

2. F.

SACROSANCTA
CONCILIA
AD REGIAM EDITIONEM
EXACTA

QUÆ NUNC QUARTA PARTE PRODIT AUCTIOR

Studio PHILIP. LABBEI, & GABR. COSSARTII,
Soc. JESU *Presbyterorum.*

TOMUS QUINTUS

Ab anno DXXXVI. *ad annum* DCXLVIII.

LUTETIÆ PARISIORUM,
Impensis SOCIETATIS TYPOGRAPHICÆ Librorum Ecclesiasticorum jussu Regis constitutæ.

M. DC. LXXI.
CUM PRIVILEGIO REGIS CHRISTIANISSIMI.

SYLLABVS
EORUM QUÆ TOMO V. CONCILIORUM CONTINENTUR.

*Quæ asterisco * notata sunt, non erant in prioribus aliis editionibus: quibus vero hæc nota † impressa est, eorum incertus est annus.*

SYLLABUS

SYLLABUS

CONCILIUM

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

CONCILIVM CONSTANTINOPOLITANVM POST OBITVM AGAPETI TEMPORE INTERREGNI PONTIFICII.

Sub Menna anno domini DXXXVI. post consulatum Belisarii, contra Anthimum, Severum, aliosque Acephalorum principes celebratum.

TITVLI ACTIONIS I.

Libellus archimandritarum & monachorum Constantinopolitanorum & Syriæ, quem Iustiniano post obitum Agapeti obtulerunt, petentes in eo, damnatos ab Agapeto hæreticos expelli.

Libellus eorumdem Agapeto Constantinopoli oblatus ejusdem argumenti.

Libellus orthodoxorum episcoporum orientalium contra Anthimum aliosque hæreticos, Agapeto oblatus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ παρούσῃ βίβλῳ, τὰ κατὰ Σεβήρου, καὶ Ζωορᾶ, καὶ Πέτρου, καὶ Ανθίμου πεπραγμένα παρὰ Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Εν οἷς φέρονται. B

Λίβελλος τῶν ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ ἐπισκόπων, πρὸς Ιουστινιανὸν βασιλέα.

Λίβελλος τῶν μοναχῶν, τῶν τε ἐνταῦθα μοναστηρίων, καὶ τῶν ἐν Ιεροσολύμοις, καὶ τῇ ἐρήμῳ, καὶ δευτέρᾳ Συρίᾳ, καὶ τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ τρισὶ Παλαιστίναις, πρὸς τὸν αὐτόν.

Λίβελλος τῶν αὐτῶν πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν ἐνταῦθα σύνοδον.

Επιστολαὶ Ορμίσδου πάπα Ρώμης πρὸς τοὺς ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ κληρικοὺς, καὶ ἀρχιμανδρίτας, καὶ λοιποὺς ὀρθοδόξους ὄντας οἱῳδήποτε κλίματι τῆς ἀνατολῆς. C

Ετέρα ἐπιστολὴ πρὸς Επιφάνιον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Δέησις κληρικῶν καὶ μοναχῶν Αντιοχείας, πρὸς Ιωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὴν ἐνδημοῦσαν ἐνταῦθα σύνοδον.

Αναφορὰ πρὸς Ιωάννην ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τῆς ἐνδημούσης συνόδου.

Λίβελλος παρὰ τῶν ἀρχιμανδριτῶν Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον· ᾧ τινι συνέζευκται καὶ πότε, καὶ πῶς ἐκηρύχθησαν αἱ τέσσαρες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σύνοδοι.

Επιστολὴ Ιωάννου πατριάρχου πρὸς Ιωάννην τὸν Ιεροσολύμων. D

Ετέρα ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου πρὸς Επιφάνιον ἐπίσκοπον Τύρου.

Αντίγραφα Ιωάννου Ιεροσολύμων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ

A *Encyclica epistola Agapeti papæ ad Petrum Hierosolymitanum episcopum, de Anthimi depositione, & Mennæ in locum ejusdem suffectione.*

Interlocutio Mennæ.

ACTIO II.

ACTIO III.

TITVLI ACTIONIS IV.

Sententia synodi Constantinopolitanæ contra Anthimum.

Sententia Mennæ contra Anthimum.

TITVLI ACTIONIS V.

quæ male hactenus prima nominata fuit.

Libellus episcoporum de secunda Syria, ad Iustinianum imperatorem.

Libellus monachorum monasteriorum ibidem, & quæ in Hierosolymis, & in eremo, & in secunda Syria, & in monte Sinai, & in tribus Palæstinis erant, ad eumdem.

Libellus eorumdem ad ibidem congregatam synodum.

Epistolæ Hormisdæ papæ ad clericos secundæ Syriæ, & archimandritas, & reliquos orthodoxos in proprio aliquo climate orientis.

Epistola Hormisdæ papæ ad Epiphanium archiepiscopum Constantinopolitanum.

Supplicatio clericorum & monachorum Antiochiæ, ad Ioannem archiepiscopum Constantinopolitanum, & ibi congregatam synodum.

Relatio ad Ioannem archiepiscopum a congregata Synodo.

Libellus abbatum Constantinopolitanorum ad congregatam synodum, cui & annexæ sunt quatuor synodi, quomodo in ecclesia prædicatæ fuere.

Epistola Ioannis patriarchæ ad Ioannem Hierosolymorum.

Alia epistola ejusdem patriarchæ, ad Epiphanium episcopum Tyri.

Rescriptum Ioannis Hierosolymorum episcopi,

ANNO CHRISTI 536.

scopi, & suffraganeorum suorum, ad Ioannem Constantinopolitanum. A

Epistola Epiphanii episcopi Tyri, & episcoporum sibi subditorum, ad congregatam in Constantinopoli synodum, & exclamatio fidelium multitudinis Tyri, & anathematizatio Severi & ejus doctrinæ.

Epistola episcoporum de secunda Syria ad Ioannem patriarcham & synodum.

Actio formata a præsule provinciæ contra Petrum Apamearum.

Alia actio ab eodem.

B *Libelli dati a monachis Apamearum episcopis secundæ Syriæ, contra Severum & Petrum Apamearum.*

Sententia ab illis qui de Italia huc venerunt, contra Severum & Petrum.

Sententia Epiphanii patriarchæ Constantinopolitani, & ibidem congregatæ synodi, contra Severum & Petrum.

Sententia Mennæ patriarchæ contra Severum, Petrum, & Zoaram.

ἐπισκόπων, πρὸς Ἰωάννην τοὺς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐπιστολὴ Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Τύρου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐπισκόπων, πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον· καὶ ἐκβοήσεις τοῦ ἐν Τύρῳ πιστοῦ πλήθους, καὶ ἀναθεματισμὸς Σεβήρου, καὶ τοῦ φρονήματος αὐτοῦ.

Ἐπιστολὴ τῶν ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ ἐπισκόπων πρὸς Ἰωάννην πατριάρχην, καὶ τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον.

Πρᾶξις συστᾶσα παρὰ τῷ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι, κατὰ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας.

Ἑτέρα πρᾶξις παρὰ τῷ αὐτῷ.

Λίβελλοι ἐπιδοθέντες παρὰ τῶν μοναχῶν Ἀπαμείας τοῖς ἐπισκόποις " δύο Συρίας, κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας. " δευτέρας

Ψῆφος τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ὄντων ἐνταῦθα, κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου.

Ψῆφος Ἐπιφανίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς ἐνδημούσης ἐνταῦθα συνόδου, κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου.

Ψῆφος Μηνᾶ πατριάρχου, κατὰ Σεβήρου, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

Primus hoc concilium Græce Latineque C edidit anno 1618. Severinus Binius; ut observavit in notis, ex quodam manuscripto codice Græco antiquo bibliothecæ Palatinæ Heidelbergensis, sed in plerisque erroneo, mutilo atque permixtis quamplurimis alio spectantibus admodum confuso. Eodem vero anno 1618. R. P. Fronto Duceus Burdigalensis de antiquitate ecclesiastica optime meritus post Ioannis Zonarę commentarios in canones conciliorum idem illud concilium CP. sub Menna patriarcha habitum emisit in lucem Greco textu tunc primum integre atque emendate excuso ope trium mss. codicum regis Christianissimi, illustrissimi cardinalis Perronii & reverendissimi episcopi Carnotensis. Secutę sunt deinde Morelliana ac Luparęa conciliorum collectiones, in quibus eædem quę apud Binium lacunę, eadem menda, iidem defectus. Nos vero editionem regiam cum Frontoniana diligenter cōtulimus, atque tum ex mutua illa collatione, tum etiam aliunde plurima supplevimus, ut tute ipse, Lector antiquitatis sacrę studiose legendo deprehendes: neque enim ęquum censui inventis frugibus glandem tibi vescendam porrigere, hoc est codices imperfectos & a librariis pessime habitos, integris emendatisque anteponere.

ACTIO I.

D *Concilii Constantinopolitani post obitum Agapeti tempore interregni, sub Menna Constantinopolitano habita, contra Anthimum & Severum.*

POST consulatum Flavii Belisarii clarissimi, sexto Nonas Maias, indictione decima quarta, in Deo amantissima & imperiali civitate Constantinopoli nova Roma, præsidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo & patriarcha Menna, in * mesaulio dytico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Dei genitricis & E semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam ecclesiam. Et a dextera quidem parte considentibus ei, & coaudientibus juxta pium jussum Christo amantissimi & a Deo custoditi imperatoris nostri Iustiniani, sanctissimis ac Deo amantissimis episcopis, Sabino Canusino, Epiphanio Asculano, Asterio Salernitano, Rustico Fæsulano, Leone Nolano, omnibus ex Italiæ regione prius quidem missis a sede apostolica: deinde vero unanimiter consentientibus aduenienti huc sanctæ memoriæ Agapeto papæ antiquæ Romæ, Petro Iustinianopolis metropolis secun-

* i. in meditullio aulæ occiduo.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Τῆς ἁγίας συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου καθ' Ἀνθίμου καὶ Σεβήρου.

ΜΕΤΑ τὴν ὑπατείαν ' φιλοχρίστου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ ἐξ ' νόννων Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ, προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ μεσαύλῳ τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς δεσποίνης ἡμῶν, τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ μὲν ἐκ τῶν δεξιοῦ μέρους συνεδρευόντων αὐτῷ, καὶ συνακροωμένων, κατὰ εὐσεβῆ κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων· Σαβίνου τοῦ Κανουσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλανῶν, Ἀστερίου Σαλέρνων, Ῥουστικοῦ Φεσούλων, Λέοντος Νόλου, τῶν πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας πρότερον μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνόντων παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Πέτρου τοῦ Ἰουστινιανουπόλεως, τῆς μητροπόλεως τῆς

' φλαβίου

' νοννῶν

ANNO CHRISTI 536.

τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Ζαχαρίου τῆς Μιτυληναίων μητροπόλεως, Μάρκου τῆς μητροπόλεως Απαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Αὐξεντίου τῆς Σηλυβριανῶν μητροπόλεως, Θαλασσίου τῆς μητροπόλεως Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπόλεως Βερρόιας, Ιωάννου Γαβάλων, Ιωάννου Βοσπόρου, Δομετιανοῦ τοῦ Ζηκχῶν ἔθνους, Χριστοφόρου Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου, Αρχελάου Κωρύκου, Δαυίθου Κιρκησίου, Αἰθερίου Μαριάμμης, Αλεξάνδρου Βαρκούσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Αναστασίου Ιωτάβης, Ιωάννου Ζωόρων, Ανδρέου τοῦ Πανίου, Επιτυγχάνου Γέρμης ἐπαρχίας Ελλησπόντου, Παύλου τοῦ Σεκτορίου, Ανδρέου Πέλτων, Θεοδώρου Μύρων, Θεοδωρίτου Αλίνδων.

Εκ δὲ τοῦ εὐωνύμου μέρους, Υπατίου τῆς μητροπόλεως Εφέσου, Κωνσταντίνου Ηρακλείας τῆς μητροπόλεως Ευρώπης, Θεαγένους τῆς μητροπόλεως Συνάδων, Βάκχου Αντιοχείας τῆς μητροπόλεως Πισιδίας, Ιλαριανοῦ τῆς μητροπόλεως Πέργης, Βοσπορίου Νεοκαισαρείας τῆς μητροπόλεως Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπόλεως Τυάνων, Ακακίου τῆς μητροπόλεως Πισινοῦντος, Επικτήτου Κλαυδιουπόλεως τῆς μητροπόλεως Ονωριάδος, Τιμοθέου τῆς μητροπόλεως Βερόης, Επιφανίου Ηρακλείας τῆς Ονωριατῶν ἐπαρχίας, Αβραμίου Κρατίας, Αλεξάνδρου Κωλωνείας τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, Αστερίου Αμάστρεως, Ευγενίου Τίου, Ιωάννου Καισαρείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Κυριακοῦ Θεοδοσιουπόλεως τῆς Φρυγῶν Πακατιανῶν ἐπαρχίας, Ιωάννου Τραιανουπόλεως, Θεοδότου Ευροίας παλαιᾶς Ηπείρου, Ανδρέου Αμυζῶνος, Φλαβιανοῦ Κοτένων, Ηλίου Αδριανῶν τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Μακεδονίου Βεριανῶν, καὶ Αρμονίου Καλλιπόλεως, συμπαρόντων δὲ αὐτοῖς καὶ συνακροωμένων, καὶ Θεοφάνους, καὶ Πελαγίου, τῶν θεοφιλεστάτων διακόνων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας· καὶ Μηνᾶ, καὶ Πέτρου τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων, καὶ τινῶν εὐλαβεστάτων ὑποδιακόνων καὶ ἐκδίκων, καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, οἳ καὶ συνόντες ἔτυχον παραγενομένῳ ἐνταῦθα Αγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ Μάγνου πρεσβυτέρου, καὶ Ηρακλείου διακόνου, τῶν ἀποκρισιαρίων Εφραιμίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς ἐν Θεουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνου διακόνου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, πληροῦντος τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ιεροσολύμων, Στεφάνου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου Σωτηρίχου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς μητροπόλεως Καππαδοκίας πρώτης, Γαϊανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ελπιδίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Αγκύρας τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίου καὶ Καλλινίκου, διακόνων καὶ ἀποκρισιαρίων Φωτίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, παρόντος δὲ τοῦ εὐλαβοῦς κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως, Εὔφημιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, καὶ πριμικήριος νοταρίων, εἶπε.

Μαριανοῦ[a] τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου μονῆς τῆς ἐπικαλουμένης Δαλματίου τῆς θεοφιλοῦς μνήμης, καὶ ἐξάρχου τῶν ἐπὶ βασιλευούσης ταύτης πόλεως διακειμένων εὐαγῶν μοναστηρίων, καὶ τῶν λοιπῶν ἡγουμένων τῶν κατὰ τὴν φιλόχριστον ταύτην πόλιν καθεστώτων εὐαγῶν μοναστηρίων, καὶ πρός γε τῶν ἐνδημούντων ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει εὐαγῶν μοναχῶν, τελούντων ὑπὸ ' Θεοῦ πόλιν καὶ τὰ Ιεροσόλυμα

' Μαριανοῦ

' Θεοῦ πόλιν

A dæ provinciæ Cappadociæ, Zacharia metropolitano Mityleno, Marco metropol. Apameæ, provinciæ Bithyniorum, Auxentio metropol. ' Sebasteno, Thalassio metropol. Berytano, Magno metropol. Berœæ, Ioanne Gabalorum, Ioanne Bosphori, Domitiano gentis Zinchiorum, Christophoro Porphyreonis provinciæ Phœnicæ' maritimæ, Archelao Coryci, Davitho Cyrrestensi, Ætherio Mariamnio, Alexandro ' Pagrasono, ' Domno civitatis Maxiamianopolis secundæ Palæstinæ, Anastasio Iotapæ, Ioanne Zooroano, Andrea Panu, Epitynchano Germæ provinciæ Hellespont̄i, Paulo Stectorii, Andrea B Peltorum, Theodoro Myrorum, Theodorito Alindorum.

A sinistra vero parte Hypatio metropolitano Ephesino, Constantino Heracleæ metropol. Europæ, Theagene metropol. Synnadorum, ' Baccho Antiochiæ Metropol. Pisidiæ, Hilariano metropol. Pergæ, ' Bosporio Neocæsareæ metropol. Ponti Polemoniaci, Paulo metropol. Tyanorum, Acacio metropol. Pessinuntis, Epicteto civitatis Claudiopolis metropol. Honoriadis, Timotheo Berrhœæ metropol. Epiphanio Heracleano provinciæ Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro ' Coloniensi secundæ pro- C vinciæ Cappadocum, Asterio Amastreo, Eugenio Tii, Ioanne Cæsareensi provinciæ Bithyniorum, Dominico Theodosianæ civitatis Phrygiæ provinciæ Pacatianæ, Ioanne Traianopolis civitatis, Theodoro Euriæ antiquæ Epiri, Andrea Amysonio, Flaviano Cotenorum, Elia Adrianopolis provinciæ Bithyniorum, Macedonio ' Beriano, & Armonio Calliopolitano: assistentibus autem ipsis & coaudientibus & Theophane ac Pelagio Deo amantissimis diaconis apostolicæ sedis, & Mena ac Petro venerabilibus Notariis ac quibusdam venerabilibus subdiaconis & procuratoribus, & cæteris clericis ipsius sedis apostolicæ, qui & simul erant cum D Agapeto sanctæ memoriæ, papa antiquæ Romæ, [qui huc venit] huc appulso, & consentientes fuerunt, Agapeto sanctæ memoriæ Papæ antiquæ Romæ, ac etiam Magno presbytero & Heraclio diacono ' Legatis Ephremii sanctissimi Patriarchæ sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanæ, Sabino Diacono ' sanctæ Christi Dei nostri resurrectionis ' legato Petri sanctissimi Episcopi patriarchæ Herosolymorum, Stephano Diacono & legato Soterichi sanctissimi episcopi Cæsareæ metropolitanæ primæ Cappadociæ, Gaiano presbytero & legato Elpidii sanctissimi episcopi E Ancyrani metropolitani primæ Galatiæ, Dionysio & Callinico diaconis & legatis Photii sanctissimi episcopi metropolitanæ ecclesiæ Corinthi, præsente etiam venerabili clero regiæ civitatis, Euphemius venerabilis diaconus & primicerius notariorum, dixit.

Quoniam Marianus venerabilis presbyter & prior monasterii cognominati sancti Dalmatii, & primas venerabilium monasteriorum in hac regia civitate ' sitorum, & reliquorum venerabilium priorum monasteriorum in hac Christo amantissima civitate constitutorum, insuper etiam & venerabiles monachi in hac regia civitate congregati, qui sub Theopolitana civitate & Hierosolyma

' Selebreno

' paralii

' Barcusdarum

' Bachó

' Vosperio

' Coloniensi

' Butritino

' Ambassiatoribus Euphremii

' ambassiatore

' Marinianus

' situatorum

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

sunt, supplicationes porrexerunt piissimo & a Deo custodito imperatori nostro; ejus imperium sanciendum digne judicavit præsentes sanctissimos episcopos de Italia, insuper etiam & Deo amantissimos archidiaconos sedis apostolicæ, ac venerabiles notarios & defensores ipsius apostolicæ sedis antiquæ Romæ qui huc venerunt, & qui simul erant cum Agapeto, qui factus fuit papa apostolicæ sedis antiquæ Romæ, ac alios etiam omnes Deo amantissimos episcopos congregatos ad vestram beatitudinem convenire, ut vobis manifestæ fiant supplicationes suæ serenitati oblatæ, quas quidem pronunciari vellent hi, qui eas porrexerunt, & quæ a venerabilibus canonibus approbatæ sunt, & quæ ecclesiastico ordini conveniunt, ad opus deduci. Cum itaque adsit, & tanquam magno imperatori adstiterit, & omnes qui sacrum vestrum collegium implent & observant venerabile vestrum secretum, ac etiam prædicti venerabiles monachi, & Theodorus 'spectabilis referendarius a piissimo domino nostro missus & hoc subjicimus ad notitiam. Sanctissimus archiepiscopus dixit: Intrent memoratus Theodorus spectabilis referendarius, & memorati viri venerabiles: & intrarunt Theodorus spectabilis tribunus notarius & referendarius a Deo custoditi imperatoris nostri, & Marianus presbyter venerabilis, prior monasterii sancti Dalmatii & primas, & cum ipsis venerabiles presbyteri & Archimandritæ venerabilis urbis regiæ: Agapetus Dii, Dioscorus sanctæ Euphemiæ, Agapius Thalassii, Paulus Romanorum, 'Antonius sancti Eusebij, Stephanus Olympij, Anastasius Romanorum, Demetrius 'Focæ, Dominicus Euphemii, Stephanus Promoti, Zenon sanctæ Dei genitricis ad fontem Alexandri Calamii, Dadas Caiumæ, Rhodon sancti Theodori, Gennadius sancti Dominici, Theodorus sancti Maronii, Syla S. Eliæ, Paulus sancti Samuelis, Ioannes sancti Theodori in petra, Dominicus Cyriorum, Cyrion Ægyptiorum, Basilius Cyraconæ, Ioannes sancti Thomæ apostoli inter illos 'Modesti, Marcus sancti Theodori, Flavianus presbyter & secundarius Monasterii 'Lycaonum, Marinus sancti Pauli, Theoctistus sanctæ Dei genitricis prope illa sancti Iob, Theodorus Tryphonis, Cosmas sancti Ioannis inter illa Studii, Petrus sanctæ Dei genitricis, & sancti Diomedis in Hierusalem, Liberius sancti Dominici, Alexander Abraamii, Theodorus sancti Iob, Tryphon Elpidii, Stephanus Constæ, Babylas sancti Danielis ad columnam, Ioannes sancti Anastasii, 'Anthemius Neonis, Ioannes sancti Michaelis Charisii, Ioannes Maræ prope cisternam Aetii, Phocas Ionæ prope secundum, Zosimus Eutychii Lycaonum, Timotheus Asterii, Stratonicus sancti Dometii Martyris, Polychronius sancti Michaelis in Æthrio, Andreas Romanorum prope cisternam, Martyrius Petri prope sanctos apostolos, sive Valentini & Dandati, Andreas sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, Marcus sancti Dominici, Iacobus Abybi Syrus, Atticus Eucratadarum, Ioseph sanctæ Dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope Palatium, Anastasius

'circumspectus.
'Antonius
'Fossæ
'Modesti
'Lycaonorũ
'Elentherius

δεήσεις ἀνατειναίτων τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, θεσπίσαι κατηξίωσε τὸ αὐτοῦ κράτος τούς τε παρόντας ὁσιωτάτους ἐπισκόπους ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας. καὶ προσέτι γε θεοφιλεστάτους ἀρχιδιακόνους τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους νοταρίους καὶ ἐκδίκους τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἐνταῦθα παραγεγονότας οἳ καὶ συνῆσαν Ἀγαπητῷ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τοὺς ἄλλους γε μὴν ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντας θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους παρὰ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα συνελθεῖν, ἐφ' ᾧ δήλων ἡμῖν γινομένων τῶν ἐπιδεδομένων τῇ αὐτοῦ γαληνότητι δεήσεων, καὶ ὧν αὐ παραγγεῖλαι βουληθεῖεν οἱ ταύτας ἐπιδεδωκότες, τὰ τοῖς εὐαγέσι κανόσι δοκοῦντα, καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει προσήκοντα πρὸς ἔργον ἀχθῆναι. ἐπεὶ τοίνυν πάρεσι μὲν ὡς βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ παρέστη, πάντες οἱ τὸ ἱερὸν ὑμῶν πληροῦντες σύλλογον, παραφυλάττουσι δὲ τὸ εὐαγὲς ὑμῶν σεκρέτον, οἵ τε εἰρημένοι εὐλαβέστατοι μοναχοί, καὶ Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος ῥαιφερενδάριος, παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν πρὸς τοῦτο ἀπεσταλμένος δεσπότου, ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον. ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· εἰσίτωσαν ὅτε μνημονευθεὶς περίβλεπτος ῥαιφερενδάριος Θεόδωρος, καὶ οἱ ἐξονομασθέντες εὐλαβέστατοι ἄνδρες, καὶ εἰσῆλθον, Θεόδωρός τε ὁ περίβλεπτος τριβοῦνος, νοτάριος, καὶ ῥαιφερενδάριος τοῦ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ Μαριανὸς ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Δαλματίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ ἔξαρχος, καὶ σὺν αὐτοῖς θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἀρχιμανδρῖται τῶν κατὰ τήνδε τὴν βασιλίδα πόλιν εὐαγῶν μοναστηρίων, Ἀγαπητὸς τοῦ Δίου, Διόσκορος τῆς ἁγίας Εὐφημίας, Ἀγάπιος τοῦ Θαλασσίου, Παῦλος τῶν Ῥωμαίων, Ἀντωνῖνος τοῦ Εὐσεβίου, Στέφανος τοῦ Ὀλυμπίου, Ἀναστάσιος τῶν Ῥωμαίων, Δημήτριος τοῦ Φωκᾶ, Κυριακὸς τοῦ Εὐφημίου, Στέφανος τῶν Πρεμότου, Ζήνων τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῇ πηγῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ Καλαμίου, Δάδας τοῦ Καιουμᾶ, Ῥόδων τοῦ Θεοδώρου, Γεννάδιος τοῦ Κυριακοῦ, Θεόδωρος τοῦ Μαρωνίου, Σίλας τοῦ Ἠλία, Παῦλος τοῦ Σαμουηλίου, Ἰωάννης τοῦ Θεοδώρου, Κυρίων τῶν Αἰγυπτίων, Βασίλειος τοῦ Κυρακωνᾶ, Ἰωάννου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Μοδέστου, Μάρκος τοῦ Θεοδώρου, Φλαβιανὸς πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος τοῦ Μοδέστου τῶν Λυκαόνων, Μαρῖνος τοῦ Παύλου, Θεόκτιστος τῆς ἁγίας Θεοτόκου πλησίον τῶν Ἰώβ, Θεόδωρος τῆς Τρύφωνος, Κοσμᾶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τοῖς Στουδίου, Πέτρος τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Διομήδους ἐν Ἱερουσαλὴμ, Ἐλευθέριος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, Ἀλέξανδρος τῆς Ἀβραμίου, Θεόδωρος τῆς Ἰώβ, Τρύφων τῆς Ἐλπιδίου, Στέφανος τῆς Κώνστου, Βαβύλας τῆς Δανιὴλ ἐν τῷ Στύλῳ, Ἰωάννης τῆς Ἀναστασίου, Ἀνθέμιος τῆς Νέωνος, Ἰωάννης τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῶν Χαρισίου, Ἰωάννης τῆς Μάρα πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, Φωκᾶς τῆς Ἰωνᾶ πλησίον τοῦ δευτέρου, Ζώσιμος τῆς Εὐτυχίου τῶν Λυκαόνων, Τιμόθεος τῆς Ἀστερίου, Στρατόνικος τῆς Δομετίου, Πολυχρόνιος τοῦ Αἰθρίου, Ἀνδρέας τῶν Ῥωμαίων πλησίον τῆς κινστέρνης, Μαρτύριος τῆς Πέτρου πλησίον τῶν ἀποστόλων, Ἀνδρέας τῆς ἁγίας Θεοτόκου πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, Μάρκος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, Ἰάκωβος τῆς Ἀβίβου Σύρος, Ἀττικὸς τῶν Εὐκρατάδων, Ἰωσὴφ τῆς ἁγίας Θεοτόκου ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, Παῦλος τοῦ ἁγίου Πέτρου, πλησίον τοῦ Παλατίου, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος

ANNO CHRISTI 536.

πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἐν τῷ βρεφοτροφείῳ, Γεώργιος τῆς Κύρου, Εὐσέβιος τῆς Συμεωνίου, Ζωτικὸς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου πλησίον τῆς Σατορνίνου πόρτης.

Καὶ τῆς ὑπὸ Θεούπολιν, Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τῆς Μάρωνος, Σευηριανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ζωορᾶ τῶν Θέρμων Σύρος, Κασσίσας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Λουκᾶ Σύρος, Συμεώνης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Ἰακώβου, Ἰωάννης καὶ ἀποκρισιάριος, τῆς Θεοδώρου, Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐξενείου, Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ κυρίου Θωμᾶ Σύρος, Θωμᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς μονῆς Ἀαρὼν Σύρος, Φωτεινὸς μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, Θεόδωρος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας Ερινδηλλιωῶν, Σέργιος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτής. οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν.

Ἔτι μὴν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόπους, Δομετιανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου μαρτυρίου, Ἡσύχιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, Κασσιανὸς πρεσβύτερος τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Νέσαβος πρεσβύτερος λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου, Τερέντιος πρεσβύτερος τῆς νέας λαύρας, Λεόντιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἐρήμου πάσης, Τραϊανὸς πρεσβύτερος τῶν πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Πολύευκτος διάκονος τῆς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, Θεόδωρος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς Νέας λαύρας, Κήρυκος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς αὐτῆς Νέας λαύρας, Ἀναστάσιος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς αὐτῆς Νέας λαύρας, Ἀναστάσιος διάκονος μονῆς τοῦ μακαρίου μαρτυρίου, Μάμας μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ἰωάννης μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ἰουλιανὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου. οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε αὐτῶν, καὶ τῶν οἰκείων μοναστηρίων καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν, Ἰωάννης πρεσβύτερος τῆς πετράδος, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Θεωνᾶς πρεσβύτερος τοῦ Σινᾶ ὄρους, καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ τε ὄρους καὶ τῆς ἐκκλησίας Φαρὰν καὶ λαύρας Ραιθοῦ, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν, ἐν πρώτῃ τάξει διδαχθῆναι βουλόμεθα καὶ παρὰ Θεοδώρου τοῦ περιβλέπτου τὴν αἰτίαν, δι' ἣν πρὸς ἡμᾶς γέγονε.

Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος τριβοῦνος νοτάριος καὶ ῥεφερενδάριος τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν δεσπότου, εἶπε· δεήσεις ἀνέτειναν οἱ παρόντες εὐλαβέστατοι μοναχοὶ τῷ θειοτάτῳ καὶ καλλινίκῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ ταύτας θεσπίσαι κατηξίωσε τὸ αὐτοῦ κράτος, λαβόντα με διακομίσαι, πρὸς τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, ἀγαγεῖν δὲ καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους μοναχοὺς, ἐφ' ᾧ διδασκομένους ὑμᾶς τὰ παρ' αὐτῶν, τὰ καλῶς ἔχειν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι φαινόμενα, κανονικῶς διατυπῶσαι. ταύτας τοίνυν ἔχων μετὰ χεῖρας, ἐπιδίδωμι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι πρὸς ἀνάγνωσιν.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· ἡ παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν ἐπιδοθεῖσα δέησις τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ ἡμῶν δεσπότῃ ὑποδεχθεῖσα, δήλη γενέσθω. καὶ λαβὼν Ἀκάκιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος, ἀνέγνω.

presbyter & secundarius sancti Philippi in brephotrophio, Georgius Cyri, Eusebius Symeonii, Zoticus sancti Andreæ prope portam' Saturninam.

Et de sub Theopolitana civitate, Paulus monachus ' legatus monasterii Maronis, Severianus presbyter & archimandrita monasterii Zoaræ de Thermis Syrus, Cassisa presbyter & archimandrita monasterii Lucæ Syrus, Simeones diaconus & legatus Iacobi, Ioannes diaconus & legatus Theodori, Stephanus presbyter & prior monasterii Euxerii Syrus, Ioannes presbyter & archimandrita monasterii domini Thomæ Syrus,' Thomas presbyter & archimandrita monasterii Aaron Syrus, ' Photinus monachus & legatus monasterii sancti Stephani, Theodorus diaconus & legatus ecclesiæ Erindelenorum, Sergius presbyter & ' visitator. Qui omnes pro se faciunt & pro aliis.

Item & de sancti Christi veri Dei nostri locis, Dometianus presbyter & archimandrita monasterii sancti ac beati martyrii, Hesychius ' presbyter & archimandrita monasterii beati Theodosii, Cassianus presbyter lauræ beati Sabbæ, Dominicus presbyter & prior Pyrgiorum Iordanis, Nestabus presbyter lauræ beati Firmini, Terentius presbyter novæ lauræ, Leontius monachus prior ac vicarius totius eremi, Trajanus presbyter Pyrgiorum Iordanis, Polyeuctus diaconus monasterii beati Theodosii, Theodorus diaconus & monachus novæ lauræ, Cyricus diaconus & monachus ipsius novæ lauræ, Anastasius diaconus monasterii beati martyrii, Mamas monachus ejusdem monasterii, Ioannes monachus ejusdem monasterii, Iulianus monachus monasterii, Iulianus monachus monasterii abbatis Theodosii. Qui omnes faciunt & pro seipsis & pro suis monasteriis, ac pro omnibus monachis, qui sunt in eremo sanctæ civitatis, Iordanes presbyter de Petra & pro omnibus ibidem monachis, Theonas presbyter montis Sinai & legatus montis, & ecclesiæ Pharan, & lauræ Raithu, pro omnibus ibidem monachis, Strategius diaconus & monachus monasterii beati Ioannis, pro omnibus monachis, qui sub Scythopoli sunt.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: In primo ordine edoceri volumus a spectabili Theodoro causam, propter quam ad nos venit.

Theodorus spectabilis tribunus notarius & referendarius piissimi domini nostri, dixit: Præsentes venerabilissimi monachi supplicationes porrexerunt divinissimo ac serenissimo ac victoriosissimo imperatori nostro, & ipsas sancire imperium suum digne judicavit, & me accipere ac portare ad vestram sanctitatem, docereque venerabiles monachos, ut cum vos edocti eritis, quæ ab ipsis facta sunt, canonice firmentur ea, quę vestræ beatitudini videntur bene habere. Has itaque cum ad manus habeam, vestrę beatitudini porrigo ad legendum.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Supplicatio venerabilium monachorum porrecta piissimo & Christo amantissimo domino nostro, & suscepta, fiat manifesta. Et accipiens Acacius venerabilis diaconus & notarius legit:

ANNO CHRISTI 536.

Marginal notes: ambassiator; Theonas; Faustinus; periodeutus; Isichius; περιτηρητὴς

ANNO CHRISTI 536.

Colendissimo piissimoque ac potentissimo Iustiniano Augusto: Supplicatio ac deprecatio Mariani monachi & archimandritæ monasterii B. Dalmatii, ac primatis venerabilium monasteriorum urbis regiæ, & ipsius archimandritarum, necnon & archimandritarum & monachorum Hierosolymitanorum, & sancti montis Sinai, ac secunda Syriæ in ipsa congregatorum.

DEVS magnus & mirabilis, per quem reges regnant, & potentes terræ dominantur, præsciens præsentia & futura, conspexit Deo dilectum cor vestræ pietatis, & solus tales in has cogitationes scrutari valens, & videns præcipuum zelum pro recta fide, & diligentiam, quæ fieri debet pro statu, qui nunc est in sanctissimis ecclesiis, adduxit ad imperialem sedem vestram serenitatem, volensque ostendere in vobis omnibus suum judicium sine acceptione personarum, proposuit ad manifestum vestram bonam operationem, quam die ac nocte pro ecclesiastica pace & honore ac cultu rectæ fidei ac sanctorum patrum facitis, & pro eleemosyna quæ est in proximum ex caritate: nam eleemosyna & fide expurgari peccata didicistis. At hoc boni consilii opus dissipare prompti Anthimus, Severus, Petrus, & Zoaras, & qui similia his sapiunt, omni tempore & loco tumultus ac turbationes ecclesiis excitare non cessarunt. Terram quidem ac civitates sanctorum, & aliorum quorundam sanguine contaminarunt, tumultus concitantes: aerem vero & audientium aures anathematizationibus contra sanctos inquinaverunt. Demum vero irruerunt in hanc regiam civitatem, & altaria prophana & baptisteria aliena in oppositum veri altaris, & sancti fontis, in multis & claris locis ipsius civitatis & in suburbiis, & in propriis domibus fixerunt, & iniqua in ipsis facere non cessant, alios in domibus corrumpendo, & juxta apostolum captivando in ipsis simpliciores, addiscentes, & nunquam ad agnitionem veritatis venire valentes. Quod autem majus malum est & nobis intestinum, Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit episcopus Trapezuntius. Iste enim ex multo tempore propriam ecclesiam derelinquens, & fictam vitam continentiæ assumendo, cum prædictis hæreticis conventicula faciendo, & dicendo omnia illis grata, videlicet abreptus in erronem hæreticum similem illis: potuit illorum adjutus auxilio sedem istius civitatis subripere contra omnes ecclesiasticos canones & leges. Quia igitur catholicæ ecclesiæ omnes alumni, & prædicti Anthimi iniquitate & violenta promotione aliorum iniquorum virorum, qui Deo & nobis molesti esse non cessaverunt, vos piissimi, valentes ipsos expellere, tamen canonicum judicium a Romano pontifice in ipsum Anthimum, & ipsos hæreticos benefaciendo audire voluistis, ' illi obedientes qui dicit, *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi*, & apostolo dicenti: *Obedite ducibus vestris & subditi estote, ipsi enim vigilant pro animabus vestris, tanquam rationem reddituri.* Misit Deus huic civitati Agapetum, qui vere ἀγαπητὸς, id est, dilectus a Deo & homini-

Dan. 4. Eccles. 3.

2.Tim. 3.

1. Thim. 2.

' illo persuasi

Deut. 32.

Heb. 13.17.

A Βασιλεῖ θεοσεβεστάτῳ καὶ πανευσεβεστάτῳ αὐτοκράτορι Αὐγούστῳ Ἰουστινιανῷ δέησις καὶ ἱκεσία παρὰ Μαριανοῦ μοναχοῦ καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς τοῦ μακαρίου Δαλματίου, καὶ ἐξάρχου τῶν ἁγίων μοναστηρίων τῆς βασιλίδος, καὶ τῶν αὐτῆς ἀρχιμανδριτῶν, καὶ παρὰ τῶν ἐνδημούντων ἐν αὐτῇ Ἱεροσολυμιτῶν, καὶ τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, καὶ τῆς δευτέρας Συρίας ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν.

Ὁ Θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς, δι᾽ οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ δυνάσται κρατοῦσι γῆς, προγινώσκων τά τε ὄντα, τά τε ἐσόμενα, κατανοήσας τὴν θεοφιλῆ καρδίαν τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας, οἷα μόνος τὰ ἐν ταύταις ἐνθύμια ἐρευνᾶν δυνάμενος, B καὶ ἰδὼν τόν τε προλαβόντα ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως ζῆλον, τήν τε μέλλουσαν γίνεσθαι σπουδὴν ὑπὲρ τῆς νυνὶ κρατούσης ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καταστάσεως, ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον τὴν ὑμετέραν γαληνότητα· καὶ τὴν ἐφ᾽ ὑμῖν ἀπροσωπόληπτον αὐτοῦ κρίσιν πᾶσιν ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, προύθηκεν εἰς φανερὸν τὴν ὑμετέραν ἀγαθὴν ἐργασίαν, ἣν νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν ὑπέρ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ τιμῆς καὶ σεβάσματος τῆς τε ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶν ἁγίων ποιεῖσθε πατέρων, ὑπέρ τε τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ ἐλεημοσύνης. ἐλεημοσύναις γὰρ καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρεσθαι τὰς ἁμαρτίας C μεμαθήκατε. τοῦτο δὴ τὸ τῆς ἀγαθῆς βουλῆς ἔργον διασκεδάσαι προθυμούμενοι Ἄνθιμος, καὶ Σεβῆρος, καὶ Πέτρος, καὶ Ζωορᾶς, καὶ οἱ τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντες, κατὰ πάντα χρόνον καὶ τρόπον καὶ θορύβους καὶ ταραχὰς ταῖς ἐκκλησίαις ἐμποιοῦντες οὐκ ἐπαύσαντο. τὴν μὲν γῆν καὶ τὰς πόλεις αἵμασιν ἁγίων, καὶ ἑτέρων τινῶν, καταμολύναντες, καὶ θορύβοις συσσαλεύοντες, τὸν δὲ ἀέρα καὶ τὰ τῶν ἀκουόντων ὦτα τοῖς κατὰ τῶν ἁγίων ἀναθεματισμοῖς μιάναντες, τὸ δὴ πέρας, καὶ εἰς ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν εἰσφρήσαντες, καὶ θυσιαστήρια ἐβδελυγμένα καὶ βαπτιστήρια ἀλλότρια ἐξεναντίας τοῦ ἀληθινοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας κατὰ πολλοὺς καὶ περιφανεῖς τόπους D τῆσδε τῆς πόλεως, καὶ ἐν προαστείοις, καὶ ἰδιωτικοῖς πηξάμενοι οἴκοις, τὰ ἄθεσμα πράττοντες ἐν αὐτοῖς, οὐ διαλιμπάνουσι, τούς τε ἐν τοῖς οἴκοις διαφθείροντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες κατὰ τὸν ἀπόστολον, τοὺς ἐν αὐτοῖς ἁπλουστέρους πάντοτε μανθάνοντας, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυναμένους. τὸ δὲ δὴ μεῖζον καὶ ἐγκόλπιον ἡμῶν κακὸν, Ἄνθιμος ὁ ποτὲ προχειρισθεὶς Τραπεζουντίων ἐπίσκοπος. οὗτος γὰρ ἐκ πολλοῦ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν καταλιπὼν, καὶ πεπλασμένον βίον ἐγκρατείας ἀναλαβὼν, καὶ συνδιαιτηθεὶς τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς καὶ τὰ ἐκείνοις ἀρέσκοντα ποιῶν καὶ λέγων, οἷα νοσῶν τὴν E ὁμοίαν ἐκείνοις αἱρετικὴν πλάνην, ἠδυνήθη διὰ τῆς ἐκείνων συνάρσεως τὸν τῆσδε τῆς πόλεως θρόνον ὑφαρπάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ κανόνας. ἐπεὶ δὲ οὖν πάντες οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι, περί τε τοῦ εἰρημένου Ἀνθίμου ἀθέσμου τε καὶ βιαίας προβολῆς, περί τε τῶν εἰρημένων ἀνοσίων ἀνδρῶν, καὶ τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν δι᾽ ὄχλου γινόμενοι οὐκ ἐπαύσαντο, ὑμεῖς δὲ εὐσεβέστατοι, καίπερ δυνάμενοι τούτους ἐξωθῆσαι, ὅμως γοῦν κανονικὴν κρίσιν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἐπί τε αὐτῷ Ἀνθίμῳ καὶ τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς, καλῶς ποιοῦντες, ἀκοῦσαι ἠβουλήθητε πειθόμενοι τῷ εἰπόντι, ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι, καὶ τῷ ἀποστόλῳ λέγοντι, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τῇδε τῇ πόλει Ἀγαπητὸν, τὸν ὄντως ἀγαπητὸν Θεῷ καὶ ἀνθρώποις,

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

ποις, ἀρχιερέα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἐπὶ καθαιρέσει Ἀνθίμου τε καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν, ὥσπερ ποτε Πέτρον τὸν μέγαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπὶ καθαιρέσει τῆς Σίμωνος γοητείας. Οὗτος οὖν ὁ τίμιος ἀνὴρ, τὰ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀθέσμως τολμώμενα μαθὼν διά τε πλείστων, καὶ ἡμετέρων λιβέλλων, καὶ ταῦτα αὐτῇ ὄψει παραλαβὼν καθάπαξ, οὐδὲ εἰς θέαν τὸν κατὰ κανόνων μανέντα Ἄνθιμον παραδέξασθαι ἠβουλήθη, ἀλλὰ τοῦτον δικαίως ἐξωθήσας τοῦ τῆσδε τῆς πόλεως ἀρχιερατικοῦ θρόνου, συνεπαμυνούσης καὶ συνεπισχυούσης τῇ τε καθολικῇ πίστει καὶ τοῖς θείοις κανόσι τῆς ὑμετέρας βασιλείας, προεχειρίσατο τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐπὶ ὀρθῇ **B** πίστει, καὶ σώφρονι βίῳ, καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ ἐγχειρισθείσῃ αὐτῷ τῶν ἀσθενούντων διακονίᾳ μεμαρτυρημένον, Μηνᾶν τὸν ἁγιώτατον. Ἐπὶ τούτοις πάλιν, λιβέλλοις περί τε Ἀνθίμου καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν ἐπιδεδωκότες, οἵ τε ἐνδημοῦντες τῇδε τῇ πόλει Παλαιστινοὶ ἐπίσκοποι, καὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, καὶ οἱ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ἀποκρισιάριοι, καὶ ἡμεῖς τε αὐτοὶ, ἐξητήσαμεν τὸν μὲν Ἄνθιμον, οἷα Τραπεζουντίων χρηματίσαντα ἐπίσκοπον, ποιῆσαι τὸν ἐγνωσμένον τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ λίβελλον, καὶ ἐλευθερῶσαι ἑαυτὸν πάσης αἱρετικῆς πλάνης, καὶ ἐξορμῆσαι ἐπὶ τὴν Τραπεζουντίων **C** ἐκκλησίαν, ἢ τοῦτο μὴ ἀνεχόμενον τελείως κατακριθῆναι, καὶ πάσης ἀξίας ἱερατικῆς καὶ ἐνεργείας γυμνωθῆναι, ὥσπερ ὁ ἐν ἁγίοις Κελεστῖνος ἐπὶ Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ διεπράξατο, ἑαυτὸν τῷ τοιούτῳ κρίματι ὑποβάλλοντα, καὶ τὴν μετὰ τῶν αἱρετικῶν μερίδα ἀσπασάμενον, καὶ τούτοις τῆς ἰδίας ἐκκλησίας προτιμήσαντα, τοὺς δὲ εἰρημένους αἱρετικοὺς, ἢ κανονικῶς προσελθεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ παύσασθαι λοιπὸν τῶν κατ᾽ αὐτῆς ἐπιβουλῶν καὶ παρασυνάξεων καὶ παραβαπτισμάτων, καὶ τῆσδε τῆς πόλεως καὶ πάσης ἑτέρας ἐκδιωχθῆναι, ὡς λυμεῶνας καὶ ἐπιβούλους, οὐ μόνον τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς καλῶς ὑφ᾽ ὑμῶν εὐνομουμένης, **D** πολιτείας ἀξιώσαντες ταῦτα αὐτὸν ἐνέγκαι εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας, ἐφ᾽ ᾧ δι᾽ αὐτῆς εἰς πέρας τὰ παρ᾽ ἡμῶν αἰτηθέντα ἀχθῆναι.

Ταύτας δὲ τὰς δικαίας ἡμῶν αἰτήσεις, προφθάνων ὁ εἰρημένος ὁσιώτατος ἀνὴρ, ἐπειδὴ ἀφανῆ ἑαυτὸν καθέστησεν ὁ Ἄνθιμος συγκατεδίκασε τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς πάσης ἱερατικῆς ἀξίας καὶ ἐνεργείας γυμνώσας, καὶ παντὸς ἐπισκοπικοῦ καὶ ὀρθοδόξου ὀνόματος, ἄχρι μετανοίας τῶν αὐτῷ ἐπταισμένων, ἐξαποστείλας τοὺς ἡμετέρους λιβέλλους τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ ἐφ᾽ ᾧ τά τε ἐν αὐτοῖς δι᾽ ὑμῶν εἰς πέρας ἀχθῆναι. Συμβὰν δὲ οὕτω παρὰ τοῦ τὰ καθ᾽ ἡμᾶς οἰκονομοῦντος Θεοῦ προσελήφθη οὗτος ὁ τίμιος ἀνὴρ, καὶ προσετέθη τοῖς πατράσιν αὐτοῦ, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενος, καὶ τὸν δρόμον τελέσας, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας. Ἐνορκοῦμεν οὖν τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν, εἰ καὶ τολμηρόν τι ποιοῦμεν κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν **E** Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ὑπερασπίζοντος τῆς ὑμετέρας τιμίας βασιλείας, καὶ πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον διὰ τὴν ὑμετέραν ὀρθὴν πίστιν ὑμῖν ὑποτάσσοντος, μὴ παριδεῖν τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ εἰρημένου ἁγίου ἀνδρὸς, ἀλλὰ ταύτην ἐπεξελθεῖν, τήν τε ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ πάντα τὸν κόσμον ἐλευθεροῦντας τῆς λύμης Ἀνθίμου τε καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν. Καὶ γὰρ καὶ τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς Ἀγαπητοῦ τῷδε τῷ βίῳ ἐνδημοῦντος, μετὰ Θεὸν εἰς τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν ἀποβλέποντες, ταῦτα πέρας λαβεῖν παρ᾽ ὑμῶν, ἐξεδεχόμεθα. Τὰ οὖν παρ᾽ ἐκείνου δικαίως καὶ κανονικῶς κεκριμένα πληροῦντες, καὶ διὰ γενικῆς ὑμῶν

A nibus, pontificem antiquæ Romæ, in depositione Anthimi & prædictorum hæreticorum, tanquam olim Petrum magnum apostolum Romanis in depositione Simonis* præstigiarum. Iste ergo honorabilis vir, sciens per libellos plurimorum nostrorum ea, quæ inique contra ecclesias præsumpta fuere, ea ipso visu semel accipiendo, neque ad visum suscipere voluit Anthimum, furentem adversus canones, sed nunc juste ejecit de sacerdotali sede hujus civitatis &' opitulante, & adjuvante catholicam fidem & divinos canones vestro imperio, præfecit ipsi ecclesiæ **B** sanctissimum Mennam rectæ fidei & vitæ pudicæ, ac honestæ conversationis, & infirmantium in sibi injuncta dispensatione approbatissimum. Præterea, rursus de Anthimo & aliis hæreticis porreximus libellos, & episcopi Palæstini in civitate congregati, & alii Orientales, & legati aliorum pontificum, & nos ipsi postulavimus Anthimum episcopum Trapezuntium, quæ perpetravit, facere per libellum nota sedi apostolicæ, & liberare seipsum ab omni hæretico errore, & proficisci ad ecclesiam Trapezunti- **C** nam, aut si hoc non velit, finaliter condemnetur & omni dignitate sacerdotali ac operatione nudetur, sicut fecit sanctus Cælestinus contra impium Nestorium, qui seipsum tali condemnationi subjiciendo, partem cum hæreticis accepit, & hos quidem propriis ecclesiis prætulit: hæreticos vero aut canonice ad ecclesiam venire, aut cessare de cætero ab insidiis contra ipsam, conventiculis ac' pravis baptisteriis, & expellere ex hac civitate & qualibet alia, tanquam devastatores ac insidiatores, non solum sanctissimarum ecclesiarum, sed etiam ipsius imperii & politiæ a vobis bene sancitæ. Hæc voluimus ipsum adferre ad cognitio- **D** nem vestræ pietatis, ut per ipsam ad finem deducantur, quæ a nobis petita sunt.

Has vero petitiones nostras justas præveniens prædictus sanctissimus vir, cum Anthimus seipsum manifestum constituerit, simul cum prædictis hæreticis condemnavit, & omni dignitate sacerdotali & officio nudavit, & omni episcopatu & orthodoxo nomine usque ad pœnitentiam eorum, quę deliquit, & misit pietati vestræ libellos nostros, ut quę in ipsis sunt, per vos ad finem deducantur. Sic enim opportune assumptus est hic honorabilis vir a dispensatore nostro Deo, & additus est patribus suis, & bonum certamen certavit, & cursum perfecit, fidemque servavit. Obtestamur itaque vestrum imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum **E** salvatorem nostrum Iesum Christum, qui protegat honorabile imperium vestrum, & omnem inimicum & hostem propter vestram rectam fidem vobis subjiciat, non contemnere justum judicium prædicti sancti viri; sed ipsum exequi, & ecclesiam Dei; ac totum mundum liberare a peste Anthimi & prædictorum hæreticorum. Nam sancto viro Agapeto ex præsenti vita evocato, post Deum ad vestram pietatem respicientes, hæc finem a vobis accipere expectavimus. Implendo itaque, quæ ab illo juste & canonice judicata fuere, & per vestram generalem

ANNO CHRISTI 536.

* Cretiani "Goetici.

'coopitulante & coadunato catholicæ fidei & divinis canonibus.

' parabaptisteriis.

ANNO CHRISTI 536.

lem sanctionem ipsa confirmando, taliaque A de cætero præsumi interdicendo, illius beatam animam coletis, quæ cum Deo propinquior sit, eo quod vinculo terræ & carnis hujus soluta sit, & fiduciam ex propriis bonis operibus adepta, pro pace & salute vestræ pietatis intercedit. Vos autem cum
Psal. 138. David ad dominum cum fiducia clamastis: *Nonne qui oderant te domine, odio habui, & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio odivi eos, & inimici facti sunt mihi.* Timendum enim est, piissime imperator, ne propter multam dilationem illud Israelitici populi patiamur & nos, in medio habentes ab omni sacerdotio anathema- B
Iosue 7. 1. Reg. 4. tizatos: qui quoniam in medio habuit Achan & Ionatham, in scientia & ignorantia seipsos anathemati subjicientes, in periculo fuit totaliter perire, licet ignoraret quod in medio haberet anathema. Non ergo substineatis, Christianissimi imperatores, tale malum contemnere, sed utimini zelo ' ad recognitionem Dei, & his quæ ipsius sunt, illud adimplentes, quod
' secundum cognitionẽ pro Deo.
Prov. 20. scriptum est: *Ventilator impiorum, rex sapiens,* ut cum David & Iosia, & Elia, & Phinee, ac Agapeto, qui maxime zelaverunt pro Deo, partem vos habeatis, in præsenti quidem C sicut & illi, & sub scabello pedum omnes inimicos vestros subjiciat: in futuro vero cum illis æternum regnum tribuat, qui pro-
Matth. 19. misit & in isto centuplum, & in futuro sæculo diligentibus ipsum vitam se donaturum æternam.

SVBSCRIPTIONES.

MARIANVS divina miseratione presbyter & archimandrita, & primas venerabilium monasteriorum hujus regiæ civitatis, cum universis venerabilissimis archimandritis, qui una mecum supplica- D runt, de consensu omnium subscripsi & porrexi.

Hesychius divina miseratione presbyter & monachus monasterii beati abbatis Theodosii, locum tenens Sophronii presbyteri & archimandritæ ipsius monasterii, & primi totius eremi Hierosolymorum cum omnibus his, qui mecum missi sunt, archimandritis & monachis Hierosolymitanis ad hanc regiam urbem, qui faciunt pro omnibus archimandritis & monachis, qui habitant ipsam eremum & tres Palæstinas, qui una mecum supplicarunt, subscripsi de consensu omnium, & porrexi.

Theonas Dei miseratione presbyter & le- E gatus sancti montis Sina & eremi Raithu, ac sanctissimæ ecclesiæ de Pharan, faciens pro omnibus suprascriptis, supplicavi, & subscribens porrexi.

Paulus Dei miseratione diaconus & legatus venerabilis monasterii beati Maronis principalis venerabilium monasteriorum secundæ Syriæ; missus huc ab omnibus venerabilibus archimandritis & monachis ipsius regionis ad vestram pietatem cum supplicationibus ipsis, quas obtulerunt contra subscriptos hæreticos Acephalos, faciens pro omnibus prædictis archimandritis & monachis, supplicavi, subscripsi, & obtuli.

νομοθεσίας ταῦτα κυρώσαντες, καὶ τοιαῦτα λοιποῦ τολμᾶσθαι ἀπαγορεύοντες, τὴν μὲν ἐκείνου μακαρίαν ψυχὴν θεραπεύσετε, ἥτις ἐγγύτερον Θεοῦ γενομένη, ὅσῳ καὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς γῆς, τῆς σαρκὸς τούτου λέλυται, καὶ παῤῥησίαν ἐκ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἐκτήσατο ἔργων πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ σωτηρίας, τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας. ὑμεῖς δὲ σὺν τῷ Δαβὶδ μετὰ παῤῥησίας πρὸς Θεὸν κεκράξατε· οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκόμην; μῖσος τέλειον ἐμίσουν αὐτοὺς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. δέος γὰρ, εὐσεβέστατε, μὴ διὰ τὴν πολλὴν ἀνοχὴν, τὸ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐν μέσῳ ἔχοντες τοὺς ὑπὸ πάσης ἀρχιερωσύνης ἀναθεματισθέντας, ὃς ἐπειδήπερ ἐν μέσῳ εἶχεν Ἀχαρ καὶ Ἰωνάθαν, τοὺς ἐν γνώσει καὶ ἀγνωσίᾳ ἑαυτοὺς τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλοντας, ἐκινδύνευσε πανστρατὶ ἀπολέσθαι καίπερ ἀγνοῶν ὅτιπερ ἐν μέσῳ εἶχε τὸ ἀνάθεμα, μὴ οὖν ὑπομείνητε Χριστιανικώτατοι βασιλεῖς, παριδεῖν τὸ τοιοῦτον κακὸν, ἀλλὰ χρήσασθε τῷ κατ' ἐπίγνωσιν ὑπὲρ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ζήλῳ πληροῦντες τὸ γεγραμμένον· λικμήτωρ ἀσεβῶν, βασιλεὺς σοφὸς, ἵνα μετὰ Δαβὶδ καὶ Ἰωσίου, καὶ Ἡλίου, καὶ Φινεὲς, καὶ Ἀγαπητοῦ, τῶν μάλιστα ζηλωσάντων ὑπὲρ Θεοῦ, τὴν μερίδα ἐχόντων ὑμῶν ἐν μὲν τῷ παρόντι ὥσπερ κἀκείνοις ὑποπόδιον τῶν ποδῶν πάντας ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑποτάξῃ, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι σὺν ἐκείνοις τὴν αἰώνιον παράσχοι, ὁ ἐπαγγειλάμενος καὶ ἐν τούτῳ ἑκατονταπλασίονα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ζωὴν αἰώνιον ἀποδιδόναι.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΜΑρῖνος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, καὶ ἔξαρχος τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως σὺν ἅπασι τοῖς εὐλαβεστάτοις ἀρχιμανδρίταις, σὺν ἐμοὶ δεηθεῖσι, κατὰ συναίνεσιν πάντων ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἡσύχιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ἀββᾶ Θεοδοσίου, τὸν τόπον ἐπέχων Σωφρονίου πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου τῆς αὐτῆς μονῆς, καὶ πρώτου πάσης τῆς ἐρήμου Ἱεροσολύμων, σὺν πᾶσι τοῖς σὺν ἐμοὶ ἀποσταλεῖσιν ἀρχιμανδρίταις καὶ μοναχοῖς Ἱεροσολυμίταις, εἰς τήνδε τὴν βασιλίδα, πράττουσι καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἔρημον οἰκούντων, καὶ τὰς τρεῖς Παλαιστίνας ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, σὺν ἐμοὶ δεηθεῖσιν, ὑπογράψας κατὰ συναίνεσιν πάντων, ἐπέδωκα.

Θεώνας, ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, καὶ τῆς ἐρήμου Ῥαϊθοῦ καὶ τῆς κατὰ Φαρὰν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, πράττων ὑπὲρ πάντων τῶν προγεγραμμένων, δεηθεὶς καὶ ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος, καὶ ἀποκρισιάριος τῆς εὐαγοῦς μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος, τῆς ἐξαρχούσης τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων δευτέρας Συρίας, ἀποσταλεὶς ἐνταῦθα παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν τῆς αὐτῆς χώρας πρὸς τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν, μετὰ δεήσεων αὐτῶν, ἃς ἐνέτειναν κατὰ τῶν προγεγραμμένων Ἀκεφάλων, πράττων ὑπὲρ πάντων τῶν εἰρημένων ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, δεηθεὶς, καὶ ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ο ἁγιώ-

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· ἀπαιτῶ μὲν ὁ περίβλεπτος ῥαιφερενδάριος Θεόδωρος, πράξας ἐφ' ᾧ παραγέγονεν· λεγέτωσαν δὲ οἱ πάντες εὐλαβέστατοι μοναχοὶ, εἴτι πλέον διδάξαι βούλονται. οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ διὰ Μαριανοῦ τοῦ θεοσεβεστάτου ἐξάρχου, ἐπέδωκαν διδασκαλικὸν, ὅπερ δεξάμενος Χριστόδωρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος νοτάριος καὶ σηκρητάριος, ἀνέγνω· Ἐπιφανίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης γενομένου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως ἐν εἰρήνῃ τὸν βίον τελέσαντος, Ἄνθιμος ὁ Τραπεζουντίων ποτὲ προχειρισθεὶς ἐπίσκοπος τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μέγεθος καὶ ἀξίωμα, οὐ πνευματικὴν ψυχῶν ἐπιμέλειαν εἶναι λογισάμενος, ἀλλ' οἷόν τινα πολιτικὴν ἀρχὴν, καὶ διὰ τοῦτο τῆς μείζονος ὀρεγόμενος, ἤδη ἐκ πολλοῦ καταλιπὼν τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν, καὶ καταλαβὼν τήνδε τὴν πόλιν, ὥσπερ τις Αἰγυπτιακὴ πληγὴ, καὶ τὸν πεπλασμένον βίον τῆς ἐσχηματισμένης αὐτοῦ ἐγκρατείας πᾶσιν ἐπιδεικνύμενος, συνδιαιτηθείς τε τοῖς ἐμφωλεύουσιν ἐνταῦθα αἱρετικοῖς, οἷα νοσῶν τὴν ὁμοίαν ἐκείνοις αἱρετικὴν μανίαν, καὶ τὰ ἐκείνοις ἀρέσκοντα ποιῶν τε καὶ λέγων ἠδυνήθη μοιχικῶς τὸν τῆσδε τῆς πόλεως ἀρχιερατικὸν ὑφαρπάσαι θρόνον παρὰ πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ κανόνας. ἐπεὶ οὖν περὶ ἀμφότερα ἁμαρτάνων ἐφάνη, περί τε τοὺς θείους κανόνας, περί τε τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν, εἰκότως ἡμεῖς ἐπιστάμενοι τὴν τῶν θείων κανόνων ἐκδίκησιν, ἀρχιερεῦσι μόνον ἁρμόττειν τήν τε τῆς ὀρθῆς πίστεως, οὐ μόνον ἱερωμένοις, ἀλλὰ καὶ παντὶ ὀρθοδόξῳ Χριστιανῷ, τὰ περὶ ταύτης μόνης τοῦτον ἐπηρωτῶμεν οὐχ ἅπαξ, οὐ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις παρακαλοῦντες αὐτὸν καὶ κατὰ Εὐτυχέος δογματισθέντα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καλχηδόνι συναχθέντων, καὶ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Λέοντος, ὁμολογῆσαι· φαμὲν δὴ τὸ εἶναι ἐν δύο φύσεσι, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀχωρίστως, καὶ συγκαταδικάζειν καὶ ἀναθεματίζειν μετὰ Νεστορίου καὶ Εὐτυχέος, καὶ Διόσκορον τὸν γενόμενον Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὸν τῆς ἀσεβείας Εὐτυχέος προστάτην καὶ ἔκδικον, τὸν πάντων τῶν κακῶν γενόμενον αἴτιον, κατακριθέντα καὶ ἀναθεματισθέντα μετὰ Νεστορίου καὶ Εὐτυχέος, παρὰ τῆς εἰρημένης ἁγίας ἐν Καλχηδόνι συνόδου. ὁ δὲ διὰ τὴν μελετηθεῖσαν κατὰ τῆς ἐκκλησίας βουλὴν, μύων τοὺς τῆς οἰκείας διανοίας ὀφθαλμοὺς, καὶ ἕνα μόνον σκοπὸν ἔχων, ἅπαξ ὑπερβὰς τὴν θύραν τῆς μάνδρας τῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προβάτων, τὴν ποίμνην τοῖς λύκοις παραδοῦναι, παρεκρούσατο τάς τε ἡμετέρας ἐπερωτήσεις καὶ παρακλήσεις, καὶ ἐπελάθετο τῆς τε ἀψευδοῦς τοῦ κυρίου περὶ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἐπαγγελίας, ὅτι πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, καὶ τοῦ γραφικοῦ ἐκείνου, ὅτι ἣν ἂν βουλὴν βουλεύσησθε, διασκεδάσει κύριος, διὸ ὁ τὸ ἀκαταμάχητον τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ ἀεὶ κατὰ τῶν αἱρέσεων δωρησάμενος κύριος, ἐξήγειρε τὸ πνεῦμα τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀγαπητοῦ, καὶ δὴ Θεοῦ βουλήσει, καταλαμβάνει τήνδε τὴν πόλιν, καὶ μαθὼν διά τε πλείστων καὶ ἡμετέρων λιβέλλων τὰ ἀθέσμως τολμηθέντα κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, οὐδὲ εἰς θέαν καθάπαξ παραδέξασθαι ἠβουλήθη τὸν κατὰ τῶν θείων κανόνων μανέντα Ἄνθιμον, οὐδὲ συμμεταχεῖν αὐτῷ τῆς θείας κοινωνίας, ἀλ-

A Sanctissimus archiepiscopus dixit: Peto quidem, cum spectabilis Theodorus referendarius jam advenerit, dicant præsentes monachi si quid amplius docere voluerint. Venerabiles monachi per Marianum venerabilem primatem porrexerunt doctrinale, id est instrumentum reformationis. Quod cum accepisset venerabilis Christophorus diaconus notarius & secretarius legit: Epiphanio sanctæ memoriæ archiepiscopo hujus regiæ urbis in pace vita functo Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit, episcopus ' Trapezundarum, magnitudinem & B dignitatem sacerdotii, non spiritualem animarum diligentiam esse putavit, sed quemdam civilem principatum, & propterea majorem appetens, jam multo tempore derelinquens propriam ecclesiam & civitatem apprehendens, tamquam quædam plaga Ægyptiaca, vitamque fictam ipsius figuratæ continentiæ omnibus ostendens, cum hæreticis hic nidificantibus conversatus est, simili quoque illis hæretico furore correptus, & placita illis faciendo & dicendo, voluit adulterine subripere sacerdotalem sedem C istius civitatis, contra omnem æquitatem ecclesiasticam & canones. Quoniam ergo circa ambo peccare visus est, & circa divinos canones, & circa rectam & immaculatam fidem, & sane sciamus nos defensionem divinorum canonum convenire non solum sacerdotibus, sed & omni Christiano orthodoxo: quæ de ipsa sola sunt, hunc interrogavimus non semel, non bis, sed multoties, rogantes ipsum confiteri ea quæ contra Eutychem a sanctis patribus decreta sunt, & maxime qui in sancta œcumenica synodo Calchedonensi convenerunt, & a beatissimo papa Leone, videlicet D dominum nostrum Iesum Christum esse in duabus naturis indivisibiliter, immutabiliter, inconfusibiliter, & inseparabiliter, & simul condemnare, & anathematizare cum Nestorio & Eutyche, etiam Dioscorum episcopum Alexandrinum patronum & defensorem impietatis Eutychis, & qui omnium malorum causa fuit, & condemnatus, ac anathematizatus fuit cum Nestorio & Eutyche a prædicta sancta synodo Calchedonensi. Ipse vero propter excogitatum consilium contra ecclesiam, claudens E oculos proprii sensus, & unum solum propositum habens, (cum semel transcenderit ostium caulæ ovium Christi Dei nostri) ovile lupis tradere, repulit nostras interrogationes & exhortationes, & oblitus est veræ promissionis domini de ipsius ecclesia. *Quoniam portæ inferi non prævalebunt adversus eam*: & illius scripturæ: *quoniam consilium, quod consuluistis, dissipabit dominus*: ideo dominus ecclesiæ suæ donavit illud, ut semper sit inexpugnabilis adversus hæreses excitando spiritum Agapeti Romani pontificis, & jam Dei voluntate apprehendit civitatem ipsam. Et cum '' cognoscat per multorum libellos & nostros ea quæ inique præsumpta fuere adversus Dei ecclesiam, neque ad visum semel suscipere voluit Anthimum furentem contra divinos canones, neque

ANNO CHRISTI 536.

' legit interpres. ἀπαιτῶ.

' Trapezuntinus.

Matth. 16.

Iob. 5.

'' cognovisset.

ANNO CHRISTI 536.

que participare cum ipso in communione divina, sed injuriam sacrorum ac divinorum canonum, atque etiam catholicæ fidei vindicans, hunc extra posuit de sacerdotali sede, quam adulterine & injuste ascendit, fidelissimo ac piissimo imperatore nostro catholicam fidem & divinorum canonum authoritatem adjuvante. Vestram vero beatitudinem in fide recta desuper, & a principio approbatam, ac in recta & honesta conversatione atque vita pudica infirmantium ministerium ipsi committendo, in pontificem ordinavit ipsi ecclesiæ secundum electionem & sententiam piissimorum imperatorum nostrorum, & venerabilis cleri hujus sanctissimæ ecclesiæ, ac Christo amantissimorum virorum in diversis dignitatibus & principatibus existentium, & nostram & pariter omnium fidelium Christianorum. Cum ergo oportuerit ' convictum hæreseos non dominari alteri ecclesiæ, aut doctoris nomen circumferre, qui omnino addiscere noluit a sanctis patribus, quæ ipsum oporteat populo tradere: merito de isto libellos porreximus prædicto sanctissimo Agapeto, rogantes aut notum libellum apostolicæ sedi prædicto Anthimo porrigente, liberare seipsum ab omni hæretico errore, & postea sic (si approbaverit prædictus sanctus vir) mittere eum ad ecclesiam Trapezundarum: aut si hoc facere non vult, cum hæreticis condemnetur, qui similiter cum ipsis vitam degere prætulit, quam cum ecclesia sua, & alter pro ipso prædictæ ecclesiæ ordinetur, quæ diu episcopo viduatur. Has nostras justas petitiones cum suscepisset prædictus sanctus vir, in literis quidem commendatitiis, ad sanctissimos pontifices pro vestra sanctitate, quia obscurum seipsum constituit prædictus Anthimus, nudavit ipsum episcopali nomine, atque etiam catholico, hoc est orthodoxo, quoadusque confitebitur omnia, quæ tradita sunt a sanctis patribus, nostros vero libellos destinavit piissimo imperatori nostro, ut quæ in ipsis petita sunt, effectui tradantur per ipsius pietatem. Opportune vero sic a Deo sapienter nostra dispensante assumptus est ille honorandus vir, & patribus suis additus est, plenus spiritualium desideriorum, qui adversus lupos pro ovili summi pastoris Christi Dei nostri pugnans, & fidelis servus in talento credito demonstratus est, sine acceptatione personarum dispensator, in tempore unicuique dans tritici mensuram. Nos itaque post illius beatam obdormitionem compendiosum finem his; quæ moventur; imponere festinantes, cum supplicationes porrexerimus piissimo imperatori nostro, & recapitulaverimus, quæ in prioribus libellis erant, rogamus & obsecramus ipsius pietatem exequi justam in istos condemnationem sancti Agapeti. Ipsius ergo pietas in hoc saltem fideliter mota, & quæ ad ecclesiasticum statum conferunt, canonice terminari volens, hujusmodi supplicationes misit vestræ sanctitati, ut quę videntur sacris ac divinis canonibus, de prædicto Anthimo ' decernantur.

' comprehensum in hæresi.

Luc 22.

' sententientur.

Sanctissimus archiepiscopus & sancta synodus dixit, Quia præsentes sanctissimi episcopi

A λὰ τὴν ὕβριν ἐκδικῶν τῶν ἱερῶν καὶ θείων κανόνων καὶ τῆς καθολικῆς πίστεως, τοῦτον μὲν ἐξώθησεν ὅπερ μοιχικῶς καὶ ἀθέσμως ἐπέβη ἀρχιερατικοῦ θρόνου, συνεπιχύοντος τῇ τε καθολικῇ πίστει, καὶ τῇ τῶν θείων κανόνων αὐθεντίᾳ τοῦ πιστοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως· τὴν δὲ ὑμετέραν μακαριότητα ἐπί τε ὀρθῇ πίστει ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μαρτυρουμένην καὶ ἐπὶ ὀρθῇ καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ καὶ σώφρονι βίῳ καὶ τῇ ἐγχειρισθείσῃ αὐτῇ τῶν ἀσθενούντων διακονίᾳ, προεχειρίσατο ἀρχιερέα. τῇ δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, κατ᾽ ἐπιλογὴν καὶ ψῆφον τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων, καὶ τοῦ εὐαγοῦς τῆσδε τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας κλήρου, καὶ τῶν ἐν διαφόροις ἀξιώμασι καὶ ἀρχαῖς τελούντων φιλοχρίστων ἀνδρῶν, καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ B πάντων ὁμοῦ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. ἐπεὶ οὖν ἐχρῆν τὸν ἐπὶ κακοδοξίᾳ φωραθέντα μηδὲ ἑτέρας ἄρχειν ἐκκλησίας, ἢ διδασκάλου ὄνομα περιφέρειν τὸν μηδόλως μαθεῖν ἐθελήσαντα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ἅπερ δέοι αὐτὸν τῷ λαῷ παραδιδόναι, εἰκότως καὶ περὶ τούτου λιβέλλους ἐπιδεδώκαμεν τῷ εἰρημένῳ ἁγιωτάτῳ Ἀγαπητῷ παρακαλοῦντες, ἢ τὸν ἐγνωσμένον λίβελλον τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ ἐπιδόντα τὸν εἰρημένον Ἄνθιμον, ἐλευθερῶσαι ἑαυτὸν πάσης αἱρετικῆς πλάνης, καὶ εἶθ᾽ οὕτως, εἰ δοκιμάσοι ὁ εἰρημένος ὅσιος ἀνήρ, ἐπὶ τὴν Τραπεζουντίων τοῦτον ἐκπεμφθῆναι ἐκ- C κλησίαν, ἢ τοῦτο μὴ ἀνεχόμενον, τοῖς αἱρετικοῖς συγκατακριθῆναι, ἅπαξ μετ᾽ ἐκείνων διαγωγὴν, τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας προτιμήσαντα, καὶ ἕτερον ἀντ᾽ αὐτοῦ, τῇ εἰρημένῃ ἐκκλησίᾳ, προχειρισθῆναι, ἐκ πολλοῦ χηρευούσῃ ἐπισκόπου. Ταύτας τὰς δικαίας ἡμῶν αἰτήσεις προσδεξάμενος ὁ εἰρημένος ὅσιος ἀνήρ, ἐν μὲν συστατικοῖς γράμμασι γενομένοις πρὸς τοὺς ἁγιωτάτους ἀρχιερεῖς ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ἐπειδὴ ἀφανῆ ἑαυτὸν κατέστησεν ὁ εἰρημένος Ἄνθιμος, ἐγύμνωσε τοῦτον παντὸς ὀνόματος ἐπισκοπικοῦ τε καὶ καθολικοῦ, τουτέστιν ὀρθοδόξου, ἄχρις ἂν τὰ παραδεδομένα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων πάντα προσομολο- D γήσῃ, τοὺς δὲ ἡμετέρους λιβέλλους ἐξαπέστειλε τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ἐφ᾽ ᾧ τὰ ἐν αὐτοῖς αἰτηθέντα πέρατι παραδοθῆναι διὰ τῆς αὐτοῦ εὐσεβείας. συμβὰν δὲ οὕτω παρὰ τοῦ σοφῶς τὰ καθ᾽ ἡμᾶς οἰκονομοῦντος Θεοῦ, προσελήφθη ὁ τίμιος ἐκεῖνος ἀνήρ, καὶ προσετέθη τοῖς πατράσιν αὐτοῦ, πλήρης πνευματικῶν ἱμέρων, ἀληθῶς κατὰ τῶν λύκων προπολεμήσας τῆς τοῦ ἀρχιποίμενος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ποίμνης, καὶ πιστὸς δοῦλος ἐν τῷ πιστευθέντι ταλάντῳ ἀποδειχθεὶς, καὶ ἀπροσωπόληπτος οἰκονόμος ἐν καιρῷ ἑκάστῳ διδοὺς τὸ σιτομέτριον. ἡμᾶς οὖν μετὰ τὴν μακαρίαν ἐκείνου κοίμησιν σύντομον πέρας ἐπιτεθῆναι τοῖς κοινουμένοις ἀποδιδόντες, δεήσεις ἀνατει- E νάμενοι τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ τὰ ἐν τοῖς προτέροις λιβέλλοις ἀνακεφαλαιωσάμενοι παρακαλοῦμεν, καὶ ἐνορκοῦμεν τὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν, τὴν ἐπὶ τούτοις δικαίαν κρίσιν, τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀγαπητοῦ, πληρῶσαι. ἡ οὖν αὐτοῦ εὐσέβεια κἀν τούτῳ χριστιανικῶς κινουμένη καὶ πάντα τὰ εἰς ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν τείνοντα, καὶ κανονικῶς περαιοῦσθαι βουλομένη, τὰς τοιαύτας δεήσεις μετέπεμψε τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ. ἐφ᾽ ᾧ τὰ δοκοῦντα τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόσιν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ Ἀνθίμῳ, ψηφίσασθαι.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἡ ἐνδημοῦσα ἁγία σύνοδος εἶπεν. οἱ παρόντες ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι

τῆς

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ θεοφιλέστατοι διάκονοι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ἐπακούσαντες τῶν ἀναγνωσθέντων, περί τε τῶν ἐπιδεδόσθαι λεγομένων λιβέλλων, καὶ τῶν συνοδικῶν ἐπιστολῶν τοῦ παρὰ Ἀγαπητοῦ τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης, ὅσα περὶ τούτων ἴσασι, δῆλα ποιεῖν ἀξιούτωσαν.

Καὶ ἀνέγνω φωνὴν Μηνᾶς ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ νοταρίων σεκουνδοκήριος, ἔχουσαν οὕτως.

Οἱ σεπτότατοι ἐπίσκοποι, καὶ οἱ σεβασμιώτατοι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διάκονοι εἶπον, ὅτι παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις τῇ μνήμῃ πατρὸς ἡμῶν τοῦ πάπα Ἀγαπητοῦ μοναχοὶ διαφόρων μοναστηρίων ἐπιδοθεισῶν δεήσεων, γενέσθαι ᾔτησαν, εἴ τι παρὰ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἡμῶν περὶ Ἀνθίμου τοῦ Τραπεζουντίων ποτὲ γενομένου ἐπισκόπου ἐν ταῖς συνοδικαῖς ἐπιστολαῖς, ταῖς ὑπὲρ τῆς χειροτονίας τοῦ ἁγιωτάτου Μηνᾶ, ἀρχιεπισκόπου ταύτης τῆς βασιλευούσης πόλεως, ὥρισται μετὰ χεῖρας ἔχοντες δεδώκαμεν πρὸς ἀνάγνωσιν.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ εὐαγὴς σύνοδος εἶπε, τὰ προϊσχόμενα ἀναγινωσκέσθω.

Καὶ λαβὼν Ἀκάκιος ὁ θεοσεβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, τὰς δεήσεις τάς τε ἐκ προσώπου τῶν μοναχῶν καὶ τὰς ἐκ προσώπου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἀνέγνω.

Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, Ἀγαπητῷ παρὰ Μαριανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἐξάρχου τῶν μοναστηρίων τῆς βασιλίδος καὶ λοιπῶν ἀρχιμανδριτῶν τῆς αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐνδημούντων ἐν αὐτῇ Ἱεροσολυμιτῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀρχιμανδριτῶν, καὶ μοναχῶν.

ΤΑ συνέχοντα τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας κατανοοῦντες, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ ἐναβρυνομένους κατ' αὐτῆς ὁσημέραι ὁρῶντες τὸν τοῦ θείου Γρηγορίου ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ὀδυρμὸν, εὐκαίρως προοιμιαζόμεθα, πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα λέγοντες.

Ἔοικε τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐπιλελοιπέναι καθόλου ἡ τοῦ Θεοῦ κηδεμονία, ἡ ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν χρόνοις τὰς ἐκκλησίας φυλάττουσα. καὶ δὴ τοσοῦτον βεβάπτισται ἡ ἑκάστου ψυχὴ ὑπὸ συμφορῶν, ὥστε τὰ μὲν ἴδια τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀλγεινὰ μηδὲ ἐν κακοῖς εἶναι λογίζεσθαι, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ὄντα, πρὸς μόνα δὲ βλέπειν τὰ κοινὰ τῶν ἐκκλησιῶν πάθη, ὧν εἰ μὲν γένοιτό τις ἐν τῷ παρόντι καιρῷ σπουδὴ πρὸς διόρθωσιν, πρὸς παντελῆ ἀνελπιστίαν κατὰ μικρὸν περιελεύσεται. πολυτρόπως μὲν οὖν ἤδη ταῦτα ἐκδιηγησάμενοι, οὐχ ἧττον δὲ καὶ νῦν τὰς μεγάλας καὶ ἀνυποίστους ἐπιβουλὰς, τὰς κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐξαπλώσομεν. οἱ ἀπὸ τῆς μανίας Διοσκόρου, καὶ Εὐτυχέως καταγόμενοι ἀποσχισταὶ καὶ ἀκέφαλοι, οὐκ οἴδαμεν τίνος αὐτοὺς παρακινήσαντος εἰς ἀπόνοιαν, ὥσπερ τινὸς παρρησίας ἐπειλημμένοι, τὴν νόσον ἑαυτῶν ἐμπομπεύουσιν παρασυνάγοντες, καὶ παραβαπτίσματα καινοτομοῦντες, ὡς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦτο ποιοῦντες, καὶ ὄνομα ἐπισκόπων ἑαυτοῖς ἐπιφημίζοντες, τοῖς καθ' ἡμᾶς τόποις, φανερῶς ἐπιπολάζειν, ἀδεῶς πάντα τολμῶντες, οὐ κατ' ἐκκλησιῶν μόνον, οὐ κατὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας τροφίμων, ἀλλ' ἤδη καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ τῆς ὑμετέρας τιμίας κεφαλῆς, ὡς πεφανέρωται τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, τοσαύτη τῶν εἰρημένων ἡ μανία. εὑρόντες γὰρ κατά τινα οἶκον σχῆμα ἔχοντα εὐκτηρίου, ἐν ᾧ μοναχοί τινες οἰκοῦσι τῆς ἐκείνων ἀθεμίτου συμμορίας, τὴν εἰκόνα τοῦ φιλοθέου ἡμῶν βασιλέως τῇ μανίᾳ τυφλώττοντες, τὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ

A antiquæ Romæ & Deo amantissimi diaconi sedis apostolicæ, audiverunt, quæ lecta fuere, & de porrectione dictorum libellorum & de synodalibus epistolis sanctæ memoriæ Agapeti, quæcunque de his sciunt, manifesta facere dignentur.

Et legit vocem Menas venerabilis lector apostolicę sedis antiquæ Romę, & secundicerius notariorum, quæ sic habet:

Reverendissimi episcopi & venerabiles apostolicæ sedis diaconi dixerunt: Quoniam a sanctæ memoriæ patre nostro papa Agapeto, monachi diversorum monasteriorum porre- B ctis supplicationibus venientes petierunt, si quid ab ipso patre nostro de Anthimo quondam episcopo Trapezuntio in synodalibus epistolis contineretur, ideo quod pro ordinatione sanctissimi Mennæ archiepiscopi hujus regiæ urbis diffinitum est, præ manibus habentes, dedimus ad legendum.

Sanctissimus archiepiscopus & venerabilis synodus dixit: Quæ producuntur, legantur.

Et accipiens venerabilis Acacius notarius & diaconus supplicationes, quę ex persona monachorum, & ex persona Deo amantissimorum episcoporum, legit.

Domino nostro sanctissimo & beatissimo archiepiscopo antiquæ Romæ, & œcumenico patriarchæ Agapeto, Marianus presbyter & primas mona- C steriorum regiæ civitatis, & cæteri archimandritæ ejusdem, & archimandritæ & monachi Hierosolymorum, ac orientales in eadem synodo congregati.

Libellus monachorum Agapeto oblatus contra Anthimum, Severũ &c.

EA quę sanctas Dei ecclesias opprimunt, considerantes, & inimicos Dei quotidie adversus eam insolescere conspicientes, lamentationem divi Gregorii in his procemium facimus, opportune ad vestram beatitudinem dicentes,

Visa est cura Dei penitus dereliquisse pręsentem vitam, quę temporibus ante nos ecclesias custodiebat. Et jam tantum cujuslibet anima immersa est a calamitatibus, ut neque proprii dolores vitę nostrę inter mala numerentur: D tot & tanta sunt communia mala ecclesiarum, ad singula respiciendo, quorum nisi aliqua in pręsenti tempore cura suscipiatur ad reformationem, ad omnimodam desperationis confusionem paulatim pervenietur. Cum multis itaque modis jam hæc enarraverimus, non minus vero & nunc magnas & incredibiles insidias adversus Dei ecclesiam factas, exponemus. Schismatici & Acephali, qui a furore Dioscori & Eutychis descenderunt, nescimus quis eos ad amentiam moverit, quod veluti quadam audacia freti, 'suum proprium morbum divulgant, illegitimos conventus agentes, & illegitima baptismata innovantes, & E tanquam ex ' commissione hoc facientes, & nomen episcoporum sibiipsis in locis nostris attribuentes aperte ' invalescunt, & licenter omnia audent; non contra ecclesias solas, non contra alumnos ecclesiæ, sed etiam contra ipsum piissimum imperatorem nostrum, & vestrum honorabile caput, sicut vestræ beatitudini manifestum est: tanta illorum fuit insania. Nam invenientes quamdam domum, figuram oratorii habentem; in qua monachi quidam de iniquo contubernio illorum habitant, imaginem piissimi imperatoris furore excæcati, illud patris co-

' suo proprio morbo triumphant synagogas facientes & parabaptismata.

' eversione

' ingruescũt

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

rum diaboli fecerunt, qui cum non possit A contra creatorem, adversus figmentum ejus ostendit furorem. Irruit enim unus ex eis, qui in malis excellens est Isaaccius Persa, qui magia quadam utens seduxit corda volentium ab eo decepi, ' & residens apud Verinam ad quinquaginta dies: sicut istius socii disciplinæ, qui hortantur ipsum facere hæc ad corruptionem & deceptionem simpliciorum, divulgant, percussit virga imaginem dicens quædam contra caput veri & orthodoxi imperatoris nostri, imo vero contra Deum, propter quem imaginem percussit, quæ nec aure perceptibilia nec mente susceptibilia sunt; & virga inibi B verberando confracta est, & tanquam dubitans & nesciens quid aliud ' ignominiosius faceret, in imaginem veri Dei, dilaceravit ' velum pictum, & quod ex ipso ab eo dilaceratum fuit, igni tradidit. Quid igitur non saltem fecisset contra orthodoxum imperatorem, si hunc cum potestate habuisset in manibus iste violentus & irrationabilis vir, ubi nec velo picturæ inanimatæ pepercit? Iam illud prophetæ dictum, decerptum, & ad Deum & ad vos atque ad piissimum imperatorem nostrum accommodatum; dicere convenit: *Usquequo clamabimus & non exaudietis? injuria affecti clamabimus ad vos, & non salvabitis*, si enim C qui hæc sapiunt & faciunt, simul nobiscum omni tempore ac modo degere permittuntur, considerate beatissimi, quod nobis non occurrentibus his, quæ illi sentiunt, neque istorum ebrietate diminuta, ipsos accipere potestatem congregandi, aut ipsos permittere talia audere, nihil aliud est quam veriores putare, quam dogma nostrum, & iniquiores ac violentiores efficere contra nos. Si enim illi tanquam pie sapientes, docere sicut sentiunt & prædicare cum fiducia dogma suum permittuntur, manifestum est, quod reprehensa est ecclesiæ ' D oratio, quasi apud eos veritas sit. Nam duas contrarias orationes veras esse de eadem re, natura non sinit, ut inquit magnus Gregorius. Quoniam igitur ex hac causa in multas domus eorum, qui in excellentia sunt, intrant, & indecentia faciunt, captivantes mulierculas quasdam peccatis oneratas, quæ variis ducuntur desideriis, & semper addiscunt, & nunquam ad cognitionem veritatis venire possunt: verum etiam in ipsis propriis domibus & suburbiis altaria & baptisteria erigunt in oppositum veri altaris & sancti fontis, & E omnia simul contempserunt propter attributum eis patrocinium, ab his, qui in domo dominica, & aliquo alio modo potentes sunt: Nolite pati, beatissimi, non uti solita fiducia ad corrigendum tantum malum: sed sicut prius contra Anthimum insurrexistis, & lupum qui conabatur cooperiri per pellem ovis, & transcendere ostium ecclesiasticorum ordinum, sanctionum, & canonum, & qui latrocinanter ' caulam ovium transcenderat, pelle denudastis, & ipsummet demonstrastis, ac procul a caula expulistis: sic & nunc iterum vigilate, & ostendite piissimo imperatori nostro, quod nullum lucrum ei erit (ut

* & in ûrendo καυτηριακός

' inhonoratius

' tunicam inscriptam

Hab. 1.

' ratio

' mandram

διαβόλου πεποιήκασιν, ὃς μὴ δυνάμενος τῇ κτίσει, κατὰ τοῦ πλάσματος τὴν αὐτοῦ ἐπιδείκνυται μανίαν. ὁρμήσας γὰρ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ περίφημος ἐν κακοῖς Ἰσαάκκιος ὁ Πέρσης, ὁ μαγγανείᾳ τινὶ χρώμενος, καὶ ἐξαπατήσας τὰς καρδίας τῶν ἐθελόντων παρ᾽ αὐτοῦ ἐξαπατᾶσθαι, καὶ ἐγκαιόμενος εἰς τὰ Βηρίνης ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας· ὡς οἱ τούτου συμμύσται καὶ ταῦτα ποιεῖν οἱ αὐτὸν παρασκευάζοντες πρὸς διαφθορὰν καὶ ἐξαπάτην τῶν ἁπλουστέρων διαφημίζουσιν, ἔτυπτε ῥάβδῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς τὴν εἰκόνα· ἐπιφθεγγόμενός τινα κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως ἡμῶν, μᾶλλον δὲ, κατὰ τοῦ Θεοῦ, δι᾽ ὃν καὶ τὴν εἰκόνα ἔτυπτε, τὰ μήτε ἀκοῇ χωρητὰ, μήτε διανοίᾳ δεκτὰ, καὶ κλασθείσης ἐν τῷ τύπτειν τῆς ῥάβδου, ὥσπερ ἐξαπορούμενος τί ἕτερον πράξει εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἰκόνα ἐπελθὼν ἀτιμότερον, διεσπάραξε τὴν γεγραμμένην σινδόνα, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῦ διαρραγὲν ἐκ ταύτης πυρὶ παραδέδωκε. τί τοίνυν οὐκ ἂν ἔπραξε κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως, εἰ τοῦτον μετ᾽ ἐξουσίας ἐν χερσὶν εἶχεν ὁ βίαιος οὗτος καὶ ἀλόγιστος ἀνὴρ, ὅπου γε τῆς ἐν σινδόνι γραφῆς ἀψύχου οὐκ ἐφείσατο; καὶ δὴ τὸ τοῦ προφήτου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα ἡμῶν ἀπολεγομένοις, ἁρμόδιον λέγειν, ἕως τίνος κεκραξόμεθα, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσητε; βοηθησόμεθα πρὸς ὑμᾶς ἀδικούμενοι, καὶ οὐ σώσητε; οἱ γὰρ ταῦτα φρονοῦντες καὶ ποιοῦντες, ὁμοτίμως συνδιάγειν ἡμῖν κατὰ πάντα καιρὸν καὶ τρόπον ἐπιτρέπονται, σκοπεῖτε μακαριώτατοι, ὅτι μὴ συμβαινόντων ἡμῶν οἷς ἐκεῖνοι φρονοῦσι μηδὲ ἀνασταλλομένης τῆς τούτων παροινίας, τὸ λαβεῖν αὐτοὺς ἐξουσίαν συνάξεως· ἢ τὸ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τοιαῦτα τολμᾶν οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἀληθεστέρους τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς δόγματος νομισθῆναι, καὶ ἀδικωτέρους καὶ βιαιοτέρους ἀπεργασθῆναι καθ᾽ ἡμῶν. εἰ γὰρ ὡς εὐσεβοῦντες ἐκεῖνοι διδάσκειν ὡς φρονοῦσι, καὶ κηρύττειν ἐκ παρρησίας τὸ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐπιτρέπονται δόγμα· δῆλον ὅτι κατέγνωσται ὁ τῆς ἐκκλησίας λόγος, ὡς τῆς ἀληθείας παρ᾽ αὐτοῖς οὔσης. δύο γὰρ ἐναντίους λόγους, ἀληθεῖς εἶναι περὶ τοῦ αὐτοῦ γράμματος, φύσιν οὐκ ἔχει, φησὶν ὁ μέγας Γρηγόριος. ἐπειδὴ οὖν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας, εἰς πολλοὺς οἴκους τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων εἰσδύνοντες, ἄτοπά τινα διαπράττονται, αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια τινα σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἰδιωτικοῖς οἴκοις, καὶ ἐν προαστείοις θυσιαστήρια καὶ βαπτιστήρια ἀντεγείροντες τῷ ἀληθινῷ θυσιαστηρίῳ καὶ τῇ ἁγίᾳ κολυμβήθρᾳ, πάντων ὁμοῦ κατεφρόνησαν διὰ τὴν ἀπονεμομένην αὐτοῖς προστασίαν, παρὰ τῶν ἔν τε τῷ δεσποτικῷ οἴκῳ, καὶ τῶν ἄλλῳ τρόπῳ τινὶ δυναστευόντων, μὴ ὑπομείνητε μακαριώτατοι, μὴ χρήσασθαι τῇ συνήθει παρρησίᾳ εἰς διόρθωσιν τοῦ τοσούτου κακοῦ, ἀλλ᾽ ὥσπερ τὸ πρότερον ἐπὶ Ἀνθίμῳ διανέστητε, καὶ τὸν διὰ δορᾶς προβάτου περικαλύψαι τὸν λύκον ἐπιχειρήσαντα, καὶ ὑπερβῆναι τὴν θύραν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων, καὶ λῃστρικῶς ἐπιβάντα τῆς τῶν προβάτων μάνδρας ἀπογυμνώσαντες τῆς δορᾶς ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐπεδείξατε, πόρρω που τῆς μάνδρας ἀπελάσαντες, οὕτω καὶ νῦν ἐπαγρυπνήσατε, καὶ διδάξατε τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, ὅτι οὐδὲν κέρδος αὐτῷ, καθά φησιν ὁ θεῖος

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

θεῖος Γρηγόριος, τῆς λοιπῆς αὐτοῦ περὶ τὰς ἐκκλησίας σπουδῆς, εἰ τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐπὶ καθαιρέσει τῆς ὑγιαινούσης πίστεως, διὰ τῆς παῤῥησίας αὐτῶν κατισχύσοι· καὶ συγχωρηθεῖεν ἔτι οὗτοι πρὸς διαφθορὰν τῆς ἐκκλησίας, ἐμφωλεύειν τοῖς δεσποτικοῖς καὶ ἰδιωτικοῖς οἴκοις, καὶ τὰ ἄθεσμα ἐν τούτοις πράττειν. καὶ ταῦτα μὲν, τέως φέρομεν, καίπερ ὑπὸ τῶν δεινῶν κατακαμπτόμενοι, εἰ καὶ ἀνύποιστα, ἐλπίδας ἔχοντες εἰς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν τὸν καιρῷ εὐθέτῳ τὴν ὑμετέραν παρουσίαν ἡμῖν ἀναδείξαντα, ὅτι ὥσπερ Πέτρον τὸν μέγαν, τὸν τῶν ἀποστόλων κορυφαῖον, τοῖς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ καθαιρέσει τῆς Σίμωνος γοητείας ἐξαπέστειλεν· οὕτω καὶ ὑμᾶς ἐξαποστείλας ἐπὶ καθαιρέσει καὶ ἀποδιώξει τῆς Σευήρου, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ, B καὶ τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονούντων, καὶ παντοίαις περιθαλπόντων τιμαῖς πρὸς ἀτιμίαν Θεοῦ, βλασφημίας τε καὶ ὑπερηφανίας, δύναμιν ὑμῖν ἐπιχορηγήσει, συνεπισχύοντος ὑμῖν καὶ τοῦ πιστοτάτου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως, τούτους ἐξελάσαι πάσης ἔξω ἐκκλησίας καὶ πόλεως, ὡς ἐπιβούλους καὶ λυμεῶνας οὐ μόνον τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας ταύτης. πρὸς γὰρ τὴν αὐτοῦ κακίαν ἐπιτήδεια ὄργανα εὑρὼν τούτους ὁ μισόκαλος, πᾶσαν ἀνάστατον πεποίηκε τὴν οἰκουμένην, καὶ αἵμασιν ἁγίων τὴν γῆν κατεμόλυνε, καὶ πόλεις σφαγαῖς καὶ θορύβοις συνετάραξεν. ἐξελάσατε οὖν τούτους, εὖ ἴσμεν, εἰ τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, καὶ τοὺς τούτου φιλοχρί- C στους ἄρχοντας διδάξητε, ὡς κοινωνοῦσι τῷ ἀναθέματι, ἐν μέσῳ ἔχοντες τὸ ἀνάθεμα, ὥσπερ ὑπέδειξεν ἡμῖν ἡ παλαιὰ γραφὴ ἐπὶ Αχαρ καὶ Ἰωνάθαν, τοὺς ἐν γνώσει καὶ ἀγνωσίᾳ ὑποπεσόντας τῷ ἀναθέματι, καὶ ταῦτα τῶν κινδυνευσάντων συναπολέσθαι τούτοις, ἀγνοούντων, ὅτι ἐν μέσῳ αὐτῶν ἦν τὸ ἀνάθεμα. ὑπομνήσητε τὸ φιλόθεον αὐτοῦ κράτος, προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ, καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν τῆς ὀρθῆς ἀπαχθέντας πίστεως, ἢ τοῦτο μὴ ἀνεχομένους, τοὺς κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιβούλους, ἀπώσασθαι. ὡς γὰρ οὐ διέλαθε τὴν σὴν μακαριότητα, καίπερ τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως κελεύσαντος, μήτε παρασυνάξαι, μήτε παραβαπτίσαι, Ζωορᾶς ὅμως γοῦν τῆς τοιαύ- D της καταφρονήσας κελεύσεως κατεβάπτισεν ἐν τῇ τοῦ πάσχα ἡμέρᾳ οὐκ ὀλίγους, ἐν οἷς ἦσαν καὶ παῖδες τῶν τῷ δεσποτικῷ παραμενόντων οἴκῳ, ὡς κατέθετο ὁ ἀπ' αὐτῶν δυνηθεὶς Θεοῦ χάριτι ἐκσπασθῆναι, καὶ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἐπαναδραμεῖν, καὶ ἐν ἄλλοις δὲ τόποις καὶ οἴκοις τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων τὰ αὐτὰ τούτοις πέπρακται. ἀλλ' εἰ οὗτοι μόνοι τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν διετάραττον, καὶ παρελύπουν, ἐστήσαμεν ἂν μέχρι τούτων τὸν ὀδυρμὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὑπὸ τῶν δοκούντων ἐντὸς ταύτης εἶναι, E καὶ εἰς ἀρχιερέων τάξιν τελεῖν, παντοίως ἐκπορθεῖται, καιρὸς τὸ τοῦ ψαλμοῦ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. εἰ ὁ ἐχθρὸς ὠνείδισέ με, ὑπήνεγκα ἄν, καὶ εἰ ὁ μισῶν με ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλοῤῥημόνησεν, ἐκρύβην ἂν ἀπ' αὐτοῦ. σὺ δὲ ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου, ὃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανάς μοι ἐδέσματα, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ. τοιοῦτοι πεφήνασιν ἔνιοι τῶν ἐνδιατριβόντων κατὰ τὴν μεγάλην καὶ βασιλίδα καὶ πρώτην τῶν πόλεων, ὄνομα μὲν ποιμένων ἐπιφερόμενοι, τὸ δὲ ὅλον, λύκοι ἅρπαγες, ὧν μάλιστα ὑπάρχει

A inquit divinus Gregorius) ex studio reliquo ejus circa ecclesias, si tale malum in destructionem sanæ fidei ipsorum licentia prævalebit, & permittentur adhuc isti ad corruptionem ecclesiæ nidificare in domibus ' dominicis, & in propriis, & iniqua in ipsis facere. Hæc quidem hactenus ferimus, licet intolerabilia, & a diris doloribus incurvati, spem habentes in clementissimum Deum, qui in tempore opportuno vestrum adventum nobis ostendit, quod sicut Petrum magnum apostolorum principem his, qui Romæ erant, ad destructionem præstigiarum Simonis ' misit: sic & vos misit ad depositionem & expulsionem B Severi, Petri, & Zoaræ, & eorum qui omnigenis honoribus circumfoventur ad inhonorationem Dei, blasphemiasque ac elationes, dabit vobis potestatem, opitulante vobis piissimo & a Deo custodito imperatore nostro, istos expellere de omni ecclesia tanquam insidiatores & violatores non solum sanctissimarum ecclesiarum, sed & ' reipublicæ & imperii istius. Nam cum hos ad suam malitiam convenientia ' instrumenta insidiator boni invenisset, totum orbem terrarum commotum fecit, & sanctorum sanguine terram contaminavit, & civitates jugulationibus, & tumultibus turbavit. Expellite igitur istos: scimus bene, C si piissimum imperatorem nostrum, & ipsius Christo amabiles principes informatis, quod communicant anathemati, in medio habentes anathema: sicut ostendit nobis vetus testamentum in Achan & Ionathan, qui scientes & inscii inciderunt in anathema: idque cum illi, qui in periculo versati sunt, ne perirent cum eis, ignorarent, quod in medio eorum fuit anathema: & admonete ipsius a Deo amatum atque dilectum imperium, ut adducat Deo eos qui ab ipsis a recta fide abducti sunt: & si hoc non valeat facere, insidiatores ecclesiæ repellantur. Non enim latuit tuam beatitudinem, quod quanquam piissimus imperator noster mandaverit, ' ut conventus non agerent, neque ' illegitime baptizarent, D Zoaras tamen tale præceptum despexit, & ' illegitime baptizavit in die paschæ non paucos: inter quos erant pueri eorum, qui permanent in domo herili, sicut deposuit ille, qui ab ipsis gratia Dei potuit evadere & aufugere, & ad Dei ecclesiam refugere. in aliis quoque locis & domibus ' eorum qui in dignitate collocati, hæc & similia istis facta fuerunt. Verum si isti soli Dei ecclesiam perturbassent, & contristassent, & nos hactenus, fletum utique continuissemus: sed quo- E niam & ab his, qui intus jam esse videtur, ac in ordine põtificũ existere, omnino expugnatur, tempus exigit ut, dicamus de illis illud psalmi: *Si inimicus maledixisset mihi, sustinuissem utique: & si qui me odit, super me magna locutus fuisset, abscondissem me utique ab eo: Tu autem homo aequaliter animate, dux meus & cognitor meus, qui in idipsum dulcorasti mihi escam, in domo Dei ambulavimus cum consensu.* Tales fuerunt nonnulli commorantium in magna & regia urbe prima civitatum; nomen quidem pastorum portantes, totaliter autem sicut lupi rapaces: quorum maxime existit

ANNO CHRISTI 536.

' dominorum

' Soetici corrige Goëtici.

' politiæ

' organa

Iosue 7.
1. *Reg.* 14.

' non reconventiculare neque rebaptisare.

' parabaptizavit

' in excellentia existentium.

ANNO CHRISTI 536.

Anthimus Trapezuntinus, & alii aliarum civitatum. Iste enim & similes huic ex hæreticis Acephalis existentes, ac paululum religionis pietatem simulantes, in ecclesias se intruserunt, tanquam quædam Ægyptiaca flagella, qui nullo modo propriis ecclesiis vacare voluerunt, & hoc solum bene sapientes, ut non devastent sibi adjudicatas, aliud male sapuerunt degere in tanta multitudine in hac regia urbe, ut multos in proprium barathrum secum abripiant. Instituit enim prædictus Anthimus non euangelicam, sed fictam vitam, ut finis probavit: & relinquens ecclesiam Trapezundarum sibi creditam, transcendit in aliam istius civitatis, ante hos proximos annos, ostentando omnibus simulatam continentiam suæ ' conversationis, atque hoc pacto quæstum faciens pietatem. Cum ergo per hanc subripuerit, potuit & in regiam sese immittere, ut augere videretur subdolam existimationem vitæ suæ, conversatusque est multo tempore cum hæreticis ibidem nidificantibus, placita illis faciendo & dicendo, videlicet hæreticum furorem similem eis exercendo. Cum autem vidit sanctæ memoriæ Epiphanium in extremis jacentem, machinatus est quid corruptum, quod pravum ipsius consilium prorsus aperuit. Tanquam enim conaretur omnibus ibidem commendare dolum suæ longæ præstolationis, illud quod multis ignotum erat, & solum prudentioribus in suspicionem venerat, in lucem proferre vel etiam invitus coactus est. Ante enim multum tempus præcogitavit adulterium & raptum hujus imperialis ecclesiæ. Hic ergo potuit, per illorum auxilium & venerabilem sedem hujus civitatis rapere, & ad tantam administrationem promoveri, cum propriam neglexerit ecclesiam, & viduam ac sine viro eousque ipsam derelinquendo, ex quo dolum suæ fictæ conversationis perspicicuum omnibus ostendit. Etenim cum parvam ecclesiam suscipere superbe contempserit, statim ad tantam & incomparabilem illi ecclesiam seipsum provexit: tanquam sufficientem existentem ipsius curam habere. Quia igitur iste juste a vobis punitus fuit, & de sede hujus regiæ urbis ejectus, & fidelissimus imperator noster justam vestram super hunc indignationem approbarit, ipso etiam adjuvante ac divinos canones & catholicam fidem tuente, & non vultis omnimodam hujus perditionem, sed ut convertatur, (imitamini enim Christum Deum nostrum, *qui venit vocare non justos, sed peccatores ad pœnitentiam*,) & omnino paternis visceribus suscipitis, si recognoverit proprium peccatum, & convertatur, adjuramus vestram beatitudinem (licet audax quid faciamus) per sanctam & consubstantialem Trinitatem, ac per principem apostolorum Petrum, & salutem ac victoriam piissimi imperatoris nostri, ut ne contemnatis divinos canones, qui ab ipso pessundantur: neque ecclesiam ei traditam, quæ ab ipso despicitur, sed sequendo in omnibus eos qui ante vestram beatitudinem in sede vestra claruerunt, facere in ipsum adhuc & nunc contra authoritatem canonum invale-

' sibi amplectantur proprio barathro.

' politiæ.

1. Tim. 6.

Matth. 9.

Ἄνθιμος ὁ Τραπεζοῦντος, καὶ ἄλλοι ἄλλων πόλεων. οὗτοι γὰρ καὶ οἱ ὅμοιοι τούτῳ ἐξ αἱρετικῶν Ἀκεφάλων ὄντες πρὸς μικρὸν ὑποκρινάμενοι τὴν ὀρθοδοξίαν ταῖς ἐκκλησίαις εἰσέφρησαν, ὥσπερ τινὲς Αἰγύπτιαι μάστιγες, οἵτινες, μηδαμῶς ταῖς ἰδίαις ἐκκλησίαις ἐθέλοντες σχολάζειν, τοῦτο μόνον καλῶς φρονοῦντες, ἵνα μὴ τὰς καταπιστευθείσας αὐτοῖς λυμαίνωνται, τὸ ἕτερον κακῶς ἐφρόνησαν ἐν πλήθει διάγειν τοσούτῳ ἐν τῇ βασιλευούσῃ, ἵνα πολλοὺς συγκαταπάσωσι τῷ ἰδίῳ βαράθρῳ. ἐξασκήσας γὰρ ὁ εἰρημένος Ἄνθιμος οὐ τὴν εὐαγγελικὴν, ἀλλὰ τὴν πεπλασμένην ζωὴν, ὡς τὸ τέλος ἔδειξεν· ἀπολιπὼν τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ἐκκλησίαν αὐτῷ τῶν Τραπεζουντίων ἐπέβη τῆσδε τῆς πόλεως, πρὸ τούτων φανερῶν ἐνιαυτῶν ἐκπομπεύων τὴν ἐσχηματισμένην τῆς οἰκείας πολιτείας ἐγκράτειαν, καὶ πορισμὸν ἐκ τούτου ποιούμενος τὴν εὐσέβειαν. συναρπάσας οὖν διὰ ταύτης, ἠδυνήθη καὶ τοῖς βασιλείοις εἰσδῦναι, ὥσπερ ἐπαύξειν προσδοκῶν τὴν ὕπουλον ὑπόληψιν τῆς οἰκείας ζωῆς, καὶ συνδιαιτηθεὶς ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, καὶ τοῖς ἐμφωλεύουσιν ἐνταῦθα αἱρετικοῖς, καὶ τὰ ἐκείνοις κεχαρισμένα πράττων καὶ λέγων, οἷα νοσῶν τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς αἱρετικὴν μανίαν, ἐπειδὴ τὸν τῆς ὁσίας μνήμης Ἐπιφάνιον, ἐν ἐσχάτοις ἐθεώρησε διακείμενον, μηχανᾶταί τι, ὅπερ ἄντικρυς τὸν αὐτοῦ διήλεγξε διεφθαρμένον σκοπόν. ὥσπερ γὰρ ἐπειγόμενος πᾶσι παραστῆσαι τῆς μακρᾶς ἐνταῦθα προσεδρείας αὐτοῦ τὸν δόλον, καὶ τὸ πολλοῖς ἀπορούμενον, καὶ τοῖς συνετωτέροις μόνον ὑποπτευόμενον εἰς φανερὸν καὶ ἄκων ἐνέγκαι ἐξεβιάσθη. πρὸ πολλοῦ γὰρ προὔπινε τὴν μοιχικὴν ἁρπαγὴν τῆς βασιλίδος ἐκκλησίας. τοῦτο οὖν ἠδυνήθη διὰ τῆς ἐκείνων συνάρσεως καὶ τὸν εὐαγῆ θρόνον τῆσδε ἁρπάσαι τῆς πόλεως. καὶ εἰς τοσαύτην διοίκησιν παραχθῆναι, τῆς ἰδίας ἀμελήσας ἐκκλησίας, καὶ χήραν καὶ ἄνανδρον μέχρι τοῦδε, ταύτην καταλιπὼν, ἐξ οὗ καὶ τὸν δόλον τῆς πεπλασμένης πολιτείας προφανῆ πᾶσιν ἀπέδειξε. μικρᾶς γὰρ αὐτὸς ἐκκλησίας ὑπερηφανήσας εὐθὺς εἰς τοσοῦτον ἀσύγκριτον ἐκκλησίαν ἐκείνης, ἑαυτὸν ἐπέδωκεν, ὡς ἱκανὸν ὄντα, ταύτης ἐπιμελεῖσθαι, ἐπειδὴ οὖν δικαίως οὗτος ἐπιτετίμηται παρ' ὑμῶν, καὶ ἐκβέβληται τοῦ θρόνου τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, τοῦ πιστοτάτου ἡμῶν βασιλέως τὴν δικαίαν ὑμῶν ἐπὶ τούτων ἀγανάκτησιν προσδεξαμένου, καὶ συνεπαμυνάντος, τοῖς τε θείοις κανόσι καὶ τῇ καθολικῇ πίστει, οὐ βούλεσθε δὴ τὴν παντελῆ τούτου ἀπώλειαν, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτόν. μιμεῖσθε γὰρ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν ἐλθόντα καλέσαι οὐ δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, καὶ πάντως πατρικοῖς σπλάγχνοις, εἰ ἐπιγνοὺς τὴν οἰκείαν ἁμαρτίαν ἐπιστρέψει, προσδέχεσθε. ὁρκίζομεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, εἰ καὶ τολμηρόν τι ποιοῦμεν, κατὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου ἁγίας Τριάδος, καὶ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου, καὶ τῆς σωτηρίας καὶ νίκης τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, μὴ περιιδεῖν τοὺς θείους κανόνας, ὑπὸ τούτου καταπατουμένους, μηδὲ περιφρονουμένην παρ' αὐτοῦ τὴν παραδοθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐξακολουθοῦσαν ἐν ἅπασι τοῖς περὶ αὐτῆς διαλάμψασιν ἐν τῷ ἀποστολικῷ ὑμῶν θρόνῳ, πρᾶξαι ἐπ' αὐτῷ, ἔτι καὶ νῦν κατὰ τῆς τῶν κανόνων αὐθεντίας

ANNO CHRISTI 536.

τίας νεανιευομένῳ καὶ προτιμήσαντι τὴν μετὰ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν συνδιαγωγὴν τῆς ἰδίας ἐκκλησίας, ὅπερ ὁ ἐν ἁγίοις Κελεστῖνος ἐπὶ Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ φαίνεται διαπραξάμενος, προθεσμίαν αὐτῷ παρέχοντες, ὥσπερ οὖν κἀκεῖνος Νεστορίῳ, ἧς ἐντὸς ἐὰν μὴ ἀπαντήσας τὸν εἰρημένον λίβελλον τῇ ἀποστολικῇ ὑμῶν καθέδρᾳ ἐπιδῷ, τῇ τε ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ τῆς βασιλίδος ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ τῆς αἱρετικῆς νόσου ἑαυτὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ Τραπεζοῦντος ἐκκλησίαν ἐξορμήσῃ, ὁρίσατε ἁγιώτατοι ἀλλότριον μὲν αὐτὸν εἶναι, καὶ γυμνὸν πάσης ἀρχιερατικῆς ἀξίας τε καὶ ἐνεργείας, τῷ κρίματι ὑποβαλόντα ἑαυτὸν, τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν, καὶ τὴν μερίδα B τούτων ἀσπασάμενον, ἕτερον δὲ ἀντὶ τούτου τῇ ἐκκλησίᾳ Τραπεζουντίων προχειρισθῆναι. ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι ἐπίσκοποί τε καὶ κληρικοὶ καὶ ἀρχιμανδρῖται ἀναρίθμητοι, ἐπιβουλαῖς χρώμενοι, κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ μόνον τῇδε τῇ πόλει ἐνδιατρίβοντες ταραχὰς παρέχειν καὶ ταύτῃ, καὶ ταῖς ἁπανταχοῦ ἐκκλησίαις, κατ' οὐδένα τρόπον παραιτοῦνται, δεόμεθα καὶ τοὺς τοιούτους ἅπαντας, πρὸς ὑμᾶς ἀχθῆναι, καὶ εὐθύνας ὑποσχεῖν τὰς τοῖς κανόσι πρεπούσας, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ προειρημένου Ἀνθίμου, καὶ τούτων δὲ πάντων, χειραγωγούσης τῆς δικαιοκρισίας τῶν παρ' ὑμῶν καλῶς φυλαττομένων κανόνων, ἵνα μικρὸν ἀναψύξῃ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία τούτων ἐλευθερωμένη, C καὶ μάθωσιν οἱ τῇ ποιμαντικῇ καὶ τῷ κλήρῳ προσελθεῖν τούτῳ τῷ τρόπῳ βουλόμενοι, ὡς οὐκ εἰς τέλος παρασιωπήσεται κύριος, ἀλλ' ἀπαγρυπνήσει ἐπὶ τοὺς τοιούτους ποιμένας, ἐφ' οὓς κατὰ τὸν προφήτην καὶ παρωξύνθη ὁ θυμὸς αὐτοῦ. οὗτοι γὰρ οὐ ποιμαίνοντες οὐ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑαυτοὺς, καὶ βδελυσσόμενοι κρῖμα, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες παρ' οὐδὲν ἔθεντο τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιβουλὴν, καὶ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων βλασφημίαν, ἣν ἐκδικοῦντες μακαριώτατοι προσδέξασθε τὴν ἡμετέραν ἱκεσίαν καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσαν ὑμῖν ἐξουσίαν, ἐπ' αὐτοῖς κινήσαντες, καθαρίσατε τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν τῶν λύκων, ἐπαφέντες αὐτοῖς οὐ τὴν ποιμαντικὴν, D ἀλλὰ τὴν παιδευτικὴν ὑμῶν ῥάβδον. κἂν γὰρ μετανοεῖν ἐπαγγείλωνται, ἡ προλαβοῦσα αὐτῶν ζωὴ ἄλλοτε ἄλλως τοῖς καιροῖς καὶ οὐ τῇ ἀληθείᾳ συμμεταβαλλομένη, πιστεύεσθαι τὰ ποίμνια τούτοις οὐκ ἐπιτρέπει, τοὺς δὲ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἀρνησαμένους, καὶ ἔξω ταύτης δικαίως καταστάντας αἱρετικοὺς, Σευῆρον, καὶ Πέτρον, καὶ Ζωορᾶν, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτων φρονοῦντας, ἐφ' οἷς τὴν ὑμετέραν κρίσιν ἐξεδέχετο ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς, ἤδη καταπεκριμένους, ὑπό τε τοῦ ἀποστολικοῦ ὑμῶν θρόνου, καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων καὶ πάσης ἀρχιερωσύνης, μὴ ἀνεχομένους κανονικῶς τῇ τοῦ Θεοῦ προσελθεῖν ἐκκλησίᾳ ἐξελάσαι παν- E τὸς οἴκου δημοσίου τε καὶ ἰδιωτικοῦ συμψήφου ὑμῖν γινομένου ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, ᾧ πᾶσα σπουδὴ καὶ φροντὶς, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν περὶ ταύτης πρὸ τῶν ἄλλων γίνεται, παῦσαι πᾶσαν ταραχὴν, γινομένην ταῖς ἐκκλησίαις παρ' αὐτῶν, καὶ πᾶσαν αὐτῶν ἑτεροδιδασκαλίαν συνιδεῖν τε μακαριώτατοι, καὶ προτρέψαι τὸν φιλόθεον ἡμῶν δεσπότην, ἐφ' ᾧ νομοθετῆσαι, ὥσπερ τὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς, οὕτω καὶ τὰ Σευήρου τοῦ φρενολήπτου ψυχοφθόρα συγγράμματα, βλασφημοῦντα, εἴς τε τὴν ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον, καὶ τὸν τόμον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου Λέοντος πυρὶ παραδοθῆναι. διὰ γὰρ τούτων, ἀμφιβο-

A scentem, & qui prætulit vitam degere cum hæreticis, quam cum propria ecclesia, ea quæ sanctum Cælestinum contra Nestorium liquet fecisse, assignando ei terminum, sicut & ille Nestorio, intra quem nisi occurrens prædictum libellum apostolicæ vestræ sedi porrexerit, ac vestræ beatitudini, & sanctissimo archiepiscopo urbis regiæ, & a morbo hæretico seipsum liberaverit, atque ad ecclesiam Trapezundarum sibi creditam proficiscatur, diffinite sanctissimi ipsum alienum esse & nudum ab omni pontificali dignitate atque potestate, & seipsum submittere condemnationi prædictorum hæreticorum, & partem illorum accepisse, alterum vero pro isto ecclesiæ Trapezuntinæ ordinandum esse. Verum quoniam non solum iste, sed & cæteri episcopi, clerici & archimandritæ in magno numero, qui insidiis adversus Dei ecclesiam utuntur, & propter hoc solum in hac civitate commorantur, & universis ecclesiis perturbationes dare nullo modo recusant, rogamus & universos tales ad vos adduci, & pœnas sustinere canonibus convenientes, quippe & in prædicto Anthimo & istis omnibus vigilante justo judicio canonum a vobis bene custoditorum, ut paululum refrigeretur Dei ecclesia, ab istis liberata: & cognoscant qui ad pastoralem curam & clerum hoc modo venire volunt, quod non in perpetuum tacebit dominus, sed evigilavit super tales pastores, super quos secundum prophetam exacerbatus est furor ejus. Isti enim pascunt non oves, sed seipsos: & judicium abominantes, & omnia recta pervertentes, ad nihilum posuerunt insidias, quæ fiunt, contra ecclesiam, & blasphemiam contra sanctos patres. Quam defendentes, beatissimi, suscipite nostram supplicationem, & potestatem vobis a Deo datam in ipsos moventes, purgate Dei ecclesiam, & a lupis liberate, immittentes ipsis non pastoralem, sed disciplinativam virgam vestram. Nam etsi promittunt se pœnitentiam acturos, præterita vita ipsorum, quæ alio & alio tempore & non cum veritate commutatur, non permittit, ut committantur illis greges, qui ecclesiam Dei negaverunt: & hæreticis, qui extra ipsam juste constituti sunt, Severo videlicet, Petro & Zoaræ, & qui similia his sapiunt, super quos judicium vestrum piissimus imperator approbavit, jamque condemnatus ab apostolica sede vestra, & ab aliis patriarchalibus sedibus, nec non ab omni pontificio, cum non patiantur canonice venire ad ecclesiam Dei, expelli ab omni publica & privata domo, piissimo imperatore nostro pro pace ecclesiarum idem vobiscum sentiente, cui omnis cura & studium die noctuque de hac re ultra omnes est: & cessare facere omnem turbationem ab ipsis factam ecclesiis, atque omnem alienam doctrinam simul videre, beatissimi, & hortari Deo amatum dominum nostrum, ut sanciat, sicut illa impii Nestorii, ita & illa Severi mente capti scripta, quæ animas pervertunt, in sanctam Calchedonensem synodum edita, & in tomum sancti patris nostri Leonis archiepiscopi blasphemantia igni tradere. Nam per ista dubiam fidem in animas

ANNO CHRISTI 536.

Zach. 10. Eccles. 34.

mas simpliciorum facere studuit, & subsannari fecit apud gentes magnum & venerabile nomen Christianismi. Etenim hujus gratia & Romam ad vos misimus, & vestrum exoptatum adventum enunciavimus & ipsum suscepimus. Tales a piissimo imperatore nostro promissiones accepimus, quod ea, quę a nobis canonice decreta sunt, pietas ejus omni modo studet mandare executioni, & totum mundum deinceps liberare a diuturna horum turbatione. Appellationes vero prædictorum episcoporum, clericorum, & monachorum, tempore opportuno denominabimus, demonstrantes quomodo hi quidem ea, quæ Nestorii sunt, illi vero quæ Eutychis sentientes, ab utraque parte divellere ecclesiam conantur.

SVBSCRIPTIONES.

MARIANVS misericordia Dei presbyter & archimandrita, ac primas venerabilium monasteriorum, rogans subscripsi.

Agapetus presbyter & prior monasterii Studii, rogans subscripsi.

Dioscorus presbyter & prior monasterii sanctæ martyris Euphemię, subscripsi,

Agapius presbyter & prior monasterii Thalassii, rogans subscripsi.

Paulus presbyter & prior monasterii Romanorum, rogans subscripsi.

Antonius presbyter & prior monasterii sancti Eusebii, rogans subscripsi.

Stephanus presbyter & prior monasterii Olympii, rogans subscripsi.

Anastasius presbyter & prior monasterii Romanorum, rogans subscripsi.

Demetrius presbyter & prior monasterii Phocæ, rogans subscripsi.

Dominicus presbyter & prior monasterii Euphemii, rogans subscripsi.

Zoilus presbyter & prior monasterii Theodoti, rogans subscripsi.

Iulianus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Euphemii, rogans subscripsi.

Stephanus presbyter & prior monasterii Promoti, rogans subscripsi.

Zenon presbyter & prior monasterii sanctæ Dei genitricis in fonte, rogans subscripsi.

Calamii — Alexander presbyter & prior monasterii Calami, rogans subscripsi.

Dadas presbyter & prior de Caiuma, rogans subscripsi.

Rhodon presbyter & prior monasterii Theodori, rogans subscripsi.

"Cyriaci — Gennadius presbyter & prior monasterii "dominici, rogans subscripsi.

" Sycis — Theodorus presbyter & archimandrita monasterii Maronii in " ficubus, rogans subscripsi.

' Eliæ — Silas presbyter & prior monasterii ' Heliæ, rogans subscripsi.

Paulus presbyter & prior monasterii Samuelis, rogans subscripsi.

λον τὴν πίστιν ἐν ταῖς τῶν ἁπλουστέρων ψυχαῖς ποιεῖν ἐσπούδακε, καὶ μυκτηρίζεσθαι παρὰ τοῖς ἔθνεσι τὸ μέγα καὶ σεπτὸν ὄνομα τοῦ Χριστιανισμοῦ πεποίηκε. Καὶ γὰρ τούτου χάριν εἴς τε τὴν Ῥωμαίων πρὸς ἡμᾶς ἐξαπεστείλαμεν, καὶ τὴν ὑμετέραν δὲ εὐκταίαν εὐαγγελισθέντες παρουσίαν, ἐξεδεξάμεθα ταύτην, τοιαύτας παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως ὑποσχέσεις δεξάμενοι, ὅτι τὰ παρ' ἡμῶν ἐπ' αὐτοῖς κανονικῶς ψηφιζόμενα σπουδάζει ἡ αὐτοῦ εὐσέβεια παντὶ τρόπῳ πέρατι παραδοῦναι, καὶ τῆς χρονίας τούτων ταραχῆς πάντα τὸν κόσμον λοιπὸν ἐλευθερῶσαι, τὰς δὲ προσηγορίας τῶν εἰρημένων ἐπισκόπων, κληρικῶν, καὶ μοναχῶν, καιρῷ δέοντι ἐξονομάσομεν, παριστῶντες, πῶς οἱ μὲν τὰ Νεστορίου, οἱ δὲ τὰ Εὐτυχέως φρονοῦντες, ἐφ' ἑκάτερα διασπᾶν τὴν ἐκκλησίαν ἐπιχειροῦσιν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΜΑΡΙΑΝΟΣ, ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης καὶ ἔξαρχος τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀγαπητὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Στουδίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Διόσκορος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας ἀξιώσας ὑπέγ.

Ἀγάπιος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Θαλασσίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Παῦλος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀντωνῖνος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Εὐσεβίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Ὀλυμπίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Δημήτριος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Φωκᾶ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Εὐφημίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ζώϊλος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Θεοδότου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἰουλιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐφημίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Προμότου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ζήνων πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς ἐν τῇ πηγῇ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Καλάμου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Δάδας πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Καιουμᾶ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ῥόδων πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Θεοδώρου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Γεννάδιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Κυριακοῦ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μαρωνίου ἐν "συκαῖς ἀξιώσας ὑπέγραψα. " Συκαῖς

Σίλας πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἠλία ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Παῦλος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Σαμουηλίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης

ANNO CHRISTI 536.

Ιωάννης πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Θεοδώρου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Κυρίων πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Αἰγυπτίων, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Βασίλειος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Κυρακωνᾶ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης πρεσβύτερος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Μοδέστου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Μάρκος ἡγούμενος μονῆς Θεοδώρου ἀπὸ ἐκσκεπτόρων, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Φλαβιανὸς πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος Μοδέστου θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς ἐπίκλην τῶν Λυκαόνων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Μαρῖνος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Παυλίνου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Τρύφωνος ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Θεόκτιστος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Θεοτόκου πλησίον τῶν Ἰὼβ ὑπέγρ.

Κοσμᾶς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Στουδίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Πέτρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ἐπίκλην Ιερουσαλὴμ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἐλευθέριος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ἁγίου Κυριακοῦ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀβραμίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἰὼβ, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Τρύφων πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἐλπιδίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Στέφανος πρεσβύτ. καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Κώνστα, ἀξ. ὑπέγ. χειρὶ διακόνου Ιακώβου κατ' ἐπιτροπὴν ἐμὴν γράψαντος προτάξας τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ τὸ τιμιον σταυρόν.

Βαβύλας πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Δανιὴλ τοῦ ἐν τῷ στύλῳ, καὶ τοῦ ἁγίου Ιωάννου ἐν τῷ μικρῷ βάθει, καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου πλησίον τοῦ στύλου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀναστασίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀνθέμιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Νέωνος ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἐπίκλην τῶν Χαρισίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Μαρᾶ πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, ὑπέγραψα.

Φωκᾶς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἐπίκλην τοῦ Ιωνᾶ πλησίον τοῦ δευτέρου, ὑπέγραψα.

Ζώσιμος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐτυχίου τῶν Λυκαόνων πλησίον τῆς Ματρώνης ὑπέγ.

Τιμόθεος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἀστερίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Πολυχρόνιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Αἰθερίου, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Σευηριανὸς πρεσβύτερος ὑπέγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτραπεὶς παρ' αὐτοῦ.

Στρατόνικος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Δομετίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ῥωμαίων ἀξιώσας ὑπέγ.

Μαρτύριος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Πέτρου ἤτοι Οὐάλεντος καὶ Δαυδάτου πλησίον τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ioannes presbyter & prior monasterii Theodori, rogans subscripsi.

Cyrion presbytet & prior monasterii Ægyptiorum, rogans subscripsi.

Basilius presbyter & prior monasterii de Cyracona, rogans subscripsi.

Ioannes presbyter S. Thomæ apostoli in illis Modesti, rogans subscripsi.

Marcus prior monasterii Theodori ' ex exceptoribus, rogans subscripsi. (' disceptatoris.)

Flavianus presbyter & secundarius Modesti Deo amantissimi presbyteri, & prioris monasterii Lycaonum, rogans subscripsi.

B Marinus presbyter & prior monasterii Paulini, rogans subscripsi.

Theodorus presbyter & prior monasterii Tryphonis, rogans subscripsi.

Theoctistus presbyter & prior monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ prope sanctum Iob, rogans subscripsi.

Cosmas presbyter & prior monasterii Studii; rogatus subscripsi.

Petrus presbyter & prior monasterii ' nominati Hierusalem, rogans subscripsi. (' ἐπίκλην)

C Eleutherius presbyter & prior monasterii sancti Dominici martyris, rogans subscripsi.

Alexander presbyter & prior monasterii Abraami, rogans subscripsi.

Theodorus presbyter & prior monasterii Iob, rogans subscripsi.

Tryphon presbyter & prior monasterii Elpidii, rogans subscripsi.

Stephanus presbyter & prior monasterii de Consta, rogans subscripsi manu Iacobi diaconi, qui scripsit secundum commissionem meam, & ego ' præfixi propria manu mea honorabilem crucem. (' prætendi)

D Babylas presbyter & prior monasterii sancti Danielis existentis ' in columna & sancti Ioannis ' in parvo profundo, & sancti Andreæ apostoli prope columnam, rogans subscripsi. (' stylo) (' prædicavi)

Ioannes presbyter & prior monasterii Anastasii prope Agogum, rogans subscripsi.

' Anthemius presbyter & prior monasterii Neonis, rogans subscripsi. (' Eleutherius)

' Ioannes presbyter & prior monasterii quod appellatur Charisii, rogans subscripsi. (' Ipatius)

Ioannes presbyter & prior monasterii ', Mara prope ' Aetii cisternam, rogans subscripsi. (' Mariæ prope Aetiã cisternam æream)

E Phocas presbyter & prior monasterii quod dicitur Ionæ juxta secundum, rogans subscripsi.

' Zosimus presbyter & prior monasterii Eutychii Lycaonum, prope villam Matronæ, subscripsi. (' Cosmus)

Timotheus presbyter & prior monasterii Asterii, rogans subscripsi.

Polychronius presbyter & prior monasterii Æthrii, rogans subscripsi.

Severianus presbyter & prior subscripsi pro ipso, cum commissum sit mihi ab ipso.

Stratonicus presbyter & prior monasterii Sancti Dometii, rogans subscripsi.

Andreas Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii Romanorum, rogans subscripsi.

Martyrius presbyter & prior monasterii Petri sive * Valentini & Daudati prope SS. apostolos, rogans suscripsi. (* Valentis.)

ANNO CHRISTI 536.

A Andreas presbyter & prior monasterii iacentis in venerabili domo sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, rogans subscripsi.

Marcus presbyter & prior monasterii sancti Cyrici, rogans subscripsi.

Iacobus presbyter & archimandrita monasterii Abibi Syrus, ' Syriace subscripsi.

' syristi

Atticus presbyter & prior monasterii Eucratadarum, rogans subscripsi.

Iosephus presbyter & prior monasterii Dei genitricis in Lithostroto, subscripsi.

B Paulus presbyter & prior rogans subscripsi.

Anastasius presbyter & secundarius monasterii sancti Philippi in brephotrophio, subscripsi eo, quod non adesset prior.

Gregorius presbyter & archimandrita monasterii Cyri, rogans subscripsi.

Dominicus presbyter & archimandrita monasterii Syriorum, rogans subscripsi.

' Zosimus presbyter & archimandrita monasterii Maximini, rogans subscripsi.

' Cosmus

Elpidius presbyter & archimandrita monasterii Basiani, rogans subscripsi.

Polychronius presbyter & archimandrita monasterii ' Cretensium, rogans subscripsi. C

' Criticorũ

Paulus presbyter & prior monasterii * sancti Erimonis, rogans subscripsi.

* sanctę Hermiones.

Eusebius presbyter & prior monasterii quod vocatur Symeon, rogans subscripsi.

Zoticus presbyter & prior monasterii sancti Andreæ prope Saturninam portam rogans subscripsi, manu Marci presbyteri & secundarii, me præfigente honorabilem crucem.

Theodorus presbyter & prior monasterii S. Laurentii, a me Dei gratia fundati, subscripsi.

Domitianus presbyter & archimandrita monasterii martyrii, & pro omnibus monachis, qui sunt in eremo sanctæ civitatis, subscripsi. D

Hesychius presbyter monasterii beati Theodosii, & pro omnibus, &c.

Cassianus presbyter Lauræ beati Sabbæ, & pro omnibus, &c.

Dominicus presbyter & prior monasterii ' de Turribus Iordanis, & pro omnibus, &c. subscripsi.

' lauræ Pyrgiorum.

Nestabus presbyter lauræ sancti Firmini, & pro omnibus, &c.

Terentius presbyter novæ Lauræ & pro omnibus, qui in eremo sunt, subscripsi.

Leontius monachus & prior & vicarius totius eremi, subscripsi & pro omnibus, &c. E

Traianus presbyter Turrium Iordanis, & pro omnibus, &c.

Polyeuctus diaconus monasterii * beati Theodosii, & pro omnibus, &c.

* Abbatis

Theodorus diaconus & monachus novæ lauræ & pro omnibus, &c.

Cyricus monachus & diaconus eiusdem novæ lauræ, & pro omnibus, &c.

Anastasius diaconus monasterii * beati Martyrii, & pro omnibus, &c.

* Abbatis

Mames monachus monasterii beati Martyrii, & pro omnibus, &c.

A Ανδρέας πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς διακειμένης ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας θεοτόκου πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Μάρκος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Κυρίκου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιάκωβος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Αβίβου Σύρος Συριστὶ ὑπέγραψα.

Αττικὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Εὐκρατάδων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωσὴφ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῷ λιθοστρώτῳ ὑπέγραψα.

B Παῦλος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος ἀξιώσας ὑπ.

Αναστάσιος πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος μονῆς τοῦ ἁγίου Φιλίππου τοῦ ἐν τῷ βρεφοτροφείῳ ὑπέγραψα διὰ τὸ μὴ παρεῖναι τὸν ἡγούμενον,

Γεώργιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κύρου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Σύρων ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ζώσιμος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Μαξιμίνου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ελπίδιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Βασιανοῦ ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Πολυχρόνιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κρητικῶν ἀξιώσας ὑπέγραψα.

C Παῦλος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Ερμιόνης ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Εὐσέβιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἐπικλήν Συμεὼν ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ζωτικὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ανδρέου πλησίον τῆς Σατορνίνου πόρτης ἀξιώσας ὑπέγραψα· χειρὶ Μάρκου πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου ἐμοῦ προτάξαντος τὸν τίμιον σταυρόν.

Θεόδωρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου ὑπ' ἐμοῦ συστάσης ὑπέγραψα.

Δομετιανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Μαρτυρίου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν ὑπέγραψα.

D Ησύχιος πρεσβύτερος μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Κασσιανὸς πρεσβύτερος λαύρας τοῦ μακαρίου Σαββα καὶ ὑπὲρ πάντων.

Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν πυργίων τοῦ Ιορδάνου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Νέσταβος πρεσβύτερος λαύρας τοῦ ὁσίου Φιρμίνου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Τερέντιος πρεσβύτερος νέας λαύρας καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπέγραψα.

Λεόντιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος καὶ τοποτηρητὴς πάσης τῆς ἐρήμου ὑπέγραψα.

E Τραιανὸς πρεσβύτερος τῶν πυργίων τοῦ Ιορδάνου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Πολύευκτος διάκονος μονῆς τοῦ Αββᾶ Θεοδοσίου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Θεόδωρος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας καὶ ὑπὲρ πάντων.

Κυριακὸς μοναχὸς καὶ διάκονος τῆς αὐτῆς νέας λαύρας καὶ ὑπὲρ πάντων.

Αναστάσιος διάκονος μονῆς τοῦ Αββᾶ Μαρτυρίου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Μάμας μοναχὸς μονῆς τοῦ Αββᾶ Μαρτυρίου καὶ ὑπὲρ πάντων.

ANNO CHRISTI 536.

Ιουλιανὸς

ANNO CHRISTI 536.

Ιουλιανὸς μοναχὸς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου καὶ ὑπὲρ πάντων.

Ἰωάννης πρεσβύτερος μονῆς ἰδίας ἐν τῇ πεδιάδι καὶ ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῇ.

Θεωνᾶς πρεσβύτερος τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ τε ὄρους τῆς ἐκκλησίας Φαρὰν καὶ λαύρας Ῥαϊθοῦ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν.

Ἰωάννης μοναχὸς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Μαρτυρίου καὶ ὑπὲρ πάντων ἐκεῖσε μοναχῶν.

Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος δευτέρας Συρίας.

Σεβηριανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ζωορᾶ τῶν θερμῶν Συριστὶ ὑπέγραψα.

Κασσίσας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Λουκᾶ Συριστὶ ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ κυροῦ Θωμᾶ Συριστὶ ὑπέγραψα.

Συμεώνης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰακώβου δευτέρας Συρίας καὶ ὑπὲρ πάντων.

Ἰωάννης διάκονος, καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδώρου δευτέρας Συρίας καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν ὑπέγραψα.

Σέργιος πρεσβύτερος περιοδευτὴς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ἐπιχωρίων τῆς πρώτης Σύρων ἐπαρχίας ὑπέγραψα.

Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐξερίου ὑπὲρ πάντων.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Θωμᾶ Συριστὶ ὑπέγραψα.

Θωμᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ἀαρὼν Συριστὶ ὑπέγραψα.

Φαυστῖνος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου Μαουζᾶ Ἰαμνίας καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε κληρικῶν καὶ μοναχῶν.

Θεόδωρος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ερενδηλιωῶν ἀξιώσας ὑπέγραψα.

A Iulianus monachus abbatis Theodosii & pro omnibus, &c.

Ioannes presbyter proprii monasterii in campestri, & pro omnibus, qui in ipso sunt, &c.

Theonas presbyter sancti montis Sinai, & legatus ecclesiæ Pharan & lauræ Rhaitu, pro omnibus * monasteriis ibidem, rogans subscripsi. *Monachis

Strategius diaconus & monachus monasterii beati Ioannis, & pro omnibus ibidem monasteriis subscripsi.

B Ioannes monachus monasterii * beati martyrii, & pro omnibus ibidem monasteriis subscripsi. * Abbatis

Paulus monachus & legatus monasterii beati Maronis secundæ Syriæ, subscripsi.

Severianus presbyter & archimandrita monasterii, Zoaræ de Thermis, Syriace subscripsi.

Cassisa presbyter & archimandrita monasterii Lucæ, Syriace subscripsi.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii * Cyri Thomæ Syriace subscripsi. * Domini

' Symeones diaconus & legatus monasterii beati Iacobi secundæ Syriæ, & pro omnibus, &c. 'Simeonius

C Ioannes diaconus & legatus monasterii beati * Theodosii secundæ Syriæ, & pro his, qui in ea sunt, monachis subscripsi. * Theodori

Sergius presbyter lustrator sanctarum ecclesiarum gentilium Syrorum primæ provinciæ, subscripsi.

Stephanus presbyter & prior monasterii Euxerii, & pro omnibus, &c,

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii Thomæ, Syriace subscripsi.

* Theonas presbyter & archimandrita monasterii Aaron Syriace subscripsi. *Thomas

D * Photinus monachus & legatus monasterii sancti Stephani ' Mauræ Iamniæ, pro omnibus clericis & monachis ibidem existentibus. * Faustinus 'Nauzæ seu Maüzæ

Theodorus diaconus & legatus sanctæ ecclesiæ Erendelenorum, rogans subscripsi.

EPISTOLA SIVE LIBELLVS ORTHODOXORVM
Episcoporum orientalium, contra Anthimum, Severum, aliosque Acephalos, oblatus Agapeto.

Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ κατὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ πατέρων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Ῥωμαίων καὶ πατριάρχῃ Ἀγαπητῷ παρὰ τῶν ἐνδημούντων κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν ἐπισκόπων τῆς τε ἀνατολικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόπους καὶ ἀποκρισιαρίων καὶ λοιπῶν κληρικῶν.

Ἐξ οὗ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἐποφειλομένων ὑμῖν γερῶν, τῆς δι' αὐτὸν ἐν παντὶ καιρῷ μετὰ παῤῥησίας ἀληθοῦς δημοσιευθείσης ὁμολογίας τῇ ἀοράτῳ καὶ φοβερᾷ αὐτοῦ δυνάμει ἐπὶ τὴν σεβασμίαν ὑμῶν ἐπανεπαύσατο κεφαλὴν τὸν τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων θρόνον καταπιστεύσας ὑμῖν μακαριώτατοι, καὶ ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ κατεύθυνε τὰ διαβήματα ὑμῶν, καὶ ἐνέπλησε τὸ στόμα ὑμῶν ᾆσμα καινὸν ὕμνον τῷ Θεῷ ἡμῶν, πολλοὶ ἤλπισαν ἐπὶ κύριον κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγιον καταυγασθέντες ὑπὸ τῆς πνευματικῆς ὑμῶν αἴγλης, δι' ἧς ὡς λύχνος

E *Domino nostro per omnia sanctissimo & beatissimo patri patrum archiepiscopo Romanorum & patriarchæ Agapeto, ab episcopis orientalis diœcesis, & ab his, qui sunt sub sanctis locis Christi Dei nostri, necnon legatis & cæteris clericis in hac regia urbe congregatis.*

Ex quo Christus Deus noster pro debitis vobis præmiis ob divulgatam propter ipsum in omni tempore, cum vera fiducia confessionem invisibili sua & terribili virtute super venerabile caput vestrum requievit, cum sedem apostolorum vobis, pater beatissime, commisit, *& firmavit super firmam petram pedes vestros, & direxit gressus vestros, & implevit os vestrum cantico novo hymno Deo nostro, multi speraverunt in domino*, secundum psalmicum eloquium, clarificati a spirituali splendore vestro, per quem tanquam lucerna resplendens super sancto candelabro caliginem eorum, qui in tenebris *Psal. 36.*

ANNO CHRISTI 536.

tenebris sedent, & cæcos illuminastis, & oculos mentis ipsorum aperuistis. Propterea confisi & credentes divino eloquio dicenti, In tempore non timebit cor firmatum in cogitatione intellectus ad intellectum, & experientia cognoscentes, vos esse diligentes custodes thesaurorum apostolicorum, relegavimus modo Anthimum, *habitum pietatis circumferentem, virtutem vero ipsius negantem*, qui convenientem sibi sponsam dimisit, & aliam contra divinos canones accipere ausus est, cognoscentesque & a Deo custoditum imperatorem nostrum tanquam Christi discipulum, approbatam animam habere, & participem vobis hujus boni operis esse, qui a primordiis regni sui usque nunc studuit custodire omne corpus ecclesiæ sanum & perfecte integrum, & ab omni morbo hæretico liberum: & propter hoc statuit quatuor sanctas synodos in divinis ac sacris initiationibus, quando fiunt, magna voce a sacris prædicatoribus prædicari, quæ confirmant corda fidelium, & hæreticorum suffocant, cum speret ipse ex clementia secundum naturam suam, & putet quod sicut eos, qui ex simplicitate errore subducti sunt, decet in tempore converti: sic & hujus inventores, immo diaboli discipulos, & nunquam veritatem agnoscentes, expulsionem hæreticorum a principio differre. Rogamus beatissimi, ut in memoriam revocetis memori & a Deo custodito imperatori nostro illam sacram vocem dicentem: *Omnem abominationem odit dominus*: quæ prima, media, & ultima est. Severus facinorosus, qui *contra Deum semper locutus est iniquitatem*: & quandoque quidem Græcorum vanidicorum mysteriis imbutus, ipsa honoravit, quandoque vero Eutychis & Manetis insaniam docuit, & in tota vita dixit bene valere fidei Christianorum, & appellationem Nestorii anthropolatræ ad decipiendum eos, qui in simplicitate paratas habent aures, suscipiendam excogitavit, evidenter illa illius dicendo, Nestorianosque vocabat magistros rectorum dogmatum, & nec illi pepercit, qui baptizavit ipsum, invalidisque anathematibus implevit totum mundum, ac arroganter decernere ipse præsumpsit, & validiores sortitus est cum his, qui umbram ordinationis illi commodarunt contra prædictam sanctam œcumenicam Calchedonensem synodum, & contra sacras ac Deo dilectas epistolas sanctæ memoriæ Leonis papæ, qui fuit illuminator & columna ecclesiæ, quique firmavit fideles ut ambularent in recta semita; sicque illud relinquetur divinæ scripturæ dictum impleri: *& incidit in foveam, quam fecit*: Vnde dubitantes, quomodo ipsum proprie vocemus, idem cum gentibus sentientem, ejusdem opinionis cum Eutyche, ejusdemque moris cum Nestorio, magis propria & insigni appellatione nominabimus ipsum ibidem, cum veritate organum diaboli vocantes. Prætereuntes igitur multitudinem eorum quæ præsumpta sunt ab ipso, & sanguinem sanctorum virorum effusum ab exercitu Iudaico per sodalitia conflato, tunc sub ipso militante, ac alia multa difficiliora prædictis propter longam narrationem; supplicamus, sanctissime, cum

Margin: 2. Tim. 3. — Psal. 100 — Psal. 11. — Psal. 7.

A ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἁγίας τὸ ζοφῶδες τῶν ἐν σκότει καθημένων καὶ τυφλῶν ἐφωτίσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας αὐτῶν διανοίξαντες. διά τοι τοῦτο, τεθαῤῥηκότες πιστεύοντές τε τῷ θείῳ λογίῳ τῷ διαγορεύοντι· ἐν καιρῷ οὐ δειλιάσει καρδία ἡδρασμένη ἐπὶ διανοίᾳ συνέσεως, πείρᾳ τε μαθόντες ἀκριβεῖς ὑμᾶς φύλακας εἶναι τῶν ἀποστολικῶν θησαυρῶν ἐξωστρακίσαντες ἀρτίως Ἄνθιμον τὸν πρόσχημα εὐσεβείας περιβαλόμενον, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρνησάμενον, τὸν τὴν ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ νύμφην ἐξωθήσαντα, καὶ λαβεῖν ἑτέραν κατατολμήσαντα παρὰ τοὺς θείους κανόνας, γινώσκοντες δὲ καὶ τὸν θεοφύλακτον B ἡμῶν βασιλέα, καθάπερ Χριστοῦ μαθητὴν δεδοκιμασμένην ἔχοντα ψυχὴν κοινωνὸν ὑμῖν τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου τούτου γενόμενον, καὶ σπουδάσαντα μὲν ἐκ προοιμίων τῆς αὐτοῦ βασιλείας μέχρι τοῦ νῦν, τὸ τῆς ἐκκλησίας, ἅπαν σῶμα φυλάξαι ὑγιὲς καὶ ἀκέραιον καὶ πάσης νόσου αἱρετικῆς ἐλεύθερον, καὶ διὰ τοῦτο νομοθετῆσαι τὰς ἁγίας καὶ ἱερὰς τέσσαρας συνόδους, ἐν ταῖς ὅτε δήποτε γινομέναις θείαις μυσταγωγίαις, μεγαλοφώνως ὑπὸ τῶν ἱερῶν κηρύκων, ταύτας κηρύττεσθαι, τειχιζούσας τῶν πιστῶν τὰς καρδίας, καὶ τὰς τῶν αἱρετικῶν συμπνιγούσας, ἐλπίζοντα δὲ ἐκ τῆς κατὰ C φύσιν αὐτοῦ φιλανθρωπίας, καὶ οἰόμενον καθάπερ τοὺς ἐξ ἁπλότητος ὑπαχθέντας τῇ πλάνῃ εἰκός ἐστιν ἐπιστρέψαι τῷ χρόνῳ, οὕτω καὶ τοὺς ταύτης εὑρετάς, μᾶλλον δὲ τοῦ διαβόλου μαθητάς, καὶ μηδέποτε τὴν ἀλήθειαν ἐπιγνόντας, τὴν τῶν ἐξ ἀρχῆς αἱρετικῶν ἐκβολὴν ὑπερτίθεσθαι, δεόμεθα μακαριώτατοι, ἀναμνῆσαι τὸν μνημονικώτατον καὶ θεοφύλακτον ἡμῶν βασιλέα τῆς ἱερᾶς ἐκείνης φωνῆς λεγούσης. πᾶν δὲ βδέλυγμα ἐμίσησε κύριος, ὃ πρῶτον, καὶ μέσον καὶ ὕστατόν ἐστι. Σευῆρος ὁ ἀλιτήριος, ὁ κατὰ Θεοῦ λαλήσας ἀδικίαν ἀεὶ, πότε μὲν τὰ Ἑλλήνων μυστήρια μυηθεὶς, καὶ ταῦτα τιμήσας, ποτὲ δὲ τὰ Εὐτυχοῦς διδάξας καὶ Μάνη, ἐν ὅλῳ δὲ τῷ βίῳ τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει φράσας ἐῤῥῶσθαι, καὶ τὴν Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου D προσηγορίαν, εἰς ἐφόδιον τῆς ἀπάτης τοῖς ἐξ ἁπλότητος πρὸς ὑποδοχὴν ἔχουσιν ἕτοιμα τὰ ὦτα, ἐπινοήσας· τὰ ἐκείνων εἰπὼν ἐναργῶς Νεστοριανούς τε καλέσας τοὺς τῶν ὀρθῶν δογμάτων καθηγητὰς, οὐ φεισάμενος μήτε τοῦ βαπτίσαντος αὐτὸν, ἀναθεμάτων ἀδυνάμων πάντα τὸν κόσμον ἐπλήρωσεν, ἀποφήνασθαι κατατολμήσας αὐτὸς, ἐνδυνάμοις κληρωσάμενος μετὰ τῶν προσχρησάντων αὐτῷ τῆς χειροτονίας σκιὰν κατὰ τῆς εἰρημένης οἰκουμενικῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Καλχηδόνι καὶ τῶν ἱερῶν καὶ θεοφιλῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἐν ἁγίοις τὴν μνήμην πάπα Λέοντος τοῦ γενομένου φωστῆρος καὶ στύλου τῆς ἐκκλησίας, τοῦ στηρί- E ξαντος τοὺς πιστοὺς τῇ βασιλικῇ τρίβῳ πορεύεσθαι, ὡς λείπεσθαι τὸ τῇ θείᾳ Γραφῇ ῥηθὲν, πληρωθῆναι ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο. ὅθεν ἀποροῦντες, πῶς ἂν αὐτὸν κυρίως καλέσοιμεν Ἑλλήνων ὁμόφρονα, Εὐτυχοῦς ὁμόδοξον, ὁμότροπον Νεστορίου, ἐκ τῆς κυριωτέρας καὶ ἐπισήμου προσηγορίας ὀνομάσομεν, τὸ ἐντεῦθεν ὄργανον αὐτὸν σὺν ἀληθείᾳ τοῦ διαβόλου καλοῦντες. παρέντες τοίνυν τὸ πλῆθος ὑπ᾽ αὐτοῦ τολμηθέντων τά τε κατὰ τῶν ἑῴαν αἵματα τῶν ὁσίων ἀνδρῶν ἐκχυθέντα ὑπὸ τοῦ κατὰ φατρίαν ἐστασιασμένου ὑπ᾽ αὐτοῦ Ἰουδαϊκοῦ συστάντος τότε στρατεύματος, καὶ ἄλλα δὲ τῶν εἰρημένων πολὺ χαλεπώτερα διὰ τὸ μῆκος τοῦ διηγήματος, ἱκετεύομεν ἁγιώτατε, ἐπειδὴ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

κτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας, βοῶμεν, βοήθησον ἡμῖν, καὶ ταῖς φονευθείσαις ὁσίαις ψυχαῖς, ἃς παρεστάναι νομίσατε νοητῶς, καὶ δεικνύναι ὑμῖν ὡς διὰ Χριστὸν παρεδόθησαν τῷ θανάτῳ, ὑπὸ τοῦ πολυκεφάλου θηρὸς, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἐκ τῆς φανερωθείσης πᾶσιν αὐτοῦ μαγγανείας καὶ Μανιχαϊκῆς πλάνης, ᾗ θαῤῥῶν ὁ δείλαιος οὗτος, κατετόλμησεν εἰς τὰς καθαρὰς βασιλείους εἰσδῦναι αὐλὰς, μηδένα τόπον ὀφείλων ἔχειν, ἢ τὸ βάραθρον εἰς κατάλυμα ἀναζεῦξαι, καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὴν μετὰ τοσούτων κόπων καὶ ἱδρώτων, ὑμῶν τε καὶ τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως φιλοτιμηθεῖσαν εἰρήνην, ταῖς ἁπανταχοῦ τῶν πιστῶν ἐκκλησίαις, ἀπελαθῆναι σπουδάσατε πόῤῥω που καὶ τῆς ἐσχατιᾶς αὐτῆς, φεισάμενοι τῶν τῆς συνουσίας πρὸς αὐτὸν ποιουμένων ψυχῶν, καὶ κοινωνούσων διὰ τῆς ἐντεύξεως τοῖς κατ᾽ αὐτοῦ ἀναθέμασι τὸν ἀκάθαρτον, τὸν ἀποκήρυκτον, τοῖς ἀναθέμασιν ἐγγράπτοις, καὶ διηνεκέσιν, ὑπὸ τοῦ ἀποστολικοῦ ὑμῶν θρόνου, καὶ τοσούτων ἀρχιερέων, καὶ ἐν οὐρανῷ παρὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ ἀγγέλων, κατάκριτον ἤδη γενόμενον, κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην καὶ θείαν φωνὴν μετ᾽ ἐκδικίου τοῦ βδελυροῦ ἄλλου τοῦ Πέτρου, τοῦ καὶ τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἐρυθριάσαντος ψεύσασθαι τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας καθ᾽ ἑκάστην ῥήματα φθεγξαμένου. καὶ μετὰ Ζωορᾶ δὲ, τοῦ παντελῶς ἀμυήτου τῆς θείας γραφῆς, καὶ πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας καὶ τάξεως, μετὰ δὲ παῤῥησίας οὐκ ἴσμεν τῆς ὅθεν χορηγουμένης αὐτῷ, καταπατοῦντος τὴν κρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν εὐκοσμίαν τε καὶ κατάστασιν, ἐκ τῶν καθ᾽ ἡμέραν παρασυνάξεων καὶ παραβαπτισμάτων ὑπ᾽ αὐτοῦ τολμωμένων, οὗ τὴν συναγωγὴν, γυναῖα κώμοις καὶ μέθαις, ἀσελγείαις τε καὶ ἀκολασίαις ἐκδεδομένα πληροῖ. πείσαντες τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, θῆρας αἱμοβόρους, ἀρνάσι μὴ συγχωρεῖν συναυλίζεσθαι, ἠκριβωμένου σαφῶς τὸ τῷ θείῳ ἀποστόλῳ ῥηθὲν, ὡς οὐδεμία μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ, ἢ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου. οἷα δὲ οἷα δεδραματούργηται νῦν καὶ παρὰ Ἰσαακίου τοῦ Πέρσου, βουλομένοις ἡμᾶς ἀδακρυτὶ λέγειν, οὐκ ἔστιν, οὐδὲ δέους ἀπηλλάχθαι, διηγουμένοις ἃ ταῖς ἀνόμοις αὐτοῦ χερσὶν ἐκεῖνος οὐκ ἔφριξε δρᾷν. ἐν γὰρ καταγωγίῳ τινὶ τιμίας εἰκόνος ἀνακειμένης τοῦ τῶν εὐσεβῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος σκῆπτρον κρατοῦντος, ὥσπερ ἁμιλλώμενος ὁ προλεχθεὶς δείλαιος καὶ ἀλάστωρ ἀνὴρ, εἰ μὴ καὶ κατὰ τὸν ῥηθησόμενον νεώτερον τρόπον βλασφημήσοι τὸ θεῖον, ἀνατείνας τὴν βακτηρίαν, ἐν ᾗ τὸ ἄτιμον αὐτοῦ σχηματίζεται γῆρας στηρίζειν, πληρῶν τὴν πεπλανημένην ἐπίθεσιν, ἔμπροσθεν τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ καταγινομένων ἀπάγεσθαι, ἔτυπτεν ἀφειδῶς τὸ τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ὁμοίωμα, αἱρετικὸν ἀποκαλῶν τὸν ἡνωμένον οὕτω Θεῷ καὶ φρουρούμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ, τὸ τῆς ἀληθείας φυλάττοντα κήρυγμα, καὶ οὐκ ἔπαυσε τὸν θυμὸν μέχρι τοσούτου, ἕως οὗ καὶ τὴν φέρουσαν τὸ περιφανὲς ἐκτύπωμα σινδόνα διέῤῥηξε, καὶ μέρος κατέαξεν ἐξ αὐτοῦ, ὃ καὶ πυρὶ παραδέδωκε. τὸ γὰρ ὅλον ἀφανίζειν οὐκ ἴσχυσεν, φυλαχθὲν ὑπὸ τῆς προνοίας τοῦ κρείττονος εἰς ἔλεγχον ἀκριβῆ τοῦ φονικοῦ τοῦδε τολμήματος καὶ τοῦ μείζονος πάντων κατηγορήματος. μάρτυρες ἑστήκασιν ἄνδρες, ὡς ἔγνωτε, ἁγιώτατοι σαφῆ τὴν ἀλήθειαν συνήγορον ἔχοντες. ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ παραδόξου οἱ προῤῥηθέντες αἱρεσιάρχαι ἀνταλλαξάμενοι τῆς ὀφει-

A *nunc sit tempus acceptabile, nunc dies salutis,* clamamus, adjuva nos, & sanctas animas occisas, quas adstare cogitate prudenter, & ostendere vobis; quod propter Christum traditæ sunt morti a bestia multi capitis, ne rursus ex sua omnibus manifesta impostura & Manichæo errore, quo confidens ipse iniqus ausus est intrare mundas regias aulas, cum nullum locum debeat habere nisi barathrum, ut ibi in suam perniciem diversetur. Et cum in present pax donata sit omnibus fidelium ecclesiis cum tantis laboribus & sudoribus vestris, ac Deo aman-B tissimi imperatoris nostri, parcentes animabus, quæ in conventibus cum illo versantur, & communicant per interpellationem, anathematibus contra ipsum prolatis, studete longe expellere illum pollutum, & abdicatum, qui anathematibus scriptis, & apertius ab apostolica sede vestra, & a tantis pontificibus, & in cælo ab angelis electis ejus jam condemnatus est, qui secundum euangelicam illam & divinam vocem cum iniquo & facinoroso alio Petro suo discipulo appellationem propriam usque nunc mentiri non erubuit, & verba apostasiæ quotidie locutus est: nec non cum Zoara, C qui omnino divinam scripturam, & omnem sacrum ordinem & ministerium ignorat: sed cum audacia (nescimus unde) sibi tradita pessundat ecclesiasticum ornatum atque statum, per conventicula & falsa baptismata, quæ quotidie temerarie aguntur, cujus synagogam mulierculæ, commessationibus & ebrietatibus, luxibusque & adulterationibus deditis implent. persuasimus autem & piissimo imperatori nostro, non permittere aggregari bestias sanguinis edaces cum agnis, cum clare & aperte sciat illud divinum apostoli dictum, *quod nulla participatio est justitiæ ad iniquitatem, vel communicatio lucis ad tenebras, vel pars fideli cum infideli.* At vero D si ea quæ ab Isaaccio Persa nunc perpetrata sunt, sine lacrymis dicere non valemus, est possibile neque metum abjicere, si narrare volumus, quę suis iniquis manibus ille facere non horruit. Nam in quodam diversorio reposita honorabili imagine nunc regnantis piissimi imperatoris, prædictus scelestus & arrogans vir, tanquam certans nisi secundum recentiorem modum dicendum blasphemaverit Deum; extendens baculum, in qua inhonoratam senectutem suam firmare fingit, implensque simulatum stellionatum in conspectu eorum, qui ab ipso seducti sunt, percutiebat sine E venia similitudinem Christi amantissimi imperatoris, hereticum denominando sic Deo unitum, & ab ipso custoditum, & veritatis prædicationem custodientem. Nec a furore cessavit, donec divisit "sindonem habentem nobilem ejus effigiem, & partem ex ea fregit, quam & igni tradidit, totam enim exterminare non valuit. Nam conservata fuit a "meliori providentia in redargutionem manifestam & notam homicidalis temeritatis, & majoris omnibus accusationibus. Testes fuerunt viri (sicut novistis) sanctissimi, manifestam veritatem advocatam habentes. Quoniam igitur præter opinionem hæresiarchæ submutaverunt eorum de-

 jectio-

ANNO CHRISTI 536.

2. Cor. 6.
Apocal. 11.
2. Cor. 6.
" tunicam
" numinis

ANNO CHRISTI 536.

jectione, quæ cum ignominia debebat eſſe, & ante tempus multum dederunt audaciam habitandi in regalibus cellis, qui per alium modum Deum negant, multis deſignatis & annumeratis ipſis nomine fictę orthodoxiæ, & periculum eſt ne fideles non jam ambularent in domo domini cum conſenſu, tollite a nobis cito malos, offerte conſuete ſacrificium hoc Deo & ſalvatori, pro conſervanda nobis bona defenſione in futuro tremendo judicio, liberam ab omni timore, & hæretica ' procella regentem nos eccleſiaſticum conſervate ſtatum confirmantes, rurſuſque ſuggerite juſtiſſimo imperatori noſtro pias & juſtas ſententias contra ipſos prius ab apoſtolica ſede veſtra prolatas, ut ſtatuat impia ſcripta illorum igni tradi, & qui ea retinent, publicationi ſubjici ad imitationem eorum, qui zelant poſſidere Manichæa, & illa impii Neſtorii, & Eutychis inſenſati ac Dioſcori patris & protectoris eorum. Sic enim evacuabitur omnis expectatio his, qui fruſtra ſperant in eos. Rogamus etiam, ſanctiſſime, finem perfectum imponere divinæ ac veſtræ ſententiæ contra Anthimum, paternis veſtris decretis convenientem, ut omne de medio extinguatur ſcandalum a parvulis in dominum credentibus, & ab omnibus optabilem vocem audiatis: Cuſtodiat dominus ſedem veſtram, ac piiſſimi imperatoris noſtri, tanquam dies cæli, quæ Petri imitationem ſervat, & nos a tribulationibus ſalvos facit, eoſque qui nos odiunt, confundit.

' triſſuctuatione

SVBSCRIPTIONES.

THALASSIVS epiſcopus Berytiorum civitatis, ſupplicando ſubſcripſi.

Magnus epiſcopus Berrhœorum civitatis ſupplicando ſubſcripſi.

Ioannes epiſcopus Gabalorum ſubſcripſi Syriace.

Ætherius epiſcopus * Mariamniæ ſupplicando ſubſcripſi.

* Mariammes

Chriſtophorus epiſcopus Porphyrionis ſupplicando ſubſcripſi.

Archelaus epiſcopus Coryci ſupplicando ſubſcripſi.

Davithus epiſcopus * Cyreſticenſis ſubſcripſi Syriace.

* Circenſii.

Alexander epiſcopus quondam * Paraxiorum, nunc vero Iuſtinianopolitanus, ſupplicando ſubſcripſi.

* Barcuſorum. ' Pagraſorum

Anaſtaſius epiſcopus Iotapæ ſupplicando ſubſcripſi.

Domnus epiſcopus Maximianopolitanus ſupplicando ſubſcripſi.

Ioannes epiſcopus Zoororum ſupplicando ſubſcripſi.

Magnus preſbyter & legatus Theopolitanæ eccleſiæ ſubſcripſi.

Heraclius diaconus & legatus ejuſdem eccleſiæ, ſubſcripſi.

Athanaſius diaconus & legatus eccleſiæ Tyri, ſubſcripſi.

Paulus * Lectorarius & legatus eccleſiæ Tarſi ſubſcripſi.

λοῦσαν αὐτῶν ἐκβολὴν γενέσθαι σὺν ἀτιμίᾳ, πρὸ χρόνου πολλοῦ τὸ ἐν τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις οἰκεῖν παῤῥησίαν δεδώκασι τοῖς κατ' ἄλλον τρόπον Θεὸν ἀρνουμένοις, ἐγκαταλεγέντων αὐτοῖς πολλῶν ὀνόματι ὀρθοδοξίας ἐπιπλάστου, καὶ κινδυνεύουσιν οἱ πιστοὶ πανταχοῦ γῆς, μηκέτι ἐν ὁμονοίᾳ πορεύεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἐξάρατε τάχεως ἀφ' ἡμῶν τοὺς πονηροὺς, προσενέγκατε συνήθως ταύτην τὴν θυσίαν, τῷ Θεῷ καὶ σωτῆρι ὑπὲρ τῆς φυλαχθησομένης ὑμῖν ἀγαθῆς ἀπολογίας ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει τῇ φοβερᾷ ἐλευθέραν παντὸς δέους καὶ τρικυμίας αἱρετικῆς, τὴν κρατοῦσαν εὐκοσμίαν ἐκκλησιαστικὴν φυλάξατε κατάστασιν βεβαιοῦντες, καὶ αὖθις τὰς κατ' αὐτῶν πρότερον ἐξενεχθείσας ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ὑμῶν θρόνου ἐνθέσμους καὶ δικαίας καὶ εὐσεβεῖς ἀποφάσεις εἰσηγούμενοι τῷ ἐννομωτάτῳ βασιλεῖ ἡμῶν, καὶ τὰ ἐκείνων ἀσεβῆ συγγράμματα νομοθετῆσαι πυρὶ παραδίδοσθαι, καὶ τοὺς ἔχοντας, δημεύσει καθυποβάλλεσθαι, κατὰ μίμησιν τῶν τὰ Μανιχαϊκὰ κεκτῆσθαι ζηλούντων καὶ τὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τὰ Εὐτυχοῦς τοῦ παράφρονος, καὶ Διοσκόρου τοῦ αὐτῶν πατρὸς καὶ ὑπερασπιστοῦ. οὕτω γὰρ τοῖς εἰς αὐτοὺς μάτην ἐλπίζουσιν, πᾶσα προσδοκία καταργηθήσεται. ἀξιοῦμεν δὲ ἁγιώτατοι καὶ τῇ κατὰ Ανθιμον θείᾳ καὶ ἱερᾷ ὑμῶν ψήφῳ, πέρας ἐπιθεῖναι τέλειον, καὶ τοῖς πατρικοῖς ὑμῶν κανόσιν ἁρμόδιον, ἵνα πᾶν ἐκ τοῦ μέσου ἀνέλητε σκάνδαλον, καὶ ἀπὸ τῶν μικρῶν τῶν πιστευόντων εἰς τὸν κύριον, καὶ τὴν εὐκταίαν φωνὴν ἀκούσησθε παρὰ πάντων ἡμῶν· φυλάξῃ κύριος τὸν θρόνον ὑμῶν, καὶ τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως, ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ, τὰ τοῦ Πέτρου μιμήματα σώζοντα, καὶ σώσαντα ἡμᾶς ἐκ τῶν θλιβόντων καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς καταισχύναντα.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ἐπίσκοπος τῆς Βηρυτίων πόλεως ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Μέγας ἐπίσκοπος τῆς Βεῤῥοιαίων πόλεως ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Γαβάλων ὑπέγραψα Συριστί.

Αἰθέριος ἐπίσκοπος Μαριάμμης ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Χριστοφόρος ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Αρχέλαος ἐπίσκοπος Κωρύκου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Δαυίδος ἐπίσκοπος Κιρκινσίου ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Αλέξανδρος ἐπίσκοπος τῆς ποτὲ Βαρούσων, νῦν δὲ Ιουστινιανουπόλεως ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Αναστάσιος ἐπίσκοπος Ιωτάβης, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Δόμνος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Ζωορῶν, ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Μάγνος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Θεούπολιν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ηράκλειος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Αθανάσιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Τύρον ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Παῦλος ἀναγνώστης καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐν Ταρσῷ ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς

ANNO CHRISTI 536.

Θωμᾶς διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἰουστινιανούπολιν ἐκκλησίας ὑπέγραψα. A

Ἀγάπιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἱερᾶς πόλεως μητροπόλεως Εὐφρατησίας ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ὑποδιάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Βόσραν ἁγίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Τρόφιμος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Σελεύκειαν Ἰσαυρίας ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Εὐσέβιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἀμίδαν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἐπιστάμενος τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα κατὰ Σεβήρου, Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ, καὶ Ἀνθίμου ὑπέγραψα. B

Μάρκος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἐμέσης ὑπέγραψα.

Συμεώνης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἁγιόπολιν ἁγίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Σέργιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Πτολεμαΐδα ἁγίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἀντάραδον ἁγίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἡσαΐας διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ τὴν Ἀρεθουσίων ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἰουλιανὸς διάκονος καὶ ξενοδόχος τῆς Παλμυρέων ἐκκλησίας ὑπέγραψα. C

Ἰωνᾶς διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Ἡλιουπολιτῶν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἀβράμιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Συμεώνης πρεσβύτερος τῆς κατὰ Κύπρον Κωνσταντίας ἁγίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀναγνώστης καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Σελεύκειαν Συρίας ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Μαρτύριος ἀναγνώστης τῆς ἐν Βηρυτῷ ἐκκλησίας ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Ἀρσένιος ἀναγνώστης τῆς κατὰ Μαριάμμην ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Σέργιος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτὴς μονῆς Γινδάρου ἀξιώσας ὑπέγραψα. D

Συμεώνης διάκονος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Καισαρέων ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος ὑποδιάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Καισαρέων ἐκκλησίας Παλαιστινῶν ὑπέγραψα.

Ἰωάννης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἐλευθερόπολιν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Θεοδόσιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας τῆς Γαζαίων ὑπέγραψα.

Πάμφιλος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Νεάπολιν ἐκκλησίας ὑπέγραψα. E

Εὐνόμιος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Πέτραν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Βίκτωρ διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς κατὰ Ἀρεόπολιν ἐκκλησίας ὑπέγραψα.

Φιλούμενος ἀναγνώστης τῆς Ταρσέων ἐκκλησίας ἀξιώσας ὑπέγραψα.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν λιβέλλων Μηνᾶς ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης καὶ νοταρίων σεκουνδικήριος τῆς

Thomas diaconus & legatus ecclesiæ Iustinianopolitanæ, subscripsi.

Agapius diaconus & legatus sanctæ ecclesiæ * sacræ civitatis metropol. Euphratesiæ, supplicando subscripsi.

Ioannes subdiaconus & legatus sanctæ ecclesiæ de Bostra, subscripsi.

Trophimus diaconus & legatus sanctissimæ ecclesiæ Seleuciæ de Isauria, supplicando subscripsi.

Eusebius diaconus & legatus sanctissimæ ecclesiæ Amidanæ sciens superius edicta contra Severum, Petrum, & Zoaram, ac Anthimum, subscripsi.

Marcus diaconus & legatus sanctæ ecclesiæ Emisenæ, subscripsi.

Simeones diaconus & legatus sanctæ ecclesiæ ' Hagiopolitanæ, subscripsi.

Sergius diaconus & legatus sanctæ ecclesiæ Ptolemaidis, subscripsi.

Cosmas monachus & legatus sanctæ ecclesiæ Antaradenæ, subscripsi.

Esaias diaconus & legatus Arethusianæ ecclesiæ subscripsi.

Iulianus diaconus & hospitalarius ecclesiæ Palmyrenæ, subscripsi.

Ionas diaconus & legatus * Helenopolitanæ ecclesiæ, subscripsi.

Abraamius diaconus & legatus ejusdem ecclesiæ, subscripsi.

Symeonius presbyter sanctæ ecclesiæ Constantiensis in Cypro, subscripsi.

Ioannes lector & legatus ecclesiæ Seleuciæ Syriæ, subscripsi.

Martyrius lector ecclesiæ in Beryto supplicando subscripsi.

Arsenius lector ecclesiæ * Mariamniæ, subscripsi.

Sergius presbyter & lustrator monasterii * Sandari, supplicando subscripsi.

Simeones diaconus sanctæ resurrectionis Christi, subscripsi.

Anastasius presbyter & legatus ecclesiæ Cæsareæ, subscripsi.

Alexander subdiaconus & legatus ecclesiæ Cæsareæ Palæstinæ subscripsi.

Ioannes diaconus & legatus ecclesiæ Eleutheropolitanæ, subscripsi.

Theodosius diaconus & legatus ecclesiæ Gazæorum, subscripsi.

Pamphilus diaconus & legatus ecclesiæ Neapolitanæ, subscripsi.

Eunomius presbyter & legatus ecclesiæ Petri subscripsi.

Anastasius diaconus & legatus ejusdem ecclesiæ subscripsi.

Victor diaconus & legatus ecclesiæ Areopolitanæ subscripsi.

Philumenus lector ecclesiæ Tarsenæ supplicando subscripsi.

Et post lectionem libellorum Menas venerabilis lector ac secundicerius notariorum antiquæ

ANNO CHRISTI 536.

* Hierapoleos.

' Ægyropolitanæ vel Areopolis.

* Heliopolitanæ.

* Mariammes.

* Gindari.

ANNO CHRISTI 536.

antique Romæ protulit actum synodalis epistolæ scriptæ a sanctæ memoriæ Agapeto, & legit per dictiones Latinas: interpretationem autem legit Christodorus diaconus & notarius secretarius, quæ sic habet.

'e Græco

INTERPRETATIO EPISTOLÆ synodalis, scriptæ per literas Latinas ' quæ, quod ignotæ essent, omissæ sunt.

Dilecto fratri Petro, Agapetus.

1. Tim. 3.

VOLVISSEMVS quidem, fratres dilecti, propter conjunctionem nostræ caritatis, omnes domini sacerdotes, juxta apostolicam traditionem, irreprehensibiles invenisse, & neminem aut per gratiam, aut per metum ab ecclesiasticis canonibus declinare: sed quoniam multa multoties subsequuntur, quæ pœnitudinem parere possunt, & Dei misericordia delicta peccatorum vincit, & idcirco differtur pœna ut * reformatio locum invenire possit, monere necessarium judicavimus, & ut accepta de cætero imprævaricata custodiantur. Oportebat enim, vestram caritatem memorem paternarum traditionum, neminem permittere prohibita facere: sed si quis audax appareret, tota virtute resistere. Cum itaque pervenimus ad comitatum serenissimi nostri imperatoris filii nostri, invenimus sedem Constantinopolitanæ ecclesiæ, contra omnem canonum honestatem ab Anthimo ecclesiæ Trapezuntiorum episcopo inconvenienter usurpatam, cujus animam non solum secundum istam partem, sed quod majus est, in confessione veræ fidei a perditione reducere desideravimus: sed Eutychis errori insistens ad viam veritatis venire contempsit. Vnde cum ipsius in fide pœnitentiam expectassemus, neque catholico, neque sacerdotis nomine dignum esse interea lata sententia declaramus, donec omnia a patribus tradita, per quæ veræ religionis fides & disciplina custoditur, & secundum congruentem satisfactionem suscipiat. Cæteros vero similis contumaciæ ipsius, & sententia apostolicæ sedis condemnatos similiter caritas vestra aversetur, a quorum ipse seipsum communione sejunxit. Constantinopolitanæ vero sedis injuriam, apostolica authoritate adjuvante, & adjutorio fidelissimorum imperatorum emendabimus. Et supra modum quidem admirati sumus, quod istud opus ita aperte contrarium decretis patrum vestra fraternitas non solum ad notitiam nostram adducere neglexit, sed & reprehensibili consensu confirmavit. Sed gratias agimus Deo, cujus spiritu mala ad melius ut plurimum vertuntur, & parvæ transgressiones ad utilitatem & occasionem magni eveniunt gaudii. Hoc autem ad excitandam vestræ unanimitatis lætitiam significo, quod Mennam fratrem & coëpiscopum nostrum, virum multis laudum modis ornatum, prædicta Constantinopolitana ecclesia episcopum suscepit: cui licet præter cæteros serenissimorum imperatorum electio arriserit, similiter tantus, & totius cleri ac populi consensus accessit, ut & a singulis eligi crederetur. Etenim alicui ne-

*emēdatio

Mennæ encomium.

A πρεσβύτιδος Ῥώμης προσκομίσας τὸ ἀντίτυπον τῆς γραφείσης παρὰ Ἀγαπητοῦ τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης συνοδικῆς ἐπιστολῆς, ἀνέγνω διὰ Ῥωμαϊκῶν λέξεων· τὴν δὲ ἑρμηνείαν ταύτης ἀνέγνω Χριστόδωρος διάκονος, καὶ νοτάριος σηκρητάριος ἔχουσαν οὕτως.

ANNO CHRISTI 536.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ἐπιστολῆς, τῆς διὰ Ῥωμαϊκῶν γραφείσης γραμμάτων, ἅτινα παρέθησαν, διὰ τὴν ἀπειρίαν αὐτῶν.

Encyclica Agapeti papæ ad Petrum Hierosolymitanum episcopum de Anthimi depositione, deque Mēnæ subrogatione.

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Πέτρῳ Ἀγαπητός.

Ἠβουλόμεθα μὲν ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, διὰ τὸ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης συνάψαι, πάντας τοὺς B τοῦ κυρίου ἱερεῖς κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν ἀνεπιλήπτους εὑρίσκεσθαι, καὶ μηδένα ἢ διὰ χάριν, ἢ διὰ φόβον, τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἐκκλίνειν· ἀλλ' ἐπεὶ πολλὰ πολλάκις παρακολουθεῖ, ἅτινα μεταμέλειαν τίκτειν δύναται, καὶ νικᾷ τὰ πλημμελήματα τῶν ἁμαρτανόντων τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερτίθεται ἡ τιμωρία, ὡς ἂν τόπον εὑρεῖν ἡ διόρθωσις δυνηθείη, παραινέσαι ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν, ἵνα τὰ παραληφθέντα κἂν τὸ λοιπὸν, ἀπαράβατα φυλαχθείη· ἐχρῆν μὲν γὰρ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, μεμνημένην τῶν πατρικῶν παραδόσεων, μηδένα συγχωρεῖν τὰ κεκωλυμένα ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις τολμηρὸς φανείη, πάσῃ δυνάμει ἐναντιοῦσθαι. παραγενόμενοι τοιγαροῦν εἰς τὸ κομιτάτον C τοῦ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως τοῦ ἡμετέρου υἱοῦ, εὕρομεν τὴν καθέδραν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, παρὰ τοὺς θεσμοὺς τῶν κανόνων, ὑπὸ Ἀνθίμου τοῦ τῆς Τραπεζουντίων ἐκκλησίας ἐπισκόπου οὐ προσηκόντως ὑφαρπαχθεῖσαν, οὗτινος τὴν ψυχὴν, οὐ κατὰ τοῦτο μόνον τὸ μέρος, ἀλλ' ὅπερ καὶ μεῖζόν ἐστιν ἐν τῇ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὁμολογίᾳ ἐπεθυμήσαμεν ἐκ τῆς ἀπωλείας ἐπαναγαγεῖν, ἀλλὰ τῇ Εὐτυχέως ἐνιστάμενος πλάνῃ, εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν ἐπανελθεῖν κατεφρόνησεν. ὅθεν, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἀγάπην, τὴν ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ μεταμέλειαν ἀναμένομεν, ἐν τῷ μεταξὺ οὐδὲ καθολικοῦ, οὐδὲ ἱερέως ὀνόματος ἄξιον εἶναι ψηφίζομεν, μέχρις D ἂν πάντα τὰ παρὰ τῶν πατέρων παραδοθέντα, δι' ὧν ἀληθῶς τῆς θρησκείας ἡ πίστις καὶ ἐπιστήμη φυλάττεται, κατὰ τὴν προσήκουσαν πληροφορίαν δέξηται. τοὺς δ' ἑτέρους ὁμοίως τῆς αὐτοῦ ἀπονοίας τοὺς τῇ ψήφῳ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας κατακριθέντας, παραπλησίως ἡ ὑμετέρα ἀγάπη ἀποστραφήτω, ὧν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμέτοχον ἐποίησεν. τῆς δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καθέδρας τὴν ὕβριν βοηθοῦντος τοῦ θεοῦ τῇ ἀποστολικῇ αὐθεντίᾳ, καὶ τῶν πιστοτάτων βασιλέων τῇ βοηθείᾳ διωρθώσαμεν. καὶ τρόπον τινά τε θαυμάκαμεν, ὅτι τοῦτο τὸ ἔργον οὕτω φανερῶς τοῖς πατρικοῖς ψηφίσμασιν ἐναντίον ἡ ὑμετέρα ἀδελφότης, οὐ μόνον εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἐνεγκεῖν ἠμέλησεν, E ἀλλὰ καὶ ἐπιληψίμῳ ἐβεβαίωσε συναινέσει. εὐχαριστοῦμεν δὲ τῷ Θεῷ, οὗτινος τῷ πνεύματι τὰ κακὰ πρὸς τὸ βέλτιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τρέπεται, καὶ αἱ μικραὶ παραβάσεις, εἰς ὄφελος καὶ ἀφορμὴν μεγάλης γίνονται χαρᾶς. τοῦτο δὲ, ὑπὲρ τοῦ διεγεῖραι τῆς ὑμετέρας ὁμοψυχίας τὴν ἀγαλλίασιν σημαίνω, ὅτι Μηνᾶν τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἡμῶν, ἄνδρα πολλοῖς ἐπαίνων τρόποις κεκοσμημένον, ἡ ῥηθεῖσα Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησία, ἐπίσκοπον ἐδέξατο, ᾧτινι εἰ καὶ παρὰ τοὺς λοιποὺς, ἡ τῶν γαληνοτάτων ἐπεγέλασε βασιλέων ἐπιλογὴ, ὅμως τοσαύτη παντός τε τοῦ κλήρου καὶ τοῦ δήμου συναίνεσις προσγέγονεν, ὥστε παρ' ἑκάστου καὶ ἐπιλεγῆναι πιστεύεσθαι. καὶ γὰρ οὔτε τῇ εἰδήσει,

ANNO CHRISTI 536.

εἰδῆσθαι, οὔτε τῇ ζωῇ, τινὶ ἦν ἄγνωστος, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀκεραιότητι τῆς πίστεως, καὶ τῇ τῶν ἱερῶν γραφῶν τῇ σπουδῇ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς εὐσεβοῦς διοικήσεως τῇ ὑπηρεσίᾳ, οὕτω τοῦ προλεχθέντος ἀνδρὸς ἡ δόξα διέλαμπεν, ὥστε αὐτοῦ βραδύτερον δοκεῖν παραγεγονέναι ἤπερ ἠξίωται. καὶ τοῦτο δὲ πιστεύομεν τῇ αὐτοῦ ἀξίᾳ προστεθῆναι, ὅπερ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, οὐδένα ἄλλον οἱανδήποτε ἀνατολικὴ ἐκκλησία ἐδέξατο ἐπίσκοπον τῶν χειρῶν τῆς ἡμετέρας καθέδρας χειροτονηθέντα, καὶ τυχὸν ἢ εἰς ἀπόδειξιν ἐπαίνου αὐτοῦ, ἢ εἰς κατάλυσιν τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐνστάσεως τὸ τοσοῦτον πρᾶγμα προέβη, ὥστε ἐκείνοις αὐτὸν εἶναι δοκεῖν ὅμοιον, οὓς ἐν τούτοις ποτὲ τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ τῶν ἀποστόλων τοῦ πρώτου ἐχειροτόνησεν ἡ ἐπιλογή. κοινὴν τοιγαροῦν ἀδελφοὶ χαρὰν εὐσεβεῖ ἀγαλλιάσει ὑποδέξασθε, καὶ ὁπόσον ὑμεῖς τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν καθέδρας ἀποδέχεσθε τὴν κρίσιν, τῇ συνήθει σημάνατε ἀντιγραφῇ, ἔχοντες διπλῆν εὐφροσύνης αἰτίαν, ὅτι τε καὶ τὰ φαῦλα διωρθώθη ἄνευ παρολκῆς, καὶ ἀντὶ τούτων τὰ εὐκταῖα παρηκολούθησε, τοῦ λοιποῦ προφυλαττόμενοι, ἵνα μὴ αὖθις τοῖς κανονικοῖς θεσπίσμασιν ἐναντίον τι δι᾽ ὑμῶν, ὅπερ ἀπέστω, γένηται, ἢ τῇ ὑμετέρᾳ στερχθείη συναινέσει. ἐπειδὴ καθάπερ συγγνώμης ἀξία ἐστὶν ἡ πλάνη τοῦ ἅπαξ ἁμαρτάνοντος, οὕτως ἡ συχνὴ παράβασις, κίνησιν αὐστηρείας ἀπαιτεῖ.

Ὁ θεὸς ἐρρωμένον σε ' φυλάξει ἀδελφὲ τιμιώτατε.

' φυλάξαι.

ΔΙΑΛΑΛΙΑ ΜΗΝΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος, εἶπεν· οὐδὲν θαυμαστὸν, εἰ τοῖς ἑαυτοῦ κατακολουθεῖ καὶ νῦν ὁ μέγας ἀποστολικὸς θρόνος, τούς τε ἱεροὺς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν θεσμοὺς ἀπαρεγχειρήτους διατηρῶν, καὶ τὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐκδικῶν, καὶ φιλανθρώπου γνώμης τοῖς ἡμαρτηκόσι μεταδιδοὺς, ὅθεν καὶ ἡμεῖς πληροῦντες τὰ τῷ μακαριωτάτῳ πάπᾳ ἐπὶ τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς δεδογμένα, καὶ καιρὸν αὐτῷ μετανοίας ἐνδιδόντες, συνορῶμεν Βοσπόριον τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς Νεοκαισαρέων μητροπόλεως, καὶ Ἀκάκιον τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς Πισσινουντίων μητροπόλεως, καὶ Ἰωάννην καὶ Θεόκτιστον τοὺς θεοφιλεστάτους πρεσβυτέρους, καὶ ἐκδίκους τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ Ζαχαρίαν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς Μιτυληναίων μητροπόλεως, καὶ Ἀκάκιον καὶ Χριστόδωρον τοὺς θεοσεβεστάτους διακόνους, καὶ νοταρίους τῆς αὐτῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἀναζητῆσαι Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον, καὶ δῆλα μὲν αὐτῷ καταστῆσαι, τὰ παρ᾽ ἡμῶν πεπραγμένα, προθέσθαι δὲ εἴσω τριῶν ἡμερῶν, εἰ βούλοιτο παραγενέσθαι πρὸς τὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον, καὶ τὴν προσήκουσαν ἐπὶ τοῖς προσηγγελμένοις ποιήσασθαι πληροφορίαν. ὑπεσημηνάμην.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΤΕΡΑ ΣΥΣΤΑΣΑ ΠΑΡΑ Μηνᾶ πατριάρχου.

ΜΕΤΑ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου τῇ πρὸ μιᾶς νωνῶν Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Ῥώμῃ Κωνσταντινουπόλει, προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν, τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ

A que scientia, neque vita fuit ignotus, sed & fidei integritate, & sacrarum scripturarum studio, atque etiam piæ administrationis officio sic prædicta viri fama resplenduit, ut ipsi tardius venire videretur, quo dignus habitus erat. Et hoc dignitati ejus additum esse credimus, quod a temporibus Petri apostoli, nullum alium unquam orientalis ecclesia suscepit episcopum manibus nostræ sedis ordinatum. Et forsitan vel ad demonstrationem laudis ipsius, vel ad repellendos inimicorum insultus res tanta contigit, ut illis ipse similis esse videatur; quos in his B quandoque partibus ipsius apostolorum primi electio ordinavit. Commune itaque gaudium, fratres, pia exultatione suscipite, & quantum vos apostolicæ sedis nostræ judicium comprobatis, consueta rescriptione significate, habentes duplicem exultationis causam, & quod mala sine mora corrigantur, & quod pro his optata subsecuta fuerint, de cetero præcaventes, ne rursus canonicis sanctionibus quid contrarium per vos (quod non credo) fiat, aut vestro accedente consensu, firmetur, quandoquidem C sicut error ejus, qui semel peccavit, venia dignus est, sic frequens transgressio motum austeritatis deposcit.

Deus prospera fruentem valetudine te custodiat, frater honorandissime.

INTERLOCVTIO MENNÆ patriarchæ.

SANCTISSIMVS archiepiscopus & tota synodus dixit: Non mirandum, si sua & nunc magna apostolica sedes, sequitur sacras sanctiones sanctissimarum ecclesiarum inviolatas conservando, & quæ rectæ fidei sunt defendendo, ac his qui peccaverunt D clementem veniam tribuendo. Vnde & nos implentes ea quæ a sanctissimo papa in epistola synodali data fuere, & tempus pœnitentiæ ipsi dantes deputemus, & decernamus Bosporium sanctissimum episcopum Neocesareæ metropolitanæ, & Acacium sanctissimum episcopum metropolitanæ Pessinuntinæ, & Ioannem ac Theoctistum presbyteros ac defensores magnæ ecclesiæ, quæ hic est, & Zachariam sanctiss. episcopum Mitylenensem metropol. & Acacium ac Christodorum diacones venerabiles & notarios hujus sanctissimæ ecclesię, ad notificandum ei ea, quę a nobis gesta fuerunt, & invitandum ipsum infra tres dies (si volet venire) ad E sanctam synodum, ad faciendam super annunciatis congruam satisfactionem. Subsignavi.

Interpres. in Gr. legit. ' δεδομένα.

ACTIO SECVNDA FACTA a Menna patriarcha Constantinopolitano.

POST consulatum Flavii Belissarii clarissimi, pridie Nonas Maias indictione 14. in Christi amantissima & imperiali Roma Constantinopoli, præsidente domino nostro sanctissimo & beatissimo archiepiscopo patriarcha œcumenico Menna * in me-

* Meditullio

ANNO CHRISTI 536.

mesaulio dytico venerabilis domus dominę noſtrę ſanctæ & glorioſæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, quod eſt prope ſanctiſſimam magnam eccleſiam, & a dextra quidem parte ſedentibus cum ipſo & ſimul audientibus, juxta pium juſſum Chriſti amantiſſimi, & a Deo cuſtoditi imperatoris noſtri Iuſtiniani ſanctiſſimis & Dei amantiſſimis epiſcopis, Sabino Canuſino, Epiphanio Aſculano, Aſterio Salernitano, Ruſtico Fæſulano, Leone Nolenſi, qui omnes ex regione Italiæ ſunt, prius quidem miſſi ab apoſtolica ſede, poſtea vero unanimiter * conſentientes ſanctæ memoriæ Agapeto papæ huc advenienti. Petro Iuſtinianopolitano metropolita, Marco metropolita ſecundæ Cappadociæ provinciæ, Zacharia Mitylenenſi metropol. Marco metropol. Apameæ provinciæ Bithynię, Auxentio metropol. Selymbriæ, Timotheo metropol. Beroes, Thalaſſio metropol. Beryti, Magno metropol. Berrhoeæ, Ioanne metropol. Boſphori, Ioanne Gabalorum, Domitiano * Zychiano, Chriſtophoro Porphyreonis provinciæ Phœnicis maritimę, Archelao Coryci, Davitho Circinſiano, Ætherio Mariammio, Alexandro * Paraxiano, Domno Maximianopolitano ſecundę Palæſtinæ, Anaſtaſio Iotapæ, Ioanne Zoorano, Andrea Paniano, Epitynchano Germæ provinciæ Helleſponti, Pelagio Parnaſſi, Paulo Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, & Theodorito Alindeno.

aulæ occidentali.

* comitantes.

* Zecchiano ' Zinchiano

* Barcuſorum.

A ſiniſtra vero parte, Hypatio Epheſino metropolita, Conſtantino Heracleano metropol. Europæ, Theogene metrop. Synnadorum, Baccho metropol. Antiocheno, Hilario metropol. Pergæ, Boſporio Neocæſareæ metropolitano, Ponti Polemoniaci, Paulo metropol. Tyanorum, Acacio metropol. Peſſinuntino, Epicteto Claudianopolitano metropol. Honoriadis, Epiphanio Heracleano provinciæ Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro Colonienſi ſecundæ provinciæ Cappadocum, Aſterio Amaſtreno, Eugenio Tieno, Ioanne Cæſareenſi provinciæ Bithyniorum, Dominico Theodoſiopolitano provinciæ Phrygiorum Pacatianorum, Ioanne Traianopolitano, Theodoto Euroeæ antiquæ Epiri, Andrea Amyzonio, Flaviano Coteno, Elia ' Adrianopolis Bithyniorum, Harmonio Callipolitano.

' Cæſareæ

Adſtantibus autem & ſimul audientibus Theophane, & Pelagio venerabilibus Diaconis apoſtolicę ſedis, ac Mena, ac Petro Dei amantiſſimis notariis, & quibuſdam venerabilibus ſubdiaconis & procuratoribus, & ceteris clericis ipſius apoſtolicæ ſedis, qui & comites fuerunt ſanctæ memoriæ Agapeti creati papę antiquæ Romæ huc advenientis, & Magno preſbytero, & Heraclio diacono, legatis Ephræmii ſanctiſſimi patriarchæ ſanctiſſimæ eccleſiæ Theopolitanæ, Sabino diacono ſanctę Chriſti Dei noſtri reſurrectionis, legato Petri ſanctiſſ. patriarchæ Hieroſolymitani, Stephano diacono & legato Soterichi ſanctiſſimi epiſcopi Cæſareę metropol. primæ provincię Cappadocum, Gaiano presbytero & legato Elpidii ſanctiſſimi epiſcopi Ancyrani metropolitanæ primæ Galatiæ Dionyſio, &

A μεσαύλῳ τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους, συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων κατὰ εὐσεβῆ κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, Σαβίνου τοῦ Κανουσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλάνων, Ἀστερίου Σαλέρνων, Ῥουστικοῦ Φεσούλων, Λέοντος Νωλούνων, πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας, πρότερον μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνόντων παραγενομένων ἐνταῦθα B Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ὁσίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Πέτρου τῆς μητροπόλεως Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκίας ἐπαρχίας, Ζαχαρίου τῆς μητροπόλεως Μιτυλήνης, Μάρκου τῆς μητροπόλεως Ἀπαμείας, τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Αὐξεντίου τῆς μητροπόλεως Σηλυβρίας, Τιμοθέου τῆς μητροπόλεως Βερόης, Θαλασσίου τῆς μητροπόλεως Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπόλεως Βερῤοίας, Ἰωάννου τῆς μητροπόλεως Βοσπόρου, Ἰωάννου Γαβάλων, Δομετιανοῦ Ζηκχίας, Χριστοφόρου Πορφυρεῶνος, ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου, Ἀρχελάου Κωρύκου, Δαυίδου τοῦ Κιρκινσίου, Αἰθερίου Μαριάμμης, Ἀλεξάνδρου Βαρκούσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Ἀναστασίου Ἰωτάβης, Ἰωάννου C Ζωορῶν, Ἀνδρέου τοῦ Πανίου, Ἐπιτυγχάνου Γέρμης, ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου, Πελαγίου Παρνασσοῦ, Παύλου τοῦ Στεκτορίου, Ἀνδρέου Πέλτων, Θεοδώρου Μύρου, Θεοδωρήτου Ἀλίνδων.

Ἐκ δὲ τοῦ εὐωνύμου μέρους Ὑπατίου τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, Κωνσταντίνου Ἡρακλείας τῆς μητροπόλεως Εὐρώπης, Θεαγένους τῆς μητροπόλεως Συννάδων, Βάκχου Ἀντιοχείας τῆς μητροπόλεως Πισιδίας, Ἱλαρίου τῆς μητροπόλεως Πέργης, Βοσπορίου Νεοκαισαρείας τῆς μητροπόλεως Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπόλεως Τυάνων, Ἀκακίου τῆς μητροπόλεως Πισσινουντῶν, Ἐπικτήτου Κλαυδιουπόλεως τῆς μητροπόλεως Ὀνωριάδος, Ἐπιφανίου Ἡρακλείας τῆς D Ὀνωριατῶν ἐπαρχίας, Ἀβραμίου Κρατίας, Ἀλεξάνδρου Κολωνείας, τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Ἀστερίου Ἀμαστρέως, Εὐγενίου Τίου, Ἰωάννου Καισαρείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Κυριακοῦ Θεοδοσιουπόλεως τῆς Φρυγῶν Πακατιανῶν ἐπαρχίας, Ἰωάννου Τραϊανουπόλεως, Θεοδότου Εὐροίας, παλαιᾶς Ἠπείρου, Ἀνδρέου Ἀμυζόνος, Φλαβιανοῦ Κοτένων, Ἠλίου Ἀδριανῶν τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, καὶ Ἁρμονίου Καλλιπόλεως.

Συμπαρόντων δὲ αὐτῷ καὶ συνακροωμένων Θεοφάνους καὶ Πελαγίου τῶν θεοφιλεστάτων διακόνων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ Μηνᾶ καὶ Πέτρου, τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων, καί τινων εὐλαβεστάτων ὑποδιακόνων καὶ ἐκδίκων, καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου. E οἳ καὶ συνόντες, ἐτύγχανον παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Μάγνου πρεσβυτέρου καὶ Ἡρακλείου διακόνου, καὶ ἀποκρισιαρίων Ἐφραιμίου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου τῆς ἐν Θεουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνου διακόνου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως πληροῦντος τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου, τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Στεφάνου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου Σωτηρίχου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καισαρείας, τῆς μητροπόλεως Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Γαϊανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου, Ἐλπιδίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας, τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίου, καὶ Καλλινίκου

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

' Φωτίου

A λινίκου διακόνων καὶ ἀποκρισιαρίων Φωτίνου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, παρόντος δὲ καὶ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως, Εὐφήμιος, ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, καὶ πριμικήριος νοταρίων εἶπε.

Πρὸ τούτων φανερῶν ἡμερῶν, εὐσεβοῦς ἡγησαμένης κελεύσεως τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως συνελήλυθεν ἡ παροῦσα τανῦν ἁγία σύνοδος, καὶ τῶν τε ἐπὶ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως εὐλαβῶν μοναχῶν, καί τινων ἐκ τῆς Θεουπόλεως ὁρμωμένων, καὶ ἄλλων γε μὴν ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τηνικαῦτα παρ᾽ ἡμῖν εἰσεληλυθότων πέπρακταί τινα ἐπὶ Ἀνθίμῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ, ἃ δὴ τοῖς τηνικαῦτα συ- B στᾶσιν ὑπομνήμασι περιέχεται, ἐν οἷς καὶ προθεσμίαν ῥητὴν ἐπὶ τῇ τοῦ αὐτοῦ εὐλαβεστάτου ἀνδρὸς ἀναζητήσει δεδώκατε, ἧς ἤδη δραμούσης, ἐπειδὴ καὶ νῦν ἡ ὑμετέρα συνῆλθεν ἁγιωσύνη τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἕνεκα, παραφυλάττουσι δὲ καὶ τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν, καὶ οἱ μνημονευθέντες εὐλαβέστατοι μοναχοὶ τῆς παρ᾽ ὑμῖν εἰσόδου τυχεῖν ἀξιοῦντες, ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, εἶπεν, εἰσίτωσαν. καὶ εἰσελθόντος ' Μαριανοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου, καὶ ἡγουμένου μονῆς Δαλματίου τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ ἐξάρχου ἅμα τοῖς λοιποῖς θεοσεβεστάτοις ἀρχιμανδρίταις καὶ μοναχοῖς, τῶν τε κατὰ τήνδε τὴν C βασιλίδα πόλιν, καὶ Θεούπολιν καὶ Ἱεροσόλυμα εὐαγῶν μοναστηρίων, Ἀγαπητοῦ τῆς Δίου, Διοσκόρου τῆς ἁγίας Εὐφημίας, Ἀγαπίου τοῦ Θαλασσίου, Παύλου τῶν Ῥωμαίων, Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβίου, Στεφάνου τοῦ Ὀλυμπίου, Ἀναστασίου τῶν Ῥωμαίων, Δημητρίου τοῦ Φωκᾶ, Κυριακοῦ τοῦ Εὐφημίου, Ζωΐλου τοῦ Θεοδότου, Ἰουλιανοῦ τοῦ Εὐφημίου, Στεφάνου τοῦ Προμότου, Ζήνωνος τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῇ πηγῇ, Ἀλεξάνδρου τοῦ Καλαμίου, Δάδα τοῦ Καιουμᾶ, Ῥόδωνος τοῦ Θεοδώρου, Γενναδίου τοῦ Κυριακοῦ, Θεοδώρου τῆς Μαρωνίου, Σίλα τῆς Ἡλία, Παύλου τῆς Σαμουηλίου, Ἰωάννου τῆς Θεοδώρου, Κυρίωνος τῶν Αἰγυπτίων, Βασιλείου τῆς Κυρακωνᾶ, Ἰωάννου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ἐν τοῖς D Μοδέστου, Μάρκου τῆς Θεοδώρου, Φλαβιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου τῆς Μοδέστου τῶν Λυκαόνων, Μαρίνου τῆς Παύλου, Θεοκτίστου τῆς ἁγίας θεοτόκου πλησίον τοῦ Ἰώβ, Θεοδώρου τῆς Τρύφωνος, Κοσμᾶ τοῦ Στουδίου, Πέτρου τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Διομήδους ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ, Ἐλευθερίου τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, Ἀλεξάνδρου τῆς Ἀβραμίου, Θεοδώρου τῆς Ἰώβ, Τρύφωνος τῆς Ἐλπιδίου, Στεφάνου τῶν Κώνστα, Βαβύλα τῆς Δανιὴλ ἐν τῷ στύλῳ, Ἰωάννου τῆς Ἀναστασίου, Ἀνθεμίου τῆς Νέωνος, Ἰωάννου τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῶν Χαρισίου, Ἰωάννου τῆς Μάρα πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, Φωκᾶ τῆς Ἰωνᾶ πλησίον τοῦ δευτέρου, Ζωσίμου τῆς Εὐτυχίου τῶν Λυκαόνων; Τιμοθέου τῆς Ἀστερίου, Στρατονίκου τοῦ Δομετίου, Πο- E λυχρονίου τοῦ Αἰθερίου, Ἀνδρέου τῶν Ῥωμαίων πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, Μαρτυρίου τῆς Πέτρου πλησίον τῶν ἀποστόλων, Ἀνδρέου τῆς ἁγίας θεοτόκου, πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, Μάρκου τοῦ ἁγίου Κηρύκου, Ἰακώβου τῆς Ἀβίβου Σύρου, Ἀττικοῦ τῶν Εὐκρατάδων, Ἰωσὴφ τῆς ἁγίας θεοτόκου, ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, Παύλου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου πλησίον τοῦ παλατίου, Ἀναστασίου πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἐν τῷ Βρεφοτροφείῳ, Γεωργίου τῆς Κύρου, Εὐσεβίου τῆς Συμεωνίου, Ζωτικοῦ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου πλησίον τῆς Σατουρνίνου πόρτης, ″ καὶ τῶν ὑπὸ Θεούπολιν, Παύλου μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου μονῆς τῆς Μάρωνος,

″ omissus Polychronius Cretensium qui in lat. vers. v.

Callinico diaconis & legatis ' Photii sanctissimi episcopi metropol. Corinthi, præsente etiam venerabili clero hujus regiæ civitatis, Euphemius venerabilis diaconus & primicerius notariorum ' dixit:

His proximis diebus, præcedente pio jussu Christi amantissimi ac a Deo custoditi imperatoris nostri, convenit præsens nunc sancta synodus. Et cum tunc intrassent ad vos venerabiles monachi hujus regiæ civitatis, & qui de Theopolitana civitate profecti erant, ac etiam alii venerabiles viri de Hierosolymis, facta fuerunt quædam super venerabili Anthimo, quæ in actis tunc formatis continentur, in quibus dedistis certum terminum super requisitione ipsius venerabilis viri, qui jam decursus est. Cumque & nunc vestra convenerit sanctitas pro eadem materia, observent autem & vestram audientiam memorati venerabiles monachi, introitum apud vos habere rogantes & supplicantes ad præsens subjicimus.

Sanctissimus archiepiscopus & sancta synodus dixit: Intrent. Et cum intrassent, Marianus Deo amantissimus presbyter & prior monasterii sanctæ memoriæ Dalmatii, & primas simul cum cæteris Dei amantissimis archimandritis & monachis regiæ civitatis, Theopolitanæ, & Hierosolymitanæ venerabilium monasteriorum, Agapeto Dii, Dioscoro sanctæ Euphemiæ, Agapio Thalassii, Paulo Romanorum, Antonio Eusebii, Stephano Olympii, Anastasio Romanorum, Demetrio Phocæ, Dominico Euphemii, Stephano Promoti, Zenone sanctæ Dei genitricis in fonte, Alexandro Calamii, Dada Caiumæ, Rhodone Theodori, Gennadio Dominici, Theodoro Maronii, Sila Heliæ, Paulo Samuelis, Ioanne Theodori, Cyrione Ægyptiorum, Basilio Cyraconæ, Ioanne sancti Thomæ apostoli inter illa Modesti, Marco Theodori, Flaviano presbytero & secundario Modesti Lycaonum, Marino Pauli, Theoctisto sanctæ Dei genitricis prope illa Iob, Theodoro Tryphonis, Cosma sancti Ioannis inter illa Studii, Petro sanctæ Dei genitricis & sancti Diomedis in Hierusalem, Eleutherio sancti Dominici, Alexandro Abraamii, Theodoro Iob, Tryphone Elpidii, Stephano illorum de Consta, Babyla Danielis in * Stylo, Ioanne Anastasii, Anthemio Neonis, Ioanne sancti Michaelis illorum Charisii, Ioanne Maræ prope Aetiam cisternam, Phoca Ionæ prope Secundum, Zosimo Eutychii Lycaonum, Timotheo Asterii ″ prope Aetiam cisternam, Martyrio Petri prope apostolos, Andrea sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, Marco sancti Dominici, Iacobo Abibi Syro, Attico Eucratadarum, Ioseph sanctæ Dei genitricis in Lithostroto, Paulo sancti Apostoli Petri prope palatium, Anastasio presbytero & secundario sancti Philippi in * Brephotrophio, Georgio Cyri, Eusebio Symeonii, Zotico sancti Andreæ prope ' Saturninam portam: & de Theopoli, Paulo Monacho & legato monasterii Maronis;

ANNO CHRISTI 536.

' Photini

* columna

″ Stratonico Dometii, Polychronio Æthrii, Andrea Romanorum p. A. c.

* hoc est domo, ubi aluntur infantes.

' Saturnini

ANNO CHRISTI 536.

Severiano presbytero & archimandrita monasterii Zoaræ * Calidorum Syro, Cassiano presbytero & archimandrita monasterii Lucæ Syro, Simeonio diacono & legato Iacobi, Ioanne diacono & legato Theodori, Stephano presbytero & priore monasterii Euxerii, Ioanne presbytero & archimandrita monasterii * Cyri Thomæ Syro, Theona presbytero & archimandrita monasterii Aaron Syro, Photino monacho & legato sancti Stephani, Theodoro diacono & legato ecclesiæ Erendelonorum, Sergio presbytero & lustiatore, qui omnes pro seipsis & pro reliquis atque etiam pro his qui sub sanctis Christi veri Dei nostri locis agunt. Domnino presbytero & archimandrita monasterii beati Martyrii, Hesychio presbytero & ambassiatore monasterii beati Theodosii, Cassiano presbytero lauræ beati Sabbæ, Dominico presbytero & priore Turrium Iordanis, Nestabo presbytero lauræ beati Firmini, Terentio presbytero novæ lauræ, Leontio monacho & priore & vicario totius eremi, Traiano presbytero Turrium Iordanis, Polyeucto diacono monasterii * beati Theodosii, Theodoro diacono & monacho novæ lauræ, Cyrico diacono & monacho ipsius novæ lauræ, Anastasio diacono monasterii beati Martyrii, Mama monacho eiusdem monasterii, Iuliano monacho monasterii * beati Theodosii, qui omnes agunt pro propriis monasteriis, & pro omnibus monachis eremi sanctæ civitatis. Ioanne presbytero Campestris, & pro omnibus, qui ibidem sunt monachis, Theona presbytero montis Sinai, & legato ipsius montis, & ecclesiæ Pharan, & lauræ Raithu, & pro omnibus ibidem monachis, Strategio diacono & monacho monasterii beati Ioannis, & pro omnibus monachis sub Scythopoli.

* Thermarum.

* Domni.

* Abbatis

* Abbatis

Sanctissimus archiepiscopus, & tota synodus dixit: Legantur, quæ pridie gesta fuerunt. Et accipiens Macarius venerabilis diaconus notarius & legatus legit.

Post consulatum Flavii Belissarii viri clarissimi sexto nonas Maii indictione decimaquarta, in Christi amantissima & imperiali Constantinopoli, & reliqua primæ actionis.

Sanctissimus archiepiscopus & sancta synodus dixit: Qui a nobis deputati fuerunt ad requirendum Anthimum venerabilem, si injuncta ad opus deduxerunt, ostendant.

Bosphorius sanctissimus episcopus Neocæsareensis metropolis provinciæ Ponti Polemoniaci dixit:

Decretis a beatitudine vestra, & ab hac sancta synodo merito obtemperantes, fuimus in omnibus locis, in quibus arbitrabamur esse venerabilem Anthimum, videlicet in oratoria domo gloriosi Archangeli Michaelis, quæ est in palatio, & in domibus Hormisdæ in sancto apostolio: in quibus convocavimus venerabiles presbyteros & diaconos, & propemodum universum clerum prædictarum sanctissimarum domorum: rogavimusque ipsos ut dicerent nobis & declararent, num scirent prædictum Anthimum vel domum, in qua posset inveniri. Qui primum quidem concorditer dixerunt, neque se vidisse ipsum ibidem, neque scire domum, in qua ipse sit. Postea vero ad satisfactionem no-

A Σεβηριανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς Ζωορᾶ τῶν Θέρμων Σύρου, Κασσίου πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου τοῦ Λουκᾶ Σύρου, Συμεωνίου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου τοῦ Θεοδώρου, Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου μονῆς Εὐξεβίου, Ιωάννου πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς τοῦ Κυροῦ Θωμᾶ Σύρου, Θωμᾶ πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς Ααρὼν Σύρου, Φωτεινοῦ μοναχοῦ καὶ ἀποκρισιαρίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου, Θεοδώρου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου τῆς ἐκκλησίας Ερενδηληνῶν, Σεργίου πρεσβυτέρου καὶ περιοδευτοῦ, οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἔτι μὴν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόπους,

B Δομνίνου πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, Ησυχίου πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, Κασιανοῦ πρεσβυτέρου τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, Κυριακοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῶν Πυργίων τοῦ Ιορδάνου, Νεστάβου πρεσβυτέρου λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου, Τερεντίου πρεσβυτέρου τῆς νέας λαύρας, Λεοντίου μοναχοῦ ἡγουμένου καὶ τοποτηρητοῦ τῆς ἐρήμου πάσης, Τραϊανοῦ πρεσβυτέρου τῶν πυργίων τοῦ Ιορδάνου, Πολυεύκτου διακόνου μονῆς τοῦ Αββᾶ Θεοδοσίου, Θεοδώρου διακόνου καὶ μοναχοῦ τῆς νέας λαύρας, Κηρύκου διακόνου καὶ μοναχοῦ τῆς αὐτῆς νέας λαύρας, Ανα-

C στασίου μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, Μάμα μοναχοῦ τῆς αὐτῆς μονῆς, Ιωάννου μοναχοῦ τῆς αὐτῆς μονῆς, Ιουλιανοῦ μοναχοῦ μονῆς τοῦ Αββᾶ Θεοδοσίου, οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε τῶν οἰκείων μοναστηρίων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν, Ιωάννου πρεσβυτέρου τῆς πεδιάδος καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν. Θεωνᾶ πρεσβυτέρου τοῦ Σινᾶ ὄρους καὶ ἀποκρισιαρίου τοῦ τε ὄρους, καὶ τῆς ἐκκλησίας Φαρὰν καὶ λαύρας Ραιθοῦ, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Στρατηγίου διακόνου καὶ μοναχοῦ μονῆς τοῦ μακαρίου Ιωάννου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν.

D Ο ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ σύνοδος εἶπεν, ἀναγινωσκέσθω τὰ τῇ προτεραίᾳ πεπραγμένα. καὶ λαβὼν Μακάριος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος νοτάριος καὶ ἀποκρισιάριος ἀνέγνω.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου τῇ πρὸ ἓξ νοννῶν Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει Ρώμῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς πρώτης πράξεως.

Ο ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, οἱ παρ᾽ ἡμῶν ἀπονεμηθέντες πρὸς ἀναζήτησιν Ανθίμου τοῦ εὐλαβεστάτου, εἰ τὰ διαλαληθέντα

E πρὸς ἔργον ἤγαγον, διδαξάτωσαν.

Βοσπόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Νεοκαισαρέων μητροπόλεως ἐπαρχίας Πόντου Πολεμωνιακοῦ εἶπε.

Τοῖς ὑπὸ τῆς μακαριότητος ἡμῶν καὶ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου ψηφισθεῖσι πειθαρχοῦντες εἰκότως, ἐγενόμεθα ἐν πᾶσι τοῖς νομιζομένοις ἡμῖν τόποις εἶναι Ανθιμον τὸν εὐλαβέστατον, φαμὲν δὴ, ἔν τε τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἐνδόξου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τῆς Ορμίσδου ἐν τῷ ἁγίῳ ἀποστολείῳ, ἐν οἷς συγκαλέσαντες τούς τε εὐλαβεστάτους πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ ἐγγὺς εἰπεῖν ἅπαντα τὸν κλῆρον τῶν εἰρημένων ἁγιωτάτων οἴκων. ἐπυθόμεθα αὐτῶν εἰπεῖν ἡμῖν καὶ ὑποδεῖξαι, εἰ ἴσασι τὸν εἰρημένον Ανθιμον, ἤτοι τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐστιν αὐτὸν εὑρεῖν. οἱ δὲ πρότερον μὲν εἶπον συμφώνως μηδὲ ἑωρακέναι αὐτὸν ἐκεῖσε, μηδὲ εἰδέναι οἶκον, ἐν ᾧ τυγχάνει αὐτὸς, εἶτα εἰς πληροφορίαν

ANNO CHRISTI 536.

προφορὰν ἡμῶν δεδωκότες τινὰς ἐξ αὐτῶν ἅμα Ακακίῳ καὶ Χριστοδώρῳ τοῖς θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, τὴν τοῦ εἰρημένου εὐλαβεστάτου Ανθίμου ἀναζήτησιν ἐποιήσαντο, νομίζοντες δὲ καὶ ἐν τῷ μιτάτῳ αὐτοῦ, ἐν ᾧ πάλαι κατέμενεν, εὑρίσκεσθαι αὐτὸν, ἐζητήσαμεν, καὶ οὐδὲ ἐκεῖσε εὑρεῖν αὐτὸν ἰσχύσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ τῷ περὶ τὸν ἅγιον Λαυρέντιον γενόμενοι, οὐδὲ ἐκεῖ αὐτὸν εὑρεῖν δεδυνήμεθα τοῦ ἐκεῖσε εὑρεθέντος ἀνθρώπου αὐτοῦ εἰρηκότος, ἀφ᾽ οὗπερ ἀπέστη τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, μηδὲ ἑωρακέναι αὐτὸν, μηδὲ εἰδέναι, ὅποι διάγει.

Ακάκιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Πισινουντίων μητροπόλεως, τῆς δευτέρας Γαλατῶν ἐπαρχίας εἶπε· Κἀγὼ διδάσκω τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ὡς παραγενόμενος ἅμα Βοσπορίῳ καὶ Ζαχαρίᾳ τοῖς ὁσιωτάτοις συλλειτουργοῖς καὶ Ιωάννῃ καὶ Θεοκτίστῳ τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ ἐκκλησιεκδίκοις, Ακακίῳ τε καὶ Χριστοδώρῳ τοῖς θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις τὴν ἀναζήτησιν ποιήσασθαι τοῦ εἰρημένου εὐλαβεστάτου Ανθίμου, τοῦτον εὑρεῖν οὐ δεδύνημαι.

Ζαχαρίας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Μιτυληναίων μητροπόλεως εἶπεν· Καθὼς ἐδίδαξεν πρὸ ἐμοῦ Βοσπόριος καὶ Ακάκιος, οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὸ ἱκανὸν ποιοῦντες τοῖς προστεταγμένοις παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ἐγενόμεθα καὶ ἐν τῷ εὐαγεῖ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, τῷ προσκειμένῳ τῷ εὐσεβεῖ παλατίῳ, καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ ἀποστολείῳ τῷ ὄντι ἐν τοῖς Ορμίσδου, καὶ ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ τῷ παρακειμένῳ τῷ εὐαγεῖ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, καὶ τὴν ἐνδεχομένην ἔρευναν ἅμα Ιωάννῃ, καὶ Θεοκτίστῳ ποιησάμενοι τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ ἐκκλησιεκδίκοις, καὶ Ακακίῳ καὶ Χριστοδώρῳ τοῖς θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις οὐδαμῶς τοῦτον εὑρεῖν δεδυνήμεθα.

Ιωάννης ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ ἐκκλησιέκδικος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας εἶπε· Κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ἅμα τοῖς εἰρημένοις ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις γενόμενοι ἐγώ τε καὶ Θεόκτιστος ὁ θεοφιλέστατος, κατὰ τοὺς προλεχθέντας ὑπ᾽ αὐτῶν τόπους, τοὺς καὶ νομιζομένους ἡμῖν κατάδηλον πάντως ποιεῖν Ανθιμον τὸν εὐλαβέστατον τοῦτον, ὃν εὑρεῖν οὐκ ἠδυνήθημεν.

Θεόκτιστος, ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἐκκλησιέκδικος εἶπε· Κἀγὼ τὰ αὐτὰ κατατίθεμαι.

Ακάκιος, ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος καὶ Χριστόδωρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος νοτάριος καὶ σεκρετάριος δι᾽ αὐτοῦ ἑνὸς αὐτῶν Χριστοδώρου εἶπον. Απερ οἱ ἅμα ἡμῖν ἀποσταλέντες ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἐκκλησιέκδικοι ἐπὶ τὴν ἀναζήτησιν Ανθίμου τοῦ εὐλαβεστάτου εἰρήκασι, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς κατατιθέμεθα. ἐπιφερόμεθα δὲ καὶ τὰ τῇ προτεραίᾳ πεπραγμένα, ἐφ᾽ ᾧ ταῦτα δῆλα αὐτῷ καταστῆσαι, καὶ οὐδαμῶς αὐτὸν εὑρεῖν δεδυνήμεθα.

Ο ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία σύνοδος εἶπε· Δήλη μὲν ἤδη γέγονεν ἡ Ανθίμου τοῦ εὐλαβεστάτου προαίρεσις, οὐ βουληθέντος ἑαυτὸν καταστῆσαι φανερὸν, παραγενέσθαι τε πρὸς ἡμᾶς εἰς διόρθωσιν, πλὴν ἀλλ᾽ ὡς ἔνεστιν ἀνθρώπους ὄντας ἡμᾶς ἀκολουθεῖν τῇ ἀγαθότητι τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ πάντας σωθῆναι βουλομένου,

A stram dederunt quosdam ex ipsis simul cum Acacio & Christodoro, venerabilibus diaconis, & notariis vestræ sanctitatis, qui prędicti Anthimi inquisitionem fecerunt: existimantes autem invenire ipsum in metato suo, in quo olim permanebat, quæsivimus, & nec ibi invenire potuimus. At in suburbanum eius, quod est circa sanctum Laurentium, venientes, nec ibi ipsum invenire potuimus, invento ibidem homine ipsius, qui dixit, ex quo recessit de sancta magna ecclesia, neque vidisse se ipsum neque scire, ubi degat.

B Acacius sanctissimus episcopus Pessinuntiorum metropolis secundę provincię Galatiæ dixit: Et ego significo vestræ beatitudini, quod veni cum Bosporio & Zacharia comministris, ac Ioanne & Theoctisto Dei amantissimis presbyteris & procuratoribus ecclesiæ, Acacioque & Christodoro venerabilibus diaconis & notariis, ut in prædictis locis requirerem prædictum venerabilem Anthimum, & ipsum invenire non potui.

Zacharias sanctissimus episcopus Mitylenensis metropolita, dixit: Sicut dixerunt ante me Bosporius & Acacius Dei amantis-
C simi episcopi, satisfacientes mandatis a vestra sanctitate venimus in oratoriam domum sancti Michaelis Archangeli, quæ adiacet palatio & in sancto apostolio, quod est inter illa Hormisdæ, atque etiam in suburbanum eius, quod adjacet oratoriæ domui sancti Laurentii & scrutationem susceptam fecimus, simul cum Ioanne & Theoctisto Dei amantissimis presbyteris & procuratoribus, & Acacio & Christodoro venerabilibus diaconis & notariis, & nullibi hunc invenire potuimus.

Ioannes venerabilissimus presbyter & de-
D fensor sanctissimæ magnæ ecclesię, dixit: Iuxta jussum vestrę sanctitatis, simul cum prędictis sanctissimis episcopis & venerabilibus diaconis & notariis, venimus ego & Theoctistus ad loca prædicta ab ipsis, ubi putabamus omnino nos manifestum facere posse ipsum venerabilem Anthimum, quem invenire non potuimus.

Theoctistus venerabilis presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Ego eadem * depono. *testificor

Acacius venerabilis diaconus & notarius,
E & Christodorus diaconus notarius ac secretarius, per Christodorum unum ipsorum dixerunt: Quæ sanctissimi episcopi, & Dei amantissimi presbyteri & procuratores, qui una nobiscum missi sunt super requisitione venerabilis Anthimi, dixerunt, eadem & nos deponimus. Attulimus autem & ea quæ proxime gesta fuerunt, ut ipsa ei intimaremus, & nullo modo ipsum invenire potuimus.

Sanctissimus archiepiscopus & tota sacrosancta synodus dixit: Manifesta jam facta est voluntas venerabilis Anthimi, qui se manifestum constituere noluit, & venire ad nos ad emendationem. Verumtamen nos cum simus homines, quantum est possibile, sequendo bonitatem magni Dei & salvatoris nostri Iesu Christi, *qui vult omnes salvos fieri* 1. Tim. 2.

 & ad

ANNO CHRISTI 536.

& ad cognitionem veritatis venire, & qui pœnitentiam tanquam salutare quoddam medicamentum his, qui peccant præbet, ut per ipsam, qui a recta via lapsi sunt, rursus ad ipsam revocentur per convenientem longanimitatem: studentesque prædictum venerabilem Anthimum modo possibili salvare, rursus damus ei terminum aliorum trium dierum ad pœnitentiam & recognitionem necessariorum, intra quos requirent ipsum Petrus sanctissimus episcopus Iustinianopolitanus metropolita secundæ provinciæ Cappadociæ, & Thalassius sanctissimus episcopus metropolis Berytiorum, ac Domnus Dei amantissimus episcopus Maximianopolitanus provinciæ secundæ Palæstinorum, Romanusque atque etiam Ioannes Dei amantissimi presbyteri & procuratores sanctissimæ magnę ecclesiæ, insuper etiam & Andreas, & Calonymus venerabiles diaconi & notarii: & si invenient ipsum, denunciabunt, ut intra dictum terminum veniat ad nostram audientiam, ut accusationes contra se factas refellat. Subsignavi.

καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, καὶ τὴν μετάνοιαν ὥσπερ τι σωτήριον φάρμακον τοῖς ἁμαρτάνουσι παρέχοντος, ὥστε καὶ δι᾽ αὐτῆς καὶ τοὺς ἀπολισθαίνοντας τῆς εὐθείας ὁδοῦ, πάλιν ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνακαλεῖσθαι διὰ τῆς προσηκούσης μακροθυμίας, καὶ ἡμεῖς σπουδάζοντες τὸν εἰρημένον εὐλαβέστατον Ἄνθιμον κατὰ τὸν δυνατὸν περισώσασθαι τρόπον, καὶ αὖθις ἐνδίδομεν αὐτῷ προθεσμίαν ἑτέρων ἡμερῶν τριῶν, πρὸς μεταμέλειάν τε, καὶ τὴν τῶν δεόντων ἐπίγνωσιν· ὧν ἐντὸς, ἀναζητήσουσιν αὐτὸν Πέτρος τε ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἰουστινιανουπολιτῶν μητροπόλεως, τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, καὶ Θαλάσσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Βηρυτίων, καὶ Δόμνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστινῶν ἐπαρχίας, καὶ Ῥωμανός γε μὴν, καὶ Ἰωάννης οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι, καὶ ἐκκλησιέκδικοι τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ πρός γε, Ἀνδρέας τε καὶ Καλώνυμος οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι, καὶ εἴπερ εὕροιεν αὐτὸν, προτρέψοιεν τῆς εἰρημένης ἐντὸς προθεσμίας, μὴ παραφυγεῖν τὴν ἡμετέραν ἀκρόασιν, ὀφείλοντα τὰς κατ᾽ αὐτοῦ γινομένας ἀποδύσασθαι μέμψεις. ὑπεσημειωσάμην.

ACTIO III.

POST consulatum Flavii Belissarii viri clarissimi sexto Idus Maii, indictione quartadecima, in Dei amantissima & regia civitate ' Roma Constantinopoli, præsidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo œcumenico archiepiscopo Menna patriarcha * in Mesaulio dytico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctam magnam ecclesiam.

' nova

*Palatio Occidētali.

Et a dextera quidem parte sedentibus cum ipso & simul audientibus secundum pium jussum Christi amantissimi, ac a Deo custoditi imperatoris nostri Iustiniani sanctissimis & Dei amantissimis episcopis, Sabino Canusino, Epiphanio Asculano, Asterio Salernitano, Rustico Fæsulano, Leone Nolano, omnibus ex regione Italorum prius quidem missis ex Italorum regione, videlicet ab apostolica sede, postea vero comitantibus sanctæ memoriæ Agapetum factum papam antiquæ Romæ, qui huc advenerat. Thalassio metropolita Berytano, Magno metropolitano Berrœano, Ioanne Gabalorum, Christophoro Porphyreonis provinciæ Phœniciæ maritimæ, Archelao Coryci, Dauitho ' Circinsiano, Ætherio Mariamnio, Alexandro* Paraxiano, Domno Maximianopolitano secundæ Palæstinæ, Anastasio Iotapeno, Ioanne Zoorano, Asterio Amastreno, Andrea Paniano, Epitynchano Germæ provinciæ Hellespontí, Paulo Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, Andrea Amyzonio, Flaviano Cotenensi, Elia Adrianopolitano, Macedonio ' Berianensi, Theodorito Alindinensi, Harmonio Callipolitano, Leontio Helenopolit. Longino Oresteno, Ioanne Cæsareensi Bithyniæ, & Ioanne Traianopolitano Phrygiæ Pacatianæ.

' Cyrresticensi.

*Barcusorū

*Pagrasono

'Butritino

A sinistris vero, Hypatio metropolitano Ephesino, Constantino Heracleano metropolitano Europæ, Eusebio metropol. Cyzici, Thalassio metropol. Nicomediæ, Pho-

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ.

ΜΕΤΑ τὴν ὑπατείαν ' Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ ἓξ εἰδῶν Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ πόλει, '' Ῥώμῃ, προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ μεσαύλῳ τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας.

' Φιλευσεβοῦς

'' νέᾳ

Καὶ ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων, κατὰ εὐσεβῆ κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, Σαβίνου τοῦ Κανουσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλανῶν, Ἀστερίου Σαλέρνων, Ῥουστικοῦ Φεσουλῶν, Λέοντος Νώλου, τῶν πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας, πρότερον μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας, ἤγουν τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνόντων παραγινομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης, γινομένῳ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Θαλασσίου τῆς μητροπόλεως Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπόλεως Βερροίας, Ἰωάννου ' Γαβάλων, Χριστοφόρου Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου, Ἀρχελάου Κωρύκου, Δαυίθου τοῦ Χιρκινσίου, Αἰθερίου Μαριάμμης, Ἀλεξάνδρου Βαρκούσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Ἀναστασίου Ἰωτάβης, Ἰωάννου Ζωορῶν, Ἀστερίου Ἀμάστρεως, Ἀνδρέου τοῦ Πανίου, Ἐπιτυγχάνου Γέρμης ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου, Παύλου Στεκτορίου, Ἀνδρέου Πέλτων, Θεοδώρου Μύρου, Ἀνδρέου Ἀμυζόνος, Φλαβιανοῦ Κοτένων, Ἠλίου Ἀδριανῶν, Μακεδονίου Βεριανῶν, Θεοδωρήτου Ἀλίνδων, Ἁρμονίου Καλλιπόλεως, Λεοντίου Ἑλενουπόλεως, Λογγίνου Ὀρεστιάδος, Ἰωάννου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας καὶ Ἰωάννου Τραιανουπόλεως, Φρυγίας Πακατιανῆς.

' Γαβουλῶν

Ἐκ δὲ τοῦ εὐωνύμου μέρους, Ὑπατίου τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, Κωνσταντίνου Ἡρακλείας τῆς μητροπόλεως Εὐρώπης, Εὐσεβίου τῆς μητροπόλεως Κυζίκου, Θαλασσίου τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας, Φω-

τεινοῦ

ANNO CHRISTI 536.

A τινοῦ τῆς μητροπόλεως Καλχηδόνος, Θεαγένους τῆς μητροπόλεως Συννάδων, Βάκχου Αντιοχείας τῆς μητροπόλεως Πισιδίας, Ιλαριανοῦ τῆς μητροπόλεως Πέργης, Βοσπορίου Νεοκαισαρείας τῆς μητροπόλεως Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπόλεως Τυάνων, Ακακίου τῆς μητροπόλεως Πισινουῦντος, Επικτήτου Κλαυδιουπόλεως τῆς μητροπόλεως Ονωριάδος, Πέτρου τῆς μητροπόλεως Ιουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Ζαχαρίου τῆς μητροπόλεως Μιτυλήνης, Ηδίστου τῆς μητροπόλεως Κίου, Μάρκου τῆς μητροπόλεως Απαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Αὐξεντίου τῆς μητροπ. Σηλυβρίας, Τιμοθέου τῆς μητροπ. Βεροής, Ιωάννου τῆς μητροπ. Βοσπόρου. Δομετιανοῦ Ζηκχίας, Καλώα Σμύρνης, Επιφανίου Ηρα- B κλείας τῆς ἐπαρχίας Ονωριάδος, Αβραμίου Κρατίας, Αλεξάνδρου Κολωνείας, Εὐγενίου Τίου, Κυριακοῦ Θεοδοσιουπόλεως ἐπαρχίας Φρυγίας Πακατιανῆς, Εὐσταθίου Τιβεριουπόλεως, Θεοδότου Εὐρίας, Εὐσεβίου παλαιᾶς πόλεως, Θεοδώρου Γόρδου, Ματθαίου Κύμης, Αλεξάνδρου Ελούζων, καὶ Ιωάννου τοῦ Μηδαίου.

Συμπαρόντων δὲ αὐτῷ καὶ συνακροωμένων καὶ Θεοφάνους καὶ Πελαγίου, τῶν θεοφιλεστάτων διακόνων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ Μηνᾶ καὶ Πέτρου τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων, καί τινων εὐλαβεστάτων ὑποδιακόνων καὶ ἐκδίκων καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρό- C νου, οἳ καὶ συνόντες ἔτυχον παραγενομένῳ ἐνταῦθα Αγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ Μάγνου πρεσβυτέρου, καὶ Ηρακλείου διακόνου, τῶν ἀποκρισιαρίων Εφραιμίου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου τῆς ἐν Θεουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνου διακόνου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως πληροῦντος τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ιεροσολύμων, Στεφάνου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου Σωτηρίχου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς μητροπόλεως Καππαδοκίας πρώτης, Γαϊανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ελπιδίου τοῦ ὁ- D σιωτάτου ἐπισκόπου Αγκύρας τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίου διακόνου, καὶ Καλλινίκου διακόνου, τῶν ἀποκρισιαρίων Φωτεινοῦ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, παρόντος δὲ καὶ τοῦ εὐλαβεστάτου κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως.

Εὐφήμιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ πριμικήριος νοταρίων, εἶπε· δὶς ἤδη συνελθούσης τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου, κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ διαφόρων εὐλαβῶν μοναχῶν, ἔκ τε τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, ἔκ τε τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ πρός γε, τῶν Ιεροσολυμιτῶν τηνικαῦτα παραγεγονότων, προ- E ῆλθέν τινα ἐπὶ Ανθίμῳ, καθὰ τὰ περὶ τούτων πραχθέντα δηλοῖ. ἐν οἷς κατὰ πρώτην τε καὶ δευτέραν τάξιν, προθεσμίαι ῥηταὶ δίδονται ἐπὶ ἀναζητήσει τοῦ αὐτοῦ εὐλαβεστάτου ἀνδρός. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τὴν ὑστέραν δεδομένην παρ᾽ ὑμῶν προθεσμίαν διαδραμεῖν συνέβη, συνεληλυθυίας τε αὖθις τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, παραφυλάττουσι τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν οἱ εἰρημένοι εὐλαβέστατοι μοναχοὶ, αἰτοῦντες εἰσόδου τυχεῖν. ὑποβάλλομεν οὖν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ο ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν, εἰσίτωσαν. Καὶ εἰσῆλθον Μαριανὸς ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Δαλματίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ ἔξαρχος, σὺν αὐτῷ δὲ οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἀρχιμανδρῖται τῶν κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα

tino metropolitano Calchedonis, Theagene metropolitano Synnadorum, Baccho Antiocheno metropolitano Pisidiæ, Hilariano metropolitano Pergæ, Bosporio Neocæsarensi metropolitano Ponti Polemoniaci, Paulo metropol. Tyanensi, Acacio metropolitano Pessinuntino, Epicteto Claudiopolitano metropolitano Honoriadis, Petro metropolitano Iustinianopolitano secundæ provinciæ Cappadocum, Zacharia metropol. Mitylenensi, ' Hedisto metropol. Ciano, Marco metropol. Apamearum provinciæ Bithyniorum, Auxentio metropolitano Selymbriano, Timotheo metropolitano Beroeano, Ioanne metropolitano Bosphorano, Domitiano Zechiano, Caloa Smyrnæ, Epiphanio Heracleano provinciæ Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro Coloniensi, Eugenio Tieno, Dominico Theodosiopolitano provinciæ Phrygiæ Pacatianæ, Eustachio Tiberiopolitano, Theodoro Euriano, Eusebio Antiquæ civitatis, Theodoro Gordeno, Matthia Cymano, Alexandro Elusano, & Ioanne Medaiano.

' Hedisco

Assistentibusque ei, & simul audientibus, Theophane & Pelagio, Dei amantissimis diaconis apostolicæ sedis, & Mena & Petro venerabilibus notariis, & quibusdam venerabilibus subdiaconis sedis apostolicæ, qui comitati sunt Agapetum creatum papam antiquæ Romæ, huc advenientem, & Magno presbytero & Heraclio diacono & legato Ephræmii sanctissimi patriarchæ Theopolit. ecclesiæ, Sabino diacono sanctæ resurrectionis Christi Dei nostri, legato Petri sanctissimi patriarchæ Hierosolymit. Stephano diacono & legato Soterichi sanctissimi episcopi Caesarensis metropolitani primæ Cappadociæ, Gaiano presbytero & legato Elpidii sanctissimi episcopi Ancyrani metropolitani Galatiæ primæ, Dionysio diacono & Callinico diacono, legatis Photii sanctissimi episcopi metropolitani Corinthi, præsente etiam venerabili clero regiæ urbis.

Euphemius venerabilis diaconus & primicerius notariorum dixit: Bis jam conveniente vestra sancta synodo secundum jussum piissimi & serenissimi imperatoris nostri, cum advenirent tunc diversi monachi ex hac regia urbe, & Theopoli, ac etiam Hierosolymis, præcesserunt quædam super Anthimum, sicut gesta de his ostendunt, in quibus secundum primum & secundum ordinem, certi termini dati sunt super requisitione ipsius venerabilis viri. Quoniam igitur & ultimam dilationem a nobis datam decurrisse contigit; conveniitque rursus vestra sanctitas, observant quoque vestram audientiam prædicti venerabiles monachi, petentes introitum habere: subjicimus ergo, & exhibemus ad præsentiam.

Sanctissimus archiepiscopus, & tota synodus sancta dixit: Intrent. Et intravit Marianus Dei amantissimus presbyter & prior monasterii sanctæ memoriæ Dalmatii, & primas, & cum ipso, Deo dilectissimi presbyteri & archimandritæ venerabilium

A rabilium monasteriorum regię civitatis, Agapetus Dii, Dioscorus sanctæ Euphemiæ, Agapius Thalassii, Paulus Romanorum, Antonius Eusebii, Stephanus Olympii, Anastasius Romanorum, Demetrius Phocæ, Dominicus Euphemii, Stephanus Promoti, Zenon sanctæ Dei genitricis ad fontem, Alexander Calamii, Dadas Caiumæ, Rhodon Theodori, Gennadius Cyriaci, Theodorus Maronii, Silas Heliæ, Paulus Samuelis, Ioannes Theodori, Cyrion Ægyptiorum, Basilius Cyraconę, Ioannes sancti Thomę apostoli inter illa Modesti, Marcus Theodori, Flavianus presbyter & secundarius Modesti Lycaonum, Marinus ' Paulini, Theoctistus sanctæ Dei genitricis B prope illa Iob, Theodorus Tryphonis, Cosmas sancti Ioannis inter illa Studii, Petrus sanctæ Dei genitricis & sancti Diomedis in Hierusalem, Eleutherius sancti Dominici, Alexander sancti Abraamii, Theodorus Iob, Tryphon Elpidii, Stephanus Constæ, Babylas Danielis in columna, Ioannes Anastasii, Anthemius Neonis, Ioannes sancti Michaelis illorum Charisii, Ioannes Maræ prope Aetiam Cisternam, Phocas Ionæ prope secundum, Zosimus Eutychii Lycaonum, Timotheus Astrii, Stratonicus Dometii, Polychronius Æthrii, Andreas Romanorum prope cisternam, Martyrius Petri prope apostolos, Andreas sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, Marcus sancti Cyrici, Iacobus Abibi C Syrus, Atticus Eucratadarum, Ioseph sanctę Dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope Palatium, Anastasius presbyter & secundarius sancti Philippi in Brephotrophio, Georgius Cyri, Eusebius Symeonii, Zoticus sancti Andreæ prope Saturnini portam, Dominicus sancti Ioannis Syriorum, Zosimus Maximini, Polychronius ' Cretensium, Paulus sancti * Erymonis, & eorum qui sunt sub Theopoli, Paulus monachus & legatus monasterii Maronis, Severianus presbyter & archimandrita monasterii Zoaræ Thermarum Syrus, D Cassisas presbyter & archimandrita monasterii Lucæ Syrus, Symeones diaconus & legatus monasterii Iacobi, Ioannes diaconus & legatus monasterii Theodori, Stephanus presbyter & prior monasterii Euxerii, Ioannes presbyter & archimandrita monasterii Aaron Syrus, Photinus monachus & legatus monasterii sancti Stephani, Theodorus diaconus & legatus ecclesiæ Erendelenorum, Sergius presbyter & lustrator, qui omnes agunt pro seipsis, & pro ceteris, atque etiam pro his, qui sunt sub sanctis locis Christi veri Dei nostri, Dom- E nus presbyter & archimandrita monasterii beati Martyrii, Hesychius presbyter & archimandrita monasterii beati Theodosii, Cassianus presbyter lauræ beati Sabbæ, Dominicus presbyter & prior Turrium Iordanis, Nestabus presbyter lauræ beati Firmini, Terentius presbyter novæ lauræ, Leontius monachus & prior, ac vicarius totius eremi, Traianus presbyter Turrium Iordani, Polyeuctus diaconus monasterii * beati Theodosii, Theodorus diaconus & monachus ejusdem novæ lauræ, Cyricus dia-

' Pauli

' Criticorum

* Sanctæ Hermiones

* Abbatis.

A πόλιν ἁγίων μοναστηρίων, Ἀγαπητὸς τοῦ Δίου, Διόσκορος τῆς ἁγίας Εὐφημίας, Ἀγάπιος τῆς Θαλασσίου, Παῦλος τῶν Ῥωμαίων, Ἀντωνῖνος τῆς Εὐσεβίου, Στέφανος τοῦ Ὀλυμπίου, Ἀναστάσιος τῶν Ῥωμαίων, Δημήτριος τῆς Φωκᾶ, Κυριακὸς τοῦ Εὐφημίου, Ζώιλος τοῦ Θεοδότου, Ἰουλιανὸς τοῦ Εὐφημίου, Στέφανος τοῦ Προμότου, Ζήνων τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῇ πηγῇ, Ἀλέξανδρος τοῦ Καλαμίου, Δάδας τοῦ Καιουμᾶ, Ῥόδων τοῦ Θεοδώρου, Γεννάδιος τοῦ Κυριακοῦ, Θεόδωρος τοῦ Μαρωνίου, Σίλας τοῦ Ἡλία, Παῦλος τοῦ Σαμουηλίου, Ἰωάννης τοῦ Θεοδώρου, Κυρίων τῶν Αἰγυπτίων, Βασίλειος τοῦ Κυρακωνᾶ, Ἰωάννης τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Μοδέστου, Μάρκος τοῦ Θεοδώρου, Φλαβιανὸς πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος τοῦ Μοδέστου τῶν Λυκαόνων, Μαρῖνος τοῦ Παύλου, Θεόκτιστος τῆς ἁ- B γίας θεοτόκου πλησίον τοῦ Ἰώβ, Θεόδωρος τοῦ Τρύφωνος, Κοσμᾶς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τοῖς Στουδίου, Πέτρος τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Διομήδους ἐν Ἱερουσαλήμ, Ἐλευθέριος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, Ἀλέξανδρος τοῦ Ἀβραμίου, Θεόδωρος τοῦ Ἰώβ, Τρύφων τοῦ Ἐλπιδίου, Στέφανος τοῦ Κώνστα, Βαβύλας τοῦ Δανιὴλ ἐν τῷ στύλῳ, Ἰωάννης τοῦ Ἀναστασίου, Ἀνθιμος τοῦ Νέωνος, Ἰωάννου τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῶν Χαρισίου, Ἰωάννης τοῦ Μάρα πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, Φωκᾶς τοῦ Ἰωνᾶ πλησίον τοῦ δευτέρου, Ζώσιμος τῆς Εὐτυχίου τῶν Λυκαόνων, Τιμόθεος τῆς Ἀστερίου, Στρατόνικος τοῦ Δομετίου, Πολυχρόνιος τοῦ Αἰθερίου, Ἀνδρέας τῶν Ῥωμαίων πλησίον τῆς κινστέρνης, Μαρτύριος τῆς Πέτρου πλησίον τῶν ἀποστόλων, Ἀνδρέας τῆς ἁγίας θεοτόκου πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, Μάρκος τοῦ ἁγίου Κηρύκου, Ἰά- C κωβος τοῦ Ἀβίβου Σύρος, Ἀττικὸς τῶν Εὐκρατάδων, Ἰωσὴφ τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, Παῦλος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου πλησίον τοῦ παλατίου, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἐν τῷ Βρεφοτροφείῳ, Γεώργιος τοῦ Κύρου, Εὐσέβιος τοῦ Συμεωνίου, Ζωτικὸς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου πλησίον τῆς Σατορνίνου πόρτης, Κυριακὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Σύρων, Ζώσιμος τοῦ Μαξιμίνου, Πολυχρόνιος τῶν Κρητικῶν, Παῦλος τῆς ἁγίας Ἑρμιόνης καὶ τῶν ὑπὸ Θεούπολιν, Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς Μάρωνος, Σευηριανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ζωορᾶ τῶν Θέρμων Σύ- D ρος, Κασσίσας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Λουκᾶ Σύρος, Συμεώνης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ Ἰακώβου, Ἰωάννης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ Θεοδώρου, Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐξερίου, Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ἀαρὼν Σύρος, Φωτεινὸς μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, Θεόδωρος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας Ἐρενδηλενῶν, Σέργιος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτής, οἱ πάντες πράττοντες ὑπὲρ τε αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἔτι μὴν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόπους, Δομνῖνος πρεσβύ- E τερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, Ἡσύχιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, Κασσιανὸς πρεσβύτερος τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Νεστάβος πρεσβύτερος λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου, Τερέντιος πρεσβύτερος τῆς νέας λαύρας, Λεόντιος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἐρήμου πάσης, Τραϊανὸς πρεσβύτερος τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Πολύευκτος διάκονος τῆς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, Θεόδωρος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας, Κήρυκος διά-

κονος

κονος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας, Ἀναστάσιος διάκονος μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, Μάμας μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ἰωάννης μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ἰουλιανὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, οἱ πάντες ὑπέρ τε τῶν οἰκείων μοναστηρίων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν, Ἰωάννης πρεσβύτερος τῆς πεδιάδος, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Θεωνᾶς πρεσβύτερος τοῦ Σινᾶ ὄρους, καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ τε ὄρους, καὶ τῆς ἐκκλησίας Φαρὰν, καὶ λαύρας Ραιθοῦ, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· Ἀναγνωσθήτω τὰ τῇ προτεραίᾳ πραχθέντα, καὶ λαβὼν Παῦλος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ μιᾶς νοννῶν Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐν τῇ φιλοχρίστῳ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει Ῥώμῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς δευτέρας πράξεως.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Διδασκέτωσαν ἡμᾶς οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι, καὶ νοτάριοι πόσαι παρῳχήκασιν ἡμέραι μετὰ τὴν κατὰ δευτέραν τάξιν γινομένην σύνοδον.

Οἱ νοτάριοι εἶπον· Διδάσκομεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, ὡς ἐκ τῆς περιεχομένης ἡμέρας τοῖς νῦν ἀναγνωσθεῖσιν ὑπομνήμασιν μέχρι τῆς σήμερον καὶ αὐτῆς πέντε εἰσὶν ἡμέραι.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Νῦν οἱ πρὸς ἀναζήτησιν κατὰ δευτέραν τάξιν παρ' ἡμῶν ἀπονεμηθέντες Ἀνθίμου τοῦ εὐλαβοῦς, εἰ τοῖς διαλαληθεῖσι πέρας ἐπιτεθείκασι, διδαξάτωσαν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκίας εἶπε· Τὰ ὁσίως πραχθέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης καὶ ἡμῖν προσταχθέντα εἰς ἔργον ἀγαγεῖν σπεύσαντες ἐγώ τε καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἀπονεμηθέντες Θαλάσσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Βηρυτίων μητροπόλεως, καὶ Δόμνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως, καὶ Ῥωμανὸς, καὶ Ἰωάννης οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἔκδικοι, καὶ Ἀνδρέας καὶ Καλώνυμος, οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, γεγόναμεν εἰς διαφόρους τόπους, καθ' οὓς ἐνομίζετο εὑρίσκεσθαι Ἄνθιμος ὁ εὐλαβέστατος, καὶ μετὰ πάσης ἐπιμελείας τὴν ἀναζήτησιν ποιησάμενοι, οὐδαμοῦ τοῦτον εὑρεῖν δεδυνήμεθα. παραγενόμενοι δὲ καὶ ἐν τῷ σεπτῷ οἴκῳ τοῦ ἐνδόξου μάρτυρος Λαυρεντίου, ἐπυνθανόμεθα τῶν ἐκεῖσε κληρικῶν, εἰ οἴδασιν, ὅπου διάγει ὁ μνημονευθεὶς εὐλαβέστατος ἀνὴρ, οἵτινες μεθ' ὅρκου εἰρήκασι μὴ θεάσασθαι αὐτὸν, ἀφ' οὗπερ ἀπέστη τοῦ θρόνου ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, μήτε εἰδέναι ἐν ποίῳ τόπῳ διάγει, ἔφησαν δὲ προάστειον αὐτὸν ἔχειν πλησίον τοῦ προφητείου, ἐν ᾧ συνεχέστερον ηὑρίσκετο ἀπιὼν, καὶ κατὰ τὴν μονὴν Θεοδώρου τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου, πρὶν ἢ ἐπιλάβηται τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, οὓς παραλαβόντες καὶ γενόμενοι ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις καὶ ἐπιζητήσαντες, οὐδὲ ἐν τούτοις αὐτὸν εὑρεῖν ἰσχύσαμεν, τῶν ἐκεῖσε εὑρεθέντων μεθ' ὅρκου βεβαιωσαμένων, μήτε

conus & monachus monasterii beati Martyrii, Mama monachus ejusdem monasterii, Iulianus monachus monasterii beati Theodosii: qui omnes pro propriis monasteriis agunt & pro omnibus monachis de eremo sanctæ civitatis. Ioannes presbyter Campestris, & pro omnibus ibidem monachis, Theonas presbyter montis, & ecclesiæ Pharan, ac lauræ Raithu, pro omnibus ibidem monachis, Strategius diaconus & monachus monasterii beati Ioannis, pro omnibus monachis sub Scythopoli.

Sanctissimus archiepiscopus, & tota synodus sancta dixit: Legantur, quæ proxime gesta fuerunt. Et accipiens Paulus venerabilis diaconus notarius legit.

Post consulatum Flavii Belisarii viri clarissimi pridie nonas Maii indictione quartadecima, in Dei amantissima imperiali Constantinopoli, Roma, & reliqua secundæ actionis.

Sanctissimus archiepiscopus & tota sancta synodus dixit: Doceant nos venerabiles diaconi & notarii, quot dies præterierint post synodum secundo ordine factam.

Notarii dixerunt: Docemus vestram beatitudinem, quomodo a die in actis nunc lectis comprehensa usque ad hanc diem, quinque sunt dies.

Sanctissimus archiepiscopus & tota sancta synodus dixit: Nunc qui a nobis secundo ordine deputati sunt ad requirendum venerabilem Anthimum, si interlocutioni finem imposuerunt, edoceant.

Petrus sanctissimus episcopus Iustinianopolitanus, secundæ Cappadociæ, dixit: Quæ sancte a vestra sanctitate gesta sunt, & nobis mandata, ad effectum deducere studuimus, egoque & qui mecum deputati erant, Thalassius sanctissimus episcopus Berytius metropolita, & Domnus Dei amantissimus episcopus Maximianopolitanus, & Romanus ac Ioannes Dei amantissimi presbyteri & procuratores, Andreasque & Calonymus Dei amantissimi diaconi & notarii sanctissimæ magnæ ecclesiæ ivimus ad diversa loca, in quibus putabatur inveniri venerabilis Anthimus, & cum omni diligentia fecimus inquisitionem, & nullo modo ipsum invenire potuimus. Fuimus autem & in venerabili domo gloriosi martyris Laurentii, & interrogavimus ibidem clericos, an scirent, ubi moratur memoratus venerabilis vir: qui cum juramento dixerunt se non vidisse ipsum, ex quo recessit de sede hujus regiæ urbis, neque scire in quo loco moratur. Dixerunt autem ipsum habere suburbanum prope prophetium, in quo sæpius inventus est deambulans: & in monasterio Theodosii Dei amantissimi presbyteri, & prioris, priusquam acciperet, episcopatum hujus regiæ civitatis. Quos accipientes, venimus ad prædicta loca, & inquisivimus, & neque in his locis ipsum invenire valuimus, ibidem inventis cum juramento affirmantibus, neque

ANNO CHRISTI 536.

neque vidisse ipsum ex quo recessit de hac sancta magna ecclesia. Considerantes autem benevolentiam, qua prosequebatur Petrum quondam Apamearum præsulem, ivimus ad suburbanum, quod pertinet ad ipsum Petrum existens prope oratoriam domum sancti Martyris Thyrsi, & nec ibi ipsum invenire potuimus.

Thalassius sanctissimus episcopus Beryti dixit: Iis quæ juste & canonice sancta synodus interlocuta est, satisfacientes, ego & Petrus ac Domnus sanctissimi episcopi, Romanusque & Ioannes, Dei amantissimi presbyteri & ecclesiæ procuratores, Andreas & Calonymus venerabiles diaconi sanctissimæ magnæ ecclesiæ, venimus ad inquirendum venerabilem Anthimum, invitaturi ipsum, ut veniret ad hoc sacrum collegium, & se purgaret de criminibus, de quibus accusatur. Et cum ad multa loca pervenissent multis locis, oratorias domos & venerabilia monasteria, ac etiam ad in suburbana, quæ ad ipsum pertinebant. Anthimum & ad Petrum, qui sedem Apamearum olim injuste subripuit, in quibus putavimus ipsum manere, & lustravimus, nec ullo modo ipsum invenire potuimus.

Domnus Dei amantissimus episcopus Maximianopolitanus secundæ Palæstinæ dixit: Sequendo & ego, quæ canonice a sanctissima hac synodo jussa sunt, peragravi cum Petro ac Thalassio sanctissimis episcopis, Romanoque ac Ioanne Dei amantissimis presbyteris & ecclesiæ defensoribus, & cum Andrea Calonymo venerabilibus diaconis & notariis ad nominata ab ipsis loca, & nullibi ipsum invenire potuimus.

Romanus Dei amantissimus presbyter, & ecclesiæ defensor, dixit: Ego quoque veniens simul cum Petro, & Thalassio ac Domno sanctissimis episcopis, & Ioanne Dei amantissimo collega meo presbytero ac defensore, Andreaque & Calonymo Dei amantissimis diaconis & notariis, in venerabili domo sancti martyris Laurentii, & introeuntes in ipsam hortati sumus Dei amantissimos clericos, ut dicerent, ubi possibile est invenire venerabilem Anthimum, ut annuntiarentur ei quæ gesta sunt de materia mota in venerabili synodo: & cum juramento ipsi venerabiles clerici dixerunt, quia scimus ipsum habere suburbanum prope prophetium sancti Hesaiæ, & ibi multum commorari, & sæpius abire in monasterium Theodori Dei amantissimi monachi, & cum ipso morari. Hæc scimus ab ipso fieri, priusquam acciperet episcopatum hujus regiæ civitatis. Etiam tempore episcopatus solum semel scivimus ipsum aluisse venerabiles clericos suos sanctissimæ magnæ ecclesiæ in prædicto suburbano in collecta dominæ nostræ Dei genitricis sanctæ Mariæ, quæ jacet & locata est in Blachernis ' procensu existente regis. Et ipsis verbis cum juramentis usi addiderunt, quoniam nunc omnino nescimus ubi sit.

' procenso

A θεάσασθαι αὐτὸν, ἀφ' οὗ ἀνεχώρησε τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας. λαβόντες δὲ κατὰ νοῦ τὴν οὖσαν διάθεσιν αὐτοῦ πρὸς Πέτρον τὸν ποτε τῆς Ἀπαμέων γενόμενον πρόεδρον, παρεγενόμεθα καὶ ἐν τῷ προαστείῳ τῷ διαφέροντι τῷ αὐτῷ Πέτρῳ, πλησίον ὄντι τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θύρσου, καὶ οὐδὲ ἐκεῖ αὐτὸν εὑρεῖν δεδυνήμεθα.

Θαλάσσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Βηρυτοῦ, εἶπε· Τοῖς ἐνθέσμως καὶ κανονικῶς ὑπὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν συνόδου διαλαληθεῖσι τὸ ἱκανὸν ποιοῦντες, ἐγώ τε καὶ Πέτρος καὶ Δόμνος, οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι, καὶ Ῥωμανὸς καὶ Ἰωάννης, οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἐκκλησιέκδικοι, καὶ Ἀνδρέας, καὶ Καλώνυμος οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι τῆς ἁγιωτάτης B ταύτης μεγάλης ἐκκλησίας, περιήλθομεν εἰς ἀναζήτησιν Ἀνθίμου τοῦ εὐλαβοῦς, ὀφείλοντες αὐτὸν προτρέψαι τὸν ἱερὸν τοῦτον καταλαβεῖν σύλλογον, καὶ περὶ ὧν ἐγκαλεῖται, τὰς ἀπολογίας ποιήσασθαι, καὶ δὴ ἐν πολλοῖς γενόμενοι τόποις, εὐκτηρίοις ἁγίοις, καὶ εὐαγέσι μοναστηρίοις, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν προαστείοις διαφέρουσιν αὐτῷ τε Ἀνθίμῳ, καὶ Πέτρῳ ἐκδίκῳ τῷ ποτε τὸν Ἀπαμείας ἀθέσμως ὑφαρπάσαντι θρόνον, ἐν οἷς αὐτὸν ἐνομίσαμεν διατρίβειν, καὶ περινοστήσαντες, οὐδαμῶς τοῦτον εὑρεῖν δεδυνήμεθα.

C Δόμνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, εἶπεν· Ἀκολουθήσας κἀγὼ τοῖς κανονικῶς κελευσθεῖσι παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου, περιενόστησα μετὰ Πέτρου καὶ Θαλασσίου τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων καὶ Ῥωμανοῦ καὶ Ἰωάννου, τῶν θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων καὶ ἐκκλησιεκδίκων, καὶ Ἀνδρέου, καὶ Καλωνύμου, τῶν θεοσεβεστάτων διακόνων καὶ νοταρίων, τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐξονομασθέντας τόπους, καὶ οὐδαμοῦ τοῦτον εὑρεῖν δεδυνήμεθα.

Ῥωμανὸς ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἐκκλησιέκδικος D εἶπε· Κἀγὼ παραγενόμενος ἅμα Πέτρῳ, Θαλασσίῳ, καὶ Δόμνῳ, τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις, καὶ Ἰωάννῃ τῷ θεοφιλεστάτῳ συμπρεσβυτέρῳ μου καὶ ἐκδίκῳ, καὶ Ἀνδρέᾳ, καὶ Καλωνύμῳ τοῖς θεοφιλεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις, ἐν τῷ σεπτῷ οἴκῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λαυρεντίου, καὶ εἰσελθόντες ἐν αὐτῷ προετρεψάμεθα τοὺς θεοφιλεστάτους κληρικοὺς εἰπεῖν, ποῦ δυνατὸν εὑρεθῆναι Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον, ἐφ' ᾧ παραγγελθῆναι αὐτῷ τὰ περὶ τῆς κινουμένης ὑποθέσεως ἐπὶ τῆς εὐαγοῦς συνόδου, καὶ μεθ' E ὅρκου αὐτοὶ οἱ εὐλαβέστατοι κληρικοὶ εἰρήκασιν, ὅτι ἴσμεν αὐτὸν ἔχοντα προάστειον πλησίον τοῦ προφητείου τοῦ ἁγίου Ἠσαΐου, καὶ ἐκεῖ τὰ πολλὰ διατρίβοντα, ἀπερχόμενον δὲ καὶ ἐν τῷ μοναστηρίῳ Θεοδώρου, τοῦ θεοφιλεστάτου μοναχοῦ συνεχέστερον, καὶ συνδιάγοντα αὐτῷ. ταῦτα ἴσμεν γίνεσθαι παρ' αὐτοῦ, πρὶν ἂν ἐπιλάβηται τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης τῆς βασιλευούσης, ἐπεὶ μή γε κατὰ τὸν τῆς ἐπισκοπῆς καιρὸν ἅπαξ καὶ μόνον οἴδαμεν αὐτὸν θρέψαντα τοὺς εὐλαβεστάτους αὐτοῦ κληρικοὺς τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἐν τῷ εἰρημένῳ προαστείῳ, ἐν συνάξει τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς θεοτόκου καὶ ἁγίας Μαρίας τῆς διακειμένης ἐν Βλαχέρναις προκένσου ὄντος βασιλικοῦ, καὶ τοῖς αὐτοῖς λόγοις μεθ' ὅρκων χρησάμενοι, προσέθηκαν τοῦτο, ὅτι νῦν παντελῶς οὐκ ἴσμεν ποῦ ἐστιν.

ANNO CHRISTI 536.

et

ANNO CHRISTI 536.

εἰ δὲ καὶ μετὰ ταῦτα δυνηθῶμεν διαγνῶναι, ποῦ διάγει, προσαγγέλλομεν τῇ ὑμῶν θεοφιλείᾳ· καὶ ταῦτα ἀκούσαντες παρ' αὐτῶν προετρεψάμεθα αὐτοὺς ἐλθεῖν ἅμα ἡμῖν ἐν τῷ μοναστηρίῳ Θεοδώρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ μοναχοῦ, καὶ ἐν τῷ προαστείῳ τοῦ εὐλαβεστάτου Ἀνθίμου, ὥστε καὶ ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις τὴν ζήτησιν αὐτοῦ ποιήσασθαι, καὶ γνῶναι ποῦ διάγει. καὶ δὴ παραγενομένων ἡμῶν μετὰ τῶν εἰρημένων εὐλαβεστάτων κληρικῶν, ἐν τῷ μοναστηρίῳ Θεοδώρου τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς αὐτῆς μονῆς, καὶ εἰσελθόντων ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς μοναστηρίου, εὕρομεν ἐκεῖσε εὐλαβεστάτους μοναχοὺς αὐτοῦ, ἐν οἷς ἦν καὶ Προκόπιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρωτοδιάκονος, καὶ ἀκούσαντες παρ' ἡμῶν, ποῦ διάγει Ἄνθιμος ὁ θεοφιλέστατος, διὰ τὸ ζητεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου, εἶπον ταῦτα, ὅτι ὡς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ λέγομεν, ὅτι πρὶν ἂν γένηται ἐπίσκοπος ὁ κύριος Ἄνθιμος ταύτης τῆς βασιλευούσης πόλεως, ἤρχετο συνεχῶς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἡμῶν, καὶ πρὸς τὸν ἡγούμενον συνδιῆγον ὁμοῦ, καὶ εἶχον πρὸς ἀλλήλους διάθεσιν· ἀφ' οὗ δὲ ἐπελάβετο τῆς ἐπισκοπῆς, οὐκ ἦλθεν ἐνταῦθα, οὐδὲ εἴδομεν αὐτοῦ ὄψιν, ὁ δὲ κύριος ἡγούμενος ἡμῶν ἀπῆλθεν εἰς εὐχὴν ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν, οὐδὲ ἠκούσαμεν, ὡς ἐπὶ τοῦ κυρίου, ποῦ διάγει Ἄνθιμος ὁ εὐλαβέστατος. παραγενόμενοι δὲ καὶ ἐν τῷ προαστείῳ Ἀνθίμου τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ εἰσελθόντες εὕρομεν ἐν αὐτῷ Στέφανον καὶ Λογγῖνον τοὺς προσήκοντας αὐτῷ, καὶ ἐρωτηθέντες παρ' ἡμῶν, ποῦ διάγει ὁ εἰρημένος εὐλαβέστατος Ἄνθιμος, εἶπον μεθ' ὅρκων μὴ εἰδέναι ποῦ διάγει, ἀλλ' αὐτοὺς μόνους εἶναι ἐν τῷ αὐτῷ προαστείῳ, μὰ τὸν φιλάνθρωπον δὲ Θεὸν, καὶ τὰς ἁγίας ὑμῶν εὐχὰς, ἀφ' οὗ ἐξῆλθε τῆς ἁγίας Μαρίας, οὐκ ἔτι εἴδομεν αὐτοῦ πρόσωπον. κἀκεῖθεν παραγενόμενοι ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θύρσου, ἔγνωμεν ὡς προάστειον πλησίον διάκειται Πέτρου τοῦ ποτὲ τῆς Ἀπαμέων ἐπισκόπου, ἐν ᾧ εὑρίσκεται Ἄνθιμος ὁ εὐλαβέστατος, καὶ δὴ ἐκεῖσε γενόμενοι, ἐπηρωτήσαμεν Θαλέλαιον τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν, εἰ οἶδε δὲ τὸν εἰρημένον εὐλαβέστατον Ἄνθιμον ἐκεῖσε εἶναι· καὶ ἔφησε μεθ' ὅρκων αὐτός τε καὶ Σισίννιος τὴν τέχνην ἐργολάβος, ὅτι οὐδὲ πρινὴ γένηται ἐπίσκοπος, οὐδὲ μετὰ τὸ γενέσθαι αὐτὸν, οἴδαμεν ἐλθόντα ἐνταῦθα, οὔτε δὲ, ποῦ διάγει, καὶ ἀκούσαντες ταῦτα ἀνεχωρήσαμεν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος ἐκκλησιέκδικος, καὶ ἐπὶ τῶν φυλακῶν εἶπε. Κἀγὼ ταῦτα κατατίθεμαι.

Ἀνδρέας ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος, εἶπε· Κατὰ τὴν ὁσίαν πρόσταξιν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἀπῆλθον ἅμα τοῖς εἰρημένοις ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις, καὶ θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ ἐκδίκοις τοῖς σὺν ἐμοὶ προσταχθεῖσι παρ' ὑμῶν τῶν ὁσιωτάτων τὴν ἀναζήτησιν Ἀνθίμου τοῦ εὐλαβεστάτου ποιήσασθαι, καὶ γενόμενος σὺν αὐτοῖς ἐν οἷς αὐτοὶ προεδίδαξαν τόποις, καὶ διὰ πολλῆς ἐρεύνης γενόμενος, τοῦτον εὑρεῖν οὐκ ἠδυνήθην, ἐπήκουσα δὲ παρὰ τῶν προλεχθέντων κληρικῶν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λαυρεντίου, καὶ μοναχῶν τῆς μονῆς Θεοδώρου τοῦ εὐλαβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου, καὶ τῶν προσηκόντων

A Si autem postea poterimus cognoscere, ubi degat, annuntiabimus vestræ caritati. Cum vero audivimus hæc ab ipsis, hortati sumus, ut venirent una nobiscum in monasterium Theodori Dei amantissimi presbyteri & monachi, & in suburbanum venerabilis Anthimi, ut & in illis locis inquisitionem faceremus, & scire ubi moraretur. Et euntes nos cum prædictis venerabilibus clericis in monasterium Theodori Dei amantissimi presbyteri & prioris ipsius monasterii & intrantes oratoriam domum ipsius venerabilis monasterii, B invenimus ibi venerabiles monachos ipsius, inter quos erat & Procopius reverendissimus monachus, & protodiaconus. Et cum audissent a nobis, ubi moraretur venerabilis Anthimus, eo quod a sancta synodo ipse requiritur, dixerunt hæc: quoniam sicut in conspectu Dei dicimus, quod priusquam dominus Anthimus fieret episcopus hujus regiæ civitatis, veniebat frequenter ad monasterium nostrum & ad priorem, & conversabantur simul, & mutua se benevolentia prosequebantur: posteaquam autem accepit C episcopatum, non venit huc, nec vidimus ejus vultum: dominus autem prior noster recessit a multis diebus ad votum, neque audivimus, ut coram domino, ubi moratur venerabilis Anthimus. Venimus autem & in suburbanum venerabilis Anthimi, & introeuntes, invenimus in ipso Stephanum & Longinum ipsius familiares. Qui interrogati a nobis ubi moraretur prædictus venerabilis Anthimus, dixerunt cum juramentis nescire se, ubi moratur, sed ipsos solos se in ipso esse suburbano: & per clementem Deum & sanctas vestras orationes, ex quo exivit de sancta Maria D non vidimus faciem ejus. Ex exinde venientes in oratorium sancti martyris Thyrsi, intelleximus quomodo probe adjacet suburbanum Petri quondam Apamearum episcopi, in quo inveniretur venerabilis Anthimus. Et illuc etiam venientes, interrogavimus Thalelæum venerabilem monachum, num sciret venerabilem Anthimum ibidem esse, & dixit cum juramentis ipse, & Sisinnius artificio redemptor operum; quoniam neque antequam fieret episcopus, nec postquam factus est, scimus ipsum venisse huc, neque ubi moratur: & hæc cum E audivimus, recessimus.

Ioannes Dei amantissimus presbyter & ecclesiæ advocatus, & super custodias, dixit: Ego eadem* depono. *testifi co

Andreas Dei amantissimus diaconus & notarius, dixit: Secundum sanctum præceptum vestræ beatitudinis, abii una cum prædictis sanctissimis episcopis, Dei amantissimis presbyteris & procuratoribus, una mecum a vobis sanctissimis deputatis ad faciendum inquisitionem venerabilis Anthimi, & veniens cum ipsis ad loca per eos dicta, cum magna investigatione ipsum invenire non potui. Audivi autem a prædictis clericis sancti martyris Laurentii, & a monachis monasterii Theodori venerabilis presbyteri & prioris, ac etiam ab hominibus pertinentibus ad ipsum

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

venerabilem Anthimum,, omnia quæ relata fuerunt vobis a Romano Dei amantissimo presbytero & procuratore.

Calonymus venerabilis diaconus & notarius, dixit: Consona & ego * depono prædictis Dei amantissimis viris.

* testificor.

Sanctissimus archiepiscopus & tota sancta synodus, dixit: Visus quidem fuit venerabilis Anthimus non recta conscientia usus fuisse refugiendo usque nunc venire ad nos. Nam quid prohibuit, nisi quia distulit venire ad nos, & secundum quod conveniens fuit, respondere adnunciatis contra ipsum tanquam veris, ac Deo dilectam, & sacrorum habitui condecentem præbere satisfactionem? Verum licet ille nos jam moverit contra se ad sententiam ferendam in ipsum, tamen nos nullo modo despicientes miserationem convenientem sacerdotibus Dei, circa emendationem animarum, quæ peccaverunt, tertiam ei damus dilationem, intra quam nisi venerit, & liberum se constituerit a denuntiatis contra ipsum, finis quidem, qui inde propriæ inobedientiæ convenit, imponetur: nos vero sequentes venerabiles canones, & ea quæ a sanctæ memoriæ Agapeto definita sunt, attendentes justam in eum feremus sententiam. Inquirent igitur ipsum & nunc Theagenes sanctissimus episcopus Synnadorum metropolita, & Bacchus sanctissimus episcopus metropolis Antiochiæ provinciæ Pisidarum, & Christophorus Dei amantissimi episcopi Porphyreonis Phœniciæ maritimæ, ac Iulianus & Ammonius religiosissimi presbyteri, & defensores sanctissimæ ecclesiæ magnæ, Paulusque & Macarius venerabiles diaconi & notarii, & si invenient, efficient, ut observet nostram audientiam intra alios decem dies. Et ad tollendam omnem ignorantiæ, seu, quod verius est, dissimulationis occasionem, fient quæ a nobis decreta fuerint, manifesta toti Christianissimo populo hujus regiæ civitatis, & proclamatio proponetur significans inquisitionem esse factam super Anthimum, & ipsum cohortans, ut sero tandem ad nos veniat. Subsignavi.

ἀνθρώπων Ἀνθίμῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ, πάντα τὰ ἀνενεχθέντα ὑμῖν παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκδίκου.

Καλώνυμος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος, εἶπε· Συνῳδὰ κἀγὼ τοῖς προειρημένοις θεοφιλεστάτοις ἀνδράσι κατατίθεμαι.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· Ἔοικε μὲν Ἄνθιμος ὁ εὐλαβέστατος οὐκ ὀρθῷ συνειδότι κεχρημένος τὴν παρ᾽ ἡμῖν μέχρι καὶ νῦν ἄφιξιν ἀναβάλλεσθαι. τί γὰρ τὸ κωλῦον ἦν, εἰ μὴ τοῖς κατ᾽ αὐτοῦ προσαγγελθεῖσιν ὡς ἀληθέσιν ἐνεδίδου, γενέσθαι τε παρ᾽ ἡμᾶς, καὶ καθὰ προσῆκον ἦν, ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἅμα τήν τε Θεῷ φίλην, καὶ ἱερατικῷ B πρέπουσαν σχήματι παρασχέσθαι πληροφορίαν; ἀλλ᾽ εἰ καὶ πρὸς τὴν καθ᾽ ἑαυτοῦ ψῆφον ἐκεῖνος ἡμᾶς ἤδη τό γε ἐφ᾽ ἑαυτῷ κεκίνηκεν, ὅμως ἡμεῖς οὐδένα τρόπον, ἱερεῦσι Θεοῦ πρεπούσης συμπαθείας πρὸς τὴν τῶν πλανωμένων ψυχῶν ἐπανόρθωσιν περιορῶντες, καὶ τρίτης αὐτῷ μεταδιδόαμεν προθεσμίας, ἧς ἐντὸς εἰ μὴ παραγένοιτο, καὶ τῶν προσηγγελμένων ἑαυτὸν ἐλεύθερον καταστήσῃ, τὸ μὲν τέλος τῇ οἰκείᾳ τὸ ἐντεῦθεν ἐπιγράψειεν ἀπειθείᾳ, ἡμεῖς δὲ τοῖς εὐαγέσιν ἀκολουθοῦντες κανόσι, καὶ τοῖς ὑπὸ Ἀγαπητοῦ τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης διωρισμένοις προσέχοντες τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ δικαίαν ποιησόμεθα ψῆφον. ἀναζητήσουσι τοίνυν αὐτὸν καὶ νῦν C Θεαγένης τε ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Συνναδέων μητροπόλεως, καὶ Βάκχος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Ἀντιοχέων τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας, καὶ Χριστοφόρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος Φοινίκης παράλου, καὶ Ἰουλιανὸς καὶ Ἀμμώνιος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι, καὶ ἔκδικοι τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ Παῦλος καὶ Μακάριος οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι, καὶ εἰ εὕροιεν παρασκευάσουσιν ἡμερῶν ἄλλων εἴσω δέκα τὴν ἡμετέραν παραφυλάξαι ἀκρόασιν. ὑπὲρ δὲ τοῦ πᾶσαν ἀγνοίας, ἢ τό γε ἀληθέστερον προσποιήσεως αὐτῷ πρόφασιν ἀνελεῖν· γενέσθαι δὲ μετὰ τὴν ὑπατείαν καὶ τὰ παρ᾽ ἡμῶν ἐψηφισμένα, παντὶ τῷ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως πιστοτάτῳ D λαῷ φανερὰ, καὶ κήρυγμα προτεθήσεται τὴν ἐπὶ Ἀνθίμῳ γενομένην ζήτησιν παριστῶν, καὶ πρὸς τὴν παρ᾽ ἡμῖν αὐτὸν ὀψὲ γοῦν ἄφιξιν προτρεπόμενον. ὑπεσημηνάμην.

ACTIO IV.

POST consulatum Flavii Bellissarii * clarissimi prætoris 12. Kalendarum Iunii, indictione 14. in Christi amantissima Roma Constantinopoli regia, præsidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo œcumenico E archiepiscopo Menna patriarcha, in * Mesaulio dytico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Dei genitrix semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam ecclesiam, & a dextera quidem considentibus & simulaudientibus secundum pium jussum piissimi & a Deo custoditi imperatoris nostri Iustiniani sanctissimis ac Dei amantissimis episcopis, Sabino Canusino, Epiphanio Asculano, Asterio Salernitano, Rustico Fæsulano, Leone Nolano, omnibus ex Italiæ regionibus prius quidem ab apostolica sede missis, postea vero assistentibus sanctæ memoriæ Aga-

* viri clariss.

*Palatio occidentali

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΤΑ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ δεκαδύο καλανδῶν Ἰουνίων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει, Ῥώμῃ, προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ μεσαύλῳ τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων, κατὰ εὐσεβῆ κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, Σαβίνου τοῦ Κανουσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλάνων, Ἀστερίου Σαλέρνων, Ῥουστικοῦ Φεσούλων, Λέοντος Νόλου, τῶν πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας, πρότερον μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνόντων παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

πιτῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Θαλασσίου τῆς μητροπ. Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπ. Βερροίας, Ἰωάννου Γαβάλων, Χριστοφόρου Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου, Ἀρχελάου Κωρύκου, Δαυίδου τοῦ Κιρκινσίου, Αἰθερίου Μαριάμμης, καὶ Ἀλεξάνδρου Βαρκούσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Ἀναστασίου Ἰωτάβης, Ἰωάννου Ζωορῶν, Ἀστερίου Ἀμαστρέως, Ἀνδρέου τοῦ Πανίου, Ἐπιτυγχάνου Γέρμης ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου, Παύλου τοῦ Στεκτορίου, Ἀνδρέου Πέλτων, Θεοδώρου Μύρου, Ἀνδρέου Ἀμυζόνος, Φλαβιανοῦ Κοτένων, Ἡλίου Ἀδριανῶν, Μακεδονίου Βεριανῶν, Θεοδωρίτου Ἀλίνδων, Ἁρμονίου Καλλιπόλεως, Λεοντίου Ἑλενουπόλεως, Λογγίνου Ὀρεστιάδος, Ἰωάννου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας καὶ Ἰωάννου Τραιανουπόλεως, Φρυγίας Πακατιανῆς.

Ἐκ δὲ τοῦ εὐωνύμου μέρους, Ὑπατίου τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, Κωνσταντίνου Ἡρακλείας τῆς μητροπ. Εὐρώπης, Εὐσεβίου τῆς μητροπ. Κυζίκου, Θαλασσίου τῆς μητροπ. Νικομηδείας, Φωτεινοῦ τῆς μητροπ. Καλχηδόνος, Θεαγένους τῆς μητροπ. Συννάδων, Βάκχου Ἀντιοχείας τῆς μητροπ. Πισιδίας, Ἰουλιανοῦ τῆς μητροπ. Πέργης, Βοσπορίου Νεοκαισαρείας τῆς μητροπ. Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπ. Τυάνων, Ἀκακίου τῆς μητροπ. Πισινοῦντος, Ἐπικτήτου Κλαυδιουπόλεως τῆς μητροπ. Ὀνωριάδος, Πέτρου τῆς μητροπ. Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Ζαχαρίου τῆς μητροπ. Μιτυλήνης, Ἡδίστου τῆς μητροπ. Κίου, Μάρκου τῆς μητροπ. Ἀπαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Αὐξεντίου τῆς μητροπ. Σηλυβρίας, Ἰωάννου τῆς μητροπ. Βοσπόρου, Δομετιανοῦ Ζηκχίας, Καλῴα Σμύρνης, Ἐπιφανίου Ἡρακλείας τῆς ἐπαρχίας Ὀνωριάδος, Ἀβραμίου Κρατίας, Ἀλεξάνδρου Κολωνείας, Εὐγενίου Τίου, Κυριακοῦ Θεοδοσιουπόλεως ἐπαρχίας Φρυγίας Πακατιανῆς, Εὐσταθίου Τιβεριουπόλεως, Θεοδότου Εὐρίας, Εὐσεβίου παλαιᾶς πόλεως, Θεοδώρου Γόρδου, Ματθαίου Κύμης, Ἀλεξάνδρου Ἐλούζων, καὶ Ἰωάννου τοῦ Μηδαίου, συμπαρόντων δὲ αὐτῷ καὶ συνακροωμένων καὶ Θεοφάνους καὶ Πελαγίου, τῶν θεοφιλεστάτων διακόνων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ Μηνᾶ καὶ Πέτρου τῶν θεοσεβεστάτων νοταρίων, καί τινων εὐλαβεστάτων ὑποδιακόνων καὶ ἐκδίκων καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, οἳ καὶ συνόντες ἔτυχον παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Μάγνου πρεσβυτέρου, καὶ Ἡρακλείου διακόνου τῶν ἀποκρισιαρίων Ἐφραιμίου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου τῆς ἐν Θεουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνου διακόνου τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως πληροῦντος τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Στεφάνου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου Σωτηρίχου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς μητροπόλεως Καππαδοκίας πρώτης, Γαϊανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ἐλπιδίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίου καὶ Καλλινίκου διακόνων καὶ ἀποκρισιαρίων Φωτεινοῦ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, παρόντος δὲ καὶ τοῦ εὐλαβοῦς κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως.

Εὐφήμιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ πριμικήριος νοταρίων εἶπε. Τρίτον ἤδη συνελθούσης τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου κατὰ κέλευσιν εὐσεβῆ τοῦ φιλοχρίστου καὶ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως, καί τινων ἐπὶ Ἀνθίμῳ τῷ

A peto, qui fuit papa antiquæ Romæ, huc advenienti. Thalassio metropolita Berytano, " Ioanne Gabalorum, Christophoro Porphyreonis provinciæ Phœniciæ maritimæ, Archelao Coryceno, Davitho Circinsiano, Aetherio Mariammio, Alexandro * Paraxiano, Domno Maximianopolitano secundæ Palæstinæ, Anastasio Iotapeno, Ioanne Zoorano, Asterio Amastreno, Andrea Paniano, Epitynchano Germæ provinciæ Hellesponti, Paulo Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, Andrea Amyzonio, Flaviano Cotenensi, Elia B Adrianopolitano, Macedonio Berianensi, Theodorito Alindilensi, Harmonio Callipolitano, Leontio Helenopolitano, Longino Oresteno, Ioanne Cæsareensi Bithyniæ, & Ioanne Traianopolitano Phyrgiæ Pacatianæ.

ANNO CHRISTI 536.
" Magnus omissus
* Barcusorum.

A sinistris vero, Hypatio metropolitano Ephesino, Constantino Heracleno metropol. Europæ, Eusebio metropol. Cyzici, Thalassio metropol. Nicomediæ, Photino metropol. Chalcedonis, Theogene metropol. Synnadorum, Baccho Antiocheno metropol. Pisidiæ, Iuliano metropol. Pergæ, Bosporio Neocæsarensi metropol. Ponti Polemoniaci, C Paulo metropol. Tyanensi, Acacio metropol, Pessinuntino, Epicteto Claudiopolitano metropol. Honoriadis, Petro metropol. Iustinianopolitano secundæ provinciæ Cappadocum, Zacharia metropolitano, Mitylenensi, Hedisto metropol. Ciano, Marco metropol. Apamearum provinciæ Bithyniorum, Auxentio metropol. Selymbriano, Ioanne metropol. Bosphorano, Domitiano Zichiano, Caloa Smyrnę, Epiphanio Heracleano provinciæ Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro D Coloniensi, Eugenio Tieno, Dominico Theodosiopolitano provinciæ Phrygię Pacatianæ, Eustathio Tiberiopolitano, Theodoto Euriano, Eusebio Antiquæ civitatis, Theodoro Gordeno, Matthia Cymano, Alexandro Elusano, & Ioanne Medaiano, assistentibusque ei, & simul audientibus, Theophanę & Pelagio, Dei amantissimis diaconis apostolicæ sedis, & Mena & Petro venerabilibus notariis, & quibusdam Subdiaconis sedis apostolicæ, qui comitati sunt Agapetum creatum papam antiquæ Romę, huc advenientem, & Magno presbytero, & Heraclio diacono & legato E Ephræmii sanctissimi patriarchæ Theopolitanæ ecclesiæ, Sabino diacono sanctæ resurrectionis Christi Dei nostri legato Petri sanctissimi patriarchæ Hierosolymitani, Stephano diacono & legato Soterichi sanctissimi episcopi Cæsareensis metropol. primæ Cappadociæ, Gaiano presbytero & legato Elpidii sanctissimi episcopi Ancyrani metropolitani primæ Galatiæ, Dionysio & Callinico diaconis & legatis sanctissimi Photini episcopi metropolitani Corinthi, præsente etiam venerabili clero regię urbis.

Euphemius venerabilis diaconus & notariorum primicerius dixit: cum jam tertio convenerit sancta vestra synodus, juxta pium jussum Christi amantissimi & serenissimi imperatoris nostri, & quædam gesta fuerint super venerabili Anthimo, & ejus

ANNO CHRISTI 536.

requisitione a vestra sanctitate, sententiaque sancta a vobis prolata sit, diffiniens dilationem decem dierum ad inquisitionem ipsius, & proclamationem proponi jubens, invitando ipsum, ut veniat ad sanctam nostram synodum: Cumque evenerit, ut quod a vobis mandatum erat ad effectum perductum sit, & induciæ per vestram sanctam sententiam datæ decurrerint, convenienteque nunc etiam sancta nostra synodo, ac observantibus audientiam vestram iis, qui in principio accusationem contra ipsum venerabilem Anthimum fecerunt, venerabilibus videlicet monachis hujus regiæ urbis & Theopolitanæ[a], petentibusque introitum habere, suggerimus ad notitiam.

[a] Hierosolymitanæ regionis

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Intrent. Et intravit Marianus Dei amantissimus presbyter & prior monasterii Dalmatii sanctæ memoriæ, & primas, & cum ipso Deo dilectissimi presbyteri & archimandritæ venerabilium monasteriorum regiæ civitatis, Agapetus Dei, Dioscorus sanctæ Euphemiæ, Agapius Thalassii, Paulus Romanorum, Demetrius Phocæ, Antoninus Eusebii, Stephanus Olympii, Anastasius Romanorum, Dominicus Euphemii, Zoilus Theodoti, Iulianus Euphemii, Stephanus Promoti, Zenon sanctæ Dei genitricis ad fontem, Alexander Calamii, Dadas Caiumæ, Dominicus sancti Ioannis Syriorum, Elpidius Bassiani, Zosimus Maximini, Polychronius Cretensium, Paulus sancti * Erymonis, Rhodon Theodori, Gennadius Dominici, Theodorus Maronii, Silas Eliæ, Paulus Samuelis, Ioannes Theodori, Cyrion Ægyptiorum, Basilius Cyraconæ, Ioannes sancti Thomæ apostoli inter illa Modesti, Marcus Theodori, Marinus Pauli, Flavianus presbyter & secundarius Lycaonum, Theoctistus sanctæ Dei genitricis prope illa Iob, Theodorus Tryphonis, Eleutherius sancti Dominici, Cosmas sancti Ioannis ad Studium, Petrus sanctæ Dei genitricis & sancti Diomedis in Hierusalem, Alexander Abraamii, Theodorus Iob, Tryphon Elpidii, Stephanus Constæ, Babylas Danielis in columna, Ioannes Anastasii, Anthemius Neonis, Timotheus Asterii, Ioannes sancti Michaelis illorum Charisii, Ioannes Maræ prope Aetiam cisternam, Phocas Ionæ prope Secundum, Zosimus Eutychii Lycaonum, Stratonicus Dometii, Polychronius Æthrii, Andreas Romanorum prope cisternam, Martyrius Petri prope apostolos, Andreas sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, Marcus sancti Cyrici, Iacobus Abibi Syrus, Atticus Eucratadarum, Ioseph sanctæ Dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope palatium, Anastasius presbyter & secundarius sancti Philippi in brephotrophio, Georgius Cyri, Eusebius Symeonii, Zoticus sancti Andreæ prope Saturnini portam, Theodorus monast. ab ipso constituti prope martyrium sancti Laurentii: & de Theopoli, Paulus monachus & legatus monasterii maronis, Severianus presbyter & archimandrita monasterii Zoaræ Thermarum Syrus, Cassisas presbyter & archimandrita monast. Lucæ Syrus, Symeo-

* sanctæ Hermiones

A εὐλαβεῖ καὶ τῇ τούτου ἀναζητήσει πραχθέντων παρὰ τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, ψήφου τε ὁσίας παρ' ἡμῶν προελθούσης, προθεσμίαν τε ἡμερῶν δέκα πρὸς τὴν ἀναζήτησιν αὐτοῦ ὁριζούσης, καὶ πρόγραμμα παρακελευομένης προτεθῆναι, προτρέπον αὐτὸν παραγενέσθαι πρὸς τὴν ἁγίαν ὑμῶν σύνοδον, ἐπειδὴ συνέβη τό, τε παρ' ὑμῶν προσταχθὲν ἔργῳ προελθεῖν, καὶ τὴν δεδομένην κατὰ τὴν ὁσίαν ὑμῶν ψῆφον προθεσμίαν διαδραμεῖν, συνηθρουσης καὶ νῦν τῆς ἁγίας συνόδου, παραφυλαττόντων δὲ τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν τῶν καὶ ἐν ἀρχῇ τὴν μέμψιν κατὰ τοῦ αὐτοῦ εὐλαβεστάτου Ανθίμου ποιησαμένων εὐλαβῶν μοναB χῶν, τῆς τε βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ ἐκ τῆς Θεουπολιτῶν διοικήσεως, καὶ τῆς Ιεροσολυμιτῶν γε μὴν ἐνορίας, καὶ αἰτούντων εἰσόδου τυχεῖν, ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ο ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν, εἰσίτωσαν· Καὶ εἰσῆλθε Μαριανὸς ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Δαλματίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ ἔξαρχος, καὶ σὺν αὐτῷ οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἀρχιμανδρῖται τῶν κατὰ τήνδε τὴν βασιλίδα πόλιν εὐαγῶν μοναστηρίων, Αγαπητὸς τοῦ Δίου, Διόσκορος τῆς ἁγίας Εὐφημίας, Αγάπιος τῆς Θαλασσίου, Παῦλος τῶν Ρωμαίων, Δημήτριος τῆς Φωκᾶ, Αντωνῖνος τῆς Εὐσεβίου, Στέφανος τῆς Ολυμπίου, Αναστάσιος τῶν Ρωμαίων, Κυριακὸς C τῆς Εὐφημίου, Ζώιλος τῆς Θεοδότου, Ιουλιανὸς τῆς Εὐφημίου, Στέφανος τοῦ Προμότου, Ζήνων τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῇ πηγῇ, Αλέξανδρος τοῦ Καλαμίου, Δάδας τῆς Καιουμᾶ, Κυριακὸς τοῦ ἁγίου Ιωάννου τῶν Σύρων, Ελπίδιος τῆς Βασιανοῦ, Ζώσιμος τῆς Μαξιμίνου, Πολυχρόνιος τῶν Κρητικῶν, Παῦλος τῆς ἁγίας Ερμιονῆς, Ρόδων τῆς Θεοδώρου, Γεννάδιος τῆς Κυριακοῦ, Θεόδωρος τοῦ Μαρωνίου, Σίλας τοῦ Ηλία, Παῦλος τοῦ Σαμουηλίου, Ιωάννης τοῦ Θεοδώρου, Κυρίων τῶν Αἰγυπτίων, Βασίλειος τοῦ Κυρακωνᾶ, Ιωάννης τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ἐν τοῖς Μοδέστου, Μάρκος τοῦ Θεοδώρου, Μαρῖνος τοῦ Παύλου, Φλαβιανὸς πρεD σβύτερος καὶ δευτεράριος τῶν Λυκαόνων, Θεόκτιστος τῆς ἁγίας θεοτόκου πλησίον τῶν Ιὼβ, Θεόδωρος τοῦ Τρύφωνος, Ελευθέριος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, Κοσμᾶς τοῦ ἁγίου Ιωάννου ἐν τοῖς Στουδίου, Πέτρος τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ τοῦ ἁγίου Διομήδους ἐν Ιερουσαλὴμ, Αλέξανδρος τοῦ Αβραμίου, Θεόδωρος τοῦ Ιὼβ, Τρύφων τοῦ Ελπιδίου, Στέφανος τοῦ Κώνστα, Βαβύλας τοῦ Δανιὴλ ἐν τῷ στύλῳ, Ιωάννης τοῦ Αναστασίου, Ανθιμος τοῦ Νέωνος, Τιμόθεος τοῦ Αστερίου, Ιωάννου τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ τῶν Χαρισίου, Ιωάννης τοῦ Μάρα πλησίον τῆς Αετίου κινστέρνης, Φωκᾶς τῆς Ιωνᾶ πλησίον τοῦ δευτέρου, Ζώσιμος τοῦ Εὐτυχίου τῶν Λυκαόνων, Στρατόνικος τῆς Δο-E μετίου, Πολυχρόνιος τῆς Αἰθρίου, Ανδρέας τῶν Ρωμαίων πλησίον τῆς κινστέρνης, Μαρτύριος τῆς Πέτρου πλησίον τῶν ἀποστόλων, Ανδρέας τῆς ἁγίας θεοτόκου πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, Μάρκος τοῦ ἁγίου Κηρύκου, Ιάκωβος τῆς Αβίβου Σύρος, Αττικὸς τῶν Εὐκρατάδων, Ιωσὴφ τῆς ἁγίας θεοτόκου ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, Παῦλος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου πλησίον τοῦ παλατίου, Αναστάσιος πρεσβύτερος καὶ δευτεράριος τοῦ ἁγίου Φιλίππου ἐν τῷ Βρεφοτροφείῳ, Γεώργιος τῆς Κύρου, Εὐσέβιος τῆς Συμεωνίου, Ζωτικὸς τοῦ ἁγίου Ανδρέου πλησίον τῆς Σατορνίνου πόρτης, Θεόδωρος μονῆς ὑπ' αὐτοῦ κατασάσης πλησίον τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, καὶ τῶν ὑπὸ Θεούπολιν, Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς Μάρωνος, Σευηριανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ζωορᾶ τῶν Θέρμων Σύρος, Κασίσας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Λουκᾶ Σύρος, Συμεώ-

νης

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

A νης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Ἰακώβου, Ἰωάννης διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Θεοδώρου, Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐξερίου, Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ κυροῦ Θωμᾶ Σύρος, Θωμᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ἀαρὼν Σύρος, Φωτεινὸς μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου, Θεόδωρος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας Ἐρενδηλωνῶν, Σέργιος πρεσβύτερος καὶ περιοδευτὴς, οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε ἑαυτῶν καὶ τῶν λοιπῶν, ἔτι μὴν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόπους, Δομνῖνος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, B Ἡσύχιος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, Κασσιανὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Νέσταβος πρεσβύτερος τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου, Τερέντιος πρεσβύτερος τῆς νέας λαύρας, Λεόντιος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἐρήμου πάσης, Τραϊανὸς πρεσβύτερος τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου, Πολύευκτος διάκονος τῆς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, Θεόδωρος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας, Κήρυκος διάκονος τῆς αὐτῆς νέας λαύρας, Ἀναστάσιος διάκονος μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, Μάμας μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, C Ἰωάννης μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ἰουλιανὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε τῶν οἰκείων μοναστηρίων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν, Ἰωάννης πρεσβύτερος Πεδιάδος καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Θεωνᾶς πρεσβύτερος τοῦ Σινᾶ ὄρους, καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ τε ὄρους, καὶ τῆς ἐκκλησίας Φαρὰν, καὶ λαύρας Ραϊθοῦ, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν. Ἀναγινωσκέσθω τὰ πεπραγμένα ταύτης ἕνεκα τῆς ὑποθέσεως. Καὶ ἀνεγνώσθησαν αἱ μὲν δύο πράξεις, διὰ Μακαρίου τοῦ D θεοσεβεστάτου διακόνου καὶ νοταρίου, ἡ δὲ τρίτη, διὰ Καλωνύμου τοῦ θεοσεβεστάτου διακόνου καὶ νοταρίου.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· Εἰ τὸ παρ' ἡμῶν διαλαληθὲν ἐπὶ ἀναζητήσει Ἀνθίμου τοῦ εὐλαβοῦς πεπράχασιν οἱ πρὸς τοῦτο ἀπονεμηθέντες θεοφιλέστατοι ἄνδρες, διδαχθῆναι βουλόμεθα.

Θεαγένης ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Συννάδων εἶπεν· Κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης καὶ πάσης τῆς ὑπ' οὐρανὸν σὺν ὑμῖν ἀγαθῆς συνόδου γενόμενος, ἅμα Βάκχῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀντιοχέων λαμπρᾶς μητροπόλεως τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας, καὶ E Χριστοφόρῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Πορφυρεῶνος τῆς ὑπὸ Φοινίκην πάραλον, καὶ Ἰουλιανῷ καὶ Ἀμμωνίῳ τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ ἐκκλησεκδίκοις ταύτης τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ Παύλῳ καὶ Μακαρίῳ τοῖς θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις τοῦ εὐαγοῦς ὑμῶν ἐπισκοπείου, ἐν τῷ σεπτῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σεργίου, ἐν τοῖς Ὁρμίσδου, καὶ ζητούντων ἡμῶν Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον, ἐπεδείχθη ἡμῖν οἶκος, ἔνθα πρότερον τὰς διατριβὰς ἐλέγετο ἔχειν, καὶ εὕρομεν κλεὶν ἐπικειμένην τῇ θύρᾳ. ἐγενόμεθα δὲ καὶ ἐν ἑτέροις τόποις, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ αὐτοῦ εὐλαβεστάτου Ἀνθίμου, ἐν οἷς

A nes diaconus & legatus monasterii Iacobi, Ioannes diaconus & legatus monasterii Theodori, Stephanus presbyter & prior monasterii Euxerii, Ioannes presbyter & archimandrita monasterii domni Thomæ Syrus, Thomas presbyter & archimandrita monasterii Aaron Syrus, Photinus monachus & legatus monasterii sancti Stephani, Theodorus diaconus & legatus ecclesiæ Erendelenorum, Sergius presbyter & lustrator, qui omnes & pro seipsis agunt, & reliquis, ac etiam pro his, qui sunt sub sanctis Christi veri Dei nostri locis, Domnus presbyter & archimandrita monasterii B beati Martyrii, Hesychius presbyter & legatus monasterii beati Theodosii, Cassianus presbyter & prior monasterii lauræ beati Sabbæ, Dominicus presbyter & prior Turrium Iordani, Nestabus presbyter lauræ beati Firmini, Terentius presbyter novæ lauræ, Leontius monachus & vicarius totius eremi, Traianus presbyter Turrium Iordani, Polyeuctus diaconus monasterii* beati Theodosii, Theodorus diaconus & monachus novæ lauræ, Cyricus diaconus ejusdem novæ lauræ, Anastasius diaconus monasterii beati Martyrii, Mamas mona- C chus ejusdem monasterii, Ioannes monachus eiusdem monasterii, Iulianus monachus monasterii beati Theodosii: qui omnes pro propriis monasteriis agunt, & pro omnibus monachis de eremo sanctæ civitatis. Ioannes presbyter, Campestris, & pro omnibus ibidem monachis, Theonas presbyter montis Sinai, & legatus ejusdem montis, & ecclesiæ Pharan, ac lauræ Raithu, pro omnibus ibidem monachis, Strategius diaconus & monachus monasterii beati Ioannis, pro omnibus monachis de Scythopoli.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Legantur quæ gesta sunt pro hac materia. Et D lectæ fuerunt duæ actiones per Macarium venerabilem diaconum & notarium, tertia vero per Calonymum venerabilem diaconum & notarium.

Sanctissimus archiepiscopus & tota synodus dixit: An id, quod nos interlocuti sumus super inquisitione venerabilis Anthimi, viri Dei amantissimi ad hoc deputati fecerint, edoceri volumus.

Theogenes sanctissimus episcopus metropolis Synnadorum dixit: Secundum jussum vestræ sanctitatis, & venerabilis synodi, quæ vobiscum ex toto orbe collecta est, fui una cum Baccho Dei amantissimo epi- E scopo clarissimæ metropolis Antiochenæ provinciæ Pisidiorum, & Christophoro Dei amantissimo episcopo Porphyreonis sub Phœnicia maritima, & Iuliano ac Ammonio Dei amantissimis presbyteris & procuratoribus sanctæ magnæ ecclesiæ, Pauloque & Macario venerabilibus diaconis & notariis venerabilis vestri episcopatus, in venerabili oratorio sancti martyris Sergii inter illa Hormisdæ: & quærentibus nobis venerabilem Anthimum, ostensa fuit nobis domus, ubi prius morari dicebatur, & invenimus clausam existentem ostio. Venimus autem & ad alia loca, ad requirendum ipsum venerabilem Anthimum, in quibus

* Abbatis

ANNO CHRISTI 536.

Anno Christi 536.

bus putabatur esse : & sciscitantes non potuimus scire, ubi moratur, ex quo exivit de sanctissima magna nostra ecclesia. Rursus postea in alia die abeuntes ad venerabilem domum sancti archangeli Michaelis, quæ sita est in devoto palatio, convocavimus venerabiles clericos ipsius oratorii, & interrogavimus eos de ipso venerabili viro. Qui cum juramento dixerunt neque se vidisse, neque scire, ubi moretur, & hæc eadem studui nota facere vestræ sanctitati.

Bacchus sanctissimus episcopus metropolis Antiochenæ [1] Pisidiorum provinciæ dixit: Iuxta sanctam interlocutionem vestræ sanctitatis fui & ego una cum Theagene, & Christophoro sanctissimis episcopis, ac Iuliano ac Ammonio Dei amantissimis presbyteris, & ecclesiæ defensoribus, Pauloque & Macario Dei amantissimis diaconis & notariis, & quæsivi una cum ipsis venerabilem Anthimum in diversis locis, & nullatenus ipsum invenire potui.

[1] Pisidarum

Christophorus sanctissimus episcopus Porphyreonis provinciæ Phœnicíæ maritimæ dixit: Secundum ea quæ a vestra beatitudine nobis jussa fuerunt, & a sancta synodo vobiscum sedente, fuerunt simul Theagenes & Bacchus sanctissimi episcopi una cum vilitate mea, atque etiam Iulianus & Ammonius Dei amantissimi presbyteri & ecclesiæ defensores : insuper etiam & Paulus ac Macarius venerabiles diaconi & notarii venerabilis episcopatus vestri, & quesivimus venerabilem Anthimum, ut accusationes contra ipsum motas in hac sacra vestra synodo, adnunciaremus ei, & hortaremur ipsum, quo ad possibile, ut responderet ad querelas. Et primum fuimus in locis Hormisdæ, in qua domo permanebat, priusquam ipse raperet pontificalem sedem hujus regiæ urbis, quam domum invenimus clausam ostiis. Interrogavimus autem eos, qui ibidem expectabant, an ipsum vidissent, & audivimus ipsos dicentes se non vidisse ipsum a multis diebus. Similiter etiam fuimus in venerabili domo sancti archangeli Michaelis in palatio, (visus enim fuit prius ibidem frequentare) & interrogavimus clericos ibidem, si apparuerat eis in iis diebus venerabilis Anthimus, qui a nobis quæritur : & ab ipsis cum juramentis persuasi fuimus, quod neque viderunt eum, neque sciunt, ubi sit. Et non solum in iis locis, sed & in aliis locis fuimus nobis indicatis. Et quibusdam pueris ejus obviavimus, & interrogavimus eos, & prout sanctissimi & Dei amantissimi viri, qui mecum missi sunt, sciunt, a nullo potuimus scire, ubi moretur sæpe dictus venerabilis Anthimus.

Iulianus Dei amantissimus presbyter & ecclesiæ defensor, dixit : Secundum sanctum mandatum vestræ sanctitatis abiens simul cum Theagene, Baccho, & Christophoro sanctissimis episcopis & Ammonio amantissimo compresbytero meo & defensore, Pauloque & Macario venerabilibus diaconis & notariis, quæsivi una cum ipsis venerabilem Anthimum in diversis locis & pluribus, in quibus ipsum nos eum inventuros arbitrabamur, & nullibi ipsum in-

A ἐνομίζετο εἶναι· καὶ περιεργασάμενοι οὐκ ἠδυνήθημεν γνῶναι ποῦ διάγει, ἁπάντων ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος λεγόντων μὴ ἑωρακέναι αὐτὸν, μήτε εἰδέναι, ποῦ διάγει, ἀφ᾽ οὗ ἐξῆλθε τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν μεγάλης ἐκκλησίας πάλιν μετὰ ταῦτα ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ ἀπελθόντες ἐν τῷ σεβασμίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, τῷ διακειμένῳ ἐν τῷ εὐσεβεῖ παλατίῳ, καὶ συγκαλεσάμενοι τοὺς εὐλαβεστάτους κληρικοὺς τοῦ αὐτοῦ εὐκτηρίου, ἠρωτήσαμεν αὐτοὺς περὶ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀνδρὸς, καὶ ἔφησαν μεθ᾽ ὅρκου, μήτε ἑωρακέναι, μήτε εἰδέναι ποῦ διατρίβει, καὶ ταῦτα αὐτὰ ἐσπούδασα δῆλα καταστῆσαι τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ.

B Βάκχος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Αντιοχέων μητροπόλεως τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας εἶπε· Κατὰ τὴν ὁσίαν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης διαλαλιὰν, γενόμενος κἀγὼ ἅμα Θεαγένει καὶ Χριστοφόρῳ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ Ἰουλιανῷ καὶ Ἀμμωνίῳ, τοῖς θεοφιλεστάτοις πρεσβυτέροις, καὶ ἐκκλησιεκδίκοις, καὶ Παύλῳ, καὶ Μακαρίῳ, τοῖς θεοφιλεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις, καὶ ἀναζητήσας σὺν αὐτοῖς Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον ἐν διαφόροις τόποις, οὐδαμῶς αὐτὸν εὑρεῖν δεδύνημαι.

Χριστοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου, εἶπε· Κατὰ τὰ κελευσθέντα ἡμῖν παρά τε τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ τῆς συγκαθημένης ὑμῖν ἁγίας συνόδου, γενόμενοι ἅμα Θεαγένης τε καὶ Βάκχος οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι καὶ μητροπολῖται, σὺν τῇ ἐμῇ εὐτελείᾳ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἰουλιανὸς καὶ
C Ἀμμώνιος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἐκκλησέκδικοι τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, προσέτι δὲ καὶ Παῦλος καὶ Μακάριος, οἱ θεοσεβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι τοῦ εὐαγοῦς ὑμῶν ἐπισκοπείου, ἀνεζητήσαμεν Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον, ἐφ᾽ ᾧ καὶ τὰς κινουμένας ἐπὶ ταύτης ἡμῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορίας, προσαγγεῖλαι αὐτῷ, καὶ προτρέψαι κατὰ τὸ δυνατὸν, ἀπαντῆσαι αὐτὸν, καὶ πρὸς τὰς μέμψεις ἀπολογήσασθαι. καὶ πρῶτον μὲν ἐν τοῖς Ὁρμίσδου γενόμενοι, ἐν ᾧ οἴκῳ κατέμενε πρὸ τοῦ ἁρπάσαι αὐτὸν τὸν τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως ἀρχιερατικὸν θρόνον, κατίναν εὕρομεν τὰς θύραις ἐμβεβλημένην· τοὺς δὲ τοὺς ἐκεῖσε προσκαρτεροῦντας διερωτή-
D σαντες, ὅπου αὐτὸν ἐθεάσαντο, ἀκηκόαμεν λεγόντων μὴ ἑωρακέναι τοῦτον ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῷ σεπτῷ οἴκῳ τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν τῷ παλατίῳ γενόμενοι. ἑωρᾶτο γὰρ τὸ πρότερον τοῖς ἐκεῖσε πυκνάζων, καὶ πειθόμενοι παρὰ τῶν αὐτόθι κληρικῶν, εἴγε ἐφάνη αὐτοῖς ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ὁ παρ᾽ ἡμῶν ἐπιζητούμενος εὐλαβέστατος Ἄνθιμος· μεθ᾽ ὅρκων παρ᾽ αὐτῶν ἐπείσθημεν, ὡς οὔτε εἶδον αὐτὸν, οὔτε γινώσκουσιν, ὅπου ἐστὶν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑτέροις μηνυθεῖσιν ἡμῖν γεγονότες τόποις, καὶ παισὶ δὲ αὐτοῦ τισι συναντήσαντες, καὶ τούτους διερωτήσαντες, καθὼς καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ σταλέντες ὁσιώτατοι καὶ θεοφιλέστατοι ἐπίστανται ἄνδρες, παρ᾽ οὐδενὸς ἠδυνήθημεν γνῶναι, ὅπου διά-
E γει ὁ πολλάκις εἰρημένος εὐλαβέστατος Ἄνθιμος.

Ἰουλιανὸς ὁ θεοφιλέστατος καὶ πρεσβύτερος ἐκκλησέκδικος εἶπε· Κατὰ τὴν ὁσίαν πρόσταξιν τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ἀπελθὼν ἅμα Θεαγένει, καὶ Βάκχῳ καὶ Χριστοφόρῳ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ Ἀμμωνίῳ τῷ θεοφιλεστάτῳ πρεσβυτέρῳ μου καὶ ἐκδίκῳ, καὶ Παύλῳ καὶ Μακαρίῳ τοῖς θεοσεβεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις ἀνεζήτησα σὺν αὐτοῖς Ἄνθιμον τὸν εὐλαβῆ ἐν πλείοσι καὶ διαφόροις τόποις, ἐν οἷς τοῦτον εὑρεῖν ἐνομίσαμεν, καὶ οὐδαμοῦ τοῦτον εὑρεῖν ἠδυνήθημεν, καὶ τοῦτο

δὲ

ANNO CHRISTI 536.

δὲ διδάσκω τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, ὅτι προετέθη καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, καὶ οὐδὲ οὕτως αὐτὸν εὑρεῖν ἠδυνήθημεν.

Ἀμμώνιος πρεσβύτερος καὶ ἐκκλησέκδικος εἶπε· Κατὰ τὰ κελευσθέντα παρὰ τῆς ὑμῶν ἁγιωσύνης ἐγενόμην ἅμα τοῖς εἰρημένοις θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, καὶ Ἰουλιανῷ τῷ θεοφιλεστάτῳ πρεσβυτέρῳ καὶ συνεκδίκῳ μου, καὶ Παύλῳ καὶ Μακαρίῳ τοῖς θεοφιλεστάτοις διακόνοις καὶ νοταρίοις, πρῶτον μὲν ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ κατέμενεν Ἄνθιμος ὁ εὐλαβέστατος, ὥστε εὑρισκομένου αὐτοῦ ἐκεῖσε, ἐμφανῆ αὐτῷ καταστῆσαι τὰ παρὰ τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου προσταχθέντα· καὶ τὰς θύρας τοῦ αὐτοῦ οἴκου ἠσφαλισμένας εὑρόντες ἔξωθεν διὰ κατήνας, ἐπυνθανόμεθα τῶν τε παρατυχόντων, καὶ τοῦ ὀστιαρίου τοῦ οἴκου, ποῦ ἄρα διάγει ὁ εἰρημένος εὐλαβέστατος ἀνὴρ, οἱ δὲ ἔφησαν παντελῶς μὴ ἐπίστασθαι, μηδὲ γὰρ ὀφθῆναι αὐτὸν κατὰ τὸν αὐτὸν οἶκον ἐκ πλείστου χρόνου. ἐγενόμεθα δὲ καὶ ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ θεοσεβεστάτους κληρικοὺς συναγαγόντες, ὡρκώσαμεν, εἴγε ἐπίστανται κατὰ τὸ αὐτὸ εὐκτήριον, ἢ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ διάγειν τὸν εἰρημένον εὐλαβέστατον ἄνδρα, οἱ δὲ ἀπωμόσαντο μηδεμίαν παντελῶς τοιαύτην εἴδησιν περὶ αὐτοῦ ἔχειν. ἐγενόμεθα δὲ καὶ ἐν ἑτέροις διαφόροις τόποις τοῦτον ἀναζητοῦντες, καὶ οὐδαμῶς ἰσχύσαμεν καταλαβέσθαι, ἔνθα διάγει· πάντων ταὐτὰ ἀπομνυμένων, ὅτι οὐδαμῶς ἐπίστανται ποῦ νῦν ἐστι· διδάσκω δὲ τὴν ἐμὴν ἁγιωσύνην, ὡς καὶ τὸ παρὰ τῆς ἁγίας ὑμῶν συνόδου γενόμενον πρόγραμμα, προκαλούμενον τὸν εὐλαβέστατον Ἄνθιμον, παραγενέσθαι καὶ ἀπολογήσασθαι τῇ ἁγίᾳ ὑμῶν ταύτῃ συνόδῳ, προτεθείκαμεν δημοσίᾳ ἀπὸ ἡμερῶν ἑπτὰ, ὥστε καὶ δι' αὐτοῦ μανθάνοντα τὰ παραστάντα τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ ἐμφανῆ ἑαυτὸν καταστῆσαι, καὶ οὐδὲ οὕτω τὴν οἱανδήποτε δήλωσιν ἑαυτοῦ ἐποιήσατο.

Παῦλος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος εἶπε· Κατὰ πρόσταξιν δέσποτα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος καὶ τῆς εὐαγοῦς ὑμῶν συνόδου ἀπήλθομεν ἅμα τοῖς προειρημένοις θεοφιλεστάτοις ἀνδράσι, καὶ Μακαρίῳ τῷ θεοσεβεστάτῳ συνδιακόνῳ μου καὶ νοταρίῳ ἐν διαφόροις τόποις, καὶ ἀναζητήσαντες Ἄνθιμον τὸν εὐλαβέστατον, τοῦτον εὑρεῖν οὐκ ἠδυνήθημεν.

Μακάριος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, νοτάριος, καὶ ἀποκρισιάριος εἶπε· Τοῖς ἅμα ἐμοὶ ἀπεσταλμένοις ὁσιωτάτοις ἀνδράσιν ἀκολουθῶν, κἀγὼ τὰ αὐτὰ κατατίθεμαι.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· Ἀναγινωσκέσθω καὶ τὸ προτεθὲν πρόγραμμα κατὰ τὴν ἤδη προελθοῦσαν ψῆφον. καὶ λαβὼν Διόδωρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Μηνᾶς ἀρχιεπίσκοπος Ῥώμης Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, καὶ πᾶσα ἡ ἐνδημοῦσα τῇ αὐτῇ φιλοχρίστῳ νέᾳ Ῥώμῃ σύνοδος· Ἀνθίμῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ.

Εἰ μέν τις ἦν σοι τοῦ προσήκοντος λόγος, καὶ τῆς τῶν ἐγχειρισθέντων ἀτόπων μεταμελείας ἐλπὶς, οὐδὲν ἂν τῶν παρόντων ἐδέησε κηρυγμάτων, πάλαι δὲ ἂν τῷ τῆς ἀοιδίμου μνήμης πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγαπητῷ φανερὰν τὴν σαυτοῦ γνώμην καταστησάμενος, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἤδη κατεγνωσμένοις δόγμασι μέμψιν ἀπολυσάμενος, ὅτε τῶν γοῦν Τραπεζουντίων

A venire potuimus. Et hoc significamus vestræ sanctitati, quod proposita est, & proclamatio vestræ sanctitatis, & neque sic ipsum invenire potuimus.

Ammonius Dei amantissimus presbyter, & ecclesiæ defensor dixit: Iuxta ea quæ jussa sunt a vestra sanctitate fui una cum prædictis Dei amantissimis episcopis, & Iuliano presbytero & * defensore meo, & cum Paulo Macario venerabilibus diaconis & notariis, primum in domo, in qua permanebat venerabilis Anthimus, ut eo ibidem invento, intimaremus ei, quæ a vestra sancta synodo mandata erant: & in- B venientes portas ipsius domus exterius catena obseratas, interrogavimus eos, qui aderant, & ostiarium domus, ubinam moraretur prædictus venerabilis vir, dixeruntque se nescire, neque vidisse ipsum a longo tempore in ipsa domo. Venimus autem & in oratoriam domum sancti Michaelis Archangeli & congregantes venerabiles ibidem clericos, adjuravimus, si sciunt prædictum venerabilem virum morari in ipso oratorio, aut in alio loco. Illi autem cum juramento responderunt se nullam omnino C talem scientiam de ipso habere. Fuimus autem & in diversis aliis locis, quærentes ipsum, & nullo modo valuimus comprehendere, ubi moratur, omnibus eadem affirmantibus, quod nullo modo sciunt, ubi nunc sit. Significo autem & vestræ sanctitati, quomodo & proscriptionem a sancta synodo vestra factam rogantem venerabilem Anthimum venire, & respondere sanctæ huic synodo vestræ publice proposuimus a septem diebus, ut & per ipsam sciat, quæ exhibita sunt vestræ sanctitati, & seipsum manifestet: sed neque sic ullam unquam sui demonstrationem D fecit.

* forte condefensore.

Paulus venerabilis diaconus & notarius dixit: Secundum præceptum vestræ beatitudinis & venerabilis vestræ synodi, domine, ivimus simul cum prædictis Dei amantissimis viris, & Macario condiacono meo & notario, ad diversa loca & quęsivimus venerabilem Anthimum, & eum invenire non potuimus.

Macarius venerabilis diaconus notarius & legatus dixit: Sequendo sanctissimos viros, qui simul mecum missi sunt, eadem & ego * depono.

* testificor.

E Sanctissimus archiepiscopus & tota synodus dixit: Legatur proscriptio proposita secundum jam præcedentem sententiam. Et accipiens Diodorus diaconus & notarius legit.

Mennas archiepiscopus Constantinopolis Romæ & œcumenicus patriarcha, & tota synodus in ipsa a Deo amata Roma Constantinopoli congregata, Anthimo venerabili.

Si quidem aliqua ratio conveniens tibi fuisset & spes pœnitentiæ de peccatis commissis, nihil certe opus fuisset præsentium proclamationum: sed olim sanctæ memoriæ Agapeto papæ antiquæ Romæ manifestam fecisses opinionem tuam, teque de illata propter dogmata jam damnata reprehensione purgasses, cum pontifex Trapezuntinus

F esses

ANNO CHRISTI 536.

esses: sed neque inquisitionem illius sustinuisti, & cum a nobis tanto tempore ad pœnitentiam invitatus fueris, non moderatior te ipso factus es, & inobedientia benignitatem sacerdotalem visus es velle superare. Et quidem quæ a te gesta sunt, nulla venia digna sunt: verumtamen quoniam adhuc hominum fragilitati peccata adscribenda censemus, & clementiam usque ad multum tempus erga eos, qui peccaverunt, occasionem emendationis, licet tarde, sæpius attulisse comperimus, præsenti epistola te provocamus, admonentes tuam venerabilitatem, ut ne in ipsa contentione ad finem usque persistas; & ad sanctam synodum intra numerum sex dierum venias, atque opinionem, quam in rectis dogmatibus adeptus es, pura voce ostendas: palamque facias universis aliis, quantum valeat ad revocandos eos, qui lapsi sunt, patrum mitissimorum, & benignorum judicum admonitio. Si vero hanc etiam nostram vocationem despexeris, tibi de cætero non in tempore locus pœnitentiæ erit: A nobis etiam non aliunde, quam ex his quæ fecisti, ea quæ judicii sunt, inferentur. Subscriptio subsignavi. Proposita Mensis Maii die quintadecima, indictione quartadecima post consulatum Flavii Belisarii viri clarissimi.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Venerabiles diaconi & notarii, qui nobis subscribunt, edoceant nos, cujus rei gratia cum sententia determinet dilationem decem dierum, proclamatio proposita sex tantum dierum det terminum.

Notarii dixerunt: Edocemus quomodo sancta sententia terminum decem dierum dedit ad inquisitionem, & ad proclamationem proponi. Facta igitur ipsius inquisitione usque ad dies tres, & illo ignoto existente, necessarium fuit per reliquos septem dies proponi ipsam sanctam proscriptionem beatitudinis vestræ, & sanctæ synodi vobiscum congregatæ, quæ ipsi manifesta faciat ea, quæ a vobis ordinata sunt. illam igitur diem merito præ se fert ipsa proclamatio, in qua proposita fuit.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: sanctissimi comministri, qui nobiscum præsentes sunt ex regione Italiæ, & Dei amantissimi diaconi, & venerabilissimi notarii sedis apostolicæ, audierunt supplicationes oblatas fidelissimo ac a Deo custodito imperatori nostro, & libellos oblatos sanctæ ac beatæ memoriæ Agapeto, & accusationes, quas fecerunt contra impium Anthimum apud nos illi, qui ipsos porrexerunt: & sicut accusatio in ipsum provenit super præcipuis capitibus, partim quidem, quod nolit consentire cum rectis & apostolicis dogmatibus veræ fidei nostræ: partim vero quod ad errorem & hæresim Eutychis declinet, & depositos ac anathematizatos a sancta Calchedonensi œcumenica synodo, & ab apostolica sede, & ab ecclesiastico statu, qui ab eo tempore ad hoc usque fuit, propter communicationem & consensum cum Eutyche, amplexetur: respicientes ad synodales epistolas

ἱερεῦσιν ἐπρεπεν φιλεύεις. ἀλλ᾽ οὔτε τὴν ἐπ᾽ ἐκείνῳ ζήτησιν ὑπομείνας, ὑφ᾽ ἡμῶν τε προσκεκλημένος πολλάκις, καὶ τοσούτου πρὸς μετάμελον χρόνου τετυχηκώς, οὐδὲν σεαυτοῦ γέγονας μετριώτερος, ἱερατικῆς τε φιλανθρωπίας, ὡς ἔοικε, κρείττω τὴν ἑαυτοῦ διέδειξας ἀπείθειαν. καὶ ἦν μὲν οὐδὲ συγγνώμης ἄξια τὰ πραττόμενα παρὰ σοῦ, πλὴν ἀλλ᾽ ἔτι τῷ τῶν ἀνθρώπων ὀλισθηρῷ τὰ πταίσματα λογιζόμενοι, καὶ τὴν μέχρι πολλοῦ πρὸς τοὺς ἡμαρτηκότας ἀνεξικακίαν, βραδείας γοῦν ὅμως ἐπανορθώσεως πρόφασιν πολλάκις γενομένην εὑρόντες, καὶ τῷ παρόντι σε προσκαλούμεθα γράμματι, μὴ μέχρι παντὸς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἑστάναι φιλονεικίας τὴν σὴν παραινοῦντες εὐλάβειαν ἡμερῶν τε εἴσω τὸν ἀριθμὸν ἓξ τῇ τε ἁγίᾳ παραγενέσθαι συνόδῳ, καὶ ἣν ἐπὶ τοῖς ὀρθοῖς κέκτησαι δόγμασι γνώμην καθαρᾷ διαδεῖξαι φωνῇ, σαφές τε τοῖς ἄλλοις ἅπασι καταστῆσαι, ὁπόσα πατέρων ἐπιεικῶν καὶ δικαστῶν ἔτι φιλανθρώπων παραίνεσις τοῖς ὀλισθαίνουσι δύναται πρὸς ἀνάκλησιν. εἰ γὰρ δὴ καὶ ταύτης ἡμῶν τῆς κλήσεως ὑπερίδοις, σοὶ τὰ οὐκ ἐν καιρῷ τὰ τῆς μετανοίας ἔσται λοιπὸν, ἡμῖν δὲ οὐχ ἑτέρωθεν ἢ ἐξ ὧν πέπραχας, τὰ τῆς κρίσεως εἰσαχθήσεται. ὑπεσημηνάμην, ὑπογραφὴ προετέθη μηνὶ Μαΐῳ πεντεκαιδεκάτῃ, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ ἐνδοξοτάτου.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν· Οἱ ὑπογράφοντες ἡμῖν εὐλαβέστατοι διάκονοι καὶ νοτάριοι διδασκέτωσαν ἡμᾶς, τίνος χάριν τῆς ψήφου δέκα ἡμερῶν προθεσμίαν ὁριζούσης, τὸ προτεθὲν πρόγραμμα ἓξ καὶ μόνον δίδωσι διορίαν.

Οἱ νοτάριοι εἶπον· Διδάσκομεν, ὡς ἡ μὲν ὁσία ψῆφος προθεσμίαν δέδωκεν ἡμερῶν δέκα, ἐπί τε τῇ ἀναζητήσει καὶ τῷ προγράμματι, οὐκ ἐκέλευσε δὲ παραχρῆμα τὸ κήρυγμα προτεθῆναι. γενομένης τοίνυν τῆς αὐτοῦ ἀναζητήσεως μέχρις ἡμερῶν τριῶν, καὶ ἐκείνου ἀφανοῦς ὑπάρχοντος, ἀναγκαῖον ἦν τὰς ὑπολοίπους ἑπτὰ ἡμέρας προτεθῆναι τὸ αὐτὸ ὅσιον πρόγραμμα τῆς τε ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ τῆς συνούσης ὑμῖν ἁγίας συνόδου τὸ ποιοῦν αὐτῷ τὰ παρ᾽ ὑμῶν προστεταγμένα φανερά. ἐκείνην τοίνυν εἰκότως τὴν ἡμέραν φέρει τὸ αὐτὸ κήρυγμα, καθ᾽ ἣν καὶ προτέθειται.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε. Οἱ ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας συμπαρόντες ἡμῖν ὁσιώτατοι συλλειτουργοὶ καὶ θεοφιλέστατοι διάκονοι, καὶ οἱ εὐλαβέστατοι νοτάριοι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐπακούσαντες τῶν τε ἐπιδεδομένων δεήσεων τῷ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν καὶ πιστοτάτῳ βασιλεῖ, καὶ τῷ Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας μνήμης προσδεδομένων λιβέλλων, καὶ ὧν παρ᾽ ἡμῖν αὖθις οἱ τούτους ἐπιδεδωκότες ἐποιήσαντο μέμψεων· κατὰ Ἀνθίμου τοῦ εὐλαβοῦς, καὶ ὡς ἐπὶ τοῖς κυριωτάτοις ἡ ἐπ᾽ αὐτῷ προῆλθε κατηγορία, τοῦτο μὲν οὐχ ἑπομένου τοῖς ὀρθοῖς καὶ ἀποστολικοῖς τῆς ἀληθινῆς ἡμῶν πίστεως συγκαταθέσθαι δόγμασι, τοῦτο δὲ, καὶ πρὸς τὴν Εὐτυχοῦς πλάνην τε καὶ κακοδοξίαν ἀποκλίναντος, καὶ τοὺς παρὰ τῆς ἐν Καλχηδόνι ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, καὶ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ τῆς ἐξ ἐκείνου μέχρι νῦν κρατούσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καθαιρεθέντας τε καὶ ἀναθεματισθέντας διὰ τὴν πρὸς Εὐτυχῆ κοινωνίαν τε καὶ ὁμοφροσύνην περιπτυσσομένου, ἀφορῶντες δὲ καὶ πρὸς τὰς συνοδικὰς ἐπιστολὰς

τὰς

τὰς γενομένας παρὰ τοῦ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας μνήμης γενομένου ἡμῶν πατρὸς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάπα Ἀγαπητοῦ κατὰ Ἀνθίμου. συλλογιζόμενοι δὲ καὶ τὴν μέχρι παντὸς αὐτοῦ ἀπείθειαν, μήτε κανονικαῖς κλήσεσιν εἶξαι, μήτε τὰς ἐπαχθείσας αὐτῷ μέμψεις ἀπολύσασθαι βουληθέντος, ἣν ἐπὶ τούτοις ἅπασι γνώμην ἔχουσιν, εἰπεῖν ἀξιούτωσαν.

Καὶ ἀνέγνω φωνὴν Μηνᾶς ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης καὶ σεκουνδοκήριος νοταρίων τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἔχουσαν οὕτως.

A factas à sanctæ ac beatæ memoriæ patre nostro Agapeto papa antiquæ Romæ contra Anthimum: cogitantesque ipsius usque ad finem inobedientiam, & quod neque canonicis vocationibus obedire, neque accusationes in ipsum adductas repellere voluit, quam super his omnibus opinionem habent, dicere dignentur.

Et Menas in Deo venerabilis lector, & secundarius notariorum apostolicæ sedis antiquæ Romæ, legit vocem, quæ sic habet.

Sanctisſimi episcopi partium Italiæ, & viri venerabiles diaconi apostolicæ sedis, dixerunt.

Definitionem sanctæ recordationis patris nostri quondam papæ Agapeti, synodicis epistolis pro Menna sanctisſimo archiepiscopo hujus regiæ urbis Constantinopolitanæ factis, additam, de persona Anthimi Trapezuniii quondam episcopi, nos sequi per omnia profitemur.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε. Καὶ ἡ λοιπὴ συνεδρεύουσα ἡμῖν ἁγία σύνοδος ἐπακούσασα πάντων, τῶν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῇ κατὰ Ἄνθιμον ὑποθέσει πραχθέντων, καὶ τοῖς παρ᾽ ἡμῶν εἰρημένοις ἅπασι προσέχουσα, ἃ βούλεται προελθεῖν ἐπ᾽ αὐτῷ φανερὰ ποιῆσαι καταξιωσάτω.

Ἡ ἁγία σύνοδος διὰ Ὑπατίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας εἶπεν.

B Sanctisſimus archiepiscopus dixit: Et reliqua sancta synodus nobiscum congregata, quę audivit omnia, quæ a principio super materia contra Anthimum gesta sunt, omnibusque quæ a nobis dicta sunt, attendens, dignetur manifesta facere, quæ vult provenire in Anthimum.

Sancta synodus per Hypatium sanctisſimum episcopum Ephesinum metropolitam provinciæ Asianorum, dixit:

Η ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ψῆφος τῆς συνόδου, κατὰ Ἀνθίμου.

ΠΟΛΛΩΝ παραβάσεων Ἄνθιμος ὑπεύθυνος ἀποδέδεικται· τῶν μὲν πατρικῶν δι᾽ ἁγιῶν θεσμῶν ὡς οὐδὲ κειμένων κατολιγωρήσας, καὶ μικροῦ δεῖν τὸ κατ᾽ αὐτὸν παραδείγματι πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν συνταράξας κατάστασιν τῷ μηδαμόθεν αὐτῷ προσήκοντι πατριαρχικῷ θρόνῳ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐπεμβαλὼν ἑαυτὸν, καὶ κοινήν τινα σύγχυσιν τοῖς τε ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς πιστοτάτοις λαοῖς ἐργασάμενος· καίτοι οὐδὲ τοῦτο μόνον αὐτῷ κατὰ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἐσπουδάζετο, τὴν Εὐτυχέως δὲ δόξαν λανθάνουσαν ἔχων, ἐπειδὴ τῆς οὕτω μεγάλης ἀρχιερωσύνης ἐγκρατὴς ἠδυνήθη γενέσθαι, καθ᾽ ὃν εἴρηται τρόπον, κατὰ μικρὸν ᾤετο δεῖν τὴν τοιαύτην ἀσεβῆ νόσον ἐπινέμεσθαι ποιεῖν τὰς ἁγιωτάτας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τοὐναντίον, ἤπερ αἱ θεῖαι φωναὶ λέγουσιν· ἀντὶ τοῦ συνάγειν τὰ λογικὰ τῆς ποίμνης τοῦ Θεοῦ πρόβατα, διαιρέσεις ἐμηχανᾶτο κατὰ πάσης ὡς εἰπεῖν ἐκκλησίας, ὡς κινδυνεῦσαι τὴν τοσούτοις κατορθωθεῖσαν πόνοις τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ἕνωσιν, εἰς πολλὰς διαιρέσεις ἐν βραχεῖ χρόνῳ κατατεμεῖν, ἀμέλει κατὰ μικρὸν παρεδήλου τὴν τοιαύτην διαφθορὰν, σχηματιζόμενος μὲν δέχεσθαι τὰς ἁγίας συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ φαμὲν κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀρείου, καὶ τήν τε ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Μακεδονίου, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ προτέραν, τὴν κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι τὴν κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Εὐτυχοῦς, κἂν τοῖς ἱεροῖς αὐτὰς ἔχων διπτύχοις, συγκειμένης αὐταῖς καὶ τῆς τοῦ μακαρίου πάπα Λέοντος μνήμης, κατὰ μηδένα καιρὸν ἑτέρως ἢ μεταλαβὼν, ἢ μεταδιδοὺς τῶν παναγίων τοῦ Θεοῦ μυστηρίων, ἑορτήν τε αὐτῶν κηρύττων· καὶ ἐπὶ τῆς ἐνταῦθα ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ποιῶν, ἀποπηδῶν δὲ καθόλου τῶν ὀρθῶν αὐτῶν ὁμολογιῶν· καὶ οὐδὲ μεγάλων ἀρχιερέων, οὔτε μὴν εὐλαβεστάτων ἡγουμένων, ὑπὸ τῶν τοιούτων ἐπισκηπτόντων

SENTENTIA SYNODI *Constantinopolitanæ contra Anthimum.*

C MVLTARVM transgressionum Anthimus reus demonstratus est: Venerabiles quidem patrum leges tanquam non positas pro nihilo habuit, ac parum abfuit, quin suo exemplo omnem ecclesiasticum statum conturbaret, introducendo se in patriarchalem sedem hujus regiæ urbis, quæ nullo modo ipsi convenit, communemque confusionem sacerdotibus Dei ac populis fidelisſimis operatus est. Quinimo non hoc solùm ipsi studium erat, adversus sanctisſimas ecclesias, sed & Eutychis opinionem clam tuetur. Cumque sic obtinere potuisset magnum pontificium, quemadmodum dictum est, paulatim putavit curandum esse, ut ejusmodi morbus sanctisſimas D ecclesias Dei depasceret, & contra, quam divinæ voces dicant, cum debuisset rationales oves Dei congregare, ovilis divisiones excogitabat per omnem, ut ita dicatur, ecclesiam, ut periculum esset, ne unio sanctisſimarum ecclesiarum, tantis piisſimi imperatoris nostri laboribus reformata brevi tempore in multas divisiones scinderetur. Denique paulatim hanc corruptionem propalabat simulans quidem suscipere sanctas synodos Nicænam nimirum contra impium Arium, Constantinopolitanam contra hęreticum Macedonium, & Ephesinam primam contra impium Nestorium; & E Calchedonensem contra impium Eutychem, saltem ipsas habens in sacris diptychis: sed cum inserta ipsis synodis esset sancta memoria beatisſimi Leonis papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipiebat, vel impertiebat sanctisſima Dei mysteria, nec celebritatem ipsorum publicabat, atque etiam in hac sanctisſima magna ecclesia celebrabat, in universum autem a rectis ipsorum confessionibus resiliens, & neque magnorum pontificum, neque venerabilium priorum, qui

qui eum ob talia reprehendunt, voces omnino tolerat, aut qualicumque defensione se purgat, quo fit, ut non exiguum singulis diebus ob talia scandalum oriatur, infidelibus quidem irridentibus, fidelibus vero dolentibus, ut qui parum credunt, adhuc magis conturbentur, & in pejus incidant. Nam cum in res ejusmodi magnus imperator seipsum demisisset, ad memoriamque ipsi revocasset sententiam principis apostolorum, qua dicit: paratos nos semper esse oportere ad respondendum omni petenti rationem de ea, quæ in nobis est, spe, nihil tamen profecit, sed apud ejus serenitatem fraudulentis rationibus usus, promisit se omnia facturum, quæcumque summus pontifex magnæ sedis apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos patriarchas scripsit se sequi per omnia apostolicam sedem. At magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo non permittente talia usque in finem procedere, venit in hanc regiam urbem, ipsius numine annuente, Agapetus sanctæ ac celebris memoriæ papa beatissimus, qui statim sacris canonibus manum cum Deo porrexit, & ipsum de sede sibi non conveniente depulit, data venia his, qui talis rei participes aut communicatores sunt, & regiæ ac a Deo custoditæ civitati sacrum ornatum suum reddidit, cum effecit vestra beatitudo ut huic sanctæ magnæ sedi præesset. Quoniam autem & in dogmatibus impietatis ipsi infinita crimina objiciebantur, supplicationesque & libelli multi porrigebantur piissimo imperatori nostro, & beatissimo papæ, a diversis venerabilibus viris, multis quidem sudoribus ipse beatissimus papa animā ipsius paterne revocare studuit, adeo tamen incurabili morbo correptum invenit, & pia dogmata recusantem, insuper etiam & criminantem vocem illam de duabus naturis, (quod adversus Eutychem maxime sancta synodus Calchedonensis diffinivit) prorsus negando, & recte condemnatos a sancta synodo recusantem evitare, imò econtra ipsos amplexantem, & quantum in ipso est, studentem ostendere Dioscorum & ipsum Eutychem prorsus insontes, inter quos hæresim sapere deprehensus est, sententiam profert in scriptis plenam clementia & decenti sanctitate, deferens ei tempus pœnitentiæ, decernensque, donec a tali opinione mutatus satisfecerit his, quæ a sanctis patribus doctrinaliter & canonice diffinita sunt, ut ipse non habeat nomen catholici, neque sacerdotis. Hæc autem secutus piissimus imperator noster, respiciensque ad supplicationes, suæ serenitati a diversis personis venerabilibus porrectas, vestram beatitudinem & nos omnes in idipsum super isto convenire, bene faciendo, justum judicavit. Nos itaque venerabiles canones sanctorum patrum nostrorum sequentes, sacris vocationibus ipsum prævenimus, & tempus pœnitentiæ ei damus, & latenti ac medelam recusanti proposita proclamatione manifesta fecimus, quæ a nobis decreta sunt. Cumque in his omnibus ipsum ad conversionem adducere non potuerimus, apertam hanc ipsius hæresis demonstrationem accipientes, sequentesque ea, quæ a

1. Pet. 3 15.

A αὐτοῦ παντελῶς ἀνεχόμενος, ἢ τὴν τυχοῦσαν ἀποδιδοὺς ἀπολογίαν, ὡς οὐ σμικρὸν ἑκάστης ἡμέρας αἴρεσθαι τὸ ἐπὶ τούτοις σκάνδαλον, τῶν μὲν ἀπίστων ἐπεγγελώντων, τῶν δὲ πιστῶν ὀδυρομένων. καὶ τῶν ὀλιγοπίστων ἔτι μᾶλλον θορυβουμένων τε καὶ εἰς τὸ χεῖρον καταπιπτόντων. ἐπὶ τοῖς τοιούτοις καὶ βασιλεὺς ὁ μέγας ἑαυτὸν καθεὶς, καὶ τῆς τε πρώτου τῶν ἀποστόλων ἀναμνήσας αὐτὸν ὑφηγήσεως, ἥ φησιν ἑτοίμους ἡμᾶς ἀεὶ χρῆναι γίνεσθαι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ ἀπαιτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, πλέον οὐδὲν ὤνησεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ γαληνότητα λόγοις ἀπατηλοῖς κεχρημένος, ἐπηγγέλλετο πάντα ποιῆσαι, ὅσα ὁ τῆς μεγάλης ἀποστολικῆς καθέδρας ἀρχιερεὺς ὑφηγήσοιτο, καὶ πρὸς τοὺς B ἁγιωτάτους πατριάρχας ἔγραφεν, ἀκολουθεῖν διὰ πάντων τῇ ἀποστολικῇ καθέδρᾳ. Τοῦ μεγάλου δὲ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὴ μέχρι παντὸς τὰ τοιαῦτα περιϊέναι συγχωροῦντος, ἐπέστη ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, κατὰ τὴν αὐτοῦ θεότητα, Ἀγαπητὸς ὁ τῆς ἁγίας καὶ ἀοιδίμου μνήμης ὁ μακαριώτατος πάπας, καὶ τοῖς μὲν ἱεροῖς κανόσιν εὐθὺς μετὰ Θεοῦ χεῖρα ὀρέξας τῆς μὲν τῆς οὐ προσηκούσης αὐτῷ καθέδρας ἀπήλασε, συγγνώμης δὲ τοῖς μετασχοῦσιν ἤτοι κεκοινωνηκόσι τοῦ τοιούτου πράγματος μετέδωκε, καὶ τῇ βασιλίδι καὶ φιλοχρίστῳ πόλει, τὸν ἑαυτῆς ἱερατικὸν ἀποδέδωκε κόσμον, τὴν ὑμετέραν ἀναδείξας μακαριότητα τῆς μεγάλης ταύτης C καὶ ἱερᾶς ἡγεῖσθαι καθέδρας. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς δόγμασιν ἀσεβείας ἐγκλήματα αὐτῷ μυρία εἰκότως ἐπηρτᾶτο, δεήσεις τε καὶ λίβελλοι πολλοὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ αὐτῷ τῷ μακαριωτάτῳ πάπᾳ παρὰ διαφόρων εὐλαβῶν ἀνδρῶν ἐπεδίδοντο, πολλοῖς μὲν ἱδρῶσι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀνακαλέσασθαι πατρικῶς ἐσπούδασεν ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος πάπας, ὡς δὲ ἀνιάτως ἔχοντα εὗρε, καὶ τὰ μὲν εὐσεβῆ δόγματα παραιτούμενον, καὶ προσέτι γε διαβάλλοντα καὶ τὴν ἐν δύο φύσεσι φωνὴν, τοῦτο ὅπερ κατὰ Εὐτυχοῦς μάλιστα ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία διώρισε σύνοδος, καθάπαξ ἀρνούμενον, τοὺς δὲ ὀρθῶς D κατακριθέντας ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου παραιτούμενον ἀποστρέφεσθαι, τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ περιπτυσσόμενον αὐτοὺς, καὶ τό γε ἐπ᾽ αὐτῷ, Διόσκορόν τε καὶ αὐτὸν Εὐτυχέα δεικνύναι σπουδάζοντα καθάπαξ ἀνευθύνους, ἐφ᾽ οἷς ἑάλω κακοδοξῶν, ψῆφον ἐν γράμμασιν ἐξήνεγκε φιλανθρωπίας τε ἅμα καὶ ἁγιοπρεποῦς ὁσιότητος μεστὴν, ἐνδιδοὺς μὲν αὐτῷ μετανοίας καιρὸν, ἀποφηνάμενος δὲ ἕως πρὸς τὴν τοιαύτην γνώμην μεταβαλὼν, τὸ ἱκανὸν τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων διωρισμένοις δογματικῶς τε καὶ κανονικῶς ποιήσῃ, μήτε καθολικοῦ, μήτε ἱερέως αὐτὸν ἔχειν ὄνομα. τούτοις ἑπόμενος ὁ φι- E λόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς, ἀπιδὼν δὲ καὶ εἰς τὰς ἐπιδεδομένας τῇ αὐτοῦ γαληνότητι παρὰ τῶν διαφόρων εὐλαβῶν προσώπων δεήσεις, τήν τε ὑμετέραν μακαριότητα καὶ ἡμᾶς σύμπαντας, εἰς ταυτὸν ἐπὶ τούτῳ συνελθεῖν εὖ ποιῶν, ἐδικαίωσε· καὶ τοῖς εὐαγέσι τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἀκολουθοῦντες κανόσι, κλήσεσί τε ἱεραῖς αὐτὸν προσηγούμεθα, καὶ καιρὸν αὐτῷ μετανοίας ἐνεδίδομεν, καὶ ἀποκρυπτομένῳ, καὶ τὴν ἰατρείαν ἀπαγορεύοντι, καὶ κηρύγματι δῆλα τὰ παρ᾽ ἡμῶν ἐποιοῦμεν. ὡς δὲ τούτοις ἅπασιν αὐτὸν εἰς ἐπιστροφὴν ἀγαγεῖν οὐκ ἰσχύσαμεν, σαφῆ ταύτην ἀπόδειξιν τῆς αὐτοῦ κακοδοξίας λαβόντες, ἀκολουθοῦντες δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ

μακαριωτάτου

ANNO CHRISTI 536.

μακαριωτάτου πάπα καλῶς δεδοκιμασμένοις, συνορῶμεν, εἰ τοῦτο ὑμῖν παρασταίη, καθάπαξ αὐτὸν ὡς μέλος ἄχρηστον καὶ σεσηπὸς ἀποβληθῆναι τοῦ σώματος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς Τραπεζουντίων ἐπισκοπῆς ἔξω γενόμενον, καὶ πάσης ἱερᾶς ἀλλοτριούμενον ἀξίας καὶ ἐνεργείας, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ψῆφον, τῆς τοῦ καθολικοῦ προσηγορίας.

Ψῆφος Μηνᾶ κατὰ Ἀνθίμου.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος οἰκουμενικὸς ἀρχιεπίσκοπος καὶ πατριάρχης Μηνᾶς εἶπε· Τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, δεδωκότος ἐξουσίαν τοῖς οἰκείοις ἱερεῦσιν, ἐκτίλλειν τε καὶ καταφυτεύειν, καθαιρεῖν τε καὶ οἰκοδομεῖν, ηὐχόμεθα τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν τε καὶ καταφυτεύειν ἅπαντα ἡμῖν εἶναι καιρὸν, μηδένα δὲ τοῦ ἐκτίλλειν τε καὶ καθαιρεῖν. ἀλλὰ δεινὸν, ὡς ἔοικεν, ἡ τῆς ἀληθείας παράβασις, καὶ μεγίστη τοῖς χρησαμένοις ὁδὸς πρὸς ἀπώλειαν. ἔνεστι γὰρ ἀκριβῶς σκοπουμένοις τὴν Ἀνθίμου προαίρεσιν, πολλοὺς εἰς αὐτὸν ἱερατικοὺς ἰδεῖν παραβαθέντας θεσμούς. ὁ δὲ τὴν πρὸς τὸ θεῖον οὐ διατηρήσας ὁμολογίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ἐλπίδος, πῶς οὐ τῆς οἰκείας ἄντικρυς εἶναι δόξει κατήγορος ἀτοπίας; ταύτην τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς ὥσπερ τινὰ ἕλκους τῶν ἀνιάτων νομὴν ἐπειγόμενοι στῆσαι, εἰ τὴν τοῦ πεπονθότος μέλους ἐκτομὴν ποιησόμεθα, περιφρονοῦντες τὴν ἐντεῦθεν συμβησομένην ὀδύνην, πρὸς τὴν παροῦσαν ἐλθεῖν ἠναγκάσμεθα ψῆφον, βαλλόμενοι μὲν ταῖς ἐκ ταύτης ἀνίαις· τῷ δὲ κοινῷ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συμφέροντι τὸ σύμπαν νέμοντες, ἤπερ ταῖς αὐτοῦ ἕκαστος ἡμῶν οἰκείαις συμπαθείαις. ἐπειδὴ γὰρ διάφορον ἐπ' αὐτῷ μέμψεων δογματικῶν καὶ κανονικῶν γινομένων, ὁ μὲν τῆς ὁσίας μνήμης πάπας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀγαπητὸς, μεταμελείας αὐτῷ καιρὸν ἐνδιδοὺς, ἕως ἂν ἅπαντα τὰ τοῖς ἁγίοις πατράσι διωρισμένα φανείη δεξάμενος, οὐδὲ ἱερέως, οὐδὲ καθολικοῦ προσηγορίαν αὐτὸν ἔχειν συνεχώρει. ἡμεῖς δὲ, καὶ γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν ἐνοχλουμένοις περιορᾷν οὐκ ἐνῆν τὰ λεγόμενα, τὴν ἱερεῦσι πρέπουσαν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ὁδὸν μετιόντες, κανονικαῖς αὐτὸν ἐπηγόμεθα κλήσεσιν ἀνακωχάς τε παρειχόμεθα πρὸς μετάγνωσιν. καὶ τὸ δὴ πέρας, οὐδὲ τῶν εἰθισμένων ἀπειχόμεθα προγραμμάτων. ὁ δὲ τοσοῦτον ἔδει τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολῆς, ἢ τῆς τῶν προσηγγελμένων ἀπολογίας, ὡς μηδὲ παραγενέσθαι καθάπαξ, μηδὲ αὐτὸν γοῦν τὴν παρ' ἡμῶν ἐξέτασιν ὑποστῆναι. καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ κατήγορος, ὡς ἔοικεν, ἡ συνείδησις, καὶ τὸ τοῖς ἐγκεκληκόσιν ὑποχωρεῖν, καθαρὰν εἰσῆγε τοῦ πταίσματος συγκατάθεσιν. ψυχή τε πλημμελεῖν εἰθισμένη, δύσκολος εἰς μετάνοιαν· κἂν ὅτι μάλιστα πολλὰ εἴη τὰ εἰς ταύτην ἀνθέλκοντα. ὅθεν ἐπιδακρύσαντες τῇ ἀμεταμελήτῳ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ἀπαθείᾳ, καὶ τῇ 'καταλαβούσῃ τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἐπιστενάζοντες πλάνῃ· ἑπόμενοι τῇ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν παναγίᾳ φωνῇ διδασκούσῃ μηδὲ τῶν οἰκείων φείδεσθαι μελῶν, εἴ τινας ἡμῖν σκανδάλου παραίτια

*καταβαλούσῃ

A beatissimo papa bene examinata sunt, consentimus (si id vobis arrideat) ut omnino ipse tanquam membrum inutile & putridum abjiciatur de corpore sanctarum Dei ecclesiarum, & extra episcopatum Trapezuntinum sit, & alienus ab omni sacra dignitate & potestate, & juxta ipsius sanctissimi papæ sententiam, a catholica appellatione.

Sententia Mennæ contra Anthimum.

B SANCTISSIMVS ac beatissimus œcumenicus patriarcha & archiepiscopus dixit: Cum salvator noster Iesus-Christus verus Deus noster dederit potestatem propriis sacerdotibus evellendi, & plantandi; demoliendi & ædificandi; optaremus quidem omnem occasionem nobis esse ædificandi & plantandi, nullam autem evellendi & demoliendi suppetere: Sed dira est (ut videtur) veritatis transgressio, & via maxima ad perditionem his qui usi sunt. Licet enim diligenter considerantibus voluntatem Anthimi videre, multas ab eo sacras sanC ctiones violatas. Nam erga Deum, cum non servavit confessionem, sed & inde a spe separatus, quomodo non visus est esse contrarius accusator proprii defectus? Hanc itaque & nos tanquam labem depascentis ulceris insanabilis sistere conabimur, si membrum, quod eo morbo correptum est, exscindamus. Circumspicientes enim dolorem istinc eventurum, coacti necessitate sumus devenire ad præsentem sententiam. nam mœrore quidem ejus occasione percellimur, sed plus tribuimus communi utilitati catholicæ ecclesiæ quilibet nostrum, D quam suis quibusque propriis compassionibus. Quia igitur diversæ in ipsum dogmaticæ & canonicæ querimoniæ factæ sunt, & quidem sanctæ memoriæ Agapetus, papa Romanus, spatium pœnitentiæ ei dans, usquequo universa, quæ a sanctis patribus diffinita sunt, visus fuerat despexisse, neque sacerdotis, neque catholici nomen ipsum habere permisit. Nos autem quia fieri nequit, ut de iisdem rebus interpellati despiciamus ea, quæ nobis suggeruntur, convenientem sacerdotibus in talibus negotiis viam insistentes, canonicis ipsum vocationibus cohortati sumus, inducias que tribuimus ad resipiscentiam: & quod E jam ultimum est, neque a consuetis proscriptionibus abstinuimus. Ipse vero tantum adhorrebat tam a mutatione in melius, quam a criminum objectorum purgatione, ut nec omnino venire voluerit, nec hic videlicet inquisitionem a nobis factam sustinere. Nam erat ei accusator, ut videtur, conscientia: & dum cedebat accusatoribus, tacitam delicti confessionem ostendebat, cum anima peccare consueta, difficilis fit ad pœnitentiam, etsi multa fuerint, quæ maxime ad eam invitent. Vnde super impœnitenti inobedientia voluntatis ipsius lacrymantes, & super errore, qui illius animam apprehendit, ingemiscentes, sequendo sanctissimam vocem magni Dei & salvatoris nostri, quæ docet, ut non parcamus propriis membris, si alicujus scandali causa

Matth. 5.

 nobis

ANNO CHRISTI 556.

nobis fiant, sed ipsius incisionem faciendam insinuat,, ad integram totius corporis valetudinem, respicientesque ad ea, quæ placuerunt nuper sanctę memoriæ Agapeto papæ antiquæ Romæ, & quod nullum pœnitentiæ tempus accipiat, nec elegit melioris opinionis esse, satisfaciendo his, qui ab ipso scandalizati sunt, atque etiam ad ea quæ nunc judicata sunt a sancta synodo nobiscum existente: ipsum Anthimum constitui extra pontificium Trapezuntinum decernimus, & ipsum alienum esse ab omni alia sacra appellatione, simul & dignitate, ac potestate de cætero, & omnino inter orthodoxos non esse numerandum lata sententia declaramus, neque posse ascendere omnino ad ipsam Trapezuntinam, neque ad hanc regiam urbem.

Et postquam sancta synodus surrexit: qui de oriente erant, & quidam ex aliis episcopis, & monachi ac clerici clamaverunt.

Multi anni imperatoris multi anni patriarchæ. Petrum, Zoaram, & Severum modo anathematiza. Orthodoxum imperatorem habes, quid times? Eos qui ' perperam baptizant, ejice foras. Et cum monachi Hierosolymorum porrexerunt chartam, universi clamaverunt: Multi anni patriarchæ, libellum monachorum modo suscipe, libellus modo legatur. Eos qui in privatis ædibus baptizant, ejice foras. speluncam Zoaræ modo everte. multi anni patriarchæ. ' illegitimum baptistam modo anathematiza. Christiani imperatoris multi anni, orthodoxi imperatoris multi anni, speluncę hæreticorum modo incendantur. multi anni patriarchæ, monasteria Petri modo everte. vincit fides imperatoris. Orthodoxus regnat, quem times? Petrus quare habet monasteria? omnes hæreticos ibi habet. Severum, Petrum, & Zoaram modo anathematiza. Trinitas tres anathematizat. Anathema Severo, Petro, & Zoaræ. Severum Manichæum modo anathematiza. Vincit fides Christianorum, multi anni patriarchæ. inimicos Christi modo anathematiza. Hæreticos modo anathematiza. anathematizatos modo anathematiza. vincit fides Christianorum.

' parabaptizant.

' parabaptistam.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Putamus caritatem vestram non ignorare voluntatem & zelum pii imperatoris nostri, quem habet ad orthodoxam fidem nostram: & nihil eorum, quæ in sanctissima ecclesia moventur, convenit fieri præter opinionem & jussum ipsius. Rogamus itaque vestram caritatem inpræsentiarum ut nos tempus accipiamus deferendi ad ipsas ejus aures ea, quæ a vobis exclamata fuerunt. Nos enim, sicut vestra caritas novit, apostolicam sedem sequimur & obedimus: & ipsius communicatores, communicatores habemus: & condemnatos ab ipsa, & nos condemnamus.

Auctoritas sedis Romanæ.

SVBSCRIPTIONES.

MENNAS Dei miseratione episcopus Constantinopolitanus diffinivi & subscripsi.

Hypatius Dei miserat. episcopus Ephesinus

A γένοιντο, ἀλλὰ καὶ τὴν τούτων ἐκτομὴν ποιεῖσθαι παρεγγυούσης, πρὸς τὴν τοῦ παντὸς ἀκεραιότητα σώματος, ἀποβλέποντες δὲ καὶ πρὸς τὰ παραστάντα πρῴην Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ὡς οὐδὲ καιρὸν λαβὼν μετανοίας, εἵλετο τῆς καλλίονος γνώμης γενομένης, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ σκανδαλισθέντας πληροφορῆσαι, καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς νῦν παρὰ τῆς συνούσης ἡμῖν ἁγίας κεκριμένα συνόδου, καὶ τῆς Τραπεζουντίων τὸν αὐτὸν Ἄνθιμον ἱερωσύνης ἔξω καθεστάναι συγχωροῦμεν, πάσης τε ἑτέρας αὐτὸν ἱερατικῆς προσηγορίας ἅμα καὶ ἀξίας B καὶ ἐνεργείας ἀλλότριον εἶναι τοῦ λοιποῦ, καὶ ὅλως τοῖς ἐν ὀρθοδόξοις ἀριθμεῖσθαι ψηφιζόμεθα, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Τραπεζουντίων ἔτι καθάπαξ, οὐδὲ τῆς βασιλίδος ταύτης ἐπιβῆναι δυνάμενον πόλεως.

Καὶ μετὰ τὸ ἀναστῆναι τὴν ἁγίαν σύνοδον, οἱ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς, καί τινες δὲ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων, καὶ οἱ μοναχοὶ, καὶ οἱ κληρικοὶ ἐβόησαν.

Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου. Πέτρον, καὶ Ζωορᾶν, καὶ Σεβῆρον, ἄρτι ἀναθεμάτισον. τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, ἄρτι ἀναθεμάτισον. ὀρθόδοξον βασιλέα ἔχων, τί φοβῆσαι; τοὺς παραβαπτιστὰς C ἔξω βάλε. καὶ ἐπιδιδόντων τῶν μοναχῶν Ἱεροσολύμων χάρτην ἅπαντες ἐβόησαν· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, τὸν λίβελλον τῶν μοναχῶν ἄρτι δέξαι, ὁ λίβελλος ἄρτι ἀναγνωσθήτω· τοὺς κατ' οἶκον βαπτίζοντας ἔξω βάλε. τὸ σπήλαιον τοῦ Ζωορᾶ ἄρτι στρέψον. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου. τὸν παραβαπτιστὴν ἄρτι ἀναθεμάτισον. τοῦ Χριστιανοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη, ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη, τὰ σπήλαια τῶν αἱρετικῶν ἄρτι καῶσι, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, τὰ μοναστήρια Πέτρου ἄρτι στρέψον· D νικᾷ ἡ πίστις τοῦ βασιλέως. ὀρθόδοξος βασιλεύει, τίνα φοβῆσαι; Πέτρος μοναστήρια διατί ἔχει; πάντας τοὺς αἱρετικοὺς ἐκεῖ ἔχει· Σεβῆρον καὶ Πέτρον καὶ Ζωορᾶν ἄρτι ἀναθεμάτισον. ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς ἀναθεματίζει, ἀνάθεμα Σεβήρῳ καὶ Πέτρῳ, καὶ Ζωορᾷ, Σευῆρον τὸν Μανιχαῖον ἄρτι ἀναθεμάτισον· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ ἄρτι ἀναθεμάτισον, τοὺς αἱρετικοὺς ἄρτι ἀναθεμάτισον, τοὺς ἀναθεματισθέντας ἄρτι ἀναθεμάτισον, νικᾷ ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε· Νομίζομεν μηδὲ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἀγνοεῖν τὴν προαίρεσιν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ εὐσεβοῦς καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως, ὃν E ἐπὶ τῇ ὀρθοδόξῳ ἡμῶν ἔχει πίστει· καὶ προσήκει μηδὲν τῶν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ κινουμένων παρὰ γνώμην αὐτοῦ καὶ κέλευσιν γενέσθαι, παρακαλοῦμεν τοίνυν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡσυχάσαι, ὥστε καιρὸν ἡμᾶς λαβεῖν ἀνενεγκεῖν εἰς τὰς εὐσεβεῖς αὐτοῦ ἀκοὰς τὰ παρ' ἡμῶν ἐκβοηθέντα. ἡμεῖς γὰρ, ὡς καὶ ἡ ὑμῶν ἐπίσταται ἀγάπη, τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ ἐξακολουθοῦμέν τε, καὶ πειθόμεθα, καὶ τοὺς κοινωνικοὺς αὐτοῦ, κοινωνικοὺς ἔχομεν, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κατακριθέντας καὶ ἡμεῖς κατακρίνομεν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΜΗΝΑΣ ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως

ANNO CHRISTI 556.

ANNO CHRISTI 536.

τροπόλεως τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

A metropolitanus provinciæ Asianorum, definivi & subscripsi.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Ἡράκλειαν τῆς φιλοχρίστου μητρόπολιν τῆς Εὐρωπαίων ἐπαρχίας ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Constantinus Dei miserat. episcopus Heracleæ a Deo amatæ metropolitanæ provinciæ Europæ sanctæ Dei catholicæ ecclesiæ & apostolicæ ecclesiæ definivi & subscripsi.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Eusebius episcopus Cyzici definivi, & subscripsi.

Ego Sabinus episcopus sanctæ ecclesiæ Canusinæ definitionem sanctæ recordationis patris nostri papæ Agapeti, de persona Anthimi quondam Trapezuntini episcopi sequendo in omnibus subscripsi.

Ego Epiphanius episcopus sanctæ ecclesiæ ' Asculanæ definitionem,

' Esculanorum

καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως διὰ Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων.

& reliqua similiter per literas Latinas.

Ego Asterius episcopus sanctæ ecclesiæ Salernitanæ, definitionem,

καὶ τὰ λοιπὰ διὰ Ῥωμαϊκῶν ὁμοίως.

B *& reliqua similiter per literas Latinas.*

Ego Rusticus episcopus sanctæ ecclesiæ Fæsulanæ definitionem,

καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως.

& reliqua similiter.

In nomine domini nostri Iesu Christi, Leo episcopus ecclesiæ Nolanæ definitionem,

καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως.

& reliqua similiter.

Theophanes diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ definitionem,

καὶ τὰ λοιπὰ διὰ Ῥωμαϊκῶν ὁμοίως.

& reliqua similiter.

Pelagius diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ, definitionem.

καὶ τὰ λοιπὰ διὰ Ῥωμαϊκῶν ὁμοίως.

& reliqua similiter.

Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Νικαέων μητροπόλεως τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῖς πεπραγμένοις ἐπιστὰς, σύμψηφος γενόμενος πᾶσι τοῖς ὁρισθεῖσιν, ὑπεσημηνάμην.

Anastasius Dei mis. episcopus Nicenæ metropol. provinciæ Bithyniorum, per lectionem sciens, quæ facta sunt, assentiens omnibus definitis, subsignavi.

Αὐξέντιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Σεβαστηνῶν διὰ τῆς ἀναγνώσεως, καὶ τὰ λοιπά.

Auxentius Dei miseratione episcopus. ' Sebastensis, per lectionem *& reliqua,*

' Selymbriæ

Θεόδουλος ἐπίσκοπος τῆς Ἰκονιέων μητροπόλεως ὑπεσημηνάμην.

C Theodulus episcopus Iconiens. met. subscripsi.

Θεάγενης ἐπίσκοπος Συννάδων, ὁρίσας ὑπεσημ.

Theagenes episcopus Synnadorum, definivi & subscripsi.

Βάκχος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Bacchus episcopus Antiochiæ provinciæ Pisidiorum definivi & subscripsi.

Μάμας ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς, ὁρίσας ὑπεσ.

Mamas episcopus Melitenes def. & subscripsi.

Ἱλαριανὸς ἐπίσκοπος Πέργης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

' Hilarius episcopus Pergensis definivi & subscripsi.

' Iulianus

Βοσπόριος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ὑπεσ.

Bosporius episcopus Neocæsareen.' subscripsi.

' Ponti Polemoniaci

Παῦλος ἐπίσκοπος Τυάνων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Paulus episcopus Tyanensis, definivi &
D subscripsi.

Κόνων ἐπίσκοπος Σίδης, ὁρίσας ὑπεσημην.

Conon episcopus Sidensis, definivi & subscripsi.

Ἀκάκιος ἐπίσκοπος Πισσινουντων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Acacius episcopus Pessinuntinus, definivi & subscripsi.

Προκόπιος ἐπίσκοπος Γάγγρας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Procopius episcopus Gangrensis, definivi & subscripsi.

Πέτρος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Petrus episcopus Iustinianopolitanus, ' definivi & subscripsi.

' provinciæ secundæ Cappadociæ

Μάρκος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Marcus episcopus Apameæ ' definivi & subscripsi.

Ἥδιστος ἐπίσκοπος Κίου,, ὁρίσας ὑπεσημ.

Hedistus episcopus Cii definivi & subscripsi.

' Bithyniæ

Ὑάκινθος ἐπίσκοπος τῆς Μελησίων μητροπόλεως ὑπεσημηνάμην.

E Hyacinthus episcopus * Miletinensis, definivi & subscripsi.

* Milesiorũ

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Βοσπόρου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ioannes episcopus Bosphoriensis, definivi & subscripsi.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Βηρυτοῦ, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Thalassius episcopus ' Berytius, definivi & subscripsi.

Μέγας ἐπίσκοπος Βεῤῥοίας τοῦ πρώτου Σύρου ἔθνους, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Magnus episcopus Berrhœanus provinciæ gentis Syriorum, definivi & subscripsi.

' Berrhœæ Syriæ

Ὑπογραφαὶ διὰ Συριακῶν γραμμάτων.

Subscriptiones per literas Syrias.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου, ὁρίσας ὑπ.

CHRISTOPHORVS episcopus Porphyreonius provinciæ Phœniciæ maritimæ, definivi & subscripsi.

ANNO CHRISTI 536.

Aetherius episcopus Mariammius, ' definivi & subscripsi.

Domitianus episcopus, ' Zecchianus, definivi & subscripsi.

' Syriæ secundæ

Eusebius episcopus ' Antiquæ civitatis, definivi & subscripsi.

' Zenchiorũ

' Astyantiquæ

Athanasius episcopus Iotapæ, definivi & subscripsi.

' Palæstinæ II.

Domnus episcopus Maximianopolitanus, definivi & subscripsi.

Archelaus episcopus Corycensis definivi & subscripsi.

" Zoororum Palæstinæ III.

Ioannes episcopus " Zoorensis, definivi & subscripsi.

* Barcusorũ

Alexander episcopus * Paraxien. defin. & subscripsi.

Pelagius episcopus Parnassi, definivi & subscripsi.

Eugenius episcopus Dei gratia ecclesię Tiensis, definivi & subscripsi.

Eustathius episcopus Tiberiopolensis, definivi & subscripsi.

' Heraclee provinciæ Honoriadis

Epiphanius episcopus ' Heracleanus Ponticus, definivi & subscripsi.

Abraamius episcopus Cratianus, definivi & subscripsi.

Paulus episcopus civitatis Stectorianæ, definivi & subscripsi.

' Cæsareæ Bithynię

Ioannes episcopus ' Cæsareensis definivi & subscripsi.

Asterius episcopus Amastrensis ecclesiæ, definivi & subscripsi.

' Peltanẽsis

Andreas episcopus Paltenus definivi & subscripsi.

Leontius episcopus Helenopolitanus, definivi & subscripsi.

Andreas episcopus Panensis, sive Theodosiopolitanus, definivi & subscripsi.

' prou. Hellesponti

Epitynchanus episcopus Germæ ' definivi & subscripsi.

' Cretę

Theodorus episcopus Gortynensis, ' definivi & subscripsi.

Ioannes episcopus Traianopolitanus Phrygiæ Pacatianæ, definivi & subscripsi.

Dominicus episcopus Theopolitanus, definivi & subscripsi.

" Theodoretus

" Theodorus episcopus Alindenus, definivi & subscripsi.

Matthias episcopus Cymanus, definivi & subscripsi.

' Cotenẽsis

Flavianus episcopus ' Dotensis definivi & subscripsi.

Theodorus episcopus Myranus, definivi & subscripsi.

* Brozi alias Butritinus

Macedonius episcopus * Bereanus, definivi & subscripsi.

Marcellus episcopus Areen. definivi & subscripsi.

* Alablasensis.

Petrus episcopus * Ambladen. definivi & subscripsi.

Ioannes episcopus Medaien. definivi & subscripsi.

' Pitanæ

Martyrius episcopus ' Barathenus, definivi & subscripsi.

' Galatiæ

Pantaleon episcopus Iulianopolitanus, ' definivi & subscripsi.

* Adrianopolitanus. ' Antandrensis Asiæ

Zosimus episcopus * Andreapolitanus definivi & subscripsi.

Dominicus episcopus Sophenensis provinciæ Armeniæ primæ definivi & subscripsi.

A

Αἰθέριος ἐπίσκοπος Μαριάμμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δομετιανὸς ἐπίσκοπος Ζηκχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως, ὑπ.

Αναστάσιος ἐπίσκοπος Ιωτάβης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δόμνος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αρχέλαος ἐπίσκοπος Κωρύκου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Ζωορῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αλέξανδρος ἐπίσκοπος Βαρκούσων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

B

Πελάγιος ἐπίσκοπος Παρνασοῦ, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐγένιος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Τίον ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Επιφάνιος ἐπίσκοπος Ηρακλείας Ποντικῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αβραάμιος ἐπίσκοπος Κρατίας, ὁρίσας ὑπ.

Παῦλος ἐπίσκοπος πόλεως Στεκτορίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

C

Ιωάννης ἐπίσκοπος Καισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αστέριος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Αμαστριν ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ανδρέας ἐπίσκοπος τῆς Πελτηνῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Ελενουπόλεως, ὁρίσας ὑπ.

Ανδρέας ἐπίσκοπος τῆς Πανιτῶν ἤτοι Θεοδοσιουπολιτῶν, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Επιτύγχανος ἐπίσκοπος Γέρμης, ὁρίσας ὑπ.

D

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Γορδηνῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως Φρυγίας Πακατιανῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Αλίνδων, ὁρίσας ὑπ.

Ματθίας ἐπίσκοπος Κύμης, ὁρίσας ὑπέγρ.

Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Κοτένων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Μίρου, ὁρίσας ὑπέγρ.

E

Μακεδόνιος ἐπίσκοπος Βερόζου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μαρκελλος ἐπίσκοπος ' Ανέων, ὁρίσας ὑπέγραψα. ' Αρέων, ἢ Αρχέων

Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς Αλαβλασέων πόλεως, ὁρίσας ὑπ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Μηδαΐου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μαρτύριος ἐπίσκοπος τῆς Βαρατέων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πανταλέων ἐπίσκοπος τῆς Ιουλιανουπολιτῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγρ.

Ζώσιμος ἐπίσκοπος τῆς Αντανδρέων πόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος τῆς Σοφηνῆς τῆς Αρμενίας πρώτης ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λυκῖνος

ANNO CHRISTI 536.

Λυκῖνος ἐπίσκοπος Παταρέων ὁρίσας ὑπέγραψα. A
Παῦλος ἐπίσκ. τῆς Οἰνοανδέων πόλεως ὁρίσας ὑπ.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκ. τῆς Πατρανέων πόλεως ὁρίσας ὑπ.
Τρύφων χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κολβασέων πόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς Τλωέων πόλεως ὁρίσας ὑπ.

Μάγνος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Θεουπολιτῶν καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἐφραιμίου, ἀκολουθῶν τοῖς ὁρισθεῖσι παρὰ τῶν προγεγραμμένων ὁσίων ἡμῶν πατέρων, ἐπὶ τῇ καθαιρέσει Ἀνθίμου τοῦ αἱρετικοῦ, ἀλλότριον αὐτὸν ἔχω τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὑπ. B

Ἡράκλειος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ τῆς Θεουπολιτῶν θρόνου καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἐφραιμίου, ἀκολουθῶν τοῖς ὁρισθεῖσι παρὰ τῶν προγεγραμμένων ὁσίων ἡμῶν πατέρων, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως, ὑπ.

Σαβῖνος διάκονος τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως πληρῶν τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀκολουθῶν τοῖς ὁρισθεῖσι παρὰ τῶν προγεγραμμένων ὁσίων ἡμῶν πατέρων, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως, ὑπέγραψα.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

Reperiuntur plures quoque ſubſcripti in mſſ. codicibus quos evolvi ac nominatim qui ſequuntur: Alexander Colonæ Cappadociæ II. Alexander Paraxiorum nunc Iuſtinianæ civitatis, Allodius Pemanerianus, Andreas Amyzonis, Antonius Calliopolis, Calloas Smyrnæ, Coſmus Andrapolitanus, Davithus Cyreſtiæ *alias* Circiuſianus, Elpidius Ancyræ per legatum, Epictetus Claudiopolis provinciæ Honoriadis, Epiphanius Barathæus Lycaoniæ, Euſebius Canorum provinciæ C Carmaniæ, Flavianus Cotenorum, Ioannes Podaliæ, Hediſtus metropolitanus Cii, Longinus Oreſtanus, Matthias Cymæ, Paulus Naxianus, Photius Corinthi per legatum, Photinus Calchedonis, Soterichus Cæſareæ Cappadociæ per legatum, Stratonicus Syſdiorum, Thalaſſius Nicomediæ, Theodorus Euriæ ſive Evoreæ veteris Epiri, Theodorus Gordiorum, Theodorus Pari inſulæ, Zephyriorum & Amulgiorum Cii, Tryphon Corbaſenus Pamphyliæ, Zacharias Mitylenes.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαβίου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ μιᾶς νοννῶν Ἰουνίων, ἰνδικτιῶνος ιδʹ. ἐν τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλευούσῃ Ῥώμῃ, τῇ Κωνσταντινουπόλει προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ἁγίας δεσποίνης ἡμῶν ἐνδόξου θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους συνεδρευόντων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων, κατὰ εὐσεβῆ κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Σαβίνου τοῦ Κανουσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλανῶν, Ἀστερίου τῆς Σαλερνιτανῶν, Λεοντίου Νολάνων, Ῥουστικοῦ τῆς Φεσουλάνων, Θεοφάνους διακόνου Ῥώμης, Πελαγίου διακόνου Ῥώμης ὄντων τῶν πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας, πρώην μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνόντων παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ πρεσβυτέρας Ῥώμης, Πέτρου τῆς μητροπ. Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, Ἰωάννου E τῆς μητροπ. Βοσπόρου, Θαλασσίου τῆς μητροπ. Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπ. Βερροίας, Ἰωάννου Γαβάλων, Χριστοφόρου Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου, Δαυίθου τοῦ Κιρκησίου, Αἰθερίου Μαριάμμης, Ἀλεξάνδρου Βαρκούσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Ἀνδρέου τοῦ Πανίου, Ἐπιτυγχάνου Γέρμης ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου, Θεοδώρου Γόρδου, Εὐσεβίου Κανόρων ἐπαρχίας Περσαρμενίας, Κυριακοῦ Θεοδοσιουπόλεως ἐπαρχίας Φρυγίας Πακατιανῆς, Ἰωάννου Τραιανουπόλεως ἐπαρχίας Φρυγίας Σαλουταρίας, Κυριακοῦ Σοφιανῆς ἐπαρχίας Ἀρμενίας πρώτης, Κασσίσα τῆς Βελαβιτηνῆς.

Ἐκ δὲ τοῦ εὐωνύμου μέρους Ὑπατίου τῆς μητ. Ἐφέσου, Κωνσταντίνου Ἡρακλείας τῆς Εὐρωπαίων μητρ. Εὐσεβίου

ANNO CHRISTI 536.

[a] Licinius epiſc. Patarenſis, definivi & ſubſ.
Paulus epiſc. [b] Oenandopol. definivi & ſubſ.
Epiphanius epiſcopus Patreopolitanus, definivi & ſubſcripſi.
Tryphon Dei gratia epiſcopus Colbaciopolis, definivi & ſubſcripſi.
Euſtathius epiſc. [c] Neopol. definivi & ſubſ.

Magnus presbyter & prior apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, & legatus ſanctiſſimi patriarchæ Ephræmii, ſequendo definita a ſuprascriptis ſanctis patribus noſtris, ſuper depoſitione Anthimi hæretici, alienum ipſum habeo a ſacerdotali dignitate, & ab ipſo nomine Chriſtianorum, & ſubſcripſi.

Heraclius diaconus & legatus apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, & ſanctiſſimi patriarchæ Ephræmii, ſequens ea quæ definita ſunt a ſupradictis patribus noſtris, *& reliqua ſimiliter*, ſubſcripſi.

Sabinus diaconus ſanctæ reſurrectionis Chriſti Dei noſtri, & legatus Petri ſanctiſ. patriarchæ Hieroſolymorum, ſequendo ea, quæ definita ſunt a ſupradictis ſanctis patribus noſtris, *& cætera ſimiliter*, ſubſcripſi.

ACTIO V.

Poſt conſulatum clariſſimi Flavii Beliſſarii pridie Nonas Iunias, indictione quartadecima, in Deo amata & regia urbe Conſtantinopoli, præſidente autem ſanctiſ. & beatiſſimo domino noſtro œcumenico & patriarcha Menna, in arrio * diitico venerandæ domus ſanctæ & glorioſæ dominæ noſtræ matris Dei & ſemper virginis Mariæ, prope ſanctiſ. D magnam eccleſiam exiſtentis, & a dextra quidem parte conſiſtentibus illi & ſimul audientibus juxta pium juſſum a Chriſto amati & a Deo cuſtoditi Iuſtiniani imperatoris excellentiſſimis & ſanctiſſimis ac Deo amantiſſimis epiſcopis Sabino Canuſii, Epiphanio Aſculanorum, Aſterio Salernitanorum, Leone Nolanorum, Ruſtico Fæſulanorum, Theophane diacono Romano, Pelagio diacono Romano, omnibus quidem ex Italica regione ab apoſtolica ſede nuper miſſis, poſtea autem aſſiſtentibus Agapeto papæ antiquæ Romæ huc advenienti, Petro metropolis Iuſtinianopolis civitatis ſecundæ provinciæ Cappadociæ, Ioanne Boſphori metropol. Thalaſſio metropol. Beryti, Magno metrop. Berrhœæ, Ioanne Gabalorum, Chriſtophoro Porphyreonis provinciæ Phœniciæ maritimæ, Davitho Cyrrheſticæ, Ætherio Mariamniæ, Alexandro * Pagraſorum, Domno Maximianopolis civitatis ſecundæ Palæſtinæ, Andrea Panii, Epityncbano Germæ provinciæ Helleſponti, Theodoro Gordi, Euſebio Canorum provinciæ * Pergami, Dominico Theodoſiopolis civitatis provinciæ Phrygiæ Pacatianæ, Ioanne Traianop. civitatis provinciæ Phrygiæ Salutariæ, Dominico Sophenæ civitatis provinciæ Armeniæ primæ, Caſſiſa Belabitenæ.

A ſiniſtra vero parte Hypatio metr. Epheſ. Conſtantino Heracleæ metrop. Europeorum, Euſebio

[a] Lucianus
[b] Oenoandenſis.
[c] Tloënſis
* dytico, id eſt occidentali.
* Barcuſorum
* Perſarmeniæ.

Cyzici metropol. Thalassio metropol. Nicomediæ, Theagene metropol. Synnadorum, Baccho Antiochenæ metropol. Pisidiæ, Hilariano metropol. Pergæ, Bosporio metropol. Neocæsareæ Ponti Polemoniaci, Paulo metropol. Tyanorum, Acacio metropol. Pessinuntis, Epicteto Claudiopolis civitatis metropol. Honoriadis, Hedisto metropol. Cii, Archelao Corycorum, Ioanne Zoororum, Anastasio Iotapę, Anastasio Zechiorum, Pelagio Parnassio, Abraamio Cratiæ, Alexandro Coloniæ, Paulo Stectorii, Andrea Peltorum, Theodoro Myrorum, Ioanne Cæsareæ Bithyniæ, Eustathio Tiberiopolis civitatis, Leontio Helenopolis civitatis.

Assistentibus illi & simul audientibus Theophane & Pelagio Dei amantissimis diaconis apostolicæ sedis, & Petro & Menna Dei amantissimis notariis, & quibusdam venerabilibus subdiaconis, procuratoribus reliquorum clericorum ejusdem sedis apostolicę qui & comites ibidem fuerunt Agapeti sanctæ memoriæ papæ antiquæ Romę, & Magno presbytero, & Heraclio, diaconis & legatis Ephræmii sanctissimi patriarchæ Theopolitanæ sanctissimæ ecclesiæ, Sabino diacono sanctæ resurrectionis Christi Dei nostri, vices obeunte sanctissimi Petri patriarchę Hierosolymorum, Stephano diacono & legato Soterici sanctissimi episcopi Cæsareæ metropolis Cappadociæ primæ, Caiano presbytero legato Elpidii sanctissimi episcopi Ancyræ metropolis Galatiæ primæ, Dionysio & Callinico diaconis & legatis Photii sanctissimi episcopi metropolis Corinthi: præsente autem & venerabili clero urbis regiæ, Euphemius Dei amantissimus diaconus & primicerius notariorum, dixit: Venerabiles monachi regiæ urbis & quidam ex Theopoli & Hierosolymitani surgentes, supplicationes dederunt piissimo imperatori nostro, & libellos vestræ beatitudini, juxta igitur pium jussum a Deo custoditi imperatoris nostri, conveniente sancta vestra synodo steterunt ante præclarum secretum vestrum, una cum Theodoro spectabili referendario tanquam a serenissimo domino nostro ad vos misso, ferentes oblatas ab ipsis supplicationes, & postulant intromitti, quod nos vobis ad notitiam subjicimus.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Intrent & Theodorus spectabilis referendarius piissimi imperatoris nostri, & venerabiles monachi: & intrarunt. Theodorusque spectabilis referendarius a Deo custoditi domini nostri tribunus & notarius & Marianus Dei amantissimus presbyter & prior domus Dalmatii sanctæ memoriæ & princeps, & qui cum ipso erant venerabiles presbyteri & abbates & monachi, qui & subscripserunt libello, ab ipsis oblato sanctissimo & beatissimo domino archiepiscopo œcumenico & patriarchæ Mennæ, qui sanctissimus archiepiscopus dixit: Dicat secundum primum ordinem Theodorus spectabilis tribunus caussam, pro qua ad nos venit. Theodorus spectabilis tribunus, notarius & referendarius

A τῆς μητροπόλεως Κυζίκου, Θαλασσίου τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας, Θεαγένους τῆς μητροπόλεως Συννάδων, Βάκχου Ἀντιοχείας τῆς μητροπ. Πισιδίας, Ἱλαριανοῦ τῆς μητροπόλεως Πέργης, Βοσπορίου τῆς μητροπόλεως Νεοκαισαρείας Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπ. Τυάνων, Ἀκακίου τῆς μητροπ. Πισσινοῦντος, Ἐπικτήτου Κλαυδιουπόλεως τῆς μητροπ. Ὀνωριάδος, Ἡδίστου τῆς μητροπ. Κίου, Ἀρχελάου Κορύκων, Ἰωάννου Ζωόρων, Ἀναστασίου Ἰωτάβης, Δομετιανοῦ Ζηκχίας, Πελαγίου Παρνασσοῦ, Ἀβραμίου Κρατίας, Ἀλεξάνδρου Κολωνείας, Παύλου τοῦ Στεκτορίου, Ἀνδρέου Πέλτων, Θεοδώρου Μύρου, Ἰωάννου Καισαρείας Βιθυνίας, Εὐσταθίου Τιβεριουπόλεως, καὶ Λεοντίου Ἑλενουπόλεως.

B Συμπαρόντων αὐτῷ καὶ συνακροωμένων, Θεοφάνους καὶ Πελαγίου τῶν θεοφιλεστάτων διακόνων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ Μηνᾶ καὶ Πέτρου τῶν θεοφιλεστάτων νοταρίων, καὶ τινῶν εὐλαβεστάτων ὑποδιακόνων, ἐκδίκων, καὶ λοιπῶν κληρικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, οἳ καὶ συνόντες ἐτύγχανον παραγενομένῳ ἐνταῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης γενομένῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Μάγνου πρεσβυτέρου καὶ Ἡρακλείου διακόνων καὶ ἀποκρισιαρίων, Ἐφραιμίου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου τῆς ἐν Θεουπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνου διακόνου τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, πληροῦντος τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ὁσιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύ-
C μων, Στεφάνου διακόνου καὶ ἀποκρισιαρίου Σωτηρίχου, τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς μητροπόλεως Καππαδοκίας πρώτης, Γαιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀποκρισιαρίου Ἐλπιδίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἀγκύρας τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίου καὶ Καλλινίκου, διακόνων καὶ ἀποκρισιαρίων Φωτίου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως Κορίνθου, παρόντος δὲ καὶ τοῦ εὐλαβοῦς κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως, Εὐφήμιος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ πριμικήριος νοταρίων εἶπεν· οἱ κατὰ τήνδε τὴν βασιλίδα πόλιν εὐλαβέστατοι μοναχοὶ, καί τινες ἐκ τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ Ἱεροσολυμιτῶν ὁρμώμενοι δεήσεις προσδεδώκασι τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ,
D καὶ λιβέλλους τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι. κατὰ κέλευσιν τοίνυν εὐσεβῆ τοῦ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως συνελθούσης τῆς ἁγίας ἡμῶν συνόδου, ἑστήκασι πρὸ τοῦ εὐαγοῦς ὑμῶν σεκρέτου, ἅμα Θεοδώρῳ τῷ περιβλέπτῳ Ῥαιφερενδαρίῳ, οἷα παρὰ τοῦ γαληνοτάτου δεσπότου ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐσταλμένῳ, ἀποκομιζόμενοι τὰς ἐπιδοθείσας παρ᾽ αὐτῶν δεήσεις, καὶ ἀξιοῦσιν εἰσόδου τυχεῖν, καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παριστάμενον.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν. εἰσίτωσαν Θεόδωρός τε ὁ περίβλεπτος Ῥαιφερενδάριος τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ οἱ εὐλαβεῖς μοναχοί. καὶ εἰσῆλθον Θεόδωρός τε ὁ περίβλεπτος Ῥαιφερενδάριος τοῦ θεοφυλάκτου ἡμῶν δεσπότου Τριβοῦνος καὶ νοτά-
E ριος, καὶ Μαριανὸς ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Δαλματίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης καὶ ἔξαρχος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι καὶ ἀρχιμανδρῖται καὶ μοναχοὶ, οἱ καὶ ὑπογράψαντες τῷ ἐπιδοθέντι παρ᾽ αὐτῶν λιβέλλῳ τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ οἰκουμενικῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ Μηνᾷ. ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε, λεγέτω κατὰ πρώτην τάξιν Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος τὴν αἰτίαν, ἐφ᾽ ἧς παραγέγονε πρὸς ἡμᾶς. Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος τριβοῦνος, νοτάριος, καὶ ῥαιφερενδάριος

τοῦ

ANNO CHRISTI 536.

τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν δεσπότου, εἶπε· Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τῆς δευτέρας Σύρων ἐπαρχίας ἀναφορᾷ ἐχρήσαντο περί τινων ἐκκλησιαστικῶν κεφαλαίων, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον καὶ θειότατον ἡμῶν δεσπότην, οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ εὐλαβέστατοι ἀρχιμανδρῖται τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, καί τινες τῶν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, καὶ ὑπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εὐλαβέστατοι μοναχοὶ δεήσεις ἐπιδεδώκασι τῷ καλλινίκῳ ἡμῶν δεσπότῃ θεσπίσαι τε κατηξίωσε τὸ αὐτοῦ κράτος, ταύτας δι' ἐμοῦ ἀποδοθῆναι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ τοῖς ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὁσιωτάτοις ἀνδράσι, καὶ τῇ λοιπῇ ἐνδημούσῃ εὐαγεῖ συνόδῳ, ἀγαγεῖν δὲ παρ' ὑμᾶς καὶ αὐτοὺς τοὺς τὰς δεήσεις ἐπιδεδωκότας, εὐλαβεστάτους ἄνδρας, ἐφ' ᾧ ταύταις ἐντυγχάνοντας ὑμᾶς, πέρας αὐταῖς ἐπιθεῖναι.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· ἀναγινωσκέσθω τὰ παρὰ Θεοδώρου τοῦ περιβλέπτου προκομιζόμενα. Καὶ λαβὼν Διόδωρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τὰς δύο δεήσεις, τήν τε ἐκ προσώπου τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὴν ἐκ προσώπου τῶν μοναχῶν, ἀνέγνω.

Λίβελλος ἐπισκόπων, τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ.

. . . .

. . . .

. . . .

Τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ γαληνοτάτῳ ὅλης τῆς οἰκουμένης μετὰ Θεὸν δεσπότῃ Φλαβίῳ Ἰουστινιανῷ τῷ φιλοχρίστῳ, καὶ αἰωνίῳ Αὐγούστῳ, καὶ αὐτοκράτορι παρὰ Παύλου ἐπισκόπου Ἀπαμείας, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς δευτέρας Σύρων ἐπαρχίας.

ΕΜΕΓΑΛΥΝΕ καὶ νῦν κύριος τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν, ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι, καθὼς γέγραπται, εὐσεβέστατε βασιλεῦ. δικαίως γὰρ τὰ δίκαια διώκοντες, καὶ τὰ ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξα δόγματα τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ὁσημέραι ἀναζητοῦντες καὶ κρατύνοντες κηρύττετε φανερῶς πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις λαοῖς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν βασιλέα τῶν ἁπάντων, καὶ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ τῆς ἁγίας, ἣν τῷ ἰδίῳ αἵματι περιεποιήσατο, λυτρωσάμενος ἡμᾶς ἐκ θανάτου, οὗ ἐπήγαγεν ἡμῖν ὁ ἀλάστωρ διάβολος διὰ τῶν ὑποθηκῶν αὐτοῦ τῶν πονηρῶν, καὶ ἀληθῶς ἔγνωμεν, ὅτι ἐμεγάλυνε κύριος τὴν ἱερὰν ὑμῶν καὶ δικαίαν βασιλείαν, καὶ πάντας τοὺς ἐναντιουμένους, ὑποχειρίους τοῦ κράτους ὑμῶν πεποίηκεν, ὅτι τὴν ἄμωμον καὶ ἁγίαν πίστιν ἐκδικοῦντες, τὸν μὲν σῖτον τὸν καθαρὸν, τουτέστι τὰ ὀρθὰ δόγματα, ὡς θυμίαμα προσφέρετε τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι, τὸ δὲ ἄχυρον πυρὶ ἀσβέστῳ κατακαίετε, φαμὲν δὴ τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς μὴ δεχομένους τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους, ὡς ἕνα ὅρον πίστεως ἀληθοῦς, τήν τε τῶν τιη΄. καὶ τὴν τῶν ρν΄. καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ προτέραν, καὶ ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον, μεθ' ὧν καὶ τὴν τιμίαν καὶ σεβασμίαν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ἀσπαζόμεθα τὴν ὄντως στήλην ὀρθοδοξίας ὑπάρχουσαν, οἵ τινες ἅγιοι ἡμῶν πατέρες πᾶσαν αἱρετικὴν πλάνην καὶ κακοδοξίαν καθελόντες πόῤῥω τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν πεποιήκασι, διδάξαντες ἡμᾶς, γεγεννῆσθαι μὲν ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶναι αὐτὸν ὁμοούσιον κατὰ τὴν θεότητα, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ καὶ αὐτῷ τῷ υἱῷ συμπροσκυνεῖσθαι

A piissimi domini nostri, dixit: Dei amantissimi episcopi secundæ Syriæ provinciæ relationem fecerunt de quibusdam ecclesiasticis capitibus piissimo & divinissimo domino nostro, & non solum ipsi, sed & venerabiles abbates sanctorum monasteriorum regiæ urbis hujus, & quidam ex orientali diœcesi venerabiles monachi Hierosolymæ, dederunt serenissimo domino nostro, & non solum ipsi, sed & venerabiles abbates sanctorum monasteriorum, supplicationes, & statuit imperium ejus ipsas per me tradi vestræ beatitudini, & sanctissimis viris antiquæ Romæ, ac reliquæ præclaræ synodo con- B gregatæ, adducereque ad vos ipsos venerabiles viros, qui supplicationes dederunt, ut in his interpellantes vos ipsis finem imponatis.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Legantur producta a spectabili Theodoro. Accipiensque venerabilis Diodorus diaconus notarius duas supplicationes, alteram quidem ex parte episcoporum, alteram vero ex parte monachorum, legit:

Libellus episcoporum ad imperatorem Justi- C *nianum, a Paulo episcopo Apameæ secundæ Syriæ, continens confessionem fidei orthodoxæ: laudesque imperatoris, & querelas adversus Severum Petrum atque Zoaram.*

Piissimo & serenissimo totius orbis post Deum domino Flavio Justiniano, a Christo amato & semper Augusto imperatori, a Paulo episcopo Apameæ & reliquis episcopis secundæ provinciæ Syrorum.

MAGNIFICAVIT *etiam nunc dominus facere nobiscum, facti sumus lætati,* secundum quod scriptum est, piissime & Christi amantissime imperator. Juste enim justa sectantes, & vera & orthodoxa D dogmata sanctorum patrum quotidie scrutantes, & tenentes, prædicamus aperte omnibus orthodoxis populis Christum Deum nostrum omnium imperatorem, & caput sanctæ ecclesię, quam proprio sanguine acquisivit, redimens nos a morte, quam nobis superinduxit diabolus superbus per maligna monita sua, & vere cognovimus, quod magnificavit dominus sacrum & justum imperium vestrum, & omnes vestros adversantes, vestræ potentiæ subjecit: quoniam sanctam & immaculatam fidem defendentes, purum frumentum, hoc est recta dogmata, sicut incensum offertis ejus bonitati, E paleas autem igne inextinguibili comburitis, hæreticos nimirum, qui non suscipiunt sanctas quatuor synodos, tanquam unam veræ definitionem fidei, primam videlicet CCCXVIII. & aliam CL. patrum, Ephesinamque primam, & sanctam universalem synodum Calchedonensem, cum quibus & venerabilem epistolam sancti Leonis papæ amplectimur, vere columnam orthodoxæ fidei existentem; qui sancti patres nostri omnem hæreticum errorem & opinionem pravam destruentes, longe a sanctis Dei ecclesiis fecerunt, nosque docuerunt filium Dei ex Patre quidem fuisse sine tempore, atque esse ipsi consubstantialem secundum deitatem

ANNO CHRISTI 536.

deitatem, & Spiritum sanctum Patri & ipsi A Filio coadorandum, & conglorificandum, & unam esse Patris & Filii & Spiritus sancti substantiam & deitatem, & in tribus hypostasibus sive personis, novissimis autem diebus ipsum æternum Filium Dei & dominum nostrum incarnatum esse, & hominem factum, natumque ex Spiritu sancto ex Maria vera Dei genitrice, & semper virgine, & esse nobis consubstantialem, ipsumque esse perfectum in deitate, & perfectum in humanitate, duarum naturarum proprietates minime abjicientem, sed in utraque natura cognitum in una persona & B una hypostasi inconfuse, inconvertibiliter, & indivisibiliter, ut inde Nestorii & Eutychis profana & Deo odibilia dogmata potenter ejiciantur, & zizania radicitus extirpentur, quæ per orthodoxas ecclesias seminarunt. Vnde nos quidem insensati, & hominis idololatræ Nestorii divisionem fugientes, confitemur, quod ille negavit, sanctam, intemeratam, & semper virginem, matrem almam domini & Dei nostri Iesu Christi θεοτόκον, Eutychis autem deliri & insipientis prophanum & fatuum dogma anathematizantes penitus, & expellentes differentiam naturarum recognoscimus, & confi- C temur duas naturas post unionem in una hypostasi, in uno Christo Deo nostro, & non sicut fatui Eutychianistæ cum ipsorum præceptore Eutyche & Dioscoro ipsum suscipiente, non recte ante unionem duas naturas dicimus, unam vero post unionem. nam hoc est negare penitus Dei & salvatoris nostri dispensationem, & inconvertibilem incarnationem, quam propter nostram salutem accepit. Qui enim prædicta blasphemant, fatui sunt, & alieni a confessione, quam princeps apostolorum Petrus confessus D est, dicens: *Tu Christus es Filius Dei vivi.* nos autem qui pro vestro pio imperio rogamus, & puri fontis latices orthodoxiæ participamus, ac orthodoxis populis tradimus, hac fide vestram serenitatem coronatam conspicientes, ac exuperantem omnem inimicum & rebellem pii imperii vestri, rogamus ut aversetur curvum in corde, & qui non ex tota & pura mente suscipit recta & irreprehensibilia dogmata prædictorum sanctorum patrum, sed in hypocrisi quidem fictus suscipit sanctas quatuor synodos, & gloriosam epistolam sancti Leonis papæ, propter personarum auctoritatem: E operibus autem negat, nec confitetur bonam & orthodoxam fidem ipsorum, præsertim voces illas, per quas Eutychem insipientem de ecclesia absciderunt, & hunc expellas de vestra pia politia. Dicimus autem Anthimum, Severum, & Petrum anathematizatos. & nunc aversamur, & anathematizamus, & alienos habemus ab orthodoxa communione, hæreticos existentes, & gaudentes super divisione sanctarum Dei ecclesiarum cum quibus prædictum Dioscorum, & qui non recte (sicut dictum est) sapit, Eutychem infamem abjicimus, & anathematizamus. Sic enim tenentes & sapientes de his ipsis per mediocrem epistolam significavimus sanctæ memoriæ archiepiscopo antiquę Romæ Agapeto papæ, qui pro omnium ec-

A καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ μίαν εἶναι πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος τὴν οὐσίαν καὶ τὴν θεότητα, καὶ ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν προαιώνιον υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸν ἡμῶν σαρκωθῆναί τε, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ γεννηθῆναι ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου, καὶ γενέσθαι ἡμῖν ὁμοούσιον, καὶ εἶναι τὸν αὐτὸν τέλειον ἐν θεότητι, καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, τὰς τῶν δύο φύσεων ἰδιότητας, μὴ ἀποβαλλόμενον, ἀλλ᾽ ἐν ἑκατέρα φύσει γνωριζόμενον τὸν αὐτὸν ἐν ἑνὶ προσώπῳ καὶ μιᾷ ὑποστάσει ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ὡς ἐντεῦθεν τὰ Νε- B στορίου καὶ Εὐτυχοῦς βδελυρά τε καὶ θεομισῆ δόγματα κατὰ κράτος ἐκβάλλεσθαι, καὶ ἐκ ῥιζῶν ἀνασπᾶσθαι τὰ ζιζάνια, ἃ ταῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις ἐνέσπειραν. ὅθεν τοῦ μὲν φρενοβλαβοῦς καὶ ἀνθρωπολάτρου Νεστορίου τὴν διαίρεσιν ἀποφεύγοντες, ὁμολογοῦμεν, ὅπερ ἐκεῖνος ἠρνήσατο, τὴν ἁγίαν ἄχραντον καὶ ἀειπάρθενον μητέρα τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ θεοτόκον. Εὐτυχοῦς δὲ τοῦ λήρου καὶ παραφρονος τὸ βδελυρὸν καὶ ἀνόητον δόγμα ἀναθεματίζοντες παντελῶς, καὶ ἐξοστρακίζοντες, τὴν δὲ διαφορὰν τῶν φύσεων ἐπιγινώσκομεν, καὶ ὁμολο- C γοῦμεν δύο φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἀνόητοι Εὐτυχιανισταὶ μετὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν Εὐτυχοῦς, καὶ Διοσκόρου τοῦ δεξαμένου αὐτὸν οὐκ ὀρθῶς πρὸ τῆς ἑνώσεως, δύο λέγομεν φύσεις, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀρνήσασθαι παντελῶς τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος οἰκονομίαν, καὶ ἄτρεπτον ἐνανθρώπησιν, ἣν κατεδέξατο διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. οἱ γὰρ τὰ εἰρημένα βλασφημήσαντες, ἀνόητοι καὶ ἀλλότριοι τῆς ὁμολογίας, ἧς ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ὡμολόγησεν εἰπὼν, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἡμεῖς δὲ οἱ τῆς ὑμετέρας D ὑπερευχόμενοι εὐσεβοῦς βασιλείας, τῆς καθαρᾶς πηγῆς τῶν ναμάτων τῆς ὀρθοδοξίας μετέχοντες, καὶ μεταδιδόντες τοῖς ὀρθοδόξοις λαοῖς, καὶ ταύτῃ τῇ πίστει τὴν ὑμετέραν γαληνότητα στεφανουμένην ὁρῶντες, καὶ νικῶσαν πάντα ἐχθρὸν, καὶ ὑπεναντίον τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν βασιλείας παρακαλοῦμεν ἀποστραφῆναι τὸν ἐν σκαμβῇ καρδίᾳ, καὶ μὴ ἐξ ὅλης καὶ καθαρᾶς διανοίας δεξάμενον τὰ ὀρθὰ καὶ ἀνεπίληπτα δόγματα τῶν εἰρημένων ἁγίων πατέρων, ἀλλ᾽ ἐν ὑποκρίσει μὲν σχηματισάμενον δέξασθαι τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους, καὶ τὴν ἀοίδιμον ἐπιστο- E λὴν τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος διὰ τὸ ἀξιόπιστον τῶν προσώπων, ἔργοις δὲ ἀρνησάμενον καὶ μὴ ὁμολογήσαντα τὴν ἀγαθὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν αὐτῶν, καὶ ἰδικῶς τὰς φωνὰς ἐκείνας, δι᾽ ὧν Εὐτυχῆ τὸν παράφρονα τῆς ἐκκλησίας ἐξέτεμον, καὶ ἀπελάσαι τοῦτον τῆς ὑμετέρας εὐσεβοῦς πολιτείας, φαμὲν δὲ Ανθιμον, Σεβῆρον τε καὶ Πέτρον τοὺς ἀναθεματισθέντας, καὶ νῦν ἀποστρεφόμεθα, καὶ ἀναθεματίζομεν, καὶ ἀλλοτρίους ἔχομεν τῆς τῶν ὀρθοδόξων κοινωνίας, αἱρετικοὺς ὄντας, καὶ χαίροντας ἀεὶ τῇ διαιρέσει τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, μεθ᾽ ὧν καὶ τὸν προειρημένον Διόσκορον, οὐκ ὀρθῶς ὡς εἴρηται δεξάμενον Εὐτυχέα τὸν δυσώνυμον ἀποστρεφόμεθα, καὶ ἀναθεματίζομεν. οὕτω γὰρ ἔχοντες, καὶ οὕτω φρονοῦντες, καὶ τῷ τῆς ὁσίας μνήμης πάπᾳ καὶ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Αγαπητῷ, τῷ ἐπ᾽ εὐεργεσίᾳ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν,

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

κλησιῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβοῦς πολιτείας ἐπιστάντι, καὶ ἀξιωθέντι τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν ἰχνῶν, διὰ μεσιτείας ἐπιστολῆς, περὶ τούτων αὐτῶν ἐγνωρίσαμεν, καὶ ὡς ἡγούμεθα, οὐκ ἔφθασε ταύτην ἀπολαβεῖν προσκληθεὶς ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὃν ὁ κύριος μετέστησεν, ἵνα τὸ πλήρωμα τῆς κατορθώσεως τῇ ὑμετέρᾳ φυλάξῃ γαληνότητι. ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος τῆς δόξης φυλάξαι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ζηλωτὰς, καὶ φύλακας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἣν παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ προλεχθέντες ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καὶ ταῖς ἁγιωτάταις αὐτοῦ ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐφροσύνῃ καὶ νίκῃ τῇ κατὰ τῶν ἐναντίων, προνοουμένους καὶ κυβερνῶντας τὴν ἐγχειρισθεῖσαν ὑμῖν παρὰ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος βασιλείαν.

A clesiarum beneficio, & vestræ religiosæ reipublicæ animum intendebat, ac vestra vestigia sectari meruit: sed ut existimamus, morte præventus, & a Christo Deo nostro evocatus, ipsam non accepit. Transtulit enim ipsum dominus, ut hujus præclaræ actionis complementum vestræ serenitati reservaret. Vos autem dominus gloriæ custodiat pios, & zelotes, & custodes orthodoxæ fidei, quam tradiderunt nobis prædicti sancti patres nostri, toti orbi, & sanctissimis ecclesiis ejus, in pace & lætitia, & victoria contra adversarios, providentes & gubernantes commissum vobis ab ipsius bonitate imperium.

B

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΠΑΥΛΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Απαμείας ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας ἐδεήθην.

Σευηριανὸς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Αρεθούσης ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας ἐδεήθην.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Βαλανεωτῶν ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας ἐδεήθην.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Λαρίσσης ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας ἐδεήθην.

Νόννος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Ρεφανίας ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας ἐδεήθην.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Σελευκοβήλου ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας, ἐδεήθην.

Σέργιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ὑμετέρας Επιφανείας ὑπερευχόμενος τῆς εὐσεβοῦς ὑμῶν καὶ θεοφυλάκτου βασιλείας, ἐδεήθην.

SVBSCRIPTIONES.

PAVLVS miseratione divina episcopus vestræ civitatis Apameæ orator vestri pii & a Deo custoditi imperii supplicavi.

Severianus miseratione divina episcopus Arethusæ vestræ civitatis, orator pii vestri, & a Deo custoditi imperii, supplicavi.

Theodorus miseratione divina episcopus vestræ civitatis Balaneorum orator pii vestri, & a Deo custoditi imperii, supplicavi.

C

Stephanus miseratione divina episcopus vestræ civitatis Larissæ, orator pii vestri, & a Deo custoditi imperii, supplicavi.

Nonnus miseratione divina episcopus vestrę civitatis Raphaneæ orator pii vestri, & a Deo custoditi imperii supplicavi.

Dominicus miseratione divina episcopus vestræ civitatis Seleucobeli, orator vestri pii, & a Deo custoditi imperii, supplicavi.

Sergius miseratione divina episcopus vestrę civitatis Epiphaniæ, orator pii vestri & a Deo custoditi imperii, supplicavi.

Λίβελλος τῶν μοναχῶν καὶ τῶν μοναστηρίων.

. . . .

. . . .

. . . .

Βασιλεῖ θεοφιλεστάτῳ, καὶ πανευσεβεστάτῳ Ιουστινιανῷ αὐτοκράτορι Αὐγούστῳ δέησις καὶ ἱκεσία παρὰ Μαριανοῦ, ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς Δαλματίου τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἐξάρχου τῶν αὐτῶν εὐαγῶν μοναστηρίων, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐνδημούντων ἀπὸ τῆς ὑπὸ τὰ Ιεροσόλυμα ἐρήμου ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, καὶ τῆς δευτέρας Συρίας, καὶ τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ καὶ τριῶν Παλαιστινῶν.

D

Libellus monachorum monasteriorumque Hierosol. & secundæ Syriæ, ex quo petunt dictos hæreticos synodali judicio damnari, omnesque schismaticos de medio tolli,

Dei amantissimo regi & piissimo Iustiniano imperatori Augusto, supplicatio ac deprecatio a Mariano, miseratione divina presbytero, & Abbate domus, & monasterii Dalmatii beatissimi, & primate venerabilium monasteriorum hujus civitatis, & abbatum ipsorum monasteriorum, & eorum qui in ipsam venerunt ab eremo Hierosolymorum abbatum, & monachorum, & illorum de secunda Syria, & sancti montis Sinai, & trium Palæstinarum.

ΤΗΝ ἐν χειρὶ Θεοῦ καρδίαν τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας, οὗ δ' ἂν θέλῃ κλινομένην ὁρῶντες, καὶ διὰ τοῦτο τῶν συνεχόντων πραγμάτων τὴν καλλίστην ὑμῶν πολιτείαν προτιμῶσαν τὴν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν εἰρήνην, καὶ τῶν πιστῶν λαῶν τὴν ἡσυχίαν, εἰκότως θαῤῥοῦμεν παρενοχλεῖν τῷ θεοφυλάκτῳ ὑμῶν κράτει περὶ τῶν κοινῇ πᾶσι Χριστιανοῖς συμφερόντων. διδάσκομεν τοίνυν ὡς εἰσόδου τετυχηκότες περὶ τούτων φανερῶν ἡμερῶν παρὰ τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ, ἐδεήθημεν τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν ἰχνῶν τὸν ἐπιδεδομένον παρ' ἡμῶν λίβελλον τῷ

E

COR vestræ pietatis esse in manu Dei, & quocumque ipse voluerit, inclinari conspicientes, atque idcirco rebus continentibus vestram optimam reipublicę administrationem præferre sanctam ecclesiarum pacem, & fidelium populorum quietem, merito interpellare audemus vestrum a Deo custoditum imperium, pro his, quę communiter universis conferunt Christianis. Supplicamus itaque, sicut cum introitum ante hos proximos dies affecuti fuimus, apud vestram pietatem supplicavimus vestris piis vestigiis, libellum a nobis oblatum sanctissimo

sanctissimo & beatissimo patriarchæ Mennæ suscipi, & canonice agi. Cum igitur pro eisdem supplicemus, sanciat vestra a Deo custodita serenitas, per vestrum pium jussum, ut mittatur ad prædictum beatissimum virum prædictus libellus, factus contra devastantes sanctam Dei ecclesiam; videlicet Severum & Petrum impios, & qui similia his sapiunt, ab Eutyche & Dioscoro Acephalis hæreticis seductos, quorum unus est, qui maxime conturbavit, quod in ipso fuit, sanctam Dei ecclesiam, Zoaras quidam Syrus, irrationabilis, plenus omni insania, & qui nihil aliud ab istis didicit, quam anathematizare sanctos patres nostros, & ipsis communicantes, & decipere venientes ad ipsum ac illegitimos conventus agere, & perperam baptizare, sic supplicamus suscipi, & quæ in ipso insita sunt, canonice ad exitum perduci, convenientibus ad idipsum prædicto patriarcha Menna, & sanctissimis ac Dei amantissimis Romanis, & sancta synodo, quæ in ipsa regia urbe congregata est. Nam hoc assequentes magis, & devotius supplicationes offeremus clementissimo Deo pro vestra pietate, ut donet nobis ad multos annos vestrum pium nomen, & rem, atque vestrum imperium custoditum a divina pace, quæ omnem exuperat intellectum: quod & ipsam impertiat ubique sanctis Dei ecclesiis, ac de medio tollat omnem, non communicantem ipsis, & apostolicæ sedi.

SVBSCRIPTIONES.

MARIANVS miseratione divina presbyter & archimandrita, monasterii Dalmatii, & primas venerabilium monasteriorum hujus regiæ urbis, subscripsi & supplicavi.

Agapetus miseratione Dei presbyter & archimandrita monasterii Dii, deprecatus subscripsi.

Agapius Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii divæ memoriæ Thalassii, supplicavi & subscripsi.

Alexander Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii sancti Abraamii, subscripsi & deprecatus fui.

Theodorus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Iob, subscribens supplicavi.

Eleutherius miseratione divina presbyter & prior sancti Martyris Dominici subscribendo supplicavi.

Dioscorus Dei miseratione presbyter & prior eorum, qui sunt in Olymbrio, subscripsi deprecatus.

Paulus miseratione Dei presbyter & prior Romanorum prope Proinum subscripsi deprecatus.

Cosmas Dei miseratione presbyter & prior sancti præcursoris & baptistæ Ioannis existentis inter illa Studii subscripsi deprecatus.

Lucianus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Romanorum supplicavi, & subscripsi.

Joannes Dei miseratione presbyter & prior monasterii sancti Thomæ apostoli, subscripsi & supplicavi.

Joannes Dei miseratione presbyter &

ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ Μηνᾷ, προσδεχθῆναι, καὶ κανονικῶς πραχθῆναι. ἐπεὶ τοίνυν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν δεόμεθα, θεσπισάτω ἡ ὑμετέρα φιλόθεος γαληνότης, δι' εὐσεβοῦς ὑμῶν κελεύσεως καταπεμπομένης πρὸς τὸν εἰρημένον μακαριώτατον ἄνδρα, τὸν εἰρημένον λίβελλον, τὸν γενόμενον κατὰ τῶν λυμαινόντων τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν· φαμὲν δὴ Σευήρου καὶ Πέτρου τῶν δυσσεβῶν, καὶ τῶν τὰ ὅμοια τούτοις φρονούντων ἀπὸ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καταγομένων Ακεφάλων αἱρετικῶν, ὧν εἷς ἐστὶν ὁ μάλιστα διαταράξας τό γε ἐπ' αὐτῷ τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, Ζωορᾶς τις Σύρος, ἀλόγιστος, πλήρης πάσης ἀνοίας καὶ μανίας, καὶ μηδὲν ἕτερον παρὰ τούτων μαθὼν ἢ ἀναθεματίζειν τοὺς ἁγίους ἡμῶν πατέρας, καὶ τοὺς τούτοις κοινωνοῦντας, καὶ ἀπατᾶν τοὺς πρὸς αὐτὸν παραγινομένους, καὶ παρασυνάγειν, καὶ παραβαπτίζειν, ὡς ἐδεήθημεν προσδεχθῆναι, καὶ κανονικῶς τά γε ἐγκείμενα αὐτῷ πέρας δέξασθαι, συνιόντων κατὰ ταὐτὸν τοῦ τε εἰρημένου πατριάρχου Μηνᾶ, καὶ τῶν ὁσιωτάτων καὶ θεοφιλεστάτων Ρωμαίων, καὶ τῆς ἐνδημούσης κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν ἁγίας συνόδου. τούτου γὰρ τυχόντες μειζόνως καὶ ἐπιτεταγμένως τὰς ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας ἱκεσίας ἀναπέμψομεν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, ἐφ' ᾧ τε δωρηθῆναι ἐπὶ μηκίστοις χρόνοις τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς ὄνομα, καὶ τὴν ὑμετέραν βασιλείαν φρουρουμένην ὑπὸ τῆς πάντα νοῦν ὑπερεχούσης τοῦ Θεοῦ εἰρήνης, καὶ ταύτην χορηγοῦσαν ταῖς ἀπανταχοῦ ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἐκποδὼν ποιουμένην τούτων πάντα τὸν μὴ κοινωνοῦντα ταύταις, καὶ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

ΜΑΡΙΑΝΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Δαλματίου, καὶ ἔξαρχος τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ὑπογράψας ἐδεήθην.

Αγαπητὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Δίου δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Αγάπιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς θείας μνήμης Θαλασσίου ὑπογράψας ἐδεήθην.

Αλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Αβραμίου ὑπογράψας ἐδεήθην.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος, μονῆς Ιὼβ ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ελευθέριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κυριακοῦ ὑπογράψας ἐδεήθην.

Διόσκορος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Ολυμβρίου ὑπογράψας ἐδεήθην.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Ρωμαίων πλησίον τῶν Πρωΐνου ὑπογράψας ἐδεήθην.

Κοσμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ιωάννου, τοῦ ἐν τοῖς Στουδίου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Λουκιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μοναστηρίου τῶν Ρωμαίων ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ιωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ιωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος τῆς

εὐαγοῦς

ANNO CHRISTI 536.

διαγροῖς μονῆς τοῦ ἁγίου καὶ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Εὐφημίου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Δημήτριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Φωκᾶ ὑπογράψας ἐδεήθην.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Τρύφωνος ὑπογράψας ἐδεήθην.

Φωκᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἰωνᾶ, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τῶν Προμότου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Δάδας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος τῶν Καιουμᾶ, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Καλάμου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος τῶν Κώνστα, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Γεννάδιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Κυριακοῦ, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Σύρων ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ἀττικὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Εὐκρατάδων, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Κυρίων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Αἰγυπτίων, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μαρωνίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Τιμόθεος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Αστερίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ζώσιμος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μαξιμίνου ὑπογρ. ἐδεήθην.

Μάρκος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Θεοδώρου, ἀπὸ ἐκσκεπτόρων, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Βέσσων, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Μάρκου ὑπογρ. ἐδεήθην.

Στρατόνικος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Δομετίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Μάρκος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Κυρίκου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἰσαακίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ζώϊλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Θεοδότου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Ξηροκέρκῳ, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Μαρῖνος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Παυλίνου ὑπογρ. ἐδεήθην.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ζηνοβίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ὀλυμπίου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ἰάκωβος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἀβίβου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ἐπιλεγομένης Ἱερουσαλὴμ, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Σαμουὴλ κατὰ τὸν Σκύθην, ὑπογράψας ἐδεήθην, διὰ Ζωτικοῦ διακόνου.

A prior monasterii venerab. S. Michaelis archang. subscripsi & supplicavi.

Dominicus Dei miseratione presbyter & prior sancti monasterii illorum Euphemii, subscripsi & supplicavi.

Demetrius Dei miseratione presbyter & prior illorum Phoca supplicavi, & subscripsi.

Theodorus Dei miseratione presbyter & prior monast. illorum de Tryphone subscripsi & supplicavi.

Phocas Dei miseratione presbyter & prior monasterii de Iona subscripsi & supplicavi.

Stephanus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Promoti subs. & supplicavi.

B Dadas Dei miseratione presbyter & prior monasterii Caiumæ, subscripsi & supplicavi.

Alexander Dei miseratione presbyter & prior monasterii Calami, subscripsi & suppl.

Stephanus Dei presbyter & prior monasterii Consta subscripsi & supplicavi.

Gennadius Dei mis. presbyt. & prior monasterii Dominici, subscripsi & supplicavi.

Dominicus Dei mis. presbyt. & prior monasterii Syriorum, subscripsi & supplicavi.

Atticus Dei miseratione presbyter & prior monast. Eucratadarum, suppl. & subscripsi.

Cyrion Dei miseratione presbyter & prior Ægyptiorum, supplicavi & subscripsi.

C Theodorus Dei mis. presbyter & prior monast. Maronii, subscripsi & supplicavi.

Timotheus Dei mis. presbyter & prior monasterii Asterii, subscripsi & supplicavi.

'Zosimus Dei miseratione presbyter & prior monasterii S. Maximini, suppl. & subscripsi. ' Cosmas

Marcus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Theodori * de Esteptoris, subscripsi & supplicavi. * ex Exceptoribus.

Andreas Dei miseratione presbyter & prior monast. Bessorum, subscripsi. & suppl.

Dionysius Dei miser. presbyter & prior monast. S. Marci, suppl. & subscripsi.

Stratonicus Dei miseratione presbyter & prior S. martyris Dominici, subscripsi & supplicavi.

D Marcus Dei mis. presbyter & prior monasterii S. Cyrici, subscripsi & supplicavi.

Ioannes Dei miser. presbyter & prior monasterii sancti Isaacii, subscripsi & supplicavi.

Zoilus Dei miser. presbyter & prior mon. Theodoti, subscripsi & supplicavi.

Dominicus mis. Dei presbyt. & prior mon. S. Georgii in Xerocerco, supplicavi & subscripsi.

Marinus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Paulini, supplicavi & subscripsi.

E Paulus miseratione Dei presbyter & prior monasterii sancti Zenobii, supplicavi & subscripsi.

Stephanus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Olympii, subscripsi & supplicavi.

Iacobus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Abibi, & subscripsi & supplicavi.

Petrus Dei miseratione presbyter & prior monasterii cognominati Hierusalem, subscripsi & supplicavi.

Paulus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Samuelis juxta Scythen, supplicavi & subscripsi per Zoticum diaconum.

Ioannes

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536. Ioannes Dei miseratione presbyter & A prior, monasterii Theodori in Petra, supplicavi & subscripsi.

Eleutherius Dei miseratione presbyter & prior monasterii Neonis, supplicavi & subscripsi.

Modestus Dei miseratione presbyter & prior monasterii cognominati Lyconum, supplicavi & subscripsi per manus Flaviani
secundarii presbyteri & deuterarii.

Georgius Dei miseratione presbyter & prior monasterii Cyri, supplicavi & subscripsi.

Antonius Dei miseratione presbyter & B prior monasterii sancti patris nostri Eusebii, supplicavi & subscripsi.

Tryphon miseratione Dei presbyter & prior monasterii Manuelis, supplicavi & subscripsi.

Theoctistus Dei miseratione presbyter & prior monasterii sanctæ & gloriosę Dei genitricis semper virginis Mariæ, supplicavi & subscripsi.

Zeno Dei miseratione presbyter & prior monasterii siti in bono agro S. præcursoris & baptistę Ioannis supplicavi & subscripsi.

Paulus Dei miseratione presbyter & prior C monasterii sanctæ Martyris Hermiones siti
lectorarii prope Elebichum, supplicavi & subscripsi per manum Marini lectoris.

Silas Dei miseratione presbyter & prior monasterii Eliæ, supplicavi & subscripsi.

Ioannes Dei miseratione presbyter & prior monasterii Maræ prope Aetiam cisternam, supplicavi & subscripsi.

Basilius Dei miseratione presbyter & prior monasterii S. Simeonis vocati Cyracona deprecans subscripsi.

Theodorus Dei miseratione presbyter & prior monasterii S. Laurentii a me Dei gratia D fundati, supplicavi & subscripsi.

Babylas Dei miseratione presbyter & prior monasterii sanctæ memoriæ Danielis in columna & S. Ioannis baptistæ, & apostoli S. Andreæ, supplicavi & subscripsi.

Polychronius Dei miseratione presbyter & archimādrita monasterii S. Michaelis archangeli in Æthrio, per Anastasium monachum, supplicavi & subscripsi.

Anastasius Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii Romanorum in Petrio, subscripsi & supplicavi.

Andreas Dei miseratione presbyter & prior monasterii Romanorum, supplicavi & E subscripsi.

Elpidius miseratione Dei presbyter & prior monast. Bassiani, supplicavi & subscripsi.

Cosmas Zosimus Dei miseratione presbyter & prior monast. Lycaonum, suppl. & subscripsi.

Polychronius Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii Creticorum, subscripsi & supplicavi.

Ioseph prior sanctæ & gloriosæ semper virginis Mariæ Dei genitricis in Lithostroto, supplicavi & subscripsi per manum Stephani presbyteri, & secundarii mei.

Rhodon Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii Theodori, supplicavi & subscripsi.

Zoticus Dei miseratione presbyter & archimandrita S. Andreæ prope Saturninam portam, supplicavi & subscripsi.

A Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Θεοδώρου ἐν τῇ Πέτρᾳ, ὑπογρ. ἐδεήθην. ANNO CHRIST 536.

Ἐλευθέριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Νέωνος, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Μόδεστος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ἐπίκλην τῶν Λυκαόνων, ὑπογράψας ἐδεήθην, διὰ χειρὸς Φλαβιανοῦ πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου.

Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Κύρου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ἀντώνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐσεβίου, ὑπογράψας B ἐδεήθην.

Τρύφων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μανουηλίου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Θεόκτιστος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Ζήνων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς διακειμένης ἐν καλῷ ἀγρῷ τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὑπογράψας ἐδεήθην.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἑρμιόνης τῆς διακειμένης πλη-
C σίον τοῦ Ἐλεβίχου, ὑπογράψας ἐδεήθην, διὰ χειρὸς Μαρίνου ἀναγνώστου.

Σίλας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἠλίᾳ, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μαρᾶ, πλησίον τῆς Ἀετίου κινστέρνης, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Συμεὼν, ἐπίκλην τῶν Κυρακωνᾶ, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ὑπ' ἐμοῦ χάριτι Θεοῦ συστάσης, ὑπογράψας ἐδεή-
D θην.

Βαβύλας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δανιὴλ τοῦ ἐν τῷ στύλῳ καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, ὑπογρ. ἐδεήθην.

Πολυχρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν τῷ Αἰθρίῳ, δι' Ἀναστασίου μοναχοῦ, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ῥωμαίων τῆς ἐν τῷ Πετρίῳ, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων, δεηθεὶς ὑπέγρ.

E Ἐλπίδιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Βασιανοῦ, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ζώσιμος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Λυκαόνων, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Πολυχρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κρητικῶν, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ἰωσὴφ ἡγούμενος τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς Θεοτόκου, τῆς οὔσης ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, δεηθεὶς ὑπέγραψα, διὰ χειρὸς Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου μου.

Ῥόδων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Θεοδώρου, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ζωτικὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, πλησίον τῆς Σατουρνίνου πόρτης, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Μαρτύριος

ANNO CHRISTI 536.

Μαρτύριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς μονῆς Οὐάλεντος, τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς πλησίον τοῦ Ἀγωγοῦ, δεηθεὶς ὑπ.

Ἡσύχιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου ποιούμενος τὸν λόγον ὑπὲρ πάσης τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμου, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Δομετιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, ποιούμενος τοὺς λόγους ὑπὲρ πάσης τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμου, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Κασιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος λαύρας μονῆς τοῦ μακαρίου Σάββα, ποιούμενος τὸν λόγον ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμου, δεηθεὶς ὑπέγ.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης λαύρας τῶν Πυργίων, ποιούμενος τὸν λόγον ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, δεηθεὶς ὑπ.

Νέσταβος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου· ποιούμενος τὸν λόγον ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμου, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Τερέντιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος τῆς νέας λαύρας, ποιούμενος ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμου, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Τραϊανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος τῶν Πυργίων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν αὐτόθι μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Λεόντιος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς ποιούμενος τὸν λόγον ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον ἁγίων πατέρων δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς αὐτῆς νέας λαύρας, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Πολύευκτος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Νίκων ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Μάμας ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ἰουλιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγρ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπ.

Σαββάτιος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπ.

Μαρτύριος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν δεηθεὶς ὑπ.

A Martyrius miseratione divina presbyter & archimandrita monasterii Valentis S. Ioannis baptistæ, subscripsi, & supplicavi.

Ioannes Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii S. Anastasii prope Agogum, supplicavi & subscripsi.

Hesychius Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii beati Theodosii, faciens sermonem pro omni eremo, quæ sub sancta civitate est subscripsi & supplicavi.

Domitianus miseratione divina presbyter & archimandrita beati Martyrii, faciens sermonem pro omni eremo sub civitate sancta, supplicavi, & subscripsi.

Cassianus miseratione divina presbyter lauræ monasterii Beati Sabbæ faciens sermonem pro omni eremo sub civitate sancta, supplicavi & subscripsi.

Dominicus miser. divina presbyter & archimandrita lauræ Turrium, faciens sermonem pro omnibus, qui in Iordane sunt, supplicavi & subscripsi.

Nestabus miseratione divina presbyter & archimandrita lauræ beati Firmini, faciens sermonem pro eremo, quæ sub sancta civitate est, supplicavi & subscripsi.

Terentius Dei miser. presbyter novæ lauræ faciens sermonem pro eremo, quæ sub sancta civitate est, supplicavi & subscripsi.

C Trajanus Dei miseratione presbyter Turrium de Iordane, & pro omnibus ibidem monachis, supplicavi & subscripsi.

Leontius Dei miseratione monachus & prior proprii monasterii faciens sermonem pro his, qui in eremo sunt, sanctis patribus supplicavi & subscripsi.

Theodorus miser. divina diaconus & monachus novæ lauræ, & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

ʼ Cyricus Dei miser. diaconus & monachus, ejusdem novæ lauræ, & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum deprecatus sum, & subscripsi. ʼ Dominicus.

D Polyeuctus Dei miser. diaconus & monachus monasterii B. Theodosii, & pro omnibus monachis eremi suppl. & subs.

Anastasius Dei miser. diaconus & monachus beati Martyrii, & pro omnibus monachis de eremo Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

Nicon Dei miser. diaconus & monachus beati Theodosii & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

E Mamas Dei miser. monachus beati Martyrii, & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

Iulianus Dei miser. monachus beati Theodosii, & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

Ioannes Dei miser. mona. beati Martyrii, & pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

Sabbatius Dei miser. monachus lauræ beati Sabbæ, & pro omnibus mona. eremi Hierosolymorum, supplicavi & subscripsi.

Martinus Dei miser. monachus novæ lauræ, & pro omnibus eremi Hierosolymorum monachis supplicavi & subscripsi.

ANNO CHRISTI 536.

Basilius Dei misericordia monachus Iordanis, & pro omnibus monachis in Iordane, supplicavi & subscripsi.

Theodorus Dei misericordia monachus lauræ beati Firmini, & pro omnibus monachis de eremo, supplicavi & subscripsi.

Theonas Dei misericordia presbyter & legatus sancti montis Sinai, & eremi Raithu, & sanctæ ecclesiæ Pharan, faciens sermonem & pro omnibus monachis existentibus in prædictis solitariis locis, supplicavi & subscripsi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & monachus lauræ Amniorum campestris, & pro omnibus, qui in campestri sunt, monachis, supplicavi & subscripsi.

Theodorus Dei misericordia diaconus, & monachus monasterii beati Sergii in campestri, pro omnibus, qui in eo sunt, monachis, supplicavi & subscripsi.

Cosmas Dei misericordia monachus & pro omnibus monachis de prima Palæstina, supplicavi & subscripsi.

Strategius Dei misericordia diaconus & monachus, & pro omnibus monasterii secundę Palæstinæ supplicavi & subscripsi.

Salamines Dei miser. presbyter & prior, & pro omnibus monachis & archimandritis tertiæ Palæstinæ, supplicavi & subscripsi.

Helias Dei miser. diaconus & monachus, & pro omnibus, qui in Augustopoli sunt monachis, supplicavi & subscripsi.

Anastasius misericordia divina diaconus & monachus, & pro omnibus monasteriis in Petris tertiæ Palæstinæ, supplicavi & subscripsi.

Photinus Dei misericordia monachus sancti Stephani in Maoza Iamniæ primæ Palæstinæ, & pro omnibus monachis, qui in ea sunt, supplicavi & porrexi.

Ioannes misericordia divina presbyter & monachus, & pro omnibus monasteriis in Aila tertiæ Palęstinæ, supplicavi & porrexi.

Paulus Dei misericordia diaconus & legatus monasterii beati Matonis principalis venerabilium* monasteriorum secundæ Syriæ, faciens sermonem pro omnibus archimandritis & monachis ipsius secundæ Syriæ, supplicavi & porrexi.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: Theodorus spectabilis referendarius, cum adimpleverit ea pro quibus advenit, abeat, libelli vero nobis oblati ab ipsis monachis, legantur. Diodorus religiosissimus diaconus & notarius accepit & legit.

* venerabiles.

Libellus monachorum ad Mennam patriarcham, totamque synodum datus, quo petunt, Severum aliosque hæreticos condemnari.

Per omnia sanctissimo & beatissimo domino nostro Menna, regiæ urbis archiepiscopo & sanctissimis episcopis, qui ex Italorum regione in ipsa convenerunt, ac Deo amantissimis archidiaconis apostolicæ sedis, ac sanctæ episcoporum sanctis. synodo in Christo amatæ civit. congregatæ,

A Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τῆς λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Θεωνᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, καὶ τῆς ἐρήμου Ραϊθοῦ, καὶ τῆς κατὰ Φαρὰν ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ ποιούμενος τοὺς λόγους ὑπὲρ πάντων τῶν ὄντων μοναχῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐρήμοις τόποις, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

B Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς λαύρας τῶν Ἀμνίων τῆς πεδιάδος καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ πεδιάδι μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγρ.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Σεργίου τῆς ἐν τῇ πεδιάδι, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Παλαιστίνῃ μοναχῶν δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Στρατήγιος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ Παλαιστίνῃ μοναχῶν, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

C Σαλαμίνης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ τρίτῃ Παλαιστίνῃ μοναχῶν καὶ ἀρχιμανδριτῶν, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Αὐγουστοπόλει μοναχῶν τῆς τρίτης Παλαιστίνης δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος καὶ μοναχὸς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Πέτραις μοναχῶν τῆς τρίτης Παλαιστίνης δεηθεὶς ὑπέγραψα.

D Φωτεινὸς ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ ἐν Μαωζᾷ Ἰαμνίας πρώτης Παλαιστίνης, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ μοναχῶν, δεηθεὶς ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Αἴλᾳ τῆς τρίτης Παλαιστίνης μοναχῶν δεηθεὶς ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος, καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος, τῆς ἐξαρχούσης τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ Συρίᾳ εὐαγῶν μοναστηρίων, ποιούμενος τοὺς λόγους τῶν ἐν τῇ αὐτῇ δευτέρᾳ Συρίᾳ ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, δεηθεὶς ἐπέδωκα.

E Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε· Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος ῥεφερενδάριος, ἀναχωρείτω, πράξας ἐφ' ᾧ παραγέγονεν, ἀναγινωσκέσθωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμῖν ἐπιδοθέντες λίβελλοι, παρὰ τῶν αὐτῶν εὐλαβῶν μοναχῶν. καὶ λαβὼν Διόδωρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, καὶ νοτάριος, ἀνέγνω.

Λίβελλος μοναχῶν, πρὸς Μηνᾶν πατριάρχην.

. . . .

. . . .

Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς βασιλίδος Μηνᾷ, καὶ τοῖς ἐνδημοῦσιν αὐτῇ ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις τῆς Ἰταλῶν χώρας, καὶ θεοφιλεστάτοις ἀρχιδιακόνοις τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ τῇ ἐνδημούσῃ τῇ φιλοχρίστῳ πόλει τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων συνόδῳ· παρὰ

Μαριανοῦ

ANNO CHRISTI 536.

Μαριανοῦ πρεσβυτέρου καὶ ἀρχιμανδρίτου μονῆς Δαλματίου, καὶ ἐξάρχου τῶν ἁγίων μοναστηρίων, τῆς βασιλίδος πόλεως· καὶ ἀρχιμανδριτῶν τῶν εἰρημένων ἁγίων μοναστηρίων, καὶ τῶν ἐνδημησάντων ἐν αὐτῇ ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν τῆς ὑπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐρήμου καὶ ἀπὸ τῆς δευτέρας Συρίας καὶ τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ, καὶ τῶν τριῶν Παλαιστινῶν.

A *Marianus presbyter, & archimandrita monasterii Dalmatii, & primas venerabilium monasteriorum regiæ urbis, & archimandritæ venerabilium monasteriorum prædictorum, & archimandritæ, qui in ipsa civitate convenerunt, & monachi de eremo, quæ sub Hierosol. est, & de secunda Syria, & sancto monte Sinai, ac de tribus Palæstinis.*

ΤΗΣ ἐπὶ Ἀνθίμῳ κρίσεως πληρωθείσης, καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ψήφου παρ' ὑμῶν τῶν ἁγιωτάτων δικαίως ἐξενεχθείσης, ὅτι καὶ περὶ τοὺς θείους κανόνας ἡμαρτηκὼς ἑάλω, καὶ τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογῆσαι δόγματα μέχρι τέλους ἠπείθησεν, B εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, τῷ διὰ τῆς σπουδῆς τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως τὸν ἱερὸν ὑμῶν σύλλογον εἰς τὸ ἓν συναγαγόντι, ἵνα καθαρίσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν, καὶ παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ὡς ἀεὶ, ἔνδοξον μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων αἱρετικῶν ζιζανίων. καὶ ἦν μὲν ἡμῖν δι' εὐχῆς τῷ ἰδίῳ σχολάζοντας ἐπαγγέλματι, τούτῳ καὶ μόνῳ προσανέχειν ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν περιισταμένων διακοπτομένους· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μισόκαλος δαίμων, ὁ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ ἐποφθαλμιῶν ἐπιτήδεια ὄργανα εὑρὼν Σευῆρον καὶ Πέτρον, δι' αὐτῶν ταράττων τὴν εἰρήνην τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν οὐ παύεται. τούτου χάριν καὶ περὶ αὐτῶν ἐν C τοῖς παρ' ἡμῶν ἐπιδεδομένοις λιβέλλοις τῷ ἐν ἁγίοις πάπᾳ Ἀγαπητῷ, τοῖς καὶ ἀναγνωσθεῖσιν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, κατὰ τὴν προτέραν σύνοδον, καὶ ἐν τῇ προσδοθείσῃ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ δεήσει, τῇ καταπεμφθείσῃ τῇ ὑμῶν ἁγιωσύνῃ παρὰ τῆς αὐτοῦ εὐσεβείας, διὰ Θεοδώρου τοῦ περιβλέπτου ῥαιφερενδαρίου διακομίσαντος καὶ τὴν αὐτοῦ εὐσεβῆ κέλευσιν προστάττουσαν τῇ ἁγίᾳ ὑμῶν συνόδῳ περὶ πάντων τῶν περιεχομένων ἐν τῇ δεήσει, ὑμᾶς διασκοπῆσαι, διεξήλθομεν μέρος τι. οὐ γὰρ οἷόν τε πάντα τὰ παρ' αὐτῶν τὰ ὅμοια τούτοις φρονούντων ἀπὸ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου καταγομένων ἀκεφάλων αἱ- D ρετικῶν, κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει, καὶ ἐν ἑτέραις πόλεσι τολμηθέντα καὶ τολμώμενα. οὗτοι γὰρ ὥσπερ μικρὰ λογισάμενοι τὰ ἤδη παρ' αὐτῶν τολμηθέντα, καὶ ἀνατολὴν πᾶσαν διαταράξαντες, καὶ παντοίοις ἀνθρωπίνοις αἵμασι καταμολύναντες ὁσίων καὶ ἑτέρων ἀνδρῶν, φιλονεικοῦσι πάντως καὶ τήνδε τὴν βασιλίδα πόλιν τοιούτοις περιβαλεῖν, εἴπερ ἰσχύσουσι, κακοῖς, ἅπερ βουλόμενοι συντόμῳ λόγῳ ἀνακεφαλαιώσασθαι, οὐκ ἴσμεν τί πρῶτον ἢ τί ὕστερον διηγησόμεθα, ἢ τί σιωπήσαντες ὡς βραχύ τι, καὶ ὡς μεῖζον φανερώσομεν, πάντων τῶν παρ' αὐτῶν δραμα- E τουργηθέντων κατὰ σύγκρισιν ὁμοτίμων, καὶ οὐδενὸς καθ' ἑτέρου τὴν ὑπεροχὴν ἔχειν δυναμένου. τί γὰρ εἴπωμεν; τὰ τῶν δικαίων αἵματα, ὧν αἱ χεῖρες αὐτῶν πλήρεις; ἀλλὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς, οὓς κατὰ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων τὰ μιαρὰ αὐτῶν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν στόματα, καὶ μάλιστα κατὰ τῆς ἁγίας ἐν Καλχηδόνι συνόδου, καὶ τοῦ μακαρίου πάπα Λέοντος· ἀλλὰ τὰ σχίσματα τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν πιστῶν λαῶν τὰ σκάνδαλα; ἀλλὰ τοὺς συνωθισμοὺς, οὓς κατὰ τῶν θεοφίλων ἀρχιμανδριτῶν καὶ ὁσίων ἀρχιερέων εἰργάσαντο, πλῆθος ἀνδρῶν αὐτοῖς περισοιχίσαντες,

CVM judicium adversus Anthimum finem acceperit, & sententia contra ipsum a vobis sanctissimis juste lata sit, eo quod circa divinos canones peccare deprehensus est, & dogmata ecclesiæ catholicæ usque in finem confiteri abnuit, gratias agimus Deo, qui per studium piissimi imperatoris nostri sacrum cœtum vestrum in unum congregavit, ut mundaret ecclesiam suam, & ipsam sibi in perpetuum adscisceret gloriosam, non habentem maculam, neque rugam, vel aliquid hujusmodi hæreticorum zizaniorum. Et erat quidem nobis in votis, ut propriæ professioni vacantes, huic soli attenderemus, & a nemine eorum, qui exterius circumsistunt, interpelaremur: veruntamen quia dæmon, qui bonum odit hominum, bonis semper invidens, organa propria inveniens Severum scilicet & Petrum, per ipsos pacem sanctarum Dei ecclesiarum perturbare non cessat, hujus rei gratia, & de ipsis in libellis a nobis sanctissimo papæ Agapeto oblatis, & coram vestra beatitudine in prima synodo lectis, nec non & supplicatione piissimo imperatori nostro data, & vestræ sanctitati remissa ab ipsius pietate per Theodorum spectabilem referendarium, qui & piam ipsius jussionem attulit mandantem sanctę vestræ synodo, ut omnia contenta in supplicatione consideret, idcirco partem eorum quamdam narrabimus. Non enim possibile est, omnia, quæ ab ipsis, & iis qui similia istis sapiunt, ab Eutyche, & Dioscoro Acephalis hæreticis descendentibus contra sanctam Dei ecclesiam in hac regia urbe, & aliis civitatibus præsumpta sunt, & attentantur, percurrere. Hi enim tanquam parva putantes ea, quæ ab ipsis jam præsumpta fuere, totum orientem perturbarunt: & humano sanguine sanctorum & ceterorum virorum se coinquinantes, elaborant omnino, ut hanc regiam urbem hujusmodi malis involvant, si prævalebunt; quæ si compendiose sermone recensere voluerimus, quid prius, vel quid posterius enarrabimus: vel quid, uti breve, silentio pertranseamus, aut quid, uti majus, patefaciamus, cum omnia ab ipsis perpetrata æqualia sint, & unum alterum non excedat. Quid ergo dicemus? Iustorum sanguinem, quo manus eorum plenæ sunt, vel excommunicationes, quas contra sanctos ecclesiæ doctores, impura eorum ora protulerunt; & maxime adversus sanctam Calchedonensem synodum, & beatum papam Leonem: sed & schismata sanctarum ecclesiarum, ac fidelium populorum scandala, sed & impetus in Dei dilectos archimandritas, & in sanctos sacerdotes fecerunt, constipantes eos

Ephes. 5.

ANNO CHRISTI 536.

virorum multitudine, ut excommunicationes adversus sanctos repeterent. Insuper etiam confessiones, in scriptis continentes anathematizationes adversus prædictos patres, quas in necessitate omni extorsione immittentes quibusdam, qui sub ipsis erant sacerdotes, ab eis afferebant: quando quidem alter Theopolitarum, alter vero Apamæ ecclesiarum thronum illicite, ac contra omnem sacrum canonem subripuerunt, & contaminaverunt, licet neque in monachos vel clericos canonice ordinati, hanc dignitatem adepti sint. Verum quid dicemus? an sanctorum digitos confractos, quibus altaria circumdabant & ad ipsa veluti ad locum aliquem intemeratum confugiebant propter prædictorum homicidia, unde extracti a viris homicidis, violentæ morti traditi sunt, & in ipsis locis venerabilibus ab ipsa immanitate, & crudelitate ordinati, non valentes discernere sanctum locum a prophano? Tacemus & suffocatricis manus impositiones ipsorum prophani, & falsi sacerdotis, & pro mortuo vivente super ordinandis verba invocationis proferentes, non ex divina gratia, sed de ventre vana dicentes, ac de terra loquentes: tacemus & carceres, & vincula, & adversus venerabilia monasteria die noctuque latrocinia, insidias, ac rapinas in ipsis, ac devotorum violentas jugulationes: tacemus & insidias in viis contra sanctos factas & ipsorum sanguinis innocentis ad spersionem, cum divino zelo moti, ad septa claustri sancti Symeonis iter facerent, communis visitationis gratia, propter persequentes ecclesiam, & pro his, qui movebantur ab istis. Congregabant enim multitudinem iniquorum latronum Iudæorum, & immittebant in illos honorabiles viros. itaque istorum inhumani ministri, ad stationem missi, insidiabantur prædictis sanctis viris, & in prætereuntes ipsos de insidiis surgentes, irruebant repente in eos, & eorum caniciem non veriti, opus gladii in ipsos fecerunt, circa 350. numero existentes, eorumque membra in via disperserunt, non tradentes sepulturę illorum venerabiles reliquias, neque ipsorum tuguriis parcentes ad ignominiam fidelis populi, inferentes, & tunc dierum opus Iudæorum. Nec mirum si hujusmodi immania sacrificia dæmonibus, quibus serviebant, reddebant, & maxime Severus, ut pote qui Gentilem superstitionem nondum abjecit. Illorum enim erant discipuli, de quibus David clamat, dicens: *& sacrificaverunt filios suos, & filias suas dæmonibus, & effuderunt sanguinem innocentem, filiorum & filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan: & infecta est terra in sanguine, & contaminata est in operibus eorum, & adulterati sunt in adjuventionibus suis.* Quisnam nescit eorum vitam turpem admodum & sceleftam ab ineunte ætate esse & dæmonibus proclivem & quod in veneficiis Severus deprehensus est in civitate Berytiorum dæmonibus serviens, & hujusmodi calumniam fugere volens, finxit transponere ac fingere diabolicam opinionem suam, & venire (ut dicebat) ad baptismum in Tripoli in adorabili

Theopolis prius Antiochia dicta est Niceph. XIV. 34.

Hæreticorũ improbitas & ferocia.

A ἵνα τοὺς κατὰ τῶν ἁγίων ἀναθεματισμοὺς ἀπαιτήσωσιν; ἀλλὰ τὰς ἐγγράφους ὁμολογίας περιεχούσας ἀναθέματα κατὰ τῶν εἰρημένων ἁγίων πατέρων, ἅς περ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ καὶ πάσῃ στρεβλώσει ὑποβάλλοντες τινὰς τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἀρχιερέων, ἐκομίσαντο παρ' αὐτῶν, ἡνίκα ὁ μὲν τῆς Θεουπολιτῶν ἐκκλησίας· ὁ δὲ τῶν τῆς Απαμείας, ἀθέσμως καὶ παρὰ πάντα ἱερὸν κανόνα, ὑφήρπασαν, καὶ κατεμόλυναν, τό γε ἐπ' αὐτοῖς, θρόνον, καίτοιγε οὐδὲ εἰς μοναστὰς ἢ κληρικοὺς τελέσαντες κανονικῶς, τούτου τυχεῖν ἠξιώθησαν. ἀλλὰ τί εἴποιμεν; τοὺς συγκλασθέντας δακτύλους τῶν ἁγίων,
B οἷς περιεῖχον τὰ θυσιαστήρια, ὡς ἐπί τινα τόπον ἄσυλον, ἐπ' αὐτὰ καταφυγόντες, διὰ τὴν τῶν εἰρημένων μιαιφονίαν, ὅθεν ἐξελκόμενοι ὑπὸ ἀνδρῶν ἀνηλεῶν, βιαίῳ θανάτῳ παρεδίδοντο· ἢ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σεβασμίοις τόποις ὑπὸ τῆς τούτων μιαρίας διεχειρίζοντο, μὴ δυναμένων τόπου διαφορὰν διακεῖναι ἁγίου τε καὶ κοινοῦ; σιωπῶμεν τὰς ἀπὸ νεκρᾶς χειρὸς ἐπιθέσεις τοῦ βδελυκτοῦ καὶ ψευδοῦς αὐτῶν ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ ζῶντος ἐπὶ τοῖς χειροτονουμένοις ῥήματα ἐπικλήσεως προϊεμένους οὐκ ἐκ θείας χάριτος, ἀλλ' ἐκ κοιλίας κενολογοῦντας, καὶ ἀπὸ γῆς φθεγγομένους· σιωπῶμεν τὰ δεσμωτήρια καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ τὰς κατὰ τῶν ἁγίων μοναστηρίων νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν λῃστρικὰς ἐφόδους καὶ ἁρ-
C παγὰς τῶν ἐν αὐτοῖς, καὶ τῶν ἀσκουμένων τὰς βιαίας σφαγὰς, σιωπῶμεν τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς κατὰ τῶν ἁγίων ἐνέδρας, καὶ τὸ ἐκχυθὲν αὐτῶν ἀθῷον αἷμα, ὅτε ζήλῳ θείῳ κινηθέντες τὴν πορείαν ἐπὶ τὴν μάνδραν αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Συμεὼν ἐποιήσαντο κοινῆς χάριν σκέψεως τῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν παρὰ τούτων κινουμένων. συλλέξαντες γὰρ πλῆθος παραινόμων λῃστῶν Ιουδαίων, ἐπαφῆκαν τοῖς τιμίοις ἐκείνοις ἀνδράσιν, ἐφ' ᾧ ἀποσταλέντες οἱ ἀπάνθρωποι τούτων ὑπηρέται ἔνεδρον τοὺς εἰρημένους ὁσίους ἄνδρας, κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ παριοῦσιν αὐτοῖς ἐπαναστάντες ἐκ τοῦ λόχου, καὶ αἰφνιδίως ἐπελθόντες, καὶ μηδὲ τὴν πολιὰν αἰδεσθέντες, ἔργον μαχαίρας τούτους
D ποιησάμενοι, περὶ τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντας, διέσπειραν αὐτῶν τὰ κῶλα κατὰ τὴν λεωφόρον, μηδὲ ταφῇ παραδεδωκότες τὰ τίμια ἐκείνων λείψανα, μηδὲ τῶν σκηνῶν αὐτῶν φεισάμενοι πρὸς ἀτιμίαν τοῦ πιστοῦ λαοῦ οἱ τὸ μιαρὸν τῶν Ιουδαίων ἔργον καὶ τότε ἐπαγόμενοι. καὶ οὐ θαυμαστὸν εἰ τοιαύτας ἐπεδίδουν τοῖς ὑπ' αὐτῶν θεραπευομένοις δαίμοσιν ἀνθρωποθυσίας, καὶ μάλιστα Σευῆρος, οὔπω καὶ τήμερον τὴν Ελληνικὴν ἀποθέμενος δεισιδαιμονίαν. ἐκείνων γὰρ ἦσαν μαθηταὶ, περὶ ὧν ὁ Δαβὶδ βοᾷ λέγων, καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις καὶ ἐξέ-
E χεαν αἷμα ἀθῷον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χαναὰν, καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι, καὶ ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν. τίς γὰρ οὐκ ἐπίσταται τὸν ἐκ νέας κομιδῇ ἡλικίας αἰσχρὸν καὶ μυσαρὸν αὐτῶν βίον, καὶ δαίμοσιν προσανακείμενον, καὶ ὅτι ἐπὶ μαγγανείαις Σευῆρος ἁλοὺς κατὰ τὴν Βηρυτίων ὁ τῶν δαιμόνων θεραπευτὴς, καὶ τὴν ἐκ τούτου κατηγορίαν διαφυγεῖν βουλόμενος ἐσχηματίσατο μεταπίθεσθαι τὴν δαιμονικὴν αὐτοῦ δόξαν, καὶ προσιέναι, ὥς φησιν αὐτὸς, τῷ βαπτίσματι κατὰ τὸν ἐν Τριπόλει προσκυνητὸν οἶκον

ANNO CHRISTI 536.

μιαρίας

ANNO CHRISTI 536.

οἶκον τοῦ ἁγίου καὶ καλλινίκου μάρτυρος Λεοντίου, καὶ μήπω τῶν ἐν τοῖς βαπτιζομένοις ἡμερῶν τελεσθεισῶν, ὡς εἶδεν ὁ τὴν ἀλήθειαν πρὸς μικρὸν ὑποκρινόμενος, ὅτι πάλιν προφανῶς ἐπὶ τὸν ἀρχαῖον τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοῦ δόξης ἔμετον ὑποστρέφειν οὐ δύναται, δι' ἑτέρας ὁδοῦ εἰς τὸ σπουδαζόμενον καταντᾷ. ἀρνεῖται γὰρ εὐθὺς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τὸν τοῦτον βαπτίσαντα, καὶ προσχωρεῖ τοῖς τὰ Εὐτυχοῦς φρονοῦσιν Ἀκεφάλοις αἱρετικοῖς, καὶ αἱρέσεως καὶ ἀσεβείας καταγώγια καλῶν τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ οἴκους· διὰ τούτου ἀθετῶν, ὅπερ φησὶν εἰληφέναι βάπτισμα, ὥστε ἐπ' αὐτοῦ πληρωθῆναι τὸ προφητικὸν λόγιον, ὅ B φησιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀπηλλοτριώθησαν ἀπὸ μήτρας, ἐπλανήθησαν ἀπὸ γαστρὸς, ἐλάλησαν ψευδῆ, θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως. ὅτι δὲ καὶ ταύτην ὑπεκρίνατο τῶν Ἀκεφάλων τὴν θρησκείαν, ἐκ τῶν ἐφεξῆς πρόδηλον ἅπασι γέγονε. προεστὼς γὰρ τοῦ κατ' αὐτὸν Ἀκεφάλων τμήματος, καὶ τὸ λεγόμενον ἑνωτικὸν οὐ προσιέμενος, ἀλλὰ κενωτικὸν αὐτὸ καὶ διαιρετικὸν καλῶν, καὶ ἀναθεματίζων ἐν ἰδίοις αὐτοῦ συγγράμμασιν, ἐπειδὴ καιρὸν ἔσχεν ὑφαρπάσαι τὸν τῆς Θεουπολιτῶν εὐαγῆ θρόνον, εἰρωνεύεται πάλιν ἐξ ἀντιστρόφου τοῦτο δέχεσθαι τὸν Ἀλεξανδρείας πρόεδρον ὑποκρινόμενος, καὶ C Πέτρον ὃν καλοῦσι Μόγγον, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ αὐτοῦ ἑνωτικοῦ τὸν τῆς Ἀλεξανδρέων ὑφαρπάσαντα θρόνον, ἐν τοῖς ἱεροῖς τῆς Θεουπολιτῶν ἐκκλησίας τίθησι διπτύχοις καταλιπὼν πάντας τοὺς ἀποπλανηθέντας παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ, καὶ διδαχθέντας παρ' αὐτοῦ διὰ Πέτρου ὀφείλειν ἀπορρήγνυσθαι τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας. ἐμμένει δὲ οὐδὲ τούτοις καθάπαξ. γνώμη γὰρ ἦν αὐτοῦ θορύβοις κινεῖν, καὶ μηδέποτε ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἵστασθαι. πῶς γὰρ οἷόν τε ἦν τὸν μὴ διὰ πίστιν Χριστιανικὴν ἀγωνιζόμενον, μὴ τοῦτο μόνον πραγματεύεσθαι D τὸ διαταράττειν ἐκ πάσης προφάσεως ἀεὶ τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας; τοιγαροῦν καὶ τὸν Ἴβηρα Πέτρον κατὰ ταυτὸν δέχεται· κοινωνεῖ δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀκεφάλοις, ὡς ἐνόμισεν ἀπεσχισμένους τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, ἧς τὴν ἕνωσιν ἀσπάζεσθαι τότε προσεποιεῖτο, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται. πρὸς τούτοις δὲ πᾶσιν, οὐδὲν ἦν αὐτοῦ πρὸς τὸ τῆς συνεχοῦς παραβασίας ἐμπόδισμα. τὴν γὰρ ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἐφ' ἑκάστης ὡς εἰπεῖν ἀναθεματίζειν τολμῶν, ἐκοινώνει ταύτῃ τῇ κατὰ Καλχηδόνα ἁγίᾳ συνόδῳ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἔχων διπτύχοις. ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἐπὶ κακῷ δεξα- E μένη αὐτοὺς τῶν Ἀλεξανδρέων πόλις διέφυγε τοὺς αὐτῶν θορύβους, ἐφ' ἑαυτῆς γὰρ ἡσυχάζουσαν, ὅπως ποτὲ καὶ διέκειτο, ταύτην εὑρόντες, εἰς ἀναστροπὴν τελείαν κατέστησαν, προσθέντες αὐτοῖς τμήματα, καὶ κατ' ἀλλήλων τὸν ἐκεῖσε λαὸν κινήσαντες, ὥστε καὶ ἐμφυλίους γενέσθαι πολέμους, καὶ πολλῶν μὲν οἴκων γενέσθαι καύσεις, πολλῶν δὲ ἀνθρώπων αἵματα χυθῆναι, καὶ τούτοις, μόλις ποτὲ φυγῇ τὰς ἐπὶ τούτοις ποινὰς διαφυγεῖν. οὗπερ ἐκεῖνοι διαμαρτόντες, ἀναθέματι λοιπὸν αὐτοὺς καθυπέβαλον, καὶ ἑτέραις πλείοσιν ἐπ' ἐκκλησίας ἀραῖς, αἱρετικοὺς καὶ αὐτοὶ δικαίως ἀποκαλοῦντες, ὡς περιγενέσθαι αὐτοῖς ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ κρίσεως, τὸ, εἰς βόθρον ἐμπεσεῖν, ὃν εἰργάσαντο, καὶ ἐπιστρέψαι τὸν πόνον αὐτῶν εἰς κεφαλὴν αὐτῶν.

A domo sancti & serenissimi martyris Leontii, & nondum perfectis diebus his, quibus baptizabatur, postquam vidit (veritatem paululum simulans) perspicue, quod rursus ad antiquum Gentilis opinionis suæ vomitum reverti non poterat per aliam viam ad id, quod studebat, pervenit. Nam negavit statim ecclesiam, & eum, a quo baptizatus est, & processit ad Acephalos hæreticos, qui ea, quæ Eutychis sunt, sapiunt: vocansque sanctas Dei domos diversoria hæresis & impietatis, reprobans propter hoc baptismum, quem dicit se B accepisse, ut & in ipso impleretur propheticus sermo, qui de hujusmodi dicit: *Alienati sunt a vulva, erraverunt a vulva, locuti sunt falsum, furor ipsis ad similitudinem serpentis.* Psal. 57. Quod autem & ipsam Acephalorum religionem simulaverit, ex sequentibus omnibus manifestatum fuit. præsidebat enim suæ Acephalæ sectæ, quod unitivum dicitur, non admittens, sed novativum ipsum & divisivum appellans, & in suis propriis conscriptionibus anathematizans. Cumque tempus habuit subripiendi venerabilem sedem Theopolitarum, rursus cavillatur hoc ex averso se recipere, fingens C & fallens præsulem Alexandrinum Petrum; quem Moggum vocant, quique tempore ipso unionis Alexandrinorum sedem surripuerat, in sacris diptychis Theopolitanæ ecclesiæ ponit derelinquens omnes, qui ab ipso in eo decepti erant, & docti ab ipso fuerant, per Petrum oportere sejungi ab ecclesia Alexandrina. nec vero in his omnino permansit. statuerat enim tumultus movere, nec aliquando in ipsis stare. quomodo enim possibile erat non propter fidem Christianam certantem, non hoc solum D negociari, ut ex omni occasione semper perturbaret sanctam Dei ecclesiam? Iterum ergo & Petrum Iberum eodem tempore suscipit, & communicat ceteris hereticis, postquam putavit abscissos eos ab ecclesia Alexandrina, cujus unionem amplecti finxit, sicut superius dictum est. post hæc autem omnia, nullum fuit ipsi impedimentum ad continuam transgressionem, eamdem sanctam Calchedonensem synodum quotidie (ut ita dicam) anathematizare præsumit, & communicantes illi, cum multos episcoporum, qui in ipsa Calchedonensi synodo sancta convenerant, & qui sub ipso erant, in sa- E cris diptychis, id est, commemorationibus, habeat. Verum & Alexandrina civitas quæ ipsos in malo suscepit, nunquid evitavit ipsorum tumultus? Nam illam invenientes in seipsa quiescentem, ut aliquando disposita fuit, in extremam desolationē redegerunt, apponentes ipsis divisiones, & in seipsum ibi populū cōcitantes, ut & bella civilia fierent, multæ domus incenderentur, multorumque hominum sanguis effunderetur, & ipsi quidem vix aliquando fuga pœnas his facinoribus debitas evitarunt: quod cum illi efficere non potuissent, illos anathemati submiserunt, & cæteris pluribus ecclesiæ maledictionibus, hæreticos & ipsos merito appellantes, ut ipsis ex Dei judicio veniat illud: *In foveam ceciderunt, quam operati sunt, & convertatur dolor* Psal. 7. 4.

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

eorum in caput ipsorum. Cum enim omnem ecclesiam inique anathematizare ausi sint, merito ab omni ecclesia anathematizati sunt. Multa quidem & alia ausi sunt, quæ & toti orienti nota sunt, idcirco nos timorem istorum fugientes, & vestræ beatitudinis cœtum veriti, ac venerabilem habitum vestrum; turpes istorum actus silentio pertransimus. Cum autem sic miserabiliter (ut prædictum est) orientem & Alexandriam divexarint, ad hanc etiam regiam urbem pervenerunt, qui ab istis & similibus istis decepti sunt tanquam præcursores illorum malitiæ existentes, ac ipsis viam sceleris sternere studentes, & post illos rursus Petrus, deinceps autem post Severus, qui & privatas domos, ecclesiasque Dei, ac ipsum reipublicæ statum (quantum in ipsis est) devastare non cessarunt, & prava conventicula ac illegitima baptismata palam & cum omni impudenti audacia publice ac privatim præsumentes, intromittentes autem seipsos, & pecuniariarum rerum inventioni terrorem & divitias non paucas ex hoc apud multarum domos sibiipsis acquisierunt: per quæ animas quidem simpliciorũ deceperunt, cautorum autem animas attonitas reddiderũt; animas vero ad pecunias, vel gloriam, sive delicias inclinatorum in fraudem illexerunt. Insuper etiam intrantes domos, captivas ducebant animas hominum & mulierum non firmatas: & non solum spiritualiter, verum etiam corporaliter ipsas corrumpebant, in foveam impietatis & luxus immergentes: Verum quid de his sermonem extendere attinet, cum omnes qui totum orbem incolunt, noverint nefarias actiones prædictorum hæreticorum Acephalorum, Severi ac Petri, ac ipsorum diras injustitias ac blasphemias & animas homicidiis gaudentes? Ista enim manifeste ostẽdunt ea quæ in antiqua Roma, quando sanctæ memoriæ Hormisda illam apostolicam sedem regebat, & ea quæ in hac regia urbe, & Theopoli, atque Hierosolymis facta sunt, & conscripta sunt acta atque monumenta. Nam & illorum scelestam vitam omnibus annunciant, & perpetuas ac indissolubiles excommunicationes, quibus prædicti percussi sunt, propter prohibitas ipsorum actiones, quas operati sunt, quarum illos pudere oportuit, & dicere montibus: *Cadite super nos, & adoperite nos:* vel in profundis terræ infodi, & putare mortem meliorem vita præsente, eo quod ipsi soli ultra omnes hæreticos perpetuis ac indissolubilibus excommunicationibus percussi sint: quod non fecerunt, sed in pessimis, tanquam in honestis, gloriantes, irruperunt (ut dictum est) in hanc civitatem, & unus quidem de die in diem impietati addit, iniquitatem in altum loquens, & adversus sanctos patres insurgens, ipsorum recta dogmata dilaniat, & blasphemat. Petrus vero easdem proferens blasphemias, omni turpi ac scelerato conatui seipsum immittere non recusat, Deum habens ventrem, & luxuriam sequentem ipsum, & gloriam in confusione sua, & in alto graviter confidens, in publicum prodit, publicans omnibus suam impudentiam, & his, qui sequuntur, & qui præcedunt omnes

Luc 23.

A πᾶσαν γὰρ ἐκκλησίαν ἀδίκως ἀναθεματίσαι τολμήσαντες, ὑπὸ πάσης ἐκκλησίας αὐτοὶ δικαίως ἀνεθεματίσθησαν. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα τετολμήκασιν· ἃ τινὰ πᾶσίν ἐστι τοῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐγνωσμένα, διόπερ ἡμεῖς τὸν ὄγκον τούτων φεύγοντες, καὶ αἰδοῖ τῆς τῆς ὑμετέρας μακαριότητος συλλόγου, καὶ τοῦ καθ᾽ ὑμᾶς διαγοῦ σχήματος τὰς αἰσχρὰς τούτων πράξεις ἀπεσιωπήσαμεν· οὕτω δὲ οἰκτρῶς, ὡς προείρηται, τήν τε ἀνατολὴν καὶ Ἀλεξάνδρειαν διαθέντες, καταλαμβάνουσι καὶ τὴν βασιλίδα ταύτην πόλιν, οἱ παρὰ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων ἀποπλανηθέντες πρόδρομοι ὥσπερ τῆς ἐκείνων κακίας ὑπάρχοντες, καὶ προομαλίσαι
B αὐτοῖς τὴν τοῦ μύσους ὁδὸν ὀφείλοντες, καὶ μετ᾽ ἐκείνους πάλιν, Πέτρος, ἐφεξῆς δὲ τούτοις καὶ Σευῆρος, καὶ τοὺς δὲ ἰδιωτικοὺς οἴκους, τάς τε ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὴν τὴν πολιτείαν, ὅσον γε τὸ ἐπ᾽ αὐτοῖς, λυμαινόμενοι οὐκ ἐπαύσαντο, καὶ παρασυνάξεις, καὶ παραβαπτίσματα προφανῶς, καὶ μετὰ πάσης ἀναιδοῦς παρρησίας δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, τολμῶντες, παρεμβάλλοντες δὲ ἑαυτοὺς καὶ μεσιτείᾳ χρηματικῶν πραγμάτων, φόβον καὶ πλοῦτον οὐ τὸν τυχόντα ἐκ τούτου καὶ ἐκ πολλῶν οἴκων ἑαυτοῖς περιεποιήσαντο· δι᾽ ὧν τὰς μὲν τῶν ἀκεραιοτέρων ψυχὰς ἐξηπάτησαν, τὰς δὲ τῶν δεινοτέρων κατεκτύπησαν, τὰς δὲ τῶν πρὸς χρήματα, ἢ δόξαν, ἢ τρυφὴν κεκλιμένων,
C ὑπέσυραν· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐνδύνοντες εἰς οἰκίας, αἰχμαλωτίζουσι ψυχὰς ἀστηρίκτους ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ οὐ μόνον ψυχικῶς, ἀλλὰ δὴ καὶ σωματικῶς ταύτας διαφθείροντες, τῷ τῆς ἀσεβείας καὶ ἀσελγείας βαράθρῳ ἐγκατορύττουσι· καὶ τί δεῖ περὶ τούτων τὸν λόγον ἐπεκτείνειν, πάντων τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπισταμένων, τὰς ἀνοσίους πράξεις τῶν εἰρημένων Ἀκεφάλων αἱρετικῶν, καὶ Σευήρου, καὶ Πέτρου, καὶ τὰς μιαρὰς αὐτῶν καὶ ἀθέους καὶ βλασφήμους, καὶ φόνοις χαιρούσας ψυχάς; ταῦτα γὰρ φανερῶς δείκνυσι τά τε ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, ἡνίκα ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Ὁρμίσδας, τὸν ἀποστολικὸν ἐκεῖνον διεῖπε θρόνον, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ ἐν Θεουπόλει, καὶ ἐν Ἱεροσο-
D λύμοις πραχθέντα καὶ συστάντα ὑπομνήματα, τὸν μυσαρὸν ἐκείνων βίον ἅπασι διαγγέλλοντα, καὶ τοὺς αἰωνίους καὶ ἀλύτους ἀναθεματισμούς, οἷς βέβληνται οἱ εἰρημένοι, διὰ τὰς ἀπηγορευμένας αὐτῶν πράξεις, ἃς εἰργάσαντο, ἐφ᾽ οἷς ἐγκαλύπτεσθαι ὀφείλοντες, καὶ λέγειν τοῖς ὄρεσι, πέσατε ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ καλύψατε ἡμᾶς, ἐν τοῖς βάθεσι τῆς γῆς ἐγκατορύττεσθαι καὶ κρείττονα τῆς παρούσης ζωῆς τὸν θάνατον ἡγεῖσθαι, διὰ τὸ μόνους αὐτοὺς τῶν πάντων αἱρετικῶν αἰωνίοις καὶ ἀλύτοις ἀναθέμασιν ὑποβεβλῆσθαι. τοῦτο
E μὲν, οὐκ ἐποίησαν, ὡς ἐπὶ σεμνοῖς δὲ τοῖς αἰσχίστοις ἐγκαυχώμενοι, εἰσέφρησαν ὡς εἴρηται τῇδε τῇ πόλει, καὶ ὁ μὲν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τῇ ἀσεβείᾳ προστίθησιν, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλῶν, καὶ τῶν ἁγίων κατεξανιστάμενος πατέρων, καὶ τὰ τούτων ὀρθὰ διασύρων, καὶ βλασφημῶν δόγματα. ὁ δὲ Πέτρος τὰ αὐτὰ βλασφημῶν, καὶ παντὶ αἰσχρῷ καὶ μυσαρῷ ἐγχειρήματι ἑαυτὸν παρεμβάλλειν οὐ παραιτούμενος, Θεὸν ἔχων τὴν κοιλίαν, καὶ τὴν ἑπομένην ταύτῃ ἀσωτίαν, καὶ τὴν δόξαν ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτοῦ, ἐφ᾽ ὕψους τε στιβαρῶς καθήμενος, πρόεισι δημόσια ἐμπομπεύσων πᾶσι τὴν αὐτοῦ ἀναίδειαν, καὶ ὑπὸ τῶν παρεπομένων καὶ προπεμπόντων πάντας τοὺς παρατυγχάνοντας

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

νοντας συνωθῶν, πᾶσιν ἑαυτὸν δυνατὸν ἐπιδείκνυσθαι διὰ τούτου βούλεται. ὦ τίς Ἱερεμίας θρήνοις πάθεσιν ἐξισοῦν δυνάμενος τὰ ἡμέτερα θρηνήσει κακά; μᾶλλον δὲ τὴν ἡμετέραν ῥᾳθυμίαν; ὅτι τοιοῦτον ἔχοντες ὀρθόδοξον βασιλέα, καὶ διαπύρῳ ζήλῳ τὴν ὀρθὴν περιέποντα πίστιν, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ὡσεὶ κόρην ὀφθαλμοῦ φυλάττειν προθυμούμενον, παρασιωπῶμεν καὶ ἀνεχόμεθα, οὕτως αἰσχρῶς καὶ ἀναιδῶς πολιτευομένους ὁρῶντες, καὶ μετὰ πάσης παῤῥησίας τοὺς εἰρημένους ἀνοσίους Ἀκεφάλους; ἐφ' οἷς ἀλγοῦντες οὐ ξενιζόμεθα μὲν, ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου προδιδαχθέντες, ὅτι πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, ὁρῶντες τούτοις οὕτως ἀναιδῶς παῤῥησιαζομένους, τῆς δὲ ἀσφαλείας τῶν πιστῶν πάντων, μηδὲν ἔμπροσθεν τίθεσθαι ὑμᾶς, καὶ τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα πιστεύοντες, καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐξαπατηθέντων παρ' αὐτῶν, καὶ τοῦ στηριγμοῦ τῶν ἔτι καὶ νῦν σαλευομένων διὰ τῆς ἐκείνων ἑτεροδιδασκαλίας, προνοεῖσθαι πεπεισμένοι, καὶ μάλιστα διὰ μνήμης ὑμᾶς φέρειν εἰδότες τὸ προηγορευμένον φοβερὸν κριτήριον τῷ ἕνα τῶν σμικρῶν σκανδαλίζοντι, ὃ καὶ πρὸ ἡμῶν πάντως σκοπήσετε τὸ τῷ κοινῷ συμφέροντι λυσιτελοῦν. ἐπειδὴ τὰ μέγιστα ὡς οὐδέποτε οἱ ἄλλοι αἱρετικοὶ, ἢ ἐν ἄλλοις καιροῖς, κατὰ πάντα ἐλυμήναντο τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, οὗτοί τε καὶ οἱ τὰ ὅμοια φρονοῦντες, τοῦτο παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἐνορκοῦμεν, εἰ καὶ τολμηρόν τι ποιοῦμεν, κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς σωτηρίας καὶ νίκης τοῦ πιστοτάτου καὶ Χριστιανικωτάτου ἡμῶν βασιλέως· καὶ τῷ Θεῷ διὰ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ πίστιν πεφιλημένου, ἐξακολουθοῦντας τῇ ἀποφάσει τοῦ ὁσίου καὶ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς, ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τοῖς τὸν ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως τὸν ἀρχιερατικὸν διακοσμήσασι θρόνον· καὶ τοῖς μακαριωτάτοις πατριάρχαις Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρχιερεῦσι, πρότερον μὲν, τῷ κατὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν παρὰ τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνδρῶν, προενεχθέντι κρίματι, καὶ ἀναθέματι ἀρτίως, καὶ πρὸ τοῦδε, τούτῳ καὶ ὑμᾶς ὑποβαλεῖν, κατ' ὄνομα πᾶσι φανερούντων καὶ ἀναθεματιζόντων ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἑκάστου ὑμῶν Σεβῆρον, καὶ Πέτρον, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντας, καὶ μὴ μεταγνόντας, ἀλλ' ἐπιμένοντας τῇ ἐκείνων πλάνῃ, καὶ τὰ ἀσεβῆ Σεβήρου συγγράμματα, καὶ τοὺς ταῦτα δεχομένους, καὶ τοὺς τούτων συμμύστας· ὥσπερ ἐπὶ Νεστορίῳ καὶ Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς ποιεῖν εἰώθατε. τοῖς λαοῖς παραδιδόντας, διδάσκοντες τούτους διὰ τοῦ ἀναθέματος παντὶ τῶν ἐκείνων θανατηφόρον ἰὸν ἀποστρέφεσθαι, εὐθύς τε ἅμα πᾶσιν ἡμῖν πρὸς τὰ ἴχνη τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως δραμεῖν, καὶ διδάξαι τὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν πάντα μὲν τὰ παρακολουθήσαντα, δυσωπῆσαι δὲ τὴν αὐτοῦ ἡμερότητα ἐκεῖνα πρᾶξαι, ἅπερ ἡ φιλόχριστος αὐτοῦ καὶ θεία ψυχὴ ἐφ' ἑκάστης ποιεῖν πέφυκεν ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, καὶ τὴν αὐτοῦ θεοφύλακτον βασιλείαν ἀτάραχον καὶ ἀνενόχλητον διαφυλάττειν, καὶ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐξονομασθέντας, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντας, ἐξελάσαι τῆσδε τῆς πόλεως, καὶ παῦσαι τὰς γινομένας παρασυνάξεις, καὶ παραβαπτίσματα, καὶ ταραχὰς, ἀλλὰ

A qui occurrunt contrudens, omnibus se ipsum potentem ostentare per hoc vult. Ah quis Hieremias fletus passionibus adæquare valens, nostra plorabit mala, imo vero nostram negligentiam, quoniam cum talem habeamus orthodoxum imperatorem, ferventi zelo orthodoxam fidem foventem, ac pacem sanctarum Dei ecclesiarum sicut pupillam oculi custodire cupientem, conticemus, & sustinemus, videntes prædictos hæreticos Acephalos ita turpiter & impudenter, ac cum omni audacia conversantes? super quos dolentes, non quidem miramur ab apostolo premoniti, quoniam maligni & 2. Tim. 3.
B seductores homines sunt in pejus proficientes, errantes, & in errorem mittentes. Cum itaque nos videamus hos ita impudenter & cum audacia agere, & vos securitate omnium fidelium, nihil antiquius habere: credentes & persuasi piissimum imperatorem nostrum conversioni ab ipsis deceptorum, & confirmationi eorum, qui adhuc moventur per illorum contrarias doctrinas, providere: & maxime cum sciatis nos mente versare prænuntiatum terribile judicium scandalizanti Matth. 18.
unum de pusillis, quodque ante nos considerabitis, quod communi expedit utilitati: cum etiam maxime sicut nunquam, vel alii hæretici, vel in aliis temporibus isti, & qui
C similia istis sapiunt per omnia, sanctam Dei ecclesiam devastent: hoc rogamus vos, immo vero adjuramus (quanquam paulo audacius quiddam faciamus) per magnum Deum & salvatorem nostrum Iesum Christum, & per salutem ac victoriam piissimi & Christianissimi imperatoris nostri, ac Deo propter suam rectam fidem dilecti, ut nos sequentes sententiam sancti ac apostolici viri archiepiscopi antiquæ Romæ, & eos, qui hujus regiæ urbis pontificalem sedem ornaverunt, ac beatos patriarchas Theopoleos & Hierosolymorum, ceterosque pontifices, primum quidem condemnationi adversus ipsos hæreticos, a prædictis sanctis viris prolatæ, & anathemati modo, sicut & ante,
D vos subjiciatis Severum & Petrum, quilibet vestrum nominatim coram Deo & hominibus manifestando & anathematizando, & eos, qui similia istis sapiunt, & non agunt pœnitentiam, sed in illorum errore permanent, atque etiam impia Severi dogmata & scripta, & qui ea suscipiunt, nec non & istorum sectatores, quemadmodum in Nestorio & Eutyche ac Dioscoro, ceterisque hæreticis facere consuevistis tradendo populis, ac ipsos docendo, ubique aversari illorum mortiferum venenum, statimque una nobiscum ad pedes piissimi ac a Deo custoditi imperatoris nostri currere velitis,
E & ipsius pietatem docere omnia quidem, quæ sequuta sunt, ipsiusque mansuetudinem exorare, ut illa faciat, quæ ipsius divina & a Christo amata anima quotidie suapte natura facere solet pro pace sanctarum Dei ecclesiarum, & ut ipsius a Deo custoditum imperium quietum ac imperturbatum custodiat, & eos, qui a nobis denominati sunt, & qui similia istis sapiunt, de hac civitate expellat, & cessare faciat illegitima conventicula, quæ fiunt, & illegitima baptismata, & turbationes, insuper

etiam

ANNO CHRISTI 536.

Niceph. XVII. 9. hist. eccl.

A etiam & Zoaram Syrum quemdam inconsideratum ejusdem vomitus & veneni cum ipsis existentem, oramus ejusdem condemnationibus submitti, qui omni injustitia & arrogantia plenus est, & nihil aliud didicit, quam quod ab illis accepit, anathema scilicet adversus sanctos patres nostros, & his communicantes, atque cogere ad ipsum venientes ut hoc faciant, & illegitima conventicula, & illegitima baptismata innovare, ac tumultus in sanctis Dei ecclesiis commovere: ipsos denique istos, ceterosque in diversis domibus ac suburbiis latentes, de hac civitate tanquam feras quasdam expellat, B & ad locum ipsis convenientem condemnet, cum noluerint in civitatibus, quæ secundum leges sub ipsius pietate gubernantur, modeste & pacifice vivere, neque ibidem se ipsos facere meliores ex ineffabili & diuturna patientia ab ipso ostensa, & cura ac honore misericordissimi imperatoris nostri, qui illorum salutem procuravit, sed ipsius excellentissimam clementiam spernentes, hac se indignos exhibuerunt, & in tantam amentiam & arrogantiam proruperunt, quantum & honorati fuerunt, & licenter omnia facere permissi sunt: Vtque generalem constitutionem ubique mittat ad C sanctos pontifices & ad magistratus interdicentem omnia prædicta fieri, & quæ hoc sanciat, ut domus & suburbia, in quibus hujusmodi conventicula fiunt, adjudicentur sanctissimis regionis illius ecclesiis. Nam leges imperiales sanciunt omnem locum & rem, in quo & per quam, sive per errorem, sive secundum veritatem sacrum aliquid celebratum est, ad sanctas Dei ecclesias pertinere: & hoc vobis divina scriptura exposuit, quando Moses Dei famulus divinitus edoctus, statuit ut thuribula non sacerdotalia in ædificationem templi venirent, D quoniam etsi alienus fuit ignis, tamen in ipsis obtulerunt, & sacerdotale munus obierunt sibi prohibitum Dathan & Abiron, & synagoga Core, qui tunc contra sacerdotium & prophetam ac Deum impudenter insurgebant, quemadmodum & isti falsi sacerdotes, ad impietatem se ipsos mercede conducunt, & veri antichristi in domos intrarunt, & aliena altaria erexerunt, & baptisteria ædificaverunt in contrarium veri altaris & sancti lavacri. Sanciri autem & hoc supplicamus ac petimus a pio ipsius imperio, ut omnia impia scri- E pta Severi contra sanctam Calchedonensem synodum, & beatum Leonem ubicumque inveniantur, igni tradantur. Hoc enim & Manetis & Nestorii lucubrationibus impiis fieri piæ constitutiones sanciunt. Ea vero, quæ canonice facta sunt super dictas personas, oramus vestram beatitudinem & sacrum vestrum cœtum, ut inquiratis a considentibus vobiscum, & a sanctissimis Romanis, & a venerabilibus notariis apud vos existentibus, insuper etiam & a Dei amantissimis viris legatis diœcesis orientis, ut his patefactis, vestra beatitudo & sancta synodus vobiscum sedens, exequatur diffinita contra ipsos a sanctissimis patribus nostris, qui prædictas pontificales sedes ornaverunt, & ut anathematizet prædictos Severum &

Num. 16.

A μὴν καὶ Ζωορᾶν τινὰ Σύρον ἀλόγιστον, τῆς αὐτῶν ἐμέτου, καὶ ἰοῦ τυγχάνοντα, δυσωποῦμεν ὑπαχθῆναι τούτοις πάσης ἀγνοίας καὶ ἀλαζονείας, πλήρη ὄντα, καὶ μηδὲν ἕτερον μαθόντα, ἢ ὃ παρέλαβε παρ' ἐκείνων· τὸ κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἀνάθεμα, καὶ τῶν τούτοις κοινωνούντων, καὶ τὸ τοὺς πρὸς αὐτὸν παραγινομένους, τοῦτο ποιεῖν ἀναγκάζειν, καὶ παρασυνάξεις, καὶ παραβαπτίσματα καινοτομεῖν, καὶ θορύβους ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ κινεῖν ἐκκλησίαις, αὐτούς τε τούτους, καὶ τοὺς ἄλλους ἐμφωλεύοντας ἐν διαφόροις οἴκοις καὶ προαστείοις τῆσδε τῆς πόλεως, ὥσπερ τινὰ θηρία ὑπεξαγαγεῖν καὶ τῷ πρέποντι B αὐτοῖς τόπῳ καταδικάσαι· οἷα μὴ βουληθέντας ἐν ταῖς ὑπὸ τῆς αὐτοῦ εὐσεβείας εὐνομουμέναις πόλεσι σωφρόνως καὶ ἡσύχως διάγειν, μηδὲ ἐνταῦθα γινομένους κρείττους ἑαυτῶν γενέσθαι ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ ἐπιδειχθείσης ἀφάτου καὶ χρονίας μακροθυμίας, καὶ θεραπείας, καὶ τιμῆς τοῦ εὐσπλάγχνου ἡμῶν βασιλέως τὴν ἐκείνων σωτηρίαν πραγματευσαμένου, ἀλλὰ τῆς ὑπερβαλλούσης φιλανθρωπίας ὑπεριδόντας ἀναξίους ταύτης πεφηνέναι, καὶ εἰς τοσοῦτον ἀπονοίας καὶ ἀλαζονείας ἀρθῆναι, εἰς ὅσον καὶ τετίμηνται, καὶ ἀδεῶς πάντα πράττειν παρακεχώρηνται, γενικήν τε διάταξιν πανταχοῦ καταπέμψαι πρός τε τοὺς ὁσίους ἀρχιερεῖς, καὶ πρὸς τοὺς C δημοσίους ἄρχοντας, πάντα τὰ εἰρημένα γίνεσθαι ἀπαγορεύουσαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο θεσπίζουσαν, ὥστε τοὺς οἴκους καὶ τὰ προάστεια, ἐν οἷς αἱ τοιαῦται παρασυνάξεις γίνονται, προσκυροῦσθαι ταῖς κατὰ τόπον ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις. καὶ γὰρ οἱ βασιλικοὶ νόμοι θεσπίζουσι πάντα τόπον καὶ πρᾶγμα, ἐν ᾧ καὶ δι' οὗ, εἴτε κατὰ πλάνην, εἴτε κατὰ ἀλήθειαν ἱερόν τι ἐπετελέσθη, ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ προσήκειν ἐκκλησίαις· καὶ τοῦτο ἡμῖν εἰσηγεῖται ἡ θεία γραφή, ὅτε Μωσῆς ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων τὰ οὐχ ἱερατικὰ πυρεῖα εἰς κατασκευὴν τῶν τοῦ ναοῦ προσχωρῆσαι θεόθεν διδαχθεὶς ἐνομοθέτησεν, ἐπειδὴ καὶ εἰ ἀλλότριον πῦρ, ὅμως γοῦν ἐν αὐτοῖς D προσήνεγκαν, καὶ ἐτέλεσαν τὴν ἀπηγορευμένην ἐν αὐτοῖς ἱερατικὴν λειτουργίαν Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν, καὶ ἡ συναγωγὴ Κορὲ οἱ τότε τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ προφήτου καὶ τοῦ Θεοῦ ἀναισχύντως κατεξαναστάντες καθάπερ νῦν οὗτοι πρὸς ἀσέβειαν ἑαυτοὺς ἐκμισθοῦντες ψευδώνυμοι ἱερεῖς, καὶ ἀληθεῖς ἀντίχριστοι τοῖς οἴκοις ἐπεισῆλθον, καὶ ἀλλότρια ἤγειραν θυσιαστήρια, καὶ καταβαπτιστήρια ᾠκοδόμησαν ἐξεναντίας τοῦ ἀληθινοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας. θεσπίσαι δὲ καὶ τοῦτο ἱκετεύομεν τὸ αὐτοῦ εὐσεβέστατον κράτος, πάντα τὰ κατὰ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, καὶ τοῦ μακαρίου E Λέοντος Σευήρου ἀσεβῆ συγγράμματα· ὅπου δήποτε εὑρισκόμενα πυρὶ παραδίδοσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ τοῖς Μάνεντος καὶ Νεστορίου ἀσεβέσι συγγράμμασι γίνεσθαι, εὐσεβεῖς διατάξεις διαγορεύουσι. τὰ δὲ κανονικῶς πραχθέντα ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις προσώποις, δυσωποῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα καὶ τὸν ἱερὸν ὑμῶν σύλλογον ἐπιζητῆσαι παρά τε τῶν συνεδρευόντων ὑμῖν καὶ ὁσιωτάτων Ῥωμαίων, καὶ τῶν προσκαρτερούντων ὑμῖν θεοσεβεστάτων νοταρίων, ἔτι μὴν, καὶ τῶν τὰς ἀποκρίσεις ποιουμένων θεοφιλεστάτων ἀνδρῶν τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, ὡς ἂν τούτων φανερῶν γινομένων, ἐξακολουθῆσαι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν συνεδρεύουσαν ὑμῖν ἁγίαν σύνοδον τοῖς ὁρισθεῖσι κατὰ αὐτῶν παρὰ τῶν τοὺς εἰρημένους πατριαρχικοὺς θρόνους κατακοσμησάντων ἡμῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἀναθεματίσαι τοὺς εἰρημένους Σευῆρον καὶ Πέτρον,

ANNO CHRISTI 536.

Πέτρον, καὶ τοὺς τούτων ἀκολούθους, καὶ τοῦ αὐτῶν φρονήματος ὑπάρχοντας, καὶ μάλιστα τὸν μνημονευθέντα Ζωορᾶν, ὡς ἐπίσης τούτων ἢ καὶ πλεῖον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διαταράξαντα, καὶ καθόλου πάντα ἐκκήρυκτον γενόμενον ὑπό τε τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, καὶ πάσης ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ θέλοντα τούτοις ἀκολουθῆσαί τε καὶ κοινωνῆσαι.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Μαριανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Δαλματίου, καὶ ἔξαρχος τῶν σεβασμίων μοναστηρίων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἀγαπητὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Δίου, δεηθεὶς ὑπέγραψα.

Ἀγάπιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Θαλασσίου, ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀβραμίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἰὼβ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἐλευθέριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κυριακοῦ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ὀλυμπίου, ἐπέδωκα.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Σύρων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Τρύφωνος, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Κώνστα ὑπογράψας διὰ χειρὸς Ἰακώβου ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰουλιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κοσμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Διόσκορος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ὀλυμβρίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Δημήτριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Φωκᾶ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Εὐφημίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Καλαμίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Φωκᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἰωνᾶ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

A Petrum, & istorum sequaces, quæ ipsius sunt sapientes, & maxime Zoaram, qui in tantum sicut isti, vel etiam amplius ecclesiam Dei perturbavit, & qui per omnia abdicatus fuit ab apostolica sede, & a tota sancta catholica & apostolica ecclesia; & qui non vult istos sequi, & eis communicare.

SVBSCRIPTIONES.

Marianvs miseratione Dei presbyter & archimandrita dicti monasterii sancti Dalmatii, & primas venerabilium monasteriorum hujus imperialis civitatis, B subscripsi & tradidi.

Agapetus divina misericordia presbyter & archimandrita monasterii Dii, subscripsi & supplicavi.

Agapius Dei misericordia presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memoriæ Thalassii, subscripsi & tradidi.

Alexander Dei misericordia presbyter & archimandrita monasterii sancti Abraam, subscripsi & tradidi.

Theodorus Dei misericordia presbyter & archimandrita monasterii Iob, subscripsi & dedi.

C Eleutherius Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Martyris Dominici, subscripsi & tradidi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior Olympii, subscripsi & tradidi.

Dominicus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Syriorum, subscripsi & tradidi.

Theodorus misericordia divina presbyter & prior monasterii Tryphonis, subscripsi & tradidi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Consta subscripsi per manus Iacobi, & porrexi. D

Paulus Dei miseratione presbyter & prior monasterii Romanorum subscripsi & porrexi.

Iulianus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Romanorum, subscripsi & porrexi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. apostoli Thomæ, subscripsi & porrexi.

Cosmas Dei misericordia presbyter & prior sancti præcursoris & baptistæ, subscribens porrexi. E

Dioscorus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Olymbrii, subscripsi & dedi.

Demetrius Dei misericordia presbyter & prior monast. de Phoca, subscr. & porrexi.

Dominicus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Euphemii, subscripsi & porrexi.

Alexander Dei misericordia presbyter & prior monasterii Calamii, subscripsi & porrexi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Michaelis archangeli, subscripsi & porrexi

Phocas Dei misericordia presbyter & prior monasterii de Iona, subscripsi & porrexi.

Anno Christi 536.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii de Promoto subscripsi & porrexi.

Dadas Dei misericordia presbyter, & prior monasterii de Cajuma, subscripsi & porrexi.

Gennadius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Dominici, subscripsi & porrexi.

Cyrion Dei misericordia presbyter & prior monasterii Ægyptiorum, subscripsi & porrexi.

Theodorus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Maronii, subscripsi & porrexi.

Dionysius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Marci, subscripsi & porrexi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii Theodori in Petra, subscripsi & porrexi.

Eleutherius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Neonis, subscripsi & porrexi.

Zoilus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Theodoti subscripsi & porrexi.

Timotheus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Asterii, subscripsi & porrexi.

Marcus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti * Dominici subscripsi & porrexi.

* Cyrici

Andreas Dei misericordia presbyter & prior monasterii sanctæ Dei genitricis Bessorum, subscripsi & porrexi.

Dominicus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Georgii in Xerocero, subscripsi & porrexi.

Paulus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sanctorum Petri & Pauli, & sancti Martyris Sergii & Bacchi, subscripsi & porrexi.

Atticus Dei misericordia presbyter & monachus Eucratadarum, subscripsi & porrexi.

Stratonicus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti martyris Dometii, subscripsi & porrexi.

Marcus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Theodori* de Esteptoris, subscripsi & porrexi.

* ex Exceptoribus.

Zosimus Dei misericordia presbyter monasterii sancti Maximini, subscripsi & porrexi.

Paulus Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Zenobii, subscripsi & porrexi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii Isacii, subscripsi & porrexi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii Abibi, subscripsi & porrexi.

Georgius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Cyri, subscripsi & porrexi.

Paulus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Samuelis in Scythi, per Zoticum diaconum subscripsi.

Petrus Dei misericordia presbyter & prior monasterii quod dicitur Hierosolymorum, subscripsi & porrexi.

Anno Christi 536.

A Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Προμότου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Δάδας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Καιοῦμα ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Γεννάδιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Κυριακῆς ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κυρίων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Αἰγυπτίων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Μαρωνίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Διονύσιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Μάρκου ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς τῶν Θεοδώρου ἐν τῇ Πέτρᾳ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἐλευθέριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Νέωνος, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ζωΐλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Θεοδότου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Τιμόθεος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ἀστερίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

C Μάρκος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Κηρύκου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἀνδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῇ Ξηροκέρκῳ, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

D Ἀττικὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐκρατάδων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Στρατόνικος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Δομετίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Μάρκος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Θεοδώρου, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Ζώσιμος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Μαξιμίνου, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ζηνοβίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἰσακίου, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀβίβου, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Κύρου, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Σαμουὴλ κατὰ τὴν Σκύθην, διὰ Ζωτικοῦ διακόνου ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν λεγομένων Ἱεροσολύμων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Μαρῖνος

ANNO CHRISTI 536.

Μαρῖνος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Παυλίνου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Μόδεστος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Λυκαόνων, ὑπογράψας διὰ Φλαβιανοῦ πρεσβυτέρου ἐπέδωκα.

Αντώνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Εὐσεβίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Τρύφων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος μονῆς τῶν Μανουηλίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόκτιστος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Θεοτόκου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ζήνων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς διακειμένης ἐν καλῷ ἀγρῷ τοῦ ἁγίου προδρόμου, καὶ βαπτιστοῦ Ιωάννου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας μάρτυρος Ερμιόνης ἐν τοῖς Ελεβίχου, ὑπογράψας διὰ χειρὸς Μαρίνου ἀναγνώστου ἐπέδωκα.

Σίλας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ηλία, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ιωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Μαρᾶ πλησίον τῆς Αετίου κινστέρνης, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Βασίλειος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Συμεῶνος ἐπίκλην Κυρακωνᾶ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς* ὑπ' ἐμοῦ Θεοῦ χάριτι συστάσης, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

*τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου μάρτυρος

Βαβύλας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δανιὴλ τοῦ ἐν τῷ στύλῳ, καὶ τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ανδρέου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Πολυχρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν τῷ αἰθερίῳ, ὑπογράψας δι' Αναστασίου μοναχοῦ ἐπέδωκα.

Αναστάσιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ρωμαίων, ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Ανδρέας ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν Ρωμαίων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ρόδων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Θεοδώρου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ελπίδιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Βασιανοῦ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ζώσιμος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Λυκαόνων πλησίον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Πολυχρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κρητικῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ιωσὴφ ἡγούμενος τῆς ἁγίας ἐνδόξου παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας τῆς οὔσης ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, ὑπογράψας διὰ χειρὸς Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ δευτεραρίου μου ἐπέδωκα.

Ζωτικὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ανδρέου πλησίον τῆς Σατουρνίνου πόρτης, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

A Marinus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Paulini subscripsi & porrexi.

Modestus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Lycaonum, subscripsi per Flavianum presbyterum & secundarium, & porrexi.

Antonius Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Eusebii subscripsi & dedi.

Tryphon Dei misericordia presbyter monasterii Manuelis subscripsi & porrexi.

B Theoctistus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sanctæ Dei genitricis Mariæ virginis, subscripsi & porrexi.

Zeno Dei misericordia presbyter & prior monasterii, quod situm in bono agro sancti præcursoris, & baptistæ Ioannis, subscripsi & porrexi.

Paulus Dei misericordia presbyter & prior sanctæ martyris Hermiones in loco Elebichi, subscripsi per manum Marini Lectoris.

Silas Dei misericordia presbyter & prior monasterii Eliæ, subscripsi & porrexi.

C Ioannes presbyter & prior monasterii Maræ prope Aëtiam cisternam, subscripsi & porrexi.

Basilius Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Symeonis quod vocatur Cyracona, subscripsi & porrexi.

Theodorus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Laurentii martyris a me Dei gratia fundati, subscripsi & porrexi.

D Babylas Dei misericordia presbyter & prior monasterii sanctæ memoriæ Danielis in columna, & sancti Ioannis præcursoris & baptistæ, & sancti Andreæ apostoli, subscripsi & porrexi.

Polychronius Dei misericordia presbyter & archimandrita S. Michaelis archangeli, in Æthrio, subscripsi per Anastasium monachum & porrexi.

Anastasius misericordia divina presbyter & prior monasterii Romanorum, subscripsi & porrexi,

Andreas Dei misericordia presbyter & prior monast. Romanorum, subscripsi & porrexi.

E Rhodon Dei misericordia presbyter & prior monasterii Theodori subscripsi & porrexi.

Elpidius Dei misericordia presbyter & prior Basiani, subscripsi & porrexi.

Zosimus Dei misericordia presbyter & prior monasteriorum Lycaonum," subscripsi & porrexi.

"prope sanctum Laurentium.

Polychronius Dei misericordia presbyter & archimandrita monast. Creticorum, subscripsi & porrexi.

Ioseph prior monasterii sanctæ gloriosæ Dei genitricis Mariæ existentis in Lithostroto, subscripsi per manum Stephani presbyteri & secundarii mei, & porrexi.

Zoticus misericordia divina presbyter & prior monasterii S. Andreæ prope Saturninam portam, subscripsi & porrexi.

ANNO CHRISTI 536.

Martyrius Dei miſericordia presbyter & A prior monaſterii Valentis ſancti Ioannis baptiſtæ, ſubſcripſi & porrexi.

Ioannes Dei miſericordia presbyter & archimandrita monaſterii prope Agogum, ſubſcripſi & porrexi.

Stephanus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Romanorum prope S. Gregorium Sycorum, ſubſcripſi & porrexi.

Sabbatius Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Hypatii, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi metropolitano, ſubſcripſi per manum Ioannis diaconi ipſius monaſterii, eo quod neſcirem B ego literas.

Ioannes Dei miſericordia presbyter & archimandrita venerabilis magni monaſterii Accemetorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi ſubſcripſi.

Cyprianus Dei miſericordia presbyter, & prior monaſterii Hoſiæ ſub dicto Photino epiſcopo Calchedonenſi ſubſcripſi.

Ioannes Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Hexagonii, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi ſubſcripſi. C

Stephanus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Orchadorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi ſubſcripſi.

[a] Hierii — Tryphon Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii [a] Sacrarii, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi, ſubſcripſi.

Georgius Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Cranorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi, ſubſcripſi.

Polychronius Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Alapedorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi, D ſubſcripſi.

Paulus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii fontis, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi ſubſcripſi.

Severianus Dei miſericordia presbyter & prior monaſteriorum Syriorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi, ſubſcripſi.

[b] Irenicus — [b] Pacificus Dei miſericordia presbyter & prior monaſteriorum Pictorum, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo Calchedonenſi, ſubſcripſi.

Megalemerus Dei miſericordia presbyter & prior monaſt. Cranidorum, ſub Photino E ſanctiſſimo epiſcopo metropolitano Calchedonenſi, ſubſcripſi.

Marcellinus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Michaelis archangeli Ruphinianorum, ſubſcripſi.

Ioannes Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Barnabæ, ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo, ſubſcripſi.

Theodorus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Apollonii ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo, ſubſcripſi.

Paulus Dei miſericordia presbyter & prior monaſterii Galacrenorum ſub Photino ſanctiſſimo epiſcopo, ſubſcripſi.

Μαρτύριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Οὐάλεντος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς πλησίον τοῦ ἀγωγοῦ, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων πλησίον τοῦ ἁγίου Γεωργίου σύκων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Σαββάτιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ὑπατίου ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς Καλχηδόνων μητροπόλεως, ὑπογράψας διὰ χειρὸς Ἰωάννου διακόνου τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, διὰ τὸ ἐμὲ γράμματα μὴ εἰδέναι.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς θείας μεγάλης μονῆς τῶν ἀκοιμήτων, τῆς ὑπὸ Φωτεινὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπέγρ.

Κυπριανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ὁσίας, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπέγρ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ἑξαγώνου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ὀρχάδων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Τρύφων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ἱερείου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Γεώργιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Κρανῶν, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Πολυχρόνιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀλαπέδων· ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς πηγῆς, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Σεβηριανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Σύρων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Εἰρηνικὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν γραφητῶν, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Καλχηδόνος ὑπ.

Μεγαλήμερος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Κρανίδων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως Καλχηδόνος ὑπέγραψα.

Μαρκελλῖνος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ Ῥουφινιανῶν ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Βαρνάβα, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀπολλωνίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Γαλακρηνῶν, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγραψα.

ANNO CHRISTI 536.

A Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀντιοχιανῶν, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγραψα.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Δωρόθεος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Πατιόρων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγρ.

Ἐλπίδιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Κριθίνου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Ἐλευθέριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ῥωμαίων πλησίον τῶν Ῥουφινιανῶν, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ. B

Ἰορδάνης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Πέτρας, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Μάρκελλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Δαλματίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

' Ἰουλιανός

Ἰούλιος' ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς ἁγίας Βάσσης ἐν τῷ ἱμέρῳ, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ἐπίσκοπον ὑπ.

Ἰσίδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς ἰδίας τῆς οὔσης ἐν φυτοῖς πλησίον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ. C

Εὐγένιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Λευκαδίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ὑπέγραψα διὰ χειρὸς Παύλου διακόνου τῆς αὐτῆς μονῆς, ὡς μὴ δυνάμενος διὰ τὸ γῆρας.

Φωτεινὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος μονῆς τοῦ ἁγίου Πλάτωνος, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ Βρόχθων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ. D

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Στεφανᾶ, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Εὐγένιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Διαπέτρων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Κόνων ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ Βρόχθων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ. E

Μαρῖνος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Ἀνδριάντων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς Βρύων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγρ.

Ἀρδαβούριος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῶν Σιμιλακίων, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου τοῦ Στιβαραχίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Θωμᾶ ἐπιδρόμων τῶν ἄνω, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

ANNO CHRISTI 536.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Antiochianorum, sub Photino sanctissimo episcopo subscripsi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior sanctorum XL. sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Dorotheus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Patiorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Elpidius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Crithinorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Eleutherius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Romanorum prope Ruphinianos, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Iordanes Dei misericordia presbyter & prior monasterii de Petra, sub Photino sanctissimo episcopo subscripsi.

Marcellus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Dalmatii, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

' Iulianus Dei miseratione presbyter & prior monasterii sanctæ Bassæ in desiderio, sub Photino sanctissimo episcopo subscripsi. ' Iulius

Isidorus Dei misericordia presbyter & prior monasterii proprii, existentis in plantis prope S. Epimachum martyrem, sub Photino sanctissimo episcopo Calchedonensi, subscripsi.

Eugenius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Leucadii, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi per manum Pauli diaconi ipsius monasterii, cum ego non potuerim propter senectutem.

Photinus Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Platonis, sub Photino episcopo, subscripsi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Thomæ apostoli Brochthorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii de Stephana, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Eugenius Dei misericordia presbyter & prior monasterii de Diapetris, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Conon Dei misericordia presbyter & prior monasterii Iuliani Brochthorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Marianus Dei misericordia presbyter & & prior monasterii* Adriatorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi. * Statuarũ

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii Bryorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Ardaburius Dei misericordia presbyter & prior monasterii Theodori Similliacorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Zachariæ Stibarachii, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Ioannes Dei misericordia presbyter & prior monasterii S. Thomæ Epidromorum superiorum, sub Photino sanctissimo Calchedonensi episcopo, subscripsi.

A Theodorus Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Stephani Lydanorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Stephanus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Coccii, sub Photino sanctissimo episcopo subscripsi.

Eusebius Dei misericordia presbyter & prior monasterii sancti Christophori Tariliorum, sub Photino sanctissimo episcopo, subscripsi.

Iacobus Dei misericordia presbyter & prior monasterii Calamii inferioris sub Photino sanctissimo episcopo Calchedonensi, subscripsi.

B Isychius Dei misericordia presbyter & prior monasterii beati Theodosii, faciens pro omnibus monachis de eremo sub sancta civitate, subscripsi, & porrexi.

Domitianus presbyter & archimandrita monasterii beati Martyrii faciens sermonem pro omnibus monachis de eremo sub sancta civitate, subscripsi & dedi.

Cassianus Dei misericordia persbyter & prior lauræ de Sabba, sermonem faciens pro omnibus monachis de eremo sub sancta civitate, subscripsi & porrexi.

C Dominicus misericordia divina presbyter & archimandrita lauræ Turrium, faciens sermonem pro omnibus monachis in Iordane subscripsi & porrexi.

Nestabus Dei misericordia presbyter & archimandrita lauræ beati Firmini, faciens sermonem pro omnibus de eremo sub sancta civitate monachis subscripsi & porrexi.

Terentius Dei misericordia presbyter & monachus novæ lauræ faciens sermonem pro omnibus monachis sub sancta civitate, subscripsi, & porrexi.

D Traianus Dei miseratione presbyter & monachus Turrium Iordanis faciens sermonem pro omnibus monachis de eremo Iordanis, subscripsi & porrexi.

Cyricus Dei misericordia presbyter & monachus novæ lauræ faciens sermonem pro omnibus de eremo sub sancta civitate, subscripsi & porrexi.

Leontius monachus & prior proprii monasterii faciens sermonem pro omnibus patribus de eremo in Iordane, subscripsi & porrexi.

E Theodorus diaconus & monachus novæ lauræ, faciens sermonem pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, subscripsi & obtuli.

Polieuctus diaconus & monachus monasterii beati Theodosii faciens sermonem pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, subscripsi & porrexi.

Anastasius diaconus & monachus monasterii beati Martyrii faciens sermonem pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, subscripsi & porrexi.

Nicon monachus monasterii beati Theodosii, faciens sermonem pro omnibus monachis eremi Hierosolymorum, subscripsi & porrexi.

Θεόδωρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῶν Λύδα, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγρ.

Στέφανος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Κοκκίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγραψα.

Εὐσέβιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Χριστοφόρου τῶν Ταρυλλίου, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπ.

Ἰάκωβος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Καλαμίου τοῦ κάτω, ὑπὸ Φωτεινὸν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον ὑπέγραψα.

Ἡσύχιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Δομετιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμῳ μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κασσιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος λαύρας τῶν Σάββα, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμῳ μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κυριακὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης λαύρας τῶν Πυργίων, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Νέσταβος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς, λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου· ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμῳ μοναχῶν ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Τερέντιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς λαύρας νέας, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμῳ μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Τραϊανὸς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς τῶν Πυργίων τοῦ Ἰορδάνου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Κήρυκος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς τῆς νέας λαύρας ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρήμῳ μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Λεόντιος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς καὶ ἡγούμενος ἰδίου μοναστηρίου, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ Ἰορδάνῃ ἁγίων πατέρων, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Θεόδωρος διάκονος μοναχὸς νέας λαύρας ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν ὑπογρ. ἐπέδωκα.

Πολύευκτος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἀναστάσιος διάκονος καὶ μοναχὸς τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Νίκων μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν ὑπογράψας ἐπέδωκα.

ANNO CHRISTI 536.

A Μάμας μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰουλιανὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἱεροσολύμων μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἰωάννης μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Μαρτυρίου ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὑπογράψας ἐπιδέδωκα.

Σαββάτιος μοναχὸς λαύρας τοῦ μακαρίου Σάββα καὶ ὑπὲρ πάντων ἐπέδωκα.

B Μαρτύριος μοναχὸς τῆς νέας λαύρας καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν καὶ λοιπά.

Βασίλειος μοναχὸς τοῦ Ἰορδάνου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ μοναχῶν.

Θεόδωρος μοναχὸς λαύρας τοῦ μακαρίου Φιρμίνου καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Θεωνᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος τοῦ ἁγίου ὄρους Σινᾶ καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐρήμου Ῥαιθοῦ, καὶ τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Φαρὰν, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ὄντων ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις μοναχῶν, ὑπέγραψα.

C Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος λαύρας τῶν Ἀμμίων τῆς πεδιάδος, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ πεδιάδι μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπιδέδωκα.

Θεόδωρος διάκονος καὶ μοναχὸς τοῦ ἁγίου Σεργίου τοῦ ἐν τῇ πεδιάδι, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ μοναχῶν καὶ τῇ πεδιάδι, ὑπέγραψα.

Κοσμᾶς μοναχὸς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ Παλαιστίνῃ μοναχῶν, ὑπέγραψα.

Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ Παλαιστίνῃ μοναχῶν ὑπογράψας ἐπιδέδωκα.

D Σαλαμάνης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ τρίτῃ Παλαιστίνῃ μοναχῶν καὶ ἀρχιμανδριτῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Ἠλίας διάκονος καὶ μοναχὸς καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Αὐγουστοπόλει τῆς τρίτης Παλαιστίνης μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπιδέδωκα.

Ἀναστάσιος διάκονος καὶ μοναχὸς, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Πέτραις τῆς τρίτης Παλαιστίνης μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπιδέδωκα.

E Φωτεινὸς μοναχὸς τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ ἐν Μαιουζᾷ Ἰαμνίας πρώτης Παλαιστίνης καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ μοναχῶν ποιούμενος τοὺς λόγους ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ μοναχὸς, καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῷ Αἰλᾷ τῆς τρίτης Παλαιστίνης μοναχῶν, ὑπογράψας ἐπέδωκα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος τῆς ἐξαρχούσης τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ Συρίᾳ εὐαγῶν μοναστηρίων, ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτῇ δευτέρᾳ Συρίᾳ ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν, ὑπέγραψα.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπε· δήλων ὄντων τῶν περιεχομένων τοῖς ἀνεγνωσμένοις λιβέλλοις κατὰ

A Mamas monachus beati Martyrii, faciens ſermonem pro omnibus monachis eremi Hieroſolymorum, ſubſcripſi & porrexi.

Iulianus monachus beati Theodoſii, faciens ſermonem pro omnibus monachis de eremo Hieroſolymorum, ſubſcripſi & porrexi.

Ioannes monachus monaſterii beati Martyrii faciens ſermonem pro omnibus monachis, eremi Hieroſolymorum, & ſubſcripſi & obtuli.

Sabbatius monachus lauræ beati Sabbæ, & pro omnibus eremi monachis Hieroſoly-
B morum, & ſubſcripſi, & porrexi.

Martyrius monachus novæ lauræ & pro omnibus eremi Hieroſolymorum monachis, ſubſcripſi & porrexi.

Baſilius monachus de Iordane pro omnibus monachis de Iordane, ſubſcripſi & porrexi.

Theodorus monachus lauræ, beati Firmini & pro omnibus de eremo ſubſcripſi & porrexi.

Theonas Dei miſericordia preſbyter montis Sinai, & legatus eremi Raithu, ac ſanctiſſimæ eccleſiæ Pharan, faciens ſermonem pro omnibus monachis, qui in prædictis locis ſunt, ſubſcripſi.

C Ioannes Dei miſericordia preſbyter lauræ Ammiorum campeſtris faciens ſermonem pro omnibus monachis in ipſa campeſtri, ſubſcripſi & porrexi.

Theodorus diaconus & monachus Sergii in campeſtri, faciens ſermonem pro omnibus monachis ipſius monaſterii in campeſtri, ſubſcripſi.

Coſmas monachus & pro omnibus, qui ſunt in prima Palæſtina monachis, ſubſcripſi.

D Strategius diaconus & monachus monaſterii S. Ioannis & pro omnibus monachis in ſecunda Palæſtina ſub Scythopoli, ſubſcripſi & porrexi.

* Salamines Dei miſericordia preſbyter & * primicerius & pro omnibus monachis & archimandritis in tertia Palæſtina, ſubſcripſi.

Elias diaconus & monachus, & pro omnibus monachis in Auguſtopoli tertiæ Palæſtinæ, ſubſcripſi & porrexi.

E Anaſtaſius diaconus & monachus & pro omnibus monachis, in Petris tertiæ Palæſtinæ, ſubſcripſi & porrexi.

Photinus monachus S. Stephani in Maoza Iamniæ primæ Palæſtinæ: pro omnibus qui in ipſo ſunt, faciens ſermonem, ſubſcripſi.

Ioannes Dei miſericordia preſbyter tertiæ Palæſtinæ, ſubſcripſi & porrexi.

ʻ Paulus miſericordia Dei monachus ʻ& legatus monaſterii beati Maronis primatis omnium venerabilium monaſteriorum in ſecunda Syria, faciens ſermonem pro omnibus archimandritis & monachis de ipſa ſecunda Syria, ſubſcripſi.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Cum manifeſta ſint contenta in libellis lectis ſecundum

ANNO CHRISTI 536.

* Salamanes.
* prior
ʻ Ioannes dicitur in edit. Regia
ʻ Ambaſiator.

ſecundum primum ordinem, dignentur dicere ſanctiſſimi & Dei amantiſſimi viri, qui nobiſcum ex antiqua Roma adſunt, num quid ſciant factum propter propoſitionem materiarum. Nam hæc audierunt a venerabilibus monachis poſtulari, & venerabilis Menas lector, & ſecundicerius notariorum apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, legit vocem, quæ ſic habet.

A προφέρειν τάξιν, οἱ ἐκ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης συμπαρόντες ἡμῖν ὁσιώτατοι καὶ θεοφιλέστατοι ἄνδρες εἴ τι τῆς προκειμένης ἕνεκεν ὑποθέσεως ἴσασι πεπραγμένον, εἰπεῖν ἀξιούτωσαν. τοῦτο γὰρ καὶ τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν ᾐτηκότων ἀκηκόασι, καὶ ἀνέγνω φωνὴν, Μηνᾶς ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης καὶ σεκουνδοκήριος νοταρίων τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἔχουσαν οὕτως.

Sanctiſſimi epiſcopi partium Italiæ, ac venerabiliſſimi apoſtolicæ ſedis diaconi, dixerunt; In quo loco vel numero Severum & Petrum eſſe jamdudum apoſtolicæ ſedis decreverunt conſtituta, in epiſtolis ſanctæ memoriæ Hormiſdæ papæ ad monachos ſecundæ Syriæ & ad beatum Epiphanium hujus regiæ urbis archiepiſcopum oſtenditur diffinitum, quarum autoritatem præſto habentes, ipſam in præſentibus actibus legendam porrigimus.

B

Interpretatio præcedentis interloquutionis.

Ἑρμηνεία τῆς προκειμένης διαλαλιᾶς.

Οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι μερῶν τῆς Ἰταλίας, καὶ οἱ εὐλαβέστατοι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διάκονοι, εἶπον·

Ἐν ποίῳ τόπῳ ἢ ἀριθμῷ Σευῆρον καὶ Πέτρον ἤδη πάλαι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τὰ ψηφίσματα εἶναι ἐψηφίσαντο, ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα Ὁρμίσδα πρὸς τοὺς τῆς δευτέρας Συρίας μοναχοὺς καὶ πρὸς τὸν μακαριώτατον Ἐπιφάνιον ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως ἀρχιεπίσκοπον δηλοῦται ὁρίσθαι, ὧν ἔχοντες ἐν ἑτοίμῳ τὴν αὐθεντίαν, ταύτην ἐν τοῖς παροῦσιν ὑπομνήμασιν ἐπιδίδομεν ἀναγνωσθησομένην.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Legatur. Et Menas venerabilis lector & ſecundicerius notariorum apoſtolicæ ſedis antiquę Romæ legit ex actis apud ipſos Romanos epiſtolas ab Hormiſda ſanctæ memoriæ papa antiquæ Romæ, poſt quarum lectionem Chriſtophorus venerabilis diaconus notarius & ſecretarius interpretationem legit. Erat autem epiſtola per literas Latinas cujus interpretatio per literas Græcas, ſic habet.

C Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· ἀναγινωσκέσθω. καὶ ἀνέγνω Μηνᾶς ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης καὶ σεκουνδοκήριος νοταρίων τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐκ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἄκτων δύο Ῥωμαϊκὰς ἐπιστολὰς, γραφείσας ὑπὸ Ὁρμίσδου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης γενομένου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὧν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, Χριστοφόρος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, νοτάριος, καὶ σηκρητάριος τὴν ἑρμηνείαν ἀνέγνω. ἦν δὲ ἡ ἐπιστολὴ, διὰ Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων. ἡ δὲ ἑρμηνεία αὐτῆς δι᾽ Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἔχει οὕτως.

HORMISDAS EPISCOPUS presbyteris: diaconis & archimandritis ſecundæ Syriæ, & reliquis orthodoxis in quocumque orientali climate degentibus, & in apoſtolicæ ſedis communione permanentibus.

a Ex veteri codice Vaticano, expreſſa in editione Rom. an. 1591. epiſt. 21. ac deinceps in aliis.

D ΟΡΜΙΣΔΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, πρεσβυτέροις διακόνοις καὶ ἀρχιμανδρίταις τοῖς ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ οὖσι, καὶ λοιποῖς ὀρθοδόξοις ἐν οἱῳδήποτε ἀνατολικῷ κλίματι διάγουσι, καὶ ἐν τῇ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας κοινωνίᾳ διαμένουσιν.

LECTIS literis dilectionis veſtrę, quibus inimicorum Dei patefacta veſania eſt, & infidelium pertinax furor dolenter expoſitus, qui dum redivivo ſpiritu oderunt dominum, membra illius impie perſequuntur, quantum ad conſtantiæ veſtræ agnitionem benedixit Deum, fidem militum ſuorum inter adverſa ſervantem. Sed rurſum eccleſiarum concuſſionem & ſervorum Dei moleſtias, laboreſque conſiderans, propheta gemitus meos adjuvante clamavi: *Exurge domine, judica cauſam tuam: memor eſto improperiorum tuorum eorum, quæ ab inſipiente ſunt tota die:* libenter ea quoque quę ſequuntur adjungens, *Ne obliviſcaris vocem quærentium te: ſuperbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper ad te.* Nam ſicut oportet nos ſtabilitatem fidei cuſtodire, ita non convenit de divini judicii æquitate diffidere. Non novus hic fratres eccleſiæ labor, & tamen dum humiliatur, erigitur, ac per ea quibus atteri creditur, damna vitantur. Ex uſu eſt fidelibus Dei,

Pſal. 73.

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΝΤΩΝ γραμμάτων τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, δι᾽ ὧν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ ἀφροσύνη ἐφανερώθη, καὶ τῶν ἀπίστων ἡ ἐπίμονος μανία λυπηρῶς δήλη γέγονεν, οἵ τινες ἐπειδὴ τῷ κακῶς ζῶντι πνεύματι ἐμίσησαν τὸν κύριον, τὰ μέλη ἐκείνου ἀσεβῶς διώκουσιν, ὅσον ἀπὸ τῆς ὑμετέρας βεβαιότητός ἐστι γνῶναι, ηὐλόγησα τὸν κύριον, τὸν τὴν πίστιν τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν μεταξὺ τῶν ἐναντίων φυλάττοντα. καὶ πάλιν τῶν ἐκκλησιῶν τὸν σάλον, καὶ τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τὰς ἐπαχθείας, καὶ τοὺς κόπους κατανοήσας στενάζων κατὰ τὸν προφήτην, ἐκέκραξα· ἀνάστα κύριε δίκασον τὴν δίκην σου, μνήσθητι τῶν ὀνειδισμῶν σου τῶν ὑπὸ ἄφρονος ὅλην τὴν ἡμέραν· ἡδέως καὶ τὰ ἑξῆς ὁμοίως ἐπάγω, μὴ ἐπιλάθῃ τῆς φωνῆς τῶν ζητούντων σε, ἡ ὑπερηφάνεια τῶν μισούντων σε ἀνέβη διαπαντὸς πρὸς σέ. καὶ γὰρ ὥσπερ χρὴ ἡμᾶς τὸ ἑδραῖον τῆς πίστεως φυλάττειν, οὕτως οὐχ ἁρμόζει περὶ τῆς δικαιοσύνης τῆς θείας κρίσεως ἀπιστεῖν. οὐκ ἔστι νέος, ἀδελφοὶ, τῆς ἐκκλησίας οὗτος ὁ κόπος· ὅμως ἐν αὐτῷ τῷ ταπεινοῦσθαι, ὑψοῦται, καὶ δι᾽ ἐκείνων, δι᾽ ὧν πτωχεύειν δοκεῖ, πλουτίζεται, ἐν πείρᾳ ἐστὶ τοῖς πιστοῖς τοῦ Θεοῦ

E

ANNO CHRISTI 536.

τὸ διὰ τοῦ θανάτου τῶν σωμάτων τὴν ζωὴν κερδαίνειν τῶν ψυχῶν. ἀποβάλλονται μὲν τὰ ῥέοντα, ἀλλ' ἐμπορεύονται τὰ αἰώνια, καὶ ἐν τῷ τὸν διωγμὸν ὁδοποιεῖν τῇ δοκιμῇ, αἰτία γίνεται τῆς ἀξίας ἡ δοκιμή. ἀνόητοι καὶ ἐν τῇ τυφλώσει μαινόμενοι ἀγνοοῦσιν, ὅτι οὓς ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀναστροφῆς χωρίζειν δύνασθαι νομίζουσι, τούτους εἰς τὴν βασιλείαν ἄγουσι τοῦ Θεοῦ. ἐντεῦθεν ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις αἱ εὐφροσύναι, καὶ ἡ περὶ τὸ πάσχειν σπουδή. ἐκδέχεται γὰρ τοὺς ἀγῶνας τῶν ἰδίων· ὁ τῶν μεγάλων δωρεῶν ἀνταποδότης. τίς γὰρ οὐκ ἂν ὀκλάσειεν ἐν τοῖς κακοῖς, εἰ μὴ διὰ τῶν ἐπάθλων παραμυθηθείη τὰ ἐναντία; ἐκείνη ἐστὶν ἡ ἐλπὶς ἡ μὴ συγχωροῦσα ἐν τῇ ἀνελπιστίᾳ ἡμᾶς ἀτονεῖν. ἀποκλείει τῶν θλίψεων τὸ πικρὸν, ἡ γλυκεῖα γεῦσις τῶν ἀρετῶν. τίς γὰρ ἂν οἰηθείη τὰ παρόντα μεγάλα, ἐννοῶν τὰ μέλλοντα; τίς τὸν θάνατον ἀπαρνεῖται, εἰ τῶν μελλόντων τὴν ἀντίδοσιν κατανοήσειεν; ἐνστῆτε ἀγαπητοί μου, καὶ ἀσάλευτον τὴν πίστιν βεβαίῳ λογισμῷ φυλάττοντες, τῆς ὑπομονῆς τὸν ἔπαινον, ἐν ᾧ ἐστιν ἡ σωτηρία, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὸ βραβεῖον, καρπώσασθε· μεγάλα εἰσὶν, εἰς ἃ καλούμεθα οἱ ἀνάξιοι. μὴ βραδυνάτω ἡ ἀσθένεια, ὅτι ὁ καλῶν ἀνταποδότης, πιστὸς καὶ δυνατὸς βοηθός ἐστι. μὴ τῇ τῶν καταθυμίων ἐλπίδι ἀπατηθῶμεν, μήτε τῶν ἡδέων, μήτε προκρίνωμεν τὰ εὐχερῆ. οὐ τρυφηλὰ ἡμῖν ὁ κύριος ἡμῶν, οὐ κολακευτικὰ ἐπηγγείλατο, ἐκεῖνος ἔπαθλα ὑπέσχετο, οὐκ ἀργίας. οὐ συμβαίνουσιν ἔπαινος καὶ ῥᾳθυμία· τίς τῆς ἀνταμείψεως ἔσεται τόπος, εἰ οὐδεμία ἐστὶ φροντὶς τῆς ἀρετῆς; στενὴ ἡ πύλη, ἀλλὰ πλατεῖα τὰ βασίλεια. ὀλίγοις ἡ εἴσοδος, ἀλλὰ τοῖς δοκίμοις. οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ πρῶτοι λόγοι πρὸς ἐκείνους οὓς ἐδίδαξε· διώξουσι, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς μαστιγώσουσιν ὑμᾶς; διὰ τῆς ὑπομονῆς, καθὼς γέγραπται, κτησώμεθα τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, μήποτε ταύτας διὰ τῆς οὐχ ὑπομονῆς ἀλγήσωμεν ἀπολέσαντες. πρῶτος εἰς τὸν σταυρὸν ὁ κύριος ἡμῶν, καὶ τῆς ὑπομονῆς ἑαυτοῦ διδάσκαλος, ἀνῆλθεν ἐν τῷ ἰδίῳ τυπῶν ὑποδείγματι ἐκείνοις, οἷς ἔμελλε βοηθεῖν. αὐτὸς μεταξὺ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν κόπων, τὸν ζυγὸν κατέχει, ἱστάμενος μετὰ τῶν δηλητηρίων τῶν μεμηνότων, ἵνα κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ διωγμοῦ, αὐτὸς καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας τοὺς στεφάνους παράσχῃ. ἀναλογίσασθε, ποία τῶν Μακκαβαίων ἡ ἔξοδος, τοῖς καρτερικοῖς ἡ πάλη, ἰσορροπία τῶν ἐπαίνων ἐφέπεται, ποία Ἰούδας, κἀκείνη τῶν ἀδελφῶν ἡ φάλαγξ, θανάτου τιμῇ ἀναγορεύεται; ἐν ποίοις ἐστὶ στόμασιν ὁ λαὸς ὁ ἐν τῷ ὄρει ἀναλωθείς. καὶ αὗται πᾶσαι αἱ δυνάμεις ὑπὲρ τῆς τοῦ νόμου φυλακῆς, ὁμοιώματα καὶ σκιαὶ τῶν μελλόντων οὖσαι, ἠξιώθησαν παραδειγμάτων τοσούτων, ἡμεῖς ἐν τοῖς πατράσιν ἑωράκαμεν, ἐψηλαφήσαμεν, ἐδοκιμάσαμεν, ἐν τίνι ἀκολουθήσομεν. τί οὐκ ἐφαρμόζει τῇ ὑποθέσει; τί ἀπᾴδει τῆς ἀληθείας; τί οὐκ ὀφείλεται τῷ λυτρωτῇ; καταθυμίως κοινωνοῦμεν ἐν τούτοις ὑμῖν τοῖς δόγμασι. λέγει γάρ που ὁ σοφώτατος Σολομών, μακάριος ὁ κηρύσσων λόγον εἰς ἀκοὴν ὑπακούοντος. εὐφροσύνη μὲν οὖν ἐστι τὸ διαλέγεσθαι τοῖς θέλουσιν, καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν ὁδὸν τοὺς μὴ ἀντιπαλαίοντας προτρέπεσθαι. κατέχομεν γὰρ ἐνέχυρον τῆς πίστεως τῆς ὑμετέρας, τὴν ἀπὸ τῶν γραμμάτων ὁμολογηθεῖσαν ἔνστασιν, δι' ἧς ἐκ τῆς τῶν παραβατῶν λύμης χωρισθέντες εἰς τὰ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας δόγματα καὶ ἐντολὰς ἐπανέρχεσθε, ὀψὲ μὲν οὖν ἐπιβάντες τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεὸς οὐκ εἰς τέλος ἐπιλανθάνεται, ὃς παιδεύει καὶ ἰᾶται, καὶ οὐδὲ τῆς ἡνωμένης αὐτοῦ ποίμνης τὰ πρόβατα καρτερεῖ τῶν ἐπιβουλευόντων λύκων τῇ ἁρπαγῇ διασπᾶσθαι, ὃς διὰ τῆς κεκερασμένης αὐστηρίας, οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἰδίων ὑπερορᾷ, οὐδὲ τῆς σωτηρίας. ἀλλὰ τί θαυμαστὸν, εἰ τὰ πρόβατα καταλειφθέντος ἐκείνου τοῦ

A ut per mortes corporum vitas lucrentur animarum: amittunt quidem caduca, sed mercantur æterna, & dum persecutio viam facit probationi, probatio causa fit meriti: stulti & in cæcitate sævientes nesciunt, quia quos conversationi hominum subtrahere se posse credunt, ad Dei regna perducunt. hinc in ipsis periculis gaudia, & ambitus passionum: expectat enim agones suorum, qui magnorum retributor est munerum. Nam quis non frangeretur malis, nisi consolarentur adversa de præmiis? Spes illa est, quæ non finit in desperatione deficere: excludit siquidem amaritudinem tribulationum dulcis sapor virtutum. B Quis enim magni * habeat præsentia, sciens æstimare ventura? Quis dispendia vitæ renuat, siquæ sunt recipienda consideret? Persistite carissimi mihi, & incôcussam fidem fixa animi virtute servantes, perseverantiæ laudem, in qua est salus & bonorum hominum palma, præsumite. Magna sunt ad quæ vocamur indigni: non retardet infirmitas, quia qui vocat retributor fidelis, & fortis adjutor est. Non prosperorum spe decipiamur aut mollium: nec facilia proponamus: non delitiosa nobis dominus noster, non est blanda pollicitus: præmia promisit ille, non otia. Non bene laudi convenit & quieti. Quis locus erit remunerationi, si nulla est cura virtutis? C Angusta porta, sed regna diffusa: paucis aditus, sed probatis. nonne hæc sunt ad eos prævia verba, quos docuit? *persequentur, & in synagogis flagellabunt vos*: per patientiam, sicut scriptum est, possideamus animas nostras, ne eas per impatientiam doleamus amissas. Primus crucem dominus noster & patientiæ ipsius magister ascendit, suo informaturus exemplo, quos erat adjuturus auxilio. Ipse inter virtutes lancem retinet & labores, stans contra venena furentium, ut secundum persecutionis iras, illis æterni imperii det coronas. Revoluite, quas Machabæorum exitus pertinaces vetus historia laudes persequitur: quo Iudas & illa suprema fidelium phalanx mor- D tis honore referatur: in quanto ore sit constans populus in monte consumptus: & hæ omnes pro custodienda lege virtutis species & umbra futurorum tanta exempla meruerût: nos in patribus vidimus, palpavimus, probavimus quem sequamur. Quid non referendû est rei, quid denegandum est veritati: quid non debitum redemptori? libenter communicavimus dogmata ista vobiscum. Dicit enim sapientissimus Salomon, *Beatus qui prædicat verbum in aurem obedientis*: gaudium est siquidem volentes alloqui, & ad rectam viam eos, qui non reluctentur, hortari. Tenemus enim obsidem fidei vestræ, sub literarum pro- E fessione constantiam, qua a transgressorum contagione divisi, ad apostolicę sedis dogmata & mandata recurritis, sero quidem viam veritatis ingressi: sed benedictus Deus, qui non in finem oblivíscitur, qui corripit, & medetur, nec continue gregis sui oves patitur insidiantium luporum rapacitate discerpi, qui per districtionis temperantiâ, nec coercitionem suorum negligit, nec salutem. Sed quid mirum si oves relicto illo uno,

ANNO CHRISTI 536.

* magnâ ucat

Matth. 10.
Luc. 21.

Eccles. 25.

ANNO CHRISTI 536.

& vero pastore dispersas, callidus, cruentus, & rapax turbavit insidiis? Qui tutelam suam deserunt, ipsi se periculis, quibus lanientur, exponunt. Ergo nunc saltim solidis passibus in viam patrum, ad quam recurristis, insistite. potens erit misericordia Dei, aliorum quoque correctionem mercedi vestræ, si a vobis ad rectum deducantur, adscribere. Sed in totum vos a cœno, quo immersi hæretici tenentur, avellite, & excutientes immunditiam pulveris inhærentis generaliter universos ab apostolicis dogmatibus declinantes, religiosa detestatione damnate. *Nulla tenebris cum luce communio*; nec qui per recta itinera gradiuntur, vestigia sua cum deviantium errore conjungunt. Tenendum est fidei vinculum, & vitandum de perfida societate contagium: quia secundum apostolum, quemadmodum *qui adhæret domino unus spiritus est: ita qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur*: amant virtutes collegia sua: & adhærentes sibi secum impietas in profunda demergit: in conspectu, in oculis, in ore, in ipsis manibus sunt patrum dogmata, quæ custodienda mandamus: quotidie nos ad conservationem sui, conciliæ veneranda constringunt. longum est sigillatim universa retexere. Calchedonensem synodum, in qua omnium reverentia continetur, sed & venerandi Leonis prolata de ipsis apostolorum præcordiis instituta & nosse nos convenit, & tueri: in his vexillum fidei, in his propugnaculum veritatis; in his Christus agnoscitur; in his redemptionis nostræ spes & causa servatur. Hoc est illud quod in apostolo legimus fundamentum, in quo seipsum decipit, quisquis ligna, fœnum, stipulas consumendas ignibus superædificare tentaverit. His interfecta sunt Eutychetis, & Nestorii venena conciliis: quia adversum dominicæ dispensationis salubre mysterium, dum contraria inter se disputatione nituntur, sub quadam sacrilegii æqualitate consentiunt, sententiis dispares, & impietate concordes: quorum alter nolens beatam Mariam virginem Dei esse genitricem, in domino nostro quæ unita sunt, dividit, alter dum convenientium naturarum propria, & certa confundit, mysterium nostræ redemptionis extinguit: alter Photini sectam, alter Manetis insaniam impia contagione contingens. Adversum hos, dilectissimi fratres, provisa remedia, illa animi virtute defendite, qua in labefactionem eorum videtis hæreticos impietate pugnare. Non sit pigra veritatis assertio. Quo studio oportet salutem diligi, cum videatis perditionem mortiferam sic amari? pudeat segniter asseri veritatis leges: cum tam pertinaciter defendantur errores. Et autores quidem inventionum malarum, quæ prædiximus synodica constituta justis condemnationibus insequuntur: sed vos etiam sequaces eorum ut declinetis, pariter admonemus, quos

1. Cor. 6.

Ibidem.

1. Cor. 5.

A ἑστὸς καὶ ἀληθινοῦ ποιμένος διασκορπισθέντα ὁ πανοῦργος, ὁ αἵμασι πεφυρμένος καὶ ἅρπαξ, ταῖς ἐνέδραις ἐτάραξεν; οἱ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἰδίαν καταλιμπάνοντες, αὐτοὶ ἑαυτοὺς τοῖς κινδύνοις ὑφ᾽ ὧν σπαράττονται, ἐμβάλλουσιν. ὥστε καὶ νῦν γοῦν στεῤῥοῖς βήμασιν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν πατέρων πρὸς ἣν ἀνεδράμετε, ἔνστητε. δύναται γὰρ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὁμοίως διόρθωσιν τῷ ὑμετέρῳ μισθῷ, εἰ παρ᾽ ὑμῶν πρὸς τὸ εὐθὲς ὁδηγηθεῖεν, λογίσασθαι. ἀλλ᾽ ἑαυτοὺς καθόλου ἀπὸ τοῦ βορβόρου, ἐν ᾧ οἱ αἱρετικοὶ καταποθέντες κεκράτηνται, ἀποσπάσατε, καὶ ἐκτινάξαντες τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ κονιορτοῦ τοῦ κολληθέντος, B γενικῶς ἅπαντας τοὺς ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ἀποκλίναντας, εὐσεβεῖ ἀποκηρύξει κατακρίνατε. οὐδεμία τῷ σκότει πρὸς τὸ φῶς κοινωνία. οὔτε οἱ διὰ τῶν εὐθειῶν ὁδῶν βαδίζοντες τὰ ἑαυτῶν ἴχνη μετὰ τῶν ἀποκλινόντων πλάνης συνάπτουσι. κατασχετέος ἐστὶ τῆς πίστεως σύνδεσμος, καὶ παραιτητέα ἡ ἐκ τῆς ἀπίστου κοινωνίας λύμη, ὅτι κατὰ τὸν ἀπόστολον, ὃν τρόπον ὁ ἑαυτὸν προσκολλῶν τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστιν, οὕτως ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν γίνεται σῶμα. ἀγαπῶσιν αἱ ἀρεταὶ τὰς ἀλλήλων κοινωνίας, καὶ τοὺς κολλωμένους αὐτῇ μεθ᾽ ἑαυτῆς ἡ ἀσέβεια C ἐν τῷ βυθῷ καταποντίζει. ἐν ὀφθαλμοῖς, ἐν τῷ στόματι, ἐν αὐταῖς ταῖς χερσίν εἰσι τῶν πατέρων τὰ δόγματα, ἃ φυλάττειν ἐντελλόμεθα. καθ᾽ ἑκάστην πρὸς τὴν φυλακὴν ἑαυτῶν αἱ σεβάσμιαι σύνοδοι περισφίγγουσι. μακρηγορία ἐστὶ καθ᾽ ἕκαστον πάντα φανερῶσαι. τὰ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου, ἐν ᾗ πασῶν τὸ σέβας περιέχεται, ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τοῦ σεβασμιωτάτου Λέοντος προσενεχθέντα ἐξ αὐτῆς τῶν ἀποστόλων τῆς καρδίας ὁρίσματα, καὶ γινώσκειν ἡμᾶς προσήκει, καὶ τηρεῖν. ἐν τούτοις τὸ σεβάσμιον τῆς πίστεως, ἐν τούτοις οἱ προμαχῶνες τῆς ἀληθείας, ἐν τούτοις ὁ Χριστὸς γινώσκεται, ἐν τούτοις τῆς λυτρώσεως τῆς ἡμετέρας ἡ ἐλπὶς καὶ ὑπόθεσις φυλάττεται. D οὗτός ἐστιν ἐκεῖνος, ὃν ἐν τῷ ἀποστόλῳ ἀνέγνωμεν, θεμέλιος, ἐν ᾧ ἑαυτόν τις παραλογίζεται, εἴ τις ξύλα, χόρτον, καλάμην καταναλισκόμενα τῷ πυρὶ ἐποικοδομῆσαι πειραθῇ. ἐν ταύταις ἀνῃρέθη τὰ Εὐτυχοῦς καὶ Νεστορίου ταῖς συνόδοις δηλητήρια, οἵ τινες ἐξ ἐναντίας τῆς δεσποτικῆς τοῦ σωτηριώδους μυστηρίου οἰκονομίας· ἐν ὅσῳ ἐναντίῳ μεταξὺ ἑαυτῶν συλλογισμῷ φιλονεικοῦσιν, ὑπό τινι τῆς ἱεροσυλίας ἰσότητι συμφωνοῦσιν, ἄνισοι ταῖς γνώμαις καὶ ὁμόψυχοι τῇ ἀσεβείᾳ. ὧν ὁ ἕτερος μὴ θέλων τὴν παρθένον Μαρίαν Θεοῦ εἶναι γεννήτριαν, ἅπερ ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν εἰσιν ἡνωμένα διαιρεῖ, ὁ δὲ ἕτερος, ἐν ὅσῳ E ἴδια τῶν συνελθουσῶν φύσεων καὶ τὰ ἀληθῆ συγχεῖ, τὸ μυστήριον τῆς ἡμετέρας λυτρώσεως σβέννυσιν· ἄλλος Φωτεινοῦ τὴν θρησκείαν, ἕτερος τοῦ Μάνεντος τὴν ἀφροσύνην ἀσεβεῖ συγγενείᾳ συνάπτων. κατὰ τούτων, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, προενοήθησαν ἰατρεῖαι, ἐκείνας τῇ τοῦ λογισμοῦ δυνάμει ἐκδικήσατε, ἐπειδὴ εἰς ἀνατροπὴν αὐτῶν ὁρᾶτε τοὺς αἱρετικοὺς, διὰ τῆς ἀσεβείας μαχομένους. μὴ ἔστω ἐν ὄκνῳ τῆς διδασκαλίας ἡ ἀλήθεια· ποίᾳ χρὴ σπουδῇ τὴν σωτηρίαν ἀγαπᾶσθαι, ὁπότε ὁρᾶτε τὴν θανατηφόρον ἀπώλειαν οὕτω στεργομένην; αἰδεσθῶμεν νωχελῶς σαφηνίζεσθαι τῆς ἀληθείας τοὺς νόμους, ὁπότε ἐπιμόνως ἐκδικοῦνται αἱ πλάναι· καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς μὲν τῶν κακῶν ἐφευρέσεων, ἃ προείπομεν συνοδικὰ θεσπίσματα, δικαίαις κατακρίσεσι μετέρχονται. ἀλλ᾽ ἡμεῖς καὶ τούτων τοὺς ἀκολούθους ὅπως ἐκκλίνητε, ὁμοίως ὑπομιμνήσκομεν, οὓς ἡ

ἀποστολικὴ

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

A ἀποστολικῇ καθέδρα καὶ κατέλαβε παραπλησίους ὄντας τοῖς ἑαυτῶν διδασκάλοις, καὶ τοῖς κατακριθεῖσι συνέζευξε Τιμόθεον τὸν πατραλοίαν, καὶ Διόσκορον, καὶ Πέτρον, τοὺς Ἀλεξανδρεῖς, Ἀκάκιον τὸν Κωνσταντινουπολίτην, μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀκολούθων, ὡσαύτως Πέτρον τὸν Ἀντιοχείας, τῷ προλεχθέντι ὅμοιον τῇ τε πλάνῃ καὶ τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ Σευῆρον τοῦ αὐτοῦ τόπου οὐδὲν ἧττον καὶ τοῦ ἰοῦ, Ξενέαν τὸν Ἱεραπολίτην, Κῦρον τὸν Ἐδέσης, Πέτρον τὸν Ἀπαμείας οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς οἰκείας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ὁμοίως B ἀπωλείας, κατακριτέοις, οἵ τινες, ἐν ὅσῳ ἑαυτοὺς τοῖς ῥύποις τῆς ἰδίας δόξης ἀπαύστως ἐγκυλίουσιν, ἄλλους ὁμοίως ἐν τῷ διδάσκειν, τοὺς κακῶς αὐτοῖς ἀκολουθήσαντας ἐμόλυναν, διὰ γενικῆς σωτηριώδους ἐντολῆς ὑμῖν παραινῶ. πᾶν ὅτι οὖν ἐξεναντίας τῶν πατρικῶν κανόνων, ἐξ οἱωνδήποτε ὑπομνημάτων προσενεχθείη, ἀπώσασθε· μηδεὶς ὑμᾶς ἀπροσφόροις προστάγμασιν ἢ νεωτέροις ὁρίσμασι καινισάτω. εἰ μὲν γάρ εἰσι κοσμικοί, καὶ οὐ δύνανται τὰς ἐκκλησίας κατέχειν; ἐπειδὴ τούτοις ἁρμόζει τὸ διδάσκεσθαι, μᾶλλον ἢ διδάσκειν· ἀθέμιτον γὰρ τοῖς σεβασμίοις θυσιαστηρίοις ξένας προσφέρειν σπονδάς, ἐπει- C δὴ σαφεῖς εὐσεβέσιν ἐπισήμαις ὅροις ἐν αὐτοῖς ὁμοίως τῆς ἰδίας τιμῆς τοῖς προοιμίοις προέγραψε, μεταξὺ Λευιτῶν καὶ τοῦ ἰδίου λαοῦ διεῖλε τὴν λειτουργίαν. ἄλλη ἐστὶν ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐξουσία, ἄλλαι αἱ τῶν ἱερέων ὑπηρεσίαι. παρώξυνε μᾶλλον τὸν κύριον, ἤπερ ἐξιλεώσατο, ὃς ἀλλότριον πῦρ ἐν τοῖς θείοις ἀδύτοις τὰ ἱερὰ μολύνας ἐπεισήνεγκε. τίς ἐστιν, ὃς ἑαυτῷ ἐν ἀλλοτρίοις θεσπίσμασι τοῦ κελεύειν τὴν αὐθεντίαν δύναται προσλαβεῖν; καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀμφίβολόν τι προσφέροντα τιμὴν κεχρεωστημένην ὑπὲρ μόνης τῆς ἐγχειρήσεως τῆς λειτουργίας τετιμωρῆσθαι ἐν τῷ ναῷ. Ὀζίας ἐν τῇ εὐλαβείᾳ καὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ διέμει- D νεν, εἰ δὲ νουθετηθεὶς τῷ ὑποδείγματι τῆς τοσαύτης ἐπιπλήξεως ἀπὸ τῶν ἱερῶν διατάξεων ἐφοβήθη μᾶλλον ἢ κατετόλμησε τούτων, ἄμεινον ἂν ἐβασίλευσεν. ἀλλ' ἐπειδὴ μηδὲ κωλυόντων τῶν ἐπιμελητῶν τοῦ ναοῦ ὁ ἐπίμονος παραβάτης ἀπέστη, ἐν αὐτοῖς βδελύγματι λέπρας πληγεὶς τοῖς θυσιαστηρίοις τὴν λειτουργίαν τῆς βασιλείας ἀπολέσας, τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἱερέως ἐπελθών. γινωσκέτωσαν τοιγαροῦν μὴ εἶναι Θεῷ προσδεκτά, ἅπερ ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν παρὰ τῶν τολμηρῶν ὑφαρπάζεται, ὁπότε ἕνα πρὸς ἐπίδειξιν τῆς ἀποφάσεως τῇ τῆς E μεγάλης ἀκοσμίας τιμωρίᾳ ἐφύλαξεν, ἄλλους ταχινὴ φλὸξ κατηνάλωσε. διὸ δὴ εἴπερ τινά εἰσί τινι σχήματι θρησκείας δεδεγμένα, ἰσχὺν ἔχειν οὐ δύναται, τοσαύταις αὐθεντίαις καταπαλαιόμενα. βοᾷ Παῦλος ἀπόστολος· κἂν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμᾶς, παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα, ἀνάθεμα ἔστω. οὐχ ἅπαξ εἰρηκὼς τοῦτο ἠρκέσθη· ἐπανέλαβε δὲ τὴν ὑγιαίνουσαν ἐντολήν· ὡς προείπομεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίσεται, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. φυλάττει γὰρ τὴν προσενεχθεῖσαν ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῆς πίστεως ἀπόφασιν, εἴ τις τῇ ἀποστολικῇ ἀκολουθεῖ διδασκαλίᾳ· καὶ ἡμῖν μὲν οὖν φροντὶς ἐνέλειψε. καὶ γὰρ τῇ τῆσδε διπλῆς ὑπηρεσίᾳ πρεσβείας, εἴτι ἐν ταῖς δεήσεσι ταπεινόν, εἴτι ἐν ταῖς δικαιολογίαις εὔλογον, εἴτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς ὑγιές, ὑπηνέγκαμεν· ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦτο ἀμελητέα ἐστὶν ἡ ὁδὸς τῆς δικαιοσύνης; ἐπειδὴ τὰς ἰδίας πλάνας ἀγαπᾷ μετὰ ἀπονοίας ἡ ἀπιστία, οὐκ ἔστι συνάπτεσθαι μετὰ τῶν τῶν πιπτόντων

ANNO CHRISTI 536.

A apostolica sedes & deprehendit pares auctoribus suis, & conjunxit * addictis Timotheum parricidam & Dioscorum, & Petrum Alexandrinos, Acacium Constantinopolitanum, cum sequacibus suis, Antiochenum quoque Petrum prædicto similem sicut errore sic nomine: sed & Severum ejusdem loci, nihilominus & veneni, ' Xenaiam item Hierapolitem, Cyrum * Eladensem, Petrum Apameæ, non jam pro sua tantum, sed pro aliorum quoque damna- B tione damnandos: qui cum se opinionum suarum sordibus indesinenter involvunt, alios quoque docendo, quę male assecuti sunt, polluerunt, generalis mandati salubritate vos moneo. Quidquid adversus regulas patrum de quibuslibet commentariis profertur, abjicite. Nullus vos incongruentibus præceptis, aut novis moveat institutis. Si enim mundani sunt, & ecclesias tenere non possunt: quia eis convenit magis discere, quam docere: Nefas est enim altaribus piis peregrina inferre libamina: quia certos religiosis disciplinis terminos Deus C inter ipsa quoque cultus sui præscripsit initia, inter Levitas & populum suum divisit officium: alia est potestas hominum, alia ministeria sacerdotum: incitavit potius dominum, quam placavit, qui externum ignem divinis adytis sacrorum temerator invexit. Quis est qui sibi in alienis institutis jubendi autoritatem possit assumere, cum non sit ambiguum, offerentis honorem debitum pro sola officii præsumptione punitum? In regia Ozias reverentia & administratione permansisset, si monitus tantæ destructionis exemplo, ac religiosis institutis timendo, quam hæc assumendo D meliora * temperasset. sed dum nec prohibentibus cultoribus templi pertinax temerator absistit, inter ipsam lepræ abominationem percussus, altaria & officia regni perdidit, dum ministeria sacerdotis invadit. Sciant ergo non esse accepta a Deo, quæ de mandatis ejus a præsumptoribus assumuntur, quando unum ad ostensionem sententiæ vivacis dedecoris pœna servavit, alios velox flamma consumpsit. Quod si sunt, quæ religionis aliquo colore contecta sint, vires habere nequeunt, quæ tantis autoribus reluctantur. Clamat Paulus E apostolus, *Licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Nec semel hoc dixisse sufficit, repetit salubre mandatum: *Sicut prædiximus, & nunc iterum dico, si quis vobis evangelizaverit, præter id quod accepistis, anathema sit.* Servet ergo latam pro fidei conservatione sententiam, quisquis apostolicam sequitur disciplinam: & quidem nobis cura non defuit: nam gemino legationis officio quidquid in precibus humile, quidquid in allegationibus rationabile, quidquid in mandatis salubre detulimus. Sed numquid ideo negligenda est justitiæ via? " Qui errores suos diligit cum obstinatione perfidiæ, non sunt jungendi cum cadentibus

* damnatis.

' Xeneam

* Edessenum

Leu. 10.

2. Par. 26.

* melius imperasset.

' magnæ deformitatis

Gal. 1.

" Quoniam infidelitas suos errores amat &c.

Anno Christi 536.

cadentibus lapsus, sine nostra contagione pereant, qui ab impietatibus suis nec castigato errore declinant. Et alia manu: *Deus vos sanos custodiat, filii dilectissimi* " Data IV. Idus Febr. post consulatum Agapeti " V. C.

* Anno Christi 518.

Ex vet. cod. Vatic. in editione Rom. an. 1591. epist. 77.

HORMISDÆ EPISTOLA AD Epiphanium qua ipsi vicariam sedis apostolicæ præfecturam in recipiendis lapsis delegavit.

Hormisda Epiphanio episcopo Constantinopolitano.

MVLTO gaudio sum repletus, quod circa ecclesiæ pacem, & sanctissimi imperatoris, & dilectionis tuæ tale studium, quale literis indicasti, legatorum quoque meorum assertione cognovi. Manifesta enim hinc supernæ misericordiæ documenta produntur, quando & humani principes causam fidei cum reipublicæ ordinatione conjungunt, & ecclesiarum præsules, quod ad dispensationem suam pertinet, officii memores exequuntur. Talibus indigebat post discordiæ procellas religio Christiana rectoribus, qui compressis provida dispensatione turbinibus, diu peregrinatam pacem, depulsa tempestate reducerent, & in futura secula propositi sui exempla tendentes, sibi ad scribendum indubitanter ostenderent, quidquid Deo placitum posteri pro sua imitatione fecissent. Benedicamus Deum, frater carissime, nostris hoc diebus fuisse concessum, & totis orationum & curarum viribus annitamur, ut quæ per Dei nostri opem bene correcta sunt, ipso adjuvante per omnia compleantur. Sperandum enim est, ut ad compagem corporis sui reliqua quoque quæ adhuc divisa sunt membra festinent, & a potioribus minora non discrepent. ad quod cum dilectio tua Christianæ studio caritatis hortetur, debet id, ad quod incitat sequi, & quod amandum suadet amplecti. Similem enim jam fidei curam gerentes, per religiosam patientiam, par etiam præmium de boni operis speramus effectu: neque enim difficultatibus est cedendum. Non fatigatur asperis fides: nec ad cœlorum ardua per proclive contenditur: nec ad cœlorum ardua per proclive contenditur: nec remunerationem circa laboris exercitia quis meretur. Vnde ne facientes bona, deficiamus, specialiter admonemur: *Beati* etiam, teste Psalmista, *qui custodiunt judicium, & faciunt justitiam in omni tempore*: quia non initium laboris remunerationem præmii consuevit invenire, sed terminus. Ergo par studium sollicitudinis assumentes, quibus est una in communione & credulitate societas, quemadmodum de adunata sedi apostolicæ Constantinopolitana ecclesia pariter exultamus in domino: ita de reliquarum quoque (sicut affectuose admones) reintegratione curemus primum, ut fidem integritatemque nostram immaculatam ab omni contagione servemus. Nosti enim frater sanctissime, quæ ecclesiasticam servent vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueantur insidiis, per quæ etiam canonum custodiatur auctoritas. His in robore

Galat. 6.

Psal. 105.

A ὀλισθήματος, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας λύμης ἀπολλύσθωσαν οἱ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀσεβειῶν μηδὲ μαστιγουμένης τῆς πλάνης ἐκκλίνοντες. καὶ ἑτέρᾳ χειρί· ὁ Θεὸς ὑμᾶς ὑγιαίνοντας διαφυλάξῃ τέκνα ἀγαπητά.

Ἐδόθη πρὸ τεσσάρων εἰδῶν Φεβρουαρίων μετὰ τὴν ὑπατείαν Ἀγαπητοῦ τοῦ λαμπροτάτου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΟΡΜΙΣΔΟΥ, ΠΡΟΣ Ἐπιφάνιον.

. . . .

Ὁρμίσδας Ἐπιφανίῳ ἐπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΟΛΛΗΣ ἐπλήσθην χαρᾶς, ὅτι περὶ τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου βασιλέως, καὶ τῆς B σῆς ἀγάπης τοιαύτη σπουδὴ, οἵαν διὰ τῶν γραμμάτων ἐμήνυσας, καὶ διὰ τῆς τῶν ἐμῶν πρέσβεων καταθέσεως ἔγνων. σαφὴς γὰρ ἐντεῦθεν τῆς οὐρανίου εὐσπλαγχνίας ἀπόδειξις πρόεισιν, ὅταν καὶ οἱ τοῦ κόσμου βασιλεῖς τὰς ὑποθέσεις τὰς περὶ τῆς πίστεως μετὰ τῆς διοικήσεως τῆς πολιτείας συζευγνύωσι, καὶ οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἡγούμενοι τὰ συντείνοντα εἰς τὴν ἰδίαν οἰκονομίαν μεμνημένοι τοῦ καθήκοντος ἐκτελῶσι. τοιούτων ἔχρησε μετὰ τὰς τῆς διχονοίας καταιγίδας ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἰθυντήρων, οἵτινες κατευνασθεισῶν προνοητικωτάτῃ διατυπώσει τῶν θυελλῶν, τὴν ἐπὶ πολὺ ξενωθεῖσαν εἰρήνην, ἐξωθέντος τοῦ χειμῶνος ἐπανάξωσι, καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας μετὰ ταῦτα αἰῶνας τῆς ἰδίας προθέσεως τὰ ὑποδείγματα C ἐπεκτείνοντες, ἑαυτοῖς ἐπιγεγράφθαι ἀναμφιβόλως ἐπιδείξουσιν, εἴ τι τῷ Θεῷ ἀρέσκον οἱ μεταγενέστεροι ἀπὸ τῆς αὐτῶν μιμήσεως, ποιήσουσιν. εὐλογήσωμεν τὸν Θεὸν, ἀδελφοὶ, ταῖς ἡμῶν τοῦτο ἡμέραις συγκεχωρημένον γεγονέναι, καὶ πάσαις εὐχῶν καὶ μεριμνῶν δυνάμεσιν ἐπερεισθῶμεν, ἵνα ἅπερ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν συνεργίας καλῶς ἤρχθη, αὐτοῦ βοηθοῦντος ἐν πᾶσι πληρωθῶσιν. ἐλπὶς γάρ ἐστιν, ὅτιπερ εἰς τὴν ἁρμονίαν τοῦ οἰκείου σώματος καὶ τὰ λοιπὰ καὶ ἔτι νῦν διῃρημένα μέλη σπουδάσουσι, καὶ ἀπὸ τῶν κρειττόνων τὰ ἥττονα οὐ διαφωνήσουσιν. εἰς ὃ ἐπείπερ μου ἡ σὴ διάθεσις τῇ σπουδῇ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης προτρέπεται, ὀφείλεις εἰς ὃ διεγείρει ἀκολουθῆσαι, καὶ ὅπερ ἀγαπᾶσθαι συμβουλεύει, περιπτύξα- D σθαι. ὁμοίαν γὰρ λοιπὸν τῆς πίστεως φροντίδα χρῄζοντες, διὰ τῆς εὐσεβοῦς ὑπομονῆς, ἴσον καὶ τὸ ἔπαθλον τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου ἐκβάσει ἐλπίζομεν. οὔτε γὰρ ταῖς δυσχερείαις ἐστὶ παραχωρητέον· οὐ καταπονεῖται τοῖς τραχέσιν ἡ πίστις, οὐδὲ εἰς τὰ τῶν οὐρανῶν ὑψώματα διὰ κατωφερείας τις ἐπεκτείνεται, οὔτε τῆς ἀνταμείψεως, ἄνευ τῆς τοῦ καμάτου γυμνασίας τις ἀξιοῦται. διὸ ἵνα μὴ ἐκκακῶμεν τὸ ἀγαθὸν ποιοῦντες, ἰδικῶς ὑπομιμνησκώμεθα. καὶ γὰρ μακάριοι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ψαλμῳδὸς, οἱ φυλάσσοντες κρίσιν καὶ ποιοῦντες δικαιοσύνην ἐν παντὶ καιρῷ, ὅτι οὐχ ἀρχὴ τοῦ καμάτου τὴν ἀντάμειψιν τοῦ ἐπάθλου εἴωθεν εὑρίσκειν, ἀλλὰ τὸ τέλος. τοιγαροῦν ἴσην σπουδὴν τῆς μερίμνης ἀναλαβόμενοι, οἷς ἐστι μία ἐν τῇ κοι- E νωνίᾳ καὶ τῇ πίστει ἡ ἑταιρεία· ὃν τρόπον περὶ τῆς ἑνωθείσης περὶ τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, ἐπίσης ἀγαλλιῶμεν ἐν κυρίῳ. οὕτω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν, καθὼς ἐνδιαθέτως παραινεῖς, ἀποκαταστάσεως, φροντίσωμεν πρῶτον, ἵνα τὴν πίστιν καὶ τὴν τελειότητα ἡμῶν, ἄσπιλον ἀπὸ παντὸς μιάσματος φυλάξωμεν. καὶ γὰρ οἶδα, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ποῖοι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὁμόνοιαν φυλάττουσι σύνδεσμοι, τίνα ἡμᾶς ἀπὸ τῶν αἱρετικῶν φυλάττουσιν ἐπιβουλῶν, καὶ διὰ ποίων ἡ τῶν κανόνων φυλάττεται αὐθεντία. τούτων ἐν τῇ ἰδίᾳ

ἰσχύϊ

Anno Christi 536.

ANNO CHRISTI 536.

ἰσχύϊ πάσῃ προσοχῇ φυλαττομένων, ἴασις τοῖς ἐλπίζουσι προσενεχθήσεται). ἔχει γὰρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἡ τάξις, καὶ αὐτῆς τῆς δικαιοσύνης ὁ τύπος, ὅπως εὔλογος θεραπεία τοῖς καλοθελῶς καὶ πιστῶς ἐλπίζουσι, μὴ ἀρνηθείη· οὐδέ τις ἐστὶν οὕτως ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας διηρημένος, ὃν οὐχὶ ἀπὸ τῆς σκληρότητος τοῦ δεσμοῦ ἐπικάμψει ἡ ἀπερίεργος ἁπλότης, ἀλλ' ἵνα ἀσφαλῶς τοῦτο καὶ χωρὶς μέμψεως, ἢ τινὸς νεφώδους πλάνης ἰσχύσῃ προελθεῖν, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ, τὸ ἐμὸν πρόσωπόν σε ἐν τούτῳ χρὴ ὑπελθεῖν, ἐπιστάμενον ἐν ταῖς τοιαύταις ὑποθέσεσι, καθὼς προείρηται, τί ποιητέον εἴη, τί φυλακτέον, οὕτω πάντων προνοούμενον, ὡς μὴ ἀμφιβάλλοντα λόγον ταύτης τῆς διατυπώσεως τῷ Θεῷ ἀποδώσοντα, οὕτω μέντοι, ἵνα τούτοις οἵτινες ὑμῖν τῇ κοινωνίᾳ συναφθεῖεν, καὶ δι' ὑμῶν τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ, τὰ ὑμέτερα γράμματα ἡμῖν δηλώσουσιν, οἷς καὶ τὰ περιεχόμενα, τοῖς λιβέλλοις, οὓς ἂν προσενέγκοιεν, ἐμφερέσθω. οὕτω γὰρ καὶ τῆς Σευήρου, καὶ τῶν τούτῳ συμπλεκομένων, καὶ τῶν ὁμοίων ἀπολυθήσονται πλάνης, καὶ οὐδὲ τούτων, οἵτινες ἰαθῆναι δυνήσονται τὴν ζημίαν ὑπομείνωμεν. ὅπερ διὰ τοῦτο ὑμῖν ἰδικῶς ᾠήθημεν ἐπιθεῖναι πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν, τὰ ἡμέτερα μεταφέροντες βάρη, ἐπείπερ οὐ μικρὰς ἤδη ἀποδείξεις τοῖς αἱρετικοῖς ἀνθιστάμενοι δεδώκατε, καὶ οὐ χρὴ περὶ τούτου διστάζειν, ὃν καλῶς συνέβη δόκιμον ἀποδειχθῆναι. ἅμα προσλαβέσθαι τὰς θεραπείας τῆς ἰάσεως, ἀναζώσασθαι τὴν αὐθεντίαν τῆς δικαιοσύνης, καὶ οὕτω περὶ τοὺς ἱκέτας τῇ φιλανθρωπίᾳ ἁπαλύνεσθαι, ἵνα τοὺς ἐν τῷ τῶν αἱρετικῶν μιάσματι ἐπιμένοντας, ἢ τούτους, οἳ τὸ ἀκίνδυνον ὑποκρίνονται, καὶ μετὰ τῶν ἡμετέρων μόνῃ τῇ φωνῇ συμφωνοῦσιν ἀπὸ τούτων, ὧν ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἐκκλησίας φροντὶς καὶ πρόνοιά ἐστιν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. οὐδὲ γὰρ συντελεῖ περὶ τούτοις ἐκκλησιαστικὴν κεράσαι αὐστηρίαν. οὐ γὰρ ἔσται λοιπὸν τοῦ ἐλέους τὰ ἀγαθὰ διὰ τὴν τῶν προνοηθῆναι ὀφειλόντων ἀνάγκην συναχθέντα, ἐὰν διακρίτως ἔσονται κοινὰ καλοῖς καὶ κακοῖς. καὶ ἐπειδὴ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὁμοίως ποιήσασθαι ᾠήθη ἐν τοῖς οἰκείοις γράμμασι μνήμην ἡ σὴ ἀγάπη, ὧν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἠνέχθη τις ὁμολογία, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ ἀναγνῶναι τὰ γραφέντα, καὶ ἀποκρίνασθαι τὰ πρόσφορα. οἵτινες εἰ τὰς τῶν ἁγίων πατέρων διατυπώσεις φυλάττουσιν, οἱ ἐκείνης τῆς πίστεως τοὺς θεμελίους σέβονται, καὶ ἀπὸ τούτων τῶν δι' αὐτῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος κατανύσσοντος ὁρισθέντων, οὐκ ἀναχωρήσουσιν. εἰ γάρ εἰσι τέλεια, ὥσπερ εἰσὶ, καὶ προσθήκης οὐ δέονται, ἢ καλῶς βέβαια, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀνταμειπτέα, ὁπότε δι' αὐτῶν πάντα τὰ τῶν αἱρετικῶν δηλητήρια καταπιεσθῇ, οὐδέ τι ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος, ὅπερ χρήσιμον, οἵα δήποτε ἐπιμέλεια ἠδύνατο ἐπινοῆσαι, παρέδραμεν, ἥ τις τῶν προλαβουσῶν ὁμοίως τὰ δόγματα, ἢ τηλαυγέστερον ἐφανέρωσεν, ἢ ἐπαναληφθεῖσα τῇ αὐθεντίᾳ ἐβεβαίωσεν ἰδικόν τινα κατὰ Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς ἀναδεξαμένη ἀγῶνα, τοῦ μὲν ἑτέρου τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θεότητα ἀπὸ τῆς σαρκὸς χωρίζοντος, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἁγίαν Μαρίαν Θεοτόκον ἐξαγγέλλειν ἐκκλίνοντος, τοῦ δὲ ἑτέρου τὴν ἀλήθειαν τῆς σαρκὸς ἐν τῷ κυρίῳ ἀπαναινομένου, ὁπότε ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ αὐτὸς υἱὸς Θεοῦ, ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος, ἓν πρόσωπον ἐν δύο φύσεσι, καὶ θεότητος καὶ σαρκὸς, οὐδὲ τῶν φύσεων ἐν τῇ ἑνώσει συγχυθεισῶν, οὐχ ὡς τετάρτου προσώπου προστεθέντος τῇ τριάδι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκένωσεν ἑαυτὸν καὶ μορφὴν δούλου ἔλαβε. διὸ καὶ μίαν, καὶ

suo omni circumspectione servatis, remedia sperantibus conferentur. Habet enim & ecclesiasticarum ordo regularum, & ipsius forma justitiæ, ut medicina rationabilis benigne & fideliter sperantibus non negetur: nec quisquam ita est ab humanitate discretus, quem non a rigore discretionis inclinet incauta simplicitas: Sed ut caute hoc citra querelam, aut erroris alicuius nævum valeat expediri, dilectissime frater, personam meam te in hoc oportet induere, scientem in hujusmodi caussis, sicut prædictum est, quid faciendum sit, quid cavendum: ita omnia providenda, ut non ambigas rationem dispensationis hujus Deo esse reddendam: ita tamen ut eos, qui vobis fuerunt communione sociati, vel per vos sedi apostolicæ vestra nobis scripta declarent, quibus etiam continentia libellorum, quos obtulerint, inseratur. sic enim & Severi, & complicum ejus, aut similium absolvemus errores, nec eorum qui sanari potuerint, dispendia patiemur. quod ideo vobis specialiter credimus imponendum, ad diligentiam vestram nostra onera transferentes, quia non parva jam documenta resistentes hæreticis edidistis, nec debet de eo ambigi, quem bene contigerit explorari: simul assume remedia medicinæ, simul accingere authoritate justitiæ, & sic circa supplices humanitate mollire, ut in hæreticorum contagione perdurantes, aut eos qui innocentiam simulant, & cum nostris sola voce consentiunt, ab his, quibus pro ecclesiæ reintegratione consulitur & providetur, excludas: nec enim expedit circa hos ecclesiasticam temperare censuram. Non enim erunt miserationis bona pro eorum, quibus consuli oportet, necessitate collata, si indiscrete fuerint bonis malisque communia. Et quia Hierosolymitanorum quoque faciebat in tuis literis tua dilectio mentionem, quorum etiam ad nos quædam delata professio, necessarium duximus vel recensere quæ scripta sunt, vel respondere, quæ congrua. Qui si sanctorum patrum constituta custodiunt, si illa fidei fundamenta venerantur, ad his, quæ per eos sancto spiritu compungente definita sunt, non recedent. Aut enim perfecta sunt, ita ut sunt, & adjectione non indigent: aut bene valida: & ideo non mutanda: quando per ea omnia hæreticorum venena compressa sunt. nec quicquam Calchedonensis synodus, quod utile qualibet diligentia potuisset excogitare, præteriit: quæ præcedentium quoque dogmata vel clarius manifestavit, vel repetita autoritate firmavit, speciale quoddam aduersus Nestorium & Eutychem aggressa certamen, alterum deitatem Dei nostri Iesu Christi a carne separantem, & ideo sanctam Mariam Dei genitricem pronunciare vitantem: alterum veritatem carnis in domino renuentem, quando dominus noster Iesus Christus idem filius Dei, idem filius hominis, una in duabus persona naturis divinitatis & humanitatis carnis, nec naturis adunatione confusis, non velut quarta persona addita Trinitati, sed ipse filius Dei *exinaniens semetipsum, & formam servi accipiens*, propter quod & unam

Phil. 2.

Anno Christi 536.

unam nec diviſibilem profitemur eſſentiam A Trinitatis, & proprietatem tamen ſuam ſcimus ineſſe perſonis, unam filii Dei cum aſſumpta carne, unam Spiritus ſancti: & perſonas proprietatibus deſignantes, & per unitatem eſſentiæ inſeparabile Trinitatis myſterium confirmantes. Neque enim ambigi poteſt Verbum Dei intra matris viſcera per carnem, humanam aſſumpſiſſe naturam, nec poſt a ſe factam intra vulvam naturarum unitionem diviſum. Nam ut humanitas ſine Deo non eſt edita, ſic in cruce non eſt impaſſibilis divinitas a carnis paſſione diviſa: quod virginis partus & intemerata fœcunditas, & ſingularis a mortuis reſurrectio, & ad cœlos declarat aſcenſio. Hæc ſi quemadmodum B a patribus conſtituta ſunt ſervant, credant, nec definita tranſcendant: a quo tramite qui declinant, ipſi ſibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud apoſtolicum contentioſis reſpondere neceſſe eſt, *nos hanc conſuetudinem non habemus, nec ecclesia Dei.* (1. Cor. 2.) Hæc ideo breviter, quia nec ambigi convenit de rebus juxta fidem ſepius definitis: & pene ſupervacua eſt allegatio, quæ adhibetur inſtructis, cum ſuper hac re & ad clementiſſimum principem filium noſtrum non pauca perſtrinxerim. Et quia de Hieroſolymitanorum propoſitione reſpondimus, hoc quoque æſtimavimus, ſalutis eorum cauſa competenter addendum, ut ſi communionis apoſtolicæ deſiderant unita- C tem, profeſſionem ſuam ſcripto inditam, quam legatis noſtris apud Conſtantinopolim poſitis obtulerunt, aut per ſuos ad nos dirigant, aut fraternitati veſtræ tradant, eodem tamen, ſicut diximus, tenore conſcriptam, quæ ad nos modis omnibus ſub veſtra ordinatione deferatur. Nam de Theſſalonicenſibus, quorum ad nos legati ſub clementiſſimi & fideliſſimi principis filii noſtri ordinatione venerunt, ne quid omiſiſſe credamur, noſſe vos volumus ſecundum hoc quod domino noſtro inſpirante placuerit, cauſam omnem * noſtri diſpoſitione tractandam, & ſi, quod oportet, impleverint, ordinanda hæc per fratrem noſtrum & coepiſcopum venerabilem virum Ioannem, ſed D & filios noſtros Heraclianum preſbyterum, & Conſtantinum diaconum, eccleſiaſtico honore digniſſimos, ad cauſam pertinentia conſcripſiſſe contenti, gratulati ſumus in viro ordinis noſtri par meritum, & religioſum nos inveniſſe propoſitum, & cum legatione mandata ſapientiæ & moribus congruentia. Votiva enim res & plena gaudii eſt, ut ſint juſta æſtimatione probabiles, quos communionis & officii contigerit eſſe conſortes. Et alia manu, Deus te ſanum cuſtodiat frater venerabilis [Data VII. E Kalendas Aprilis, Valerio V. C. Cos. [a]]

* veſtra

[a] Anno Christi 521.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Nunc venerabiliſſimi notarii ſanctiſſimæ eccleſiæ noſtræ, ſi quæ ſunt chartæ apud eos, præſentem cauſam concernentes, ipſas nobis manifeſtas faciant. Et productis chartis per venerabilem Coſmam diaconum, notarium, & chartophylacē, Macarius venerabilis dia-

A οὐδὲ διαιρετὴν ὁμολογοῦμεν οὐσίαν τῆς τριάδος, καὶ τὴν ἰδίαν ὁμοίως ἰδιότητα ἴσμεν ἐνεῖναι τοῖς προσώποις. ἓν γὰρ τοῦ παιδὸς ὁμολογοῦμεν εἶναι πρόσωπον, ἓν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μετὰ τῆς προσληφθείσης σαρκός, ἓν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, καὶ τὰ πρόσωπα ταῖς ἰδιότησι σημαίνοντες, καὶ διὰ τῆς ἑνότητος τῆς οὐσίας, τὸ ἀχώριστον τῆς τριάδος μυστήριον ὁμολογοῦντες. οὔτε γὰρ δυνατὸν ἀμφιβάλλεσθαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς τῆς μητρὸς σπλάγχνοις διὰ τῆς σαρκός, τὴν ἀνθρωπείαν προσειληφέναι φύσιν. καὶ μὴ μετὰ τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην ἐν τῇ μήτρᾳ τῶν φύσεων ἕνωσιν διῃρημένον. καθάπερ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ἀνθρωπότης ἄνευ Θεοῦ γεννηθεῖσα, οὕτως ἐν τῷ σταυρῷ ἡ ἀπαθὴς θεότης, οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ τῆς σαρκὸς πάθους διῃρημένη, ὅπερ ὁ τῆς παρθένου τόκος, καὶ ἡ ἄχραντος γονιμότης, καὶ ἡ ἐξαίρετος B ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις, καὶ ἡ εἰς οὐρανοὺς δείκνυσιν ἄνοδος. ταῦτα εἰ, καθὼς παρὰ τῶν πατέρων ὡρίσθη, φυλάττουσι, πιστευέτωσαν, καὶ μηδὲ τὰ ὡρισμένα παραβαινέτωσαν, ἀφ' ἧς τρίβου οἱ ἐκκλίνοντες, αὐτοὶ ἑαυτοῖς νέφος ἀμφιβολίας περιχέουσιν. ἡμῖν δὲ ἐκεῖνο τὸ ἀποστολικόν, τοῖς φιλονείκοις, ἀποκρίνασθαι ἀνάγκη ἐστίν· ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. ταῦτα διὰ τοῦτο διὰ βραχέων, ἐπειδὴ οὔτε ἀμφιβάλλεσθαι προσήκει περὶ πραγμάτων τῶν περὶ τῆς πίστεως πολλάκις ὁρισθέντων, καὶ παντελῶς περιττή ἐστιν ἡ δικαιολογία ἡ προσφερομένη τοῖς παρασκευασμένοις, ὁπότε περὶ τούτου τοῦ πράγματος, καὶ πρὸς τὸν ἐνδοξότατον καὶ φιλανθρωπότατον βασιλέα τὸν ἡμέτερον υἱόν, οὐκ ὀλίγα C ἐσημάναμεν. καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ὁμολογίας ἀπεκρινάμεθα, καὶ τοῦτο ὑπελάβομεν τῆς τούτων σωτηρίας χάριν ἁρμοδίως προσθεῖναι, ἵνα ἐὰν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπιποθῶσι τὴν ἕνωσιν, τῆς ἰδίας ὁμολογίας τὸ ὕφος ἐγγράφως μηνυθεῖσαν, ἣν τοῖς ἡμετέροις πρεσβευταῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει διάγουσι προσήνεγκαν, διὰ τῶν ἰδίων πρὸς ἡμᾶς ἀποστείλωσιν, ἢ τῇ ὑμετέρᾳ ἀδελφότητι δώσουσι, τῇ αὐτῇ μέντοι, καθὼς εἶπον, δυνάμει συγγεγραμμένην, ἥτις πρὸς ἡμᾶς πᾶσι τοῖς τρόποις δι' ὑμετέρας διατυπώσεως, κομισθήσεται. περὶ γὰρ Θεσσαλονικέων, ὧν πρὸς ἡμᾶς οἱ πρέσβεις διὰ τῆς τοῦ πιστοτάτου καὶ ἐνδοξοτάτου βασιλέως τοῦ ἡμετέρου υἱοῦ διατυπώσεως ἦλθον, ἵνα μή τι παραλελοιπέναι δόξωμεν, γινώσκειν D ὑμᾶς βουλόμεθα κατὰ ταῦτα, ἅπερ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐμπνέοντος ἤρεσαν, τὴν ὑπόθεσιν πᾶσαν τῇ ὑμετέρᾳ διασκέψει ψηλαφητέαν, καὶ εἰ ὅπερ χρὴ πληροφόρουσι διατυπωτέαν. ταῦτα διὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τοῦ σεβασμιωτάτου ἀνδρὸς Ἰωάννου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν υἱῶν ἡμῶν, Ἡρακλειανοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ διακόνου, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀξίων, τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἀνήκοντα ἀρκεσθέντες ἀντιγράψαι, ἥσθημεν ἐν ἀνδρὶ τῆς ἡμετέρας τάξεως ἴσην ἀξίαν καὶ εὐλαβῆ πρόθεσιν E ἡμᾶς εὑρηκέναι. καὶ μετὰ τῶν τῆς πρεσβείας ἐντολῶν, τῇ φρονήσει καὶ τοῖς τρόποις συνᾴδοντα. εὐκταῖον γὰρ πρᾶγμα καὶ πλῆρες χαρᾶς, ἵνα ὦσι κεκριμένως δόκιμοι, οἷς τῆς κοινωνίας καὶ τῆς τάξεως συνέβη εἶναι συγκλήροις. καὶ ἄλλῃ χειρί, ὁ Θεός σε ὑγιῆ διαφυλάττῃ, ἀδελφὲ τιμιώτατε.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπε· νῦν καὶ οἱ θεοσεβέστατοι νοτάριοι τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας, εἴ τινές εἰσι παρ' αὐτοῖς χάρται τὴν παροῦσαν ὁρῶντες ὑπόθεσιν, δήλους ἡμῖν τούτους ποιείτωσαν, καὶ προκομισθέντων τῶν χαρτῶν διὰ Κοσμᾶ τοῦ θεοσεβεστάτου διακόνου νοταρίου, καὶ χαρτοφύλακος, Μακάριος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος

καὶ

Anno Christi 536.

ANNO CHRISTI 536.

καὶ νοτάριος τὸν ἐκ προσώπου τῶν Θεουπόλεως κληρικῶν λίβελλον, καὶ τὴν ἀναφορὰν τῆς ἐνδημούσης τηνικαῦτα τῇ βασιλίδι πόλει συνόδου ἀμφότερα πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον γενόμενον τῆς αὐτῆς βασιλίδος πόλεως ἀνέγνω, καὶ Καλώνυμος ὁ θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀπὸ κώδικος τὴν πρὸς Ἰωάννην τὸν τῆς ὁσίας μνήμης ἀρχιεπίσκοπον γενόμενον Ἱεροσολύμων ἐπιστολὴν, καὶ τὴν πρὸς Ἐπιφάνιον τὸν τῆς θεοφιλοῦς μνήμης, τῶν Τυρίων γενόμενον ἐπίσκοπον ἀνέγνω, ἔτι μὴν καὶ τὴν πεμφθεῖσαν ὑπό τε αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐπισκόπου, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου, πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην ἐπιστολὴν ἀνέγνω, καὶ Στέφανος ὁ θεοσεβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, τὴν σταλεῖσαν ἀναφορὰν παρὰ Ἐπιφανίου ἐπισκόπου γενομένου Τύρου, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου ἀνέγνω, καὶ Παῦλος ὁ θεοσεβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, τὴν σταλεῖσαν ἀναφορὰν σὺν τοῖς πεπραγμένοις ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων Συρίας δευτέρας, πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην γενόμενον ἀρχιεπίσκοπον τῆς βασιλίδος πόλεως, ἅτινα συμπάντα καὶ ἐντέτακται.

ΔΕΗΣΙΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΩΝ Ἀντιοχείας πρὸς Ἰωάννην τὸν πατριάρχην, καὶ τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον, κατὰ Σευήρου.

Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ Ἰωάννῃ, καὶ τῇ ἐνδημούσῃ ἁγίᾳ συνόδῳ ἀξίωσις παρὰ κληρικῶν καὶ μοναχῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας μεγαλοπόλεως ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας.

ΝΥΝ εἴπερ ποτὲ καιρὸς, ὦ μακαριώτατοι, πάσας τῆς οἰκουμένης τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο ἐκβοῆσαι, εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι ἠλέησεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. τὸ γὰρ τὰ σκῆπτρα Ῥωμαίων τοῖς οὕτως εὐσεβέσι καὶ φιλοχρίστοις ἐγχειρισθῆναι βασιλέας, ἐλευθερίαν δὲ χαρισθῆναι καὶ παῤῥησίαν τοῖς τὴν ὀρθόδοξον πρεσβεύουσι θρησκείαν, πῶς οὐχὶ ταύτην πείθει εἰκότως τοὺς πιστοὺς βοῆσαι τὴν φωνήν; ἀλλ' ἐν οὕτω κοινῇ τῆς οἰκουμένης ἑορτῇ μία ἐκ πάντων ἢ κομιδῇ σὺν ὀλίγαις ἡ τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησία, κατηφείας καὶ θρήνων πεπλήρωται. λύκον γὰρ ἀντὶ ποιμένος, οὐκ οἴδαμεν ὅπως, δεξαμένη κακοπαθεῖ. ποίαν γὰρ τραγῳδίαν οὐκ ἀπέκρυψε τὰ τολμηθέντα παρὰ Σευήρου κακὰ, ὃς πρῶτον μὲν, ἵν' ὅπως βεβίωκε παραλίπωμεν φειδοῖ τῶν ὑμετέρων ἀκοῶν, οὐδεμιᾷ πώποτε φαίνεται κοινωνήσας ἐκκλησίᾳ. εἶτα συκοφαντίας βέλεσι κατατοξεύσας τε καὶ παρασκευάσας ἐξελαθῆναι τὸν ἔνθεσμον ποιμένα Φλαβιανὸν τὸν μακαριώτατον, τὸν ἐκείνου θρόνον βεβαίως καὶ ἀκανονίστως ὑφήρπασε, κἀντεῦθεν μισθωτοῦ δίκην οὐ μόνον οὐκ ἐπήμυνε τῇ ποίμνῃ τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἔφυγεν, ὅπερ ἦν ἀγαπητὸν, αὐτὸς τὰ τῶν θηρίων ἔδρα, σφάττων τε καὶ διασκορπίζων τὰ πρόβατα· καινοφωνίας δὲ καὶ βλασφημίας κατὰ τοῦ Θεοῦ πλαττόμενος οὐδενὸς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἐφείσατο, διατελεῖ δὲ πᾶσαν ἡμέραν, ὡς εἰπεῖν, τὰς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀθροισθείσας ἀποκηρύττων συνόδους. ὁ γὰρ τὴν ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἀναθεματίσαι τε καὶ πολεμῆσαι τολμήσας, τὴν μάλιστα βεβαιώσασαν τὸ σύμβολον τῶν τιη'. ἁγίων πατέρων, ἀποδεξαμένην δὲ καὶ τοὺς ρν'. ὁσίους καὶ ἁγίους πατέρας, ἔτι μὴν καὶ

ANNO CHRISTI 536.

conus & notarius, libellum ex persona clericorum Theopolis, & relationem synodi ibidem in regia urbe congregatæ, utrumque ad Ioannem inter sanctos archiepiscopum ipsius regiæ urbis, legit. Et Calonymus venerabilis diaconus & notarius, ex codice epistolam ad Ioannem sanctæ memoriæ archiepiscopum Hierosolymorum, & ad Epiphanium piæ memoriæ Tyriorum episcopum, legit. Insuper etiam epistolam missam ab ipso Ioanne Hierosolymorum episcopo, & synodo sua ad sanctum Ioannem, legit. Et Stephanus venerabilis notarius, & diaconus, relationem missam ab Epiphanio Tyrio & synodo sub eo congregata, legit: Et Paulus venerabilis notarius & diaconus relationem cum gestis destinatam ab episcopis secundæ Syriæ, ad sanctissimum Ioannem archiepiscopum regiæ urbis, quæ omnia inserta fuere.

SVPPLICATIO CLERICORVM & monachorum Antiochiæ, ad Ioannem patriarcham & synodum congregatam contra Severum.

Hanc epistolam clerici Antiochenæ ecclesiæ ad synodicum concilii C P. rescripserunt anno Christi 518. Vide Baron. ibidem n. 50.

Sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo œcumenico patriarchæ Ioanni & sanctæ synodo congregatæ, supplicatio a clericis & monachis apostolici throni Antiochenæ magnæ civitatis catholicæ sanctæ ecclesiæ Dei.

NVNC est, si quando fuit, tempus, beatissimi patres, omnes orbis sanctas Dei ecclesias, tanquam ex uno ore propheticum illud vociferandi, *Lætentur cæli & exultet terra, & omnia quæ in eis sunt, quoniam misertus est Deus populi sui.* quod enim sceptra Romanorum piis & a Christo amatis imperatotibus sint commissa, sic & libertas ac fiducia orthodoxam religionem colentibus donata sit, quomodo non merito persuadet fidelibus, ut hanc vocem proferant? At in tam communi festivitate orbis, una ex omnibus, vel admodum cum paucis, ecclesia Antiochena mœstitia & luctu impleta est. Lupum enim pro pastore (nescimus quomodo) suscepit & affligitur. Quam enim tragœdiam non excesserunt ac superarunt mala, attentata a Severo? qui primum quidem (ut quomodo vixerit, prætereamus, vestris auribus parcentes) nulli unquam ecclesiæ communicasse videtur: deinde cum calumniæ sagittis vulnerasset, & expelli curasset, paravit exagitare justissimum pastorem Flavianum, beatissimi illius sedem violenter & contra canones subripuit, & inde ad instar mercenarii non solum ovile Christi, ab injuria non defendit, neque fugit quod tolerabile fuisset, sed ipse operabatur ea, quæ ferarum sunt oves jugulando & dispergendo. Novitates autem & blasphemias adversus Deum fingens, nulli sanctorum patrum pepercit: perseverat enim pene quotidie, abdicans synodos pro pietate congregatas. Nam qui sanctam Calchedonensem synodum anathematizare & impugnare ausus est, quæ maxime firmavit symbolum trecentorum decem & octo sanctorum patrum, quæ etiam suscepit centum quinquaginta sanctos patres, insuper etiam & similiter sanctos patres, qui

Psal. 95.

qui Ephesi contra impium Nestorium convenerunt, satis manifestum est, quod & prædictas evertit, & odit tanquam hujus sorores. Quot autem homicidia sanctorum monachorum patrarit, cum manibus Iudaicis hujusmodi jugula cædem fecerit, neque nos, sanctissimi, neque aliorum aliquem latuit. Dirum enim spectaculum fuerunt jacentes viri, qui religiosis certaminibus usque ad canitiem certaverunt, nudi & insepulti projecti, ultra trecentos existentes, ex secunda Syriorum provincia nati, canibus & avibus lacerandi, expositi. Similia autem & similiter miseranda sunt, & quæ in xenodochiis, id est hospitalibus ab ipsis facta sunt. Carceres enim ædificat nunc, & in eos pro fide multos detrudit, in tenebris detinendos flagellando interficit. Qualia, sanctissimi, & circa fontes in Daphne facere præsumpsit & veneficiis ibidem utens, & scelestis sacrificiis dæmones colens, hoc quoque tota illa magna civitas prædicat. Neque vero ipsis sanctis altaribus pepercit, neque sacris vasis, alia confringens, alia autem conflans, quæ similibus suis erogat. Præsumptum est autem ab ipso & hoc, ô beatissimi, nam columbas aureas & argenteas, in figuram Spiritus sancti super divina lavacra & altaria appensas, una cum aliis sibi appropriavit, dicens, non oportere in specie columbæ Spiritum sanctum nominare. Pecunias quidem & domos, & quæcumque in optimis fundis erant, exportavit & expendit, & gravissimis usuris ecclesiam obruit. At beatissimi patres, non est possibile omnia percurrere, quæ ab illo præsumpta fuerunt: ideo his paucis & magnis contenti, deprecamur vestram sanctam synodum ut tandem aliquando sedetis mala, quæ nostram ecclesiam occupant, & totum fere orientem, & ab isto nequissimo viro nos liberetis, exacta ab eo pœna eorum, quæ contra divinos canones & politicas leges fecit: & curam gerat earum rerum, quæ relictæ sunt, si quid remansit, & persuadeatis piissimo ac invictissimo principi, & mittat aliquos bonis moribus probatos, aliquo ex nostris simul veniente, qui rebus invigilet, ut cohibeantur, & ratio ab illis exigatur eorum, quæ a principio usque nunc fecerunt: & in suos usus privatos multa furtim converterunt, custodiantur autem quæ invenientur, ne omnia penitus exportentur. Non enim cessat bonus homo adversus ea, quæ sunt ecclesiæ Dei, ea, quæ ad ipsum ecclesiam pertinent dissipare. Cum enim merito ab omni spe exciderit, in viros iniquos, a quibus nutritur, spem habet. Rogamus etiam ut oratores mittantur, & pro fratribus, sive episcopi sint, sive clerici, vel monachi, aut laici, ut relegati restituantur propriis civitatibus & ordinibus, insuper in his omnibus veniam petentes propter dolorem nos occupantem, adjuramus vestram beatitudinem, per sanctam & consubstantialem Trinitatem, & pietatem, ac victoriam, & perseverantiam dominorum totius orbis Iustini & Euphemiæ semper Augustorum, moveri & nobis opportune succurrere, &

Inejusmodi columba eucharistiá asservavit Basilius Magnus teste Amphilochio.

A τοὺς ἐν Ἐφέσῳ κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς συνελθόντας ὁμοίως ὁσίους πατέρας, εὔδηλον ὡς καὶ τὰς εἰρημένας ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ, ὡς ταύτης ἀδελφάς. καὶ ὅσους μὲν φόνους ἁγίων εἰργάσατο μοναχῶν Ἰουδαϊκῆς χερσὶ τὴν τοιαύτην ἐγχειρίσας σφαγὴν, οὔτε ὑμᾶς ὁσιώτατοι, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἔλαθεν οὐδένα. θέαμα γὰρ ἦσαν κείμενοι δεινὸν ἄνδρες ἀσκητικοῖς ἀγῶσι μέχρι πολιᾶς ἐναθλήσαντες, γυμνοὶ καὶ ἄταφοι ἐρριμμένοι, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους, ὄντες, ἐκ τῆς δευτέρας Σύρων ἐπαρχίας ὁρμώμενοι, κυσὶ σπαράγματα καὶ οἰωνοῖς προκείμενοι. ὅμοια δὲ καὶ ὡσαύτως ἐλεεινὰ, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ξενῶσιν αὐτῷ πέπρακται. δεσμωτήρια γὰρ B δομᾶται νῦν, κἀκεῖσε πολλοὺς τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας καθείργων ἐν σκότει καὶ μαστίζων ἀναιρεῖ. οἷα δὲ ὁσιώτατοι καὶ περὶ τὰς ἐν Δάφνῃ πηγὰς πρᾶξαι τετόλμηκε, μαγείαις τε χρώμενος αὐτόθι, καὶ θυμιάμασι μυσαροῖς θεραπεύων τοὺς δαίμονας, καὶ τοῦτο πᾶσα ἐκείνη ἡ μεγάλη ᾄδει πόλις. οὐ μὴν, οὐδὲ αὐτῶν ἐφείσατο τῶν ἁγίων θυσιαστηρίων, οὐδὲ τῶν ἱερῶν σκευῶν, τὰ μὲν ξέων ὡς ἐναγῆ, τὰ δὲ χωνεύων καὶ ῥογεύων τοῖς ὁμοτρόποις. τετόλμηται δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο ὦ μακαριώτατοι. τὰς γὰρ εἰς τύπον τοῦ ἁγίου πνεύματος χρυσᾶς τε καὶ ἀργυρᾶς περιστερὰς κρεμαμένας ὑπεράνω τῶν θείων κολυμβηθρῶν, καὶ θυσιαστηρίων, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσφετερίσατο, λέγων οὐ χρῆναι ἐν εἴδει περιστερᾶς τὸ ἅγιον πνεῦμα ὀνομά- C ζεσθαι. τὰ μέντοι χρήματα καὶ οἰκήματα, καὶ ὅσα ἐν τοῖς καλλίστοις χωρίοις ὑπῆρχε τῇ ἐκκλησίᾳ πάντα ἐκφορήσας ἐξεδαπάνησε, καὶ βαρυτάτοις δανείσμασι τὴν ἐκκλησίαν κατέχωσεν. ἀλλ' οὐχ οἷόν τε ὦ μακαριώτατοι πάντα διεξελθεῖν τὰ ἐκείνῳ τετολμημένα, διὸ τοῖς ὀλίγοις τούτοις, καίπερ οὖσι τηλικούτοις ἀρκούμενοι, δεόμεθα τῆς ὑμετέρας ἁγίας συνόδου ὀψὲ καὶ μόλις στῆσαι τὰ συνέχοντα κακὰ τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἀνατολικὴν διοίκησιν, καὶ τοῦ τε παμπονήρου ἀνδρὸς ἡμᾶς ἐλευθερῶσαι, ἀπαιτουμένου κατὰ τοὺς D θείους κανόνας καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους δίκας, ὧν ἔπραξε, πρόνοιαν δὲ ποιῆσαι καὶ τῶν ὑπολειφθέντων πραγμάτων, εἴγέ τι μεμένηκε, πείθοντες τὴν εὐσεβῆ καὶ καλλίνικον κορυφὴν ἀποστεῖλαι τινας ἐν τάχει ὑπ' ἀγαθοῖς μαρτυρουμένους τρόποις, τινὸς τῶν ἐξ ἡμῶν συνερχομένου, καὶ τοῖς πράγμασιν ἐφιστῶντος, ἐφ' ᾧ συσχεθῆναι μὲν καὶ λογοθετηθῆναι τοὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν, εἰς ταῦτα ὑπουργήσαντας, καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ πολλὰ κεκλοφότας, ἐξασφαλισθῆναι δὲ καὶ τὰ εὑρισκόμενα, ἵνα μὴ τελέως ἅπαντα ἐκφορηθῇ. οὐ γὰρ παύεται ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ E τὰ διαφέροντα αὐτῇ σκορπίζων. πάσης γὰρ ἐλπίδος εἰκότως ἐκπεσὼν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρας πονηροὺς καὶ ἐκ τῶν τοιούτων τρεφόμενος, τὰς ἐλπίδας ἔχει. πρεσβεῦσαι δὲ παρακαλοῦμεν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, εἴτε ἐπίσκοποι εἶεν, εἴτε κληρικοὶ, ἢ μοναχοὶ, ἢ καὶ λαϊκοὶ, ὅπως ἀνακληθέντας ἀποδοθῆναι ταῖς οἰκείαις πόλεσι καὶ τάξεσιν, ἐπὶ τούτοις πᾶσι συγγνώμην αἰτοῦντες διὰ τὴν συνέχουσαν ἡμᾶς ὀδύνην, ἐνορκοῦμεν τὴν ὑμετέραν μακαριότητα διὰ τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα καὶ τὴν εὐσέβειαν, καὶ νίκην, καὶ διαμονὴν τῶν δεσποτῶν τῆς ὅλης οἰκουμένης Ἰουστίνου καὶ Εὐφημίας τῶν αἰωνίων Αὐγούστων κινηθῆναί τι ὑμᾶς δεόντως, καὶ μὴ

μὴ παριδεῖν ἡμῶν τὰς αἰτήσεις, ἀναγαγεῖν δὲ ταῦτα πάντα ἐπὶ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοχρίστους ἡμῶν βασιλέας, καὶ ποιῆσαι τὴν αὐτῶν γαληνότητα πάντα τὰ κατὰ τὴν ἁγιωτάτην ἡμῶν ἐκκλησίαν τῆς αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν προνοίας τυχεῖν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος Αντιοχείας, ἐπέδωκα.
Λογγῖνος διάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Στέφανος διάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Μαυρίκιος ὑποδιάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ιουλιανὸς ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ διάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ιωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ανδρέας, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ιουλιανὸς, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Μάρκελλος διάκονος, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Σέργιος ἐλεεινὸς, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ιωάννης ἐλεεινὸς, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Μωσῆς Θεοῦ χάριτι πρεσβύτερος, ἐπέδωκα.
Ιωάννης ὑποβολεὺς, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Ιωάννης μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος, ἐπέδωκα.
Ιάκωβος μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Βίζου, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Κωνσταντῖνος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Αστερίου ὁμοίως ἐπέδωκα.
Νόννος διάκονος μονῆς τοῦ μακαρίου Παύλου, ὁμοίως ἐπέδωκα.
Σολομὼν μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Οὐαλεντίνου, ἐπέδωκα.
Συμεώνης μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Αγαπητοῦ, ἐπέδωκα.
Σέργιος μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Συμεῶνος, ἐπέδωκα.
Αλφειὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ιακώβου, ἐπέδωκα.
Φῆλιξ μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ιωάννου, ἐπέδωκα.
Συμεώνης μοναχὸς μονῆς Ιουγάπων τοῦ μακαρίου Παύλου, ἐπέδωκα.
Παῦλος μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Ησυχίου, ἐπέδωκα.
Κυριακὸς μοναχὸς μονῆς τοῦ μακαρίου Δωροθέου, ἐπέδωκα.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ πατριάρχην, παρὰ τῆς ἐνδημούσης συνόδου.

Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ πατέρων, ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, Ιωάννῃ, ἡ ἐνδημοῦσα κατὰ τὴν φιλόχριστον ταύτην καὶ βασιλίδα πόλιν σύνοδος, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ ὁ Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης ἐπὶ συμφέροντι τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ συστάσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακήν τε καὶ δευτέραν λειτουργίας ἐπιτελεσμένης ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, μιᾷ φωνῇ

A non despicere supplicationes nostras, adducere autem & hæc omnia ad pios Christianos imperatores nostros, & persuadere ipsorum serenitati, ut omnia bona sanctissimæ ecclesiæ nostræ, per ipsorum & vestram consequantur providentiam.

SVBSCRIPTIONES.

Theodosius Dei miseratione presbyter Antiochiæ, porrexi.
Longinus diaconus, similiter porrexi.
Stephanus diaconus, similiter porrexi.
B Mauritius subdiaconus, similiter porrexi.
Iulianus Dei miseratione diaconus, similiter porrexi.
Thomas Dei miseratione diaconus, similiter porrexi.
Ioannes Dei miseratione presbyter, similiter porrexi,
Andreas, similiter porrexi.
Iulianus, similiter porrexi.
Marcellus diaconus, similiter porrexi.
Sergius misericors, similiter porrexi.
C Ioannes misericors, similiter porrexi.
Moses Dei gratia presbyter, similiter porrexi.
Ioannes Monitor, similiter porrexi.
Ioannes monachus monasterii beati Maronis, porrexi.
Iacobus monachus beati Vizi, similiter porrexi.
Constantinus monachus & legatus sanctæ memoriæ Asterii, similiter porrexi.
Nonus diaconus monasterii beati * Panii, similiter porrexi. * Pauli
Salomon monachus monasterii beati Valentini, similiter porrexi.
D Symeon monachus monasterii beati Agapeti, similiter porrexi.
Sergius monachus monasterii sancti Symeonis, porrexi.
Alphius monachus monasterii beati Iacobi, porrexi.
Felix monachus beati Ioannis, porrexi.
Symeon monachus monasterii Iugaporum beati Pauli, porrexi.
Paulus monachus monasterii beati ' Isychii, porrexi. ' Hesychii
Dominicus monachus monasterii beati Dorothei, porrexi.
B

RELATIO AD IOANNEM patriarcham a synodo congregata.

Epistola synodalis concilii CP. sub Hormisda. Vide notas ejusdem concilii sub Hormisda tomo superiori ad annum 518.

Domino nostro sanctissimo & beatissimo patri patrum, archiepiscopo & œcumenico patriarchæ, Ioanni, synodus in hac imperiali civitate congregata, in domino salutem.

CVM Deus omnium dominus, pro commodo orthodoxæ fidei, & stabilitate catholicæ ecclesiæ præterita dominica & feria secunda, expleta missa in sancta Dei ecclesia hujus regiæ urbis, una voce movit

ANNO CHRISTI 536.

movit innumerabilem & infinitum populum, & hunc divino zelo accendit plurimum, ut ſedulo peteret a veſtra beatitudine, ut aſcenderet ambonem, & exclamaret pro recta fide, pro qua ſemper decertaſtis & decertatis, & cum hoc feciſtis, factæ fuerunt (ut dictum eſt) exclamationes plurimæ, ac continuæ populi vos laudantis pro orthodoxa fide, & patres prædeceſſores veſtros expulſos reſtitui expetentis. Cum autem veſter nuncius totum veſtræ examinationi tradiderit, & oportune conſiderare mandaverit, neceſſarium putavimus, quæ ſequuta ſunt, & a nobis ſtatuta, per relationem primum veſtræ beatitudini annunciare, & per vos piiſſimo & potentiſſimo imperatori noſtro manifeſta reddere. Sunt autem hæc: Viceſima præſentis menſis Iulii, indictione XI. conſulatu Magni clariſſimi viri[a] univerſus monachicus ordo hujus a Chriſto amatæ imperialis civitatis, qui ex diverſis monaſteriis convenit, hic quidem archimandritarum, alius vero reliquorum libellos porrexit huic omni congregatæ noſtræ ſynodo, petiveruntque ipſos legi, & capitula in eis contenta, examinata a nobis exequutioni mandari, immo vero in ſynodales conſtitutiones referri. Cum itaque ipſos libellos legeremus, quos & ſubjecimus formæ ſequenti, hæc contineri, in ipſis legimus.

[a] Anno Chriſti 518.

Primam petitionem libelli habent, ut ſanctæ memoriæ Euphemius & Macedonius expulſi, & in exilio mortui, juſte & canonice revocentur, & inſerantur catalogo prædeceſſorum archiepiſcoporum, in domino ibidem quieſcentium, omnibus irritis manentibus, quæ contra ipſos quandocunque facta fuerint; ponanturque in ſacris diptychis ipſorum vocabula, ſecundum quod omnis populus & monachicus ordo ſedulo & multum exclamavit. Nos autem ordinem optatum petitioni imponere ſtudentes, quæſivimus, quæ ipſorum cauſſa ſint facta, & cum cognovimus per lectionem, quod plurima horum neque cum diligentia provenerunt, neque fideliter, neque per juſtitiam memorati patres ejectionem ſuſtinuerunt, neque tamquam aliquid moverint de his, quæ in recta fide ſervabantur: neceſſarium putavimus, petitioni totius populi ſimul cum mulieribus & pueris, & omnium qui in dignitate conſtituti ſunt, quique militiam ſectantur, atque etiam monachici ordinis ſedulo clamantium, ſecundum exhibitos libellos cum omni veritate ſatisfacere, ut quemadmodum ſanctæ memoriæ Paulus & Ioannes ac Flavianus patres hujus regiæ urbis revocati fuerunt, ſic & ipſi ejuſdem honoris in ſacris tabulis memoria digni habeantur. Quæ ergo communi conſenſu a nobis ſtatuta ſunt, honeſtum exiſtimavimus ad veſtram beatitudinem referre, & per ipſam piiſſimo imperatori noſtro.

Secundum capitulum in libellis continebatur, ut qui propter cauſam prædictorum patrum (Euphemii dicimus & Macedonii) relegati fuerunt & fugati, reverſi reſtituantur propriis gradibus. Quoniam igitur juſta petitio eſt, ut primæ conſequens, deliberavimus, ut prædicti adjuventur, &

A ἐκίνησε τὸν ἀναρίθμητον τῶν μυριάδων λαὸν, ὡς ζήλῳ θείῳ τοῦτον ἐκκαυθέντα ἐπὶ πολὺ καὶ ἐπιμόνως αἰτῆσαι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ἀνελθεῖν, καὶ προσφωνῆσαι ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ὑπὲρ ἧς ἀεὶ ἠγωνίσασθε καὶ ἀγωνίζεσθε. καὶ τοῦτο ποιησάντων ὑμῶν, ἐκβοήσεις γεγόνασι, καθὼς εἴρηται, πλεῖσται καὶ ἐπίμονοι τοῦ λαοῦ, ὑμᾶς μὲν ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ εὐφημοῦντος, τοὺς δὲ πρὸ ὑμῶν ἐκβληθέντας πατέρας ἀνακληθῆναι ἐξαιτοῦντος. ὁ δὲ ὑμέτερος ἄγγελος, τῇ ἡμετέρᾳ δοκιμασίᾳ τὸ πᾶν ἀποδεδωκὼς, τὰ δέοντα σκοπῆσαι προσέταξεν, ἀναγκαῖον ἐλογισάμεθα τὰ παρακολουθήσαντα καὶ τυπωθέντα παρ᾽ ἡμῶν δι᾽ ἀναφορᾶς B πρῶτον τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ἀναγάγαι, καὶ τότε δι᾽ ὑμῶν τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ κρατίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ δῆλα καταστῆσαι, ἔστι δὲ ταῦτα. κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ ἐνεστῶτος Ἰουλίου μηνὸς τῆς παρούσης ἑνδεκάτης ἐπινεμήσεως, ὑπατείας Μάγνου τοῦ λαμπροτάτου, ἅπαν τὸ μοναχικὸν τάγμα τῆς φιλοχρίστου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως ἐκ διαφόρων συνελθὸν μοναστηρίων, τοῦτο μὲν ἀρχιμανδριτῶν, τοῦτο δὲ καὶ τῶν λοιπῶν, λιβέλλους προσδέδωκε τῇ ἐνδημούσῃ ταύτῃ πάσῃ συνόδῳ ἡμῶν αἰτοῦν καὶ ἀναγνωσθῆναι τούτους, καὶ τὰ περιεχόμενα τοῖς λιβέλλοις κεφάλαια δοκιμασθέντα παρ᾽ ἡμῶν πέρατι παραδοθῆναι, μᾶλλον C δὲ τύπῳ συνοδικῷ ὑποβληθῆναι. ἀναγνωσθῆναι τοίνυν ποιήσαντες τοὺς λιβέλλους, οὓς καὶ ὑπετάξαμεν τῷδε τῷ τύπῳ, ταῦτα περιέχειν ἐν τούτοις ἐγνώκαμεν.

Πρώτην αἴτησιν οἱ λίβελλοι ἔχουσιν, ὥστε τοὺς ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Εὐφήμιον καὶ Μακεδόνιον ἐκβληθέντας, καὶ ἐν ἐξορίᾳ τετελευτηκότας, δικαίως καὶ κανονικῶς ἀνακληθῆναι, καὶ ἀποδοθῆναι τῷ καταλόγῳ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐν κυρίῳ ἀναπαυσαμένων ἐνταῦθα ἀρχιεπισκόπων, πάντων ἀργῶν μενόντων τῶν κατ᾽ αὐτῶν ὁπωσοῦν γενομένων, ἐντεθῆναι δὲ καὶ τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰς τούτων προσηγορίας, καθὼς ἅπας ὁ λαὸς καὶ τὸ μοναχικὸν τάγμα ἐπιμόνως καὶ ἐπιπολὺ ἐξεβόησαν. D ἡμεῖς δὲ τάξιν εὔτακτον τῇ αἰτήσει ἐπιθεῖναι σπουδάζοντες ἐζητήσαμεν τὰ πεπραγμένα ἐπ᾽ αὐτοῖς, καὶ γνόντες διὰ τῆς ἀναγνώσεως, ὡς τὰ πλεῖστα τούτων, οὔτε σὺν ἀκριβείᾳ προῆλθον, οὔτε πίστεως ἕνεκα δικαίως τὴν ἐκβολὴν ὑπέμειναν οἱ μνημονευθέντες πατέρες, οὔτε ὡς παρασαλεύοντές τι τῶν πρότερον τῇ ὀρθοδοξίᾳ πεφυλαγμένων, ἀναγκαῖον ἐλογισάμεθα ταῖς αἰτήσεσι παντὸς τοῦ λαοῦ σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ πάσης ἀξίας καὶ στρατείας, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, ἐπιμόνως ἐκβοησάντων κατὰ τοὺς προσδοθέντας λιβέλλους τὸ ἱκανὸν μετὰ τῆς ἀλη- E θείας ποιῆσαι, ἵνα καθὼς καὶ οἱ ἐν ἁγίοις τὴν μνήμην, Παῦλος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Φλαβιανὸς, πατέρες ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως γενόμενοι ἀνεκλήθησαν, οὕτω καὶ οἱ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς, καὶ τῆς ἐν ταῖς ἱεραῖς δέλτοις μνήμης ἀξιωθῶσιν. ἃ οὖν συνεωρακότες ἐτυπώσαμεν, πρέπον ᾠήθημεν, ἀναγάγαι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ δι᾽ αὐτῆς, τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ.

Δεύτερον κεφάλαιον τοῖς λιβέλλοις περιείχετο, ὥστε τοὺς διὰ τὴν αἰτίαν τῶν εἰρημένων πατέρων Εὐφημίου φαμὲν καὶ Μακεδονίου, ἐξορισθέντας καὶ φυγαδευθέντας, ἐπανελθόντας ἀποδοθῆναι τοῖς ἰδίοις βαθμοῖς. ἐπεὶ οὖν εὔλογος ἡ αἴτησις καὶ τῇ προτέρᾳ ἀκόλουθος, συνείδομεν, ὥστε τοὺς εἰρημένους βοηθῆναι, καὶ ἀνενεχθῆναι

ANNO CHRISTI 536

ANNO CHRISTI 536.

ἀνενεχθῆναι ἐπὶ τὸν εὐσεβέστατον καὶ γαληνότατον ἡμῶν βασιλέα.

Τρίτον κεφάλαιον τῇ αἰτήσει περιείχετο, ὥστε τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον τῶν τιη΄. πατέρων τῶν συναχθέντων κατὰ τὴν Νικαέων, τῶν καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς πίστεως καὶ ὁρισάντων καὶ ἐκφωνησάντων, εἰς ὃ καὶ ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτιζόμεθα, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης συνελθοῦσαν, καὶ κυρώσασαν τὸ προειρημένον ἅγιον σύμβολον τῶν αὐτῶν τιη΄. πατέρων, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ ὁμοίως βεβαιώσασαν τὸ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον τιη΄. πατέρων, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι ἐπισφραγίσασαν ὡσαύτως τὸ προειρημένον ἅγιον σύμβολον τῶν τιη΄. πατέρων ἐντεθῆναι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις. ἐπεὶ οὖν εὔλογος ἡ αἴτησις, ἐπὶ συμφέροντι γὰρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τὸ γινόμενον γίνεται, ἄξιον καὶ ἐκρίναμεν κατὰ τὰς ἐκβοήσεις τοῦ λαοῦ καὶ τὰς προσφωνήσεις τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ κατὰ τὸν ἐπιδοθέντα λίβελλον παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ μοναχῶν τὰς ἁγίας ταύτας συνόδους ἀναγορεύεσθαι τοῖς διπτύχοις.

Τέταρτον κεφάλαιον τῇ αἰτήσει τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν περιείχετο, ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης προέδρου γενομένου τῆς Ῥωμαίων, Λέοντος φαμὲν τοῦ μακαριωτάτου, ἐν ταῖς ἱεραῖς δέλτοις ὁμοίως ἀναγορεύεσθαι, καθὼς καὶ αἱ ἐκβοήσεις τοῦ λαοῦ ἀνενδότως καὶ ἐπιμόνως γεγένηνται. ἐπεὶ οὖν ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος, οὐ μόνον Λέοντος τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ, ἀλλὰ καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων γενομένου θεοφιλοῦς ποιμένος μνήμην ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ πεποίηται, καὶ Κύριλλος μὲν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐν τοῖς διπτύχοις ἀναγορεύεται, Λέων δὲ ὁ τῆς ὁσίας μνήμης οὐκ ἀναφέρεται, εὔλογον ἐκρίναμεν τὸ λεῖπον ἀναπληρωθῆναι, καὶ τοὺς ἴσως παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου ἐπὶ συστάσει τῆς ὀρθοδοξίας τιμηθέντας, ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐπὶ ὠφελείᾳ καὶ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας κηρύττεσθαι.

Πέμπτον κεφάλαιον ἐν ταῖς αὐταῖς δεήσεσιν ἔκειτο, ὥστε τὸν τολμήσαντα κατὰ τῆς ἐν Καλχηδόνι ἁγίας συνόδου νεανιεύσασθαι, καὶ βλάσφημα ῥήματα κατ' αὐτῆς ἐκχέαι, Σευῆρον φαμὲν τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀτάκτως καὶ προπετῶς ἐνεχθέντα, ἀναθέματι ὑποβληθῆναι, καθὼς καὶ αἱ ἐπίμονοι βοαὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἐγένοντο. ἐπεὶ τοίνυν ἔδει καὶ περὶ τούτου τύπον τὸν ἐναρμόζοντα ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει ἐξενεχθῆναι, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν, πρότερον τοὺς βλασφήμους αὐτοῦ λόγους ἐν μέσῳ πάσης ταύτης τῆς συνόδου ἀναγνωσθῆναι, πρὸς ἔλεγχον τῶν παρ' αὐτοῦ τολμηθέντων. ἔχει τοιγαροῦν τὰ παρ' αὐτοῦ κατὰ τῆς ἁγίας συνόδου τολμηθέντα τε καὶ βλασφημηθέντα ἐπὶ λέξεως οὕτως· τὰ ἐν Καλχηδόνι ὑπὸ τῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνειλεγμένης συνόδου τυπωθέντα τε καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης ἀγωνιζομένων, ἀναθεματίζομεν. αὕτη τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ φωνῆς ἡ βλασφημία, οὐ μόνον δὲ αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἕτεραι πολλαὶ δυσφημίαι ἐν βίβλοις αὐτοῦ πομπεύονται κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν. αἷς οἱ τῆς ὀρθοδοξίας ἐρασταὶ ἐντυγχάνοντες, ἐπεγγελῶσι τῇ αὐτοῦ φρενοβλαβείᾳ ἀλλοκότως φερομένου. ἐπεὶ οὖν αὐτοκατήγορον ἔχει τὸν ἔλεγχον, οὐ μόνον ἐκ τῆς εἰρημένης ταύτης φωνῆς, ἀλλ' ὡς προγέγραπται, καὶ ἐξ ἑτέρων πλείστων τῆς αἰσχίστης αὐτοῦ γλώττης δυσφημιῶν κατὰ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου, τοῦτον δικαίως ἀναθέματι αἰωνίῳ καὶ ἡμεῖς ὑποβάλλομεν, παντὸς πράγματος, ὀνόματος,

adducantur, ad piissimum & serenissimum imperatorem nostrum.

Tertium capitulum in petitione continebatur, ut pro majori scriptorum auctoramento sancta & magna synodus cccxviii. patrum congregatorum in Nicæa, qui sanctum symbolum fidei diffinierunt, & pronunciarunt, in quo baptizati sumus; & baptizamus, & quæ in Constantinopoli sub Nectario sanctæ memoriæ congregata est, & prædictum sanctum symbolum cccxviii. patrum confirmavit, ponantur in sacris diptychis. Quoniam igitur honesta petitio est, (quod nimirum pro utilitate ecclesiastici status id fiat) dignum judicavimus; juxta exclamationes populi, & acclamationem vestræ beatitudinis, & secundum porrectum libellum a venerabilibus archimandritis, & monachis, ipsas sanctas synodos in diptychis prædicari.

alias & ea quæ Ephesi similiter confirmavit sanctum illorum 318. SS. patrum symbolum, ea quoque quæ Calchedone subsignavit similiter dictum symbolum 318. SS. PP. ponantur &c.

Quartum capitulum in petitione venerabilium monachorum continebatur, ut nomen sanctæ memoriæ præsulis Romanorum Leonis, in sacris tabulis similiter prædicetur, juxta quod exclamationes populi supra assidue & constanter factæ sunt. Quoniam igitur Calchedonensis synodus non solum Leonis sanctæ memoriæ; verum etiam Cyrilli Alexandrinorum a Deo amati pastoris memoriam in orthodoxa fide fecit, & Cyrillus quidem Alexandrinus in diptychis prædicatur, Leo autem sanctæ memoriæ non prædicatur: justum putavimus, ut quod deficit, suppleatur, & quia æqualiter ab hac sancta synodo pro statu orthodoxæ fidei honorati sunt, similiter & in sacris diptychis pro utilitate & pace ecclesiæ prædicentur.

Quintum capitulum in ipsis petitionibus continebatur, ut attentata contra sanctam Calchedonensem synodum removerentur, & blasphema verba contra ipsam (per Severum nimirum, qui est in Antiochia) insolenter ac temerarie prolata, anathemati subjiciantur, sicut assiduæ acclamationes populi postularunt. Quoniam igitur oportebat constitutionem de isto, ecclesiastico statui convenientem proferri, necessarium judicavimus, primum blasphema ipsius verba in medio totius synodi legi ad redargutionem eorum, quæ ab ipso præsumpta fuerunt. Sic itaque se habent de verbo ad verbum attentata, & blasphemata ab ipso adversus sanctam synodum: *Quæ a synodo eo tempore Calchedone congregata, constituta sunt ac decreta, & ab iis qui pro ipsa pugnant, anathematizamus.* Hæc est illius scelestæ vocis blasphemia: sed non solum immanis hæc, verum etiam aliæ plurimæ blasphemiæ in libris ipsius divulgantur in hac regia urbe, in quas orthodoxæ fidei amatores incidentes, derident ipsius phrenesim, qui insolenter effertur. Quoniam igitur domesticum accusatorem habet, & convincitur non solum ex prædicta voce, sed ut antea scriptum est, ex aliis quoque plurimis blasphemiis turpissimæ ipsius linguæ contra hanc sanctam synodum, idcirco hunc juste perpetuo anathemati & nos submittimus, omni honore, nomine, dignitate,

Quintum capitulum in petit. cõtinebatur, ut is qui ausus fuit contra S. Calched. synodum temere quippiam proferre, aut verba blasphema contra ipsam effutire (Severum dicimus, qui Antiochiæ inordinate & proterve moratur) anathemati subiiciatur, prout perseverantes totius populi clamores fuerũt. Quoniam &c.

ANNO CHRISTI 536.

& operatione, quæ Christiano aut sacerdotalis ordinis viro conveniat, vel convenire possit, privantes, & divina communione privatum secundum ecclesiasticos canones statuentes, contra quos & blasphemare ac calumniari sanctam Calchedonensem synodum conatus est, quæ peculiariter signavit symbolum CCCXVIII. sanctorum patrum, qui in Nicæa convenerunt, & quæ immotum ac immutilatum ipsum promulgavit, sicut & sancti patres qui in Constantinopoli & qui Ephesi convenerunt, similiter confirmaverunt, cum quibus & sancta Calchedonensis synodus similia defendit, & resplendere ubique hoc jussit. Quapropter non solum tanquam blasphemum, sed & tanquam calumniatorem, & omnibus sanctas synodos per istam synodum contumeliis afficientem prædictum Severum omni honore destitutum esse statuentes, anathemati subjecimus. Hæc a nobis approbata & statuta ad sanctum nuntium tuæ beatitudinis festinanter exaravimus, & propria manu subscripta misimus, eisque subjecimus exhibitos nobis libellos ad agnitionem veritatis, ut & hæc per vestram beatitudinem veniant ad potentissimum & serenissimum imperatorem nostrum, & ad piissimam & Dei amantissimam Augustam, & ad gloriosissimum ipsorum ac magnum senatum.

SVBSCRIPTIONES.

Theophilus episcopus Heracleæ, subscripsi relationi.' ['manu mea]

Stephanus episcopus Nicomediæ, subscripsi relationi.

Basiliscus episcopus Cyzici, subscripsi relationem.

Anastasius episcopus Nicææ, subscripsi, relationi mea manu.

Martianus episcopus Calchedonensis, subscripsi relationi.

Theodotus episcopus Gangrenorum metropolitanus, subscripsi relationi.

Hypatius episcopus Claudiopolitanorum provinciæ Honoriadis, subscripsi relationi.

Dominicus episcopus Tyanæus secundæ provinciæ Cappadociæ, subscripsi relationi.

Ioannes episcopus Claudiopolitanorum regionis Isaurorum, subscripsi relationi.

Scholasticus episcopus Nazianzi, subscripsi relationi.

Ioannes episcopus Bosphori, subscripsi relationi.

Pythagoras episcopus Sinopeorum provinciæ Hellespontiorum subscripsi relationi.

Andreas episcopus ' Theorum Honoriadis provinciæ, subscripsi relationi. ['Trenorum]

Theodorus episcopus ecclesiæ Adrianopolis civitatis Honoriadis provinciæ, subscripsi relationi.

Thalassius episcopus Dorylei, subscripsi relationi.

Dorotheus minimus episcopus Coorum insulæ, subscripsi relationi.

Ammonius Dei permissione episcopus Abydenorum, subscripsi relationi.

A ἀξίας ἐνεργείας Χριστιανῷ ἢ ἱερατικῷ ἁρμοζούσης, ἢ ἁρμόσαι δυναμένης, ἀλλοτριώσαντες, καὶ γυμνὸν τῆς θείας κοινωνίας κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καταστήσαντες, ἀνθ᾽ ὧν καὶ βλασφημῆσαι καὶ συκοφαντῆσαι τὴν ἐν Καλχηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἐπεχείρησεν, ἰδικῶς ἐπισφραγίσασαν τὸ σύμβολον τῶν τιη΄. ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων, ἀσάλευτόν τε καὶ ἀπαρεγχείρητον τοῦτο ὑπάρχον κηρύξασαν, καθὼς καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντες ὅσιοι πατέρες ὁμοίως ἐβεβαίωσαν, μεθ᾽ ὧν καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος τὰ ὅμοια ἐκδικεῖ περιλάμπειν B πανταχοῦ τοῦτο κελεύσασα. ἕνεκεν τούτου οὐ μόνον ὡς βλάσφημον, ἀλλὰ καὶ ὡς συκοφάντην, καὶ πάσας τὰς ἁγίας συνόδους διὰ τῆς συνόδου ταύτης ὑβρίσαντα τὸν προειρημένον Σευῆρον ἔρημον πάσης τιμῆς καταστήσαντες, ἀναθέματι ὑπεβάλομεν. ταῦτα παρ᾽ ἡμῶν δοκιμασθέντα, καὶ τυπωθέντα ἐπὶ τὸν ὅσιον ἄγγελον τῆς σῆς μακαριότητος ἐσπουδάσαμεν δυσωπήσαντες καὶ ὑπογράψαντες ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ χειρὶ ἀναγαγεῖν, καὶ ὑποτάξαντες προσδοθέντας ἡμῖν λιβέλλοις πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὥστε διὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ταῦτα ἐλθεῖν καὶ εἰς τὸν κράτιστον καὶ γαληνότατον C ἡμῶν βασιλέα, καὶ τὴν εὐσεβεστάτην καὶ φιλόχριστον Αὐγοῦσταν, καὶ τὴν ἔνδοξον αὐτῶν καὶ μεγάλην σύγκλητον.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Θεόφιλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Εὐρώπης, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.' [' χειρὶ ἐμῇ]

Στέφανος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Βασιλίσκος ἐπίσκοπος ' Κυζίκου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ. [' τῆς Κυζικηνῶν μητροπόλεως]

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Νικαίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναD φορᾷ χειρὶ ἐμῇ.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος Καλχηδόνος, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Θεόδοτος ἐπίσκοπος τῆς Γαγγρηνῶν μητροπόλεως, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Ὑπάτιος ἐπίσκοπος τῆς Κλαυδιουπολιτῶν τῆς Ὀνωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος τῆς Τυανέων τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Κλαυδιουπολιτῶν Ἰσαύρων χώρας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Σχολαστικὸς ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

E Ἰωάννης ἐπίσκοπος Βοσπόρου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Πυθαγόρας ἐπίσκοπος τῆς Σινωπέων τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας, ὑπέγρ. τῇ ἀναφορᾷ.

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Τιανῶν τῆς Ὀνωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Ἀδριανούπολιν ἐκκλησίας τῆς Ὀνωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Δορυλέου ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Δωρόθεος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς Κώων νήσου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Ἀμμώνιος συγχωρήσει Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Ἀβυδηνῶν ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς Φιλαδελφέων μητροπόλεως, τῆς Λυδῶν ἐπαρχίας ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Πλάτων ἐπίσκοπος τῆς Κρατιανῶν πόλεως, ὑπέγραψα.

Φωκᾶς ἐπίσκοπος τῆς Δαρδάνου, ὑπέγραψα.

. . . .

. . . .

. . . .

Κυριακὸς ἐπίσκοπος τῆς Νεοκαισαρέων τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα.

Παῦλος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας, ὑπ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Φαναγόρεως, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Ακύλας ἐπίσκοπος τῆς Πρυμνησίων πόλεως ὑπέγραψα.

Στέφανος ἐπίσκοπος τ Αναστασιουπόλεως τῆς Φρυγῶν Πακατιανῆς, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Πελάγιος ἐπίσκοπος τῆς Αἰζανιτῶν πόλεως, ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος τῆς Γαργαρέων ἐπαρχίας Ασίας, ὑπέγραψα.

° Κυριακὸς ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως, ὑπ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος τῆς Υμαιτῶν πόλεως τῆς Παμφύλων χώρας, ὑπέγραψα.

Φωτεινὸς ἐπίσκοπος τῆς Ουμανενδεωτῶν πόλεως, τῆς Παμφύλων χώρας, ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος μητροπόλεως τῆς Πισιδῶν χώρας, ὑπέγραψα.

Κόνων ἐπίσκοπος Αδριανουπόλεως, ὑπέγρ.

Μάμας ἐπίσκοπος τῆς Αρισιανῶν πόλεως, ἐπαρχίας Φρυγίας, ὑπέγραψα.

Μακεδόνιος ἐπίσκοπος Ελούζων, ὑπέγρ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος τ Οδητῶν πόλεως, ὑπέγραψα.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος τ κτ Μαρκιανὴν τ πόλιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ὑπέγραψα.

Αντίπατρος ἐπίσκοπος, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Γοργόνιος ἐπίσκοπος Ουραδίας ὑπέγραψα.

Φώτιος ἐπίσκοπος Εὐδοκιατῶν τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Ολύμπου τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἐπίσκοπος τῆς Ροδιαπολιτῶν ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα.

ΛΙΒΕΛΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ, πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον, ᾧ τινι συνέζευκται καὶ ὅπως ἐκηρύχθησαν αἱ ' τέσσαρες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σύνοδοι. ' δὲ.

Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις, πατράσι καὶ ἐπισκόποις, Θεοφίλῳ, Βασιλίσκῳ, Αναστασίῳ, Μαρκιανῷ, Θεοδότῳ, Υπατίῳ, Θεοδώρῳ, Ιωάννῃ, Πυθαγόρᾳ, καὶ τῇ λοιπῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἐνδημούσῃ κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν παρὰ Αλεξάνδρου, Κώνστα, Διογένους, Εὐηθίου, Αντωνίου, Ακακίου, Ιωάννου, Δόμνου, Λεοντίου, Ιωάννου, Πολυχρονίου, Ανατολίου, Μαρτυρίου, Κυριακοῦ, Ιουλιανοῦ, Αλεξάνδρου, Ιακώβου, Χριστίνου, Ιωάννου, Βασιλικοῦ, Βαβύλα, Υπατίου, Μάρκου, καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιμανδριτῶν ἁγίων

A Eustachius episcopus Philadelphiorum civitatis provinciæ Lydorum, subscripsi relationi.

Plato episcopus Cratianorum civitatis, subscripsi.

Phocas episcopus Dardani, subscripsi.

Amantius episcopus exiguus Nicopolitanæ civitatis Mysiæ secundæ propria manu subscripsi.

Dominicus episcopus Neocæsareæ provinciæ Bithyniæ, subscripsi.

B Paulus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, subscripsi.

Ioannes episcopus Phanagoriæ, subscripsi relationi.

'Aquila episcopus civitatis ' Prœmnesiorum, subscripsi. ' Acylà ' Prymnèsiorum

Stephanus episcopus civitatis Anastasiopolis Phrygiæ Pacatianæ, subscripsi.

Pelagius episcopus civitatis Azanitarum, subscripsi.

Ioannes episcopus ' Gangarensium provinciæ Asiæ, subscripsi. ' Gargarorum Gangrorum

Dominicus Basilinopolis civitatis, subscripsi.

Ioannes episcopus Commacorum civitatis C regionis Pamphyliorum, subscripsi.

Photinus episcopus Homonadorum civitatis regionis Pamphyliorum, subscripsi.

Ioannes episcopus metropolitanæ civitatis ' Pisidiorum regionis, subscripsi. ' Pisidarum

Conon episcopus Adrianopolitanæ civitatis, subscripsi.

Mamas episcopus Ariassorum civitatis provinciæ Phrygiæ, subscripsi.

Macedonius episcopus Eleusorum subscripsi.

Ioannes episcopus Odetarum civitatis, subscripsi.

Martianus episcopus sanctissimæ ecclesiæ civitatis ' Marcianæ, subscripsi. ' Maranæ

D Antipater episcopus Trapezuntinus, subscripsi relationi.

' Gorgonius episcopus * Vadatæ, subscripsi. ' Gregorius *Vradiæ. ' Vasadæ

Photinus episcopus ' Eudociatarum provinciæ Lyciorum, subscripsi. ' Eudoxatorum Lyciæ

Ioannes episcopus Olympi provinciæ Lyciorum, subscripsi.

Nicolaus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ Rhodiapolitanorum provinciæ Lyciorum, subscripsi.

" ** *In editis Latinis additur*, Paulus episcopus Cæsareæ Bithyniæ subscripsi.

E *LIBELLVS MONACHORVM ad congregatam synodum, cui annexæ sunt & quatuor synodi, ut in ecclesia prædicatæ sunt.*

Dei amantissimis & sanctissimis patribus & episcopis, Theophilo, Basilisco, Anastasio, Martiano, Theodato, Hypatio, Theodoro, Ioanni, Pythagora, & reliquæ venerabili synodo in regia ipsa civitate; ab Alexandro, Consta, Diogene, Euethio, Antonio, Acacio, Ioanne, Domno, Leontio, Ioanne, Polychronio, Anatolio, Martyrio, Dominico, Iuliano, Alexandro, Iacobo, Christino, Ioanne, Basilico, Babyla, Hypatio, Marco, & a ceteris presbyteris & archimandritis venerabilium

 monasteriorum

ANNO CHRISTI 536.

monasteriorum in religiosa imperiali civitate consistentium, & totius monachici ordinis.

CVRAM equidem gessit vestra sanctitas rectę fidei, & alterius bonæ ordinationis sanctissimarum ecclesiarum etiam ante nostram petitionem novam: sed quia & nos oportebat partem esse eorum, quę ad gloriam Dei expediunt, necessarium putavimus, primum gratias agere intentioni sanctitatis vestræ, & pio zelo invictissimorum imperatorum nostrorum: deinde sic ad præsentem respicere petitionem, per quam nos omnes, & per nos reliquus venerabilium monachorum ordo, veluti ex una sententia petimus, & ea, quæ bene & utiliter mota sunt in sanctissima magna ecclesia hujus regiæ urbis a fidelissimo populo, & acclamata ad ipsum a Christo dilectum populum a sanctissimo per omnia archiepiscopo nostro œcumenico patriarcha Ioanne, ipsa per vocem sanctissimæ vestræ synodi in scriptis authoritatem accipiant, & sanctæ memoriæ patres nostri, qui (nescimus quomodo) expulsi fuerunt, videlicet Euphemius, & Macedonius, in præsenti juste, & canonice revocentur, & restituantur catalogo prædecessorum archiepiscoporum, ibidem in domino quiescentium, cessantibus omnibus, quæ quandocunque adversus ipsos facta fuerunt: quodque addatur in sacris tabulis simul cum ipsis & venerabile nomen Leonis Romanorum archiepiscopi. Quod autem omnium maximum est, & quod omnes ad rectam fidem excitabit, petimus, a vobis sanctissimi, ut & sanctæ synodi pro tempore congregatæ pro fide, ponantur in sacris tabulis, hoc est, Nicæna, quæ pronuntiavit sanctum symbolum, in quo baptizati sumus & baptizamus, & Constantinopolitana, quæ ipsum confirmavit, & Ephesina, quæ similiter comprobavit, atque etiam Calchedonensis, quæ similiter obsignavit. Insuper etiam rogamus addi & hoc, ut Severus, qui nefanda contra ecclesiasticam ordinationem dicere ausus est, anathematizetur. Similiter autem expetimus, ut & episcopi, clerici, archimandritæ, monachi, & laici, expulsi propter causam prædictorum sanctorum episcoporum per nostram legationem factam ad sanctissimum archiepiscopum nostrum œcumenicum patriarcham Ioannem, & ad piissimos ac invictissimos imperatores nostros, revocentur & restituantur proprio ordini. Ne vero in prolixiorem sermonem extendamus supplicationes, rogamus, & exclamationes totius a Christo dilecti populi, & exclamationes factas in prædicta sanctissima magna ecclesia ab ipso sanctissimo archiepiscopo & œcumenico patriarcha per sacram vocem vestram & subsignationem, ac piam constitutionem invictissimi imperatoris nostri confirmari. Exclamationes vero & acclamationes subjunximus.

SVBSCRIPTIONES.

Alexander Dei miseratione presbyter, archimandrita monasterii beatę memorię Dii & primas venerabilium monasteriorum, manu mea subscripsi.

A μοναστηρίων, τῶν διακειμένων κατὰ τὴν φιλόχριστον καὶ βασιλίδα πόλιν, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ τάγματος.

ΜΕΛΕΙ μὲν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ τῆς τε πίστεως τῆς ὀρθῆς, καὶ τῆς ἄλλης εὐταξίας τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας αἰτήσεως· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμᾶς ἔδει μέρος γενέσθαι τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ λυσιτελούντων, δίκαιον ἡγησάμεθα, πρῶτον μὲν εὐχαριστῆσαι τῷ σκοπῷ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, καὶ εὐσεβεῖ ζήλῳ τῶν καλλινίκων ἡμῶν βασιλέων, εἶθ᾽ οὕτως ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἰδεῖν δέησιν, δι᾽ ἧς ἀξιοῦμεν πάντες ἡμεῖς, καὶ δι᾽ ἡμῶν ὁ λοιπὸς κατάλογος τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν, ὡς ἐκ μιᾶς γνώ- B μης τὰ καλῶς καὶ συμφερόντως κινηθέντα ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως παρὰ τοῦ πιστοτάτου λαοῦ, καὶ προσφωνηθέντα πρὸς τὸν αὐτὸν φιλόχριστον λαὸν παρὰ τοῦ τὰ πάντα ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου, ταῦτα διὰ φωνῆς τῆς ἁγιωτάτης ὑμῶν συνόδου, ἐγγράφως δέξασθαι τὸ κῦρος, καὶ τοὺς οὐκ ἴσμεν ὅπως ἐξωθέντας ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένους πατέρας ἡμῶν, φαμὲν Εὐφήμιον καὶ Μακεδόνιον, τούτους ἐπὶ τοῦ παρόντος δικαίως καὶ κανονικῶς ἀνακληθῆναι, καὶ ἀποδοθῆναι τῷ καταλό- C γῳ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐνταῦθα ἐν κυρίῳ ἀναπαυσαμένων ἀρχιεπισκόπων, πάντων ἀργῶν μενόντων τῶν κατ᾽ αὐτῶν ὁπωσοῦν γενομένων, προστεθῆναι δὲ ταῖς ἁγίαις δέλτοις σὺν αὐτοῖς καὶ τὸ θεοφιλὲς ὄνομα τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἀρχιεπισκόπου γενομένου Λέοντος· τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ πάντας διεγεῖρον πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, αἰτοῦμεν ὑμᾶς ὁσιώτατοι, ὅπως καὶ τὰς κατὰ καιρὸν ὑπὲρ εὐσεβείας συναθροισθείσας ἁγίας συνόδους ἐντεθῆναι ταῖς αὐταῖς δέλτοις, τουτέστι τήν τε ἐν Νικαίᾳ, ἐκφωνήσασαν τὸ ἅγιον σύμβολον, ἐν ᾧ ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτιζό- D μεθα, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦτο κυρώσασαν, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ ὁμοίως βεβαιώσασαν, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι ὡσαύτως ἐπισφραγίσασαν. πρὸς τούτοις δὲ παρακαλοῦμεν προστεθῆναι καὶ τοῦτο, ὥστε καὶ Σευῆρον τὸν ἄθεσμα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας τολμήσαντα εἰπεῖν ἀναθεματισθῆναι. ὁμοίως δὲ ἐξαιτοῦμεν, καὶ τοὺς διὰ τὴν αἰτίαν τῶν προειρημένων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ἐξελαθέντας ἐπισκόπους τε καὶ κληρικοὺς, καὶ ἀρχιμανδρίτας, καὶ μοναχοὺς, καὶ λαϊκοὺς, τούτους διὰ πρεσβείας ὑμετέρας γινομένης πρός τε τὸν ἁγιώτατον καὶ ὁσιώ- E τατον ἀρχιεπίσκοπον ἡμῶν καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἰωάννην, καὶ τοὺς εὐσεβεστάτους καὶ καλλινίκους ἡμῶν βασιλεῖς, ἐπανακληθῆναι καὶ ἀποδοθῆναι τῇ οἰκείᾳ τάξει. καὶ ἵνα μὴ εἰς πλῆθος λόγων ἐκτείνωμεν τὰς ἱκετείας, παρακαλοῦμεν τάς τε ἐκβοήσεις παντὸς τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, καὶ τὰς προσφωνήσεις τὰς γινομένας ἐν τῇ εἰρημένῃ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, διὰ ἱερᾶς ὑμῶν φωνῆς καὶ ὑποσημειώσεως καὶ εὐσεβοῦς τύπου τοῦ καλλινίκου ἡμῶν βασιλέως βεβαιωθῆναι· τὰς δὲ ἐκβοήσεις καὶ προσφωνήσεις ὑπετάξαμεν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἀλέξανδρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος, ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δίου καὶ ἔξαρχος τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

ANNO CHRISTI 536.

Κώνστας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ A ὁσίου Δίου, ὑπέγραψα.

Διογένης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Θαλασσίου, τῶν ἀνυποδήτων, ὑπέγραψα.

Constans presbyter & archimandrita monasterii sancti Dii, subscripsi.

Diogenes presbyter & archimandrita monasterii sancti Thalassii * Anypodetorum, subscripsi.

ANNO CHRISTI 536.

* Non calceatorum.

** In editione Biniana ac regia duæ præcedentes subscriptiones sic se habent:

Κώνστας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δίου, προστάξας τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ τὸ ὄνομά μου ὑπογράψας τοῖσδε λιβέλλοις διὰ χειρὸς Στρατονίκου καὶ δευτεραρίου μου.

Διογένης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Θαλασσίου τῶν ἐπίκλην ἀνυποδήτων, προτάξας τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ τὸν τίμιον σταυρὸν, καὶ τὸ ὄνομά μου ὑπέγραψα, διὰ Χρυσοῦ ἀναγνώστου, διὰ τὸ ἐμὲ γήρᾳ κρατεῖσθαι, τὰ ὅλα δι' ἑαυτοῦ ὑπογράψας, καὶ οἱ λοιποί.

Εὐήθιος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ἀκοι- A μήτων, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἡγούμενος τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐσεβίου, ὑπέγραψα.

Ἀντωνῖνος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ἀβραμίου, ὑπέγραψα.

Ἀκάκιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ, ὑπέγραψα.

Δόμνος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Ἰὼβ, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ τῆς ὁσίας B μνήμης Μανουηλίου, ὑπέγραψα.

Λεόντιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἐν ὁσίοις Τρύφωνος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κώνστα, ὑπέγραψα.

Πολυχρόνιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐν τῷ Αἰθρίῳ, ὑπέγραψα.

Σωφρόνιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην ἐκ τῷ Καλάμῳ, ὑπέγραψα.

Ἀνατόλιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Ἀστερίου, ὑπέγραψα.

Μαρτύριος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Βασιανοῦ, ὑπέγραψα. C

Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην τῶν Σύρων, ὑπέγραψα.

Ἰουλιανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Φωκᾶ, ὑπέγραψα.

Ἰάκωβος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ῥωμαίων τῆς ἐν τῷ Πετρίῳ, ὑπέγραψα.

Χριστῖνος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Θεοδώρου, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν Στουδίου, ὑπέγραψα.

Βασιλικὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς ἐν Ὀλυμβρίου, ὑπέγραψα.

Βαβύλας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Δανιὴλ τῆς ἐν τῷ στύλῳ, ὑπέγραψα. D

Ὑπάτιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ὀλυμπίου, ὑπέγραψα.

Μάρκος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ἱερουσαλὴμ, ὑπέγραψα.

Κυριακὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ἀναστασίου ἐν τῷ ἀγωγῷ, ὑπέγραψα.

Σωφρόνιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Θεοδώρου Αἰγυπτίου, ὑπέγραψα.

Ἡλίας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Εὐφημίου, ὑπέγραψα.

Βαβουλᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς

Euethius diaconus & archimandrita monasterii Acœmetorum, subscripsi.

Ioannes presbyter sanctissimę magnę ecclesiæ, & prior sancti Eusebii, subscripsi.

Antoninus presbyter & archimandrita monasterii Abrahamii, subscripsi.

Acacius presbyter & archimandrita monasterii sancti Cyriaci, subscripsi.

Domnus presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memorię Iob, subscripsi.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memoriæ Manuelis, subscripsi.

Leontius presbyter & archimandrita monasterii S. Tryphonis, subscripsi.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii de Consta, subscripsi.

Polychronius presbyter & archimandrita monasterii sancti Michaelis in Æthrio subscripsi.

Sophronius presbyter & archimandrita monasterii vocati in Calamo, subscripsi.

Anatolius presbyter & archimandrita monasterii Asterii, subscripsi.

Martyrius presbyter & archimandrita monasterii sancti Basiani, subscripsi.

Dominicus presbyter & archimandrita monasterii cognominati Syriorum, subscripsi.

Iulianus presbyter & archimandrita monasterii sancti Phocæ, subscripsi.

Iacobus presbyter & archimandrita monasterii Romanorum in Petrio, subscripsi.

Christinus presbyter & archimandrita monasterii sancti Theodosii, subscripsi.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii Studii, subscripsi.

Basilicus presbyter & archimandrita monasterii S. Euphemiæ Olymbrii, subscripsi.

Babylas presbyter & archimandrita monasterii sancti Danielis in ¹ columna, subscripsi. ¹ stylo

Hypatius presbyter & archimandrita monasterii Olympii, subscripsi.

Marcus presbyter & archimandrita monasterii Hierusalem, subscripsi.

Dominicus presbyter & archimandrita monasterii Anastasii in Agogo, subscripsi.

Sophronius presbyter & archimandrita monasterii Theodori Ægyptii, subscripsi.

Helias presbyter & archimandrita monasterii sancti Euphemii, subscripsi.

Babulas presbyter & archimandrita monasterii

ANNO CHRISTI 536.

nasterii sanctæ memoriæ Heliæ, subscripsi. A

Andreas presbyter & archimandrita monasterii nominati Dominici, subscripsi.

Aristo presbyter & archimandrita monasterii nominati Ioannis, subscripsi.

Zosimus presbyter & archimandrita monasterii Maximi, subscripsi.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii Cyri in Elebicho, subscripsi.

Timotheus presbyter & archimandrita, subscripsi.

Zoilus presbyter & archimandrita monasterii Theodoti, subscripsi. B

Dorotheus presbyter & archimandrita monasterii Theodori, subscripsi.

Zoticus presbyter & archimandrita monasterii sancti Andreæ prope portam Saturninam, subscripsi.

Pantaleon presbyter & archimandrita monasterii dicti Venantii, subscripsi.

Hypatius presbyter & archimandrita monasterii ' Charsii, subscripsi. (' Charisii)

Eugenius presbyter & archimandrita monasterii sancti Georgii in Xerocerco, subscripsi. C

Eutychius presbyter & archimandrita monasterii Lycaonum prope sanctum Laurentium, subscripsi.

Alexander presbyter & archimandrita, subscripsi.

' Symeonius presbyter & archimandrita Cajumę, subscripsi. (' Simeones)

Liberius presbyter & archimandrita monasterii Paulini, subscripsi. D

Ambrosius presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Marię in Lithostroto, subscripsi.

Sabbas presbyter & archimandrita monasterii sancti Thomæ prope cisternam, subscripsi.

Paulus presbyter & archimandrita monasterii Lycaonum, subscripsi.

Bibentius presbyter & archimandrita monasterii vocati Romanorum, subscripsi.

Alexander presbyter & archimandrita monasterii Cyclopum, subscripsi. E

Iordanes presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Mariæ prope sanctum Lucam, subscripsi.

Zenobius presbyter & archimandrita monasterii Maroni in * Sycis, subscripsi. (* ficubus.)

Anatolius presbyter & archimandrita monasterii Philippi, subscripsi.

Iacobus presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Mariæ prope Bucolios, subscripsi.

Helias presbyter & archimandrita Samuelis in Sycis, subscripsi.

Leontius presbyter & archimandrita monasterii sancti Archangeli in Puseo, subscripsi.

τῆς ἐπίκλην τῆς τῆς ὁσίας μνήμης Ἡλία, ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην Κυριακοῦ, ὑπέγραψα.

Ἀρίστων πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην Ἰωάννου, ὑπέγραψα.

Ζώσιμος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Μαξίμου, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κύρου ἐν τοῖς Ἐλεβίχου, ὑπέγραψα.

Τιμόθεος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὑπέγραψα.

Ζώϊλος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Θεοδότου, ὑπέγραψα.

Δωρόθεος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Θεοδώρου, ὑπέγραψα.

Ζωτικὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, * ὑπέγραψα.

Πανταλέων πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς λεγομένης Βενατίου, ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Χαρσίου, ὑπέγραψα.

Εὐγένιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Ξηροκέρκῳ, ὑπέγραψα.

Εὐτύχιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Λυκαόνων, πλησίον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὑπέγραψα.

Συμεώνης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης Καιουμᾶ, ὑπέγραψα.

Ἐλευθέριος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Παυλίνου, ὑπέγραψα.

Ἀμβρόσιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς ἐν τῷ λιθοστρώτῳ, ὑπέγραψα.

Σάββας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου Θωμᾶ πλησίον κινστέρνης, ὑπέγραψα.

Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν Λυκαόνων, ὑπέγραψα.

Βιβέντιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην τῶν Ῥωμαίων, ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κυκλώπων, ὑπέγραψα.

Ἰορδάνης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ὑπέγραψα.

Ζηνόβιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Μαρωνίου ἐν συκαῖς, ὑπέγραψα.

Ἀνατόλιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Φιλίππου, ὑπέγραψα.

Ἰάκωβος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας πλησίον τῶν Βουκολίων, ὑπέγραψα.

Ἠλίας πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Σαμουὴλ τοῦ ἐν συκαῖς, ὑπέγραψα.

Λεόντιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου τοῦ ἐν τοῖς Πουσέου, ὑπέγραψα.

ANNO CHRISTI 536.

Ὅπως ἐκηρύχθησαν αἱ σύνοδοι.

ΕΙΣΟΔΟΥ γενομένης κατὰ τὸ συνήθες ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἡμῶν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐν ἡμέρᾳ κυριακῇ τῇ ιε΄. τοῦ ἐνεστῶτος Ἰουλίου μηνὸς τῆς ἐνδεκάτης ἐπινεμήσεως, παρὰ τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ καὶ ἡ ὑμετέρα θεοφίλεια, ἐν τῷ γενέσθαι αὐτὸν σὺν τῷ εὐαγεῖ κλήρῳ περὶ τὸν ἄμβωνα, φωναὶ γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ λαοῦ, λέγουσαι, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, ἀκοινώνητοι διατί μένομεν; ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη διατί οὐ κοινωνοῦμεν; ἐκ τῶν χειρῶν σου κοινωνῆσαι θέλομεν. ἐὲς ἄνελθε εἰς τὸν ἄμβωνα, ἐὲς πεῖσον τὸν λαόν σου, διὰ πολλῶν ἐτῶν κοινωνῆσαι θέλομεν, ὀρθόδοξος εἶ, τίνα φοβῆσαι; ἄξιε τῆς τριάδος. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, Σευῆρον τὸν Μανιχαῖον ἔξω βάλε. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστιν. ἀνασκαφῇ τὰ ὀστέα τῶν Μανιχαίων. τὴν ἁγίαν σύνοδον ἄρτι κήρυξον. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου. ἄξιε τῆς τριάδος, ἡ ἁγία σύνοδος ἄρτι κηρυχθήτω· ἄξιε τῆς τριάδος. ἡ ἁγία Μαρία, θεοτόκος ἐστὶν, ἄξιε τοῦ θρόνου, ἡ ἁγία Μαρία, θεοτόκος ἐστίν· ἡ ἁγία σύνοδος τοῦτο εἶπεν· ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστι· νικᾷ ἡ πίστις τῆς τριάδος, νικᾷ ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, τὴν ἁγίαν σύνοδον ἄρτι κήρυξον, ὀρθόδοξος βασιλεύει, τίνα φοβῆσαι; νικᾷ ἡ πίστις τοῦ βασιλέως· νικᾷ ἡ πίστις τῆς Αὐγούστης, τοῦ νέου Κωνσταντίνου πολλὰ τὰ ἔτη, τῆς νέας Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου. ἄξιε τῆς τριάδος, Ἰουστῖνε Αὔγουστε TV VINCAS, τοῦ νέου Κωνσταντίνου πολλὰ τὰ ἔτη. ἢ ἐξέρχῃ; ἢ κηρύσσεις, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, Ἰουστῖνε Αὔγουστε TV VINCAS, τὴν σύνοδον Καλχηδόνος ἄρτι κήρυξον. Ἰουστῖνος βασιλεύει, τίνα φοβῆσαι; Σευῆρον τὸν Μανιχαῖον ἔξω βάλε, τὴν σύνοδον Καλχηδόνος ἄρτι κήρυξον. ὁ μὴ ἀναθεματίζων Σευῆρον Μανιχαῖός ἐστιν. ἀνάθεμα Σευήρῳ τῷ Μανιχαίῳ. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστιν. ἔξω βάλε Σευῆρον, τὸν νέον Ἰούδαν ἔξω βάλε. τὸν ἐπίβουλον τῆς τριάδος ἔξω βάλε. τὴν ἁγίαν σύνοδον ἄρτι κήρυξον. ἐὲς μαρτύρομαι, ἢ κηρύσσεις, ἢ ἐξέρχῃ. πίστις ἐστὶν, οὐκ ἔνι θεωρεῖν, ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, μία ψυχὴ, Ἰουστῖνε Αὔγουστε, TV VINCAS. εἰ φιλεῖς τὴν πίστιν, Σευῆρον ἀναθεμάτισον. ἐὲς μαρτύρομαι, ἐὲς σύρω σε, ἐὲς τὰς θύρας κλείω. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστι. μαρτύρομαί σε, οὐδὲ παρ᾽ ἐμέ. ὀρθόδοξος βασιλεύει, τίνα φοβῆσαι; τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη. Σευῆρον τὸν ἐπίβουλον τῆς τριάδος ἔξω βάλε, τὸν νέον Ἰούδαν ἔξω βάλε. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστιν. ἐὲς σύναξιν τῇ συνόδῳ, ἐὲς ἀρτικήρυξον, μὰ τὸ εὐαγγέλιον οὐδὲν παρ᾽ ἐμέ, ἐὲς μαρτύρομαι, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, τοῦ νέου Κωνσταντίνου πολλὰ τὰ ἔτη, τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη, τῆς νέας Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη. Σευῆρον ἔξω βάλε, τὸν νέον Ἰούδαν ἔξω βάλε, τὸν ἐπίβουλον τῆς τριάδος ἔξω βάλε. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, μία ψυχὴ, πίστις ἐστὶν, οὐκ ἔνι ἁπλῶς. ἡ ἁγία Μαρία,

Quomodo prædicatæ sint synodi.

INTROITV facto secundum consuetudinem in sanctissima magna ecclesia nostra, die dominica, 15. præsentis mensis Iulii, indictione 11. a domino sanctissimo archiepiscopo & œcumenico patriarcha Ioanne (sicut non ignorat vestra erga Deum dilectio) dum ipse una cum venerabili clero esset circa ambonem; voces factæ sunt a populo dicentes; Multi anni patriarchæ, multi anni imperatoris, multi anni Augustæ, multi sint anni patriarchæ, quid manemus incommunicati? per tot annos quare non communicavimus? ex tuis manibus communicare volumus. Heus ascende ad ambonem. Heus persuade populo: per multos annos communicare volumus. Orthodoxus es, quem times? digne Trinitate. multi sint anni imperatoris. multi anni Augustæ. Severum, Manichæum foras ejice. qui non loquitur Manichæus est. effodiantur ossa Manichæorum. Sanctam synodum modo prædica. Multi sint anni imperatoris. Multi sint anni patriarchæ, digne Trinitate. Sancta synodus modo prædicetur, digne Trinitate. Sancta Maria θεοτόκος, id est Dei genitrix est, digne throno. Sancta Maria Dei genitrix est. Sancta synodus hoc dixit. qui non loquitur, Manichæus est. Vincit fides Trinitatis, vincit fides orthodoxorum, Sanctam synodum modo prædica. orthodoxus regnat, quem times? vincit fides imperatoris, vincit fides Augustæ. Novi Constantini, multi sint anni, novæ Helenæ multi anni, multi anni patriarchæ, digne Trinitate. Iustine Auguste, tu vincis. Novi Constantini multi anni. vel exeas, vel prædicabis; Multi anni imperatoris, Iustine Auguste tu vincis. Synodum Calchedonensem modo prædica. Iustinus regnat, quem times? Severum Manichæum foras ejice. Synodum Calchedonensem modo prædica, qui non anathematizat Severum, Manichæus est. Anathema Severo Manichæo. Qui non loquitur, Manichæus est. Ejice foras Severum. Novum Iudam ejice foras. Insidiatorem Trinitatis ejice foras. Sanctam synodum modo prædica. Heus obtestor, vel prædicabis, vel exies. fides est, non licet aspicere, fratres Christiani, una anima. Iustine Auguste, tu vincis. si fidem amas, Severum anathematiza. Heus heus obtestor, multi anni imperatoris. Heus traho te, heus portas* claude; qui non loquitur, Manichæus est. obtestor te, nihil ad me attinet. orthodoxus regnat, quem times? orthodoxi imperatoris multi sint anni. Severum insidiatorem Trinitatis ejice foras, Iudam novum ejice. Qui non loquitur, Manichæus est. Heus congregationem, synodo. Heus modo prædica, per euangelium nihil ad me attinet. Heus obtestor, multi anni imperatoris. Novi Constantini multi anni, orthodoxi imperatoris multi anni; novæ Helenæ multi anni. Severum ejice foras, novum Iudam ejice foras, insidiatorem Trinitatis ejice foras. Multi anni imperatoris. fratres Christiani, una anima fides est, non licet simpliciter. Sancta Maria,

* claudo

ANNO CHRISTI 536.

Dei genitrix eſt. Hæc & ſynodus dixit. Hæc cum exclamaſſent, data eſt eis hæc reſponſio a ſanctiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo & patriarcha œcumenico Ioanne: Patienter ſuſtinete fratres, ut prius adoremus ſanctum altare, & poſt hoc do vobis reſponſionem. Et cum ipſe intraſſet ad ſanctum altare, manſerunt clamantes: Multi anni imperatoris, multi anni Auguſtæ: Heus obteſtor, non exibis, niſi anathematizes Severum. anathema Severo aperte dic; Heus exclude. Heus obteſtor, multi anni imperatoris. Tum demum aſcendens ſuper ambonem ſanctiſſimus ac beatiſſimus archiepiſcopus & patriarcha noſter œcumenicus Ioannes, acclamavit hæc; Scitis labores meos, dilectiſſimi, quos & in preſbyteratu cum eſſem ſubivi, & nunc ſuſtinui pro fide, & ſuſtineo uſque ad mortem. Non opus ergo eſt turbatione, aut tumultu. Neque enim aliquid tranſgreſſum eſt, de recta fide ſtatuendum, neque ſanctam ſynodum, quis anathematizare, ſed omnes ſanctas ſynodos, quæ confirmaverunt ſanctum ſymbolum trecentorum decem & octo patrum Nicææ congregatorum, orthodoxas cognoſcimus, & maxime ipſas tres ſanctas ſynodos, hoc eſt Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & magnam Calchedonenſem. Nam ſpecialiter ſymbolum trecentorum decem & octo ſanctorum patrum in quo baptizamur, ipſæ ſanctæ tres ſynodi conſone confirmaverunt. Poſt acclamationem vero inſiſtentibus ipſis per plures horas in ipſis vocibus addebant; Non deſcendes, niſi anathematizes. multi anni patriarchæ. digne Trinitati. multi anni imperatoris, multi anni Auguſtæ. Congregationem ſynodi Calchedonenſis, modo prædica. non recedo, niſi prædicaveris. Vſque ſero hic ſumus, congregationem in craſtinum prædica. Commemorationem patrum ad craſtinum prædica. ni reſponſionem accepero, uſque ſero hic ſum. Congregationem patrum Calchedonenſium craſtina die prædica. Hodie ſi prædicaveris, cras perficietur. Non recedimus, niſi prædicaveris. Eos, qui Neſtorium & Eutychem anathematizaverunt, ad craſtinam prædica: Niſi reſponſionem accepero, uſque ad veſperam hic ſum.

Et acclamavit ſanctiſſimus & beatiſſimus archiepiſcopus noſter patriarcha œcumenicus Ioannes ſic: Quoniam perfici petiiſtis congregationem ſanctorum patrum Calchedonenſium, cognoſcentes ſcietis, quod & hoc faciemus concilio piiſſimi & Chriſti amantiſſimi imperatoris noſtri.

Perſeverantibus autem ipſis, & eaſdem voces proferentibus, & addentibus, Non recedimus per ſanctum euangelium: congregationem patrum Calchedonenſium in craſtinum prædica, prædicata fuit congregatio per Samuelem diaconum, ſic: Notificamus veſtræ caritati, quod craſtina die perficiemus memoriam ſanctorum patrum noſtrorum epiſcoporum in Calchedonenſi metropoli congregatorū, qui una cum ſanctis patribus Cōſtantinopoli & Epheſi congregati,

A Θεοτόκος ἐστίν. ταῦτα καὶ ἡ σύνοδος εἶπε. ταῦτα αὐτῶν ἐκβοησάντων, ἐδόθη αὐτοῖς ἀπόκρισις, παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου αὕτη· μακροθυμήσατε ἀδελφοὶ, ἵνα πρότερον προσκυνήσωμεν τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ μετὰ τοῦτο δίδωμι ὑμῖν ἀπόκρισιν. καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἐπέμειναν κράζοντες· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης. εἰς μαρτύρομαι. οὐκ ἐξέρχῃ, ἐὰν μὴ ἀναθεματίσῃς Σευῆρον, ἀνάθεμα Σευήρῳ, φανερῶς εἰπέ. εἰς ἀπόκλεισον, εἰς μαρτύρομαι. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως.
B καὶ λοιπὸν ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰωάννης, προσεφώνησε ταῦτα· οἴδατε τοὺς ἐμοὺς ἀγῶνας, ἀγαπητοὶ, οὓς καὶ ἐν τῷ πρεσβυτερείῳ ὢν, κατεβαλόμην, καὶ νῦν ἀντέσχον τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ἀντέχομαι ἕως θανάτου· οὐ χρεία τοίνυν ταραχῆς ἢ θορύβου, οὔτε γάρ τι παρεβάθη τῆς ὀρθῆς πίστεως, οὔτε ἁγίαν σύνοδον τολμᾷ τις ἀναθεματίσαι, ἀλλὰ πάσας τὰς ἁγίας συνόδους, τὰς βεβαιωσάσας τὸ ἅγιον σύμβολον τῶν τιη'. ἁγίων πατέρων τῶν συνελθόντων κατὰ τὴν Νικαέων ὀρθοδόξους γινώσκο-
C μεν, καὶ μάλιστα τὰς ἁγίας τρεῖς συνόδους ταύτας, τουτέστι τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ, καὶ τὴν μεγάλην τὴν ἐν Καλχηδόνι. ἰδικῶς γὰρ τὸ σύμβολον τῶν τιη'. ἁγίων πατέρων εἰς ὃ βαπτιζόμεθα, αὗται αἱ ἅγιαι τρεῖς σύνοδοι, ὁμοφώνως ἐβεβαίωσαν. καὶ μετὰ τὴν προσφώνησιν ἐπιμενόντων αὐτῶν ἐπὶ πλείστας ὥρας ταῖς αὐταῖς φωναῖς, καὶ προστεθέντων, οὐ κατέρχῃ, ἐὰν μὴ ἀναθεματίσῃς, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, ἄξιε τῆς τριάδος, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, τὴν σύναξιν τῆς συνόδου Καλχηδόνος, ἄρτι κήρυξον, οὐκ ἀναχωρῶ, ἐὰν μὴ κηρύξῃς, ἕως ὀψὲ ὧδε
D ἐσμὲν, τὴν σύναξιν εἰς τὴν αὔριον κήρυξον, τὴν μνήμην τῶν πατέρων αὔριον κήρυξον, τῶν ἐν Καλχηδόνι πατέρων τὴν σύναξιν αὔριον κήρυξον. σήμερον ἐὰν κηρύξῃς αὔριον ἐπιτελεῖται. οὐκ ἀναχωροῦμεν ἐὰν μὴ κηρύξῃς, τοὺς ἀναθεματίσαντας Νεστόριον καὶ Εὐτυχέα εἰς τὴν αὔριον κήρυξον, ἐὰν μὴ λάβω ἀπόκρισιν, ἕως ὀψὲ ὧδε εἰμι.

Καὶ προσεφώνησεν ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἰωάννης οὕτως. ἐπειδὴ σύναξιν ᾐτήσατε
E τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Καλχηδόνι ἐπιτελεσθῆναι, γινώσκοντες γνώσεσθε, ὅτι καὶ τοῦτο ποιήσομεν, γνώμῃ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως.

Ἐπιμενόντων δὲ αὐτῶν καὶ τὰς αὐτὰς φωνὰς ἐκβοώντων, καὶ προστεθέντων, οὐκ ἀναχωρῶ μὰ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον. τὴν σύναξιν τῶν πατέρων ἄρτι κήρυξον, τῶν ἐν Καλχηδόνι πατέρων τὴν σύναξιν αὔριον ποίησον, ἐκηρύχθη ἡ σύναξις διὰ Σαμουὴλ διακόνου, οὕτως. γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὅτιπερ τῇ αὔριον μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ ἐπισκόπων γενομένων τῶν κατὰ τὴν Καλχηδονέων μητρόπολιν συναχθέντων, καὶ βεβαιωσάντων ἅμα τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἐφέσῳ συναχθεῖσιν

ἁγίοις

ANNO CHRISTI 536.

ἁγίοις πατράσι, τὸ σύμβολον τιη'. ἁγίων πατέρων, τῶν A
συναχθέντων κατὰ τὴν Νικαέων, συναγόμεθα δὲ ἐνταῦθα.
καὶ μετὰ τὴν προσφώνησιν τῆς συνάξεως, πάλιν ἐπέμεινεν
ὁ λαὸς, καὶ μιᾷ φωνῇ ἐπιπολὺ ἔκραζον. Σευῆρος ἄρτι
ἀναθεματισθῇ, ὁ ἐπίβουλος τῆς τριάδος, ἄρτι ἀναθε-
ματισθῇ, ὁ κατὰ τῶν πατέρων, ἄρτι ἀναθεματισθῇ, ὁ ἀνα-
θεματίσας τὴν σύνοδον Καλχηδόνος, ἄρτι ἀναθεματι-
σθῇ, οὐκ ἐξέρχομαι, ἐὰν μὴ ἄρτι ἀπόκρισιν λάβω,
μαρτύρομαι, ὀρθόδοξος εἶ, ἄρτι ἀναθεμάτισον, ἢ ἀνα-
θεμάτισον, ἢ οὐδὲν παρ' ἐμέ.

Καὶ ἐπὶ πολὺ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμενόντων αὐτῶν παρόν-
των Θεοφίλου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Ἡρακλεω- B
τῶν, καὶ Θεοδότου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Γαγγρη-
νῶν, καὶ Ὑπατίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Κλαυδιου-
πολιτῶν καὶ Ἰωάννου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βοοσπό-
ρου, καὶ Πυθαγόρου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Συνω-
πέων, καὶ Ἰσαακίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Πεντα-
πόλεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ Ἰωάννου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπι-
σκόπου Σεμνέων τῆς Παμφύλων χώρας, καὶ Ἀμαντίου τοῦ
θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Νικοπολιτῶν, καὶ Ἀμμωνίου
τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου, τῆς Ἀβυδηνῶν, Πλάτωνος
τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Κρατιανῶν, Εὐσταθίου τοῦ
θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Φιλαδελφέων, καὶ Πελα-
γίου τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Ἀζανιτῶν, καὶ ἑτέ- C
ρων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων τῶν καὶ συναινούντων
τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰ-
κουμενικῷ πατριάρχῃ Ἰωάννῃ, προσεφωνήθη ταῦτα·
ὅτι ὁ Σευῆρος χωρίσας ἑαυτὸν τῆς ἁγίας ταύτης ἐκ-
κλησίας ἑαυτὸν κρίματι ὑπέβαλλε, πρόδηλον πᾶσιν.
ἑπόμενοι τοίνυν καὶ ἡμεῖς τοῖς θείοις κανόσι καὶ τοῖς ἁ-
γίοις πατράσιν, ἀλλότριον τοῦτον ἡγούμεθα, καὶ ὑπὸ τῶν
θείων κανόνων, διὰ τῆς αὐτοῦ βλασφημίας καταχριθέν-
τα, ἀναθεματίζομεν καὶ ἡμεῖς. τούτων παρακολουθη-
σάντων, " τῇ κυρίᾳ τῇ ἑξῆς, ἥτις ἐστὶν ἑξκαιδεκάτη τοῦ
Ἰουλίου μηνὸς, ἡμέρα δευτέρα ἐπιτελουμένης τῆς μνή- D
μης τῶν προλεχθέντων ἁγίων πατέρων, πάλιν τῆς εἰσό-
δου γινομένης παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου
ἀρχιεπισκόπου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου, εὐ-
θέως ἅμα τῷ γενέσθαι αὐτὸν πλησίον τοῦ ἄμβωνος φω-
ναὶ ἦλθον ἀπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ οὕτως· πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ
πατριάρχου, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς
Αὐγούστης, τοῦ νέου Κωνσταντίνου πολλὰ τὰ ἔτη. τῆς νέας
Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη. τὸ λείψανον Μακεδονίου τῇ ἐκ-
κλησίᾳ Ἰουστῖνε Αὔγουστε. TV VINCAS, Εὐφημία Αὐ-
γοῦστα TV VINCAS. τοὺς ἐν ἐξορίᾳ διὰ τὴν πίστιν, τῇ
ἐκκλησίᾳ. ἀνασκαφείη τὰ ὀστέα τῶν Νεστοριανῶν, ἀνα-
σκαφείη τὰ ὀστέα τῶν Εὐτυχιανιστῶν. τίς ἐνι Νεστόριος, E
ἐγὼ οὐκ οἶδα, ἀνάθεμα αὐτῷ ἀπὸ τῆς τριάδος. τίς ἐνι Νε-
στόριος, ἐγὼ οὐκ οἶδα, ἀνάθεμα αὐτῷ, μετ' Εὐτυχέως.
ἀνασκαφείη τὰ ὀστέα τῶν Νεστοριανῶν, ἀνασκαφείη τὰ
ὀστέα τῶν Εὐτυχιανιστῶν. τοὺς Μανιχαίους ἔξω βάλε. Ἰου-
στῖνε Αὔγουστε TV VINCAS. Σευῆρον τὸν Ἰούδαν ἔξω
βάλε. τοὺς Μανιχαίους τῆς ἐκκλησίας ἔξω βάλε. τοὺς
δύο Στεφάνους ἔξω βάλε. τὸ λείψανον Μακεδονίου
ἄρτι φέρε, τὸ ὄνομα Μακεδονίου ἄρτι ταγῇ, δεόμεθα
ταῖς ὅλαις φωναῖς τῷ βασιλεῖ· τὸν νέον Τζουμᾶν ἔξω
βάλε, ὁ νέος Τζουμᾶς Ἀμαντίος ἐστι, τὸν λῆρον τοῦ πα-
λατίου ἔξω βάλε. Εὐφήμιον καὶ Μακεδόνιον, τῇ ἐκ-
κλησίᾳ τὰ συνοδικὰ, εἰς Ῥώμην ἄρτι ἀπέλθωσι:
πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου, τοῦ νέου Ἰωάννου πολ-
λὰ τὰ ἔτη. ἄξιε τῆς τριάδος Ἰουστῖνε Αὔγουστε TV
VINCAS, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, τὸ λείψανον

" τῇ κυριακῇ τῇ ἑξῆς ἥτις ἐστὶν ἑνδεκάτη, τοῦ Ἰουλίου μηνὸς ἡμέρα δευτέρα, ita Binius.

A confirmaverunt symbolum CCCXVIII. sanctorum patrum Nicææ congregatorum, congregabimur autem hic. Et post acclamationem congregationis, iterum permansit populus, & voce quamplurimum clamavit; Severus nunc anathematizetur, insidiator Trinitatis jam anathematizetur, adversarius patrum nunc anathematizetur, qui anathematizabat synodum Calchedonensem, modo anathematizetur. Non exeo, nisi modo responsionem accipio, obtestor, orthodoxus es. modo anathematiza, aut anathematiza, aut nihil ad me attinet.

B Et insistentibus ipsis plurimum in eisdem, præsentibus Theophilo Deo amantissimo episcopo Heracleano, Theodoro episcopo Gangrenorum, Hypatio episcopo Claudiopolitano, Ioanne episcopo Bosphorio, Pythagora episcopo Sinopeno, Isaacio episcopo Pentapolitano Græciæ, Ioanne religiossimo episcopo * Commocorum regionis Pamphyliorum, Amantio religiosissimo episcopo Nicopolitano, Ammonio religiosissimo episcopo Abydeno, Platone religiosissimo episcopo Cratiano, Eustathio religiosissimo episcopo Philadelphiæ, & Pelagio religiosissimo episcopo Azanitano, & aliis Dei amantissimis C episcopis consentientibus sanctissimo ac beatissimo episcopo patriarchæ œcumenico Ioanni, acclamata fuerunt hæc: Quod Severus, qui seipsum ab hac ecclesia separavit, judicio seipsum submiserit, omnibus manifestum est. Sequentes itaque & nos divinos canones ac sanctos patres; alienum ipsum putamus, & a divinis canonibus per blasphemiam condemnatum, anathematizamus & nos. His sequutis, sequenti dominica quæ est XVI. mensis Iulii, indictione II. finita memoria prædictorum sanctorum D patrum, rursusque facto introitu a sanctissimo & beatissimo archiepiscopo patriarcha œcumenico Ioanne, statim dum ipse appropinquaret amboni, voces a toto populo venerunt sic: Multi anni patriarchæ, multi anni imperatoris: multi anni Augustæ, novæ Helenæ multi anni. Reliquias Macedonii ecclesiæ restitue. Iustine Auguste, tu vincis. Euphemia Augusta, tu vincis. Eos, qui sunt exilio propter fidem ecclesiæ restitue: exhumentur ossa Nestorianorum, exhumentur ossa Eutychianistarum. quis est Nestorius, ego nescio. anathema sit ipse a Tri- E nitate: quis est Nestorius, ego nescio: Anathema ipsi cum Eutyche. Exhumentur ossa Nestorianorum, exhumentur ossa Eutychianistarum. Manichæos ejice foras. Iustine Auguste, tu vincis. Severum Iudam ejice foras. Manichæos de ecclesia ejice. Duos Stephanos ejice foras. Reliquias Macedonij modo fer. Nomen Macedonii modo ordinetur; totis vocibus imperatori supplicavimus. Novum Tzumam ejice foras. Novus Tzumas Amantius est. Nugatorem ejice de palatio. " Euphemium & Macedonium ecclesiæ restitue. synodica Romana modo valeant. Multi anni patriarchæ, novi Ioannis multi anni. digne Trinitate, Iustine Auguste, tu vincas. multi anni Auguste. Reliquias Macedonii ecclesiæ restitue. in iis semper vinces. Euphemii & Mace-

ANNO CHRISTI 536.

* Semneorū

" quos Constantinopolitanos episcopos catholicæ fidei professores hæretici imperatores ejecerant.

ANNO CHRISTI 536.

Macedonii nomina modo ordinentur ad perfectam festivitatem ecclesiæ. falsos testes Macedonii ejice foras. quatuor synodos diptychis. Leonem episcopum Romanum diptychis. sancta Maria Dei genitrix est. Hoc synodus dixit, diptycha amboni. qui non loquitur, Manichæus est. Diptycha amboni: modo Deum tibi: Iustine Auguste, tu vincas. Curatorem non habes, diptycha modo porta. Iustinus regnat, diptycha modo porta. orthodoxi imperatoris multi sint anni, novæ Helenæ multi anni. Sic habes dominum, modo porta diptycha. Sic habes Augustam, diptycha modo porta. Canones non ejecerunt istos. Heus ordina, heus ordina, heus ordina. & acclamata sunt hæc.

Hesterna die sufficienter satisfecimus vestræ caritati: nunc vero zelum vestrum aperte cognoscentes, illa festinavimus, & festinamus facere, quæ & Deum colunt, & vobis per omnia & in omnibus satisfaciunt. Quod autem debeat nihil nobis removeri de recta fide, arbitror vestram dilectionem diversis temporibus & modis experientiam accepisse. Et idcirco fundamentum fidei secundum sanctorum patrum traditionem ut firmum permaneret, gratia domini nostri & salvatoris Iesu Christi studuimus, sperantes per ipsam & desiderantes ecclesias unire, & undique ordinem divinorum canonum inviolabiliter tenere. Neque enim conceditur aliquid commoveri, & circa novitates vocum, & subtilitatem sermonis occupari fideles, sed adhærere sancto symbolo, in quo omnes baptizati sumus, & quod cum sancto spiritu Nicæna synodus pronuntiavit, & sanctorum patrum Constantinopoli congregatio confirmavit, & sancta synodus Ephesina corroboravit, & sancta magna synodus Calchedonensis similiter obsignavit, quam nullo modo aut ratione amovere quis poterit, cum omnem male opinantibus tollat occasionem. Hanc itaque fidem immobilem tenentes, adinvicem non * dubitemus, sed omnem vocum novitatem, ac omnem in sermonibus subtilitatem abjicientes, uno ore sanctam & consubstantialem Trinitatem glorificemus, quæ custodiat in pace vitam piissimi & Christianissimi imperatoris nostri ac omnium nostrum: Patri autem & Filio & Spiritui sancto gloria nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

* dubitetis

Hac autem acclamatione facta permanserunt clamantes: Si nullus modo egreditur obtestor te, portas * claude. fratres orthodoxi una anima. fratres per fidem una anima. Iustine Auguste, tu vincas. Qui non loquitur, Manichæus est. Sanctus, sanctus, sanctus, Trinitas vincit. ex hoc tempore non times Amantium Manichæum, Iustinus regnat: quid times Amantium? digne Trinitate, & hoc bonum tibi reservatum est. Qui synodum amat, ita honoratur. Multi anni imperatoris, multi anni Augustæ, multi anni patriarchæ. Vincit fides orthodoxorum. & rursus perseverantibus ipsis plurimum in eisdem vocibus, acclamata sunt eis hæc. Quod omne studium adhibuerimus, ut complaceremus vobis, & non scandalizatos vos conservaremus, clare cognoscitis: sed quoniam omnia canonice & bono ordine fieri oportet, permittite nobis, ut congregemus Dei amantissimos episcopos,

* claudo

Μακεδονίου, τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐν τούτοις ἀεὶ νικήσεις, Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου τὰ ὀνόματα ἄρτι ταγῇ, τελείαν ἑορτὴν τῇ ἐκκλησίᾳ, τοὺς ψευδομάρτυρας Μακεδονίου ἔξω βάλε. τὰς τέσσαρας συνόδους τοῖς διπτύχοις, Λέοντα τὸν ἐπίσκοπον Ῥώμης τοῖς διπτύχοις. ἡ ἁγία Μαρία θεοτόκος ἐστί. τοῦτο ἡ σύνοδος εἶπε· τὰ δίπτυχα τῷ ἄμβωνι. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστι. τὰ δίπτυχα τῷ ἄμβωνι. ἄρτι τὸν Θεόν σοι Ἰουστῖνε Αὔγουστε, TV VINCAS. κουράτωρα οὐκ ἔχεις, τὰ δίπτυχα ἄρτι φέρε. Ἰουστῖνος βασιλεύει, τὰ δίπτυχα ἄρτι φέρε. τοῦ ὀρθοδόξου βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη, τῆς νέας Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη. οὕτως ἔχεις τὸν δεσπότην, ἄρτι φέρε τὰ δίπτυχα, οὕτως ἔχεις τὴν Αὐγοῦσταν, τὰ δίπτυχα ἄρτι φέρε· οἱ κανόνες τούτους οὐκ ἐξέβαλον. ἐὰς τάξον, ἐὰς τάξον, ἐὰς τάξον, καὶ προσεφωνήθη ταῦτα.

Κατὰ τὴν χθὲς ἡμέραν, ἀρκούντως ἐπληροφορήσαμεν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, καὶ νῦν δὲ τὸν ζῆλον ὑμῶν σαφῶς ἐπιστάμενοι, ἐκεῖνα ἐσπεύσαμεν, καὶ σπεύδομεν ποιῆσαι, ὅσα καὶ τὸν Θεὸν θεραπεύει, καὶ ὑμᾶς διὰ πάντων ἐν πᾶσι πληροφορεῖ. ὅτι δὲ μέλλει ἡμῖν τοῦ μηδὲν παρασαλευθῆναι τῆς ὀρθῆς πίστεως, οἶμαι κατὰ διαφόρους χρόνους καὶ τρόπους πεῖραν παρειληφέναι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην. διὸ καὶ τὸν θεμέλιον τῆς πίστεως κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων παράδοσιν, ἀρραγῆ διαμένειν τῇ χάριτι τοῦ δεσπότου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐσπουδάσαμεν, ἐλπίσαντες δι᾽ αὐτῆς, καὶ τὰς διεστώσας ἐκκλησίας ἑνῶσαι, πανταχοῦ τὴν τάξιν τῶν θείων κανόνων ἐνθέσμως κρατοῦντες. οὐδὲ γὰρ ἐγχωρεῖ τι παρασαλεῦσαι, καὶ περὶ κενοφωνίας καὶ λεπτολογίας ἀπασχολεῖσθαι τοὺς πιστούς, ἀλλὰ προσέχειν τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἐν ᾧ πάντες ἐβαπτίσθημεν, ὅπερ ἐξεφώνησεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σὺν ἁγίῳ πνεύματι σύνοδος, καὶ ἐκύρωσεν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων πατέρων συνέλευσις, καὶ ἐβεβαίωσεν ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἁγία σύνοδος, καὶ ἐπεσφράγισεν ὁμοίως ἡ ἐν Καλχηδόνι μεγάλη ἁγία σύνοδος, ἣν κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἢ λόγον παρασαλεῦσαί τις δυνήσεται πᾶσαν ἀναιροῦσαν τοῖς κακοδόξοις πρόφασιν. ταύτην τοίνυν τὴν πίστιν ἀσάλευτον κρατοῦντες, πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀμφιβάλλητε, ἀλλὰ πᾶσαν κενοφωνίαν, καὶ πᾶσαν καινοτομίαν, καὶ πᾶσαν λεπτολογίαν ἀποθέμενοι, ἑνὶ στόματι τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα δοξάσωμεν, ἥτις φυλάττοι ἐν εἰρήνῃ τὴν ζωὴν τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, καὶ πάντων ἡμῶν. τῷ γὰρ πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι πρέπει ἡ δόξα, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Ταύτης τῆς προσφωνήσεως γενομένης, ἐπέμειναν κράζοντες, ἐὰν μὴ ἄρτι οὐδεὶς ἐκβαίνει, μαρτύρομαί σε τὰς θύρας κλείω. ἀδελφοὶ ὀρθόδοξοι, μία ψυχή, ἀδελφοὶ διὰ πίστιν, μία ψυχή. Ἰουστῖνε Αὔγουστε, TV VINCAS. ὁ μὴ λαλῶν Μανιχαῖός ἐστιν· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἡ τριὰς ἐνίκησεν. ἀπάρτι οὐ φοβῆσαι Ἀμάντιν τὸν Μανιχαῖον. Ἰουστῖνος βασιλεύει, Ἀμάντιν τί φοβῆσαι; ἄξιε τῆς τριάδος, καὶ τοῦτο τὸ καλόν σοι ἐτηρεῖτο· ὁ φιλῶν τὴν σύνοδον, οὕτω τιμᾶται. πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ βασιλέως, πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ πατριάρχου. νικᾷ ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. καὶ πάλιν ἐπιμενόντων αὐτῶν ἐπὶ πολὺ ταῖς αὐταῖς φωναῖς, προσεφωνήθη αὐτοῖς ταῦτα· ὅτι διὰ πάντων σπουδὴν ἐθέμεθα θεραπεῦσαι ὑμᾶς, καὶ ἀσκανδαλίστους φυλάξαι, σαφῶς ἐπίστασθε. ἐπειδὴ δὲ δεῖ πάντα κανονικῶς, καὶ μετ᾽ εὐταξίας γίνεσθαι, συγχωρήσατε ἡμῖν συναγαγεῖν τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους,

ἐφ᾽

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

ἐφ᾽ ᾧ τε κατὰ τοὺς θείους κανόνας πάντα προβῆναι γνώμῃ καὶ κελεύσει τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως. τὰς γὰρ ἐκβοήσεις ὑμῶν πάσας ἀνοίσομεν, ἐπὶ τὴν αὐτοῦ γαληνότητα. καὶ κλεισάντων αὐτῶν τὰς θύρας, καὶ ἐπιμενόντων ταῖς αὐταῖς ἐκβοήσεσι, λαβὼν τὰ δίπτυχα ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, Ἰωάννης, ἐκέλευσε τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους ταγῆναι, τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων ἁγίων πατέρων· καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡσαύτως συναχθέντων ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τῇ ἐκβολῇ Νεστορίου, καὶ τῶν ἐν Καλχηδόνι ἐπὶ τῇ ἐκβολῇ Εὐτυχοῦς, καὶ τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τελευτησάντων ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένων ἀρχιεπισκόπων ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου, καὶ μέντοι καὶ Λέοντος τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου Ῥώμης. τότε φωνῇ μεγάλῃ πάντες οἱ τοῦ λαοῦ, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἐβόησαν· εὐλογητὸς κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ἀντιφωνούντων ἑκατέρων τῶν μερῶν καὶ ψαλλόντων τὴν ψαλμῳδίαν ταύτην οἱ ψάλται ἐπετράπησαν ἀνελθόντες εἰπεῖν τὸν τρισάγιον, καὶ αὐτῶν ἀρξαμένων, πᾶς ὁ λαὸς ἐπαύσατο, καὶ ὑπήκουσε τοῦ τρισαγίου, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, ἐξ ἔθους τῆς θείας λειτουργίας ἐπιτελουμένης, καὶ τῶν θυρῶν κλεισθεισῶν, καὶ τοῦ ἁγίου μαθήματος κατὰ τὸ σύνηθες λεχθέντος, τῷ καιρῷ τῶν διπτύχων μετὰ πολλῆς ἡσυχίας συνέδραμεν ἅπαν τὸ πλῆθος κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἠκροῶντο, καὶ ὡς μόνον ἐλέχθησαν αἱ προσηγορίαι τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων παρὰ τοῦ διακόνου, καὶ τῶν ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ ἀρχιεπισκόπων Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου, καὶ Λέοντος, μεγάλῃ φωνῇ ἔκραξαν ἅπαντες· δόξα σοι κύριε. καὶ μετὰ τοῦτο, μετὰ πάσης εὐταξίας ἐπληρώθη σὺν Θεῷ ἡ θεία λειτουργία.

(Marginal note: ἢ πάλιν· δεύτερον ἔκραξαν εὐλογητὸς κ. Ι. ὁ Θ. ὅτι ε. κ. ε. λ. τῷ λ. α.)

A ut secundum divinos canones omnia proveniant, consilioque & jussu piissimi imperatoris nostri: Omnes enim acclamationes vestras ipsius serenitati aperiemus, & cum ipsi clausissent portas & in eisdem acclamationibus permanentibus, accipiens diptycha sanctissimus & beatissimus archiepiscopus & patriarcha œcumenicus Ioannes, jussit ordinari sanctas quatuor synodos sanctorum patrum, videlicet in Nicæa congregatorum, & Constantinopoli similiter convenientium B sub Nectario sanctæ memoriæ, ac Ephesi congregatorum super depositione Nestorii, necnon illorum de Calchedone super dejectione Eutychis & ejusdem impii Nestorii, ordinarique jussit nomina in sancta memoria defunctorum archiepiscoporum hujus regiæ urbis Euphemii & Macedonii, ac etiam Leonis Romani pontificis. tunc voce magna omnes de populo tanquam uno ore clamarunt: *Benedictus dominus Deus Israel, quia visitavit, & fecit redemptionem populo suo.* Ad multas autem horas illis ex utraque parte côcinentibus, & psallentibus hanc psalmodiam, cantores ascendentes permissi sunt dicere trisagium, & cum ipsi cœpissent, totus po- C pulus quievit, & audiebat attentis auribus trisagium, & post lectionem sancti euangelii, ex more sacra missa finita, & januis clausis, ac sancta lectione juxta consuetudinem lecta, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno silentio circum circa altare, & audiebant, & cum solum lectæ fuissent a diacono appellationes prædictarum sanctarum quatuor synodorum, & sanctæ memoriæ archiepiscoporum, Euphemii, & Macedonii, & Leonis, voce magna universi clamaverunt, Gloria tibi domine, & post hoc cum omni modestia completa fuit cum Deo divina missa.

(Marginal note: Luc. 1.)

Ἐπιστολὴ Ἰωάννου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς βασιλευούσης ταύτης πόλεως καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου γραφεῖσα Ἰωάννῃ τε τῷ τῆς ὁσίας μνήμης γενομένῳ ἀρχιεπισκόπῳ Ἱεροσολύμων, καὶ πᾶσι τοῖς ἐνδημοῦσι τηνικαῦτα μητροπολίταις.

D *Epistola sanctæ memoriæ Ioannis archiepiscopi hujus regiæ urbis œcumenici patriarchæ scripta Ioanni sanctæ memoriæ archiepiscopo Hierosolymitano, & omnibus metropolitanis ibidem congregatis.*

ΤΟΙΣ συμψύχοις καὶ ὁμοδόξοις τὸν σύνδεσμον τῆς ἀγάπης ἐν εἰρήνῃ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἄνωθεν δεδωκὼς, κοινὰ καὶ τὰ παρ᾽ αὐτῶν πραττόμενα εἶναι δικαιοῖ. ἐπεὶ τοίνυν θεία τις οὐρανόθεν γέγονε κίνησις τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ πάντα τὰ ἐκβοηθέντα παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐκφωνηθέντα παρ᾽ ἐμοῦ δῆλα τῷ κόσμῳ γεγένηται, ἀναγκαῖον ἐλογισάμην σημᾶναι τῇ σῇ θεοφιλίᾳ, ἵνα τῇ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος ταῦτα γνοῦσα, ἐπισφραγίσῃ τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, ἐπειδὴ μάλιστα ἡ ἐνδημοῦσα ἁγία σύνοδος τῇ αἰτήσει παντὸς τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, ἐγγράφως τε ὥρισε, καὶ ἅπερ ὥρισε τῇ σῇ ἁγιότητι διὰ τάχους ἐκπέμψαι ἐσπουδάσαμεν.

CHRISTVS Deus noster, qui ejusdem animæ & fidei hominibus vinculum caritatis in pace cælitus dedit, quæ ab ipsis gesta sunt, id est, communia esse justum dicit. Quoniam igitur quidam cælicus motus fuit Christianissimi populi hujus regiæ civitatis, ac omnia ab ipso exclamata, & a me E pronunciata, mundo manifesta sunt: necessarium putavi tuæ significare caritati, ut cum hæc Spiritus sancti operatione cognoveris, verbo veritatis confirmeris, maxime quæ sancta synodus congregata petitione totius monastici ordinis diffinivit in scripturis, & quæ diffinivit, tuæ sanctitati quam celerrime mittere studuimus.

Ἄλλη ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ τῆς ἁγίας μνήμης οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου ἰδική, γραφεῖσα Ἐπιφανίῳ τῷ τῆς θεοφιλοῦς μνήμης γενομένῳ ἐπισκόπῳ Τύρου.

Alia epistola ejusdem sanctæ memoriæ œcumenici patriarchæ Ioannis specialiter scripta Epiphanio Deo amabilis memoriæ episcopo Tyri.

Ὁ Πάντα πρὸς τὸ συμφέρον Θεὸς ἄνωθεν οἰκονομῶν, καὶ νῦν τὴν σὴν θεοσέβειαν ἐν θλίψει κατὰ τὸν προφήτην πλατυνθεῖσαν, ἐπὶ τὴν

DEVS qui omnia ad utilitatem desuper dispensat, tuam nunc pietatem in tribulatione secundum prophetam dilatatam, ad

ANNO CHRISTI 536.

ad augustam portam regni cælorum quiete introire curavit. Ecce enim cælestis motus contra apostatas ecclesiæ, spiritus Dei factus est, quicumque enim indigni visi fuerunt inviolabili ministerio magni Dei & salvatoris nostri Iesu Christi, æterno judicio subjecti sunt: qui autem orthodoxæ fidei amatores apparuerunt, multo magis per hujusmodi motum clarificati sunt. Igitur cum sancta synodus in a Christo amata civitate ex diversis provinciis congregata, manifesta fecerit ea, quæ gesta sunt contra inimicos veritatis, omnino necessarium judicavi & tuæ mittere caritati, ut cum ea, quæ ab ipsis, & per ipsos sunt, statuta legeris & intellexeris, sanctissime, & consentaneus, & ejusdem animi sis: & tandem aliquando ab inimicis, qui te circumdederunt, libereris. Vniversa igitur gesta contra inimicos veritatis, manifesta facere religiosissimis & ejusdem fidei comministris & monachis ac Christi amantissimis populis, sicut certe teneris, stude Dei amantissime.

[a] RESCRIPTVM IOANNIS Hierosolymitani & episcoporum qui sub eo sunt, ad Ioannem Constantinopolitanum.

[a] epistola synodica concilii Hierosolymitani sub Hormisda de quo superiori tomo ad annum Christi 518.

Domino meo, Dei amantissimo & sanctissimo comministro Ioanni, & sanctæ synodo in Constantinopoli congregatæ, Ioannes Dei miseratione episcopus Hierosolymorum, & sancta synodus trium Palæstinarum, existens sub sanctis locis Christi Dei omnium, in domino salutem.

QVONIAM duplex est lacrymarum motus, alter quidem, qui in dolorem fert: alter vero, qui in lætitiam: (Nam Ioseph patriarcha cum agnosceretur a fratribus, multum ex intimo desiderio lacrymatus est: & Paulus vas electionis dicit, quod *tristitia mundi mortem operatur: quæ autem secundum Deum est, salutem*) incidentes non sine lacrymis in hæc, quæ a vestra sanctitate scripta & gesta sunt, lætitia repleti sumus, ita ut & nos magno cum propheta David dicamus, *Lætati sumus in his, qui dixerunt nobis, in domum domini ibimus*, &, *hac est mutatio dexteræ excelsi*. & illud: *Confitemini Deo deorum, qui fecit mirabilia magna solus, quoniam in sæculum misericordia ejus*. & illud *Quis loquetur potentias domini; auditas faciet omnes laudationes ejus?* Ecce enim Deus dicit per Samuelem: *facio opera mea in Israel, ut omnis qui audit, crepitent ambæ aures ejus*. Hæc & temporibus nostris opere provenerunt. Nam abominationem illam desolationis (monstrum pestiferum Severum dicimus, qui iniquitatem in altum locutus est per sua blasphema verba, contra sanctam magnam, & œcumenicam Calchedonensem synodum dicta, qui neque a principio cognitus nobis fuit, neque quis sit, qui Antiochenam sedem inique ac tyrannice, ac contra ecclesiasticos canones subripuit, & qui etiam secundum illum Ægyptium in actibus concitavit & induxit in eremum sicarios) anathemati subjecit, & alienum fecit ab omni sacerdotali collegio, dignitate & honore, per vestram sanctitatem,

Genes. 43.
2. Cor. 7. 4.
Psal. 121.
Psal. 79. 42.
Psal. 135.
Psal. 105. 2
1. Reg. 3.
Act. 21.

στενὴν πύλην τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀνέτως εἰσελεύσεσθαι παρεσκεύασεν. ἰδοὺ γὰρ τοῦ οὐρανίου κινήματος κατὰ τὸν ἀποστατῶν τῆς ἐκκλησίας πνεύματι Θεοῦ γινομένου ὅσοι μὲν ἀνάξιοι ὤφθησαν τῆς ἀχράντου ὑπηρεσίας τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κρίματι αἰωνίῳ ὑπεβλήθησαν. ὅσοι δὲ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐρασταὶ ἐφάνησαν, πολλῷ μᾶλλον διὰ τῆς τοιαύτης κινήσεως ἐλαμπρύνθησαν. τοιγαροῦν τῆς ἐνδημούσης ἁγίας συνόδου τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλίδι πόλει ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν δῆλα ποιησάσης τὰ πραχθέντα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας πάσῃ τῇ ἐφ' ἡμῶν, ἀναγκαῖον ἔκρινα καὶ τῇ σῇ περιφθῆναι θεοφιλείᾳ, ἵνα τὰ παρ' αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν τυπωθέντα ἀναγνοὺς καὶ γνοὺς, ὁσιώτατε, σύμψηφος καὶ ὁμόψυχος ἔσῃ, καὶ κἂν ὀψέποτε τῶν κυκλωσάντων σε ἐχθρῶν λυτρωθείης. ἅπαντα τοίνυν τὰ πεπραγμένα κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, δῆλα ποιῆσαι τοῖς ὁμοδόξοις εὐλαβεστάτοις συλλειτουργοῖς καὶ μοναχοῖς καὶ φιλοχρίστοις λαοῖς, καθὼς ἂν συνίδῃς, σπούδασον θεοφιλέστατε.

Ἀντίγραφον Ἰωάννου Ἱεροσολύμων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων πρὸς Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ δεσπότῃ μου τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ συλλειτουργῷ Ἰωάννῃ, καὶ τῇ ἐνδημούσῃ κατὰ τὴν φιλόχριστον Κωνσταντινούπολιν ἁγίᾳ συνόδῳ, Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, καὶ ἡ κατὰ τὰς τρεῖς Παλαιστίνας τελοῦσα ὑπὸ τοὺς ἁγίους Χριστοῦ τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ τόπους ἁγία σύνοδος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ διπλῆ τίς ἐστιν ἡ τῶν δακρύων κίνησις, ἡ μὲν πρὸς ὀδύνην φέρουσα, ἡ δὲ πρὸς εὐφροσύνην. Ἰωσὴφ γὰρ ὁ πατριάρχης ἀναγνωριζόμενος τοῖς ἀδελφοῖς, μεγάλα ἐξ εὐθυμίας ἐδάκρυσε, καὶ Παῦλος φησὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὅτι ἡ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται, ἡ δὲ κατὰ Θεὸν, σωτηρίαν· ἐντυχόντες οὐκ ἀδακρυτὶ τοῖς ἐπισταλεῖσι παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, καὶ πραχθεῖσι, θυμηδίας ἐπλήσθημεν, ὥστε ἂν ἡμᾶς εἰπεῖν μετὰ τοῦ μεγάλου προφήτου Δαβίδ, εὐφράνθημεν ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσιν ἡμῖν, εἰς οἶκον κυρίου πορευσόμεθα. καὶ αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου, καὶ ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τῶν θεῶν, τῷ ποιήσαντι θαυμάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, καὶ τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; ἰδοὺ γὰρ ὁ Θεός φησι διὰ τοῦ Σαμουὴλ, ποιῶ τὰ ἔργα μου ἐν Ἰσραὴλ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος, ἠχῆσαι ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ. ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τῶν ἡμετέρων, ἔργῳ προῆλθε. τὸ γὰρ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ τέρας τὸ ἀνερυθρίαστον, Σευῆρον φαμὲν τὸν ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλήσαντα διὰ τῶν βλασφήμων αὐτοῦ λόγων, τῶν κατὰ τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Καλχηδόνι λεχθέντων, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν γινωσκόμενον ἡμῖν, οὐδὲ ὅστις εἴη τὸν τῆς Ἀντιοχέων ἀδίκως καὶ τυραννικῶς καὶ παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα ὑφαρπάσαντα θρόνον, τὸν κατὰ τὸν Αἰγύπτιον ἐκεῖνον, τὸν ἐν ταῖς πράξεσιν ἀναστατώσαντα καὶ ἐξαγαγόντα εἰς τὴν ἔρημον τοὺς σικαρίους, ἀναθέματι ὑποβέβληκε, καὶ ἀλλότριον παντὸς ἱερατικοῦ συλλόγου, καὶ ἀξίας, καὶ πράγματος πεποίηκε διὰ τῆς ὑμετέρας

μισοπονήρου

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

μισοπονήρου ἁγιωσύνης. ὁ γὰρ παρεσχηκὼς Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ τὸ ἀνοικοδομεῖν, καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἐκριζοῦν, καὶ καταφυτεύειν· καὶ Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν, καὶ τῇ κοινῇ τοῦτο ἐφιλοτιμήσατο ἱερωσύνῃ· τοὺς μὲν οὖν θεοφιλεστάτους, καὶ ὁσιωτάτους μοναχοὺς τοὺς ὑπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ βασιλίδα πόλιν οἰκοῦντας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸν φιλόχριστον ταύτης λαὸν· τοῦ κατὰ Θεὸν ζήλου ἐμακαρίσαμεν, καὶ ὅτι μέχρι θανάτου διακαρτέρησαν, ὥστε τὸν λύκον τῆς Ἀντιοχέων τῆς νομῆς ἀπελάσαι τῶν προβάτων, τὸν λαθόντα ἑαυτὸν, καὶ μείζοσιν ἐγχειρήσαντα ἢ κατ' αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸν Βαλὰκ ἐκεῖνον ἀράσασθαι πειραθέντα, ὃν οὐκ ἀρᾶται ὁ κύριος. τοιγαροῦν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, τὰ τῆς ἀρᾶς B πάντα ἐκβέβηκε, καὶ ηὐλόγηται ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ, καὶ ἀπώλετο μὲν ὁ Βαλὰκ, τὸν ὅμοιον δὲ τρόπον, καὶ Βαλαὰμ μάντις τὰ ἐπίχειρα τῶν αὐτοῦ πράξεων ἐδέξατο, ἀναθεματισαι, καὶ τὴν ἐκεῖσε περιμένει μετὰ τοῦ δούλου τοῦ ὀκνηροῦ καὶ πονηροῦ, ποινήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι, ἡμεῖς δὲ τοῖς πραχθεῖσι καὶ ἐπισταλεῖσι παρὰ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης ὁμόφρονες καὶ ὁμόψηφοι τυγχάνομεν, καὶ ἀναθεματίζομεν πᾶσαν αἵρεσιν, καὶ Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, καὶ Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, καὶ τὸν Μάνην, καὶ Σεβῆρον τὸν ἀλιτήριον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ C τούτου συγγράμματα ἐν ταῖς ἑαυτῶν διανοίαις ἔχοντες καὶ ἀσπαζόμενοι τὰς τέσσαρας ἁγίας συνόδους, τήν τε τῶν τιη΄. ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσωνύμου, τῶν ἐκθεμένων τὸ ἅγιον σύμβολον, εἰς ὃ ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτίζομεν, καὶ τὴν τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ Εὐνομίου τοῦ πνευματομάχου, τῶν τὸ εἰρημένον ἅγιον σύμβολον βεβαιωσάντων, καὶ τὴν τῶν διακοσίων τῶν ἐν Ἐφέσῳ τῶν καθελόντων Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, τὸ δὲ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον περιπτυξαμένων, καὶ τὴν μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον τῶν χλ΄. φαμὲν τῶν ἐν Καλχηδόνι συνελθόντων, καὶ βεβαιωσάντων καὶ κρατυνάντων τὸ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον, ἐπισφραγισάντων δὲ τὰ κατὰ Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, καὶ ἀποβαλόντων Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, δεχόμενοι καὶ τὰς θεοφράστους ἐπιστολὰς τοῦ τῆς ὁσίας καὶ θεοφιλοῦς μνήμης Λέοντος τοῦ γενομένου τῆς Ῥωμαίων ἀρχιεπισκόπου καὶ πατριάρχου. συνευφραινόμενοι τοίνυν ἐπὶ τούτοις τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, καὶ συναινοῦντες τοῖς παρ' E ὑμῶν ἐπισταλεῖσι, καὶ πραχθεῖσι, καὶ κοινωνικοὶ ὄντες ὑμῖν τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο λέγομεν λόγιον· ἑόρταζε Ἰούδα τὰς ἑορτάς σου· ἀπόδος τῷ κυρίῳ τὰς εὐχάς σου, διότι οὐ μὴ προσθῇς τοῦ ἔτι εἰς παλαίωσιν. καὶ ἡμῖν οὖν τὰ αὐτὰ ταῦτα συνεύχεσθε ἁγιώτατοι. κοινὰ γὰρ τὰ τῶν ἱερέων, καὶ τὴν ἁγίαν καὶ δεδοξασμένην παρθένον καὶ θεοτόκον Μαρίαν σὺν ἡμῖν ἱκετεύσατε πρεσβείαν ποιήσασθαι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ νίκης, καὶ διαμονῆς τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Καισαρέων ἐρρῶσθαί με καὶ τῷ κυρίῳ εὐαρεστεῖν εὔχεσθε διαπαντὸς

A quæ malum odit. Qui enim dedit Hieremiæ prophetæ reædificare & demoliri, eradicare & plantare; & Petro apostolorum principi solvere & ligare; hoc communiter donavit sacerdotio. Sanctissimos itaque & Deo dilectos monachos, qui sub magna illa & regia civitate habitant, ac etiam ipsius Deo dilectum populum propter Dei zelum laudamus: quoniam & usque ad mortem perstiterunt, ut lupum Antiochenæ civitatis de pascuis ovium expellerent, qui seipsum occultabat quidem, sed magis nocere conabatur, quam ipse posset: qui secundum illud Balac, maledicere conabatur ei, cui dominus non maledicit. *Numer. 23.* In caput ipsius omnia maledictionis evenerunt, & benedictus est Israel spiritualis: & periit quidem Balac, similique modo & Balaam vates, qui opera actuum suorum suscepit, & anathematizatus est, & ille cum servo otioso & malo pœnam sustinet. Sed hæc quidem illi, nos autem idem cum his, *Matth. 25.* quæ gesta sunt & scripta a vestra sanctitate, sapimus & ejusdem sententiæ sumus: anathematizamus omnem hæresim, Nestorium hominis idololatram, & Eutychem vana sapientem, & Manem & Severum veneficum, nec non ipsius scripta, habentes in sensibus nostris & amplexantes sancta quatuor concilia: Concilium videlicet trecentorum decem & octo sanctorum patrum, in Nicæa congregatorum contra impium Arrium, exponentium sanctum symbolum, in quo baptizati sumus, ac baptizamus: & centum quinquaginta sanctorum patrum, in Constantinopoli contra Eunomium impugnatorem Spiritus congregatorum, qui prædictum symbolum confirmaverunt: & ducentorum patrum, Ephesi congregatorum, qui deposuerunt Nestorium hominis idololatram, qui & ipsum sanctum symbolum amplexati sunt: ac magnam & œcumenicam synodum sexcentorum triginta patrum Calchedone divinitus congregatorum, qui etiam confirmaverunt, & comprobarunt ipsum sanctum symbolum, & obsignaverunt ea, quæ gesta fuerunt adversus Nestorium hominis idololatram, & deposuerunt Eutychem vana sentientem: suscipiunt autem & venerabiles epistolas sanctæ & Deo amabilis memoriæ Leonis Romani archiepiscopi & patriarchæ. Congratulantes itaque in his vestræ sanctitati, & consentientes his, quæ a vobis facta & scripta sunt, & communicatores vestri existentes propheticum illud eloquium dicimus: *Celebra Iuda festivitates tuas, redde domino vota tua: quia nequaquam appones, ut sis in vetustatem.* *Nahum 1.* Nobiscum ergo eadem orate, sanctissimi: communia enim sacerdotum sunt, & sanctam ac glorificatam virginem Dei genitricem Mariam, una nobiscum supplicate, ut intercedat pro pace sanctissimarum ecclesiarum, & victoria, & incolumitate piissimi & serenissimi imperatoris nostri.

SVBSCRIPTIONES.

Ioannes Dei miseratione episcopus Cæsareensis, me bene valere, & domino beneplacere

ANNO CHRISTI 536.

placere orate, domini sancti, ac Dei amantissimi patres. A

Theodosius episcopus Scythopolitanus, me bene valere, & reliqua.

Zenobius episcopus Iamnianus, me bene valere & reliqua.

Ioannes episcopus Tiberiadis, valere me, & reliqua.

' Aureliopolitanus.

Polychronius episcopus ' Areopolitanus, valere me & reliqua.

Eustathius episcopus Anthedonianus, valere me, & reliqua.

Procopius episcopus Neapolitanus, valere me, & reliqua. B

Stephanus episcopus Maiumæ Ascalonis, valere me, & reliqua.

Petrus episcopus Eleusinus, valere me, & reliqua.

Marcellinus episcopus Neocæsareensis, valere me, & reliqua.

Gregorius episcopus Eleutheropolitanus, valere me, & reliqua.

Ioannes episcopus Hierichuntinus, valere me, & reliqua.

Antonius episcopus Ascalonis, valere me, & reliqua. C

Ioannes episcopus Monoidis, valere me, & reliqua.

Paulus episcopus Pellius, valere me, & reliqua.

* Sycomazonis.

Alphius episcopus * Sycaminanus, valere me, & reliqua.

* Capetoliadis.

Bassus episcopus * Capitolianus, valere me, & reliqua.

Procopius episcopus Maiumæ Gazæ, valere me, & reliqua.

Isidorus episcopus Zoorenus, valere me, & reliqua. D

Valens episcopus Parembolanus, valere me, & reliqua.

" Phenensis

Petrus episcopus" Eleusensis, valere me, & reliqua.

Epiphanius episcopus Raphianus, valere me, & reliqua.

Pres *** episcopus ** valere me, & reliqua per literas Latinas.

Elias episcopus Ioppenus, valere me, & reliqua.

Procopius episcopus Amathuntinus, valere me, & reliqua. E

' Abilanus

Salomon episcopus ' Abelanus, valere me, & reliqua.

Conon episcopus Hipponius, valere me, & reliqua.

Leontius episcopus Sozusenus, valere me, &c.

Cyrillus episcopus Gazenus, valere me, & reliqua.

Stephanus episcopus Oranus, valere me, &c.

Megas episcopus Maximianopolitanus, valere me, & reliqua.

Gregorius episcopus Bachatanus, valere me, & reliqua.

' Marochius

' Barochius episcopus Dororum, valere me, & reliqua.

ANNO CHRISTI 536.

ἅγιοι, καὶ θεοφιλέστατοι καὶ ὁσιώτατοι πατέρες.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τῆς Σκυθουπολιτῶν ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ζηνόβιος ἐπίσκοπος Ιαμνίας, ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Τιβεριάδος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Πολυχρόνιος ἐπίσκοπος Αρεοπόλεως, ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ανθηδόνος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Προκόπιος ἐπίσκοπος τῆς Νεαπολιτῶν ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Στέφανος ἐπίσκοπος τοῦ Μαιουμᾶ Ασκάλωνος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Πέτρος ἐπίσκοπος Ελούσης ἐρρῶσθαι, καὶ τὰ λοιπά.

Μαρκελλῖνος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ελευθερουπόλεως ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Ιεριχουύντων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Αντωνῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ασκάλωνος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Μονοΐδος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Παῦλος ἐπίσκοπος Πέλλης ἐρρῶσθαι, καὶ τὰ λοιπά.

Αλφειὸς ἐπίσκοπος Συκομαζόνος, ἐρρῶσθαι καὶ τὰ λοιπά.

Βάσσος ἐπίσκοπος Καπετωλιάδος ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Προκόπιος ἐπίσκοπος Μαϊουμᾶ Γάζης ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ισίδωρος ἐπίσκοπος τῆς Ζωορίων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Οὐάλης ἐπίσκοπος τῶν Παρεμβολῶν ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Πέτρος ἐπίσκοπος Φενοῦς ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Επιφάνιος ἐπίσκοπος Ραφίας ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

* * * * * * * * * * * * * *

καὶ τὰ λοιπὰ διὰ Ρωμαϊκῶν γραμμάτων.

Ηλίας ἐπίσκοπος Ιόππης ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Προκόπιος ἐπίσκοπος Αμαθουύντων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Σολομὼν ἐπίσκοπος Αβέλης ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Κόνων ἐπίσκοπος Ιππων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Σωζούσης ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Κύριλλος ἐπίσκοπος Γαζαίων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Στέφανος ἐπίσκοπος Ορίων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Μέγας ἐπίσκοπος τῆς Μαξιμιανουπολιτῶν ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Βακάθας ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Βαρώχιος ἐπίσκοπος Δώρων ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ἀπολλώνιος

A Ἀπολλώνιος ἐπίσκοπος τῆς Διοσπολιτῶν ἐρρῶσθαί με, καὶ τὰ λοιπά.

Ἐπιστολὴ Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Τύρου, καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον.

Τοῖς πάντα θεοφιλεστάτοις, καὶ ὁσιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, Θεοφίλῳ, Βασιλίσκῳ, Μαρκιανῷ, καὶ πάσῃ τῇ ἐνδημούσῃ κατὰ τὴν βασιλίδα καὶ φιλόχριστον πόλιν Θεοῦ χάριτι, ἁγίᾳ συνόδῳ, Ἐπιφάνιος, καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτὸν ἐπίσκοποι ἐν κυρίῳ χαίρειν. B

ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ ὁ Θεὸς ὁ τῆς εἰρήνης κύριος, ὃς ἐπέστησεν ἡμῖν τὸ τίμιον γράμμα τῆς ὑμῶν ἁγιωσύνης, οὕτω πανταχόθεν διαλάμπον περί τε τὸν πνευματικὸν ζῆλον, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀγῶνας, καὶ περὶ τὸ κήρυγμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἃ δεῖ πάντα λαβεῖν ἐν αὐτῷ συνηγμένα πρὸς θεμέλιον καὶ βάθρον ἀρραγὲς τῆς εἰρήνης τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει πιστῶν, καὶ τὴν ὀρθὴν ὁμολογίαν περιπτυσσομένων. C ὅσην δὲ ποιεῖται καὶ τῶν θείων κανόνων ἐπιμέλειαν, ἐξ ὧν τὸν κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἢ χρόνον ἀσπασάμενον τὴν πρὸς τὴν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν κοινωνίαν, ἢ τὴν ὀρθόδοξον τιμήσαντα πίστιν, τῷ δὲ θρόνῳ τῆς Ἀντιοχέων ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπιπηδήσαντα τυραννικῶς ἀναθέματι περιστήλωκε, γυμνὸν εἶναι ἀποφηνάμενον παντὸς πράγματος, ὀνόματος, ἀξίας, ἐνεργείας Χριστιανῷ ἢ ἱερατικῷ ἁρμοζούσης, ἢ ἁρμόσαι δυναμένης, καὶ ἀλλότριον τῆς θείας κοινωνίας, κατὰ τοὺς θείους κανόνας αὐτὸν κατεστήσατε. καὶ γὰρ ἦν ἀκόλουθον συνέπεσθαι τῇ τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων θείᾳ D διδασκαλίᾳ, καθ᾽ ἥν φησιν ὁ κύριος τοὺς δοκοῦντας ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν τι καὶ τοῦτο πάντως ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τοῖς ἔχουσιν, ἐκ δικαιοσύνης προστίθεσθαι. τῆς οὖν δικαίας ἐξ ὑμῶν κατακρίσεως ἐπαξίως ὤφθη Σευῆρος ὁ δυσσεβής, πρὸς βλασφημίαν ἅμα καὶ συκοφαντίαν ὀξύνας, ἣν ἔχει γλῶτταν κατὰ τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς ἐν Καλχηδόνι συνελθούσης, καὶ δικαιῶν ἑαυτὸν, ἐξ ἀσεβοῦς φρονήματος καὶ πονηρᾶς προαιρέσεως. ἀλλ᾽ ἡ τοῦ δεσπότου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμις, τοῦ τῆς ἐκκλησίας λειμῶνος αὐτὸν ἐξήλασε δικαίᾳ ψήφῳ, τῆς ἐν ὑμῖν τοῖς θεοφιλέσι διαλαμψάσης B πνευματικῆς χάριτος, πρὸς ἣν συγκατατιθέμενοι καὶ σύμψηφοι γινόμεθα, τοὺς αὐτοὺς δεσμοὺς ἐπιφέροντες ἐπ᾽ ἐκεῖνον, οὓς καὶ τὸ τίμιον γράμμα τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, ἐπάγει κανονικῶς. τίς γὰρ ἀρκέσει λόγος, εἰς ἀπαρίθμησιν ὧν ἐκεῖνος ἥμαρτεν εἰς ἐναντίωσιν τῶν θείων κανόνων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας τὴν ὀφρὺν ἀνασπάσας, εἰς ἀλαζονείαν, καὶ κόμπος ἐν τοῖς ἀναθέμασι φαινόμενος, ἐν ὁμιλίαις καὶ συγγράμμασιν ἀσεβέσι κατὰ τῶν ἁγίων πατέρων, τὸ δέ γε ἀληθέστερον, κατ᾽ αὐτῆς τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας τῶν θεσπεσίων ἀποστόλων, αὐτὸς καθ᾽ ἑαυτὸν πρὸς ἔλεγχον καθιστάμενος ἐν ἅπασιν οἷς γέγραφε ματαίοις λόγοις. καὶ γὰρ προσήκει τοὺς ἐγκειμένους αἱρέσει δυσσεβεῖ καὶ τὸν νοῦν τεταράχθαι, καὶ μηδὲ διαρκεῖν ἄχρι παντὸς συγκαλύπτειν

Apollonius episcopus Diospolitanus, valere me, & reliqua.

Epistola Epiphanii episcopi Tyrii, & eorum, qui sub eo sunt, ad synodum Constantinopolitanam.

Per omnia Dei amantissimis & sanctissimis fratribus & comministris, Theophilo, Basilisco, Martiano, & universæ sanctæ synodo, Dei gratia in regia ac Dei amantissima civitate congregatæ, Epiphanius, & qui sub eo sunt episcopi, in domino salutem.

BENEDICTVS Deus pacis dominus, qui misit nobis honorabilem epistolam vestræ sanctitatis, ita spirituali zelo & susceptis pro veritate certaminibus, ac orthodoxæ fidei prædicatione gloriosam, quæ omnia in ipsa coadunata accipere oportet tanquam stabile fundamentum & firmamentum pacis immobile sanctissimarum ecclesiarum & sacerdotum, qui in eis sunt, ac cujuslibet civitatis fidelium, & eorum, qui rectam confessionem amplexantur. Quantam vero divinorum canonum curam gerat, ostendit, cum eum qui nullo unquam modo aut tempore amplexatus est communionem sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, aut orthodoxam fidem honoravit, sed in sedem apostolicæ ecclesiæ Antiochenæ se intrusit, anathemate percussit, & nudum esse omni honore lata sententia declaravit, & nomine, & dignitatē, & potestate, quæ Christiano, aut sacerdoti conveniat, seu convenire valeat, & alienum ipsum a divina communione secundum divinos canones constituit. Etenim conveniebat, ut sequereris intemeratorum euangeliorum doctrinam, secundum quam dominus ait: *Qui videntur in seipsis aliquid habere, & hoc omnino auferatur, & his qui ex justitia habent, addatur.* Luc 8. Vestra ergo justa condemnatione dignus visus est impius Severus, qui ad blasphemiam simul & calumniam, linguam quam habet, acuit adversus sanctam magnam Calchedonensem synodum, & seipsum justificat ex impio sensu & maligna intentione. At domini & salvatoris nostri Iesu Christi potentia, ipsum de prato ecclesiæ justa sententia extraxit, cum in vobis Dei amantissimis spiritualis resplenduerit gratia, per quam & nos idem sentientes & concordes efficimur, eosdem nexus in illum inferentes, quos honorabilis epistola vestræ sanctitatis canonice infert. Quisnam sermo sufficiet ad enumerationem eorum, in quibus ille peccavit contra divinos canones & ecclesiasticum ordinem? Erexit supercilium in arrogantiam, & fastosus in anathematizationibus videtur, in homiliis & impiis conscriptionibus adversus sanctos patres, & (quod verius est) adversus spiritualem doctrinam divinorum apostolorum, ipse seipsum ad redargutionem disponit in universis vanis sermonibus, quos scripsit. Etenim convenit in impia hæresi positos & mente perturbata esse, & non posse usque ad finem morbum occul-

ANNO CHRISTI 536.

A occultare, quem habent, & qui ipsorum corrodit intellectum. Sed non fuit ita audax, ut imponeret vinculum ex authoritate, quo separaret clericos aliarum civitatum a communione divina, qui neque consilii, neque consensus episcoporum ipsorum particeps fuerat. Quid autem quod præsumpsit alienos clericos canonice ligatos a propriis episcopis, ad ipsum confluentes, ad prædicationem animæ perniciosam ab ipso instructos, & ad suam communionem assumptos, sine permissione ejus qui B ligaverat, permittere in ecclesiasticis ministeriis ministrare? Et utrumque horum peregit in ecclesia Tyriorum. Sed & eos, qui dignitatem presbyteralem acceperant, & in principio se opponebant ipsi vane proseminanti impiam doctrinam, postea vero secum concordantes, curavit in habitu diaconatus ministrare, injuste ipsos honore presbyterorum privans, cum eum qui ipsos ordinaverat, non potuisset supplantare, ut suæ doctrinæ condescenderet, hujus occasione ordinationem ab ipso impositam exuit, quod jam ab ipso in civitate Arcenensi factum fuerat. Insuper autem nonne temeritatem suam auxit, qui adulterando divi- C nos canones, in alienis diœcesibus ordinat * suffraganeos, alibi autem mansionarios, credens se satis potentem esse, ut impugnet, & evertat jura episcopis a sacris canonibus diffinita? Ad hæc autem testimonio comprobanda proferre licet Tripolitanam, itemque ipsam Arcenensem ecclesias. Constat autem, quod fuit ausus permittere episcopo ordinare in diœcesi alterius civitatis, cujus episcopus adhuc supererat. Minister autem fuit huic Stephanus episcopus Orthosiensis, qui ausus fuit manum imponere in diœcesi Antaradensi, superstite adhuc Theodosio bonæ memoriæ episcopo prædictæ civitatis. Quid autem dicemus D ad id, quod per totum propemodum orbem divulgatum est? Si ergo verum est quod accepit ordinationem presbyteri sibi a schismaticis datam, & aliis rursus ipsam ordinationem communicat, quod cum studio fecit festinans nancisci rationabile ovile Antiochenum, & omnis alterius orthodoxæ ecclesiæ, & in perditionem traducere sua abominabili & scelesta voce, quæ vermes portat, ex quibus ipse sibi thesaurizavit, nihil sanum aut rectum erga orthodoxam fidem loquens: sed est ei turpissimarum actionum ambitio erga eos, qui ab ipso E munere donati sunt. unde duplex peccatum contexitur, quod majori condemnationi ipsum obnoxium reddit. Primum enim collectio auri ecclesiasticarum rerum Antiochenæ ecclesiæ, quæ dissipantur & disperguntur, & ad incurabilem restaurationem redactæ sunt. Secundum, quod his qui ex iis muneribus collatis aluntur, mandavit, ut omnes turbas excitarent, & omnem tumultum in ecclesiis civitatum dispergerent, ac etiam in claustris monasteriorum; & semina schismaticorũ ab ipsis sparsa sunt. Ex quo licet colligere ipsum aperte repugnare divinis doctrinis, in sacris euangeliis proclamatis magni Dei & salvatoris nostri Iesu Christi, ipso quidem pacem prædicante,

* chorepiscopos.

ὅπερ ἔχουσι νόσημα κατεσθίον αὐτῶν τὴν διάνοιαν. ἀλλ' οὐκ ἦν οὕτως τολμηρὸς, ὥστε καὶ δεσμὸν ἐξ αὐθεντίας ἐπιθεῖναι, χωρίζοντα τῆς θείας κοινωνίας κληρικοὺς ἄλλων πόλεων, μηδὲ γνώμης, μηδὲ συναινέσεως μετέχων τῶν αὐτῶν ἐπισκόπων. τί δὲ οὐ τεθάῤῥηκε τοὺς καταδεδεμένους κανονικῶς ἀλλοτρίους κληρικοὺς ἐκ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων προσρυέντας αὐτῷ καὶ πρὸς τὸ ψυχοφθόρον ὑπαλειφθέντας παρ' αὐτοῦ κήρυγμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ κοινωνίαν, καὶ δίχα τῆς παρὰ τοῦ καταδήσαντος ἀφέσεως ἐπιτρέψαι ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς λειτουργίαις ὑπηρετεῖν; ἑκάτερον δὲ τούτων πέπραχε κατὰ τὴν Τυρίων. ἀλλὰ καὶ τοὺς μετειληφότας ἀξίας πρεσβυτέρων, ἀντιτεθέντας μὲν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, κενοφωνοῦντι τὴν ἀσεβῆ διδασκαλίαν, ὕστερον δὲ συμπεσόντας αὐτῷ, παρεσκεύασεν ἐν τῷ σχήματι τῆς διακονίας λειτουργεῖν, ἀθέσμως αὐτοὺς τῆς τῶν πρεσβυτέρων τιμῆς ἀφελόμενος, ἐπειδὴ μὴ τότε τὸν αὐτοὺς χειροτονήσαντα σκελίσας ἦν, συγκαταθέσθαι ταῖς ἀσεβέσιν αὐτοῦ διδασκαλίαις, καὶ προφάσει τούτου, τὴν ἐπιτεθεῖσαν παρ' αὐτοῦ χειροτονίαν ἐξελόμενος, ὃ δὴ γεγένηται παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν Αρκηνῶν. πρὸς δὲ τούτοις οὐκ ἦν ἀπεκτείνων τὰ τῆς αὐτοῦ θρασύτητος, καὶ παραχαράττων τοὺς θείους κανόνας, ἐν ἀλλοτρίαις παροικίαις προχειριζόμενος ποτὲ μὲν χωρεπισκόπους, ἄλλοτε δὲ παραμοναρίους πιστεύων ἱκανῶς ἔχειν ἀπομάχεσθαι καὶ διαλύειν τὰ παρὰ τῶν θείων κανόνων ὡρισμένα δίκαια τοῖς ἐπισκόποις. τούτων εἰς μαρτυρίαν ἔστι λαβεῖν, τὴν Τριπολιτῶν καὶ πάλιν τὴν Αρκηνῶν. φαίνεται δὲ τολμήσας ἐπιτρέψαι χειροτονεῖν ἐπισκόπῳ, κατὰ τὴν ἐνορίαν ἑτέρας πόλεως, ἧς ἔτι περιῆν ὁ ταύτης ἐπισκοπῶν. ὑπουργὸς δὲ γέγονε τούτῳ, Στέφανος ὁ τῆς Ορθωσιαίων ἐπίσκοπος, τολμήσας χειροτονίαν ἐπιθεῖναι, κατὰ τὴν ἐνορίαν τῆς Ανταραδαίων ἔτι περιόντος Θεοδοσίου τοῦ τῆς θεοφιλοῦς μνήμης ἐπισκοπήσαντος τὴν εἰρημένην πόλιν. τί δ' ἂν φαίημεν καὶ πρὸς τὸ διαβοηθὲν καθ' ὅλον ὡς εἰπεῖν τὸν κύκλον τῆς γῆς; εἴγε ἄρα πρὸς ἀλήθειαν ἐστὶν, ὅτι περιείλετο τὴν αὐτῷ δεδομένην χειροτονίαν πρεσβυτέρου παρὰ τῶν σχισματικῶν ἐξ ἑτέρων πάλιν αὐτῆς μετασχεῖν τῆς χειροτονίας. τὸ δὲ πέπραχεν ἐν σπουδῇ κατεπειγόμενος δράξασθαι τοῦ λογικοῦ ποιμνίου τῆς Αντιόχου, καὶ πάσης ἄλλης ἐκκλησίας ὀρθοδόξου, καὶ μεταγαγεῖν ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ βδελυκτῇ καὶ μυσαρᾷ φωνῇ φερούσῃ σκώληκας, ἐξ ὧν αὐτὸς ἐθησαύρισε καθ' ἑαυτοῦ, μηδὲν ὑγιὲς ἤγουν ὀρθὸν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν φθεγγόμενος, ἀλλ' ἔστι τῶν ἐσπιλωμένων αὐτῷ πράξεων καὶ πρὸς τοὺς ἐρανισθέντας παρ' αὐτοῦ τὸ φιλότιμον, διπλῆς ἐντεῦθεν ἐξυφαινομένης τῆς ἁμαρτίας, καὶ πρὸς τὴν χείρω κατάκρισιν αὐτὸν παριστώσης. πρῶτον μὲν γὰρ ἡ συλλογὴ τοῦ χρυσίου τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Αντιόχου. λυμαινομένων καὶ σπαθιζομένων καὶ πρὸς ἀνίατον ἐπανόρθωσιν καθισταμένων ἐγίνετο. δεύτερον ὅτι τοῖς ἐκ τῶν ἐράνων σιτιζομένοις, ἐπετάττετο πᾶσαν ἐξανιστᾷν ταραχὴν, καὶ πάντα θόρυβον διασκεδάζειν ἐν ταῖς τῶν πόλεων ἐκκλησίαις, καὶ τοῖς ἐγκεκλεισμένοις ἐν μοναστηρίοις, καὶ σπέρματα σχισμάτων διεῤῥαίνετο παρ' αὐτῶν. πρὸς ὃ δὴ λαβεῖν ἔστιν ἐναργῶς ἀπομαχόμενον αὐτὸν καὶ ταῖς προσφωνητικαῖς ἐν τοῖς ἀχράντοις εὐαγγελίοις θείαις διδασκαλίαις τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, κηρύττοντος μὲν αὐτοῦ τὴν εἰρήνην,

καὶ

ANNO CHRISTI 536.

καὶ ταύτην ἐπιζητεῖν, τὰ σκάνδαλα δὲ βδελύττεσθαι, καὶ τὸν τούτων αἴτιον, εἰς αἵρεσιν λαβεῖν τὸ καταδῦσαι πρὸς τῷ τραχήλῳ λίθον μυλίτην, καὶ βυθίσαι κατὰ τὸ γραφικὸν, ἑαυτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐράσμια Σευήρῳ τῷ δυσσεβεῖ, τὸ δὲ τῆς εἰρήνης χρῆμα, παντελῶς ἀποφεύγει. καὶ τὸ μὲν καθ' ἕκαστον εἰ διεξελθεῖν πειραθείημεν, ἀτελεύτητος ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται. πλὴν ταῦτα καταλέξαντες, καὶ τὸ πλῆθος τῶν παραλειμμένων ἄλλοις ἀφηγεῖσθαι συγχωρήσαντες, καθάπερ εἰρήκαμεν, ὁμόφρονες ὑμῖν τοῖς θεοφιλέσι γεγόναμεν, ἐφάπαξ τοῖς ἐπιτιμίοις οἷς αὐτὸν εἰκότως κατεδήσατε, ἐπιτεθείκαμεν δὲ τὸν ἴσον ὅρον, καθελόντες καὶ ἀναθέματι καταδήσαντες, καὶ Ἰωάννην τινὰ παραμονάριον, κατὰ τὸν πάνσεπτον οἶκον B τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τὸν διακείμενον κατὰ τὴν τῶν Τυρίων περιφανῆ μητρόπολιν· εὑρηκότες αὐτὸν ἐν ὑποκρίσει καὶ κατὰ δόλον ἡμῖν συλλειτουργήσαντα, καὶ τῆς θείας μετασχόντα κοινωνίας. ἐξ ὧν τοῦτο δεῖ πράττων καὶ συλλειτουργὸς ἡμῖν τυγχάνων, κατὰ τὸ λεληθὸς τοῖς σχισματικοῖς διαλεγόμενος ἀμέσως, ἔδραμεν ἑκόντι κατὰ τὴν Ἀντιόχου, καὶ Σευήρῳ δυσσεβεῖ προσρίψας ἑαυτὸν, ἀπέστησεν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἐκείνῳ δὲ συνεκοινώνησε περί τε τὸ δαιμονιῶδες αὐτοῦ φρόνημα, καὶ C τοὺς ἀσεβεῖς ἀναθεματισμοὺς κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, καὶ τῆς τιμίας ἐπιστολῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Λέοντος, τοῦ τῆς Ῥωμαίων γενομένου ἀρχιεπισκόπου, οἰκείᾳ χειρὶ ταῦτα συγγραψάμενος, καὶ κατασφαλισάμενος ἐκεῖνον. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι κατὰ τὴν τῶν Τυρίων ἐπανελθὼν, παραδέδωκε τοῖς σχισματικοῖς τὸν εὐκτήριον οἶκον τῆς θεοτόκου καθεστῶτα τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως, ἐκκλησίαν ἐν αὐτῷ τολμήσας καὶ παρασυνάξεις καὶ παραφωτίσματα πληρῶσαι, καὶ δοῦναι τοῦτο σπέρμα μεγάλης ταραχῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ τῆς πόλεως, ὁρῶντι τὸ κατὰ μηδένα χρόνον γεγονὸς, ἐκ D δύο τόπων τῶν νεοφωτίστων φαίνεσθαι τὰς προελεύσεις, ἐναντίως ἐχόντων ἀλλήλοις, καὶ πολέμοις καὶ θορύβοις διασκευάζων, κατὰ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας, καὶ τοῦ πιστοτάτου λαοῦ τῆς πόλεως, ὧν ἔλεγχος τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸ δικαστήριον. ἐφ' οἷς ὁ τίμιος σταυρὸς ἐλιθάσθη παρὰ τῶν ἐμφωλευόντων σὺν αὐτῷ κατὰ τὸν εἰρημένον εὐκτήριον οἶκον τῆς θεοτόκου· καί τινες τοῦ πλήθους τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν πληγάδες γεγόνασι. συνέβη δὲ κἀμὲ, τὸν τῆς Τυρίων ἐπίσκοπον ἄχρι θανάτου κινδυνεῦσαι, δι' ὧν αὐτὸς μετά γε τῶν συνόντων αὐτῷ θανατηφόρους ἐξήρτυεν ἐπιβουλάς. E ὥστε δὲ μηδὲ ἐλλεῖψαι τῶν δεόντων, καὶ τὰ πεπραγμένα παρὰ τῆς ὑμῶν ὁσιότητος διήλθομεν ἐπ' ἐκκλησίας τοῖς ἀπὸ τοῦ κλήρου, καὶ τῷ πιστοτάτῳ λαῷ τῆς πόλεως, καὶ πνευματικὴν ἀναδησάμενοι πανήγυριν, εὐχαριστήριον ἀφήκαμεν φωνὴν τῷ δεσπότῃ Θεῷ καὶ σωτῆρι τῶν ὅλων Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ τῷ πανευσεβεῖ καὶ κρατίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ τῇ πιστοτάτῃ βασιλίδι, καὶ τῷ ὁσιωτάτῳ πατριάρχῃ τῆς βασιλευούσης, καὶ τοῖς θεοφιλέσιν ὑμῖν, ὧν τὴν κοινωνίαν ἀσπαζόμενοι, καὶ πρὸς ἣν ἔχετε πίστιν ὁμόφρονες καθεστῶτες ἀποστρεφόμεθα σὺν ὑμῖν, ἐπιφέροντες τὸν ἔγκριτον ἀναθεματισμὸν κατὰ παντὸς μὲν αἱρετικοῦ, διαφερόντως δὲ κατὰ Νεστορίου

A & ipſam inquirendam, & ſcandala abominanda, & ipſi, qui ipſorum cauſa eſt, ſatius eſſe, ut ligetur ad ejus collum lapis molaris & demergatur in profundum, ſecundum quod ſcriptum eſt. *Matth.18.6.* At hæc quidem deſiderabilia ſunt Severo impio: pacis autem negotium omnino refugit. quod quidem ſi ſigillatim percurrere conaremur, nunquam ad exitum perveniret oratio. Veruntamen hæc enumeravimus, & multitudinem prætermiſſorum aliis enarrandam permiſimus, & (quemadmodum diximus) in eamdem vobiſcum Deo dilectis ſententiam diſceſſimus, & punitionibus, quibus eum ſemel merito ligaſtis, æqualem diffinitionem B adjecimus, eumque deponentes, anathemate alligavimus, & Ioannem quemdam manſionarium venerabilis domus ſanctæ & glorioſæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, quæ ſita eſt in clara metropoli Tyriorum, eum invenerimus ipſum in hypocriſi & dolo nobiſcum miniſtraſſe, & divinæ communionis participem fuiſſe: propter quæ hoc jam faciens, & comminiſter nobis exiſtens, & clanculum cum ſchiſmaticis colloquens immediate, ſponte cucurrit ad Antiochenam eccleſiam. Et cum Severo impio ſe conjunxerit, receſſit C ab orthodoxa eccleſiæ fide, & illi communicavit circa dæmoniacum eius ſenſum, & anathematizationes adverſus ſanctos patres noſtros, ac venerabilem epiſtolam ſanctæ memoriæ Leonis Romani archiepiſcopi, hæc propria manu conſcribens, & tuetur illum ſcilicet Severum. Adde & his quod revertens ad eccleſiam Tyriorum, tradidit ſchiſmaticis devotam domum Dei genitricis, conſtitutam illis de civitate, & eccleſiam ac illegitimas collectas in ipſa, & illegitima baptiſmata celebrare auſus eſt, & dare hoc ſemen magne perturbationis fideliſſimo populo ci- D vitatis, cum videret id quod nullo tempore factum eſt, apparere ſcilicet recens baptizatorum proceſſiones ex duobus locis, qui ſibi invicem adverſabantur, bellaque ac tumultus excitavit adverſus ſanctiſſimam eccleſiam noſtram, & fideliſſimum populum civitatis: quarum rerum teſtimonium ſunt ea, quæ in loco judicii facta ſunt. Inter quæ & venerabilis crux lapidata eſt ab his, qui cum ipſo nidificant in prædicto oratorio Dei genitricis, & quidam de multitudine Chriſtianorum, & venerabilium clericorum flagellati fuerunt. Contigit autem & me Tyriorum epiſcopum uſque ad mortem periclitari, propter quod ipſe cum his, qui E ſibi aſſentiuntur, lethiferas inſidias parabat. Vt autem nihil de oportunis relinqueretur, quæ a veſtra ſanctitate facta ſunt, narravimus in eccleſia his, qui de clero ſunt, & fideliſſimo populo civitatis, & ſpiritualem ſuperinduti celebritatem, gratiarum actionis voces emiſimus domino Deo, ſalvatori omnium Ieſu Chriſto, & piiſſimo ac potentiſſimo imperatori noſtro, & Chriſtianiſſimæ imperatrici, ac ſanctiſſimo patriarchæ regiæ urbis, necnon & vobis Deo dilectis, quorum communionem amplectimur, & ei quam habetis fidei, aſſentientes vobiſcum etiam averſamur, inferentes adjudicatum anathematiſmum contra omnem hereticum, præcipue autem contra Neſtorium

ANNO CHRISTI 536.

Sacrilega facta hæreticorum in crucem domini.

manifestum hominis idololatram: insuper etiam & contra Eutychem & Severum, qui obnoxii constituti sunt crimini blasphemiæ & calumniæ. nam hæc perpetravit adversus sanctam magnam & œcumenicam synodum Calchedonensem. Item & adversus Ioannem Paramonarium venerabilis domus Dei genitricis, quæ, sita est in clara metropoli Tyriorum, propter enarratos ipsius pessimos actus, ex quibus probatum est, ipsum venisse contra divinos canones. Et rogamus vestram sanctitatem, ut confirmet mulctam, quæ canonice contra ipsum decreta est. Amplectimur autem & honoramus sanctam synodum CCCXVIII. patrum Nicææ congregatorum, ad reprehensionem & depositionem Arii, & symbolum orthodoxum, quod ab ipsa expositum est, confitemur cum fiducia, & prædicamus in ecclesia, in ipso baptizati & baptizantes, & sanctam synodum centum quinquaginta patrum in regia urbe congregatam, ad depositionem Macedonii impugnatoris Spiritus, ac sanctam synodum ducentorum patrum Ephesi congregatam ad depositionem impii Nestorii, necnon & magnam sanctam synodum sexcentorum Calchedone congregatam, quę prædictum symbolum CCCXVIII. Patrum confirmavit, deponendo Nestorium hominis idololatram & impium Eutychem & Dioscorum, qui idem cum ipso sapiebat, & quæ omnem hæresim damnavit. Vnde licet inferre omnes hæreticis dogmatibus contaminatos male affectos esse erga ipsam sanctam magnam & universalem synodum. Hoc enim infixum est naturaliter hæreticis, ut infensi sint eis, qui ipsos redarguunt. Cum ipsa autem synodo recipimus & omnes epistolas sanctæ memoriæ Leonis archiepiscopi antiquæ Romæ, recte ac sine reprehensione scriptas, & quę omnes propemodum hæreses expugnant, præcipue illam Nestorii & Eutychis impiorum. Rogamus itaque vestram sanctitatem, ut cognoscens intentionem nostram, & quomodo in omnibus sequimur vestras secundum Deum voluntates, pro nobis faciat postulationes ad omnium dominum Deum Iesum Christum, ut & pacem in nobis acquisitam augeat, & ad dilectam sibi justam unionem conjungat sanctissimas ecclesias, ad gloriam ipsius domini Dei, & gaudium piissimorum & a Christo amatorum imperatorum nostrorum, & ornatum sanctissimi archiepiscopi regiæ urbis, ac spiritualem lætitiam omnium nostrum, & fidelissimi ac orthodoxi populi cujuslibet civitatis. Voces vero a multitudine Christianorum Tyri in ecclesia emissas, cum & ea quæ a sanctitate vestra facta sunt intellexerunt, lætitia repleti, subjunxerunt in prædicta epistola divinum suum zelum inde vestræ caritati ostendentes; & ad illam animum adjecerunt, & mentem direxerunt capitulis positis in vestris justis judiciis, de restitutione corporum sanctorum patrum nostrorum Euphemii & Macedonii, & inscriptione nominum illorum in sacris diptychis, & quia jam intelligentiam Deo dilectam habetis, sententiam tulistis, quæ probat, ut ipsi revocentur,

A φανέντος ἀνθρωπολάτρου, πρὸς τούτοις δὲ, καὶ κατὰ Εὐτυχοῦς, καὶ Σεβήρου τοῦ πρὸς βλασφημίαν καὶ συκοφαντίαν ἐνόχου καταστάντος. ταῦτα γὰρ κατεπράξατο κατὰ τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς ἀθροισθείσης ἐν Καλχηδόνι. ἔτι δὲ, καὶ κατὰ Ἰωάννου τοῦ γεγονότος παραμοναρίου τοῦ πανσέπτου οἴκου τῆς Θεοτόκου, τοῦ διακειμένου κατὰ τὴν Τυρίων περιφανῆ μητρόπολιν διὰ τὰς ἀφηγημένας αὐτοῦ κακίστας πράξεις, ἐξ ὧν ἀποδέδεικται τοῖς θείοις κανόσιν ἐναντίως ἐλθὼν, καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην, ἐπικυρῶσαι τὸ κατ' αὐτοῦ τεθὲν κανονικῶς ἐπιτίμιον. περιπτυσσόμεθα δὲ

B καὶ τιμῶμεν τὴν ἐν Νικαίᾳ συνελθοῦσαν ἱερὰν σύνοδον τῶν τιη΄. πρὸς ἔλεγχον καὶ καθαίρεσιν Ἀρείου, καὶ τὸ παρ' αὐτῆς ἐκτεθειμένον ὀρθόδοξον σύμβολον ὁμολογοῦμεν ἐν παῤῥησίᾳ, καὶ κηρύσσομεν ἐπ' ἐκκλησίας, ἐν αὐτῷ βαπτισθέντες, καὶ βαπτίζοντες, καὶ τὴν τῶν ρν΄. τῶν συνελθόντων κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν πρὸς καθαίρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τῶν διακοσίων πατέρων συνδραμοῦσαν ἁγίαν σύνοδον πρὸς καθαίρεσιν Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τὴν μεγάλην ἁγίαν σύνοδον τὴν ἀθροισθεῖσαν ἐν Καλχηδόνι τῶν χλ΄. κυρώσασαν κατὰ τὸ προοίμιον τὸ σύμβολον

C τῶν τιη΄. καθελοῦσαν δὲ Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, καὶ τὸν ἀσεβέστατον Εὐτυχῆ, καὶ Διόσκορον τὸν τούτῳ γενόμενον ὁμόφρονα, καὶ πᾶσαν αἵρεσιν διελέγχουσαν. ὅθεν καὶ πάντας τοὺς ἐσπιλωμένους τοῖς αἱρετικοῖς δόγμασιν ἔστι λαβεῖν δυσμενῶς ἔχοντας πρὸς αὐτὴν τὴν ἁγίαν μεγάλην οἰκουμενικὴν σύνοδον. τοῦτο γὰρ ἐμπέπηγε κατὰ φύσιν τοῖς κακοδόξοις ἐκπεπολεμῶσθαι κατὰ τῶν αὐτοὺς διελεγχόντων. σὺν αὐτῇ δὲ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ δεχόμεθα καὶ πάσας τὰς ἐπιστολὰς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος, ὀρθῶς καὶ ἀνεπιλήπτως ἐχούσας καὶ καταγωνιζομένας πάσας, ὡς εἰπεῖν, αἱρέσεις,

D ἐξαιρέτως δὲ τὴν Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς τῶν δυσσεβῶν. παρακαλοῦμεν τοίνυν τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα, μαθοῦσαν τὸν ἡμέτερον σκοπὸν, καὶ ὅπως ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν τοῖς ὑμετέροις κατὰ Θεὸν βουλεύμασι, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ποιεῖσθαι πρεσβείας πρὸς τὸν τῶν ὅλων δεσπότην καὶ Θεὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὥστε τὴν ἐν ἡμῖν κρατοῦσαν εἰρήνην ἐπαυξῆσαι, καὶ πρὸς τὴν ἠγαπημένην αὐτῷ δικαίαν ἕνωσιν συνάψαι τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας, εἰς δόξαν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Θεοῦ, καὶ καύχημα τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων, καὶ κόσμον τοῦ ὁσιωτάτου τῆς βασιλίδος ἀρχιεπισκόπου,

E καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν πάντων ἡμῶν, καὶ τοῦ πρὸς ἑκάστην πόλιν πιστοτάτου καὶ ὀρθοδόξου λαοῦ. τὰς δὲ παρὰ τοῦ πλήθους τῶν Χριστιανῶν τῶν Τυρίων ἀφεθείσας ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας φωνὰς, ὅτε μεμαθήκασι τὰ πεπραγμένα παρὰ τῆς ὑμῶν ὁσιότητος, εὐφροσύνης ἐμφορηθέντες, καθυπέταξαν ἐν τῷ προκειμένῳ γράμματι, τὸν ἔνθεον αὐτῶν ζῆλον ἐντεῦθεν παριστῶντες τῇ ὑμετέρᾳ θεοφιλείᾳ, κἀκείνῳ δὲ προστετηκότες τὸν νοῦν, καὶ τὴν διάνοιαν ὁδηγηθέντες ἐκ τῶν ἐγκειμένων κεφαλαίων ταῖς ὑμετέραις δικαίαις κρίσεσι, περὶ τῆς ἀνακλήσεως τῶν σωμάτων τῶν γενομένων ἡμῶν ἁγίων πατέρων Εὐφημίου καὶ Μακεδονίου, καὶ τῆς καταγραφῆς τῶν αὐτῶν προσηγοριῶν, ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις, ὅτι δὴ σύνεσιν φιλόθεον ἔχοντες ψῆφον ἐξηγάγετε δοκιμάζουσαν αὐτοὺς ἀνακληθῆναι,

καὶ

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

καὶ τὰς προσηγορίας ἐγγραφῆναι ταῖς ἱεραῖς δέλτοις, μηδὲ καθάπαξ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἀδίκως πεπραγμένων κατὰ τὸν φθάσαντα χρόνον ῥυπωσάντων τὴν ἔνθεον αὐτῶν πολιτείαν. τὴν ὁμοίαν ἐπὶ τούτοις παράκλησιν ἐπιτείνομεν, ἔκ τε κρίσεως τοῦ παναγίου πατριάρχου τῆς βασιλευούσης πόλεως, καὶ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, καὶ τῆς πρὸς τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόχριστον ἡμῶν βασιλέα γενομένης ἱκετείας λαβεῖν ἐν φιλοτιμίᾳ, καὶ τὸ σῶμα τοῦ γεγονότος ἡμῶν πνευματικοῦ πατρὸς καὶ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχέων Φλαβιανοῦ. ἀποκατασταθῆναι τῷ καταλόγῳ τῶν προκοιμηθέντων ἁγίων πατέρων κατ' αὐτὸν τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, ἐνταγῆναι δὲ καὶ τὴν τιμίαν αὐτοῦ προσηγορίαν ταῖς ἱεραῖς δέλτοις. δίκαιον γὰρ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὀρθῆς ὁμολογίας κεκμηκότα, καὶ τῶν αὐτὸν συκοφαντησάντων ὑπομείναντα τὴν μοχθηρὰν ψῆφον, μετασχεῖν, ὧν καὶ κρίσει τῆς ὑμετέρας θεοφιλείας μετέχουσιν οἱ γεγονότες αὐτοῦ συλλειτουργοὶ καὶ συναγωνισταὶ πατριάρχαι τῆς βασιλευούσης πόλεως, Εὐφήμιος καὶ Μακεδόνιος. φαμὲν οἱ τῆς ὁσίας μνήμης, ὥστε τὸν εὐσεβῆ καὶ γαληνότατον ἡμῶν βασιλέα καταξιῶσαι θεσπίσαι τοῦτο δὴ προελθεῖν ὡς τάχος, εἰς δόξαν τῆς ἀχράντου καὶ ὁμοουσίου τριάδος, φυλαττούσης τὴν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον αὐτῶν βασιλείαν ἐν γαλήνῃ, καὶ πρὸς ἀναίρεσιν πάσης βαρβαρικῆς ἀπονοίας, καὶ τὸν ὁσιώτατον πατριάρχην τῆς βασιλευούσης ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος. διὰ ὑμῶν γὰρ καὶ τὰ πρὸς εὐχαριστίαν ἔχοντα τοῦ κρείττονος ἐρρίζωται, καὶ τὰ διαβολικὰ σκάνδαλα παντελῶς ἐξελήλαται.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος τῆς Τυρίων μητροπόλεως, ὑπέγραψα.

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Σιδωνίων πόλεως, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Πτολεμαΐων, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Πορφυρεῶνος, ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἐπίσκοπος τῆς Ζηνοπολιτῶν, ὑπέγραψα. καὶ οἱ λοιποί.

Εἰσὶν αἱ βληθεῖσαι φωναὶ ἐκ τοῦ Χριστιανικωτάτου πλήθους, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, καὶ δύο ἐπιστολῶν, μιᾶς μὲν παρὰ Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος πόλεως, τῆς δὲ ἑτέρας παρὰ τοῦ ὁσιωτάτου Θεοφίλου ἐπισκόπου Ἡρακλείας πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Ἐπιφάνιον, ὁμοίως δὲ καὶ τρίτης γεγραμμένης ἐπιστολῆς παρὰ τῶν συνελθόντων κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, πρὸς τὸν ἀπομνημονευθέντα τῆς Τυρίων θεοφιλέστατον ἀρχιεπίσκοπον. ἀναγνωσθείσης δὲ, οὐδὲν ἧττον παραχρῆμα ἀναφορᾶς γινομένης παρὰ τῶν προειρημένων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων τῶν κατὰ βασιλίδα πρὸς τὸν ὁσιώτατον καὶ μακαριώτατον οἰκουμενικὸν πατριάρχην τῆς αὐτῆς βασιλίδος πόλεως, ἐν ᾗ ἀνεθεματίσθη Σευῆρος ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων, κατὰ τὰ περιεχόμενα τῷ αὐτῷ ἀναγνωσθέντι χάρτῃ διὰ Σεργίου τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου ἐν μηνὶ κατὰ Τυρίους Λώῳ, εἰκάδι ὀγδόῃ, ἤτοι Σεπτεμβρίου ἑξκαιδεκάτῃ, τοῦ τρίτου τεσσαρακοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ, ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης. αὗται· τοῦ Αὐγούστου πολλὰ τὰ ἔτη, τῆς Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη,

A & appellationes eorum in sacris libris inscriptæ sint, cum nihil omnino eorum, quæ præcedenti tempore contra ipsos injuste facta sunt, ipsorum divinam vitam contaminaverit. Similem deprecationem super his offerimus, ut ex judicio sanctissimi patriarchæ regiæ urbis, ac vestræ sanctitatis, necnon ex supplicatione facta ad piissimum imperatorem nostrum, liberaliter accipiat, & corpus spiritualis patris nostri Flaviani patriarchę Antiocheni, & restituatur catalogo B sanctorum patrum, qui in ipsa apostolica sede ante defuncti sunt, & inseratur nomen ipsius venerabile sacris tabulis. Iustum enim est eum, qui pro Christo Deo nostro, & ejus recta fide fatigatus est, & qui sustinuit ærumnosam sententiam eorum, qui eum calumniabantur, in communionem veniat eorum, quorum sunt participes ex pietatis vestræ judicio, qui ipsius ' collegæ fuerunt, & certaminis socii patriarchæ regiæ urbis, Euphemius scilicet & Macedonius sanctæ memoriæ: & ut ipsius ac sincerissimus imperator noster sancire dignetur, ut hoc etiam quamprimum fiat ad gloriam intemeratæ ac consubstantialis Trinitatis. C Quæ custodiat ipsius pium & a Deo dilectum imperium in tranquillitate, & ad destructionem totius barbaricæ contumaciæ, custodiatque sanctissimum patriarcham regiæ urbis in pace una cum vestra sanctitate. Per vos enim, quæ ad Deum gratiarum actiones exhibentur, ornantur, & diabolica scandala omnino refringuntur.

' symmystæ seu comystæ & concertatores.

SVBSCRIPTIONES.

Epiphanius episcopus metropolis, Tyriorum, subscripsi.

Andreas episcopus Sidonensis, subscripsi.

D Ioannes episcopus Ptolemaidanus, subscripsi.

Theodorus episcopus Porphyrionis, subscripsi.

Elias episcopus ' Zenopolitanus, subscripsi. Et reliqui.

' Cynopolitanus

Hæ sunt voces emissæ a Christianissimo populo in sancta antiqua ecclesia post lectionem sancti euangelii, & duarum epistolarum, unius quidem a Ioanne sanctissimo archiepiscopo regiæ urbis, alterius vero E a sanctissimo Theophilo episcopo Heracleano ad sanctissimum episcopum Epiphanium; similiter & tertiæ epistolæ scriptæ a sanctissimis episcopis in regia urbe congregatis, ad commemoratum Deo dilectum episcopum Tyriorum, & lecta etiam nihilominus statim relatione facta a prædictis sanctissimis episcopis in regia urbe congregatis, ad sanctissimum & beatissimum œcumenicum patriarcham regiæ urbis, in qua anathematizatus fuit Severus episcopus Antiochenus, secundum ea, quæ continentur in ipsa charta, lecta per Sergium venerabilem diaconum, in mense secundum Tyrios Loo, vicesima octava, sive Septembris XVI. " sexcentesimi quadragesimi tertii, indictione 12. Augusti multi anni. Augustæ multi anni.

" secundum supputationem sive Tyriorum æram propriam, hoc est anno Christi 518. Dionysiano

 Senatus

Senatus multi anni. multi sint anni Præfectorum. Ioannis Comitis multi sint anni. Epiphanii patriarchæ multi sint anni. Vnus Deus est, qui hoc fecit. magnus Deus hoc impartiatur. Vnus Deus est, & fides. Vnus Deus & una fides, ad pacem ecclesiarum, ad pacem orthodoxorum. Ioannis patriarchæ multi anni. Quæ synodus fecit & tu fac. Quæ fecit synodus, hæc fac. Ioanni orthodoxo multi anni, in æternum imperium hoc. vincit fides Augusti. Ex Deo imperium hoc. Novi Constantini multi anni. Orthodoxi patris multi anni. Qui non loquitur, non est fidelis. Quæ fecit synodus, ἔμϐα, fac. Quæ sancta Dei synodus egit, ἔμϐα, facito. Vincit fides Augusti. in æternum imperium hoc. Vitaliani Patritii multi anni. Vitaliani orthodoxi multi sint anni. Epiphanii orthodoxi multi sint anni ἔμϐα, anathematiza, sicut & patres, ἔμϐα, anathematiza, sicut & synodus, ἔμϐα, anathematiza Severum & Mandritam, ἔμϐα, anathematiza Severum & Ioannem. Et ascendente sanctissimo archiepiscopo in ambonem, exclamaverunt: Bene Deus tulit te. Vnus Deus, una fides. Vnus Deus, qui hoc fecit. Sursum mitte episcopos, sursum mitte orthodoxos. Et ascendentibus Deo dilectis Ioanne episcopo Ptolemaidano, & Theodoro episcopo Porphyreonis, & Helia episcopo Rachleno, iterum exclamaverunt: Epiphanii patriarchæ multi sint anni. Sicut sancti testificati sunt, testificatus es tu, & vicisti. Age mitte episcopos, age mitte orthodoxos. Iste solus propter fidem mortuus est, iste solus labores assumpsit. Testificatus es, & vicisti. Iste solus propter fidem vivit. Testificatus es, & fides tua vicit. Emisit ipsos Trisagium, emisit ipsos Dei genitrix. Ejecit Severum Dei genitrix, qui turbavit ecclesias. Ejecit ipsos mysterium: ejecit ipsos, quem lapidaverunt: ejecit ipsos, quem injuria affecerant. Ejice hos extra civitatem, non est civitas abscissorum. Ægyptios ejice. Imperator orthodoxus est, in æternum imperium hoc. Speluncam latronum ejice, speluncam schismaticorum tolle, combure. Sursum mitte principes. Omnes dolosos foras mitte. mitte foras Romanum. Sursum mitte, quorum misertus es. foras mitte Synthecarium & Manichæum. Romanus dolosus est. Romanum mitte foras. Manichæum ejice foras, purga ecclesias. Tecum est, & fœdere jungit episcopos. mitte age episcopos. Anathema Severo, & iis qui idem cum eo sentiunt, & Mandritæ. Anathema Severo, Eutychi, & Nestorio, & Mandritæ. officina Mandritæ quare aperta est? ἔμϐα, anathematiza, sicut patriarcha Romanus, Eliam Botryenum. Pistorem modo anathematiza. Episcopum ejus loco illuc mitte. Episcopos hæreticos foras ejice. Iustinus imperat, non licet timere. Orthodoxus est. Augusti multi anni. in sæculum imperium hoc. Novus est Constantinus, non licet timere. Novæ Helenæ multi anni. Vitaliani Patricii multi sint anni. Vitaliani Magistri militum multi sint anni. Præfectorũ multi sint anni Magistri multi sint anni. Mlti sint anni totius Senatus. Eliæ curatoris multi anni.

* intra, vel eia, age

A τῆς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη. τῶν ἐπάρχων πολλὰ τὰ ἔτη. Ἰωάννου Κόμητος πολλὰ τὰ ἔτη. Ἐπιφανίου τοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. εἷς Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας, ὁ μέγας Θεὸς τοῦτο παράσχοι, εἷς Θεὸς, ἴδε πίστις, εἷς Θεὸς, μία πίστις, εἰς εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, εἰς εἰρήνην τῶν ὀρθοδόξων. Ἰωάννου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη, Ἐπιφανίου ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη, ἃ ἐποίησεν ἡ σύνοδος, καὶ σὺ ποίησον· ἃ ἐποίησεν ἡ σύνοδος, ταῦτα ποίησον. Ἰωάννου ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη, εἰς αἰῶνας τὸ βασίλειον τοῦτο. νικᾷ ἡ πίστις τοῦ Αὐγούστου, ἐκ Θεοῦ τὸ βασίλειον τοῦτο. νέου Κωνσταντίνου πολλὰ τὰ ἔτη, ὀρθοδόξου πατρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. ὁ μὴ λαλῶν οὐκ ἔνι πιστὸς, ἃ ἐποίησεν ἡ B σύνοδος, ἔμϐα ποίησον· ἃ πέπραχεν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ σύνοδος, ἔμϐα ποίησον. νικᾷ ἡ πίστις τοῦ Αὐγούστου, εἰς αἰῶνας τὸ βασίλειον τοῦτο. Βιταλιανοῦ πατρικίου πολλὰ τὰ ἔτη, Βιταλιανοῦ ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη. Ἐπιφανίου ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη, ἔμϐα ἀναθεμάτισον καθὼς καὶ οἱ πατέρες, ἔμϐα ἀναθεμάτισον καθὼς καὶ ἡ σύνοδος, ἔμϐα ἀναθεμάτισον Σεβῆρον καὶ τὸν Μανδρίτην, ἔμϐα ἀναθεμάτισον Σεβῆρον καὶ Ἰωάννην. καὶ ἀνελθόντος τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἐν τῷ ἄμβωνι ἐξεβόησαν· καλῶς ὁ Θεὸς, ἤνεγκέ σε, εἷς Θεὸς μία πίστις. εἷς ὁ Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας. ἄνω βάλε τοὺς ἐπισκόπους, ἄνω βάλε τοὺς ὀρθοδόξους. καὶ ἀνελθόντων τῶν θεοφιλεστάτων, Ἰωάννου ἐπισκόπου τοῦ τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ Θεοδώρου ἐπισκόπου τῆς Πορφυρεῶνος, C καὶ Ἡλίου ἐπισκόπου τῆς Ραχλιωτῶν πάλιν ἐξεβόησαν, Ἐπιφανίου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη, ὡς οἱ ἅγιοι ἐμαρτύρησαν ἐμαρτύρησας, καὶ ἐνίκησας. πέμψον φέρε τοὺς ἐπισκόπους· πέμψον φέρε τοὺς ὀρθοδόξους. οὗτος μόνος διὰ πίστιν ἀπέθανεν, οὗτος μόνος ἀπέλαβε καμάτους· ἐμαρτύρησας καὶ ἐνίκησας, οὗτος μόνος διὰ πίστιν ἐνίκησεν, ἐμαρτύρησας, καὶ ἡ πίστις σου ἐνίκησεν. ἔβαλεν αὐτοὺς τὸ τρισάγιον, ἔβαλεν αὐτοὺς ἡ θεοτόκος· ἔβαλε Σεβῆρον ἡ θεοτόκος, ὃς ἐτάραξε τὰς ἐκκλησίας, ἔβαλεν αὐτοὺς τὸ μυστήριον, ἔβαλεν αὐτοὺς, ὃν ἐλίθασαν, ἔβαλεν αὐτοὺς, ὃν ὕβρισαν· τούτους D ἔξω τῆς πόλεως. ποία πόλις τῶν ἀποσχιστῶν; τοὺς Αἰγυπτίους ἔξω βάλε, ὁ βασιλεὺς ὀρθόδοξος ἔνι, εἰς αἰῶνας τὸ βασίλειον τοῦτο, τὸ σπήλαιον τῶν λῃστῶν ἔξω βάλε· τὸ σπήλαιον τῶν ἀποσχιστῶν ἆρον, καῦσον. ἄνω βάλε τοὺς πριγκιπίας· ὅλους τοὺς δολίους ἔξω βάλε, τὸν Ρωμαϊκὸν ἔξω βάλε, ἄνω βάλε οὓς ἠλέησας. ἔξω βάλε τὸν συνθηκάριον καὶ Μανιχαῖον. ὁ Ρωμαϊκὸς δόλιος ἔνι, τὸν Ρωμαϊκὸν ἔξω βάλε, τὸν Μανιχαῖον ἔξω βάλε· καθάρισον τὰς ἐκκλησίας. μετὰ σοῦ ἐστι, καὶ συνθηκίζει τοὺς ἐπισκόπους, πέμψον φέρε τοὺς ἐπισκόπους, ἀνάθεμα Σεβήρῳ καὶ τοῖς φρονοῦσι τὰ αὐτοῦ καὶ τῷ Μανδρίτῃ. ἀνάθεμα Σεβήρῳ, E Εὐτυχεῖ, καὶ Νεστορίῳ, καὶ τῷ Μανδρίτῃ. τὸ ἐργαστήριον Εντολίου διατί ἠνοίγη. ἔμϐα ἀναθεμάτισον ὡς ὁ Ρώμης πατριάρχης, Ἡλίαν τὸν Βοτρυηνὸν, τὸν ἀρτοκόπον ἄρτι ἀναθεμάτισον, ἐπίσκοπον ἀντ' αὐτοῦ ἐκεῖ πέμψον· ἐπισκόπους αἱρετικοὺς ἔξω βάλε. Ἰουστῖνος βασιλεύει, οὐκ ἔνι φοβηθῆναι. ὀρθόδοξος ἔνι. τοῦ Αὐγούστου πολλὰ τὰ ἔτη, εἰς αἰῶνας τὸ βασίλειον τοῦτο, νέος ἐστὶ Κωνσταντῖνος, οὐκ ἔνι φοβηθῆναι, νέας Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη, Βιταλιανοῦ πατρικίου πολλὰ τὰ ἔτη, Βιταλιανοῦ στρατηλάτου πολλὰ τὰ ἔτη, τῶν ἐπάρχων πολλὰ τὰ ἔτη, τοῦ μαγίστρου πολλὰ τὰ ἔτη, τῆς ὅλης συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη; Ἡλία κουράτωρος πολλὰ τὰ ἔτη,

Ἐπιφανίου

ANNO CHRISTI 536.

Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου πολλὰ τὰ ἔτη. τὴν νίκην τοῦ Αὐγούστου, κάθελε τὸν Βοτρυηνὸν, ὡς Μανιχαῖον. Αἰγυπτίους ξυλεμπόρους οὐ θέλει ἡ πόλις. ἔξω βάλε τοὺς Ἀκεφάλους. εἰ ἐνίκησαν, ἀπεθνήσκομεν. Φλαβιανὸν πατριάρχην τοῖς διπτύχοις. ἡ τριὰς ἐνίκησε, λάβε τὴν θεοτόκον, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν, ὡς εἶπεν ἡ σύνοδος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καὶ ὅλη ἡ σύνοδος. ἀποσχίστης οὐκ ἔνι. λάβε τὴν θεοτόκον. εἴσβα καὶ καθάρισον τὸν οἶκον τὸν ἅγιον. ὁ μὴ λαλῶν οὐκ ἔνι πιστός. εἰς τὴν θεοτόκον ἄγωμεν· κήρυξον καὶ ἄγωμεν. τοῦ Αὐγούστου πολλὰ τὰ ἔτη. εἷς Θεὸς, μία πίστις. τὸ λείψανον Φλαβιανοῦ πέμψον φέρε. εἰς τὴν ἁγίαν Μαρίαν ἄγωμεν. ἴδε δεύτερον ἔφραξαν τὰ ἔσω· τὸ σταυρίον, δὸς ἡμῖν· τὸν σταυρὸν ἐλίθασαν, καὶ ἀνέφραξαν τὰ ἔσω. εἰς ποίαν πόλιν ταῦτα γίνονται; μία πίστις γέγονεν, οὐκ ἔνι ἀταξία. ὁ σταυρὸς ἐνίκησε, καὶ οὐκ ἔνι ἀταξία. ἡ τριὰς ἐνίκησε, καὶ οὐκ ἔνι ἀταξία· ἡ τριὰς ἐνίκησεν, ἀπῆλθεν ὁ Ἀκέφαλος, ὁ Αὔγουστος ἐνίκησεν· ἄγωμεν εἰς τὴν θεοτόκον, νικᾷ Ἰουστῖνος· ἄγωμεν, εἰσέλθωμεν, νικᾷ Ἰουστῖνος, ἄρτι ἔσω ἄγωμεν. νικᾷ Ἰουστῖνος, κήρυξον τὴν σύναξιν. νικᾷ Ἰουστῖνος, τὴν ἡμέραν κήρυξον. Ἰωάννου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Ἐπιφανίου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. τοῦ Αὐγούστου πολλὰ τὰ ἔτη. Εὐφημίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου πολλὰ τὰ ἔτη· ὅπου ἐμαρτύρησας, κήρυξον τὴν σύναξιν. ἄγωμεν, εἰσέλθωμεν ἔσω εἰς τὴν θεοτόκον, ἐνίκησεν ὁ Αὔγουστος, κήρυξον τὴν σύναξιν. καστέλλιον ἐγένετο, λάβε τὴν θεοτόκον. συναγωγὴ ἐγένετο, λάβε τὴν θεοτόκον. ἄγωμεν, εἰσέλθωμεν, κἀκεῖ ἀναθεμάτισον· ἄγωμεν, εἰσέλθωμεν, ἀπῆλθεν ὁ Ἀκέφαλος. ἄγωμεν, εἰσέλθωμεν, καθῃρέθη ὁ Ἀκέφαλος. κέλευσον, καὶ ὑπάγωμεν σταυρὸν βαστάζοντες. νικᾷ ὁ Αὔγουστος, ἄγωμεν. εἰσέλθωμεν, νικᾷ ὁ Αὔγουστος, ἔσω ἀναθεμάτισον. τίνα μένεις; ὀρθόδοξος εἶ. λιτανείαν κἀκεῖ, εἰσβῶμεν. νικᾷ Ἰουστῖνος, ἔνθεν ἔσω ἄγωμεν, μαρτύρομαί σε, οὐδὲν ἀφῆκαν ἔσω. τὰ κειμήλια ἔλαβεν ὁ τοῦ μοδιαρείου. κήρυξον τὴν σύναξιν, τὴν νίκην τοῦ Αὐγούστου, μίαν ἀργίαν τῇ πόλει, μίαν ἀργίαν τοῖς ὀρθοδόξοις. εἴσβα λῦσον τὸ οἰκοδόμημα, ὁ Ἀκέφαλος οὐκ ἔχει ὧδε τόπον, οὐκ ἔχει ὧδε τόπον ὁ Μανιχαῖος. Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου πολλὰ τὰ ἔτη, εἷς Θεὸς, ὑγίαν αὐτῷ. καὶ προσφωνήσαντος τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἀνεξικάκως ἐνεγκεῖν, καὶ συγχωρῆσαι κἀμὲ καὶ τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἀναθεματίσαι τὸν Ἀκέφαλον. καὶ ἐνταῦθα γὰρ, καὶ ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἐν ὅλοις εὐκτηρίοις οἴκοις, καὶ ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι, καὶ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἀναθεματίζεται ἕως τοῦ αἰῶνος. καὶ πάλιν ἐξεβόησαν, ἡσυχίαν τῷ κυρίῳ ἡμῶν. καὶ λοιπὸν εἶπε πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ πλήθους ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος Ἐπιφάνιος, ταύτην τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον καὶ ἀληθινὴν πίστιν, ἣν παραδεδώκασιν ἡμῖν οἱ ἀπαρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, καὶ ἐδίδαξαν ἡμᾶς οἱ θεσπέσιοι καὶ πανάγιοι ἀπόστολοι, καὶ ἐξ αὐτῶν λαβόντες οἱ τρισμακάριοι ἡμῶν ἅγιοι πατέρες, οἱ ἐπὶ τῇ ὀρθῇ λάμψαντες πίστει, οἵ τε ἐν Νικαίᾳ τιή. καὶ οἱ ἐν βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει ρν'. καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ σ'. καὶ οἱ ἐν Καλχηδόνι χλ'. καὶ οἱ

A Epiphanii archiepiscopi multi anni. Per victoriam Augusti, depone Botryenum tanquam Manichæum. Ægyptios mercatores lignorum non vult civitas. Ejice foras Acephalos. si vicerint, morimur. Flavianum patriarcham diptychis. Trinitas vicit. Accipe Dei genitricem. Imperator jussit, ut dixit synodus : Imperator jussit, & tota synodus. Schismaticus non est, suscipe Dei genitricem, εἴσβα, id est, intra & munda sanctam domum. Qui non loquitur, non est fidelis. Ad Dei genitricem ducimus: prædica, ducimus. Augusti multi anni. B Vnus Deus, una fides. Reliquias Flaviani mitte fer : ad sanctam Mariam ducimus. Ecce secundo occluserunt, quæ intus, cruciferum da nobis: crucem lapidaverunt, & recluserunt, quæ intus. In qua civitate hæc fiunt? Vna fides fuit, non est perturbatio. Crux vicit, & non est tumultus. Trinitas vicit, & non est ' perturbatio. Trinitas vicit, recessit Acephalus. Augustus vicit. ducimus ad θεοτόκον, id est, Dei genitricem. Vicit Iustinus, Eamus, intremus. Vicit Iustinus modo introeamus. Vicit Iustinus, prædica congregationem. Vicit Iustinus, diem prædica. C Ioannis patriarchæ multi anni. Augusti multi sint anni. Euphemiæ Augustæ multi anni. Epiphanii archiepiscopi multi anni. ubi testificatus es, prædica congregationem. Eamus, intremus intus ad θεοτόκον, id est, Dei genitricem. vicit Augustus, prædica congregationem. Castellum factum fuit, suscipe Dei genitricem. Conventus factus est, suscipe Dei genitricem. Eamus, intremus, & ibi anathematiza. Eamus, intremus, recessit Acephalus. Eamus, intremus, recessit Acephalus. Eamus, intremus, depositus est Acephalus. Iube, & vadimus D crucem portantes. Vicit Augustus, eamus, intremus. Vicit Augustus, intus anathematiza. Quem expectas? orthodoxus es? Litaniam ibi; ingrediamur. Vicit Iustinus, huc introeamus, obtestor te, nihil dimiserunt intus. Cimelia accepit ille modiarii. proclama congregationem, victoriam Augusti. Vnum otium civitati, unum otium orthodoxis. Intra, solve ædificium. Acephalus non habebit hic locum, non habebit hic locum Manichæus. Epiphanii archiepiscopi multi anni. Vnus Deus, salutem ipsi. Et cum sanctissimus ipse archiepiscopus acclamasset: Rogo vestram caritatem sine molestia tolerare, E & concedere mihi, & Deo dilectis episcopis anathematizare Acephalum. Et hic enim & in oratorio sanctæ Dei genitricis, & semper virginis Mariæ, & in omnibus oratoriis ac in omnibus ecclesiis, & in omnibus civitatibus, ac in toto mundo anathematizatur usque in sæculum. Rursusque exclamaverunt. Otium domino nostro. Et postea sanctissimus archiepiscopus noster Epiphanius dixit ad illos de populo hæc : Rectam & immaculatam ac veram, fidem, quam tradiderunt nobis a principio venerabiles & ministri sermonis, & docuerunt nos divini & sanctissimi apostoli, & ab ipsis accipientes terbeati patres nostri sancti, qui in recta splēduere fide, Nicææ videlicet CCCXVIII. & in regia urbe Constantinopolitana CL. atque Ephesi CC. & Calchedone IↃCXXX. & reliqui omnes

' enormitas

ANNO CHRISTI 536.

omnes sancti & orthodoxi patres, idem cum ipsis sentientes, acceperunt, semper in seipsis habuerunt, & habent, & ipsam immutabilem custodierunt, quam semper in ecclesia prædicavimus & prædicamus vobis, dilectissimi, & anathematizamus semper omnes hæreticos una cum suis impiis sententiis, & qui ipsorum impia dogmata sapiunt. præcipue autem & nominatim anathematizamus Arium, Eunomium, Macedonium Spiritus impugnatorem, Ebionem, Photinum, Marcellum, Theodorum, Artemam, Paulum Samosatenum, Nestorium hominis ' idololatram, & impium Valentinum, & Scythianum, Manem, Marcionem, Bardesanem, Apollinarem, Eutychem, cum omnibus hæreticis. Et similiter cum his omnibus anathematizamus & impium Severum Acephalum, & abscissum, & semper alienum factum a domino Deo Iesu Christo, & a sancta ipsius catholica & apostolica ecclesia, & ipsius impium dogma, qui sanctos & orthodoxos patres nostros anathematizavit, & schismata ac turbas in sanctis ecclesiis orthodoxorum Christianorum excitavit per totum (ut ita dicam) mundum. Et interpellantes ipsum loquentem illi de populo exclamaverunt: Vnus Deus, qui hoc fecit. Vnus Deus, una fides, ad pacem ecclesiarum, Epiphanii archiepiscopi multi anni, ad pacem orthodoxorum, ad pacem imperatoris. Anathematiza & Mandritam. Implens autem ipse sanctissimus noster archiepiscopus reliqua acclamationis & anathematis, dixit ad eos hæc: Similiter autem & anathematizamus Ioannem Mandritam apostatam, & Dei abnegatorem, ex quo accepit impium sensum ab ipso impiissimo Severo. Sint ergo prædicti Severus Acephalus & Ioannes Mandrita, & ipsorum impium dogma cum communicantibus ipsis anathema, & anathema a Patre, & Filio, & sancto Spiritu, in cælo & in terra, in isto seculo & in futuro. Amen. Exclamaverunt illi de populo: Amen, Amen, Amen. Vnus Deus, qui hoc fecit. Epiphanii archiepiscopi multi anni, Ioannis Comitis multi anni. Omnes hæreticos anathematiza. Vnam cessationem ab opere Dei genitrici. Trinitas vicit, collectam prædica. Crux vicit, collectam prædica. Sursum mitte principes, Sursum mitte μεταβάτας. Intus ad Dei genitricem, collectam prædica. qui non loquitur, non est fidelis. Hæc hora Deo placet & patribus; hæc hora Deo placet & Augusto. Vincit Iustinus, collectam prædica. Intra, aperi θεοτόκον Dei genitricem. Intra, aperi, quam accepisti. Iudæi gaudent, Dei genitricem aperi. Iudæi gaudent, quoniam clausa sunt quæ intus, εἴσβα. Intra, sanctifica, quam communicaverunt. Non est Anastasius; Iustinus regnat, orthodoxus est. Non est Manichæus, orthodoxus est, Iustinus regnat novus Constantinus. Non est Manichæus, sicut Anastasius. Ioannis patriarchæ multi anni, Epiphanii orthodoxi multi anni. Patruelem Mandritæ anathematiza. Qui contra te sunt, scilicet anathematiza. Vnam cessationem ab opere civitati, aperi, quam rapuerant. Vnus Deus, una fides. Mortuus est Amantius rebellis Trinitatis, intra, indue,

' adoratorem.

A λοιποὶ δὲ πάντες ὅσιοι καὶ ὁμόφρονες αὐτῶν ὀρθόδοξοι πατέρες παραλαβόντες, καὶ ἀεὶ ἐν ἑαυτοῖς ἐσχηκότες, καὶ ταύτην ἄτρωτον φυλάξαντες, ἣν ἀεὶ ἐκηρύξαμεν ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ κηρύσσομεν ὑμῖν ἀγαπητοὶ, καὶ ἀναθεματίζομεν, καὶ ἀνεθεματίσαμεν ἀεὶ πάντας μὲν τοὺς αἱρετικοὺς μετὰ τῶν δυσσεβῶν αὐτῶν φρονημάτων, καὶ τῶν φρονούντων τὰ ὀλέθρια αὐτῶν διδάγματα, ἐξαιρέτως δὲ καὶ ὀνομαστὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον τὸν πνευματομάχον, Ἐβίωνα, Φωτεινὸν, Μάρκελλον, Θεόδοτον, Ἀρτεμᾶν, Παῦλον τὸν Σαμοσατέα, Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, καὶ δυσσε- B βῆ Οὐαλεντῖνον, Σκυθιανὸν, Μάνην, Μαρκίωνα, Βαρδεσάνην, Ἀπολινάριον, Εὐτυχέα μετὰ τούτων πάντων τῶν αἱρετικῶν, καὶ ὁμοίως τούτων πάντων ἀναθεματίζομεν καὶ τὸν δυσσεβῆ Σευῆρον τὸν Ἀκέφαλον, καὶ ἀποσχιστὴν, καὶ ἀεὶ ἀλλότριον γενόμενον τοῦ δεσπότου ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἁγίας αὐτοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ δυσσεβὲς αὐτοῦ φρόνημα, ὡς ἀναθεματίσαντα τοὺς ἁγίους ἡμῶν ὀρθοδόξους πατέρας, καὶ σχίσματα καὶ ταραχὰς ἐμποιήσαντα ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, παντὸς, ὡς εἰπεῖν, τοῦ κόσμου· καὶ διακόψαντες αὐτὸν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους, ἐξεβόησαν. εἷς C Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας, εἷς Θεὸς, μία πίστις· εἰς εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου πολλὰ τὰ ἔτη, εἰς εἰρήνην τῶν ὀρθοδόξων, εἰς εἰρήνην τοῦ βασιλέως. ἀναθεμάτισον καὶ τὸν Μανδρίτην. πληρώσας δὲ ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος τὰ λοιπὰ τῆς προσφωνήσεως καὶ τοῦ ἀναθέματος ἔφη πρὸς αὐτοὺς ταῦτα· ὡσαύτως δὲ ἀναθεματίζομεν καὶ Ἰωάννην τὸν Μανδρίτην, τὸν ἀποστάτην, καὶ ἀρνησίθεον, ἀφ' οὗ καὶ προσέλαβε τὸ δυσσεβὲς φρόνημα, παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἀσεβεστάτου τοῦ Σευήρου. ἔστωσαν τοίνυν οἱ εἰρημένοι Σευῆρος ὁ Ἀκέφαλος, D καὶ Ἰωάννης ὁ Μανδρίτης, καὶ τὸ δυσσεβὲς αὐτῶν φρόνημα μετὰ τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς, ἀνάθεμα καὶ κατάθεμα ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀμήν. ἐξεβόησαν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους· ἀμὴν, ἀμὴν, ἀμήν. εἷς Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας· Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου πολλὰ τὰ ἔτη, Ἰωάννου Κόμητος πολλὰ τὰ ἔτη. ὅλους τοὺς αἱρετικοὺς ἀναθεμάτισον. μίαν ἀργίαν τῇ θεοτόκῳ. ἡ τριὰς ἐνίκησε, τὴν σύναξιν κήρυξον· ὁ σταυρὸς ἐνίκησε, τὴν σύναξιν κήρυξον. ἄνω βάλε '' τὸν πριγκιπίας, ἄνω βάλε τοὺς μεταβάτας. ἔσω εἰς E τὴν θεοτόκον τὴν σύναξιν κήρυξον. ὁ μὴ λαλῶν οὐκ ἔνι πιστός. αὕτη ἡ ὥρα ἀρέσκει καὶ τοῖς πατράσιν, αὕτη ἡ ὥρα Θεῷ ἀρέσκει, καὶ τῷ Αὐγούστῳ· νικᾷ Ἰουστῖνος, τὴν σύναξιν κήρυξον. εἴσβα ἄνοιξον τὴν θεοτόκον, εἴσβα ἄνοιξον, ἣν παρέλαβες. οἱ Ἰουδαῖοι χαίρονται, τὴν θεοτόκον ἄνοιξον. οἱ Ἰουδαῖοι χαίρονται, ὅτι ἠσφάλισται τὰ ἔσω, εἴσβα. ἁγίασον, ἣν ἐκοίνωσαν. οὐκ ἔστιν Ἀναστάσιος, Ἰουστῖνος βασιλεύει, ὀρθόδοξος ἔνι. οὐκ ἔστι Μανιχαῖος, ὀρθόδοξος ἔνι, Ἰουστῖνος βασιλεύει ὁ νέος Κωνσταντῖνος. οὐκ ἔστι Μανιχαῖος, ὡς Ἀναστάσιος. Ἰωάννου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη, Ἐπιφανίου τοῦ ὀρθοδόξου πολλὰ τὰ ἔτη, τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Μανδρίτου, ἀναθεμάτισον, τοὺς κατὰ σοῦ ἀναθεμάτισον. μίαν ἀργίαν τῇ πόλει, ἄνοιξον, ἣν ἥρπασαν. εἷς Θεὸς, μία πίστις. ἀπέθανεν Ἀμάντις ὁ ἀντάρτης τῆς τριάδος, εἴσβα ἔνδυσον, ἣν

ANNO CHRISTI 536.

'' τοὺς πειγχίτας.

ANNO CHRISTI 536.

ἣν ἐγύμνωσαν. νικᾷ Ἰουστῖνος, τὴν σύναξιν κήρυξον. τὸ λυχνικὸν ἔσω ποίησον, τὴν σύναξιν κήρυξον, ἁγία τριὰς, τὴν ὑγείαν δὸς αὐτῷ. εἷς Θεὸς, μία πίστις. ὅλων ὀρθοδόξων πολλὰ τὰ ἔτη, πέμψον φέρε τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους, Ἡλίαν τὸν Βοτρυηνὸν ἀναθεμάτισον. Ἰωάννου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. Ἐπιφανίου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. τοῦ Αὐγούστου πολλὰ τὰ ἔτη. Εὐφημίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. τὴν νίκην τοῦ βασιλέως, εἴσελθε ἔσω, εἰς αἰῶνας τὸ βασίλειον τοῦτο, ἀπελάται τοῦ Ἀκεφάλου, ἀπελάται τῶν αἱρετικῶν. καὶ λοιπὸν Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς Πτολεμαΐδος εἶπε πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ πλήθους. ταῦτα ἀναθεματίζομεν πάντας μὲν οὓς ἀνεθεμάτισεν ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητροπολίτης, καὶ πάσας τὰς αἱρέσεις, ἐξαιρέτως δὲ τὸν δυσσεβῆ καὶ θεομάχον Σευῆρον τὸν Ἀκέφαλον καὶ Μανιχαῖον, καὶ Ἰωάννην τὸν δυσσεβῆ καὶ θεομάχον τὸν Μανδρίτην, καὶ ἀποστρεφόμεθα τὴν πρὸς αὐτοὺς κοινωνίαν, καὶ ἀλλοτρίους αὐτοὺς καλοῦμεν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τῶν Χριστιανῶν. ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀμήν. εἶπε δὲ καὶ Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς Πορφυρεωνιτῶν ταῦτα. πάντας ὅσους προλαβὼν ἀνεθεμάτισεν ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος, καὶ μητροπολίτης, ἀναθεματίζομεν σὺν αὐτῷ. σὺν αὐτοῖς δὲ ἀναθεματίζομεν Σευῆρον τὸν Ἀκέφαλον, καὶ Ἰωάννην τὸν Μανδρίτην, ὡς συναινέσαντα τοῦτον τοῖς αἱρετικοῖς καὶ ἀσεβέσιν αὐτοῦ δόγμασιν. ἔστωσαν τοίνυν ἀνάθεμα, ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀμήν. ἔφη δὲ καὶ Ἡλίας ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς Ραχλεωνῶν ταῦτα. καὶ ἡμεῖς κατ' ἴχνος βαίνοντες τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου, καὶ μητροπολίτου, καὶ πειθόμενοι τῇ αὐτοῦ ἀγαθῇ διδασκαλίᾳ, καὶ ὡς ἄνω καὶ κάτω τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀληθῆ ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις πραγματεύεται, τούτου χάριν ἀναθεματίζομεν τοὺς οὐχ ἅπαξ οὐ δὶς ἀναθεματισθέντας, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναθεματιζομένους, τὸν Ἀκέφαλον καὶ Μανιχαῖον Σευῆρον, καὶ τὰ δυσσεβῆ αὐτοῦ φρονήματα, καὶ Ἰωάννην τὸν Μανδρίτην, καὶ τὰ δυσσεβῆ αὐτοῦ διδάγματα, μετὰ τῶν κοινωνούντων αὐτοῖς. περὶ γὰρ τῶν λοιπῶν περιττόν ἐστιν καὶ λέγειν. ἔστωσαν τοίνυν ἀνάθεμα ἀπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀμήν.

Καὶ ἐξεβόησαν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους, εἷς Θεὸς Χριστὸς βασιλεύει, τῶν ἐπισκόπων πολλὰ τὰ ἔτη. τῶν ὀρθοδόξων πολλὰ τὰ ἔτη. εὐλογητὸς κύριος Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἔτι ἐπιμεινάντων τῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ ἐκβοώντων περὶ τοῦ γενέσθαι ἁγίαν σύναξιν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας ἐνδόξου καὶ θεοτόκου παρθένου Μαρίας, προσεφώνησεν αὐτοῖς ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος ταῦτα. ἐπειδὴ πολλὴ ὥρα ἐστὶ, καὶ δίκαιόν ἐστι ποιῆσαι ἡμᾶς τὴν θείαν λειτουργίαν, δι' ἧς θεραπεύεται ὁ Θεὸς εἰς ὠφέλειαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ἀρκεσθῶμεν τούτοις. πολλὰ γάρ ἐστι τὰ ἔχοντα ἀναγνωσθῆναι. τῇ οὖν σὺν Θεῷ ἁγίᾳ κυριακῇ τῇ ἐπιούσῃ ἐν τῷ εἰρημένῳ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἐνδόξου καὶ θεοτόκου παρθένου Μαρίας τὰ λοιπὰ ἀναγινώσκομεν, καὶ πάλιν ἀναθεματίζομεν τὸν Ἀκέφαλον, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ. καὶ λοιπὸν ἐκήρυξε τὴν τοιαύτην ἁγίαν

A quam nudaverant. Vincit Iustinus, prædica collectam. Lucernarium intus fac, 'collectam prædica. Sancta Trinitas, sanitatem da ei. Vnus Deus, una fides. Omnium orthodoxorum multi anni. mitte age alios episcopos. Heliam Botryenum anathematiza. Ioannis patriarchæ multi anni. Epiphanii patriarchæ multi anni. Augustini multi anni. Euphemiæ Augustæ multi anni. Victoriam imperatoris, intra intus. in æternum imperium hoc, liberate ab Acephalo, liberate ab hæreticis. Postea vero Ioannes reverendissimus episcopus Prolemaidis, di-B xit hæc ad populum: Anathematizamus quidem omnes, quos anathematizavit sanctissimus & beatissimus noster archiepiscopus & metropolita, ac omnes hæreses: præcipue autem impium & Dei impugnatorem Severum Acephalum & Manichæum, & Ioannem impium & Dei impugnatorem Mandritam, & aversamur eorum communionem, & alienos ipsos vocamus ab ipso nomine Christiano. Sint ergo anathema a Patre, & Filio, & Spiritu sancto, in cælo & in terra, in hoc sæculo & in futuro, Amē. Dixit autem & Theodorus reverendissimus episcopus Porphyreonis hæc. Omnes quos anathematiza-C vit antea sanctissimus & beatissimus archiepiscopus noster metropolita, anathematizamus cum ipso. Cum ipsis autem anathematizamus & Severum Acephalum, & Ioannem Mandritam; quia & ipse consensit hæreticis & impiis dogmatibus ipsius. Sint igitur anathema a Patre, & Filio, & Spiritu sancto, in cælo & in terra, & in hoc sæculo & in futuro, Amen. Dixit autem & Helias episcopus Rachlenus hæc: Et nos secundum vestigia sanctissimi & beatissimi archiepiscopi nostri & metropolitæ ambulantes, & ipsius bonæ doctrinæ obedientes, & credentes, quia om-D nibus modis, quæ justa & vera sunt sanctissimis ecclesiis procurat, hujus rei gratia anathematizamus eos, qui non semel, non bis anathematizati sunt, sed & singulis diebus anathematizantur, Acephalum & Manichæū Severum, & ejus impia dogmata, ac Ioannem Mandritam, & ejus impia dogmata, una cum his, qui eis communicant: de ceteris enim superfluum est dicere. Sint itaque anathema a Patre & Filio & Spiritu sancto, in cælo & in terra, in hoc sæculo & in futuro, Amen.

Et clamaverunt 'e medio populo: Vnus Deus Christus regnat: episcoporum multi E sint anni, orthodoxorum multi anni. *Benedictus dominus Deus* Iesus Rex, *quoniam visitavit, & fecit redemptionem populo suo.* Et adhuc turba perseuerante & exclamante, ut collecta fieret in oratorio sanctæ & gloriosæ Dei genitricis virginis Mariæ, reclamavit ipsis sanctissimus archiepiscopus noster hæc: Quoniam magna hora est, & justum est nos divinam celebrare missam, per quam colitur Deus in utilitatem animarum nostrarum, sufficiant hæc. Multa enim sunt, quæ legenda sunt. Cum Deo igitur sancta dominica sequenti in prædicto oratorio dominæ nostræ gloriosissimæ Dei genitricis virginis Mariæ, reliqua legemus, & iterum anathematizabimus Acephalum, & omnes qui cum eo sunt. Et postea proclamavit hujusmodi

'congregationem.

'multitudo

Luc. 1.

ANNO CHRISTI 536.

collectam Zacharias venerabilis archidiaconus: Notum facimus vestræ caritati, quod sequenti dominica ad gloriam Christi Dei nostri, & sanctæ ac gloriosissimæ Dei genitricis virginis Mariæ dominæ nostræ, & pro salute ac victoria ac perennitate serenissimi imperatoris nostri Iustini, ac piissimæ Euphemiæ Reginæ, & majorum potestatum, necnon sanctissimi archiepiscopi regiæ urbis Ioannis, & ibidem congregandæ sanctæ synodi in domo sanctæ Mariæ, quæ est in Iampsusis, sanctam collectam celebrabimus. Ipsa autem sancta dominica in matutino ibidem conveniemus, ut cum inde cum psalmodiis & cereis ac insensis ad ipsam sanctam domum pervenerimus, deprecationem, & sanctam collectam expleamus. Sic itaque omnes viri, omnesque fæminæ cum studio conveniamus. Et post ipsum sanctissimus archiepiscopus noster dixit sic: Notum facimus vestræ dilectioni, quomodo sequenti sancta dominica huc conveniemus, ut inde cum psalmodiis, & cereis, ac thymiamatibus ad oratoriam domum sanctæ Dei genitricis semper virginis Mariæ pervenientes, deprecemur, & ibi sanctam collectam compleamus. Et exclamavit turba: *τὸν ἔφορον* foras mitte, omnes schismaticos foras ejice. Anathema schismaticis, Anathema ei, qui unum illorum receperit. Clericos schismaticos nullus suscipiat. Apostatas nullus recipiat eos, qui contra crucem pugnaverunt, nullus suscipiat. Et postea sic eos alloquutus est sanctissimus archiepiscopus noster: Lucernarium quoque sabbato in vesperis in ipso oratorio sanctæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, cum Deo faciemus. Et cum quievissent, finita fuit sancta collecta.

Epistola episcoporum secundæ Syriæ ad Ioannem patriarcham, & synodum, quæ acta Constantinopoli concilii sub Hormisda celebrati probarunt.

Domino nostro per omnia sanctissimo & beatissimo patri patrum, archiepiscopo & œcumenico patriarchæ Ioanni, ac sanctæ & Deo venerabili synodo in regia urbe congregatæ, minimi episcopi secundæ Syriæ.

Cum ab multitudine malorum, quibus obsessi fuimus, oculos nostros convertimus, & animadvertimus confusionem ecclesiis Dei inopinate allatam, totum merito propriis adscribentes peccatis, domini miramur longanimitatem. Cum vero rursus cogitamus optatam in melius mutationem, ad apostolicam illam provocamur vocem emittendam: *Gratia Deo pro inenarrabili ipsius dono.* (2. Cor. 9.) Non enim despexit nos in finem, sed visitavit & fecit redemptionem populo suo. Vt igitur etiam valde increduli veritatis cognitionem acquirant, & per res appareat, quod certe voces domini veræ sunt, atque illa præ ceteris aperte clamat, *Ecce venient ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: a fructibus eorum cognoscetis eos:* (Matth. 7.) Et ut de cetero salventur, & uniantur sacro ovili Christi Dei nostri oves ab ipsis dispersæ, dedit, & expandit Deus super ornatum ecclesiarum totius orbis terrarum ineffabile donum pacis. Cum enim fidelissimus

συνάξιν Ζαχαρίας ὁ θεοσεβέστατος ἀρχιδιάκονος. γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὅτι περ τῇ ἐπιούσῃ κυριακῇ εἰς δόξαν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ὑπὲρ σωτηρίας, νίκης, καὶ διαμονῆς τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστίνου, καὶ τῆς εὐσεβεστάτης βασιλίδος Εὐφημίας, καὶ τῶν μειζόνων ἐξουσιῶν, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος πόλεως Ἰωάννου, καὶ τῆς αὐτόθι ἐνδημούσης ἁγίας συνόδου, ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Μαρίας τῷ ἐν Ἰαμψούφοις, τὴν ἁγίαν σύναξιν ποιούμεθα. τῇ δὲ αὐτῇ ἁγίᾳ κυριακῇ, ἕωθεν ἐνταῦθα συνερχόμεθα, ἵν' ἐνταῦθα μετὰ ψαλμῳδιῶν, καὶ κηρῶν, καὶ θυμιαμάτων ἐν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ οἴκῳ καταντήσαντες τὴν λιτὴν καὶ τὴν ἁγίαν σύναξιν πληρώσωμεν. πάντες καὶ πᾶσαι μετὰ σπουδῆς συνέλθωμεν. καὶ μετ' αὐτὸν, καὶ ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν εἶπεν οὕτως. γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὡς ὅτι περ τῇ ἐπιούσῃ ἁγίᾳ κυριακῇ, ἐνταῦθα συνερχόμεθα, ἵνα ἐντεῦθεν μετὰ ψαλμῳδιῶν, καὶ κηρῶν, καὶ θυμιαμάτων λιτανεύοντες καταντήσωμεν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, κἀκεῖσε τὴν ἁγίαν σύναξιν πληρῶμεν. καὶ ἐξεβόησαν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους· τὸν ἔφορον ἔξω βάλε, ὅλους ἀποσχίστας ἔξω βάλε. ἀνάθεμα τοῖς ἀποσχίσταις, ἀνάθεμα τοῖς δεχομένοις ἕνα ἐκείνων. κληρικοὺς ἀποσχίστας μηδεὶς δέξηται, τοὺς ἀποστάτας μηδεὶς δέξηται, τοὺς πολεμήσαντας τὸν σταυρὸν μηδεὶς δέξηται. καὶ λοιπὸν προσεφώνησεν αὐτοῖς ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος ταῦτα· τὸ μέντοι λυχνικὸν τῷ σαββάτῳ ἑσπέρας ἐν τῷ αὐτῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σὺν Θεῷ ποιούμεθα· καὶ ἡσυχασάντων, ἐπετελέσθη ἡ ἁγία σύναξις.

Ἐπιστολὴ τῶν ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ ἐπισκόπων, πρὸς Ἰωάννην πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον.

Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ πατέρων, ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, Ἰωάννῃ, καὶ τῇ κατὰ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων ἐνδημούσῃ ἁγίᾳ καὶ θεοτιμήτῳ συνόδῳ, οἱ ἐλάχιστοι ἐπίσκοποι Συρίας δευτέρας.

ΟΤΑΝ ἀποβλέψωμεν πρὸς τὴν φορὰν τῶν περιστοιχισάντων ἡμᾶς χαλεπῶν, καὶ λογιζώμεθα τὴν ἐπενεχθεῖσαν σύγχυσιν ἀπροσδοκήτως ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, τὸ πᾶν εἰκότως ταῖς οἰκείαις ἐπιγράφοντες ἁμαρτίαις τὴν τοῦ κυρίου μακροθυμίαν θαυμάζομεν. ὅταν δὲ πάλιν τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἐνθυμηθῶμεν εὐκταίαν μεταβολὴν, τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην προαγόμεθα λέγειν φωνήν· χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ. οὐ γὰρ περιεῖδεν εἰς τέλος ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἵνα τοίνυν καὶ τοῖς λίαν ἀπίστοις τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσις γένηται, καὶ διὰ τῶν πραγμάτων φανῶσιν ὡς ἀληθῶς ἀψευδεῖς αἱ τοῦ κυρίου φωναὶ, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἡ διαρρήδην βοῶσα· ἰδοὺ ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες, ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς, καὶ λοιπὸν περισωθῶσι, καὶ ἐγκαταλεγῶσι τῇ ἱερᾷ ποίμνῃ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τὰ παρ' αὐτῶν διασπαρέντα πρόβατα, δέδωκε, καὶ ἐφήπλωσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ τῶν ἐκκλησιῶν εὐκοσμίᾳ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην εἰρήνης ἄφατον δωρεάν. βασιλέως γὰρ πιστοῦ

χρηματίζοντος

χρηματίζοντος, καὶ τὴν καρδίαν ἐλλαμπομένου προμηθείᾳ τοῦ κρείττονος, καὶ ἀρχιερέως ὁσίου ψήφῳ θείας χάριτος ἀναφανέντος κατὰ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀποστολικῶν ὑπερμαχοῦντος δογμάτων, πῶς ἔνεστι μὴ λίαν τὸν λογισμὸν ὑπεραίρεσθαι καὶ εὐφραίνεσθαι τῇ τῶν ἀρίστων ἀπὸ τῶν χειρόνων ταχείᾳ μεταβολῇ, καὶ ἀπορρίπτειν ἀσμένως, καὶ ὡς ἔνι μάλιστα, τοῦ φθονεροῦ διαβόλου τὰ κέντρα; καταστάντες γὰρ εἰς γνῶσιν ἡμεῖς, ὧν ἐνθέσμως καὶ κανονικῶς ἔπραξεν ἡ ἁγία σύνοδος τῶν ὁσιωτάτων ὑμῶν, μηδὲ ὅλως ὑπομείνασα τὴν ἄθεον καὶ παράνομον Σευήρου προπέτειαν· ποία γὰρ δύναμις λόγου, κἂν πρὸς ὀλίγον ἐφικέσθαι δυνήσεται τῶν ἐκείνου κακῶν; καὶ ὧν τὸ θεῖον ἐβλασφήμησε, τὸν πάντα χρόνον ἀναθεματίζων τὴν ἁγίαν μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, γενομένου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιεπισκόπου, συνεργὸν καὶ παραπλήσιον ἐν ἅπασιν ἔχων Πέτρον τὸν ἀσεβῆ, τὸν τῶν Ἀπαμέων τὴν προεδρίαν παρὰ πάντα θεσμὸν ἐκκλησιαστικὸν ὑφαρπάσαντα, ἤσθημεν εἰκότως. πῶς γὰρ οὐκ ἐμέλλομεν; εὐχαρίστους τε ἀνεπέμψαμεν ὕμνους, κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἐφ' οἷς καὶ νῦν θεραπείαν εὔκαιρον, καὶ λύσιν τῶν δυσχερῶν ἐδωρήσατο πᾶσιν ἡμῖν. ἤδη μὲν οὖν εὐθὺς ἐν προοιμίοις ἐν γνώσει τῶν ἐκείνοις ἐπταισμένων γενόμενοι, καὶ μὴ φέροντες τὴν ὀλεθρίαν εἰσήγησιν τῶν πονηροτάτων κατανοεῖν, φθάσαντες ἠλευθερώσαμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, καὶ τὰς πιστευθείσας ἡμῖν ἐκκλησίας τῆς Σευήρου καὶ Πέτρου κακίας, καὶ ἀπεκηρύξαμεν ὡς αἱρεσιάρχας, καὶ ἀναθέμασιν ὑπεβάλομεν, χωρίσαντες ἑαυτοὺς τῆς πρὸς ἐκείνους κοινωνίας. ἀλλ' ἐπειδήπερ οὐ μόνον ἡ τῶν ἐλαχίστων ἡμῶν γέγονε δικαία κατ' ἐκείνων ἀπαγόρευσις, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν μακαριωτάτων ὑμῶν; οἷς καὶ ἡμεῖς ἀκολουθεῖν ἐπειγόμενοι, καὶ φέρειν οὐ δυνάμενοι τῶν τηλικούτων ἀτοπημάτων τὸ μέγεθος, στένοντες δὲ καὶ δακρύοντες ἐπὶ τῇ τῶν ἀσεβῶν ἀναλγησίᾳ, καὶ βουλόμενοι μένειν ἐπὶ τοῖς προτέροις, συνεχωρήθημεν οὐδαμῶς, οἷα λιβέλλων ἡμῖν ἐπιδοθέντων ὑπὸ τοῦ θεοφιλοῦς τῶν Ἀπαμέων κλήρου, καὶ τοῦ τάγματος τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν, δι' ὧν διεξῆλθον φόνους, παροινίας, πράξεις τολμηράς, πολιορκίας μοναστηρίων εὐαγῶν, γυναίων ἀσέμνων ἐπεισαγωγὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ ἀσύλοις σηκοῖς, ἐπιορκίας, βλασφημίας, δόσει χρημάτων χειροτονίας· τὰ γὰρ τούτων φρικωδέστερα, καὶ μείζονα ἢ κατὰ φύσιν ἀνθρωπίνην, ὡς εἰπεῖν, περίεργον ἂν εἴη διακωδωνίζειν· συγχωρεῖν δὲ διὰ τῆς τῶν ἐγγεγραμμένων λιβέλλων καταγραφῆς, γνῶσιν παραλαμβάνειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀφορμήν, καὶ δίκαια σπέρματα τῆς κατ' ἐκείνων ἐνθέσμου πάλιν κατακρίσεως εὑρόντες καὶ νῦν, ἀφ' ὧν ἐκεῖνοι μάλιστα καὶ πληττόμενοι τῷ οἰκείῳ συνειδότι, καὶ πάντα παρὰ κανόνας πράττοντες, δελεάσαντες ἐνίους τῶν τελουμένων εἰς τοὺς ἡμετέρους κλήρους, καὶ διὰ σωφρονισμὸν ἐκκλησιαστικὸν πρὸς ὀλίγον ἐκβληθέντας, εἰς ἑαυτοὺς εἵλκυσαν καὶ ἀπηνέγκαντο, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν πορθουμέναις ἐκκλησίαις ἀθέσμως ἀπεγράψαντο, πανταχοῦ τοῖς θείοις κανόσι μαχόμενοι. τούτου χάριν ἡμεῖς παιδαγωγούμενοι τῇ ὁσίᾳ τῶν ἡμετέρων διδαγμάτων ἐπικρίσει, ἀναθεματίζομεν καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος Σευῆρον καὶ Πέτρον, τοὺς φρενοβλαβεῖς, καὶ τῇ κρίσει τοῦ μεγάλου βήματος καὶ φοβεροῦ παραδίδομεν τὰς ἐκείνων ἀνοσίας ψυχὰς ἀπαλλοτριῶντες αὐτοὺς παραπλησίως καθάπερ ὑμεῖς μακαριώτατοι, παντὸς πράγμα-

A regnet imperator, qui fidei decore ex Dei providentia splendet, & sancto pontifice divinæ gratiæ sententia declarato in regia urbe, pro apostolicis dogmatibus pugnante, qui fieri queat, ut non animis erigamur, ac tanta in optimum statum a deteriori veloci mutatione lætemur, & sponte abjiciamus, quam maxime fieri potest, invidi diaboli stimulos? Etenim cum sciremus, quam juste ac canonice sancta synodus vestræ sanctitatis fecit, quod taliter sustulit injustam & iniquam Severi proterviam, (quænam enim facultas orationis, etiam ad modicum, attingere poterit illius mala?) B & in quibus Deum blasphemavit, omni tempore sanctam magnam, & œcumenicam synodum Calchedonensem anathematizans, & epistolam sancti Leonis antiquę Romę archiepiscopi; cooperatorem & proximum in omnibus habens Petrum impium, qui Apameensium episcopatum contra omnem ecclesiasticam sanctionem subripuit, merito lætati sumus. Quomodo enim non debuimus gratulatorios etiam hymnos domino Deo nostro emittere, cum & nunc medelam opportunam, & difficultatum solutionem nobis omnibus largitus sit? Iam itaque statim in prooemio illorum delicta cognoscimus, C & non ferentes malorum perniciosam expositionem considerare, prævenientes, liberavimus animas nostras & fideles nobis ecclesias a Severi & Petri malitia; quos & abdicavimus, tanquam hæresiarchas, & anathematibus subjecimus, separantes nos ab illorum communione. Verum quia non solum nos, qui minimi sumus, justum contra illos protulimus interdictum, sed etiam & vos beatissimi, quos & nos sequendos duximus, ferre non valentes tantarum absurditatum magnitudinem, gementesque & lacrymantes propter impiorum stuporem, licet cuperemus in prioribus manere, nullatenus permissi sumus: quod nimirum libelli nobis oblati sint D a religioso clero Apameensium, & ab ordine venerabilium monachorum, quibus narrabant homicidia, ebrietates, actus audaces, obsidiones monasteriorum venerabilium, impudicarum mulierum introductiones in sacra & intemerata templa, perjuria, blasphemias, ordinationes cum largitione pecuniarum, & his horridiora & majora, quam secundum naturam humanam dici possent; quæ curiosum quidem esset prolixius enarrare: sed possunt, qui voluerint, ex lectione perscriptorum libellorum cognoscere occasionem, & justa semina contra illos justæ E rursus condemnationis invenientes nos & nunc ex eo, quod illi maxime propriæ conscientiæ admonitione percussi, omnia præter canones facientes, illexerunt quosdam clericos nostros, quos propter coercitionem ecclesiasticam ad modicum percussos ad seipsos traxerunt, & adduxerunt, & ecclesiis ab ipsis devastatis, illicite adscripserunt, undique divinos canones impugnantes. hujus rei gratia nos vestrarum doctrinarum sancto decreto instructi anathematizamus & in præsenti Severum & Petrum hæreticos, & judicio magni & tremendi tribunalis tradimus illorum noxias animas, privantes similiter ipsos, quemadmodum & vos beatissimi omni honore,

ANNO CHRISTI 536.

nore, dignitate, operatione sacerdotali, & A communione veneranda, & nudantes non solum sacerdotio, quod habere imaginabantur frustra, sed etiam omni participatione, ad distinctionem eorum qui recte sentiunt. Metuendum enim est, ne simpliciores amplius imitatores ad proprias blasphemias trahant: omnia enim audent, quæ casu se offerunt, & obsecramus sanctitatem vestram per hanc nostram epistolam modestam, cui etiam inseruntur oblata documenta, ut cum acceperitis veram cognitionem delictorum Severi & Petri, confirmetis & actum nunc a nobis expositum, & divinis canonibus cognitum, licet ipsos nihil sacerdotii licite habere cognoverimus aliquando: at- B que adeo referatis ad piissimum & orthodoxum imperatorem nostrum, ut & ipse cognoscat, quæ in libellis continentur, & quæ a nobis indicata fuere, & justam scientiam habeat eorum, quæ a nobis bene & sancte decreta sunt, statuatque nostris supplicationibus persuasus, & demum liberet sanctas Dei ecclesias ab illorum læsione, quæ animas corrumpit. Sic enim purum frumentum in ipsius pio imperio incorruptum manebit segregatis zizaniis, sicut olim & a multis sæculis. Ad bonam etiam instructionem beatitudinum vestra- C rum, exemplaria eorum, quæ a magnificentissimo principe provinciæ gloriosissimis principibus significata sunt, synodali epistolæ nostræ tenuitatis inserimus.

SVBSCRIPTIONES.

Cyrus Dei miseratione episcopus Mariamnius, valere me in domino, & ei inseparabiliter servire, orate domini & per omnia sanctissimi ac beatissimi patres.

Zoilus Dei miseratione episcopus Rapha- D neensis valere me & reliqua.

Severianus Dei miseratione episcopus Arethusius, valere me & reliqua.

Cosmas Dei miseratione episcopus Epiphaniæ Christo amantissimæ civitatis, valere me & reliqua.

Eusebius Dei miseratione episcopus Larissenus, valere me, & item reliqui.

Exemplar actionis formatæ contra Petrum Apameensem, tempore magnificentissimi provinciæ principis.

Stephanus, Petrus, & Iulianus diaconi, dixerunt.

Quoniam præterito pascha sancto, se- E quenti nova dominica, ascendente clero toto, ut moris est, ad salutationem Petri episcopi nostri, audivimus ab ipso, cum esset indignatus contra lectores, (nam eramus tunc lectores) & diceret nobis, Quare communicatis, id est, convenitis contra me, quia feci Constantinum de laicis diaconum, & vos despexi? Ita per Iesum, quia statui hac nocte facere vos de lectoribus subdiaconos, neque ipse crucifixus descendens, redemisset vos de manibus meis. Hæc autem & coram omni clero dixit. Et ego Stephanus scio, quid negotii de stola tandem evenerit in Marato Zabdalæ. Quoniam vero præsentes Deo dilectissimi clerici

A τος, τιμῆς, ἀξίας, ἐνεργείας ἱερατικῆς, τῆς σεπτῆς κοινωνίας, καὶ γυμνοῦντες οὐ μόνον ἱερωσύνης, ἧς ἔχειν ἐφαντάζοντο μάτην, ἀλλὰ καὶ πάσης μετουσίας πρὸς τὴν τῶν ὀρθὰ φρονεῖν ἐγνωκότων διάκρισιν. δέος γὰρ μὴ τοὺς ἀκεραιοτέρους ἐπὶ πλεῖον μιμητὰς τῶν οἰκείων βλασφημιῶν καθελκύσωσι. πάντα γὰρ τολμῶσιν, ὡς ἔτυχεν, καὶ δεόμεθα τῶν ἁγιωτάτων ὑμῶν διὰ ταύτης ἡμῶν τῆς μετρίας ἐπιστολῆς, ᾗ καὶ ἐντέτακται τὰ ἐπιδοθέντα διδασκαλικά, γνῶσιν ἀληθῆ παρειληφότας τῶν Σευήρου καὶ Πέτρου πλημμελημάτων, ἐπικυρῶσαι καὶ τὴν παρ' ἡμῶν νῦν ἡγησαμένην διοίκησιν, τοῖς θείοις ἐγνωσμένην κανόσιν, εἰ καὶ μηδὲν ἔχειν αὐτοὺς ἔνθεσμον ἱερωσύνης ἐγνώκαμεν πώποτε· ἀναγαγεῖν B δὲ καὶ ἐπὶ τὸν εὐσεβέστατον καὶ ὀρθόδοξον ἡμῶν βασιλέα, ἐφ' ᾧ τε μανθάνοντα τὰ περιεχόμενα τοῖς λιβέλλοις, καὶ τὰ παρ' ἡμῶν κινηθέντα, καὶ δικαίαν εἴδησιν ἔχοντα τῶν παρ' ὑμῶν ἤδη καλῶς καὶ ὁσίως ἐψηφισμένων, θεσπίσαι ταῖς ἡμῶν ἱκεσίαις πειθόμενον, τέλεον, ἐλευθερῶσαι τῆς ἐκείνων ψυχοφθόρου βλάβης τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. οὕτω γὰρ αὖ ὁ καθαρὸς σῖτος ἐπὶ τῆς εὐσεβοῦς αὐτῶν βασιλείας ἀδιάφθοροι μένοι τῶν ζιζανίων χωρισθέντων, ὡς εἴθε πάλαι καὶ πρόπαλαι. πρὸς γὰρ εὐμάθειαν τῶν μακαριωτάτων ὑμῶν, καὶ τὰ ἴσα τῶν παρὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τῆς C ἐπαρχίας ἄρχοντος γνωρισθέντων τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἄρχουσιν ἐνετάξαμεν τῇδε τῇ συνοδικῇ τῶν ἐλαχίστων ἡμῶν ἐπιστολῇ.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Κῦρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Μαριάμμης, ἐῤῥῶσθαί με ἐν κυρίῳ, καὶ αὐτῷ δουλεύειν ἀπερισπάστως ὑπερεύχεσθε κύριοι τὰ πάντα ἁγιώτατοι, καὶ μακαριώτατοι πατέρες.

Ζώϊλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ῥεφανῆς, ἐῤῥῶ- D σθαί με.

Σευηριανὸς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀρεθούσης, ἐῤῥῶσθαί με.

Κοσμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας τῆς φιλοχρίστου, ἐῤῥῶσθαί με.

Εὐσέβιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Λαρίσσης, ἐῤῥῶσθαί με. καὶ οἱ λοιποί.

Ἴσον πράξεως συστάσης κατὰ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος.

Στέφανος, Πέτρος καὶ Ἰουλιανὸς εἶπον.

E Ἐπειδήπερ κατὰ τὸ διελθὸν ἅγιον πάσχα τῇ νέᾳ κυριακῇ, ἀνελθόντος τοῦ κλήρου παντὸς ὡς ἔθος ἐστὶν, εἰς προσηγορίαν τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου Πέτρου, ἠκηκόαμεν παρ' αὐτοῦ ἀγανακτήσαντος κατὰ τῶν ἀναγνωστῶν, τότε γὰρ ἀναγνῶσται ἐτυγχάνομεν· καὶ λέγοντος ἡμῖν, ὅτι διὰ τί κοινοποιεῖτε κατ' ἐμοῦ, ὅτι ἐποίησα Κωνσταντῖνον ἀπὸ λαϊκῶν διάκονον, καὶ ὑμᾶς παρεῖδον; μὰ τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ἐδοκίμασα τὴν νύκτα ταύτην ποιῆσαι ὑμᾶς ἀπὸ ἀναγνωστῶν ὑποδιακόνους, ἵνα αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς κατελθὼν, μὴ ἐλυτρώσατο ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου. ταῦτα δὲ καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ κλήρου, εἶπε, κἀγὼ δὲ Στέφανος οἶδα καὶ τὸ τῆς στολῆς γενόμενον ἐν τῷ Μαράτῳ Ζαβδάλης. ἐπειδὴ δὲ διδασκαλικὸν συνέταξαν οἱ παρόντες θεοφιλέστατοι κληρικοὶ, ὅπερ

*εἰς τὸ Μαρατοζαβδάλης.

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

ὅπερ καὶ ἐπέσχεθαν ἡμῖν ἐπιδοῦναι, παρακαλοῦμεν τοῦτο ἀναγνωσθῆναι, καὶ ἕκαστον διασαφηνίσαι, καὶ ἅπερ οἶδε κεφάλαια τοῦ προκειμένου διδασκαλικοῦ.

Φλάβιος Ἰωάννης Παλλάδιος Εὐτυχιανὸς ὁ λαμπρότατος κόμης καὶ ἔπαρχος εἶπεν·

ΤΟ ἐπιδιδόμενον διδασκαλικὸν ἀναγινωσκέσθω, οὕτω τε κατὰ τὴν αἴτησιν τῶν ἐπιδεδωκότων παρόντες οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι, διάκονοι, ὑποδιάκονοι, ἀναγνῶσται, καὶ λοιποὶ εὐλαβεῖς κληρικοὶ, βουλόμενοι, σαφῆ ποιείτωσαν τὴν οἰκείαν γνώμην, ἐφ' οἷς καὶ ἐπίστανται, τὸν Θεὸν κατὰ νοῦν λαμβάνοντες, καὶ τὸ οἰκεῖον πρόσχημα, ὡς οὐδὲν πρὸς ἀπέχθειαν, ἢ χάριν ποιήσονται, ἀλλὰ πάντα σὺν ἀληθείᾳ ἐκδιδάξουσι.

Τοῖς πανοσιωτάτοις καὶ ἁγιωτάτοις πατράσι καὶ ἐπισκόποις τῆς δευτέρας Συρῶν ἐπαρχίας, παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν κληρικῶν τῆς ἐν Ἀπαμείᾳ τῇ μητροπόλει ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας.

ΙΔΙΟΝ ἱερωσύνης, καὶ τοῦ σεμνοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐπαγγέλματος σωφροσύνη καὶ ἐπιείκεια, καὶ πρό γε πάντων ὁ τῶν ὁσίων δογμάτων θεσμὸς, καὶ ἡ θεραπεία τῆς πίστεως παραφυλακὴ, ἐφ' ᾗ καὶ ὁ τῶν μακαρίων πατέρων ἀοίδιμός τε καὶ σεβάσμιος χορὸς ἄνωθεν ἔκ τινος ἀνεπιλήπτου διαδοχῆς, ἀκηράτοις λογισμοῖς ῥυθμὸν ἐναρμόνιον εἰσηγήσατο ταῖς ἀγαθαῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς πρὸς ἁγιασμὸν τῆς θείας μυσταγωγίας. μεμαθήκαμεν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν θείων λογίων βοᾷν, μὴ μέταιρε ὅρια αἰώνια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἱ σεβάσμιοι πατέρες, καὶ τῶν θεσπεσίων ἀποστόλων διάδοχοι κρατύνοντες, καὶ φῶς καθαρὸν ταῖς ἐκκλησίαις πρυτανεύοντες, ὅθεν ἔμεινεν ἀδιάφθορα τὰ τεμένη τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ οἱ τούτων ὑπηρέται δουλεύοντες ἀνόθευτως Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ τὸν τῆς θείας γραφῆς κατ' ἀξίαν μισθὸν κομιζόμενοι, καὶ δεχόμενοι μὲν τὰς ἀμέμπτους ἀπαρχὰς, καὶ ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρυόμενοι δὲ τοὺς τῆς θείας χάριτος καρποὺς ζήλῳ θείῳ, καὶ πυρὶ πνευματικῷ· ἕως ὅτε πρὸ φανεροῦ τινος χρόνου νεώτερος κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν καινισμὸς εἰσηνέχθη. ἀλλ' εἰ μὲν ἔστη μέχρι τῶν εἰρημένων τὰ κακὰ, εἰ καὶ δυσχερῶς, ὅμως φορητῶς ἂν ἠνέγκαμεν τοῦ παθήματος δυναμένου ῥᾳδίως ἴασιν ὑποδέξασθαι. ἀλλ' ὅτε καὶ Σευῆρον ὁ τῆς Ἀντιοχέων εἰσεδέξατο δῆμος μηδὲ πώποτε τῇ καθολικῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ κοινωνήσαντα, οὐκ ἔτι τῶν χειρόνων ἐπὶ τὸ βέλτιον μετασκευὴ, ἀλλ' ἤδη τῶν ἡγησαμένων χαλεπῶν τραχύτερα τὰ συμβαίνοντα, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀνίατα τραύματα· καὶ δρᾶμα γέγονεν ἡ πιστὴ πόλις Ἀπάμεια τοῦ Σευήρου τοῦ κακόφρονος προβολὴν δεξαμένη, καὶ μακάριοι μᾶλλον οἱ προκοιμηθέντες καὶ μὴ θεασάμενοι Πέτρον τὸν κληθέντα τῆς ἡμετέρας πόλεως πρόεδρον. ὁσάκις γὰρ ἀνανεούμεθα τῇ μνήμῃ τὰ παρ' ἐκείνου πραχθέντα, ἀναπιμπλάμεθα μὲν δικαίας ὀργῆς, ἐγκαλυπτόμεθα δὲ, καὶ τοῦ λέγειν τὰ πλημμεληθέντα τὸν λογισμὸν ἀνθελκόμεθα. πλὴν ἡ ἀνάγκη βιάζεται, καὶ σιγᾷν τὸν ἅπαντα χρόνον οὐκ ἐᾷ, ἵνα μὴ ἀνάγκῃ τινὶ συσκιαζόμενα τὰ μεγέθη τῶν κακῶν χωρήσῃ καὶ ἐπὶ τοὺς εὖ ἔχοντας ὡς εἰκὸς, καὶ σειρὰν ἑλκύσῃ χρόνοις, καὶ

A composuerunt documentum, quod & promiserunt se nobis porrecturos; rogamus ipsum legi, & singula capitula, quæ in documento continentur, declarari.

Flavius Ioannes Palladius Eutychianus vir clarissimus comes & præses, dixit.

OBLATVM instrumentum legatur juxta petitionem eorum, qui porrexerunt; sicque præsentes presbyteri, diaconi, subdiaconi, lectores, & reliqui venerabiles clerici; ut volunt claram faciant opinionem suam, in quibus sciunt, ut Deum in mente habeant, & proprium specimen, id est, habitum, & nihil ad offensionem vel gratiam B faciant, sed omnia cum veritate edocebunt. [Et cum obtulissent ex officio, recitata est.]

Sanctissimis patribus & episcopis provinciæ secundæ Syriæ, a communi clero sanctæ Dei ecclesiæ Apameæ metropolitanæ.

PROPRIVM quid sacerdotii est & honestæ professionis Christianorum, temperantia & mansuetudo, & ultra omnia sanctorum dogmatum sanctio, ac fidei divinæ C observantia, in qua & beatorum patrum memorabilis & venerabilis chorus desuper ex quodam irreprehensibili successu sinceris rationibus moderationem consonam devotis animabus hominum introduxit ad sanctificationem divini ritus. Didicimus enim a divinis eloquiis clamare: *noli transferre terminos sempiternos, quos posuerunt patres tui.* Prov. 22. Et hæc quidem venerabiles patres; & divinorum apostolorum successores tenentes, purum lumen ecclesiis donaverunt: unde manserunt incorrupta D templa ecclesiarum, & ministri ipsorum sincere servientes Christo Deo nostro, & mercedem, juxta divinæ scripturæ sermonem pro meritis retulerunt, & inculpatas primitias susceperunt ab antiqua Roma; & divinæ gratiæ fructus divino zelo & igne spirituali reportarunt, usquequo ante certum quoddam tempus recentior quædam novitas contra ecclesias introducta fuit. Sed si usque ad prædicta stetissent mala, licet difficile, tamen tolerabiliter sustinuissemus, cum morbus facile potuisset medelam suscipere. Verum quando respublica Antiochena E suscepit Severum, qui nunquam communicavit ecclesiæ orthodoxorum, necdum a pejoribus ad meliora est transmutatio, immo graviores sunt, quæ contingunt, difficultates iis, quæ inductæ fuerunt, & (ut ita dicamus) insanabilia vulnera, fabula facta est fidelis civitas Apameæ, postquam suscepit tutelam Severi hæretici, & beati magis patres qui ante dormierunt, & qui non viderunt Petrum vocatum præsulem nostræ civitatis. Quoties enim memoria revolvimus, quæ ab illo facta sunt, implemur justa ira, erubescimus autem, operimur & cogitatione retrahimur, ne dicamus, quæ commissa sunt. Veruntamen necessitas cogit, & omni tempore tacere non sinit, ne forte necessitate quadam occulta malorum magnitudo perveniat ad eos etiam, qui bene se habent, (ut verisimile est) & longam catenam trahat degeneris &

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

illiciti sensus. Multa igitur in unum collecta A ut dicamus ea, quæ sunt contra sanctissimam ecclesiam nostram patrata nobis permittit. Admonet autem nos oportune & pia cogitatio pœnitentiæ Deo gratæ, ut hanc ordinatam & utilem sententiam suscipiamus. Cum enim apparuisset, quod utinam numquam accidisset; prædictus Petrus ex 'subterraneo loco, & nuper adscendisset ad tribunal ecclesiæ Apameæ, anathematizat quidem sanctos patres nostros, & delet de sacris diptychis ipsorum vocabula virorum, qui honeste ac sancte vixerunt, & qui venerabilia ac reverenda templa plurima condi- B derunt, & donaverunt sacra vasa in usum sacrarum missarum, & baptizarunt beatiss. patres nostros, & nos ipsos, & manus justas imposuerunt in omni provincia, & sine scandalis dispensaverunt jura ecclesiarum. Quod autem pejus est omnibus, cum hujusmodi impietatis scelera parva valde existimaret, non solum prædictas appellationes delevit, verum etiam tanquam in compensationem bonarum animarum illarum in pariete, depinxit ac scripsit intra sanctum Ioannem, Dioscorum, & Timotheum C condemnatos, & his similes: quorum memoria quam molestissima est, licet grave sit aliquid dicere contra mortuos. Hæc itaque sunt, quæ contra catholicam ecclesiam ab ipso commissa sunt, quæ vero peculiariter, cum occuparet sedem Apameæ propter peccata nostra, Petrus commisit, justum putavimus paucis verbis (ut possibile est) per capita enarrare. Nam cum venerabiles lectores starent cum decenti cogitatione, & appeterent majorem gradum juxta ordinem suum consequi (quod maxime naturæ infixum est, D ut meliora diligamus) surrexit cum magna audacia, & sine ulla ratione hanc illicitam vocem emisit: Quod nisi tacebitis, inquit; in subdiaconos vos ordinabo: & ipse qui crucifixus est, descendens non liberabit vos a manibus meis. Postea evenit;'' ut Iulianus, qui receptor fuerat ecclesiasticarum pecuniarum, moreretur, & illius bona Rufinus administraret, qui per multos & infinitos annos dispensaverat res sanctissimæ ecclesiæ nostræ, ita ut post hujus obitum mulctarentur illi, qui pecunias ipsius retinebant, ad pensionem verborum, rationum, & pecuniarum, & cum multa essent mota, conveni- E rent partes, & ad transactionem devenirent, & rationibus (si rationes illius vocare oportet) adderetur, inquit, quod anathema sit omnis homo, etiam si Paulus apostolus sederet in sede ista, ad eversionem aut querelam spectans inductarum transactionum. Et hæc qui aperte dixit, videtur ita tremendam sententiam neglexisse, & certam summam auri exegisse. Rursus & aliud quid dicemus, quod omnibus notum est. Cum enim venerabili Eustathio œconomo dixisset, ut emeret quædam scamnalia ad rationem secreti domus episcopalis, parva mora interjecta, similiter impie loquens contra Deum, magna voce clamavit: omnes ecclesias & altaria comburet Deus, & faciet (ut illius verbis utamur) acervū unum Impudicam vero mulierem necdum divino baptismate tinctam introduxit, & stare fecit juxta

'hypogeo

''Vulgata ac vetus editio Latina valde obscura est atque involuta, ut observatum in editione regia ad orā in qua & alia versio adscripta est.

φρονήματος ἀθέσμου. πολλὰ οὖν κατ' αὐτὸν συνελθόντα λέγειν ἡμῖν ἐπιτρέπει τὰ κατὰ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας τολμηθέντα, παραινεῖ δὲ προσφόρως καὶ ὁ τῆς φίλης Θεῷ μετανοίας εὐσεβὴς λογισμὸς ἐπὶ ταύτην ἡμᾶς τὴν τεταγμένην καὶ λυσιτελῆ γνώμην χωρεῖν. φανεὶς γὰρ, ὡς εἴθε μήποτε, τῇ Απαμέων ὁ εἰρημένος Πέτρος ἐξ 'ὑπογαίου κατὰ τὸ βῆμα τῆς ἐκκλησίας ἀναβεβηκὼς, ἀναθεματίζει μὲν τοὺς ὁσίους ἡμῶν πατέρας, ἐξαλείφει δὲ καὶ τῶν διπτύχων τὰς αὐτῶν προσηγορίας, ἀνδρῶν σεμνῶς βεβιωκότων, καὶ ὁσίως, καὶ ἱδρυσάντων σεβάσμια καὶ προσκυνητὰ τεμένη παμπολλα, καὶ φιλοτιμησαμένων ἱερὰ σκεύη τῆς θείας λειτουργίας, καὶ φωτισάντων τοὺς μακαριωτάτους ἡμῶν πατέρας, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ χεῖρας ἐνθέσμους ἐπιτεθεικότων κατὰ πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν, καὶ δίχα σκανδάλων οἰκονομησάντων τὰ δίκαια τῶν ἐκκλησιῶν. τὸ δὲ πάντων σχετλιώτερον, ὅτι δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀσεβείας ἀδικήματα μικρὰ πάνυ νενομικὼς, οὐ μόνον ἐξήλειψε τὰς εἰρημένας προσηγορίας, ἀλλὰ καὶ ἀντάλλαγμα τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ψυχῶν ἀνατέθεικε τοιχικῇ γραφῇ 'ἐντὸς τοῦ ἁγίου Ιωάννου, Διόσκορον καὶ Τιμόθεον τοὺς κατακρίτους, καὶ τοὺς τούτοις παραπλησίους, ὧν ἡ μνήμη παγχάλεπος, εἰ καὶ λέγει τι κατὰ τεθνεώτων βαρύ. ταῦτα μὲν οὖν, ὅσα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν πεπλημμέληται παρ' αὐτοῦ, ἃ δὲ καὶ ἰδίᾳ προσμείνας τῷ θρόνῳ τῆς Απαμέων, διὰ τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας διήμαρτε Πέτρος, εὔλογον ἡγησάμεθα διὰ βραχέων, ὡς ἔνεστι, κεφαλαιωδέστερον ἀφηγήσασθαι. τῶν γὰρ εὐσεβεστάτων ἀναγνωστῶν ἑστώτων μετὰ πρέποντος λογισμοῦ, καὶ αἰτούντων βαθμοῦ μείζονος κατὰ ἀκολουθίαν τυχεῖν, ὃ μάλιστα τῇ φύσει προσπέπηγε τῶν βελτιόνων ἐρᾷν, ἐξαναστὰς μετὰ πολλῆς τῆς θρασύτητος ἀπὸ μηδενὸς λόγου, τὴν ἀθέμιτον ταύτην ἀφῆκε φωνήν· ὡς εἰ μὴ σιωπήσητε, φησὶν, ὑποδιακόνων χειροτονίαν ὑμῖν ἐπιθήσω, ἵνα αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς κατελθὼν μὴ λυτρώσηται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου. εἶτα συμβέβηκεν Ιουλιανὸν, ὃς ἀποδέκτης γέγονε τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρημάτων, τελευτῆσαι, καὶ τὰ ἐκείνου διοικῆσαι δίκαια Ρουφῖνον, ἐπὶ πολλοὺς καὶ ἀπείρους χρόνους οἰκονομήσαντα τὰ τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας πράγματα, ὥστε μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν πρὸς ἔκτισιν λόγων καὶ χρημάτων ἰθυνέσθαι τοὺς ἐν κατοχῇ τῶν ἐκείνου γενομένους χρημάτων, καὶ πολλῶν κινηθέντων συμβιβασθῆναι τὰ μέρη, καὶ πρὸς διάλυσιν ἐνεχθῆναι, καὶ λόγοις, εἰ τὸν ἐκείνου λόγον ἀποκαλεῖν χρὴ, προστεθῆναι, φησὶν, ὡς ἀνάθεμα πᾶς ἄνθρωπος ἔστω, κἂν Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐγκαθίσῃ τῷ θρόνῳ τούτῳ, πρὸς ἀνατροπὴν ἢ μέμψιν ὁρῶν τῶν ἡγησαμένων διαλύσεων. καὶ ὁ ταῦτα διαῤῥήδην εἰπὼν φαίνεται τὴν οὕτω φρικτὴν ἀπόφασιν παριδὼν, καὶ εἰσπράξας φανερὰν χρυσίου ποσότητα. πάλιν ἐροῦμεν καὶ ἕτερόν τι τὸ πᾶσιν ἐγνωσμένον. εἰπὼν γὰρ πρὸς τὸν θεοφιλέστατον οἰκονόμον Εὐστάθιον ὠνηθῆναί τινα σκαμνάλια εἰς λόγον τοῦ σηκρήτου τοῦ ἐπισκοπείου, καὶ μικρᾶς ὑπερθέσεως γενομένης ὡσαύτως δυσφημῶν κατὰ τοῦ θείου, μεγάλῃ κέκραγε φωνῇ· πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ θυσιαστήρια κατακαύσει ὁ Θεὸς, καὶ ποιήσει βωμὸν ἕνα, ἵνα τοῖς ἐκείνου χρησώμεθα ῥήμασι. τὸ δὲ καὶ γύναιον ἄσεμνον μὴ ἀξιωθὲν τοῦ θείου φωτίσματος παρεισαγαγεῖν, καὶ στῆσαι παρὰ τὴν σεπτὴν κολυμβήθραν

ANNO CHRISTI 536.

' ἐν τοῖς

ANNO CHRISTI 536.

κολυμβήθραν τῶν θείων κατὰ τὸν εὐκτήριον οἶκον τῆς θεοτόκου ἐπιτελουμένων μυστηρίων, ποῖος ἀνέξεται λόγος; ἢ ποία Χριστιανῶν ἀκοὴ τοσαύτην ὑπομείνῃ λεγομένην, μήτι γε δὴ καὶ πραττομένην ἀσέβειαν; μηδεὶς ἀπιστείτω καὶ πρὸς τὴν ἐφεξῆς τῶν λεγομένων ἀλήθειαν. ὑπαγαγὼν γὰρ Στεφανίαν τὴν ἀπὸ σκηνῆς, τὴν ἐπίκλην Πτεροβόλον, καὶ μοναστηρίῳ, φησί, παραδεδωκώς, ἰδίᾳ τε καὶ οὐδενὸς ἑτέρου παρόντος, τὸ πολὺ μέρος ἑκάστης ἡμέρας περὶ τὴν ἐκείνης ἄτοπον κολακείαν ἀνήλισκε· καί ποτε καὶ Σευήρος ὑποτοπήσας ταύτην, κατὰ τὴν Ἀντιόχου τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι παρεσκεύασε. καὶ ἔδοξε μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ Πέτρος οὐκ ἄχθεσθαι. ἐλαχίστων δὲ διαδραμουσῶν ἡμερῶν ἡ τῆς ὑπομονῆς δοκοῦσα καρτερία τοῖς τοῦ σώματος βέλεσιν ἐγυμνοῦτο πρὸς ἔλεγχον. ὅθεν μὴ φέρων αὐτῆς τὴν ἀπόλειψιν, γίνεται καὶ προφάσεως χωρίς, κατὰ τὴν Ἀντιοχέων τὴν ἐκείνης ταχεῖαν ἐπάνοδον πάντων ἔμπροσθεν ἀσχηματίστως ποιούμενος· καὶ δεινὸν μὲν ὡς ἀληθῶς καὶ ἐλεινὸν ἀφηγεῖσθαι τοσαῦτα δράματα συμφορῶν. πεποίηκε γὰρ καὶ ἕτερόν τι τῆς αὐτοῦ προπετείας ὡς ἔοικε συγγενές. ἐνδυσάμενος γὰρ τὴν οὐδαμόθεν αὐτῷ κατὰ λόγον προσήκουσαν τῆς ἱερωσύνης στολὴν ἄσπρην, ὡς ἐν τάξει τῶν θεοφόρων ἀποστόλων ὁ πάσης ἁμαρτίας ὑποβρύχιος ἐν τῷ Μαράτῳ Ζαβδάλης, καὶ Νωγέῳ τοῖς χωρίοις, καταθέσεως ἁγίων μαρτύρων παρ' αὐτοῦ γινομένης, κατατεμὼν εἰς ἄπειρα μέρη τὴν στολήν, διεδίδου τοῖς εὐχερῶς ἀπατωμένοις ὁ ἀσεβὴς οὐκ ἀγνοῶν ὡς ἡλίκον ἐστὶ καὶ τοῖς μετὰ τῆς ἀληθείας πορευομένοις τοιούτοις τισὶν ἐγχειρεῖν, καὶ παρεκβαίνειν τὰ μέτρα τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως, καὶ τὰ διατάγματα τοῦ δεσπότου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. τοσοῦτο γὰρ ἀπετυφλώθη τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, ὡς ἱστάμενος ἐπὶ θυσίᾳ ἀναιμάκτῳ, ἣ τοῖς ἀξίοις πρόσφορος ἐτύγχανεν, οὐκ ἐκείνῳ, καὶ τὴν πᾶσαν διάνοιαν ἀπορρίπτων εἰς τὸν περὶ τῶν γυναίων ἀτενισμόν, πτύσμασι κατέχρωσε τοῦ σεπτοῦ θυσιαστηρίου τὴν ἁλουργίδα, οὐκ εἰδὼς ὡς καὶ ἀπὸ μόνου βλέμματος ἡ ἁμαρτία συνίσταται κατὰ τὴν θείαν γραφήν, ἀλλ' οὗτος ἡμῖν ὁ χρηστὸς οὐ μόνον ἑώρα, οὐκ ἐψηλάφα πικρῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν χειρόνων καθήπτετο. περαιτέρω γὰρ τούτων λέγειν τὰ ἀσχημονέστερα λίαν εἰκότως ὠδίνομεν. τοσαύτη δέ τις ἦν ἡ ἄλογος θρασύτης τῆς ἐκείνου νεότητος, ὡς οὐκ ἐπαύετο τοὺς παρατυγχάνοντας παροινῶν ἐν ἁγίῳ καὶ φρικωδεστάτῳ καιρῷ τοῦ φωτίσματος. οὐχ ἡγούμεθά τινα διαλανθάνειν τῶν ἀξιωθέντων τῆς θείας μυσταγωγίας, ὅσος ἀγὼν ἐπικρατεῖ τοὺς φοβουμένους τὸν κύριον, καθ' ὃν μέλλουσι προσιέναι καιρὸν τῷ θείῳ βαπτίσματι, οἱ προκατασχεθέντες τῇ πλάνῃ. καὶ ἐπειδὴ σὺν ἀληθείᾳ φῶς ἐλεύθερον ἐπιλάμπει ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς, καὶ δουλείας ἐλευθεροῦνται παγχαλέπου, ἵστανται τὸ σχῆμα τοῦ ἀγῶνος ἀποπληροῦντες, κάτω νεύοντες, καὶ τὰς χεῖρας συμπλέκοντες, καὶ τρέμοντες εὐκαίρως, καὶ ἀντικαθιστάμενοι τῇ φθονερᾷ τοῦ διαβόλου περιεργίᾳ, ἅπαξ λύτρωσιν ἀληθῶς τοῦ σωτηρίου φωτίσματος ἀπεκδεχόμενοι. καὶ ὅμως τούτων κρατούντων οὕτως, οὐκ ὤκνησεν ἀπώσασθαι μὲν τοὺς μελλοφωτίστους· τῷ δὲ μεγέθει τοῦ τοιούτου θείου καὶ ἀγαθοῦ χρηματισμοῦ ἀντισηκῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ συστάντος ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἀσκητριῶν φησιν ἐργαστηρίου δεινοῦ, ὡς Στέφανος ὁ θεῖος καὶ ἱερώτατος διάκονος ἐπιμαρτυρεῖ, ὁ καὶ τὰς προσ-

A sacrum fontem. Et cum divina mysteria in oratorio domus Dei genitricis celebrarentur, qualem sermonem indigne fecerit, quæ auris Christianorum tantam impietatem dictam, nedum factam sustinuerit? Nemo fidem adhibere recuset eorum, quæ deinceps dicentur, veritati. Producta enim Stephana, nuncupata Pterovola, scenica muliere, & in monasterium introducta, privatim & nullo alio præsente, per magnam partem cujuslibet diei circa illius indecentem adulationem & blanditias consumpsit, cumque Severus illi subblanditus esset, effecit, ut
B Antiochiæ moraretur, & visus est quidem Petrus hæc non ferre moleste: paucissimis vero percursis diebus, tolerantiæ patientia quæ videbatur, corporis jaculis denudata est ad reprehensionem. Vnde nos ferens ipsius absentiam, sine occasione venit Antiochiam, & illius velocem reditum in conspectu omnium procuravit. Grave quidem profecto & miserandum est tantarum calamitatum gesta enarrare: fecit enim & aliud quid protervitas ipsius tanquam simile atque cognatum. Induit enim stolam albam,
C quæ nullatenus conveniebat ipsi secundum rationem sacerdotii, tanquam esset in ordine divinorum apostolorum is, qui omnibus sceleribus coopertus, in Marato Zabdalæ, & campis Nogæi, facta ab ipso depositione sanctorum martyrum, scidit in infinitas partes stolam, & divisit facile deceptis non ignorans, quantum sit eos, qui cum veritate ambulant, quædam talia conari, & excedere mensuram humanæ conditionis, & mandata domini & salvatoris Iesu Christi Dei nostri. Ideo siquidem ex-
D cæcatus est oculis animæ, cum staret in sacrificio incruento, quod dignis conveniens fuit, non illi, & omnem intellectum in id intenderet, ut mulieres intueretur, sputis conspersit venerabilis altaris pannum rubeum, nesciens quod ex solo aspectu peccatum contrahitur juxta divinam scripturam: *Matth. 5.* sed iste nobis optimus non solum impudice videbat, nec non palpabat amare, sed & pejora aggrediebatur. ultra hæc enim dicere inhonestiora valde merito reformidamus Tanta vero fuit quædam irrationabilis audacia iuventutis illius, ut non cessaret eos contumeliis afficere, qui veniunt sancto & honorandissimo tempore baptismatis. Neminem putamus latere qui sacris baptismatis, mysteriis fuerit initiatus, in quanta
E anxietate versentur, ii qui timent dominum, tempore quo debent venire ad divinum baptisma, qui errore ante detinebantur. Et quoniam liberum lumen cum veritate super hujusmodi animabus splendet, & a difficili valde servitute liberantur, stant ipso habitu anxietatem præ se ferẽtes, deorsũ inclinato vultu, & manus complicantes, & in tempore trementes, diabolique invidæ astutiæ resistẽtes, semel redemptionẽ veri salutaris baptismatis expectantes. & tamen cum hi taliter se tenerẽt, non puduit illum repellere baptizãdos, & magnitudini hujus divini & boni lucri opponere & æquare desiderium atrocis officinæ devotarum mulierũ (ut dicebat) ab ipso constitutæ, sicut Stephanus divinus & sacratissimus diaconus testatur, cui negotiũ datum

datum fuerat, ut nomina eorum, 'qui ad divinum baptisma veniebant, scriptis mandaret: & merito secundum propriam opinionem ad malum repebat, & superabatur corporali voluptate desideriorum, & hoc enim proprium fuit Manichææ insolentiæ, putare subsistens malum, & propter hoc esse multos servientes principatui illorum pessimorum. Quid autem attinet amplius de prædictis miseris mulieribus enarrare? Cum enim vidissent justam ejectionem provenientem contra Petrum, non adhuc postea substiterunt, sed domum se receperunt lacrymis & fletibus immodicis flentes absentiam & divortium Petri. Post hoc autem, & libidinem viri, & inexplebilem artem condiendi fercula, & tanquam super sponso mortuo flentes & plorantes illius vitam amplius infamarunt, ostendentes impudicam perditionem hominis ignominia notati, non pastoris sacri ovilis. & nisi ultra propositum nostrum esset, quædam alia percurreremus, & prædicaremus de formosis mulieribus, quæ fingebant se in libertatem vindicari: ut nihil asperius dicamus, totum attribuimus malæ conscientiæ illorum, qui percelluntur nostris contrariis vocibus. Et licet cum modestia tamen dicta sint quædam de Stephana, quæ dicitur Pterovola, cum qua continue propemodum omnem diem exigebat, & quam dicebat illius translationem ad melius, subripiens desiderio corporis delinquentis, testes sunt recepti, qui fuerunt ministri venerabilis diaconiæ, qui ad Venetorum partes pertinent, & invitabant ut veniret ad obsidionem venerabilis monasterii sancti Dorothei, quando ipse accipiens multitudinem insolentium, irruit contra eos qui in prædicto venerabili monasterio religiose vivebant, meretrices & saltatrices introducendo, & multitudinem eorum, qui quæstum faciebant, & nullam speciem omittendo ad depositionem & extinctionem ibidem religiose viventium. Quod autem & uxorem cujusdam militis, cognominati Psepha, lubricam naturam mulieris introducendo, sicut in infinitis aliis, illius libertatem obsederit, sciunt fere omnes, & secundum illud, quod scriptum est, *quamvis nos etiam taceamus, lapides clamabunt.* Quæ cum non posset indecentem voluptatem viri sustinere, in fugam se convertit, lamentando & propriam & probrosam calamitatem illius, qui facinus illud perpetravit. Bonum esset, neque causam doloris contra venerabilem Iulianũ celeriter transcurrere. Cum enim quidam dogmatici sermones moti essent in secreto sancti Stephani, & prædictus venerabilis vir respondisset, bene ac sancte credere piissimum imperatorem nostrum, quamquam anxiatus & compunctus anima in hac justa voce, rationi reddendæ & condemnationi subjecit istũ (inquit) Petrus, qui veritatis inimicus est, & cui nullatenus speciosa ratio suppetit, sed solũ in omnib⁹ protervus adversarius, & hinc repugnans devotæ ac orthodoxæ rationi domini totius orbis post Deum. Sufficere quidem putamus unam causam prædictorum ad expugnandam inhonestam vitam Petri. Ordinando autem cum pecuniis, quod maxime in Antiocho 'unguentario videtur fecisse & or-

Luc. 17.

'myrepso

ηγορείας τῶν εἰς τὸ θεῖον βάπτισμα προσιόντων ἐγγράφειν ὁ [...]αγμένος. καὶ εἰκότως κατὰ τὴν οἰκείαν δόξαν πρὸς τὸ κακὸν ἔρρεπε, καὶ ἐνικᾶτο τῇ σωματικῇ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμίᾳ, καὶ τοῦτο γὰρ ἴδιον πέφυκε Μανιχαϊκῆς ἀταξίας, ἡγεῖσθαι καὶ τὸ κακὸν ἐνυπόστατον, καὶ εἶναι διὰ τοῦτο πολλοὺς τοὺς δουλεύοντας καὶ τῇ κατ᾽ ἐκείνους τοὺς πονηροτάτους ἀρχῇ. τί δ᾽ ἄν τις καὶ ἐπιπλέον διέλθοι περὶ τῶν εἰρημένων δειλαίων γυναίων; ὡς γὰρ ἐθεάσαντο τὴν δικαίαν ἐκβολὴν προελθοῦσαν κατὰ Πέτρου, οὐκ ἔτι λοιπὸν συνέστησαν, ἀλλ᾽ ὑπεχώρησαν οἴκαδε, δάκρυσι καὶ ὀδυρμοῖς ἀμέτροις θρηνοῦσαι τὴν ἀπόλειψιν καὶ τὸν χωρισμὸν τοῦ προειρημένου Πέτρου. πρὸς δὲ τούτῳ λοιπὸν καὶ τὴν ἡδυπάθειαν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν ἄπληστον ὀψοποιΐαν, καὶ ὡς ἐπὶ νυμφίῳ τεθνεῶτι κλαίουσαι καὶ κοπτόμεναι, τὸν ἐκείνου βίον ἐπιπλέον κατέχραινον, δεικνῦσαι τὴν ἄσεμνον τοῦ στηλιτευθέντος οὐ ποιμένος ἱερατικῆς ποίμνης ἀπώλειαν. εἰ μὴ περαιτέρω τοῦ ἡμετέρου προσχήματος ἦν, καὶ ἕτερά τινα διεξῄειμεν, περὶ γυναίων εὐπροσώπων, καὶ σχηματιζομένων πρὸς ἐλευθερίαν ἀνακηρύττεσθαι, ἵνα μηδὲν τραχύτερον εἴποιμεν, τὸ ὅλον παρέχοντες τῷ κακῷ συνειδότι τῶν καὶ πληττομένων ταῖς ἡμετέραις ἐναντίαις φωναῖς. εἰ καὶ μέτρια εἴρηταί τινα περὶ Στεφανῆς τῆς λεγομένης πτεροβόλου· πρὸς ἣν ἀδιακόπως, ὡς εἰπεῖν, διημερεύετο· καὶ ἣν ἔλεγεν ἐκείνης ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὴν ὑποσυλῶν ἐπιθυμίᾳ σώματος ἐπταισμένου, μάρτυρες τυγχάνουσιν ὑπειλημμένοι τῆς σεμνῆς διακονίας ὑπηρέται γεγονότες, οἳ πεφύκασιν εἰς τὸ βένετον μέρος, προτρέποντες παρελθεῖν ἐπὶ τὴν πολιορκίαν τοῦ εὐαγοῦς μοναστηρίου τῶν Δωροθέου, ὅτε πλῆθος ἀτάκτων αὐτὸς παραλαβὼν ὥρμησε κατὰ τῶν ἀσκούντων ἐν τῷ εἰρημένῳ εὐαγεῖ μοναστηρίῳ, ἑταίρας καὶ ὀρχηστρίδας παρεισαγαγὼν, καὶ πλῆθος ἐργαζομένων, καὶ μηδὲν εἶδος παραλελοιπὼς πρὸς καθαίρεσιν καὶ ἀναίρεσιν τῶν ἀσκούντων αὐτόθι. ὅτι δὲ καὶ τὴν γαμετὴν στρατιώτου τινὸς τὸ ἐπίκλην Ψηφᾶ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ μυρίαις ἄλλαις ὑπαγαγὼν τὴν ὀλισθηρὰν φύσιν τῆς γυναικὸς, τὴν ἐκείνης ἐλευθερίαν ἐπολιόρκησεν, ἴσασι σχεδὸν ἅπαντες, καὶ κατὰ τὸ γραφικὸν, κἂν ἡμεῖς σιωπήσωμεν, οἱ λίθοι κεκράξονται. ἡ μὴ δυνηθεῖσαν τὴν ἄτοπον ἐπιθυμίαν ὑπομεῖναι τοῦ ἀνδρὸς, εἰς φυγὴν ἀπεχώρησε, τραγῳδοῦσα τάς τε οἰκείας, καὶ τὰς τοῦ δεδρακότος ἐπονειδίστους συμφοράς· καλὸν ἂν εἴη μηδὲ τὴν αἰτίαν τῆς κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ εὐλαβεστάτου λύπης, παραδραμεῖν. ἐπειδὴ γάρ τινες ἐκινήθησαν λόγοι ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου δογματικοὶ, καὶ ἀπεκρίνατο ὁ εἰρημένος εὐλαβὴς ἀνὴρ, καλῶς καὶ ὁσίως πιστεύειν τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, ἀχθεσθεὶς ὥσπερ, καὶ κεντηθεὶς τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ δικαίᾳ ταύτῃ φωνῇ ὑπὸ λόγον καὶ κατάκριμα φησὶ τοῦτον πεποίηκε Πέτρος, ὁ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς, ὁ μηδαμόθεν ἔχων εὔλογον λόγον, ἀλλὰ μόνον κατὰ πάντα προπετὴς ἄντικρυς, κἀνταῦθα μαχόμενος τῷ φιλοχρίστῳ καὶ ὀρθοδόξῳ λογισμῷ, τοῦ τῆς ὅλης μετὰ Θεὸν οἰκουμένης δεσπότου. καὶ ἀρκεῖν μὲν ἡγούμεθα καὶ μίαν τῶν εἰρημένων αἰτίαν, καταγωνίσασθαι τὴν ἄσεμνον Πέτρου πολιτείαν. τὸ δὲ καὶ χρήμασι χειροτονεῖν; ὃ δὴ μάλιστα φαίνεται πεποιηκὼς ἐπὶ Ἀντιόχῳ τῷ μυρεψῷ, τῇ τε ἀκολουθίᾳ

τῶν

ANNO CHRISTI 536.

τῶν θείων διατυπώσεων, καὶ τῇ ὁμοίᾳ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων κρίσει, φαίνεται μαχεσάμενος, ὥστε πανταχόθεν ἔκπτωσιν ὑπομένειν, ἧς ἔχειν ἐφαντάζετο μάτην ἱερωσύνης, ἐπιμνησθῆναι δὲ τοῦ δοχείου τῆς ὅλης ἀσεβείας, οὐκ ἔξω λόγου καθέστηκε. τὸ γὰρ λεγόμενον μοναστήριον τῶν Ρωμανοῦ αὐτὶ προσευχῶν, καὶ πολιτείας ἡμέρου, δὲ ἧς προσήκει τοὺς ἀναχωρημένους ἀσπάζεσθαι, ψαλμοὺς ἀναθεμάτων κατὰ τῶν ὁσίων πατέρων οἱ χρηματισταὶ δὲ οὐ μοναχοὶ μᾶλλον ποιεῖν ἐδιδάχθησαν. ἔχοντες γὰρ Πέτρον τὸν ἡγεμόνα τῶν κακῶν ταύτην ἐμπορίαν ποιοῦντα κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ πρεσβυτέρους οἴκοθεν χειροτονοῦντες ἐξ αὐτῶν, καὶ

B πανταχόθεν παραμοναρίους, καὶ ξενοδόχους ἱστῶντες, δὲ ὑποσυλῶντες τὴν πτωχῶν τὴν ἀναγκαίαν τροφήν. ἀλλ' εἰ δὲ τὸ ἀληθὲς οὕτως ἔχειν οὐκ ἂν ἀρνηθείη ποτε, ἡμεῖς προσευχόμεθα πρὸς τὴν φίλην Θεῷ μετάνοιαν τούτους ἰδεῖν, δὲ λύσιν εὐπρόσδεκτον, καὶ Χριστιανοῖς πρέπουσαν λαβεῖν, τῶν προηγησαμένων δυσκόλων. ἐπὶ τούτοις ἅπασι τοῦ κακοῦ νεμηθέντος, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐκείνων ἀποστραφέντος ῥύμην. νῦν ὅτε τὴν χρηστὴν παῤῥησίαν δρεπόμεθα δωρηθεῖσαν ἡμῖν ὑπό τε τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας, καὶ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλέως, καὶ τῶν μεγάλων ἐξουσιῶν, καθὰ δὲ μεγίστη πεφοίτηκε πρόσταξις,

C καὶ γέγονεν ἐμφανὴς κατὰ τὸ λαμπρὸν ἡγεμονικὸν δικαστήριον, πιστεύοντες, καὶ κατακολουθοῦντες τῷ εὐσεβεῖ σκοπῷ τοῦ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ τῶν ἁγιωτάτων ἐνθέσμων πατριαρχῶν, συνοίδαμεν τὸ καθέκαστον τούτων διασαφηνίσαι, διὰ τῶνδε τῶν λιβέλλων, καὶ ἀναγαγεῖν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πατρότητα πρὸς εὐμάθειαν ἀκριβῆ καὶ γνῶσιν τῶν παρηκολουθηκότων, εὖ εἰδότας, ὡς εἰ καί τις κατὰ συγχώρησιν δοίη χειροτονίαν ἔνθεσμον προσελθεῖν ἐπὶ Πέτρῳ, τοσούτων ἡγησαμένων πλημμελημάτων ἀλλότριος ἂν ἀπεφάνθη τῆς τῶν Χριστιανῶν ἱερωσύνης. ἐφ' ᾧτε τὸ καθ' ἕκαστον τούτων ἐπισταμένους τοὺς ὁσιωτάτους ἡμᾶς, κρῖναι τὰ τοῖς θείοις κανόσι δοκοῦντα,

D δὲ πρὸς λυσιτέλειαν ὁρῶντα τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας. σύμπαντα ταῦτα γνώριμα καθιστῶντες, εἰ συνειδεῖτε, καὶ τοῖς ἁγιωτάτοις ἐνθέσμοις πατριάρχαις, δὲ τῷ κρατίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ, πρὸς τὸ παριστάμενον δὲ ἀρέσκον τῇ τε αὐτοῦ γαληνότητι, καὶ τῇ ὁσίᾳ τῶν μακαριωτάτων ἀνδρῶν ἐπικρίσει, ἵνα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τὰ συμφέροντα βραβεύοντος, πᾶσιν ἡμῖν εἰρήνη, καὶ ἀνόθευτος ἕνωσις γένηται ταῖς ἁγίαις αὐτοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἐνιδρυνθείη τῇ Απαμέων μητροπόλει, ὅσιος, λογικὸς, ἤπιος ἀνὴρ ἐπ' ἀγαθῷ χορηγῶν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπαρχίᾳ τὰ λυσιτελοῦντα. ταύτην γὰρ ἔχοντες τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα, καὶ ἀφορῶντες εἰς Θεὸν, καὶ τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, καὶ τοὺς ἁγιωτάτους πατριάρχας,

E δὲ τὰς προσηγορίας τῶν μακαρίων ἡμῶν ἐπισκόπων, ἐνεγράψαμεν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως, καὶ προσευχόμεθα Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἀδιάσειστα φυλάξαι τὰ ἀήττητα σκῆπτρα τοῦ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως, τοσαύτην πρόνοιαν φιλοτιμησαμένου ταῖς ἁπανταχοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἡμᾶς ἐλευθερώσαντος τῆς πικρᾶς καὶ μοχθηρᾶς προαιρέσεως Πέτρου τοῦ τὰ δίκαια τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας λυμηναμένου, κατὰ τὴν τῶν ἀφηγηθέντων δύναμιν, ἵνα τὰ πολλὰ παρέντες τοῖς ἐν τῷ τέως ἀφηγηθεῖ-

A dini divinorum decretorum, & simili judicio hujusmodi argumentorum videtur repugnasse, & sic undique damnosam ruinam sustinere sacerdotii, quod frustra habere se imaginatur, recordari autem receptaculi totius impietatis, non consistit extra rationem. Dictum enim monasterium sancti Romani, pro orationibus & conversatione mansueta, quam decet eos, qui separati sunt, amplecti, psalmos anathematum contra sanctos patres, negotiatores potius quam monachi facere edocti sunt. Nam habent Petrum ducem malorum, & hanc mercaturam facien-

B tem contra ecclesias Dei, & qui presbyteros ex suo numero ordinant, paramonarios, & hospitalarios statuentes, & ubique necessaria alimenta pauperum compilantes. Et licet veritatem ita se habere negari unquam non possit, nos oramus, ut isti ad pœnitentiam Deo gratam se convertant, & finem exoptatum, & Christianis convenientem accipiant prædictarum difficultatum. Præter hæc omnia cum malum repressum sit, & Deus illorum impetum averterit, nunc quando primam obtinemus fiduciam, donatam nobis ab ipsius clementia, & piissimo ac orthodoxo imperatore nostro, & a magnis

C potestatibus, sicut & maxima orta est, & irrefragabilis jussio, & manifesta est facta secundum splendidum, & principale judicium, credentes & sequentes pium propositum serenissimi imperatoris nostri, & sanctissimorum legitimorum patriarcharum consensimus, ut declaretur quodlibet istorum per libellos, & referatur ad vestram paternitatem, ad bonam & diligentem cognitionem eorum, quę subsecuta sunt, scientes quod & si quis per concessionem daret ordinatione legitima Petrum esse consecratum, cum tanta delicta præcesserint, lata sententia declaratus est alienus a sacerdotio Christianorum. ut & vos sanctissimi, cum quod-

D libet horum sciveritis, judicetis quæ divinis canonibus decreta sunt: & quæ ad utilitatem sanctissimæ ecclesiæ nostræ respiciunt, universa hæc nota faciendo, si consentitis, sanctissimis patriarchis, ac potentissimo imperatori nostro, prout visum fuerit & placuerit ipsius serenitati, ac beatissimorum virorum sancto decreto, ut Christo Deo nostro utilia concedente, pax nobis omnibus, & valida ac perfecta unio fiat sanctis ipsius ecclesiis, & præficiatur metropoli Apameensium sanctus, rationabilis, & mansuetus vir, qui commodis provinciam nostram & beneficiis cumulet. Hanc enim spem bonam habentes, & ad Deum respicientes, ac ad piissimum impe-

E ratorem nostrum, & ad sanctissimos patriarchas, nomina beatissimorum episcoporum nostrorum sacris diptychis inscripsimus secundum antiquum ordinem sacrati ordinis, & Christum Deum nostrum oramus, ut inconcussa servet insuperabilia sceptra serenissimi imperatoris nostri, qui tantam providentiam ubique ecclesiis largitur, & nos ab ærumnosa hæresi Petri liberavit, qui jura ecclesiæ nostræ labefactabat, pro viribus eorum de quibus supra mentio facta est, ut multis prætermissis sufficiant nobis, quæ interim enarrata sunt. Hæc

ANNO CHRISTI 536.

autem omnia petimus, & obtestamur nota A fieri per vestiam sanctitatem, magnifico præsidi provinciæ, quam etiam ob causam hoc ei curavimus indicari.

' Natalis

Thalelaus reverendissimus presbyter dixit.

Aderam, quando Petrus episcopus noster dixit blasphemum verbum contra crucifixum, indignatus ' lectoribus. scio autem & ipsum dixisse blasphemum verbum contra ecclesias & altaria.

' lectoratis

' Nisinius.

Nennius reverendissimus presbyter dixit:

Ex capitulis lectis memoria teneo audivisse me a Petro episcopo dictum blasphemum verbum contra Christum Deum coram omnibus, qui crucifixus est pro nostra B salute, quando indignatus erat contra lectores. Scio autem tunc in oratorio sanctæ Dei genitricis Mariæ existentem audivisse me; quod ipse episcopus accipiens quamdam, nondum ablutam sancto baptismate, habebat in baptisterio prope fontes: propter quod, qui tunc ibi erant, cohorruerunt.

Romanus reverendissimus presbyter dixit:

Si quidem ego solus vidissem, aut audissem, quod factum aut dictum est a Petro episcopo nostro, possem utique reticere, nescio accusator judicarer. Quia vero ex iracundia vocem bla- C sphemã dicta ab ipso contra crucifixũ coram omnibus venerabilibus clericis, qui ad salutationem adscenderant dixit: hac de causa & ego scio me audivisse. Similiter autem & quod in oratorio domus Dei genitricis virginis Mariæ factum est: & quia hæc pluribus nota fecit, dico, quod Emisenam (Mariam, inquam, scenicam) suo permissu, sæpius introduxit in sanctum baptisterium: & finitis sanctis mysteriis, antequam ipsa baptismate donata esset, loquebatur privatim cum ipsa. Scio autem certe, & fui minister in loco incisionis & distributionis stolæ.

Anicetus reverendissimus presbyter dixit:

Tunc diaconus cum essem, & distributor D in sancto baptisterio oratorii domus sanctæ Mariæ, cum essem hebdomadarius venit Romanus paramonarius, & presbyter, sic dicens: Tu tolle communionem & vade, distribue in subdiaconico, quoniam magnus alloqui vult hic Mariam Emisenam. Scio autem, quod hoc dixit, quod cum heredibus Rufini factum est. Quoniam facite transactiones heredibus Rufini, & ponite ducentorum numismatum pœnam: Et si quis velit has transactiones transgredi, etiam si Paulus apostolus resurgeret, & sederet in sede hac, anathema sit. E

Megas reverendissimus presbyter dixit:

Aderam in cõcione facta in episcopio, quando dixit episcopus Petrus lectoribus: Quando faciebam vos subdiaconos, ipse crucifixus si descẽdisset, non erueret vos de manibus meis.

Ioannes reverendissimus presbyter dixit:

Quoniam Deus proponitur, & oportet veritatem dicere, intereram in secreto honorabilis episcopatus secundo paschate undecima indictione præterita, quando prædictus Petrus commotus contra lectores iratus fuit, & dixit hanc blasphemam vocem: Quoniam hac nocte cogitavi facere vos de lectoribus subdiaconos, & si imposuissem manum alicui ex vobis, crucifixus descendens non eripuisset ipsum de manu mea.

A σιν παρῃτηθῶμεν. ταῦτα δὲ σύμπαντα αἰτοῦμεν, καὶ ἐνορκοῦμεν γνωρισθῆναι διά τε τῆς ὑμετέρας ὁσιότητος, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, διὸ καὶ ἐμφανὲς τοῦτο κατεστήσαμεν.

Ναταλίος εὐσεβέστατος πρεσβύτερος εἶπε.

Παρήμην, ὅτε εἶπεν ὁ γενόμενος ἡμῶν ἐπίσκοπος Πέτρος τὸ βλάσφημον ῥῆμα κατὰ τοῦ σταυρωθέντος, ἀγανακτῶν τοῖς ἀναγνώσταις. οἶδα δὲ καὶ περὶ τὸ εἰπεῖν αὐτὸν, κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν θυσιαστηρίων τὸ βλάσφημον ῥῆμα.

Νισίνιος εὐσεβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων κεφαλαίων φέρω ἐπὶ μνήμης ἀκηκοέναι τὸ παρὰ Πέτρου γενομένου ἐπισκόπου ῥη- B θὲν βλάσφημον ῥῆμα κατὰ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ἡνίκα ἠγανάκτησε κατὰ τῶν ἀναγνωστῶν. οἶδα δὲ τηνικαῦτα τυγχάνων ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τῆς ἁγίας θεοτόκου Μαρίας ἀκηκοέναι, ὡς ὁ αὐτὸς ἐπίσκοπος λαβών τινα μήπω τοῦ ἁγίου ἀξιωθεῖσαν φωτίσματος εἶχεν ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ πλησίον τῆς κολυμβήθρας, διὸ καὶ οἱ τότε ὄντες ἐκεῖ ἔφριττον.

Ῥωμανὸς εὐσεβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Εἰ μὲν ἐγὼ μόνος ἢ τεθέαμαι, ἢ ἀκήκοα γενόμενόν τι ἢ ῥηθὲν παρὰ Πέτρου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, C εἶχον ἂν παρασιωπῆσαι, μήπω ὡς κατήγορος κριθείην. ἐπειδὴ τοίνυν τὴν ἐκ θυμοῦ ῥηθεῖσαν βλάσφημον φωνὴν παρ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ σταυρωθέντος ἐπὶ πάντων τῶν εἰς προσηγορίαν ἀνελθόντων εὐλαβεστάτων κληρικῶν εἴρηκε, τούτου χάριν κἀγὼ οἶδα ἀκηκοέναι. ὁμοίως δὲ κατὰ τὸ εὐκτήριον οἶκον τῆς ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας γενόμενον, ἐπείπερ καὶ αὐτὰ γνώριμα τοῖς πλείοσι καθέστηκεν, ἐρῶ, ὡς τὴν Ἐμισηνὴν, Μαρίαν φημὶ τὴν ἀπὸ σκηνῆς, κατ' ἐπιτροπὴν αὐτοῦ πολλάκις εἰσήγαγεν ἐν τῷ ἁγίῳ φωτιστηρίῳ, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων ἐπιτελουμένων, πρὸ τοῦ ἀξιωθῆναι αὐτὴν τοῦ ἁγίου φωτίσματος προσδιελέχθη αὐτῇ ἰδίᾳ, οἶδα δὲ ἀκριβῶς καὶ ὑπουργὸς γέγονα καὶ τὴν κατὰ χώραν τομῆς, καὶ διανομῆς τῆς στολῆς.

D Ἀνίκητος εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Τότε διάκονος τυγχάνων, μεταδιδῶν εἰς τὸ ἅγιον φωτιστήριον τοῦ εὐκτηρίου οἴκου τῆς ἁγίας Μαρίας, ἑβδομαδάριος ὤν, καὶ ἦλθεν ὁ παραμονάριος καὶ ὁ πρεσβύτερος Ῥωμανὸς, λέγων οὕτως· σὺ ἔπαρον τὴν κοινωνίαν, καὶ ἄπελθε, μετάδος εἰς τὸ ὑποδιακονικὸν, ἐπειδὴ ὁ μέγας διαλεχθῆναι θέλει ὧδε Μαρίᾳ τῇ Ἐμισηνῇ. οἶδα δὲ ὅτι καὶ τοῦτο εἶπεν εἰς τὸ κατὰ τοὺς κληρονόμους Ῥουφίνου· ὅτι ποιήσατε τὰς διαλύσεις τοῖς κληρονόμοις Ῥουφίνου, καὶ ἔνθετε διακοσίων νομισμάτων πρόστιμον. καὶ εἴ τις ἂν ἐθέλῃ παραβῆναι τὰς διαλύσεις ταύτας, κἂν Παῦλος ὁ ἀ- E πόστολος ἀναστῇ, καὶ καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον τοῦτον, ἀνάθεμα ἔστω. Μέγας εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπε.

Παρήμην ἐν τῇ προσηγορίᾳ τῇ γενομένῃ ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ, ὅτε εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος Πέτρος τοῖς ἀναγνώσταις· ὅτε ἐποίουν ὑμᾶς ὑποδιακόνους, αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς εἰ κατέβη, οὐκ ἐρρύετο ὑμᾶς τῶν χειρῶν μου.

Ἰωάννης εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Ἐπειδὴ Θεὸς πρόκειται, καὶ δεῖ τὴν ἀλήθειαν ἐξειπεῖν, παρέτυχον ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ τιμίου ἐπισκοπείου, εἰς τὸ δεύτερον πάσχα τῆς διελθούσης ἑνδεκάτης ἐπινεμήσεως, ὅτε κινηθεὶς κατὰ τῶν ἀναγνωστῶν ὁ προλεχθεὶς Πέτρος, ἐθυμώθη, καὶ εἶπε τὴν φωνὴν ταύτην, ὅτι τῇ νυκτὶ ταύτῃ διενοήθην ἀπὸ ἀναγνωστῶν ὑποδιακόνους ὑμᾶς ποιῆσαι, καὶ εἰ ἐπέθηκά τινι ἐξ ὑμῶν τὴν χεῖρα, ὁ σταυρωθεὶς κατελθὼν οὐκ ἂν αὐτὸν ἐξείλετο τῆς χειρός μου.

ὡσαύτως

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸ τούτου, ὅτε ἐπέτρεψεν ἀγορασθῆναι λινὰ σκαμνάλια, εἰς λόγον τοῦ σεκρέτου τοῦ ἐπισκοπείου, ἀγανακτήσας κατὰ Εὐσταθίου τοῦ θεοφιλεστάτου οἰκονόμου εἶπεν, ὅτι κάλλιόν ἐστι τὸν Θεὸν κατακαῦσαι τὰς ἐκκλησίας, καὶ ποιῆσαι βουνὸν ἕνα.

Ἀντωνῖνος εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπε.

Τελευτήσαντος Ῥουφίνου τοῦ μακαριωτάτου οἰκονόμου γεγονότος τῆς κατὰ τήνδε τὴν μητρόπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, συναγαγὼν ἅπαντα τὸν εὐαγῆ κλῆρον Πέτρος ὁ γενόμενος ἡμῶν ἐπίσκοπος, ἀπῄτει ὡς ἐπὶ μάρτυρι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, ἀπαγγεῖλαι, εἴ τι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας ἔβλαψεν, ἢ παρεῖδεν, ἢ ἐσφετερίσατο ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς. κἀμοῦ πολλὰ διειπόντος κεφάλαια εἰς πολλὴν χρυσίου ποσότητα συντείνοντα, μετὰ πολλὰ τὰ κινηθέντα, δείσαντος αὐτοῦ τινα παρασχεῖν ἀντὶ πολλῶν τοὺς κληρονόμους τοῦ αὐτοῦ Ῥουφίνου, ἔφη γενέσθαι αὐτοῖς διαλύσεις, καὶ ἐντεθῆναι τριακοσίων νομισμάτων πρόστιμον· εἰπὼν ὡς καὶ τὰς εἰρημένας διαλύσεις κρατυνέσθαι, ἀναθέματι ὑποβαλὼν τοὺς μετὰ τὰς τοιαύτας διαλύσεις τι ὑπεναντίον διαπραττομένους, κἂν Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἀναστὰς καθίσῃ εἰς τὸν θρόνον τοῦτον. τῇ δὲ νέᾳ κυριακῇ τοῦ παρελθόντος ἁγίου πάσχα εἰς προσκύνησιν ἀνελθόντος τοῦ παντὸς κλήρου ἀκήκοα παρ' αὐτοῦ εἰπόντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς εὐλαβεστάτους ἀναγνώστας τὸν περὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ζωῆς σταυρωθέντος βλάσφημον λόγον κατὰ τὰ κατατεθέντα ὑπὸ Στεφάνου, καὶ Πέτρου, καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν τηνικαῦτα εὐλαβεστάτων ἀναγνωστῶν, νῦν δὲ διακόνων. γενόμενος δὲ ἐν σαββάτῳ ἐν τῇ συνάξει ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, ἔγνων εἰσελθόντα αὐτὸν ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς αὐτῆς ἁγίας θεοτόκου Μαρίας, καὶ διαλεγόμενον γυναικί τινι, μήπω μετόχῳ γενομένῃ οὐ λέγω τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῆς τῆς ἁγίας σφραγῖδος, κἀκεῖθεν αὐτὸν πλειστάκις ἐδεξάμεθα ἐξιόντα, διάκονος τὸ τηνικαῦτα τυγχάνων. οὐκ ἔστι δὲ μέσος οἶκος, εἰ μὴ τὸ τίμιον διακονικόν.

Στέφανος καὶ ἄλλος Στέφανος πρεσβύτεροι εἶπον.

Ἐν τῷ φωτιστηρίῳ ὄντες εἰς κατήχησιν τῶν νεοφωτίστων ἀπὸ στιχαρίων καὶ ἀνυποδήτων ὄντων ἐπορκιζόντων αὐτοὺς τῶν διακόνων, ἐλθὼν ὁ γενόμενος ἡμῶν ἐπίσκοπος Πέτρος, ἔβαλεν ἡμᾶς ἔξω μετὰ καὶ τῶν νεοφωτίστων, καὶ εἰσήγαγε τὰς κανονικὰς, καὶ ἰδίαζεν αὐταῖς ἐπὶ πολλὰς ὥρας. ἀκηκόαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὸν λόγον ὃν εἶπε πρὸς τοὺς ἀναγνώστας κατὰ τοῦ σταυρωθέντος ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ζωῆς.

Εὐτυχιανὸς διάκονος εἶπε.

Κατὰ τὸ ἔθος προσηγορείας γενομένης ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ τιμίου ἐπισκοπείου ἀκήκοα τὸ ῥῆμα τὸ παρ' αὐτοῦ ῥηθὲν κατὰ τοῦ σταυρωθέντος.

Θωμᾶς διάκονος εἶπεν.

Ὅτε εἰς προσηγορείαν ἀνήλθομεν τῇ νέᾳ κυριακῇ τοῦ δευτέρου πάσχα, τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου Πέτρου ἤκουσα τὸν βλάσφημον λόγον, ὅτι εἶπε κατὰ τοῦ σταυρωθέντος, καὶ ὅτε δὲ ἐκινεῖτο τὸ κατὰ τοὺς κληρονόμους τοῦ μακαρίου Ῥουφίνου τοῦ γενομένου οἰκονόμου, ἤκουσα τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου λέγοντος, ὅτι ἀνάθεμα ἤτω γενομένων τῶν διαλύσεων, κἂν Παῦλος ἀναστὰς καθίσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὁ ἀναζητῶν καὶ ἐρευνῶν τοὺς λόγους τούτους, ἢ λέγων αὐτῷ τί ποτε.

Similiter & ante hoc, mandavit, ut emerentur linea scamnalia in usum secreti episcopalis, & cum indignatus fuisset contra Eustathium œconomum venerabilem, dixit: Quoniam melius est, ut Deus combturat ecclesias, & faciat * collem unum.

* acervum

Antoninus reverendissimus presbyter dixit:

Mortuo Rufino beatissimo, qui fuit œconomus sanctissimæ ecclesiæ metropolitanæ, congregans Petrus episcopus noster universum venerabilem clerum, postulabat, tanquam teste omnium Deo, denunciarent, si quid tempore dispensationis suæ fraudaverit, aut neglexerit, aut usurpaverit in ecclesiasticis. Et cum multa capitula protulissem, quæ in magnam summam auri excrescerent, post multa mota jussit ipse heredes ipsius Rufini præstare quædam pro multis, & dixit ut fierent cum ipsis transactiones, & imponeretur pœna ducentorum numismatum, dicens quod si post prædictas transactiones hujusmodi aliquid ullatenus contrarium facerent, etiam si Paulus apostolus resurgeret, & sederet in sede ista, anathema illis. Proxima vero dominica præteriti paschæ, cum universus clerus adscendisset ad reverentiam, audivi ab ipso dicente ad venerabiles lectores blasphemum verbum contra illum qui pro nostra vita crucifixus est, secundum ea quæ testificati sunt Stephanus & Petrus ac Iulianus tunc lectores, nunc vero diaconi. Cum autem ivissem sabbato ad collectam, in oratorium sanctæ virginis Dei genitricis Mariæ, cognovi ipsum intrare in baptisterium sanctæ Dei genitricis virginis Mariæ, & venisset, scio eum alloquutum esse quamdam mulierem, quæ nondum baptismi particeps facta erat, non dico sanctorum mysteriorum, sed neque ipsius sancti signaculi, & ipsum illinc sæpissime exeuntem inveni tunc diaconus existens. Non est autem media domus, nisi honorabile diaconicum.

Stephanus & alter Stephanus presbyteri dixerunt:

Cum essemus in baptisterio ad instruendos nuper baptizatos, qui sine tunicis & calceamentis erant, diaconis ipsos exorcizantibus, venit episcopus noster Petrus, & ejecit nos foras una cum nuper baptizatis, & introduxit canonicas, & privatim cum ipsis stetit per multas horas. Audivimus autem & nos cum aliis verbum, quod dixit lectoribus adversus eum, qui pro vita nostra crucifixus est.

Eutychianus diaconus dixit:

Secundum morem facta salutatione in secreto honorabilis episcopatus, audivi verbum ab ipso dictum adversus crucifixum.

Thomas diaconus dixit:

Quando ad salutationem adscendimus proxima dominica post pascha, veniente episcopo nostro Petro, audivi blasphemum verbum, quod dixit contra crucifixum. Et quando commotus fuit propter id, quod actum est cum heredibus beatissimi Rufini œconomi, audivi ipsum episcopum dicentem, quod anathema sit, factis transactionibus, etiam si Paulus resuscitatus sederet in sede hac, qui indagaret, & pervestigaret rationes istas, aut diceret ei quicquam.

ANNO CHRISTI 536.

Leontius filius Matroniani, diaconus dixit: A

Scio & ego audivisse me ab ipso, cum indignatus erat contra lectores in nova sancta dominica: Quod si statuam, & faciam vos subdiaconos de lectoribus, & si veniat qui crucifixus est propter nos, non tollet hoc a vobis. Audivi autem & hoc ab ipso in secreto hyemali, cum indignatus erat ob scamnalia episcopatus, quoniam dixit: Comburet Deus ecclesias & altaria, & faciet ipsa * collem unum. Et hoc scio quoniam intrabat sæpius in monasterium ad Pterovolam, & per multas horas solus cum B ipsa manebat.

* acervum

Iulianus diaconus dixit:

Cum fieret collecta luminarium ad sanctum Stephanum, congregans presbyteros & diaconos, & quemlibet clericorum, qui ibidem in secreto inventi sunt, quæsivit ex me, Quare non anathematizas synodum sexcentorum triginta patrum? & me dicente ipsi, quia imperator orthodoxus est, & in quibus credit, sequor ipsum: non solum autem hoc, sed & anathematizantes synodum anathematizo: furibundus surrexit, & interdixit mihi omni clero. C

Megas presbyter dixit:

Præsens fui dictis a præsente Iuliano diacono, & vera sunt, quæ ab ipso dicta sunt.

Anusius presbyter dixit:

Præsens fui dictis a præsente Iuliano diacono, & vera sunt, quæ ab ipso sunt dicta.

Epiphanius diaconus dixit:

Præsens fui & ego in salutatione facta in honorabili episcopatu, quando Petrus dixit lectoribus: Quod si fecerim vos subdiaconos, ipse, qui crucifixus est, si descendat, non eripiet vos de manibus meis.

Symeon diaconus dixit: D

Et ego audivi a Petro episcopo capitulum de crucifixo, & de anathemate, ubi dixit, quod si etiam Paulus apostolus sederet in throno isto.

Ioannes diaconus & notarius:

Et ego ipsam vocem dico, quam audivi de crucifixo & de anathemate contra S. Paulum.

Leontius diaconus dixit:

Et ego audivi verbum de crucifixo, & de anathemate Pauli apostoli.

Theonas diaconus dixit:

Et ego audivi verbum, quod dixit de crucifixo, & quod intravit in baptisterium S. Mariæ prope fontem, & quod introduxit Mariam, antequam illuminaretur, ipsa existente nuda, cum & nulli concesserit stare intus, dum sacra communio perficeretur. Ego enim archihebdomadarius ipsius eram, & ex hoc scio. Hoc autem fecit semel & bis & tertio. Scio autem & illa de anathemate Pauli apostoli, & quod de Pterovola supra dictum est. E

Paulus diaconus dixit:

Et ego audivi verbum quod dixit de crucifixo. Scio autem quoniam & persecutus est nuper baptizatos, & introduxit canonicas.

Serapius diaconus dixit:

Et ego audivi illud de crucifixo, & illud de anathemate Pauli apostoli.

A Λεόντιος Ματρωνιανοῦ υἱὸς διάκονος εἶπεν.

Οἶδα κἀγὼ ἀκηκοέναι παρ' αὐτοῦ, ἀγανακτήσαντος κατὰ τῶν ἀναγνωστῶν τῇ νέᾳ ἁγίᾳ κυριακῇ, ὅτι ἂν κρίνω, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ὑποδιακόνους ἀπὸ ἀναγνωστῶν, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἐὰν ἔλθῃ, οὐκ ἐπαίρει τοῦτο παρ' ὑμῶν· ἤκουσα δὲ τοῦτο παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ σεκρέτον τὸ χειμερινὸν, ἀγανακτήσαντος αὐτοῦ περὶ τῶν σκαμναλίων τοῦ ἐπισκοπείου, ὅτι εἶπε, καύσῃ ὁ Θεὸς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ ποιήσῃ αὐτὰ βουνὸν ἕνα. καὶ τοῦτο δὲ οἶδα, ὅτι εἰσήρχετο πολλάκις ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρὸς τὴν Πτεροβόλην, καὶ ἐπὶ πολλὰς B ἰδίαζεν αὐτῇ ὥρας.

Ἰουλιανὸς διάκονος εἶπε.

Συνάξεως ἐπιτελουμένης τῶν φώτων εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον, συναγαγὼν τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ ἕκαστον τῶν κληρικῶν τῶν εὑρεθέντων ἐκεῖσε ἐν τῷ σεκρέτῳ ἀπῄτει με· διὰ τί μὴ ἀναθεματίζεις τὴν σύνοδον τῶν χλ'; καὶ ἐμοῦ εἰπόντος αὐτῷ, ὅτι ὁ βασιλεὺς ὀρθόδοξός ἐστι, καὶ οἷς πιστεύει αὐτῷ ἐξακολουθῶ. οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναθεματίζοντας τὴν σύνοδον ἀναθεματίζω, μανεὶς ἀνέστη, καὶ ἐκώλυσέ με ἐπὶ παντὸς τοῦ κλήρου.

C Μέγας πρεσβύτερος εἶπεν.

Παρήμην τοῖς λεχθεῖσι παρὰ τοῦ παρόντος Ἰουλιανοῦ διακόνου, καὶ ἀληθείας ἔχεται τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα.

Ἀνούσιος πρεσβύτερος εἶπε.

Παρήμην κἀγὼ τοῖς λεχθεῖσι παρὰ τοῦ παρόντος Ἰουλιανοῦ διακόνου, καὶ ἀληθείας ἔχεται τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα.

Ἐπιφάνιος διάκονος εἶπε.

Παρήμην κἀγὼ ἐν τῇ προστηγορίᾳ τῇ γινομένῃ ἐν τῷ τιμίῳ ἐπισκοπείῳ, ὅτε εἶπε Πέτρος τοῖς ἀναγνώσταις, ὅτι εἰ ἐποίησα ὑμᾶς ὑποδιακόνους, αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς εἰ κατέβη, οὐκ ἐρρύετο ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου.

D Συμεὼν διάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα παρὰ Πέτρου τοῦ γενομένου ἐπισκόπου, τὸ περὶ τοῦ σταυρωθέντος κεφάλαιον, καὶ περὶ τοῦ ἀναθέματος, ἔνθα εἶπεν, ὅτι κἂν Παῦλος ὁ ἀπόστολος καθίσῃ ἐν τῷ θρόνῳ τούτῳ.

Ἰωάννης διάκονος καὶ νοτάριος εἶπε.

Κἀγὼ τὴν αὐτὴν φωνὴν λέγω, ἥνπερ ἀκήκοα περὶ τοῦ σταυρωθέντος, καὶ περὶ τοῦ ἀναθέματος τοῦ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον.

Λεόντιος διάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὸν περὶ τοῦ σταυρωθέντος λόγον, καὶ τὸ ἀνάθεμα τὸ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον.

E Θεωνᾶς διάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὸν λόγον τὸν περὶ τοῦ σταυρωθέντος, ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὸ φωτιστήριον, τῆς ἁγίας Μαρίας πλησίον τῆς κολυμβήθρας γυμνῆς οὔσης, ὅτε εἰσήνεγκε Μαρίαν πρὸ τοῦ φωτισθῆναι, μηδένα συγχωρήσας στῆναι ἔσω τῆς θείας κοινωνίας ἐπιτελουμένης. ἐγὼ γὰρ ἀρχιεβδομαδάριος αὐτοῦ ἤμην, καὶ ἐκ τούτου οἶδα. τοῦτο δὲ ἐποίησεν ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρίτον· οἶδα δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ ἀναθέματος Παύλου τοῦ ἀποστόλου, καὶ τὸ κατὰ τὴν Πτεροβόλην.

Παῦλος διάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὸν λόγον τὸν περὶ τοῦ σταυρωθέντος, οἶδα δὲ καὶ ὅτι ἐδίωξε νεοφωτίστους, καὶ εἰσήγαγε κανονικάς.

Σεράπιος διάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὸ περὶ τοῦ σταυρωθέντος, καὶ περὶ τοῦ ἀναθέματος τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου.

Ἰωάννης

ANNO CHRISTI 536.

Ἰωάννης πρεσβύτερος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὴν παρ' αὐτοῦ λεχθεῖσαν βλασφημίαν ἕνεκεν τοῦ σταυρωθέντος, καὶ πάλιν ὅτε εἶπε· κατακαύσει ὁ Θεὸς τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ πυρὶ, καὶ ποιήσει βουνὸν ἕνα, καὶ τοῦ πράγματος τοῦ κατὰ Ῥουφῖνον ἀκουομένου, ἔθηκεν ἀνάθεμα τῷ μετ' αὐτὸν ἐναντιοῦντι αὐτῷ, κἂν Παῦλος ᾖ ὁ ἀπόστολος.

Σουρῖνος ὑποδιάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα, ὅτε εἶπε περὶ τοῦ σταυρωθέντος.

Ἰωάννης ὑποδιάκονος εἶπε.

Κἀγὼ ἀκήκοα τὸν λόγον τὸ περὶ τοῦ σταυρωθέντος.

Ῥιανὸς διάκονος εἶπε.

Ἐν κυριακῇ ἀνελθὼν εἰς προσηγορείαν, τότε ὢν ὑποδιάκονος ἤκουσα κἀγὼ περὶ τοῦ σταυρωθέντος λόγον.

Ἀντωνῖνος ἀναγνώστης εἶπε.

Οἶδα κἀγὼ παρὼν ἐν τῷ σεκρέτῳ ἀκηκοέναι Πέτρου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου παρόντος τοῦ εὐαγοῦς κλήρου, εἰπόντος τὴν ἄθεσμον βλασφημίαν κατὰ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὸν λόγον τοῦ ἀναθέματος τὸν παρ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντα ἐν τοῖς κατὰ Ῥουφῖνον, εἰπόντος, ὅτι κἂν Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἀναστὰς καθίσῃ μετ' ἐμὲ εἰς τὸν θρόνον τοῦτον, ἀνάθεμα ἔστω ἀνατρέπων τὰ νῦν δόξαντα, καὶ ὅτι Ἰωάννης τοῦτον κληρονομήσας ἐπὶ πάντων ἔφη, ὡς ἀνάθεμα ἀπῃτήθη παρ' αὐτοῦ γραμματεῖον νομισμάτων πεντήκοντα. τὰ γὰρ περὶ τῆς Πτεροβόλου, οὔτε ἄλλος τις τῶν οἰκούντων ταύτην τὴν μητρόπολιν, ὡς οἶμαι, ἀγνοεῖ.

Πάντες οἱ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ ἀναγνῶσται εἶπον.

Δήλων οὐσῶν τῶν προελθουσῶν καταθέσεων, αἰτοῦμεν καὶ ἐνορκοῦμεν τὴν ὑμῶν μεγαλοπρέπειαν κατὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, καὶ νίκης, καὶ διαμονῆς τοῦ δεσπότου ἡμῶν Φλαβίου Ἰουστίνου τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, καὶ τῶν μεγίστων ἐξουσιῶν, γνωρίσαι ἅμα τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, καθὰ καὶ ἄκτα γεγόνασι παρὰ παντὸς τοῦ πλήθους, τῇ τε πρώτῃ καὶ ἀνεχούσῃ τῶν ἀρχῶν, καὶ τῷ πανευφήμῳ μαγίστρῳ τῶν θείων ὀφφικίων, καὶ τοῖς ἀνδρειοτάτοις στρατηγοῖς τοῦ θείου πραισέντου ἑκατέρων δυνάμεων, ὥστε καὶ διὰ τῆς αὐτῶν ὑπεροχῆς, καὶ εἰς τὰς θείας ἀνενεχθῆναι ἀκοὰς τὰ παρακολουθήσαντα. ὡς γὰρ ἐπίστασθε, πολὺ καὶ ἄπειρον πλῆθος, καὶ ἀδελφικὸν, καὶ μοναχικὸν ἐζήτησε, καὶ ἐνώρκωσε ταῦτα γνωρίσαι τὴν ὑμῶν ἐξουσίαν. τὸ γὰρ μὴ καταθέσθαι τοὺς ἀδελφοὺς καὶ μοναχοὺς, τοῦτο ἔθος ἄνωθεν κρατῆσαν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνον ταῖς αὐτῶν ἐκβοήσεσιν.

Πάντες προκείμενοι εὐσεβεῖς ἐπίσκοποι εἶπον.

Εὐχῆς ἡμῖν ἄξιον ἦν ταῖς ἀποκληρωθείσαις ἡμῖν ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις σχολάζειν, καὶ τὰς θείας πληροῦν λειτουργίας, ἐπειδὴ δὲ πίστεως καὶ εὐσεβείας πρόκειται λόγος, εὔλογον εἶναι νενομίκαμεν πειθαρχῆσαι ταῖς αἰτήσεσι τῶν θεοφιλεστάτων κληρικῶν τῆς Ἀπαμέων. ὅθεν ἀπὸ γραμμάτων ἡμῖν σταλέντων ἀπὸ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀπαμέων ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τῶν κεκομισθέντων ἡμῖν δι' Ἀντωνίνου καὶ Ἰουλιανοῦ τῶν θεοσεβεστάτων, παρεγενόμεθα ἐν τῷ Ἀμβροδίκης, ἔνθα συμβέβηκε πολλοὺς τῶν θεοσεβεστάτων κληρικῶν ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ εἰρημένῳ

A *Ioannes presbyter dixit:*

Et ego audivi ab ipso dictam basphemiam propter crucifixum, & rursus quando dixit. comburet Deus ecclesias suas igne, & faciet collem unum. Et iterum cum audiretur rem illam de Rufino, posuit anathema ei qui post ipsum adversaretur illi, etiam si Paulus apostolus esset.

Surinus subdiaconus dixit.

Et ego audivi, quando dixit de illo, qui crucifixus est.

Ioannes subdiaconus dixit:

B Et ego audivi verbum, quod dixit de crucifixo.

Rianus diaconus dixit:

In dominica die ascendens ad salutationem, tunc subdiaconus existens audivi & ego verbum de crucifixo.

Antoninus lector dixit:

Scio & ego, dum adessem in secreto, Petrum episcopum nostrum præsente venerabili clero, me audivisse dicentem illicitam blasphemiam adversus crucifixum Christum Deum nostrum; & verbum illud anathematis quod ipse imposuit in his, quæ de Ru- C fino dicta sunt, dicendo, quod si etiam Paulus apostolus resuscitatus sedebit post me in sede ista, anathema sit evertens, quæ nunc visa sunt: & quod Ioannes, qui hujus heres fuit, coram omnibus dixit, quod post anathema exacta est ab ipso cautio quinquaginta numismatum. Quæ enim de Pterovola dicta sunt, neque aliquis alius domesticorum intra hanc metropolim, ut puto, ignorat.

Omnes presbyteri & diaconi ac lectores dixerunt.

Cum manifestæ sint prædictæ depositio- D nes; petimus & obtestamur vestram magnificentiam, per sanctam & consubstantialem Trinitatem, & per victoriam & incolumitatem domini nostri Flavii Iustini semper Augusti, & maximarum potestatum, ut significet una cum sanctissimis episcopis, quemadmodum & acta fuere a tota multitudine, necnon & illustrissimo magistro sacrorum officiorum, ac strenuissimis magistris militum sacræ præsentiæ utriusque exercitus, ut per ipsorum excellentiam ad divinas aures adducantur, quæ secuta sunt. Nam sicut scitis, magna & infinita multitudo monachorum requisivit & obsecravit hæc a vestra potestate significari. Quod enim fratres E & monachi testimonium non dicant, hæc consuetudo quondam obtinuit, sed ipsorum tantum exclamationibus contenti simus.

Omnes suprascripti religiosi episcopi dixerunt:

Optandum nobis fuerat, ut regendis, sanctis Dei ecclesiis nobis commissis & delegatis vacaremus, & divinas missas celebraremus: quoniam autem fidei ac pietatis proponitur sermo, justum esse putavimus parere petitionibus venerabilium clericorum Apameensium. Vnde propter litteras missas nobis, a venerabili clero sanctæ Dei ecclesiæ Apameæ, & per venerabiles Antonium & Iulianum allatas, venimus in ambrodicem, id est, oratorium, quo contigit multos venerabilium clericorum venire ad nos in prædictum orato-

ANNO CHRISTI 536.

oratorium, & petere, ut veniremus ad venerabilia monasteria beati Hesychii & beati Dorothei, quæ sita sunt extra metropolim, ut facilius possent venerabiles clerici ad nos exire, & edocere quæ vellent, quod jam fecimus. Et quoniam porrexerunt nobis quosdam libellos, & insinuarunt vestræ magnificentiæ, ac quasdam depositiones fecerunt, petimus & nos a vestra magnificentia, quemadmodum exclamationes factæ sunt (ut scitis) a multitudine venerabilium clericorum, ut inserantur quæ facta sunt, & indicentur primo & excellenti solio, & gloriosissimo magistro sacrorum officiorum, & strenuissimis magistris militum sacræ præsentiæ utriusque exercitus, ut per ipsorum excellentiam ad notitiam veniant omnia, quæ processerunt a piissimo imperatore nostro. Nam & nos etiam significamus beatissimo archiepiscopo & œcumenico patriarchæ regiæ urbis, & gloriosissimis ac magnificentissimis, & magnis principibus piissimi imperatoris nostri.

Flavius Ioannes Palladius Eutychianus, comes & præses dixit:

Habet quidem fides actorum, quæ pro testimonio dicta sunt a venerabilibus clericis sanctæ Dei ecclesiæ Apameæ, quæ percurri præsente populo, qui incolit Apameensium metropolim. Quoniam vero interpellatoria documenta conscripserunt, & exhibuerunt illi, qui sunt in prædicto venerabili clero, & simili modo sanctissimi episcopi provinciæ postulasse videntur, ut universa, quæ facta sunt, nota fiant primo & insigni ac excelso throno, & gloriosissimo patritio & magistro sacrorum officiorum, ac strenuissimis magistris militum utriusque exercitus, ut per illorum excellentiam ad divinas aures afferantur singula, quæ mota sunt, venio ad examen maxime eorum, quæ ab ipsis dicta sunt, & propter allata mihi honorabilia juramenta, conjungam omnia, quæ facta sunt in una materia, & significabo, ut innotescat ipsorum clementiæ, inserendo his, quæ in præsentiarum facta sunt, & præcedentes exclamationes a multitudine venerabilis clerici prædictæ sanctissimæ ecclesiæ. Imperatoris multi sint anni. Augustæ multi anni. Præfectorum multi sint anni. Magistri multi sint anni. Senatus multi sint anni. Probi & Hypatii multi sint anni. Rebelles mitte foras. Comedentes ecclesiastica, foras ejice. Cuncta ecclesiastica Severus & Petrus comederunt, omnia in symbolam sodalium tradiderunt. Eum qui blasphemavit crucifixum, ejice foras. Vbi sunt possessiones ecclesiæ? ubi sunt vasa ecclesiæ? mulieres omnia acceperunt. cuncta Pterovola accepit. Dignos anathemate anathematiza. Tolle violentiam de ecclesia. Omnes ecclesias deprædati sunt: in stipem sodalium omnia dederunt. Fidelis imperatoris multi sint anni. Vitaliani Magistri militum multi sint anni. Vnam interrogationem canonicis mulieribus. Vincit fides orthodoxorum. episcoporum orthodoxorum multi sint anni. Eutychiani comitis multi sint anni. Requiescat ossa patris tui. Omnia ecclesiastica fœminæ acceperunt. hæc acta imperatori.

A εὐκτηρίῳ, καὶ αἰτῆσαι ἡμᾶς γενέσθαι εἰς τὰ εὐαγῆ μοναστήρια τοῦ τε μακαρίου Ἡσυχίου, καὶ τοῦ μακαρίου Δωροθέου, ἔξω τυγχάνοντα τῆς μητροπόλεως, διὰ τὸ εὐχερέστερον τοὺς εὐλαβεστάτους κληρικοὺς δυνηθῆναι ἐξιέναι πρὸς ἡμᾶς, καὶ διδάσκειν ἃ βούλονται, ὃ δὴ καὶ πεποιήκαμεν. καὶ ἐπειδὴ λιβέλλους ἐπιδεδώκασιν ἡμῖν, καὶ ἐνεφάνισαν τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλοπρεπείᾳ, καί τινας καταθέσεις ἐποιήσαντο, αἰτοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, καθὰ καὶ ἐκβοήσεις γεγόνασιν, ὡς ἐπίστασθε, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν εὐλαβεστάτων κληρικῶν, ἐντάξαι μὲν καὶ τὰ γενόμενα, καταμηνῦσαι δὲ τῷ τε πρώτῳ καὶ ἀνέχοντι θρόνῳ, καὶ τῷ πανευφήμῳ μαγίστρῳ τῶν θείων ὀφφικίων, καὶ τοῖς ἀνδρειοτάτοις στρατηγοῖς τοῦ θείου πραισέντου ἑκατέρων δυνάμεων, ἐφ᾽
B ᾧτε διὰ τῆς αὐτῶν ὑπεροχῆς εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν πάντα τὰ προελθόντα τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς γνωρίζομεν τῷ τε ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ τοῖς ἐνδοξοτάτοις καὶ μεγαλοπρεπεστάτοις, καὶ μεγάλοις ἄρχουσι τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως.

Φλάυιος Ἰωάννης Παλλάδιος Εὐτυχιανὸς, κόμης καὶ ὕπαρχος εἶπεν.

Φέρει μὲν τὰ κατατεθέντα ὑπὸ τῶν θεοφιλεστάτων κληρικῶν τῆς ἐν Ἀπαμείᾳ ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τῶν ὑπομνημάτων ἡ πίστις, ἅπερ καὶ διεξῆλθον, πα-
C ρουσίᾳ καὶ τοῦ δήμου " ἐκδικοῦντος τὴν Ἀπαμέων μητρόπολιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐντευκτικὰς ἐποιήσαντο διδασκαλίας οἱ τελοῦντες εἰς τὸν εἰρημένον εὐαγῆ κλῆρον, τὸν ἴσον δὲ τρόπον καὶ οἱ ὁσιώτατοι τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι ᾐτηκότες φαίνονται σύμπαντα τὰ προεληλυθότα γνώριμα κατασκευάσαι τῷ τε πρώτῳ καὶ ἀνέχοντι θρόνῳ, καὶ τῷ πανευφήμῳ πατρικίῳ καὶ μαγίστρῳ τῶν θείων ὀφφικίων, καὶ τοῖς ἀνδρειοτάτοις στρατηγοῖς ἑκατέρων δυνάμεων, ἐφ᾽ ᾧτε καὶ διὰ τῆς αὐτῶν ὑπεροχῆς, καὶ εἰς τὰς θείας ἀκοὰς ἐνεχθῆναι τὸ καθ᾽ ἕκαστον τῶν κεκι-
D νημένων, ἥκω εἰς τὸ δικαστήριον τοῖς παρ᾽ αὐτῶν μάλιστα, καὶ διὰ τοὺς προσενεχθέντας μοι σεβασμίους ὅρκους συζεῦξαι πάντα τὰ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει πεπραγμένα, καὶ γνωρίσαι πρὸς τὸ παριστάμενον τῇ αὐτῶν φιλανθρωπίᾳ, ἐντάττων τοῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος πεπραγμένοις, καὶ τὰς προελθούσας ἐκβοήσεις ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ εὐαγοῦς κλήρου τῆς εἰρημένης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας. τοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη. τῆς Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. τῶν ἐπάρχων πολλὰ τὰ ἔτη. τοῦ μαγίστρου πολλὰ τὰ ἔτη. τῆς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη. πολλὰ τὰ ἔτη Πρόβου καὶ Ὑπατίου. τοὺς ἀντάρτας ἔξω βάλε, τοὺς φαγόντας τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔξω
E βάλε. ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ Σευῆρος καὶ Πέτρος ἔφαγον· ὅλα εἰς ἔρανον ἔδωκαν. τὸν βλασφημήσαντα τὸν σταυρὸν ἔξω βάλε. ποῦ τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας; ποῦ τὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας; ὅλα γυναῖκες ἔλαβον, ὅλα ἡ Πτεροβόλος ἔλαβε. τοὺς ἀξίους τοῦ ἀναθέματος τῷ ἀναθέματι, ἆρον βίαν τῆς ἐκκλησίας, ὅλας τὰς ἐκκλησίας ἐπραίδευσαν, εἰς ἔρανον ὅλα ἔδωκαν. πιστοῦ βασιλέως πολλὰ τὰ ἔτη. Βιταλιανοῦ στρατηλάτου πολλὰ τὰ ἔτη. μίαν ἐρώτησιν ταῖς κανονικαῖς· νικᾷ ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, ὀρθοδόξων ἐπισκόπων πολλὰ τὰ ἔτη. Εὐτυχιανοῦ τοῦ κόμητος πολλὰ τὰ ἔτη. ἀναπαυθῇ τὰ ὀστέα τοῦ πατρός σου. ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ αἱ γυναῖκες ἔλαβον. ταῦτα ἀκτὰ τῷ βασιλεῖ.

" ἐνοικοῦντες.

ANNO CHRISTI 536.

σιλεῖ. τὰ ὀστέα Δόμνου ἐπώλησαν. ἀπεσχίσαντας κληρικοὺς ἔξω βάλε. τὰ κτήματα Δόμνου ἐπώλησαν. οἱ φαγόντες τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀπέσχισαν. μαρτύρομαί σε, ἐγὼ αὐτοὺς καίω. ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐπώλησαν, ἐλθῇ ἡ Πτεροβόλος, καὶ αὐτὴ λέγῃ. τοὺς ἀντάρτας τοῦ βασιλέως γνώρισον, μάθωμεν τὰ χαμαιπάτια τίνος εἰσὶ, πατήτια ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ πῶς εὑρέθη; ἐμίανε τὰ θυσιαστήρια, ἐμίανε τὸ φωτιστήριον· μάθωμεν τὰ πατήτια ποῦ εἰσιν, ἡμάτωσαν τὰ θυσιαστήρια, Σευῆρον καὶ Πέτρον, τῷ πυρί. Πρόβου καὶ Ὑπατίου πολλὰ τὰ ἔτη. ἄξιος Πρόβος τοῦ βασιλέως, ἄξιος Ὑπάτιος τοῦ βασιλέως, πατρικίου τοῦ μαγίστρου πολλὰ τὰ ἔτη. τῶν ἐπάρχων πολλὰ τὰ ἔτη. πάσης τῆς συγκλήτου πολλὰ τὰ ἔτη. πολλὰ τὰ ἔτη τῆς Αὐγούστης, Εὐφημίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη, ἄξιος Βιταλιανὸς τοῦ βασιλέως, Ἰωάννου πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. ταῦτα ἀκτὰ τῷ Θεῷ. ὅλους τοὺς φόνους Φαῦστος ἐποίησε, μυρίους φόνους ἐποίησε, τοὺς φονευθέντας ἐν τῷ ἁγίῳ Ἀντωνίνῳ τῷ βασιλεῖ. ὁ βασιλεὺς, ὀρθόδοξός ἐστι. Πέτρον τὸν Μανιχαῖον, τῷ βασιλεῖ. Σευῆρος καὶ Πέτρος Μανιχαῖοι εἰσὶν, ἡ σύγκλητος ὀρθόδοξος ἔνι. ἆρον Φαῦστον, σῶσον πόλιν. Εὐτυχιανοῦ τοῦ κόμητος πολλὰ τὰ ἔτη. δικαία ἡ ψῆφος τῶν ἐπάρχων, δεόμεθα γνώρισον τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλέως, γνώρισον τὴν σωτηρίαν τῆς Αὐγούστης.

Ἴσον ἄλλης πράξεως συστάσης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἄρχοντος.

Ρωμανὸς ἀρχιδιάκονος εἶπε.

Τοῦ Θεοῦ δεδωκότος τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις ὀρθόδοξον καὶ εὐσεβέστατον βασιλέα, παρούσης τῆς ὑμετέρας μεγαλοπρεπείας, παρηγγύησάν μοι οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι τῆς ἡμετέρας ἐπαρχίας τὰ παλαιὰ ἔθη τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως κρατεῖν, τοῦτο καὶ τὸ εὐαγοῦς κλήρου τῆς Ἀπαμέων αἰτήσαντος, διὸ ἐξαιτῶ τοὺς παρόντας θεοφιλεστάτους πρεσβυτέρους, διακόνους, ὑποδιακόνους, καὶ ἀναγνώστας, καὶ λοιποὺς κληρικοὺς τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς κλήρου, ἕκαστον αὐτῶν φανερῶσαι ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων τὴν οἰκείαν γνώμην.

Φλαύιος Ἰωάννης Παλλάδιος κόμης καὶ ἔπαρχος εἶπε.

Παρόντες οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ καὶ τῆς διδασκαλίας ἐπακούσαντες Ρωμανοῦ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀρχιδιακόνου τὴν οἰκείαν φανερούτωσαν γνώμην.

Εὐτύχιος εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Ἑορτὴ παντὸς τοῦ κόσμου ἐστὶν αὕτη ἡ νῦν κρατοῦσα εὐσεβὴς κατάστασις. διὸ κατὰ τὰ κατατεθέντα παρὰ τοῦ εὐλαβεστάτου ἀρχιδιακόνου, ἐπιζητοῦμεν πάντα καινισμὸν ἤδη προελθόντα ὑπὸ τῶν γενομένων αἱρετικῶν ἀφαιρεθῆναι, ἐντεθῆναι δὲ τὰ ὅσια ὀνόματα τῶν μακαριωτάτων ἡμῶν πατέρων καὶ ἐπισκόπων, ἀπὸ Δόμνου τοῦ μακαριωτάτου, ἕως τοῦ τῆς θεοφιλοῦς μνήμης Ἰσαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, κρατεῖν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας.

Εὐστάθιος εὐλαβὴς πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος εἶπε.

Καθὼς ἐδίδαξεν ὁ παρὼν θεοφιλέστατος ἀρχιδιάκονος, πάντας τοὺς θεοφιλεστάτους πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν ἐκκλησίας αἰτῆσαι τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖν, τοῦτο κἀγὼ κρατυνθῆναι παρακαλῶ.

A tori. Ossa Domni vendiderunt. Schismaticos clericos foras ejice. Prædia Domni vendiderunt. Qui res ecclesiæ absumpserunt, seipsos a nobis avulserunt. Te obtestor, ego illos igni trado. Omnia ecclesiastica vendiderunt. Veniat Pterovola, & ipsa dicat. rebelles imperatoris ejice foras. Salutem imperatoris significa. Sciamus cujus sunt χαμαιπάτια : πατήτια in episcopatu quomodo inventa sunt ? Contaminavit altaria, contaminavit baptisterium. sciamus ubi sunt πατήτια. cruentaverunt altaria. Severum & Petrum ad ignem. Probi & Hypatii multi anni. Probus dignus est impera- B tore. Hypatius dignus est imperatore. Patricii magistri multi anni. multi sint anni præfectorum. Totius senatus multi sint anni. multi sint anni Augustæ. Euphemiæ Augustæ multi sint anni. Vitalianus dignus imperatore. Ioannis patriarchæ multi anni. Hæc acta Deo, omnia homicidia Faustus fecit. Infinita homicidia fecit. Necatos in sancto Antonino imperatori. Imperator orthodoxus est. Petrum Manichæum imperatori. Severus & Petrus Manichæi sunt. Senatus orthodoxus est. Tolle Faustum, salva civitatem. Eutychiani comitis multi anni. Iusta est sententia præfectorum. supplicamus, C notam fac salutem imperatoris. notam fac salutem Augustæ:

Exemplum alterius actionis formatæ tempore ejusdem provinciæ principis.

Item Romanus archidiaconus dixit.

Cum Deus dederit rebus & sanctis suis ecclesiis orthodoxum & piissimum imperatorem, vestra magnificentia præsente, admonuerunt me sanctissimi episcopi nostræ provinciæ, ut antiquæ ecclesiastici status servarentur consuetudines, & hoc etiam venerabilis clerus Apameensium petiit : Idcirco rogo præsentes presbyteros venerabiles, diaconos, subdiaconos, & lectores, ceterosque clericos ipsius venerabilis cleri, D ut quilibet ipsorum declaret propriam opinionem in actis.

Flavius Ioannes Palladius Eutychianus, comes & præses dixit;

Præsentes venerabiles presbyteri & reliqui clerici, & qui allegationem Romani venerabilis archidiaconi audiverunt, suam declarent sententiam.

Eutychius reverendissimus presbyter dixit:

Celebritas totius mundi est hæc, pia videlicet statio, quæ nunc tenetur : Quare juxta attestationes factas a venerabili archidiacono E suademus, ut omnis innovatio, quę jam provenit ab his, qui fuerunt hæretici, auferatur, & inserantur sancta nomina beatissimorum patrum nostrorum & episcoporum, a beatissimo Domno usque ad bonæ memoriæ Isaacium episcopum nostrum, & retineatur in omnibus aliis antiquus status sanctæ ecclesiæ.

Eustathius reverendus presbyter & œconomus dixit:

Quemadmodum allegavit præsens venerabilis archidiaconus, omnes venerabiles presbyteros, diaconos, ceterosque clericos sanctissimæ ecclesiæ nostræ petere antiquas consuetudines teneri, rogo.

Stephanus

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

Stephanus reverendus presbyter dixit.

A Et ego assentior depositioni factæ a venerabili Eustathio presbytero & œconomo sanctæ Dei ecclesiæ ac a ceteris venerabilibus clericis.

Thalelaus reverendus presbyter dixit:

Tandem aliquando post tempestatem donavit nobis Deus hunc portum, orthodoxum imperatorem dico, ad quem post Deum confugiens, videnſque zelum conclericorum meorum, quem pro sanctis pontificibus & patribus nostris habent, rogo amoveri innovationem ab hæreticis factam in sanctissima ecclesia nostra, & servari antiquam consuetudinem ecclesiastici status, & poni B in sacris diptychis nomina beatissimorum episcoporum, a beatissimo Domno usque ab beatissimum Isaacium episcopum nostrum.

Nesucius reverendus presbyter dixit:

Et ego gratias agens Deo, qui pacem & unionem sanctis ecclesiis per piissimum imperatorem nostrum dedit, assentior omnibus petitis a venerabili clero nostro, & confirmatis a sanctis episcopis provinciæ, ut & omne innovatum removeatur, quod intro- C ductum est in sanctissimam ecclesiam nostram, & antiquæ consuetudines renoventur ac serventur, quæ servatæ fuerunt usque ad obitum bonæ memoriæ Isaaci archiepiscopi nostri, in sanctis missis & in omnibus aliis.

Megas reverendus presbyter dixit:

Omnia invocata ab hæreticis volo cessare, & teneri antiquum statum, & imponi nomina sanctorum patrum, & sanctissimorum archiepiscoporum nostrorum, qui fuerunt in nostra metropoli usque ad obitum beati D Isaacii.

Sergius reverendus presbyter dixit:

Tales preces obtuli, & rogavi dominum nostrum Iesum Christum, ut tollerentur consuetudines innovatæ ab his, qui male sentiunt, & ponerentur nomina sanctorum patrum nostrorum, sicut & usque ad beatissimum Isaacium episcopum nostrum jacuerunt. Et consentio omnibus his, quæ attestata sunt, a venerabilibus presbyteris.

Sabbatius reverendus presbyter dixit:

Et ego consentio omnibus, quæ attestata sunt a venerabilibus presbyteris.

Romanus reverendus presbyter dixit:

E Et ego gratias agens domino Deo, qui donavit toti mundo & sanctis ecclesiis orthodoxum imperatorem consentio & adstipulor omnibus petitis a venerabilibus conclericis meis, & ante me a venerabilibus presbyteris, ut removeatur omnis innovatio facta, & serventur antiquæ consuetudines ecclesiæ, & ponantur in sacris diptychis appellationes sanctissimorum episcoporum nostrorum, usque ad beatissimum Isaacium archiepiscopum nostrum.

Ioannes reverendus presbyter dixit:

Et ego consentio omnibus quæ testata sunt.

* Alter. * *Asterius Ioannes reverendus presbyter dixit:*

Psal. 117. Scriptum est: *Hæc est dies quam fecit dominus: quare exultemus & lætemur in ea*

A Στέφανος εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Κἀγὼ συναινῶ τῇ καταθέσει τῇ γινομένῃ παρὰ τοῦ θεοσεβεστάτου Εὐσταθίου πρεσβυτέρου, καὶ οἰκονόμου τῆς παρ' ἡμῖν ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, καὶ τῶν λοιπῶν θεοσεβεστάτων κληρικῶν.

Θαλελαῖος εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Μόλις ποτὲ ἀπὸ ζάλης ἐχαρίσατο ἡμῖν ὁ Θεὸς τὸν λιμένα τοῦτον, τὸν ὀρθόδοξον λέγω βασιλέα, εἰς ὃν μετὰ Θεὸν καταφυγὼν, θεασάμενος δὲ καὶ τὸν ἐμῶν συγκληρικῶν τὸν ζῆλον τὸν ὑπὲρ τῶν γινομένων ἡμῶν ὁσίων ἀρχιερέων καὶ πατέρων, παρακαλῶ τὴν μὲν γινομένην καινοτομίαν παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ B ἀναστραπῆναι, κρατῆσαι δὲ τὸ παλαιὸν ἔθος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καὶ ἐντεθῆναι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰς προσηγορίας τῶν μακαριωτάτων ἡμῶν ἐπισκόπων, ἀπὸ τοῦ μακαριωτάτου Δόμνου καὶ ἕως τοῦ μακαριωτάτου Ισαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου.

Νεσούκιος εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Κἀγὼ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, τῷ εἰρήνην καὶ ἕνωσιν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις διὰ τοῦ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως δεδωκότι, συναινῶ πᾶσι τοῖς αἰτηθεῖσι παρὰ τοῦ εὐαγοῦς ἡμῶν κλήρου, καὶ βεβαιωθεῖσι παρὰ τῶν C ὁσιωτάτων τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ὥστε ἀναστραπῆναι μὲν ἅπαν καινὸν ἐπεισαχθὲν τῇ ἁγιωτάτῃ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ἀνανεωθῆναι δὲ, καὶ κρατυνθῆναι τὰ παλαιὰ ἔθη τὰ κρατήσαντα ἄχρι τῆς τελευτῆς τοῦ τῆς θεοφιλοῦς μνήμης Ισαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου ἐπὶ ταῖς θείαις λειτουργίαις, καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν.

Μέγας εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Πάντα τὰ καινισθέντα ὑπὸ τῶν Ακεφάλων, βούλομαι παυθῆναι καὶ κρατεῖν τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν, καὶ ἐντεθῆναι τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, καὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ἡμῶν, τῶν γενομένων ἐν τῇ ἡ- D μετέρᾳ μητροπόλει ἕως τῆς τελευτῆς τοῦ μακαρίου Ισαακίου.

Σέργιος εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Εὐχὴν τοιαύτην εἶχον, καὶ παρεκάλουν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ιησοῦν Χριστὸν, ὥστε ἐπαρθῆναι τὰ ἔθη τὰ καινισθέντα παρὰ τῶν κακῶς φρονούντων * τοῦ μακαριωτάτου Ισαακίου, τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, ἐνέκειντο, καὶ συναινῶ πᾶσι τοῖς κατατεθεῖσι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων.

* καὶ ἐντεθῆναι τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ἕως

Σαββάτιος εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Κἀγὼ συναινῶ πᾶσι τοῖς κατατεθεῖσι παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων.

Ρωμανὸς εὐλαβὴς πρ. εἶπε.

E Κἀγὼ εὐχαριστῶν τῷ δεσπότῃ Θεῷ δεδωρημένῳ κόσμῳ παντὶ, καὶ ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις ὀρθόδοξον βασιλέα, συναινῶ καὶ στοιχῶ πᾶσι τοῖς τε ὑπὸ τῶν θεοσεβεστάτων μου συγκληρικῶν αἰτηθεῖσι καὶ παρὰ τῶν πρὸ ἐμοῦ θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων, ἐπὶ τῷ πᾶσαν καινοτομίαν γενομένην ἀναστραπῆναι, κρατυνθῆναι δὲ τὰ παλαιὰ ἔθη τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καὶ ἐντεθῆναι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰς προσηγορίας τῶν γενομένων ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, ἄχρι τοῦ μακαριωτάτου Ισαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου.

Ιωάννης εὐλαβὴς πρεσβ. εἶπε.

Κἀγὼ συναινῶ πᾶσι τοῖς καταθεῖσιν.

Αλλος Ιωάννης εὐλαβὴς πρεσβύτερος εἶπε.

Γέγραπται, αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, διὸ καὶ ἀγαλλιῶντες καὶ εὐφραινόμενοι ἐν αὐτῇ, μετὰ

δακρύων

δακρύων παρακαλῶ ἐντεθῆναι τοὺς ἁγιωτάτους ἡμῶν πατέρας, ἄχρι τῆς τελευτῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Ισαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, καὶ κρατυνθῆναι τὸ παλαιὸν ἔθος.

Ιωάννης καὶ Ζακχαῖος πρεσβύτεροι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς συναινοῦμεν πᾶσι ταῖς δόξασιν.

Κυριακὸς εὐλαβὴς πρεσβύτερος καὶ λογοθέτης εἶπε.

Κἀγὼ παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἐξουσίαν, ἐντεθῆναι ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τοὺς ὁσίους ἡμῶν καὶ μακαρίους γενομένους ἐπισκόπους τοὺς ἄχρι τοῦ μακαριωτάτου Ισαακίου, καὶ τοὺς ἐν τοῖς θρόνοις αὐτῶν ἀποθανόντας, κρατυνθῆναι δὲ καὶ τὰ παλαιὰ ἔθη τὰ ἐκκλησιαστικά. ὑπερεύχομαι δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς νίκης τοῦ δεσπότου ἡμῶν, τοῦ εὐσεβεστάτου Ιουστίνου ὀρθοδόξου βασιλέως.

Αντωνῖνος εὐλαβέστατος πρεσβύτερος εἶπεν.

Εὐχὴ μὲν ἦν ἡμῖν, τὸ ἐντεθῆναι ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τοὺς ὁσίους καὶ μακαρίους ἡμῶν πατέρας, τοὺς γενομένους ἡμῶν ἐπισκόπους ἄχρι τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Ισαακίου καὶ αὐτοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, κρατυνθῆναι δὲ καὶ τὰ ἔθη τὰ ἐκκλησιαστικὰ, τὰ μέχρι τοῦ αὐτοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Ισαακίου.

Εὐτυχιανὸς διάκονος εἶπεν.

Εὐχαριστῶ τῷ τῶν ὅλων Θεῷ τῷ δεδωκότι ἡμῖν εὐσεβῆ καὶ φιλόχριστον βασιλέα Ιουστῖνον, ἐπὶ εἰρήνῃ τῶν ἁγιωτάτων αὐτοῦ ἐκκλησιῶν, κἀγὼ αὐτῷ ἐντεθῆναι ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰς προσηγορίας τῶν γενομένων ἡμῶν ὁσίων ἐπισκόπων τῶν ἄχρι τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Ισαακίου τοῦ γενομένου ἡμῶν ἐπισκόπου, κρατεῖν δὲ καὶ τὰ παλαιὰ ἔθη, τὰ ἐκκλησιαστικά.

Σέργιος καὶ Ευσέβιος καὶ Ιωάννης πρεσβύτεροι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς συναινοῦμεν πᾶσι τοῖς πρὸ ἡμῶν κατατεθεῖσιν.

Καλλιόπιος ὁ Μαρκωνος, Λεόντιος ὁ Μάτρωνος, Αναστάσιος ὁ Αφθονίου, Στέφανος καὶ Θεοδόσιος, διάκονοι εἶπον.

Συναινοῦμεν καὶ ἡμεῖς τοῖς κατατεθεῖσι παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων ἀνδρῶν.

Δύας ὁ Ουρανίου, Αναστάσιος ὁ Θεοδοσίου, Μακεδόνιος, Ιωάννης ὁ Ρουφίνου καὶ Λεόντιος ὁ Ανατολίου, Επίονος ὁ Εορτασίου, διάκονοι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς τοῖς συνδόξασι στοιχοῦμεν.

Στέφανος, Ανθέμιος, Ευλόγιος, Αντωνῖνος, Λεόντιος, Ηλίας, Επιφάνιος, Συμεὼν, Αέτιος, Φωτεινὸς, Ιουλιανὸς, Λεόντιος, Ιωάννης, Επιλάμπιος, Στέφανος, εὐλαβεῖς διάκονοι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν τοῖς συνδόξασι παρὰ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου.

Παῦλος, Διογένης, Θωμᾶς, Στέφανος, καὶ Αστέριος, Ιωάννης καὶ Στέφανος διάκονοι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν πᾶσι τούτοις.

Θεοδόσιος, Ιωάννης, Συμεὼν, Μάρκελλος, Ρωμανὸς, Ιουλιανὸς, Λεόντιος, Αστέριος, Ιουλιανὸς, Ιωάννης, Συμεώνης, Μάρας, Θεόδοτος, Θωμᾶς, Επιφάνιος, Ιωάννης, Λεόντιος καὶ Σωφρόνιος διάκονοι εἶπον.

Καὶ ἡμεῖς συναινοῦμεν πᾶσι τοῖς συνδόξασι παρὰ τοῦ εὐαγοῦς κλήρου.

Επιφάνιος, Γνίδιος, Ρωμανὸς, Αφθόνιος, Διόδωρος, Ιωάννης, Αντωνῖνος, Ευάγριος, Θωμᾶς, Βάρκιος, Στέφανος, Αναστάσιος, Στρατήγιος, Επιφάνιος καὶ Θεοκτίστης εὐλαβεῖς ἀναγνῶσται εἶπον.

A Cum lacrymis ergo rogo, ut inserantur sanctissimi patres nostri usque ad obitum sanctæ memoriæ Isaacii episcopi nostri, & teneri antiquam consuetudinem.

Ioannes & Zacchæus presbyteri dixerunt:

Et nos consentimus omnibus aliis opinionibus.

Cyriacus reverendus presbyter & Logotheta dixit:

Et ego rogo vestram potestatem, ut ponantur in sacris diptychis sancti & beati nostri episcopi usque ad beatissimum Isaacium, & qui in sede ipsorum mortuo fuerunt, & teneantur antiquæ ecclesiæ consuetudines. Oro autem pro victoria domini nostri piissimi Iustini orthodoxi imperatoris. B

Antoninus presbyter dixit:

Votum quidem nostrum fuit, ut ponantur in sacris diptychis sancti ac beati patres nostri, qui fuerunt episcopi nostri usque ad beatæ memoriæ Isaacium, qui & ipse episcopus noster fuit, & serventur antiquæ consuetudines ecclesiæ, quæ fuerunt usque ad tempus ipsius beatissimi Isaacii.

Eutychianus diaconus dixit:

C Gratias ago omnium Deo, qui dedit nobis pium & Christi amantissimum imperatorem Iustinum pro pace sanctissimarum ecclesiarum suarum, & peto inseri sacris diptychis nomina sanctorum episcoporum nostrorum, qui fuerunt usque ad beatæ memoriæ Isaacium, qui fuit episcopus noster, utque serventur antiquæ consuetudines ecclesiæ.

Sergius & Eusebius ac Ioannes presbyter dixerunt:

Et nos consentimus omnibus attestatis ante nos.

D *Calliopius filius Marconis, Leontius filius Matronis, Anastasius Aphthonii, Stephanus & Theodosius diaconi, dixerunt:*

Consentimus & nos his, quæ testata sunt a venerabilibus viris.

Dyas filius Vranii, Anastasius filius Theodosii, Macedonius, Ioannes filius Ruffini, & Leontius filius Anatolii, Epionus filius Eortasii, diaconi dixerunt:

Et nos ejusdem opinionis sumus.

Stephanus, Anthemius, Eulogius, Antoninus, Leontius, Elias, Epiphanius, Symeon, Aetius, Photinus, Iulianus, Leontius, Ioannes, Epilampius, Stephanus, reverendi diaconi dixerunt:

E Et nos sequimur ea, quæ simul visa sunt venerabili clero.

Paulus, Diogenes, Thomas, Stephanus, Asterius, Ioannes & Stephanus, diaconi dixerunt:

Et nos sequimur omnes istos.

Theodosius, Ioannes, Symeon, Marcellus, Romanus, Iulianus, Leontius, Asterius, Iulianus, Ioannes, Symeones, Maras, Theodotus, Thomas, Epiphanius, Ioannes, Leontius, & Sophronius diaconi, dixerunt:

Et omnes nos consentimus omnibus dictis a venerabili clero.

Epiphanius, Gnidius, Romanus, Aphthonius, Diodorus, Ioannes, Antoninus, Evagrius, Thomas, Barcius, Stephanus, Anastasius, Strategius, Epiphanius, & Theoctistes reverendi lectores dixerunt:

ANNO CHRISTI 536.

Et nos sequimur hos omnes.

Flavianus Ioannes Palladius Eutychianus comes & præses, dixit:

Manifesta sunt ea quæ facta fuere: Edantur.

A Καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦμεν πᾶσι τούτοις.

Φλάυιος Ἰωάννης Παλλάδιος Εὐτυχιανὸς κόμης καὶ ἔπαρχος εἶπε.

Δῆλα τὰ πεπραγμένα. ἐκδόντωρ.

LIBELLUS MONACHORUM Apameæ ad proprios episcopos, de sceleribus Petri.

Exemplar libellorum porrectorum a communi monachorum Apameæ. Sanctissimis dominis nostris episcopis, sanctissimis patribus episcopis secundæ Syriæ ab Alexandro, Ioanne, Symeone, Palladio, Procopio, Eugenio, Stephano, & reliquis archimandritis & monachis territorii Apameensium.

DOCUERUNT nos divinæ scripturæ, quomodo & rerum necessitas didicit servire tempori. Siluimus igitur superioribus annis vim nobis afferente potentia tunc imperantium, ac furore hæreticorum: verum cum nunc Deus justam fiduciam donaverit, rebusque optatam spem largitus sit, & ecclesiis suis & toti orbi orthodoxum imperatorem excitarit, necesse est, ut qui silentio gravati obmutuerant, clament. scitis enim quod inevitabilium rerum vis res etiam impossibiles ferme solet aggredi. Cum itaque Deus clementiam donaverit, & tranquillitatem terris reddiderit, (qui pro sua singulari bonitate, suos cultores ac in se confidentes consilio desertos nunquam relinquit, sed consolatur) bono imperatore rerum potiente & secedentibus his, qui rectam viam orthodoxæ fidei spoliare conantur: relinquitur, ut nos dicamus, licet videantur mediocria: vitam amarissimam Severi hæretici, deinde turpem ac omni abominatione plenam Petri vitam. Quando enim ivimus ad pagum figulorum, qui non longe est a venerabili templo beati Symeonis confessoris, ad pacem & unionem caritatis, & justam orationem respicientes, solumque habitum & animam monachos decentem circumferentes: nescimus, quomodo impium Severum hostem habuimus, quem nescivit, nec unquam sustepit Christianorum status, neque vera communione ullo modo aut tempore participare voluit, & si spectetur sententia inimici veritatis, prorsus omnes præimus, cum Iudæi, aut alias seculares atque adeo monachi, nos invaderent ex locis quibusdam sublimibus ac præruptis. Quid autem possemus facere, aut quomodo possemus resistere furori eorum qui in nos immittebantur, & acerrimi ducis impietatis? Nam alios quidem necarunt, alios vero in captivitatem traxerunt, nonnullos vestibus nudarunt, & alios detritis corruptisque vestibus tanquam in ignominiosa vita, secundum illorum opinionem publice traduxerunt. Nos quidem ob ea, quæ facta erant, merito gloriabamur, passiones & sanctas plagas pro Christo Deo nostro cum omni bona spe sustinentes. Verum cum tam magnas offensiones, parvas putarent, immittunt ad [a] exertem exercitum rusticorum majorem isto, & secundum impetum

Vide Baron. an. 518. num. 48.

[a] Icertum.

ΛΙΒΕΛΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ Ἀπαμείας πρὸς τοὺς ἰδίους ἐπισκόπους.

Ἴσον λιβέλλων ἐπιδοθέντων παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν μοναχῶν τῆς Ἀπαμέων. Τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις δεσπόταις ἡμῶν. τοῖς τὰ πάντα ὁσιωτάτοις πατράσιν B ἐπισκόποις Συρίας δευτέρας παρὰ Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννου, Συμεώνου, Παλλαδίου, Προκοπίου, Εὐγενίου, Στεφάνου, καὶ λοιπῶν ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν τῆς Ἀπαμέων ἐνορίας.

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΙΝ ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ, ὡς μεμάθηκε καιρῷ δουλεύειν καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἀνάγκη. ἐσιγήσαμεν οὖν τοὺς φθάσαντας κύκλους δυναστείᾳ τῶν τότε κρατούντων, καὶ τῇ μανίᾳ τῶν αἱρετικῶν βιαζόμενοι. ἀλλὰ νῦν Θεοῦ βραβεύσαντος δικαίαν παῤῥησίαν, καὶ φιλοτιμησαμένου τοῖς πράγμασιν εὐκταίαν ἐλπίδα, καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, C καὶ ἐπανατείλαντος πάσῃ τῇ γῇ φιλόχριστον καὶ ὀρθόδοξον βασιλέα, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τοὺς ἐν ἀφωνίᾳ πιεζομένους βοᾶν. ἴστε γὰρ, ὡς καὶ τῶν ἀδυνάτων σχεδὸν ἡ τῶν ἀπαραιτήτων πραγμάτων ἐφάπτεται βία. Θεοῦ τοίνυν φιλανθρωπίαν πρυτανεύσαντος, ἀγαθοῦ βασιλέως χρηματίζοντος, ἀποχωρησάντων τῶν σκυλεύειν ἐπιχειρούντων τὴν εὐθεῖαν τῆς πίστεως ὁδὸν, λείπεται λέγειν ἡμᾶς, εἰ καὶ μέτρια φανῇ, τὸν Σευήρου τοῦ κακοδόξου πικρότατον βίον, εἶτα καὶ Πέτρου τὸ αἰσχρὸν καὶ πάσης βδελυρίας πολίτευμα. ὅτε γὰρ ἐπορευόμεθα κατὰ Κεραμέων χωρίον, οὐ πόῤῥω τοῦ σεβασμίου τεμένους τυγχάνον D τοῦ μακαρίτου καὶ ὁμολογητοῦ Συμεώνου, πρὸς εἰρήνην καὶ ἕνωσιν ἀγάπης καὶ δικαίαν εὐχὴν ἀποβλέποντες, μόνον σχῆμα καὶ ψυχὴν περιφέροντες πρέπουσαν μοναχοῖς, οὐκ ἴσμεν ὅπως, τὸν ἀσεβῆ Σευῆρον πολέμιον ἐσχηκότες, ὃν οὐκ εἶδεν, οὐκ ἐδέξατο πώποτε τῶν Χριστιανῶν ἡ κατάστασις, οὐδὲ κοινωνίας ἀληθοῦς κατά τινα τρόπον ἢ χρόνον μετέχειν, ὅσον ἀπὸ γνώμης τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας, ἄρδην ἅπαντες ἀπωλόμεθα Ἰουδαίων, ἢ καὶ ἄλλως κοσμικῶν τε καὶ δῆθεν μοναχῶν ἐπενεχθέντων ἡμῖν ἔκ τινων ὑψη- E λῶν καὶ ὑποφόρων χωρίων. τί δὲ καὶ ποιεῖν ἐνῆν, ἢ πῶς ἀντικαθίστασθαι μανίᾳ τῶν ἐπιπεμφθέντων, καὶ τοῦ δεινοῦ τῆς ἀσεβείας στρατηγοῦ; τοὺς μὲν οὖν καὶ διέφθειραν, ἑτέρους αἰχμαλώτους ἀφείλκυσαν, ἐνίους γυμνοὺς τῆς ἐσθῆτος κατέστησαν, ἄλλους κατεῤῥωγυίας τῆς ἐσθῆτος ὡς ἐν ἀσχήμονι βίῳ κατὰ τὴν ἐκείνων δόξαν ἐπόμπευον. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις εἰκότως ἐσεμνυνόμεθα, πάθη καὶ ὁσίας πληγὰς ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, μετὰ πάσης ἀγαθῆς ἐλπίδος προσφέροντες. ἀλλὰ καὶ τὰ οὕτως μεγάλα τῶν ἀδικημάτων μικρὰ νενομικότες, ἐπιπέμπουσι καὶ κατὰ τὸν ἰκαρτὸν, στρατείαν ἀγροίκων μείζονα ταύτης,

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

A τῆς, δευτέραν ἔφοδον κατὰ τοῦ εἰρημένου μοναστηρίου ποιούμενοι, οἳ διορύττουσι μέρος τοῦ τείχους, καὶ ὑπεισέρχονται νύκτωρ, καὶ τινὰς μὲν κατασφάττουσι, τοὺς δὲ πολλοὺς καταπλήττουσιν, ὑφαρπάσαντες καὶ τὴν μετρίαν τοῦ μοναστηρίου περιουσίαν, ὥστε ἀντὶ μεγάλων ὀδυρμῶν τρόπαια, φησὶ, κατὰ τῆς εὐσεβείας ἱστᾶν. καὶ οὗτοι μὲν οὖν πολλὰ δεινὰ δεδρακότες, εἰ καὶ μόλις ἀπεδιώχθησαν· καιρὸς δὲ οὐδεὶς τῆς μιαιφονίας Σευήρῳ τῷ μόνῳ τῆς πάσης οἰκουμένης ἐχθρῷ, ἢ τόγε ἀληθέστερον καὶ τῆς τῶν οὐρανίων θεωρίας, ἀλλ᾽ ὡς μὴ ἀρκοῦντος ὡς ἔοικε μόνου Σευήρου καταασπιλῶσαι τῆς ὅλης οἰκουμένης τὰ κόσμια, πάB λιν καὶ Πέτρος κατὰ τῆς Απαμέων ἐξανίσταται, καὶ προβάλλεταί, φησι, πρόεδρος, ὃν ἔδει μᾶλλον καὶ γράμμασιν, ἐν συλλαβαῖς παραδίδοσθαι, καὶ μὴ ὀνειροπολεῖν ἱερατικῆς μυσταγωγίας θεωρίσματα. ὅθεν τὸ ἄλογον τῆς νεότητος θράσος ἐπιπέμπει πολλάκις τῷ εὐαγεῖ μοναστηρίῳ τῷ Δωροθέου, παράσυρον πλῆθος, δημώδη γύναια τούτῳ προσαρμόζοντα, ὅσῳ τὸ τῆς ἀκοσμίας ἐκώμαζεν ἐν αὐταῖς. ἑταῖραι γὰρ ἦσαν καὶ οὐδαμόθεν εὐγενεῖς. καὶ καταπλήττων τοὺς αὐτόθι θεοφιλεῖς μοναχοὺς ἕλκει κατὰ τὴν πόλιν, καὶ δεσμωτηρίῳ καθεῖργε· καὶ τοῦτο πολλάκις ποιῶν, οὐκ C ἐπαύσατο. τίς δὲ ἐφικέσθαι δυνήσεται τῶν ἡγησαμένων ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῆς Ματρώνης κακῶν; ἔτι γὰρ καὶ νῦν ἐμπεπήγασι βέλη τῶν ἑπομένων καὶ προσκαρτερούντων αὐτῷ Ἰσαύρων, βοῶντα τοῦ συμβεβηκότος δράματος τὴν ὑπερβολήν. οὔπω ὁ τῶν θυρῶν ἐκείνου τοῦ μοναστηρίου ἀφανισμὸς ἀδακρυτὶ συγχωρεῖ παριέναι τοὺς ὁρῶντας. εἰ δὲ καὶ τὴν μιαιφονίαν ἐξειπεῖν τολμήσομεν, εἰς ἣν καταχρώσας πολλάκις τὰς χεῖρας, καὶ ὁρῶν τὰ αἵματα τοῖς θυσιαστηρίοις ἀναπιμπλάμενα προσφέρειν ἐθάρρει, ποῖος D τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν οὐκ ἀποκνήσει καὶ λέγειν, καὶ σιγῇ μᾶλλον ἀγαπήσει τὰ τοιαῦτα τῶν πραγμάτων ἐπικαλύπτειν; ἀλλ᾽ εἰ καὶ πάλιν ἐπιμνησθῶμεν τῶν προεληλυθότων κατὰ τὸ Ορεαγῶν μοναστήριον, ποῖος ἀρκέσει χάρτης πρὸς ἀφήγησιν τῶν τοσούτων πλημμελημάτων; οὐ γὰρ ὤκνησαν ὡς ἐν πολιορκίᾳ καθελεῖν τὸ μοναστήριον, καὶ δίκην αἰχμαλώτων λαβεῖν τοὺς αὐτόθι ψάλλοντας μοναχούς, ἐπειδὴ πρὸς μικρὸν ὀλισθήσαντες ὕστερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἠγάπησαν, καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἡμῶν κοινωνίας ἠσπάσαντο, τὴν ἐν Λαρίσσῃ συστᾶσαν μάχην, καὶ τὴν ἄφατον Φαύστου μανίαν, καὶ ὅσους κατέλαβε βέλεσιν ἀθέσμως, φέρει καί τινων πεπραγμένων ἡ πίστις, ὥσπερ οὖν καὶ ἐπὶ τῇ τῶν ΝιE κερτῶν ἐφόδῳ γεγένηται, πρᾶξις, καὶ οὐδένα τῶν οἰκούντων τὴν ἐπαρχίαν διαλέληθεν. ὅσα δὲ καὶ οἷα διαφόρως κατὰ τὸν σεβάσμιον οἶκον τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Αντωνίνου τετόλμηται, ποία φύσις ἔχουσα λόγον ἀδακρυτὶ διηγήσεται; ὥσπερ γὰρ ἐν ἔθει γενόμενος τῆς τῶν μοναχῶν μιαιφονίας, καὶ μέγα κέρδος, τὸ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἀπευκτὸν λογιζόμενος, κατέσφαττε διὰ τῶν ἑπομένων αὐτῷ, ὧν οὐχ ὁσίως ἐστρατήγει τῆς ἐπὶ τιμῇ τῆς ἐκεῖσε ἐπιτελουμένης ἑορτῆς ἀθροιζομένοις εὐλαβεῖς καὶ ὀρθοδόξοις μοναχούς, οὕτω τε χερσὶν ᾑμαγμέναις, τῷ θυσιαστηρίῳ παρειστάμενος. ἀκηκόατε παρόντος τοῦ τε μεγαλοπρεπεστάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, καὶ Αμελίου τοῦ ἐνδοξοτάτου, καὶ Ναρσοῦ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου,

A faciendo contra prædictum monasterium, partem muri diruunt, & noctis tempore subintrant, & quosdam interficiunt, plurimos verò verberant, & mediocrem substantiam monasterii subripuerunt, & pro magnis lamentationibus trophæa iniqua contra pietatem erigebant. Et sic quidem multa acerrima commiserunt, licet tandem expulsi sint. Tempus autem nullum satis homicidii soli Severo totius orbis inimico, imo verius cælestium contemplationum: sed non sufficiente solo Severo (ut videatur) maculare ornamenta totius orbis, B iterum & Petrus contra civitatem Apameensium excitatur, & promovetur (inquit) præsul, quem oportebat magis & literis in syllabis tradi, & non somniare oracula sacri ritus. Vnde temerariam audaciam iuventuris immittit sæpius in venerabile monasterium sancti Dorothei protrahens multitudinem publicarum fœminarum huic accommodatam, quod cum dedecore insolenter essent. Nam meretrices erant, & nullatenus nobiles. Et percutiens ibidem venerabiles monachos, trahit ad civitatem, & in carcerem detrudit, & C hoc sæpius facere non cessavit. Quisnam poterit, quæ præcesserunt mala, & damna monasterio Matronæ illata numerare? Insuper enim & nunc infixa sunt jacula & tela Isaurorum, qui sectabantur eum, illique adhærebant, quæ testantur illius fabulę, quæ tum contigit indignitatem. Neque vero sine lacrymis permittit illa cernere eos, qui transeunt portarum illius monasterii destructio. Quod si & homicidia dicere audebimus, in quibus sæpius manus tinxit, & videns D sanguinem altaribus respersum offerre ausus est, quis Christianorum non refugiet dicere, immo silentio non potius contentus erit talia occultare? Sed & si rursus commemoramus præcedentia facta, & perpetrata in Oragorum monasterio, quæ charta sufficeret ad enumerationem tantorum delictorum? Non enim eos piguit, sicut in obsidione, destruere monasterium, & tanquam bello captos monachos ibidem psallentes abripere: qui quanquam ad modicum tempus lapsi sint, demum tamen veritatis verbum dilexerunt, & conjunctionem communionis nostræ amplexati sunt, pugnam Larissæ factam, & nefandum furorem Fausti, & quos inhumaniter sagittis confixit, habet & quorumdam E gestorum fides: quemadmodum & quæ acta sunt in invasione Nicertorum, neminem eorum, qui provinciam incolunt, latent. Quanta vero & qualia differenter in venerabili domo victoris martyris Antonini perpetrata sint, quæ natura ratione prædita sine lacrymis enarrabit? Ita enim in consuetudinem venerat interficiendi monachos, magnum lucrum putans, quod cunctis hominibus abominandum est, ut per sequaces suos, quos inique conducebat, interfecerit venerabiles orthodoxos monachos, qui ibidem in honorem peragendæ celebritatis congregabantur, sicque cruentis manibus adstabat altari. Audivistis, præsente magnificentissimo provinciæ præside, & Amelio gloriosissimo, ac Narso magnificentissimo, & insu-

ANNO CHRISTI 536.

Narsete

ANNO CHRISTI 536.

A & insuper quibusdam aliis, quas voces emiserunt præsentes venerabiles presbyteri, diaconi, & subdiaconi, ceteraque multitudo catholicæ ecclesiæ Apameensium: quomodo cum meretricibus & inhonestis mulieribus vitam duxit, & contumeliosas voces contra Deum emisit, Christum crucifixum blasphemando, trahens etiam mulieres in sanctos. Christianorum fontes; quæ nondum dignæ habitæ fuerant baptismate sacro. Ceterum si voluerimus universa percurrere, alio potius, & nonsolum præsente, indigebimus tempore. Quare multa Petri & Severi delicta præ- B tereuntes carptim balbutiendo percurrimus veras contra illos accusationes. At bonum quidem esset, non prætermittere. causam afflictionis venerabilis" Ioannis. Nam cum quidam moti essent sermones in secreto sancti Stephani, dum celebraretur festivitas, & respondisset dictus venerabilis vir, bene & sanctæ credere piissimum imperatorem nostrum, qui contristatus, ac veluti anima compunctus in hac justa voce, sub verbo & condemnatione, inquit, hunc fecit Petrus qui veritatis inimicus est, & nullibi justum habet C sermonem, sed in omnibus protervus hostis est, oppugnatis bonis orthodoxis cogitationibus ejus, qui est post Deum universi orbis dominus. Hæc enim sic attestata, præsente magnifico præside provinciæ, & quibusdam clarissimis electis de metropoli, multi ex venerabili clero Apameensium edocuerunt addentes, & quantam servavit voluptuosam affectionem circa Stephanam mulierem scenicam, quam adducendo persuasione & blanditiis, monasterio, inquit, immittit, & omni tempore privatim & continue ipsi adhærens. Et hoc diverticulum indecens rursus sibi fabricavit, & occasionem in- D honestam, quam ipse vocavit doctrinam & admonitionem, putans omnes præscientes se fallere, & veritatem pervertere eorum, ex quibus constabat eum sceleris patrandi causa illius congressum amplexum esse, sermonem de hoc usurpemus. Quare supplicamus ac rogamus vestram beatitudinem, ut respicientes ad verum verbum, cui servitis, & ad memoriale & orthodoxum propositum piissimi imperatoris nostri, ac summorum magistratuum sequamini sancta gesta beatissimi patriarchæ, & sanctæ synodi cum ipso con- E gregatæ, & consentiatis justæ expulsioni factæ contra Severum hæresiarcham, & deponere velitis Petrum, quem nominando, merito erubescimus: sed necessitati obsequentes, dicimus, & supplicamus, ut deponatis ipsum, & extra sacrum chorum statuatis, ac extra sacerdotium, a quo ipse omnino alienus fuit jam nunc & sibiipsi solum illicite vindicavit sacerdotii specimen. Istis enim sic præcedentibus, Deus admittet vestram puram, & ipsi dilectam voluntatem, & Rex magnus laudabit rectum animum vestræ justitiæ, & passiones concitatas membris ecclesiasticis excideretis, atque utinam sicut olim & prioribus sæculis, remedium & curam apostolicam

" Iuliani.

A καὶ ἑτέρων ἐν τέλει τινῶν, ὅσας ἀφῆκαν φωνὰς παρόντες οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, καὶ ὑποδιάκονοι, καὶ τὸ λοιπὸν πλήρωμα τῆς ἐν Ἀπαμείᾳ καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς μετὰ πορνῶν καὶ γυναικῶν ἀθέσμων τὸν βίον ἐπορεύετο, καὶ δυσφήμους ἀφῆκε κατὰ τοῦ θείου φωνὰς, παροινῶν τὸν σταυρωθέντα Χριστὸν, γύναια παρασύρων ἐν τῇ θείᾳ τῶν Χριστιανῶν κολυμβήθρᾳ, μηδὲ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀξιωθέντα, καὶ εἰ θελήσομεν ἅπαντα διεξελθεῖν, ἑτέρου μᾶλλον, καὶ οὐ μόνον τοῦ παρόντος δεηθησόμεθα καιροῦ. διὸ παρέντες τὰ πολλὰ τῶν πλημμεληθέντων Σευήρῳ B καὶ Πέτρῳ, ἀκροθιγῶς, ὡς οἷόν τε ἦν, ὑποψελλίσαντες διεξήλθομεν τὰς κατ' ἐκείνων ἀληθεῖς κατηγορίας, καλὸν ἂν εἴη, μηδὲ τὴν αἰτίαν τῆς κατὰ Ἰουλιανοῦ τοῦ εὐλαβεστάτου λύπης, παραδραμεῖν. ἐπειδὴ γάρ τινες ἐκινήθησαν λόγοι ἐν τῷ σεκρέτῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἑορτῆς ἐπιτελουμένης, καὶ ἀπεκρίνατο ὁ εἰρημένος εὐλαβέστατος ἀνὴρ καλῶς καὶ ὁσίως πιστεύειν τὸν εὐσεβέστατον ἡμῶν βασιλέα, ἀχθεσθεὶς ὥσπερ καὶ κεντηθεὶς τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ δικαίᾳ ταύτῃ φωνῇ ὑπὸ λόγον καὶ κατάκριμα φησὶ τοῦτον πεποίηκε Πέτρος, ὁ τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς, ὁ μηδαμόθεν ἔχων εὔλογον λόγον, ἀλλὰ μόνον κατὰ πάντα προπετὴς ἀντικρυς, κἀνταῦθα μαχόμενος τῷ φιλοχρίστῳ καὶ ὀρ- C θοδόξῳ λογισμῷ τοῦ τῆς ὅλης μετὰ Θεὸν οἰκουμένης δεσπότου. ταῦτα γὰρ ὡς ἐπιμαρτυρεῖται, παρόντος τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, καί τινων λαμπρῶν λογάδων τῆς μητροπόλεως, πολλοὶ τῶν τελούντων εἰς τὸν εὐαγῆ κλῆρον τῆς Ἀπαμέων ἐξεδίδασκον, προστιθέντες καὶ ὅσην ἔσωζεν ἡδυτάτην στοργὴν περὶ Στεφανίαν τὴν ἀπὸ σκηνῆς, ἣν ἀναγαγὼν πειθοῖ καὶ κολακείᾳ πολλῇ μοναστηρίῳ, φησὶν, ἐμβάλλει, κατὰ πάντα καιρὸν ἰδίᾳ καὶ καταμόνας προσεδρεύων αὐτὸς, καὶ τοῦτο καταγώγιον ἀπρεπὲς πάλιν ἑαυτῷ τεχνασάμενος, καὶ πρόφασιν ἄσεμνον, ἣν αὐτὸς ἐκάλει δι- D δασκαλίαν εἶναι καὶ παραίνεσιν, ἅπαντας προεπισταμένους φενακίζειν οἰόμενος, καὶ τὴν ἀλήθειαν παρακρούεσθαι, ὧν ἐπὶ κακῷ τὴν πρὸς ἐκείνην ἠσπάζετο συνουσίαν, ἵνα πάνυ σωφρονέστερον τὸν περὶ τούτου διεξέλθωμεν λόγον. διὸ ἱκετεύομεν, καὶ δεόμεθα τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἀφορῶντας εἴς τε τὸν ἀληθῆ λόγον, ᾧ λατρεύετε, καὶ εἰς τὸν ἀοίδιμον καὶ ὀρθόδοξον σκοπὸν τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ τῶν μεγίστων ἐξουσιῶν, εἶξαι, καὶ κατακολουθῆσαι ταῖς καθαραῖς ταῖς πράξεσι τοῦ μακαριωτάτου πα- E τριάρχου, καὶ τῆς συνεδρευσάσης αὐτῷ ἁγίας συνόδου, καὶ συναινέσαι μὲν τῇ κατὰ Σευήρου τοῦ αἱρεσιάρχου δικαίᾳ ἐκβολῇ, καθελεῖν δὲ καὶ Πέτρον, ὃν ἐξονομάζοντες εἰκότως ἐγκαλυπτόμεθα· πειθόμενοι δὲ τῇ ἀνάγκῃ λέγομεν καὶ δεόμεθα καθελεῖν τοῦτον, καὶ ἔξω καταστῆσαι θείου χοροῦ, καὶ ἱερωσύνης, ἧς αὐτὸς παντελῶς ἀλλότριος γέγονεν ἤδη καὶ νῦν, ἑαυτῷ δὲ μόνον ἀθέσμως περιετίθει τὸ τῆς ἱερωσύνης πρόσχημα. τούτων γὰρ οὕτως ἡγουμένων, καὶ Θεὸς εἰσδέξεται τὴν ὑμετέραν καθαρὰν καὶ αὐτῷ φίλην προαίρεσιν, καὶ βασιλεὺς ὁ μέγας ἐπαινέσῃ τὸν ὀρθὸν τῆς ὑμῶν δικαιοσύνης λογισμὸν, καὶ τὰ παρενοχλήσαντα πάθη τοῖς μέλεσι τῆς ἐκκλησίας ἐκκόψαι. ὡς εἴθε πάλαι καὶ πρόπαλαι ἴασιν καὶ θεραπείαν ἀποστολικὴν ταῖς ἐκκλησίαις

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

ἐκκλησίαις χαριζόμενοι, πρὸς ὁσίαν καὶ ἐναρμόνιον τάξιν συνάγοντες τὴν ἀμώμητον τῶν Χριστιανῶν πίστιν, ἐφ' ᾧτε δόξαν καὶ ἀδιακόποις ὕμνοις ἀσιγήτοις φωναῖς ἀνακηρύττεσθαι τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων Θεῷ, ὑπό τε τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ πάσης ἀνθρωπίνης φύσεως, εἰς ἕνωσιν ἀγαθὴν συνιόντων τῶν δικαίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κατὰ θείαν φωνὴν, ἵνα γένηται μία ποίμνη, καὶ εἷς ποιμὴν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Μάρωνος ἐπέδωκα τοὺς προκειμένους λιβέλλους, ὑπογράψας χειρὶ ἐμῇ.

Συμεὼν ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Ἀγαπητοῦ ἐπέδωκα.

Προκόπιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ μακαρίου Θεοδοσίου.

Εὐγένιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Ἡσυχίου.

Παλλάδιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Οὐαλεντίνου τοῦ ἐν τῷ Καπριόλῳ.

Στέφανος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ἐν τῷ Βασαλᾷ.

Ἰωάννης πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Βηλίου ἐπέδωκα.

Μαρᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Βασιλείου.

Μουσήλιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Βαρασωβᾶ.

Σέργιος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Θαλασσίου.

Τιμόθεος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Γαϊανοῦ.

Συμεώνης διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Εὐγράφου.

Ἰουλιανὸς πρεσβ. καὶ ἀρχιμανδ. μονῆς τοῦ Παπούλης.

Δωρόθεος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς μονῆς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου.

Ῥωμύλος πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰακώβ.

Θωμᾶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου.

Καϊουμᾶς διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Παύλου.

Σαμουήλιος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ μακαρίου Ἰσαακίου.

Εἰσὶ δὲ καὶ τῇ τῶν Σύρων γλώττῃ πολλαὶ καὶ ἄπειροι μοναχῶν ὑπογραφαί.

Ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν, ἡ συμπαροῦσα ἡμῖν ἁγία σύνοδος, ἣν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τε καὶ ἀνεγνωσμένοις ἔχει γνώμην, εἰπάτω.

Καὶ ἀνέγνω Χριστόδωρος ὁ θεοσεβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος καὶ σηκρητάριος, τὴν τῆς ἀναγνωσθείσης διὰ Ῥωμαϊκῶν λέξεων φωνῆς ἑρμηνείαν, ἔχουσαν οὕτως.

Inedit. regia sic. Καὶ ἀνέγνω φωνὴν ὁ θεοσεβέστατος ἀναγνώστης, καὶ σεκουνδοκήριος νοταρίων τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἔχουσαν οὕτως· ἧς τὴν ἑρμηνείαν ἀνέγνω Χριστόδωρος νοτάριος καὶ διάκονος σηκρητάριος.

Οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι τῶν μερῶν τῆς Ἰταλίας, καὶ οἱ σεβασμιώτατοι διάκονοι τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, εἶπον· πάλαι ἔγνωσται τοῖς ὅροις τοῦ ἀποστολικοῦ ἡγεμόνος Ὁρμίσδου Σευῆρον καὶ Πέτρον, ἤτοι τοὺς τοιούτοις συμπλεκομένους, καὶ ἀκολούθους αὐτῶν, ὑπὲρ τῆς σαφοῦς ἑαυτῶν πλάνης κατακεκρίσθαι, οὕς τινας καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διὰ πάντων θεσπίσμασιν, ἐν τῷ τόπῳ ἤτοι τῷ ἀριθμῷ τῶν κατακρίτων ἔχεσθαι αὐτοὺς ὁμολογοῦμεν,

A ecclesiis impertientes, ad sanctum & convenientem ordinem immaculatam Christianorum fidem deducatis, ut gloria & indefessi hymni continuis vocibus & canticis Deo universorum domino offerantur, tam a cælestibus potestatibus, quam ab omni humana natura, justis ecclesiæ catholicæ in bonam unionem convenientibus, ut juxta divinam vocem *fiat unum ovile & unus pastor* Christus Deus noster. *Ioan. 10.*

SVBSCRIPTIONES.

B Alexander presbyter & archimandrita monasterii beati Maronis, porrexi prædictos libellos, & subscripsi manu mea.

Symeon Dei miseratione presbyter & archimandrita monasterii beati Agapeti.

Procopius presbyter & archimandrita monasterii beati Theodosii.

Eugenius presbyter & archimandrita monasterii beati Isychii.

Palladius presbyter & archimandrita monasterii beati Valentini in Capriolo.

Stephanus presbyter & archimandrita monasterii sancti Theodori in Vasala.

Ioannes presbyter & archimandrita monasterii sancti Belii, porrexi. C

Maras presbyter & archimandrita monasterii beati Basilii.

Muselius presbyter & archimandrita monasterii beati Barasobæ.

Sergius presbyter & archimandrita monasterii beati Thalassii.

Timotheus presbyter & archimandrita monasterii beati Gaiani.

Symeon diaconus & archimandrita monasterii beati Eugraphi.

Iulianus presbyter & archimandrita monasterii Papulæ.

Dorotheus presbyter & archimandrita monasterii beati Cyrilli.

D Romulus presbyter & archimandrita monasterii beati Ioannis & Iacobi.

Thomas presbyter & archimandrita monasterii beati Ioannis.

Caiumas diaconus & archimandrita monasterii beati Pauli.

Samuelius diaconus & archimandrita monasterii beati Isaacii.

Sunt autem & in lingua Syrorum multæ & infinitæ monachorum subscriptiones.

Sanctissimus archiepiscopus dixit: sancta synodus nobiscum præsens sententiam, quam habet in his, quæ facta sunt & lecta, E dicat.

Et venerabilis Christodorus notarius & diaconus ac secretarius, legit interpretationem vocis lectæ per literas Latinas, quæ sic habet.

Sanctissimi episcopi partium Italiæ, & honorandissimi diaconi sedis apostolicæ, dixerunt: Dudum cognitum est diffinitionibus apostolici præsulis Hormisdæ, Severum, & Petrum, sive complices eorum, & qui ipsos sequuntur, pro manifesto eorum errore condemnatos esse, quod & nos sequaces per omnia apostolicæ sedis sancimus, in loco videlicet & numero condemnatorum ipsos esse confitemur.

ANNO CHRISTI 536.

A Verum non modo prædicti Severi impia scripta, in quibus diffinitiones sanctæ Calchedonensis synodi, & epistolas beatæ memoriæ Leonis papæ blasphemo ore anathematizare præsumpsit, sed etiam Zoaram, & omnes in ipsorum communione seu errore permanentes, ejusdem sententiæ severitas, sive ejusdem anathematis vincula comprehendent.

ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ προλεχθέντος Σευήρου τὰ ἀσεβῆ συγγράμματα, ἐν οἷς τοὺς τῆς ἁγίας τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου τοὺς ὅρους, καὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης πάπα Λέοντος τὰς ἐπιστολὰς, βλασφήμῳ στόματι ἀναθεματίσαι ἐτόλμησαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ζωορᾶν, καὶ πάντας τοὺς τῇ αὐτῶν κοινωνίᾳ, ἤτοι πλάνῃ ἐμμένοντας, τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἡ αὐστηρία, ἤτοι τοῦ αὐτοῦ ἀναθέματος οἱ δεσμοὶ καθέξουσιν.

Sententia Epiphanii patriarchæ[a] & synodi congregata contra Severum & Petrum.

[a] Constantinopolitani.

Ψῆφος Ἐπιφανίου πατριάρχου,[a] καὶ τῆς ἐνδημούσης συνόδου κατὰ Σευήρου καὶ Πέτρου.

[a] Κωνσταντινουπόλεως

SANCTA synodus dixit: Licet quid recentius fuisse, quod a venerabilibus prioribus venerabilium monasteriorum petitum est, tanquam pro sanctissimis ecclesiis porrectum, admittere omnino nos oportebat, & ipsorum pio zelo communicare, atque illum æmulari, nunc autem & hoc jam esse factum cum ratione a beatissimis patribus & fratribus nostris jam conspicimus: sicque maximæ culpæ esset, non sequi illos, qui non parvos sudores habuerunt pro communi pace sanctissimarum ecclesiarum, & qui in magnis ac patriarchalibus resplenduerunt sedibus. Ex omnibus itaque lectis colligimus Severum & Petrum totius ecclesiæ catholicæ, imo & ipsius orthodoxæ fidei apostatas & abscissos, ac simpliciorum animarum insidiatores esse, nec non impiorum hæreticorum fautores, ut pote ipsorum frequentibus erroribus implicatos. Quin etiam sacras sanctiones sanctorum patrum nostrorum pro nihilo putaverunt, & his interdicta periculose facere præsumpserunt, & propter hæc in sacerdotales sententias lectas inciderunt. & nos ipsas sequentes, prædictos Severum & Petrum, qui nec retracti sunt perpetuis condemnationibus & anathematizationibus, a tantis sanctis patribus contra ipsos factis, aut modestiores saltem facti sunt, e contrario vero temeritatem suam auxerunt contra omnes sanctas ecclesias, & ipsas tumultibus, quantum in ipsis fuit, impleverunt, & propriorum laborum fructus carpserunt, ut dicit divina scriptura, in ordinem hæreticorum relatos censemus, quos dilexerunt, & anathemata, quæ studuerunt invenire in contumeliam patrum nostrorum, & eversionem fidelium, ipsi habent ea contra caput suum, *ambulantes* (sicut dicit propheta, *in lumine ignis sui, & in flamma, quam succenderunt.* Esa. 50.) Et in hoc etiam sequendo nos memoratos sanctos patres, per mediocrem contra ipsos sententiam nostram, anathematizamus ipsos Severum & Petrum, quorum alter quidem Theopolitanorum, alter vero Apameensium ecclesiarum sedem illicite subripuerunt, ut qui in Christum speraverunt, & catholicæ ecclesiæ existunt, hoc scientes, non incidant in ipsos, eo quod ignorent ea, quæ canonice contra ipsos definita sunt, sed sciant secundum euangelicam, & apostolicam doctrinam, quoniam hæreticum virum post primam & secundam monitionem devitare oportet, (Tim. 3.) & quod non oporteat dicere tali, salve: (2. Ioan. ep.) *Nam qui dicit ei salve, communicat operibus illius malis.*[b] Manifestum autem est quod ejusdem condemnationis sunt Zoaras impiissimus, &

[b] malignis.

B Ἡ ἐνδημοῦσα ἁγία σύνοδος εἶπεν, εἰ καί τι νεώτερον ἦν τὸ παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων ἡγουμένων τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων αἰτηθὲν, ὡς ὑπὲρ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν προτεινόμενον, προσδέξασθαι ἡμᾶς πάντως ἔδει καὶ τῷ θεοφιλεῖ αὐτῶν κοινωνῆσαί τε καὶ ἐπαγωνίσασθαι ζήλῳ· νῦν δὲ, καὶ προεξειργασμένον τοῦτο κατὰ λόγον ὀρθὸν ὁρῶμεν ἤδη ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων ἡμῶν πατέρων τε καὶ ἀδελφῶν, ὥστε καὶ ἐγκλήματος εἶναι μεγίστου τὸ μὴ τούτοις ἐξακολουθεῖν τοῖς οὐ μικροὺς ἱδρῶτας ἐσχηκόσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν εἰρήνης, καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις καὶ πατριαρχικοῖς διαλάμψασι θρόνοις. ἐκ πάντων τοίνυν τῶν ἀνεγνωσμένων εὕρομεν Σευῆρον καὶ Πέτρον πάσης ἐκκλησίας καθολικῆς,
C ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀποστάτας, καὶ ἀποτετμημένους, καὶ τῶν μὲν ἁπλουστέρων ψυχῶν ἐπιβούλους, τῶν δὲ ἀσεβῶν αἱρετικῶν συνεργοὺς, οἷα ταῖς αὐτῶν ποικίλαις ὑπαγομένων πλάναις. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱεροὺς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων θεσμοὺς παρ' οὐδὲν ἡγήσαντο, τὰ τούτοις ἀπηγορευμένα ῥιψοκινδύνως ποιεῖν τολμήσαντες, καὶ διὰ ταῦτα ταῖς ἀνεγνωσμέναις ὑποπεσόντες ἱερατικαῖς ψήφοις. διὸ καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες αὐταῖς, τοὺς εἰρημένους, Σευῆρον καὶ Πέτρον, μηδὲ τοῖς ὑπὸ τοσούτων ἁγίων πατέρων γενομένοις κατ' αὐτῶν αἰωνίοις κατακρίμασί τε καὶ ἀναθέμασιν, ὑποσταλέντας, ἢ μετριωτέρους γοῦν κατά τι γενομένους, τοὐναντίον δὲ καὶ ἐπαυξήσαντας τὴν ἑαυτῶν θρασύτητα κατὰ πασῶν τῶν ἁγιω-
D τάτων ἐκκλησιῶν, καὶ θορύβων τὸ ἐπ' αὐτοῖς πληρώσαντας αὐτὰς, καὶ τῶν ἰδίων πόνων τοὺς καρποὺς, ὥς φησιν ἡ θεία γραφὴ, δρεψαμένους, ἐν τῇ τάξει γενομένους ἔχομεν, ὧν ἠγάπησαν αἱρετικῶν, καὶ ἅπερ ἐσπούδασαν ἐφ' ὕβρει μὲν τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ἀνατροπῇ δὲ τῶν πιστῶν ἐφευρεῖν ἀναθέματα ταῦτα ἔχοντας αὐτοὺς κατὰ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς, πορευομένους, ὡς ὁ προφήτης φησὶ, τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ἑαυτῶν, καὶ τῇ φλογὶ ἧς ἐξέκαυσαν, κἀν τούτῳ ἐξακολουθούντων ἡμῶν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἁγίοις πατράσι, καὶ διὰ τῆσδε ἡμῶν τῆς μετρίας κατ' αὐτῶν ἀποφάσεως ἀναθεματιζόντων τοὺς αὐτοὺς Σευῆρον καὶ Πέτρον· ὧν ὁ μὲν, τὸν τῆς
E Θεουπολιτῶν, ὁ δὲ, τὸν Ἀπαμέων ἀθέσμως ὑφήρπασαν θρόνον, ὥστε τοὺς εἰς Χριστὸν ἠλπικότας, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τυγχάνοντας, τοῦτο εἰδότας, μὴ περιπίπτειν αὐτοῖς ἀγνοίᾳ τῶν κατ' αὐτῶν κανονικῶς ὁρισθέντων, ἀλλ' εἰδέναι κατὰ τὴν εὐαγγελικήν τε καὶ ἀποστολικὴν ὑφήγησιν, ὅτι αἱρετικὸν ἄνδρα μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτεῖσθαι χρὴ, καὶ ὅτι χαίρειν οὐ δεῖ τῷ τοιούτῳ λέγειν. ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. δῆλον δὲ, ὅτι τῆς αὐτῆς εἰσι κατακρίσεως Ζωορᾶς τε ὁ δυσσεβέστατος

καὶ

ANNO CHRISTI 536.

καὶ πάντες οἱ τοῖς εὐσεβέσι θυσιαστηρίοις τε καὶ βαπτιστηρίοις ἀνθιστῶντες τὰς αἱρετικὰς ἑαυτῶν παρασυνάξεις, καὶ τὰ παραβαπτίσματα, καὶ τὰ ἀσεβῆ συγγράμματα τοῦ εἰρημένου Σευήρου, τὸν ὅμοιον ἀναθεματίζομεν τρόπον. ἐν ἴσῳ γὰρ, ὥς φησιν ἡ θεία γραφὴ, μισητὰ τῷ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν, καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ.

Ψῆφος Μηνᾶ πατριάρχου, κατὰ Σευήρου, Πέτρου καὶ Ζωορᾶ.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος οἰκουμενικὸς ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πατριάρχης Μηνᾶς εἶπεν, Ἰωάννου τοῦ θεσπεσίου ἀποστόλου, καὶ μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντός τινας ἁμαρτίας εἶναι μὴ πρὸς θάνατον, τινὰς δὲ καὶ πρὸς θάνατον, καὶ διδάσκοντος ἡμᾶς διὰ ταύτης τῆς ἀποφάσεως τὰς εἰς Θεὸν διὰ τῶν αἱρετικῶν δοξῶν ἀποφεύγειν βλασφημίας, ὡς δὴ πρὸς θάνατον ἀγούσας, φαίνονται Σευῆρος καὶ Πέτρος αὐθαιρέτως ἑλόμενοι τὰς πρὸς θάνατον ἁμαρτίας. δέον γὰρ τὴν ἀρχὴν πλανηθέντας, καὶ δόξαις αἱρετικαῖς ὑπαχθέντας, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύειν λαχόντων τὸ κατάκριμα ἑαυτοῖς ἐπαγαγόντας, σωφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν τιμωρίαν, καὶ πρόφασιν μετανοίας, ἀλλὰ μὴ ἀπογνώσεως, ταύτην ὑπολαβεῖν· οἱ δὲ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν φαίνονται διαπεπραγμένοι, οὐδέ τινα παρ' ὅλον τὸν χρόνον μεταγνώσεως ἔνδειξιν ποιησάμενοι, ἀλλ' ὡς πρὸς αὐτὸν Θεὸν ἀπαυθαδιαζόμενοι, ἐνέμειναν ταῖς οἰκείαις ἀσεβείαις, μικρὸν ἡγησάμενοι τὸ μέχρις αὐτῶν στῆναι τὴν ἀπώλειαν, εἰ καὶ μὴ τοὺς ἄλλους, ἅπαντας ὅσοις ἂν γένοιντο δυνατοὶ, προσαπολέσαιεν, ἔργον ἐπιτηδεύσαντες μόνου τοῦ ἀρχηγοῦ, καὶ εὑρετοῦ τῆς κακίας ἄξιον, ὃς τὴν οἰκείαν ἀπόπτωσιν κοινὴν ἁπάντων ἀνθρώπων ἀπώλειαν ἠβουλήθη τε καὶ μέχρι νῦν βούλεται καταστῆσαι. οὐκ οὖν ἐπαύσαντο διδασκαλίαις ἐγγράφοις τε καὶ ἀγράφοις χρώμενοι, οὐ μόνον ἐν αἷς ἐτύγχανον διατρίβοντες πόλεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πόρρω διεστώσας, καὶ τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς δελεάζοντες, καὶ κοινωνοὺς ποιούμενοι τῆς ἰδίας ἀπωλείας, μηδὲ τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ κατὰ νοῦν λαβόντες, μηδὲ τὴν κυριακὴν ἀπόφασιν διαῤῥήδην βοῶσαν, ὃς ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ τοῦ πυρός. κατεπάτησαν δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοὺς εὐαγεῖς κανόνας, οἳ σαφῶς διαγορεύουσι τὸν ἔν τινι συνόδῳ κατακεκριμένον, μηδέ τινι τρόπῳ δύνασθαι λειτουργίας ἱερατικῆς ἐπιλαβέσθαι, μέχρις ἂν ἐξέτασις ἐπ' αὐτῷ γενομένης ὑφ' ἑτέρας συνόδου, ἀθῷον αὐτὸν ἀποδείξῃ. εἰ δέ τις τολμήσει ἱερατικόν τι πρᾶξαι κατὰ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον πρὸ τῆς ἐν ἑτέρᾳ συνόδῳ ἀποκαταστάσεως, τοῦτον μηδὲ ὕστερον ἐν ἄλλῃ συνόδῳ ἐλπίδα τινὰ ἔχειν ἀποκαταστάσεως. ἀλλὰ καὶ τούτων πάντων ὑπεριδόντες οἱ προειρημένοι Σευῆρός τε καὶ Πέτρος, καὶ οἱ τούτων συγκοινωνοὶ καὶ μέτοχοι, ὧν ἐστι Ζωορᾶς τις μοναχὸς ἐκ τῆς Σύρων ὁρμώμενος, ἄνθρωπος οὐδὲν νοῆσαί ποτε τῶν ἱερῶν, οὐδὲ μὴν πρᾶξαι κατὰ λόγον δυνάμενος, οὐχ ὅτι γε καὶ ἄλλοις ἀγαθοῦ τινος μεταδοῦναι, ἀλλ' ἁπλῶς οὕτω τὴν ὑπόκρισιν ὥσπερ τι δέλεαρ ταῖς τῶν ἐντυγχανόντων ψυχαῖς προτεινόμενος, μᾶλλον δὲ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὑπόθεσιν πλεονεξίας ποιούμενος· καταφρονήσαντες μὲν τῆς ἐν τῇ Ῥωμαίων ἁγιωτάτῃ

A omnes, qui venerabilibus altaribus & baptisteriis sua hæretica conventicula opposuerunt. Et simili modo anathematizamus illegitima baptismata, & impia scripta prædicta Severi. Æqualiter enim (sicut dicit divina scriptura) *odibilia sunt Deo impius, & impietas ipsius.* Sap. 14.

Sententia Mennæ patriarchæ contra Severum, Petrum & Zoaram.

SANCTISSIMVS beatissimus œcumenicus archiepiscopus & patriarcha Mennas dixit: Cum Ioannes divinus apostolus B & discipulus magni Dei & Salvatoris nostri Iesu Christi dicat quædam peccata esse Ioan. 5. non ad mortem, quædam vero ad mortem, doceatque nos per hanc sententiam, fugere blasphemias in Deum per opiniones hæreticorum, veluti ad mortem ducentes: videntur Severus & Petrus sponte prælegere peccata ad mortem. Cum enim debuissent, qui a principio erraverunt, & opinionibus hæreticis seducti sunt, & propter hoc a sancta catholica ecclesia & apostolica, & ab omnibus, qui in ipsa partem C sacerdotii sortiti sunt, condemnationem sibiipsis superinduxerunt, moderate ferre pœnam, & ipsam existimare occasionem pœnitentiæ, non desperationis; hi nihil tale videntur fecisse, neque toto tempore aliquod resipiscentiæ specimen exhibuerunt, sed tanquam adversus ipsum Deum arroganter elati in propriis impietatibus perseverarunt; ac parvi fecerunt, si soli ipsi perirent, nisi omnes alios, quoscumque possent, secum perderent, & opus aggressi sunt dignum solo autore & inventore iniquitatis, qui propriam ruinam, communem omnium hominum perditionem reddere voluit, & atque etiamnum vult. Non D ergo cessaverunt uti doctrinis scriptis & non scriptis, & non solum in civitatibus, in quibus commorati sunt, sed etiam in longe remotis, simpliciorum animas alliciendo, & participes propriæ perditionis faciendo, non mente versantes judicium Dei, neque dominicam sententiam manifestissime clamantem: *Si quis scandalizaverit unum de pusillis istis, reus erit gehennæ ignis.* Matth. 5. Insuper autem conculcaverunt venerabiles canones, qui prudenter sanxerunt condemnatum in aliqua synodo, nullo modo posse sacerdotale E ministerium rursus assumere, donec de eo discussio ab alia synodo facta, ipsum innocentem probasset. Et si quis ausus fuerit sacrum quid tempore interjecto facere ante restitutionem in alia synodo, hunc nec postea in alia synodo spem aliquam restitutionis habere. Sed hæc omnia despicientes prædicti Severus & Petrus, ejusque communicatores & participes, de quorum numero est Zoaras quidam monachus de Syria ortus, homo qui neque intelligere aliquid sacri potest, neque secundum rationem facere, non quod aliisquicquam boni impertiri possit sed simpliciter sic hypocrisim, veluti escam quamdam animabus esurientium porrigit, immo (quod verius est dicere) materiam avaritiæ facit. Contempserunt quidem in sanctissima

A ctissima ecclesia Romana successionem apostolorum, quæ sententiam contra ipsos protulit: & pro nihilo habuerunt hujus regiæ urbis sedem patriarchalem, & omnem synodum in ea congregatam, & ejusdem domini & salvatoris omnium in sanctis locis apostolicam successionem, & ultra hæc omnia etiam omnem sententiam orientalis diœcesis contra ipsos latam, & illotis, quod aiunt, manibus sancta contrectaverunt, & tanquam porci quidam margaritas conculcaverunt: (dico autem euangelicas & paternas sententias) nec cessaverunt usque in hodiernum diem graviter lædere statum & pacem sanctissimarum ecclesiarum. B Ipsi enim clam & occulte faciunt ea, quæ canonibus interdicta sunt, alios quidem multos iniquæ doctrinæ ipsorum obsequentes pervertendo, conventiculaque & illegitima baptismata per domos & monasteria faciendo contra canones, & suam nefandam communionem multis, qui ab ipsis perversi fuerant, tradendo homines inquam qui, neque specie ipsa, neque re habebant ordinationem ab ipsis datam iis, qui ut ipsi perversi erant. Porro per hanc non solum stabilitur anathema primo impositum a patribus nostris, sed & ex nostra sententia, immo vero canonum C autoritate, spes restitutionis ipsis aufertur, & ut catholicæ ac sanctæ ecclesiæ filii, cum hoc intelligunt, fugiant illorum errorem & hæresim. Propterea igitur sequentes sanctorum patrum nostrorum sententias, & euangelicis ac paternis inhærendo sanctionibus, suscipimus & sanctissimos fratres & comministros, cum ab ipsis lata fuerit sententia contra prædictos, Severum, Petrum, & Zoaram, & alios quicumque communicant ipsis in impietate, ac contra complices ipsorum. Et nos illos per dominum nostrum Iesum Christum verum Deum nostrum, D tanquam lupos quosdam graviter irruentes in ovile Christi, abjicimus, & in sententiam discedimus sanctissimorum fratrum & comministrorum nostrorum, & sæpius prius nominaros Severum & Petrum simili anathemate ferimus: non autem ipsos solum, sed & Zoaram & alios qui conventicula & illegitima baptismata faciunt: necnon & omnia ab ipsis conscripta, ut pote quæ venenum draconis autoris mali, in ipsis nutriunt, & ipsum in animas simpliciorum immittunt.

A ἐκκλησία τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς, τὴν κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν ποιησαμένης, παρ' οὐδὲν δὲ λογισάμενοι καὶ τὸν τῆσδε τῆς βασιλευούσης πατριαρχικὸν θρόνον, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἁγίαν σύνοδον, τήν τε αὐτοῦ τοῦ δεσπότου καὶ σωτῆρος τῶν ὅλων ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις ἀποστολικὴν διαδοχὴν, καὶ πρὸς πᾶσι τούτοις, τὴν πάσης ἀνατολικῆς διοικήσεως κατ' αὐτῶν ψῆφον γεγενημένην, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀνίπτοις χερσὶ τὰ ἅγια μεταχειρισάμενοι, καὶ καθάπερ δή τινες χοῖροι τοὺς μαργαρίτας πατήσαντες, λέγω δὴ τὰς εὐαγγελικάς τε καὶ πατρικὰς ἀποφάσεις, οὐκ ἐπαύσαντο μέχρι καὶ τήμερον παντοίως λυμαινόμενοι τῇ καταστάσει, καὶ εἰρήνῃ τῶν B ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν. αὐτοὶ μὲν λαθραίως τὰ τοῖς κανόσιν ἀπηγορευμένα διαπραττόμενοι, ἄλλους δὲ πολλοὺς τῶν πειθομένων τῇ ἀθέσμῳ αὐτῶν διδασκαλίᾳ παρασκευάζοντες, συνάξεις τε καὶ βαπτίσματα κατ' οἴκους, καὶ μοναστήρια, ποιοῦντες ἀκανονίστως, καὶ τῆς μυσαρᾶς αὐτῶν πολλοῖς τῶν ὑπ' αὐτῶν διεστραμμένων μεταδιδόναι κοινωνίας, ἀνθρώποις, μηδὲ τὴν σχήματι, οὐδὲ γὰρ πράγματι φαμὲν, παρ' αὐτῶν διδομένην τοῖς ὁμοίως αὐτοῖς διεστραμμένοις, χειροτονίαν ἐσχηκότας. ὥστε διὰ ταῦτα μὴ μόνον τὸ ἀρχῆθεν παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐπιτεθὲν, οἷον ῥιζωθῆναι ἀνάθεμα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἡμετέρας ἀποφάσεως, μᾶλλον δὲ τῆς C τῶν κανόνων αὐθεντίας τὴν ἐλπίδα τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν ἀναιρεθῆναι, καὶ τοῦτο μανθάνοντας τῆς καθολικῆς καὶ ἁγίας ἐκκλησίας θρεμμάτους ἀποφεύγειν τὴν ἐκείνων πλάνην τε καὶ κακοδοξίαν. διὰ ταῦτα τοιγαροῦν ταῖς τε τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἑπόμενοι ψήφοις, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς τε καὶ πατρικοῖς ἀκολουθοῦντες θεσμοῖς, ἀποδεχόμενοι δὲ καὶ τοὺς ὁσιωτάτους ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς τῆς παρ' αὐτῶν ἐξενεχθείσης ἀποφάσεως κατὰ τῶν εἰρημένων Σευήρου, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι κοινωνοῦσιν αὐτοῖς τῆς ἀσεβείας, καὶ τῶν συμπλεκομένων τῆς ἐκείνων ἀνοσιουργίας. καὶ ἡμεῖς διὰ D τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὥσπερ τινὰς λύκους βαρεῖς ἐπερχομένους τῇ ποίμνῃ τοῦ Χριστοῦ ἀπελαύνοντες, σύμψηφοι γινόμεθα τοῖς ὁσιωτάτοις ἡμῶν ἀδελφοῖς, καὶ συλλειτουργοῖς, καὶ τοὺς πολλάκις πρότερον ὀνομασθέντας, Σευῆρον καὶ Πέτρον τῷ ὁμοίῳ τιτρώσκομεν ἀναθέματι, οὐκ αὐτοὺς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ζωορᾶν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρασυνάξεις καὶ παραβαπτίσματα ποιοῦντας, καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν συγγεγραμμένα, οἷα τὸν τοῦ ἀρχεκάκου δράκοντος ἰὸν ἐν ἑαυτοῖς διασώζοντα, καὶ τοῦτον ταῖς τῶν ἁπλουστέρων ψυχαῖς ἐνιέντα.

SVBSCRIPTIONES.

E

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Mennas Dei miseratione episcopus Constantinopolitanus diffinivi & subsignavi propria manu.

Μηνᾶς ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Ῥώμης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ego Sabinus episcopus sanctæ ecclesiæ Canusinę, in synodo sequens diffinitionem sanctæ recordationis papę Hormisdæ, anathematizans atque condemnans Severum & ejus impia scripta, & Petrum quondam Apameæ episcopum, & complices eorum atque sequaces, necnon & Zoaram, vel communicatores eorum, & in eodem errore permanentes, subscripsi.

Ego Epiphanius episcopus sanctæ ecclesiæ Asculanæ,

& cetera similiter per literas Latinas

καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως διὰ Ῥωμαίων γραμμάτων.

Ego Asterius episcopus sanctæ ecclesiæ Salernitanæ,

& reliqua similiter per Latinas.

καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως διὰ Ῥωμαίων γραμμάτων.

In nomine domini Iesu Christi Leo episcopus ecclesiæ Nolanæ,

& reliqua subscriptionis similiter sub scriptura Latinarum literarum.

καὶ τὰ ἑξῆς τῆς ὑπογραφῆς ὁμοίως διὰ Ῥωμαϊκῶν γραμμάτων.

Ego

ANNO CHRISTI 536.

Ego Rusticus episcopus sanctæ ecclesiæ Fæsulanæ.
καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως δι' ἴσων γραμμάτων.

Theophanes diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ.
καὶ τὰ λοιπὰ ὡσαύτως διὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων.

Pelagius diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ,
καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως.

Ὑπάτιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς κατ' Εὐρώπην Ἡρακλείας ὑπεσημηνάμην.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος τῆς Νικαέων μητροπόλεως διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῖς πεπραγμένοις ἐπιστὰς, καὶ ἀναθεματίζων Σεβῆρον, καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ συγγράμματα, καὶ Πέτρον τόν ποτε Ἀπαμείας, καὶ Ζωορᾶν καὶ τοὺς κοινωνικοὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ αὐτῶν πλάνῃ ἐπιμένοντας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Αὐξέντιος ἐπίσκοπος Σεβαστείας, σύμψηφος ὢν τοῖς ὁρισθεῖσιν ὑπέγραψα.

Θεόδουλος ἐπίσκοπος Ἰκονίου σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ὑπεσημηνάμην.

Θεαγένης ἐπίσκοπος Συννάδων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Βάκχος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Πισιδίᾳ Ἀντιοχείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Μάμας ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς σύμψηφος ὢν ἐπὶ πᾶσιν ὑπέγραψα.

Ἱλαριανὸς ἐπίσκοπος Πέργης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Βοσπόριος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ὑπεσημηνάμην.

Παῦλος ἐπίσκοπος Τυανέων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἀκάκιος ἐπίσκοπος Πισινουῦντος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Κόνων ἐπίσκοπος Σίδης, σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ὑπέγραψα.

Ἐπίκτητος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Προκόπιος ἐπίσκοπος Γάγγρας σύμψηφος ὢν, ὑπέγραψα.

Πέτρος ἐπίσκοπος Ἰουστινιανουπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Μάρκος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἥδιστος ἐπίσκοπος Κίου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Βοσπόρου, ὁρίσας ὑπέγ.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γορτύνης, ἢ μητρόπολίς ἐστι τῆς Κρητῶν ἐπαρχίας διὰ τῆς ἀναγνώσεως τοῖς πεπραγμένοις ἐπιστὰς, καὶ ἀναθεματίζων Σεβῆρον, καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ συγγράμματα, καὶ Πέτρον τὸν ποτε Ἀπαμείας καὶ Ζωορᾶν, καὶ τοὺς κοινωνικοὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῶν ἐπιμένοντας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑάκινθος ἐπίσκοπος τῆς Μιλησίων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

A & reliqua similiter per literas ejusdem generis.

& reliqua similiter per literas Latinas.

& cetera similiter.

Hypatius episcopus Ephesinus, diffinivi, & subscripsi.

Constantinus episcopus Heracliensis in Europa, subscripsi.

Eusebius episcopus Cyzicenus, diffinivi & subscripsi.

Thalassius episcopus Nicomediæ, diffinivi, & subscripsi,

Anastasius episcopus Nicænus metropo- B lita, cum per lectionem sciverim, quæ facta sunt, anathematizans Severum & ejus impia scripta, ac Petrum quondam Apameæ, nec non & Zoaram, & ipsorum communicatores, & qui in ipsorum errore permanent, diffinivi, & subscripsi.

Photinus episcopus Calchedonis, diffinivi, & subscripsi.

Auxentius episcopus Sebastiensis, 'suffragator cum essem diffiniens subscripsi. ('consentitivus.)

Theodulus episcopus Iconii suffragator cum essem & ipse, subscripsi.

Theagenes episcopus Synnadorum, diffinivi & subscripsi.

C Bacchus episcopus Antiochiæ in Pisidia, diffinivi & subscripsi.

Mamas episcopus Melitenensis, suffragator cum essem in omnibus, subscripsi.

Hilarianus episcopus Pergæ, diffinivi, & subscripsi.

Bosporius episcopus Neocæsareæ, diffinivi, & subscripsi.

Paulus episcopus Tyanorum, diffinivi, & subscripsi.

Acacius episcopus Pessinuntinus, diffi- D nivi, & subscripsi.

Conon episcopus Sidensis, adstipulator cum essem & ipse, subscripsi.

Epictetus episcopus Claudiopolitanus Honoriadis, diffinivi & subscripsi.

Procopius episcopus Gangrensis, suffragator cum essem & ipse subscripsi.

Petrus episcopus Iustinianopolitanus secundæ provinciæ Cappadociæ, subscripsi.

Marcus episcopus Apameæ, diffinivi & E subscripsi.

Hedistus episc. Cianus, diffin. & subscr.

Ioannes Bosphori, diffinivi & subscripsi.

Theodorus episcopus Gortynæ, quæ metropolis est provinciæ Cretensis, cum per lectionem sciverim, quæ facta sunt, anathematizans Severum & ejus impia scripta, Petrum quondam Apameæ, & Zoaram, & communicatores ipsorum, & qui in eorum permanent erroribus, diffinivi, & subscripsi.

Hyacinthus episcopus 'Miletensis civitatis, diffinivi & subscripsi. ('Milesiensis)

(Left margin, partly cut off: edit. ...ia ...νοςαυτῶ- ...ἐλέῳ ...οῦ ἐπισκο- ...τῆς κτ ...ρχκλ... ...ὲ φιλό- ...ςου μη- ...ρόπολιν τῆς ...ρωπαιων ...ρχίας, ἀ- ...ς τοῦ Θεοῦ ...θολικῆς καὶ ...στολικῆς ...κλησίας, ...ίσας, ὑπε- ...μηνάμην. ...πατιος ἐ- ...Θεοῦ ἐ- ...τηνπος τῆς ...φεσίων μη- ...οπόλεως ...Ἀσιανῶν ...αρχίας, ὁ- ...σας ὑπε- ...μηνάμην.)

ANNO CHRISTI 536.

A Thalassius episcopus Beryti, astipulator existens & ego omnibus hic diffinitis, ipsos hæreticos anathematizans, videlicet Severum & ejus impia conscripta, Petrum quondam Apameæ, & Zoaram, communicatoresque ipsorum ac in ipsorum errore permanentes, subscripsi.

Magnus episcopus Berrhœæ primæ provinciæ Syrorum, diffiniens subscripsi.

Ætherius episcopus Mariamniæ secundæ provinciæ Syrorum, subscripsi.

Domitianus episcopus Zecchiæ, diffiniens subscripsi.

B Calloas episcopus Smyrnæ, diffinivi & subscripsi.

Archelaus episcopus civitatis Corycorum, diffiniens subscripsi.

Christophorus episcopus Porphyreonis provinciæ Phœniciæ maritimæ, anathematizans Severum & Petrum, & Zoaram, ac communicatores eorum, & in ipsorum errore permanentes, diffiniens subscripsi.

Habet & duas subscriptiones Syrorum.

* Barcusorũ. Alexander episcopus *Paraxiorum, videlicet Iustinianopolitanæ civitatis, anathematizans Severum & ejus impia scripta, Petrum quondam Apameensem, & Zoaram, C ac communicatores ipsorum & in ipsorum errore permanentes, diffiniens subscripsi.

Eustathius episcopus civitatis Tiberiopolis, diffiniens subscripsi.

Anastasius episcopus insulæ Iotabæ, diffiniens subscripsi.

Domnus episcopus civitatis Maximianopolis, diffiniens subscripsi.

Pelagius episcopus Parnassi, diffiniens subscripsi.

D Ioannes episc. Zoaranus tertiæ Palæstinæ provinciæ, diffiniens subscripsi.

Epiphanius episcopus Heracleanus, diffiniens subscripsi.

Abraamius episc. Cratianus, diffin. subscr.

Alexander episcopus Coloniensis, diffiniens subscripsi.

Eugenius episcopus Tii, diffiniens subscripsi.

Epitynchanus episcopus Germæ, diffiniens subscripsi.

Andreas episcopus Theodosiopolitanus, diffiniens subscripsi.

' Palæpolitanus. Eusebius episcopus ' Antiquæ civitatis diffiniens, subscripsi.

Asterius episc. Amastridis, diffiniens subscr.

E Theodorus episcopus civitatis Gordenorum, diffiniens subscripsi.

Matthias episc. Cymæ, diffiniens subscr.

Ioannes episc. Podaliæ, diffiniens subscripsi.

Ioannes episc. Medaii diffiniens subscripsi.

Paulus episcopus civitatis Stectorii, diffiniens subscripsi.

Andreas episc. Peltenus, diffiniens subscr.

Theodorus episcopus civitatis Myrorum, diffiniens subscripsi.

Habet & aliam subscriptionem unam Syriacam, id est, Syria litteris scriptam.

Leontius episcopus civitatis Helenopolis, diffiniens subscripsi.

Menas episcopus Eudoxiadis, diffiniens subscripsi.

Ioannes episcopus Cæsareæ, diffiniens subscripsi.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Βηρυτοῦ σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι τοῖς ἐνταῦθα ὁρισθεῖσι, καὶ τοὺς αὐτοὺς ἀναθεματίζων αἱρετικοὺς, ἤγουν Σευῆρον, καὶ τὰ αὐτοῦ ἀσεβῆ συγγράμματα, Πέτρον τὸν ποτε Απαμείας, καὶ Ζωορᾶν, τούς τε κοινωνικοὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πλάνῃ αὐτῶν ἐπιμένοντας ὑπέγραψα.

Μέγας ἐπίσκοπος Βεῤῥοίας τῆς πρώτης Σύρων ἐπαρχίας ὑπέγραψα.

Αἰθέριος ἐπίσκοπος Μαριάμμης τῆς δευτέρας Σύρων ἐπαρχίας ὑπέγραψα.

Δομετιανὸς ἐπίσκοπος Ζηκχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Καλλόας ἐπίσκοπος Σμύρνης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Αρχέλαος ἐπίσκοπος τῆς Κορυκεωτῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Χριστόφορος ἐπίσκοπος Πορφυρεῶνος ἐπαρχίας Φοινίκης παραλίου ἀναθεματίζων Σευῆρον, καὶ Πέτρον, καὶ Ζωορᾶν, καὶ τοὺς κοινωνικοὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς τῇ πλάνῃ αὐτῶν ἐπιμένοντας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Εχει καὶ δύο Σύρων ὑπογραφάς.

Αλέξανδρος ἐπίσκοπος Βαρκούσων, ἤτοι Ιουστινιανουπόλεως, ἀναθεματίζων Σευῆρον καὶ τὰ αὐτοῦ δυσσεβῆ συγγράμματα, Πέτρον τὸν ποτε Απαμείας, καὶ Ζωορᾶν, καὶ τοὺς κοινωνικοὺς αὐτῶν, καὶ τοὺς τῇ πλάνῃ αὐτῶν ἐπιμένοντας, ὁρίσας, ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αναστάσιος ἐπίσκοπος νήσου Ιωτάβης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δόμνος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πελάγιος ἐπίσκοπος Παρνασσοῦ, ὁρίσας ὑπ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος τῆς τρίτης Παλαιστίνης ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Επιφάνιος ἐπίσκοπος Ηρακλείας, ὁρίσας ὑπ.

Αβραάμιος ἐπίσκοπος Κρατίας, ὁρίσας ὑπ.

Αλέξανδρος ἐπίσκοπος Κολωνείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐγένιος ἐπίσκοπος Τίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Επιτύγχανος ἐπίσκοπος Γέρμης, ὁρίσας ὑπέγ.

Ανδρέας ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Αστέριος ἐπίσκοπος Αμάστριδος, ὁρίσας ὑπέγρ.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Γορδηνῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ματθίας ἐπίσκοπος Κύμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Ποδαλείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Μηδαείου, ὁρίσας ὑπ.

Παῦλος ἐπίσκοπος πόλεως Στεκτορίου, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ανδρέας ἐπίσκοπος Πέλτης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Μυρέων, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εχει καὶ ἄλλην ὑπογραφὴν μίαν Σύρου.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Ελενουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μηνᾶς ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος, ὁρίσας ὑπέγρ.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Καισαρείας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως Φρυγίας Πακατιανῆς, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Στρατόνικος ἐπίσκοπος τῆς Συέδρων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Θεοδοσιουπόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Κοτένων, ὁρίσας ὑπ.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῆς Αμβλαδέων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος τῆς Τλωέων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Κασσατῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἑλλάδιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Πανέμου τεῖχος ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδοτος ἐπίσκοπος Εὐροιέων πόλεως τῆς παλαιᾶς τῶν Ἠπείρων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μακεδόνιος ἐπίσκοπος τῆς Βρουσηνῶν πόλεως, ὁρίσας ὑπέγρ.

Ζώσιμος ἐπίσκοπος Αντάνδρου τῆς Ἀσιανῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεοδώριτος ἐπίσκοπος τῆς Αλινδέων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λυκίνιος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Πάταρα ἁγίας ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Παῦλος ἐπίσκοπος τῆς Οἰνοανδέων πόλεως, ὁρίσας ὑπέγρ.

Πανταλέων ἐπίσκοπος τῆς Λουλιουπολιτῶν τῆς Γαλατῶν ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος τῆς Σοφίνης ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μαρτύριος ἐπίσκοπος τῆς Βαρατέων πόλεως τῆς Λυκαόνων ἐπαρχίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Διονύσιος ἐπίσκοπος τῆς Εὐκαρπέων πόλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Πιτάνῃ ἁγίας ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Μάρκελλος ἐπίσκοπος Αναίων σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ὑπεσημηνάμην.

Τρύφων ἐπίσκοπος τῆς Κολβασέων πόλεως, τῆς Παμφυλίων ἐπαρχίας ὑπέγραψα.

Μάγνος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ τῆς Θεουπολιτῶν θρόνου, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἐφραιμίου, ἀκολουθῶν τοῖς πάλαι καὶ νῦν ἐψηφισμένοις παρὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων καὶ ἀρχιερέων, ἀναθεματίζω Σεβῆρον, καὶ τὰ αἱρετικὰ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ Πέτρον τὸν καὶ ἐκδίκιον, καὶ πρός γε Ζωορᾶν τὸν τῆς τούτων ἀσεβείας ἀκόλουθον, καὶ τοὺς τῇ πλάνῃ τούτων ἐνισταμένους, καὶ ὑπέγραψα.

Ἡράκλειος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τοῦ ἀποστολικοῦ τῆς Θεουπολιτῶν θρόνου, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἐφραϊμίου ἀκολούθως τῷ συναποκρισιαρίῳ μου Μάγνῳ, ὑπέγραψα.

Σαβῖνος διάκονος τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, πληρῶν τὰς ἀποκρίσεις Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀκολούθως Μάγνῳ καὶ Ἡρακλείῳ, ὑπέγραψα.

Παῦλος ἐπίσκοπος τῆς Ναξίων πόλεως σύμψηφος γενόμενος καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρισθεῖσιν, ὑπέγ.

Μηνᾶς ἐπίσκοπος τῆς Καρπαθίων νήσου σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρισθεῖσιν, ὑπέγραψα.

Ioannes episcopus Trajanopolis civitatis Phrygiæ Pacatianæ, diffiniens ſubſcripſi.

Stratonicus epiſcopus Syedrorum civitatis diffiniens ſubſcripſi.

Dominicus epiſcopus Theodoſiopolitanus, diffiniens ſubſcripſi.

Flavianus epiſcopus Cotenorum, diffiniens ſubſcripſi.

Petrus epiſcopus Ambladenſium civitatis, diffiniens ſubſcripſi.

Euſtathius epiſcopus civitatis Tloenſium, diffiniens ſubſcripſi.

Theodorus epiſcopus *Catiſſorum civitatis diffiniens ſubſcripſi.

*Caſſatorũ

Helladius epiſcopus Panematianus diffiniens ſubſcripſi.

Theodotus epiſcopus Euroeæ provinciæ veteris Epiri, diffiniens ſubſcripſi.

Macedonius epiſcopus Bruſenorum, diffiniens, ſubſcripſi.

Zoſimus epiſcopus Antandri Aſianorum provinciæ, diffiniens ſubſcripſi.

Theodoritus epiſcopus Alindenus, diffiniens ſubſcripſi.

Lycinius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ in Patara, diffiniens ſubſcripſi.

Paulus epiſcopus civitatis Oenoandenſis, diffiniens ſubſcripſi.

Pantaleon epiſcopus ' Luliopolitanus Galatiæ provinciæ, diffiniens ſubſcripſi.

'Iuliopolitanus.

Dominicus epiſcopus Sophenæ Armeniæ primæ provinciæ, diffiniens ſubſcripſi.

Martyrius epiſcopus Baratthæus Lycaoniæ provinciæ, diffiniens ſubſcripſi.

Dionyſius epiſcopus Eucarpenſis, diffiniens ſubſcripſi.

Epiphanius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ in Pitana, diffiniens ſubſcripſi.

Marcellus epiſcopus, Anæorum ſuffragator cum eſſem, diffinivi & ſubſcripſi.

Tryphon epiſcopus Colbaſenſium provinciæ Pamphyliæ, diffiniens ſubſcripſi.

Magnus preſbyter & legatus apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, & ſanctiſſimi patriarchæ Ephræmii, ſequens olim & nunc iis quæ ' decreta ſunt a ſanctiſſimis patribus & pontificibus noſtris, anathematizo Severum & hæretica ejus ſcripta, & Petrum vindicatum, inſuper & Zoaram horum impietatis ſequacem, nec non in errore iſtorum perſiſtentes, & ſubſcripſi.

'conſententiata.

Heraclius diaconus & legatus apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, ac ſanctiſſimi patriarchæ Ephræmii, ſecutus collegam meum Magnum, ſubſcripſi.

Sabinus diaconus ſanctæ reſurrectionis Chriſti Dei noſtri, legatus Petri ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitani, ſequendo Magnum & Heraclium, ſubſcripſi.

Paulus epiſcopus Naxianus aſſentiens & ipſe omnibus diffinitis, ſubſcripſi.

Menas epiſcopus Carpathi inſulæ in eamdem ſententiam & ipſe diſcedens in omnibus, diffiniens ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 536.

Theodorus episcopus Pari insulæ Siphniorum & ' Amulgiorum civitatis, assentiens & ipse in omnibus diffiniens subscripsi.

' Amorgiorum

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Παρίων, Σιφνίων, καὶ Ἀμουλγίων τῆς πόλεως, σύμψηφος ὢν καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρισθεῖσιν, ὑπέγραψα.

Vide epistolam synodicam ad Petrum Hier. ep. in conc. Hierosolymitano, infra: Incipit, *Recordantes, &c.*

CONSTITUTIO SACRA IUSTINIANI imperatoris contra Anthimum, Severum, Petrum & Zoaram.

Η ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ βασιλέως, κατὰ Ἀνθίμου, Σευήρου, Πέτρου καὶ Ζωορᾶ.

In nomine domini Iesu Christi Dei nostri, imperator Cæsar Flavius Iustinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vuandalicus, Africus, Pius, felix, gloriosus, victor, triumphator, semper Augustus Mennæ patriarchæ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτωρ Καῖσαρ, Φλάβιος Ἰουστινιανὸς, Ἀλαμανικὸς, Γοτθικὸς, Φραγγικὸς, Γερμανικὸς, Ἀντικὸς, Ἀλανικὸς, Οὐανδαλικὸς, Ἀφρικὸς, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, ἔνδοξος, νικητὴς, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος Αὔγουστος Μηνᾷ πατριάρχῃ.

Novella 42. commodior occurrit versio sed in titulo Mennæ episcopi depravata.

B REM non insolitam imperio & nos facientes, ad præsentem venimus legem. Quoties enim sacerdotum sententia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit (quemadmodum Nestorium, Eutychem, Arium, Macedonium, & Eunomium, ac quosdam alios ad iniquitatem non minores illis) toties imperium ejusdem sententiæ & ordinationis cum sacerdotum auctoritate fuit. Sicque divina & humana pariter concurrentia unam consonantiam rectis sententiis fecere. quemadmodum & nuper factum esse circa Anthimum scimus, qui quidem C dejectus est de sede hujus regiæ urbis a sanctæ & gloriosæ memoriæ Agapeto sanctissimæ ecclesiæ antiquæ Romæ pontifice, eo quod nullo modo sibi ipsi convenienti (contra omnes sacros canones) se intruserat sedi, sed & communi sententia ipsius sanctæ memoriæ viri primum, atque etiam sacræ synodi hic celebratæ condemnatus & depositus fuit, eo quod a rectis dogmatibus recessit: & quæ prius multoties diligere videbatur, hæc demum diversis * lustrationibus fugit, simulans sequi sanctas quatuor D synodos (trecentorum videlicet decem & octo patrum in Nicæa: & centum quinquaginta in hac felici civitate; & in Epheso primo congregatorum ducentorum: & sexcentorum triginta venerabilium patrum in Calchedone.) At quidem nec istorum dogmata sequi, nec nostram clementiam & condescensum, quem propter ipsius salutem habebamus, suscipere voluit, neque ipse abdicare auctores impiorum dogmatum, qui prius a sanctis synodis expulsi fuerant, sed putavit oportere secundum ipsum & in æquali ducere & condemnatos, E & condemnatores. Nam semel alienis a sanctissima ecclesia intellectibus mancipatus, & a rectis dogmatibus alienatus, merito ad ipsorum rectitudinem reverti non valuit, etiam ad hæc invitatus a nobis & directus, qui omni studio usi sumus ad ipsius salutem.

Imperatorum est decreta a sanctis patribus & a Romano pôtifice curare, ut reipsa perficiantur. Niceph. eccl. hist. XVII. 9.

* fraudibus.

ΠΡΑΓΜΑ οὐκ ἀήθες βασιλείᾳ καὶ ἡμεῖς πράττοντες, ἐπὶ τὸν παρόντα ἐληλύθαμεν νόμον. ὁσάκις γὰρ ἡ τῶν ἱερέων ψῆφος τινὰς τῶν οὐκ ἀξίων τῆς ἱερωσύνης τῶν ἱερατικῶν κατεβίβασε θρόνων, ὁποῖον δὴ Νεστόριόν τε καὶ Εὐτυχῆ, Ἄρειόν τε καὶ Μακεδόνιον, καὶ Εὐνόμιον, καὶ ἄλλους δή τινας εἰς κακίαν οὐκ ἐλάττους ἐκείνων, τοσαυτάκις ἡ βασιλεία σύμψηφος γέγονε τῇ τῶν ἱερέων αὐθεντίᾳ, ὥστε τὰ θειότερά τε καὶ ἀνθρώπινα συνδραμόντα μίαν συμφωνίαν ταῖς ὀρθαῖς ποιήσασθαι ψήφοις· ὁποῖον δή τι καὶ ἔναγχος γινόμενον περὶ Ἄνθιμον ἴσμεν, ἀπελαθέντα μὲν τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως θρόνου παρὰ Ἀγαπητοῦ τοῦ τῆς ὁσίας καὶ ἀοιδίμου μνήμης προέδρου γεγονότος τοῦ κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, οἷα τὸν κατὰ μηδένα τρόπον αὐτῷ προσήκοντι παρὰ πάντας τοὺς εὐαγεῖς κανόνας ἐπειςπηδήσαντα θρόνῳ, κοινῇ δὲ ψήφῳ τοῦ τε αὐτοῦ τῆς ἁγίας μνήμης ἀνδρὸς πρότερον, καὶ μὴν καὶ τῆς ἐνταῦθα γινομένης ἱερᾶς συνόδου καταδεδικασμένον τε καὶ καθῃρημένον, διότι τῶν ὀρθῶν ἀπεφοίτα δογμάτων, καὶ οἷς πρότερον πολλαχόθεν ἐφαίνετο στέργων, ταῦτα ὕστερον διαφόροις ἀπέφυγε περινοίαις, προσποιούμενος μὲν ταῖς τέσσαρσιν ἁγίαις συνόδοις ἀκολουθεῖν, τῇ τε τῶν τιη΄. πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, τῇ τε τῶν ρ΄. καὶ ν΄. τῶν ἐν ταύτῃ τῇ εὐδαίμονι πόλει, τῇ τε τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρῶτον συναχθέντων σ΄. τῇ τε τῶν θεοφιλῶν πατέρων τῶν ἐν Καλχηδόνι χλ΄. οὐ μὴν τοῖς τούτων δόγμασι κατακολουθῶν, οὔτε τὴν ἡμετέραν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν συγκατάβασιν, ἣν διὰ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἔχομεν, προσδέξασθαι βουληθεὶς, οὐδὲ ἀποκηρύξαι καὶ αὐτὸς τοὺς τῶν ἀσεβῶν δογμάτων ἀρχηγοὺς τοὺς ὑπὸ τῶν προτέρων ἁγίων ἐκβεβλημένους συνόδων, ἀλλ' οἰόμενος χρῆναι καὶ τὸ κατὰ ταυτὸν καὶ ἐν ἴσῳ τοὺς καταδεδικασμένους τούς τε καταδικάσαντας ἄγειν. ἅπαξ γὰρ ταῖς ἀλλοτρίαις τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἐννοίαις καταν δραποδισθεὶς, καὶ τῶν ὀρθῶν ἠλλοτριωμένος δογμάτων, εἰκότως εἰς τὴν αὐτῶν οὐκ ἴσχυσεν ἐπανελθεῖν ὀρθότητα, καὶ ταῦτα παρ' ἡμῶν καὶ προτραπεὶς καὶ ὁδηγηθεὶς πάσῃ χρησαμένων σπουδῇ, πρὸς τὴν σωτηρίαν τὴν αὐτοῦ.

Cap. I.

Propter hæc igitur omnia, sententiam depositionis in ipsum a sancta synodo factam occasione non liciti, neque a sanctis canonibus approbati raptus sacrarum sedium hujus regiæ urbis, & aversionis a rectis & veris dogmatibus, firmam nostrum reddit imperium, & contra istum præsentem scribit legem. Interdicimus autem & ei commorari in hac felici civitate & ejus districtu, ac

Διὰ ταῦτα τοίνυν ἅπαντα τὴν γινομένην ἐπ' αὐτῷ τὴν τῆς καθαιρέσεως ψῆφον παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου, προφάσει τῆς τε οὐ θεμιτῆς, οὐδὲ ὑπὸ τῶν ἁγίων κανόνων μαρτυρουμένης τῶν τῆς βασιλίδος ταύτης ἱερατικῶν θρόνων ἁρπαγῆς, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ὀρθῶν τε καὶ ἀληθῶν δογμάτων ἐκτροπῆς, κυρίαν ἡ ἡμετέρα τίθεται βασιλεία, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν παρόντα γράφει νόμον. ἀπαγορεύομεν δὲ αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν, καὶ τῆς περιοικίδος αὐτῆς διατριβῆς, καὶ

ANNO CHRISTI 536.

καὶ πάσης ἑτέρας τῶν ἐπισήμων πόλεων, θεσπίζοντες ἐφ' ἡσυχίας εἶναι, καὶ τούτοις στέργειν, οἷς ἑαυτὸν ἀξίως ὑπέθηκε, καὶ μήτε τισὶν ἐπικοινωνεῖν, μήτε ἐκβιβάζειν αὐτοῖς τὴν τῶν ἀπηγορευμένων δογμάτων ἀπώλειαν. οὐ μὴν οὐδὲ τὴν δικαίως ἐξενεχθεῖσαν κατὰ Σευήρου ψῆφον, τὴν ἐκ πάντων ὡς εἰπεῖν τῶν ἀρχιερατικῶν τε καὶ πατριαρχικῶν, μετὰ τῆς μοναχικῆς συναινέσεως προελθοῦσαν θρόνων τὴν τὸν ἀναθεματισμὸν ἐπάγουσαν αὐτῷ βασιλικῆς ἔξω καταλιμπάνομεν ἐπικυρώσεως, ὃς πρότερον παρὰ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς καταλαβὼν τὸν θρόνον τῆς Θεουπολιτῶν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας οὕτω συνετάραξεν ἅπαντα, οὕτω μεστὰ πεποίηκε ταραχῆς, ὡς κοινόν τινα καὶ ἀκήρυκτον ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἐμβαλεῖν πρὸς ἀλλήλας πόλεμον· καὶ τοῦτο καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν σκήπτροις πρὸς αὐτὸν γεγράφθαι, ποικίλαις μὲν δογμάτων καὶ ἀπηλλοτριωμέναις τῆς ὀρθότητος περινοίαις τε καὶ βλασφημίαις χρησάμενον, ἅπαντα δὲ συνταράξαντα, καὶ μόνον τῶν τῆς ἑκατέρου τῶν αἱρεσιαρχῶν πλάνης βδελυρῶν τε, καὶ ἀνοσίων δογμάτων ἀντεχόμενον, Νεστορίου τε καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ τῶν ἑκατέρου τούτων καθηγεμόνων ἐξ ἐναντίας μέν πως εἶναι δοκούντων ἀλλήλοις, πρὸς ἓν δὲ τέλος τῆς ἀσεβείας ἐπειγομένων, καὶ τοὺς ἐκείνων χαρακτηριστικοὺς ἐντυπωσάμενον λόγους. δυοῖν γὰρ ὄντων ἐναντίων ἀλλήλοις δογμάτων, ὧν ἑκάτερον ὁμοίως εἰς ψυχικὴν ἀπώλειαν ἄγει, τοῦ Νεστορίου, τοῦ τε Εὐτυχοῦς, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, ἅπερ ἐκ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ τῶν Ἀπολιναρίου συνέστη μιασμάτων, αὐτός τι παράδοξον παθὼν, ὁμοίως εἰς ἑκάτερον ἐμπέπτωκε· καὶ πῆ μὲν τοῦτο, πῆ δὲ ἐκεῖνο πρεσβεύων, κοινὸν ἔδοξε δοχεῖον ἑαυτόν τε καὶ τοὺς αὐτοῦ λόγους τῶν τηλικούτων πλημμελημάτων καταστῆσαι. ἔστω τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὸν εἰρημένον ἀναθεματισμὸν, ὃν ἅπαν τὸ πατριαρχικόν τε, καὶ ἱερατικὸν, καὶ μοναχικὸν τῆς ἡμετέρας, ὡς εἰπεῖν, πολιτείας σχῆμα δικαίως ἐπήγαγεν αὐτῷ, τῆς μὲν Θεουπολιτῶν ἐκβεβλημένος, διό τι περ αὐτὸν ὁ κατ' ἐκείνην ἀπεσείσατο θρόνος, οἷα μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς αὐτῆς ἐπειλημμένον, ἀλλ' ἔτι ζῶντος τε καὶ ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ἀνακηρυττομένου, τοῦ πρὸ αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην ἐσχηκότος· παρὰ δὲ τοῦ μετ' αὐτὸν τῆς ἱερωσύνης ἐκπεπτωκότος. οὐ στάντα δὲ μέχρι τούτου μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὑπὸ κοινὸν ἀναθεματισμὸν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας γενόμενον, καὶ πολλῶν ἡμῖν βιβλίων, βλασφήμων τε καὶ ἀπηγορευμένων ἐμπλήσαντα τὸ πολίτευμα. ὥστε καὶ ἀπαγορεύομεν ἅπασι τῶν αὐτοῦ τι κεκτῆσθαι βιβλίων. καὶ ὥσπερ οὐκ ἔξεστι τὰ Νεστορίου γράφειν ἢ κεκτῆσθαι βιβλία, διότι τοῖς πρὸ ἡμῶν αὐτοκράτορσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν διατάξεσιν ἔδοξε τοῖς παρὰ Πορφυρίου κατὰ Χριστιανῶν εἰρημένοις ὅμοια καθεστάναι. οὕτω μήτε τὰ Σευήρῳ ῥηθέντα τε καὶ γραφέντα μενέτω παρά τινι Χριστιανῷ, ἀλλ' ἔστω βέβηλα, καὶ ἀλλότρια τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, πυρί τε φλεγέσθω παρὰ τῶν κεκτημένων, εἰ μὴ βούλονται κινδυνεύειν οἱ ταῦτα ἔχοντες. γραφέσθω τε παρὰ μηδενὸς τὸ λοιπὸν, μηδὲ τῶν εἰς κάλλος, μηδὲ τῶν εἰς τάχος γραφόντων, μηδὲ ἄλλου τινὸς τῶν πάντων, εἰδότος ὡς ἀποκοπὴ χειρὸς ἔσται τοῖς τὰ ἐκείνου γράφουσιν ἡ ποινή. οὐδὲ γὰρ βουλόμεθα καὶ τῷ λεγομένῳ

in quacumque alia insigni civitate, sancientes in quiete esse, & iis contentum esse, quibus seipsum merito obnoxium reddidit, & non aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem interdictorum dogmatum. Nec utique extra imperialem confirmationem relinquimus sententiam juste contra Severum latam, ac ex omnibus (ut ita dicamus) pontificalibus & patriarchalibus (una cum monachicis consensibus) provenientem sedibus, & anathematismum ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones accipiendo sedem sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanorum, sic universa conturbavit, sicque accumulatas turbationes fecit, ut commune quondam ac abominabile bellum sanctissimis ecclesiis adinvicem immitteret. Et hoc etiam a sceptris, quæ ante nos fuerunt, contra ipsum scriptum erat, variis dogmatum & a rectitudine alienatis fraudibus & commentis ac blasphemiis usum fuisse, ac universa conturbasse, & illum quemcumque errorem abominabilium hæresiarcharum & iniquorum dogmatum recipere, Nestorii dicimus, & Eutychis, & cum uterque horum præceptorum contrarii quodammodo invicem esse videantur, ad unum vero impietatis finem tendant, etiam illorum divulgatos sermones, eum in unum formavisse. Duobus enim existentibus dogmatibus adinvicem repugnantibus, quorum utrumque similiter ad animæ perditionem adducit, Nestorii videlicet & Eutychis (quemadmodum dicendo narravimus) qui ex Arianorum & Apollinarii contagione consistunt, ipse paradoxum quid perpessus in utrumque similiter incidit: & ibi quidem illud mittendo, seipsum & sermones suos visus est constituisse commune receptaculum tantorum delictorum. Sic itaque & ipse sub prædicto anathematismo, quem universus patriarchalis, pontificalis ac monachicus nostræ, ut ita dicamus, reipublicæ cętus juste in ipsum induxit: de Theopolitana quidem ecclesia ejectus, idcirco quod thronus illius ipsum removit, eo quod ipsius principatum recte non acceperat, sed adhuc vivente eo, & in sanctissimis ecclesiis commemorato, qui ante ipsum sacerdotium habebat, & propter eum qui post ipsum fuit, de sacerdotio exciderat. Nec vero progressus huc usque substitit, sed & sub communi orthodoxæ ac catholicæ ecclesiæ anathematismo positus, multis libris, blasphemiisque & abominationibus nobis rempublicam implevit. Quare universis interdicimus aliquid de libris ipsius possidere. Et sicut non licet Nestorii libros scribere, vel possidere (quia prædecessoribus nostris imperatoribus in suis constitutionibus visum est statuere similia his quæ dicta & scripta sunt a Porphyrio in Christianos) sic nec dicta & scripta Severi maneant penes aliquem Christianum, sed sint profana & aliena ab ecclesia catholica, igneque comburantur a possidentibus, nisi qui ipsa habent, velint periculũ pati. A nemine ergo scribantur, neque ad pulchritudinẽ, neque ad velocitatẽ scribentium, sciendo quia amputatio manus his, qui scripta ejus scripserint, pœna erit. Neq; enim volumus

Hæreticorũ libri prohibentur.

ANNO CHRISTI 536.

in futuro tempore ex illis blasphemiam protrahi. Similiter autem & huic interdicimus omnino regiam civitatem ingredi, aut districtum ejus, nec aliquam aliam de insignibus, sed in aliqua solitudine & in silentio sedere, & non corrumpere ceteros, neque in blasphemiam ipsos adducere, & non semper aliquid novi invenire contra vera dogmata, per quod rursus nobis conturbare sanctissimas ecclesias festinet.

CAP. II. Sed nec Petrum episcopum Apameæ, & simul ab ipsis, a quibus Severus, sub prædicto anathemate positum, imperium admittit, sed sint valida quæ contra ipsum fuere statuta. Et qui sub communi anathematismo positus est, sub ipso esto: & sententia sanctissimorum pontificum, quæ ipsum prævenit, firma permaneto. Neque vero permittimus illi hanc regiam urbem habitare, aut ipsius districtum, vel aliquam de insignibus, sed quorum secutus est errorem, horum imitetur victus rationem, quam longissime abscedens & occultans seipsum. Nam talibus occultari, quam videri utilius est. Ignoti etenim existentes, se ipsos lædunt solos: publicantes vero sua dogmata, multis ex simplicioribus occasionem perditionis præbent: quod nullo modo fieri in Christiano ovili Dei & orthodoxo populo æquum est, neque ab imperio permissum est.

CAP. III. Quoniam vero & Zoaram dignum penitus judicarunt sub anathematismo esse reverendissimi, & qui justa judicant episcopi, (cum parva quædam talium malorum interpositio sit) & in quibus dehonestatus est, omnia videlicet comprehendo ex memoria quadam abundanti, sit & Zoaras interpositio quædam parva hujus malæ partis (Anthimi dicimus & Severi ac Petri) & numeretur ipse quoque inter anathematizatos, sacra sententia ipsum dejiciente, quam firmam & ipsam ex seipsa existentem, adhuc firmiorem imperium reddit, & hunc de hac regia urbe & ejus districtu abjicit, & habitationem in aliis civitatibus ipsi omnino interdicit. Itaque cum illis solis habitet & consultet, qui a nobis ante memorati sunt. qui similia quidem blasphemant, similia vero patiuntur, & similiter in exilium mittuntur. Si quid vero aliud in sententia sanctissimorum episcoporum continetur, quæ prædictos deponit, & anathematizat, hoc firmius reddimus & diutius ac imperialibus nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab imperio ipso provenisset. Si vero aliquis ipsorum deprehendatur de cetero facere aliquid præter constituta, sciat se incidisse in leges imperiales, quæ minores pœnas declinantes, ad majores immittunt indignationes. Interdicimus autem & omnibus conantibus catholicam Dei ecclesiam divellere, (sive secundum Nestorii hæretici doctrinam, sive secundum insensati Eutychis traditionem, sive secundum blasphemiam Severi, qui & similia illis intellexit, aut eorum qui illos sequuntur) seditionem immittere sanctissimis ecclesiis, & loqui aliquid de fide: sed sancimus quemlibet talium quietum esse, & non convocare aliquos ad se, neque accedentes recipere, aut perperam baptizare

χρόνῳ τὴν ἐξ ἐκείνων ἐπισύρεσθαι βλασφημίαν. ὁμοίως δὲ δὴ καὶ τοῦτον παντοίως ἀπαγορεύομεν τῆς βασιλίδος ἐπιβαίνειν πόλεως ἢ περιοικίδος αὐτῆς, ἄλλης τε τῶν ἐπισημοτέρων τινὸς, ἀλλ᾽ ἐν ἐρημίᾳ τινὶ καὶ ἡσυχίᾳ καθῆσθαι, καὶ μὴ διαφθείρειν ἑτέρους, μηδὲ εἰς βλασφημίαν αὐτοὺς περιάγειν, μηδὲ ἀεί τι καινὸν ἐξευρίσκειν κατὰ τῶν ἀληθῶν δογμάτων, δι᾽ οὗ πάλιν ἡμῖν συνταράξαι τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας σπουδάσειεν.

Οὐ μὴν οὐδὲ Πέτρον τὸν Ἀπαμείας γενόμενον ἐπίσκοπον, καὶ ἅμα μὲν καθῃρημένον, ἅμα δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐφ᾽ οἷς Σεβῆρος ὑπὸ τὸ εἰρημένον ἀνάθεμα γενόμενον, ἡ βασιλεία προσίεται, ἀλλ᾽ ἔστω κύρια καὶ τὰ κατ᾽ αὐτοῦ ψηφισθέντα, καὶ ὑπὸ τὸν κοινὸν ταχθεὶς ἀναθεματισμὸν, ὑπ᾽ αὐτὸν ἔστω, τῆς τῶν ἁγιωτάτων ἀρχιερέων προελθούσης ἐπ᾽ αὐτοῖς ψήφου κυρίας διαμενούσης. οὐκ ἐφίεμεν δὲ οὐδὲ ἐκείνῳ ταύτην οἰκεῖν τὴν βασιλίδα πόλιν, ἢ τὴν αὐτῆς περιοικίδα, ἤ τινα τῶν σεμνοτέρων, ἀλλ᾽ ὧν ἠκολούθησε τῇ πλάνῃ, τούτων μιμείσθω καὶ τὴν δίαιταν, ἀπῳκισμένος ὅτι πορρωτάτω, καὶ κρύπτων ἑαυτὸν, ὡς τοῖς γε τοιούτοις τὸ κρύπτεσθαι μᾶλλον τοῦ φαίνεσθαι λυσιτελέστερον. ἀφανεῖς μὲν γὰρ ὄντες ἑαυτοὺς καταβλάψουσι μόνους· δημοσιεύοντες δὲ τὰ ἑαυτῶν δόγματα πολλοῖς τῶν ἀφελεστέρων ἀφορμὴν ἀπωλείας παρέχουσιν· ὅπερ κατ᾽ οὐδένα γίνεσθαι τρόπον, ἐν τῇ Χριστιανικῇ τοῦ Θεοῦ ποίμνῃ, καὶ τῷ ὀρθοδόξῳ λαῷ δίκαιόν ἐστιν, οὐδὲ παρὰ τῆς βασιλείας συγχωρούμενον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ζωορᾶν ἠξίωσαν ὅλως ὑπὸ ἀναθεματισμὸν οἱ σεβασμιώτατοι, καὶ τὰ δίκαια κρίναντες ἐπίσκοποι ποιήσασθαι, μικράν τινα παρενθήκην τῶν τοιούτων ὄντα κακῶν, ἐν οἷς ἠτίμασται, τὸ γοῦν ὅλως τυχεῖν τινος εὐπορήσαντα μνήμης, ἔστω καὶ Ζωορᾶς τῆς πονηρᾶς ταύτης μερίδος, Ἀνθίμου τε, καὶ Σεβήρου, καὶ Πέτρου φαμὲν παρενθήκη τις εὐτελὴς, καὶ ἐν τοῖς ἀνατεθεματισμένοις καὶ αὐτὸς τετάχθω, τῆς ἱερατικῆς αὐτὸν κατενεγκούσης ψήφου, ἣν κυρίαν καὶ αὐτὴν ἐφ᾽ ἑαυτῆς οὖσαν, κυριωτέραν ἔτι μᾶλλον ἡ βασιλεία ποιεῖ, καὶ τοῦτον ἐξελαύνουσα τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, καὶ τῆς αὐτῆς περιοικίδος, καὶ τὴν ἐπὶ τῶν πόλεων οἴκησιν αὐτῷ παντοίως ἀπαγορεύουσα, ὥστε μετ᾽ ἐκείνων μόνων οἰκεῖν τε καὶ βουλεύεσθαι τῶν ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένων, ὅμοια μὲν βλασφημούντων, ὅμοια δὲ καὶ παθόντων, ὁμοίως δὲ καὶ περιωρισμένων. εἰ δέ τι καὶ ἕτερον τῇ τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων περιέχεται ψήφῳ τῇ τοὺς προειρημένους καθαιρούσῃ τε καὶ ἀναθεματιζούσῃ, κύριον δὲ καὶ τοῦτο τιθέμεθα, καὶ τοῖς θείοις καὶ βασιλικοῖς ἡμῶν αὐτὸν νόμοις ἐπικυροῦμεν, ὡς ἂν εἰ παρὰ τῆς βασιλείας αὐτῆς προελθὼν ἐτύγχανεν. εἰ δὲ καί τις αὐτῶν ἁλοίη τὸ λοιπὸν πράττων τι παρὰ τὰ διατετυπωμένα, ἴστω καὶ τοῖς βασιλικοῖς ὑποπεσούμενος νόμοις, οἳ τὰς ἐλάττοις τῶν ποινῶν ἐκκλίνοντες, εἰς μείζοις ἐμβάλλουσι τὰς ἀγανακτήσεις. ἀπαγορεύομεν δὲ καὶ παντὶ τῷ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διασπᾷν ἐπιχειροῦντι, εἴτε κατὰ τὴν Νεστορίου τοῦ φρενοβλαβοῦς ὑφήγησιν, εἴτε κατὰ τὴν ἀνόητον Εὐτυχοῦς παράδοσιν, εἴτε κατὰ τὴν Σεβήρου βλασφημίαν ταῦτα κἀκείνοις νοήσαντος, εἴτε τῶν ἐκείνοις ἀκολουθούντων ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις ταραχὰς ἐμβάλλειν, καὶ φθέγγεσθαί τι περὶ πίστεως, ἀλλὰ θεσπίζομεν ἕκαστον τῶν τοιούτων τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ μηδὲ συγκαλεῖν εἰς ἑαυτόν τινας, μήτε προσιόντας δέχεσθαι, ἢ παραβαπτίζειν θαρρεῖν,

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

θαῤῥεῖν, ἢ τὴν ἱερὰν κοινωνίαν ῥυπαίνειν, καὶ ταύτης μεταδιδόναι τισὶν, ἢ τὰς ἀπηγορευμένας διδασκαλίας ὑφηγεῖσθαι, ἢ ἐπὶ ταύτης τῆς βασιλίδος ἡμῶν πόλεως, ἢ ἐφ' ἑτέρας, ἀλλ' ὑφορᾶσθαι πάντα κίνδυνον, εἴ τι τοιοῦτον πράξαιεν. ἀπαγορεύομεν δὲ καὶ πᾶσι τούτοις ὑποδέχεσθαι. ἀπελαύνειν μὲν οὖν θεσπίζομεν αὐτοὺς τῶν ὑπ' αὐτῶν ταραττομένων πόλεων, εἰδότες τὰς ποινὰς, τὰς τῆς θείαις ἡμῶν ἤδη περιεχομένας διατάξεσιν, αἵπερ καὶ τὰς οἰκίας αὐτὰς, ἐν αἷς τοιοῦτόν τι πράττεται, καὶ τὰ χωρία ἐξ ὧν τὰς ἀποτροφὰς χορηγοῦνται, ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις προσκυροῦσι, τῶν μὲν κεκτημένων ἀφαιρούμεναι, διότι βλάβης αἴτια τοῖς ἁπλουστέροις γίνεται· ὑπὸ δὲ τὰς ἁγιωτάτας καὶ ὀρθοδόξους ἐκκλησίας ταῦτα δικαίως ἄγουσαι. ταῦτα ὑπὲρ τῆς κοινῆς εἰρήνης τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν νομοθετοῦμεν, ταῦτα ψηφιζόμεθα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων κατακολουθοῦντες δόγμασιν, ὅπως ἂν τὸ ἱερατικὸν ἅπαν ἀτάραχον ἡμῖν τοῦ λοιποῦ διαμένοι. οὗπερ ἐν εἰρήνῃ φυλαττομένου καὶ τὸ λοιπὸν ἡμῖν εὐθηνήσει πολίτευμα τὴν ἄνωθεν ἔχον εἰρήνην, ἣν πᾶσιν ὁ μέγας Θεὸς καὶ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τῆς τριάδος εἷς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, κηρύττει τε καὶ χορηγεῖ τοῖς γνησίως αὐτὸν καὶ ἀληθῶς δοξάζειν τε καὶ προσκυνεῖν ἠξιωμένοις.

Ἡ τοίνυν σὴ μακαριότης τὰ ὀρθῶς παραστάντα φυλαττέτω καταπέμπουσα ταῦτα διὰ θεοφιλῶν αὐτῆς γραμμάτων πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτὴν τεταγμένοις ὁσιωτάτοις μητροπολίταις, ὧν ἑκάστῳ γενήσεται φροντὶς τὴν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμέναις ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, ταῦτα ποιῆσαι φανερὰ, ὥστε μηδένα τῶν πάντων διαλαθεῖν τά τε τῇ ἀρχιερωσύνῃ δόξαντα, τά τε ὑπὸ τῆς βασιλείας κεκυρωμένα.

Ἡ θεία ὑπογραφή.

audere, aut ſacram communionem ſordidare, & ipſam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere ſive in hac noſtra regia, ſive in alia civitate: ſed omne periculum, reformidare, ſi quid tale faciat. Interdicimus etiam omnibus, ne iſtos ſuſcipiant. Abjici ergo ipſos ſancimus de civitatibus ab ipſis concitatis, ſcientes pœnas jam contentas in noſtris divinis conſtitutionibus, quæ & domos ipſas, in quibus tale quid fit, & campos ex quibus nutrimenta præbentur, ſanctiſſimis eccleſiis aſſignant, & a poſſidentibus auferunt, quia detrimenti cauſa fit ſimplicioribus: ſanctiſſimis vero & orthodoxis eccleſiis hæc juſte ſubjiciunt. Hæc pro communi pace ſanctiſſimarum eccleſiarum ſtatuimus, hæc decernimus, ſequentes ſanctorum patrum dogmata; ut omne ſacerdotium imperturbatum de cetero nobis permaneat. Quo in pace ſervato, reliqua nobis exuberabit reſpublica deſuper pacem habens: quam omnibus magnus Deus & ſalvator noſter Ieſus Chriſtus Trinitatis unus, unigenitus Dei filius prædicat, ac donat his qui ſincere ipſum & vere glorificare ac adorare digni habiti ſunt.

Epilogus. Cuſtodiat itaque beatitudo tua, quæ recte adnotata ſunt, & mittat ipſa per ſuas Deo dilectas literas omnibus ſanctiſſimis metropolitis ſub ipſa exiſtentibus: quorum cuilibet cura erit ipſa manifeſta facere ſanctiſſimis eccleſiis ſibi ſubjectis, ut neminem ex omnibus lateant, quæ ſacerdotio viſa ſunt, & ab imperio confirmata.

Divina ſubſcriptio.

Divinitas te ſervet per multos annos, ſancte & religioſe pater.
Data octavo Idus Auguſtas Conſtantinopoli poſt conſulatum Belliſſarii, viri clariſſimi. [a]

[a] Anno domini 536.

NOTÆ SEVERINI BINII.

IN [a] CONCILIUM CONSTANTINOpolitanum, [b] poſt obitum Agapeti, tempore interregni pontificii, ſub Menna, [c] anno domini DXXXVI. poſt conſulatum Beliſarii, [d] contra Anthimum, Severum, alioſque Acephalorum principes celebratum.

...concilium ...quibus & ...ia occaſione celebratum.

a *Concilium*] Legati ſedis apoſtolicæ, quos pontifex anno DXXXV: ad res componendas Conſtantinopolim præmiſerat, quoſque decedens ibidem nulla poteſtate imminutos reliquerat, ſummo ſtudio poſt obitum Agapeti pontificis curarunt, ut quæ ab eodem Agapeto adhuc vivente conſtituta fuiſſent, nullo hæreticorum inſultu labefactarentur; ſed potius ſarta tecta, atque in omnibus illibata & integra ſervarentur. Induxerunt Mennam Conſtantinopolitanum alioſque orientales epiſcopos, ut idem procurarent. Antequam igitur depoſiti nuper hæretici potentia imperatricis freti rurſus inſurgerent, pari conſenſu decreverunt, ex vicinioribus, iiſque qui Conſtantinopoli morabantur epiſcopis ſynodum colligere, ut hæretici auctoritate pontificis Agapeti compreſſi, legatorum etiam ſedis apoſtolicæ, & Mennæ, qui præfectura ſedis apoſtolicæ fungebatur, aliorumque orthodoxorum præſulum ſententia condemnarentur. Synodum in Dytico habitam eſſe, ex ſingularum actionum initio cognoſcere licet. Quid ſit Dyticum, infra dicemus.

...ocus concilii.

...ui quot...e epiſcopi ...oncilio interfuerint.

.. Epiſcopi quinquaginta, quorum nomina in principio actionis primæ recenſentur, concilio interfuerunt. Eidem præſederunt legati ſedis apoſtolicæ, Theophanes & Pelagius, una cum Menna Conſtantinopolitano antiſtite, & ſedis apoſtolicæ vicario. Qua de re in eodem actum fuerit, infra dicemus. Acta hujus concilii ex quodam manuſcripto codice Græco antiquo bibliothecæ palatinæ (in cujus frontiſpicio erronea reperitur hæc inſcriptio; *Acta ſanctæ quintæ ſynodi Conſtantinopolitanæ*) fideliter deſcripta accepimus, atque in eodem ſic ſunt diſpoſita. Principio aliquot foliis præmittuntur fides Gregorii Neocæſareenſis & ſancti Baſilii, ſymbolum Nicænum, Conſtantinopolitani & Calchedonenſis Concilii expoſitio: Poſt hæc ſubjunguntur in dicto codice quædam epiſtolæ, nimirum Antheonis epiſcopi Arſinoes, Fauſti epiſcopi Apolloniadis, Pamphili epiſcopi Amidanorum, Aſclepiadis epiſcopi Trallearum, Iuſtini imperatoris, Felicis Romani papæ III. Quintiani Aſculanorum epiſcopi, Acacii Conſtantinopolitani epiſcopi, omnes ad unum eumdemque Petrum Fullonem Antiochenum epiſcopum, & ad extremum ſupranominati Felicis papæ III. ad Zenonem imperatorem contra eumdem Petrum Antiochenum, quæ cum ſupra ſub domno Felice papa III. omnibus anterioribus etiam hac noſtra ſecunda conciliorum editione, prius quam hunc codicem Græcum nacti eſſemus, excuſæ fuiſſent, eaſdem ſerius acceptas Græce tantum infra per modum appendicis imprimi curavimus. Hiſce præambularibus epiſtolis ſubduntur immediate tituli actionis quintæ: poſt eos vero, quoddam quaſi ſummarium rerum in hac & Hieroſolymitana ſynodo geſtarum ſubjicitur. Quod, ne iſtius codicis quicquam deſideretur, hic exhibendum putavi.

Acta ſynodi confuſa diſtinguuntur.

Singula ſuis locis, tum in regia editione reddidita ſunt; tum in hac noſtra pluribus aliis additis.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν κατὰ Ἀνθίμου πεπραγμένων.

Θεία διάταξις Ἰουστινιανοῦ βασιλέως κατὰ Ἀνθίμου, Σεβήρου, Πέτρου καὶ Ζωορᾶ, πρὸς Πέτρον ἀρχιεπίσκοπον Ἱεροσολύμων.

Hæc habentur in libro ſecundo eorum quæ adverſus Anthimum geſta ſunt.

Divina conſtitutio Iuſtiniani imperatoris contra Anthimum, Severum, Petrum & Zoaram, ad Petrum Hieroſolymorum epiſcopum.

ANNO CHRISTI 536.

Acta Hierosolymis apud Petrum archiepiscopum contra Anthimum: in quibus etiam videntur ea quæ Constantinopoli a Menna patriarcha gesta sunt super eodem in quatuor actiunculis. Quibus ordinatis, & ipse Petrus sententiam adversus eumdem tulit. In iis autem & quæpiam reperias adversus Severum illiusque scripta.

Sciendum quod prima gesta sunt apud Mennam patriarcham contra Anthimum, quæ & in ordinatione 41. rerum quæ apud Petrum Hierosolymitanum actæ fuerunt, videntur. ultima enim eorum actio quæ adversus Anthimum a Menna sancita sunt, in qua & sententia lecta est, præfert vigesimum primum mensis Maii, indictionem decimam quartam. Postea vero quarta die Iunii, indictione eadem 14. ea apud Mennam acta fuerunt quæ Severum, Petrum & Zoaram spectant. Iisque perlatis palam factum est quod jampridem anathemate fuissent afflicti. Sententia autem octavo Idus Augusti indictione decimaquarta lata est: quæ vero Hierosolymis in declaratione actorum contra Anthimum, absoluta sunt XIII. Calendas Octobris indict. 15. Prima igitur sententia in Anthimum, Constantinopoli fit: Secunda vero contra Severum, Petrum & Zoaram, ibidem: Tertia, constitutio: Quarta, actio Hierosolymitana. Omnia vero prius memorata, mensibus quatuor acta & peracta fuere.

Πεπραγμένα ἐν Ἱεροσολύμοις παρὰ Πέτρῳ ἀρχιεπισκόπῳ κατὰ Ἀνθίμου, ἐν οἷς πεφάνισται καὶ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὰ Μηνᾶ πατριάρχου περὶ τῶν αὐτοῦ πραχθέντα ἐν * Πέτρασι πραξιδίοις, ὧν τινων ἐνταχθέντων, καὶ αὐτὸς Πέτρος ὁ Ἱεροσολύμων, τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐποιήσατο. καὶ ἐν τούτοις δέ τινα κατὰ Σεβήρου, καὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων εὑρίσκονται).

* leg. τέτρασι

Ἰστέον ὅτι πρῶτα ἐπράχθη παρὰ Μηνᾶ τοῦ πατριάρχη κατὰ Ἀνθίμου, ἅπερ καὶ ἐν τάξει μα΄. γέγονε, τῶν παρὰ Πέτρῳ τῶν Ἱεροσολύμων πεπραγμένων. ἡ γὰρ τελευταία πρᾶξις τῶν Ἀνθίμου παρὰ Μηνᾶ γεγονότων, ἔνθα καὶ ἡ ψῆφος ἀνέγνωσται, φέρει τὴν κα΄. τοῦ Μαΐου μηνὸς, ἰνδικτιῶνα ιδ΄. εἶτα ὕστερον τῇ δ΄. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, τῆς αὐτῆς ιδ΄. ἰνδικτιῶνος, ἐπράχθη τὰ κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου καὶ Ζωορᾶ, παρὰ τοῦ Μηνᾶ. καὶ διὰ τῶν προσονομασθέντων ἐδείχθη, ὅτι καὶ πάλαι καὶ πρόπαλαι ἀνεθεματίσθησαν. ὁ δὲ νόμος πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν Αὐγούστων ἰνδικτιῶνος ιδ΄. ἃ δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπ' ἐμφανείᾳ τῶν κατὰ Ἀνθίμου πραχθέντων, συνέστη πρὸ ιγ΄. Καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ιε΄. οὐκοῦν πρώτη ἐστὶν ἡ κατὰ Ἀνθίμου ψῆφος ἐν Κωνσταντινουπόλει· δευτέρα δὲ ἡ κατὰ Σεβήρου ψῆφος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωορᾶ· τρίτη ἡ διάταξις· τετάρτη δὲ ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις πρᾶξις. πάντα δὲ ταῦτα τὰ προειρημένα γέγονε καὶ συνέστη ἐν μησὶ τέτρασι.

Post summarium illud sequitur immediate actio quinta, cui reliquæ actiones, prima scilicet, secunda, tertia & quarta suo ordine subjunguntur, nisi quod incuria primi scriptoris acciderit, constitutionem Iustiniani imperatoris, quæ extat supra in fine actionis quintæ, interpositione cujusdam libelli aliarumque rerum prioribus actionibus gestarum interruptam fuisse: quem errorem nos quæque suis locis collocando & continuando correximus.

Præter eam confusionem, qua ordine præpostero quinta actio quatuor prioribus anteponitur, alia non minor in dicto codice Græco reperitur. Videmus enim acta concilii cujusdam Hierosolymitani hoc eodem anno eadem de causa celebrati, vel his inserta, vel cum his permixta extare. Hæc actionum præpostera collocatio, duorumque conciliorum permixtio ex Græco codice proveniens, irrepsit haud dubie in Latinam hujus concilii editionem Surianam, qua, præter dictam confusionem & permixtionem, etiam id quod actione quinta gestum fuit, nota & inscriptione actionis primæ insignitum extitit hactenus.

Vt igitur supradicta confusio & permixtio tollatur, feci nunc in secunda hujus concilii editione Græcolatina, quod ante decem annos feceram in editione solius Latinæ. Singulas actiones ordine ac loco sibi debitis collocavi. Acta concilii Hierosolymitani illius, quod continebatur eadem prima actione, cum sententia Petri Hierosolymitani episcopi contra Anthimum lata, separatim imprimi curavi. Nihil actis utriusque concilii additum, nihilque est ablatum; sola dispositio servato temporis ordine est immutata. In hac re secutus sum sententiam illustrissimi cardinalis Baronii. Si quis perperam aliquid dictum aut factum esse doceat, meliora suadenti non gravate parebo.

Tempus concilii.

b *Post obitum Agapeti.*] Hanc synodum celebratam esse tempore interregni pontificii, post obitum Agapeti; constat supra in singularum prope actionum exordio, ubi sanctæ memoriæ Agapetus papa nominatur. Item ex libello monachorum, quem imperatori obtulerunt, in quo de obitu illius hæc scribunt: *Sic enim opportune assumptus est hic honorabilis vir a dispensatore nostro Deo, & additus est patribus suis, & bonum certamen certavit, & cursum perfecit, fidemque servavit.* Et paulo post: *Nam sancto Agapeto in præsenti vita existente post Deum ad vestram pietatem respiciente, hæc accipere finem a vobis exspectavimus. Implendo itaque quæ ab ipso juste & canonice judicata fuerunt, illius beatam animam coletis, quæ cum Deo proxima sit, eo quod vinculo terræ & carnis hujus soluta sit, & fiduciam ex propriis bonis operibus adepta pro pace & salute vestræ pietatis intercedit.* Tempore interregni celebratum fuisse hoc concilium mense Maio & inito Iunii, constabit ex iis, quæ infra dicemus de Silverii papæ electione.

c *Anno domini 536. &c.*] Annus enim post consulatum Belisarii, qui singularum actionum initio prænotatus habetur, in fastis emendatioribus, cum anno Christi 536. & Iustiniani imperatoris 10. coincidit.

An duo concilia hoc tempore Constantinopoli celebrata?

d *Contra Anthimum, &c.*] Collector conciliorum vetustioris editionis, existimavit sub Menna episcopo duo habita fuisse Constantinopoli concilia. Vnum contra Anthimum; cujus acta continentur & describuntur prima, secunda, tertia & quarta actione: alterum contra Severum, Petrum & Zoaram Acephalorum principes hæreticos: cujus acta describuntur actione quinta. Sed cum revera eodem in loco atque ab iisdem episcopis eadem de causa; nimirum adversus ejusdem classis hæreticos fuerint celebrata, placuit conventum illum episcoporum contra Severum, Petrum & Zoaram, potius quintam hujus concilii actionem, quam distinctum a superiore concilium nominare.

Actionis primæ historia brevis.

Prima actione, secunda Maii considentes episcopi mandarunt legi libellos istos, quos orthodoxi archimandritæ urbis. Constantinopolitanæ & inferioris Syriæ Iustiniano imperatori & Agapeto pontifici obtulerunt eo fine, ut damnati hæretici non amplius audirentur, sed potius expellerentur & procul relegarentur. Iussum est quoque eorumdem patrum auctoritate, ut legeretur ea epistola Agapeti, quam scripsit ad Petrum Hierosolymitanum episcopum. Quibus ita peractis, Mennas episcopus Constantinopolitanus & concilii præses interlocutus, dixit: conveniendum esse & explorandum Anthimum, an ab errore resipiscere vellet, nec ne, ut si minus id faceret, expelli posset. Ea humanitate sanctus Agapetus pontifex, ut testatur idem Mennas episcopus, uti mandavit. Ad accersendum Anthimum missi sunt ex synodo tres metropolitani episcopi, duo presbyteri, atque totidem diaconi.

Actionis secundæ res gestæ.

Ipsis Nonis, sive, ut alia lectio habet, pridie Nonas Maii, secundo convenerunt iidem episcopi, cum, qui missi fuerant ad accersendum Anthimum, retulerunt, illum in locis palatii, ubi degere consuevit, in suburbio, aliisve locis diu quæsitum inveniri non potuisse. His auditis placuit sanctæ synodo, rursum aliorum trium dierum terminum ad resipiscendum illi tribuere, cujus rei gratia alii ablegati sunt episcopi, presbyteri atque diaconi qui eum quærerent.

Actionis tertiæ historia.

Sexto Idus Maii rursum ad synodum convenerunt episcopi statuto die. Vocati qui ad inquirendum Anthimum secundo missi fuerant referebant illum majori cum diligentia perquisitum nusquam inventum esse. Placuit itaque Mennæ episcopo, atque omnibus totius concilii patribus, tertiam resipiscendi dilationem spatio decem dierum prorogatam eidem Anthimo esse concedendam: tertioque peremptorie citandum, sicut nisi in termino prorogatæ dilationis compareret, prævia proclamatione rerum contra

ipsum

ANNO CHRISTI 536.

Actio ...uarta ...mmatim ...censita.

ipsum tribus actionibus præcedentibus gestarum, condemnaretur. Episcopi, presbyteri & diaconi tot, quot anterioribus citationibus missi, citandum diligenter ubique inquirunt, sed nusquam invenîunt.

Quod dum in consessu eorumdem episcoporum duodecimo Kalendas Iunias celebrato relatione eorum qui missi erant innotuisset, Mennas Constantinopolitanus episcopus scriptam proclamationem, ad Anthimum latebras captantem publice legi jussit. Cum post elapsum terminum concessæ dilationis non comparuisset, in eumdem contumaciter absentem, lata seu potius iterato pronuntiata est ea sententia, qua vivens adhuc Agapetus illum condemnarat. Post sententiam in Anthimum pronuntiatam & orthodoxorum omnium episcoporum, clericorum atque monachorum acclamationibus approbatam, subsecutæ sunt exclamationes adversus collegas ejusdem Anthimi, Severum, Petrum atque Zoaram, ab Agapeto pontifice jam ante etiam damnatos. Cumque monachi orthodoxi adversus eosdem libellum obtulissent, cujus lectio in alium conventum differretur, donec ad imperatorem denuntiatæ querelæ essent perlatæ, iidem monachi Iustiniano imperatori contra Severum ejusve collegas supra nominatos novos querelarum libellos obtulerunt. Quos cum imperator Augustus synodo cognoscendos misisset, opus fuit, ut hujus rei causa rursum synodus conveniret.

...ctione ...inta ...lid fit ...ctum.

Pridie itaque Nonas Iunias; postquam libellos prædictorum monachorum accepissent iidem episcopi, qui superioribus actionibus interfuerunt, eodem loco, eamdemque ob causam convenerunt. Sedentibus episcopis mandatum est, ut Theodorus tribunus & notarius atque referendarius imperatoris ingrediatur. missosque ab imperatore monachorum libellos secum afferat. Additum est, ut simul cum eodem vocentur & ingrediantur accusatores hæreticorum monachi ac clerici, qui libellos imperatori obtulerant. Quibus præsentibus, præcipitur primum legi libellus Pauli episcopi Apameæ secundæ Syriæ, cujus initium est: *Magnificavit etiam & nunc dominus*, &c. Post hunc jussus est legi alius eorumdem libellus eidem imperatori oblatus, qui sic incipit: *Cor vestra pietatis in manu Dei*, &c His duobus libellis, quos imperatori obtulerant, perlectis, dimissus est Theodorus referendarius. Cum autem ipse recessisset, jussus est a sancta synodo legi eorumdem monachorum libellus adversus prænominatos hæreticos ad synodum datus, cujus exordium tale est: *Cum judicium adversus Anthimum finem acceperit*, &c. Perlecto libello illo, quo iidem appellaverant olim agitatum adversus eosdem apostolicæ sedis judicium, lecta sunt ea, quæ adversus eosdem rescripta fuerant ab Hormisda Romano pontifice ad Epiphanium Constantinopolitanum episcopum, nec non ea, quæ idem pontifex ad monachos secundæ Syriæ perscripserat. Iuncta est hisce lectio libelli supplicis clericorum & monachorum Antiochiæ ad Ioannem Hierosolymorum episcopum, adversus eosdem hæreticos, datus tempore Iustini imperatoris, cum pax reddita esset ecclesiæ. Huic subjecta est relatio a Ioanne Constantinopolitano episcopo, tunc temporis data de pace composita.

Lectio actorum ejusdem temporis & concilii Constantinopolitani sub Hormisda, (de quibus supra plura dixi) addita est hic eo fine, ut perspicue cognoscatur, Severum, Petrum, aliosve hæreticos in hoc synodal e judicium vocatos; tum a Romano pontifice, tum in synodis Antiochiæ Constantinopoli & Hierosolymis, vel alibi celebratis, ubique locorum ab orthodoxis condemnatos fuisse. Quod cum horum omnium lectione perspicue cognitum esset, ab ipso Menna episcopo Constantinopolitano, atque universa synodo latæ sunt in Severum, Petrum & Zoaram illæ sententiæ condemnationis, quæ in actis concilii recitantur. De rebus in synodo gestis Petrum Hierosolymitanum episcopum per epistolam synodalem certiorem reddiderunt.

Cum autem Iustinianus imperator cognovisset ea, quæ gesta essent in synodo, consentientia in omnibus esse illis, quæ haud pridem ab Agapeto Romano pontifice acta fuerant; nihilque spei superesse ut Anthimus errorem suum emendaret, eadem religione, qua hactenus semper enituit, pro munimento eorum, quæ a patribus sancita essent, contra eosdem damnatos hæreticos, scripsit sanctionem illam, quæ supra in fine actionis 5. & in Novellis Iustiniani 42. extat. Hæc summatim de rebus in synodo Constantinopolitana sub Menna episcopo gestis.

...t. 1. & 5. ...yticum ...id. ...rrat hic ...nius ut ...cemus in ...tis.

e *Dytico*, &c.] Dyticum, cujus initio singularum fere actionum mentio habetur, fuit celeberrimum Constantinopolitanæ urbis monasterium, Dy appellatum," cujus hoc tempore præfectus erat Agapetus, qui in ordine archimandritarum, in libellis synodo oblatis, primo loco subscriptus habetur. Appellatus est hic locus a Dio archimandrita sanctitate celebri, cujus natalem diem Græci notatum habent in menologio decimanona Iulii. Librarii cum hanc vocem non intelligerent, pro dytico, corrupte scripserunt dyptico vel dypticho. Vide notas Baron. in Mart. die 8. Febr.

ANNO CHRISTI 536.

Act. 5. episc. Constantinopolitanus an titulo œcumenici usus.

f *Oecumenico patriarchæ Ioanni*, &c.] Quoties in actis concilii Constantinopolitani sub Hormisda Ioannes episcopus Constantinopolitanus nominatur, toties illi titulus *patriarchæ œcumenici* additus esse reperitur; sine dubio, posteriorum Græcorum impostura. Nam cum acta illius concilii vera sint & legitima, atque a Romana ecclesia, prout supra notavi sub Hormisda, magna ex parte recepta, haud dubie contra Pelagium & Gregorium usurpatum œcumenici patriarchæ titulum damnantes, auctoritate ejusdem concilii Constantinopolitani antistites se constanter defendissent, si hoc titulo Ioannes citra contradictionem orthodoxorum episcoporum in legitimo eorumdem conventu condecoratus fuisset. Quare cum Pelagius epistola prima ad universos episcopos, & S. Gregorius libro quarto epistola 38. allegatum titulum damnarint, nemo vero hujus concilii auctoritatem ipsis objecerit: dubium nullum videtur, quin hic atque alibi in actis concilii prædicti sæpenominatus titulus, *œcumenici patriarcha*, fraude & dolo Græcorum superadditus fuerit. Baronius anno 518. num. 26.

Acta concilii corrupta.

Sicut in hunc locum; ita in Novellæ 42. constitutionis inscriptionem idem titulus surrepsisse, affirmari debet: nisi dicamus, Constantinopolitanum, habito respectu ad subjectos sibi in oriente episcopos ac sacerdotes, universalem appellari. Ex inscriptione ejusdem Novellæ in fine hujus actionis 5. extantis, prædictus titulus abest.

g *Relatio ad Ioannem*, &c.] Hac relatione, circa medium, desideratur comprobatio duorum conciliorum, Ephesini & Calchedonensis: quæ ab iisdem episcopis non minus, quam reliqua duo approbata fuisse constat ex iis, quæ infra ibidem sequuntur. Baronius anno 518. num. 26.

Acta concilii Constantinopolitani sub Hormisda.

h *Introitu facto secundum consuetudinem*, &c.] Describitur his verbis de perfidia post obitum Anastasii, & surrogationem Iustini imperatoris expugnata, deque pace ecclesiæ recuperata, quædam quasi ovatio, & de impietate compressa ac fide catholica liberata triumphus: cum in ipsa Constantinopolitana ecclesia trophæa victoriæ eriguntur, atque expuncta e sacris tabulis nomina Calchedonensis concilii, Leonis papæ, Euphemii, & Macedonii Constantinopolitanorum antistitum, exposcente populo, in eadem sacra diptycha revocantur. Contigerunt hæc post Anastasium ictu fulminis enecatum, postque Iustinum ex armentario imperatorem creatum; anno domini 518. in ecclesia Constantinopolitana, in quam Ioannes episcopus una cum populo perrexerat.

Qua ratione populus incommunicatus.

i *Quid manemus incommunicati?*] Hæc populus clamabat ideo, quod a tempore ejecti Macedonii orthodoxi ipsorum episcopi, fideles catholici a communione impii Timothei, in locum illius intrusi, se subduxerant.

k *Sancta Maria Dei genitrix est.*] Hæc populus de beata virgine clamando ingeminat idcirco, quod ab Eutychianis Nestorianæ hæreseos calumniam pateretur.

l *Iustinus regnat, quem times?*] His vocibus populus patriarcham compellat, quem scirent semper fuisse catholicum; verum sub Anastasio persecutore timore correptum, ad tempus silentio obriguisse.

Cur Eutychiani appellantur Manichæi.

m *Qui non loquitur, Manichæus est.*] Duplici de causa Eutychiani hic Manichæi appellantur ab orthodoxo populo. Primum quidem, quod cum Anastasius imperator Eutychianorum patronus, Manichæorum hæresis infamia laborasset, Manichæi appellarentur omnes, qui cum eodem adversus fidem catholicam conspirabant. Deinde, quod negando cum Eutychianis veram carnis naturam in Christo incarnato, cum Manichæis eamdem veritatem carnis in Christo negantibus quamdam affinitatem contraxerant.

Amantius quis?

n *Iustinus regnat, quid times Amantium?*] Amantius præfectus cubiculi, eunuchus potentissimus, Eutychianorum patronus, terror orthodoxorum extitit: per quem Anastasius imperator, adversus fidei catholicæ defensores, tyrannice agere consuevit, quem Iustinus, mox ut imperator factus est, necari curavit. Evagrius libro 4. cap. 2.

o *Sacra missa finita.*] Catechumenorum scilicet.

p *Tempore diptychorum.*] Quando nimirum, nomina defunctorum episcoporum fidelium & orthodoxorum publice recitabantur.

Acta corrupta dolose, emendantur.

q *Euphemii, Macedonis & Leonis.*] Eadem manus fraudulenta Græcorum, nomen sancti Leonis papæ post Constantinopolitanos episcopos ultimo loco posuit, quæ Constantinopolitano episcopo titulum patriarchæ œcumenici addidit. Nam qui ipsorum veteres libri rituales ejusmodi imposturam redarguunt, in quibus primo loco descripta leguntur nomina Romanorum pontificum, inde vero ejus ecclesiæ antistitum. In ordine precum, ante omnes etiam civitatis antistites Romanum pontificem poni solitum fuisse, patet ex liturgia sancti Marci, quæ extat tomo sexto bibliothecæ sanctum patrum, qua dicitur: *Sanctissimum & beatissimum papam N. quem præscivisti fore, ut sibi*

ANNO CHRISTI 536.

sibi sancta tua catholica & apostolica ecclesia omnium suffragiis eligeret: nec non sanctissimum episcopum N. conservans, &c. Ita vetus usus, quem recentiores schismatici perverterunt.

A σαντα, καὶ ἑαυτὸν ἀδηλοποιήσαντα, ἕως τῆς σήμερον ἀναθέματι καθυπέβαλε· καὶ τὸν θρόνον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου, Εὐτύχιος μοναχὸς ἐκληρώσατο.

ANNO CHRISTI 536.

EADEM SYNODVS CP. AGAPETI

** *Ex libello synodico.*

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ δὲ τελευτήσαντος, Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας παρέλαβε. Μηνᾶ δὲ τὰ πρόσκαιρα καταλείψαντος, Ἄνθιμος ὁ Τραπεζοῦντος ἐπίσκοπος, τῆς Βυζαντίου ἐκκλησίας τὸν θρόνον ἐκράτησε· καὶ τῶν Γότθων τὴν Ῥώμην, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν μελλόντων ληΐζεσθαι, Ἀγαπητὸς ὁ ταύτης μακάριος πάπας, τὴν B βασιλίδα κατέλαβε. καὶ σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Ἄνθιμον τὸν ταύτης ἐπίσκοπον, Μανιχαΐου λαβόντα ὑπόνοιαν, καὶ λάθρα φυγοδικήσαντα, καὶ ἑαυτὸν ἀδηλοποιήσαντα ...

IVSTINO autem mortuo, Iustinianus nepos ipsius sceptra imperatoria suscepit. Cùm verò & " Menas terrena isthæc reliquisset, Anthimus Trapezuntis episcopus, Byzantinæ ecclesiæ solium nactus est: & cum Gothi Romam, eique vicina loca deprædaturi essent, Agapetus beatus illius papa, urbem regiam accessit, divina & sancta instituta synodo: in qua Anthimum Const. episcopum, qui in Manichaismi suspicionem venerat, & ne judicio sistere sese cogeretur, seipsum absconderat, in hunc usque diem anathemati subjecit: solium vero ecclesiæ Byzantinæ, Eutychius " monachus sortitus est.

" errat

" errat

Η ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ ΑΓΙΑ

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΣΕΒΗΡΟΥ, ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΡΑ.

CONCILIVM [a] HIEROSOLYMITANVM,

CONTRA SEVERVM, PETRVM ET ZOARAM

hæreticos celebratum.

Post obitũ Agapeti, tempore interregni pontificii, anno domini 536. decima nona Septembris.

POST consulatum Flavii Belisarii gloriosissimi, decimotertio Kalend. Octobris, indictione quintadecima, in colonia Ælia metropoli sive Hierosolymis, præsidente sanctissimo ac beatissimo patriarcha Petro in secreto venerabilis episcopatus suæ beatitudinis, & assistentibus sacerdotio suo sanctissimis episcopis trium Palæstinarum, sub sanctis locis venerabilissimæ synodi existentibus, Elissæus diaconus & notarius ipsius sanctissimi patriarchæ ad medium veniens, dixit: cum pia missa esset lex vestræ beatitudini, quæ, cum Deo dicendo, ad cautionem sanctissimarum ecclesiarum, & honesti cum Deo status valeret: redditaque esset vobis sanctissimis sancta epistola sanctissimi Mennæ patriarchæ regiæ civitatis, quæ eamdem habet materiam, quarum utramque D portarunt venerabilissimi monachi nostræ venerabilissimæ eremi, qui in imperialem civitatem venerunt ecclesiastici status gratia, jussit vestra beatitudo me in unum hanc venerabilem advocare synodum, ut manifesta fiant eorum sanctitati quæ pie sunt sancita a potentissimo, & a Deo custodito imperatore nostro, ac scripta a memorato sanctissimo patriarcha urbis regiæ. Quia igitur venerabilis synodus vestræ beatitudini adsistit, & præstolantur in venerabili episcopatu vestro Dei amantissimi archimandritæ, & sanctissimi monachi, qui adesse expetunt prædictorum intimationi, quid vestræ beatitudini & venerabili synodo videtur? E

C ΜΕΤΑ τὴν ὑπατείαν Φλαυΐου Βελισαρίου τοῦ ἐνδοξοτάτου, πρὸ δεκατριῶν Καλανδῶν Ὀκτωβρίων χρόνων, πεντεκαιδεκάτης ἰνδικτιῶνος, ἐν κολωνίᾳ Αἰλίᾳ μητροπόλει τῇ καὶ Ἱεροσολύμοις· προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ πατριάρχου Πέτρου ἐν τῷ σηκρήτῳ τοῦ εὐαγοῦς ἐπισκοπείου τῆς αὐτοῦ μακαριότητος· συνεδρευόντων δὲ τῇ αὐτοῦ ἀρχιερωσύνῃ καὶ τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων τῶν κατὰ Παλαιστίνας τρεῖς ὑπὸ τοὺς ἁγίους τελούσης τόπους εὐαγεστάτης συνόδου· Ἐλισσαῖος διάκονος, καὶ νοτάριος τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, εἰς μέσον παρελθὼν, εἶπεν· εὐσεβοῦς καταπεμφθέντος νόμου τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, πρὸς ἀσφάλειαν, σὺν Θεῷ λέγειν, τυγχάνοντος τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς εὐκραιτούσης σὺν Θεῷ καταστάσεως, ἀποδοθείσης δὲ τοῖς ἁγιωτάτοις ὑμῖν θείας καὶ ὁσίας ἐπιστολῆς τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλευούσης πόλεως Μηνᾶ, τὴν αὐτὴν φερούσης ὑπόθεσιν. ὧν ἑκάτερον ἐκόμισαν οἱ θεοσεβέστατοι μοναχοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς εὐαγεστάτης ἐρήμου, οἵπερ ἐπὶ τῆς βασιλίδος γεγόνασι πόλεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως χάριν, ἐπέτρεψεν ἡ ὑμετέρα μακαριότης, εἰς ταυτόν με τὴν εὐαγῆ προσκαλέσασθαι σύνοδον, ὡς ἂν καταφανῆ καὶ τῇ αὐτῶν γένηται ὁσιότητι τὰ εὐσεβῶς νενομοθετημένα τῷ κρατίστῳ καὶ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, ἐπεσταλμένα δὲ καὶ παρὰ τοῦ μνημονευθέντος ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλευούσης πόλεως. ἐπεὶ οὖν πάρεστι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ἡ εὐαγὴς σύνοδος, προσεδρεύουσι δὲ τῷ εὐαγεῖ ἐπισκοπείῳ τῆς ὑμετέρας ἀρχιερωσύνης, καὶ οἱ θεοφιλέστατοι ἀρχιμανδρῖται, καὶ ὁσιώτατοι μοναχοὶ παρεῖναι ἐξαιτοῦντες τῇ τῶν εἰρημένων ἐμφανείᾳ, τί ὑμετέρᾳ μακαριότητι καὶ εὐαγεῖ συνόδῳ δοκεῖ;

Sanctissimus ac beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus, dixit: Secundum jussum

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης, καὶ ἡ εὐαγὴς σύνοδος, εἶπε· κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας

ANNO CHRISTI 536.

ὑμετέρας μακαριότητος, προσκαλείσθωσαν οἱ θεοσεβέστατοι ἀρχιμανδρῖται καὶ μοναχοί. Ἐλισσαῖος διάκονος καὶ νοτάριος ἐν μέσῳ καταστὰς, εἶπε· κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, πάρεισιν οἱ θεοσεβέστατοι ἀρχιμανδρῖται καὶ μοναχοί.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης, καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, εἶπε· κατὰ τὴν πρώτην τάξιν ὁ πανευσεβὴς νόμος τοῦ κρατίστου καὶ θεοφυλάκτου ἡμῶν βασιλέως προσφόρως ἀναγινωσκέσθω καὶ ἡγείσθω τῶν πραττομένων. Καὶ ἀνεγνώσθη ὁ αὐτὸς θεῖος νόμος διὰ Ἐλισσαίου τοῦ θεοσεβεστάτου διακόνου καὶ νοταρίου, καὶ προλάμπει τῶν πραττομένων, ἐπὶ λέξεως οὕτως ἔχων, ὡς προγέγραπται.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης, καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, εἶπεν· ἀναγινωσκέσθω καὶ τὰ ὅσια γράμματα τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλευούσης πόλεως Μηνᾶ. Καὶ μεταχειρισάμενος ταῦτα ὁ μνημονευθεὶς θεοσεβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος Ἐλισσαῖος ἀνέγνω. Καὶ ἐγγέγραπται τοῖς πεπραγμένοις ἐπὶ λέξεως οὕτως ἔχοντα.

Τῷ πάντα θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Πέτρῳ Μηνᾶς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Τῶν καθ' ὑμᾶς θεοφιλῶν ἀνδρῶν καὶ μόνον μνημονεύοντες εὐφραινόμεθα. Οἶδε καὶ χωρὶς τῆς κατὰ πρόσωπον ἐντεύξεως ψυχὴν ἐπιτέρπειν ἡ πρὸς αὐτοὺς διὰ ἐπιστολῶν ὁμιλία. Κατ' αὐτὸ οὖν καὶ μόνον κινηθεῖσαι μὲν νῦν πρὸς τὸ γράφειν, ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπὶ τὸ προσειπεῖν ὑμᾶς ῥοπῆς, ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Μύρον γὰρ ἐκκενωθὲν ὄνομά σοι· ὥστε καὶ μὴ παρόντος, ἀλλὰ καὶ μηκόθεν ὄντος, συναισθανόμεθα τῆς εὐωδίας τῆς ὑπερβολῆς τῆς ὑμετέρων τρόπων, κατ' αὐτὸ τῆς καρδίας μὲν μέσον ἐστέμην. Εὐφροσύνης πληρούμεθα, τῆς ὑμετέρων πλεονεκτημάτων ἀκούοντες τὰς ἀρετάς. Λόγος τῆς σῆς θεοφιλίας πολὺς καθ' ἡμέραν. Τὰ ἐν ὑμῖν κατορθώματα πολλοὶ μὲν διηγοῦνται, ἐξαιρέτως δὲ ὁ κοινὸς ἀδελφὸς, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, ὁ κοινὸς εὐεργέτης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος Εὐσέβιος, ἀλήθειαν ἐρῶ, καὶ οὐ ψεύδομαι. Πολὺς παντοίως καὶ συνεχὴς ὁ περὶ ὑμῶν λόγος, μάλιστα παρὰ τῆς αὐτοῦ ὁσιότητος, ὃς ἡδέως διηγεῖται τὰ καθ' ὑμᾶς· ὡς πίστις ὀρθὴ, ἄμεμπτος βίος, πραότης πολλή· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πᾶς ὁ χορὸς τῶν ἀρετῶν ἐν ὑμῖν ἐδόθη παρὰ Θεοῦ, ὥστε καὶ τὸν τοῦ Ἰακώβου δέξασθαι θρόνον, καὶ φύλακα γενέσθαι τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τοιγαροῦν καὶ Σεβῆρον ὡς βλάσφημον ὁ ὑμέτερος θρόνος κατηγωνίσατο. Τῶν μὲν ταῦτα καρπῶν ἡ σὴ παρέσχεν ἡμῖν ὁσιότης τὰ σπέρματα, γεγόναμεν ὑμῖν ἐπὶ Σεβήρῳ σύμψηφοι. Πέφηνε τούτῳ καὶ Πέτρος παρόμοιος, ὃς εἰ καὶ παρ' ἑτέρων ἤδη καθῄρητο, τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ καὶ παρ' ἡμῶν τετύχηκε καταχρίσεως. Εἰς τὴν ὁμοίαν ἑάλωσαν Ἄνθιμός τε καὶ Ζωορᾶς ἐμπεπτωκότες πλάνην. Ἴσης καὶ τούτων ἑκάτερος ἠξίωται τῆς ποινῆς. Κεκοινωνήκασιν ἡμῖν ἐφ' ἅπασι τούτοις, οἵ τε ἐκ τῆς πρεσβυτέρας παραγενόμενοι Ῥώμης, καὶ ὅσοι τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐνεδήμουν συνόδου· σπουδὴν ἄγρυπνον, καὶ θεοφιλῆ πρόνοιαν, τούτοις ἅπασι συνεισήνεγκαν καὶ οἱ εὐλαβέστατοι μοναχοὶ, οἱ ἐκ τῆς ὑμετέρας φιλοχρίστου χώρας τῇ βασιλίδι ἐνδημοῦντες πόλει. Αὐτὰς τοίνυν ὑμῖν τὰς ἐφ' ἅπασι τούτοις συστάσας τῶν ὑπομνημάτων ἀπεστάλκαμεν πράξεις. Γίνεσθε τοιγαροῦν ἐπὶ μὲν Σεβήρῳ τοῖς τε παρ' ἡμῶν αὐτῶν, τοῖς τε ὑφ' ὑμῶν κεκριμένοις σύμψηφοι. Ἐπὶ

A vestræ beatitudinis advocentur Dei amantissimi archimandritæ & monachi. Elisſæus diaconus & notarius in medio stans, dixit: Iuxta jussum vestræ beatitudinis adsunt Deiamantissimi archimandritæ & monachi.

Sanctissimus ac beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus, dixit: secundum primum ordinem piissima lex potentissimi ac a Deo custoditi imperatoris nostri, convenienter legatur, & præcedat quæ gerenda sunt. Et lecta est ipsa divina lex per venerabilem Elissæum diaconum & notarium. Et præfulget inter gesta, de verbo ad verbum sic habens, ut supra scriptum est.

B Sanctissimus ac beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus, dixit: Legantur & sanctæ literæ sanctissimi patriarchæ Mennæ. Et accipiens illas memoratus venerabilis Elissæus diaconus & notarius, legit. Et inscriptæ sunt gestis de verbo ad verbum sic habentes.

Per omnia Deiamantissimo ac sanctissimo fratri & comministro Petro Mennas in domino sal.

RECORDANTES solum venerabilium virorum, qui apud vos sunt, lætamur. C Nam solet, cum sine vultus interpellatione fit allocutio per epistolas, animum delectare. Propter hoc ergo solum & nunc me motum esse ad scribendum, & ex ipso momento alloquendi vos, delectatus sum sicut in omnibus divitiis. Nam unguentum evacuatum nominis tui sic odorem, nedum non præsentis, sed longe existentis, sentimus in eminentia morũ vestrorum, ad ipsum medium cordis posita lætitia implemur, audientes virtutum vestrarum fertilissimam ubertatem. Nam sermo de vestra caritate quotidie versatur inter nos, cum multi quidem, quæ a vobis reformata sunt, narrent: maxime vero communis frater, imo communis benefactor Deiaman- D tissimus presbyter Eusebius, veritatem dico, & non mentior. Magnus generaliter & continuus de vobis sermo est, maxime ab ipsius sanctitate, qui libenter narrat, quæ apud vos sunt, sicut fides recta, vita irreprehensibilis, mansuetudo magna, & simpliciter dicendo, omnis virtutum chorus vobis a Deo datus est ut & Iacobi sedem accipere, & custos orthodoxæ fidei esse merearis. Igitur & Severum tanquam blasphemum vestra sedes dejecit. Post hæc quia tua sanctitas præbuit nobis semina fructuum, fuimus vobis consentiativi contra Severum. Assimilis huic & Petrus ap- E paruit, qui cum a ceteris jam depositus fuerit, eadem condemnatione & a nobis ille reprehensus est. Anthimus quoque ac Zoaras in similem errorem incidisse deprehensi sunt, & uterque istorum æquali pœna judicatus est. Communicaverunt nobis in his omnibus, hi qui de antiqua Roma venerũt, & quicumque congregati sunt in nostra venerabili synodo: studiúque vigilans ac providentiam Deo amabilem, his omnibus contulerũt venerabiles monachi, qui ex vestra a Christo amata regione in regia urbe convenerunt. Ipsas itaque actiones actorum, in his omnibus formatas, vobis mittimus. Sitis igitur ejusdem sententiæ in judicatis a nobis, & a vobis contra Severum: rursusque approbata a nobis & ab aliis omnibus, ut ita dicatur, contra Petrum

ANNO CHRISTI 536.

De hoc Eusebio vide novellam 40. Iustiniani.

ANNO CHRISTI 536.

trum & Zoaram atque Anthimum, sequi tardare nolite. Nam vestrum utique fuit, indissimulanter & indifferenter aliis quidem principium liberationis hominum pravorum ibidem accommodare, in aliis vero (si fuerit datum ab aliis) sequi. Et ostendetur quidem vobis per partem rerum gestarum ordo, atque status. Veruntamen volumus hæc a vobis fieri ipsis manifesta, & horum intimationem ad nos mittite, vestram & venerabilium episcoporum, qui subditi vobis sunt, intelligentiam circa gesta per literas, ipsis subjiciendas, significantes. Quæ autem a nobis missa sunt, manere apud vos sinite. Quæ vestræ rectæ confessionis, & eorum qui malam opinionem sustinuerunt & passi sunt, in perpetuum erunt symbolicum instrumentum. Rogo autem, talentum, quod vobis creditum est, nolite abscondere, sed participatione multiplicate, exerite, & tradite veritates vestras, ne quandoque videamini ipsum obligavisse. Secundum me ergo proprie facientes, orate pro fratre, supplicationes frequentantes, & dicentes: Da pacem domine nobis. Omnia enim reddidisti nobis. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum sanctitate vestra est, plurimum salutamus. Et in domino valens ora pro nobis, frater Deiamantissime.

Matth. 25.

SVBSCRIPTIONES.

Sanctissimus & beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus, dixerunt: Si quæ in regia urbe facta, & synodaliter sententiata sunt, quorum memoriam facit divina ac piissima lex, & epistola memorati sanctissimi patriarchæ, & Elissæus venerabilis notarius habet præ manibus, edoceat.

Elissæus notarius dixit: Certifico vestram beatitudinem, & præsentem venerabilem synodum, quod cum honorabili epistola lecta sanctissimi patriarchæ regiæ civitatis Mennæ, sunt & acta, quæ missa sunt a sua beatitudine, & quæ facta sunt in depositione Anthimi, qui pridem fuit episcopus Trapezuntius, & in anathematismo Severi, Petri & Zoaræ, mihi ad manus sunt. Secundum ergo quod visum est vestræ beatitudini, & sanctæ synodo, horum intimationem facio.

Sanctissimus & beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus dixerunt: Interim fiant manifesta per lectionem, quæ supra Anthimū facta sunt, & nostris gestis inscripta, sicque per aliam viam noscemus quæ secuta sunt anathematismum Severi, Petri & Zoaræ hæreticorum, tametsi ipsa maxime nota sint nobis reddita. Et accipiens Elissæus notarius & diaconus ea, quæ contra Anthimum facta sunt, percurrit. Et inscripta sunt nunc gestis, quæ de verbo ad verbum sic habent: Post consulatum Flavii Belisarii clarissimi, sexto Nonas Maias, &c. *ut supra in concilio Constantinopolitano sub Menna act. 1. 2. 3. 4. & 5. quæ in hac synodo ab allegato principio actionis 1. usque ad finem act. 5. hic recitata fuere.*

Sententia Petri Hierosolymorum episcopi contra Anthimum.

SANCTISSIMVS ac beatissimus patriarcha & venerabilis synodus, dixit: Demonstratus est & nunc in rebus verus propheticus

A δὲ Πέτρῳ καὶ Ζωορᾷ καὶ Ἀνθίμῳ, τοῖς ὑφ' ἡμῶν τε αὖθις, καὶ τῶν ἄλλων, ὡς εἰπεῖν, ἁπάντων δεδοκιμασμένοις, ἀκολουθῆσαι μὴ κατοκνήσετε. καὶ γὰρ ἂν εἴη διαφερόντως ὑμέτερον τοῖς μὲν ἀρχὴν αὐτόθεν παρασχέσθαι τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν φαύλων, τοῖς δὲ κἂν εἴη δεδομένα παρ' ἑτέρων, ἀκολουθεῖν. καὶ δείξει μὲν ὑμῖν τὸ κατὰ μέρος ἡ τῶν πεπραγμένων τάξις τε καὶ κατάστασις. πλὴν ἀλλ' ἐμφανῆ τε γενέσθαι παρ' ὑμῶν αὐτοῖς ταῦτα βουλόμεθα. καὶ τὴν μὲν τούτων ἐμφάνειαν ἐφ' ἡμᾶς ἐπιστείλατε, τὴν ὑμετέραν τε, καὶ ὑφ' ἡμᾶς θεοφιλῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι
B συναίνεσιν, διὰ τῶν ὑποτεθησομένων αὐτοῖς δηλοῦντες γραμμάτων. αὐτὰ δὲ τὰ παρ' ἡμῶν ἀπεσταλμένα μένειν ἐάσατε παρ' ὑμῖν τῆς τε ὑμῶν αὐτῶν ὁμολογίας ὀρθῆς, τῆς τε τῶν πεπονθότων κακοδοξίας, εἰς αἰῶνας ἐσόμενα σύμβολον. παρακαλῶ δὲ, τὸ τάλαντον, ὅπερ ἐπιστεύθητε, μὴ κατορύξητε, ἀλλὰ τῇ μεταδόσει πολυπλασιάσατε. διαλέχθητε, μετάδοτε τῶν ὑμετέρων ἀληθῶν, μή ποτε ἄρα φανείης ἀποδεσμεύων αὐτό· ἰδιοποιούμενοι τὰ κατ' ἐμὲ, ὑπὲρ ἀδελφοῦ περὶ εὔξασθε δέησιν καταπυκνοῦντες, καὶ λέγοντες· κύριε εἰρήνην δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. πᾶσαν τὴν σὺν τῇ ὑμετέρᾳ ὁσιότητι ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα πλεῖστα προσαγορεύομεν. ἐρρωμένος ἐν κυρίῳ ὑπὲρ εὐχοῦ ἡμῶν, θεοφιλέστατε ἀδελφέ.

C

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης, καὶ ἡ εὐαγὴς σύνοδος, εἶπεν· εἰ τὰ κατὰ τὴν βασιλίδα πεπραγμένα πόλιν, καὶ συνοδικῶς ἐψηφισμένα, ὧν μνήμην ποιεῖται ὁ θεῖος καὶ πανευσεβὴς νόμος, καὶ ἡ τοῦ μνημονευθέντος ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐπιστολὴ, Ἐλισσαῖος μεταχειρίζεται, ὁ θεοσεβὴς νοτάριος διδασκέσθω.

Ἐλισσαῖος νοτάριος εἶπε· διδάσκω τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, καὶ τὴν παροῦσαν εὐαγῆ σύνοδον, ὡς σὺν τῇ ἀναγνωσθείσῃ τιμίᾳ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλευούσης πόλεως Μηνᾶ, καὶ τὰ ὑπομνήματα, ἃ ἀπεστάλη παρὰ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, τά τε ἐπὶ τῇ καθαιρέσει πραχθέντα Ἀνθίμου, ὃς πρώην γέγονε τῆς Τραπεζουντίων ἐπίσκοπος· καὶ τὰ ἐπὶ τῷ ἀναθεματισμῷ Σευήρου καὶ Πέτρου καὶ Ζωορᾶ, μετὰ χεῖρας ἐστί μοι, κατὰ τοίνυν τὸ παριστάμενον τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, καὶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τὴν τούτων ποιοῦμαι ἐμφάνειαν.

D

Ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης, καὶ ἡ εὐαγὴς σύνοδος εἶπε· τέως τὰ ἐπὶ Ἀνθίμῳ πεπραγμένα, δῆλα γενέσθω διὰ τῆς ἀναγνώσεως, ἐγγραφόμενα τοῖς ὑφ' ἡμῶν πραττομένοις. οὕτω γὰρ καθ' ἑτέραν εἰσόμεθα καὶ τὰ ἐπὶ τῷ ἀναθεματισμῷ παρακολουθήσαντα Σευήρου καὶ Πέτρου καὶ Ζωορᾶ τῶν δυσσεβῶν,
E κἂν τὰ μάλιστα οὐκ ἄγνωστα ἡμῖν ταῦτα καθέστηκε. καὶ παραλαβὼν τὰ ἐπὶ Ἀνθίμῳ πεπραγμένα, Ἐλισσαῖος ὁ θεοσεβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, διῆλθε. καὶ ἐγγέγραπται τοῖς νῦν πραττομένοις, ἐπὶ λέξεως ἔχοντα οὕτως.

Μετὰ τὴν ὑπατείαν Φλαυΐου Βελισαρίου, καὶ λοιπά.
Vide supra a pagina 4. D. ad pag. 264. hujusce quinti Tomi amplissimæ collectionis conciliorum omnium.

Ψῆφος Πέτρου τοῦ Ἱεροσολύμων κατὰ Ἀνθίμου.

ΟἉγιώτατος καὶ μακαριώτατος πατριάρχης καὶ ἡ εὐαγὴς σύνοδος, εἶπε· δέδεικται καὶ νῦν ἐπὶ τῶν πραγμάτων

ANNO CHRISTI 536.

ANNO CHRISTI 536.

γμάτων ἀληθὴς ὁ προφητικὸς λόγος. ὅτι οὐ παροικήσει πονηρὸς τῷ Θεῷ, οὐδὲ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ὁποῖόν τι γεγενῆσθαι καὶ ἐπὶ Ἀνθίμῳ παρέστησε τὰ ἀρτίως ἀνεγνωσμένα ἱερατικά τε καὶ βασιλικὰ δόγματα. οὗτος γὰρ πρώην τὴν Τραπεζουντίων ἐπισκοπήσας πόλιν, καὶ τῶν ὑγιῶν ἑαυτὸν ἐκδιαιτήσας δογμάτων, ἔνδυμα περιβαλλόμενος προβάτου, λύκος δὲ ὢν ἅρπαξ, δι' ἀγγελικῶς εἰπεῖν, τῷ ἀρχιερατικῷ τῆς βασιλίδος εἰσεπήδησε θρόνῳ ὑποκρινόμενος τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀμώμητον ἡμῶν πρεσβεύειν πίστιν· καὶ τὰς ἁγίας τέσσαρας, καὶ οἰκουμενικὰς ἀσμένως προσίεσθαι συνόδους· τήν τε ἐν Νικαίᾳ, τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ διακοσίων· καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι ἑξακοσίων τριάκοντα· σὺν τῇ ὁσίᾳ ἐπιστολῇ Λέοντος τοῦ μακαριωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συγγραφείσῃ μὲν πρὸς Φλαβιανὸν, τῆς τῆς βασιλίδος πόλεως πρόεδρον, ἐμφερομένῃ δὲ τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τῇ ἐν Καλχηδόνι εὐαγεστάτῃ συνόδῳ· ἐν δὲ τῷ τῆς διανοίας βάθει, τὴν ἑαυτοῦ κατακρύπτων κακοπιστίαν Ἄνθιμος ὁ μνημονευθεὶς, πρὸς τὴν πλείστην ἡμᾶς ἐπαναγαγεῖν ἔσπευσε ζάλην, καὶ τὰς ἁπανταχοῦ ἁγίας καὶ καθολικὰς συνταράξαι ἐκκλησίας. ὡς γὰρ ἐγκρατὴς ᾤετο τῆς δολερᾶς καὶ ἀθεμίτου αὐτοῦ γεγενῆσθαι σπουδῆς, ἀθρόον μεταβαλὼν καὶ αὐτὸ δὴ τὸ τῆς ὑποκρίσεως ἀπεσείσατο σχῆμα. καὶ ἐρρῶσθαι τοῖς ἐγγράφως παρ' αὐτοῦ συντεθειμένοις ὀρθὰ ἀνένδυσε δόγματα· οὐδαμῶς ὁμολογεῖν ἀνεχόμενος ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, καὶ ἀχωρίστως, γνωρίζεσθαι τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν καὶ σωτῆρα Ἰησοῦν Χριστόν· μὴ συνεγνωκὼς ὁ ἠλίθιος, τῶν οὕτως εὐσεβῶν ῥημάτων τὴν δύναμιν. πρόδηλον γὰρ, ὡς τὸ ἀσύγχυτον, καὶ ἀδιαίρετον, ἄτρεπτόν τε, καὶ ἀχώριστον, καὶ τὴν ἄκραν δηλοῖ τῶν οὐσιῶν ἕνωσιν, καὶ τὴν τούτων φυλάττει διαφορὰν, ἐφ' ἑνὶ προσώπῳ καὶ ὑποστάσει μιᾷ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Καλχηδόνι κατακεκριμένους συνόδου ἀποκηρύξαι εἵλετο· καὶ ταύτῃ ὁμόφρονα δεικνὺς ἑαυτὸν τῆς Εὐτυχοῦς τοῦ παράφρονος καὶ Διοσκόρου πλάνης. καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι μηδὲ τὴν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ὑπέμεινεν ἰατρείαν, καίτοι φιλανθρωπίας αὐτῷ βασιλικῆς ὑπηργμένης, καὶ ἀνακωχῆς ἱεροπρεποῦς δεδομένης, πρός τε μεταμέλειαν ἀρκούσης, καὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθινῆς πίστεως προαγούσης ὁμολογίαν. ὡς οὖν λανθάνων ἐπέμενε, καὶ τῇ χρονίᾳ ἀποφυγῇ ἐναργῶς προεμήνυε, πάσης τε αὐτὸς ἐστερῆσθαι ἀπολογίας, καὶ ἀνιάτως πρὸς τὴν οἰκείαν ἔχειν δυσσέβειαν, καθαιρέσεως αὐτῷ προῆλθε ψῆφος, ἀρχθεῖσα μὲν ἀπὸ Ἀγαπητοῦ τοῦ τῆς ὁσίας καὶ ἀοιδίμου μνήμης, προέδρου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συμπερανθεῖσα δὲ παρὰ Μηνᾶ τοῦ ἁγιωτάτου τῆς βασιλίδος πατριάρχου, καὶ τῆς παρ' αὐτῷ συγκροτηθείσης εὐαγεστάτης συνόδου. κἀντεῦθεν οὐ τῆς Τραπεζουντίων μόνον ἐπισκοπῆς διαπέπτωκεν Ἄνθιμος ὁ μνημονευθεὶς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ ἐνεργείας τοῦ παντὸς χωρισθεὶς τοῦ ἁγιωτάτης ἐκκλησίας σώματος, ἐπεὶ καὶ τῆς τοῦ καθολικοῦ ἐστέρηται προσηγορίας· ὥστε πρὸς τὴν ἀδιόρθωτον ἐκείνου πλάνην, τὴν Ὠσηὲ ἐφαρμόζεσθαι προφητείαν· ὅτι σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ ἱερατεύειν μοι. ταῦτα τῶν κατὰ τὴν βασιλίδα πόλιν πεπραγμένων διαρρήδην ἐχόντων, καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ὀρθῶς τε καὶ κανονικῶς πάντα ἐπὶ Ἀνθίμῳ περιεληλυθότα, καὶ τὴν τῶν κλήσεων ἐπαινέσαντες τάξιν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν ὑπηργμένην αὐτῷ φιλανθρωπίαν, κατεγνωκότες δὲ καὶ τῆς ὀλεθρίας Ἀνθίμου ἐνστάσεως, σύμψηφοι γινόμενοι τοῖς εὖ διατετυπωμένοις ὑπὸ Ἀγαπητοῦ,

A sermo: *Quoniam non habitabit iuxta Deum malignus, neque permanebunt iniqui ante oculos eius.* Tale quiddam factum fuisse in Anthimũ pontificalia & imperialia decreta, quæ modo lecta sunt, demonstrarunt. Iste enim nuper cũ esset episcopus Trapezuntius, & a sanis dogmatibus deflectens, veste ovina circumamictus, lupus vero rapax existens, (evangelice dicendo) in pontificalem sedem regiæ urbis se intrusit, simulans quidem colere veram & immaculatam fidem, & voluntarie admittere sanctas quatuor synodos œcumenicas, Nicænam trecentorum octodecim, Constantino- *Psal. 3.* *Math. 5.*

B politanam centum quinquaginta, Ephesinam ducentorum, & Calchedonensem sexcentorũ triginta, cum sancta epistola Leonis beati papæ antiquæ Romæ, scripta ad Flavianum regiæ urbis præsulem, & affinia his quæ facta sunt a venerabili Calchedonensi synodo: in profundo autem intellectus suam abscondens perfidiam memoratus Anthimus, pejorem ad nos inducere festinavit æstum, & ubique sanctas ac catholicas ecclesias conturbavit. Nam cum arbitraretur se dolosum & iniquum studium satis compescuisse, repente se transmutando ipsum hypocrisis habitum rejecit, at-

C que vale dicens his, quæ ab ipso in scriptis cõposita erant, a rectis dogmatis defluxit, nullo modo patiens confiteri unum ipsum dominum Deum nostrum salvatorem Iesum Christum cognosci in duabus naturis, inconfusibiliter, immutabiliter, indivisibiliter, & inseparabiliter: nec intellexit stolidus virtutem tam piorum verborum. Perspicuum enim est, quod incõfusibile, indivisibile, immutabile & inseparabile, summam substantiarum unionem significat, & ipsarum differentiam servat in una persona & una hypostasi: Præterea non elegit abdicare condemnatos a san-

D cta Calchedonensi synodo, & ostendens ei se similia sapere errori Eutychis insanientis & Dioscori. Et, quod difficilius est, non sustinuit medelam a doctrina, atque ab imperiali clementia sibi provenientem, data etiam dilatione decenti pontificem, ad pœnitentiam sufficienti, & ad confessionem veræ fidei adducenti. Itaque cum latens permanserit, & diuturna effugatione evidenter præmonstraverit se privatum omni defensione, & insa-

E nabiliter habere ad propriam perfidiam, depositionis sententia in ipsum venit, principiata quidem a sanctæ ac beatæ memoriæ Agapeto, antiquæ Romæ summo pontifice, terminata vero a Menna sãctissimo patriarcha regiæ urbis, & a venerabilissima synodo quæ apud ipsum cõgregata erat: hinc est quod non solum ab episcopatu Trapezuntino cecidit memoratus Anthimus: sed & ab omni pontificali dignitate & efficacia, cum separatus sit ab omni corpore sanctissimæ ecclesiæ, cumque catholica appellatione privatus sit, ad illius incorrigibilẽ errorem adaptare possumus prophetiam Oseæ: *Quoniam tu repulisti scientiã, & ego te repellã, ne fungaris mihi sacerdotio.* Hæc in regia urbe gestacũ clare se habeant, & nos vidẽtes omnia canonice & recte venisse super Anthimũ, vocationũque ordinem laudantes, & clementiã hinc sibi benigne supervenientẽ, reprehendentesque perniciosam insistentiam Anthimi, cõsententiarivi sumus his, quæ bene formata sunt ab ipso sãctę memoriæ Agapeto *Osiæ. 4.*

ANNO CHRISTI 536.

& his quæ diffinita sunt a Menna sanctissimo patriarcha regiæ urbis, & ab ipsius venerabilissima synodo congregata, sequentesque de his confirmationem divinæ ac imperialis legis, admittimus depositionem Anthimi, tamquam qui a principio præter sacros canones intrusit se in pontificalem sedem regiæ urbis, & novissime præbuit demonstrationem suæ hæresis & immutabilis opinionis, ut in ipso impleatur divina scriptura, quæ dicit: *In diebus redargutionis in tribubus Israel ostendi fidelia: facti sunt principes Iuda tanquam transponentes terminos: super ipsos effundã tamquam aquam impetum meum.* Et rursus alia scriptura: *Oderunt in portis redarguentem, & sermonem sanctum abominati sunt.* His itaque diffinimus hunc alienum ab omni pontificali dignitate & operatione, ac ipsa catholica appellatione. Sicut enim nulla communicatio est tenebris ad lucem, ita non convenit sacra mysteria sordidari a viris, qui sincere non colunt dominum Christum verum Deum.

Osea. 5.

Prov. 1.

2. Cor. 6.

SVBSCRIPTIONES.

Petrus episcopus Hierosolymorum, diffinivi & subscripsi.

Elias episcopus Cæsareæ, diffinivi & subscripsi.

Theodosius episcopus Scythopolitanus, diffinivi & subscripsi.

Ioannes episcopus Tiberiadis, diffinivi & subscripsi.

Stephanus episcopus* Scarphiensis, diffinivi & subsignavi.

* Sariphæensis.

Anastasius episcopus Gabenorum, diffinivi & subscripsi.

Epiphanius episcopus Raphiæ, diffinivi & subscripsi.

Elias episcopus Ioppæ, diffinivi & subscripsi.

Ioannes episcopus Augustopolitanus, diffinivi & subsignavi.

Nicostratus episcopus Abilæ, diffinivi & subsignavi.

Lazarus episcopus Azotanus, diffinivi & subsignavi.

Leontius episcopus Sozusensis, diffinivi & subsignavi.

Stephanus episcopus Aradorum, diffinivi & subsignavi.

Anastasius episcopus Eleutheropolitanus, diffinivi & subsignavi.

Gregorius episcopus Hierichuntinus, diffinivi & subsignavi.

Elias episcopus* Hadrianopolis, diffinivi & subscripsi.

* Areopolitan.

Theoctistus minimus notarius, diaconus sanctissimi episcopi Eliæ subscripsi, pro ipso juxta ejus mandata in scriptis data.

Ioannes episcopus* Podaleanus, diffinivi & subscripsi.

*Doarenus

Demetrius episcopus* Carpathenus, diffinivi & subscripsi.

*Charachmobeus.

Stephanus episcopus* Meniatenus, diffinivi & subscripsi.

* Menytenus.

Zacharias episcopus * Palleonus, diffinivi & subscripsi.

*Pellæorũ.

A τῆς ὁσίας καὶ μακαρίας μνήμης, καὶ τοῖς ὁρισθεῖσι παρὰ Μηνᾶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τῆς βασιλίδος πόλεως, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀθροισθείσης ἁγιωτάτης συνόδου, ἀκολουθοῦντες δὲ καὶ τῇ περὶ τούτων κυρώσει τοῦ θείου καὶ βασιλικοῦ νόμου, προσιέμεθα τὴν ἐπὶ Ἀνθίμῳ καθαίρεσιν, ὡς καὶ τὴν ἀρχὴν παρὰ τοὺς ἱεροὺς εἰσφρήσαντι κανόνας τῷ ἀρχιερατικῷ τῆς βασιλίδος θρόνῳ, καὶ ἐναργεστάτην ὕστερον, τῆς αὐτοῦ κακοπιστίας, καὶ ἀμεταβλήτου γνώμης, παρασχομένῳ ἀπόδειξιν· ὡς τὴν θείαν ἐπ' αὐτῷ πληρωθῆναι γραφὴν λέγουσαν· ἐν ἡμέραις ἐλέγχου, ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπέδειξα πιστά. ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες Ἰούδα, ὡς μετατιθέντες ὅρια. B ἐπ' αὐτοὺς ἐκχεῶ ὡς ὕδωρ τὸ ὅρμημά μου. καὶ πάλιν ἑτέραν γραφήν. ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο. κατὰ ταῦτα τοίνυν, ἀλλότριον τοῦτον ὁριζόμεθα πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε, καὶ ἐνεργείας, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ καθολικοῦ προσηγορίας. ὥσπερ γὰρ οὐδεμία τῷ σκότει πρὸς τὸ φῶς κοινωνία, οὕτως οὐδὲ καταρρυπαίνεσθαι τὰς ἱερὰς προσήκει λειτουργίας ὑπ' ἀνδρῶν οὐκ εἰλικρινῶς τὸν δεσπότην πρεσβευόντων Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεόν.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

C Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἠλίας ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Καισαρείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Θεοδόσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Σκυθοπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Τιβεριάδος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Στέφανος ἐπίσκοπος Σαριφαίας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Γαβῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμ.

Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Ραφείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἠλίας ἐπίσκοπος Ἰόππης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

D Ἰωάννης ἐπίσκοπος Αὐγουστοπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Νικόστρατος ἐπίσκοπος Ἀβίλης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Λάζαρος ἐπίσκοπος Ἀζώτου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμ.

Λεόντιος ἐπίσκοπος Σωζούσης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Στέφανος ἐπίσκοπος Ἀραδῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμ.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Ἐλευθεροπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἱεριχοῦντος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ἠλίας ἐπίσκοπος Ἀρεοπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμ.

E Θεόκτιστος ἐλάχιστος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἠλία ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ, κατ' ἐγγράφους ἐντολὰς αὐτοῦ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Δοαρῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Δημήτριος ἐπίσκοπος Χαρακμώβων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Στέφανος ἐπίσκοπος τῆς Μηνουΐδος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ζαχαρίας ἐπίσκοπος τῆς Πελλαίων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Μανουήλιος

ANNO CHRISTI 536.

Μανουήλιος ἐπίσκοπος τοῦ Βιθυλίου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

A Manuelis episcopus Bithyliensis, diffinivi & subscripsi.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Ἰωτάβης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Anastasius episcopus Iotapæ, diffinivi & subscripsi.

Ζηνόβιος ἐπίσκοπος Ἐλεύσης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Zenobius episcopus ' Eleusinus, diffinivi & subscripsi. ' Eleusenus

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος Γάζης, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Martianus episcopus Gazenus, diffinivi & subscripsi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πετρῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Theodorus episcopus Petrorum, diffinivi & subscripsi.

Ζηνόβιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Zenobius episcopus Nicopolitanus, diffinivi & subscripsi.

Ἀράξιος ἐπίσκοπος Γαδάρων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

B Araxius episcopus ' Gadarenus, diffinivi & subsignavi. Gangrenus

Προκόπιος ἐπίσκοπος Ἑλενουπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Procopius episcopus Helenopolitanus, diffinivi & subscripsi.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Διοκαισαρείας, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Dominicus episcopus Diocæsareensis, diffinivi & subsignavi.

Βάραχος ἐπίσκοπος τῆς Βακάνων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

' Barachus episcopus Bacenorum, diffinivi & subsignavi. ' Bacchus Bathenorũ

Διονύσιος ἐπίσκοπος Ἀσκάλωνος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Dionysius episcopus Ascalonis, diffinivi & subsignavi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Φαινοῦς, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ioannes episcopus ' Phænuntis diffinivi & subsignavi. ' Phænensis al. Phœniciensis.

Μακάριος ἐπίσκοπος Ἀρινδήλων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

C Macarius episcopus Arindelensis, diffinivi & subsignavi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νέας πόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Ioannes episcopus ' Novæ civitatis, diffinivi & subsignavi. ' Moreæ sive Famagoræ.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Συκομαζῶνος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Basilius episcopus ' Sycomazonis, diffinivi & subsignavi. ' Sycaminanus.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῶν Παρεμβολῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Petrus episcopus Parembolanus, diffinivi & subsignavi.

Ζαχαρίας ἐπίσκοπος τῆς Λιβισίων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Zacharias episcopus Libisianus, diffinivi & subsignavi.

Δόμνος ἐπίσκοπος Μαξιμιανουπόλεως, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Domnus episcopus Maximianopolitanus, diffinivi & subsignavi.

Πελάγιος ἐπίσκοπος Σεβαστῆς, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Pelagius episcopus Sebastensis, diffinivi & subsignavi.

Στέφανος ἐπίσκοπος τῆς Ἰαμνιτῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

D Stephanus episcopus Iamnitanus, diffinivi & subsignavi,

Παρθένιος ἐπίσκοπος Ἐξάλους, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Parthenius * Epalanus, diffinivi & subsignavi. *Exalensis.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ διὰ τὸ ἀσθενεῖν αὐτόν.

Theodorus episcopus subscripsi pro ipso, eo quod ipse infirmaretur.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γαδάρων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Theodorus episcopus Gadarorum, diffinivi & subsignavi.

Παῦλος ἐπίσκοπος τοῦ Αἰλᾶ, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Paulus episcopus Ailanus, diffinivi & subsignavi.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῶν Ἰπτηνῶν, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

E Theodorus episcopus ' Iptenorum, diffinivi & subsignavi. ' Ipsenorũ

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Καπετωλίου, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Theodosius episcopus Capitoliensis, diffinivi & subsignavi.

Διονύσιος ἐπίσκοπος Ἀμαθουσίων, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Dionysius episcopus Amathuntius, diffinivi & subsignavi.

Δωρόθεος ἐπίσκοπος Ἀνθηδόνος, ὁρίσας ὑπεσημηνάμην.

Dorotheus episcopus Anthedonensis, diffinivi & subsignavi.

Nota Severini Binii.

a *Hierosolymitanum*] Cum Mennas Constantinopolitanus episcopus absoluta synodo, ut dictum est supra in fine actionis V. ejus acta misisset ad Petrum Hierosolymitanum episcopum (cujus jussu monachi orthodoxi Palæstinæ, & nonnulli episcoporum; contra prædictos hæreticos acturi Constantinopolim abierant) idem Petrus Hierosolymis, decimanona Septembris; post consulatum Belisarii, anno nimirum Christi 536. synodum hanc collegit, cui episcopi quadraginta quinque interfuerunt. In quadum legissent & cognovissent ea, quæ Constantinopoli contra Anthimum, Severum, aliosve hæreticos acta fuerant, primum in Anthimum, postea

ANNO CHRISTI 536.

vero in Severum, Petrum & Zoaram condemnationis ſententiam pronuntiaverunt. Prior in Anthimum lata ſententia extat ſupra: poſterior autem in actis concilii deſideratur. Ita plurium ſynodorum judicio approbata ſunt ea, quæ Agapetus pontifex Conſtantinopoli contra Anthimum, Severum, alioſve eorumdem ſectarios & hæreſeos collegas pie & utiliter geſſerat. Quæ poſt hæc ſecuta ſint de Anthimo, iterum favore impiæ Theodoræ Auguſtæ invaleſcente, infra patebit.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA SILVERII PAPÆ.

Ex libro pontificali.

[a] SILVERIUS natione Campanus, [b] ex patre Hormiſda epiſcopo Romano, [c] ſedit annum unum, menſes quinque, & dies undecim. Hic levatus eſt a tyranno Theodato ſine deliberatione decreti. [d] Qui Theodatus corruptus pecuniæ dato, talem timorem induxit clero, ut qui non conſentirent in ejus ordinatione, gladio punirentur. Sacerdotes quidam non ſubſcripſerunt in eum, ſecundum morem antiquum, neque decretum confirmaverunt ante ordinationem. Iam autem ordinato Silverio ſub vi & metu, propter adunationem eccleſiæ & religionis, poſtmodum ſubſcripſerunt preſbyteri. [e] Poſt menſes vero duos, nutu divino extinguitur Theodatus tyrannus, & levatur rex Vittigis. Eodem tempore Vittigis ambulavit Ravennam, & cum vi tulit filiam Amalaſunthæ reginæ ſibi uxorem. [f] Ob hoc indignatus domnus imperator Iuſtinianus Auguſtus, quia reginam ſibi commendatam occidiſſet Theodatus, miſit Beliſarium patricium cum exercitu, ut liberaret omnem Italiam a captivitate Gotthorum. Tunc veniens patricius ſupraſcriptus in partes Siciliæ, fuit ibidem aliquantum temporis. [g] Audiens autem quod Gotthi ſibi feciſſent regem contra votum domni Iuſtiniani Auguſti, venit in partes Campaniæ juxta civitatem Neapolim, & cœpit obſidere eam cum exercitu ſuo, quia noluerunt cives Neapolitani aperire ei. Eodem tempore pugnando patricius contra civitatem introivit, & ductus furore, [h] interfecit Gotthos, & omnes cives Neapolitanos, & miſit prædam, ut nec eccleſiis parceret prædando, ita ut uxoribus præſentibus maritos earum gladio interficeret, & captivos filios & uxores nobilium exterminaret, nullis parcens, nec ſacerdotibus, nec ſervis Dei, nec virginibus ſanctimonialibus. Eodem tempore bellum fuit maximum veniente Vittige contra Beliſarium patricium, & contra urbem Romam. [i] Ingreſſus autem Beliſarius patricius in urbem Romam quarto Idus Decembris, cuſtodiis & munitionibus, vel fabricis murorum, ac reparatione foſſati, circumdedit civitatem Romanam, & munivit. Nocte ipſa, qua introivit Beliſarius patricius, Gotthi, qui erant in civitate, vel foras muros, fugerunt, & omnes portas apertas dimiſerunt, & fugerunt Ravennam. Et poſt colligens [k] Vittiges rex multitudinem Gotthorum, regreſſus eſt contra Romam, ix. Kalendas Martias. Et fixit caſtra ad pontem Milvium, & cœperunt obſidere civitatem Romanam. Tunc patricius Beliſarius, qui pro nomine Romano erat, incluſit ſe Romæ intra civitatem. His diebus obſeſſa eſt civitas, ut nulli eſſet facultas exeundi, vel introeundi. Tunc omnes ſucceſſiones priva- A tæ vel fiſci, vel eccleſiæ, incendio conſumptæ ſunt, homines vero gladio interempti ſunt. Quos gladius, gladius; quos fames, fames; quos morbus, morbus interficiebant. Nam & eccleſiæ, & corpora ſanctorum martyrum, exterminata ſunt a Gotthis. Intra civitatem autem grandis fames erat, ut aqua venumdaretur precio, niſi Nympharum remedium ſubveniſſet. Pugnæ autem maximæ erant contra civitatem. His diebus Beliſarius patricius repugnando contra regem Vittigem vel multitudinem Gotthorum, protexit Romanos, vel civitatem cuſtodia ſua liberavit, & nomen Romanum. Tunc obſeſſa eſt civi- B tas annum unum, & portus Romanus a Gotthis. Patricius vero Beliſarius pugnando vicit Gotthos. Et poſtmodum fugerunt Gotthi Ravennam poſt annum unum. Eodem tempore tanta fames fuit per univerſum mundum, ut Datius epiſcopus civitatis Mediolanenſis relatione ſua hoc evidenter narraverit, quod in partibus Liguriæ mulieres filios ſuos comediſſent penuria famis, de quibus retulit ex eccleſiæ ſuæ fuiſſe familia. Eodem tempore ambulavit patricius Beliſarius Neapolim, & ordinavit eam, & poſtmodum venit Romam, qui ſuſceptus eſt a domino Silverio benigne. Et abiit Beliſarius patricius in C palatium Pincianum vi. Idus Maias, indictione xv. Tunc erat Vigilius diaconus apocriſiarius Conſtantinopoli. Dolens autem Auguſta pro Anthimo patriarcha, quod depoſitus fuiſſet a S. Agapeto papa, quia hæreticum eum reperiſſet, & in loco ejus conſtituiſſet Mennam ſervum Dei; tunc Auguſta conſilio uſa cum Vigilio diacono miſit epiſtolam Romam ad Silverium papam, rogans & obſecrans: Ne pigriteris ad nos venire, aut certe revoca Anthimum in locum ſuum. Et cum legiſſet B. Silverius literas, ingemuit, & dixit: Modo ſcio, quia cauſa hæc finem vitæ meæ adducit. Sed beatiſſimus Silverius fiduciam habens in Deo & B. Petro reſcripſit, dicens: Domina Auguſta, ego rem iſtam facturus nunquam D ero, ut revocem hominem hæreticum in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit juſſiones ſuas ad Beliſarium patricium per Vigilium diaconum, ita continentes: Vide aliquas occaſiones in Silverium papam, & depone illum de epiſcopatu, aut certe feſtinus tranſmitte eum ad nos. Ecce ibi habes Vigilium archidiaconum & apocriſiarium noſtrum cariſſimum, qui nobis [m] pollicitus eſt revocare Anthimum patriarcham. Tunc ſuſcipiens juſſionem Beliſarius patricius: dixit: Ego quidem juſſionem facio, ſed is, qui intereſt in nece Silverii papæ, ipſe reddet rationem de factis ſuis domino Ieſu E Chriſto. Et urgente juſſione exierunt quidam falſi teſtes, qui dixerunt: Quia nos multis vicibus invenimus Silverium papam ſcripta hujuſmodi mittentem ad regem Gotthorum: Veni ad portam, quæ vocatur Aſinaria juxta Lateranas, & civitatem tibi trado, & Beliſarium patricium. Quod audiens Beliſarius, primo non credebat: ſciebat enim quod per invidiam hæc de eo dicebantur. Sed dum multi in eadem accuſatione perſiſterent, pertimuit. Tunc fecit Beliſarius patricius B. Silverium papam venire ad ſe in palatium Pincis: & ad primum & ſecundum velum retinuit omnem clerum. Ingreſſis itaque Silverio cum Vigilio ſolis in Mauſoleo, Antonina patricia ſedebat in lecto, & Beliſarius patricius ſedebat ad pedes ejus. Et dum vidiſſet eum Antonina patricia, dixit ad eum: Dic domne Silveri papa, quid

ANNO CHRISTI 536.

quid fecimus tibi & Romanis, ut tu velles nos A in manus Gotthorum tradere? Et adhuc ea loquente, ingressus subdiaconus regionarius Ioannes regionis I tulit pallium de collo ejus, & duxit eum in cubiculum: & expolians eum, induit eum monachicam vestem, & abscondit eum. Tunc Sixtus subdiaconus regionarius regionis 6. videns eum jam monachum, egressus foras, nuntiavit ad clerum, dicens: Quia dominus papa depositus est, & factus est monachus. Quod audientes fugerunt omnes. Quem suscepit Vigilius archidiaconus in sua quasi fide, & n misit eum in exilium ad Pontianas, o & sustentavit eum pane tribulationis & aqua angustiæ. p Qui B deficiens mortuus est confessor factus. Qui etiam sepultus est in eodem loco, XII. Kalendas Iunii, ibique occurrit multitudo male habentium, & salvatur. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, presbyteros 13. diacones 5. episcopos per diversa loca num. 19. Et q cessavit episcopatus dies sex.

NOTÆ SEVERINI BINII.

lverius / nando & / omodo / ntifex / ctus.

a *Silverius.*] Cum in fine anni Christi 536. Romani Agapetum papam mortuum esse cognovissent, Theodatus rex per vim & metum, ut ait Anastasius, intrusit Silverium Campanum. Hunc Romanus clerus a se antea improbatum paulo post recepit & approbavit, ut schisma evitaretur. Quo die & mense creatus fuerit, non satis constanter affirmari potest, ut infra patebit. Dum hæc Romæ gererentur, Constantinopoli ea contigerunt inter Augustam & Vi- C gilium, quæ cap. 22. breviarii sui Liberatus enarrat his verbis: *De Agapeti decessu audiens Romana civitas, Silverium subdiaconum, Hormisdæ quondam papæ filium, elegit ordinandum: Augusta vero vocans Vigilium Agapeti diaconum, profiteri sibi secreto ab eo flagitavit, ut si papa fieret tolleret Synodum, & scriberet Theodosio,* Alexandrino episcopo, *Anthimo, & Severo, & per epistolam suam eorum firmaret fidem, promittens dare ei præceptum ad Belisarium ut papa o dinaretur, & dari centenaria septem. Libenter ergo suscepit Vigilius promissum ejus amore episcopatus & auri: & facta professione Romam profectus est, ubi veniens invenit Silverium papam ordinatum.* Hæc Liberatus.

exandriæ / i fuerint / iscopi / c tempo- / ?

Hujus temporibus Theodosius Alexandrinus episcopus cum sedisset annum unum, & menses quatuor, in exilium missus est, eo quod concilio Calchedonensi subscribere recusasset: Substitutus est ei Paulus episcopus orthodoxus, qui idem de homicidio accusatus, in exilium ejectus fuit, subrogato in locum eis Zoilo.

verius / re Hor- / sda pon- / ce est / tus legi- / æ.

b *Ex patre Hormisda.*] Haud dubie legitime ex præ- D cedente legitimo matrimonio natus, alioquin ad tantam dignitatem plane inhabilis fuisset.

c *Sedit annum unum, menses quinque, & dies undecim*] Annis quatuor sedisse, & quintum inchoasse, constabit ex tempore obitus infra.

uamdiu / derit?

Qui pauciores annos illi tribuunt tempus sedis ejus computant usque ad intrusionem Vigilii, sed absurde id faciunt, cum Silverius sede pontificia dejectus, & in exilium relegatus, usque ad consummatum martyrium verus & legitimus pontifex permanserit, actusque pontificios, quos potuit, exercuerit. Quonam die aut mense anni quingentesimi trigesimi sexti creatio Silverii contigerit, non facile quis definire poterit, propterea quod certus dies obitus Agapeti ignoratur. Vide Baronium an. 536. num. 122.

nastasius / arguitur

d *Qui Theodatus corruptus pecunia dato.*] Quod Anastasius hic scribit de simoniaco ingressu Silverii, falsum esse E colligitur: tum quod Liberatus qui his temporibus vivebat, adeoque majore fide dignus, verbis supra recitatis, ne verbo hujus rei meminit: tum maxime, quod Silverius sedis suæ invasori Vigilio in libello sententiæ, quem de ipsius damnatione conscripsit, crimen simoniæ potenter objiciat; quod sane non ita libere egisset, si ejusdem criminis ipse reus extitisset.

e *Post menses duos extinguitur Theodatus.*] Anno tertio Theodati regis, qui est Christi 537. occupata Neapoli nobilissima urbe Gothi Vitigem ducem exercitus e Dalmatia evocatum, virum strenuum, bellicis sudoribus ubique spectatum, regem acclamarunt, ideo quod Theodatus rex maxime ignavus, & de proditione totius regni suspectus fuerit, eum nobilissimæ urbis excidium, totiusque Italiæ præsidium munitissimum nequidquam curaret. Quod cum Theodatus damnatione alicujus malefici Iudæi cognovisset, ex urbe profugus, dum Ravennam versus abiret, præventus A a militibus, quos Vitiges miserat, occisus est, cum regnasset annos tres, ut testatur Procopius. Vitiges Romam progressus filium Theodati regis Theodegisclum ibidem projecit in carcerem. Ad conciliandos omnium animos dum literas scripsisset, atque Silverium papam cum toto senatu ad fidelitatem admonuisset, relicto Romæ quatuor milium præsidio, ne a Belisario urbis obsidionem machinante intercluderetur, ipse cum toto suo exercitu urbe egressus, vicinorum Gothorum auxilium imploravit. Interea Belisarius urbem obsidione cinxit, quam Romani metuentes, ne paterentur ea quæ passi erant Neapolitani, suasu Silverii pontificis Belisario se dederunt. Claves portarum, vinctumque Leuderem ducem Gothorum, qui capi quam turpiter fugere malebat, tanquam insignia victoriæ Belisarius Constantinopolim misit. Ita urbs Roma Romanis imperatoribus restituta fuit, cum annis sexaginta Odoacri Erulorum, Theodorico, ejusque successoribus Gothorum regibus paruisset.

Roma dum 60. annis Gothis paruisset, imperio restituta fuit.

B f *Hoc indignatus domnus, &c.*] Originem belli Gothici supra neci Amalasunthæ tribuimus ex Procopio.

g *Audiens quod Gotthi sibi regem fecissent.*] Errat Anastasius. Nam post Neapolim occupatam Gothi a Theodato desciverunt, & Vitigem elegerunt, ut supra ex Procopio enarravi

Anastasii error. I.

h *Interfecit Gothos, & omnes cives Neapolitanos.*] Procopius lib. I de bello Gothorum scribit Belisarium Neapolim deditione accepisse, ideoque cives ejusdem urbis humaniter tractasse. Verum a majoribus invenimus traditum eumdem Belisarium ob nimiam cædem ibidem perpetratam a Silverio Romano pontifice, cum Roma potitus est, acriter fuisse reprehensum, & pœnitentiam agere compulsum, ut auctor miscellæ Paulus diaconus testatur lib 16 histor.

Error Procopii.

i *Ingressus autem Belisarius patricius in urbem* IV. *Idus Decembris.*] Hac de re Evagrius lib. 4. cap. 18. hæc scribit: *Civitas Belisario sine pugna tradita est, & Roma denuo Romanis subjicitur post annos sexaginta, quibus ab Erulis & Gothis occupata fuisset, nono die Apellei, hoc est ad quintum Idus Decembris, undecimo anno imperii Iustiniani:* qui est annus Christi 537. post devictum ab Odoacre Erulorum rege Augustulum sexagesimus

k *Vitiges rex egressus est contra Romam* IX. *Kalendas Martii.*] Anno nimirum Christi 538. qua obsidione hoc mirandum est primo, quod integro anno obsidionis nunquam illo loco urbem expugnare conati fuerint, ubi murus ab alto divisus est, & quasi jamiam casurus deorsum inclinabatur. Secundo magis mirandum est, quod hostes Romanæ ecclesiæ Ariani nihil contumeliæ aut damni intulerint ipsis apostolorum basilicis extra urbem positis; sinentes illic catholico ritu, teste Procopio, libere sacra peragi; aliter sane quam recentes hæretici nostri temporis, a quibus nihil prius cogitatum est unquam, quam ut sacra monumenta sanctorum Deo dicata incendiis & rapinis devastent & amoliantur.

Duo miracula obsidionis Romanæ.

l *Theodora usa concilio.*] Hanc eamdem historiam Procopius de bello Gothico libro I & Liberatus in breviario capite vigesimo secundo recensent Ea quæ ab Anastasio & Pro- D copio prætermissa sunt, videre poteris apud Liberatum allegato loco.

m *Qui nobis pollicitus est revocare Anthimum.*] Adde promissionem duorum auri centenariorum, si remoto Silverio se Vigilium ordinari curaret.

n *Misit eum in exilium.*] Quod hæretica femina petierat, ambitiosus diaconus procurarat, Belisarius Pilato deterior, impie admodum consummarat. Pœnituit quidem Belisarium in Christum domini manus sacrilegas injecisse, cum ad expiandum facinus, & divinum numen placandum, Romæ ecclesiam erigi curaret: sed quia suo ipsius testimonio edixerat futurum, ut rationem redderet Christo domino quisquis neci pontificis cooperaretur, accidit ut qui impia jussa Augustæ implebat, ne in feminæ offensam incurreret, exequendo sacrilegum ab imperatrice mandatum, imperatorem sibi valde insensum reddiderit, meritoque e E summa gloria ad summam miseriam & paupertatem dejici meruit. Quid Silverius exul pontifex in Vigilium pseudo pontificem, munera & officia veri pōtificis usurpantē, constituerit, patebit infra ex epistola Silverii ad Vigilium.

Belisarius sacrilegii quas pœnas dederit.

o *Et sustentavit eum pane tribulationis, &c.*] Liberatus inquit Silverium duobus Vigilii defensoribus & servis traditum, sub eorum custodia inedia defecisse. Hanc ob causam pestis, fames, & bella excitata fuerunt, de quibus Baronius anno 539

Obitus Silverii.

p *Qui deficiens mortuus & sepultus est* XII. *Kalendas Iunii.*] Anno Christi 540. Nam anno Christi 539. mense Iunio literas dedit ad Vigilium. Vnde si verum est, quod ait Anastasius, ipsum mense Maio diem obiisse, non alio quam 540. anno Christi eum defunctum esse, affirmare necesse est. Vnde constat quod supra dixi, cum quatuor annis & amplius fortasse ab obitu Agapeti huc usque sedem pontificiam tenuisse, ad consummatum usque martyrium: semper legitimum pontificem permansisse, eaque munia pontificis, quæ

Tempus sedis.

ANNO CHRISTI 538.

Vigilius pseudo papa se pontificatu abdicavit.

potuit, exercuisse, constat ex sententia e carceribus & A vinculis illius in Vigilium pronuntiata.

q *Cessavit episcopatus ejus dies sex.*] Nisi dicamus Vigilium post obitum sanctissimi Silverii seipsum in ordinem redegisse, seque pontificatu, quem per intrusionem occupaverat, abdicasse, non video qua ratione post obitum Silverii sedes apostolica sex diebus vacare potuerit. Valde itaque probabile est, quod simul ac Silverium defunctum miracula edere audivit, seipsum sede apostolica abdicavit, ob simoniæ, expulsi & occisi Silverii, contempti anathematis, crimina a se commissa, donec iterum secreta machinatione Belisarii universi cleri consensu legitime eligeretur. Baronius anno 540. num. 4. 5. & 6.

ª EPISTOLA I. SILVERII PAPÆ AD VIGILIUM PSUDOPAPAM.

ª suspectæ fidei epistolam cum alia probant tum styli barbaries.

Vigilio ambitionem sedis apostolicæ & simoniæ B crimen admissum exprobrat, cumque sententia anathematis condemnat.ª

ª Damnatio Vigilii inscribitur in c. Iustelli.

Silverius episcopus Vigilio.

MULTIS te transgressionibus irretitum sacerdotalis jamdudum novit generalitas: & quia cruentis humano sanguine manibus decessoribus nostris pervicacia tua subripiens'', Leviticis præsumpseris excubare ministeriis, plerique noverunt fidelium. Nam quia contra jura canonica temporibus sanctæ memoriæ Bonifacii papæ, ipso vivente, successor ejus designari co- C nabaris, nisi tibi amplissimi senatus obviasset justitia; tunc providentia pastorali' ac pontificali auctoritate tua execranda jam debuerant auspicia detruncari. Sed dum parvum vulnus' in te neglectum est, insanabile accrevit apostema: quod nisi ferro altius abscindatur, fomentorum sentire non potest' medicinam: quippe qui nequissimi spiritus audacia ambitionis phrenesim concipiens, in illius apostolici medici, cui animas ligandi solvendique collata & concessa potestas est, versaris contumeliam, novumque scelus erroris in apostolicam sedem rursus niteris inducere, & in morem Simonis, cujus discipulum te ostendis operibus, data pecunia, meque repulso, qui favente domino, tribus jam D jugiter emensis temporibus ei præsideo, tempora mea' nitaris invadere. Habetoª ergo cum his qui tibi consentiunt, pœnæ' damnationis sententiam, sublatumque tibi nomen, & munus ministerii sacerdotalis agnosce, sancti Spiritus judicio & apostolica a nobis auctoritate damnatus. Sic enim decet fidem sanctorum patrum in ecclesia servari catholica, ut quod habuit amittat, qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit.

Vide notas Concilii Romani II. sub Bonif. II. supra.

ª Felix III. ep. 6. ad Acacium CP. ep.

' tua a pontificali honore

' ante

' potes

' niteris

ª Idem Felix III. cit.

' perpetuæ

Data octavo Kalendas Iulii, principe Basilio. Cælius Silverius papa urbis Romæ, huic decreto anathematis in ' Vigilio pervasore facto, ad om- E nia statuta consensum præbens, subscripsi, pariter & quatuor episcopi subscripserunt, id est Terracinensis, Fundanus, Firmanus, & Minturnensis. Data ista chartula per Anastasium subdiaconum.

' Vigilium pervasorē.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

a Surrepsisse videtur adjecta nota consularis. quia tempore Silverii neque Belisarius, neque Basilius ullum consulatum egerunt, inquit ad oram Binius: verum mihi potius hæc arguere videntur impostoris audacem inscitiam qui Basilium anno 541. consulem celeberrimum duobus minimum annis prævèrterit. At de hisce Mercatoris aberrationibus chronologicis jam sæpius conquesti sumus.

EPISTOLA AMATORIS EPISCOPI AUGUSTODUNENSIS AD Silverium papam.

ANNO CHRISTI 538.

Ad levandam inopiam exilii mittit pontifici munuscula, petens de statu exulis certior fieri.

ª Hanc quoque suspectæ fidei censent viri docti, nec immerito, cum iisdem atque sequēs vitiis laboret.

Beatissimo Silverio Amator episcopus.

A Quibusdam, pater dilectissime, illis a partibus adventantibus, audivimus vos a sede sancti Petri injuste pulsum, exilio destinatum. Quod nimis grave ferentes, misimus parva munuscula, id est argenti libras triginta ad vestram B vestrorumque sustentationem: quæ petimus, ut ita grato animo suscipiatis, sicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, ut per vestram epistolam nobis remandare non dedignemini, qualiter circa vos sit actum, vel modo agitur, ut certam rationem ede vobis scire, & fratribus valeam nuntiare. Quid enim putas de nobis fieri, pater summe, cum de summo pastore & vicario sancti Petri talia fiunt? Vos tamen nolite multum tristari, sed confortamini semper in domino: quoniam potens est divinitas ª immensæ tempestatis incerta bono serenitatis C amovere. Ora pro nobis beatissime papa.

ª Ennodius ep. 24. lib. IV.

ª EPISTOLA II. SILVERII PAPÆ NOMINE CONFICTA AD AMATOREM.

ª Bar. Binio aliisque execrata.

Amatoris caritatem laudat: quæ contra se acta sunt exponit. De falsis testibus contra episcopum non suscipiendis.

Dilectissimo atque amantissimo Amatori episcopo Silverius.

O Quam bona est caritas, ª quæ absentia per imaginem, præsentia sibimetipsi exhibet per amorem. Divisa' tangit, confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta perficit. Quam recte prædicator egregius vinculum perfectionis vocat: quia virtutes quidem ceteræ perfectionem D generant, sed tamen eas caritas ligat, ut ab amantis mente dissolvi jam nequeant. Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te reperio, dum non solum de me sciscitando & visitando curam habes, sed etiam bonis tuis me fulcire & sustentare non desinis. Quanta autem mala in me peracta sunt, nec enarrare; nec scribere tibi per omnia possum. Ante omnia vero ª patricia infesta mihi erat, eo quod non restituebam Anthimum dudum patriarcham Constantinopolitanum, quem sanctæ memoriæ Agapetus prædecessor meus suis meritis damnavit. Urgente E quoque ejus jussione, exierunt quidam falsi testes, dicentes adversum me crimina, quorum nunquam particeps fui. Sed dum multi in eadem accusatione persisterent, timuit Belisarius ª patricius noster, & mandavit me ad se venire pacifice pro quibusdam ecclesiasticis dispositionibus in palatium ª Pincis, & ad primum & secundum velum retinuit omnem clerum & populum qui mecum veniebat, & nullum permisit introire nisi me solum, & Vigilium diaconem meum. Me vero vi retento, & ante prædictam patritiam deducto, miserunt in exilium, in quo modo sustentor pane tribulationis, & aqua angustiæ. Ego tamen propterea non dimisi, nec dimitto officium meum: sed cum episcopis, quos congregare potui, eos qui talia erga me egerunt, ª anathematizavi, & una cū illis apostolica & synodali auctoritate

ª Greg. ep. 50. lib. 4.

' jungit.

Coloss. 3.

ª Iussu Augustæ Theodoræ.

ª Anastasius aut quis alius auctor pontificalis.

ª *alias* principis, *ut in c. Iust.*

ª sent. illa in Vigil. lata merito suspecta, ut paullo ante observavimus.

[ANNO CHRISTI 538.]

`riate ſtatui, nullum unquam taliter decipiendum, ſicut deceptus ſum:& ſi aliquis deinceps ullum unquam epiſcoporum ita deciperet, anathema maranatha fieret in conſpectu Dei & ſanctorum angelorum. Similiter ſanctorum patrum roborantes decreta ſtatuimus (licet ſæpiſſime jam ſtatutum fuerit) nec falſos, nec inimicos ſuſpectos accuſatores vel teſtes unquam ſuper epiſcopos ſuſcipi, eiſque nocere nullatenus poſſe: quia falſam aut ſuſpectam, aut odioſam vocem, aut funeſtam, potius interdici, quam audiri ſanctis patribus placuit. Summopore, cariſſime, " tales cavendi ſunt, & avertendi atque rejiciendi, ſi nocentes apparuerint: quia non ſolum eccleſiaſticæ, ſed etiam ſæculi leges tales non ſuſcipiunt, ſed repellunt. Vnde ſcriptum eſt.: *Os impiorum devorat iniquitatem.* Et dominus per prophetam loquitur, dicens: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocenter ages. Cum electo electus eris, & cum perverſo perverteris.* Et apoſtolus inquit: *Pervertunt mores bonos colloquia mala.* Idcirco, ut jam prælibatum eſt, mali ſemper cavendi, & bonis atque benevolis eſt inhærendum, " ut periculum deſidiæ, quantum poſſumus, devitemus, & ne peſtis hæc latius divulgetur, ſeveritate, qua poſſumus, abſcindamus: quoniam non temeritas intervenit præſumptionis, ubi eſt diligentia pietatis. Agat ſemper " unuſquiſque veſtrum hac informatione, apoſtolica fultus auctoritate, juxta vires ſuas, & fraterna dilectione, ac ſancta religione mores proprios conſervare, & in communi alterutrum adjuvare, & in caritate permanere, & Dei voluntati indeſinenter ſtudeat inhærere, ut ſimul laudantes dominum, indefeſſas illi gratias ſemper agamus. Vale in Chriſto cariſſime ſemper, & prædicta prout melius poteris, domino opem ferente, adimplere, & reliquos fratres apoſtolica auctoritate informare ſtudeto. Data IX. Kalendas Decembris, " Iuſtiniano quintum, ' & Beliſario viris clariſſimis conſulibus.

[Margin: ..hæc jam ſæpe ſæpius ..b Iſidoro ..a fictis ..piſtolis ..ecantata. — ..rov. 19. — ..ſal. 17. — ..Cor. 15. — S. Leo ep. ..4. 92. — S. Boni..ac. Mog. ..rchiep 17. — Conſulum ..ota falſa. ..Vuiliſario — ..piſtola ..ommenti..a eſt.]

B

NOTA SEVERINI BINII.

Epiſtola.] Hæc epiſtola nomine Silverii ad Amatorem epiſcopum Auguſtodunenſem, fortaſſe qui his temporibus ſanctitate celeberrimus extitit, reſcripta, ab aliquo otioſo ex Anaſtaſii ſcriptis conſarcinata videtur. Nota conſulum mendaci inſignita a veritate hiſtorica valde abhorret, ut conſtat ex Liberato diacono hujus temporis ſcriptore fideliſſimo. Indignam itaque judicantes, quæ ſub ipſius Silverii nomine edatur, loco inſolito, & inconſueta hac inſcriptionis nota, eam hic exhibere placuit.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

Eandem quoque par erat inſcriptionibus plurimis cenuram adſcribere, ut pretioſæ merces a vilibus ὑποβολιμαίου mercatoris centunculis ſepararentur.

EPISTOLA VIGILII,

CVM ADVERSVS SILVERIVM PRO pontifice ſe gereret, ad Cæſarium epiſcopum Arelatenſem.

De eo qui fratris ſui uxorem ſibi matrimonio copulavit.

Dilectiſſimo fratri Cæſario Vigilius.

Si pro obſervatione cæleſtium mandatorum catholicæ filios eccleſiæ opportune vel importune ſacerdotes ſingulos decet inſtruere, quanto magis his, qui devotione laudabili de rebus ſibi dubiis ad ſtudium veniunt conſulendi, competenti neceſſe eſt ordine reſponderi? Hinc eſt quod glorioſi filii noſtri regis Theodeberti interrogationem, qua nos per Modericum, virum

A illuſtrem, legatum ſuum credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam ſuam deſiderat informari, cujuſmodi pœnitentia poſſit illius purgare delictum, qui cum uxore fratris ſui illicitum præſumpſit inire conjugium. Cui nos equidem miſſis affatibus, quorum tenorem tua fraternitas in ſubjectis inveniet, hoc indicare curavimus, quoniam tale commiſſum non parva cordis afflictione valeat expiari. Sed quia, ſicut caritatem tuam bene noſſe confidimus, modus pœnitentiæ præſentium potius ſacerdotum inſpectioni committitur, ut juxta compunctionis meritum, veniæ quoque poſſit indulgeri remedium; tuæ hoc potius æſtimationi credimus relinquendum. Quapropter caritas tua, totius facti qualitate, ac pœnitentis ipſius compunctione perſpecta, prædictum glorioſum regem filium noſtrum, & de temporis obſervatione non omittat inſtrue e, & ne ulterius tale aliquid præſumatur, inſtanter expoſcat. Illud quammaxime præcavendum, ut nec ipſe qui hoc noſcitur admiſiſſe ad eoſdem vomitus revertatur, ſed diviſis habitationibus commanentes ab omni ſuſpicione commiſſi facinoris reddantur immunes. Deus te incolumem cuſtodiat, frater cariſſime. Data pridie Nonas Martias Flavio ' Ioanne viro clariſſimo conſule.

[" Anno Chriſti. 538.]

C

a CONCILIVM AVRELIANENSE III.

NONIS MAII, SEV TERTII MENSIS, celebratum, quarto poſt conſulatum Paulini junioris viri clariſſimi, id eſt ' anno Chriſti DXXXVIII. Silverii papæ II. Childeberti regis XXVII.

TITVLI CANONVM.

ANNO CHRISTI 538.

XVII. *Ut quæ clericis collata sunt a successoribus episcopis non auferantur.* A
XVIII. *De clericis qui diœceses, monasteria, vel basilicas suscipiunt ordinandas.*
XIX. *De contumacibus clericis.*
XX. *Ut oppressi ab episcopo clerici ad synodum recurrant.*
XXI. *De clericorum conspirationibus in synodo vindicandis.*
XXII. *De eo qui rem ecclesiæ vel episcopi retinet, oblationesque defunctorum, aut suas.*
XXIII. *Abbatibus & presbyteris res ecclesiæ sine permissu episcopi alienare non licet.*
XXIV. *Pœnitentia juvenibus non danda, nec conjugatis, nisi ex mutuo consensu.* B
XXV. *De his qui suscepta pœnitentia ad sæcularem militiam revertuntur.*
XXVI. *Ne servus, vel colonus, ad honores ecclesiasticos admittantur.*
XXVII. *Ut clericus honoratus usuram & turpe lucrum non exerceat.*
XXVIII. *Die dominico quid operis facere liceat, aut non liceat.*
XXIX. *Ut missæ integræ audiantur, & cum armis bellicis nemo sacra spectet.*
XXX. *Ut Judæis a die cœnæ domini usque ad feriam secundam paschæ procedere inter Christianos non liceat.* C
XXXI. *De hæreticis, & Bonosiacis sacerdotibus, qui rebaptisant.*
XXXII. *Ut sine episcopi licentia nec clericus laicum, nec laicus clericum, ad sæculare judicium trahat.*
XXXIII. *De horum Canonum observatione.*

PRÆFATIO.

Cum in Dei nomine in Aurelianensem urbem ad synodale Concilium venissemus, de his D quæ per longum tempus, observatione cessante, fuerant intermissa, priorum canonum tenore servato, præsentibus regulis vetera statuta[1] renovavimus, & nova pro causarum vel temporum conditione addenda credidimus.

[1] servanda.

CANONES.

I.

Primum, ut unusquisque metropolitanus in provincia sua, cum comprovincialibus suis, singulis annis synodale debeat opportuno tempore habere concilium. Quod si illum infirmitas aut necessitas certa tenuerit, ut ad alium constitutum E locum adesse non possit, ad suam civitatem suos evocet fratres. Quod si intra biennium, divinitus temporum tranquillitate concessa, admonitis comprovincialibus a metropolitano synodus indicta non fuerit, metropolitanus ipse pro evocationis tarditate anno integro missas facere non præsumat. Quod si evocati nulla corporali infirmitate detenti adesse sua abusione despexerint, simili sententiæ subjacebunt. Qui tamen & hanc excusationem sibi noverint esse sublatam, si absentiam suam[1] divisione sortis crediderint excusandam.

[1] vigore seu rigore.

II.

Ut nullus clericorum a subdiacono, & supra, qui uxores in proposito suo accipere inhibentur, propriæ, si forte jam habeat, misceatur uxori. Quod si fecerit, laica communione contentus, juxta[a] priorum canonum statuta, ab officio deponatur. Quem si sciens episcopus suus[2] in hac vilitate permixtionis viventem, ad officium postea admiserit, & ipse episcopus ad agendam pœnitentiam tribus mensibus sit a suo officio sequestratus.

[a] Agath. 9.

III.

De metropolitanorum vero ordinationibus id placuit, ut[3] metropolitani a metropolitanis, omnibus, si fieri potest, præsentibus comprovincialibus, ordinentur; ita ut ipsi metropolitano ordinandi privilegium maneat, quem ordinationis consuetudo requirit. Ipse tamen metropolitanus a comprovincialibus episcopis, sicut decreta sedis apostolicæ continent, cum consensu cleri vel civium eligatur: quia æquum est, sicut ipsa sedes apostolica dixit, ut qui præponendus est omnibus, ab omnibus eligatur. De comprovincialibus vero ordinandis, cum consensu metropolitani, clerici, & civium, juxta priorum canonum statuta, electio & voluntas requiratur.

IV.

De familiaritate extranearum mulierum licet jam multa, quæ observari debeant, multis canonicis sententiis fuerint statuta, tamen quod agnoscitur sæpe transcēdi, convenit replicari. Ideoque statuimus, ne quis antistitum clericorumque omnium licentiam habeat intra domum suam ullam, absque his propinquis mulieribus, quas priores canones eloquuntur, habere personam. Quibus etiam id specialiter inhibetur, ut si quis clericorum suspicionem adversam, aut oblocutionem populi de muliere quacumque fortassis incurrerit, eam statim, si intra domum suam habet, abjiciat; si certe extranea & sui juris est, ita omnibus conditionibus studeat evitare, ut infamia quæ excitata est abrogetur. Quod si quilibet ille antistitum vel clericorum, quod supra scriptum est vitare noluerit, pro inobedientia triennii excommunicatione multetur. Quod si adulterii permixtio fuerit approbata, in regradatione honorum, priorum canonum statuta serventur. In quibus[4] communitionibus metropolitanus a comprovincialibus suis, comprovincialis a metropolitano cum reliquis comprovincialibus distringatur.

V.

Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atque corporibus collatæ fuerint basilicis in

[a] Carpēt. 1.

ANNO CHRISTI 538.

in civitatibus constitutis, ad potestatem episcopi redigantur; & in ejus sit arbitrio, quid ad reparationem basilicæ, aut observantum ibi substantiam deputetur. De facultatibus vero parochiarum, vel basilicarum in pagis civitatum constitutis, singulorum locorum consuetudo servetur.

VI.

De clericorum præmittenda conversione id omnimodis observetur, ne ullus ex laicis ante annualem conversionem, vel ætatem legitimam, id est xxv. annorum diaconus, & xxx. presbyter ordinetur: ita ut de ipsis quoque, qui ordinandi sunt clerici, regulari custodiatur studio, ne aut duarum uxorum vir, aut renuptæ maritus, aut pœnitentiam professus, aut * semus corpore, vel qui publice aliquando arreptus est, ad suprascriptos ordines promoveatur. Quod si sciens episcopus contra hæc statuta agendum esse crediderit, is quidem qui ordinatur, suscepto juxta anteriores canones privetur officio: sed & ille pro ordinationis temeritate sex mensibus a celebrandis officiis sequestretur. Quod si missas intra statutum tempus facere præsumpserit, anno integro ab omnium fratrum caritate privetur. De quorum promotionibus, si quis clericus aut civis testis extiterit, quorum testimonio dum creditur, frequenter pontificis ignorantia prævenitur, cum agnitum fuerit ordinationem [l] illicite celebratam, anno integro a communione pellantur. [5] Qui tamen si periculosam infirmitatem incurrerint, viatica illis communio non negetur.

*al. se-…us, forte …ctus, vel …cuus, …semis …rpore, id … muti-…us seu …arcus.

l illicitam

VII.

Clerici vero, qui cum uxores non haberent, benedictione suscepta conjugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati, cum ipsis mulieribus quas acceperint [l] excommunicatione percellantur. Quod si invitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed non a communione pellatur. Episcopus autem, qui invitum aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali pœnitentiæ subditus missas facere non præsumat. De adulteriis autem honoratorum clericorum id observandum est, ut si quis adulterasse aut confessus fuerit, vel convictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitæ suæ tempore retrudatur.

l commu…one pel…ntur.

…ist. LXXIV …piscopus …ii.

…ist. XXCI. …quis cle…cus.

VIII.

Si quis clericus furtum aut falsitatem admiserit, quia capitalia & ipsa sunt crimina, communione concessa ab ordine degradetur. De perjurio vero id censuimus observandum, ut si quis clericus in causis quæ sub jurejurando fiendæ sunt, præbuerit juramenta, & post rebus evidentibus detegitur pejerasse, [6] biennii tempore excommunicatione plectatur.

…o parte …i. cap. 18.

IX

De his qui ex concubinis filios habent, & uxores legitimas habuerunt, aut defunctis uxoribus sibi concubinas publice crediderint sociandas; id observandum esse censuimus, ut sicut eos, qui jam sunt clerici per ignorantiam ordinati, non removemus, ita statuimus ne ulterius ordinentur.

X.

[b] De incestis conjunctionibus ita quæ sunt statuta serventur, ut his qui aut modo ad baptismum veniunt, aut quibus patrum statuta sacerdotali prædicatione in notitiam antea non venerunt, ita pro novitate conuersionis ac fidei suæ credidimus consulendum, ut contracta hucusque hujusmodi conjugia non solvantur; sed in futurum quod de incestis conjunctionibus in anterioribus canonibus interdictum est observetur; id est, ut ne quis sibi sub conjugii nomine sociare præsumat relictam patris, filiam uxoris, relictam fratris, sororem uxoris, consobrinam, aut sobrinam, relictam avunculi vel patrui. Quod si qui in hoc incesti adulterio potius quam conjugio fuerint sociati, quamdiu se non sequestraverint, a communione ecclesiastica repellantur. Illud etiam adjiciendum esse credidimus, ut in episcopi discussione consistat, de his qui in civitate sua ac territorio consistunt, & tali sunt ordine sociati, utrum ignoranter ad illicita conjugia venerint, an per contumaciam quæ sunt interdicta præsumpserint: quia sicut his qui per ignorantiam lapsi sunt subvenitur, ita illis quibus prius patrum statuta in notitiam venerunt, quique etiam contra sacerdotum interdicta in tali permixtione versantur, priorum canonum in omnibus statuta serventur, ut non prius ad communionem recipiantur, quam incesti adulterium, † sicut scriptum est, separatione sanaverint; quia in lege domini manifeste legitur: *Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, cum privigna, vel uxoris suæ sorore*, & reliqua his similia. Quo fit ut quos Deus maledixit, nos nisi emendatos benedicere non possimus.

† Conc. Epaonense can. 30. Deut. 27.

XI.

Si qui clerici ministeria suscepta quacumque occasione agere, sicut & reliqui, detrectant, & excusationem de patrociniis quorumcumque, ne officium impleant, prætendunt, ac sacerdotes suos sub hujusmodi causa æstimant per inobedientiam contemnendos; inter reliquos

ANNO CHRISTI 538.

canonicos clericos, ne hac licentia alii vitientur, nullatenus habeantur, neque ex rebus ecclesiasticis cum canonicis stipendia aut munera ulla percipiant.

XII.

De agellis vero, cetérisque facultatibus ecclesiasticis, a sacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum statuta serventur, ut nobis per nullos contractus res ecclesiasticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam quæ de rebus ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, vel quibuscumque instrumentis inutiliter in dispendium ecclesiæ obligata noscuntur, & intra tricennaria tempora repetitio suppetit, quæ acta sunt, suffragante justitia, per publicum aut ' electorum judicium revocentur. Quod si is, qui rem ecclesiasticam tenet, admonitus judicium declinarit, quousque aut ad discussionem veniat, aut rem restituat ecclesiasticam, communione privetur.

' rectorum

XIII.

De mancipiis christianis, quæ in Iudæorum servitio detinentur, si eis quod Christiana religio vetat, a dominis imponitur; aut si eos, quos de ecclesia excusatos tollent, pro culpa quæ remissa est, affligere aut cædere fortasse præsumpserint, & ad ecclesiam iterato confugerint, nullatenus a sacerdote reddantur, nisi precium offeratur ac detur, quod mancipia ipsa valere pronuntiaverit justa taxatio. Christianis quoque omnibus interdicimus, ne Iudæorum conjugiis misceantur: quod si fecerint, usque ad sequestrationem, quisquis ille est, communione pellatur. Item Christianis convivia interdicimus Iudæorum; in quibus si forte fuisse probantur, annuali excommunicationi pro hujusmodi contumacia subjacebunt.

Ivo parte 13. cap. 99.

XIV.

De missarum celebritate in præcipuis dumtaxat solennitatibus id observari debet, ut hora tertia missarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes, ipso officio expedito, sacerdotes possint ad vespertina officia, id est in vespertino tempore convenire: quia sacerdotem vespertinis officiis ab ecclesia talibus præterea diebus nec decet deesse, nec convenit.

XV.

Episcopus in diœceses alienas ad alienos clericos ordinandos vel consecranda altaria irruere non debet: quod si fecerit, remotis his quos ordinaverit, altaris tamen consecratione manente, transgressor canonum ' anno a missarum celebritate cessabit. De his vero clericis qui sub qualibet occasione aut conditione in aliorum civitatibus vel territoriis crediderint immorandum, ' ne ad ullum clericatus honorem absque sui episcopi scripto atque consensu debeant promoveri. Verum etiam presbytero, diacono, vel subdiacono, sine episcopi sui literis ambulanti, juxta statuta † priora, communionem nullus impendat.

' annua

ANNO CHRISTI 538.

' nec ad ultimum

† Conc. Epaonense can. 6.

XVI.

De raptoribus virginum consecratarum, seu in proposito sub devotione viventium, id statuimus, ut si quis consecratæ, vel devotæ, id est religionem professæ, vim inferre præsumpserit, a communione ecclesiastica usque ad exitum repellatur, viatico tantum ei in infirmitatis periculo reservato. Quod si quæ rapta dicitur cum raptore habitare consenserit, & ipsa excommunicatione simili feriatur. Quæ forma & de pœnitentibus, ac viduis in proposito manentibus, sub districtione ecclesiastica conservetur. Quod si quis sacerdos sciens hujusmodi personis communicaverit, anno integro pacem ecclesiæ non habebit.

XVII.

De munificentiis vero sacerdotum id observandum, ut si quid præsenti tempore a clericis de decedentium munificentiis habetur, vel possidetur, deinceps a successoribus nullatenus auferatur: ita ut qui decessorum largitatibus gaudent, officia ecclesiæ, obedientiam & affectum sacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentiis, quæ præsenti tempore ab his sicut dictum est possidentur, si pro opportunitate episcopo placuerit, quod voluerit commutare, sine accipientis dispendio, in locis aliis commutetur. De munificentiis vero præsentibus, quas unusquisque clericis pro sua gratia eorum obsequiis æstimat conferendas, sicut in arbitrio dantis est, ut tribuere quibus voluerit debeat, ita si inobedientia vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio sit præsidentis, utrum vel qualiter debeat revocari.

XVIII.

De his vero clericorum personis, quæ de civitatensis ecclesiæ officio monasteria, diœceses, vel basilicas in quibuscumque locis positas, id est sive in territoriis, sive in ipsis civitatibus suscipiunt ordinandas, in potestate sit episcopi, si de eo quod ante de ecclesiastico munere habebant, eos aliquid aut nihil exinde habere voluerit: quia unicuique facultas suscepti monasterii, diœcesis, vel basilicæ, debet plena ratione sufficere.

XIX.

Si quis superbia elatus officium suum indignatione quacumque implere noluerit,

rit, juxta † statuta priora laica communione contentus, ab ordine depositus tamdiu habeatur, ⁷ quamdiu digna, sicut scriptum est, pœnitentia & supplicatione satisfecerit ⁷ præsidenti pontifici; tamen illis regulariter & caritatem integram, & quæcumque illis stipendiorum juxta consuetudinem redhibentur, pro qualitate temporis ministranti. De quibus si querela procedit, officium agens recurrat ad synodum.

† Conc. Agath. can. 2. tenus Tolet. I. 5.

XX.

Si quis clericorum circa se aut districtionem, aut tractationem episcopi sui putat injustam, juxta antiquas constitutiones recurrat ad synodum.

XXI.

Si quis clericorum, ut nuper multis locis diabolo instigante actum fuisse perpatuit, rebelli auctoritate se in unum conjuratione intercedente collegerint, & aut sacramenta inter se data, aut chartulam conscriptam fuisse patuerit, nullis excusationibus hæc præsumptio præveletur, sed res detecta, cum in synodum ventum fuerit, in præsumptoribus, juxta personarum & ordinum qualitatem a pontificibus, qui tunc in unum collecti fuerint, vindicetur: quia sicut caritas ex præceptis dominicis corde, non chartulæ conscriptione est vel conjurationibus exhibenda, ita quod supra sacras admittitur scripturas, auctoritate & districtione pontificali est reprimendum.

q. 1. Si s clericorum.

XXII.

Si quis res ecclesiæ debitas, vel proprias sacerdotis, horrendæ cupiditatis instinctu occupaverit, retinuerit, aut a potestate ex competitione perceperit, ut eas non restituat, nullis rebus excusetur; sed si agnito jure ecclesiastico, non statim ecclesiæ vel sacerdoti reformaverit, aut ut ipsum jus agnoscere possit, in judicium electorum venire distulerit, tamdiu a communione ecclesiastica suspendatur, quamdiu restitutis rebus tam ecclesiam quam sacerdotem [8] reddat indemnem. Similis etiam his qui oblationes defunctorum legaliter dimissas quolibet ordine assignare tardaverint, vel retinere præsumpserint, districtionis ecclesiasticæ juxta priores canones forma servetur. Cui etiam sententiæ subjacebit, quisquis ille quolibet ordine, quod pro devotione sua ecclesiis dedit, revocare præsumpserit.

XXIII.

Abbatibus, presbyteris, ceterisque ministris, de rebus ecclesiasticis, [9] vel sacro ministerio, alienare vel obligare absque permissu & subscriptione episcopi sui nil liceat. Quod qui præsumpserit, regradetur communione concessa, & quod temere præsumptum aut alienatum est, ordinatione episcopi revocetur.

quæst. 2. batibus, sbyte-

XXIV.

Vt ne quis benedictionem pœnitentiæ juvenibus personis credere præsumat. certe conjugatis, nisi ex consensu partium, & ætate jam plena, eam dare non audeat.

XXV.

Si quis pœnitentiæ benedictione suscepta ad sæcularem habitum militiamque reverti præsumpserit, viatico concesso usque ad exitum excommunicatione plectatur.

XXVI.

Vt nullus servilibus colonariisque conditionibus obligatus, juxta statuta ″ sedis apostolicæ, ad honores ecclesiasticos admittatur; nisi prius aut testamento, aut per tabulas ′ legitime constiterit absolutum. Quod si quis episcoporum, ejus qui ordinatur conditionem sciens, transgredi per ordinationem inhibitam fortasse voluerit, anni spatio missas facere non præsumat.

″ Leonis cap. I. Gelasii cap. 2.
′ cum

XXVII.

Et clericus a diaconatu, & ′ supra, pecuniam non commodet ad usuras; nec de præstitis beneficiis quidquam amplius quam datur speret; neve in exercendis negotiis, [10] ut publici qui ad populi responsum ″ negotiatores observant, turpis lucri cupiditate versetur, aut sub alieno nomine interdicta negotia audeat exercere. Quod si quis adversum statuta venire præsumpserit, communione concessa ab ordine regradetur.

′ in suprà
″ Vide Greg Tur. III. 34 ubi de Desiderato episcopo.

XXVIII.

Quia persuasum est populis die dominico agi cum caballis, aut bubus, & vehiculis itinera non debere, neque ullam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus vel hominis pertinentem ullatenus exercere, (quæ res ad Iudaicam magis quam ad Christianam observantiam pertinere probatur) id statuimus, ut die dominico, quod ante fieri licuit, liceat. De opere tamen rurali, [11] id est arato, vel vinea, vel sectione, messione, excussione, exarto, vel sepe, censuimus abstinendum; quo facilius ad ecclesiam convenientes orationis gratiæ vacent. Quod si inventus fuerit quis in operibus suprascriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emendari debeat, non in laici districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

XXIX.

De missis nullus laicorum ante discedat, quam dominica dicatur oratio: & si episcopus præsens fuerit, ejus benedictio expectetur. Sacrificia vero matutina missarum, sive vespertina, ne quis cum armis pertinentibus ad bellorū usum spectet. Quod qui fecerit, in sacerdotis potestate consistat,

ANNO CHRISTI 538.

stat, qualiter ejus districtione debeat castigari.

XXX.

Ivo parte 3. c. 100.

c Quia Deo propitio sub catholicorum regum dominatione consistimus, Judæi a die cœnæ Domini usque in secundam sabbati in pascha, hoc est ipso quatriduo, procedere inter Christianos, neque catholicis populis se ullo loco, vel quacumque occasione miscere præsumant.

XXXI.

Judex civitatis vel loci, si hæreticum, aut Bonosiacum, vel cujuslibet alterius hæresis sacerdotem, quamcumque personam de catholicis rebaptizasse cognoverit, quia reges nos constat habere catholicos, non statim rebaptizantes astrinxerit, & ad regis fidem atque justitiam propterea distringendos adduxerit, annuali excommunicationi subdatur.

XXXII.

11. quæst. 1. Clericus cujuslibet.

Clericus cujuslibet gradus, sine pontificis sui permissu, nullum ad sæculare judicium præsumat attrahere: neque laico, inconsulto sacerdote, clericum in sæculare judicium liceat exhibere.

XXXIII.

Quocirca hæc quæ inspirante Deo communi consensu placuerunt, "si quis antistitum viventium, vel eorum quos ipsis Deus esse voluerit successores, relicta observationis integritate custodire & implere neglexerit, reum se divinitatis pariter & fraternitatis judicio futurum esse cognoscat: quia canones suos nec ignorare quemquam, nec dissimulare, id est prætererire permittitur.

"Epaon. 40.

d SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

11 Lupus in Christi nomine ecclesiæ Lugdunensis metropolitanus episcopus, juxta id quod omnibus sanctis coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, placuit, patrum statuta secutus, his constitutionibus subscripsi. Not. die Nonarum mensis tertii, quarto post consulatum Paulini junioris viri clarissimi, 12 anno 27. regni domni Childeberti regis."

" Additur in qq. cc. indictio secunda, male: fuit enim prima dumtaxat.

Pantagathus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Viennensis, juxta id quod omnibus sanctis coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, placuit, subscripsi.

Leo episcopus ecclesiæ Senonicæ " subscripsi.

" metrop. cum comprovincialibus meis his constitutionibus

Arcadius episcopus ecclesiæ Bituricæ " subscripsi.

" subscripsi.

f Flavius episcopus ecclesiæ Rothomagensis " subscripsi.

" metrop.

Placidus episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

" metrop.

Ætherius episcopus ecclesiæ Carnotensis subscripsi.

Agrippinus episcopus ecclesiæ Æduorum subscripsi.

Leucadius episcopus ecclesiæ Bajocassinæ subscripsi.

Amelius episcopus ecclesiæ Parisiensis subscripsi.

A Ursulus episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

Eleutherius episcopus ecclesiæ Autissiodorensis subscripsi.

Lauto episcopus ecclesiæ Constantiensis subscripsi.

Passiuus episcopus ecclesiæ ' Sagiensis subscripsi. ' Saius

' Theodobaudis episcopus ecclesiæ Lexoviensis subscripsi. ' Theodobaudes Theodobaldus

Licinius episcopus ecclesiæ Ebroicensis subscripsi.

g Albinus episcopus ecclesiæ Andegavensis subscripsi.

Rusticus episcopus ecclesiæ Nevernensis subscripsi.

B ' Antoninus episcopus ecclesiæ Aurelianensis subscripsi. ' Antonianus

Campanus presbyter directus a domno meo h Injurioso episcopo ecclesiæ Turonicæ subscripsi.

' Evantius presbyter directus a domno meo Gregorio episcopo ecclesiæ Lingonicæ subscripsi. ' Venanti[us]

Avolus presbyter directus a domno meo ' Agricola episcopo ecclesiæ Cabilonensis subscripsi. ' Agrœcul[a]

Optardenus presbyter directus a domno meo Gallo episcopo ecclesiæ Arvernorum subscripsi.

C Marcellianus presbyter directus a domno meo Eumerio episcopo ecclesiæ Namnetensis subscripsi.

Baudastes presbyter directus a domno meo Perpetuo episcopo ecclesiæ Abrincatensis subscripsi.

Vincentius presbyter directus a domno meo Sustratio episcopo ecclesiæ Cadurcensis subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Anno Christi* DXXXVIII.] Restituta consulatus nota, quæ hactenus corrupta legebatur, certum annum concilio definivit. Quartus enim annus post consulatum Paulini junioris annus est Christi DXXXVIII Nam consules in occi- D dente post Paulinum, propter Italiæ bella, nulli adhuc fuerant. Ideoque hos anno post consulatum, & iterum, tertio, quarto post consulatum Paulini nuncupabant. Cum hoc autem Christi anno congruit annus 27. Childeberti regis, initio ab obitu Clodovei patris ducto, id est ab anno Christi 511. ut dictum est.

2 *In hac vilitate permixtionis.*] Lugdunensis & collectio sancti Benigni, *in hac vilitatis præsumptione viventem.* can. 2.

3 *Metropolitani a metropolitanis.*] Pithœanus & Lugdunensis, ut vulgati, *a metropolitano.* can. 3.

4 *Communitionibus.*] Legendum *communicationibus*, ut in Pithœano & vulgatis, pro quo Lugdunensis *communicationibus*. Rhemensis *communionibus*, collectio sancti Benigni *commonitionibus.* can. 4.

5 *Qui tamen si periculosam.*] Ita Lugdunensis & collectiones antiquæ; at Pithœanus & Rhemensis, ut vulgati: E *Qui si in infirmitatem deciderint, his viaticum non negetur.* can. 6.

6 *Biennii tempore excommunicatione.*] Lugdunensis & Pithœanus *biennii temporis*, Rhemensis, *biennii tempore a communione pellatur* can. 8.

7 *Si de eo quod*] Lugdunensis, Corbejensis, Rhemensis, Pithœanus, *si de id quod* quomodo & alibi sæpe. can. 18.

8 *Reddat indemnem.*] Post hæc verba in Lugdunensi ad oram adjectum olim fuerat: *Si autem in sua pertinacia manserit, anathematizatus ab omni Christianorum ecclesia sit separatus. Similis etiam,* &c. quæ quidem in aliis exemplaribus non sunt. can. 22.

9 *Vel sacro ministerio, alienare.*] Lugdunensis & Tilianus & collectio sancti Benigni voce injecta, *vel sacro ministerio deputatis*: sed hanc vocem ceteri codices non agnoscunt, & minime est necessaria; sacrum enim ministerium sacra vasa intelliguntur. can. 23.

10 *Ut publici qui ad populi.*] Ita diserte in Lugdunensi, Pithœano, & Corbejensi; nec discrepant Rhemensis & Bellovacensis, nisi quod habent *ad popularis pensa*, vel *pensam observant.* can. 27.

11 *Id est arato, vinea.*] Ex Corbeiensi & aliis, nisi quod *arata* legunt omnes non *arato*. Tilianus *aratura*. Quidam habent, *arata vel vinea, sectione, seu satione, exarto vel sepe*. Pithœanus *arata vel vinea, sectione, messione, exarto,* &c. Collectio sancti Benigni, *id est aratura, vel vinea, sectione, excussione, exarto vel sepe.*

12 *Lupus episcopus.*] Hic rursus præter Lupum descripti fuerant episcopi omnes in vulgatis ordine alphabetico. Nos Pithœanum præcipue codicem secuti sumus, tum Rhemensem & Bellovacensem, in quibus expressa erant etiam nomina civitatum, quæ absunt a Lugdunensi & Corbeiensi. In Lugdunensi autem, omisso Childeberti regis anno, indictionis numerus adjectus est hoc modo: *Lupus in Christi nomine episcopus consensi & subscripsi, quarto post consulatum Paulini junioris, indictione secunda.* Verum indictio secunda non congruit mensi Maio hujus anni, sed prima. Quare manifestum est mendum.

13 *Anno* XXVII. *Childeberti.*] Hunc prorsus numerum exhibent Rhemensis & Bellovacensis, qui cum æra nostra consentit, ducto, ut ante dictum est, exordio ab obitu Clodovei, cui Chilbedertus successit anno DXI. Pithœi liber habet tantum annos XXVI. In Lugdunensi & Corbeiensi nulla Childeberti vel annorum regni ejus fit mentio.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium Aurelianense III.*] Causa concilii describitur initio præfatiunculæ.

b *De incestis conjunctionibus.*] Vide quæ ad hunc canonem spectantia dicuntur infra, verbo *Albinus*.

c *Quia Deo propitio, &c.*] Hæc eadem edicto regis Childeberti prohibita fuerant, ut videre est canone 14. concilii Matisconensis I. Qua de causa hæc in Iudæos constituta fuerint, significatur eodem canone, quia nimirum Christianæ religioni ubique & semper petulanter insultare consueverant. Ne ergo tempore quatriduano illatam Christo & religioni injuriam ulciscerentur Christiani, Iudæis mandatum fuit, ut se prædicto quatriduano tempore paschali domi continerent.

d *Subscriptiones episcoporum.*] Quo ordine subscripserint, dixi supra.

e *Consulatu Paulini junioris.*] Additur junioris, ad differentiam illius qui ante sex annos una cum imperatore Iustiniano consulatum gessit. Huic jungendus est collega Iustinus; cujus solius nomen fastis adscriptum reperitur anno domini 540. cum quo vigesimus sextus Childeberti concurrit, ut constat ex obitu Clodovei regis, de quo supra.

f *Albinus*] Hic auctores incestarum nuptiarum excommunicarat. Quos cum neque absolvere, neque eulogiis publicis impartiri vellet, accidit quod apud Surium primo Martii describitur in actis ejusdem his verbis: *Præter labores reliquos etiam per synodos pro ipsa causa,* incestarum nuptiarum, *sæpius excitatus excurrens, ad postremum complurium episcoporum injunctione, ut excommunicatas a se personas absolveret, vi fratrum coactus est. Et cum rogaretur ut eulogias, quas reliqui antistites ad personam communione suspensam dirigentes benedicerent, & ipse signaret, ad sacerdotale concilium: Etsi ad imperium vestrum ego signare compellor, dum vos causam Dei recusatis defendere, ipse potens est vindicare. Quo facto antequam eulogias excommunicata persona susciperet, expiravit, & priusquam portitor pervenisset, sermo sacerdotis obtinuit. Qui ad beatum Cæsarium Arelatensem præsulem pro eadem causa consulturus occurrit.* Hæc ex actis Albini apud Surium.

g *Flavius*] Si his temporibus Rothomagensi ecclesiæ præsedit Flavius Gildardi successor, non video qua ratione asseratur Medardum anno Christi 564. sub pontificatu Ioannis III defunctum, una eademque die ejusdem anni cum Gildardo Rothomagensi episcopo obiisse, uno eodemque die natos, unoque die diversarum ecclesiarum episcopos esse creatos. Gildardus Rothomagensis, & Sophronius Noviomensis episcopi, Aurelianensi primo, interfuerunt & subscripserunt. Quomodo ergo verum esse potest ut Gildardus & Medardus, eodem die simul ordinati, simul etiam mortui fuerint? ut dicamus diversis annis die eodem ad cælos utrumque migrasse, monet auctoritas ecclesiæ, quæ utrumque uno die ad superos missum anniversaria memoria pie recolit.

h *Injurioso.*] De hujus in redarguendis regibus constantia & libertate, quædam memoratu dignissima sanctus Gregorius Turonensis libro 4 capite 2. de gestis Francorum refert hisce verbis: *Clotharius rex indixerat, ut omnes ecclesiæ regni sui tertiam partem fructuum fisco solverent. Cui licet inviti sancti episcopi consensissent atque subscripsissent, viriliter hoc beatus Injuriosus respuens subscribere dedignatus est, dicens: Si volueris res Dei tollere, dominus regnum tuum velociter auferet: quia iniquum est ut pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum stipe tua horrea repleantur. Et iratus contra regem, nec valedicens abscessit. Tunc commotus rex,*

A *timens etiam virtutem beati Martini, misit post eum cum muneribus, veniam petens, & hoc quod fecerat damnans, simulque rogans, ut pro se virtutem beati Martini antistitis exoraret.* Hæc Gregorius; qui & de ecclesia ab eo basilica beatissimæ Dei genitricis Mariæ, deque aliis ab eodem pie sancteque institutis plura habet lib. 10. cap. 31. Vide Baron. anno 540. num. 27. & sequentibus.

SYNODUS SYRIACA EUPHRÆMII.

n ** ex libello synodico. * **

ΕΝ ᾧ καιρῷ τὰ Ὠριγένους δόγματα ὑπό τινων τῶν Παλαιστίνης μοναχῶν ἐκρατύνετο· καθ' ὧν ὁ μέγας Εὐφραίμιος, Ἀντιοχείας Συρίας ἀρχιεπίσκοπος θείαν σύνοδον καὶ ἱερὰν συστησάμενος,
B ἀναθέματι τοὺς προασπιστὰς αὐτῶν κατεδίκασε.

QVO ipso tempore Origenica dogmata apud quosdam Palæstinæ monachos obtinebant: contra magnus Euphræmius Antiochiæ Syriæ Archiepiscopus, divina & sancta synodo instituta, propugnatores ipsorum anathemate condemnavit.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA VIGILII PAPÆ.

ANNO CHRISTI 540.

Ex libro Pontificali.

a VIGILIUS natione b Romanus, ex patre Ioanne consule, sedit annos 17. menses 5.
C dies 26. Eodem tempore c Belisarius patricius commisit bellum cum Vittige rege Gotthorum. Quem fugientem noctu insecutus est Ioannes magister militum cognomento Sanguinarius, & tenuit eum, & adduxit ad Belisarium, & ad Vigilium Romam. Tunc dederunt ei sacramenta in basilica Iulii, ut salvum illum perducerent ad Iustinianum imperatorem. Quem cum adduxissent Constantinopolim, gavisus est imperator, & fecit eum patricium & comitem, & transmisit eum juxta fines Persarum, & ibi vitam finivit. Belisarium vero interrogavit imperator, quomodo se haberet cum Romanis, vel quomodo in loco Silverii statuisset Vigilium. Tunc d gratias ei egerunt imperator & Augusta, & data ei dignitate,
D e iterum misit eum in Africam. Qui veniens in fines Africæ, sub dolo pacis interfecit Gontharidem regem Vandalorum, & redacta est Africa sub republica. Tunc Belisarius patricius veniens Romam, f de spoliis Vandalorum obtulit beato Petro apostolo per manus Vigilii papæ crucem auream cum gemmis, pensantem libras centum, in qua scripsit victorias suas: cerostata argentea deaurata majora duo, quæ stant usque hodie ante corpus beati Petri apostoli. Sed & alia multa dona & eleemosynas pauperum largitus est. Fecit etiam Belisarius patricius xenodochium in via Lata, & in via Flaminia juxta civitatem * Ortas monasterium sancti Iuvenalis, ubi possessiones * Ostiam
E & dona multa largitus est. Eodem tempore Theodora Augusta scripsit ad Vigilium papam: Veni, adimple nobis quæ prona voluntate tua promisisti de patre nostro Anthimo, & revoca eum in officio suo. Ad hæc rescripsit Vigilius: Absit hoc a me, domina Augusta. Prius locutus sum male & insipienter, modo autem nullo modo tibi consentio, ut revocem hominem hæreticum & anathematizatum. Etsi indignus, vicarius sum beati Petri apostoli, quomodo fuerunt antecessores mei sanctissimi Agapetus & Silverius qui cum damnaverunt. g Tunc Romani fecerunt suggestiones suas contra Vigilium, eo quod cum consilio ejus

depositus fuisset Silverius beatissimus papa. Suggerimus, inquiunt, pietati tuæ, quia male agit cum servis tuis Romanis, & cum ipsa plebe sua, & quia homicidam illum accusamus. Sic est in furorem versus, ut daret alapam notario suo; qui mox ad pedes ejus cadens expiravit. Item dedit nepotem suum Vigilius Asterio consuli filium mulieris viduæ: quo casu faciente, fecit eum teneri nocte, & tamdiu cædi quamdiu vitam finiret. Quo audito, Augusta misit Anthemium scribonem cum jussione sua, & cum virtute majore ad Romam, dicens: Si eum inveneris in basilica sancti Petri; parce: nam si in Lateranis, aut in palatio, aut in qualibet ecclesia inveneris Vigilium, mox impositum in navim perduc eum usque ad nos. Nam, si non feceris, per Viventem in sæcula excoriari te faciam. Qui Anthemius scribo veniens Romam, invenit eum in ecclesia sanctæ Cæciliæ, x. Kalendas Decembris, (erat enim dies natalis ejus) munera erogantem ad populum. Tenentes ergo eum, deposuerunt ad Tiberim, & miserunt eum in navim. Plebs autem & populus sequebatur eum, acclamantes, ut orationem ab eo acciperent. Dataque oratione, respondit omnis populus: Amen: & mota est navis. Videntes Romani quod mota esset navis, in qua sedebat Vigilius, cœpit populus jactare post eum lapides, fustes, * cacabos, & dicere: Fames tua tecum. Mortalitas tecum. Male fecisti Romanis, male invenias ubi vadis. Et quidam amatores ejus secuti sunt eum de ecclesia. h Qui ingressus Siciliam in civitatem Catanensem, permissus est facere ordinationem per mensem Decembrem, presbyteros & diaconos, in quibus retransmisit Romæ Ampliatum presbyterum & vicedominum suum, & Valentinum episcopum ad sanctas Rufinam & Secundam, ad custodiendum Lateranas, & gubernandum clerum. Et valefaciens omnibus, i ingressus est Constantinopolim k in vigilia natalis domini nostri Iesu Christi. Tunc obvius est ei imperator, & osculantes se, cœperunt flere, & plebs illa psallebat ante eum usque ad ecclesiam sanctæ Sophiæ, dicens: Ecce advenit dominator dominus, *&c.* Per biennium vero fuerunt contentiones de Anthimo patriarcha, quomodo promisisset revocare & remittere eum in locum suum, & cautionem manus suæ ostendebant, quomodo promiserat eum in ordinem suum revocare. Sed Vigilius nullatenus eis voluit consentire, sed tanta roboratus virtute, magis mori desiderabat, quam vivere. Tunc Vigilius papa dixit: Vt video, non me fecerunt venire ad se Iustinianus & Theodora piissimi principes, sed hodie scio, quod Diocletianum & Eleutheriam inveni: facite ut vultis, digna enim factis recipio. Tunc dedit alapam in faciem ejus quidam, dicens: Homicida, nescis quibus loqueris? Nescis quia Silverium papam occidisti? & filium mulieris viduæ ad calces & fustes interfecisti? Tunc fugiens in basilicam sanctæ Euphemiæ, tenuit columnam altaris; qui tractus ab ea, ejectus est foras ecclesiam. Fecitque Theodora Augusta mitti funem in collum ejus, & trahi per totam civitatem usque ad vesperum. Tunc missus est in custodiam, & dabatur ei modicum panis & aquæ. Clerus autem Romanus qui cum eo erat missus est in exilium per diversa loca, ad metalla incidenda. Tunc Gothi fecerunt sibi regem * Badiullam, qui in Totila nuncupabatur, qui descendens Romam obsedit eam. Et facta est fames in civitate Romana talis, ut etiam natos suos vellent comedere. Quadam die intravit Romam a porta sancti Pauli, indictione * XIII. Tota

* cum calcibus, &

Vigilius ab Augusta in carcerem detrusus.

* Baduam,

* XIV.

A enim nocte fecit buccinam clangi, usque dum cunctus populus fugeret, aut per ecclesias se celaret, ne gladio Romani vitam finirent. Habitavit rex cum Romanis quasi pater cum filiis. Tunc quidam de senatoribus fugientes, * Citheus, Albinus, & Basilius patricius & consul, ingressi sunt Constantinopolim, præsentati ante imperatorem afflicti & desolati. Tunc consolatus est eos imperator, & ditavit eos, sicut digni erant, tamquam consules Romani. n Eodem tempore imperator Iustinianus misit Narsetem eunuchum & cubicularium suum in Italiam, cui, data pugna cum Gothis, donavit Deus victoriam, & occisus est rex, & multitudo Gotthorum interfecta est. o Tunc B adunatus clerus rogaverunt Narsetem, ut una cum ejus suggestione rogarent principem, ut si adhuc viveret Vigilius papa, aut presbyteri, seu diaconi, vel clerus, qui cum eodem Vigilio fuerant exilio deportati, reverterentur. Suscepta relatione Narsetis, vel cuncti cleri Romani, lætus effectus est imperator, & omnes inclyti ejus, eo quod requiem donasset Deus Romanis. Mox misit jussiones suas per diversa loca, ubi fuerant in exilio deportati in Gissa & Proconneso, & adduxit eos ante se imperator, dicens eis: p Vultis recipere Vigilium, ut fuit papa vester? Gratias ago. C Minus ne? Hic habetis archidiaconum vestrum Pelagium, & manus mea erit vobiscum. Responderunt omnes: Imperet Deus pietati tuæ. Restitue nobis modo Vigilium, & quando eum voluerit Deus transire de hoc sæculo, tunc vestra præceptione nobis donetur Pelagius archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum Vigilio. Venerunt itaque in Siciliam in civitatem Syracusas, ubi Vigilius afflictus, calculi dolorem habens, q mortuus est. Cujus corpus ductum Romam, sepultum est ad sanctum Marcellum via Salaria. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros 46. diacones 16. episcopos per diversa loca numero 81. Et cessavit episcopatus menses, tres, dies quinque. D

* Techeus

Vide Nicephorum eccl. hist. lib. 17. cap. 13.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Vigilius.*] Cum Vigilius favore Theodoræ Augustæ in sedem apostolicam intrusus post obitum Silverii se pontificatu subdole abdicasset, ea spe fortasse, ut per studia Belisarii legitime eligeretur, electuris novum pontificem Romanæ ecclesiæ clericis ille metus incessit, ne si Vigilium multis criminibus notorie contaminatum eligerent, in sacros canones delinquerent: si vero præterirent, schismati & periculosissimæ hæresi occasionem præberent. Post longam consultationem, ad avertendum schismatis & hæreseos periculum, divino instinctu fortasse omnium consensu electus est Vigilius; catholicus quidem, sed propter ambitionem, hæreticorum conversatione pollutus. Post emissam fidei E confessionem, omnisque hæreseos execrationem, evectus est in thronum pontificium IV. Kalendas Iulii anno Christi 540. qui est Iustiniani 14. Hæc omnia nutu Dei facta esse probavit eventus. Admirabili enim exemplo accidit, ut qui ad maledicendum populo Dei antea fuerat inductus, idem ad benedicendum eidem converteretur; quemque Theodora imperatrix ad revocandum Anthimum in sedem pontificalem evexerat, ille post legitimam sui electionem anathema adversus eumdem atque collegas ipsius hæreticos irrogatum iterum confirmaverit. Iustinianus imperator de legitima electione Vigilii certior redditus, more majorum suorum apud eumdem per legatum & epistolam fidei confessionem edidit, ut patet ex reddita Vigilii epistola, qua præter expectationem Theodoræ Augustæ in Anthimum ejusque collegas hæreticos anathema intorsit. In Italia nulla ducum virtute Ravenna civitas dedita, ipseque Vitiges rex Gothorum anno Christi 540. victus fuit a Belisario; qui hanc ob rem ab æmulis invidiam passus, & in affectatæ tyrannidis suspicionem adductus, Constantinopolim revocatur. Qui cum venisset, adductis secum devictis hostibus, triumphare non est permissus, propterea fortasse, quod impiæ Augustæ nimium obtemperans in pontificem impia & sacrilega attentasset. Theobaldus rex Gothorum vires dispersas

persas restauravit, post cujus sedem Totilas Theobaldi nepos, flagellum Græcorum in occidente dominantium, evectus est in regnum: qui post aliquot victorias contra Romanos partas Campania potitus est, ubi eidem accidit, quod refert sanctus Gregorius 3. dialogorum cap. 18. de sancto Benedicto Cassinensi monacho, qui venienti Riggovi ad explorandum domini prophetiam dixit: *Pone fili, pone hoc quod portas, non est tuum.* Ipsi vero Totilæ ad se venienti prænuntiavit dicens: *Multa mala facis, multa mala fecisti, jam aliquando ab iniquitate conquiesce: equidem Romam ingressurus es, mare transiturus: novem annis regnans, decimo morieris.* Quando post totam fere subactam Italiam Roma potitus fuerit, infra dicemus. Hujus temporibus quatuor pluresve Persarum irruptiones in Romanos factæ sunt a Cosrhoe Persarum rege, quas describit Procopius de bello Persico.

Anno pontificatus Vigilii septimo, qui est Christi 546. Petrus Hierosolymorum episcopus vita defunctus est: in locum ejus successit Macarius II. qui ex sinistro judicio suspicionem hæreseos incurrit. Theodora Augusta hæretica Severiana ad eversionem fidei orthodoxæ solum intenta, cum imperasset, teste Procopio, annum unum & viginti, anno imperii Iustiniani 23 diro anathematis jaculo per Vigilium sauciata, ulciscente numine haud dubie divino, misere interiit. Qua fide ergo Anastasius dicat Vigilium jussu imperatricis e templo sanctæ Euphemiæ Calchedone extractum fuisse, infra dicemus. Si non impiæ hujus feminæ imperio nimis obsequens fuisset Belisarius, manusque violentas a Silverio retraxisset, felicissimus fuisset dux militum: quia tamen Deum feminæ postposuit, e summa gloria in infimam fortunam misere est dejectus. Nam cum de insidiis Iustiniano imperatori paratis accusatus fuisset, & fortasse etiam convictus, bonis & dignitatibus omnibus exutus est, excæcatus, eoque paupertatis adactus, ut stipem mendicare coactus fuerit. Zonaras, Cedrenus, Volaterranus, &c Baronius anno 561. Quæ occasione trium capitulorum, scripta Theodori Mopsuesteni, Theodoreti, atque epistolam Ibæ concernentium, hujus temporibus dicta, dicta, scripta, aut gesta fuerint, per literas, concilia, & edicta infra patebit. Prima Iustiniana metropolitanæ sedis dignitate ac prærogativa auctoritate Vigilii exornata fuit. Novella 131. cap. 3. Basilicam a se constructam sacris imaginum picturis decoravit, ut ait Hadrianus papa in epistola ad Carolum Magnū: monasterium a Childeberto Francorum rege erectum privilegiis & immunitatibus decoravit, ut scribit sanctus Gregorius lib 7. epist. 115. Vigilius etiam episcopum Origenem antea sæpius damnatum, suo etiam cōstituto condemnavit. Cassiodorus institutionum divinarum lectionum lib. 1. c. 5.

Ex actis hujus pontificis singularis Dei erga Romanam ecclesiam providentia, atque admiranda apostolicæ sedis auctoritas omnibus innotescit. Quamquam imperatricis aliorumque desiderio speratum fuerit, naviculam Petri eo ducendam, quo ipsi suo affectu commoverent Vigilium suo studio ac favore in sedem apostolicam violenter & sacrilege intrusum; tamen residens in ea Christus huc atque illuc universam navim pro arbitrio vertit, & licet fluctus contrarii eam urserint, flantesque venti in adversam partem quandoque impulerint, nunquam tamen ipsa navicula toto tempore legitimi pontificatus Vigilii in scopulos impegit, vel in syrtes offendit, ictibusque undarum crebrioribus dissoluta fuit, sed potius illæsa permansit, omnemque illam aquam, quam per lata foramina influentem excepit, integre ad summam siccitatem vicissim excussit. Videant ergo novantes hæretici, quam præmature triumphent de naufragio hujus naviculæ, quando ei præsidebat Vigilius. Si auctor est illius epistolæ fideique formulæ, quam ex Liberati breviario objiciunt, nihil aliud vicerunt, quam quod eo tempore exteriore professione in gratiam imperatricis spe pontificatus obeundi vel retinendi hæresim professus eam epistolam scripserit, quando adhuc vivente Silverio pseudopapa esset: quem si vel errasse, vel hæreticum & simoniacum fuisse ipsi probarent, nullam maculam ecclesiæ orthodoxæ ejusque dogmatibus infligerent. Quod autem post obitum Silverii, quando per delectionem vel approbationem cleri Romani papa legitimus esse cœpit, nihil horum dixerit, scripserit, vel egerit, indicabunt illæ anathematis sententiæ quas in Anthimum, teste Gregorio, a prædecessoribus antea condemnatum, & in Theodoram Augustam pronuntiavit. Quid vero de ipsa epistola sub nomine Vigilii ex Liberato desumpta sentiendum sit, dicemus infra in notis epistolarum ejusdem.

b *Sedit annos 17. &c.*] Sexdecim annis sedem apostolicam tenuisse Vigilium scribit Baronius anno 555.

c *Belisarius commisit bellum.*] Vitigem nullo prælio habito, nulla ducum virtute, una cum Ravenna civitate, anno quinto belli Gothici, qui est Christi 540. deditum esse Belisario scribit Procopius.

d *Gratias ei egerunt imperator & Augusta.*] Iustinianum de revocando Anthimo in sedem suam conscium non fuisse, sed potius ea omnia secreta machinatione Theodoræ Au-

A gustæ cum Vigilio commissa esse, indicat epistola Iustiniani ad Mennam, quæ supra excusa est sub Silverio: in cujus fine inter alios execrandos hæreticos condemnandos enumerat Anthimum Trapezuntis episcopum. Vnde patet quod ipse imperator Belisar. hac de causa gratias non egerit, nisi forte persuasum sibi habuerit Silver. justa sentētia condemnatū, eique Vigilium legitima subrogatione suffectū fuisse.

e *Iterum misit eum in Africam.*] Hæc sub pontificatu Ioannis secundi, anno Christi 533. contigisse videntur.

f *De spoliis Vandalorum, Romam veniens*] Hæc oblatio, cujus etiam meminit auctor Miscellæ historiæ, fortasse facta est sub pontificatu Silverii, anno Christi 537. quando Belisarius post devictos Gothos Romam subegit Si tamen aliqua donatio facta est Vigilio, oportuit eam oblatam fuisse per ministros Belisarii in ejusdem absentia. Nam ipsum Belisarium quarto anno belli Persici Romam non fuisse ingressum, videre est ex Procopio.

B g *Tunc Romani fecerunt suggestiones suas.*] Historiam quæ sequitur, usque ad illa verba: *Qui ingressus Siciliam*, &c. de fide suspectam esse Baronius anno 546 numero 54. probat, eo argumento fretus, quod trium capitulorum causa tantum vocatus fuerit, cum Menna Constantinopolitanus atque primarii orientis episcopi, edicto Iustiniani de tribus capitulis damnandis promulgato, non prius subscribere vellent, quam Romanus pontifex consensisset. Putabat enim pontificem quibus posset fieri blanditiis conciliandum, & non nisi honorifice invitandum esse, ne illo repugnante, a quo omnes orientis episcopi dependebant, de promulgato edicto omnes conatus irriti efficerentur.

h *Qui ingressus est Siciliam.*] In Sicilia longiores moras traxisse pontificem, indeque urbi fame laboranti frumentum a Gothis interceptum misisse, tradit Procopius lib. 3. de bello Gothorum.

i *Ingressus est Constantinopolim.*] Vigilius ad comitatum profectus contra exemplum sancti Leonis, aliorumque prædecessorum suorum, naviculam Petri, cujus clavum immotus

C sedens Romæ tutius tenuisset, magno periculo exposuit, ut infra patebit ex notis epistolarum & conciliorum.

k *In vigilia domini nostri.*] Procopius de bello Gothico cap. 3. transacta hieme, redditoque navigandi opportuno tempore, Vigilium e Sicilia solvisse, & Constantinopolim appulisse scribit: idque superioribus Anastasii verbis est convenientius. Nam si prope diem natalis domini mense Decembri, quod ait, ordinationem habuit, quomodo in vigilia ejusdem natalis domini potuit Constantinopolim pervenisse? Baronius anno 547. num. 36.

l *Tunc dedit alapam.*] Hæc quæ sequuntur contigerunt post obitum Theodoræ, anno Christi 551. quando excitata in eum rursus persecutione per Theodorum episcopum Cæsariensem, debuit confugere Calchedonem in basilicam sancti Euphemii, ut patet ex epistola Vigilii ad universam ecclesiam scripta. Vnde quæ mixtim & confuse de Theodo-

D ra Augusta jam ante triennium defuncta deinceps ab Anastasio recensentur, suis quæque locis lector restituat.

m *Totila descendit Romam, & obsedit eam.*] Anno Christi 546. obsideri cœptam, Isauri milites anno sequente Totilæ prodiderunt, cum Romanis dira fame pressis sordidissima quæque deficerent, & multi mortui conciderent. Occupatam urbem Totilas jam diruere, & in ovium pascua redigere inceperat, sed Belisarii literis sapienter id dissuadentibus sæpius lectis, consilio destitit. Belisarius eamdem recuperavit, postquam Totilam eodem anno 547. iterum campestri prælio superasset. Quomodo eamdem urbem anno 550. vicissim Isaurorum proditione deditam Totilæ, atque ab eodem novis ædificiis illustratam Narses dux Romani exercitus, Dei auxilio atque beatæ Mariæ virginis intercessione fretus, rege & exercitu Gotthorum occisis, a barbarorum imperio liberavit, infra dicemus.

n *Eodem tempore misit Iustinianus Narsetem eunuchum.*] Illo anno quo imperator ad instantiam Vigilii papæ edi-

E ctum de tribus capitulis promulgatum revocavit, seque Romano pontifici obsequentem præbuit, Narses dux Romani exercitus, Dei auxilio per intercessionem beatæ Mariæ virginis fretus, Totilam una cum toto ejus exercitu anno decimo regni ejus (prout sanctus Benedictus monachus eidem prædixerat) fudit & interemit, ipsamque urbem, jam secundo ab ipso occupatam, secundo recuperavit, anno nimirum Christi 553. Claves portarum Narses, teste Procopio, Constantinopolim misit ad Iustinianum imperatorem. Ita clavibus urbis potitus est imperator, quando claves Petri in Vigilio recognovit.

o *Tunc adunatus clerus*, &c.] Dubium non est, quin Vigilius rogatu Narsetis ab exilio liberatus, quintam synodum de trium capitulorum damnatione habitam confirmarit, maxime cum id vehementissime urgeret imperator, neque ulla alia ratione amicitia & pace conciliari possent. Vide Baronium anno 554. num. 3. 4. 5. 6.

p *Vultis recipere Vigilium*, &c.] Iustinianus hoc loco sacrilege confirmationem & abrogationē Romani pontificis usurpat; quāta vero toti' imperii jactura, clare infra patebit.

ANNO CHRISTI 538.

Dolendum est quod clerus Romanus populo poscenti promiserit, post obitum Vigilii non alium suffectum iri pontificem, quam quem imperator præsentasset; cum ea ratione ducta sit in captivitatem domina gentium, & regina provinciarum facta fuerit sub tributo.

q *Vigilius mortuus est.*] Pelagius diaconus in suspicionem occisi Vigilii incurrit, verum seipsum de illata calumnia expurgavit, ut patet infra in vita Pelagii.

EPIST. I. VIGILII PAPÆ NOMINE SCRIPTA AB EUTYCHIANO QUODAM.

*Dominis & * patribus Vigilius.*

* *fratribus, al. christis.*

Vigilii nomine epistola impia.

Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fidei meæ credulitas Deo adjuvante pervenit, &c. *Extat infra hoc eodem tomo V. apud Liberatum in breviario, capite 22. post medium cum notis, quas ibi vide.*

EPIST. II. VIGILII ADHUC PSEUDOPAPÆ AD EUTHERIUM.

Eutherii consultationibus respondet.

Dilectissimo fratri ' Eutherio Vigilius.

' Euthero

DIRECTAS ad nos tuæ caritatis epistolas, plenas catholicæ inquisitionis ' solicitudine, gratanter accepimus, benedicentes Dei nostri clementiam, quia tales in extremis mundi partibus dignatur suis ovibus providere pastores, per quos & pascuis valeant salutaribus abundare, & ab ' antiqui hostis rapacitate servari, ut insidias nequeant ejus subreptionis incurrere. Unde certum est, quia promissæ vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis cælestium perfectio doctrinarum tam votiva sciscitatione perquiritur. Scriptum est enim: *Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.* Hoc igitur, frater carissime, propositum tuæ consultationis tota mente tractantes, de te quoque provenire ' contendimus, qui regulam catholicæ fidei iisdem studes tenere vestigiis, quibus eam in apostolica fide cognoscis esse fundatam. Et quamvis sonus eorum toto orbe diffusus, & usque ad fines orbis terræ verba eorum distensa, dilectionis tuæ corda Christo probaverint esse fidelia; tamen si quid ex his in ecclesia, quæ tuæ gubernationi, Deo auxiliante, commissa est, necdum plena luce claruerit, ad eumdem fontem, de quo illa salutaris manarat lympha, recurritis, quod debita caritate sumus amplexi, quia fiducialiter de his, unde apud eos observantiam esse dixistis ambiguam, nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionem tuam in domino salutantes, de singulis quid juxta catholicam disciplinam teneat apostolicæ sedis auctoritas, subjectis aliquibus etiam sanctarum capitulis regularum, te credimus instruendum.

' & solicitudinis

' iniqui lupi

Psal. 118.

' confidimus

I.

De Priscillianistis qui se ab esu carniũ abstinent.

Ac primum de his quos Priscillianæ hæresis indicasti vitiis inquinari, sancta & conveniente religioni catholicæ eos detestatione judicas arguendos, qui ita se sub abstinentiæ simulatæ prætextu ab escis videntur carnium submovere, ut hoc execrationis potius animo quam devotionis probentur efficere. In qua re quia nefandissimis Manichæis esse consimiles approbantur, juste patrũ venerabilium constitutis ab hac superstitione sub anathematis sunt interminatione prohibiti, quando aliquid ciborum contagione ' carnium credunt esse pollutum: quia de his omnibus, quæ ad humanum victum misericordia Dei ' contulit, nihil catholicis esse judicatur immundum. Sic enim Titum doctor gentium Paulus monet apo-

'carnalium creditur

' tribuit

A stolus, dicens: *Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum: sed polluta sunt eorum mens & conscientia. Deum confitentur se nosse, factis autem negant; abominabiles & increduli, & ad omne opus bonum reprobi.* Similiter & alio in loco ad Timotheum de hujusmodi cavendis erroribus prædicavit, dicens: *In novissimis temporibus discedent quidem a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentes nubere, & abstinentes a cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & his qui cognoverunt veritatem: quia omnis*

B *creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.* Hæc igitur sequentia patrum venerabilium constituta, specialiter eos censuerunt esse damnandos, qui, cum carnibus abstinerent, ea quoque credebant esse vitanda, quæ carnibus fuisse videbantur admixta. Nam & ipse dominus noster Iesus Christus ita præmonuit, dicens: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt quæ coinquinant hominem.* Quapropter nec abstinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos qui execrantur domini creaturam, recipimus in nostra societate.

ANNO CHRISTI 538.

Tit. 1.

1. *Tim.* 4.

Matth. 15.

II.

C De baptismo quoque solenniter adimplendo, similiter quid apostolica vel sanxerit vel observet auctoritas, in subjectis tua caritas evidenter agnoscet. Illud autem novelli esse judicamus erroris, quod cum in fine psalmorum ab omnibus catholicis ex more dicatur: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, aliqui, sicut indicas, subducta una syllaba conjunctiva, perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo: *Gloria Patri, & Filio, Spiritui sancto.* Quamvis ergo ipsa nos ratio evidenter edoceat, quia subducta una syllaba, personam Filii & Spiritus sancti unam quodammodo esse designent; tamen ad errorem talium convincendum sufficit, quod dominus Iesus Christus designans in invocatione

D Trinitatis credentium debere baptisma celebrari, dixit: *Ite, docete, omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Ergo cum non dixerit: In nomine Patris, & Filii Spiritus sancti, sed æqualibus distinctionibus Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum jusserit nominari, constat illos omnino a doctrina dominica deviare, qui aliquid huic voluerint confessioni derogare. Qui si in errore permanserint, socii nobis esse non possunt.

In fine cujuslibet psalmi dicendum: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.*

Matth. ult.

III.

E De his etiam qui baptismatis gratia salutaris accepta apud Arianos iterum baptizati, profundæ voraginis sunt morte demersi, quid per singulos ordines, vel ætates antecessorum nostrorum decreta censuerunt, quæ multiplici sunt digesta ratione, e nostro scrinio ' revelata capitula his subjecta direximus. In quibus tamen illud speciali caritate etiam convenit observari, ut quia pro peccatis plurimis ingentibus iniquitas ipsa surrexit, in æstimatione fraternitatis tuæ aliorumque pontificum per suas diœceses relinquatur, ut si qualitas & pœnitentis devotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio sit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illam impositionem manus, quæ per invocationem sancti Spiritus fit, operatur, sed per illam qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & sanctæ com-

De his qui ab Arianis iterum baptizantur.

' relevata

munionis

ANNO CHRISTI 538.

munionis ' restitutio perficitur.

IV.

De fabrica vero cujuslibet ecclesiæ, si diruta fuerit, instauranda, & si in eo loco consecrationis solennitas debeat iterari, in quo sanctuaria non fuerint, nihil judicamus officere, si per eam minime aqua ' benedicta jactetur: quia consecrationem cujuslibet ecclesiæ, in qua Spiritus sancti ara non ponitur, celebritatem tantum scimus esse missarum. Et ideo, si qua sanctorum basilica a fundamentis etiam fuerit innovata, sine aliqua dubitatione, cum in ea missarum fuerit celebrata solennitas, totius sanctificatio consecrationis implebitur. Si vero sanctuaria, quæ habebat, ablata sunt, rursus eorum ' repositione, & missarum solennitate, reverentiam sanctificationis accipiet.

V.

Pascha vero futurum nos, si Deus voluerit, ' xi. Kalendarum Maiarum die celebraturos esse cognoscite. Ordinem quoque precum in celebritate missarum nullo nos tempore, nulla festivitate significamus habere ' divisum :. sed semper eodem tenore, oblata Deo munera consecrare. Quoties vero paschalis, aut ascensionis domini, vel pentecostes, & epiphaniæ, sanctorumque Dei fuerit agenda festivitas, singula capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem sanctæ solennitatis, aut eorum facimus, quorum natalitia celebramus: cetera vero ordine consueto prosequimur. Quapropter & ipsius canonicæ precis textum direximus subter adjectum, quem (Deo propitio) ex apostolica traditione suscepimus. Et ut caritas tua cognoscat, quibus locis aliqua festivitatibus apta connectes, paschalis diei preces ' similiter adjecimus. His igitur fraternitatis tuæ inquisitioni responsis, Deum nostrum, quantum possumus, exoramus, ut omnibus catholicæ religionis ecclesiis circa universos, quos fideles sibi efficit, gratiæ suæ dona multiplicet, & ab omnibus insidiis spiritualis hostis atque carnalis cunctos populos suos redigere dignetur immunes. ' Significatur etiam beatorum apostolorum, vel martyrum, sicut speramus, sancto nos affectui tuo direxisse reliquias, præsumentes fidem vestram eorum deinceps plenius esse meritis adjuvandam.

VI.

Si quis episcopus aut presbyter juxta præceptum domini non baptizaverit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sed in una persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, projiciatur de ecclesia Dei.

VII.

Nulli vel tenuiter ' sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod ecclesia Romana fundamentum & forma sit ecclesiarum, a quo omnes ecclesias principium sumpsisse nemo recte credentium ignorat. Quoniam licet omnium apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est ut ceteris præemineret; unde & Cephas vocatur, quia caput est ' & principium omnium apostolorum: & quod in capite præcessit, in membris sequi necesse est. Quamobrem sancta Romana ecclesia ejus merito domini voce consecrata, & sanctorum patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium ecclesiarum: ad quam tam summa episcoporum negotia, & judicia, atque querelæ, quam & majores ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput, semper

A referenda sunt. Nam & qui se scit aliis esse præpositum, non moleste ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde omnium appellantium apostolicam sedem episcoporum judicia, & cunctarum majorum negotia causarum, eidem sanctæ sedi reservata esse liquet: præsertim cum in his omnibus ejus semper sit expectandum consultum; cujus tramiti si quis obviare tentaverit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eamdem sanctam sedem

B noverit redditurum. Data Kalendis Martii, ' Volusiano & Ioanne viris clarissimis consulibus.

ANNO CHRISTI 538.

'Vuilisiario malo.

Anno Domini 538.

EPISTOLA III. VIGILII ADHUC PSEUDOPAPÆ AD CÆSARIUM Arelatensem.

Ei Silverium consulenti de injungenda pœnitentia regi Theodeberto ob incestuosas nuptias contractas respondet.

Dilectissimo fratri Cæsario Vigilius.

C Si pro observatione cælestium mandatorum catholicę filios ecclesiæ opportune vel importune sacerdotes singulos decet instruere, quanto magis his, qui devotione laudabili de rebus sibi dubiis ad studium veniunt consulendi, competenti necesse est ordine respondere? Hinc est quod gloriosi filii nostri regis Theodoberti interrogationem, qua nos per Modericum virum illustrem legatum suum credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam suam desiderat informari; cujusmodi pœnitentia possit illius purgare delictum, qui cum uxore fratris sui illicitum præsumpsit inire conjugium.

D Cui nos equidem missis affatibus, quorum tenorem tua fraternitas in subjectis inveniet, hoc indicare curavimus, quoniam tale commissum non parva cordis afflictione valeat expiari. Sed quia (sicut caritatem tuam bene nosse confidimus) modus pœnitentiæ præsentium potius sacerdotum inspectioni committitur, ut juxta compunctionis meritum veniæ quoque possit indulgeri remedium, tuæ hoc potius æstimationi credimus relinquendum. Quapropter caritas tua, totius facti qualitate, ac pœnitentis ipsius

E compunctione perspecta, prædictum gloriosum regem filium nostrum & de temporis observatione non omittat instruere, & ne ulterius tale aliquid præsumatur, instanter exposcat. Illud quammaxime præcavendum, ut ne ipse, qui hoc noscitur admisisse, ad eosdem vomitus revertatur, sed divisis etiam habitationibus commanentes, ab omni suspicione commissi facinoris reddantur immunes. Dominus te incolumem custodiat, frater carissime. Datum pridie Nonarum Martiarum, Ioanne viro clarissimo consule.

EPISTOLA IV. VIGILII PAPÆ AD IUSTINIANUM.

Dum Iustinianus imperator coram Vigilio legitime electo fidem professus esset, ille ex hoste in defensorem, ex persecutore in prædicatorem, ex blasphemo in confessorem mutatus, in Anthimum ejusque collegas hæreticos anathematis sententiam intorsit.

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Augusto Vigilius episcopus.

A LITTERIS clementiæ vestræ, glorioso viro filio nostro Dominico exconsule atque patricio deferente, assueta veneratione susceptis, jucunditate multiplici universali ecclesiæ gaudendum esse perspeximus, quod Christianam fidem, qua divina Trinitas honoratur & colitur, in nullo dissimilem, in nullo permittitis esse discordem; & hanc clementissimo imperio vestro Dei, cui serviendo regnatis, & regnando servitis, gratiam indefessis cumulatis operibus; ut in his quæ vobis pro integritate & devotione fidei vestæ dominus singu- B lari pietate concessit, agnoscantur juste ac convenienter impleri, quam prædicationem docet apostolus: *Quia sancti per fidem vicerunt regna.* Qualia enim regna plus armis fidei quam corporea fortitudine viceritis, docet immensitas gentium subjectarum, quæ quanto major assurgit numero, tanto mystici solius perfecta operatione miraculi superatur. Unde nos in domino nimium convenit gloriari, quod non imperialem solū, sed etiam sacerdotalem vobis animum concedere sua miseratione dignatus est: & quod omnes pontifices antiqua in offerendo sacrificia traditione deposcimus, exorantes ut catholicam fidem adunare, regere C dominus & custodire toto orbe dignetur, summis hoc pietas vestra viribus effecit; cum per omnes regni vestri partes, & universos fines terræ, eam fidem, quam per venerabiles semper Christianæ confessionis judicio complectendas Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, sed & Calchedonensem synodos constat irreprehensibiliter solidatam, inconcussa jubeatis pace servari, nec Christiano quemquam vocabulo nuncupetis, qui se a præfatarum synodorum unitate sejungit: & qui fidem earum non omnibus viribus omnique defendit annixu, non judicandum potius existimetis. Cui non ergo sacerdotum jucundam exultationem & gaudia infinita conciliet, quod insertum per Dei no- D stri gratiam cordi vestro lumen euangelicæ veritatis, perniciosorum atque hæreticorum dogmatum nocte discussa, universali resplendet ecclesiæ? Absit ergo a nobis, ut quod omnibus fratribus & coepiscopis nostris generare gaudium profitemur, nostrum non aut cum omnibus misceatur, aut (quod magis dignum est) supra cunctos emineat. Ex qua re, venerabilis imperator, devota venerationis gratulatione suscipimus, quod ardore fidei, & suavis iracundiæ commotione succensi, nobis etiam pios direxistis affatus, in quibus beatæ recordationis Cælestinum atque Leonem apo- E stolicæ sedis præsules, qui singulas hæreses pro divina sibi dispensatione commissa, cum synodali congregatione damnantes, quid cuncti generaliter sequi debeant Christiani mansura in ævum lege sanxerunt, laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia constituta sanctæ recordationis Hormisda atque Ioannes senior, nec non & Agapetus, decessores nostri per omnia conservantes, universos Nestorianæ atque Eutychianæ sequaces hæresis justæ mucrone sententiæ perculerunt. Quod nos summis viribus sequi, summoque adnixu defendere, pietatis vestræ clementia indubitabiliter agnoscat, sed & beati Leonis epistolas ad sanctæ recordationis Flavianum tunc Constantinopolitanæ civitatis antistitem, nec non & ad clementissimæ

Heb. 11.

Iustinianus rectā fidem confitetur.

Vigilius prędecessoribus suis inhæret.

memoriæ Leonem principem destinatas; quibus hæreticorum, id est Nestorii atque Eutychetis perfidiam, rationabili assertione, Deo sibi inspirante, confudit, omnino amplectimur, & qua oportet caritate defendimus. Et quamvis nos animi fideique nostræ, Deo custodiente, sinceritas contra ea nullatenus venire permittat; perpendere tamen debet vestræ pietatis admiranda prudentia, quia non digni censentur antistites, qui præfatorum præsulum sedis apostolicæ inviolabiliter minime constituta servaverint. Hæc ergo quæ de fide a patribus sanctarum quatuor synodorum, & a designatis beatæ recordationis papæ Leonis epistolis, atque a suprascriptorum prædecessorum nostrorum constitutis, sunt venerabiliter definita, per omnia nos sequentes, & eorum doctrinæ contrarios probabili apostolicæ sedis auctoritate damnantes, anathematizamus eos, quicumque de fidei ejus expositione vel rectitudine, aut disputare perverse, aut infideliter dubitare tentaverint: & contra eadem sentientes, quæ de fide in Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina prima, & Calchedonensi, sanctissimis synodis, nec non & beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis epistolis, quarum fecimus mentionem, vel universis quæ ipsius sanxit auctoritas, continentur, catholicæ fidei unitate secernimus, amplectentesque, & in omnibus comprobantes fidei vestræ libellum, quem nostri obsequii famulatu tunc prædecessori nostro piæ recordationis Agapeto pietas vestra orthodoxa devotione contradidit; in quo ea quæ mente geritis, ad eruditionem futuræ ætatis, scripturæ quoque testimonio declarastis, nihilque a sæpedictorum prædecessorum nostrorum fide deviantibus sub qualibet occasione servamus, nisi forte, hæresis in qua volutantur amputata caligine, suprascriptam de fide veritatem pœnitentiæ competentis voluerint correctione sectari; & damnatis omnibus, quæ contra ea quæ præfati sumus pravissima quidam impietate dixerunt, subscriptionibus suis & propriis vocibus cunctos hæreticorum respuentes errores, canonica fuerint districtione conversi; ut tunc communionis sacræ mysterium mereantur, dum omnia quæ præfati sumus canonica & apostolica districtione impleverint: quia nos nulli corrigenti se pœnitentiæ locum convenit amputare. In his vero, in quibus Mennam fratrem & coepiscopum nostrum, memorem libelli sui, quem prædecessori nostro beatæ memoriæ Agapeto, ordinationis suæ tempore, vestræ clementiæ consensu porrexerat, sequentem revera sedis apostolicæ disciplinam, hæreticis inferius comprehensis, id est Severo Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo, qui etiam ecclesiam Constantinopolitanam prava ambitione pervaserat, Zoaræ, sed & Theodosio Alexandrino, & Constantino Laodicensi, atque Antonio Versentano Eutychianę hæresis, sed & Dioscoro, qui in Calchedonensi synodo inter alios legitur fuisse damnatus, & defensoribus atque sequacibus anathema dixisse pietas vestra mandavit: in nullo a nobis quidē moleste suscipitur a prædicto fratre nostro vel a quolibet alio in hæreticos dicta dānatio: sed & libenter amplectimur, & sedis apostolicæ auctoritate firmamus, complices damnatorum simili anathematis ultione plectentes; ea videlicet ratione, ut (sicut supra meminimus) secundum præsulum sedis apostolicæ constituta, his qui resipuerint, & præcedentium

Anathema in hæreticos.

Anathema in Anthimū ejusque collegas.

cedentium synodorum, vel suprascriptorum apostolicæ sedis pontificum susceperint constituta, pœnitentiæ & communionis aditum reseremus. Sed quia novimus potius plus illos, qui hæreticam perfidiam destruunt, sibi magis prodesse errantium vitando consortium, quam sententiæ suprascriptorum patrum multipliciter solidatæ aliquid firmitatis adjungere, quam constat suis indubitate viribus Deo auctore subsistere: ideo hactenus tamquam non noviter latam damnationem minime arbitrati sumus novo aliquo indigere responso. Qui enim hæresum, quarum supra meminimus, vel omnium aliarum, quæ sunt apostolica definitione B & constitutione damnatæ, sectatores fuerint inventi, non tantum ex nova lege, sed ex ipsa auctorum suorum jampridem damnatione perculsi sunt. Et licet pietatem vestram aliter de taciturnitate nostra suspicari vel intelligere voluerit malignus interpres, nos tamen, quos beatus Petrus apostolus omni poscenti rationem reddere pia traditione constituit, libenti animo Christianitati vestræ satisfaciendum esse perspeximus; suppliciter * sperantes, ut nullius subrepentis insidiis privilegia sedis beati Petri apostoli Christianissimis temporibus vestris in aliquo permittatis imminui. Quæ si turbentur, quod non credimus, aut minuantur in aliquo, violatæ fidei instar * ostendant. Scit enim sapientiæ vestræ pietas singularis illam se auctoritatis ipsius beati Petri apostoli retributionem modis omnibus merituram, quam vel in illius privilegiis, vel in nostra humili vestra servaveritis, Deo vobis aspirante, persona. Tamen, ut cuncta pietatem vestram informent, & nihil pro callidi insidiatoris astutia ulterius relinquatur ambiguum, beatæ recordationis prædecessoris nostri papæ Leonis, quæ diversis ad orientem D sunt directa temporibus constituta, quanta de plurimis in præsenti necessaria credidimus, superadjecimus, rogantes per ipsum, cujus causam integre agere festinatis & cupitis Christianitatis affectu, ut universa legere pietas vestra dignetur, ne aliquid superfit quod minime relegatur. Scio enim quia sicut Deus vobis legem dederit voluntatem, ita cuncta tractantes, sapientia vobis singulariter a Deo concessa disponitis, ut neque de religione neque de aliquo præjudicio quilibet fidelium sacerdotum possit in qualibet parte vexari. Rationem his igitur, (prout Christianitatis vestræ meritum postulabat) inquantum valuimus, reddidisse sufficiat; quamvis nos nihil contra synodalia, vel prædecessorum nostrorum præsulum sedis E apostolicæ constituta, aut commisisse aliquid, aut tentasse quisquam, licet astutus & subtilis, inveniet. Ea vero quæ fidei catholicæ vel animæ nostræ expediunt (de qua, sicut novit pietas vestra, & pro sacerdotali officio, & pro multiplicibus præstitis clementiæ vestræ, causam plus aliis habeo cogitandi) suggerere non omitto. In primis supplicantes, & ipsius beati Petri apostoli, quem diligitis, intercedente suffragio, postulantes ut semper ad hanc sedem apostolicam pro disponendis reipublicæ vestræ utilitatibus orthodoxas, & Deo placitas, & rugam aut maculam fidei non habentes, dignemini destinare personas, per quas & ea quæ publico vestro conveniunt salubriter ordinentur, & pro animæ vestræ mercede catholicæ disciplinæ in nullo conturbetur integritas: ut universi revera

Omnes hæreticos eque damnat.

Petr. 3.

petentes,

e privilegiis Romanæ ecclesiæ non minuendis.

offendant.

Vigilius fidem catholicam illibatam servavit.

A illud gratiæ cælestis munus jam, sicut & credimus, pietatem vestram habere cognoscant, quod Salomon adhuc a domino postulabat, dicens: *Dabis servo tuo cor audire, & judicare populum tuum in justitia, & intelligere inter malum & bonum.* Et quia per filium nostrum Dominicum præsentium portitorem quædam verbo suggerenda mandavimus, speramus ut ea, aspirante vobis domino, & libenter audire dignemini, & maxime quæ ecclesiasticæ paci, ac dehinc generalitatis quieti profutura sunt, consueta Christianitate & providentia disponatis.

3. Reg. 3.

Committit secreta legato.

EPISTOLA V. VIGILII PAPÆ AD MENNAM.

Gratulatur eum hæreticis damnatis sanctas quatuor universales synodos amplecti: ab heresi resipiscentes debere recipi.

Dilectissimo fratri Mennæ episcopo Vigilius episcopus.

Licet universa, prout Deo auxiliante potuimus & credidimus expedire, domino filio nostro serenissimo & Christianissimo imperatori de ecclesiasticis causis nostræ insinuationis sermone suggesserimus; necessarium tamen judicavimus & caritati vestræ per Christianissimi filii nostri patricii Dominici personam scripta dirigere: quibus nos grandi exultatione & gaudio suscepisse cognoscite, quod Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, & Calchedonensem sanctissimas synodos, in quibus fidei orthodoxæ atque apostolicæ fundamenta monstrantur, sicut pollicitationis vestræ tunc ad prædecessorem nostrum sanctæ recordationis Agapetum lectio data testatur, inviolabiliter vos asseritis custodire, & maxime beati Leonis prædecessoris nostri sequi in omnibus constituta. D Quid est caritati tuæ dignius honoris quod conveniat, nisi a Romanorum præsulum non deviare doctrina? Aut quid nobis jucundius, quidve sit gratius, quam illos in Christi domini & salvatoris nostri caritate complecti, qui majorum nostrorum & prædecessorum facta custodiunt? Unde spiritualiter salutantes te, hortamur, & qua nos convenit affectione incessanter alloquimur, ut illius normam, illius admonitionem, illius (sicut & promisisti & indicas) sequaris in omnibus constituta. Plena sunt enim de prædicti prædecessoris nostri sanctæ & venerandæ recordationis Leonis scriptis vestræ fraternitatis scrinia, quæ ad prędecessores tuos leguntur ab eodem destinata pontifice: ibidemque, quæ nostris prædecessoribus vestri promiserint, releguntur. Sed hæc dixisse sufficiat: apostoli namque sermo ante oculos nostros est, qui dicit: *Sapientiam loquimur inter perfectos.* De his vero, quibus te memorem libelli, quem suprascripto prędecessori nostro tradideras, & sequentes apostolicæ constituta doctrinæ in hæreticos inferius comprehensos, id est in Severum Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoque pervasorem Constantinopolitanæ ecclesiæ, & Theodosium Alexandrinæ civitatis, nec non & Constantinum, atque Antoniũ Versentanum Eutychianæ hæresis, sed & Dioscorum, qui in Calchedonensi synodo inter alios legitur fuisse damnatus, cum defensoribus atque sequacibus anathema dixisse cognovimus, in quibus non aliquid novum sententiæ olim a patribus decretæ junxisti, nec talibus præsulibus beati Petri vicariis in auctores hæresum ipsarum data sententia penitus indigebat; quia

Anno domini 540. sub consulatu Iustini jun. ea quæ per eũdem legatum Dominicum redeuntem scripta est ad Mennã; sub prædicta cõsulari nota data fuit.

De fide catholica illibate servanda.

1. Cor. 2.

quia qui damnatæ hæreseos sectator agnoscitur, non tantum ex novella lege, sed ex ipsa jam auctoris sui damnatione perculsus est, grate admodum & libenter amplectimur, & auctoritatis sedis apostolicæ, cui nos Deus præsidere voluit, interpositione firmamus: & universi eorum complices, vel omnes hæretici pari damnationis sententiæ subjacebunt. Hoc tantummodo, sicut apostolicæ moderationi convenit, per omnia reservantes, ut si aliquis vel eorum vel quorumlibet errantium quasi agnita catholicæ fidei veritate pœnitentiam agens reverti voluerit, & hæresis in qua volutatur errore contempto, scripturæ quoque professione universam errorum suorum ac complicum damnaverit pravitatem, & apostolicæ sequens instituta doctrinæ anathema dixerit ei, qui vel prædictas quatuor synodos in fidei causa non sequitur, vel beatæ recordationis, prædecessoris nostri Leonis venerabilia constituta in omnibus non confitetur, & non in omnibus viribus omnique animi sequitur puritate, tunc communionis nostræ (quam nulli nos negare convenit pœnitenti) sub apostolica & canonica, sicut præfati sumus, satisfactione modis omnibus agetur: quia redemptor noster non venit aliquem perdere, sed omnes pro sua pietate salvare. *Et manu domini papæ.* Deo juvante per ipsius gratiam Vigilius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ has schedas epistolarum suprascriptarum, quas ego Deo juvante dictavi, ipso auxiliante recognovi, atque subscripsi. *Et alia manu subscriptio Flavii Dominici patricii.* Flavius Dominicus vir clarissimus comes domesticorum, exconsul ac patricius, has schedas a beatissimo atque apostolico papa Vigilio in causa fidei factas ad domnum nostrum Iustinianum piissimum & Christianissimum principem, sed & ad Mennam virum beatissimum Constantinopolitanæ archiepiscopum civitatis relegens, conferens, consentiensque subscripsi, die xv. Kalendas Octobris, Iustino viro clarissimo consule.

Anthimum omnesque alios hereticos cōtra spem Theodoræ Augustæ condemnat.

De hæreticis resipiscentibus.

Anno domini 540.

EPISTOLA VI. VIGILII PAPÆ AD AUXANIUM ARELATENSEM.

Usum pallii, quem postulabat, differt, quoad certiorem faciat imperatorem.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

SCRIPTA de ordinatione caritatis vestræ, Ioanne filio nostro presbytero, sed & Teredio diacono deferentibus, cum animi spiritali gratulatione suscepimus, domino gratias referentes, quia hoc in ecclesia Arelatensi factum est, quod & canonibus & decessorum nostrorum regulis conveniret: quatenus ex sequenti ordine sacerdotii tua fraternitas ad pontificalis proveheretur apicem dignitatis, & divinæ in te electionis judicium compleretur, sicut scriptum est: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Et iterum doctor gentium apostolus Paulus dicit: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* Superest ut Deus, qui nos immeritos ineffabili misericordia honorem miserans pontificalem habere pro sua pietate concedit, donet & præmium; ut illud in nobis compleatur, quod Christi Dei & salvatoris nostri verba testantur, dicentis: *Euge serve bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* & iterum: *Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille servus, quem cum venerit dominus invenerit ita facientem.* Sunt etiam quę per Dei gratiam super fraternitate vestra ad facienda bona hortentur exempla. Si enim decessoris tui illa, quæ a sede apostolica de fundamento petræ dominicæ doctrinæ bona suscipiens actibus exæquavit, imitari volueris, & a sedis apostolicæ in nullo deviaveris constitutis, sicut scriptum est, coronam sine dubitatione percipies, quam dedit Deus diligentibus se. De his vero quæ caritas vestra tam de usu pallii, quam de aliis sibi a nobis petiit debere concedi, libenti hoc animo etiam in præsenti facere sine dilatione potuimus, nisi cum Christianissimi domini filii nostri imperatoris hoc, sicut ratio postulat, voluissemus perficere notitia, Deo auctore; ut & vobis gratior præstitorum causa reddatur, dum quæ postulastis cum consensu Christianissimi principis referuntur, & nos honorem fidei ejus servasse cum competenti reverentia judicemur. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data xv. Kalendas Novembres, iterum post consulatum Basilii viri clarissimi.

Iacob. 1.

Hebr. 5.

Matth. 25.

Matth. 24.

Iacob. 1.

* Anno Christi 543.

EPISTOLA VII. VIGILII PAPÆ AD EUMDEM.

Vices illi suas in Gallia delegat, & pallii usum concedit, admonens ut pro imperatore Deum oret, pacemque inter ipsum & Childebertum regem conservare studeat.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

SICUT nos pro tuæ caritatis affectu, & pro gloriosissimi filii nostri regis Childeberti Christiana devotione mandatis, vices nostras libentissima voluntate contulimus, ita fraternitatem tuam convenit Deo placitis operibus tantæ sedis auctoritate digna conversatione uti atque disponere, ut bonis actibus innotescens, rectum circa caritatem tuam judicium nostræ dilectionis ostendas. Convenit enim nos doctoris gentium mandata recolere, quibus Timotheum discipulum suum instructionibus sanctis hortatur, dicens: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate.* Et sicut item apostolorum primus saluberrima admonitione præcipiens; *Pascite qui in vobis est gregem Dei*, consequenti adhortatione subjungit: *Forma facti gregis ex animo. & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam.* Si quæ ergo inter fratres & coepiscopos nostros, in locis vestræ caritati præsenti auctoritate commissis, seminante illo auctore ex antiqua iniquitate zizanias, dissensiones emerserint, adhibitis vobiscum sacerdotibus numero competenti, causas canonica & apostolica æquitate discutite, ea modis omnibus prolato judicio finituri, quę Deo placitis decessorum nostrorum possint regulis convenire. Si qua vero certamina aut de religione fidei, quod Deus auferat, aut de quolibet negotio, quod ibi pro sui magnitudine terminari non possit, evenerint, totius veritatis indagine diligenti ratione discussa, relationis ad nos seriem destinantes, apostolicæ sedi terminanda servate: ut universis a fraternitate vestra competenti ratione

1. Tim. 4.

1. Petr. 5.

tione dispositis, pax quæ salvatoris voce collata est ecclesiæ Dei, quæ una est in toto orbe diffusa, stabili firmitate servetur, nec antiqui hostis possit taxatione vexari, in illius petræ Christi Dei domini & salvatoris nostri erectione firmata stabilitate persistens. Quæ cuncta ut fraternitas vestra melius per Dei gratiam possit implere, universis episcopis, quibus te præesse voluimus, auctoritatis nostræ est serie declaratum. Nullus ergo de pontificibus tuæ per has vices ordinationi commissis, sicut & ad eos data loquitur nostra præceptio, in longinquis quibuslibet locis audeat proficisci, nisi solenni more, sicut decessore nostro decessori vestro similiter concedente consueverant, formatam vestræ caritatis acceperit. Oportet ergo fraternitatem vestram incessantibus supplicationibus Deo nostro preces effundere, ut domnos filios nostros, clementissimos principes, Iustinianum atque Theodoram, sua semper protectione custodiat: qui pro his vestræ caritati mandandis, & suggerente gloriosissimo & excellentissimo filio nostro patricio Belisario, pro quo item vos convenit exorare, pia præbuerunt devotione consensum. Hortamur quoque, ut sacerdotali opera inter gloriosissimum virum Childebertum regem, sed & antedictum clementissimum principem, conceptæ gratiæ documenta paterna adhortatione servetis. Bene enim domini & salvatoris nostri, quæ populis prædicamus, mandata ante oculos retinemus, quibus ait: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* (Matth. 5.) Et quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices nostas pallii non desit ornatus; usum tibi ejus, sicut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recordationis Symmachus legitur contulisse, beati Petri sancta auctoritate concedimus. Ea vero quæ de præsenti ordinatione nostra directa præceptione signavimus, ad universos episcopos per caritatem tuam volumus pervenire. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data XI. Kalendas Iunias, IV. post consulatum Basilii viri clarissimi. (Alter anno Christi 545.)

EPISTOLA VIII. VIGILII PAPÆ AD AUXANIUM ARELATENSEM.

De cognoscenda causa Prætextati episcopi.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

Licet fraternitati vestræ apostolicæ sedis vicibus attributis, quas directa auctoritate commisimus, generaliter emergentium causarum sit discutiendorum licentia; tamen quia filii nostri Ioannis presbyteri, sed & Teredii diaconi, qui ad nos a tua caritate directi sunt, de Prætextati excessu est porrecta petitio, necessarium valde credidimus, specialiter memorati negotii examinationem præsenti vobis auctoritate mandare. Quapropter caritati, qua in Christo jungimur, reddentes fraternæ alloquia visitationis, hortamur ut adhibitis vobiscum fratribus & coepiscopis nostris numero competente, discussa ratione canonica veritate, ea sapienti ordinatione disponat, quæ decessorum nostrorum conveniant statutis, caritas vestra; ratione prospiciens ne aliquem facile ex laicis ad sacratos ordines saltu præcipiti cuiquam sacerdotum liceat aggregare. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data XI. Kalendas Iunias IV. post consulatum Basilii viri clarissimi.

EPISTOLA IX. VIGILII PAPÆ AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Auxanium vicarium sedis apostolicæ constitutum esse nuntiat: cujus muneris partes explicat, omnesque eidem obtemperare jubet.

Dilectissimis fratribus, universis episcopis omnium provinciarum per Gallias, qui sub regno vel potestate gloriosissimi filii nostri Childeberti regis Francorum constituti sunt, sed & his qui ex antiqua consuetudine ab Arelatensi consecrati sunt vel consecrantur episcopo, Vigilius.

Quantum nos divina potentia apostolorum primi sedem, non pro nostris meritis, sed pro ineffabili suæ misericordiæ pietate habere constituit, tantum nos de universarum ecclesiarum dispositione & pace & statu curam habere convenit, cum gentium dicat apostolus: *Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum.* (1. Cor. 11.) Quomodo ergo inter domini sacerdotes sancta & Deo placita potest manere concordia, nisi ut, si humani generis hostis antiqua nequitia consuetam zizaniam seminare voluerit, is qui absentiam nostram sedis apostolicæ vicibus perfruendo spirituali gratia repræsentat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri & coepiscopo nostro, Arelatensis civitatis antistiti, vices nostras caritas vestra nos dedisse cognoscat; ut si aliqua, quod absit, fortassis emerserit contentio, congregatis ibi fratribus & coepiscopis nostris, causas canonica & apostolica auctoritate discutiens, Deo placita æquitate diffiniat. Contentiones vero si quæ, quas dominus auferat, in fidei causa contigerint, aut emerserit forte negotium, quod pro magnitudine sui apostolicæ sedis magis judicio debeat terminari, ad nostram discussa veritate perferat sine dilatione notitiam. Et quia necesse est ut aptis Deo propitiante temporibus Arelatensis episcopus nostris vicibus fungatur; quoties judicaverit expedire ut pro facienda consolatione communi episcoporum debeant congregari personæ, nullus inobediens ejus forte mandatis sit. Quod si fuerit, a congregatione suspendatur: nisi aut corporalis infirmitas, aut justæ causæ eum excusatio venire prohibeat: ita tamen, ut si se, quo minus occurrat, rationabili potest exceptione defendere, ad synodum pro suo " presbyteri aut diaconi dirigat loco personam: (" infra ep. 11) quatenus quæ a nostro vicario congregatis fratribus definita sententia fuerint terminata, ad ejus qui absens est per suos perducta notitiam sincera & inviolabili stabilitate serventur. Necesse est enim, quoties in nomine domini ejus famuli ad tractanda quæ sunt ipsi placita colliguntur, sancti Spiritus non deesse præsentiam. Ita enim Christi Dei domini & salvatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait: *Ubi fuerint duo aut tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum.* (Matth. 18.) Quid ergo se æstimat subiturum, qui Deo odiosa superbia in illa congregatione interesse contemnit, in qua se dominus noster adfuturum pia promissione denuntiat? Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam episcoporum sine prædicti fratris & episcopi nostri formata ad longinquiora loca audeat proficisci: quippe quia & decessorum nostrorum decessoribus ejus, quibus vices suas libentissime contulerunt, sanctæ sic definiunt iussiones:

ſiones: ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax quæ a Christo Deo domino & ſalvatore noſtro apoſtolis tamquam hereditario eſt nomine derelicta in eccleſia Dei, quæ una eſt toto orbe diffuſa, firma ſtabilitate ſervetur. Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi. Data XI. Kalendas Iunias, IV. poſt conſulatum Baſilii viri clariſſimi."

Anno Christi 545.

a AD EDICTVM PIISSIMI IMPERATORIS IVSTINIANI, FIDEI CONFESSIONEM CONTINENS, & refutationem hæreſum quæ adverſantur catholicæ Dei eccleſiæ.

NOTA SEVERINI BINII.

Theodorus damnationis trium capitulorũ ſuaſor & auctor.

a *Edictum.*] Theodorus archiepiſcopus Cæſareæ Cappadociæ in odium Pelagii ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconi, cujus opera Origenes cum ſuis erroribus Conſtantinopoli (ibi enim munere apocriſiarii apud imperatorem fungebatur) damnatus erat, imperatori futurum ſuggeſſit atque promiſit, ut ſi tria capitula concili Calchedonenſis, nempe Theodorum Mopſueſtenum, epiſtolam Ibæ, & ſcripta Theodoreti adverſus Cyrillum condemnaret, omnes Acephali Calchedonenſe concilium ſtatim ſuſcipiant. Illud facere ſæpius conanti ſemper reſtitit Pelagius ante memoratus. Cum itaque ille accepto ſucceſſore Stephano, teſte Procopio, anno Chriſti 546. Romam rediiſſet, illo abſente non impeditus Iuſtinianus imperator adverſus tria prædicta capitula concilii Calchedonenſis hoc edictum promulgavit, non quidem ſub Ioanne II. ut habet falſa inſcriptio edicti in antiquioribus editionibus conciliorum, ſed ſub Vigilio, anno pontificatus illius ſeptimo, qui eſt Chriſti 546. Auctor edicti extitit idem Theodorus Cæſarienſis epiſcopus. Poſt confeſſionem fidei & quatuor œcumenicorum conciliorum, ſubjicit decem anathematiſmos, quibus ultimo loco tria capitula includit, hac de cauſa, quod in concilii Calchedonenſis actione decima reperiatur recitata Ibæ epiſtola, qua Theodorus Mopſueſtenus laudatur, accuſatur vero ſanctus Cyrillus ex calumniis a Theodoreto in eum allatis, quaſi particeps fuiſſet ſententiæ Apollinaris. Ne quis ergo occaſione illius epiſtolæ exiſtimaret Theodorum eſſe recipiendum, Theodoreti ſcripta contra Cyrillum eſſe probanda, vel epiſtolam Ibæ a concilio Calchedonenſi eſſe receptam, formati ſunt tres anathematiſmi. Contra edictum imperatoris exordio promulgatæ ſententiæ Vigilius papa, Pontianus, & Facundus Africæ epiſcopi, ut ex illius epiſtola, hujus vero defenſionum libris conſtat, aliive plures orthodoxi ſcriptores inſurrexerunt; quod putabant in præjudicium Calchedonenſis concilii ea ab imperatore ſancita fuiſſe, in quo Ibas & Theodoretus poſt abjuratos errores ſcriptorum recepti fuerunt. Cum autem perſpicue pleneque cognitum fuit ſacroſancto concilio per damnationem trium capitulorum nihil derogari (cum non perſonæ, ſed errores eorum ab imperatore damnarentur) ipſa imprimis apoſtolica ſedes aſſertionem hanc, imperatoris edicto primum promulgatam, & poſtea per quintam ſynodum confirmatam, probavit atque retinuit; adeo ut catholici ad hanc ſententiam omnes poſtea acceſſerint, & ſchiſmatici habiti fuerint qui ab illa diſſenſere.

Quod extat hoc tom. in appendice conc. Conſtantinop. II

Auctor edicti quis?

Occaſio anathematiſmorum.

Edictũ imperatoris a papa & cõcilio approbatum.

Imperator ſimulac de fide edictum hoc promulgaſſet, ſciens ejuſmodi conſtitutiones nullarum virium eſſe, niſi ab epiſcoporum ſubſcriptione firmitatem acciperent, apoſtolicæ ſedis apocriſiarium ibi degentem Stephanum diaconum, Mennam Conſtantinopolitanum epiſcopum, alioſque plures epiſcopos ut id facerent vehementer rogavit. Sed cum Mennas ac ceteri primarii epiſcopi ſuam ſententiam uſque ad arbitrium Romani pontificis deferrent, ab ejuſque voluntate omnes penderent, imperator neceſſarium fore judicans, ut ad comitatum evocaretur Vigilius, honorifice eum invitavit, rogavit & induxit, ut contra morem anteceſſorum ſuorum Roma Conſtantinopolim proficiſceretur. Qua ratione illuc venientem pontificem imperator exceperit, videre eſt ſupra in vita Vigilii apud Anaſtaſium & Procopium. In cauſa trium capitulorum damnatorum, primum Zoilum Alexandrinum epiſcopum de ſubſcriptione in damnationem trium capitulorum redarguit. Deinde dum epiſcopos inter ſe diſſidentes, & periculum graviſſimi ſchiſmatis imminere videret, medium ſe interponit arbitrum contentionum, & ſecum ſynodum adhibet 30. epiſcoporum, in qua, cum acrius utrimque contenderetur, mandavit ut quiſque ſuam ſententiam rationibus confirmatam ſcripto proferret. His ab unoquoque exactis, eas poſt aliquod dies parti damnanti tria capitula reſervandas tradidit: cum altera vero parte convenit, uſque ad proxime agendam ſynodum generalem de quæſtione propoſita tacendum, cumque damnantibus tria capitula interea temporis communicandum eſſe; maxime cum inter eas non de fide, ſed de perſonis dumtaxat contentio verteretur. Quod cum pleríque non adverterent vel non intelligerent, in Vigilium ut deſertorem & prævaricatorem inſurrexerunt. Sed prudentiſſime egit Vigilius, quod cum ſchiſma totius orientis ab occidente impendere videret, neque contentio de fide, ſed de perſonis ageretur, controverſiæ deciſionem ad univerſalis concilii conventum diſtulerit, ut interim contentionis ille ardor deferveſceret, atque pax majore cum tranquillitate tractaretur. Ad hanc facilius conciliandam placuit Vigilio, ut ſicut tempore fœderis conceſſa ſunt commercia, ita omnibus defenſoribus & impugnatoribus trium capitulorum, uſque ad deciſionem concilii, concederetur communio. Non fecit hæc timore imperatoris, (ut calumnioſe objiciebant impugnatores capitulorum) ſed amore pacis & concordiæ. Id colligi poteſt ex eo facto, quo in Theodorum ceteróſque Acephaſos & Eutychianos hæreticos anathematis ſententiam, nullo habito reſpectu imperatoriæ poteſtatis, pronuntiavit, quando illud ſtatutum eccleſiæ & religionis exigere audiebat. Hæc ex Facundo Hermianenſi epiſcopo libro quarto pro defenſione capitulorum, Liberato, & ſancto Gregorio, Baronius anno 546 & 547.

Epiſcopi ante conſenſum ſubſcribere renuunt.

Acta conventus Conſtantinopolitani.

EPISTOLA PONTIANI EPISCOPI AD IVSTINIANVM IMPERATOREM.

De tribus capitulis.

Clementiſſimo atque piiſſimo filio Iuſtiniano imperatori Pontianus epiſcopus in domino ſalutem.

PRINCIPALITER nomen ab ipſis incunabulis juſtitiæ ſuſcepiſti: & juſtus dominus qui ita præſtitit, ut nomen ante juſtitiæ tribuerit, cui imperii poſtmodum gubernacula contuliſſet. Adunata eſt igitur gratia creatoris non ſolum in nomine, verum etiam & merito, cujus vita exaltata eſt imperando, & imperium juſte vivendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes literis admonere, qualem fidem teneas & defendas. Cognovimus quod dominus beato Petro ſtatuit, dicens: *Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum.* Exultavit ſpiritus noſter, hoc firmiter te piiſſime eſſe imperator, quod apoſtolica fides prædicat, credentes quod a rectæ credulitatis tramite non declines. Talem enim decet eſſe imperatorem, pium, juſtum, fidelem, qualem te nos eſſe cognovimus. In extremo itaque epiſtolæ veſtræ cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodorum, & ſcripta Theodoreti, & epiſtolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos uſque nunc minime pervenerunt. Quod ſi & pervenerint, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam dicta ſint, legerimus; dicta poſſumus reſpicere, non auctores dictorum jam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod ſi adhuc viverent, & correpti errorem ſuum non condemnarent, juſtiſſime damnarentur. Nunc autem quibus recitabitur ſententia damnationis noſtræ? Quod in eis recorrigatur non eſt. Sed timeo, piiſſime imperator, ne ſub obtentu damnationis iſtorum Eutychiana hæreſis erigatur: & dum minima indicia non ſpernimus, ad majorem hæreſim colliſionemque veniamus. Et quid nobis cum mortuis inire bellum, ubi nulla invenitur in congreſſione victoria? Apud judicem verum jam tenentur, a quo nullus appellat. Per ipſum, in quo nos honoratis & diligitis, ſupplicamus clementiam tuam,

Matth. 16

ut pax permaneat temporibus tuis, ne dum quæris damnare jam mortuos, multos inobedientes interficias vivos, & exinde compellaris reddere rationem ei qui venturus est judicare vivos & mortuos.

EPISTOLA X. VIGILII PAPÆ AD AVRELIANVM ARELATENSEM.

Post obitum Auxanii suas Aureliano episcopo vices in Gallia delegat.

Dilectissimo fratri Aureliano Vigilius.

ADMINISTRATIONEM vicum nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, & credimus caritatis vestræ officio actibus Deo placitis diligenter universa compleri; quando & summi sacerdotii consortio vos dignos divina esse gratia judicavit, & gloriosissimi Childeberti Francorum regis Christiana & Deo placita in perhibendo vobis testimonio voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestræ caritati hac auctoritate committimus, ut universa quæ decessorum nostrorum vel canonum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atque servando, & nostrum & prædicti gloriosi regis judicium circa caritatem tuam rectum fuisse possis ostendere. Sanctarum enim scripturarum nos docet auctoritas, quia Christus Deus dominus & salvator noster prius universa quæ bona sunt facere voluit, quam docere : scriptum est enim : *Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cœpit Iesus facere & docere usque in diem, qua præcipiens apostolis per Spiritum sanctum quos elegit assumptus est.* Item quid commonendo Timotheum doctor gentium dicat apostolus, fraternitatem tuam semper ante oculos habere confidimus. Ait enim: *Confortare in gratia quæ est in Christo Iesu: & quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere.* & item ipse : *Solicitè cura teipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, rectè tractantem verbum veritatis.* & iterum : *Labora sicut bonus miles Christi Iesu. Intellige quæ dico : dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum.* Si quam ergo inter fratres diabolus, humani generis hostis antiquus, zizaniam seminaverit calliditate nequitiæ consuetæ, aut de aliquo sacerdotum fraternitati tuæ, servatis majorũ per omnia constitutis, fuerit querela deposita: adhibitis tibi fratribus & coepiscopis secundum qualitatem negotii numero competente, causam canonica & apostolica ordinatione discutiens, ea sententia definies, quæ & decessorum nostrorum conveniat statutis, & Deo æquitatem in omnibus diligenti sit grata. Si quod vero de religione fidei, quod Deus auferat, fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emerserit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat definiri; veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostræ sedis consultationem potius ut remittas hortamur : quia ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse testimonium nostri declarat scrinii : quatenus ea dispositione servata, ecclesiæ unitas stabili firmitate persistens, pacis bono in omnibus perfruatur : cujus velut hereditarium munus Christus Deus dominus & salvator noster, ad cælos, unde nunquam defuit, rediturus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Et ut universa fraternitas vestra diligenti possit ratione complere, episcopis, quibus pro vice nostra te præesse voluimus, nos præcepta destinasse signamus, ut & illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, & fraternitas tua eos in Christi caritate complectens, exemplis bonorum potius operum, ad quæ sunt Deo placita facienda semper invitet. Illud pari eis auctoritate signavimus, ne quis sine formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat proficisci : sed ut consuetudinem illam debeant custodire, quam constat semper nostræ sedis habuisse vicarium ; & a vobis formatam postulent, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare disponunt. Sed ne in aliquo sedis nostræ vicarius minor suis decessoribus videatur, necessarium fore credidimus pallii vobis usum, quemadmodum decessori vestro hactenus dederamus, præsenti auctoritate concedere; ut morum, & omnium bonarum rerum, vobis beato Petro apostolo suffragante, non desit ornatus. Oportet ergo caritatem vestram sacerdotali semper studio inter domnos filios nostros clementissimos principes, & gloriosissimum virum, id est filium nostrum Childebertum regem, gratiæ intactæ fœdera custodire. Scitis enim, nec vos convenit ignorare, quod necessario prædicatis, quia scriptura pronuntiat, dicens: *Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum, ut glorioso viro filio nostro patricio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro laborem ad clementissimum principem abstulit transeundi; sed mox ut responsum recepit, nobis suis literis indicavit. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data x. Kalendas Septembres, quinquies post consulatum Basilii viri clarissimi."

Marginal notes: Act. 1. — 2. Tim. 2. — Ibidem. — Ibidem. — Ioan. 14. — Rom. 10. — "Anno Christi 546.

EPISTOLA XI. VIGILII PAPÆ AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Nuntiat se Aureliano vices suas in Gallia delegasse, mandatque ut eidem obtemperent.

Dilectissimis fratribus universis episcopis, qui sub regno gloriosissimi filii nostri Childeberti regis sunt per Gallias constituti, Vigilius.

ADMONET nos loci nostri ministerium divinæ misericordiæ dono collatum, domini nos gratia protegente, negligentis speculatoris evitando periculum, bonis potius palmam retributionis promissæ & studeamus & mereamur accipere. Vnde quantum nos Christus Deus dominus & salvator noster primi apostolorum locum pro ineffabili pietatis suæ gerere largitate concessit, tantum nos de universarum pace ecclesiarum, quæ licet in multis, una tamen est toto orbe diffusa, incessanti studio convenit esse solicitos. Quippe quia nos sanctarum scripturarum eloquia reddunt diligenter instructos, quod cum Moyses Dei famulus divinis jussionibus obsecundans ad montem voluisset ascendere, loco sui Aaron & Hur legitur reliquisse, dicens: *Expectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscũ, si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos.* Ita enim inter sacerdotes domini potest pax super omnia Deo placita custodiri, si fuerit qui vicum nostrarum auctoritate subnixus, personam nostram in Galliarum partibus præsentans, secundum consuetudinem a nostris decessoribus attributam, sapientiam solicita

Exod. 24.

ſolicita indagatione cuſtodiens, ſi quam humani generis hoſtis antiquus zizaniam inter Dei famulos nequitia conſueta ſeminare tentaverit, ſapientiæ ſuæ moderamine, adhibitis ſibi fratribus ac coepiſcopis noſtris, juſtitia Deo placita ſcandala orta ſubmoveat. Vnde quia dudum Auxanio, quondam Arelatenſis civitatis antiſtiti, vicum noſtrarum ſolicitudinem dederamus, ſed curſum vitæ præſentis implendo de hac luce migravit, in cujus loco Aurelianus frater noſter noſcitur ſucceſſiſſe, neceſſarium valde credidimus ſolicitudinem hanc a nobis antefato debere committi, confidentes illum & pro loci ſui qualitate bonis actibus univerſa quæ Deo placeant poſſe complere: & maxime cum glorioſus filius noſter Childebertus rex teſtimonium bonæ conſcientiæ pro Chriſtiana ſuæ voluntatis devotione perhibuit. Oportet ergo caritatem veſtram ei in omnibus, quæ ſervatis per cuncta canonibus ſalubriter ſecundum noſtrorum definita majorum pro noſtra auctoritate cenſuerit, præbere obedientiam competentem. Et quia omnino neceſſe eſt, ut pro diverſis cum fratribus Deo juvante tractandis, ſtatutis aptiſque temporibus epiſcoporum ſynodum debeat congregare, idcirco præſenti auctoritate cenſemus, ut nullus ubi aut quando conſtituerit ſe audeat excuſare, excepta infirmitatis cauſa, quam humana non poteſt evitare fragilitas, aut certe quem dignæ excuſationis ratio fecerit non venire. Omnibus nihilominus ſcientibus quod Chriſtus dominus & ſalvator noſter pia inſtitutione pronuntiat, dicens: *Quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo qui eſt in cælis.* (*Matth. 18.*) Quemadmodum autem quis ſibi quæ poſtulat credit poſſe concedi, ſi congregationis ſanctæ conventum, ubi dominus præſentiam ſuam promiſit modis omnibus adfuturam, ſine aliqua rectæ excuſationis cauſa vitare crediderit? Sed, ſicut præfati ſumus, ſi juſta cauſa illum ad ſynodum fecerit non venire, pro ſe aut" presbyterum, (*" ſupr. ep. 9.*) aut diaconum deſtinare non differat; quatenus quæ fuerint conſtituta, per eos poſſit agnoſcere, & definita complere. Pari auctoritate mandantes, ut nullus ſine prædicti formata ad longinquiora loca audeat proficiſci: præſertim quia & deceſſorum noſtrorum deceſſoribus ejus, quibus vices ſuas commiſiſſe præteritis temporibus releguntur, ſic definiunt ſtatuta; ut his omnibus obedientia Deo placita cuſtoditis, pax eccleſiarum ſtabili firmitate perſiſtat; &, ſicut doctor gentium dicit apoſtolus, eccleſia Dei poſſit ſine ruga & macula permanere. (*Epheſ. 5.*) Deus vos incolumes cuſtodiat, fratres cariſſimi.

EPISTOLA XII. VIGILII PAPÆ AD VALENTINIANVM EPISCOPVM Tomitanum.

Quæ Conſtantinopoli de tribus capitulis acta fuerint.

Dilectiſſimo fratri Valentiniano epiſcopo de Tomis provinciæ Scythiæ Vigilius.

FRATERNITATIS tuæ relegentes ſcripta, pontificalem in vobis ſolicitudinem ineſſe, *&c. Extat infra in V. ſynodo, collatione 7. hoc tom.*

a EPISTOLA XIII. VIGILII PAPÆ AD AVRELIANVM ARELATENSEM Conſtantinopoli ſcripta.

Nihil a ſe contra concilia generalia Romanorumque pontificum decreta fuiſſe admiſſum, hortatur ut Childeberto regi ſuggerat, ut ad regem Gothorum ſcribat, ne quid in eccleſia Romana turbari ſinat.

Dilectiſſimo fratri Aureliano epiſcopo Vigilius.

FRATERNITATIS veſtræ literas pridie Idus Iulias Anaſtaſio deferente ſuſcepimus, & gratias referimus divinæ clementiæ, *&c. Extat infra in V. ſynodo, collatione 7. hoc V. tom.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiſtola.*] Cum ſchiſmatici ſcriptis literis ubique vulgaſſent Vigilium papam tria damnando capitula impugnare Calchedonenſe concilium, & complures ab ejus communione diſcederent, Valentinianus Scythiæ, Aurelianus Arelatenſis epiſcopi, aliique plures prudentiores ad eum ſcripſerunt, quærentes, an quæ ſpargerentur, vera eſſent. Hac occaſione reſcripſit ſe, veſtigiis majorum inhærentem, quatuor ſacroſancta concilia probare & venerari. Addidit quæ in ſingularum argumentis continentur. (*Occaſio ſcriptæ epiſtolæ.*)

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

De hac Vigilii epiſtola, & de Anaſtaſio, cujus in ea eſt mentio, videnda ſunt quæ narrantur in altera epiſtola legatarus Francorum inſcripta, quæ ſuo poſt loco ſubjicietur, anno Chriſti 552. Childeberti regis 41.

a EPISTOLA XIV. VIGILII PAPÆ AD RVSTICVM ET SEBASTIANVM.

Ruſticum & Sebaſtianum excommunicat.

Vigilius epiſcopus Ruſtico & Sebaſtiano.

DIV vobis, Ruſtice & Sebaſtiane, canonibus & deceſſorum noſtrorum congruentem ultionem inferre pro apoſtolica moderatione diſtulimus, *&c. Extat infra in V. concilio generali, collatione 7.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiſtola.*] Vigilius a ſuis clericis compluribus ſchiſmaticis exagitatus, collectis, qui erant Conſtantinopoli, Italiæ epiſcopis, ſententiam excommunicationis & depoſitionis ab omni gradu & ordine fert in eos, maxime in Ruſticum & Sebaſtianum diaconos. Nec tamen propterea conflatum ſchiſma eſt ſedatum, ſed magis excitatum, conjunctis adverſus Vigilium capitulorum defenſoribus ſimul & impugnatoribus. Baronius anno 550. (*Occaſio latæ excommunicationis in calũniatores.*)

EPIST. XV. VIGILII PAPÆ ENCYCLICA AD UNIVERSAM ECCLESIAM.

Exponit cauſas ſeceſſus ſui ad ſanctam Euphemiam, & quid ibi egerit cum legatis Iuſtiniani, ſimulque fidei ſuæ confeſſionem interſerit.

Vigilius epiſcopus eccleſiæ catholicæ univerſo populo Dei.

DVM in ſanctæ Euphemiæ baſilica gravi laborantes ægritudine detineremur, piiſſimus atque clementiſſimus imperator dominico die, id eſt Kalendis Februarii, glorioſos judices ſuos ad nos deſtinare dignatus eſt, id eſt Beliſarium & Cethegum exconſules atque patricios, nec non & Petrum exconſulem patricium atque magiſtrum, ſed & Iuſtinum exconſulem & curapalatii, & Marcellinum quæſtorem; qui nobis dicerent, ut ſacramenta percipere

percipere deberemus, & de sanctæ Euphemiæ ecclesia ad civitatem regiam remeare. Quibus tale dedimus Deo adjuvante responsum, dicentes: Nos quidem in hanc basilicam pro nulla pecuniaria vel privata causa confugimus, sed pro ecclesiæ tantum scandalo, quod jam in toto mundo pro peccatis innotuit. Et ideo, si causa ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam avunculi sui piissimus princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. Si autem causa ecclesiæ finita non fuerit, item sacramentis opus non habeo: quia nunquam de sanctæ Euphemiæ basilica exire dispono, nisi scandalum ab ecclesia Dei fuerit amputatum. Nam posteaquam edicta sua piissimus princeps jussit appendi omnibus episcopis diversarum partium, sed & presbyteris atque diaconibus, nec non & clericis Constantinopolitanæ ecclesiæ ad nos venientibus, in Placidiana domo, antequam ad sancti Petri confugeremus basilicam, facie ad faciem ita locuti sumus: Rogate piissimum principem, ut edicta sua, quæ præcepit appendi, removere dignetur, & constitutum commune debeat expectare; id est ut scandalizati episcopi Latinæ linguæ, aut ad synodum veniant, aut certe, remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit, vos nulli rei præbeatis assensum, quæ ad divisionem tendit ecclesiæ, nec contra constitutum comminatione aliqua veniatis. Quia si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis vos ex præsenti die, ut prævaricatores, a beati apostoli Petri sede per ministerium vocis meæ communione suspensos.

Et quoniam his actis non solum ea quæ commissa fuerant nullo modo sunt correcta: sed etiam ex aliis causis die ipso, in præjudicium regularum ecclesiasticarum, vel injuriam sedis apostolicæ, pejora præsumpta sunt, nec ulterius eos communionis nostræ permisimus esse participes, nec aspectus eorum, post tot prævaricationes, nostri oculi receperunt. Ea enim quæ verbo de memorata excommunicatione cunctis episcopis, presbyteris, & diaconibus, aliisque clericis Constantinopolitanæ ecclesię voce publica dixeramus, postea etiam die xix. Kalendarum Septembrium nuper præteritarum, in beati Petri basilica in Ormisda scripto firmavimus. in quo etiam * illum, qui sub habitu episcopali lupi rapacis dominico gregi semper tetendit insidias, & assumens totius ducatum scandali, universalem Dei perturbavit ac perturbat ecclesiam, de episcopatus ordine deponentes damnavimus: alios vero, qui superius memorati sunt, a communione suspendimus. Sed ob hoc hactenus paginam ipsius damnationis proferre noluimus, quoniam & clementissimum principem pro tali ac tanto scandalo ea quæ facta sunt, divini considerationis judicii, revocare confidimus, & prędictis omnibus oportebat nos spatium pœnitentiæ reservare imitantes beatum Petrum, cujus sedem tenemus, etsi immeriti.

* Theo-[dor]um [C]æsarien-[sem]

Chartam vero ipsam excommunicationis, atque damnationis, cuidam Christianę personæ tradidimus conservandam: ut si forsitan hi qui excesserant nullo modo corrigere vo-A luissent, aut si nobis vis aliqua irrogaretur, sive quælibet inquietudo fieret, vel certe humana sorte transitus de hac luce contingeret, mox eam in celeberrimis locis proponeret, quatenus ejus notitia Christianis omnibus patefacta servaretur in posterum. Dum hæc autem præfatis judicibus diceremus, rogavimus & conjuravimus eos, invocato omnipotentis Dei judicio, ut clementissimo imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggererent, quia illis qui a nobis excommunicati sunt, in quibus & is quem prædiximus est, communicare non debet, ne grave, quod adsit, peccatum incurrat. B Iis ita se habentibus, per magnificum virum Petrum referendarium die pridie Kalendas Februarias, quædam charta nobis est allata, quam a clementissimo principe nullo modo credidimus destinatam, quia nec fuerat pietatis ejus manu subscripta. Et dum memorato referendario diceremus, ut in ea subscriberet, diemque quo ab ipso fuerat allata pariter designaret, omnino refugit hoc facere: quæ res suspicionem nostram, quia charta ipsa a piissimo principe nesciretur, aperte firmavit. Tantis enim a veritate sepositis rebus atque injuriis probatur esse plenissima, ut hanc imperialis oris numquam credatur mansuetudo dictasse: maxime contra illius primi apostolorum vicarium, cujus olim reverentiæ C se frequentibus scriptis professus est debitorem. Memorata autem charta licet per se nullas vires obtineat, tamen contra eam ad singula, Deo juvante, veraciter atque simpliciter respondetur: quatenus ejus falsitas, quæ sapientibus viris semper est odiosa, a cunctorum animis plenius excludatur. Nunc autem omnibus hominibus hoc quoque curavimus indicandum, quoniam nos ad sanctæ Euphemiæ basilicam sub magno timore atque anxietate discessimus. Nam cum ad beati Petri basilicam in Ormisda fundatam Augusto mense nuper præterito fugissemus, nullum latere confidimus, quia cum in eadem ecclesia a comitatu prætoris, cum multitudine armatorum militum veniente tam-D quam ad bellum instructa acie, a sancto ejus altari tracti pedibus traheremur, tenuimus, & super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata.

Postea vero dum nobis dicitur, quod exinde, nisi sacramenta voluissemus accipere, sub omni violentia traheremur, memorati judices a piissimo imperatore directi voluissent nobis sacramenta præstare, indiculum dedimus per quod dari personæ nostræ scripto petivimus jusjurandum, quod clementissimus princeps non quale E nos voluimus præberi concessit, sed quale ipsi placuit per judices suos dandum esse dictavit. Et dum sæpedicti judices, posito indiculo super altare, & cataracta beati Petri apostoli, & super crucem, quæ de ligno passionis domini habet inclausum, sed & super claves beati Petri apostoli præstitissent corporale jusjurandum, ad Placidianas, tamquam nihil mali ulterius patientes, secundum piissimi principis redivimus voluntatem. In qua dum multa mala intolerabilia sæpius pateremur, quæ jam omnibus nota esse confidimus, prædictos judices tam verbo, dum ad nos sæpius a clementissimo fuissent principe destinati, quam etiam scriptis semel, secundo, & tertio credimus contestandos, ut sacramenta quæ dede-

dederant conservarent, & piissimo imperatori suggererent, quatenus nullas inquietudines aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Dumque nihil nostra toties vel verbo vel scripto contestatio profecisset, sed diebus singulis pejora etiam pateremur, ante biduum natalis domini per nos ipsos agnovimus, & auribus nostris audivimus, quia per singulos memoratæ domus custodiremur ingressus: ita ut illi qui nobis ponebant insidias, a nostris hominibus plurimis viderentur, & eorum clamores in cubiculo, ubi manebamus, nocte qua discessimus audiremus. Quo facto, cum sub gravi desperatione nocturnis horis maximi & pavoris ægritudine teneremur, diffugimus, sicut locus ille poterit cunctis hominibus indicare. Nam si circumspiciatur quale quantumque discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturna obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro sola ecclesiæ causa necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere. Sed ne quis forsitan, ut est perversorum hominum malitia, de prædicatione nostra religiosis animis, ac Deum timentibus, aliqua mentiatur, fidei nostræ prædicationem huic parvæ relationi malorum quæ pertulimus credidimus subjungendam. Sciant igitur universi, nos illam fidem prædicare, tenere, atque defendere, quam ab apostolis traditam, & per successores eorum inviolabiliter custoditam, reverenda Nicæna synodus CCCXVIII. patrum sancto Spiritu sibi revelante suscipiens redegit in symbolum: ac deinde tres aliæ sanctæ synodi, id est Constantinopolitana CL. patrum sub piæ memoriæ Theodosio seniore principe facta, & Ephesina prima, cui beatæ memoriæ papa Cælestinus decessor noster, & Cyrillus Alexandrinus episcopus, præsederunt; sed & Calchedonensis DCXXX. patrum, quæ sub piæ memoriæ Marciano imperatore convenit, cuique sanctæ recordationis decessor noster papa Leo per legatos suos vicariosque præsedit, & prout diversarum hæresum damnanda exigebat adversitas, eamdem fidem uno eodemque sensu atque spiritu declarantes latissime ediderunt. Hinc est quod Deus noster contra errorum hujusmodi feritatem pastorale cælitus armavit officium, quod beatissimo Petro apostolo trina præceptione commendans ait: *Pasce oves meas*: & recte illi pascendarum est cura commissa, cujus fidei præclara confessio Dei est ore laudata. Confitenti enim salutariter, ac dicenti: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, perennis beatitudo rependitur, & columbæ filius vocitatur, & claves regni cælestis accipit. Interrogante siquidem domino, quem eum dicerent esse filium hominis, eumdem ipsum hominis esse Deique filium sub mirabili interrogationis responsionisque brevitate confessus est, *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Sacratissimæ scilicet mysterium incarnationis ejus aperiens, dum in unitate personæ, servata geminæ proprietate naturæ, homo idemque Deus, & quod ex matre semper virgine sumpsit in tempore, & quod natus ex Patre est ante sæcula, permaneret. Inconfuse autem, & indivise, atque inconvertibiliter & subsistentialiter uniens sibi carnem Deus Verbum Emmanuel noster,

Ioan. 21.

Matth. 16.

Ibidem.

A qui lege & prophetis annuntiantibus expectabatur, advenit. Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. totus in suis, totus in nostris, assumens ex vulva carnem cum anima rationali & intellectuali: & sicut scriptum est, *Ædificans sibi domum, tamquam sponsus procedens de thalamo suo*, ineffabili salutarique mysterio, qui in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, incarnatus Deus Dei Filius ex Spiritu sancto, & ex beata Maria semper virgine humanitatis sumpsit initium, ut nos æternitatis suæ faceret coheredes, nostræ consors dignatus est esse naturæ, ut nos B suæ immortalitatis faceret esse participes. pauper factus est cum esset dives, ut ejus inopia ditaremur. omnia quæ nostra sunt evacuato noxarum nostrarum chirographo condonavit, sicut Vas electionis edocuit: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus & habitu inventus ut homo. Humiliavit se, factus obediens usque ad mortem; mortem autem crucis.* Id peragens tam inscrutabilis mysterii & dispensationis arcano, ut mediator Dei & hominum homo Christus Iesus maledicto, quo primus ho- C mo terrenus mortis vinculis tenebatur adstrictus, secundus homo cælestis, dum mortem morte calceret, absolveret. Passus carne est pro nobis Dei Filius, crucifixus carne est, mortuus carne est, & die tertio resurrexit, ut divina impassibili permanente natura, & carnis nostræ veritate servata, unius ejusdemque domini Dei nostri Iesu Christi & passiones & miracula fateamur. Vt glorificationem capitis nostri totius ecclesiæ corpus aspiciens, quales primitias in capite nostro, id est in Christo Deo ac domino, intueretur ex mortuis, tales in his qui ejus membra sunt in futuræ gloriæ præstoletur D adventum. Ipse igitur redemptor noster sedet ad dexteram Patris, unus idemque sine confusione utriusque naturæ, sine divisione personæ, & ex duabus atque in duabus creditus permanensque naturis, inde venturus judicare vivos & mortuos. Pater autem cum eodem unigenito Filio, & Spiritu sancto, unus est in deitate, & æqualis indiscretæque naturæ. Hujus fidei plenitudinem dominus noster post resurrectionem mandavit apostolis, dicens: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, &* E *Spiritus sancti. In nomine*, inquit, dixit, non in nominibus; ut in quibus una virtus, una potestas, una deitas, una æternitas, una gloria, una omnipotentia, una beatitudo, una operatio est, unaque natura, unius quoque nominis existat integritas. Nihil in deitate quippe discretum est, cum tantum personarum proprietas manifesta distinctione signetur. Totum ergo quod Trinitas est permanet consubstantialis & indiscreta divinitas. Hanc fidem a me sub brevitate narratam, doctrinæ propheticæ atque apostolicæ congruentem, suprascriptorum patrum latius explanavit assertio; cum, sicut diximus, aut hæreticorum infestantium convinceretur adversitas, aut rectorum dogmatum efficaciter declararetur auctoritas. Hanc quoque fidem præfatarum quatuor synodorum, sed & beatorum decessorum nostrorum epistolis de fidei integritate conscriptis, continet laudanda confessio, quæ doctrinæ sedis primi apostolorum per omnia probatur assimilis, & nulla ex parte discordans. Huic ergo

Ioan. 1.

Prov. 9.

Psalm. 18.

Philipp. 2.

Matth. 28.

ergo fidei, vel omnibus quæ in supradictis quatuor conciliis a sanctis patribus nostris definita sunt contradicentes, hæreticos condemnamus; id est Arium, Macedonium, Eunomium, cum dogmatibus suis, & omnes qui errori eorum consenserunt atque consentiunt. Anathematizamus etiam Paulum Samosatenum, Photinum, Bonosum, atque Nestorium, cum nefariis doctrinis suis, & quicumque eorum blasphemiis præbent aut præbuerunt aliquando consensum. Item anathematizamus Valentinum, Manichæum, Appollinarem atque Eutychem, simulque Dioscorum defensorem, cum execrabilibus commentis & prædicationibus suis, & B omnes qui erroribus eorum usque in diem mortis suæ implicati manserunt. Sed si quos hæreticos nominatim omisimus, in cujuslibet erroris morbo pollutos, & usque ad suum exitum permanentes, cum propriis erroribus condemnamus, abjicimus, atque respuimus: solam fidem catholicam, quam in suprascriptis quatuor sanctis conciliis ab apostolis traditam susceperunt, & suis expositionibus declaratam per successores suos usque ad nostra tempora transmiserunt, inviolabiliter operante gratia domini custodimus. Et quoniam nullus Christianorum usque ad præsentem diem gestarum rerum incertam debet habere notitiam, etiam quæ post tantæ C relationis supplementum facta sunt simili ratione narramus. Dum hesterna die, id est dominicorum, qui fuit pridie Nonas Februarias, magnificus vir Petrus referendarius ad nos cum mandatis clementissimi principis remeasset, dicens: Quando vultis ut veniant judices, & vobis præbeant sacramenta, quatenus de hac, in qua residetis, ecclesia egredi debeatis, & securi ad regiam civitatem remeare? ita ei publica voce respondimus: Et per gloriosos judices palatii, sicut præfati sumus, cum quibus & tua magnitudo ad sanctam Euphemiam venerat, quæ superius sunt dicta mandavimus, & nunc per te denuo clementissimo principi hæc dicimus suggerenda. Nos ad pietatem tuam festinantes ante septem annos de civitate nostra sic egressi sumus, D ut nulla haberemus privata negotia. Nunc quoque suggerimus, & rogamus pro pace, quam per pietatem tuam pridem Deus donavit ecclesiæ, ut eam nullorum hominum turbari amplius insinuatione permittas: nec auctorem totius scandali Theodorum ultra vexare fidem catholicam patiaris: quoniam ante sex menses a nobis inter alios communione sacra privatus est, & ab episcopatu pro sua pravitate depositus: per eam videlicet paginam, quam adhuc pro mansuetudinis vestræ intuitu, & spe conversionis ejus, sicut dictum est, publice proferre distulimus. Illud etiam pari modo per magnitudinem tuam ejus auribus intimamus, quia de causa ecclesiæ per te nullum possumus dare E responsum, ob hoc quod quædam, quæ tibi dicimus nuntianda ejus clementiæ, profiteris te non posse suggerere. Et ideo si directis duobus judicibus, quorum nomina tibi in præsenti prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Dacium episcopum Mediolanensis ecclesiæ, vel alios quos cum eo transmiserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere, ut per eos de ecclesiastica causa quæcumque mandavimus, veraciter innotescant. Siquidem ecclesiæ causa nulla sacramenta nobis dari deposcimus: sed mox pro gra- A tiarum actione ejus occurrimus pietati: quia nihil aliud est, quod præter scandalum nos Deo adjuvante perterreat, unde amplius in sanctæ Euphemiæ basilica sedeamus. Supplicamus enim Deo nostro, & precibus indefessis optamus, ut per eum sublata dissensione pax, quam piæ memoriæ avunculi sui fecit ipse temporibus, reparetur ecclesiæ. Nam si ulla provenerit ultra dilatio, nos necesse est causam modis omnibus definire: quia neque proximos, neque alios parentes, aut quamlibet substantiam, animæ nostræ vel piissimi principis opinioni præponimus. Data nobis Februarii, imperante domino Iustiniano perpetuo Augusto anno xxv. post consulatum Basilii viri clarissimi anno x. " " Anno Christi 551.

EPISTOLA EUTYCHII AD VIGILIUM.

Profitetur fidem catholicam, & petit ut quæstio de tribus capitulis in concilio terminetur.

Sanctissimo & beatissimo domino & consacerdoti Vigilio Eutychius.

SCIENTES quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant, *&c. Extat infra & in V. synodo œcumenica, collatione prima.*

EPISTOLA XVI. VIGILII PAPÆ AD EUTYCHIUM.

Commendat ejus fidem, & annuit ut de tribus capitulis in concilio agatur.

Dilectissimo fratri Eutychio & episcopis sub te constitutis Vigilius.

REPLETUM est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione, quod discordiæ confusione submota, *&c. Extat infra in V. synodo generali, collat. I.* Psal. 125.

a FRAGMENTUM DAMNATIONIS THEODORI EPISCOPI, CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ A BEATO Vigilio papa factæ.

Theodorus episcopus sacerdotio & communione privatur. Constantinopolitanus & reliqui episcopi illius criminis conscii excommunicantur.

Vigilius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit:

RES est quidem divinæ conveniens jussioni, patientiam præbere peccantibus, quam non tamen adusque decet extendi, ut spe continuæ impunitatis jugiter sine correptione peccetur. Quoniam igitur tu Theodore Cæsareæ Cappadociæ civitatis episcope; qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, unius anni spatio in ecclesia, cujus gubernacula susceperas, non passus es residere, sed auctoritate nominis episcopalis abusus, universalis ecclesiæ scandala generare non cessas; & a nobis modo familiariter objurgatus, modo precibus obsecratus, nonnumquam vero fraterna increpatione correptus, sæpe etiam divinarum scripturarum auctoritate commonitus, vel ecclesiasticæ consuetudinis convictus exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis respuebas, nunquam

nunquam a prava intentione cessasti. Nos vero A longanimitatem nostram divina largitate concessam, tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refrenando condescendentes quorumdam animis, quos aliqua * dissipatione credimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda; tali scilicet conditione, ut, omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo nec literis quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu pravæ consuetudinis tractus audacia, ne- B que tunc cessare a conscribendis vel prædicandis novitatibus voluisti, ita ut sæpius libellis episcoporum redditis, & consensum tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postulasses. Post hæc autem cum te a præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotii pondus, nec timor divini judicii cohiberet, dum amplius, quam justum fuerat, patientiam tuis facinoribus præberemus; ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus quæ de C trium capitulorum a quibuslibet dicto scriptove fuerant ordinata, quid de ipsa re facto opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu * aliarum partium congregata synodo tractaremus, eorum maxime præsentiam requirentes quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clementissimo principe, præsentibus etiam Menna Constantinopolitanæ civitatis, & Dacio Mediolanensis urbis antistite, aliisque tam Græcis quam Latinis episcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter adfuisti, nec non & præsentibus judicibus atque proceribus universoque senatu convenit, ne usque ad memoratam concilii diffinitionem quid- D quam de præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. Ac deinde tuis ex consuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in palatio, te assistente & instruente, coram quibusdam Græcis episcopis est relectus, a quibus assentationum favorem tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tam tu, quam tibi consentientes episcopi, mitius licet a nobis quam oportuit increpati, ad promerendam ficta satisfactione veniam convolastis. Quis autem commemorare sufficiat quæ te incitante atque exequente mala commissa sunt? Nam ut de magnis excessibus tuis parva narremus, totius scandali incitamentum fuisti atque seditio; qui domi tuæ sedens, antiquarios precio caro conducens, ea quæ jurata voce te non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firma- E veras, conscripsisti: & sub prætextu religionis, ea quæ Dei ecclesiam dividerent, sicut etiam rebus ipsis agnoscitur, perpetrasti. Nam usque ad hoc animum Christianissimi principis falsis suggestionibus perduxisti, ut clementia ejus, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graviter moveretur. Sed hæc omnia bona desideria nostra, quæ pro pace ecclesiæ procul dubio militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipavit, ut illa quæ fraterna collatione & tranquilla episcoporum fuerant reservanda judicio, subito contra ecclesiasticum morem, & contra paternas traditiones, contraque omnem auctoritatem euangelicæ apostolicæque doctrinæ, edictis propositis, secundum tuum damnarentur

* dispensatione

* Galliarum

arbitrium, dum fidelium nullus ignoret, per quos dominus ac Deus noster doctrinis cælestibus plebem suam jusserit erudiri, vel quibus ligandi solvendique super terram dederit potestatem. Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum partium episcopis, qui in urbe regia aderant, & presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanæ ecclesiæ convenisti: ibique sub magnæ vociferationis contestatione, tam nos quam frater noster Mediolanensis episcopus prohibuimus, ne aliquis vestrum prævaricationi communis constituti, contempta fraternitate, præberet assensum. Tu autem, sedis apostolicæ interdicentis per nos auctoritate despecta, ad ecclesiam, in qua edicta ipsa pendebant, reliquos tecum attrahens, perrexisti, ibique aliis adjectis prævaricationibus, missarum solennia celebrasti: & quasi nihil tibi esset primæ sedis antistitem præsentem & contradicentem contempsisse, pontificem etiam Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat diptychis eximentes, Apollinarem quemdam perversorem, atque ecclesiæ ipsius adulterum vobis sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo sacerdote, sed etiam in recipiendo patefieret perversore. Reticemus interim alia, quæ eodem die a vobis in apostolicæ sedis & in canonum perpetrata probantur injuriam, ne detenti enumeratione culparum, quarum inventor ostenderis, quod tibi competit diutius differamus. Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab apostolicæ vos communionis removissemus consortio, credentes quod sacerdotali proposito facilius quæ male gesta fuerant satisfactione congrua curaretis: ideoque ex persona & auctoritate beati Petri apostoli, cujus, licet exigui, nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanensi, Ioanne Marsicano, Zacchæo Scyllaceno, Valentino Silvæ candidæ, Florentio Matellicatensi, Iuliano Signino, Romulo Numanatensi, Dominico de Calliopoli, Primasio Adrumetino, Verecundo Lunensi, Stephano Ariminensi, Paschasio Aletrino, atque Iordane Cortonensi, fratribus & coepiscopis nostris, hac Theodorum, Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam episcopum, sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communione catholica, quam omni officio episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus; nullis te vacare ulterius rebus, nisi pœnitentiæ lacrymis censentes: quibus percepta remissione culparum, locum communionemque tuam aut a me, aut post obitum meum a successore meo (si merueris) indulgentiæ recipias. Teque Mennam Constantinopolitanæ civitatis episcopum, qui non dissimili culpa constringeris, cum omnibus metropolitanis & micropolitanis episcopis, ad tuam diœcesim pertinentibus, sed & tuos orientales, vel diversarum provinciarum majorum minorumque civitatum episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadociæ quondam episcopum condemnavimus, præbuistis assensum, humaniore sententia, pro Dei consideratione, tamdiu a sacra communione suspendimus, donec unusquisque vestrum errorem suæ prævaricationis agnoscens, culpam apud nos propriam competenti satisfactione diluerit. *Hæc est subscriptio sancti papæ.* Deo juvante, & ipsius gratia, Vigilius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ

Liberatus in breviario cap. 24.

licæ urbis Romæ, huic damnationi atque excommunicationi Theodori Cæsareæ Cappadociæ, & huic communicantis Mennæ Constantinopolitanæ urbis episcopi, vel aliorum præfectorum, subscripsi. Data XIX. Kalendas Septembris, imperante domino Iustiniano perpetuo Augusto anno 25. post consulatum Basilii viri clarissimi anno II.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Fragmentum.*] Theodorus Cæsariensis episcopus intolerabili audacia & impudentia, imperatoris gratia & potentia fretus, Zoilum Alexandrinum episcopum, quod damnare tria capitula renuisset, deposuit, & Apollinarem, teste Liberato in breviario cap. 23. subrogavit, Vigilium Romanum pontificem contradicentem, ne edicto imperatoris consentiret, contempsit, eoque interdicente missas celebrare, aliaque plura intolerabilia patrare ausus fuit. Ob hæc scelera Theodori Vigilius infracto animi robore, & vere apostolico spiritu, quantumvis in terra aliena esset, convocatis quos potuit Latinis episcopis, Constantinopoli in ecclesia sancti Petri, ad quam ministrorum imperatoris violentiam metuens confugerat, ut patet ex epistola encyclica ad universam ecclesiam scripta, acerrimam hanc excommunicationis & depositionis sententiam in eum tulit. Quo facto Constantinopoli quidam in faciem ejus (ut refert Anastasius in vita Vigilii) dedit alapam, dicens: *Homicida, nescis quibus loqueris?* &c. Ab hac violentia sacrilegi imperatoris se tutum esse volens, trans Calchedonem fugit, ibique in ecclesia sanctæ Euphemiæ cum suis habitare disposuit. Ex hoc loco sequentem circularem epistolam ad universam ecclesiam scripsit, ex qua quæ deinceps secuta sunt certa habentur. Vide quanta potentia & vis cathedræ Petri. Iustinianus auctoritate Vigilii papæ coactus, de tribus capitulis promulgata & appensa edicta amoveri, nihilque ante generalem synodum illis tractari mandavit. Theodorus malorum omnium auctor pœnitens & humilis libellum supplicem pontifici obtulit, quo & rectam fidem profitetur, & quatuor sacrosancta concilia œcumenica comprobat, atque controversiam de tribus capitulis a se excitatam ad decisionem concilii distulit, petens veniam de injuriis & contumeliis pontifici innocenti objectis. Idem præstitit Mennas Constantinopolitanus episcopus. Quos cum Vigilius ad pœnitentiam & in communionem ecclesiæ suscepisset, reddita est pax ecclesiæ. Hæc ex constituto Vigilii papæ, quod hic subjungimus, Baronius anno 551. & 552.

CONSTITVTVM [a] VIGILII PAPÆ DE TRIBVS CAPITVLIS.

Gloriosissimo & clementissimo filio Iustiniano Augusto Vigilius episcopus.

INTER innumeras solicitudines, quibus oneratur imperiale fastigium, laudabile clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod submotis omnibus discordiæ seminibus, quæ in agro domini humani generis inimicus asperserat, universos domini sacerdotes præmissis ad testimonium conscientiæ suæ professionibus, per quas sanctorum patrum & venerabilium quatuor synodorum ac præsulum sedis apostolicæ inhærere definitionibus atque judiciis monstrarentur, ad unitatem atque concordiam restituere properastis: quarum professionum formam, ut ecclesiasticæ pacis amplectendum posteris tradatur exemplum, præsenti, quemadmodum se habet, inserta pagina declaramus.

Exemplum primæ professionis, quam ad sanctæ Euphemiæ templum fecerunt.

Omnes quidem fideles, maxime vero Dei sacerdotes, pacem & sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo, secundum apostolum, videbit dominum. Nos igitur apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam ecclesiasticam servare, præsentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas synodos, Nicænam trecentorum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Ephesinam primam ducentorum, in qua in legatis suis atque vicariis, id est beatissimo Cyrillo Alexandrinæ urbis episcopo, Arcadio & Projecto episcopis, & Philippo presbytero, beatissimus Cælestinus papa senioris Romæ noscitur præsedisse, & Calchedonensem sexcentorum triginta sanctorum patrum suscipimus. Et per omnia & in omnibus, quæcumque in omnibus gestis Calchedonensis concilii aliarumque prædictarum synodorum, sicut in iisdem quatuor synodis scriptum invenitur, communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ, in quibus juxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beatissimi papæ senioris Romæ ipsis synodis præsederunt, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, judiciis, constitutionibus, aut dispositionibus definita aut judicata, vel constituta, sive disposita sunt, inconcusse, inviolabiliter, irreprehensibiliter, atque irretractabiliter, sine adjectione vel imminutione aliqua nos promittimus secuturos, nec quidquam contrarium, quod ad earum reprehensionem & retractationem vel permutationem sive injuriam sub qualibet occasione vel novitate pertineat, admissuros, aut tale aliquid præsumentibus consensuros: sed quæcumque communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ orthodoxæ ibidem dicta sunt, ea orthodoxa veneramur atque suscipimus.

Quæcumque anathematizaverunt vel damnaverunt, anathematizamus & nos atque damnamus; & universa, sicut ab iisdem synodis communi consensu cum vicariis sedis apostolicæ judicata, aut definita, vel constituta, sive disposita lecta inveniuntur, irretractabiliter atque impermutabiliter conservamus. Sed & beatæ recordationis papæ Leonis epistolas, & sedis apostolicæ constituta, quæ tam de fide, quam de firmitate supradictarum quatuor synodorum, processerunt, nos in omnibus secuturos servaturosque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates ecclesiasticas pertinentem, quicumque contra ea quæ superius promisimus sub qualibet occasione vel altercatione venire tentaverit. Libellum autem in causa trium capitulorum, de quibus quæstio nata est, contra constitutum piissimi principis & beatitudinis vestræ ego quidem nullum feci, sed volo atque consentio, ut omnes libelli qui facti sunt sub hac forma beatitudini vestræ reddantur. De injuriis autem, quæcumque beatitudini vel sedi vestræ factæ sunt, eas quidem non feci; sed quia pro pace ecclesiæ modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia vero tempore discordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine vestra in communionem suscepi, pariter veniam postulo.

In hac forma fecerunt Mennas Constantinopolitanus episcopus, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, Andreas Ephesinus episcopus, Theodorus Antiochiæ Pisidiæ episcopus, Petrus Tarsensis episcopus; sed multi alii episcopi idem fecerunt.

Exemplar professionis quam residui episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

Alia professio oblata Vigilio.

Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus fidelium, & colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta

recta sunt concordantibus, ideo festinantes unitatem conservare, ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper conservavimus & conservamus fidem ab initio traditam a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo, sanctis apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a sanctis patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus sequimur & suscipimus, id est trecentos decem & octo sanctos patres, qui Nicææ congregati sunt, & sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui eadem sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de deitate Spiritus sancti dilucidaverunt, & hæresim Macedonianam Spiritum sanctum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui eadem cum illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos patres in Ephesina prima synodo collectos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium & scelerata ejus dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem etiam suscipimus sexcentos triginta sanctos patres Calchedone congregatos; qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis sanctis tribus synodis, & secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, & tradere sanctis Dei ecclesiis: condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychetem, & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor synodis judicata & definita sunt servamus: quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eamdemque confessionem fidei servaverunt & prædicaverunt.

Suscipimus autem & amplectimur epistolas præsulum Romanæ sedis apostolicæ, tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis conciliis, vel de uno eorum. Cum igitur prædicta omnia & servavimus & servamus, & in iisdem nobis invicem consentimus, necessarium est * conferri de tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis euangeliis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum & convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis, & concordiam ecclesiarum pertinet, ut, omni de medio dissensione sublata, quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis definita sunt inconcussa serventur, sanctarum synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem & subscripsimus in hunc modum fratres & coepiscopi nostri:

*confiteri.

Eutychius episcopus Constantinopolitanus, Apollinaris episcopus Alexandrinus, * Domninus Antiochiæ Syriæ episcopus, Elias episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri qui primam professionem non fecerunt, & in hac secunda professione aut subscripserunt, aut seorsum eamdem fecerunt.

*Domnus.

Quid egerit cum imperatore Vigilius.

His igitur dispositis, optavimus quidem, venerabilis imperator (sicut frequentissime supplici prece poposcimus) eumdem ad quemlibet Italiæ locum, aut certe ad Siciliam, & convocatis ad nos Africanæ & aliarum provinciarum Latinæ linguæ sacerdotibus, vel ecclesiæ nostræ sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, & de quæstionibus trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione responsum: quod quia fieri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblatis a nobis mansuetudini vestræ nominibus de suprascriptis provinciis, qui nobiscum ad tractandum adhiberentur antistites, clementia vestra faceret advenire: cui dispositioni item præbuimus ecclesiasticæ pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium episcoporum, nuper ante sanctum paschæ diem pietas vestra constituit, ut exæquato numero his pontificibus, qui in Constantinopolitana urbe præsentes sunt, de tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum episcoporum professionem deberemus inire tractatum.

Sed quia, dum ea quæ pro conservanda ecclesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione convenerant, festinaremus implere, ut adhibita salubri deliberatione communiter, & propter informandam universalem ecclesiam, cunctis quæ inter nos geruntur in scriptis deductis atque jacentibus, nostrum ex his collectum de tribus capitulis in quæstionem deductis judicium proveniret: continuo pietas vestra post illud volumen, quod nobis ante multos paschæ dies per virum magnificum Theodorum decurionem palatii destinavit, in quo vos interim quid de tribus sentiretis capitulis exponentes nostrum poscitis dari ex eadem causa responsum.

Legitima Vigilii petitio.

Ideoque cum fratres nostri, neque exæquato nobiscum numero residere, neque in scriptum quæ ageremus vel tractaremus redigi paterentur, tamquam (quod absit) non convenientia rectitudini loqueremur, quæ scribere timeremus: & insuper gloriosissimis ad nos proceribus destinatis insisteret vestra clementia, nostrum de trium capitulorum negotio quam celerrime proferre debere responsum; nec sic destitimus vestræ obedire velle clementiæ: hoc solummodo postulantes, ut pro infirmitate corporis nostri, quæ nulli habetur incognita, viginti dierum nobis daretis inducias, quatenus habito nobiscum, Deo auxiliante, tractatu, definitionis nostræ, constituto die scripto, sententiam diceremus: ad fratres & coepiscopos nostros, a quibus similiter de eadem causa responsum vos flagitare dixistis, filium nostrum diaconum Pelagium cum hujusmodi mandato direximus, dicentes: Ut quia constitutus collationis faciendæ modus fuerat prætermissus, saltem viginti dies pro antedicta nostri corporis imbecillitate, quam norunt, nostrum deberent definitum de tribus capitulis sustinere responsum, antiquum & regularem custodientes ordinem, ne ante nostræ, hoc est sedis apostolicæ, cui per Dei gratiam

gratiam præsidemus, promulgationem sententiæ, quidquam proferre tentarent, . unde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio.

Propositis itaque nobis & diligenter inspectis, inquantum uniuscujusque capituli in quæstionem deducti ratio postulabat, synodalibus codicibus atque gestis prolatis, quæ aliis eorumdem patrum vel in sanctis quatuor synodis, aut in una earum * rescripsisse monstrantur, synodalibus epistolis inspectis, nihilo minus prædecessorum nostrorum sedis apostolicæ præsulum constitutis, aliisque probatorum patrum necessariis instructionibus pertractatis: si qua de his quæ in quæstionem deducta sunt, apud patres nostros examinata fuerint, finita atque disposita, memores superius designatarum professionum, investigare curavimus: inspicientes dogmata quædam in prima chartacei voluminis parte per fratrem nostrum Benignum episcopum Heracleæ Paphlagoniæ a vestra parte transmissi jacentia, quorum tenor secundum intellectum subter expositum ad excludendum totius ambiguitatis errorem præsenti definitioni nostræ tenetur insertus, plena execrabilibus blasphemiis, & orthodoxæ fidei (quæ secundum euangelicam apostolicamque doctrinam a sanctis quatuor synodis, Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, atque Calchedonensi probabiliter atque irreprehensibiliter, sancti Spiritus cooperante præsentia, legitur definita) valde inimica esse perspeximus, & procul a Christianis sensibus repellenda. Propterea ergo, utpote execrabilia, atque a sanctis patribus olim sine dubitatione damnata, nostra quoque sententia anathematizamus atque damnamus, quorum primum capitulum ita se habet:

* fecidisse

Theodori capitulum I.

Quomodo igitur tu, quem super omnes maxime decet animarum regimen, illum eumdem, qui ex virgine natus est, Deum esse, & ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui imputari illius creationem non jubes? Sed quis est Deus ex Deo & consubstantialis Patri? is idem qui ex virgine natus erat (o mirandum!) & qui per Spiritum sanctum secundum divinas scripturas plasmatus est, & confictionem in muliebri accepit ventre? inerat forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset, accepit: non tamen existimandum nobis est, Deum de virgine natum esse: nisi forte idem existimandum nobis est & quod natum est, & quod est in nato templo, & qui in templo est Deus verbum: non tamen nec secundum tuam vocem pronuntiandum est omnino, ex virgine natum Deum esse & ex Deo consubstantialem patri. Nam si non homo est (sicut dicis) assumptus, qui natus est ex virgine, Deus vero incarnatus; quomodo qui natus est, Deus ex Deo & consubstantialis dicetur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem dementia Deum ex virgine natum esse dicere: hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere David de substantia virginis genitum & in ipsa plasmatum: quia quod ex semine David & de substantia virginis est, in materno ventre consistit; & sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dicimus de virgine. Vt autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod Deus ex Deo & consubstantialis patri natus est ex virgine, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus verbum: incarnatus vero, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt; quod autem natum est Deus ex Deo & consubstantialis Patri est: necesse est hoc & carnem dicere, quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine David, & consubstantialis ei cujus semen est, & non id quod natum est ex virgine Deus est, & ex Deo, & consubstantialis Patri: nisi forte pars Nati, prout ipse in inferioribus partem Christi nominat deitatem; sed non divina natura ex virgine nata est: natus autem est ex virgine, qui ex substantia virginis constat, non Deus verbum ex Maria natus est: natus est autem ex Maria, qui ex semine est David, non Deus verbum ex muliere natus est, sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea; non ex matre natus est consubstantialis Patri (sine matre enim est, secundum beati Pauli vocem) sed qui in posterioribus temporibus in materno ventre sancti Spiritus virtute plasmatus est, utpote sine Patre propter hoc dictus.

Impius hæreticus duas in Christo personas constituebat.

Vigilii responsio.

In suprascripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur adstrui, quia homo purus ex sancta virgine Maria natus sit, dicendo: Si fatemur Deum verbum, qui consubstantialis est Patri, carne ex eadem virgine natum, necesse est ut carnem consubstantialem Patri consequenter esse dicamus. Ideoque quicumque hujusmodi intellectus sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Verbum ac Filium Dei per secundam nativitatem ex sancta Maria incarnatum & natum credit, anathema sit.

Vna enim tantum dicenda est persona in duabus naturis.

Theodori capitulum II

Mox autem in ipso plasmato Deus verbum factus est: nec enim in cælum ascendenti solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem: nec resurgenti solum inerat, sed etiam crucifixo & baptizato, & euangelicum post baptisma conversionem peragenti, nec non etiam de baptismo legalem adimplenti constitutionem, & præsentato secundum legem, & circumciso, & fetui pannis obvoluto: erat autem forte in ipso & nascente, & cum in utero esset a prima statim plasmatione: dispensationi enim quæ circa eum erat ordinem imponebat, & particulatim ipsum ad perfectionem perducens.

Theodori capitulum III.

Et per tempus ad baptisma ducens, post illud autem ad mortem, deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in cælum, collocans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes judicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat: quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem, quam antea statuit pro his quæ eventura erant, & bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipsū.

Vigilii responsio.

In suprascriptis secundo & tertio capitulis hoc videtur adstrui, quia Deus verbum homini plasmato inerat tamquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim dispensationi, quæ circa eum erat, ordinem videretur imponere, & eum propter bonam voluntatem, quam circa ipsum habebat, & parabat eum qui assumptus est ad provectum perfectionis adducere, talibus verbis dualitas personarum in domino uno & Deo nostro Iesu Christo execrabiliter videtur induci, & tamquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per spatia temporum profecisse. Ideoque quicumque eo intellectu sapit, docet, credit,

credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum IV.

Suam autem cooperationem ad proposita opera præstabat ei qui assumptus: ubi hoc facit in loco sensus fuisse distantem illi qui assumptus est: nec enim eis quibuscumque donavit cooperationem; sensus locum ejus obtinebat: si autem & modo præcipuam quamdam cooperationem donavit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus deitatem obtinere. Sed si deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba, quomodo timorem in passione suscipiebat? Quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamorosa voce, B *cum plurimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum referebat Deo, evangelista aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem angeli adventu & visitatione egebat, animam reficientis in experimento malorum, confortantis ejus alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam & tolerationem malorum, ostendentis præsentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? qui enim secundum evangelista vocem confortabat eum, angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati naturæ superiorem fieri hortabatur, & corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat.* C

Hebr. 5. Luc. 22. Ibidem.

Vigilii responsio.

In suprascripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod sicut aliis hominibus donavit suã cooperationẽ Deus, ita & ei qui assumptus est, licet præcipuam, tamen similiter ut aliis hominibus dicitur esse donatam, & ita purum atque infirmum hominem circa passionem angeli eguisse præsidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus ejus futura gloria promitteretur de tolerantia passionis. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum V.

Matth. 16. Marc. 8. Vade post me satana, scandalum mihi es, quod non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum, *non est confusio mihi mors, non fugio ipsam ut indecentem ad humanam gloriam respiciens. Sustinebo* D *autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per omnes, ne mihi animum lædas atque turbes, tamquam confusione dignum fugere admones mortis experimentum.*

Vigilii responsio.

In supradicto quinto capitulo dicitur, quod ideo Iesus Christus verba Petri apostoli fuerat aspernatus, quando ei dixit: *Vade post me satana, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt*: ne dissuasione ejus animus ipsius perturbatus refugeret passionem, & quia passione sua proficeret, & pro pluribus bonis exinde adipiscendis. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, E aut prædicat, & non magis nobis mortem ipsius, quam propria carne suscepit, æternæ credit vitæ præmia contulisse, anathema sit.

Ibidem.

Theodori capitulum VI.

Matth. 4. *Quod enim dictum est*: Ducebatur a spiritu, *aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutẽ propositorum confortabatur, ab eo ad hac quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut in tantũ certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus*: Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei; *Duci Spiritu dicens illos qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competen-* A *tium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem evangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Iordane, aperte demonstravit, quod hujus causa sancti Spiritus habitationem in baptismate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem: unde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur.*

Rom. 8.

Vigilii responsio.

In suprascripto sexto capitulo rursus tamquam purus homo a Spiritu, cujus præsentiam post baptisma suscepisse dicitur, ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, sicut ceteri homines, de quibus, ut hic videtur dici, apostolus ait: *Quicumque Spiritu Dei aguntur hi sunt filii Dei.* Si quis hæc ita sapit, docet, credit, aut Ibidem. prædicat, & non Deum Verbum incarnatum unum esse credit, & confitetur, & prædicat Christum, anathema sit.

Theodori capitulum VII.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu domino Christo, qui est secundum carnem, deitas facta esset, sicut dicunt, quid sancti Spiritus operatione ad hæc Christus indigebat? Nec enim unigeniti deitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat Act. 10. *ut doceretur ea quæ decebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem deitas sufficiebat, ad omnia autem ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri, ut superflua esset sancti Spiritus habitatio: sed nunc unctum esse dicit ipsum Spiritu, & habitasse in eo Spiritum, & ad omnia adjuvisse proposita, & doctrinam inde ipsum accepisse & virtutem, & inde impetrasse justificationem, & inde immaculatum factum esse.*

Vigilii responsio.

In suprascripto septimo capitulo hoc dici intelligitur; quia ut ceteri homines ad justificationem suam & ad vincendum diabolum, & ad operanda miracula, & ut doceretur ea quæ decebat eum agere, & ut immaculatus appareret, habitatione sancti Spiritus eguisse, & ipso Spiritu eum ad omnia adjutum fuisse proposita. Quicumque hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat & non sua deitate, Christum, ut pote verum Deum, omnia operatum fuisse quæ voluit, & operari quæ volet, sed tamquam purum hominem sancti Spiritus eguisse solatio, anathema sit.

Theodori capitulum VIII.

Hoc quod ante sæcula erat, dicit in ultimis factum esse temporibus, utpote quibusdam hoc confitentibus; cum nemo ex his qui pietatis curam habent, istum patitur morbum habere dementiæ, ut dicat eum qui ante sæcula est, in ultimis factum esse. Et ex his infert quod necesse est, & hoc quod in ultimis est, ante sæcula esse, & accusat eos qui non omnia similiter cum obversione dicunt: quasi hi qui unum esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum obversione omnia dicere. Et quis non beatificet vestram dementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante sæcula est, factum est in ultimis, & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent, deinde obverterent, quod & hoc quod est in ultimis, ante sæcula est; cum oporteret forte dicere, quia quod ante sæcula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat, secundum beati Pauli vocem. Vestras igitur leges sequentes, & a tua sapientia cõstitutam obversionem, imo magis subversionem suscipientes, age omnia simul confundamus, & nulla jam sit discretio, nec Dei formæ, nec servi formæ, nec templi sumpti, nec ejus qui in templo habitavit, nec 1. Tim. 4.

ejus

nec ejus qui solutus est, nec ejus qui suscitavit, nec ejus qui perfectus est in passionibus, nec ejus qui perfecit, nec ejus qui memoriam meritus est, nec ejus qui memor factus est, nec ejus qui visitatus est, nec ejus qui visitavit, nec ejus qui paulo minus ab angelis minoratus est, nec ejus qui minoravit, nec ejus qui gloria & honore coronatus est, nec ejus qui coronavit, nec ejus qui constitutus est super opera manuum Dei, nec ejus qui constituit, nec ejus qui accepit ista ad sublevationem, nec ejus qui dedit sublevationem.

Vigilii responsio.

In suprascripto octavo capitulo diversis modis B videtur induci dualitas personarum per hoc quod dicitur: Non ipse qui ante sæcula erat, in ultimis dicendus est venisse temporibus; sed quasi altera sit assumentis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Deum Verbum, qui ante sæcula ex Patre natus est, in ultimis temporibus ex beata virgine Maria incarnatum & natum esse fatetur, ut unus idemque sit Christus in utraque natura, anathema sit.

Theodori capitulum IX.

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere judicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, & judicem omnium demonstrasset, secundum beati Pauli vocem, meriti unitate ad seipsum dignatus est: & per conjunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem haberet; omnibus quidem divinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum quem inseparabiliter scit esse conjunctum. Ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduxerit.

Vigilii responsio.

In suprascripto nono capitulo conjunctionis & participationis cujusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum factæ, divinis Christus asseritur operibus decorari; per quæ rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit; aut prædicat, & non unum eumdemque Christum Deum ac dominum nostrum, manentibus in suis proprietatibus differentiis naturarum, agnoscit & credit, anathema sit.

Theodori capitulum X.

Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim: operor autem, quia in me manens Pater omnia facit: quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus in me est: certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de ceteris hominibus dicat: Qui diligit me verbum meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. *Si enim apud unumquemque hujusmodi hominum & Pater & Filius mansionem faciunt; quid existimandum est, ut in domino secundum carnem Christi ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipientem?*

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum inesse dicitur, sicut Pater: ut per hoc aut & Pater incarnatus esse videatur, sicut & Filius; aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis uterque in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit, A docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XI

Ita & animam, utpote humanam & immortalem constitutam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem in immutabilitatem constituens, sic & nobis eorumdem istorum per resurrectionem præbuit communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, ut suis eum vocibus scandalizantem; & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis, & in cælos ascensum, impassibilis factus & immutabilis omnino, & ad dexteram Dei sedens, judex universi est orbis terrarum, utpote in eo divina natura faciente judicium

Vigilii responsio.

In suprascripto undecimo capitulo eadem repeti videntur quæ superius in quarto jam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus, ut in magna trepidatione passionis tempore constitutus angeli videretur eguisse solatio. Quod quia velut purum hominem, qui hujusmodi auxiliis egeat, significare videtur, si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XII.

*Sic igitur & hic * sapientissimum omnium habere* C *nos doces Christi sensum, ut sanctum Spiritum * habentem illum, qui sensui Christi aliquam virtutem adimplebat, prudentiam * ejus præstans ad omnia quæ agenda erant, sicut & in præcedentibus demonstravimus, quod ab ipso quidem in eremum ad certamina quæ contra diabolum erant ducebatur; unctionem autem illius & scientiam & vim eorum quæ agenda erant accipiebat; & illius particeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem duceret, & justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, sive reparatione pejorum, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus.* D

* sapientissime.
* habentes, illum qui sensus Christo.
* ei

Vigilii responsio.

In suprascripto duodecimo capitulo eadem quæ in septimo capitulo videntur exponi, asserendo dominum nostrum Iesum Christum per habitationem sancti Spiritus ad omnia informatum, & per tempora ad perfectionem unctionis ejus auxilio pervenisse. Si quis igitur eum non sua deitate perfectum esse credens, sed tamquam purum hominem unctione sancti Spiritus indigentem fuisse adjutum sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XIII.

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, justum hominem Deum Verbum esse dicere: si enim homo est Deus Verbum, E *ut ipse dicis, omnimode de homine dicemus ea quæ de Deo Verbo evangelista dicit. Quid autem dicit?* In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, iste erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. *Ergo si homo est Deus Verbum, dicemus de ipso: In principio erat homo, & homo erat apud Deum, & Deus erat homo, erat homo in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicis, convenient*

Ioan. 1.

venient. omnia ipsi, quæ de Deo Verbo dicit euangelista. A

Vigilii responsio.

In suprascripto decimotertio capitulo negari videtur Deum Verbum hominem factum, & rursus hominem Verbum Deum esse, ut per hoc inducatur, sicut superius dictum est, dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius, manente in domino Deo nostro Iesu Christo inconvertibiliter atque indivise differentia naturarum, sic una persona, sive subsistentia ejus esse creditur, ut & Deus Verbum sine ulla divinæ naturæ suæ convertibilitate homo esse, & assumpta humanitas propter singularitatem personæ inconvertibiliter Deus esse credatur, anathema sit. B

Theodori capitulum XIV.

Ioan. 20. *Hoc quidem quid est,* Ad patrem meum & patrem vestrum, *&* Deum meum & Deum vestrum? *Nemo sic demens est, ut alii cuidam convenire diceret, nisi templo Dei Verbi assumpto pro nostra salute homini, qui est mortuus, & resurrexit, & ascensurus* esset in cælos, & patrem sibi adscribit cum discipulis suis Deum, & ipse gratia adoptionem meritus: & Deum suum appellat, quia cum ceteris hominibus similiter ut esset accepit. Vnde propter communitatem quidem naturæ, Patrem meum & Patrem vestrum dicit, & Deum meum & Deum vestrum. Divisit autem iterum suam personam ipsis, principium gratiæ significans, propter quam ad Deum Verbum conjunctione in loco veri Filii ab omnibus honoratur hominibus.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quartodecimo capitulo per hoc

Ibidem. quod legitur in euangelio: *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum*: ita intelligitur, quod Iesus Christus dominus & Deus noster, sicut ceteri homines, gratiam adoptionis, ut Filius Dei diceretur, acceperit, & quasi per conjunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filii ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis unum Iesum Christum Filium Dei & dominum nostrum in duabus inconfusis & inseparabilibus intelligit & credit esse naturis, anathema sit.

Theodori capitulum XV.

Hoc quod dictum est: Accipite, *pro accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset discipulis, (quod valde quidem stulte existimaverunt) superfluum erat dicere postea his, & maxime tempore ascensus in cælos non separari ab Ierusalem, sed* expectarent promissionem Spiritus, & in sequentibus*: Sed accipietis virtutem, superveniente Spiritu sancto in vos. *Adventum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animadvertendum est, quod si ab insufflatu suscepissent Spiritum, non diceret;* Accipite, *sed, quoniam accepistis, hoc enim quod dictum est,* Accipite, *his convenit qui nondum acceperunt.* D

* expectare

Act. 1.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimoquinto capitulo dicitur, quia insufilans dominus noster Iesus Christus post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dederit eis Spiritum sanctum, sed dandum significaverit: ut per hoc aut veritas ipsa (quod absit) putetur esse mentita; aut tamquam purum hominem illo flatu non habuisse quod daret, aut dare minime potuisse. Si quis igitur hęc ita sapit, docet, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XVI.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. *Quoniam: dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas, (hæc enim dicens non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & disce credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset:* Dominus meus & Deus meus, *dicit: Non ipsum dominum & Deum dicens. Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.* Ioan. 20.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimosexto capitulo de illo loco euangelii, ubi Thomas apostolus palpans figuras clavorum dixit: *dominus meus & Deus meus*, asseritur quod Thomas apostolus non ipsum Iesum Christum dominum Deumque confessus sit, & quia resurrectionis scientiam non doceret, vel quia Deus esset qui resurrexit, sed quia magis pro miraculo facto Thomas apostolus Deum laudaverit. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius Thomæ confessione & verum Deum esse Iesum Christum, & in vera carne eum resurrexisse declaratum credit, anathema sit. Ibidem.

Theodori capitulum XVII.

Ille autem dixit oportere pœnitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes salvatorem & auctorem bonorum omnium Iesum Christum, quoniam propter ista pervenit & assumptus est de divina natura, in ipsum fidem suscipere, & ejus discipulos fieri, ante omnia autem ad baptisma accedentes, quod ipse tradidit nobis, præformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris, & Filii, & Spiritus sancti: hoc enim quod est, Vt baptizetur unusquisque in nomine Iesu Christi, *non hoc dicit: ut vocationem quæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti est, relinquentes, Iesum Christum in baptismate vocent, sed quale hoc est, quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, ut diceret, quia sub nube & mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent: tale hoc est, ut cum ad ipsum accessissent tamquam salvatorem & omnium bonorum auctorem & doctorem veritatis, ab ipso, ut pote auctore bonorum & doctore veritatis, vocarentur, sicut omnibus hominibus quamque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici, Epicurei, Manichæi, & Marcionistæ, & si quidam tales dicuntur: eodem enim modo & nos nominari Christianos judicaverunt apostoli, tamquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic & quod ab ipso datum est susciperent baptisma, in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est, ab ipso autem & ceteris traditum, ut secundum præformationem futurorum celebretur.* C Act. 2. E

Vigilii responsio.

In supradicto decimoseptimo capitulo ex verbis B. Petri, quibus in Actis apostolorum dicit: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi*, hoc adstruitur, quia in ea invocatione, quæ in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti fit, non contineatur & Christus & quod dixit Petrus apostolus; debere eos in Christi nomine baptizari, ut secundum hunc intellectum appareat introducta quaternitas. Adjicitur etiam in eodem capitulo, quia sic a Christo Christiani vocemur, quemadmodum diversarum sectarum & errorum sequaces ab inventoribus & magistris Ibidem.

suis

suis sunt sortiti vocabula, ut a Platone Platonici, a Marcione Marcionistæ, & a * Manichæo Manichæi. Si quis hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur & sumus, quia ipsum dominum nostrum Iesum Christum in baptisma percipientes induimus, ipso nobis existente capite omnes in eodem unum corpus efficimur.

.anete

Theodori capitulum XVIII.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet: qui enim amant quosdam, post mortem eorum sæpius imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur: & eum qui non videtur, nec præsens est, tamquam in imagine aspicientes, B *putant videre, ita flammam desiderii & vigorem placantes: sed etiam illi qui per civitates habent imperatorum imagines, tamquam præsentes & videntes honorare videntur eos qui non sunt præsentes, cultu & adoratione imaginum. Ista autem utraque per illum adimplentur: omnes enim qui cum illo sunt, & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum & valde honorant, & caritatem quidem ei, divina natura licet non aspiciatur, adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videntibus per illum, & illi semper præsentibus, & honorem vero omnem sic attribuunt tamquam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit divina natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater, & inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura, & Spiritus autem non abest, utpote etiam in loco unctionis factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est; & non mirandum est, cum etiam in quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Patre esse dicitur*: Veniemus enim & ego & Pater, & mansionem apud eum faciemus. *Quod autem & Spiritus hujusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.*

n. 14.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo octavo capitulo ita invisibilis Dei imago asseritur esse Christus, tamquam si absentium principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XIX.

r. 3. *Hoc enim quod*, Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacuit, *in baptismate adoptionem demonstrat, sed non * comparatione Iudaicæ adoptionis: quia & ad illos dictum erat:* Ego dixi: Dii estis, & filii excelsi omnes: *&:* Filios genui & exaltavi: *ejus adoptionis præcipuum, eo quod dixit,* Dilectus, *& in eo mihi complacuit, ostendens. Propter hoc & vox Patris fiebat adoptionem confirmans; & Filii nominatione per adoptionem secundum gratiam eum qui vere Filius est demonstrabat:* E *cujus conjunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituebat: & Spiritus sanctus in specie columbæ descendens permansit super eum, quatenus in conjunctione ad eum qui vere Filius est, ejus cooperationi intentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptisma, dico autem domini Christi ex Patre, & Filio, & Spiritu sancto, hoc quod fiebat complebatur.*

secundum separationem
Psalm. 81.
tiæ 2.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimonono capitulo, ubi euangelium secundum Lucam de baptismo Christi videtur exponi, duæ sunt reprehensiones: una, quia dualitas inducitur filiorum, cum per adoptionem videtur dici Christus Filius Dei: A alia, quia in nomine Trinitatis ipse quoque asseritur baptizatus; per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XX.

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantum nobis ostendit psalmus: divisa vero hæc in novo testamento reperiuntur, domino quidem in se accipiente primordia psalmi; in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, & elevatam habere super cælos magnificentiam, & mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta quæ de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos divina scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse ostendit nobis differentiam: nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur, & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ip- C *sum super omnia opera manuum ejus, & omnia subjecit sub pedibus ejus; [illegible] dominari eis, quorum ante [illegible] habebat potestatem.*

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo capitulo, ubi octavus psalmus videtur exponi, & nudus homo (sicut & in aliis jam dictum est) Christus asseritur, & divisus a Verbo monstratur, & dualitas inducitur personarum. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ita in Christo domino duas naturas indivisibiliter & inconfuse unitas intelligat, ut manente earumdem differentia naturarum, ipse unus atque idem verus sit Dei & D verus hominis Filius, anathema sit.

Theodori capitulum XXI.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad dominum tentant Christum, ut ea quæ de populo facta sunt simili modo intelligerent, & risum præstarent Iudæis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad dominum Christum pertinentes ostendant voces.

Theodori capitulum XXII.

Tale est, & quod non derelicta est anima ejus in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem: *nam propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum providentiam, volens dicere, quoniam inter tentabiles * eos ab omnibus conservavit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus eventum accepit in domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce; ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione utente voce propheta, hoc verum eventum in ipsis rebus accepit nunc in domino Christo.* Psalm. 15.

Vigilii responsio.

In suprascriptis vigesimo primo & vigesimo secundo capitulis hoc videtur dici, quod prophetiam, quæ ex persona Christi loquens ait: *Non derelinques animam meam in infernum, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem*; non de ipso Christo prædictam fuisse, sed de populo Israeliticæ generationis: beatum vero Petrum apostolum ad Christum hanc prophetiam per eventum aptare voluisse. Et ideo qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat; anathema sit. Psal. 15. Act. 2.

Theodori capitulum XXIII.

Psal. 21. *Eumdem intellectum habet & illud*: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum
1. Petr. 2. miserunt sortem. *Quod etenim psalmus nullatenus*
Psal. 21. *convenit domino, certum est: neque enim erat domini Christi*, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, *dicere*: Longe a salute mea verba delictorum meorum. *Sed & ipse dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur*, Deus meus, Deus meus,
Matth. 27. quare me dereliquisti? *misit vocem: & apostolis*:
Psal. 21. diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem, *ad eum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a David, propter illata ei mala, hoc ex operibus evenit in domino Christo, cujus & vestimenta diviserunt, & sorti tunicam subjecerunt.*

Vigilii responsio.

Ibidem. In suprascripto vigesimo tertio capitulo exponendo quædam vigesimiprimi psalmi verba, quibus dicitur: *Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem*, negantur Iesu Christo domino convenire; sed quod David propter quædam mala quæ perpessus est, de se dixerit, euangelistam ex eventu ad Christum
Ibidem. traxisse, & adjicitur, quia non poterat dicere dominus Iesus, *qui peccatum non fecit, Longe a salute mea verba delictorum meorum.* Et ideo qui hæc sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ea, in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est ecclesia, quæ in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere: illa autem de divisione vestimentorum, non specialiter de ipso capite, id est domino Deo nostro Iesu Christo prædicta, & in ipso credit esse completa, anathema sit.

Theodori capitulum XXIV.

Psal. 21 Foderunt manus meas & pedes, *& omnia perscrutabantur, & quæ agebam, & quæ conabar. Nam foderunt, ex translatione dicit eorum, qui per fossio-*
Ibidem. *nem scrutari quæ in profundo sunt tentant.* Dinumeraverunt omnia ossa mea: *totius meæ fortitudinis & totius meæ substantiæ detentores facti sunt, ut etiam numero mea subjicerent. Istud autem ex consuetudine, quam habent hostes, dixit qui quando obtinuerint, numero & talis subtilem notitiam inventorum faciunt. Propterea & sequenter dicens*: Ipsi vero consideraverunt, & conspexerunt me,
Locus corruptus. *intulit*: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem. *Considerantes enim me, ait, & conspicientes quod omnia eis evenerunt in me desiderata (conspicere enim ita ut apud nos dicitur pro eo quod est Vidit in eum quæ volebat pati eum) jam, tamquam me omnino malis de-*
Matth. 27. Ioan. 19. *dito, sicut hostes, mea post vastationem & captivitatem diviserunt sorte divisionem eorum facientes. Et euangelista quidem in domino verba ex rebus assumens, eis usus est, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad dominum psalmus, in superioribus evidenter ostendimus. At vero beatus David supra modum ista magis in his quæ ab Absalom facta sunt, dixit: quoniam dum recessisset David, jure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales, non piguit autem patris cubile inquinare.*

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo quarto capitulo de
Psalm. 21. memorato eodem vigesimo primo psalmo illa verba ubi dicit: *Foderunt manus meas & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt & inspexerunt in me*; asseritur non de Christo esse prædicta, sed David hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalom; qui regiam urbem substantiamque pervaserat, atque in terra omnia dinumeraverat patris: sed euangelistam hæc ex eventu ad Christi traxisse personam. Qui igitur hæc ita credit, sapit, docet, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXV.

Quoniam cibi & potus suaves quidem fiunt in tempore gaudii, insuavia autem & amara in tristitia: talia erant (inquit) quæ ab illis fiebant, ut ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundiis quæ cum tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra Ioan. 2.
suos. Usus est autem euangelista hoc testimonio in domino, & ipse autem dominus: Zelus domus tuæ, comedit me, *de se ipso dicens. Et beatus Paulus* Rom. 11.
de Iudæis loquens: Fiat mensa eorum, *&c. beatus Petrus de Iuda*: Fiat habitatio ejus deserta. Act. 1.
Et certe diversis constitutis rebus, non quasi psalmo modo pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio: sed quia de Iudæis dicta sunt plura, qui se separaverunt de Deo & lege, convincentia illorum devotionem, necessarius est testimniorum usus simul ex rebus captus, qualis est, Dederunt in escam Psal. 68.
meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo quinto capitulo de eo loco psalmi; ubi dicit: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto*; contra evidentem euangelii veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est dominus, sed ad tristitiam & iracundiam offerentium habuerit potationem in aceti loco, & escam in fellis; nec de ipso prædictum, sed euangelistam hoc testimonio usum fuisse ex eventu in domino. Propterea qui hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXVI.

Sicut igitur per hujusmodi confessionem non deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, (Iudæi & Samaritæ talia sperantes plurimum, quantum Dei verbi a scientia longe erant?) sic & Martha per confessionem illam, non deitatis habens tunc scientiam probatur: manifeste autem nec beatus Petrus: adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc revelationem illam suscipientibus præcipuum aliquid majus de ipso præter ceterorum hominum phantasiam accipere: post resurrectionem autem Spiritu perducti ad scientiã, tunc & revelationis perfectam scientiã, suscipiebant, ut scirent quia præcipuum ipsi præter ceteros homines non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in ceteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo sexto capitulo & agnitionem deitatis Christi ante resurrectionem ejus Petrus habuisse negatur, phantasiam vero intelligentiæ præ ceteris hominibus accepisse dicitur: & rursus dualitas filiorum inducitur: dum hominem participem dicit ad Verbum, postquam in cælos ascendit. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non unum eumdemque esse intelligit Christum & dominum nostrum Dei & hominis Filium, manente in ipso unitarum differentia naturarum, anathema sit.

Theodori

Theodori capitulum XXVII.

4. *Matthæus quidem euangelista post tentationes dicit: quod* accedentes angeli ministrabant ei, *scilicet cum eo constituti cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quod jam per certamina ad diabolum ostensus est clarior: sed & quod passuro ei aderant*
18. *angeli, ex euangeliis discimus.* Et cum resurrexit, in
22. monumento visi sunt: *per omnia enim ista monstratur dignitas Christi, quod inseparate ei angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant: sicut enim a peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subveniunt. Propter quod bene dominus ait:*
1. Quod majus videbitis, & quod cælum aperietur omnibus per me, & omnes angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, sicut ad domesticum Dei & amicum.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo septimo capitulo, ubi de Matthæo euangelista exponitur, quia consummatis tentationibus accesserunt angeli, ut ministrarent Christo, dicitur: Quia sicut & alii per meritum honorato Christo subvenerint angeli, & quia sic ad Christum in cælos ascenderint & descenderint angeli, tamquam ad amicum & domesticum Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ut vero Deo, veri Dei Filio, uni eidemque cum assumpta ex utero virginis perfecta humanitate, angeli utpote creatori & domino deservierint atque deserviant, anathema sit.

Theodori capitulum XXVIII.

Plus inquietabatur dominus, & certamen habebat ad animæ passiones quam corporis, & meliore animo libidines vincebat, mediante ei deitate ad perfectionem; unde & dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen: cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci: animam autem si non recepisset, sed deitas est quæ ea vinceret, nullatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum: quæ enim ad conversationis perfectionem similitudo deitatis & animæ humanæ? Etiam videntur domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse: quod si hoc dicere non est possibile (certum etenim est quod illa propter nos facta sunt, & majus certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis) quanto & amplius & magis inquietare illos contingebat, & magis illa erant, quæ & ampliori indigebant medicina, videlicet quod & carnem & animam assumens pro utraque certabat, mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans ejus libidines, & facile capiendas meliori ratione animæ faciens, erudiens autem animam, & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refrenare libidines: hæc autem deitas inhabitans operabatur, hac inhabitans medebatur utrique eorum.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo octavo capitulo iterum purus homo Christus inducitur, qui ratione animæ, corporis dicitur mansuetas fecisse libidines, & erudisse animam, & exercitasse eam, ut passiones suas vinceret, & carnis in se libidines refrenaret: quæ tamen utraque, mediante deitate, operatam fuisse dicit animam: ut secundum hæc jam nec ipsum unum eumdemque Iesum Christum mediatorem Dei & hominum habeamus, sed carni & animæ mediatrix deitas fuisse videatur. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXIX.

Sed si caro erat, inquit, crucifixa, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terra motus, & petræ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? quid autem propter alia per Moysem facta miracula? & quæ per Iesum Nave, qui solem stare fecit? qui sol & in temporibus Ezechiæ regis & contra naturam retroversus est? Et de Elisæi reliquiis quæ mortuum suscitarunt? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt facta esse, & quæ in temporibus Moysis, propter genus Abraham non erant, & quæ in temporibus Iesu Nave, & quæ in Ezechiæ regis: quod si illa propter Iudæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis quæ in cruce facta sunt, propter Dei verbi templum?

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui divinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, a recto tramite declinatur, & modus assertionis exceditur, ut purus homo pependisse putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non Christum Deum verum credens, manente impassibili deitate, eumdem carne propria passum esse confitetur, anathema sit.

Theodori capitulum XXX.

Manifestum est autem quod unitas convenit: per ea enim naturæ collectæ unam personam secundum unitate effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur; Matth. 19.
quod jam non sunt duo sed una caro; dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem, (certum est enim secundum quod una dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentiæ personæ unitas. Quando etiam & naturas discernimus, perfectam naturam Dei verbi dicimus, & perfectam personam: nec enim sine persona est subsistentiam dicere perfectam: perfectam autem & hominis naturam & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respiciamus, unam personam tunc dicimus.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo capitulo pessimo exemplo tentatur ostendi, quomodo una persona Christi possit intelligi, id est, sicut de viro & de muliere convenientibus legitur, sic & in Christo discretis naturis quasi unam esse personam: & sequitur perfectam esse naturam Dei verbi, & perfectam personam, & perfectam hominis naturam atque personam similiter: unde apparet quia & de exemplo viri ac mulieris, ubi duæ personæ sunt, & de his quæ sequuntur, tametsi tacetur numerus, duæ autem inducuntur unius Christi personæ. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXXI.

Sed Christum quidem secundum carnem & assumptam servi formam; eum autem qui eam assumpsit super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum conjunctionem; ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciat. Nemo igitur, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum, nec iterum Deum qui est super omnia, secundum carnem ex Iudæis.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo primo capitulo, in expositione quæ de symbolo trecentorum decem & octo patrum facta videtur, non solum divisio naturarum asseritur, sed & absolute dicendo, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis nudus deitate

deitate homo, & purus sine carne Deus, quasi seorsum & seorsum duæ pronuntiantur esse personæ. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non sic in uno Christo unitas confitetur esse naturas, ut personæ sive subsistentiæ singularitas agnoscatur, anathema sit.

Theodori capitulum XXXII.

Act. 10. Iesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute: *qui autem Dei Spiritu unctus est, omnino aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam, nec non & participem? participes enim ejus videlicet vocat qui & ipsi uncti sunt: qui autem uncti sunt, & in hoc participes ejus juste facti, non aliter unctiones communicare dicuntur, nisi ei qui assumptus est: hoc ipsum autem demonstratur, quod mercedem justam accepit*: Pro hoc enim, inquit, quod dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, pro his præcipuam unctionem meruisti.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo secundo capitulo in commento epistolæ ad Hebræos adhibetur illud *Act.* 10. Petri, ubi dixit: *Iesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute.* & infertur: Qui autem Dei Spiritu unctus est, omnimode aliquid inde assumpsit. & additur: Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam? per quæ verba purus homo Christus inducitur, qui unctione Spiritus sancti particeps factus sit divinæ naturæ, sicut & alii: & mercedis justæ nomine, quia dilexerit justitiam, & oderit iniquitatem, præcipuam meruerit unctionem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXXIII.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel: *hoc est, tu es ille qui de longe prædicatus es Christus: hæc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto prater omnes Deo.*

Theodori capitulum XXXIV.

Certus quidem & ipse erat Filius Dei, non secundum deitatis dicens nativitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod filii Dei qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.

Vigilii responsio.

In suprascriptis trigesimo tertio & trigesimo quarto capitulis de interpretatione euangelii secundum Ioannem adhibentur verba Nathanaelis dicentis domino: *Tu es Filius Dei: tu es rex Israel*: & infertur dictum esse Christo tamquam domestico Dei, ut non ipse Christus sit Deus, sed plusquam alii homines sit domesticus Deo: & dicitur, quia sicut alii sancti homines filii Dei dicuntur, sic & Christus per familiaritatem, quam ad Deum habet a Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Quæ qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Christum verum Deum & verum hominem confitetur, unum in utraque natura perfectum, anathema sit.

Theodori capitulum XXXV.

Rom. 1. *Quando enim dicit*: De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, *certum quidem quod filium hic eum qui ex semine David factus est secundum carnem non Deum dicit verbum, sed assumptam servi formam. Nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David, sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus apostolus manifeste vocat.*

Vigilii responsio.

In suprascripto capitulo trigesimo quinto cum exponitur locus apostoli de epistola ad Romanos, ubi dicit: *De Filio suo qui factus est ex semine David secundum carnem*, nuda servi forma depromitur, dicendo quod hic Filium eum qui ex semine David factus est secundum carnem, non Deum verbum dicat, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus apostolus manifeste vocet: quæ verba ostendunt nudum, sicut dictum est, hominem prædicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem, qui ex semine David secundum carnem natus est, juxta David & Pauli apostoli vocem, ipsum credit esse etiam super omnia Deum, anathema sit.

Theodori capitulum XXXVI.

Renatus alter factus est pro altero, non jam pars Adam mutabilis & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo sexto capitulo, ubi ad baptizatum dicitur, Quia renatus alter factus est ex altero, non jam pars Adam mutabilis & peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est: quibus verbis Christum ante resurrectionem, quod absit, vult videri fuisse culpabilem. Qui ergo hæc sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XXXVII.

Vt multam quidem ejus faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret, per omnes conductus passiones, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans eum quidem de morte & malis quæ inde sunt, resuscitans autem eum de mortuis, & ad meliorem finem perducens.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christo in passionibus & morte Deus verbum præsentia & operatione & ad gratiam adfuerit: quod si ita est, tamquam alter alteri præsens gratiam & operationem impendisse videbitur. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non ipsum Deum verbum, servata impassibilitate divinitatis suæ in carne anima rationali & intellectuali animata, quam sibi ab ipso conceptu univit ex virgine, omnia quæ de passione ejus scripta sunt, voluntarie sustinuisse dicit, anathema sit.

Theodori capitulum XXXVIII.

Deinde ostendens cujus gratia passus est, diminutionem infert: Quatenus * circa Deum pro omnibus gustaret mortem: *quia, divina natura ita volente, separata illa, ipse * pro se, pro omnium utilitate gustavit mortem: & ostendens quod deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen illi qui passus est abfuerat secundum diligentiam.* *Heb.* 2. * citra * per se pr[o]

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo octavo capitulo & falsatum testimonium apostoli agnoscimus, quia ubi legitur: *Vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem*, *Ibidem.* hic invenitur: Vt sine Deo pro omnibus gustaret mortem, & hoc quasi adstruendo dicitur: quia, divina natura separata, ipse pro se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non confitetur quia Deus verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione secundum substantiam adunivit, nec in passionibus nec in morte unquam deseruerit, anathema sit.

Theodori capitulum XXXIX.

Iesum autem, *ait*, de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute, *cujus unctionem meritis, & immaculatus effectus est per omnia, & ad divinam naturam meruit conjunctionem. Neque enim conjunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus factus fuisset, ut sic condeceat illius unitatem.*

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo nono capitulo rursum illud quod beatus Petrus dixit: *Iesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute*: exponens dicit, per unctionem Spiritus, quod meruit, & immaculatum eum per omnia factum, & ad divinam naturam meruisse conjunctionem: quæ verba Christum purum hominem aperte signant. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XL.

Nam & illud: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit, *insania evidens est de Deo verbo putare dicere eum. Qui enim dixit*: Hic est Filius meus dilectus; *& intulit*: In quo mihi complacuit, *significavit quod aperte ad comparationem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.*

Vigilii responsio.

In suprascripto capitulo quadragesimo de interpretatione euangelii secundum Matthæum, ubi dicitur: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit*, subjungitur & dicitur: Insania evidens est de Deo dicere eum. Qui enim dixit: *Hic est Filius meus dilectus*, & intulit: *In quo mihi complacuit*, significavit quod aperte ad comparationem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt. Quæ verba Christum Iesum purum rursus hominem & adoptivum filium evidenter ostendunt. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLI.

Permanens autem, donec secundum suam creaturam & virtutem solvens mortis dolores, liberavit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, transtulit quidem in immortalem vitam: incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in cælum duxit.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo primo capitulo dicitur, quod solvens mortis dolores, liberavit Christum ineffabilibus illis vinculis, & de morte resuscitans transtulerit quidem ad immortalem vitam, incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in cælum eduxerit: per quæ omnia verba declaratur nudum hominem esse Iesum Christum. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLII.

Christum justificatum & immaculatum factum secundum virtutem sancti Spiritus (sicut beatus apostolus modo quidem dicit: Quod justificatus est in Spiritu: *modo vero*: Quod per Spiritum æternum immaculatum se obtulit Deo) *mori quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum resuscitavit de mortuis, & ad vitam constituit meliorem, immutabilem quidem anima cogitationibus, incorruptum autem & indissolutum ex carne faciens.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo secundo capitulo dicitur Christum justificatum & immaculatum factum esse virtute Spiritus sancti, & adjicit: Mori quidem eum fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute Spiritus sancti factum resuscitavit de mortuis: quibus verbis sic separatus a verbo Dei insinuatur homo, ut sancti Spiritus virtute immaculatus & impeccabilis, quasi aliquis justus homo asseratur effectus. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLIII.

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per dominum nostrum Iesum Christum; *istorum causam nobis fuisse dicens Deum, qui contra omnes adversarios dedit nobis victoriam sive mortis, sive peccati, sive cujuscumque hinc nascendi mali: qui dominum nostrum Iesum Christum pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, & in dextera sua sedere fecit, & nobis ad eum donavit communionem.* 1. Cor. 15.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo tertio capitulo, exponendo verba apostoli Pauli, quibus dicit; *Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per dominum nostrum Iesum Christum*. Et post plura subjungitur: dominus noster Iesus Christus pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, per quæ jam quasi existens homo, a Deo verbo significatur assumptus, ut duo fuisse videantur, & alter alteri præstitisse. Qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLIV.

Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria dicatur a nobis? Vtraque, unum quidem natura, alterum autem relatione: hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato; non in illo circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo quarto capitulo dicitur: Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, an Dei genitrix Maria dicatur, quasi ex respondentis persona dicitur, utraque dici, & adjungitur: Vnum quidem natura rei, alterum autem relatione: & additur: Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato: & adjicitur: Non ille circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba item & unum hominem Christum, & duos filios beatæ Mariæ demonstrant. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non Deum verbum, qui ante omnia sæcula ex Patre ineffabiliter natus est, eumdem ex sancta virgine Maria (sicut in primo capitulo diximus) per secundam nativitatem suam incarnatum & natum unum in utraque natura inconfusa inseparabilique cognoscit, anathema sit.

Theodori capitulum XLV.

Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus verbum: quod autem secundum gratiam, non natura, & quod secundum naturam, non gratia; non duo filii. Sufficiat corpori, quod ex nobis est secundum gratiam filiatio, gloria & immortalitas: quia templum Dei verbi factum est, non supra naturam elevetur: & Deus verbum pro debita a nobis gratiarum

gratiarum actione non injurietur: & quæ est injuria componere eum cum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem! nec ipse Deus Verbum vult se David filium esse, sed dominum; corpus autem hoc vocari David filium non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo quinto capitulo dicitur, quia per gratiam sit filius qui ex Maria natus est homo, natura autem Deus Verbum: & quasi ratiocinatur dicendo: Quod gratia, non natura: & quod natura, non gratia. & adjungitur: Sufficit corpori quod ex nobis est secundum gratiam filiatio, & non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur, quæ verba nudum hominem ex virgine Maria significant, qui per gratiam appelletur Filius Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLVI.

Quando erit quæstio de nativitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Verbum Dei existimetur, mortales enim mortales generant secundum naturam, & corpus simile sibi: & duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram vero in posterioribus temporibus.

Vigilii responsio.

In supradicto quadragesimo sexto capitulo dicitur, ut Mariæ filius Deus Verbum non existimetur: adjiciendo, Quia mortalis mortalem generat secundum naturam, & corpus simile sibi. Quæ verba & purum hominem de sancta virgine Maria significant, & duos filios introducunt. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLVII.

*Ergo jam cessabunt ab impudente pugna, desistent autem a vana contentione, erubescentes evidentiam prædictorum: plurimos enim dicunt filios in gloriam ducentes. Ecce igitur in filiationis ratione apostolus apparet, assumptum hominem ceteris connumerans, non secundum quod *illis filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, deitate sola naturalem filiationem possidente.*

2. Tim. 3.
* illius.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo septimo capitulo id quod dicit apostolus, Qui multos filios ad gloriam adduxerat, exponendo dicitur, quod assumptum hominem ceteris connumeret sanctus apostolus, eo quod similiter gratiam filiationis acceperit, sola deitate naturalem filiationem possidente: quæ quidem verba, sicut superius dictum est; duos introducunt filios, id est unum per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLVIII.

*Sed ad hoc dicunt, quod Iesus nomen salvatorem significat. Salvator autem si dicitur, quomodo ille homo dicatur? obliti quod Iesus dicebatur etiam filius Nave: & quod mirandum est, * quia non sit vocatus fortuito in generatione, sed transnominatus a Moyse. Certum autem est quod non hoc imponere homini patiebatur, si divinam naturam omnimodo significabat.*

*qui ante sic vocatus est fort.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo octavo capitulo de nomine Iesu, quod salvatorem significat, argumentando negatur, & dicitur: Quia si

A salvator divinam naturam significaret, nunquam tale nomen homini imponeretur. Quibus verbis absolute & purus homo Christus ostenditur, & duæ personæ intelliguntur. Quæ qui ita sapit, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum XLIX.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a Deo Verbo separans, sed etiam secundum rationem filiationis communicans ceteris participibus filiationis convincitur: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad ceteros excellentiam, qui unitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem.

B

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo nono capitulo dicitur, quia Christus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad ceteros excellentiam, quod ei firmior ipsius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis Deus Verbum cum assumpta carne unus atque idem dominus Iesus Christus & verus Filius Dei & idem ipse verus Filius hominis intelligitur & creditur, anathema sit.

Theodori capitulum L.

*Homo Iesus similiter omnibus hominibus, nihil differens connaturalibus hominibus * quam quod ipsi gratiam dedit; gratia autem data naturam non*
C *mutat: sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen super omne nomen.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo capitulo dicitur, quod homo Iesus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, nisi quod ei gratiam dedit: quæ verba dominum nostrum Iesum Christum velut unum de justis hominibus faciunt æstimari, qui non deitate sua excelsus intelligatur, sed gratia aliquid amplius quam ceteri homines asseratur adeptus. Quod si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum LI.

Sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris sunt filii, dicunt mihi: Non separa hominem & Deum, sed unum eumdemque dic hominem, dicens, Dico
D *connaturalem mihi, dico Deum. Si dicam connaturalem Deo, dico; Quomodo homo & Deus unum sunt? Numquid una natura hominis & Dei, domini & servi, factoris & facturæ? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est, quomodo igitur homo & Deus unus per unitatem esse potest: qui salvificatur, qui salvificat, & qui ante sæcula, & qui ex Maria apparuit?*

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo primo capitulo negatur quod unus idemque dici possit Deus & homo, dicendo: Quomodo homo & Deus unus per unitatem esse potest, qui salvificat, & qui
E salvificatur, qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit? Quæ verba duas introducunt in Christo personas. Si quis igitur ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum LII.

Bene intulit: Namque & ego homo sum, *ut dicat: Nihil mirandum si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obedientes, *semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam.* Matth. 8.

Theodori capitulum LIII.

Quapropter & nec incongruum est & te, accepta ista a Deo potestate, verbo solo jubentem abigere passiones, nec enim tanquam Filio Dei, & ante universam creaturam

creaturam existenti, & creatori eorum quæ sunt, accessit centurio.

Vigilii responsio.

In suprascriptis quinquagesimo secundo & quinquagesimo tertio capitulis dicitur, quia Christo dixerit centurio, nihil mirandum esse si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obedientes, semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam. Et quamvis ex eo quod sequitur, centurionem non tamquam Filium Dei adiisse, qui universam condiderit creaturam; videatur quidem esse confiteri eum esse Filium Dei & creaturæ totius opificem. Tamen quia nec de centurionis intellectu bene existimavit, cujus dominus fidem non laudaret dicendo: *Non inveni tantam fidem in Israel*, nisi sciret eum intellexisse quia Deus est: & ex his & superioribus capitulis & aliis dictis jam non per unitatem subsistentiæ, sed per gratiam dicitur Christus esse Filius Dei, & ex eo Christus purus homo videtur induci, qui pro merito suo acciperet per datoris indulgentiam potestatem. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Matth. 8.

Theodori capitulum LIV.

1. Tim. 3.

Consonantia & apostolus dicit: Et manifeste magnum est pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu, *justificatum esse in Spiritu dicens ipsum, sive quod ante baptisma cum subtilitate competente legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna complevit subtilitate.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo quarto capitulo id quod apostolus dicit. *Quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu*: Christus justificatus esse asseritur, sive quod ante baptismum cum subtilitate competenti legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate compleverit. Quæ verba quia item purum hominem Christum justificatione eguisse demonstrant, si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis ipsum ut verum Deum consubstantialem Patri & Spiritui sancto justificare impios per fidem credit, anathema sit.

Theodori capitulum LV.

Idem hoc dicimus juste & de domino, quod Deus verbum sciens ejus virtutem, & secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, & uniens eum sibi affectu voluntatis, majorem quamdam præstabat ei gratiam, utpote gratia quæ in eum est, & in omnes homines dividenda. Vnde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat & boni desiderium, & contrarii odium: conservabatur vero a divina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit subtiliter sciente, qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute: unde nec injustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a domino assumptus est.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur quia Deus verbum secundum præscientiam sciens hominis Christi virtutem, initio

A complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, & uniens eum sibi affectu voluntatis majorem quamdam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, & ex aliis quæ sequuntur, duæ evidenter inducuntur esse personæ, & quia Filius Dei in filio hominis per affectum & gratiam & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, & non unum eumdemque Christum in duabus perfectis & individuis inconfusisque agnoscit & credit naturis, anathema sit.

Theodori capitulum LVI.

Nam rationalis quidem proprium est discretio bonorum & malorum: cum vero non sint contraria, B *non erat ei possibile aliquid discernere. primum igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum & malorum. & post pauca sequitur: Primum igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, ut mali natura sicut & boni introducatur, anathema sit.

Theodori capitulum LVII.

Quoniam autem non obaudit Adam, deinde subditus est morti; & factum est hoc propter inobedientiam, quod & citra inobedientiam propter utilitatem nostram a creatore factum est, edocti sumus omnes peccatum.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter utilitatem hominum a creatore factum esse, & edoctos nos esse peccatum: quod absit ut catholica fides credat, a Deo nos, ut peccatores efficeremur, doceri potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet, credit, D aut prædicat, & non magis prohibente Deo, primi hominis culpa introductum fatetur esse peccatum, & justo Dei judicio eum atque ejus progeniem propter inobedientiam suam mortis subiisse supplicium, anathema sit.

Theodori capitulum LVIII.

Nec igitur mortem non sponte & præter judicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam utilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipso, non poterat: sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus prius qui- E *dem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status divisit Deus creaturam, præsentem, & futurum; in isto quidem ad immortalitatem & immutabilitatem omnia adducturus, in præsenti vero creaturam in mortem & mutabilitatem interim dimittens. Nam si quidem statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Ignorantes enim mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem: nescientes passionum gravamen, impassibilitatem non mirabamur: (compendiose dicam, ne longum sermonem faciam) nescientes malorum experimentum, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo octavo capitulo dicitur, ideo Deum dedisse peccato aditum,

quia utile hoc sciebat esse nobis, magis autem A omnibus rationabilibus, ut prius videlicet malis & deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis introduci meliora: & adjicitur: Quia si statim ab initio immortales nos fecisset & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deus asseritur tamquam nobis utile introduxisse peccatum. Secundo cum omnia rationabilia complectitur, hoc etiam de angelis & de universa cælesti militia, quæ ratione est prædita, facit intelligi. Tertio quia illud, quod diabolus ab decipiendum primis hominibus persuaserit, quia, si de ligno prohibito manducarent, B sicut dii scientes bonum & malum, beneficii loco asseritur profuisse. Quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

Theodori capitulum LIX

*Necesse est autem omnia simul rationabilia, invisibilia dico, & nosipsos, quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia * ejusdem generis invisibilibus & rationabilibus substantiis, hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur.*

* forte immortalis cum eisdem invisibilibus.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo nono capitulo dicitur: Necesse est omnia simul rationabilia, invisibilia, & nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia * ejusdem C generis invisibilibus & rationabilibus substantiis, hic quidem præsentem mutationem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si & angeli lucis, & universæ cælestes invisibilesque virtutes sic mutabilitati hactenus subjacere, sicut humanæ animæ asseruntur, anathema sit.

Theodori capitulum LX.

Nam sciebat quidem quod peccabunt omnimodo, concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens, quoniam nec erat impossibile eum, qui cum fecerit non extantes, & tantorum quidem demonstraverit dominos, tanta vero bona proposuerit, ut eis fruantur, nec prohibere peccati aditum, si expedire eis hoc cognosceret. Sed enim non erat possibile nos aliter discere D peccatum, & passionum molestias, & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, ad ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent a Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & hujus gratia, utpote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus bello auxilium invenit.

Vigilii responsio.

In suprascripto sexagesimo capitulo dicitur quia Deus sciens hominem peccaturum, ideo peccare E permiserit, quia hoc ei noverat expedire, & propterea non prohibuisse peccati aditum, quia sic ab initio a Deo fuerit dispensatum, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, & hujus rei gratia, utpote profuturũ nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus peccati bello auxilium invenerit homo. Quæ verba quoniam aliena sunt a sensu divinæ scripturæ, ut dicatur, quia peccatum a Deo pro utilitate nobis introductum sit, Si quis ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit. Sancta enim ca holica ecclesia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit a peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit justo supplicio: sed bene utens etiam malis nostris, singulari nos remedio, per unigeniti Filii sui incarnationem, passionem, mortem, & resurrectionem, hoc est domini nostri Iesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberavit. †

† Hactenus sexaginta capitũ facta damnatio, ipsaque præmissa defensioni trium capitulorum: ne, ut dictum est, cum pro ipsorum defensione laborat, prolata Theodori nomine mala doctrina pugnasse videri posset; & pati calumniam ab iis qui inferre parati erant.

His igitur competenter & per orthodoxæ fidei rectitudinem apostolicæ sententiæ auctoritate damnatis, constituimus, ut ex omnibus istis, quæ nos patrum statutis atque traditionibus inhærentes apostolica auctoritate damnavimus, nulla injuriandi præcedentes patres, vel doctores ecclesiæ (quæ procul dubio scandala sacrosanctæ ecclesię suscitat) præbeatur occasio: anathematizantes omnem ad ordines ecclesiasticos pertinentem, qui patribus atque doctoribus ecclesiæ contumeliam ex suprascriptis impietatibus quodammodo adscribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathemati atque damnationi subjecimus in eo volumine, quod nobis per fratrem nostrum Benignum episcopum nuper a pietate vestra transmissum sub Theodori Mopsuesteni episcopi perhibentur nomine prænotata; ad hoc solicitudinis nostræ animum consequenter admonuimus, ut si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud patres quæsitum sit, vel si qua super ejus nomine ab eis regulariter fuerint constituta, sive disposita, diligentissima indagatione quærere curaremus. Et hæc investigantes advertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinæ civitatis antistitem de persona jam mortui Theodori episcopi Ioanni reverendæ memoriæ Antiochenæ civitatis episcopo, vel orientali synodo ad ejus literas rescribentem, inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta synodo Ephesina definitio, veluti a Theodoro dispositа, sicut offerentes dicebant, nihil habens sanum, evacuavit quidem eam sancta synodus veluti perversarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui sic sapiunt. Dispensatim vero mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam vero synodum Ephesinam primam solicite recensentes, nihil de Theodori Mopsuesteni persona referre comperimus, sed symbolum, quod Charisius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio & Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, per Antonium & Iacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphiorum ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret beatum Cyrillum hoc quod per literas profitetur a prolatoribus scilicet symboli jam defuncti Theodori episcopi nomen fuisse delatum, sua providentia ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali servantem, noluisse nomen ejus, ne monumentis quidem synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in sacerdotio servanda est, contineri. Quomodo autem hoc quod supra dixit beatus Cyrillus dispensative factum, ut minime anathemati nomen viri subjicere voluisset intelligi, ad ecclesiasticam regulam porrigendum, in eadem epistola sua subter adjecit, dicens: Sed juste audient, tametsi nolint, qui hujusmodi causas præbent. Obliviscimini vosipsos, quando adversus cineres arcus extenditis: non enim superest qui apud eos inscriptus est: & me nullus culpet in hæc verba progressum, sed cedant valde, nimirum prædecessori.

Grave

Grave est enim insultare defunctis, vel si aici fuerint, nedum illis qui in episcopatu hanc vitam deposuerunt. Iustissimum enim apparet prudentibus viris cedere præscienti, *Deo scilicet*, uniuscujusque voluntatem; & cognoscenti qualiscumque quisque futurus sit. Beatum quin etiam Proclum hujus regiæ civitatis antistitem ita memorati Ioannis Antiocheni episcopi similiter constat respondisse rescriptis, dicentem inter alia: Quando enim scripsi tuæ sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridem defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicujus feci mentionem? & post pauca: Et illa capitula quæ subjecta sunt repuli, utpote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam qui jam defuncti sunt scripsi, Deo amantissimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque carissimus Theodotus, qui a nobis directus est, diaconus talia mandata suscepit. Item ipse beatus Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per literas didici nunc, quia Theodori Mopsuesteni, & aliorum quorumdam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum jam migraverint: & eos qui jam vitam reliquerunt supervacuum est injuriari post mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, & post abjectionem capitulorum, quæ cujus sint ignoramus, continuo præpara diaconum Theodotum venire ad regiam civitatem.

Perpendat ergo pietatis vestræ sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, & non longe a Theodori Mopsuesteni vita repertus, mala quæ libenter damnaverat cujus essent se jam tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Calchedonensi concilio aliquid de sæpius designati Mopsuesteni Theodori episcopi nomine invenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda synodus piæ memoriæ Marciano tunc imperatori transmisit, quam vos quoque vestris legibus, dum orthodoxa professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac dominum nostrum confitendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis, literæ Antiocheni Ioannis cum orientali synodo ad Theodosium tunc piissimæ recordationis principem destinatæ venerabiliter memorentur, quibus Mopsuesteni Theodori episcopi persona, ne post mortem damnari deberet, excusatur.

Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his qui jam defuncti sunt, & minime reperiuntur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreverint. Quibus inspectis, agnovimus, quod hujus cautelæ providentiæque formam veneranda prædecessorum nostrorum sedis apostolicæ præsulum constituta nobis apertissime tradiderunt. Nam beatissimus papa Leo ad Theodorum episcopum Forojuliensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum qui sic obierunt merita actusque discurrere; cum dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale mysterium implere non poterat, suæ justitiæ reservavit. Item beatus Gelasius papa in epistola quam ad episcopos Dardaniæ de causa Acacii scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium recidens pravitatis, jure meruit ab apostolica communione secludi, in hac autem persistens damnatione defunctus est, absolutionem, quam superstes nec quæsivit omnino nec meruit, mortuus jam non potest impetrare. Siquidem ipsis apostolis Christi voce delegatum est: *Quæ ligaveritis super terram, & quæ solveritis super terram.* Ceterum jam de eo qui in divino est judicio constitutus nobis fas aliud decernere non est, præter id in quo eum dies supremus invenit. *Matth. 18.*

Item memoratus beatæ recordationis papa Gelasius in gestis synodalibus de Miseni episcopi Cumani absolutione confectis, hoc evidenter edocuit, dicens: Totum quod supra facultatis est modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur prævaricationis offensam viventibus remittamus; quod ecclesiæ, Deo largiente, possibile est: nec nos jam mortuis veniam præstare deposcant; quod nobis non esse possibile manifestum est; quia cum dictum sit: *Quæ ligaveritis & solveritis super terram*, hos, quos super terram jam non esse constat, non humano, sed suo Deus judicio reservavit: nec audet ecclesia sibimet vendicare, quod ipsis apostolicis conspicit non fuisse concessum: quia alia est causa superstitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam & in sanctorum Ioannis Constantinopolitani episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani ejusdem civitatis episcopi, veneranda memoria constat esse servatam, qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inviolatam eorum communionem Romani pontifices servaverunt, nec abscindi ab ecclesia dici potuerunt vel poterunt, quos sibi inconvulse unitos apostolica judicavit auctoritas. *Matth. 16.*

In Eusebii etiam cognomento Pamphili historiæ libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinæ civitatis episcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quodam episcopo Ægypti ita fecisse: hic enim Nepos episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem sanctos cum Christo regnaturos esse beatus Ioannes apostolus in apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus Iudaicum intellectum habuisse narratur. Post cujus mortem, cum ad Dionysium Alexandriæ episcopum pervenisset, quod tota Ægyptus ipsos libros, quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod & occultum mysterium se habere putaret: & pergens ad eum locum (in Arsinoite enim quæstionem ipsam motam fuisse refert) scribensque destruxit eosdem libros atque evertit: Nepotem vero qui eos scripserat, propter hoc maxime, quia jam defunctus fuerat, nulla sit aggressus injuria. Quæ si quis latius agnoscere velit, in memorato septimo historiæ ejusdem Eusebii libro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diverso patres nostri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiæ differentes, illæsas sacerdotum in pace ecclesiastica defunctorum servavere personas, idemque regulariter apostolicæ sedis quæ supra diximus definiunt constituta: Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis: sed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit, & specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti patres nostri disposuerint, superius evidenter expressum est: eum nostra non audemus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam con-

condemnari concedimus: absit tamen ut supra- A scripta capitula dogmatum, quæ secundum subjectos intelligentiæ sensus a nobis constat esse damnata, vel quæcumque dicta cujuslibet sine nomine prænotata, euangelicis tamen & apostolicis, ac quatuor synodorum, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Calchedonensis, & apostolicæ sedis non congruentia consonaque doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere.

De scriptis vero quæ sub viri venerabilis Theodoreti quondam episcopi nomine proferuntur, miramur primum, cur necesse sit ejus sacerdotis B nomine in obtrectationem quidquam cujuslibet studio devocari. qui ante centum & amplius annos in sanctæ ac venerandæ Calchedonensis synodi judicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, & beatissimi papæ Leonis epistolis prona devotione consensit. Dehinc cum existerent tunc Dioscorus & Ægyptii episcopi, qui eum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, & eumdem Theodoretum etiam hæreticum esse, tamen sancti patres nostri hæc audientes, diligentissime eodem Theodoreto posthac examinatione discusso, & præsente a præsentibus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, C nisi ut statim Nestorium ejusque impia dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc sibi tantummodo sufficere judicantes, quod ille coram universo concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis universis patribus audientibus, clara voce damnavit. Ex quo evidenter apparet, quia quidquid sit vel fuerit sub cujuslibet prolatum nomine, quod impii Nestorii videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto concilio a viro venerabili Theodoreto fuerit sine dubitatione damnatum: & sit valde contrarium, & Calchedonensis synodi judicio indubitabiliter inimicum, quædam Nestoriana dogmata nunc sub ejus sacerdotis nomine condemnari, qui cum sanctis patribus eumdem impium Nestorium & execrabilia ejus dogmata (sicut diximus) tunc apertissime anathematizavit. D Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem rectæ fidei patres in sancta Calchedonensi synodo residentes ostendere, quam dicere aliquos ex eis similia sapuisse Nestorio, quorum judicio videas Nestorium ejusque dogmata fuisse damnata.

Nec illud arbitrandum est, quia sanctæ memoriæ Cyrilli injuriis per duodecim capitulorum ejus reprehensionem a viro venerabili Theodoreto (ut putatur) ingesta beatissimi patres nostri in sancta synodo Calchedonensi neglexerint, sed aut (utpote rebus de proximo gestis cuncta præ oculis habentes) Theodoretum nihil tale fecisse probaverunt: aut exemplum ipsius E sanctæ memoriæ Cyrilli judicaverunt esse sequendum, qui post multa & gravia contra se ab orientalibus apud Ephesum scripto gesta, tempore quo cum ipsis in concordiam remeavit, tamquam si acta non fuissent, pacis amore, silentio dereliquit; ut impleret utique illud apostolicum dictum, quo Corinthiis scribit, dicens: *Cui enim aliquid donastis, & ego.* (2. Cor. 2.) Nam & illud sancta synodus Calchedonensis intendisse credenda est, quia dum doctrinam sancti Cyrilli ex epistolis ejus in eadem synodo reseratis atque receptis memoratus episcopus Theodoretus ita devota mente suscepit, ut doctrinæ quoque ejus ad laudandam beatissimi papæ Leonis epistolam testimoniis uteretur, etiamsi in eum injurias intulisse constaret, plenissime satisfecisse videretur, illius venerabiliter amplectendo fidem, cujus falso fuerat suspicatus errorem. Et ideo nos nec aliquid velut omissum a patribus nostris quærere nunc aut retractare convenit; & eos, quibus sancti Cyrilli reprehensio nunc placet, aut iisdem sanctis patribus nostris æstimant placuisse, modis omnibus refutamus.

Hac ergo rerum veritate perpensa, statuimus atque decernimus, nihil in injuriam atque obtrectationem probatissimi in Calchedonensi synodo viri, hoc est Theodoreti episcopi Cyri, sub taxatione nominis ejus a quoquam fieri, vel proferri: sed, custodita in omnibus personæ ejus reverentia, quæcumque scripta, vel dogmata ejus cujuslibet nomine prolata sceleratorum Nestorii atque Eutychetis manifestantur erroribus consonare anathematizamus atque damnamus. Etenim satis habet, abundeque sufficere debet, quod damnantes atque anathematizantes cum Paulo Samosateno & Bonoso Nestorium, & e diverso cum Valentino atque Apollinare Eutychetem, simul & errores eorum, aliosque hæreticos omnes cum dogmatibus suis, illos quoque pariter condemnamus qui erroribus eorum implici & inemendabiles permanentes de vita præsentis sæculi migraverunt. Siquidem per hoc nihil perversæ doctrinæ relinquimus, quod non per hanc sententiam a nobis prolatam a sancta Dei ecclesia apostolica auctoritate inveniatur exclusum.

I. Rursus tamen hoc specialiter dicimus: ut si quis, servata inconvertibilitate naturæ divinæ, non confitetur Verbum carnem factum, & ex ipsa conceptione de utero virginis humanæ naturæ sibi secundum subsistentiam unisse principia, sed tanquam cum existenti jam homine fuerit Deus Verbum, ut per hoc non sancta virgo vere Dei genitrix esse credatur, sed verbo tenus appelletur, anathema sit.

II. Si quis secundum subsistentiam unitatem naturarum in Christo factam denegat, sed seorsum existenti homini tamquam uni justorum inhabitare Deum Verbum, & non ita confiteatur naturarum secundum subsistentiam unitatem, ut Deus Verbum cum assumpta carne una permanserit permaneatque subsistentia sive persona, anathema sit.

III. Si quis voces euangelicas & apostolicas in uno Christo ita dividit, ut etiam naturarum in ipso unitarum divisionem introducat, anathema sit.

IV. Si quis unum Iesum Christum verum Dei & eumdem ipsum verum hominis filium futurorum ignorantiam aut diei ultimi judicii habuisse dicit & tanta scire potuisse, quanta ei deitas, quasi alteri cuidam inhabitans, revelabat, anathema sit.

V. Si quis illud apostoli, quod est in epistola ad Hebræos dictum, quod experimento cognovit (Hebr. 5.) obedientiam, & cum clamore forti & lacrymis preces supplicationesque obtulit ad Deum, qui salvum illum posset a morte facere, tamquam nudo deitate Christo deputans, qui laboribus virtutis perfectus sit, ut ex hoc duos introducere Christos vel duos filios videatur, & non unum eumdemque credit Christum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inseparabilibus indivisisque confitendum atque adorandum, anathema sit.

His

His omnibus & hujusmodi blasphemiis ita a nobis addicatis atque damnatis, hac præsentis constitutionis dispositione quammaxime providemus, ne (sicut supra diximus) personis, quæ in pace & communione universalis ecclesiæ quieverunt, sub hac damnati a nobis perversi dogmatis occasione aliquid derogetur, sed execrabilibus dogmatibus in Nestorio atque Eutychete hæresiarchis, universisque eorum sequacibus condemnatis, illis sacerdotibus, qui in pace catholica ecclesiæ (sicut dictum est) sunt defuncti nulla contumelia generetur, ne inde injuriarum nascatur occasio, unde potius debeat sanctorum patrum reverentia custodiri.

De epistola quoque venerabilis viri Ibæ, quondam Edessenæ civitatis episcopi, de qua pariter inquisistis, diligenti nihilo minus investigatione quæsivimus, si quid de ea priscis temporibus apud patres nostros motum vel agitatum, sive quæsitum, seu fuerit constitutum. Et quia Græcæ linguæ (sicut cunctis & maxime pietati vestræ notum est) sumus ignari, nunc per nostros, qui ejusdem linguæ videntur habere notitiam, gesta sancti venerandique Calchedonensis concilii in synodalibus codicibus diligentissime perquirentes, dilucide aperteque reperimus, duabus in eadem synodo actionibus prædicti viri venerabilis Ibæ examinatum fuisse negotium, ibique ex gestis apud Photium Tyri & Eustathium Beryti episcopos habitis, hanc de qua quæritur, inter cetera prolatam fuisse contra eum ab accusatoribus ejus epistolam: cumque consummata ipsius disceptatione negotii, a venerandis fuisset patribus requisitum, quid de ejusdem constituendum videretur Ibæ negotio, consequenter hujusmodi processisse sententias.

[...e. Cal- ... act. ... prope ... 1. ...no IV. ...76. D.]

Paschasinus & Lucentius "reverendissimi episcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis apostolicæ (quia missi apostolici semper in synodis prius loqui & confirmare soliti sunt) per Paschasinum dixerunt: Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum episcoporum, Ibam reverendissimum innoxium approbari: relecta enim ejus epistola agnovimus eum orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem episcopatus restituendum, & ecclesiam, a qua injuste & absens expulsus est, reparandam. De episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis episcopi Antiochenæ ecclesiæ quid oporteat de eo * formari sive statui.

[...nari ...em p. ...A.]

Anatolius "reverendissimus archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ dixit: Dei amantissimorum episcoporum & judicium fides, ac lectio omnium horum quæ sunt subsecuta, demonstrant innoxium Ibam reverendissimum ab accusationibus quæ illatæ sunt in eum: unde omnem in præsenti suspicionem abjicio, quoniam consentit & subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est a sancto concilio, & epistolæ sanctissimi archiepiscopi Romæ Leonis, & dignum eum judico episcopatu, & habere curam in qua pridem existebat ecclesiæ.

Maximus reverendissimus episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quæ modo relecta sunt, constitui manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reverendissimus Ibas innocens est repertus: ex relecto vero rescripto epistolæ, quæ probata est ab eo qui adversarius ejus existit, orthodoxa est ejus declarata dictatio.

A His igitur ita in sanctæ Calchedonensis synodi judicio, dispositioneque jacentibus, & ita vicariatum sedis apostolicæ venerandorum præsulum sustinentium & ceterorum patrum interlocutionibus declaratis, evidenter advertimus, quod ab his, qui in eadem sancta Calchedonensi synodo locum beatissimi prædecessoris nostri papæ Leonis tenuisse noscuntur, dictum sit: Relecta ejus epistola agnovimus eum esse catholicum; & ab Anatolio Constantinopolitano dictum sit: Lectio omnium quæ sunt subsecuta demonstrat innoxium Ibam reverendissimum ab his quę in eum accusatores intulerant; a Maximo vero Antiocheno dictum sit: Ex relecto scripto epistolæ, quod perlatum est ab adversario ejus, catholica est ejus declarata dictatio, quorum interlocutionibus ceteri episcopi non solum non contradixisse, verum etiam apertissimum noscuntur præbuisse consensum.

Iudicium synodi de epistola Ibæ.

Propter prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus episcopus, & reverendissimus Ioannes Antiochenus antistes, atque omnes orientales episcopi per Paulum Emesenæ civitatis episcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epistola laudans, libenter amplectitur, orthodoxa est Ibæ episcopi a patribus pronuntiata dictatio. Illa vero quæ in ipsa Ibę sacerdotis epistola in injuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentię dicta sunt, patres in sancta Calchedonensi synodo epistolam pronuntiantes orthodoxam, nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipse venerabilis episcopus, intellectu capitulorum ejus meliore recepto, mutando refutavit, sicut interlocutione venerandę memoriæ Eunomii Nicomediensis episcopi in eadem sancta Calchedonensi synodo residentis evidentissime declaratur; quod ita se habet. Eunomius" episcopus Nicomediæ dixit: Iam quidem ex his quæ relecta sunt innoxius approbatus est beatus Ibas: in quibus etiam dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, & in postremis recte confessus illa quæ culpaverat refutavit. Vnde & ego anathematizantem eum Nestorium & Eutychetem & impia eorum dogmata, & consentientem his quæ a sanctissimo archiepiscopo Leone scripta sunt, & in hac universali synodo, dignum esse episcopatu decerno.

"Ibid. pag. 680. C.

Nam & venerabilis memoriæ Iuvenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas episcopus de eo quod sancto Cyrillo capitula ejus aliter intelligendo detraxerat, postea professus, quia, his ab eo explanatis & a se intellectis in communionem ejus devote concurrerit, & de his quæ prius aliter intellexerat sit conversus: propterea recipere eum episcopatum decrevit, utpote quantum ad professionem fidei orthodoxum existentem, ita dicens:" Qui convertuntur scriptura divina suscipi jubet: quapropter & ab hæreticis revertentes suscipimus. Vnde prævideo reverendissimum Ibam mereri clementiam, quia & senex est, ut habeat episcopatus gradum, orthodoxum existentem. Quibus verbis hoc intelligitur, quod si ab hæreticis venientes suscipimus, quomodo Ibam qui est orthodoxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli hæsitans ei obloqui visus est, nunc ab eo in quo fallebatur intellectu conversum

"Ibid. 677. C.

non suscipiamus; cum eum orthodoxum constet existere? Neque enim orthodoxum existere Ibam diceret Iuvenalis episcopus, nisi ex verbis epistolæ ejus confessionem fidei orthodoxam comprobaret. Vt autem appareat quia interlocutio Iuvenalis Eunomii interlocutioni concordat, verba ipsa ex interlocutione Eunomii nos edocent, quæ inter alia ita se habent: In quibus enim dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat refutavit. Ex quibus verbis evidenter declaratur, in Iba episcopo nihil de confessione fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eumdem Ibam quod fallente intelligentia de beato Cyrillo male senserat refutasse.

Nam idem venerabilis episcopus Ibas ex ipsis gestis præcedentibus, sicut Photii & Eustathii sententia continet, apertissime perhibetur habere se & recipere omnia quæ in Ephesina prima synodo gesta sunt, & æqua judicare quæ in Nicæa sunt constituta, & nullam differentiam arbitrari ejus ad alia, & nimis ejus sanctitatem se laudasse pronuntians, quod prone Ibas sapuerit curare eos qui vel suspicione, vel alio aliquo modo ejus læderent opinionem doctrinæ: nam & post explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, & intellectum ejus sibi quem sanctus Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, & orthodoxum eum se cum omnibus orientalibus episcopis habuisse, & in communione ipsius usque ad exitum permansisse professus est. Ex quo apparet eumdem Ibam, & priusquam duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis suspicaretur unam Christi prædicari naturam, orthodoxo sensu quod male dictum existimaverat reprobasse, & post explanationem eorumdem orthodoxo sensu quæ recte dicta cognoverat venerabiliter suscepisse.

Quomodo & quando Ibas adversatus sancto Cyrillo.

Sed & illud indubitanter cunctorum fidelium meatibus patet, quod magis in Ephesina secunda hæretico intellectu Dioscorus cum Eutychete beato Cyrillo, & primo Ephesino concilio contumelias irrogarint, qui crediderunt sanctum Cyrillum unam naturam in domino Deo nostro Iesu Christo per duodecim sua prædicasse capitula: & ob hoc aliquos orientales episcopos, qui unius naturæ prædicationem noluerunt suscipere, Dioscorus condemnavit: inter quos & Ibam episcopum propter hanc specialiter fidei ejus professionem, qua duas naturas, unam virtutem, unam personam, quod est unus filius dominus noster Iesus Christus, apertissime confitetur, hæreticum condemnavit; & Eutychetem propter unius naturæ prædicationem sicut catholicum revocavit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem sanctæ recordationis Flaviani personam: & inventus est ipse magis Dioscorus Ephesinam primam synodum conari destruere, qui eam sub execrabilis intellectus imagine defendebat; & amplius beatum Cyrillum criminatus est laudans Dioscorus atque Eutyches, quam Ibas sub falsi intellectus errore vituperans. Namque cum laus atque vituperatio ad unum tenderent intellectum, Dioscorus & Eutyches, qui laudaverunt, hæretico spiritu laudasse reperti sunt, atque ideo sunt a sancta Calchedonensi synodo damnati: at vero Ibas episcopus, qui per errorem, unam putans in his prædicari naturam, prius vituperavit capitula, & post declaratum sibi intellectum eorum, communicatorem se beati Cyrilli cum omnibus orientalibus esse professus est, & in catholicæ fidei rectitudine ab eadem Calchedonensi synodo judicatus est permansisse. Hæc ergo eadem synodus in Dioscoro atque Eutychete, qui se falso per beatum Cyrillum velamine tegere nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutychetem apparere contrarios, per hoc quod unam post adunationem naturam blasphemo spiritu prædicabant, simili atque eadem Dioscorum cum Eutychete sententia condemnavit, destruens Ephesinam secundam, primamque confirmans.

Vigilii scopus.

Et quia nobis de Ezechielis prophetæ verbis objicitur illud, quod ad sacerdotes Ierusalem malum a bono non discernentes ex persona domini, dicebat: *Sacerdotes ejus spernentes legem meam coinquinaverunt sancta mea: inter sanctum & pollutum non distinguebant, & inter medium mundi & immundi non secernebant*: Debet vestra pietas pariter nobiscum & universorum corda fidelium ex his verbis advertere, ideo nos non audere Calchedonensis synodi retractare judicium, ne ibidem considentibus sacerdotibus ista (quod absit) ab hæreticorum insidiis macula inuratur: ut eos inter sanctum & pollutum, & inter medium mundi & immundi non potuisse discernere criminentur, si nos modo causas ejusdem sanctæ synodi cum consensu sedis apostolicæ judicio terminatas, sub qualibet occasione viderint retractare. Propterea ergo disciplinam atque judicium sanctorum patrum nos in omnibus conservantes, & rerum omnium dispositionem secundum eam quam reddimus rationem ex Calchedonensis synodi judicio declaratam cum satis apertissima luceat veritate, ex verbis epistolæ viri venerabilis Ibæ rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, & ex gestis apud Photium & Eustathium habitis, & ex ipsius Ibæ episcopi præsentis a præsentibus intentione discussa, patres nostros in Calchedone residentes justissime orthodoxam ejusdem viri venerabilis Ibæ episcopi pronuntiasse fidem, & reprehensionem beati Cyrilli, quam humanitus per errorem intelligentiæ evenisse cognoverant, congrua satisfactione purgatam: præsentis sententiæ nostræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in sæpius memorata venerabilis Ibæ epistola intemeratum patrum in Calchedone residentium manere judicium.

Ezech. 22.

Nec quemquam ad ordines & dignitates ecclesiasticas pertinentem hoc constituto nostro permittimus aliquando præsumere, vel super ejusdem epistolæ negotium, vel aliis in Calchedonensi concilio consensu vicariorum sedis apostolicæ judicatis, ordinatis, definitis atque dispositis, tamquam imperfectis atque reprehensibilibus, sive per additamentum, sive per diminutionem, sive per immutationem, vel quoquo modo aliquid temerariæ novitatis inferre.

De duodecim capitulis Cyrilli.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistolæ beati Cyrilli, cui duodecim sunt subjecta capitula, vel ipsis capitibus adversus Nestorii perfidiam promulgatis existimet derogandum: cum constet eumdem Ibam, vel inter omnes orientales episcopos, post explanatum sibi eorumdem

dem capitulorum intellectum, beati Cyrilli communicatorem toto vitæ ejus tempore permansisse, abjicientem ea, & a veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex suprascripta epistola unius Ibæ episcopi, vel ex omnibus quæ in sancta synodo Calchedonensi judicata, ordinata, definita atque disposita sunt, ita quidquam aptatur, aut per auctoritatem ejusdem synodi aut perversum dogma assertum esse Nestorii, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod præfatis legatis atque vicariis sedis apostolicæ a beatissimo papa Leone tantum fidei causa, & non etiam de depositorum incompetenter episcoporum fuerit revocatione mandatum, & quasi superflue Ibæ quoque Edessenæ civitatis episcopi causam coram sanctis patribus existimet agitatam; noverit beatissimum papam Leonem sanctæ Calchedonensi synodo hæc inter cetera scripsisse, dicendo: Quia vero non ignoramus per pravas æmulationes statum multarum ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque episcopos, qui hæresim non reciperent, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atque in locum superstitum alios substitutos; his primitus vulneribus adhibenda est medicina justitiæ, ne quisquam careat propris, vel aliter utatur alienis.

Et ne quis dubitet utrum ea quæ de restitutione episcoporum gesta sunt in Calchedonensi synodo ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitiam, & ab eodem confirmata, ipsam potius synodi relationem ad beatissimum Leonem prædecessorem nostrum directam congrua legere solicitudine non omittat: cujus post alia in fine hæc verba sunt: Omnem vobis gestorum vim insinuare curavimus ad consistentiam nostram, & eorum quæ a nobis acta sunt confirmationem & dispositionem. Post quorum notitiam idem beatissimus papa Leo ad piæ memoriæ Pulcheriam Augustam gratias referens de restitutis episcopis, ita scribit: Clementia igitur vestra cognoscat omnem Romanam ecclesiam de universis fidei vestræ operibus plurimum gratulari, sive quod legationem nostram pio per omnia juvistis affectu, & quod sacerdotes catholicos, qui ab ecclesiis suis injusta fuerant ejecti sententia, reduxistis. Ecce & in eo quod omnia gesta beatissimo papæ Leoni directa sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, & in recurrentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

Non dubitamus igitur omnium fidelium sensibus patefactum, quæ vicariis beati Leonis papæ, loco ejus synodo præsentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expungendum perceperint actiones, vel quæ ab illo generali concilio, præsidente ac consentiente per vicarios suos sedis apostolicæ præsule, fuerint constituta: quæ neque minui, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Calchedonensis synodi statuta convelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, prædecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædecessoris nostri epistolis, quo in vicariis suis summo præsule floruit sanctum Calchedonense concilium. Ait namque in epistola ad piæ memoriæ Leonem Augustum ita: Hæc autem Dei munera ita demum nobis divinitus conferuntur, si de his quæ sunt præstita non inveniamur ingrati, & tamquam nulla sint quæ adepti sumus, contraria potius expectemus. Nam quæ patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita convelli, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum in pravos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere. Et post aliquanta, ita prænoscat, inquit, igitur pietas tua, venerabilis imperator, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos a sede apostolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam & apud Calchedonem, sicut Deo placuit, definitis nullum audemus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.

Quid sanctus Leo pro integritate Concilii Calchedonensis.

Nec non idem beatus prædecessor noster papa Leo ad præfatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non sinas, ait, contra dexteræ omnipotentis triumphos redivivis exurgere motibus extincta certamina; præsertim cum in damnatis jamdudum hæreticorum ausibus omnino non liceat: & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis ecclesię plenitudo in suæ unitatis soliditate secura permaneat; nihilque prorsus de bene constitutis retractetur: quia post legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle confligere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente apostolo: *Verbis enim contendere nihil utile est, nisi ad subversionem audientium.* 2. Tim. 2. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt qui veritati audeant resultare, & de mundanæ sapientiæ loquacitate confidere. Item post pauca: Pie nobis & constanter videndum est, ne, dum talium disputatio admittitur, his quæ divinitus definita sunt auctoritas derogetur. Item in epistola papæ Leonis ab Anatolium Constantinopolitanum episcopum: Vt autem hæc exhortatio ad omnium fratrum possit notitiam pervenire, diligentiæ vestræ cura perficiat: quia, quod sæpe dicendum est, tota religio Christiana turbatur, si quidquam de his quæ apud Calchedonem constituta sunt convellatur, & quæ ex divina sunt dispositione composita, ulla patiamini novitate temerari.

Sed & beatissimus prædecessor noster papa Simplicius ad Zenonem Augustum sic inter cetera dicit: Neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet novi aliquid post Calchedonense concilium contra definitiones ipsius retractari: quia per universum mundum insolubili observatione retinetur, quod a sacerdotum universitate est constitutum.

Quid pro synodo Calchedonensi Simplicius papa.

Item memoratus papa Simplicius Zenoni Augusto: Nullus ad aures vestræ pietatis perniciosis mentibus pandatur accessus: nulla retractandi de veterrimis fiducia concedatur: sic hæresum denique machinamenta cunctarum ecclesiasticis prostrata decretis, nunquam sinuntur oppugnationibus elisa reparare certamina.

Item prædictus papa Simplicius ad præfatum Zenonem Augustum: Ita Calchedonensis synodi constituta, vel quæ beatæ memoriæ prædecessor meus Leo apostolica traditione perdocuit, intemerata vigere jubeatis: quia nec ullo modo retractari potest, quod illorum definitione sopitum est.

Constat ergo ex præfatis testimoniis patrum, quam tenere debeamus pro apostolicæ sedis rectitudine, & pro universalis ecclesię considera-

Quid Vigilius consultum voluit

 tione,

Concilium Calchedonense.

tione, cautelam: cujus nos quoque cautelæ A jamdudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Constantinopolitanum episcopum epistolam, quam tum præsentibus pluribus sacerdotibus & glorioso senatu, Menna sanctæ recordationis episcopo vestræ clementiæ offerente, & pietate vestra nobis cum ejus consensu restituente receptam, quantum ad trium capitulorum causam pertinet, evacuamus, nullatenus a loci nostri atque propositi circumspectione cessantes, competentem Calchedonensis synodi reverentiam curavimus omnibus exhibere, sicut series ejusdem testatur epistolæ: cujus ad probandam cautelam nostram subjecimus perpauca de plurimis: quibus diligenter inspectis, qualiter apud nos sancta Calchedonensis synodus inviolata permanserit atque permaneat evidenter ostenditur. Siquidem de eadem B synodo ita nos in ipsa epistola nostra certum est inter cetera posuisse, dicentes: Cum apud nos manifesta ratione perclareat, quicumque in contumeliam antefatæ synodi aliquid tentat agere, sibi potius nociturum. Item post alia:

Quantum deferendū synodis.

Sed si evidenter nobis fuisset ostensum in ipsis gestis potius contineri, nullus auderet tantæ præsumptionis auctor existere, ut aliquid, quod in illud sanctissimum judicium productum est, velut dubium judicaret: cum credendum sit, illos tunc presentes a præsenti rerum memoria diligentius etiam præter scriptum aliqua requirere, vel definire certius potuisse, quod C nobis nunc post tanta tempora velut ignota causa videatur ambiguum, cum & hoc deferatur reverentiæ synodorum, ut & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur auctoritati. Item post alia: Salvis omnibus atque in sua perpetua firmitate durantibus, quæ in Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino primo, atque Calchedonensi, venerandis constant conciliis definita, & prædecessorum nostrorum auctoritate firmata, & cunctis, qui in memoratis sanctis conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, & his nihilo minus absolutis, de quorum ab iisdem synodis absolutione decretum est. Item post alia:

Pro Concilio Calchedonensi Vigilii assertiones.

Anathematis sententiæ eum quoque subdentes, D qui quævis contra prædictam synodum Calchedonensem, vel præsenti, vel quælibet in hac causa sive a nobis, sive a quibuscumque gesta scriptave inveniuntur, pro aliqua susceperit firmitate: & sancta Calchedonensis synodus, cujus magna & inconcussa est firmitas, perpetua & veneranda, sicut Nicæna, Constantinopolitana, atque Ephesina prima habent, suam teneant firmitatem. Item post alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque sanctam Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, atque Calchedonensem sanctissimas synodos in una & immaculata fide E apostolis consonantes, & ab apostolicæ sedis presulibus roboratas, non & fideliter sequitur, & æqualiter veneratur: & qui ea quæ in ipsis conciliis, quæ præfati sumus, gesta sunt, vult quasi prave dicta corrigere, aut vult imperfecta supplere.

Synodo Calchedonensi vult consultum.

Ecce, venerabilis imperator, luce clarius demonstratur, hanc nos habuisse semper in sanctarum quatuor synodorum reverentia voluntatem, & quæcumque a sanctis patribus in eisdem considentibus definita vel statuta sive judicata sunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epistola Ibæ personaque ejus in sanctorum patrum & sedis apostolicæ vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis omnibusque catholicis æquali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta synodus sufficere posse clamavit, dicendo: Nestorium & ejus dogmata modo anathematizet: quo anathemate nefandissimorum Nestorii & Eutychetis ab Iba episcopo toties iterato, totius satisfactum esse synodi voluntati.

Vigilii prohibitio.

His igitur a nobis cum omni undique cautela atque diligentia propter servandam inviolabilem reverentiam prædictarum synodorum & earumdem venerabilia constituta dispositis, memores scriptum esse, terminos patrum nostrorum nos transcendere non debere, statuimus & decernimus, nulli ad ordines & dignitates ecclesiasticas pertinenti licere quidquam contrarium his quæ præsenti asseruimus vel statuimus constituto de sæpe dictis tribus capitulis aut conscribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam post præsentem diffinitionem movere ulterius quæstionem. Si quid vero de iisdem tribus capitulis contra hæc quæ hic asseruimus vel statuimus, nomine cujuscumque ad ordines & dignitates ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, & a quolibet ubicumque repertum, hoc modis omnibus ex auctoritate sedis apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus.

Prov. 22.

SUBSCRIPTIO.

Iuvante Deo & per ipsius gratiam Vigilius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ huic constituto nostro subscripsi.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Ioannes episcopus ecclesiæ Marsorum huic constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus episcopus ecclesiæ Scyllacenæ huic constituto consentiens subscripsi.

Pastor misericordia Dei episcopus ecclesiæ Iconiensis metropolis huic constituto consentiens subscripsi.

Vincentius episcopus Claudiopolitanus metropoleos huic constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus episcopus rogatus a fratre Valentino episcopo Silvæ candidæ, ipso præsente & consentiente & mihi dictante, huic constituto pro ipso subscripsi.

Iulianus humilis episcopus ecclesiæ Cingulanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei episcopus ecclesiæ Vlpianensis huic constituto, quod beatissimus papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia suprascripta consentiens subscripsi.

Projectus episcopus Nassitanæ civitatis huic constituto consentiens subscripsi.

Fabianus gratia Dei episcopus Zapparenæ civitatis huic constituto, quod beatissimus papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia suprascripta consentiens subscripsi.

Primasius Dei gratia episcopus civitatis Adrumetinæ, quæ etiam Iustinianopolis dicitur, concilii Byzacen, huic constituto, quod beatus papa Vigilius in causa trium capitulorum protulit, consentiens subscripsi.

Stephanus episcopus ecclesiæ Ariminensis huic constituto consentiens subscripsi.

Alexander episcopus ecclesiæ Melitenæ huic constituto, consentiens subscripsi.

Iulianus episcopus ecclesiæ Melitensis huic constituto consentiens subscripsi.

Redemptus episcopus ecclesiæ Nomentanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Venantius

Venantius episcopus ecclesiæ * Lippiensis huic constituto consentiens subscripsi.

Quodvultdeus episcopus ecclesiæ * Numanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Theophanius archidiaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Pelagius miserante Deo diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Petrus miserante Deo sanctæ ecclesiæ Romanæ diaconus huic constituto consentiens subscripsi.

Datum pridie Idus Maii, imperante domino nostro Iustiniano perpetuo Augusto anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. in Constantinopolitana civitate."

EPIST. LEONIS EPISC. SENONENSIS AD CHILDEBERTVM REGEM FRANCORVM.

Deprecatur ne Meleduni in diœcesis suæ parochia, ubi nunquam fuit, novus fiat episcopus.

Domno illustri, gloriosissimo domno, & in Christo filio, Childeberto regi [1] *Leo episcopus.*

LITERAS celsitudinis vestræ honore quo dignum est me indico suscepisse, ubi sperare dignamini ut ad ordinandum Mecledonensem episcopum aut præsentia nostra adesse debeat, aut consensus. Quam rem valde admiratos nos gloria vestra cognoscat: quod primum sine jussu gloriosissimi domni principis nostri filii vestri Theodoberti regis, cujus sumus regni ordinatione subjecti, injungitis, ut antea quæ anteacto tempore facta non sunt, nunc præsentia nostra, aut consensu debeant inchoari. Præcipue nunquam nec suspicari nec credere potuimus, quod hanc aut ordini nostro, aut etiam temporibus vestris velletis injuriam generari; ut diœcesim nostram, a Deo nobis commissam, & usque nunc pontificali ordine Deo propitio custoditam, tamquam negligentes ac desides, ad alterius permittamus potestatem transire, aut solicitudinem irrationabili deliberatione transferri. Vnde salutantes digno ac debito in Deo caritatis affectu, rogamus & contestamur, ne ullus pontificum contra statuta patrum audeat facere, unde possit synodali examinatione convictus de illicita præsumptione culpari. Illa tamen vestris debent fieri, Deo inspirante, temporibus, unde & pax inter sacerdotes esse possit, & plebs non permittatur a pastoris proprii custodia per novam & illicitam ordinationem divelli. Custodite, quæso, statuta patrum, & canonum severitate constricti, non patiamini, sicut scribitis, ad petitionem ejus plebis superstite proprio sacerdote alterum episcopum ordinari. Quia si hoc petunt, quod nefas est credi, desertores potius judicandi sunt, quam fideles. Et non eorum preces facile audiri debent a principe, quorum petitionibus potius generentur scandala, quam pax Deo amata servetur. Quia sicut beati sunt pedes pacem portantes, ita væ his dictum est, per quos venit scandalum. Qui si fortasse ob hoc alterum episcopum sibi fieri rogant, quia nos interclusis itineribus ad eos nec visitatorem mittere possumus, nec venire; ista culpa nos non respicit: quia si iter a vestra parte, sicut optime nostis, interclusum tanto tempore non fuisset, quamvis senes aut infirmi, populum nobis ecclesiastica disciplina commissum requirere potueramus, aut certe visitatorem, sicut canones statuunt, destinare. Nam gloria

A vestra optime debet & credere & scire, quia si contra statuta canonum quicumque episcoporum " sine consensu nostro Mecledone episcopum voluerit ordinare, " usque ad papæ notitiam, vel synodalem audientiam, tam hi qui ordinaverint, quam qui ordinatus fuerit, a nostra erunt communione disiuncti.

"Carth II. c. III. 42. & 46. & Africani conc. cap. 65.

" notanda verba Senonensis metropolitani.

Leo Christi servus subscripsi.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Leo episcopus Childeberto.*] In codice Corbejensi, cui uni hanc epistolam debemus, Leonis episcopi sedes non designatur: sed ut Senonensem episcopum fuisse intelligeremus, B fecit Meledunensis, sive, ut Gregorius etiam Turonensis " scribit, Mecledunensis ejus diœcesis opidi mentio. Quo autem anno scripta sit non liquet. Theodoberti regis nomen post annum 535. scriptam demonstrat.

" libri VI. hist. Fr. cap 30.

[1] EPIST. TROIANI EPISC. SANTONENS. AD EVMERIVM EPISCOPVM Namnetensem.

De puero qui an baptizatus esset nesciebat.

Domno semper suo " Eumerio episcopo Trojanus episcopus.

"Evemerus dicitur Fortunato IV. I. in ejus epitapho

DEFERENTIBVS diaconibus, quos ad humilitatem meam misistis, literas vestræ sanctitatis accepi, in quibus consulitis de quodam puero, qui nescire se dicit si fuerit baptizatus; nisi hoc tantum recolit, quod de linteo caput habuit C involutum; quod frequenter infirmantibus post dolorem fieri solet, ne caput algeat, & recidivam incurrat. His itaque reddo in domino debitæ salutationis officium; & quod a majoribus nostris statutum est indubitanter judicare præsumo. Statutum noveris, ut quicumque se baptizatum fuisse non recolit, nec ab alia persona id factum fuisse probatur, baptismum absque ulla dilatione percipiat; " ne a nobis illius anima, si a baptizatis separata fuerit, requiratur. Ora pro nobis, domne merito in Christo beatissime.

S. Leo I. papa ep. ad Rusticum cap. 16.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Epistola Trojani episcopi.*] Hanc vero habent codices non pauci, sed sine nominibus civitatum. Itaque ex conjectura nostra supplevimus: quæ si vera est, Trojanum episcopum D Santonensem, de quo scribit Gregorius Turonensis de gloria confessorum cap. 59 his temporibus floruisse dicendum est. De Eumerio enim Namnetensi; constat ex subscriptionibus concilii Aurelianensis IV.

[a] CONCILIVM BARCINONENSE CELEBRATVM circa annum domini DXL.

ANNO CHRISTI 540.

PRÆFATIO.

CVM convenissent in Dei nomine Barcinonæ sancti episcopi, id est Sergis metropolitanus, Nibridius Barcinonensis, Casotius Empuritanus, Andreas Ilerdensis, Stafilius Gerundensis, Ioannes Cæsaraugustanus, Asellus Dertosanus, hæc observanda statuerunt:

E CANONES.

I

Vt psalmus quinquagesimus ante canticum dicatur.

II.

Vt benedictio in matutinis, fidelibus, sicut in vespera, tribuatur.

III.

Vt nullus clericorum comam nutriat, aut barbam radat.

ANNO CHRISTI 540.

IV.

Vt diaconus in consessu presbyteri nullatenus sedeat.

V.

Vt episcopo præsente orationes presbyteri in ordine colligant.

VI.

Pœnitentes viri tonso capite, & religioso habitu utentes, jejuniis & obsecrationibus vitæ tempus peragant.

VII.

Vt pœnitentes epulis non intersint, nec negotiis operam dent in datis & acceptis, sed tantum in suis domibus vitam frugalem agere debeant.

VIII.

De his qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, & a sacerdote accipiunt, si postea convaluerint, vitam pœnitentium peragant, excepta manus impositione, segregati a communione, quamdiu probabilem sacerdos eorum approbaverit vitam.

IX.

Iubemus vero in infirmitate positis, * beatificam" benedictionem percipiant.

* beaticam ex Garsiæ edit." immo legendum, viaticam, ut patet

X.

b De monachis vero id observari præcipimus, quæ synodus Calchedonensis constituit.

NOTÆ SEVERINI BINII EX LOAISA.

a *Concilium*] Concilium hoc coactum fuisse existimo fere æra 578. Sic posui in chronologia *Garsias.*

b *De monachis.*] Multa in concilio Calchedonensi a sanctis patribus instituta de cultu, vita, & habitu, regula, & castitate monachorum, quæ ab aliis conciliis accepta, in monasteriis caste & pie observata sunt. *Garsias.*

*** NOTÆ GABR. ALBASPINEI EP. AVR. AD CAN. II. CONC. BARCINONENSIS.

IDEM omnino, sed pluribus verbis statutum reperies in conc Agathensi can. 30. Quamobrem autem benedictionem, in matutinis omitterent aut dubitarent an ex ecclesiæ usu & more id esset præstandum, ea potest esse causa, quod solum benedicendi viderentur fideles, cum dimitterentur, & eis Christi benedictionem & pacem consignandam, cum de domuitione cogitarent: quemadmodum eam Christus cum cœlo reciperetur ecclesiæ suæ reliquit. Matutinæ vero erant pars officii matutini, quibus peractis, iterum ad officium redeundum esset. quapropter congruum quibusdam & satis conveniens videbatur, ut in missa tantum, & vesperis, populo benediceretur.

AD CANONEM VIII. EIVSDEM CONCILII.

NISI aberrat animus, suspicor ego hoc canone agi, de iis qui cum imminentis mortis metu percellerentur, pœnitentiam, quamvis nulla peccata digna tam atroci mulcta commisissent, sibi dari efflagitabant, quique studio quodam potius divini amoris incensi, & quo exploratior & certior consequendæ salutis spes eos erigeret: quam in peccatorum remedium, habitum, tonsuramque pœnitentium deposcebant; non secus, atque videre licet aliquos, qui cum iis est ex hac vita decedendum religiosarum familiarum vestitum sumunt, voto earum emisso. Olim autem pœnitentia, non peccatorum erat tantum antidotum quoddam; verum etiam expressa quædam, non adumbrata modo vitæ religiosæ species ad imitandum proposita, quam se secuturos voverent, suisque eam votis peculiari quodam habitu legibusque constringerent. Quidam igitur rati sibi hanc vitam brevi deferendam, ea vota nuncupabant, qui periculo mortis liberati convalescebant: A quid auté eos facere oporteret canone nono Gerundensi, 53. Toletani IV. octavo, Toletani VI, & secundo Toletani duodecimi, præscribitur atque edocetur: præsertim vero cernere est eos non alligari adstringique pœnitentiæ legibus, qui quo recte factorum conscientia sustentarentur, pœnitentiam expetebant, cum revera se nulla mortiferi peccati cogitatione percelli putarent. Existimarim quoque canone isto idem decerni, & tertio gradu pœnitentiæ non retineri oportere eos, qui pœnitentiæ remedium in morte oblatum cum tuto omittere poterant, non subterfugissent, quique non ob peccata commissa, sed religionis causa pœnitentiam petierant Verbaque ista, *sine manus impositione,* transferri posse & derivari ad illas manuum impositiones, quæ frequentissime fierent in tertio gradu, quæ ignominia tamen & probro non carerent: neque ad absolutionem revocarentur, aut de absolutione dici, intelligique possunt.

ANNO CHRISTI 540.

B AD CANONEM IX. EIVSDEM CONCILII.

HIC ex præcedenti sequitur, ejusque sensus ab eo petendus: aiunt enim patres, pœnitentes de quibus statuerunt proximo capite reconciliandos esse altaribus & mysteriis, si ægrotare cœperint. Major namque reconciliatio beatica vocatur, quod eucharistiæ sumendæ potestatem faceret.

a CONCILIVM BYZACENVM IN AFRICA ANNO DOMINI DXLI. celebratum sub Vigilio.

ANNO CHRISTI 541.

a *Concilium.*] Hoc anno 541. celebratum esse concilium in provincia Byzacena Africæ, ex quo C missa est legatio ad Iustinianum imperatorem, apparet ex rescripto ejusdem imperatoris ad concilium reddito. Extat ipsum rescriptum Iustiniani in collectione Iuliani prope finem, & apud Baronium anno 541. num. 10.

a CONCILIVM AVRELIANENSE IV. TRIENNIO POST AVRELIANENSE tertium, indictione quarta, Basilio viro clarissimo consule celebratum, id est b " anno Christi DXLI. Vigilii papæ II. Childeberti regis XXX.

ANNO CHRISTI 541.

" b circa annum domini DXL. *Binius.* fallitur.

TITVLI CANONVM.

D I. *Vt pascha secundum laterculum Victorii celebretur, & per episcopos epiphaniorum die denuntietur.*

II. *Vt quadragesima in omnibus ecclesiis æqualiter teneatur, & sabbatis jejunium non solvatur.*

III. *Vt primores civitatis pascha & præcipuas festivitates in civitate celebrent.*

IV. *De eo quod in sacro calice est offerendum.*

V. *Quo in loco fieri debeat episcopi consecratio.*

VI. *Vt clerici ab episcopis canonum statuta percipiant.*

VII. *De clericis qui in oratoriis servire debent.*

VIII. *De pœnitentia lapsorum in hæresim.*

E IX. *Quæ ab episcopo contra canones alienata sunt revocari debent: liberi tamen manent servi ecclesiæ quos manumisit.*

X. *De digamis ad diaconatum aut presbyterium promotis.*

XI. *Monasteriis aut parochiis collata sibi abbates & presbyteri non vindicent, nec alienent sine episcopi consensu.*

XII. *Vt episcoporum lites intra anni spatium finiantur.*

XIII. *Vt clerici publicis actionibus & tutelis non applicentur.*

XIV. *Vt quæ quis ecclesiæ reliquerit heredes non auferant.*

XV. *De iis qui post baptismum immolatis utuntur.*

XVI.

PRÆFATIO.

CVM in Aurelianensi urbe unanimiter in Christi nomine sancta adfuisset congregatio sacerdotum: & de his quæ ad sacrum propositum pertinent, vel quæ secundum ecclesiasticam ordinationem regulari conveniunt disciplinæ, Deo medio, tractare cœpissent, placuit, ut quæ definita sunt secundum antiquam consuetudinem scripta monstrentur. Et quo firmius statuta serventur, cum consensu omnium doceat annotata subscriptio.

CANONES.

I.

[c] Placuit itaque, Deo propitio ut sanctum pascha secundum laterculum Victorii ab omnibus sacerdotibus uno tempore celebretur. Quæ festivitas annis singulis ab episcopo epiphaniorum die in ecclesia populis denuntietur. De qua solennitate quoties aliquid dubitatur, inquisita vel agnita per metropolitanos a sede apostolica sacra constitutio teneatur.

II.

Hoc etiam decernimus observandum, ut quadragesima ab omnibus ecclesiis æqualiter teneatur; neque quinquagesimam aut sexagesimam ante pascha quilibet sacerdos præsumat indicere. Sed neque per sabbata absque infirmitate quisquam solvat quadragesimæ jejunium, nisi tantum die dominico prandeat; quod sic fieri specialiter patrum statuta sanxerunt. Si quis hanc regulam irruperit, tamquam transgressor disciplinæ a sacerdotibus censeatur.

III.

Quisquis de prioribus civibus pascha extra civitatem tenere voluerit, sciat sibi a cuncta synodo esse prohibitum: sed principales festivitates sub præsentia episcopi teneant, ubi sanctum decet esse conventum. Tamen si aliquis certa necessitate constringatur, ut hoc implere non possit, ab episcopo postulet commeatum. Quod si hoc postulare despexerit, in eodem loco, id est in festivitate præsenti, ubi tenere voluerit, suspendatur.

IV.

Vt nullus in oblatione sacri calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, & hoc aqua mixtum, offerre præsumat: quia sacrilegum judicatur aliud offerri, quam quod in mandatis sacratissimis salvator instituit.

V.

Id etiam regulariter esse perspeximus decernendum, ut episcopus in civitate, in qua per decretum eligitur ordinandus, in sua ecclesia cui præfuturus est, consecretur. Sane si subito necessitas temporis hoc implere non patitur, licet melius esset in sua ecclesia fieri, tamen aut sub præsentia metropolitani, aut certe cum ejus auctoritate intra provinciam omnino a comprovincialibus ordinetur.

VI.

Parochiani clerici a pontificibus suis necessaria sibi statuta canonum legenda percipiant, ne se ipsi, vel populi, quæ pro salute eorum decreta sunt, excusent postmodum ignorasse. (Ivo parte 6. cap. 250.)

VII.

Vt in oratoriis domini prædiorum minime contra votum episcopi, ad quem territorii ipsius privilegium noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittant; nisi forsitan quos probatos ibidem [2] districtio pontificis observare præceperit.

VIII.

De his qui post baptismi sacramentum [3] ad hæresis lapsum carne suadente descendunt, & agnoscentes reatum, ad unitatem fidei catholicæ venire desiderant, in episcoporum potestate consistat, cum eos

ANNO CHRISTI 541.

viderint dignam pœnitentiam agere, quando vel qualiter communioni pristinæ reformentur.

IX.

Ut episcopus, qui de facultate propria ecclesiæ nihil relinquit, de ecclesiæ facultate si quid aliter quam canones eloquuntur obligaverit, vendiderit, aut distraxerit, [4] ad ecclesiam revocetur. Sane si de servis ecclesiæ libertos fecerit numero competenti, in ingenuitate permaneant, ita ut ab officio ecclesiæ non recedant.

X.

Ivo parte 8. cap. 301.

Si quis episcoporum sciens aut bigamum, aut internuptæ maritum, ad officium Leviticæ dignitatis, sive presbyterii, contra jus canonum promovere præsumpserit, noverit se unius anni spatio ab omni officio sacerdotii esse suspensum. Qui si forte sententiæ subjacere contempserit, a communione eius, [5] usque in magnam synodum, se fraternitas universa suspendat. Illi vero qui illicite promoti sunt regradentur.

XI.

Si quid abbatibus, aut sacris monasteriis, aut parochiis pro Dei fuerit contemplatione collatum, in sua proprietate hoc abbates vel presbyteri minime revocabunt: nec alienare quod cunctis fratribus debetur quacumque occasione præsumant. Quibus si fuerit necessarium ut statuta convellant, non aliter valeat, nisi fuerit episcopi sui subscriptione firmatum.

XII.

Si inter episcopos de rebus terrenis, aut possessionibus, sub repetitionis aut retentationis titulo [6] nascatur contentio, intra anni spatium pro studio caritatis, quæ cunctis debet rebus temporalibus anteferri, per epistolas fratrum affectuose commoniti, aut inter se, aut in præsentia electorum judicum negotium sanare festinent. Quod si distulerint, donec ipsa causatio abrogetur, a caritate fratrum qui distulerit habeatur extraneus: quia injustum est ut qui cunctis præsunt inter se quacumque causatione dissentiant.

XIII.

Si quis judicum clericos de quolibet corpore venientes, atque altario mancipatos, vel quorum nomina in matricula ecclesiæ teneantur inscripta, publicis actionibus applicare præsumpserit, si a sacerdote commonitus emendare noluerit, cognoscat se pacem ecclesiæ non habere. Similiter & a tutelæ administratione pontifices, presbyteros, atque diaconos, ideo excusatos esse decrevimus, quia quod lex sæculi etiam paganis sacerdotibus & ministris ante præstiterat, justum est ut erga Christianos specialiter conservetur.

XIV.

Quæcumque ecclesiis aut pontificibus, sub competenti ac justo documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimis dignum est, ut Dei contemplatione serventur.

XV.

Si quis post acceptum baptismi sacramentum ad immolata dæmonibus sumenda tamquam ad vomitum revertitur, si commonitus a sacerdotibus ex hac prævaricatione se noluerit revocare, a communione catholica pro emendatione sacrilegii suspendatur.

XVI.

Si quis Christianus, ut est gentilium consuetudo, ad ' caput cujuscumque feræ vel pecudis, invocatis insuper nominibus paganorum, fortasse juraverit, si se ab hac superstitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, a consortio fidelium vel ecclesiæ communione pellatur. ' extra

XVII.

Ut sacerdotes, sive diaconi, cum conjugibus suis non habeant communem lectum & cellulam, " ne propter suspicionem carnalis consortii religio maculetur. Quod qui fecerint, juxta priscos canones, ab officio regradentur. " Agath. 9. Arvern. 13. Aur. III. 2.

XVIII.

Quicumque clericus aliquid de jure ecclesiastico seu verbo seu per scripturam acceperit ad utendum, & postmodum hoc alienare quacumque ratione præsumpserit, non valebit; quia secundum canonum statuta proprietatem ecclesiæ non violat in alios quamvis longa possessio. Sed in pontificis potestate consistat, qualiter pro conservando jure ecclesiastico rem possessam inter clericos [7] debeat communicare.

XIX.

Quicumque pro devotione sua oblationis studio aliquid in campellis vel in vineolis, etiam absque scriptura, probatur ecclesiæ contulisse; si postmodum vel ipse, vel heredes ejus, quacumque occasione auferre a jure hoc ecclesiæ vel alienare voluerint, quoadusque a tali intentione discedant, aut * perversa restituant, a communione ecclesiastica suspendantur. * pervasa

XX.

Ut nullus sæcularium personarum, prætermisso pontifice, seu præposito ecclesiæ, quemquam clericorum pro sua potestate constringere, discutere audeat, vel damnare. Sed & clericus, si pro causa ad petitionem cujuscumque fuerit ab ecclesiastico ordinatore commonitus, se ad audientiam spondeat adfuturum, & respondere nulla calliditate dissimulet. Sed quæcumque

cumque causatio, quoties inter clericum & sæcularem vertitur, absque presbytero aut archidiacono, vel si quis esse præpositus ecclesiæ dignoscitur, judex publicus audire negotium non præsumat. Sane si causam habentibus placuerit ire ad judicium fori ex voluntate communi, permittente præposito ecclesiæ, clerico licentia tribuatur.

XXI.

Si quis necessitatis[1] impulsu ad ecclesiæ septa confugerit, &, sacerdote vel præposito ecclesiæ prætermisso atque contempto, eum quisque de locis sacris vel atriis, seu vi seu dolo abstrahere aut solicitare fortasse præsumpserit, ut inimicus ecclesiæ ab ejus liminibus arceatur, quousque juxta pontificis districtionem digna per indictam pœnitentiam emendatio subsequatur; eo tamen qui abstractus est prius ecclesiæ restituto.

[1] alinus ita S. ... offi ... rescon ... jussu ... onis ... lites ... acto.

XXII.

Ut nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam, ne conjugium quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas judicetur: sed sicut est prohibitum non admittatur. In his qui perpetraverint, excommunicationis severitas pro modo piaculi imponatur.

XXIII.

Ut servis ecclesiæ, vel sacerdotum, prædas & captivitates exercere non liceat: quia iniquum est, ut quorum domini redemptionis præstare solent suffragium, per servorum excessum disciplina ecclesiastica maculetur.

XXIV.

Quæcumque mancipia sub specie conjugii[2] ad ecclesiæ septa confugerint, ut per hoc credant posse fieri conjugium, minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio a clericis defensetur: quia probatum est, ut sine legitima traditione conjuncti, pro religionis ordine, statuto tempore ab ecclesiæ communione suspendantur, ne in sacris locis turpi concubitu misceantur. De qua re decernimus, ut parentibus aut propriis dominis, prout ratio poscit personarum, accepta fide excusati sub separationis promissione reddantur: postmodum tamen parentibus atque dominis libertate concessa, si eos voluerint propria voluntate conjungere.

[2] ...Tur. de fa... Rau... viro ... ella.

XXV.

Si quis clericus aut laicus sub potentum nomine atque patrocinio res ad jus ecclesiæ pertinentes, contempto pontifice, petere seu possidere præsumpserit, primum admoneatur quæ abstulit civiliter reformare; aut certe judicium sacerdotis sui opperiri, ut poscit sacra religio. Quod si in pervasionis pertinacitate subsistit tamdiu ab ecclesiæ liminibus arceatur, donec cum satisfactione justissima pervasa aut occupata restituat.

XXVI.

Si quæ parochiæ in potentum domibus constitutę sunt, ubi observantes clerici ab archidiacono civitatis admoniti, secundum qualitatem ordinis sui, fortasse quod ecclesiæ debent sub specie domini domus implere neglexerint, corrigantur secundum ecclesiasticam disciplinam. Et si ab agentibus potentum, vel ab ipsis rei dominis, de agendo officio ecclesiæ in aliquo prohibentur, auctores nequitiæ a sacris ceremoniis arceantur, donec subsecuta emendatione in pace ecclesiastica revocentur.

XXVII.

De incestis conjunctionibus id statuimus observandum, ut si quis[8] post synodi Aurelianensis ante hoc triennium constituta, illicita tori jura præsumpserit, circa eum secundum statuta Epaonensium canonum a sacerdotibus ecclesiæ severitas teneatur.

Conc. Aurel. III. can. 10.

Cōc. Epaonense can. 30.

XXVIII.

Quisquis homicidium voluntate commiserit, ita ut occidere audeat innocentem, si a principibus, aut a parentibus, quacumque re se reddiderit absolutum, pro modo pœnitentiæ distringendus in sacerdotis potestate consistat.

XXIX.

Si quæ mulieres fuerint in adulterio cum clericis deprehensæ, clericis districtione adhibita, mulieres ipsæ, prout sacerdoti visum fuerit, districtioni subjaceant, & a civitatibus, ut sacerdos præceperit, repellantur.

XXX.

Cum prioribus canonibus jam fuerit definitum, ut de mancipiis Christianis, quæ apud Iudæos sunt, si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulaverint, etiam ad quoscumque Christianos refugerint, & servire Iudæis noluerint, taxato & oblato a fidelibus justo precio, ab eorum dominio liberentur, ideo statuimus, ut tam justa constitutio ab omnibus catholicis conservetur.

Concil. Aurel. III. can. 13.

XXXI.

Hoc etiam decernimus observandum, ut quicumque Iudæus proselytum, qui advena dicitur, Iudæum facere præsumpserit, aut Christianum factum ad Iudaicam superstitionem adducere; vel si Iudæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam; vel si de parentibus Christianis natum, Iudæum sub promissione fecerit libertatis, mancipiorum amissione multetur. Ille vero qui de Christianis natus Iudæus factus est, si sub conditione

ANNO CHRISTI 541.

ditione fuerit manumissus, ut in ritu Iudaico permanens habeat, libertatem, talis conditio non valebit; quia injustum est, ut ei libertas maneat, qui de Christianis parentibus veniens Iudaicis vult cultibus adhærere.

XXXII.

De genere servili id decrevimus observandum, ut descendens inde posteritas, ubicumque, quamvis post longa spatia temporum, reperiatur in loco, cui auctores ejus constat [9] fuisse deputatos, revocata studio sacerdotis, in ea quæ constituta est a defunctis conditione permaneat. Cui præcepto si quis sæcularium humanæ cupiditatis impulsu crediderit obviandum, quousque se corrigat, ab ecclesia suspendatur.

XXXIII.

Si quis in agro suo aut habet, aut postulat habere diœcesim, primum & terras ei deputet sufficienter, & clericos qui ibidem sua officia impleant, ut sacratis locis reverentia condigna tribuatur.

XXXIV.

Quisquis agellum ecclesiæ in diem vitæ suæ pro quacumque misericordia a sacerdote, cui potestas est, acceperit possidendum; quæcumque ibi profecerit alienandi nullam habeat potestatem, nec sibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vendicandum.

XXXV.

De substituendo antistite si fortasse mora extiterit, & voluntas decessoris ante fuerit reserata, quam successor accedat ecclesiæ, [10] non impediat successorem. Si quispiam clericorum aliquid de facultate illa presumpserit, in potestate sit advenientis episcopi, utrum audire an rejicere decessoris sui debeat voluntatem: nec ecclesiæ in objecto veniant tempora legibus constituta, dum non extitit persona quæ de utilitate ecclesiæ attentius cogitaret.

XXXVI.

Si quis episcopus alterius ecclesiæ clerico de facultatibus suæ ecclesiæ aliquid sub titulo quocumque donaverit, post ejus obitum qui acceperit, ad ecclesiæ jus, de cujus facultate discesserat, revertatur: quia iniquum est, ut sub hac specie damnum ecclesia, quæ multis subvenit, patiatur.

XXXVII.

Placuit præterea, ut cuncti metropolitani de comprovincialibus suis in provincia sua annis singulis synodum debeant congregare, ut dum in unum se fraternitas jungit, semper & censura teneatur & caritas.

XXXVIII.

Quapropter, auxiliante domino, quæ synodus sancta constituit decernimus, ut a A cunctis fratribus hæc definitio sancta conservetur. Quod si quis quæ salubriter perspicit instituta indecenter transgredi quacumque occasione tentaverit, noverit se Deo & cunctæ fraternitati culpabilem esse futurum: quia justum est, ut per unitatem antistitum & ecclesiastica fulgeat disciplina, & inconvulsa maneat constitutio sacerdotum.

[d] SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

B [11] Leontius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Burdigalensis consensi, cum universis comprovincialibus meis, indictione IV. Basilio viro clarissimo consule.

Aspasius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Elosæ consensi & subscripsi.

Flavius in Christi nomine Rothomagensis ecclesiæ episcopus consensi & subscripsi.

Iujuriosus episcopus ecclesiæ Turonicæ consensi & subscripsi.

Cyprianus episcopus ecclesiæ Tolonensis consensi & subscripsi.

Ruricius Deo propitio episcopus ecclesiæ Lemovicæ consensi & subscripsi.

C Prætextatus in Christi nomine Aptensis ecclesiæ episcopus consensi & subscripsi.

Placidus in Christi nomine civitatis Matiscensis episcopus consensi & subscripsi.

Gallicanus episcopus ecclesiæ Ebredunensis consensi & subscripsi.

Maximus in Christi nomine Aquensis civitatis episcopus consensi & subscripsi.

[12] Euterius civitatis Antipolis episcopus consensi & subscripsi.

Ætherius episcopus civitatis Carnotensis consensi & subscripsi.

Rufus civitatis Octodorensis " episcopus consensi & subscripsi. "de Valle

D Daniel episcopus Pictavensis consensi & subscr.

Alethius in Christi nomine episcopus civitatis Vasensis consensi & subscripsi.

Gallus in Christi nomine episcopus civitatis Arvernæ consensi & subscripsi.

Dalmatius episcopus ecclesiæ Rutenicæ consensi & subscripsi.

Heraclius in Christi nomine episcopus civitatis Tricastinensis consensi & subscripsi.

Vindemialis in Christi nomine episcopus civitatis Arausicæ consensi & subscripsi.

Euanthius episcopus civitatis Gabalitanæ consensi & subscripsi.

Agricola in Christi nomine episcopus civitatis E Cabilonensis consensi & subscripsi.

Firminus in Christi nomine episcopus civitatis Vceticæ consensi & subscripsi.

Gramatius " episcopus civitatis Vindonensis consensi & subscripsi. "Grammatius.

Avolus episcopus civitatis Segestericæ consensi & subscripsi.

Iulianus episcopus civitatis Bigerricæ consensi & subscripsi.

Passivus in Christi nomine episcopus civitatis Sagensis consensi & subscripsi.

Innocentius in Christi nomine episcopus civitatis Cenomanicæ consensi & subscripsi.

Vincentius episcopus consensi & subscripsi.

Deuterius episcopus civitatis Vinciensis consensi & subscripsi.

Eleutherius

Eleutherius episcopus civitatis Autisiodorensis consensi & subscripsi.

Simplicius de Sanesio consensi & subscripsi.

Proculeianus episcopus civitatis Auscensis consensi & subscripsi.

Carterius in Christi nomine episcopus civitatis Aquensis consensi & subscripsi.

Rusticus episcopus civitatis Nivernensis subscr.

Clematius episcopus civitatis Carpentoratensis subscripsi.

Eumerius episcopus civitatis Namnetensis subscripsi.

Lucretius episcopus civitatis Deensis consensi & subscripsi.

Marcus episcopus civitatis Aurelianensis subscr.

Probianus presbyter missus a domino Arcadio episcopo consensi & subscripsi.

Amphilochius abbas directus a domino Amelio episcopo civitatis Parisiacæ subscripsi.

Toribius presbyter missus a domino episcopo civitatis Genavensis consensi & subscripsi.

Ausonius presbyter missus a domino episcopo Santonicæ civitatis consensi & subscripsi.

Egerius presbyter directus a domino Lupicino episcopo civitatis Ecolesimæ subscripsi.

Gratianensis presbyter missus a domino Desiderio episcopo Forojuliensi consensi & subscripsi.

Benenatus presbyter missus a domino Claudio episcopo civitatis Glannatensis consensi & subscripsi.

Minutulus presbyter missus a domino Sustratio episcopo civitatis Cadurcensis subscripsi.

Theodotus presbyter missus a domino Leucadio episcopo civitatis Bajocassinæ subscripsi.

Escupilio presbyter missus a Lautone episcopo civitatis Constantiæ consensi & subscripsi.

Baudastes presbyter missus a domno Perpetuo episc. civitatis Abrincatinæ consensi & subscr.

Edebius presbyter missus a domino Theudobaude episcopo civitatis Lexobinæ consensi & subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S.I.

1 *Anno Christi.*] Tribus tantum in libris nacti sumus hoc Concilium, Rhemensi nimirum, Bellovacensi, & minore Pithœano, qui solus temporis notam habuit, eamque duplicem; nam & indictionem designat & consulatum, diem vero & mensem non indicat. Ceterum ante autumnum habitam fuisse synodum ex eo colligimus, quod anno Christi 541. quo consul fuit Basilius, qnarta indictio finem habitura erat mense Septembri, & quintæ futurum initium.

7. 2. *Districtio pontificis.*] Pithœanus, *discretio pontificis.* atque ita citat collectio Bonævallis.

8. 3 *Ad hæresis lapsum carne.*] Pithœanus idem, *ad hæreses lapsu carnis suadente descendant.*

9. 4 *Ad ecclesiam revocetur.*] Bellovacensis & collectio Bonævallis, *ab ecclesia revocetur.*

10. 5 *Usque in magnam synodum.*] Rhemensis, *usque ad aliam synodum.*

12. 6 *Nascatur contentio.*] Rhemensis, Bellovacensis, &

18. Bonævallis collectio, *nascatur intentio.*

7 *Debeat communicare.*] Pithœanus & Bonævallis, *debeat commutare.*

27. 8 *Post synodi Aurelianensis.*] Rhemensis & Pithœanus, *post synodum Aurelianensem ante hoc triennium constitutam,*

32. id est anno 538.

9. *Fuisse deputatos.*] Rhemensis & Bellovacensis, *depositos.*

35. 10. *Non impediat successorem.*] Rhemensis & Bellovacensis, *successori*, quomodo & alibi sæpius.

11. *Leontius episcopus.*] Subscriptiones in codice Rhemensi & Bellovacensi sunt tantum episcoporum 23. atque in utroque primus omnium subscribit Aspasius, tertio loco Leontius, postremo Daniel, ceteri desiderantur, quemadmodum in vulgatis. In Pithœano episcopi per se subscribunt 38. per vicarios 12. sed inter episcopos antiquariorum culpa omissi duo, Gallicanus & Dalmatius, quos ex aliis codicibus supplevimus. Indictionem vero, ut dixi, solus habuit Pithœanus idem, solus etiam consulem Basilium, qui hoc honore ultimus omnium in occidente, functus est anno Christi 541. Deinceps enim sequentes annos ut in Vigilii & Pelagii epistolis videre est, quotus quisque esset post consulatum Basilii computabant. ANNO CHRISTI 541.

12. *Euterius civitatis Antipolis.*] Ita Pithœanus. in Rhemensi, *Evarius*, sicut in vulgatis, in alio *Ecíarius*. Quid actũ cõc. Aurel. IV.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium Aurelianense IV.*] Hoc concilio ea accidisse putamus, quæ de ipso atque ejus diacono Gregorius in vitis sanctorum patrum cap. 3. narrat his verbis: *Apud Aurelianensem autem urbem incriminato ab iniquis Marco episcopo, & in exilium truso, magnus episcoporum conventus est congregatus, Childeberto rege jubente. In qua synodo cognoscentes beati episcopi hoc esse vacuum, quod contra eum fuerat mussitatum, eum civitati & cathedra suæ restituunt.* Quo tempore habitum.

b *Circa annum domini 545*] Licet ignoretur certus annus quo celebratum fuit concilium; tamen dubium esse non debet illud circa annum domini 545. Vigilii papæ sextum, Iustiniani 19. habitum fuisse. Nam magna ex parte illi ipsi episcopi huic concilio præsentes fuerunt, eique subscripserunt, quorum nomina Aurelianensi III. subscripta habentur.

c *Placuit ut sanctum pascha.*] Hæc Gallicani episcopi adversus temeritatem imperatoris Iustiniani pro arbitrio sacra miscentis, qui suo edicto jejunium quadragesimæ una hebdomada auxerat, & de paschali tempore sanctionem iniquam promulgarat. His temporibus de celebritate diei paschalis altercatum esse, testatur Sigebertus in chronico hisce verbis: *Hispani & Galli de paschate celebrando dissentiunt; Hispanis duodecimo Kalendas Aprilis, Francis vero XIV. Kalendas Maii, pascha celebrantibus: sed Francos recte celebrasse per hoc divinitus claruit, quod fontes in Hispania, qui in sabbato sancto paschæ ad baptizandum sponte repleri solent, non in Hispanorum, sed in Francorum pascha repleti sunt.* Hæc de paschatis celebritate Sigebertus. Plura his de rebus notavi supra tomo 1.ª can. 1. Qua occasione hic canon constitutus.

d *Subscriptiones episcoporum.*] De nominibus subscriptorum supra dixi. Observandum est, quod Prætextatus hic subscriptus, idem ille sit qui Epaonensi concilio interfuit; cujusque meminit Vigilius papa in epistola 8. ad Auxanium supra. ª Et nos in notis quoque plura. Prætextatus quis.

a SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA TRIGINTA EPISCOPORUM,

in qua Vigilius papa decrevit: sententiam de trium capitulorum damnatione usque ad universale & œcumenicum concilium suspendendam esse, anno DXLVII. habita.

a *Synodus.*] Qua occasione quave de causa, & quo effectu, hanc synodum Constantinopoli convocaverit, dixi in nobis ad edictum Iustiniani, quod extat post epistolas Vigilii supra.ᵐ pag. 323. B.

CONCILIUM AURELIANENSE V.

POST THEODEBERTI REGIS MORTEM, sub die V. Kalendas Novembris, indictione XIII. celebratum, id est,ª anno Christi DXLIX. Vigilii papæ X. Childeberti regis XXXVIII. ª Anno domini DLII. *Binius.* sed fallitur.

TITULI CANONUM.

I. *Dogmata Eutychetis vel Nestorii damnanda.*

II. *Neminem a sacerdote pro levibus causis excommunicandum.*

III. *De extranearum mulierum, aut etiam propinquarum; familiaritate.*

IV. *Si clericus post acceptam benedictionem incontinens invenitur, deponatur.*

V. *Nullus clericum alienum recipere vel promovere sine epistola pontificis sui præsumat.*

VI. *Servum alienum clericum non ordinandum.*

VII. *De manumissis in ecclesia.*

VIII. *Pontifice mortuo nullus in civitate aut per parochias ordinare clericos, aut altaria audeat consecrare, vel quidquam auferre.*

ANNO CHRISTI 549.

C

PRÆFATIO.

Ad divinam gratiam referendum est, quando vota principum concordant animis sacerdotum, ut dum fit pontificale concilium, normam vivendi teneat recapitulatio antiqua canonum, vel, ut locus tempusque est, in quibuscumque titulis veteribus adhærens nova constitutio sanctionum. Igitur cum clementissimus princeps, triumphorum titulis invictissimus, domnus Childebertus rex, pro amore sacræ fidei, & statu religionis, in Aurelianensi urbe congregasset in unum domini sacerdotes, cupiens ex ore patrum audire quod sacrum est, ut quod pro ecclesiastico ordine auctoritate promeretur pastorali, & venientibus sit norma, & præ- D sentibus disciplina; quæ conveniat a præsenti tempore in posterum custodiri, præstante Deo, signanter est titulis prænotatum.

CANONES.

I.

Primo itaque nefariam sectam, quam auctor male sibi conscius, & a vivo sanctæ fidei catholicæ fonte discedens, quondam condidit Eutyches, vel si qua a venefico similiter impio sunt prolata Nestorio, quas etiam sectas sedes apostolica sancta condemnat, similiter & nos easdem cum suis auctoribus & sectatoribus execrantes, E præsentis constitutionis vigore anathematizamus atque damnamus, rectum atque apostolicum in Christi nomine fidei ordinem prædicantes.

II.

Ut nullus sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro parvis & levibus causis a communione suspendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres ab ecclesia arceri jusserunt committentes.

III.

Ut nullus episcopus, presbyter, aut diaconus, extranearum mulierum intra domum præsumat habere solatium, quibus etiam pro utilitate sua aliqua familiarius regenda committat. Quod etiam & de propinquis feminis horis indecentibus similiter prohibemus; ne sub concessa sibi licentia parentali, ab earum ᵃ sequipedis memoratorum vita vel opinio polluatur. Quod si episcopus nunc vetita uti sub quadam præsumptione voluerit, anno uno a metropolitano, vel a comprovincialibus suis ab officio suspendatur. Clerici vero a propriis episcopis, modo qui supra scriptus est corrigantur.

ᵃ Possidius in vita S. Augustini.

IV.

Si quis clericus, post acceptam benedictionem cujuslibet loci vel ordinis, ad conjugalem torum jam sibi illicitum denuo redire præsumpserit, usque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, &c, sicut habent antiquorum patrum canones, ab officio deponatur, ei tantummodo communione concessa.

V.

Ut nullus clericum seu lectorem alienum, sine sui cessione pontificis, vel promovere, vel sibi quibuslibet conditionibus audeat vindicare. Quod si quis hanc constitutionem fuerit quacumque præsumptione transgressus, memoratæ personæ ab eo cui sunt debitæ, seu ecclesiastico jure, seu proprio, revocatæ, quia illicita vagatione discesserant, ab honore vel officio suscepto, juxta arbitrium sui pontificis, suspendantur. Episcopus vero qui ordinaverit, sex mensibus missas tantum facere non præsumat.

VI.

Ut servum, qui libertatem a dominis propriis ᵃ non acceperit, aut etiam jam libertum, nullus episcoporum absque ejus tantum voluntate, cujus aut servus est, aut eum absolvisse dignoscitur, clericum audeat ordinare. Quod si quisquam fecerit, is qui ordinatus est a domino revocetur, & ille qui est collator ordinis, si sciẽs fecisse probatur, sex mẽsibus missas tantũ facere non præsumat. Si vero sæculariũ servus esse convincitur, ei qui ordinatus est benedictione servata, honestum ordini domino suo impendat obsequium. Quod si sæcularis dominus amplius eum voluerit inclinare, ut sacro ordini inferre videatur injuriam, duos servos, sicut antiqui canones habent, episcopus qui eum ordinavit domino sæculari restituat; & episcopus eum quem ordinavit ad ecclesiam suam revocandi habeat potestatem.

ᵃ Aur. I. 8.

VII.

Et quia plurimorum suggestione comperimus,

ANNO CHRISTI 549.

perimus, eos qui in ecclesiis juxta patriticam consuetudinem a servitio fuerint absoluti, pro libito quorumcumque iterum ad servitium revocari, impium esse tractavimus, ut quod in ecclesia Dei consideratione a vinculo servitutis absolvitur, irritum habeatur. Ideo pietatis causa communi consilio placuit observandum, ut quæcumque mancipia ab ingenuis dominis servitute laxantur, in ea libertate maneant, quam tunc a dominis perceperunt. Hujusmodi quoque libertas si a quocumque pulsata fuerit, cum justitia ab ecclesiis defendatur, præter eas culpas, pro quibus leges collatas servis revocare jusserunt libertates.

...parte cap. 48.

VIII.

Ut in civitate, ubi pontifex jure humanæ conditionis obierit, nullus episcopus ante substitutionem reparati per ordinem successoris, aut in civitate, aut per parochias, ordinare clericos, aut altaria audeat consecrare, vel quidquam de rebus ecclesiæ, præter humanitatem, præsumat auferre. Quod si quisquam temerario ausu statuta transcenderit, conventus ab instituto pontifice, verecundiæ suæ consulens sine dilatione ablata restituat. Si vero suæ voluntatis arbitrio, vel quorumcumque precibus actus, quamcumque personam promovere, aut contra interdictum ire præsumpserit, anno integro missas tantum facere non præsumat.

IX.

Nullus ex laicis, absque anni conversione præmissa episcopus ordinetur: ita ut intra anni ipsius spatium, a doctis & probatis viris, disciplinis & regulis spiritalibus plenius instruatur. Quod si hoc quisquam episcoporum transcendere quacumque conditione præsumpserit, anno integro ab officio vel caritate fratrum habeatur extraneus.

X.

...tric. III.

Ut nulli episcopatum præmiis aut " comparatione liceat adipisci, [3] sed cum voluntate regis, juxta electionem cleri ac plebis, sicut in antiquis canonibus tenetur scriptum, " a metropolitano, vel quem in vice sua præmiserit, cum comprovincialibus pontifex consecretur. Quod si quis hanc [4] regulam hujus sanctæ constitutionis per coemptionem excesserit, eum qui per præmia ordinatus fuerit, statuimus removendum.

...m consu cleri plebis, ...litur in ...trisque

XI.

...al. ep. 1.

Item, sicut antiqui " canones decreverunt, nullus invitis detur episcopus: sed nec per oppressionem potentium personarum ad consensum faciendum cives aut clerici, quod dici nefas est, inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse episcopus, qui magis per violentiam quam per decretum legitimum ordinatur, ab indepto pontificatus honore in perpetuum deponatur.

ANNO CHRISTI 549.

XII.

Nulli viventi episcopo alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forsitan in ejus locum quem capitalis culpa dejecerit.

XIII.

Ne cui liceat res vel facultates ecclesiis, aut monasteriis, vel xenodochiis, pro quacumque eleemosyna cum justitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere. Quod quisquis fecerit, tamquam necator pauperum, " antiquorum canonum sententiis constrictus, ab ecclesiæ liminibus excludatur, quamdiu ab ipso ea quæ sunt ablata vel retenta reddantur.

" can. 4. concilii Vasensis I.

XIV.

Ut nullus episcoporum, aut cujuslibet ordinis clericus, vel alia quæcumque persona, quibuslibet conditionibus, seu in uno regno, seu in alio positus, alterius cujuscumque ecclesiæ res aut petat aut præsumat accipere. Quod si fecerit, tamdiu habeatur a communione altaris, vel omnium fratrum ac filiorum caritate suspensus, donec ipsi ecclesiæ, [1] cujus directo ordine juris est, ablata restituat.

XV.

De xenodochio vero, quod piissimus rex Childebertus, vel jugalis sua [c] Ultrogotho regina in Lugdunensi urbe inspirante domino condiderunt, cujus institutionis ordinem, vel expensæ rationem, petentibus ipsis, manuum nostrarum subscriptione firmavimus; visum est pro Dei contemplatione, junctis nobis in unum, permansura auctoritate decernere, ut quidquid præfato xenodochio, aut per supradictorum regum oblationem, aut per quorumcumque fidelium eleemosynam collatum aut conferendum est, in quibuscumque rebus atque corporibus, nihil exinde ad se quolibet tempore antistes ecclesiæ Lugdunensis, aut ad ius ecclesiæ transferat, ut succedentes sibi per temporum ordinem sacerdotes, non solum aut de facultate xenodochii ipsius, aut de consuetudine vel institutione nihil minuant, sed dent operam, qualiter rei ipsius stabilitas in nullam partem detrimentum aut diminutionem aliquam patiatur: providentes intuitu retributionis æternæ, ut præpositi semper strenui ac Deum timentes decedentibus substituantur, & cura ægrotantium ac numerus, vel exceptio peregrinorum, secundum inditam institutionem, inviolabili semper stabilitate permaneat. Quod si quis quolibet tempore, cujuslibet potestatis vel ordinis persona, contra hanc consti-

ANNO CHRISTI 549.

tutionem nostram venire tentaverit, aut aliquid de consuetudine vel facultate xenodochii ipsius abstulerit, ut xenodochium, quod avertat Deus, esse desinat, ut necator pauperum irrevocabili anathemate feriatur.

XVI.

Quisquis etiam, aut majorum, aut mediocrium personarum, quodcumque muneris vel facultatis, sacerdotibus, aut ecclesiis, aut quibuslibet locis sanctis, studio mercedis cum justitia pro Dei contemplatione contulerit, aut ea quæ a parentibus donata noscuntur, postmodum auferre præsumpserit, superiori sententia ut necator pauperum communione privetur.

XVII.

Placuit etiam, ut si quæcumque persona contra episcopum vel actores ecclesiæ se proprium crediderit habere negotium, prius ad eum recurrat caritatis studio, ut familiari aditione commonitus, sanare ea debeat quæ in querimoniam deducuntur. Quam rem si differre voluerit, tunc demum ad metropolitani audientiam veniatur. De qua re cum literas suas metropolitanus ad comprovincialem episcopum dederit, & causa ipsa inter utrosque [6] quacumque transactione amicis mediis non fuerit definita, ut ipsi metropolitano necessarium sit in eodem negotio iterare rescriptum, & secundo admonitus, sanare, mittere, aut venire distulerit, tamdiu a caritate metropolitani sui noverit se esse suspensum, donec ad præsentiam ejus veniens, causæ ipsius de qua petitur reddiderit rationem. Quod si patuerit episcopum ipsum contra justitiam fatigatum, is qui eum injusta interpellatione pulsavit, anni spatio a communione ecclesiastica suspendatur. Si vero metropolitanus a quocumque comprovinciali episcopo bis fuerit in causa propria appellatus, & eum audire distulerit, ad proximam synodum, quæ constituetur, negotium suum in concilio habeat licentiam exerendi, & quidquid pro justitia a comprovincialibus suis statutum fuerit, studeat observare.

XVIII.

Id etiam huic decreto credidimus inserendum, ut si quis de comprovincialibus episcopis a metropolitano suo ad concilium intra suam provinciam fuerit evocatus, & præter evidentem infirmitatem ad concilium venire distulerit, atque de synodali conventu, antequam cuncta conveniant, sine commeatu concilii ipsius discedere fortasse præsumpserit, sicut est præcedentibus regulis statutum, sex mensibus a missarum officio suspendatur.

Concil. Arelatense II. can. 19.

Quod si concilium faciendum quæcumque necessitas illata distulerit, a metropolitano suo veniam postulans, ad missarum faciendarum gratiam revocetur.

XIX.

Quæcumque etiam puellæ, seu propria voluntate monasterium expetunt, seu a parentibus offeruntur, annum in ipsa qua intraverint veste permaneant: in his vero monasteriis, ubi non perpetuo tenentur inclusæ; triennium in ea qua intraverint veste permaneant: & postmodum, secundum statuta monasterii ipsius, in quo elegerint permanere, vestimenta religionis accipiant. Quæ si deinceps, sacra relinquentes loca, propositum sanctum sæculi ambitione transcenderint, vel illæ, quæ in domibus propriis, tam puellæ quam viduæ, commutatis vestibus convertuntur, cum his quibus conjugio copulantur, ecclesiæ communione priventur. Sane si culpam [7] sequestratione sanaverint, ad communionis gratiam revocentur.

XX.

Id etiam miserationis intuitu æquum duximus custodiri, ut qui pro quibuscumque culpis in carceribus deputantur, ab archidiacono seu a præposito ecclesiæ singulis diebus dominicis requirantur, ut necessitas vinctorum secundum præceptum divinum misericorditer sublevetur; atque a pontifice, instituta [8] fideli & diligenti persona, quæ necessaria provideat, competens eis victus de domo ecclesiæ tribuatur.

XXI.

Et licet propitio Deo omnium domini sacerdotum, vel quorumcumque hæc cura possit esse fidelium, ut egentibus necessaria debeant ministrare, specialiter tamen de leprosis id pietatis causa convenit, ut unusquisque episcoporum, quos incolas hanc infirmitatem incurrisse, tam territorii sui quam civitatis agnoverit, de domo ecclesiæ juxta possibilitatem victui & vestitui necessaria subministret, ut non eis desit misericordiæ cura, quos per duram infirmitatem intolerabilis constringit inopia.

XXII.

De servis vero, qui pro qualibet culpa ad ecclesiæ septa confugerint, id statuimus observandum, ut, sicut in antiquis constitutionibus tenetur scriptum, pro concessa culpa datis a domino sacramentis, quisquis ille fuerit, egrediatur de venia jam securus. Enimvero si immemor fidei dominus transcendisse convincitur quod juravit, ut is qui veniam acceperat, probetur postmodum pro ea culpa qualicumque supplicio cruciatus, dominus ille,

ANNO CHRISTI 549.

le, qui immemor fuit datæ fidei, sit ab omnium communione suspensus. Iterum si servus de promissione veniæ datis sacramentis a domino jam securus exire noluerit, ne sub tali contumacia requirens locum fugæ, domino fortasse dispereat, egredi nolentem a domino eum liceat occupari, ut nullam, quasi pro retentatione servi, quibuslibet modis molestiam aut calumniam patiatur ecclesia: fidem tamen dominus, quam pro concessa venia dedit, nulla temeritate transcendat. Quod si aut gentilis dominus fuerit, aut alterius sectæ, qui a conventu ecclesiæ probatur extraneus, is qui servum repetit personas requirat bonæ fidei Christianas, ut ipsi in persona domini servo præbeant sacramenta: quia ipsi possunt servare quod sacrum est, qui pro transgressione ecclesiasticam metuunt disciplinam.

XXIII.

His itaque Deo propitio constitutis, quod præcipue in omnibus patrum conciliis habetur scriptum, congrua definitione sancimus, ut intra anni circulum unusquisque metropolitanus episcopus, junctis in unum locum comprovincialibus suis, intra provinciam suam studeat habere concilium: ut aut si qua accesserint, caritatis emendentur studio; aut si pax regulis, vel disciplina in cunctis, Deo adjuvante, permanserit, auctore bonorum omnium Deo de caritate & præsentia gratulentur.

XXIV.

Hæc ergo Deo propitio constanter & unanimiter definita servantes, etiam præteritorum statuta canonum decernimus ut Christo auctore deinceps inconvulsa universa serventur: ut, manente concordia, quæ divina inspiratione salubriter in præsenti tempore definita sunt, amodo & habeant vigorem, & custodiant caritatem.

[9] SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

In Christi nomine Sacerdos episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionem nostram relegi & subscripsi. Notavi sub die v. Kalendas Novembris, [10] anno XXXVIII. regni domni nostri Childeberti regis, indictione XIII.

In Christi nomine [d] Aurelianus episcopus [*] ecclesiæ Arelatensis constitutionem nostram relegi & subscripsi.

In Christi nomine [e] Esychius episcopus ecclesiæ Viennensis constitutionem nostram relegi & subscripsi.

[f] Nicetius gratia domini episcopus Trivericæ civitatis consensum meum, vel domnorum meorum, relegi & subscripsi.

Desideratus in Christi nomine episcopus ecclesiæ [*] Bituricæ subscripsi.

Aspasius in Christi nomine Elusæ episcopus consensum nostrum, vel domnorum meorum, relegi & subscripsi.

Constitutus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Senonicæ consensi & subscripsi.

In Christi nomine Placidus ecclesiæ Matiscensis episcopus consensi & subscripsi.

In Christi nomine [g] Firminus episcopus ecclesiæ Vceticensium consensi & subscripsi.

In Christi nomine [h] Agricola episcopus ecclesiæ Cabilonensis consensi & subscripsi.

In Christi nomine Urbicus episcopus civitatis Vesuntiensis consensi & subscripsi.

In Dei nomine Rufus episcopus ecclesiæ Octodorensium consensi & subscripsi.

Gallus in Christi nomine episcopus Arvernæ ecclesiæ consensi & subscripsi.

Saffaracus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Parisiacæ subscripsi.

Domitianus episcopus ecclesiæ Tungrensis subscripsi.

[i] Eleutherius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Autisiodorensis subscripsi.

Desideratus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Veredunensis subscripsi.

In Christi nomine Grammatius episcopus ecclesiæ Vindonensis subscripsi.

In Christi nomine [k] Tetricus episcopus ecclesiæ Lingonicæ subscripsi.

In Christi nomine Nectarius episcopus ecclesiæ Augustidunensis subscripsi.

Eusebius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Sanctonicæ subscripsi.

Proculeianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Auscensis subscripsi.

Maximus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cadurcinæ subscripsi.

[11] Bebianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Agennensis subscripsi.

[12] Apronius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Ecolismensis subscripsi.

Deuterius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vinciensis subscripsi.

[l] Lauto in Christi nomine episcopus ecclesiæ Constantinæ, vel Brioverensis, subscripsi.

Passivus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Sagensis subscripsi.

Clematius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Carpentoratensis subscripsi.

Vellesius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vappincensis subscripsi.

Aregius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Nevernensis subscripsi.

Hilarius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Diniensis subscripsi.

Clementinus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aptensis subscripsi.

Palladius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Telonensis subscripsi.

Basilius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Glannatensis subscripsi.

Avolus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aquensis subscripsi.

[13] Febediolus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Redonensis subscripsi.

Gallus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Valentinæ subscripsi.

[*] Leubenus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Carnotensis subscripsi.

Theudobaudis in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lexoviensis subscripsi.

[14] Alodius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tullensis subscripsi.

Licinius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Ebroicorum subscripsi.

ANNO CHRISTI 549.

15 Medoveus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Meldensis subscripsi.

Liberius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aquensis subscripsi.

Amelius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Convenicæ subscripsi.

Aletius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lactorensis subscripsi.

Gonotigernus episcopus ecclesiæ Silvanectensis subscripsi.

Ægidius episcopus ecclesiæ Abrincatinæ subscripsi.

Beatus episcopus ecclesiæ Ambianensium subscripsi.

Ambrosius episcopus ecclesiæ Tricassium subscripsi.

16 Marinus in Christi nomine presbyter directus a domno meo Antonino episcopo ecclesiæ Avennicæ subscripsi.

Aetius presbyter directus a domno meo Magno episcopo ecclesiæ Cemelensis & Nicaensis subscripsi.

Cautinus in Christi nomine archidiaconus directus a domno meo Melanio episcopo ecclesiæ Albensis subscripsi.

17 Vincentius presbyter directus a domno meo Lucretio episcopo ecclesiæ Deensis subscripsi.

Tranquillus in Dei nomine presbyter directus a domno meo Pappulo episcopo ecclesiæ Genavensis subscripsi.

Theodorus presbyter directus a domno meo Leucadio episcopo ecclesiæ Bajocensis subscripsi.

Claudianus diaconus directus a domno meo Fausto episcopo ecclesiæ Regensis subscripsi.

Epiphanius presbyter directus a domno meo Expectato episcopo ecclesiæ Forojuliensis subscripsi.

September in Dei nomine diaconus directus a domno meo Eusebio episcopo ecclesiæ Antipolitanæ subscripsi.

Optatus in Christi nomine abbas directus a domno meo Prætextato episcopo ecclesiæ Cabellicæ subscripsi.

Ego Petrus presbyter directus a domno meo Vindemiale episcopo ecclesiæ Arausicæ subscripsi.

Ego Probus in Christi nomine diaconus directus a domno meo Gallicano episcopo ecclesiæ Ebredunensis subscripsi.

Ego Vitalis presbyter directus a domno meo Agrestio episcopo ecclesiæ Turonicæ subscripsi.

Ego Vincentius in Christi nomine presbyter directus a domno meo Leontio episcopo ecclesiæ Burdigalensis subscripsi.

18 Agecius in Christi nomine presbyter directus a domno meo Avolo episcopo ecclesiæ Segestericæ subscripsi.

Bantaredus archidiaconus directus a domno meo Ruricio episcopo ecclesiæ Lemovicinæ subscripsi.

Viventius archidiaconus directus a domno meo Ambrosio episcopo ecclesiæ Albigensis subscripsi.

Eleutherius archidiaconus directus a domno meo Theodoro episcopo ecclesiæ Consoranicæ subscripsi.

Protadius archidiaconus directus a domno meo Mappinio episcopo ecclesiæ Rhemorum subscripsi.

Medulfus archidiaconus directus a domno meo Gennobaudo episcopo ecclesiæ 19 Lugdunensi clavato subscripsi.

Sapaudus abbas directus a domno meo Albino episcopo ecclesiæ Andicavensis subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Anno Christi* 549.] Cum hoc anno congruit indictio XIII. mense Octobri, & annus item Childeberti regis XXXVIII juxta æram nostram, qui obitum Clodovei Childebertique initium statuimus in anno 511. Quare cum utraque nota in hujus concilii subscriptionibus exprimatur, dubium esse non potest, quin anno Christi 549. celebratum sit. Veteres libri post mortem quoque Theodeberti habitum notant, quod verum est. obierat nempe anno præcedenti, hoc est 37. ab excessu Clodovei; tot enim ad Theodeberti mortem numerat Gregorius Turonensis libro 3. extremo.

2 *Absque anni conversione.*] Rhemensis & Pithœanus, *annua conversione.* reliqui ut edidimus. — can. 9.

3 *Sed cum voluntate regis.*] Fossatensis, Bellovacensis & Tilianus, *sed sicut in antiquis canonibus* " omissis interjectis. — can. 10. *" tenetur scriptum cum consensu cleri & plebis a metropolitano, &c.*

4 *Regulam hujus sanctæ*] Lugdunensis, *regulam vel praceptionem hujus sanctæ constitutionis excesserit.*

5 *Cujus directo ordine juris est, ablata restituat.*] Ita libri fere omnes. at Rhemensis & vulgati, *cujus directo ordine res est ablata, restituatur.*

6 *Quacumque transactione.*] Rhemensis, *quacumque occasione.* reliqui fere omnes, *quacumque transactione.* — can. 14.

7 *Sequestratione sanaverint.*] Tilianus, *sequestratione & pœnitentia sanaverint.* — can. 17. can. 19.

8 *Fideli & diligenti persona.*] Lugdunensis, *fidelis & diligens persona, qua necessaria sunt provideat, & competens eis victus.* — can. 20.

9 *Subscriptiones.*] Descriptæ sunt ex codice Corbeiensi, & ex Lugdunensi, in quibus integræ extabant, cum in ceteris mutilæ essent, & minus castigatæ. In Lugdunensi porro, atque in Pithœano breviore, contra quam in aliis, primum locum obtinet Aurelianus episcopus, tum Sacerdos.

10 *Anno 38. Childeberti*] Ita diserte in Rhemensi & Bellovacensi: ejusdemque numeri vestigia, sed mutila, retinent Tilianus & Fossatensis In quibusdam tamen scriptum est, *anno* 37. De indictione XIII. omnes consentiunt.

11 *Bebianus.*] Ita Corbeiensis & Lugdunensis. Quidam, *Bibianus*, Rhemensis Bellovacensis & Pithœanus, *Vivianus.*

12 *Aptonius.*] Ita Fossatensis & Tilianus Corbeiensis vero, *Abthonius*: quo modo & in vita manuscripta sancti Eparchii. Rhemensis, Lugdunensis, Bellovacensis, & Pithœanus, *Antonius.*

13 *Febediolus.*) Corbeiensis, *Fidiolus.* Rhemensis & Bellovacensis, *Edebiolus.*

14 *Alodius.*) Lugdunensis, *Alegius.*

15 *Medoveus.*) Lugdunensis, *Medovitus.*

16 *Marinus presbyter.*) Quæ sequuntur vicariorum subscriptiones in Corbeiensi & Lugdunensi reperiuntur, erantque & in alio vetustissimo codice, cujus fit mentio in editione Suriana.

17 *Vincentius presbyter directus a Leontio.*) Lugdunensis, *Vincentius presbyter ad vicem domini mei Leontii episcopi.*

18 *Agecius.*) Lugdunensis, *Æthicius.*

19 *Lugdunensi clavato*) Lugdunensis, *episcopo Lugduni cloati.* quomodo & in vetere nummo aureo, *Lugdunocloato*, pro *clavato.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*) Trium capitulorum occasione hanc synodum celebratam esse, canon I. admonet, dum ejus exordio damnantur hæreses Nestorii & Eutychetis, quarum causa orientalem ecclesiam incendio conflagrare patres concilii non ignorabant. — Qua occasione celebratum.

Episcopi, qui huic concilio interfuerunt & subscripserunt, magna ex parte sanctitate celebres existunt. Sacerdos Lugdunensis episcopus synodo præfuisse reperitur. Hujus anniversariam commemorationem repræsentant tabulæ ecclesiæ pridie Idus Septembris. — Episcopi quales interfuerint.

b *Anno domini* 552.) Childeberti regis Francorum anno trigesimo octavo hanc synodum congregatam & absolutam esse testantur acta concilii. Cum itaque supra " manifeste demonstraverim, primum Childeberti coincidere cum anno 514. Christi Redemptoris, quo Clodoveus pater Childeberti ex hac vita migravit; necessario concedendum est, quod trigesimusoctavus Childeberti cum quingentesimo quinquagesimosecundo Christi & Vigilii decimotertio concurrat. — "errasse ce[…] tum est *B[…]nium*, Bar[…] aliosque

c *Vltrogotho regina*, &c.) Ex Gregorio Turonensi hist. 1. lib. — can. 15.

lib. cap. 42. & lib 5 carminum Venantii Fortunati conſtat, cõjugem Childeberti Francorum reginam Vltrogotho fuiſſe nominatam. Vnde apparet eam mendoſe Vltrocho nominari.

d *Aurelianus.*] Hic eſt ille qui ad Vigilium papam Conſtantinopoli agentem legationem miſit, cum ea epiſtola ad quam etiam Vigilium reſcripſiſſe ex ſupradictis conſtat.

e *Eſychius Viennenſis*] Cum hinc appareat Iuſtiniani temporibus Eſychium Viennenſis eccleſiæ antiſtitem fuiſſe, corrigendus eſt Ado Viennenſis, qui tradit hunc Eſychium uſque ad tempora Zenonis imperatoris perveniſſe.

f *Nicetius.*] De hoc vide quæ dixi ſupra in notis concilii Aurelianenſis IV.

g *Firminus.*] Hic mendoſe nominatur epiſcopus Vricenſis, pro Vincienſi.

h *Agricola.* Hujus ſacra anniverſaria memoria colitur XVI. Kalendas Apriles. Venantii Fortunati 3. lib. de illo extat hoc epigramma.

Præſul honoris apex, generis fideique cacumen,
Cultor agri pollens, paſtor optime gregis:
Cum mea terra manu meruit genitoris arari,
Reddatur nati vomere culta ſui.
Nam pater affectu dulci memorabilis orbi,
Me vobiſcum uno fovit amore duos.
Corde parens, paſtu nutrix, bonus ore magiſter,
Dilexit, coluit, rexit, honeſta dedit.
Ille pio ſtudio ſulcata novalia ſevit.
Quod pater effudit, hoc mihi ſemen ale.

Ita ille alludens ad nomen Agricolæ patri filioque commune.

i *Eleutherius.*] Inter ſanctos ejus memoria colitur 16. Auguſti.

K *Tetricus*] Hujus epiptaphium tanto viro digniſſimum extat 4 lib carminum Venantii Fortunati, & apud Baronium anno 552 numero 26. Gregorius Turonenſis lib. 5. hiſt Francorum cap 5. dum ſcribit interitum Pappoli, qui ei ſubrogatus eſt, hæc mira de ipſo reſencet: *Anno octavo epiſcopatus ſui*, inquit, *dum diœceſes & villas eccleſiæ circuiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, hic Pappole? ut quid ſedem meam polluis? ut quid eccleſiam pervadis? ut quid oves mihi creditas diſpergis? Cede loco, relinque ſedem, abſcede longius a regione. Et hæc dicens, virgam, quam, habebat in manu, pectori ejus cum ictu valido impulit. In quo ipſe evigilans, dum cogitat quid hoc eſſet, fixe in loco illo defigitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem jam proximam præſtolatur. Quid plura? tertia die cum ſanguinem ore projiceret, expiravit.* Hæc Gregorius.

l *Lauto Conſtantienſis.* Inter ſanctos relatus extat in martyrologio.

[1] CONCILIVM ARVERNENSE II.
THEODEBALDO REGNANTE,
Paulo poſt ſynodum V. Aurelianenſem celebratum.
In quo & ſynodi eiuſdem canones ſedecim iterum approbati promulgatique ſunt.

EXTAT *ſynodi hujus vetus exemplar Toloſæ in bibliotheca Fuxenſi, quod canones ſedecim continet iiſdem verbis eodemque ordine quo editi ſunt in ſynodo V. Aurelianenſi; niſi quod ultimo loco pro canone* XVI. *Aurelianenſi, qui de Lugdunenſi erat xenodochio, poſitus eſt canon* XVII. *altero prætermiſſo. Fidem porro huic concilio adſtruit: tributoſque olim hos canones etiam ſynodo Arvernenſi fuiſſe, docet inter ceteros Gratianus, qui canonem* II. Vt nullus ſacerdos, *ſynodi Arvernenſis nomine citat, cap.* II. *quæſt.* 3. Nullus ſacerdotum, *& canonem* XII. Vt nullus vivente, *ſynodo item Arvernenſi tribuit, cap.* 7. *quæſt.* I. *in prologo. In codice præterea Toloſano, præter canones, canonum etiam adſcripta erant breviaria, quæ nos hoc loco reddenda duximus, ac titulorum vice ſingulorum canonum initiis præfigenda. Integros enim canones repetere, cum in ſynodo Aurelianenſi legantur, viſum eſt ſupervacaneum. Adde quod breviaria hæc ita concepta ſint, ut canonum ſpeciem præ ſe ferant, ac niſi aliud illa ſuaderent quæ dicta ſunt, videri poſſit. Arvernicæ ſynodus hæc ipſa ſola canonum loco edidiſſe.*

ANNO CHRISTI 549.

CANONES CVM CANONVM breviariis.

I.

Nefarias ſectas ſacrilegi Eutychetis & Neſtorii, quas ſancta ſedes apoſtolica condemnat, nos quoque cum earum auctoribus & ſectatoribus pariter anathematizamus.

Itaque nefariam ſectam, quam auctor male ſibi, *&c.*

II.

Nullus quemquam pro parvis & levibus culpis a communione ſuſpendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres juſſerunt.

Vt nullus ſacerdos quemquam rectæ fidei hominem, *&c.*

III.

Nullus epiſcopus, vel presbyter, aut diaconus, extranearum mulierum intra domum habeat ſolatium. Similiter prohibemus, ne ſub conceſſa ſibi licentia propinquarum, ab earum pediſequis earum vita vel opinio polluatur. Quod ſi contigerit, epiſcopus anno uno a metropolitano, vel a coepiſcopis, officio ſuſpendatur, clerici vero a propriis epiſcopis corrigantur.

Vt nullus epiſcopus, aut preſbyter, vel diaconus, extranearum, *&c.*

IV.

Miniſtri altaris ſi ad conjugalem torum denuo jam ſibi illicitum redire præſumpſerint, uſque in ultimum vitæ ſuæ deponantur, communione tantum conceſſa.

Si quis clericus poſt acceptam benedictionem cujuſlibet, *&c.*

V.

Nullus clericum alienum, ſine ſui conceſſione pontificis, ſibi vel vendicare aut promovere audeat. Quod ſi evenerit, promotus juxta epiſcopi ſui arbitrium ab officio ſuſpendatur, qui vero eum promovit, ſeptem menſibus miſſam facere non præſumat.

Vt nullus clericum, ſive lectorem alienum, ſine ſui, *&c.*

VI.

Nullus ſervum vel libertum abſque domini voluntate clericum ordinet; alioquin is a domino revocetur, & qui eum ſcienter ordinavit, ſex menſibus miſſas non faciat. Si vero ſæcularium ſervus eſt, benedictione ſervata, honeſto ordine domino ſuo ſerviat. Quod ſi eum intantum inclinaverit, ut ſacro ordini videatur injuria, ſicut antiqui canones habent, epiſcopus domino reſtituat, & eum ad ſuam eccleſiam revocet.

Vt ſervum, qui libertatem a dominis propriis non acceperit, *&c.*

VII.

Quæcumque mancipia in eccleſiis a dominis ſuis libertatem perceperunt, libertas eorum ab eccleſiis cum juſtitia defendatur, præter eas culpas, quibus leges collatam libertatem revocãt.

Et quia plurimorum ſuggeſtione comperimus, *&c.*

VIII.

Epiſcopo in civitate viduata nullus conſecrationem facere audeat, nec in parœciis, nec de

ANNO CHRISTI 549.

rebus ecclesiæ quidquam præter humanitatem auferat. Quod si fecerit, sive sponte, sive coactus precibus vel timore, substituto episcopo satisfaciat, & anno integro missas non faciat.

Vt in civitate, ubi pontifex jure humanæ conditionis, *&c.*

IX.

Nullus laicus ante annuam conversionem episcopus ordinetur, ita ut intra annum disciplinis & regulis spiritualibus instruatur. Alioquin ordinator anno uno officio suo & caritate privetur.

Vt nullus ex laicis absque anni conversione, *&c.*

X.

Consensu cleri & plebis a metropolitano, vel quem in vice sua permiserit, cum provincialibus ordinetur episcopus. Is vero qui præmio consecratus fuerit removeatur.

Vt nullus episcoporum quolibet pacto audeat præmiis, *&c.*

XI.

Iuxta antiquos canones, nullus invitis ordinetur episcopus; sed nec oppressione potentium ad consensum cives aut clerici inclinentur, quod nefas est: quod si fiat, episcopus violenter & nō legitimo decreto promotus perpetuo deponatur.

Item, sicut antiqui canones decreverunt, nullus invitis, *&c.*

XII.

Nullus episcopus episcopo superponatur, nisi ei quem capitalis culpa dejecit.

Vt nullus vivente episcopo alius ponatur, *&c.*

XIII.

7. quæst. 1. In prologo. *Ne cui liceat res ecclesiæ, vel xenodochiorum, alienare. Quod si fecerit, tamquam necator pauperum, juxta antiquos canones, ab ecclesia excludatur, donec satisfaciat.*

Ne cui liceat res vel facultates ecclesiis, aut monasteriis, *&c.*

XIV.

Nullus clericus, vel laicus, alterius cujuscumque ecclesiæ res, vel petat, aut accipiat. Quod si fecerit, altaris communione, & omnium fratrum caritate privetur, nisi satisfaciat.

Vt nullus episcoporum, aut cujuslibet ordinis clericus, *&c.*

XV.

Qui sacerdotibus, vel ecclesiis, vel sanctis locis, suas vel parentum donationes subtrahit, ut necator pauperum communione privetur.

Quisquis etiam aut majorum, aut mediocrium personarum, *&c.*

XVI.

Qui contra episcopum vel actorem ecclesiæ habet negotium, prius ab eo caritatis studio satisfactionem petat: quam si episcopus distulerit, & literis a metropolitano secundo admonitus satisfacere, vel ad metropolitanum venire noluerit, ab ejusdem caritate sit alienus, donec veniat, & rationem reddat. Quod si putaverit episcopum injuste fatigari, pulsantem anno uno a communione ecclesiæ privet. Si vero metropolitanus a coepiscopo bis in sua causa fuerit interpellatus, & eum non audierit, in proxima synodo a coepiscopis causa audiatur, & finiatur.

Placuit etiam, ut si quæcumque persona contra episcopum, *&c.*

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Hesychius ecclesiæ Viennensis episcopus subscr.
Nicetius ecclesiæ Trevericæ episcopus subscripsi.
Desideratus ecclesiæ Bituricæ episcopus subscr.
Aspasius ecclesiæ Elosensis episcopus subscripsi.
Agricola ecclesiæ Cabilonensis episcopus subscr.
Vrbicus ecclesiæ Vesuntiensis episcopus subscr.
Rufus ecclesiæ Octodorensis episcopus subscr.
Basilius ecclesiæ ' Glannatensis episcopus subscr.
Avolus ecclesiæ Aquensis episcopus subscripsi.
Hilarius ecclesiæ Diniensis episcopus subscripsi.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Concilium Arvernense II.*] Fidem huic synodo, præter Gratianum, adstruunt etiam Burchardus libro 1. capite 186. & Ivo parte 5. capite 302. quorum uterque canonem 13. citat titulo concilii Arvernensis, & vetus conciliorum collectio Hispanica, cujus meminit Antonius Augustinus, quæ inter Gallicanas synodos triginta postremo loco statuit Arvernicam II. De hujus die vel anno nihil est quod affirmare liceat: verisimile tamen, quod dixi, post synodum V. Aurelianensem celebratum mox videri ab episcopis regni Theodebaldi: cujus propterea nomen adscripsi, quemadmodum Arvernensi primo adscriptum fuit nomen patris ejus Theodeberti, quia Arverni in illorum regno censebantur.

ANNO CHRISTI 550.

1 CONCILIVM TVLLENSE

THEODEBALDI REGIS IVSSV, KALENDIS IVNIIS, in Tullensium urbe celebratum, propter molestias quas Nicetius episcopus Trevirensis ab excommunicatis quibusdam patiebatur.

EXCOMMVNICARAT *ob incestas nuptias Francos aliquos Nicetius Trevirorum antistes. Quod illi cum ægrius ferrent, & contumeliosius agerent in episcopum, indicta est Theodebaldi regis nutu synodus in urbe Tullensium, ad eamque vocatus inter ceteros Mappinius episcopus Rhemensis. Mappinius, quia synodi causam ignorabat, ire se posse negavit, nisi certior fieret. Certior igitur a rege iteratis literis factus est, sed serius quam ut synodo adesse ad diem dictam liceret. Itaque cum abfuisset, absentiam suam Nicetio per epistolam excusavit.*

EPIST. MAPPINII EPISC. RHEMENSIS AD NICETIVM EPISCOPVM TREVIRENSEM,

Excusatoria cur ad synodum Tullensem non venerit.

Domino sancto & in Christo beatissimo fratri Nicetio papæ Mappinius episcopus.

EVANGELICÆ lectionis doctrina testatur, regnum in se divisum stare non posse. Si de hoc mundi amatoribus, & in terrena cupiditate manentibus, recte & non immerito credatur, (Matth. 12.) indubitanter rectius de sacerdotum personis sentitur, si discordantibus votis ac studiis inter se dividi comprobentur. Aut qua fiducia conditori nostro, qui nos in unitate compagis, quod est corpus suæ deitatis, vivere præcepit, preces oblaturi sumus, si nos vicissim a mutua caritate seponimus? ut quodam loco deificus sermo docet, studere nos convenit, ut frater fratri adjuvans, (Prov. 18.)

adjuvaris, sicut civitas munita & fortis inconcusso fundamine stare possit: scilicet ut unius fratris mœstitiæ omnes æquanimiter compatiendo participemus, mutuisque nos laboribus sublevemus. Pro qua re, piissime ac multum diligende domine & frater, indicamus nos literas filii nostri domini regis Theodebaldi excepisse, ut in Tullensium urbe die Kalendarum Iuniarum adesse deberem, nullam causam evocationis declarantes. Reciprocante pagina indicavimus nos illuc accedere non debere, quia causam conditionemque nos constabat ignorare. Iteratis scriptis edocuit, beatitudinem vestram, dum aliquos Francorum pro zelo divini timoris corripit, B ac pro incestis conditionibus a communione ecclesiastica removet, scandala seu anxietates multimodas sustinere. De qua re non mediocriter ingemiscimus, quod nos relatione vestra scire non feceritis, utrum ex canonica lectione damnentur, an pro pastorali diligentia corrigantur. Licet nihil novi vos de his rebus invenire posse cognoscimus, quod prisca patrum solertia non potuit reperire; tamen absurdum esse videtur, ut a nobis recipiantur, qui a vobis secundum seriem canonum ecclesiastica severitate abdicantur. Novimus enim, si scienter hoc gerimus, quod criminibus aliorum misceamur, si ignoranter, reatui non subdamur. Quapropter salutantes caritate debita indicamus, simulque sua- C demus, ut nos in omnibus participes tam tribulationum vestrarum incommodis, quam prosperitatum commodis fieri studeatis. Nam nos, mediante capite nostro, quod est Christus, nullis adversitatibus a vestra anxietate divellimur, nullisque asperitatibus a vestra caritate dividimur. De qua re, si tamen præsumptiosi non existimus, indicare præsumimus. Decuerat ut vestra consolatio pro hujusmodi conditionibus potius quam regiæ vocationis, nos conserere debuisset: quia pari modo, si nobis aliquid simile, quod in posterum arbitramur posse fieri, contigisset, statim ad vestram fraternitatem scripta direxissemus, ut nos congruo tempore vel loco coram positi videremus. Quamquam parere nos regiis præceptis in bonis rebus & conveniat & libeat, D tamen non vestris minus scriptis, si studio caritatis, non supercilio dirigantur despectionis: quia amaritudo vestra dulcedo nostra esse non poterit, nec abjectio vestra absque nostra dejectione constabit; & veneratio vobis debita impensa a nobis non dignoscitur procul posita. Atque utinam, ut præfati sumus, caritate suadente, ac pagina decurrente, vestram nobis patefieri decrevissetis animorum molestiam: cognoveramus utrum compatimur molestiis vestris, an delectamur. Nam tacente, ut ipsi scitis divina, sola loquente viro humanitas intelligere potest. Hoc tamen plenius noverit vestra perfectio, si ad nos E iterata scripta domini regis ante quinque vel sex dies Kalendarum Iuniarum pervenissent, in die præfato præsentiam humilitatis nostræ in locum habueratis constitutum.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Concilium Tullense.*] Quia synodi quoque istius annus ignotus est, quærendum fuit tempus, quod & Theodebaldo regi, & Nicetio simul ac Mappinio episcopis congrueret: quare in eum annum conjecimus qui proxime secutus est synodum V. Aurelianensem.

A [a] SYNODUS MOPSUESTENA NOVEM EPISCOPORUM, adversus Theodorum Mopsuestenum episcopum ante centum annos defunctum celebrata, nono anno post consulatum Basilii, qui est Christi redemptoris DL. & Vigilii papæ undecimus. — ANNO CHRISTI 550.

Acta hujus synodi, cum quadam epistola synodica ad Vigilium scripta, extant infra in quinto concilio œcumenico, collatione & actione quinta.

[a] *Synodus.*] Hoc concilium congregatum est Mopsuestiæ in Cilicia, adversus ipsius Theodori, edicto Iustiniani imperatoris condemnati, defensores. Interfuerunt cum novem episcopis complures viri clarissimi comites atque tribuni. Martanius comes domesticorum literas ab imperatore scriptas attulit ad Ioannem metropolitanum, & ad Cosmam episcopum hoc tempore Mopsuestenum. Postquam unanimi consensu adversus defensores Theodori decrevissent, Mopsuestiæ antiquissimas memorias, si quæ adhuc ibidem de ipso reliquæ conservarentur, esse diligenter inquirendas, & num in ejus ecclesiæ sacris diptychis una cum aliis ejusdem civitatis episcopis catholicis ipse adscriptus reperiretur, facta est hujus rei diligens examinatio: additum est diligens examen clericorum testium eorum, qui longa senectute essent probati. Inventum est omnium depositione, nullam ejus sæculi memoriam esse, quo nomen Theodori e sacris tabulis recitatum fuerit, quodque potius nomine ejusdem expuncto Cyrilli nomen substitutum reperiatur. De rebus in concilio gestis postea Vigilium per epistolam synodalem certiorem reddiderunt. Baronius anno 550. num. 37. — Causa & locus concilii. — Acta concilii.

EADEM SYNODUS MOPSUESTENA

** *Ex libello synodico.*

ΝΕΣΤΟΡΙῼ τοίνυν τῷ δυσσεβεῖ οἱ προσκείμενοι διὰ τῶν Θεοδώρου τῶν μιαρῶν συγγραμμάτων λανθανόντων τῆς γνώμης ἀντείχοντο. Διὸ ζήλῳ πυρούμενοι πλεῖστοι ἱεράρχαι, συνοδικῶς κατέλαβον Μοψουεστίαν· οἱ τὸν κλῆρον καὶ πολιτευομένους αὐτῆς συναθροίσαντες, ἐπὶ τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων ἐξώρκισαν, εἰ Θεοδώρου τοῦ αὐτοῦ γεγονότος ἀσεβοῦς ἐπισκόπου τὸ ὄνομα ἐν τοῖς παρ' αὐτοῖς διπτύχοις ἐντέτακται). Εἰπόντων δὲ Ναί; καὶ μὴ ἀρνησαμένων τὴν πρότασιν· ἡ ἁγία σύνοδος ταῦτα ἐγγράφως Βιγιλίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Ῥώμης ἀπέστειλεν. Οὗτος γὰρ ἦν Ἀγαπητὸν διαδεξάμενος τὸν μακάριον.

CUM igitur Nestorio impio quidam adhærerent, Theodori nefarii scriptis seducti, eamque sententiam clanculum defenderent: zelo succensi multi Præsules, synodi celebrandæ causa Mopsuestiam venerunt; & convocato clero & magistratibus, ad intemerata euangelia juramentum exegerunt, utrum Theodori, qui ipsorum fuisset impius episcopus, nomen in sacras tabulas esset relatum: & cum respondissent, ita, nec istud negassent: sancta synodus hæc in scriptis Vigilio sanctissimo papæ Romano transmisit. Hic enim beato Agapeto successerat. " — " post Silverium.

IACOBI SIRMONDI S. I. ADMONITIO AD lectorem de epistola sequenti

VT sequentem epistolam hoc loco subjiceremus, non id solum suasit, quod mentionem faciat epistola Vigilii papæ ad Aurelianum Arelatensem, quam paulo ante produximus, quodque, cum ad Francorum legatos scripta sit, ab instituto nostro aliena minime videatur: sed hoc etiam imprimis permovit, quod ad illustrandam Vigilii re-

 rum

ANNO CHRISTI 549.

rum historiam multa contineat, quæ alibi vix occurrant. etsi quod ad illa spectat, quæ in sancti Petri in Hormisda basilica per vim contra illum gesta commemorat, eadem ipsa confirmantur in ipsius Vigilii epistola 15 quæ cum mutila sit in vulgatis exemplaribus, integra extat in codice manuscripto " sanctæ Mariæ Rhemensis ex quo & hanc quoque nostram deprompsimus.

" S. Remigii ejusdē urbis Rhemensis

ANNO CHRISTI 552.

EPISTOLA LEGATIS FRANCORUM, QUI CONSTANTINOPOL. PROFICISCEBANTUR, ab Italiæ clericis directa.

Qua suggerunt ut Vigilio papæ & Dacio episcopo Mediolanensi, qui in eadem urbe ob trium capitulorum controversiam ab imperatore Iustiniano vexabantur, solatio atque auxilio esse studeant.

1 EPISTOLA " LEGATARIIS.

" Eadem vox in ep. Mauricii imp. ad Childebertum regem quæ est 40. inter Francicas Freheri.

Ita se in omnibus gentibus Christiana fides gratia divina operante diffundit, ut quantumlibet quis in isto sæculo proficiat, illa magis quæ æterna sunt per ipsius fidem & amorem cupiat obtinere, sciens quia in hac vita nemo esse perpetuo potest, in illa autem, aut in requie, aut in pœnis perpetuis sit futurus. Et propterea audientes vestram gloriam ad regiam urbem in legationem esse directam, cognoscentes etiam per aliquos, qui se vestri notitiam habere dixerunt, famam & sapientiam vestram, hæc vobis de multis quæ acta sunt, pauca ad instructionem quacumque occasione referenda transmisimus: per quæ cognoscatis persecutiones & violentias, C quas illic sacerdotes catholici, & quicumque ecclesiasticas regulas servare voluerint, patiuntur. Veniens enim ibi ante " sex annos istos beatissimus papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deductus, cœperunt ibi ipsum expectare, ut damnationem aliquorum capitulorum faceret, per quam sancta synodus Calchedonensis, quæ fidem catholicam, insistente tunc beatissimo papa Leone, contra diversas hæreses vindicavit, modis omnibus solveretur. Sed cum papa Vigilius in hac parte non vellet adhibere consensum, jam tunc talis violentia facta est, ut publice in conventu clamarit: Contestor quia etsi me captivum tenetis, beatum Petrum apostolum captivum facere non potestis: postea tamen tractatu habito prædictus sanctus papa Vigilius sub aliqua dispensatione ipsam causam ordinaverit, solicite monendo ne per occasionem aliquam supradicta synodus pateretur injuriam. Et quamvis nec hoc quod papa fecerat acquieverunt Afri & Illyriciani atque Dalmatæ sacerdotes recipere; tamen cœpit iterum sæpedictus beatissimus papa Vigilius ad hoc compelli, ut absolute ipsa capitula sine synodi Calchedonensis mentione damnaret. Sed papa non acquiescens hoc facere, & videns se nimium ingravari, dixit tunc serenissimo principi: Veniant huc fratres nostri ex omnibus provinciis quini aut seni episcopi, & quidquid sub tranquillitate, tractatu habito, omnibus E visum fuerit, cum pace disponemus: quia sine consensu omnium ista, quæ & synodum Calchedonensem in dubium venire faciunt, & scandalum fratribus meis generant, solus facere nullatenus acquiescam. Missi sunt ergo a clementissimo principe ad Africam & Illyricum, ut venire episcopi debuissent. Sed de Illyrico nullus venire voluit. De Africa vero cum jam aliqui proximare civitati regiæ dicerentur, dixit papa Vigilius principi, ut si ei non sufficeret illud quod ante decreverat, redderet, & tamquam de

"anno 547. mense Ianuario

A novo causa cum his qui venire nuntiati sunt tractaretur. Præstitit igitur Deus, ut hac ratione sanctus papa Vigilius " constitutum, quod in ipsa causa fecerat, publice in conventu reciperet, denuntians quia si quis Græcorum episcoporum, usque ad universalis concilii tractatum, de istis capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquievisset, a communione sedis apostolicæ alienus existeret: quoniam frequenter ipsi episcopi Græci ad voluntatem principis damnaverant capitula ipsa, unde causa mota est, sed beatissimus papa manus eorum a serenissimo imperatore receperat. Sunt Græci episcopi habentes divites & opulentas ecclesias, & non patiuntur duos menses a rerum ecclesiasticarum dominatione suspendi: pro qua re secundum tempus, & secundum voluntatem principum, quidquid ab eis quæsitum fuerit sine altercatione consentiunt. Cum Afri episcopi, de quibus sæpius dictum est, in civitatem regiam pervenissent, cœperunt eis nunc blandimentis, nunc terroribus extorquere, ut præberent in capitulorum damnatione consensum. Sed cum nullatenus eis extorquere potuissent, concinnata est causa sancto Reparato episcopo Carthaginiensi, quasi Areobindam magistrum militum a Guntarit tyranno in Africa fecisset occidi, & sub hoc colore in exilio deportatus est. Hoc videntes alii duo, qui inter ipsos & sanctitate vitæ & divinarum scripturarum scientia sunt ornati, ad sanctam Euphemiam Calchedonem fugerunt, & ibi usque hodie sub tanta necessitate jacent, ut, cum infirmitate corporis laborantes nec medicum invenire mereantur, pericula immensa sustineant. Præfectus vero Africæ, si quos invenit in Africa episcopos, aut causas proprias habentes, aut simplices vel ignaros, aut venales & paratos ad præmium, collegit & direxit inde unumquemque. Ex quibus tamen unus ante istos septem annos pro adulteriis suis tunc de civitate regia cum opprobrio ejectus, & in navem impositus, ad Africam est directus. Et ecce per quales homines in singulis provinciis sanctæ ecclesiæ dissensiones & scandala generantur. Mittunt etiam ad Carthaginem, & alium in loco sancti Reparati episcopi contra omnes regulas & contra omnia statuta patrum episcopum ordinari fecerunt: quod cum nimia effusione sanguinis, & interitu multorum innocentum hominum fecisse dicuntur. Constantinopoli vero cœperunt iterum beatissimum papam Vigilium compellere, ut si Afri, atque Illyriciani, vel Dalmatæ episcopi nollent, ipse cum Græcis episcopis eadem capitula condemnaret. Sed beatissimo papa Vigilio nullatenus acquiescente, edicta ex nomine imperiali tam in ecclesia Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per quæ eadem capitula damnarentur. Quo facto beatissimus papa omnes episcopos admonuit, dicens: Quicumque edictis istis consensum præbere voluerit, sciat se ab apostolicæ sedis communione suspensum. Sed & sanctus Dacius Mediolanensis episcopus contestationem omnibus sub magna vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego & pars omnium sacerdotum, inter quos ecclesia mea constituta est, id est Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Liguriæ, Æmiliæ, atque Venetiæ, contestor quia quicumque in edicta ista consenserit, suprascriptarum provinciarum pontifices communicatores habere non poterit; quia constat apud me edicta ista sanctam

" de quo supra

Victor Turon P. C. Basilii an. VI.

ctam synodum Calchedonensem & fidem catholicam perturbare. De qua re accensa est contra beatissimum papam & contra Dacium episcopum iracundia principalis * & tanta contra eos agere cœperunt, ut, nisi ad sanctorum basilicas confugissent, ad interitum vitæ pervenerant. Et tamen beatissimus papa Vigilius, nec in basilica beati Petri sedes tutas habere meruit; in tantum ut illic prætor, ad quem fures & homicidæ tantummodo pertinent, mitteretur. Qui cum multitudine militum, spathas nudatas & arcus tensos portantium, supradictam basilicam introivit. Quo viso, sanctus papa columnas altaris amplexus est: sed ille ferocitate & animo concitatus, primo de altari diaconos ejus & clericos a capillis tentos ejecit, postea vero ipsum sanctum papam alii a pedibus, alii a capillis & barba tentum crudeliter abstrahebant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columnæ aliquæ fractæ sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustiis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, & cœperunt voces atque stridores mittere: & sic contigit ut judex iniquitatis supradictus prætor cum ministris crudelitatis suæ territus fugiendo discederet. Postea tamen sacramenta accepit beatissimus papa, & sanctus Dacius episcopus, vel omnes qui cum ipsis ad loca sancta confugerant, quia eis nemo ultra violentiam faceret, nec invitis de ecclesiastica causa aliquid extorqueret; & sic interim sunt egressi. Sed & hodie, tam ipsis, quam diversis qui in obsequio eorum sunt, varias inquietudines & molestias generant, præmiis clericos & servos eorum immittentes, ut in facie ipsorum stantes injurias eis publice faciant, & de mansionibus aliquos in obsequio eorum positos jactant. Sed illi omnia cum Dei auxilio patienter accipiunt, dummodo nullis præjudiciis sanctæ ecclesiæ, nullis novitatibus præbere videantur assensum. Missi sunt etiam aliqui in provincias Italiæ, ut si possent mentiendo aliqua de nomine ipsorum, hoc est beatissimi papæ, & sancti episcopi Dacii, odia eis in illis partibus faciant, & in locum eorum alios episcopos, qui novitatibus consentiant, suadeant ordinari: in tantum ut & unum notarium ex servis beatissimi papæ progenitum simul solicitaverint, qui manum sancti papæ imitari dicitur, &, quantum comperimus, chartas aliquas de nomine ipsius falsas conscribi fecerunt, & cum ipsis chartis Stephanum quemdam de iis quos solicitaverunt ad Italiam cum legatis Gothorum miserunt, ut per falsitates & dolos aliquorum animos contra E beatissimum papam, quod Deus fieri non permittat, in illis partibus excitare videantur. Unde rogamus & contestamur gloriam vestram per futurum Dei nostri judicium, quod omnis conditio humana formidat, ut ad provincias vestras hæc omnia velociter indicetis, ne aut isti subripiant qui missi sunt, aut Anastasius quidam, quem sanctus episcopus Aurelianus Arelatensis civitatis ad beatissimum papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentiatur: quia & ipse, cum de Constantinopoli exire non posset,

A usus est consilio, ut promitteret se omnium episcoporum Gallicanorum ad damnanda capitula pro quibus hæc scandala orta sunt, animos inclinare. Cui & præmia plurima dantes districte ibi de hoc implendo sacramenta præstare fecerunt: & non permiserunt per eumdem Anastasium beatissimum papam quid in ipsa causa ageretur fratribus suis episcopis Gallicanis scribere, nisi tantum de aliis causis, & quia fidem catholicam, & quatuor synodorum reverentiam, secundum traditionem patrum custodit atque conservat. Hæc ergo prudentia vestra, ut & in isto sæculo vitam æternam a Deo omnipotente B recipiat, sub omni cautela & celeritate ad provinciam dignetur scribere; admonendo ut episcopi illarum partium beatissimo papæ, & sancto Dacio episcopo epistolas dirigant, contestantes ne novitates aliquas recipere patiantur, & ut animos eorum fraterna consolatione confirment. Sed & in civitate regia, quod potestis in ipsa causa, maxime sancto episcopo Dacio adesse cum Dei auxilio festinate: postulantes ut eum post 15. aut 16. annos ad suam ecclesiam redire concedat: quia cum pene omnes episcopi quos ordinare solet, sicut bene scitis, mortui sint, immensa populi multitudo sine baptismo moritur. Petite etiam, ut eumdem sanctum Dacium vobis videre liceat, & ab se quærere quæ causa sit, quod tam longo tempore ad C ecclesiam suam minime sit reversus. Soliciti tamen esse dignemini, quia si qui capitula damnari volunt, fingunt se & fidem catholicam vindicare, & Calchedonensem synodum venerari cum nobis omnibus; ut qui ignorant intentionem eorum videantur aliquid injustum expetere. Vos Christiani & nobiles viri, cauti estote, ut quod potestis sacerdotibus Christianæ plebis, qui persecutionis pondere gemitus de ipsis medullis emittunt, aliquod remedium vel solatium videamini præstitisse: quatenus Deus in die retributionis magnam mercedem & præclara munera pro hac compensatione retribuat. Hæc enim omnia quædam fidelissimæ personæ de Constantinopoli venientes ita acta esse veraciter confirmaverunt. Sed & multa crudeliter D circa diversos diaconos & clericos Afros, qui eis consentire nolunt, acta esse vel agi: interdictumque esse omnibus Romanis, ne ad beatissimum papam accedant. De quibus omnibus hæc pauca sub anxietate gloriæ vestræ festinavimus indicare, ut pro remedio animarum vestrarum cura vobis sit supra omnes actus de ista causa, quæ specialiter Dei est, cogitare, ut in die judicii, sicut dictum est, non offensam de negligentia, sed mercedem de bono actu invenire possitis.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Epistola legatariis.*] Etsi subscriptio nulla est, tamen quo anno scripta sit epistola ipsa prodit, quæ sextum annum numerat ab ingressu Vigilii papæ in urbem Constantinopolitanam, secundum ex quo Anastasius ab Aurelianensi missus fuerat ad Vigilium. Anastasium enim anno Christi 550. ad Vigilium pridie Idus Iulias pervenisse docuit epistola 7. Vigilii. Vigilium porro Constantinopolim anno 547. ineunte ingressum esse auctor est in chronico Marcellinus. Consequens ergo fuit, ut epistolam anno 552. adscriberemus.

HISTORIA QVINTÆ SYNODI CONSTANTINOPOLITANÆ II.

ADVERSVS orthodoxam fidem, quam variis laborantem procellis Calchedonense concilium providentissimis decretis, velut ancoris, tranquilla pace fundaverat, haud multo nova rursum exorta tempestas eosdem fluctus, hoc est, Eutychianos ac Nestorianos, sed & exoletos jam errores Origenis excitavit. Ab horum trium officina, seu voragine potius, iterum magni per omnem ecclesiam motus: atque ut seorsim pauca de singulis, Eutychianus primum furor, qui in multorum animis metu potius quam voluntate repressus latebat, ubi licuit, e suis erupit latebris, turbulentissimeque tres commovit patriarchatus orientis, Alexandrinum, Antiochenum, Constantinopolitanum. Alexandriæ siquidem audito statim obitu Marciani imperatoris, qui dum superstues fuit Calchedonensem fidem & legibus & armis strenue vindicabat, ea soluti formidine sacrilegum extulere caput quicumque Dioscoro favebant, quorum antesignani tunc erant [a] Timotheus Ælurus, & Petrus Moggus. Hi primum stipati turbis hæreticorum adoriuntur Proterium, ex Calchedonensi decreto tunc episcopum Alexandriæ, jugulant in ecclesiæ baptisterio latitantem, dilaniant, in ignem injiciunt, cinerumque reliquias in ventos dissipant. Ægerrime id tulit Leo imperator, qui Marciano successerat: cumque accepisset Alexandrinos ita furere ex odio Calchedonensis synodi, de ea synodo singulos episcopos qui eam celebraverant per literas interim rogavit: qui per eam occasionem honorificêtissimis synodum testimoniis prosecuti sunt: extantque eorum ad Leonem imperatorem epistolæ. Paulo ante Proterii cædem episcopatum invaserat Ælurus: adversus quem licet & episcoporum consensus, & pietas imperatoris multa severissime decreverit, perficere tamen non potuit, quin ex eo tempore Alexandrina sedes in duos episcopos multis annis divisa fuerit, catholicum unum, alterum Eutychianum: nam Petrus etiam Moggus, aliique illi similes ea dignitate potiti sunt, non sine gravibus catholicorum vexationibus & ærumnis.

Hæc Eutychiani debacchati sunt Alexandriæ: neque segnius Antiochiæ auctore Severo; qui [b] Sozopoli Pisidiæ ortus, Beryti forensibus studiis aliquando operam dedit, mox ex causidico monachus, ex monacho factus Eutychianus, eamque ob rem monasterio ejectus ab abbate Nephalio, Constantinopolim venit, ubi Anastasii imperatoris & senatorum adeptus gratiam, & collectitiis perditorum hominum copiis septus, Flavianum pium & catholicum episcopum [c] Antiocheno deturbat episcopatu, eiusque occupat sedem. Vixdum ea potitus, sanctam Calchedonensem [d] synodum contra juramentum suum publice anathematizat, populatur ecclesias, furit adversus pios terroribus, exilio, verberibus: trecentos [e] in primis monachos, quorum nec potuit minis nec blanditiis labefactare constantiam, nefario scelere trucidat, inhumatos nocturnis canibus prædam relinqui jubet: tandem luctu, cruore, cadaveribus funestat omnia. Mirum est ab uno homine & quot hominum cædes, & quam multiplex hæreseon colluvies.

a Ex Liberato cap 15. hæc omnia.

b Euagr. l. 3. c. 33. & Nicephor. l. 16 cap. 29.

c Liberat. c. 19 Niceph. l. 16. c. 29.

d Synodus Constant. sub Menna act. 1.

e Epist monachorum ad Hormisdam papã.

Has fere Eutychianorum furias Antiocheni passi sunt, neque vero minus infestas Constantinopolitani, primum quidem sub Acacio episcopo, qui [f] Petri Moggi in Alexandrino episcopatu retinendo callidus fautor, & Calchedonensis fidei fraudulentus proditor, dolosis artibus diu Romanorum pontificum eludere conatus est vigilantiam: deinde [g] sub Anthimo, qui abdicato Trapezuntis episcopatu, Constantinopolitanum per summum scelus arripuit, ac nefastis hæreticorum ritibus vitiisque fœdavit. Quæ cum graviter ferret [h] Agapetus Romanus pontifex, qui per id tempus Theodati Gothorum regis causa Constantinopolim venerat, non modo Anthimi consalutatione, omnique communione abstinuit, sed & eum, obsistente licet Theodora Augusta, patriarchatu dejecit, Menna spectatæ pietatis viro in illius locum suffecto, quem & sua ipse manu consecravit in sanctæ Mariæ basilica, toto plaudente populo ac senatu. Eaque acta omnia postmodum recepta sunt tum in provinciali synodo, quam Mennas præsentibus apostolicæ sedis legatis coegit, tum Iustiniani imperatoris consensu ac sanctione: quibus duabus rebus repressa vis quorumdam hæreticorum aliquantum conquievit. Hactenus de Eutychianis.

Sed & nihilo minus transversum agebat orientem Nestoriana hæresis, quam magnopere fovebant libelli quidam a tribus auctoribus editi, quorum primus fuit Theodorus Mopsuestiæ episcopus, qui ante Ephesinam synodum contra [i] Eunomium & Apollinarem assertores naturæ unius in Christo, ita scripserat, ut unam tamen Christi personam, & Deum carne indutum, & Mariam Dei fuisse matrem, [k] palam inficiaretur. Itaque cum Nestorianæ segetis ac lolii sementem fecisse videretur, multa de eo fuerat olim inter Proclum Constantinopolitanum, Cyrillum Alexandrinum, & Ioannem Antiochenum disceptatio. Nestoriani autem damnato Nestorio, cum ejus [l] libros catholicis interdictos esse perspicerent, ne deesset unde populus Nestorianum venenum haurire posset, Theodori Mopsuesteni evulgarunt opuscula, neque Græco solum idiomate, sed Syrorum etiam, Armeniorum, atque Persarum. Alter fuit Theodoretus Cyrensis episcopus, qui duodecim Ephesinæ fidei capitibus a Cyrillo conscriptis totidem objecerat anathematismos. Tertius Ibas Edessenæ civitatis episcopus, qui scripta ad Marim Persam epistola, coarguit Rabulam decessorem suum, quod immerito Mopsuestenum, quem de ecclesia optime meritum, doctoremque fuisse strenuum in multis adversus hæreticos dimicationibus aiebat, anathemate damnasset. Fuit hæc epistola compluribus offendiculo, trahebatque rudiores ad Mopsuesteni ac Nestorii partes quorum dogmata continebat. Quæ cum renuntiata

f Liberat 16. & 17

g Synod. Constant sub Men act. 1.

h Libera c. 21.

i Liberat 20.

k Quin synodus Const. c 4. & Iu nian. in e cto de c fess. fid

l Libera 10. Qui synod. Const. 1. in ep Iustinia ad syn

ANNO CHRISTI 553.

nuntiata fuissent Proclo Constantinopolitano episcopo, veritus ne quid inde detrimenti pateretur ecclesia, Ioannem Antiochenum per literas hortatur ac rogat, ut Ibam velut ex insidiis scelus anhelantem coerceat. Neglexit Ioannes, Domnus etiam successor ejus. Itaque res integra[m] defertur ad imperatorem Theodosium juniorem, & Flavianum Constantinopolitanum episcopum, quorum jussu Photius & Eustathius episcopi coacta synodo Beryti in Phœnicia, de Ibæ præsentis causa cognoscunt. Credi vix potest, quot & quæ flagitiorum genera suo episcopo clerus Edessenus objecerit. Sed rebus ultro citroque diligenter discussis, placuit synodo, ut ille & anathema Nestorio diceret, & retineret episcopatum. Verum longe immitius egit Dioscorus, ejusque sectatores, qui Ibam duas Christi naturas prædicantem adversus Eutychem, crudeliter persecuti sunt, tamquam ab Ephesina synodo & a Cyrillo dissidentem. Quocirca absentem & inauditum, variisque afflictum carceribus condemnarunt. Quæ res cum multorum deinde contentionibus agitaretur, non sine gravi ecclesiæ perturbatione, provocavit Ibas ad Calchedonense concilium: quod relectis Berytensibus actis, Ibam anathema Nestorio dicentem, communioni ecclesiæque suæ restituendum duxit. De illius tamen epistola ad Marim Persam nihil distincte atque enucleate, nihil communi & unanimi judicio definivit. Illa igitur quasi nondum per ecclesiam damnata, in suam aliorumque perniciem complures utebantur. Hæc de Eutychis & Nestorii aut clientibus aut patronis.

m Synod. Calchedon. act. 10. ex synodo Berytensi.

Accessit iis & tertia calamitas ex duobus [u] monachis novæ Lauræ (erat id sancti Sabæ monasterium in Palæstina) Nonno & Leontio Byzantino. Hi licet imperitissimi, collectos ex Origenis voluminibus maximos quosque errores in omnem disperserunt orientem, quorum [*] hæc summa est: Ante corpus ipsum, aiunt, anima est, quæ quidem in cælis peccata commiserit. Ad hæc, cælum, solem, lunam, stellas, & aquas quæ supra cælos sunt, animatas & rationales quasdam virtutes esse. Præterea, quod in resurrectione, corpora hominum rotunda & orbiculari specie excitabuntur: Et quod omnium impiorum hominum, ipsorumque etiam dæmonum tormenta, finem habebunt: Quodque impii & dæmones in priorem suum ordinem & statum restituentur: Insuper quod pro dæmonibus quoque Christum crucifigi, atque idipsum sæpius sæculis futuris pati oportebit a spiritibus malignitatis qui in cælo sunt. Horum amentia, ac veluti furiale malum ne latius manaret in dies: suppliciter id postulantibus [o] monachis quibusdam Hierosolymitanis, Pelagio diacono Vigilii papæ apocrisiario, & Menna Constantinopolitano patriarcha, Iustinianus imperator non modo sanctissimis legibus Eutychianos, sed etiam Origenistas severissimo coercuit edicto, quod postea patriarcharum omnium, & Vigilii papæ potissimum suffragio comprobatum fuit, in quo præter alia illud habetur, ex Origenis opusculis Manetem, Arium, ac fere plerosque omnes hæreticos, tamquam immanes feras e caveis, erupisse.

n Cyrill. monachus in vita S. Sabæ Iustiniano. imp. in epist. ab Mennam contra Orig. Niceph. lib. 17. cap. 27.

o Liberat. cap. 23.

Eam condemnationem haud parum dolenter audivit [p] Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, quippe addictissimus Origeni, secta Acephalus, & Pelagio diacono valde infensus.

p Liberat. c. 23. & 24.

A Ut igitur, quas posset, Origeni & Acephalis ferret suppetias, Iustiniano imperatori, cujus gratiam & familiaritatem sibi conciliaverat, in primis suadet, ne tot se laboribus curisque conficeret in Acephalis insectandis, & Calchedonensi synodo tuenda: facili negotio res posse componi, si Mopsuesteni libellos, Ibæ epistolam, & Theodoreti anathematismos publico edicto damnaret. Nec enim alias ob causas, aiebat, quicumque cum Eutyche faciunt, licet in varias sectas divisi, a Calchedonensibus actis abhorrent, nisi quod primum ea synodus Theodoretum & Ibam propter hæresim suis dejectos B sedibus, in eisdem reposuit: deinde quod Ibæ epistolam Theodori laudes continentem approbavit. His itaque si maculis expurgaretur, sanctissimam synodum ab universis receptum iri. Hæc Theodorus Iustiniano, & quidem mendacissime, sed & vaferrime. Nec enim Calchedonensis synodus Theodoreto & Ibæ, nisi post dignos pœnitentiæ fructus, & publicam fidei professionem, episcopi dignitatem restituit: nec Mopsuesteno honorem ullum haberi voluit Cum enim de eo privatim ac proprie nihil tunc quæsitum fuisset, nec definitum quidquam fuit: sed si qua ejus mentio facta est in eis quæ Ibas scripserat, ea tantum historice recitata sunt, quo C modo multæ & privatorum & episcoporum epistolæ in conciliis legi solent. Nec enim parum differunt conciliaris disquisitio, & recitatio simplex: quia si de singulis quæ recitantur judicandum esset, in infinitum res abiret. Quocirca Theodorus episcopus Cæsareæ mala fide cum Iustiniano agebat, nec ut ecclesiæ pax redderetur, sed ut Calchedonensi concilio, quod expurgandum esse contendebat, fidem abrogaret.

Hæc igitur cum suis asseclis annitebatur Theodorus. Sed obstrepebant Nestoriani, eo quod per Nestorii libros cum nequirent venenum suum populis propinare, id conabantur efficere per ea quæ Mopsuestenus, Theodoretus & Ibas scripta reliquerant. [q] Magnas igitur tunc altercaD tiones & contentiones excitarunt hæc tria capitula: primum quidem de libris Theodori Mopsuesteni, alterum de Theodoreti anathematismis adversus Cyrillum, tertium de Ibæ epistola Ea namque probabantur a multis, a plerisque vicissim ut impia rejiciebantur. Iustinianus imperator de iis absentes interrogavit episcopos, qui per literas ea capitula gravissime detestati sunt. Verum post eam detestationem cum plurimi a defendendis tribus capitulis dimoveri non possent, auctoritate primum Vigilii [r] papæ, cujus in ea re primæ partes erant, deinde Iustiniani imperatoris hortatu, ea capitula ad œcumenici concilii disquisitionem deducta sunt, sicut & AceE phalorum & Origenistarum causa: quos ne ullo loco consistere paterentur episcopi, ipsorummet episcoporum frequentissimo senatu illos condemnari par erat Itaque Iustiniani imperatoris anno 27. post consulatum Basilii anno 12. Constantinopolitana quinta synodus indicitur. Adfuere Eutychius Constantinopolitanus episcopus, qui Mennæ demortuo successerat. Apollinaris Alexandrinus, Domninus Antiochenus, tres qui Eustochii patriarchæ Hierosolymitani vices gerebant, videlicet Stephanus, Georgius, Damianus: [s] omnes fuerunt centum sexaginta quinque episcopi. Vigilius papa per id tempus Constantinopoli versabatur. Qui ut synodo intereffet

ANNO CHRISTI 553

q Quinta synodus Constant. coll. 1. in epist. Iustin. imp.

r Epist. Vigilii papæ, & Eutychii ad Vigilium in quinta synodo Constantinopolitana, coll. 1.

s Zonar. in Iustiniano. Photius de synodis.

ANNO CHRISTI 553.

terceffet, etiam atque etiam rogatus eſt, primum quidem a tribus patriarchis & ſeptemdecim epiſcopis, id nomine totius [t] concilii ſuppliciter orantibus: deinde a tribus patriciis cum epiſcopis ab imperatore miſſis: nullis tamen precibus adduci potuit, ut a majorum ſuorum, qui ſynodis [u] generalibus abſtinuerant, conſuetudine recederet, eo præſertim, quod ex apoſtolicæ ſedis dignitate non videbatur eſſe, inter externos fere epiſcopos conſidere: paucos enim ſecum duxerat ex Italia, quippe qui non ad ſynodum, ſed ad imperatorem profectus fuerat. Prolixe tamen ſuam voluntatem & aſſenſum pollicitus eſt rebus omnibus quæ ſacro approbante concilio legitime definitæ forent.

t Quinta ſynod. Conſtant. col. 2 & 3.
u Leo epiſt. 13. & 45.

Quæ ſimul ac ſynodus accepit, patres in ſecretario concilium auſpicantur quarto Nonas Maii, ac principio actum eſt de Theodoro [x] Mopſueſteno: & in medium productis hinc eius libris, illinc Cyrilli, Procli, Rabulæ diſputationibus adverſus eum, anathema Theodoro Mopſueſteno eiuſque libris conclamatum eſt, definitumque (quod tunc inter plurimos controverſum erat) hæreticos etiam poſt mortem ab eccleſia poſſe damnari. Itum deinde eſt ad epiſtolam [y] Ibæ, & cum ea collatis Calchedonenſibus actis, placuit illam ut abhorrentem a recta fide, anathemate notatam tolli de medio. Idem conſtitutum [z] in anathematiſmos Theodoreti; præterea vero nihil, eo quod cum Neſtorium palam ejuraſſet, fuerat is a Leone & a Calchedonenſibus patribus in communionem receptus. His peractis editi ſunt 14. canones, quibus orthodoxa fides adverſus Neſtorium, Acephalos, alioſque qui ab Eutyche & Severo erant, explicata fuit. Atque hæc ſunt quæ colliguntur ex actis quintæ ſynodi quæ ad nos pervenerunt.

x Collat. 4. & 5.
y Collat. 6.
z can. 13.

Actum etiam fuit in hac ſynodo de erroribus [a] Origenis, Didymi, & Euagrii, lectiſque Eulogii, Cononis, Cyriaci, & Pancratii monachorum libellis, quos illi contra impietatem Origenis ſynodo obtulerant, prolatiſque in medium ſcriptis quæ adverſus Origenem a Iuſtiniano edita, & a Vigilio papa confirmata erant, omnes patres uno ore Origenis errores damnarunt, ejuſque impietatem communi ſuffragio deteſtati ſunt.

a Niceph. lib. 17. cap. 27.

Hanc porro quintam ſynodum graviſſimis ſententiis approbaverunt Romani pontifices, primum Vigilius, (cujus [b] auctoritate celebrata fuit:) deinde [c] Pelagius, qui inſignem epiſtolam in ejus defenſionem ſcripſit: tum S. Gregorius [d] magnus, Nicolaus [e] primus, Leo [f] nonus, caterique: ſynodi quoque œcumenicæ ſexta & ſeptima, & reliquæ. Illam tamen apoſtolica auctoritate confirmatam, Iuſtiniani etiam imperatoris armatam præſidiis non veriti ſunt plerique variis [g] inceſſere calumniis, quod a Calchedonenſi ſynodo diſſenſiſſet: quod innoxios aliquot epiſcopos, etiam vita functos, vexaſſet immerito: quod tria capitula longo uſu recepta ſuſtuliſſet. Itaque tam late diſſeminatum hoc malum fuit, ut non modo aliquot epiſcopi ſeorſim illam repudiarent, ſed etiam privata quædam [h] ſynodus ex Iſtriæ, Liguriæ, Venetiarum, aliarumque Italiæ urbium epiſcopis, atque in primis Paulinus [i] Aquileienſis, & Honoratus Mediolanenſis auſi fuerint eam ſynodum decretis publicis execrari, non modo inconſulto Romano pontifice, ſed etiam palam adverſante. Quare coactus fuit [k] Pelagius agere

b Sexta ſynod. act. 18. Euagr. lib. 4. c. 29. Niceph. lib. 17. c. 27.
c In epiſtolis ad Narſetem.
d Lib. 1. ep. 24. lib. 2. epiſt. 10. & 36. l. 3. ep. 37.
e Epiſt. ad Mich. imp.
f Ep. ad Petrum Antioch.
g Ex Greg. lib. 3. ep. 2. 3. 4. & 37. & lib 12. ep. 7.
h Pelag. ep. ad Narſeté. Paul. diac. lib. 3. c. 12.
i Beda lib. de ſex ætat.
k Pelag. ep. ad Narſeté.

A cum Narſete patricio, & totius Italiæ moderatore, ut tam perditam hominum pervicaciam principis auctoritate compeſceret: Paulinum vero & Honoratum nefarii ſchiſmatis auctores militum cuſtodiæ traditos Conſtantinopolim mitteret. Ea res plus adhuc excitavit incendii, donec poſtea beatorum [l] pontificum Gregorii & Sergii ſanctiſſimis monitis atque decretis ita ſedata res eſt, ut quintam ſynodum qui rejiciebant epiſcopi venerarentur.

l Paul d[iac.] lib. 4. c[...]

QUINTA SYNODUS GENERALIS CONSTATINOPOLITANA II.

CONSESSIO SEU COLLATIO PRIMA.

B IMPERII [l] domini Iuſtiniani perpetui Auguſti anno XXVII. poſt conſulatum Baſilii anno XII. die IV. Nonas Maias, indictione I. conſidentibus in ſecretario venerabilibus epiſcopis hujus regiæ civitatis,

Eutychio ſanctiſſimo patriarcha regiæ Conſtantinopolis novæ Romæ,

Apollinario ſanctiſſimo archiepiſcopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

* Domnino ſanctiſſimo patriarcha * Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religioſiſſimo epiſcopo Raphiæ, &

C Georgio religioſiſſimo epiſcopo Tiberiadis, &

Damiano religioſiſſimo epiſcopo * Sozuſæ, vicem agentibus Euſtochii ſanctiſſimi epiſcopi Hieroſolymitani,

Benigno religioſiſſimo epiſcopo Heracleæ * Pelagoniæ, vicem agente Eliæ beatiſſimi epiſcopi Theſſalonicenſis,

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Cæſareæ primæ Cappadociæ provinciæ,

Andrea religioſiſſimo epiſcopo Epheſi,

Sextiliano religioſiſſimo epiſcopo Tunienſi, vicem agente Primoſi religioſiſſimi epiſcopi Carthaginis,

Megethio religioſiſſimo epiſcopo Heracleæ

D Thraciæ,

Anaſtaſio religioſiſſimo epiſcopo Tabiæ, vicem agente Dorothei religioſiſſimi epiſcopi Ancyræ,

Ioanne religioſiſſimo epiſcopo Ilienſi, vicem agente Euprepii religioſiſſimi epiſcopi Cyzicenæ civitatis,

Euſebio religioſiſſimo epiſcopo Tyri,

Ioanne religioſiſſimo epiſcopo Nicomediæ,

Conſtantino religioſiſſimo epiſcopo Calchedonenſi,

Petro religioſiſſimo epiſcopo Tarſi,

Ioanne religioſiſſimo epiſcopo Cucuſorum, vicem agente Palladii religioſiſſimi epiſcopi Melitenæ,

E Ioanne religioſiſſimo epiſc. Cæſareæ Palæſtinæ,

Pompeiano religioſiſſimo epiſcopo Byzacii,

Amazonio religioſiſſimo epiſcopo Edeſſæ,

Alexandro religioſiſſimo epiſcopo Gangrorum,

Thoma religioſiſſimo epiſcopo Apameæ Syriæ,

Euphranta religioſiſſimo epiſcopo Tyanorum,

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Hierapolis Syriæ,

Boſphorio religioſiſſimo epiſcopo Neocæſareæ,

Ioanne religioſiſſimo epiſcopo Boſtræ,

Philippo religioſiſſimo epiſcopo Myrorum,

* Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ,

Iuliano religioſiſſimo epiſcopo Sardienſi,

Theodoro

ANN[O] CHRIS[TI] 553.

' Imper[...] te D N. Iuſt. P[...] Aug. V. C.
' venera[bi]li epiſco[pis] ita v. c. [...] V. C. Cl[...] dii Ioly[...] can. Par[...] ex quo [...] aliaſque variante[s] lectione[s] diligen[ti] collatio[ne] hauſimu[s]
* Dom[...]
* Antiq[...] chenæ
* id eſt, [...]zytanæ,
* id eſt, M[a]cedoniæ alibi, P[a]phlago[niæ]
' Tunet[...]
' Cicur[...]

ANNO CHRISTI 553.

Theodoro religiosissimo episcopo Gortynæ,
Eustathio religiosissimo episcopo Damasci,
Theodosio religiosissimo episcopo Rhodi,
Firmo religiosissimo episcopo ' Tipason Africanæ provinciæ, ' Typasensi.
Theodoro religiosissimo episcopo Antiochiæ Pisidiæ,
Phoca religiosissimo episcopo ' Staliensi, ' Staliense.
Eulogio religiosissimo episcopo Pergæ,
Severiano religiosissimo episcopo Aphrodisiadis,
Cyriaco religiosissimo episcopo Amidæ,
Severo religiosissimo episcopo Synnadorum,
Petro religiosissimo episcopo Sidæ,
Abraamio religiosissimo episc. Sergiopolitano,
Asignio reverendissimo episcopo Traianopolitano, vicem agente Ioannis religiosissimi episcopi Laodiceæ Phrygiæ ' Pacatianæ, ' Capatianæ
Ioanne religiosissimo episcopo Adrianopolitano Thraciæ,
Cresconio religiosissimo episcopo Cuiculi,
Theodosio religiosissimo episcopo Iustinianopolitano secundæ Cappadociæ,
Stephano religiosissimo episcopo Laodiceæ, sive Theodoriadis,
Auxanone religiosissimo episcopo Hierapolis Phrygiæ,
Eustathio religiosissimo episcopo Maximianopolitano,
Ætherio religiosissimo episcopo Anazarbi,
' Dometio religiosissimo episcopo Chalcidis, ' Domitio.
Valeriano religiosissimo episcopo Obbæ Africanæ provinciæ,
Dionysio reverendissimo episcopo Seleuciæ ' Syriæ, ' Isauriæ,
Theodoro religiosissimo episc. Dryziparorum,
Severo religiosissimo episcopo Pompeianopolitano Paphlagoniæ,
Georgio religiosissimo episcopo Iustinianæ ' Cypselitanorum, ' Cypsalon.
Romano reverendissimo episcopo ' Gabalorum, ' Gazalon.
Gregorio reverendissimo episcopo Iustinianopolitano Armeniæ,
Ioanne reverendissimo episcopo ' Nyssæ, ' Mysiæ.
Basilio reverendissimo episcopo Iustinianopolitano Camulianorum,
Ioanne reverendissimo episcopo Barcusorum,
Cresconio reverendissimo episcopo Zatarensi, provinciæ Numidiæ,
Sergio reverendissimo episcopo * Cynon secundæ Ægypti, * id est, novæ Iustinianæ secundæ.
Christophoro reverendissimo episcopo Arcadiopolitano Asiæ,
Theodosio reverendissimo episcopo Bybli,
Leontio reverendissimo episcopo Arcæ,
Ioanne reverendissimo episcopo Myrinæ,
Alexandro reverendissimo episcopo Amphipolitano,
Stephano reverendissimo episcopo Clysmatis,
Thoma reverendissimo episcopo Berissæ,
Aristodemo reverendissimo episcopo Philomelii,
Thalelæo reverendissimo episcopo Adrianopolis Pisidiæ,
Theoctisto reverendissimo episcopo Erythrorum,
Diogeniano reverendissimo episcopo Sozopolitano,
Basso reverendissimo episcopo Thamiatensi,
Anatolio reverendissimo episcopo Cymæ,
Diogene reverendissimo episcopo Cratiæ,

A Restituto reverendissimo episcopo ' Mileon Africanæ provinciæ, ' Milevitano.
Theodoro reverendissimo episcopo Leontopolitano Ægypti,
Æmiliano reverendissimo episcopo Antipyrgi,
Conone reverendissimo episcopo ' Magoedensi, ' Magidensi.
Theoctisto reverendissimo episcopo Prusæ,
Georgio religiosissimo episcopo Ptolemaidis,
Sotero reverendissimo episcopo Aulonis,
Zosimo reverendissimo episcopo Antandri,
Cypriano reverendissimo episcopo Coryci,
Elia reverendissimo episcopo Diocletianopolitano,
B Theona reverendissimo episcopo * Cysson, * id est, Cussitano.
Theodoro reverendissimo episcopo Lymirorum,
Gennadio reverendissimo episcopo Zenopolitano,
Asyncretio reverendissimo episcopo Aradi,
Stephano reverendissimo episcopo Botryon,
Philippo reverendissimo episc. Phelli,
Mena reverendissimo episc. Demyriangelis,
Genethlio reverendissimo episc. Dorylæi,
Thoma reverendissimo episc. Constantinæ,
Theodoro reverendissimo episcopo * Leontopolitano, * id est, Helenopolitano,
Severo reverendissimo episcopo Taborum,
C Theoctisto reverendissimo episc. Halicarnassi,
Cosma reverendissimo episcopo Mallii
Dionysio reverendissimo episcopo Megarensi,
Callinico reverendissimo episcopo Opuntis,
Paschasio reverendissimo episcopo Ægii,
Erasmo reverendissimo episcopo Cibyræ,
Ioanne reverendissimo episcopo Neocæsareæ Euphratensis,
Nonno reverendissimo episc. * Dausarorum, * Dauron.
Stephano reverendissimo episcopo Balaneon,
Thoma reverendissimo episcopo Circesii,
Anatolio reverendissimo episcopo Sebastæ,
Constantino reverendissimo episcopo ' Midaii, ' Mydalæ
Macario reverendissimo episcopo Prymnesiæ,
Megalo reverendissimo episc. ' Myrenorum, ' Myri
Thalelæo reverendissimo episc. Isindorum,
D Niceta reverendissimo episc. Epiphaniæ,
Alexandro reverendissimo episc. Dionysii,
Pelagio reverendissimo episc. Azanorum,
Hierone reverendissimo episcopo Anastasiopolitano Phrygiæ,
Glauco reverendissimo episcopo Alionorum,
Procopio reverendissimo episcopo * Antenon, * id est, Antinoi, ' de Antenó
Petro reverendissimo episcopo Domitianopolitano,
Ioanne reverendissimo episcopo * Coloniæ, * id est, Colonensiū
Vranio reverendissimo episcopo Trallensi,
Ioanne reverendissimo episcopo * Cerasuntis, * id est, Cæsarenorum.
' Phronymo reverendissimo episcopo Sinnaii, ' Phronimo
Macedonio reverendissimo episcopo Iustinianopolitano Bithyniæ,
E Ecdicio reverendissimo episcopo Teni insulæ,
Eulogio reverendissimo episc. * Danaborum, * Daborum.
Theodoro reverendissimo episc. Coradensium,
Elpidophoro reverendissimo episcopo Anastasiopolitano Cariæ,
Cyrione reverendissimo episc. Dadimorum,
Theodoro reverendissimo episcopo Laodiceæ,
Lila reverendissimo episcopo Tiberiopolitano,
Diogene reverendissimo episcopo Augustopolitano,
Theodoro reverendissimo episcopo Ingeloni,
Iuliano reverendissimo episcopo Zeugmatis,
Dorymenio reverendissimo episcopo Adraon,

ANNO CHRIST 553.

Ioanne reverendissimo episcopo Læri.
Theodoro reverendissimo episcopo Gargaron,
Theodoro reverendissimo episcopo Comanorum,
Rufino reverendissimo episcopo Sebastiæ Armeniæ,
Conone reverendissimo episcopo Semneon,
Cyriaco reverendissimo episcopo ' Casatanorum, ' Casatorū.
Sisinnio reverendissimo episcopo Præneti,
Iuliano reverendissimo episcopo Batnon,
Anastasio reverendissimo episcopo Rachlæ
Theodoro reverendissimo episcopo Porthmi,
Paulo reverendissimo episcopo Stectorii,
Stephano reverendissimo episcopo Amasiæ,
Paulo reverendissimo episcopo Adrassi,
Euandro reverendissimo episcopo Gnidi,
Mena reverendissimo episcopo ' Carpathii, ' Carpati.

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Theodorus vir spectabilis silentiarius ante gloriosissimum vestrum ' secretum est, missus a piissimo & Christianissimo imperatore, & suggerimus ad quod placuerit. (' secretarium est.) Sanctissimus archiepiscopus & patriarcha Eutychius dixit: Ingrediatur. Quo facto, sanctissimus archiepiscopus & patriarcha Apollinarius dixit: Pro qua causa vestra magnitudo ad nos venit? Theodorus vir spectabilis silentiarius dixit: Piissimus & Christianissimus noster dominus misit me ad vestram beatitudinem dare vobis piissimam formam legendam ante sanctam vestram synodum. Sanctissimus archiepiscopus & patriarcha Domninus dixit: Piissima forma, cujus mentionem fecit Theodorus magnificus, competenter suscepta recitetur. Et cum suscepisset Stephanus diaconus & notarius & instrumentarius, recitavit.

IN NOMINE DOMINI DEI NOSTRI Iesu Christi. Imperator Cæsar Flavius Iustinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac Triumphator, semper Augustus, beatissimis episcopis & patriarchis, Eutychio Constantinopolitano, Apollinario Alexandrino, Domnino Theopolitano, Stephano, Georgio & Damiano religiosissimis episcopis vicem agentibus Eustochii viri beatissimi archiepiscopi Hierosolymitani & patriarchæ, & reliquis religiosissimis episcopis ex diversis provinciis in hac regia urbe degentibus.

SEMPER studium fuit orthodoxis & piis imperatoribus patribus nostris, pro tempore exortas hæreses per congregationem religiosissimorum episcoporum amputare, & recta fide sincere prædicata, in pace sanctam Dei ecclesiam custodire. Quapropter & Constantinus piæ recordationis Ario blasphemante & dicente, non esse Filium consubstantialem Deo Patri, sed creaturam, & ex non extantibus factum esse, congregavit Nicææ ex diversis diœcesibus trecentos decem & octo sanctos patres: & cum ipse etiam concilio interfuisset, & adjuvisset eos qui consubstantialem Filium Patri confessi sunt, condemnata Ariana impietate, studium habuit rectam fidem obtinere. Exposito itaque sancto symbolo, vel mathemate fidei, per hoc sancti patres confessi sunt consubstantialem esse Filium Deo Patri, quod usque tunc apud plurimos dubitabatur. Sed & Theodosius senior piæ recordationis, Macedonio negante deitatem sancti Spiritus, & Apollinario vel Magno ejus discipulo in dispensatione incarnati Dei Verbi blasphemantibus & dicentibus, sensum humanum non recepisse Verbum, sed carni unitum esse animam irrationabilem habenti: congregatis in regia urbe centum quinquaginta sanctis patribus, cum & ipse particeps fuisset concilii, damnatis prædictis hæreticis una cum impiis eorum dogmatibus, fecit rectam prædicare fidem. Secuti enim iidem sancti patres expositam rectam fidem a trecentis decem & octo sanctis patribus, explanaverunt de deitate sancti Spiritus, & perfecte de dispensatione incarnata Dei Verbi docuerunt. Iterum Nestorio impio alium dicente Deum Verbum, & alium Christum, & hunc quidem natura Filium Dei Patris, illum autem gratia filium impie introducente, & sanctam gloriosam semper virginem Dei genitricem esse negante, cum pene omnes orientales partes sua impietate adimplesset idem Nestorius, Theodosius junior piæ recordationis congregavit priorem Ephesinam sanctam synodum, cui præsidebant Cælestinus & Cyrillus sancti patres, & directis judicibus, qui deberent concilio interesse, compulit & ipsum Nestorium ibi pervenire, & judicium propter eum procedere: & tali examinatione facta, secuti iidem sancti patres per omnia ea quæ de fide definita sunt ab anterioribus sanctis patribus, condemnaverunt Nestorium una cum ejus impietate. His ita subsecutis, cum insurrexissent contra Cyrillum sequaces Nestorii impii, festinaverunt (quantum in ipsis fuit) refutare condemnationem contra Nestorium factam: sed prædictus piæ recordationis Theodosius, vindicans ea quæ ita recte contra Nestorium & ejus impietatem fuerant judicata, fecit firmiter obtinere contra eum factam condemnationem. Et post hæc iterum cum Eutyches demens emersisset, negando consubstantialem nobis esse carnem domini, multis interea motis, tam Constantinopoli, quam Ephesi, tanta pro illo facta est hæreticorum circumventio, ut etiam ejiceretur propter eum Flavianus religiosæ memoriæ regiæ urbis episcopus. Piæ autem recordationis Marcianus congregavit Calchedone sanctos patres, & magna contentione inter episcopos facta, non solum per suos judices, sed etiam per seipsum in concilium pervenit, & ad concordiam omnes perduxit. Qui sancti patres in omnibus secuti ea quæ pro fide definita sunt a prædictis tribus sanctis conciliis, & quæ judicata sunt de hæreticorum damnatione & impietate eorum, damnaverunt & anathematizaverunt Eutychen dementem, & impia ejus dogmata, nec non & Nestorium cum impiis ejus dogmatibus, quoniam tunc festinaverunt quidam defendere Nestorium & impia ejus dogmata. Super hæc autem iidem in Calchedone sancti patres anathematizaverunt eos qui aliud symbolum tradiderunt, aut tradunt, præter hoc quod expositum est a trecentis decem & octo sanctis patribus & explanatum a centum quinquaginta sanctis patribus. His itaque omnibus per diversa tempora subsecutis, prædicti piæ recordationis nostri patres ea quæ in unoquoque concilio judicata sunt, legibus suis corroboraverunt & confirmaverunt, & hæreticos qui definitionibus prædictorum

ANNO CHRISTI 553.

ctorum sanctorum quatuor conciliorum resistere, & ecclesias conturbare conati sunt, expulerunt. Defuncto autem Marciano divæ recordationis, cum contentio esset per diversa loca de Calchedonensi sancto concilio, Leo piæ recordationis ad omnes ubique sacerdotes scripsit, ut unusquisque eorum propriam sententiam manifestaret de eodem sancto concilio, & cum alius alium episcopum non expectasset, ad hoc quod interrogati sunt, responderunt. Exiguo autem tempore transacto, iterum insurrexerunt Nestorii & Eutychis sequaces, & tantas turbas in sanctis Dei ecclesiis fecerunt, ut divisiones & schismata in eis fierent, & nullam communionem ad se invicem ecclesiæ haberent. Nec enim præsumebat aliquis de civitate ad civitatem veniens communicare, nec clericus ex alia civitate in aliam civitatem veniens in ecclesiam procedere. Cum autem secundum suam misericordiam dominus Deus reipublicæ gubernationem nobis credidit, initium & fundamentum nostri imperii fecimus, conjungere divisos sacerdotes sanctarum Dei ecclesiarum ab oriente usque occidentem, & omnem contentionem amputantes quæ contra Calchedonensem sanctam synodum ab Eutychis & Nestorii impiorum sequacibus movebatur, fecimus prædicare eamdem sanctam synodum cum prædictis aliis sanctis tribus conciliis in Dei ecclesiis, certe scientes, quod ea, quæ ab ea de fide exposita sunt, consonant per omnia aliis tribus sanctis conciliis: & multis quidem ad eamdem sanctam synodum contradicentibus satisfecimus; alios autem qui perseveraverunt eidem sancto concilio, contradicentes expulimus sic a sanctis Dei ecclesiis & venerabilibus monasteriis, ut concordia & pace sanctarum ecclesiarũ & earum sacerdotũ firmiter custodita, una & eadem fides, quam sanctæ quatuor synodi confessæ sunt, sanctis Dei ecclesiis prædicetur. His ita pro firmitate sanctarum quatuor synodorum Deo propitio per nos factis & obtinentibus in sancta Dei ecclesia, Nestorii sequaces propriam impietatem applicare volentes sanctæ Dei ecclesiæ, & non potentes hoc per Nestorium facere, festinaverunt eam introducere per Theodorum Mopsuestenum doctorem Nestorii, qui multa pejora Nestorio blasphemavit, & super alias innumerabiles suas blasphemias contra Christum Deum nostrum factas, alium dixit Deum Verbum, alium Christum, nec non & per impia conscripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra sanctæ memoriæ Cyrillum & duodecim ejus capitula exposuit, & insuper sceleratam epistolam, quam dicitur Ibas ad Marin Persam scripsisse, quæ plena est omni impietate Theodori & Nestorii. Per hanc etenim impiam epistolam non solum impietatem, sed etiam ipsas personas Theodori & Nestorii, quas maxime ' laudat & judicat; eadem impia epistola, festinaverunt ' condemnationem liberare, dicentes eam susceptam esse a sancta Calchedonensi synodo. Hoc autem dicunt non pro defensione sanctæ synodi, sed nomine ejus, sicut putant, suam impietatem confirmare festinantes. Certum autem est, quod impia intentio est ista vindicantium, ut si eis eveniret, non prædicetur Deus Verbum homo factus esse, nec sancta gloriosa virgo Maria Dei genitrix prædicetur. Hæc enim Theodorus & Nestorius in suis conscriptis impie exposuerunt, & qui epistolam scripsit, in ea blasphemat. Nos igitur sequentes sanctos patres, & volentes rectam fidem sine * quadam macula in Dei ecclesiis prædicari, & impiorum conatum resecare, primum quidem & in vestris vos degentes ecclesiis interrogavimus de prædictis impiis tribus capitulis, & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis; pro qua & comprobavimus vos, quod indubitanter & cum omni alacritate rectam fidem confessi estis, & impiam condemnastis. Quoniam vero & post condemnationem a vobis factam; in eisdem ipsis permanent quidam, eadem impia tria capitula vindicantes, ideo vocavimus vos ad regiam urbem, hortantes communiter convenientes, quam habetis pro his voluntatem, iterum manifestare. Et Vigilio enim religiosissimo papæ antiquioris Romę, cum pervenisset ad hanc regiam civitatem, de tribus capitulis subtiliter omnia manifestavimus, & interrogavimus eum quid ' sapit de hoc: & ipse non semel, nec bis, sed etiam sæpius in scriptis anathematizavit impia tria capitula. Quod vero ejusdem voluntatis semper fuit de condemnatione trium capitulorum, & per plurima alia daclaravit, & per condemnationem Rustici & Sebastiani aliquando diaconorum antiquioris Romæ, qui cum primum suscepissent factum ab eo judicatum, in quo anathematizavit eadem impia capitula, postea susceperunt & defenderunt eorum impietatem. ' Sed etiam Valentiniano episcopo Scythiæ, & Aureliano Arelati, quæ est prima sanctissimarum Galliæ ecclesiarum, scripsit & manifestavit de condemnatione istorum capitulorum, & præcepit eis nihil suscipere quod a condemnatis diaconis scribitur contrarium prædicto judicato: & compendiose dicere, semper in eadem voluntate perseveravit. Et hæc omnia per suum tempus vobis manifesta faciemus. Quomodo vero postea, cum pervenissetis, sicut dictum est ad hanc regiam civitatem, scripta facta sunt adinvicem a vestra sanctitate, & a Vigilio religiosissimo papa antiquioris Romæ, ut omnes vos uniti conveniatis, & propter illos qui sive ex ignorantia, sive scientia impietatem capitulorum defendunt, congruum judicium eis quæ a sanctis quatuor synodis pro fide definita sunt, proferatis; mandavimus illi etiam per nostros judices, & per quosdam ex vobis, ut una cum omnibus conveniret, & communiter disceptaret de prædictis capitulis, ut forma daretur rectæ fidei conveniens, & quod & ipsum & vestram sanctitatem in scriptis interrogavimus de hoc, ut aut tamquam impia capitula ab omnibus condemnarentur, aut si putat recta esse, aperte suam manifestaret voluntatem. Alienum enim est Christianorum, cum recta fide impia suscipere; & non a malis recta discernere. Ille vero nobis mandavit, quod de prædictis tribus capitulis per semetipsum faciens, porrigeret nobis. Adhortamur igitur etiam vos de his disceptare. Scire etenim vos volumus, quod nos ea quæ a sanctis quatuor conciliis, Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino primo, & Calchedonensi, de una eademque fide exposita & definita sunt, & & de ecclesiastico statu regulariter disposita servamus, & defendimus, & ea sequimur; & omnia quæ consonant istis suscipimus & amplectimur. Quidquid autem non cõsonat istis, vel a quacumque persona scriptum inveniatur contra ea quæ de una eademque fide a sanctis quatuor conciliis

Marginal notes: * for. aliqua. — ' de hac causa sapit. — ' cujus etiã Chirographa apud nos conservantur. — ' vindicat exc. Iolyi. — ' a condemnatione in eos liberare.

ANNO CHRISTI 553.

vel uno ex his definita, sunt, hoc tamquam A alienum omnino pietatis execramur: sequimur autem in omnibus sanctos patres & doctores sanctæ Dei ecclesiæ, id est, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Augustinum, Proculum, Leonem, & omnia quæ ab his de fide recta & ad condemnationem hæreticorum conscripta & exposita sunt suscipimus. In prædictis igitur omnibus permanentes, illos patres & sacerdotes suscipimus, qui ea quę a sanctis quatuor conciliis de fide exposita sunt, & a prędictis B sanctis patribus prædicata sunt, servant & prędicant in sancta Dei ecclesia. 'Quando vero hęretici per omnia Theodorum & Nestorium & eorum impietatem vindicare volentes, sicut prędictum est, & susceptam esse dicunt a sancto Calchedonensi concilio impiam epistolam quę ad Marim Persam ab Iba scripta esse dicitur; hortamur vos considerare ea quæ a Theodoro impie tam in aliis scripta sunt, quam in Iudaico symbolo, quod & Ephesi & Calchedone prolatum, anathematizatum est ab utraque synodo cum his qui ita sapuerunt, vel sapiunt: considerare autem & quę de ipso & ejus blasphemiis sancti patres conscripserunt, & antecessores nostri promulgaverunt, nec non & quæ ecclesiasticarum historiarum scriptores de eo exposuerunt. Ex his etenim omnibus cognoscetis, C quod ab illo tempore condemnatus est tam ipse quam blasphemiæ ejus a sanctis patribus, & quod propter istas superioribus temporibus deletum est & nomen ejus a sacris diptychis ecclesiæ, cujus fuit episcopus. Hortamur autem 'etiam illud disceptare, quod vane profertur ab eis qui dicunt non oportere post mortem hæreticos anathematizari; & sequi in hoc doctrinam sanctorum patrum, qui non solum viventes hæreticos condemnaverunt, sed & post mortem, utpote in sua impietate mortuos, anathematizaverunt, sicut eos qui injuste condemnati sunt, revocaverunt post mortem, & in sacris diptychis scripserunt: quod factum est & in Ioanne, & in Flaviano religiosæ memoriæ episcopis Constan- D tinopolitanis. Sic enim vestra reverētia, quod positū est a domino in euangelio de ipso: *Quod qui credit in eum, non judicatur: qui autem non credit in eum, jam judicatus est, quod non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* Manifestum autem est, quod non tantum de vivis, sed etiam de his dictum est qui in sua impietate mortui sunt. Insuper autem hortamur vos inspicere & quæ impie scripta sunt a Theodoreto contra rectam fidem & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra duodecim ejus capitula, & quæ impie idem Theodoretus conscripsit pro Theodoro & Nestorio & blasphemiis eorum contra sanctæ E memoriæ Cyrillum. Examinare autem & de impia epistola, quæ dicitur ab Iba ad Marim Persam scripta esse: in qua scriptor ejus abnegat, Deum Verbum hominem factum esse: & sanctam gloriosam semper virginem Mariam Dei genitricem esse. Condemnat autem eadem impia epistola & Ephesinam primam sanctam synodum, tamquam sine judicio & quæstione Nestorio condemnato: & sanctæ quidem memorię Cyrillum ecclesiæ doctorem, hæreticum vocat & impia dicit duodecim ejus capitula; Theodorum autem & Nestorium & eorum impietatem defendit & laudat. Et quoniam, sicut dictum est, præsumunt quidam dicere, & epistolam quæ prædictam impietatem continet susceptam esse a Calchedonensi sancto concilio, hortamur vos conferre ea quæ dicta sunt ab eodem sancto concilio in definitione pro fide exposita, cum his quæ in impia epistola continentur, ut undique recta quidem confirmentur, impia autem condemnentur. Omnia igitur prædicta cum omni subtilitate disceptantes, sicut sacerdotes decet, in mente habentes Dei timorem & futurum judicium, & nihil pietati & rectæ fidei & veritati & Dei gloriæ & honori præponentes, in mente autem habentes & apostolicam pronuntiationem, quæ cōtra eos qui cōtraria rectæ fidei tradunt, prolata est, manifeste dicentem, *quod licet nos vel angelus de cælo euangelizaverit vobis præterquam quod euangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & modo iterum dico; si quis vobis euangelizaverit præterquam accepistis anathema sit.* Scientes autem & Petri apostoli præceptum dicentis *Parati semper estote ad satisfactionem omni petenti vos rationem de spe quæ in vobis est;* celeriter de his quæ interrogavimus, vestram manifestate voluntatem. Cum enim qui de recta fide interrogatur, diu protrahit; nihil aliud est nisi abnegatio rectæ confessionis. In interrogationibus enim & responsis quæ de fide sunt, non est primus vel secundus, sed qui in recta confessione paratior invenitur, acceptabilis apud Deum est. Divinitas vos servet per multos annos, sancti ac religiosissimi patres. Datum IV. Nonas Maias, Constantinopoli, imperii domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII.

Margin notes: 'Quoniam. — 'vos — Chrysostomum intelligit. — Ioan. 3. — Galat. 1. — 1. Petr. 3.

Stephanus & Georgius & Damianus religiosissimi episcopi, vicem agentes Eustochii sanctissimi patriarchæ Hierosolymitani, per unum ex ipsis, Stephanum religiosissimum episcopum Raphiæ, dixerunt: Theodorus vir magnificus exeat, cum satisfecerit piissimi imperatoris jussioni. Et cum exisset vir spectabilis silentiarius, sancta synodus dixit: Certis constitutis, quæ lecta imperiali forma continentur, quoniam inter nos & Vigilium sanctissimum antiquioris Romæ papam scripta quædam facta sunt respicientia, necessarium esse putamus ante alia omnia hæc lectione manifestari. Et cum suscepisset Stephanus notarius & instrumentarius, recitavit.

Sanctissimo & beatissimo domino & consacerdoti Vigilio Eutychius.

SCIENTES quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus fidelium, & colligens eos ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a sanctis patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus amplectimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos patres qui Nicææ congre-

ANNO CHRISTI 553.

congregati sunt, & sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de deitate sancti Spiritus dilucidaverunt, & hæresim Macedonianam, sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos patres in Ephesina prima synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium, & impia ejus B dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt. Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos patres Calchedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus synodis, & secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis ecclesiis Dei. Condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychem, & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum faci- C mus: quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor synodis judicata & definita sunt, & servavimus, & servamus: quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eamdemque confessionem fidei servaverunt, & prædicaverunt. Suscipimus autem & amplectimur & epistolas præsulum Romanæ sedis apostolicæ, tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis conciliis, vel uno eorum. Cum igitur prædicta omnia & servavimus & servamus, & in his nobisipsis invicem consentimus, necessarium est conferri de tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, D præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine propositis sanctis euangeliis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda, quæri & conservari, & finem quæstioni imponi Deo placitum, & convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensione sublata, quæ a prædictis quatuor sanctis conciliis definita sunt, inconcussa serventur, sanctarum synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem & subscripsi incolumis in domino. Ora pro nobis, sanctissi- E me & beatissime frater.

Ego Eutychius misericordia Dei episcopus Constantinopolis novæ Romæ omnibus suprascriptis subscripsi.

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ κυρίῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Βιγιλίῳ, Εὐτύχιος.

ΙΔΟΝΤΕΣ ὁπόσων ἀγαθῶν αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ εἰρήνη φρουροῦσα τὰς καρδίας καὶ τὰ νοήματα τῶν πιστῶν, καὶ συνάγουσα αὐτοὺς εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, ἐν τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ, καὶ τῇ τῶν θείων ἐντολῶν κατορθώσει, καὶ τὸν Θεὸν ἀμεμφῆ καθιστῶσα τοῖς εἰς τὰ ὀρθὰ ὁμονοοῦσι. Διὰ τοῦτο σπουδάζοντες τὴν ἕνωσιν φυλάξαι, πρὸς τὴν καθολικὴν καθέδραν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος φανερὸν ποιοῦμεν, ὅτι ἀεὶ ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν τὴν πίστιν, τὴν ἐξ ἀρχῆς παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ παρ' ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ κηρυχθεῖσαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων σαφηνισθεῖσαν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις τέσσαρσι συνόδοις συνελθόντων, οἷς διαπαντὸς καὶ ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν, καὶ δεχόμεθα, τουτέστι τοὺς B τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας, καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον ἤτοι μάθημα τῆς πίστεως ἐκθεμένους, καὶ τὴν Ἀρείου μανίαν ἀναθεματίσαντας, καὶ τοὺς ταύτην φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ἑκατὸν ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντας, οἵτινες τὸ αὐτὸ ἅγιον μάθημα ἐσαφήνισαν, καὶ τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξετράνωσαν, καὶ τὴν αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τὸν ἀσεβῆ Ἀπολινάριον κατέκριναν, μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονησάντων ἢ φρονούντων. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς διακοσίους ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον προτέρῃ συνόδῳ ἀθροισθέντας, C οἵτινες διὰ πάντων ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ ἤτοι μαθήματι, κατέκριναν δὲ Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ ὁτεδήποτε φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. Πρὸς τούτοις δεχόμεθα καὶ τοὺς ἑξακοσίους τριάκοντα ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Καλχηδόνι συνελθόντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ διὰ πάντων συνῄνεσαν ταῖς προῤῥηθείσαις ἁγίαις τρισὶ συνόδοις, καὶ ἠκολούθησαν τῷ προῤῥηθέντι συμβόλῳ, ἤτοι μαθήματι, τῷ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκτεθέντι, καὶ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων σαφηνισθέντι· καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρη- D μένον σύμβολον τολμῶντας διδάσκειν, ἢ ἐκτιθέναι, ἢ παραδιδόναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις. κατέκριναν δὲ, καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ Εὐτυχῆ, καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δῆλον ποιοῦμεν, ὅτι πάντα τὰ ἀπὸ προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων κριθέντα τε καὶ ὁρισθέντα, καὶ ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν. ἐπειδὴ κἂν κατὰ διαφόρους χρόνους αἱ εἰρημέναι ἅγιαι τέσσαρες σύνοδοι ἐγένοντο, ὅμως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς πί- E στεως ἐφύλαξαν καὶ ἐκήρυξαν. δεχόμεθα δὲ καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῶν προέδρων τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀποστολικῆς καθέδρας, τῶν τε ἄλλων, καὶ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις, τὰς περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως γεγραμμένας, περὶ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων, ἢ μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ὁπότε τοίνυν τὰ προειρημένα πάντα καὶ ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν, καὶ ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις, ἀναγκαῖόν ἐστι διαντιβληθῆναι περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, περὶ ὧν τισι ζήτησις ἀνεφύη. Καὶ διὰ τοῦτο αἰτοῦμεν, προκαθημένης ἡμῶν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἀταράχως καὶ μετὰ ἱερατικῆς πρᾳότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, τὰ αὐτὰ κεφάλαια

ANNO CHRISTI 553.

ἐν μέσῳ προτιθέμενα κοινῇ ἐξακτάτῳ ζητηθῆναι, καὶ ἀντιβληθῆναι, καὶ πέρας ἐπιτεθῆναι τῇ ζητήσει Θεῷ ἀρέσκον, καὶ σύμφωνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθεῖσιν· ἐπειδὴ εἰς αὔξησιν τῆς εἰρήνης, καὶ εἰς ὁμόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν συντείνει, τὸ πάσης διχονοίας ἐκ μέσου ἀναιρουμένης, τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀσάλευτα τηρηθῆναι, τοῦ σεβάσματος τῶν ἁγίων συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου. Τούτοις δὲ καὶ ὑπεσημειωσάμεθα. καὶ ὑπογραφή. ἐρρωμένος ἐν κυρίῳ ὑπερεύχου ἡμῶν, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε ἀδελφέ. Ἐγὼ Εὐτύχιος ἐλέει Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, πᾶσι τοῖς προγεγραμμένοις ὑπέγραψα.

Ὁ αὐτὸς λίβελλος ἐγένετο καὶ παρὰ Ἀπολιναρίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ Δομνίνου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοὺς θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν καὶ ἐνδημούντων ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, πρὸς τὸν αὐτὸν ὁσιώτατον Βιγίλιον.

Item reverendissimus Stephanus recitavit.

Dilectissimo fratri Eutychio & episcopis subte constitutis, Vigilius.

Psal. 125. REPLETUM *est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione*, quod discordiæ confusione submota, pacem Deus suæ reformavit ecclesiæ, ut impleretur quod dictum est: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum.* (Psal. 132.) Valde enim nos in domino exultare convenit, quod caritatis vestræ scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ita sese habet: Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus fidelium, & colligens eos ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, *&c.*

Reliqua ut in epistola Eutychii ad Vigilium, dempta subscriptione, quæ hic aliis verbis sequitur.

His autem & subscripsimus, hujus professionis orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes, custodituros atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profiteremur auctore. Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, poposcit vestra fraternitas, ut nobis præsidentibus de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine sanctis propositis euangeliis conferatur, & finis quæstioni ipsi Deo placitus, & conveniens iis quæ a memoratis sanctis quatuor conciliis definita sunt, imponatur: ut omni de medio dissensione sublata, quæ ab eisdem quatuor sanctis synodis definita sunt, inconcussa serventur, earumdem synodorum reverentia in omnibus custodita. Quam professionem paternarum traditionum memorem & sequacem, tam in fraternitate vestra, quam in omnibus similia confessis atque confitentibus, omni laude plenissimam judicavimus, & nostros ex ea re vere fratres agnoscimus. Unde divinæ clementiæ supplicamus, ut omnes nos in hac confessione & paternis traditionibus permanentes, nostro digni reperiamur officio, & in die divini judicii nulli prævaricationi paternarum constitutionum inveniamur obnoxii. Quibus ita prædictis ' postulationibus vestrum desiderium cognoscentes annuimus, ut de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, facto regulari conven-

' postulationis vestræ d.c.

A tu, servata æquitate, mediis sacrosanctis euangeliis, collationem cum unitis fratribus * habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens his quæ a sanctis quatuor sunt definita conciliis: scientes utique, sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum synodorum in omnibus reverentiam custodiri. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Datum ' VIII. Idus Ianuarias, imperii domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII.

* for. habeatis.
' verum nihil mutandum arbitror, atque ita Iolyi ms. & Græcus textus ' VII.

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Εὐτυχίῳ καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ ἐπισκόποις, Βιγίλιος.

B ΕΠΛΗΡΩΘΗ χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως, ὅτι τῆς συγχύσεως τοῦ διχονοεῖν περιαιρεθείσης, τὴν εἰρήνην ὁ Θεὸς τῇ αὐτοῦ ἀποκατέστησεν ἐκκλησίᾳ· ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον· ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ᾽ ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; Πάνυ γὰρ ἡμᾶς ἐν κυρίῳ ἀγαλλιᾶσθαι προσήκει, ὅτι περ ἐγγράφως * ἡμῶν προσηνέχθη πληροφορία τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἧς ἡ δύναμις οὕτως ἔχει. Inserta est hoc loco superior Eutychii epistola, plenior autem hic est subscriptio aliquot verbis, ut in editione Latina. Τούτοις δὲ καὶ ὑπεσημειωσάμεθα, ταύ-

* ἴσ. ἡμῖν

C της τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας τὴν φαιδρότητα ἀσμένως περιπτυξάμενοι, τὰ αὐτὰ ἡμεῖς διὰ πάντων καὶ ἐν ἅπασιν ἀποδεχόμενοι, φυλάξειν τε καὶ ἀμωμήτως τηρήσειν, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προηγουμένου, ἐπαγγελλόμεθα. Ἁπάντων τοίνυν τῶν τῇ ὑμετέρᾳ περιεχομένων ὁμολογίᾳ ἐν τῇ οἰκείᾳ δυνάμει εἰς τὸ διηνεκὲς μενόντων, ᾔτησεν ἡ ἀδελφότης ὑμῶν ὥστε ἡμῶν προκαθημένων, περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνέφυη, ἀταράχως τε καὶ μετὰ ἱερατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, συγκριθῆναι, καὶ τέλος τῇ ζητήσει ταύτῃ τῷ Θεῷ ἀρέσκον, καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων ἁγίων συνόδων ὁρισθεῖσιν, ἐπιτεθῆναι· ἵνα πάσης ἐκ μέσου διχο-

D νοίας ἀναιρουμένης, τὰ ἀπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀσάλευτα φυλαχθείη, τοῦ σεβάσματος τῶν αὐτῶν συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένου. Ἥνπερ ὁμολογίαν τῶν πατρικῶν παραδόσεων μνημονεύουσαν, καὶ αὐταῖς ἀκολουθοῦσαν, τοῦτο μὲν ἐν τῇ ὑμῶν ἀδελφότητι, τοῦτο δὲ ἐν ἅπασι τοῖς τὰ ὅμοια ὁμολογήσασί τε καὶ ὁμολογοῦσι, παντὸς ἐπαίνου πεπληρωμένην κρίνομεν, καὶ ὑμετέρους ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀληθῶς ἀδελφοὺς ἐπιγινώσκομεν. Ὅθεν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλαν-

E θρωπίαν ἱκετεύομεν, ὥστε πάντας ἡμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσιν ἐμμένοντας, ἀξίους εὑρεθῆναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θείας κρίσεως ἐπ᾽ οὐδεμιᾷ παραβάσει τῶν πατρικῶν διατυπώσεων ὑπευθύνους εὑρεθῆναι. Τούτων οὕτως εἰρημένων, τῆς ὑμετέρας αἰτήσεως τὸν πόθον ἐγνωκότες, ἐπενεύσαμεν, ἵνα περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνέφυη, γινομένης κανονικῆς συνόδου, καὶ τοῦ δικαίου φυλαττομένου, ἐν μέσῳ [τῶν] προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἅμα τοῖς ἑνωθεῖσιν ἡμῖν ἀδελφοῖς, σύγκρισιν ποιησώμεθα,

ANNO CHRISTI 553.

ποιησώμεθα, καὶ τέλος δοθῇ τῷ Θεῷ ἀρεστὸν, καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθεῖσιν· εἰδότες δηλαδὴ, καθάπερ καὶ ἡ τῆς κοινῆς ὁμολογίας μαρτυρία δείκνυσιν, ὡς τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων συνόδων ἐν ἅπασι τὸ σέβας φυλάττετε). Ὑπογραφή. Ὁ Θεός σε ὑγιῆ διαφυλάξει, ἀδελφὲ τιμιώτατε. Ἐδόθη πρὸ ἑπτὰ εἰδῶν Ἰαννουαρίων, βασιλείας τοῦ δεσπότου Ἰουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου ἔτους εἰκοστοεβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου, ἔτους δωδεκάτου.

Τῷ αὐτῷ τύπῳ ἔγραψε καὶ πρὸς Ἀπολινάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ πρὸς Δομνῖνον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ τὴν ὑπ' αὐτοὺς σύνοδον.

Sancta synodus dixit: Licet sæpius, gloriosissimi judices, & quidam ex nobis, sicut imperialibus literis continetur, adhortati sunt Vigilium religiosissimum papam antiquioris Romæ communiter convenire pro his quæ moventur de tribus capitulis, rationabile tamen & Deo amabile arbitramur esse & nunc convenire nobiscum, & de iisdem tribus capitulis disceptare, & formam ' una nobiscum imponere rectæ fidei convenientem. Hoc igitur jam nunc procedat. Et cum ' accessissent ex petitione sanctæ synodi sanctissimi ' patriarchæ, Eutychius Constantinopolitanus, Apollinarius Alexandrinus, Domninus Theopolitanus, Benignus Heracleæ Pelagoniensis, vicem agens Eliæ episcopi Thessalonicensis, Theodorus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, Andreas Ephesi, Megethius Heracleæ Thraciæ, Ioannes Nicomediæ, Stephanus Nicææ, Constantinus Calchedonensis, Eusebius Tyri, Ioannes Cæsareæ Palæstinæ, Amazonius Edessæ, ' Thomas Apameæ Syriæ, Pompeianus de Byzacio, Phocas Staliensis provinciæ Prævaliensis, Theodorus Leontopolitanus, Stephanus de Clysmate, Æmilianus Antipyrgi religiosissimi episcopi, ex nomine totius concilii ad sanctissimum papam Vigilium, aliis episcopis in eodem venerabili episcopio relictis, & redissent iidem sanctissimi patriarchæ una cum religiosissimis episcopis, sanctissimi patriarchæ & qui cum eis pervenerunt ad sanctissimum papam religiosissimi episcopi dixerunt: Sicut nobis in omnibus visum est, pervenientes ad sanctissimum papam antiquioris Romæ Vigilium, petivimus ejus beatitudinem convenire, & disceptare una nobiscum de tribus capitulis secundum scripta quæ inter nos & ipsum facta sunt, manifestantes ejus beatitudini, quod serenissimus noster imperator pias literas ad nos direxit, adhortans nos de eisdem tribus capitulis respondere: qui modo quidem propter corporis infirmitatem dixit non posse ad hanc petitionem respondere: in postero autem die pollicitus est manifestare quod ei de tali conventu placuerit. Oportet igitur præsentem differre diem. '

' Nos apud ipsius sanctitatem: & petere eum convenire nobiscum unam accepissent expeditionem supra scripti

' Theodorus Seleuciæ Isauriæ

' Explicit confessus primus: incipit secundus

COLLATIO SECUNDA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII, die VIII. Idus Maias, indictione I. considentibus in secretario ' venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis,

' venerabili episcopii,

A Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ, &c.

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, ' & ceteris ut supra collatione I.

* Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Meminit sancta vestra synodus gestorum quæ apud vos habita sunt pro insinuatione sacrorum apicum, quos B invictus noster imperator direxit ad vestram beatitudinem, & quod ante duos istos dies iterum convenistis ad beatissimum papam antiquioris Romæ, tam Eutychius, quam Apollinarius, & Domninus sanctissimi patriarchæ, & religiosissimi episcopi Benignus Heracleæ * Pelagoniæ, vicem agens Eliæ religiosissimi episcopi Thessalonicensis, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ, Andreas Ephesi, Megethius Heracleæ Thraciæ, Ioannes Nicomediæ, Stephanus Nicææ, Constantinus Calchedonensis, Eusebius Tyri, Ioannes Cæsareæ Palæstinæ, Amazonius Edessæ, Theodotus Seleuciæ, Thomas Apameæ Syriæ, Pompeianus Byzacii, Phocas Staliensis, Theodorus Leontopoleos, Stephanus de Clysmate, C Æmilianus Antipyrgi, quatenus idem religiosissimus papa secundum promissa sua de suo conventu manifestet. Sancta synodus dixit: Ordinis gratia, ea quæ acta sunt in isto sancto concilio, manifestentur. Et lecta sunt. Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Petunt omnes alii religiosissimi episcopi, & vos sanctissimos patriarchas, & religiosissimos episcopos qui vobiscum fuerunt ad sanctissimum papam Vigilium, explanare quæ subsecuta sunt.

' una cum universis episcopis quorum nomina in prima confessione currunt.

* al. Theodorus,

* Macedoniæ,

Sanctissimi patriarchæ & religiosissimi episcopi, qui cum illis convenerunt ad sanctissimum papam Vigilium, dixerunt: Secundum ' promisD sionem hesterno die factam a beatissimo papa antiquioris Romæ Vigilio, pervenimus ad eum sexto die instantis Maii mensis, id est, ante duos dies, commonentes quidem ejus beatitudinem quæ inter nos in scriptis complacuerunt; adhortantes vero eum convenire una nobiscum, & tractare & disponere de tribus capitulis, de quibus piissimus imperator nos ejusque beatitudinem in scriptis interrogavit. Ille vero respondit, non posse una nobiscum convenire, eo quod plurimi quidem hic sunt orientales episcopi, pauci vero cum eo: facere autem per semetipsum in scriptis suam sententiam, & offerre piissimo domino. Ideo enim & inducias postulasse ab ejus serenitaE te, ut intra eas suam voluntatem manifestaret. Nos vero dicebamus: Scit vestra beatitudo, quod in his quæ inter nos in scriptis facta sunt promisistis una cum episcopis qui nobiscum & communicant & uniti sunt convenire, & requirere de his tribus capitulis. Nos vero & communicamus & uniti vobiscum sumus, & non decet omnium nostrorum conventum differri propter occidentales. Nec enim in sanctis quatuor synodis multitudo occidentalium episcoporum inventa est unquam, sed duo vel tres episcopi, & certi clerici. Nunc vero adest quidem vestra beatitudo, multi etiam alii ex Italia præsto sunt episcopi, sunt etiam ex Africa episcopi; & ab Illyrico, & nihil est quod prohibeat convenire

' quod antecedenti conventu promisit I. p. a. R. Vigilius fuimus ad ipsum

vos

vos una nobiscum secundum ea quæ inter nos A in scriptis facta sunt: & melius est cum caritate decente sacerdotes convenire, & unam pro causa sententiam statuere, ut tunc quæstio communem in scriptis definitionem suscipiat. Hoc enim cognoscens & piissimus imperator, inducias dabit omni modo, cum promissio communis a nobis omnibus ei data fuerit pro causæ definitione. Si vero non vultis, secundum ea quæ in scriptis nobis placuerunt, convenire, cognoscat vestra beatitudo, quod oportet & nos in unum convenientes nostram manifestare voluntatem. Nec enim justum est, vel tam Christianissimum imperatorem, vel fidelem populum scandalizari ex dilatione, quæ in medio circa responsionem efficitur. B Et his dictis, promisimus omnia suggerere piissimo domino. Quo a nobis facto, promisit ejus serenitas transmittere quosdam gloriosissimos judices una cum religiosissimis episcopis ad eumdem beatissimum virum, ut de iisdem etiam iterum eum adhortarentur.

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Quoniam sicut promisit piissimus imperator, hesterno die destinavit ad religiosissimum papam Vigilium, Petrum patricium & Constantinum viros gloriosissimos; missi autem sunt & a vestro sancto concilio Theodorus Cæsareæ Cappadociæ, Benignus Heracleæ Pelagoniæ, Andreas Ephesi, Megethius Heracleæ Thraciæ, Constantinus C Calchedonensis, Eusebius Tyri, Ioannes Cæsareæ Palæstinæ, Amazonius Edessæ, Theodotus Seleuciæ, Phocas Staliensis, Theodorus Leontopoleos, Æmilianus Antipyrgi religiosissimi episcopi, & præsto sunt prædicti gloriosissimi judices, jussi a piissimo imperatore dicere ante sanctam synodum quæ præsentibus eis subsecuta sunt: hoc ipsum suggerimus.

Sancta synodus dixit: Prædicti gloriosissimi viri, secundum quod jussum est a piissimo imperatore, dignentur dicere quæ ipsis præsentibus subsecuta sunt. Liberius gloriosissimus patricius, Petrus gloriosissimus patricius & magister officiorum, Patricius gloriosissimus patricius, & D Constantinus gloriosissimus quæstor sacri palatii, per gloriosissimum quæstorem Constantinum dixerunt: Et primo die instantis Maii mensis secundum jussionem pii domini pervenimus ad beatissimum papam Vigilium, una cum gloriosissimis patriciis, Belisario, Cethego & Rustico; & septimo die instantis Maii mensis pervenimus iterum ad eumdem beatissimum virum una cum Theodoro Cæsareæ Cappadociæ, Benigno Heracleæ Pelagoniæ, Andrea Ephesi, Megethio Heracleæ Thraciæ, Constantino Calchedonis, Eusebio Tyri, Ioanne Cæsareæ Palæstinæ, Amazonio Edessæ, Theodoto Seleuciæ, E Phoca Staliensis civitatis, Theodoro Leontopoleos, & Æmiliano Antipyrgi religiosissimis episcopis. In utroque autem die eamdem responsionem diximus a piissimo domino, id est, & ut conveniret una nobiscum omnibus, & tractaret de tribus capitulis ', his qui volunt fiduciam habentibus contradicendi, ut per communem consensum omnium finem susciperet causa trium capitulorum. Et plurimis de hoc motis, postulavit inducias accipere ut solus respondeat. Nos vero ad eum diximus, quod solus quidem sæpius in scriptis & sine scriptis condemnasti ista tria capitula: piissimus autem dominus in communi vult te una cum aliis convenire, & sic de his judicium fieri. De induciis vero & per alios suggessit tua beatitudo piissimo domino, & respondit ejus majestas, quod si quidem convenias una cum beatissimis patriarchis & religiosissimis episcopis secundum quod inter vos visum est, debentes tractare & communiter de tribus capitulis disponere, præbeo non solum quantas nunc dicitis inducias, sed etiam longiores: sin autem per semetipsam vult tua beatitudo suam manifestare voluntatem, necesse est nos etiam ab his qui propter hoc vocati sunt religiosissimi sacerdotes, & tantum tempus hic commorati sunt, synodice discere quam de his habent voluntatem. Nos enim non possumus Dei ecclesiam ulterius in confusione relinquere, maxime hæreticis calumniantibus ejus sacerdotes tamquam Nestorii sequaces. Et iterum promisit solus facere & transmittere piissimo domino.

' licentia contradicendi nolentibus data, aut si non voluerit.

Sancta synodus dixit: Et religiosissimi episcopi, qui una cum gloriosissimis judicibus ad sanctissimum papam Vigilium fuerunt, quæ subsecuta sunt dicant. Religiosissimi episcopi dixerunt: Secundum jussionem piissimi imperatoris & præceptum vestræ sanctitatis fuimus una cum Liberio gloriosissimo patricio, Petro gloriosissimo patricio & magistro officiorum, & Patricio gloriosissimo patricio, & Constantino gloriosissimo quæstore sacri palatii, ad sanctissimum papam Vigilium, & ingressis nobis gloriosissimus magister & gloriosissimus quæstor proposuerunt præsentibus nobis jussionem piissimi imperatoris sanctissimo papæ, & multa dicta sunt similia illis, quæ & ante a vestra sanctitate præcedenti die apud eumdem sanctissimum papam mota sunt, & quæ nunc exposuerunt gloriosissimi judices, scimus & nos mota esse apud ipsius sanctitatem. Gloriosissimi judices dixerunt: Nos quidem hoc quod jussi sumus a piissimo imperatore, implevimus, & imus ad sacrum ejus palatium, in ejus obsequium permansuri: vos autem Dei timorem præ oculis habentes, celerem finem imponere causæ dignamini convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis de fide recta definita sunt: scientes quod piissimus imperator specialiter jussit nobis dicere vestræ sanctitati, quod ipse quæ a sanctis quatuor conciliis de una eademque fide definita & judicata sunt, & servavit & servat, & vindicavit & vindicat: & omnia quidem quæ conveniunt his quæ ab iisdem sanctis conciliis pro recta fide definita sunt, & suscipit & servat: omnia autem contraria his quæ ab ipsis de fide recta judicata sunt, & rejicit, & aliena de ecclesia judicat esse. Nam & sanctas quatuor synodos majestas ipsius sacris ecclesiæ diptychis inseri & prædicari fecit: quod ante imperium divinitus ei datum, in sancta ecclesia non procedebat.

Et cum recessissent gloriosissimi judices, sancta synodus dixit: Certis constitutis, quæ & nunc apud beatissimum papam Vigilium subsecuta sunt per expositionem gloriosissimorum judicum & religiosissimorum episcoporum, cum nos per omnia quod decet & servavimus & servamus, & sæpius petivimus sanctissimum papam Vigilium una nobiscum convenire, & definitionem una nobiscum his quæ moventur imponere, quoniam ex religiosissimis episcopis qui in hac regia civitate degere noscuntur, non sunt in nostro concilio præsentes, de Africanis quidem Primasius reverendissimus unus Byzacenæ ' parœciæ episcopus, de Illyrico autem Sabinianus,

' provinciæ

ANNO CHRISTI 553.

nus, & Projectus, & Paulus religiosissimi episcopi: Theodorus reverendissimus episcopus Lymiron, Anatolius reverendissimus episcopus Cymæ, Diogenianus reverendissimus episcopus Sozopolitanus, una cum Ammonio, Petro & Theodoro reverendissimis presbyteris, & ecclesiæ hujus regiæ urbis defensoribus, pergant, & adhortentur eos venire, & partem fieri hujus sancti concilii. Et cum issent destinati reverendissimi viri ad prædictos religiosissimos episcopos, & reversi sunt, Theodorus episcopus Lymiron dixit: Pro jussione vestræ beatitudinis fuimus tam ego, quam Ammonius reverendissimus presbyter & hujus sanctæ magnæ ecclesiæ defensor, in domum Marinæ ad Primasium reverendissimum episcopum Afrum, & adhortati sumus eum ut veniret, & consideret vestræ sanctitati. Ille autem dixit: Papa non præsente, non venio. Ammonius presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Vera docuit Theodorus reverendissimus episcopus Lymiron: ita enim diximus, & audivimus ab eo. Anatolius episcopus Cymæ dixit: Secundum jussionem beatitudinis vestræ fuimus tam ego, quam Petrus reverendissimus presbyter & defensor hujus sanctæ magnæ ecclesiæ in loco qui dicitur Palea, in domo piissimi & tranquillissimi imperatoris, ad Sabinianum reverendissimum episcopum Zaparenæ civitatis Illyricianæ diœceseos, & adhortati sumus eum ut conveniret, & consideret vestræ sanctissimæ synodo: qui dixit non posse venire eo quod non præsto est archiepiscopus ejus Benenatus: dixit autem quod ego illi respondeo. Petrus presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Vera dixit Anatolius reverendissimus episcopus Cymæ: sic etenim & diximus, & audivimus ab eo. Diogenianus episcopus Sozopolitanus Pisidiæ dixit: Secundum jussionem vestræ beatitudinis perveni una cum Theodoro reverendissimo presbytero & defensore hujus sanctæ ecclesiæ ad Projectum reverendissimum episcopum Naisitanum Illyricæ diœceseos, qui habitat in domo Maxentiani, & diximus ei tale responsum, quod hortantur vos sanctissimi patriarchæ & reliqui omnes fratres vestri religiosissimi episcopi venire in sanctam synodum, & dixit quod ad archiepiscopum Benenatum accedo, & ad eum respondeo. Cum autem pervenissemus ad Paulum religiosissimum episcopum secundæ Iustinianæ, qui habitat in domo Germani prope portum Cæsarii, & dixissemus ei quæ vestra sanctitas jussit, respondit, quod archiepiscopum habeo, & ei respondeo. Theodorus presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Secundum jussionem vestræ beatitudinis cum pervenissem una cum Diogeniano reverendissimo episcopo Sozopolitano ad prædictos reverendissimos episcopos Projectum Naisitanum, & Paulum secundæ Iustinianæ, adhortati sumus eos venire in isto sancto concilio: responderunt illa quæ edocuit prædictus reverendissimus episcopus Diogenianus.

Sancta synodus dixit: Oportebat quidem Primasium, & Sabinianum, & Projectum, & Paulum religiosissimos episcopos, convocatos ab hoc sancto concilio, advenire, & participes fieri omnium quæ moventur, maxime cum & piissimus imperator & nos ipsi licentiam dedimus unicuique suam voluntatem, quam pro his quæ moventur, habet, facere manifestam: quoniam vero hoc non fecerunt, de Primasio quidem secundum ecclesiasticam traditionem opportuno tempore quæ oportet disponantur: Sabiniano autem, & Projecto, & Paulo reverendissimis episcopis licebit, secundum quod petierunt, ad Benenatum religiosissimum episcopum accedere, qui communicat nobis, & consentit his quæ ab ista synodo aguntur, sicut ostendunt ea quæ sæpius scripsit & fecit: & quod Phocas religiosissimus episcopus sub ejus diœcesi constitutus, præsto est huic sancto concilio, & ejus vices agit: & hæc quidem sic ordinentur. Incongruum autem sacerdotibus esse putantes protrahere dandum a nobis responsum Christianissimo imperatori, apostolo maxime Petro dicente: *Oportet nos paratos esse ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de nostra salute*; Deo juvante, futuro die convenientes, quæ oportet agemus. 1. Petr. 3.

COLLATIO TERTIA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die VII. Idus Maias, indictione I. considentibus in secretario venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis, [v. IV. | venerabilis episcopi]

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

* Domino sanctissimo patriarcha * Theopolitanæ magnæ civitatis, [* Domno | * Antiochenæ]

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ,

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, *& ceteris ut supra collatione I.*

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Hesterno die conventione facta, interlocuta est vestra sanctitas, ut hodierno die sancta vestra synodus colligatur, & suggerimus ad quod placuerit. Sancta synodus dixit: Ordinis gratia omnia quæ gesta sunt recitentur. Quo facto, sancta synodus dixit: Omnibus proponentes, & sacerdotibus convenire putantes initium facere gestorum, quæ apud nos habentur, de tribus capitulis, de quibus in scriptis interrogati sumus a piissimo & tranquillissimo imperatore, & manifestum omnibus facere de fide recta, & sanctis patribus & doctoribus, qui per diversa tempora in sancta Dei ecclesia splenduerunt: Confitemur fidem tenere & prædicare ab initio donatam a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in universo mundo prædicatam, quam & sancti patres confessi sunt, & explanaverunt, & sanctis ecclesiis tradiderunt, & maxime qui in sanctis quatuor synodis convenerunt; quos per omnia & in omnibus sequuntur, & suscipimus cum aliis sanctis patribus: & sanctas quatuor synodos, id est, trecentos decem & octo sanctos patres Nicææ congregatos, & centum quinquaginta qui Constantinopoli convenerunt, & Ephesi prima ducentos, & Calchedone sexcentos triginta: & omnia quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis pro una eademque fide definita sunt, suscipimus: & omnes condemnatos a prædictis sanctis quatuor conciliis, tamquam condemnatos & anathematizatos habemus una cum aliis hæreticis. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis, sicut prædictum est, pro recta fide definita sunt, & de statu ecclesiastico regulariter dis- [sequimur]

ANNO CHRISTI 553.

posita, & servavimus, & servamus. Licet enim per diversa tempora contra exortos hæreticos prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sint, tamen unam eamdemque confessionem rectæ fidei servaverunt & prædicaverunt, & ideo omnia quidem consonantia his quæ a memoratis sanctis quatuor conciliis pro recta fide definita sunt, suscipimus; omnia vero quæ non consonant his quæ definita sunt ab iisdem quatuor sanctis conciliis pro recta fide, vel ad injuriam, vel ad contrarietatem earumdem quatuor synodorum, vel unius ex his, & ad defensionem hæreticorum & eorum impietatis scripta sunt, aliena pietatis judicantes, condemnamus & anathematizamus. Super hæc sequimur per omnia & sanctos patres & doctores ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, Proculum; & suscipimus omnia quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum exposuerunt. Suscipimus autem & alios sanctos & orthodoxos patres, qui in sancta Dei ecclesia rectam fidem irreprehensibiliter usque ad finem suæ vitæ prædicaverunt. Hac igitur recta confessione in sancta Dei catholica & apostolica ecclesia servanda & prædicanda, si quis semetipsum ab ejus communione separet, contraria ei sapiens, talis semetipsum alienans rectæ fidei, & hæreticis connumerans, juste a sancta Dei ecclesia condemnatur & anathematizatur. De disceptatione autem trium capitulorum, hoc est, de Theodoro Mopsuesteno & scriptis ejus, & de epistola quæ dicitur Ibæ ad Marin Persam scripta, & de conscriptis Theodoreti, quæ contra rectam fidem & sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra duodecim ejus capitula exposita sunt, pro quibus & interrogavit nos piissimus & tranquillissimus imperator, quoniam speciali indigent conventu, alio die, Deo adjuvante, conveniamus.

COLLATIO QVARTA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die IV. Idus Maias, indictione I. considentibus in secretario * venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis,

* venerabilis episcopi,

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ,

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, & *ceteris ut supra collatione I.*

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Anteriore die cum convenisset vestrum sanctum concilium, & quædam lecta fuissent, interlocuti estis ut alio die de exortis tribus capitulis quæstio procedat. Nunc igitur collecta vestra sancta synodo, suggerimus ad quod placuerit. Sancta synodus dixit: Quæ jam gesta sunt, recitentur. Quo facto, sancta synodus dixit: Ad longum tempus extensis quæ de Theodoro moventur qui Mopsuestenæ sãctæ ecclesiæ fuit episcopus, & epistola quæ dicitur Ibæ, necnon Theodoreti conscriptis, neminem quidem omnium latuit quæ ipse

A Theodorus in diversis codicibus exposuit, & quæ ad aliorum duorum capitulorum examinationem pertinent. Necessario autem constituto quæstionem de his communiter procedere, notarii nostri prima vice scripta ex Theodori codicibus in medio proferant, quorum gratia & a sanctis patribus scimus eum accusatum esse. Notarii dixerunt: Habemus præ manibus scripta quæ ex Theodori codicibus collegistis. Sancta synodus dixit: Legantur. Et cum accepisset Callonymus diaconus & notarius, recitavit.

I. THEODORI MOPSVESTENI ex tertio libro contra impium Apollinarium.

B *QVOMODO igitur tu, cui super omnes maxime decet mentium regimen, illum qui ex virgine natus est, Deum esse, & ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui imputare illius creationem nos jubes? Sed quis est Deus ex Deo, & consubstantialis Patri? is idem qui ex virgine natus erat, o mirandum! & qui per Spiritum sanctum secundum divinas scripturas plasmatus est, & confictionem in muliebri accepit ventre? Inerat forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset accepit: non tamen existimandum nobis est Deum de virgine natum esse: nisi forte idem existimandum nobis est, & quod natum est, & quod est in nato templo, & qui in* C *templo est Deus Verbum: non tamen nec secundum tuam vocem pronuntiandum est, omnino ex virgine Deum natum esse, & ex Deo consubstantialem Patri. Nam si non homo est, sicut dicis, assumptus, qui natus est ex virgine, Deus vero incarnatus, quomodo qui natus est, Deus ex Deo, & consubstantialis dicetur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem dementia, Deum ex virgine natum esse dicere. Hoc enim nihil aliud est, quam ex semine eum dicere David de substantia virginis genitum, & in ipsa plasmatum: quia quod ex semine David & de substantia vir-* D *ginis est, in materno ventre constitit, & sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dicimus de virgine. Vt autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod Deus ex Deo & consubstantialis Patri natus est ex virgine, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum, incarnatus vero, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est, Deus ex Deo, & consubstantialis Patri est, necesse est hoc & carnem dicere. Quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine David, & consubstantialis ei, cujus semen est, & non id quod natum est ex virgine, Deus est ex Deo, & consubstantialis Patri: nisi forte pars nati, prout* E *ipse in inferioribus partem Christi nominat deitatem, sed non divina natura ex virgine nata est. Natus autem est ex virgine, qui ex substantia virginis constat, non Deus Verbum ex Maria natus est. Natus autem est ex Maria qui ex semine est David. Non Deus Verbum ex muliere natus est, sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea. Non ex matre natus, est consubstantialis Patri; sine matre enim est, secundum beati Pauli vocem; sed qui in posterioribus temporibus in materno ventre sancti Spiritus virtute plasmatus est, utpote sine patre propterea dictus.*

ANNO CHRISTI 553.

II. Et post alia.

Mox autem in ipso plasmato Deus verbum factus est: nec enim in cœlum ascendenti solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, utpote & resuscitans eum secundum suam promissionem. Nec resurgenti ex mortuis solum inerat, sed etiam crucifixo, & baptizato, & euangelicam post baptisma conversationem peragenti, nec non etiam ante baptisma legalem adimplenti constitutionem, & præsentato secundum legem, & circumciso, & partus pannis obvoluto. Erat autem forte in ipso & nascente, & cum in materno utero esset a prima statim plasmatione: dispensationi enim quæ circa eum erat, ordinem imponebat, utpote & particulatim ipsum ad perfectionem perducens.

III. Et post alia.

Et per tempus quidem ad baptisma ducens, post illud autem ad mortem: deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in cœlum, collocans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet & adoratur ab omnibus, & omnes judicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat, quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere præfinitione quidem & voluntate, quam antea statuit pro his quæ eventura erant, & bona voluntate quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei: per ordinem autem sibi placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

IV. Ex eodem libro.

Suam autem cooperationem ad proposita opera præstabat ei qui assumptus est: ubi hoc facit, in loco sensus fuisse deitatem illi qui assumptus est. Nec enim eis, quibuscumque suam donavit cooperationem, sensus locum ejus obtinebat. Si autem & modo præcipuam quamdam cooperationem donavit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus deitatem obtinere. Sed si deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba, quomodo timorem in passione suscipiebat? quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamosa voce, cum plurimis autem lacrymis (secundum beatum Paulum) referebat Deo? quomodo timore tanto detinebatur, ut ex immensa trepidatione fontes sudoris dimitteret, euangelista aperte dicente, quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem & angeli adventu & visitatione egebat, animam reficientis in experimento malorum, confortantis ejus alacritatem, excitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam & tolerantiam malorum, ostendentis præsentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? Qui enim (secundum euangelistæ vocem) confortabat eum, angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, & infirmitati naturæ superiorem fieri cohortabatur, & corroborando cogitationes ejus, fortem eum faciebat.

Matth. 26. Matt. 27. Hebr. 5. Luc. 22. Ibidem. Ibidem.

V. Et post alia, in eodem libro idem Theodorus ex persona Christi quasi respondentis ad Petrum dicentem Christo de passione crucis, *Propitius tibi domine, non erit tibi istud;* ita intulit.

Matth. 16.

Vade post me satana, scandalum mihi es, quod non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum. *Non est confusio mihi mors, non fugiam ipsam ut indecentem, ad humanam gloriam respiciens: sustinebo autem meliore animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipse fuero, & per me omnes: ne mihi animum lædas, neque turbes, tamquam confusione dignum fugere admonens mortis experimentum.*

VI. Et post alia.

Quod enim dictum est: Ducebatur a spiritu, *aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur; ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur; ab eo, quod decebat, docebatur; ab eo cogitationibus corroborabatur, ut ad tantum certamen sufficeret, sicut & beatus dicit Paulus:* Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei: *duci spiritu dicens illos, qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem euangelista, quod* Spiritu sancto plenus regressus est a Iordane, *aperte demonstravit, quod hujus causa Spiritus sancti habitationem in baptismate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem. Vnde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, spiritu ducebatur.*

Matth. 4. Rom. 8. Luc. 4.

VII. Et post alia.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi: Si pro sensu domino Christo qui est secundum carnem, deitas facta esset, sicut dicunt, quid sancti Spiritus cooperatione ad hæc Christus indigebat? nec enim unigeniti deitas spiritu indigebat ad justificationem, spiritu indigebat ad vincendum diabolum, spiritu indigebat ad operanda miracula, spiritu indigebat ut doceretur ea quæ decebat peragere, spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem deitas, sufficiebat autem ad omnia ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri, ut superflua esset sancti Spiritus habitatio. Sed nunc unctum esse dicit ipsum spiritu, & habitasse in eo spiritum, & ad omnia adjuvisse proposita, & doctrinam inde ipsum accepisse & virtutem, & inde impetrasse justificationem, & inde immaculatum factum esse.

VIII. Ejusdem Theodori ex quarto libro contra impium Apollinarium.

Hoc quod ante sæcula erat, dicit in ultimis factum esse temporibus, utpote quibusdam hoc confitentibus, cum nemo ex his qui pietatis curam habent, istum patitur morbum habere dementiæ, ut dicat eum qui anta sæcula est, in ultimis factum esse. Et ex his infert, quod necesse est & hoc quod in ultimis est, ante sæcula esse, & accusat eos qui non omnia similiter cum obversione dicunt, quasi his qui unum esse Filium confitentur, necessitatem habentibus cum obversione omnia dicere. Et quis non beatificet vestram dementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, quod hoc quod ante sæcula est, factum est in ultimis, & hoc alienarent sua natura, & ad deterius deducerent? Deinde obverterent, quod & hoc quod est in ultimis, ante sæcula est; cum oporteret forte dicere, quod qui ante sæcula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat, secundum beati Pauli vocem. Vestras igitur leges sequentes, & a tua sapientia constitutam obversionem, imo magis subversionem, suscipientes, age omnia simul confundamus, & nulla jam sit discretio nec Dei formæ nec servi formæ, nec Dei templi nec ejus qui in templo habitavit, nec ejus qui solutus est nec ejus qui suscitavit, nec

ANNO CHRISTI 553.

nec eius qui perfectus est in passionibus nec eius qui perfecit, nec ejus qui memoriam meritus est nec ejus qui memor factus est, nec ejus qui visitatus est nec ejus qui visitavit, nec eius qui paulo minus ab angelis minoratus est *nec eius qui minoravit, nec ejus qui gloria & honore coronatus est nec ejus qui coronavit, nec ejus qui constitutus est supra opera manuum Dei nec ejus qui constituit, nec ejus qui accepit ista ad ' sublevationem nec ejus qui dedit sublevationem.*

Psalm. 8. — ' subjectionem

IX. Ejusdem Theodori ex tertio libro contra impium Apollinarium.

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere judicium, ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, & judicem omnium demonstrasset, secundum beati Pauli vocem, merito unitate ad seipsum dignatus est, & per conjunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem haberet: omnibus quidem divinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum quem inseparabiliter scit sibi conjunctum; ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduxit.

Actor. 17.

X. Et post alia.

Ioan. 14. Ego quidem quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim; operor autem, quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Patre, & Pater in me, Deus autem Verbum unigenitus in me est, certum est, quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. *Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de ceteris hominibus dicat:* Qui diligit me, verbum meum observabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. *Si enim apud unumquemque hujusmodi hominum & Pater & Filius mansionem faciunt, quid mirandum est si in domino secundum carnem Christo ambo simul putarentur manere, communione eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis forsitan suscipiente?*

Ibidem.

XI. Et post alia.

Ita & animam, ut pote humanam, & immortalem constitutam, & sensus participem prius accipiens, & per resurrectionem in immutabilitatem constituens, sic & nobis eorumdem istorum per resurrectionem præbuit communionem. Ideo ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum ut suis eum vocibus scandalizantem, & in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione angeli indiget, confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum: post resurrectionem autem ex mortuis, & in cælos ascensum, impassibilis factus & immutabilis omnino, & ad dexteram sedens Dei, judex est universi orbis terrarum, ut pote in eo divina natura faciente judicium.

Matth. 16. — Luc. 22.

XII. Et post alia.

Sic igitur & hic sapientissime omnium habere nos doces Christi sensum, ut sanctum Spiritum habentes, illum qui sensus Christo aliquam virtutem adimplebat, prudentiam ei præstans ad omnia quæ agenda erant, sicut & in præcedentibus demonstravimus, quod ab ipso quidem in eremum ad certamina quæ contra diabolum erant, ducebatur, unctione autem illius & scientiam, & vim eorum quæ agenda erant, accipiebat, & illius par-

Matt. 4.

A *ticeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miraculis, sciebat subtiliter, ut notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem educeret: & justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, sive * separatione pejorum, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus.*

* reparatione

XIII. Ejusdem ex interpretatione evangelii secundum Ioannem, libro ' sexto.

' septimo

Hoc quidem quod est, Ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum, B *nemo sic demens est, ut alii cuidam convenire diceret, nisi templo Dei Verbi, assumpto pro nostra salute homini; qui & mortuus est, & resurrexit, & ascensurus esset in cælos, & Patrem sibi adscripsit cum discipulis * domini, & ipse gratia adoptionem meritus, & Deum suum appellat, quia cum ceteris hominibus similiter ut esset accepit. Unde propter communitatem quidem naturæ,* Patrem meum & Patrem vestrum *dicit,* & Deum meum & Deum vestrum: *divisit autem iterum suam personam * ab ipsis; præcipuum gratiæ significans, propter quam ad Deum Verbum conjunctionem in loco veri filii ab omnibus honoratur hominibus.*

Ioan. 20. — * suis D... — * ipsis, præcipuum

XIV. Ejusdem Theodori ex eodem libro commenti secundum Ioannem: quibus dicit, quod C dementiæ est dicere, quod post resurrectionem insufflans dominus suis discipulis, dedit illis Spiritum sanctum.

Ioan. 20.

Hoc quod dictum est, Accipite, *pro accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset discipulis, quod valde quidam stulte existimaverunt, superfluum erat dicere postea his, & maxime in tempore ascensus ad cælos,* non separari ab Ierusalem, sed expectare promissionem Spiritus. *Et in sequentibus:* Sed accipietis virtutem supervenjente Spiritu sancto in vos. *Et adventum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos, aperte Lucas factum esse dicit quinquagesimo die resurrectionis post ascensum. Et illud* D ** autem animadvertendum est, quod si ab insufflatu suscepissent Spiritum, non diceret,* Accipite, *sed, Quoniam accepistis. Hoc enim quod dictum est,* Accipite, *his convenit qui nondum acceperunt.*

Luc. 24. — Act. 1. — Act. 2. — * tamen

XV. Ejusdem Theodori ex commento secundum Ioannem euangelii, ubi dicit: quod cum palpasset Thomas post resurrectionem dominum, & dixisset, *Dominus meus & Deus meus*, non dixit hoc de Christo tamquam domino & Deo, sed quasi de puro homine, stupefactus quod resuscitavit eum Deus, & propter hoc glorificationem obtulit Thomas Deo.

Ioan. 20.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, E & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. *Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas, (hæc enim dicens, non me latuisti) tange manu, & cape experimentum, & disce credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset,* dominus meus & Deus meus *dicit, non ipsum dominum & Deum dicens, (non enim resurrectionis scientia docebat & Deum esse eum qui resurrexit) sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.*

ANNO CHRISTI 553

XVI. Ejusdem Theodori ex commento quod est A in Actus apostolorum, libro primo, in quo dicit, quod baptizari in nomine Iesu Christi, simile est scripto illi, quod baptizati sunt in Moyse: & vocari Christianos, simile est illi, quod vocantur Platonici, & Epicurei, & Manichæi, & Marcionistæ ab inventoribus dogmatum.

*Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes salvatorem & dominum & omnium auctorem bonorum Iesum Christum * quomodo propter ista pervenit & assumptus est de divina natura, in ipsum quidem fidem suscipere, & ejus discipulos fieri ante omnia ad baptisma accedentes, quod & ipse tradidit no-* B *bis, præformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filii & sancti Spiritus. Hoc enim quod est*, Vt baptizetur unusquisque in nomine Iesu Christi, *non hoc dicit, ut vocationem quæ in nomine Patris & Filii & sancti Spiritus est, relinquentes, Iesum Christum in baptismate vocent: sed quale est hoc, quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, ut diceret, quia sub nube & mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent; tale est*: Et baptizetur unusquisque in nomine Iesu Christi, *ut cum ad ipsum accessissent tamquam salvatorem & omnium bonorũ auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso, utpote auctore bonorũ & doctore veritatis vocarentur: sicut omnibus hominibus quamcũque sectam sequentibus, consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici & Epicurei, Manichæi & Marcionistæ, & si quidam tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos judicaverunt apostoli, tamquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic quod & ab ipso datum est, susciperent baptisma, in ipso quidem primo constitutum, qui & primus baptizatus est: ab ipso autem & ceteris traditum, ut secundum præformationem futurorum celebretur.*

Marg.: * quoniam; Act. 2.; 1. Cor. 10.

XVII. Ejusdem Theodori ex libro quartodecimo de incarnatione, ubi dicit, quod imago D erat Christus Dei Verbi, & sicut imago imperialis adorabatur ab omnibus.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet. Qui enim amant quosdam, post mortem eorum sæpius imagines statuentes, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur, & eum qui non videtur, nec præsens est, tamquam in imagine aspicientes putant videre, ita flammam desiderii & vigorem placantes. Sed etiam illi, qui per civitates habent imperatorum imagines, tamquam præsentes & videndos honorare videntur eos qui non sunt præsentes, cultu & adoratione imaginum. Ista autem utraque per illum adimplentur. omnes enim qui cum illo sunt, & virtutem sequuntur, & debitorum Dei parati redditores, diligunt eum, & valde E *honorant: & caritatem quidem ei divina natura, licet non aspiciatur, adimplet in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videntibus per illum, & illi semper præsentibus: & honorem vero omnem sic attribuunt, tamquam imagini imperiali, cum quasi in ipso sit divina natura, & in ipso spectetur. Si enim & Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater, & inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura; & Spiritus autem non abest, ut pote etiam in loco unctionis factus ei, & cum eo est semper qui assumptus est; & non mirandum est, cum etiam in quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio & Pater esse di-* A *citur*: Veniemus enim & ego & Pater, & mansionem apud ipsum faciemus. *Quod autem & spiritus ejusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.*

XVIII. Ejusdem Theodori Mopsuesteni de commento secundum Lucam euangelii.

Hoc enim, quod, Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit, *in baptismate adoptionem demonstrat * secundum comparationem Iudaicæ adoptionis, quia & ad illos dictum erat*: Ego dixi, dii istis, & filii excelsi omnes. *&*: Filios genui & exaltavi: *ejus adoptionis præcipuum, eo quod dixit, dilectus, & in quo mihi complacuit, ostendens. Propter hoc & vox Patris fiebat adoptionem* B *confirmans, & Filii nominatione per adoptionem secundum gratiam eum qui vere filius est, demonstrabat: cujus conjunctio ad veram & firmam adoptionem istum constituebat*: & Spiritus sanctus in specie columbæ descendens, permansit super eum, *quatenus in conjunctione ad eum qui vere Filius est, ejus cooperationi intentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem: per omnia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptisma, dico autem domini Christi, ex Patre & Filio & Spiritu sancto hoc quod fiebat, complebatur.*

Marg.: ANNO CHRISTI 553.; Ioan. 14.; Luc 3.; * sed non comparatione.; Psal. 81.; Isai. 1.; Luc. 3.

XIX. Ejusdem ex interpretatione octavi psalmi.

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & re- C *cepti hominis tantam nobis ostendit psalmus: divisa vero hæc in novo testamento inveniuntur, domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, & elevatam habere super cælos magnificentiam, & mirificari in omni terra; apostolo autem secunda, quæ de homine sunt, qui tantum beneficium meruit, in Iesu accipiente; quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos divina scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, & multam eorum esse nobis ostendit differentiam? Nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: & iste quidem visitat, alter autem eum visitationem meretur, beatus dicitur: & iste quidem* D *beneficium dando minuit paulo minus ab angelis, ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iste quidem gloria & honore coronat, alter autem coronatur, & pro his beatus dicitur: & iste quidem constituit ipsum supra omnia opera manuum ejus, & omnia subjecit sub pedibus ejus, alter autem meritus est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.*

Marg.: Psal. 8.

XX. Ejusdem ex principio commenti quod in duodecim prophetas scripsit, abnegans prophetias de Christo esse prædictas.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad dominum tentant Christum, ut & quæ de populo facta sunt, simili modo intelligerent, & risum præstarent Iudæis, quando ex scriptorum sequentia E *nihil ad dominũ Christum pertinentes ostendunt voces.*

XXI. Et post alia infert.

Tale est, Et quod non derelicta est anima ejus in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem. *Nam propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum providentiam, volens dicere, quoniam inextentabiles eos ab omnibus conservavit malis. Quoniam autem hoc verum & ex ipsis rebus eventum accepit in domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce, * ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione utente voce propheta, hoc verum eventum in ipsis rebus accepit nunc in domino Christo.*

Marg.: Psal. 15. Act. 2. & 13.

XXII. Et post alia infert.

Eumdem intellectum habet & illud: Diviserunt sibi

Marg.: Psal. 21

ANNO CHRISTI 553. sibi vestimenta mea, & supra vestimentum meum A miserunt sortem. *Quod enim psalmus nullatenus convenit domino certum est. Neque enim erat domini Christi*, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore, ejus *dicere*: Longe a salute mea verba delictorum meorum. *Sed & ipse dominus dum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur*, Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? *emisit vocem: & apostoli*: Diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestimentum meum miserunt sortem, *ad eum traxerunt manifeste: quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a David propter illata ei mala, hoc ex operibus evenit in domino Christo, cujus & vestimenta diviserunt, & sorti tunicam subjecerunt.* B

Psal. 21. 1. Petr. 2. Psal. 21. Matth. 27. Psal. 21.

XXIII. Ejusdem in psalmo vigesimo primo.

Psal. 21. Foderunt manus meas & pedes, & omnia perscrutabantur, & quæ agebam, & quæ conabar. *Nam foderunt, ex translatione dixit eorum, qui per effossionem scrutari quæ in profundo sunt tentant.* Dinumeraverunt omnia ossa mea, *totius meæ fortitudinis & totius meæ substantiæ detentores facti sunt, ut etiam numero mea subjicerent. Istud autem ex consuetudine quam habent hostes, dixit: qui quando obtinuerint, numero & talis subtilem notitiam inventorum faciunt. Propterea & sequenter dicens*: Ipsi vero consideraverunt & conspexerunt me, *intulit*: Diviserunt sibi vestimenta mea, & supra vestimentum meum miserunt sortem. *Considerantes autem me ait, & conspicientes quod omnia eis evenerunt in me desiderata (conspicere enim ita ut apud nos, dicitur pro eo, quod est, Vidit in eum quæ volebat pati eum) jam tamquam me omnino malis dedito, sicut & hostes mea post vastationem & captivitatem diviserunt, sorte divisionem eorum facientes. Et evangelista quidem in domino verba ex rebus assumens, eis usus, sicut & in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad dominum psalmus, in superioribus evidenter ostendimus. At vero beatus David supra modum ista magis ex his quæ ab Abfalon facta sunt, dixit, quoniam dum recessisset David jure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales*, non piguit autem etiam patris cubile inquinare. D

Ibidem. Matth. 27. Joan. 19. Psal. 21. 2. Reg. 16.

XXIV. Ejusdem de interpretatione sexagesimi octavi psalmi, in verbo illo: *Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.*

Psal. 68. *Quomodo cibi & potus suaves quidem fiunt in tempore gaudii, insuavia autem & amara in tristitia, talia erant, inquit, quæ ab illis fiebant, ut ex tristitia & ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem & potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundiis quæ in tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. Usus autem est evangelista hoc testimonio in domino, & ipse autem dominus*, Zelus domus tuæ comedit me, *de seipso dicens; & beatus Paulus de Judæis loquens*, Fiat mensa eorum, *&c. & beatus Petrus de Juda*, Fiat habitatio ejus deserta. *Et certe diversis constitutis rebus, non quasi psalmo modo quidem pro his dicto, iterum autem de illo, & iterum de alio: sed quia de Judæis dicta sunt plura, qui se separaverunt de Deo & lege, convincentia illorum indevotionem, necessarius est testimoniorum usus simul & ex rebus captus qualis est*, Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto. E

Joan. 2. Rom. 11. Act. 1. Psal. 68.

XXV. Ejusdem Theodori ex libro primo de incarnatione, interpretationem facientes de confessione Petri, in qua dicit: *Tu es Christus filius Dei vivi.*

Matth. *Sicut igitur per hujusmodi confessionem non deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur, (Judæi & Samaritæ talia sperantes plurimum, quantum Dei Verbi a scientia longe erant?) sic & Martha per confessionem illam, non deitatis habens tunc scientiam probatur, manifeste autem nec beatus Petrus. Adhuc etenim ipsis sufficiebat tunc, revelationem illam suscipientibus, præcipuum aliquid & majus de ipso præter ceterorum hominum phantasiam accipere. Post resurrectionem autem spiritu perducti ad scientiam, tunc revelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent, quia præcipuum ipsi præter ceteros homines non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in ceteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.*

Ioan. 1. Ioan. 11. Matth.

XXVI. Ejusdem de interpretatione evangelii, libro primo.

Matth. *Matthæus quidem evangelista post tentationes dicit, quod* accedentes angeli ministrabant ei: *scilicet cum eo constituti, & cooperantes, & omnibus circa eum Deo ministrantes, quod jam per certamina ad diabolum ostensus est clarior. Sed & quod passuro ei aderant angeli, ex evangeliis discimus*: & cum resurrexit, in monumento visi sunt. *Per omnia etenim ista monstrabatur dignitas Christi, quod inseparate ei angeli aderant, & omnibus circa eum ministrabant. Sicut enim a peccantibus separantur, sic & per meritum honoratis subveniunt. Propter quod bene dominus ait*: Quod majus videbitis, & quod cælum aperietur omnibus per me, & omnes angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, *sicut ad domesticum Dei & amicum.* C

Luc. 22. Matth. Ioan.

XXVII. Ejusdem Theodori ex libris de incarnatione.

*Plus inquietabatur dominus, & certamen habebat ad animæ passiones, quam corporis, & meliore animo libidines vincebat, mediante deitate ad perfectionem. Unde & dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen. Cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, (nec enim illius erat talibus vinci) animam autem si non recepisset, * sed deitas est quæ ea vicerat, nullatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum. (quæ enim ad conversationis perfectionem, similitudo deitatis & animæ humanæ?) Et videntur domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse. Quod si hoc dicere non est possibile, (certum etenim est quod illa propter nos facta sunt) & majus certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis: quanto & amplius & magis inquietare illas contingebat, & magis illa erat quæ & amplioris indigebat medicinæ, videlicet quod & carnem & animam assumens, per utraque pro utrisque certabat: mortificans quidem in carne peccatum, & mansuetans ejus libidines, & facile capiendas meliore ratione animæ faciens; erudiens autem animam, & exercitans & suas passiones vincere, & carnis refrenare libidines. Hæc enim deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans medebatur utrique eorum.*

Et dum recitabantur blasphemiæ Theodori, sancta synodus exclamavit: Hæc jam condemnavimus, Hæc jam anathematizavimus: Anathema

ANNO CHRISTI 553.

thema Theodoro Mopsuesteno, Anathema Theodoro,& conscriptis ejus. Hæc aliena ecclesiæ sunt: Hæc aliena orthodoxis sunt: Hæc aliena patribus sunt: Hæc impietate plena sunt: Hæc aliena synodis sunt: Hæc divinas scripturas impugnant, Vnus Theodorus, Vnus Iudas.

Idem reverendissimus diaconus & notarius de eadem charta sequentia recitavit:

XXVIII. Ejusdem ex libro contra Synusiastas vel Apollinaristas, quæ & proposuit beatus Cyrillus, & refutavit.

Matth. 27. *Sed si caro erat, inquit, crucifixa, quomodo sol radios avertit; & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terræ motus, & petræ dirumpebantur, & mortui surrexerunt? Quia igitur dicunt & de* Exod. 10. *tenebris in Ægypto factis in temporibus Mosis, non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Mosen facta miracula, & quæ per* Iosue 10. *Iesum Nave, qui solem stare fecit? qui sol & in* 4. Reg. 20. *temporibus Ezechiæ regis & contra naturam retroversus est? & de Elisæi reliquiis, quæ mortuum* 4. Reg. 13. *suscitarunt? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, & propter hominem non concedunt hæc facta esse, & quæ in temporibus Mosis, propter genus Abraham non erant, & quæ in temporibus Iesu Nave, & quæ in Ezechiæ regis. Quod si illa propter Iudæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?*

XXIX. Ejusdem ex libro octavo de incarnatione.

Manifestum autem est, quod unitas convenit. Per eam enim collectæ naturæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro Genes. 2. Matth. 19. *& muliere dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro, dicamus & nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem: certum est enim, secundum * quod una dicitur: ita & hic non nocet naturarum differentia personæ unitas. Quando etenim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus & perfectam personam: nec enim sine persona est, subsistentiam dicere perfectam: perfectam autem & hominis naturam, & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respicimus, unam personam tunc dicimus.*

XXX. Ejusdem ' ex septimo libro de incarnatione, in quibus dicit, nec secundum substantiam, nec secundum operationem unitatem Dei Verbi factam esse, sed secundum bonam voluntatem. ' Theodori

Neque igitur substantia dicere neque operatione possibile est, habitationem Deum Verbum facere. Quid itaque superest, qua utamur ratione, quæ in his propria videbitur servari? Certum igitur est, quod bona voluntate oportet dicere inhabitationem factam esse. Bona autem voluntas, dicitur bona & optima Dei voluntas, quam faciat illis placitus, qui ei adhærere festinant, eo quod visa sunt ei de ipsis.

Et post alia. *Cognosci autem personæ unitatem, eo quod omnia per eum perficit: quæ unitas facta est ex inhabitatione quæ est secundum bonam voluntatem. Vnde dicentes Filium Dei judicem venturum esse de cælis, simul hominis & Dei Verbi adventum intelligimus: non quod similiter ei Deus Verbum traducitur secundum naturam, sed quod bona voluntate unitas omni modo cum eo erit ubicumque fuerit, eo quod & omnia perficit per eum.*

XXXI. Ejusdem de interpretatione symboli trecentorum decem & octo sanctorum patrum.

Sed Christum quidem secundum carnem & assumptam servi formam, eum autem qui eam assumpsit, super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum conjunctionem nominum naturarum, manifestam & divisionem faciat. Nemo igitur neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum qui est super omnia, secundum carnem ex Iudæis.

XXXII. Ejusdem ex commento epistolæ ad Hebræos.

Iesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute. *Qui autem de spiritu unctus est, omnimodo aliquid assumpsit. Quis* Act. 10. *autem furens dicat de spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam, nec non & participum? Particeps enim ejus videlicet vocat, qui & ipsi uncti sunt. Qui autem uncti sunt, & in hoc participes ejus juste facti, non aliter unctionis communicare dicantur, nisi ei qui assumptus est. Et hoc ipsum autem demonstratur, quod mercedem justam accepit.* Pro hoc enim, *inquit*, quod dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, " pro his præcipuam unctionem meruisti. Psal. 44. " præ

XXXIII. Ejusdem Theodori de interpretatione secundum Ioannem euangelii, de libro primo.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel: *hoc est: Tu es ille qui de longe prædicatus est Christus. Hoc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.*

XXXIV. Et post alia.

Certus quidem & ipse erat, Filium Dei non secundum deitatis dicens nativitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat: per quod Filii Dei, qui per virtutem domestici Deo constituti homines, interim vocabantur.

XXXV. Ejusdem Theodori ex libro ad baptizandos.

Quando enim dicit: De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, *certum* Rom. 1. *quidem quod filium hic eum qui ex semine David factus est secundum carnem, non Deum dicit Verbum, sed assumptam servi formam. Nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David, sed sumptus pro nobis homo, quem filium beatus apostolus manifeste vocat.*

XXXVI. Ejusdem Theodori ex eodem libro.

Renatus alter factus es pro altero, non jam pars Ibidem. *Adam mutabilis & peccatis circumfusi, sed Christi qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.*

XXXVII. Ejusdem ex eodem libro.

*Vt multam quidem ejus faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret & toleraret, per omnes * eo ducto passiones, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia & operatione & gratia liberans quidem eum de morte, & malis quæ inde sunt; resuscitans autem eum de mortuis, & ad meliorem finem perducens.*

XXXVIII. Ejusdem Theodori ex eodem libro.

Deinde ostendens cujus gratia passus est, diminutionem infert: Quatenus circa Deum pro omnibus gustaret mortem: *quia, divina natura ita volente, separata illa, ipse per se pro omnium utilitate gustavit mortem; & ostendens quod deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen illi qui passus est, abfuerat secundum diligentiam.* Hebr. 2.

Ejusdem

ANNO CHRISTI 553.

XXXIX. Ejusdem ex eodem libro.

Act. 10. Iesum enim, *ait*, de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu & virtute, *cujus unctionem meritus, & immaculatus effectus est per omnia, & ad divinam naturam meruit conjunctionem. Neque enim conjunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus factus fuisset, ut sic condeceat illius unitatem.*

XL. Ejusdem Theodori ex interpretatione secundum Matthæum euangelii.

Math. 3. *Nam & illud*: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit, *insania evidens est de Deo Verbo putare dicere eum. Qui enim dixit*: Hic est Filius meus dilectus; *& intulit*: In quo mihi complacuit, *significavit quod aperte ad comparationem hoc dicit aliorum filiorum, qui nec dilecti ei sunt, nec placere nimis potuerunt ei.*

XLI. Ejusdem ex libro ad baptizandos.

Permanens autem, donec secundum suam creaturam & virtutem solvens mortis dolores, liberavit eum ineffabilibus illis vinculis, & de mortuis resuscitans, transtulit quidem in immortalem vitam; incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens, in cælum duxit.

XLII. Et post alia:

Christum justificatum & immaculatum factum virtute sancti Spiritus, sicut beatus Paulus modo quidem dicit: Quod justificatus est in spiritu: *modo vero*: Qui per Spiritum æternum, immaculatum se obtulit Deo, *mori quidem fecit secundum legem hominum, utpote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum, resuscitavit de mortuis, & ad vitam constituit meliorem: immutabilem quidem animæ cogitationibus, incorruptum autem & indissolutum & carne faciens.*

1. Tim. 3. Hebr. 9.

1. Cor. 15. Et post alia. *Deo autem gratias*, qui nobis dedit victoriam per dominum nostrum Iesum Christum; *istorum causam fuisse nobis dicens Deum, qui contra omnes adversarios nobis dedit victoriam, sive mortis, sive peccati, sive cujuscumque hinc nascendi mali: qui dominum nostrum Iesum Christum pro nobis hominem sumens, & ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, & in dextera sua sedere fecit & nobis ad eum donavit communionem.*

XLIII. Ejusdem ex libro duodecimo de incarnatione.

Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria? Dicatur a nobis: Utraque: unum quidem natura rei, alterum autem relatione. Hominis enim genitrix natura, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato; non illo circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

XLIV. Ejusdem Theodori quæ proposuit sanctus Cyrillus & refutavit.

Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum. Quod autem secundum gratiam, non natura: & quod secundum naturam, non gratia. Non duo filii. Sufficiat corpori quod ex nobis est, secundum gratiam filiatio, gloria, & immortalitas, quia templum Dei Verbi factum est. Non supra naturam elevetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur. Et quæ est injuria? Componere eum cum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem. Nec ipse Deus Verbum vult se David filium esse, sed dominum: corpus autem hoc vocari David filium, non solum non invidit, sed & propter hoc adfuit.

XLV. Ejusdem Theodori ex his quæ refutavit sanctus Cyrillus.

Quando erit quæstio de nativitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Deus Verbum existimetur: mortalis enim mortalem generat secundum naturam, & corpus simile sibi. Et duas nativitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram autem in posterioribus temporibus.

XLVI. Ejusdem ex interpretatione epistolæ ad Hebræos.

Ergo jam cessabunt ad impudente pugna; desistent autem a vana contentione, erubescentes evidentiam prædictorum. Plurimos enim, dicit, filios in gloriam ducentem. Ecce igitur in filiationis ratione apostolus apparet assumptum hominem ceteris connumerans, non secundum quod illis similiter filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, deitate sola naturalem filiationem possidente.

XLVII. Ejusdem ex libro duodecimo de incarnatione.

*Sed ad hoc dicunt, quod Iesus nomen, salvatorem significat. Salvator autem, dicit, quomodo ille homo dicatur? obliti quod Iesus dicebatur etiam filius Nave: & quod mirandum est, * qui ante sic vocatus est, fortuito in generatione, sed transnominatus a Mose. Certum est quod non hoc imponere homini patiebatur, si autem divinam naturam omnimodo significabat.*

* quia non fit vocatus fortuito

XLVIII. Ejusdem ex eodem libro.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a Deo Verbo separans, sed etiam secundum filiationis rationem connumerans, ceteris participibus filiationis convincitur: quoniam gratia & ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad ceteros excellentiam, quia unitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem.

XLIX. Theodori ex libro secundo de incarnatione.

*Homo Iesus similiter omnibus hominibus, nihil differens connaturalibus hominibus, * quamque ipsi gratiam dedit, gratia autem data naturam non immutat: sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen supra omne nomen.*

* quam quod. Philip. 2.

L. Ejusdem ex eodem libro.

Sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris filii, dicunt mihi: Non separa hominem & Deum, sed unum eumdemque dic hominem. Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dicam connaturalem Deo, dico, quomodo homo & Deus unum est? Numquid una natura hominis & Dei, domini & servi, factoris & facturæ? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est. Quomodo igitur homo & Deus unum per unitatem esse potest, qui salvificat & salvificatur, qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit?

LI. Ejusdem ex quarto libro commenti secundum Matthæum * de hecatontarcho.

Bene intulit, Namque & ego homo sum, *ut dicat*, *Nihil mirandum si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc sim, accipio obedientes * semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam.*

* id est centurione. Matth. simul.

LII. Ejusdem ex eodem libro.

Qua propter nec incongruum est, & te accepta ista a Deo potestate, verbo solo jubentem abigere passiones. Nec enim tamquam Filio Dei & ante universam creaturam existenti, & creatori eorum quæ sunt, accessit centurio.

LIII.

ANNO CHRISTI 553.

LIII. Ejusdem ex libro decimotertio de incarnatione.

Consonantia & apostolus dicit: Et manifeste magnum est pietatis mysterium: qui manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu: *justificatum esse in spiritu dicens ipsum, sive quod ante baptismum cum subtilitate competente legem custodiit; sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione spiritus cum magna complevit subtilitate.*

1. Tim. 3.

LIV. Ejusdem Theodori ex quartodecimo libro ejusdem opusculi.

Idem hoc dicemus juste & de domino, quod Deus verbum sciens ejus virtutem, & secundum præscientiam, statim in ipso initio complasmationis inhabitare bene voluit, & uniens eum sibi affectu voluntatis, majorem quamdam præstabat ei gratiam, utpote gratia quæ in eum est, & in omnes homines dividenda. Unde & circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc docemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat & boni desiderium, & contrarii odium: Conservabatur vero a divina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo, qualis erit, subtiliter sciente: qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute. Unde nec injustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a domino assumptus est.

LV. Ejusdem Theodori ex his quæ sunt in euangelium secundum Matthæum, in quibus dixit: quod Deus creavit contraria, id est, bona & mala.

Nam rationalis quidem proprium est, discretio bonorum & malorum. Cum vero non essent contraria, non erat ei possibile aliquid discernere. Primum igitur in his quæ creata sunt, magnam contrarietatem fecit.

LVI. Ejusdem ex libro, quod Deus peccatum docuit, & mortem introduxit.

Quoniam autem non obaudiit Adam, deinde subditus est morti: & factum est hoc propter inobedientiam, quod & citra inobedientiam propter utilitatem nostram a creatore factum est, edocti sumus omnes peccatum.

LVII. Ejusdem Theodori ex libro quinto commenti de creatura, in quibus & bona & mala a Deo esse facta dicit.

Nec igitur mortem non sponte & præter judicium suum intulit hominibus, neque peccato aditum ad nullam utilitatem dedit: nec enim hoc fieri nolens non poterat: sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos status divisit Deus creaturam, præsentem & futurum, in illo quidem ad immortalitatem & immutabilitatem omnia ducturus, in præsenti vero creatura in mortem & mutabilitatem interim nos dimittens. Nam si quidem statim ab initio immortales nos fecerit & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Ignorantes enim mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem: nescientes passionum gravamen, impassibilitatem non mirabamur. Compendiose dicere, ne longum sermonem faciam: nescientes malorum experimentum, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.

LVIII. Ejusdem de eisdem, & angelos, & homines, & dæmones similiter malos esse dicentis.

*Necesse est autem, omnia simul rationabilia; invisibilia dico, & nosipsos; quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia * ejusdem invisibilibus & rationalibus substantiis; hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, & ad benevolentiam constituamur.*

* for. immortalis, cum eisdem

LIX. Ejusdem interimentis judicium, & dicentis quod mutabilia & mortalia omnia facta sunt, & iterum omnia immutabilia & immortalia statim post resurrectionem erunt secundum similitudinem Christi.

*Quod quidem placuit Deo; hoc erat in duos status dividere creaturam: unum quidem qui præsens est, in quo mutabilia omnia fecit: alterum autem qui futurus est, cum renovans omnia ad immutabilitatem transferet: quorum principium nobis ostendit in dispensatione domini Christi, quem ex nobis existentem resuscitavit ex mortuis, & immortalem corpore, & immutabilem fecit * animam: per quod demonstravit, quia circa universam creaturam hoc futurum est.*

* for. anima:

LX. Ejusdem ex quarto libro de creatura.

Illo certo constituto, quod quemadmodum nobis per resurrectionem & corpus incorruptum & immutabilis anima erit, eodem modo & invisibilibus & rationabilibus naturis immutabilem mereri contingit, nunc quidem accipientibus conversionem, sicut versa multoties decem millia dæmonum ostendunt, tunc autem in immutabilitatem nobiscum futuris.

LXI. Ejusdem ex quinto libro, quod sciens Deus expedire hominibus peccatum, hoc fieri disposuit.

Nam sciebat quidem quod peccabunt omnimodo, concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens: quoniam nec erat possibile eum, qui cum fecerit non extantes, & tantorum quidem demonstraverit dominos, tanta vero bona proposuerit ut eis fruantur, non prohibere peccati aditum, si expedire eis hoc cognosceret. Sed enim non erat possibile, nos aliter discere peccatum, & passionum molestiam, & deteriora, & nostram infirmitatem in his demonstrandam, ad ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent a Deo dispensata, ut collatione & experimento infinitorum illorum bonorum possemus scire magnitudinem: & hujus gratia, utpote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus bello auxilium invenit.

LXII. Ejusdem Theodori detrahentis quæ sunt de flammea framea & de Cherubim dicta. Genes. 3.

Nam flammeam quidem frameam dicunt, ut dicat quia ignis est terribilis coruscans, in habitu gladii extensus, ut bifariam terribilis quidam visus esset videntium, & ex natura & ex habitu ejus quod ostendebatur: quam & verti dixit, ut assiduitate motus coruscans, terribilem & majorem videnti timorem faceret. Cherubim vero animalium dicit quasdam formas terribiles, & potentes tremefacere videntem. Sicut enim nos animalia quædam forsitan januis constituimus, sic Deus flammeam frameam constituit & Cherubim, ut per ea Adam cum timore, quæ est terribilis de visu, prohibitus introitu paradisi, merito castigaretur. Non enim invisibiles quasdam virtutes dicit Cherubim hic, sicut quidam arbitrantur: quoniam non aliquid valebat invisibilis natura

 ibi,

ANNO CHRISTI 553.

ibi, cum sensibilis visus esse deberet, & quæ Adam castigaret. Nec igitur flammea framea natura erat ignis; sed talis visus: nec Cherubim animalia, sed visus talis.

LXIII. Ejusdem Theodori reprobantis & librum Iob, & contra conscriptorem ejus; id est, sanctum Spiritum, dicentis quod pagana sapiens hunc librum conscripsit.

His quæ pro doctrina hominum scripta sunt, & Salomonis libri connumerandi sunt, id est, Proverbia & Ecclesiasta, quæ ipse ex sua persona ad aliorum utilitatem composuit, cum prophetiæ quidem gratiam non accepisset, prudentiæ vero gratiam, quæ evidenter altera est præter illam, secundum B
1. Cor. 12. *beati Pauli vocem.*

LXIV. Et post alia.

Erat igitur satis idoneum, supervacua quidem omnia verba auferre scripturæ: quæ autem ad significationem vitæ ejus necessaria erant exponere, quæ omnia sufficiebant quemlibet ad meliora convertere, & æmulatorem facere boni. Nunc vero cum hoc non fecisset, ad vani honoris amorem non necessarium respiciens, non in minimis existimationi justi nocuit apud eos, qui divinas scripturas non cum debita devotione judicare solent, & ex hoc multos fecit scripta inculpare, & ad accusationem eatrahere beati Iob.

LXV. Et post alia.

Iob. 3. *Ipsa statim verba, ex quibus incipere eum dicit conscriptor, cum pervenissent amici, quis consideranter omnia videns, omnia vel dicens, putet aut dicat justi unquam menti convenire? Maledicta enim tam multa colligere statim ab initio, & rebus ea imponere quæ maledictum suscipere non possunt, quia nec subsistere creduntur, quis existimet viro convenire, qui cum tanta sapientia & virtute & reverentia suam vitam gubernasset?*

LXVI. Et per omnia reprobans scripturam Iob, & conscriptori maledicens, (idem autem est dicere sancto Spiritui) in fine interpretationis blasphemiæ suæ ita dicit.

Iob. 42. *Parvum autem & istud flagitium ad hoc quod in fine positum est. Hoc enim quod dixit, tertiam filiam suam Amalthea cornu eum vocasse, nihil aliud est, quam ostendere eum paganicis fabulis assentientem,* D *& idololatriæ figmenta diligentem, certo quidem constituto, quod nec scire quidem de Iove & Saturno & Iunone paganicas fabulas poterat Iob beatus, homo barbarus & Edomitanus genere. Quod si & sciret, sed non filiæ suæ mirabiliter divinitus natæ, ex idololatria paganis fabulis nomen imponeret, decorare eam existimans si ita nominata fuisset. Hoc enim erat paganicis fabulis consentientis, & idololatriæ diligentis figmenta, & filiam decorare per ea volentis, & desiderantis & sibi & filiæ suæ ad fabularum figmenta communionem esse videri. Sed quod omne hoc figmentum est, omnibus certum est.*

LXVII. Et post alia.

Et conscriptor quidem manifestus est, ex amore magno & importuno vani honoris hoc passus. Ut E *enim semetipsum ostenderet & extranea eruditum esse doctrina, & paganorum fabularum scientiam habuisse, quas de illis quos deos putabant, firmas habebant, minimum existimavit nominationem istam inde acceptam justo imponere, quasi per eam filiam suam decorare volenti. Mihi vero ex tota libri conscriptione certus est conscriptor paganica scientia esse eruditus, ad cujus imitationem præsentem volens scripturam componere, nocuit historiæ pulchritudini. Qui enim apud illos tragœdias componunt, causas quidem accipiunt ab his quæ multi loquuntur, quando etiam eas contigerit quodammodo apud plurimos opinionem veritatis habere: pura autem causa utentes, suam artem & sapientiam in compositione fabularum ostendere festinant, & personas introducentes sibi placitas, & voces circumponentes eis, a quibus clariores fieri arbitrantur & decorari, ut & querimoniam & laudem quæ a scriptis infertur, sive per intellectum, sive per ipsa verba scriptor peccaverit, non ad personas quarum verba confingit, legentes referant, sed ad fabulæ conscriptorem. Et iste autem cum invenisset & de beato Iob historiam maximam & claram, quæ in ore omnium similiter ferebatur non solum Israelitici generis, sed & aliorum, quem etiam clariorem Dei testimonium faciebat quod factum est ad prophetam, gloriam ex magnitudine causæ volens suscipere, hanc scripturam composuit, non cogitans quod multa differentia est inter historiam justi secundum divinæ scripturæ & simplicitatem & subtilitatem propositam, & inter verba superflua, & ad probationem conficta. Inde & illas plasmationes fecit, in quibus certamen ad Deum fecit diabolum, & voces sicut voluit circumposuit, alias quidem justo, alias vero amicis: in quibus vocibus quantum competenti excessit, dictum est etiam in superioribus. Illum autem Elium in postremo introduxit tantæ injuriæ plena dicentem adversus justum, & in fine* C *personæ magnitudinis divinæ naturæ circumposuit talem dictionem, in qua non piguit etiam figmentum * cetus addere. Ex hoc autem importuno vani honoris amore, & nominationem hanc ex fabulis paganicis arreptam, beato Iob applicavit.* Iob. 32. & seqq. Iob. 40. * ceti

LXVIII. Ad hæc autem despernit idem Theodorus & canticum canticorum, & sicut ad amatam sibi hæc Salomonem scripsisse dicit, infanda Christianorum auribus de hoc exponens. Habet autem sic:

Cum me piguisset cantica canticorum perlegere, quoniam neque secundum propheticam speciem exposita sunt, neque secundum historiarum traditionem, sicut scriptura regnorum; neque demonstrativa admonitione studiis utuntur, nescio quomodo tuarum literarum præceptum de cantico canticorum exigens a nobis irrecusabiliter causam, fecit me circa eum diligentiorem, violenter quidem. Et sic nec enim cessavi, & initio ipso lectionis quasi studiosa alacritate oscitans frequenter & dormitans, sicut convivio codicis nuptiali, & hoc regali, percantatus.

LXIX. Et post pauca.

*Sed sic per sapientiam Gentibus & Iudæis prædicabilem & terribilem existentem ut solertem. Unde & pax ei firmior, quam in anterioribus temporibus erat, timore summæ circa ea prudentiæ frenatis gentibus bella amantibus, Ægyptiacum convivium facit, Salomonem apud Iudæos vitiosum, tamquam legum paternarum prævaricatorem, abdicantium alienigenas nuptias, & ad puellæ convivium * cecidit fugiendæ quidem etiam ipso patrio deformi colore (nocturnorum enim colorum Ægyptus genitrix) magis vero fugiendæ, quoniam qui genus habebat ex Cham, qui heres fuit antiquæ maledictionis Noe, ex quibus passus est aliquid Salomon circa conjugis desiderium, & opprobrio prævaricationis irritatus, componit canticam excusationem, ut gratior etiam uxori sit, canticis delectatus pro ea factis: & improperantes sapienter percussit, tamquam conscripti causam illi dantes lætitiarum, & non pœnitentiæ propter nuptias tanquam pravas. Unde ab osculis nuptialibus statim ei & initium* Exod. 34. 3. Reg 3. Genes. 9.

ANNO CHRISTI 553.

initium est, tamquam sistenti novam nuptam reclamantem vituperantibus: Osculetur me sponsus ab osculis oris ejus, *& vestrum mihi cura nulla opprobrium latrantium. Et iterum irritatio ad vituperationes pro sponsa sua calidior*: Nigra sum & & bona, filiæ Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pellis Salomonis. *Ne mihi, dicit, colorem ad vituperationem proponite, nisi forte etiam bene compositarum ædificationum ex nigro lapide Arabiæ miraculum, vituperationem esse putatis: quorum lapidum mihi membra similia sunt, sicut quidam lapides preciosi. Cæruleo enim ipso coloris, quod vituperantes canitis, similitudo est talium lapidum, & regalis purpuræ, & regalis non simpliciter, sed qualem Salomon circumdatur, qui plus omnibus regibus ornamenta amat. Sed & ceteri cantici expositio, irritatio est vituperationum tamquam insipientium, & sine causa alienigena vocantium ea quæ cognita sunt.*

Cant. 1.

Ibidem.

LXX. Et post alia.

Qui enim canit omnem cantationem, se delectat: ego vero quidem cano propositam cantationem: quibus vero cano, non cum illis me delectans cano: nolebam enim mearum nuptiarum detractionis esse in sæcula conscriptor. Necessitate autem excusationis volens canere, quorum non volo, cantationem canere cogor, ut sit mihi canticum super morem cantici. Canere enim modo cum sponsa cogor, quæ vituperant publicam excusationem, & clamare ea quæ abscondere nubentibus decet. Quoniam enim confligere nos vituperationibus putant, & reprehensionum opprobriis dividere, audiant nos nostros amplexus canentes calidius, & nuptialium nostrorum unguentorum amplius odorem accipiant: circumsonent canticis tragicis nostrorum osculorum: clama tuam nigritudinem sponsa purpuream, gratiosam clama: tuum genus vituperatur laudabilis originis, Israel congentile. Incipe initio responsionis ad eos: Ex calidis osculis meis cognoscant, quod amatoriis sermonibus adinvicem fruimur: discant percutientes vituperationibus tacitam citharam nuptias amantem: cognoscant maledictionibus, quod saltare in meis nuptiis a nobis putati sunt. Non maledicere sciant, quod excitaverunt amorem resonantem jucundiora vituperatoribus: intret aures eorum amarus aliquis in corde stimulus nostrorum osculorum. Sed intellectus quidem conscriptori ejusmodi est, hebetat vero intellectum, eo quod sine nomine conscriptionem fecit, tantummodo non clamans ad Israel, quod non ipsius Salomonis est conscriptor, sed necessitate æmulationis.

LXXI. Et post pauca.

Quæ omnia oportet legentes librum cogitando, nec ad impudicitiæ hortationem putare esse conscriptionem sapientissimi, & propter hoc odisse: (qualis enim esset utilitas Salomoni festinare ad conscriptionem impudicitiæ, cui & sine conscriptione potestas erat impudicitiæ?) ne collaudare codicem, sicut habentem propheticam dictationem bonorum ecclesiæ. Si enim propheticam gratiam meruisset, mentionem alicubi Dei fecisset: (in nulla enim prophetica scriptura Deus non memoratur) sed scire debent omnes, æmulationis nuptialis codicem mensale canticum esse, sicut & de amore postea convivium Plato conscripsit. Unde nec Iudæis, nec nobis publica lectio unquam cantici canticorum facta est, tamquam domesticus & nuptialis Salomonis conviviis cantus opprobria sponsæ sonans.

ANNO CHRISTI 553.

Isti sunt thesauri impietatis Theodori.

' Sceleratum symbolum impii Theodori.

' Incipit scelestum. Habetur in act 6 conc. Ephes. supr. Tomo III. pag. 678. A.

Eos *qui nunc primum erudiuntur ecclesiasticorum dogmatum subtilitatem, seu aliquo hæretico errore transire volunt ad veritatem, doceri oportet & confiteri, quod credimus in unum Deum Patrem sempiternum, qui non postea cœpit esse, sed supra constitutum sempiternum: sed neque postremo factum Patrem, quia semper & Deus erat & Pater. Credimus autem & in unum Filium Dei unigenitum, qui est de substantia Patris, ut vere Filium, qui & ejusdem substantiæ est, cujus & est & creditur Filius. Et in Spiritum autem sanctum, qui ex Dei est substantia, qui non Filius, Deus autem est secundum substantiam, quia illius est substantiæ, cujus est Deus & Pater, ex quo secundum substantiam est.* Nos enim, *inquit*, non spiritum hujus mundi accepimus, sed Spiritum qui ex Deo est, *a creatura quidem ipsum segregans omni, Deo autem conjungens, ex quo secundum substantiam est, propria autem ratione præter omnem creaturam, quam non secundum substantiam, sed causa opificationis ex Deo esse putamus: & neque Filium putantes, neque per Filium essentiam accipientem. Confitemur autem patrem unum perfectum persona, & Filium similiter, & Spiritum sanctum eodem modo. Salva autem ratione pietatis nobis, Patrem & Filium & Spiritum sanctum non tres aliquas substantias diversas putare, sed unam eamdem naturam deitatis cognoscentes. Oportet autem & de dispensatione, quam pro nostra salute in ea dispensatione quæ est circa dominum Christum, dominus effecit Deus, scire quod Deus verum hominem assumpsit perfectum, a semine constitutum Abraham & David, secundum declarationem scripturarum divinarum, hoc constitutum natura, quod erant illi quorum de semine erat: hominem perfectum secundum naturam, & ex anima intellectuali & carne consistentem humana: quem hominem constitutum secundum nostram naturam Spiritus sancti virtute in virgine factum*, & natum ex muliere, & factum sub lege, ut omnes nos redimeret a legis servitute, *quam longe ante statuit, adoptionem recipientes ineffabiliter conjunxit sibi: qui mortem quidem eum secundum legem hominum sustinere fecit, resuscitavit autem ex mortuis, & eduxit in cælum, & sedere fecit in dextera Dei, unde super omnem constitutus principatum, & potestatem, & dominationem, & virtutem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc sæculum, sed etiam in futuro, ab omni creatura suscipit venerationem, ut inseparabilem ad divinam naturam habens conjunctionem, relatione Dei & intellectu, omni ei creatura venerationem attribuente. Et neque duos dicimus filios, neque duos dominos, quoniam unus Filius secundum substantiam Deus verbum, unigenitus Filius Patris, cui iste conjunctus, & particeps, communionem habet Filii nomine & honoris: & dominus secundum substantiam Deus verbum, cui conjunctus iste communionem habet honoris. Et ideo nec duos dicimus filios, nec duos dominos: quoniam certo constituto secundum naturam domino & Filio, inseparabilem habens ad eum conjunctionem, qui pro nostra assumptus est salute, cum illo honorem & nominationem filii & domini habet, non tamquam nostrum unusquisque per seipsum subsistens Filius, (unde & filii multi secundum beatum dicimur Paulum) sed solus præcipuum habens* hoc,

1 Cor. 2.

Matth. 1. Rom. 1.

Galat.

Ephes. 1.

Galat. 3.

ANNO CHRISTI 553.

hoc, ut in conjunctione ad Deum Verbum, tam filiationis quam dominationis particeps sit, amputans omnem intellectum dualitatis filiorum & dominorum. Prabet autem nobis in conjunctione ad Deum Verbum, omnem habere ejus & fidem, & intellectum, & visionem, pro quibus & venerationem relatione Dei ab omni suscipit creatura. Unum ergo Filium dicimus & dominum Iesum Christum, per quem omnia facta sunt: principaliter quidem Deum Verbum intelligentes, qui secundum substantiam & Filius Dei, & dominus est. Deinde simul mente accipientes sumptum Iesum, qui est de Nazareth, quem unxit Deus spiritu & virtute, ut conjunctione ad Deum Verbum, filiationis & dominationis participem constitutum, qui secundum Adam a beato vocatur Paulo, ejusdem quidem natura constitutus Adam, & ostendens nobis futurum statum, & tantam habens ad illum differentiam, quanta fiet ejus qui ineffabilia prabet futuri status bona, ad eum qui prasentium tristium dedit initium. Simili autem modo & secundus homo vocatur, ut statum secundum manifestans: quia prioris quidem initium dedit Adam mortalis & passibilis & multorum pleni dolorum, in quo & demonstravit ad eum habere similitudinem: secundum autem ostendit dominus Christus. Iste de cælis in futuro visus, omnes nos in communionem educet suam. Nam primus, *dicit*, homo de terra terrenus, secundus homo dominus de cælo, *id est inde in futuro appariturus, ut omnes ad imitationem adducat sui. Unde addit:* Qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cælestis, tales & cælestes. Et quomodo induimus imaginem terreni, induamus & imaginem ejus qui de cælo est. *In eo apparente, & eum omnibus videntibus qui judicandi sunt in occulto constituta divina natura faciet judicium.* Tempora enim ignorantiæ nostræ despiciens Deus, nunc annuntiat hominibus, ut omnes ubique pœnitentiam agant: quoniam statuit diem, quo judicet de orbe terrarum in æquitate, in viro, cui constituit fidem præstare, suscitans eum de mortuis. *Ista ecclesiasticorum dogmatum doctrina: & omnis qui contraria ei sapit, anathema sit.*

Act. 10. Cor. 15. Ibidem. Ibidem. Act. 17.

Et postquam lectæ sunt blasphemiæ Theodori Mopsuesteni, & impium ejus symbolum, sancta synodus exclamavit: Hoc symbolum satanas composuit. Anathema ei qui hoc symbolum composuit. Hoc symbolum Ephesina prima synodus una cum auctore ejus anathematizavit. Unum tantummodo fidei symbolum scimus, quod Nicæni sancti patres exposuerunt & tradiderunt. Hoc & sanctæ tres synodi tradiderunt: in hoc omnes baptizati sumus, & nos in hoc baptizamus. Anathema Theodoro Mopsuesteno. Iste euangelia reprobavit, iste dispensationem injuriavit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defensores ejus, Iudæi sunt: sequaces ejus, pagani sunt. ' Multis annis imperatorem: Orthodoxum imperatorem multis annis: Christianum imperatorem multis annis. Et hoc bonum tibi servabatur. Zizania tu ejecisti: Ecclesias tu emundasti. Theodorum Mopsuestenum omnes anathematizamus. Theodorum & conscripta ejus omnes anathematizamus.

' Multos annos imperatori, &c.

Et post ' acclamationes sancta synodus dixit: Multitudo lectarum blasphemiarum, quas contra magnum Deum & salvatorem nostrum Iesum Christum, imo magis contra suam animam Theodorus Mopsuestenus evomuit, justam ejus facit condemnationem. Unde oportebat quidem nos nihil aliud expectantes, & per synodum sententiam anathemati subjicere. Verumtamen licet manifesta sint, quæ sancti patres, & leges imperiales, & historiæ conscriptores contra eum dixerunt, tamen quia oportet in examinatione quæ contra eum ' provenit, nihil pretermitti subtilitatis, alio die etiam cetera audiamus.

' exclamationes.

' procedit.

COLLATIO QUINTA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die * VIII. Idus Maias, ' indictione I. considentibus in ' secretario ' venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis,

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ,

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, *& ceteris, ut supra Collatione I.*

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Scit vestra sancta synodus, quod anteriore die lectis blasphemiis Theodori Mopsuesteni, interlocutionem fecistis, ostendentem quidem impietatem ipsius Theodori & ejus conscriptorum, jubentem autem altero die recitari quæ de ipso sancti patres dixerunt, & imperialibus legibus & historicis conscriptis continentur. Quoniam igitur hæc præ manibus habemus, suggerimus ad quod placuerit. Sancta synodus dixit: Ea quæ jam gesta sunt recitentur. Quo facto sancta synodus dixit: Sicut & antea interlocuti sumus, recitentur ea quæ contra Theodorum Mopsuestenum & ejus blasphemias sancti patres scripserunt, & quæ imperialibus legibus & historicis conscriptis continentur. Et cum suscepisset * Theodorus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

*Lege II. Idus, nam Diodorus archidiaconus paulo infra dicit Theodori blasphemias lectas fuisse anteriore die, qui est IV. Idus, initio præcedentis collationis positur.

' die X. Kal. Iun.

' venerabilis episcopis.

Sanctæ memoriæ Cyrilli ex primo libro eorum quæ contra Theodorum scripsit.

THEODORUS.

Si quis velit abusive & Filium Dei Deum Verbum filium David nominare, propter Dei Verbi templum quod ex David est, nominet, & illum qui est ex semine David, filium Dei, gratia non natura appellet, naturales patres non ignorans, neque ordinem subvertens: neque cum qui incorporalis est, etiam corpus dicens; & ante sæcula ex Deo, & ex David: & passum, & impassibile: corpus, non est incorporale: quod est deorsum, non est desursum: quod est ante sæcula, non est ex semine David: quod passum est, non est impassibile: nec enim ista ad eumdem intellectum obvertuntur: quæ sunt corporis, non sunt Dei Verbi: & quæ sunt Dei Verbi, propria non habet corpus. Naturas confiteamur, & dispensationes non abnegemus.

CYRILLUS.

Qui dicit oportere non abnegari dispensationes, humanitatis mysterium omnino eradicat. Præsumit enim dicere, quod neque factus est homo unigenitus Dei Verbum, neque ex semine apparuit sancti David: sed filiorum introducit aperte dualitatem, inæqualem naturam & falsam nomine. Hoc enim quod abusive dicitur, omnimodo ostendit utique quod vere non est hoc quod dicitur: mutuatur enim alterius appellationem.

ANNO CHRISTI 553.

tionem. Ergo si abusive Dei verbum vocatur homo, non est factus homo manifeste. Si abusive Filius & Deus ille qui ex semine est David, neque Deus neque Filius natura & veritate est. Falsa igitur in utroque hæc appellatio, & ipsa res esse merito intelligitur: uterque enim hoc nominatur, quod non est.

Ex eodem libro. THEODORUS.

sapiunt *Et convenit eos qui bene aspiciunt, quandoquidem naturales patres quærimus, neque Deum verbum, David vel Abrahæ filium nominare, sed factorem: neque corpus ante sæcula ex patre, sed semen Abrahæ & David ex Maria natum. Et cum de naturalibus nativitatibus sit ratio, neque Mariæ filius Deus esse verbum existimetur. Mortalis enim mortalem generat secundum naturam, & corpus, quod sibi simile est. Duas nativitates Deus verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram autem in ultimis temporibus: sed ex patre quidem natura genitus est, templum vero quod ex Maria natum est, ex ipso utero sibi fabricavit.*

CYRILLUS.

Deinde breve procedens, & quibusdam per medium interpositis iterum dixit.

THEODORUS.

Cum vero de salutari dispensatione ratio movetur, & Deus vocetur homo: non quod hoc factus est, sed quod hoc assumpsit: & homo Deus, non tamquam incircumscriptibilis factus, nec ubique existens, corpus enim erat & post resurrectionem palpabile, & tale receptum est in cælum, & sic veniet sicut receptum est.

CYRILLUS.

Ecce plane & evidenter contra divinam quidem fertur scripturam, reprobat vero Christi mysterium, & quasi increpat Deum verbum, quod propter nos exinanitionem pati voluit; & quod factus est homo, contristare videtur. Interimit enim omnino humanationem, & adversus ineffabilem sapientiam extollit se, pene dicens Iudaice omnium nostrum salvatori Christo: *De bono opere non te lapidamus, sed de blasphemia, quod tu cum sis homo, facis te Deum.* Audiat igitur dicentem aperte: *Si igitur non facio opera patris mei, ne mihi credite: si vero facio, licet mihi non credatis, operibus meis credite.* Cum enim sciret quod divina virtute & potestate utebatur, & cum apparuisset homo Dei verbum, abnegat ipsum esse Deum, & in homine magis habitasse dicit eum, ut Dei verbum nobis hominem ostenderet adorandum, & pura deitatis nominatione honoratum. Convictus igitur est ignorasse omnino virtutem mysterii Christi.

Iohn. 10.

Ibidem.

Ex eodem libro. THEODORUS.

Matth. 27. *Sed si caro, dicit, erat quæ crucifixa est, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt totam terram, & terræmotus, & petræ dirumpebantur, & mortui resurgebant? Quid igitur dicunt & de tenebris in Ægypto factis sub tempore Mosis: non in tribus horis, sed in tribus diebus? Quid vero de aliis per Mosen factis miraculis, & per Iesum Nave, qui solem stare fecit, qui sol sub rege Ezechia & præter naturam retroversus est? & de Elisæi reliquiis, quæ mortuum resuscitaverunt? Si enim Deum verbum passum esse ostendunt, quæ in tempore crucis facta sunt, & propter hominem non concedant ea facta esse: & quæ sub tempore Mosis propter genus Abrahæ, & quæ sub tempore Iesu Nave & Ezechiæ regis non erunt. Si vero illa propter Iudæorum populum miracula facta sunt, multo magis quæ in cruce propter Dei verbi templum.*

Exod. 10. Iosue 10. 4. Reg. 20. 4. Reg. 13.

CYRILLUS.

Ier. 2. *Stupefactum est cælum super hoc, & contremuit amplius vehementer, dicit dominus.* O intolerabilem malignitatem! O linguam loquentem iniquitatem adversus Deum, & mentem in altitudinem cornu extollentem! Parum esse tibi videtur, affixum esse ligno dominum gloriæ? quem tu quidem neque Filium verum, neque Deum esse dicis: nos autem credimus, quod est vere Filius & Deus, creator & opifex omnium. Neque enim erat homo simpliciter, sed in specie humana, qui est ex Deo patre Deus verbum: non translationem vel mutationem, quæ est in carne, passus, unitus vero magis ei secundum fidem sacrarum literarum. Iste qui in carne passus, & suspensus in ligno est, miracula fecit in Ægypto, in omnibus per sapientem Mosen suam gloriam manifestans.

Ex eodem libro. THEODORUS.

Gratia Filius, qui ex Maria est homo, natura vero Deus verbum. Quod vero est gratia, non natura est: & quod est natura, non gratia, non duo filii. Sufficiat corpori quod ex nobis est, secundum gratiam filiatio, gloria, immortalitas, quod templum Dei verbi factum est: non supra naturam elevetur, & Deus verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injurietur. Et quæ est injuria? Componere ipsum cum corpore, & putare eum ad perfectam filiationem corporis indigere. Neque ipse Deus verbum vult seipsum filium David esse, sed dominus: corpus vero vocari filium David, non solum non invidit, sed etiam proter hoc pervenit.

CYRILLUS.

Ergo quoniam quod est gratia, non natura, & quod est natura, non gratia; non sunt filii duo secundum tuam rationem. Qui gratia quidem & non natura Filius est, non est vere filius, superest autem, ut staret veræ filiationis gloria in eo qui est natura & non gratia, id est, in Deo verbo, qui est ex Deo patre. Expulsus est igitur, sicut dixi, esse & dici Filius Dei Christus Iesus, per quem & salvificati sumus, mortem ejus annuntiantes, & confitentes resurrectionem. Verbum enim fidei quod prædicamus, ad istam nos confessionem producit. Ergo in hominem fides est, & non in eum qui & natura & vere Dei Filius est. Si enim verum est, qui dicit gratia filiationem sortitum esse ipsum, multitudini filiorum connumerabitur, id est nobis, quibus superna gratia filiationem donat, *ad quam vocati sumus per Iesum Christum, qui ex semine David est secundum carnem.* Et certum te faciat dicens divinus euangelista: *Qui vero acceperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, credentibus in nomine ejus.* Deinde quomodo qui ab altero datam dignitatem filiationis sortitus est, & nobis ipsis donare non suam magis, sed acquisitam ei extrinsecus gratiam? Rom. 1.

Et post pauca. Dedit seipsum in examinationem Filius, & cum in omnibus esset perfectus, voluit pati humilitatem, & secundum carnem ex muliere sustinere nativitatem, & appellatus est filius Abrahæ & David. Non miratus es tam bonum dispensationis artificium, magis vero reprehendis mysterium: injuriam esse dicens incarnationem unigeniti, increpas consilium Dei & patris: inclamas vero etiam ipsum Filium, qui pati voluit propter te exinanitionem. Cum igitur audieris dicentem ad cælestem patrem & Deum: *Sacrificium & oblationem* Psal. 31.

ANNO CHRISTI 553.

nem noluisti, holocausta & pro delicto non postulasti, corpus autem perfecisti mihi : tum dixi: Ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam Deus, volui: non recta cogitare forsitan Filium de sua gloria dices. Elegit enim corporis perfectionem, & non alii magis factam, sed sibi secundum verba ipsius, *Corpus enim perfecisti*, dicit: licet audieris Paulum dicentem de Deo Verbo : *Ergo quia filii participes sunt sanguinis & carnis, & ipse similiter particeps factus est eorumdem*. Et sic sapiens Ioannes scribit: *Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*: surge contra eos clamans: *Non pro debita gratiarum actione a nobis injurietur. Deus Verbum non factus est caro, Deus verbum non particeps fuit vere sanguinis & carnis: similiter nobis non natus est secundum carnem ex muliere, non appellatus est filius David. Hoc enim quod & nominari eum injurium est, & non secundum voluntatem ipsius, quomodo pati voluisset?* Sed nos, o sapiens, glorificare consuevimus Deum & Patrem, quia corpus perfecerit Filio: & ipsum vero dicimus Filium factum carnem, id est hominem, passum quidem esse propter nos exinanitionem, & nostræ paupertatis subisse humilitatem, permansisse vero & sic Deum, & Filium verum Dei & Patris. Quomodo igitur non voluit Filius nominari David, si humanatus est, & hoc non invitus?

Hebr. 2. Ioan. 1.

Ex secundo libro Cyrilli. THEODORUS.

Psal. 8. Quid est homo quod memor es ejus? aut filius hominis, quod visitas eum? *Consideremus igitur, quis homo sit, de quo stupescit & miratur, quod unigenitus dignatus est ejus memoriam visitationemque facere. Sed quod quidem non dictum est de omni, in superioribus demonstratum est: quod autem non de uno quolibet, & hoc certum est. Ut autem omnia prætermittamus, quod omnibus credibilius est, apostolicum testimonium excipiamus. Scribit igitur apostolus ad Hebræos, narrans de Christo, personamque suam non acceptabilem apud eos confirmans, ita dicit: Testificatus est vero alicubi quidam dicens:* Quid est homo quod memor es ejus? aut filius hominis, quod visitas eum? Minorasti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum supra opera manuum tuarum: omnia subjecisti sub pedibus ejus. *Et cum testimonium dixisset, interpretans ipsum intulit: Subjiciendo autem omnia, nihil dimisit non subjectum. Modo autem nondum videmus omnia ei subjecta. Et quis homo est, docens nos, quoniam dubium erat a voce posita apud beatum David, intulit: Paulo autem minus ab angelis minoratum videmus Iesum, propter passionem mortis gloria & honore coronatum. Si igitur ex euangeliis quidem erudimur, ad dominum dixisse beatum David omnia quæ sunt psalmi, & cetera, & quod memor es, & visitas, & minorasti, & subjecisti, ex apostolo vero Iesum esse discimus, de quo loquens David dicit, quod ejus memor est, & quod eum visitavit, sed etiam quod omnia subjecit ei, cum paulo minus ab angelis minorasset eum, cessate vel vix aliquando a vestra impudentia, cognoscentes quod oportet. Videtis enim hominum sceleratissimi, quanta naturarum est differentia, quod hic quidem stupefactus est, quia & memor esse hominis dignatur, & visitare eum, ceterorumque participem facere, quorum eum participem fecit : ille vero e contrario miratur, quod tantorum particeps esse supra suam naturam meruit: & hic quidem tamquam beneficium dans mirificatur, & magna præstans, & supra naturam ejus qui consequitur beneficium: ille vero tamquam beneficium consequens, & majora, quam est, ab eo suscipiens.*

Hebr. 2. Psal. 8.

1. Petr. Sobrii estote ebrii ex vino eorum, declamet aliquis sic errantibus. *Impone homo tuæ linguæ ostium & seram; cessa cornu in altitudinem extollens, & loquens iniquitatem adversum Deum. Quousque insultas patienti Christo?* In mente habe quod scriptum est a divino Paulo: *Sic vero peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum peccatis.* Et ut aliquid etiam ex propheticis loquar codicibus: *Iustificata sunt Sodoma ex te, superasti paganorum verbositates, quas fecerunt contra Christum, stultitiam existimantes crucem*, nihil esse ostendisti Iudaicæ superbiæ crimina. Minorare præsumis, & quod ad te pertinet, detrahis ad infamiam eum qui supernas sedes condecet, & una cum Deo & Patre eamdem sedem habet. Eum enim qui ex mortuis resurrexit, in sedibus deitatis sedere dicit sapientissimus Paulus. Dixit enim, *quod talem habemus principem sacerdotum, qui sedet in dextera sedis majestatis in excelsis, qui est super omnem principatum: & potestatem, & dominationem, & nomen, quod nominatur non solum in hoc sæculo, sed & in futuro. Flectitur enim ei omne genu, & omnis lingua confitetur, quod dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Et quis est qui in his est tamquam Deus? Iterum idem ipse explanavit, qui ejus mysteriorum sacerdos est. Dixit enim, *quod exinanivit seipsum, in similitudine hominis factus est, & in habitu inventus tamquam homo: & humiliavit seipsum factus obediens usque ad mortem; mortem autem crucis.* Flectitur igitur omne genu cælestium & terrestrium & inferorum ei qui crucem sustinuit: quem puris & solis humanitatis mensuris injiciens adversarius, memoriam & visitationem meruisse dicit a Deo verbo, cum certe oportet scire & sapere, quod non alter Deus Verbum erat præter ipsum Filius separatim & per partem, qui ex semine David, sicut dicit, homo: sed erat ipse ex Deo Patre Deus Verbum, factus secundum nos, homo videlicet, & non alium quemdam magis quam seipsum visitatione & memoria dignans.

Psal. 7. 1. Cor. Ezech. Hebr. 8. Ephes. Philip. Ibidem.

Et ex eodem libro. THEODORUS.

Cessabunt jam ab impudente pugna? desistent vero vana contentione, erubescentes dictorum evidentiam? Multos enim, dicit, filios in gloriam ducentem. Ecce igitur in ratione filiationis connumerans apostolus apparet assumptum hominem ceteris, non secundum quod similiter illis filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratiam assumpsit filiationis, deitate sola naturalem filiationem possidente. Certum enim est illud, quod filiationis gloria præter ceteros homines inest ei præcipue per unitatem quæ est ad illum. Unde & in ipsa voce significante Filium, similiter etiam ille comprehenditur. Sed sermocinantur ad nos: Si duo perfecta dicitis omni modo, & duos filios dicemus. Sed ecce & Filius dictus est in divina scriptura per seipsum, divinitate excepta, ceteris hominibus connumeratus, & non jam duos dicimus filios. Unus vero Filius in confessione est juste, quoniam naturarum divisio necessario debet permanere, & personæ unitio indissipabilis custodiri.

Hebr.

CYRILLUS.

Papæ insaniam! Ignoravit omnifariam altitudinem mysterii Christi, qui ita frigidis & puerilibus verbis confisus est. Quod autem & prolati scripti virtutem minime intelligit, rectam vero semitam

ANNO CHRISTI 553.

semitam declinat, & transfertur iterum in sceleratam sibi propositam intentionem, statim docemus. Quod enim ante omnia studium ei est, purum nobis hominem velle demonstrare confessorem Patri, & ab universa creatura tamquam Deum adorandum, ipse testis ingreditur. His enim qui secundum gratiam filii sunt, & humanæ multitudini connumerans eum, Verbi deitatem solam veræ filiationis gloriam habere contendit, pene etiam increpans eum qui propter nos exinanitionem pati voluit: vel forsitan etiam objiciens inhonestam suam dementiam discipulo dicenti: *Et Verbum caro factum est.* Sciendum igitur, quod licet unum alicubi dicat, & non magis duos filios, ejiciens omnino esse Deum & Filium eum, qui sicut ipse dicit, de semine est David; ad solum refert Deum Verbum qui ex Deo Patre est, veræ filiationis gloriam. Hoc vero nihil aliud est, sicut dixi, quam non suscipere modum humanitatis: omnino autem interimere dispensationem, per quam & salvi facti sumus, & mortem & peccatum transivimus, & diabolicæ avaritiæ jugum deposuimus.

Ex eodem libro. THEODORUS.

Nemo artificio interrogationum decipiatur. Flagitiosum enim est, deponere quidem tantam testium nubem, secundum quod apostolus dixit, astutis autem interrogationibus deceptos, adversariorum parti conjungi. Quæ vero sunt, quæ cum arte interrogant? Hominis genitrix Maria, an Dei genitrix? Et, Qui crucifixus est, utrum Deus, an homo? Sed istorum quidem certa est absolutio & ex his quæ prædiximus in responsis, quæ ad interrogationes fuerunt: tamen vero dicatur & jam nunc, quæ compendiose respondere oportet, ut nulla eis occasio astutiæ relinquatur. Cum igitur interrogant, Hominis genitrix, an Dei genitrix est Maria? dicatur a nobis, Utraque: unum quidem natura rei, alterum vero relatione. Hominis enim genitrix est naturaliter, quoniam homo erat in utero Mariæ, qui & inde processit: Dei autem genitrix, quoniam Deus erat in homine nato, non in eo circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo est secundum affectum voluntatis. Itaque utraque quidem dici justum est, non autem secundum similem rationem. Nec enim sicut homo in utero ut esset suscepit initium, sic & Deus Verbum. Erat enim ante omnem creaturam. Itaque & utraque dici justum est, & utrumque eorum secundum propriam rationem. Idem autem respondendum & si interrogant, Deus crucifixus est, an homo? quod utraque quidem, non autem secundum similem rationem. Nam hic quidem crucifixus est, utpote & passionem suscipiens, & ligno affixus, & ab Judæis detentus: ille autem, quod erat cum ipso secundum prædictam causam.

CYRILLUS.

Insuper autem his infert statim procedens, quod crucifixus homo erat habens Deum inhabitantem.

Iterum Cyrilli. Quid dicis, o fortis? Dei genitrix erat sancta virgo, quod nato ex ipsa Deus inerat, habitans secundum solum affectum voluntatis? Istam esse affirmas unitatem? Ergo cum etiam in nobisipsis mansionem faciat Deus existens Verbum, (inhabitat enim animabus sanctorum per sanctum Spiritum) confitearis ne secundum similem modum etiam nosipsos ad ipsum habere unitatem? Ubi igitur miraculum mysterii Christi aspiciat aliquis? Nam quandoquidem creditur secundum nos homo fieri

A Deus Verbum, mirabile est vere mysterium, & miretur utique aliquis hoc merito & vehementer. Si autem in homine habitare dicatur secundum affectum voluntatis, aliam habet rationem res dispensationis. Meruimus enim, sicut dixit, ejusmodi gratiam, qui fide, quæ in ipsum est, splendumus. Non enim aliquis utique dicat, quod non voluntarie inest nobis: magis vero voluntarie sive secundum voluntatem insitam ei ad nos affectum fecerat. Sed nec a carne sanctæ virginis initium essentiæ habuisse dicimus Deum Verbum, qui consubstantialis est Patri: erat enim semper una cum eo subsistens: magis autem scimus secundum nos factum esse homi-

B nem. Itaque * juste Dei genitrix dicatur a nobis sancta virgo, quam hominis genitrix, cum certe secundum carnem Christum peperisset. *tam juste.

Et post alia. Cum enim ad explanationem hoc propositum est, quod est: *Cum introducit primogenitum in orbem terrarum*, dicit: *Et adorent eum universi angeli Dei*, scribit iterum sic. Hebr. 1. Psal. 96.

THEODORUS.

*Quis est igitur qui in orbem terrarum introducitur, & dominationem ejus * incipit, de qua ei & adorari ab angelis acquiritur? Nec enim insaniens aliquis dicat, Deum Verbum esse introductum, qui omnia non extantia fecit, ineffabili ejus virtute donans eis ut essent.* * for. accipit.

CYRILLUS.

Insaniam igitur esse dicis, velle sapere recte,

C & in mente habere veram & rectam & inadulteratam fidem? cum certe plenos sermones insaniæ dicat aliquis esse, & valde merito, eos qui unigenitum Dei Verbum abnegant introductum esse a Deo & Patre in orbem terrarum cum factus est homo. Qui enim secundum naturam & differentiam aliis omnibus superior est, quoniam est creator eorum, & tantum eis substantialiter superior est, superpositus est, quantum est minor factura factore, ingressus est in orbem terrarum quando appellatus est pars ejus, secundum quod homo apparuit.

Et post pauca. Miror vero adversarium scripsisse, quod nunquam conjunctionem ad Deum Verbum meruisset & Iesus, nisi prius immaculatus

D esset effectus per unctionem. Nam quidem primum disjungit manifeste & discernit, aperte duos dicens filios. Deinde dicat, quando, sicut ait immaculatus effectus est, & ad Deum Verbum conjunctionem meruit, utrum ex ipso utero, aut cum tricesimo anno esset. Pervenit quidem ad Iordanem, quæsivit vero etiam Ioannis baptismum. Si quidem ex utero sanctus esset, quomodo dicit sanctum effici eum, & non magis esse? Quod enim dicitur fieri, omnino necesse est intelligere quod non erat quod factum est. Sin autem erat sanctus semper, & hoc non in tem- Matth. 3.

E pore factus est, quomodo dicit Spiritum super eum devolasse, & conjunctione dignum ipsum demonstrasse, & addidisse ei quod deerat? Et hoc enim in aliis suis posuit libris. Quid enim erat, quod omnino ad sanctificationem deerat ei ex ipso utero, magis vero & ante secundum carnem nativitatem sancto & immaculato, & sanctificanti creaturam? Cum igitur dicat, quod non utique meruisset Iesus conjunctionem ad Deum Verbum, nisi prius immaculatus effectus esset, plurimas simul accusationes adversus sua scribit vaniloquia. Nam primum quidem indecenter dicit, meruisse: deinde disjungit in alterum separatim filium, qui ex semine est

ANNO CHRISTI 553.

est David, quem ipsum solum separatim Iesum nominare impudenter contendit. Ad hæc, immaculatum effici eum dicere, tamquam hoc aliquando non habentem, plurimam hoc habet & blasphemiam. Vnitus enim Deus Verbum ex ipso utero carni suæ, unus erat, & sic & immaculatus filius, sanctus sanctorum, & de sua plenitudine spiritum dans non solum hominibus, sed etiam sursum & in cælo rationabilibus virtutibus.

Et post pauca. THEODORUS.

Multifarie multisque modis olim Deus locutus patribus in prophetis, in novissimis diebus his locutus est nobis in Filio, *Per Filium enim locutus est nobis: certum est vero, quod de assumpto homine.* Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genuite? *Nullum, dicit, participem fecit dignitatis Filii. Hoc enim quod dixit,* genui te, *quasi per hoc participationem filiationis dedit: omnino vero aperte nullam habens ad Deum Verbum communionem, apparet hoc quod dictum est.* Hebr. 1. Ibidem.

CYRILLUS.

Certe & in allocutionibus, quas fecit ad baptizandos, iterum dixit idem Theodorus: *Hoc vero non ex nobisipsis invenimus testimonium, sed ex divina educti sumus scriptura, quoniam & beatus Paulus ita dicit*: Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus. *non quod ex Iudæis & secundum carnem est, qui super omnia Deus est: sed hoc quidem ad significandam humanam naturam dixit, quam ab Israelitico genere esse sciebat illud autem ad ostendendam divinam naturam, quam supra omnia & omnibus dominantem sciebat:* O surdi audite, & cæci videte, acclamavit aliquis sanctorum eis qui fuerunt ex sanguine Israel. Ego autem arbitror, & valde merito, hoc aptum esse non habentibus, vel non volentibus recte intelligere Christi mysterium. Nam obcæcavit quidem Deus sæculi istius intelligentias infidelium & intelligibile in mente & in corde non habentes merito erraverunt. Si vero quidam sunt illuminati, magis vero etiam doctoribus connumerati, qui similibus morbis nescio quomodo detenti sunt, quid aliud eis aliquis acclamet, quam hoc quod a Deo dictum est per unum sanctorum prophetarum, *Quod laqueus facti estis speculæ in visitatione, & sicut retia extensa in statumine, quam qui venantur, confixerunt?* Qui enim quamplurimam utilitatem subjectis magis facere debent, isti fuerunt & laqueus, & rete, & scandali occasio, & petaurum inferni. Et ista dico miratus valde, & videre non potens ad quid respicit intentio adversarii. Nam confessus est quidem evidenter, quod per Filium locutus est nobis Deus & Pater: esse vero istum dicit assumptum hominem, nullam habente Deo Verbo ad hoc dictum communionem. Quomodo igitur non omnibus manifesta est adversus beatum Paulum calumnia, magis vero ipsius veritatis accusatio? nec enim sic intellexit Spiritum sanctum habens apostolus. Iterum vero derivat dogmatum rectitudinem ad suam placentiam adversarius. Rom. 9. Isai. 42. 2. Cor. 4. Osee 5.

EX LIBELLIS PORRECTIS A presbyteris & diaconis, qui transmissi sunt ab episcopis & clericis & monachis, & ceteris magnæ Armeniæ, & Persidis, & aliis gentibus, Proclo sanctissimo episcopo Constantinopolitanæ civitatis.

FUIT aliquis pestifer homo, magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui schema & nomen episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, in Mopsuesteno secundæ Ciliciæ vili opido, vere quidem & principaliter a Paulo Samosateno descendens, licet Photino & ceteris hæresiarchis in libro de incarnatione domini nostri Iesu Christi, in toto suo proposito ipsis verbis inveniatur usus, & si quid pejus. Iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli volebat omnes homines acuta sua sicut colubri lingua, & veneno quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem retinebatur suo latibulo, timens potestatem eorum qui a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo acceperunt calcare supra colubros, & scorpios, & omnes vires inimici: dico autem sanctos apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt, martyres, & confessores, & episcopos, & ceteros sanctos. Invento autem, nescio quomodo, tempore, cœpit repere, & extra fines suos, fiduciam gerens & in parœcia ad eum non pertinente, tamquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriæ in ecclesia alloquens, sic dixit: *Homo Iesus.* Quid est enim homo, quod memor es ejus? *Apostolus, autem de Iesu dictum fuisse hoc, dixit*: Eum enim, qui paulo minus ad angelis minoratus est, videmus, *inquit*, Iesum. *Quid ergo? Homo Iesus similiter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ad homines ejusdem generis, præter ea quæ gratia ei dedit: gratia autem data: naturam non immutat: sed post mortis destructionem* donavit ei Deus nomen supra omne nomen. *Qui donavit, Deus est, cui donavit, homo Iesus Christus, primitiæ resurgentium.* Est enim primogenitus ex mortuis. *Ascendit ergo, & ad dexteram Patris sedet, & est super omnia. O gratia, quæ super omnia data est Iesu. O gratia, quæ superavit omnium naturam. Qui est ejusdem mihi natura, super cælum demonstratus est, in dextera Patris sedet, & dico ad eum: Non una natura mea & tua? & tu quidem in cælo, ego autem in passionibus: & tu quidem supra omnem principatum & potestatem, ego autem in cœno. Sed audiam ad ea, quod bene complacuit in me Patri.* Numquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quare sic me fecisti? *Nihil habeo ad hoc quod dicam: sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris filii sunt, dicunt mihi: Ne disjungas hominem & Deum, sed unum eumdemque dic hominem. Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dixero connaturalem Deo, dico: Quomodo homo & Deus unum? Numquid una natura hominis & Dei, domini & servi, factoris & facturæ? Homo homini consubstantialis, Deus autem Deo consubstantialis. Quomodo ergo Deus & homo unum per unitatem esse possunt? salvans, & qui salvatur? qui ante secula, & qui ex Maria apparuit? Sed vehementer doleo, quia mei fratres hæc mihi dicunt, ut loquar in ecclesia, quæ non est possibile dicere bene sapientes.* Hæc ab impio Theodoro dicta posuerunt, & inferunt sic: Non qualemcumque autem tumultum ex impiissimis suis verbis ecclesiæ movens, cognitus est huc atque illuc a rectitudine dogmatum declinans: nec enim recta via ejus, qui perversus est. Vnde multi clericorum fiduciam habuerunt eum convincentes: & miserum autem Nestorium moveri, & tædiose, quæ ab eo dicta sunt, suscepisse: & alia multa perturbatio a populo facta est ex dissonantibus Christianorum ecclesiæ verbis ejus, sicut continet epistola Ioannis Antiochiæ ad Nestorium. Multo autem tempore Luc. Psal. 8. Hebr. Philip. Coloss. Apoc. Rom. 9.

tempore scilicet perseverans Theodorus, persuasit multis & Nestorio, quod Christus Filius Dei vivi, qui de sancta virgine Maria natus est, non est qui ex Patre natus Deus verbum, consubstantialis genitori, sed homo pro quantitate suæ voluntatis ex Deo verbo cooperationem suscipiens, & non prius meritus conjunctionem Dei verbi, antequam immaculatus fieret, ut particeps fiat immaculationis, solius nominis filiationis & dominationis. *Quomodo enim*, inquit, *homo & Deus unum per unitatem esse potest? qui salvat, & qui salvatur? qui ante sæcula, & qui ex Maria apparuit? Dominus & servus? factor & factura?* Ita & talia ipse Christi impugnator Theodorus ausus est dicere, & in suis conscriptis inseri fecit, fingens quasi contradicere Ario, & Eunomio, & Apollinario, & non penitus Deo verbo de substantia Dei patris genito dans aut secundum carnem de sancta virgine Maria nativitatem, aut aliud aliquid de incarnatione & humanatione: sed Iesu Christo, qui & unctus est, & participatur honorem, cujus particeps est propter ex Deo verbo & vero & consubstantiali Filio præparationem sibi factam, ut conversetur bene. Persuaso autem impio Nestorio una cum aliis, gaudebat jam diabolus, quod per filium suum Theodorum persuasit multis & Nestorio erroris servire. Non est autem contentus quorumdam in locis Syriæ perditione, sed volebat multo amplius terram comprehendere. Contigit autem istam ecclesiam viduam fieri, & nescimus ex quibus peccatis, aut quomodo obtinuit episcopatum Nestorius quorumdam circumventione non habentium nec ex Deo accipientium gratiam: & potestate abutens, exultabat sua impietate superare auctorem suum Theodorum. Miseratus autem Deus ecclesias, suscitavit multa contra eum, in quibus & humiles constituti, nihil prætermisimus usque ad mortem pro veritate certantes, sicut & in nostris contra Theodorum & scripta ejus libellis ad Alexandrinum religiosissimum episcopum Cyrillum diximus, & in his quæ ad vestram dicimus beatitudinem: & petimus, postquam isti perlecti fuerint, & illos perlegere, quatenus fiat unitas vestra contra Theodorum, & sacrilega capitula & dogmata ejus, & eorum qui similia sapiunt vel docent: & sicut domino placuit condemnari manifeste & nominatim in Epheso ab universali synodo sacrilegum Nestorium, sic per vos etiam antea condemnatum sine nomine, sacrilegiorem in varia impietate Theodorum nominatim condemnari, & eos qui secundum impiissimam ejus expositionem hactenus in Syria & Cilicia sapiunt & docent.

(Marg.: Ista & alia)

Porrecta sunt autem & impia capitula ex Theodori codicibus sanctæ memoriæ Proclo ab Armeniis, quorum multa in antelatis continentur. Ad tales igitur libellos Armeniorum rescribens sanctæ memoriæ Proclus, inter alia dogmata, de Theodoro & ejus impietate dicit.

PROCLI SANCTÆ MEMORIÆ ' A tomo ad Armenios scripto.

(Marg.: ' Ex. Habetur integer Gr. & Lat. in tomo III. conc. post conc. Ephesinum. Vide pag. 1217.)

FUGIAMUS turbulentos & cœnosos fallaciæ rivos, sectas Deum impugnantes: dico Arii furorem dividentem individuam trinitatem, Eunomii audaciam circumcludentem scientia incomprehensibilem naturam, Macedonii rabiem separantem a deitate inseparabiliter procedentem Spiritum, & novam istam & recentem blasphemiam, quæ Iudæorum multo amplius blasphemiam superat. Nam illi quidem eum qui est Filius, denegant, fraudantes ramo radicem: isti vero ei qui est, alterum introducunt, detrahentes sinceram naturam, utpote multa generantem. Dicamus ergo cum Paulo: *Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum.* (Ephes. 2.) Nam Iudæum & paganum per baptisma in unum novum creavit hominem, virtute uniens conversatione distantia. Terreantur condemnatione novæ impietatis inventores: siquidem ea quæ distant, in consonantiam unita sunt: qui autem univit, in dualitatem, quantum ad ipsos, divisus est.

Idem sanctus Proclus in eodem tomo ad Armenios scripto, adversus eumdem impium Theodorum.

Ista autem ad vestram direximus caritatem, ex vestris invitati libellis, quos ad nos transmisistis, dicentes quosdam pestiferos & monstriloquos homines invasisse provinciam vestram, volentes per malitiosa conscripta & objectiones falsæ scientiæ, pervertere simplicem & * sine machinatione (*infucatam) orthodoxæ fidei pulcritudinem. Sed quæ sunt beati Pauli, iterum dico vobis: *Videte ne quis sit qui vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem vani consilii hominum, & non secundum Christum.* (Coloss. 2.) *Fundamentum enim aliud ponere nemo potest præter positum, quod est Christus Iesus.* (1. Cor. 3.)

SANCTI CYRILLI AD CLERICOS ET LAMPONEM PRESBYTERUM.

CUM apud Æliam commorarer, vir aliquis ex his qui nobiliter militant in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis orthodoxis. Subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum, & monachorum, & laicorum. Accusabant autem orientales episcopos, quasi tacentes quidem Nestorii nomen, & dissimulantes eum aversari, transilientes autem ad Theodori codices de incarnatione factos, in quibus multo pejores Nestorii blasphemiis positæ sunt. Pater enim fuit Nestorii perfidiæ, & illius mala locutus, impius in his factus est in quibus modo est. Et scripsi quidem reverendissimo episcopo Antiocheno, ut Theodori impia dogmata in ecclesia nemo loquatur: accedens autem ad Alexandriam reverendissimus diaconus & archimandrita Maximus, plurima inclamavit in orientales, dicens orthodoxos nullum ibi locum habere, nec fiduciam loquendi de recta fide. Dixit vero, quod confingunt quidem confiteri symbolum expositum Nicææ a sanctis patribus, male autem illud interpretantur: & adhortatus est me omnem expositionem Nicænæ synodi interpretari plane, (Est in 3. part. conc. Ephes. cap. 43.) ut non subripiant quidam alia pro aliis exponentes, quod & feci. Habet igitur tomos, ut offerantur & piissimis reginis, & Christianissimo & piissimo domino. Feci enim in membranis scribi tomum. Cum consilio igitur ejus sicut bene habere perspiciatis, opportune ' offerte. (' offerentes) Oportet enim nos undique pro recta fide certare, & ' exortam (' exhortamur) adversus Christum impietatem, quantum possibile est, e medio expellere festinare.

ANNO CHRISTI 553.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΤΟΙΣ ΚΛΗΡΙΚΟΙΣ, καὶ Λάμπωνι πρεσβυτέρῳ.

Ὡς διέτριβον ἐν τῇ Αἰλιέων, ἀνήρ τις τῶν ἐπισήμων στρατευομένων ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιστολήν μοι πολύστιχον καὶ μεγάλην προσενήνεγκεν ἐσφραγισμένην, ὡς λαβὼν αὐτὴν παρὰ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὀρθοδόξων. ὑπογραφαὶ δὲ ἦσαν ἐν αὐτῇ πολλῶν πάνυ καὶ κληρικῶν, καὶ μοναστῶν, καὶ λαϊκῶν. ᾐτιῶντο δὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἀνατολῆς, ὡς ἀποσιωπήσαντας μὲν δῆθεν τὸ Νεστορίου ὄνομα, καὶ προσποιουμένους αὐτὸν ἀποστρέφεσθαι, μεταπηδήσαντας δὲ ἐπὶ τὰ Θεοδώρου βιβλία τὰ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως, ἐν οἷς πολλῷ χαλεπώτεραι τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν εἰσι κείμεναι. πατὴρ γὰρ γέγονε τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, καὶ τὰ αὐτοῦ λαλήσας ὁ δυσσεβὴς ἐν τούτοις γέγονεν, ἐν οἷς νῦν ἐστι. καὶ ἔγραψα μὲν τῷ εὐσεβεστάτῳ ἐπισκόπῳ τῶν Ἀντιοχέων, ὅτι τὰ Θεοδώρου δυσσεβῆ δόγματα μηδεὶς ἐν ἐκκλησίᾳ λαλείτω. ἀφικόμενος δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος πολλὰ κατεβόησε φάσκων, τοὺς ὀρθοδόξους μηδένα τόπον ἔχειν αὐτόθι, μηδὲ παρρησίαν τοῦ λαλεῖν τὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως. ἔφη δὲ, ὅτι προσποιοῦνται μὲν ὁμολογεῖν τὸ σύμβολον τὸ ἐκτεθὲν ἐν τῇ Νικαίᾳ παρὰ τῶν πατέρων, παρερμηνεύουσι δὲ αὐτό. καὶ προέτρεψέ με τὴν ἔκθεσιν πᾶσαν τῶν ἐν Νικαίᾳ ἑρμηνεῦσαι σαφῶς, ἵνα μὴ συναρπάζωσί τινας, ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων ἐξηγούμενοι· ὃ δὴ καὶ πέπραχα. ἐπιφέρεται τοίνυν τοὺς τόμους, ὥστε προσενεχθῆναι καὶ ταῖς εὐλαβεστάταις δεσποίναις, καὶ τῷ φιλοχρίστῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ δεσπότῃ· πεποίηκα γὰρ ἐν δέρμασι γενέσθαι τόμον. μετὰ σκέψεως τοίνυν αὐτοὺς ὡς ἂν * ἔχειν συνίδοιτε, εὐκαίρως προσάγοιτε. δεῖ γὰρ ἡμᾶς πανταχόθεν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ὀρθῇ πίστει, καὶ τὴν ἐγηγερμένην κατὰ Χριστοῦ δυσσέβειαν, εἰς ὅσον οἷόν τε, πειρᾶσθαι ποιεῖν ἐκ μέσου.

* Ἴσ. ὡς ἂν ἔχοι συνιδόντες, εὐκ.

EIVSDEM SANCTI CYRILLI EPISTOLA AD ACACIVM EPISCOPVM MELITENÆ.

Scripsit vero eamdem ad Theodotum Ancyræ, & ad Firmum Cæsareæ Cappadociæ.

Non oportebat latere sanctitatem tuam, aut forsitan & cognovit, quod omnes orientales religiosissimi episcopi in Antiochia convenerunt, cum transmisisset eis tomum dominus meus sanctissimus episcopus Proclus, bonorum plenum intellectuum, & rectorum dogmatum. Erat enim ratio multa & longa de dispensatione domini nostri Iesu Christi: supposuit vero etiam capitula quædam collecta a Theodori codicibus, quæ consonantem Nestorii perfidiis intellectum habent, & adhortatus est etiam illa anathematizare. Illi vero non passi sunt, & scripserunt ad me, quod si contigerit anathematizari ea quæ sunt Theodori, perveniet omnimodo macula etiam ad sanctos nostros patres, Athanasium dico, & Basilium, & Gregorios, & Theophilum, & ceteros. Nam scripserunt & ipsi quædam consonantia eis quæ sunt Theodori. Et erat necessarium etiam me ad eos rescribere, quæ & nota faciet tuæ sanctitati religiosissimus episcopus Daniel, qui Alexandriæ inventus est, & singula eorũ quæ mota sunt, subtiliter cognoscit.

EPISTOLA CYRILLI AD RABBVLAM EPISCOPVM EDESSÆ.

Ad incomparabilem quamdam alacritatem & ad inexpugnabilem confidentiam nostras excitat animas sapientissimus Paulus sic scribens: *Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius?* Nihil enim intolerabile est eis qui firmiter apud se statuunt certamen fidei certare, cursum perficere, fidem servare, ut & incorruptionis mereantur coronam. Sicut vero solicitos optime gubernare, non in serenitate navigare, sed in tempestate posse navem servare, probatissimos declarat: sic etiam sortitos ecclesiis præsidere, non omnimodo rerum serenitas claros demonstrat; magis vero solertia in tribulationibus, & fortitudo, & patientia, & fortiter resistere instabilibus hæreticorum sermonibus. Semper quidem tua splenduit sanctitas, præcipue autem modo, facta omnibus orientalibus columna & fundamentum veritatis, & sicut quemdam pestiferum expellens morbum, novæ & abominandæ hæreseos Nestorii blasphemiam. Nam procedit quidem ex altera radice (illius dico qui de Cilicia erat) ista impietas: arbitratus vero est, quod tenebit orbem terrarum propter potentiam nescio quomodo illi datam. Rapuit enim sedem fortissimam, & factus est cibus draconi multa capita habenti: speravit vero etiam ipse sanctas Dei ecclesias devorare, & omnes apprehendere: & nisi nos salvasset Deus omnipotens, prævaluisset utique, quantum ad potentiam conatuum pertinet ejus, sceleratasque concursiones illorum qui eum continent.

Rom. 8. — 1 Tim. — Theodor. Mopsuestenus. — Apoc. 11.

EPISTOLA CYRILLI AD MONACHOS.

Clarissimis & desideratissimis Anastasio, Alexandro, Martiniano, Ioanni, Paregorio presbyteris, & Maximino diacono, & ceteris orthodoxis patribus monachorum, & eis qui vobiscum solitariam vitam exercent, & in fide Dei confirmati sunt, Cyrillus in domino gaudere.

Desiderium studiumque, quod circa doctrinam vestra caritas habet etiamnum, non mediocriter collaudavi dignumque esse dico omni ratione. Nam divinas desiderare doctrinas, sacrorumque dogmatum solere defendere rectitudinem, quomodo non aliquis miretur? Hæc enim res vitæ infinitæ & beatæ provisor est, & studium quod in his est, non sine mercede existit.

Et post alia. Quoniam vero scripsit vestra reverentia, quod derivant quidam ad quod non convenit, vim verborum quæ in symbolo sunt aut non intelligentes recte, aut diligentes quorumdam conscripta, in reprobum sensum abducti; ideo scripsistis, quod propter hoc oportet me de his ipsis ad vos facere doctrinam, & plane interpretari expositionis fidei tenorem; arbitratus sum oportere, quæ in mentem veniunt meam, breviter dicere. Sequamur vero ubique sanctorum patrum confessiones & dogmata, recte & indeclinabiliter discutiendo quæ ab eis dicta sunt. Nam jam quidem & sancta synodus Ephesi collecta Dei voluntate, contra Nestorii perfidiam justam & subtilem sententiam proferens, & aliorum vaniloquia, quæ post ipsum erunt, aut ante ipsum fuerunt, æqualia sapientes

Habetur Græce & Latine in parte co… Ephes. c. * imo 4 Tomo … pag. … C.

ANNO CHRISTI 553.

pientes ei, & dicere aut scribere præsumpserunt, A cum illo condemnavit, similem eis condemnationem imponens. Consequens enim erat, uno semel propter tam profana vaniloquia inculpato, non contra unum magis pervenire, sed, ut sic dicam, contra omnem eorum sectam, sive calumniam quam fecerunt adversus pia ecclesiæ dogmata, duos colentes filios, & dividentes individuum, & crimen adscribentes cælo & terræ, tamquam homini servientibus. Adorat enim nobiscum supernorum spirituum sancta multitudo unum dominum Iesum Christum. Ne autem tenor apud quosdam symboli ignoretur, quod in universis sanctis Dei ecclesiis & tenet & prædicatur, sanctorum patrum dogmata sive expositiones gestis inserui ibi confectis, ut scirent le- B gentes, quem debet intelligi ad modum sanctorum patrum expositio, sive sincerum rectæ fidei symbolum. Arbitror caritatem vestram & legisse librum quem de his conscripsimus. Ipsum vero etiam nunc, sicut dixi, ipsis verbis apponens symbolum, ad hoc convertar Deo juvante, ut singula plane interpreter quæ in ipso posita sunt. Scripsisse enim scio prædicabilem Petrum: *Parati semper ad satisfactionem omni petenti vos rationem de spe quæ in vobis est.* 1. Petr. 3.

EX EPISTOLA RABBULÆ BEATÆ memoriæ, scripta ad sanctum Cyrillum contra impium Theodorum.

IAM vero quidam unitatem secundum subsistentiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inveteravit orienti, immedicabilis modo vulneris depascens ecclesiæ corpus, & plurimos quidem latens, apud autem quasi studiosos, & supercilia extollentes eruditione, latenter honoratus. Episcopus enim quidam provinciæ Cilicum Theodorus, vir verisimilis dicendi, & potens persuadere, alia quidem super tribunali ecclesiæ statim dicebat ad populi placentiam, alios autem laqueos perditionis in scriptis ponebat, qui in principiis quorumdam ejus codicum anathemate circumcludebat inspicientem non manifestare aliis scripta ista. Primum exposuit, non esse vere Dei genitricem sanctam virginem, tamquam Deo verbo non suscipiente secundum nos nativitatem. Hoc usque adhuc latens, ne tempore ampliore confirmatum fortius putaretur, secundum judicium Dei oblitus Nestorius novæ incisionis auctor publicavit. Sequitur autem hoc & quod est de humanatione: nec enim dicunt secundum substantiam, vel secundum subsistentiam unitum esse Deo verbo hominem; sed bona voluntate quadam, tamquam divina natura non suscipiente alterum modum unitatis propter non circumscriptibile. Iste & dominum nostrum Iesum Christum dixit non oportere adorare sicut dominum, sed relatione Dei, honorari sicut imaginem quamdam; magis autem manifestius secundum eos dicere, sicut instar aliquid relatione assidentis dæmonis. Iste & carnem domini pronuntiavit nihil omnino prodesse, dissipans domini vocem, quæ est: *Caro nihil prodest.* Iste & apostolum dicit non cognovisse Christum quod Deus erat, sed supra fidem quæ est in homine, ædificatam esse ecclesiam. De gehenna hic ratiocinationes eorum non est tutum per literas significare. Isti sunt thesauri impietatis eorum, quibus jamdudum latenter fruebantur, & volunt, si possibile est, usque ad finem obumbrare timentes pias aures populi. Ioan. 6. Matth. 16.

AB ECCLESIASTICA HISTORIA Hesychii presbyteri Hierosolymorum, de Theodoro.

ITA Photinum multis & aliis apud eos sæculis, Theodorus quidam præcipue imitatus est: malitiosus quidem loquendi, & lingua paratissimus, & ipse tamen instabilis voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur. Clericatui enim Antiocheno a prima ætate connumeratus, & bene conversari pollicitus, ad sæculares libidines reversus, iterum delectabatur. In omnibus autem bonis imitabilis & beatus vir Ioannes Constantinopolitanus episcopus scripsit epistolam, quæ usque adhuc in codicibus legitur, & a pejore ad meliorem pœnitentiam eum transferre prævaluit: & iterum bene conversari, iterum in clericatu esse cœpit, & Antiochia relicta in Tarsum transmigravit, ex qua in Mopsuestiam transiit, ordinatus in ea episcopus, nondum Deo volente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa suæ doctrinæ ex Iudaico vaniloquio incipiens, codicem in prophetiam psalmorum conscripsit, omnes de domino prædicationes abnegantem. Culpatus vero & periclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate, sed compulsus omnium querimoniis, & codicem ipsum delere pollicitus, latenter con- C servabat Iudaicæ impietatis viaticum. Igni enim sua commentaria simulans tradere, malitiose abscondere illecebram conabatur. Tempus quidem plurimum in exiguo loco prava loquens, qui esset merito, latebat. Quoniam vero loquens constitutus, vana solitus loqui; doctoris famam consecutus est, paucis quibusdam apud eum studentibus, qui veneno dictionum decipiebantur, calicem bibentes verbis quidem bene compositis coloratum, blasphemis vero intellectibus & veneno plenum. Senectute jam cana debilitatus, sed minima pietatis scintilla, si qua forte in eo fuisset, inveterata, libros componere adversus domini Dei apparitionem præsumpsit, quorum multitudinem prætermittentes (nec enim fas est D impios revolvere sermones) unius in præsenti memoriam faciamus. Christum enim Iesum, generis nostri salvatorem & dominum, quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem substantiæ Paulus vocat, ferre eum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorum, & ad dexteram paternæ majestatis consedit, de quo ad Colossenses scripsit epistolam, *quod in eo omnia sunt creata, quæ sunt & in cælis & in terra, visibilia & invisibilia; quod per eum & in eum creata sunt omnia, & ipse est ante omnia*: hunc non incarnatum Verbum, sicut euangelicis vocibus edocti sumus, sed hominem per vitæ provectionem & passionum perfectionem conjunctum E Deo Verbo scripsit stultus in omnibus, & hæc in mysticis sermonibus ausus est: & ille quidem talia. Sed & sequaces ejus extollebantur, de quibus dicere convenit, *dicentes se sapientes, stulti facti sunt: mutaverunt enim vere & isti gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis*, Christum non sicut Deum incarnatum glorificantes, sed sicut unum similem nobis hominem injuriantes. Nos vero ad cetera orationis procedimus. Non enim multum tempus supervivens Theodorus, prædictis contra mysterium blasphemiis & novæ Ierusalem injuriam addidit, minorare & eam tamquam patriam incarnationis mysterii properans.

Epist. ad Theodorum lapsum. Hebr. 1. Coloss. 1. Rom. 1.

ANNO CHRISTI 553.

Habetur Græce & Latine in concilio Ephesino part.3. cap. 45.

*Vide tomi tertii pag. 1209. B.

LEX DIVINÆ RECORDATIONIS Theodoſii & Valentiniani.

DEBITAM a nobis venerationem piiſſimæ doctrinæ reddentes, eos qui auſi ſunt contra Deum impie conſcribere, debitæ condemnationi ſubjicere, & nominibus dignis vocari oportere existimavimus. Iuſtum igitur circumdare eos confuſione ſuorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum, quatenus nec vivi liberentur, ut poſt mortem permaneant contempti & condemnati. Iterum igitur doctrina Diodori & Theodori & Neſtorii impiorum & peſtiferorum viſa eſt nobis abominanda eſſe: ſimiliter autem & omnes qui ſequuntur eorum errorem, & conſentiunt eorum impietati, juſtum & ipſos eamdem nominationem mereri, & confuſionem indui: ne, dum nominantur Chriſtiani, ex ipſo inveniantur decorati vocabulo, longe conſtituti a Chriſtianorum propoſito, & alienati a recta & immaculata fide. Quapropter per hanc noſtram legem ſancimus, eos qui in omni terra ubique inveniuntur impiiſſimo & inſtabili Neſtorii & Theodori propoſito conſentientes, Simonianos a præſenti nominari. Oportet enim eos qui antea in divina doctrina creverunt, poſtea vero ad illorum impietatem inclinatos, & illorum imitatos errorem, eadem nominatione Simonianos probari, ad ſimilitudinem Arii per ſanctionem divinæ recordationis mirabilis & prædicabilis Conſtantini, qui conſtituit Porphyrianos nominari Arianos: qui propter ſimilitudinem impietatis, nominationem Porphyrii impoſuit ei qui auſus eſt & exiſtimavit veram fidem humanorum potentia verborum circumſcribere, & codices peſtilentes & ineruditos ad memoriam relinquere poſterorum. Nemo igitur audeat ſacrilegos codices ab eis expoſitos, & maxime à Theodoro & Neſtorio, & contrarios veræ doctrinæ & expoſitioni venerabilium epiſcoporum qui Epheſi collecti ſunt, legere, aut poſſidere, aut ſcribere. Oportere enim eos codices cum omni diligentia requiri, & inventos publice coram omnibus comburi. Per hoc enim radix impietatis amputabitur, ne in poſterum erroris ſemina generentur ad errorem ſimplicium, qui facile in illius laqueos collabantur. Neque de cetero inveniatur prædictorum hominum memoria, vel alia appellatio præter Simonis: ſed neque in loco, vel in domo, vel in vico, aut agro, aut in civitate, vel in ejus ſuburbanis conventiculum eorum fiat, nec in manifeſto, nec in occulto. Tales enim jubemus omni privari conventiculo viventes. Et hoc certum omnibus ſit, quod ſi quis prætererit præſentem noſtram ſanctionem, & Theodoro & Neſtorio aſſenſerit, illorum ſocios imitans, ejus per gladii ultionem omnis ſubſtantia fiſco addicetur. Tua igitur illuſtris eminentia præſentem a nobis expoſitam legem manifeſtam faciat per omnem terram habitantibus, & proponi per ſingulas civitates dignetur: quatenus per hujus legis recitationem cognoſcant omnes qui in quacumque provincia ſunt, quæ ſuper his a nobis diſpoſita ſunt. Eamdem autem legem noſtram Græcis & Latinis ſcripſimus verbis ad recitantium * felicitatem.

* *for.* facilitatem.

A *LEX THEODOSII ET VALENTINIANI, piæ recordationis imperatorum, adverſus Neſtorium & Theodorum, & eos qui ſimilia eis ſapiunt.*

IAM prius quidem Neſtorius, qui Conſtantinopolitanæ civitatis fuit epiſcopus, nova & monſtroſa dogmata pertentans introducere ſinceræ & orthodoxæ fidei Chriſtianorum, ejectus eſt a ſancta ſynodo quæ per ſanctionem imperialem ex omni orbe terrarum Epheſi congregata eſt: quæ eadem ſancta ſynodus ſimul etiam confirmavit expoſitam a Nicænis trecentis decem & octo epiſcopis orthodoxam fidem. Et B nos corroborantes ea quæ pie decreta ſunt ab eodem ſancto concilio Epheſi congregato, generalem conſtitutionem protulimus, condemnantem eumdem Neſtorium, eoſque qui ſimilia illi ſapiunt, ut non mereantur nominationem Chriſtianorum, ſed magis vocentur Simoniani, quoniam Simonis blaſphemiam dilexerunt: & ſtatuimus certas adverſus eos pœnas, quæ præſenti conſtitutione continentur. Sed nec habeat aliquis, aut legat, aut ſcribat, aut proferat Neſtorium, ſeu illius libros, vel codices omnino nocibiles, vel ipſius Neſtorii, vel alterius, & maxime Neſtorii adverſus ſolos Chriſtianos conſcripta, aut Diodori, & Theodori, & Theodoreti C conſcripta: ſed unuſquiſque habens tales codices, illos publice proferat, & in conſpectu omnium igni tradat. Et nemo eos qui talem ſectam colunt, vel illorum doctores, aut in civitate, aut in agro, aut in ſuburbano, ſuſcipiat, aut una cum eis conveniat. Quod ſi quicumque tale aliquid perpetraverit, publicatus perpetuo tradetur exilio: qui autem habet codices continentes abdicatam fidem Neſtorii & Theodori, vel illorum interpretationes, & allocutiones, & traditiones, eiſdem ſubjicientur ſuppliciis, licet * lumen aliorum videantur, quæ ab illis compoſita ſunt.

D Et ſancti vero Theophilus Alexandrinus, & Gregorius Nyſſenus, ſuſceptis querimoniis adverſus Theodorum adhuc viventem, & adverſus impia ejus conſcripta, ſcripſerunt adverſus eum epiſtolas, quarum pars eſt.

SANCTÆ MEMORIÆ THEOPHILI ad Porphyrium Antiochiæ epiſcopum.

QUOD enim non patieris illos qui occaſione adventionis ſalvatoris noſtri Ieſu Chriſti præſumunt renovare Samoſateni Pauli dementiam, manifeſtum eſt, quoniam & qui in Nicæa convenerunt patres noſtri, & iſtam ſectam cum Arianorum pravitate anathematizaverunt, qui nec baptiſma ſequacium Pauli comproba- E verunt, ſicut ſcriptæ ab eis definitiones continent. Et ipſe hic beatæ memoriæ epiſcopus Athanaſius ultimam prædicti Pauli Samoſateni impietatem condemnavit in tomo quem dictavit.

Et poſt alia. Quoniam autem accuſant quoſdam, tamquam ſcribentes ea quæ pertinent ad renovationem ſceleratæ ſectæ Pauli Samoſateni a patribus condemnati, & propter hanc occaſionem * commovendam porrexiſſe tuæ reverentiæ affirmant, cujus exemplum literis ad me directis a tua reverentia ſuppoſuiſti, inſpiciens tua bonitas una cum convenientibus religioſiſſimis epiſcopis ea quæ ab ipſis oſtenduntur, (dicunt enim probationes habere ſe) ſi invenerit ſcripta contraria apoſtolicis

ANNO CHRISTI 553.

apostolicis dogmatibus, dignetur apostolicum amplecti zelum adversus talia innovantes. Iustum enim est, ea quæ impie scripta sunt, pie amputari, & nusquam inemendabiles permanere eos qui qualiacumque incaute per inscientiam & vanam gloriam scribere præsumpserunt.

Porrecta autem sunt & ipsi sanctæ memoriæ Theophilo impia capitula ex codicibus Theodori.

SANCTI GREGORII AD THEOPHILUM.

QUI Apollinarii dogmata defendunt, per querimoniam, quam adversus nos faciunt, sua confirmare conantur, carnale Verbum, & dominum sæculorum hominis filium, & mortalem Filii deitatem construentes. Proferunt enim quod aliqui quasi catholicæ ecclesiæ existentes, duos colunt filios in dogmate: unum quidem secundum naturam, alterum autem secundum adoptionem postea acquisitam; nescio a quo talia audientes, & ad quam personam contendentes: nondum enim novi eum qui hæc subloquitur. Verumtamen quoniam hanc proponentes adversus nos causam, per hoc quod videntur huic flagitioso negotio repugnare, suas opiniones corroborant, bonum est tuam in Christo perfectionem, secundum quod in mente tibi * injiciat sanctus Spiritus, exscindere occasiones eorum qui quærunt adversus nos occasiones, & persuadere eis qui ista calumnialiter adscribunt Dei ecclesiæ, quod est dogma tale in Christianis nullum, neque prædicatur.

*[margin:] r. inii-

EX HIS QUÆ THEODORITUS defendens Theodorum, contra Cyrillum scripsit, per quæ testimonium præbet idem Theodoritus, quod Theodori sunt istæ impietates, contra quas sanctæ memoriæ Cyrillus scripsit.

POSTEA *interpretationem accusat octavi psalmi, & inculcat hæc verba divini Theodori: Consideremus igitur, quis est homo de quo stupescit & miratur quod unigenitus dignatus est ejus memoriam & visitationem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine, in superioribus demonstratum est: quod autem nec de uno quolibet, & hoc dictum est.*

Et post pauca, ejusdem Theodori posuit memoratus Theodoritus sic habentia.

Cessate vel nunc vix aliquando a vestra impudentia, agnoscentes quod oportet. Videte enim omnium hominum sceleratissimi, quanta naturarum est differentia, quod iste quidem stupescit quia & memoriam facere hominis dignatur, & visitare eum, & ceterorum participem facere, quorum participem jam fecit ipsum: ille autem e contrario miratur, quod tantorum particeps fieri super suam naturam meruit. Et ille quidem, utpote beneficium dans, mirificatur magna præstans, & super naturam beneficium accipientis: ille autem, ut post beneficium accipiens, & majora, quam est ipse dignus, accipiens.

Post hæc Theodoritus intulit ista.

Cum posuisset Cyrillus ex his quæ divinus Theodorus contra Apollinarium scripsit, statim injurias infert, & contumelias, & vituperationes, & dicit: Sobrii estote ebrii ex vino vestro. Et clamet aliquis ita errantibus: *Impone homo tuæ linguæ ostium & seram: cessa cornu in altitudinem extollens, & loquens contra Deum iniquitatem.* Quousque

[margin: Psal. 140. Psal. 74. 1. Cor. 8.]

insultas contra patientem Christum? In mente habe scriptum a divino Paulo: *Ita vero peccantes in fratres, & percutientes eorum ægrotantem conscientiam, in Christum peccatis.* Et ut aliquid ex propheticis loquar codicibus: *Iustificata est Sodoma a te, superasti paganorum verbositates, quas fecerunt contra Christum, stultitiam existimantes crucem*: nihil esse ostendisti Iudaicæ superbiæ crimina. [margin: Ezech. 16. 1. Co. 1.]

Et cum hæc posuisset verba Cyrilli contra Theodorum dicta Theodoritus, sic intulit.

Quid tibi zelum intantum inflammavit veritatis defensor, ut hanc & talem adversus eum pompam faceres, & paganis simul & Iudæis & Sodomitanis ostenderes magis impium, & positas contra impios a divina scriptura voces adscriberes pietatis propugnatori? Nonne dominus Christus in sacris evangeliis in seipsum traxit David divinationem? Nonne pueris clamantibus, Hosanna filio David, *ipse dixit Iudæis: Non legistis:* Ab ore infantium & lactentium perfecisti laudem? *Non divinus apostolus ex his adductum verbum ei adaptavit & ceteri psalmi? Quid igitur novum dixit Theodorus, quod tantis eum blasphemiis lapidasti, jubens illi & frenare linguam, ipse percurrere istam effrenatam dimisisti? Vide ne quis te callidiorem existimet his adversus Theodorum uti injuriis, quod & ille Apollinarium, & qui ea quæ sunt illius sapiunt, sceleratissimos vocavit. Si hoc non est, quo absono dicto sicut crapulam, quantas hujusmodi adversus eum blasphemias effudisti? Quid autem novum præter veteres illos doctores * dixerit? Illorum enim unusquisque humanam naturam & visitatam, & assumptam, & unctam esse a sancto Spiritu, & crucifixam, & mortuam esse, & resurrexisse, & in cælos receptam esse, & sedem mereri quæ ad dexteram est, aperte & dilucide docuerunt. Tu vero cum ineffabilia, ut videtur, verba audisses, quæ Paulus audivit, magis hic alia quædam & diviniora, (alias vero nobis introducis præter Pauli doctrinas) sic Paulum interpretaris, & dicis:* Sed erat ipsum ex Deo, Patre Verbum, factus certe secundum hominem, & non alium quemdam, sed seipsum visitatione & memoria dignans. *Quid his verbis magis ridiculum? Cujus enim Deus Verbum visitationis indigeret?* At qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est æqualis esse Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens: & angelicam quidem naturam non assumpsit, semen autem Abraham assumpsit. *Merito igitur Theodorus dixit, eum qui accepit, visitare, assumptum esse. Ita autem & propheta docens, dominum quidem eum qui visitavit, vocat; hominem vero eum qui visitationem meruit.*

[margin: Matth. 21. Matth. 21. Psal. 8. Hebr. 2. 2. Cor. 12. Philip. 2. Hebr. 2.]

EX EPISTOLA THEODORITI AD Hierenatum digamum, testimonium præbentis quod sub accusatione erat Theodorus, & dubitabatur de eo.

[margin: Ireneum.]

QUONIAM *vero inculpatis me, quod sanctum & beatum reliqui patrem Theodorum in connumeratione doctorum, necessarium existimavi & de hoc breviter dicere. Primum etenim, amantissimum mihi caput, multos & alios nobiles viros & nimis claros factos tacuimus. Deinde illud oportet considerare, quod qui accusatur, indubitabiles testes debet producere, quos neque accusatorum aliquis inculpare potest. Si autem a persecutoribus accusatos, qui accusatus est, ad testimonium vocet, nec ipse qui judex est, patiatur suscipere*

ANNO CHRISTI 553.

suscipere. Nam si laudes patrum conscribens, istum sanctum prætermisi, iniquum fecisse confiteor, & circa doctores ingratus fuisse. Si vero accusatus satisfactionem obtuli, & indubitabiles produxi testes, quid sine causa, qui horum nihil volunt videre, inculpant? Quomodo autem veneror virum, testis est qui a nobis pro illo codex conscriptus est, in quo adversus eum factam inscriptionem dissolvimus, non timentes accusatorum potentiam, nec futuras contra nos insidias.

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Quoniam quidam dicunt, quod sanctæ memoriæ Cyrillus laudavit Theodorum Mopsuestenum in quodam suo scripto, in quo dicunt quod scriptum est: bono Theodoro: & super hæc, quod & sanctæ memoriæ Gregorius Nazianzenus literis usus est ad Theodorum Mopsuestenum, laudans eum. Qui autem ita hæc dicunt, & hoc adjiciunt, quod non oportet post mortem hæreticos anathematizari: hoc hic & ad scientiam venit sancti vestri concilii. Ne quid eorum indiscussum relinquatur, necessarium putavimus & hæc vestræ sanctitati suggerere.

Sancta synodus dixit: Quoniam proferunt quidam, quod scriptum est, bono Theodoro, recitentur tam quæ antea, quam quæ postea per sequentia dicta sunt, ad perfectiorem rei scientiam. Et cum suscepisset Theodulus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

EX SECUNDO LIBRO CYRILLI episcopi Alexandriæ, de eo quod unus est Christus, contra Theodorum.

QUOD tamen voluit impius Nestorius dogmata Theodori sequi, non absolutionem ei accusationum facit; magis vero grandiorem adversus eum * in damnationem operabitur. Dum enim liceret ei sanctorum patrum rectis verbis & immaculatis de deitate sermonibus potiri, præposuisse dignoscitur veritati mendacium. Prætermisit enim quæ illorum sunt; magis vero elegit turpibus adhærere, & tam distortis lætificare sermonibus. Hunc vero qui talem habet voluntatem & dementiam, in hoc desiluisse inculpet aliquis, arbitror & valde merito. Oportebat enim memoriam habere sanctissimi Pauli, plane scribentis nobis: *Estote prudentes nummularii: omnia probate, quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete vos.* Quod & agere soliti, nos & solidorum probatores imitari festinantes, illa quidem quæ sunt turpia & reproba dogmata reprobamus, suscipimus vero & valde libenter omnia quæ resplendent clara veritatis pulchritudine. Iterum vero nobis ratio convertetur ad decentem ei & propositam viam. * Scriptum est igitur bono Theodoro adversus hæresim Arianorum & Eunomianorum viginti pene numero vel ampliores libri, nec non etiam alii, interpretantes euangelicos & apostolicos libros: quos quidem labores nollet aliquis increpare, magis autem decreto studium honoraret, si inesset eis dogmatum rectitudo. Si vero quidam extra destinatum ambulet, & rectam viam veritatis relinquens, per semitam eat distortam, simpliciorumque corda vulneret, adulteratorum eis injiciens intellectuum semina, tunc requiescere non fine damno erit eis qui populis præsident, mercedem vero habebunt & lucrum, si resistant.

* for. condemnationem.

1. Thess. 5.

* for. Scripti sunt igitur a bono. ' Scriptum est. Igitur bono.

A Ergo quoniam in his libris sive memorati viri conscriptis quæ modo nominavimus, inventa sunt quædam ultimæ impietatis plena, quomodo erat consequens velle tacere? Diuidit enim individuum Christum & pro uno Filio dualitatem colit a veritate excidentem, & quasi falsis nominibus coloratam. Nam Deum Verbum, qui ex Deo Patre est, hominem vocari dicit, non tamen & hoc factum esse secundum veritatem; hominem vero eum qui ex Maria est, sicut dicit, quem & carnem astute nobis nominat in multis locis, Deum quidem dicit & Filium Dei, non autem B hoc esse secundum veritatem.

Sancta synodus dixit: Ostenderunt ea quæ recitata sunt, quod arguens magis Theodorum & impia ejus conscripta Cyrillus religiosæ memoriæ, non tamen laudem quamdam faciens de eo, hujusmodi verbis usus est. Recitentur & epistolæ Gregorii sanctæ memoriæ, quas quidem dicunt ad Theodorum Mopsuestenum scriptas esse.

Et cum suscepisset idem reverendissimus diaconus & notarius * Theodulus, recitavit.

Theodoro Gregorius, commendans quosdam adinvicem litigantes, & significans quod tam sub sua, quam illius gubernatione sunt. dicit C autem sic.

Quæ a dominis meis carissimis episcopis scripta sunt ad tuam reverentiam, hæc etiam a nobis ad te scripta esse existimans, da obsecro manum mulieribus nec despicias eas tyrannicam violentiam patientes sub viri potentia, contra quem interpellaverunt.

Et post ' alia. Duos qui in hac re graventur, cognosco, id est, tuam reverentiam, & nos, si quod justum est, despiciatur. Sub amborum enim gubernatione sunt qui judicantur, & timor est, ne veritas verisimilibus verbis superetur. Quapropter & judica, & pro nostra infirmitate pugnare festina.

D Iterum aliam epistolam proferunt, quasi ad Theodorum Mopsuestenum scriptam a prædicto sancto Gregorio. Ex ipsa vero maxime convincuntur mentientes. Adhortatur enim magis Tyanensem episcopum ad martyrum festivitatem pervenire, quæ in Arianzis, prædio ejusdem sancti Gregorii, celebratur in mense, quem ipse Cappadocum lingua Dathusa nominat, Arianza vero prædium est sub Nazianzo. Nazianzus autem videlicet sub Tyanensi civitate tunc erat. Habet autem epistola sic:

Debes quidem nobis ut infirmis remedium, cum unum est a mandatis ægrotantium visitatio. Debes autem etiam sanctis martyribus annualem honorem, quem in tuis Arianzis solenniter cele-E bramus die vigesimo secundo nostri mensis Dathusæ: & non pauca ecclesiasticorum communis indigent disceptationis. Propter omnia igitur impigre pervenire digneris: licet enim nimius sit labor, sed æqualis est merces.

Alia epistola ad eumdem Theodorum scripta, per quam rogat de pauperibus, & ptochotrophis suæ parœciæ, qui peccaverunt. Initium vero epistolæ sic est:

Audio te graviter ferre factas * vobis a monachis & pauperibus injurias.

Et in fine. Nunc puta omnes quidem ante pedes tuos cadere, & pauperes, & ptochotrophos, omnes vero monachos & virgines pro eis supplicantes: da omnibus pro his gratiā, quoniam profligati sunt satis, sicut certum est, ex quibus nos rogaverunt:

ANNO CHRISTI 553.

* al. Diodorus Greg. Nazianz. epist. ad Theodor.

' pa[...]

Epist. ad eu[...]

Epist. * nol[...]

rogaverunt: & ante omnes da nobis, qui pro his precamur. Et si tibi grave esse videtur * ab illis esse exhonoratum, multo pejus esse appareat, si te admonentes hæc nos non audiamur.

[*al. ... h]os ab esse [exh]onora-

Vtuntur autem & alia epistola ejusdem sancti Gregorii ad eumdem Theodorum, habente laudes ejusdem Theodori. Ostenditur autem etiam ista magis ad Tyanensem episcopum scripta, per quam meminit monasterii adhuc constituti in prædio, quod dicitur Pasa, sub Tyanensium positum civitate. Habet autem sic:

Deus te donavit ecclesiis ad gloriam nostram, multorumque ad utilitatem, cum ita sis subtilis cautusque circa spiritalia, ut etiam nos facias cautiores, qui plus aliquid habere per ætatem putamur. Quoniam igitur voluisti participes nos spiritalis habere disceptationis, (dico autem propter juramentum, quod Georgius ' Passenus jurasse apparet) quod placuit nobis, tuæ reverentiæ demonstremus, & cetera.

[' P]asenus

Et alia epistola ad eumdem, ex qua maxime ostenditur, quod ad episcopum Tyanensem omnes sunt scriptæ. Rogat enim eum dare episcopum Nazianzo, tamquam primum provinciæ. Habet enim sic:

Tempus est mihi dicere quod habet scriptura: *Ad quem clamabo, patiens iniquitatem? Quis porriget mihi manum tribulato?* in quem gravamen ecclesiæ perveniet, male sic habentis & desolatæ? Obtestor coram Deo & electis angelis, quod non justa patitur grex Dei, sine pastore & sine visitatione constitutus propter nostram infirmitatem. Me enim morbus detinet, citiusque abduxit ecclesiæ, & nunc omnino ultima expirantem, & amplius contribulatum difficultatibus. Et si quidem aliud caput haberet provincia, ad illud clamare oportebat & testificari. Tua vero superposita reverentia, ad te respicere necesse est. Procura tuam ecclesiam per quemvis modum, nec eam despicias * indigna agentem. Vt enim alia prætermittam, qualia nunc advenientes Apollinaris sequaces aliqua quidem commiserunt, aliqua vero interminantur, à dominis meis presbyteris cognosces, Eulalio chorepiscopo & Eleusio, quos studiose ad tuam reverentiam direximus. Et hæc compescere non est nostræ ætatis & infirmitatis, sed tuæ solertiæ & virtutis: quoniam tibi cum aliis etiam prævalere Deus præbuit ad commune patrocinium ecclesię. Sin autem hæc dicens & scribens non audiar, quod reliquum est, solum hoc fiet, publice prædicare omnibus & notum constituere, quoniam episcopo indiget ecclesia, ne a nostra infirmitate lædatur: vos autem hoc quod sequetur, cognoscetis.

[...]t. 88. [...]c. 1.

Et aliam epistolam scripsit ad eumdem Tyanensem episcopum, per quam inculpavit eos qui trahere eum volebant ad episcopatum Sasimorum, & maxime Helladium Cæsareæ: & cum multa de eo dixisset, rogat & de Bosphorio Doharon episcopo, qui ad Tyanensem tunc episcopum accusatus est, & judicabatur apud eum. Habet autem sic.

Addetur autem etiam illud literis, dominum meum religiosissimum comministrum Bosphorium, si quidem vestra ex damnatione circa fidem invenerit malum, quod nec dicere fas est, ut relinquam longum tempus nostrumque testimonium, ipsi hoc judicate. Si vero parœciarum causa perfidiam illi inferunt, novumque crimen, nec criminationibus subtrahamini, neque fortiores eas veritate faciatis, obsecro, ne multis tristitiam injiciatis bene agere volentibus.

Et cum surrexisset Euphranta vir religiosissimus episcopus Tyanensis, dixit: Doceo vestram sanctam synodum, quæ & ante verba mea cognoscitis, quod sine causa semetipsos decipiunt qui putant quod Gregorius sanctæ memoriæ ad Theodorum Mopsuestenum scripsit recitatas epistolas. Ego enim, ut & Tyanensis ecclesiæ episcopus constitutus, & ex ipsa ortus provincia, veritatem expono. Theodorus episcopus fuit in mea civitate temporibus Gregorii sanctæ memoriæ. Prædicatur enim in sacris diptychis ita, Pro Eupsychio, Anthemio, Ætherio, Deodato, Calliopio, Longino, Theodoro. In illo autem tempore sub Tyanensi civitate erat & Dohara, & Nazianzus, usque ad tempora hujus pii imperii. Piissimus autem imperator cum metropolitana jura dedisset civitati, quæ quondam quidem Mucissos, nunc vero Iustinianopolis nuncupatur, cum aliis civitatibus & Dohara & Nazianzū subjecit ei. Et Arianzus quidem prædium est unde ortus fuit idem sanctæ memoriæ Gregorius sub Nazianzo constitutus, in quo prædio festivitatem adhortatus est facere beatum Theodorum: & mensis autem apud Cappadocas provinciali vocabulo Dathusa adjicitur, cujus & ipsius una ex epistolis memoriam facit. Prædium autem, quod dicitur Pasa, in quo & monasterium positum est, cui tunc præsidebat Georgius monachus, quem epistola * Pasinum vocat, duodecim * milliis Tyanensis distat metropoleos, & sub eadem civitate est usque hodie. Sed & Dohara civitas, sicut dixi, sub gubernatione ejusdem Tyanensis metropoleos tunc erat, & ordinationem episcoporum Tyanensis episcopus faciebat. Vnde & hortatur eumdem beatum Theodorum tamquam metropolitanum prædictarum civitatum, ipse jam senectute fatigatus, ordinare episcopum in Nazianzo pro se ipso. Secunda vero Cilicia, sub qua Mopsuestia constituta est, nullam communionem nec unquam habuit, nec habet ad secundam Cappadociam, aut ad prædia, vel civitates ejus, cum media sit prima Cilicia, & dividat Cappadociam & secundam Ciliciam. Secundæ autem Ciliciæ pars Mopsuestia est. Nec possibile erat sanctæ memoriæ Gregorium pro gubernatione ecclesiarum secundæ Cappadociæ, & pro ordinatione episcoporum scribere episcopo oppidi, & ejus sub alia parœcia constituti, & sub metropolitano alio, ut nec jus creandi haberet episcopum.

al. Passensi *milliariis.

His ita dictis ab ' Euphranta reverendissimo episcopo metropolitano Tyanensi, surrexit & Theodosius reverendissimus episcopus civitatis, quę olim quidem Mucissos, nunc vero Iustinianopolis nuncupatur, & hæc dixit: Vere omnia docuit vestram sanctam synodum Euphranta religiosissimus. Et ego enim hæc scio, qui & de illa provincia sum, & sub mea gubernatione modo est & Dohara & Nazianzus, sub qua Nazianzo & Arianzos prædium constitutum est: & nullam communionem unquam habuit ad prædicta prædia vel civitates secunda Cilicia, vel ejus episcopi.

' Eufrata.

Sancta synodus dixit: Et ipsæ quidem per se epistolæ sancti Gregorii demonstrant, quod ad Theodorum religiosæ memoriæ Tyanensem episcopum, quæ secundæ Cappadociæ metropolis est, scriptæ sunt, non * tamen ad impium Theodorum

*for. autem

ANNO CHRISTI 553.

Theodorum Mopsuestenum. Adjectæ sunt autem & reverendissimorum episcoporum depositiones. De eo autem, quod oportet & post mortem hæreticos anathematizari, jam quidem aliqua lecta sunt: verumtamen & si quid aliud ad hoc pertinet, recitetur.

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Sunt nobis pre manibus quæ electa sunt ad præsentem quæstionem pertinentia, eo quod oportet hæreticos & post mortem condemnari.

Sancta synodus dixit: Recitentur. Et cum suscepisset Photinus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

EX PRIMO LIBRO SANCTÆ memoriæ Cyrilli, de eo quod unus est Christus, contra Theodorum.

Sunt enim, sunt qui redemptorem & dominum suum negant, & Filium quidem verum Dei Patris non dicunt eum esse, qui in ultimis sæculi temporibus ex muliere secundum carnem nativitatem propter nos sustinuit: apparuisse autem magis orbi terrarum Deum recentem & posterum, filiationis gloriam extrinsecus acquisitam habentem sicut & nos, & quasi quibusdam adulterinis gloriantem honoribus, ut jam anthropolatria & nihil aliud esset, & adoretur homo aliquis cum sancta trinitate tam a nobis, quam a sanctis angelis. Hæc quidam valde superbi, & magna sapientes in divinarum scripturarum scientia, suis scriptis inseruerunt: & sicut dicit omnium dominus per unum sanctorum prophetarum, *laqueum statuit ad corrumpendos homines.* Quid enim aliud sit, quam laqueus & scandalum, lingua loquens distorta, & sacris literis abhorrentia, & traditioni sanctorum apostolorum & euangelistarum impudenter resistentia? Recusandum igitur eos, qui tam malis culpis obnoxii sunt, sive in vivis sunt, sive non. Ab illo enim quod nocet, recedere necessarium est; & non ad personam respicere, sed id quod Deo placet, oportet considerare.

Psal. 56. 118 139. 140. 141.

Quod sanctæ memoriæ Cyrillus apostolica verba secutus, quæ dicunt: *Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem recusa, sciens quia perversus est ejusmodi, & peccat, & est a semetipso damnatus,* usus est verbo quod est: & recusandos nobis tales esse, sive in vivis sint, sive non.

Tit. 3.

Sed etiam in epistola ad Martinianum & alios monachos scripta, idem sanctæ memoriæ Cyrillus ita dicit:

Nam jam quidem & sancta synodus Ephesi collecta Dei voluntate, contra Nestorii perfidiam justam & subtilem sententiam proferens, & aliorum vaniloquia qui post ipsum erunt, aut ante ipsum fuerunt, æqualia sapientes ei, & dicere aut scribere præsumpserunt, cum illo condemnavit, similem eis condemnationem imponens. Consequens enim erat, uno semel propter tam profana vaniloquia inculpato, non contra unum magis pervenire, sed, ut sic dicam, contra omnem eorum sectam, sive calumniam quam fecerunt adversus pia ecclesiæ dogmata, duos colentes filios, & dividentes individuum, & crimen adscribentes cælo & terræ tamquam homini servientibus. Adorat enim nobiscum supernorum spirituum sancta multitudo omnium dominum Iesum Christum.

Habetur in conc. Ephes. p. 3. c. 43.

Et his recitatis, surrexit Sextilianus reverendissimus episcopus de Africana provincia, vicem agens Primosi religiosissimi episcopi Carthaginensis, & in medio stans, hæc dixit: Quoniam proposita sunt sancta euangelia, & oportet unumquemque ea quæ sunt suæ scientiæ, ad propositam quæstionem pertinentia, facere manifesta, doceo sanctum vestrum concilium, quod anterioribus temporibus in nostra provincia multi episcopi congregati, & quædam de diverses causis ad ecclesiasticum statum pertinentibus disponentes, statuerunt de episcopis defunctis, qui hæreticis suas facultates relinquunt, ita ut post mortem anathemati subjiciantur. Sunt vero etiam Augustini sanctæ memoriæ epistolæ dicentes, quod si qui in vita sua non recte sapuerunt, licet non condemnati fuissent adhuc viventes, ut demonstrato peccato, isti & post mortem anathemati subjiciantur. Et si placet vobis, hæc ad lectionem porrigo.

Sancta synodus dixit: Recitentur. Et cum suscepisset idem diaconus & notarius oblatam chartam, recitavit.

Sancti Augustini ad Bonifacium comitem de quibusdam Donatistis accusantibus Cæcilianum episcopum, quod in vita sua codices Christianicos ad concremandum tradidit, qui propter hanc causam semetipsos separabant ab ecclesia: cujus principium sic habet:

Epist. 5[...] tom. 2[...]

'Laudo, & gratulor, & admiror, fili dilectissime Bonifaci, quod inter curas armorum & bellorum, vehementer desideras ea nosse quæ Dei sunt.

Et post alia. Et Cæcilianum nequaquam fuisse traditorem, sed a majoribus istorum falsis criminationibus & calumniosis accusationibus appetitum: non quia in eo ecclesiæ causa consistat, nullius enim iniquitas obsistit promissionibus Dei, nec potest alicujus perire criminibus hereditas Christi, quam ei donavit Pater, dicens: *Pete a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Tamẽ qui propter ipsum occasionem invenerunt schismatis perpetrandi, ostendendum est, purgatum fuisse in judicio episcopali, & innocentem pronuntiatum non solum ab episcopis judicibus, sed etiam ab ipso Constantino imperatore, apud quem calumniose ab istorum patribus accusatus est: ut agnoscant, quam injuste ab ecclesia toto diffusa orbe dividantur propter eum, cujus nullum unquam crimen non ipsi, non præcessores eorum ostendere potuerunt: quamvis (sicut etiam in memorata epistola diximus) etsi vera essent quæ ab eis objecta sunt Cæciliano, & nobis possent aliquando monstrari; ipsum jam mortuum anathematizaremus: sed tamen ecclesiam Christi, quæ non litigiosis opinionibus fingitur, sed divinis attestationibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus.

'Valde[...] hi gra[...] quod i[...] occupat[...] nes bell[...] curam [...] que re[...] gionis [...] bere [...] negliga[...] Aut hæ[...] alio A[...] stini [...] accepta [...] sint, [...] ex hac [...] stola, [...] verba i[...] sed ser[...] tia refe[...] Psal. [...]

Epist.

Ejusdem sancti Augustini, ex gestis quæ apud Marcellinum virum clarissimum tribunum & notarium acta sunt, capitulo centesimo octogesimo septimo.

Collat [...] Carth[...] in cogi[...] diei.

Augustinus episcopus ecclesiæ catholicæ dixit: Non in hominibus spes ponenda est ecclesiæ, si boni sunt: neque si mali sunt, judicanda est ecclesia Dei perisse. Sed tamen etiam ipsorum causam tamquam fratrum nostrorum suscipimus, & si nobis ostendi potuerunt criminosi, hodie illos anathematizamus: non tamen propter illos ecclesiam a Deo promissam & exhibitam deserimus aut relinquimus.

Ejusdem

ANNO CHRISTI 553.

Ejusdem epistola ad catholicos. Si forte isti libri ita designant traditorem suum, sicut designavit dominus Judam, legant in eis nominatim & expresse vel Cæcilianum vel ordinatores, eorũdem librorum fuisse traditores, & si non eos anathematizavero, ipse eum judicet tradidisse.

[...]n epist. de [u]nitate ec[c]lesiæ con[tr]a Petilia[n]i epistolã, [c]ap. 3. tom. [..] & habe[tu]r 24. q. 2. [c.] Sane. futuros cum eis [...]dicet tra[...]didisse.

Ejusdem ex opere adversus Cresconium grammaticum Donatistam, libro tertio.

[L]ib. 3. c. 35.

Ego in ecclesia sum, cujus membra sunt illæ omnes ecclesiæ, quas ex laboribus apostolorum natas atque firmatas, simul in literis canonicis novimus. Earum communionem, quantum me adjuvat dominus, sive in Africa, sive ubicumque, non deseram. In hac communione si fuerunt, quos nescio, traditores, cum eos demonstraveris, & carne & corde mortuos detestabor, nequaquam tamen a vivis in ejusdem ecclesiæ sanctæ unitate manentibus, propter mortuos alienabor.

[C]ap. 39.

Et post pauca. Sed dicis licere mihi etiam hodie de mortuis judicare, quia judicium non tantum de vivis, sed etiam de mortuis fieri potest. Ecce volo judicare, sed vos causam ipsam non vultis agere.

Et cum surrexisset Benignus episcopus Heracleæ Pelagoniæ, vicem agens Eliæ viri reverendissimi episcopi Thessalonicæ, ita dixit: Et quæ modo recitata sunt Augustini sanctę memorię, conveniunt statui tenenti ab initio in ecclesia. Impium vero dogma jam inculpatum & condemnatum est: & eos qui tali dogmati obnoxii sunt, anathematizari vult ecclesię traditio, licet mortui essent. Ideo & sanctæ memoriæ Augustinus dicit: Quod si modo convinceretur Cæcilianus de his quæ inferuntur ei, etiam post mortem eum anathematizo. Et hæc dicebat de Cæciliano episcopo Carthaginis, qui solus ex tota Africa pervenit ad Nicænum sanctum concilium. Sed etiam Valentinum, & Marcionem, & Basilidem a nulla synodo anathematizatos, tamen eo quod alienum pietatis erat dogma quod illi defendebant, etiam post mortem anathematizat ecclesia Dei. Hoc vero etiam in Eunomium & Apollinarium factum. Hanc vero ecclesiasticam traditionem custodiens & * Rambulas sanctæ memoriæ episcopus factus Edessenæ civitatis, qui in sacerdotibus explenduit, Theodorum istum Mopsuestenum etiam post mortem in ecclesia anathematizavit propter impia ejus conscripta, sicut testimonium præbet etiam epistola quæ ab Iba ad Marim hæreticum Persam scripta esse dicitur: nec non etiam illi qui cum Eusebio erant Nicomediæ episcopo, prius ea quæ sunt Arii sapientes, tunc vero consentientes fidei prædicatæ a sanctis patribus Nicææ congregatis, & subscribentes in ea, quoniam ad suum vomitum Arianicæ impietatis reversi sunt, alii quidem viventes, alii vero etiam post mortem anathematizati sunt, & ex ecclesia Dei expulsi sunt, sicut est a sancti Athanasii de hoc scriptis in historica narratione invenire. Maxime vero fidem eis imponit Constantinus piæ recordationis per suam ' scriptionem ad Theodotum factam, significans per eam, quod & Eusebius & Theognis, illisque consentientes ejecti sunt de universali ecclesia, tamquam contraria Nicænæ sanctæ synodo sapientes, cujus pars fuerunt. Sed etiam Romanorum ecclesia ante paucos annos Dioscorum, qui fuit papa ejusdem ecclesiæ, & post mortem anathematizavit, cum nec in fidem peccasset: & hoc sciunt omnes qui degunt Romæ, & maxime qui in dignitatibus existunt, qui etiam eidem Dioscoro communicatores permanserunt usque ad ejus mortem.

[...]id est, [v]alde cal[c]atum.

[E]pist. 50.

* Rabbulas.

' rescriptionem.

Non fuit papa, sed electus in schismate contra Bonifacium secundum.

Et postquam dixisset Benignus religiosissimus episcopus propositam depositionem, ' surrexit Theodorus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, Ioannes episcopus Nyssæ, Basilius episcopus novæ Iustinianopoleos, quondam Camulianensium, & dixerunt: Iam quidem quam habet voluntatem sancta synodus vestra de Theodoro Mopsuesteno, fecistis manifestum, secundum Deum decentem zelum excitati adversus eum, & quæ ille blasphemavit contra magnum Deum & salvatorem nostrum Christum. Quoniam vero quidam diligentes Nestorii perfidiam, idem vero est dicere Theodori insaniam, non recusant confingere quædam, & utuntur verbis tamquam in epistola positis scripta a sanctæ memoriæ Cyrillo ad Ioannem Antiochiæ episcopum, pro hoc quod non oportet quasi Theodoro insultare, eo quod jam defunctus est, ut nihil eorum quæ ab eis dicuntur vestram lateat beatitudinem, aut indiscussum permaneat, necessarium putavimus ista ad vos referre. Nusquam vero talis epistola scripta est a sanctæ memoriæ Cyrillo, nec in ejus fertur codicibus, qualem divulgant illi. Habet autem conficta epistola sic.

' surrexerunt.

*INSPEXI literas, quibus in unum vestra religiositas congregata, tamquam ex communi concilii voluntate ad me usa est. Et de epistolæ quidem primordiis aliquid dicere, vel etiam * eloqui superfluum existimavi valde merito. Cum enim aspexissem tamquam, ut aliquis dicat, vos spiritu excitatos, & nimis obstupuissem, hoc quod necessarium est, facere festinavi. Quomodo enim non essem in mente habiturus tam mirandum solicitumque vestrum studium, addam autem etiam agonem quem universaliter suscepistis pro viro non tantummodo mirabili, sed etiam maximam gloriam apud vos consecuto, Theodoro dico, inclamantibus quibusdam, sicut videtur, odium adversum * habentibus, occasionemque facientibus impietatis, qua tenentur quædam prava capitula, sicut quidam dixerunt, de quibus etiam vestram reverentiam perturbaverunt, exigentes illorum abdicationem. Hoc vero etiam nunc, sicut epistola significat vestra, ad regiam accedentes urbem perturbant, si forte eis contigerit persuadere cum circumventione quorumdam, per formas imperiales anathemati subjicere ea quæ ab eis proferuntur, ad criminandos eorum defensores. Et propter hoc, sicut mihi videtur & omni mentem habenti, non est fas contristari, vel graviter ferre eos qui recte sapiunt, sed etiam quam longissime relinquere ejusmodi habentes voluntatem, non dicam etiam in mente habere quod excogitaverunt, cum maxime nec certa est persona, quam supponit querimoniæ capitulorum * cõvictio. Incerta autem constituta, etiam hi qui hoc egerunt, super incertum currentes, & aerem verberantes inveniuntur. Sed his prætermissis, illud dicam, quod convenit eos qui quocumque modo vel docere produntur, vel scribere volunt, sinceræ mentis oculo intueri divinæ intellectum scripturæ, & ad ejus intentionem recte pergere, & sic suos sermones disponere in judicio, timentes ne forte aliter quam ut habet, e contrario docentes vel sapientes, minimi vocentur in regno cælorum: cujus desiderium eos qui ad hoc respiciunt, declinare compellit errores viæ, quæ ad illud regnum perducit, & ad illam beatam vitam festinare. Dicam vero compendiose ad vos religiosissimos hoc, quod etiam ad reverendissimum episcopum Constantinopolitanæ civitatis Proclum, ve-*

* scribere.

* eum.

ANNO CHRISTI 553.

stris literis satisfaciens, scripsi ipsis verbis sic: Quod prolata apud Ephesinam sanctam synodum expositione, tamquam a Theodoro exposita, sicut dicebant qui protulerunt, nihil sanum habente, reprobavit quidem eam sancta synodus tamquam perversis plenam intellectibus, condemnans autem eos qui ita sapiunt, dispensative nullam fecit viri mentionem, nec ipsum nominatim anathemati subjecit, nec vero alios propter dispensationem, sicut videtur, ne forte magnam existimationem viri, qua mirificatur, attendentes orientales, seipsos separarent a conjunctione universalis ecclesiæ corporis, & adderentur consortio odioso & execrando, & quamplurimis occasiones scandalorum generarent. Solet enim vulgus rumoribus quibuslibet cum plurima voluptate aures præstare, & dicto citius a competenti ratione recedere: sed juste audient, licet non volunt, auctores istorum: Latetis vosipsos, adversus cinerem tendentes arcus: non enim superest qui a vobis accusatur. Ac me nemo inculpet in ista verba prolatum; sed cedo existimantibus grave esse defunctis insultare, licet sæculares sint, quando magis etiam eis qui in episcopatu a vita discesserunt? Prudentium enim est virorum, justissime cedere prænoscenti uniuscujusque voluntatem, & scienti qualis unusquisque nostrum fiet. Bene valentes vos & orantes pro nobis conservet dominus, in omnibus religiosissimi.

Et ista quidem continet conficta epistola. Quis autem inspiciens eam, non statim inveniet alienam esse compositionem intellectuum & verborum, conferens ea cum aliis scriptis sanctæ memoriæ Cyrilli? Verumtamen aperte inde falsitas ejus ostenditur. Ioannes enim Antiochiæ episcopus scripsit ad sanctæ memoriæ Cyrillum, dicens quædam de hoc, quod non oportet anathematizari neque Theodorum ipsum, neque conscripta ejus, tamquam convenientia dictis a sanctis patribus, & ad ea rescripsit sanctus Cyrillus, plane rejiciens Theodori conscripta, & increpans dicentes ista consonare illis quæ sanctis patres exposuerunt: addens literis etiam hoc, quod non oportet Theodori scripta defendere tamquam consonantia in omnibus Nestorii vaniloquiis, & merito ejecta cum illis, utpote anathemate, quod adversus Nestorium factum est, procedente etiam adversus eos qui ante illum similia ei sapuerunt. Habet igitur sic epistola sancti Cyrilli ad Ioannem rescripta:

Habetur in Concilio Ephesino part. 3. cap. 44.

NON requievit draco apostata, pessima vere ac Deum impugnans bestia, nec cessabit umquam ab insita sibi pravitate: infinitam autem invidiam adversus sanctas ecclesias nutriens in seipso, linguas effrenatas sceleratorum & profanorum hominum, cauteriatam habentium conscientiam, excitare ausus est adversus dogmata veritatis. Sed captus ubique & victus est. Inefficacem enim ejus pravitatem, inceptorumque potentiam, omnium nostrum salvator Christus demonstravit.

1. Tim. 4.

Et post alia. Erat igitur necessarium, claram nos propterea ducere festivitatem, expulsa certe omni voce a quocumque dicta, quæ consonat Nestorii blasphemiis. Processit enim adversus omnes eadem sequentes, vel jam secutos, quod absolute nos & vestra sanctitas dixit: Anathematizamus illos qui dicunt filios duos, & duos Christos. Vnus enim, ut dictum est, prædicatur a nobis & vobis Christus & Filius & dominus, unigenitus Deus Verbum, *in similitudine hominum factus & in habitu inventus ut homo*, secundum vocem sapientissimi Pauli.

Philip. 2.

A *Et iterum.* Culpabiles vero sectas Diodori & Theodori, & aliorum quorumdam, quos melius est non laudare, ne aliquid grave dicam, eo quod * sicut velis omnibus dejecti sunt a gloria Christi, ne quis divulget, rogamus, sanctis & orthodoxis nostris patribus, Athanasio, Basilio, Gregoriis, & Theophilo, & aliis; ne quo modo scandali occasio res fieret quibusdam putantibus secundum veritatem sic sapere & docere eos, qui totius rectitudinis cultores fuerunt; & qui non Nestorii solius blasphemiis codices repugnantes reliquerunt, sed etiam aliorum qui dogmata Nestorii ante eum sapuerunt & conscri- B pserunt.

ANNO CHRISTI 553

* plenis quodammodo velis adversus Christi gloriam feruntur.

Ista sunt quæ vere ad Ioannem Antiochenum scripsit sanctus Cyrillus. Quod autem nihil eorum quæ in conficta epistola continentur scriptum est ab ipso, ostenditur etiam ex * quibus scripsit ad Acacium Melitenæ episcopum, in quibus aperte narrat quæ ad Ioannem rescripsit. Habent autem de hoc verba epistolæ sic:

* iis qu

REVERENDISSIMVS & religiosissimus diaconus & archimandrita Maximus ad me pervenit; & talem virum aspexi, sicut oportebat in longo tempore desiderantem videre. Vidi vero zelum ejus & rectitudinem, & stimulum pietatis quem habebat in Christo. Contristatur vero C ita, & plenum solicitudinis animum habet, ut & omnem laborem subire velit, quatenus Nestorii perfidiam a patribus orientis radicitus perderet. Perlegi vero epistolam tuæ sanctitatis, scriptam ad religiosissimum & reverendissimum episcopum Antiochiæ Ioannem, plurimæ plenam confidentiæ simul & amoris Dei. Scripsi autem & ego tales epistolas ad ipsum: sed ut videtur, pejora vincunt. Confingentes enim quæ Nestorii sunt odisse, alio iterum ea introducunt modo, quæ Theodori sunt admirantes, & certe æqualem magis vero multo pejorem morbum impietatis habentia. Nec enim Theodorus Nestorii fuit discipulus, sed iste illius: & velut ex uno loquuntur ore, & unum malæ doctrinæ ex suo corde evomunt venenum. Scripserunt ergo ad D me orientales, quod non oportet quæ Theodori sunt accusari, ne, sicut dicunt, & beati Athanasii, & Theophili, & Basilii, & Gregorii dicta accusentur. Quæ enim locutus est Theodorus, eadem & illi. Ego vero scribentes ista non sustinui, sed fiducialiter dixi: quod Theodorus quidem blasphemam habuit linguam, & calamum ministrantem ei: illi autem fuerunt totius orthodoxiæ doctores, & splenduerunt in ea. Persuaserunt vero ita orientalibus, ut exclamationes fierent in ecclesiis a populis: Crescat fides Theodori: Sic credimus, sicut Theodorus; cum eum aliquando lapidassent in sua ecclesia ausum aliquid subloqui breve. Sed sicut doctor vult, sic sapit grex. E Ego quidem nec cessavi increpans ea quæ scripserunt, nec cessabo. Quoniam vero oportebat & contradictiones scriptas esse apud eos, inspectis Theodori & Diodori libris, quos scripserunt non de incarnatione unigeniti, sed magis contra incarnationem, posui aliqua capitulorum, & quo potui modo contradixi eis, declarans ubique abominationis plenam esse sectam eorum.

Sed etiam ad Theodosium piæ recordationis imperatorem consonantia antelatis scribens, ita dicit:

Theodorus quidam fuit, & ante eum Diodorus:

ANNO CHRISTI 553.

dorus: hic quidem Tarsi civitatis, ille vero Mopsuestiæ. Isti Nestorii impietatis patres fuerunt. In suis enim libris, quos composuerunt, immaniter blasphemaverunt contra Christum omnium nostrum salvatorem, nescientes ipsius mysterium. Voluit igitur impius Nestorius, quæ sunt illorum, in medium proferre, & expulsus est a Deo de sacra aula. Cum vero anathemati subjecissent dicta Nestorii, aliqui orientis episcoporum alio modo iterum ea introducunt, admirantes scripta Theodori, & dicentes eum recta sapuisse & consonantia sanctis patribus nostris Athanasio & Gregorio & Basilio: mentiuntur vero contra sanctos viros: scripserunt enim quæ Theodori & Nestorii blasphemias impugnant. Quoniam igitur didici, quod & ad piissimas vestras aures quædam eorum referunt, rogo ut intactas & inviolatas animas vestras conservetis ab impietatibus Theodori & Diodori. Sicut enim jam dixi, Nestorius eorum verba locutus est, & propter hanc causam, ut impius condemnatus est ab universali synodo quæ collecta fuit in Epheso Dei voluntate.

Et ista quidem ad convictionem epistolæ quæ a defensoribus Theodori falso composita est. Conantur autem etiam illud aliquid malignum peragere. Circumcidunt enim verba quædam dicta a sancto Cyrillo contra Synusiastas, per quæ etiam ipsa volunt ostendere illum dicentem, quod non oportet defunctis insultare. Omne vero contrarium continent ea quæ ab ipso in eodem libro dicta sunt. Dicit enim quod sine causa quidem ferri adversus defunctos non oportet, nec inimicitiæ hoc esse videatur: dogmatica vero proposita quæstione, licet defuncti sint illi de quibus dicitur aliquid tale, non oportet tacere, sed convincere ea quæ male illi dixerunt. Habet vero ita pars quæ de hoc est:

aliud,

Longa nobis modo elaborata est expositio, pro dogmatibus veritatis certare volentibus. Vnum enim dominum Iesum Christum declarat ubique, qui ex Deo Patre divine processit Deus Verbum, humaniter autem & secundum carnem ex muliere. Nec aliquis dicat, mentem habens circumspicere singulas res scientem, quod talem non habentibus fidem immaniter sumus invecti, vocante ad hoc interdum quadam tristitia, quæ ad illos est quibus contradiximus. Habet enim inde res ipsa ' conjunctionem, nec ignavam satisfactionem. Nam illi quidem jam mortui sunt, & ab humanis rebus proficiscentes, ad aliam vitam migraverunt: insipientia vero est, omnino non viventibus, sed jam defunctis inimicabiliter insultare. Quoniam vero dogmaticæ rectitudinis amatoribus dilecta est veritas, & vera dicere eos necessario decet, & exercitatos esse, ut possint vana solentibus loqui ' resistere, arbitratus sum oportere, ' innumerabili multitudine fratrum non mediocriter iniquitatem ' passa, ex quibus scripserunt de omnium nostrum domino & salvatore Christo Diodorus Tarsi civitatis, & qui Mopsuestiæ fuit episcopus, eloquentissimus Theodorus, pauca quædam dicere ad ea quæ illi dixerunt, & sectæ amborum deformitatem legentibus demonstrare.

convictionem

fortiter

innumerabilium multitudinem passam

Intentione igitur sancti Cyrilli, quæ in prolatis continetur, demonstrata, certum facimus, quod etiam alia utuntur epistola scripta ad sanctum Proclum ab eodem sanctæ memoriæ Cyrillo, quædam de anathemate Theodori continente. Coactus autem est illa scribere ex literis scriptis ab Ioanne & aliis episcopis orientalibus pro Theodoro, cum exigerentur anathematizare capitula Theodori, directa ipsis a Proclo sanctæ memoriæ.

Habet vero epistola ad sanctum Proclum a sanctæ memoriæ Cyrillo scripta sic.

VIX aliquando multisque sudoribus sanctitatis tuæ sanctique concilii apud Ephesum congregati, Nestorii vaniloquia rejecerunt ubique Dei ecclesiæ: nimium vero contristantur propter hoc quidam orientalium, non solum laicorum, sed etiam sacerdotum. Sicut enim diuturnæ passiones difficiliores ad medicandum existunt, vel forsitan etiam hoc omnino abnegant; * & anima ægrotās perversorum intellectuum & dogmatum putredine, insanabilem habet passionem. Verumtamen Dei gratia, sive occasione, sive veritate unum Christum & loquuntur & prædicant, & impias Nestorii verbositates anathematizaverunt: & interim multa tranquillitas ibi est, & in fide quotidie confirmantur etiam illi qui aliquando dubitabant. Nunc vero, sicut scripsit ad me dominus meus sanctissimus episcopus Antiochiæ Ioannes, initium apud ipsos alterius tempestatis surrexit, & plurimus est timor, ne forsitan quidam instabiles ad priora revertantur. Dicunt enim quosdam ad magnam illam civitatem pervenisse, deinde interpellasse piissimos & Christianissimos imperatores, & postulasse per divinam eorum sanctionem anathematizari libros Theodori Mopsuesteni, ipsumque memoratum virum: magnum vero ejus nomen esse per orientem, & mirificari nimium conscripta ejus: & sicut dicunt, contristantur omnes, quod vir nobilis & defunctus in communione ecclesiarum, anathematizatur. Nunc vero quod in conscriptis ejus invenimus quædam nefarie dicta, & nimiæ plena blasphemiæ, nulli dubium est recte sapientium. Sciat vero tua sanctitas, quod prolata apud sanctam synodum expositione ab eo composita, sicut dicebant qui protulerunt, nihil sanum habente, reprobavit quidem eam sancta synodus, utpote perversis plenam intellectibus, & Nestorianam impietatem quasi effluentem: his vero condemnatis qui sic sapiunt, nullam viri memoriam fecerat dispensative, nec ipsum nominatim anathemati subjecit propter dispensationem, ne quidam ad existimationem viri respicientes, seipsos ab ecclesiis separent.

Et post alia. Et per alium vero modum anathematizatis & ejectis Nestorii blasphemiis, una cum eis ejecta sunt & quæ illius sunt, plurimam habentia ad ista consonantiam. Et si quidem hoc agerent indubitanter per orientem, nullumque esset tumultum inde sperare, dicebam utique nullum esse impedimentum, nunc exigi eos etiam in scriptis hoc facere: si vero, sicut scribit dominus meus sanctissimus episcopus Antiochiæ Ioannes, eligant utique magis comburi, quam aliquid ejusmodi peragere; quare flammam sopitam resuscitamus, sedatosque tumultus non opportune commovemus, ne forsitan unquam ultima primis pejora inveniantur? Et hæc dico, vehementer quidem increpans quæ scripsit memoratus Theodorus, timens vero futuros a quibusdam propter eam rem tumultus, ne forsitan aliquo modo ea quæ Nestorii sunt, lugere quidem coloratim incipiant, secundum illud quod alicubi a poeta dictum est apud Græcos, quod occasione Patrocli suas calamitates unaquæque lugebat.

Homer. Iliad. 19.

ANNO CHRISTI 553.

Ista omnia demonstrantia intentionem quam habuit sanctus Cyrillus de anathemate Theodori, relinquentes, illis utuntur solis, quæ propter dispensationem dicta sunt, ut perfecte a Nestoriano errore illos abduceret adhuc in eo detentos, & compesceret tumultus, quos ab hæreticis fore suspicabantur. Proclus igitur sanctæ memoriæ, acceptis a sancto Cyrillo scriptis, acceptis vero etiam ab orientalibus plurimis deprecationibus, ut ne anathematizaretur Theodorus, nec impia ejus conscripta, scribit adhortans eos vel Theodori blasphemias anathematizare, & liberos seipsos tali suspicione demonstrare. Quoniam vero ejusmodi dispensationem Cyrilli & Procli sanctæ memoriæ non susceperunt, econtrario vero permanserunt defendentes etiam ipsas blasphemias Theodori, & dicentes eas consonare scriptis a sanctis patribus, videns sanctus Cyrillus crescentem impietatem, & inde simpliciorum læsionem timens, coactus est libros conscribere adversus Theodorum, & adversus ejus blasphemias, & post mortem ejusdem Theodori & hæreticum & impium, & super paganos & super Iudæos blasphemum eum ostendere his verbis:

Ier. 2. *Expavit cælum propter hoc, & contremuit amplius vehementer, dicit dominus.* O intolerabilem malignitatem! o linguam loquentem iniquitatem contra Deum, & mentem cornu in altitudinem extollentem. Parum ibi esse videtur, affixum esse ligno dominum gloriæ, quem tu quidem neque Filium verum, neque dominum esse dicis? Nos autem credimus, quod vere est & Deus, creator & opifex omnium. Nec enim erat homo simpliciter, sed in specie humana ex Deo Patre Verbum, non translationem, nec mutationem in carnem passum, magis vero unitum ei secundum fidem sacrarum literarum. Iste qui carne passus est, & suspensus est in ligno, miracula fecit in Ægypto, per sapientem Mosen suam gloriam manifestans.

(Psal. 4. — marg.: Deus. Filius.)

Et iterum idem sanctus Cyrillus adversus Theodorum & ejus blasphemias tradit.

Sobrii estote ebrii ex vino vestro, acclamet aliquis sic errantibus. *Impone homo tua linguæ ostium & seram: cessa cornu in altitudinem extollens, & loquens iniquitatem adversus Deum.* Quousque insultas patienti Christo? In mente habe scriptum a divino Paulo: *Sic vero peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conscientiam, in Christum peccatis.* Et ut aliquid ex propheticis loquar codicibus, *justificata est Sodoma ex te.* Superasti paganorum verbositates, quas contra Christum fecerunt, stultitiam existimantes crucem; nihil esse ostendisti Iudaicæ superbiæ crimina. Minorare præsumis, & quod ad te pertinet, detrahis ad infamiam eum qui supernas sedes condecet, & una cum Patre & Deo eamdem sedem habet. Illum enim, qui ex mortuis resurrexit, in deitatis sedibus sedere inquit sapientissimus Paulus.

(marg.: 1. Petr. 5. Psal. 140. Psal. 74. 1. Cor. 8. Ezech. 16. 1. Cor. 2. Hebr. 1.)

ET PROCLUS AUTEM SANCTÆ memoriæ adversus Theodorum & ejus impietatem in tomo ad Armenios ita dicit:

(marg.: Tom. III. pag 1229. P.)

FUGIAMUS turbulentos & cœnosos fallaciæ rivos, Deum impugnantes dico sectas: Arii insaniam dividentem individuam trinitatem: Eunomii audaciam circumcludentem scientia inoccupabilem naturam: Macedonii rabiem separantem a deitate inseparabiliter procedentem Spiritum: & novam istam & vanam blasphemiam quæ Iudæorum plurimum vincit blasphemiam. Illi enim eum qui est vere Filius reprobant, fraudantes ramo radicem: isti vero ei qui est & alterum superinducunt, divulgantes tamquam multa generantem incorruptibilem naturam. Dicamus igitur cum Paulo: *Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Iudæum enim & paganum per baptisma in unum novum hominem creavit, uniens virtute conversatione distantia. Horreant condemnationem factores novæ impietatis: siquidem distantia in conventionem unita sunt: ille autem qui uniit, in dualitatem (quantum est in eis) divisus est.

(marg.: Ephes. 2.)

Et iterum idem ex epistola ad Ioannem Antiochenum episcopum, adversus easdem blasphemias Theodori ita dicit.

Multi inclamant hic religiosissimum episcopum Edessenorum Ibam, non solum clerici quidem Edesseni & monachi, sed etiam primates & clari militiæ, quibus rectæ fidei calidus zelus accenditur, quia tantum Nestorii dementiam diligit, ut & quædam capitula, quæ supposita scripto a nobis ad Armenios tomo direxi tuæ reverentiæ, stulta ac profana constituta, & omni impietate plena, transferret Syrorum voce, & transmitteret ubique, ut multis simpliciorum inconsiderato auditu læsionem perniciosorum suscipientibus persuaderet ita sapere, sicut abdicatum est Dei ecclesiæ. Quæ quando post lectionem cognoveris, festinare digneris eum omni alacritate eum compellere tomo quidem scripto ad Armenios subscribere, vaniloquium vero, magis vero monstriloquium, vel, quod est verius dicere, Iudaicam impietatem capitulorum illorum condemnantem, viva voce & sana manu anathematizare dementiam.

Et post pauca. Hic igitur est unus Filius unigenitus. Sed non ita quidam perversa mente & cogitationis dementia istorum capitulorum genitores facti, impiorum abortivorum & sibi perniciosorum patres apparuerunt. Deinde si memoratus comminister Ibas cognoscit ea quæ ad legentium & audientium destructionem evomita sunt capitula, sicut arbitror eum, cum sit prudens, & a pueritia in divinis scripturis nutritus, abominari ea & rejicere, confidenti voce & non erubescenti fronte quod in anima sapit ostendat, omnia supposita ad Armenios epistolæ capitula rejiciens ac deculcans, ut pote diabolicæ insaniæ constituta, * inventiones, & omnia anathemate digna judicans. *&

Dicant igitur, qui utuntur dictis sancti Cyrilli & Procli quæ de Theodoro scripta sunt, si non Iudæis, aut paganis, aut Sodomitanis, & hæreticis connumeratur: imo magis eorum omnium impietatem magnitudine suarum blasphemiarum superans, & perversa mente & cogitationis dementia istarum blasphemiarum genitor factus, impiorum abortivorum, & sibi perniciosorum pater apparens, & ad destructionem legentium & audientium evomens ejusmodi blasphemias, anathemati subjectus est. Certum enim est, quod qui impius demonstratus est, omnimodo separatus est a Deo: sicut etiam ille qui anathematizatus tamquam impius separatus est. Nihil enim aliud significat anathema, nisi a Deo separationem. Si vero & propter dispensationem aliquid patres dixerunt, ut separarent ab errore Nestorii tunc defensores ejus, tamen quoniam nec susceperunt dicta illorum, & tempus quod dispensationis indigeret præteriit, jam ad perfe-

ANNO CHRISTI 553.

perfectum venerunt, & scripserunt quæ superius dicta sunt, & post mortem ejus adversus eum & impia ejus conscripta: sicut etiam Paulus apostolus cum ad tempus concessisset circumcisionem Hebræis, nec non etiam ipse circumcidisset propter dispensationem Timotheum; postea vero quod est perfectum docens, in epistola
Galat. 5. ad Galatas inquit: *Ecce ego Paulus dico vobis, quod si circumcidamini, Christus vobis nihil prodest. Testificor vero rursum omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est legis faciendæ. Evacuati estis a Christo: qui in lege justificamini: a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem justitiæ expectamus. Nam in Christo Iesu neque circumcisio*
Idem. *aliquid valet, neque præputium; sed fides quæ per caritatem operatur.* Et iterum: *Ego vero fratres, si circumcisionem prædico, quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam & abscindantur qui vos conturbant.*

...t. 21. Et propter dispensationem iterum quamdam castificatus in templo una cum aliis, etiam statutas pro castificatione legales oblationes offerens, infirmisque condescendens, iterum* regit, di-
*corrigit.
Coloss. 2. cens in epistola ad Colossenses: *Nemo ergo vos judicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum.* Et iterum: *Si mortui estis cum Christo ab*
Idem. *elementis mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo, decernitis? Ne tetigeris, neque gustaveris, neque contrectaveris: quæ sunt omnia in corruptelam ipso usu, secundum præcepta & doctrinas hominum.* Per ista vero apostolus legalem dispositionem & quasi corporalia legis recusans, docet quod interdum dispensatio per congruum tempus prodest, & interdum efficit læsionem ad temporis qualitatem. Cum enim opus est ignorantes vel errantes docere, tunc maxima dispensationis utilitas est. Quando vero in doctrina perfectionis tempus est, tunc relinquentes patientiam, ad perfectionem dogmatum pervenimus. Verumtamen nihil prohibet, etiam per alia exempla persuadere defendentibus Theodorum, ejusque conscripta, quod nihil prodest impie agentibus, si contigerit quosdam vel ignorantia, vel præsumptione, vel etiam dispensatione quadam scripsisse aliquid pro eis. Nam Basilius sanctus quædam scripsit de Apollinario, sed non propter hoc eum condemnatione liberavit. Sunt vero quæ Basilius ad Patrophilum episcopum Megarum scripsit ista:

Epist. 82. & initiū. Non multum autem tempus in medio & profectio usque ad Cilicas, & inde reditus, & statim literæ abdicationem habentes nostræ communionis. Causa vero diruptionis, quod Apollinario scripsimus, & compresbyterum nostrum Diodorum habemus nobis communicantem. Ego vero Apollinarium quidem inimicum nunquam existimavi, sed sunt pro quibus hominem * erubesco: non tamen sic meipsum homini conjunxi, ut illius crimina ipse suscipiam, cum habeo quædam etiam ego accusare eum, inspectis quibusdam conscriptis ejus.
*veneror:

Et Athanasius diversas epistolas ad Apollinarium scribit, tamquam eadem in fide sapientem: & tamen postea libros integros etiam post mortem Apollinarii scripsit adversus eum, cognitis illius in scripto blasphemiis & nihil Apollinario profuerunt, quæ ante ad illum, tamquam eadem in fide sapientem, scripta sunt. Sed etiam Leo sanctæ memoriæ papa antiquioris Romæ & suscepit Eutychem, & rescripsit, comprobans

A eum, & tamen postea condemnavit & anathematizavit eum, tamquam hæreticum. Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos. Nec non etiam Origenem, & si ad tempora Theophili sanctæ memoriæ vel superius aliquis recurrerit, post mortem inveniet anathematizatum: quod etiam nunc in ipso fecit & vestra sanctitas, & Vigilius religiosissimus papa antiquioris Romæ. Præsumpserunt vero Theodori defensores etiam Ioannis sanctæ memoriæ episcopi Constantinopolitani literas proferre quasi ad Theodorum factas, laudes ejusdem Theodori continentes. Quod vero falsa ista sunt, testimonium præbeant qui ecclesiasticas historias studiose scripserunt, aperte
Origenes in hac synodo damnatus.

B narrantes quod ad Theodorum Mopsuestenum, cum a solitaria vita excidisset, scripta est epistola ab Ioanne multorum versuum & utilissima. Sed etiam Theodoritus ipse in sua ecclesiastica historia mentionem fecerat conversationis quam Ioannes & Theodorus simul in monasterio exercuerunt: quod aperte demonstrat eadem epistola, a sæculari conversatione ad pudicam in monasterio vitam revocans eum. Sin autem & aliquis concedat ad ipsum Theodorum scriptam eam, * quod non est: sed certum est, quod Ioannes, qui cum per totum suum pontificatum veritatis verbum recte tractasset, ignorans tales blasphemias conscripsisse Theodorum, ejusmodi ad illum literas fecerat. Et quod dicitur a
Lib. 5. c. ult.

C quibusdam, quod in communicatione & pace ecclesiarum defunctus est Theodorus, mendacium est, & calumnia magis adversus ecclesiam. Ille enim in communicatione & pace ecclesiarum defunctus est, qui usque ad mortem recta ecclesiæ dogmata & servavit & prædicavit. Quod vero Theodorus non servavit neque prædicavit recta ecclesiæ dogmata, certum est etiam ex ejus blasphemiis. Verumtamen testimonium præbet etiam Gregorius Nyssenus defensoribus impietatis Apollinarii, criminantibus ecclesiæ sacerdotes propter Theodorum Mopsuestenum, illiusque blasphemias proferentibus, in quibus aperte duos filios colens ostendebatur: dicit idem Gregorius in epistola ad Theophilum sic:

D Apollinarium dogmatum defensores per querimoniam, quæ contra nos est, conantur sua confirmare, carnale verbum, & dominum sæculorum hominis filium, & mortalem Filii deitatem facientes. Dicunt enim tamquam quibusdam in catholica ecclesia duos filios colentibus in dogmate, unum quidem secundum naturam, alterum autem secundum adoptionem postea assumptum. Nescio a quo tale audierunt, & ad quam personam reluctantur. Nondum enim cognovi eum qui talia loqui ausus est. Verumtamen quoniam istam proponentes adversus
Gregorius Nyssenus.

E nos causam, per hoc quod videntur tale flagitium impugnare, suas sectas confirmant, bonum est ut tua in gratia perfectio, sicut tibi in mentem ducet Spiritus sanctus, incidat occasiones, & persuadeat eis qui ista calumnialiter applicant Dei ecclesiæ, quod nullum est ejusmodi dogma apud Christianos, nec prædicatur.

Gregorio igitur sancto clamante, apud Christianos nullum esse ejusmodi dogma colentium duos filios; Theodoro autem hoc colente per tota sua conscripta, quomodo conantur dicere, in communione ecclesiarum talem impium & blasphemum mortuum esse, cum neque sancti patres susceperunt eos qui dixerunt aut scripse-

ANNO CHRISTI 553.

runt, quod consonantia Athanasio, & Basilio, & Gregoriis, & aliis impius Theodorus in suis libris exposuit? & merito. Qui enim talia scripserunt, aliena piæ doctrinæ prædicatorum sanctorum patrum sapuerunt, sicut licet, volenti cum scriptis memoratum sanctorum patrum conferre ea quæ sunt Theodori, invenere. Ille enim nimiæ blasphemiæ sua conscripta adimplens, ad perniciem legentium & consentientium illius impietati edidit: isti vero maxima lumina ecclesiæ, constituti super excelsa tecta suorum operum firmæ ædificationis, pietatem cum plurimis periculis & omni fiducia prædicaverunt. Decet igitur vestram sanctitatem ea quidem quæ dicta sunt pro hæreticis aversari: B traditionem autem ecclesiæ, quod certe facietis, in omnibus sequi, & ecclesiam liberare criminatione, quæ infertur ei propter Theodorum & ejus conscripta.

Diodorus archidiaconus & primicerius notariorum dixit: Præ manibus habemus & gesta quæ Mopsuestiæ confecta sunt apud religiosam synodum provinciæ secundæ Ciliciæ, ex quibus manifestatur, quod ex anterioribus temporibus nomen Theodori sacris diptychis ejectum est. Sancta synodus dixit: Recitentur. Et cum accepisset Theodulus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

EXEMPLUM SACRÆ EPISTOLÆ scripta ad beatissimum Ioannem metropolitanum episcopum.

Epistola Iustiniani imperatoris.

SIGNIFICAMUS tuæ sanctitati colligere omnes religiosissimos episcopos, qui de tua synodo sunt, & pervenire in Mopsuestenam civitatem & requisitionem subtilem facere convenientibus universis ibi constitutis senioribus hominibus, sive clericis, sive laicis, & discere ab ipsis, si cognoscunt tempus ex quo ablatum est nomen Theodori a sacris diptychis. Si vero non meminerint ex quo hoc factum est, confiteantur hoc ipsum, quod non cognoscunt insertum aut prædicatum in sanctis diptychis nomen Theo- D dori, & proferantur vobis & ipsa diptycha, ut cognoscatis quis pro illo insertus est: & tales confessiones gestis recipientes, & vestris suggestionibus conjungentes, subscribat & tua sanctitas in ipsis, & ceteri religiosissimi episcopi: & sic dirigite unam quidem ad nos, alteram vero ad sanctissimum papam. Et hoc tamen manifestum fiat, & unusquisque eorum qui confitentur, dicant & manifestent quot est annorum: & vos vero in propriis confessionibus significate de prædicto capitulo, & quem pro Theodoro insertum inveniftis. Scripsimus autem & Marthanio viro magnifico pro hoc, ut si- E ne ulla dilatione ista agerentur, & nobis mitterentur. Legi.

Datum decimo Kalendas Iunias Constantinopoli, imperii domini nostri Iustiniani perpetuo Augusti anno vigesimoquarto, post consulatum Basilii viri clarissimi anno nono.ᵃ

ᵃ Christ. 550.

COSMÆ SANCTISSIMO episcopo Mopsuestiæ.

Altera Iustiniani epistola.

SIGNIFICAMUS tuæ sanctitati, quod jussimus Ioanni beatissimo metropolitano * Anazarbenæ civitatis colligere omnes provinciæ episcopos, & pervenire in vestram civitatem, & subtilem inquisitionem facere convenientibus omnibus apud vos constitutis senioribus homi- A nibus, sive clericis, sive laicis, & discere abillis, si cognoscunt ex quo ablatum est nomen Theodori a sanctis diptychis: si vero non meminerint de tempore, & quando hoc ipsum factum est, & hoc ipsum confiteantur, quod non cognoscunt nomen Theodori in sanctis diptychis insertum, vel prædicatum ipsum in ecclesia. Oportet igitur proferri & ipsa sacra diptycha, ut omnes cognoscant religiosissimi episcopi, quo ordine nomina episcoporum in diptychis recitantur: & hoc ipsum manifestum vos facere per suggestionem vestram: & confessiones gestis intervenientibus recipientes, & vestris conjungentes suggestionibus, subscribite omnes collecti episcopi, & sic dirigite unam quidem ad nos, alteram vero ad sanctissimum papam. Et hoc verosiat manifestum in confessionibus eorum, ut unusquisque dicat & manifestet, quot est annorum. Legi.

* Iustinianopolitanæ.

Datum undecimo Kalendas Iunias Constantinopoli, imperii domini nostri Iustiniani perpetuo Augusti anno vigesimoquarto, post consulatum Basilii viri clarissimi anno nono.

SYNODUS MOPSUESTENA.

IMPERII divini & piissimi nostri domini Flavii Iustiniani perpetuo Augusti & imperatoris anno ' vigesimotertio, post consulatum Flavii Basilii viri clarissimi anno nono, ante xv. Kalendas Iunias, mensis Innii 17. instantis 13. indi- C ctionis, in Mopsuestia colonia Christianissima præsidente in religiosissimo * secreto venerandi episcopi, Ioanne religiosissimo & sanctissimo metropolitano, consedentibus autem Thoma religiosissimo episcopo Ægææ civitatis, Stephano religiossimo episcopo Castabaleæ civitatis, & Niceta religiosissimo episcopo Epiphaniorum, & Andrea religiosissimo episcopo Flaviadeorum, & Procopio religiosissimo episcopo' Irenopolitanorum, & Urbicio religiosissimo episcopo Alexandrini oppidi, & Antonino religiosissimo episcopo Roseorum, & Cosma religiosissimo episcopo Mopsuestiæ civitatis, nec non etiam Marthanio viro magnifico, comite domesticorum, & omnibus religiosissimis presbyteris, præsentibus autem & omnibus religiosissimis diaconis, & subdiaconis, lectoribus prædictæ Mopsuestenæ civitatis sanctissimæ ecclesiæ, insuper præsentibus Eumolpio & Theodoro clarissimis comitibus, & Hypatio & Paulo clarissimis tribunis, Eusebona clarissimo palatino, Paulo viro honesto defensore, & Stephano viro laudabili, & Paulo cognomine Neonis', aliisque laudabilibus habitatoribus ejusdem Mopsuestenæ civitatis, Iulianus diaconus & notarius dixit: Piissima jussio serenissimi & Christianissimi nostri domini ad vestram pervenit sanctitatem, quædam de Theodoro facto olim istius Mopsuestenæ civitatis episcopo, dicens agere vosmetipsos & vestrum sanctum concilium: & hanc Marthanius vir magnificus per metropolim degenti vestræ sanctitati transmisit, qua suscepta, competentibus præceptis prompto animo finem imponere festinans, statim usa literis ad omnes sanctissimos provinciæ episcopos, adhortando eos celeriter prevenire ad istam Mopsuestenam civitatem, & agere ea quæ pie jussa sunt. Similia vero & ad Cosmam religiosissimum hujus Mopsuestenæ optimæ civitatis episcopum scripta sunt ab ejus pietate. Cum ista igitur sic processissent, adsunt, sicut videtis, omnes sanctissimi

ANNO CHRISTI 553.

' vigesimoquarto, ut in præcedent. epistolis, & in Iolyi.
* Iuliani
* secretario.

' Hierotanorum

' Olympii

ANNO CHRISTI 553.

ctissimi provinciæ episcopi, nec non etiam Marthanius vir magnificus, & ipse ex divinis præceptis jussus ea quæ pie præcepta sunt ad effectum perducere. Adsunt nihilo minus ex vestra jussione & omnes religiosissimi clerici per istam civitatem sanctæ ecclesiæ, nec non etiam ejus defensor honestus vir, insuper & clarissimi istius possessores & laudabiles habitatores, & illi quos seniores esse hujus defensor putans, manifestos nobis fecit. Habemus præ manibus utramque piam jussionem, & hoc ipsum per jussionem sanctitatis vestræ suggerimus.

Ioannes per misericordiam Dei episcopus Iustinianopolitanæ metropolis, & Thomas episcopus Ægon, & Stephanus episcopus Castabaleorum, & Nicetas episcopus Epiphaneorum, & Andreas episcopus Flaviadeorum, & Procopius episcopus Irenopoleos, & Urbicius episcopus Alexandrini opidi, & Antoninus episcopus Rosseorum, & Cosmas episcopus Mopsuestiæ, dixerunt: Primum omnium semper studium facit Christianissimus noster & serenissimus imperator circa Deum vigilantiam & inculpabilem venerationem. Cum igitur ad sanctarum ecclesiarum statum, quædam acciderit causa, solitam & Deo vere dilectam alacritatem ostendit. Et nos igitur piis & Deo placitis ab imperatore præceptis administrantes, omnia diligenter agamus quæ juste placita sunt ejus imperio. Divinis igitur in medium prolatis scripturis, & his quæ aguntur testimonium præbentibus, manifestæ fiant piissimæ jussiones serenissimi imperatoris, & agendis anteponantur.

Et prolata sunt in medium sancta euangelia, & recitatæ & antepositæ sunt piissimæ jussiones.

Ioannes misericordia Dei episcopus, & ceteri reverendissimi episcopi dixerunt: Illos ad explananda & probanda capitula, quæ a piissimo imperatore exquisita sunt, productos reverendissimos viros, & ætate subtilem scientiam habentes, oportet sua explanare vocabula, & quem habendum sacerdotii gradum sortiti sunt. Provectos igitur ætate reverendissimus ecclesiæ defensor ab aliis separet. Eugenius diaconus & defensor Mopsuestenæ sanctæ ecclesiæ dixit: Secundum interlocutionem vestræ sanctitatis provectos ætate reverendissimos presbyteros & diaconos a ceteris separavi, & stant sicut videtis. Sanctissimi episcopi dixerunt: Agatur quod pronuntiatum est.

Martyrius dixit: Martyrius dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Paulinus dixit: Paulinus dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Stephanus dixit: Stephanus dicor, presbyter sum istius sanctissimæ ecclesiæ. Olympius dixit: Olympius dicor, presbyter sum istius sanctissimæ ecclesiæ. Ioannes dixit: Ioannes dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Thomas dixit: Thomas dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Theodorus dixit: Theodorus dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Thomas dixit: Thomas dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Eudoxius dixit: Eudoxius dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Paulus dixit: Paulus dicor, presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Theodorus dixit: Theodorus dicor: presbyter sum istius sanctæ ecclesiæ. Paregorius dixit: Paregorius dicor, archidiaconus sum istius sanctæ ecclesiæ. Ioannes dixit: Ioannes dicor, diaconus sum istius sanctæ ecclesiæ. Theodorus dixit: Theodorus dicor, diaconus sum in hac civitate natus. Paulus dixit: Paulus dicor diaconus sum in hac civitate natus. Ioannes dixit: Ioannes dicor, diaconus sum in hac civitate natus. Thomas dixit: Thomas dicor, diaconus sum in hac civitate natus.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Idem ipsum agant & clarissimi possessores & laudabiles hujus habitatores, quos seniores istius civitatis honestus defensor demonstravit, & ab aliis separati, sua dicant vocabula & status.

Eumolpius dixit: Eumolpius dicor, comes sum, in hac civitate natus. Theodorus dixit: Theodorus dicor, comes sum in hac civitate natus. Eusebonas dixit: Eusebonas dicor, palatinus sum, in hac civitate natus. Stephanus dixit: Stephanus dicor, præfectianus sum, in hac civitate natus. Paulus dixit: Paulus dicor, cognomine Neonis, in hac civitate natus. Anatolius dixit: Anatolius dicor, principalis, * in hac civitate natus. Marinus dixit, Marinus dicor, in hac civitate natus. Eustachius dixit: Eustachius dicor, cognomine Rhoda, in hac civitate natus. Anatolius dixit: Anatolius dicor, in hac civitate natus. Rufinus dixit: Rufinus dicor, architectus, in hac civitate natus. Comitas dixit: Comitas dicor, agens in rebus, & pater istius civitatis. Theodorus dixit: Theodorus dicor, agens in rebus, in hac civitate natus. Ioannes dixit: Ioannes dicor, * tabularius, in hac civitate natus. Addæus dixit: Addæus dicor, civis sum. Marcus dixit: Marcus dicor, præfectianus in hac civitate natus. Ioannes dixit: Ioannes dicor lecticiarius in hac civitate natus. Nicetas dixit: Nicetas dicor, tabularius sum, in hac civitate natus.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Quoniam adest honestus hujus civitatis defensor, & quæ dicta sunt a nostris notariis audivit insuper planius nos per suam doceat vocem, si seniores de his viris qui ab ipso in præsenti demonstrati sunt, non cognoscit per istam civitatem. Paulus præfectianus & defensor dixit: Iussus a vestra sanctitate, quos potui invenire vere seniores in laicis constitutos, clarissimos & honestissimos viros produxi, qui interrogati propositis scripturis de suo statu, manifestantes subtilius explanant & sua tempora, & quæ sciunt ipsi illi magis pro semetipsis cognoscentes.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Reverendissimus sacrorum custos vasorum istius sanctissimæ ecclesiæ afferat ad considerationem nobis & recitationem hujus * sacra diptycha, in quibus sanctæ memoriæ sacerdotum istius optimæ civitatis scripta continentur vocabula. Ioannes presbyter & cimiliarcha dixit: Secundum jussionem vestræ sanctitatis, inter sacra vasa quæ a me servantur, habentes diptycha ista protuli, & ad recitationem porrigo. Habeo autem & alios duos membraneos quaterniones veteriores istis, quæ nunc sunt & recitantur, quos & ipsos protuli sicut videtis.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Ad auditum nostræ mediocritatis, sed etiam illorum qui ad testimonium producti sunt reverendissimi & clarissimi & honestissimi viri, recitentur sacra diptycha, quæ declarant sanctæ memoriæ connumerationem sacerdotum istius Mopsuestenæ civitatis, ex quo immaculata & orthodoxa fides prædicatur, usque ad hunc sacerdotem qui in præsenti tertiadecima indictione defunctus est. Et

recitati

Margin notes: Hieropolis. — Paulus — Paragorius. — * principalis. — * tabularius. — * per semetipsos. — * nihil hic deest: intelligitur enim vox ecclesiæ

ANNO CHRISTI 553.

recitati sunt, & habent sic: Pro requiescentibus episcopis, Protogene, Zosimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Ioanne, Auxentio, Palatino, Iacobo, Zosimo, Theodoro, Symeone. Ex alio diptycho: Pro requiescentibus episcopis, Protogene, Zosimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Ioanne, Auxentio, Palatino, Iacobo, Zosimo, Theodoro, Symeone. Et ex aliis diptychis: Pro requiescentibus episcopis, Protogene, Zosimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Ioanne, Auxentio, Palatino, Iacobo. Sanctissimi episcopi dixerunt: Porrigantur & nobis ad recitationem & considerationem quæ manifeste facta sunt sacra diptycha, ut unusquisque nostrum perlegat & inspiciat. Oblata sunt sanctissimis episcopis. Sanctissimi episcopi dixerunt: Sunt etiam alia prolatis 'veteriora apud tuam reverentiam? Ioannes presbyter & cimiliarcha dixit: Ista habeo, domine, quæ & protuli. Sanctissimi episcopi dixerunt: Propositis divinis scripturis hoc ipsum explana. Ioannes presbyter & cimiliarcha dixit: Per istam virtutem, non habeo alia diptycha istis 'veteriora, sed omnia quæ habeo, protuli.

' & porrecta

' veriora

' veriora,

Sanctissimi episcopi dixerunt: Cum ipsa causa quoniam ad animæ respicit salutem, & reverendissimus habitus vester adhortatur vos nihil extra veritatem dicere, certum est quod multam curam subtilitatis facietis. Vt vero omnis cogitatio prava foras rejiciatur ab his quæ aguntur, & venerabilibus vos oportet juramentis confirmare quæ dicturi estis. Sed unusquisque sanctas & inviolatas tangens scripturas, per ipsas fidem præbeat nihil extra ea quæ cum veritate cognoscit, in his quæ aguntur, dicere. Ad eamdem vero juramenti fidem respicientes, etiam suam ætatem explanent, & piissimi domini rerum jussionem sequentes, dicant si tempus sciunt & retinent, per quod Theodorus olim episcopus factus istius civitatis, sacrorum prædicatione diptychorum ejectus est, & quis illius in iisdem sacris diptychis locum supplevit.

Martyrius presbyter dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, veritatem dicam. Sum annorum octoginta plus minus; habeo autem in clero ordinatus sexaginta 'plus, neque scio, neque audivi, quod recitatus est Theodorus, olim factus istius civitatis episcopus, in sacris diptychis; sed audivi, quod sanctus Cyrillus Alexandriæ magnæ civitatis episcopus factus, pro Theodoro taxatus est in diptychis, quibus inscripti sunt defuncti sanctissimi episcopi, & usque adhuc ipse inscriptus est, & prædicatur cum aliis episcopis. Episcopum enim in nostra civitate nomine Cyrillum neque scio, neque audivi factum. Qui autem nunc insertus est Theodorus, ante tres annos obiit, & de Galatia erat.

' annos

'Paulinus presbyter dixit: Per istas sanctas scripturas, quod scio, cum veritate dico. Presbyter sum Mopsuestenæ sanctissimæ ecclesiæ, & sum annorum septuagintanovem: habeo autem quadragintanovem annos in clero, & neque scio, neque audivi Theodorum veterem, qui fuit episcopus in ista civitate, prædicari in sacris diptychis sanctissimæ nostræ ecclesiæ, aut quando ablatum est nomen ipsius ex diptychis. Audio vero cum diptycha leguntur in divino ministerio, nomen Cyrilli in connumeratione requiescentium episcoporum. Factum vero episcopum Cyrillum in hac civitate neque scio, neque audivi.

' Paulus

Stephanus presbyter dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, cum veritate dico. Sexagintanovem annorum plus minusve sum; factus vero sum presbyter ante hos tres annos, & nullatenus scio vel audivi Theodorum, qui olim in nostra civitate fuit episcopus, nominatum in sacris diptychis. Cognovi autem, ex quo venerabili huic connumeror clero, quod illo adempto ex ipsis aliquando, Cyrillus Alexandrinæ civitatis episcopus in illius loco 'insertus est sacris diptychis requiescentium episcoporum, qui usque nunc pro ipso prædicatur. Cyrillum vero factum nostræ civitatis episcopum neque scio, neque audivi. Theodorus vero qui inscriptus est sacris diptychis, ante tres annos defunctus est.

' suscep

Olympius presbyter dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, veritatem dico. Annorum sum sexagintaquinque, in clero vero connumeror quinquagintaquinque, & non scio inscriptum fuisse nomen Theodori sacris diptychis, qui antea fuit hic episcopus, neque audivi eum unquam numerari: audivi vero ab illis qui ante me erant, quod pro ipso insertus est sanctus Cyrillus, qui fuit Alexandrinæ civitatis episcopus. Quando vero ademptum est nomen Theodori, & insertus est pro ipso Cyrillus, non memini. Factum vero episcopum in ista civitate Cyrillum, nunquam audivi. Iste enim qui nunc nominatur Theodorus in diptychis, ille est qui ante tres annos defunctus est Galata.

' cum v tate

Ioannes presbyter dixit: Per istam virtutem, & Deum qui locutus est per istas scripturas, veritatem dico. Annorum sum sexaginta quinque plus minus, habeo vero in clero annos vigintiocto, & neque scio, nec cum essem laicus, nec postquam factus sum clericus, Theodorum, qui olim episcopus fuit istius civitatis, neque numerari in sacris diptychis, nec quando ejectus est: prædicari vero scio in diptychis in connumeratione requiescentium episcoporum nostræ civitatis sanctum Cyrillum archiepiscopum Alexandrinæ civitatis. Episcopum vero nomine Cyrillum non scio fuisse, nec audivi in nostra civitate. Ille enim qui nunc nominatur Theodorus in diptychis, ante tres annos obiit, & de Galatia erat.

Thomas presbyter dixit: Per istas sanctas scripturas, & Deum qui locutus est per ipsas, quidquid scio, veritatem dico. Sexaginta annorum sum, domine; habeo vero in clero, licet peccator sim, quinquagintaquinque annos; & non scio, neque audivi nomen veteris Theodori, qui hic episcopus fuit, prædicari in sacris diptychis, nec quando ablatus est, nec qui ipsum ejecit. Audivi vero a senioribus, quod Cyrillus, qui fuit Alexandrinæ civitatis episcopus, insertus est sacris diptychis pro Theodoro in connumeratione episcoporum nostræ civitatis, qui & usque nunc prædicatur; Cyrillum autem episcopum fuisse hic, neque audivi, neque scio. Iste vero qui nunc nominatur cum mortuis episcopis, Theodorus de Galatia oriundus, ante tres annos defunctus est.

Theodorus presbyter dixit: Per istam virtutem, quidquid scio cum veritate dico. Sum annorum sexagintaduorum plus minus; quinquaginta quinque autem annos habeo in venerabili clero istius sanctissimæ ecclesiæ, & nunquam audivi nomen Theodori veteris, qui fuit hic episcopus, neque insertum esse sacris diptychis, neque recitari. Audivi vero ab antiquioribus, quod pro Theodoro insertus est sanctus Cyrillus episcopus Alexandriæ in requiescentibus episcopis. Cyrillum vero fuisse nostræ ecclesiæ, neque

neque scio, neque audivi. Iste vero qui nunc insertus est diptychis Theodorus, Galata fuit, & ante tres annos defunctus est.

Thomas presbyter dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio cum veritate dico. Sexaginta annorum sum plus minus; in clero autem quinquaginta annos habeo, & non scio, neque audivi insertum Theodorum, olim nostræ civitatis episcopum factum, neque audivi ipsum recitari cum requiescentibus sacerdotibus nostræ civitatis. Fuisse vero in nostra civitate episcopum nomine Cyrillum, neque scio, neque audivi per quodcumque tempus. Iste autem qui nunc recitatur Theodorus in sacris diptychis, ille qui est ante tres annos obiit, & de Galatia erat.

Eudoxius presbyter dixit: Per sanctas scripturas veritatem dico. Annos habeo in clero sanctissimæ ecclesiæ quadraginta duos; sum autem annorum sexagintatrium, & nec cum essem laicus, nec clericus factus, scio hic inscriptum esse aut prædicari in sacris diptychis Theodorum veterem, qui fuit hic episcopus, nec quando vel quis dejecit ipsum ex sacris diptychis, scio. Audio vero prædicari in diptychis mortuorum episcoporum nostræ civitatis Cyrillum episcopum Alexandriæ. Episcopum enim fuisse in nostra civitate, nomine Cyrillum, neque audivi, neque scio. Iste vero qui prædicatur Theodorus in diptychis, qui ante tres annos obiit, de Galatia erat.

Paulus presbyter dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, veritatem dico. Quinquaginta octo annorum sum, domine; habeo autem in clero viginti octo annos, & non scio Theodorum, qui olim fuit episcopus nostræ civitatis, prædicari in sacris diptychis, sed neque pro ipso quemquam insertum scio. Theodorus vero, qui nunc recitatur, de Galatia erat, qui ante tres annos defunctus est.

Theodorus presbyter dixit: Per istam virtutem, quidquid scio cum veritate dico. Sum plus minus annorum quinquaginta duorum; ex quo autem clericus sum, viginti octo anni sunt, & non scio neque audivi, nec cum laicus essem, nec ex quo clericus factus sum, Theodorum, qui olim fuit episcopus nostræ civitatis, recitari vel inscriptum esse sacris diptychis. Audivi vero a senioribus, quod sanctus Cyrillus episcopus Alexandriæ ipse pro illo insertus est sacris diptychis mortuorum episcoporum nostræ civitatis. Qui vero insertus est sacris diptychis Theodorus, ante tres annos defunctus, qui fuit noster episcopus de Galatia erat.

Paregorius archidiaconus dixit: Per istam virtutem, veritatem dico. Annorum sum sexaginta sex: habeo vero connumeratus venerabili clero annos viginti octo, & non scio nec cum laicus essem, nec postquam factus sum clericus, insertum sacris diptychis nomen Theodori, qui ante fuit hic episcopus, neque audivi ipsum recitari. Audivi vero a senioribus, quod pro ipso insertus est sanctus Cyrillus episcopus Alexandrinæ civitatis, qui & usque nunc prædicatur. Hic vero fuisse Cyrillum episcopum, neque scio, neque audivi. Qui vero nunc recitatur Theodorus in sacris diptychis, Galata erat, qui ante tres annos defunctus est.

Ioannes diaconus dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, cum veritate doceo. Annorum sum quinquaginta octo, habeo vero connumeratus venerabili clero annos quadraginta octo, & non scio neque audivi insertum nomen Theodori sacris diptychis, qui antea hic fuit episcopus, nec prædicari ipsum. Audivi vero aliquando, quod pro ipso insertus est sanctus Cyrillus Alexandrinæ civitatis, qui & usque nunc prædicatur: neque scio, neque audivi hic fuisse Cyrillum episcopum. Iste vero qui nunc recitatur Theodorus in sacris diptychis, Galata erat, qui ante tres annos defunctus est.

Thomas diaconus dixit: Per istas sanctas scripturas, veritatem dico. Quinquagintaquinque annorum sum, quadragintanovem habeo in clero, & non scio, neque audivi inscriptum esse sacris diptychis vel recitari eum, qui olim fuit nostræ civitatis episcopus Theodorus. Audivi vero a senioribus hominibus, quod beatus Cyrillus pro ipso insertus est, Alexandrinæ civitatis pontifex, qui & usque nunc recitatur in sacris diptychis cum requiescentibus episcopis nostræ civitatis. Cyrillum vero episcopum fuisse in nostra civitate nescio, neque audivi. Iste vero qui nunc recitatur in sacris diptychis Theodorus, ante tres annos mortuus, de Galatia erat.

Ioannes diaconus dixit: Per istas sanctas scripturas, veritatem dico. Annorum sum sexagintaquinque plus minus; habeo vero in clero quinquaginta annos, & non audivi unquam Theodorum, qui olim fuit episcopus nostræ civitatis, in sacris diptychis: nescio quando insertus est Cyrillus pro memorato Theodoro: scio vero prædicari in diptychis in connumeratione requiescentium episcoporum nostræ civitatis Cyrillum pontificem Alexandriæ, qui & usque nunc prædicatur. Episcopum nomine Cyrillum nec scio, nec audivi nostræ civitatis fuisse. Theodorus vero qui nunc recitatur in sacris diptychis, ante tres annos defunctus, de Galatia erat.

Paulus diaconus dixit: Per istam virtutem, quæ scio, dico cum veritate. Sum annorum quinquaginta sex plus minus; habeo vero in clero connumeratus annos vigintitres, & nec cum laicus essem, nec postquam factus sum clericus, scio Theodorum veterem nostræ civitatis episcopum inscriptum esse sacris diptychis vel prædicari. Audivi vero, pro memorato Theodoro sanctum Cyrillum pontificem Alexandrinæ civitatis insertum esse, & prædicari in diptychis in connumeratione requiescentium episcoporum nostræ civitatis, & usque nunc recitari. Cyrillum vero nomine nostræ fuisse civitatis episcopum nescio, nec audivi. Iste vero qui nunc recitatur in sacris diptychis Theodorus, ante tres annos defunctus, de Galatia erat.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Ista quidem quæ reverendissimorum clericorum scientiæ & memoriæ sunt, declarant robur eorum quæ mota sunt: superest vero, ut etiam præsentem rem testimonium consequatur eorum qui extra sacrum concilium sunt. Singulatim igitur præsentes clarissimi & honestissimi & laudabiles viri introducti, qui etiam ætate priores demonstrati sunt, declarent tam vitæ tempus, quam ea quæcumque sciunt, propter causam quæ nunc movetur; per præsentia divina & venerabilia euangelia prius confirmantes ea quæ dicturi sunt.

Eumolpius comes dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, veritatem dico. Sum annorum plus minus sexaginta: cognovit vero vestra sanctitas, quod militabam ministrans divinis & ma-

ANNO CHRISTI 553.

maximis jussionibus, & cum pervenissem ad A istam civitatem, communicans in sancta ecclesia, nunquam audivi prædicari in sanctis diptychis nomen Theodori, qui fuit, sicut dicitur a senioribus, episcopus hujus civitatis. Iste enim qui nunc recitatur Theodorus, de Galatia erat, qui ante tres annos defunctus est.

Theodorus comes dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, cum veritate dico. Quadragintaquinque annorum sum plus minus, & non scio nomen Theodori veteris, qui dicitur fuisse nostræ civitatis episcopus, recitari in sacris diptychis. Theodorus vero qui diptychis nunc inscriptus est, & prædicatur cum mortuis episcopis, de Galatia erat, & ante tres annos defunctus est. B

Eusebonas palatinus dixit: Per istam virtutem sanctorum euangeliorum, quidquid scio, cum veritate dico. Ex quo memini & convenio in sanctam ecclesiam, non scio nomen Theodori veteris, quem dicunt hujus civitatis episcopum fuisse, in sacris diptychis prædicatum: plus tamen sum annorum quinquaginta.

Stephanus præfectianus dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, veritatem dico. Annorum sum sexaginta unius: nomen Theodori veteris episcopi Mopsuestenæ civitatis non audivi in sacris diptychis recitari. Audio vero in C connumeratione episcoporum nostræ civitatis prædicari Cyrillum, qui, sicut dicebant seniores, fuit episcopus Alexandriæ magnæ civitatis, qui & usque nunc cum requiescentibus episcopis nostræ Mopsuestenæ civitatis recitatur: quoniam simplicius magis quam curiosius accedens, divina & inviolata solitus sum mysteria suscipere. Ille enim qui nunc insertus est Theodorus, ante tres annos defunctus, de Galatia erat.

Paulus Neonis dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, cum veritate dico. Annorum sum septuaginta, & neque scio, neque audivi prædicari Theodorum veterem in sacris diptychis, qui fuit episcopus nostræ civitatis, nec quando levatus est, vel quis pro illo insertus est scio: nisi D istum Theodorum de Galatia audio prædicari, qui ante tres annos defunctus est.

Anatolius principalis dixit: Per istam virtutem, veritatem dico. Sum annorum sexagintaque plus minusve, Theodorum veterem Antiochenum, nostræ civitatis episcopum nescio in sacris diptychis recitari, nisi Theodorum ante tres annos defunctum, qui de Galatia erat.

Marinus præfectianus dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, veritatem dico. Annorum sum sexaginta trium plus minusve, & non scio vel insertum esse, vel prædicari in sacris diptychis nomen Theodori veteris, qui fuit episcopus istius civitatis. Theodorus vero qui nunc recitatur, de Galatia erat, & ante tres annos defunctus est. E

Eustachius dixit: Per istam virtutem, quæ scio, cum veritate dico. Sum annorum septuaginta plus minusve, & non scio Theodorum, qui olim episcopus fuit Mopsuestenæ civitatis, insertum esse vel prædicari in sacris diptychis nostræ sanctissimæ ecclesiæ. Qui vero nunc recitatur in diptychis Theodorus, ante tres annos defunctus, de Galatia erat.

Anatolius dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, cum veritate dico. Annorum sum septuagintatrium, & nescio vel taxatum in sacris diptychis sacrosanctæ ecclesiæ, vel prædicatum Theodorum veterem factum nostræ civitatis episcopum. Qui nunc vero nominatur, Theodorus est, qui ante tres annos defunctus est, Galata.

Rufinus architectus dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, cum veritate dico. Septuaginta annorum sum, & nec a parentibus meis audivi, nec scio, vel ex alio quodam audivi insertum esse vel prædicari in sacris diptychis nomen Theodori, qui olim fuit hic episcopus. Theodorus vero qui nunc prædicatur in sacris diptychis, ille est qui ante tres annos obiit.

Comitas agens in rebus, & pater civitatis, dixit: Per istas sanctas scripturas quidquid scio, veritatem dico. Nescio nec audivi recitari nomen Theodori, qui olim fuit, sicut dicunt episcopus nostræ civitatis. Sum vero annorum quadraginta. (quinquaginta.)

Theodotus agens in rebus dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, veritatem dico. Sum annorum quinquaginta, & non scio vel audivi insertum esse sacris diptychis nomen Theodori veteris, qui fuit in hac civitate, sicut dicunt, episcopus.

Ioannes tabulatarius dixit: Per istam virtutem sanctorum euangeliorum, quidquid scio, veritatem dico. Sum annorum sexagintaseptem plus minusve, & Theodorum veterem, qui fuit episcopus nostræ civitatis, non scio recitari. Iste vero qui nunc prædicatur Theodorus, est de Galatia, qui ante tres annos mortuus est, qui fuit noster episcopus. (tabularius.)

Addæus dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, cum veritate dico. Sum, domine, sexaginta annorum, & non scio nec audivi unquam prædicari in sacris diptychis nomen Theodori veteris, qui hic episcopus fuit. Ante tres autem annos defunctus est Theodorus de Galatia, qui hic episcopus fuit, & ipse prædicatur cum aliis episcopis mortuis.

Marcus præfectianus dixit: Per istam virtutem sanctorum euangeliorum, quidquid scio, cum veritate dico. Sum annorum quinquagintaquinque, & non scio, nec audivi in sacris diptychis recitari Theodorum veterem, qui hic episcopus fuit, nisi istum Theodorum Galatam, qui ante tres annos mortuus est.

Ioannes lecticiarius dixit: Per istas sanctas scripturas, quidquid scio, veritatem dico. Sum annorum septuaginta, & non scio, nec audivi prædicari in sacris diptychis nomen Theodori veteris, qui hic fuit episcopus, nisi istum Theodorum Galatam, qui ante tres annos mortuus est.

Nicetas tabulatarius dixit: Per istam virtutem, quidquid scio, cum veritate dico. Sum annorum quinquaginta quatuor, & non scio, nec audivi nomen Theodori veteris in sacris diptychis recitari sanctissimæ nostræ ecclesiæ: sed qui nunc recitatur, Theodorus est, qui ante tres annos mortuus est episcopus.

Ioannes misericordia Dei episcopus Iustinianopolitanæ metropoleos, & Thomas episcopus Ægææ civitatis, & Stephanus episcopus Castabaleorum, & Nicetas episcopus Epiphaneorum, & Andreas episcopus Flaviadeorum, & Procopius episcopus Irenopolitanorum, & Urbicius episcopus Alexandrinæ civitatis, & Antoninus episcopus Roseorum, & Cosmas episcopus Mopsuestiæ, dixerunt: Nec civitatem in alto positam tegere aliquis nec abscondere poterit, nec veritatis lumen obumbrare semper aliquis valet. Splen-

ANNO CHRISTI 553.

Splendet enim dilucide rectæ & immaculatæ fidei lumen, & sub nulla hæreseos nube tenebris cooperitur, & nunc veritatis revelata est' ratio, & valde evidenter declarata est, Theodorum veterem, qui per istam civitatem fuit episcopus, in antiquis temporibus extra prædicationem divini mysterii fuisse, & sacris diptychis ejectum esse: & pro illo vero alterum constitutum esse, & in illius vocabulum, inscriptum esse Cyrillum sanctæ memoriæ. Ista enim demonstravit plane & sine dubio testimonium, quod cum juramentis factum est, virorum religiosissimorum; & clarissimorum, & laudabilium, qui in præsenti in medium producti sunt. Sed etiam nosipsi, sacra præ manibus gerentes diptycha eorum qui antecesserunt sanctorum hujus civitatis episcoporum, invenimus cum veritate, Theodori quidem veteris nullam penitus insertam esse memoriam, Cyrilli vero sanctæ memoriæ vocabulum insertum esse: & inadulterata esse sacra diptycha quæ prolata sunt, ex ipso consideravimus visu. Demonstrant vero evidenter, Cyrillum sanctæ memoriæ in alterius loco insertum esse, eo quod nullus per istam civitatem fuit pastor ejusdem vocabuli, secundum quod testimoniorum robur explanat. Manifestum vero & illud testium fecit assertio, Theodorum, qui in fine sacrorum diptychorum scriptus est, non esse illum veterem, sed eum qui ante tres annos mortuus est, qui ex Galatia erat, quem & nos nostræ connumerationis fuisse' cognoscimus. His igitur pro veritate demonstratis, Christianissimo & piissimo nostro imperatori nota omnia, secundum quod placuit ejus Christianæ serenitati; faciemus, & in omnibus sanctissimo & beatissimo antiquioris Romæ papæ. Sed & communi omnes voce cælestem supplicamus Deum: Salvum fac domine imperatorem, & exaudi eum in quacumque die te invocaverit.

Ioannes misericordia Dei episcopus Iustinianopolitanæ" metropoleos: apud me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Thomas misericordia Dei episcopus" Ægeæ civitatis in conspectu meo confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Castabaleorum civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Nicetas misericordia Dei episcopus Epiphaneorum civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus Flaviadeorum civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi,

Procopius misericordia Dei episcopus Irenopolitanæ civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Vrbicius misericordia Dei episcopus Alexandrini opidi: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Antoninus misericordia Dei episcopus" Roseorum civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

Cosmas misericordia Dei episcopus Mopsuestenæ civitatis: coram me confecta sunt ante posita gesta, & subscripsi.

' gratia. — cognovimus. — Psal. 19. — Ciliciæ II. — Αἰγῶν — Roseanorum.

PIISSIMO ET CHRISTIANISSIMO nostro principi; merito divinitus honorato, Flavio Iustiniano Augusto & imperatori, Ioannes, Thomas, Stephanus, Nicetas, Andreas, Procopius, Vrbicius, Antoninus & Cosmas humiles episcopi vestræ secundæ Cilicum provinciæ.

SEMPER quidem pro pietate ad Deum pertinente labores vestræ Christianitatis mirati sumus, & mercedem vobis studii, quod circa meliora & optima humanorum habetis, redditu ram esse credimus cælestis regni participationem. Nihilo minus autem & nunc festinantiam, piissime, vestram circa sanctam universalis ecclesiæ pacem considerantes ex his quæ de Theodoro olim Mopsuestenæ civitatis episcopo pie nobis directa sunt a vestra Christianissima serenitate, superlaudamus & miramur circa recta dogmata zelum, invictissime, tuum. Accessimus enim ad Mopsuestenam civitatem universi qui per vestram secundam Ciliciam sacerdotium sumus sortiti, Marthanio viro magnifico nobis ea quæ aguntur complente, cum hoc vestra pietas jussisset, & religiosissimos ejus clericos advocavimus, nec non etiam clarissimos & laudabiles hujus habitatores, electis ab ipsis his qui ætate provecti fuerunt, hoc quod juste a Christianissimis vobis præceptum est, interrogabamus quando Theodorus prior sacris diptychis ejectus est, sed etiam quis loco illius inscriptus est. Ista vero eos dicere adhortabamur sanctis & adorandis propositis euangeliis. Illi vero nobis fidem eorum quæ dicenda erant, per venerabilia juramenta affirmantes, & ætatem suam explanantes, ignorare dicebant ex quo Theodori vetusti vocabulum sacris diptychis deletum est, Cyrillus autem sanctæ memoriæ Alexandrinæ magnæ civitatis pontifex in illius loco insertus est. Istis consonare etiam ipsa præ manibus habentes sacra diptycha, teste Deo, invenimus. Sanctæ enim memoriæ pontificum memoratæ Mopsuestenæ civitatis nomina recitantes, Theodori quidem nullam memoriam insertam esse reperimus; Cyrillum vero una cum sanctis, qui ad Deum ante abierunt, conscriptum, cum nullus Cyrillus Mopsuestenæ fuisset civitatis episcopus. In fine vero connumerationis Theodorum conscriptum esse juniorem invenimus, qui ex Galatia ortus, unus nostri factus concilii, ante tres annos defunctus est. Omnia igitur gestis inserentes, & humili huic suggestioni conjungentes, manifesta ea quæ mota sunt, vobis Christianissimis fecimus, orantes magnum & salvatorem Deum, ut nobis & paci sanctarum ecclesiarum te longævum & vestram Christianissimam serenitatem custodiat.

Ioannes misericordia Dei episcopus vestræ Iustinianopolitanæ metropolis, subscripsi.

Thomas misericordia Dei episcopus vestræ Ægeæ civitatis, suggerens subscripsi.

Stephanus misericordia Dei episcopus Castabaleæ civitatis, referens subscripsi.

Nicetas misericordia Dei episcopus Epiphaniæ civitatis, suggerens subscripsi.

Andreas misericordia Dei episcopus vestræ Flaviadeæ civitatis, suggerens subscripsi.

Procopius misericordia Dei episcopus vestræ Irenopolitanæ civitatis, subscripsi.

Vrbicius misericordia Dei episcopus vestri Alexandrini opidi, suggerens subscripsi.

Antoninus misericordia Dei episcopus ve-

stræ Roseæ civitatis, suggerens subscripsi. A

Cosmas misericordia Dei episcopus vestræ Mopsuestenæ civitatis, suggerens subscripsi.

Facta est vero & suggestio ad sanctissimum papam antiquioris Romæ Vigilium ab iisdem episcopis, ita habens:

* for. inter fac. inmf. Iolyi: cum primum sacerdotii dignitatem sortiti estis, sanctissime.

' vehementer.

' destinatis.

DECEBAT vere, cum primam* sacerdotes dignitatem sortiti estis, sanctissimi, ea quæ ad sanctarum ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestræ divinitus honoratæ beatitudini fieri. Hoc ' bene & Christianissimus noster imperator considerans, & ad vestram scientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ ecclesiæ episcopo mota sunt, jussit referri. Piissimis enim ad nos literis ' usus, hortatus est ad Mopsuestenam civitatem convenire, quæ una secundæ Ciliciæ est, & cum subtilitate perscrutari B quando Theodorus, qui olim prædictæ civitatis fuit episcopus, sacris diptychis ejectus est, & manifesta ea tam ejus tranquillitati, quam vestræ divinitus honoratæ facere beatitudini. ' Statim igitur Mopsuestiam accedentes, religiosissimum congregavimus clerum, & fidelem ejus populum, eligentes eos qui seniores sunt, qui & retinere forsitan memoria possunt subtilitatem ejus quod quærebatur: & divina & adoranda eis proponentes euangelia, ut suspicionem sui testimonii emundarent, dicere invitavimus, si sciunt quo tempore Theodori antiqui nomen sacris eje- C ctum est diptychis. Illi vero multos annos, & suam excedentes memoriam esse juraverunt, ex quo nulla ejusdem Theodori memoria sacris diptychis infertur. Cyrillum autem religiosæ memoriȩ Alexandrinæ civitatis pontificem in ejus loco inscriptum esse: quæ ex patribus suis audisse asseruerunt. Sed eorum quæ dicebantur subtilitatem investigantes, &' per ipsa venimus sacra diptycha, ' & mortuorum episcoporum connumerationem ' considerabamus: & Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam invenimus, in ipso vero fine sacrorum diptychorum Theodorus scriptus est, quem omnes nuper quidem mortuum esse dixerunt, D ex Galatia vero ortum esse provincia. Hunc & nos omnes nostri concilii partem factum, ante triennium mortuum esse cognoscimus. Hæc ita habere, ipsa gesta vobis sanctissimis manifestent: quȩ humili suggestioni conjungentes, ad scientiam vestram destinavimus. Sed petimus divinitus inspiratos vos religiosissimis & Deum placentibus vestris orationibus non humiles suffulcire.

' perscrutati sumus.

' consideravimus.

Et subscripserunt episcopi in ea.

Sancta synodus dixit: Sufficiunt quidem quæ dicta & prolata sunt, ecclesiasticam traditionem demonstrare, eo quod oportet hæreticos & post mortem anathematizari. Et reliqua vero omnia quȩ mota sunt, ostendunt quemad- E modum ex prolixis temporibus Theodorus Mopsuestenus propter impia sua conscripta & post mortem a catholica ecclesia ejectus est. Sed de his quidem sententiam paulo post manifestemus: nunc vero & quæ collecta sunt ex Theodoriti conscriptis contra rectam fidem expositis, & contra sanctȩ memoriæ Cyrillum & duodecim ejus capitula, nec non pro Theodoro & Nestorio, & eorum blasphemiis, recitentur. Et cum suscepisset Photinus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

EX HIS QVÆ A THEODORITO *scripta sunt adversus duodecim capitula sancti Cyrilli.*

Ex his quȩ ad primum anathematismum scripsit.

Habentur in Concil Ephesino part. 3. ca 3.

CERTVM *igitur est ex prædictis, quod Dei forma non immutata in servi formam, sed manens quod erat, sumpsit servi formam. Si igitur non factus est caro Deus Verbum, sed carnem vivam & rationabilem recepit, non ipse natura ex virgine natus est, conceptus est, complasmatus & formatus, & initium inde ut esset accipiens, qui ante sæcula est, & Deus est, &* ad Deum est, & cum Patre est, & cum Patre cognoscitur & adoratur: sed cum sibi templum in virginali utero complasmavit, cum illo erat qui complasmatus & conceptus & formatus & natus est. Quapropter & sanctam illam virginem Dei genitricem appellamus, non quod Deum natura genuit, sed quod hominem Deo unitum, qui eum complasmavit.*

* apud

Ejusdem Theodoriti ex his quæ sunt adversus anathematismum secundum.

Vnum quidem Christum confitemur, divinis doctrinis apostolorum obedientes, & eumdem per unitatem Deum & hominem nominamus: unitatem vero quæ est secundum subsistentiam, omnino ignoramus tamquam novam & alienigenam divinarum scripturarum, & patrum qui eas interpretati sunt.

Ejusdem ex his quæ sunt contra quartum anathematismum.

Cui igitur adscribamus hoc quod est: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? *& hoc quod est:* Pater, si potest fieri, transeat calix iste a me. *& hoc quod est:* Pater, salvum me fac ab ista hora. *& hoc quod est:* Horam illam nemo cognovit, neque Filius hominis: *& alia quæ humiliter ab ipso & a sacris apostolis de ipso dicta & scripta sunt? Cui esuritionem & sitim applicemus? cui laborem & somnum? cui ignorantiam & formidinem? Quis est qui angelico indiguit auxilio? Si Dei Verbi hæc sunt, quomodo ignoravit sapientia!*

Matth. 2 Matth. 2 Ioan. 12. Marc. 1 Matth. Ioan. 4. Luc. 22.

Et post alia. *Non erat Dei Verbi ignorantia, sed servi formæ, quæ tanta in illo tempore cognoscebat, quanta inhabitans deitas revelavit.*

Ejusdem ex iis quæ sunt adversus decimum anathematismum.

Quis est, qui laboribus virtutis perfectus est, & non natura perfectus existens? Quis est, qui experimento cognovit obedientiam, & istam ignorans ante experimentum. Quis est, qui cum reverentia vixit, & cum labore forti & lacrymis supplicationes obtulit, & salvum se facere non potens, sed obsecrans illum qui poterat salvum facere, & mortis liberationem postulans? Non Deus Verbum, qui immortalis est, qui impassibilis, qui incorporalis.

Heb. 10.

Et post alia. *Sed id quod ex semine David sumptum ab ipso est, quod est mortale, quod est passibile, quod timet mortem, licet postea destruxerit mortis potentiam propter unitatem Dei qui hoc recepit, quod per omnem ambulavit justitiam, & ad Ioannem dixit:* Sine modo, sic enim decet nos implere omnem justitiam: *hoc summi sacerdotii appellationem accepit secundum ordinem Melchisedec, illud enim habebat naturæ infirmitatem.*

Matth.

Ejusdem ex epistola quam ad monasteria contra sanctum Cyrillum scripsit.

Qui prope stant, derident nostram pugnam, & nostris fruuntur malis, & gaudent videntes nos a nobisipsis consumptos. Causa vero istorum sunt, qui apostolicam corrumpere fidem contendunt, & euangelicis dog-

ANNO CHRISTI 553.

*dogmatibus instabilem doctrinam imponere præsumunt, & impii Cyrilli capitula cum anathemate in regiam civitatem transmiserunt suscipientes, & suis scriptionibus, ut putaverunt, confirmantes, quæ manifeste ex amara Apollinarii radice exorta sunt: eamdem vero habent Arii & Eunomii blasphemiam quod si quis subtiliter perspicere voluerit, nec ab insania Valentini & Manæ & Marcionis aliena sunt. Nam in primo quidem capitulo dispensationem pro nobis factam ejecit, non recepisse Deum Verbum naturam humanam, sed ipsum in carnem mutatum esse docens, & suspicione & phantasia salvatoris nostri humanationem, sed non vere factam esse dogmatizans. Hæc vero ab impietate Marcionis & Manæ & Valentini generata sunt. In secundo autem & tertio capitulo quasi oblitus eorum quæ in principiis exposuit, unitatem quæ est secundum subsistentiam introducit, & conventum per unitatem naturalem, temperationem quamdam & confusionem per hæc nomina factam esse docens divinæ naturæ & servi formæ. Hoc vero ab Apollinarii hæretica insania natum est. In quarto vero capitulo evangelicarum & apostolicarum vocum divisionem abdicat, & non permittit secundum orthodoxorum patrum doctrinas, eas quidem quæ Deo conveniunt voces in divina excipere natura, humiliores vero & humaniter dictas recipi & applicari humanitati; & inde igitur est invenire bene sapientes impietatis cognationem. Arius etenim & Eunomius creaturam, & ex his quæ non sunt, & servum unigenitum Dei Filiū dicētes, humana, quæ a domino Christo humaniter dicta sunt, deitati ipsius applicare ausi sunt, alienum paternæ substantiæ & dissimilem inde eum ostendere festinantes. Super hæc, ut compendiose dicam, ipsam impassibilem & non mutabilem Christi deitatem, & pati, & crucifigi, & mori dicit. Hoc vero & Arii & Eunomii * superat. Nec enim hi, qui creaturam audent dicere creatorem omnium & opificem, in istam excesserunt impietatem. Blasphemat vero & sanctum Spiritum, non ex patre ipsum procedere dicens, secundum domini vocem, sed ex Filio esse. Et iste vero Apollinarii seminum fructus est: propinquat vero & Macedonii malignæ culturæ. Tales sunt Ægyptii * partes maligni: patris vero pejor progenies. Hæc cum oporteret vel abortiva facere in ipsa conceptione, aut statim nata corrumpere eos quibus animarum medicina commissa est, utpote perniciosa, & nostræ naturæ læsiones, nutriūt magnanimi, & multo digna esse studio judicant, ad perniciē tam suam quā aliorum, qui aures eis patiuntur præstare.*

for. deest insaniam

partus

Ex allocutione Theodoriti dicta adversus sanctum Cyrillum Calchedone, statim post Ephesinam primam synodum, cum ab Epheso ascendisset ad Constantinopolim una cūm orientalibus, pro Nestorio quasi injuste condemnato.

Vides quomodo & differentiam naturarum scio, & unitatem non solvo, o nove Christi impugnator, magis vero Dei impugnator? Hunc præscripto consilio & præscientia Dei traditum capientes, per manum iniquorum affigentes interfecistis, quem Deus resuscitavit ex mortuis, solutis vinculis inferni.

Cor. 2.

Ex alia allocutione dicta in eadem civitate contra sanctæ memoriæ Cyrillum.

Numquid solvo unitatem, o nove hæretice, neque tu confundis naturas? Dic inconfusam unitatem, & suscipio vocem. Sed quid dicis, quod una natura duæ naturæ factæ sunt? Quis te hæc propheta erudiit: quis apostolorum primus, secundus, medius, ultimus, qui est post duodecim, Paulus, Barnabas? quis posterior illis doctor? Disce tuum doctorem. Hoc Asterius

A *Arianus genuit, & Apollinarius tuus pater. Te ipsum enim filium illius constituisti: cujus dogmatum heres factus es, sis & appellationis heres merito.*

Ejusdem ex allocutione scripta in eadem civitate pro Nestorio.

Habetur in actis conciliabuli orintalium, in concilio Ephesino insertis. Nestorium intelligit.

*Christus nobis præcedat sermonem: Christus, propter quem terribiles Propontidis contemnitis fluctus, ut nostram vocem exaudiretis, imaginem putantes esse eam vocis vestri pastoris. Desideratis enim audire jucundos sibilos vestri pastoris, quē * compastores arundinibus occiderunt, sicut arbitrantur: at Deus per prophetam clamat:* Pastores plurimi corruperunt vineas meas, contaminaverunt portionem meam, B posuerunt portionem meam amabilem in desertum invium.

* pastores socii

Ier. 12.

EPISTOLA THEODORITI AD episcopum Andream Samosatenum scripta ab Epheso.

Ab Epheso scribens saluto tuam sanctitatem, quam beatifico quidem infirmitatis, amabilem vero Deo existimo, quoniam auditu, non experimento, cognovit mala quæ hic facta sunt, mala omnem rationis vim superantia, & historicam vincentia narrationem, continuisque lacrymis & perpetuis fletibus digna. Periclitatur enim ecclesiæ corpus dirumpi, magis id vero jam incisionem suscepit, nisi ille sapiens medicus divisa & putrefacta membra reficeret & con- C *jungeret. Insanit iterum Ægyptus adversus Deum, & bellat cum Mose & Aaron & famulis ejus, & plurima pars Israel adversariis consensit, nimis vero pauci sunt sani, qui & pro pietate labores sponte sustinent. Deculcata sunt pietatis venerabilia. Illi qui depositi sunt sacerdotalia ministeria peragunt: & qui deposuerunt, domi sedent gementes. Illi qui cum depositis excommunicati sunt, depositos liberaverunt depositione, sicut arbitrati sunt. Talem ludunt synodum Ægyptii, & Palæstini, & Pontici, & Asians & cum his occasus. Plurima enim pars orbis terrarum morbum suscepit. Quales mimi ridiculorum in tempore impietatis, sic pietatem in comœdia deluserunt? Qualis vero comœdiæ scriptor talem unquam fabulam recitaverit? Qualis vero tragœdiæ poeta digne fletus* D *eorum conscripserit? Tanta & talia Dei ecclesiæ mala insultaverunt: magis vero brevissimam particulam narravi eorum quæ præsumpta sunt.*

EIUSDEM AD NESTORIUM POST unitatem inter orientales & sanctissimum Cyrillum factam.

Domino meo reverendissimo, & religiosissimo, & sanctissimo patri episcopo Nestorio, Theodoritus in domino gaudere.

Quod non urbana conversatione delector, nec sæculari curatione, nec gloria, nec altis sedibus sum alligatus, arbitror scire tuam sanctitatem. Licet E *enim & nihil aliud, ipsa tamen solitudo civitatis quam gubernare sortitus sum, sufficit hanc me philosophiam docere. Non solum enim solitudinem, sed etiam plurimos habet rerum tumultus, qui possunt facere pigros etiam eos qui valde eis gaudent. Nemo igitur persuadeat tuæ sanctitati, quod ego episcopalem sedem cupiens, cohibendo oculos meos, tamquam orthodoxas suscepi Ægyptiacas literas. Ut enim cum ipsa veritate dicam, sæpius eas perlegi, & subtiliter discussi, & hæretica illas amaritudine liberatas esse inveni, & timui quamdam maculam eis imponere: & certe in odio habens quam alius quidam, patrem illarum, tamquam auctorem tumul-*

ANNO CHRISTI 553.

tumultuum existentem orbis terrarum: & spero nullas pœnas sustinere hujus gratia in die judicii, quoniam intentionem justus judex exquirit. His vero quæ adversus tuam sanctitatem injuste & contra leges facta sunt, nec si ambas manus meas aliquis incidet, patiar consentire, divina videlicet gratia me adjuvante, & infirmitatem animæ supportante. Et hoc certum etiam exigentibus per literas feci: direxi vero etiam tuæ sanctitati, quæ rescripsimus ad ea quæ scripsit nobis, ut cognoscas quod nullum nos tempus propter divinam virtutem mutavit: nec " multipedes vel versipelliones docuit, quorum hi quidem petras, illi folia per colorem imitantur. Universam fraternitatem, quæ tecum est, indomino ego & qui m cum sunt plurimum salutamus.

" pōlypos & chamæleontas intelligit

THEODORITI AD IOANNEM episcopum Antiochiæ.

QUONIAM *sapienter gubernat Deus, & nostræ providens concordiæ, & populorum procurans salutem, congregare nos in unum præparavit; & consonantes sibi omnium ostendit voluntates. Communiter enim perlegentes Ægyptiacas literas, & examinantes earum subtiliter sensum, invenimus cōsonantes dictis a nobis eas quæ inde directæ sunt; & palam contrarias duodecim capitulis, quibus usque ad præsens, ut alienis a pietate, repugnantes permansimus. Nam illa quidem habebant, carnaliter carnem factam esse Dei Verbum & per subsistentiam unitatem, & conventum per unitatem naturalem, & Deum Verbum primogenitum factum ex mortuis. Abdicabant vero & vocum divisionem quæ de domino factæ sunt, & alia vero ad hæc habebant apostolicis quidem aliena, hæreticorum vero germina zizaniorū. Quæ vero nunc directæ sunt, euangelica generositate decorantur.*

THEODORITI AD IOANNEM ARchiepiscopum Antiochiæ epistola scripta, cum mortuus esset Cyrillus archiepiscopus Alexandriæ.

Hæc epistola nō videtur esse Theodoriti, sed potius ab hæreticis conficta, & vel ex eo falsitatis convincitur, quia Ioannes Antiochenus obiit ante B. Cyrillum: nam extat ejus epistola ad Domnū Ioannis successorem, lecta in concilio Calched. act. 14. qui Domnus suffectus fuit in locum prædicti Ioannis iā defuncti, ut habetur in seq. act.

SERO *tamdem & vix malus homo defunctus est. Boni enim & benigni ante tempus inde demigrant; mali vero in multo tempore vitam producunt. Et arbitror omnium dispensatorem bonorum providentem, celerius quam tempus est, humanis tribulationibus eos abducere, & tamquam victores liberare luctationibus, & in meliorem vitam transducere: quæ vita præmium propositum est his qui pro virtute luctantur, sine & tristitia & solicitudine libera. Malitiæ vero amatores & operatores diutius cōcedit præsenti vita frui, ut aut satietate caperent malignitatis, & virtutem postea discerent, aut pœnas darent & in hoc sæculo, pro molestia suorum morum longo tēpore amaris & malis vitæ præsentis fluctibus æstuantes. Illum vero miserum nec ad similitudinem aliorum dimisit nostrarum animarum gubernator diutius eorum potiri quæ videntur esse delectabilia: sed crescentem quotidie viri malignitatem sciens & corpori ecclesiæ nocētem, quasi quamdam pestem amputavit, & abstulit opprobrium a filiis Israel. Lætificavit quidem superstites illius discessio: contristavit vero forsitan mortuos, & timor est ne prægravati ejus conversatione iterum ad nos remittant: vel illos diffugiat qui eum abducunt, sicut ille tyrannus * Cyni Ciliciam. " Procurandum igitur est, & oportet tuam sanctitatem maxime hanc suscipere festinantiam, & jubere collegio mortuos absportantium, lapidem aliquem maximum & gravissimum sepulcro imponere, ne iterum huc perveniret, & instabilem voluntatem iterum demonstraret. Infernis nova dogmata afferat: ibi diu noctuque sicut vult sermocinetur. Non enim timemus ne & illos divideret, adversus pietatē publice alloquens, & morte circumdans naturam immortalem. Lapidabunt enim eum non solum qui divina eruditi sunt, sed etiam & Nemrod, & Pharao, & Sennacherib, & si quis eorum similis est Dei impugnator. Sed enim sine causa multa loquar: silet enim miser invitus.* Egredietur enim, *dicit*, spiritus ejus. & revertetur in pulverum suum: in illo die peribunt omnes cogitationes. *Iste vero & aliud habet silentium. Nudata enim illius facta alligant linguam, obstruunt os, frenant sensum, silere faciunt, in terram inclinare cogunt. Ideo plango miserum & ploro: nec enim puram mihi delectationem fecit mortis ejus nuntiatio, sed dolore permixtam. Lætor enim & jucundor, ejusmodi pestilentia commune ecclesiæ videns liberatum: contristor vero & ploro, cogitans quod nec requiem malorum miserabilis susceperit, sed majora & pejora pertentans defunctus est. Somniavit enim, sicut dicunt, & regiam urbem perturbare, & piis iterum dogmatibus repugnare, & tuam sanctitatem accusare; utpote eā colentem. Sed videt Deus, & non despexit: immisit vero " fimum in os ejus, & frenum in labia ejus, & avertit eum in terra, ex qua sumptus est. Fiat vero orationibus tuæ sanctitatis, ut misericordiam & veniam consequatur, & vincat immensa Dei clementia illius malignitatem. Rogo vero tuam sanctitatem solvere nobis animæ tumultus. Plurimæ enim & diversæ famæ circumsonant, & nos perturbant, communes calamitates annuntiantes. Quidam vero & tuam reverentiam proficisci dicunt ad comitatum sine voluntate: & usque nunc despiciebam, utpote falsa, ista quæ divulgantur. Quoniam vero videi sola eademque omnes dicentes, necessarium existimavi veritatem a tua discere sanctitate, ut vel rideamus utpote falsa, aut ut vera merito lugeamus.*

* Locus corruptus. for. scriptū erat, Cyniseum, ex dialogo Luciani, qui inscribitur Tyrannus. " in mſ. Iolyano leg. Cynici Luciani.

Genes. 10. & 11. Exod. 5. 4. Reg. 19. Psal. 145.

" φιμὸν, est camum capistrum

Et iterum post mortem beati Cyrilli idem Theodoritus in allocutione dicta Antiochiæ, præsente Domno, insultans morti ejus, hæc dicit:

Nemo neminē jam cogit blasphemare. Ubi sunt dicentes, quod Deus est qui crucifixus est? Non crucifigitur Deus. Homo crucifixus est Iesus Christus, qui ex semine est David, filius Abrahæ. Homo est qui mortuus est, Iesus Christus: Deus vero Verbum resuscitavit suum templum. Qui est ex David, sicut David est. Homo hominem generat: qui vero natura Filius Dei est, hic est Deus Verbum, Christus vero est filius David, sed templum est Filii Dei. Non jam est contentio: Oriens & Ægyptus sub uno jugo est. Mortua est invidia, & cum eo obruta est contentio: requiescant Theopathitæ.

Et iterum in alia allocutione sic dixit:

Palpavit Thomas eum qui resurrexit, & adoravit eum qui suscitavit.

Sancta synodus dixit: Et ex his quæ Theodoritus impie conscripsit, miranda est subtilitas sancti Calchedonensis concilii. Sciens enim ejus blasphemias, prius quidem multis sæpius usa est contra eum exclamationibus: postea vero non aliter eum suscepisset, nisi prius anathematizasset Nestorium & ejus blasphemias, pro quibus antea scripsit defendens eas. Cum itaque & quæ de his proposita sunt finem acceperunt, alio die de reliquo capitulo nobis quæstio proponetur.

COLLATIO SEXTA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die XIV. Kalendas Iunias, indictione

ANNO CHRISTI 553. dictione 1. considentibus in secretario venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis,

venerabi[libus] episco[pis] Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

Domno * Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ,

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, & *ceteris ut supra Collatione I.*

Theodorus * Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Scit vestra sancta synodus, quod præcedenti die post quæstionem factam de Theodoriti conscriptis, promisistis alio die & quod superest examinare capitulum, id est, epistolam quæ dicitur Ibæ. Hoc igitur ipsum suggerimus, ad quod placuerit.

Sancta synodus dixit: Quæ jam gesta sunt, relegantur. Quo facto, sancta synodus dixit:

Quoniam piissimus imperator his quæ ad nos scripsit, & hoc adjecit, quod vindicare quidam conantes epistolam quam Ibas scripsisse dicitur, præsumunt dicere susceptam eam esse a sancto Calchedonensi concilio, verbis usi unius vel duorum religiosissimorum episcoporum, qui in eodem sancto concilio convenerunt, quasi pro eadem epistola dictis, cum alii omnes non ejusdem facti sint voluntatis; necessarium esse putamus, proposita quæstione, recitationem ad Marim scriptæ epistolæ fieri. Et cum suscepisset Theodorus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit. Persam

INTERPRETATIO EPISTOLÆ quæ dicitur ab Iba episcopo scripta esse ad Marim Persam.

Concilium Calched. act.10. de Tom IV. pag.661.B. *Compendiose vero sapientiæ tuæ lucidæ, quæ per pauca multa cognoscit, qualia ante hoc & nunc facta sunt, manifestare festinavimus: scientes quod hæc quæ reverentiæ scribentes, omnibus per tuum studium; qui ibi sunt, fuerint manifesta quæ a nobis scribuntur, qui nullam immutationem a Deo datæ scripturæ acceperunt. Facio vero initium causæ ex verbis quæ & ipse cognoscis. Factum est certamen ex quo tua reverentia hic fuit, duobus hominibus istis, Nestorio & Cyrillo, & conscripserunt contra se verba nocibilia, quæ scandala erant audientibus. Nestorius enim dixit in suis libris, sicut & tua reverentia cognoscit, quod beata Maria Dei genitrix non est, ut putaretur pluribus de secta Pauli Samosateni esse, dicentis hominem purum esse Christum. Cyrillus vero volens verba Nestorii refutare, lubricavit, & inventus est cecidisse in dogma Apollinarii. Conscripsit enim & iste similiter illi, quod ipse Deus Verbum factus est homo, ut non sit differentia inter templum & inhabitantem in eo. Conscripsit enim duodecim capitula, quæ puto & tuam reverentiam cognovisse, quod una natura est deitatis & humanitatis domini nostri Iesu Christi, & quod non oportet, inquit, dividere voces dictas, quas aut ipse dominus pro se dixit, aut evangelistæ de ipso. Omni vero impietate ea plena sunt & antequam nos dicamus, sicut & tua sanctitas cognoscit. Quomodo enim possibile est accipi Verbum, quod ab initio est, pro templo quod ex Maria natum est? aut illud,* Minorasti eum paulo minus ab angelis, *de deitate unigeniti dictum fuisse? Ecclesia enim sic dicit, sicut & tua reverentia cognoscit, & ab initio edocta est, & firmata divina doctrina ex verbis beatissimorum patrum: Duæ naturæ, una virtus, una persona, quod est unus Filius dominus Iesus Christus. Propter hoc certamen victores & pii imperatores jusserunt primates episcoporum in Ephesinam civitatem congregari, & sub omnibus libros Nestorii & Cyrilli judicari. Antequam vero omnes episcopi, qui jussi sunt congregari, in Ephesum pervenirent, antecedens idem Cyrillus aures omnium veneno obcæcanti oculos sapientium obtinuit: invenit vero clausas ex odio contra Nestorium. Et antequam in synodum perveniret vir sanctissimus & reverendissimus archiepiscopus Ioannes, de episcopatu Nestorium dejecerunt, judicio & quæstione non facta. Post duos vero dies dejectionis ejus venimus in Ephesum: & cum didicissemus quod in dejectione Nestorii, quæ ab iis facta est, duodecim capitula conscripta a Cyrillo contra constituta fidei veræ proposuerunt & confirmaverunt, & eis consenserunt utpote veræ fidei consonantibus, omnes orientis episcopi ipsum Cyrillum dejecerunt, & contra alios episcopos qui consenserunt capitulis, excommunicationem statuerunt. Et post hanc confusionem unusquisque in suam civitatem reversus est. Nestorius vero, quoniam odio habebatur suæ civitati, & majoribus in ea constitutis, illuc reverti non potuit. Et mansit synodus orientalis non communicans episcopis communicantibus Cyrillo. Et propter hæc tribulatio multa* Matth.13. *inter eos facta est, & in certamine episcopi ad episcopos facti sunt, & populi ad populos, & quæ scripta sunt, opere impleta sunt, quod erunt inimici hominis domestici ejus. Et ex hoc maleloquia multa contra nos facta sunt, tam paganorum quam hæreticorum; nec enim audebat aliquis de civitate in civitatem, & a provincia in provinciam ire: sed unusquisque proximum ut inimicum persequebatur. Multi vero non habentes timorem Dei ante oculos, occasione zeli pro ecclesiis quam habebant inimicitiam occultam in corde suo, ad effectum perducere festinaverunt. Quorum unus ex ipsis est nostræ civitatis tyrannus, quem & ipse non ignoras, qui occasione fidei non solum cum eo viventes persequitur, sed etiam eos qui dudum ad dominum abierunt. Qui unus ex ipsis est beatus Theodorus prædicator veritatis & doctor ecclesiæ, non solum in vita sua hæreticos percussit in veram suam fidem, sed etiam post mortem arma spiritalia in suis libris filiis ecclesiæ dereliquit, sicut & tua reverentia cum eo collocuta cognovit, & iis quæ ab eo conscripta sunt, credidit. Illum ausus est, qui omnia audet, in ecclesia manifeste anathematizare, qui propter zelum Dei non solum suam civitatem ab errore in veritatem convertit, sed etiam longe ægrotantes ecclesias erudivit sua doctrina. Et de codicibus autem ejus multa ubique investigatio facta est, non quod fidei veræ alieni fuerant (vidi enim quod illum viventem frequenter laudabat, & in codicibus ejus legebat) sed propter inimicitiam occultam, quam habebat, ad eum, quoniam convicit eum manifeste in synodo. Illis vero malis inter eos tenentibus, & uno* Iudic. 17. & 21. *quoque ut volebat, sicut scriptum est, eunte deus noster adorandus qui semper sua clementia curat ecclesiam, excitavit fidelissimi & victoris imperatoris cor, mittere virum magnum & cognitum de suo palatio, qui compelleret virum religiosissimum & sanctissimum archiepiscopum orientis domnum Ioannem conciliari Cyrillo: ab ipso enim episcopatu dejectus erat. Et postquam suscepit litteras imperatoris direxit sanctissimum & reverendissimum Paulum episcopum Emesæ, scribens per eum veram fidem, & mandans ei, quod si isti*

fide

ANNO CHRISTI 553.

fidei consenserit Cyrillus, & anathematizaverit dicentes quod deitas passa est, & dicentes quod una natura est deitatis & humanitatis, ut ei communicet. Voluit autem dominus, semper curans pro sua ecclesia sanguine suo redempta, & cor Ægyptii mollire, ut sine vexatione fidei consentiret, ut eam susciperet, & omnes extra eam credentes anathematizaret. Et cum communicassent invicem, certamen de medio ablatum est, & pax in ecclesia facta est, & non jam de cetero in ea dissidium, sed pax sicut prius est. Quæ vero sunt verba a viro sanctissimo & reverendissimo archiepiscopo Ioanne scripta, & quæ rescripta suscepit a Cyrillo, ipsas epistolas huic, quæ ad tuam reverentiam scripta est, conjungens, direxi tuæ reverentiæ, ut legens cognoscas, & omnibus patribus nostris pacem amantibus annunties, quod certamen jam cessavit, & medius paries ablatus est inimicitiæ, & qui inordinate contra viventes & mortuos irruerunt, in confusione sunt, satisfacientes pro suis culpis, & contraria priori sua doctrinæ docentes. Non enim præsumit aliquis dicere, quod una est natura deitatis & humanitatis; sed confitentur in templum & inhabitantem in eo, qui est unus Filius Iesus Christus. Hæc vero scripsi tuæ reverentiæ ex multo affectu quem habeo ad te, confidens quod tua sanctitas noctu dieque in doctrina Dei teipsum exerces, ut & multis prodesse possis.

Sancta synodus dixit: Scimus Proclum religiosæ memoriæ literis usum esse ad Ioannem reverendissimæ memoriæ Antiochenum episcopum, in quibus scripsit apud se accusatum esse Ibam eo quod Nestorii dogmata diligit, & quædam ex impiis Theodori capitulis in Syrorum transtulit linguam, & hæc scripsit, & ubique transmisit. Relegatur igitur prædicta epistola, ad præsentem quæstionem respiciens. Et cum suscepisset Callonymus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

EPISTOLA PROCLI EPISCOPI Constantinopolitani ad Ioannem episcopum Antiochenum.

ᵃ Græcus textus non extat.

ARBITROR te cognoscere, ᵃ religiosissime, magis vero certe scio, non quamlibet a Deo colligere mercedem eos qui indormitabili mentis oculo ecclesiasticis invigilant necessitatibus, nocte dieque procurare & consulere quatenus bene quidem regatur omne, quantum populi familiariter conjunctum est, & a reprobis zizaniis pura sit orthodoxa fides: providentiam vero mereatur hoc, quod secundum præsumptionem interim adversariorum habeat morbum, ut & in eumdem sensum & obedientiam transferatur, maxime divina clamante scriptura: *Qui eduxit dignum ab indigno, sicut os meum erit.* Si enim (Ier. 15.) negligere proximos labentes ad deteriora, & socordia præpositi rapinam factos faucibus lupi voracis hominum, irrecusabilis damnationis experimentum minitatur dormitanti, mercenarium, non pastorem, desidiosum & dissolutum scriptura vocante: quomodo non per omnia justum est, studiosum quidem in talibus persequi, desidiosum vero in urgentibus effugitare? In eodem enim utraque similia ad vituperationem existunt, & irrecusabilia ad condemnationem, & hoc quod ex quibus aliquis ipse negligenter vivit, videntes adhortatur in æmulationem deteriorum, & quod peccantes in fidem & delinquentes in vitam, non statim corrigit, licet despiciens, extra tale supplicium non est constitutus. Ejusmodi vero exemplum non ex me refingo, sed ex divinis scripturis eruditus scribo. (1. Reg. 2) Heli ille ætate fatigatus, & in Silo pertinentia ad legem sacrificans, ipse quidem non operabatur quæ pueri audebant, cooperabatur vero illis, postquam non prohibebat peccantes: quoniam secundum veram rationem, non prohibere flagitia, agenti cognatum est. (Rom. 1.) Et iterum pueri actionibus gradum injuriantes, indignos se, per quæ peccabant, sacerdotio demonstrantes, non solum eis qui-bus operabantur, cadebant, sed enim & ad peccandum alios evocabant, imaginem peccati sese æmulantibus proponentes. (1. Reg. 4) Propter quod pariter illatum est supplicium & eis qui impia fecerunt, & ei qui non prohibuit. Patri enim ad virtutem nocuit socordia, filiis autem perniciem intulit inemendatio: & senex in juvenum tempestate naufragium passus est, pro quibus affectum non gubernavit increpatione. Ita oportet, religiosissime, eum qui sortitus est præesse populo, & tenere habenas sacerdotii, non solum procurare quomodo ipse probus appareat, sed ut & hoc quod ab ipso dicitur, sit purum ab omni vituperatione. Hoc enim quod prius est, etsi mirandum, sed non tale, quale est hoc quod post illud dictum; quanto illud quidem in unum solum perficientem ea quæ ad virtutem pertinent concludit, hoc vero multos providentia salvos faciens, per singulos pietatis induitur confidentiam. Ad quid vero dico? Quod multi inclamant hic religiosissimum Edessenorum episcopum Ibam, non solum quidam clerici Edesseni & monachi, sed enim etiam primates & clari militia, quibus rectæ fidei calidus zelus accenditur, quod tantum diligit Nestorii insaniam, ut & quædam capitula, quæ supposui scripto a nobis ad Armenios tomo, & direxi tuæ reverentiæ, quæ sunt stulta & profana, & omni plena impietate, transferret voce Syrorum, & transmitteret ubique, * & multis simpliciorum inconsiderato auditu læsionem perniciosorum suscipientibus, (* ut) persuaderet sapere sicut abdicatum est Dei ecclesiæ. Quæ quando per lectionem cognoveris, festinare digneris cum omni alacritate eum compellere, tomo quidem scripto ad Armenios subscribere, vaniloquium vero, magis vere monstriloquium, vel quod est verius dicere, Iudaicam impietatem capitulorum illorum condemnantem, viva voce & * salva manu (* sana) anathematizare dementiam. Flagitium enim est, virum non manifeste ostendi, qualis est. Siquidem enim capitulorum illorum, quod non credo, morbum habeat, defendat: si adest instabilibus cogitationibus fidei vel verborum tenor, quomodo duos dicit filios, unum quidem ante sæcula, alterum vero in ultimis? Vel quomodo Christus alter præter Deum Verbum? Vel quomodo super terram visum, & hominibus conversatum calumniatur purum aliquem, sicut unum ex coitu natis, sed non ipsum qui est sine principio & increabilis, *ad quem non æstimabitur alter*, secundum prophetam? (Baruch) Si enim & visus est carne, sed ille erat incarnatus, qui omni quidem principio superior, omni vero passione liber, omni vero translatione & immutatione alienus,

ANNO CHRISTI 553.

alienus, qui ex Patre splenduit super sensum, & ex virgine ortus est super rationem, qui hoc quod est creabile, in deitate non admittit, & hoc quod est phantasiæ, in carne rejicit: qui secundum veritatem & Deus est & factus est homo, & illud quidem quod erat, permansit, hoc vero quod factus est, salvum fecit. Hic igitur est unus Filius unigenitus. Sed non ita quidam perversa mente & cogitationis dementia capitulorum istorum genitores facti, impiorum abortivorum & sibi perniciosorum patres apparuerunt. Deinde si memoratus comminister Ibas cognoscit ea quæ ad destructionem legentium & audientium evomita sunt capitula, sicut & arbitror eum prudentem constitutum, & a pueritia divinis scripturis nutritum, abominari ea & rejicere, confidenti voce & non erubescente fronte quod in anima sapit ostendat, omnia subjecta ad Armenios epistolæ capitula abjiciens & calcans, utpote diabolicæ insaniæ inventiones constituta, & omnia anathemate digna esse judicans: ut de viro hoc verum scientes qui hic sunt omnes, jam indiscretam confidenter cogitationem ad illum habeant. Nec enim oportet, religiosissime, sicut & ipse nobis consentis, eos despicere qui sine causa læduntur, ad deteriora impetum habentes: sed plurimam facere rationem eorum qui scandalizantur, ut indiscretio extendatur in omnes cum concordia, horrescentes maxime terribilissimam illam in euangeliis condemnationem, quæ pro uno humilium scandalizato infertur audentibus vel despicientibus. Si enim beatus Paulus exempla bonorum operum sacerdotes esse legitime statuit, quomodo non magis fidei auctores & doctores, sine qua placere impossibile est? Nam aliæ quædam virtutes, utpote ex moribus perfectionem accipientes, naturam habent ad emendationem doctricem: fides vero sola, quæ est natura & ratione superior, utpote huic propinquans quod semper est & natura intelligibile & inoccupabile, deprehensione & omni virtute melior est, per hoc solum cedens caritati, quod qui creditur Deus, propter solam caritatem homo factus est. Rogo igitur studium adsit effectum. Cognosce enim, religiosissime, quod non alii cuidam gratificabitur memoratus episcopus Ibas, obsecundans præsenti epistolæ, quantum sibi ipsi. Habebit enim non solum eos qui nunc de ipso dubitant, mirantes eum, sed enim etiam sanctissimum nostrum patrem presbyterum & archimandritam Dalmatium nimium honorantem & mirantem, si videat sapientem ea quæ piæ fidei sunt. Modo enim, utpote super aliis eo vulgato, memoratus sanctissimus propter caritatem non mediocriter laceratur, quod ii qui debent in divinioribus prædicare, in adversis accusantur, sive zelo dicentium, sive invidia criminantium. Propter quod & Theodotum reverendissimum nostræ ecclesiæ diaconum ad tuam cum chartis reverentiam direxi, ut cognoscas, religiosissime, quod non contemptibilem, sed studiosam existimo causæ perfectionem.

Matth. 18.

1. Tim. 4. & Tit. 2.

Hebr. 11.

Sancta synodus dixit: Omnibus manifestum esse putamus ex epistola a Proclo religiosæ memoriæ scripta, quod non libera est ab accusatione apud eum proposita ad Marim Persam epistola. Nam Nestorium vindicat, & impii Theodori conscripta per omnia comprobat, quæ sanctæ memoriæ Proclus præcepit eum anathematizare, utpote duo per hæc colentem. Consequens vero & ceterorum examinationem procedere,

duos filios

A quæ ad præsens capitulum pertinent.

Et cum surrexisset Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, Andreas Ephesi, Megethius Heracleæ Thraciæ, Eusebius Tyri, dixerunt: Commonemus vestram sanctitatem, subtiliter scientem, quod antequam sancta synodus Calchedone congregaretur, multis vicibus dignoscitur Ibas accusatus propter impia capitula & dogmata inserta epistolæ, quam ipse ad Marim Persam scripsisse dicitur. Et primo quidem aliqui clerici ecclesiæ Edessenæ civitatis & militantes, cum ad regiam urbem pervenissent, interpellaverunt piæ recordationis Theodosium, & Proclum sanctæ memoriæ episcopum tunc Constantinopolitanæ urbis adversus eumdem

B Ibam, eo quod dicebatur Nestorii defendere impietatem, capitula impia Theodori transtulisse lingua Syrorum, & ubique transmisisse: de quibus etiam scripsit sanctæ memoriæ Proclus, sicut cognovistis, ad Ioannem episcopum Antiochiæ, ut compelleret Ibam recedere ab impietate Nestorii, capitulorumque Theodori, de qua accusabatur.

Cum vero a scriptis Procli religiosissimæ memoriæ nulla emendatio pro querimoniis accusatorum facta est, defuncto Ioanne, interpellaverunt Domnum ejus successorem, iterum Ibam accusantes. * Quoniam vero non eos Domnus * Cum

C suscepisset, iterum iidem accusatores occupata regia urbe, de iisdem interpellaverunt memoratum piæ recordationis Theodosium, & Flavianum sanctæ memoriæ tunc episcopum Constantinopolitanæ urbis factum post Proclum sanctæ memoriæ. Et precibus susceptis, tam divinæ recordationis Theodosius, quam Flavianus sanctæ memoriæ, delegaverunt examinationem, de quibus Ibas accusabatur, Photio episcopo Tyri, & Eutychio episcopo Berytiorum civitatis, & deputati sunt executores causæ ab imperatore quidem divinæ recordationis Theodosio, Damascius tribunus, imperialibus literis hoc ei permittentibus; a Flaviano vero sanctæ me- Eustathio

D moriæ, Eulogius diaconus Constantinopolitanæ sanctæ ecclesiæ, cum ejus literis factis ad Photium & Eustathium. Qui executores cum ad Tyrum pervenissent, deduxerunt Ibam & ejus accusatores Photio & Eustathio episcopis. Accusatores igitur Ibæ tam alias blasphemias, quam impiam epistolam ad criminandum eumdem Ibam proposuerunt, quæ super aliis insertis ei blasphemiis, sanctum quidem Cyrillum hæreticum vocat, & impia ejus duodecim capitula; primam vero Ephesinam sanctam synodum reprobat, tamquam sine examinatione & quæstione Nestorio ab ea condemnato. Ibas igitur propositam super his accusationem effugiens, satisfaciens, inquit nihil ejusmodi de sancto

E Cyrillo dixisse postquam orientalibus unitus esset. Impia vero epistola per illa quæ in ea continentur, post unitatem scripta esse ostenditur. Apparet igitur Ibas per hoc quod dicit, nihil adversus Cyrillum post unitatem dixisse, abnegans epistolam. Photius vero & Eustathius non ejusdem abnegatione contenti, perspexerunt per suam definitionem Ibam ad Edessam pervenire, & manifeste in ecclesia anathematizare Nestorium, & impia ejus dogmata, quæ impia epistola vindicabat, & Ephesinam primam synodum ab eadem impia epistola reprobatam suscipere, tamquam a sancto Spiritu congregatam, & æqualem eam habere sanctæ synodo trecen-

ANNO CHRISTI 553.

torum decem & octo sanctorum patrum. Cum hæc ita judicata essent, & finem non suscepissent, sicut est invenire ex his quæ postea mota sunt, ejicitur Ibas ab episcopatu, nec non etiam Domnus Antiochiæ episcopus, accusati tamquam sanctum Cyrillum & ab eo prædicatam rectam fidem injuriantes & reprobantes. Et in loco quidem Domni ordinatur Maximus, in loco vero Ibæ Nonnus Edessenæ ecclesiæ a Maximo ordinatur. Inde sanctissimis episcopis in universalem sanctam synodum Calchedone convocatis. non vocatus est Ibas, sed Nonnus in sancta synodo consedit ut Edessenæ ecclesiæ episcopus, qui etiam postea cum sua Osroena synodo ad Leonem piæ recordationis interrogantem de Calchedonensi concilio & aliis quibusdam rescribens, pars fuit eorum qui ' encyclicas epistolas scripserunt.

(Habetur in 3. part. concil. Calchedon. c. 35.) (' in concilio encyclios)

Post pronuntiatam igitur de fide definitionem a sancto Calchedonensi concilio, causa de Iba movetur &: priori vice in his quæ contra eum movebantur, volens querimonias eorum de quibus accusabatur evitare, ipse quidem usus est judicio Photii & Eustathii, accusator vero gestis apud eos habitis, nec non impia epistola, etiam apud Calchedonensem synodum recitata. Iterum effugiens Ibas de ea accusationem statim postea recitatam, nulla interlocutione de hoc facta, ' subsapiens idem Ibas dixit: Iubeat vestra clementia literas recitari clericorum Edessenæ civitatis, ut cognosceretis quod alienus sum eorum quæ mihi inferuntur. Et utitur literis magis clericorum Edessenæ civitatis, ubique timens pro impia epistola accusationem. Et quod veritatem docuimus, cognoscit vestra sancta synodus, in memoria tenens etiam alia, & maxime gesta Calchedone confecta. Mirari igitur est quomodo his ita subsecutis, & manifesta impietate constituta quæ in epistola continetur, quam etiam ipse Ibas * abnegavit, defendere istam aliqui conantur nomine sancti Calchedonensis concilii, non tamquam pro illa curam habentes, sed suam confirmantes impietatem. Astutia enim hæretica utentes, ex interlocutionibus de Iba factis in gestis apud Calchedonensem sanctam synodum habitis, una quidem sive secunda utuntur, prolata quasi pro epistola ad Marim Persam scripta, tentant vero etiam alias ' falsas interpretari. Necessarium igitur esse putavimus, vestræ beatitudini etiam hæc scienti manifesta facere quæ ad hoc pertinent: illo certo constituto, quod in conciliis non unius vel secundi interlocutionem attendere oportet, sed hæc quæ communiter ab omnibus vel amplioribus definiuntur. Verum etiam si aliquis subtiliter requisierit, & ea quæ ab uno vel secundo quasi pro eadem epistola dicta sunt, planissimam in ipsis inveniet epistolæ ejectionem. Cum enim etiam ipsi comprobassent judicium Photii & Eustathii, nihil aliud est quam condemnare impiam epistolam. Nam adversus eam & quæ in ea continentur, pronuntiatum est Photii & Eustathii judicium, per quod jussus est Ibas suscipere Ephesinam primam sanctam synodum ab impia epistola reprobatam, & anathematizare auctorem malignæ impietatis Nestorium & sequaces ejus, * quæ defendebat eadem impia epistola. Hoc vero judicium Photii & Eustathii etiam omnes episcopi secuti, perspexerunt ipsum anathematizare Nestorium & impia ejus dogmata. Iuvenalis vero Hierosolymitanæ civitatis episcopus, ut de hæresi pœnitentiam agentem Ibam, veniam & clementiam, maxime propter senectutem, meruisse interlocutus est, secundum ecclesiæ traditionem: quam interlocutionem ita aperte prolatam adversus impiam epistolam, male interpretari non recusaverunt ejus defensores. ' Thalassius Cæsareæ primæ Cappadociæ episcopus aperte ostendit in sua interlocutione, quod nunquam suscepisset Ibam nisi pollicitus esset anathematizare ea quæ ab accusatoribus ejus in scriptis adversum eum deposita sunt. Certum vero est, quod accusatores Ibæ epistolam protulerunt ad Marim Persam scriptam, in ejus accusationem. Ioannes vero Sebastiæ episcopus, & Seleucus Amasiæ, & Constantinus Melitenæ, & Patricius Tyanensium, & Petrus Gangrorum, & Atarbius Trapezuntensium, vicem agens Dorothei Neocæsareæ, omnes metropolitani, pariter simul interlocuti, eo quod abnegavit Ibas illa quæ ei inferebantur ad adversariis ejus, quorum pars magna est epistola, perspexerunt suscipi. Habet autem interlocutio: Definitio religiosissimorum episcoporum Photii & Eustathii innocentem ostendit reverendissimum Ibam: similiter vero & abnegatio ejus promptiores nos ad suscipiendum eum constituit. Placet enim semper Christi misericordia. Si igitur & Iuvenalis tamquam ab aliqua hæresi pœnitentiam agentem Ibam suscipi perspexit, & Thalassius & nominati metropolitani tamquam in gestis apud Photium habitis abnegantem ea quæ ab adversariis ejus inferebantur, id est, prolatam ad accusationem ejus epistolam ad Marim Persam scriptam, & omnes religiosissimi episcopi perspexerunt eum anathematizare Nestorium, qui ab epistola defenditur: quomodo præsumunt istius defensores calumniari interlocutionem Eunomii, quasi partem quidem condemnantem epistolæ, partem autem comprobantem, cum tota epistola impietatis plena est? Vnde & Ibas eam abnegavit, eo quod dicit, quod post unitatem non invenior dixisse aliquid adversum sanctum Cyrillum: nec non etiam Photio & Eustathio ad ejusmodi abnegationem dicentibus, quod sufficit abnegatio hæreseos ad pietatem. Si vero aliquis concedat, prout illi dicunt, priora quidem epistolæ impia esse, ultima vero recta esse, nec sic epistola effugiet debitam sibi condemnationem. In omnibus enim hæresibus, licet contigerit quædam hæreticos recta dicere, non ideo impia condemnatione liberantur. Hic vero nullam partem epistolæ apparet Eunomius comprobasse contrarius enim utique per hoc ipsi sibi inveniretur, eadem collaudans & vituperans. Habet autem interlocutio Eunomii sic: Ex recitatis ostenditur reverendissimus Ibas innocens esse. De quibus enim visus est inculpari, tamquam maledixisset sancto Cyrillo, in posterioribus recte confessus recusavit illa de quibus inculpatus est. Vnde & ego, si anathematizet Nestorium & Eutychem, & impia eorum dogmata, & consentiat eis quæ a religiosissimo episcopo Leone scripta sunt, & huic universali synodo, dignum esse episcopatu judico. Ex his Eunomius ostenditur, quod ejusmodi fecit interlocutionem, gesta apud Photium & Eustathium habita attendens, in quibus apparet Ibas confessus, quod ante unitionem quidem factam inter beatum Cyrillum & orientales, cum aliis ei maledixit: post unitionem vero non inveniuntur, sicut, dicit dixisse

(' surripiens Conc. Calched. act. 10. cognoscatis.) (* id est, detestatus est,) (' falso) (* quos) (' Talassi vero) (Christo ' Talassio)

ANNO CHRISTI 553.

dixisse aliquid adversus sanctum Cyrillum. Qui A vero dicunt priora quidem epistolæ impia esse, ultima esse recta, calumniatores demonstrantur. Posteriora enim inserta epistolæ, majori impietate plena sunt, sanctæ memoriæ Cyrillum & similia ei sapientes injuriantia, & omnino impiam sectam Nestorii vindicantia. Propter hæc enim omnes simul episcopi consonanter post factas interlocutiones exclamaverunt: Nestorium modo anathematizet: dogma ejus modo anathematizet. Et sic Ibas, Nestorio anathematizato & Eutyche, & impiis eorum dogmatibus, nec non etiam anathematizatis omnibus non ita sapientibus sicut sapit sancta synodus, susceptus est. Ostenditur igitur Ibas etiam inde, quod non B solum abnegavit, sed etiam anathematizavit epistolam contrariam per omnia constitutam expositæ definitioni a sancto Calchedonensi concilio, sicut & vestra beatitudo per inquisitionem inveniet.

Sancta synodus dixit: Scimus & nos hæc ita subsecuta esse: tamen cautius æstimantes talia judicare ex his quæ in antecedentibus sanctis synodis disposita sunt, & scientes quod in Ephesina prima sancta synodo de epistolis sancti Cyrilli, & in ipso Calchedonensi concilio de epistola sanctæ memoriæ papæ Leonis quædam mota sunt, necessarium esse putavimus, ex his quæ in prædictis sanctis synodis gesta sunt, partes illas, quæ hæc continent, manifestari, ut pro amplio- C re subtilitate & inde instructam sic propositorum disceptationem faciamus.

Et cum suscepisset Callonymus reverendissimus diaconus & notarius, recitavit.

PARS GESTORUM QUÆ IN *prima Ephesina sancta synodo habita sunt pro epistolis sanctæ memoriæ Cyrilli.*

[margin: ... I.]

PETRUS presbyter Alexandriæ & primicerius notarius dixit: Habemus præ manibus sanctissimi & reverendissimi Cyrilli archiepiscopi epistolam scriptam ad reverendissimum Nestorium, suasionis, & admonitionis plenam, ut- D pote non recte sapiente eo: quam si jusserit vestra sanctitas, legam. Acacius episcopus Melitenæ dixit: Quoniam religiosissimus & reverendissimus presbyter Petrus, principium sermonis faciens, ait missa esse quædam a reverendissimo & sanctissimo episcopo Cyrillo ad reverendissimum Nestorium, utpote non recta doctrina utentem, consequens est & hæc legi. Et prolata est epistola sanctæ memoriæ Cyrilli in Epheso, ita habens:

[margin: ...tarium]

Reverendissimo & Dei cultori & consacerdoti Nestorio, Cyrillus in domino salutem.

OBLOQUUNTUR quidam, sicut audio, de mea opinione apud tuam reverentiam, & hoc frequentius, conventus maxime nobilium observantes, ut puto delectare tuum æstimantes auditum, & inconsultas emittunt voces, læsi quidem nihil, convicti autem, & hoc utiliter; unus quidem quod cæcos lædebat & pauperes, alter vero quod contra matrem tetendit gladium, alius vero quod cum ancilla aurum furatus sit alienum, & hujusmodi semper habens opinionem, quam non optet aliquis contingere aliquibus etiam valde inimicis. Verumtamen non mihi multus de talibus sermo est, ut non ultra dominum & doctorem, neque super patres existentis in me brevitatis extendam mensuram.

[margin: ...abetur in ...ncilio ...hesino, ...rt. I. cap. & in Cal... ...ed. act. I. ...ide supra ...omi III. ...g. 316. E. ...Tomi IV. ...g. 138. E.]

Non enim possibile est pravorum importunitates evitare, si quoquo modo quis eligat vivere. Sed illi quidem maledictione & amaritudine plenum habentes os, reddent omnium judici rationem: convertar vero rursus ego ad hoc, quod me magis condecet, & commonebo etiam nunc ut fratrem in Christo, doctrinæ verbum & fidei sensum cum omni cautela facere ad populos: cogitare etiam, quod scandalizare unum solum ex pusillis credentibus in Christum, intolerabilem habet indignationem: si vero multitudo sunt mœrentium, quomodo non omni arte necesse est, ut oporteat prudentius auferre scandala, & sanum fidei dilatare sermonem quærentibus veritatem? Erit vero hoc & valde recte, si sanctorum patrum legentes libros, magni eos æstimare festinemus, & probantes nosmetipsos, si sumus in fide, secundum quod scriptum est, illorum rectis & irreprehensibilibus * sectis nostros intellectus optime conjungamus. Ait igitur sancta & magna synodus, ipsum ex Deo Patre naturaliter genitum Filium unigenitum, ex Deo vero Deum verum, lumen de lumine, per quem omnia fecit pater, descendisse, incarnari, humanari, pati, resurgere tertia die, & ascendere ad cœlos. Hæc & nos sequi oportet verba & dogmata, cogitantes quid incarnari & humanari significet ex Deo verbum. Non enim dicimus, quod Verbi natura conversa facta est caro, neque quod in totum hominem, qui ex anima & corpore, translata est: illud vero magis, quod carnem animatam anima rationabili uniens Verbum sibi secundum subsistentiam, ineffabiliter & incomprehensibiliter factus est homo, & appellatus est filius hominis, non secundum voluntatem solam aut complacitum, sed neque ut in assumptione personæ solius: & quod differunt quidem quæ ad unitatem veram collatæ naturæ, unus vero ex utrisque Christus & Filius, non quasi differentia naturarum ablata propter adunationem, perfecerunt vero magis nobis unum dominum & Christum & Filium deitatis & humanitatis per ineffabilem & arcanum adunationis concursum. Sic etiam dicitur cum ante sæcula habeat essentiam, & genitus sit ex patre, nasci etiam secundum carnem ex muliere: non quasi divina ejus natura in sancta virgine initium ut esset acceperit, neque quod indiguerit necessario propter se secunda nativitate post eam quæ ex Patre est: (est enim fatuum simul & indoctum existentem ante omnia sæcula, & consempiternum patri, dicere opus habere ut esset secundum initium) quoniam vero propter nos & propter nostram salutem uniens sibi secundum subsistentiam humanitatem, processit ex muliere, ob hoc dicitur nasci carnaliter. Non enim E primum homo natus est communis de sancta virgine, & sic descendit in eum Verbum: sed ex ipsa vulva adunitam sustinuisse dicitur nativitatem carnalem, utpote suæ carnis nativitatem propriam faciens. Sic dicimus eum & pati & resurgere; non quasi quod Dei Verbum passum sit in sua natura, aut plagas, aut perforaturas clavorum, aut quæcumque alia vulnera, (impassibilis enim deitas, quod & incorporea est) sed quoniam quod factum est ejus proprium corpus, passum est, hæc iterum ipse dicitur pati pro nobis, erat enim impassibilis in corpore passibili. Secundum eum vero modum & in moriendo intelligimus immortalem: etenim secundum naturam & incorruptibile, & vita, & vivificans est Dei Verbum. Quoniam vero proprium ejus iterum cor-

[margin: ANNO CHRISTI 553. — Psal 13. — Matth. 13. — 2. Cor. 13. — * institutis]

ANNO CHRISTI 553.

pus gratia Dei, secundum quod ait Paulus, pro omnibus gustavit mortem, dicitur ipse pati pro nobis mortem: non quasi quod in experimentum mortis venit, quod attinet ad ejus naturam, (* stuporis enim est istud dicere aut sentire) sed sicut nuper dixi, caro ejus gustavit mortem. Sic & resurgente carne ejus, iterum resurrectio ipsius dicitur: non quasi quod ceciderit in corruptionem, (absit) sed quia ejus iterum resurrexit corpus. Sic Christum unum & dominum confitemur, non quasi hominem coadorantes Verbo, & non sectionis phantasia introducatur, cum dicitur, con, sed ut unum eumdem adorantes, quod non alienum est a Verbo corpus ejus, cum quo & ipsi considet Patri; non ut duobus iterum considentibus filiis, sed ut uno secundum unitionem cum propria carne. Si autem secundum subsistentiam unitionem vel quasi impossibilem aut indecoram recusamus, incidimus ut duos dicamus filios. Omnino enim necesse est distinguere & dicere, hominem quidem specialiter Filii vocatione honoratum, specialiter autem iterum Dei Verbum filiationis nomen & rem naturaliter habentem. Non ergo dividendus est in duos filios unus dominus Iesus Christus. Proderit autem nullo modo rectæ fidei rationi ita dicere, licet personarum unitionem divulgent quidam. Non enim dixit scriptura, quod Verbum hominis personam adunivit sibi, sed quia factum est caro. Quod vero *caro factum est Verbum*, nihil aliud est, nisi quod similiter nobis participavit sanguinem & carnem, propriumque corpus nostrum fecit, & processit homo ex muliere, non abjiciens esse Deus, & ex Deo nasci Patre, sed in assumptione carnis permanens quod erat. Hoc annuntiat ubique integræ fidei ratio: ita reperimus sanctos sapuisse patres: sic præsumpserunt Dei genitricem sanctam virginem, non quod Verbi natura aut deitatis ejus initium esset accepta a sancta virgine, sed ut nato ex ipsa sancto corpore, animato etiam rationabiliter, cui & secundum subsistentiam adunitum Verbum, nasci dicitur secundum carnem. Hæc & nunc ex dilectione, quæ in Christo est, scribo, petens ut fratrem, & contestans coram Deo & electis angelis, hæc nobiscum & sapere & docere, ut custodiatur ecclesiarum pax, & concordiæ & dilectionis vinculum indisruptum permaneat sacerdotibus Dei.

Hebr. 2. * Insania ' nefas — Ioan. 1. — Hebr. 2. — ' ut esset, accepisset — ' populus

Cyrillus episcopus Alexandriæ dixit: Audivit sancta & magna hæc synodus quæ scripsi reverendissimo Nestorio, defendens rectam fidem. Certus vero sum, quod nullo modo egressus invenior a recta fidei ratione, aut prætergressus expositum a sancta & magna synodo, quæ illo tempore in Nicæa congregata est, symbolum: & peto vestram sanctitatem dicere, utrum recte & irreprehensibiliter, & consonanter sanctæ illi synodo talia scripserim, an non.

Conc. Ephes. act. 1 & Calched. act. 1.

Iuvenalis episcopus Hierosolymorum dixit: Perlecta sancta fide quæ in Nicæa, & epistola sanctissimi & reverendissimi episcopi Cyrilli, & quæ a sancta synodo exposita sunt, consona inveniuntur: & his piis dogmatibus consentio, & hæc probo.

Firmus episcopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Compendiose & capitulariter dicta a sancta synodo, quæ in Nicæa est, exponens tua reverentia, subtiliter & ante pedes manifestam rem nobis & liquidiorem comprehensionem expositæ fidei fecit, ut nihil sit in dictis ambiguum, omnibus sibi invicem consonantibus & fidei firmatæ. His igitur integre se habentibus & inconvertibiliter, & nullam innovationem inferentibus, ego consentio, eamdem fidem a sanctissimis episcopis meis patribus suscipiens.

Memnon episcopus Ephesi metropoleos dixit: Fidei expositæ a sanctis patribus trecentis decem & octo Nicææ congregatis, consona & epistola quæ lecta est sanctissimi & reverendissimi patris Cyrilli continet, quibus consentimus atque probamus, nihil minus invenientes neque dissonans.

Et postquam dixerunt centum viginti quatuor episcopi consonanter, in fine ita scriptum est: Et omnes qui supra scripti sunt episcopi, eadem deponunt, & sic credunt sicut patres exposuerunt, & epistola sanctissimi archiepiscopi Cyrilli scripta ad Nestorium episcopum manifestat.

Palladius episcopus Amaseæ dixit: Consequens est & epistolam reverendissimi Nestorii relegi, cujus mentionem fecit in initio religiosissimus presbyter Petrus: ut cognoscamus, si & illa consonans est his quæ exposita sunt a sanctis patribus in Nicæa. Et relecta est.

Venerabili & reverendissimo ' comministro Cyrillo, Nestorius in domino salutem.

' commi[nistratori]

INIVRIAS quidem, quæ contra nos sunt, mirandarum tuarum literarum, dimitto, ut porte medecinali patientia dignas, dilata rerum ipsarum responsione usque ad tempus idoneum. Quod vero taciturnitatem non patitur, quasi magnum ferat, si taceatur, periculum, hoc ut possibile est, non ad multiloquium tendens, compendiosam narrationem facere tentabo, obscuræ & indigestæ loquacitatis cavens fastidium. Incipiam vero à sapientissimis tuæ dilectionis vocibus, ipsas iisdem sermonibus apponens. Quæ sunt igitur admirandæ tuarum literarum doctrinæ voces? Sancta (* inquit) & magna synodus, ipsum ex Deo & Patre secundum naturam genitum Filium Vnigenitum, ex Deo vero Deum verum, lumen de lumine, per quem omnia fecit Pater, descendisse, incarnari, humanari, pati, resurgere. Hæc sunt tuæ reverentiæ verba, & cognoscis forte tua: audi vero & a nobis fraternam pro pietate admonitionem, & quam magnus ille Paulus amato a se Timotheo contestatus est: *Attende lectioni, consolationi, doctrinæ: hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & audientes te.* Quid vero vult hoc quod dico, *Attende?* Quia sanctorum transitorie legens traditionem, venia dignam ignorantiam ignorasti, eos passibilem dixisse arbitratus Patri consempiternum Verbum. Inspice autem, si placet dicta diligentius, & divinum illum reperies patrum chorum non consubstantialem deitatem passibilem dicentes, nec recens natam Patri consempiternam, nec resurrexisse eam quæ solutum templum suscitavit. Et si mihi aures in fraternam medelam præbueris, ipsas tibi sanctorum patrum voces apponens, a calumnia quæ contra illos est, liberabo, & ab illa quæ contra divinas scripturas per illos est. Credo igitur & in dominum nostrum Iesum Christum Filium ejus unigenitum. Considera quomodo dominus, & Iesus Christus, & unigenitus, & Filius primum ponentes communia deitatis & humanitatis, ut fundamenta, nomina, tunc humanationis & passionis & resurrectionis superædificant

In conc. Ephes. p. 1. cap. 9 vide Tomi pag. 32[?] — * inqu[it] — 1. Tim.

ANNO CHRISTI 553.

ædificant traditionem, ut nominibus naturæ utriusque communibus, quibusdam significativis propositis, neque filiationis proprietates secentur, neque ea, quæ naturarum sunt, in filiationis singularitate confusionis exterminatione periclitentur. In hoc enim eis eruditor Paulus factus est, qui humanationis divinæ mentionem faciens, & ea quæ passionis sunt illaturus, prius ponens, Christus, commune (sicut paulo ante dixi) naturarum nomen, infert dictum utrisque condecens naturis. Quid enim dixit: *Hoc sapiatis in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo: sed* (ne per singula discurram) *obediens factus est usque ad mortem, mortem autem crucis.* Quoniam enim memoriam mortis facturus erat, ne Deum Verbum ex hoc quisquam passibile suspicetur, ponit Christum, tamquam impassibilis & passibilis substantiæ in singulari persona appellationem significativam, quatenus & impassibilis Christus & passibilis sine periculo vocetur: impassibilis quidem deitate, passibilis autem corporis natura. Multa de hoc potens dicere, & primum quidem, non nativitatem in dispensatione, sed humanationem sanctos illos patres commemorasse; promissionem breviloquii a me in principiis factam; refrenantem sentio sermonem, & ad secundum tuæ dilectionis pergentem capitulum: in quo naturarum quidem laudabam divisionem, secundum humanationis & deitatis rationem, & earum in unius personæ conjunctionem, & Deum Verbum secunda ex muliere dicere non eguisse nativitate, & passionis incapabilem profiteri deitatem. Orthodoxa enim, ut veritas habet, hæc hujusmodi sunt, & omnium hæresum malis sectis circa dominicas naturas contraria. Reliqua vero si quidem aliquam sapientiam occultam inferebant legentium auribus incomprehensibilem, tuæ est diligentiæ scire: mihi enim videbantur prima pervertere. In primis enim impassibilem prædicatum, & secundæ nativitatis incapabilem iterum passibilem & recens creatum nescio quo modo * intulit, quasi secundum naturam Deo Verbo accidentibus templi copulatione corruptis: aut parum aliquid hominibus putatur, quod sine peccato templum, & a divina inseparabile natura, pro peccatoribus nativitatem & mortem sustinet: aut non ' crediderit, quod dominica vox ad Iudæos clamat: *Solvite templum hoc, & in tribus diebus suscitabo illud:* non, Solvite divinitatem meam, & in tribus diebus resurget. Iterum & hic latius volens dicere, promissionis meæ memoria ' conticeo. Dicendum est tamen, brevi sermone me utente ubique. Divina scriptura * quandoque memoriam facit dominicæ dispensationis, nativitatem nobis aut passionem non deitatis, sed humanationis Christi tradidit, ut vocetur secundum scrupulosam appellationem sancta virgo Christi genitrix, non Dei genitrix. Et audi hæc evangeliis clamantibus: *Liber*, ait, *generationis Iesu Christi filii David, filii Abraham.* Et certum est, quia David filius Deus Verbum non erat. Accipe & aliud, si placet, testimonium: *Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ, ex qua natus est Iesus, qui dicitur Christus.* Considera iterum alteram attestantem nos vocem: *Iesu vero generatio ita est. Desponsata enim matre ejus Maria Ioseph, inventa est in utero habens de Spiritu sancto.* Creaturam vero Spiritus quis utique unigeniti æstimabit deitatem? Quid oportet dicere, quod *mater Iesu erat ibi*, & rursus: *Cum Maria matre Iesu.* &, *Quod in ea natum est, ex Spiritu sancto est.* &, *Accipe puerum & matrem ejus, & fuge in Ægyptum.* &, *De Filio ejus, qui factus est ex semine David secundum carnem*, & de passione rursus. *Quod Deus suum Filium misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato condemnavit peccatum in carne.* Et iterum: *Christus mortuus est pro peccatis nostris.* &, *Christo passo carne.* &, *Hoc non est deitas, sed corpus meum, quod pro vobis frangitur:* & mille aliis vocibus attestantibus hominum genus, non Filii putare deitatem recentem, aut passionis corporeæ capabilem, sed conjunctam naturæ deitatis carnem. Unde & dominum David Christus semetipsum & filium nominat. *Quid enim*, ait, *vobis videtur de Christo? cujus filius est? Dicunt ei: David. Respondit Iesus, & dixit eis: Quomodo ergo David in Spiritu dominum eum vocat, dicens: Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis?* utpote filius existens omnino David secundum carnem, secundum deitatem autem dominus. Esse quidem deitatis Filii corpus templum secundum summam quamdam & divinam unitam conjunctionem, ut quæ sunt corporis, deitas propria ducat, bonum est confiteri, & euangelicis traditionibus dignum. Nomini vero proprietatis adscribere & carnis proprietates, nativitatem dico, & passionem, & mortem, errantis est, frater, intelligentiæ secundum paganos, aut desipientis Apollinarii & Arii, & quæ sunt aliarum ægrotantium hæresum, magis vero si quid est illis gravius. Necesse est enim ejusmodi, qui proprietatis nomine attrahuntur, & lactationis consortem propter proprietatem Deum Verbum facere, & paulatim incrementi participem, & pavoris tempore passionis, auxilio etiam angelico indigentem. Et taceo circumcisionem, & sacrificium, & sudores, & esuritionem, quæ propter nos carni contigerunt, adorabilia contingentia. In deitate vero hæc false suscepta, & nobis tamquam calumniatoribus justæ condemnationis causa sunt. Hæ sunt sanctorum patrum traditiones, hæc divinarum scripturarum præcepta. Si quispiam & quæ sunt misericordiæ divinæ, & quæ sunt auctoritatis divinæ, loquitur. *Hæc meditare, in his esto, ut tuus profectus manifestus sit omnibus*, Paulus ad omnes dicit. Quod vero pro scandalizatis curam geras, bene facis esse solicitus, & gratulamur divinorum curam gerenti animæ tuæ, & de nobis solicitæ. Cognosce vero deceptum esse temetipsum ab eis qui hic a sancta synodo depositi sunt, utpote sapientes ea quæ Manichæorum sunt, aut certe forsitan a dilectionis tuæ clericis. Qui sunt enim ecclesiæ, quotidie proficiunt, & populorum tanta multitudo crescit per gratiam Christi, ut videntes multitudines, quæ sunt prophetæ clament: *Implebitur terra ad cognoscendum dominum, quasi aqua multa cooperire maria.* Principes vero incredibile gaudium habent, etiam quæ regni sunt, illuminati dogmate. Et ut compendiose dicam, illa in omnibus hæresibus quæ contra Deum certant, & contra ecclesiæ recta dogmata, quotidie quis reperiet apud nos voce impleri: *Domus Saul ibat & infirmabatur, & domus David ibat & confortabatur.* Hæc a nobis, utpote a fratribus ad fratrem suasiones sunt. Si vero aliquis contendit, clamabit per nos ad hujusmodi Paulus: *Nos talem consuetudinem non habemus, nec ecclesia Dei.* Omnem quæ tecum est in Christo fraternitatem ego & qui mecum sunt plurimum salutamus. Salvus & pro nobis orans permaneas,

Margin references: Matth. 1. Matth. 2. Rom. 1. Rom. 8. 1. Pet. 3. 1. Pet. 4. Luc. 22. Matt. 22. Psal. 109. Luc. 22. 1. Tom. 4. Isa. 1. 2. Reg. 3. 1. Cor. 11.

ANNO CHRISTI 553.

Conc. Ephes. act. 1.

Domine honoratissime & Dei cultor.

Cyrillus episcopus Alexandriæ dixit: Quid videtur sanctæ & magnæ huic synodo de nuper lecta epistola? Putas videtur & ipsa consona esse definitæ fidei in synodo sanctorum patrum, qui illo tempore congregati sunt in Nicæa urbe, an non?

Iuvenalis episcopus Hierosolymorum dixit: Nullo modo consona existit piæ fidei expositæ a sanctis patribus qui in Nicæa fuerunt: & anathematizentur ita credentes; aliena enim hæc omnia existunt ab orthodoxa fide.

Flavianus episcopus Philippensium dixit: Quæ sunt in relecta epistola, simul omnia pugnantia existunt omnino, & aliena procul dubio ab exposita fide in Nicæa a sanctissimis patribus: & alienos esse a recta fide ita credentes judicamus.

Firmus episcopus Cæsareæ Cappadociæ dixit: Formam pietatis apponens in principiis epistolæ, procedente sermone nullo modo suum sensum obumbrare valens, nudum a velamine suum apposuit sensum, dissentientem a fide sanctorum patrum trecentorum decem & octo: & epistolæ sanctissimi episcopi Cyrilli contraria habentem.

Valerianus episcopus Iconii dixit: Omnibus conspicua est epistolæ diversitas reverendissimi Nestorii, non solum fidei sanctorum patrum Nicææ, & epistolæ reverendissimi & sanctissimi archiepiscopi Cyrilli dissonans, sed nec sibi conveniens.

Et cum interlocuti essent sequenter trigintatres episcopi, omnes episcopi simul clamaverunt: Qui non anathematizat Nestorium, anathema sit. Istum recta fides anathematizat: istum sancta synodus anathematizat. Qui communicat Nestoriano, anathema sit. Omnes anathematizamus epistolam & dogmata Nestorii. Hæreticum Nestorium omnes anathematizamus. Communicantes Nestorio omnes anathematizamus. Impiam fidem Nestorii omnes anathematizamus. Impium dogma Nestorii omnes anathematizamus. Impium Nestorium omnes anathematizamus. Omnis mundus anathematizat impiam sectam Nestorii. Qui hunc non anathematizat, anathema sit.

Iuvenalis episcopus Hierosolymorum dixit: Legantur & literæ reverendissimi & sanctissimi archiepiscopi Romanorum Cælestini, quas destinavit de fide.

EPISTOLA CÆLESTINI EPISCOPI ROMÆ AD NESTORIUM,

Dilectissimo fratri Nestorio, Cælestinus.

Habetur Græce & Latine in concilio Ephesino, part. 1. cap. 18.

* opinionis: Vide supra Tom. III. pag.

ALIQVANTIS diebus* vitæ nostræ, post nefandum & sæpe damnatum dogma Pelagii atque Cælestii, catholica fides quietem habuit, quando eos cum suæ * disputationis sequacibus telo unitæ sententiæ occidens oriensque percussit. Denique sanctæ recordationis Atticus, catholicæ magister fidei, & vere beati Ioannis etiam ad ista successor, eos ita persecutus est pro rege communi, ut his ne standi quidem illic copia præstaretur. Mansit nos post ejus exitum solicitudo vel maxima, cum successor suus utrum etiam in ejus fidem succederet, quæreremus; quia difficile est continuari quæ bona sunt: nam sibi sæpe alternis vicibus adversa succedunt. Habuimus tamen post hunc, a quo eramus continuo deferendi, sanctum Sisinium, celebratum simplicitate & sanctitate collegam, eam fidem quam invenerat prædicantem. Legerat profecto simplex sanctitas, & sancta simplicitas, *timendum magis: quam alte sibi esse sapiendum.* Et alibi, *altiora scrutanda non esse.* Et iterum: *Si quis aliud prædicaverit, quam quod prædicavimus, anathema sit.* Hoc tamen exeunte de sæculo, cum se solicitudo nostra intantum, inquantum ei dominus permisit, extenderet, lætificavit animum nostrum venientium narratio nuntiorum, quam mox firmavit eorum, qui interfuerunt ordinationi tuæ, relatio collegarum; qui tibi testimonii tantum detulerunt, quantum ferri huic debuit, qui aliunde videbatur electus. Tanta enim ante opinione vixisti, ut tuis te aliena civitas invideret: tanto nunc horrore vitaris, ut tui in aliis videant qualiter fuerint liberati. Dudum sumpsimus tuas epistolas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi. Erat enim in Latinum sermo vertendus quod cum, licet sero, facimus, sancti fratris & coepiscopi mei Cyrilli probatissimi sacerdotis per filium meum Possidonium diaconum talia de te scripta suscepimus, quibus his qui de tua ordinatione retulerant, perisse suum testimonium doleremus. Bonis enim principiis tuis malus, quantum videmus, successit eventus: bonis, inquam, principiis, quæ apud nos ita celebrata fuerant, ut responsum dantes ad relationem fratrum, nos faceremus participes gaudiorum. Sed considerantes nunc & querelam prædicti fratris, & interpretatas tandem epistolas tuas; apertas blasphemias continentes, illud nobis apostolicum videmus esse dicendum: *Vellem immutare vocem meam, quia confundor in vobis:* quinimo mutavi, nisi de præcipitiis se revocet impius disputator. *Necesse est enim malum ex nobis ipsis,* sicut præcipitur, *auferamus.* Legimus ergo epistolarum tenorem, & eos libros, quos illustri viro filio meo Antiocho reddente suscepimus. In his quidem a nobis vestigatus, deprehensus & tentus es, quod multiloquio utebaris, dum vera involvis obscuris; rursus utraque confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confessa. Sed in epistolis tuis apertam non tam de fide nostra, quam de te tulisti sententiam, volens de Deo Verbo, aliter quam fides habet omnium, disputare. Ecce in quam de te vocamur sententiam: ecce quæ tuarum sunt beneficia novitatum: postquam ignoratus electus es, & cognitus accusaris. Iam nunc cum illo gentium doctore dicendum est: *Nam quid oremus, secundum quod oportet, nescimus.* Nonne hæc ecclesiæ illi verba conveniunt, quæ probatos sibi viros, non notitiam tuam, sed famam secuta, contempsit? Impositum est opinioni bene de te credentium. Quis enim intra ovile velut rapacem lupum putaret abscondi? Vox est ejusdem apostoli, *oportere etiam hæreses esse, ut probati manifesti fiant.* Aperi aures tuas, & ejus ad Timotheum vel Titum dictos audito sermones. Quid his aliud præcipit, quam ut novitates evitent vocum profanas? Ad impietatem quippe ista proficiunt, quæ semper spinas & tribulos intulerunt. Timotheum certe etiam rogasse se dicit, ut Ephesi remanens denuntiaret quibusdam, ne quis aliter prædicaret. Ante oculos mihi Ieremiæ prophetæ verba sunt: *Horribilia, inquit, facta sunt super terram: prophetæ iniquitatem prophetant.* Hæc, dicas volo, quasi ignota te transeunt, aut quasi nota contemnis? Si quasi ignota te, transeunt,

ANNO CHRISTI 553. Rom. 11. Eccl. 3. Galat. 1. Galat. 4. 1. Cor. 5. Rom. 8. 1. Cor. 11. 1. Tim. Tit. 3. 1. Tim. Ierem.

ANNO CHRISTI 553.

cunt, non sit pudori rectum discere, quando timori non fuit docere perversum. Si quasi nota contemnis, intellige te inexcusabilem fore, cum a te commissi tibi talenti quæsiverit ille rationem, qui per nos de hoc * sanctum fenus vel lucrum semper expectat. Aspice quæ pœna illum maneat, qui abscondit acceptum: qui integrum certe restituit quod accepit. Unde evidenter adverte, quod sit & quale periculum, nec hoc quod acceperis reddidisse. An tu domino nostro dicturus es: *Quos dedisti mihi custodivi*, cum sic scindi in partes audiamus ejus ecclesiam? Qua conscientia vivis, pene ab omnibus in hac civitate desertus? Optaveram eos tunc fuisse tam cautos, quam nunc sunt, cum sibi desiderant subveniri. Unde tibi in has quæstiones verba dirigere, quas sit blasphemum cogitasse? Unde in populos hæc episcopo prædicare, quibus virginei partus reverentia sauciεtur? Non debent veteris fidei puritatem blasphema in Deum verba turbare. Quis unquam non dignus est anathemate judicatus vel adjiciens vel detrahens fidei? Plene etenim ac manifeste tradita ab apostolis nobis, nec augmentum nec imminutionem requirunt. Legimus in nostris libris non addi debere, nec detrahi: magna quippe & addentem & detrahentem pœna constringit. Unde cauterium paramus & ferrum, quod ultra non erunt fovenda vulnera, quæ merentur abscidi. Scimus certe, majora vitia majore semper dolore sanari. Inter multa, quæ a te impie prædicata, universalis recusat ecclesia, symbolo ab apostolis tradito plangimus hæc verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutisque promittunt. Quod quare fiat, loquuntur epistolæ tuæ, de quibus nulla dubitatio est, quia eas ipse misisti: quas in manus nostras nolueramus venire, ne de tanti cogeremur sceleris genere judicare. Omnium disputationum tuarum vias brevis earum sermo conclusit. Extendisti te latius, multis anfractibus circuisti, sero tamen diverso itinere pervenisti ad impium constitutum. Scimus quid ille caverit, qui præcipit contentiones & pugnas legis esse vitandas: *Sunt enim*, inquit, *inutiles & vanæ*. Quod igitur vanum & inutile judicatur, nemo dubitet minime profuturum. Itaque quamvis jam frater Cyrillus secundis te epistolis suis asserat esse * convictum, intelligas volo, post primam & secundam illius & hanc correptionem nostram, quam constat esse jam tertiam, ab universitate collegii & conventu Christianorum te prorsus esse sejunctum, nisi mox quæ male dicta sunt corrigantur, nisi in eam viam redeas, quam se Christus esse testatur. Male in hunc arma desperatione movisti, qui te super familiam suam, velut fidelem prudentemque servum permiserat ante constitui. Periit tibi hujus vice officii beatitudo promissa: non solum non das cibum in tempore, verum etiam veneno interficis, quos ille suo sanguine & sua morte quæsivit. Venenum namque est sub tuis labiis, quæ maledictionis & amaritudinis plena videmus, cum contra eum qui suavis est, niteris disputare. Ubi est diligentia pastoralis? *Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus suis: mercenarius vero est, qui eas lupis dimittit & tradit*. Quid hic tu pastor acturus es, qui dominicum gregem pro lupis ipse * discerpis? Ad quænam grex sanctus septa confugiet, si intra ovilia ecclesiæ sauciεtur? Quis futurus est tuitione defensus, qui te patitur pro custode rapto-

A rem? Et *alias*, inquit dominus, *habeo oves, quæ non sunt de hoc ovili; & illas oportet me adducere*. Ille alias se promittit adducere; tibi pereunt quas habebas: siquidem certum sit, quoties ista contingunt, non oves pastoribus, sed magis ovibus perire pastores. *Et vocem*, inquit, *meam audient*. Quare? *Ut fiat unus grex*. Ad illius vocem unus fit grex, ad tuam vero aut inficitur, aut fugatur. Durum est, ut in te de Actibus apostolorum beati Pauli verba conveniant: *Ego*, inquit, *scio, quia intrabunt post discessum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsis exurgent homines loquentes perversa, ut abducant discipulos post se*. Hæc a te aliis quam tibi dicta velimus: docenda enim tibi fuerant, non discenda, quæ dicimus.

B Nam quis ferat doceri episcopum qualiter esse debeat Christianus? Diligenter aspice, in quam conditionem voceris, incesseris, argueris, accusaris. Quid horum convenit sacerdoti? Duris dura responsio: si tamen vicissitudo est, verbis blasphema vindicare: An tibi a nobis existimas esse parcendum, cum animæ tuæ ita ipse non parcas, ut omnibus velis & præteritis & præsentibus & futuris beneficium salutis auferre? Persequar plane boni domini mei fidelis servus inimicos, cum propheta asserat, eos odio se odisse perfecto. Moneor rursus altero loquente, ne parcam. Quem hic ego respiciam? cui honoris aliquid servem, quando agitur ut mihi totius spei meæ causa tollatur? Ipsius in euangelio verba sunt domini, quibus ait, *non sibi patrem, non matrem, nos filios, non aliquam*

C *quam necessitudinem debere præponi*. Est enim talis frequenter pietas, ex qua nascatur impietas, cum vincente carnis affectu, caritati illi quæ Deus est, caritas præponitur corporalis. Ejus intuitu aliquibus sæpe deferimus: at cum in hunc tenditur qui est ipsa dilectio, necesse est nec illa serventur, quorum auctor vocatur ad causam. Expergiscere tandem; quia non sunt istæ dicendæ vigiliæ, quas non exhibes custodiæ, sed rapinæ. Dormire te volumus in hoc quod prædicas, & vigilare ad hoc quod impugnas. Quid dico? Levius certe ferremus, si in utroque dormires: nemo tibi perditus esset, nemo quæsitus, nullo animarum dispendio mœreret ecclesia, nullo

D compendio lætaretur, satius ei esset, si hanc sponso suo ita ut susceperas, resignares. Sed quid multis immoror? Loquente architecto Paulo, frustra per te super ædificatum aliquid quæro, in quo non inveni fundamentum. Audio vim maximam catholice sentientes, quibus nos communicamus, clericos sustinere, ita ut his etiam civitas interdicta dicatur. Lætamur eos præmium confessionis acquirere, sed dolemus quod episcopo persequente. Beatus apostolus Paulus persecutorem prædicatore mutavit: nefas est maximum, prædicatorem persecutore mutatum dicere. Enumera retro hæreticos, qui hujusmodi quæstiones ecclesiis intulerunt. Quis unquam de hoc certamine victor revertit? Habes certe

E tuæ civitatis exemplum. Paulus civis Samosatenus, occupata Antiochena ecclesia, cum aliqua prædicaret: collegit suorum seminum messem. Reliquos inventores malorum, ecclesiis occupatis, sententiæ censura semper non dispar ejecit. Hos quoque hæreticos, de quibus nos velut eorum quæ gesta sunt nescius, consulere voluisti, sedibus suis injusta dicentes expulit justa damnatio: quos illic invenisse requiem, non putamus esse mirandum. Invenerunt enim impiam prædicationem, cujus comparatione se æsti-

Margin notes (left): sancto more sibi ...rum. — ...n. 17. — ...c. 22. — 5. — ...nven... — ...n. 14. — ...th. 24 — ... 13. — ... 33. — ... 10. — ...spergis. — ...ua.

Margin notes (right): Ibidem. — Ibidem. — Act. 20. — Psal. 138. — Deut. 7. & 13. — Matth. 10. — 1. Joan. 4. — 1. Cor. 3. — Act. 6.

ANNO CHRISTI 553.

æstiment innocentes. Hoc loco, quia opportunitas sermonis exposcit, tacere non possumus, quod stupemus. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseras debitricem, & eum debitum merito reddere, qui descendit de genere debitoris. Quid tecum faciunt, qui sunt hæc negando damnati? Nunquam sine suspicione ea quę sibi sunt adversa conveniūt. Ejicerentur denique, si tibi quoque similiter displicerent. Cur tamen nunc ea, quæ in hos tunc sunt acta, quæruntur, cum certum sit illinc ad nos a catholico tunc antistite Attico gesta directa? Cur non sanctæ memoriæ Sisinius ista quæsivit? quia utique sub decessore suo probaverat eos juste damnatos. Defleant infelices, spe se hominum fuisse deceptos, quibus jam potuit propter communionem sola pœnitentia subvenire. Ecce scire de his incepisti, si qua ante nescisti. Causam tuam magis modo, quam aliorum, catholica & festina deliberatione curato: quia convenienter dicimus: *Medice, cura teipsum*, qui aliis desideras subvenire. Ægritudinis tuæ qualitas non recipit aut præstari permittit inducias. Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotis fidem & probavimus & probamus: & tu admonitus per eum, rursus eadem senti nobiscum, si vis esse nobiscum: cui fratri si a te præbetur assensus, damnatis omnibus quæ hucusque sensisti, statim hæc volumus prædices, quæ ipsum videas prædicare. Nos enim quod contra fas est, etiam sacerdotes volumus esse correctos: quibus ut præmissa * conventione consulimus, ita in hos necesse est damnationis sententiam, si abutuntur nostra salubri admonitione, firmemus. Hoc tamen erit post damnationem pravi dogmatis plenum correctionis indicium, si revocentur omnes ad ecclesiam, qui propter Christum caput ejus videntur exclusi. Quod nisi fiat quod dicimus, ejiciendus qui ejecit; quamvis in nostra communione sint isti, in quos talis cognoscitur extitisse. Ad clerum quoque ecclesiæ Constantinopolitanæ, vel omnes qui censentur nomine Christiano, qualia necessitas exigit scripta direximus: ut si in perversę disputationis obstinatione persistes, neque hæc quæ frater Cyrillus nobiscum prædicat, prædicabis, a nostro collegio, cum quibus tibi non potest esse communio, te intelligant separatum; scituri, & exemplo jam cauti, qualiter animæ suæ decocto & maturo judicio debeant providere. Aperte igitur hanc nostram scias esse sententiam, ut nisi de Christo Deo nostro ea prædices, quæ & Romana, & Alexandrina, & universalis ecclesia catholica tenet, sicut & sacrosancta Constantinopolitanæ urbis ecclesia ad te usque optime tenuit, & hanc perfidam novitatem, quæ hoc quod venerabilis scriptura conjungit, nititur separare, intra decimum diem a primo innotescentis tibi hujus conventionis die numerandum, aperta & scripta professione damnaveris, ab universalis te ecclesiæ catholicæ communione dejectum. Quam formam ad te nostri judicii per memoratum filium meum Possidonium diaconum cum omnibus chartis ad sanctum consacerdotem meum memoratæ Alexandrinæ urbis antistitem, qui ad nos super hoc plenius retulit, destinavimus, ut agat vice nostra, quatenus statutum nostrum & tibi & universis fratribus innotescat; quia omnes debent nosse quod agitur, quoties omnium causa tractatur.

Luc. 4.

* correctione.

A Petrus presbyter Alexandriæ & primicerius notariorum dixit: His quæ lecta sunt consona rescripsit sanctitas reverendissimi episcopi nostri Cyrilli, quæ & præ manibus habemus, &, si jubet vestra reverentia, legemus. Flavianus episcopus Philippensium dixit: Lecta & hæc inserantur gestis. Petrus presbyter & primicerius notariorum legit:

ANNO CHRISTI 553. Concilium Ephesinum act. 1. sup. pag. 501. Tom. III.

Reverendissimo & sanctissimo comministro Nestorio, Cyrillus & quæ convenit synodus Alexandriæ de Ægyptiaca diœcesi, in domino salutem.

Habetur Græce & Latine in concilio Ephesino part. 1. c. Tom. III pag. 396. Matth.

B SALVATORE nostro aperte dicente: *Qui diligit patrem aut matrem super me, non est me dignus: & qui diligit filium vel filiam super me, non est me dignus:* quid patiemur nos, qui a tua reverentia exigimur te diligere super Christum salvatorem omnium nostrum? Quis nos in die judicii juvare poterit? aut quam inveniemus excusationem, qui silentium ita longum dileximus de factis a te contra ipsum blasphemiis? Et si quidem temetipsum solum læderes, talia sapiens & docens, minus utique curę esset: quoniam vero omnem scandalizasti ecclesiam, & fermentum insolitæ hæreseos & extraneæ injecisti populis, & non ibi solummodo constitutis, sed etiam his qui ubique sunt; (circumducti sunt etenim tuarum C expositionum codices) quæ jam pro nostra taciturnitate sufficiet ratio? aut quomodo non necessarium est meminisse dicentis Christi: *Non putaveritis quia veni mittere pacem super terram: non veni mittere pacem, sed gladium: veni enim dividere hominem contra patrem suum, & filiam contra matrem suam.* Cum enim fides læditur, valeat quidem, ut irrita & infirma, circa parentes reverentia; quiescat autem & quæ in filios & fratres est affectionis lex, & piis jam melior fit mors quam vita, ut meliorem resurrectionem mereantur, secundum quod scriptum est. Ecce igitur una cum synodo quæ in magna Roma congregata est, præsidente sanctissimo & reverendissimo fratre & comministro nostro Cælestino episcopo, etiam tertia te hac contestamur epistola, adhortantes desistere a * pravis sic & distortis dog- D matibus, quæ & sapis & doces: pro his autem eligere rectam fidem, quæ ecclesiis ab initio tradita est per sanctos apostolos & euangelistas, qui & perspectores & ministri Verbi facti sunt. Aut si hoc non egerit tua reverentia, secundum statutas inducias in literis memorati sanctissimi & reverendissimi comministri nostri Romanæ urbis episcopi Cælestini, cognosce teipsum nullam communionem habere nobiscum, neque locum aut verbum inter sacerdotes Dei & episcopos. Nec enim possibile est despicere nos ecclesias sic perturbatas, & scandalizatos populos, & rectam fidem dispretam, & dissipatos a te greges, qui salvare debueras, si quidem esses secundum E nos rectæ gloriæ amator, sanctorum patrum investigans pietatem. Omnibus autem a tua reverentia separatis propter fidem, vel depositis, tam clericis, quam laicis, communicatores sumus omnes. Nec enim justum est, illos qui recte sapere cognoverunt, tuis condemnari sententiis, quia bene facientes contradixerunt tibi. Hoc enim ipsum indicasti in epistola quæ scripta est a te ad magnæ Romæ sanctissimum episcopum nostrum Cælestinum. Non sufficiet autem tuæ reverentiæ confiteri solum fidei symbolum, quod expositum est illo tempore in sancto Spiritu a sancta & magna synodo tunc

Matth.

Heb. 11.

* vanis &

Luc. 1.

temporis congregata in Nicænorum civitate: A (intellexisti enim & interpretatus es illud non recte, distorte autem magis, quamvis confitearis voce dictionem) sed enim consequens est in scriptis & cum jurejurando confiteri, quia & anathematizas quidem tua scelerata & abominanda dogmata, sapies autem & docebis ea quæ & nos omnes qui per occidentem & orientem episcopi, & doctores, & populis præsidentes sumus. Consensit autem & Romana sancta synodus, & nos omnes, ut recte habentibus & irreprehensibiliter epistolis ad tuam reverentiam scriptis ab Alexandrina ecclesia. Subjecimus autem his nostris literis quæ te oporteat sapere & docere, & a quibus convenit abstinere. Hæc enim catholicæ & apostolicæ ecclesiæ fides est, cui B consentiunt omnes & qui in occidente sunt, & qui in oriente orthodoxi episcopi.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum dominum Iesum Christum Filium Dei, natum de Patre unigenitum, hoc est, ex substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non factum, consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt, quæ in cælo & in terra sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, & passus est, & resurrexit tertia die, & C ascendit in cælos; venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat aliquando quando non erat, & priusquam nasceretur, non erat, & quia ex non extantibus factus est, aut ex alia substantia aut essentia, dicentes convertibilem esse aut mutabilem Filium Dei, eos anathematizat catholica & apostolica ecclesia. Sequentes autem ubique sanctorum patrum confessiones, quas fecerunt loquente in eis sancto Spiritu, & sensuum qui in eis sunt investigantes intentionem, tamquam regalem semitam ambulantes, dicimus quod ipse unigenitus Dei Verbum, qui ex ipsa natus est Patris substantia, quia ex Deo vero Deus verus, lumen de lumine, per quem omnia facta D sunt quæ in cælo & in terra, propter nostram salutem descendit, & semetipsum dedit in exinanitionem, & incarnatus est, & homo factus est, hoc est, carnem accepit de sancta virgine, & suam eam fecit ex utero, & secundum nos pertulit nativitatem, & processit homo ex muliere: non hoc quod erat amittens, sed quamvis factus est in assumptione carnis & sanguinis, etiam sic mansit quod erat, Deus videlicet natura & veritate. Neque autem carnem dicimus in deitatis naturam esse conversam, neque in naturam carnis ineffabilem Dei Verbi translatam esse naturam; inconvertibilis enim est & immutabilis omnino, idem ipse semper manens, secundum scripturas. Cum videretur autem & infans, & E pannis involutus adhuc, & in sinu genitricis virginis, & tunc omnem implebat creaturam ut Deus, & considebat genitori. Divinitas etenim sine quantitate & sine mensura est, & circumterminationem non suscipit. Vnitum autem esse carni secundum subsistentiam confitentes Verbum, unum adoramus Filium & dominum Iesum Christum: neque per partem ponentes & dividentes hominem & Deum, utpote conjunctos sibiinvicem dignitatis & auctoritatis unitione, (novitas enim vocis hoc est, & aliud nihil) neque Verbum quod ex Deo est specialiter Christum nominantes, & simili modo specialiter quasi Christum, alterum eum qui ex muliere est: sed unum solum scientes Christum, Verbum quod ex Deo Patre est, cum sua carne. Tunc enim humaniter junctus est nobiscum, ipse dans his qui digni sunt accipere Spiritum, *& non ad mensuram*, sicut dicit beatus euangelista Ioannes. *Ioan. 3.* Sed neque illud dicimus, quod habitavit Deus *Ioan. 1.* Verbum quasi in homine quodam de sancta virgine nato, ut non deifer homo intelligatur Christus. Si enim & habitavit in nobis Deus Verbum, dictum est autem etiam in Christo *quod habitat omnis plenitudo deitatis corporaliter*: *Coloss. 2.* sed tamen consideramus, quia factus caro, non sicut in sanctis habitare dicitur, eodem modo & in eo factam esse habitationem pronuntiamus, sed unitus secundum naturam, & non in carnem mutatus, talem fecit habitationem, qualem utique habere dicitur & hominis anima in suo corpore. Vnus igitur Christus, & Filius, & dominus, non velut conjunctione simpliciter habente homine ad Deum per unitatem dignitatis vel auctoritatis: non enim æqualitas honoris unit naturas. Ecce enim Petrus & Ioannes æquales quidem honore sibi sunt, eo quod & apostoli & sancti discipuli: verumtamen duo unus non sunt. Neque quidem secundum appositionem intelligimus modum conjunctionis: non sufficit enim hoc ad unitionem naturalem: neque quasi secundum participationem * servilem factam esse *al. affectualem* conjunctionem dicimus, sicut nos adhærentes domino, secundum quod scriptum est: *Vnus Spiritus sumus ad eum.* *1. Cor. 6.* Magis autem conjunctionis nomen recusamus, quia non potest significare unitionem: sed nec Deum aut dominum Christi, Verbum quod ex Patre est, nominamus, ne iterum aperte incidamus in duo unum Christum, & Filium, & dominum, & blasphemiæ crimen incurramus, Deum & dominum sibi ipsum facientes. Vnitum enim, sicut prædiximus, Dei Verbum carni secundum subsistentiam, Deus quidem est omnium, dominatur autem universitati. Neque vero ipse sui servus est aut dominus; stultum enim est, magis autem & impium, ita sapere vel dicere. Dixit enim *Ioan. 20.* Deum suum Patrem, cum sit Deus natura & de substantia ejus: sed non ignoravimus, quia cum esset Deus, & homo factus est sub Deo, secundum legem convenientem naturæ humanitatis. Ipse vero sui quomodo fieret Deus aut dominus? Ergo ut homo, & quantum pertinet ad hoc quod decet exinanitionis mensuras, sub Deo nobiscum semetipsum esse dicit. *Sic factus est & sub lege*, *Galat. 4.* cum certe locutus esset ipse legem, & legislator existeret ut Deus. Recusamus autem dicere de Christo: Propter eum qui induit, eum qui indutus est veneror: propter invisibilem, adoro eum qui invisibilis est. Horribile est ad hoc etiam illud dicere, quod ille qui assumptus est, ei qui assumpsit, coappellatur Deus. Qui enim dicit, incidit iterum in duos Christum, & hominem separatim ponit, & Deum similiter. Denegat enim evidenter * unitatem, *unitionē,* per quam non ut alter quidam alteri coadoratur, neque quidem coappellatur Deus: sed unus intelligitur Christus Iesus Filius unigenitus, una adoratione venerandus cum sua carne. Confitemur autem, quia ipse qui ex Deo Patre natus est Filius & Deus unigenitus, cum utique secundum suam naturam impassibilis esset, carne passus est pro nobis, secundum scripturas, &

ANNO CHRISTI 553.

erat in crucifixo corpore, suæ carnis impassibiliter proprias faciens passiones. *Gratia autem Dei & pro omnibus gustavit mortem*, dans ei suum corpus, quamvis secundum naturam ipse sit vita & resurrectio. Vt enim ineffabili virtute calcans mortem, in prima sua carne fieret *primogenitus ex mortuis*, *& primitiæ dormientium*, & viam faceret etiam humanæ naturæ ad incorruptionis recursum, gratia Dei, sicut modo diximus, *pro omnibus gustavit mortem*, tertio autem die resurrexit, cum infernum spoliasset. Vnde licet dicatur per hominem facta resurrectio mortuorum, sed intelligimus hominem factum ex Deo Patre Verbum, & solutam esse per eum mortis potestatem. Veniet autem in tempore ut unus Filius & dominus in gloria Patris, ut judicet mundum secundum justitiam, sicut scriptum est. Necessario vero & illud adjiciemus, annuntiantes enim secundum carnem mortem unigeniti Filii Dei, hoc est, Iesu Christi, & ex mortuis resurrectionem, & ad cælos ascensionem confitentes, * sine sanguine in ecclesiis * ministerium celebramus. Accedimus etiam ita ad mysticas benedictiones, & sanctificamur, participes facti tam sanctæ carnis, quam venerabilis sanguinis omnium nostrum salvatoris Christi: & non ut carnem communem accipientes, (absit) neque quidem ut viri sanctificati & conjuncti Verbo secundum unitionem dignitatis, vel etiam quasi inhabitationem divinam habentis, sed ut vivificam vere, & suam ipsius Verbi. Vita enim existens secundum naturam ut Deus, quoniam factus est unum cum sua carne, vivificam eam ostendit. Itaque licet ad nos dicat: *Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem:* non ut hominis secundum nos unius & hanc esse æstimamus, (quomodo enim hominis caro vivifica erit secundum naturam suam?) sed ut propriam vere factam ejus, qui propter nos & filius hominis factus & appellatus est. Euangelicas autem salvatoris nostri voces nec subsistentiis duabus, neque quidem personis dividimus: (nec enim est duplex, unus & solus Christus, licet ex duabus intelligatur & diversis rebus in unitionem individuam coadunatus; sicut certe & homo ex anima intelligitur & corpore, & non duplex magis, sed unus ex utroque) sed humanas etiam, & præterea divinas voces ab uno dictas esse existimamus, recte sapientes. Quando enim' divine * dicitur de ipso: *Qui videt me, videt & Patrem*: &, *Ego & Pater unum sumus*. Divinam ejus & ineffabilem intelligimus naturam, secundum quam ut unum est ad suum Patrem propter identitatem substantiæ, *imago etiam, & figura, & splendor gloriæ ejus*. Quando autem humanitatis mensuram non dedignans Iudæos alloquitur: *Modo me quæritis interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum*: iterum nihilo minus ipsum, qui in æqualitate & similitudine est Patris, Deum Verbum & ex humanitatis ejus mensuris agnoscimus. Si enim est necessarium credere, quia Deus existens natura, factus est caro, sive homo animatus anima rationali, qualem utique habeat rationem erubescere quosdam in vocibus ejus, si factæ sunt homini condecentes? Si enim recuset homini decentia verba, quis est qui coegit eum fieri secundum nos hominem? Qui vero descendit propter nos in spontaneam exinanitionem, ob quam causam recusaret exinanitioni convenientia verba? Vni igitur personæ omnes voces euangeliis in-

[Margin: Hebr. 2. — Coloss. 1. — 1. Cor. 15. — Hebr. 2. — 1. Cor. 15. — Psalm. 97. — 1. Cor. 11. — * incruentũ — * sacrificium — ἀναίμακτον θυσίαν. — Ioan. 6. — * divina — * dicit de seipso: — Ioan. 14. — Ioan. 10. — Heb. 1.]

A sertæ applicandæ sunt, id est, uni subsistentiæ incarnati Verbi. *Dominus enim unus Iesus Christus*, secundum scripturas. Sin autem vocetur apostolus & princeps sacerdotum confessionis nostræ, utpote sacrificans Deo & Patri fidei confessionem, quæ a nobis ipsi, & per ipsum Deo & Patri offertur, nec non & sancto Spiritui: iterum ipsum esse dicimus ex Deo secundum naturam Filium unigenitum, & non homini attribuemus præter ipsum alteri sacerdotii nomen & ipsam rem. *Factus est enim mediator Dei & hominum, & conciliator * in pace, semetipsum dedicans in odorem suavitatis Deo & Patri.* Nam B & dicebat: *Sacrificium & oblationem noluisti, holocautomata & de peccato tibi non complacuerunt, corpus autem perfecisti mihi. tunc dixi: Ecce venio, in capite libri scriptum est de me, facere Deus voluntatem tuam.* Obtulit enim pro nobis in odorem suavitatis suum corpus, & non magis pro seipso. Qua enim indigeret oblatione vel sacrificio pro se, superior omni peccato existens ut Deus? Si enim omnes peccaverunt, & * deest illis gloria Dei, secundum quod facti sumus nos prompti ad transgressionem, & ' informata est humana natura in peccato; ipse vero non ita, & * vincimur ob hoc gloria ejus: quomodo jam erit ambiguum, quia immolatus est propter nos & pro nobis agnus verus? & dicere quia obtu- C lit semetipsum pro se & pro nobis, nullo modo * excedit impietatis crimine. Deliquit enim nullo modo, neque fecit peccatum. Qua ergo opus habuit oblatione, dum peccatum non esset, pro quo merito fieret? Cum autem dicit de Spiritu: *Ille me glorificabit*; intelligentes recte, non ut gloria indigentem alterius dicimus unum Christum & Filium a sancto Spiritu gloriam accipere, quia nec potior eo est, nec supra eum Spiritus ipsius. Quoniam autem ad demonstrationem suæ divinitatis utebatur suo Spiritu magna operatione, glorificatus esse ab eo dicitur; veluti si quidam homo dicat de insita sibi fortitudine, forsan vel disciplina qualibet, Quia glorificabunt D me. Quamvis enim est in subsistentia speciali Spiritus, & intelligitur separatim secundum quod Spiritus est, & non est Filius; sed tamen non est alienus ab eo. Spiritus enim veritatis nominatur, & est Christus veritas: & effunditur ab eo, sicut & ex Deo & Patre. Operatus igitur Spiritus & per manum sanctorum apostolorum miracula post ascensum domini nostri Iesu Christi ad cælos, glorificavit eum. Creditus est enim quia Deus secundum naturam est, iterum ipse operans per suum Spiritum. Propter hoc & dicebat: *De meo accipiet, & nuntiabit vobis.* Et non dicimus, quod ex participatione sapiens est Spiritus & potens: omnino e- E nim perfectus est, & non deest illi quodcumque bonum. Quoniam autem Patris virtutis & sapientiæ, quæ Filius, Spiritus est, vere est sapientia & virtus. Quoniam vero Deum unitum carni secundum subsistentiam sancta virgo genuit carnaliter, ideo & Dei genitricem dicimus eam: non quia Verbi natura essentiæ suæ initium habeat ex carne, (*erat enim in principio, & Deus erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*, & ipse est cælorum factor consempiternus Patri, & omnium opifex) sed sicut jam prædiximus, quoniam secundum subsistentiam uniens sibi humanam naturam, & ex ipso utero nativitatem sustinuit carnalem: non quia indigebat necessario propter propriam naturam & generatione temporali, &

in

[Margin: ANNO CHRISTI 553. — 1. Cor. — Heb. 3. — 1 Tim. — Ephes. — * pacis. — Heb. 1 — ex psal. — Rom. 3. — * egent gratia — ' infirm — * eguim ob hoc gratia — * exors ab impietatis crimine. — " exors rit impietatis. — Isa. 53. — 1. Petr. — Ioan. 1 — Ibidem. — Ioan. 14 — Ioan. 16 — Ioan. 1.]

ANNO CHRISTI 553.

in ultimis sæculi temporibus, sed ut ipsum essentiæ nostræ benedicat initium, & eo quod peperit eum mulier, cesset jam contra omne genus hominum maledictio, transmittens ad mortem terrena nostra corpora, & illud quod dictum est: *In tristitia paries filios*, per ipsum destructum, verum ostenderet quod per prophetæ vocem dictum est: *Devoravit mors prævalens*: & iterum: *Abstulit Deus omnem lacrymam ab omni facie.* Propter hanc causam dicimus eum dispensative & ipsas benedixisse nuptias, & venisse vocatum in Cana Galilææ una cum apostolis. Hæc sapere edocti sumus tam a sanctis apostolis, quam euangelistis, & ab omni divina scriptura, & ex beatissimorum patrum vera confessione. In his omnibus & tuam reverentiam consentire oportet * sine omni dolo. Quæ vero necessario oportet anathematizare tuam reverentiam, subjecta sunt huic nostræ epistolæ.

Duodecim anathematismi [a] *Cyrilli.*

I.

Si quis non confitetur, Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & propter hoc Dei genitricem sanctam virginem, (genuit enim carnaliter carnem factum verbum quod est ex Deo) anathema sit.

II.

Si quis non confitetur carni secundum subsistentiam unitum esse verbum quod est ex Deo Patre, & unum esse Christum cum sua carne, eumdem ipsum videlicet Deum simul & hominem, anathema sit.

III.

Si quis in uno Christo dividit * substantias post adunationem, sola jungens eas conjunctione quæ est secundum dignitatem vel auctoritatem, aut potentiam, & non magis [f] concursu secundum naturalem unitionem, anathema sit.

IV.

Si quis in personis duabus seu subsistentiis dividit voces in euangelicis vel apostolicis scriptis de Christo a sanctis dictas, aut ab ipso de se, & quasdam quidem ut homini præter Deum Verbum intelligendo specialiter applicat, quasdam vero ut Deo decentes, soli Verbo qui est ex Deo Patre, adscribit, anathema sit.

V.

Si quis audet dicere hominem deiferum esse Christum, & non magis Deum esse secundum veritatem, ut unum natura Filium, secundum quod ipsum Verbum factum est caro, & communicavit similiter nobis sanguini & carni, anathema sit.

VI.

Si quis dicit Deum aut dominum [f] Christum esse Verbum quod ex Deo Patre est, & non magis eumdem confitetur simul Deum & hominem esse, utpote facto carne Verbo secundum scripturas, anathema sit.

VII.

Si quis ait tamquam hominem purum operationem suscepisse ex Deo Verbo Iesum, & unigeniti gloria circumdatum esse tamquam alterum præter Deum Verbum hominem existentem, anathema sit.

VIII.

Si quis audet dicere hominem receptum adorari oportere cum Deo Verbo, & glorificari, & coappellari ut alterum cum altero, (nam qui addit, Cum, manifeste ostendit alterum cum altero adorari) & non magis una adoratione honorificat Emmanuel, & unam ei glorificationem refert propter hoc, quod *Verbum factum est caro*, anathema sit.

IX.

Si quis ait unum dominum Iesum Christum glorificatum esse a Spiritu, quasi aliena virtute ab illo data utentem, & ab ipso accepisse ut posset operari contra spiritus immundos, & adimplere in hominibus deitatis miracula, & non magis ejus esse Spiritum dicit, per quem & operatus est deitatis miracula, anathema sit.

X.

Principem sacerdotum & apostolum confessionis nostræ factum esse Christum divina dicit scriptura: *Obtulit enim semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo & Patri.* Si quis ergo principem sacerdotum & apostolum nobis factum esse dicit non ipsum Deum Verbum, quando factus est caro & secundum nos homo, sed ut alterum præter ipsum specialiter hominem ex muliere: & si quis dicit & pro seipso obtulisse semetipsum oblationem, & non magis pro nobis solis, (nec enim indiguit oblatione qui nescit peccatum) anathema sit.

XI.

Si quis non confitetur domini carnem vivificam esse, & propriam ipsius Verbi quod est ex Deo Patre, sed ut altero quodam præter ipsum, conjuncto ei secundum dignitatem, sive ut solam divinam inhabitationem habente, non magis vivificam, sicut dixi, quia facta est caro propria Verbi quod omnia vivificare valet, anathema sit.

XII.

Si quis non confitetur Dei Verbum passum carne, & crucifixum esse carne, & mortem gustasse carne, factum etiam primogenitum ex mortuis secundum quod vita est, & vivificus ut Deus, anathema sit.

Et collatione facta eorum quæ a sanctis patribus dicta sunt, & eorum quæ Cyrillus religiosæ memoriæ in prolatis duabus epistolis scripsit ad epistolam Nestorii, & testimonia ejusdem Nestorii prolata, & sic manifestata impietate Nestorii, facta est depositio ejus. Et hæc quidem est pars gestorum quæ Ephesi acta sunt. Pars autem gestorum quæ Calchedone habita sunt de epistola sanctæ memoriæ Leonis, ita habet:

*Ex *tertia actione eorum quæ Calchedone sunt acta.*

Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Priore conventu de damnatione beatæ memoriæ Flaviani & Eusebii religiosissimi episcopi inquisitio facta est, & omnibus nobis manifestum est constitutum, quam juste & secundum consequentiam provenit examinatio; & ostensi sunt tunc crudeliter & non decenter damnati. Quæ nobis igitur visa sunt super hoc capitulo fieri oportere, tunc per interlocutiones vobis manifesta facta sunt. Nunc autem quærendum & judicandum, ut vera fides contineatur, pro qua maxime & concilium factum est. Scientes igitur quia & Deo rationem reddituri estis tam pro propriis animabus singuli vestrum, quam pro nostris omnibus, qui & doceri quæ ad religionem pertinent recte desideramus, & omnem ambiguitatem auferri; ex omnium sanctorum patrum concordia & consensu, & consona expositione & doctrina, festinate sine ullo timore & gratia atque inimicitia fidem puram exponere, ita ut qui videntur non eadem cum omnibus

Marginalia (left): Genes. 3. — Isa. 25. — secundum LXX. — Idem. — * al. sine dolo / oilicet — [a] Tomo … pag. 8. 61. & c. — * subsisten-s — [f] esse concursum — Heb. 2. — [f] Christi — Ioan. 1.
Marginalia (right): ANNO CHRISTI 553. — Ioan. 1. — Ephes. 5. — Colos. 1. — * secunda vide supra Tomo IV. pag. 337. B.

ANNO CHRISTI 553.

bus sapere, per veritatis agnitionem ad concordiam revocentur. Scire enim vos volumus, quia tam sacratissimus & piissimus orbis terræ dominus, quam nos, catholicam fidem a sanctis trecentis decem & octo, & a sanctis centum quinquaginta, nec non etiam & a ceteris sanctissimis & gloriosissimis patribus traditam custodimus, & secundum ipsam credimus.

Et recitato symbolo trecentorum decem & octo sanctorum patrum, nec non expositione centum quinquaginta sanctorum patrum, & epistolis sanctæ memoriæ Cyrilli, oblata est legenda & epistola sanctæ memoriæ Leonis, quæ sic habet:

Extat supra pag. 344. E. Tomi IV. nec fuerat necesse eamdem iterum excudere.

Dilectissimo fratri Flaviano Leo episcopus.

LECTIS dilectionis tuæ literis, quas miramur fuisse tam seras, & gestorum episcopalium ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contigerit, atque contra integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus: & quæ prius videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerunt. Quibus Eutyches, qui presbyteri nomine honorabilis videbatur, multum imprudens & nimis imperitus ostenditur; ut etiam de ipso dictum sit a propheta: *Noluit intelligere ut bene ageret: iniquitatem meditatus est in cubili suo.* (Psalm. 35.) Quid autem iniquius, quam impia sapere, & sapientioribus doctioribusque non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas literas, nec ad euangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt: & ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt. Quam enim eruditionem de sacris novi & veteris testamenti paginis acquisivit, qui nec ipsius quidem symboli initia comprehendit? & quod per totum mundum omnium regeneratorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur? Nesciens igitur quid deberet de Dei Verbi incarnatione sentire, nec volens ad promerendum intelligentiæ lumen in sanctarum scripturarum latitudine laborare, illam saltem communem & indiscretam confessionem solicito apprehendisset auditu, qua fidelium universitas profitetur credere se in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum Filium ejus unicum, dominum nostrum, qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine: quibus tribus sententiis omnium fere hæreticorum machinæ destruuntur. Cum enim Deus & omnipotens & æternus Pater creditur, consempiternus eidem Filius demonstratur, in nullo a Patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus est coæternus: non posterior tempore, non inferior potestate, non dissimilis gloria, non divisus essentia. Idem vero sempiterni genitoris unigenitus sempiternus, natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine. Quæ nativitas temporalis illi nativitati divinæ & sempiternæ nihil minuit, nihil contulit, sed totam se reparando homini, qui erat deceptus, impendit, ut & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, sua virtute destrueret. (Hebr. 2.) Non enim superare nos possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Conceptus quippe est de Spiritu sancto intra uterum matris virginis, quæ ita illum salva virginitate edidit, quemadmodum salva virginitate concepit. Sed si de hoc Christianæ fidei fonte purissimo sincerum intellectum haurire non poterat, quia splendorem perspicuæ veritatis obcæcatione sibi propria tenebrarat, doctrinæ se euangelicæ subdidisset, dicente Matthæo: *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham:* (Matth. 1.) apostolicæ quoque prædicationis expetisset instructum, & legens in epistola ad Romanos: *Paulus servus Iesu Christi, vocatus apostolus, segregatus in euangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem;* (Rom. 1.) ad propheticas paginas piam solicitudinem contulisset, & * inveniens promissionem Dei ad Abraham dicentis: *In semine tuo benedicentur omnes gentes:* (* inveniss. Genes. 22.) ne de hujus seminis proprietate dubitaret, secutus fuisset apostolum dicentem: *Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus.* (Galat. 3.) Non dicit? Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, *Et semini tuo*, quod est Christus. Isaiæ quoque prædicationem interiore apprehendisset auditu dicentis: *Ecce in utero concipiet, & pariet Filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.* (Isai. 7. Matth. 1.) Ejusdemque prophetæ fideliter verba legisset: *Puer natus est nobis, & Filius datus est nobis, cujus potestas super humeros ejus, & vocabunt nomen ejus, magni consilii angelus, admirabilis, consiliarius, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri sæculi.* (Isai. 9.) Nec frustratorie loquens, ita verbum diceret carnem factum, ut editus utero virginis Christus, haberet formam hominis, & non haberet materni corporis veritatem. An forte ideo putavit dominum Iesum Christum non nostræ esse naturæ, quia missus ad beatam Mariam angelus ait: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi; ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei:* (Luc. 1.) ut quia conceptus virginis divini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per novitatem creationis, proprietas remota sit generis. Fecunditatem enim virgini Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est, & ædificante sibi sapientia domum, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*, (Prov. 9. Ioan. 1.) hoc est, in ea carne quam sumpsit ex homine, & quam Spiritu vitæ rationalis animavit. Salva igitur proprietate utriusque naturæ, & in unam coeunte personam, suscepta est a majestate humilitas, a virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas: & ad resolvendum conditionis nostræ debitum, natura inviolabilis naturæ est unita passibili, ut quod nostris remediis congruebat, unus atque idem *mediator Dei & hominum homo Christus Iesus*, (1. Tim.) & mori posset ex uno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis perfectaque natura, verus natus est Deus: totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nam illa quæ deceptor intulit, & homo deceptus admisit, nullum habuerunt in salvatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatum, ideo nostrorum fuit particeps delictorum. Assumpsit formam servi sine sorde peccati, humana augens, divina non minuens: quia exinanitio illa, qua se invisibilis visibilem præbuit, & creator ac dominus omniũ rerum, unus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, nõ defectio potestatis. Proinde qui manens in forma Dei fecit hominẽ, idem in forma servi factus est homo. Tenet

NNO IPISTI 553.

net enim sine defectu proprietatem suam utraque natura: & sicut formam servi Dei forma non adimit; ita formam Dei servi forma non minuit. Nam quia gloriabatur diabolus hominem sua fraude deceptum, divinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subiisse sententiam, seque in malis suis quoddam de prævaricatoris consortio invenisse solatium; Deum quoque, justitiæ exigente ratione, erga hominem quem in tanto honore condiderat, propriam mutasse sententiam: opus fuit secreti dispensatione consilii, ut incommutabilis Deus, cujus voluntas non potest sua benignitate privari, primam erga nos pietatis suæ dispositionem sacramento occultiore compleret, & homo diabolicæ iniquitatis versutia actus in culpam, contra Dei propositum non periret. Ingreditur ergo hæc mundi infirma Filius Dei, de cælesti sede descendens, & a paterna gloria non recedens, novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine, quia invisibilis in suis, visibilis factus est in nostris: incomprehensibilis, voluit comprehendi: ante tempora manens, esse cœpit ex tempore: universitatis dominus, servilem formam, obumbrata majestatis suæ immensitate, suscepit: impassibilis Deus, non dedignatus est esse homo passibilis; & immortalis mortis legibus subjacere. Nova autem nativitate generatus, quia inviolata virginitas concupiscentiam nescivit, carnis materiam ministravit. Assumpta est igitur de matre domini natura, non culpa: nec in domino Iesu Christo ex utero virginis genito, quia nativitas est mirabilis, ideo natura est dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo: & nullum est in hac unitate mendacium, dum invicem sunt & humilitas hominis, & altitudo deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur dignitate. Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium est; Verbo scilicet operante quod Verbi est, & carne exequente quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis: & sicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit. Vnus enim idemque est (quod sæpe dicendum est) vere Dei Filius, & vere hominis Filius: Deus per id, quod *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: homo per id, quod *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*. Deus per id, quod *omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil*: homo per id, quod *factus est ex muliere, factus est sub lege*. Nativitas carnis, manifestatio est humanæ naturæ: partus virginis, divinæ est virtutis indicium. Infantia parvuli, ostenditur humilitate cunarum: magnitudo altissimi, declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimentis hominum, quem Herodes * impie molitur occidere: sed dominus est omnium, quem Magi gaudentes veniunt suppliciter adorare. Iam cum ad præcursoris sui Ioannis baptismum venit, ne lateret, quod carnis velamine divinitas tegeretur, vox Patris de cælo intonans, dixit: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit*. Quem itaque sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut Deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere, atque dormire, evidenter humanum est: sed quinque panibus quinque millia hominum satiare, & largiri Samaritanæ aquam vivam, cu-

[Margin: Ioan. 1. — Ibidem. — Galat. 4. — *impius. — Matth. 2. — Matth. 3. — Matth. 4. — Marc. 11. — Ioan. 6. — Ioan. 4.]

A jus haustus bibenti præstet ne ultra jam sitiat; supra dorsum maris plantis non subsidentibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tempestate consternere, sine ambiguitate divinum est. Sicut ergo, ut multa prætercam, non ejusdem naturæ est flere miserationis affectu amicum mortuum, & eumdem, remoto quatriduanæ aggere sepulturæ, ad vocis imperium excitare redivivum: aut in ligno pendere, & in noctem luce conversa omnia elementa tremefacere; aut clavis transfixum esse, & paradisi portas fidei latronis aperire: ita non ejusdem naturæ est, dicere: *Ego & Pater unum sumus*; & B dicere: *Pater major me est*. Quamvis enim in domino Iesu Christo, Dei & hominis una persona sit: aliud tamen est unde in utroque communis est contumelia, aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas, de Patre illi est æqualis cum Patre divinitas. Propter hanc unitatem personæ in utraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cum Filius Dei carnem de ea virgine de qua est natus assumpserit. Et rursus, Filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum hæc non in divinitate ipsa, qua unigenitus consempiternus & consubstantialis est Patri, sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpessus. Vnde unigenitum Filium Dei crucifixum & sepultum, omnes etiam in symbolo confite- C mur, secundum illud apostoli dictum: *Si enim cognovissent, numquam dominum majestatis crucifixissent*. Cum autem ipse dominus noster atque salvator fidem discipulorum suis interrogationibus erudiret: *Quem*, inquit, *dicunt homines esse filium hominis*? cumque illi diversas aliorum opiniones retexuissent: *Vos*, ait, *quem me esse dicitis*? Me utique, qui sum filius hominis, & quem forma servi atque in veritate carnis aspicitis, *quem me esse dicitis*? Vbi beatus Petrus divinitus inspiratus, & confessione sua omnibus gentibus profuturus, *Tu es*, inquit, *Christus Filius Dei vivi*. Nec immerito beatus est pronuntiatus a domino, & a principali petra soliditatem & virtutis traxit & & nominis, qui per re- D velationem Patris eumdem & Dei Filium est confessus, & Christum, quia unum horum sine alio receptum non proderat ad salutem: & æqualis erat periculi, dominum Iesum Christum aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse. Post resurrectionem vero domini, quæ utique veri corporis fuit, quia non alter est resuscitatus, quam qui fuerat crucifixus & mortuus, quid aliud quadraginta dierum mora gestum est, quam ut fidei nostræ integritas ab omni caligine mundaretur? Colloquens enim cum discipulis suis, & cohabitans atque convescens, & pertractari se diligenti curiosoque contactu ab eis, quos dubie- E tas perstringebat, admittens, ideo & clausis ad discipulos januis introibat, & flatu suo dabat Spiritum sanctum, & donato intelligentiæ lumine, sacrarum scripturarum occulta pandebat: & rursus idem vulnus lateris, fixuras clavorum, & omnia recentissimæ passionis signa monstrabat, dicens: *Videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum. palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere*: ut agnosceretur in eo proprietas divinæ humanæque naturæ individua permanere, & ita sciremus Verbum non hoc esse quod carnem, & ut unum Dei Filium & Verbum confiteremur

[Margin: ANNO CHRISTI 553. — Matth. 14. — Ioan. 11. — Matth. 27. — Luc. 23. — Ioan. 10. — Ioan. 14. — 1. Cor. 2. — Matth. 16. — Ibidem. — Act. 1. — Ioan. 20. — Ibidem. — Luc. 24. — Ioan. 20. — Luc. 24.]

 & carnem.

ANNO CHRISTI 553.

& carnem. Quo fidei sacramento Eutyches iste nimium æstimandus est vacuus, qui naturam nostram in unigenito Dei nec per utilitatem mortalitatis; nec per gloriam resurrectionis agnovit: nec sententiam beati apostoli & euangelistæ Ioannis expavit, dicentis: *Omnis spiritus qui confitetur Iesum in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus qui solvit Iesum, ex Deo non est, & hic est antichristus.* Quid autem est solvere Iesum, nisi humanam ab eo separare naturam, & sacramentum fidei, per quod unum salvati sumus, impudentissimis vacuare figmentis? Caligans vero circa naturam corporis Christi, necesse est ut etiam in passione ejus eadem obcæcatione desipiat. Nam si crucem domini non putat falsam, & susceptum pro mundi salute supplicium verum fuisse non dubitat, cujus credit mortem, agnoscat & carnem: nec diffiteatur nostri corporis hominem, quem cognoscit fuisse passibilem; quoniam negatio veræ carnis, negatio est etiam corporeæ passionis. Si ergo Christianam suscipit fidem, & a prædicatione euangelii suum non avertit auditum, videat quæ natura transfixa clavis pependerit in crucis ligno, & aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat unde sanguis & aqua effluxerint, ut ecclesia Dei & lavacro rigaretur & poculo. Audiat & beatum Petrum apostolum prædicantem, quod sanctificatio Spiritus per aspersionem fiat sanguinis Christi. Nec transitorie legat ejusdem apostoli verba dicentis: *Scientes quod non corruptibilibus argento vel auro redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, sed precioso sanguine quasi agni incontaminati & immaculati Iesu Christi.* Beati quoque Ioannis apostoli testimonio non resistat dicentis: *Et sanguis Iesu Filii Dei emundat nos ab omni peccato.* Et iterum: *Hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Et quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quia tres sunt qui testimonium dant, Spiritus, aqua, & sanguis: & hi tres unum sunt.* Spiritus utique sanctificationis, & sanguis redemptionis, & aqua baptismatis, quæ tria unum sunt, & individua manent, nihilque eorum a sui connexione sejungitur: quia catholica ecclesia hac fide vivit ac proficit, ut in Christo Iesu nec sine vera divinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate divinitas. Cum autem ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse dominum nostrum ante adunationem, post adunationem vero unam naturam confiteor: miror tam absurdam, tamque perversam ejus professionem nulla judicantium increpatione reprehensam, & sermonem nimis insipientem nimisque blasphemum ita omissum, quasi nihil quod offenderet, esset auditum, cum tam impie duarum naturarum ante incarnationem unigenitus Dei Filius fuisse dicatur, quam nefarie, postquam Verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur. Quod ne Eutyches ideo vel recte vel tolerabiliter æstimet dictum, quia nulla vestra est sententia confutatum, dilectionis tuæ diligentiam commonemus, frater carissime, ut si per inspirationem misericordiæ Dei ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis impe-

1. Ioan. 4.

Ioan. 19.

1. Petr. 1.

Ibidem.

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 5.

riti etiam ab hac sensus sui* peste per te purgetur. Qui quidem, sicut gestorum ordo patefecit, bene cœperat a sua persuasione discedere, cum vestra sententia coarctatus, profiteretur se dicere quod ante non dixerat, & ei fidei acquiescere, cujus prius fuisset alienus. Sed cum anathematizando impio dogmati noluissent præbere consensum, intellexit eum fraternitas vestra in sua manere perfidia, dignumque esse qui judicium condemnationis exciperet. De quo si fideliter atque utiliter dolet, & quam recte mota sit episcopalis auctoritas, vel sero cognoscit, vel si ad satisfactionis plenitudinem omnia quæ ab eo male sunt sensa, viva voce & præsenti subscriptione damnaverit, non erit reprehensibilis erga correctum quantacumque miseratio: quia dominus noster verus & bonus pastor, *qui animam suam posuit pro ovibus suis*, & *qui venit animas hominum salvare, non perdere*, imitatores nos suæ vult esse pietatis, ut peccantes quidem justitia coerceat, conversos autem misericordia non repellat. Tunc enim demum fructuosissime fides vera defenditur, quando etiam a sectatoribus suis opinio falsa damnatur. Ad omnem vero causam pie ac fideliter exequendam, fratres nostros Iulianum episcopum, & Renatum presbyterum tituli sancti Clementis, sed & filium meum Hilarium diaconum vice nostra direximus: quibus Dulcitium notarium nostrum, cujus fides nobis est sæpe probata, sociavimus, confidenter adfuturum divinitatis auxilium, ut is qui erraverat, damnata sensus sui pravitate, salvetur.

* macula

Ioan. 10.

Luc. 9.

Ex eadem actione.

Act. 2.

Atticus reverendissimus episcopus Nicopolitanæ civitatis dixit: Quoniam præstitit magnificentia vestra suarum aurium facilitatem cum patientia, precamur & inducias dari nobis, ut intra paucos dies tranquilla mente & non turbato animo, quæ Deo placent: a sanctis patribus ordinentur. Quoniam vero nunc domini nostri & sanctissimi patris & archiepiscopi Leonis, adornantis apostolicam sedem, lecta est epistola, oportet vero & beatæ memoriæ Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium (in qua jubet eum consentire duodecim capitulis) & hanc dari nobis, ut in tempore disceptationis parati inveniamur. Reverendissimi episcopi clamaverunt: Si jubetis dari nobis inducias, petimus patres perscrutari. Magnificentissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Differatur audientia usque ad quinque dies, ut inter hos conveniens vestra sanctitas ad sanctissimum archiepiscopum Anatolium, communiter de fide tractetis; ut qui dubitant, doceantur.

Ex quarta actione ejusdem sancti concilii.

Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Vnusquisque reverendissimorum episcoporum hujus præsentis sancti concilii, quomodo credit per scripturam sine aliquo metu, Deum præ oculis habens, festinet exponere, sciens quia sacratissimus & piissimus dominus noster secundum expositionem sanctorum patrum trecentorum decem & octo, & secundum expositionem sanctorum centum quinquaginta, qui post hæc collecti sunt, & secundum canonicas epistolas & expositiones sanctorum patrum, Gregorii, Basilii, Hilarii, Athanasii, Ambrosii, & Cyrilli canonicas duas epistolas, quæ sunt in primo Ephesino publicatæ concilio atque firmatæ, credit, nullo modo

ANNO CHRISTI 553.

modo ab eorum fide accedens. Nam & reverendissimus archiepiscopus senioris Romæ Leo pro contentione quæ ab Eutyche infideliter contra catholicam religionem facta est, videtur ad reverendissimæ memoriæ Flavianum epistolam direxisse.

Et post alia.

Gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Quoniam sancta euangelia posita a reverentia vestra*perspeximus, singuli reverendissimi episcopi qui convenerunt doceant si exposito trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui olim in Nicæa collecti sunt, & post hæc centum quinquaginta qui in regia congregati sunt civitate, consonat epistolæ reverendissimi papæ Leonis.

*perspicimus.

Anatolius reverendissimus episcopus regiæ Constantinopolis dixit: Epistola sanctissimi & apostolici archiepiscopi Leonis consonat symbolo trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui apud Nicæam, & centum quinquaginta qui apud Constantinopolim postea sunt collecti, qui eamdem fidem confirmaverunt: sed & iis quæ in Ephesο sub beatissimo & sanctissimo Cyrillo gesta sunt ab universali & sancto concilio, quando maledictum Nestorium condemnavit. Quapropter consensi, & eidem epistolæ libenter subscripsi.

Paschasinus & Lucentius viri reverendissimi episcopi, & Bonifacius vir reverendissimus presbyter, vicarii sedis apostolicæ, per Paschasinum dixerunt: Manifestum est, nec poterit dubitari, unam fidem beatissimi papæ sedis apostolicæ rectoris Leonis cum trecentorum decem & octo apud Nicæam patrum concordare, atque servari; sed & centum quinquaginta apud Constantinopolim congregatorum sacerdotum, qui eamdem fidem firmaverunt; sed & Cyrilli sanctæ recordationis viri apud Ephesum (quando Nestorius pro suo errore damnatus est) statuta in nullo penitus discordare. Ideoque etiam beatissimi papæ Leonis epistola, quæ eamdem fidem exposuisse pro erroris Eutychis causa dignoscitur, uno sensu unoque spiritu videtur illi fidei esse conjuncta.

Maximus reverendissimus episcopus Antiochiæ Syriæ dixit: Concordat epistola sanctissimi archiepiscopi regiæ Romæ Leonis expositionibus trecentorum decem & octo apud Nicæam sanctorum patrum, & centum quinquaginta apud Constantinopolim novam Romam, & in Ephesο a sanctissimo Cyrillo expositæ fidei, & subscripsi.

Stephanus reverendissimus episcopus Ephesi dixit: Consonat, & subscripsi.

Diogenes reverendissimus episcopus Cyzici dixit: Consonat, & subscripsi.

Et cum omnes sequenter eadem interlocuti essent, omnes reverendissimi episcopi clamaverunt: Omnes consentimus, omnes confitemur, omnes similiter credimus, omnes eadem sapimus: sic sapimus, sic credimus.

Sancta synodus dixit: Ex his quæ recitata sunt, manifestatum factum est, quomodo sanctæ synodi ea quæ apud eas proferuntur, probare solent. Cum enim illi sanctissimi viri qui recitatas epistolas scripserunt, sic splenduerunt, tamen epistolarum earum comprobationem non simpliciter, nec sine inquisitione fecerunt, nisi per omnia cognovissent consonare eas expositioni & doctrinæ sanctorum patrum, ad quam

A & collatio facta est. Unde omnes qui in synodo fuerunt, una voce & consonantia usi sunt. Hanc igitur regulam sequentes, perspicimus recitari definitionem pro fide expositam a sancto Calchedonensi concilio. Et cum suscepisset Stephanus reverendissimus diaconus & notarius & instrumentarius, recitavit.

SANCTA & magna & universalis synodus, quæ secundum gratiam Dei & decretum piissimorum imperatorum Valentiniani & Marciani Augustorum, congregata est in Calchedonensi civitate, metropoli provinciæ Bithyniæ, in basilica sanctæ ac triumphatricis martyris Euphemiæ, statuit, quæ subter comprehensa sunt. Conc. Calched. act. 5.

B

Dominus & salvator noster Iesus Christus, fidei agnitione proprios confirmans discipulos, ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*: ut nulla fidei dissensio inter proximos oriatur, sed ex æquo veritatis prædicatio ostendatur. Sed quia non desinit malignus in ipsis pietatis seminibus zizania sua inserere, & novi quiddam adversus veritatem semper excogitare; idcirco dominus noster humano generi solite cupiens providere, piissimum hunc & fidelissimum imperatorem erexit ad zelum: qui undique sacerdotum pontifices ad se convocavit, ut gratia domini nostri Iesu Christi cooperante omnem mendacii pestilentiam ab ovibus Christi removeat, easque veritatis germinibus reficiat. Quod & communi decreto peregimus, erroris quidem sectam abjicientes, & puram & rectam patrum fidem renovantes, trecentorum decem & octo patrum symbolum omnibus prædicantes: & velut * patres alios centum quinquaginta huic piissimo titulo consentientes notavimus, qui post hæc in amplissima urbe Constantinopolitana convenientes, etiam ipsi eamdem fidem consignaverunt. Statuimus igitur, ordinem & omnes fidei formulas custodientes, & nos sanctæ etiam synodi dudum Ephesi factæ, cujus fuerunt auctores venerabilis memoriæ Cælestinus Romanæ urbis, & Cyrillus Alexandrinæ ecclesiæ sacerdotes, ut præfulgeat quidem recta & inculpabilis fidei expositio trecentorum decem & octo sanctorum ac beatissimorum patrum qui in Nicæa sub Constantino piæ memoriæ imperatore convenerunt: obtinere autem & centum quinquaginta sanctorum patrum qui in urbe Constantinopolitana convenerunt, decretum, ad peremptionem quidem sectarum tunc pullulantium, confirmationem vero ipsius catholicæ atque apostolicæ nostræ fidei.

Ioan. 14.

C

* horum domesticos

D

Symbolum trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui in Nicæa convenerunt.

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium conditorem. Et in unum dominum Iesum Christum, Filium Dei, de Patre natum unigenitum, hoc est, de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum, non factum, homousion Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus, & homo factus, passus est, & resurrexit tertio die, & ascendit in cælos, inde venturus judicare vivos & mortuos. Et in sanctum Spiritum. Eos autem qui dicunt,

E

Erat

ANNO CHRISTI 553.

Erat aliquando quando non erat; & antequam nasceretur non erat, & quia ex non extantibus factus est, aut ex alia subsistentia vel substantia dicunt esse, aut convertibilem aut mutabilem Filium Dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

Symbolum centum quinquaginta patrum.

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli ac terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum nostrum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum, non factum, homousion Patri, hoc est, ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, homo factus, crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, & sepultus, tertio die resurrexit, ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus est in gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum dominum & vivificatorē, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum. qui locutus est per prophetas. In unam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Sufficeret quidem ad plenissimam pietatis agnitionem & confirmationem, sapientissimum hoc & salutare divinæ gratiæ symbolum. De Patre enim & Filio & Spiritu sancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem domini fideliter suscipientibus manifestat. Sed quoniam hi qui prædicationem veritatis destruere nituntur, quasdam per proprias hæreses vocum novitates parturiunt; (quidam enim dominicæ dispensationis mysterium pro nobis actum audentes corrumpere, & vocabulum θεοτόκος, quod est, Dei genitrix, in virgine denegantes, alii autem temperamentum confusionemque inducentes, & unam esse naturam carnis & deitatis insensate componentes, passibilem unigeniti divinam naturam tali confusione prodigiose divulgant) idcirco omnem adversus veritatem opponendam ab ipsis machinationem volens excludere hæc sancta & magna universalis synodus, antiquam prædicationem immobilem docens, statuit præcipue trecentorum decem & octo sanctorum patrum fidem incontaminatam manere: & propter eos qui Spiritui sancto adversantur, patrum paulo posteriore tempore in urbe Constantinopolitana centum quinquaginta convenientium de substantia Spiritus sancti traditam doctrinam corroboravit, quam etiam illi omnibus insinuaverunt, non quod præcedentibus aliquid deesset adjicientes, sed de Spiritu sancto eorumdem intellectum adversus eos qui deitatis ejus dominationem nituntur adimere scripturarum testimoniis plenius manifestantes. Propter eos sane qui dispensationis mysterium tentant corrumpere, & purum hominem esse qui ex sancta virgine natus est, impudenter divulgant, beatissimi Cyrilli Alexandrinæ quondam ecclesiæ sacerdotis synodicas epistolas, tam ad Nestorium, quam ad ceteros per orientem, congruas susce-

A pit, ad confutationem quidem Nestorianæ amentiæ, interpretationem vero eorum qui religioso zelo salutaris symboli cupiunt intellectum. Quibus & epistolam sancti & beatissimi primæ sedis archiepiscopi Leonis, scriptam ad Flavianum sanctæ recordationis archiepiscopum, ad perimēdam Eutychis malignitatem, quæque magni Petri confessioni concordat, & communem quamdam * paginam existentem contra eos qui male credunt, ad confirmationem catholicæ religionis evidenter subjunxit. Nam & eos qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moliuntur, execratur; & eos qui passibilem divini-

* colum

B tatem unigeniti Filii audent asserere, de concilio sacerdotum repellit: & eos qui in duabus naturis Christi temperamentum vel confusionem argumentantur, aversatur, & qui cælestem aut alterius cujuscumque substantiæ existere formam servi quam ex nobis assumpsit insaniendo asserunt, procul abjicit: & eos qui duas quidem ante adunationem naturas domini declarant, unam vero post adunationem confingunt, anathema facit. Consentientes igitur sanctis patribus, unum eumdemque Filium confiteri dominum nostrum Iesum Christum consona voce pariter edocemus, perfectum eumdem in divini-

C tate, perfectum eumdem in humanitate, Deum verum & hominem verum eumdem ex anima rationali & corpore, secundum divinitatem unius cum patre naturæ, secundum humanitatem eumdem unius naturæ nobiscum, per omnia similem nobis absque peccato: ante sæcula quidem ex Patre natum secundum divinitatem, in novissimis vero diebus eumdem propter nos & nostram salutem ex Maria virgine Dei genitrice secundum humanitatem, unum eumdemque Christum, Filium, dominum, unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter cognoscendum; in nullo naturarum differentias propter humanitatem perimendas, magis autem salva

D utriusque naturæ proprietate, & in una persona unaque subsistentia concurrente, non in duabus personis partiendum, vel dividendum, sed unum eumdemque Filium unigenitum, Deum Verbum, dominum Iesum Christum, sicut ab exordio prophetæ de eo, & ipse nos Iesus Christus erudivit, & patrum nobis tradidit symbolum. His itaque cum omni undique subtilitate & diligentia a nobis ordinatis, statuit sancta & universalis synodus, aliam fidem nulli licere proferre, aut scribere, aut componere, aut sapere, aut docere aliter. Qui vero audent aut exponere aliam fidem, aut proferre, aut docere, aut tradere aliud symbolum volentibus converti ad scien-

E tiam veritatis ex gentibus, aut ex Iudæis, vel hæreticis quibuscumque, si quidem episcopi aut clerici fuerint, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos a clero; si vero monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

Sancta synodus dixit: Nunc necessarium nobis esse videtur conferre epistolam quam Ibas scripsisse dicitur, cum definitione pro fide a Calchedonensi concilio prolata, & insuper ad ea quæ ibi acta sunt, nec non etiam cum his quæ sancti patres scripserunt: considerare autem & quæ consonanter prædictæ epistolæ, & Theodoro & Nestorio hæreticis exposita sunt. Notarii dixerunt: Ea quæ pro his annotastis, præ manibus habemus. Sancta synodus dixit: Recitentur. Et cum accepisset Thomas reverendissimus

ANNO CHRIS 553.

dissimus diaconus & notarius, recitavit.

ANNO CHRISTI 553.

Calchedonensis sancta synodus in definitione, quam de fide fecit, prædicat Deum Verbum incarnatum hominem factum esse, qui est dominus noster Iesus Christus, unus de sancta trinitate: epistola eos qui Verbum Deum incarnatum & hominem factum esse dicunt, hæreticos & Apollinaristas vocat.

Sancta Calchedonensis synodus Dei genitricem sanctam virginem Mariam prædicat: epistola autem sanctam virginem Mariam abnegat Dei genitricem esse. Dicit enim: *Quomodo possibile est accipi Deum Verbum, qui ab initio est, pro templo ex Maria natoiant illud*, Minorasti eum paulominus ab angelis, *de deitate unigeniti? Divina* B *scriptura, & sancti patres, & doctores ecclesiæ, exinanitionem & minorationem Dei Verbi incarnati esse dicunt.*

Iterum Calchedonensis sancta synodus, in definitione quam pro fide exposuit, omnes sequi se dicit formas sancti Ephesini primi concilii, & Nestorium anathematizat: epistola autem injuriat Ephesinam primam sanctam synodum, & Nestorium defendit, tamquam sine examinatione & quæstione ab ea damnatum.

Calchedonensis sancta synodus Cyrillum sanctæ memoriæ & doctorem sibi adscribit, & suscipit synodicas ejus epistolas, quarum uni duodecim capitula supposita sunt, ex quibus C Nestorius condemnatus est: epistola autem de Nestorio quidem, qui tanta blasphemavit, & condemnatus est, dicit quod putatus est quibusdam de secta Pauli Samosateni esse, Cyrillum vero sanctæ memoriæ hæreticum vocat, & dicit de eo, quod lapsus est in Apollinarii dogma, eo quod dicit quod ipse Deus Verbum homo factus est: & cum impia vocasset duodecim capitula, dicit quod in eis unam naturam dixit Cyrillus deitatis & humanitatis domini nostri Iesu Christi, ut non sit differentia inter templum, & eum qui in templo habitat. Ex quibus manifeste ostenditur scriptor epistolæ, quod duas introducens perso- D nas, accusat sanctum Cyrillum, qui secutus est anteriores sanctos patres & doctores ecclesiæ, & duarum naturarum secundum subsistentiam unitatem edocuit; quod non unam naturam deitatis & humanitatis domini nostri Iesu Christi significat, sed quod Deus Verbum incarnatus, homo factus est. Qui enim impietatem Theodori & Nestorii insertam epistolæ vindicant, divisionem diligentes, & propter hoc duas personas introducentes, accusant unitatem, quæ secundum subsistentiam est. Hanc autem faciunt accusationem contra hujusmodi confessionem, quoniam divisionem E non suscipit. Certum etenim est quod unitas secundum subsistentiam, inconfusa & indivisa custodit ea quæ convenerunt, ex quibus ineffabilis unitio facta est.

Iterum impiæ scriptor epistolæ, volens secundum Theodori & Nestorii impietatem separatim Deo Verbo, & separatim homini evangelicas & apostolicas voces dividere, accusat sanctæ memoriæ Cyrillum eo quod non secundum eorum insaniam per partes duabus personis voces dividit. Quod autem sanctæ memoriæ Cyrillus vocum quidem scit differentiam in uno domino nostro Iesu Christo Deo Verbo incarnato, non autem dividit eas per partes, & distribuit

A separatim Deo Verbo, & separatim homini, evidenter in suis expositionibus ita scribit: Vocum autem differentiam nullo modo interimimus, licet interdiximus dividere eas, ut Filio separatim Deo Verbo qui ex Patre est, & ut homini iterum separatim filio intelligendo, qui ex muliere est. Ex quibus ostenditur scriptor epistolæ hæreticus & calumniator.

ANNO CHRISTI 553.

In explan. anath 4. in 3. part. Concil.

Iterum Calchedone congregati sancti patres consonanter in gestis apud eos habitis confitentur ita credere, sicut exposuit sanctæ memoriæ Cyrillus, & anathematizant eos qui ita non credunt: epistola de eo, & qui similia ei sapiunt, dicit quod in confusione & pœnitentia sunt, contraria priori suæ doctrinæ docentes.

Calchedonense sanctum concilium in definitione quam de fide exposuit, anathematizat eos qui aliud symbolum, præter quod exposuerunt trecenti decem & octo sancti patres, componunt aut tradunt: epistola laudat Theodorum, qui super alias innumerabiles blasphemias ausus est & impium exponere symbolum, in quo aliud dicit Deum Verbum, & aliud Christum; & anathematizat idem Theodorus eos qui non secundum sceleratum quasi symbolum ipsius sapiunt, ut secundum insaniam ipsius omnes sanctos patres & doctores ecclesiæ condemnaret. Hoc autem impium Theodori symbolum in Ephesino primo concilio prolatum anathematizatum est cum suo scriptore.

Concilium Ephesinum act. 6.

Ibidem.

Iterum Calchedonensis sancta synodus Domnum Antiochiæ episcopum, eo quod scripsit debere taceri duodecim capitula sanctæ memoriæ Cyrilli, & post mortem condemnavit, cum confirmasset condemnationem ejus, & suscepisset Maximi ordinationem. Si igitur propter XII. capitula Domnus condemnatus est, quomodo dicere præsumunt quidam epistolam, quæ impia eadem XII. capiula dicit, susceptam esse a sancto Calchedonensi concilio?

Sancti patres & doctores ecclesiæ, quos secuta est sancta Calchedonensis synodus differentiam deitatis & humanitatis significare volentes, duas dicentes naturas, unitatem earum secundum subsistentiam confitentur, quod est unus dominus Iesus Christus, Dei Verbum, incarnatus & homo factus: scriptor autem epistolæ dicens duas naturas, & unam virtutem, & unam personam, & unum Filium, & non confitens quod Deus Verbum incarnatus & homo factus est, (quod est duarum naturarum secundum subsistentiam unitas) cujus duas naturas dicit. Sed certum est, quod pro personis naturas ponit, & affectualem unitatem dicit secundum Theodorum & Nestorium impios, quos defendit & laudat scriptor epistolæ. Et isti enim duas personas, & duos Christos; & duos filios dicentes, suam impietatem obumbrare volentes, duas naturas & unum Filium dixerunt. Dicit enim impius Nestorius in epistola ad Alexandrum Hierapolitanum episcopum, eadem ei sapientem, hæc: *Oportet manere naturas in suis proprietatibus, & sic per mirabilem & omnem rationem excedentem unitatem, unam intelligi gloriam, & unum confiteri Filium.* Et iterum: *Non duas personas unam personam facimus sed una appellatione Christi duas naturas simul significamus.* Theodorus autem, sicut prædiximus, affectualem unitatem dicens, & naturas

ANNO CHRISTI 553.

pro personis sive subsistentiis accipiens, ita dicit A in undecimo libro de incarnatione: *Ad hæc itaque sufficiunt quidem & quæ diximus, ubi & naturarum differentiam ostendimus, & personæ unitatem, & quod secundum naturas iste quidem beneficium accipit, ille autem beneficium dat, certa cōstituta unitate, ex qua indivise ab universa creatura honor impletur.* Oportet considerare, quod cum naturas dixisset, & ad personas pervenit, inferens quod iste quidem beneficium dat, ille autem beneficium accipit, per solum honorem duarum personarum unitatem dicens, sicut & Nestorius unum Filium secundum gloriam confitetur.

Quomodo autem & Nestorius duas dicit naturas, & quod pro personis eas accipit, licet videtur unum dicere Filium, evidenter ex ejus blasphemiis demonstratur, quas sanctæ memoriæ Cyrillus contra eum in Epheso protulit, ita habentes: *Propter hoc & Christus Deus Verbum nominatur, quoniam habet conjunctionem ad Christum perpetuam.* Et in aliis Nestorius dicit: *Propter eum qui induit, eum qui indutus est adoro: propter eum qui occultus est, eum qui apparet adoro. Inseparabilis ab eo qui apparet, Deus est: propter hoc ejus qui inseparabilis est, honorem non separo, separo naturas, sed unio in adoratione.* Et iterum: *Quoniā enim Filius homo est,* & Deus (*dicit*) destinavit Filium C suum, factum ex muliere: *ut cum audieris factum ex muliere, deinde videris nomen appositum quod duas naturas significat, ut nativitatem ex Maria virgine, filium quidem voces, (Filium etenim Dei peperit & Christotocos virgo) sed quoniam Filius Dei duplex est secundum naturas, non genuit quidem Filium Dei, sed genuit humanitatem, quæ est Filius propter conjunctū ei Filium.* Theodorus autem in octavo de incarnatione libro, & ipse naturas pro personis accipiens, ita dicit: *Sicut & dominus de viro & muliere dicit, quod* jam non sunt duo, sed una caro: *dicamus & nos rationabiliter secundū unitatis rationē, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero dualitatis unam dici carnem, (certum est enim secundum quid una dicitur) ita & hic non nocet naturarum differentiæ personæ unitas. Quando etenim naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, & perfectam personam, (nec enim sine persona est subsistentiam dicere) perfectam autem & hominis naturam, & personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respicimus unam personam tunc dicimus.*

Concilium Ephesinum Act. 1.

Ibidem. Galat. 4.

Matth. 19.

Insuper epistola dicit, oportere confiteri in templum, & in eum qui in templo habitat: quod evidenter duas introducit personas Sed & Nestorius iisdem usus est verbis, ita dicens: *Eamus igitur & naturas confitentes, & conjunctionem naturarum constringentes: & dignitatem quidem dicentes unam & dominationem unam templi & qui in templo habitat, duas autem naturas.* Et iterum dicit: *Dominus enim & templum est propter conjunctam ei dominationem.* Ex his autem Nestorii verbis, & ex his quæ in epistola continentur, manifestum est quod alium dicunt Christum, quem templum vocant, & alium Deum Verbum, quem dicunt habitare in templo: & secundum eorum impietatem, affectualem dicentium unitatem, nulla fit differentia inter Christum & fideles homines, de quibus dixit apostolus: *Vos templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis.*

1. Cor. 3.

Quoniam vero & unam virtutem in duabus naturis dicit scriptor epistolæ, hoc & Theodorus & Nestorius dicunt, quos laudat & defendit. Theodorus quidem in duodecimo libro ejusdem opusculi, ita dicens: *Ad hæc autem beatus apostolus respondens, conatur ostendere quomodo particeps est divini honoris, & quod eo fruitur, non propter suam naturam sed propter inhabitantem virtutem.* Oportet & cōsiderare, quod purum hominem dicunt Christum, non propter suam honorandum naturam, sed propter in eo habitantem virtutem. Nestorius autem de dicto in euangelio, quod *simile est regnum cælorum homini regi,* ita dicit; *Conjunctionis & dignitatis, & ad quod videtur B potentiæ, & divinæ filiationis, & ipsius nominis Christi non est divisio, rationis autem deitatis & humanitatis est divisio.* Hanc autem impietatem unitatis quæ secundum virtutem est, beatus Cyrillus interimens, ita dicit: Si quis dicit, per conjunctionem secundum dignitatem, vel auctoritatem, vel potentiam sive virtutem, & non magis conventu, qui est secundum unitatem naturalem, unitionem factam esse, anathema sit. Hanc doctrinam accepi a sanctis patribus. per quam condemnant eos qui non confitetur quod Deus Verbum carni animatæ anima rationabili & intellectuali secundum subsistentiam unitus est, sed dicunt unitatem factam esse secundum dignitatem & auctoritatem & virtutem. Vna enim virtus & una gloria vel dignitas, non, sicut scriptor epistolæ & Theodorus & Nestorius impie exposuerunt, in diversis naturis dicitur, sed in diversis personis eumdem honorem & dignitatem & æqualitatem habentibus, quod in sancta trinitate confitemur.

Matth. 21. & 22.

Anathematismo 3.

Sancta synodus dixit: Ostendit manifeste facta collatio, quod contraria per omnia est epistola, quam Ibas scripsisse dicitur, definitioni quam pro recta fide sancta Calchedonensis synodus pronuntiavit. Vnde & procedentes omnes, exegerunt Ibam anathematizare Nestorium, quem vindicabat impia epistola, & definitioni, pia ejus dogmata, & subscribere D insuper imquam pro fide exposuerunt, ad refutanda certe ea quæ prædicta epistola vindicat. Et hæc fecerunt, pro nullo habentes ea quæ ab uno vel duobus pro eadem epistola dicta sunt, qui & ipsi ejusdem omnibus facti voluntatis, Ibam susceperūt, cum pœnitentiam egisset, & Nestorium anathematizasset, & subscripsisset definitioni ab eodem sancto concilio expositæ.

Omnes episcopi exclamaverūt: Hæc omnes diximus: epistola hæretica est: epistolam quæ dicitur Ibæ omnes condemnamus. Istam omnes anathematizamus: epistola aliena synodo est: epistola contraria definitioni est: Tota epistola hæretica est: Tota epistola blasphema est. Qui hanc non anathematizat, hæreticus est: Qui istam suscipit, hæreticus est. Epistolam definitio sancti Calchedonensis Concilii condemnavit. Qui eam suscipit, non confitetur Deum Verbum hominem factum esse. Qui eam suscipit, Cyrillum non suscipit. Definitio Calchedonensis concilii epistolam, quæ Ibæ dicitur, ejecit. Vnus Nestorius, unus Theodorus: Anathema Theodoro & Nestorio, & epistolæ quæ dicitur Ibæ. Qui epistolam suscipit, Cyrillum rejicit. Qui epistolam suscipit, Calchedonenses sanctos patres rejicit. Calchedonensis synodi & Cyrilli æterna memoria: Sanctarum quatuor synodorum æterna memoria. Qui non anathematizat epistolam, Calchedonensem synodū injuriat,

ANNO CHRISTI 553.

injuriat. Multis annis imperatorem: Orthodoxum imperatorem multis annis.

Et post istas exclamationes sancta synodus dixit: Sufficiente quæstione, quæ pro tribus capitulis facta est, alio die quod agendum est consideremus.

COLLATIO SEPTIMA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die VII. Kalendas Iunias indictione I. considentibus in secretario venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis,

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

* Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ, &

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, & *ceteris ut supra collatione I.*

* Diodorus archidiaconus & primicerius notariorum dixit: Superiore die collecta vestra sancta synodus quædam egit de epistola, quæ dicitur Ibæ, & promisit altero die quæ agenda sunt examinare; & suggerimus ad hoc quod placuerit. Sancta synodus dixit: Quæ jam acta sunt, relegantur. Et relecta sunt. Et priusquam aliquid apud sanctam synodum ageretur, Constantinus gloriosissimus quæstor sacri palatii, missus a piissimo imperatore, & ingressus ita dixit: Certum est vestræ beatitudini, quantum semper studium victor habuit imperator, ut finem contentio a quibusdam exorta de tribus capitulis, quæ nunc apud vos requiruntur, susciperet, & calumnia pro his illata liberaretur sancta Dei ecclesia: non tamquam ignorans in dogmatibus rectitudinem vestræ sanctitatis, & voluntatem, quam de his quæ moventur, habetis; sed ut etiam synodice de his tribus capitulis definitio constituatur. Et Vigilium vero religiosissimum adhortatus est una vobiscum convenire, & istorum capitulorum quæstioni rectæ fidei convenientem finem imponere. Ille vero sæpius in scripturis suam manifestavit voluntatem, condemnans prædicta tria capitula, quod etiam & sine scriptis sæpius dixit coram piissimo domino. præsentibus quidem gloriosissimis judicibus, præsentibus vero quamplurimis de vestra sancta synodo, & non intermisit semper anathematizans defensores Theodori Mopsuesteni, & epistolam quę dicitur Ibæ, & conscripta Theodoriti, quæ adversus rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli exposuit: communiter vero convenire invitatus, & hoc facere una cum vestra sancta synodo, pollicitus est per seipsum facere & dare piissimo domino. Vt igitur etiam ea quæ sæpius ab ipso facta sunt ad condemnationem trium capitulorum, vos audientes alacriores efficiamini de his formam celeriter proferre, direxit per me vestræ sanctitati condemnationem ab ipso Vigilio religiosissimo prolatam adversus Rusticum & Sebastianum diaconos Romanæ sanctæ ecclesiæ, & alios quosdam, nec non etiam literas, alias quidem ad Valentinianum religiosissimum Scythiæ episcopum ab ipso scriptas, alias vero ad Aurelianum religiosissimum, qui præsidet Arelati venerandæ ecclesiæ, quæ prima est sanctarum Galliæ ecclesiarum, omnibus translatis ad Græcam linguam, ad faciliorem scientiam vestræ sanctitatis: per quas manifestum facit idem religiosissimus Vigilius, quod per totum tempus, eorumdem trium capitulorum impietatem aversatur. Et illud vero pars est eorum quæ permisit mihi piissimus dominus vestræ asserere beatitudini, quoniam illi qui istorum impietatem capitulorum applicare Dei ecclesiæ festinant, dicere tentaverunt ad piissimũ dominum, quod decet ejus pietatem custodire statum ecclesiæ, qui tenuit sub divinæ recordationis patre suo. Volens piissimus dominus ostendere vestræ beatitudini, qualem etiam ipse divinæ recordationis pater ejus voluntatem habuit de his quę nunc proposita sunt, sacram epistolam ab illo scriptam ad Hypatium, tum magistrum militum orientis, direxit vestræ beatitudini, ut cognoscatis quod voluntatem a patre divinæ recordationis de his acceptam semper custodit, verumtamen pro recta fide zelum multiplicavit. Cum enim suggessissent ab oriente quidam Iustino piæ recordationis, quod clerici venerandæ ecclesiæ Cyri, imaginem Theodoriti rhedæ imposuerunt, & in prædictam civitatem psallentes introduxerunt; Sergius vero tunc civitatis episcopus collectionem celebravit Theodori, & Diodori, & Theodoriti, & Nestorii, tamquam unius sanctorum martyrum: literis usus est ad Hypatium magistrum militum tunc orientis, ut hoc requireret, & ad imperium referret. Et his ita habere demonstratis, ejectus est ab episcopatu Sergius, & usque ad mortem ita permansit, sicut omnes quidem Theopolitanæ sanctæ ecclesiæ clerici sciũt, & Dionysius vero religiosissimus episcopus Seleuciensis ecclesiæ, & Hermisigenes reverendissimus presbyter venerandæ ecclesiæ regiæ urbis, nec non etiam Heraclius reverendissimus presbyter Theopolitanæ sanctissimę ecclesiæ, scientes quod usque ad mortem permansit Sergius extra sanctam ecclesiam, propter condemnationem de his contra illum tunc factam. Decet igitur vestram sanctam synodum, cum omnia cognoverit, mirari quidem piissimi domini patientiam, festinare vero celerem imponere causæ finem; ne per longiorem dilationem majus scandalum simplicioribus efficiatur, & permaneant hæretici semper sanctissimæ ecclesiæ adscribentes istorum impietatem capitulorum.

Sancta synodus dixit: Chartæ quarum gloriosissimus quæstor mentionem facit, recitentur.

Et cum suscepisset Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum, recitavit.

VIGILIUS EPISCOPUS RUSTICO & Sebastiano.

Vigilii epistola.

DIU vobis, Rustice & Sebastiane, canonibus & decessorum nostrorum congruentem ultionem inferre pro apostolica moderatione distulimus: sed quia doctoris gentium in cordis vestri duritia (quod a nobis cum nimia tristitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait: *Nescitis quia patientia Dei ad pœnitentiam vos adducit? tu autem secundum duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ*: ut excessus vestros ex plurimis paucos interim, inquantum possumus, designemus, venientibus nobis hic in regiam civitatem, tu Rustice, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quæ hominem loci tui omnino legere non decebat, & plura committere diceceris, quæ etiam nostram, si te non prohibuissemus

Rom. 2.

ANNO CHRISTI 553.

buissemus (quod absit) opinionem atque A animam lædere potuisset: dicente quoque de te nobis aliqua Paulo diacono, etiam te præsente, sicut oportuit, & pro affinitate, qua nobis a germano, quem diliximus, jungebaris, & pro eo quod nos te ad Leviticum provexeramus officium, frequenter & secrete paterna monuimus caritate, ut si ea quæ de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, a talibus temperares, ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te judicium proveniret. Tu autem non solum admonitionem nostram audire malevolo spiritu noluisti, sed etiam, sicut scriptum est, *Argue sapientem, & adamabit te: stultum, & odio habebit te.* Et iterum: *Noluit intelligere ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo*: ad hoc malitia tua perducta est, ut nostra admonitione contempta, in odium potius prosilires, & occasionem quæreres, quatenus causa capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni ejusque persona, sed & epistola quæ ab Iba ad Marim Persam perhibetur scripta, nec non & dictorum Theodoriti, quæ contra rectam fidem & epistolam beatæ recordationis Cyrilli synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & sancta synodus Ephesina prima suscepit, & beata Calchedonensis synodus, ad C convincendas Nestorii vesanias in definitione fidei legitur posuisse, quæ te etiam instante certam est flagitata, ita ut filiis nostris Sapato & Paulo diaconis, sed & Surgentio notariorum primicerio clamitares dicens, non solum nomen & scripta Theodori Mopsuesteni a nobis debere damnari, sed & territorium ejus ipsum ubi positus est, & si ossa ejus evulsa quisquam de sepultura ejiceret, & cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes. Et cum necesse esset, ut negotium quod fuerat in judicio nostro perductum, te etiam quammaxime inter alios tam sacrati ordinis, quam sequentis consentiente, sententia finiretur, quod constat effectum, & quid de eodem D judicato feceris, quomodo etiam in palatio ut fratri nostro Mennæ, ad quem scripseramus, celeriter traderetur institeris, nulli habetur incertum, ita ut filio nostro Surgentio primicerio petenti schedam ipsam judicati nostri, ut apud se pro loco suo secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitus noluisses, donec exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed & per gloriosum virum Tyrannum magistrum militum, aliosque laicos in Africana provincia destinares, quod in ecclesia nostra a diacono nunquam factum est, ac nobis etiam nescientibus, ejus exemplaria destinares. Nam & sabbato sancto, quo ipsum, te, sicut præfati sumus, imminente, protulimus judica- E tum, in ecclesiam sessum processisse, & communicasse, & officium tuum implesse cognosceris. Nam & eodem die revertens ab ecclesia, coepiscopo nostro, quantum perhibet, Juliano hoc diceres, quia melius fieri non potuit, quam quod factum est judicatum, & hortareris ut Deus oraretur, * neque quod factum est, tolleretur. Quod etiam succedente dominico die paschæ similiter effecisti, & diu in eadem perdurando sententia, alios, ut judicatum nostrum libenti animo sequerentur, nihilo minus hortabaris. Nam dum Antiochenæ ecclesiæ apocrisiariis ejusdem judicati exemplaria nos dare petentibus differremus, sed hoc magis justum esse prædictis apocrisiariis diceremus, ut a fratre nostro Mena potius exemplaria peterent, ad quem a nobis videbatur fuisse prolatum, tu autem publica voce deposceres, dicens dominum Leonem ita de epistola sua diversis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter asserendo, quia metueres, nisi universitas judicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret, qualibet ratione postea forsitan celaretur. Nam dum occasionem euntis ad Siciliam reperisses, & judicatum nostrum laudesque ejus, ubi etiam filii nostri diaconus primiceriusque tecum manifestum est subscripsisse, filiis nostris Pelagio diacono aliisque dirigere voluisses pro cautela, ne ab aliquo inveniri forsitan potuisset, nobis etiam ignorantibus, in membrana conscriptum, & in brevitate quadruplicatum, literis scriptum minutissimis destinasti.

Prov. 9. Psal. 35.

* for. ne quod.

Nam & Vincentio secundæ regionis subdiacono, iterum a nobis postea ad Siciliam directo, per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scripsisti: sed quia ita memoratus subdiaconus prospere navigavit, ut illum qui in membrana scripta portaverat, præcedere potuisset, quantum nobis retulit, ea quæ in membrana scripseras, Pelagius diaconus ipso præsente percepit. Ergo dum & te præ omnibus imminente prolatum fuerit judicatum, & tanta in ejus judicati laude succensus per multum tempus scripseris, feceris ve ut numquam te crederemus ab hac posse rectitudine deviare, immutatum te subito post hæc quadam animi levitate, vulgante opinione comperimus, & cum adversariis ecclesiæ, qui contra judicati nostri seriem nitebantur, & a nobis sunt per judicati ipsius tenorem a communione suspensi, secrete tractare: & dum filius noster Paulus diaconus ad Italiam discedere voluisset, posteaquam & ad eum pervenit, quod scandalum ecclesiæ, in communione adhuc nostra positus, secrete & hic, & in Africana provincia, ubi antea defendendo & laudando judicatum nostrum, ejus exemplaria destinasti, facere nitebaris, tunc tibi cœpit insistere & dicere, ut si verum esset, producere debuisses; quod tu convictus, celare minime potuisti. Tunc vero memoratus nobis cœpit imminere diaconus, ut aut corrigere te ab his quæ illicite faciebas, sub nostra præsentia clericorumque promitteres, aut certe petitionem adversum te, & varietatem tuam atque fallaciam ab eo factam, quam & præ manibus gerebat, debuissemus accipere: ad hoc es propria voluntate perductus, ut tactis evangeliis sacramenta præstares, & verba tua a notario scripta in nostro teneantur scrinio, quibus inter alia legeris promisisse te nunquam a nostro penitus obsequio discessurum. Posteaquam vero pejor te Sebastianus, pro solo scandalo faciendo, sicut & initia ipsius venientis in Constantinopolim monstraverunt, & exitus pejor edocuit, noscitur advenisse, ita ut mox tui immemor sacramenti, conjurationem inter vos contra statuta canonum, nobis ignorantibus, facientes, in apertum uterque prorumperetis scandalum. Sed ut tua, Sebastiane, non inquantum sunt, sed inquantum referre possumus, mala quæ feceris diversi cognoscant, & juste te, nam magis tarde, canonicam advertant subiisse sententiam, ad tuæ ordinationis veniamus initia. Absentibus filiis nostris diaconis Anatolio atque Stephano, a nobis postulasti, ut ad tempus pro implendo officio, absentium loco diaconum te interim faceremus.

ANNO CHRISTI 553.

[A]NNO [C]HRISTI 553.

faceremus. Quod ideo tibi ad præsens speranti concessimus, quia ante ordinationem tuam cautionem nobis propria voluntate legeris emisisse, quam & testibus roborasti, & tactis euangeliis juramentum corporaliter præstitisti, ut quidquid tibi a nobis pro ecclesiastica utilitate fuisset injunctum, fideliter & sine aliqua fraude compleres; officium vero locumque diaconi sine aliquo vitio, sine aliqua superbia, sine aliquo neglectu, donec reverterentur diaconi memorati, aut quanto te tempore in Levitarum voluissemus ordinatione ministrare, cum omni humilitate & studio sine neglectu modis omnibus impleturum: in eadem cautione rursus adjiciens, quod si de his omnibus quæ cum sacramento, tactis corporaliter euangeliis, promisisti, aliquid minus implesses, tunc a sancta communione esses suspensus: ita ut si a die excessus tui intra annum pœnitentiæ noluisses colla submittere, tu tibi anathema manu propria scribendo dixisti. Tunc ergo ad præsens factus es sub ea quam sperabas & pollicitus fueras conditione diaconus. Postea vero ut a nobis ad Dalmatiarum patrimonium mittereris, summis precibus postulasti. Quod nos secuti, quia talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui dum in Salonitanam urbem pro ordinatione patrimonii advenisses, quantum ad nos postea est plurimorum relatione perductum, illicitis te & a sede apostolica prohibitis ordinationibus miscuisti, & quos Honorius, tunc prædictæ civitatis episcopus, contra consuetudinem Romanæ vel suæ ecclesiæ, & sedis apostolicæ constituta sacris ordinibus applicaverat, non solum prohibere penitus noluisti, sed nec nobis ex hac causa vel scripto referre, vel quando Thessalonicæ nobis occurreras, memor conscientiæ tuæ, ne verbo quidem suggerere voluisti, & cum illis, tamquam cum legitimo & rationabili ordine factis, cupiditatis spiritu acquievisti procedere, & eorum socius es communionis venalitate repertus. Iterum Thessalonica ad Dalmatias patrimonii regendi causa remissus es, ex qua provincia frequenti te auctoritate monuimus, ut non ante discederes, nisi omnes secundum pollicitationem tuam tam de Dalmatiarum patrimonio, quam de Prævalitano colligeres pensiones.

Sed tu omnia prætermittens, ad Constantinopolitanam urbem pro solo faciendo venire scandalo festinasti, quantum & sequens exitus declaravit. Relegens tamen constituti nostri seriem, quam de præfatis capitulis ad Mennam hujus civitatis antistitem dedisse relegimus, in conspectu diaconorum, subdiaconorumque, vel universorum clericorum, publica voce laudabas, ut de cælo judicatum nostrum ordinatum atque prolatum omnibus, sicut præfati sumus, clericis loquereris. Dicta vero Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma urbe inter aliquos codices invenisse, quæ confirmabas omni execratione & blasphemiis esse completa. Hæc dicendo, in nostro obsequio, & in ecclesia publice & in * Placidias" officium diaconatus implebas. Nativitatis Christi Dei domini & salvatoris nostri secundum carnem præterito anno dies advenit: vocavimus te, quia ad nos, quæ supra meminimus te fecisse in Dalmatiis, de recenti pervenerunt: & sicut oportuit, diximus tibi, si cum illis qui contra sedis apostolicæ constituta in sacratis sunt applicati ordinibus, processisti, aut eorum te communioni, sicut dicitur, sociasti, necesse nobis est,

[margin: ...a Galla ...acidia ...gusta ...tam ...lunt ba... ...cam]

A ut si nos Deus ad nostram dignatur ecclesiam revocare, quæramus ista, & veritatem manifestius cognoscentes, secundum canones vindicemus. Tu vero conscientiæ tuæ reatu perterritus, quia contra apostolica feceras constituta, occasionem tibi discedendi dissimulans requirebas. Nam cum te pro certo mandata cum Ioanne episcopo, & Surgentio primicerio, atque Saturnino consiliario nostro ad Mennam fratrem nostrum hujus civitatis antistitem misissemus, reversus in Placidias, multis præsentibus & officium diaconi tu & Rusticus ex more complestis, & quando clementissimus princeps dominus filius noster, B ut alia die ad ecclesiam procedere deberemus, referendarium destinavit, ut ei promitteremus, cum aliis diaconis & clericis nos tu & Rusticus fuistis hortati. Nam & ad refectionem pariter in nostra mensa ambo fuisse simili ratione probabimini. Sed sicut Iudas, postquam buccellam accepit, de traditione domini cogitavit; ita & vos noctis horis pro concitando scandalo ecclesiæ discessistis: Nos autem alio die mandantes vobis, ut aut procederetis locum diaconi ex more complentes, aut a communione vos cognosceretis fuisse suspensos: tu vero Sebastiane his, quos inter alios miseramus, fratribus nostris Ioanni & Iuliano episcopos hoc, quantum renuntiaverunt, dixisti. Ego judicatum quod pa- C pa protulit sequor, si tamen in illos vindicat qui contra judicatum faciunt. Nam & simili eis, quantum perhibent, ratione dixisti, intantum ut diceres ibi venisse Lampridium & Felicem monachos, qui nostrum judicatum suscipere noluerunt, & mandasse vos eis, Non vos possumus videre, quia vos aliam causam habetis, & nos aliam. Postea vero ad hoc nequitia vestra pervenit, ut excommunicatis communicare contra canones superbo præsumeretis spiritu, id est, memoratis vel aliis, quos pro hoc quod contra judicatum nostrum scripserant, per ejusdem judicati seriem constabat jam a nobis communione suspensos: cui judicato, sicut supra meminimus, vos acquievisse & consensisse & communicasse, catholica probavit ecclesia. Unde constat D vos secundum regulas canonum juste damnari. Definiunt enim canones: Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit.

Ioan. 13.

Item placuit universo concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive episcopus, sive quilibet clericus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationis judicetur protulisse sententiam. Adjecistis etiam execranda superbia, quæ nec leguntur, nec sine sui pontificis jussione aliquando ordinis vestri homines præsumpserunt, auctoritatem vobis præ- E dicationis contra omnem consuetudinem vel canones vindicare, Ephesinæ primæ synodi impugnationem & exprobrationem, sed & beati recordationis Cyrilli; blasphemias quoque contra Iesum dominum nostrum dictas simili defendentes insania, & per omnes provincias fallaciter scribentes, nos aliquid commisisse, quod reperiatur adversum definitioni sanctæ Calchedonensis synodi, quæ præcedentium se trium, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, atque Ephesinæ primæ concordat fidei synodorum. Ita ergo cunctorum animos, qui vestram malitiam nescierunt, sed tamquam a Romanis diaconis suscipientes scripta, simpliciter crediderunt, ad

Apud Balsam. est canon 32. concilii Carthagin. & in corpore canonum Dionysii Exigui 29. sed prima pars scilicet: Si quis excōmunicatus, &c. est sūma canonis A Gratiano autē 11. q. 3. c. placuit universo 9. tribuitur concilio Africano.

ANNO CHRISTI 553.

tantum scelus operatio fallaciæ vestræ pervenit, A ut humanus sanguis in aliquibus locis intra ecclesiam (quod dici nefas est) funderetur: & omnem legem ecclesiasticam superbo spiritu conculcare voluistis, sanctarum quoque regularum consequentiam injuriis affecistis, impia & quæ non sunt licita per universas contra nos provincias fallaciter indicando. Nuper etiam malis vestris addentes pejora prioribus, domnum Leonem prædecessorem nostrum in Theodori Mopsuesteni dictis, quæ contra rectam fidem legitur scripsisse, consensum præbuisse atque firmasse, dato scripto ad Christianissimum principem dominum filium nostrum, ausi fuistis adstruere. B Absit ergo quemlibet credere Christianum, quod aliquid tale, quod contra rectam fidem a quolibet inveniatur scriptum, illius tanti præsulis sanctitas suscepisset, quippe qui in universis epistolis suis & Nestorium, & Eutychen, vel eis similia sapientes, pari legitur sententia condemnasse. In quo memorato scripto, etiam contra divinas scripturas, non solum pontificibus multis, sed etiam (quod dici nefas est) ipsi quoque principi sacrilegas injurias irrogare tentastis, quatenus ignorantem Christianum populum diabolica amplius deciperetis astutia. Hæc ergo sustinentes per multa temporis spatia, patientia sacerdotali resecare distulimus, cre- C dentes vos forsitan * resipisci, & ab illicitis temperare. Sed quia semel & secundo adhortatione nostra per fratres nostros episcopos, id est, Ioannem Marsicanum, & Iulianum Cingulanum, vel Sapatum filium nostrum atque diaconum, nec non & per gloriosum virum patricium Cethegum, & religiosum virum item filium nostrum Senatorem, aliosque filios nostros commoniti noluistis audire, & neque ad ecclesiam, neque ad nos reverti, sicut omnia facitis, voluistis detestanda superbia: & ideo necesse nobis est in vobis canonice vindicare, ne videamur divinarum scripturarum increpationibus subjacere. Scriptum est enim: *Videbas furem, & simul currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* & ipse dominus ac salva- D tor noster dicit: *Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrum tuum, quam totum corpus mittatur in gehennam.* Et quoniam iste intellectus magis de officiis ecclesiarum, vel proximis non recte agentibus, & scandala in ecclesiis mittentibus sano sensu debet aptari, sicut & alibi nos admonet, dicens: *Oportet venire scandala, sed væ illi per quem veniunt.* Et beatus apostolus simili prædicat ratione: *Utinam & abscindantur qui vos conturbant.* Et iterum sancta scriptura nos commonet, dicens: *Ejice pestilentem de concilio, & exiet cum eo jurgium.* Oportet ergo nos jam post tantas admonitiones in vobis, Rustice & Sebastiane, per auctoritatem E beati Petri, cujus nos dominus sibi voluit vice servire, regulariter vindicare, propterea ne si jam diutius differamus, omnis ecclesiasticus ordo solvatur. Ideoque quod a nobis cum gemitu, sed cum beati Petri auctoritate dicendum est, pro suprascriptis excessibus alienos vos a diaconi esse honore decernimus, & omni ministerio officii Levitici, prædictum vobis honorem auferentes, penitus submovemus, nullam ulterius licentiam habentes, ut ex Levitico nomine aut gradu aliquid facere præsumatis, vel sub nomine diaconorum scribendo, iterum Dei conturbetis ecclesiam: quippe qui ex apostolica auctoritate & patrum regulis, contra quas multa spiritu superbo atque irreligioso fecistis, vos olim dignos damnatione præsenti auctoritate deponimus. Et ut universi nos hæc pro loco, in quo nos Deus esse voluit, & auctoritate beati Petri apostoli recte fecisse cognoscant, canonum constituta posuimus, quæ sancta Calchedonensis synodus apud se relecta laudavit. Aetius archidiaconus relegit: Si quis presbyter aut diaconus, suum contemnens episcopum, a communione semetipsum suspendit ecclesiæ, & secretius collectam facit, & altare constituit, & noluit evocanti episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere, neque obedire & prius & secundo vocanti; hunc omnino damnari, nec unquam hunc curationem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si autem permanserit turbas faciens & seditiones ecclesiæ, per extraneam potestatem tamquam seditiosum debere comprimi. [Omnes reverendissimi episcopi clamaverunt: Hæc justa regula, hæc regula patrum.] Pariter statuentes, ut si nobis viventibus, sicut optamus, sub humilitate & mansuetudine canonice pœnitentes, matrem recognoveritis ecclesiam, competenter a nobis venia concedatur. Si vero (quod non optamus) sub regulari pœnitentia ad matrem ecclesiam consueta distuleritis redire superbia, conciliorum in vobis, quorum regulas posuimus, censura servetur, ut nullus post transitum nostrum, quod ex beati Petri, cujus locum, licet immeriti, gerimus, auctoritate proferimus, canonum regulas exequentes, in ecclesiastico gradu audeat revocare Ioannem, Gerontium, Severinum, Importunum, Ioannem atque Deusdedit, quos constat vestræ conjurationis & conspirationis esse participes, quos nos potentes bonos, militare ecclesiæ, cui Deo præsidemus auctore, nostro tempore feceramus: tamen ut & ipsi possint & diversi cognoscere, de subdiaconorum & notariorum vel defensorum officio præsenti se sententia noverint fuisse depositos, & nullum penitus in ecclesia nostra gradum ulterius detinere; nisi forte, sicut præfati sumus, nobis in hac luce superstitibus, & ipsi pœnitentiæ canonicæ colla submiserint. Felicem etiam monachum Afrum, qui Gillitano monasterio dicitur præfuisse, & levitate sua atque inconstantia congregationem ejusdem monasterii per diversa loca certum est dispersisse, & vestræ pravitatis incentor est, cum universis, qui eum vel vos, tam clerici vel monachi, quam laici, post præsentia interdicta in aliqua vestra se societate polluerint, aut consensum consiliumque præbuerint, regularem in his, quæ item superius legitur, constituimus manere sententiam: quatenus in his remediis, ordine servato canonico, nullus præsumat pacem, quam dominus diligit, ulterius ecclesiæ perturbare. Præsentem autem sententiam per Ioannem Marsicanum, Zacchæum ' Syllacenum, Iulianum Cingulanum, fratres & coepiscopos nostros, sed & Sapatum atque Petrum filios nostros diaconos, nec non & filium nostrum Surgentium primicerium notariorum, atque Servumdei subdiaconum regionis primæ, nec non & Vincentium subdiaconum regionis secundæ, nostræ, cui præsidemus, ecclesiæ, vobis noscimur transmisisse.

Marginal notes: * for. resipiscere, — Psal. 49. — Matth. 5. — Matt. 18. — Galat. 5. — Prov. 22. — Canon 5. concilii Antioch. lectus in Calched. act. 4. — ' Squillaceum

ITEM

NNO CHRISTI 553.

ITEM EX ALIA CHARTA recitatum est.

Dilectissimo fratri Valentiniano episcopo de Tomis provinciæ Scythiæ, Vigilius.

a Vigilii epistola.

FRATERNITATIS tuæ relegentes scripta, pontificalem in vobis solicitudinem inesse gratanter accepimus: quia prophetica tibi possunt verba competenter aptari, quibus ait: *Salvabo gregem meum, & suscitabo super eum pastorem qui pascat eum, servum meum.* Oportet ergo caritatem tuam ea quoque domini nostri verba sectari, per quæ dixit: *Speculatorem te posui domui Israel, & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me*: & convocatos eos, quos scandalizari diversis rumoribus retulisti, incessanter hortari, ne per hos forsitan seducantur, qui sub prætextu catholico, nequissimo spiritu simplicium Christianorum corda fallacia sua decipere moliuntur, & patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, ecclesiam tibi commissam diversis mendacibus scriptis conturbare desiderant, quibus apostolica lectio congruenter aptatur, dicens: *Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.* Et infra: *Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium.* Vestra autem obedientia in omni loco divulgata est. quatenus fraternitatis vestræ adhortatione sæpe commoniti, nulla fideles eorum animos a rectitudine viæ, quæ Christus est, qui ait: *Ego sum via, & veritas, & vita*, qualibet maligna annuntiatione submoveat: sed si, quod non oportet, ab adversariis conturbati, aliquid (quod Deus avertat) contra fidem factum forte formidant, cum mansuetudine, quæ convenit Christianis, prophetica verba sectentur, dicentis: *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; seniores tuos, & dicent tibi.* & alius propheta: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore ejus.* Et quoniam Basinianus illustris & magnificus vir, filius noster, cum his qui pro actibus tuæ fraternitatis ecclesiæ in Constantinopoli observant, pari ratione dixisse noscuntur, etiam hoc Dei inimicos fuisse mentitos, quod * personæ episcoporum Ibæ atque Theodoriti in nostro (quod absit) fuissent judicato damnatæ: legant ergo quæ de causa, quæ hic mota est, ad fratrem nostrum Mennam Constantinopolitanæ urbis episcopum scribentes legimur definisse, & tunc cognoscent nihil a nobis, Deo nos custodiente, commissum, vel certe dispositum, quod contra fidem prædicationemque venerandarum quatuor synodorum, quæ pro una eademque fide definita sunt, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, & Calchedonensis reperiatur adversum; aut unius ex his, qui definitioni suprascriptæ Calchedonensis fidei subscripserunt, tangat injuriam: vel quod decessorum prædecessorumque nostrorum inveniatur (quod absit) constitutis forte contrarium: sed in omnibus apostolicæ sedis præsulum, & beatæ recordationis papæ Leonis, & * prædicatarum synodorum adversariis restitisse. Fraternitatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper sæculari & reprobanda molitos astutia, ut euangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent: quibus a sanctis patribus per euangeliorum concor-

Ezech. 34.
Ezech. 3.
Rom. 16.
Idem.
Ioan. 14.
Deut. 32.
Malach. 2.
* prædicatarum

A diæ libros est cælesti sapientia contradictum. Quod nunc quoque sancti Calchedonensis concilii adversarii (inter quos etiam Rusticum & Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a sacra communione suspendimus, in quibus nos, si non resipuerint celeriter; fraternitas tua cognoscat canonicam sententiam prolaturos) qui sub prætextu falsæ defensionis student, ut eamdem synodum contra prædictas tres synodos dixisse (quod absit) ostendant. Quibus hæc conantibus prophetæ dicta consonanter aptantur, dicentis: *Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum.* Verbum domini nostri projecerunt, & sapientia nulla est in eis. *Docuerunt enim linguam* B *suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt.* Quibus, si non pœnituerint, veniet psalmistæ invocata sententia, dicentis: *Ut destruas inimicum & defensorem.* Credimus enim catholicis ecclesiæ filiis ea quæ tunc ad fratrem & coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemiis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, vel de epistola quæ ad Marim Persam scripta ab Iba dicitur, & scriptis Theodoriti, quæ contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli facta sunt, abunde posse sufficere: quippe dum in constituto nostro superius designato possit diligenter agnosci, quia in C ipsa definitione fidei, quam sancti Calchedonensis concilii sacerdotes secundum præcedentes eam tres alias sanctas synodos protulerunt, non aliquid mutaverunt, sed laudantes omnia quæ a superioribus acta sunt, sancta definitione sua perpetuo " roborare firmaverunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare volueril, hortamur, ut cum tuæ fraternitatis ordinatione ad nos venire festinet, quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia quæ decessorum nostrorum & antefatarum quatuor synodorum sunt de una eademque fide acta scriptaque temporibus, a nobis inviolabiliter fuisse servata. Qua ratione percepta, sublato, sicut oportet, de Christianissimis animis scandalo, pax Deo pla- D cita in ejus ecclesia illibata perduret. Hoc quoque fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne ulterius prædictorum Rustici & Sebastiani, aut illorum qui pravæ eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat: sed & universos ad tuam pertinentes ordinationem commoneas, ne vel ipsi a prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsitati eorum ulterius animum suæ credulitatis accommodent. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Datum XV. Kalendas Aprilis, imperii domini Iustiniani perpetui Augusti anno * XXIII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno ' IX. per Ioannem pre- E sbyterum & apocrisiarium, & ipse direxit eam per Maxentium hominem suum.

ANNO CHRISTI 553.
Ierem. 8.
Ier. 9.
Psal. 8.
" robore
* for. XXIV.
' X.

ITEM EX ALIA CHARTA recitatum est.

Dilectissimo fratri Aureliano episcopo Arelatensi Vigilius.

FRATERNITATIS vestræ literas pridie Idus Iulias, Anastasio deferente, suscepimus: & gratias referimus divinæ clementiæ, quia solicitudinem vestram in fidei causa, vel in nostræ opinione personæ, sacris relegimus convenire mandatis, ut digne caritati tuæ verba Dei & convenienter aptentur, quibus ait: *Elegi te sacerdotem* 1. Reg. 2.

ANNO CHRISTI 553.

cerdotem ex omnibus, ' *ascendens ad altare meum*, A *& portes coram me* * *nomen magnum cunctis diebus vitæ tuæ*. Necesse ergo nobis est caritatis vestræ solicitudinem brevi interim, quantum pro temporis qualitate potuimus, relevare colloquio: quatenus modis omnibus confidatis, nihil nos penitus admisisse quod decessorum nostrorum constitutis, vel sanctæ, quæ una eademque est, fidei quatuor synodorum, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Calchedonensis, inveniatur (quod absit) esse contrarium, aut quod ad personarum injuriam pertineat, quæ definitioni ejusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctorum prædecessorum no- B strorum Cælestini, Xysti, Leonis, aliorumque præcedentium atque sequentium definitis reperiatur adversum, sed a nobis omnibus prædictis synodis unam venerationem, unamque fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi: & eos qui omnes supra scriptas quatuor synodos in rectitudine fidei non sequantur, vel unam ex ipsis vel omnes in fide ' repravant, aut repravare, aut injuriare, vel repudiare nituntur, abjicimus: sed & ea quæ in ejusdem sanctæ fidei injuriam verbo dicta vel reperiuntur scripta, anathematizanda execrandaque judicavimus, & constituimus judicanda: simili pœna plectentes etiam eos qui fidem beati Cyrilli, quem sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores vestros C aliosque datis probavit & laudavit scriptis, & Calchedonensis veneranda sancta synodus legitur protulisse, aliorumque patrum, quos apostolicæ sedis præsules susceperunt atque secuti sunt, execranda superbia impia vocaverunt. Fraternitas ergo tua, quem apostolicæ sedis per nos constat esse vicarium, universis episcopis innotescat, ut nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nuntiis qualibet ratione turbentur, sed potius primi apostolorum, sicut convenit, verba sectentur dicentis: *Adversarius vester diabolus, ut leo rugiens, circumit, quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide*. & quod item doctor gentium dicit apostolus: *Rogo autem vos*, D *fratres, ut observetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, & declinate ab illis*: in domino confidentes, quia, sicut præfati sumus, ab apostolis fidem traditam, & a prædictis sanctis quatuor conciliis declaratam, & a decessoribus nostris & ab antedictis patribus prædicatam, atque inviolabiliter custoditam, sincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati sumus, veneramur atque defendimus, & contra eam facientes apostolica auctoritate damnamus. Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his quæ gesta sunt breviter nos indicare necesse est, & cum nos dominus filius noster clementissimus imperator, sicut promisit, Deo (qui cor ipsius tenet) juvante reverti præceperit, hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio destinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia & hiemis asperitas, & Italiæ, quæ vos non latet, necessitas præpedivit: donec serenissimus princeps, sicut desiderat, domino sibi * subveniat. Illud quoque credimus sperandum, ut quia scriptum est: *Frater fratrem adjuvans exaltabitur*; & sicut de credentibus in domino Actuum apostolicorum scriptura testatur, quia *erat credentibus in domino cor unum & anima una*; ut sit fraternitas vestra in hac quoque parte solicita, & glorioso filio nostro Childeberto regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi apostolicæ, cui nos Deus præesse voluit, cognovimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta rerum necessitate circa ecclesiam Dei solicitudinem, sicut & confidimus, Christiana devotione persolvat: ut quia Gothi cum rege suo in civitate Romana perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in ecclesiæ nostræ præjudicio, quippe velut alienæ legis, immisceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, unde catholica possit ecclesia perturbari. Dignum enim est, & catholico, sicut est, regi conveniens, ut fidem & ecclesiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim: *Vivo ego, dicit dominus, quia glorificantes me, glorificabo*. Festina ergo, frater carissime, ut in sanctæ fidei sinceritate persistens, ecclesiarum pacem, quæ vel a Deo per meritum sacerdotii tibi commissa est, vel a nobis per apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti solicitudine, Deo propitiante, custodias, & vicarium te sedis nostræ dignis Deo manifestes operibus. Deus te conservet, frater carissime. Datum III. Kalendas Maias, imperii domini nostri Iustiniani perpetui Augusti anno XXIV. post consulatum Basilii viri clarissimi anno ' octavo, per hominem quem Anastasius direxit.

Item ex alia charta ita recitatum est.

LECTA sunt nobis gesta confecta apud Antiochenæ civitatis defensorem, quibus inferebantur testimonia militum significantium, ut compendiose dicamus, quod priusquam Sergius reverendissimus Cyrestenam civitatem accederet, quidam, id est, Andronicus presbyter & defensor, & Georgius diaconus, accipientes imaginem Theodoriti, qui undique inculpatur propter fidei errorem, in currum eam imposuerunt, & in Cyrestenam civitatem introduxerunt; psallentes & ostendentes quod ejusdem illi sectæ sunt. Sergius autem postea cum civitatem accepisset, & collectionem celebravit ipsius Theodoriti, & Diodori, & Theodori, nec non & Nestorii cujusdam, quem martyrem esse dixit, cum provincia nullum habeat martyrium huic appellationi conveniens. Evidenter igitur mirati sumus; primo quidem si latuerunt tuam eminentiam talia gesta in civitate confecta. Deinde si cum cognovisses quod factum est, non sine dilatione quæstionem fecisti negotii, maxime cum degere Sergius diceretur, & cum Paulo reverendissimo esse. Verum etiam lecta sunt nobis paulo post gesta confecta apud Cyrestenæ civitatis defensorem, quæ reverendissimi responsales Sergii reverendissimi dixerunt, multorum E voces continentia, quod nulla unquam nec prædicata est, nec facta est collectio in Nestorii cujusdam nomine. Super hæc autem gesta, & preces audivimus tam ipsius Sergii, quam reliquorum episcoporum Euphratensis provinciæ, qui repellunt ubique Nestorii nomen, & declinare quidem ejus sectam confitentur, consentire autem sanctis quatuor conciliis. Sancimus igitur nihil subtilitatis vel studii eminentiam tuam relinquere, sed convocare quidem sine dilatione Cyrestenæ civitatis episcopum ibi degentem, sicut audivimus, trahere autem ad se milites etiam, qui testimonia in gestis Antiochiæ confectis præstitisse inveniuntur de numero tertio Stabilisianorum, nec non etiam Andronicum & Georgium,

Marginal notes (left): ut ascendas — * for. ephod — ' reprobant — ' reprobare — 1. Petr. 5. — Rom. 16. — * Deesse videtur, juvante — " in msf. Iolyano habetur auxiliante. — Prov. 18. — Act. 4.

Marginal notes (right): ANNO CHRISTI 553. — 1. Reg. 2 — ' nono

ANNO CHRISTI 553.

gium; qui ea quæ de imagine dicta sunt fecisse dicuntur, & singula cum subtilitate requirere, hoc est, si quod dicitur de imagine, factum est, & si psalmum, cujus mentio gestis Antiochiæ confectis inserta est, psallentes ad imaginis honorem præcedebant; & si Sergius reverendissimus cum hæc post Antiochiæ confectis inserta est, psallentes ad imaginis honorem ea cognovisset, & clericos admisit, & divinis eis communicavit mysteriis: & si collectionem Theodoriti & Theodori, & Diodori prædicari fecit, aut celebrari concessit, & si hoc idem factum est & in Nestorii nomine: & omnem circumire viam tua magnitudo festinet, ut nihil subtilitatis possit latere. Ne autem eminentia tua nostram tantummodo timeret indignationem, sed etiam Dei iram, non piget nos & juramentum ei imponere in nomine domini & salvatoris Christi Dei nostri, ad quem talia pertinent, ut ipsam veritatem undique requiras: & si quidem inveniantur milites per omnia falsa dixisse, & neque pro imagine, neque pro collectione vera dixisse, non tantum ea quæ in Nestorium referuntur, sed etiam illa quæ in Theodoritum & Theodorum & Diodorum, mox fortissimo numero ejiciantur, in quo militare noscuntur, & omnibus tormentis eorum corpora crucientur. Si autem veritatem in suis depositionibus dixerunt, sive pro imagine, sive pro collectione vel Nestorii, vel aliorum trium, de omnibus nobis suggere, ut cognoscere possimus eos qui in veram & immaculatam, quam & nos colimus, fidem peccaverunt. Ne quid autem ex his quæ nobis lecta sunt: tuam magnitudinem lateat, jussimus eadem gesta, quæ Cyri confecta sunt, & ad nos relata, nec non rescripta eorum quæ Antiochiæ confecta sunt, tibi transmitti, ut post confecta omnia quæ jussimus, iterum nobis remittantur ipsa quæ in Cyro confecta sunt. Pro hac etenim causa destinavimus Thomam devotissimum, agentem in rebus, & subadjuvam. Legi. Datum VII. Idus Augusti, Constantinopoli, Rustico viro clarissimo consule.

Sancta synodus dixit: Evidenter & nunc Deum placans intentio piissimi & tranquillissimi imperatoris ostensa est, qui omnia semper fecit & facit, quæ sanctam ecclesiam & recta dogmata conservant: qui & modo recitatas chartas direxit, manifestantes & ipsas, quod nec latuit aliquem, alienam ab initio esse istorum capitulorum impietatis sanctam Dei ecclesiam. Et Christianissimus quidem imperator mercedem pro his habebit de Christo magno Deo, qui talia multiplicare solet: nos autem orationes quotidianas facientes pro ejus serenitate, pro tribus capitulis altero die, adjuvante Deo, synodicam sententiam proferemus.

COLLATIO OCTAVA.

IMPERII domini Iustiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die IV. Nonas Iunias indictione I. consfidentibus in secretario ' venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis, (' venerabi- ... episcopi)

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

* Domnino sanctissimo patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis,

A Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ, &

Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, & *ceteris ut supra collatione I.*

* Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Scit vestra sancta synodus, quod ante ' aliquot dies in diversis conventionibus acta sunt quædam apud vos de Theodoro Mopsuesteno, & quæ impie conscripsit Theodoritus, & impia epistola, quæ dicitur Ibæ ad Marim Persam conscripta, & quod in ultima actione promisit vestra sancta synodus perfectam & synodicam sententiam imponere his quæ examinantur. Quoniam igitur ad hoc ipsum convenistis, suggerimus ad quod placuerit. B Sancta synodus dixit: Ea quæ de propositis quæstionibus apud nos acta sunt manifestentur. Et post lectionem, cum suscepisset Callonymus reverendissimus diaconus & notarius sententiam, recitavit.

(al. Theodorus. ' aliquantos)

Magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo, secundum parabolam in euangeliis dictam, pro uniuscujusque viribus talenta distribuente, & operam eorum opportuno tempore exigente, si is qui creditum sibi unum talentum sine diminutione servavit, eo quod non operatus est, & amplificavit hoc quod sibi creditum est, condemnatur; quanto maiori & * horribili judicio subjacet, qui non solum de ipso neglexerit, sed etiam aliis scandali & perturbationis causam præbuerit? cum sit omnibus fidelibus manifestum, C quod quando de fide ratio moveatur, non solum impius condemnatur, sed etiam ille qui potest quidem prohibere impietatem, negligit vero * aliorum correptionem. Et nos igitur, quibus regere ecclesiam domini creditum est, timentes maledictionem, quæ imminet his qui negligenter opera domini faciunt, festinamus bonum fidei semen purum conservare ab impietatis zizaniis, quæ ab inimico inseminantur. Quoniam igitur videbamus, quod Nestorii sequaces conati sunt per Theodorum impium, qui Mopsuestiæ fuit episcopus, & impia ejus conscripta, & insuper per ea quæ impie Theodoritus conscripsit, & per epistolam sceleratam, quæ ab Iba dicitur ad Marim Persam scripta esse, suam impietatem Dei D ecclesiæ applicare, ideo ad eorum quæ movebantur correctionem surreximus, & pro Dei voluntate, & jussione piissimi imperatoris vocati ad hanc regiam urbem convenimus.

(Sententia synodi. Matth. 25. Ier. 48. Matth. 13.)

Et quia contingit Vigilium religiosissimum, in hac regia urbe ' degentem, omnibus interesse quæ his tribus capitulis ' annotata sunt, & tam sine scriptis, quam in scripturis ea sæpius condemnasse, postea tamen & consensit in scriptis in concilio convenire, & disceptare una nobiscum de his tribus capitulis, ut definitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei rectæ conveniens; E piissimus imperator secundum quod inter nos placuit, tam ipsum quam nos hortatus est communiter convenire, eo quod sacerdotes decet communibus quæstionibus fidem communem imponere. * Vnde necessario petivimus ipsius reverentiam scriptas suas promissiones adimplere; nec enim justum esse amplius scandalum pro tribus istis capitulis crescere, & Dei ecclesiam conturbari.' Et pro his ad memoriam ejus perduximus magna illa apostolorum exempla, & patrum traditiones. Licet enim sancti Spiritus gratia & circa singulos apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt

(' degere & cum omnibus interesse debere, & ' mota. Cum aute sæpius & a nobis omnibus invitatus & insuper a gloriosissimis judicibus missis ad ipsum a piissimo imperatore distulit tales petitiones & admonitiones audire & convenire ad m. e. p)

ANNO CHRISTI 553.

voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret A gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati divinarum scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt.

Act. 15. ' & pronuntiando dicentes quod in unum nobis cōgregatis, Visum.

Vnde communiter de eo sententiam protulerunt, ad gentes scribentes ' *Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil aliud imponere vobis oneris, præterquam necessaria, ut abstineatis ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.*

Sed & sancti patres, qui per tempora in sanctis quatuor conciliis convenerūt, antiquis exemplis utentes, communiter de exortis hæresibus & quæstionibus disposuerunt, certo constituto, quod in communibus disceptationibus cum proponuntur quæ ex utraque parte discutienda sunt, B veritatis lumen tenebras expellit mendacii.

' aliquis in fidei causa universitati ecclesiæ prejudicium facere cum v. p. a. 1. Prov. 18. Eccl. 4. Matth. 18.

Nec enim potest ' in communibus de fide disceptationibus aliter veritas manifestari, cum unusquisque proximi adjutorio indiget, sicut in proverbiis dicit Salomon: *Frater fratri adjutorium præstans, exaltabitur sicut civitas munita: valet vero sicut regnum fundatum.* Et iterum in Ecclesiaste dicit: *Optimi duo quam unus, quibus est merces bona in labore ipsorum.* Sed etiam ipse dominus dicit: *Amen dico vobis, si duo ex vobis convenerint super terram, de omni re quamcumque petierint, continget illis a Patre meo qui in cælis est. Vbicumque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum in medio ipsorum.* Cum autem ' sæpius & a nobis omnibus invitatus, & insuper gloriosissimis judicibus missis ad ipsum a piissimo imperatore, promisit per seipsum de iisdem tribus capitulis sententiam proferre: hujusmodi responso audito, apostoli nos admonitiones in corde habentes, quod *unusquisque pro se rationem reddet Deo*, timentes autem & judicium imminens eis qui vel unum ex minimis scandalizant, quanto magis imperatorē ita Christianissimum, & populos & ecclesias totas; & quod dictum a Deo ad Paulum: *Ne timeas, sed loquere, & ne taceas, quoniam ego sum tecum, & nemo poterit nocere tibi*: D congregati ante omnia compendiose confessi sumus fidem illam tenere, quam dominus noster Iesus Christus verus Deus tradidit sanctis suis apostolis, & per eos sanctis ecclesiis, & qui post illos fuerunt sancti patres & doctores ecclesiæ creditis sibi populis tradiderunt. Tenere autem & servare & prædicare sanctis ecclesiis confessi sumus hanc fidei confessionem, quam latius exposuerunt trecenti decem & octo sancti patres Nicææ congregati, qui sanctum mathema sive symbolum tradiderunt: insuper autem & centum quinquaginta in Constantinopoli collecti exposuerunt, qui eamdem fidei confessionem secuti sunt, & eam E explanaverunt: & ducentorum sanctorum patrum prius Ephesi collectorum pro eadem fide consensum: & quæ a sexcentis triginta Calchedone congregatis definita sunt pro una eademque fide. quam & ipsi secuti prędicaverunt. Eos autem qui pro tempore condemnati vel anathematizati a catholica ecclesia & prædictis quatuor conciliis sunt, confessi sumus condemnatos & anathematizatos habere. Cumque hæc ita confessi sumus, initium fecimus examinationis trium capitulorum, & proposuimus prius de Theodoro Mopsuesteno: & cum in medio prolatę sunt blasphemię codicibus insertę, mirati sumus Dei in his patientiam, quod non divino igni statim incensa est lingua & mens quę hæc eructavit: &

' & post hujusmodi exemplorū cōmemorationem distulit una nobiscum convenire ap. adm. 1. c. h. &c. Rom. 14. Matth. 18. Act. 18.

nunquam concessimus procedere lectorem prædictarum blasphemiarum, pro sola memoria illarum indignationem Dei timentes, (utpote unaquaque blasphemia magnitudine impietatis antecedentem superante, & mentem auditoris funditus permovente) nisi eos qui talibus blasphemiis gloriantur videremus indigere confusione, per manifestationem earum eis inferenda: ut nos omnes zelo blasphemiarum contra Deum expositarū incensi & in medio lectionis & post ipsam inclamationes & anathematismos contra Theodorum ut viventem & præsentem faceremus, Propitius sis, domine, dicentes; nec dęmones ausi sunt talia contra te loqui.

O intolerabilem linguam illam! o pravitatem viri! o altam illam manum, quam extendit contra creatorem suum. Scripturas scire miser ille pollicitus, non meminit Osee prophetæ dicentis: *Væ illis, quoniam exilierunt a me: famosi facti sunt, quia impii fuerūt in me, iniqua locuti sunt adversum me, & adversum me excogitantes, locuti sunt pessima. Ideo cadent in framea propter improbitatem linguæ suæ. Hic contemptus eorum in sinu eorum: quia transierunt testamentum meum, & adversus legem meam impie egerunt.* Istis Theodorus impius merito subjicitur. Prophetias enim, quæ de Christo sunt, rejiciens, festinavit dispensationis pro nostra salute magnum mysterium, quantum ad se pertinet, reprobare: fabulas tantummodo ad risum propositas gentibus divina eloquia, multis modis conatus ostendere, & contempsit tam alias propheticas pronuntiationes contra impios factas, & quod dixit divinus Habacuc de his qui mendaciter docent: *Væ qui adaquat proximum sibi eversione turbata, & inebriat eum, ut inspiciat speluncas eorum*: id est, tenebrosas & omnino a luce alienas doctrinas eorum.

Osea

Osee

Habac. sec.

Et quid oportet multa dicere? Liceat volentibus codices impii Theodori præ manibus accipere, vel quæ ex impiis codicibus ejus, gestis apud nos habitis inserta sunt, impia capitula, & invenire nimiam insaniam, & nefanda illa quæ dixit. Vlterius enim procedere, & iterum memoria repetere nefanda illa veremur. Recitata nobis sunt & quædam a sanctis patribus contra illum, & omnes hæreticos superantem ejus insaniam conscripta, & insuper historiæ, & leges imperiales, illius impietatem ab initio divulgantes. & quoniam post hæc omnia impietatis illius defensores, injuriis cōtra creatorem suum dictis gloriantes, dicebāt non oportere eum post mortem anathematizare, licet cognosceremus ecclesiasticam de impiis traditionem, quod & post mortem hæretici anathematizantur; tamen necessarium putavimus & de hoc perscrutari, & fertur in gestis, quomodo diversi hæretici & post mortem anathematizati sunt: & per multa manifestatum est apud nos, quod qui hæc dicunt, nullam curam Dei judicatorum faciunt, nec apostolicarum pronuntiationum, nec paternarum traditionū. Libenter utique interrogemus eos, quid dicant de domino, dicente de seipso: *Qui crediderit in eum, non judicatur: qui autem non crediderit in eum, jam judicatus est, quia non crediderit in nomine unigeniti Filii Dei.* & apostolo clamante: *Licet nos aut angelus de cælo euangelizaverit vobis præterquam euangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis euangelizaverit, præterquam quod accepistis, anathema sit.* Domino enim, quod jam judicatus est, dicente, & apostolo etiam angelos, si docerent pręter quod euangelizati sumus,

Colla

Ioan.

Galat

mus, anathematizante, quomodo præsumunt dicere, qui omnia audent, de vivis tantummodo hæc dicta esse? Aut ignorant, magis autem scientes ignorare confingunt, quod judicium anathematis nihil aliud est nisi separatio a Deo? Quod impius licet non verbo ab aliquo suscepisset, tamen anathema re ipsa sibi infert, per suam impietatem semetipsum a vera vita separans. Quid autem dicunt & ad apostolum iterum dicentem: *Hæreticum hominem post unam & secundam correctionem evita, sciens quoniam perversus est hujusmodi homo, & peccat, & est a semetipso damnatus?* Quibus consonantia sanctæ memoriæ Cyrillus in libris quos contra Theodorum scripsit ita dicit: Evitandi sunt illi, qui tam pessimis culpis detinentur, sive in vivis sunt, sive non. A nocente enim semper refugere necessarium est, & non ad personam magis respicere, sed ad hoc quod Deo placet. Et iterum idem sanctæ memoriæ Cyrillus, scribens ad Ioannem episcopum Antiochiæ, & congregatam ibi synodum, de Theodoro utpote una cum Nestorio anathematizato, ita dicit: Erat igitur necessarium, claram propterea ducere festivitatem, expulsa certe omni voce a quocumque dicta, quæ consonat Nestorii blasphemiis. Processit enim adversus omnes qui eadem sapiunt, vel sapuerunt aliquando, quod absolute nos & vestra sanctitas dixit: Anathematizamus illos qui dicunt filios duos, & duos Christos. Vnus enim, ut dictum est, prædicatur a nobis & vobis Christus & Filius & dominus, unigenitus ut homo, secundum vocem sapientissimi Pauli. Sed etiam in epistola ad Alexandrum & Martinianum, & Ioannem, & Paregorium, & Maximum presbyteros & patres monachorum, & eos qui cum ipsis erant solitariam vitam exercentes, ita dicit: Iam quidem & sancta synodus Ephesi secundum Dei voluntatem congregata, contra Nestorianam perfidiam justa & subtili prolata sententia, & aliorum vaniloquia, qui vel postea futuri sunt, vel jam fuerunt, eadem illi sapientes, & dicere vel scribere tale aliquid præsumentes, una cum ipso condemnavit, æqualem condemnationem eis imponens. Consequens enim erat, uno semel pro suis tam profanis vaniloquiis condemnato, non contra unum tantum venire, sed (ut ita dicam) contra omnem eorum hæresim, sive calumniam quam fecerunt contra pia ecclesiæ dogmata, duos colentes filios, & dividentes individuum, & anthropolatriæ crimen inferentes cælo & terræ. Adorat enim nobiscum supernorum spirituum sancta multitudo unum dominum Iesum Christum. Sed etiam Augustini religiosæ memoriæ, qui inter Africanos episcopos splenduit, diversæ epistolæ recitatæ sunt, significantes quod oportet hæreticos & post mortem anathematizari. Talem autem ecclesiasticam traditionem, & alii Africani reverendissimi episcopi servaverunt: sed & Romana sancta ecclesia quosdam episcopos & post mortem anathematizavit, licet pro fide in vita sua non essent accusati: & utrumque apud nos habita gesta significant. Sed quoniam evidentissime veritatem impugnantes Theodori & ipsius impietatis discipuli: quædam verba sanctæ memoriæ Cyrilli & Procli proferre conantur, quasi pro Theodoro scripta, opportunum est propositis aptare verba prophetæ dicentis *Quia recta sunt viæ domini, & justi ambulant in eis: impii autem infirmabuntur in eis.* Nam & isti male excipientes ea quæ bene & opportune a sanctis istis patribus scripta sunt, & excusantes excusationes in peccatis, hæc verba proferunt. Apparent enim patres non liberantes anathemate Theodorum, sed dispensative talibus quibusdam utentes verbis propter defensores Nestorii & ejus impietatis, ut ab hujusmodi errore eos abstrahentes, ad perfectum deducerent, & docerent non solum discipulum impietatis Nestorium addicere, sed etiam doctorem ejus Theodorum. Itaque & in ipsis dispensationis verbis suam patres intentionem ostendunt de eo quod oportet anathematizari Theodorum, sicut per plurima in gestis apud nos habitis demonstratum est ex his quæ ad condemnationem Theodori & ejus impietatis Cyrillus & Proclus sanctæ memoriæ scripserunt. Et talem dispensationem in divina scriptura est invenire: ad hoc & Paulus apostolus in principio prædicationis fecisse ostenditur, propter eos qui ex Hebræis erant, Timotheum circumcidens, ut per hanc dispensationem & condescensionem ad perfectum eos deduceret. Vnde postea interdicens circumcisionem, ad Galatas ita scripsit: *Ecce ego Paulus dico vobis, quod si circumcidamini, Christus vobis nihil prodest.* Invenimus autem & illud quod solent hæretici facere, & a Theodori defensoribus factum. Quædam enim ex his quæ sancti patres scripserunt, circumcidentes, quædam vero falsa ex semetipsis componentes & confingentes, Cyrilli sanctæ memoriæ epistola conabantur, quasi ex testimonio patrum, prædictum impium Theodorum anathemate liberare: in quibus & ipsis veritas demonstrata est, his quidem quæ circumcisa erant, per sequentiam anteriorum & posteriorum perlectis, mendacio autem falsitatis per collationem eorum quæ vera erant, per omnia convicto. In omnibus autem istis, qui talia vana loquuntur, secundum quod scriptum est, *confidunt falsis, & loquuntur vana: quia conceperunt dolorem, & pariunt iniquitatem, telam araneæ texentes.* His ita de Theodoro & ejus impietate discussis, pauca & ex his quæ impie a Theodorito conscripta sunt contra rectam fidem, & duodecim capitula sancti Cyrilli, & contra Ephesinam primam synodum, nec non quædam ad defensionem Theodori & Nestorii impiorum ab eo conscripta, ad satisfactionem legentium in gestis apud nos confectis recitari & inseri perspeximus; ut sciant omnes, quod juste isti ejiciuntur & anathematizantur. Tertio loco epistola, quam dicitur Ibas ad Marim Persam scripsisse, ad examinationem proposita, necessarium esse perspeximus & eam recitari. Statim igitur ex ipsa lectione impietas ei inserta omnibus manifesta est. Et oporteret quidem, usque ad hoc quæstione facta, condemnationem & anathematismum prædictorum trium capitulorũ facere: sed quia Theodori & Nestorii impiorum defensores alio modo machinabantur confirmare eorũ personas & impietatem, & dicebant istam impiam epistolam, quæ laudat & defendit Theodorum & Nestorium, & eorum impietatem, susceptam esse a sancto Calchedonensi concilio; necessarium esse putavimus per omnia ostendere, liberam esse sanctam synodum ab impietate quæ in epistola continetur, eo quod qui talia dicunt non favore sancti concilii hoc faciunt, sed ut per ejus nomen suam impietatem confirmarent. Et ostendebatur in gestis quod & anterioribus temporibus accusatus est Ibas propter eamdem impietatem, quæ & in epistola continetur, primo quidem apud Proclum sanc-

Marginalia: Tit. 3. — 1. Cor. 8. 1. Tim. 2. — Osee 14. — Psal. 140. — Act. 16. — Galat. 5. — Isaia. 56. — Collat. 5. — Collat. 6.

ANNO CHRISTI 553.

ctæ memoriæ episcopum Constantinopolitanum, postea vero apud Theodosium piæ recordationis, & Flavianum, qui post Proclum episcopus ordinatus est, qui & causæ examinationem delegaverunt Photio episcopo Tyri, & Eustathio episcopo Berytiorum civitatis. Postea vero inculpatus idem Ibas ab episcopatu dejectus est. His ita subsecutis, quomodo præsumunt aliqui dicere istam impiam epistolam susceptam esse a sancto Calchedonensi concilio, eamque per omnia secutum esse sanctum Calchedonense concilium? Tamen ne quæcumque remaneret occasio eis qui tales calumnias applicant sancto Calchedonensi concilio, recitari perspeximus ea quæ apud sanctas synodos, Ephesinam primam & Calchedonensem, pro epistolis sanctæ memoriæ Cyrilli, & religiosæ memoriæ papæ antiquioris Romæ Leonis mota sunt. Et cum ex his accepissemus, quod non aliter oportet suscipi quæ ab aliquo scribuntur, nisi prius rectæ fidei sanctorum patrum consonare demonstrentur; interlocuti sumus recitari & definitionem, quæ de fide exposita est a sancto Calchedonensi concilio, ut conferantur quæ in epistola, & quæ in definitione continentur. Quo facto demonstratum est contrariam per omnia epistolam esse his quæ in definitione continentur. Nam definitio quidem consonat his quæ judicata sunt pro una eademque fide tam a trecentis decem & octo sanctis patribus, quam a centum quinquaginta, & his qui prius Ephesi convenerunt: impia autem epistola illa continet quæ Theodorus & Nestorius hæretici blasphemaverunt, & defendit eos, & doctores sibi adscribit; sanctos autem patres hæreticos vocat. Et illud autem omnibus facimus manifestum, quod nec patres interlocutionum unius vel secundi, quibus utuntur Theodori & Nestorii sequaces, præterire sustinuimus, sed & istis & aliis omnibus interlocutionibus in medio prolatis, & his quæ eis continentur consideratis, invenimus quod aliter passi sunt prædictum Ibam suscipere, priusquam exegissent eum Nestorium & impia ejus dogmata, quæ in epistola vindicantur, anathematizare. Et hoc fecerunt tam alii religiosi episcopi prædicti sancti concilii, quam illi duo, quorum interlocutionibus quidam uti conantur. Hoc enim & in Theodorito observaverunt, & exegerunt eum anathematizare ea pro quibus accusabatur. Si igitur Ibam non alio modo suscipere sustinuissent, nisi impietatem, quæ in epistola continetur, condemnasset, & subscripsisset definitioni quæ pro fide a sancto concilio data est, quomodo conantur dicere, susceptam esse impiam epistolam ab eodem sancto concilio? *Quæ enim*, ut vere dicamus, *participatio est justitiæ & iniquitatis? & quæ societas est luci cum tenebris? quæ autem conventio est Christi cum Belial? aut quæ pars est fideli cum infideli? quæ autem est commixtio templo Dei cum idolis?* (2. Cor. 6.)

Repetitis igitur omnibus quæ apud nos acta sunt, iterum confitemur, quod suscipimus sanctas quatuor synodos, id est, Nicænam, Con- A stantinopolitanam, Ephesinam primam, & Calchedonensem, & quæ pro una eademque fide definierunt, prædicavimus & prædicamus. Eos autem qui hæc non suscipiunt, alienos catholicæ ecclesiæ judicamus. Condemnamus autem & anathematizamus una cum omnibus aliis hæreticis qui condemnati & anathematizati sunt a prædictis sanctis quatuor conciliis, & a sancta catholica & apostolica ecclesia, & Theodorum qui Mopsuestiæ episcopus fuit, & impia ejus conscripta, & quæ impie Theodoritus conscripsit contra rectam fidem, & contra duodecim B capitula sancti Cyrilli, & contra Ephesinam primam synodum, & quæ ad defensionem Theodori & Nestorii ab eo scripta sunt. Super hæc anathematizamus & impiam epistolam, quam dicitur Ibas ad Marim Persam scripsisse, quæ denegat Deum Verbum de sancta Dei genitrice & semper virgine Maria incarnatum, hominem factum esse; & sanctæ memoriæ Cyrillum, qui recte docuit, tamquam hæreticum, & similiter Apollinario scribentem, criminatur; & inculpat quidem Ephesinam primam synodum, tamquam sine examinatione & quæstione Nestorio ab ea deposito, & duodecim sancti Cyrilli capitula impia & contraria rectæ fidei vocat; defendit autem Theodorum & Nestorium, & impia eorum dogmata & conscripta. Prædicta igitur tria capitula anathematizamus, id est, Theodo- C rum impium Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impie Theodoritus conscripsit, & impiam epistolam, quæ dicitur Ibæ, & defensores eorum, & qui scripserunt vel scribunt ad defensionem eorum, vel recta ea dicere præsumunt, vel omnino impietatem eorum nomine sanctorum patrum, aut sancti Calchedonensis concilii defenderunt, aut defendere conantur.

His ita cum omni subtilitate dispositis, in memoria tenentes promissiones de sancta ecclesia factas, & qui dixit, quod *portæ inferni non prævalebunt adversus eam*, id est, hæreticorum mortiferæ linguæ; (Matth. 16.) recordantes autem & quæ per Oseam de ea prophetata sunt, in quibus dicit: D *Et sponsabo te mihi in fide, & cognosces dominum*: (Osee 2.) hæreticorum quidem effrenatas linguas, & eorum impiissima conscripta, & eosdem ipsos hæreticos, qui usque ad mortem in sua impietate permanserunt, patri mendacii diabolo connumerantes, illis dicemus: *Ecce omnes vos ignem accenditis, & convalescere facitis flammam ignis: ambulabitis in lumine ignis vestri, & per flammam quam accenditis.* (Isa. 50. Tit. 1. Isai. 40. Osee 1.) Nos autem mandatum habentes, per doctrinam rectam exhortari populum, & loqui in cor Ierusalem, id est, Dei ecclesiam, merito seminare quidem in justitia festinamus, vindemiantes fructum vitæ, & illuminantes nobisipsis lumen scientiæ, ex divinis scripturis, & E patrum doctrina, necessarium esse putavimus capitulis comprehendere & prædicationem veritatis, & hæreticorum, necnon eorum impietatis condemnationem.

I.

Si quis non confitetur Patris, & Filii, & Spiritus sancti, unam naturam sive substantiam, & unam virtutem & potestatem, trinitatem consubstantialem, unam deitatem in tribus subsistentiis sive personis adorandam, talis anathema sit. Vnus (1. Cor. 8.)

α'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, μίαν τε δύναμιν, καὶ ἐξουσίαν, τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἤγουν προσώποις προσκυνουμένην· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. (Anathematismi decreti a quinta synodo.)

Εἷς

Εἷς γὰρ Θεὸς καὶ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

β'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις, τήν τε πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀχρόνως, καὶ ἀσωμάτως, τήν τε ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, τοῦ αὐτοῦ κατελθόντος ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντος ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντος ἐξ αὐτῆς· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

γ'.

Εἴ τις λέγει ἄλλον εἶναι τοῦ Θεοῦ, τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα, ἢ τὸν Θεὸν λόγον συνεῖναι λέγει τῷ Χριστῷ γενομένῳ ἐκ γυναικὸς, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ· ἀλλ' οὐχ ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα, καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκί· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

δ'.

Εἴ τις λέγει κατὰ χάριν, ἢ κατ' ἐνέργειαν, ἢ κατ' ἰσοτιμίαν, ἢ κατὰ αὐθεντίαν, ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν ἢ δύναμιν, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι· ἢ κατὰ εὐδοκίαν, ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ λόγου, τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ εὖ, καὶ καλῶς δόξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ, καθὼς Θεόδωρος μαινόμενος λέγει· ἢ κατὰ ὁμωνυμίαν, καθ' ἣν οἱ Νεστοριανοὶ τὸν Θεὸν λόγον, Ἰησοῦν, καὶ Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν, καὶ υἱὸν ὀνομάζοντες, καὶ δύο πρόσωπα προφανῶς λέγοντες, κατὰ μόνην τὴν προσηγορίαν, καὶ τιμὴν, καὶ ἀξίαν, καὶ προσκύνησιν, καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ ἕνα Χριστὸν ὑποκρίνονται λέγειν· ἀλλ' οὐχ ὁμολογεῖ τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς σάρκα ἐμψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ, καὶ νοερᾷ, κατὰ σύνθεσιν, ἤγουν καθ' ὑπόστασιν γεγενῆσθαι, καθὼς οἱ ἅγιοι πατέρες ἐδίδαξαν· καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ὅ ἐστιν ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἷς τῆς ἁγίας τριάδος· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Πολυτρόπως γὰρ νοουμένης τῆς ἑνώσεως, οἱ μὲν τῇ ἀσεβείᾳ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς ἀκολουθοῦντες, τῷ ἀφανισμῷ τῶν συνελθόντων προσκείμενοι, τὴν κατὰ σύγχυσιν τὴν ἕνωσιν πρεσβεύουσιν. οἱ δὲ τὰ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου φρονοῦντες, τῇ διαιρέσει χαίροντες, σχετικὴν τὴν ἕνωσιν ἐπεισάγουσιν. ἡ μέντοι ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκ-

A enim Deus & Pater, ex quo omnia; & unus dominus Iesus Christus, per quem omnia; & unus Spiritus sanctus, in quo omnia.

II.

Si quis non confitetur Dei verbi duas esse nativitates, unam quidem ante sæcula ex patre sine tempore incorporaliter, alteram vero in ultimis diebus ejusdem ipsius qui de cælis descendit, & incarnatus de sancta gloriosa Dei ge-
B nitrice & semper virgine Maria, natus est ex ipsa, talis anathema sit.

III.

Si quis dicit, alium esse Deum verbum qui miracula fecit, & alium Christum qui passus est, vel Deum verbum cum Christo esse nascente de muliere, vel in ipso esse ut alterum in altero, & non unum eumdemque dominum nostrum Iesum Christum, Dei verbum incarnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius miracula, & passiones quas voluntarie carne sustinuit, talis a-
C nathema sit.

IV.

Si quis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem, vel secundum æqualitatem honoris, vel secundum auctoritatem, aut relationem, aut affectum, aut virtutem, unitionem Dei verbi ad hominem factam esse, vel secundum bonam voluntatem, quasi quod placuit Deo verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sicut Theodorus dicit: vel secundum homonymiam,
D per quam Nestoriani Deum verbum Filium & Christum vocantes, & hominem separatim Christum & Filium nominantes, & duas personas evidenter dicentes, per solam nominationem, & honorem, & dignitatem, & adorationem, unam personam, unum Filium, & unum Christum confingunt dicere: sed non confitentur unitatem Dei verbi ad carnem animatam anima rationabili & intellectuali, secundum compositionem sive secundum subsi-
E stentiam factam esse, sicut sancti patres docuerunt, & ideo unam ejus subsistentiam compositam, qui est dominus noster Iesus Christus, unus de sancta trinitate, talis anathema sit. Cum enim multis modis unitas intelligitur, qui impietatem Apollinarii & Eutychetis sequuntur, interemptionem eorum quæ convenerunt colentes, unitionem secundum confusionem dicunt: Theodori autem & Nestorii sequaces, divisione gaudentes, affectualem unitatem introducunt. Sancta Dei eccle-

ANNO CHRISTI 553.

A ſia utriuſque perfidiæ impietatem rejiciens, unitionem Dei verbi ad carnem ſecundum compoſitionem confitetur, quod eſt ſecundum ſubſiſtentiam. Unitio enim per compoſitionem in myſterio Chriſti non ſolum inconfuſe ea quæ convenerunt conſervat, ſed nec diviſionem ſuſcipit.

V.

Si quis unam ſubſiſtentiam domini noſtri Ieſu Chriſti ſic intelligit, tamquam ſuſcipientem plurimarum ſubſiſtentiarum ſignificationem, & per hoc B introducere conatur in myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias, ſeu duas perſonas, & duarum perſonarum quas introducit, unam perſonam dicit ſecundum dignitatem, & honorem, & adorationem, ſicut Theodorus & Neſtorius inſanientes conſcripſerunt, & calumniantur ſanctam Calchedonenſem ſynodum tamquam ſecundum iſtum impium intellectum unius ſubſiſtentiæ utentem vocabulo, ſed non confitetur Dei verbum carni ſecundum ſubſiſtentiam unitum eſſe, & propter hoc u- C nam ejus ſubſiſtentiam, ſeu unam perſonam, & ſic & ſanctum Calchedonenſe concilium unam ſubſiſtentiam domini noſtri Ieſu Chriſti confeſſum eſſe, talis anathema ſit. Nec enim adjectionem perſonæ vel ſubſiſtentiæ ſuſcepit ſancta trinitas ex incarnato uno de ſancta trinitate Deo verbo.

VI.

Si quis abuſive & non vere Dei genitricem dicit ſanctam glorioſam ſemper virginem Mariam, vel ſecundum relationem, quaſi homine puro nato, ſed D non Deo verbo incarnato & nato ex ipſa, referenda autem, ſicut illi dicunt, hominis nativitate ad Deum verbum, eo quod cum homine erat naſcente, & calumniatur ſanctam Calchedonenſem ſynodum, tamquam ſecundum iſtum impium intellectum, quem Theodorus execrandus adinvenit, Dei genitricem virginem dicentem, vel qui hominis genitricem vocat, aut Chriſtotocon, id eſt, Chriſti genitricem, tamquam ſi Chriſtus Deus non eſſet, & non pro- E prie & vere Dei genitricem ipſam confitetur, eo quod ipſe qui ante ſæcula ex patre natus eſt Deus verbum, in ultimis diebus ex ipſa incarnatus & natus eſt, & ſic pie & ſanctam Calchedonenſem ſynodum Dei genitricem eam eſſe confeſſam, talis anathema ſit.

VII.

Si quis in duabus naturis dicens, non ut in deitate & humanitate, unum dominum noſtrum Ieſum Chriſtum

A κλησία ἑκατέρας αἱρέσεως τὴν ἀσέβειαν ἀποβαλλομένη, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα, κατὰ σύνθεσιν ὁμολογεῖ, ὅπερ ἐστὶ καθ' ὑπόστασιν. Η γὰρ κατὰ σύνθεσιν ἕνωσις, ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου, οὐ μόνον ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα διαφυλάττει, ἀλλ' οὐδὲ διαίρεσιν ἐπιδέχεται.

ε'.

Εἴ τις τὴν μίαν ὑπόστασιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐκλαμβάνει, ὡς ἐπιδεχομένην πολλῶν ὑποστάσεων σημασίαν, καὶ διὰ τούτου εἰσάγειν B ἐπιχειρεῖ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου δύο ὑποστάσεις, ἤτοι δύο πρόσωπα, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ εἰσαγομένων δύο προσώπων, ἓν πρόσωπον λέγει κατὰ ἀξίαν, καὶ τιμὴν, καὶ προσκύνησιν, καθάπερ Θεόδωρος, καὶ Νεστόριος μαινόμενοι συνεγράψαντο· καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ ἔννοιαν χρησαμένην τῷ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως ῥήματι. Αλλὰ μὴ ὁμολογεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο μίαν C αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἤτοι ἓν πρόσωπον· οὕτως τε καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, μίαν ὑπόστασιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁμολογῆσαι· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Οὔτε γὰρ προσθήκην προσώπου, ἤγουν ὑποστάσεως ἐπεδέξατο ἡ ἁγία τριὰς, καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος Θεοῦ λόγου.

ς'.

Εἴ τις καταχρηστικῶς, ἀλλ' οὐκ ἀληθῶς θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπαρθένον Μαρίαν· D ἢ κατὰ ἀναφορὰν, ὡς ἀνθρώπου ψιλοῦ γεννηθέντος, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς, ἀναφερομένης δὲ κατ' ἐκείνους τῆς τοῦ ἀνθρώπου γεννήσεως ἐπὶ τὸν Θεὸν λόγον, ὡς συνόντα τῷ ἀνθρώπῳ γενομένῳ· καὶ συκοφαντεῖ τὴν ἁγίαν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἀσεβῆ ἐπινοηθεῖσαν παρὰ Θεοδώρου ἔννοιαν, θεοτόκον τὴν παρθένον εἰποῦσαν· ἢ εἴ τις ἀνθρωποτόκον αὐτὴν καλεῖ, ἢ χριστοτόκον, ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ· ἀλλὰ μὴ κυ- E ρίως, καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, διὰ τὸ, τὸν πρὸ τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι, οὕτω τε εὐσεβῶς καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογῆσαι, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ζ'.

Εἴ τις ἐν δύο φύσεσι λέγων, μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ιησοῦν Χριστὸν γνωρίζεσθαι

ANNO CHRISTI 553.

γνωρίζεσθαι ὁμολογεῖ, ἵνα διὰ τούτου σημαίνῃ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως ἡ ἄφραστος ἕνωσις γέγονεν. οὔτε τοῦ λόγου εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μεταποιηθέντος φύσιν, οὔτε τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν τοῦ λόγου φύσιν μεταχωρησάσης (μένει γὰρ ἑκάτερον ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει,) καὶ γενομένης τῆς ἑνώσεως καθ' ὑπόστασιν, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος, τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου: ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος, μὴ τῇ θεωρίᾳ μόνῃ τὴν διαφορὰν τούτων λαμβάνει, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, οὐκ ἀναιρουμένην διὰ τὴν ἕνωσιν, (εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα) ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ κέχρηται τῷ ἀριθμῷ, ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους ἔχει τὰς φύσεις, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

η'.

Εἴ τις ἐκ δύο φύσεων θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ὁμολογῶν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι, ἢ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέγων, μὴ οὕτως αὐτὰ λαμβάνῃ καθάπερ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἐδίδαξαν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τῆς ἑνώσεως καθ' ὑπόστασιν γενομένης, εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη. Ἀλλ' ἐκ τῶν τοιούτων φωνῶν μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν, θεότητος καὶ σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ εἰσάγειν ἐπιχειρεῖ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. Καθ' ὑπόστασιν γὰρ λέγοντες τὸν μονογενῆ λόγον ἑνῶσθαι, οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἀλλήλους τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι φαμέν. μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας, ὅπερ ἐστίν, ἑνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. Διὸ καὶ εἷς ἐστιν ὁ Χριστός, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἐπίσης γὰρ καὶ τοὺς ἀνὰ μέρος διαιροῦντας, ἤτοι τέμνοντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, ἀποστρέφεται καὶ ἀναθεματίζει ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία.

θ'.

Εἴ τις προσκυνεῖσθαι ἐν δυσὶ φύσεσι λέγει τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ δύο προσκυνήσεις εἰσάγονται, ἰδίᾳ τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ ἰδίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ· ἢ εἴ τις ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς σαρκός, ἢ ἐπὶ συγχύσει τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μίαν φύσιν ἤγουν οὐσίαν τῶν συνελθόντων τερατευόμενος, οὕτω προσκυνεῖ τὸν Χριστόν· ἀλλ' οὐχὶ μιᾷ προσκυνήσει τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθέντα μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκὸς προσκυνεῖ, καθάπερ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ι'.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ

cognosci confitetur, ut per hoc significet differentiam naturarum, inquibus inconfuse ineffabilis unitio facta est, neque Deo verbo in carnis naturam transmutato, neque carne in verbi naturam transducta, (manet enim utrumque hoc quod est natura, etiam facta unitate secundum subsistentiam) sed pro divisione per partem, talem excipit vocem in mysterio Christi, vel numerum naturarum confitendo in eodem domino nostro Iesu Christo Deo verbo incarnato, non intellectu tantummodo differentiam excipit earum, ex quibus & compositus est, non interemptam propter unitatem, (unus enim ex utroque, & per unum utraque) sed in hoc numero utitur, ut separatim unaquaque natura suam habente subsistentiam, talis anathema sit.

VIII.

Si quis ex duabus naturis deitatis & humanitatis confitens unitatem factam esse, vel unam naturam Dei verbi incarnatam dicens, non sic ea excipit sicut patres docuerunt, quod ex divina natura & humana, unitione secundum subsistentiam facta, unus Christus effectus est, sed ex talibus vocibus unam naturam sive substantiam deitatis & carnis Christi introducere conatur, talis anathema sit. Secundum subsistentiam enim dicentes unigenitum Deum verbum carni unitum esse, non confusionem aliquam naturarum in se invicem factam esse dicimus, sed magis permanente utraque hoc quod est, unitum esse carni Deum verbum intelligimus. Propter quod & unus est Christus, Deus & homo, idem ipse consubstantialis patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem. Æqualiter enim & eos qui per partem dividunt vel incidunt, & eos qui confundunt divinæ dispensationis mysterium Christi, rejicit & anathematizat Dei ecclesia.

IX.

Si quis in duabus naturis adorari dicit Christum, ex quo duas adorationes introducunt, separatim Deo verbo, & separatim homini: vel si quis ad interemptionem vel ad confusionem deitatis & humanitatis, unam naturam sive substantiam eorum quæ convenerunt introducens, sic Christum adorat, sed non una adoratione Deum verbum incarnatum cum propria ipsius carne adorat, sicut ab initio Dei ecclesiæ traditum est, talis anathema sit.

X.

Si quis non confitetur dominum nostrum

ANNO CHRISTI 553.

strum Iesum Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse verum, & dominum gloriæ, & unum de sancta trinitate, talis anathema sit.

XI.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, Eutychen, Origenem cum impiis eorum conscriptis, & alios omnes hæreticos qui condemnati & anathematizati sunt a sancta catholica & apostolica ecclesia, & a prædictis sanctis quatuor conciliis, & eos qui similia prædictis hæreticis sapuerunt vel sapiunt, & usque ad mortem in sua impietate permanserunt vel permanent, talis anathema sit.

XII.

Si quis defendit impium Theodorum Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum verbum, & alium Christum a passionibus animæ & desideriis carnis molestias patientem, & a deterioribus paulatim recedentem, & sic ex profectu operum melioratum, & a conversatione immaculatum factum, & tamquam purum hominem baptizatum esse in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & per baptisma sancti Spiritus gratiam accepisse, & filiationem meruisse, & ad similitudinem imperialis imaginis in persona Dei verbi adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus & impeccabilem omnino factum fuisse. Et iterum dixit idem impius Theodorus, talem factam esse unitionem Dei verbi ad Christum, qualem dixit apostolus de viro & muliere: *Erunt duo in carne una.* (Ephes. 5.) Et super alias innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem cum insufflasset dominus discipulis, & dixisset: *Accipite Spiritum sanctum*, (Ioan. 20.) non dedit eis Spiritum sanctum, sed figuratim tantummodo insufflavit. Iste enim & confessionem, quam fecit Thomas cum palpasset manus & latus domini post resurrectionem, dicens: *Dominus meus & Deus meus*, (Ibidem.) inquit non esse dictam a Thoma de Christo. Nec enim dicit Theodorus Deum esse Christum, sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitavit. Et, quod pejus est, etiam in interpretatione, quam in Actus apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni, & Manichæo, & Epicuro, & Marcioni, dicens: Quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod invenit suos discipulos fecit vocari Platonicos, & Manichæos,

κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, εἶναι Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ κύριον τῆς δόξης, καὶ ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ια'.

Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχέα, καὶ Ὠριγένην, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας αἱρετικοὺς, τοὺς κατακριθέντας καὶ ἀναθεματισθέντας ὑπὸ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τῶν προειρημένων αἱρετικῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ μέχρι τέλους τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ ἐμμείναντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

ιβ'.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ ἀσεβοῦς τοῦ Μοψουεστίας, τοῦ εἰπόντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν χωριζόμενον, καὶ οὕτως ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα, καὶ ἐκ πολιτείας ἄμωμον καταστάντα, ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον βαπτισθῆναι εἰς ὄνομα πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβεῖν, καὶ υἱοθεσίας ἀξιωθῆναι· καὶ κατ' ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνος, εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου προσκυνεῖσθαι· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις, καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενέσθαι. Καὶ πάλιν εἰρηκότος τοῦ αὐτοῦ ἀσεβοῦς Θεοδώρου, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, τοιαύτην γεγενῆσθαι, οἵαν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις, τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπών· λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐ δέδωκεν αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσησε. Οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ τὴν ἐπὶ τῇ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν, καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίου, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τὸ, ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου, εἶπε, μὴ εἰρῆσθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ· ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν ὑμνῆσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστόν. Τὸ δὲ χεῖρον, καὶ ἐν τῇ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γενομένῃ παρ' αὐτοῦ δῆθεν ἑρμηνείᾳ, συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ Μαρκίωνι, λέγει, ὅτι ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος εὑράμενος οἰκεῖον δόγμα, τοὺς αὐτοῦ μαθητεύσαντας, πεποίηκε καλεῖσθαι Πλατωνικοὺς, καὶ Μανιχαίους,

καὶ

ANNO CHRISTI 553.

ANNO CHRISTI 553.

καὶ Ἐπικουρείους, καὶ Μαρκιωνιστὰς, τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ δεξαμένου δόγμα, ἐξ αὐτοῦ χριστιανοὺς καλεῖσθαι. Εἴ τις τοίνυν ἀντιποιεῖται τοῦ εἰρημένου ἀσεβεστάτου Θεοδώρου, καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐν οἷς τάς τε εἰρημένας, καὶ ἄλλας ἀναριθμήτους βλασφημίας ἐξέχεε κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ πάντας τοὺς δεχομένους, ἢ καὶ ἐκδικοῦντας αὐτὸν, ἢ λέγοντας ὀρθοδόξως αὐτὸν ἐκθέσθαι, καὶ τοὺς γράψαντας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια φρονοῦντας, ἢ φρονήσαντας πώποτε, καὶ μέχρι τέλους ἐμμείναντας τῇ τοιαύτῃ αἱρέσει· ἀνάθεμα ἔστω.

ιγ'.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου, τῶν κατὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης καὶ ἁγίας συνόδου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν ιβ'. αὐτοῦ κεφαλαίων, καὶ πάντων ὧν συνεγράψατο ὑπὲρ Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου τῶν δυσσεβῶν, καὶ ὑπὲρ ἄλλων τῶν τὰ αὐτὰ τοῖς προειρημένοις Θεοδώρῳ καὶ Νεστορίῳ φρονούντων, καὶ δεχομένων αὐτοὺς, καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν, καὶ δι' αὐτῶν τοὺς ἀσεβεῖς καλεῖ τοὺς τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους, τοὺς καθ' ὑπόστασιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου φρονοῦντας, καὶ ὁμολογοῦντας· καὶ εἴπερ οὐκ ἀναθεματίζει τὰ εἰρημένα ἀσεβῆ συγγράμματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ πάντας δὲ τοὺς γράψαντας κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἢ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῶν δώδεκα αὐτοῦ κεφαλαίων, καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀσεβείᾳ τελευτήσαντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. ιδ'.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην, τῆς ἀρνουμένης μὲν τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα, ἄνθρωπον γεγενῆσθαι· λεγούσης δὲ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ. ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον τὴν ὀρθὴν τῶν χριστιανῶν πίστιν κηρύξαντα διαβαλλούσης, ὡς αἱρετικὸν, καὶ ὁμοίως Ἀπολιναρίῳ τῷ δυσσεβεῖ γράψαντα· καὶ μεμφομένης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν σύνοδον, ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως Νεστόριον καθελοῦσαν. καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ, καὶ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει ἀποκαλεῖ ἡ αὐτὴ ἀσεβὴς ἐπιστολή. καὶ ἐκδικεῖ Θεόδωρον, καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, καὶ συγγράμματα. εἴ τις τοίνυν τῆς εἰρημένης ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς ἀντιποιεῖται,

A & Epicureos, & Marcioniſtas: ſimili modo & cum Chriſtus dogma inveniſſet, ex ipſo Chriſtianos vocari. Si quis igitur defendit prædictum impium Theodorum, & impia ejus conſcripta, in quibus tam prædictas, quam alias innumerabiles blaſphemias effudit contra magnum Deum & ſalvatorem Ieſum Chriſtum, & non anathematizat eum, & impia ejus conſcripta, & omnes qui ſuſcipiunt vel defendunt eum, & dicunt orthodoxe eum expoſuiſſe, & qui B ſcripſerunt pro eo, & eadem illi ſapuerunt, vel ſcribunt pro eo, vel impiis ejus conſcriptis, & eos qui ſimilia illi ſapiunt, vel aliquando ſapuerunt, & uſque ad mortem permanſerunt vel permanent in tali impietate, talis anathema ſit.

XIII.

Si quis defendit impia Theodoriti conſcripta, quæ contra rectam fidem & contra primam Epheſinam ſanctam ſynodum, & ſanctum Cyrillum & duodecim ejus capitula expoſuit, & omnia C quæ conſcripſit pro Theodoro & Neſtorio impiis, & pro aliis qui eadem prædictis Theodoro & Neſtorio ſapuerunt, defendens eos & eorum impietatem, & propter hoc impios vocans doctores eccleſiæ, qui unitatem ſecundum ſubſiſtentiam Dei Verbi ad carnem confitentur, & non anathematizat ea, & eos qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt, inſuper autem & omnes qui ſcripſerunt contra rectam fidem, & ſanctum Cyrillum & duodecim ejus capitula, uſque ad mortem in tali impie- D tate permanſerunt, talis anathema ſit.

XIV.

Si quis defendit epiſtolam, quam dicitur Ibas ad Marin Perſam hæreticum ſcripſiſſe, quæ abnegat quidem Deum Verbum de ſancta Dei genitrice ſemper virgine Maria incarnatum, hominem factum eſſe, dicit autem purum hominem ex ipſa natum eſſe, quem templum vocat, ut alius ſit Deus Verbum, & alius homo, & ſanctum E Cyrillum, qui rectam fidem Chriſtianorum prædicavit, tamquam hæreticum & ſimiliter Apollinario impio ſcripſiſſe criminatur, & inculpat primam Epheſinam ſanctam ſynodum tamquam ſine examinatione & quæſtione Neſtorium condemnantem, & duodecim capitula ſancti Cyrilli impia & contraria rectæ fidei vocat eadem impia epiſtola, & defendit Theodorum & Neſtorium, & impia eorum dogmata & conſcripta. Si quis igitur memoratam impiam epiſtolam defendit, & non

ANNO CHRISTI 553.

non anathematizat eam, & defensores A ejus, & eos qui dicunt eam rectam esse, vel partem ejus, & eos qui scripserunt vel scribunt pro ea, vel pro impietate quæ in ea continetur, & præsumunt eam defendere, vel insertam ei impietatem nomine sanctorum patrum, vel sancti Calchedonensis concilii, in his usque ad mortem permanent, talis anathema sit.

Cum igitur hæc ita recte confessi sumus, quæ tradita nobis sunt tam a divinis scripturis, quam a sanctorum patrum B doctrina, & ab his quæ definita sunt de una eademque fide a prædictis sanctis quatuor conciliis, facta autem a nobis & condemnaione contra hæreticos & eorum impietatem, necnon etiam contra eos qui defenderunt vel defendunt prædicta impia tria capitula, & permanserunt in suo errore, vel qui permanent: si quis conatus fuerit contra hæc quæ pie disposuimus, vel tradere, vel docere, vel scribere, si quidem episcopus, vel clericus sit, iste tamquam aliena a sacerdotibus & statu ecclesiastico faciens, denudabitur episcopatu vel clericatu: si autem monachus vel laicus sit, anathematizabitur.

Eutychius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, decrevi quæ proposita sunt, & confitens sic habere, sicut omnia supra capitula & dogmata continent, & suscipiens sanctas quatuor synodos, id est, Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Calchedonensem, & quæ ab ipsis de una eademque fide definita sunt, & in his omnibus permanens, sicut supra scriptum est, condemno & anathematizo super alios hæreticos & impia eorum conscripta, Theodorum impium, qui fuit Mopsuestiæ episcopus, una cum impiis ejus conscriptis, & omnia quę impie Theodoritus conscripsit, sicut prædictum est, & impiam epistolam quæ dicitur Ibæ, & qui similia eis saperunt & sapiunt, & subscripsi.

Apollinarius misericordia Dei episcopus Alexandriæ, decrevi quæ proposita sunt, & confitens sic habere, sicut omnia supra capitula & dogmata continent, *&c.*

*Domnus Antiochiæ

* Domninus misericordia Dei episcopus Theopolitanæ ʼcivitatis, similiter.

ʼ Raphiæ

καὶ μὴ ἀναθεματίζει αὐτήν, καὶ τοὺς ἀντιποιουμένους αὐτῆς, καὶ λέγοντας αὐτὴν ὀρθὴν εἶναι, ἢ μέρος αὐτῆς, καὶ γράψαντας καὶ γράφοντας ὑπὲρ αὐτῆς, ἢ τῶν περιεχομένων αὐτῇ ἀσεβειῶν, καὶ τολμῶντας ταύτην ἐκδικεῖν, ἢ τὰς περιεχομένας αὐτῇ ἀσεβείας ὀνόματι τῶν ἁγίων πατέρων, ἢ τῆς ἁγίας ἐν Καλχηδόνι συνόδου, καὶ τούτοις μέχρι τέλους ἐμμείναντας· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καὶ παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας γραφῆς, καὶ τῆς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίας, καὶ τῶν ὁρισθέντων περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως παρὰ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων· γενομένης δὲ καὶ παρ' ἡμῶν τῆς ἐπὶ τοῖς αἱρετικοῖς καὶ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, πρός γε καὶ τῆς τῶν ἐκδικησάντων, ἢ ἐκδικούντων τὰ εἰρημένα τρία κεφάλαια, καὶ ἐναπομεινάντων, ἢ ἐπιμενόντων τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ, κατακρίσεως, εἴ τις ἐπιχειρήσοι ἐναντία τοῖς παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς διατυπωθεῖσι παραδοῦναι, ἢ διδάξαι, ἢ C γράψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος εἴη, ἢ ἐν κλήρῳ ἀναφερόμενος, ὁ τοιοῦτος ἀλλότρια ἱερέων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως πράττων, γυμνωθήσεται τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μοναχὸς, ἢ λαϊκός, ἀναθεματισθήσεται.

Εὐτύχιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, ἐψηφισάμην τὰ προκείμενα, καὶ ὁμολογῶ οὕτως ἔχειν, ὡς πάντα τὰ προγεγραμμένα κεφάλαιά τε καὶ δόγματα περιέχει, καὶ δεχόμενος τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους, τουτέστι τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως ὁρισθέντα, καὶ πᾶσι τούτοις D ἐμμένων, καθὼς προγέγραπται, κατακρίνω καὶ ἀναθεματίζω πρὸς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς, καὶ τοῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν συγγράμμασι, Θεόδωρον τὸν ἀσεβῆ τὸν Μοψουεστίας γενόμενον ἐπίσκοπον, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων· καὶ πάντα τὰ ἀσεβῶς συγγραφέντα Θεοδωρήτῳ, καθὰ προείρηται. καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ἴβα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας· καὶ ὑπέγραψα.

Ἀπολινάριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

Δομνῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Θεουπολιτῶν.

Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Stephanus misericordia Dei episcopus ʼRapheotanæ civitatis, vicem agens Eustochii E sanctissimi patriarchæ Hierosolymitanæ civitatis, una cum Georgio & Damiano religiosissimis episcopis, similiter.

Georgius misericordia Dei episcopus Tiberiadis, agens vicem Eustochii sanctissimi patriarchæ Hierosolymitanæ civitatis, una cum Stephano & Damiano religiosissimis episcopis, similiter.

ʼ Sozusæ

Damianus misericordia Dei episcopus ʼSozytanæ civitatis, agens vicem Eustochii sanctissimi patriarchæ Hierosolymitanæ civitatis, una cum Stephano & Georgio religiosissimis episcopis, similiter.

ʼHeracl[eæ] Pelagon[iæ]

Benignus misericordia Dei episcopus ʼHeracleotanæ civitatis, quæ est primæ Macedoniæ, agens vicem Eliæ sanctissimi archiep. Thessalonicensium civitatis, tam pro illo, quam etiam pro me, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Cæsareæ primæ Cappadociæ, similiter.

Andreas gratia Christi episcop. Ephesi, similiter.

Sextilianus misericordia Dei episcopus ecclesiæ catholicæ Tuniensis, agens vicem Primosi archiepiscopi Carthaginis, totiusque concilii provinciæ proconsularis, tam pro illo vel illis, quam pro meipso, similiter.

Megethius gratia Dei episc. sanctæ Dei catholicę ecclesię civitatis Heracleæ Thraciæ, similiter.

Benignus

Anastasius

[ANNO CHRISTI 553.]

Anastasius misericordia Dei episcopus 'Tabianensium civitatis, agens vicem Dorothei religiosissimi episcopi Ancyranorum metropoleos, similiter.
['Tabiae' / 'nensis']

Ioannes misericordia Dei episcopus 'Iliorum civitatis, agens vicem Euprepii episcopi Cyzicenorum metropoleos, similiter.

Eusebius misericordia Dei episcopus Tyriorum metropoleos, similiter.

Ioannes humilis episcopus Nicomediensium metropoleos, similiter.

Stephanus misericordia Dei episcopus 'Nicænorum metropoleos, similiter. ['Nicææ]

Constantinus misericordia Dei episcopus sanctæ Dei ecclesiæ Calchedonensium metropolitanæ civitatis, similiter.

Petrus misericordia Dei episcopus Tarsi metropolitanæ civitatis, similiter.

Ioannes misericordia Dei episcopus 'Cucusenorum civitatis, agens vicem Palladii religiosissimi episcopi metropoleos, similiter. ['Cucusorũ]

Ioannes misericordia Dei episcopus Cæsareæ Palæstinæ, similiter.

Pompeianus misericordia Dei episcopus 'sanctæ ecclesiæ catholicæ civitatis Victorianæ, provinciæ Byzacenæ, similiter. ['Byzacii]

Amazonius gratia Christi episcopus Edessenorum metropolitanę civitatis, similiter.

Alexander misericordia Dei episcopus 'Gangrenorum metropoleos; similiter. ['Gangrorũ]

Thomas misericordia Dei episcopus Apamenorum 'metropolitanæ civitatis, similiter. ['Syriæ]

Euphrantas misericordia Dei episcopus Tyanensium metropoleos, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Hierapolitanorum 'apud Euphratem metropoleos, similiter. ['Syriæ]

Bosphorius patientia Dei episcopus Neocæsariensium metropoleos, similiter.

Ioannes misericordia Dei episcopus Bostrenorum metropoleos, similiter.

Philippus misericordia Dei episcopus Myrensium metropoleos Lydiæ provinciæ, similiter.

Theodotus misericordia Dei episcopus Seleuciensium apud Isauros metropoleos, similiter.

Iulianus misericordia Dei episcopus 'Sardianorum metropoleos Lydiæ provinciæ, similiter. ['Sardicẽsis]

Theodorus misericordia Dei episcopus Gortynæ, quæ est metropolis Cretensium provinciæ, similiter.

Eustathius misericordia Dei episcopus Damasci metropolitanæ civitatis, similiter.

Theodosius misericordia Dei episcopus Rhodiorum metropoleos, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Antiochensium metrop. Pisidiæ provinciæ, similiter.

Eulogius misericordia Dei episcopus Pergenorum metropolitanæ civitatis Pamphyliæ provinciæ, similiter.

Cyriacus misericordia Dei episcopus 'Amydenorum metropoleos, similiter. ['Amidæ]

Severianus miser. Dei episc. sanctæ ecclesiæ civitatis Aphrodisiadis 'Carensium provincię simil. ['Cariæ]

Severus miser. Dei episc. Synnadensium metropoleos Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter.

Petrus miser. Dei episcopus 'Sidetanorum metropoleos Pamphyliæ provinciæ, similiter. ['Sidæ]

Abrahamus misericordia Dei episcopus Sergiopoleos metropolitanæ civitatis, similiter.

Asigniusmisericordia Dei episcopus Traianopolitanorum civitatis, agens vicem Ioannis re-
A ligiosissimi episcopi Laodicensium metropoleos Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

Ioannes gratia Christi episc. Adrianopolitanorum metropoleos 'eminentiorum provincię simil. ['Hæmimonti Thraciæ.]

Ioannes miser. Dei episcopus Maronitanorum metropoleos 'Rhodiæ provinciæ, similiter. ['Rhodopiæ]

Theodosius misericordia Dei episcopus Iustinianopolitanorum metropoleos secundæ Cappadocum provinciæ, similiter

Stephanus miser. Dei episc. Laodiceæ metropoleos " Theodorianorum provinciæ, similiter. ["sive Theodoriadis]

'Auxanon misericordia Dei episcopus Hierapolitanorum 'metropoleos, similiter. ['Auxianus ['Phrygiæ]

Eustathius misericordia 'Dei episcopus Maxi-
B mianopolitanorum metropoleos, similiter.

Paulus misericordia Dei episcopus Æmorum metropoleos 'Rhodopiæ provinciæ, similiter. ['Rhodopes]

Dometius misericordia Dei episcopus Chacidensium civitatis, similiter.

Ætherius miser. Dei episc. Anazarbensium, sive Iustinianopolitanorum metropoleos, similiter.

Valerianus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ civitatis Obbæ provinciæ 'proconsularis, similiter. ['Africanæ]

Dionysius misericordia Dei episcopus Seleuciæ 'civitatis, similiter. ['primæ]

Theodorus misericordia Dei episcopus Dryziparenorum metropoleos, similiter.

Severus miser. Dei episc. Pompeiopolitano-
C rum civitatis Paphlagoniæ provinciæ, similiter.

Georgius misericordia Dei episcopus novæ Iustinianæ 'Cypselitanorum civitatis, similiter. ['Cypselon]

'* Crescus miser. Dei episc. sanctæ ecclesiæ catholicæ Cuiculitanæ provinciæ Numidiæ, simil. [* Cresconius.]

Romanus misericordia Dei episcopus Gabalorum, similiter.

Gregorius miser. Dei episc. Iustinianopolitanorum civitatis magnę Armeniæ provincię simil.

Ioannes miser. Dei episc. Nyssenorũ civit. simil.

Basilius misericordia Dei episcopus novę Iustinianę 'Camulianensium, similiter. ['Iustinianopolis quondam Camulianorum.]

Ioannes misericordia Dei episcopus 'Iustinianopolitanorum, sive Barcusenæ civitatis, simil. ['Iustinopolis.]

D Sergius misericordia Dei episcopus novę Iustinianæ 'secundę Ægyptiorum, similiter. ['Cynon.]

Christophorus miser. Dei episc. sanctæ ecclesiæ Arcadiopoleos Asianorum provinciæ, similiter.

Stephanus miser. Dei episc. Clysmatis, similiter.

Theodosius misericordia Dei episcopus Bybliorum civitatis, similiter.

Leontius miser. Dei episc. Arcæ Armenię simil.

Ioannes misericordia Dei episcopus Myrines provinciæ Asiæ, similiter.

Alexander episcopus Amphipoleos primæ Armeniæ, similiter.

Thomas gratia Christi episcopus sanctæ ecclesiæ Berissorum civitatis, similiter.

Theodorus mis. Dei episc. 'Leontopoleos, simil. ['Ægypti]

E Æmilianus misericordia Dei episcopus Antipyrgi civitatis, similiter.

Aristodemus misericordia Dei episcopus 'Philomelensium civitatis, similiter. ['Philomelii.]

Thalelæus misericordia Dei episcopus Hadrianopolitanorum Pisidiæ provinciæ, similiter.

Theoctistus misericordia Dei episcopus 'Erythrarum ciuitatis provincię Asię, similiter. ['Erythron.]

Diogenianus misericordia Dei episcopus Sozopolitanorum civitatis Pisidiæ provinciæ, similiter.

Bassus miser. Dei episc. Thamiatensis, similiter.

Anatolius misericordia Dei episcopus * Cymæorum civitatis provinciæ Asianæ, similiter. [* sup. Cymę sive Cynæ]

ANNO CHRISTI 553.

Conon humilis episcopus Magoedensium civitatis Pamphyliæ provinciæ, similiter. A

Diogenes misericordia Dei episcopus Cratianorum civitatis, similiter.

Theoctistus humillimus episcopus Prusæ civitatis, similiter.

Georgius misericordia Dei episcopus Ptolemaidis, similiter.

Elias misericordia Dei episcopus Diocletianopoleos, similiter.

' Cysson.

Theonas misericordia Dei episcopus ' Cussitanorum civitatis, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Limyrensium civitatis Lyciæ provinciæ, similiter.

Zosimus misericordia Dei episcopus Antandrensium civitatis, similiter. B

Asyncretius misericordia Dei episcopus Aradiorum civitatis, similiter.

Stephanus misericordia Dei episcopus Botryenorum, similiter.

Philippus humilis episcopus Phellitanorum civitatis similiter.

' de Myriāgelis.

Menas misericordia Dei episcopus ' Myriangeli, similiter.

' Coryci.

Cyprianus misericordia Dei episcopus ' Corycæotanorum civitatis, similiter.

Restitutus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ civitatis Mileon provinciæ C Numidiæ ', similiter.

' Africanæ

Thomas misericordia Dei episcopus Constantinæ civitatis Osroenorum provinciæ, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Helenopoleos, similiter.

Severus miseric. Dei episc. Taborum, similiter.

Theoctistus misericordia Dei episcopus Halicarnassensium civitatis Cariæ provinciæ, similiter.

Thomas miseric. Dei episc. Circesii, similiter.

' Soter

' Soterus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Aulonensium, similiter.

Gennadius miseric. Dei episc. Zenopolitanorum civitatis Pamphiliæ provinciæ, similiter.

' Malli

Cosmas humilis episcopus ' Malleotanorum civitatis, similiter.

Dionysius misericordia Dei episcopus Megarensium civitatis, similiter. D

Callinicus misericordia domini Christi episcopus Opuntiorum civitatis, similiter.

Paschasius misericordia Christi episcopus sanctæ ecclesiæ Ægii civitatis, similiter.

Erasmus misericordia Dei episcopus Cibyritanorum civitatis, similiter.

Sergius miseric. Dei episc. Himereos, similiter.

Ioannes misericordia Dei episcopus Neocæsareæ Euphratesiæ, similiter.

Thalelæus misericordia Dei episcopus Isindorum Pamphyliæ provinciæ, similiter.

Cresconius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ municipii Zatarensis provinciæ Numidiæ, similiter. E

Anatolius humilis episcopus Sebastenorum civitatis, similiter.

' Dausanorum.

Nonnus miseric. Dei episc. ' Dauron, similiter.

Stephanus misericordia Dei episcopus Balaneotanorum, similiter.

Victor misericordia Dei episcopus catholicæ ecclesiæ municipii Sinna provinciæ proconsularis, similiter.

Constantinus misericordia Dei episcopus Midaii, similiter.

Macarius miseric. Dei episc. Prymnesiorum civitatis Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter.

Megalus misericordia Dei episcopus Myrenorum civitatis Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter.

Genethlius miser. Dei episc. Dorylæi, similiter.

Cresciturus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ civitatis Bossæ provinciæ proconsuaris, similiter.

Nicetas miseric. Dei episcopus Epiphaniensium civitatis secundæ Ciliciæ provinciæ, similiter.

Alexander misericordia Dei episcopus Dionysi civitatis, similiter.

Pelagins miser. Dei episcopus Azanorum civi- provinciæ Phrygiæ Pacatianæ, similiter.

Hieron miser. Dei episc. Anastasiopolitanorum civitatis Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

Glaucus misericcordia Dei episc. Alionorum civitatis Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

' Antinoi Thebaidis

Procopius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ ' Antenon Thebanæ civitatis, similiter.

' Dometiopolis.

Petrus misericordia Dei episc. ' Domitiopolitanorum civitatis Isauriæ provinciæ, similiter.

' Colon

Ioannes miseric. Dei episcopus ' Colonensium, sive Theodoriadis civitatis, similiter.

' Sinnai

Phronimus miser. Dei episcopus ' Sinaitanorum Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

' Trallien

Vranius misericordia Dei episcopus ' Trallenorum civitatis Lydiæ provinciæ, similiter.

* sup. Cer- suntis & c. Iolyi.

Ioannes misericordia Dei episcopus * Cæsarenorum civitatis Lydiæ provinciæ, similiter.

Macedonius misericordia Dei episcopus novæ Iustinianæ Bithyniæ provinciæ, similiter.

Ecdicius miser. Dei episc. Teni insulę, similiter.

* sup. D- naborum

Eulogius misericordia Dei episcopus * Dabon civitatis, similiter.

' Gargar vel Cord

Theodorus misericordia Dei episcopus ' Coradensium civitatis, similiter.

Elpidiphorus miseric. Dei episc. sanctę ecclesiæ Anastasiopoleos Cariæ provinciæ, similiter.

Cyrion misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Dadimorum, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Laodicensium civitatis, similiter.

Silas misericordia Dei episcopus Tiberiopoleos Pacatianæ provinciæ, similiter.

' Megalu ' Phryg Salutaris

' Megas misericordia Dei episcopus Myrenorum ' civitatis, agens vicem Diogenis religiosissimi episcopi Augustopolitanæ civitatis, similiter.

' Ingelo.

Theodorus misericordia Dei episcopus ' Ingilon civitatis, similiter.

Iulianus misericordia Dei episcopus civitatis Zeugmatis, similiter.

Dorymenes misericordia Dei episcopus civitatis Adraon Arabiæ provinciæ, similiter.

' Læri

Ioannes misericordia Dei episc. Leri civitatis ' similiter.

Theodorus miser. Dei episcopus Comanensium, civitatis secundæ Armeniæ provinciæ, similiter.

' Sebasti Armenia

Rufinus misericordia Dei episcopus ' Sebastenorum metropoleos, similiter.

' Semnec

Conon misericordia Dei episcopus ' Semneatanorum civitatis, similiter.

' Casatc seu Cura torum.

Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ ' Casatanorum civitatis, similiter.

Sisinnius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Præneti civitatis, similiter.

' Batthon

Iulianus misericordia Dei episcopus ' Batnon civitatis, similiter,

Anastasius misericordia Dei episcopus Rachlenorum civitatis, provinciæ Tyriorum, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Porthmi Græciæ provinciæ, similiter.

Paulus

ANNO CHRISTI 553.

Paulus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Stectorii civitatis Pentapoliticæ regionis, Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter. A

Stephanus misericordia Dei episcopus Amasenorum claræ metropoleos, similiter.

Paulus misericordia Dei episcopus 'Adrasenorum civitatis, similiter. (draffi)

Euander humilis episcopus sanctæ Dei ecclesiæ Gnidi civitatis, similiter.

Mennas peccator & humilis episcopus 'Carpathiorum insularum, similiter. (rpati)

Eleusinius misericordia Dei episcopus Traianopolitanorum metropoleos Rhodopiæ provinciæ, similiter.

Sabbatius misericordia Dei episcopus Arcadiopoleos, similiter. B

Stephanus misericordia Dei episcopus metropoleos Iustinianæ novæ, sive Darasi, similiter.

Stephanus misericordia Dei episcopus Chersonis, similiter.

Cyprianus misericordia Dei episcopus Adrianutheron civitatis, similiter.

Ioannes misericordia Dei episcopus Apamenorum civitatis Pisidiæ provinciæ, similiter.

Leontius misericordia Dei episcopus Amadessenorum civitatis, similiter.

Theodorus gratia Christi episcopus 'Byzanorum metropoleos, similiter. (' Byzienorum)

Paulus misericordia Dei episcopus Anchiali civitatis, similiter.

Conon misericordia Dei episcopus Adrianitanæ civitatis, similiter.

ANNO CHRISTI 553.

FRAGMENTA QVINTÆ SYNODI GRÆCE REPERTA, ET ALIA QVÆDAM

ad eamdem synodum pertinentia.

Ἡ ἕκτη σύνοδος, πρᾶξις δʹ. ἐν τῇ ἐπιστολῇ Ἀγάθωνος πάπα πρὸς Κωνσταντῖνον βασιλέα. C

ΤΟΥΤΟ αὐτὸ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ὑπὸ τῆς σεβασμίας μνήμης Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθεῖσα ἐν τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τῶν ὅρων κηρύττει· Εἴ τις ἐν δύο φύσεσι, λέγων, μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν γνωρίζεσθαι ὁμολογεῖ, ἵνα διὰ τούτου σημάνῃ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως ἡ ἄφραστος ἕνωσις γέγονεν, οὔτε τοῦ λόγου εἰς τὴν τῆς σαρκὸς μεταποιηθέντος φύσιν, οὔτε τῆς σαρκὸς πρὸς τὴν τοῦ λόγου φύσιν μεταχωρησάντος· μένει γὰρ ἑκάτερον ὅπερ ἐστὶ τῇ φύσει, καὶ γενομένης τῆς ἑνώσεως καθ' ὑπόστασιν· ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος, μὴ τῇ θεωρίᾳ μόνον τὴν διαφορὰν τούτων λαμβάνει, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, οὐκ ἀνῃρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν· εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα· ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ κέχρηται τῷ ἀριθμῷ, ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους εἶναι τὰς φύσεις· ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. D

Sexta synodus, Act. IV. in epistola Agathonis papæ ad Constantinum imperatorem.

HOC idem etiam & sancta synodus, quæ sub augustæ memoriæ Iustiniano principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capitulo prædicat: Si quis in duabus naturis, dicens, in deitate videlicet & humanitate, unum dominum nostrum Iesum Christum cognosci non confitetur, ut per hoc significet differentiam naturarum, ex quibus inconfusa & ineffabilis unitas facta est, neque verbo in naturam carnis transfigurato, neque carne in verbi naturam translata (manet enim utrumque quod est secundum naturam & post factam unitionem secundum subsistentiam) sed in divisione per partem hujusmodi suscipit vocem in mysterio Christi: aut numerum naturarum confitens in uno eodemque domino nostro Iesu Christo, Deo verbo incarnato, non tantummodo contemplatione differentiam earum accipit, ex quibus & compositus est, non interemptam propter unitionem (unus enim ex utrisque, & per unum utraque) sed propterea numero utitur, tamquam divisas propriæ subsistentiæ consistentes naturaliter; talis anathema sit. Coll. 8.

Ἐν τῇ εʹ. συνελεύσει τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου, φέρεται μέρος ἐπιστολῆς Εὐτυχίου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Βιγίλιον πάπαν· ὅπερ Βιγίλιος αὐτὸς ἀντεπιστέλλων Εὐτυχίῳ, τοῖς ἰδίοις ἐνέθηκε γράμμασιν. ἀνεγνώσθη δὲ ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἐν τῇ αʹ. τῆς εʹ. συνόδου πράξει. E

Concilium Florentinum sess. 5. habet partem epistolæ Eutychii episcopi CP. ad Vigilium papam, quam ipse Vigilius eidem Eutychio rescribens, suis literis inseruit. Ea epistola lecta fuit in prima collatione quintæ synodi.

Διὰ τοῦτο σπουδάζοντες τὴν ἕνωσιν φυλάξαι, πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος φανερὸν ποιοῦμεν, ὅτι ἡμεῖς ἀεὶ ἐφυλάξαμεν καὶ φυλάττομεν τὴν πίστιν, τὴν ἐξ ἀρχῆς παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ ἀποστόλοις, καὶ παρ' ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ κηρυχθεῖσαν, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων σαφηνισθεῖσαν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις τέτταρσι συνόδοις συνελθόντων, οἷς διὰ πάντων καὶ ἐν ἅπασιν ἀκολουθοῦμεν, καὶ δεχόμεθα· τουτέστι, τοὺς τριακοσίους ὀκτωκαίδεκα θεοφόρους πατέρας τοὺς ἐν Νι-

Ideo festinantes unitatem conservare, ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a sanctis patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus amplectimur & suscipimus: id est, trecentos decem & octo sanctos patres qui Ni- Coll. 1.

ANNO CHRISTI 553.

cææ congregati sunt, & sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de deitate sancti Spiritus dilucidaverunt, & hæresim Macedonianam, sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos patres in Ephesina prima synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium, & impia ejus dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt. Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos patres Calchedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus synodis, & secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis patribus explanatum, & anathematizaverunt eos, qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis ecclesiis Dei.

A καίᾳ συνελθόντας, καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον ἤτοι μάθημα τῆς πίστεως ἐκθεμένους, καὶ τὴν Ἀρείου μανίαν ἀναθεματίσαντας, καὶ τοὺς αὐτὴν φρονήσαντας, ἢ φρονοῦντας. δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίους πατέρας, οἵτινες τὸ αὐτὸ ἅγιον μάθημα ἐσαφήνισαν, καὶ τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξέφανσαν, καὶ τὴν αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τὸν ἀσεβῆ Ἀπολινάριον κατέκρειναν, μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονούντων, ἢ φρονησάντων ποτέ. δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς διακοσίους ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ ἀθροισθέντας, οἵτινες διὰ πάντων ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ ἤτοι μαθήματι, καὶ κατέκρειναν Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ, καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόB γματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ ὁτεδήποτε φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας. πρὸς δὲ τούτοις δεχόμεθα καὶ τοὺς ἑξακοσίους τριάκοντα ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Καλχηδόνι συναθροισθέντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ διὰ πάντων συνῄνεσαν ταῖς προῤῥηθείσαις τρισὶν ἁγίαις συνόδοις, καὶ ἠκολούθησαν τῷ προειρημένῳ συμβόλῳ ἤτοι μαθήματι, τῷ παρὰ τῶν τριακοσίων ὀκτωκαίδεκα θεοφόρων πατέρων ἐκτεθέντι, καὶ ὑπὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων σαφηνισθέντι, καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρημένον σύμβολον τολμῶντας διδάσκειν, ἢ ἐκτίθεσθαι, ἢ παραδιδόναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις.

Euagrius scholasticus lib. 4. histor. eccles. cap. 38. citat partem definitionis quintæ synodi.

C Εὐάγριος σχολαστικὸς κεφ. λη'. τοῦ δ'. βιβ. τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἐκ τοῦ ὅρου τῆς πέμπτης συνόδου φέρει ταῦτα.

Magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo secundum parabolam in euangeliis dictam.

Τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις παραβολήν.

Et post alia.

Καὶ μεθ' ἕτερα.

Condemnamus autem & anathematizamus una cum omnibus aliis hæreticis, qui condemnati & anathematizati sunt a prædictis sanctis quatuor conciliis, & a sancta catholica & apostolica ecclesia, & Theodorum, qui Mopsuestiæ episcopus fuit, & impia ejus conscripta; & quæ impie Theodoretus conscripsit contra rectam fidem, & contra duodecim capitula sancti Cyrilli, & contra Ephesinam primam synodum, & quæ in defensionem Theodori & Nestorii ab eo scripta sunt. Super hæc anathematizamus & impiam epistolam, quam dicitur Ibas ad Marim Persam scripsisse.

Κατακρίνομεν δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι παρὰ τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ ὑπὸ τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ Θεόδωρον τὸν λεγόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ τὰ ἀσεβῶς συγγραφέντα παρὰ D Θεοδωρήτου κατά τε τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας πρώτης συνόδου, καὶ ὅσα ἐπὶ συνηγορίᾳ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ συγγέγραπται. καὶ πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν, τὴν λεγομένην παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην.

Ac deinde subdit Euagrius, quod iidem patres exposuerunt quatuordecim capita de recta & irreprehensibili fide.

Καὶ μετ' ἔνια· ἐξέθεντο τέσσαρα καὶ δέκα κεφάλαια περὶ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως.

Et paulo post ponit verba ex relatione concilii ad Iustinianum imp. de damnatione Origenis.

E Εἶτα προστίθησιν ἐκ τοῦ προσφωνητικοῦ τῆς συνόδου πρὸς Ἰουστινιανὸν τὸν βασιλέα περὶ τῆς κατακρίσεως Ὠριγένους ταῦτα.

Qui animum nobilitatis antiquæ participem tenes, imperator Christianissime.

Τῆς ἄνωθεν εὐγενείας μετέχουσαν κεκτημένος τὴν ψυχὴν Χριστιανικώτατε βασιλεῦ.

Et post quædam.

Καὶ μεθ' ἕτερα.

Effugimus igitur, effugimus istam doctrinam. non enim agnovimus vocem alienorum, atque ut furem & latronem hunc vinculis anathematis firme constrictum extra ecclesiæ septa ejecimus.

Ἐφύγομεν τοίνυν, ἐφύγομεν ταύτην. οὐ γὰρ ἐγνωρίσαμεν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνὴν, καὶ ὡς κλέπτην καὶ ὡς λῃστὴν τὸν τοιοῦτον τοῖς τοῦ ἀναθέματος βρόχοις ἀσφαλῶς περισφίγξαντες, τῶν ἱερῶν ἔξω περιβόλων ἀπεβαλόμεθα.

Καὶ μεθ᾽ ὀλίγα.

Τῶν δὲ παρ᾽ ἡμῶν πεπραγμένων διὰ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀναγνώσεως εἴσεσθε τὴν δύναμιν.

Ἐπὶ τούτοις φέρει τὸ ε´. τῆς τῶν Ὠριγενιστῶν αἱρέσεως δογματικὸν κεφάλαιον, τὸ μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ἀποδοκιμασθέν.

Θεόδωρος ὁ Ἀσκιδᾶς ὁ Καππαδόκης εἶπεν· εἰ νῦν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ μάρτυρες θαυματουργοῦσι, καὶ ἐν τῇ τοσαύτῃ τιμῇ ὑπάρχουσιν, ἐν τῇ ἀποκαταστάσει, εἰ μὴ ἴσοι γένοιντο τῷ Χριστῷ, ποία ἀποκατάστασις αὐτοῖς ἐστιν;

B

Ἀνηνέχθησαν αὐτοῖς Διδύμου, καὶ Εὐαγρίου, καὶ Θεοδώρου ἕτεραι πολλαὶ βλασφημίαι τοῖς μάλα σπουδαίως τὰ περὶ τούτων ἐκλεξαμένοις.

Ἐν τῇ συνόψει τῶν ἱστοριῶν Γεωργίου τοῦ Κεδρηνοῦ κατὰ τὸ κε´. τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλείας ἔτος.

Ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱρετικοῖς, τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ Θεόδωρον γενόμενον ἐπίσκοπον Μοψουεστίας, καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ· καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατά τε τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱερᾶς συνόδου, καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ γέγραπται. πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην, τὴν ἀρνουμένην τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου τῆς θεοτόκου Μαρίας σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καὶ τὸν θεσπέσιον Κύριλλον ὡς αἱρετικὸν διαβάλλουσαν, καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν σύνοδον, ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως τὸν Νεστόρ. καθελοῦσαν, καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐκδικοῦσαν δὲ Νεστόριον καὶ Θεόδωρον, καὶ τὰ θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καὶ δόγματα· διὸ δὴ τοίνυν τὰς μὲν τῶν αἱρετικῶν τούτων καὶ πάντων ἀθυροστόμους γλώσσας, καὶ τὰς τούτων ἀσεβεστάτας συγγραφὰς, αὐτούς τε τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς μέχρι τέλους ἐμμείναντας τῇ οἰκείᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ, μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους εἰκότως διαβόλου συναριθμοῦντες ἐροῦμεν· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ ᾗ ἐξεκαύσατε.

Ἐμμανουὴλ ὁ Καλλέκας ἐν τῷ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτοῦ βιβλίῳ κεφ. κβ´.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν ἀσεβῶν συγγραμμάτων Θεοδωρίτου, τῶν κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τοῦ Κυρίλλου, καὶ τῶν ιβ´. αὐτοῦ κεφαλαίων, τῶν τὰ αὐτὰ τοῖς προειρημένοις Θεοδώρῳ καὶ Νεστορίῳ φρονησάντων, ἐκδικῶν αὐτούς τε καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει τὰ εἰρημένα ἀσεβῆ συγγράμματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας, καὶ πάντας τοὺς γράψαντας κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν ιβ´. αὐτοῦ κεφαλαίων, καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀσεβείᾳ τελευτήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ λ´. κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Ἀκολουθοῦμεν ἐν ἅπασι καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ διδασκάλοις τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, Ἀθανασίῳ, Ἱλαρίῳ, Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ τῷ θεολόγῳ, Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης, Ἀμβροσίῳ, Αὐγουστίνῳ, Θεοφίλῳ, Κυρίλλῳ,

A

Et paulo post.

Vim autem eorum quæ a nobis gesta sunt, ex eorum lectione facile intelliges.

Postremo refert quintum caput eorum dogmatum, quæ ab Origenis sectatoribus defendebantur, quæ similiter a concilio damnata fuerunt.

Theodorus Ascidas Cappadox dixit: Si jam apostoli & martyres miracula edunt, & in tanto honore sunt, in restitutione, nisi fiant Christo pares, quæ erit ipsis restitutio?

Oblata etiam sunt ab iis qui has res studiose admodum collegerunt, multa alia blasphemia Didymi, Evagrii, & Theodori.

Georgius Cedrenus in compendio historiarum, anno 25. Iustiniani imp.

Nos autem præter reliquos omnes hæreticos a dictis quatuor sanctis conciliis damnatos, atque ecclesia exclusos, damnamus etiam, atque proscribimus Theodorum, qui fuit Mopsuestiæ episcopus, ejusque impios libros: nec non ea quę Theodoretus male scripsit contra veram fidem & duodecim S. Cyrilli capita, ac primam S. Ephesinam synodum, & pro defensione Theodori ac Nestorii. Præterea damnamus etiam impiam epistolam quam Ibas fertur scripsisse ad Marin Persam, quæ negat Verbum Dei ex sancta virgine deipara Maria incarnatum, hominem esse factum, & B. Cyrillum pro hæretico traducit: ac primam quidem Ephesinam sacram synodum reprehendit, ut quæ incognita causa Nestorium damnaverit: duodecim autem capitula sancti Cyrilli respuit, Nestorio & Theodoro, eorumque impiis scriptis & opinionibus patrocinatur. Quapropter effrenes hæreticorum istorum linguas, impiissimaque scripta, ipsosque ad extremum in falsis suis opinionibus ac malitia perseverantes, optimo jure patri mendaciorum diabolo annumerantes, dicemus: *Ambulate in lumine ignis vestri, & in flamma quam succendistis.* Isai. 50.

Emmanuel Calleca lib. de Spiritu sancto cap. 22. & in editione Latina lib. 2. cap. 11.

Si quis defendit impia Theodoriti conscripta, quæ contra rectam fidem, & Cyrillum, & duodecim ejus capitula exposuit, quę eadem cum prædictis Theodoro & Nestorio sapuerunt, defendens eos, & eorum impietatem; & non anathematizat dicta impia conscripta, & eos qui similia sapuerunt vel sapiunt, & omnes qui scripserunt contra rectam fidem, & S. Cyrillum, & duodecim ejus capita, & usque ad mortem in tali impietate permanserunt, anathema sit. Anath. 13.

Idem cap. 30. & in Latina editione lib. 2. cap. 24.

Sequimur in omnibus sanctos * & doctores sanctæ Dei ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum, Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Cyrillum, Ioannem

Collatio 8. — * patres

ANNO CHRISTI 553.

Ioannem Conſtantinopolitanum, Leonem, A Proclum; & omnia ab ipſis conſcripta de recta fide, atque in damnationem hæreticorum, recipimus.

Idem cap. 32. & in Latina editione lib. cap. 28.

Anath. 12. Si quis defendit Theodorum Mopſueſtiæ, qui dixit alium eſſe Deum Verbum, & alium Chriſtum: qui inter alias innumeras ſuas blaſphemias auſus eſt dicere, quod poſt reſurrectionem, cum inſufflaſſet dominus diſcipulis, & dixiſſet, *Accipite Spiritum ſanctum*, non dedit eis Spiritum ſanctum, ſed figuratim tantum inſufflavit. Iis igitur qui ſimilia aliquando ſapuerunt, & uſque ad mortem B permanſerunt in eadem impietate, anathema.

Ioan. 20.

"**CYRILLI AD ACACIVM epiſcopum Melitenæ.

REVERENDISSIMVS & religioſiſſimus diaconus & archimandrita Maximus ad me pervenit, & talem virum aſpexi, ſicut oportebat in longo tempore deſiderantem videre. vidi vero zelum ejus & rectitudinem, & ſtimulum pietatis quem habebat in Chriſto. Contriſtatur vero ita, & plenum ſollicitudinis animum habet, ut & omnem laborem C ſubire velit, quatenus Neſtorii perfidiam a patribus orientis radicitus perderet. Perlegi vero epiſtolam tuæ ſanctitatis, ſcriptam ad religioſiſſimum & reverendiſſimum epiſcopum Antiochiæ Ioannem, plurimæ plenam confidentię ſimul & amoris Dei. Scripſi autem & ego tales epiſtolas ad ipſum: ſed, ut videtur, pejora vincunt. Confingentes enim quæ Neſtorii ſunt odiſſe, alio iterum ea introducunt modo, quę Theodori ſunt admirantes, & certe æqualem, magis vero multo pejorem morbum impietatis habentia. Nec enim Theodorus Neſtorii fuit diſcipulus, ſed iſte illius: D & velut ex uno loquuntur ore, & unum malæ doctrinæ ex ſuo corde evomunt venenum. °Scripſerunt ergo ad me orientales, quod non oportet quæ Theodori ſunt accuſari, ne ſicut dicunt, & beati Anaſtaſii, & Theophili, & Baſilii, & Gregorii dicta accuſentur. Quæ enim locutus eſt Theodorus, eadem & illi. Ego vero ſcribentes iſta non ſubſtinui, ſed fiducialiter dixi, quod Theodorus quidem blaſphemam habuit linguam, & calamum miniſtrantem ei: illi autem fuerunt totius orthodoxiæ doctores & ſplenduerunt in ea. Perſuaſerunt vero ita orientalibus, ut exclamationes fierent in eccleſiis a populis: E creſcat fides Theodori: ſic credimus, ſicut Theodorus, cum eum aliquando lapidaſſent in ſua eccleſia, auſum aliquid ſubloqui breve. Sed ſicut doctor vult, ſic ſapit grex. Ego quidem nec ceſſavi increpans ea quæ ſcripſerunt, nec ceſſabo. Quoniam vero oportebat & contradictiones ſcriptas eſſe apud eos, inſpectis Theodori & Diodori libris, quos ſcripſerunt, non de incarnatione unigeniti, ſed magis contra incarnationem, poſui aliqua capitulorum, & quo potui modo contradixi eis, declarans ubique abominationis plenam eſſe ſectam eorum. Cum autem me adhortatus eſſet memoratus religioſiſſimus diaconus & archimandrita Maximus, ut interpretarer

Ἰωάννῃ τῷ Κωνσταντινουπόλεως, Λέοντι, Πρόκλῳ· καὶ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν συγγραφέντα περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ πρὸς κατάκρισιν τῶν αἱρετικῶν, δεχόμεθα.

Ὁ αὐτὸς ἐν τῷ λβ'. κεφαλαίῳ.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, τοῦ εἰπόντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀναριθμήτων αὐτοῦ βλασφημιῶν τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπών, λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνῳ ἐνεφύσησεν. τοῖς οὖν τὰ αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσασι πώποτε, καὶ μέχρι τέλους ἐμμείνασι τῇ αὐτῇ ἀσεβείᾳ, ἀνάθεμα.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΚΑΚΙΩι ΕΠΙΣΚΟΠΩι Μελιτινῆς.

Ὁ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΣ καὶ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος ἀφίκετο πρός με. καὶ ὄντα τοιοῦτον τὸν ἄνδρα τεθέαμαι, ὥσπερ ἦν εἰκὸς τὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ ποθοῦντα ἰδεῖν. τεθέαμαι δὲ τόν τε ζῆλον αὐτοῦ καὶ τὴν ὀρθότητα, καὶ τὸ εἰς Χριστὸν εὐσεβείας τὸ κέντρον. ἀλύει γὰρ οὕτω, ὑπὲρ τοῦ τὴν Νεστορίου κακοδοξίαν πρόρριζον ἐκ τῶν τῆς ἑῴας ἀπολέσθαι μερῶν. ὑπανέγνω δέ μοι καὶ τὴν σῆς ὁσιότητος ἐπιστολὴν γραφεῖσαν πρὸς τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον τῶν Ἀντιοχέων Ἰωάννην, πολλῆς γέμουσαν παρρησίας ὁμοῦ καὶ φιλοθεΐας. γέγραφα δὲ καὶ ἐγὼ τοιαύτας ἐπιστολὰς πρὸς αὐτόν. ἀλλ' ὡς ἔοικε, τὰ χείρω νικᾷ. ὑποπλαττόμενοι γὰρ τὰ Νεστορίου μισεῖν, ἑτέρῳ πάλιν αὐτὰ συγκροτοῦσι τρόπῳ, τὰ Θεοδώρου θαυμάζοντες, καίτοι τὴν ἴσην, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρονα νοσοῦντα δυσσέβειαν. οὐ γὰρ Θεόδωρος Νεστορίου γέγονε μαθητής, ἀλλ' οὗτος ἐκείνου, καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς ὥσπερ λαλοῦσι στόματος, ἕνα τε τὸν τῆς κακοδοξίας ἐκ τῆς ἑαυτῶν καρδίας ἀναπτύουσιν ἰόν. "[γεγράφασι γοῦν πρός με οἱ ἐκ τῆς ἀνατολῆς, ὅτι οὐ χρὴ τὰ Θεοδώρου διαβάλλεσθαι· ἵνα μή, φασί, καὶ τὰ τοῦ μακαρίου Ἀθανασίου, καὶ Θεοφίλου, καὶ Βασιλείου, καὶ Γρηγορίου διαβληθῇ· ἃ γὰρ ἐλάλησε Θεόδωρος, ταῦτα κἀκεῖνοι.] ἐγὼ δὲ ταῦτα γραφόντων οὐκ ἠνεσχόμην, ἀλλ' ἔφην ἐν παρρησίᾳ, ὅτι Θεόδωρος μὲν δύσφημον εἶχε καὶ γλῶσσαν, καὶ κάλαμον ὑπηρετοῦντα ταύτῃ· οἱ δὲ γεγόνασιν ὀρθοδοξίας πάσης διδάσκαλοι, καὶ διέπρεψαν ἐν τούτοις. διέθηκαν δὲ οὕτως τοὺς ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ὥστε καὶ ἐκβοήσεις γίνεσθαι ἐν ἐκκλησίαις παρὰ τῶν δήμων· αὐξείτω ἡ πίστις Θεοδώρου· οὕτω πιστεύομεν ὡς Θεόδωρος· λίθοις αὐτὸν βαλόντες ποτὲ ἐν τῇ παρ' αὐτοῖς ἐκκλησίᾳ, τολμήσαντά τι παραφθέγξασθαι βραχύ. ἀλλ' ὡς ὁ διδάσκαλος βούλεται, οὕτω φρονεῖ τὸ ποίμνιον. ἐγὼ μὲν οὖν οὔτε ἐπαυσάμην ἐπιτιμῶν οἷς γεγράφασιν, οὔτε παύσομαι. ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν καὶ ἀντιλογίας ἐγγράφους εἶναι παρ' αὐτοῖς, ἐγκύψας τοῖς Θεοδώρου καὶ Διοδώρου βιβλίοις, οἷς γεγράφασιν, οὐ περὶ τῆς σαρκώσεως μᾶλλον τοῦ μονογενοῦς, ἀλλὰ κατὰ τῆς σαρκώσεως, ἐπελεξάμην τινὰ τῶν κεφαλαίων· καὶ τὸν ἐνδεχόμενον τρόπον ἀντιλέχθην αὐτοῖς, ἀποφαίνων πανταχοῦ βδελυρίας οὖσαν μεστὴν τὴν δόξαν αὐτῶν. προτρέψαντος δέ με τοῦ μνημονευθέντος εὐλαβεστάτου διακόνου καὶ ἀρχιμανδρίτου Μαξίμου διερμηνεῦσαι τὸ σύμβολον

ANNO CHRISTI 553.

"Quæ [...] ſulis in[...] ſa ſunt [...] periunt[...] in alia [...] ſtola e[...] dem Cy[...] li ad A[...] cium, q[...] habetur[...] pra in a[...]

ANNO CHRISTI 553.

σύμβολον τῆς πίστεως, τὸ ἐκτεθὲν παρὰ τῶν ἁγίων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ πρὸς τοῦτο καθῆκα ἐμαυτόν. διαβεβαιοῦνται γὰρ πανούργως τινὰς προσποιεῖσθαί τε καὶ λέγειν αὐτὸ, καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ, μὴ μὴν ἔτι καὶ ἐννοίας ἔχειν ὀρθὰς, ἀποφέρειν δὲ μᾶλλον τὰ ὀρθῶς τε καὶ ἀπροσκλινῶς εἰρημένα πρὸς τὸ αὐτοῖς δοκοῦν. ἵνα δὲ μὴ ταῦτα λανθάνῃ τὴν σὴν ὁσιότητα, πεπόμφαμεν τὸ βιβλίον * εἰς αὐτὸν τόμον. καὶ δὴ ἐντυχοῦσα καταξιωσάτω τὰς συνήθεις ὑπὲρ ἐμοῦ ποιεῖσθαι προσευχάς.

r. ἐς τὸν

A fidei symbolum a sanctis patribus Nicææ congregatis expositum, ad hoc me contuli: affirmat enim versute quosdam simulare hoc & dicere, & ipsum sequi, non tamen adhuc cogitationes rectas habere, imo potius ea quæ sunt recte & constanter dicta ad id quod sibi videtur detorquere, ne vero hæc ignoret tua sanctitas, librum misimus & tomum. Cum autem hæc legerit, solitas pro me preces fundere dignetur.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΠΡΟΚΛΩι ΕΠΙΣΚΟΠΩι Κωνσταντινουπόλεως περὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας, αἰτοῦντος αὐτὸν, ὥστε μὴ συγχωρῆσαι ἀναθεματισθῆναι αὐτὸν, ὡς αἴτιον τούτου ταραχῆς γινόμενον.

B

CYRILLI AD PROCLVM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM de Theodoro Mopsuesteno petente ab ipso ne permitteret ipsum anathematizari quod hoc tumultus causa sit.

ΜΟΛΙΣ ποτὲ καὶ πολλοῖς ἱδρῶσι τῆς τε σῆς ὁσιότητος καὶ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς συναχθείσης κατὰ τὴν Ἐφεσίων, τὰς Νεστορίου κενοφωνίας ἀποβεβλήκασιν αἱ πανταχόσε τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαι· δυσφοροῦσι δὲ λίαν ἐπὶ τούτῳ τινὲς τῶν κατὰ τὴν ἑώαν, οὐ λαϊκῶν μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν τεταγμένων εἰς ἱερουργίαν. ὥσπερ γὰρ τὰ χρονιώτερα τῶν παθῶν δυσχερέστερά πως ἐστὶ πρὸς τὸ θεραπεῦσαι, ἢ τάχα που καὶ εἰς ἅπαν ἀρνεῖται τοῦτο· οὕτω καὶ ψυχὴ διεστραμμένων ἐννοιῶν καὶ δογμάτων σηπεδόνι ἀῤῥωστήσασα, δυσαπόβλητον ἔχει τὸ πάθος. πλὴν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ λαλοῦσι καὶ κηρύττουσι, καὶ τὰς Νεστορίου δυσσεβεῖς περιττολογίας ἀνεθεμάτισαν. καὶ τέως ἐν εὐδίᾳ πολλῇ τὰ αὐτόθι, καὶ τρέχουσιν εἰς τὸ ἀραιὸς ἐν πίστει καθ᾽ ἡμέραν καὶ οἱ σαλευόμενοί ποτε. νυνὶ δὲ, ὡς γέγραφε πρὸς μὲ ὁ κύριός μου ὁ θειότατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων Ἰωάννης, ἀρχὴ παρ᾽ αὐτοῖς ἑτέρου κλύδωνος ἐγήγερται. καὶ τάχα που πολὺ τὸ δέος, μὴ ἄρα ποῦ τινες τὴν εὐπαραφόραν ὑπονοστήσειαν εἰς τὸ ἐν ἀρχαῖς. φασὶ γάρ τινας τὴν μεγάλην ἐκείνην πόλιν καταλαβεῖν, εἶτα προσελθεῖν τοῖς εὐσεβεστάτοις καὶ φιλοχρίστοις βασιλεῦσιν, ἐξαιτῆσαί τε διὰ θεσπίσματος αὐτῶν ἱεροῦ τὰ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀναθεματισθῆναι βιβλία, αὐτόν τε τὸν μνημονευθέντα ἄνδρα. πολὺ δὲ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἑώαν ὄνομα, καὶ θαυμάζονται λίαν αἱ συντάξεις αὐτοῦ. καὶ ὥς γέ φασι, δυσφοροῦσιν ἅπαντες, ὡς ἀνδρὸς ἐπισήμου καὶ τελευτήσαντος ἐν κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἀναθεματιζομένου νυνί. ὅτι μὲν γὰρ ἐν τοῖς συντάγμασιν αὐτοῦ εὑρίσκομέν τινα ἐκτόπως εἰρημένα, καὶ ἀκράτου γέμοντα δυσφημίας, οὐδενὶ τῶν ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθότων ἀμφίβολον. ἴστω δὲ ἡ σὴ ὁσιότης, ὅτι παρενεχθείσης τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐκθέσεως παρ᾽ αὐτοῦ συνταχθείσης, ὡς οἱ * προελόντες ἔφασκον, οὐδὲν ἐχούσης ὑγιὲς, κατεκιβδήλευσε μὲν αὐτὴν ἡ ἁγία σύνοδος, ὡς διεστραμμένων γέμουσαν ἐννοιῶν, καὶ τὴν Νεστορίου δυσσέβειαν οἱονεί πως πηγάζουσαν. κατακρίνασα δὲ τοὺς οὕτω φρονοῦντας, οἰκονομικῶς οὐκ ἐμνημόνευσε τοῦ ἀνδρὸς, οὐδὲ αὐτὸν ὑπέθηκεν ὀνομαστὶ τῷ ἀναθεματισμῷ δι᾽ οἰκονομίαν· ἵνα μή τινες τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀνδρὸς προσεσχηκότες, ἀποβάλωσιν ἑαυτοὺς τῶν ἐκκλησιῶν. ἡ δὲ ἐν τούτοις οἰκονομία ἄριστόν τι χρῆμα καὶ σοφόν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐν τοῖς ζῶσιν ἔτι, καὶ συνόπλος ἦν ταῖς Νεστορίου δυσφημίαις, ἢ συναγορεύειν ἤθελεν οἷς ἔγραφεν αὐτὸς, πέπονθεν ἂν καὶ τὸν εἰς ἴδιον πρόσωπον ἀναθεματισμόν. ἐπειδὴ δὲ ἀπεδήμησε πρὸς Θεὸν,

προσενεγκόντες

Vix aliquando multisque sudoribus sanctitatis tuæ, sanctique concilii apud Ephesum congregati, Nestorii vaniloquia rejecerunt ubique Dei ecclesiæ: nimium vero contristantur propter hoc quidam orientalium, non solum laicorum, sed etiam sacerdotum. Sicut enim diuturnæ passiones difficiliores ad medicandum existunt, vel forsitan etiam hoc omnino abnegant: sic & anima ægrotans perversorum intellectuum & dogmatum putredine, insanabilem habet passionem. Verumtamen Dei gratia, sive occasione, sive veritate unum C Christum & loquuntur & prædicant, & impias Nestorii verbositates anathematizaverunt: & interim multa tranquillitas ibi est; & in fide quotidie confirmantur etiam illi qui aliquando dubitabant. Nunc vero, sicut scripsit ad me dominus meus sanctissimus episcopus Antiochiæ Ioannes, initium apud ipsos alterius tempestatis surrexit, & plurimus est timor, ne forsitan quidam instabiles ad priora revertantur. Dicunt enim quosdam ad magnam illam civitatem pervenisse, deinde interpellasse piissimos & Christianissimos imperatores, & postulasse per divinam eorum sanctionem anathematizari libros Theodori Mopsuesteni, ipsumque memoratum virum: magnum vero ejus D nomen esse per orientem, & mirificari nimium conscripta ejus, & sicut dicunt, contristantur omnes, quod vir nobilis & defunctus in communione ecclesiarum, anathematizatur. Nunc vero quod in conscriptis ejus invenimus quædam nefarie dicta, & nimiæ plena blasphemiæ, nulli dubium est recte sapientium. Sciat vero tua sanctitas, quod prolata apud sanctam synodum expo-* sitione ab eo composita, sicut dicebant qui protulerunt, nihil sanum habente, reprobavit quidem eam sancta synodus utpote perversis plenam intellectibus, & Nestorianam impietatem quasi effluentem: his vero E condemnatis qui sic sapiunt, nullam viri memoriam fecerat dispensative, nec ipsum nominatim anathemati subjecit propter dispensationem, ne quidam ad existimationem viri respicientes, se se ipsos ab ecclesiis separarent. Dispensatio vero in his optima res est sapiens. Si enim adhuc in vivis esset, & Nestorii blasphemiarum fautor, aut suffragari vellet iis quæ scripsit ipse, anathema etiam in propria persona subiisset. Quoniam vero ad Deum abiit,

* Tomo III. pag. 678. A. & Tomo hocce V. Pag. 454. A.

ANNO CHRISTI 553.

sufficit, ut & ego puto, ea quæ absurde ab ipso scripta sunt rejici ab iis qui recte sentiunt, cum iis qui in ipsius libros incidunt, etiam ulterius progredi tumultuum occasiones nonnumquam pariat. Et per alium vero modum anathematizatis & ejectis Nestorii blasphemiis, una cum eis ejecta sunt & quæ illius sunt, plurimam habentia ad ista consonantiam. Etsi quidem hoc agerent indubitanter per orientem, nullumque esset tumultum inde sperare, dicebam utique nullum esse impedimentum, nunc exigi eos etiam in scriptis hoc facere: si vero sicut scribit dominus meus sanctissimus episcopus Antiochiæ, Ioannes; eligant utique magis comburi, quam aliquid ejusmodi peragere; quare flammam sopitam resuscitamus, sedatosque tumultus non opportune commovemus, ne forsitan unquam ultima primis pejora inveniantur? Et hæc dico vehementer quidem increpans quæ scripsit memoratus Theodorus, timens vero futuros a quibusdam propter eam rem tumultus, ne forsitan aliquo modo ea quæ Nestorii sunt, lugere quidem coloratim incipiant secundum illud quod alicubi a poeta dictum est apud Græcos, quod occasione Patrocli suas calamitates una quæque lugebat. Si igitur hæc tuæ sanctitati placent, indicare digneris, ut communibus literis mandentur. Potest enim etiam iis qui hæc petierunt, dispensatio rei enarrari, ipsisque persuaderi ut quiescere malint, quam ecclesiis scandali occasionem præbere. Misi autem etiam exemplar eorum, quæ a domino meo sanctissimo episcopo Ioanne ad me scripta sunt. quod cum legerit sanctitas tua, accipiet omnino occasionem ad ipsum argumentum.

A ἀρκεῖ, καθάπερ ἐγὼ οἶμαι, τὰ ἐκτόπως αὐτῷ γεγραμμένα ἐκβάλλεσθαι παρὰ τῶν ὀρθῶς ἐχόντων τὰς δόξας, ὅτε ταῖς αὐτοῦ περιτυγχάνουσι βίβλοις. καὶ τὸ περαιτέρω χωρεῖν, θορύβων ἔσθ' ὅτε τίκτει προφάσεις. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἀναθεματισθεισῶν καὶ ἐκβεβλημένων τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, συνεκβέβληνται καὶ τὰ ἐκείνου πλείστην ἔχοντα πρὸς ταῦτα τὴν συγγλύφαν. εἰ μὲν οὖν ἔδρων τοῦτο ἀμελλητὶ τῶν κατὰ τὴν ἑῴαν τινὲς, καὶ οὐδένα θόρυβον ἦν ἐντεῦθεν προσδοκᾶν, ἔφην ἄν, ὅτι τὸ λυποῦν οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι νῦν τοῦτο καὶ ἐγγράφως αὐτούς. B εἰ δὲ, ὡς γράφει ὁ κύριός μου ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχέων Ἰωάννης, ἕλοιντο ἂν μᾶλλον γενέσθαι πυρίκαυστοι, ἢ πρᾶξαί τι τοιοῦτον, ἵνα τί φλόγα κατευνασθεῖσαν ἀναρριπίζομεν, καὶ πεπαυμένους θορύβους ἀνασκαλεύομεν οὐκ εὐκαίρως, μήποτέ πως τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων εὑρεθῇ; καὶ ταῦτά φημι σφόδρα μὲν ἐπιτιμῶν οἷς γέγραφεν ὁ μνημονευθεὶς Θεόδωρος, ὑφορώμενος δὲ τοὺς παρά τινων ἐσομένους ἐπὶ τῷ πράγματι θορύβους· μὴ ἄρα πως τὰ Νεστορίου θρηνεῖν ἄρξωνταί τινες κατεσκευασμένως κατ' ἐκεῖνό που τὸ εἰρημένον τῷ παρ' Ἕλλησι ποιητῇ, Πάτροκλον πρόφασιν, C σφῶν δ' αὐτῶν κήδε' ἑκάστη. εἰ τοίνυν συναρέσκῃ ταῦτα τῇ σῇ ὁσιότητι, μηνῦσαι καταξίωσον, ἵνα καὶ κοινῷ γράμματι καταστάλῃ. δυνατὸν γὰρ καὶ τοῖς ταῦτα αἰτήσασι τὴν οἰκονομίαν ἀφηγήσασθαι τοῦ πράγματος, πεῖσαί τε αὐτοὺς ἠρεμεῖν ἑλέσθαι μᾶλλον, καὶ μὴ σκανδάλου πρόφασιν ταῖς ἐκκλησίαις γενέσθαι. πέπομφα δὲ καὶ τὸ ἴσον τῶν γραφέντων πρὸς ἐμὲ παρὰ τοῦ κυρίου μου τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Ἰωάννου. ᾧ καὶ ἐντυχοῦσα ἡ σὴ ὁσιότης, δέξεται πάντως * ὀφθαλμὸν εἰς τὴν ὑπόθεσιν.

ª Iliad. τ'. v. 30

* ἴσ. ἀφορμήν.

EPISTOLA DECRETALIS VIGILII PAPÆ PRO CONFIRMATIONE QVINTÆ SYNODI OECVMENICÆ

Ex manuscripto codice bibliothecæ regiæ,

CVM INTERPRETATIONE LATINA ET DISSERTATIONE

Petri de Marca ordinarii in Regio consistorio consiliarii, & in supremo Navarræ senatu præsidis.

Dilecto fratri Eutychio, Vigilius.

SCANDALA quæ humani generis inimicus in universo mundo excitavit, nullus ignorat: adeo ut unumquemque propositum suum ad subvertendam Dei ecclesiam per universum orbem diffusam, quocumque modo implere satagentem, non tantum suo nomine, sed etiam nostro, atque aliorum, diversa tum loquendo, tum scribendo, componere impulerit: in tantum ut nos ipsos una cum fratribus, & coepiscopis nostris, in urbe regia degentes, & æquali reverentia quatuor synodos vindicantes, & in una eademque quatuor illarum synodorum fide sincere persistentes, cavillationibus, versutiis & dolo malo ab iis dividere conatus fuerit; ita ut nosmetipsi qui ejusdé cum illis eramus, & sumus de fide sententiæ, insuperhabita dilectione fraterna in

D Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Εὐτυχίῳ, Βιγίλιος.

ΤΑ σκάνδαλα, ἅπερ ὁ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐχθρὸς τῷ σύμπαντι κόσμῳ διήγειρεν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ· οὕτως ὡς τὸ οἰκεῖον βούλημα πρὸς τὸ ἀνατρέψαι τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διακειμένην, ἕκαστον φαύλου σκοποῦ τυγχάνοντα, πληρῶσαι οἵῳ δήποτε τρόπῳ σπουδάζοντα, οὐ μόνον ἐξ ὀνόματος ἰδίου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἡμετέρου, καὶ ἐξ ἄλλων, διὰ τοῦ λέγειν, ἢ τοῦ γράφειν, διάφορα πλάσασθαι πεποίηκεν· εἰς τοσοῦτον, ὅτι ἡμᾶς μετὰ E τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγοντας, καὶ ἴσῳ σεβάσματι τὰς τέσσαρας συνόδους ἐκδικοῦντας, καὶ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων τούτων συνόδων μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πίστει ἀμώμως διατελοῦντας, τοῖς σοφίσμασι τῆς οὕτω πονηρᾶς πανουργίας, αὐτῶν ἐπεχείρησε διελεῖν. ὥστε ἡμᾶς τοὺς ἐν μιᾷ πίστει ὁμόφρονας γεγονότας καὶ ὄντας, καταφρονήσαντας τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης εἰς

διχόνοιαν

ANNO CHRISTI 553.

διχόνοιαν ἀπαχθῆναι. Ἀλλ' ἐπειδὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὅς ἐστι φῶς ἀληθινὸν, ὃν σκότος οὐ καταλαμβάνει, πάσης συγχύσεως τῆς ἡμῶν διανοίας ἀποκινηθείσης, πρὸς εἰρήνην τὴν οἰκουμένην ἀνεκαλέσατο, καὶ ἐκκλησίαν, ὥστε τὰ ὀφείλοντα διατυπωθῆναι παρ' ἡμῶν, ἀποκαλύπτοντος τοῦ κυρίου, καὶ τῆς ἀληθείας ἀνιχνευθείσης, σωτηριωδῶς πληρωθῆναι. Διὰ τοῦτο γινωσκέτω ὑμῶν σύμπασα ἀδελφότης, ὅτι περ τὰς τέσσαρας συνόδους, τουτέστι τὴν ἐν Νικαίᾳ, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν ἐν Ἐφέσῳ προτέραν, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι σὺν αὐτοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς, ἐν πᾶσι καὶ δεχόμεθα, καὶ θεοφιλεῖ διανοίᾳ προσκυνοῦμεν, καὶ ὁμοψύχως φυλάττομεν. Καὶ οἵτινες δήποτε τὰς αὐτὰς ἁγίας συνόδους, ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν περὶ τῆς ἁγίας πίστεως ὁρισθεῖσιν, οὐκ ἀκολουθοῦσι, τούτους ἀλλοτρίους τοῦ συλλόγου τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κρίνομεν. Διὰ τοῦτο τὴν ὑμῶν ἀδελφότητα τὸ παρ' ἡμῶν γινόμενον εἰδέναι βουλόμενοι, τούτοις τοῖς γράμμασι κατάδηλον αὐτῇ ποιοῦμεν. Ἐπειδὴ οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν, ὁπόσα κεκίνηται περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, τουτέστι περὶ Θεοδώρου τοῦ ποτε Μοψουεστίας ἐπισκόπου, καὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ Θεοδωρήτου συγγραμμάτων, καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρ' Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην· καὶ διάφορα περὶ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων γεγένηνταί τε καὶ γέγραπται· καὶ διὰ τοῦτο, εἴγε ἐν παντὶ πράγματι ὁ τῆς σοφίας λόγος ἀπαιτεῖ τὸ ζητηθὲν ἀναψηλαφᾶσθαι, καὶ οὐκ αἰδὼς εἶναι ὀφείλει, ὥστε σπουδῇ τῆς ἀληθείας, τὸ παρὰ τὴν ἀρχὴν μὲν παραλειφθὲν, εὑρεθὲν δὲ μετὰ ταῦτα δημοσιευθῆναι, πόσῳ γε μᾶλλον ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσι τοῦτο ἁρμόζει φυλάττεσθαι; Ὁπότε δῆλόν ἐστι τοὺς ἡμῶν πατέρας, καὶ μάλιστα τὸν μακαριώτατον Αὐγουστῖνον, τὸν ἐκλάμψαντα ἐν τοῖς θείοις λόγοις, τῆς Ῥωμαϊκῆς εὐγλωττίας διδάσκαλον ἀναψηλαφῆσαί τε τοὺς οἰκείους λόγους, καὶ διορθώσασθαι τὰ αὐτοῦ εἰρημένα, καὶ τὰ παραλειφθέντα, μετὰ ταῦτα δὲ εὑρεθέντα προστεθεικέναι. Καὶ ἡμεῖς ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ὑποδείγμασι προτραπέντες, ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν μνημονευθέντων τριῶν κεφαλαίων, οὐδέποτε ἀπέστημεν δι' ἐρεύνης γινόμενοι, τί περὶ τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων, ἐν τοῖς τῶν ἡμετέρων πατέρων γράμμασι δύνηται τὸ ἀληθέστερον εὑρεθῆναι. ὅθεν φανερὸν γέγονε διὰ καθαρᾶς ἀληθείας, ἐν τοῖς εἰρημένοις Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας λόγοις τοῖς πανταχοῦ στηλιτευομένοις, τὰ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει, καὶ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων περιέχεσθαι. ἀμέλει τοι καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες κατ' αὐτοῦ γράφοντες, ἰδίους λόγους πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καταλελοίπασι. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίαις φανερῶς αὐτὸν εἰρηκέναι εὑρίσκομεν, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν, καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐληλυθέναι, καὶ τῇ πολιτείᾳ ἄμωμον γινόμενον. καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον βαπτισθῆναι ἐν ὀνόματι πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰληφέναι, καὶ υἱοθεσίας ἠξιῶσθαι. Καὶ κατ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Χριστὸν προσκυνεῖσθαι. καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις, καὶ παντελῶς ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι. Πρὸς τούτοις εἶπε, ταύτην γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὁποίαν

A discordiam abierimus. Sed quoniam Christus Deus noster, qui est lux vera, quem tenebræ non cōprehendunt, omnī confusione a mentibus nostris remota, universum orbem & ecclesiam ad pacem revocavit, ita ut quæ a nobis definiri debent, revelante domino, & veritate investigata salubriter impleta sint: Idcirco sciat vestrum universa fraternitas, quod quatuor synodos, hoc est Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, & Calchedonensem, una cum iisdem fratribus nostris, in omnibus suscipimus, & devota mente veneramur, atque unanimiter servamus. Et si qui easdem sanctas synodos in omnibus quæ ab ipsis de sancta fide definita sunt non sequuntur, eos a cœtu sanctæ & catho- B licæ ecclesiæ alienos judicamus. Quapropter desiderantes ea scire fraternitatem vestram quæ a nobis facta sunt, his nostris literis ipsi manifestum facimus. Quoniam nulli dubium est, quot quantaque mota sunt, ob tria capitula, hoc est de Theodoro olim Mopsuestiæ episcopo, ejusque scriptis, quin etiam de scriptis Theodoreti, & de epistola quæ dicitur scripta ab Iba ad Marim Persam; & quam diversa de tribus illis capitulis dicta atque conscripta sunt: Ideo si in omni negotio sapientiæ ratio postulat, ut id de quo quæritur retractetur; neque pudori esse debet, cum ea quæ ab initio omissa, studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quanto magis ecclesiasticis di- C sceptationibus convenit, eamdem rationem in illis quoque observari? Præcipue cum manifestum sit patres nostros, & maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis scripturis claruit, Romanæ eloquentiæ magistrum, propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis incitati, in controversia trium capitulorum supra memoratorum, nunquam destitimus, quin investigaremus, quid de prædictis tribus capitulis, in patrum nostrorum literis verius inveniri posset. Vnde patuit revera, dictis Theodori D Mopsuestiæ sermonibus qui ubique redarguuntur, pleraque contraria rectæ fidei, & doctrinis sanctorum patrum contineri: quare ipsi sancti patres adversus eum scribentes, tractatus suos ad sanctæ ecclesiæ eruditionem reliquerunt. Etenim inter ceteras ipsius blasphemias aperte ipsum dixisse invenimus, alium esse Deum verbum, & alium Christum, a passionibus animæ, & concupiscentiis carnis vexatum, & paulatim a minoribus recedentem ad meliora per profectum operum pervenisse, & conversatione irreprehensibilem factum. Et ut nudum hominem baptizatum fuisse in nomine Patris, E Filii, & Spiritus sancti & per baptisma gratiam sancti Spiritus accepisse, & adoptionem promeritum. Et ad exemplum imaginis imperatoriæ, ob personam Dei verbi Christum adorari. Et post resurrectionem immutabilem cogitationibus, & omnino impeccabilem factum. Præterea, dixit eam unionem Dei verbi factam fuisse ad Christū qualē

ANNO CHRISTI 553.

1. Cor. 6. Ioan. 20.

apostolus dixit de viro, & muliere : *Erunt duo in carne una.* Et quod post resurrectionem, cum insufflasset dominus discipulis, & dixisset : *Accipite Spiritum sanctum*, non dedit illis Spiritum sanctum. Similiter hoc quoque ausus est dicere, quod confessioné quam Thomas edidit, attrectans manus, & latus domini post resurrectionem dicens : *Dominus meus, & Deus meus*, non ad Christum retulit; (neque enim Theodorus ait Christũ esse Deum) sed propter miracula resurrectionis stupentem Thomam laudasse Deum, eaque verba dixisse. Quod autem pejus est, in interpretatione quam scilicet ad apostolorum Acta idem Theodorus scripsit, similem fecit Christum Platoni, & Manichæo, & Epicuro, & Marcioni dicens, Quoniam sicut illorum singuli ex proprio dogmate cujus auctores fuerunt, suos discipulos appellavere Platonicos, & Manichæos, & Epicureos, atque Marcionistas, eodem modo Christus dogma inveniens, ex eo Christianos appellavit. Propterea igitur agnoscat universa ecclesia catholica nos juste & irreprehensibiliter ad ea quæ hac nostra constitutione comprehenduntur devenisse. Unde condemnamus. & anathematizamus, una cum aliis omnibus hæreticis, qui (ut manifestum est) damnati & anathematizati sunt a prædictis sanctis quatuor synodis, & ab ecclesia catholica, Theodorum olim Mopsuestiæ episcopum, & impia ejus scripta : nihilo minus ea quoque quę a Theodoreto scripta sunt contra rectam fidem, & contra duodecim capitula sancti Cyrilli, & contra synodum Ephesinam primam, quæque ab eo scripta sunt pro defensione Theodori, & Nestorii. Præterea anathematizamus & cōdemnamus epistolam ad Marim Persam hæreticum, quæ ab Iba scripta dicitur: quæ Christum verbum ex sancta deipara & semper virgine Maria incarnatum, hominem factum fuisse negat, nudum vero hominem ex ea natum : quem templum vocat, ita ut ex hoc intelligitur alium esse Deũ verbum, & alium Christum: Sanctum vero Cyrillum rectæ fidei magistrum, & præconē, ut hæreticum, & similia Apollinario scribentem calumniatur : & reprehendit primam Ephesinam synodum, quasi absque judicio, & inquisitione Nestorium damnaverit; tum capita duodecim S. Cyrilli impia, & rectæ fidei contraria appellat eadem epistola ; defendit autem Theodorum, & Nestorium, & impia eorum dogmata atque scripta. Prædicta itaque tria impia capitula anathematizamus & condemnamus, scilicet impium Theodorum Mopsuestiæ, una cum impiis ejus scriptis. Et quæcumque impie Theodoretus scripsit : atque etiam epistolam quæ dicitur ab Iba scripta fuisse : qua superius dictæ profanæ blasphemiæ cōprehenduntur. Quin etiam quēcumque, qui crediderit, aliquo ullo tempore ea capitula debere suscipi, aut defendi, vel conatus fuerit hanc pręsentē condēnationē subvertere, simili anathemati subjicimus. Quoscumque vero, qui rectam fidem servantes a dictis synodis prædicatã, memorata tria capitula condēnaverunt, vel etiam condemnant,

Ioan. 20.

A ἀπόστολος εἶπε περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπών, λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐ δέδωκε αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον. Ὁμοίως καὶ τοῦτο ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι τὴν ὁμολογίαν ἣν Θωμᾶς ἐποιήσατο, ψηλαφήσας τὰς χεῖρας, καὶ τὴν πλευρὰν τοῦ κυρίου, μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγων· ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου, μὴ εἰρῆσθαι τῷ Θωμᾷ περὶ τοῦ Χριστοῦ, (οὐδὲ γὰρ λέγει Θεόδωρος Θεὸν εἶναι τὸν Χριστὸν,) ἀλλὰ πρὸς τὰ θαύματα τῆς ἀναστάσεως ἐκπληγέντα τὸν Θωμᾶν δοξάσαι τὸν Θεὸν, καὶ ταῦτα εἰρηκέναι. Τὸ δὲ χεῖρον, ἔτι μὴν καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ, ἣν δῆθεν ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Θεόδωρος,
B ὅμοιον ἐποιήσατο τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ Μαρκίωνι λέγων, ὅτι ὥσπερ ἕκαστος ἐκείνων ἐκ τοῦ οἰκείου οὗ εὕρατο δόγματος, τοὺς οἰκείους μαθητὰς ἐκάλεσε Πλατωνικοὺς, καὶ Μανιχαίους, καὶ Ἐπικουρείους, καὶ Μαρκιωνιστὰς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς τὸ δόγμα εὑρηκὼς, ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς ἐκάλεσεν. Διὰ ταῦτα τοίνυν σύμπασα γινωσκέτω ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, δικαίως ἡμᾶς καὶ ἀνεπιλήπτως πρὸς τὰ περιεχόμενα ταύτῃ ἡμῶν τῇ διατυπώσει ἐληλυθέναι. Ὅθεν κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πᾶσιν αἱρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν (ὥσπερ φανερόν ἐστιν) ὑπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ Θεόδωρον τὸν ποτε
C Μοψουεστίας ἐπίσκοπον, καὶ τὰ τούτου ἀσεβῆ συγγράμματα, οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ παρὰ Θεοδωρήτου συγγραφέντα κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου, καὶ τὰ πρὸς ἐκδίκησιν Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντα. Πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ κατακρίνομεν τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην αἱρετικὸν, παρὰ Ἴβα γεγράφθαι λεγομένην, ἥτις τὸν Χριστὸν λόγον ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα, ἄνθρωπον γεγενῆσθαι ἀπαρνεῖται, ψιλὸν δὲ ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι λέγει, ὃν
D ναὸν προσαγορεύει, ὥστε ἐκ τούτου ἄλλον νοεῖσθαι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· Καὶ ἅγιον δὲ Κύριλλον τῆς ὀρθῆς πίστεως διδάσκαλόν τε καὶ κήρυκα, ὡς αἱρετικὸν, καὶ ὅμοια Ἀπολιναρίου γράψαντα διαβάλλει. Καὶ καταγινώσκει τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου, ὡς χωρὶς κρίσεώς τε καὶ ζητήσεως τὸν Νεστόριον κατακρινάσης· καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ καὶ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει ἀποκαλεῖ ἡ αὐτὴ ἐπιστολή. ἐκδικεῖ δὲ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ συγγράμματα. Τὰ προειρημένα τοίνυν τρία ἀσεβῆ κεφάλαια ἀναθεματίζομεν καὶ κατα-
E κρίνομεν, τουτέστι τὸν ἀσεβῆ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Καὶ ἅπερ ἀσεβῶς Θεοδώρητος συνεγράψατο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρ' Ἴβα γεγράφθαι, ἧ τινι αἱ εἰρημέναι ἀνωτέρω ἀθέμιτοι περιέχονται βλασφημίαι. Καὶ τὸν δ' ὅν τινα δή ποτε, τὰ προειρημένα ἐν οἵῳ δή ποτε χρόνῳ πιστεύοντα ὀφείλειν δεχθῆναι, ἢ ἐκδικηθῆναι, ἢ ἐπιχειροῦντά ποτε τὴν παροῦσαν κατάκρισιν ἀνατρέψαι, τῷ ὁμοίῳ ἀναθέματι ὑποβάλλομεν. Τοὺς δὲ, ὅσοι φυλάττοντες τὴν ὀρθὴν πίστιν ὑπὸ τῶν προειρημένων συνόδων κηρυχθεῖσαν, τὰ μνημονευθέντα τρία κεφάλαια κατέκριναν,

ANNO CHRISTI 553.

ἤγουν

ἤγουν καταχρίνουσιν, ἀδελφοὺς, καὶ συνιερεῖς ὁριζόμεθα. Ἅ τινα δή ποτε, εἴτε παρ' ἐμοῦ, εἴτε παρ' ἄλλων, πρὸς ἐκδίκησιν τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων γεγόνηνται, τῇ διατυπώσει τοῦ παρόντος ἡμῶν γράμματος καταργοῦμεν. πάσας γὰρ τὰς ἐμφερομένας ἀνωτέρω βλασφημίας, ἀπέσω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἵνα τις εἴποι ὅτι αἱ προειρημέναι τέσσαρες σύνοδοι, ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἐδέξατο, ἢ τοὺς ὅμοια φρονοῦντας, καὶ κατακολουθοῦντας δηλοῦνται ὄντως, ὅπερ ἀπὸ τῶν μνημονευθέντων ἁγίων πατέρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐν Καλχηδόνι συνόδου, οὐδεὶς περὶ οὗ ὑποψία γέγονεν ἐδέχθη, εἰ μὴ ὃς ἀπεβάλετο τὰς ἀνωτέρω ἐμπεριεχομένας βλασφημίας, ἤγουν τὰ ὅμοια ταύταις, ἢ τὴν αἵρεσιν περὶ ἧς ὕποπτος γέγονεν, ἢ τὰς βλασφημίας ἀπηρνήσατο, καὶ κατέκρινε, περὶ ὧν ἐν ὑπονοίᾳ γέγονεν.

A fratres & consacerdotes esse definimus. Quæ vero aut a me, aut ab aliis ad defensionem prædictorum trium capitulorum facta sunt præsentis hujus scripti nostri definitione evacuamus. Absit enim ab ecclesia catholica, ut aliquis dicat omnes superius comprehensas blasphemias, a prædictis quatuor synodis, aut ab una ipsarum susceptas fuisse, vel eos qui similia sentiunt & sequuntur. Apertissimum autem est quod a memoratis sanctis patribus, & maxime a sancta synodo Calchedonensi, nullus de quo aliqua esset suspicio admissus est, nisi qui B rejecisset superius comprehensas blasphemias, aut illis similia, vel hæresim de qua fuit suspectus, vel blasphemias denegavisset & condemnasset, in quarum suspicionem venit.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ.

Ὁ ΘΕΟΣ σε ὑγιῆ διαφυλάττοι ἀδελφὲ τιμιώτατε. Ἐδόθη πρὸ ἓξ εἰδῶν Δεκεμβρίων, βασιλείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου ἔτους εἰκοστοῦ ἑβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου, ἔτους ιβ'. [Τέλος βιβλίου ἡ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθείσης. Χριστὲ ὁ Θεὸς δόξα σοι. Ἀμήν.

SVBSCRIPTIO.

DEVS te servet incolumem frater honoratissime. Data ante sextum Idus Decembres, imperii domini nostri Iustiniani æterni Augusti anno vigesimo septimo, post consula- C tum Basilii viri clarissimi, anno duodecimo." " Æræ christianæ 553.

DE VIGILII DECRETO PRO CONFIRMATIONE V. SYNODI,

DISSERTATIO PETRI DE MARCA ordinarii in regio consistorio consiliarii, & in supremo Navarræ senatu præsidis."

COMMODVM accidit nuper, ut quo tempore acta quintæ synodi œcumenicæ prælo regio excudebantur, obtulerit sese mihi fato quodam vetus collectio χρήσεων ex antiquis patribus & conciliis petitarum, a veteri theologo adversus Acephalos & Monothelitas hæreticos olim adornata. Volumen illud manuscriptum Græcum extat in bibliotheca regia, accurate descriptum a Leone Cinnomo, & ab eo repositum Constantinopoli in bibliotheca imperatoria, temporibus Michaelis Palæologi, anno mundi 6784. seu anno Christi 1276. Amanuensis vero testatur, a se transcriptum ex autographo, quod in veteri bibliotheca ecclesiæ Romanæ asservabatur, calamo exaratum, anno mundi 6267. seu anno Christi 753 Quod ideo annotavi, ut de manuscripti codicis antiquitate & fide nullus esset dubitandi locus. Inter ceteros vero laudabiles locos, ex quibus collectio illa compacta est, opportune incidi in excerpta aliquot ex antiquis actis quintæ synodi; scilicet in Eutychii epistolam ad Vigilium (cujus pars quædam Græce prolata est in concilio Florentino) & rescriptum Vigilii ad Eutychium (quæ extant Latine tantum in collatione prima illius synodi) & in quatuordecim anathematismos editos ab eadem synodo, qui Latine tantum habentur in collatione VIII. Itaque ad commodum studiosorum antiquitatis ecclesiasticæ pertinere putavi, postquam injuria temporum nobis actorum Græcorum invidit exemplar, ut saltem his fragmentis Græcis non carerent: præcipue cum ex anathematismorum collatione cum editione Latina non leve adjumentum sibi comparare possint ad veram synodi sententiam indagandam, adversus Nestorianorum & Eutychianorum versutias.

Præterea vero exhibemus tibi, lector, epistolam Vigilii, quæ nondum in lucem prodiit, quæque auro contra æstimari debet, qua synodi quintæ gesta auctoritate sedis apostolicæ confirmantur. Ejus precium illi soli norunt, quibus perspectum est, quantum plerique dignitati pontificiæ detrahant eo nomine, quod hæc quinta synodus vim & pondus œcumenicæ obtinuerit, licet renitentem Vigilium fuerit experta, qui maluit exilium pati, quam suffragio suo illius definitionem approbare. Contendit quidem illustrissimus annalium conditor ex Euagrio & ceteris Græcis auctoribus, confirmatam fuisse synodum a Vigilio; sed eam comprobationem in id tempus dilatam, quo Vigilius ab exilio solutus est, rogante Narsete duce, post liberatam a Gothis Italiam.

Sed opus illi est æquo lectore, qui se conjecturis in re tanti momenti duci patiatur: cum econtra excipere soliti sint non solum novatores, sed etiam plerique eruditissimi viri, errasse Græcos scriptores, qui de consensu Vigilii loquuntur; quia constat ex Anastasio, pulsum in exilium a Iustiniano cum aliquot episcopis, quod synodo refragaretur; unde revocatus est precibus Romanorum & Narsetis ducis, teste eodem Anastasio, qui tamen confirmationis illius omnino non meminit. Non me latet viros eruditos ex eo vim concilii generalis tribuere huic quintæ synodo, quod a Pelagio primo, & Gregorio magno, aliisque pontificibus sub nomine quintæ synodi post ceteras quatuor recensita fuerit. Quod tamen alii sic explicant, ut pontifices illos auctoritati tantæ synodi cessisse potius dicant, quam synodo auctoritatem addidisse.

II. Quæ a me dicta sunt eo animo, ut repertam in bi- D bliotheca regia Vigilii epistolam commendem, quæ omnes illas difficultates superat; quæque his verbis concepta est, quibus uti decebat sedis apostolicæ pontificem. Sane a Græcis ipsis tanti facta est ad robur quintæ synodi asserendum, ut eam in acta ejus synodi retulerint, & definitioni synodicæ subjunxerint, ut ostendetur inferius. Vnde patet summa fide scriptum ab Euagrio, Vigilium consensisse synodo ἐγγράφως; epistolam enim illam in- Euagrius lib. 4. c. 34. ter acta synodi legerat. Hæc sunt Euagrii verba; Βιγίλιος μὲν οὖν ἐγγράφως συνθέμενος, συνεδρεύειν οὐχ εἵλετο. *Vigilius autem per literas consensit concilio, non tamen interesse voluit.* Ex iisdem actis sine dubio hauserunt Photius, Zonaras, Cedrenus, Euthymius, & Nicephorus, quod de Vigilii consensu tradunt. Cujus consensus meminit quoque sexta synodus in prosphonetico ad Constanti- Sextæ synodi act. XVIII. num Pogonatum imperatorem; ubi postquam retulit Eutychis damnationem a Leone I. decretam fuisse, & a Marciano principe cum synodo Calchedonensi susceptam, hæc verba subjunguntur; οὗ τινος μετὰ ταῦτα Βιγίλιος Ἰουστι- E νιανῷ τῷ πανευσεβεῖ συμπεφώνηκε, καὶ τὸ τῆς πέμπτης συνέδριον, τὰ φωραθέντα καὶ λαθόντα τινῶν ἀναθεματίζον συγγράμματα βδελυρίας πληρέστατα. Quæ sic reddit vetus interpres; *Sicut & Vigilius post hæc Iustiniano piissimo consonuit. & quintum concilium constitutum est, ut eorum opuscula quæ latenter reperta sunt, repleta abominatione, anathematizarentur.* Quæ verba dupliciter explicari possunt. Vel hoc sensu, ut dicatur Vigilius in eo consensisse cum Iustiniano, ut concilium indiceretur ad damnationem trium capitulorum; quamvis pontifex in contraria sententia perstiterit. Vel illo, ut omnino cum Iustiniano consenserit tam in concilii indictione, quam in trium capitulorum damnatione. Quæ ultima explicatio necessaria est, ne si primæ hæreamus, alienum videantur a mente sua patres exemplum protulisse, & longe dispar ei quod superioribus verbis proposuerunt, de

de consensu Leonis, & Marciani, totiusque synodi.

Pelagii ep. ad ep. Istr. cap. 7.

III. His addi potest eximium Pelagii II. testimonium ex epistola ad episcopos Istriæ, cujus adeo aperta sunt verba, ut mirari subeat, qua ratione viros alioqui perspicacissimos fugerit tam expressa de Vigilio sententia. Etenim prolixis verbis ibi refertur, sedem apostolicam *per Vigilium* initio quidem probasse tria capitula, & pro eorum defensione diu laborasse, longoque tempore ad injurias usque certasse (quod de solo Vigilio intelligi potest) deinde cessisse, quando *veritas se patefecit.* Quæ verba ad epistolam Vigilii respiciunt, qui re diligentius tractata *veritatem sibi affulsisse*, seque tria capitula damnasse scribit, ut mox dicetur uberius.

IV. Ceterum ut liquidius sententia hujus epistolæ intelligatur, simulque famæ & dignitati Vigilii consulatur, non alienum erit pauca de ipsius instituto in hac trium capitulorum controversia dicere. Tria illa capitula hæc erant. I. Ibæ episcopi Edesseni epistola ad Marim Persam. II. Theodori episcopi Mopsuesteni persona, & ejus scripta. III. Theodoreti disputationes adversus duodecim capita Cyrilli Alexandrini. Ex his tribus capitulis Acephali, propago quædam Eutychianorum, occasionem arripiebant non admittendi concilii Calchedonensis, quasi Nestorium aliquo pacto foveret. Id ex eo colligebant, quod epistolam Ibæ synodus approbasset; quæ tamen Cyrillum carpebat, in Theodori Mopsuesteni Nestorianæ hæreseos auctoris laudes efferebatur, & utebatur blasphemis Nestorii verbis, quem non servato judiciorum ordine damnatum quoque fuisse dicebat in synodo Ephesina. Tum vero quod Theodoreto in communionem suscepto, ejus tamen scripta adversus duodecim capita Cyrilli, quibus Nestorii hæresis proscribebatur, synodus Calchedonensis non damnasset. Ex iisdem quoque capitibus Nestoriani hæresim suam instaurare nitebantur, prolatis ex Theodoro Mopsuesteno testimoniis, & ex Theodoreti adversus Cyrillum dissertationibus. Cum autem in id unum Iustinianus incumberet, ut Acephalos, qui graves in Ægypto & in oriente motus excitabant, legibus suis insectaretur, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, Acephalorum fautor, & sectator Origenis a paucis annis proscripti, ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta erant, & ut imminens Acephalis periculum averteret, controversiam de tribus capitulis excitavit, ut ecclesiæ pacem perturbaret. Pro ea itaque qua valebat gratia apud principem pacis ecclesiasticæ alioqui studiosum, per cuniculos rem aggressus est. Spem Iustiniano fecit ineundæ cum Acephalis concordiæ, si præter Theodoreti scripta adversus Cyrillum, epistola Ibæ Edesseni recitata in concilio Calchedonensi, tamquam impia rejiceretur, & Theodorus quoque illa epistola laudatus, tamquam Nestorii parens damnaretur; cujus famæ Cæsareæ episcopus ex eo quoque infestus erat, quod Origenis deliramenta olim refutasset.

Facundus Hermianensis lib. 1. cap. 2.

Liberatus Brev. cap. ult.

V. Iustinianus utilitate publica, ut sibi quidem videbatur, excitatus, libello satis copioso tria illa capitula proscripsit, & ab episcopis orientis damnari procuravit. Enimvero, quia trium capitulorum negotium nullius synodi judicio erat præjudicatum, imo vero synodi Calchedonensis dignitatem aliquo pacto violare videbatur; orientis patriarchæ qui Iustiniani decreto subscripserant, se vi adactos fuisse Stephano responsali Romanæ sedis professi sunt. Menas vero Constantinopolitanus episcopus eam conditionem adjecit, si hæc Romano episcopo non probarentur, suum sibi chirographum restitutum iri: quod sub jurisjurandi fide illi promissum est. Atque adeo Iustinianus sentiens nihil in hoc negotio, quod ecclesiarum statum respiciebat, tentari utiliter posse sine sententia Romani pontificis, Vigilium Romam evocat. Pontificem Roma abeuntem ecclesia Romana, provinciæ quoque Africanæ, Sardiniæ, Hellados, & Illyrici obtestatæ sunt, teste Facundo, ne ullatenus novitati acquiesceret.

Facundus lib. 4. cap. 4.

Antequam vero quid egerit in hac causa explicem, observandum est cum Pelagio & B. Gregorio, in hac controversia non disputatum fuisse de fide, sed de personis. Id testatur Pelagius I. in epistola ad Childebertum regem Francorum, qui tunc in oriente capitula quædam *extra fidem* agitata fuisse scribit. B. quoque Gregorius Hiberniæ episcopos manet, in ea synodo *de quibusdam solummodo personis actitatum*; vel ut Pelagii II. verbis utar, *nihil aliud, nisi de personis*, actum. Quin etiam Vigilius in epistola quam edimus, disertissime annotavit, in hac controversia non disputatum fuisse de fide, sed de personis. Unde patet liberam fuisse aliter atque aliter in hoc negotio censendi facultatem, sine ulla Christianæ religionis injuria: ideoque Vigilium qui suam aliquoties mutavit sententiam, de sola levitatis vel metus suspicione periclitari. A qua suspicione tamen abesse tantum debet, ut potius singularis prudentiæ laudem ex iis quæ in hac causa gessit, consequi posse videatur.

Pelagius I. epistola ad Childebertum regem Franc. Gregorius 2. c. 16. Pelag. II. in epist. ad episcopos Istr. cap. 3.

VI. Qui rerum ecclesiasticarum sunt periti, non ignorant, duobus modis olim versari solitos fuisse summos pontifices in quæstionibus propositis, quæ disciplinam respiciebant, vel summo jure, vel remisso. Huic temperamento & canonum remissioni locus erat, quando ob bonum unitatis, & pro resarcienda ecclesiæ pace, necessarium videbatur ea clementia uti. Eam clementiam Græci οἰκονομίαν vocant; Latini eorum exemplo dispensationem, ut alibi ostendi adductis veterum patrum & conciliorum testimoniis. Utroque agendi modo usus est in hac controversia Vigilius, nunc juris & canonum vigore, nunc eorum remissione, fidei & pacis ecclesiæ studiosissimum se præbens. Observatum quidem est ab eruditis, Vigilii quæ videbatur, inconstantiam, prudentiæ & maturo consilio esse tribuendam: sed non docuerunt, cum agendi modum a canonica disciplina pependisse.

L. 3. de concordia sacerdotii & imperii cap. 13.

VII. Ac primo quidem nihil aliud ab eo expectandum erat statim post profectionem suam ex Urbe, quam ut votis occidentalium favendo, se vetustatis vindicem præstaret. Itaque literis ex itinere ad Menam datis, damnationem trium capitulorum reprehendit, & legatis ad Iustinianum missis petivit, ut pateretur eam rescindi. Urbem deinde Constantinopolitanam ingressus octavo Calendas Februarii, anno 547. Menam & alios capitulorum damnatores, illos quoque qui damnatoribus communicabant, a communione suspendit: quam tamen illis post quinque menses restituit, Theodoræ Augustæ rogatu. Ratio potissima cur damnationi trium capitulorum refragaretur, hæc erat, quod existimaret nihil eorum quæ in synodo Calchedonensi gesta erant, retractari posse, eo quod ea sit generalium synodorum auctoritas, ut de iis quæ illarum judicio semel ordinata & disposita sunt, iterum disceptari non debeat. Ea est enim retractationis significatio apud jurisconsultos, quam Græce ἀναψηλάφησιν vocant, sive παλινδικίαν. Itaque rei judicatæ exceptione repellebat novandi studium. Addebat quoque Leonis papæ auctoritatem, qui conceptis verbis gesta synodi Calchedonensis confirmando vetuerat, ne res in synodo definitæ ullo colore quæsito retractarentur. Deinde vero cum legibus principum retractatio adversus sententias præfectorum prætorio intra duos annos peragi deberet, hæc tamen trium capitulorum retractatio adversus synodum universalem totius orbis consensu firmatam, post centum annos urgeretur, ut conqueritur Facundus Hermianensis: illud superet, ut doceretur, his capitulis judicio synodi Calchedonensis provisum fuisse. Quod luculenter docet Vigilius in constituto, & uberius Facundus in libris ad Iustinianum: neque tamen inde sequi, aliquid fidei contrarium a synodo admissum fuisse.

Facund. lib. 4. cap. 3.

Theophanes in chronico.

VIII. Ceterum etsi Vigilius nulla vi adigi posset ad subscriptionem, consensit tandem anno 548. ut in conventu LXX. episcoporum hæc causa Constantinopoli disceteretur: singulorumque suffragiis ad se scripto delatis, ipse *Iudicatum* dedit ad Menam, quo tria capitula damnabat. Hoc fecit κατ' οἰκονομίαν, sive remissionem, & dispensationem canonicam, ad pacem cum orientalibus retinendam. Si quis id a me confictum putet, audiat Vigilium, qui pro se dicet in encyclica adversus Theodorum Cæsareensem: Primum quidem in eo quod pro scandalo refrenando condescendentes quorumdam animis, quos aliqua dispensatione credidimus temperandos; quia tu jam ex pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione, ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec literis quisquam facere ex eadem causa præsumeret.] Eamdem causam dispensationis prætendit clerus Romanus in epistola ad legatos Gallicanos; postea tamen tractatu habito, prædictus sanctus papa Vigilius, sub aliqua dispensatione, ipsam causam ordinaverit, solicite monendo, ne per occasionem aliquam supradicta synodus pateretur injuriam. Sed obtinere non potuit Vigilius ab Afris, Illyricianis, & Dalmatis episcopis, ut judicio suo cederent; quin potius ab ejus se communione suspenderunt. Ejus discessionis causas atrociore stylo persequitur Facundus in libello contra Mocianum scholasticum, & in epistola fidei catholicæ, ubi propterea Vigilius prævaricator dicitur. Egit itaque cum principe coram Mena patriarcha, pluribus episcopis & senatu, ut rescissis quæ in hac causa utrimque gesta fuerant, indiceretur synodus, in qua adessent Africanarum & Illyricianarum provinciarum episcopi, quorum, ut ipse loquitur, fuerat scandalizata fraternitas, ut quæ omnium suffragiis probarentur, cum pace ecclesiæ locum haberent.

Epistola Vigilii adversus Theodor.

Epistola cleri Romani ad legatos Gall.

IX. Evocanti autem principi episcopos ex Africa & Illyrico, cum ægre ac ne vix quidem pareretur, actum est

eſt anno 551. cum Vigilio, ut ſi nollent occidentales epiſcopi, ipſe ſolus cum Græcis tria capitula damnaret. Renuente pontifice, edictum Iuſtiniani de damnatione trium capitulorum, ſuaſu Theodori Cæſareenſis publice propoſitum eſt. Vigilius vero comminatus eſt Græcis epiſcopis communionis ſuæ ſuſpenſionem, ſi edicto conſenſum præberent: idemque profeſſus eſt Dacius Mediolanenſis epiſcopus. Quamobrem incenſo ira Iuſtiniano, Vigilius in baſilicam ſancti Petri in Hormiſda confugit; unde per vim abducere conatus prætor, populi tumultu repellitur. Accepto tamdem per imperatoris legatos ſacramento, redit in domum Placidianam. Sed multis rurſum injuriis affectus, & inſidiis appetitus, noctu iterum ſub natale Chriſti Calchedonem abiit ad ſanctam Euphemiam. Vnde miſſis a Iuſtiniano ſenatoribus, & ſeorſim ſemel atque iterum Petro referendario, evocari non potuit. Quin potius encyclicam de calamitatibus ſuis ſcribit, depoſitioniſque ſententiam in Theodorum Cæſareenſem profert, & communionis ſuſpenſionem adverſus Menam patriarcham Conſtantinopolitanum, anno 552. Hanc Vigilii conſtantiam is eventus ſecutus eſt, ut remotis edictis, diſcuſſionem trium capitulorum integram ſynodo futuræ relinqui conſenſerit imperator, atque Menas & Theodorus, & alii epiſcopi veniam a Vigilio petierint, ob injurias ejus beatitudini vel ſedi factas, ut teſtantur eorum libelli inſerti conſtituto Vigilii. Menæ mortuo ſucceſſit Eutychius, qui ſtatim fidei libellum Vigilio obtulit, menſe Ianuarii, anno 553. & petivit ut communi tractatu controverſiæ motæ definirentur. Reſcripſit Vigilius ſibi placere, ut diſcordia ſopiatur, γινομένης κανονικῆς συνόδου, *habita ſynodo canonica*, in qua tractatus & diſceptatio fieri poſſit cum unitis ſibi fratribus. ἅμα τοῖς ἑνωθεῖσιν ἡμῖν ἀδελφοῖς σύσκεψιν ποιησώμεθα. Cupiebat Vigilius ſynodum in Italia fieri, ſed refragante principe de loco, tamdem inter eos convenit ante diem paſchæ, ut exæquato Latinæ linguæ epiſcoporum numero iis pontificibus Græcis, qui tunc Conſtantinopoli præſentes aderant, de tribus capitulis tractaretur, quemadmodum teſtatur Vigilius in conſtituto. Sed moræ impatiens princeps ſynodum coegit adverſus pacta conventa, literiſque ſuis datis ad patriarchas Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & vicarios Hieroſolymitani patriarchæ, & ceteros epiſcopos orientales qui erant in urbe, ad controverſiam de tribus capitulis aggrediendam hortatur. In quibus literis *judicati* olim a Vigilio editi mentionem injecit, ut de pontificis ſententia nullus videretur ambigendi locus; diſſimulata tamen illius *judicati* reſciſſione, & ceteris conditionibus cum Vigilio depactis.

X. Convenit ergo ſynodus quarto Nonas Maii; & illuſtri legatione Eutychii Conſtantinopolitani, & aliorum patriarcharum, atque ſexdecim metropolitanorum, Vigilium convenit, ab eo poſtulans, ut cauſam trium capitulorum cum ceteris epiſcopis diſceptare vellet, quemadmodum ſuis literis Eutychio pollicitus erat. Ille cauſatus valetudinem, in poſterum diem reſponſum diſtulit: qua pollicitus eſt manifeſtare, quod ei de tali conventu placuerit. Quibus verbis non ſignificat, quod viris eruditis perſuaſum eſt, ſcilicet ſe ſcriptis ſynodo ſatisfacturum; ſed potius indicat ſe conventum illum canonicæ ſynodi loco non habere, qua de re perendie ſit acturus. Hic locus eſt magni momenti ad ferendum de conſilio Vigilii certum judicium. Vrſerat præcipue ſynodi indictionem ad ſanandos occidentalium epiſcoporum animos, qui læſi fuerant illa diſpenſatione qua uſus erat ad conciliandos orientales. Ea conditio placuerat Iuſtiniano. itaque conventus ſolorum orientalium cenſeri non poterat a Vigilio legitimum & univerſale concilium. Quare ſecunda vice aditus a legatis ſynodi, abſciſſe reſpondit, ſe cum illis convenire non poſſe, ut patet ex relatione a legatis ſynodo facta, quorum hæc ſunt verba: Ille vero reſpondit, non poſſe una nobiſcum convenire, eo quod plurimi hic quidem ſunt orientales epiſcopi, pauci vero cum eo: facere autem per ſemetipſum in ſcriptis ſententiam ſuam, & offerre piiſſimo domino. Contendebant econtra legati, conventum non eſſe differendum propter abſentiam occidentalium epiſcoporum; præcipue cum in aliis ſynodis œcumenicis vix duo aut tres occidentis epiſcopi interfuiſſent, nunc vero adeſſet ipſe Vigilius & aliquot Italiæ, Illyrici & Africæ ſacerdotes. Vigebant præterea illius reſcriptum, quo promiſerat Eutychio ſe cum fratribus unitis de hac re tractaturum; ſe autem cum illo communione jungi. Replicatio Vigilii non eſt actis inſerta, quæ tamen colligi poteſt ex rei geſtæ ſerie, quam numero ſuperiori annotavimus. Etenim legati diſſimulabant verba reſcripti; quibus ſe acturum ea de re in ſynodo canonica pollicebatur. Porro canonica ſynodus eſſe non poterat, quæ juxta morem in aliis ſynodis œcumenicis obſervatum, non conſtabat ex legatis omnium provinciarum eccleſiaſticarum. Neque eſſe quod objicerent, paucos ceteris conciliis interfuiſſe occidentales epiſcopos, cum ex actis ſynodicis conſtet illos geſſiſſe vices Romani pontificis & totius concilii diœceſeon occidentalium. Qui mos tanto ſtudioſius obſervari debebat in hac cauſa, quod de ſcandalo occidentalibus illato agendum erat; eaque eſſet Romanæ eccleſiæ conſuetudo, ut vocatis iis quorum intererat, offenſiones amoveret, quemadmodum docent Leonis I. epiſtolæ ad legatos in orientem miſſos. Et in hac cauſa ſæpe Vigilius profeſſus fuerat iis verbis quæ cleri Romani epiſtola continentur; *Sine conſenſu omnium*, inquit Vigilius, *iſta quæ & ſynodum Calchedonenſem in dubium venire faciunt, & ſcandalum fratribus meis generant, ſolus facere nullatenus acquieſcam.* Quare interpellatus iterum a patriciis, quos imperator delegarat, & ab epiſcopis nomine ſynodi ſpopondit, intra dierum aliquot ſpatium, quid ſibi de controverſia videretur, ad imperatorem ſcripto tranſmiſſurum. Non eſt ergo quod viri eruditi eam cauſam prætendant abſentiæ Vigilii, quod ſummi pontifices adeſſe non ſolerent in conciliis generalibus: cum vera cauſa petenda ſit ex eo, quod conventum imperfectum noluerit præſentia ſua œcumenicum reddere in offenſionem occidentalium. Inſtituit atque ſynodus cognitionem ſuam de tribus capitulis, quæ tamdem definitione ſua damnavit.

Leo I. epiſt. ad legatos. Epiſtola cleri Romani ad legatarios Gallicanos.

XI. Interim vero Vigilius intra viginti dierum inducias, quas ob ægritudinem petierat, conſtitutum ſuum ad Iuſtinianum dedit, quo ſententiam ſuam de tribus capitulis copioſe explicavit. Theodori blaſphemias configit, ſed ejus nomini parcit, ad exemplum ſynodi Epheſinæ: ſuperfluum docet, & ad exprobrationem Theodoreti tendere, ſi ejus ſcripta adverſus Cyrillum damnentur, cum Cyrillus ipſe & ſynodus Calchedonenſis nihil aliud ab eo exegerint, quam ut Neſtorio anathema diceret. De Ibæ epiſtola nihil retractandum poſt concilium Calchedonenſe. Deinde prohibuit ne quis ordinis & gradus eccleſiaſtici aliter de tribus capitulis doceret, quam ipſe ſuo conſtituto exprimebat. Attamen animadverti eum non adjeciſſe anathema in eos qui contrariam opinionem tuerentur. Quod ab eo ſumma prudentia factum eſt, ut oſtenderet eam eſſe controverſiæ conditionem, quæ in utramque partem inflecti poſſet, ſi paci eccleſiaſticæ hac ratione conſuleretur. Non potuit aliter reſpondere interroganti Iuſtiniano, qui ſententiam Vigilii requirebat, non autem agebat de diſpenſatione ad concordiam occidentalium & orientalium reſarciendam; quæ aliter obtineri non poterat, quam tractatu inito ſine contumelia occidentalium.

XII Hic vero diſſimulare non poſſum, me longe abeſſe ab illuſtriſſimi cardinalis Baronii ſententia, qui putat conſtitutum Vigilii miſſum a Iuſtiniano ad ſynodum: idque colligit, ex eo quod rationes in conſtituto prolatæ pro Ibæ epiſtola, diſcutiuntur & refelluntur in ſexta collatione. Vt vero aliter ſentiam, impellor potius amore veri, quam novatorum procacitate, qui ex hac narratione non leve argumentum trahi poſſe putant adverſus pontificiam auctoritatem, cujus ſcripta in ſynodo non ſolum diſcuti, ſed etiam refutari hinc probant, & definitionem illius decretis promulgatis contrariam cum anathemate proferri. Enimvero ſi conſtitutum relectum fuiſſet in ſynodo, illius recitatio relata fuiſſet in acta, quibus inſertæ ſunt minoris momenti relectiones. Argumenta autem illa pro Ibæ epiſtola, quæ diſcutiuntur collatione ſexta, nota erant & trita, utpote quæ a ſex vel ſeptem annis ſummo ſtudio contorquerentur ab adverſariis, etiam ſcriptis copioſiſſimis libris, quemadmodum factum eſt a Facundo Hermianenſi: ut neceſſe non ſit confugere ad conſtitutum Vigilii, quaſi inde illa excerpi neceſſarium omnino foret. Deinde promulgatio conſtituti aliena fuiſſet ab inſtituto & prudentia imperatoris, qui damnationi trium capitulorum cum totus incumberet, non debuit ſuis votis officere, Vigilii auctoritate prolata, quæ deſiderium illius improbaret. Imo vero ut facilius obtineret quem ſibi propoſuerat eventum, neu quis expectaret quid principi Vigilius reſpondiſſet, quemadmodum pollicitus erat ſe facturum, per Conſtantinum ſacri palatii quæſtorem Iuſtinianus ſynodo ſuggeſſit, Vigilii mentem ſatis explicatam eſſe ex iis quæ ſæpius hac de re docuerat cum ſcriptis, tum viva voce. Et ut ſacrum conventum ad damnationem trium

Annal. eccleſ. ad ann. 553.

capitu-

capitulorum animaret, literas ea de re a Vigilio perscriptas ad Aurelianum Arelatensem, & ad Valentinianum Scythiæ episcopum, & sententiam ab eodem pontifice latam adversus Rusticum & Sebastianum diaconos suos trium capitulorum fautores, e Latina in Græcam linguam versas, legendas exhiberi ab eodem quæstore curavit. Hæc sunt verba Constantini: *Communiter vero convenire invitatus* (i. Vigilius) *& hoc facere una cum sancta vestra synodo, pollicitus est per semetipsum facere, & dare piissimo domino. Vt igitur etiam ea quæ sæpius ab ipso facta sunt ad condemnationem trium capitulorum, vos audientes alacriores efficiamini de his formam celeriter proferre, direxit per me sanctitati vestræ condemnationem ab ipso Vigilio religiosissimo prolatam*, &c. *omnibus translatis ad Græcam linguam ad faciliorem scientiam vestræ sanctitatis.* Qui præjudicio Vigilii perlecto, patres alacriores effici ad condemnationem existimabat, non adeo supinus erat, ut eorum impetum contraria ejusdem pontificis definitione retardaret. Deinde vero locus agendi de constituto hic erat, cum pollicitationem Vigilii principi factam quæstor recenset. Sed adeo mentionem ejus non injecit, ut potius id omnino dissimulet, ejusque loco alia instrumenta substituat. Ait vero vir illustrissimus, hac instrumentorum prolatione id tentasse Iustinianum, ut Vigilium prævaricationis argueret, qui constituto aliter quam antea decernebat. Sed principis in eo consilium aliunde melius deprehendi non potest, quam ex oratione quæstoris, qui ad excitandos & provocandos patres auctoritatem Vigilii contra isthæc capitula scripto profert, non autem in pontificis contumeliam. Sane si quis ordinem, qui in conciliis œcumenicis obtinebat, diligentius expendere velit, quam longissime recedet ab illa opinione, qua dignitas sedis apostolicæ violatur, mecumque facile consentiet adhibitum Vigilii nomen, ut gradus inde ad definitionem synodi contra capitula strueretur. Prima enim semper fuit in synodis œcumenicis sententia Romani pontificis, qua non expectata nihil decerni moris erat; quemadmodum servari solebat in senatusconsultis ad orationem principum factis, ut dicam tomo II. de concordia sacerdotii & imperii. Impræsentiarum solo Vigilii testimonio utar, qui sibi jus illud in hac causa vindicabat. Promissa namque principi intra viginti dierum inducias sua de hoc negotio definitione, Pelagium diaconum ad episcopos misit, ut eos moneret, ne ante sententiæ suæ promulgationem quidquam ea de re decernerent: *Antiquum & regularem custodientes ordinem*, inquit, *ne ante nostra, hoc est, sedis apostolicæ, cui per Dei gratiam præsidemus, promulgationem sententiæ quidquam proferre tentarent, unde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio.* Itaque Iustinianus, ne prætermissa videretur in hoc negotio Vigilii auctoritas, constitutum quidem suppressit, sed alias Vigilii priores sententias, quæ annis superioribus ab eo latæ erant οἰκονομικῶς, synodo exhibuit, ut in actis omnia rite & solenniter gesta fuisse viderentur. Quare synodus quoque ipsa magnum decreti sui momentum in eo posuit, quod Vigilius tria capitula sæpius & scripto & sine scripto condemnasset; etsi conqueratur, quod conventui, licet illustri legatione invitatus, interesse noluerit, satiusque duxerit polliceri, se suam ipsius sententiam ad principem missurum. Ceterum an promissis steterit pontifex, omnino synodus reticuit, officio se suo satisfecisse rata, si sententiis a Vigilio latis, & in judicio ex mandato principis exhibitis, inniteretur: præcipue cum de pontificis contrario voto solenniter & juxta cognitionum ordinem non constaret.

Collatione septima.

Constitutum Vigilii.

Collatione octava, initio definitionis.

XIII. Ceterum id valde angebat Vigilium, quod restitutionem pacis occidentalium, quam unice expetebat, his Iustiniani artibus pessum datam videret. Non solum enim numerus occidentalium episcoporum exæquatus non fuerat in synodo, secundum pacta conventa, de quibus egimus supra; sed etiam Vigilii decretum a principe retentum, in synodo promulgatum non fuerat; quod ad majoris scandali occasionem tendere, si tale quid accideret, Vigilius in constituto disertissime professus fuerat. Quare in ea rerum omnium perturbatione consensum suum præstare noluit episcoporum definitioni; ideoque a principe pulsus est in exilium una cum aliquot episcopis & clericis synodo refragrantibus, teste Anastasio. Contumeliæ enim illius apud Evagrium & ceteros scriptores Græcos altum est silentium. Nisi fortasse suspicari libeat, aliquam hujus dissidii cognitionem ad Michaelem Cerularium patriarcham Constantinopolitanum pervenisse, quæ supinæ cujusdam hallucinationis occasionem illi præbuit. Is enim circiter annum 1051. ut a se per summum scelus repudiatæ communionis Ro-

Anastasius in Vigilio.

A manæ infamiam amoliretur, jam ab ipsis Vigilii temporibus, papæ nomen ex ecclesiasticis diptychis deletum fuisse scripsit, epistola data ad Petrum Antiochenum episcopum. Mos enim ille apud summas sedes invaluerat, ut papæ priore loco, deinde ceterorum patriarcharum nomina tabulis ecclesiasticis, quas diptycha vocabant, inscripta, in sacrificii ordine recitarentur, ad testandam universalis ecclesiæ communionem, a qua si quis illorum excideret, nomen ejus e diptychis expungebatur, ut, præter cetera, docent acerrime de nomine Ioannis Chrysostomi restituendo, & Acacii expungendo contentiones. Sed Michaelis errorem statim Petrus castigavit. Ægre namque ferebat, consortium cum ecclesia Romana dissolvi; quod literis ordinationis suæ & fidei testibus ad Leonem IX. datis retinere conatus, desiderii sui compos evasit, ut patet ex Leonis responsione. Proferam autem ipsa Petri verba ex ejus epistola ad Michaelem, B quæ habetur in codice manuscripto bibliothecæ regiæ; quoniam non solum quid de Vigilii negotio Petrus sentiret, sed tempus etiam docent, ex quo Græci patriarchæ nomen Romani pontificis e diptychis erasetunt; de quo deinde restituendo, quam τῶ ὀνόματος ἀναφορὰν dicebant, ad restaurandam ecclesiæ unitatem tantopere laboratum est, ut testantur Georgius Pachymeres, & Nicephorus Gregoras, qua de re alibi.

Περιέχεται τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τῆς ἁγιωσύνης σου, φήμην τινὰ τοῖς ὠσὶν ἐνηχηθῆναι ὠσὶν, ὡς τὸν πάπαν τοῖς ἱεροῖς ἀναφέρω διπτύχοις, τοῦτο αὐτὸ ποιούντων καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν. καὶ ὡς οὐκ ἔδει τοσοῦτον ἀγνόημα ἀγνοῆσαι, καὶ μάλιστα περὶ τῶν ἄλλων ἐμὲ, εἰδότα, ὅτι ἀπὸ τῆς ἁγίας ἕκτης οἰκουμενικῆς συνόδου, ἐπὶ τάδε τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀναφορᾶς ἐξεκόπη ὄνομα τοῦ πάπα, διὰ τὸ τηνικαῦτα Βι- C γίλιον μὴ ἀπαντῆσαι κατὰ τὴν σύνοδον, μήτε μὴν ἀναθεματίσαι τὰ παρὰ τοῦ Θεοδωρίτου κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου γραφέντα· καὶ ἐκ τότε καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἀποτμηθῆναι τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τὸν πάπαν. Mox: τὸ δὲ κατὰ Βιγίλιον, πόσην οὐ προσεπιμαρτυρεῖ ἀπροσεξίαν τῷ εὐσεβεῖ χαρτοφύλακί σου; εἰ γὰρ περὶ τῆς ῥητορικῆς μάθημα σοφιστικὸς ὁ ἀνὴρ, ὡς ἀκούομεν, ἀλλὰ νέος ὢν, οὔπω πεῖραν ἔσχεν ἱκανὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Ὁ Βιγίλιος γὰρ * περὶ πέμπτης ἦν, οὐ μὴν δὲ ἐπὶ τῆς ἕκτης συνόδου. διάστημα δὲ μεταξὺ τῶν δύο συνόδων ρκθ'. ἔτη. τὸ δὲ συνέβη πρός μικρὸν τῆς ἀναφορᾶς ἀποτμηθῆναι, διὰ τὸ διενεχθῆναι αὐτὸν πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Μηνᾶν, καὶ καθαιρέσει τοῦτον ὑποβαλεῖν, ἕως οὗ καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀρχιερεῖς εἰ- D ρήνην δόντες κατηλλάγησαν. ἐπὶ δὲ τῆς ἕκτης ἁγίας συνόδου ὁ ἱερὸς ἦν πάπας Ἀγάθων, ἀνὴρ τίμιος καὶ τὰ θεῖα σοφός. καὶ ἀνάγνωθι τὰ περὶ τῆς ἕκτης συνόδου, ἥτις εἰώθει κυριακῇ μετὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ ἀναγινώσκεσθαι. εὑρήσεις γὰρ τὸν εἰρημένον Ἀγάθωνα εὐκλεῶς ὑπὸ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου ἀνακηρυττόμενον. ἐπὶ δὲ τούτοις, κἀγὼ μάρτυς ἀπαράγραπτος, καὶ ἄλλοι σὺν ἐμοὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐλλογίμων πολλοὶ, ὅτι ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Ἰωάννου, ὁ πάπας τῆς Ῥώμης Ἰωάννης καὶ αὐτὸς ἀκούων ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀνεφέρετο. καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ πρὸ χρόνων τεσσαράκοντα καὶ πέντε, εὗρον ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου κυρίου Σεργίου τὸν δηλωθέντα πάπαν ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν ἀναφερόμενον. ὅπως δὲ ὕστερον ἡ αὐτοῦ ἀνεκόπη ἀναφορὰ, καὶ * ἦν αἰτίαν, ἀγνοῶ.

Petrus Antiochenus in epist. ad Michaelem.

* ἴσ. [illegible]

E *Sacris sanctitatis tuæ literis continetur, famam ad te perlatum, me in sacra diptycha papam retulisse, idemque præstitisse ceteros patriarchas. Quæ culpa a me, præter ceteros, abesse debuerat; quippe qui noverim, quod a temporibus sextæ synodi usque ad hanc ætatem, papæ nomen e diptychis excisum fuerit; quoniam Vigilius synodo interesse noluit, neque damnare quæ adversus rectam fidem & duodecim capita Cyrilli scripserat Theodoretus. Atque ex illo ad hoc usque tempore, præcisum esse papam a* " *vestra sanctissima ecclesia.* Mox: *Quæ ad Vigilium spectant, quantam præ se ferunt religiosi chartophylacis tui oscitantiam! Licet enim in rhetorica arte, ut ferunt, sit apprime versatus, attamen in hac ejus adolescentia nondum satis calleres ecclesiasticas. Vigilii tempus refertur ad quintam, non autem ad sextam synodum. Intervallum autem duarum*

* ἴσ. δ' [illegible]

" nostra Gr. scribendum

duarum synodorum est centum & viginti novem annorum. Accidit autem, ut ad pauxillum temporis ab ejus recitatione abstineretur, ob dissidium ejus cum Menna sanctissimo patriarcha, quem ille suspensione mulctaverat, donec sacerdotes adinvicem in pacem redierunt. Papa autem erat sextæ synodi temporibus Agatho vir clarissimus & in rebus divinis exercitatus. Lege vero quæ sextam synodum spectant, quæ quidem solet relegi die dominica post festum exaltationis venerabilis crucis. Etenim invenies prædictum Agathonem a sancta illa synodo summis laudibus efferri. Præterea vero, ego sum testis omni exceptione major! plurimi quoque mecum e gremio ecclesiæ præstantes viri, quod sub beatissimo domino Ioanne Antiocheno patriarcha, Ioannes ejusdem nominis papa Romanus in sacris diptychis recitabatur. Quinetiam ante annos quadraginta quinque, cum ad urbem Constantinopolim accessissem sub beatissimo patriarcha domino Sergio, inveni prædictum papam una cum aliis patriarchis inter divina mysteria recitatum. Quomodo vero deinceps ejus recitatio præcisa fuerit? quamve ob causam, penitus ignoro. Vnde patet Sergium patriarcham, qui sedem Constantinopolitanam tenuit ab anno 997. usque ad annum 1017. communione junctum fuisse cum Ioanne XIX. seu mavis XVII. qui sedit ab anno 1003. ad annum 1009. quemadmodum ex Petri epistola observavit quoque illustrissimus annalium conditor. Sed aliquot exinde annis effluxis, iterum discessere Græci ab ea unitate, quam Ioannis illius sedulitas restauraverat. Dissidii hujus ultimi causam ignorare se, id est, justam sibi non videri, profitetur Petrus Antiochenus. Alioquin difficile non erat eam indicare, si quis repulsam expenderet, quam passi sunt legati ab Eustathio Constantinopolitano ad Ioannem XVIII. missi, anno 1026. ut pontificis consensum ad universalis patriarchæ nomen episcopo Constantinopolitano concedendum amplissimis muneribus exambirent. *Quatenus ejus consensu liceret ecclesiam Constantinopolitanam in suo orbe, sicut Roma in universo, universalem dici & haberi*, ut loquitur Rodulphus Glaber.

...in ad 1009.

...r. l. 4.

XIV. Ceterum ut ad res Vigilii redeam, observandum est, synodi quintæ definitionem editam fuisse anno 553. quarto Nonas Iunias, anno 27. imperii Iustiniani, post consulatum Basilii anno 12. ut patet ex collatione octava. ante vero sextum Idus Decembris ejusdem anni, id est, post sex menses a solutione synodi, Vigilius decretalem epistolam dedit ad Eutychium, qua tria capitula condemnat; ita ut hinc perspicere liceat, brevem ejus fuisse in exilio moram. Est autem operæ precium expendere, quænam ille verba in re adeo implicata adhibeat, quibus dignitatem suam tueri possit adversus synodum Constantinopolitanam, sine ulla principis & episcoporum offensa. Plane si verum amamus, omnino fateri necesse est, altas in mentibus hominum tunc temporis egisse radices traditam a majoribus sententiam de summa sedis apostolicæ auctoritate. Cum enim de ceteris synodis œcumenicis ea reverentia loqui soliti essent summi pontifices, ipseque adeo Vigilius in hoc decreto, scilicet ut se eas suscipere, amplecti, & devota mente venerari profiterentur; utpote quæ sedis apostolicæ suffragio & universalis ecclesiæ consensione firmatæ essent: hanc quintam synodum Vigilius ne quidem synodi nomine cohonestat: nempe illa ratione motus, quod ejus celebrationi, iis conditionibus quibus facta est, consensum non præbuisset, ut annotavimus numero X. Deinde vero, quod etsi vitium illius ex postfacto dissimulasset, a constituti sui promulgatione cessatum fuerat, ut monui. Quod vero ad rem ipsam attinet, ipse sua auctoritate, suoque decreto tria capitula damnat: quoscumque vero, qui jam illa condemnaverunt (his verbis synodum Constantinopolitanam significat) fidem a quatuor synodis prædicatam amplectentes, eos *fratres & consacerdotes esse definit*, id est, eos communioni suæ adjungit, eorumque sententiæ robur illud impertitur, quod ex consensione cum ipsius decreto trahere debent. Eamdem sententiam superioribus epistolæ verbis sic expresserat: *Quæ a nobis definiri debent, revelante domino, & investigata veritate, salubriter impleta sunt.* quasi diceret, hanc quæstionem licet ab episcopis discussam in synodo, & eorum suffragiis decisam, sedis apostolicæ decreto esse peremptorie definiendam. Vnde hoc suum decretum *διατύπωσιν* appellat, ad principum exemplum.

XV. Itaque Græci, ne dubitari posset in posterum de quintæ synodi auctoritate, decretum istud Vigilii in acta retulerunt continenter post definitionem synodi: quemadmodum colligere licet, ex eo quod exscriptor antiquus ejus exempli, quod proferimus, hac epistola finem actis synodi impositum testatur. Verbum enim solenne librariis antiquis, quo finem operis designabant, nempe τέλος, vel *explicit*, quo utitur aliquando Hieronymus, amanuensis noster ex actis in suum excerptum sincere transcripsit. *Finis*, inquit, *octavi libri synodi Constantinopoli congregatæ.* Deinde vero lemma, seu titulus hujus epistolæ satis docet, præscripta esse in eodem codice acta synodi: *Vigilii epistola ad Eutychium* καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν προκειμένην ἁγίαν σύνοδον; *Et ad præjacentem sanctam synodum.* Quare Photius patriarcha Constantinopolitanus, licet infensissimus ecclesiæ Romanæ hostis, ab iis verbis temperare non potuit; quæ Vigilii auctoritatem in confirmanda hac synodo significant, satisque docent, post habitam synodum, pontificis decretum accessisse. Hæc sunt ejus verba; παρῆν μὲν τῇ πόλει, οὐ παρῆν δὲ τῇ συνόδῳ· ὡς εἰ καὶ μὴ πρόθυμος εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως κατέστη, ἀλλ' ὅμως τὴν κοινὴν τῶν πατέρων πίστιν ἐπεκύρωσε λιβέλλῳ. *Aderat præsens in urbe, sed non intererat synodo: etsi vero non adeo prono animo esset erga sacri concilii cœtum, nihilo minus tamen communem patrum fidem libello confirmavit.* Eadem sententia refertur in vetustissimo codice manuscripto Arabico, in quo canonum collectio ad usum ecclesiæ Alexandrinæ continetur: quem penes se habet vir clarissimus Gilbertus Gaulminus libellorum supplicum magister, Arabicæ & ceterarum orientalium linguarum peritissimus. Collectionis hæc sunt verba: *Excommunicavit synodus & vivos & mortuos, quod antea non præstitum nisi in illos solos, factumque hoc patriarcha Romano sciente, qui & confirmavit, & scripto ad imperatorem dato fidem suam professus est.* Ejusdem viri diligentiæ hoc quoque testimonium debemus, quod ex codice manuscripto Arabico historiæ ecclesiasticæ Ibn Patric excerpsit & interpretatus est, ut & superiorem locum *Romanus patriarcha præsens synodo nec adivit, nec legatum misit, sed consensum præbuit, dictaque patrum suscepit.* Auctor iste Patric sæpius laudatur a Georgio Elmacin scriptore historiæ Saracenicæ, edito superioribus annis ab Erpennio.

Photius in libello synodis.

Collectio canonum manuscrip. Arabica.

XVI. Per istud Vigilii decretum quinta synodus velut universalis admissa est, non solum in oriente, sed etiam in occidente. Vnde Pelagius I. Vigilii successor, universalis concilii nomen illi arrogat in epistola ad Narsem patricium & ducem Italiæ, agens de Liguribus, Veneticis & Istricis episcopis, qui a sedis apostolicæ communione discesserant ob illam synodum. *Si quid eos*, inquit, *de judicio universalis concilii, quod Constantinopoli per primam nuper elapsam indictionem actum est, forte movebat, ad sedem apostolicam, quomodo semper factum est, electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt.* Eam synodum susceperunt quoque Pelagius II. & Gregorius M. Hic vero se illam quinti concilii nomine pariter cum ceteris quatuor venerari profitetur in epistola ad Ioannem CP. ut taceam de ceteris summis pontificibus, & de sexta synodi patribus, qui eam synodum æquali cum ceteris cultu & reverentia exceperunt. Neque est quod aliquis sibi persuadeat viris doctis ejus sæculi exosam fuisse, quod ejus mentionem nullam fecerit Cassiodorus in divinis institutionibus. Nos enim aliam hujus silentii rationem mox investigabimus, quæ ab aliis ex parte indicata est.

Pelag. I. epist. ad Narsem.

Gregorius lib. I. epist. 24.

XVII. Enimvero ne quis ambitiosum hoc Vigilii decretum existimaret, ipse rationes quæ se ad hanc sententiam impulerint, has assignat. Nempe quod offensiones & scandala quæ generis humani hostis per disputationem de tribus capitulis invexerat, jam sedata essent, paxque reddita esset ecclesiæ post illorum damnationem, & veritas affulsisset in his ambiguis controversiis. Vnde colligere licet Illyricianarum & Africanarum provinciarum episcopos prioris sententiæ pœnituisse, & communicatis cum Vigilio consiliis, orientalium communionem amplexos: unde factum, ut deinceps inter schismaticos non recenseantur. In reliquo occidente Franci & Hispani communionem apostolicæ sedis retinuerunt: quemadmodum etiam Italiæ episcopi, postquam Thusci a Pelagio I. moniti statim in officium redierunt. Soli Istriæ, Venetiæ & Liguriæ episcopi, qui sub dominio Longobardorum degebant, pertinaci animo schisma foverunt usque ad Gregorii M. tempora, qui virus illud etiam apud Hibernos sanavit. Mentio pacis & scandalorum sedatorum injecta viam aperit dispensationi, quam hoc ultimo decreto renovat. Non enim abstinere possum, quin dispensationi hanc ultimam quoque definitionem Vigilii tribuam, cum videam Leontium scholasticum qui hac ætate floruit, ea sola ratione quintæ synodi decretum fulcire, nempe quod latum sit κατ' οἰκονομίαν, ut ille ait, existimante Iustiniano his capitulis damnatis, Acephalos, seu Hæsitantes unitatem ecclesiæ & synodum Calchedonensem amplexuros. Verba Leontii hæc sunt actione VI. de sectis: ὅτι κατ' οἰκονομίαν τινὰ τοῦτο ἐποίησεν Ἰουστινιανός. ἐπειδὴ γὰρ ἑώρα τοὺς Διακρινομένους διὰ τοῦτο

ἀποστρεφομένοις τὴν σύνοδον, ἐνόμισεν ὅτι ἐὰν ἀναθεματίσῃ αὐτοὺς, ποιεῖ δεχθῆναι τὴν σύνοδον. ἡγήσατο οὖν δύο τινὰς ἀναθεματίσαι, εἰ καὶ μὴ ἔδει αὐτοὺς ἀναθεματισθῆναι, ἵνα πάντων τὴν ἕνωσιν ποιήσῃ· καὶ διὰ τοῦτο ἀναθεμάτισεν αὐτούς. καὶ ὅμως οὐδὲ οὕτως ἐδέξαντο οἱ Διακρινόμενοι τὴν σύνοδον. *Secundum dispensationem quamdam hoc fecit Iustinianus* (interpres male vertit, certo concilio.) *Cum enim videret Hæsitantes propter hoc aversari synodum*, (Calchedonensem) *existimavit, quod si anathematizaret illos*, (Theodorum & Ibam) *synodus reciperetur. Ideoque duos anathematizandos duxit*, (*quamquam eos minime anathematizatos oportuit*) *ut omnes ad unitatem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subjecit. Verum ne sic quidem Hæsitantes synodum receperunt.*

XVIII. Ceterum Vigilius aliam quoque rationem hujus ultimi decreti assignat, nempe veritatis agnitionem, quæ sibi anxie & solicite perscrutanti veterum patrum scripta, tamdem affulserit. Pertinere autem ait ad officium probi & prudentis viri, a priore sententia discedere, postquam rei disceptatæ æquitas comperta fuerit: quod præcipue locum habere docet in controversiis ecclesiasticis, idque probat illustri beati Augustini exemplo, qui retractatis lucubrationibus suis, aliqua adjecit, aliqua vero emendavit. Iisdem vestigiis hæret Pelagius II. ut decretum Vigilii tueatur, in epistola illa prolixa ad episcopos Istriæ data, quæ a Gregorio M. chartis ecclesiasticis tunc operam dante sub Pelagio scripta est, teste Paulo diacono. Objiciebant Istriæ episcopi ad excusationem sui schismatis, in causæ principio sedem apostolicam per Vigilium papam damnationi trium capitulorum restitisse. Respondet Pelagius, Latinos homines & Græcitatis ignaros errorem tarde cognovisse; & subjungit: *Tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, a certamine non quievit: quorum consensum certe fraternitas vestra despiceret, si ausu præcipiti priusquam verum cognoscerent, consensissent. At postquam diu ab eis laboratum est, & longo tempore ad injurias usque certatum, hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sunt agnovissent.* Probat autem duobus exemplis eum esse divini consilii ordinem, ut sæpe veritatem commendet eorum opera, qui diu contra ipsam luctati sunt. Paulum contumacem adversus euangelium *sic sua fidei prædicatorem fecit, ut cunctis quibus per illum fuerat prædicaturus, ostenderet, quia valde verum est Dei euangelium, quod & tanta duritia inclinata prædicaret.* Addit alterum Petri exemplum, qui reprehensus a Paulo, quod gentes recens ad fidem conversas, ad Iudaismi ceremonias impelleret, consilium mutavit. Vnde concludit: *Si igitur in trium capitulorum negotio aliud cum veritas quæreretur, aliud inventa veritate dictum est; cur mutatio sententiæ huic sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta ecclesia in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deserens, verba permutet?*

Paulus diaconus lib. 3. de gestis Longobard. cap. 20. Pelag. II. epist. ad episc. Istriæ cap. 7.

Cap. 8. ejusdem ep.

XIX. Quærendum superest, cujus rei veritatem assecutus sit Vigilius, quæ illum antea lateret. Id autem colligi potest ex illa epistola Pelagii II. collata cum verbis constituti Vigiliani. Quippe prima regula quæ in constituto figitur, hæc est: Nihil ex iis quæ quoquo modo disposita sunt in concilio Calchedonensi, posse in quæstionem deduci, seu retractari, cujus regulæ probatio petitur ex epistolis Leonis papæ ad Leonem imperatorem, & ex epistolis Simplicii ad Zenonem. E contrario Pelagius docet solam fidei causam, quæ definita est in concilio Calchedonensi, irretractabilem esse: cetera vero omnia, quæ discussa sunt in illa synodo, ad privata negotia, pertinere. Leonis testimonia interpretatur, & ex eo probat licentiam tribui, *ut quid illic, extra fidei causas, de personis gestum est, retractetur.* Vnde recte concludit, de Ibæ epistola, etsi probata fuisset in synodo Calchedonensi, iterum disceptari posse. Secunda regula juxta constitutum hæc est, eos qui in communione & pace ecclesiæ mortui sunt, post obitum non posse subjici anathemati. Quam regulam confirmat Vigilius allatis Leonis & Gelasii testimoniis. Vnde sequebatur Theodorum post mortem damnari non posse. Pelagius vero docet ex Augustino, post mortem quoque eos recte damnari, qui hæresim professi sunt, *cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur.* Nempe ad exemplum perduellionis reorum, quorum memoria post mortem damnatur, & bona addicuntur fisco, licet cetera omnia crimina mortalitate extinguantur, ut loquitur Papinianus. Quod attinet ad Theodori dogmata, ea quidem in constituto, anathemate damnantur ut impia & blasphema: ita tamen ut ibi significetur, non omnino liquere, an revera Theodorus illa scripserit. At vero in ultimo suo decreto Vigilius docet, sibi tandem manifestissime, patuisse, διὰ καθαρᾶς ἀληθείας, *liquida veritate*, Theodorum blasphemiis quam plurimis libros suos fœdavisse.

Cap. 17. 18.

Caput 19.

Caput 9.

XX. Ex epistolis Vigilii & Pelagii colligere licet unam & alteram regulam apprime utilem, omnibus disceptationibus ecclesiasticis valde accommodatam. Earum prima est. Fidei canonem mutari non posse, & quæstiones dogmatum universalis synodi judicio semel sopitas, iterum excitari non debere. *Regula quidem fidei*, inquit Tertull. *una omnino est, sola immobilis & irreformabilis.* II. In aliis causis extra fidem, id est in capitibus disciplinæ, quæ versantur non solum in facto, sed etiam in jure, veritatem nunc latere, nunc aperiri: quæ cum sese prodiderit, priores constitutiones immutandas, sive a conciliis generalibus, sive a summis pontificibus profectæ sint. Quod non solum Vigilius profitetur in epistola nostra, sed etiam Pelagius II. *Specialis*, inquit, *synodalium conciliorum causa est fides. Quidquid ergo præter fidem agitur, Leone docente ostenditur, quia nihil obstat, si ad judicium revocetur.* Tertulianus quoque in eamdem sententiam ait: *Hac lege fidei manente, cetera jam disciplinæ & conversationis admittunt novitatem correctionis, operante scilicet & proficiente usque in finem gratia Dei.* Ne quis vero excipiat a Tertulliano hæc annotata in odium Psychicorum, quos ipse vocat, ad asserendam novam paracleti sui disciplinam, confirmanda est regula a nobis posita luculento B. Augustini testimonio. *Ipsa plenaria* (concilia) inquit, *sæpe priora a posterioribus emendantur, cum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, sine ullo typho sacrilegæ superbiæ, sine ulla inflata cervice arrogantiæ, sine ulla contentione livida invidiæ, cum sancta humilitate, cum pace catholica, cum caritate Christiana.* Iudicia vero data in privatis negotiis a sede apostolica, quin retractari possint, & si opus sit emendari ab eadem sede in concilio, sive generali, sive speciali, dubitari non potest, ut alibi copiose ostendi.

Tertulli[anus] de v[ir]ginibus [ve]land. ca[p.]

Pelagii [II.] in epist[.] episc. Ist[riæ] cap. 19.

Tertulli[a]nus d. li[b.]

August. lib. 3. de bapt. ca[p.]

XXI. Hic quæri non ineleganter potest, cur hæc epistola deficiat in actis Latinis. Cujus rei hanc esse puto causam, quod acta Græca, statim post damnata capitula, versa sunt in Latinam linguam, Vigilio tradita, ut deliberare posset de illorum approbatione vel rejectione. Nemini vero deinde curæ fuit, actis Latinis epistolam Vigilii adjicere cum satis videretur, ad exemplum ceterarum epistolarum pontificiarum, hanc regestis Vigilii contineri: quorum tamen cum sit facta jactura, istam quoque epistolam intercidere necesse fuit. Dubitari vero non debet, quin statim interpretationem Latinam aggressus fuerit aliquis utriusque linguæ peritus, ad usum Vigilii & occidentalis ecclesiæ; cum id in more positum fuisse doceant veteres interpretationes anathematismorum Ephesinæ synodi, & integræ Calchedonensis, atque sextæ synodi. In hac vero causa omnino maturanda erat Latina interpretatio, ut possent acta Vigilio exhiberi, apud se deinde consulturo, ut dixi, de trium capitulorum damnatione. Quare statim atque collatio octava finem accepit, ubi trium capitulorum damnatio continetur, sine dubio acta synodi Latine versa Vigilio tradita fuerunt. Sane interpretationem Latinam antiquam esse discimus, non solum ex actis concilii sexti, ubi refertur, Latinum exemplar quintæ synodi servatum fuisse in patriarchio Constantinopolitano; sed etiam ex Gregorio magno, qui exemplaria hujus synodi Latina ad Theodelindam Longobardorum reginam misit.

Sexta act. xi[...] Gregor[ius] lib. 3. ep[ist.]

XXII. Ex eo autem quod antiqua conjicimus esse acta Latina quæ hodie extant, sincera quoque illa præstare debemus, omnemque ab eis imposturæ & mutilationis suspicionem amoliri, quam tamen viri eruditi probabiliter induxerunt. Imposturam sapere illis videtur epistola ad Ioannem Antiochenum sub Theodoreti nomine prolata in VI. collatione, quam ab Eutychiano aliquo nebulone actis intrusam putant, ut Cyrillum conviciis proscinderet. Alienum enim esse aiunt a modestia Theodoreti, ut manibus Cyrilli defuncti se infestum exhibeat, cujus viventis concordiam & communionem una cum Ioanne Antiocheno fuerat amplexus. Addunt ex chronico Nicephori patriarchæ, Ioannem Antiochenum e vivis exemptum ante Cyrilli obitum, ita ut de hujus excessu Theodoretus Ioanni gratulari non potuerit. Hoc argumento non ineleganter dici potest, mendum irrepsisse in epistolæ inscriptionem, & pro *Ioanne*, restituendum esse *Domnum* successorem Ioannis: præcipue cum statim post epistolam recitetur fragmentum allocutionis, quam Theodoretus Antiochiæ dixit præsente Domno, in qua morti Cyrilli insultans profitetur mortuam esse invidiam, obrutam contentionem, & orientem atque Ægyptum sub uno jugo esse. Iniquiorem enim erga Cyrilli etiam fato functi memoriam semper se præbuit Theodoretus, quemadmodum discere licet ex ejus epistola ad Domnum Antiochenum

Coll. V[I.]

Theodo[re]tus ep.

chenum, quæ est CXII. inter editas, ait *[c]eterarum diœceseon episcopos ignorare insitum duodecim capitibus* (Cyrilli) *venenum.* Quamvis illud quoque dici posse videatur, epistolam ad Ioannem Antiochenum non accipiendam esse de Cyrillo; in quo lapsum esse oportet eum, qui jussu quintæ synodi loca excerpsit ex Theodoreto, quæ in collatione sexta recitata sunt. De quodam potius episcopo Antiochenæ sedi subdito Theodoretus loqui videtur, utpote de cujus tumulo statuendi jus & auctoritatem Ioanni Antiocheno tribuat. *Procurandum est*, inquit, *& oportet tuam sanctitatem hanc suscipere festinantiam, & jubere collegio mortuos asportantium* (id est copiatis, seu vespillonibus) *lapidem aliquem maximum & gravissimum sepulcro imponere, ne iterum huc perveniret.*

XXIII. Truncata vero & mutilata esse acta Latina ex eo probant eruditi, quod in eis nulla instituatur cognitio de causa Origenis, quam tamen in quinta synodo peractam fuisse constat. Ex antiquitate vero Latinæ interpretationis ducere oportet, cur in actis nostris omissa sit illa damnatio, quæ hoc ordine decreta est. Iustinianus interim, dum Vigilius deliberat, an cedere, vel contendere malit ob tria capitula, edicto suo synodum interpellavit, ut Origenis sectarios anathemate confoderet. Aditus fuerat princeps libello sibi oblato, ab Eulogio, Conone, Cyriaco & Pancratio monachis, qui conquerebantur aliquos esse monachos Hierosolymis, qui impios Origenis errores profiterentur. Ejus libelli exemplum literis suis ad synodum datis adjunxit; suum quoque ipsius edictum, quo nugas illas olim refutaverat, & a Vigilio anathema adversus Origenem & blasphema capitula ex operibus ejus excerpta impetrarat. Rogavit itaque synodum, ut non solum capitula illa iterum sua auctoritate configeret, sed eos etiam qui nunc, vel in posterum eadem sentirent. Damnatione Origenis ejusque sectatorum Didymi & Euagrii peracta, relatio seu ἀναφορὰ negotii mittitur ad imperatorem, ex qua verba aliquot excerpsit Euagrius. Hoc ordine, quæ ad Origenem ejusque fautores pertinent, gesta fuisse patet ejusdem Euagrii testimonio, qui diserte annotavit, post trium capitulorum damnationem, causam Origenistarum discussam fuisse. Sed obiter castigandus est ejus interpres, qui recedens a sententia auctoris, libellum oblatum scribit concilio a monachis: cum e contra Iustinianus libelli (sibi nempe oblati) exemplum transmiserit ad synodum, juxta morem in simili specie observatum a Marciano in synodo Calchedonensi, & ab ipso Iustiniano in synodo sub Menna. Ceterum cognitionem de Origene successisse trium capitulorum cognitioni, ipsa series actorum quintæ synodi aperte ostendit. Convocata enim fuit propter negotium trium capitulorum, cujus discussio est statim instituta & peracta octo collationibus, uno spiritu, nullo alio negotio interjecto; ita ut ne hiatus quidem aliquis inveniri possit, in quem cognitio de Origene conjici possit. Attamen illustrissimus annalium conditor censuit prius de causa Origenis disceptatum fuisse, quam de tribus capitulis; eo quod Cedrenus in narratione sua eum ordinem tenuerit, ut priore loco Origenis damnationem recenseret. Huic conjecturæ fovendæ addi posset illustre testimonium Sophronii patriarchæ Hierosolymorum, qui floruit ante sextam synodum. Ille namque in epistola synodica ad Sergium patriarcham Constantinopolitanum, relata in VI. synodo actione XI. profitetur se amplecti cum ceteris quatuor synodis quintam synodum œcumenicam, *quæ confirmat synodum Calchedonensem*, καθαιρεῖ δὲ καὶ ἐκβάλλει πρὸς ὄλεθρον πρωτοτύπως Ὠριγένην τὸν ἄφρονα· *tollit vero & funditus abolet principaliter quidem insanum Origenem & ejus deliramenta, & una cum eo Didymi & Euagrii impia dogmata.* μεθ᾽ οὓς Μοψουεστίας ἐκτίλλει Θεόδωρον· *post illos vero condemnat Theodorum Mopsuestenum*, & duo alia capitula. Sed necessario dicendum est Sophronium primo loco posuisse Origenis damnationem, non quia is fuerit ordo cognitionis synodicæ, ut demonstratum est, sed quia gravior majorisque momenti visus illi fuerit hic articulus præ aliis tribus qui discussi sunt in synodo. Qua ratione Constantinus quoque Pogonatus imperator in edicto lato pro confirmatione sextæ synodi, & Cyrillus Hierosolymorum episcopus in excerpto manuscripto de sex synodis, Cedrenus & ceteri Græci scriptores eodem ordine recensent Origenis damnationem, & sectatorum ejus Didymi & Euagrii, quos Sophronius Ὠριγένους μυστηριάρχας vocat. Ea quoque ratione septima synodus, omissis tribus capitulis, damnatum a V. synodo Origenem, Didymum & Euagrium memorat.

[E]dictum [Ju]st. ad synodum de [O]rigene.

[Eu]ag. lib. 4 [ca]p. 37.

[E]dictum [C]onstanti[n]i Pogona[ti] act. XVIII [s]ynod. VI. [C]yrill. [H]ier. MS. [C]edren. [S]eptima [s]ynodus [a]ct. VII.

XXIV. Enimvero in actis Latinis quintæ synodi, etsi obiter anathema jaciatur in Origenem in undecimo capitulo anathematismorum, plena cognitio, quæ illa de re instituta est, non recensetur. Etenim desunt literæ Iustiniani ad synodum cum adjuncto libello monachorum, & ejusdem principis edicto ad Vigilium, pro damnando Origene ejusque sectariis: quin etiam disceptatio synodi ea de re habita, & relatio ad principem missa. Illustrissimus annalium scriptor existimat acta Græca ab hæreticis Origenistis vitiata primum & mutilata fuisse, unde postea vitio illo infecta prodierit Latina interpretatio. Sed acta illa adeo absunt a depravatione; ut ex eorum lectione Græci scriptores hauserint, quod ab iis solis Latini didicerunt, de Origenis, Didymi & Euagrii damnatione. Neque enim acta Latina, quæ initio delata fuerunt in occidentem, aliud omnino continebant, quam trium capitulorum damnationem, de quibus solis agunt uterque Pelagius I. & II. & Gregorius magnus, cum referunt decreta quintæ synodi. Alioqui de Origene ejusque deliramentis non tacuissent, cum ex eo quinta synodus a schismaticis adeo pertinaciter explosa, vehementer commendari potuisset. Sane beatus Gregorius in epistola ad Ioannem CP. quando profitetur se quinque synodorum fidem amplecti, recensens hæreses a quatuor primis damnatas, & tria capitula a quinta synodo reprobata, non omisisset damnationem Origenis, si ex actis Latinis illi ea de re constitisset. Quare Vigilius quoque de solis tribus capitulis, de quibus erat controversia, decreto suo pronuntiavit. Ex ista damnati Origenis in quinto concilio ignoratione profectum est, ut non solum a Cassiodoro, sed etiam a concilio Bracarensi secundo, quod habitum est anno 572. quatuor primis œcumenicis conciliis recensitis, omittatur hæc quinta synodus. Etenim cum illis auctoribus, de repudiatis ab ea tribus capitulis tantum constaret, (quæ privata negotia & personas quasdam fato functas respiciebant, non vero fidem catholicam) non erat cur synodum quintam ceteris quatuor annecterent, quas ad profligationem hæreseon in iis damnatarum proferebant, non autem, historico more, conciliorum in ecclesia habitorum enumerationem instituebant. Hinc factum quoque, ut Gregorius M. quintæ synodi alioqui vindex acerrimus, profiteatur se quatuor synodos æquali cum euangeliis veneratione prosequi; nempe ob veritatem dogmatum contra hæreses ab illis assertam: quæ pars dignitatis quintæ synodo, saltem in actis Latinis, deficiebat, ob præteritionem Origenianæ damnationis. Eamdem ob causam ab eodem Gregorio, atque a ceteris summis pontificibus & conciliis omittitur synodus Sardicensis, quia nullam novam hæresim confodit, sed personarum præcipue judiciis se immiscuit.

Pelagius ep. ad episc. Istriæ. Gregorius lib. 1 ep. 10 lib. 3. ep. 2. 3. 4. & alibi.

Cassiod. lib. 1. c. 11. Inst. divin. lect. Concilium Bracar. II.

XXV. Nunc operæ pretium est in eam rationem inquirere, qua impulsus Vigilius decretum suum ad tria capitula coercuit. Licet enim actis quæ illi tradita fuerant, cognitio habita de Origene non contineretur; attamen tempore hujus nostri rescripti ad Eutychium dati, quod sex mensibus est posterius concilio, judicium de Origene in synodo peractum, illi notum erat. Quare videtur ad ipsius officium pertinuisse, ne sententiæ illius confirmationem prætermitteret. Attamen ne isthæc præteritio vitio verti possit, observandum est ante sedecim annos, id est, anno 538. ad suggestionem Pelagii diaconi & apocrisiarii Romanæ ecclesiæ, Iustinianum oratione sua Origenem ejusque blasphemas nugas (jam olim ab Anastasio episcopo Romano, & a Theophilo Alexandrino proscriptas,) expunxisse, Mennamque CP. patriarcham hortatum fuisse, ut illas una cum episcopis in urbe regia degentibus subjiceret anathemati. Idem judicium misso edicto suo, a Vigilio papa, & ab aliis patriarchis expetivit & impetravit. Quod testatur Liberatus his verbis: *Iubente eo* (Iustiniano, qui mollius loquitur; non enim usurpat *jubendi* verbum, sed *hortandi* προτρέπομαι: inquit) *dicta est in Origenem, & illa capitula, anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Menna archiepiscopo apud Constantinopolim reperti. Deinde directa est Vigilio Romano episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphremio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano. Quibus eum accipientibus & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus.* Non solus vero Liberatus Vigilii auctoritatem in damnando tunc Origene intercessisse probat, sed etiam Cassiodorus: *Hunc* inquit, (Originem) *licet tot patrum impugnet auctoritas, præsenti tamen tempore & a Vigilio beatissimo papa denuo constat esse damnatum.* Damnationem autem Vigilius decreverat, annotatione sua ad edictum principis subscripta, ut observavit Liberatus. Quare eleganter observavit Euagrius, Iustinianum iis literis quas ad quintam synodum misit pro damnando Origene, adjunxisse *quæ ad Vigilium ea de re missa erant*, id est, edictum quod an. 538. princeps ad Vigilium miserat, cuique, ut diximus, subscriptum erat jactum a Vigilio in Origenem anathema. Verba Euagrii hæc sunt: συζεῦξαι δὲ καὶ πρὸς Βιγίλιον περὶ τούτου ἀπεσταλμένα. In quorum interpretatione lapsus est Latinus interpres, qui ea de literis a Vigilio scriptis interpretatus est. Etsi enim revera edictum Iustiniani obsignatum fuisset Vigilii

Liber. Breviarii cap. 23.

Cassiod. Instit. divin. lect. L. 1. cap. 1.

Euagrius lib. 4. c. 37.

ſubſcriptione, verba tamen Euagrii nihil aliud ſignificant, quam edictum ad Vigilium miſſum. Quod edictum intelligit quoque Iuſtinianus, quando petit a quinta ſynodo, ut anathemate damnet blaſphemias deſcriptas ἐν ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει, *in ſubjecta expoſitione*. Nec inutiliter ſane, cũ Mennæ CP. ejuſque ſynodi, & ceterorum patriarcharum ſubſcriptiones, in totidem edicti ſui exemplis repoſitas in ſcriniis haberet princeps, unum illud edicti exemplum ſelegit, quod ad Vigilium miſſum, & ab eo ſubſcriptum fuerat. Probe enim noverat rerum in ſynodis gerendarum primam definitionem, vel earum deinde conſenſionem, & τὸ κῦρος a pontifice Romano expectari debere. Vigilio itaque auctore, licet abſente, Origenis errores confecti ſunt in quinta ſynodo. Itaque ſummus ille pontifex decreto ſuo ultimo, quod neceſſario de tribus capitulis ferre debebat, Origenem complexus non eſt, quod partes ſuas olim in eo damnando impleſſet, ejuſque auſpiciis quinta ſynodus de Origene decreviſſet. Non erat itaque quod denuo operam ſuam in id negotium conferret, de quo pronuntiare non erat neceſſe; quemadmodum ipſe ſignificat neceſſarium fuiſſe, ut controverſiam de tribus capitulis ſua auctoritate definiret, licet epiſcoporum Conſtantinopoli degentium ſuffragiis dirempta fuiſſet.

PELAGII PAPÆ II. EPISTOLA AD ELIAM AQUILEIENSEM, & alios Iſtriæ epiſcopos ſchiſmaticos, qui damnationi trium capitulorum non conſentiebant.

Hujus epiſtolæ meminit B. Gregorius lib. 2 epiſt. 36. ad epiſcopos Hiberniæ, quam librum appellat. Eam ab eodem B. Gregorio, cum adhuc eſſet diaconus, ſcriptam fuiſſe nomine Pelagii papæ, teſtatur Paulus Vuarnefridus lib. 3. de geſtis Longobardorum cap. 10. al. 20.

Dilectiſſimis fratribus, Eliæ, vel univerſis epiſcopis in Iſtriæ partibus conſtitutis, Pelagius epiſcopus.

1. Cor. 13. VIRTUTUM mater caritas, quæ redemptoris ſui lideris ſerviens, quæ nunquam ea quæ ſua ſunt quærit, deſiderio anhelanti me impulit dudum fraternitati veſtræ plena dulcedinis ſcripta tranſmittere, quæ disjuncta diu poſſint ſuo corpori Chriſti membra ſociare. In quibus plus precibus quam monitis loquens, affectu quo valui, exhortari curavi, ut quos aptos diſcutiendæ rationi præviderit, huc dilectio veſtra dirigeret, quatenus in trium capitulorum negotio, vel quæquæ aperta ſunt cognoſcerent, vel quæque forſan obſcura viderentur, hæc eis collatio pacificæ intentionis aperiret: tandem dilectionis veſtræ ſcripta ſuſcepi, quæ non rationis cauſas quærerent, ſed deliberata apud vos judicii ſententia imperarent. Hoc autem quod vos audere de veſtra ſapientia video, fateor, dolens miror; & quidem per epiſtolas exempla, ut puto, oſtendi humilitatis, amoris ſpecimen præbui. Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere, flens gemenſque cum propheta cogor exclamare: *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata.* Ierem. 51. Ignem quantum valui caritatis accendi, & tantæ ſciſſionis exurere rubiginem volui: ſed imple tam prophetæ ſententiã peccatis exigentibus inveni, qui ait: *Fruſtra conflavit conflator, ſcoriæ ejus non ſunt conſumptæ.* Ierem. 6. Nulla in reſcriptis flamma caritatis aſpicitur, nullam vel poſt exemplum dulcedinem redolent in cunctis ſuis ſermonibus, nihil quod ad pacem perveniat, ſonat. Penſate, quæſo, hoc (quod dicere niſi ſingultu interrumpente non valeo) longo diviſionis uſu quanto mentis frigore fraternitas veſtra torpuerit, quæ nec confricta recaleſcit. Quid igitur inter hæc faciam, niſi ut pro vobis ad lacrymas vertar? Quia enim leo rugiens circuit quærens quem devoret, ſcio & vos ſtantes extra caulas ovium.* 1. Petr. 5. Non demptis fructibus palmites attendo, ſed abſciſſos a radice vitis aſpicio. Et ſudantes vos operarios cerno, ſed tamen laborare extra vineam non ignoro. Ecce urgente fine, cuncta vaſtantur, ad ſolitudinem terra redigitur, atque (ut ita dixerim) procella diluvii mundum ſubruit, & veſtra fraternitas arcam fugit. Cum Ieremia dicam: *Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrymarum*: Ierem. 9. & rurſum: *Deducant oculi noſtri lacrymas, & palpebræ noſtræ defluant aquis.* dicam cum illo iterum: *Plorabo & requieſcam.* Ibidem. Quia enim quietem concordiæ in veſtro corde non invenio, feſſæ menti lacrymas ſterno. Quæ enim mei ſpiritus requies eſſe poteſt, ſi ab occulto hoſte inflictũ vulnus mederi non poteſt? Ecce in cũctis mundi partibus ſancta & univerſalis eccleſia unitatis ſuæ radiis fulget, ſed tamen adhuc umbram veſtræ diviſionis ſuſtinet. Ubique in fidei ſtatu perdurat; ſed gaudere eam de ſua ſalute prohibet vulnus, quod de veſtra abſciſſione tolerat. Neque enim ſanum caput brachiis mœrentibus gaudet: nec ſe quaſi incolume eſſe pectus lætatur, cum ſubjectorum viſcerum doloribus tangitur. tota namque corporis compago afficitur, ſi pars ejus vel extrema laceratur. Quidquid ergo eſt quod aliam pati ſentit, in ſe harmonia caritatis attrahit, Paulo atteſtante, qui ait: 1. Cor. 12. *Et ſi quid patitur unum membrum, compatiuntur cetera membra.* Nos itaque ſumus, qui veſtro dolore transfigimur, nos qui veſtris ſciſſionibus ſecamur. Tanto igitur damnis veſtris feſtina debemus conſolatione ſuccurrere, quanto ea per caritatem cogimur ut noſtra ſentire. Nam etſi differre forſitan volumus, ſupernæ increpationis voce terremur, quæ ignavos paſtores increpans dicit: Ezech. 34. *Quod fractum erat, non alligaſtis, & quod abjectum non reduxiſtis, & quod perditum non quæſiſtis.* Si differre volumus, indiſcretę inventionis increpamur, quia per prophetã dominus dicit: *Numquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? Quare ergo non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?* Quid enim per reſinam, quæ fomentum ignis eſt, quæ & in ornamentum domus marmora diſſipata conjungit, niſi caritas deſignatur? quæ & in amore corda ſuccendit, & ut ſanctam eccleſiam unitatis ornamento componat, diſcordes hominum mentes per pacis in ſe ſtudium ligat? Quid per Galaad, quæ acervus teſtimonii interpretatur, niſi in ſcripturæ ſacræ altitudinem * innumera ſententiarum denſitas dicit? Quid per medici vocabulum, niſi unuſquiſque prædicator? Quid per non obductam filiæ cicatricem, niſi culpa plebis ante Dei oculos nuda monſtratur? Reſina ergo in Galaad defuiſſe convincitur, ſi pro oſtendenda veritate, cum tanta adſint ſcripturæ ſacræ teſtimonia, aſſociando vos ſanctæ eccleſiæ, nequaquam digne ardoris caritas exhibetur: & velut abſente medico cicatrix non obducitur, ſi exhortatione ceſſante, tantæ ſciſſionis culpa nullo velamine ſubſequentis pacis operitur. Sed jam tempus eſt, ipſa nos ſuſceptionum veſtrarum vulnera tangere, eiſque auctore Deo medicamina patefactæ veritatis adhibere.

II. Per ea quæ piæ memoriæ Iuſtiniani principis temporibus acta ſunt, fraternitas veſtra ſuſpicatur, ſanctam Calchedonenſem ſynodũ fuiſſe convulſam. Sed abſit hoc a Chriſtiano opere, a Chriſtiana cogitatione. In ipſa quippe Nicęna, Conſtantinopo-

* devorandos.

stantinopolitana, ac prima synodus Ephesina firmata est: & quisquis illam parte aliqua convellere nititur, illas nimirum funditus, quæ per hanc firmatæ sunt, destruere conatur. Cui suspicioni in scriptis vestris ex sancti prædecessoris nostri Leonis epistolis ac encycliis testimonia adjungitis, ut præfatam sanctam Calchedonensem synodum illibatam debere observari monstretur. Quæ quidem, fratres carissimi, ex paucis epistolis sumpta permixto ordine confusoque posuistis, ut dum interjecta alia epistola, ad alia prioris epistolæ verba recurritur, quasi ex multis epistolis prolata viderentur. Et valde miramur, cur fraternitas vestra de tam (sicut diximus) paucis epistolis non pauca sumpserit: cum constet quod de sanctæ Calchedonensis synodi B illibata veneratione & prædecessorum nostrorum assertio innumera, & multorum patrum

ur.edo. / ix mun- / ce n.1. consensus in encycliis, quasi quædam* se mundo, nobis infudit. Sed quia semper dictandi ordo tanta sibimet connexione subjungitur, ut & præcedentia subsequentibus serviant, & subsequentia ex præcedentibus suspendantur: eorum sensum quæ prolata sunt, melius pandimus, si infra supraque legentes, vel quo tendant, vel unde pendeant, demonstremus.

III. A dilectione igitur vestra primum testimonium sancti prædecessoris nostri Leonis ponitur, quod in ejus epistola ultima continetur, quo ait: [t.78.ad .imp.] De rebus apud Nicæam & apud Calchedonem sicut Deo placuit definitis, nullum audemus inire C tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fixit auctoritas.] Cui secundum testimonium ex ea epistola a vobis adjungitur, quod illic paulo superius habetur, quo dicitur: [dem.] Quia sicut sancte veraciterque dixistis, perfectio incrementum, & adjectionem plenitudo non recipit.] Interjectis autem duobus testimoniis de encycliis assumptis, præfati prædecessoris nostri Leonis item ad Leonem principem scripto vestro verba replicantur quibus dicitur: Legitimas divinitus inspiratas constitutiones velle movere, non est pacifici hominis, sed rebellis, dicente apostolo: [im.2.] *Verbis contendere, ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium.* Nam si humanis persuasionibus D semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt qui veritati audeant resultare.] Et ejus rursus ad eum: Non finas contra dexteræ omnipotentis Dei triumphos redivivis exurgere motibus extincta certamina.] Cujus adhuc testimonium post pauca subdidistis: Nihil prorsus de bene compositis retractetur.] Vltimum vero a vobis ponitur testimonium, quod in priori ejus epistola, de qua multa jam testimonia prolata fuerant, continetur, primum quo dicitur: [.ep 78.] Quæ jam patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, & quæ sunt definita convellere, quid E aliud est, quam de adeptis gratiam non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere?] Hæc sunt, fratres dilectissimi, quæ beati Leonis ad Leonem principem verba posuistis: quæ videlicet ab eo pro custodia illibatæ fidei, non autem pro causis episcoporum specialibus, quæ apud Calchedonem gestæ sunt, proferuntur. Nam quia pro solius fidei intemerata observatione dixerit, pensandum est in eadem epistola quid præmisit. ait enim, ad eumdem principem loquens: [uprad. t.] Supra curam rerum temporalium religiosæ providentiæ famulatum divinis & æternis dispositionibus perseveranter impenditis, ut scilicet catholica fides, quæ humanum genus sola vivificat, sola sanctificat, in una confessione permaneat; & dissensiones quæ de terrenarum opinionum varietate nascuntur, a soliditate illius petræ, supra quam civitas Dei ædificatur, abigantur.] Si igitur fidem, fratres carissimi, in cunctis mundi partibus uno ac solido statu vigere non cerneretis, convulsum quidquam de sancta Calchedonensi synodo recte diceretis. At postquam nihil nunc aliud nisi de personis agitur, nihil de sancta Calchedonensis synodi fide quæritis, auctoritatem patrum quasi sequendo declinatis. Namque ut isdem beatus Leo ostenderet, retractari quæ perfecta sunt non deberi; qua hæc intentione dixisset, illico subdidit: Quia ad pacem universalis ecclesiæ, & ad custodiam catholicæ fidei cura dignamini solicitiore * vivere.] [* respicere. Ibidem.] Quid igitur cum prohiberet definita convelli, admonitionem protinus de custodia catholicæ fidei subjunxit, & quia non hoc de retractandis causis specialibus, sed de sola fidei professione dixisset, indicavit? Illa namque nunc in vestra quæstione vertuntur, quæ ipse quoque prædecessor noster beatus Leo dijudicat; dum non nisi ea quæ apud Calchedonem de fide sunt statuta, confirmat. Ipse quippe ad Anatolium Constantinopolitanæ urbis episcopum scribens, dum eum de quodam novo ausu corriperet, dicit: Vt sanctam synodum ad extinguendam solum hæresim, & ad confirmationem fidei catholicæ studio Christianissimi principis congregatam, in occasionem ambitus trahas.] [Epist.58.] & rursum: Ita abuti voluit concilio synodali, ut fratres in fidei tantummodo negotio convocatos, [Ibidem.] & * definitionis ejus causa, quæ erat curanda, pertractos, ad consentiendum sibi aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret.] [* definitione ejus causæ, q. e. c. perfunctos,] Qui ut nihil se omnimodo de Calchedonensi synodo suscipere, nisi quod de sola fide gestum fuerat, demonstraret, eidem synodo scribens, ait: Vt & fraterna universitas, [Epist.61.] & omnium fidelium corda cognoscant, non solum per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodalium propriam vobiscum misisse sententiam, in sola videlicet fidei causa, quod sæpe dicendum est.] Qui ergo unit cum Calchedonensi synodo in sola fidei causa convocata, cuncta quæ illic specialiter gesta sunt, se procul dubio extraneum demonstrat. Hinc est rursum quod cum præfato Anatolio de recipiendo Attico presbytero scriberet, dicit: Ita ut Calchedonensis synodi definitionem de fide, cui etiam dilectio tua subscribendo consensit, quam apostolicæ sedis firmavit auctoritas, profiteatur se per omnia servaturum.] [Epist.77.] Qui Calchedonensis synodi definitionem dicens, Vigilanter etiam, De fide, non adderet, nisi causas, quæ illic specialiter motæ fuerant, reprobasset (solam nihilominus exciperet) quæ ei singulariter displicerent. At postquam nihil aliud synodi, nisi fidei definitionem recepit: quid est aliud, nisi quod cetera quæ illic specialiter mota sunt, refutavit? Neque enim si vellet, unam tantummodo causam præfati Anatolii reprehendere vereretur, qui hanc suo judicio non approbatam, & serenissimis principibus, & auctori ejus eidem Anatolio non est veritus scriptis discurrentibus indicare. Cum vero & de illa præfato Anatolio private loquitur, & rursum ad synodum scribens, quod de sola fide gestum fuerat

fuerat, se recipere confitetur; constat quod & A Anatolium de speciali criminis causa redarguit, & cuncta privata negotia, quæ mota in synodo fuerant, retractari concessit.

IV. Rursum in scripto vestro testimonium ac exemplum de encycliis ponitur, quod multi episcopi simul dicunt: Neque unum iota vel apicem possumus aut commovere, aut commutare eorum quæ apud Calchedonem decreta sunt.] Cui aliud quoque testimonium quasi ex eadem epistola subjunxistis, quod videlicet Anatolii Constantinopolitanæ urbis episcopi esse non dubium est, quo ait: De Calchedonensi vero sancta synodo dico, quoniam ipsum quærere omnino, B aut revolvere aliquid eorum quæ ab ipsa finita sunt, hominum est insidiantium tantummodo ecclesiis, & universali Christi paci.] In quo revolvi & convelli prohibeat, ipse subjungat. ait enim: Quando apostolica quidem & paterna dogmata olim nobis tradita, in eo roborata sunt atque firmata.] Si igitur insidiantium est hominum apostolica dogmata & paterna convellere, qui eadem paterna & apostolica dogmata illibata recipiunt, constat procul dubio, quia insidiantes non sunt. Ejusdem namque synodi fidem intemeratam Deo auctore retinemus, & sic privata negotia quæ illic gesta sunt, cum sancto prędecessore nostro Leone præterimus, ut definitionem C fidei illic prolatam, proposita etiam morte, reservemus. In præcedenti autem testimonio multorum simul episcoporum utrum dictator, an scriptor erraverit, ignoramus. neque enim in encycliis continetur, ut ipsi in scriptis vestris posuistis. Neque enim iota unum aut apicem possumus commovere aut violare eorum quę ab ea recte sunt & inviolabiliter definita.] At longe est aliud, non posse commoveri ea quæ decreta sunt, & non posse commoveri ea quæ recte & inculpabiliter sunt decreta. Sciebant enim viri doctissimi, ea quæ illic gesta fuerant de causis specialibus, a prędecessore nostro Leone recepta omnimodo D non fuisse: & idcirco cautissime scribunt, commoveri aut violari quæ recte ab ea & inculpabiliter definita sunt, non deberi; ne si cuncta confirmare se dicerent, sententiæ sæpe fati prædecessoris nostri Leonis obviarent. Unde & illic illico subjungunt: Ita sapiamus semper, sicut sapit apostolica Romanorum sedis ecclesia.]

V. Post hæc quoque exempla ejusdem prædecessoris nostri Leonis ad Basilium episcopum testimonium posuistis, quo ait: Obsecro dilectionem tuam, ut Calchedonensis synodi definitionibus in nullo animum relaxetis: & quæ ex divina sunt inspiratione composita, nulla patiamini novitate temerari.] & rursum: ut autem possit hæc E exhortatio ad omnium fratrum & coepiscoporum notitiam pervenire, diligenter vestræ fraternitatis cura perspiciat, quia (quod sæpe dicendum est) tota religio Christiana turbatur, si quidquam de his quæ apud Calchedonem constituta sunt, convellatur.] Sed utrum de causis quarumdam personarum specialibus, an de sanctæ fidei definitione asserat, inquiratur ipse quid superius dicat. ait enim: Hæc scripta direxi, quibus dilectionem vestram credidi commonendam, ut sceleratis ausibus sancta constantia resistatis, ne in quoquam nostra communis fides aut trepida inveniatur, aut tepida.] Qui igitur admonitionem servandæ fidei præmisit, ubi custodiri synodum voluit, indicavit. Si autem in hujus epistolæ sermonibus ambigimus, eum ex aliis suis epistolis quo sensu hæc dixerit, requiramus. Marciano namque Augusto scripta sua pro eadem synodo dirigens, ait: Ad gloriam vestram & ad Constantinopolitanum antistitem scripta direxi, quæ evidenter ostenderent, me, quæ de fide catholica in prædicta synodo definita fuerant, approbare.] Qui si cunctas & speciales causas ejusdem synodi recepit, cur ea se approbare quæ de catholica fide in prædicta synodo definita sunt, specialiter asserit? Rursum quoque præfato principi scribens: Quia omnibus modis obediendum est * potestati vestræ & religiosissimæ voluntati, constitutionibus synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei catholicæ placuerunt libens adjeci sententiam meam.] Si ergo confirmationem fidei catholicæ sibi placuisse, eique sententiam adjecisse adstruit; in his, in quibus confirmatio fidei non fuit, constat quia sententiam non adjecit.

Epist. [illegible]

Ead. ep[illegible]

* pietati

VI. Adhuc autem ex ejusdem beati Leonis epistola testimonium scriptis vestris inseritis, quæ ad Basilium dicit: Pie nobis & constanter * utendum est, ne dum talium disputatio admittitur, eorum quæ divinitus definita sunt, auctoritati derogetur.] & infra: Nec enim * aliquam disceptationem plene definita revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur ambigere, quæ manifestum est per omnia propheticis & euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonare.] Quæ autem vel superius definita divinitus, vel inferius plene definita asserat, ex ipsa vel ex aliis ejus epistolis vestra fraternitas penset: in quibus nunquam specialia gesta commemorari, sed sola quæ de fide sunt prolata confirmat. Unde in his quoque verbis vigilanter * imprimitur, & quæ plene definita dixerit * attenditur, cum dicit: Ne de his ipsis videamur ambigere, quæ manifestum est per omnia propheticis & euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonare.] Pensate quæso, fratres carissimi, si scripta Theodori propheticis & euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonant, quæ redemptorem nostrum iniquis ausibus dominum negant. Pensate si illa epistola propheticis & euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonare videatur, in qua & hostis ecclesiæ Nestorius defenditur, & defensor ecclesiæ Cyrillus accusatur. Pensate si illa Theodoriti scripta propheticis, euangelicis atque apostolicis auctoritatibus consonant, quæ prius contra rectam fidem edita, ipse postmodum conversus damnat. Extremum quoque sæpe fati Leonis ad Aetium presbyterum testimonium ponitis, quo ait: Ne patiatur sopitarum rerum certamen afferri, quarum retractator non nisi sacrilegus invenitur.] Quod de quibus rebus adstruat, ad eumdem Aetium scribens ipse manifestat, dicens: Nihil ab apostolicis unquam potero sentire diversum, nec a mea ipse deviare sententia: & quod sancto Spiritu revelante confessus sum, quodque mecum totius synodi professione prædicante patefeci, aliqua varietate commutem; cum facilius mihi sit quibuslibet & suppliciis ab hoc mundo auferri, quam ab ea quam generaliter credidi, professione mutari.] Si ergo cuncta res quæ retractari non debet, sola est professio fidei; ille retractator rerum erit sacrilegus, qui professioni ejus fuerit diversus. Nam quod idem beatus Leo solam in synodo professionem fidei summo ardore custodiat, innumeris epistolis demonstrat, ex quibus pauca breviter perstringimus, ut

*f. vivendum

*f. ad aliquam.

*f. exprimitur.

*f. ostenditur.

ut in eis certior facta vestra fraternitas colligat quam multa taceamus. Hinc est enim quod Marcianum Augustum scripto suo alloquitur, dicens: Fratri autem meo Iuliano episcopo noverit vestra clementia hoc me proprie delegasse, ut quidquid illic ad custodiam fidei pertinere probaverit, meo nomine vestræ fiducialiter suggerat potestati.] Hinc est quod Pulcheriæ Augustæ scribens, ait: Quod vero piissimus imperator ad omnes episcopos qui Calchedonēsi synodo interfuerunt, voluit me scripta dirigere, quibus ea quæ illic de fidei regula sunt definita firmarem, libenter implevi.] Hinc est quod Iuliano episcopo scribens, dicit: Quod necessarium credidit clementissimus imperator, libenter implevi, ut ad omnes fratres qui Calchedonensi synodo interfuerunt, scripta dirigerem, quibus placuisse mihi quæ a sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem.] Hinc est quod Pulcheriæ Augustæ iterum scribens, ait: Circa fratrem autem meum veneratorem vestrum Iulianum episcopum quantum debeat credere vestra dignatio, apostolicæ sedis æstimate judicio, cum in causa fidei, cui gloriosa pietas vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenus delegarim, ut ab ea quæ vobis debetur observantia non recedens, me pietati vestræ præsentare non desinat.] Causam quippe fidei memorans, nequaquam, Eatenus, diceret, nisi quidquid extra fidem ageretur, ex synodo excludi voluisset.

VII. Rursum per epistolam vestram dicitur, a sede apostolica vos doctos, atque ab scrinio sanctæ ecclesiæ, cui Deo auctore præsumus, confirmatos, ne huic rei quæ sub piæ memoriæ Iustiniano principe gesta est, consentire debeatis. atque hanc opitulationem excusationi vestræ adjungitis dicentes, quod in causæ principio & sedes apostolica per Vigilium papam, & omnes Latinarum provinciarū principes damnationi trium capitulorum fortiter restiterunt. In quibus verbis attendimus, quod res quæ provocare vos ad consensum debuit, a consensu vos ipsa divellit. Latini quippe homines & Græcitatis ignari, dum linguam nesciunt, errorem tarde cognoverunt: & tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, a certamine non quievit. quorum consensum certe fraternitas vestra despiceret, si ausu præcipiti, priusquam verum cognoscerent, consensissent. at postquam diu ab eis laboratū est, & longo tempore ad injurias usque certatum; hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sint agnovissent. Quid enim divini consilii fuisse credimus, fratres, quod diu Saulum omnipotens Deus repugnatorem suæ fidei esse permisit, & sic eum suæ fidei prædicatorem fecit, nisi ut cunctis, quibus per illum fuerat prædicaturus, ostenderet, quia valde verum est Dei euangelium, quod & tanta duritia inclinata prædicaret: ut dum ea auditores ejus quæ ab illo contra fideles gesta recolerent, repente eum ad fidem versum non sine evidenti ratione sentirent? Vnde ipse quoque dum prædicationem suam debere facile ab infidelibus recipi, domino diceret, ait: *Domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcere, & cædens per synagogas eos qui credebant in te.* Et cum Galatas, relicta euangelii regula, in Iudaismi conspiceret errorem declinasse, suam eis priorem contra euangelium duritiam retulit, & ab intentione perfidiæ eorum mentes retorsit, dicens: *Audistis conversationem meam aliquando in Iudaismo; quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei, & expugnabam illam; & proficiebam in Iudaismo supra multos coætaneos meos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me, ut euangelizarem illum in gentibus; continuo non acquievi carni & sanguini.* Ecce, fratres carissimi, Paulus egregius doctor, quia diu veritati restitit, inde ad confirmanda corda audientium in ejusdem prædicatione veritatis adjutorium sumpsit: ostendens profecto, quia fidem, cui tanto prius labore restiterat, postmodum sine magnæ rationis certitudine non tenebat.

VIII. Debet ergo perpendere vestra dilectio, quia prædecessorum nostrorum in hac causa consensus tanto post inanis non fuit, quanto prius duris contradictionum laboribus insudavit. Sed his insuper factum Petri, qui & Paulum superat, vestra fraternitas ad memoriam reducat. Diu quippe restitit, ne ad fidem gentes sancta ecclesia sine circumcisione reciperet, diu se a conversarum gentium communione subtraxit, Paulo attestante, qui ait: *Cum venisset Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam ab Iacobo, cum gentibus edebat: cum autem venissent, subtrahebat se, timens eos qui ex circumcisione erant.* Et paulo post: *Et cum vidissem quod non recte ambularet ad veritatem euangelii, dixi Petro coram omnibus: Si tu cum Iudæus sis, gentiliter & non Iudaice vivis, quomodo gentes cogis judaizare?* Qui tamen ab eodem Paulo postmodum ratione suscepta, dum quosdam conspiceret qui gentiles ad ecclesiam venientes pondere servandæ circumcisionis onerarent, dicit: *Cur tentatis Deum, imponentes jugum cervicibus discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus?* Nunquid fratres lectissimi, Petro apostolorum principi sibi dissimilia docenti debuit ad hæc verba responderi? Hęc quæ dicis, audire non possumus, quia aliud ante prædicasti? Si igitur in trium capitulorum negotio, aliud cum veritas quæreretur, aliud autem inventa veritate, dictum est: cur mutatio sententiæ huic sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta ecclesia humiliter in ejus auctore veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed inconstantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti, intentio incommutabilis permaneat; quid obstat, si ignorantiam suum deserens, verba permutet? De ipso quoque auctore omnium Deo scriptura attestante cognoscimus, quia dum consilium non* manet, sæpe sententiam mutat. neque enim inopinatus ei proventus accesserat, cum de eo quem ipse ungi præceperat, dicebat: *Pœnitet me Saulem unxisse regem in Israel.* Hoc quippe se facturum etiam tunc præscivit, cum eum quasi approbando prætulit: nec ad pœnitentiam quasi inopinatus dolor accessit; sed tamen pœnitere se insinuat, quia non mutato consilio, ea quæ dudum dixerat de illo verba permutat.

IX. In his autem testimoniis quæ ex epistolis Leonis prædecessoris nostri posuistis, præmisistis dicentes: Doctrina vestræ reverendæ sedis est per beatum Leonem, successoresque ejus, unde pauca commemorare præsumpsimus, mortuum ab

Margin notes: Epist. 59. — Epist. 60. — Epist. 58. — Galat. 1. — Galat. 2. — Act. 15. — 1 Cor. 22. — * f mutat. — 1 Reg. 15.

ab hominibus damnari nullatenus oportere.] & tamen nulla ejus testimonia subdidistis, quibus hanc sententiam firmaretis. Etenim quæ a vobis subjuncta sunt, retractationem fidei fieri prohibent, non autem damnari infideles mortuos contradicunt. Sed neque hoc beatum Leonem prædecessorem nostrum quodam loco dixisse meminimus. Quis autem nesciat, quod in nullo sibi ejusdem Leonis & beati Augustini prædicatio contradicat? Ipse namque ad Bonifacium comitem scribens: ait: Si vera essent quæ ab eis objecta sunt Cæciliano, & nobis possent aliquando monstrari, ipsum jam mortuum anathematizaremus. Sed tamen ecclesiam Christi, quæ non litigiosis opinionibus fingitur, sed divinis attestationibus comprobatur, propter quemlibet hominem relinquere non debemus.] Ecce mirabilis prædicator & scissionem ecclesiæ propter hominem vetat, & si qua perversa deprehendat, eum quem publice defendebat Cæcilianum, se etiam post mortem anathematizare non abnegat: quia videlicet tunc viventibus vere consulatur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur. Si vero hoc faciendum, dicere fortasse præsumimus, hoc procul dubio facimus, quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum sancta synodus prima Ephesina damnavit. Nam cum ab ejus discipulis dictatum ab illo symbolum eadem synodo fuisset prolatum, illico illic a sanctis patribus cum auctore damnatum est. Et quidem ipsi sancti patres in eadem synodo residentes ad dominum jam recepti sunt, postquam Theodorum damnavere: & si damnari mortuum non debuisse dicimus, procul dubio mortuos accusamus, & incipimus committere, quod nitimur prohibere. Sed cur diu & quæ nostis loquimur? Ejusdem Theodori ex libris illius dicta replicemus. * Et si Iesum dominum ac Deum nostrum, qui post mortem vivere, imo quia vivere creditur, post mortem Theodorus postposita dubitatione damnavit. neque enim nostra fides patitur, ut qui tot blasphemiis redemptori nostro hostis extitit, a vobis ulterius defendatur. Ipse quippe contra Apollinarem in libro tertio loquens ait:

Epist. 50. supr. coll 5.

Act. 6.

*Locus corruptus.

X. Sup. coll. 4. *Quomodo igitur tu, cui super omnes maxime decet mentium regimen, illum qui ex virgine natus est, Deum esse, & ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui illius creationem imputare non jubes? Sed quis est Deus, & ex Deo, & consubstantialis Patri? Is idem qui ex virgine natus erat, (o mirandum!) & qui per Spiritum sanctum secundum divinas scripturas plasmatus est, & confictionem in muliebri accepit ventre? Inerat forsitan, quia mox quam plasmatus est, & ut templum Dei esset accepit: non tamen existimandum nobis est Deum de virgine natum esse.* Et post pauca: *Nec secundum tuam vocem pronuntiandum est, omnino ex virgine natum Deum esse, & ex Deo, consubstantialem patri.* Et post pauca: *Si igitur cum carne eum natum esse dicunt, quod autem natum est, Deus & ex Deo, & consubstantialis Patri est, necesse est & hoc carnem dicere. quod si non hoc caro est, quoniam nec Deus, nec ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine David, & consubstantialis ei cujus semen est; non id quod natum est ex virgine, Deus, & ex Deo, & consubstantialis Patri.*

Et post pauca: *Non Deus Verbum ex Maria natus est: natus autem est ex Maria, qui ex semine est David: non Deus Verbum ex muliere natus est.*

Matth. 4. Et iterum: *Quod edictum est enim* Ducebatur a Spiritu, A *aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad *voluntatem propositorum confortabatur; ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur, ut ad tantum certamen sufficeret, sicut & beatus Paulus dicit:* Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei.

* virtute

Rom. 8

Idem cujus supra: *Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu domino Iesu Christo qui est secundum carnem, divinitas facta esset, sicut dicunt; quid sancti Spiritus cooperatione ad hæc Christus indigebat? Nec enim unigeniti divinitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula; Spiritu indigebat, ut doceretur ea quæ decebat peragere; Spiritu indigebat ut imma-* B *culatus appareret.*

Et post pauca: *Ac si dicat Iesus: Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim; operor autem, quia* in me manens pater omnia facit. *Quoniam enim* & ego in patre, & pater in me, *Deus autem Verbum unigenitus Dei in me est, certum est quod & Pater cum ipso in me manet, & opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de ceteris hominibus dicat:* Qui diligit me, meum verbum observet: & pater diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud ipsum faciemus. Et iterum: *Sciebat subtiliter, ut* C *notam quidem faceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & sic ad effectum suam voluntatem educeret: & justificabatur inde, & immaculatus ostendebatur, sive reparatione *, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus.*

Ioan. 14.

Ibidem.

* pejorum

Et post pauca ejusdem Theodori ex commento secundum Ioannem: *Dicit ad Thomam:* Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. *Quoniam, dicit, non credis, & tactum solum sufficere tibi ad credendum putas, (hæc enim dicens non me latuisti) tange manu, & ca-* D *pe experimentum, & disce credere, & non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset,* dominus meus & Deus meus, *dicit, non ipsum dominum & Deum dicens (non enim resurrectionis scientia docebat & Deum esse eum qui surrexit) sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.* Ejusdem Theodori ex commento quod est in Actus apost. libro primo: *Ille autem dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro crucis iniquitate, & agnoscentes salvatorem & dominum, & omnium auctorem bonorum Iesum Christum, quoniam per ista pervenit & assumptus est de divina natura, in *Spiritu quidem fidem suscipere, & ejus discipulos fieri ante omnia ad baptisma accedentes, quod & ipse tradidit* E *nobis, * reformationem quidem habens inspirationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris & Filii & sancti Spiritus. Hoc enim quod est:* Et baptizetur unusquisque in nomine Iesu Christi, *non hoc dicit, ut vocationem quæ in nomine Patris & Filii & sancti Spiritus est, relinquentes, Iesum Christum in baptismate vocet: sed quale est hoc, quod in Moyse baptizati sunt in nube & in mari, ut diceret quia sub nube & in mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent; tale est, & baptizetur unusquisque in nomine Iesu Christi: ut cum ad ipsum accessissent tanquam salvatorem, & omnium bonorum auctorem, & doctorem veritatis, ab ipso utpote auctore bonorum & doctore veritatis, vocarentur, sicut omnibus hominibus quamcumque sectam sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici, & Epicurei, & Manichæi, & Marcionistæ, &* * quidem

* ipsum

* præformationem q. sperationis

Actor. 2.

1. Cor. 10.

quidam *quidem tales dicuntur. Eodem enim modo & nos nominari Christianos judicaverunt apostoli.*

Ejusdem Theodori in libris de incarnatione: *Plus inquietabatur dominus, & certamen majus habebat ad animæ passiones, quam corporis; & meliori animo libidines vincebat, mediante deitate ad perfectionem. Unde & dominus ad hæc maxime instituere videtur certamen.*

tth. 27. Item ejusdem in libro contra Synusiastas, vel Apollinaristas: *Sed si caro erat*, inquit, *crucifixa, quomodo sol radios avertit, & tenebræ occupaverunt terram omnem, & terræ motus, & petræ scissæ sunt, & mortui surrexerunt? Quid igitur dicant &*
d.10. *de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysi non per tres horas, sed per tres dies? Quid autem propter alia per Moysem facta miracula, & quæ per Iesum*
e 10. *Nave, qui solem stare fecit, qui sol temporibus Eze-*
eg 20. *chiæ regis & contra naturam retroversus est: & de*
eg. 13. *Elisæi reliquiis, quæ mortuum suscitaverunt?* Ejusdem ex libro octavo de incarnatione: *Manifestum autem est quod unitas convenit: per eam enim collectæ naturæ, unam personam secundum unitatem effecerūt. Sicut enim de viro & muliere dicitur,* quod
ef.1. & jam non sunt duo, sed una caro; *dicamus & nos ra-*
tth.19. *tionabiliter secundum unitatis rationem, quod non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis.*

Et post pauca: *Quomodo igitur homo & Deus unum per unitatem esse potest? qui vivificat, & qui vivificatur; qui salvificat, & qui salvificatur; qui ante sæcula est, & qui ex Maria apparuit?* Ejusdem ex interpretatione symboli trecentorum decem & octo patrum: *Sed Christum quidem secundum assumptam servi formam, eum autem qui eam assumpsit, super omnia nominans Deum; intulit tamen hoc secundum conjunctionem, ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciat. Nemo igitur, neque eum qui secundum carnem ex Iudæis est, dicat Deum: nec iterum Deum qui est super omnia, secundum carnem ex Iudæis.*

r.10. Item ex commento epistolæ ad Hebræos: *Iesum enim dicit a Nazareth,* quem unxit Deus Spiritu sancto & virtute: *qui autem de Spiritu unctus est, omnimodo aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat, de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam?* Et iterum: *Certus quidem & ipse, Filium Dei se non secundum divinitatis dicens nativitatem, sed secundum quod domesticus Dei erat:*
irtutem *per quod filii Dei, per * voluntatem domestici Deo constituti homines, interim vocabantur.*

XI. Hæc de innumeris pauca prætulimus, ut quasi per foramen angustum, quam nimium barathrum intus lateret, monstraremus. Ecce quales plus quam decem milia librorum Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conscripsit. Sed hæc illius dicta quæ prolata sunt, utrum ejus sint, fortasse dubitatur. Patrum, si placet, scripta proferamus: ita apud vos libros ejus, quos de perfidia illius testes deduximus, deductis insuper testibus affirmemus. Armeniæ quippe episcopi Proclo Constantinopolitanæ urbis episcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt: Fuit autem aliquis * pestis homo, magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui schema & nomen episcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, in Mopsuesteno Ciliciæ secundæ vili oppido, vere quidem & principaliter a Paulo Samosateno descendens, licet Photino & ceteris hæresiarchis in libro de incarnatione domini nostri Iesu Christi, in toto suo

estifer .coll. 5.

A proposito ipsis verbis inveniatur usus, & si quid pejus. Iste per machinationem & audaciam & errorem diaboli volebat omnes homines acuta sua sicut colubri lingua, & veneno quod sub lingua aspidis est, deperire. Et interim quidem retinebatur suo latibulo, timens potestatem eorum qui a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo potestatem acceperunt calcare super colubros Luc.10. & scorpios, & omnes virtutes inimici: dico autem sanctos apostolos, & qui consequenter ab his susceperunt, martyres & confessores & episcopos & ceteros sanctos. Invento autem, nescio quomodo, tempore, cœpit repere & extra fines suos, fiduciam gerens & in parochiam ad eum non pertinentem, tamquam eruditus sermocinator, & in Antiochia Syriæ in ecclesia alloquens,
B sic dixit: *Homo Iesus. quid est enim homo quod memor es ejus? Apostolus autem, de Iesu dictum fuisse hoc, dixit.* Eū enim qui paulo minus ab angelis minoratus est, vidimus, *inquit*, Iesum. *Quid ergo? Homo Iesus similiter omnibus hominibus, nullā habens differentiam ad homines ejusdem generis, præter ea quæ gratia ei dedit.* Quibus Proclus Constantinopolitanæ urbis episcopus rescribens, ait: Fugiamus turbulentos & cœnosos fallaciæ rivos, * septa Dei impugnantes; dico Arii furorem dividentem individuam Trinitatem, Eunomii audaciam circumcludentem scientia incomprehensibilem naturam, Macedonii rabiem separantem a deitate inseparabiliter procedentem Spiritum;
C & novam istam blasphemiam quæ Iudaismi multo amplius superat blasphemiam, introducentes, nam illi quidem * cum filium negant, fraudant ramo radicem; isti vero eum qui est negantes, alterum introducunt, detrahentes sinceram naturam.] Rursus de hujus errore Ioannes quoque Antiochenæ ecclesiæ antistes ait: Multo autem tempore perseverans Theodorus, persuasit multis & Nestorio, quod Christus filius Dei vivi, qui de sancta virgine Maria natus est, non est qui ex Patre natus est Deus Verbum consubstantialis genitori, sed homo pro qualitate suæ voluntatis ex Deo Verbo cooperationem suscipiens.] Rursus de ejus errore Cyrillus ad Lamponem presbyterum scribens, ait; Cum apud
D Æliam commorarer, vir aliquis ex his qui nobiliter militant in palatio, epistolam multorum versuum & grandem obtulit mihi signatam, quam se dicebat accepisse ab Antiochenis orthodoxis; subscriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & monachorum & laicorum. Accusabant autem orientales episcopos, quasi tacentes quidem Nestorii nomen, & dissimulantes ei adversari, transeuntes autem ad Theodori codices de incarnatione factos, in quibus multo pejores * nefariæ blasphemiæ positæ sunt: pater enim fuit Nestorii perfidi, qui & illius mala locutus, im-
E pius & in his factus est.] Rursum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ urbis episcopus ad Acacium Melitenæ urbis episcopum scribens, ait: Non oportebat latere sanctitatem vestram, aut forsitan cognovit, quod omnes orientales religiosissimi episcopi in Antiochia convenerunt, cum transmisisset eis tomum dominus meus sanctissimus Proclus bonorum plenum intellectum & rectorum dogmatum. Erat enim ei ratio multa & longa de dispensatione domini nostri Iesu Christi. Supposuit vero capitula quædam collecta e Theodori codicibus, quæ consonantem Nestorii perfidiis intellectum habent, & adhortatus est eos etiam illa anathematizare.

Psal.8. Hebr.2.

* sectas Deum

* Eum qui est filius denegant. fraudantes ramo radicem; isti vero ei qui est alterum

Habetur in libello clericorum Armeniæ ad Proclum CP. supra collat. 5.

* Nestorii blasphemus

XII. Rursus de errore illius * Edessenæ ecclesiæ antistes ad beatum Cyrillum scribens, ait: Iam vero quidam unitatem secundum subsistentiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis sublatens inveteravit orienti, immedicabilis modo vulneris depascens ecclesiæ corpus, apud aliquos quasi studiosos, & supercilia extollentes eruditione, latenter honoratus. Episcopus enim quidam provinciæ Ciliciæ Theodorus, vir verisimilis dicendi, & potens suadere, alia quidem supra tribunali* de ecclesiæ statu dicebat ad populi placentiam, alios autem laqueos * in scriptis ponebat, qui in principiis quorumdam ejus codicum anathemate circumcludebat inspicientem non manifestare aliis scripta. Iste primus B exposuit, non esse vere Dei genitricem sanctam virginem, tamquam Deo Verbo non suscipiente secundum nos nativitatem.] Et post pauca: Nec enim dicunt, secundum substantiam, vel secundum subsistentiam unitum esse Deo Verbo hominem, sed bona voluntate quadam, tamquam divina natura non suscipiente alterum modum unitatis propter non circumscriptibilem. Iste dixit dominum nostrum Iesum Christum non oportere adorari sicut dominum, sed relatione Dei honorari sicut imaginem quamdam: magis autem manifestius secundum eos dicere, sicut, instar aliquid * relatione assidentis dæmonis. Iste & carnem domini pronũtiavit nihil omnino prodesse, dissipans domini vocem, quæ est: *Caro nihil* C *prodest.* Iste & apostolos dicit non cognovisse Christum quod Deus erat; sed supra fidem quæ est in homine ædificatam esse ecclesiam.]

*Rabbula

* ecclesiæ statum

* perditionis

Ioan. 6.

Matth. 16.

XIII. Rursum de errore illius Hesychius Hierosolymorum presbyter, ecclesiasticæ historiæ scriptor, ait: Ita Photinum multis ante eos sæculis Theodorus quidam præcipue imitatus est, malitiosus quidem loquendi, & lingua paratissimus, & ipse tamen instabili voluntate, qui hùc & illuc inclinans ferebatur. Clericatui enim Antiocheno a prima ætate connumeratus, & bene conversari pollicitus, ad sæculares libidines reversus iterum delectabatur. In omnibus autem D bonis imitabilis & beatus vir Ioannes Constantinopolitanus episcopus scripsit epistolam, quæ usque adhuc in codicibus legitur, & a pejore ad meliorem pœnitentiam eum transferre prævaluit: & iterum bene conversari; iterum in clericatu esse cœpit. Et Antiochia relicta, in Tarsum transmigravit, ex qua in Mopsuestiam transiit, ordinatus in ea episcopus, nondum Deo volente manifestam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa suæ doctrinæ ex Iudaico vaniloquio incipiens, codicem in prophetiam psalmorum conscripsit, omnes de domino* prædicationes abnegantem: culpatus vero & pe- E riclitatus, contraria sibi dixit, non ex voluntate sed compulsus omnium querimoniis: & codicem ipsum delere pollicitus, latenter conservabat Iudaicæ impietatis viaticum.] Et post pauca: Christum enim Iesum generis nostri salvatorem & dominũ (quem splendorem paternæ gloriæ & imaginem substantię Paulus vocat, ferre eum omnia dicens verbo suæ virtutis, qui purificationem nostrorum fecit peccatorũ. & ad dexteram paternæ majestatis consedit; de quo ad Colossenses scripsit epistola: *Quod in eo omnia creata sunt, quæ sunt in cælis & in terris, visibilia & invisibilia: quod per eum creata sunt omnia.*) hunc non incarnatum Verbum, sicut evangelicis vocibus edocti sumus, sed hominem per vitæ provectionem & passionũ perfe-

* *f.* prædictiones.

Hebr. 1.

Coloss. 1.

A ctionem conjunctũ Deo Verbo, scripsit stultus in omnibus. Et hæc in mysticis sermonibus ausus est.

XIV. Contra errores ejusdem Theodori, piæ recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, inquiunt: Debitam a nobis venerationem piissimæ doctrinæ reddentes, eos qui ausi sunt contra Deum impie conscribere, debitæ condemnationi subjicere, & nominibus dignis vocari oportere existimavimus. Iustum igitur circumdari eos confusione suorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum: quatenus nec vivi liberentur, & post mortem permaneant contempti. Igitur doctrina Theodori & Nestorii impiorum & pestiferorum visa est nobis abominanda esse: similiter autem & omnes qui sequuntur eorum errorem, & consentiunt eorum impietati, justum est ipsos eamdem nominationem mereri, & confusionem indui, ut non Christiani, sed Nestoriani nominentur: ne, dum nominantur Christiani, ex ipso inveniantur decorati vocabulo, longe constituti a Christianorum proposito, & alienati a recta & immaculata fide.] Et post pauca: Si quis præterierit præsentem nostram sanctionem, & Theodoro & Nestorio assenserit, & illorum socios imitatus fuerit, post gladii ultionẽ omnis ejus substantia fisco addicatur.] Rursũ cõtra errores illius, pię recordationis Theodosius & Valentinianus legem promulgantes, inquiunt: Nemo habeat, aut legat, aut scribat, aut proferat Nestoriũ, seu illius libros, vel codices omnino* inutiles; vel ipsius Nestorii, vel alterius, & maxime Nestorii adversus solos Christianos conscripta, aut Theodori: sed unusquisque habnes tales codices, publice illos proferat, & in conspectu omnium igni tradat.]

*nocibi[les]

XV. Et si adhuc fortasse post tot prolatas patrũ contra illũ sentẽtias vestra fraternitas dubitat, Theodoreti libros legat, in quibus dum contra Cyrillũ Alexandrinæ urbis antistitem eum defendere nititur, verius accusat, dicens: *Interpretationem Cyrillus accusat octavi psalmi, & arguit hæc verba divini Theodori: Consideremus igitur, quis est homo, de quo stupescit & miratur quod unigenitus dignatus est ejus memoriam & visitationem facere. Sed quod quidem non dictum est de omni homine, in superioribus demõstratum est; quod autem * de uno quolibet, & hoc certum est.* Deductas itaque tot testibus blasphemias has ejus esse quis dubitat? Et tantis blasphemiis illius cognitis, eum damnatum jure quis neget?

Psal. [8]

* al. *ne*[...]

XVI. Discusso ergo primo de Theodori damnatione capitulo, nunc ad dicta epistolæ* Theodoreti indaganda transeamus, cujus tota series si solerter aspicitur, sanctæ Calchedonensi synodo quam sit adversa pensatur. In gestis namque ejusdem synodi & scriptis Leonis Cyrillus prædicatur: in epistola vero illa * Theodoreti Cyrillus in Apollinaris dogma corruens reprobatur. scriptum quippe in ea est: *Cyrillus autem libros Nestorii volens destruere, lapsus est, & inventus est in Apollinaris dogma cadens.* In gestis Nestorius ut redemptoris nostri adversarius jure damnatus ostenditur: verbis vero epistolæ damnatus injuste memoratur. Sic quippe in ea dicitur: *Antequam in synodo adveniret reverendissimus ac sanctissimus archiepiscopus Ioannes, Nestorium ex episcopatu depo- suerunt, judicio & inquisitione non facta.* In gestis synodi in Dei & domini nostri una persona duas naturas Cyrillus confessus ostenditur: in verbis epistolæ unam naturam tradere dicitur, atque ab hoc sẽsu correptus vix resipuisse narratur. In gestis synodi anathematizatus Nestorius etiam post

* Ibæ

* *Leg.* [...]*nino* Ib[...] *cujus* [...] *verba q*[...] *mox aff*[...] *tur sup*[...] *collat.* [...]

post mortem dicitur: in verbis vero epistolæ etiam post depositionem suam, pro solo civium suorum odio ad civitatem suam non rediisse perhibetur. sic quippe illic scriptum est: *Nestorius autem quia in sua erat odio civitatis, & virorum qui in ea sunt maximorum, illuc reverti non potuit.* In gestis ac definitionibus synodi unus Filius Iesus Christus dicitur: at juxta doctrinam Theodori atque Nestorii Deus tacetur. Et in gestis synodi nusquam Theodorus veritatis doctor dicitur: in verbis vero epistolæ idem, cujus blasphemias supra protulimus, veritatis doctor clamatur: qui nimirũ si vera dixit, falsa erunt quæ de veritate synodus protulit. Quisquis igitur qui epistolam quæ Ibæ dicitur, ostendere quod sit de synodo nititur; quid aliud quam gesta ejusdem synodi destruere conatur? Si enim sibimetipsis diversa sunt, nulla procul dubio auctoritate subsistent: quia quæ se impugnando destruunt, alios ædificare non possunt: si sibimetipsis diversa sunt, nulla firmitate convalescunt, domino attestante qui ait: *Regnum in se divisum non stabit.* Sed absit hoc, absit ab illo venerando concilio, ut sibimet contraria sapiat; & vel superiora subsequentibus discordia præferat, vel inferiora præcedentibus impugnatura subjungat. Sancta enim fides, quæ uno illic spiritu accepta est, uno sensu credita, una est & * fide prædicata. Idcirco in cunctis mundi partibus forma nostræ professionis facta est, quia in precantium vocibus sibimet ipsa dissimilis non est.

VII. Sed cur tantummodo sanctam Calchedonensem synodum convelli dicimus, si auctoritatem huic epistolæ reprobemus? Quæ nimirum si vera creditur, etiam tota sanctæ Ephesinæ synodi fides ac reverentia dissipatur. Hæc quippe ait, quod in ea Cyrillus præmiorum medicamine sapientum oculos excæcavit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur, ubi ipsa veritas sacerdotibus vendita esse perhibetur? Sed quis hoc dicere, quis hoc consentiat patienter audire? Reprobetur ergo una epistola mentiens, ne utraque sancta synodus tantæ falsitatis crimen sustineat. Vestræ fidei fundamentum tenemus, ne postquam sancta prima Ephesina synodus quasi venalis arguitur, Calchedonensis etiam (quod absit) culpa varietatis notetur: quæ ut in verbis suis quantæ sit concordiæ clareat, necesse est ut vestra fraternitas ubi sit completa cognoscat. Omnes namque novimus, quod in synodo nunquam canones, nisi peractis definitionibus fidei, nisi perfectis synodalibus gestis habeantur, ut servato ordine cum prius synodus ad fidem corda ædificet, tunc per regulas canonum mores ecclesiæ actusque componat. Vigilanti ergo cura respicite, quæ in sexta illius actione sanctæ fidei professio consummatur: moxque in septima ad institutionem jam fidelium regula canonum figitur. Vlterioribus vero actionibus nihil de causa fidei, sed sola negotia privata versantur. Quod cum responsales vestri ita esse ambigerent, curæ nobis fuit ex prolatis multis hoc codicibus demõstrare. Nos tamen hac de re nunquam dubitari posse credidimus, quia & eadem series sic se insinuat, ut credi aliter contradicat.

VIII. Primum quidem, quia (sicut dictum est) dum definita fidei regula in actione sexta ostenditur, ordo causæ indicat, ut in actione subjuncta canonum forma sequeretur. Secundum vero est, quia & in actionis sextæ terminum jam canonum norma prælibatur, dum illic a principe venerabilibus episcopis dicitur: Aliqua sunt capitula, quæ ad honorem vestræ reverentiæ vobis reservavimus, justum existimantes, hæc a vobis regulariter * per singula synodum firmari, &c. (*potius per synodum formari*) Prælibatione itaque sextæ actionis ostenditur, quia jure constitutiones canonum non nisi in septima continentur. Quid enim supererat quod perfecta fidei professione fieret, nisi ut quorumdam fidelium actiones illicitas sancta synodus positis regulis judicaret? Quamvis si solerter aspicimus, canonum regulas positas non, sicut putatur, in septima, sed intextas sextæ actioni invenimus. Nam cum in eisdem constitutionibus sanciendis non dies, non imperium ponitur, non qui residerent, describuntur: procul dubio cum non consueto exordio cœptę sunt, quia præcedenti actioni subnexæ sunt demonstratur. Quia vero in actione sexta fidei causa perficitur, ipsa episcoporum omnium generali subscriptione declaratur. Nam qui post subscripserunt sententiam, cuncta quæ de fide agenda fuerant, finita testati sunt. Vnde & in causis post specialibus, nudis tantummodo verbis loquuntur, atque ea quæ decernentes dixerant, nulla supposita subscriptione firmaverunt. * Quę reverendissimi episcopi ita in actione sexta omnia quæ de fide agenda fuerant, cognoscebant; ut, sicut illic scriptum est, clamarent: Supplicamus, dimitte nos: pie imperator, dimitte nos:] quodque non pro fide, sed pro specialibus causis detenti sunt, principali illic responsione monstratur, cum dicitur: Sacratissimus & piissimus dominus noster Marcianus Augustus ad sanctam synodum dixit: Laborastis multo spatio fatigationem perpessi: sustinete autem tres aut quatuor dies adhuc, & præsentibus magnificentissimis judicibus nostris, singula quæcumque vultis movete, competens adepturi * solatium.] Qui igitur ad singula quæque vellent motura retenti sunt, * licet quia nequaquam ultra actionis sextæ terminum pro fidei causa * restiterunt.

f. Qui — **al.* auxilium. — **f.* liquet — **f.* remanserunt.

Sed cur de his extensa ratione agimus, qui tanta prædecessoris nostri beati Leonis auctoritate fulcimur? Ipse namque, sicut multa superius epistolarum ejus attestatione docuimus, gesta multiplicia causarum specialium reprobando, auctoritatem synodi in sola fidei definitione constrinxit. Hinc est enim, quod peracta synodo cunctas nobis suspicionum nebulas tergens, aperte ad Maximum Antiochenæ sedis antistitem scribit, dicens: Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam synodum vice mea misi, præter id quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum ab apostolica sede sunt directi, ut excisis hæresibus, catholicæ essent fidei defẽsores. Quidquid enim præter speciales causas synodalium conciliorum ad examen episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem.] (Epist. 62.) Sed solent nonnulli dicere, hæc eum pro Anatolii Constantinopolitanę urbis episcopi præsumptione dixisse: qui si & res gestas, & ea quæ nunc protulimus epistolæ verba considerant; suspicari protinus falsa cessant. Namque cum prædictus Constantinopolitanæ urbis episcopus novum aliquid conaretur arripere, constat illic ei legatos sedis apostolicę cum summa auctoritatis libertate restitisse. (Act. 16.) Quod & factum in synodo legitur, & ejusdem synodi ad præfatum prædecessorem nostrum epistolis approbatur. A sæpe fato autem eodem prædecessore nostro ad Maximum,

ximum, ſicut prædiximus, novimus ſcriptum: A Si quid ſane ab his fratribus, quos ad ſanctam ſynodum vice mea miſi, præter id quod ad cauſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur, nullius erit penitus firmitatis: quia ad hoc tantum ſunt ab apoſtolica ſede directi, ut exciſis hęreſibus, catholicæ eſſent fidei defenſores.] Si ergo de Anatolii cauſa loquens, hoc quod a vicariis ſuis actum in ſynodo fuerat, redarguit; nimirum quia contradixerant, reprehendit. Et quis hæc vel ſtultus ſentiat? dum conſtat quod hac de re.
Epiſt. 53. beatus Lęo Anatolio conquerenti, multa in vicariorum ſuorum, quia contradixerant, laude reſcribat: cujus epiſtolæ nunc idcirco verba non ponimus, ne volumen hoc immoderatius extendamus. Cum vero & ſubjicitur: Quidquid enim præter ſpeciales cauſas ſynodalium conciliorum ad examen epiſcopale defertur, poteſt aliquam dijudicandi habere rationem:] aperte nobis licentia tribuitur, ut quidquid illic extra fidei cauſas de perſonis geſtum eſt, retractetur. Specialis quippe ſynodalium conciliorum cauſa eſt fides. Quidquid ergo præter fidem agitur, Leone docente, oſtenditur, quia nihil obſtat, ſi ad judicium revocetur. Quia vero & apud eoſdem epiſcopos qui in Calchedone reſederunt, in veneratione ſynodus nonniſi uſque ad fidei definitionem fuit, per hoc aperte oſtenditur, quod plerique Græci antiquiores codices continere ſynodum nonniſi in ſex actionibus ſubjunctis canonibus demonſtrantur, ut omnino cetera quæ privato ſtudio fuerant mota, non habeant. Vnde & encyclia hæc ita eſſe teſtantur. Nam Leone Auguſto Alypius epiſcopus Cæſareæ
In 3. part. Calched. Conc. c. 50. * atque Cappadociæ ſcribens, ait: His itaque ſic ſe habentibus, veſtræ pietati ſignifico, quia ea quidem quæ particulariter examinata ſunt, * & quæ geſta a ſanctis epiſcopis in Calchedonenſi civitate collectis, non legi: neque enim a ſanctæ memoriæ tunc epiſcopo Thalaſſio, qui interfuit ſancto concilio, aliquid huc amplius eſt allatum ex his quæ geſta noſcuntur: ſed tantummodo definitionem expoſitam ab illo ſancto concilio, ab eo delatam inſpexi.] Atteſtante ergo Alypio D epiſcopo perdocemur, quia præter cauſam fidei nihil de ſynodo in veneratione Thalaſſius tenuit qui illic & pręter cauſã fidei epiſcoporũ negotiis privatis interfuit. Si igitur in actione ſexta profeſſio fidei conſummatur, moxque canonum regula figitur; ſi beatus Leo negotiis, quæ illic private mota ſunt, contradicit; ſi hoc quod ultra fidem geſtum eſt, nec is qui fecit Thalaſſius tenuit: cur nos hæreticam epiſtolam retractaſſe reprehendimur, qui hac in re cunctorum nos præcedentium auctoritate roboramur? Et quamvis ab eadem epiſtola alienum ſe Ibas reſpondeat; quamvis quia approbata ſit, aut difficulter, aut nullatenus demonſtretur: licenter tamen unuſquiſque eam reprehenderet, etiamſi E epiſcopi in eodem concilio reſidentes ſuis illam ſubſcriptionibus approbaſſent: quia poſtquam, beato Leone ſcribente, jus retractandi & dijudicandi conceditur, etiam ſi qua eſſe poterat eorum qui interfuerant, in privatis negotiis auctoritas, vacuatur.

XX. Diſcuſſo itaque ſecũdo capitulo, tertium ſupereſt: quod tanto debemus in brevitate conſtringere, quanto & vos nobis hac in re non credimus reſultare. Neque enim Theodoreti omnia ſcripta damnamus, ſed ſola quæ contra duodecim Cyrilli capitula, ſola quæ contra rectam fidem aliquando

A ſcripſiſſe monſtratur. quæ tamen & ipſe damnaſſe cognoſcitur, qui in ſancta Calchedonenſi ſynodo vera confeſſus invenitur. Nam quomodo poſt errorem recte ſapiat, & ea quæ prius ſcripſerat, & ea quæ in Calchedonenſi ſynodo ab illo ſunt geſta, manifeſtant. Ipſe namque Neſtorio ſcribens, ait: *In his quæ in tuam venerationem injuſte atque inique prolata ſunt, nec ſi mihi quis utramque manum abſciderit, pôtero præbere conſenſum.* Aemerio quoque Nicomediæ epiſcopo ſcribens, ait: *Damnationi venerandi & ſanctiſſimi epiſcopi Neſtorii quæ facta dicitur, non debemus præbere conſenſum.*] Ad Alexandrum quoque Hierapolitanum epiſcopum ſcribens, ait: *Et ante tuæ ſanctitati prædixi, quaſi do-* Colla[...]
B *mini mei venerabilis & ſanctiſſimi epiſcopi Neſtorii fuerit dogma damnatum, nec ego cum his qui faciunt communicabo.*] Ad Alexandrum vero Syriæ Palęſtinorum præſulem ſcribens, ait: *Exiſtimo præ omnibus maxime ſatisfactum eſſe domino meo ſanctiſſimo ac venerando Ioanni epiſcopo, quod nullatenus acquieſcam in damnatione domini mei ſanctiſſimi & venerandi Neſtorii epiſcopi præbere cconſenſum, quæ in Tarſo & in Epheſo facta eſt.*] Qui poſtmodum tamen cum reſiſtentium certamine a ſancto Calchedonenſi concilio admiſſus, aperte anathema in Neſtorium protulit; ſeque orthodoxum, ipſo hæretico reprobato, monſtravit. Dudum namque ſanctæ eccleſiæ di-
C verſa ſentiens, & contra beati Cyrilli duodecim capitula ſçribens, ait: *Sanctam virginem* θεοτόκον, *id eſt, Dei genitricem vocamus, non quod Deum peperit* per naturam, ſed quod hominem edide- *natur[...]
rit conjunctum Deo, quem ipſe formavit. [Et poſt pauca: *Si naturalis conjunctio facta eſt formæ Dei & formæ ſervi, invenietur legiſlator neceſſitatibus legis ſerviens.*] Et rurſum: *Nomine communicationis utẽtes, ut unum quidem Filium adoramus, & eum qui aſſumpſit, & eum qui aſſumptus eſt; differentiã tamen cognoſcimus naturarum.* * *Theophoron autem dicere portans vel dominum indutus hominem Chriſtum, ut a multis ſanctis patribus dictum eſt, non recuſamus.** Et poſt alia: *Conſiderate,* inquit, *apoſtolum & pontificem confeſſionis noſtræ Ieſum fidelem ei qui fecit illũ,*
D *ſicut & Moyſes in omni domo ſua. Facturam autem eum quis eſſe dixerit recta ſentiens, increatum & cũ patre coæternum* * *& addam, verum? ſed eum qui eſt ex ſemine David, qui liber ab omni peccato pontifex noſter fuit, & victimam ipſe ſe pro nobis obtulit Deo; habens in ſe certe Dei Verbum adunatum ſibi, inſeparabiliterque conjunctum.*] Et rurſum, ut eum quaſi oſtenderet ad divinitatem per incrementa creviſſe, in eodem opere ſubjungit, dicens: *Ait angelus virgini:* Spiritus ſanctus ſuperveniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi: ideoque quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei. *Conſiderate hic etiam, quia cuncta humanitus dicuntur: Erit,* inquit, *magnus, non dixit, eſt: & filius Altiſſimi vocabitur, non dixit vocatur:*
E *& dabit ei dominus ſedem David patris ſui, non dixit, habet, ſed dabit ei dominus: & regnabit, non dixit, regnat: & ſuper quos? ſuper domum Iacob: non dixit, ſuper angelos & archangelos.*] Rurſum in eodem libro ſecundo ait: Ieſus autẽ plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt a Iordane. *& iterum:* Regreſſus eſt Ieſus in virtute Spiritus in Galilæã. *non Dei verbum cooperatione vel auxilio eguiſſe Spiritus ſancti arbitreris, ſed viſibile templum variis ſancti Spiritus donationibus fruebatur.*] Et poſt alia: Ieſus Chriſtus, *inquit,* heri & hodie, ipſe & in ſæcula. *Quomodo igitur, ſapientiſſimi, debemus advertere, quomodo idẽ ipſe heri & hodie & in ſæcula,* &

In 3. [...] concil. Epheſ. anathe[...]
Ad Ana[...] them. 5[...] *θεοφό[...] id eſt, [...] ferũ ho[...] nem dic[...] ut a mu[...] Hebr. [...] Ad Ana[...] them. 1[...] * Deum[...] Verbum[...]
Luc. 1[...]
Luc. 4. v[...] Ibid. v. 1[...]

& tēporaliter & æternus, & in tēpore & super tempo- A *ra: nam si æternus est, temporalis non est, & si in tempore est, super tempus non est.*] Et rursum in domino Deo nostro Iesu Christo deitatis & humanitatis quasi unitatem adstruens, ait: *Naturas discernimus Dei verbi: naturam integram dicimus, & personam sine dubitatione perfectam: nec enim sine persona fas est asseverare substantiam: perfectam quoque humanam naturam cum sua persona similiter confitemur. Cum vero ad conjunctionem respicimus, tunc demum unam personam merito nuncupamus.*] Quis hæc, fratres carissimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen constat, quod se postmodum ipse correxit, qui in B sancta Calchedonensi synodo Nestorium anathematizare consensit. Quis non videat, quanta temeritate plenum sit, Theodoreti scripta superbiendo defendere quæ eumdem ipsum constat, recta post profitendo, damnasse? Dum vero ejus & personam recipimus, & ea quæ dudum latuerant * pravæ scripturæ probamus, in nullo a sanctæ synodi actione deviamus: quia sola ejus hæretica scripta respuentes, & cum synodo adhuc Nestorium insequimur, & cum synodo Theodoretum profitentem recta, veneramur. Alia vero scripta illius non solum recipimus, sed eis etiam contra adversarios utimur. Nam C cum Theodorus canticum canticorum vellet exponere, & non ad commenta, sed potius ad deliramenta laboraret: per hunc librum Æthiopissæ reginæ blanditum fuisse, professus est, quod Theodoretus reprehendens, nomen quidem ejusdem Theodori supprimit, sed tamen vesaniam patefecit. Ejusdem namque libri commenta conscribens, ait: Audio plures canticum canticorum detrahentes, & non credentes, spiritalem esse librum, fabulas autem quasdam aniculares per vesaniam texentes componere, & præsumere, dicentes. quia sapiens Salomon ad seipsum & filiam Pharaonis hunc librum conscri- D psit.] Quomodo ergo nulla scripta ejusdem Theodoreti recipimus, qui illum etiam contra Theodorum, assertorem veritatis invenimus? Hæc ad scripta vestra respondemus.

*[margin: * prava ... ta re- ... pamus; coll. 4.; proœm.]*

XI. Sed opportunum valde judicamus, ut ea quæ sine scripto a responsalibus vestris audivimus, breviter verba replicemus. Dixerunt enim, Theodorum a Ioanne Antiochenæ urbis episcopo mira per epistolam attestatione laudatum: quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale aliquid fortasse reperitur, plus fidei primæ Ephesinæ synodo, plus Cyrilli libris, plus Hesychii, quam aliis quæ innotescere nunc usque nequiverunt epistolis commodamus. Debemus tamen accedere, etiam concedentes aliquid dice- E re. Ita ergo ut responsales vestri asserunt, esse sentiamus. Vos scitis, fratres dilectissimi, quod res quæ dubietati subjacet, in partem semper est interpretanda meliorem. Quid itaque obstat, si dum de ejus errore occultum adhuc & dubium fuit, ab uno patre laudatus est; & innotescente post perfidia, pene omnium magnorum patrum sententiis velut immanis bestia quasi crebrescentibus jaculis est confossus? An non & malos a bonis aliquando laudatos novimus, nec tamen eisdem laudibus defensos? Quid namque in hæresiarchis Origene deterius, & quid in historiographis inveniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nesciat in libris suis quantis Origenem Eusebius præconiis attollat? Sed quia sancta ecclesia suorum fidelium corda benignius, quam verba districtius pensat: & plus in hæreticis sensum proprium, quam testatio Eusebii absolvere potuit: nec rursum Eusebium laudati Origenis culpa damnavit. An non & Gregorius Nyssæ urbis episcopus cum canticum canticorum exponit, magnis Origenem laudibus præfert? An non & Hieronymus nostræ ecclesiæ presbyter, & singularis Hebræi sermonis interpres, tanto erga Originem favore intenditur, ut pene discipulus ejus esse videatur? Sed quia plus causa quam verba pensanda sunt, nec istis sua benignitas nocuit, nec illum a reatu proprio favor alienæ attestationis excusavit.

XXII. Cogor post hæc, fratres carissimi, dolens cum Paulo dicere: *Testimonium perhibeo vobis quod æmulationem Dei habetis, sed non secundum scientiam*: cujus erga unitatem sanctæ ecclesiæ dum viscera caritatis aspicio, discordes vos intolerabilius ingemisco. Pensate, quæso, quo ardore sanctæ unitatis anhelabat cum Philippensibus diceret: *Si qua consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societatis spes, si qua viscera & miserationes, implete gaudium meum, ut idem sapientes, eamdem caritatem habentes, unanimes, idipsum sentientes.* Qui igitur unanimitatem locuturus, tot & tales inquisitiones præmisit: quantum esset hujus virtutis meritum, non explendo, sed inquirendo monstravit. At contra quam sit malum discordiæ, loquens Corinthiis ostendit. ait enim: *Significatum est mihi de vobis, fratres mei, ab his qui sunt Chloes, quia contentiones sunt inter vos: hoc autem dico, quod unusquisque vestrum dicit, ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego autem Christi.* Quod cum quanta animadversione loquatur, agnoscimus, si subjunctæ increpationis verba pensamus. ait enim: *Divisus est Christus? numquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?* Considerate igitur, fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, omni incerto vitæ fine permittimur, vigilanti cura perpendite, quia illam scissionem sanctæ ecclesiæ pro Theodoro facere fraternitas vestra non metuat, quam pro se vel profiteri Paulus expavit. Cur non ad memoriam pro unitate servanda beati Augustini dictum reducitur? qui dum de unico baptismate loqueretur, idcirco Cyprianum martyrem, qui de iterando baptismate scripserat, defunctum perhibuit, quia licet parvum quid senserit, nunquam tamen se a totius ecclesiæ communione suspendit, Sic igitur permanere in sanctitate * servante constat, fratres dilectissimi, quia dum vos ab ecclesiæ unitate disjungitis, omne virtutis meritum perdidistis, etiam si recte teneatis. scriptum quippe est: *Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit dominum.*

[margin: Rom. 10.; Phil. 2.; 1. Cor. 3.; Ibid.; August. lib. de unico baptis.; Hebr. 12.]

XXIII. Multa locuti sumus, quia & ad multa ratiocinando respondimus. Et cum testimonia ex patrum dictis innumera suppeterent, perpauca posuimus: videlicet cupientes ut scripta nostra in causis singulis narratio breviata succingeret, ne fortasse tædium legenti generarent Vnum tamen quod jam superius diximus, non tædet si etiam crebro replicemus: Quia fidem sanctæ Calchedonensis synodi illibatam per omnia Deo auctore servamus, ejusque definitiones, sicut Ephesinæ primæ, Constantinopolitanæ, ac Nicænæ synodi irretractabiles nunc usque tenuimus, vel morte proposita irretractabiles custodimus.

ſtodimus. Veſtra igitur dilectio communionem A fidelium orthodoxorum fratrum non fugiat, ne præſentis vocis noſtræ adjutorium ſi audire neglexerit, contra ſe in teſtimonium vertat. Nos autem ad dominum poſt verba recurrimus, cumque quantum poſſumus fletibus exoramus, ut hoc quod vobis ad ſequendam concordiam a nobis dicitur, ipſe in veſtris mentibus manu intimæ inſpirationis operetur.

B. GREGORIUS IN EPISTOLA AD Ioannem epiſcopum CP. de quinta ſynodo hæc habet.

Lib. 1. ep. 24. Rom. 10.

PRÆTEREA, quia *corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*: ſicut ſancti euangelii quatuor libros, ſic quatuor concilia ſuſcipere & venerari me fateor: Nicænum ſcilicet, in quo perverſum Arii dogma deſtruitur: Conſtantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur: Epheſinum etiam primum, in quo Neſtorii impietas judicatur: Calchedonenſe vero, in quo Eutychis, Dioſcorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione cuſtodio: quia in his velut in quadrato lapide, ſanctæ fidei ſtructura conſurgit, & cujuſlibet vitæ atque actionis norma conſiſtit. Quiſquis eorum ſoliditatem C non tenet, etiam ſi lapis eſſe cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epiſtola quæ Ibæ dicitur, erroris plena, reprobatur: Et Theodorus perſonam mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſiſtentiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur. Scripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata refutantur. Cunctas vero, quas præfata veneranda concilia perſonas reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, amplector: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non il- D la deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant, aut religare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliud ſapit, anathema ſit. Quiſquis vero prædictarum ſynodorum fidem tenet, pax ei ſit a Deo Patre per Ieſum Chriſtum Filium ejus.

EIUSDEM EPISTOLA AD epiſcopos Hiberniæ, de cauſa trium capitulorum.

Lib. 2. ep. 36.

SCRIPTA veſtra ſumma cum gratulatione ſuſcepi: ſed erit in me uberior valde lætitia, ſi mihi de veſtra contigerit reverſione gaudere. Prima itaque epiſtolæ veſtræ frons gravem vos pati perſecutionem innotuit. Quæ quidem perſecutio dum non rationabiliter ſu- E ſtinetur, nequaquam proficit ad ſalutem. Nam nulli fas eſt retributionem præmiorum expectare * pro culpa. Debetis enim ſcire, ſicut beatus Cyprianus ait, quia martyrem non facit pœna, ſed cauſa. Dum igitur ita ſit, incongruum nimis eſt de ea vos, quam dicitis, perſecutione gloriari, per quam vos conſtat ad æterna præmia minime provehi. Reducat ergo caritatem veſtram tamdem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit, eccleſiam; nulla vos animorum intentio a concordiæ unitate diſſociet, nulla perſuaſio repetendo vos a recto itinere defatiget. Nam in ſynodo, in qua de tribus capitulis actum eſt, aperte liquet, nihil de fide convulſum eſſe, vel aliquatenus immutatum, ſed ſicut ſcitis, de quibuſdam illic ſolummodo perſonis eſt actitatum: quarum una, cujus ſcripta evidenter a rectitudine catholicæ B fidei deviabant, non injuſte damnata eſt. Quod autem ſcribitis, quia ex illo tempore inter alias provincias maxime flagellatur Italia, non hoc ad ejus debetis intorquere opprobrium, quoniam ſcriptum eſt: *Quem diligit dominus, caſtigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Si igitur ita eſt ut dicitis, ex eo tempore magis dilecta eſt apud Deum, & modis omnibus approbata, ex quo domini ſui meruit ſuſtinere flagella. Quia vero non ita ſit, quemadmodum vos in ejus inſultatione affirmare conamini, rationem attendite. Poſtquam recordandæ memoriæ Vigilius papa in urbe regia conſtitutus, contra Theodoram tunc Auguſtam & Acephalos damnationis promulgavit ſententiam: tunc Romana urbs ab hoſtibus addicta & captivata eſt. Ergo bonam cauſam habuerunt Acephali, & injuſte damnati ſunt, poſt quorum damnationem talia contigerunt? Abſit. Hoc enim nec veſtrum quempiam, nec alios qui catholicæ fidei myſteriis inſtituti ſunt, vel dicere, vel aliquomodo confiteri convenit. His denique cognitis, ab hac quandoque jam deliberatione recedite. Ut igitur de tribus capitulis animis veſtris ablata dubietate poſſit ſatisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re ſanctæ memoriæ deceſſor meus Pelagius papa ſcripſerat, vobis utile judicavi tranſmittere. Quem ſi depoſito voluntariæ defenſionis ſtudio, puro vigilantique corde ſæpius volueritis relegere, eum vos per omnia ſecuturos, & ad unitatem noſtram nihilominus reverſuros eſſe confido. Porro autem ſi poſt hujus libri lectionem in ea, qua eſtis, volueritis deliberatione perſiſtere, ſine dubio non rationi operam, ſed obſtinationi vos dare monſtratis. Unde iterum habita * locutione caritatem veſtram admoneo, ut quoniam Deo ſuffragante fidei noſtræ integritas in cauſa trium capitulorum inviolata permanſit, mentis tumore depoſito, tanto citius ad matrem veſtram, quæ filios ſuos expectat & invitat, eccleſiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoſcitis.

Hebr. 12.

* per culpam.

* compellatione

Alibi quoque idem B. Gregorius meminit quintæ ſynodi, & trium capitulorum, ut lib. 3. epiſt. 2. 3. 4. 37. libr. 5. epiſtol. 64. & libr. 7. epiſt. 53.

Tractatus piiſſimi imperatoris Iuſtiniani, miſſus ad Mennam ſanctiſſimum & beatiſſimum archiepiſcopum felicis urbis & patriarcham, adverſus impium Origenem, & nefarias ejus ſententias.

Λόγος τοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, καταπεμφθεὶς πρὸς Μηνᾶν τὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ πατριάρχην, κατὰ Ὠριγένους τοῦ δυσσεβοῦς καὶ τῶν ἀνοσίων αὐτοῦ δογμάτων.

Hujus epiſtolæ (ſic enim appellat ipſe Iu-

NOBIS ſemper ſtudio fuit, atque etiam nunc eſt, rectam & irreprehenſibilem Chriſtianorum fidem, ſtatumque ſanctiſſimæ

ΗΜΙΝ μὲν ἀεὶ σπουδὴ γέγονέ τε, καὶ ἔστι τὸ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν τῶν Χριστιανῶν, καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ἁγιωτάτης τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολ. ἐκκλ. ἀτάραχον διὰ πάντων φυλάττεσθαι, καὶ ταύτην πρώτην τῶν ἄλλων τὴν φροντίδα τιθέμεθα. δι᾽ ἧς καὶ τὴν ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ βασιλείαν ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ παραδεδόσθαι καὶ φυλάττεσθαι πεπιστεύκαμεν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἡμετέρας πολιτείας ὑποτάττεσθαι· δι᾽ ἧς καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἔλεος ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος εὑρεῖν ἐλπίζομεν. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ὁ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πολέμιος διαφόρους ἐφευρίσκει προφάσεις, δι᾽ ὧν σπουδάζει ἐπιβουλεύειν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς, ἀλλ᾽ οὖν ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία τὴν ἐκείνου καταργοῦσα πονηρίαν, καὶ τοὺς ἐναντίους διελέγχουσα οὐ συγχωρεῖ τὴν ἰδίαν καταβλάπτεσθαι ἢ σκορπίζεσθαι ποίμνην. ταῦτα δὲ ἡμῖν εἴρηται, ἐπείπερ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες μὴ ἔχοντες κατὰ νοῦν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, μηδὲ τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων διάκρισιν ἐπιστάμενοι, δι᾽ ἧς πᾶς ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν σώζεται, καταλείψαντες τὰς θείας γραφάς, καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας, οὓς ἡ καθολικὴ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία διδασκάλους ἔχει, καὶ δι᾽ ὧν πᾶσα μὲν πανταχοῦ αἵρεσις ἀπελήλαται, ἡ δὲ ὀρθόδοξος πίστις σεσαφήνισται, Ὠριγένους τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἀρειανικῶν καὶ Μανιχαϊκῶν αὐτοῦ δογμάτων ἀντιποιοῦνται, δι᾽ ὧν ἐκεῖνος εἰς βόθρον ἐνέπεσεν· οἱ δὲ τοιοῦτοι πῶς δύνανται Χριστιανοῖς συναριθμεῖσθαι προσώπου ἀντιποιούμενοι, τὰ Ἑλλήνων καὶ Μανιχαίων καὶ Ἀρειανῶν καὶ τῶν ἄλλων αἱρετικῶν σπουδάσαντος παραδοῦναι; ὅστις πρὸ πάντων εἰς αὐτὴν τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα βλασφημήσας ἐτόλμησεν εἰπεῖν τὸν μὲν πατέρα μείζονα εἶναι τοῦ υἱοῦ, τὸν δὲ υἱὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τῶν ἄλλων πνευμάτων. προσέθηκε δὲ καὶ τοῦτο τῇ ἑαυτοῦ ἀσεβείᾳ εἰπών, μηδὲ τὸν υἱὸν δύνασθαι τὸν πατέρα ἰδεῖν, μηδὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα τὸν υἱόν· καὶ ὅτι ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσματά εἰσι. καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἐσμὲν πρὸς τὸν υἱόν, τοῦτο ὁ υἱός ἐστι πρὸς τὸν πατέρα. προστίθησι δὲ ταῖς ἑαυτοῦ βλασφημίαις καὶ τοῦτο ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν αὐτοῦ πρώτῳ λόγῳ ἐπ᾽ αὐτῆς λέξεως εἰπὼν οὕτως· Ἐν τῇ ἐπινοουμένῃ ἀρχῇ τοσοῦτον ἀριθμὸν τῷ βουλήματι αὐτοῦ ὑποστῆσαι τὸν Θεὸν νοερῶν οὐσιῶν, ὅσον ἠδύνατο διαρκέσαι· πεπερασμένην γὰρ εἶναι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ λεκτέον· καὶ μὴ προφάσει εὐφημίας τὴν περιγραφὴν αὐτῆς περιαιρετέον· ἐὰν γὰρ ᾖ ἄπειρος ἡ θεία δύναμις, ἀνάγκη αὐτὴν μηδὲ ἑαυτὴν νοεῖν· τῇ γὰρ φύσει τὸ ἄπειρον ἀπερίληπτον. πεποίηκε τοίνυν τοσαῦτα, ὧν ἐδύνατο περιδράξασθαι, καὶ ἔχειν αὐτὰ ὑπὸ χεῖρας, καὶ συγκρατεῖν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν. ὥσπερ καὶ τοσαύτην ὕλην κατεσκεύασεν, ὅσην ἠδύνατο κατακοσμῆσαι. Ποίαν ταύτης μείζονα βλασφημίαν κατὰ Θεοῦ προσενεγκεῖν Ὠριγένης ἠδύνατο; ὁ καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος βαθμοὺς ἐπινοήσας, πολυθεΐαν καὶ ἐντεῦθεν εἰσάγειν βουλόμενος, καὶ αὐτὴν δὲ Θεοῦ τὴν δύναμιν περιγραπτὴν εἶναι τερατευόμενος; κἀκεῖνο δὲ τὸ πάσης δυσσεβείας ἀνάμεστον τῆς αὐτοῦ ἐστι μυθολογίας τὸ λέγειν, ὅτι πάντα τὰ γένη, καὶ τὰ εἴδη συναΐδιά ἐστι τῷ Θεῷ· καὶ ὅτι τῶν λογικῶν τὰ ἁμαρτήσαντα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκπεσόντα τῆς ἐν ᾗ ἦσαν καταστάσεως, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων τιμωρίας χάριν σώμασιν ἐνεβλήθη· καὶ καθαιρόμενα πάλιν ἀνάγονται ἐν ᾗ πρότερον ἦσαν καταστάσει, παντελῶς τὴν κακίαν ἀποτιθέμενα καὶ τὰ σώματα· καὶ πάλιν ἐκ δευτέρου, καὶ τρίτου, καὶ πλεονάκις διαφόροις ἐμβάλλονται σώμασι πρὸς τιμωρίαν. ὑποτίθεται δὲ καὶ διαφόρους

A Dei catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, perturbationum expertem usquequaque custodiri. Hæc nobis prima & antiquissima cura est: per quam & nobis in præsenti sæculo imperium a Deo traditum esse & conservari credidimus, & reipublicæ nostræ inimicos subdi, & in sæculo futuro misericordiam in conspectu ejus bonitatis nos adepturos speramus. Nam & si humani generis hostis varias occasiones comminiscitur, quibus hominum animas studet lædere: Dei tamen humanitas, illius improbitatem & malitiam frangens atque evacuans; adversariosque redarguens, gregem suum damnum accipere aut B dissipari non permittit. Hæc autem a nobis ideo dicta sunt, quod ad nos allatum est, nonnullos Dei timorem in animo non habentes, nec rectæ doctrinæ discrimen tenentes, quo salvatur quicumque veritatem cognoscit; relictis divinis scripturis, sanctisque patribus quos catholica Dei ecclesia doctores habet, per quos omnis ubique hæresis expulsa est, fides vero orthodoxa declarata; Origenem, ejusque dogmata, paganorum & Arianorum & Manichæorum erroribus affinia asserere: per quæ ille in foveam incidit. Qui ejusmodi sunt, quomodo possunt in Christianis numerari, eum tuentes hominem, qui C ea quæ pagani, Manichæi, Ariani, aliique hæretici sentiunt, tradere studuit? Qui ante omnia in ipsam sanctam & consubstantialem Trinitatem blasphemias ausus est dicere: Patrem majorem esse Filio, Filium sancto Spiritu, sanctum Spiritum aliis spiritibus. Porro hoc ad impietatem suam addidit, ut diceret, nec posse Filium Patrem videre, nec Spiritum sanctum Filium: ipsum Filium & Spiritum sanctum creaturas esse: quodque nos sumus ad Filium, Filium esse ad Patrem. Ad suas autem blasphemias hoc quoque adjunxit in primo sermone Peri archon; his D verbis, sic dicens: *In illo, quod mente apprehenditur principio, tantum numerum voluntate sua intelligibilium substantiarum constituit Deus, quanto poterat sufficere. dicendum enim finitam esse Dei potentiam: nec, sub obtentu laudis ac bonorum verborum, tollenda ejus circumscriptio est. etenim si infinita sit divina potentia, necesse est eam ne seipsam quidem intelligere. natura enim infinitum comprehendi non potest. Tanta igitur fecit, quanta poterat apprehendere, & sub manu habere, & sub providentia sua continere. quemadmodum & tantam materiam apparavit, quantam regere, distinguere, ac exornare poterat.* An ullam majo- E rem potuisset Origenes in Deum blasphemiam proferre? qui & in sancta Trinitate gradus excogitans; inde vult multitudinem deorum inducere, ac ipsam Dei potentiam circumscriptam esse monstrose asserit. Hoc vero omni impietate plenum, ejus fabulositatis est dicere, omnia genera speciesque coæternas esse Deo: quodque rationabilia quæ peccarunt, ac propterea de statu suo exciderunt, pro suorum peccatorum proportione, supplicii causa in corpora injecta sunt, ac expurgata, rursum efferuntur in pristinum statum, omni deposita malitia & corporibus: iterumque ac tertium, & compluries diversis ad pœnam injiciuntur corporibus. Ponit porro diversos constitisse & constare mun-

stinianus in fine) meminit Liberatus cap. 23. qui testatur illam dictatam fuisse instante Pelagio R. E. diacono, & apocrisario; ac postmodū a Vigilio pontifice approbatam.

mundos, tum præteritos, tum futuros. Ecquisnam adeo fatuus est, ut hæc audiens, animo non exhorrescat propter summam impietatem? Quis non execretur insanum Origenem, qui hujusmodi finxerit ac scriptis mandarit in Deum blasphemias? quas, ut omnibus Christianis interdictas, manifestaque habentes impietatis argumenta, supervacaneum duximus refutatione dignari. Quare si hæretici omnes, ob unius forsitan aut alterius dogmatis perversitatem, e sanctissima ecclesia sunt ejecti, subditique anathemati cum suis dogmatibus: quis prorsus Christianorum sustinebit Origenem ejusque prava scripta tueri, qui tot blasphemias dixerit, omnibusque fere hæreticis tantam exitii ac blasphemiæ materiem præbuerit, ac idcirco pridem a sanctis patribus anathemati subjectus sit una cum sceleratis ejus dogmatibus? Nam quamvis concedat quis, Deo repugnantem Origenem e recta doctrina (quod & apud alios hæreticos invenitur) aliquid expressisse in improbis suis scriptis: ea ipsius propria non est, sed sanctæ Dei ecclesiæ. atque hoc ipsum malitiose in simpliciorum fraudem molitus est. Nam in paganorum commentis enutritus, eaque propagare in animo habens, divinas se utique scripturas interpretari simulavit: ut hoc modo nefariam doctrinam suam sacrarum literarum monumentis maligne admiscens, paganicum & Manichæum errorem suum atque Arianam vesaniam induceret, eosque qui sacram scripturam non accurate percepissent, inescare posset. Quid enim aliud exposuit Origenes, quam Platonis, qui paganorum insaniam dilatarat, doctrinam; aut a quo alio Arius mutuatus, propria venena concinnavit? qui in exitium animæ suæ in sancta & consubstantiali Trinitate gradus excogitavit. An hic a Manichæo abest, qui animas hominum dicit propter peccata corporibus ad supplicium immitti? quique primum quidem mentes & sanctas virtutes fuisse asserat, deinde contemplationis divinæ satietatem cepisse, ac in deterius conversas, idcirco a Dei amore refrixisse, indeque Græco nomine appellatas ψυχάς, & supplici causa corporibus esse inditas. quod vel solum ad perfectam ejus damnationem satis erat, cum a paganorum ortum sit impietate. Cum enim dixerit Deus:

Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: ex ejus vanis sermonibus invenitur, solum corpus absque anima ad imaginem & similitudinem Dei factum esse, si omnino præexistebat anima, & facto corpore, in id injecta est, aut in id, tanquam in vas, immissa. Ac necesse erit omnino dicere, ipsum Deum opificem hominis, corpus esse, utpote qui corpus ad imaginem & similitudinem suam fecerit. Quomodo autem corpus, imago incorporei esse possit? Quamobrem absit, ut his Christiani assentiantur. Si vero juxta Origenis blasphemiam, animæ præexistebant, ac in pœnam peccatorum suorum in corpora demissæ sunt, ut emendatæ resipiscerent, eas oportebat amplius non peccare. Nam si corpus datum est animæ in supplicium propter peccata, ut doloribus emendaretur ad honorificandum Deum, quomo-

A κόσμους συστῆναί τε καὶ συνίστασθαι, τοὺς μὲν παρελθόντας, τοὺς δὲ μέλλοντας· καὶ τίς οὕτως ἐστὶν ἠλίθιος, ὃς τῶν τοιούτων ἀκούων οὐ φρίξει τὴν διάνοιαν διὰ τὴν τῆς ἀσεβείας ὑπερβολήν; τίς δὲ οὐκ ἂν βδελύξηται τὸν μανέντα Ὠριγένην, τοιαύτας πλασάμενόν τε καὶ ἐγγράφως ἐκθέμενον κατὰ Θεοῦ βλασφημίας; ἅς τινας ὡς πᾶσι Χριστιανοῖς ἀπηγορευμένας, καὶ περιφανῆ τῆς δυσσεβείας ἔχουσας τὸν ἔλεγχον, περιττὸν ἐνομίσαμεν ἀντιρρήσεως ἀξιῶσαι· εἰ τοίνυν ἅπαντες αἱρετικοὶ ἐπὶ ἑνὸς τυχὸν ἢ δευτέρου δόγματος παρατροπῇ ἐκβέβληνται τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ὑποβληθέντες ἀναθέματι μετὰ τῶν ἰδίων δογμάτων, τίς ὅλως Χριστιανῶν B ἀνέξεται αὐτοῦ Ὠριγένους τε καὶ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἀντιποιεῖσθαι τοῦ τοσαύτας μὲν εἰρηκότος βλασφημίας, πᾶσι δὲ σχεδὸν αἱρετικοῖς τοσαύτην ὕλην ἀπωλείας καὶ βλασφημίας παρασχομένου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἔκπαλαι ὑπὸ ἀνάθεμα γενομένου μετὰ τῶν μυσαρῶν αὐτοῦ δογμάτων; εἰ γὰρ καὶ δοίη τις τὸν θεομάχον Ὠριγένην, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς εὑρίσκεται, * ἀναμάξαι τινὰ τοῖς πονηροῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν ἐκ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ταῦτα οὐκ ἴδια ἐκείνου καθέστηκεν, ἀλλὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ὑπάρχει. καὶ τοῦτο δὲ αὐτὸ κακούργως ἐκεῖνος καὶ πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων C ἐμηχανήσατο. τῆς γὰρ τῶν Ἑλλήνων μυθολογίας ἐντραφεὶς, καὶ ταύτας ἐπεκτεῖναι βουλόμενος ἐσχηματίσατο τὰς θείας δῆθεν ἑρμηνεύειν γραφὰς, ἵνα τούτῳ τῷ τρόπῳ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα τοῖς τῶν θείων γραφῶν ὑπομνήμασιν ἀναμίξας, κακοήθως τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Μανιχαϊκὴν αὐτοῦ πλάνην καὶ Ἀρειανικὴν μανίαν εἰσαγάγῃ, καὶ τοὺς μὴ ἠκριβωμένους τὰ τῆς θείας γραφῆς δυνηθῇ δελεάσαι. τί γὰρ ἕτερον παρὰ τὰ τῷ Πλάτωνι εἰρημένα τῷ τὴν Ἑλληνικὴν μανίαν πλατύναντι Ὠριγένης ἐξέθετο; ἢ παρὰ τίνος ἑτέρου Ἄρειος λαβὼν τὴν οἰκείαν συνεγράψατο νόσον; ὁ πρὸς ὄλεθρον τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον D τριάδα βαθμοὺς ἐπινοήσας; ἐν τίνι δὲ τοῦ Μανιχαίου ἀπολιμπάνεται, ὁ λέγων τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς δι᾽ ἁμαρτίας τοῖς σώμασι τιμωρίας χάριν ἐμβληθῆναι; ὡς δὴ πρῶτον μὲν νόας οὔσας καὶ ἁγίας δυνάμεις, ἔπειτα κόρον λαβούσας τῆς θείας θεωρίας, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπείσας, καὶ διὰ τοῦτο τῆς Θεοῦ ἀγάπης ἀποψυγείσας, καὶ ἐντεῦθεν ψυχὰς ὀνομασθείσας, καὶ τιμωρίας χάριν τοῖς σώμασιν ἐμβληθείσας· ὅπερ καὶ μόνον ἱκανὸν ἦν εἰς τελείαν αὐτοῦ κατάκρισιν, οἷα τῆς Ἑλληνικῆς ὑπάρχον δυσσεβείας. τοῦ γὰρ Θεοῦ εἰπόντος· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα καὶ E ὁμοίωσιν ἡμετέραν, εὑρίσκεται κατὰ τοὺς ἐκείνου ματαίους λόγους σῶμα μόνον δίχα ψυχῆς κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν γενόμενον τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ὅλως προϋπῆρχε ψυχὴ, καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὸ σῶμα ἐνεβλήθη, ἢ κατηγγίσθη ἐν αὐτῷ. καὶ ἀνάγκη πᾶσα τὸν λέγειν, καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν τὸν τοῦ ἀνθρώπου δημιουργὸν σῶμα ὑπάρχειν, ὡς τὸ σῶμα κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἰδίαν ποιησάμενον. πῶς δὲ δύναται εἰκὼν εἶναι τοῦ ἀσωμάτου τὸ σῶμα; διὸ μὴ γένοιτο τούτοις Χριστιανοὺς συντίθεσθαι. εἰ δὲ κατὰ τὴν Ὠριγένους βλασφημίαν προϋπῆρχον αἱ ψυχαὶ, καὶ διὰ τὸ ἁμαρτῆσαι αὐτὰς τιμωρίας χάριν εἰς τὰ σώματα κατεπέμφθησαν, ἵνα παιδευθεῖσαι σωφρονήσωσιν, ἐχρῆν αὐτὰς μηκέτι ἁμαρτάνειν· εἰ γὰρ πρὸς κόλασιν τῇ ψυχῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐδόθη τὸ σῶμα, ὥστε αὐτὴν ὀδυνωμένην παιδευθῆναι πρὸς τὸ τιμᾶν τὸν Θεὸν, πῶς

* ἴσ. ἐναμάξαι, ἢ ἀναμίξαι

συνεργεῖ

A συνεργεῖ καὶ συναγωνίζεται αὐτῇ τὸ σῶμα πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν, ὃ τοῖς κολαζομένοις * γίνεται. δεσμοὶ γὰρ καὶ φυλακαὶ καὶ πέδαι, καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὰ τοιαῦτα ἐφεκτικὰ τοῦ ἀδικεῖν καὶ τοῦ ἁμαρτάνειν τοῖς κολαζομένοις γίνονται. οὐ γὰρ ὅπως ὁ ἁμαρτήσας πλέον ἁμάρτῃ, συνεργὸς αὐτῷ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ὁ δεσμὸς δίδοται, ἀλλ' ὅπως παύσεται τοῦ ἁμαρτάνειν διὰ τῶν δεσμῶν βασανιζόμενος. πρόδηλον τοίνυν, ὅτι οὐ διὰ σωφρονισμὸν προλαβουσῶν ἁμαρτιῶν τοῖς σώμασιν ἐνεβλήθησαν αἱ ψυχαὶ κατὰ τοὺς ἐκείνων λήρους, ἀλλὰ κατὰ ταυτὸν ὁ Θεὸς τό τε σῶμα, τήν τε ψυχὴν, τουτέστι τέλειον τὸν ἄνθρωπον ἐδημιούργησεν. ὅθεν τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡμῖν πεπραγμένων, εἴτε ἀγαθῶν, εἴτε φαύλων τὴν ἀνταπόδοσιν ἀναμένομεν. τοῦτο γὰρ ἡμῖν παραδίδωσι καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, λέγων· B ὅτι πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε φαῦλον. Προσέχειν τοίνυν δεῖ τοῖς τοῦ ἀποστόλου ῥήμασιν, ὅτι οὐκ εἶπε κομίζεσθαι δεῖν τὸν κρινόμενον πρὸς ἃ ἔπραξε πρὸ τοῦ σώματος. εἰ δὲ ἐπὶ μόνοις τοῖς διὰ τοῦ σώματος κολάζεται ἄνθρωπος παρὰ τοῦ κρίνοντος τὴν γῆν, ἢ τῆς δεούσης ἀξιοῦται τιμῆς, μνήμη δὲ οὐδεμία πρεσβυτέρων ἁμαρτημάτων, δῆλον ὅτι οὐ προϋπάρχουσι τῶν σωμάτων αἱ ψυχαί· εἰ γὰρ προϋπῆρχον, εἶπεν ἂν ὁ ἀπόστολος, ὥσπερ τὰ διὰ τοῦ σώματος, οὕτω καὶ τὰ πρὸ τοῦ σώματος. ὅτι δὲ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ νοεραί τε καὶ λογικαὶ τυγχάνουσι, τῶν ὁμολογουμένων ἐστίν· ὅπερ οὐδὲ τοὺς Ὠριγένους ἀντιποιουμένους νομίζομεν ἀπαρνεῖσθαι. εἰπάτωσαν τοίνυν οἱ τὰ Ὠριγένους φρονοῦντες· αἱ ψυχαὶ αἱ αὐτῶν, εἴγε ἄρα καθὼς λέγουσι, προϋπῆρχον τῶν σωμάτων, πρὶν ἢ ἐν τοῖς σώμασιν εἰσέλθωσιν, ἐν ποίᾳ τάξει ὑπῆρχον, ἢ τί διεπράττοντο; ἐχρῆν γὰρ αὐτὰς εἰδέναι ποῦ ἦσαν, εἰ προῆσαν, καὶ πῶς ἐνταῦθα παρεγένοντο. εἰ δὲ τοῦτο αὐτοῖς ἀμήχανόν ἐστι λέγειν, ὡς τῆς ἀληθείας μὴ οὔσης, δῆλον ὅτι μῦθοι τὰ κατ' αὐτοὺς ὑπάρχουσιν. D ἴσως δὲ ἐροῦσιν, ὅτι μετὰ τὸ εἰσελθεῖν τὰς ψυχὰς ἐν τοῖς σώμασι, τότε δύνανται διακρίνειν τε καὶ γινώσκειν τὰ πραττόμενα παρ' αὐτῶν· εἰ δὲ τοῦτο εἴπωσιν, δείκνυται τὸ σῶμα κατὰ τοὺς αὐτῶν ματαίους λόγους τιμιώτερον τῆς ψυχῆς, οἷα χαριζόμενον αὐτῇ τὸ νοερόν τε καὶ λογικὴν γίνεσθαι. ἀλλὰ τὸ λέγειν τοῦτο πάσης ἐστὶν ἀνοίας καὶ ἀτοπίας μεστόν. διὰ τί δὲ ὅλως, εἴπερ ὡς λέγουσι προϋπῆρχεν ἡ ψυχὴ, μαθήσεώς τινος ἢ διδαχῆς δέεται ἐν τῷ σώματι γενομένη, κατὰ μικρὸν εἰσαγομένη, καὶ προκόπτουσα εἰς τὰ μείζονά τε καὶ τελειότερα; εἰ γὰρ προῆν, καὶ ἐγίνωσκεν ἂν τὰ συμφέροντα μηδεμιᾶς μαθήσεως δεομένη, καὶ ὡς ἐν γνώσει τυγχάνουσα διωρθοῦτο ταῖς ἐπιμελείαις. καὶ εἰ τὸ πταῖσμα ἐγίνωσκεν, οὐκ ἐδιδάσκετο ὡς E προεπισταμένη· εἰ δὲ διδάσκεται ὡς ἀγνοοῦσα, οὐ προῄδει· εἰ δὲ οὐ προῄδει, οὐ προῆν. ἀλλὰ δῆλον, ὅτι οὐ προῆν. τῆς γὰρ γενέσεως ἡμῶν αἴτιός ἐστι μόνος ὁ Θεὸς, ὅστις καθὼς οὐκ ὄντας ἡμᾶς ἐποίησεν, οὕτω καὶ γενομένους σώζει τῇ ἰδίᾳ * χειρὶ, ἐὰν ἄξιοι καὶ ἐπιτήδειοι φανῶμεν. ὁ Θεὸς γὰρ εἰπών· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν, ἀμφότερα κατὰ ταυτὸν ἐδημιούργησε, τουτέστι σῶμά τε πλάσας, καὶ ψυχὴν νοεράν τε καὶ λογικὴν δημιουργήσας· ἅμα γὰρ σῶμα ἔπλασεν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν ψυχὴν ἐδημιούργησε τέλειον τὸν ἄνθρωπον ἀ-

οὐ γίν-

…ειτ,

do corpus eam adjuvat & corroborat ad peccandum, quod iis qui pœna afficiuntur, non evenit? Vincula enim, carceres, compedes, ac, ut breviter dicam, omnia ejusmodi, iniquitates & peccata eorum cohibent, qui jam pœnas luunt. Nec ut qui peccarit amplius peccet, vincula ei adduntur quæ ad peccandum adjuvent: sed ut vinculorum cruciatu peccare desistat. Quare perspicuum est, non ad superiorum peccatorum castigationem, ut illi nugantur, corporibus immissas esse animas: sed simul Deum & corpus & animam, id est, perfectum hominem, fabricatum esse. Itaque eorum quæ per corpus a nobis gesta sunt, sive bonorum sive malorum, retributionem expectamus. hoc enim nobis tradit & divinus apostolus Paulus, dicens: *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque ea quæ per corpus prout gessit sive bonum sive malum.* 2. Cor. 5. Attendenda ergo sunt apostoli verba. nec enim dixit, oportere recipere eum qui judicatur, prout gessit ante corpus. Si vero ob ea sola quæ per corpus homo gessit, ab eo qui terram judicat, vel pœna afficitur, vel merito præmio; nullaque mentio fit ante admissorum peccatorum: perspicuum est, animas ante corpora non esse. Si enim præexisterent, dixisset apostolus, gesta tum per corpus, tum ante corpus. Animas vero hominum intelligentia & ratione uti, in confesso est. quod ne eos quidem negare putamus, qui tuentur Origenem. Dicant igitur qui cum Origene sentiunt: animæ ipsorum (si quidem, ut asseverant, ante corpora fuerunt) priusquam in ipsa ingrederentur, quo in ordine erant, aut quid agebant? Oportuit enim eas, si ante erant, scire, quo loco essent, aut quomodo huc advenissent. sin hoc nulla ratione possunt dicere (nam id verum non est) apertum est eos fabulas dicere. At fortasse dicant, animas postquam corpora ingressæ sunt, tum discernere posse & cognoscere quæ a se geruntur. Si hoc dicent, ex eorum inani disputatione efficietur, ut corpus plus precii atque honoris, quam anima, habeat; quod ei in beneficii loco det intelligentiam & rationem. atqui hoc asserere, plenum dementiæ est atque absurditatis. Cur vero si anima, ut aiunt, ante fuit quam corpus, disciplina indiget, postquam in corpus venit, paulatimque instituitur, & ad meliora perfectioraque progreditur? Nam si ante existeret, utilia utique cognosceret, nec ulla egeret doctrina, nec, utpote in cognitione versans, cura & diligentia erudiretur. ac si, quid sit offendere, sciebat, non edoceretur quod antea scivisset. jam vero si docetur, ut in ignoratione versans, prius non sciebat. si non prius scivit, ante non fuit. At liquet eam antea non fuisse. Ortus enim nostri Deus solus in causa est. qui ut nos, cum non essemus, fecit: sic natos, gratia manuque propria tuetur ac salvat, si digni atque idonei perhibeamur. Nam Deus qui dixit: *Faciamus hominem ad imaginem nostram & similitudinem*, utraque simul fecit, id est, corpus plasmavit, & animam intelligentem & rationalem creavit. Simul enim & effinxit corpus; & animam condidit, perfectum hominem Genes. 1.

exhibens. neque enim homo corpus est sine anima, nec anima sine corpore. Si autem anima præexistebat, ut delirat Origenes, cujus rei gratia sanctissimus propheta Zacharias dixit: *Fingens spiritum hominis in eo*? Si enim prius erat, magis dicere oportuit, Infundens tamquam in vas, vel demittens spiritum hominis in eo. Iam vero cum dicit propheta, *fingens*, ostendit, ut corpus, sic animam non præexistentia Deum propria virtute ac bonitate fecisse. Quod igitur homo, sicut dictum est, ad imaginem & similitudinem Dei sit factus, dignatusque inspiratione divina; inde perspicuum est, non solum intelligentem & rationalem animam, sed etiam immortalem esse creatam: ut omnibus iis quæ in terra facta sunt imperaret. hoc est enim quod a Theologo Gregorio de anima dictum est, a Deo esse, & divinam, ac supernæ nobilitatis participem: non, ut nonnulli autumant, ac dicunt, divinæ substantiæ animam esse: sed ut inspiratione Dei factam, gratiamque nactam ab eo, ut intelligens esset, & rationalis, & immortalis, nec una cum corpore moreretur, sicut irrationabilia animalia, sed per gratiam particeps esset supernæ nobilitatis, id est, immortalitatis. His testimonium perhibet sanctus Ioannes Constantinopoleos patriarcha in undecimo sermone in creationem. sic enim ait: *Et insufflavit*, inquit, *in faciem ejus spiritum vitæ, & fuit homo in animam viventem.* Hic nonnulli imperiti homines, propriis cogitationibus moti, ac nihil Deo decens in mente habentes, nec condescensionem verborum reputantes, dicere audent e Dei substantia esse animam. O insaniam, o dementiam.] Atque hæc quidem pater de argumento proposito. Considera autem de aliis omnibus in terra factis dixisse Deum, *fiat*, &c, *producat terra & factum est*. de homine autem dicit: *Faciamus hominem*: nec solum, *Faciamus*, sed, *ad imaginem & similitudinem nostram. & sumens pulverem de terra, propriis manibus hominem finxit, & insufflavit in faciem ejus spiritum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Ex his igitur perspici potest, ut Deus hominem fecerit honorabiliorem ac preciosiorem aliis omnibus, quæ in terra sunt, creaturis. alia quidem omnia fecit verbo: dixit, & facta sunt: hominem vero sicuti dictum est, propriis ipse manibus juxta divinam scripturam fecit. quæcumque autem ab eo in terra facta sunt, subdidit homini, qui sexto factus est die: ut omnibus terrenis creaturis jam factis, ac ipsi præparatis, dominaretur, ipse plasmatoris sui obediens imperio. Hoc & nos docet sanctus Theologus Gregorius in oratione in novam dominicam. sic enim dicit: Ita aliquid primum in diebus numeratur, & secundum, & tertium, ac deinceps, usque ad septimum diem, quo requies fuit ab operibus: quibus dispertiuntur ea quæ fiunt, ineffabili ratione disposita, nec confertim edita a Verbo rerum omnium potente: cujus & cogitare, & dicere rem ipsam est præstare. Quod si postremus homo designatus est, idque manu Dei, & imagine honoratus; nihil mirum. ei enim tamquam regi oportuit prius regiam aulam subsistere,

Zach. 12.
Hom. 13. in Genes.
Genes. 2.
Genes. 1.
Orat. XLIII

A ποτελέσας· οὐδὲ γὰρ σῶμα χωρὶς ψυχῆς, οὐδὲ ψυχὴ χωρὶς σώματος ἄνθρωπος. εἰ δὲ προϋπῆρχεν ἡ ψυχὴ, καθὼς Ὠριγένης ληρεῖ, τίνος ἕνεκεν ὁ ἁγιώτατος προφήτης Ζαχαρίας εἶπε· πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ; εἰ γὰρ προῆν, ἔδει μᾶλλον εἰπεῖν, καταγγίζων, ἢ καταπέμπων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. νῦν δὲ λέγων ὁ προφήτης, πλάσσων, δείκνυσιν, ὅτι ὥσπερ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν οὐ προϋπάρχουσαν ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῇ ἰδίᾳ δυνάμει αὐτοῦ καὶ ἀγαθότητι. καθὼς οὖν εἴρηται, τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦ θείου ἐμφυσήματος ἀξιωθῆναι, δηλοῖ μὴ μόνον νοερὰν καὶ λογικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀθάνατον τὴν ψυχὴν δημιουργηθῆναι πρὸς τὸ ἄρχειν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ποιημάτων· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ τὸ εἰρημένον τῷ θεολόγῳ Γρηγορίῳ περὶ τῆς ψυχῆς, τὴν ἐκ Θεοῦ καὶ θείαν καὶ τῆς ἄνωθεν εὐγενείας μετέχουσαν. οὐχ ὥς τινες φανταζόμενοι λέγουσι τῆς θεϊκῆς οὐσίας ὑπάρχουσαν τὴν ψυχήν· ἀλλ' ὡς διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ Θεοῦ γενομένην, καὶ χάρισμα παρ' αὐτοῦ λαβοῦσαν τοῦ νοερὰν καὶ λογικὴν καὶ ἀθάνατον εἶναι, καὶ μὴ συναποθνήσκειν τῷ σώματι, καθ' ὁμοιότητα τῶν ἀλόγων ζώων, ἀλλὰ κατὰ χάριν μετέχειν τῆς ἄνωθεν εὐγενείας, τουτέστιν ἀθανασίας. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ C λόγῳ τῷ εἰς τὴν κτίσιν, λέγει γὰρ οὕτως· καὶ ἐνεφύσησε, φησὶν, εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ἐνταῦθα τινὲς τῶν ἀγνωμόνων ἐκ τῶν οἰκείων λογισμῶν κινούμενοι, καὶ οὐδὲν θεοπρεπὲς ἐννοοῦντες, οὔτε τὴν συγκατάβασιν τῶν ῥημάτων λογιζόμενοι λέγειν ἐπιχειροῦσιν, ὅτι ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐσίας ἐστὶν ἡ ψυχή. ὢ τῆς μανίας, ὢ τῆς παραφροσύνης. καὶ ταῦτα μὲν ὁ πατὴρ περὶ τῶν προκειμένων. σκόπει δὲ, ὅτιπερ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐπὶ γῆς ποιημάτων εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω, καὶ, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ, καὶ ἐγένετο. περὶ δὲ τοῦ ἀνθρώπου λέγει· ποιήσωμεν ἄνθρωπον, καὶ οὐ μόνον ποιή-D σωμεν, ἀλλὰ κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν· καὶ λαβὼν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ἐντεῦθεν τοίνυν ἐστὶν ἰδεῖν, πῶς ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον τιμιώτερον ἐποίησε τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐπὶ γῆς κτισμάτων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα λόγῳ εἶπε, καὶ ἐγένοντο· τὸν δέ γε ἄνθρωπον, καθὼς εἴρηται, αὐτὸς ταῖς ἰδίαις χερσὶ, κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, ἐδημιούργησε· πάντα δὲ τὰ γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπέταξε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ γενομένῳ ἐν τῇ E ἕκτῃ ἡμέρᾳ, ἵνα πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς κτισμάτων ἤδη προγεγονότων καὶ ἑτοιμασθέντων αὐτῷ δεσπόζῃ, αὐτὸς ὑπὸ τοῦ πλάστου δεσποζόμενος. τοῦτο δὲ ἡμᾶς διδάσκει καὶ ὁ ἐν ἁγίοις θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὴν νέαν κυριακὴν, λέγων· οὕτω τι πρῶτον ἐν ἡμέραις ἀριθμεῖται καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ τὰ ἑξῆς, ἄχρι τῆς ἑβδόμης καὶ καταπαυσίμου τῶν ἔργων ἡμέρας· αἷς καταμερίζεται τὰ γινόμενα λόγοις ἀρρήτοις ταττόμενα, καὶ οὐκ ἀθρόως ἀναδιδόμενα τῷ πάντα δυνατῷ λόγῳ· οὗ καὶ τὸ νοῆσαι μόνον καὶ εἰπεῖν, ἔργον ἐστὶ παριστάμενον. εἰ δὲ τελευταῖος ὁ ἄνθρωπος ἀνεδείχθη, καὶ ταῦτα χειρὶ Θεοῦ καὶ εἰκόνι τετιμημένος, θαυμαστὸν οὐδέν· ἔδει γὰρ ὥσπερ βασιλεῖ προϋποστῆναι τὰ βασίλεια,

βασίλεια, καὶ οὕτως εἰσαχθῆναι τὸν βασιλέα πᾶσιν ἤδη δορυφορούμενον. Εἰ τοίνυν κατὰ τὴν τοῦ θεολόγου Γρηγορίου διδασκαλίαν τελευταῖος ὁ ἄνθρωπος ἀνεδείχθη, καὶ ταῦτα χειρὶ Θεοῦ καὶ εἰκόνι τετιμημένος, καὶ πάντα παρὰ τοῦ Θεοῦ αὐτῷ προητοιμάσθη, καὶ ὥσπερ βασιλεῖ προϋφίσταται τὰ βασίλεια, καὶ οὕτως εἰσήχθη παρὰ Θεοῦ ὡς βασιλεὺς πᾶσιν ἤδη δορυφορούμενος, πῶς λέγουσιν οἱ κατὰ τὸν Ὠριγένην παραφρονοῦντες, ὅτι προϋπάρχουσαι αἱ ψυχαὶ δι' ἁμαρτίας ἐν σώμασι καταπέμπονται, ὀφείλουσαι δίκας ὑπέχειν τῶν προημαρτημένων; τὸ ἔμπαλιν γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος καὶ ὕστερον πάντων λέγει τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καὶ τιμηθῆναι ὑπὸ Θεοῦ, καὶ βασιλεύειν τῶν ἐπὶ γῆς πάντων· ὅπερ τιμωρίας μὲν οὐκ ἔστι, πάσης δὲ τὸ ἐναντίον προνοίας καὶ εὐεργεσίας ἔνδειξις ὑπάρχει. Σύμφωνα δὲ τοῖς τοῦ θεολόγου Γρηγορίου καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ἡμᾶς διδάσκει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ λόγῳ τῷ εἰς τὴν κτίσιν, λέγων οὕτως· ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν· καὶ τίνος ἕνεκεν εἰ τιμιώτερον ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, τὸ ἔλαττον πρῶτον δημιουργεῖται, καὶ τότε τὸ μεῖζον καὶ ὑπερέχον; οὐχ ὁρᾷς ἀγαπητέ, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς κτίσεως τὸ αὐτὸ τοῦτο γέγονεν; ὥσπερ γὰρ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐδημιουργήθη, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ὁ ἄνθρωπος ὁ τούτων πάντων τὴν ἀρχὴν μέλλων ἐγχειρίζεσθαι, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαπλάσει τοῦ ἀνθρώπου, πρότερον τὸ σῶμα πλάττεται, καὶ τότε ἡ ψυχὴ ἡ τιμιωτέρα. ὃν γὰρ τρόπον τὰ ἄλογα τὰ εἰς ὑπηρεσίαν μέλλοντα εἶναι χρήσιμα πρὸ τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖται, ἵνα ἑτοίμην ἔχῃ τὴν ὑπηρεσίαν ὁ μέλλων τῆς τούτων χρείας ἀπολαύειν· οὕτω καὶ τὸ σῶμα πρὸ τῆς ψυχῆς δημιουργεῖται, ἵνα ἐπειδὰν κατὰ τὴν ἀπόρρητον αὐτοῦ σοφίαν ἡ ψυχὴ παραχθῇ, ἔχῃ τὰς οἰκείας ἐνεργείας ἐπιδείκνυσθαι διὰ τῆς τοῦ σώματος κινήσεως. καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἐπιδεῖξαι τοῖς ἀκροωμένοις, ὅτι τὰ αὐτὰ τοῖς ἁγίοις πατράσι φθεγγόμεθα, πανταχοῦ τὴν τῶν ψυχῶν προΰπαρξιν ἀναιροῦσι· πάλιν δὲ τῆς ἁγίας λεγούσης γραφῆς περὶ τοῦ Ἀδάμ, καὶ τῆς Εὔας· εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ Θεός, καὶ εἶπεν· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς· πῶς ἄρα εἰ προϋπῆρχον αἱ ψυχαὶ τῶν σωμάτων, ἔμελλε κατὰ τὴν θείαν πρόσταξιν αὐξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι τὰ προϋπάρχοντα κατὰ τοὺς ἐκείνων μύθους; καὶ πῶς εἶχεν ὁ Θεὸς εὐλογῆσαι τὰς ψυχὰς ταῖς ἁμαρτίαις ἤδη ὑποπεσούσας εἰς τὸ αὐξηθῆναί τε καὶ πληθυνθῆναι; ἁμαρτήσασαι γὰρ αἱ ψυχαὶ κατάρας μᾶλλον, ἤπερ εὐλογίας ἐτύγχανον ἄξιαι· εἰ δὲ προϋπῆρχον αἱ ψυχαὶ ἐν ἑτέρᾳ τάξει ὑπάρχουσαι κατὰ τοὺς Ὠριγένους μύθους, διὰ τί μόνον Ἀδὰμ ἔπλασεν ὁ Θεός; ἄρα μόνον ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀδὰμ τότε ἦν ἁμαρτήσασα; καὶ διὰ τοῦτο ἓν σῶμα ἔπλασεν ὁ Θεός; εἰ γὰρ ἦσαν πρὸ τούτου καὶ ἄλλαι ψυχαί, ἔδει καὶ ἄλλα σώματα ἅμα πλασθῆναι ὑποδεχόμενα τὰς ψυχάς. πῶς δὲ ἡ ἁμαρτήσασα κατὰ τοὺς αὐτῶν λόγους ψυχὴ καὶ διὰ τιμωρίαν εἰς σῶμα βληθεῖσα, εἰς τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς παρὰ τοῦ κυρίου ἐτέθη; εἰ γὰρ διὰ τιμωρίαν σώματι ἐνεβλήθη, οὐκ ἐν παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἀλλ' ἐν κολάσεως ἂν ἀπετίθετο τόπῳ· τοσοῦτον δὲ ὁ Θεὸς ἠγάπησε τὸν ἄνθρωπον, ὃν μετὰ πάντα τὰ δημιουργήματα ἔπλασεν, ὅτι καὶ μετὰ τὸ παραβῆναι αὐτὸν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐντολήν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου, αὐξανομένου τοῦ γένους

A ac deinde regem induci, omnium jam quasi satellitio stipatum ac munitum.] Quamobrem, si ex Gregorii Theologi doctrina, ultimus homo est designatus, idque Dei manu, & imagine honoratus, ac omnia a Deo illi præparata sunt, eique tamquam regi prius subsunt palatia, sicque a Deo introductus est, omnium jam stipatus obsequio: quomodo dicunt, qui juxta Origenem desipiunt, præexistentes animas, propter peccata in corpora demitti, prius commissa luituras? Contra enim sanctus Gregorius & postremum omnium hominem factum esse B dicit, & a Deo honoratum, & iis omnibus quæ in terra sunt, dominari: quod sane pœnæ non est, sed singularis providentiæ ac beneficii significatio. Theologo porro Gregorio consentit sancti Ioannis Constantinopoleos patriarchæ doctrina in undecimo sermone de creatione, sic enim dicit: At fortasse dicat aliquis: Cur, si anima preciosior est corpore, quod inferius est prius fit, ac demum quod majus est ac nobilius? An non vides, dilecte, in ipsa creatione idem hoc factum esse: quemadmodum enim cælum, & terra, & sol, & luna, ceteraque omnia fabricata sunt, ac postremum homo, cui eorum omnium imperium mandandum fuerat: C sic in plasmatione hominis, primum formatur corpus, tum anima, quæ honorabilior est. Nam ut expertia rationis, quæ ad utilitatem & obsequium parabantur, ante hominem extitere, ut parata ministeria haberet, qui eorum commodis frui debebat: ita & corpus ante animam fabricatum est, ut cum juxta occultam Dei sapientiam anima induceretur, propria officia posset motu corporis exequi.] Atque hæc satis ad ostendendum audientibus, nos ubique eadem sentire ac dicere, quæ patres, qui animarum præexistentiam tollunt. Præterea, cum sancta scriptura de Adam atque Eva dicat: *Benedixit eos Deus, & dixit, Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & dominamini ei:* D quomodo, si animæ antiquiores fuere corporibus, futurum fuit, ut secundum divinum imperium crescerent ac multiplicarentur, quæ ante, juxta eorum fabulas erant? & quomodo habebat Deus benedicere animas jam in peccata lapsas, ad crescendum & multiplicandum? Animæ enim peccatis contaminatæ, maledictione potius quam benedictione dignæ erant. At si animæ præexistebant, & juxta Origenis fabulas, in alio erant ordine: quamobrem solum Adam plasmavit Deus? an vero Adam anima tum sola peccarat, ac propterea unum corpus a Deo fabricatum? Si enim E antea aliæ animæ fuerunt, alia corpora simul fabricari oportuit, quæ susciperent animas. Et quomodo peccatrix, ut eorum est ratio, anima supplicii causa in corpus conjecta, in paradiso deliciarum a Deo posita est? Nam si ut pœnas dependeret in corpus esset missa, non in illo paradiso, sed in supplicii loco collocaretur. Tantopere vero dilexit hominem Deus, quem post omnes creaturas fabricaverat, ut cum ille transgressus esset datum sibi præceptum, ac idcirco e paradiso esset expulsus; crescente homi-

Hom. XIII. in Genes.

Genes. 1.

hominum genere, gliscente peccato, quod A cogitatio hominis ad deteriora pravo studio incumberet, figmentum suum Deus, utpote bonus, non neglexit, sed multis modis reprehendit & castigavit, sicuti sancta scriptura significat. Postquam vero ob graviores morbos majore medicina indiguimus; ipsum unigenitum Dei Verbum, unus, id est, una persona sanctæ Trinitatis, propter benignitatem suam homo fit, manens Deus, nec divina sua substantia in humanam conversa, nec humana in divinam mutata; unusque est ac idem in utraque natura, in iisque inconfuse atque indivise cognoscitur. Manens enim quod erat, factum est quod non erat: mortemque nobis debitam ex transgressionis damnatione, in propria carne suscipiens, æterna nos morte liberavit, *primitiæ dormientium factus*, ac *primogenitus resurgens ex mortuis*, *consuscitavit & consedere fecit in cælestibus*: quemadmodum nos docet traditio apostolica. Quamvis enim a principio humana natura propter inobedientiam privata paradiso est: tamen, ut est dictum, *unigenitus Dei Filius propter multam caritatem suam qua dilexit nos*, naturam nostram sibi uniens indivise secundum subsistentiam in utero sanctæ gloriosæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, majori nos dignatus est gratia, donans nobis regnum cælorum. Atque his testimonium perhibet sanctus Ioannes Constantinopoleos patriarcha in sermone de ascensione, sic dicens: Qui terra indigni extiteramus, hodie in cælum elevati sumus: qui ne inferiore quidem imperio fueramus digni, ad regnum supernum conscendimus, supergressi cælos, regiumque solium adepti. Natura, propter quam Cherubim paradisum custodiebant, ipsa supra Cherubim hodie sedet.] Quamobrem demonstratum est, animas, non, ut Origenes nugatur, in cælis prius fuisse, ac deinde in corpora missas, ut perpetratorum peccatorum pœnas exolverent: sed contra, in terra fabricatam universam naturam humanam, id est, corpus atque animam, bonitate, ac dignatione divina cælos adeptam esse: ut qui homines mandatum Dei custodirent ac implerent, angelorum in cælis conversatione digni haberentur, quos in terra imitari per confessionem in Deum jussi sumus. Nam cum vellet Deus propter inenarrabilem humanitatem suam, sicut in cælis a sanctis virtutibus glorificatur, ita & in terra glorificari ab hominibus, fabricatus est hominem, alterum angelum in terris: ut Dei gloria omnia complerentur. Itaque dominus tradens quomodo sit orandum, dicit: *Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra.*

1. Cor. 15.
Coloss. 1.
Ephes. 2.
Ephes. 2.
Tom. 3. oper. ejus.
Genes. 3.
Matth. 6.

Cum his porro quæ a nobis dicta sunt, conveniunt quæ sanctus theologus Gregorius docet in sermone de sancto paschate: sic enim dicit: Cum hanc rem Verbum artifex demonstrare vellet, etiam animal unum ex utrisque, natura videlicet visibili atque invisibili, hominem fabricatur; sumptoque corpore e materia quæ ante subsistebat, ac a seipso vitam indens, (quod utique animam intelligen-

Orat. 42. quæ est 2. de pascha.

A τῶν ἀνθρώπων, καὶ πληθυνομένης τῆς ἁμαρτίας διὰ τὸ ἐγκεῖσθαι τὴν διάνοιαν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ χείρονα, οὐ περιεῖδεν ὁ Θεὸς ὡς ἀγαθὸς τὸ ἴδιον πλάσμα, ἀλλὰ διαφόροις ἐνουθέτησε τρόποις τοῖς ἀπὸ τῆς ἁγίας δηλουμένοις γραφῆς· ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ δεινοτέροις τοῖς ἀρρωστήμασι μείζονος ἐδεόμεθα καὶ τῆς * ἰατρείας, αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ὁ εἷς, τουτέστι τὸ ἓν πρόσωπον τῆς ἁγίας τριάδος, διὰ τὴν ἑαυτοῦ φιλανθρωπίαν ἄνθρωπος γίνεται μένων Θεός, μηδὲ τὴν θείαν αὐτοῦ οὐσίαν ἀλλοιώσας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην, μηδὲ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ οὐσίαν εἰς τὴν θείαν μεταβαλών. B καὶ ἔστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν ἑκατέραις ταῖς φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως γνωριζόμενος. μείνας γὰρ ὅπερ ἦν, γέγονεν ὅπερ οὐκ ἦν. καὶ τὸν ὀφειλόμενον θάνατον παρ' ἡμῶν ἐκ τῆς διὰ τὴν παράβασιν κατακρίσεως, ἐν τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ ἀναδεξάμενος, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς τοῦ αἰωνίου θανάτου, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων γενόμενος, καὶ πρωτότοκος ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, καθὼς ἡμᾶς διδάσκει ἡ ἀποστολικὴ παράδοσις· εἰ γὰρ καὶ τὴν ἀρχὴν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις διὰ τὴν παρακοὴν ἐστερήθη τοῦ παραδείσου, ἀλλ' ὅμως ὡς εἴρηται, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, τὴν ἡμετέραν φύσιν ἑνώσας ἑαυτῷ ἀδιασπάστως καθ' ὑπόστασιν, C ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, μείζονος ἡμᾶς ἠξίωσε χάριτος, τὴν ἐν οὐρανοῖς βασιλείαν ἡμῖν χαρισάμενος. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὴν ἀνάληψιν, λέγων οὕτως· ἡμεῖς οἱ τῆς γῆς ἀνάξιοι φανέντες, σήμερον εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήχθημεν· οἱ μηδὲ τῆς κάτω ἀρχῆς ὄντες ἄξιοι, πρὸς τὴν βασιλείαν ἀνέβημεν τὴν ἄνω, ὑπερέβημεν τοὺς οὐρανούς, ἐπελαβόμεθα τοῦ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ· καὶ ἡ φύσις, δι' ἣν ἐφύλαττε τὸν παράδεισον τὰ χερουβίμ, αὕτη ἐπάνω τῶν χερουβὶμ κάθηται σήμερον. ἀποδέδεικται τοίνυν, ὅτι οὐχ, ὡς Ὠριγένης ληρεῖ, ἐν οὐρανοῖς D αἱ ψυχαὶ προϋπάρχουσαι, ἔπειτα ἁμαρτήσασαι κατεπέμφθησαν τιμωρίας χάριν εἰς τὰ σώματα· ἀλλ' ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπὶ γῆς δημιουργηθεῖσα ὅλη ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις, τουτέστι σώματος καὶ ψυχῆς διὰ τῆς ἐπιβαλλούσης τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος τῆς ἐν οὐρανοῖς ἠξίωται βασιλείας· ὥστε τοὺς ἀνθρώπους τοὺς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ φυλάττοντάς τε καὶ πληροῦντας, ἀξιοῦσθαι τῆς ἐν οὐρανοῖς τῶν ἀγγέλων συνδιαγωγῆς· οὓς ἐν τῇ γῇ διὰ τῆς πρὸς Θεὸν ὁμολογίας μιμεῖσθαι προσετάχθημεν. βουλόμενος γὰρ ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἄφραστον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, ὃν τρόπον ἐν οὐρανοῖς ὑπὸ τῶν ἁγίων δυνάμεων δοξάζεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων δοξάζεσθαι, E ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, δεύτερον ἄγγελον ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς ἂν πληρωθῇ τὰ πάντα δόξης Θεοῦ ὅθεν καὶ ὁ κύριος παραδιδοὺς ὅπως ὀφείλουσι προσεύχεσθαι λέγει· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

* θερα

Σύμφωνα δὲ τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις καὶ ὁ ἐν ἁγίοις θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὸ ἅγιον πάσχα διδάσκει, λέγων οὕτως· τοῦτο δὴ βουληθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξασθαι λόγος, καὶ ζῶον ἓν ἐξ ἀμφοτέρων, ὁρατῆς τε λέγω καὶ ἀοράτου φύσεως, δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον· καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἤδη προϋποστάσης, παρ' ἑαυτοῦ δὲ ζωὴν ἐνθείς, ὃ δὴ ψυ-

χὴν

χὴν νοερὰν καὶ εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος, οἷόν τινα κόσμον ἕτερον ἐν μικρῷ μέγαν ἐπὶ τῆς γῆς ἵστησιν, ἄγγελον ἄλλον προσκυνητὴν μικτὸν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης, βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενον ἄνωθεν. πρόσχες τοίνυν, ὅτι λέγων ὁ πατὴρ, ἐξ ἀμφοτέρων ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, προσέθηκεν, ὅτι τὸ μὲν σῶμα ἐξ ὕλης ἤδη προϋποστάσης ἔλαβε, τὴν δὲ ψυχὴν οὐδὲ προϋπάρχειν εἶπεν, οὐδὲ ἔκ τινος προϋπαρχούσης οὐσίας γεγενῆσθαι, ἀλλ᾽ ὅτι παρ᾽ ἑαυτοῦ ὁ Θεὸς ἐνέθηκε τὴν ζωὴν, ὃ δὴ ψυχὴν νοερὰν καὶ εἰκόνα Θεοῦ οἶδεν ὁ λόγος. καὶ τὸ εἰπεῖν δὲ τὸν πατέρα, ὅτι βασιλέα ἐπὶ τῆς γῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς βασιλευόμενον ἄνωθεν, ἀναιρεῖ τὸ λέγειν, ὡς διὰ κόλασιν ἐνεβλήθησαν αἱ ψυχαὶ τοῖς σώμασι. τὸ γὰρ βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑπὸ Θεοῦ μόνου βασιλεύεσθαι, οὐ τιμωρίας, ἀλλὰ μεγάλης ἐστὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς.

Πρὸς τούτοις δὲ κἀκεῖνο εἰπεῖν ἀναγκαῖον ἡγούμεθα πρὸς τοὺς τὴν προΰπαρξιν λέγοντας, ὅτι εἴπερ ἀληθὲς ἦν τὸ προϋπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἐγίνωσκον ἂν καὶ ἐμέμνηντο ὅ, τι ἔπραττον καὶ πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τοῖς σώμασιν, ὥσπερ καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπίστανται καὶ γινώσκουσι τὰ πραχθέντα αὐταῖς ἐν τοῖς σώμασιν. ἀποδείξομεν δὲ τὸ γινώσκειν τὴν ψυχὴν μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀποβίωσιν τὰ ἑαυτῇ πεπραγμένα, ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ εὐαγγελίου ῥημάτων. λέγει γὰρ ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ σωτὴρ Χριστὸς ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίῳ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, ταῦτα· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραινόμενος καθ᾽ ἡμέραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο εἰς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος, καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἀπέλειχον ἐρχόμενοι τὰ ἕλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραὰμ ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ· μνήσθητι τέκνον, ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. νῦν δὲ αὐτὸς παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν μέγα χάσμα ἐστήρικται· ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. Αἰσχυνθήτωσαν οὖν οἱ Ὠριγένους ἀντιποιούμενοι καὶ ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ῥημάτων. εἰ γὰρ προϋπῆρχον αἱ ψυχαὶ τῶν σωμάτων, ἐγίνωσκον ἂν καὶ τὰ πρὸ τοῦ σώματος αὐταῖς πραχθέντα, καθάπερ καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν μέμνηνται τῶν διὰ τοῦ σώματος αὐταῖς πεπραγμένων. τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν ῥήσεων τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ἐδιδάχθημεν.

Ὅτι δὲ ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς ἀκολουθοῦντες οἱ ἅγιοι πατέρες τὰ τοιαῦτα κατέκριναν δόγματα σὺν Ὠριγένει τῷ ταῦτα μυθολογήσαντι, ἐξ αὐτῶν τῶν εἰρημέ-

A tem & imaginem Dei esse ratio novit,) veluti quemdam alterum mundum; in parvo magnum constituit in terra; alium angelum; promiscuum adoratorem, contemplatorem visibilis naturæ, studiosumque ejus quæ sola mente comprehenditur: eorum quæ in terra sunt, imperatorem superno obtemperantem imperio.] Quare attendendum est, patrem hunc, cum diceret, Deum ex utrisque fecisse hominem, addidisse, e prius subsistente materia corpus sumptum: non dixisse vero; prius extitisse animam, nec ex ulla substantia natam quæ ante existeret: sed Deum per seB ipsum vitam indidisse, quod animam esse intelligentem, & Dei imaginem, novit ratio. Quod autem dicit pater, Deum fecisse hominem imperatorem in terra, superno obstrictum imperio, evertit eorum assertionem, qui ad pœnam animas immissas corporibus dicunt. Nam in terra regnare, soliusque Dei teneri imperio, non in supplicii loco ducendum est, sed in magno beneficio ac munere Dei.

Ad hæc illud nobis necessario dicendum existimamus in eos qui præexistentiam asserunt: Si verum esset, prius esse animas quam corpora, cognoscerent ac recordarentur quæ ante gessissent quam in corpora venirent; C quemadmodum post obitum sciunt ac norunt quæ in corporibus egere. Demonstrabimus autem, animam post discessum e vita cognoscere quæ gessit, ex ipsis euangelii verbis. hæc enim dicit dominus noster & salvator Christus in euangelio secúdum Lucam in periocha Lazari & divitis: *Homo quidem erat dives, & induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus, cupiens satiari de micis quæ cadebant de mensa divitis: sed & canes veniebant, & lingebant ulcera ejus. Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & dives, & sepultus est. Et in inferno ele-* D *vans oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, & ipse Lazarum in sinu ejus: & ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili recordare quia recepisti tu bona tua in vita tua, & Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos magnum chaos firmatum est: ut hi qui volint transire ad vos, non possint, neque inde huc* E *transmeare. Et ait: Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei. habeo enim quinque fratres: ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*] Quamobrem pudeat eos, qui tuentur Origenem, vel ex sancti euangelii verbis. Si enim ante animæ quam corpora fuissent, cognoscerent ea quæ ante corpus fecissent, quemadmodum post migrationem e vita reminiscuntur ea quæ in corpore gesserunt. hoc enim e verbis sancti euangelii didicimus.

Luc. 16.

Quod autem & sancti patres, sequentes inspiratas divinitus scripturas, talem doctrinam condemnarunt, una cum Origene qui hæc commentus est, jam quidem ex iis quæ

quæ illi dixerunt, aperte ostendimus: nihilo tamen secius & ex insequentibus patrum testimoniis sumus demonstraturi. Ac primum sanctum Petrum, qui episcopus Alexandriæ & martyr fuit, proponemus, testimonium nostris his sermonibus perhibentem.

S. Petri episcopi Alexandriæ & martyris, ex primo sermone, quod nec præextitit anima, nec, cum peccasset, propterea in corpus missa est: Duximus quædam de primo e terra terreno homine proponenda, ut demonstretur unum & eumdem eodem in tempore esse factum: quamvis particulariter nonnunquam interior & exterior homo dicatur. Nam etsi, secundum salutarem sermonem, qui interiora fecit, exteriora quoque fecit: tamen semel & eodem tempore, id est, eadem die, cum dixit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. ex quo perspicuum est, non ex congressu, quasi aliquid aliud antecesserit, & ex alio loco convenerit, factum esse. Nam si congressus fuit, quamobrem descriptum est quod jam factum fuerat? Et post alia. Itaque non recipitur, ante corpora in cælo peccare animas, quæ prorsus ne ante corpora quidem substiterunt. hæc enim doctrina a paganorum philosophia est, quæ peregrina est, & ab iis aliena, qui pie in Christo volunt vivere.

Ejusdem ex mystagogia quam fecit ad ecclesiam, cum martyrii coronam suscepturus esset: Propterea obsecro, vigilate. Afflictionem enim rursum adituri estis. Scitis quod subierit pericula qui me enutrivit pater meus & episcopus Theonas, ab iis qui in idola insanirent: in cujus ego sedem successi, utinam etiam in mores. scitis ut magnus se gesserit Dionysius, qui se e locis in loca abdebat, cum insuper Sabellius affligeret. Quid porro dicam Heraclam & Demetrium beatos episcopos? quales tentationes sustinuerunt ab insano Origene, cum ipse dissidia in ecclesia sereret, quæ ad hanc usque diem ei turbas excitant?] An igitur potest aliquis bene sentientium iis adversari, quæ in Origenem dicta sunt a sancto martyre & episcopo Alexandriæ Petro? qui egregium pro Christo certamen suscipiens, non solum Origenem, sceleratamque ejus doctrinam abdicavit, sed etiam testificatur, sanctos, qui ante ipsum fuerant, patres multas sustinuisse tentationes ab illius dementia.

Dixit quoque sanctus Athanasius, qui & ipse episcopus fuit Alexandriæ, in sermone de beati Antonii vita: Quomodo nos irridere audetis, qui dicimus Christum hominem manifestatum esse? cum & vos de mente animam esse definientes, eam errasse dicatis, ac de apside cæli in corpus cecidisse?] Attendant qui audiunt, sanctum Athanasium iis aperte adversari, qui mentem præexistere dicunt, & ex ea animam ortam, quæ peccato se contaminavit, ac e cæli convexo in corpus decidisse.

Orat. 2. cōt. Arianos, longe post princ. Ejusdem S. Athanasii e sermone secundo contra Arianos: Omnis creatura aspectabilis in sex diebus facta est: ac primo quidem die lux, quam vocavit diem: secundo autem firmamentum: tertio, collectis aquis ostendit aridam, variosque in ea produxit fructus:

A μένων τοῖς ἁγίοις πατράσι καὶ ἤδη μὲν σαφῶς ἀπεδεί-
ξαμεν, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ διὰ τῶν ἐφεξῆς μαρτυριῶν
τῶν ἁγίων πατέρων ἀποδείξομεν. καὶ πρῶτον τὸν ἅγιον
Πέτρον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας γενόμενον καὶ μάρτυ-
ρα παραθησόμεθα, τοῖς τοιούτοις ἡμῶν μαρτυροῦν-
τα λόγοις.

Τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος τῆς μεγαλο-
πόλεως Ἀλεξανδρείας, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου, περὶ τοῦ
μηδὲ προϋπάρχειν τὴν ψυχὴν, μηδὲ ἁμαρτήσασαν,
τοῦτο εἰς σῶμα βληθῆναι. Ἡγούμεθα τὰ περὶ τοῦ πρώ-
του ἐκ τῆς γῆς χοϊκοῦ γεγενημένου ἀνθρώπου παραθέ-
σθαι, πρὸς τὸ δεῖξαι ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ
γενόμενον, κἂν μερικῶς ποτε ὁ ἔσω καὶ ἔξω λέγηται
B ἄνθρωπος. εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν σωτήριον λόγον, ὁ ποιήσας
τὰ ἔσωθεν, καὶ τὰ ἔξωθεν ἐποίησεν, ἀλλ᾽ οὖν γε ἐφά-
παξ καὶ ἐν ἑνὶ καιρῷ, τουτέστι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὅτε εἶπεν
ὁ Θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίω-
σιν ἡμετέραν. ὡς ἐκ τούτου εὔδηλον εἶναι, ὅτι οὐκ ἀπὸ
συνόδου, ὡς προόντος τινὸς ἑτέρου, καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου τό-
που συνεληλυθότος, γεγένηται. εἰ γὰρ σύνοδος ἦν, τί-
νος ἕνεκεν καὶ τὸ πεποιημένον ἀνεγράφη; καὶ μεθ᾽ ἕτερα.
ὥστε οὐκ ἐνδέχεται πρὸ σωμάτων ἐν οὐρανῷ ἁμαρ-
τάνειν ψυχὰς, μηδὲ ὅλως πρὸ σωμάτων ὑποστάσας.
τὸ γὰρ μάθημα τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς ἐστι φιλοσοφίας,
ξένης καὶ ἀλλοτρίας οὔσης τῶν ἐν Χριστῷ εὐσεβῶς θε-
C λόντων ζῆν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς μυσταγωγίας, ἧς ἐποιήσατο πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν, μέλλων τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναδέ-
χεσθαι. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, γρηγορεῖτε, ὅτι εἰς θλί-
ψιν πάλιν μέλλετε εἰσελθεῖν. οἴδατε πόσοις κινδύνοις
ὑπέμεινεν ὁ ἀναθρέψας με πατήρ μου καὶ ἐπίσκοπος
Θεωνᾶς ἀπὸ τῶν μαινομένων εἰς τὰ εἴδωλα, οὗ καὶ τὸν
θρόνον διεδεξάμην, εἴθε δὲ καὶ τὸν τρόπον· ὡς δὲ καὶ ὁ μέ-
γας Διονύσιος κατακρυπτόμενος ἀπὸ τόπων εἰς τό-
πους, πρὸς τούτῳ καὶ Σαβελλίου θλίβοντος. τί δὲ εἴπω
Ἡρακλᾶν καὶ Δημήτριον τοὺς μακαρίους ἐπισκόπους,
οἵοις πειρασμοῖς ὑπέστησαν ὑπὸ τοῦ μανέντος Ὠριγέ-
νους, καὶ αὐτοῦ σχίσματα βάλλοντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
D τὰ ἕως σήμερον ταραχὰς αὐτῇ ἐγείραντα; Πῶς τοί-
νυν δύναταί τις τῶν εὖ φρονούντων ἐναντιοῦσθαι τοῖς
κατὰ Ὠριγένους εἰρημένοις παρὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ
ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Πέτρου; ὅστις τὸν καλὸν ὑπὲρ
Χριστοῦ ἀναδεξάμενος ἀγῶνα, οὐ μόνον ἀπεκήρυξεν
Ὠριγένην καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα, ἀλλὰ καὶ
μαρτυρεῖ, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ ἅγιοι πατέρες πολλοὺς ὑ-
πέμειναν πειρασμοὺς ἀπὸ τῆς ἐκείνου φρενοβλαβείας.

Εἶπε δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος καὶ αὐτὸς
Ἀλεξανδρείας γενόμενος, ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὸν βίον
τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου, ταῦτα· πῶς δὲ χλευάζειν ἡμᾶς
τολμᾶτε λέγοντας, τὸν Χριστὸν ἄνθρωπον πεφανερῶ-
σθαι· ὅπου γε ὑμεῖς ἐκ τοῦ νοῦ τὴν ψυχὴν ὁρίζοντες, φά-
E σκετε πεπλανῆσθαι αὐτὴν καὶ πεπτωκέναι ἀπὸ τῆς ἀψῖ-
δος τοῦ οὐρανοῦ εἰς σῶμα; Δεῖ προσέχειν τοὺς ἀκροωμέ-
νους, ὅτι ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος σαφῶς ἐναντιοῦται
τοῖς λέγουσι προϋπάρχειν τὸν νοῦν, καὶ ἐκ τούτου
γεγενῆσθαι τὴν ψυχὴν ἁμαρτήσασαν, καὶ πεπτωκυῖαν
ἀπὸ τῆς ἀψῖδος τοῦ οὐρανοῦ εἰς σῶμα.

Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν δευ-
τέρου λόγου. Πᾶσα ἡ φαινομένη κτίσις ἐν ἓξ ἡμέραις
γέγονε, καὶ τῇ μὲν πρώτῃ τὸ φῶς, ὅπερ ἐκάλεσεν ἡμέ-
ραν· τῇ δὲ δευτέρᾳ τὸ στερέωμα· καὶ τῇ τρίτῃ συναγα-
γὼν τὰ ὕδατα, ἔδειξε τὴν ξηρὰν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ποικί-

λους

λοις προήγαγε καρπούς· καὶ τῇ τετάρτῃ πεποίηκε τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πάντα τὸν τῶν ἀστέρων χορόν· τῇ δὲ πέμπτῃ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ ζώων, καὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι πετεινῶν τὴν γένεσιν ἔκτισε· τῇ δὲ ἕκτῃ τετράποδα ἐπὶ τῆς γῆς πεποίηκε, καὶ λοιπὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος· τά τε ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. καὶ οὔτε τὸ φῶς ὡς ἡ νὺξ, οὔτε ὁ ἥλιος ὡς ἡ σελήνη, οὔτε τὰ ἄλογα ὡς ὁ λογικὸς ἄνθρωπός ἐστιν, οὔτε ἄγγελοι ὡς οἱ θρόνοι, οὔτε οὗτοι ὡς αἱ ἐξουσίαι· ἀλλὰ πάντα μέν ἐστι κτίσματα, ἕκαστον δὲ τῶν γινομένων κατὰ γένος τῇ ἰδίᾳ οὐσίᾳ ὡς γέγονεν, ἔστι καὶ μένει. Ἰδοὺ καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος παραδίδωσιν, ὅτι μετὰ πάντα τὰ κτίσματα ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς νοερᾶς καὶ λογικῆς. οὐ γὰρ εἶπε τὸ σῶμα μετὰ πάντα γενέσθαι, ἵνα προϋπάρχουσα ἡ ψυχὴ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῷ· ἀλλ' εἶπε μετὰ πάντα τὰ κτίσματα τὸν ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, τὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος· δεικνὺς ὅτι ἀμφότερα, τουτέστι σῶμά τε καὶ ψυχὴν ὁ Θεὸς κατὰ ταυτὸν ἐδημιούργησεν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων Ὠριγένους βλασφημιῶν εἴρηται· ὅτι ἡ τοῦ κυρίου ψυχὴ προϋπῆρχε, καὶ ταύτῃ ὁ Θεὸς λόγος ἥνωτο πρὸ τῆς ἐκ παρθένου σαρκώσεως· καὶ τὴν τοιαύτην αἱρετικῶν ληρωδίαν αὐτὸς ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον ἐπιστολῇ, λέγει τάδε· εἰκότως καταγνώσονται ἑαυτῶν πάντες οἱ νομίζοντες πρὸ τῆς Μαρίας εἶναι τὴν ἐξ αὐτῆς σάρκα, καὶ πρὸ ταύτης ἐσχηκέναι ψυχὴν ἀνθρωπίνην τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἐν αὐτῇ πρὸ τῆς ἐπιδημίας ἀεὶ γεγενῆσθαι· Εἰ τοίνυν κατὰ τὰ εἰρημένα τῷ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίῳ, ἡ ψυχὴ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κατὰ πάντα ὁμοιωθέντος ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας, οὐ προϋπῆρχε τῆς ἐν σαρκὶ αὐτοῦ ἐπιδημίας, ποίας ἂν εἴη μανίας τὸ λέγειν, τὰς ἄλλας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς προϋπάρχειν τῶν σωμάτων;

Ἀκούσωμεν δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου ἐν τῷ λόγῳ εἰς τό· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν· λέγοντος οὕτως· ὅρα μή ποτέ σε παρακρούσηται τὸ ὁμώνυμον τῆς φωνῆς· πῶς γὰρ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ ἀνθρώπινος λόγος, τοῦ ἀνθρώπου κάτω που λαβόντος τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως; πρὸ ἀνθρώπου θηρία, πρὸ ἀνθρώπου κτήνη, τὰ ἑρπετὰ, ὅσα χερσαῖα καὶ ἔνυδρα, τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ἀστέρες, ἥλιος, σελήνη, βοτάνη, γῆ, θάλασσα, οὐρανός. Ἰδοὺ ὁ πατὴρ σαφῶς ἡμῖν παραγορεύει, μὴ συναπαχθῆναι τοῖς τοῦ Ὠριγένους μύθοις περὶ τῆς τῶν ψυχῶν προϋπάρξεως. οὐ διδάσκει γὰρ ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ τὸν ἀνθρώπινον λόγον, τουτέστι τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ διαρρήδην βοᾷ, ὅτι ἡ ἀνθρώπου γένεσις ὑστέρα ἐστὶ πάντων τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων. εἰ τοίνυν πάντα τὰ κτίσματα πρὸ τοῦ ἀνθρώπου, πῶς προϋπῆρχον αἱ ψυχαί; ὁ γὰρ πατὴρ οὐ πρὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ ἐστὶ ψυχή τε καὶ σῶμα, εἶπε τὰ πάντα γεγενῆσθαι. καὶ ἐκ τούτου δείκνυται ἅμα ἑκάτερον δημιουργηθῆναι.

Λέγει δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον πραγματείᾳ· τάχα γὰρ οὐκ ἔξω τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας ἐστὶ, τὸ διεξετάσαι τὸ ἀμφιβαλλόμενον ταῖς ἐκκλησίαις περὶ ψυχῆς τε καὶ σώματος. τισὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τῶν πρὸ ἡμῶν, οἷς ὁ περὶ τῶν ἀρχῶν ἐπραγματεύθη λόγος, καθάπερ τινὰ δῆμον ἐν ἰδιαζούσῃ πόλει τὰς ψυχὰς προϋφεστάναι λέγειν· προκεῖσθαι δὲ κἀκεῖ τὰ τῆς κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς ὑποδείγματα· καὶ παραμενούσας μὲν ἐν τῷ

A quarto, fecit solem & lunam, omnemque stellarum chorum: quinto, maris natatilium, aerisque volatilium generationem condidit: sexto, fecit in terra quadrupedes, ac demum hominem, qui ex anima rationali est & corpore. *Ac invisibilia ejus, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.* Rom. 1. & neque lux est ut nox, neque sol ut luna, neque irrationabilia ut rationabilis homo est, neque angeli sicut throni, neque hi ut potestates: sed creaturæ quidem omnes sunt; unumquodque autem eorum quæ orta sunt, secundum genus in propria substantia, ut factum est, persistit ac manet.] Ecce sanctus quoque Athanasius tradit, post omnes creaturas Deum fecisse hominem ex corpore &
B anima intelligente ac rationali. Neque enim dixit, corpus post omnia factum esse, ut præexistens anima in id ingrederetur: sed dixit, post omnes creaturas hominem esse factum, qui ex anima rationali est & corpore: ostendens, utraque, id est, corpus & animam Deum simul fabricatum esse.

Quoniam autem Origenes ad ceteras blasphemias hoc adjunxit, domini animam prius extitisse, eique Deum Verbum esse unitum antequam e virgine incarnaretur: hoc etiam deliramentum evertens ipse S. Athanasius in epistola ad Epictetum, sic dicit: Merito sese damnabunt omnes, qui exi-
C stimant ante Mariam esse carnem, quæ ex ea est: ac ante eam, habuisse animam humanam Deum Verbum, ac in ea ante adventum semper fuisse.] Quare si ex iis quæ a sancto Athanasio dicta sunt, anima domini nostri Iesu Christi, qui per omnia nobis similis factus est absque peccato, non fuit ante ejus in carne adventum: qualis insaniæ est, dicere alias hominum animas ante corpora esse?

Audiamus præterea S. Basilium in sermone in illud, In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, ita dicentem: Homil. 16. Vide nequando te vocis ambiguitas fallat. quomodo enim in principio erat humana ratio, cum
D homo postremo principium generationis acceperit? Ante hominem fuere bestiæ, ante hominem jumenta: reptilia, tum terrestria, tum aquatilia: volatilia cæli, stellæ, sol, luna: herbæ, terra, mare, cælum.] Ecce pater aperte nobis denuntiat, ne Origenis fabulis de animarum præexistentia inducamur. Docet enim nos, in principio fuisse humanam rationem, id est, animam: sed aperte clamat, omnibus Dei creaturis ortum hominis posteriorem esse. Si ergo creaturæ omnes ante hominem, quomodo prius animæ fuerunt? Pater enim non ante corpus, sed ante hominem, qui est anima & corpus, dicit omnia fuisse. ex
E quo ostenditur, simul utrumque fabricatum esse.

Dicit etiam sanctus Gregorius episcopus Nyssæ, in disputatione de homine: Cap. 28. Ac fortasse alienum non est a disputationis nostræ proposito id expendere, quod in ecclesiis de anima & corpore controversum est. Nonnullis enim qui ante nos fuerunt, qui tractatum de principiis edidere, placet animas veluti quemdam populum in propria urbe ante substitisse: atque ibi proposita esse exempla tum virtutis, tum malitiæ: eamque animã, quæ in vir-

virtute atque honestate permanserit, congressum & conflictationem corporis minime experiri: si vero a boni participatione defluxerit, hanc in vitam delabi, sicque esse in corpore. Alii attendentes ex Moyse condendi hominis ordinem, animam corpore posteriorem tempore esse dicunt: quandoquidem primum Deus limum e terra sumens, finxit hominem, ac eum deinde inspiratione animavit.] Ac paulo post: Qui primam rationem tuentur, & animarum quasi civitatem antiquiorem vita corporeá asserunt, non mihi videntur carere paganorum fabulis, quæ de animarum ex aliis in alia corpora migratione proditæ sunt. Si quis enim subtiliter examinet, comperiet huc necessario rationem eorum devolvi. Aiunt, quemdam e sectæ suæ sapientibus dixisse, & virum fuisse se, & muliebre corpus induisse, & subvolasse cum avibus, & fuisse arbusculam, & aquatilem vitam sortitum. Non longe, meo quidem judicio, a vero discedit, qui hæc de se affirmat. Vere enim, vel ranarum aut graculorum garrulo strepitu, vel irrationabilitate piscium, vel arborum insensibilitate ejusmodi disciplina digna est, quæ tot res permeare unam animam dicat. Harum autem ineptiarum hæc causa est, quod præexistere animas opinabantur. Consequenter enim talis doctrinæ principium ad affinia & adjuncta progrediens, hucusque commenta sua propagat. Nam si per vitia animus a sublimiori vita abstractus, homo fit, ac si in confesso est, vitam corpoream passionibus magis obnoxiam esse, quam æternam atque incorpoream, necesse est animam in hac vita degentem, in qua plures facultates ad peccandum suppetunt, in pluribus versari vitiis, magisque passionibus affici. Animæ autem humanæ passio, similitudo est ad irrationabilia. Huic ergo vitæ devincta anima, in bestiarum naturam delabetur, ac semel vitia ingressa, inque irrationabilitate versans, nullum finem ad malitiam progrediendi faciet. Vbi enim malitia sistitur, succedit impetus ad virtutem. atqui virtus in irrationabilibus nulla est. in deterius ergo necessario mutabitur, assidue ad pejora turpioraque progrediens, ejusque naturæ, in qua est, deteriora quæque semper comminiscens. Porro quemadmodum rationabili sensibile subjacet, sic & ab hoc ad insensibile fit prolapsio. Quamobrem huc ratio eorum evadens, a veritate aberrat, & per quamdam consequentiam ex absurdis ad absurda se confert. Exinde eorum doctrina per ea quæ inter se non cohærent, fabulose procedit. Consequentia vero ipsa ostendit omnimodam animæ corruptelam. Quæ enim semel a sublimi vita decidit, nullum modum statuit malitiæ suæ: sed propter passionum consuetudinem atque habitum a rationabili ad irrationabile deveniet, indeque in stirpium insensibilitatem mutabitur. insensibili autem inanimum est consequens, inanimo id quod non subsistit. Itaque penitus ex hac consequentia, anima ipsis ad non ens tandem concedet. Sic nullam facultatem habitura est ad meliora redeundi. Verum enimvero ad hominem e frutice animam reducunt. igitur

A καλῷ τὴν ψυχὴν τῆς πρὸς τὸ σῶμα συμπλοκῆς μένειν * ἀπείραστον· εἰ δὲ ἀποῤῥυῇ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίας, πρὸς τὸν τῇδε βίον κατολισθαίνειν, καὶ οὕτως ἐν σώματι γίνεσθαι. ἕτεροι δὲ τῇ κατὰ τὸν Μωϋσέα τάξει τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου προσέχοντες, δευτέραν εἶναι τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος κατὰ τὸν χρόνον φασίν· ἐπειδὴ πρῶτον λαβὼν ὁ Θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν, εἶθ' οὕτως ἐψύχωσε διὰ τοῦ ἐμφυσήματος. Καὶ μετ' ὀλίγα· Οἱ τῷ προτέρῳ παριστάμενοι λόγῳ, καὶ πρεσβυτέραν τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς τὴν πολιτείαν τῶν ψυχῶν δογματίζοντες, οὔ μοι δοκοῦσι τῶν Ἑλληνικῶν καθαρεύειν τῶν περὶ τῆς B * μετεμψυχώσεως μεμυθολογημένων. εἰ γάρ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειε, πρὸς τοῦτο κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην τὸν λόγον αὐτοῖς εὑρήσει κατασυρόμενον. φασί τινα τῶν παρ' ἐκείνοις σοφῶν εἰρηκέναι, ὅτι καὶ ἀνὴρ γέγονε, καὶ γυναικὸς σῶμα μετημφιάσατο, καὶ μετ' ὀρνέων ἀνέπτη, καὶ θάμνοις ἐφοίτα, καὶ τὸν ἔνυδρον ἔλαχε βίον· οὐ πόῤῥω τῆς ἀληθείας κατὰ τὴν ἐμὴν κρίσιν φερόμενος ὁ περὶ ἑαυτοῦ ταῦτα λέγων. ὄντως γὰρ βατράχων τινῶν ἢ κολοιῶν φλυαρίας, ἢ ἀλογίας ἰχθύων, ἢ δρυῶν ἀναισθησίας ἄξια τὰ τοιαῦτα δόγματα, τὸ μίαν ψυχὴν λέγειν διὰ τοσούτων ἐλθεῖν. τῆς δὲ τοιαύτης ἀτοπίας αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, τὸ προϋφεστάναι τὰς ψυχὰς οἴεσθαι· δι' ἀκολούθου γὰρ ἡ ἀρχὴ τοῦ τοιούC του δόγματος ἐπὶ τὸ προσεχές τε καὶ παρακείμενον τὸν λόγον προάγουσα, μέχρι τούτου τερατευομένη διέξεισιν. εἰ γὰρ διά τινος κακίας ἀποσπασθεῖσα τῆς ὑψηλοτέρας ἡ ψυχὴ πολιτείας ἄνθρωπος γίνεται, ἐμπαθέστερος δὲ πάντως ὁ ἐν σαρκὶ βίος ὡμολόγηται παρὰ τὸν * τῶν ἀϊδίων καὶ ἀσωμάτων, ἀνάγκη πᾶσα τὴν ἐν τῷ τοιούτῳ γινομένην βίῳ, ἐν ᾧ καὶ πλείους αἱ πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν εἰσὶν ἀφορμαί, ἐν πλείονί τε κακίᾳ γίνεσθαι, καὶ ἐμπαθέστερον διατεθῆναι. ἀνθρωπίνης δὲ ψυχῆς πάθος ἡ πρὸς τὸ ἄλογόν ἐστιν ὁμοίωσις· τούτῳ δὲ προσοικειωθεῖσαν αὐτὴν εἰς κτηνώδη φύσιν μεταῤῥυῆναι· ἅπαξ δὲ διὰ κακίας ὁδεύουσαν, μηδὲ ἐν ἀλόγῳ γινομένην τῆς D ἐπὶ τὸ κακὸν προόδου λήξειν ποτέ. ἡ γὰρ τοῦ κακοῦ στάσις, ἀρχὴ τῆς κατ' ἀρετήν ἐστιν ὁρμῆς. ἀρετὴ δὲ ἐν ἀλόγοις οὐκ ἔστιν. οὐκοῦν ἀεὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἐξ ἀνάγκης ἀλλοιωθήσεται, πάντοτε πρὸς τὸ χεῖρον καὶ ἀτιμότερον προϊοῦσα, καὶ ἀεὶ τὸ χεῖρον τῆς ἐν ᾗ ἐστι φύσεως ἐξευρίσκουσα. ὥσπερ δὲ τοῦ λογικοῦ τὸ αἰσθητὸν ὑποβέβηκεν, οὕτω καὶ ἀπὸ τούτου ἐπὶ τὸ ἀναίσθητον μετάπτωσις γίνεται. ἀλλὰ μέχρι τούτου προϊὼν ὁ λόγος αὐτοῖς, καὶ ἔξω τῆς ἀληθείας φέρεται, ἀλλά γε διά τινος ἀκολουθίας ἄτοπον ἐξ ἀτόπου μεταλαμβάνει. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἤδη διὰ τῶν ἀσυναρτήτων αὐE τοῖς τὸ δόγμα μυθοποιεῖται· ἡ μὲν ἀκολουθία παντελῆ διαφθορὰν τῆς ψυχῆς ὑποδείκνυσιν. ἡ γὰρ ἅπαξ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας ἀπολισθήσασα, ἐν οὐδενὶ μέτρῳ κακίας στῆναι δυνήσεται· ἀλλὰ διὰ τῆς πρὸς τὰ πάθη σχέσεως ἀπὸ μὲν τοῦ λογικοῦ πρὸς τὸ ἄλογον μεταβήσεται, ἀπ' ἐκείνου δὲ πρὸς τὴν τῶν φυτῶν ἀναισθησίαν μετατεθήσεται. τῷ δὲ ἀναισθήτῳ πως τὸ ἄψυχον, τούτῳ δὲ τὸ ἀνύπαρκτον ἕπεται. ὥστε διόλου διὰ τῆς ἀκολουθίας πρὸς τὸ μὴ ὂν αὐτοῖς ἡ ψυχὴ μεταχωρήσει. οὐκοῦν ἀμήχανος αὐτῇ πάλιν ἔσται ἡ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπάνοδος. ἀλλὰ μὴν ἐκ θάμνου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον τὴν ψυχὴν ἐπανάγουσιν. οὐκοῦν προτιμοτέραν

* ἀπείρα

* μετενσω- ματώσεω

* ἀϊδίων ἀσωματ

A τέραν τὴν ἐν θάμνῳ ζωὴν τῆς ἀσωμάτου διαγωγῆς ἐκ τούτων ἀποδεικνύουσιν. δέδεικται γὰρ ὅτι πρὸς τὸ χεῖρον γινομένη ἡ πρόοδος τῆς ψυχῆς, πρὸς τὸ κατώτερον κατὰ τὸ εἰκὸς ὑποβήσεται. ὑποβέβηκε δὲ τὴν ἀναίσθητον φύσιν τὸ ἄψυχον, εἰς ὃ δι' ἀκολουθίας ἡ ἀρχὴ τοῦ δόγματος αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἄγει. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο οὐ βούλονται, ἢ τῷ ἀναισθήτῳ τὴν ψυχὴν κατακλείουσιν, ἢ εἴπερ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸν ἀνθρώπινον αὐτὴν ἐπανάγοιεν βίον, προτιμότερον, καθὼς εἴρηται, τὸν ξυλώδη βίον τῆς πρώτης ἀποδείξουσι καταστάσεως· εἴπερ ἐκεῖθεν μὲν ἡ πρὸς κακίαν κατάπτωσις γέγονεν, ἐντεῦθεν δὲ ἡ πρὸς ἀρετὴν ἐπάνοδος γίνεται. οὐκοῦν ἀκέφαλός τις καὶ ἀτελὴς ὁ τοιοῦτος διελέγχεται λόγος, ὁ τὰς ψυχὰς ἐφ' B ἑαυτῶν πρὸ τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς βιοτεύειν κατασκευάζων, καὶ διὰ κακίαν ἐνδεδέσθαι τοῖς σώμασι. προδήλου τοίνυν οὔσης τῆς τοῦ πατρὸς διδασκαλίας, καὶ ἀποκηρυττούσης τὸ λέγειν προϋπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων. ἀκούσωμεν καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφίλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἀπὸ τοῦ λόγου τοῦ γραφέντος πρὸς τινας μοναχοὺς τὰ Ὠριγένους φρονοῦντας, λέγοντος τάδε· Οὐκοῦν ἀναθεματίζοντες τὸν Ὠριγένην καὶ τοὺς ἄλλους αἱρετικοὺς, ὥσπερ ἡμεῖς, καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἁγίας ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Ἀναστάσιος, ἐκ παλαιοτέρων ἀγωνισμάτων ἔνδοξος στρατηγὸς ἐπισήμου λαοῦ χειροτονηθεὶς, ᾧ καὶ πᾶσα τῶν μακαρίων κατὰ τὴν δύσιν ἐπισκόπων ἕπεται σύνοδος, ἀποδεχομένη τὴν τῶν Ἀλε- C ξανδρέων ἐκκλησίας τὴν κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς ψῆφον.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ Σκήτει ἁγίους, διὰ τοὺς ἐγκαλοῦντας τὴν τῶν δογμάτων Ὠριγένους καθαίρεσιν. Ἐτόλμησάν τινες εἰπεῖν διδάσκαλον εἶναι τῆς ἐκκλησίας Ὠριγένην. ἆρα πρέπον τῶν τοιούτων ἀνέχεσθαι; εἰ διδάσκαλός ἐστι τῆς ἐκκλησίας Ὠριγένης, μεγαλοφρονοῦσιν Ἀρειανοί τε καὶ Εὐνομιανοὶ καὶ Ἕλληνες· οἱ μὲν εἰς τὸν υἱὸν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα βλασφημοῦντες, οἱ δὲ μετὰ τοῦ δυσσεβεῖν ὁμοίως αὐτοῖς, καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν χλευάζοντες. Σαφὲς τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων γεγένηται, ὅτιπερ ὁ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἀκολουθῶν οὐκ ἀμφιβάλλει, ὡς οἱ τὰ Ὠριγένους φρονοῦντες τῇ Ἑλληνικῇ D πλάνῃ καὶ Ἀρειανικῇ ἀκολουθοῦσι μανίᾳ.

Λέγει δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ἐν Φουᾷ μοναχοὺς, κατὰ τῶν λεγόντων μὴ εἶναι ἀνάστασιν τῶν σωμάτων, τάδε· φασὶ τοίνυν τῶν ἐν ὑμῖν τινας ἀρνεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων τὴν ἀνάστασιν, ὅπερ ἐστὶ μέρος τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, ἧς ποιούμεθα προσιόντες τῷ σωτηρίῳ βαπτίσματι. ὁμολογοῦντες γὰρ τὴν πίστιν, προσεπάγομεν, ὅτι πιστεύομεν καὶ εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν. εἰ δ' ἀναιροῦμεν τοῦτο, καὶ οὐ πιστεύομεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, ἵνα ἡμᾶς ἑ- E αυτῷ συναναστήσῃ, χωλεύουσαν ἔχομεν τὴν πίστιν, καὶ τὴν βασιλικὴν ἀφέντες ὁδὸν, βαδίζομεν τὴν διεστραμμένην. ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη κακοδοξία τῆς Ὠριγένους φρενοβλαβείας· ὃν καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ὡς διαστρέφοντα τὴν ἀλήθειαν ἀπεκήρυξαν καὶ ἀνεθεμάτισαν. οὐ γὰρ ἐφρόνησεν ὡς Χριστιανὸς, ἀλλὰ ταῖς Ἑλλήνων ἀκολουθήσας φλυαρίαις πεπλάνηται. ἡ δὲ ἀρχὴ τοῦ νοσήματος ἐντεῦθεν αὐτῷ συμβέβηκε. φησὶ γὰρ ὅτι προϋπάρχουσιν αἱ ψυχαὶ τῶν σωμάτων, καὶ ἀπὸ ἁγιασμοῦ παρηνέχθησαν εἰς ἐπιθυμίας πονηράς, καὶ ἀπέστησαν Θεοῦ· καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας κατεδίκασεν αὐτὰς, καὶ ἐσω-

A præstantiorem demonstrant esse vitam in frutice, quam incorpoream vitam. Jam enim ostensum est, progressum animæ in deteriora, atque idcirco in inferiora esse. subjacet autem insensibili naturæ inanimatum: quo per consequentiam principium eorum doctrinæ animam redigit. Sed quoniam hoc nolunt, aut insensibili animam concludunt, aut, si inde ad humanam vitam eam reducunt, eam vitam quæ in stirpe ducatur, ut dictum est, ostendunt antecellere primo animarum statui: si quidem inde ad malitiam fuit prolapsio, hinc vero ad virtutem est reditus. Quamobrem illa ratio convincitur B esse sine capite, & sine fine, quæ vivere animas separatas ante corpoream vitam asseverat, ac propter flagitia corporibus esse devinctas.] hæc Nyssenus. Cum igitur aperta sit patris hujus doctrina, damnetque eos qui dicant, animas ante corpora fuisse: audiamus & sanctum Theophilum episcopum Alexandriæ, e sermone ad quosdam monachos scripto, qui Origeni assentirentur. sic enim dicit: Quare anathematizantes Origenem, ceterosque hæreticos, exemplo nostro, & Anastasii sanctæ Romanæ ecclesiæ episcopi, qui ex veteribus certaminibus clarus nobilissimi populi dux creatus est: quem & universa beatorum C occidentis episcoporum sequitur synodus, quæ accepit ac probavit Alexandrinorum ecclesiæ sententiam in impium latam.]

Ejusdem de epistola ad sanctos qui in Sceti erant, propter eos qui incusarent damnationem Origenis doctrinæ: Dicere nonnulli ausi sunt, Origenem ecclesiæ esse doctorem. An hi, obsecro, ferendi sunt? Si ecclesiæ doctor est Origenes, magnos sibi spiritus sumunt Ariani, & Eunomiani, & pagani: illi in Filium ac Spiritum blasphemantes; hi similiter, atque illi, impii, nec non resurrectionem mortuorum deridentes.] D Ex his perspicuum est, eum qui sanctos patres sequitur, non dubitare, quin ii qui cum Origene sentiunt, paganorum errorem, Arianorumque insaniam sequantur.

Hæc quoque sanctus Cyrillus dicit Alexandriæ episcopus, in epistola ad monachos qui in Phua, in eos qui affirmant, corporum resurrectionem non esse: Aiunt igitur, esse apud vos qui negent humanorum corporum resurrectionem: quæ pars confessionis nostræ est, quam fecimus salutare adeuntes baptisma. Fidem enim profitentes, adjungimus credere nos & carnis resurre- E ctionem. Si hoc tollimus, nec credimus Christum resurrexisse a mortuis, ut nos sibi conresuscitaret, claudicantem habemus fidem, ac a via regia deflectentes, pravum iter sequimur. Hujusmodi autem improba opinio ab Origenis dementia est: quem & patres nostri, ut veri depravatorem, abdicaverunt & anathematizaverunt. Non enim sensit ut Christianus, sed paganorum secutus ineptias & nugas, in errorem incidit. Hinc autem ei contigit morbi principium. Asseverat animas ante corpora esse, & a sanctimonia abductas fuisse in cupiditates ac nequitiam, descivisseque a Deo, a quo hanc ob causam damnatæ sunt, & corpori obstri-

obstrictæ, suntque in carne tamquam in carcere.]

Ejusdem ex epistola scripta ad eos qui in Phua erant, monachos: Ecclesia vero scripturis obsequens a Deo inspiratis, nec animam novit ante corpora fuisse, nec ante ea peccasse. Quomodo enim quæ non subsistebat, peccare potuit? At nos affirmamus, universitatis opificem corpus e terra finxisse, idque animasse intelligente anima. & hæc est hominis structura. Et post alia: Animam hominis nec ob præterita, ut aiunt, flagitia atque scelera esse damnatam, nec in hunc demissam mundum, sapientissimus Paulus fidem facit, ita scribens: *Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque ea quæ per corpus, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Cur ergo propter sola propria corporis manifestari nos oportere ait, nec potius propter ea etiam quæ ante corpus, si animam ante fuisse norat, & ante peccasse? Si vero ob ea sola quæ in corpore gessimus, adducimur in judicium, non utique habemus antiquius corpore peccatum: nam omnino ante id non constitit hominis anima. Hoc porro planum facit & legalis literæ vis. Si enim, ut dicit errabundus Origenes, ob superiora commissa in supplicii ac pœnæ loco anima corpus accepit; quamobrem flagitiosis ac sceleratis mortem comminata est? Magis enim oportuerat, bonos ac justos viros mortem oppetere, ut vinculis & supplicio liberarentur: vivere contra sceleftos ac nefarios, ut pœna afficerentur, nec ulla vinculorum esset liberatio.]

1. Cor. 15.

Ex expositione synodicæ epistolæ episcoporum Ægypti atque Alexandriæ adversus Origenis doctrinam: Hic ergo, de quo agitur, Origenes veluti abominationis desolatio in medio veræ ecclesiæ extitit: ac presbyter ordinatus a canonica, ab una, a vera manu, dignitatem presbyteri nudam ac solam habuit, quemadmodum & apostolatus habuit honorem fur ac proditor Iudas. Is enim cum cœpisset blasphemas homilias habere, Heraclas beatæ memoriæ tum episcopus, ut studiosus veritatis, arator ac vinitor ecclesiastici agri, eum e medio pulcræ ac lætæ segetis evulsit, quod re vera e malo zizanio esset.] Ac paulo post: Quare hic e cælo in terram decidens, tamquam fulgur, sicut & ejus pater diabolus, multæ atrocisque iracundiæ contra veritatem spirans, in Palæstinam regionem navigavit; moratusque in Cæsareensium metropoli, cum personam, quam sibi induerat, deposuisset, seque aperuisset; veluti piscis qui sepia apud quosdam appellatur, significans quod sibi voluptati erat, ac tenebricosum atque atrum vitæ venenum evomens, illic scriptis expressit, & sicuti caupo Iudaicus, boni specie ac simulatione, dulci amarum miscuit. Quid enim iste prave moliens atque insaniens dicit? Erat, inquit, anima ante corpus, & præexistebat in cælis: eamque, cum ibi peccasset, in custodiam immersit Deus, id est, in corpus demisit: ad purgationem, inquit, & castigationem admissorum in cælis criminum. Hinc primum impiissimus protinus fabulatur, veritatemque oppu-

A ματωσεν, καὶ εἰσιν ὡς ἐν δεσμωτηρίῳ ἐν σαρκί.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ἐν Φυᾷ μοναχούς. Ἡ δὲ ἐκκλησία ταῖς θεοπνεύστοις ἑπομένη γραφαῖς, οὐκ οἶδε τῶν σωμάτων προϋπάρχουσαν τὴν ψυχὴν, ἀλλ᾽ οὐδὲ προαμαρτήσασαν περὶ αὐτῶν. πῶς γὰρ ἡ μὴ ὑφεστῶσα καὶ ἁμαρτεῖν ἠδύνατο; φαμὲν * δὲ, ὅτι ἔπλασε μὲν ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς τὸ σῶμα ἐκ γῆς, ἐψύχωσε δὲ αὐτὸ ψυχῇ νοερᾷ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευή. Καὶ μεθ᾽ ἕτερα· Ὅτι οὐκ ἐκ προγενεστέρων, ὥς φασιν, ἁμαρτημάτων καταδεδίκασται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, καὶ εἰς τοῦτον κατεπέμφθη τὸν κόσμον, πιστοῦται γράφων καὶ ὁ πάνσοφος Παῦλος· τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς δεῖ φανερωθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος B τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν, εἴτε φαῦλον. διὰ τί γὰρ μόνα τὰ διὰ τοῦ σώματος φανερωθήσεσθαί φησι, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον καὶ τὰ πρὸ τοῦ σώματος, εἴπερ ᾔδει προοῦσαν καὶ προαμαρτήσασαν τὴν ψυχήν; εἰ δὲ ἐπὶ μόνοις κρινόμεθα τοῖς διὰ τοῦ σώματος, οὐκ ἔχομεν δηλονότι προγενεστέραν τοῦ σώματος ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ ὑφέστηκεν ὅλως ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ πρὸ αὐτοῦ. πληροφορεῖ δὲ πρὸς τοῦτο ἡμᾶς καὶ ἡ τοῦ νομικοῦ γράμματος δύναμις. εἰ γὰρ, ὥς φησιν ὁ πεπλανημένος Ὠριγένης, ἐκ τῶν προγενεστέρων ἁμαρτημάτων λόγῳ κολάσεως ἤτοι τιμωρίας ἐδέξατο τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ, διὰ ποίαν αἰτίαν ἠπείλησε θάνατον τοῖς ἁμαρτάνουσιν; C ἔδει γὰρ μᾶλλον τοὺς δικαίους ἀποθνήσκειν, ἵνα ἀπαλλάττωνται τῶν δεσμῶν καὶ τῆς τιμωρίας, ζῆν δὲ τοὺς ἀλιτηρίους, ἵνα κολάζωνται μὴ ἀπαλλαττόμενοι τῶν δεσμῶν.

* ἴσ. δή,

Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ὑπὸ τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον καὶ Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπων συνοδικῆς ἐπιστολῆς κατὰ τῶν Ὠριγένους δογμάτων. Οὗτος τοίνυν ὁ προκείμενος Ὠριγένης, καθάπερ τὸ τῆς ἐρημώσεως βδέλυγμα ἐν μέσῳ τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας γεγένηται. καὶ πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῆς κανονικῆς τε καὶ μιᾶς χειρὸς ἀληθινῆς, εἶχε τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου ψιλόν τε καὶ μόνον, καθάπερ καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς εἶχεν ὁ κλέπτης καὶ προδότης Ἰούδας. ἀρξαμένου γὰρ αὐτοῦ βλασφήμους ὁμιλίας ὁμιλεῖν, ὁ κατ᾽ ἐκεῖνο μακα- D ρίτης Ἡρακλᾶς ὁ ἐπίσκοπος, ὡς ἀροτὴρ καὶ ἀμπελουργὸς φιλαλήθης τοῦ τῆς ἐκκλησίας χωρίου τυγχάνων, ἐκ μέσου τοῦ καλοῦ σίτου τοῦτον ἐξέτιλεν, ὡς τοῦ πονηροῦ ζιζανίου ὄντα ἀληθῶς. Καὶ μετ᾽ ὀλίγα· ἐκπεσὼν οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν γῆν οὐρανόθεν ὡς ἀστραπὴ, καθάπερ ὁ τούτου πατὴρ ὁ διάβολος, θυμοῦ πνέων πολλοῦ καὶ δεινοῦ κατὰ τῆς ἀληθείας, ἐπὶ τὴν καλουμένην Παλαιστίνην χώραν ἔπλευσε· καὶ καθίσας ἐν τῇ Καισαρέων μητροπόλει, κἀκεῖθεν τὸ προσωπεῖον ἀποκαλύψας ὅλον ἐξ ὅλου τοῦ καλύμματος, καθάπερ ὁ ἰχθὺς ἡ σηπία παρά τισι καλουμένη, ὅπερ αὐτῷ καθ᾽ ἡδονὴν ἐτύγχανε, σκοτεινόν τε καὶ μέλα- E να βίου ἰὸν ἐξεμέσας, ἐκεῖσε ἐγγράφως ἀπετυπώσατο, καὶ καθάπερ Ἰουδαϊκὸς κάπηλος προσχήματι ἀγαθοῦ πικρῷ γλυκὺ κατέμιξε. τί γὰρ ὁ κακομήχανος καὶ μανιώδης λέγει; ἦν, φησὶ, πρὸ σώματος ἡ ψυχὴ ἐν οὐρανοῖς προοῦσα· κἀκεῖ[illegible], φησὶν, ἁμαρτήσασαν ἐν φυλακῇ κατήγισε, τουτέστιν ἐν τῷ σώματι κατέπεμψεν, εἰς καθαρισμὸν, φησὶ, καὶ σωφρονισμὸν τῶν ἐν οὐρανοῖς αὐτῇ γεγενημένων ἁμαρτημάτων· πρῶτον οὖν εὐθὺς ὁ ἀσεβέστατος μυθολογεῖ, καὶ μάχεται τῇ ἀληθείᾳ

θείᾳ θέλει. καὶ μετ' ὀλίγα· Εἰ δὲ προῆν ἡ ψυχὴ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ προημάρτηκεν ἐκεῖσε, καθὼς Ὠριγένης ὁ μανιώδης καὶ θεομάχος ἔφησεν, ἔδει μὴ λέγειν τὸν ἁγιώτατον προφήτην· καὶ πλάσσων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ μᾶλλον καταδύζων πνεῦμα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ, ἢ τάχα καταπέμπων. νῦν δὲ μὴ τοῦτο λέγων, ἀλλὰ πλάσσων ἐν αὐτῷ, δείκνυσι τοῦτον λύκον ὄντα βαρύτατον, ἐνδεδυμένον ἔξωθεν πρὸς ἀπάτην ἀπωλείας τὰ κώδια. ὡς οὐρανόθεν γὰρ ὁ ἐπίληπτος, καὶ τὰ ἐκεῖσε διατετυπωμένα ἐπιστάμενος προφανῶς, οὐ μόνον προϋπάρχειν, ἀλλὰ καὶ προημαρτηκέναι τὴν ψυχὴν λέγει. ἀποδέδεικται τοίνυν διά τε τῆς θείας γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, ὅτι οὐδὲ τῇ τῶν Χριστιανῶν ἀληθινῇ πίστει, οὐδὲ τῷ ὀρθῷ λόγῳ συμβαίνουσιν αἱ τῶν αἱρετικῶν περὶ προϋπάρξεως ψυχῶν φαντασίαι.

Καὶ τοῦτο δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν Ὠριγένους παρίστησιν ἄνοιαν, τὸ λέγειν τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ τὰ ὕδατα τὰ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν ἔμψυχα, καὶ λογικάς τινας εἶναι δυνάμεις. ταῦτα δὲ σαφῶς ἀπαγορεύει καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ τοῦ ὑπομνήματος τῆς ἑξαημέρου, λέγων κατὰ τῶν Ὠριγένους δογμάτων οὕτως· ἡμῖν δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐστί τις λόγος περὶ τῶν διακριθέντων ὑδάτων, οἳ προφάσει ἀναγωγῆς καὶ νοημάτων δῆθεν ὑψηλοτέρων, εἰς ἀλληγορίαν κατέφυγον, δυνάμεις λέγοντες πνευματικὰς καὶ ἀσωμάτους τροπικῶς ἐκ τῶν ὑδάτων σημαίνεσθαι· καὶ ἄνω μὲν ἐπὶ τοῦ στερεώματος μεμενηκέναι τὰς κρείττους, κάτω δὲ ἐν τοῖς περιγείοις καὶ ὑλικοῖς τόποις προσαπομεῖναι τὰς πονηράς. διὰ τοῦτο δέ φασι, καὶ τὰ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν ὕδατα αἰνεῖν τὸν κύριον, τουτέστι τὰς ἀγαθὰς δυνάμεις, ἀξίας οὔσας διὰ καθαρότητα τοῦ ἡγεμονικοῦ τὸν πρέποντα αἶνον ἀποδιδόναι τῷ κτίσαντι· τὰ δὲ ὑποκάτω τῶν οὐρανῶν ὕδατα πνευματικὰ εἶναι τῆς πονηρίας, ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν ὕψους εἰς τὸ τῆς κακίας βάθος καταπεσόντα. ἅπερ ὡς ταραχώδη ὄντα καὶ στασιαστικὰ, καὶ τοῖς θορύβοις τῶν παθῶν κυμαινόμενα, θαλάσσας ὀνομάζεσθαι, διὰ τὸ εὐμετάβλητον καὶ ἄστατον τῶν κατὰ προαίρεσιν κινημάτων. τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ὡς ὀνειράτων συγχύσεις, καὶ γραώδεις μύθους, ἀποπεμψάμενοι, τὸ ὕδωρ ὕδωρ νοήσωμεν, καὶ τὴν διάκρισιν τὴν ὑπὸ τοῦ στερεώματος κατὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν αἰτίαν δεξώμεθα. κἂν εἰς δοξολογίαν ποτὲ τοῦ κοινοῦ τῶν ὅλων δεσπότου τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν παραλαμβάνηται ὕδατα, οὐ λογικὴν αὐτὰ φύσιν παρὰ τοῦτο τιθέμεθα. οὔτε γὰρ οἱ οὐρανοὶ ἔμψυχοι, ἐπειδὴ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, οὐδὲ τὸ στερέωμα ζῶον αἰσθητὸν, ἐπειδὴ ἀναγγέλλει ποίησιν τῶν χειρῶν αὐτοῦ. δεῖ δὲ προσέχειν τοὺς ἀκροατὰς, ὅτι τῷ εἰπεῖν τὸν πατέρα, πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐστί τις ἡμῖν λόγος, περὶ Ὠριγένους διαλέγεται, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἀπελαθέντος, καὶ τῶν ὁμοφρόνων ἐκείνῳ. οὐ γὰρ εἶπε, πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῖν ἐστί τις λόγος. καὶ διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν, ἡμῖν, τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἐδήλωσε· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν, τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ταύτης ἀποπεσόντας ἐσήμανεν.

Ἓν δὲ καὶ μόνον τῷ δυσσεβεῖ Ὠριγένει σπούδασμα γέγονε, τὸ τὴν Ἑλληνικὴν πλάνην κρατῦναι, καὶ

A gnare studet.] Ac paulo post: Si ante fuit anima in cælis, ibique prius deliquit, ut male sanus Origenes Deoque repugnans dixit, non oportuit dicere sanctissimum prophetam: *Et fingens spiritum hominis in ipso*: sed potius, Zach. 12. Demergens, quasi in utrem, spiritum hominis in ipso: vel fortasse, Demittens. Iam vero cum hoc non dicat, sed *Fingens in ipso*, ostendit hunc lupum gravissimum esse, indutum extrinsecus ovis pelle ad deceptionem perditionis. Quasi enim de cælo veniens, ibique constituta aperte sciens, non solum vecors præextitisse, sed prius etiam peccasse animam dicit.] B Quare demonstratum est tum e divina scriptura, tum e sanctis patribus, nec veræ Christianorum fidei, nec rectæ rationi convenire hæreticorum de animarum præexistentia imaginationes.

Præterea hoc quoque Origenis demonstrat amentiam, quod affirmat cælum, & solem, & lunam, & stellas, & aquas quæ super cælos sunt, animata esse, & quasdam esse virtutes ratione utentes. Hæc vero aperte refellit sanctus Basilius in tertio sermone commentariorum in Hexaemeron, sic contra Prope finē. Origenis doctrinam disputans: Nobis porro de separatis aquis dicendum est & ad eos C qui ab ecclesia exciderunt, qui sub obtentu sensus anagogici, & sublimiorum videlicet sententiarum, ad allegoriam confugerunt, & asserunt, virtutes quasdam spirituales & incorporeas tropice ab aquis significari: ac sursum quidem in firmamento mansisse meliores, deorsum vero in terrestribus silvestribusque locis deteriores perstitisse. ac idcirco aiunt, aquas quæ supra cælos sunt, laudare dominum, id est, bonas virtutes, quæ dignæ sunt propter potioris partis puritatem, decentem laudem reddere creatori: aquas vero, quæ subter cælos sunt, spiritualia esse nequitiæ, quæ e naturali sublimitate in malitiæ profundum deciderunt: eaque ut turbulenta & seditiosa, passionumque tumultibus fluctuantia, maria appel- D lari, propter facilem mutationem atque instabilitatem voluntariorum motuum. At nos hujusmodi rationes, tamquam confusa somnia, & aniles fabulas, repudiemus, aquamque aquam esse cogitemus, separationemque a firmamento factam accipiamus secundum redditam rationem. Ac si quando ad communis universorum domini glorificationem *aquæ quæ super cælos sunt* assumuntur, non Psal. 148. propterea eas ducamus esse naturam ratione utentem. Nec enim cæli idcirco animati sunt, *quod enarrant gloriam Dei*: nec firma- Psal. 18. mentum animal est præditum sensu, quoniam opera manuum ejus annuntiat.] Hæc E Basilius. Attendendum porro est auditoribus, patrem illo modo loquendi usum; Sermo quidam nobis est ad eos qui sunt ab ecclesia; de Origene disserere a Dei gratia & sancta Dei ecclesia expulso, ejusque sequacibus. non enim dixit, Ad eos qui sunt in ecclesia, sed, sermo quidam nobis est ad eos qui sunt ab ecclesia. & per illud quidem quod dicit, nobis, ecclesiæ homines significavit: per illud autem, Qui sunt ab ecclesia, dejectos ab ipsa denotavit.

Vnum autem ac solum impio Origeni studium fuit, paganorum errorem confirmare, & imbe-

A imbecilliorum animis zizania inserere. Quamobrem hoc quoque risu sane dignum, ab eo tamen dictum, de hominum ex mortuis resurrectione, adjungere decrevimus. Affirmavit, in resurrectione corpora hominum orbiculata suscitari. O dementiam atque inscitiam hominis insani, & paganorum disciplinæ explicatoris: qui mente cæcutiens, studensque Christianorum fidei miscere fabulas, ipsam Christianorum spem ac salutem, hoc est, promissam nobis resurrectionem nixus est contumelia violare, ne resurrectionem quidem domini reveritus. *Joan. 20.* *Resurgens enim dominus ex mortuis, & primitiæ dormientium factus*, discipulis visus est, eisque ostendit foramina manuum ac pedum, B & plagam lateris: & post resurrectionem comedit, non ut cibo indigens, sed ut eo modo resuscitati corporis naturam confirmaret. Et quidem cum dominus ascenderet, angelus ad discipulos dixit: *Act. 1.* *Hic Iesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Quod si, ut insanit Origenes, orbiculatum erat corpus domini, quomodo potuit demonstrare manuum ac pedum foramina, aut lateris plagam? aut quomodo comedere potuit, aut omnino a discipulis agnosci? C *Matth. 27.* Et quonam modo sanctorum corpora, quæ post domini resurrectionem surrexerunt, & in sancta civitate apparuerunt, potuere ab aliis agnosci, si quidem in alia erant figura, atque fuerant in vita? In fidei ergo petra nullo modo stabilitus, sed hujusmodi, atque his multo atrociores blasphemias impius Origenes cum edidisset, nihil mirum est, eum in ipso martyrii articulo Christum abnegasse, cultamque a paganis deorum multitudinem, quam ipse induxit, adorasse. Atque id Dei providentia factum est, ne in ecclesia pro martyre acciperetur, atque inde gregi Christi inferretur aliquid detrimenti. Nam si etiam nunc sunt qui de ejus quidem ruina confitean- D tur, doctrinam vero asserant: an non eam tamquam martyris ac patris erant defensuri, si contigisset eum, nulla idolis exhibita adoratione, consummari? Nemo enim veritatis retinens excidit a Deo, ab eoque deseritur, juxta quod dicit divina scriptura: *Eccles. 2.* *Respicite filii nationes hominum, & scietis quia nullus speravit in domino, & confusus est.* Quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despexit illum?] Impius autem Origenes blasphemias suas non seipso tenus statuit, sed propriis scriptis in multos alios suum errorem transmisit, ut in eum valde conveniat sancti apostoli Pauli vox, quæ dicit: E *1. Tim. 5.* *Quorumdam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium: quosdam autem & subsequuntur.* Nam ejus erroris successio in infirmiorum irrepens animas, facit ut eum sequantur quæ a principio commissa ab ipso peccata sunt.

Quasi enim iis qui Origenis placita sequuntur, non satis sit de præexistentia animarum impietas, ceteraque ejus vaniloquentia, blasphemiæque de sancta Trinitate: hoc quoque proprio errori adjungunt, ducem & auctorem habentes perversam ejus disciplinã, ut dicant,

ταῖς τῶν σαθροτέρων ψυχαῖς ζιζάνια ἐγκαταπείρειν. διὸ κἀκεῖνο τὸ γέλωτος μὲν ἄξιον, παρ' αὐτοῦ δὲ ὅμως εἰρημένον, περὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, προσθεῖναι συνείδομεν. λέγει γὰρ, ὅτι ἐν τῇ ἀναστάσει σφαιροειδῆ ἐγείρονται τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. ὢ τῆς ἀνοίας καὶ ἀμαθείας τοῦ φρενοβλαβοῦς τούτου, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων ἐξηγητοῦ· ὅς τις τυφλώττων τὴν διάνοιαν, καὶ τῇ τῶν Χριστιανῶν πίστει μύθους ἐπιμίξαι σπουδάσας, αὐτὴν τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐλπίδα τε καὶ σωτηρίαν, τουτέστι τὴν ἐπηγγελμένην ἡμῖν ἀνάστασιν ἐσπούδασεν ἐνυβρίσαι, μηδὲ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν ἐντρεπόμενος. ἐγερθεὶς γὰρ ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων γενόμενος, τοῖς μαθηταῖς ὤφθη, καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς καὶ τὰς διατρήσεις τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, καὶ τὴν πληγὴν τῆς πλευρᾶς· καὶ ἔφαγε μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οὐχ ὡς τροφῆς δεόμενος, ἀλλ' ἵνα τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν τοῦ ἀναστάντος σώματος φύσιν πιστώσηται. ἀμέλει τοι καὶ ἀναλαμβανομένου τοῦ κυρίου, ὁ ἄγγελος πρὸς τοὺς μαθητὰς ἔλεγεν· οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. εἰ δὲ καθὼς Ὠριγένης μαίνεται, σφαιροειδὲς ἦν τὸ σῶμα τοῦ κυρίου, πῶς εἶχε δεῖξαι τὰς τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν διατρήσεις, ἢ τὴν πληγὴν τῆς πλευρᾶς; ἢ πῶς φαγεῖν ἠδύνατο, ἢ ὅλως ὑπὸ τῶν μαθητῶν γνωρισθῆναι; πῶς δὲ καὶ τὰ τῶν ἁγίων σώματα μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν ἐγερθέντα, καὶ ὀφθέντα ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, δυνατὸν ἦν παρὰ τῶν ἄλλων γνωρισθῆναι, εἴπερ ἐν ἄλλῳ σχήματι ἦν, παρ' ὅπερ ἐτύγχανεν ἐν τῇ ζωῇ; ἐν τῇ πέτρᾳ τοίνυν τῆς πίστεως * οὐκ ἐστηριγμένος, ἀλλὰ τοιαύτας καὶ τούτων πολλῷ χείρους βλασφημίας ὁ δυσσεβὴς Ὠριγένης ἐκθέμενος, εἰκότως ἐν τῷ καιρῷ τοῦ μαρτυρίου τὸν μὲν Χριστὸν ἀπηρνήσατο, τῇ δὲ παρ' αὐτοῦ εἰσαγομένῃ Ἑλληνικῇ πολυθεΐᾳ προσεκύνησε. καὶ τοῦτο δὲ κατὰ Θεοῦ γέγονε πρόνοιαν, ἵνα μὴ αὐτὸς μάρτυρος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δεχθῇ, καὶ ἐντεῦθεν τῇ ποίμνῃ τοῦ Χριστοῦ βλάβη προσγίνηται. εἰ γάρ τινές εἰσι καὶ νῦν ὁμολογοῦντες μὲν τὸ ἐκείνου πτῶμα, ἀντιποιούμενοι δὲ τῶν αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἔμελλον τὰ αὐτοῦ ὡς μάρτυρος καὶ πατρὸς ἐκδικεῖν, εἴπερ συνέβη αὐτὸν μὴ προσκυνήσαντα τοῖς εἰδώλοις τελειωθῆναι; οὐδεὶς γὰρ τῆς ἀληθείας ἀντεχόμενος ἐκπίπτει τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐγκαταλιμπάνεται ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον τῇ θείᾳ γραφῇ· ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς, καὶ ἴδετε, τίς ἐπίστευσε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἤλπισεν εἰς αὐτὸν, καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; Ὠριγένης δὲ ὁ δυσσεβὴς τὰς ἑαυτοῦ βλασφημίας οὐ μέχρις ἑαυτοῦ ἔστησεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἰδίων συγγραμμάτων καὶ εἰς πολλοὺς ἑτέρους τὴν οἰκείαν πλάνην παρέπεμψεν, ὥστε πάνυ ἐπ' αὐτῷ ἁρμόδιαν εἶναι τὴν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου φωνὴν λέγουσαν· ὅτι τινῶν μὲν αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι προάγουσαι εἰς κρίσιν· τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ἡ γὰρ διαδοχὴ τῆς πλάνης αὐτοῦ ἐν ταῖς τῶν σαθροτέρων ἕρπουσα ψυχαῖς, δίδωσιν ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας ἁμαρτίας. Ὡς γὰρ οὐκ ἐξαρκούσης τοῖς τὰ Ὠριγένους δοξάζουσι τῆς περὶ προϋπάρξεως τῶν ψυχῶν ἀσεβείας, καὶ τῶν περὶ τῆς ἁγίας τριάδος βλασφημιῶν, καὶ τοῦτο τῇ οἰκείᾳ προστιθέασι πλάνῃ ἐκ τῶν ἐκείνου διεστραμμένων ὁδηγούμενοι λόγων, τὸ λέγειν, ὅτι πάντων ἀσεβῶν

* ἐστηριγμένος οὐδαμῶς.

A ἀσεβῶν ἀνθρώπων, καὶ πρός γε δαιμόνων ἡ κόλασις πέρας ἕξει· καὶ ἀποκατασταθήσονται ἀσεβεῖς τε καὶ δαίμονες εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν τάξιν. ταῦτα δὲ λέγοντες, ῥαθύμους μὲν ποιοῦσι τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὸ πληροῦν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ αὐτοὺς ἀποτρέποντες, καὶ πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον ἀποπλανῶντες· ἐναντιοῦνται δὲ καθάπαξ καὶ τοῖς παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λεγομένοις. αὐτὸς γὰρ ἐν τῷ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ διδάσκει, ὡς οἱ μὲν ἀσεβεῖς ἀπελεύσονται εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ πάλιν λέγει τοῖς μὲν ἐκ δεξιῶν· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. τοῖς δὲ ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. φανερῶς οὖν τοῦ κυρίου διὰ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ἀτελεύτητον τήν τε κόλασιν, τήν τε βασιλείαν ἐπαγγελλομένου, πρόδηλοι καθεστήκασιν οὗτοι * τοὺς Ὠριγένους μύθους προτιμῶντες τῶν τοῦ κυρίου ἀποφάσεων· ὅπου γε κἀκεῖθεν αὐτῶν ἡ ἄνοια διελέγχεται. εἰ γάρ τις κατὰ τοὺς ἐκείνου λήρους ὑπόθοιτο πέρας ἔχειν τὴν κόλασιν, ἀνάγκη τὸν τοιοῦτον καὶ τῇ ἐπηγγελμένῃ τοῖς δικαίοις αἰωνίῳ ζωῇ τέλος ἐπιθεῖναι· ἐξίσης γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ αἰώνιον κεῖται· καὶ εἴπερ πέρας ἔχει κόλασίς τε καὶ ἀπόλαυσις, διατί ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; διατί δὲ καὶ ἡ σταύρωσις, καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἡ ταφὴ, καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ κυρίου; ποῖον δὲ ὄφελος τοῖς τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισαμένοις, καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσασιν, εἰ μέλλοιεν δαίμονές τε καὶ ἀσεβεῖς τὴν αὐτὴν τοῖς ἁγίοις τάξιν διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως λαμβάνειν; ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τὰς ἐκείνων τραπείη κεφαλὰς τῶν ταῦτα μυθολογούντων. οἱ γὰρ τοῦ Χριστοῦ λόγοι διαμένουσιν ἀσάλευτοι ἐν ταῖς τῶν πιστῶν ψυχαῖς, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ.

Οἱ δὲ τὴν Ὠριγένους ἐκδικοῦντες κακοδοξίαν, φεύγοντες τοὺς περὶ τούτων ἀρραγεῖς ἐλέγχους, καὶ συγκρύπτειν τὴν ἑαυτῶν πλάνην βουλόμενοι, τινὰς ῥήσεις ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων κακῶς ἐκλαμβάνοντες, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον νοῦν παρερμηνεύοντες, τῇ οἰκείᾳ προσαρμόζουσι νόσῳ· ὅπερ ποιοῦσι καὶ ἐπὶ τῶν θείων γραφῶν. ἡμεῖς δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἀποδείξομεν ματαίους εἶναι καὶ τοὺς τοιούτους αὐτῶν λόγους. λέγει τοίνυν ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ λόγῳ τάδε· ἡμῖν δὲ, οἷς τὸ κινδυνευόμενόν ἐστι σωτηρία ψυχῆς τῆς μακαρίας τε καὶ ἀθανάτου, καὶ ἀθάνατα κολασθησομένης, ἢ ἐπαινεθησομένης διὰ κακίαν ἢ ἀρετὴν, πόσον χρὴ δοκεῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα, καὶ ὅσης δεῖ τῆς ἐπιστήμης; καὶ μετ' ὀλίγα· τίς ψευδὴς ἀπολογία; ποία πιθανότης ἔντεχνος; τίς ἐπίνοια κατὰ τῆς ἀληθείας παραλογιεῖται τὸ δικαστήριον, καὶ κλέψει τὴν ὀρθὴν κρίσιν τοῖς πᾶσι πάντα ἐν ζυγῷ τιθεῖσαν, καὶ πρᾶξιν, καὶ λόγον, καὶ διανόημα, καὶ ἀντισηκοῦσαν τοῖς πονηροῖς τὰ βελτίονα, ἵνα τὸ ῥέπον νικήσῃ, καὶ μετὰ τοῦ πλείονος ἡ ψῆφος γένηται; μεθ' ἣν οὐκ ἔφεσις, οὐ κριτὴς ὑψηλότερος, οὐκ ἀπολογία δι' ἔργων δευτέρων, οὐκ ἔλαιον παρὰ τῶν φρονίμων παρθένων, ἢ τῶν πωλούντων ἐκλειπούσαις λαμπάσιν, οὐ μεταμέλει πλουσίου φλογὶ τηκομένου, καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπιζητοῦντος διόρθωσιν, οὐ προθεσμία μεταποιήσεως· ἀλλὰ καὶ μόνιμον καὶ φοβε-

omnium impiorum hominum, ac prætereà dæmonum pœnam finem habituram esse, restitutumque iri tum impios homines, tum dæmones in pristinum ordinem suum. Hæc cum dicunt ignavos homines efficiunt in Dei præceptis exequendis, eos avertentes ab angusta & arcta via, & in latæ ac spatiosæ errorem inducentes. Omnino autem adversantur magni Dei & salvatoris nostri Iesu Christi dictis. ipse enim in sancto euangelio docet, impios quidem ituros in æternum supplicium, justos vero in æternam vitam. rursusque dicit iis qui a dextris sunt: Matth. 25.

B *Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.* iis vero qui a sinistris: *Ite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus.* Cum igitur aperte dominus in sancto euangelio indesinens & supplicium & regnum denuntiet perspicuum est, hos Origenis deliramenta sententiis domini anteferre. Ex hoc quoque illorum amentia redarguitur. Si quis enim juxta illius nugas ponat, supplicium desiturum, necesse est hunc & promissæ justis vitæ æternæ statuere finem: æque enim in utroque æternum ponitur. Si autem & pœna & fruitio gloriæ habent finem, cur incarnatio fuit domini nostri Ie- Ibid.

C su Christi? cur crucifixio, & mors, & sepultura, & resurrectio domini? quod commodum iis, qui bonum certamen certaverunt, & pro Christo martyrium subierunt, si & dæmones & homines impii eumdem, quem sancti, ordinem redintegratione habituri sunt? Verum hoc in eorum capita vertatur, qui hæc fabulantur. Nam Christi verba in fidelium mentibus inconcussa manent, atque in ipsa rerum veritate.

Qui porro Origenis improbam opinionem tuentur, firma hæc argumenta fugientes, suumque conantes tegere errorem, quædam sanctorum patrum dicta male exci-

D pientes, praveque ex sententia sua interpretantes, proprio morbo accommodant: quod etiam in divinis faciunt scripturis. Nos autem ex ipsis sanctis patribus ostendemus, inanes ac futiles eorum rationes esse. Hæc igitur scribit sanctus Gregorius Theologus in apologetica oratione: Nobis vero, quibus periclitatur salus animæ beatæ atque immortalis, quæque sempiternam aditura est vel pœnam, vel laudem, propter malitiam aut virtutem, quanti faciendum est hoc certamen, aut quanta scientia opus est?] Et post pauca: Qua falsa defensione, qua persuasione artificiosa, quonam

E commento veritatem oppugnante circumvenietur jus, ac falletur rectum judicium, quod omnibus omnia in statera ponit, facta, dicta, cogitationesque omnes, ac nequiter commissa melioribus repensat, ut vincat quod propendet, sententiaque secundum plura dicatur, quam nulla excipiat provocatio, non superior judex, non defensio aliorum factorum, non oleum vel a prudentibus virginibus sumptum, vel ab iis qui deficientibus lampadibus vendant, non pœnitentia divitis qui flamma crucietur, suorumque necessariorum quærat emendationem, non ad mutationem præfinita dies: sed certum ac stabile jus, & formidolosum, & ulti-

In apolog. de fuga sua longe post princ.

Habetur in orat. 15. de plaga grandinis.

Matth 25.

Luc. 16.

ultimum, & æquius justiusque, quam quantus est terror, quinimo propter justitiam terribile cum throni ponuntur, & antiquus dierum sedet, & libri aperiuntur, & fluvius igneus trahitur, & lux ante ipsum, & tenebræ paratæ: & eunt qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ, quæ nunc in Christo absconditur, postmodum vero cum eo apparet: qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii; quod qui non credunt, jam adjudicati damnatique sunt a Verbo, quod eos judicavit. ac alios quidem lux ineffabilis excipit, & sanctæ regnantisque Trinitatis gratia, apertius puriusque effulgentis, ac totam se toti menti inferentis: quod utique solum regnum cælorum esse duco: alios vero una cum aliis malis tormentum, vel potius ante alia projectum esse a Deo, & conscientiæ turpitudo ac verecundia nullum finem habens.]

Dan. 7.
Ioan. 5.
Coloss. 3.

Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ, ex ejus libro regularum. Interrogatio. Si tum dicit, *Vapulabit multis*, tum *paucis*: quo pacto quidam dicunt, nullum finem supplicii fore iis qui pœna afficiuntur? Responsio. Quæ ambigua sunt, ac videntur obscure esse dicta in quibusdam locis divinitus inspiratæ scripturæ, alibi ab aliis quæ confessa & aperta sunt, declarantur. Cum ergo dominus pronuntiarit, *Ibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam*: & alicubi mittat nos in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus: atque alias nominet gehennam ignis, & adjungat: *Vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur*: ac rursus per prophetam de quibusdam prædixerit: *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur*: cum hæc atque hujusmodi sæpe a divinitus inspirata scriptura proponantur, unum hoc quoque est diaboli artis & astutiæ, ut multi homines, veluti obliti talium tantarumque domini sententiarum, finem sibi audeant pœnarum peccati in posterum adumbrare. Nam si æterni supplicii quandoque finis est futurus, omnino habebit & vita æterna finem. sin in vita non sic euangelici dicti sensum accipimus, quæ ratio est, supplicio æterno finem statuere? Æterni enim adjunctio pariter in utroque ponitur: *Ibunt enim*, inquit, *hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam.* Ejusdem e sermone adhortatorio ad sanctum baptisma: Propter brevem ac temporariam peccati voluptatem sempiterna crucior pœna: propter voluptatem carnis, æterno igni addicor.] Sancti Ioannis episcopi Constantinopoleos e prima ad Theodorum monachum epistola: Hæc in mente jugiter habeas, & fluvium ignis: *Fluvius enim igneus rapidusque egrediebatur a facie ejus.* Non est quod quisquam ei deditus igni, supplicii finem expectet. Verum improbæ sæculi hujus voluptates ab umbris somniisque nihil differunt. priusquam enim peccatum ad finem pervenerit, extinguitur voluptas; suppliciorum vero, quæ pro flagitiis suscipiuntur, nullus est finis.] Ejusdem ex commentariis in primam ad Corinthios epistolam: Non levis nobis hinc proposita quæstio est, sed de rebus valde necessariis. Quærunt omnes homines, ignis

In regulis brevioribus, interrog. 267.
Luc. 12.
Matth. 25.
Marc. 9.
Isai. 66
Matth. 25.
Dan. 7.
Hom. 9 in cap. 3. epist. 1. ad Cor.

A ρον καὶ τελευταῖον τὸ κριτήριον, καὶ δίκαιον πλέον ἢ ὅσον ἐπίφοβον, μᾶλλον δὲ διὰ τοῦτο καὶ φοβερώτερον, ὅτι δίκαιον· ἡνίκα θρόνοι τίθενται, καὶ παλαιὸς ἡμερῶν προκαθέζεται, καὶ βίβλοι ἀνοίγονται, καὶ ποταμὸς πυρὸς ἕλκεται, καὶ τὸ φῶς ἔμπροσθεν, καὶ τὸ σκότος ἡτοιμασμένον· καὶ πορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ νῦν κρυπτομένης, καὶ ὕστερον αὐτῷ συμφανερουμένης· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως· ἣν ἤδη παρὰ τοῦ κρίναντος αὐτοὺς λόγου οἱ μὴ πιστεύοντες κατεκρίθησαν. καὶ τοὺς μὲν τὸ ἄφραστον φῶς διαδέχεται, καὶ ἡ τῆς ἁγίας καὶ βασιλικῆς τριάδος χάρις ἐκλαμπούσης τρανότερόν τε καὶ καθαρώτερον, καὶ ὅλης ὅλῳ νοῒ μιγνυμένης· ἣν δὴ καὶ μόνην οὐρανῶν βασιλείαν ἐγὼ τίθημι· τοῖς δὲ μετὰ τῶν ἄλλων B βάσανος, μᾶλλον δὲ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ ἀπερρίφθαι Θεοῦ, καὶ ἡ ἐν τῷ συνειδότι αἰσχύνη πέρας οὐκ ἔχουσα.

Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, ἐκ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ βιβλίου. ἐρώτησις. Εἰ ὅπου μὲν λέγει, δαρήσεται πολλά, ὅπου δὲ ὀλίγα, πῶς λέγουσί τινες μὴ εἶναι τέλος τῆς κολάσεως τοῖς κολαζομένοις; Ἀπόκρισις. Τὰ ἀμφίβολα καὶ ἐπικεκαλυμμένως εἰρῆσθαι δοκοῦντα ἔν τισι τόποις τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐν ἄλλοις ὁμολογουμένων σαφηνίζεται. τοῦ οὖν κυρίου ἀποφηναμένου, ὅτι ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· ποτὲ δὲ ἐκπέμποντος ἡμᾶς εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· καὶ ἄλλοτε ὀνομάζοντος γέενναν πυρός, καὶ ἐπιφέροντος· ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται· καὶ ἔτι πάλαι διὰ τοῦ προφήτου περί τινων προειρηκότος, ὅτι ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται· τούτων καὶ τοιούτων πολλάκις ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς λεγομένων, ἓν καὶ τοῦτο τῆς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, τὸ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ ἐπιλαθομένους τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων D τοῦ κυρίου ἀποφάσεων, τέλος κατατολμᾶν κολάσεως τῆς ἁμαρτίας εἰς τὸ μέλλον ἑαυτοῖς ὑπογράφειν. εἰ γὰρ τῆς αἰωνίου κολάσεως ἔσται ποτὲ τέλος, ἕξει πάντως καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ τέλος. εἰ δὲ ἐπὶ τῆς ζωῆς οὐχ οὕτως, νοῆσαι τὸ ῥητὸν καταδεχόμεθα, ποῖον ἔχει λόγον τῇ κολάσει τῇ αἰωνίῳ τέλος διδόναι; ἡ γὰρ τοῦ αἰωνίου προσθήκη ἐφ' ἑκατέρων ἐπίσης κεῖται· ἀπελεύσονται γάρ, φησίν, οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ προτρεπτικοῦ εἰς τὸ βάπτισμα λόγου· διὰ πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἡδονὴν ἀθάνατα βασανίζομαι· διὰ ἡδονὴν σαρκὸς τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παραδίδομαι. Τοῦ * ἐν ἁγίοις Ἰωάννου E ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ τῆς πρὸς Θεόδωρον τὸν μοναχὸν πρώτης ἐπιστολῆς. Ταῦτα ἐννόει διόλου, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ πυρός· ποταμὸς γὰρ πυρὸς εἷλκε πρὸ προσώπου αὐτοῦ. οὐκ ἔστιν ἐκείνῳ παραδοθέντα τῷ πυρὶ προσδοκῆσαι κολάσεως τέλος. ἀλλ' αἱ μὲν ἄτοποι τοῦ βίου ἡδοναὶ τῶν σκιῶν καὶ ὀνειράτων διαφέρουσιν οὐδέν· πρὶν γὰρ τελεσθῆναι τὰ τῆς ἁμαρτίας, σβέννυνται τὰ τῆς ἡδονῆς· αἱ δὲ ὑπὲρ τούτων κολάσεις πέρας οὐκ ἔχουσιν. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς· Οὐ μικρὸν ἡμῖν τὸ προκείμενον ζήτημα ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν σφόδρα ἀναγκαίων. ἅπαντες ζητοῦσιν ἄνθρωποι, εἰ

* ἁγίου

τέλος

τέλος ἔχει τὸ τῆς γεέννης πῦρ. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἔχει, ὁ Χριστὸς ἀπεφήνατο εἰπών· τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει. καὶ ὁ Παῦλος δὲ δεικνὺς αὐτὸν ἀθάνατον, φησίν· οἱ ἁμαρτάνοντες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον. τῆς τοίνυν θείας γραφῆς, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων σαφῶς ἡμᾶς ἐκδιδασκόντων μὴ εἶναι τέλος κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνων θεραπευομένων δαιμόνων, ποίαν ἀποκατάστασιν οἱ τὰ Ὠριγένους φρονοῦντες φαντάζονται, ἐν ᾧ πέρας αἱ τιμωρίαι οὐκ ἔχουσιν; ἡ γὰρ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ὥσπερ τοῖς δικαίοις ἀτελεύτητον κηρύσσει τὴν αἰώνιον ζωήν, οὕτω καὶ τοῖς ἀσεβέσιν ἀτελεύτητον τὴν κόλασιν παραδίδωσι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις. ἡμεῖς δὲ ὀλίγα B μὲν ἐκ πολλῶν τῇ τε θείᾳ γραφῇ, τοῖς τε ἁγίοις πατράσιν εἰρημένων παραγαγεῖν συνείδομεν, πρὸς τὸ ἐλέγξαι τὴν τῶν Ὠριγενιστῶν δυσσέβειαν.

Βουλόμενοι δὲ πᾶν σκάνδαλον τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀπελάσαι, πρὸς τὸ μηδένα ῥύπον ἐν αὐτῇ καταλειφθῆναι, καὶ ἀκολουθοῦντες ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῖς τε ἁγίοις πατράσι τοῖς τὸν αὐτὸν Ὠριγένην καὶ τὰ τοιαῦτα μυσαρὰ καὶ ἀσεβῆ αὐτοῦ δόγματα ἐκβαλοῦσί τε καὶ δικαίως ἀναθέματι ὑποβαλοῦσι, τὴν παροῦσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν σὴν πεποιήμεθα μακαριότητα, δι' ἧς προτρεπόμεθα αὐτὴν συναγαγεῖν ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντας κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν ὁσιωτάτους ἐπισκόπους, καὶ τοὺς θεοφιλεστάτους τῶν ἐνταῦθα C εὐαγῶν μοναστηρίων ἡγουμένους· καὶ παρασκευάσαι πάντας ἐγγράφως τὸν εἰρημένον δυσσεβῆ τε καὶ θεομάχον Ὠριγένην, τὸν καὶ Ἀδαμάντιον, πρεσβύτερον γενόμενον τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καὶ τὰ αὐτοῦ μυσαρὰ καὶ ἀσεβῆ δόγματα, καὶ τὰ ὑποτεταγμένα πάντα κεφάλαια πᾶσι τρόποις ἀναθεματίσαι· ἐκπέμψαι δὲ καὶ τὰ ἴσα τῶν παρὰ τῆς σῆς μακαριότητος ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίας πραττομένων καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἁγιωτάτους ἐπισκόπους, καὶ τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων ἡγουμένους· ἐφ' ᾧτε καὶ αὐτοὺς δι' οἰκείας ὑπογραφῆς ἀναθεματίσαι Ὠριγένην καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα, μετὰ πάντων τῶν δηλωθησομένων αἱρετικῶν. τοῦ λοιποῦ δὲ μὴ ἄλλως ἐπισκό- D πους χειροτονεῖσθαι, ἢ μοναστηρίων ἡγουμένους, εἰ μή ποτε πρότερον μετὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων αἱρετικῶν τῶν ἐξ ἔθους ἐν τοῖς γινομένοις λιβέλλοις ἀναθεματιζομένων, τουτέστι Σαβελλίου, Ἀρείου, Ἀπολλιναρίου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς, Διοσκόρου, Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου, καὶ Πέτρου τοῦ Μογγοῦ, καὶ Ἀνθίμου Τραπεζοῦντος, Θεοδοσίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, Πέτρου τοῦ πρώην Ἀντιοχείας, καὶ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας, καὶ Σευήρου τοῦ ποτε Ἀντιοχείας, καὶ τὸν εἰρημένον Ὠριγένην τὸν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἀρειανικὴν μανίαν νοσήσαντα, μετὰ τῶν αὐτοῦ μυσαρῶν καὶ ἀσεβῶν δογμάτων ἀναθε- E ματίσωσι. δεῖ γὰρ ἅπασι προαγορεῦσαι τοῦ μηδένα τολμᾶν παντελῶς ἀντιποιεῖσθαι τοῦ τοιούτου αἱρετικοῦ, ἢ τῶν αὐτοῦ ἐκθέσεων· ἀλλὰ ταύτας ἕκαστον ἐκ πάσης ψυχῆς καὶ πάσης διανοίας μισεῖν τε καὶ ἀποστρέφεσθαι, καὶ ἀναθεματίζειν, οἷα τῆς Χριστιανικῆς παραδόσεως ἀλλοτρίας καθεστώσας, καὶ ταῖς τῶν ἁπλουστέρων ψυχαῖς μεγάλην ἐργαζομένας λύμην.

Ταῦτα δὲ αὐτὰ γεγραφήκαμεν οὐ μόνον πρὸς τὴν σὴν ἁγιωσύνην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ πατριάρχην Βιγίλιον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἅπαντας ἁγιωτάτους ἐπισκόπους καὶ πατριάρχας, τουτέστιν Ἀλε-

gehennæ ſitne finem habiturus. non habiturum pronuntiavit dominus, cum diceret: *Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur.* Marc. 9. Paulus vero eum perennem oſtendens ait: *Peccatores pœnas dabunt in interitu æternas.* 2. Theſſ. 1.] Quare cum divina nos ſcriptura, ſanctique patres edoceant, nullum finem eſſe impiorum ſupplicii, dæmonumque qui ab illis coluntur: quam reſtitutionem imaginantur, qui cum Origene ſentiunt, ubi ſuppliciorum nullus eſt exitus? Sancta enim Chriſti eccleſia, quemadmodum juſtis indeſinentem prædicat vitam æternam, ita impios perpetua ſupplicia manere tradit. Atque hæc quidem in his. Nos porro paucas e multis divinæ ſcripturæ ſanctorumque patrum auctoritatibus afferendas eſſe perſpeximus, ad confutandam Origeniſtarum impietatem.

Cum autem velimus omne ſcandalum a ſanctiſſima eccleſia propulſare, ut nulla in ea macula relinquatur; obſequentes divinis ſcripturis, ſanctiſque patribus qui ipſum Origenem ac hujuſmodi ſceleratam impiamque ejus doctrinam profligarunt, ac jure anathemati ſubjecerunt, hanc epiſtolam ad tuam beatitudinem dedimus, qua eam hortamur, ut omnium qui in hac regia urbe nunc degunt, ſanctiſſimorum epiſcoporum conventum habeat, ac Deo amabiliſſimorum præfectorum ſanctis, quæ hic ſunt, monaſteriis, faciatque ut omnes in ſcriptis præfatum impium ac Deo repugnantem Origenem, qui & Adamantius, quique preſbyter fuit ſanctiſſimæ eccleſiæ Alexandriæ, ac ejus nefaria impiaque dogmata, capitulaque omnia quæ inferius ponuntur, omnimodis anathematizent: exemplaque dimittas eorum quæ a beatitudine tua ob hanc cauſam geſta fuerint, ad alios omnes ſanctiſſimos epiſcopos, præfectoſque venerabilium monaſteriorum: ut & ipſi ſuſcriptione propria anathematizent Origenem, ſceleſtaque ejus dogmata, cum omnibus qui declarabuntur, hæreticis. In poſterum autem, ne aliter ordinentur epiſcopi, aut monaſteriorum præfecti, niſi prius cum aliis omnibus hæreticis, qui de more in editis libellis anathematizantur, id eſt, Sabellio, Ario, Apollinario, Neſtorio, Eutyche, Dioſcoro, Timotheo Æluro, & Petro Moggo, & Anthimo Trapezuntis, Theodoſio Alexandriæ, Petro qui fuit Antiochiæ, & Petro qui Apameæ, & Severo olim Antiochiæ, prædictum etiam Origenem, qui paganorum Arianorumque inſania laboravit, una cum execrabilibus impiiſque ejus dogmatibus anathematizent. Omnibus enim prædicendum eſt, ne omnino quiſquam audeat talem hæreticum, aut ejus expoſitiones defendere, ſed eas unuſquiſque ex toto animo & tota cogitatione oderit & averſetur, & anathematizet, ut a Chriſtiana traditione alienas, & ſimpliciorum animabus gravem afferentes luem ac peſtem.

Hæc porro eadem ſcripſimus non ſolum ad ſanctitatem tuam, ſed etiam ad ſanctiſſimū & beatiſſimū papā ſenioris Romæ & patriarcham Vigilium, & ad ceteros omnes ſanctiſſimos epiſcopos & patriarchas, id eſt, Alexan-

xandriæ, Theopoleos, & Hierosolymorum, ut & hi huic rei prospiciant, & hæc finem adipiscantur. Cum vero cupiamus, omnes Christianos cognoscere scripta Origenis prorsus a vera Christianorum fide aliena esse, ex multis immensisque ejus blasphemiis paucas ad verbum apponendas esse censuimus. Sic autem habent.

Quod minor sit Filius Patre, & Spiritus Filio, e primo libro periarchon.

Quod Deus quidem & pater omnia continens, ad unumquodque entium pervenit, esse unicuique impertiens de suo. * esse enim est minus. quod vero præter Patrem Filius ad sola rationabilia pervenit. est enim secundus a Patre. adhuc etiam minor est Spiritus sanctus, ad solos sanctos perveniens. Ita ex hoc major est potestas Patris præ Filio & Spiritu sancto: amphiorque Filii præ Spiritu sancto: ac rursum præstantior sancti Spiritus potestas præ aliis entibus sanctis.

* *Locus obscurus, & corruptus etiam in Græco. forte sic restituendus.* Ipse enim est qui est. minor vero Patre Filius ad sola rationabilia perveniēs.

Quod finita est Dei & Patris potestas, e secundo libro ejusdem voluminis.

Finitam enim esse & potestatem Dei dicendum: nec, prætextu laudis, circumscriptio ejus tollenda est. *Et paulo post*: Tanta enim fecit, quanta sub manum comprehendere & habere poterat, & continere sub providentia sua: quemadmodum & tantam construxit materiam, quantam administrare & exornare poterat.

Ejusdem ex quarto libro ejusdem voluminis.

Nemo autem sermone offendatur, si modum statuimus Dei etiam potestati. Infinita enim complecti, natura impossibile est. nam cum semel finita sint quæ Deus ipse comprehendit, necesse est terminum esse, ad quot usque finita ipse sufficiat.

Quod creatura & factus Filius est, ex eodem libro.

Coloss. 1. Hebr. 1. 2 Cor. 5. Proverb. 9.

Hic Filius de voluntate Patris generatus, *qui est imago Dei invisibilis, & splendor gloriæ ejus, & figura substantiæ ejus, primogenitus omnis creaturæ, creatura, sapientia.* Ipsa enim Sapientia dicit: *Dominus creavit me initium viarum suarum in opera ipsius.*

Quod Filius cum reliquis creaturis a Patre contineatur, & Pater per omnia sit Filio major, cui sit etiam invisibilis, ex eodem periarchon libro quarto.

Si vero Pater omnia continet, & Filius est ex omnium numero, liquet ipsum etiam contineri. Quærat alius quispiam, num verum sit æque Deum a se ipso cognosci, atque ab unigenito. asseretque verum esse in omnibus dictum illud: *Qui misit me Pater, major me est.* Quare intelligendo etiam Pater, amplius, clarius, perfectiusque a seipso intelligitur, quam a Filio.

Ioan. 10. & 14.

Ex primo ejusdem libri volumine.

Itaque nos facti ad imaginem habemus Filium, utpote veritatem, pulcrarum in nobis formationum exemplar. Quod porro nos sumus ad ipsum Filium, est ipse ad Patrem, qui veritas est.

A ξανδρείας, Θεουπόλεως, καὶ Ἱεροσολύμων· ὥστε καὶ αὐτοὺς πρόνοιαν θέσθαι τῷ ἔργῳ, καὶ πέρατι ταῦτα παραδοθῆναι. βουλόμενοι δὲ πάντας τοὺς Χριστιανοὺς γνῶναι, ὡς τὰ Ὠριγένους συγγεγραμμένα παντελῶς ἀλλότρια τῆς ἀληθοῦς τῶν Χριστιανῶν τυγχάνει πίστεως, συνείδομεν ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ ἀμέτρων βλασφημιῶν ὀλίγας ἐπ᾽ αὐτῆς λέξεως παραθεῖναι. ἔχουσι δὲ οὕτως.

Ὅτι ἥττων ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου.

Ὅτι ὁ μὲν Θεὸς καὶ πατὴρ συνέχων τὰ πάντα φθάνει εἰς ἕκαστον τῶν ὄντων, μεταδιδοὺς ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τὸ εἶναι. * ὢ γάρ ἐστιν ἔλαττον. ὡς δὲ τὸν πατέρα ὁ υἱὸς φθάνων ἐπὶ μόνα τὰ λογικά, δεύτερος γάρ ἐστι τοῦ πατρός. ἔτι δὲ ἧττον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ μόνους τοὺς ἁγίους διϊκνούμενον. ὥστε κατὰ τοῦτο μείζων ἡ δύναμις τοῦ πατρὸς παρὰ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πλείων δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ παρὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ πάλιν διαφέρουσα μᾶλλον τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡ δύναμις παρὰ τὰ ἄλλα ἅγια.

* ἴσ. ... ἐπὶ. ἐλάτ- ... ἰοι δὲ παρ...

Ὅτι πεπερασμένη ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς δύναμις, ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Πεπερασμένην γὰρ εἶναι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ λεκτέον, καὶ οὐ προφάσει εὐφημίας τὴν περιγραφὴν αὐτῆς περιαιρετέον. καὶ μετ᾽ ὀλίγα. πεποίηκε * γὰρ τοσαῦτα, ὅσων ἠδύνατο περιδράξασθαι, καὶ ἔχειν ὑπὸ χεῖρα, καὶ συγκρατεῖν ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν· ὥσπερ καὶ τοσαύτην ὕλην κατεσκεύασεν, ὅσην ἠδύνατο διακοσμῆσαι.

* τίνα

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μηδεὶς δὲ προσκοπτέτω τῷ λόγῳ, εἰ μέτρα ἐπιτίθεμεν καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει. ἄπειρα γὰρ περιλαβεῖν τῇ φύσει ἀδύνατον τυγχάνει. ἅπαξ δὲ πεπερασμένων ὄντων, ὧν περιδράττεται αὐτὸς ὁ Θεὸς, ἀνάγκη ὅρον εἶναι μέχρι πόσων πεπερασμένων διαρκεῖ.

Ὅτι κτίσμα καὶ γενητὸς ὁ υἱὸς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ δ'. λόγου.

Οὗτος δὲ ὁ υἱὸς ἐκ θελήματος τοῦ πατρὸς γεννηθεὶς, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, καὶ ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ, χαρακτήρ τε τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, κτίσμα, σοφία· αὐτὴ γὰρ ἡ σοφία φησίν· ὁ Θεὸς ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ.

Ὅτι καὶ περιέχεται μετὰ τῶν ἄλλων κτισμάτων ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ κατὰ πάντα μείζων ἐστὶν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀόρατος αὐτῷ τυγχάνει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ περὶ ἀρχῶν δ'. λόγου.

Εἰ δὲ ὁ πατὴρ ἐμπεριέχει τὰ πάντα, τῶν δὲ πάντων τέ ἐστιν ὁ υἱὸς, δῆλον ὅτι καὶ τὸν υἱόν. ἄλλος δέ τις ζητήσει, εἰ ἀληθὲς τὸ ὁμοίως τὸν Θεὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ γινώσκεσθαι, τῷ γινώσκεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς· καὶ ἀποφανεῖται, ὅτι τὸ εἰρημένον· ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστιν, ἐν πᾶσιν ἀληθές. ὥστε καὶ ἐν τῷ νοεῖν ὁ πατὴρ, μειζόνως καὶ τρανοτέρως καὶ τελειοτέρως νοεῖται ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, ἢ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Γενόμενοι τοίνυν ἡμεῖς κατ᾽ εἰκόνα, τὸν υἱὸν πρωτότυπον ὡς ἀλήθειαν ἔχομεν τῶν ἐν ἡμῖν καλῶν τύπων. αὐτὸς δὲ ὁ υἱὸς ὅπερ ἡμεῖς ἐσμὲν πρὸς αὐτὸν, τοιοῦτός ἐστι πρὸς τὸν πατέρα, ἀλήθειαν τυγχάνοντα.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Οὕτω τοίνυν ἡγοῦμαι καὶ ἐπὶ τοῦ σωτῆρος καλῶς ἂν λεχθήσεσθαι, ὅτι εἰκὼν ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἀλλ' οὐκ αὐτοαγαθόν. καὶ τάχα καὶ υἱὸς ἀγαθὸς, ἀλλ' οὐχ ὡς ἁπλῶς ἀγαθός. καὶ ὥσπερ εἰκών ἐστι τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, καὶ κατὰ τοῦτο Θεὸς, ἀλλ' οὐ περὶ οὗ λέγει αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν· οὕτως εἰκὼν ἀγαθότητος, ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ πατὴρ ἀπαραλλάκτως ἀγαθός.

Ejusdem ex eodem libro.

Ita igitur censeo de salvatore etiam commode dici posse, quod sit Dei bonitatis imago; non autem ipsa bonitas, fortassis etiam Filius bonus, sed non simpliciter bonus. Et quemadmodum Dei invisibilis est imago, & propterea Deus, non tamen is, de quo Christus ipse ait: *Ut cognoscant te solum verum Deum*: ita bonitatis imago, non tamen ut Pater incommutabiliter. Ioan. 17.

Ὅτι μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσμα εἰπὼν, συνηρίθμησε τοῖς ἄλλοις κτίσμασι, διὸ καὶ λειτουργικὰ αὐτὰ ζῶα καλεῖ. ἐκ τοῦ δ'. λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου. B

Quod Filium cum Spiritu sancto creaturam vocans, annumeraverit aliis creaturis; idcirco ministratoria vocaverit ipsos animalia, ex quarto Periarchon libro.

[...]λεὸν Ὅτι μὲν οὖν πᾶν ὅ, τί ποτε παρὰ τὸν πατέρα καὶ Θεὸν τῶν * ἄλλων γεννητόν ἐστιν, ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας πειθόμεθα. καὶ μετά τινα· ἔλεγε δὲ ὁ Ἑβραῖος τὰ ἐν τῷ Ἠσαΐᾳ δύο σεραφὶμ ἑξαπτέρυγα, κεκραγότα ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον, καὶ λέγοντα· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος σαβαώθ, τὸν μονογενῆ εἶναι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἡμεῖς δὲ οἰόμεθα, ὅτι καὶ ἐν τῇ ᾠδῇ Ἀμβακοὺμ, ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, περὶ Χριστοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος.

Quod igitur quæcumque alia res præter Patrem ac Deum universorum, creata est, eadem consequentia suademur. *Et post pauca*: Aiebat autem Hebræus, duo illa seraphim apud Isaiam sex alas habentia, clamantia alterum ad alterum, & dicentia: *Sanctus sanctus, sanctus, dominus Deus sabaoth*, esse Dei unigenitum, & Spiritum sanctum. Nos autem arbitramur, illud etiam quod habetur in cantico Habacuc: *In medio duorum animalium cognosceris*, referendum esse in Christum & Spiritum sanctum. Isa. 6. Habac. 3.

Ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου, ὅτι ἄνθρωπον ψιλὸν λέγει τὸν κύριον. C

Ex secundo libro Periarchon, Quod purum hominem dominum vocet.

Διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος γέγονε Χριστὸς, ἐξ ἀνδραγαθήματος τούτου τυχὼν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ προφήτης λέγων· ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν, διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς, ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ἔπρεπε δὲ * τὸν μηδέποτε κεχωρισμένον τοῦ μονογενοῦς συγχρηματίσαι τῷ μονογενεῖ καὶ συνδοξασθῆναι αὐτῷ.

[...]τὸν μη- [...]κεχω- [...]ὸν

Idcirco & homo factus est Christus, suo merito hoc sortitus, ut propheta testatur, inquiens: *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis.* Decebat siquidem illum, qui nunquam ab unigenito separatus est, coexistere unigenito, & una cum ipso conglorificari. Psalm. 44

[...]τῷ θεῷ Ὅτι συναΐδια * τοῦ Θεοῦ τὰ κτίσματα, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου.

Quod creaturæ coæterna sint Deo, ex primo libro Periarchon.

Πῶς δὲ οὐκ ἄτοπον τὸ μὴ ἔχοντά τι τῶν πρεπόντων αὐτῷ τὸν Θεὸν, εἰς τὸ ἔχειν ἐληλυθέναι; ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔστιν ὅτε παντοκράτωρ οὐκ ἦν, ἀεὶ εἶναι δεῖ ταῦτα, δι' ἃ παντοκράτωρ ἐστί. καὶ ἀεὶ ἦν ὑπ' αὐτοῦ κρατούμενα, ἄρχοντι αὐτῷ χρώμενα. D

Qui vero absurdum non sit, ut Deus ex non habente aliquid eorum quæ sibi conveniunt, fiat habens? Quoniam igitur nunquam non fuit omnipotens, æterna hæc esse decet, propter quæ omnipotens est. Erant igitur semper ipsius dominio subjecta, ipso utentia principe.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Ex eodem libro.

[...]ἀλλ' οὐ Πάντα τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἀεὶ ἦν. * ἄλλως δέ τις ἐρεῖ καὶ τὸ καθ' ἓν ἀριθμοῦ· πλὴν ἑκατέρως * δηλοῦται, ὅτι οὐκ ἤρξατο ὁ Θεὸς δημιουργεῖν ἀργήσας ποτέ.

[...]δηλοῦ-

Genera omnia & species semper erant: non ita de singularibus differentibus numero dixerit quispiam. Verumtamen utrimque declarantur, Deum non fecisse creandi initium "; cum aliquando fuerit in otio.

" Quasi aliquando fuerit otiosus. Vide Pagã. Gaudentiũ cap. 25.

Περὶ τῆς προϋπάρξεως τῶν ψυχῶν, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου περὶ ἀρχῶν βιβλίου.

De animarum præexistentia, ex primo libro Periarchon.

Ἐξ ἰδίας αἰτίας τῶν μὴ προσεχόντων ἑαυτοῖς ἀγρύπνως γίνονται τάχιον ἢ βράδιον * μεταπτώσεις. καὶ ἐπὶ πλεῖον ἢ ἐπ' ἔλαττον, ὡς ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας κρίσει θείᾳ συμπαραμετρούσῃ τοῖς ἑκάστου βελτίοσιν ἢ χείροσι κινήμασι καὶ τὸ κατ' ἀξίαν. ὁ μέν τις ἕξει ἐν τῇ ἐσομένῃ διακοσμήσει τάξιν ἀγγελικὴν, ἢ δύναμιν ἀρχικὴν, ἢ ἐξουσίαν τὴν ἐπί τινων, ἢ θρόνον τῶν ἐπιβασιλευομένων, ἢ κυρείαν τὴν κατὰ δούλων. οἱ δὲ οὐ πάνυ τι ἐκπεσόντες, τὴν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις οἰκονομίαν τε καὶ βοήθειαν ἕξουσι. καὶ οὕτως E

[...] μετα- [...]εις.

Ex propria culpa minime sibi vigilanter attendentium fiunt citius aut serius delapsiones, idque vel ad longiora tempora, vel ad breviora; quod judicium diurnum propter hanc causam bonis aut malis uniuscujusque motionibus dignam commensuret retributionem. Hic quidem in futura mundi dispositione habebit ordinem angelicum, aut virtutem principatus, aut potestatem in aliquos, aut thronum regno subditorum, aut dominationem in servos. Qui vero non mul-

tum exciderunt, habebunt, quam diximus, A œconomiam, & adjumentum. Atque ita ut plurimum ex iis, qui sunt sub principatibus, & potestatibus, & thronis, & dominationibus, forte etiam aliquando loco ipsorum constituetur genus humanum uno in mundo.

Ex eodem libro, Quod si dæmones mutentur in melius, naturam aliquando complebunt humanam.

Puto autem posse ex iis qui subditi sunt pejoribus, principatibus, & potestatibus, mundique rectoribus per singulos mundos, aut mentes alicujus mundi citius beneficium accipientes, volentesque in posterum ab ipsis mutari, complere aliquando genus humanum. B

De eo qui desuper factus est in corpus delapsu.

Ita cum mundus ex summa constet varietate, tantamque ratione utentium contineat differentiam, quid aliud dicendum est fuisse causæ ut subsistat, quam varios delabendi modos eorum, qui non similiter defluunt ab unitate? Et aquaticam nonnunquam anima eligit vitam.

Ex secundo Peri archon libro.

Anima defluens a bono, & vergens ad nequitiam, diutiusque ipsam amplectens, nisi se C ab insipientia reducat, transit ad jumenta, atque ob pravitatem efferatur. *Et paulo post.* Eligitque ut brutescat, vitam etiam, ut ita dicam, aquatilem. Et forte pro merito majoris ad vitiositatem prolapsionis induit corpora aquatica talis bruti animalis.

Ex eodem libro, Quod erit perfecta corporum depositio.

1. Cor. 15. Quod si subjecta Christo tamdem subjicientur & Deo, corpora deponentur ab omnibus: arbitrorque futuram tunc in non ens resolutionem; natura corporum rursus esse inceptura, si ratione utentia iterum descendant. D

Ex tertio ejusdem tractatus libro, de eodem.

Ibidem. Cum Deus dicatur fieri omnia in omnibus; quemadmodum non possumus deserere nequitiam, ita neque Deus fit omnia in omnibus, neque quod sunt bruta; ne Deus fiat quod nequitia est, & quod bruta: sed neque quod inanimata sunt; ne cum fit omnia Deus, fiat etiam quod ipsa: ita neque quod corpora, quæ propria ipsorum natura inanima sunt.

Ex secundo Peri archon libro.

Ex eo quod decidit & refrixit, passa scilicet Græce vocatam psyxin a spiritali vita, facta est quæ nunc anima, Græce psyche: quæ reditum quoque in id quod ab initio fuit, admittit. Quod a Propheta significari E Psalm. 119. arbitror; dum ait: *Revertere anima mea in requiem tuam*, ut totum hoc fit mens. Mens igitur facta est anima, anima vero recte factis integrata fit mens.

Ex eodem libro, de eodem.

Luc 19. Quemadmodum ad salvandum quod perierat, venit Salvator; idque quod perierat, ubi saluum est, non dicitur amplius periisse: ita anima quā salvare venit, ut salvaret quod perierat, non est amplius anima jā salvata, neque dici potest periisse quod prius dici poterat. Expendendum adhuc, Si quemadmodum quod

καὶ μὲν τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἐξουσίας, καὶ τοὺς θρόνους, καὶ τὰς κυριότητας· τάχα δὲ ἐσθ' ὅτε καὶ ἀντ' αὐτῶν συστήσεται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐν τῷ καθ' ἕνα κόσμῳ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὅτι εἰ μεταβάλλοιεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον οἱ δαίμονες, συμπληρώσουσί ποτε ἀνθρωπότητα.

Οἶμαι δὲ δύνασθαι ἀπὸ τῶν ὑποτεταγμένων τοῖς χείροσιν, ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις, καὶ κοσμοκράτορσι καθ' ἕκαστον κόσμον, ἢ * τινας κόσμους ἐνίους τάχιον εὐεργετουμένους, καὶ βουλησομένους ἐξ αὐτῶν μεταβαλεῖν, συμπληρώσειν ποτὲ ἀνθρωπότητα. [* ἴσ. κόσμου]

Περὶ τῆς τῶν ἄνωθεν εἰς σῶμα καταγωγῆς.

Οὕτω δὴ ποικιλωτάτου κόσμου τυγχάνοντος, καὶ τοσαῦτα διάφορα λογικὰ περιέχοντος, τί ἄλλο χρὴ λέγειν αἴτιον γεγονέναι τοῦ ὑποστῆναι αὐτὸν, ἢ τὸ ποικίλον τῆς ἀποπτώσεως τῶν οὐχ ὁμοίως τῆς ἑνάδος ἀποῤῥεόντων; καὶ τὸν ἔνυδρον ἐσθ' ὅτε αἱρεῖται βίον ἡ ψυχή.

Ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου.

Ἡ ψυχὴ ἀποῤῥέουσα τοῦ καλοῦ, καὶ τῇ κακίᾳ προσκλιναμένη, καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐν ταύτῃ γινομένη, εἰ μὴ ὑποστρέφοι, ὑπὸ τῆς ἀνοίας ἀποκτηνοῦται, καὶ ὑπὸ τῆς πονηρίας ἀποθηριοῦται. καὶ μετ' ὀλίγα. καὶ αἱρεῖται πρὸς τὸ ἀλογωθῆναι, καὶ τὸν ἔνυδρον, ἵν' οὕτως εἴπω, βίον. καὶ τάχα κατ' ἀξίαν τῆς ἐπὶ πλεῖον * πτώσεως τῆς κακίας ἐνδύεται * σώματα οὐδὲ ἢ * τοιοῦδε ζώου ἀλόγου. [* ἐκπτώσεως * σῶμα * ἴσ. ὑδ...]

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὅτι ἔσται τελεία ἡ τῶν σωμάτων ἀπόθεσις.

Εἰ δὲ τὰ * ὑποτεταγμένα τῷ Χριστῷ ὑποταγήσεται ἐπὶ τέλει καὶ τῷ Θεῷ, πάντες ἀποθήσονται τὰ σώματα· καὶ οἶμαι ὅτι τότε εἰς τὸ μὴ ὂν ἔσται ἀνάλυσις, τῆς τῶν σωμάτων φύσεως ὑποστησομένης δεύτερον, ἐὰν πάλιν λογικὰ ὑποκαταβῇ. [* ὑποταγέντα]

Ἐκ τοῦ τρίτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Λεγομένου τοῦ Θεοῦ πάντα γενέσθαι ἐν πᾶσιν, ὥσπερ οὐ δυνάμεθα κακίαν καταλιπεῖν, οὔτε Θεὸς πάντα γίνεται ἐν πᾶσιν, οὐδὲ ἄλογα ζῶα, ἵνα μὴ καὶ ἐν κακίᾳ ὁ Θεὸς γίνηται, καὶ ἐν ἀλόγοις ζώοις. ἀλλ' οὐδὲ ἄψυχα, ἵνα μὴ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Θεὸς, ὅτε πάντα γίνεται. οὕτως οὐδὲ σώματα, ἅτινα τῇ ἰδίᾳ φύσει ἄψυχα εἰσίν.

Ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ ἀρχῶν βιβλίου.

Παρὰ τὴν ἀπόπτωσιν καὶ τὴν ψύξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ζῆν τῷ πνεύματι, γέγονεν ἡ νῦν γενομένη ψυχὴ, οὖσα καὶ δεκτικὴ τῆς ἐπανόδου τῆς ἐφ' ὅπερ ἦν ἐν ἀρχῇ, ὅπερ νομίζω λέγεσθαι ὑπὸ τοῦ προφήτου ἐν τῷ· ἐπίστρεψον ψυχή μου εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὥστε ὅλον τοῦτο εἶναι νοῦς. * πῶς οὖν γέγονε ψυχὴ, καὶ ψυχὴ κατορθωθεῖσα γίνεται νοῦς. [* ἴσ. νοῦς ὤν.]

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς ἦλθεν ὁ σωτὴρ, ὅτε μέντοι σώζεται τὸ ἀπολωλὸς, οὐκέτι ἐστὶν ἀπολωλὸς, οὕτως ἦν σῶσαι ἦλθε ψυχὴν, ὡς σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς, οὐκέτι μένει ψυχὴ ἡ σωθεῖσα ψυχὴ, οὔτε τὸ ἀπολωλὸς. ἔτι βασανιστέον· εἰ ὥσπερ τὸ ἀπολωλὸς

ἀπολωλὸς ἦν ὅτε οὐκ ἀπολώλει, καὶ ἔσται ποτὲ ὅτε οὐκ ἔσται ἀπολωλός· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἦν ὅτε οὐκ ἦν ψυχὴ, καὶ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται ψυχή.

Ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου.

Ἀνάγκη μὴ προηγουμένην τυγχάνειν τὴν τῶν σωμάτων φύσιν, ἀλλὰ ἐκ διαλειμμάτων ὑφίστασθαι διά τινα συμπτώματα γινόμενα περὶ τὰ λογικὰ, δεόμενα σωμάτων· καὶ πάλιν τῆς ἐπανορθώσεως τελείως γινομένης εἰς τὸ μὴ εἶναι ἀναλύεσθαι ταῦτα, ὥστε τοῦτο ἀεὶ γίνεσθαι.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὅτι ἔμψυχος ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, καὶ οἱ ἀστέρες.

Ὅτι δὲ πρεσβυτέρα ἡ ψυχὴ τοῦ ἡλίου τῆς ἐνδέσεως αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ σῶμα, μετὰ τὸ συλλογίσασθαι ἐκ συγκρίσεως ἀνθρώπου τῆς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐντεῦθεν ἀπὸ τῶν γραφῶν οἶμαι ἀποδεῖξαι δύνασθαι.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Κάλλιον ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· νομίζω γὰρ ὅτι λέγοι ἂν ὁ ἥλιος, κάλλιον ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον. καὶ ὁ μὲν Παῦλος· ἀλλὰ τὸ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. ὁ δὲ ἥλιος, τὸ ἐπιμένειν τῷ οὐρανίῳ τούτῳ σώματι ἀναγκαιότερον διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ σελήνης, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων λεκτέον.

Ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὅτι καὶ ὑπὲρ δαιμόνων δεῖ τὸν Χριστὸν σταυρωθῆναι, καὶ πολλάκις τοῦτο εἰς τοὺς ἐσομένους αἰῶνας.

Ἀλλὰ κἂν μέχρι τοῦ πάθους τις ζητήσῃ, τολμηρὸν δόξει ποιεῖν περὶ * τὸν οὐράνιον τόπον αὐτὸ ζητῶν. (οὐρανίων) ἀλλ' εἰ ἔστι πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς οὐρανίοις, ἄρα εἰ ὥσπερ ἐνθάδε οὐκ αἰδούμεθα σταυρούμενον ὁμολογεῖν ἐπὶ καθαιρέσει, ὧν καθεῖλε διὰ τοῦ πεπονθέναι, οὕτω τὸ κἀκεῖ παραπλήσιον διδόντες γίνεσθαι τὰ καὶ ἑξῆς ἕως τῆς συντελείας τοῦ παντὸς αἰῶνος, οὐ φοβηθησόμεθα.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Τίς νοῦν ἔχων οἰήσεται πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην ἡμέραν, ἑσπέραν τε καὶ πρωΐαν χωρὶς ἡλίου γεγονέναι καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων;

Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, καὶ πᾶσι δήλων γενομένων τῶν παρὰ Ὠριγένους εἰρημένων βλασφημιῶν, προσήκει τὸν ἐπ' αὐτῷ ἀναθεματισμὸν οὕτως γίνεσθαι.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, προϋπάρχειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, οἷα πρώην νόας οὔσας καὶ ἁγίας δυνάμεις· κόρον δὲ λαβούσας τῆς θείας θεωρίας, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον τραπείσας, καὶ διὰ τοῦτο ἀποψυγείσας μὲν τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, ἐντεῦθεν δὲ ψυχὰς ὀνομασθείσας, καὶ τιμωρίας χάριν εἰς σώματα καταπεμφθείσας, ἀνάθεμα.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, τὴν τοῦ κυρίου ψυχὴν προϋπάρχειν, καὶ ἡνωμένην γεγενῆσθαι τῷ Θεῷ λόγῳ πρὸ τῆς ἐκ παρθένου σαρκώσεώς τε καὶ γεννήσεως, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, πρῶτον πεπλάσθαι τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ἁγίας παρθένου, καὶ μετὰ ταῦτα ἑνωθῆναι αὐτῷ τὸν Θεὸν λόγον, καὶ τὴν ψυχὴν ὡς προϋπάρξασαν, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, πᾶσι τοῖς ἐπουρανίοις τάγμασιν ἐξομοιωθῆναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, γενόμενον τοῖς χερουβὶμ χε-

A periit, fuit aliquando res quæ non perierit, & erit aliquando, cum non erit res quæ perierit; ita & anima non fuerit olim anima, & erit quando non erit anima.

Ex quarto libro.

Necesse est non præexistentem esse corporum naturam, sed per intervalla subsistere propter aliquos casus, ambientium res, quæ ratione utuntur, corporibus indigentes: facta vero emendatione perfecta iterum hæc resolvi in nihilum, ita ut hoc fiat semper.

Ex primo ejusdem libri volumine, Quod sol & luna & stellæ animata sunt.

B Quod porro solis anima antiquior sit alligatione ipsius ad corpus, conclusum jam est ex comparatione hominis ad ipsum: verum & e scripturis arbitror posse hoc demonstrari.

Ex eodem libro.

Præstat dissolvi, & esse cum Christo: multo enim hoc melius. Sol quoque hoc ipsum, puto, dixerit, Præstat dissolvi, & esse cum Christo: multo enim hoc melius. Ceterum Paulus quidem, *Sed manere*, inquit, *in carne magis necessarium propter vos;* Sol vero dixerit: Sed permanere in hoc cælesti corpore magis necessarium est propter revelationem filiorum Dei. Hæc eadem de luna, ceterisque stellis dicendum.

Philip. 1.

Ibidem.

C

Ex quarto ejusdem libri volumine, Quod pro dæmonibus etiam oportet Christum crucifigi, idque sæpenumero per sæcula futura.

Atqui si vel de passione ipsa quæstionem quis moveat, audacter profecto videbitur circa loca cælestia, id quærere. Verum si in cælestibus sunt spiritualia nequitiæ, sicut certe hic non erubescimus fateri crucifixum ad demolienda, quæ patiendo demolitus est; ita ibi quoque simile fieri concedentes, & reliqua usque ad totius sæculi consummationem nihil formidabimus.

D

Ex eodem libro.

Quis sana mente statuat primum, & secundum, & tertium diem, vespereque & mane fuisse sine sole, luna, & stellis?

His igitur ita se habentibus, factisque omnibus palam Origenis blasphemiis, anathematismum in ipsum sic fieri convenit.

Si quis dicit aut sentit, præexistere hominum animas, utpote quæ antea mentes fuerint & sanctæ virtutes, satietatemque cœpisse divinæ contemplationis, & in deterius conversas esse, atque idcirco refrixisse a Dei caritate, & inde ψυχαί, Græce, id est, animas esse nuncupatas, demissasque esse in corpora supplicii causa: anathema sit. I.

E

Si quis dicit aut sentit, domini animam prius extitisse, atque unitam fuisse Deo Verbo ante incarnationem & generationem ex virgine: anathema sit. II.

Si quis dicit aut sentit, primum conformatum esse corpus domini nostri Iesu Christi in utero beatæ virginis, ac postea unitum ei esse Deum Verbum, & animam, utpote quæ ante fuisset: anathema sit. III.

Si quis dicit aut sentit, omnibus cælestibus ordinibus assimilatum esse Deum Verbũ, che- IV.

 subim-

rubimque factum esse ipsis cherubim, & seraphim ipsis seraphim, ac omnibus plane supernis virtutibus similem esse factum: anathema sit.

V. Si quis dicit aut sentit, in resurrectione corpora hominum orbiculata suscitari, nec confitetur nos suscitari rectos: anathema sit.

VI. Si quis dicit cælum, & solem, & lunam, & stellas, & aquas quæ super cælos sunt, animatas & " materiales esse quasdam virtutes: anathema sit.

" ratione præditas

VII. Si quis dicit aut sentit, dominum Christum in futuro sæculo crucifixum iri pro dæmonibus, sicuti & pro hominibus: anathema sit.

VIII. Si quis dicit aut sentit, vel finitam esse Dei potestatem, vel eum tanta fecisse, quanta comprehendere potuit: anathema sit.

IX. Si quis dicit aut sentit, ad tempus esse dæmonum & impiorum hominum supplicium, ejusque finem aliquando futurum, sive restitutionem & redintegrationem fore dæmonum aut impiorum hominum: anathema sit.

Anathema & Origeni, qui & Adamantius, qui hæc exposuit una cum nefaria atque execrabili scelestaque ejus doctrina, & cuivis qui ea sentiat, aut defendat, aut ullo modo prorsus quocumque tempore tueri præsumat.

ρουβὶμ, καὶ τοῖς σεραφὶμ σεραφὶμ, καὶ πάσαις ἁπλῶς ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐξομοιωθέντα, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, ἐν τῇ ἀναστάσει σφαιροειδῆ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐγείρεσθαι σώματα, καὶ οὐχ ὁμολογεῖ ὀρθίους ἡμᾶς ἐγείρεσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει οὐρανὸν καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἀστέρας καὶ ὕδατα τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἐμψύχους καὶ " ὑλικάς εἶναί τινας δυνάμεις, ἀνάθεμα ἔστω.

" λογικ... bene ... servav... Pagan... Gaude...

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, ὅτι ὁ δεσπότης Χριστὸς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι σταυρωθήσεται ὑπὲρ δαιμόνων, καθὰ καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, ἢ πεπερασμένην εἶναι τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, καὶ τοσαῦτα αὐτὸν δημιουργῆσαι, B ὅσων περιδράξασθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει ἢ ἔχει, πρόσκαιρον εἶναι τὴν τῶν δαιμόνων καὶ ἀσεβῶν ἀνθρώπων κόλασιν, καὶ τέλος κατά τινα χρόνον αὐτὴν ἕξειν, ἤγουν ἀποκατάστασιν γενέσθαι δαιμόνων ἢ ἀσεβῶν ἀνθρώπων, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀνάθεμα καὶ Ὠριγένει τῷ καὶ Ἀδαμαντίῳ τῷ ταῦτα ἐκθεμένῳ μετὰ τῶν μυσαρῶν αὐτοῦ καὶ ἐπικαταράτων ἐναγῶν τε δογμάτων, καὶ παντὶ προσώπῳ φρονοῦντι ταῦτα, ἢ ἐκδικοῦντι, ἢ * κατά τι παντελῶς ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ τούτων ἀντιποιεῖσθαι τολμῶντι.

* κατα... τερ τον...

Literæ Iustiniani imperatoris ad sanctam synodum C. P. de Origene & sectatoribus ejus.

C Γράμμα τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον περὶ Ὠριγένους, καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ.

Ex Georgio Cedreno ad annum XXV. Iustiniani imperatoris.

STVDIVM nostrum fuit & est, sanctam Dei & apostolicam ecclesiam a turbis securam custodire, prout par est: & ea quæ quocumque modo contra orthodoxam fidem enascuntur, condemnare.

Cum ergo compertum habeamus, esse Hierosolymis quosdam nimirum monachos, qui Pythagoræ, Platonis, Origenisque Adamantii impios errores sectentur ac doceant; existimavimus curam & inquisitionem de iis adhibendam, ne ii tandem paganicis & Manichaicis suis imposturis multos perdant. Dicunt enim (ut de multis pauca commemoremus) mentes fuisse prorsus & numeri & nominis expertes: omniaque rationalia unum esse identitate substantiæ & operationis, & virtute apud Deum Verbum per unitionem & cognitionem. Has vero mentes, ubi susceperint juxta uniuscujusque captum satietatem divinæ dilectionis & contemplationis, per mutationem ipsarum in deterius, vel crassiora, vel tenuiora corpora induere & nomina sortiri, ac inde cælestes & administras substitisse virtutes. Imo & solem, & lunam, & stellas, utpote quæ & ipsa in rationabilium unitate sint, ex mutatione in deterius facta, hoc esse cœpisse quod sunt. Ea vero rationabilia, in quibus magis Dei amor refrixerit, ψυχαὶ, hoc est, animas nuncupari, & crassioribus, qualia nostra sunt corpora, immitti. Quæ autem ad extremum perversitatis venerint, ea frigidis ac caliginosis inseri corporibus, & dæmones fieri & nuncupari, ac proinde ex angelico quidem statu fieri animalem, ex animali vero dæmoniacum & humanum. Vnam autem dumtaxat mentem, ex tota unitate rationalium, imperturbatam perstitisse, & immotam a dilectione divina & contemplatione, eamque fuisse Christum regem, Deum & hominem.

ΣΠΟΥΔΗ γέγονεν ἡμῖν, καὶ ἔστιν ἀτάραχον τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι, ὡς δίκαιον· καὶ τὰ ὁπωσοῦν ἀναφυόμενα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατακρίνεσθαι.

Ἐπεὶ τοίνυν διέγνωσται ἡμῖν, ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δήπουθεν, Πυθαγόρᾳ καὶ Πλάτωνι καὶ Ὠριγένει τῷ Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσσεβείᾳ καὶ πλάνῃ κατακολουθοῦντες καὶ διδάσκοντες, δεῖν ᾠήθημεν φροντίδα, καὶ ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλεον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς D καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι. λέγουσι γὰρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν, ὅτι νόες ἦσαν δίχα παντὸς ἀριθμοῦ τε καὶ ὀνόματος, ὡς ἑνάδα πάντων εἶναι τῶν λογικῶν τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας, καὶ τῇ δυνάμει τῇ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἑνώσει τε καὶ γνώσει. καὶ ὡς κόρον αὐτῶν λαμβανόντων τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας κατὰ ἀναλογίαν, ἐπὶ τὸ χεῖρον τῆς ἑκάστου τροπῆς λεπτομερέστερα ἢ καὶ παχύτερα σώματα ἀμφιάσασθαι, καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι· κἀντεῦθεν τὰς οὐρανίους καὶ λειτουργικὰς ὑποστῆναι δυνάμεις. ἀλλὰ μὴν καὶ ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ E τοὺς ἀστέρας, καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν λογικῶν ἑνάδος ὄντα, ἐκ τῆς ἐπὶ τὰ χείρω τροπῆς τοῦτο γεγονέναι, ὅπερ εἰσί. τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖον τῆς θείας ἀγάπης ἀποψυγέντα λογικὰ ψυχὰς ὀνομασθῆναι, καὶ σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐμβληθῆναι. τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλακότα ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδεθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας ὀνομασθῆναι γενόμενα. καὶ ὅτι ἐξ ἀγγελικῆς μὲν καταστάσεως ψυχικὴ γίνεται κατάστασις, ἐκ δὲ τῆς ψυχικῆς δαιμονιώδης τε καὶ ἀνθρωπίνη. ἕνα δὲ μόνον νοῦν ἐκ πάσης τῆς ἑνάδος τῶν λογικῶν ἀκλόνητον μεῖναι καὶ ἀκίνητον τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὃς καὶ Χριστὸς βασιλεὺς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, γεγονέναι. καὶ ὅτι

παντελὴς

A παντελής ἐστι τῶν σωμάτων ἀναίρεσις, αὐτοῦ τοῦ κυρίου πρώτου ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον σῶμα, καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων· καὶ ὅτι ἀνακομίζονται πάλιν ἅπαντες εἰς τὴν αὐτὴν ἑνάδα, καὶ γίνονται νόες, καθὰ καὶ ἐν τῇ προϋπάρξει ἐτύγχανον· ἀποκαθισταμένου δηλονότι καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων εἰς τὴν αὐτὴν ἑνάδα, καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθέων ἀνθρώπων μετὰ τῶν θείων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν, καὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων· καὶ τὴν αὐτὴν ἐξόντων ἕνωσιν πρὸς τὸν Θεὸν, ὁποίαν ἔχει καὶ ὁ Χριστὸς, καθὼς καὶ προϋπῆρχον, ὡς μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὰ λοιπὰ λογικὰ παντελῶς, οὔτε τῇ οὐσίᾳ, οὔτε τῇ γνώσει, οὔ- B τε τῇ δυνάμει, οὔτε τῇ ἐνεργείᾳ. ὁ γάρ τοι Πυθαγόρας ἀρχὴν τῶν πάντων ἔφησεν εἶναι τὴν μονάδα. καὶ πάλιν Πυθαγόρας καὶ Πλάτων δῆμόν τινα ψυχῶν ἀσωμάτων εἰπόντες, καὶ τὰς ἁμαρτάδι τινὶ περιπεσούσας, τιμωρίας χάριν εἰς σώματα καταπέμπεσθαι λέγουσιν. ὅθεν ὁ Πλάτων δέμας τὸ σῶμα, καὶ σῆμα ἐκάλεσεν, ὡς οἱονεὶ τῆς ψυχῆς ἐν τούτῳ δεδεμένης καὶ τεθαμμένης. εἶτα περὶ τῆς ἐσομένης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως τῶν ψυχῶν αὖθις φησίν· ἡ μὲν παιδεραστήσαντος, καὶ * καλῶς βιώσαντος μετὰ φιλοσοφίας ψυχὴ τρίτῃ περιόδῳ τῇ χιλιετεῖ ἐᾶται κολασθῆναι· καὶ οὕτω πτερωθεῖσα τῷ τρισχιλιοστῷ ἔτει ἐκβάλλε- C ται καὶ ἀπέρχεται. αἱ δὲ ἄλλαι ὁπόταν τόνδε τὸν βίον τελέσωσιν, αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ γῆς δικαιωτήρια ἐλθοῦσαι δίκην ἅμα καὶ λόγον τίσουσιν, αἱ δὲ εἰς οὐράνιόν τινα τόπον κουφισθεῖσαι ὑπὸ τῆς δίκης διάξουσιν ἀξίως, καθὼς ἐβίωσαν. οὗ τὴν ἀτοπίαν τοῦ λόγου καταμαθεῖν ῥᾴδιον. τίς γὰρ αὐτὸν ἐδίδαξε τὰς τῶν ἐτῶν περιόδους καὶ χιλιάδας; καὶ ὅτι χιλίων διεληλυθότων ἐτῶν, τότε τῶν ψυχῶν ἑκάστη εἰς τὸν ἴδιον τόπον ἀπέρχεται; τὰ δὲ μεταξὺ τούτων οὐδὲ τοῖς ἄγαν ἀσελγεστάτοις ἥρμοττε λέγειν, μήτοιγε φιλοσόφῳ τοιούτῳ. τοῖς γὰρ τὴν ἀκραιφνῆ πολιτείαν κατωρθωκόσι τοὺς ἀκολάστους καὶ παιδεραστὰς συνέζευξε, καὶ τούτοις κἀκείνους D τῶν αὐτῶν ἔφησεν ἀπολαύσεσθαι. Πυθαγόρας τοίνυν καὶ Πλάτων καὶ Πλωτῖνος, καὶ οἱ τῆς ἐκείνων συμμορίας, ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς συνομολογήσαντες, προϋπάρχειν ταύτας ἔφησαν τῶν σωμάτων, καὶ δῆμον εἶναι ψυχῶν, καὶ τὰς πλημμελούσας εἰς σώματα καταπίπτειν, ὡς ἔφην· καὶ τοὺς μὲν * πικροὺς εἰς πονηρούς· τοὺς δὲ ἁρπακτικοὺς εἰς λύκους· τοὺς δὲ δολεροὺς εἰς ἀλώπεκας· τοὺς δὲ θηλυμανεῖς εἰς ἵππους. ἡ δὲ ἐκκλησία τοῖς θείοις ἑπομένη λόγοις, φάσκει τὴν ψυχὴν συνδημιουργηθῆναι τῷ σώματι, καὶ οὐ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον κατὰ τὴν Ὠριγένους φρενοβλάβειαν. E διὰ ταῦτα γοῦν τὰ πονηρὰ καὶ ὀλέθρια δόγματα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρεπόμεθα τοὺς ὁσιωτάτους ὑμᾶς, εἰς ἓν συνηγμένους, ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν τῇ ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει, καὶ ἕκαστον τῶν αὐτοῦ κεφαλαίων κατακρῖναί τε καὶ ἀναθεματίσαι μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ὠριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων, ἢ φρονησόντων εἰς τέλος.

λας ὀκνη- εἰς ὄ-

A Affirmant etiam, corpora penitus interire; ipso domino primum, deinde reliquis omnibus suum corpus abjicientibus: & quod rursum omnes redeuntes ad ipsam veritatem, mentes fiunt juxta illud esse quod prius habebant: ac videlicet ipsum etiam diabolum restituendum esse, & reliquos dæmones in ipsam unitatem, atque impios & nefarios homines una cum divinis ac Deo plenis viris, cælestibusque virtutibus; eodemque modo, quo & Christus, cum Deo esse uniendos, sicuti & prius uniti erant, atque adeo Christum plane nihil a reliquis ratione præditis differre, neque substantia, ne- B que cognitione, neque virtute, neque operatione. Pythagoras etenim principium omnium rerum, unitatem esse dixit: & rursum Pythagoras & Plato multitudinem quamdam animarum incorporearum esse dicentes, dicunt etiam, quod si in peccatum aliquod inciderint, in pœnam demittuntur in corpora. Quocirca Plato corpus appellavit δέμας [hoc est vinculum, & σῆμα, [hoc est, sepulcrum,] eo quod anima in ipso corpore quasi vincta & sepulta sit. deinde de futuro judicio & retributione animarum rursus inquit: Anima illius qui una cum sapientiæ studio puerorum amore & flagitiosa vita se polluit, per tres millenarias circuitiones C pœnas luet: & sic recuperatis alis * post annorum millia educitur & abit: reliquæ vero cum ex hac vita discesserint, aliæ quidem sub terra in judicii locum delatæ pœnas simul & rationem dabunt: aliæ in cælestem quemdam locum per judicium elatæ, felicitate fruentur pro vitæ meritis. Est autem in promptu hujus sententiæ absurditatem perspicere. Quis enim eum docuit millenarias istas annorum conversiones, & quod † post millium annorum decursum unaquæque anima ad suum perveniat locum? Quæ vero his interserit, ne a procacibus ipsis quamvis libidinosis, congruum esset dici, ne dum a tali ac tanto philosopho: quippe eos D qui vitam puritate plenam ad extremum usque duxerunt, cum intemperantibus & puerorum amatoribus conjunxit, eisdemque bonis utrosque frui dixit. Pythagoras ergo, & Plato, & Plotinus, aliique horum sectatores, qui unico consensu animas immortales esse fatentur, eas corporibus priores affirmant, & esse quamdam animarum multitudinem, & quæ delinquunt, in corpora demitti, ut dixi. & pigrorum quidem animas abire in asinos, rapacium vero in lupos, dolosorum in vulpes, mulierum amore fruentium in equos. Sed ecclesia divinis adstipulans scripturis, animam una cum corpore creatam E affirmat, non alterum altero prius, ut vecordi Origeni visum est. Propter has igitur nefarias & perniciosas opiniones, imo potius nugas, vos hortamur, o sanctissimi patres, ut in unum collecti, subjectam expositionem diligenter perlegatis, & singula ejus capita damnetis, & anathematizetis una cum Origene omnes qui idem sentiunt, aut sentient ad finem.

*Plato in Phædro. post tria annorum millia.

†Plato, post trium millium annorum decursum.

Plato ibid

" In cod. Bohierii: Edictũ piissimi imperatoris Iustiniani rectæ fidei cõfessionem cõtinens & refutationẽ hæresium quæ adversantur catholicæ Dei ecclesiæ. at pap. 794. Chronici Alexandrini, ut vocat, a Radero nostro editi: Πρόγραμμα ἤτοι διδασκαλία ἔκδοσις ἀκριβὴς περὶ τῆς ἀμωμήτου καὶ ὀρθοδόξου πίστεως ἡμῶν τῶν χριστιανῶν. ubi & alia versio a sequente distincta.

" CONFESSIO RECTÆ FIDEI IVSTINIANI IMPERATORIS adversus tria capitula.

A

In nomine Dei & Patris, & unigeniti ipsius Filii Iesu Christi domini nostri, & sancti Spiritus. Imperator Cæsar Christi amans, Iustinianus, Alamanicus, Gotthicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vvandalicus, Africanus, pius, felix, inclytus, victor, triumphator, semper venerabilis, Augustus, universo cœtui catholicæ & apostolicæ ecclesiæ.

SCIENTES quod nihil aliud sic potest misericordem Deum placare, quam ut omnes Christiani unum idemque sapiant in recta & immaculata fide, nec sint dissensiones in B sancta Dei ecclesia: necessarium putavimus, omnem occasionem interimentes eis qui scandalizantur, vel qui scandalizant, rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei ecclesia prædicatur, præsenti edicto facere manifestam: ut & illi qui rectam fidem confitentur, firmiter eam custodiant: & illi qui adversus eam contendunt, discentes veritatem, festinent semetipsos unire sanctæ Dei ecclesiæ.

Confitemur igitur credere in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem C consubstantialem, unam deitatem, sive naturam & substantiam & virtutem & potestatem in tribus subsistentiis sive personis adorantes, in quibus baptizati sumus, in quas credimus, in quibus confessionem dedimus, proprietates quidem separantes, deitatem autem unientes. Vnitatem enim in Trinitate, & Trinitatem in unitate adoramus, mirabilem habentem & divisionem & unitionem: unitatem quidem, secundum rationem substantiæ seu deitatis: Trinitatem autem, secundum proprietates, vel subsistentias, sive personas. Dividitur enim D sine divisione (ut sic dicamus) & conjungitur divise. Vnum enim est deitas in tribus, & tria unum, in quibus deitas est: aut (ut subtilius dicamus) ipsa tria est deitas, * quæ tria Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, cum unaquæque persona solum intelligitur, mente separante inseparabilia, & tria * unus Deus, cum simul intelliguntur propter eamdem virtutem, eamdemque naturam: quoniam oportet & unum Deum confiteri, & tres subsistentias prædicare, seu tres personas, & unamquamque cum sua proprietate. Et unitatem confitentes, confusionem non facimus secundum E Sabellium, dicentem, Trinitatem unam esse personam * trinomium eumdem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: nec dividentes proprietates, alienamus a Dei Patris substantia Filium & Spiritum sanctum, secundum Arii furorem, in tres diversas naturas incidentes deitatem. Vnus igitur Deus Pater, ex quo omnia: & unus unigenitus Filius, per quem omnia: & unus Spiritus sanctus, in quo omnia.

* trinonimen trinonymũ.

Confitemur autem ipsum unigenitum Filium Dei, Deum Verbum, ante sæcula & sine tempore ex Patre natum, non factum, in ultimis diebus propter nos & propter nostram

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ αὐτοκράτορος κατὰ τριῶν κεφαλαίων.

Ἐν ὀνόματι Θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. αὐτοκράτωρ Καῖσαρ φιλόχριστος Ἰουστινιανὸς, Ἀλαμανικὸς, Γοτθικὸς, Φραγκικὸς, Γερμανικὸς, " Ἀντικὸς, Ἀλανικὸς, Οὐανδαλικὸς, Ἀφρικανὸς, εὐσεβὴς, εὐτυχὴς, ἔνδοξος, νικητὴς, τροπαιοῦχος, ἀεισέβαστος, Αὔγουστος, ἅπαντι τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας.

" Ant. Contius in emendat. Lazicus, a rege Lazorum sive Colchorum. Verum nihil mutandum.

ΕΙΔΟΤΕΣ ὡς οὐδὲν οὕτω θεραπεύει τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, ὡς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν πάντας τοὺς Χριστιανοὺς περὶ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμώμητον πίστιν, καὶ μὴ εἶναι σχίσματα ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ· ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα πᾶσαν πρόφασιν ἀναιροῦντες τοῖς σκανδαλιζομένοις, ἢ σκανδαλίζουσι τὴν τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίαν, τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ κηρυττομένην, φανερὰν διὰ τοῦ παρόντος ἠδίκτου ποιήσασθαι, πρὸς τὸ καὶ τοὺς τὴν ὀρθὴν πίστιν ὁμολογοῦντας ἐν βεβαίῳ ταύτην φυλάττειν, καὶ τοὺς πρὸς ταύτην φιλονεικοῦντας, μανθάνοντας τὴν ἀλήθειαν, σπουδάσαι ἑνωθῆναι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ.

Ὁμολογοῦμεν τοίνυν πιστεύειν εἰς πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα, ἤτοι φύσιν καὶ οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἤτοι προσώποις δοξάζοντες, εἰς ἃ βεβαπτίσμεθα, εἰς ἃ πεπιστεύκαμεν, καὶ οἷς συντετάγμεθα τὰς μὲν ἰδιότητας χωρίζοντες, ἑνοῦντες δὲ τὴν θεότητα. μονάδα γὰρ ἐν τριάδι, καὶ τριάδα ἐν μονάδι προσκυνοῦμεν, παράδοξον ἔχουσαν τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἕνωσιν· μονάδα μὲν κατὰ τὸν τῆς οὐσίας ἤγουν θεότητος λόγον· τριάδα δὲ κατὰ τὰς ἰδιότητας, ἤγουν ὑποστάσεις ἤτοι πρόσωπα. διαιρεῖται γὰρ ἀδιαιρέτως, ἵν' οὕτως εἴπωμεν, καὶ συνάπτεται διῃρημένως. ἓν γὰρ ἐν τρισὶν ἡ θεότης, καὶ τὰ τρία ἕν, ἐν οἷς ὁ θεότης· ἢ τό γε ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἃ ὁ θεότης, Θεὸν ἕκαστον, ἂν θεωρῆται μόνον τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα· Θεὸν τὰ τρία μετ' ἀλλήλων νοούμενα τῷ ταυτῷ τῆς * κινήσεως καὶ τῆς φύσεως· ἐπειδὴ χρὴ καὶ τὸν ἕνα Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις κηρύττειν, ἤγουν τρία πρόσωπα, καὶ ἑκάστην μετὰ τῆς ἰδιότητος. καὶ οὔτε τὴν ἕνωσιν * σύγχυσιν ἐργαζόμεθα κατὰ Σαβέλλιον, ἓν πρόσωπον τριώνυμον λέγοντα τὴν τριάδα, τὸν αὐτὸν πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, οὔτε διαιροῦντες * ἀλλοτριοῦμεν τῆς τοῦ Θεοῦ πατρὸς οὐσίας τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ τὴν Ἀρείου μανίαν, εἰς τρεῖς διαφόρους οὐσίας κατατέμνοντες τὴν θεότητα. εἷς τοίνυν Θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα· καὶ εἷς υἱὸς μονογενὴς, δι' οὗ τὰ πάντα· καὶ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα.

* ἴσ. δυνάμεως

* ἴσ. ὁμώνυμος

* ἴσ. τὰς θεότητας

Ὁμολογοῦμεν δὲ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν λόγον, τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν

κατελθόντα

κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, ὅς ἐστι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἷς τῆς ἁγίας τριάδος, ὁμοούσιος τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, παθητὸς σαρκὶ, ἀπαθὴς ὁ αὐτὸς θεότητι. οὔτε γὰρ ἕτερός τίς ἐστι παρὰ τὸν Θεὸν λόγον ὁ τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον ἀναδεδεγμένος· ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀΐδιος τοῦ Θεοῦ λόγος γεννήσεως σαρκὸς ἀνθρωπίνης ἀνασχόμενος, τὰ πάντα πεπλήρωκε. διὸ οὐκ ἄλλον τὸν Θεὸν λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα ἐπιστάμεθα. ἀλλ᾽ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τά γε θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέμεινε σαρκὶ, ὁμολογοῦμεν. οὔτε γὰρ ἄνθρωπός τις ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν δέδωκεν, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος τὸ ἴδιον σῶμα δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα μὴ εἰς ἄνθρωπον ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ᾖ, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον τὴν ἡμετέραν πίστιν ἔχωμεν. καὶ Θεὸν τοίνυν αὐτὸν ὁμολογοῦντες οὐκ ἀθετοῦμεν τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον· καὶ ἄνθρωπον λέγοντες αὐτὸν, οὐκ ἀρνούμεθα τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ Θεόν. εἰ γὰρ Θεὸς μόνον ἦν, πῶς ἔπασχε; πῶς ἐσταυροῦτο, καὶ ἀπέθνησκεν; ἀλλότρια γὰρ ταῦτα Θεοῦ. εἰ δὲ ἄνθρωπος μόνον, πῶς διὰ τοῦ πάθους ἐνίκα; πῶς ἔσωζε; πῶς ἐζωοποίει; ταῦτα γὰρ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἦν. νῦν δὲ ὁ αὐτὸς πάσχει, καὶ σώζει, καὶ διὰ τοῦ πάθους νικᾷ, ὁ αὐτὸς Θεός, ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος τὸ συναμφότερον, οὕτως ἓν ἑκάτερον, ὡς μόνον. ὅθεν ἐξ ἑκατέρας φύσεως, τουτέστιν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἕνα Χριστὸν σύνθετον λέγοντες, σύγχυσιν τῇ ἑνώσει οὐκ ἐπεισάγομεν. καὶ ἐν ἑκατέρᾳ δὲ φύσει, τουτέστιν ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα γινώσκοντες, διαίρεσιν μέν τινα * ἀμερῶς, ἢ τομὴν οὐκ ἐπιφέρομεν τῇ μιᾷ αὐτοῦ ὑποστάσει· τὴν δὲ διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, σημαίνομεν, οὐκ ἀνῃρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν, ἐπειδὴ ἑκατέρα φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ. συνθέσεως γὰρ ὁμολογουμένης, καὶ τὰ μέρη ἐν τῷ ὅλῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσι γινώσκεται. οὔτε γὰρ ἡ θεία φύσις εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μετεβλήθη, οὔτε δὲ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εἰς θείαν ἐτράπη· νοουμένης δὲ μᾶλλον, καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ τε καὶ λόγῳ πεπρᾶχθαί φαμεν τὴν ἕνωσιν καθ᾽ ὑπόστασιν. ἡ δὲ καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσις δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς λόγος, τουτέστιν ἡ μία ὑπόστασις ἐκ τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων, οὐ προϋποστάντι ἀνθρώπῳ ἡνώθη, ἀλλ᾽ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς ἁγίας παρθένου ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, ὅπερ ἐστὶ φύσις ἀνθρωπίνη. ταύτην δὲ τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἕνωσιν διδάσκων ἡμᾶς καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος, λέγει· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, τὴν τοῦ λόγου ὑπόστασιν ὑπάρχουσαν ἔδειξεν ἐν οὐσίᾳ Θεοῦ. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν· μορ-

ἀ μέ-

A salutem descendisse de cælis, & incarnatum esse ex Spiritu sancto, & sancta gloriosa Dei genitrice semper virgine Maria, & natum ex ipsa, qui est dominus Iesus Christus, unus de sancta Trinitate, consubstantialis Deo Patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, passibilis carne, impassibilis idem ipse deitate. Non enim alius quidam est præter Deum Verbum, qui passionem & mortem suscepit: sed ipse impassibilis & sempiternus Deus Verbum generationem carnis humanæ sustinere dignatus, implevit omnia. Ideo non aliũ Deum verbum esse qui miracula operatus est, & alium B Christũ qui passus est, cognoscimus: sed unũ eundemque dominũ nostrum Iesum Christũ, Dei verbum incarnatum, & hominem factum, & ejusdem ipsius miracula & passiones, quas carne voluntarie sustinuit, confitemur. Non enim homo aliquis pro nobis semetipsũ dedit, sed ipse Deus verbum suum corpus pro nobis dedit, ne in hominem fides & spes nostra sit, sed in ipsum Deum verbum nostram fidem habeamus. Et Deum igitur eum confitentes, non abnegamus ipsum esse & hominem: & hominem dicentes eum, non abnegamus ipsum esse & Deum. Si enim Deus tantummodo esset, C quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? Aliena enim ista sunt Deo. Sin autem homo solum, quomodo per passionem vincebat? quomodo salvos faciebat? quomodo vivificabat? Hæc enim supra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipse patitur, & salvos facit, & per passionem vincit, idem ipse Deus, ipse homo * utrumque tamquam unum, utrumque tanquam solum. Vnde ex utraque natura, id est, ex deitate & humanitate unum Christum compositum dicentes, confusionem unitioni non introducimus. Et in utraque autem natura, id est, in divinitate & humanitate, unum dominum nostrum Iesum Christum Dei verbum incarnatum, & hominem factum cognoscentes, divisionem quidem per partes, vel in- D cisionem non inferimus uni ejus subsistentiæ: differentiam autem naturarum, ex quibus compositus est, significamus, non interemptam propter * unitatem, quoniam utraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci. Nec enim divina natura in humanam transmutata est, nec humana natura in divinam conversa est. Magis autem intelligitur, quod utraque in proprietate & ratione suæ naturæ manente, facta est * unitas secundum subsistentiã. Vnitas autẽ secundum subsistentiam significat, quod Deus Verbũ, id est, una E subsistentia ex tribus deitatis subsistẽtiis, non ante plasmato homini unitus est, sed in utero sanctæ Virginis creavit sibi ex ipsa in sua subsistentia carnem animatam anima rationali & intellectuali, quod est natura humana. Hanc autem secundum subsistentiã * unitatem Dei Verbi ad carnem docens nos & divinus apostolus, dicit: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, æqualem se esse Deo: sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* Per hoc enim quod dixit: *Qui cum in forma Dei esset*, Verbi subsistentiam in natura Dei esse ostendit: per hoc autem quod dixit: *Formam*

* simul utrumque, ita unum utrumque, ut unicus.

* unitionẽ,

* unitio

* unitionẽ

Philipp. 2.

mam

mam servi accepit, naturæ hominis, & non A subsistentiæ sive personæ, unitum esse Deum Verbum significavit. Nec enim dixit, quod cum qui in forma servi erat, accepit? ne ante plasmato homini unitum esse Deum Verbum ostenderet, sicut Theodorus & Nestorius impii blasphemaverunt, affectualem dicentes unitatem. Nos autem sequentes divinas scripturas & sanctos patres, confitemur quod Deus Verbum caro factus est, quod est secundum subsistentiam sibi unire naturam humanam: ideo & unus est dominus noster Iesus Christus, habens in semetipso perfectionem divinæ naturæ, & perfectionem naturæ humanæ. Et est unigenitus quidem Verbum, utpote ex Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis fratribus: idem ipse cum factus est homo (Filius enim Dei, filius hominis factus est) & manens quod erat, non transmutavit quod factus est. Unde & duas nativitates ejusdem ipsius unigeniti Dei Verbi confitemur: ante sæcula quidem ex Patre incorporaliter nati, in ultimis autem diebus ejusdem ipsius incarnati & * nati de sancta gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria. Qui enim de patre splenduit supra intellectum, ex matre ortus est supra ′ rationem. Et cum Deus verus esset, factus est vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem sanctam gloriosam & semper virginem Mariam confitemur: non quia Deus Verbum initium ex ipsa accepit, sed quod in ultimis diebus unigenitus Deus Verbum, qui ante sæcula erat, incarnatus ex ipsa, immutabiliter homo factus est: & cum invisibilis in suis esset, visibilis factus est in nostris: & cum impassibilis Deus esset, non dedignatus est passibilis esse homo; & immortalis, mortis legibus subjacere. Istum, qui in Bethlehem de semine David natus est secundum carnem, & similis factus hominibus, & crucifixus est pro hominibus sub Pontio Pilato, prædicaverunt sancti apostoli ipsum esse Deũ, ipsum hominem; ipsum filium Dei, ipsum filium hominis; ipsum de cælo, ipsum de terra; ipsum impassibilem, ipsum passibilem. Deus enim Verbum, qui natus est desursum ex Patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehensibiliter, sempiterne, ipse in tempore nascitur deorsum de virgine Maria, ut illi qui deorsum prius nati sunt, desursum secundo nascerentur, id est, ex Deo. Ipse igitur matrem tantummodo habet super terram, & nos tantummodo patrem habemus in cælo. Cum enim accepisset mortalem patrem hominum Adam, dedit hominibus suum patrem immortalẽ, secundum hoc quod dicitur: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Unde & mortem secundum carnẽ gustat Filius Dei, propter carnalem suum patrẽ, ut filii hominis, vitæ ejus participes fierent, propter suum secundum spiritum Patrẽ Deum. Ipse igitur secundum naturam filius est Dei, nos autem secundum gratiã: & iterum ipse secundum dispensationẽ & propter nos filius fuit Adam, nos autem secundum naturam sumus filii Adam. Pater enim est ejus Deus secundum naturam, noster autem secundum gratiam. Et Deus ei fuit secundum dispensationem, eo quod homo factus est: noste raute m secundum naturam dominus est & Deus. Et ideo Deus Verbum, qui est Filius

* humanati Græc.

′ ratione.

Ioan. 1.

A φὴν δούλου ἔλαβεν, οὐσίᾳ ἀνθρώπου, καὶ οὐχ ὑποστάσει, ἤτοι προσώπῳ ἑνωθῆναι τὸν Θεὸν λόγον ἐσήμανεν. οὔτε γὰρ εἶπε, τὸν ἐν μορφῇ δούλου ὑπάρχοντα ἔλαβεν, ἵνα μὴ προϋποστάντι ἀνθρώπῳ ἑνωθῆναι δείξῃ τὸν λόγον, καθὼς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος ἀσεβοῦντες ἐβλασφήμησαν, σχετικὴν τὴν ἕνωσιν λέγοντες. ἡμεῖς δὲ θείᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἑπόμενοι ὁμολογοῦμεν, ὅτι ὁ Θεὸς λόγος σὰρξ ἐγένετο, ὅπερ ἐστὶ καθ' ὑπόστασιν ἑαυτῷ ἑνῶσαι φύσιν ἀνθρωπίνην. διὸ καὶ εἷς ὑπάρχει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἐν ἑαυτῷ ἔχων τὸ τέλειον τῆς θεϊκῆς φύσεως, καὶ τὸ τέB λειον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· καὶ ἔστι μονογενὴς μὲν καὶ λόγος ὡς ἐκ Θεοῦ πατρὸς γεννηθεὶς, καὶ πρωτότοκος δὲ ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς ὁ αὐτὸς, ὅτε γέγονεν ἄνθρωπος. ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς ἀνθρώπου γέγονε, καὶ μείνας ὅπερ ἦν, οὐ μετέβαλεν ὅπερ γέγονεν· ὅθεν καὶ δύο γεννήσεις τοῦ αὐτοῦ μονογενοῦς Θεοῦ λόγου ὁμολογοῦμεν. τὴν μὲν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς ἀσωμάτως, τὴν δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντος καὶ ἐνανθρωπήσαντος. ὁ γὰρ ἐκ πατρὸς ἐκλάμψας ὑπὲρ ἔννοιαν, ἐκ μητρὸς ἀνέτειλεν ὑπὲρ λόγον. καὶ ὢν C Θεὸς ἀληθὴς ἄνθρωπος γέγονεν ἀληθῶς. διὰ τοῦτο κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν θεοτόκον τὴν ἁγίαν ἔνδοξον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν ὁμολογοῦμεν· οὐχ ὡς τοῦ Θεοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς λαβόντος, ἀλλ' ὅτι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ὁ πρὸ τῶν αἰώνων μονογενὴς Θεὸς λόγος σαρκωθεὶς ἐξ αὐτῆς ἀτρέπτως ἐνηνθρώπησε· καὶ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν· καὶ ἀπαθὴς ὢν Θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς εἶναι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. τοῦτον, τὸν ἐν Βηθλεὲμ γεννηθέντα ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, ὁμοιωθέντα ἀνθρώποις, καὶ σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ἐκήρυξαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι αὐτὸν εἶναι Θεὸν, D αὐτὸν ἄνθρωπον, αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου, αὐτὸν ἐξ οὐρανοῦ, αὐτὸν ἀπὸ γῆς, αὐτὸν ἀπαθῆ, αὐτὸν παθητόν. ὁ γὰρ γεννηθεὶς ἄνωθεν ἐκ τοῦ πατρὸς λόγος ἀῤῥήτως, ἀφράστως, ἀκαταλήπτως, ἀϊδίως, αὐτὸς ἐν χρόνῳ γεννᾶται κάτωθεν ἐκ παρθένου Μαρίας, ἵνα οἱ κάτωθεν πρότερον γεννηθέντες, ἄνωθεν ἐκ δευτέρου γεννηθῶσι, τουτέστιν ἐκ Θεοῦ. αὐτὸς οὖν μητέρα μόνον ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡμεῖς πατέρα μόνον ἔχομεν ἐν οὐρανῷ. λαβὼν γὰρ τὸν θνητὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων τὸν Ἀδὰμ, ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἀθάνατον κατὰ τὸ λεγόμενον· δέδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. ὅθεν θανάτου κατὰ σάρκα γεύεται ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα, ἵνα οἱ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου τῆς ζωῆς αὐE τοῦ μεταλάβωσι διὰ τὸν κατὰ πνεῦμα αὐτῶν πατέρα τὸν Θεόν. αὐτὸς οὖν κατὰ φύσιν υἱός ἐστι τοῦ Θεοῦ, ἡμεῖς κατὰ χάριν. καὶ πάλιν αὐτὸς κατ' οἰκονομίαν καὶ δι' ἡμᾶς υἱὸς γέγονε τοῦ Ἀδὰμ, ἡμεῖς δὲ κατὰ φύσιν ἐσμὲν υἱοὶ τοῦ Ἀδάμ. πατὴρ γὰρ αὐτοῦ ἐστιν ὁ Θεὸς κατὰ φύσιν, ἡμῶν δὲ κατὰ χάριν· καὶ Θεὸς αὐτοῦ γέγονε κατ' οἰκονομίαν, διότι ἄνθρωπος, ἡμῶν δὲ κατὰ φύσιν δεσπότης ἐστὶ καὶ Θεός. καὶ διὰ τοῦτο ὁ λόγος, ὃς ἐστιν υἱὸς τοῦ Θεοῦ πατρὸς, ἑνωθεὶς

σαρκὶ

σαρκὶ γέγονε σάρξ, ἵνα οἱ ἄνθρωποι ἑνωθέντες τῷ πνεύματι, γένωνται ἓν πνεῦμα. αὐτὸς οὖν ὁ ἀληθινὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς πάντας ἡμᾶς φορεῖ, ἵνα οἱ πάντες ἕνα φορέσωμεν Θεόν· καὶ ἔστι καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν εἷς τῆς ἁγίας τριάδος ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, σύνθετος ἐξ ἑκατέρας φύσεως. σύνθετον δὲ τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦμεν τῇ τῶν ἁγίων πατέρων ἀκολουθοῦντες διδασκαλίᾳ. ἐπὶ γὰρ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἡ κατὰ σύνθεσιν ἕνωσις τὴν σύγχυσιν καὶ διαίρεσιν ἀποβάλλεται· καὶ φυλάττει μὲν τὴν ἑκατέρας φύσεως ἰδιότητα, μίαν δὲ ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ μετὰ τῆς σαρκὸς δείκνυσι, καὶ ἔστιν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ἐν ἀνθρωπότητι, οὐχ ὡς δυσὶν ὑποστάσεσιν ἤτοι προσώποις, ἀλλ' ἐν θείᾳ φύσει καὶ ἀνθρωπίνῃ γνωριζόμενος· ἵνα εἷς ᾖ καθ' ἑκάτερα, τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ εἷς τῆς ἁγίας τριάδος συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. οὔτε γὰρ τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐπεδέξατο ἡ ἁγία τριὰς καὶ σαρκωθέντος τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος Θεοῦ λόγου. ταύτην τὴν καλὴν παρακαταθήκην, ἣν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων εἰλήφαμεν, φυλάττομεν, ἐν ᾗ ζῶμεν καὶ πολιτευόμεθα, καὶ ἣν συνέκδημον λάβοιμεν, εἰς πατέρα, καὶ Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογίαν.

Ταῦτα οὕτως ὁμολογοῦντες πρὸς ταῖς ἄλλαις τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως διδασκαλίαις, καὶ τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, δεχόμενοι ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη, καὶ οὐ μία φύσις, καθώς τινες κακῶς τὴν λέξιν ἐκλαμβάνοντες λέγειν ἐπιχειροῦσιν. ἀμέλει τοι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ, ὁσάκις μίαν φύσιν εἶπε τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἐπὶ τούτου τῷ τῆς φύσεως ὀνόματι ἀντὶ ὑποστάσεως ἐχρήσατο· καὶ ἐν οἷς λόγοις εἶπε ταύτην τὴν λέξιν, ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπήγαγε, ποτὲ μὲν υἱὸν, ποτὲ δὲ λόγον ἢ μονογενῆ· ὅπερ οὐ φύσεως, ἀλλ' ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου ἐστὶ δηλωτικά. ἡ τοίνυν ὑπόστασις τοῦ λόγου σαρκωθεῖσα οὐ μίαν φύσιν, ἀλλ' ἕνα Χριστὸν σύνθετον ἀπετέλεσε τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον· Θεὸν δὲ καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦντας μίαν φύσιν ἤτοι οὐσίαν ἐπ' αὐτοῦ λέγειν ἀσεβές· ἀδύνατον γὰρ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν ἤτοι οὐσίαν καὶ πρὸ αἰώνων εἶναι καὶ ἐν χρόνῳ, ἢ ἀπαθῆ καὶ παθητὸν, ὅπερ ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου ὀρθῶς ὁμολογοῦμεν. ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰρημένων τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀποδείξομεν τὴν περὶ τῆς εἰρημένης λέξεως σαφεστάτην αὐτοῦ διδασκαλίαν· ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ εἰπὼν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, εὐθὺς ἐπήγαγεν· οὐκοῦν ὅσον μὲν ἧκεν εἰς ἔννοιαν, καὶ εἴς γε μόνον τὸ ὁρᾶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι, τίνα τρόπον ἐνηνθρώπηκεν ὁ μονογενὴς, δύο τὰς φύσεις εἶναί φαμεν τὰς ἑνωθείσας· ἕνα δὲ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ Θεοῦ πατρὸς λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. διὰ τούτων δὲ ὁ πατὴρ τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως παραστῆσαι βουλόμενος, καὶ τὸ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον φυλάττων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνελθουσῶν φύσεων ἐδει-

A Dei Patris, unicus carni, factus est caro, ut homines uniti spiritui, fierent unus spiritus. Ipse igitur verus Filius Dei omnes nos indutus est, ut omnes induamur unum Deum. Et est etiam post incarnationem unus de sancta Trinitate, unigenitus Filius Dei dominus noster Iesus Christus, compositus ex utraque natura. Compositum autem Christum confitemur, sanctorum patrum doctrinam sequentes. In mysterio enim Christi unitas secundum compositionem, confusionem & divisionem rejicit, & servat quidem utriusque naturæ proprietatem; unam autem subsistentiam seu personam Dei Verbi & cum carne ostendit, & est unus idemque perfectus in deitate, & B perfectus in humanitate, non tamquam in duabus subsistentiis sive personis, sed in divina natura & humana cognoscendus, ut unus sit in utraque, perfectus Deus & perfectus homo, idem ipse dominus noster Iesus Christus, unus de sancta Trinitate conglorificandus Patri & sancto Spiritui. Nec enim quartæ personæ adjectionem suscepit sancta Trinitas & incarnato uno de sancta Trinitate Deo Verbo. Istam igitur bonam traditionem, quam a sanctis patribus accepimus, custodimus, in qua vivimus & conversamur, & quam, ab hac vita proficiscentes, oramus nobiscum habere, quæ est in Patrem & Christum Filium Dei vivi, & sanctum Spiritum C confessio.

Hæc ita confitentes super alias sancti Cyrilli de fide recta doctrinas, & hoc quod dictum est ab ipso, unam naturam Dei verbi incarnatam, suscipientes, confitemur quod ex divina natura & humana unus Christus effectus est, & non in una natura, prout quidem male intelligentes dictionem, conantur dicere. Vnde & ipse pater, quoties unam naturam dixit verbi incarnatam, in hoc naturæ nomine pro subsistentia usus est. Et in quibus libris dixit hanc dictionem, in sequentibus sæpius intulit, * & quando Filium, & quando verbum, aut unigenitum, quæ non naturam, sed sub- D sistentiam seu personam significent. Subsistentia igitur verbi incarnata non unam naturam, sed unum Christum compositum effecit, eumdem ipsum Deum & hominem. Eos autem qui Christum Deum & hominem confitentur, unam naturam sive substantiam ipsius dicere, impium est. Impossibile enim est, dominum nostrum Iesum Christum secundum unam eamdemque naturam seu substantiam & ante sæcula esse, & in tempore, aut impassibilem & passibilem: quod in una subsistentia sive persona ejus recte confitemur. Ex ipsis autem dictis ejusdem sancti Cyrilli ostendemus de memorata dictione manifestam ipsius doctrinam. In prima enim ad E Succensum epistola, cum dixisset, unam naturam Dei verbi incarnatam, statim intulit: Ergo quantum quidem ad intellectum pertinet, & ad videndum tantummodo oculis animæ, quemadmodum incarnatus est unigenitus, duas naturas unitas esse dicimus, unum autem filium, & Christum, & dominum, Dei Patris verbum incarnatum, & hominem factum.] Per ista autem pater modum incarnationis volens manifestare, & indivisam & inconfusam custodiens unitionẽ, & numerum naturarum quæ convenerunt demonstra-

* aliquãdo quidem Filium, aliquando vero verbum, ' Est quando Filium, est quando verbum.

Post concil. Ephes. " In editione Romana; quam nos forte in appendicẽ Tomi III. conjiciemus cum sequent.

vit, & unum Christum prædicavit, & non unam naturam deitatis & carnis. Et in secunda ad eumdem Successum epistola similia docens, ita scribit: Nam siquidem unam dicentes verbi naturam tacuissemus, non inferentes, Incarnatam, sed quasi extra ponentes dispensationem; erat illis forsitan & verisimilis ratio confingentibus interrogare, ubi perfectio in humanitate, vel quomodo * subsistit humana nostra substantia? Quoniam autem & perfectio in humanitate, & nostræ substantiæ demonstratio introducta est, dicendo, Incarnatam; cessent arundineam virgam sibi supponentes. Ejicientem enim dispensationem, & abnegantem incarnationem, oportebat juste accusari, auferentem a Filio perfectam humanitatem. Sin autem (ut dixi) incarnatum esse dicendo ipsum, manifesta est & indubitabilis confessio, quod factus est homo; nihil jam prohibet intelligere, quia cum unus sit & solus filius Christus, idem ipse Deus est & homo, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Rectissime autem & nimis prudenter tua perfectio de salutari passione rationem exponit, non ipsum unigenitum Filium Dei, secundum quod intelligitur & est Deus, passum esse in sua natura quæ sunt corporis affirmans, magis autem passum esse terrena natura. Oportet enim necessario utraque servari uni & vero Filio, & non pati secundum deitatem, & dici passum esse eumdem ipsum secundum humanitatem: ipsius enim passa est caro.] Et in tertiodecimo capite scholiorũ idem S. Cyrillus similiter rejiciens eos, qui duos filios introducunt, & eos qui unam dicunt naturã deitatis & carnis Christi, ita scribit: Non discernendum unum dominum Iesum Christum in hominem separatim, & in Deum separatim; sed unum eumdemque dominum Iesum Christum dicimus, naturarum scientes differentiam, & inconfusas eas sibi invicem conservantes.] Si igitur (prout docet nos sanctus Cyrillus) unus est dominus noster Iesus Christus, perfectus in deitate, & perfectus idem ipse in humanitate, & non est passus divina natura, sed terrena, scit autem & naturarum differentiam, & quod inconfusæ sibi invicem in una subsistentia conservantur: certum est, quod eumdem ipsum in divina natura & in humana dicit pater cognosci, & utramque naturam in ipso esse, ex quibus & compositus est. Et non aliquis sic insaniat, ut arbitretur eos recte sapere, qui dicunt unam esse naturam sive substantiam carnis & deitatis Christi, eamdem & divinam & terrenam, passibilem & impassibilem.

Ibidem.

* subsistit.

Quoniam autem & alio modo quidã ostendere conantur, unam esse naturam deitatis & humanitatis Christi, exemplũ hominis proponẽtes, & dicẽtes, quod sicut ex diversis naturis, anima & corpore consistens homo, una natura dicitur, sic & ex duabus naturis deitatis & humanitatis Christum dicentes, debemus unam ipsius dicere naturam: illud ad eos dicemus, quod homo quidem licet ex diversis constet, id est, anima & corpore, tamen ideo una natura dicitur, quoniam de omnibus subsistentiis sive personis, quæ sub eadem specie referuntur, communiter prædicatur. Licet enim unaquæque subsistentia sive persona, sicut Petrus & Paulus, proprietatibus a se invi-

A ξε, καὶ ἕνα Χριστὸν ἐκήρυξεν, ἀλλ' οὐχὶ μίαν φύσιν θεότητος καὶ σαρκός. καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν Σούκενσον ἐπιστολῇ τὰ παραπλήσια διδάσκων * γράφει οὕτως· εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τὴν τοῦ λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγκόντες τό, σεσαρκωμένην, ἀλλ' οἷον ἔξω θέντες τὴν οἰκονομίαν, ἦν αὐτοῖς τάχα που καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιουμένοις ἐρωτᾷν, ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, ἢ τί, πῶς ὑφέστηκεν ἡ καθ' ἡμᾶς οὐσία; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δήλωσις εἰσκεκόμισται διὰ τοῦ λέγειν, σεσαρκωμένην, παυσάσθωσαν καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. B τοῦ γὰρ ἐκβάλλοντος τὴν οἰκονομίαν καὶ ἀρνουμένου τὴν σάρκωσιν ἦν τὸ ἐγκαλεῖσθαι δικαίως ἀφαιρουμένου τὸν υἱὸν τῆς τελείας ἀνθρωπότητος. εἰ δὲ ὡς ἔφην, ἐν τῷ σεσαρκῶσθαι λέγειν αὐτόν, σαφής ἐστι καὶ ἀναμφίβολος ὁμολογία τοῦ, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος υἱὸς ὁ Χριστός, ὁ αὐτὸς Θεός ἐστι καὶ ἄνθρωπος, ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος. ὀρθότατα δὲ καὶ πάνυ συνετῶς ἡ σὴ τελειότης τὸν περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους ἐκτέθειται λόγον, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι Θεός, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ σώματος ἰσχυριζομένη, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει. δεῖ γὰρ ἀν- C αγκαίως ἀμφότερα σώζεσθαι τῷ ἑνὶ καὶ κατ' ἀλήθειαν υἱῷ, τό τε μὴ πάσχειν θεϊκῶς, καὶ τὸ λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως· ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σάρξ. Καὶ ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ δὲ κεφαλαίῳ τῶν σχολίων ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ὁμοίως ἀποβαλλόμενος τούς τε δύο υἱοὺς εἰσάγοντας, τούς τε μίαν φύσιν λέγοντας θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, γράφει οὕτως. Οὐ διοριστέον οὖν ἄρα τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ εἰς Θεὸν ἰδικῶς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κύριόν φαμεν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότες διαφοράν, καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς. εἰ τοίνυν, καθὼς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος, εἷς ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τέλειος ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι· καὶ οὐκ ἔπαθε τῇ D θείᾳ φύσει, ἀλλὰ τῇ χοϊκῇ φύσει, οἶδε δὲ καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφοράν, καὶ τὸ ἀσυγχύτους αὐτὰς ἀλλήλαις ἐν μιᾷ ὑποστάσει φυλάττεσθαι, δῆλον ὅτι τὸν αὐτὸν ἐν τῇ θείᾳ φύσει καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ λέγει ὁ πατὴρ γνωρίζεσθαι, καὶ ἑκατέραν φύσιν ἐν αὐτῷ εἶναι, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη. καὶ οὐκ ἄν τις οὕτω μανείη, ὡς ὀρθῶς νομίσαι φρονεῖν τοὺς λέγοντας μίαν εἶναι φύσιν, ἤτοι οὐσίαν σαρκὸς καὶ θεότητος τοῦ Χριστοῦ, τὴν αὐτὴν θείαν καὶ χοϊκήν, παθητὴν καὶ ἀπαθῆ.

* λέγει

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἑτέρωθεν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦσί τινες τὸ μίαν εἶναι φύσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, τὸ τοῦ ἀνθρώπου παράδειγμα προβαλλόμενοι, καὶ λέγοντες, ὥσπερ ἐξ ἑτεροφυῶν E ψυχῆς καὶ σώματος συνεστὼς ὁ ἄνθρωπος μία φύσις λέγεται, οὕτω καὶ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, τὸν Χριστὸν λέγοντες, ὀφείλομεν μίαν φύσιν ἐπ' αὐτοῦ λέγειν· ἐκεῖνο πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος κἂν ἐκ διαφόρων συνέστηκε, τουτέστι ψυχῆς καὶ σώματος, ὅμως διὰ τοῦτο μία φύσις λέγεται, ἐπειδὴ κοινῶς κατὰ πασῶν τῶν ὑποστάσεων, ἤγουν προσώπων τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀναγομένων κατηγορεῖται. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἑκάστη ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον, οἷον Πέτρος καὶ Παῦλος, τοῖς ἰδιώμασιν ἀπ' ἀλλή-

λων

λων διαχωρίζονται, ἀλλ' ὅμως οὐ τῇ φύσει διαιροῦνται· ἀμφότεροι γὰρ ἄνθρωποι· καὶ πάλιν οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτε σῶμα χωρὶς ψυχῆς * ἀνθρωπότητος, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἐδημιουργήθη. πᾶν δὲ κτίσμα, εἰ καὶ ἐκ διαφόρων συνέστηκεν, ἀλλ' οὖν μίαν ἐκείνην ἔχειν λέγεται φύσιν, καθ' ἣν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐδημιουργήθη. ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ οὕτως· οὔτε γὰρ μίαν φύσιν, ἤγουν οὐσίαν δηλοῖ κοινῶς κατὰ πολλῶν ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων κατηγορουμένην, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος· εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πολλοὶ Χριστοὶ εὑρεθήσονται, καθ' ὧν τὸ κοινὸν τῆς φύσεως κατηγορεῖται, ὅπερ καὶ λέγειν ἐστὶν ἀσεβές. ἀλλ' οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ὁ Χριστὸς ἐδημιουργήθη, ἵνα τοῦτο ἡ φύσις Χριστοῦ· ἀλλὰ Θεὸς ὢν πρὸ αἰώνων ὁ λόγος, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ἤτοι οὐσίας ὑπάρχων τῷ πατρὶ, καὶ δημιουργὸς ἁπάντων, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀνθρώπου φύσιν καθ' ὑπόστασιν ἑνώσας ἑαυτῷ, γέγονεν ἄνθρωπος, μὴ ἐκστὰς τοῦ εἶναι Θεός.

Ἔστιν οὖν ὁ Χριστὸς μία ὑπόστασις, ἤτοι πρόσωπον, καὶ ἔχει τὸ τέλειον ἐν ἑαυτῷ τῆς τε θείας καὶ ἀκτίστου φύσεως, καὶ τὸ τέλειον τῆς ἀνθρωπίνης καὶ κτιστῆς φύσεως. πῶς οὖν, ἐν ᾧ δύο φύσεις γνωρίζονται, ἄκτιστος καὶ κτιστὴ, ἐπὶ τούτου μίαν φύσιν ἤτοι οὐσίαν λέγεσθαι δυνατόν ἐστι; εἰ γὰρ καὶ μία ὑπόστασις ἤτοι πρόσωπον ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁμοούσιος τῷ πατρὶ Θεῷ, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς, οὐ μὴν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν· εἰ δὲ μία φύσις ἤτοι οὐσία ἦν Χριστὸς, ἢ ἄσαρκος ὢν μόνῳ τῷ Θεῷ καὶ * πνεύματι ἐστὶν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ μία τῆς θεότητος οὐσία, ἤτοι φύσις· ἢ ψιλὸς ὢν ἄνθρωπος, μόνοις ἡμῖν ἐστὶν ὁμοούσιος, ἐπειδὴ μία φύσις τῆς ἀνθρωπότητος· ἢ τραπεῖσα ἑκατέρα φύσις * ἑτεροφυής ἐστιν. ἀπετέλεσε παρὰ τὰς συνελθούσας, καὶ κατ' αὐτοὺς οὔτε Θεὸς ἔμεινεν, οὔτε ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Χριστός· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τῷ πατρὶ, οὔτε ἡμῖν ἐστιν ὁ αὐτὸς ὁμοούσιος. τὸ δὲ οὕτω φρονεῖν πάσης πεπλήρωται ἀσεβείας. καὶ ταῦτα λέγομεν οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι καί τινες τῶν ἁγίων πατέρων τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὑποδείγματι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἐχρήσαντο· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ἵνα δείξωσιν, ὅτι καθάπερ ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος εἷς ἀποτελεῖται, καὶ οὐχὶ δύο ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συντεθεὶς εἷς ἐστι, καὶ οὐκ εἰς δύο Χριστοὺς, ἢ δύο υἱοὺς μερίζεται. οὗτοι δὲ τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὑποδείγματι κέχρηνται, ἵνα μίαν φύσιν ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ εἰσάγωσιν, ὅπερ ἀπεδείξαμεν ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλεγχόμενοι, ὡς παρὰ τὴν ὀρθὴν τῶν πατέρων διδασκαλίαν ἀναπλάττουσιν ἐν ἑαυτοῖς μίαν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ σαρκὸς, ἐφ' ἕτερα μεταβαίνουσι λέγοντες, μὴ δεῖν ἀριθμὸν φύσεων ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν, ὡς τοῦ ἀριθμοῦ διαίρεσιν εἰσάγοντος. ἴστωσαν τοίνυν ὅτι ὁ ἀριθμὸς ὅταν μὲν ἐπὶ διαφόρων προσώπων ἢ ὑποστάσεων λέγεται, τῶν πραγμάτων αὐτῶν τὴν ἀνὰ μέρος ἔχει διαίρεσιν, οἷον ὡς ἐπὶ δύο ἢ πλειόνων ἀνθρώπων· ὅταν δὲ ἐπὶ ἡνωμένων πραγμάτων, τηνικαῦτα μόνῳ λόγῳ καὶ θεωρίᾳ, οὐ μὴν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἔχει τὴν διαίρεσιν, οἷον ἐπὶ μιᾶς ὑποστάσεως ἀνθρώπου ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συν-

[Margin: θνητός; rei L. leg. in unico; …ες φυές]

A cem separentur, sed tamen non natura dividuntur; ambo enim homines: & iterum, nec anima sine corpore, nec corpus sine anima homo est, sed ex eo quod non erat, ad hoc quod est, ex anima & corpore creatus est. Unaquæque autem creatura licet ex diversis constet, sed tamen unam illam habere dicitur naturam, secundum quam a Deo creata est. Christus autem non sic: nec enim unam naturam sive substantiam significat, quæ communiter de plurimis subsistentiis sive personis prædicatur, sicut homo. Si enim hoc esset, multi Christi invenirentur * in quibus communitas unius naturæ prædicabitur; quod & dicere impium est. Sed neque ab initio ex B deitate & humanitate sicut homo ex anima & corpore, Christus creatus est, ut hoc sit natura Christi: sed cum Deus esset ante sæcula verbum, & esset ejusdem naturæ sive substantiæ cum Patre, & creator omnium, in ultimis diebus hominis naturam secundum subsistentiam sibi uniens, factus est homo manens Deus.

[Margin: * de]

Est igitur Christus una subsistentia, sive persona, & habet in semetipso perfectionem divinæ & increabilis naturæ, & perfectionem humanæ & creabilis naturæ. Quomodo igitur, in quo duæ naturæ cognoscuntur, increabilis, & creabilis, in eo unam naturam sive substantiam dici possibile est? Licet enim C una subsistentia sive persona Christus sit, sed consubstantialis Deo Patri, & consubstantialis nobis idem ipse est, non tamen secundum unam eamdemque naturam, seu substantiam. Sin autem una natura sive substantia esset Christus, aut sine carne est, & soli Deo * Patri consubstantialis, quoniam una deitatis substantia sive natura est: aut purus homo existens, nobis est solum consubstantialis, quoniam una natura humanitatis est: aut immutata utraque natura alteram efficit naturam, præter eas quæ convenerunt, & secundum illos neque Deus mansit, neque homo factus est Christus; & ideo neque Patri, neque nobis idem ipse consubstantialis D est. Sic autem sapere omni plenum est impietate. Et ista dicimus, non ignorantes quod & quidam sanctorum patrum hominis exemplo in mysterio Christi " usi sunt: sed illi quidem ut ostenderent, quod sicut homo ex anima & corpore unus efficitur, & non duo homines, sic & Christus ex deitate & humanitate compositus, unus est, non in duos Christos vel in duos filios dividendus. Isti autem hominis exemplo utuntur, ut unam naturam sive substantiam deitatis & humanitatis Christi introducant: quod demonstravimus alienum esse pietatis. Sed cum per hæc convin- E cuntur, quod præter rectam patrum doctrinam sibi confingunt unam naturam seu substantiam deitatis & carnis, ad alia transeunt, dicentes non oportere numerum naturarum in Christo dicere, utpote numero divisionem introducente. Sciant igitur, quod numerus quando in diversis personis, sive subsistentiis dicitur, rerum ipsarum per partes habet divisionem, sicut in duobus vel etiam pluribus hominibus: quando autem in rebus unitis, tunc * verbo solo & intellectu, non tamen ipsarũ rerũ habet divisionẽ, sicut in una subsistentia hominis ex anima & corpore constituta.

[Margin: * & Spiritui Græc.; " S. Athanasius in symbolo quod ejus nomine inscribitur.; * ratione sola.]

stituta. Duæ enim & hic naturæ intelliguntur, altera animæ, & altera corporis: & tamen non propter hoc in duos homines dividitur, sed unum scimus hominem esse, & unam subsistentiam ejus. Et in mysterio igitur Christi facta unitione, licet diversa intelligantur quæ unita sunt, sed non ipsa re & per partes a se invicem separantur ea, ex quibus dominus noster Iesus Christus compositus est, differentiam tamen considerantes & hanc significare volentes, numerum assumimus, & duas in Christo naturas esse dicimus: nec ideo unus Christus in duos Christos, vel in duos filios dividitur. Et testimonium præstat nostris dictis sanctus Gregorius Theologus, scribens in primo libro ad Cledonium sic: Si quis introducit duos filios, unum quidem ex Deo & patre, secundum autem ex matre, sed non unum eumdemque, ex adoptione cadat, quæ promissa est recte credentibus. Naturæ enim duæ, Deus homo, quomodo & anima & corpus: non autem duo filii, nec dii duo. Nec enim hi duo homines, licet Paulus sic appellaverit quod est intus hominis, & quod est extrinsecus: & ut compendiose dicamus, aliud quidem & aliud ea ex quibus salvator est, cum non idem sit invisibile & visibile, & hoc quod sine tempore est, & hoc quod sub tempore: non autem alius & alius: absit:

1. Cor. 4.

Ecce per hæc evidenter docet sanctus Gregorius, quod in mysterio Christi ille quidem qui in personis numerum dicit, ut impius condemnatur: ille autem qui in naturis, ex quibus unus Christus compositus est, numerum accipit, recte confitetur, utpote differentiam quidem naturarum quæ convenerunt, per hoc significans: divisionem autem, quæ per partem est, nullo modo faciens. Sicut enim altera natura est animæ, & altera corporis, & tamen unus secundum compositionem homo efficitur, & non duo homines: sic & in Christo licet duæ intelligantur naturæ, altera quidem deitatis: altera vero humanitatis, sed non propter hoc duo Christi, aut duo filii introducuntur. Ergo qui numerum naturarum quæ in Christo sunt, secundum prædictum modum dicere recusant, manifesti sunt differentiam naturarum abnegantes, & confusionem introducentes dispensationi. Si vero differentiam confitentur, necesse est omnimodo ad eam significandam, & numerum dicere naturarum quæ sine confusione in unam subsistentiam convenerunt. Vbi enim differentia servatur, ibi omni modo & numerus sequitur. Ad confirmanda autem ea quæ diximus, sanctorum patrum testimonio utentes, ostendemus eos dicere, quod in * uno domino nostro Iesu Christo rationes quidem dividuntur secundum differentiam naturarum deitatis & humanitatis ex quibus & compositus est, & numerum in hoc assumunt, non tamen ipsa re & per partes naturarum faciunt divisionem in duas subsistentias sive personas.

* mysterio Christi Græc.

Dicit enim sanctus Cyrillus in Levitici interpretatione, sic: Totum in his iterum circumspice aperte salvatoris nostri mysterium, & emundationem quæ per sanctum baptisma fit. Duas enim aviculas sumi jubet vivas & mundas, ut intelligas per volatilia cælestem

Levit. 14.

A σώσης. δύο γὰρ καὶ ἐνταῦθα φύσεις θεωροῦνται, ἑτέρα μὲν τῆς ψυχῆς, καὶ ἑτέρα τοῦ σώματος· καὶ ὅμως οὐ διὰ τοῦτο εἰς δύο ἀνθρώπους διαιρεῖται, ἀλλ' ἕνα ἴσμεν τὸν ἄνθρωπον, καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν. Καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν τοίνυν μυστηρίου τῆς ἑνώσεως γενομένης, εἰ καὶ διάφορα θεωρεῖται τὰ ἑνωθέντα, ἀλλ' οὖν οὐ πραγματικῶς καὶ ἀνὰ μέρος ἀλλήλων διΐστανται ταῦτα ἐξ ὧν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνετέθη· τὴν μέν τοι διαφορὰν κατανοοῦντες, καὶ ταύτην σημᾶναι βουλόμενοι, τὸν ἀριθμὸν παραλαμβανόμεν, καὶ δύο τὰς ἐν Χριστῷ φύσεις εἶναί φαμεν, καὶ οὐ διὰ τοῦτο ὁ εἷς Χριστὸς δύο Χριστοὺς, ἢ δύο υἱοὺς διαιρεῖται· καὶ μαρτυρεῖ τοῖς παρ' ἡμῶν εἰρημένοις ὁ B ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τῷ πρὸς Κληδόνιον πρώτῳ λόγῳ γράφων οὕτως· εἴ τις εἰσάγει δύο υἱοὺς, ἕνα μὲν τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς μητρὸς, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, τῆς υἱοθεσίας ἐκπέσοι τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ὀρθῶς πιστεύουσι. φύσεις μὲν γὰρ δύο, Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· υἱοὶ δὲ οὐ δύο, οὐδὲ θεοί. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα δύο ἄνθρωποι· εἰ καὶ οὕτως ὁ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγόρευσε· καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο τὰ ἐξ ὧν ὁ σωτὴρ, εἴπερ μὴ ταυτὸν τὸ ἀόρατον τῷ ὁρατῷ, καὶ τὸ ἄχρονον τῷ ὑπὸ χρόνον, οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο.

C Ἰδοὺ διὰ τούτων σαφῶς διδάσκει ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος, ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ὁ μὲν ἐπὶ προσώπων τὸν ἀριθμὸν λέγων, ὡς ἀσεβὴς κατακρίνεται· ὁ δὲ ἐπὶ τῶν φύσεων, ἐξ ὧν ὁ εἷς συνετέθη Χριστὸς, τοῦτον παραλαμβάνων ὀρθῶς ὁμολογεῖ· ὡς τὴν μὲν διαφορὰν τῶν συνελθουσῶν φύσεων διὰ τούτου σημαίνων, διαίρεσιν δὲ τὴν ἀνὰ μέρος κατ' οὐδένα τρόπον ποιούμενος. ὥσπερ γὰρ ἑτέρα φύσις τῆς ψυχῆς, καὶ ἑτέρα σώματος, καὶ ὅμως εἷς κατὰ σύνθεσιν ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, καὶ οὐ δύο· οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ εἰ καὶ δύο φύσεις θεωροῦνται, ἑτέρα μὲν τῆς θεότητος, ἑτέρα δὲ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο δύο Χριστοὶ, ἢ δύο υἱοὶ εἰσάγονται. ὥστε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ D φύσεων κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον παραιτούμενοι λέγειν, δῆλοί εἰσι τὴν διαφορὰν τούτων ἀρνούμενοι, καὶ σύγχυσιν ἐπεισάγοντες τῇ οἰκονομίᾳ. εἰ δὲ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦσιν, ἀνάγκη πάντως ἐπὶ ταύτῃ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσυγχύτως συνελθουσῶν φύσεων εἰς μίαν ὑπόστασιν λέγειν αὐτούς. ὅπου γὰρ διαφορὰ φυλάττεται, ταύτῃ πάντως καὶ ἀριθμὸς ἕπεται. εἰς σύστασιν δὲ τῶν παρ' ἡμῶν εἰρημένων τῇ τῶν ἁγίων πατέρων μαρτυρίᾳ χρώμενοι, δείξομεν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου οἱ μὲν λόγοι διαιροῦνται κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐξ E ὧν καὶ συνετέθη, καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ τούτου παραλαμβάνουσιν, οὐ μὴν πραγματικῶς ἀνὰ μέρος τὴν τῶν φύσεων ποιοῦνται διαίρεσιν εἰς δύο ὑποστάσεις, ἤτοι δύο πρόσωπα.

Λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Λευιτικοῦ οὕτως· ὅλον δὴ πάλιν ἐν τούτοις περιάθρει σαφῶς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὸ μυστήριον, καὶ τὸν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καθαρισμόν. δύο μὲν γὰρ ὀρνίθια ληφθῆναι κελεύει ζῶντα καὶ καθαρὰ, ἵνα νοήσῃς διὰ τῶν πετεινῶν τὸν οὐράνιον ἄνθρωπόν τε

ὁμοῦ

ὁμοῦ καὶ Θεὸν εἰς δύο φύσεις, ὅσον ἧκεν εἰς τὸν ἑκάστῃ πρέποντα λόγον, διαιρούμενον· λόγος γὰρ ὢν ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς ἀναλάμψας ἐν σαρκὶ τῇ ἐκ γυναικός, πλὴν οὐ μεριζόμενος· εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὁ Χριστός. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ γράφει οὕτως· ἀλλ' ἠγνόησαν, ὅτι ὅσα κατὰ μόνην τὴν θεωρίαν διαιρεῖσθαι φιλεῖ, ταῦτα οὐ πάντως καὶ εἰς ἑτερότητα τὴν ἀνὰ μέρος ὁλοτρόπως καὶ ἰδικῶς ἀποφοιτήσειεν ἂν ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος ἐν τῷ τετάρτῳ κατ' Εὐνομίου λόγῳ ἑρμηνεύων τό· κύριος ἔκτισέ με, καὶ πρὸ πάντων βουνῶν γεννᾷ με· γράφει οὕτως· ληπτέον οὖν τὸ μὲν, ἐγέννησεν, ἐπὶ τοῦ Θεοῦ υἱοῦ· τὸ δὲ ἔκτισεν, ἐπὶ τοῦ τὴν μορφὴν τοῦ δούλου λαβόντος. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οὐ δύο λέγομεν, Θεὸν ἰδίᾳ, καὶ ἄνθρωπον ἰδίᾳ· εἷς γὰρ ἦν· ἀλλὰ κατ' ἐπίνοιαν τὴν ἑκάστου φύσιν λογιζόμενοι. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τῷ περὶ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ διδάσκων ἡμᾶς, ὅπως δεῖ τὰς ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ φύσεις κατ' ἐπίνοιαν διακρίνειν, γράφει οὕτως· ἡνίκα αἱ φύσεις διΐστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα. Παύλου λέγοντος ἄκουσον· ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ πατὴρ τῆς δόξης· Χριστοῦ μὲν Θεός, τῆς δὲ δόξης πατήρ. εἰ γὰρ καὶ τὸ συναμφότερον ἕν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ· καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου τετάρτῳ λόγῳ τὰ αὐτὰ ἡμᾶς διδάσκων, γράφει οὕτως· καὶ ὡς ἂν μή τις τῇ ἀκηράτῳ φύσει τὸ κατὰ τὸν σταυρὸν πάθος προσγράφοιτο, δι' ἑτέρων τρανώτερον τὴν τοιαύτην ἐπανορθοῦται πλάνην, μεσίτην αὐτὸν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, Θεὸν καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ὀνομάζων, ἵνα ἐκ τοῦ τὰ δύο περὶ τὸ ἓν λέγεσθαι τὸ πρόσφορον νοοῖτο περὶ ἑκάτερον, περὶ μὲν τὸ θεῖον ἡ ἀπάθεια, περὶ δὲ τὸ ἀνθρώπινον ἡ κατὰ τὸ πάθος οἰκονομία. τῆς οὖν ἐπινοίας διαιρούσης τὸ κατὰ φιλανθρωπίαν μὲν ἑνωμένον, τῷ δὲ λόγῳ διακρινόμενον, ὅταν μὲν τὸ ὑπερκείμενον, καὶ ὑπερέχον πάντα νοῦν κηρύσσῃ, τοῖς ὑψηλοτέροις κέχρηται τῶν ὀνομάτων, ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ μέγαν Θεὸν, καὶ δύναμιν Θεοῦ, καὶ σοφίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα καλῶν· ὅταν δὲ τὴν ἀναγκαίως διὰ τὸ ἡμέτερον ἀσθενὲς συμπαραληφθεῖσαν τῶν παθημάτων πεῖραν περιγράφῃ τῷ λόγῳ, ἐκ τοῦ ἡμετέρου κατονομάζει τὸ συναμφότερον, ἄνθρωπον αὐτὸν προσαγορεύων, οὐ κοινοποιῶν πρὸς τὴν λοιπὴν φύσιν διὰ τῆς φωνῆς τὸν δηλούμενον, ἀλλ' ὥστε περὶ ἑκάτερον τὸ εὐσεβὲς φυλαχθῆναι.

Τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων διὰ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας, παυσάσθωσαν οἱ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων πρόφασιν τῆς οἰκείας πλάνης ποιούμενοι, καὶ τῷ διὰ τούτου τὴν διαφορὰν ἀρνεῖσθαι, σύγχυσιν εἰσάγειν ἐπιχειροῦντες. πῶς γὰρ οὐκ ἀναγκαῖος ὁ ἀριθμός, ᾧ ἐπὶ σημασίᾳ τῆς διαφορᾶς τῶν ἑνωθεισῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν φύσεων, καὶ οὐκ ἐπὶ τῇ ἀνὰ μέρος διαιρέσει αὐτῶν, οἱ πατέρες ἐχρήσαντο; ἀποδεδειγμένου τοίνυν πανταχόθεν, ὡς ἀσεβές ἐστι τὸ λέγειν, μίαν φύσιν ἤτοι οὐσίαν θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ, κἀκεῖνο ἐροῦμεν, ὡς οὐδὲ καθὸ μίαν ὑπόστασιν λέγομεν τῆς θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ, οὕτω δυνατὸν καὶ μίαν φύσιν λέγειν Χριστοῦ· ἐπειδὴ μὴ ταυτὸν φύσις τε καὶ ὑπό-

hominem simul & Deum, in duas naturas, quantum pertinet ad rationem unicuique convenientem, dividendum. Deus enim Verbum, qui ex Deo Patre est, splenduit in carne quæ ex muliere est, verumtamen non partiendum. unus enim ex utrisque Christus.] Et iterum idem sanctus Cyrillus in secunda ad Successum epistola ita dicit: Sed ignoraverunt, quod quæ per solum intellectum dividi solent, non hæc necessario etiam in alteritatem, quæ est per partes, omnimodo & specialiter a se invicem separabuntur.] Sed & sanctus Basilius in quarto libro contra Eunomium, interpretans hoc quod est: *Dominus creavit me, & ante omnes colles genuit me*: ita scribit: Intelligendum hoc quidem quod dicit, *creavit*, de eo qui formam servi accepit. In his autem omnibus non duo dicimus, Deum separatim, & hominem separatim, unus enim erat: sed secundum intellectum, utriusque naturam existimantes.] Sed & sanctus Gregorius Theologus in libro secundo de Filio, docens nos quomodo in domino nostro Iesu Christo oportet naturas quæ in eo sunt, secundum intellectum discernere, ita scribit: Cum naturæ intellectu distant, simul dividuntur etiam nomina, Paulum dicentem audi: *Vt Deus domini nostri Iesu Christi, pater gloriæ*: Christi quidem Deus, gloriæ autem pater. Nam etsi utrumque unum est, tamen non natura, sed conventu. Et sanctus autem Gregorius[*] Nyssenus in quarto libro contra Eunomium, eadem nos docens, ita scribit: Et ne aliquis incorruptibili naturæ crucis passionem applicaret, per alia manifestius talem emendat errorem, mediatorem ipsum Dei & hominum, & hominem & Deum ipsum nominans: ut cum duo de uno dicantur, congruum intelligatur circa utrumque, circa deitatem quidem impassibilitas, circa humanitatem autem dispensatio passionis. Intellectu igitur dividente hoc quod per misericordiam quidem unitum est, ratione autem discernitur, cum hoc quidem, quod superpositum est & supereminens omnem sensum, prædicat, altioribus utitur nominibus, super omnia Deum, & magnum Deum, & virtutem Dei, & sapientiam, & talia vocans: cum autem passionum experimentum necessario propter nostram infirmitatem acceptum, verbis significat, ex nostro nominans utrumque hominem ipsum appellat, non communicans per vocem ad ceteram naturam eum qui significatur, sed ut circa utrumque pietas conservetur]

His ita demonstratis per sanctorum patrum doctrinam, cessent qui numerum naturarum quæ in Christo sunt, occasionem sui erroris faciunt, & * earum differentiam numeri recusatione negando, confusionem introducere conantur. Quomodo enim non est necessarius numerus, quo, ad significandam differentiam naturarum quæ in unam subsistentiam unitæ sunt, & non ad divisionem per partes earum, usi sunt patres? Demonstrato igitur undique, quod impium est dicere unam naturam sive substantiam deitatis & carnis Christi, & illud dicimus, quia nec secundum quod unam subsistentiam dicimus deitatis & humanitatis Christi, sic possibile est & unam naturam Christi dicere: quoniam

Proverb 9.

Ephes 1.

[*] Episcopus Nyssæ.

1 Tim. 2.

Rom. 9.
Tit 2.
1. Cor. 1.

* ob id differentiam negando, Græc.

non idem est natura & subsistentia. Omnes enim sancti patres consonanter nos docent, aliud esse naturam sive substantiam & formam; & aliud subsistentiam sive personam: & naturam quidem vel substantiam & formam, hoc quod est commune, significare; subsistentiam autem sive personam, hoc quod est speciale. Sin vero dixerint quidam, quod sicut una subsistentia composita dicitur Christi, sic oportet & unam naturam compositam dicere: ostendemus & hoc alienum esse a pietate. Vnam enim naturam sive substantiam deitatis dicentes, tres ipsius * confitemur subsistentias, in unaquaque subsistentia eamdem naturam sive substantiam cognoscentes. Et recte ex tribus subsistentiis unam subsistentiam verbi ad carnem compositam esse dicimus. Nemo enim unquam ausus est in catholica ecclesia dicere, quod sicut tres subsistentiæ, sic & tres naturæ sunt sanctæ Trinitatis: ut possibile sit dicere, unam naturam ex tribus naturis compositam esse ad carnem. Tres enim naturas in sancta Trinitate solus Arius ausus dicere, tamquam blasphemus condemnatus est. Ideo igitur secundum rectam rationem, duarum naturarũ dicimus unitionem, & unam subsistentiam: quoniam Dei Filius, cum esset secundum subsistentiam alter præter Patrem, eamdem autem naturam habens Patris, in sua subsistentia plasmavit sibi carnem animatam anima rationali & intellectuali: quod significat, humanæ naturæ unitum esse Deum verbum, & non subsistentiæ seu personæ cujusdam. Est igitur Deus verbum & incarnatus, una subsistentia in utraque natura cognoscendus; in divina, in qua erat, prout dictum est: *Qui cum in forma Dei esset*; & in humana secundum hoc quod est *in similitudinem hominum factus*. Et ideo * rectius dicat aliquis unam subsistentiam Dei verbi compositam, quam unam naturam compositam: quoniam cum per se absolute natura dicitur, non adjecta ei speciali cujusdam personа, infinitum, & non subsistens aliquid significat: infinitum autem ad nihil potest componi. Sin autem aliquis & post tales rationes ad contentionem solam respiciens, opponere conetur, dicens quod secundum redditam naturæ rationem oportet & humanam naturam Christi suam subsistentiam seu personam propriam habere: manifestus est talis, quod ante subsistenti homini unitum esse dicit Deum verbum, & affectualem factam esse unitatem. Duæ enim subsistentiæ seu personæ secundum subsistentiam uniri non possunt. Qui igitur hæc dicit, Dei potentiam verbis humanæ sapientiæ evacuare festinans, ignorat magnum pietatis mysterium, quod corde quidem creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Neque enim humana Christi natura per se absolute unquam dicitur, sed nec suam subsistentiam seu personam habuit: sed in subsistentia Dei verbi, natura humana * initium ut esset, habuit: unde ipsum Deum Verbum immutabiliter hominem factum esse confitemur, & non in hominem quemdam venisse; & ejusdem Dei verbi incarnati esse nativitatem ex virgine, & propter hoc Dei genitricem sanctam gloriosam semper virginem Mariam esse. Ideo & ante incarnationem Dei verbi, & post

* glorificamus Græc.

Philip. 2.
Ibidem.

* pie Græc.

* initium existentiæ accepit. Græc.

A σασις. πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι πατέρες συμφώνως ἡμᾶς διδάσκουσιν, ἄλλο εἶναι φύσιν ἤτοι οὐσίαν καὶ μορφὴν, καὶ ἄλλο ὑπόστασιν ἤτοι πρόσωπον. * Καὶ τὴν μὲν φύσιν, ἤτοι οὐσίαν καὶ μορφὴν τὸ κοινὸν σημαίνειν. τὴν δὲ ὑπόστασιν ἤτοι πρόσωπον τὸ ἰδικόν· εἰ δὲ φήσωσί τινες, ὅτι ὥσπερ μία ὑπόστασις σύνθετος εἴρηται ἐπὶ Χριστοῦ, οὕτω δεῖ καὶ μίαν φύσιν σύνθετον λέγειν, ἀποδείξομεν καὶ τοῦτο ἀλλότριον εἶναι τῆς εὐσεβείας. μίαν γὰρ φύσιν θεότητος, ἤτοι οὐσίαν λέγοντες, τρεῖς ἐπ᾽ αὐτῆς δοξάζομεν ὑποστάσεις ἐν ἑκάστῃ ὑποστάσει τὴν αὐτὴν φύσιν ἤτοι οὐσίαν γνωρίζοντες· καὶ εὐσεβῶς ἐκ τῶν τριῶν ὑ-
B ποστάσεων μίαν ὑπόστασιν τὴν τοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα συντεθεῖσθαι φαμέν. οὐδεὶς γάρ ποτε ἐτόλμησεν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ εἰπεῖν, ὅτι ὥσπερ τρεῖς ὑποστάσεις, οὕτω καὶ τρεῖς φύσεις εἰσὶ τῆς ἁγίας τριάδος, ὥστε καὶ δύνασθαι λέγειν μίαν φύσιν ἐκ τῶν τριῶν φύσεων συντεθεῖσθαι πρὸς σάρκα· τρεῖς γὰρ φύσεις ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος μόνος Ἄρειος τολμήσας εἰπεῖν ὡς βλάσφημος κατεκρίθη. διὰ τοῦτο τοίνυν κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον δύο φύσεων ἕνωσιν λέγομεν, καὶ μίαν ὑπόστασιν. ἐπειδὴ ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἕτερος ὢν παρὰ τὸν πατέρα, τῆς αὐτῆς δὲ φύσεως ὢν
C τῷ πατρὶ, ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει ἐδημιούργησεν ἑαυτῷ σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ, ὅπερ δηλοῖ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἑνωθῆναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ οὐχ ὑποστάσει ἤτοι προσώπῳ τοῦδέ τινος· ἔστι τοίνυν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος καὶ σαρκωθεὶς μία ὑπόστασις ἐν ἑκατέρᾳ φύσει γνωριζόμενος, ἐν δὲ τῇ θείᾳ, ἐν ᾗ ὑπῆρχε κατὰ τό· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κατὰ τό· ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος. καὶ διὰ τοῦτο εὐσεβῶς εἴποι τις ἂν μίαν ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου σύνθετον, ἤπερ μίαν φύσιν σύνθετον· ἐπειδὴ ὅτε καθ᾽ ἑαυτὴν ἁπλῶς φύσις λέγεται, μὴ προσκειμένου ταύτῃ ἰδικοῦ τινὸς προσώπου, ἀόριστόν τι καὶ ἀνυπόστατον δηλοῖ· τὸ δὲ ἀόριστον πρὸς οὐ-
D δὲν συντεθῆναι δύναται. εἰ δέ τις καὶ μετὰ τοὺς τοιούτους λόγους πρὸς φιλονεικίαν μόνην ὁρῶν, ἀντιθεῖναι ἐπιχειρήσῃ λέγων, ὅτι κατὰ τὸν ἀποδοθέντα τῆς φύσεως λόγον χρὴ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἰδίαν ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον ἴδιον ἔχειν, πρόδηλός ἐστιν ὁ τοιοῦτος, ὅτι προϋποστάντι ἀνθρώπῳ ἑνωθῆναι λέγει τὸν λόγον, καὶ σχετικὴν γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν. δύο γὰρ ὑποστάσεων, ἤτοι προσώπων καθ᾽ ὑπόστασιν γενέσθαι ἕνωσιν ἀδύνατον. ὥστε ὁ ταῦτα λέγων τὸ δυνατὸν τοῦ Θεοῦ λόγοις ἀνθρωπίνης σοφίας κενῶσαι σπουδάζων, ἀγνοεῖ τὸ μέγα τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὅπερ καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· οὔτε γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη
E φύσις τοῦ Χριστοῦ ἁπλῶς ποτε λέγεται, ἀλλ᾽ οὔτε ἰδίαν ὑπόστασιν, ἤτοι πρόσωπον ἔσχεν, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ὑποστάσει τοῦ λόγου τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπάρξεως ἔλαβεν. ὅθεν αὐτὸν τὸν Θεὸν λόγον ἀτρέπτως ἄνθρωπον γεγενῆσθαι ὁμολογοῦμεν, καὶ οὐκ εἰς ἄνθρωπόν τινα αὐτὸν ἐληλυθέναι· καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ λόγου σαρκωθέντος τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον εἶναι τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν. διὰ τοῦτο καὶ περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ σάρκωσιν

* Lacuna suppl. ex chr. Alex.

τρεῖς

τρεῖς ὑποστάσεις λέγομεν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου A πνεύματος, τῆς ἁγίας τριάδος τετάρτης ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου προσθήκην μὴ ἐπιδεξαμένης. ἐκ τούτων τοίνυν πάντων διελέγχονται οἱ λέγοντες πρὸ τῆς ἑνώσεως δύο φύσεις, ὡς προϋποστάντα λέγουσιν ἄνθρωπον καὶ οὕτως ἑνωθῆναι τῷ Θεῷ λόγῳ κατὰ τὴν μανίαν Θεοδώρου καὶ Νεστορίου τῶν ἀσεβῶν· οἱ δὲ λέγοντες μὴ χρῆναι λέγειν μετὰ τὴν ἕνωσιν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ μίαν φύσιν, σύγχυσιν καὶ φαντασίαν * εἰσάγοντες κατὰ Ἀπολινάριον καὶ Εὐτυχέα τοὺς ἀσεβεῖς. ἀλλ' οὗτοι μὲν ταῦτα. οἱ δὲ ἅγιοι πατέρες μετὰ τὴν τοῦ λόγου ἐνανθρώπησιν θεωρήσαντες τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς, καὶ ὅτι ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν αἱ φύσεις, ὀρθότατα τὰς δύο φύσεις τήν τε θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐν τῷ Χριστῷ B εἶναι εἰρήκασιν. οὔτε γὰρ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως δύο φύσεις ἦσαν τοῦ κυρίου, οὐδὲ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν αἱ δύο μία γεγόνασιν, εἰ καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει γνωρίζονται.

Ταῦτα δὲ καὶ ἐκ τῶν θείων γραφῶν, καὶ ἐκ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας διδαχθέντες πρὸς ἀνατροπὴν τῶν συγχεόντων καὶ τεμνόντων τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον, εἰκότως ἐγράψαμεν, καὶ οὐ τῷ σαφηνίζειν τὰ ἐξ ὧν ἐστι, καὶ ἐν οἷς γνωρίζεται ὁ Χριστὸς, σύγχυσιν ἢ διαίρεσιν τῇ θείᾳ οἰκονομίᾳ εἰσάγομεν. ἀμέλει δοξολογίαν καὶ τὸν τῆς ἑνώσεως λόγον προφέροντες ἕνα Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σεσαρκωμένον, καὶ ἐνανθρωπήσαντα ὁμολογοῦμέν τε, καὶ προσκυνοῦμεν σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ C ἁγίῳ πνεύματι. Τούτων οὕτως ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας ὁμολογουμένων, γνωρίσειν βουλόμεθα πάντας τοὺς Χριστιανοὺς, ὅτι ὥσπερ ἕνα Θεὸν καὶ κύριον ἔχομεν, οὕτω καὶ μίαν πίστιν. εἷς γάρ ἐστιν ὅρος πίστεως, τὸ ὁμολογεῖν καὶ ὀρθῶς δοξάζειν πατέρα, καὶ Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἅγιον πνεῦμα. ταύτην τὴν ὁμολογίαν φυλάττομεν, εἰς ἣν καὶ ἐβαπτίσθημεν, δωρηθεῖσαν μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις, παρ' αὐτῶν δὲ κηρυχθεῖσαν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. οἱ δὲ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρες ἅγιοι οἱ συναχθέντες ἐν Νικαίᾳ κατὰ Ἀρείου, καὶ τοῦτον μετὰ τῆς αὐτοῦ ἀσεβείας καταδικάσαντες, τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν ἢ σύμβολον καὶ * μάθημα τῆς πί- D στεως παραδεδώκασι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ· καὶ μετ' ἐκείνους οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα ἅγιοι πατέρες οἱ συναχθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ Μάγνου τοῦ Ἀπολιναριστοῦ, καὶ τούτους καταδικάσαντες μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, ἀκολουθοῦντές τε κατὰ πάντα τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ τῷ παρὰ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων παραδοθέντι, ἐτράνωσαν τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ἔτι δὲ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ συναχθέντες τὸ πρότερον ἅγιοι πατέρες κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ οἱ ἐν Καλχηδό- E νι ἅγιοι πατέρες κατὰ Εὐτυχοῦς τοῦ δυσσεβοῦς, ἀκολουθήσαντες κατὰ πάντα τῷ εἰρημένῳ ἁγίῳ συμβόλῳ ἤτοι μαθήματι τῆς πίστεως, κατεδίκασαν τοὺς προειρημένους αἱρετικοὺς μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας, καὶ τῶν ὅμοια αὐτοῖς φρονησάντων ἢ καὶ φρονούντων. καὶ πρὸς τούτοις ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον ὅρον πίστεως ἤτοι σύμβολον καὶ μάθημα παραδιδόντας τοῖς προσιοῦσι τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, ἢ ἐξ οἱασδήποτε αἱρέσεως ἐπιστρέφουσι παρὰ τὸν παραδοθέντα, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν τρια-

A ejus incarnationem, tres subsistentias dicimus Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Non enim sancta Trinitas quartæ subsistentiæ vel personæ adjectionem suscepit. Ex his igitur omnibus convincuntur qui dicunt, ante unitionem duas naturas esse, quod ante * plasmatum dicunt hominem, & sic unitum esse Deo Verbo, secundum insaniam Theodori & Nestorii impiorum. Qui autem dicunt, quod non oportet post unitatem duas naturas in Christo, sed unam dicere, confusionem & phantasiam introducunt secundum Apollinarium & Eutychen impios. Sed isti quidem hæc. Sancti vero patres, post Dei verbi incarnationem considerantes ea, ex quibus B Christus est, & quod inconfusæ manserunt naturæ, rectissime duas naturas, divinam & humanam, in Christo esse dixerunt. Nec enim ante incarnationem duæ naturæ erant domini, nec post incarnationem duæ naturæ una factæ sunt, licet in una subsistentia cognoscantur.

*subsistentem.

Hæc autem & ex divinis scripturis, & patrum doctrina edocti, ad refutandos eos qui confundunt & dividunt divinæ dispensationis mysterium, merito scripsimus, & non eo quod declaramus ea, ex quibus est, & in quibus cognoscitur Christus, confusionem vel divisionem divinæ dispensationi facimus. Itaque glorificationem & unitionis rationem C proferentes, unum Christum & Filium & dominum, verbum Dei incarnatum & hominem factum confitemur, & adoramus cum Patre & Spiritu sancto. Hæc ita cum * universali Dei ecclesia confitentes, scire volumus omnes Christianos, quod sicut unum Deum & dominum habemus, ita & unam fidem. Vna enim definitio fidei est, confiteri & recte glorificare Patrem, & Christum filium Dei, & Spiritum sanctum. Istam confessionem conservamus, in qua & baptizati sumus donatam quidem a magno Deo & salvatore nostro Iesu Christo sanctis suis discipulis & apostolis, ab eis autem prædicatam in toto mundo. Trecenti autem decem & octo sancti patres collecti in Nicæa adversus Arium, D illo cum sua impietate condemnato, eamdem confessionem, id est, sanctum mathema & symbolum fidei tradiderunt sanctæ Dei ecclesiæ; & post illos, centum quinquaginta sancti patres Constantinopoli collecti adversus Macedonium sancto Spiritui repugnantem, & Magnum Apollinaristam, illis condemnatis cum sua perfidia, secuti per omnia idem sanctum symbolum traditum a trecentis decem & octo sanctis patribus, explanaverunt quæ sunt de deitate sancti Spiritus. Insuper autem & qui in Epheso prius collecti sunt sancti patres adversus Nestorium impium, & qui in Calchedone convenerunt sancti patres adversus Eutychem impium, secuti per omnia prædictum sanctum symbolum sive mathema fidei, condemnaverunt prædictos hæreticos una cum eorum impietate, & hos qui similia illis sapuerunt, vel sapiunt. Et super hæc anathematizaverunt eos, qui aliam definitionem fidei, sive symbolum, sive mathema tradunt accedentibus ad sanctum baptisma, vel ex quacumque hæresi conversis, præter traditum (sicut dictum est) a trecentis

*universalis D. e. cōfiteatur. *Græc.* Atque ita MS. codex Bohierii.

Act 5.

centis decem & octo sanctis patribus, & explanatum a centum quinquaginta sanctis patribus. His ita se habentibus, perspeximus & capitula supponere, quibus tam rectæ fidei compendiosa confessio, quam hæreticorum condemnatio continetur.

I. Si quis non confitetur Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem consubstantialem, unam deitatem, seu naturam, & substantiam, & unam virtutem & potestatem in tribus subsistentiis seu personis adorandam, talis anathema sit.

II. Si quis non confitetur eum, qui ante sæcula & sine tempore ex Patre natus est, Deum Verbum in ultimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum esse de sancta gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria, & hominem factum, natum esse ex ipsa, & propter hoc ejusdem Dei Verbi duas esse nativitates, eam quæ est in ultimis diebus secundum carnem, talis anathema sit.

III. Si quis dicit alium esse Deum Verbum qui miracula operatus est, & alium Christum qui passus est, aut dicit Deum Verbum cum Christo esse nascente ex muliere, vel in ipso esse tamquam alterum in altero, sed non unum eumdemque dominum nostrum Iesum Christum, Deum Verbum incarnatum & hominem factum, & ejusdem ipsius miracula & passiones, quas carne sponte sustinuit, talis anathema sit.

IV. Si quis dicit, secundum gratiam, vel secundum operationem, vel secundum dignitatem, vel secundum æqualitatem honoris, vel secundum auctoritatem, vel relationem, vel affectū, vel virtutem, unitionem Dei Verbi ad hominem factam esse, vel secundum homonymiam, per quam Nestoriani & Deum Verbum vocantes Christum, & hominē separatim Christū nominantes, solo vocabulo unum Christū dicunt: aut si quis per bonam voluntatem dicit unitionē factā esse, sicut Theodorus hæreticus ipsis verbis dicit, quasi placuit Deo Verbo homo, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secundum subsistentiam Dei Verbi ad carnē animatū anima rationali & intellectuali unitionem confitetur, & ideo unam ejus subsistentiam compositam esse, talis anathema sit.

V. Si quis per relationem, aut abusive, Dei genitricem dicit sanctam gloriosam semper virginem Mariam, aut hominis genitricem, aut Christotocon, tamquam Christo Deo non existente, sed non proprie & vere Dei genitricem ipsam confitetur, eo quod ipse qui ante sæcula ex Patre natus est Deus Verbum, in ultimis diebus ex ipsa incarnatus & natus est, talis anathema sit.

VI. Si quis non confitetur dominum nostrum Iesum Christum qui carne crucifixus est, Deū esse verum, & dominum gloriæ, & unum de sancta Trinitate, talis anathema sit.

VII. Si quis in duabus naturis dicens non tamquam in Deitate & humanitate unum dominum nostrum Iesum Christum, Deum Verbum incarnatum confitetur, nec ad significandam differentiam naturarum, ex quibus compositus est, sed pro divisione per partem, talem excipit vocem in mysterio Christi, quasi separatim unaquaque natura suam habente subsistentiam; sicut Theodorus & Nestorius blasphemaverunt, talis anathema sit.

A κοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ σαφηνισθέντα ὑπὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων. Τούτων οὕτως ἐχόντων συνείδομεν καὶ κεφάλαια ὑποτάξαι τήν τε τῆς πίστεως ὀρθὴν ὁμολογίαν ἐν συντόμῳ, τήν τε τῶν αἱρετικῶν κατάκρισιν περιέχοντα.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα, τριάδα ὁμοούσιον, μίαν θεότητα, ἤγουν φύσιν καὶ οὐσίαν, μίαν τε δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν ἤγουν προσώποις προσκυνουμένην, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν πρὸ αἰώνων καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμε-
B ρῶν * σαρκωθέντα ἐκ τῆς ἁγίας * θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἄνθρωπον γενόμενον γεννηθέντα ἐξ αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τὰς δύο γεννήσεις, τήν τε πρὸ αἰώνων ἀσωμάτως καὶ τὴν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν κατὰ σάρκα, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω·

Εἴ τις λέγει ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον τὸν θαυματουργήσαντα, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν τὸν παθόντα· ἢ τὸν Θεὸν λόγον συνεῖναι τῷ Χριστῷ λέγει γενομένῳ ἐκ γυναικὸς, ἢ ἐν αὐτῷ εἶναι ὡς ἄλλον ἐν ἄλλῳ, ἀλλ' οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ θαύματα καὶ τὰ πάθη, ἅπερ ἑκουσίως ὑπέ-
C μεινε σαρκὶ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις λέγει κατὰ χάριν, ἢ κατ' ἐνέργειαν, ἢ κατ' ἀξίαν, ἢ κατ' ἰσοτιμίαν, ἢ κατ' αὐθεντίαν, ἢ ἀναφορὰν, ἢ σχέσιν, ἢ δύναμιν, τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, ἢ καθ' ὁμωνυμίαν, καθ' ἣν οἱ Νεστοριανοὶ καὶ τὸν Θεὸν λόγον Χριστὸν καλοῦντες, καὶ τὸν ἄνθρωπον κεχωρισμένως Χριστὸν ὀνομάζοντες κατὰ μόνην τὴν προσηγορίαν ἕνα Χριστὸν λέγουσιν· ἢ εἴ τις λέγει κατ' εὐδοκίαν τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι, καθὼς Θεόδωρος ὁ αἱρετικὸς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ὡς ἀρεσθέντος τοῦ Θεοῦ λόγου τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ τοῦ εὖ καὶ καλὰ
D δόξαι αὐτῷ περὶ αὐτοῦ, οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ, καὶ διὰ τοῦτο μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν σύνθετον, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις κατὰ ἀναφορὰν, ἢ καταχρηστικῶς θεοτόκον λέγει τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν, ἢ ἀνθρωποτόκον, ἢ Χριστοτόκον, ὡς τοῦ Χριστοῦ μὴ ὄντος Θεοῦ, ἀλλὰ μὴ κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν θεοτόκον αὐτὴν ὁμολογεῖ, διὰ τὸ τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι καὶ γεννη-
E θῆναι, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἐσταυρωμένον σαρκὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν Θεὸν εἶναι ἀληθινὸν, καὶ κύριον τῆς δόξης, καὶ ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἐν δυσὶ φύσεσι λέγων μὴ ὡς ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα ὁμολογεῖ, μηδὲ ἐπὶ τῷ σημᾶναι τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τὴν τοιαύτην λαμβάνει φωνὴν ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου· ὡς κεχωρισμένας καὶ ἰδιοϋποστάτους εἶναι τὰς φύσεις, καθὼς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος βλασφημοῦσιν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ

Εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ λόγου τὸν ἀριθμὸν τῶν φύσεων ὁμολογῶν μὴ τῇ θεωρίᾳ τὴν διαφορὰν τούτων, ἐξ ὧν καὶ συνετέθη, λαμβάνει, ὡς ταύτης οὐκ ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀλλ' ἐπὶ διαιρέσει τῇ ἀνὰ μέρος τῷ ἀριθμῷ κέχρηται, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. A

Εἴ τις λέγων, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐχ οὕτως αὐτὸ ἐκλαμβάνει, ὡς ὅτι ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη ὁμοούσιος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιος ἡμῖν ὁ αὐτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλ' ὅτι τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς τοῦ Χριστοῦ μία φύσις, ἤτοι οὐσία ἀπετελέσθη, κατὰ τὴν Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς κακοπιστίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω. B

Ἐπίσης γὰρ καὶ τοὺς ἀνὰ μέρος διαιροῦντας ἤτοι τέμνοντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὸ τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον τοῦ Χριστοῦ ἀποστρέφεται καὶ ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία.

Εἴ τις μὴ ἀναθεματίζει Ἄρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχέα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας τοῦ εἰπόντος, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ παθῶν ψυχῆς καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ ἐκ προκοπῆς ἔργων βελτιωθέντα, καὶ βαπτισθέντα εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβεῖν, καὶ υἱοθεσίας ἀξιωθῆναι, καὶ κατ' ἰσότητα βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου προσκυνούμενον, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις, καὶ ἀναμάρτητον παντελῶς γενόμενον· καὶ πάλιν εἰρηκότος τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν τοιαύτην γεγενῆσθαι, οἵαν εἶπεν ὁ ἀπόστολος ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. καὶ πρὸς ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις τολμήσαντος εἰπεῖν, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπών· λάβετε πνεῦμα ἅγιον, οὐ δέδωκεν αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον, ἀλλὰ σχήματι μόνον ἐνεφύσησεν· οὗτος δὲ καὶ τὴν ὁμολογίαν Θωμᾶ, τὴν ἐπὶ τῇ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν, καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ κυρίου μετὰ τὴν ἀνάστασιν, λέγων τό· ὁ κύριός μου καὶ Θεός μου, εἶπε μὴ εἰρῆσθαι περὶ τοῦ Χριστοῦ παρὰ τοῦ Θωμᾶ, οὐδὲ γὰρ εἶναι λέγει τὸν κύριον Θεὸν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀναστάσεως ἐκπλαγέντα τὸν Θωμᾶν ὑμνῆσαι τὸν Θεὸν τὸν ἐγείραντα τὸν Χριστόν. τὸ δὲ χεῖρον, ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων γενομένῃ παρ' αὐτοῦ δῆθεν ἑρμηνείᾳ συγκρίνων ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ Μαρκίωνι, λέγει ὅτι ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος εὑράμενος οἰκεῖον δόγμα τοὺς αὐτοῦ μαθητεύσαντας πεποίηκε καλεῖσθαι Πλατωνικοὺς, καὶ Μανιχαίους, καὶ Ἐπικουρείους, καὶ Μαρκιωνιστὰς, τὸν ὅμοιον τρόπον καὶ τοῦ Χριστοῦ εὑραμένου τὸ δόγμα, ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς καλεῖσθαι. Εἴ τις τοίνυν ἀντιποιεῖται Θεοδώρου τοῦ τοιαῦτα βλασφημήσαντος, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὸν, καὶ τὰ αὐτοῦ συγγράμματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ φρονοῦντας ἢ φρονήσαντας, ἀνάθεμα ἔστω. C D E

Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου, ἅπερ ἐξέθετο ὑπὲρ Νεστορίου τοῦ αἱρετικοῦ, καὶ κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἁγίας συνόδου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ τῶν ιβ'. αὐτοῦ κεφαλαίων, ἐν οἷς ἀσεβέσι συγγράμμασι

Si quis in uno domino Iesu Christo, hoc est, Deo verbo incarnato, numerum confitens naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compositus est, excipit, utpote non interemptam propter unitatem, sed pro divisione per partem numero utitur, talis anathema sit. VIII.

Si quis dicens unam naturam Dei verbi incarnatam, non sic hoc intelligit, quod ex divina natura & humana unus Christus effectus est, consubstantialis Patri secundum deitatem, & consubstantialis nobis idem ipse secundum humanitatem, sed quod deitatis & carnis Christi una natura sive substantia effecta est secundum Apollinarii, & Eutychetis perfidiam, talis anathema sit. IX.

Æqualiter enim & eos qui per partem incidunt vel dividunt, & eos qui confundunt divinæ dispensationis mysterium Christi, rejicit & condemnat universalis Dei ecclesia.

Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apolinarium, Nestorium, Eutychem, & eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt, talis anathema sit. X.

Si quis defendit Theodorum Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum verbum, & alium Christum a passionibus animæ & desideriis carnis molestias patientem, & ex profectu operum melioratum, & baptizatum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & per baptisma gratiam sancti Spiritus accepisse, & affiliationem meruisse, & ad similitudinem imperialis imaginis in personam Dei verbi * adorari, & post resurrectionem immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omnino factum fuisse: & iterum dixit talem factam esse unitionem Dei verbi ad Christum, qualem dixit apostolus de viro & muliere: *Erunt duo in carne una*: & super alias suas innumerabiles blasphemias ausus est dicere, quod post resurrectionem cum insufflasset dominus discipulis suis, & dixisset: *Accipite spiritum sanctum*: non dedit eis Spiritum sanctum, sed figuratim tantummodo insufflavit: * sed & confessionem, quam fecit Thomas cum palpasset manus & latus domini post resurrectionem, dicens: *Dominus meus & Deus meus*, inquit non esse dictam a Thoma de Christo, (nec enim dixit Theodorus Deum esse Christum) sed ad miraculum resurrectionis stupefactum Thomam glorificasse Deum, qui Christum resuscitavit: & quod pejus est, etiam in interpretatione quam in Actus apostolorum scripsit Theodorus, similem fecit Christum Platoni, & Manichæo, & Epicuro, & Marcioni, dicens quod sicut illorum unusquisque ex dogmate quod invenit, suos discipulos fecit vocari Platonicos, & Manichæos, & Epicureos, & Marcionistas, simili modo & cum Christus dogma invenisset, ex ipso Christianos vocari. Si quis igitur defendit eumdem Theodorum, qui talia blasphemavit, & non anathematizat eum, & ejus conscripta, & eos qui similia illi sapuerunt, vel sapiunt, talis anathema sit. XI.

*adoratum

Ephes. 5.

Ioan. 20.

*hic autem etiam Gr.

ibidem.

Si quis defendit conscripta Theodoreti, quæ exposuit pro Nestorio hæretico adversus rectam fidem, & Ephesinam primam sanctam synodum, & S. Cyrillum, & duodecim ejus capitula, in quibus sceleratis conscriptis idem

Theodoretus affectualem dicit unitatem Dei verbi ad hominem quemdam, de quo, blasphemans dixit, quod palpavit Thomas eum qui resurrexit, & adoravit eum qui resuscitavit; & propter hoc impios vocat doctores ecclesiæ, qui unitatem secundum subsistentiam Dei verbi ad carnem confitentur; & super hæc Dei genitricem abnegat sanctam & gloriosam semper virginem Mariam. Si quis igitur memorata conscripta Theodoreti defendit, & non anathematizat ea, talis anathema sit. Propter tales enim blasphemias ab episcopatu dejectus est, & postea in sancto Calchedonensi concilio compulsus est omnia contraria memoratis suis conscriptis facere, & rectam fidem confiteri.

VIII. Si quis defendit impiam epistolam, quam ad Marim Persam hæreticum Ibas scripsisse dicitur, quæ abnegat Deum verbum hominem factum esse, & dicit non Deum verbum ex virgine incarnatum, natum esse, sed purum hominem ex ipsa esse natum, quem templum vocat, ut alius sit Deus verbum, & alius homo: & super hæc injuriat Ephesinam primam synodum, quasi sine inquisitione & examinatione ab ipsa Nestorio condemnato, & sanctum Cyrillum vocat hæreticum, & duodecim ejus capitula impia dicit, Nestorium autem & Theodorum cum impiis eorum conscriptis collaudat & defendit. Si quis igitur, sicut dictum est, eamdem ipsam epistolam vindicat, vel rectam esse dicit ipsam vel partem ipsius, sed non anathematizat eam, anathema sit.

Tali ergo impia epistola juste anathematizata propter insertas ei blasphemias, Theodori & Nestorii impiorum sequaces conantur dicere, susceptam esse eam a sancto Calchedonensi concilio. Hoc autem dicunt, sanctam quidem Calchedonensem synodum calumniantes, nomine autem ejus * festinantes debita condemnatione liberari Theodorum, & Nestorium, & impiam epistolam, pro qua Ibas sæpius, accusatus, non est ausus eam suam dicere propter insertas ei blasphemias. Et hæc demonstrabimus ex his, quæ diverse de ista caussa mota sunt. In his enim quæ * apud Photium & Eustathium Tyri acta sunt, cum accusaretur prædictus Ibas de injuriis S. Cyrilli, manifeste confessus est, post * unitatem orientalium, quæ ad sanctæ memoriæ Cyrillum facta est, nihil injuriosum de eo dixisse. Epistola autem plena prædictis blasphemiis, pro quibus accusabatur Ibas, multas contra S. Cyrillum injurias continens, facta esse ostenditur post unitatem ad orientales factam, ex quo demonstratur Ibas eam abnegasse. Vnde prædicti Photius & Eustathius satisfacientes accusatoribus in scriptis definierunt, prædictum Ibam omnia contraria epistolæ peragere, sicut judicium ab eis de hoc datum significat. Sed cum Ibas non adimplesset ea quæ illi judicaverunt, ejectus est ab episcopatu propter blasphemias prædictæ epistolæ, & Nonnus pro illo ordinatus est, qui & consedit in sancto Calchedonensi concilio. De eisdem igitur etiam Calchedone accusatus memoratus Ibas, post lectionem impiæ epistolæ non est ausus eam suã esse confiteri, sed statim ipsis verbis intulit, alienum se esse eorũ quæ ei inferebãtur. Vnde sancta synodus, cum ei no sufficeret abnegatio

* a Photio & Eustathio

* unionem

Con. Calched. act. 10.

A σχετικὴν λέγει τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τόν τινα ἄνθρωπον· περὶ οὗ βλασφημῶν λέγει, ὅτι ἐψηλάφησε Θωμᾶς τὸν ἀναστάντα, καὶ προσεκύνησε τὸν ἐγείραντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀσεβεῖς καλεῖ τοὺς τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους, τοὺς καθ' ὑπόστασιν τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ὁμολογοῦντας· καὶ πρὸς τούτοις θεοτόκον ἀπαρνεῖται τὴν ἁγίαν ἔνδοξον ἀειπάρθενον Μαρίαν. Εἴ τις τοίνυν τὰ εἰρημένα συγγράμματα Θεοδωρήτου ἐπαινεῖ, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὰ, ἀνάθεμα ἔστω. διὰ ταύτας γὰρ τὰς βλασφημίας τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεβλήθη, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Καλχηδόνι συνωθήθη πάντα τὰ ἐναντία τοῖς μνη- B μονευθεῖσιν αὐτοῦ συγγράμμασι ποιῆσαι, καὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν ὁμολογῆσαι.

Εἴ τις ἀντιποιεῖται τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην τὸν αἱρετικὸν, τῆς ἀρνουμένης τὸν Θεὸν λόγον ἄνθρωπον γεγενῆσθαι καὶ λεγούσης μὴ τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς παρθένου σαρκωθέντα γεννηθῆναι, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, ὃν ναὸν ἀποκαλεῖ, ὡς ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν ἄνθρωπον, πρὸς τούτοις δὲ ἐνυβριζούσης τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην σύνοδον, ὡς χωρὶς ζητήσεως καὶ κρίσεως Νεστόριον καταδικασάσης, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον αἱρετικὸν ἀποκαλούσης, καὶ ἀσεβῆ C τὰ ιβ'. αὐτοῦ κεφάλαια· Νεστόριον δὲ καὶ Θεόδωρον μετὰ τῶν αὐτοῦ ἀσεβῶν συγγραμμάτων ἐπαινούσης, καὶ ἐκδικούσης. εἴ τις τοίνυν τὴν εἰρημένην ἀσεβῆ ἐπιστολὴν ἐκδικεῖ, ἢ ὀρθὴν αὐτὴν εἶναι λέγει, ἢ μέρος αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ἀναθεματίζει αὐτὴν, ἀνάθεμα ἔστω.

Τῆς τοιαύτης τοίνυν ἐπιστολῆς δικαίως ἀναθεματισθείσης διὰ τὰς περιεχομένας ἐν αὐτῇ βλασφημίας, οἱ τὰ Νεστορίου ἢ Θεοδώρου ἀσεβῶς φρονοῦντες ἐπιχειροῦσι λέγειν, ταύτην δεδέχθαι παρὰ τῆς ἁγίας ἐν Καλχηδόνι συνόδου. τοῦτο δὲ λέγουσι τὴν μὲν ἁγίαν σύνοδον συκοφαντοῦντες, τῷ δὲ ταύτης προσχήματι σπουδάζοντες τῆς ὀφειλομένης κατακρίσεως ἐλευθερῶσαι Θεόδωρον καὶ Νεστόριον, καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολήν. περὶ ἧς Ἴβας πολλάκις κατηγορηθεὶς οὐκ ἐτόλμησεν οἰκειώσασθαι διὰ D τὰς περιεχομένας ἐν αὐτῇ βλασφημίας. καὶ ταῦτα ἀποδείξομεν ἐκ τῶν διαφόρως περὶ τούτου κεκινημένων. ἐν γὰρ τοῖς παρὰ Φωτίου, καὶ Εὐσταθίου πεπραγμένοις ἐν Τύρῳ κατηγορούμενος ὁ προλεχθεὶς Ἴβας περὶ τῶν ὕβρεων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου φανερῶς κατέθετο, μετὰ τὴν ἕνωσιν τῶν ἀνατολικῶν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον μηδὲν ὕβρεως ἐχόμενον εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ· ἡ δὲ ἐπιστολὴ ἡ πεπληρωμένη τῶν εἰρημένων βλασφημιῶν, ἐφ' αἷς κατηγορεῖται Ἴβας, πολλὰς κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου περιέχουσα παροινήσεις, ὅτι μετὰ τὴν ἕνωσιν τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς γέγονεν, ἐξ οὗ δείκνυται Ἴβας ἀπαρνησάμενος ταύτην. ὅθεν οἱ μνημονευθέντες Φώτιος καὶ Εὐστάθιος διὰ τὴν τῶν ἐγκαλούντων πληροφορίαν ἐγγράφως διετύπωσαν, τὸν E εἰρημένον Ἴβαν πάντα τὰ ἐναντία τῇ ἐπιστολῇ πρᾶξαι, καθὼς ἡ περὶ τούτου δοθεῖσα παρ' αὐτῶν ἐπίκρισις δείκνυσιν. ἀλλὰ μὴ πληρώσας Ἴβας τὰ παρ' ἐκείνων ἐπικριθέντα ἐξεβλήθη τῆς ἐπισκοπῆς διὰ τὰς βλασφημίας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς, καὶ Νόννος ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτονήθη, ὃς καὶ συνεκαθέσθη τῇ ἁγίᾳ ἐν Καλχηδόνι συνόδῳ. περὶ τῶν αὐτῶν τοίνυν καὶ ἐν Καλχηδόνι κατηγορηθεὶς ὁ μνημονευθεὶς Ἴβας μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς οὐκ ἐτόλμησε ταύτην οἰκειώσασθαι, ἀλλ' εὐθὺς αὐτοῖς λέξεσιν ἐπήγαγεν, ὅτι ἀλλότριός εἰμι τῶν ἐπαγομένων μοι. ὅθεν ἡ ἁγία σύνοδος μὴ ἀρκεσθεῖσα τῇ ἀρνήσει Ἴβα

Ἴβα τῇ ἐπὶ τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ συνώθησεν αὐτὸν τὰ ἐναντία ταύτῃ πρᾶξαι, τουτέστι τὴν ἐν αὐτῇ ἀθετουμένην πίστιν ὀρθὴν ὁμολογῆσαι, καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Ἐφέσῳ προτέραν σύνοδον δέξασθαι, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον πατέρα καὶ διδάσκαλον ἐπιγράψασθαι, τὰ ἐν τῇ ἀσεβεῖ ἐπιστολῇ ὑβριζόμενα· καὶ Νεστόριον καὶ τὸ ἀσεβὲς αὐτοῦ δόγμα ἀναθεματίσαι, ἅπερ ἡ ἀσεβὴς ἐπιστολὴ ἐπαινεῖ καὶ ἐκδικεῖ. εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς Ἴβας διαφόρως κατηγορηθεὶς περὶ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς, οὐκ ἐτόλμησεν αὐτὴν οἰκειώσασθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία ἐν Καλχηδόνι σύνοδος πάντα τὰ ἐναντία ταύτης παρεσκεύασεν αὐτὸν πρᾶξαι, πῶς εἶχεν ἡ αὐτὴ ἁγία σύνοδος τὴν εἰρημένην ἐπιστολὴν δέξασθαι, καὶ τῷ κρίματι τῆς περιεχομένης αὐτῇ ἀσεβείας ὑποπεσεῖν, ἀφ' ἧς Ἴβαν ἐλευθερῶσαι ἐσπούδασεν; ἐπειδὴ δὲ πάσας ὑπερβαίνοντες τὰς περιεχομένας τῇ ἐπιστολῇ βλασφημίας οἱ αἱρετικοὶ, τοῦτο μόνον ἐξ αὐτῆς προφέρουσι τὸ πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων παρὰ τοῦ τὴν ἐπιστολὴν γράψαντος εἰρημένον, τουτέστι δύο φύσεις, μίαν δύναμιν, ἓν πρόσωπον, ἀποδείξομεν αὐτὸν καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἰδίαν ἀσέβειαν παραμιγνύντα. τίνος γὰρ ἂν λέγοι δύο φύσεις καὶ ἓν πρόσωπον ὁ ἀπαρνούμενος τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ γεννηθῆναι ἐξ αὐτῆς; ἀλλὰ πρόδηλον ὡς ἑκάστῃ φύσει ἴδιον πρόσωπον ἀπονέμει, καθὼς Θεόδωρος καὶ Νεστόριος ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις βλασφημοῦντες ἐξέθεντο, οὓς καὶ ἐκδικεῖ ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν μετὰ τῆς αὐτῶν ἀσεβείας. ἐκεῖνοι γὰρ φανερῶς λέγουσι δύο πρόσωπα τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ τοῦ Χριστοῦ, ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον ἀποκαλοῦσι· κατὰ σχετικὴν δὲ συνάφειαν, καὶ αὐτὴν ἀξίαν τε καὶ τιμὴν ἓν πρόσωπον ἀναφαίνεσθαι λέγουσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν δύο φύσεων μίαν δύναμιν ἤτοι δυναστείαν λέγων ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν φανερός ἐστιν, ὡς καὶ ἐν τούτῳ ἀκολουθεῖ τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς, Θεοδώρῳ μὲν λέγοντι ἐν τοῖς περὶ ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ διαφόροις λόγοις ἀσεβῶς ἐκτεθεῖσι, Νεστορίῳ δὲ ἐν πολλοῖς συγγράμμασι, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ γραφείσῃ πρὸς Ἀλέξανδρον τὸν αἱρετικὸν Ἱεραπολίτην, ὅτι τῶν δύο φύσεων μία ἐστὶν αὐθεντία, καὶ μία δύναμις, ἤτοι δυναστεία καὶ ἓν πρόσωπον κατὰ μίαν ἀξίαν, καὶ τὴν αὐτὴν τιμήν. ἀφ' ὧν ἀποδείκνυται ὁ τὴν ἐπιστολὴν γράψας κατὰ τὴν ἐκείνων κακοδοξίαν ἀντὶ προσώπων τῇ τῶν φύσεων προσηγορίᾳ χρησάμενος. μία γὰρ αὐθεντία, καὶ μία δύναμις ἤτοι δυναστεία, καὶ μία ἀξία, καὶ ἡ αὐτὴ τιμὴ οὐκ ἐπὶ διαφόρων προσώπων καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας λέγεται, ὅπερ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος ὁμολογοῦμεν. ὅθεν καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἀνεθεμάτισαν τοὺς κατ' αὐθεντίαν, ἢ δύναμιν, ἤτοι δυναστείαν, ἢ ἀξίαν, ἢ ἰσοτιμίαν λέγοντας τὸν Θεὸν λόγον τῷ Χριστῷ ἡνῶσθαι, ὃν ψιλὸν ἄνθρωπον οἱ ἀπὸ Θεοδώρου καὶ Νεστορίου καλοῦσιν, ἀλλ' οὐχὶ καθ' ὑπόστασιν τὴν τοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ καὶ νοερᾷ τὴν ἕνωσιν γεγενῆσθαι ὁμολογοῦντας.

Καὶ ἤρκει μὲν ταῦτα πρὸς τὸ διελέγξαι τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐκδικούντων τὴν μυσαρὰν ἐκείνην ἐπιστολήν. πλὴν ὅμως καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὁ ταύτην γράψας τὴν ἰδίαν δείκνυσι κακοδοξίαν λέγων, ὅτι δεῖ πιστεύειν εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τῷ ναῷ, ἐν οἷς φανερῶς δύο εἰσάγει πρόσωπα. ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ἀσέβειαν ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν παρὰ Θεο-

A Ibæ, quæ facta est de impia epistola; compulit eum contraria ei peragere, id est, reprobatam in ea rectam fidem confiteri, & Ephesinam primam sanctam synodum suscipere, & sanctum Cyrillum patrem & doctorem adscribere quæ in eadem impia epistola injuriantur, & Nestorium, impiumque ejus dogma anathematizare, quæ & impia epistola defendit & collaudat. Si igitur & ipse Ibas propter impiam epistolam sæpius accusatus, non est ausus eam suam dicere, sed etiam Calchedonense sanctum concilium omnia ei contraria compulit eum peragere: quomodo eadem sancta synodus memoratam epistolam susciperet, & condemnationi impie- B tatis quæ in ea continetur, sese subjiceret, a qua Ibam liberare festinavit? Quoniam autem omnes blasphemias epistolæ prætermittentes hæretici, hoc solum ex ipsa proferunt, quod ad decipiendos simpliciores scriptor epistolæ dixit, hoc est, duas naturas, unam virtutem, unam personam; demonstrabimus quod ipse etiam in hoc suam commiscuit impietatem. Cujus enim diceret duas naturas & unam personam, qui abnegat Deum verbum incarnatum de sancta & gloriosa Dei genitrice & semper virgine Maria, & natum esse ex ipsa? Sed certum est, quod C unicuique naturæ suam personam attribuit, sicut Theodorus & Nestorius in suis libris blasphemantes exposuerunt, quos defendit scriptor epistolæ cum eorum impietate. Illi enim aperte dicentes duas personas Dei Verbi, & Christi, quem purum hominem vocant, per affectualem conjunctionem, & per eamdem dignitatem & honorem unam personam apparere dicunt: sed & duarum naturarum unam virtutem sive potentiam dicens scriptor epistolæ, manifestus est quod & in hoc memoratos hæreticos sequitur, Theodorum quidem dicentem in diversis libris de incarnatione impie expositis, Nesto- D rium autem in multis quidem scriptis, & maxime in epistola scripta ad Alexandrum Hierapolitanum hæreticum, quod duarum naturarum una est auctoritas, & una virtus, sive potentia, & una persona * per dignitatem eumdemque honorem: ex quo ostenditur, qui scripsit epistolam, secundum illorum perfidiam pro personis usus vocabulo naturarum. Vna enim auctoritas, & una virtus sive potentia, & una dignitas & idem honor, non in diversis naturis, sed in diversis personis ejusdem substantiæ dicitur, quod in sancta Trinitate confitemur. Vnde E & sancti patres anathematizaverunt eos, qui per auctoritatem, aut virtutem, sive potentiam, aut dignitatem, aut æqualitatem honoris, dicunt Deum verbum unitum esse Christo; quem purum hominem vocant Theodori & Nestorii sequaces, sed non secundum subsistentiam Dei verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali, unitatem factam esse confitentur.

* secundum unam.

Et hæc quidem sufficiebant ad convincendam impietatem eorum, qui sceleratam epistolam vindicant: tamen & in fine scriptor ejusdē epistolæ ostendit suam perfidiam, dicendo quod oportet credere in templum, & in eūqui habitat in templo: per quę aperte duas introducit personas. Sed & istā impietatem a Theo-

doro & Nestorio scriptor epistolæ edoctus est. Catholica autem ecclesia talem condemnans perfidiam, non in templum, & in eum qui habitat in templo, sed in unum dominum nostrum Iesum Christum, Dei verbum incarnatum & hominem factum confiteri & credere tradit. Nihil autem mirandum est, si vocabulo naturarum usus est scriptor illius impiæ epistolæ. Solent enim hæretici, ut simpliciores decipiant, vocibus quidem uti quæ ab orthodoxis pie dicuntur, rectum autem earum intellectum & expositionem ad suam impietatem transferre. Quoniam* autem eædem voces, quando bene exponuntur & intelliguntur, cum pietate sunt; quando autem male ab hæreticis intelliguntur & proferuntur, impietatem habent. Itaque Nestorium duas quidem naturas & unam personam dicentem, non confitentem autem earum unitatem secundum subsistentiam, Ephesina prima synodus, cujus auctores erant Cælestinus & Cyrillus sanctæ memoriæ, non suscepit, sed condemnavit. Nos autem sanctorum patrum doctrinam per omnia sequentes, & unitatem duarum naturarum, ex quibus dominus noster Iesus Christus unus sanctæ Trinitatis, Deus verbum incarnatus, compositus est, & quod earum differentia non interempta est propter unitatem, in superioribus apertius demonstravimus. Et sufficiebant quidem quæ prædiximus, satisfacere eis qui nolunt contendere. Sed quoniam illi, qui semel ad impietatem declinaverunt, & alia proponere conantur, necessario nos & tales eorum occasiones vanas ostendemus. Dicunt enim non oportere vituperare impiam epistolam, eo quod in aliquantis fertur codicibus. Sed si hoc aliquis secundum eorum dementiam sufficiat, oportet & Nestorium & Eutychem suscipi, quoniam plurima & de his in gestis continentur quæ apud synodum acta sunt. Sed nemo sapiens dictis eorum animum intendet. Quæ enim de hæreticis proferuntur in synodis & pars gestorum fiunt, non ad liberationem inseruntur, sed ad majorem condemnationem reorum, & qui eis similia sapiunt. ' Quamvis autem exemplaria impiæ epistolæ quæ circumferuntur, in aliquibus codicibus, ut dictum est, inserta sint, tamen in authenticis in quibus sanctissimi episcopi subscripserunt, nullatenus inveniuntur.] Oportet autem etiam illud attendere eos qui veritatem perscrutantur, quod forsitan in conciliis quædam a certis ibi convenientibus dicuntur, aut per favorem, aut per contrarietatem, aut per ignorantiam. Nemo autem attendit ea quæ per partem a quibusdam dicuntur: sed sola illa, quæ ab omnibus communi consensu definiuntur. Si enim aliquis secundum illos voluerit attendere ejusmodi contrarietates, unaquæque synodus invenietur semetipsam destruens. Propter hæc igitur oportebat eos, si sanctum concilium recte susciperent, non tales blasphemias ei applicare, sed sequi doctores catholicæ ecclesiæ, & maxime sanctum Athanasium, qui fuit Alexandriæ episcopus, & plurimos & magnos labores suscepit pro recta Christianorum fide adversus omnem hæresin, & maxime contra impiissimos Arianos. Ipsis enim Aria-

* interdū

' hæc absūt a MS. Bohieriano.

A δώρου καὶ Νεστορίου ἐδιδάχθη. ἡ μέντοι καθολικὴ ἐκκλησία τὴν τοιαύτην κακοδοξίαν κατακρίνουσα οὐχὶ εἰς τὸν ναὸν καὶ εἰς τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τῷ ναῷ, ἀλλ᾽ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπήσαντα ὁμολογεῖν καὶ πιστεύειν παραδίδωσιν. οὐδὲν δὲ θαυμαστὸν, εἰ τῇ τῶν φύσεων ὀνομασίᾳ ἐχρήσατο ὁ τὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ἐπιστολὴν γράψας· ἔθος γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς πρὸς ἀπάτην τῶν ἁπλουστέρων ταῖς παρὰ τῶν ὀρθοδόξων εὐσεβῶς λεγομέναις φωναῖς κεχρῆσθαι, καὶ τὴν εὐσεβῆ τούτων ἔννοιάν τε καὶ ἐξήγησιν πρὸς τὴν οἰκείαν μεταφέρειν ἀσέβειαν· ἐπειδὴ ἔστιν ὅτε αἱ αὐταὶ φωναὶ καλῶς μὲν B ἐξηγούμεναι καὶ νοούμεναι μετὰ τῆς εὐσεβείας εἰσὶ, κακῶς δὲ παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἑρμηνευόμεναι καὶ προφερόμεναι τὸ ἀσεβὲς ἔχουσιν. ἀμέλει Νεστόριον εἰπόντα μὲν δύο φύσεις, καὶ ἓν πρόσωπον, μὴ ὁμολογοῦντα δὲ τούτων τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη ἁγία σύνοδος, ἧς ἐξῆρχον Κελεστῖνος καὶ Κύριλλος οἱ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ, οὐ προσεδέξατο, ἀλλὰ καὶ κατεδίκασεν. ἡμεῖς δὲ τῇ τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίᾳ διὰ πάντων ἀκολουθοῦντες, καὶ τὴν τῶν δύο φύσεων ἕνωσιν, ἐξ ὧν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ εἷς τῆς ἁγίας τριάδος, ὁ Θεὸς λόγος σαρκωθεὶς συνετέθη, καὶ τὴν τούτων διαφορὰν οὐκ ἀνῃρημένην διὰ τὴν ἕνωσιν ἀνωτέρω σαφέστερον ἀπε- C δείξαμεν. καὶ ἤρκει μὲν τὰ παρ᾽ ἡμῶν εἰρημένα πληροφορῆσαι τοὺς μὴ βουλομένους φιλονεικεῖν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πρὸς ἀσέβειαν ἅπαξ ἐκκλίναντες καὶ ἑτέροις ἐπιχειροῦσιν, ἀναγκαίως ἡμεῖς καὶ τὰς τοιαύτας αὐτῶν προφάσεις ματαίας ἀποδείξομεν. φασὶ γὰρ μὴ δεῖν ὑπὸ μέμψιν γίνεσθαι τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν διὰ τὸ φέρεσθαι ἔν τισι βιβλίοις. ἀλλ᾽ εἰ τοῦτό τις κατὰ τὴν αὐτῶν ἄνοιαν προσδέξεται, δεῖ καὶ Εὐτυχέα καὶ Νεστόριον δέχεσθαι, ἐπειδὴ πολλὰ καὶ περὶ τούτων τοῖς ἐν τῇ συνόδῳ πεπραγμένοις ἐμφέρεται. ἀλλ᾽ οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων τοῖς παρ᾽ αὐτῶν λεγομένοις προσέξει τὸν νοῦν. τὰ γὰρ περὶ τῶν αἱρετικῶν ἐν ταῖς συνόδοις προφερόμενα, καὶ μέρος τῶν ὑπομνημά- D των γινόμενα οὐκ ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι, ἀλλ᾽ εἰς ἔλεγχον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ μείζονι κατακρίσει αὐτῶν τε, καὶ τῶν ὅμοια αὐτοῖς φρονούντων παραλαμβάνεται. εἰ καὶ ὅτι τὰ τῆς ἀσεβοῦς ἐπιστολῆς φερόμενα ὑπομνήματα ἔν τισι μὲν βιβλίοις, ὡς εἴρηται, ἐντέτακται, ἐν δὲ τοῖς αὐθεντικοῖς, ἐν οἷς ὑπέγραψαν οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι, οὐδαμῶς εὕρηται. πλὴν κἀκεῖνο δεῖ προσέχειν τοὺς τὴν ἀλήθειαν ἐρευνῶντας· ὅτι πολλάκις τινὰ ἐν ταῖς συνόδοις παρά τινων ἐν αὐταῖς εὑρισκομένων λέγεται ἢ κατὰ προσπάθειαν, ἢ κατ᾽ ἐναντίωσιν, ἢ κατ᾽ ἄγνοιαν. οὐδεὶς δὲ προσέχει τοῖς κατὰ μέρος παρά τινων λεγομένοις, ἀλλὰ μόνοις τοῖς κατὰ κοινὴν συναίνεσιν παρὰ πάν- E των ὁριζομένοις. εἰ γὰρ κατ᾽ ἐκείνους βουληθείη τις προσέχειν ταῖς τοιαύταις ἐναντιώσεσιν, ἑκάστη σύνοδος εὑρίσκεται ἑαυτὴν ἀνατρέπουσα. διὰ ταῦτα τοίνυν ἔδει αὐτοὺς, εἴπερ ὀρθῶς ἐδέχοντο τὴν ἁγίαν σύνοδον, μὴ τοιαύτας αὐτῇ μέμψεις περιάπτειν, ἀλλὰ ἀκολουθῆσαι τοῖς διδασκάλοις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῷ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίῳ τῷ γενομένῳ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους ἀγῶνας ἀναδεξαμένῳ ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ὀρθῆς κατὰ πάσης αἱρέσεως, καὶ μάλιστα τῶν ἀσεβεστάτων Ἀρειανῶν.

ρειανῶν. τὸν γὰρ αὐτῶν Ἀρειανῶν πρὸς ἀπάτην τῶν λαῶν εἰς τὴν ἑαυτῶν μερίδα ἐπισπωμένων Διονύσιον, πρὸ πολλῶν ἐτῶν τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀθανασίου τῆς Ἀλεξανδρείας γενόμενον ἐπίσκοπον, καὶ λεγόντων, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Διονύσιος τὰ ὅμοια αὐτοῖς ἐφρόνησεν, Ἀθανάσιος ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος πολλοῖς τρόποις ἐγγράφως ἀπέδειξε, τὴν ὀρθὴν πίστιν Διονύσιον ἐξ ἀρχῆς κηρύξαι, καὶ μηδαμῶς ἐπικοινωνῆσαι τῇ τῶν Ἀρειανῶν ἀσεβείᾳ. οὗτοι δὲ τὰ τῶν αἱρετικῶν φρονοῦντες τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν ταύτῃ περιάπτειν σπουδάζουσιν. ὁποῖον δέ ἐστι κατάκριμα, καὶ ποία ἐπίκειται ἀρὰ τοῖς εἰς πατέρας ἁμαρτάνουσι, διδάσκει ἡμᾶς καὶ ἡ θεία γραφή. εἰ γὰρ Χὰμ ὁ υἱὸς τοῦ Νῶε θεασάμενος γυμνὸν τὸν ἴδιον πατέρα, καὶ μὴ καλύψας τὴν τοῦ πατρὸς σωματικὴν γύμνωσιν, ἐξελθὼν ἐπήγγελε ταύτην τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ἐκεῖνοι ἱματίῳ ταύτην περιεσκέπασαν, αὐτὸς δὲ Χὰμ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντες ὑπὸ κατάραν γεγόνασιν, οἱ δὲ σκεπάσαντες εὐλογίας μεγάλης ἠξιώθησαν· πολλῷ μᾶλλον οὗτοι μείζονος καὶ ἔτι πλείονος κατακρίσεώς εἰσιν ἄξιοι, οἱ τὴν μηδαμῶς προσοῦσαν ἀτιμίαν τῇ συνόδῳ σπουδάζοντες διὰ τῆς ἀσεβείας τῆς ἐπιστολῆς καὶ Θεοδώρου περιάπτειν αὐτῇ. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἡ ἀσεβὴς ἐπιστολή, ἢ οἱ ταύτης ἀντιποιούμενοι ἐκφεύξονται τὴν ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀσεβείᾳ κατάκρισιν· ἀλλ' οὐδὲ Θεόδωρος ὁ Ἕλληνάς τε καὶ Ἰουδαίους καὶ πάντας αἱρετικοὺς τῇ ἀσεβείᾳ ὑπερβαλλόμενος. ἀσεβεῖ γὰρ πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίαις οὐκ ἠρκέσθη τὸ πρὸς τὴν ἰδίαν πλάνην παρερμηνεῦσαι τὸ σύμβολον τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων, ἀλλὰ καὶ περιφρονήσας τούτου ἕτερον σύμβολον ἐξέθετο πάσης ἀσεβείας πεπληρωμένον, ἐν ᾧ ἀναθεματίσαι τοὺς ἑτέρως φρονοῦντας ἢ παραδιδόντας ἐτόλμησεν· ὥστε ὅσον κατὰ τὴν ἐκείνων μανίαν πάντας τοὺς ἁγίους ἀποστόλους καὶ πατέρας κατακεκρίσθαι. τοῦτο δὲ τὸ ἀσεβὲς Θεοδώρου σύμβολον καὶ ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ προσκομισθὲν, καὶ ἐν Καλχηδόνι ἀναγνωσθὲν ὑφ' ἑκατέρας συνόδου μετὰ τοῦ ἐκθεμένου καὶ τῶν δεξαμένων αὐτὸ κατεκρίθη.

Ἐπειδὴ δέ τινες τὸν ὑπὲρ Θεοδώρου λόγον ποιούμενοι προφερομένων τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς βλασφημίαν προσποιοῦνται μὲν λέγειν, ὅτι ἀσεβῆ ταῦτα τυγχάνει, αὐτὸν δὲ τὸν τοιαύτην ἀσέβειαν ἐξεμέσαντα παραιτοῦνται ἀναθεματίζειν, θαυμάζομεν τὴν τούτων ἄνοιαν, ὅτι τῇ θείᾳ τολμῶσιν ἐναντιοῦσθαι γραφῇ φανερῶς λεγούσῃ, ὅτι ἐν ἴσῳ μισητὰ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ. καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται. εἰ δὲ ὁμοίως τῇ αὐτοῦ ἀσεβείᾳ μισητὸς Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν, πρόδηλον ὡς ὁ τοιοῦτος κεχώρισται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ ἀναθέματι δικαίως ὑποβάλλεται. τὸ γὰρ ἀνάθεμα οὐδὲ ἕτερον σημαίνει, ἢ τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ χωρισμὸν, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ, καὶ καινῇ διαθήκῃ τὸ περὶ τοῦ ἀναθέματος κεῖμα δηλοῖ. ὅτι δὲ ὁ κύριος τοὺς μὴ ὄντας ἐν τῷ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ λόγῳ κεχωρισμένους εἶναι λέγει τῆς ἐκκλησίας, ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διαλεγόμενος οὕτω φησί· πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ δὲ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτι καὶ τὴν παρὰ τοῦ κυρίου ὠνομασμένην οἰκίαν ἡ θεία γραφὴ ἐκκλησίαν Θεοῦ ζῶντος καλεῖ, ὁ ἀπόστο-

A nis ad decipiendos populos suo errori conjungentibus Dionysium, qui * ante multos annos Athanasii fuit Alexandriæ episcopus, & dicentibus quod & ipse Dionysius similia eis sapuit, Athanasius magnus ecclesiæ doctor, multis modis ostendit in scriptis, rectam fidem Dionysium ab initio prædicasse, nulloque modo participem Arianæ impietatis fuisse. Isti autem hæretica sapientes, suam impietatem eidem synodo applicare festinant. Qualis autem est condemnatio, & qualis imminet maledictio eis qui in patres peccant, docet nos & divina scri- B ptura. Si enim Cham filius Noe cum vidisset nudum suum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalem nuditatem, sed egressus nuntiavit eam fratribus, & illi vestimento eam cooperuerunt, ipse quidem Cham, & illi qui ex ipso nati sunt, sub maledictione facti sunt; qui autem cooperuerunt, magnam benedictionem meruerunt: multo magis isti majore & ampliore condemnatione digni sunt, qui ad synodum minime pertinentem infamiam, festinant per impietatem epistolæ, & Theodori, eidem sanctæ synodo applicare. Sed non ideo impia epistola, vel defendentes eam, condemnationem suæ impietatis effu- C gient: sed neque Theodorus, qui Paganos & Iudæos, & omnes hæreticos impietate superat. Impio enim Theodoro non suffecit super alias ejus blasphemias ad suum errorem male interpretari symbolum trecentorum decem & octo sanctorum patrum: sed etiam contempto eo, aliud symbolum exposuit omni impietate plenum, in quo anathematizare ausus est eos, qui aliter sapiunt vel tradunt, ut quantum ad illius insaniam pertinet, omnes sancti apostoli & patres condemnarentur. Hoc autem Theodori impium symbolum & in Ephesina prima synodo prolatum, & in Calchedonensi reci- D tatum, ab utraque synodo cum ejus expositore, & eis qui illud suscipiunt, condemnatum est.

* multis annis ante Athanasiū.

Gen. 9.

Quoniam autem quidam, verba pro Theodoro facientes, cum proferuntur impia ejus conscripta, propter insertam eis blasphemiam confingunt quidem dicere quod impia sunt, ipsum autem qui talem impietatem evomuit, recusant anathematizare: miramur eorum dementiam, quod divinæ scripturæ contraria agunt, evidenter dicenti, quia *æqualiter horribilia sunt apud Deum impius & impietas ejus.* Actio enim cum ' auctore punietur: Si autem similiter impietati hor- E ribilis est Deo & ille qui impie agit, certe separatus est talis a Deo, & anathemati juste subjicitur. Anathema enim nihil aliud significat, nisi a Deo separationem, sicut in veteri & novo testamento judicium de anathemate significat. Quod autem & dominus eos qui non permanent in verbo veritatis ipsius, separatos esse ab ecclesia dicit, in euangelio secundum Ioannem Iudæos alloquens, sic ait: *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Servus autem non manet in domo in æternum: filius autem permanet in æternum.* Quod autem, quam dominus nominat domum, divina scriptura ecclesiam Dei vivi vocat, apostolus testatur in epi-

Sap. 14.

' actore.

Ioan. 8.

1. Tim. 3.

epistola prima ad Timotheum.

Si vero quidam dicunt, non oportere Theodorum post mortem anathematizari, sciant qui talem hæreticum defendunt, quod omnis hæreticus usque ad finem vitæ in suo errore permanens, juste perpetuo anathemati & post mortem subjicitur. Et hoc in multis hæreticis & antiquioribus & propioribus factum est, id est, Valentino, Basilide, Marcione, Cerintho, Manichæo, Eunomio, & Bonoso. Hoc autem idem & in Theodoro factum est, & in vita accusato, & post mortem anathematizato a sanctis patribus, quibus si credere noluerint ut hæretici ejus defensores, vel impiæ epistolæ, quam ipsi defendunt, credant. Quæ licet Theodorum collaudet, manifeste tamen dicit, quod in ecclesia a sanctis patribus anathematizatus est, & ex illo plurima inquisitio facta est de ejus conscriptis, utpote plenis impietate. Hoc autem tunc faciebant catholicæ ecclesiæ doctores, ne simpliciores legentes illius impia conscripta, a recta fide declinarent. Quod autem impii, licet non in vita in suam personam anathema susceperint, tamen & post mortem anathematizentur a catholica ecclesia, ostenditur a sanctis synodis. Nicæna enim synodus eos qui ª impii Arii sectam colunt, sine nomine anathematizavit. Quæ autem Constantinopoli congregata est, impiam Macedonii hæresim similiter condemnavit: sed tamen sancta Dei ecclesia & post mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationibus convincuntur, quod supervacue & impie agunt qui Theodorum & impietatem ejus defendunt, ad aliam vanam occasionem confugiunt, dicentes non oportere eum anathematizari eo quod in communicatione ecclesiarum mortuus est. Oportebat autem scire eos, quod illi moriuntur in communicatione ecclesiarum, qui commune pietatis dogma, quod in universali ecclesia prædicatur, usque ad finem servaverunt. Iste autem usque ad mortem in sua permanens impietate, ab omni ecclesia ejectus est. Itaque & omnis plenitudo Mopsuestenæ ecclesiæ, in qua episcopus dicitur fuisse, * cum invenisset quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a sanctis patribus connumeratus est, deleverunt ipsi ex illo a sacris ecclesiæ diptychis ejus nomen, sicut gesta de hoc in eadem civitate apud concilium episcoporum illius provinciæ confecta ostendunt. Miramur igitur Theodori sequaces, qui eum & impietatem ejus tamquam suam defendunt, cum ecclesia, in qua fuit episcopus, utpote hæreticum ex multis temporibus eum ejecerit. Quod autem ad condemnationem suam talem * occasionem proponunt defensores Theodori, scire licet & ex ipso adversus Iudam facto tremendo judicio. Ille enim cum putasset latere eum qui occulta hominũ cognoscit, sacramentis communicavit cum apostolis: sed tamen nihil ei profuit quod cum dolo communicavit. Sed licet post mortem ejus duodecim nominati sint discipuli, sicut Ioannes euangelista dicit: *Thomas autem, qui Didymus dicebatur, unus ex duodecim, non erat cum ipsis quando venit Iesus:* tamen hoc non liberat Iu-

ª impiam

* propter blasphemias, ob quas Paganis.

* prætextum

Ioan. 20.

A λος μαρτυρεῖ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον πρώτῃ ἐπιστολῇ.

Εἰ δὲ λέγουσί τινες μὴ δεῖν Θεόδωρον μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι, ἴστωσαν οἱ τὸν τοιοῦτον αἱρετικὸν ἐκδικοῦντες, ὡς πᾶς αἱρετικὸς μέχρι τέλους τῇ οἰκείᾳ πλάνῃ ἐμμείνας δικαιότερον διηνεκεῖ ἀναθεματισμῷ καὶ μετὰ θάνατον ὑποβάλλεται. καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλοῖς γέγονεν αἱρετικοῖς ἀρχαιοτέροις τε καὶ τοῖς ἐγγυτέροις· τουτέστι Βαλεντίνῳ, Βασιλείδῃ, Μαρκίωνι, Κηρίνθῳ, Μανιχαίῳ, Εὐνομίῳ, καὶ Βονόσῳ. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ Θεοδώρῳ γέγονε καὶ ἐν ζωῇ κατηγορηθέντι, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματισθέντι ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων. οἷς εἰ μὴ βούλονται πείθεσθαι ὡς αἱρετικοὶ οἱ τούτου ἀντιποιούμενοι, τῇ γοῦν παρ' αὐτῶν ἐκδικουμένῃ ἀ- B σεβεῖ ἐπιστολῇ πιστευσάτωσαν. ἥτις εἰ καὶ τὰ μάλιστα Θεόδωρον ἐκδικεῖ, ὅμως φανερῶς λέγει, ὅτι καὶ ἐπὶ ἐκκλησίας παρ' ἁγίων πατέρων ἀνεθεματίσθη, καὶ ἐξ ἐκείνου πολλὴ ζήτησις γέγονε περὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ὡς ἀσεβείας δηλονότι πεπληρωμένων· τοῦτο δὲ ἐποίουν τηνικαῦτα οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐφ' ᾧ μὴ τοὺς ἁπλουστέρους ἐντυγχάνοντας τοῖς ἐκείνου ἀσεβέσι συγγράμμασι τῆς ὀρθῆς παρεκτρέπεσθαι πίστεως. ὅτι δὲ οἱ ἀσεβεῖς εἰ καὶ μὴ κατὰ πρόσωπον μὲν ἐν ζωῇ δέξωνται ἀναθεματισμὸν, ὅμως καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζονται ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δείκνυται ἐκ τῶν ἁγίων συνόδων. ἡ μὲν γὰρ ἐν Νικαίᾳ τοὺς τὸ ἀσεβὲς Ἀρείου φρόνημα πρε- C σβεύοντας ἀνωνύμως ἀνεθεμάτισεν. ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν Μακεδονίου ἀσεβεστάτην αἵρεσιν ὁμοίως ἀνεθεμάτισεν· ἀλλ' ὅμως ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία καὶ μετὰ θάνατον Ἄρειον καὶ Μακεδόνιον ὀνομαστὶ ἀναθεματίζει. ἐκ πολλῶν δὲ τῶν ἀποδείξεων ἐλεγχόμενοι, ὡς ἀσεβοῦσι διηνεκῶς οἱ Θεοδώρου καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ ἀντιποιούμενοι, ἐφ' ἑτέραν ματαίαν πρόφασιν καταφεύγουσι λέγοντες, μὴ δεῖν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι διὰ τὸ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν τετελευτηκέναι. ἔδει δὲ αὐτοὺς εἰδέναι, ὡς ἐκεῖνοι τελευτῶσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, οἱ τὸ κοινὸν τῆς εὐσεβείας δόγμα τὸ ἐπὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας D κηρυττόμενον μέχρι τέλους * φυλαξάμενοι. οὗτος δὲ τῇ οἰκείᾳ ἐντελευτήσας ἀσεβείᾳ ἀπὸ πάσης ἐκκλησίας ἐξεβλήθη. ἀμέλει τοι καὶ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς ἐν Μοψουεστίᾳ ἐκκλησίας, ἐν ᾗ λέγεται ἐπίσκοπος γεγενῆσθαι, διὰ τὰς βλασφημίας, δι' ἅσπερ Ἕλλησί τε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Σοδομίταις παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων συνηριθμήθη, ἀπήλειψαν ἐξ ἐκείνου τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας διπτύχων τὴν τούτου προσηγορίαν, ὡς τὰ περὶ τούτου συστάντα κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας ὑπομνήματα δείκνυσι. θαυμάζομεν τοίνυν τοὺς ἐκδικοῦντας Θεόδωρον, οἰκειουμένους αὐτόν τε καὶ τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν, ὅπου γε ἡ ἐκκλησία, ἐν ᾗ γέγονεν ἐπίσκοπος, ὡς αἱρετικὸν ἐκ πολλῶν τῶν E χρόνων αὐτὸν ἀπεβάλετο. ὅτι δὲ ἐπὶ κατακρίσει οἰκείᾳ τὴν τοιαύτην προβάλλονται πρόφασιν οἱ Θεόδωρον ἐκδικοῦντες, ἔξεστι γνῶναι καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ Ἰούδα γενομένου φοβεροῦ κρίματος. ἐκεῖνος γὰρ νομίσας λανθάνειν τὸν τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων γινώσκοντα, ἐκοινώνησε τῶν μυστηρίων τοῖς ἀποστόλοις, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὤνησε καὶ ἡ μεθ' ὑποκρίσεως κοινωνία. ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸ μετὰ θάνατον αὐτοῦ δώδεκα ὀνομασθῆναι τοὺς μαθητὰς, ὥς φησιν Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων· Θωμᾶς δὲ ὁ λεγόμενος Δίδυμος, εἷς τῶν δώδεκα, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς· ἡ ἐξαιρεῖ τὸν Ἰούδαν

* φυλά- τες.

δαν τῆς κατακρίσεως, ἢ συναριθμεῖσθαι ποιεῖ τοῖς ἀποστόλοις. ἀμέλει τοι μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάληψιν οἱ ἀπόστολοι δι' οἰκείας ψήφου τὸν αὐτὸν Ἰούδαν καὶ μετὰ θάνατον κατεδίκασαν, καὶ ἕτερον ἀντεισήγαγον. ὅτι δὲ ματαίαν πρόφασιν προβάλλονται λέγοντες, μὴ δεῖν τοὺς τελευτῶντας αἱρετικοὺς ἀναθεματίζεσθαι, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ κυρίου ῥημάτων ἀποδείξομεν. τοὺς γὰρ ἀσεβεῖς καὶ ἔτι ζῶντας νεκροὺς ὀνομάζει λέγων· ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς δικαίους τελευτήσαντας ζῶντας ἀποκαλεῖ. λέγει γὰρ περὶ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. εἰ τοίνυν κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους οὐ χρὴ τοὺς αἱρετικοὺς τελευτῶντας ἀναθεματίζεσθαι, οὐδὲ ζῶντες αἱρετικοὶ ἀναθεματισθήσονται, οὓς νεκροὺς ὁ κύριος ἀποκαλεῖ, διὰ τὸ ἀποκεχωρισμένους εἶναι αὐτοῦ, εἰπόντος. ἐγώ εἰμι ἡ ζωή· καὶ κατ' αὐτοὺς λοιπὸν οὔτε ζῶντες, οὔτε τελευτῶντες αἱρετικοὶ ἀναθεματισθήσονται· καὶ μάτην κατ' ἐκείνους ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία παραδέδωκεν ἀναθεματίζεσθαι τοὺς παραδιδόντας παρ' ὃ παρελάβομεν· μάτην αἱ ἅγιαι σύνοδοι τοὺς αἱρετικοὺς κατέκριναν· μάτην καὶ οἱ ἄλλοι ἅγιοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας τοὺς αἱρετικοὺς ἀνεθεμάτισαν. μέμφονται δὲ καὶ Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ λέγοντι· ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ κυρίου ἀμελῶς· καὶ Δαυῒδ τῷ προφήτῃ εἰπόντι· ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου· καὶ συντόμως εἰπεῖν, πάσῃ τῇ θείᾳ γραφῇ πολλαχοῦ τὰς τοιαύτας κατακρίσεις ἐπαγούσῃ τοῖς ἀσεβέσιν. εἰ δὲ οἱ ἀμελῶς ποιοῦντες τὰ ἔργα κυρίου, καὶ ἁμαρτάνοντες περὶ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς, τοιαύταις κατακρίσεσιν ὑποβάλλονται, πόσῳ μᾶλλον Θεόδωρος ὁ ἀσεβὴς, ὁ τοιαῦτα κατ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βλασφημήσας, δικαιότερον κατακέκριται καὶ ἀναθεματίζεται;

Καὶ ἤρκει μὲν ταῦτα πρὸς ταῖς παρατεθείσαις ἀνωτέρω τε καὶ ἐν ἑτέροις ἡμῶν λόγοις ἀποδείξεσι, περὶ τοῦ δεῖν καὶ μετὰ τελευτὴν τοὺς αἱρετικοὺς κατακρίνεσθαι, καταισχύνειν τοὺς Θεοδώρου μεταποιουμένους, καὶ παύειν τῆς τοιαύτης ἀσεβείας. διὰ δὲ τὸ ἐμφιλονείκως τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν, καὶ τὸ πλέον ἐροῦμεν· ὅτι τινὲς τῶν συναχθέντων ἐν τῇ κατὰ Νίκαιαν ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ ὑπογράψαντες τῷ ἐκτεθέντι παρ' αὐτῆς ὅρῳ ἤτοι συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ἐναντία φρονήσαντες ἐφάνησαν, οἱ μὲν ζῶντες, οἱ δὲ μετὰ θάνατον ἀνεθεματίσθησαν παρὰ Δαμάσου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ οἰκουμενικῆς συνόδου, καθὰ μαρτυρεῖ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος Δόμνον τὸν Ἀντιοχείας γενόμενον ἐπίσκοπον μετὰ θάνατον κατεδίκασε, τολμήσαντα μόνον γράψαι, δεῖν παρασιωπηθῆναι τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Θεοδώρου ἀντιποιούμενοι αἱρετικοὶ πάσης * προτάσεως καὶ ἐγχειρήσεως ἐκπεπτωκότες ἐπεχείρησαν λέγειν πρὸς ἀπάτην τῶν ἀγνοούντων, ὡς ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Κύριλλος ἔν τινι μέρει ἐπιστολῆς τοῦτον ἐπῄνεσεν· ἐκ πολλῶν ἀποδείκνυται, ὅτι οὐ συμβαίνει τὸ αὐτῶν ἐγχείρημα τοῖς εἰρημένοις παρὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἐν διαφόροις αὐτοῦ λόγοις κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Θεοδώρου, ἐν οἷς ἀσεβέστερον αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων αἱρετικῶν ἀποδείξας εἶναι, οὐκ ἐνεγκὼν τὸ πλῆθός τε καὶ τὸ μέγεθος τῶν αὐτοῦ βλασφημιῶν τῶν

A dam a condemnatione, aut connumerari facit apostolis. Vnde post ascensionem domini, Act. 1.
apostoli per suam sententiam eumdem Iudam etiam post mortem condemnaverunt, & alium pro illo introduxerunt. Quod autem vanam occasionem proponunt, dicentes non oportere hæreticos mortuos anathematizari, & ex ipsis domini verbis ostendemus. Impios enim & adhuc vivos, mortuos nominat, dicens: *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos:* Matth. 8.
sicut justos & jam defunctos, vivos nominat. Dicit enim de Abraham & Isaac & Ia- Matth. 22.
cob, quod Deus non est Deus mortuorum, sed viventium. Si ergo secundum verba illorum non oportet hæreticos mortuos anathematizari, nec viri hæretici anathematizabuntur, quos dominus mortuos vocat, quia separati sunt ab ipso qui dixit: *Ego sum vita*, & secundum eos jam nec vi- Ioan. 11. & 14.
vi, nec mortui hæretici anathematizabuntur: & sine causa, secundum illos, apostolica doctrina tradit anathematizari eos, qui Galat. 1.
tradunt præter quod accepimus: sine causa sanctæ synodi hæreticos condemnaverunt, sine causa & alii sancti patres & doctores ecclesiæ hæreticos anathematizaverunt. Inculpent autem & Ieremiam prophetam dicen- Iere. 48.
tem: *Execrandus qui opera domini facit negligenter.* & David prophetam dicentem: *Exe-* Psalm. 118.
crandi qui declinant a mandatis tuis. & ut compendiose dicamus, omnem divinam scripturam in diversis locis tales condemnationes impiis inferentem. Sin autem illi qui negligenter opera Dei faciunt, & peccant in mandatis ejus, talibus condemnationibus subjiciuntur: quanto magis impius Theodorus, qui talia adversus ipsum magnũ Deum & salvatorem nostrum Iesum Christum blasphemavit, juste condẽnatus est & anathematizatus?

Et hæc quidem sufficiebant, * super memo- * superius
ratas & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes quod oportet etiam post mortem hæreticos condemnari, confundere eos qui Theodorum defendunt, & compescere a tali impietate. Quoniam autem contentiose in iisdem permanent, etiam D quod est amplius, dicimus quia quidam ex ipsis qui in Nicæna sancta synodo convenerunt, & expositæ ab ea fidei definitioni vel symbolo subscripserunt, quoniam postea contraria sapientes apparuerunt, alii quidem vivi, alii autem post mortem anathematizati sunt a Damaso sanctæ memoriæ papa antiquioris Romæ, & ab universali Sardicensi synodo, prout testatur sanctus Athanasius. Sed & Calchedonensis sancta synodus Domnum Antiochiæ factum episcopum, post mortem condemnavit, quod solum ausus est scribere, oportere taceri duodecim capitula E sancti Cyrilli.

Quoniam autem Theodori defensores hæretici, omni propositione & conatu excidentes, præsumunt dicere ad deceptionem ignorantium, quod sanctæ memoriæ Cyrillus in aliqua parte epistolæ illum collaudavit; ex multis ostenditur, quod non convenit eorum conamen dictis a S. Cyrillo in diversis ejus libris contra impium Theodorum, in quibus magis impium omnibus aliis hæreticis eum ostendens, deinde non sustinens plurimas & maximas ejus blasphemias con-

tra magnum Deum & ſalvatorem noſtrum Ieſum Chriſtum dictas, exclamavit, ita dicens: Expavit cælum ſuper hoc, & horruit amplius vehementer, dicit dominus. O intolerabilem malignitatem, o linguam loquentem iniquitatem contra Deum, & in altitudinem cornu extollentem.] Et iterum: Impone homo tuæ linguæ oſtium & ſeram, ceſſa cornu in altitudinem extollens, & loquens iniquitatem adverſus Deum. Quouſque inſultas patienti Chriſto? In mente habe ſcriptum a divino Paulo: *Sic autem peccantes in fratres, & percutientes eorum infirmam conſcientiam, in Chriſtum peccatis.* Et ut aliquid etiam ex propheticis loquar codicibus: *Iuſtificata eſt Sodoma ex te*, ſuperaſti Paganorum verboſitates, quas contra Chriſtum fecerunt, ſtultitiam exiſtimantes crucem, nihil eſſe oſtendiſti Iudaicæ ſuperbiæ crimina.] His igitur ad condemnationem Theodori ſic a ſancto Cyrillo dictis, licet aliquis concedat, ſecundum illorum verba ſanctum Cyrillum aliquid pro Theodoro dixiſſe, neque hoc liberat illum a condemnatione. Invenimus enim, quod multi ſanctorum patrum quoſdam hæreticos collaudaverunt, ſicut & ſancti Damaſus & Athanaſius & Baſilius Apollinarium, & * ſanctus Leo Eutychen: & tamen cognita eorum impietate, non propter hoc evaſerunt hæretici condemnationem & anathema, quod poſtea contra eorum perſonam & impietatem factum eſt. Tantus autem eſt furor defendentium Theodorum, quia præſumunt adverſus Gregorium theologum, & Ioannem Conſtantinopolitanum mentiri, dicentes epiſtolas ad eumdem Theodorum plenas laudis eos direxiſſe: quod falſum eſt. Gregorius enim, cum in Conſtantinopoli pro veritate laborans, converſis per eum ab Ariana inſania ad Catholicam fidem populis, ad ſuam patriam reverſus eſt, epiſtolas quas hæretici doloſe proferunt; non ad Theodorum Mopſueſtenum ſcripſit, ſed ad Theodorum epiſcopum Tyanenſem, quæ eſt ſecundæ Cappadociæ metropolis. Ejuſdem autem provinciæ ſunt & Nazianzus civitas, cujus fuerat epiſcopus idem ſanctæ memoriæ Gregorius, & Arianzus prædium, unde ortus fuerat. Hoc enim & ipſæ epiſtolæ aperte ſignificant, memoriam facientes conſuetudinum & collectionum, & ejuſdem prædii Arianzi, & aliorum prædiorum ejuſdem provinciæ, & menſis vernacula lingua Cappadocum nominati, & ' Boſphorii epiſcopi ſub eodem Theodoro conſtituti, qui tunc temporis Coloniæ civitatis ejuſdem provinciæ epiſcopus erat, & aliorum epiſcoporum, & chorepiſcoporum, & monaſteriorum, quæ ſub Theodori juriſdictione erant, quorum uſque nunc eadem nomina ſervantur. Qualis porro communio Cappadocibus ad ſecundam Ciliciam, vel tunc, vel modo diviſa earum provinciarum gubernatione? Et quos epiſcopos ſub ſe habere poterat Mopſueſtenus epiſcopus, cum ipſe ſub metropolitano ſecundæ Ciliciæ conſtitutus eſſet? Ioannes autem Conſtantinopolitanus ſcripſit quidem epiſtolam ad Theodorum Mopſueſtenum, non tamen laudibus, ſed querimoniis & increpationibus plenam, utpote illo * a bona converſatione lapſo. Quo-

Sup. coll. 5. — 1. Cor. 8. — Ezech. 16. — 1. Cor. 8. — * ſanctæ memoriæ — Sup. coll. 5. — Boſporii — * a pietate

A εἰρημένων κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπεφθέγξατο οὕτως εἰπών· ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα, λέγει κύριος. ὢ τῆς ἀπορρήτου σκαιότητος, ὢ γλώσσης λαλούσης ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ κέρας αἰρούσης. καὶ πάλιν· ἐπίθες ἄνθρωπε τῇ σαυτοῦ γλώττῃ θύραν καὶ μοχλόν· παῦσαι τὸ κέρας εἰς ὕψος ἐπαίρων, καὶ λαλῶν ἀδικίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ. μέχρι τίνος ἐπιπηδᾷς ἀνεξικακοῦντι Χριστῷ; εἰς νοῦν ἔχε τὸ γεγραμμένον παρὰ τοῦ θεσπεσίου Παύλου· οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν ἀσθενοῦσαν συνείδησιν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. καὶ ἵνα τι καὶ ἐκ προφητικῶν φθέγξωμαι βιβλίων, ἐδικαιώθη B Σόδομα ἐκ σοῦ· νενίκηκας τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀθυροστομίας, ἃς ἐποιήσαντο κατὰ Χριστοῦ, μωρίαν ἡγούμενοι τὸν σταυρόν· οὐδὲν ὄντα δέδειξας τὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπονοίας ἐγκλήματα. τούτων τοίνυν οὕτως ἐπὶ κατακρίσει τῆς ἀσεβείας Θεοδώρου ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου εἰρημένων, εἰ καὶ δοίη τις κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον εἰρηκέναι τι ὑπὲρ Θεοδώρου, οὐδὲ τοῦτο ἐξαιρεῖται αὐτὸν τῆς κατακρίσεως. εὑρίσκομεν γὰρ, ὡς πολλοὶ τῶν ἁγίων πατέρων τινὰς τῶν αἱρετικῶν ἀπεδέξαντο, ὥσπερ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Δάμασος καὶ Ἀθανάσιος καὶ Βασίλειος Ἀπολινάριον, καὶ Λέων δὲ ὁ τῆς ἁ- C γίας μνήμης Εὐτυχέα. καὶ ὅμως ἐπειδὴ φανερὰ γέγονεν ἡ τούτων ἀσέβεια, οὐκ ἐξέφυγον διὰ τὴν τοιαύτην ἀποδοχὴν αἱρετικοὶ τὴν μετὰ ταῦτα εἰς οἰκεῖον πρόσωπον καὶ τὴν αὐτῶν ἀσέβειαν γενομένην κατάκρισίν τε καὶ ἀναθεματισμόν. τοσαύτη δέ ἐστιν ἡ μανία τῶν Θεόδωρον ἐκδικούντων, ὅτι τολμῶσι καταψεύδεσθαι καὶ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, καὶ Ἰωάννου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἐπιστολὰς πρὸς αὐτὸν Θεόδωρον ἀποστειλάντων πεπληρωμένας ἐπαίνου· ὅπερ ψεύδους ἐστὶ μεστόν. Γρηγόριος μὲν γὰρ, ὅτε ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγωνισάμενος, καὶ τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς τῶν Ἀρειανῶν πλάνης εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε πατρίδα, τὰς παρὰ τῶν αἱρετικῶν κακούργως προφερομένας ἐπιστολὰς D οὐ πρὸς Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας ἔγραψεν, ἀλλὰ πρὸς Θεόδωρον ἐπίσκοπον Τυάνων, ἥτις ἐστὶ τῆς δευτέρας Καππαδόκων μητρόπολις. τῆς δὲ αὐτῆς χώρας ἐστὶν ἡ Ναζιανζὸς, ἧς γέγονεν ἐπίσκοπος ὁ αὐτὸς ἐν ἁγίοις Γρηγόριος, καὶ Ἀριανζὸς τὸ χωρίον, ὅθεν ὥρμητο. τοῦτο γὰρ καὶ αὐταὶ σαφῶς δηλοῦσιν αἱ ἐπιστολαὶ, μεμνημέναι * ἐθνῶν καὶ συνόδων, καὶ τοῦ αὐτοῦ χωρίου Ἀριανζοῦ, καὶ ἑτέρων χωρίων τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, καὶ μηνὸς τῇ ἐπιχωρίῳ διαλέκτῳ Καππαδόκων ὀνομασμένου, καὶ Βοσπορίου ἐπισκόπου ὑπ' αὐτὸν τελοῦντος Κολωνίας τῆς πόλεως, καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων, καὶ χωρεπισκό- E πων, καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τὸν αὐτὸν τελούντων Θεόδωρον μνημονεύουσαι, ὧν καὶ μέχρι νῦν σώζεται τὰ ὀνόματα. ποία δὲ μετουσία Καππαδόκαις πρὸς τοὺς τῆς δευτέρας Κιλικίας ἢ τότε ἢ νῦν ὑπάρχει, διαμεμερισμένης τῆς τῶν ἐπαρχιῶν τούτων διοικήσεως; ἢ ποίους ἐπισκόπους ὑφ' ἑαυτὸν ἔχειν ἠδύνατο ὁ Μοψουεστίας ἐπίσκοπος, αὐτὸς ὑπὸ τὸν τῆς αὐτῆς δευτέρας Κιλικίας μητροπολίτην τελῶν; Ἰωάννης δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, οὐκ ἐπαίνων δὲ, ἀλλὰ μέμψεων καὶ ἐπιτιμήσεων οὖσαν μεστὴν, ὡς ἐκπεσόντος αὐτοῦ τῆς θεοσεβείας.

* ἐθῶν

συνασκήσας

συνασκήσας γὰρ αὐτῷ τὸν μονήρη βίον ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ, τῆς ἐκεῖσε συνδιαγωγῆς ἀναμιμνήσκει αὐτόν. καὶ ταῦτα μαρτυρεῖ Σωζόμενος, καὶ Ἡσύχιος, καὶ Σωκράτης, καὶ Θεοδώρητος ὁ πολλοὺς ὑπὲρ Θεοδώρου λόγους τε καὶ ἐπαίνους ἐκτείνας. εἰ δὲ προφέρουσι μαρτυρίας Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείας καὶ τῆς ὑπ᾽ αὐτὸν ἀνατολικῆς συνόδου, ὑπὲρ Θεοδώρου καὶ τῆς αὐτοῦ ἀσεβείας γενομένας, ἀνάγκη αὐτοὺς κἀκεῖνα δέξασθαι, ἅπερ ὅσον τό γε ἐπ᾽ αὐτοῖς εἰς κατάκρισιν τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ ἀθέτησιν τῆς ὀρθῆς πίστεως οἱ περὶ Ἰωάννην ἐτόλμησαν· καὶ ἅπερ ἔγραψαν, Νεστόριον καὶ τὴν αὐτοῦ κακοδοξίαν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον ἐκδικοῦντες. καὶ τοῦτο δείκνυται ἐκ διαφόρων αὐτῶν λόγων τε καὶ ἐπιστολῶν πρὸς Θεοδόσιον τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ ἑτέροις διαφόροις γραφέντων.

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. ἵνα δὲ μηδὲν τῆς ἀκριβείας παραλείψωμεν, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν μνησθῆναι καὶ τῶν γραφέντων παρὰ Αὐγουστίνου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης ἐπισκόπου ἐν Ἀφρικῇ γενομένου. ζητήσεως γάρ τινος περὶ Καικιλιανοῦ μετὰ θάνατον αὐτοῦ κινηθείσης, ὡς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρεξαπέντος παραδόσεως, καί τινων τούτου χάριν χωρισάντων ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, γράφει πρὸς Βονιφάτιον ὁ αὐτὸς τῆς ὁσίας μνήμης Αὐγουστῖνος, ὡς οὐκ ἔδει τινὰς διὰ τοῦτο χωρίσαι ἑαυτοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. εἰ γὰρ ἀληθῆ ὑπῆρχε τὰ ἐπαγόμενα Καικιλιανῷ, καὶ ἐφανερώθη ἐναντία φρονήσας τῆς καθολικῆς καταστάσεως, καὶ μετὰ θάνατον ἂν τοῦτον ἀναθέματι ὑπέβαλον. ἀλλὰ καὶ κανὼν τῆς ἁγίας ἐν Ἀφρικῇ συνόδου διαγορεύει τοὺς ἐπισκόπους, τοὺς τὴν οἰκείαν περιουσίαν ἢ ἐν διαθήκῃ, ἢ ἐξ ἀδιαθέτου αἱρετικῷ παραπέμποντας χρῆναι καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι. πρὸς τούτοις δὲ ἅπασι, τίς ἀγνοεῖ τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης γενόμενα κατὰ Διοσκόρου; ὃς οὐδὲν ἐπὶ πίστιν ἡμαρτηκὼς, διὰ μόνην ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν μετὰ θάνατον παρ᾽ αὐτῆς τῆς κατὰ Ῥώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀνεθεματίσθη. εἰ τοίνυν οἱ μηδὲν εἰς πίστιν πταίσαντες ἐπίσκοποι διὰ κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν, καὶ διὰ χρηματικὴν αἰτίαν ἀναθέματι καὶ μετὰ θάνατον ὑποβάλλονται, πόσῳ μᾶλλον Θεόδωρος ὁ εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀσεβήσας; ὅσον δὲ πρὸς τὴν ἄνοιαν τῶν λεγόντων, μὴ δεῖν ἀναθεματίζεσθαι μετὰ θάνατον τοὺς ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀσεβείᾳ τελευτῶντας, οὐ δεῖ μηδὲ τοὺς ἀδίκως κατακριθέντας πατέρας μετὰ θάνατον ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ συμβέβηκε καὶ ἐπὶ Ἰωάννῃ τῷ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ ἐπισκόπῳ γενομένῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας μετὰ θάνατον ἀνακληθέντι καὶ ἐπὶ Φλαβιανῷ τῷ τῆς ὁσίας μνήμης καὶ αὐτῷ Κωνσταντινουπόλεως γενομένῳ ἐπισκόπῳ, ἀδίκως μὲν ἐν ζωῇ κατακριθέντι, δικαίως δὲ μετὰ θάνατον ἀνακληθέντι ὑπό τε τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης πάπα Λέοντος, καὶ τῆς ἐν Καλχηδόνι ἁγίας συνόδου. ἐντεῦθεν δὲ συμβαίνει κατὰ τοὺς ἐκείνων λόγους, τοὺς μὲν αἱρετικοὺς τοῖς ἁγίοις πατράσι συναριθμεῖσθαι, οἷα ἐλευθέρους ἀφιεμένους τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς κατακρίσεως· τοὺς δὲ ἁγίους πατέρας ἀδίκως καταδικασθέντας τοῖς αἱρετικοῖς συνάπτεσθαι, οἷα μὴ λυομένης τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ἀδίκου κατακρίσεως. ἀξιοπιστότερος δὲ πάντων ἐστὶ διδάσκαλος ὁ κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ ἑαυτοῦ

A diam enim cum eo monachicam vitam in
uno eodemque monasterio exercuit, conversationis ibi factæ eum admonuit: & pro
his testimonium præbent Sozomenus, &
Hesychius, & Socrates, & Theodoretus, qui
multas pro Theodoro orationes & laudes
fecit. Si autem testimonia proferunt Ioannis
Antiocheni, & orientalis concilii sub eo
constituti, facta pro Theodoro, & ejus
impietate, necesse est eos, & illa suscipere,
quæ (quantum ad illos pertinet) ad condemnationem sancti Cyrilli, & reprobationem rectæ fidei fecerunt Ioannes & qui cum illo
erant, nec non etiam quæ scripserunt, Nestorium & ejus perfidiam diutius defendentes.
B Et hoc ostenditur ex diversis eorum libris &
epistolis, quas ad Theodosium piæ recordationis, & ad alios diversos scripserunt.

Et hæc quidem sic se habent. Vt autem nihil subtilitatis prætermittamus, necessarium
putavimus memorare etiam illa, quæ ab
Augustino sanctæ memoriæ Africano episcopo scripta sunt. Quæstione enim aliqua post
mortem Cæciliani de eo mota, quod ab ecclesiastica traditione declinasse dicebatur, &
propter hoc quibusdam a catholica ecclesia separatis, scribit ad Bonifacium idem
sanctus Augustinus, quod non oportebat,
aliquos ideo separare sese a catholica ecclesia. Si enim vera essent ea quæ Cæciliano
C inferebantur, & manifestatus esset contrarium aliquid ecclesiastico statui sapuisse,
etiam post mortem eum anathemati subjicerem. Sed & regula sanctæ synodi Africanæ statuit, episcopos, qui suas facultates in testamento, vel ex intestato hæretico relinquunt, oportere, & post mortem anathematizari. Super hæc autem
omnia, quis ignorat, ea quæ nostris temporibus in ecclesia antiquioris Romæ contra
Dioscorum acta sunt? Qui cum nihil in fidem
peccasset, tamen propter solum ecclesiasticum ordinem post mortem ab eadem sancta
ecclesia Romana anathematizatus est. Si igitur nihil in fidem peccantes episcopi, pro-
D pter solum ecclesiasticum ordinem, &
propter causam pecuniariam anathemati
& post mortem subjiciuntur: quanto magis Theodorus, qui in ipsum Deum peccavit? Quantum autem ad insipientiam dicentium, non oportere anathematizari post
mortem eos, qui in sua impietate mortui
sunt: oportebat nec eos, qui injuste condemnati sunt patres post mortem revocari, quale contigit in Ioanne sanctæ recordationis
episcopo Constantinopolitanæ civitatis, ab
universali ecclesia post mortem revocato,
E & in Flaviano sanctæ memoriæ & ipso episcopo Constantinopolitanæ civitatis, injuste quidem in vita condemnato, juste autem post mortem revocato tam a sanctæ memoriæ papa Leone, quam a sancta Calchedonensi synodo. Ex hoc autem contingit
secundum illorum verba, hæreticos quidem sanctis patribus connumerari, utpote
liberatos debita eis condemnatione, sanctos autem patres injuste condemnatos, hæreticis conjungi, utpote non soluta contra
eos facta iniqua damnatione. Omnibus
autem magis * credendus est doctor dominus
& Deus noster Iesus Christus, de se dicens:

* fide dignus.

A *Sic enim dilexit Deus mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non judicatur: qui autem non credit, jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* Et Spiritus autem sanctus per prophetam David dicit, impios non resurrecturos in judicio. (Psalm. 1.) Tali igitur domini sententia prolata adversus omnem impium, & nihil discernente inter vivos & mortuos hæreticos, quomodo audent resistere tali sententiæ, & eos qui semel impie egerunt, & propter hoc jam a domino condemnati sunt, dicere, non oportere post mor- B tem condemnari? Et divinus * autem apostolus, qui Christum in semetipso habet loquentem, non solum adversus homines, sed etiam adversus angelos talem protulit sententiam, dicens in epistola ad Galatas: (Galat. 1.) *Sed licet nos aut angelus de cælo evangelizaverit præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit.* Et quis ita impius est, ut præsumat dicere, quod Theodori impia scripta, vel pars eorum, tradita est aliquando sanctæ Dei ecclesiæ, & non statim, qui ausus est aliquid tale lo- C qui, anathemati subjectus est a sanctis patribus?

(* etiam)

Si quis igitur post ejusmodi rectam confessionem, & hæreticorum condemnationem, salvo manente pio intellectu, de nominibus vel syllabis vel dictionibus contendens, separat se a sancta Dei ecclesia, tamquam non in rebus, sed in nominibus solis & dictionibus posita nobis pietate: talis utpote dissensionibus gaudens, rationem pro semetipso, & pro deceptis & decipiendis ab eo, reddet magno Deo & salvatori nostro Iesu Christo in die judicii. Amen.

A λέγων. οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ λέγει, τοὺς ἀσεβεῖς μὴ ἀναστήσεσθαι ἐν κρίσει. τῆς οὖν τοιαύτης τοῦ κυρίου ἀποφάσεως ἐξενεχθείσης κατὰ παντὸς ἀσεβοῦς, καὶ μηδὲν διαστελλούσης μεταξὺ ζώντων, καὶ νεκρῶν αἱρετικῶν, πῶς τολμῶσιν ἀντιπίπτειν τῇ τοιαύτῃ ἀποφάσει, καὶ τοὺς ἅπαξ ἀσε- B βήσαντας, καὶ διὰ τοῦτο ἤδη ὑπὸ τοῦ κυρίου κατακεκριμένους λέγειν, μὴ δεῖν μετὰ θάνατον κατακρίνεσθαι; καὶ ὁ θεῖος δὲ ἀπόστολος τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα, οὐ μόνον κατὰ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ κατ᾽ ἀγγέλων τὴν τοιαύτην ἐπήγαγεν ἀπόφασιν, εἰπὼν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Γαλάτας· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμᾶς παρ᾽ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω· εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ τίς οὕτως ἀσεβὴς, ὡς τολμῆσαι εἰπεῖν, ὡς τὰ παρὰ Θεοδώρου ἀσεβῶς συγγραφέντα, ἢ μέρος αὐτῶν παρεδόθη ποτὲ τῇ ἁγίᾳ τοῦ C Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθὺς ὁ τολμήσας τι τοιοῦτον διαφθέγξασθαι ἀναθέματι καθυπεβλήθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων;

Εἴ τις τοίνυν μετὰ τὴν τοιαύτην ὀρθὴν ὁμολογίαν καὶ κατάκρισιν τῶν αἱρετικῶν, τῆς εὐσεβοῦς ἐννοίας σωζομένης περὶ ὀνομάτων, ἢ συλλαβῶν, ἢ λέξεων ζυγομαχῶν, χωρίζει ἑαυτὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ὥσπερ ἐν ὀνόμασι μόνοις καὶ λέξεσι κειμένης ἡμῖν τῆς εὐσεβείας, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν πράγμασιν, ὁ τοιοῦτος ὡς τοῖς σχίσμασι χαίρων λόγον ὑφέξει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀπατωμένων ἢ ἀπατηθησομένων τῷ μεγάλῳ Θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Ἀμήν.

Iustiniani imperatoris ad sanctam synodum epistola de Theodoro Mopsuesteno & reliquis.

D Τύπος τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον περὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας καὶ τῶν λοιπῶν.

(Habetur sup. in coll. 1. paucis mutatis. * supra pag. 419. E.)

SEMPER quidem studium fuit orthodoxis & piis imperatoribus patribus nostris, pro tempore exortas hæreses per congregationem religiosissimorum sacerdotum amputare, & recta fide sincere prædicata, in pace sanctam Dei ecclesiam custodire. Quapropter & Constantinus magnus Ario blasphemante & dicente, Filium non esse consubstantialem Deo & Patri, sed creaturam, & ex non extantibus factum esse, congregavit Nicææ trecentos decem & octo patres, & cum ipse concilio interfuisset, damnato & anathematizato Ario rectam fidem confirmare studuit: per quam divini illi patres confitentes Filium consubstantialem esse E Deo & Patri, non vero creaturam & ex non extantibus factum, usque ad hodiernum diem canitur. Theodosius autem senior, Macedonio negante deitatem sancti Spiritus, & Apollinario ejus discipulo blasphemante incarnati Dei Verbi dispensationem, & dicente, Dei Verbum non assumpsisse mentem humanam, sed carni animam rationalem habenti fuisse

ΣΠΟΥΔΗ μὲν γέγονεν ἀεὶ τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ εὐσεβῶς προβεβασιλευκόσι τοῖς ἡμετέροις πατράσι, τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφυομένας αἱρέσεις διὰ συνόδων ὁσιωτάτων ἱερέων ἐκκόπτειν, καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς κηρυττομένης ἐν εἰρήνῃ τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν διαφυλάττειν. διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας Ἀρείου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος, μὴ εἶναι τὸν υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ πατέρας, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραγενόμενος, καὶ τοῦ Ἀρείου καταδικασθέντος καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐσπούδασε τὴν ὀρθόδοξον κρατῦναι πίστιν· δι᾽ ἧς ὁμολογήσαντες οἱ E θεῖοι πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τὸν υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ἀλλὰ μὴ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, μέχρι νῦν * ᾄδεται. καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνουμένου τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ Ἀπολιναρίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ βλασφημοῦντος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ φάσκοντος, νοῦν ἀνθρώπινον μὴ εἰληφέναι τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, ἀλλὰ σαρκὶ ἑνωθῆναι ψυχὴν ἄλογον ἐχούσῃ,

(* ἴσ. ᾄδεται.)

ἐχούσῃ, συναγαγὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ρν'. πατέρας, καὶ μετασχὼν καὶ αὐτὸς τῆς συνόδου, καὶ τῶν εἰρημένων καθαιρεθέντων καὶ ἀναθεματισθέντων αἱρετικῶν, μετὰ καὶ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ ὁμοφρόνων, παρεσκεύασε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κηρύττεσθαι. καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ νέος τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου λέγοντος, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν· καὶ τὸν μὲν φύσει υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, τὸν δὲ χάριτι υἱὸν ἀσεβῶς εἰσάγοντος, καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν εἶναι θεοτόκον ἀρνουμένου, συναγαγὼν τὴν προτέραν ἐν Ἐφέσῳ τῶν διακοσίων ἁγίων πατέρων σύνοδον, καὶ ἀποστείλας ἄρχοντας ὀφείλοντας παρεῖναι τῇ συνόδῳ, προσέταξε καὶ τὸν Νεστόριον παραγενέσθαι, καὶ κρίσιν ἐπ' αὐτῷ γενέσθαι· καὶ δὴ γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως κατεδίκασαν Νεστόριον, ἀναθεματίσαντες σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ. τούτων δὲ οὕτω προελθόντων, ἐπαναστάντες Κυρίλλῳ τῷ πανοσιωτάτῳ οἱ τῆς ἐξαγίστου Νεστορίου μερίδος, ἐσπούδασαν, τό γε ἐπ' αὐτοῖς, ἀνατρέψαι τὴν κατὰ Νεστορίου γεγενημένην κρίσιν. ἀλλ' οὖν γε Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ὄντως ὀρθῶς κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ δογμάτων κριθέντων, παρεσκεύασε κρατεῖν * γνησίως τὴν ἐπ' αὐτῷ γεγενημένην κρίσιν. καὶ γὰρ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ τοῦ θείου Κυρίλλου καταφλυαρησάντων, γράφει πρὸς τὸν βασιλέα Κύριλλος τοιαῦτα· ἐπειδήπερ ἐπυθόμην, ὦ εὐσεβέστατε βασιλεῦ, τῶν φιλολογεῖν εἰωθότων τινὰς ἀγρίων σφηκῶν δίκην περιβομβεῖν, καὶ μοχθηροὺς ἐρεύγεσθαι κατ' ἐμοῦ λόγους, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατακομισθὲν καὶ οὐκ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου λέγοντος τὸ θεῖον σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέντοι καὶ δύο υἱοὺς κατὰ Νεστόριον ὁμολογεῖν ἡμᾶς κατεφλυάρησαν, δεῖν ᾠήθημεν ὀλίγα περὶ τούτου πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως· ὦ ἀνόητοι καὶ μόνον εἰδότες συκοφαντεῖν, πῶς εἰς τοῦτο παρήχθητε γνώμης, καὶ τοσαύτην νενοσήκατε μανίαν; ἔδει σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν ἅπας ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγὼν συνεκεκρότητο διαβεβαιουμένοις, ὅτι θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία Μαρία. ἀλλ' ἐπείπερ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς γεγονέναι τὸ θεῖον σῶμα τοῦ Χριστοῦ λέγομεν, ὥς φασι, πῶς ἂν νοοῖτο θεοτόκος; τίνα γὰρ ὅλως τέτοκεν, εἰ μὴ ἐστὶν ἀληθὲς, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα τὸν Ἐμμανουήλ; γελάσθωσαν τοίνυν οἱ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κατ' ἐμοῦ πεφλυαρηκότες. οὐ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ μακάριος Ἡσαΐας· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ, ὅ ἐστι, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον εἰπών· μὴ φοβοῦ Μαριὰμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξεις υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ὅταν δὲ λέγωμεν, ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐχ ὡς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς ταῦτά φαμεν, ἀλλ' ὡς ἑπόμενοι τῷ ἱερῷ Παύλῳ φάσκοντι· ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκὸς, ὁ δεύτερος ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. μεμνήμεθα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου λέγοντος· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐ-

ίας

A unitum, congregatis in Constantinopolitana urbe centum quinquagintapatribus, ac ipse particeps concilii effectus, damnatis & anathemate perculsis prædictis hæreticis una cum impiis eorum dogmatibus ac sectatoribus, curam adhibuit ut recta fides prædicaretur. Theodosius vero junior, impio Nestorio dicente alium esse Deum Verbum, & alium Christum; ac Verbum quidem natura esse Filium Dei & Patris, Christum vero tantum ex gratia Filium impie introducente, & sanctam Mariam Dei genitricem esse negante; congregavit priorem Ephesinam synodum ducentorum sanctorum patrũ, & directis principibus qui deberent concilio

B interesse, jussit & ipsum Nestorium adesse, & judicium de eo fieri: diligentique examinatione facta, damnarunt & anathematizarunt Nestorium una cum sectatoribus ejus. His autem ita subsecutis, cum insurrexissent contra sanctissimum Cyrillum sectatores impii Nestorii, conati sunt (quantum in ipsis fuit) rescindere sententiam contra Nestorium latam. Sed Theodosius imperator, defendens ea quæ ita recte contra Nestorium & impia ejus dogmata fuerant judicata, damnationis sententiam in eum factam ratam haberi curavit. Insuper autem cum & quædam alia crimina divino Cyrillo apud imperatorem nugaciter impingerent, ad imperato-

C rem Cyrillus in hanc sententiam scripsit: Postquam mihi, piissime imperator, renuntiatum est, quosdam garrulos instar vesparum ferarum susurris suis aures tuas personare, & maledicta in me eructare, nugantes me asserere Christi divinum corpus cælo delatum, & non de sancta virgine assumptum; itemque duos filios de sententia Nestorii confiteri: existimavi debere me adversus ipsos pauca in hanc sententiam dicere: O fatui, & nullius rei nisi calumniandi gnari, quomodo in hanc devenistis sententiam, tantumque insaniæ concepistis? Omnino enim oportebat hoc vos perspicue sentire, totam fere nostram de fide dispu-

D tationem inde ortam, quod nos sanctam Mariam deiparam esse contendimus. Atqui si, ut illi dicunt, nos corpus Christi divinum cælitus venisse, non ex ipsa natum dicimus, quomodo deipara dici poterit? Quem enim peperit, si hoc verum non est, quod secundum carnem pepererit Emmanuelem? Rideantur ergo, qui hæc & talia de me blaterant. Non enim mentitur sanctus Isaias, cum ita vaticinatur: *Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt eum Emmanuel, quod est, nobiscum Deus.* Isai. 7.

E Et haud dubie verum dixit Gabriel archangelus ita Mariam alloquens: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen ejus Iesum: Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.* Cum autem dominum nostrum Iesum Christum dicimus desuper de cælo venisse, non eo sensu dicimus, quasi putemus eum sanctam suam carnem de cælo detulisse: sed sequimur sanctum Paulum, qui ita ait: *Primus homo de terra terrenus: secundus, dominus e cælo.* Imitamur etiam & ipsum dominum dicentẽ: *Nemo ascendit in cælum,*

Luc. 1. Matth. 1. 1. Cor. 15. Ioan. 1.

lum, nisi qui descendit de cælo filius hominis. At vero quod ad carnem attinet, natus est, sicut diximus, ex beata virgine. Sed quoniam verbum Dei de cælo descendens, *seipsum exinanivit, formam servi assumendo,* filiusque hominis extitit, cum tamen idem permaneret qui antea fuerat, scilicet Deus, (est enim immutabilis, & nulli alterationi obnoxiæ naturæ) cum jam unus intelligatur esse cum propria carne, dicitur de cælo venisse. Et nominatur etiam homo de cælo, cum sit perfectus in deitate, idemque perfectus in humanitate: intelligiturque una esse persona. Vnus enim est dominus Iesus Christus, tametsi naturarum discrimen non ignoretur, ex quibus ineffabilem illam dicimus factam unitionem. Fatemur itaque verbum, unigenitum Dei Filium, Deum esse perfectum, & perfectum hominem corpore & anima ratione prædita constantem: quod ad deitatem attinet, ex Patre natum ante sæcula, eumdem autem ultimis temporibus propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humanitatem: consubstantialem Patri secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum facta est unio. Inde est, quod unum Christum, unum Filium, unum dominum confitemur, atque etiam sanctam virginem vere fuisse deiparam, ideo quod Deus verbum carnem induit & homo factus est, atque in ipsa conceptione sibi univit templum, quod ex ipsa assumebat. Si placet, exempli loco accipiamus nostrum ipsorum compositionem, quatenus homines sumus. Constamus nimirum anima & corpore. Ac videmus duas naturas, aliam corporis, aliam animæ; hominem vero, ex utrisque unitione facta, unum: neque compositio ex duabus naturis efficit, ut pro uno homine duos cogitemus; sed unum (ut dixi) intelligimus hominem ex anima & corpore compositum. Si enim hoc tollamus, ex duabus & differentibus naturis unum & indivulsum Christum ab unitione existere, dicent adversarii: Si una natura totius Christi est, quomodo potuit humanam naturam induere, aut quam carnem sibi propriam asciscere? Eos autem qui dicunt contemperationem, confusionem aut mixtionem naturarum verbi Dei cum carne factam; palam iis ora obturare tua pietas dignetur.] Post hæc autē Cyrillo mortuo, emersit monachus quidā & archimādrita, nomine Eutyches. Hic non exiguā populi partem sibi adjunxit, Nestorii sectam & impium ejus dogma approbans, ac dicēs carnē domini non esse cōsubstantialē nobis. Et rursum quidē non multo post diabolica manu prævalente, aliud Ephesi concilium latronum, & nequaquam sanctum cogitur: misso ad id etiam Flaviano Constantinopolitano, cum penes Dioscorum Alexandriç episcopum summa rerum ibi esset. Divinus autem Flavianus defendens orthodoxam fidem, occiditur: priori vero Ephesinæ synodo auctoritas abrogatur, subscribentibus quibusdam episcopis lethali vi compulsis, inter quos fuit etiam Basilius Seleuciæ episcopus. Hinc cum publice docerentur Nestorii, Dioscori & Eutychis perniciosa dogmata, magnique presertim in oriēte existerent tumultus, occisi sunt Proterius

ρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καίτοι γεγέννηται κατὰ σάρκα, ὡς εἴρηται, ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς λόγος κεκένωκεν ἑαυτὸν, μορφὴν δούλου λαβὼν, καὶ κεχρημάτικεν ἀνθρώπου υἱὸς μετὰ τοῦ μεῖναι ὃ ἦν, τουτέστι Θεός· ἄτρεπτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν· ὡς εἷς ἤδη νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, ἐξ οὐρανοῦ λέγεται κατελθεῖν. ὠνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὢν ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἑνὶ προσώπῳ νοούμενος. εἷς γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, κἂν ἡ τῶν φύσεων διαφορὰ μὴ ἀγνοῆται, ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἕνωσίν φαμεν πεπρᾶχθαι. τοιγαροῦν ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ᾽ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι᾽ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονεν. ὅθεν ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν καὶ τὴν ἁγίαν παρθένον ἀληθῶς θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεὸν λόγον σαρκωθῆναι, καὶ ἐνανθρωπῆσαι, καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἑνῶσαι αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν. καὶ, εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ᾽ ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ᾽ ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι. συντεθείμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ ὁρῶμεν φύσεις δύο, ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος, ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ᾽ εἷς ἐξ ἀμφοῖν καθ᾽ ἕνωσιν ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συντεθεῖσθαι, δύο ἀνθρώπους τὸν ἕνα νοεῖσθαι παρασκευάζει· ἀλλ᾽ ἕνα τὸν ἄνθρωπον κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. ἐὰν γὰρ ἀνέλωμεν τὸ, ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐροῦσιν οἱ δι᾽ ἐναντίας· εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν; ἢ ποίαν ἰδίαν ἐποιήσατο σάρκα; τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι κρᾶσις, ἢ σύγχυσις, ἢ φυρμὸς ἐγένετο τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα, καταξιωσάτω σου ἡ θεοσέβεια προδήλως ἐπιστομίζειν. μετὰ δὲ ταῦτα Κυρίλλου τελευτήσαντος, ἐπιφύεται μοναχός τις καὶ ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχὴς ὀνομαζόμενος, καὶ ἀποσπᾷ κατόπιν αὐτοῦ μέρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ, κυρῶν τὰ Νεστορίου καὶ τὸ αὐτοῦ πονηρὸν δόγμα, φάσκων μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ κυρίου ἡμῖν ὁμοούσιον. καὶ δὴ πάλιν μετ᾽ ὀλίγον διαβολικῆς ἰσχυσάσης χειρὸς, ἑτέρα σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ λῃστρικὴ καὶ οὐχ ὁσία γίνεται, παραπεμφθέντος ἐκεῖσε καὶ Φλαυιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας ἔχοντος. καὶ φονεύεται μὲν Φλαυιανὸς ὁ θεῖος ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπεται δὲ ἡ ἐν Ἐφέσῳ προτέρα σύνοδος, ὑπογραψάντων φονικῇ βίᾳ τινῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασίλειος ὁ Σελευκείας. κἀντεῦθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς δημοσιευομένων πονηρῶν δογμάτων, καὶ πολλῆς ταραχῆς γινομένης, μάλιστα ἐν τῇ ἀνατολῇ, φονεύεται Προτέριος

ὁ μέγας ἱερεὺς, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων ἀνίσταται θεόθεν Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς, καὶ συναγαγὼν ἐν Καλχηδόνι τὴν τῶν χλ΄. πατέρων σύνοδον, παρόντων Διοσκόρου, καὶ Εὐτυχοῦς, καὶ αὐτὸς ἐπορεύθη· καὶ καταδικάζονται μὲν Διόσκορος καὶ Εὐτυχὴς, καὶ Νεστόριος πάλιν ἀναθεματίζεται· Θεοδώρητον δὲ καὶ Ἴβαν καὶ Βασίλειον Σελευκείας ἐδέξαντο καθυπογράψαντας, καὶ τῆς λῃστρικῆς συνόδου ἀναιρεθείσης καὶ ἀναθεματισθείσης, εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάντας οἱ θεῖοι πατέρες. τούτων δὲ τῶν τεσσάρων συνόδων οὕτω γενομένων καὶ ἐπιβεβαιωθεισῶν, καὶ κρατουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες ἐσπούδασαν αὖθις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κρατῦναι διὰ τῆς Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας ἀφορμῆς, πολλὰ χείρονα τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Νεστορίου βλασφημήσαντος. ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις πατράσι, καὶ βουλόμενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώβητον διαφυλάττεσθαι, προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξετάσαντας, κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ ἀποφήνασθαι. πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ δυσφημίαις εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν γενομέναις, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν, καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐληλυθέναι, καὶ τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ γενόμενον ἄμωμον. καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος βαπτισθῆναι, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰληφέναι, καὶ υἱοθεσίας ἠξιῶσθαι, καὶ καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνος εἰς πρόσωπον τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Χριστὸν προσκυνεῖσθαι, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι. καὶ πρὸς τούτοις εἶπε, τοιαύτην γεγενῆσθαι τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὁποίαν ὁ ἀπόστολος ἔφη περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ἔτι δὲ προτρέπομαι ὑμᾶς ἐξετάσαι καὶ τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδωρήτου καὶ Ἴβα κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἁγίας συνόδου, καὶ ὁμοίως τὰ κατ' αὐτῶν ἀποφήνασθαι.

Καὶ ταῦτα πάλιν ὡσαύτως οἱ θεῖοι πατέρες πολυπραγμονήσαντες ἀπεκρίθησαν· ἡ μὲν ἐν Καλχηδόνι θεία σύνοδος Θεοδωρήτου καὶ Ἴβα πολλὰ καταβοήσασα, οὐκ ἄλλως αὐτοὺς ἐδέξατο, εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεμάτισαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα, καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον. ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἱρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ Θεόδ. γενόμενον ἐπίσκ. Μοψουεστίας, καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ. καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδωρ. συγγραφέντα κατά τε τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλ. τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱερᾶς συνόδ. καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορ. αὐτῷ γέγραπται. πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἴβα γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην, τὴν ἀρνουμένην τὸν Θεὸν λόγον ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου τῆς θεοτόκου Μαρίας σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενῆσθαι, καὶ τὸν θεσπέσιον Κύριλλον ὡς αἱρετικὸν διαβάλλουσαν, καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ πρώτην ἁγίαν σύνοδον, ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως τὸν Νεστόριον καθελοῦσαν, καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια

A sacerdos magnus, & alii plurimi. Eo rerum statu Marcianus divinitus creatur imperator: qui coacto Calchedone sexcentorum triginta patrum concilio, præsentibus Dioscoro & Eutyche, in eo una cum ipsis interfuit: ibique damnantur quidem Dioscorus & Eutyches, & iterum Nestorius anathematizatur: Theodoretus autem, Ibas & Basilius Seleuciæ episcopus recepti sunt, cum tamen priori " concilio subscripsissent. Et ita abolitis prædatoriæ synodi actis & damnatis, concordia a sanctis patribus inter omnes conciliata est. His quatuor conciliis sic actis, & confirmatis, & auctoritatem in ecclesia Dei obtinentibus, Nestorii sequaces
B denuo suam hæresim confirmare, opera Theodori Mopsuesteni, qui multo pejora, quam Nestorius ejus discipulus, blasphemavit. Nos igitur sequentes sanctos patres nostros, & volentes rectam fidem sine ulla macula conservare, hortamur vos, ut hujus quoque blasphemias examinantes, de eo & sectatoribus ejus sententiam feratis. Nam præter innumera alia, quæ impie in Christum Deum nostrum maledicta evomuit, id quoque protulit, alium esse Deum verbum, alium Christum, qui animi perturbationibus & carnis cupiditatibus molestiam ipsi exhibentibus, paulatim a deterioribus desistens, factorum profectu in melius evaserit, inculpataque optimæ vitæ ratione usus sit. Qui, ut purus homo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
C sancti baptizatus, per baptismum gratiam Spiritus sancti consecutus, adoptione sit dignatus: & ad similitudinem regiæ imaginis Christus in persona verbi Dei adoratus, post resurrectionem animo constanti, & peccatorum vacuo fuerit. Preterea pronuntiavit, eam fuisse verbi cum Christo unitionem, quæ est ab apostolo dicta viri cum muliere: *Et erunt duo in uno carne.* Ad hæc vos hortor, ut ea etiam examinetis, quæ a Theodoreto & Iba male scripta sunt contra prius Ephesinum sanctum concilium, contraque eos eodem modo sententiam feratis.

D Patres his rursum accurate consideratis, responderunt: Calchedonense sacrum concilium Theodoretum & Ibam graviter verbis insectatum, non alia conditione in gratiam recepit, quam ut prius sua damnarent mala scripta, & Theodorum ac Nestorium. Nos autem præter reliquos omnes hæreticos a dictis quatuor sanctis conciliis damnatos, atque ecclesia exclusos, damnamus etiam, atque proscribimus Theodorum qui fuit Mopsuestiæ episcopus, ejusque impios libros: nec non ea quæ Theodoretus male scripsit contra veram fidem, &
E duodecim sancti Cyrilli capita, ac primam sanctam Ephesinam synodum, & pro defensione Theodori ac Nestorii. Præterea damnamus etiam epistolam, quam Ibas fertur scripsisse ad Marim Persam, quæ negat verbum Dei ex sancta virgine deipara Maria incarnatum hominem esse factum, & divum Cyrillum pro hæretico traducit: ac primam quidem Ephesinam sacram synodum reprehendit, ut quæ incognita causa Nestorium damnaverit: duodecim autem capitula

" errat interpres, ut dicetur in notis.

1. Cor. 6.

Anno Christi 553.

tula sancti Cyrilli conspuit, Nestorio vero & Theodoro, eorumque impiis scriptis & opinionibus patrocinatur. Quapropter effrenes hæreticorum istorum linguas, impiissimaque scripta, ipsosque ad extremum in falsis suis opinionibus ac malitia perseverantes, optimo jure patri mendaciorum diabolo annumerantes, dicemus: *Vadite in lumine ignis vestri, & in flamma quam concepistis.* Isa. 50.

A τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐκδικοῦσαν δὲ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καὶ δόγματα. διὸ δὴ τοίνυν τὰς μὲν τῶν αἱρετικῶν τούτων, καὶ πάντων ἀθυροστόμους γλώσσας, καὶ τὰς τούτων ἀσεβεστάτας συγγραφὰς, αὐτούς τε τοὺς αἱρετικοὺς τοὺς μέχρι τέλους ἐμμείναντας τῇ οἰκείᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ, μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ψεύδους εἰκότως διαβόλου συναριθμοῦντες ἐροῦμεν· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν, καὶ τῇ φλογὶ, ᾗ ἐξεκαύσατε.

IN [a] CONCILIVM [b] CONSTANTINOPOLITANVM

VNIVERSALE SIVE [c] OECVMENICVM [d] quintum & [e] approbatum, in quo [f] centum sexaginta quinque episcopi, [g] Theodorum Mopsuestenum quondam episcopum, [h] epistolam Ibæ & [i] scripta Theodoreti Cyrensis adversus Cyrillum, ([k] quæ sunt tria illa capitula damnationis, quorum gratia hæc synodus congregata fuit,) & [l] Origenem cum suis erroribus & sectariis Origenistis [m] condemnaverunt.[n] anno post consulatum Basilii duodecimo, post natum Christum salvatorem nostrum 553. sub pontificatu Vigilii, & imperio Iustiniani.

B

NOTÆ SEVERINI BINII.

Hæc synodus a quo indicta.

a *Concilium.*] Hanc synodum Vigilius papa auctoritate pontificia indixit: Iustinianus opera, studio, ac favore C suo eamdem congregavit. Cum enim imperator limites imperii prætergressus, ad uniendos ecclesiæ catholicæ Eutychianos & Acephalos, hortatu Theodori episcopi Cæsareæ Cappadociæ, de trium capitulorum damnatione edictum (de quo supra) promulgasset; Vigilius vero edicenti obstitisset, utriusque consensu tamdem constitutum fuit, ut sublato edicto, controversiæ decisio ad universalis concilii congregationem suspenderetur. Quod cum imperator prout conventum erat, præstitisset, auctoritate Vigilii hanc synodum convocavit. Qui cum experientia didicerat, oppugnatores trium capitulorum & defensores concilii, (quos synoditas vocant) nequaquam suo edicto obtemperaturos, nisi illud episcoporum decreto atque auctoritate pontificia confirmaretur, indefesso haud dubie studio ac labore curavit, ut ex Vigilii papæ sententia synodus œcumenica perageretur. Incitabat D eumdem imperatorem magna illa fiducia, qua sibi pollicebatur fore, ut editum a se de tribus capitulis decretum patres concilii sua sententia corroborarent, atque ita omni tergiversandi causa ac ratione sublata, occulti Eutychiani & Severiani (qui a defensoribus concilii Hæsitantes nominabantur) Calchedonense concilium facilius reciperent, & ad unionem ecclesiæ catholicæ redirent. Piis hisce Iustiniani votis ac desideriis Vigilius papa non potuit non consentire. Sed cum imperator propositi tenacissimus ad suam de tribus capitulis damnandis sententiam pluribus episcoporum suffragiis confirmari optaret, neque aliter id futurum esse speraret, quam si in oriente conventus episcoporum celebraretur, atque ad illud orientales tantum episcopi, quos in suam sententiam fere omnes pertraxerat, accerserentur, ideo nullum ex occidente episcopum ad synodum invitavit; sed illos dumtaxat orientis antistites vocavit, qui vel acerrimi Theodori [n] Mopsuesteni propugnatores erant, vel quos ille beneficiis devinxerat. Hoc factum imperatoris turpissimum Vigilius papa acerrime reprehendit. Et quam- E quam ob controversiam illam, cujus gratia universus fere orbis occidentalis ab orientali ecclesia divisus erat, non alibi quam in Sicilia, vel in aliqua alia occidentali civitate conveniri debere pontifex allegaret; tamen hac in re voluntati imperatoris, ejusque sententiæ lubens accessit; quando imperator ad avertendum schismatis periculum (quod, nisi Itali & Africani episcopi vocarentur, inde certo oriturum prædicebatur,) Vigilio acquievit, parisque numeri episcopos ex oriente & occidente convocavit. Imperator interea, dum vocati ex occidente exspectabantur, edictum suum de tribus capitulis a se ante conscriptum & promulgatum, ad pontificem Vigilium misit, ut suam de iisdem capitulis sententiam scripto proferret. Hac occasione pontifex, post impetratas viginti dierum inducias, quantumvis ab ægra corporis valetudine nondum convaluisset, constitutum illud conscripsit, & ad imperatorem remisit, eo tempore, quo hujus concilii quinta collatio sive sessio celebrata fuit.

[n] imo, Cæsareensis in Capp.

Qui qualesve episcopi ab imperatore convocati.

Constitutũ Vigilii.

Constitutum Vigilii e bibliotheca Vaticana per annales Baronii acceptum, epistolis Vigilii papæ supra subjunxi. Id B fecisse non erit ingratum spero: maxime cum ex actis concilii non obscure colligatur, ipsum collatione sexta in consessu episcoporum recitatum fuisse. Acta concilii quæ in hunc diem edita reperiuntur, alibi mendosa sunt: alibi commentitiis scriptis aucta: atque etiam pluribus in locis mutilata extant. Leges illæ Theodosii imperatoris adversus Nestorium prolatæ, quæ recitantur quinta collatione, in codice Theodosiano, atque in actis concilii Ephesini, longe aliter se habent. Sexta collatione duo aut plura mendacia de Ibæ epistola, Calchedonensi concilio plane contraria leguntur; illaque verba: *Qui est dominus noster Iesus Christus unus de sancta Trinitate,* de quibus Eutychiani sub Hormisda papa diu altercati fuerunt, textui Calchedonensis concilii superaddita inveniuntur. Quibus sane imposturis tota fere collatio sexta in magnam suspicionem fraudis, doli ac surreptionis inducitur. Epistola illa, quæ sub nomine Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de obitu Cyrilli gaudentis, recitata dicitur, nequissimi & scelestissimi alicujus nebulonis Eutychiani commentum est, adeo- C que surreptitie hujus concilii actis intrusa. Nam ante obitum Cyrilli, Ioannem Antiochenum episcopum ex humanis sublatum; & in locum ejusdem Domnum suffectum fuisse; chronicon Nicephori, aliique qui successiones patriarcharum Antiochiæ & Alexandriæ descripserunt; illa denique epistola quam sanctus Cyrillus ad Domnum Antiochenum episcopum, & Ioannis successorem scripsit, evidenter attestantur. Quomodo igitur Theodoretus de obitu Cyrilli ad Ioannem scripsisse potuit? Decurtationem & mutilationem actorum indicant illa fragmenta, quæ in fine hujus synodi subjungi curavimus: quodque vel nulla levis tantum mentio reperiatur de condemnatis erroribus Origenis, quos cum Origene, ejusque sectariis Didymo & Euagrio, hac synodo condemnatos esse testantur acta septimæ synodi actione prima, Nicephor lib. 17. cap. 27.

Acta concilii mendosa: & commentitiis scriptis aucta.

Acta concilii mutilata.

Hæc ab Origenistis illis, qui huic synodo præfuerunt, & D quorum summa apud imperatorem auctoritas erat, furtim ablata fuisse, nemo est qui dubitare possit. Origenistarum patronus erat Theodorus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, horum omnium malorum primus concinnator; qui ut aliquo prætextu pacis futuræ concilii Calchedonensis capitula damnarentur, dolose suaserat imperatori, ut de tribus capitulis damnandis edictum proponeret, Quis neget eumdem Theodorum abstulisse ab actis hujus concilii, quæ suæ causæ adversabantur? Accedit quod & Eutychius Constantinopolitanus episcopus, hujus concilii præses, in non levem suspicionem Origenismi induci possit, cum secundum errores Origenis illud aliquando sensisse certum sit: Non cum eadem carne, atque membris iisdem corpus nostrum resurrecturum? licet redargutus postea a S. Gregorio, tunc diacono apocrisiario Romanæ ecclesiæ, eo errore abdicato, catholice obierit. Post hæc tempora, hanc eamdem synodum a Monothelitis corruptam fuisse duplici argumento convincitur ex actis sextæ synodi; quibus refertur primum, quod Monothelitæ epistolam quamdam sub Mennæ Constantinopolitani episcopi nomine, ad Vigilium papam E conscriptam, de unica in Christo voluntate ediderint, eamque divulgarint sub titulo quintæ synodi, quasi ex actis ejusdem synodi deprompta foret: ad quam stropham detegendam, legati sedis apostolicæ in sexta synodo ostenderunt, actis hujus quinti concilii œcumenici tres quaterniones (dolo ac fraude Monothelitarum haud dubie) recens annexos esse. Rursus vero dum in prædicta sexta synodo legeretur actio septima quintæ synodi, inventæ sunt in ea duæ superadditæ epistolæ, Vigilii papæ nomine inscriptæ; quarum altera ad Iustinianum imperatorem, altera ad Theodoram Augustam data habetur: quibus Vigilius papa assereret, unam esse in Christo operationem. Hæc Monothelitæ sine dubio affinxerant sanctissimo pontifici, ut unius operationis in Christo unicum esse principium ostenderent. Commentitias atque suppositas fuisse hujusmodi epistolas iidem legati sedis apostolicæ manifeste probarunt. Hanc ob causam legati supradicti, cum prædictas imposturas hæreticorum detexissent, actione 14. ejusdem sexti

Eutychius Constantinopolitanus episcopus.

Acta hujus concilii a Monothelitis corrupta.

ANNO CHRISTI 553.

ti cōcilii anathema dixerūt in eos, qui quoquomodo quintam ſynodum corruperunt. Quibus igitur latrociniis, furtis ac corruptelis hæc sācta ſynodus diverſis hæreticis diverſorum temporum expoſita, quas jacturas, quæve naufragia perpeſſa fuerit, nemo non videt. Eo tempore, quo Vigilius papa hanc ſynodum approbavit & confirmavit, acta ſynodalia hujus concilii, inter alia ſcripta authentica collocata fuerunt; quæ ſi poſteri & ſucceſſores diligenter conſervaſſent, non foret opus corruptam hanc & mutilatam a Græcis accipere.

[mana] [plaria] [con-] [n S.] [orius] [it.]

Germana exemplaria quintæ ſynodi, vidit & cognovit ſanctus Gregorius, qui libro duodecimo epiſtola ſeptima ſcribit, ſe eadem miſiſſe ad Theodolindam Longobardorum reginam, ejuſque filium Adulovvaldum, renuentem aliquando ea de cauſa eccleſiæ catholicæ communicare, ideo quod accepiſſet, ex eadem ſynodo derogari ſcriptis ſancti Leonis papæ, quæ univerſa eccleſia pro ſacroſanctis & authenticis toto orbe terrarum recepiſſet. Hæc ex Baronii annalibus anno potiſſimum 553.

[s con-]

b *Conſtantinopolitanum.*] Hoc concilium Conſtantinopoli, quæ initio ſingularum collationum urbs regia nominatur, celebratum eſſe, ipſa acta concilii atteſtantur. Vigilius pontifex in Sicilia, vel in alia quadam civitate Italiæ maritima, eam celebrari optaverat, ideo, quod ob promulgatum de tribus capitulis edictum imperatoris, Africani atque occidentales epiſcopi, maxima ex parte ſeſe ab orientalibus ſegregaſſent, atque ita gravioris ſchiſmatis periculum metuendum foret, ſi non hujus controverſiæ ſynodali deciſioni ipſi quoque magno numero intereſſent. Qua occaſione pontifex poſtea imperatori de loco ſeligendo conſenſerit, paulo ante, verbo *concilium* ſupra enarravi. Hæc ex conſtituto Vigilii ad Iuſtinianum, *&c.*

[uerit] [lium] [eni-]

c *Oecumenicum.*] Vniverſale & œcumenicum fuiſſe hoc concilium, quo Origenes cum Theodoro Mopſueſteno aliiſve aliorum ſcriptis condemnatus fuit, primum manifeſte atteſtatur concilium Nicænum II. actione 1. hiſce verbis: *Itaque cum ſancta univerſalis quinta ſynodus Conſtantinopoli eſſet congregata, communi & generali anathemate rejecti ſunt Origenes & Theodorus epiſcopus Mopſueſtiæ,* &c. Secundo idem probatur apertiſſimo teſtimonio Guilielmi Tyrii de bello ſacro libro 14. cap. 14. ubi hæc ſcribit: *Tempore prædicti principis* (Iuſtini) *congregata eſt ſynodus generalis apud Conſtantinopolim tempore domini Vigilii papæ, Eutychii Conſtantinopolitani,* &c. *ſuper tribus capitulis,* &c. quæ extant in fine epiſtolarum Vigilii papæ.

[niani]

Præſedit huic concilio non Mennas, ut falſo docet Calvinus, ſed Eutychius Mennæ ſucceſſor: qui tamen ſcripta ad Vigilium epiſtola profeſſus eſt, præſidentiam non ſibi, ſed Vigilio pontifici jure deberi, ſi concilio intereſſe vellet. *Petimus,* inquit Eutychius prædicta epiſtola ad Vigilium, *præſidente nobis veſtra beatitudine de tribus capitulis quæri & conferri.* Vnde Zonaras in vita Iuſtiniani: *Sub hoc,* inquit, *quintum concilium eſt coactum centum ſexaginta quinque epiſcoporum, quorum princeps fuit Vigilius papa Romanus.* Huic concilio Vigilius pontifex, neque per ſe, neque per legatos interfuit: contradixit eidem, quando ſine capite membra coirent: dum ageretur non conſenſit, abſolutumque non ſtatim, prout moris erat, ratum habuit: tamen ipſum nomen, titulum & auctoritatem œcumenici concilii obtinuit, quando ipſius Vigilii & ſucceſſorum Romanorum pontificum ſententia approbatum fuit. Vt aliqua ſynodus, cui nec per legatos, nec per ſeipſum pontifex interfuit, ſed potius adverſatus fuit, titulum œcumenicæ obtineret, quando id fieri Romanus pontifex volebat, novum non eſt. Supra enim tomo primo, in notis concilii Conſtantinopolitani primi ſub Damaſo notavi, quod illud concilium ſub Theodoſio celebratum fuerit repugnante Damaſo, qui illud Romæ celebrandum indixerat: ſed cum poſtea pontifex conſentiret, factum eſt concilium œcumenicum, quod initio non legitime congregatum erat. Baronius anno 553. num. 224.

d *Quintum.*] Alibi Conſtantinopolitanum ſecundum nominatur non minus vere. Ex ſupradictis enim conſtat, nullam aliam ſynodum Conſtantinopoli ante hæc tempora celebratam œcumenicæ titulum & nomen obtinuiſſe unquam, quam illam quæ celebrata eſt ſub Damaſo anno domini 381. Quæ ſi Conſtantinopolitana univerſalis prima fuerit, hanc ſine dubio ſecundam eſſe, fateri oportet. Illam ſub Agapeto & Menna Conſtantinopoli habitam ſynodum, vitioſe & mendoſe œcumenicam vocari, ſupra non uno in loco annotavi.

[cilium] [appro-] [m fuiſ-] [oba-]

e *Approbatum.*] Pelagium ſancti Gregorii anteceſſorem hanc ſynodum approbaſſe, patet ex illo libro, quem teſte Gregorio lib. 2. epiſt. 36. conſcripſit adverſus ſchiſmaticos illos, qui repudiantes hoc concilium tamquam Calchedonenſi contrarium, ſe ab unitate eccleſiæ ſeparaverant. Quod Theodorus Cæſareæ Cappadociæ epiſcopus futurum promiſerat, ut Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur *Hæſitantes,* condemnatis tribus capitulis, ſacro-

A ſanctum Calchedonenſe concilium reciperent, poſt hujus finem non eſt impetratum; ſed potius graviſſimum malum eccleſiæ ſuperadditum fuit: nam cum defenſores trium capitulorum una cum Vigilio pontifice decreto concilii non acquieſcerent, univerſa eccleſia catholica ſchiſmate dilacerata fuit: & quod pejus eſt, imperator excitavit perſecutionem, qua Vigilium conſtituto ſuo inhærentem, Victorem Africanum, alioſve conſentientes (teſte Liberato & Anaſtaſio) vel depoſuit, vel in exilium ablegavit.

S. Gregorius hanc ſynodum approbavit.

De probatione autem hujus quintæ ſynodi S. Greg. lib. 1. epiſt. 24. ad Ioannem Conſtantinopolitanum epiſcopum hæc habet: *Quintum quoque concilium pariter veneror: in quo Theodorus perſonam mediatoris Dei & hominū in duabus ſubſiſtentiis ſeparans, ad impietatis perfidiā cecidiſſe convincitur: & in quo ſcripta quoque Theodoreti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur auſu dementiæ prolata reperiuntur. Cunctas vero, quas præfata venerāda concilia prorſus reſpuūt, reſpuo: quas venerantur, complector: quia dum univerſali conſenſu ſunt conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præ-* B *ſumit aut ſolvere quos religant, aut ligare quos ſolvunt. Quiſquis vero aliud ſapit, anathema ſit. Quiſquis vero prædictarum ſynodorum fidem tenet, pax ei ſit a Deo Patre per Ieſum Chriſtum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat conſubſtātialiter Deus, in unitate Spiritus ſancti, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.* Hæc Gregorius. Quod vero nihil contra Calchedonenſe cōcilium hic definitum fuerit, teſtatur idē Gregorius epiſtola 4. lib. 3. epiſt. 10. lib. 2. epiſt. 53. lib. 7. At non Gregorius tantum cum prædeceſſoribus Romanis pontificibus; ſed & ſucceſſores omnes hanc quintam ſynodum receperunt & confirmarunt. Conſtat id de Leone ſecundo, qui ad Conſtantinum imperatorem ſcribens, eamdem ſynodum confirmavit per epiſtolam illam, quæ in ſexta ſynodo recitatur.

Leo II. & Hadrianus ſynodum quintam confirmarunt.

Præſtitit idem Hadrianus papa in epiſtola ad Nectarium data. Omnes denique ſynodi œcumenicæ poſt hāc celebratæ, eamdem pro univerſali ſynodo cognoverunt, receperunt, atque approbaverunt; adeo ut nihil penitus ſuperſit, quod auctoritatem hujus ſacroſancti concilii dubiam aut C ſuſpectam reddere poſſit. A Vigilio pōtifice ſynodum confirmatam & approbatam fuiſſe nemo dubitat: quo tempore autem, quove modo eam approbaverit Vigilius, controvertitur. Per literas eum ſynodo conſenſiſſe ſcribunt Evagrius lib. 4. cap. 37. Nicephorus lib. 17. cap. 27. & 28. Cedrenus, Zonaras & Photius libello de ſeptem ſynodis, aliive plures. Contra vero manifeſtum eſt ex præcedētibus, quod tempore concilii Vigilius papa conſtitutum ſuum de tribus capitulis comprobandis ad imperatorem & ſynodum tranſmiſerit, in quo ſynodali ſententiæ de condemnandis tribus capitulis plane contradicebat. Conſtat item ex iiſdem, quæ ſupra dixi, quod poſt finem concilii Iuſtinianus imperator Vigilium alioſque orthodoxos antiſtites in exilium relegaverit; quia damnationem trium capitulorum, ceteraque ſynodalia decreta non reciperēt. Quod ſi verum eſt, non video, quomodo dicant prædicti ſcriptores, Vigilium per literas ſynodo conſenſum præbuiſſe, cum nullam relegandi cauſam habuiſſet imperator, ſi pontifex concilii ſententiam approbaſſet, eique per ſcriptum ſuum non con- D tradixiſſet. Itaque verius eſſe exiſtimo, quod Vigilius tum demum abrogato quod prius pro defenſione trium capitulorum fecerat conſtituto, hanc ſynodum ſuo decreto, ſuaque auctoritate pontificia confirmaverit, quādo vendicata per Narſetem a Gothis Italia, anno primo poſt abſolutum conciliū œcumenicū ab exilio ſolutus, ab imperatore acerrimo, trium capitulorū hoſte & impugnatore, muneribus, donis, ac privilegiis ornatus, in Italiā redire permiſſus fuit.

An, quomodo, & quando Vigilius quintam ſynodum approbaverit.

Novatorū calumnia præoccupatur & refellitur.

Ne quis vero novator hæreticus ex hoc facto Vigilii ſedi apoſtolicæ vel ſuſpicionem hæreſeos, vel crimen prævaricationis objicere poſſit, ideo quod Vigilius ſemel ſuo conſtituto tria capitula defenderit, quæ poſtea ad concilii & imperatoris ſententiam accedens, viciſſim condemnavit; quodque ille ante exilium ſynodum oppugnarit atque rejecerit, quam ſolutus ab exilio approbavit, & œcumenicam deinceps cenſeri voluit; Ne quis, inquam, hac de cauſa Vi- E gilio, ſedique apoſtolicæ, vel errorē, vel turpitudinis maculam impingere poſſit, ſciendum eſt in his diſceptationibus, teſte S. Greg. lib. 3. ep. 37. de tribus capitulis non fuiſſe quæſtionem ullam de fide; ſed tantummodo de perſonis; quæ pro diverſitate circumſtantiarum citra periculum hæreſeos, vel etiam ullius alterius criminis, quandoque affirmari, quandoque negari poterat.

Cur Vigilius tria capitula aliquando defenderit; & aliquando impugnaverit.

Cum igitur ante concilium in Africana occidentali eccleſia ſchiſma ortum fuiſſet, ideo quod Vigilius papa ad ſententiam imperatoris acceſſiſſet; ſchiſmatis, faciliſ ii & ſcandali evitandi gratia, opus erat ut pro defenſione trium capitulorum conſtitutum ederet, cujus virtute occidentales eccleſiæ unirentur, contemptuſque concilii Calchedonenſis, quem impugnatores trium capitulorum per dolum & fraudem intendebant, evitaretur; denique etiam univerſa eccleſia hoc exemplo diſceret neminem in vera fide

ANNO CHRISTI 553.

defunctum post mortem condemnari debere. Cum vero post finem hujus v. concilii graviori damno ecclesia affi- ceretur, imperator contradicentes synodali decreto perse- queretur, totusque oriens a Romana atque occidentali ec- clesia dividendus ac separandus metueretur, si non Roma- nus pontifex v. synodum approbaret; Vigilius pontifex in causa, quæ nihil præjudicii orthodoxæ fidei afferre pote- rat, novis emergentibus causis, jure meritoque priorem sententiam mutavit, decretum synodale de condemnan- dis tribus capitulis approbavit, quodque antea ediderat constitutum pro defensione trium capitulorum a se pro- mulgatum revocavit atque irritum reddidit. Prudens & pius pontifex hac in re prudenter est imitatus S. Paulum, qui quantumvis antea de abroganda circumcisione suffra- gium suum tulisset, postmodum tamen nova causa oborta Timotheum circumcidit; novique scandali periculo emer- gente, Petro ad tempus dissimulanti in faciem restitit. Hæc synodus non minoris auctoritatis est, quam præcedentes quatuor œcumenicæ; ut patet auctoritate S. Gregorii locis supra allegatis. Quod vero sancti patres dum agunt de conciliis, hanc v. synodum non eodem præconio eadem- que fiducia laudant, ex ea causa accidisse videtur, quod in ea nihil de fide; sed tantum de personis actum fuerit: in quatuor autem superioribus œcumenicis conciliis tracta- tum sit de divinitate Filii Dei, & Spiritus sancti, atque de incarnatione verbi, quæ sunt præcipua fidei Christia- næ dogmata. Baronius anno 553. numero 223. & sequen- tibus. Item anno 554. numero 4. anno 555. numero 11. anno 556. numero 2. & 4. anno 557. numero 2.

Cur sancti patres hanc synodum minus laudent, quam præcedentes quatuor.

f *Centum sexaginta quinque episcopi.*] Huic concilio in- terfuisse & subscripsisse centum sexaginta quinque episco- pos testantur acta concilii. Zonaras in vita Iustiniani ver- bis supra memoratis, Nicephor lib 17. c. 9 & sequentibus, aliique plures. Omnes patriarchæ præter Romanum pon- tificem, vel ipsi in persona propria, vel per suos legatos concilio interfuerunt. Ex horum numero Eutychius Con- stantinopolitanus episcopus concilio, jure fortasse sibi de- legato, præsedit: eo enim scripto, quo Vigilium ad con- cilium invitarat, profitetur, illud munus soli Romano pontifici concessum fuisse. Vide Bellarminum libro primo de concil. capite quinto & decimonono

Numerus episcoporũ.

g *Theodorum Mopsuestenum.*] Theodorus Mopsuestenus olim episcopus, deserto monachismo, luxuriæ sordibus se totum immerserat Ex quibus cum illum sanctus Ioan- nes Chrysostomus illa epistola, quæ ad Theodorum lap- sum scripta reperitur, extrahere non potuisset, in perni- ciosam hæresim prolapsus, quaternitatem in divinis, alias- que nefandas blasphemias, quæ in edicto Iustiniani & constituto Vigilii supra recensentur, introduxit. Idem quoque Nestorii fautores agnoscunt; sed addunt illum (ut videre est ex epistola Ioannis Antiocheni ad Nesto- rium, quæ extat in actis concilii Ephesini) palinodiam recantasse. Quod sane tuto credi posset, nisi Iustinianus imperator in suo edicto illum in sua impietate usque ad obitum permansisse testaretur. Ex schola hujus Theodo- ri prodierunt Nestorius & Ioannes Antiochenus episco- pus, quorum pernicioso fastu omnis clades orientalis ec- clesiæ oborta fuerat. Nefandissimum hæreticum Theo- doretus & Sozomenus laudarunt adeo, ut hac de causa uterque magnam nominis sui jacturam passus fuerit. Theodoretus hujus rei gratia, etiam postquam in Cal- chedonensi concilio ad pœnitentiam & communionem ecclesiæ receptus fuisset, ab Eutychianis & Hæsitantibus hæreticis de hæresi Nestoriana accusatus fuit; ejusque adeo studiosus extitit, ut a multis creditum fuerit, illum ab hoc Theodoro sibi nomen Theodoreti imposuisse. *Sozomenum ejusque historiam* (inquit S Gregorius lib. 6. epist. 95.) *se- des apostolica recipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque ad diem obitus sui magnum doctorem ecclesiæ fuisse perhibet.* Ex edicto Iu- stini imperatoris, quod recitatur supra collatione septima, aperte constat, quod ob devictos Eutychianos non tantum catholici, sed etiam Nestoriani triumphum egerint, post- que Theodoreti imaginem gloriose in urbem introdu- ctam, hujus Theodori, sicut etiam Diodori Tarsensis at- que Nestorii memoriam solenni cultu celebrarint. Quan- do edicto imperatoris Theodosii anno Christi 435. san- citum fuisset, ut quotquot invenirentur libri Nestoriano- rum, igne cremarentur, Nestoriani libros Theodori ubi- que legendos exposuerunt; & quo latius ejusdem volu- mina spargerentur; in Armenorum, Syrorum atque Persarum linguam transferri curarunt; atque ut vide- rentur catholici, pro defensione duarum naturarum in Christi persona, contra Eunomium & Apollinarem inscri- pti fuerunt. Horum occasione habitum est concilium Armeniæ, de quo vide quæ notavi supra tomo 1. con- cil. sub pontificatu Sixti III. Hæc scripta Theodori non tantum a Ioanne Antiocheno, sed etiã edicto imperatoris, scriptoque Cyrilli, ac denique Calchedonensis concilii

Theodorus Mopsuestenus describitur.

A decreto approbata fuisse, scribit Liberatus in breviario ca. 10. Verum nimis impudenter & incaute, ut infra in notis ad Liberatum aperte demonstrabo. Idem Theodorus sym- bolum ediderat, quod Ephesinum & Calchedonense conci- lia jure meritoque condemnarunt. *Cum multa opuscula contra Origenem edidisset,* inquit Liberatus in breviario c. 24. *Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, acerrimus Ori- genis defensor, secta Acephalus, illi hanc controversiam mo- vit.* Et quantumvis jam diu mortuus fuisset, in hoc tamen deduxit judicium, quo eum ob sexaginta errores in con- stituto Vigilii recensitos, jure excommunicatum fuisse, pontificalis & synodalis sententia declaravit. Vide notas concilii Mopsuesteni supra, Baronium anno 427. 428. & 435 Possevinum in apparatu sacro, verbo, *Theod. Mopsuest.*

h *Epistolam Ibæ*] Ibas Edessæ episcopus in Syria, una cum aliis orientalibus Syriæ episcopis stetit pro Nestorio cum Ioanne episcopo Antiocheno contra sanctum Cyrillum A- B lexandrinum, usque ad tempus illud, cum per Paulum E- mesenum res inter Ioannem & Cyrillum compositæ fue- runt. Post initam vero pacem & concordiam, postque de- clarationem capitulorum sancti Cyrilli, cum eodem tam- quam vere catholico communicavit. Apud acta concilii Calchedonensis aperte profitetur, se usque ad reconciliatio- nem, Cyrilli hostem perstitisse, eumdemque hæreticum appellasse; cumque eodem tum demum communicasse, quã- do capitulis suis per scriptum declaratis, Ioanni Antioche- no ceterisque orientalibus reconciliatus fuit.

Ibas de[scribitur.]

Hic Nestorianismi accusatus, non tantum a Tyrio & Berytensi, verum etiam in Calchedonensi concilio ab ad- versariorum calumnia juste meritoque absolutus fuit, quem conciliabulum Ephesinum per calumnias condem- natum episcopatu amoverat. Epistola ejusdem Ibæ, quæ in hoc judicium vocata, quæque hic & supra in Calchedo- nensi concilio actione 10. recitata habetur, inter Ioannem & sanctum Cyrillum usque ad reconciliationem res gestas C describit. Inter alia laudes Theodori Mopsuesteni, & vi- tuperia sancti Cyrilli continet. Dum Ibas Nestorianismi in prædictis tribus conciliis accusaretur, provocatum est ad hanc epistolam, qua Nestorianus esse convinceretur, qui Theodorum Nestorii magistrum tantopere commenda- vit, cumque a Rabula Edesseno episcopo injuste damnatum fuisse allegavit. Ibas illam a se scriptam quidem agnovit; sed post initam pacem & concordiam inter Cyrillum & Ioannem, se nunc longe aliter sentire professus fuit. Quod cum ille præstitisset, patres concilii eum, quantumvis epi- stolam hæreticam, multisque calumniis refertam scripsis- set, justo judicio ab adversariorum calumnia absolverunt, atque ad communionem ecclesiæ receperunt. Et merito. Si enim ecclesia juste ad pœnitentiam & communionem admisit Ioannem Antiochenum episcopum, quamquam pro Theodoro ejusque laudibus, teste Liberato cap. 13. tres epistolas, unam ad Theodosium, alteram ad Cyril- lum, & tertiam ad Proclum Constantinopolitanum scri- D psisset: item si citra ullam reprehensionem patres conci- lii Calchedonensis ad unionem ecclesiæ admiserunt Theo- doretum, qui pluribus scriptis Theodorum Mopsueste- num laudavit, & capitula sancti Cyrilli impugnavit; quis Ibam resipiscentem, priora scripta sua revocantem, Ne- storio anathema dicentem reprehendat, & ab ingressu ec- clesiæ separet, ideo quod aliquando Theodorum lauda- rit, & Cyrillum oderit. Cum priori controversia de fide Ibæ episcopi plane sopita, vicissim his temporibus Ne- storiani epistola Ibæ abuterentur, falsoque assererent, eam a patribus concilii Calchedonensis receptam esse, ac proinde ab iisdem probata videri ea omnia, quæ hac epi- stola continentur: denique cum hac occasione fieret, ut Calchedonense concilium, quasi hoc blasphemam Ibæ epistolam susciperet & comprobaret, a pluribus contem- neretur, necessum erat, ut synodali judicio decernere- tur, impiam & hæreticam esse epistolam, quantumvis scriptor ejusdem epistolæ catholicus esset, & contra ca- E lumniam adversariorum crimen hæreseos illi impingen- tium, sententia Calchedonensis concilii antehac muni- tus atque defensus fuisset. Qui impia contenta epistolæ a prædicto Calchedonensi concilio accepta & approbata fuisse asserunt, sacrosanctam synodum œcumenicam summa injuria afficiunt, ut dixi supra in notis ejusdem concilii, verbo *approbatum*. Ne mireris quomodo (quod factum fuisse acta Chalchedonensis concilii te- stantur,) ex impia & hæretica epistola scriptor atque auctor epistolæ catholicus esse colligi & probari potuerit; velim scias, quod Ibas epistolam hanc immediate post concordiam & pacem inter sanctum Cyrillum & Ioannem Antiochenum initam scripserit, seque paci eidem consen- tire ex eo ostenderit, quod de restituta concordia in ea- dem Deo gratias ageret.

Epistola Ibæ quæ qualis.

Ibas Cal[chedonensis] concilii [sententia] juste abs[o]lutus.

Qua oc[ca]sione ep[i]stola Ib[æ] hic cõd[em]nata sit.

Quomo[do] ex impi[a e]pistola [co]gnitum fuerit, [Ibam] catholic[um] esse.

Hinc, inquam, legati sedis apostolicæ manifeste cognove- runt atque interlocuti fuerũt, quod Ibas catholicus sit, Ne- storium condemnarit, primique Ephesini concilii decreta

receperit;

receperit; cum ea conditione inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum transactum fuisset, ut Nestorium, ejusque errores, utraque pars condemnaret, atque decreta sancti Ephesini concilii profiteretur. Hac eadem de causa Eunomius Constantinopolitanus episcopus præses hujus concilii, dum legeretur prædicta Ibæ epistola, dicebat ipsam in principio apparere hæreticam, in fine vero inventam esse catholicam. Ibas hanc epistolam scripsit post unionem pacemque factam anno domini 432. sub pontificatu Sixti tertii, ut ibidem annotavi. Acta collationis sextæ non uno in loco manifeste indicant, quod Ibas contra se productam epistolam non agnoverit, dum in Tyrio, Berytensi & Calchedonensi concilio hæreseos accusabatur. Idem sensit sanctus Gregorius lib. 7. epist. 53. qua conatur demonstrare hanc epistolam ab Iba non fuisse conscriptam. Epiphanius contra Gregorium disputans actione sexta concilii Nicæni II. idem confirmat. Verum hæc sententia actis Berytensibus, quæ recitantur actione decima in concilio Calchedonensi, manifeste repugnat. Nam ibidem expresse indicatur, quod Ibas epistolam suam esse agnoverit, quodque negatis criminibus, quæ sibi objiciebantur, ad lectionem epistolæ suæ patres concilii Calchedonensis invitaverit, ipsique legati sedis apostolicæ, aliique episcopi subscriptione sua idem professi fuerint.

Apud acta quintæ synodi aliosque patres supra allegatos contrarium inveniri, non est mirum, cum certissimis argumentis supra probatum sit, hujus concilii acta pluribus in locis dolo hæreticorum corrupta, depravata, mutilata, scriptisque commentitiis aucta fuisse. Hæc exemplaria Gregorius accepisse potuit, qui corruptis actis fidem adhibens, sua auctoritate & exemplo Epiphanium aliosque scriptores in eumdem errorem induxit. Vide Baronium anno 448. numero 71. 72. 75. & 76. anno 553. numero 211. & sequentibus: item ea quæ dixi supra in notis conciliorum Tyrii & Berytensis sub Leone, & in notis concilii Calchedonensis verbo *approbatum*.

i *Scripta Theodoreti.*] De Theodoreti absolutione, vide quæ dixi in notis concilii Calchedonensis sessione octava. Scripta Theodoreti adversus Cyrillum supra in actis hujus concilii reperiuntur. Epistolam illam, quæ sub nomine Theodoreti ad Ioannem Antiochenum post obitum Cyrilli ibidem reperitur, commentitiam esse, dixi supra verbo *concilium*. Si plura requiris, vide Baronium anno 432. numero 79. & seqq. Item anno 444. numero 13. & 16.

k *Quæ sunt tria illa capitula damnationis*, &c] Vir quidam eruditus, a veraci majorum sententia discedens, novam de tribus capitulis iniit rationem, quippe qui hæc, illa tria reputavit esse capitula, quorum diserta mentio fit in epistola a Ioanne Romano pontifice ad Avienum & alios senatores conscripta his verbis: *Iustinianus siquidem imperator filius noster (ut ejus epistolæ tenore cognovistis) de his tribus quæstionibus orta certamina fuisse significavit: Vtrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona; An Deus Christus carne pertulerit impassibili deitate: An proprie & veraciter mater domini & Dei nostri Iesu Christi Maria semper virgo debeat appellari. Probavimus in his catholicam imperatoris fidem*, &c. Habet eadem Iustinianus imperator in fidei professione ad ipsum Ioannem Romanum pontificem, quæ excusa est supra.

Hanc novam de tribus capitulis opinionem, a veritate plurimum aberrare, eo argumento facile convincitur; quod contentio hæc de tribus capitulis oborta, agitata fuerit inter solos catholicos: qui sive tria capitula impugnarent, sive defenderent, id pro auctoritate Calchedonensis concilii conservanda se facere profitebantur; ut videre est apud edictum Iustiniani, acta quintæ synodi, & Liberatum diaconum in breviario. De tribus illis novis capitulis nemo catholicorum unquam dubitavit. Verbum carni unitum, unam esse personam sanctissimæ Trinitatis, quæ secundum humanam naturam vere mortem subiit, nemo unquam negavit. Sanctissimam virginem Mariam, vere proprieque Dei matrem appellandam esse, nemo catholicorum unquam in dubium vocavit. Quamobrem nulla ratione defendi potest, quod capitula a Ioanne pontifice prædicto loco allegata sint illa tria, de quibus tanto cum periculo schismatis inter catholicos disceptatum fuit. Accedit, quod hæc controversia omnium consensu mota fuerit tempore Vigilii papæ. Vnde necessario consequitur, tria illa capitula, quæ a Ioanne papa recitantur in epistola ad senatores, longe diversa esse ab illis, quæ sub pontificatu Vigilii ab aliis catholicis impugnata; a nonnullis etiam orthodoxam fidem profitentibus defensa fuerunt. Vide Baronium anno 547. numero 28. & 29.

l *Origenem cum suis erroribus & sectariis Origenistis.*] Quis & qualis Origenes, qui fuerint ejusdem errores & sectarii, cognosces ex edicto Iustiniani, quod extat supra inter epistolas Vigilii: item ex iis quæ notavi supra tom. 1. in vitam Vrbani, & in concilium Alexandrinum sub Anastasio I. Si quis plura requirat, legat annales Baronii tomo 2. & quinto. Item quæ de Origene ejusque scriptis edidit Possevinus in apparatu sacro, verbo *Origenes*. In hoc concilio de Origene ejusque scriptis primo loco actum fuisse, colligitur ex synodalibus actis. Origenistarum fraude ac dolo contigit, ea omnia in actis quintæ synodi desiderari, quæ contra Origenem ejusque sectarios gesta fuerunt. Vide quæ dixi supra verbo *concilium*.

m *Condemnaverunt.*] Quod qua ratione, quave forma processus observati contigerit, summatim recensebo.

Prima sessione, dum Kalendis Maii sine capite membra convenissent, ac nonnulli episcopi ad synodum venire rogassent, considentibus omnibus, Theodorus silentiarius Iustiniani imperatoris libellum attulit; in quo ille indicabat, qua occasione tria capitula damnari procurasset. Postquam hunc libellum in synodali consessu, una cum fidei professione Eutychii Constantinopolitani episcopi, cumque ea ex epistola Vigilii, quam ad eumdem reddiderat, recitari audivissent, deputati sunt septemdecim metropolitani, qui cum tribus patriarchis, Vigilium pontificem honorifice atque convenienter prærogativæ sedis apostolicæ ad synodum invitarent. Qua citatione peracta, ad synodum reversi retulerunt, Vigilium corporis ægritudinem causam absentiæ suæ prætexuisse: quidve de tribus capitulis ipse sentiret, a se scripto quodam publico edendum. His enarratis, secunda citatio ejusdem Vigilii iisdem episcopis & patriarchis commissa fuit. *Primæ collationis acta quæ?*

Secunda collatione octavo Idus Maias convenerunt episcopi illi, qui missi fuerant ad secundo citandum Vigilium, retulerunt pontificem respondisse, se ad concilium non esse venturum, ideo quod perpauci occidentalium episcoporum adessent: suam vero de proposita quæstione sententiam se ad imperatorem quamprimum fieri posset missurum esse. Cum illi una cum patriciis & exconsulibus ab imperatore ablegatis urgerent, ad agendum de proposita quæstione episcopos præsentes sufficere, Vigilius papa petivit inducias, quibus suam de tribus capitulis sententiam depromeret. Interea sex alios episcopos Constantinopoli præsentes ad synodalem conventum invitarunt; qui quod a concilio abesset Vigilius papa, accedere recusarunt. *Secundæ collationis acta.*

Tertia collatione 7. Idus Maias habita, post emissam fidei catholicæ professionem, decernitur de tribus capitulis hisce, nimirum de Theodoro Mopsuesteno, de epistola Ibæ, deque scriptis Theodoreti adversus Cyrillum, proximo episcoporum consessu tractandum esse. *Acta collationis tertiæ.*

Cum itaque quartam collationem habituri quarto Idus Maias iterum episcopi convenissent, mandarunt recitari horrendas blasphemias Theodori Mopsuesteni, quodque idem ediderat impium fidei symbolum. *Acta IV. collationis.*

Quinta collatione, quæ fortasse vel tertio, vel pridie (nequaquam vero, ut habent excusa exemplaria mendose, octavo) Idus Maias celebrata fuit. In hac primum ea quæ SS. patres adversus Theodorum scripserunt, quæve leges imperatorum adversus eum sancitæ fuerunt; insuper etiam quæ Hesychius presbyter Hierosolymitanus nobilisque historicus, de eodem conscripsit: sicut etiam illa omnia, quæ pro Theodoro defendendo quispiam vel dicto vel scripto edidisset, in medium adducta fuerunt. *Acta V. collationis.*

Sextilianus Africanæ ecclesiæ legatus auctoritate sancti Augustini atque exemplo sancti Leonis ostendit, aliquem post obitum condemnari posse. Post hæc, acta synodi Mopsuestenæ, de quibus supra, recitata fuerunt, ut scilicet probaretur ipsum Theodorum olim ex diptychis ecclesiæ abrasum esse, & in locum ejus Cyrillum Alexandrinum suffectum fuisse. A Theodoro deinde factus est transitus ad scripta Theodoreti illa, quæ orthodoxæ fidei contrariabantur, quibusque is in defunctum Cyrillum invehebatur. His recitatis laudatum est sacrosanctum concilium Calchedonense, quod non prius Theodoretum ad communionem suscepisset, quam ille Nestorium condemnasset. Oblatum fuisse concilio hac collatione constitutum Vigilii, quod supra epistolis Vigilii subjunximus, indicant acta sextæ collationis, quibus non obscure significatur, idem constitutum in sexto illo patrum consessu recitatum fuisse, &c.

Decimoquarto Kalendas Iunias habita est sexta collatio, in qua post recitatam Ibæ epistolam, epistola Procli illi contraria in medium allata fuit; ut ex hac convincerent, Ibam post pacem ecclesiæ in Nestorianismo perseverasse: postea judicium de ipso Beryti habitum, breviter est repetitum. Inde vero additum de interlocutionibus episcoporum, quæ in causa Ibæ descripta reperiuntur in concilio Calchedonensi. Quibus auditis, epistola Ibæ tamquam hæretica a patribus est condemnata: in quem finem etiam post ea acta prima Ephesini cōcilii, sancti Leonis papæ epistolam ad Flavianum fideique professionem illam, quæ *Acta VI. collationis*

quæ in actis Calchedonensis concilii extat, relegi jusserunt. Quibus dum comparassent prædictam Ibæ epistolam, iterum eamdem, velut in multis hæreticam, communi consensu omnes condemnarunt, atque in Nestorium, & ejusdem magistrum Theodorum Mopsuestenum, iteratam anathematis sententiam pronuntiarunt.

Acta. VII. collationis.

Ad septimum Kalendas Iunii iidem qui supra orientales episcopi septimam collationem habituri ad synodum convenerunt. Ad suggestionem quæstoris imperatorii lectæ epistolæ Vigilii illæ, quas ad Rusticum & Sebastianum ecclesiæ Romanæ diaconos, Valentinianum Tomitanæ ecclesię antistitem in Scythia, & Aurelianum Arelatensem episcopum scripsit; procuravit id imperator ea intentione, ut posset arguere Vigilium prævaricationis, quasi antea tria capitula condemnasset, quæ postea defendebat. His peractis, ex actis Antiochenis recitatum fuit quod Nestoriani sibi Theodoretum tamquam suum vendicarent, ejusque imaginem currui impositam, cum triumpho & psalmorum canticis, in civitatem Cyri solenni ritu introduxerunt.

Acta collationis VIII.

Octava & ultima collatio celebrata legitur quarto Nonas Iunii, in qua recitata est sententia contra Theodorum Mopsuestenum, Ibæ epistolam, & Theodoreti scripta adversus Cyrillum. Ad finem sententiæ appositi sunt anathematismi contra Nestorii & Eutychetis hæreses & adversus tria capitula. Post hæc omnia, subsecuta est centum sexaginta quinque episcoporum subscriptio.

Quo tempore hæc synodus celebrata fuerit.

n *Anno post consulatum Basilii* 12.] Ita acta concilii. In principio singularum collationum adjunxi annum Christi 553. qui in fastis emendatoribus cum prædicto anno 12. post consulatum Basilii coincidit.

Cur Iustinianus nota consulari tempora signari prohibuerit.

Post consulatum Basilii inscribitur hic annus: quia 47. novella constitutione Iustiniani jam ante 15. vel. 16. annos constitutum fuerat, ut per annos imperatoris tempora posteriora denotarentur. Iustinianus id fecisse putatur, ut immoderatas illas tolleret expensas, quas in consulatus ingressu ab ipsis consulibus fieri moris erat. Marcianus Augustus edicto prohibuerat, ne consules in populum pecunias spargerent, quæ tamquam missilia colligerentur. Cui edicto cum paulatim non modo non pareretur, sed potius insanus gloriæ appetitus altius sese extolleret, novella constitutione 105. prohibuit Iustinianus, ne consules aurum effunderent, spargendi autem argentum liberam potestatem haberent. Sed cum neque his limitibus humana superbia coarctari vellet, dubium non est, quin hac occasione Iustinianus imperator amplissimam & antiquissimam consulatu dignitatem paulatim e senatu & temporum notis proscripserit.

Quæ ex libello synodico, Photio, Nilo, atque Anonymo ad hoc concilium pertinent Liberati breviario subjicientur.

[a] CONCILIVM HIEROSOLYMITANVM,

IN QVO QVINTA OECVMENICA synodus approbata fuit, anno domini DLIII. sub pontificatu Vigilii.

[a] *Concilium.*] Acta hujus concilii extant, atque summatim describuntur actione prima concilii Nicæni II. his verbis: *Præterea imperator noster Dei amantissimus acta synodi* (quintæ) *Hierosolymam misit: in qua civitate, coacto episcoporum conventu, quotquot erant Palæstinorum episcopi, manibus & pedibus & ore sententiam & statutum synodi confirmarunt; nisi quod Alexander episcopus Abyles contrarium sensit. Quamobrem episcopatu exutus, Byzantium se recipit, & terræmotu absorptus est & defossus*, &c. Vide Baronium ann. 553. num. 248.

[a] CONCILIVM AQVILEIENSE

CONTRA QVINTAM SYNODVM coactum anno domini DLIII.

[a] *Concilium.*] Cum occidentales episcopi interpretarentur damnationem trium capitulorum in quinta synodo factam, contigisse in odium Calchedonensis concilii, facto concilio Aquileiensi (in locis enim imperii id per edictum Iustiniani, defensores trium capitulorum persequentis, non licebat) quintam synodum respuendam esse decreverunt, seque ab unione ecclesiæ catholicæ segregarunt, atque in eodem schismate usque ad tempora Sergii papæ per annos fere centum perseverarunt. Hæc breviter & summatim describit Beda libro de sex ætatibus, his verbis: *Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fidei quintum universale concilium suscipere diffidit, donec salutaribus beati papæ Sergii monitis instructa, & ipsa huic cum ceteris ecclesiis annuere consentit.* De hac eadem synodo in vita Sergii hæc Platina: *Ecclesiam Aquileiensem, quintam synodum non omnino approbantem, ad sanitatem doctrinæ & auctoritate sua tandem perduxit.* Vide Baronium anno 553. num. 222.

[a] BREVIARIVM CAVSÆ NESTORIANORVM ET EVTYCHIANORVM,

collectum a sancto Liberato archidiacono ecclesiæ Carthaginensis regionis sextæ.

TITVLI CAPITVM.

PROOEMIVM.

I.

PEREGRINATIONIS necessitatibus defatigatus, & aliquatenus feriatus animo a curis temporalibus, duarum, hoc est, Nestorianorum & Eutychianorum, ex ecclesiastica historia nuper de Græco in Latinum translata, & ex gestis synodalibus, vel sanctorum patrum epistolis hoc breviarium collegi, nectens temporum curricula illa quæ in Græco Alexandriæ

scripto accepi, vel gravissimorum hominum didici narratione fideli. Quod faciens pro mea eruditione & responsione contra falsiloquos utrarumque partium sectatores, qui consueto studio aliter loquuntur de suis auctoribus, quam veritas habet, libenter offero catholicis fratribus ignorantibus acta ipsarum hæresum, & legere volentibus.

De Paulo Samosateno, & quod auctor sit Nestoriana haresis.

CAPVT II.

IGITVR Nestoriani dogmatis auctor, ut multi volunt, Paulus agnoscitur Samosatenus episcopus, qui secutus doctrinam antiquorum hæreticorum, dominum nostrum Iesum Christum purum hominem asseruit natum & passum; De sancta vero & summe beata Trinitate, ut Græci tradunt., Sabellii sententiam secutus est. Et propterea dicunt Nicænum statuisse concilium, Paulianos omnino baptizandos, ponentes differentiam inter Pauli Nestoriique doctrinam, eo quod Nestorius ' confundens existentiam divinitatis Filii Dei, Christum purum hominem ' tradidit conceptum atque formatum & postea in Deum provectum, hoc est, hominem deificatum, & non Verbum carnem factum, & habitasse in nobis, quod prædicat euangelium, & catholica confitetur ecclesia, negat. Propterea in epitoma chronicorum * Lucentius hoc ponit, & " dicit: *Felice & Tauro consulibus, Nestorius Constantinopolitanus episcopus novum ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum ' hominem tantum, non etiam Deum natum, eique divinitatem collatam esse pro merito dicit.* " Socrates vero in libro ecclesiasticæ historiæ dirimit Nestorium a Paulo, eorumque differentiam sic ponit: Apparet, inquit, Nestorium ignorasse lectiones antiquorum. Quapropter, ut dixi, in sermone solo moratus est. Et non solum ' sermonem examini dedit, sed etiam omnino Deum esse, qui natus est, denegavit. Nos autem fatemur, quoniam qui de sancta virgine natus est, & crucifixus est, dominus est gloriæ, sicut dicit apostolus: *Si enim cognovissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent.* Porro Nestorius dicit: Noli gloriari Iudæe, non crucifixisti Deum. tamquam ipse dominus gloriæ, idem non sit Deus. Nam quia purum hominem non dicit Christum, sicut Photinus & Paulus Samosatenus, etiam homiliæ, quas fecit, ostendunt. Nusquam enim Dei Verbi subsistentiam perimit, sed ubique eum subsistere confitetur & habere subsistentiam; & non sicut Photinus & Paulus Samosatenus, ejus subsistentiam perimentes. Hæc Socrates de Paulo & Nestorio: cujus testimonio utens, sequar quid alia respondeat lectio: Ignarus Nestorius expositionem sanctorum patrum prædicantium Dei Filium unitione naturæ suæ in personam suscepisse hominem, quam non habet cum patre communem, propter individuam & inseparabilem patris & filii naturam, beatam Mariam noluit dicere Dei genitricem, ne patri quoque nativitatem applicaret: ignorans demens, quoniam pater & filius natura unum sunt, discreti personis: quoniam qui genuit, non est genitus, neque qui genitus est, generavit. Hoc ignorantes Nestoriani, quasi nodosam & indissolubilem nobis hactenus proponunt quæstionem, impudenter objicientes patrem cum filio natum, si beatam Mariam θεοτόκον confiteamur. Verum his ita se de Nestorio habentibus, cœptum opus percurramus.

De Apollinario, & quod auctor sit Nestoriana haresis.

CAPVT III.

POST damnationem Pauli Samosateni, una temporis generatione transacta, Apollinaris Laodicenus episcopus de incarnatione domini, Arianorum blasphemiam secutus, asserens contraria Paulo, carnem & omnipotens Dei Verbum unius esse prædicavit substantiæ, contentiosissime asseverans Verbum carnem factum, vel aliquid Verbi in carnem fuisse conversum atque mutatum, non autem carnem de Maria virgine sumptam atque susceptam, ut absque peccato consubstantialis nobis & per omnia similis agnoscatur Christus, sicut ait apostolus. Theodoritus episcopus in ecclesiastica historia Apollinarem & ejus hæresim sic notat: Apollinaris (inquit) Laodicenus episcopus, dum pietatis indueret vultum, & apostolica se fingeret dogmata conservare, post paululum manifestus hostis apparuit. De divina namque natura adulterinis rationibus utebatur, gradus quosdam dignitatum generans, & sacramentum dispensationis imperfectum explanare præsumens, animamque rationalem, qua corpus resurgit, privatam salute confirmans. Si enim animam non assumpsit, secundum illius rationem. Deus Verbum, neque medicinam animæ tribuit, neque honorem dedit, sed corpus quidem terrenum ab invisibilibus virtutibus adoratur, anima vero secundum divinam imaginem facta, in inferiore permansit, contumeliis induta peccati. Qui etiam plurima super hæc vesanus asseruit. Aliquando enim pariter confitebatur & ipse ex sancta virgine assumptam carnem: aliquando vero, eam cum Deo Verbo cælitus descendisse: aliquando, eum ipsum carnem factum, & sumpsisse nihil ex nobis: aliasque plurimas & inanes fabulas sacris opinionibus copulabat, quas in præsenti dicere superfluum judicavi. Talia quidem ille dicens, non solum suos peste complevit, sed etiam quosdam nostrorum fecit hujusmodi lepræ participes. Post paucum vero tempus, dum suum viderent opprobrium & ecclesiæ claritatem, pene cuncti reversi sunt. Non tamen priorem deposuere languorem, sed magis * plurimos constantiam latenter sauciaverunt. Ex hac ergo radice in ecclesiis germinavit una carnis deitatisque natura, & ut divinitati unigeniti passio copuletur, & alia quæcumque populis & sacerdotibus certamina genuerunt. Et post pauca: Verum Apollinaris præsulatu nudatus, novitatem doctrinæ suæ aperta impudentia in ecclesia prædicabat, ducem semetipsum ostendens hæreseos. Quapropter apparet ex omnibus superius dictis atque prolatis, a Paulo Nestorianos fuisse propagatos, & ab Apollinari unius naturæ prædicatores, ut sunt Acephali & Eutychiani. Cujus dictis & epistolis respondebat eo tempore Dioscorus Tarsensis episcopus, deinde Gregorius Nazianzenus, Basilius & Theodorus Mopsuestenus, probabiliter ostendentes ex divinis testimoniis duarum proprietates naturarum in una Christi persona, sicut ipsa probant eorum volumina.

Lib. 5. cap. 3.

* f. plurimorum.

Sequimur jam nunc, utrarumque hæresum auctoritatibus demonstratis, earum acta * narrarem, sicut præfatio pollicetur.

*f. narrare.

De Nestorii ordinatione, & ejus hæresi.

CAPUT IV.

Post Apollinaris damnationem & depositionem aliquantis temporibus evolutis, mortuo Sisinnio, qui post obitum beati Attici Constantinopolitanæ ecclesię præsulatum susceperat, visum est imperatoribus, nullum ordinare de Constantinopolitana ecclesia pontificem, sed ab Antiochia Syriæ, unde prius illa ecclesia Ioannem susceperat, aliquem advenam accersire, & episcopum facere. Et sicut Socrates in ecclesiastica narrat historia: Erat quidam presbyter Antiochiæ nomine Nestorius, genere Germaniciensis, boni eloquii, quem quasi utilem ad docendum Constantinopolim principes evocaverunt. Et transactis tribus mensibus, ab Antiochia venit Nestorius, qui castitate inter plurimos præcipuus habebatur. Quibus autem moribus institutus fuerit, sapientes a prima ejus homilia cognoverant. Erat cum eo & Anastasius presbyter pariter destinatus, quem nimis honorabat, & consiliarium habebat in causis suis. Ordinato ergo Nestorio die primo mensis Aprilis, consulatu Felicis & Tauri," Anastasius coram ecclesia docens: Dei, inquit, genitricem Mariam nullus dicere præsumat, quoniam Maria homo fuit, & Deum ab homine generari nimis est impossibile. Quod cum pariter audissent plurimi clericorum & laicorum, multum conturbati sunt. Didicerant enim antiquitus, Deum confiteri Christum & nullatenus per dispensationem hominem a Deo separatum credebant. Tumultu ergo facto in ecclesia, Nestorius volens firmare Anastasii sermonem, eo quod eum honoraret, tamquam blasphemum noluit arguere, sed frequenter hoc coram ecclesia docebat, & agitabat hanc quęstionem cum contentionibus, abnegans Dei genitricis confessionem. Vnde divisio nata est in ecclesia, & concussionem magnam orbi terrarum tepidissimi tractatus Nestorii concitaverunt. Sed eo non emendante, Constantinopolitana ecclesia erat in scandalo, & velut in nocturna lite repleta omni confusione, sociorum & hostium nulla erat agnitio, diversis nunc his, nunc aliis consentientibus, & verba propria mutantibus, quoniam Nestorius in ea erat opinione, quod omnino purum hominem diceret Christum, introducens in ecclesiam Pauli " & Photini doctrinam. Quod audiens Cyrillus Alexandrinus episcopus, cui tunc dabatur primatus de talibus agendi, venerunt ad eum aliqui de populo Constantinopolitano non communicantes Nestorio, & suggesserunt ei quæ Constantinopoli acta fuerant. Direxit ergo Nestorio epistolam Cyrillus: cujus est principium: Venerabiles filii ac fide" digni: persuadens ei, ut si in plebe lapsus fuerat sermo, in tractatibus corrigeretur, ut Dei puerperam diceret sanctam virginem, id est, θεοτόκον, ut totius orbis offensio conquiesceret. Iam enim quaterniones expositionum ejus per Antiochum quemdam illustrem papa Cælestinus acceperat, dogmaque ipsius Nestorii manu ejus subscriptum & ab eo directum legerat atque tractaverat, totusque oriens ex ejus scriptis jam cognitum habebat. Sed Nestorio emendare nolente, rursus quoque Cyrillus secundam ad eum direxit epistolam, cujus est principium:" Obloquuntur me dequidam apud tuam fraternitatem: qua ei & incarnationis Christi plenam reddit rationem, rogans eum, ut cum eo illa sentiret, ut ecclesiarum pax perstaret incolumis, & sacerdotibus indiscissa concordia permaneret. Ad hæc autem Nestorius contrariam scribens Cyrillo epistolam, cujus principium est: Injurias" quidem, quæ contra nos sunt, mirandarum tuarum literarum. Verumtamen beatam Mariam θεοτόκον noluit dicere, nec suum emendavit errorem. Ioannes quoque Antiochenus direxit Nestorio epistolam, cujus est principium: Meam" intentionem circa tuam reverentiam: per quam eum hortatus est, ne se repelleret bonum sibi futurum consiliarium, dum eum dicere piget, beatam virginem Dei genitricem, quod sancti patres docuerunt & scripserunt. In qua epistola meminit Theodori Mopsuesteni, ostendens ei retractationis exemplum, quomodo ille dum tractat, tumultu facto, surgens fortissimus vir, sine confusione suam sententiam retractavit, & quæ parum prodesse ignorantibus videbantur, velociter ad utilitatem correxit ecclesiæ. Sed hanc Nestorius contemnens, civitati suæ odibilis factus est. Cyrillus vero per Possidonium diaconum suum retulit de eo papæ Cælestino, & quid Constantinopoli ageretur, ei per epistolam suam allegavit. Idem Cyrillus tertiam Nestorio synodicam direxit epistolam, in qua & duodecim capitula contra ejus dogma dictavit & inseruit. Et est principium: Dicente domino:" *Qui amat patrem suum, aut matrem suam plus quam me, non est me dignus.* Cujus exemplar epistolę perveniens ad Ioannem Antiochenum, offensus est in ipsis Cyrilli capitulis: putavit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris incidisse. Mandavit ergo Andreæ & Theodorito episcopis concilii sui, ut scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tamquam Apollinaris dogma instaurantia. Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur ecclesiam sic esse in perturbationibus, & populos in scandalo, subripuit pio principi Theodosio, ut sacram ad eum dirigeret, & a sua eum persecutione compesceret. Et scripsit quidem ad eum sacram imperator," arguens eum tamquam inquietum & scandala sectantem, qui sine consortio sacerdotum ageret atque scriberet.

" Anno Christi 428.
" Samosateni.
"Tomo III. p. 313. B.
"Tomo I[II] pag. 31[6]
" Ibidem 321. C.
"Ibidem 338. D.
Matth 10
"Ibidem 396. B.
Ibidem 433. A.

De synodo Ephesina prima, & Nestorii damnatione.

CAPUT. V.

Et post hæc' scripsit aliam sacram " ad universos episcopos, ut Ephesum convenirent, & conferrent de Nestorii libris, & Cyrilli judicium. Scripsit imperator sacram & beato Augustino Hipponensi episcopo per Ebagnium magistrianum, ut ipsi concilio præstaret sui præsentiā. Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam audivit a Capreolo ipsius urbis antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad dominum, Acceptisque ab eo ad imperatorem literis loquentibus de obitu beati Augustini, Constantinopolim, unde venerat, rediit. Porro Capreolus

' hanc
" Ibidem 436. E.

Capreolus archiepiſcopus propter impetus Vandalorum Africanas regiones obſidentium, univerſale non valens congregare concilium, " Veſſulam diaconum ſuum miſit Epheſum ad concilium legatum. Cæleſtinus vero papa Romanus ſcripſit Neſtorio increpationis epiſtolam cum exhortatione & vituperatione, quia errare non debuerit, ad cujus ordinationem gaviſus eſt. Et eſt ejus principium: Aliquantis " diebus vitæ noſtræ: tribuens ei decem dierum ſpatium, hoc eſt, a prima die acceptionis ipſius epiſtolæ, uſque in ultimam diem: ut ſi minime Neſtorius emendaret expoſitiones ſuas, & revocaret ad eccleſiam, qui propter Chriſtum, qui eſt caput ejus, ab eo fuerant expulſi, cognoſceret ſe ab ejus collegio & omnium ſanctorum epiſcoporum conſortio eſſe ſeparatum: inſinuans ei, dediſſe vicem ſuam in concilio Cyrillo per epiſtolam ſuam, cujus principium eſt: Triſtitiæ noſtræ, " ſanctitatis veſtræ literæ: qua Cyrillum admonuit, ut ſi per illos decem dies doctrinam ſuam minime Neſtorius emendaret, diſponeret eum a communi corpore removendum, & providendum illi eccleſiæ. eadem de re pariter ſcripſit Ioanni Antiocheno, Rufo Theſſalonicenſi, Iuvenali Hieroſolymitano, & Flaviano Philippenſi, archiepiſcopis. Scripſit & ad clerum Conſtantinopolitanũ, " admonens eos contra doctrinam Neſtorii fortiter ſtare, ejuſque perſecutiones patienter ferre, quæ fructus afferunt coronarum: ſcientes, ab eo excommunicatos vel dejectos in apoſtolicæ ſedis permanere communione. Continuo autem poſt paſchalem feſtivitatem Neſtorius cum maxima multitudine venit Epheſum, & invenit plurimos epiſcopos collectos. Porro Cyrillus Alexandrinus modicum retardatus, circa Pentecoſten occurrit, & Iuvenalis Hieroſolymorum. Sed Ioanne Antiocheno remorante, quæſtionem movebant præſentes epiſcopi de beata Maria Dei genitrice: Cyrillus autem deflorationes quaſdam librorum Neſtorii faciebat, eum perturbare volens. Erat enim (ut dicitur) ejus inimicus. Et cum plurimi Deum confiterentur Ieſum Chriſtum; Ego (inquit Neſtorius) qui fuit duorum vel trium menſium, nunquam confiteor Deum: qua gratia ter mundus ſum a ſanguine veſtro, & amodo ad vos non venio. Et his dictis, cum reliquis congregabatur epiſcopis, qui ejus ſententiam ſequebantur. * Præſens ergo epiſcopi in duos ordines ſunt diviſi. Porro Cyrillus cum ſuis habens vices ſedis apoſtolicæ, concilio evocato ducentorum epiſcoporum, Neſtorium vocaverunt. At ille venire noluit, differens uſque in præſentiam Ioannis Antiocheni. Scripſerat enim ipſe Ioannes de itinere Cyrillo, poſitus in ſexta manſione feſtinationem ſuam & itineris labores, animalium ruinas, & epiſcoporum qui ſecum erant, neceſſitates inſinuans. Qui vero circa Cyrillum erant epiſcopi, homilias Neſtorii, quas de hac quæſtione protulerat, ſæpius relegentes, priuſquam orientis concilium & aliquarum provinciarum epiſcopi ipſi concilio conjuncti, ad ſynodum occurrerent, judicantes Neſtorium tamquam blaſphemantem Dei Filium, damnaverunt. Hoc facto circa Neſtorium, Ioannes & epiſcopi qui cum eo erant, alterum concilium apud ſe facientes, damnaverunt Cyrillum, & cum eo Memnonem Epheſiorum epiſcopum.

A

B

C

D

E

De diſcordia Cyrilli Alexandrini & Ioannis Antiocheni.

CAPUT VI.

POST biduum vero venit Ioannes Antiochenus: & cognoſcens ita acta, quæ ſupra diximus, & poſt hæc quæ geſta fuerant in damnatione Neſtorii, & illa XII. capitula Cyrilli in ipſo concilio ſuſcepta & confirmata, indignabatur valde contra Cyrillum, tamquam ſeditionis auctorem, quod ferventiſſime Neſtorii feciſſet damnationem. Qui autem cum Ioanne convenerant epiſcopi, id eſt, Alexander Apameæ, Ioannes Damaſci, Aſianus Seleuciæ, Alexander Hierapoleos, Himerius Nicomediæ, Helladius Tarſi, Maximus Anazarbi, & ceteri numero 34. qui tunc cum eo Epheſi occurrerant, querebantur de Cyrillo, dicentes: ſecundum juſſionem principum, cur non ſunt expectati aliarum provinciarum epiſcopi, ut quomodo judicavit de libris Neſtorii, & de Cyrilli dictis concilium judicaret? Congregatis ergo illis Epheſi, Ioannes contra Cyrillum & Memnonem ita invectus eſt: Orabamus " quidem ſecundum regulas ſanctorum patrum, & ſecundum literas piiſſimorum & Chriſtianorum imperatorum noſtrorum cum pace fieri ſynodum. Quoniam autem audacia & ſeditione & hæretico ſenſu utentes, ſoli conſediſtis, nobis propinquantibus ſecundum literas piiſſimorum imperatorum noſtrorum, & omni turba ſanctam ſynodum impleſtis, ut ne requirerentur capitula quæ conveniunt Apollinaris & Arii & Eunomii perfidiæ & impietati, neque expectaſtis præſentiam ſanctorum epiſcoporum, qui undique a piiſſimis imperatoribus convocati ſunt, cum magnificentiſſimus comes Candidianus in ſcriptis & ſine ſcriptis præcepiſſet vobis, nil tale præſumere, ſed expectare commune omnium ſanctorum epiſcoporum concilium; ideo ſcitote, quod depoſiti eſtis & alieni ab epiſcopatu, tu Cyrille Alexandrine epiſcope, & tu Memnon hujus civitatis, & omni eccleſiaſtico miniſterio alieni, utpote univerſæ ſeditionis & iniquitatis auctores, qui, ut regulæ patrum & imperiales ſanctiones decalcarentur, cauſam dediſtis. Ceteri autem omnes, qui conſenſiſtis ſeditioſis, agentes contra leges & adverſus ſanctiones imperiales, excommunicati eſtis, donec agnoſcentes proprium delictum, pœnitentiam agatis, & fidem ſanctorum patrum qui in Nicæa congregati ſunt, ſuſcipiatis, nihil aliud novum introducentes; & anathematizetis hæretica capitula, quæ a Cyrillo Alexandrino epiſcopo expoſita ſunt contra evangelicam & apoſtolicam doctrinam; & ſequamini literas piiſſimorum & Chriſtianiſſimorum imperatorum noſtrorum, quæ jubent quæri, & ſubtiliter de fide cum pace examinationem fieri. Hanc interlocutionem ſuam Ioannes & qui cum eo erant, adverſus Cyrillum & Memnonem Epheſi publice proponentes, utrorumque damnationem literis ſuis imperatori inſinuaverunt, quarum eſt principium: " Pietas veſtra præfulgens ad beneficium orbis terrarum. Poſt hæc advenerunt ab Heſperia ad concilium legati papæ Cæleſtini Arcadius & * Præjectus epiſcopi & Philippus eccleſiæ Romanæ preſbyter. Quibus reſidentibus, Cyrillus & Memnon obtulerunt libellos in concilio, conteſtationem deponentes adverſus Ioannem Antiochenum, & qui cum eo erant, epiſcopos, ut evocarentur, & red-

Eccleſiaſt. hiſtor. ubi ſupra, 6. cap.

" Tom. III. p. 598. A.

* Aliud eſt initium p. 602 A. Tomi I:I

* Projectus.

redderent causas depositionis suæ. Vocati ergo A a concilio per Danielem Coloniæ secundæ Cappadociæ, & Commodum Tripolis Lydiæ, & Timotheum Hellesponti, episcopos, una cum Musonio notario, cum anagnostico, per interannuntiantem diaconum, tale acceperunt responsum: Neque vos mittatis ad nos, neque nos ad vos, quoniam de vobis responsum principis expectamus. Igitur Cyrillus cum * Memnone, volentes se ulcisci, Ioannem damnaverunt, & omnes qui cum eo convenerant, & multa mala pari fastu utrique Ephesi pertulerunt. Porro imperator per Ioannem comitem sacram scripsit omni concilio, & ad locum, dicens: Nestorii, Cyrilli, & Memnonis damnationem suscipimus: alia vero quæ apud vos gesta sunt, reprehendi- B mus, Christianam fidem rectitudinemque custodientes, quam ex patribus progenitoribusque suscepimus. Sed euntibus de concilio septem & septem episcopis, satisfecere imperatori, quia magnum & universale concilium omnia regulariter agens, damnavit Nestorium. His agnitis, jussit eos imperator ecclesiam ingredi, & pro Nestorio alium ordinare episcopum. Et post hæc jussit omnes episcopos abire, unumquemque in propriam regionem. Et ita Ioannes cum suis Antiochiam profectus est, ubi colligens plurimos episcopos, damnavit iterum Cyrillum, cum jam esset Alexandriæ. Et sicut Socrates dicit, cognoscens Nestorius per contentionem ad quam- C dam perniciem pervenisse partes, Dei genitricem Mariam vocabat, dicens: Dicatur etiam Dei genitrix, & ea quæ fecerunt tristitiam, conquiescant. Sed nullus eum ex pœnitentia talia dicentem suscepit. Quapropter hactenus damnatus, & in exilium Oasin missus est. Post damnationem autem ejus dura Constantinopoli turba contra ecclesiam mota est, divisusque est populus propter tepidum ejus (sicut dictum est, tractatum, Clerici vero communi decreto eum anathematizaverunt.

* Iuvenale.

Ecclesiast. hist. lib. 7. cap. 33.

De ordinatione Maximiani Constantinopolitani episcopi.

D

CAPUT VII.

HIs ita provenientibus, de electione episcopi rursus quæstio exorta est. Multi enim Philippum quærebant presbyterum, qui a beato Ioanne cognomento Chrysostomo diaconus fuerat ordinatus, multaque conscripserat volumina contra imperatorem Iulianum apostatam. Alii vero Proclum presbyterum quærebant, quem ad Cyzicum Sisinnius episcopum ordinaverat. Qui priusquam Cyzicum proficisceretur, præcedentes cives ejusdem civitatis, Dalmatium monachum sibimet ordinaverunt episcopum, E quoniam Attico præcessori Sisinnii soli hoc præstitum videbatur. Sed proceribus palatii, ut fieret, displicuit, quod quidem postea factum est. Manebat enim Proclus non habens ecclesiam propriam, qui tamen in doctrina ecclesiastica Constantinopoli valde florebat. Cumque quatuor transissent menses post Nestorii damnationem, Maximianus ordinatur episcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, constans quidem in fide vera, idiota autem sermone, & sub quiete vivere potius eligebat.

De pace Cyrilli & Ioannis.

CAPUT VIII.

POST paululum vero videns imperator Cyrilli & Ioannis permansisse discordiam, intolerabilem judicabat eorum dissensionem. Et vocans tunc ad se Maximianum episcopum, & alios plurimos Constantinopoli repertos episcopos, quomodo tolleretur ecclesiarum dissensio, cogitabat. At illi dixerunt, quia non aliter hoc fieri posset, nisi prius iretur, & præferretur unius fidei vinculum, & Ioannes Antiochenus episcopus anathematizaret Nestorium, & improbata dogmata ejus. Et gaviso valde super hoc imperatore, missus est hoc ipsum agere Aristolaus tribunus, sacram principis deferens Ioanni & Cyrillo, in qua comminatus est utrisque Nicomediam exilium, nisi pacem haberent adinvicem. Scripserunt autem & episcopi e Constantinopoli Cyrillo, quia amicitiarum modum & pacem ecclesiarum sanctarum non aliter fieri conveniret, nisi omnia quæ ab eo in causa scripta sunt, epistolis & tomis & libris evacuarentur. Cyrillo vero hoc facere importabile visum est. Verum Ioannes Antiochenus imperatori mandavit: Propter illa ipsius capitula fidem meam Cyrillo dirigam, quam si suscipiens subscripserit, communicabo ei: alioqui pacificus cum eo esse non potero. Et congregans iterum Ioannes apud Antiochiam concilium, dictavit fidem ita se habentem: Confitemur dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei unigenitum, Deum perfectum, & hominem perfectum ex anima rationali & corpore: ante sæcula quidem ex patre natum secundum divinitatem, in fine vero dierum eumdem propter nos & propter nostram salutem de Maria virgine secundum humanitatē: & consubstantialem patri secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unitio facta est, propter quod unum Christum, unum Filium, unum dominum confitemur. Secundum hunc inconfusæ unitionis intellectum, confitemur sanctam virginem Dei genitricem. Propter quod Deus Verbum incarnatum est homo factus. Et ex ipsa conceptione univit sibi templum, quod ex ipsa suscepit. Euangelicas vero atque apostolicas de domino voces scimus deiloquos viros quasdam quidem conjungentes, tamquam in una persona, quasdam dividentes, tamquam in duabus naturis: & diviniores quidem atque altiores, secundum divinitatem Christi; humiliores autem, secundum humanitatem ejus tradentes. In isto ergo modo hanc fidei regulam interponens Ioannes epistolæ suæ, cujus est principium: [a] Dudum per sanctionem piissimorum principum: quam tradidit Paulo episcopo Emeseno, & direxit Alexandriam Cyrillo. In quam urbem veniens Paulus, & gratissime a Cyrillo susceptus est, & sine difficultate vel contentione (ut a multis putabatur) memoratam fidem orientalium suscepit episcoporum. Tunc Paulus dominico die fecit sermonem in populo, præsente Cyrillo, & exposuit capitulum de euangelio Ioannis: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Conspice (inquit) Ioannem duas naturas prædicantem, & unum filium. Aliud enim habitaculum, & aliud qui habitat. Aliud enim templum, & aliud, qui habitat, Deus. Intendite eis quæ dicta sunt, rogo. Non dixit, alter & alter, tamquam in duabus

[a] Tom. ... pag. 10... D.

Ioan. 1...

duabus personis, aut in duobus Christis, aut in duobus filiis: sed aliud & aliud, ut in duabus naturis. Quando ergo dixit, *& habitavit in nobis*, & prædicavit duas naturas: tunc addidit, *& vidimus gloriam ejus, gloriam tamquam unigeniti a patre, plenum gratia & veritate.* Et in sequentibus fidem, quam Cyrillo portaverat, disserebat, aperte prædicans duas in domino Christo naturas in una persona. Et clamante populo; Bene venisti orthodoxe: mox Cyrillus similia tractavit, & inter cetera ait: Quid de his clarius dici potest? Qua indigent hæc explanatione? Apte nos docuit, quia aliud quidem est qui inhabitat, & aliud qui inhabitatur. Et aliud natura humana, aliud divina. Et concludens sermonem, ad confirmationem eorum quæ a Paulo dicta sunt: Conspice (inquit) Ioannem duas naturas prædicantem, & unum Christum: duas naturas unigeniti, & unam personam. Et quando dixit: *Et habitavit in nobis*, & prædicavit duas naturas: tunc addidit hæc: *Et vidimus gloriam ejus, gloriam tamquam unigeniti a patre, plenum gratia & veritate.* Hæc Cyrillus Paulo præsente tractavit, & Alexandrinam docuit ecclesiam, ita de Christo credere, sicut Paulo dudum tractante didicerat. Post hæc Cyrillus fidem epistolæ, quam a Paulo suscepit, epistolæ suæ interponens, cujus principium est: Lætentur " cæli & exultet terra: satisfaciens aliquorum rumoribus, qui de illo habiti sunt, quoniam non assereret, de cælo corpus Christum sumpsisse, neque fermentationem aut commixtionem senserit naturarum ejus, & scripsit & subscripsit præfatam fidem, & orientalibus direxit episcopis. Ascendens ergo Antiochiam Paulus, obtulit Ioanni archiepiscopo & omni concilio ejus, epistolam Cyrilli. Qui, ut cognoverunt eum suscepisse fidem a se directam, & in ejus subscripsisse confirmationem, pacem cum eo & ejus fecerunt concilio, damnantes Nestorium, & suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat episcopus, dubitantibus adhuc ex eis aliquibus Cyrillo communicare: putantibus eum errasse, & postea veritatem agnovisse, & culpantibus Ioannem, cur ab eo non expetierit capitulorum ejus damnationem. Ex altera autem parte quidam de palatio, per Eulogium presbyterum & apocrisiarium Alexandrinæ ecclesiæ, culpaverunt Cyrillum, cur susceperit ab orientalibus episcopis duarum confessionem naturarum, quod Nestorius dixit & docuit. Sed & Valeriano Iconii, & Acacio " Melitenensi, episcopis, hoc ipsum de Cyrillo videbatur.

[margin: ...III. ...A.] [margin: ...III. ...D.]

De Cyrilli epistolis pro orientalibus scriptis.

CAPUT XI.

SCRIPSIT ergo eis Cyrillus in defensionem orientalium episcoporum, & pro duabus unius Christi naturis. Et superfluum non esse reor interponere aliqua huic operi ex ipsis epistolis, ad confusionem Alexandrinorum Phantasiastarum vel Corrupticolarum, gloriantium de Cyrillo tamquam de patre atque auctore suo. Commonet ergo Eulogium presbyterum suum Cyrillus, & dicit: Reprehendunt quidam expositionem, quam fecerunt orientales, & dicunt: Cur duas naturas nominantibus eis, passus est audire, aut etiam laudavit Alexandrinus episcopus? Alii vero dicunt idem dixisse Nestorium. Dicunt & illum sic sapere, surrepentes nescientibus subtilitatem. Oportet enim culpantibus nos illa dicere, quia non omnia quæ dicunt hæretici, fugere aut refutare decet. Multa enim confitentur, sicut & nos confitemur. Velut Ariani, quando dicunt patrem, qui creator est omnium & dominus, numquid propter hoc fugere consequens est hujusmodi confessiones? Sic in Nestorio, licet duas personas * asserat significans diversitatem carnis & Verbi: (altera enim Verbi natura, altera carnis est) sed tamen nequaquam unitatem confitetur nobiscum. Nos autem unientes hæc, unum Christum, unum Filium, eumdem unum Deum confitemur. Et iterum: Nestorius itaque in suis expositionibus simulat se dicere, unus filius, unus dominus: sed refert filiationem ad solum Dei Verbum. Cum autem venerit ad dispensationem, rursus alium dominum, qui ex muliere est, seorsum hominem dicit, copulatum dignitate, æquo honore, quia habet copulationem ad Christum. Quomodo non apertum est, duos eum dicere Christos, si Christus ad Christum habet conjunctionem, alter ad alterum? Qui vero ex oriente sunt, nihil tale dicunt: voces autem dividunt solum. Dividunt autem secundum hunc modum, ut alias quidem Deo decibiles esse dicant, alias autem humanas, alias autem communes factas, tamquam habentes simul & quod Christo Deo decibile est, & quod humanum, verumtamen dictas ab uno eodemque Christo. Et non sicut Nestorius alias quidem Deo Verbo seorsum tribuit, alias autem ei qui ex muliere est, tamquam alteri filio. Item Acacio Melitenensi episcopo scribens inter alia sic dicit: Nestorius enim Christum seorsum nominari dicit Dei Verbum, habere autem conjunctionem ad Christum continuam. Putas ergo, non duos Christos apertissime dicit? Orientales vero Christum unum & filium, & Deum, & dominum confitentur se adorare, eumdem ex patre secundum divinitatem, & eumdem ex sancta virgine secundum humanitatem. Duarum namque naturarum unitionem factam dicunt, tamen unum Christum, unum Filium, unum dominum confitentur aperte factum. Et in sequentibus concordans aliquatenus tomo papæ Leonis Cyrillus, sic dicit: Sunt aliquæ vocum maxime Deo decibiles, aliquæ vero sic rursus hominem condecentes. Aliæ autem quemdam ordinem obtinent, ostendentes Filium Deum existentem & hominem simul. Et idem: *Ioan. 14.* Quando enim Philippo dicit: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe, non credis quia ego in Patre, & Pater in me est? Qui videt me, videt & Patrem.* Et, *Ego & Pater* *Ioan. 10.* *unum sumus:* Deo decentissimam affirmamus vocem. Quando vero Iudaicum increpat populum, illud dicens? *Si filii Abrahæ essetis, opera* *Ioan. 8.* *utique Abrahæ faceretis: nunc autem quæritis me interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum; hoc Abraham non fecit:* homini decenter hæc dicta dicimus. Hujus epistolæ sequentia duarum naturarum probabilem continent expositionem: cujus tamen pro hujus operis compendio omnia ponere intermisimus necessaria documenta. Valeriano autem " Iconii ita rescripsit: " Vniversi orientales episcopi simul cum domino meo religiosissimo Antiochenorũ episcopo Ioanne, per scriptam manifestamque conditionem clarum constituere universis, quoniam pollutas quidem Nestorii novitates condemnant, anathematizantque nobiscum, & nullatenus eas unquam sermone dignantur, sed euangelica & apostolica

* asseverat.

" Tom. III. p. 1156. E.

apostolica sequuntur dogmata, & patrum con- A fessionem nullo modo non contristant. Confessi sunt enim & ipsi nobiscum, quia Dei genitrix sit sancta virgo; & non addiderunt, quia Christi genitrix sit, sicut inquiunt, qui Nestorii infelices & respuendas opinatiunculas curant, sed inquiunt palam, unum esse Christum & Filium, & Deum ex Deo, ex patre ante omne sæculum ineffabiliter genitum Dei verbum, in ultimis vero temporibus hunc ipsum etiam ex muliere secundum carnem: ita ut idem ipse sit simul Deus & homo, perfectus in deitate & perfectus in humanitate idem ipse, & unam esse personam, nullo modo dividentes in duos filios, aut Christos, aut dominos. Si ergo quidam mentientes dicunt alia quædam præter hæc sapere illos, non eis credatur, sed sicut impostores & fallaces secundum patrem suum diabolum projiciantur, ut non perturbent eos qui recte ambulare de- B siderant. Si vero & epistolas sibimet componentes quidam circumferunt, velut ex persona clarorum virorum, minime oportet præsumere de his. Qui enim semel scripto confessi sunt fidem, quomodo poterant alteram scribere, velut ex pœnitentia revocati, ut recte sapere non velint? Alloquere fraternitatem quæ apud te est. Te, qui nobiscum sunt, in domino salutant. In hac conclusione epistolæ suæ, in qua dicit Cyrillus: Si vero epistolas sibimet componentes quidam circumferunt, &c. pro- C bat Hypatius Ephesinorum episcopus in collatione " quam contra Acephalos suscepit jussione Iustiniani principis, medio Strategio comite sacrarum largitionum in palatii loco, qui dicitur Hepta, contra Cyrillum epistolæ hic fecisse mentionem scriptæ ad Marim Persam, quem neque Cyrillus condemnandum judicavit, neque Nestorianum esse in ipsa sua notavit epistola. Et hæc sunt: quæ Cyrillus scripsit in defensionem orientalium episcoporum pro duabus unius Christi naturis. Quam quicumque tunc minime receperunt, hos esse puto auctores Acephalorum, qui neque Cyrillum habent D caput, neque quem sequantur ostendunt. Tunc & Euoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis episcopus, accipiens exemplar litterarum Theodoriti, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea, & sua capitula exponeret. Quod gratissime suscipiens Cyrillus, fecit interpretationem capitulorum suorum, duodecim addens expositiones, quo videretur plenam pro eis reddere rationem. Itaque Cyrillo suscipiente & defendente fidem orientalium episcoporum, & sua capitula exponente, pax & unitas ecclesiis reddita est. In qua pace gaudente ecclesia, inimicus pacis, æmulus unitatis, non quievit E adversus eam movere vasa sua, & superseminare zizania.

" Eam exhibuimus supra Tom. IV. ad an. 532.

De Nestorianorum scandalo, & monachis Armeniæ.

CAPUT X.

Libri hæreticorum non legendi.

NESTORII namque sectatores, videntes libros illius blasphemos non posse proferri in publicum, eo quod synodo Ephesina anathematizante, fuerunt condemnati, & imperiali lege prohibitum fuerat, ne quis eos legere auderet aut defendere; tunc cœperunt Diodori Tarsensis & Theodori Mopsuestenæ civitatis episcopi, & aliorum episcoporum, qui contra Eunomium & Apollinarem unius naturæ assertores, libros composuerant duas in Christo ostendentes naturas in una persona, (quod Nestorius sic non dixerat) circumferre volumina: & simplicissimos quosque decipere cupientes, aiebant non sapuisse nova Nestorium, sed antiquorum patrum prosecutum fuisse doctrinam: & in tantum studii gesserunt, ut ipsa eorum volumina malitiose in Syrorum linguam & Armeniorum atque Persarum transferrent. Sed hæc ubi agnoverunt Acacius Melitenensis, & Rabula Edessæ civitatis episcopus, (de quo Ibas successor ejus in epistola sua dicit: hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, aperte in ecclesia sua anathematizare: scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armeniæ episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tamquam hæretici & auctoris dogmatis Nestoriani, insimulantibus episcopis Ciliciæ Rabulam & Acacium, quod hoc non ex caritate, sed ex æmulatione atque contentione fecissent. Congregati sunt ergo in unum venerabiles Armeniæ episcopi, & miserunt duos presbyteros Leontium & Aberium ad Proclum Constantinopolitanum episcopum, secundum morem, cum libellis suis & uno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes, utrum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acacii, vera esse probaretur. Itaque Proclus accipiens Armeniæ episcoporum libellos, & illud Theodori volumen, diligentius utraque examinans, tomum Armeniis scripsit " & destinavit. In quo posuit ad interimendas Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, unum de Trinitate incarnatum: quem & direxit Ioanni Antiocheno per Theodorum diaconum suum, continentem subter capitula ab hæreticis prolata; expetens ab eo pro communi fide servanda, ut cum suo concilio eum susciperent & subscriberent. Ioannes autem & qui cum eo erant congregati episcopi, legentes tomum, & ejus laudantes compositionem, subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. Hunc & Calchedonensis synodus per relationem suam, quam Marciano imperatori direxit, ad probandum, non tantum gestis synodalibus, verum etiam epistolis fidem constare, inter sanctorum patrum epistolas suscepit & confirmavit. Scripsit autem idem Proclus epistolam ipsi Ioanni, cui & tomum suum direxerat, in qua dicit: Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est, Christum, confitemur cum non esse passum, quod est, sed quod factum est, id est, propria carne: & ita prædicantes, nullo modo fallimur, quoniam quidem & unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & divinitatem passibilem minime blasphemantes.

" Vide ... mi III ... 1217. ...

Post ... act. C... concil... quitur relatio...

Sed Basilius quidam diaconus, sumens tomum Procli, quem Armeniis scripserat, Alexandriam venit, & Armeniorum libellos suis libellis annectens, obtulit Cyrillo ejusdem urbis antistiti. Quibus (ut ferunt rumores) permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit, tres adversus Diodorum & Theodorum, quasi Nestoriani dogmatis auctores; & alium de incarnatione librum. In quibus continentur antiquorum patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis papæ Romani, Dionysii Areopagitæ Corinthiorum

Corinthiorum episcopi, & Gregorii mirabilis θαυματουργοῦ cognominati. Et licet in eis libris Theodori dicta laudentur contra Arianos edita; ipsum tamen magistrum Nestorii fuisse contendunt. Contra quos catholici veritatis defensores sic Acephalis responderunt, illos libros non esse Cyrilli, quoniam testimoniis, quæ contra mortuos posuisse in eis dicitur, contra viventem Nestorium non est usus, neque in synodo; neque in aliquibus epistolis. Vnde dicunt illos nec dictasse Cyrillum, nec edidisse libros. Itaque Basilius diaconus Constantinopolim veniens libellos composuit, & archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quæ antehac Cyrillo archiepiscopo obtulerat. Proclus vero jam destinaverat tomum suum Armeniis, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem. Quod cognoscens Basilius, scripsit libellum, in quo docuit libros Theodori vitandos, sicut Arii & Eunomii blasphemias. Quod quidem prudentibus inconvenienter eum scripsisse apparet, quoniam Arius & Eunomius unam in Christo degenerem patris substantiam prædicaverunt: Theodorus autem (ut ipsi accusant) duas e contrario docuit in Christo naturas. Post hæc autem occasione accepta, surrexerunt quidam monachi ab Armenia Apollinaris sectatores, duo vel tria (sicut refert Ioannes Antiochenus in epistola sua) portantes excerpta capitula (ut dicebant) de libris Theodori Mopsuesteni, vel aliorum sanctorum patrum, qui in illo tempore (sicut diximus) contra Apollinarem scripserant. Et intrantes regiam civitatem, & multorum sordidantes auditum, calliditate sua omnia perturbabant. Deinde circumeuntes totius orientis civitates & universa monasteria, damnanda esse cum auctoribus clamabant, accusantes ea Nestoriano sensu fuisse conscripta. Quia si Nestorius juste damnatus est, damnentur & ista, dicebant, cum suis auctoribus. Et hæc agebant, firmare volentes ea quæ Apollinaris sunt, qui per unam naturam Christum nobis consubstantialem non exposuit. Qui quorumdam utentes patrocinio, terrebant * nimis clericos, populos & monachos, qui vitam sectabantur quietam. Tunc Ioannes Antiochenus synodo congregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictavit epistolas. Et unam quidem direxit Theodosio imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, & tertiam Proclo Constantinopolitano episcopo, laudans in eis Theodorum, & ejus exponens sapientiam. Ad hæc autem imperator dirigens sacram Ioanni; derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire judicavit. Cyrillus autem rescripto suo Theodorum præferens, tale de accusatoribus ejus tulit judicium, eo quod dogmate veritati contrario uterentur; interponens de symbolo in concilio sibi oblato * tesseradecadas factas a Charisio presbytero. Nihilo minus & Proclus per Maximum diaconum suum ipsi Ioanni rescribens, cujus essent illa capitula, quæ Theodori dicebantur, quæsivit. Qui pro ejus excusatione ignorare se dixit. Verumtamen duas memorati Ioannis epistolas, id est, primam & tertiam, laudes Theodori Mopsuesteni continentes, Calchedonensis synodus per relationem suam Marciano imperatori directam, cum tomo Procli (quem ad Armenios direxit) & aliis sanctorum patrum epistolis, suscepit & confirmavit. His ergo sopitis atque transactis, mortuo Cyrillo tricesimo & secundo episcopatus sui anno, ordinatus est episcopus Alexandriæ Dioscorus, qui fuit quidem archidiaconus ejusdem Cyrilli. Qui neque uxorem, neque filios habuit: quem narrat opinio, civium suorum majorem habuisse dilectionem. Siquidem opprimens Cyrilli heredes, & per calumnias, multas ab eis auferens pecunias, dedit eas sine fenore artopolis & cauponibus civitatis, ut mundissimum panem & preciosissimum vinum viliori precio populis exhiberent. Ioanne autem archiepiscopo defuncto, Antiochenæ ecclesiæ Domnus ordinatur archiepiscopus

Sed & Proclo defuncto, ecclesiæ Constantinopolitanæ Flavianus sortitus est sedem. Ipso vero tempore Ibam Edessenum episcopum quidam presbyteri & diaconi suis libellis quasi Nestorianum accusaverunt Domno archiepiscopo, eo quod alloquens clerum, dixisset: Non invideo Christo, quia Deus factus est, quoniam si volo & ego fio. Qui cum ascendissent Antiochiam, eos Ibas excommunicavit. Sed superveniente festivitate quadragesimæ ascensionis, jussi sunt a Domno excommunicatione absolvi, sub ea conditione, ut Antiochiam non exirent, alioquin a suo deponerentur ordine.

Sed quidam eorum archiepiscopi Domni præcepta contemnentes, profecti ad comitatum, sacros apices meruerunt ad Photium, Eustathium & Vranium episcopos, ut in Beryto audirentur. Fuerunt autem cum iis Eulogius diaconus Constantinopolitanus, & Damascius vir spectabilis tribunus & notarius. Quod cum agnitum fuisset, illos clericos Constantinopolim perrexisse, damnati sunt a Domno & ejus concilio. Et post hæc Ibas Beryto ad audientiam occurrit. Cui cum accusatores (sicut gesta demonstrant) nihil probare potuissent, supervenit relatio & postulatio clericorum Edessenorum, flagitantium pro ecclesia episcopi sui præsentiam, in qua sibi arrogaverunt omnes pœnas horribilis gehennæ, si meminissent tale aliquid dictum in illo tractatu, de quo Ibas accusabatur, & judicibus non manifestassent. Quamobrem fecerunt judices accusatores ipsos cum suo episcopo in secretario communicare, simulque pacificos dimiserunt.

*De Eutyche presbytero & * Egameno, & ejus hæresi, ejusque damnatione.*

* f archimandrita, imo potius Hegumeno, ἡγουμένῳ.

CAPUT XI.

His temporibus Eutyches quidam presbyter & archimandrita præsidens Constantinopoli celeberrimo monasterio, urgente satana, prædicabat dominum nostrum Iesum Christum consubstantialem nobis non esse secundum carnem, sed de cælo corpus habuisse. Rursusque varians, dicebat ante adunationem duas in Christo fuisse naturas, post adunationem vero unam factam esse. Quem audiens talia docentem & prædicantem Eusebius episcopus Dorylenæ civitatis provinciæ Phrygiæ Salutariæ, cum esset orthodoxus, & purus etiam amicus, prohibuit eum talia sapere & docere. Sed pertinaciter Eutyche audire nolente, retulit Eusebius causam ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum. Qui & ingressus est ejus concilium, quod collectum fuerat pro Florentio Sardeorum metropolita viro adver-

Vide act. 1. Calched. concilii.

adversus episcopos sub eo constitutos Ioannem A & Cossinium: & data forma de aliquibus causis eorum, libellos obtulit Eusebius Flaviano & omni concilio, conjurans omnes advenire adversus Eutychem presbyterum, ut sub eorum præsentia convinceretur ab eo, hæretici dogmata sapere & docere. His Flavianus episcopus auditis, per Ioannem presbyterum & defensorem, & Andream diaconum, Eutychem ad concilium suum venire præcepit. Quibus euntibus ad se, tale Eutyches reddidit responsum: hoc apud se esse decretum, ut nunquam egrederetur a sua fraternitate, sed tamquam in sepulchro degeret in monasterio. Secundo vero conventu postulavit Eusebius duas Cyrilli synodicas recitari epistolas: unam quam Nestorio direxerat, cujus principium est: Obloquuntur me quidam apud tuam " fraternitatem: & alteram ab eo Ioanni Antiocheno directam, cujus est principium: Lætentur cæli " & exultet terra: quas & synodus Calchedonensis postea suscepit. Quod cum fuisset factum, Eutyches rursus per Mamam & Theophilum presbyteros scripto vocatus est ad concilium. Qui ad eum minime ingressi, audierunt ab ejus monachis quod ægrotaret, & ideo eum videre non possent. Ingressi sunt tamen ad eum postea, & obtulerunt ei synodicam chartam. Quibus iterum dedit responsum: Ego definitum apud me ha- C beo, extra mortis necessitatem non egredi monasterium. Sed hanc chartam manu mea scriptam accipite, & synodo offerte. Et post hæc recusante illo, renuntiaverunt concilio ejus excusationem. Eutyches direxit tomos per monasteria cum suis dogmatibus ad abbates, ut subscriberent ea. * Innotuit hoc concilio Eusebius episcopus. Et rursus Flavianus una cum suo concilio per Memnonem presbyterum, & Epiphanium & Germanum diaconos, scripto eum tertia vocaverunt vocatione. Quibus cum idemtidem Eutyches de infirmitate excusaret, compellentibus tamen eis qui missi fuerant, petiit D unius septimæ dilationem, ut post septem numerum dierum audientiæ occurreret. Qui refugiens ad imperatorem Theodosium, impetravit ab eo (ut fertur) per Chrysaphium eunuchum, quem Eutyches susceperat de sacro baptismate, ut cum patricio Florentio & magno silentiario concilium illud Flaviani ingrederetur. Timere enim se dicebat Flaviani calumnias. Postquam ire secum meruit magnum silentiarium cum imperatoris scripto, accepit & officium excubitorum & chlamydatorum, & venit ad concilium. In quod ingressus recitavit, qui cum ipso erat, magnus silentiarius in E synodo imperatoris mandatum, ita se habens: Si pacem cogitamus sanctarum ecclesiarum, & catholicæ fidei custodiri volumus rectam & Deo inspirante prædicatam fidem a * parentibus nostris, qui in Nicæa congregati sunt, trecentorum decem & octo episcoporum, & ab his qui Ephesi interfuerunt damnationi Nestorii: hoc ergo volumus, ne scandalum in prædicta catholica fide immittatur. Et quoniam scimus magnificentissimum Florentium patricium esse fidelem & probatum & recta fide, volumus eum interesse audientiæ synodi, quoniam sermo de fide est. Et superveniente patricio Florentio, & eo sedente, flagitabant episcopi ab Eutyche, ut confiteretur dominum nostrum Iesum Christum consubstantialem nobis secundum carnem in duarum naturarum unitione. At ille libellum suum legi petebat, & credere se dicebat secundum Nicæni concilii fidem. Interrogante autem patricio Florentio Eutychen, si diceret Christum, qui ex virgine est, consubstantialem nobis, duasque in eo unitas naturas: qui confiteri se quidem hæc ante adunationem, post adunationem autem unam se confiteri dicebat. Et dicente ad eum synodo: Oportet te hoc confiteri, & anathematizare omne dogma huic fidei contrarium: respondit, non se dixisse hoc prius, sed posse se dicere, quia ipsi dicebant: sequi se tamen patres aiebat, quoniam in scripturis hoc non invenerat explanatum, nec patres ita dixisse. Surgens autem sancta synodus, anathematizavit eum. Cui idemtidem patricius Florentius dixit: Qui non confitetur duas in Christo naturas, non credit recte. Ille autem dixit legem se habere sancti Cyrilli & Athanasii, qui ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem, post adunationem autem & incarnationem non duas naturas, sed unam. Surgens autem sancta synodus iterum, anathematizavit eum. Venerabilis vero Flavianus, quoniam Valentini & Apollinaris hæreticorum errore Eutyches ægrotasset, expolians eum honore presbyterii, anathematizavit atque damnavit, & conclusis gestis, in ejus damnationem concilium subscripsit. Quibus gestis jungens epistolam suam venerabilis Flavianus, Leoni papæ direxit, & quid in concilio gestum fuerat, allegavit fideliter. Et Eutyches de sua damnatione papæ Leoni scribens, posuit edicta apud Constantinopolim, & injustitiam se fuisse passum, populum contestatus est. Leo vero direxit Flaviano tomum, sanam incarnationis Christi doctrinam continentem, & mirifice perimentem Eutychetis assertiones, cujus principium est post prooemium: Lectis " dilectionis tuæ literis. Eutyches vero obtulit preces imperatori, questus de falsitate gestorum, quasi aliqua a notariis superaddita fuissent, aliqua vero dicta, nec gestis inserta. Et postulavit, ut sub præsentia Thalassii episcopi & Florentii patricii rursus in palatio Flaviano occurrente, ipsum congregaretur concilium, & ex interrogatione personarum veritas panderetur.

Annuit imperator fieri, & easdem preces manu sua ita subscripsit: Deponant apud reverendissimos episcopos, non solum qui dudum convenerunt, verum etiam & apud reverendissimum Thalassium, ut omnibus his præsentibus, quæ supplicatio loquitur, negotii veritas inquiratur. Cumque concilium congregaretur, Eutyches absens factus, ad vicem suam misit Constantinum diaconum ad concilium, ut pro eo respondens examinantibus judicibus, gestorum falsitas reprehenderetur. Sed discussis gestis, instantibus notariis cum episcopis Deum timentibus, cum Eutycheti aliqui faverent pro tempore, nihil falsitatis inveniri potuit: sed hoc tantum actum est, ut apud magistrum officiorum gesta conficerentur de falsitate notariorum, astantibus aliquibus laicis de officio principis, qui interfuerant gestis ipsis tempore concilii. Postea expetivit imperator a Flaviano fidei ejus confessionem manu ejus scriptam & subscriptam. Scripsit ergo Flavianus fidem suam manu propria, & imperatori in hoc themate direxit: Flavianus episcopus Constantinopolitanus, amatori Christi imperatori nostro Theodosio salutem: Nihil ita convenit

Ibidem.

"Tomo III. p. 316. E.

Ibidem p. 1105. A.

Ibidem.

* id est, indicavit.

* sanctis patribus.

In ep. Leo. 10.

" Tom. pag. 344.

convenit sacerdoti Dei, & dogmatibus erudito divinis, quam paratum esse ad satisfactionem omni petenti rationem de spe quæ in nobis est & gratia. *Non enim erubesco evangelium Dei. Virtus enim Dei est ad salutem omni credenti.* Qui ergo & nos misericordia regis omnium Christi Dei sacerdotium tale sortiti sumus, sapimus recte & inculpabiliter, semper scripturas divinas sequentes, expositionem sanctorum patrum qui in Nicæa convenerunt, & centum quinquaginta qui hic congregati sunt, & qui in Epheso sub sanctæ memoriæ Cyrillo, qui fuit Alexandrinorum episcopus: & prædicamus Dominum nostrum Iesum Christum, ante sæcula quidem ex Deo patre sine principio natum secundum divinitatem, in novissimis autem diebus eumdem propter nos & propter nostram salutem ex Maria virgine secundum humanitatem. Ex duabus utique naturis confitentes Christum post incarnationem ex sancta virgine, & humanatum, in una substantia & in una persona, unum Christum, unum Filium, unum dominum confitemur. Et unam quidem Dei Verbi naturam, incarnatam tamen & inhumanatam dicere non negamus, eo quod ex ambabus unus atque idem sit dominus noster Iesus Christus. Eos vero, qui aut duos filios, aut duas subsistentias, aut duas personas annuntiant, & non unum eumdemque dominum nostrum Iesum Christum Filium Dei vivi prædicant, anathematizamus, & alienos esse ab ecclesiis judicamus. Et ante omnes Nestorium impium anathematizamus, & sapientes quæ ejus sunt, & loquentes ea: & abscindantur hujusmodi a filiorum adoptione promissa recte credentibus. Et subscriptio: Domine Iesu Christe adjuva nos. Et iterum: Hæc scripsi manu mea ad satisfactionem vestræ potestatis, ut confundantur calumniam facientes nostræ simplici conversationi.

De synodo Ephesina secunda, & Flaviani morte.

CAPUT XII.

POSTQUAM ergo nihil probatum est notariis de falsitate gestorum, Eutyches petit Dioscorum Alexandrinum episcopum, ut quæreret quæ de illo acta sunt: & causam examinaret. Agebat apud principem, universalem fieri synodum, ut probaretur judicium Flaviani. Scripsit ergo Dioscorus Theodosio imperatori, quia aliam fieri synodum generalem oporteat; & ut fieret, persuasit Eutyches. Annuit imperator. Et dirigens sacram Dioscoro in Alexandriam, præcepit, ut cum decem metropolitanis episcopis, quos voluisset, ipse eligeret, & veniret Ephesum; & congregato universali concilio, Eutychetis causam discuteret: jubens Barsumam archimandritam interesse concilio, & vices agere omnium monachorum orientales episcopos accusantium. Theodoritum vero Cyri episcopum adesse concilio interdixit, & in sua civitate permanere eum jussit. Iam enim Ibam Edessenum episcopum, ne synodo adesset, per filium suum, quem superius dixi, Chrysaphium, in multas mansiones Eutyches relegarat exilio. Et fit Ephesi generale concilium, ad quod convenerunt Flavianus quidem & Eutyches, tamquam judicandi, Iuvenalis & Thalassius & omnes illi metropolitani episcopi cum suis conciliis, & judices Constantinopolitani concilii, qui Eutychen judicaverant. Dioscorus vero secū habebat fortissimos milites reipublicæ cum monachis Barsumæ. Et sedentibus in basilica Dei genitricis Mariæ illis episcopis, ecclesiæ Romanæ diaconi vices habentes papæ Leonis, assidere non passi sunt, eo quod non fuerit data præsessio sanctæ sedi eorum. Insuper etiam, quod non lecta fuerat ad Flavianum epistola in Eutychetis damnatione a papa Leone scripta, & occultata fuerat epistola ejus per supra memoratos legatos ad ipsam synodum directa. Et est ejus principium: Religiosa" clementissimi principis fides. Cumque Flavianus judicaretur a synodo propter Eutychetis damnationem, Dioscorus libellum, quem Eutyches manu sua portabat, jussit suscipi & recitari. Et cum recitaretur, surgens Dioscorus, & stans in suppedaneo sedis suæ, dicebat concilio: Optima Eutychetis fides concordat fidei trecentorum decem & octo sanctorum patrum, & recte credit Eutyches, fratres. Tunc synodus jussione Dioscori Ibam Edessenum damnavit ut absentem, multis nescientibus episcopis quid de illo actum fuisset. Et tertio vocatum, tamquam contemptorem & non occurrentem ad sanctum concilium, damnavit absentem. Clamabatur autem, quoniam testimonium contra eum perhibebatur ab adversariis, tamquam dixisset: Non invideo Christo facto Deo, quoniam si volo, & ego fio. Et quasi dixisset, Hodie Christus factus est Deus, & alia hujusmodi, & propter epistolam ad Marim ab Iba directam. Iterum synodus auctore Dioscoro Theodoritum episcopum Cyri damnavit absentem, & nec egressum de sua civitate, propter illa quæ scripsit contra duodecim anathemata Cyrilli, & propter epistolam missam ab eo clericis & monachis & laicis contra primam Ephesi synodum ante ecclesiæ pacem. Ad hæc damnavit quoque memorata synodus Eusebium episcopum Dorylæi, eo quod dixerit duarum naturarum perfectarum Christum. Et cum eo damnavit similiter Flavianum Constantinopolitanum episcopum, quasi male damnantem Eutychem, & quia dixerit, in duabus naturis cognosci Christum. Quare surgentes quidam venerabiles episcopi, tenuerunt genua Dioscori, & rogabant, ne Flavianus innocens damnaretur: qui nec diu petere potuerunt metu militum & monachorum stantium cum gladiis & fustibus. Deposuit quoque & Savinianum episcopum * Perrhensium. Post omnes autem & Domnum Antiochenum remanentem ab orthodoxorum depositione, quia particeps factus Dioscori in depositione orthodoxorum & Eutychetis absolutione. Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensit in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim Cyrilli capitula scripserat, eo quod essent obscura, damnavit ægrotum & absentem illa die. Hæc ergo synodo decernente, & restituente Eutychi presbyterii dignitatem & ministerii præsulatum, Flavianus quidem & Eusebius custodiæ mancipantur. Porro locum obtinentes papæ Leonis omnibus quæ sunt gesta, contradixerant: Flavianus autem, contra se prolata sententia, per ejus legatos sedem apostolicam appellavit libello. Et hunc terminum illa synodus habuit. His ergo omnibus malis a Dioscoro perpetratis, cæsus Flavianus, &

Epist. 14. Leonis.

Et habetur in procemio conc. Calched.

" Tom. IV. pag. 31. E.

De hoc act. 14. Concil. Calch.
* Parensium.

De hoc circa finem act. 1. Calch. conc.

& multis injuriis affectus, dolore plagarum A migravit ad dominum. Ordinatusque est pro eo Anatolius diaconus, qui fuit Constantinopoli apocrisarius Dioscori; & pro Domno Antiocheno ordinatus est Maximus, & pro Iba Nonnus, & pro Saviniano Athanasius, pro Theodorito autem & Eusebio nullus ordinatus est. Soluto ergo illo concilio, & ad suas sedes reversis episcopis, scissio facta est inter eos, qualis antea nunquam contigerat. Ægyptii, Thraces & Palæstini episcopi Dioscorum sequebantur: orientales, Pontici & Asiani, sanctæ memoriæ Flavianum.

Quod schisma permansit usque ad obitum Theodosii principis. Sed quærenti plenius scire latrocinia Dioscori in ipsa synodo pertractata, B prima actio synodi Calchedonensis, in qua nec nominandi Ephesini secundi concilii recitata sunt acta & gestis inserta, legenti omnia plenissime innotescit. Nam nos ista nuper Alexandriæ de Græco in Latinum translata suscepimus. Porro legati sedis apostolicæ ab ipso concilio fugientes, retulerunt papæ Leoni iniquitates Dioscori, quomodo Dioscorus vi magis quam justitia in illa egerit synodo.

In cujus gesta timore episcopi subscripserunt in Eutychetis absolutionem, & orthodoxorum episcoporum depositionem, hæresim non recipientium; & quomodo omnibus gestis ejus contradixerunt. C * Quo secutus Theodoritus episcopus papæ suggessit, quanta mala pertulerit ex insidiis Dioscori, rogans ut celerius tali causæ subveniretur per alium conventum episcoporum, ne hæretica Eutychetis dogmata permanerent a Dioscoro confirmata. Sed fortissimus Leo audiens legatorum suorum suggestionem, & Theodoriti querelas suscipiens, literis suis Theodosium imperatorem & Pulcheriam Augustam petit, ut fieret intra Italiam generale concilium, & aboleretur error fidei per violentiam Dioscori factus. Valentinianum autem imperatorem & Eudoxiam uxorem ejus, ad memoriam beati Petri, D cum multis episcoporum genibus provolutus, Romanus pontifex deprecatus est, ut imperatorem Theodosium hortarentur aliam fieri synodum, ad retractandum illa quæ a Dioscoro male acta atque perpetrata fuerant in damnatione Flaviani episcopi, & orthodoxorum depositione. Eis scribentibus & petentibus rescripsit Theodosius imperator, Flavianum læsibilis novitatis reum, dignum mortis debitum suscepisse; & ideo omnis pax & concordia in ecclesia regnaret, principe contentionis sacro judicio humanis rebus ablato. Illos vero qui depositi fuerant, indignos sacerdotio fuisse: & qui digni judicati sunt, a synodo esse susceptos. Hæc de Flaviano Theodosius Arcadii principis filius, nepos imperatoris Theodosii majoris, cujus temporibus omnia hæc scandala contigisse noscuntur.

* f Quos

De synodo Calchedonensi, & de damnatione Dioscori.

CAPUT XIII.

SED eo defuncto, cum Marcianus imperii culmen fuisset adeptus, pro illa papæ & principum Romanorum petitione universale concilium in Nicæa congregari jussit: ubi occurrentibus sexcentis triginta episcopis, & eis sedentibus, legati papæ Leonis Marcianum petierunt, ut sui præsentiam præstaret concilio: alioquin ipso absente, ipsi ad concilium non occurrerent. Et ita jussit imperator synodum transferri Calchedonam, ut de proximo ad concilium veniens, eorum impleret petitionem. Formidabant autem aliqui episcoporum, ne ab Eutychianis tumultus a Constantinopoli de vicino nasceretur. Sed imperatore promittente, nullum audere tale aliquid pertentare, apud Calchedonam synodus sedit. Igitur perspectis iis, quæ in secunda synodo Ephesina gesta sunt coram sacro senatu, & Constantino & Beroniciano a secretis, & omni universali concilio, cum Paschasino & Lucentio episcopis, & Bonifacio presbytero, locum tenentibus Leonis papæ Romani, & Anatolio Constantinopolitano, præsente Dioscoro & omnibus metropolitanis episcopis, ut quæreretur depositio & mors Flaviani, & depositio orthodoxorum episcoporum, qui pro fide depositi sunt.

Et prima quidem sessione, recitante Beroniciano gesta nefandi concilii Ephesini secundi, in quibus continebantur de Eutyche Constantinopoli acta, lecta sunt etiam & gesta synodi Ephesinæ primæ, in qua Nestorius a Cyrillo damnatus est, & gestis inserta: & omnibus rite discussis, clamantibus episcopis: Anathema Nestorio, anathema Eutychi, anathema qui dividit, anathema qui confundit: iniquitas Dioscori reserata & manifestata est de Flaviani morte, & de episcoporum orthodoxorum depositione. Et ita soluto primo conventu, secundo secretario interloquentibus judicibus, ut cum omnium episcoporum deliberatione fides tractaretur & confirmaretur, lectæ sunt duæ epistolæ Cyrilli, quæ in concilio Flaviani (sicut diximus) gestis Constantinopoli continentur. Lectus est tomus papæ " Leonis ad memoratum Flavianum contra dogma Eutychis directus. Et dubitantibus Illyricianis & Palæstinis episcopis sanctis in aliquibus locis ejus, Theodoritus episcopus, & Aetius archidiaconus Constantinopolitanus, ex dictis & epistolis ejus similia Cyrillum scripsisse docuerunt. Et clamantibus Ægyptiis & Illyricianis episcopis: Omnes peccavimus, omnes veniam petimus: dilatio dierum quinque concessa est, ut cum omni deliberatione fides tractaretur & confirmaretur. Et ita secundo conventu soluto, tertio quoque secretario libellos obtulit Eusebius Dorylæi episcopus adversus Dioscorum, & synodo questus est de sua & piæ memoriæ Flaviani depositione, & de consensu ejusdem Dioscori in dogma Eutychis, & ut vocaretur ab eis, & ab eo convinceretur de his accusationibus. Sed quæsitum est, si venisset Dioscorus, & inventus non est. Ad quem directi sunt episcopi Constantinus Bostrensis, & Atticus Zelensis, & Acacius Ariarathirensis, & Himerius lector & notarius, ut eum scripto convenirent, ut ad concilium occurreret. Quibus Dioscorus respondit: Custodior ego. Si permittunt me descendere, dicant magistriani. Ego enim paratus sum venire, sed prohibeor. Hæc scripto mandavit concilio Dioscorus. Sed adveniens adjutor magistri officiorum, dedit ei facultatem ut libere ad concilium occurreret. Rursusque ad eum directi sunt Pergamius, Cecropius & Rufinus episcopi, ut scripto eum convenirent, ne ad concilium venire contemneret, sed magis satisfaceret concilio de his quæ ab Eusebio dicebantur. At ille respondit

" Tom. pag. 344

tis : Iudicent de his judices & servatores; ego ægritudine gravatus, ad concilium venire non possum. Et tertio vocatus est ad concilium per Francionem, Iulianum & Ioannem episcopos, cum Palladio notario, ut verbis ejus scriptis, intimarent concilio, quid Dioscorus remandaret: sed in hac tertia vocatione, inepta Dioscorus responsione venire differens, concilium damnationis in eum protulit sententiam, quæ missa est pio imperatori, subscribentibus in ea episcopis. Depositus ab episcopatu Dioscorus septimo ordinationis suæ anno. Clericis vero Alexandrinis mandavit concilium, jam eum non putare episcopum esse, sed omnino cognoscerent, eum de gradu suo esse dejectum.

Sed & aliquibus putantibus Dioscorum recuperare posse episcopatum, propositum est edictum, & omnibus manifestatum est, Dioscorum irrecuperabiliter honore fuisse abjectum. Quarto autem secretario interloquentibus judicibus, simili sententiæ, qua Dioscorus judicatus est, hos episcopos subjacere, Iuvenalem Hierosolymitanorum, Thalassium Cæsareæ Cappadociæ, Eusebium Ancyræ Galatiæ, Eustathium Beryti, & Basilium Seleuciæ Isauriæ, qui potestatem habuerunt, & principes fuerunt tunc Ephesini latrocinii, ut alieni ab episcopatu fierent. Et post hæc quinque dierum dilatione facta, ut unusquisque episcopus quomodo crederet, scripto proferret, & ut eligeret Anatolius episcopus certos & idoneos ad tractandum episcopos, & deliberaretur regula fidei, & firmaretur. Firmata est autem fides Nicæni concilii, & Constantinopolitani, & Ephesini primi, & epistola Leonis papæ, quæ & ab omnibus subscripta cognoscitur. Rursus interloquentibus judicibus de Iuvenale & Thalassio, Eusebio, Basilio & Eustathio episcopis, quid concilio videatur, acclamavit omne concilium: Dioscorum Deus deposuit, homicidam Deus deposuit. Et intercedente pro eis concilio quia consenserant in subscriptione supra memoratæ papæ Leonis epistolæ, & ne majus iterum nasceretur schisma, jussi sunt in concilio permanere. Post hæc duodecim episcopi Ægyptii libellos obtulerunt fidei cum* illusione. Sed judicante concilio, ut Eutychen anathematizarent, & subscriberent tomo papæ Leonis, dixerunt illi, hoc non se facere posse, donec ordinaretur Alexandrinus episcopus, ut cum ejus jussione sine suo periculo hoc implerent, & pro multitudine Ægyptiorum episcoporum solos se facere non posse. Et decretum est, ut datis ab eis fidejussoribus sacramento præstito, expectarent ordinationem Alexandrini episcopi, & consentirent, & subscriberent ad omnia synodalia instituta.. Hoc de archimandritis & monachis aliquibus similiter excusantibus, in concilio ordinatum est, ut dilationem acciperent. Et ita quarto secretario peracto, quinta sessione hoc actum est, tractantibus cum episcopis & judicibus, ut fides confirmaretur, & ex tractatu Anatolii Constantinopolitani episcopi, & omnium episcoporum metropolitanorum, dictatum est fidei symbolumenm definitione, & ab omnibus confirmatum est. Et legente illud Aetio archidiacono, acclamatum est ab omni synodo: Hęc patrum fides Cyrilli & Leonis: multos annos imperatoribus. Et petiverunt rursus acclamare, ut mox ab omnibus metropolitanis & toto concilio sine dilatione subscriberetur. Sed intermissum est a judicibus, ut primum principi legeretur.

Et cum hoc fieret, soluta est synodus. Sexto autem secretario adveniens Marcianus imperator ad concilium cum judicibus & sacro senatu, allocutionis verba fecit in concilio, & inter alia dixit, se ad confirmandam fidem, non ad potentiam ostendendam, exemplo Constantini, synodum intrasse. Vnde abjecta omni pravitate & avaritia, quorumdam amputatis erroribus, in perpetuum, quæ a vobis ordinata fuerint, reserventur. Et recitata fidei definitione, & ab omni concilio sine aliqua dubitatione, & ab omnibus subscripta est. Septimo quoque secretario tres actæ sunt causæ, propter quod tres ejus computantur actiones. Prima est, qua firmata sunt quæ convenerunt inter Maximum Antiochenum & Iuvenalem Hierosolymitanum episcopos, ut duæ Phœnices & Arabia dependerent sedi Antiochenæ, Hierosolymitanæ vero tres Palæstinæ provinciæ. Alia quoque celebrata est actio, in qua Theodoritus episcopus Cyri, quem Dioscorus expulerat, orthodoxus judicatus est, & dignus sede sua. Tertia vero actio est, ubi causa Ibæ Edesseni episcopi, qui similiter fuit per violentiam Dioscori ab episcopatu depositus, legitur esse discussa, in alterum diem finali dilata sententia. Octavo autem secretario, decima actione, eadem causa finita est, ubi &* relata sunt gesta apud Photium & Eustathium atque Vranium in Tyro ac Beryto celebrata, in quibus continentur & illa, quę apud Theodosium imperatorem super ejus fuerant negotio acta.

Sed & gesta apud Domnum episcopum Antiochiæ prius habita, nec non & ipsius Ibæ epistola ad Marim Persam scripta, in eadem actione decima orthodoxa pronuntiata monstratur. Ex ejus tenore dignus judicatus est Ibas episcopatum suamque ecclesiam recipere. In qua actione id etiam invenitur decretum, ut quod sub Dioscoro in Epheso congregatum est, nec vocaretur concilium, atque ut peteretur ab imperatore, ut hoc ipse lege sanciret. Nono quoque secretario acta est actio, ubi Bassianus, qui ad civitatem* Euazensium episcopus ordinatus est, & ecclesiæ incubuerat Ephesinæ; & Stephanus, qui & ipse male ordinatus, prædictum Bassianum de Epheso expulerat; judicati sunt ambo removendi, & ut alius ipsi ecclesiæ ordinaretur. Sed quia fuit aliquorum diversa sententia, causæ terminus in sequentem dilatus est actionem. Decimo ergo secretario eadem causa finita est, & omnium concordi sententia uterque judicatus est amovendus. Alia vero causa est, Eunomii Nicomediensis atque Anastasii Nicæni altercationem continens, super civitatem Basilinopolim, quis eorum illic ordinaret episcopum. Et interdictum est, ne hoc Nicænus aliquando præsumeret. Vndecimo secretario duæ actæ sunt actiones. Prima, in qua ecclesiæ Parensium redditus est Savinianus episcopus, quem Dioscorus expulerat, & Athanasium fecerat illo restitui. Qui pro criminibus objectis, cum sæpe devocatus ad judicium non occurreret, & episcopatui renuntiaret, a Domno Antiocheno fuerat ante damnatus.

Et alia, in qua post discessum judicum & senatorum & legatorum apostolicæ sedis, regulæ constitutæ sunt ecclesiasticæ, & quædam privilegia deputata Constantinopolitanæ ecclesiæ, usurpante sibi hoc Anatolio ejusdem urbis episcopo

epiſcopo, occaſione accepta ex Dioſcori damnatione. Quod alia die cognoſcentes legati papæ Leonis, (quæ eſt ultima & duodecima dies concilii) petiverunt ut rurſus cum judicibus ad concilium convenirent. Quibus requirentibus a concilio, quid pridie fuerit ordinatum, lectis geſtis cognoverunt, quid Anatolius conſentiente concilio egerat & obtinuerat. Quibus ejus præſumptioni contradicentibus, a judicibus & epiſcopis omnibus illa contradictio ſuſcepta non eſt. Et licet ſedes apoſtolica nunc uſque contradicat, quod a ſynodo firmatum eſt, imperatoris patrocinio permanet quodammodo.

Vide hinc epiſtolam S. Leonis I. papæ.

De exilio Dioſcori, & ordinatione Proterii Alexandrini epiſcopi.

CAPVT XIV.

EXPLETO ergo magno & venerabili Calchedonenſi concilio in duodecim ſecretariis & ſedecim actionibus, Dioſcorus quidem exulare in Gangrena civitate præceptus eſt. Reverſi ſunt autem Alexandriam qui cum eo venerant epiſcopi & clerici, Athanaſius Buſirios epiſcopus, & Neſtorius Phlagoneos, & Auxonius Sebennytenſis, & Macarius Chabaſenenſis, qui conſederant in Calchedone, & anathematizauerunt Eutychen & ejus dogma, cum Dioſcori damnatione, epiſtolæ papæ Leonis ſubſcribentes, ut cum omnium civium voluntate eligerent ordinandum epiſcopum: ſacris ob hoc literis præcedentibus ad Theodorum tunc auguſtalem. Collecti ſunt ergo nobiles civitatis, ut eum qui eſſet vita & ſermone pontificatu dignus, eligerent. Hoc enim & imperialibus ſanctionibus jubebatur. Cumque ſuper hoc multa dubitatio proceſſiſſet, volentibus civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur, (Dioſcoro quippe vivente) noviſſime in Proterium univerſorum ſententia declinavit, utique cui & Dioſcorus commendavit eccleſiam, qui & eum archipreſbyterum fecerat. Ordinatus ergo Proterius, præſentibus ſupra memoratis epiſcopis, qui in ſynodo (ſicut dictum eſt) ſubſcripſerant, inthronizatur.

De ordinatione Timothei Æluri, & de morte Proterii.

CAPVT. XV.

INTHRONIZATO autem eo, diviſio & diſceſſio populi orta eſt, eo quod viveret Dioſcorus, & eſſet in exilio. Multa ergo pericula Proterius paſſus eſt, ita ut militari pro cuſtodia indigeret auxilio plurimo tempore ſui pontificatus, & uſque ad mortem Marciani imperatoris, inimicorum manus valuit evadere.

Sed Timotheus quidam cognomento Ælurus, & Petrus Moggus diaconus, qui de ordinatione fuerunt Dioſcori, ab Alexandrina eccleſia ſe ſeparaverunt, nolentes communicare Proterio. Quos cum Proterius epiſcopus ad miniſterium proprium revocare non poſſet, utroſque damnavit. At illi captata morte Marciani imperatoris, collectis turbis hæreticorum qui Dioſcorum ſequebantur, ordinato epiſcopo Timotheo Æluro, veniunt Alexandriam. Et ante triduum paſchæ, quo cœna domini celebratur, ab ipſis turbis concluditur in eccleſia ſanctæ

A memoriæ Proterius, quo ſe timore contulerat. Ibique eadem die in baptiſterio occiditur, laniatur, ejicitur, & funus ejus incenditur, ſparguntur & cineres ejus in ventos. Ab iſto ergo Timotheo duo epiſcopi Alexandriæ cœperunt eſſe. Et dum eccleſias * tenuiſſes, ſolverunt eam quam habebant unitatem, expulſis ab eis plurimis epiſcopis orthodoxis, qui ſub euangeliſtæ erant ſede beatiſſimi Marci. Interea Leo ſumit imperium, ad quem tanti facinoris catholicorum querela pervenit, aſcendentibus ad imperialem civitatem eum * cleris aliquantis Alexandrinæ eccleſiæ epiſcopis, qui erant a

*f. clerici

B Timotheo ſedibus ſuis pulſi. Supplicationes ab eis oblatę ſunt Leoni imperatori, quatenus mors vindicaretur Proterii, & expelleretur epiſcopali ſede Timotheus Ælurus, tamquam non legaliter inſtitutus.

Hæc quidem egerunt epiſcopi & clerici, ſynodi Calchedonenſis defenſores, Sed a parte Timothei quidami epiſcopi & clerici Timothei aſcendentes, functi legatione pro Timotheo Æluro, dederunt & ipſi petitiones imperatori, contra ſynodum ſæpe facientes, ut eadem Calchedonenſis ſynodus tolleretur. Econtra, illi a parte Proterii vindictam ſceleris po-

C ſtulabant. Et ambarum partium ſupplicationes imperator legens, & conſiderans nimis eſſe grave vexari tanto itinere ſacerdotes, quorum aut ætas, aut infirmitas, aut paupertas hunc laborem ſubire prohibebat, impoſſibile judicavit eos congregari, ſed ſcripſit ſingularum civitatum epiſcopis de utroque negotio, conſulens quid fieri oporteret vel de ordinatione Timothei, vel de terminis ſynodi Calchedonenſis: & direxit per totum orientem magiſtrianos. Mittit & Anatolius epiſcopus Aſclepiadem diaconum ſuum: per quos omnes illi epiſcopi, qui Calchedone fuerant congregati, quid Alexandriæ geſtum fuit agnoſcerent. Qui reſcribunt Calchedonenſem

D ſynodum uſque ad ſanguinem vindicandam, eo quod non alteram fidem teneret, quam ſynodus Nicæna conſtituit. Timotheum vero non ſolum inter epiſcopos non haberi, ſed etiam Chriſtiana appellatione privari. Et hæ epiſtolæ vel relationes epiſcoporum omnium, in uno codicis corpore vocantur encyclicæ. " Quo facto, ſcripſit imperator Leo duci Alexandriæ Stilæ, ut pelleret quidem ab epiſcopatu modis omnibus Timotheum, inthronizaret autem alium decreto populi, qui ſynodum vindicaret.

"Vide ſu- pra Tom IV. a p. 89 D ad 980.

De ordinatione Timothei catholici, & Petri hæretici.

E

CAPVT XVI.

IVSSIONE ſuſcepta, dux Stila fecit quæ fuerant imperata. Et exilio relegatur Timotheus Ælurus Cherſonam arcta cuſtodia, & fit pro Proterio Timotheus cognomento Salophaciolus ſive Asbus. Hic Timotheus catholicorum epiſcopus, vixit quidem ſine ſeditione quiete in Alexandrina eccleſia omni tempore Leonis, & omni tempore Zenonis, donec Baſiliſcus arriperet tyrannidem, Zenone in Iſauriam fugiente. Et cum Baſiliſcus tenuiſſet imperium, ſcripſit univerſo orbi ſanctionem ſuam, quam appellavit encycliam, contra Calchedonenſe concilium. Tunc enim Baſiliſco reddente epiſcopatum Timotheo Æluro, & hæreticis ſedibus ſuis reſtitutis, fugit Timotheus catholicus in Canopi caſtellum,

castellum, & in monasterio latuit: Petrus hæreticus iterum se cum Timotheo junxit, cum quo fuerat ante damnatus. Postquam ergo imperator Zenon reversus est ad imperium, Timotheus Ælurus metuens zelum quem habebat circa Calchedonense concilium, optavit sibimet mortem. Et istud perseveranter orans, ab humana vita hausto veneno solutus est.

Dicunt vero sequaces ejus, præscisse eum diem mortis suæ. Et revera, quia se veneno parabat interficere, sciebat. Post cujus obitum ordinaverunt sibi hæretici episcopum Petrum, cognomento Moggum, qui vocatus est Blesus, qui fuerat archidiaconus. Morabatur autem tunc Timotheus catholicus (ut dictum est) in Canopo castello. Et cognoscens Zenon imperator calliditatem hæreticorum, scripsit Anthemio augustali, ut Petrum quidem sacerdotio privaret, Timotheum vero in episcopatum reduceret, & auctores inthronizati Petri puniret. Anthemius vero accepta imperiali jussione, expulit sacerdotio Petrum tanquam adulterum, & contra leges ecclesiæ catholicæ factum, & in episcopalem sedem Timotheum Salophaciolum revocavit. Qui episcopatu recepto, misit quosdam clericos, gratias agens imperatori.

Cum quibus erat Ioannes ex œconomo presbyter factus Tabennesiotis, cognomento Talaia, & Gennadius episcopus * inferioris Hermopolis, sanguine proximus Salophacioli, quem expulerat quidem episcopatu Ælurus, restituit vero Salophaciolus. Cumque hi qui fuerant missi, gratias egissent imperatori, Gennadius quidem ibi remansit, ut cum aliis responsa faceret archiepiscopi.

Porro Ioannes ex œconomo amicus factus est Ello magistro, qui cum reliquis descendit Alexandriam. Factusque est iterum œconomus, habens causas omnium ecclesiarum. Qui multa & preciosa xenia direxit Ello magistro, despiciens Gennadium parentem* archiepiscopi, & præsulem Acacium Constantinopolitanum. Interea scribit ad papam Simplicium Timotheus, rogans & dicens, Petrum illum Moggum in diaconatu esse damnatum, nunc etiam Christiana societate remotum.

Idemque scribens imperatori, ut eumdem Petrum longius in exilium dirigeret, quia latitabat Alexandriæ, & insidiabatur ecclesiæ. Scripsit autem papa Simplicius Acacio episcopo, ut imperatori suggereret, eo quod juste Timotheus postulasset. Sed quoniam idem Timotheus sic mitissimus erat in episcopatu, ut etiam a suis communicatoribus accusaretur imperatori tamquam nimis remissus & circa hæreticos placidus, ita ut ei scriberet imperator, ut neque collectas, neque baptismata sineret hæreticos celebrare, ille tamen mansuete agebat. Dum ergo tali modo gubernaret episcopatum, amabant eum Alexandrini, & clamabant ei in plateis & in ecclesiis: Vel si non tibi communicamus, tamen amamus te. Post breve vero tempus moritur Timotheus Salophaciolus anno episcopatus sui vicesimotertio, mense sexto. Obiit autem sine molestia.

De ordinatione Ioannis catholici, & damnatione Acacii.

CAPUT XVII.

ORDINATUR autem a communicatoribus ejus episcopis & clericis & monachis, qui ejus noverant fidem & gubernationē, Ioannes ex œconomo, cognomento Talaia. Eodem tempore imperante Zenone, Simplicius Romanæ præsidebat ecclesiæ, Constantinopolitanæ autem Acacius. Porro hæretici (ut jam dictum est) Petrum latenter instituerant, quem jussit Zenon imperator expelli, tanquam hæreticum & adulterum. De quo etiam Acacius synodicam Romano papæ misit epistolam, petens, ne etiam adulterum & hæreticum in episcopali dignitate reciperet. Verum Ioannes Talaia de ordinatione sua neglexit per suos synodicas literas B Acacio episcopo Constantinopolitano destinare. Habens enim amicum Ellum supradictum magistrum, ei de sua quidem ordinatione scripsit: scribens etiam principi, quatenus per Ellum magistrum omnis ejus causa disponeretur, putans eum Constantinopoli permanere. Mandavit ergo magistriano literas synodicas, delegans ei omnia cum illius facere voluntate. Contigit autem tunc Ellum * magistrum ab imperatore Zenone mitti in Antiochiam, ut teneret Leontium, qui illic ab exercitu cum voto Veriniæ Augustæ fuerat ordinatus. Cumque magistrianus, qui fuerat ab Ioanne missus, non invenisset Ellum magistrum, neque Acacio, neque imperatori C literas obtulit, sed perrexit Antiochiam. Post hæc Acacius audiens de ordinatione Ioannis, & contristatus, quia synodicas epistolas non direxisset, & una faciens cum Gennadio episcopo parente beati Timothei, volentes ei nocere, trahebant apud Zenonem, & accusabant eum, habentes adjutores patronos Petri Moggi, quasi opportunus episcopatui non esset Ioannes, eo quod vivente Timotheo catholico tractavit exire de ecclesia, & ab ipso suaderetur idem Timotheus suscipere Dioscorum in diptychis post mortem, Petrum autem amabilem in populo, & posse eum in communionem populum congregare. Occurrerunt quidam a Petro, volentes quasi fieri unitatem. Quos jucundissime D suscepit Acacius, & imperatori præsentavit, & persuasit ei, ut scriberet Apollonio augustali, & duci Pergamio, ut Ioannem ab Alexandrina sede, quasi eam contra suum jusjurandum, quod in regia civitate dedit, arripuisset, * & cooperaretur Petro Moggo, ut ' remaneret in sede. Nec tamen prius hoc faceret, nisi susciperet † henoticon principis, & synodicas destinaret epistolas Constantinopolitano Acacio, & Simplicio Romano, & ceteris archiepiscopis. Acacius vero, promittente Petro facere unitatem, nec adhuc implente legitime, nomen ejus in diptychis recitari permisit, tamquam jam E Alexandrini præsulis in sede positi. Ioannes Talaia judicatur a Zenone ab episcopatu pelli. Acacius auxilio patronorum Petri persuasit Zenoni, ut fieret henoticon: ad cujus perlationem seu professionem suscepit communicantes sibi clericos Petri hæreticos & laicos inventos Constantinopoli. Communicavit etiam & Petrus Moggus his qui descenderunt cum henotico, & Acacio synodicam scripsit epistolam & ab eo recepit. Henoticon vero Zenonis, quod Latine dicere possumus unitivum, hujusmodi est.

' remearet ad sedem
* *deest* expelleret, *aut aliquid* tale.
† *id est*, unitivū vel unitionis conciliatorium.

De

De episcopis Alexandrinis.

CAPUT XVIII.

IMPERATOR Cæsar Zenon, pius, victor, triumphator, maximus, semper Augustus, universis episcopis sanctis, & populis per Alexandriam, Ægyptum, Libyam & Pentapolim. Principium & statum, virtutemque & scutum inexpugnabile nostri scientes imperii, solam rectam veramque fidem, quam adventu divino exposuerunt soli qui in Nicæa congregati sunt 318. sancti patres, firmaverunt autem & qui Constantinopolim convenerunt centum quinquaginta similiter sancti patres, noctibus ac diebus, oratione & studio & legibus nitimur multiplicari per eam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam, incorruptam, & sine obitu matrem nostrorum sceptrorum. In pace vero & concordia, quæ circa Deum est, pios populos perseverantes, acceptabiles pro nostro imperio supplicationes offerre, cum sanctissimis archiepiscopis & Dei cultoribus clericis & archimandritis. Magno enim Deo & salvatore nostro Iesu Christo ex sancta virgine Dei genitrice Maria incarnato & nato, ex concordia glorificationem atque culturam laudante, pariterque suscipiente; hostium quidem generationes conterentur, omnes autem inclinabunt post Deum suam potestati nostræ cervicem. Pax autem & bona quæ ex ea sunt, aeris temperantia, & fructuum ubertas, sed & alia hominibus utilia *largientur. Cum sic ergo immaculata fides & nos & Romanam servet rempublicam, supplicationes nobis oblatæ sunt a Deo amantissimis archimandritis & eremitis, & aliis reverendis viris, supplicantibus unitatem sanctissimæ ecclesiæ, ut copulentur membra membris, quæ bonitatis inimicus ex longis retro temporibus separare conatus est, sciens, quia adversus totum ecclesiæ corpus exercendo bella devincitur, & ex hoc evenisse, generationes innumeras in tantis annis vita privatas, alias quidem lavacro regenerationis fraudatas obiisse; alias sacra communione nequaquam participantes, ad discessum inevitabilem hominum fuisse deductas, necesque præsumptas decies millies, & sanguinum redundantia pollutam non solum terram, sed etiam ipsum aerem. Hæc quis non optet ad bona transformare? Propterea cognoscere vos studuimus, quia & nos, & ubique sanctissimæ orthodoxorum ecclesiæ alterum symbolum, aut mathema, aut terminum fidei, aut fidem citra prædictum sanctum symbolum 318. patrum, quod etiam firmaverunt memorati centum quinquaginta sancti patres, neque habuimus, neque habemus, neque habebimus, neque habentem scimus: & si quis habuerit, alienum eum existimamus. Hoc enim solum nostrum (sicut diximus) imperium salvare confidimus. Sed & omnes populi, qui salutare baptisma promerentur, hoc solum percipientes baptizantur.

Vide Nicephor. lib. 16. cap. 12.

Quod secuti sunt omnes sancti patres qui Ephesi convenerunt, quique deposuerunt impium Nestorium cum Eutyche. Contraria sapientes anathematizamus, suscipientes & duodecim capitula, quæ dicuntur facta a Deo amabilis memoriæ Cyrillo, qui Alexandrinorum catholicæ ecclesiæ archiepiscopus fuit. Confitemur autem unigenitum Dei filium & Deum, qui secundum veritatem inhumanatus est; dominum nostrum Iesum consubstantialem patri A secundum divinitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem, eumdem qui descendit, & incarnatus est ex Spiritu sancto & Maria Dei genitrice virgine, unum existere filium, & non duos. Unius enim esse dicimus unigeniti filii Dei & miracula & passiones, quas sponte carne perpessus est. Eos autem qui dividunt, aut confundunt, aut phantasiam introducunt, omnino non recipimus, quoniam sine peccato ex Dei genitrice secundum veritatem incarnatio augmentum filii non fecit. Mansit enim Trinitas & incarnato uno de Trinitate Deo Verbo. Scientes itaque quod neque sanctissimæ ubique orthodoxæ ecclesiæ, neque B harum præsules Deo amantissimi sacerdotes, neque nostrum imperium, symbolum aut terminum fidei citra prædictum sanctum mathema receperunt; aut recipiunt, unite vosmetipsos, nihil dubitantes. Hæc enim scripsimus, non innovantes fidem, sed vobis satisfacientes. Omnem vero, qui aliud quidquam sapuit, aut sapit, aut nunc, aut aliquando, aut in Calchedona, aut in quacumque synodo anathematizamus, præcipue vero prædictos Nestorium & Eutychen, & quæ eorum sunt sapientes. Copulamini ergo spiritali matri ecclesiæ, eadem sapientes nobiscum, in eadem positi communione, secundum prædictum unum & C solum fidei terminum eorumdem sanctorum patrum. Sanctissima namque mater nostra ecclesia tamquam quæ genuit vos, filios expectat amplecti ex longo post tempore, dulcemque vocem vestram concupiscit audire. Cogitate si quidem vosmetipsos. Hæc enim facientes, & salvatoris nostri domini propitiationem ad vos attrahetis: & a nostro imperio laudabimini.

His ita gestis, episcopus quidem Antiochiæ suscepit synodicam Ioannis Talaię, quam per magistrianum miserat cum Ello magistro. Imperator autem putans quod Ioannes episcopus non sane saperet de concilio Calchedonensi, sed omnia simulate ageret, concilio Acacii scripsit literas Pergamio duci & Apollonio augu- D stali, ut pellerent quidem Ioannem Talaiam, inthronizarent autem Petrum suscipientem henoticon, & clericos Timothei catholici, & quam transmisit synodicam Acacio & Simplicio Romano. Descenderunt ergo Alexandriam abbas Amon & qui cum illo erant, pro Petro deferentes apices imperiales. Et quidem Petrus inthronizatur ab omnibus. Scriptum est ab imperatore, ut consentientes susciperent eos qui erant a parte Timothei catholici. Ioannes autem Talaia ejectus de sede Alexandrina propter Petrum Moggum, profectus est Antiochiam, ut videret Ellum magistrum. Cui cum narrasset quę sibi evenerant, ejus consilio ingressus est ad Calendionem Antiochenum patriarcham. Et E sumptis ab eo intercessionis synodicis literis, Romanum pontificem Simplicium appellavit, sicut & beatus fecit Athanasius, & suasit scribere pro se Acacio Constantinopolitano episcopo. Et quidem ad hoc Simplicius præparati animi & voluntatis fuit. Acacius vero susceptis epistolis*, simpliciter rescripsit ei, quia Ioannem quidem Alexandriæ ignoraret episcopum, Petrum vero Moggum suscepisset in communionem in Zenonis principis unitivo, & quod hoc citra ejus gessisset sententiam propter unitatem ecclesiarum, principis jussione. Simplicius vero suscipiens hujusmodi literas, contristatur.

ſtatur adverſus Acacium, eique reſcribit, quod non bene fecerit, contra ſententiam apoſtolicæ ſedis ad communionem hæreticum hominem ſuſcipiens. Oportebat enim communi decreto damnatum, tamquam adulterum, communi concilio a damnatione liberari.

Ad hæc autem, quia non ſufficeret Petro, confiteri communicatorem ſe eſſe eccleſiæ catholicæ ſecundum edictum, ſed oporteret eum ſecundum terminum Calchedonenſis concilii, & ſecundum epiſtolam papæ Leonis, eccleſiæ amplecti communionem. Vnum enim duorum neceſſario agere deberet, aut ſuadere Petro, pure ſuſcipere terminum ſynodi, aut removere ſe ab ejus B communione. Sed cum ad Acacium hæc ſcripta veniſſent, & deliberaret, quid eum oporteret reſcribere, papa Simplicius defunctus eſt, & ordinatur Felix Romanæ præſul eccleſiæ.

Ioannes vero Talaia habens epiſcopi dignitatem, remanſit Romæ: cui papa Nolanam dedit eccleſiam, quæ eſt in Campaniæ regione; in qua plurimos reſidens annos, in pace defunctus eſt. Igitur Petrus Moggus ab abbate Amone, & Ioanne epiſcopo Magileos, & ab abbatibus monachorum inferioris Ægypti bella paſſus, & ſeditione ei in Cæſarea baſilica (ut dicitur) facta, anathematizavit ſynodum Calchedonenſem C & tomum papæ Leonis. Et hæc fecit, cum jam ſcripſiſſet Acacio & Simplicio, quia communicator eorum eſſet & ſanctæ ſynodi. Et his ita geſtis, abſceſſerunt quidam a Petri communione, & Romam nuntiaverunt papæ Romano; unde reſcriptum eſt Acacio, & obedire noluit. Addidit Acacius, quod de alio Petro Antiocheno hæretico ſcripſerat, Petrum apud Conſtantinopolim monaſterium gubernaſſe, & hoc propter crimina derelicto, Antiochiam refugiſſe, ubi pulſo Martyrio epiſcopo, per viliſſimum populum & hæreticum ſedem illius occupaſſet, continuoque damnatum ab epiſcopis & Leonis imperio * Samum deportatum. Qui D fugiens, rediſſe dicitur Conſtantinopolim, & dediſſe fidem, ſe per viliſſimas turbas nihil audere, ſed (ſicut ſuperius dictum eſt) Baſiliſci temporibus a Timotheo illo damnato, qui Conſtantinopolim venerat, Antiochiam miſſus eſt epiſcopatum tenere. Quo facto, idem Petrus Ioannem ordinat Apamenis epiſcopum, a quibus non receptus, rediit Antiochiam, & Petrum epiſcopatus ſui pellit auctorem, & invadit ejus eccleſiam, cum quo ſimul damnatus eſt. Iterum Acacius direxit Romam literas, petens ab apoſtolica ſede, ut ſi ad eamdem forte confugerint, ne ipſo quidem digni habeantur aſpectu: & ſi jam indulgentiam aliquam impetraſſent, irritam eſſe debere. E Quid multa? Ipſum Ioannem, quem Acacius cum Petro damnaverat, Tyriorum miſit eccleſiæ præſidere; ſed & Petrum Alexandrinum anathematizantem ſynodum Calchedonenſem & tomum papæ Leonis, qui ſublato nomine Proterii & Timothei catholici de diptychis, Dioſcori & Timothei Æluri nomina ſcripſit, qui ejuſdem Timothei catholici corpus de terra levavit, & foras projecit; qui inter epiſcopos catholicos ſepultus fuerat: miris eum laudibus proſecutus eſt Acacius, de quo ſe tanta crimina antea meminerat retuliſſe.

Et cum per quinque annos ſæpius fuiſſet admonitus Acacius, ut de ſtatu Alexandrinæ eccleſiæ ſancti papæ ſolicitudinem relevaret, nihil unquam reſpondere dignatus eſt. Quoniam vero tot epiſtolæ, quæ vel ad Acacium a papa vel ad imperatorem miſſæ ſunt, nihil penitus profecerunt: ex deliberatione Vitalis & Miſenus epiſcopi in legatione directi ſunt, ut quæ ſuperius dicta ſunt, allegarent, & Petrus, ſicut antea, de Alexandrina eccleſia pelleretur. Itum eſt Conſtantinopolim, & ſupradicti epiſcopi in cuſtodiam ſunt redacti, chartis ſublatis, ne catholicis, quibus ſcriptum fuerat, redderentur. Quos iterum Acacius poſt hæc de cuſtodia ejiciens, ſecum fecit procedere, ut quaſi confirmato Petri ſacerdotio dimitterentur. Redeunt aliquando legati, ſed præceſſerant monachi, qui eos graviter de proditione arguebant. Auditi cominus, & convicti ex ipſis literis quas detulerunt, a locis propriis ſunt remoti. Felix defenſor eccleſiæ, qui cum legatis directus fuerat, impediente infirmitate, cum ipſis pergere non potuit. Sed poſtquam Vitalis & Miſenus a cuſtodia Conſtantinopoli ſunt egreſſi, perrexit cum chartis eccleſiaſticis Conſtantinopolim. Paſſuſque eſt & ipſe ſublatis chartis, graviſſimam cuſtodiam. Vbi ergo ad plenum detectus eſt Acacius hæreticus, papa Felix in literis ſuis ſynodicis ad Acacium ſic poſuit: Peccaſti, ne adjicias, & de prioribus ſupplica. Suſceptis his Acacius literis perſeverat, neque recedens a communione Petri, neque ſuadens ei palam ſuſcipere Calchedonenſe conciliũ & tomum papæ Leonis. Hæc cognoſcens papa Felix, damnationis ſcripturam miſit Acacio per" Totum defenſorem, cujus eſt principium: Multarum tranſgreſſionum reperiris obnoxius. Et datis Acacio hujuſmodi literis, eas non ſuſcepit, patrocinio fultus imperatoris, ita ut cogerentur qui eas detulerunt, per quemdam monachum Achimetenſem ipſam chartã damnationis, dum ingrederetur ad celebranda ſacra, ſuſpendere in ejus pallio, & diſcedere. Qui tamen uſque ad mortem, patrocinante imperatore, remanſit ſacrificans. His ergo provenientibus, & Acacio permanente in Petri communione, ſeparavit ſe quidem ſedes apoſtolica a Conſtantinopolitana. Eo ſiquidem tempore Ellus conjunctus Leontio in Antiochia, expugnatur a Valameriacis, & qui cum eis erant juncti. Et Leontius quidem perimitur, Ellus autem in caſtellum Papyrii fugit. Interea Calendion archiepiſcopus Antiochenus deponitur. Accuſatur in aperto, tamquam indevotus principi, mittens populum in rebellionem cum Ello: latenter autem, quia ſe non ſuſpenderet & a Felicis papæ & Ioannis communione. Porro Petrus de propriis civitatibus catholicos expulit ſacerdotes, ex quibus nonnulli apud Conſtantinopolim perſecutionem graviſſimam pertulerunt. Scandalizabat autem imperator & illos qui a parte Nephalii abbatis erant, & qui circa Ioannem epiſcopum Hegumenum monaſterii Diolchon: & agens contra ipſum Ioannem, præpoſituram ei abſtulit, & eam tradidit monaſterio abbatis Amonis: ſed permanſit in epiſcopatu, ſcribens Acacio, quia eſſet ſynodi communicator, & fallens Alexandrinos, quia non communicaret ſynodo; ita ut quidam communicatorum ejus, clerici, monachi & laici, cognoſcentes ejus fallaciam, ſeparaverint ſe ab ejus communione. Et extra collectas facientes, non paſſi ſunt nomini ejus communicare, & eorum qui poſt eum epiſcopatum habuerunt Alexandrinum, eo quod nomen

" Totum Epiſtola hæc ſupra habetur inter epiſtolas Felicis IV.

Petri haberent in diptychis. Huic populo a Pa- A læstina quidam diaconus nomine Esaias ordinatus est episcopus, & Alexandriam missus est: sed ab omnibus non receptus. Ab illo ergo Esaiani sunt in Ægypto. In istis posita ecclesia, moritur Acacius, & ordinatur post eum Flavitas presbyter, qui fuit a sancta Tecla, qui non consensit sine Romano episcopo inthronizari, sed transmisit synodicam papæ Romano Felici. Qui modico vivens tempore, moritur, non accipiens epistolam ipsius: & factus est Euphemius episcopus genere Alexandrinus, qui & suscepit a papa Romano scripta. Et mortuo Zenone, post aliquod tempus expulsus est ab Anastasio. Et hæc quidem Constantinopoli conti- B gerunt. Non post multum tempus moritur & Petrus Moggus Alexandriæ, & post eum in ea sede ordinatur Athanasius, qui & ipse in edicto Constantinopolitanæ, & Antiochenæ, & Hierosolymitanæ communicavit ecclesiæ. Cumque scandalizarentur & in ipso populi, eo quod nomen Petri haberet in diptychis, ascenderunt quidam & adversantium & communicantium ei, ad imperatorem Anastasium: & dum haberent contra principem contentionem, aliis quidem proponentibus anathematizari synodū, & ita communicare: aliis vero pacatis in unitivo edicto adiici ea, quæ satisfacerent his qui communicaverant Petro: considerans imperator quod si adjectionem edicto faceret, tu- C multum moveret ecclesiæ, & anathematizari synodum esset impossibile; persuasit eis, sufficere unitivum edictum, ut communicarent adinvicem sibi, sicut & ceteri ecclesiarum episcopi. Et cum non obedirent hoc agere, nihil impetrantes dimisit. Sic enim Athanasio hæretico tempus episcopatus sui complente, post eum ordinatur Alexandrinus episcopus Ioannes cognomento Mela, qui & ipse secutus Petrum & Athanasium præcessores, & in edicto unitivo communicavit aliis sedibus, id est, Constantinopolitanæ, & Antiochenæ, & Hierosolymitanæ. In cujus præsulatu, dum Alexandrina ecclesia di- D visionem habuisset Dioscoritarum propter Petrum Moggum, quasi communicasset synodo, etiam ipse defunctus est tempore Macedonii Cōstantinopolitani episcopi. Post quem ordinatus est Alexandriæ Ioannes * Machiota, qui etiam ipse suos priores secutus est, suscipiens quidem unitivum Zenonis edictum, non autem Calchedonense concilium, & epistolam papæ Leonis tamquam non communicaret Flaviano Antiocheno & Eliæ Hierosolymorum episcopis, & Timotheo Constantinopolitano. Dicebat enim imperfecte edictum se habere, nec ad unitatem sufficere, quod non in anathemate sy- E nodi fuisset factum. Deinde cum ei imperator Anastasius scripsisset, ut uniretur Constantinopolitano episcopo; hæc rescripsit, quia non sufficeret ei ad perfectam unitatem, eo quod non anathematizaret synodum. Et tamen etiam ita sapiens, separatos habuit Dioscoritas, non suscipientes Petrum Moggum. Mortuo Ioanne Alexandriæ, ordinatur Dioscorus junior, sub quo interfectus est a populo Theodosius augustalis filius Calliopi. Hic enim Dioscorus, proponente * Ipsocrate scholastico acta facere ante defensorem in ejectione synodi, henoticon suscipere in damnationem synodi, unitivum suscepit edictum, sicut ipsa ostendunt gesta, quæ apud defensorem civitatis coram eo confecta sunt. In quibus testatus est, in expulsione synodi se suscipere edictum. Vnde cum satisfactum fuisset his qui propter Petrum Moggum extra illam ecclesiam communicabant, uniti sunt ei. Nam usque ad istum Dioscorum, in divisione erat Alexandrina ecclesia.

* Niciota

De Severo ac Iuliano, ac Macedonio.

CAPVT. XIX.

Hoc tempore Macedonius Constantinopolitanus episcopus ab imperatore Anastasio dicitur expulsus, tamquam euangelia falsasset, & maxime illud apostoli dictum: *Quia apparuit in carne, justificatum est in spiritu.* Hunc enim mutasse ubi haber (ὅς) id est, qui, monosyllabum Græcum, litera mutata, o in ω vertisse, & fecisse (ὡς) id est, ut esset Deus, apparuit per carnem. Tamquam Nestorianus ergo culpatus, expellitur per Severum monachum. Is enim Severus cum sederet prius in monasterio, non suscipiebat Zenonis edictum, nec Petrum Moggum. Deinde sedens in abbatis Romani & Mamæ, qui post eum præfuit, monasterio, exinde missus est permanere Constantinopoli apocrisarius, & inter eos qui Petri Moggi erant. Dumque objiceretur ei, quomodo prius anathematizabas Petrum? dicebat, quia Petrum anathematizavi Apamenum. Hic Severus apud Constantinopolim, synodo derogabat, & affirmabat, quia, ea anathematizata, omnes communicarent, ita ut ob hoc scriberet & ipsi Flaviano, sicut ejus significabatur epistolis, & ad Maronam lectorem, & Eleusinum & Eutychium episcopos, & ad Oecumenium scholasticum Isauriæ. Fertur autem expositio ejus, quæ ab eo dicta est in inthronismo, in qua & unitivum suscepit Zenonis, & anathematizat Calchedonense concilium, & communicare se confitetur Alexandrino & Constantinopolitano. Erant autem tunc Constantinopoli Timotheus, Alexandriæ vero Ioannes * Machiota. Et tamen dum talis esset, valuit damnare Macedonium, & expellere ab Antiochena sede Flavianum. Sed ipse potitus est episcopatu ejus plusquam quinque annis: sed & vexabatur in episcopatu, tamquam anathematizaret quidem synodum, nominaret autem episcopos synodi. Cujus expulsio ita contigisse dignoscitur. Mortuo imperatore Anastasio, & Iustino facto imperatore, Severus a Vitaliano magistro militum viro religioso & orthodoxo accusatur, quod despiceret imperatoris jussionem, & synodum non susciperet. Iustinus imperator misit magistrianū, ut Severus Constantinopolim adduceretur, & redderet causam tractatuum suorum, quos fecerat contra synodum. Iam enim ab ipso pio imperatore Iulianus Halicarnasseus episcopus pro eadem sancta synodo, eo quod eam non reciperet, pulsus fuerat sede. Quod sciens Severus, & prævidens quid sibi immineret clam, nocte descendit Seleuciam, & navim conscendens, fugit Alexandriam, ad quam civitatem & Iulianus fugerat. Ordinatusque est pro eo archiepiscopus Antiochiæ Paulus orthodoxus, suscipiens Calchedonensem synodum. Eo tempore Alexandriæ mortuo Dioscoro juniore, Timotheus ecclesiæ ipsius susceperat episcopatum, a quo gratissime suscepti Severus & Iulianus sedebant ad * laborem. Sub isto Timotheo, de corruptibili & incorruptibili apud ipsam

1. Tim. 3.

Hic Severus auctor est sectæ Acephalorum

* Niciota

* Labrum

ipsam ecclesiam quæstio mota est hoc modo. Requisivit quidam monachus Severum, quid oporteret dicere corpus domini nostri Iesu Christi, corruptibile, an incorruptibile. Ille respondit ei, sanctos patres corruptibile illud dixisse. Hoc audientes quidam Alexandrinorum, cum requisissent Iulianum in alio loco sedentem, quid & ipse diceret de eadem quæstione: ille dixit, sanctos patres contraria dicere. Horum itaque singuli statuere responsum proprium volentes, scripserunt libros adversus alterutrum. Qui venientes in multitudinem civitatis, ecclesiam illam diviserunt: & alios quidem fecerunt Corrupticolas appellari: verum incorruptibilis assertores, Phantasiastas. Timotheus vero magis sententiam Severi secutus est. Cui cum diceret Themistius diaconus ejus: Si corpus Christi corruptibile est, debemus eum dicere & aliqua ignorasse, sicut de Lazaro.

upti- B

tasia-

Hoc Timotheus negavit dicendum. A cujus cōmunione Themistius desciscens, schisma fecit. Et ab ipso dicti sunt in Ægypto Themistiani.

De Gaiano & Theodosio.

CAPUT. XX.

DUM hæc Alexandriæ aguntur, defuncto Bonifacio papa Romano, Ioannes cognomento Mercurius sedis apostolicæ suscepit præsulatum. Ad quem missi sunt ab imperatore Iustiniano Hypatius Ephesiorum episcopus, & Demetrius a Philippis, consulere sedem apostolicam contra legatos * Acumicorum, Cyrum & Eulogium, negantes esse confitendum beatam Mariam vere & proprie Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed papa Ioannes, nobis ibi positis, hoc confitendum epistola sua firmavit, & imperatori direxit. A cujus communione discedentes Romæ quidam monachi, * Acymicorum legatos secuti sunt, & usque nunc hanc de Christo confessionem non suscipiunt. Ea tempestate mortuo Epiphanio Constantinopolitano episcopo, Theodora Augusta Anthimum transtulit in eamdem sedem qui fuit episcopus civitatis Trapezuntis regionis Ponti, latenter Calchedonense concilium non suscipientem. Verum defuncto Timotheo Alexandrino episcopo, studio & permissione Calotychii cubicularii partis Theodoræ Augustæ, Theodosius ordinatur. Qui licet haberet cleri decretum, contradicere volentibus non permisit certamen populi. Monachorum quos non habuit, * pro Gaiano fuerunt. Consuetudo quidem est Alexandriæ, illum qui defuncto succedit, excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo beati Marci pallium, & tunc legitime sedere. Dum hæc Theodosius pertentat, cognoverunt populi & monasteria quid esset factum vespere in episcopio studio Calotychii & judicum, id est Aristomachi ducis & Dioscori augustalis. Mox Theodosium persecuti sunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei. Inthronizaverunt autem Gaianum, qui fuit tunc archiepiscopus ex parte assertorum incorruptibilitatis. Habens autem consentaneos aliquantos ex clero, & possessores civitatis & corporatos, & milites & nobiles, & omnem provinciam, permansit Gaianus in episcopatu dies centum tres. Post hæc a judicibus pulsus abscessit. Et post menses duos Narses cubicularius missus ab Augusta Theodora, Theo-

C

mico-

D

E

A dosium quidem inthronizavit, porro Gaianum misit in exilium. Qui adductus Carthaginem magnam, & inde quasi Sardiniam directus, quid de eo contigit, ignoratur. Mansit autem Theodosius in sede annum unum & menses quatuor, paucis ei communicantibus. Plurimi enim communicabant ad nomen Gaiani. Populi autem pugnaverunt pro Gaiano multis diebus. Qui cæsi a militibus, majorem sui partem amiserunt. Sed & militum maior cecidit numerus. Vincebatur autem Narses non armis, sed civitatis concordia. De superioribus domorum jactabant mulieres super milites quidquid manibus occurrisset. At ille igne vidit, quod ferro non potuit. Divisa est usque nunc illa civitas hoc schismate, ut Gaianitæ & Theodosiani in ea vocentur, id est, Phantasiastæ & Corrupticolæ. Novissime Theodosius de sede discessit., non ferens seditiones & bella, quæ contra eum exercebantur a populo. Missus est Constantinopolim cum honore, eo quod ita Augustæ scripta præciperent, Quo illo veniente, promittebat Augusta imperatori, quoniam posset Theodosius Calchedonensem suscipere synodūt sed persistente & nolente eo, cum ejus voluntate foras civitatem regiam sexto milliario in exilium missus est, juxta basilicam Arisphocæ, in via quæ ducit ad Stomapontem. Vivitque usque nunc.

De Agapeto papa, & Anthimo Constantinopolitano episcopo.

CAPUT XXI.

VERUM mortuo Ioanne Mercurio, Agapetus archidiaconus Romanæ ecclesiæ papa ordinatur, in regulis ecclesiasticis apprime eruditus. Quo tempore Theodatus rex Gothorum scribens ipsi papæ & senatui Romano, interminatur, non solum senatores, sed & uxores & filios filiasque eorum gladio se interempturum, nisi egissent apud imperatorem, ut destinatum exercitum suum de Italia submoveret. Sed papa pro eadem causa legatione suscepta, Constantinopolim profectus est. Et primum quidem honorificè suscipiens directos sibi ab imperatore, sprevit tamen animo præsentiam, eumque ad salutandum suscipere noluit. Deinde viso principe, causam agebat legationis susceptæ. Imperator autem pro multis fisci expensis ab Italia destinatum exercitum avertere nolens, supplicationes papæ noluit audire. At ille quod * summum fuit, Christi legatione fungebatur. Denique petentibus principibus, ut Anthimum papa in salutatione & communione susciperet, ille fieri inquit posse, si se libello probaret orthodoxum, & ad cathedram suam reverteretur. Impossibile esse aiebat, translatitium hominem in illa sede permanere. Augusta vero clam promittente munera multa, & rursus papæ minas intentante, in hoc papa perstitit, ne ejus audiret petitionem. Anthimus vero videns se sede pulsum, pallium quod habuit, imperatoribus reddidit, & discessit, ubi eum Augusta suo patrocinio tueretur. Tunc papa principis favore * Mennam pro eo ordinavit antistitem, consecrans eum manu sua in basilica sanctæ Mariæ Fuit iste * Mennas præpositus xenodochii majoris, quod vocatur Samson, genere Alexandrinus, suscipiens Calchedonensem synodum.

* suum

De Silverio & Vigilio.

CAPUT XXII.

HIS peractis, constituens papa apud imperatorem apocrisarium ecclesiæ suæ Pelagium diaconum suum, dum in Italiam reverti disponit, Constantinopoli obiit. De cujus decessu audiens Romana civitas, Silverium subdiaconum, Hormisdæ quondam papæ filium, elegit ordinandum. Augusta vero vocans Vigilium Agapeti diaconum, profiteri sibi secreto ab eo flagitavit, ut si papa fieret, tolleret synodum, & scriberet Theodosio, Anthimo & Severo, & per epistolam suam eorum firmaret fidem; promittens dare ei præceptum ad Belissarium, ut papa ordinaretur, & dari centenaria septem. Lubenter ergo suscepit Vigilius promissum ejus amore episcopatus & auri. Et facta professione Romam profectus est: ubi veniens, invenit Silverium papam ordinatum. Quin & Ravennæ reperit Belissarium in eadem urbe sedentem, eamque obtinentem. Cui tradens præceptum Augustæ, promisit ei duo auri centenaria, si Silverio remoto, ordinaretur ipse pro eo. Belissarius vero Romam reversus, evocans Silverium ad palatium, intentabat ei calumniam, quasi Gothis scripsisset, ut Romam introirent. Fertur autem Marcum quemdam scholasticum, & Iulianum quemdam prætorianum fictas de nomine Silverii composuisse literas regi Gothorum scriptas, ex quibus convinceretur Silverius Romanam velle perdere civitatem. Secreto autem Belissarius & ejus conjunx persuadebant Silverio implere præceptum Augustæ, ut tolleretur Calchedonensis synodus, & per epistolam suam hæreticorum firmaret fidem. Qui mox de palatio egressus, quid de eo fieret, consiliariis suis locutus est. Et veniens contulit se in basilicam beatæ Mariæ Sabinæ, ibique manebat, ubi & directus est ad eum Photis filius Antoninæ patriciæ, ut præstito sacramento, invitaret eum venire ad palatium. Qui autem Silverio adstabant, persuadebant, ei, ne Græcorum crederet juramentis. Ille tamen exiit, & ad palatium venit. Et illa quidem die pro juramento ad ecclesiã redire permissus est. Ad quem rursus mandavit Belissarius, ut ad palatium veniret. Qui de ecclesia exire nolebat, dolos sibi præparatos agnoscens. Sed postea orans, & causam suam domino condemnans, exiit, & ad palatium venit. Qui solus ingressus, a suis ulterius non est visus. Et alia die Belissarius convocatis presbyteris & diaconibus & clericis omnibus, mandavit eis, ut alium sibi papam eligerent. Quibus dubitantibus, & nonnullis ridentibus, favore Belissarii ordinatus est Vigilius. Silverius autem in exilium missus est in civitatem provinciæ Lyciæ, quæ Patara dicitur. Post ordinationem ergo suam compellebatur Vigilius a Belissario implere promissionem suam, quam Augustæ promiserat, & ut sibi redderet duo auri centenaria promissa. Vigilius autem timore Romanorum, & avaritia patrocinante, nolebat sponsiones suas implere. Sed Silverio veniente Pataram, venerabilis episcopus civitatis ipsius venit ad imperatorem, & judicium Dei contestatus est de tantæ sedis episcopi expulsione, multos esse dicens in hoc mundo reges, & non esse unum, sicut ille * papa est super ecclesiam mundi totius, a sua sede expulsus. Quem audiens imperator, revocari Romam Silverium

*Vnus papa super ecclesiam mundi totius.

A jussit, & de literis illis judicium fieri, ut si probaretur, ab ipso fuisse scriptas, in quacumque civitate episcopus degeret: si autem falsæ fuissent probatæ, restitueretur sedi suæ. Pelagius vero currens cum voluntate Augustæ, volebat irritum facere imperatoris præceptum, ne Silverius Romam reverteretur: sed prævalente imperatoris jussione, Silverius ad Italiam reductus est. Cujus adventu territus Vigilius, ne sede pelleretur, Belissario mandavit: Trade mihi Silverium; alioqui non possum facere quod a me exigis. Ita Silverius traditus est duobus Vigilii defensoribus & servis ejus. Qui in Palmariam insulam adductus, sub eorum custodia defecit inedia.

B Vigilius autem per Antoninam Belissarii conjugem implens professionem suam, quam Augustæ fecerat, talem scripsit epistolam.

Dominis & christis Vigilius.

Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fidei meæ credulitas, Deo adjuvante, pervenit. Sed quia modo gloriosa filia mea patricia Antonina Christianissima desideria mea fecit impleri, quod fraternitati vestræ præsentia scripta transmitterem: salutans ergo vos gratia, qua nos Deo nostro Christo salvatori conjungimur, & eam fidem quam tenetis, Deo adjuvante, & tenuisse & tenere significo, sciens, quia illud inter nos prædicamus & legimus, ut & anima
C una sit & cor unum in Deo. * Profectus mei, qui vester est, Deo adjuvante, vobis gaudia maturavit ex meo animo, sciens fraternitatem vestram quæ optat, & libenter amplecti. Oportet ergo ut hæc quæ vobis scribo, nullus agnoscat: sed magis tamquam suspectum hic me sapientia vestra ante alios existimet habere, ut facilius possim hæc quæ cœpi, operari & perficere. *Et subscriptio*: Orate pro nobis Deum, mihi, fratres, in Christo domino nostro caritate conjuncti.

*Prove[…] *Act. 4.*

Sub hac epistola Vigilius fidem suam scripsit, in qua duas in Christo damnavit naturas: & resolvens tomum papæ Leonis, sic dixit: Non duas Christum naturas confitemur, sed ex duabus naturis compositum unum filium, unum Christum,
D unum dominum. Et iterum: Qui dicit in Christo duas formas, unaquaque agente cum sua communione; & non confitetur unam personam, unam essentiam, anathema sit. Qui dicit, quia hic quidem miracula faciebat, hoc vero passionibus succumbebat: & non confitetur miracula & passiones unius ejusdemque, quas sponte sua sustinuit carne nobis consubstantiali, anathema sit. Qui dicit, quod Christus velut homo misericordia dignatus est; & non dicit ipsum Deum Verbum & crucifixum esse, ut misereatur nobis, anathema sit. Anathematizamus ergo Paulum Samosatenum, Dioscorum, Theodorum & Theodoritum, & omnes qui eorum statuta coluerunt, vel colunt. Et hæc Vigilius scribens hæreticis
E occulte, permansit sedens. In quo impletum est illud testimonium, quod Salomon in proverbiis dicit: *Edent viæ suæ fructus, & consiliis suis saturabuntur.* Ab ipsa hæresi afflictus Vigilius, nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus. Sed redeamus ad causam Alexandrinorum.

De Paulo Alexandrino archiepiscopo, & monachis Hierosolymorum.

CAPUT XXIII.

POSTQUAM ergo Theodosius Alexandrinus in exilium missus est, Paulus quidam unus abbatum

abbatum Tabennensium monachorum ad Alexandrinam sedem ordinatur episcopus, Pelagio interveniente apocrisario Romano, plane orthodoxus, suscipiens Calchedonensem synodum. Ordinatus est a Menna Cōstantinopoli, præsente eodem Pelagio responsario Vigilii, & apocrisariis Euphræmii Antiocheni, & apocrisariis Petri Hierosolymorum. Severus autem Antiochenus jam fuerat condemnatus, & Anthimus Constantinopolitanus ab Agapeto papa Romano, & Menna Constantinopolitano, "& libellis datis adversus eos imperatori Iustiniano a præsulibus monasteriorum, præsulibus primæ & secundæ Syriæ, & præsulibus monasteriorum Hierosolymorum & eremi. Hoc ergo modo unitas facta est ecclesiarū, anno" decimo imperii gloriosi Iustiniani Augusti. Iste Paulus spretus erat " Constantinopoli, ut dicitur, ab aliquibus monachis suis, & venerat Cōstantinopolim pro se agere apud imperatorem. Qui divino nutu cathedram vacantē inveniens, meruit per Pelagium diaconum Alexandriæ episcopatum. Accepitque ab imperatore potestatem super ordinationem ducum & tribunorum, ut removeret hæreticos, & pro eis orthodoxos ordinaret. Per illos enim populi invalescebant. Qui Alexandriam descendens, timore sui suaque industria omnem civitatem & omnia monasteria adduxerat suscipere Calchedonensem synodum, nisi interventu diaboli talis emergeret causa. Cogitante Paulo episcopo removere Eliam magistrum militum, Psoius quidam diaconus & œconomus ecclesiæ, amicus Eliæ, per portitores literarum velocissimos pedestres, quos Ægyptii Simacos vocant, omnia molimina Pauli Eliæ scribebat. Contigit autem Paulum invenire literas ejus Ægyptiace scriptas, & legere: & timens quod de Proterio contigerat, solicitus de eo factus est, & cœpit Psoium compellere, facere rationes ecclesiæ. Quem tradidit judici, & imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat augustalis, qui eum accipiens custodiendum usque ad imperatoris præceptum, consilio cujusdam prioris civitatis, nomine Arsenii, acceptis muneribus, inscio (ut fertur) episcopo, clam nocte totis viribus eum magno cruciatu occidit. Cujus filii & affines imperatorem interpellantes, suggesserant ei, qua vi eorum parens debitum mortis persolvisset. Quod audiens imperator, vocavit Liberium, & fecit augustalem, misitque eum Alexandriam, inquirere causam. Ad quam urbem Liberius cum venisset, Rhodonem ad se venire jussit, & ab eo requirebat, quomodo occidisset diaconum. Ille vero respondit, jussione episcopi factum fuisse: habere se imperatoris delegationem aiebat, ut quidquid juberet episcopus, modis omnibus impleret.

Sed negante Paulo episcopo, & se nescire clamitante, prior ille civitatis Arsenius, homicidii illius auctor inventus, morte mulctatus est. Porro episcopo Paulo Gazam in exilio misso, Rhodo cum gestis de eo actis directus est Constantinopolim. Cujus gesta cum intra palatium legerentur principi, jussit eum ab scurrone duci, & foras regiam civitatem occidi. Et post hæc misit imperator Pelagium diaconum & apocrisarium primæ sedis Romanæ Antiochiam cum sacris suis, quibus præcepit, ut cum Euphræmio ejusdem urbis episcopo & Petrus Hierosolymita, & Hypatius Ephesinus venirent Gazam, & Paulo episcopo pallium auferrent, eumque deponerent. Pelagius ergo profectus Antiochiam, & inde Hierosolymam, cum memoratis patriarchis & aliquantis episcopis venit Gazam. Et auferentes Paulo pallium, deposuerunt eum, & ordinaverunt pro illo Zoilum, quem postea imperator deposuit; & Apollinarem ordinavit, qui nunc est præsul ipsius Alexandrinæ ecclesiæ. Sed redeunte Pelagio Constantinopolim, monachi quidam ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt ad eum in comitatu, portantes capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud imperatorem, ut Origenes damnaretur cum illis capitulis. Igitur Pelagius æmulus existens Theodoro Cęsareę Cappadociæ episcopo, volens ei nocere, eo quod esset Origenis defensor, una cum Menna archiepiscopo Constantinopolitano, flagitabat a principe, ut juberet fieri, quod illi monachi supplicabant, ut Origenes damnaretur, ipsaque capitula talia docentia. Annuit imperator facillime, gaudens se de talibus causis judiciū ferre. Iubente eo, dictata est in Origenem & illa capitula anathematis damnatio; quam subscribentes una cum Menna archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directa est Vigilio Romano episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphręmio Antiocheno, & Petro Hierosolymitano. Quibus eam accipientibus & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus.

De Pelagio & Theodoro.

CAPUT XXIV.

Et reserato aditu adversariis ecclesię, ut mortuus damnaretur, Theodorus Cęsareæ Cappadociæ episcopus, dilectus & familiaris principum, secta Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, & Pelagio æmulus, cognoscens Origenem fuisse damnatum, dolore damnationis ejus, ad ecclesię conturbationem, damnationem molitus est in Theodorum Mopsuestenum, eo quod Theodorus multa opuscula edidisset contra Origenem, exosusque & accusabilis haberetur ab Origenistis, & maxime quod synodus Calchedonensis (sicut probatur) laudes ejus susceperit in tribus epistolis. Cujus damnationem memoratus Theodorus tali machinatione perfecit. Scribente principe contra Acephalos in defensionem synodi Calchedonensis, accedens idem Theodorus Cappadox una cum suis satellitibus, qui sub nomine catholico Acephalis ' studebant, cum Theodoræ Augustæ favore imperatori suggessit, scribendi laborem non eum debere pati, quando compendio posset Acephalos omnes ad suam communionem adducere. Siquidem illi (inquit) hoc offenduntur in synodo Calchedonensi, quod laudes suscepit Theodori Mopsuesteni episcopi, epistolamque Ibæ, quæ per omnia Nestoriana esse cognoscitur, synodus ipsa judicio suo pronuntiaverit orthodoxam. Qui Theodorus si cum dictis suis & hac epistola anathematizetur, tamquam retractata synodus atque purgata, suscipietur ab eis per omnia & in omnibus, & sine pietatis vestræ labore ecclesiæ catholicæ sociati, gaudente universali ecclesia, clementiæ vestræ laus erit sempiterna. Hęc audiens imperator, & dolum dolosorum minime prospiciens, suggestionem eorum libenter accepit, & hoc se facere promptissime spopondit.

Margin notes: de su- onci- C P. Menna hujus | isti ... dum isse or. | ' favebant

Sed rurſus illi callida fraude rogaverunt eum, ut dictaret librum in damnationem trium capitulorum : quo libro ejus edito, & toti mundo manifeſtato, dum emendare princeps erubeſcit, irrevocabilis cauſa fieret. Sciebant enim principem ſolita pietate, ſcandalo emergente, ſententiam ſuam poſſe corrigere, ſeſeque ad periculum pervenire. Annuit eis princeps, & hoc ſe lætus implere promiſit. Et relinquens operis ſui ſtudium, unum in damnationem trium capitulorum condidit librum, pro delictis noſtris, nobis omnibus notiſſimum. Cetera vero quæ ſubſequenter in epiſcopis & catholica eccleſia ab eodem principe facta ſunt, quomodo conſentientes epiſcopi in trium damnationem capitulorum, muneribus ditabantur, vel non conſentientes depoſiti, in exilium miſſi ſunt, vel aliqua fuga latitantes, in anguſtiis felicem exitum ſuſceperunt, quoniam nota ſunt omnibus, puto nunc a me ſilenda. Illud liquere omnibus, credo, per Pelagium diaconum, & Theodorum Cæſareæ Cappadociæ epiſcopum, hoc ſcandalum in eccleſiam fuiſſe ingreſſum. Quod etiam publice ipſe Theodorus clamitavit, ſe & Pelagium vivos incendendos, per quos hoc ſcandalum introivit in mundum.

NOTA SEVERINI BINII.

Liberatus quis.

a *Breviarium Liberati diaconi.*] Liberatus Carthaginenſis eccleſiæ diaconus is eſt, quem patres concilii Carthaginenſis anno domini 535. tempore Reparati epiſcopi Carthaginenſis, legationis munere fungentem, cum ſynodali epiſtola Romam miſerunt ad Ioannem papam ejus nominis ſecundum. Ante hæc tempora vivente adhuc prædicto Ioanne ſe Romæ fuiſſe indicat ipſe cap. 20. Vnde quia prædictam epiſtolam Romam attulit poſt obitum Ioannis II. ut patet ex reſponſoria Agapeti ad concilium Carthaginenſe reſcripta, neceſſum eſt fateri, ipſum tempore Ioannis papæ duabus diverſis vicibus Romam veniſſe, quarum priore Ioannes adhuc vivebat, poſteriore jam paulo ante adventum Liberati ex hac vita migraverat. Fuiſſe Liberatū unum ex claſſe illorum, qui tria capitula defendentes, pro Theodoro Mopſueſteno, licet non pro erroribus ei adſcriptis, etiam apologiam & defenſionem ſcripſerunt, ipſe non obſcure indicat capp. 3. 10 & 24.

Breviarium hoc de cauſa Neſtoriana & Eutychiana conſcriptum, ex eccleſiaſtica hiſtoria e Græco in Latinum tranſlata, & ex geſtis ſynodalibus, atque etiam ex epiſtolis ſanctorum patrum deſumptum eſſe, ipſe Liberatus ſcribit in præfatione hujus opuſculi. Hiſtoriam capitis decimi incaute nimis ab aliquo Neſtoriano neſcio quo magna ex parte mutuatus eſſe videtur : tum quod orthodoxos monachos Armeniæ, Theodori Mopſueſteni ſcripta inſectantes, pro more Neſtorianorum Apollinariſtas nominet; tum etiam quod Theodorum Mopſueſtenum a ſancto Cyrillo laudatum, & a ſacroſancto Calchedonenſi concilio cum laude receptum fuiſſe ſcribat. Quæ ſingula non modo non ſunt vera, ſed etiam ipſis ſcriptis Cyrilli de expoſitione Nicæni ſymboli, ipſique (quo ſe refert Liberatus) relationi ſynodicæ Calchedonenſis concilii ad Marcianum factæ, plane ſunt contraria.

De epiſtola Vigilii, cēſura.

In hiſtoria capitis vigeſimi ſecundi, dum Ravennam pro Neapoli a Beliſario captam fuiſſe ſcribit, lapſus eſt memoria. Vix enim quinto anno belli Gothici potitus eſt Ravenna Beliſarius, ut patet ex Procopio. Epiſtolam quam eodem cap. 22. ſub nomine Vigilii recitat Liberatus, non a Vigilio, ſed ab aliquo Eutychiano imperito ejus nomine ſuppoſitam eſſe, in primis acta ſextæ ſynodi act. 15. teſtantur his verbis : *Anathema libro, qui dicitur Mennæ ad Vigilium, & qui eum finxerunt ſive ſcripſerunt : anathema libellis, qui dicuntur facti fuiſſe a Vigilio ad Iuſtinianum & Theodorum divæ memoriæ.* Hos inſcriptio epiſtolæ dominos vocat. Secundo poteſt de impoſtura argui, quod eadem epiſtola, præter conſuetum ſcribentis morem, ad dominos ſimul, & ad patres habeatur inſcripta. Etenim cum Vigilius expulſo Silverio ſe tamquam Romanum pontificem geſſerit, improbabile videtur, ut ipſos imperatores (cujus nullum extitit prædeceſſorum exemplum) patres appellarit, quos potius filios nominari priſtino more receptum fuit. Vel ſi dicas, ſcriptam ad epiſcopos; quis eſt iſte mos novus & plane inuſitatus, ut Romanus pontifex coepiſcopos appellet patres & dominos? vel ſi legas, Fratres, certe procul abhorret, ut eoſdem etiam dominos nominaverit. Tertio in eadem epiſtola auctor contraria ſimul jungens, a ſeipſo diſcrepat. Etenim, quomodo cum Eutychete & Dioſcoro negat in Chriſto duas naturas, & paulo inferius una cum aliis anathema Dioſcoro infert? Hæc cum ſibi invicem adverſentur, augent, ut dixi, impoſturæ ſuſpicionem. Quarto, ſi hanc epiſtolam vere ſcripſit Vigilius, cur ex ea non eſt conventus, cum poſtea cum Theodora Auguſta de Anthimi reſtitutione Conſtantinopoli eſt altercatus? Cur hæc ſcripta non ſunt eidem exprobrata, cum a Theodoro Cæſarienſi, & Menna Conſtantinopolitano exagitatus, eoſdem excommunicationi ſubjecit? Cur non id factum eſt ab imperatore Iuſtiniano, cum in ipſum furore accenſus, etiam vi contra eumdem agendum eſſe putavit? Cur idem tacuit quinta ſynodus, in eumdem pontificem accedere renuentem, nonnihil commota? Quare cum hæc omnia publice ſint ventilata, & publicis actis excepta, commentitiam eſſe apparet hanc epiſtolam Vigilii nomine ſcriptam, cujus ne verbo quidem uſquam mentio habetur. Denique cum omnium ſchiſmaticorum ſcelera ſuperet ſcelus Vigilii illud, quo cum hæreticis pacto inito, dataque pecunia per laicum hominem, primæ ſedis antiſtitem Silverium vi expulit, exſpoliatumque ſacerdotalibus indumentis procul in exilium ejecit, & ſententia imperatoris reſtitutum in inſulam relegavit, atque ibidem morte occumbere coegit: non deberet alicui mirum videri, ſi homo perditus alienæ ſedis emptor & violentus invaſor, lupus, fur & latro, non per verum oſtium ingreſſus, pſeudoepiſcopus & quaſi antichriſtus, vivente adhuc legitimo paſtore & epiſcopo, ad ſchiſma pernicioſiſſimam hæreſim addidiſſet. Videant ergo novatores hæretici, quam præpropere de apoſtolica ſede devicta, atque per hæreſim contaminata triumphent. Vigilius pontifex hujus epiſtolæ ſcriptor non extitit, fidem nullo unquam tempore negavit; & ſi quid contra exteriorem fidei profeſſionem, hoc tempore Silverio pontifice vero atque legitimo in exilium relegato adhuc vivente, egiſſet, crimen & peccatum Vigilii adhuc pſeudopapæ, ſedi apoſtolicæ nihil præjudicii afferre potuiſſet, ut ſupra in notis ad vitam ejuſdem Vigilii pluribus annotavi.

Calumnia hæreticorum refutatur.

Hæc ſunt, lector amice, quæ illuſtriſſimi cardinales Baronius & Bellarminus in breviario Liberati caute legenda eſſe, diverſis in locis annotarunt & admonuerunt. Quæ cum ſcitu admodum neceſſaria eſſe videantur, pergratum fore putavi, ſi paulo prolixius quam præſtitum eſt a Poſſevino in apparatu ſacro, hæc omnia annotarem; quæque a diverſis hac de re ſcripta ſunt, in hunc unum locum congererem.

CONCILIVM ARELATENSE V.

SVB SAPAVDO EPISCOPO.

die III. Kalendas Iulias celebratum, anno Chriſti DLIV. Vigilii papæ ultimo, Childeberti regis XLIII.

TITVLI CANONVM.

I. *Vt oblatæ altaris ab epiſcopis provinciæ ad formam Arelatenſis eccleſiæ offerantur.*

II. *Vt monaſteria ei ſubſint epiſcopo, in cujus territorio ſita ſunt.*

III. *Abbati longius a monaſterio, ſine epiſcopi permiſſione, vagari non licet.*

IV. *Vt presbyter diaconum vel ſubdiaconum deponere non præſumat.*

V. *Vt monaſteria puellarum ſub cura ſint epiſcoporum; & abbatiſſis nihil liceat contra regulam.*

VI. *Vt clericis facultates, quas ab epiſcopo in uſum accipiunt, deteriorare non liceat.*

VII. *Vt epiſcopus alienum clericum, ſine epiſcopi ſui epiſtola, non ordinet.*

PRÆFATIO.

HANC ſuper omnia curam docet eſſe pontificis, ut de eccleſiabus Deo juvante ſibi

NO ISTI 4.

commissis, tamquam de propria quam regit, A cura solicitudineque indesinenter invigilet: ut frequentius aggregatis episcopis, statuta Canonum sæpius relegendo, in eorum animis caritate interveniente commendent, ut quod statutum est irreprehensibiliter debeat custodiri; & si quid forsitan statuendum causa suggesserit, unanimiter observanda decernant. Itaque cum in Arelatense urbe episcoporum fuisset synodus aggregata pro necessariis rebus, rationabile esse credidimus, antiquis canonibus non derogantes, pauca tamen pro eorum ordinatu, Deo adjutore, subjungere: quibus hoc roboris magis E esse credidimus, quod a plurimis caritate interveniente consentientibus, prona voluntate firmatum est.

CANONES.

I

Vt oblatæ quæ in sancto offeruntur altario, a comprovincialibus episcopis non aliter nisi ad formam Arelatensis offerantur ecclesiæ. Quod si aliter aliquis facere præsumpserit, tamdiu sit a communione, vel a caritate fratrum seclusus, quamdiu ipsum cœtus synodalis receperit. C

II.

Vt monasteria, vel monachorum disciplina, ad eum pertineant episcopum, in cujus sunt territorio constituta.

III.

Vt abbatibus longius a monasterio vagari sine episcopi sui permissione non liceat. Quod si fecerint, juxta antiquos canones ab episcopo suo regulariter corrigantur.

IV

Vt presbyter diaconum vel subdiaconum de ordine deponere nescio episcopo suo non præsumat. Quod si fecerit, illi in officio vel communione recipiantur, & ille anno integro a communione privatus, officium implere penitus non præsumat.

V.

Vt episcopi de puellarum monasteriis, quæ in sua civitate constituta sunt, curam gerant; nec abbatissæ ejus monasterii aliquid liceat contra regulam facere.

VI.

Vt clericis non liceat facultates, quas ab episcopo in usu accipiunt, deteriorare. Quod si fecerint, si junior fuerit, disciplina corrigatur: si vero senior, ut necator pauperum habeatur.

VII.

Vt episcopus alterius clericum in gradum, sine epistola episcopi sui, provehere non præsumat. Quod si præsumpserit, ille qui ordinatus fuerit, ab honore quem acceperit, remotus, quod ei commissum est agere non præsumat; & is qui eum sciens ordinaverit, tribus mensibus communione privetur.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM. ANNO CHRISTI 554.

Sapaudus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arelatensis, constitutionem nostram relegi & subscripsi. Not. sub die tertio Kalendas Iulias, anno XLIII. regni domini nostri Childeberti regis, indictione tertia.

Simplicius episcopus ecclesiæ Sanesiensis subscripsi.

In Christi nomine Antonius episcopus ecclesiæ Avennicæ subscripsi.

E In Christi nomine Hilarius episcopus ecclesiæ Diniensis subscripsi.

Clementinus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aptensis subscripsi.

Prætextatus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cavellicæ subscripsi.

Eusebius in Dei nomine episcopus " subscripsi. " Ecclesiæ Antipolitanæ, ut quidē volunt nonnulli.

Magnus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cemelensis constitutioni subscripsi.

Avolus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aquensis subscripsi.

In Christi nomine " Expectatus episcopus ecclesiæ Forojuliensis subscripsi. " Spectatus

Matthæus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arausicæ subscripsi.

In Christi nomine Cyminianus presbyter, missus a domno meo Deuterio " episcopo subscripsi. " Vinciensi,

Honoratus in Christi nomine presbyter, missus a domno meo Vellesio " episcopo, subscripsi. " Vappincēsi.

Benenatus in Christi nomine missus a domno meo Basilio " episcopo, subscripsi. " Glanatensi.

Severus presbyter in Christi nomine ecclesiæ Telonensis, missus a domno meo Palladio episcopo, subscripsi.

Quinidius in Christi nomine archidiaconus, missus a domno meo Theodosio " episcopo, subscripsi. " Vasionensi.

D Liberius in Christi nomine archidiaconus, missus a domno meo Emeterio episcopo, subscripsi.

Claudianus in Christi nomine diaconus, missus a domno meo Emeterio episcopo, subscripsi.

Cyprianus in Christi nomine diaconus, missus a domno meo Avolo episcopo, subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Concilium Arelatense V.*] Synodi hujus, quam nunc primum in lucem damus, canonem III. ex collectione, opinor, aliqua profert Gratianus 18. qu. 3. *Monasteria.* Integram enim synodum si natus fuisset, aliorum etiam ejus canonum auctoritate usus esset, vetustissimi auctoris exemplo, qui in collectione Divionensi, & tertium eumdem, & alios quoque canones inseruit, IV. V. ac VII. E De hac eadem synodo vetus index episcoporum, qui canones in synodis ediderunt: *Canones Arelatenses firmaverunt episcopi* XIX. *Sapaudus Arelatensis, Simplicius, Hilarius, cum ceteris.* Nam huic episcopi subscribunt numero XIX. & in his illi ipsi quos nominatim designat.

2 *Anno* XLIII. *Childeberti*] Cadit hic annus, juxta æram nostram, in annum Christi quem præfiximus. Nam si ad annum DXI. quo iniisse facimus Childebertum, XLIII. annos adjicias, exurgit annus DLIV. Sed cum mense Iunio ejus anni non cohæret, quæ ex codice Lugdunensi annotata est, indictio III. sed II. cujus adhuc reliqui erant duo menses, priusquam III. inchoaretur. Quare tertia pro secunda posita hoc loco videtur, sicut in concilio III. Aurelianensi, ut ante dictum est, indictio secunda pro prima. Alioqui non solum cum nostro, sed cum suo etiam calculo pugnat codex Lugdunensis. Etenim si anno Christi DXLIX. cum celebratum est concilium V. Aurelianense, Octobri mense, ut idem codex habet, indictio erat XIII. & Childeberti annus XXXVIII. sequitur ut Iunio mense anni DLIV. & Childeberti annus fuerit XLIII. & indictio II. non III.

3 *Tertio*

3 *Tertio Kal.*] In manuscripto legi potius videtur XIII. *Kalendas.*

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Prætermissa suis supra locis ex synodico, ac Photii, Nili atque anonymi monumentis eclogaria hic tibi repræsentamus, lector, ne diutius differantur.

CONSTANTINOPOLITANA QVINTA, OECVMENICA.

Ex libello synodico.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ δὲ ὁ βασιλεὺς, θεωρῶν ὁ φιλόχριστος τῶν κακοδόξων πολλὴν ἀναῤῥιπιζομένην σκοτόμαιναν, σύνοδον ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν πέμπτην ἐν Κωνσταντινουπόλει B κροτηθῆναι ἐθέσπισεν. ἧσπερ ἐξῆρχον οἱ πατριάρχαι προκαθεζόμενοι· Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως· καὶ Ἀλεξανδρείας, ὁ μέγας Ἀπολινάριος· Δόμνος, Ἀντιοχείας· καὶ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, ὁ φιλόχριστος. Βιγίλιος δὲ Ῥώμης παρὼν οὐ συνήδρευσε. διὰ τὸ μὴ συνόδου, ἀλλὰ χάριν τῆς ἐπιδρομῆς Γότθων, καταλαβεῖν τὸ Βυζάντιον. ἥ τις θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος τὰ Ὠριγένεια δόγματα, καὶ τὰ Θεοδώρου Μοψουεστίας συγγράμματα, καὶ τὰ Θεοδωρήτου καὶ Ἴβα, κατὰ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας τοῦ μάκαρος, ἀναθέματι καθυπέβαλε C πρέποντι.

IVSTINIANVS vero imperator Christi-amans, cum videret male sentientium caliginem vehementer exsuscitari, synodum sanctam & œcumenicam quintam Constantinopoli congregari præcepit: cui præfuerunt patriarchæ præsidentes, Eutychius Constantinopolitanus, magnus Apolinarius Alexandrinus, Domnus Antiochenus, & Christi-amans imperator Iustinianus. " Vigilii autem Romani locum-tenens præsens non una consedit: propterea quod non synodi, sed incursionis Gothorum causa, Byzantium appulisset. D Quæ quidem divina & sancta synodus, Origenica dogmata, & Theodori Mopsuesteni, ut & Theodoreti & Ibæ adversus beatum Cyrillum Alexandrinum scripta, decenti anathemati subjecit.

" Vigilius autem Romanus quam CP. præsens.

EADEM QVINTA SYN. EX PHOTIO.

Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος τέμενος αὐτῇ ἱερὸν ἡ Κωνσταντίνου μεγαλόπολις ἀφιέρωτο, πέντε δὲ καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν θεοφόρων πατέρων παρουσίᾳ καὶ συνδρομῇ ἐκρατύνετο. ὧν ἡγοῦντο καὶ προέλαμπον Μῆνας μὲν τὴν ἀρχὴν, εἶτα καὶ Εὐτύχιος τῆς αὐτῆς E βασιλίδος ἐκ διαδοχῆς τοὺς ἀρχιερατικοὺς πηδαλιουχήσαντες οἴακας, καὶ Βιγίλιος τῆς Ῥώμης τὴν ἱερὰν λαχὼν ἐφορείαν, παρὼν μὲν τῇ πόλει, οὐ παρὼν δὲ τῇ συνόδῳ, ὡς εἰ καὶ μὴ προθύμως εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως κατέστη. ἀλλ' οὐδὲν ἔλαττον ὅμως τὴν κοινὴν τῶν πατέρων πίστιν ἐπεκύρου λιβέλλῳ· σὺν οἷς Ἀπολινάριός τε Ἀλεξανδρείας, καὶ Δόμνος ὁ Ἀντιοχείας τῷ ἀρχιερατικῷ ἀξιώματι κεκοσμημένοι· καὶ δὴ καὶ Δίδυμος, καὶ Εὐάγριος Εὐστοχίου τοῦ Ἱεροσολύμων ἀρχιερέως τὸν τόπον ἀναπληροῦντες. τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ κράτιστος ἐν βασιλεῦσι, τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς τὰς φροντίδας ἐνεχειρίζετο, καὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ συνεφρόνει A φρονήματι. αὕτη τοιγαροῦν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος Νεστορίου πάλιν τὰ μιαρὰ παραφυόμενα δόγματα εἰς τὸ παντελὲς ἐξεθέρισεν ἅμα αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ σπορεῖ τῶν ζιζανίων, μεθ' ὧν Θεόδωρον καὶ Διόδωρον, ὧν ὁ μὲν Θάρσου πόλεως, ὁ δὲ Μομψουεστίας ἐπεσκόπησαν. οἱ Νεστορίου πρότερον τὴν τοιαύτην ὠδίνοντες αἵρεσιν, καὶ ἔγγραφον ἀπολελοίπασι τῆς νόθου διανοίας τὰ νόθα καὶ ἔκφυλα κυήματα. ἔτι δὲ κατεδίκασαν καὶ ἀνεθεμάτισαν Ὠριγένην, Δίδυμον, Εὐάγριον παλαιὰ τῶν πιστῶν ἀῤῥωστήματα, ἄνδρας τε ἑλληνικὴν μυθολογίαν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ παρεισενεγκεῖν φιλονεικήσαντας. προϋπάρB χειν τε γὰρ οὗτοι τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων ἐληρώδουν, καὶ πολλὰ σώματα τὴν αὐτὴν ἐπενδύεσθαι, δόγμα μιαρὸν καὶ κατάπτυστον, καὶ μόνων ὡς ἀληθῶς ἐκείνων τῶν ψυχῶν ἄξιον, καὶ τέλος δὲ τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως ἐψηφίζοντο, ἄλλη τοῦτο παράκλησις πρὸς ἁμαρτίαν πᾶσαν καὶ ἀπώλειαν, καὶ τοῖς πονηροῖς δαίμοσι τὸ ἀξίωμα ἐχαρίζοντο, ἐπαναδραμεῖν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἄνωθεν δόξαν, ἐξ ἧς ἐξέπεσον ἀναπλάττοντες. ἔτι δὲ οὐδὲ τὰ σώματα ταῖς ψυχαῖς ἐβούλοντο συνανίστασθαι, γυμνὰς δὲ αὐτὰς τῶν σωμάτων ἀνιστῶσιν· οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ καλοῦντες ἀνάστασιν, εἴπερ τοῦ πεπτωC κότος καὶ πεσόντος ἡ ἀνάστασις, οὐχὶ δὲ τοῦ ἀεὶ ἑστῶτος, ἐν ἀφθαρσίᾳ διαμένοντος, οἷόν πέρ ἐστιν ἡ ψυχή. οὐδὲ τοῦτο δυσωπηθέντες οἱ ἄθλιοι ἡλίκον οἷον ἀδίκημα δι' ὧν ληροῦσι, τοῦ δικαίου κριτοῦ κατηγοροῦσι. πῶς γὰρ οὐκ ἐσχάτην ἀδικίαν αὐτοῦ καταμαρτυροῦσι· τὰ μὲν συναθλήσοντα σώματα ταῖς ψυχαῖς ἐν τοῖς κατ' ἀρετὴν πόνοις τῶν κοινῶν ἐπάθλων ἀποστερεῖν αὐτὸν βλασφημοῦντες· τὰ δ' αὖ πάλιν συνεξαμαρτοῦντα τῆς κοινῆς αἰτίας καὶ πράξεως ἀνεπιτίμητα καταλιμπάνειν, μόνας δὲ τὰς ψυχὰς χωρὶς τῶν διαπραξαμένων D σωμάτων ἢ διπλῆν εἰσπράττειν τιμωρίαν, ἢ διπλῆς ἀξιοῦν μισθαποδοσίας. οὐ μόνον δὲ ταύτας τὰς δυσφημίας ὁ ἱερὸς οὗτος τῶν πατέρων χορὸς ἀπεκήρυξεν, ἀλλὰ καὶ πρό γε τούτων οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ καθεῖλε καὶ ἀνεθεμάτισε Ἄνθιμόν τε τὸν Τραπεζούντιον τὸ Εὐτυχοῦς ὑποθάλποντα φρόνημα, καὶ Σευῆρον Πέτρον τε τὸν Ἀπαμείας, καὶ Ζωόραν, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρὰν ἐκείνην καὶ πολυκέφαλον διασπορὰν καὶ συμμορίαν, Ἀγαπητοῦ μὲν μάλιστα τοῦ Ῥώμης, τῆς εὐαγοῦς προκατάρξαντος πράξεως, συμψήφων δὲ καὶ συνεργῶν ἀναφανέντων τῶν ἐπωνύμων ἀρχιερέων· E ὧν ὁ μὲν Ἐφραίμιος ὁ κλεινὸς, τοῦ Ἀντιόχου δὲ οὗτος, τῶν Ἱεροσολύμων δὲ Πέτρος ὁ ἱερὸς ἐπεσκόπευε. τούτοις οὖν ἅπαντας τὸ θεῖον τῶν ἀρχιερέων συνάθροισμα ἐκκηρύξαντές τε καὶ ἀποβαλλόμενοι τὰ ἀπλανῆ καὶ θεῖα τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐκρατύνωσέ τε καὶ καὶ ἐπεκύρωσε δόγματα. καὶ τὰ μὲν τῆς οἰκουμενικῆς πέμπτης συνόδου ἐν τούτοις.

SANCTVM & œcumenicum quintum concilium magnam Constantini civitatem, sacrum sibi templum consecravit, centum sexaginta quinque episcoporum præsentia & concursu confirmatum, quibus præfuerunt Mennas primum, deinde Eutychius, qui ex successione ipsius regiæ

Anno Christi 554.

gîæ civitatis archiepiscopalis rexerunt clavos, & Vigilius Romæ episcopus, (qui in civitate quidem erat, sed concilio non aderat: & quamvis ad sacri cœtus conventum promptus non esset, communem tamen patrum fidem libello comprobavit) & Apollinaris Alexandriæ, Domnusque Antiochiæ archiepiscopi, & Dydimus & Euagrius, Eustochii Hierosolymorum episcopi vicem gerentes. Tunc autem & Iustinianus optimus imperator Romanum imperium obtinebat, & decretis favebat ecclesiasticis. Hoc igitur sanctum œcumenicumque concilium, nefaria Nestorii dogmata iterum pullulantia penitus evulsit cum ipso satore zizaniorum, Theodorumque ac Diodorum, quorum hic Tarsi erat episcopus, ille autem Mopsuestiæ: qui cum Nestorii prius hæresim parturirent, eam denique scriptis etiam ediderunt, mentisque suæ tanquam partus quosdam adulterinos, horrendosque reliquerunt. Præterea damnarunt & anathemate confuderunt Origenem, & Dydimum, & Evagrium veteres fidelium morbos, qui sane homines Græcorum fabulas in Dei ecclesiam inferre conati fuerant. Docuerunt enim isti, animas ante corpora extitisse, & unam animam in plura ingredi corpora; quæ quidem opinio impia est, & execranda, vere solis ipsorum animis digna. Æterni quoque supplicii finem fore dixerunt. Hoc autem nihil aliud est, nisi homines ad omnia peccata atque interitum adhortari. Præterea dæmonibus pristinam dignitatem reddiderunt. Reversuros enim ad sublimem illam gloriam fingunt, ex qua deciderunt. Adhæc resurrectura cum animis corpora negarunt. Nudas enim animas, & corporis expertes, resurrecturas. Quam autem appellent resurrectionem non video. Siquidem resurrectio est illius, quod cadit, aut casurum est, non autem illius, quod semper manet, & non corrumpitur, qualis est anima. Nec animadvertunt homines miseri, quantum nugis suis in justum judicem crimen conferant. Summam enim illius injustitiam esse testantur qui corpora simul cum animis in virtutum studiis laborantia præmiorum privet societate: contraque corporibus, quæ simul cum animis peccaverunt, impunitatem concedat, atque ita sociis corporibus exclusis, animas duplici vel supplicio vel præmio afficiat. Non solum autem hæc maledicta, sed etiam illam quæ paulo ante extiterat hæresim Anthymo Trapezuntio qui Eutychis opinionem fovebat, & Severo, Petroque Apameensi & Zoara auctoribus, cum reliqua illa scelerata atque multiplici ipsorum manu, sacer hic patrum chorus sustulit, anathemateque damnavit, hujus sancti operis duce potissimum Agapeto Romæ pontifice, adjuvantibus & collaborantibus illustribus episcopis, inter quos fuit inclytus Antiochiæ antistes Ephremius, & Petrus antistes Hierosolymorum. Divinus igitur ille cœtus episcoporum, his omnibus damnatis atque rejectis, vera divinaque catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ decreta sanxit & confirmavit. Ac quintum quidem concilium his continetur.

EADEM QVINTA SYN. EX NILO.

Η ἁγία ϗ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, συγκροτηθεῖσα ὑπὸ ἑκατὸν ἑξήκοντα ἁγίων πατέρων κατὰ Ὠριγένους τοῦ παράφρονος. ἡγοῦντο δὲ τῆς συνόδου Βιγίλιος πάπας Ῥώμης, Εὐτύχιος Κωνσταντινουπόλεως, Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, Δόμνος Ἀντιοχείας, ϗ Δαμιανὸς Ἱεροσολύμων. ἦν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη ,ςμε΄. ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη φμε΄. ἀπὸ πέμπτης ἕως, τῆς ἕκτης, ἔτη ἑκατὸν δύο.

SANCTA & œcumenica quinta synodus habita est Constantinopoli imperante Iustiniano, congregata a centum sexaginta sanctis patribus adversus insanientem Origenem. Præerant synodo Vigilius papa Romæ, Eutychius Constantinopolis, Apollinaris Alexandriæ, Domnus Antiochiæ, & Damianus Hierosolymorum. Erat annus mundi 6045. Christi vero 545. A quinta usque ad sextam sunt anni 102.

EADEM QVINTA EX ANONYMO.

Ἀπέχει ἡ ε΄. ἀπὸ τῆς δ΄. ἔτη ξη΄.

Η δὲ ε΄. ἁγία ϗ οἰκουμενικὴ σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πάλαι βασιλέως, ϗ Βιγιλίου πάπα Ῥώμης, ϗ Εὐτυχίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. ὑπῆρχον δὲ ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε ἅγιοι πατέρες. ἥτις ἁγία σύνοδος ἐπεκύρωσε μὲν τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, καὶ ὡς ὀρθόδοξα αὐτῆς πάντα τὰ σωτήρια ἐκράτησε δόγματα, τὰς αὐτῆς αἱρέσεις ἀναθεματίσασα. ἀπεβάλετο δὲ καὶ ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἐν πρωτοτύπῳ μὲν Ὠριγένην τὸν παράφρονα, ϗ πάντα αὐτοῦ τὰ ἀσεβῆ δόγματα καὶ συγγράμματα, Εὐάγριόν τε καὶ Δίδυμον, ὡς συμμύστας τούτου καὶ σύμφρονας ϗ ἑλληνικοῖς ἐμφορουμένους δόγμασι. καὶ γὰρ ϗ αὐτὰ τὰ σώματα ἃ νῦν περικείμεθα ἀνοήτως εἶπον μὴ ἀνασήσεσθαι ὑπὸ Θεοῦ, μήτε εἶναι, καὶ ἐν σαρκὶ μὴ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ, ϗ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως, καὶ δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον κατάστασιν, οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ παρά τισιν ἐν τῷ κρυπτῷ κατεχόμενα τελείως οὐκ ἐθριαμβεύθησαν ἐπὶ συνόδῳ, εἰ καί τινες τῶν ἁγίων πατέρων εἶχον αὐτά. καὶ γὰρ πρεσβύτεροι τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου οἱ τρεῖς ὑπῆρχον αὐτοὶ αἱρετικοί· ὁπηνίκα δὲ πολὺν λαὸν τὰ τοιαῦτα πονηρὰ ἐξηπάτησαν βλασφήματα, τηνικαῦτα καὶ αὐτὴ ἡ ἁγία σύνοδος συναθροισθεῖσα τούτοις τε ϗ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῖς, καὶ τὰς αὐτῶν βλασφημίας ἀνεθεμάτισεν. ἔτι δὲ καὶ τὸν Μοψουεστίας Θεόδωρον τὸν Νεστορίου διδάσκαλον σὺν τοῖς αὐτοῦ βλασφήμοις συντάγμασι ὡς μυσαρὸν ἐκεῖνο ζιζάνιον, καὶ τοῦ Θεοδωρήτου τὰ κακῶς γεγονότα κατὰ τῆς εὐσεβείας προμάχου Κυρίλλου, ϗ δυσσεβῶς ἐκτεθέντα συγγράμματα, ϗ ὅσα κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας α΄. συνόδου, ϗ τῆς ὀρθῆς ἡμῶν καθηγόρει πίστεως Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ χαριζόμενος.

Distat quinta synodus a quarta annis 68.

QVINTA sancta & œcumenica synodus habita est Constantinopoli sub Iustiniano seniore imperatore, & Vigilio papa Romæ, & Eutychio patriarcha Constantinopolis: interfuerunt centum sexaginta quinque patres. Quæ synodus Calchedonensem confirmavit, & ut orthodoxa retinuit omnia ejus salutaria dogmata, & hæreses ab illa damnatas anathematizavit. Rejecit quoque & anathematizavit sancta illa synodus imprimis Origenem dementem, & omnia ejus impia dogmata ac scripta, tum Euagrium & Didymum, ut symmystas ejus, ac sequaces, & paganorum dogmatibus scaturientes. Nam & illa

illa corpora quæ nunc gestamus dementer dixerunt non excitatum iri a Deo, necesse, & in carne formatum non esse Adamum, & finem esse suppliciorum, ac dæmonum in priorem statum restitutionem. Nec ea tantum, sed & alia quædam præter hæc, quæ quasi arcana celabantur, non omnino traducta sunt in synodo, etiamsi quidam S S. patrum ea haberent, nam & antiquiores hac sancta synodo fuerunt illi tres hæretici. Vbi vero populum ingentem deceperunt hi perversi frutices, tunc & sancta synodus illa congregata illos ac sequaces cum suis blasphemiis anathematizavit. Præterea Mopsuestiæ episcopum Theodorum Nestorii præceptorem cum suis blasphemis scriptis, ut impurum lolium abjecit, & quæ Theodoritus perperam adversus pietatis propugnatorem Cyrillum ac impie ediderat, & quæcumque adversus primam Ephesinam sanctam synodum, ac sinceram fidem nostram calumniatus fuerat impio Nestorio gratificans.

ANNO CHRISTI 555.

VITA,

EPISTOLÆ, ET DECRETA PELAGII PAPÆ I.

Ex libro pontificali.

[a] PELAGIUS natione Romanus, ex patre Ioanne Vicariano, [b] sedit annos † undecim, ' menses decem, dies octodecim. Et [c] dum non essent episcopi qui eum ordinarent, inventi sunt duo episcopi, Ioannes de Perusio, & Bonus de Ferentino, & Andreas presbyter de Ostia; & ordinaverunt eum pontificem. Tunc enim non erant in clero, qui eum possent promovere. Et multitudo religiosorum, sapientium & nobilium, subduxerant se a communione ejus, dicentes, quia in morte Vigilii papæ se immiscuit, ut tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Narses & Pelagius papa, consilio inito, data litania a sancto Pancratio cum hymnis & canticis spiritalibus, venerunt ad sanctum Petrum apostolum. Qui Pelagius tenens euangelia & crucem domini super caput suum, in ambonem ascendit. Et sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum peregisset contra Vigilium.

† Alii annos 10. mẽses 10. dies 18. alii annos 6. tantum ei tribuunt.
' in cod. Hud. an. 4. cetera consentiunt.

Litaniarum & processionũ usus.

Item adjecit Pelagius papa, & dixit: Peto, ut petitionem meam confirmetis, ut si quis ille est, qui promovendus est in sancta ecclesia, ab ostiario usque ad gradum episcopatus, neque per aurum, neque per aliquas promissiones proficiat: (vos enim omnes scitis, quia hoc simoniacum est) sed si quis ille est doctus in opere Dei, bonam vitam habens, non per dationem, sed per bonam conversationem, jubemus eum usque ad primum gradum venire. Eodem tempore ecclesiæ rebus præfecit Valentinum notarium suum timentem Deum, & restitui fecit omnia vasa aurea & argentea, & pallia per omnes ecclesias. Eodem tempore initiata est basilica apostolorum Philippi & Iacobi. Quæ dum initiaretur fabricari, [d] mortuus est, & sepultus in basilica beati Petri apostoli sexto Nonas Martias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrium, presbyteros viginti sex, diacones novem, episcopos per diversa loca numero quadraginta novem. Et cessavit episcopatus menses tres, dies vigintiquinque.

NOTÆ SEVERINI BINII

a *Pelagius.*] Anno Christi redemptoris 555. qui est vigesimus nonus imperii Iustiniani, ejusdem Iustiniani imperatoris promotione, in locum Vigilii subrogatus est Pelagius archidiaconus, qui ad imminentem jacturam catholicæ fidei, vel ignominiam Calchedonensis concilii evitandam, quintam synodum approbavit. Quare cum occidentales episcopi majore scissura dividerentur, per literas aliquoties a se frustra monitos per Narsetem compelli curavit.

Pelagius approbat concilium

Hujus temporibus Franci, cum plurimas regiones Italiæ depopulati fuissent, a Iustiniano debellati, atque Romano imperio " subacti leguntur apud Agathiam. Hadrianus papa in epistola ad Carolum Magnum de imaginibus, de Pelagio hæc scribit: *Multo amplius vero ejus sanctissimi successores domnus Pelagius & domnus Ioannes, miræ magnitudinis ecclesiam apostolorum a solo ædificantes, historias diversas tam in musivo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & nunc usque hactenus a nobis venerantur.* Hanc ecclesiam Pelagius incœpit, Ioannes vero successor ejus perfecit, atque titulo sanctorum Philippi & Iacobi eamdem consecravit, juxta versum, quem teste Baronio antiqua monumenta Vaticanæ basilicæ a Manlio collecta habent: *Pelagius cœpit, complevit papa Ioannes.*

" Hoc [...] sissimum.

b *Sedit annos undecim, menses decem, dies octodecim.*] Anastasii commentarius, qui teste Baronio scriptus habetur in bibleca Vaticana, habet Pelagium sedisse annos quatuor, menses decem, & dies octodecim: ita Baronius anno 559. num 1.

Quamdi[u] sederit.

c *Dum non essent episcopi qui eum ordinarent.*] Cum Pelagius quintam synodum approbasset, tantopere omnes occidentales episcopos offendit, ut non potuerit sufficientes reperire antistites, a quibus secundum constitutionem apostolicam ordinaretur: adeoque necessum fuerit jussu Pelagii, presbyterum Ostiensem (quod nunquam antea acciderat) loco episcopi munus illud obire.

Quomo[do] ordinatu[s] fuerit.

d *Mortuus est*, &c.] Ex antiquis Vaticanæ basilicæ monumentis, quæ Manlius collegit, epitaphium Pelagio papæ inscriptum hoc recitatur.

Epitaphi[um] Pelagii papæ I.

Terrenum corpus claudant hæc forte sepulchra,
Nil sancti meritis derogatura viri.
Vivit in arce poli cælesti luce beatus,
Vivit & hic cunctis per pia facta locis.
Surgere judicio certus, dextramque tenentem
Angelica partem se rapiente manu.
Virtutum numeret titulos ecclesia Dei,
*Quos ventura * ut secula ferre queant.*
Rector apostolicæ fidei, veneranda retexit
Dogmata, quæ clare constituere patres.
Eloquio curans errorum schismate lapsos,
Vt veram teneant corda placata fidem.
Sacravit multos divina lege ministros,
Nil precio faciens immaculata manus.
Captivos redimens, miseris succurrere promptus
Pauperibus, nunquam parta negare sibi.
Tristia participans, læti moderator opimus,
Alterius gemitus credidit esse suos.

Additur eodem loco: *Hic requiescit Pelagius papa, qui sedit annos quatuor, menses decem, dies decem & octo. Depositus quarto Nonas Martii.* Hæc ex Baron. anno 559.

" I. AD VIGILIUM EPISCOPUM.

" Impost[ur]is audac[ia] multa a[...] guunt.

Patrem & Filium unum esse Deum probat.

Pelagius episcopus Vigilio coepiscopo salutem.

GAUDEO fidei devotione, " quod religiosum studium & divinum officium dignanter impendis; & maxime quod fidei inimicos æmularis, apostolicæ sedis quærens exempla. Didici sane tam per latorem literarum tuarum, quam & per literas tuas, quod sint quidam penes vos, qui dicentes garriunt, " qualiter Pater & Filius unus potest esse Deus, cum præter Patrem alius non sit Deus, qui dicatur ingenitus atque invisibilis. Hi sane, si scirent donum Dei, & veræ fidei regulas intelligerent, nequaquam talia mussitarent. Sed quia non habentes mundum cor, quo videre secreta Dei, & intelligere mysteria valeant divina, mundanda sunt prius cor-

" S. Leo c. 35.

Ithacius adv. Var[i]madũ c.

da eorum per pœnitentiam, ut intelligere post- A
modum & capere lumen veritatis possint: qui-
bus tamen, ad eorum ac multorum illumina-
tionem, corrigendo talium errorem, apostolica
auctoritate respondendum est ita: Quomodo
vos Patrem & Filium unum profiteri non vultis?
Eos enim nos unum & verum Deum a prophetis
& apostolis ostendimus prædicatum, a quibus
etiam Spiritum sanctum credimus non esse dis-
cretum, Isaia propheta dicente: *Ego sum Deus,
& non est alius præter me.* Et: *Per memetipsum
juro, quia exivit ex ore meo veritas, & sermo
meus non * avertitur, quia mihi inclinabitur om-* B
*ne genu, & omnis lingua jurabit per dominum,
dicens: Iustitia & gloria ad eum veniet.* Et ut
hoc in testimonio Patrem simul & Filium co-
gnoscas fuisse, Paulum audi dicentem: *Vt in
nomine* (inquit) *Iesu omne genu flectatur cæle-
stium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua
confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est
Dei patris omnipotentis.* Quod si iste Filius minor
est Patre suo, ergo minorata est gloria Patris in
Filio. Et ubi est quod in Salomone scriptura lo-
quitur, dicens: *Sicut etiam in conspectu eorum*
(inquit) *magnificatus es in nobis, ita in conspectu
nostro magnificaberis in illis, ut cognoscant te, sicut* C
*& nos cognovimus, quoniam non est Deus præter
te, domine?* Diligenter attende, & agnosce Fi-
lium esse, qui magnificabitur in judicio, dum
venerit vivos & mortuos judicare.

Item Isaias: *Audite domus Iacob, & residuum
domus Irael, qui egredimini ex utero meo, & eru-
dimini a puero usque ad senectutem. Ab initio ego
sum, & quousque senescatis, ego sum. Ego vos feci, &
ego sustineo. Ego remittam, & ego suscipiam, di-
cit dominus.* Et iterum: *Ego sum dominus Deus,
& præter me non est alius Deus, annuntians novis-
sima priusquam fiant, & statim consummata sunt.*
Item alibi: *Audi me, Iacob & Israel, quem ego
feci. Ego sum dominus Deus tuus, & non est
alius præter me.* Item alibi: *Ego sum dominus
Deus tuus, primus, & ego novissimus, & in ea* D
quæ superventura sunt in novissimo, ego sum. Item
alibi: *Ego sum Deus qui te creavi, qui te ad-
juvi, & communivi dextera mea.* Et unitatem
patris & filii assignans, loquitur dicens: *Ego
testis vester, dicit dominus Deus, & puer meus, tu
quem ego elegi; ut sciatis & credatis quia ego sum.
Ante me non fuit alius Deus, & post me non erit.*
Vnum hæretice elige e duobus: Aut fatere pa-
trem & filium unum Deum; aut si solum patrem
Deum esse contendis, ergo tibi dominus Iesus
Christus Dei filius non erit Deus, quia scri-
ptum est: *Ante me non fuit alius Deus, & post
me non erit.* Si secundum te ita est, cur apo- E
stolus talia prædicat, & eumdem filium, Deum
super omnia benedictum insinuat? *Quorum pa-
tres* (inquit) *ex quibus Christus secundum car-
nem, qui est super omnia Deus benedictus in sæ-
cula.* Item Isaias dicit: *dominus Deus Israel,
qui liberavit eum de Ægypto. Ego sum primus,
& ego post hæc, & præter me non est Deus, sicut
ego sum, qui stet & vocet & præparet mihi, ex quo
hominem feci in sæculo.* Item alibi: *In te est
Deus, & nesciebamus: Deus, & non est alius Deus
præter te. Tu enim es Deus, & nesciebamus,
Deus Israel salvator.* Vnus Deus non sunt pa-
ter & filius? Quis est hic Deus, in quo esse di-
citur Deus, præter quem alium Deum non esse
propheta sæpe numero singulari protestatur?
Et Ieremias: *Hic Deus noster, ait, & non appli-*

A *cabitur alter ad eum, qui invenit omnem scientiæ
viam & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto
suo Post hæc in terris visus est, & inter homines con-
versatus est.* Et in Salomone: *Miserere nobis, Deus* Eccles. 36.
*omnium, & ostende nobis lumen miserationis, &
immitte timorem tuum super gentes quæ non exqui-
sierunt te, ut cognoscant, quia non est alius Deus
nisi tu.* Item ibi: *Domine Deus Israel, non est tibi* Deuter. 4.
similis in cælo sursum, neque in terra deorsum. Et 3 Reg. 8.
psalm. 17. *Quoniam quis Deus præter dominum,
aut quis Deus præter Deum nostrum?* Et in Genesi: Genes. 19.
Et pluit dominus a domino ignem & sulfur super So-
B *domam & Gomorrham, & evertit civitates illas.*
Si solus pater Deus est, quis pluit ignem & sulfur
a domino, ut supradictas civitates everteret,
quæso responde. Et in Deuteronomio: *Dominus* Deuter. 2.
*solus deducebat eos, & non fuit cum illis Deus alie-
nus.* Et Paulus apostolus: *Vnus Deus, qui justifi-* Rom 3.
cat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.
Et ad Corinthios: *Deus erat in Christo, mundum* 2. Cor. 5.
reconcilians sibi. Et iterum: *Non est Deus nisi unus.*
Et ad Galatas: *Mediator autem unius non est;* Gal. 3.
Deus autem unus est. Et unitatem patris & filii &
spiritus sancti monstrans, Ephesiis scribens, ita Ephes. 4.
confirmat: *Sufferentes invicem in caritate, soliciti*
C *servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum
corpus & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe
vocationis vestræ. Vnus dominus, una fides, unum
baptisma, unus Deus.* Si enim prædicti hæretici
unitatem fidei voluerint simplici corde recipere,
ex hoc jam testimonio in uno spiritu possunt si-
mul patris & filii unitatem condiscere. Patrem
igitur (ut ipse se dicunt invenisse in divinis lite-
ris) genitum proprie positum nec legere possunt
penitus, nec probare. Sed quia idipsum fides exi-
git Christiana, absque ulla dubitatione ingenitus
creditur qui tamen secundum seriem scriptura-
rum, in filio a se genito visus esse monstratur." " Eiusdem Ithacii c 3.
Apostolus vero Paulus missionem filii Dei in spi-
ritu sancto longe * ante conspiciens, Romanæ ec-
clesiæ scribens, hæc testatus est, dicens: *Quod* Rom. 8.
D *enim impossibile erat legi, in quo infirmabatur per
carnem, Deus filium suum misit in similitudinem
carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum
in carne, ut justitia legis impleretur.* Cernisne,
quoniam filius non secundum deitatem a patre
missus est, sed secundum carnem, quam clemen-
ter & pie pro nobis assumere non dedignatus est?
Nam quod semetipsum, exinanita majestatis suæ
potentia, idem se filius miserit, apostolus con-
testatur, dicens: *Semetipsum exinanivit, formam* Phil. 2.
*servi accipiens. Humiliavit semetipsum, factus o-
bediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Et Isa. 33.
Isaias: *Non legatus, neque angelus, sed ipse domi-* Isa. 65.
E *nus veniet, & salvabit eos.* Item ibi: *Palam appa-* Rom. 10.
rui non quærentibus me. Et in Ieremia: *Dereliqui* Ierem. 12.
*domum meam, dimisi hereditatem meam, & veni,
& factus sum illis in opprobrium.* Et in Michæa: *Ecce* Mich. 1.
dominus veniet, & commovebuntur montes sub eo.
Et in Zacharia: *Gaude & exulta filia Sion, quia ec-* Zach. 2.
*ce ego venio, & commorabor in medio tui, dicit do-
minus:* Et apostolus ad Timotheum: *Fidelis ser-* 1. Tim. 1.
*mo & omni acceptione dignus, quia Iesus Christus
venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Et Malac. 3.
Malachias: *Ecce subito veniet in templum suum do-
minus quem vos quæritis, & angelus testamenti
quem vos vultis.* Et in euangelio: *Non veni vocare* Matth. 9.
justos, sed peccatores in pœnitentiam. Item: *Quid
nobis, & quid tibi Iesu fili Dei? venisti ante tempus* Marc. 2.
perdere nos? Item ibi: *Venit filius hominis quærere,* Marc. 1. Luc. 19.
& salvum facere quod perierat. Ibi item: *Ego veni,* Ioan. 10.
ut

Ioan. 3.

ut vitam habeant, & abundantius habeant. Item ibi: *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cælo filius hominis, qui est in cœlo.* Numquid in his tantis ac talibus testimoniis, quibus se filius Dei a semetipso venisse, dum manifestum est, eum qui carnem nostram dignanter assumpsit, voluntarie, & non ab alio missum, advenisse? Nam qui in Patre manens, ubique potentia sua consistit, ubi a Patre mitteretur, omnino non habuit. Scimus enim quoniam nulla pars cœlorum ac terræ a conspectu patris excipitur, ubi secundum eos a patre filius mitteretur. Interim vero " det operam (quantum fieri potest) tua dilectio, ut omnibus ecclesiæ filiis innotescat, quid contra impium sensum euangelicam doctrinam & apostolicam prædicemus: quia licet plene, quæ semper fuisset atque esset catholicorum sententia, scripserimus, tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes non parum exhortationis addimus. Memor enim sum, me sub illius nomine ecclesiæ præsidere, cujus a domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cujus fides omnes quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat. Et intelligo, aliter mihi non licere quam ut omnes conatus meos ei causæ, in qua universalis ecclesiæ salus infestatur, impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione scripta nostra ad vos non potuerint pervenire, exemplaria eorumdem nunc mittenda credimus, ut nullo modo fidei quam defendimus, prædicatio vestræ C doctrinæ notitiæ subtrahatur. Data quinto Nonas Maii, [a] Ioanne & " Narsete viris clarissimis consulibus.

" S. Leo ep. 38.

Matth. 16.

" Mendax consulum adnotatio.

NOTA.

[a] *Ioanne & Narsete.*] Nota " consularis in fine addita hanc epistolam de fide suspectam reddit. Cum vetera quæque monumenta signata ubique reperiantur post Basilii consulatum toties repetitum, plane significatur, nullum alium interea consulem esse creatum. Apud Cassiodorum reperitur consulatus Basilii vicies repetitus. Quod si Narsetis, vel aliorum consulatus post Basilii consulatum fastis interpositus fuisset, certe non ab illo ultimo consulatu Basilii tot anni post ejus consulatum inscripti reperirentur, sed post consulatum Narsetis & Ioannis.

" Plura poterat ex Baronio mutuari Binius, sed veritus est ut in Mercatoris sui imposturas incurreret.

II. AD NARSETEM.

Hortatur, ut legatis auxilium præstet ad episcopos D ecclesiæ perturbatores corrigendos.

Pelagius, Narsæ patricio & duci in Italia.

Ansel. lib. 12. cap. 46. Polyc. ibid.

QVALI nos de gloriæ vestræ studiis judicio gratulemur, non solum vestram, sed multorum ac pene omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his quæ vobis præsentibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam vestram duximus conquerendum. Thracius siquidem atque Maximilianus nomina tantum episcoporum habentes, & ecclesiasticam ibi unitatem perturbare dicuntur, & omnes ecclesiasticas res suis usibus applicare: intantum, ut contra unum eorum, id est, Maximilianum, usque ad nos per tam longum iter, necessitate compellente, quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent.

Ob quam causam Petrum presbyterum sedis nostræ, sed & Projectum notarium ad eadem loca duximus destinandos, ut ea quæ canonicis statutis a prædictis pseudoepiscopis compererint commissa, vel digna debeant ibi ultione compescere, vel eosdem ad nos usque perducere. Et ideo salutantes paterno affectu gloriam vestram, petimus, ut præfatis, qui a nostra sede directi sunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec puteris alicujus esse peccati, si hujusmodi homines comprimun- A tur. Hoc enim & divinæ & * humanæ leges statuerunt, ut ab ecclesiæ unitate divisi, & ejus pacem iniquissime perturbantes, a sæcularibus etiam potestatibus comprimantur. Nec quidquam majus est, unde Deo sacrificium possitis offerre, quam si id ordinetis, ut hi qui in suam & aliorum perniciem debacchantur, competenti debeant vigore compesci.

* al. mundanæ.

III. AD EUMDEM.

Monet ut schismaticos coerceat.

Poly lib. [...]cit. 5. A[...] li. 12. c. [...] Ivo p[...] c. 95.

NON vos hominum vaniloquia retardent dicentium; quia persecutionem ecclesia faciat; dum vel ea quæ committuntur, reprimit, vel B animarum salutem requirit. Errant hujusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur, nisi qui ad malum cogit. Qui vero malum vel factum jam punit, vel prohibet ne fiat; non persequitur iste, sed diligit. Nam si, ut illi putant, nemo nec reprimendus a malo, nec retrahendus a malo ad bonum est; humanas & divinas leges necesse est evacuari. quæ & malis pœnam, & bonis præmia justitia suadente constituunt. Malum autem schisma esse, & per exteras etiam potestates hujusmodi homines debere opprimi, & canonicæ scripturæ auctoritas, & paternarum regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab apostolicis divisus est sedibus, in schismate eum esse non dubium est? & contra universalem ecclesiam altare conatur eri- C gere. Sed quid de talibus insertus Calchedonensi synodo canon statuat, gloria vestra consideret, ubi post alia sic dicit: Qui a communione seipsum suspendit, & collectam facit, & altare constituit. & noluerit vocanti episcopo consentire, & noluerit eidem acquiescere, neque obedire primo & secundo vocanti, hunc omnino damnari, nec unquam vel orationem mereri, nec recipere eum posse honorẽ. Si enim permanserit turbas faciens & seditiones ecclesiæ, per exteram potestatem tamquam seditiosum comprimi. Et beatus Augustinus de talibus dicit: Multa etiam cum invitis benigna quadam asperitate plectendis agenda sunt, quorum potius utilitati consulendum est, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quan- D tumvis aspere, nunquam paternus amor amittitur: fit tamen, quod nollet, ut doleat, qui etiam invitus videtur dolore sanandus. Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio patris non persequatur coercendo talia, sed diligat emendando tales semper ecclesia. Facite ergo etiam vos, quod scientes intentionem Christianitatis vestræ frequenter hortamur; & date operam, ut talia fieri ultra non liceat, sed etiam (quod vobis facillimum esse non dubito) hi qui talia præsumpserunt, ad piissimum principem sub digna custodia dirigantur. Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, E Francis etiam cuncta vastantibus, non ante tamen Mediolanensem episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum principem exinde retulissetis: & quid fieri debuisset, ejus iterum scriptis recognovissetis, & inter ubique ferventes hostes, Ravennam tamen & is qui ordinabatur, & is qui ordinaturus erat, providentia culminis vestri deducti sunt. De Liguribus, atque Veneticis, & Istriis episcopis quid dicam? quos idonea est excellentia vestra & ratione & potestate reprimere, & dimittitis eos in contemptum apostolicarum sedium de sua rusticitate gloriari: cum, si quid eos de judicio universalis synodi, quod

11. q. [...] quis p[...] Actio IV. ep. archimandrita ad ipsum concil. & concil. Antioch. c[...] non 5.

Enchir. c. 72.

Constan-

Constantinopoli per primam nuper elapsam indictionem actum est, forte movebat, ad sedem apostolicam (quomodo factum est) electis aliquibus de suis, qui dare & accipere rationem possent, dirigere debuerunt; & non clausis oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, sanctam ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare hujusmodi homines principali vel judiciali auctoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc specialiter constituerunt, ut si qua ecclesiastici officii persona, cui subjectus est, restiterit, vel seorsum collegerit. aut aliud altare erexerit, seu schisma fecerit; iste excommunicetur atque damnetur. Quod si forte & hoc B contempserit, & permanserit divisiones & schisma faciendo; per potestates publicas opprimatur. Ecce domine, quod animus vester forte timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis auctoritate hæc breviter dirigenda curavi: cum mille alia exempla & constitutiones sint, quibus evidenter agnoscitur: ut facientes scissuras in sancta ecclesia, non solum exiliis, sed etiam proscriptione rerum & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri.

IV. AD NARSEN PATRICIVM.

Vt schismaticos, a quibus fuerat injuste communione interdictus, reprimat.

Pelagius, Narsæ patricio.

. lib. P. 47. ibi:. RELEGENTES literas excellentiæ vestræ, de injuria quidem, quam vobis iniquorum hominum præsumptio ingessit, valde doluimus. Sed quia scimus occulto Dei judicio animam vestram, etsi per aliorum iniquitatem & superbiam, a contaminatione schismatis custoditã; egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona operari consuevit. Nec enim sine illius providentia factum esse credendum est, ut insensati & perversi homines ad hoc usque prosilirent, ut suam divisionem catholicam esse credentes ecclesiam, a sua vos pollutione prohiberent. Sic enim per misericordiam Dei etiam nescientibus illis hoc factum est, ut a schismaticorum factione eruti, catholicæ, quam diligitis, servari vos contigisset ecclesiæ. Quamvis igitur vestra per illorum scelus utilitas facta sit; nolite tamen impunitam præsumptionem iniquorum hominum grassari permittere. Si enim hoc quod in vestram gloriam præsumpserunt, non fuerit vindicta compressum; quod in minoribus non valeant puniri, ambigi ultra non debet. Exercete igitur in talibus debitam auctoritatem, & ne eis amplius talia committendi spiritus crescat, vestris coercitionibus reprimantur. E Ad hoc siquidem Dei nutu etiam contra vos talia præsumpserunt, ut alia vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possitis, Deo propitiante, munire. Quales autem sint qui ecclesiam fugiunt, Eufrasii vos scelera (quæ amplius occulta Deus esse noluit) evidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec fratris caritatem, nec sacerdotii reverentiam cogitavit. Incestuoso autem adulterio etiam ipsius vindictæ abstulit modũ: quia, si adulteriũ punias, non remanet in quo vindicetur incestus. Si incestuoso ingeras pœnam, inultum crimen adulterii remanebit. Ecce de quo collegio sunt, qui quantum ad superbiam suam, injuriam vobis inferre moliti sunt; & quantum ad providentiam Dei, impollutos vos

A ecclesiæ servaverunt. Auferte tales ab ista provincia, utimini oblata vobis a Deo opprimendi perfidos occasione. Quod tunc plenius fieri poterit, si auctores scelerum ad clementissimum principem dirigantur: & maxime ecclesiæ Aquileiensis invasor. qui* & in schismate, & in eo maledictus, nec honorem episcopi poterit retinere, nec meritum. *f. est.*

V. AD NARSEN PATRICIVM.

Monet ut Aquileiensem & Mediolanensem episcopos ad principem sub custodia dirigat.

Pelagius, Narsæ patricio.

ISTUD est, quod a vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, ut Paulinum Aquileiensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem episcopum ad clementissimum principem sub digna custodia dirigatis; ut & iste qui episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios ultra non perdat; & ille qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, canonum vindictæ subjaceat. Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularem synodum congregare: C sed quoties aliqua de universali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt, rationem, aut sponte ii qui salutem animæ suæ desiderant, ad apostolicam sedem pro recipienda ratione conveniant: aut si forte (sicut de talibus scriptum est, *Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit*) ita obstinati & contumaces extiterint, ut doceri non velint; eos ab eisdem apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut (ne aliorum perditio esse possint) secundum canones per sæculares comprimi potestates. *Ansel. lib. 12. cap. 42. Polyc. lib. 1. tit. 15.* *Prov. 18.*

D VI. AD EPISCOPOS TVSCIÆ.

IPSOS OB SCHISMA REPREHENDIT.

Dilectissimis fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Justo, Terentio, Vitali & Laurentio per Tusciam Annonariam, Pelagius.

DIRECTAM a vobis relationem, defensore ecclesiæ nostræ Jordane deferente, suscipientes, satis mirati sumus, ita vos apostolicæ auctoritatis oblitos, ut divisionem vestram ab universali ecclesia meo etiam volueritis (quod absit) consensu firmari; & quos decuit popularem ignorantiam sacerdotali doctrina comprimere, in contumeliã sedis apostolicæ, plebis velle sequi judicium. Nec ista dicentes, injuriam nostram dolemus, quibus donante domino propositum est in mansuetudine supportantes omnia fraternæ pacis vinculo custodire: sed (sicut diximus) divisionem vestram a generali ecclesia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer stupeo. Cum enim beatissimus Augustinus dominicæ sententiæ memor, qua fundamentum ecclesiæ in apostolicis sedibus collocavit, in schismate esse dicat, quicumque se a præsulis earumdem sedium auctoritate vel communione suspenderit; nec aliam manifestet esse ecclesiam, nisi quæ in pontificibus apostolicarum sedium est solidata radicibus: quomodo vos ab universi orbis communione separatos esse non creditis, si mei inter sacra mysteria secundum *Tusciæ episcopi a Pelagio papa ob schisma reprehensi.*

cundum consuetudinem nominis memoriam reticetis, in quo, licet indigno, apostolicæ sedis per successionem episcopatus præsenti tempore videtis consistere firmitatem?

Sed ne apud vos forte, vel apud greges qui vobis commissi sunt, de fide nostra aliqua possit remanere suspicio: hoc dilectionem vestram certissime nosse desidero, me illam, donante domino, custodire fidem, quam sacra apostolorum doctrina constituit, quam Nicænæ synodi firmavit auctoritas, quam Constantinopolitanæ, Ephesinę primę, & Calchedonensis, sanctarum synodorum explanavere sententiæ, nec quidquam de præfatarum synodorũ definitionibus vel imminuisse me aliquid, vel auxisse, aut in aliquo permutasse: sed omnia, Deo propitio, quę ab illis de fidei puritate conscripta sunt, inviolabiliter custodire: anathematis nihilo minus judicio subdens, quisquis ad suprascriptarum quatuor synodorum fidem, vel ad beatissimi Leonis præsulis apostolicæ sedis tomum, qui in Calchedonensi est synodo confirmatus, aliqua ex parte vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod absit) deducendum aliquando consenserit. Hac igitur dilectio vestra fidei nostræ professione munita, ignorantiam hominum (sicut sacerdotes decet) in spiritu mansuetudinis edocere festinet, & a prava intentione modis omnibus revocare, atque unitati ecclesiæ reddere. Quod si quis forte etiam post hæc aliquem sibi superesse credit scrupulum, ab insano tumultu desinens, ad nos magis venire festinet: ut ex his quæ dubitat, rationabili satisfactione percepta, lætus, Deo propitio, cognita veritate, universali reformetur ecclesiæ. Nos enim (secundum apostolicam sententiam) parati sumus *ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, fide* [1. Pet. 3.]: quia in nullo nos a sanctis patribus, custodiente nos divina gratia, cognovimus deviasse. Dominus vos incolumes custodiat, fratres carissimi. Dat. 15. Kalend. Mar. anno 15. post consulatum Basilii viri clarissimi.

VII. AD UNIVERSUM POPULUM DEI,

De fide catholica.

Pelagius episcopus universo populo Dei.

VAS electionis beatissimus Paulus apostolus, cum de Iudæis in Christo necdum credentibus loqueretur, zelum eos Dei habere professus est, sed ne ex hoc sine culpa esse crederentur, consequenter adjecit: *Sed non secundum scientiam* [Rom. 10.]: ut eos necessarie per doctrinam a Deo sibi creditam ostenderet emendandos. Quod testimonium nostro etiam tempori convenire, caritas vestra non ambigit: quia etsi zelum Dei in quorumdam mentibus esse deprehendimus, in hoc tamen, quod suspicionibus quibusdam sine notitia veritatis se concusserunt atque concutiunt, & quod se a visceribus unicæ matris ecclesiæ nefaria animositate discerpunt, sine scientia eos esse non dubium est. Et ′possemus [′possumus] quidem totius causæ rationem ad sedandos rumores hominum, divina nobis cooperante misericordia, fiducialiter explicare; nihilque contra fidem patrum, contraque quatuor synodorum firmitatem ullatenus esse ′tentandum [′tentatum], lucidissimis approbationibus demonstrare; magisque id actum, ut memoratarum synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili soliditate consisteret. Sed quia hoc his, qui lacte potius quam solido cibo nutriendi sunt, necessarium esse non duximus, ut (sicut memoratus doctor gentium dicit) inter perfectos loquenda sit sapientia [1. Cor]: hoc interim quod etiam parvulis abunde sufficiat, ad notitiam omnium deferendum esse perspeximus. Id autem est, ut fidem meam annexa subter professione definiam, in qua, Deo propitio, & rectæ me apostolorum doctrinæ & patrum inhærere vestigiis evidenter appareat: ut per vos, qui zelum Dei etiam cum scientia possidetis, ceteris innotescat, quos operante domini nostri gratia, non sine vestra mercede ab irrationabili divisionis suæ malo confidimus liberandos.

B De sanctis vero quatuor conciliis, id est, Nicæno trecentorum decem & octo, Constantinopolitano centum quinquaginta, Ephesino primo ducentorum, sed & de Calchedonensi sexcentorum triginta, ita me protegente divina misericordia sensisse, & usque ad terminum vitæ meæ sentire toto animo & tota virtute profiteor, ut eas in sanctæ fidei defensione, & damnationibus hæresum atque hæreticorum, utpote sancto firmatas Spiritu, omnimoda devotione custodiam: quarum firmitatem, quia universalis ecclesiæ firmitas est, ita me tueri ac defendere profiteor, sicut eas decessores meos defendisse non dubium est: in quibus illum maxime & sequi C & imitari desidero, quem Calchedonensis [S. L] synodi auctorem novimus extitisse; qui suo congruens nomini, ejus se membrum, qui de tribu Iuda leo extitit, vivacissima fidei sollicitudine evidenter ostendit. Similem igitur suprascriptis synodis reverentiam me semper exhibiturum esse confido, & quicumque ab iisdem quatuor conciliis absoluti sunt, me esse orthodoxos habiturum, nec unquam in vita mea, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de sanctæ & veræ prædicationis eorum auctoritate minuere.

Sed & canones, quos sedes apostolica suscepit, sequor & veneror, & Deo adjuvante defendo, neque vel de hac professione reticere aut discedere aliquando promitto. Epistolas etiam bea- D tæ recordationis papæ Cælestini, Sixti, & præ omnibus beati Leonis, nec non etiam successorum ejus, Hilari, Simplicii, Felicis, Gelasii, Anastasii, Symmachi, Hormisdæ, Ioannis, Felicis, Bonifacii, Ioannis alterius, & Agapeti, pro defensione fidei catholicæ, & pro firmitate suprascriptarum quatuor synodorum, & contra hæreticos, tam ad principes, quam ad episcopos, vel quoslibet alios per orientem & Illyricum atque Dardaniam, aliasque provincias diversis temporibus missas, inviolabiliter, adjuvante Christo domino nostro, me custodire profiteor; & omnes quos ipsi damnaverunt, habere damnatos; & quos ipsi receperunt, præcipue venerabiles episcopos Theodoritum & Ibam, me inter orthodoxos venerari.

E Hæc est igitur fides mea & spes mea, quæ in me dono misericordiæ Dei est: pro qua maxime paratos nos esse debere, beatus *Petrus ad respondendum omni poscenti nos rationem. [* 1. Pet.] Cum hac professione me vivere opto, cum ipsa ante tribunal Christi assistere: per hanc a peccatis meis absolvi me credo, & ad dexteram gloriæ divinæ misericordia deportandum. Quicumque autem aliud senserit, crediderit, prædicaverit, hunc anathematizat sancta & universalis ecclesia Dei. Deus vos incolumes custodiat, filii dilectissimi. Amen.

AD-

ADMONITIO IACOBI SIRMONDI, S. I.

De ordine sequentium epistolarum.

Quo nunc ordine a nobis digestæ sunt, hunc ipsum exhibent codices antiqui, Pithœanus & Lirinensis, atque Arelatensis adeo ille, unde primum descriptæ, & ad Baronium cardinalem missæ, in lucem prodierunt. Sed summo viro, ut ordinem interpolaret, fecit corrupta in antigrapho quod acceperat, ejus epistolæ subscriptio, ubi anno XV. scriptum fuerat, pro anno XVI. Basilii. quod mendum veterum eorumdem librorum ope sustulimus.

VIII. AD SAPAUDUM EPISCOPUM ARELATENSEM.

Salutatoria priusquam a Sapaudo literas acciperet.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

QUÆ nobiscum omnipotentis Dei gratia fuerit operata, ad caritatem tuam credimus fuisse perlatum. pro qua re ad nos destinari convenerat, ut visitatione communi magno invicem gaudio frueremur. Nos tamen fraternæ memores caritatis, præsentium portitorum occasione reperta, officium fraternæ salutationis impendimus, optantes ut alterna in timore domini caritate viventes, mutuo frequenter refoveamur alloquio. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data IV. Nonarum Iuliarum, anno XV. post consulatum Basilii viri clarissimi.

Christ. 56

IX. AD EUMDEM.

Modeste laudes rejicit, quibus illum Sapaudus in literis suis ornarat.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

FRATERNITATIS vestræ grata nobis colloquia Felice viro honesto deferente suscepimus. quibus recensitis, communi domino ac Deo nostro insufficientes gratias egimus, quia dilectionis tuæ incolumitatem, quæ nobis est desiderabilis, eorum testificatione cognovimus. Ea autem quæ in nostris laudibus facundia oris vestri disseruit, quamquam vos congruentem vobis rem fecisse manifestum sit, nos tamen nihil nostrum ex omnibus quæ dicta sunt agnoscentes, verecundiam magis incurrimus, illud doctissimi viri ad animum producentes, qui dixit: Sicut vera laus ornat, sic falsa castigat. Multum enim vitæ nostræ ac morum verba caritatis vestræ mensuras excedunt. Optamus tamen, ut sanctorum omnium precibus & vestris orationibus faciat nos Deus tales existere, quales vos esse ex bona voluntate pinxistis. Atque ideo salutantes debito caritatis affectu, indicamus nos, inventa ante hoc parvum tempus occasione quorumdam de provincia vestra Romam venientium, tanto amoris vestri fervore fuisse succensos, ut impatienter ferremus hujusmodi opportunitatem silentio præterire. Scribentes namque gloriosissimo communi filio Childeberto regi, etiam ad caritatem tuam literas, quales sub brevitate temporis potuimus dictare, transmisimus. Quædam autem nobis, sicut scripsistis, proprio ore literarum vestrarum in compendio portitor intimavit, quæ nos non mediocriter permoverunt, admirantes nimirum qua ratione tam nova res fuerit usurpata: & necesse habemus soliciti esse, ut si quis venerit, non facile nobis, tamquam ignaris, subripere aliquid videatur. Melius tamen fraternitas tua faciet, si
A cognoscens illos, quos suspicamini ad nos esse venturos, etiam vos personam instructam ex omni parte dirigatis, quæ eis possit obsistere: quia cum epistola vestra nihil de causa contineat, si hic qui nobis modo ex voluntate vestra verbo suggessit, tunc apud nos nequeat inveniri, videbimur nos accusatoris officium suscepisse. Quod si a tua caritate persona dirigitur, nostrum est, & pro affectu quem vobis impendimus, & pro rei gestæ novitate, salva æquitate, competentem illi quem dilectio tua miserit, præbere favorem. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data decimo sexto Kalendas Octobris, anno XV. post consulatum
B Basilii viri clarissimi.

X. AD CHILDEBERTUM REGEM.

Anathema dicit iis, qui de fide aliter sentiunt, quam in epistolis Leonis, & in concilio Calchedonensi continetur. Reliquias sanctorum mittit per Hominem-bonum subdiaconem.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto regi Pelagius episcopus.

RUFINUS vir magnificus, legatus excellentiæ vestræ, nobis dixit, quod & in provinciis Galliarum quidam semina scandalorum sparserunt, dicendo quid contra fidem catholicam,
C quod dominus non patiatur, admissum. Et quamvis a transitu divæ memoriæ Theodoræ Augustæ nullas de fide quæstiones ecclesia Dei in partibus orientis Deo miserante formidet, sed quædam capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum est ut epistolari possint complecti sermone: hoc breviter, secundum admonitionem præfati magnifici viri Rufini, ad sanandum animum vestrum, vel omnium fratrum & coepiscoporum nostrorum in Galliæ regionibus consistentium, faciendum esse prospeximus: dicentes anathematizare nos, & alienos ab æternæ vitæ præmiis judicare, quicumque ab
D illa fide, quam beatæ recordationis papa Leo in suis epistolis prædicavit, & quam Calchedonense concilium, sequens eumdem præsulem, edita definitione suscepit, in una syllaba, aut in uno verbo, vel in sensu, erravit aliquando, aut declinavit vel declinaverit aliquando. Quibus se ita habentibus, non attendat celsitudo vestra, nec fratres nostri episcopi, fabulas eorum hominum qui scandalis delectantur: quoniam hæc ipsa ita contigerunt, ut cum pater vester clementissimus imperator omnes hæreses, quæ Constantinopoli episcopos suos & ecclesias, cum magnis reditibus & vasorum diversitate, usque ad tempora imperii ejus habuerunt, ever-
E terit, & sublatis basilicis eorum atque reditibus, omnibusque aliis rebus, catholicis tradiderit. Hi ergo qui in ipsis erroribus remanserunt, conglobati sunt in unum, & agunt vehementer, qualiter ecclesiam catholicam scindant atque perturbent. Nam & huc in Italiam, quamdiu nos in Constantinopoli fuimus, de nomine nostro chartas mittebant, dicendo quasi nos dixerimus fidem catholicam fuisse corruptam. Nunc vero etiam contra nos afferunt huc chartas tacitis nominibus, ut nesciatur quis eas misit. Sed sic faciunt Christiani qui in Constantinopoli sunt, dum eos constet non esse Christianos. Maxime tamen Nestorianæ hæresis homines, pro eo quod Nestorius duas naturas

turas in Christo separatas quidem & divisas adstruxerit, fraudulenter moliuntur dicere non longe ab intellectu esse Calchedonensis synodi & papæ Leonis, dum Nestorium pro eo quod divisas duas naturas assereret, ipso dogmate beati papæ Leonis constat esse damnatum. Hęc breviter insinuanda esse excellentiæ vestræ curavimus, ut ille ardor fidei vestræ, & unitatis amor, non alicujus perversi hominis fabulas, aut chartas superfluas permittat attendi: quia & hic simplices aliquos episcopos, & nescientes prima elementa fidei, solicitaverunt, ut nec rationem ipsam intelligant, nec discernant quantum sit bonum a fide catholica non errare; sed si qua sunt alia, quibus crimen ab hæreticis patitur sancta ecclesia, refutare. Quis enim patiatur, ut Nestorii, vel sectatorum ejus blasphemias, pro eo quod duas naturas in Christo separatas, id est divisas esse adstruxerit, catholicæ fidei existimet concordare? Vt autem nos diu tribulationes Constantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breviter superius tetigimus: quoniam vivente Augusta, quidquid in ecclesiasticis causis movebatur, suspectum habuimus. Nam pater vester clementissimus imperator, & beati papæ Leonis dogma, & Calchedonensis synodi fidem nullomodo unquam patitur violari. Reliquias vero tam beatorum apostolorum, quam sanctorum martyrum, jam quidem per servos Dei monasterii Lirinensis direximus. Sed & nunc quas legati vestri proposcerunt, nos misisse signamus, deputantes Hominem-bonum subdiaconum ex clero ecclesiæ nostræ, a quo usque ad fratrem & coepiscopum nostrum Sapaudum jubente domino deferantur. Data III. Idus Decembres, anno XV. post consulatum Basilii viri clarissimi, per Rufinum legatum.

[a] Anno Christi 556.

SVBSCRIPTIO.

Pelagius misericordia Dei episcopus ecclesiæ catholicæ urbis Romæ, exemplari epistolæ nostræ subscripsi.

XI. AD SAPAVDVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

Commendat illi reditum Hominis-boni subdiaconi, atque ut Placido patri suo suggerat de comparandis, Romamque mittendis vestibus, quæ in pauperes erogentur.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

QVIA legati filii nostri gloriosissimi regis Childeberti, beatorum apostolorum Petri & Pauli, & aliorum sanctorum martyrum reliquias poposcerunt, necesse habuimus Hominem-bonum subdiaconum de clero nostro dirigere, qui eas usque ad fraternitatem tuam cum reverentia deportaret. Et ideo salutantes hortamur, ut quæsita occasione, sive navi, sive terreno, cum talibus personis, de quibus nulla periculi possit esse suspicio, ad nos eum juvante domino remittatis. Ea autem, quæ pro honore caritatis tuæ a nobis supradicti legati poposcisse noscuntur, parati sumus Deo juvante concedere. Sed nisi literas tuas per te acceperimus, sicut etiam decessores nostri postulantibus tuis decessoribus prę̄stiterunt, superfluum judicavimus ultro transmittere. Sed mox ad nos, juvante domino, unum de clero tuo cum literis direxeris, si dominus voluerit, & si vixerimus, promittimus nos esse facturos. Præterea hortamur, viro magnificentissimo filio nostro, patricio Placido genitori tuo dicas, ut quod de pensionibus possessionum ecclesiæ nostrę collectum est, aut per suum hominem, aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem: quia Italiæ prædia ita desolata sunt, ut ad recuperationem eorum nemo sufficiat. Et si possibile est, ut nobis de ipsis solidis saga tomentacia, quæ pauperibus erogari possint, & tunicas albas, aut cucullas, vel colobia, aut si quæ aliæ species in provincia fiunt, quę pauperibus, ut diximus, erogari debeant, nobis exinde facite comparari, & opportunitate navis inventa dirigite, ut maximas fraternitati tuæ gratias referamus, dum in hujusmodi solicitudinem nostram providentia caritatis tuæ relevari contigerit. Hortamur etiam, ut Anastasium fratrem Pauli defensoris ecclesiæ ad nos faciatis occurrere. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data XIX. Kalendas Ianuarias, anno XV. post consulatum Basilii viri clarissimi.

XII. AD SAPAVDVM ARELATENSEM.

Vices illi suas in Gallia delegat, palliique usum impertitur.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

MAIORVM nostrorum, operante Dei misericordia, cupientes inhærere vestigiis, & eorum actus divino juvamine in omnibus imitari, caritati tuæ per universam Galliam sanctæ sedis apostolicæ, cui divina gratia præsidemus, vices injungimus. Hoc enim antiquitatis memoria docet, hoc etiam Romana testantur scrinia a sanctis patribus & decessoribus nostris tuis decessoribus esse concessum: ut illius stabilis petræ sempiterna soliditas, supra quam dominus salvator noster propriam fundavit ecclesiam a solis ortu usque ad occasum, primatus sui apicem successorum suorum auctoritate, tam per se, quam per vicarios suos, firmiter obtineret. *Nos autem*, sicut dicit beatus apostolus, *non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram regulæ, qua mensus est nobis Deus mensuram pertingendi usque ad vos. Nec enim quasi non pertingentes superextendimus nos.* Sic ergo participata solicitudine sanctam Dei universalem ecclesiam nostri per Dei gratiam rexere majores. Hinc est quod & nos fraternitati tuæ hujusmodi curas injungimus, ut sedis nostræ vicarius institutus, ad instar nostrum in Galliarum partibus primi sacerdotis locum obtineas, & quidquid ad gubernationem vel dispensationem ecclesiastici status gerendum est, servatis patrum regulis, & sedis apostolicæ constitutis, divini judicii consideratione dispenses; talemque te in custodiendis canonibus sancta conversatione demonstres, qualem tanti loci decet esse vicarium: memor sententiæ beati Pauli apostoli, qua Timotheum discipulum solicite magister informat dicens: *Testor coram Deo & Christo Iesu, & electis angelis ejus, ut hæc custodias sine præjudicio, nil faciens in aliam partem declinando.* I. Tim. Vt erogetur, carissime frater, auctoritas pontificis, & pastoris mansuetudo, per nos tibi locum vicarii, sicut & decessoribus tuis, noveris gratiæ largitate concessum. Quia licet apud Deum non sit acceptio personarum, tuam tamen caritatem

ritatem etiam carnali generatione constat esse præclaram. Et ideo convenit, ut quanto in te dominus multiplicia bona largitus est, tanto in sacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas clariorem. Scriptum est enim: *Cui commendaverunt multum, plus petent ab eo.* Usum quoque pallii tibi alacriter affectioseque concedimus, pariter etiam pallium dirigentes, ut in tanti loci fastigio constitutus, præclaro quoque habitu decoreris: sciturus omnibus ecclesiastici gradus hominibus, nullam haberi licentiam, sine formata tuæ caritatis, ex quacumque Galliarum parte longiores petere regiones; ne prohibita præsumentes ipsi se proprio videantur privare officio. B Hæc igitur per Flavianum diaconum, & Nestorium subdiaconum ecclesiæ tuæ, per quos epistolas tuas accepimus, scribenda esse curavimus. In quorum etiam conversatione laudabile tuæ caritatis agnovimus institutum. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Data III. Nonas Februarii, anno XVI. post consulatum Basilii viri clarissimi.

XIII. AD CHILDEBERTUM REGEM.

Significat se vices suas & pallii usum Sapaudo concessisse, quem regi commendat.

Domino filio merito gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto regi Pelagius. C

EXCELLENTIÆ vestræ literas, post illas quas legati vestri detulerunt, etiam per eos quos frater & coepiscopus noster Sapaudus ad nos direxit, reverenter accepimus, & salutis vestræ, quæ nobis semper optanda est, cognoscentes indicia, gratias divinæ pietati retulimus, exorantes clementiam ejus, ut vos largiflua pietate sua servet incolumes. Literas autem nostras præfato consacerdoti nostro Sapaudo secundum petitionem vestram direximus, usum pallii pariter concedentes: quia in scrinio ecclesiastico hujuscemodi exempla reperimus, quibus ostenditur Are- D latensibus episcopis a sanctæ recordationis decessoribus nostris hæc fuisse collata. Propterea salutantes cultu regalibus infulis debito, postulamus ut ita eum atque ecclesiam ejus gratia excellentiæ vestræ tueatur ac foveat, ne quem per vices nostras augeri propitiante Deo postulastis, in aliqua parte cuiquam Gallicanorum sacerdotum, vel cujuslibet ordinis ecclesiastici personæ, quod non oportet, contemptibilis habeatur; & in eo auctoritati sanctæ sedis apostolicæ, & genio vestro, qui pro eo suffragatores acceditis, quod absit, videatur in aliquo derogari. Perincolumem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime.

XIV. AD CHILDEBERTUM REGEM.

De Sapaudo Arelatensi, qui contra sedis suæ privilegium alterius episcopi judicium subire jussus fuerat.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto regi Pelagius.

CUM celsitudini vestræ multa dona misericordia divina contulerit, pro amore tamen, quem ecclesiæ ejus sinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni vestri curas pro tranquillitate sanctæ ecclesiæ præcipuam solicitudinem vos certum est exhibere. Quæ cum ita sint, miramur, quia quantũ nobis præsentium portitorũ suggestio patefecit, passi estis subripi vobis, Sapaudum fratrem & coepiscopum nostrum, Arelatensis civitatis antistitem, cujus ecclesia in regionibus Gallicanis primatus privilegio & sedis apostolicæ vicibus decoratur, ad petitionem episcopi ab ipso ordinati, in judicium sequentis civitatis episcopi, quod nulla ecclesiastica lege vel ratione conceditur, judicandum juberetis occurrere; ut ipso de conculcato loci sui præjudicio conquerente, illum qui usurpavit necesse sit de illicita præsumptione culpari. Pro quibus, Christianitatis vestræ confidentia freti, paterno studio postulamus, ut si quid tale factum est, congrua satisfactione celeriter amputetur, nec ullum sui exemplum in perturbatione ecclesiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et hujusmodi causis solicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra ecclesiasticas regulas petentibus concedatis: quia, quod bene cognitum est religiosæ menti vestræ, non aliter Deo nostro recte potest regalis devotio famulari, nisi providentia ejus ecclesiasticorum ordinum servetur integritas. Incolumitatem excellentiæ vestræ Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime.

Hincmarus ep. VI. c. 15.

XV. AD SAPAUDUM ARELATENSEM.

De epistola sua, quam de fide catholica ad regem ante scripsit. Commendat Romanos, qui hostium metu eo confugerunt. iterumque de vestibus in urbem mittendis.

Dilectissimo fratri Sapaudo Pelagius.

TANTA nobis est circa personam tuæ fraternitatis affectio, ut nullas occasiones transire silentio patiamur. Denique veniente illuc Petro urbis negotiatore, præsentia curavimus ad fraternitatem tuam scripta dirigere, desiderantes ut de incolumitate quoque vicissim datis opportunitatibus agnoscamus. Atque ideo salutantes fraterno caritatis amore, indicamus propitiante domino circa nos omnia prospere geri. Et hortamur, ut si epistola, quam per diaconum atque subdiaconum fraternitatis tuæ ad excellentissimum filium nostrum Childebertum regem direximus, in qua de institutis beatissimorum patrum nostrorum fidem catholicam nostro per Dei gratiam sermone deprompsimus, tam ipsi gloriosissimo regi, quam caritati tuæ, vel aliis fratribus coepiscopis nostris placuit, rescriptæ tuæ caritatis celerius agnoscamus. Præterea commendamus specialiter dilectioni tuæ Romanos, qui hostilitatis metu confugerunt, ut solatium fraternitatis tuæ, & continentiam, qualem peregrinatio eorum poscit, inveniant. quos etiam filio nostro E magnificentissimo viro patricio Placido, genitori tuo, ex nostra persona volumus commendari: ut in sua continentia recognoscant, quantum apud caritatem tuam eis commendatio nostra profuerit. Sed & illud ad commemorationem tuæ fraternitatis adducimus, ut sicut jampridem scripsimus, vestes quæ pauperibus erogentur, id est; cucullas, & tunicas, atque saga, de eo quod pro pensionibus ecclesiasticarum possessionum nobis domnus filius noster Placidus directurus erat, cõparari faciatis, & ad portum Romanum, Deo propitiante, dirige; quatenus solicitudinem nostram ex parte aliqua relevetis: quia tanta egestas & nuditas in civitate ista est, ut sine dolore & angustia cordis nostri homines, quos honesto loco natos idoneos noveramus, non possimus adspice-

re. Deus te incolumen custodiat, frater carissime. Data Idibus Aprilis, anno XVI. post consulatum Basilii viri clarissimi.

XVI. AD CHILDEBERTVM REGEM.

Mitti confessionem fidei suæ, monetque ut caveat ne qua in Galliis per hæreticos excitari discidia sinat.

Domino filio gloriosissimo atque præcellentissimo Childeberto regi Pelagius episcopus.

Matth. 18. HVMANI generis Salvator ac Dominus discipulos suos docens, ait: *Non est voluntas Patris vestri qui in cœlis est, ut unus saltem pereat de pusillis*: de quibus nec scandalizari quemquam sine magni asserit comparatione supplicii. Cum igitur etiam de pusillis ista forma præcepti sit, 25. q. 1. Sat. agendum. quanto nobis studio ac labore satagendum est, ut pro auferendo suspicionis scandalo obsequium confessionis nostræ regibus ministremus; B quibus nos etiam subditos esse sanctæ scripturæ præcipiunt? Veniens etenim Rufinus vir magnificus, legatus excellentiæ vestræ, confidenter a nobis, ut decuit, postulavit, quatenus vobis aut beatæ recordationis papæ Leonis tomum a nobis per omnia conservari significare debuissemus, aut propriis verbis nostræ confessionem fidei destinare. Et primam quidem petitionis ejus partem, quia facilior fuit, mox ut dixit, implevimus; meque in omnibus prædicti præsulis tomum pro catholicæ fidei assertione conscriptum, C Deo propitio, custodire, manus nostræ ad vos professione signavimus. Vt autem nullius deinceps, quod absit, suspicionis resideret occasio, etiam illam aliam partem, quam memoratus vir illustris Rufinus admonuit, facere maturavi; scilicet propriis verbis confessionem fidei quam tenemus, exponens. Definitiones quoque de eadem catholica fide, quæ in quatuor sanctis conciliis statutæ sunt, sed & memorati pontificis, quas universalis semper tenuit ac tenet ecclesia, nos cum Dei auxilio tenere atque defendere, præsenti ad excellentiam vestram colloquio intimandum necessario judicavi.

FIDES PAPÆ PELAGII.

Matth. 28. Credo igitur in unum Deum, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum: Patrem scilicet omnipotentem, sempiternum, ingenitum: Filium vero ex ejusdem Patris substantia vel natura genitum ante omne omnino vel temporis, vel cujusquam initium, de omnipotente omnipotentem, æqualem, consempiternum & consubstantialem genitori. Spiritum quoque sanctum omnipotentem, utrique, Patri scilicet ac Filio æqualem, consempiternum atque consubstantialem; qui ex patre intemporaliter procedens, patris est filiique Spiritus. Hoc est tres personas, sive tres E subsistentias unius essentiæ, sive naturæ, unius virtutis, unius operationis, unius beatitudinis, atque unius potestatis: ut trina sit unitas, & una sit Trinitas, juxta vocis dominicæ veritatem, dicentis: *Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* In nomine, inquit, non nominibus, ut & unum Deum per indistinctum divinæ essentiæ nomen ostenderet, & personarum discretionem suis demonstratam proprietatibus edoceret: quia dum tribus unum deitatis nomen est; æqualitas ostenditur personarum; & rursus æqualitas personarum nihil extraneum, nihil accedens in eis permittit A intelligi: ita ut & unusquisque eorum verus perfectusque sit Deus; videlicet ex plenitudine divinitatis nihil minus in singulis, nihil amplius intelligatur in tribus. Ex hac autem sancta, & beatissima, atque consubstantiali Trinitate, credo atque confiteor unam personam, id est, filium Dei pro salute humani generis novissimis temporibus descendisse de cœlo, nec patriam sedem, nec mundi gubernacula relinquentem; & sancto Spiritu superveniente in beata virgine Maria, atque obumbrante ei virtute altissimi, eumdem verbum ac filium Dei in utero ejusdem sanctæ virginis Mariæ clementer ingressum, & de carne ejus sibi unisse carnem anima rationali & intellectuali animatam: nec ante creatam esse carnem, & postea supervenisse filium Dei; sed, Prove sicut scriptum est, sapientia ædificante sibi domum, mox carnem in utero virginis, mox verbi Dei carnam factam, exindeque sine ulla permutatione aut conversione verbi carnisque naturæ, verbum ac filium Dei factum hominem unum in utraque natura, divina scilicet & humana, Christum Iesum Deum verum, eumdemque verum hominem processisse, id est, natum esse, servata integritate maternæ virginitatis: quia sic eum virgo permanens genuit, quemadmodum virgo concepit. Propter quod eamdem beatam virginem Mariam Dei genitricem verissime confitemur: peperit enim incarnatum Dei verbum. Est ergo unus atque idem Iesus Christus verus filius Dei, & idem ipse verus filius hominis, perfectus in deitate, & idem ipse perfectus in humanitate; utpote totus in suis, & idem ipse totus in nostris: sic per secundam nativitatem sumens ex homine matre quod non erat, ut non desisteret esse quod per primam, qua ex patre natus est, erat. Propter quod eum ex duabus, & in duabus, manentibus indivisis inconfusisque credimus esse naturis. Indivisis quidem, quia & post assumptionem naturæ nostræ unus Christus filius Dei permansit & permanet: inconfusis autem, quia sic in unam personam atque subsistentiam D adunatas credimus esse naturas, ut utriusque proprietate servata, neutra converteretur in alteram. Ac propterea, sicut sæpe diximus, unum eumdemque Christum esse verum filium Dei, & eumdem ipsum verum filium hominis confitemur, consubstantialem patri secundum deitatem, consubstantialem nobis eumdem secundum humanitatem; per omnia nobis similem absque peccato: passibilem carne, eumdem ipsum impassibilem deitate. Quem sub Pontio Pilato sponte pro salute nostra passum esse carne confitemur, crucifixum carne, mortuum carne, resurrexisse tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne, & conversatum post resurrectionem cum discipulis suis, ac multis modis evidenter eis ostendisse sui corporis veritatem; & quadragesimo die videntibus eisdem discipulis ascendisse in cælos; sedere etiam ad dexteram Patris. Quem credo & confiteor, secundum testificationem angelorum, sicut ascendit in cælos, ita venturum judicare vivos & mortuos. Omnes enim homines ab Adam usque ad consummationem sæculi natos & mortuos, cum ipso Adam ejusque uxore, qui non ex aliis parentibus nati sunt, sed alter de terra, altera autem de costa viri, creati sunt, nunc resurrecturos esse confiteor, & adstare ante tribunal Christi, ut recipiat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bona, sive mala: & justos quidem per largissimam

mam gratiam Dei, ut pote vasa misericordiæ in gloriam præparata, æternæ vitæ præmiis donaturum, in societate videlicet angelorum, absque ullo jam lapsus sui metu sine fine victuros: iniquos autem arbitrio voluntatis propriæ vasa iræ apta in interitum permanentes, qui viam domini aut non agnoverunt, aut cognitam diversis capti prævaricationibus reliquerunt, in pœnis æterni atque inextinguibilis ignis, ut sine fine ardeant, justissimo judicio traditurum.

Hæc est igitur fides mea & spes mea, quæ in me dono misericordiæ Dei est: pro qua maxime paratos esse debere beatus Petrus apostolus præcipit ad respondendum omni poscenti nos rationem. Nunc convenit excellentiam vestram pro fervore ejusdem fidei, quam vos in corde habere gaudemus, peculiarem curam per universas Galliæ vestræ regiones impendere, ne illic scandala seminantes, sicut in partibus istis facere conabantur, frontis suæ procacitate impellente discurrant, & aliquos fratres & coepiscopos nostros, vel creditas eis plebes, ad dissensiones exagitent: quia dum rectæ fidei non sint, dolore oppressionis suæ, ut se ad nutrienda scandala catholicis familiares efficiant, etiam rectam fidem se simulant vindicare, maxime apud eos qui fraudes ipsorum & dolos ignorant. Sed Deus, qui gloriam vestram contra inimicos pacis ecclesiasticæ misericorditer hoc tempore præparavit, præstet vos ita solicitos & circumspectos existere, ut non prævaleant intra sata sanctæ ecclesiæ in illis partibus loliorum suorum semina maligna jactare. Perincolumem excellentiam vestram Deus noster custodiat, domine fili gloriosissime atque præcellentissime.

EIUSDEM PELAGII PAPÆ I. EPISTOLÆ SEU POTIUS FRAGMENTA LUCÆ HOLSTENII studio primum e tenebris vindicata.

Pelagius Ioanni Patricio caburtario inter cetera.

PUDENDA, ut ita dicam, rapina in divisione est non consecratus, sed execratus episcopus. Si enim ipsum nomen consecrationis rationabili ac vivaci intellectu discutimus, is qui cum universali detrectat consecrari ecclesia, consecratus dici vel esse nulla ratione poterit. Consecrare enim est simul sacrare. Sed ab ecclesiæ visceribus divisus, & ab apostolicis sedibus separatus execrat ipse potius, & non consecrat. Iure ergo execratus tantum non consecratus poterit dici, quem simul sacrare in unitate conjunctis membris non agnoscit ecclesia. Videamus tamen utrum vel ipsarum consuetudinem partium in sua ordinatione conservaverint. Nempe is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab apostolico onerosum illis fuerat ordinari, ipsi se invicem Mediolanensis & Aquileiensis ordinare episcopi debuissent: ita tamen ut in ea civitate, in qua erat ordinandus episcopus, alterius civitatis pontifex occurrere debuisset; ut & ordinandi electio a præsenti ordinatore, ex consensu universalis, cui præficiendus erat ecclesiæ, melius ac facilius potuisset agnosci; & in sua qui ad episcopatum provehendus erat, nec tamen ordinatori suo subdendus fuerat, ordinaretur ecclesia. Noli catholicam semper mentem aliqua schismaticorum communione polluere. Vnum Christi corpus, unam constat esse ecclesiam. Divisum ab unitate altare veritatem Christi corporis non potest congregare toleranda sunt in compage corporis positorum etiam illa nonnunquam vitia quæ pro unitate interdum parcentes resecare non possumus. Quia & euangelicum agricolam, minus afferentem fructum palmitem, si tamen in vite maneat, purgare posse noster salvator edocuit. Ioan. 15. abscissum autem a vite palmitem nisi igni ad comburendum aptum esse non posse, ejusdem cælestis magistri veritate didicimus. Noli ergo eorum qui igni apti sunt, non consecrationi, sed execrationibus consentire. Ibid. Nec existimes illos vel esse vel dici ecclesiam posse. Etenim cum, sicut diximus, ecclesia una sit, cui in canticis canticorum dicitur, Cant. 6. *Vna est columba mea*: nullam aliam esse constat nisi quæ in apostolica est radice fundata: a quibus ipsam fidem in universo propagatam orbe non potest dubitari. Quod vobis licet notissimum omnino sit, beati tamen Augustini testimonio comprobemus. Audite quid in quodam opere suo præclarissimus doctor dicat ecclesiæ. ait enim: *Quod si nullo modo recte dici potest ecclesia, in qua schisma est; restat ut quoniam ecclesia nulla esse non potest, ea sit quam in sedis apostolica per successiones, episcoporum radice constitutam, nullorum hominum malitia, etiamsi nota excludi non possit, sed pro ratione temporis toleranda judicetur, ullo modo valeat extinguere.*

Idem Pelagius Viatori & Pancratio illustribus, inter cetera.

A Schismaticorum sacrificiis, potius autem sacrilegiis abstinere debetis. Schisma si quidem ipsum, quod Græcum nomen est, scissuram sonat. xxiii. q. 1. 34. Sed in unitate scissura esse non potest. Non ergo unitati communicant, qui schismaticis communicant. Partes sibi ipsi fecerunt, & ab eo quod unum est, ut apostoli Iudæ jam verbis loquar, *semetipsos segregantes, spiritum non habent*. Epist. Iudæ v. 9. Quibus omnibus illud efficitur, ut quia in unitate unum non sunt, ut quia in parte esse voluerunt, ut quia spiritum non habent corporis Christi, sacrificium habere non possint. Non autem nobis nunc illa quæstio est, utrum tolerare malos, sed utrum debeamus schismaticis sociari. Si enim etiam ipsi, licet in suo sensu abundantes, intra materna tamen positi viscera, quærerent veritatem, a nobis repellendi non erant, donec apud eos ratione duce rei veritas claruisset. Sed quia se ab universali ecclesia diviserunt, sicut beatus Augustinus ait, omnis catholicus securus eam partem detestatur, cui ecclesiam universalem apostolicis sedibus roboratam non communicare cognoscit. Nec enim levigat crimen eorum, magis vero auget, quod eos diu restitisse dixistis, ne apostolicis communicantes sedibus in sua communione reciperent. In hoc enim dum & illi culpandi sunt, qui communicare talibus voluerunt, multo magis tamen illi execrandi sunt, qui non solum in sacerdotibus communionem apostolicarum sedium, verum etiam in ipsis laicis spreverunt. Sed nec illud eis prodest quod eos in eisdem literis vel ignorantia rationis, vel simplicitate intellectus sui a nostra se communione suspendisse perhibetis. Idipsum enim magis est, propter quod schismatici sunt: quia non eos diversa sentiendi judicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & contra apostolicam sedem temere credentes pessima divisit opinio. Quod schisma specialiter esse beatus denunciat Augustinus dicens de talibus; *Qui adversum auctoritatem illarum ecclesiarum, quæ apostolica*

stolicas sedes & epistolas accipere meruerunt, temere credit, immanissimum schismatis crimen a se propulsare non poterit. Ad summam, aut illos ecclesiam esse creditis, & cum duæ ecclesiæ esse non possint, nos, quod absit, schismaticos judicabitis: aut si veram in apostolicis sedibus esse constat ecclesiam; & illos ab unitate divisos cognoscite, & communionis quæstionem esse sublatam, quam veram nisi in unitate constat esse non posse. Noli ergo, quasi nulla schismaticorum atque ecclesiæ differentia sit, velle indifferenter utrorumque sacrificiis sociari. Non est Christi corpus, quod schismaticus conficit, si veritate duce dirigimur. Nec enim divisum esse Christum poterit quisquam sine apostoli reprobatione confingere. Vnam, ut sæpe dictum est, quæ Christi corpus est, constat esse ecclesiam; quæ in duo, vel in plura dividi non potest. Simul enim cum ab ea quisque recesserit, esse desistit ecclesia. Vnum Hierusalem templum

1.Cor.1.13. est: idolis necesse est ut immolet, qui semetipsum diviserit.

Idem Pelagius Valeriano patricio inter cetera.

ISTUD est quod a vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, ut Paulinum Aquileiensem pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem episcopum ad clementissimum principem sub digna custodia dirigatis, ut & iste qui episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam consuetudinem factus est, alios ultra non perdat, & ille qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpsit, debitæ canonibus vindictæ subjaceat. Sed nec licuit aliquando nec licebit particularem synodum ad dijudicandum generalem synodum congregari. Sed quotiens aliqua de universali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut sponte hi qui salutem animæ suæ desiderant ad apostolicas sedes pro recipienda ratione conveniant aut si forte; sicut de talibus dictum

Proverb. 18. 3. est, *peccator cum venerit in profundum malorum contemnit*, ita obstinati & contumaces exstiterint, ut doceri non velint, eos ab eisdem apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quoquomodo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possint secundum canones per seculares opprimi potesta-

XXIII. q. 5. 42. tes. Nec in hac parte vos hominum vaniloquia retardent dicentium, quia persecutionem ecclesia faciat, dum vel ea quæ committuntur reprimit, vel animarum salutem requirit. Errant hujusmodi rumoris fabulatores. Non persequitur nisi qui ad malum cogit. Qui vero malum vel factum jam punit, vel prohibet ne fiat, non persequitur iste, sed diligit. Nam si, ut illi putant, nemo nec reprimendus a malo ad bonum est, humanas & divinas leges necesse est evacuari; quæ & malis pœnam & bonis præmia justitia suadente constituunt. Malum autem schisma esse, & per exteras etiam potestates hujusmodi homines debere opprimi, & canonicæ scripturæ auctoritas, & paternarum regularum nos veritas docet. Quisquis ergo ab apostolicis divisus est sedibus, in schismate eum esse non dubium est, & contra universalem ecclesiam altare conatur erigere. Sed quid

Act. IV canon. Ant 5. de talibus insertus Calchedonensi synodo canon statuat, gloria vestra consideret, ubi post alia sic dicit: Qui a communione se ipsum suspendit, & collectam facit, & altare constituit, & noluerit vocanti episcopo consentire, & noluerit eidem

A acquiescere, neque obedire primo & secundo vocanti, hunc omnino damnari, nec unquam vel orationem mereri, nec recipere eum posse honorem. Si enim permanserit turbas faciens, & seditiones ecclesiæ, per exteram potestatem tanquam seditiosum comprimi. Et beatus Augustinus de talibus dicit; *Multa etiam cum invitis benigna quadam asperitate plectendis agenda sunt; quorum potius utilitati consulendum est, quam voluntati. Nam in corripiendo filio quantumvis aspere, nunquam paternus amor amittitur: fit tamen quod nollet, ut doleat, qui etiam invitus videtur dolore sanandus.* Ecce videtis quemadmodum tanti testimonio patris non persequatur coercendo talia, sed diligat emendando tales

B semper ecclesia. Facite ergo etiam vos, quod scientes intentionem christianitatis vestræ frequenter hortamur; & date operam ut talia fieri ultra non liceat: sed etiam, quod vobis non facillimum esse non dubito, hi qui talia præsumpserunt ad piissimum principem sub digna custodia dirigantur. Recolere enim debet celsitudo vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illo quo Istriam & Venetias tyranno Totila possidente, Francis etiam cuncta vastantibus, non ante tamen Mediolanensem episcopum fieri permisistis, nisi ad clementissimum principem exinde retulissetis; & quid fieri de-

C buisset, ejus iterum scriptis recognovissetis, & inter ubique ferventes hostes, Ravennam tamen, & is qui ordinabatur & isque ordinaturus erat, providentia culminis vestri deducti sunt.

Pelagius Cethego Patricio.

QUOD de ordinando ecclesiæ Catanensis episcopo salubris electione judicii fieri desiderastis, agnovimus; confestim sequenti die eum juxta morem discutientes, tertio quo venit die episcopum consecrare curavimus. Simili quidem modo & de Syracusanæ urbis antistite optaveramus in ipso initio gloriæ vestræ desideriis obedire, nisi nos multiplex ratio ipsius non paucis temporibus ordinationem differre sacerdotii coegisset; ob hoc quod vel personæ qualitas, sicut & vos melius nostis, vel superstes uxor, aut filii per quos ecclesiastica solet periclitari substantia, nostros animos diutius ab ejus ordinatione suspenderent. Et quantum ad cautelam humanam pertinet, integro pene anno distulimus; opinantes quod melius Syracusanorum proveniret electio potuisset. Sed quia in voluntatis suæ proposito irrevocabiliter perstiterunt, & nullus est alius in eadem repertus ecclesia, nisi longioribus adhuc temporum differretur spatiis, ne paulo amplius insanirent, sicut filii nostri magnifici viri prætoris testificatione didicimus, inter hujusmodi ambiguitates illud consultius judicavimus faciendum, ut congrua providentia, causam, propter quam principalis constitutio habentes filios & uxores ad episcopatus prohibet ordinem promovere, salva dispositione concilii muniremus. Qua de re summo studio ab eodem priusquam a nobis eum contigeret ordinari, hujusmodi exegimus cautionem, per quam & suam fateretur quantula esset præsentis temporis habita rerum descriptione substantiam, & nihil unquam per se, aut per filios, aut uxorem, sive per quamlibet propinquam, aut domesticam, vel extraneam forte personam, de rebus usurparet ecclesiæ; & universa sui episcopatus quæsita tempore

Dist. 28. 13.

D

E

pore ecclesiæ dominio sociaret; nihil ultra id, A quod modo descriptum est, filiis suis vel heredibus relicturus.

Pelagius Eleutherio episcopo.

Deusd. c. 105. MAXIMVS diaconus ecclesiæ dilectionis tuæ nobis suggessit, in fundo qui appellatur Pancellus oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honore beatæ Cantianæ martyris desiderat consecrare. Et ideo, frater carissime, si in tua diœcesi memorata constructio jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta prius donatione legitima vel possessione illa & illa, præstantes liberos a fiscalibus titulis solidos tot, gestisque municipalibus allegatis, prædictum oratorium absque missis pu- B blicis solenniter consecrabis; ita tamen ut in eodē loco nec futuris temporis baptisteriū construatur, nec presbyterum constituas cardinalem: sed quotiens missas ibi fieri forte maluerit, a dilectione tua presbyterum noverit postulandum, quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote ullatenus præsumatur.

Pelagius Asterio episcopo.

c. 108. VINDIMIVS abbas petitorii nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis, juxta muros civitatis Salernitanæ intra monasterium suum oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honore beatorum martyrum Chrysanthi & Dariæ desiderat consecrari. Et C ideo, si nullum corpus ibidem constat humatum, prædictum monasterium absque missis consecrabis; ita tamen ut si fundator prædictus missas ibidem fieri forte maluerit; a dilectione 111. tua presbyterum noverit postulandum.

Pelagius Viventio Neapolitano, Gemino Puteolano, & Constantio Misenati episcopis, post cetera.

ET ideo caritati vestræ, præsentium decretorum tenore mandamus, ut exequente Constantino sedis nostræ defensore, clerum vel cives ecclesiæ Parisiensis, & e diverso ecclesiæ Vulturninæ, vel Vici Feniculensis ad vestrum faciatis convenire judicium, & ex scripto senten- D tiam coram partibus deferatis; antedicto sedis nostræ defensore modis omnibus exequente, ut quæ statuta fuerint effectui mancipentur.

Pelagius Benegesto defensori, post pauca.

113. XI. PROPTER quod experientiæ tuæ præsenti auctoritate mandamus, ut quibus in causis quælibet ecclesiastici officii persona loco petitoris existit quemdam laicum pulsatura, apud provinciæ judicem suas proponere non desinat actiones. In his vero negotiis, in quibus ecclesiastici officii persona pulsatur, totius summoto pulsationis obstaculo ad episcopi vel episcoporum in loco ubi quæstio vertitur constitutorum E occurrat indifferenter examen; nullis causæ actionem frustrationibus declinando: quatenus omne negotii meritum de sola veritate sua, solisque legibus disceptatum, cleri proveniente sententia terminetur. Annitente quoque executione tua, ut quæ statui contigerint, effectui mancipentur: nulla ad nos de cujusquam ecclesiastici pulsati contumacia deinceps querimonia reditura, per quam non solum contumaces excessus, verum tua quoque negligentia sit plectenda.

Pelagius Ioanni comiti patrimonii, post cetera.

GLORIA igitur vestra secundum bonitatis consuetum morem, filio nostro Luminoso Ib. c. 114. presbytero solatia in præfato itinere, quibus tute ad destinatum locum pervenire valeat, subministret. Sed & commendare eum dignemini illic hominibus vestris, ut etiam ibi vestris fultus auxiliis, injuncti sibi negotii facilius possit terminum recipere.

Pelagius Anilani comiti, post pauca.

PETRVM filium nostrum apostolicæ sedis presbyterum ad corrigenda ea quæ in quæstio- Ib. c. 115. addе XXIII. q. 5. 44. nem veniunt duximus dirigendum; faciliorem omnium causarum futurum esse judicantes exitum, si illum ab apostolica contigisset publice sede transmitti, qui & rei merito, & pro caritatis vinculo potestatis publicæ juvaretur auxiliis. Sic enim & canonum & legum statuta nos admonent; ut & doceantur humiles, & superborum spiritus comprimantur. Quia nonnunquam mentibus desperatis & doctrina sine potestate contemnitur, & dominantis vim habere creditur potestas sine ratione doctrinæ. Huic autem, ut possint ea quæ jussa sunt facilius domino adjuvante compleri, Projectum notarium sedis nostræ adjungendum esse credidimus, ut participato consilio, quæ rationabilia sunt exequi non morentur. Salutantes igitur paternæ caritatis alloquio, ut prædictis in omnibus quæ vel ad ecclesiasticam unitatem, vel ad correptionem excessuum pertinent, feratis auxilium postulamus.

Pelagius Elpidio Catanensi episcopo, inter cetera. Ib. c. 116.

SICVT unumquemque clericum tuorum ecclesiasticis utilitatibus vel dispositionibus dilectionis tuæ pro eadem ecclesia usque ad justitiæ legumque rationem procedentibus fideliter obedire prospexeris, ita dilectionis tuæ effectu continuas secundum fidem diligentiamque suam uniuscujusque merita prosequendo. Dist. 63. c. 15.

Pelagius Laurentio episcopo Centumcellensi.

PRINCIPALI devotissimorum militum, qui illic in civitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa sacram insinuant se clementissimi principis impetrasse, quæ eis presbyterum, diaconum, & subdiaconum fieri debere præcepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, ut personas ipsas videas, & diligenter inquiras, ne aliquid contra canones commisissent: & si eos inculpabiles repereris, & vitæ ipsorum laudabile testimonium videris, veniente mediana septimana paschæ, si dominus voluerit, & si vixerimus, unumquemque per officia, quæ prædiximus, promovere non differas. Caveat sibi presbyter ille nunquam se sine nostri & tui nominis recitatione sacra mysteria celebrare.

CHILDEBERTI REGIS

CONSTITVTIO, SIVE CONSTITVTIONIS QVÆ SVPER SVNT CAPITA DVO

De abolendis reliquiis idololatriæ, & de sacrorum dierum festivitatibus caste celebrandis.

Epistola clementissimi & beati regis nostri Childeberti data per ecclesias sacerdotum, vel omni populo.

CREDIMVS hoc Deo propitio & ad [...]æ, mercedem, & ad salutem pop[...] si

ANNO CHRISTI 555.

si populus Christianus, relicta idolorum cultura, Deo, cui integram promisimus fidem, in quantum inspirare dignatus fuerit, pure deservire debeamus. Et quia necesse est ut plebs, quæ sacerdotis præceptum non ita ut oportet custodit, nostro etiam corrigatur imperio; hanc chartam generaliter per omnia loca decrevimus mittendam, præcipientes, ut quicumque admonitus de agro suo, ubicumque fuerint simulacra constructa, vel idola dæmonibus dedicata ab hominibus, facto non statim abjecerint, vel sacerdotibus hæc destruentibus prohibuerint, datis fidejussoribus non aliter discedant, nisi in nostris obtutibus præsententur, qualiter in sacrilegis Dei injuria vindicetur.* Ad nos querimonia processit, multa sacrilegia in populo fieri, unde Deus lædatur, & populus per peccatum declinet ad mortem. Noctes privigiles cum ebrietate, scurrilitate, vel canticis, etiam in ipsis sacris diebus, pascha, natale domini, & reliquis festivitatibus, vel adveniente die dominico, ' bansatrices per villas ambulare. Hæc omnia, unde Deus agnoscitur lædi, nullatenus fieri permittimus. Quicumque post commonitionem sacerdotum, vel nostrum præceptum, sacrilegia ista perpetrare præsumpserit, si servilis persona est, centum ictus flagellorum ut suscipiat jubemus: si vero ingenuus, aut honoratior fortasse persona est. *cetera desiderantur.*

' dansatrices, hoc est saltatrices, verbo illo sæculo, & hodie in Gallia usitato, inquit Holstenius.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Childeberti regis constitutio.*] Extat in codice Corbeiensi, sed mutila, folio sub finem exciso, ut quam multa desint conjici nequeat. Desunt præterea quædam alia in eo loco quem asterisco signavimus. Quare dum integrum exemplar consequi liceat, hac ejus parte fruendum est.

[a] CONCILIUM [b] PARISIENSE [c] II.

IN DOMO ECCLESIÆ,

[d] IN CAUSA SAFFARACI EPISCOPI Childeberto rege evocante celebratum, sub annum Christi DLV. [e] Pelagii papæ I. Childeberti ejusdem regis XLIV.

DECRETUM SYNODI.

Cum in urbem Parisius ad invitationem domini regis gloriosissimi Childeberti venissemus, & in unum positi, quæ ad ecclesiasticum ordinem, vel fidei catholicæ auctoritatem pertinent, Christo adjuvante, quæ erant necessaria tractaremus; & ex hoc magis pro ordinanda ecclesia memoratæ urbis ejus nos dignatio jugiter admoneret, ut unde sacerdotem, sicut deflendum est, manifesta siquidem culpa dejecerat, qualiter reparari dominici gregis pastor providus debuisset, pontificalis convenientia declararet. ob hoc in domo ecclesiæ unanimiter residentes, gesta, in quibus quondam discussio Saffaraci episcopi habita fuerat, nobis postulavimus recenseri. Quæ per ordinem relegentes, cum venissemus ad locum, ubi ejus confessio de crimine tenebatur, quam præsentibus sanctis ac venerabilibus viris episcopis Medovecho, Leubeno, vel Leubachario abbate, Hiculfo presbytero, Æterno archidiacono, nec non & Castricio diacono professus fuerat memoratus quondam episcopus Saffaracus; ipsos suo interrogantes, suprascripti confessionem denuo ore proprio retulerunt. Quod etiã facinus nec non & episcopus Ardaricus a memorati Saffaraci ore se etiam veridica assertione audisse perdocuit. Et quia tanti ac tales viri, quos interfuisse discussioni veridica docet scripta relatio, quæque revera dicta vel agnita sunt, gestis teneatur inscriptum sanctorum antistitum & laudabilium virorum, quos studiosissime indagasse ostendit conscripta discussio: tantæ eorum discussioni unanimiter præbentes assensum, placere nobis quod eum in monasterio duxerunt, præsentibus etiam decretis unanimiter profitemur. Et quia sine dubio culpas ejus esse capitales canonum auctoritate monstratur, utique confessione propriæ linguæ dejectioni ipse se fecit obnoxium. Igitur tam apertissima confessione secundum sententiam canonum, quæ de hujuscemodi transgressione in Aurelianensi synodo nuper habita sunt decreta, a metropolitano, cui redigendi actio vel ordinatio de comprovincialibus ejus ecclesiæ manet, in memorata urbe scripta serventur, ac regulariter peragantur; ut disciplinæ modus maneat, & qui tanto ordini præsunt, adjuvante Christo, bonæ vitæ auctoritate viventes, quem secundum ordinem sacrum possit is ordinare, provideant, ut nec falsa objectio culpæ maculet innocentes, & illi qui ' inviti & comprobati in culpa fuerint, in nulla districtione habeantur immunes.

ANNO CHRISTI 55[5] Conc. lat. V. 12.

' inv. cod.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

[1] Sapaudus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arelatensis subscripsi.
Esychius episcopus ecclesiæ Viennensis subscr.
Nicetius episcopus ecclesiæ Trevericæ subscr.
Probianus episcopus ecclesiæ Bituricæ subscr.
Constitutus episc. ecclesiæ Senonicæ subscr.
Leontius episcopus ecclesiæ Burdigalensis subscripsi.
Sinid ius episcopus subscripsi.
Placidus episc. ecclesiæ Matiscensis subscr.
Firminus episcopus ecclesiæ Vceticæ subscr.
Agricola episc ecclesiæ Cabilonensis subscr.
Tetricus episcopus ecclesiæ Lingonicæ subscr.
Avolus episcopus subscripsi.
Clematius episcopus ecclesiæ Carpentoratensis subscripsi.
Vellesius episc. ecclesiæ Vappincensis subscr.
Lucretius episcopus ecclesiæ Deensis subscr.
Aridius episc. ecclesię Nevernensis subscr.
Clementinus episc. ecclesiæ Aptensis subscr.
Prætextatus episc. ecclesiæ Cavellicæ subscr.
Agrestius episcopus subscripsi.
' Medovechus episcopus ecclesiæ Meldensis subscripsi.
' Leubinus episcopus ecclesiæ Carnotensis subscripsi.
Expectatus episcopus ecclesiæ Forojuliensis subscripsi.
Matthæus episcopus ecclesiæ Arausicæ subscr.
Tetradius episcopus subscripsi.
Vincentius episcopus ecclesiæ Belicensis subsc.
Megetius episcopus subscripsi.
Syagrius episcopus subscripsi.

' M[edo]veus ' Le[o]...

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Circa annum Christi* DLV.] Præponi debere proximæ synodo Parisiensi, cui postponi antea solebat, ex eo recte judicatum est, quod hæc tum habita sit, cum Parisiis post Saffaraci exauctorationem nondum datus esset novus episcopus: in altera vero subscribit Germanus episcopus tertius

tertius a Saffaraco, cui nempe post Libanium successerat, non, quod alii traduut, post Eusebium Syrum. Eusebius enim multis post annis, defuncto Ragnemodo Germani successore, cathedram tenuit, ut est apud Gregorium Turonensem lib. 10. cap. 26. Priorem præterea synodum hanc altera fuisse argumento est, quod in hac subscribat Leubinus episcopus Carnotensis, in altera Caletricus ejus successor. Ceterum nulla hic certa est nota, unde synodi annum deprehendere liceat, ideo conjectura usi sumus.

2 *Subscriptiones.*] In antiquis exemplaribus, quæ vidimus, aut aberant subscriptiones, aut in his sola erant sine civitatibus nomina episcoporum. Ordinem ergo episcoporum, rejecta serie alphabetica, restituimus ex codice Bellovacensi: nomina civitatum retinuimus quæ in vulgatis erant, adjectis nonnullis, quæ ex proximis synodis minime dubia videbantur. Quod vero Syagrium, qui postremo loco subscribit, Æduorum episcopum appellabant, id tamquam falsum expunximus. Syagrium enim Augustodunensem Æduorum episcopum longo post intervallo creatum fuisse, cum Germanus Parisiorum esset episcopus, constat ex Fortunato in vita sancti Germani capite 65. Quare Syagrius hic Gratianopolitanus potius videtur, qui Lugdunensi II. concilio post duodecim annos per vicarium interfuit.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] In hac synodo Saffaracus Parisiensis episcopus iste, cujus nomen Aurelianensi quinto concilio subscriptum reperitur, de gravissimo crimine accusatus, propriaque confessione convictus, jure meritoque secundum sacrorum canonum constitutiones episcopatu amotus, in monasterium detruditur, atque in ejus locum, teste Aimoino, Eusebius subrogatur.

b *Parisiense.*] De urbe Parisiorum ex reverendi domini Georgii Braunii theatro urbium hæc summatim desumpsimus. *Lutetia vulgo* Paris, *ad fluvium Sequanam sita, caput est totius Galliæ, sedes regia, frequens & populosa, una ex maximis totius Europæ.*

In hac urbe florent omnes scientiæ. Collegium habet Sorbonicum, in quo theologia præ omnibus aliis locis viget. Continet parlamentum totius mundi celeberrimum, in quatuor cameras distinctum, quarum prima habet quatuor præsides & triginta consiliarios: secunda totidem præsides, & octodecim consiliarios; & sic de aliis. Sumpsit nomen a luto. Nomen autem Parisiorum a Paride filio Priami regis Troiæ, qui civitatem hanc ædificare cœpit, deductum videtur. Postea aucta est a Iulio Cæsare, unde & Iulia vocatur. Vniversitas erecta est a Carolo magno anno 791. Hæc ex Braunii theatro Abrahamus. Ortelius in suo theatro geographico, *Lucotecia*, inquit, *Parisiorum urbs est in Gallia, quam Cæsar & Marcellinus Lutetiam vocant. Primaria urbs regni est, amplitudine & civium frequentia excellens. Regia sede, academia & emporio gaudet. Ab Ysio quodam conditam, & Parisium dictam nugatur Sigebertus Gemblacensis.* Hæc Ortelius.

c *Secundum.*] Anterioribus editionibus hanc synodum Parisiensi tertiæ propositam invenies; ego illi anteponendam esse putavi, ideo quod Germanus, post Saffaracum secundus Parisiensis episcopus, posteriori concilio Parisiensi interfuisse & subscripsisse inveniatur, quodque ex actis hujus synodi necessario colligatur, hanc aliquot annis celebratam fuisse ante illam quæ infra sub Ioanne collocatur. Si enim tempore concilii Parisiensis tertii, eidem ecclesiæ Parisiensi præsidebat Germanus episcopus, qui post Eusebium Saffaraco successerat, inconvenienter admodum hoc concilium, quo Saffaracus episcopatu amotus fuit, illi, in quo præsens erat Germanus Saffaraci successor, hactenus postpositum fuit. Aurelianensi quinto concilio hanc synodum tempore posteriorem fuisse, aperte testantur ipsa acta concilii, quibus Aurelianensis quintæ synodi expressa mentio reperitur.

d *In causa Saffaraci.*] Vide quæ dixi supra verbo concilium.

e *Pelagii papæ I.*] Hanc synodum ad tempora Pelagii primi referendam esse opinor, ideo quod Aurelianensi quinto posterior, & Parisiensi tertio prior, cum Pelagii temporibus coinciderit. Nam Aurelianensis quinta synodus celebrata fuit circa finem Vigilii: Parisiensis tertia habita est initio pontificatus Ioannis tertii, ut infra patebit. Vnde necessario infertur hanc Parisiensem secundam ad tempora Pelagii primi referendam esse. Quoto anno Pelagii præcise habita fuerit, nullo certo indicio constare potest. Vide Baron. anno. 559. num. 15.

f *Sabaudus*] Plures epistolas Pelagii ad hunc scriptas supra inseruimus ex codice Arelatensi. In Concilio Matisconensi secundo, cui subscripsisse legitur, nominatur Sabaudius, qui hic Sabaudus, alibi Sapaudus appellatur. De aliorum subscriptorum plurium nominibus supra dixi plura in notis conciliorum Aurelianensium & Arvernensis. Et quod ibi de ordine subscribentium dictum est, idem hic sentiendum esse scias.

ANNO CHRISTI 555.

a CONCILIVM PARISIENSE b III.

PRO VARIIS DIVERSARVM ECCLESIARVM VTILITATIBVS CELEBRATVM,

1 Circa annum Christi DLVII. * Pelagii papæ III. Childeberti regis XLVI.

*c Ioannis papæ III. tempore. ut notat Binius, sed falso.

TITVLVM CANONVM.

I. *Nemo res ecclesiarum pervadat, aut competat, aut retineat.*

II. *Nemo res episcopi proprias pervadere, competere, aut confiscare præsumat.*

III. *Ne episcopus alterius episcopi res competat, aut retineat.*

IV. *De illicitis & incestis conjunctionibus.*

V. *Ne quis sacratas virgines, aut religionem professas rapiat, vel competat.*

VI. *Nullus res alienas, nullus viduam vel filiam alterius competat, aut rapiat.*

VII. *Nemo excommunicatus ab aliis colligatur.*

VIII. *De ordinatione episcoporum.*

IX. *De famulatu & ministerio servorum degenerum.*

X. *Vt canones hi ab episcopis absentibus, quibus oblati fuerint, subscribantur.*

PRÆFATIO.

ADMONET pontifices temporum qualitas, & improbæ necessitatis præcavenda conditio, ut non solum rerum præsentium, sed & futurorum quoque utilitas congrua provisione tractetur: quatenus quos custodiæ ordinatio, ac pro amore divino solicitudinis cura constringit, & prævidisse sequentia, & opportune vigilasse probentur. Et quia sibi sacerdotes in hoc maxime consulunt, si importunorum voluntatibus obviasse noscantur; conjuncti in unum, Christo opitulante, Parisius pro utilitatibus ecclesiarum, unde non leviter rationem sumus quandoque reddituri, in quantum divina pietas virtutem dare dignata est, tentavimus salubri consideratione prospicere, ne dum periculosa abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur.

CANONES.

I.

2 Itaque placuit [1], ac omnibus nobis convenit observare, ut quia nonnulli memores sui per quaslibet scripturas, 3 pro captu animi, de facultatibus suis ecclesiis aliquid contulisse probantur, quod a diversis Deum minus timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur, ut aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam nec intueri corde possint diem judicii, dum nimiæ cupiditatis delectantur ardore. 4 Quicumque ergo immemor interitus sui, res ecclesiæ, ut supra diximus, delegatas injuste possidens, præsumpserit retinere, & veritate comperta, res Dei servis ejus dissimulaverit reformare, ab omnibus ecclesiis segregatus, a sancta communione habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, nisi cum

Lib. 6. c. 322.
[1] Placita omnibus nobis &c.

ANNO CHRISTI 557.

cum culpam propriam rerum emendatione purgaverit. Indigne enim ad altare domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & injuste possidere iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum judicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse provisio, ut vindictam admonitio manifesta præcedat, ut res usurpatas injuste qui abstulit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. 5 Neque quisquam per interregna res Dei defensare nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit. Quod si præsumpserit, & ipsius offensam, & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam hujusmodi frenos districtionis imponimus, qui facultates ecclesiæ, sub specie largitatis regiæ, improba subreptione pervaserint. Sera namque de his rebus pœnitudine commovemur, cum jam anteactis temporibus contra hujusmodi personas, canonum suffulti præsidio, se sacerdotes domini erigere debuissent; ne mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie provocaret: sed nunc tarde injuriarum mole depressi, damnis quoque dominicis compellentibus excitamur. Quod si is qui res Dei competit, in aliis, quam ubi res agitur, maxime solet territoriis commorari, sacerdotem loci ipsius ubi habitat, episcopus de hujusmodi pravitate contemptus, neglecta persona, literis mox reddat instructum. Tunc antistes, ipsius fratris anxietate comperta, aut * persuasorem admonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet. 6 Accidit etiam, ut temporibus discordiæ, 7 sub permissione bonæ memoriæ domni Chlodovei regis, res ecclesiarum aliqui competissent, ipsasque res, improvisa morte collapsi, propriis heredibus reliquissent. Placet & hos quoque, nisi res Dei, admoniti a pontifice, agnita veritate reddiderint, similiter a sanctæ communionis participatione suspendi: quoniam res Dei, quæ auctores eorum maturata morte credendæ sunt peremisse, non debent filii ulterius possidere. Iniquum esse censemus, ut potius custodes chartarum, per quas aliquid ecclesiis a fidelibus personis legitur derelictum, quam defensores rerum creditarum, ut præceptum est, judicemur.

* for. pervasorem
* ita habet cod. Vat.

II.

Et quia episcoporum res propriæ ecclesiarum res esse noscuntur, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum, pervasores rerum memoratarum canonum districtione feriet vindicta, dum corrigit; ut qui non moribus propriis, ac nulla conscientiæ castigatione corripitur, saltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res ecclesiæ confiscare, aut competere, aut pervadere periculosa infestatione præsumpserit.

III.

Et quia exempla boni operis a pontificibus debent primum, Christo opitulante, procedere, nullus episcopus res competat alienas: aut si competitas, aut a se, aut ab auctore suo, forte quis possidet, domino proprietatis possessionem propriam, absque præjudicio liberalitatis regiæ, integra reformatione restituat: ut quia Deus dona reprobat iniquorum, non ad judicium suum ecclesiæ res exteras derelinquat.

IV.

Convenit etiam universis fratribus, ut non solum præsentium rerum actus, sed & animarum quoque debeant præparare remedia. [d] Nullus ergo illicita conjugia contra præceptum domini sortiri præsumat: id est, fratris relictam, nec novercam suam relictamque patrui, vel sororem uxoris suæ sibi audeat sociare: neque avunculi quoque relictę, neque nurus suę, vel materterę conjugio potiatur. Pari etiam conditione a conjugio amitæ, privignæ, ac filiæ privignæ conjunctionibus præcipimus abstineri.

V.

Sacratarum etiam virginum neque per raptum, neque per competitiones aliquas quisquam conjugia sortiatur. Similiter de earum erit conjunctionibus abstinendum, (& hi qui eas rapere aut competere voluerint, a communione sunt removendi) quæ vestium commutatione tam viduæ, quam puellæ religionem, pœnitentiam; aut virginitatem publica fuerint declaratione professæ. Quod si contra interdicta quis venerit, & sacerdotem suum audire neglexerit, & in præsenti a communione catholicæ ecclesiæ habeatur extraneus, & in perpetuum anathemate feriatur.

VI.

Et quia utilium rerum cœpit causa tractari, hoc universitas præcavere quoque debet,

ANNO CHRISTI 557.

debet, tam sacerdotes quam principes, omnisque populus, ut [e] nullus res alienas competere a regis audeat potestate. Nullus viduam, neque filiam alterius, extra voluntatem parentum, aut rapere præsumat, aut regis beneficio æstimet postulandam. Quod si fecerit, similiter ab ecclesiæ communione semotus, anathematis damnatione plectatur.

VII.

Et quia universis sacerdotibus ita convenit, ut si quis de eis a communione ecclesiæ, pro contemptu canonum, aut persuasione rerum ecclesiasticarum, aliquem fortasse suspenderit, a nullo penitus episcopo recipi præsumatur. Quod si factum fuerit, is qui eum contra interdicta receperit, & a fratrum suorum erit concordia separatus, & æterni judicis in futurum, ut confidimus, iracundiam sustinebit.

VIII.

part. v, 123.

Et quia in aliquibus rebus consuetudo prisca negligitur, ac decreta canonum violantur, placuit ut juxta antiquam consuetudinem canonum decreta serventur. [f] Nullus civibus invitis ordinetur episcopus, nisi quem populi & clericorum electio plenissima quæsierit voluntate. non principis imperio, neque per quamlibet conditionem, contra metropolis voluntatem, vel episcoporum comprovincialium, ingeratur. Quod si per ordinationem regiam honoris istius culmen pervadere aliquis nimia temeritate præsumpserit, a comprovincialibus loci ipsius episcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebite ordinatum agnoscunt. Si quis de comprovincialibus recipere contra interdicta præsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorum omnium caritate semotus. Nam de anteactis ordinationibus pontificum ita convenit, ut conjuncti metropolitanus cum suis comprovincialibus episcopis, vel quos vicinos episcopos eligere voluerit, in loco ubi convenerit, juxta antiqua statuta canonum, omnia communi consilio & sententia decernantur.

LXIII. per ordinationé.

IX.

De degeneribus servis, qui sepulchris defunctorum pro qualitate ipsius ministerii deputantur, hoc placuit observari, ut sub qua ab auctoribus fuerint conditione dimissi, sive heredibus, sive ecclesiis pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat observari. Quod si ecclesia eos de fisci functionibus in omni parte defenderit, ecclesiæ tam illi, quam posteri eorum, defensione in omnibus potiantur, & occursum impendant.

X.

Et quia huic definitioni cuncti fratrum interesse minime potuerunt, hoc omnis congregatio sacerdotum Christo propitiante, decrevit, ut constitutio præsens quantis oblata fuerit, subscriptionibus eorum debeat roborari, quatenus in hoc, quod universis observandum est, universitas debeat consentire.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Probianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricæ, consensi & subscripsi.

[g] Prætextatus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Rotomagensis, consensi & subscr.

[h] Leontius in Christi nomine episcopus consensi & subscripsi.

[i] Germanus peccator episc. consensi & subscr.

[k] Euphronius peccator episcopus consensi & subscripsi.

[l] Felix peccator episcopus consensi & subscr.

Domitianus peccator episc. consensi & subscr.

Chardaricus peccator episc. consensi & subscr.

Gonothigernus peccator episcopus ecclesiæ Silvanectensis consensi & subscripsi,

9 [m] Paternus peccator episc. consensi & subscr.

Lascivus peccator episc. consensi & subscr.

[n] Chaletricus peccator episcopus ecclesiæ Carnotensis consensi & subscripsi,

Edibius peccator episcopus consensi & subscr.

[o] Samson peccator episcopus consensi & subscr.

Ferrocinctus in Christi nomine episcopus consensi & subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Circa annum Christi* DLVII.] Alii ad annum DLIX referre malunt, quia Euphronium episcopum Turonensem, qui in synodo interfuit, non ante hunc annum cathedram adeptum putant. in quo sane falluntur. Nam cum annus XII. Sigeberti regis, ut concilii Parisiensis IV. epocha docebit, congruat anno Christi DLXXIII sequitur annū Euphronii septimum, qui cum secundo Sigeberti a Gregorio Turonensi comparatur lib. I. de miraculis S. Martini cap. 32. respondere anno Christi non DLXVI. ut illis visum, sed DLXIII. Euphronium proinde triennio, quam volunt, sedere prius cœpisse, id est anno DLVI. Quare nihil obstat nomen Euphronii, quo minus anno DLVII. habitam synodum dicere liceat, tametsi quo prorsus anno sit habita, non liquet.

2 *Itaque placuit.*] Pars canonis hujus aliquanto interdum castigatior legitur in capitularibus l. 6. c. 322. *Placuit nobis, & ab omnibus observari convenit.* Codex Bellovac. & Pithœanus, *ac omnibus convenit.* In concilio II. Turonensi, ubi canō idem repetitur, can XXVI. *ac omnibus modis convenit.* — Canon 1.

3 *Pro captu animi.*] In capitular. *pro remedio animæ suæ.*

4 *Quicumque ergo immemor.*] Rectius ibidem copulantur ista cum superioribus, tamquam connexa, & ab illis pendentia hoc modo: *delectantur ardore: quicumque immemor* &c.

5. *Neque quisquam per interregna.*] Ibidem, *per regna.*

6. *Accidit etiam ut temporibus.*] Quidam libri: *Accedit etiam quod temporibus.*

7 *Sub permissione.*] Codices nonnulli habent *sine permissione.* Pithœanus vero & Bellovacēsis *supra promissionē*, ut vulgati.

8 *Subscriptiones.*] in his seriem episcoporum restituimus ex duobus manuscriptis: sed in his nomina civitatum, præterquam in primo, expressa non erant: in reliquis omissæ omnino subscriptiones:

9. *Paternus*] Recte conjiciunt, qui hunc esse putant episcopum Abrincensem, a Childeberto rege, ut est in ejus vitæ historia, designatum. At si huic synodo interfuit Paternus Abrincensis, errare illos necesse est, qui hunc eumdem faciunt cum Paterno Venetensi, quem ante annos fere centum floruisse docuit concilium Veneticum.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Causam habiti concilii ipsi patres sua præfatiuncula satis manifeste indicant. Cum enim in Gallia inter Childebertum atque Clotharium Francorum reges & fratres germanos, ob divisionem bonorum Theodebaldi regis defuncti, ingens civile bellum (quod prolixe describit Agathias lib. 2.) anno domini 556. tempore Pelagii — Causa concilii quæ.

ANNO CHRISTI 557.

Epiſcopi quales interfuerint.

primi exortum fuiſſet, ejuſque occaſione accidiſſet, ut non tantum in adverſantium bona, verum etiam in res eccleſiæ manus hoſtiles injicerentur, atque jura & beneficia eccleſiæ a regibus obtinerent illi, qui ea ab epiſcopis impetrare non poterant: neceſſarium erat, ut Galliæ epiſcopi ſacro conventu indicto, avaritiam cum ſacrilegio & ambitione conjunctam coercerent. Interfuerunt epiſcopi quindecim, omnes fere ſanctitate celeberrimi,, ut infra annotabimus. Conſtituti fuerunt canones novem virtute pollentes, quibus regum eorumque miniſtrorum atque aliorum ſibi nimium attribuentium temeritatem uſurpatam repreſſerunt: ex quibus non ſolum illi qui illis temporibus vixerunt, ſed & novatores noſtri temporis exagitantur.

Cur tertiũ nominetur. ª ſupra Tom. I I. p. 821. A.

b *Tertium.*] Ita placuit nominare, propter illud concilium, quod recenter huic editioni inſertum eſt ſupra ſub pontificatu Liberii papæ tom. I.

Quo tempore habitum ſit.

c *Ioannis papa tertii.*] Ex eo quod Euphronius Turonenſis epiſcopus huic concilio interfuerit & ſubſcripſerit, evidenter concluditur, hanc ſynodum non ſub Pelagii, ſed Ioannis tertii pontificatu celebratam fuiſſe. Nam cum ſeptimus Euphronii, & ſecundus Sigeberti regis Franc. teſte Gregorio lib. I. miracul. S. Mart c. 32. coincidant; ipſius vero Sigeberti regnum an. domini ª565 inchoatũ fuerit: neceſſum eſt fateri, quod Euphronius non ante annum domini 559 Turonenſis eccleſiæ epiſcopatũ acceperit, & quod conſequenter hoc Pariſienſe concilium III. cui prædictus Euphronius interfuit & ſubſcripſit, non ante hunc annũ Chriſti 559. (qui eſt primus Ioannis papæ tertii, & trigeſimus tertius Iuſtiniani) celebratum fuerit. Errant igitur, qui ante biennium ſub Palagio hanc ſynodum congregatam fuiſſe hactenus aſſeruerunt. Quoto anno pontificatus Ioannis allegata ſynodus præciſe ac definite convenerit, non ſatis liquide conſtare poteſt.

ª Hæc docte refutãtur a Sirmõdo pag, ſuper.

Canon 4. Qua occaſione hæc conſtituta fuerint.

d *Nullus ergo illicita conjugia,* &c.] Huic canoni ſtatuendo occaſionẽ dediſſe videtur Clotharius rex Francorũ, qui ſororem defunctæ conjugis uxorem duxerat, ſuoque exemplo gentem ſibi ſubditam ad inceſtuoſa conjugia ineunda commoverat. Qua de re Gregorius Turonenſis lib 4. cap. 9. hæc ſcribit. *Regnum ejus* (Theodebaldi nimirũ) *Clotharius rex accepit, copulans Vuldotradam uxorem ejus ſtrato ſuo: ſed increpatus a ſacerdotibus reliquit eam*, &c. Refert idem Gregorius lib. 4. cap 3. eumdem Clotharium duas ſibi in matrimonium conjunxiſſe ſorores, ex quibus ſeptem filias ſuſcepit. Vt hi frutices mali, in Gallia exoriri cœpti, mature ſucciderentur, hac ſacra falce opus erat.

Canon 6. Occaſio hujus canonis quæ. Explicatur canon.

e *Nullus res alienas.*] Cum his temporibus inter ſanctos epiſcopos Gallicanos vigeret eccleſiaſtica diſciplina, cõtigit ut pravi homines a rege impetrare conarẽtur, quod ab epiſcopis ſcirent prohiberi. Vnde etiam fiebat, ut non tantum bona, verum etiam quam optarent ſibi conjugem, favore regis peterent. Ne igitur rex plus æquo ſibi ſumeret, temeritas illius hoc ſacerdotali robore reprimenda erat. Quod dicitur; *Nullus viduam neque filiam alterius, extra voluntatem parentum, aut rapere præſumat,* &c. intelliges eo modo, quo dixi ſupra tom. I. in notis ad epiſtolam Euariſti, ubi ad longum annotavi, qua ratione conſenſus parentum ad matrimonium requiratur.

Can. 8. Electio epiſcoporum regibus interdicta.

f *Nullus civibus invitis ordinetur epiſcopus.*] Hæc patres conſtituerũt adverſus reges Galliȩ, qui, ut infra dicã in concilio Santonenſi, contra canones arrogabant ſibi jus præficiendi epiſcopos eccleſiis illis, quæ ſuis paſtoribus deſtitutæ fuerant.

Prætextatus quis.

g *Prætextatus.*] Hic interfuit concilio Aurelianenſi quinto, Pariſienſi tertio, & Turonenſi ſecundo. In Matiſconenſi recitavit orationes. In concilio Pariſienſi quarto, de quo infra ſub Benedicto, a Chilperico accuſatur furti, crimenque quod non fecerat, confeſſus, in carcerem, & deinde in exilium ejectus fuit. Tandem odio perfidæ Fredegundis, quam velut alteram Iezabelem reprehenderat, ab impio ſicario accepit vulnus, ex quo vir ſanctus conſtantiſſime defunctus, inter martyres referri promeruit. Plura de hoc infra in concilio Pariſienſi V ſub Pelagio II.

h *Leontius.*] Burdigalenſis epiſcopus, de quo plura dicemus in concilio Santonenſi infra ſequente.

Germanus.

i *Germanus.*] Epiſcopus Pariſienſis, qui Euſebio poſt Saffaracum epiſcopatu amotum, in ſede Pariſienſi ſucceſſerat. Ipſum ex abbate monaſterii S. Symphoriani, prophetiis præcedentibus, electum fuiſſe ideo, quod ſanctitate vitæ, dignis moribus, & miraculorum editione polleret, tradit Fortunatus Pictavienſis epiſcopus apud Surium die 28. Maii. Eumdem eleganti carmine deſcripſit idem Venantius Quantum ſub eodem epiſcopo Childebertus rex Francorũ pietate emicuerit, teſtatur in primis ipſa baſilica, quam in honorem S. Vincentii extruxit: ejuſdemque admirabiles eleemoſynæ, quas hortatu S. Germani rex munificentiſſime in pauperes erogavit. V. quæ de ſancto Germano ſcribit Venantius Fortunatus lib. I. carm.

Euphronius.

k *Euphronius*, Turonenſis eccleſiæ epiſcopus is eſt, ad quem extant duæ epiſt. Venantii, & carmen quo eũ mirifice laudat.

l *Felix, Domitianus,* &c.] Hæc ſunt nomina illorum epiſcoporum, qui ſcripſerunt epiſtolam ad ſanctam Radegundem reginam de ſervanda inſtitutione monaſtica, quam miro ardore animi ſuſceperat, & cum regiis aliiſque nobiliſſimis virginibus Pictavi excolebat. Extat epiſtola infra inter Gregorii epiſt. lib. 9 c. 39 Diſcant ex ea hæretici, ipſique ex monachis apoſtatæ, virgines Deo dicatas non eſſe ex monaſteriis abducendas.

ANNO CHRISTI 557.

Paternus quis.

m *Paternus.*] Abrigenſis epiſcopus ſanctitate conſpicuus extitit, quem catholica eccleſia tabulis eccleſiaſticis adſcriptum annua memoria celebr 16. April. Res ab eo præclare geſtæ extant apud Sur. tom. 2. die 6. Aprilis. Extat ad eumdem Venantii Fortunati epigramma lib. 3 carminum, his verſibus comprehenſum.

Nominis auſpicio fulgent tua facta, Paterne,
Munere qui proprio te facis eſſe patrem.
Servitii noſtri non immemor, omnia præſtas.
Et tibi devotis das pia vota libens.
Vt bene, diſtribuas, modo qui tam promptus haberis,
Vnde magis præſtes, amplificentur opes.

Chaletricus.

n *Chaletricus.*] Hunc Fortunatus lib. 4. carminum Chalactericum Carnotenſis civitatis epiſcopum nominat, ejuſque egregias virtutes cum ſanctitate conjunctas inſigni admodum & prolixiore epitaphio exornat.

o *Samſon,*] Minoris Britanniæ epiſcopus ſanctiſſimus, cujus memoria perpetua in eccleſia recolitur vigeſima octava Iulii. Vide Baronium anno 559. numero 18. & ſeqq.

VITA,
EPISTOLÆ, ET DECRETA
IOANNIS PAPÆ III.

Ex libro pontificali.

IOANNES natione Romanus de patre Anaſtaſio illuſtri, b ſedit annos ' duodecim, menſes undecim, dies vigintiſex. Hic ampliavit & reſtauravit cœmeteria ſanctorum martyrum. Hic conſtituit ut oblationes & amulæ, vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes dominicas de Lateranis miniſtrarentur. Hic perfecit eccleſiam ſanctorum Philippi & Iacobi, & dedicavit eam.

' eadem c. H.

Eodem tempore * Eruli in Turſiam exierunt, & levaverunt ſibi regem Sindual, & premebant cunctam Italiam. At egreſſus Narſes ad eum, interfecit regem, & omnem gentem Erulorum ſibi ſubjugavit.[c] Deinde venit Amingus dux Francorum, & Bucellinus; & ſimili modo ipſi premebant Italiam. Sed auxiliante domino & ipſi a Narſete interfecti ſunt. Erat ergo tota Italia gaudens. [d] Tunc Romani invidia ducti ſuggeſſerunt Iuſtino & Sophiæ, * quia expediret Romanos Gotthis ſervire, quam Græcis, vbi Narſes eunuchus imperat, & ſervitio nos ſubjicit, & piiſſimus imperatot hæc ignorat. Aut libera nos de manu ejus & civitatem Romanam, aut certe gentibus deſerviemus. Quo audito, Narſes dixit: Si male feci Romanis, male inveniam. Tunc egreſſus Narſes de Roma, venit in Campaniam, & ſcripſit genti Longobardorum, ut venirent, & poſſiderent Italiam. Vt cognovit Ioannes papa, quia ſuggeſtionem ſuam ad imperatorem contra Narſetem miſiſſent, feſtinus venit Neapolim, cœpitque eum Ioannes papa rogare, ut reverteretur Romam. Tunc Narſes dixit ei: Dic ſanctiſſime papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes ejus qui me miſit, ut cognoſcat omnis Italia, quomodo totis viribus laboravi pro ea.

* f. Heruli in Tuſciam

* f. quam magis,

Reſpondit Ioannes papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egreſſus fueris. Reverſus eſt ergo Narſes cum Ioanne ſanctiſſimo papa. Tunc ſanctiſſimus papa retinuit ſe in cœmeterio ſanctorum Tiburtii & Valeriani, & habitavit ibi multum temporis, ut etiam epiſcopos ibi conſecraret. Narſes vero ingreſſus Romam, poſt non multum temporis mortuus eſt. Cujus corpus poſitum eſt in locello plumbeo, & reductum eſt cum omnibus divitiis ejus Conſtantinopolim. Eodem tempore Ioannes

papa

papa & ipse mortuus est, & sepultus in basilica beati Petri apostoli, tertio Idus Iulias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrium, presbyteros 38. diacones 13. episcopos per diversa loca numero 61. Et cessavit episcopatus menses, dies tres.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Ioannes.*] Vigesima septima mensis Iunii, anno Christi redemptoris 559. qui est Iustiniani imperatoris 33. in locum Pelagii subrogatus fuit Ioannes hujus nominis papa tertius, postquam sedes apostolica tribus mensibus & viginti quinque diebus pastore orbata & viduata fuisset. His temporibus Theodomirus, post filium suum in transportatione reliquiarum sancti Martini miraculose sanatum, ab Arianismo ad fidem catholicam est conversus. Gens Pictorum, in Britannia insula commorantium, per sanctum Columbanum ad fidem Christi perducta fuit. Beda de gestis Anglicis libro tertio capite quarto. Belisarius anno tertio pontificatus Ioannis in suspicionem conjurationis adductus, a Iustiniano imperatore, omnium scriptorum testimonio, in ordinem redactus fuit; eamque suæ impietatis pœnam incurrit, de qua supra dixi in notis ad vitam Silverii, quem ille innocentem injuste relegaverat Post obitum Childeberti regis, Clotharius germanus illius frater regnum accepit; ejectisque filiabus Childeberti, solus totius Francici regni monarchia potitus fuit. Hic cum Parisios venisset, ibique repente in morbum incidisset, ideo quod S. Germanum ejus civitatis episcopum contempsisset, per ejusdem S. Germani contactum miraculose sanitatem recuperavit. Fortunatus in vita S. Germani apud Surium, &c.

Rex compluribus delictis obnoxius, ob incestas nuptias a Nicetio Trevirensi, quem relegaverat, sæpe monitus & excommunicatus, obiit. Defuncto illo, quatuor illius filii, nempe Charibertus, Chilpericus, Guntheramus & Sigebertus regnum vicissim inter se partiti fuerunt, anno post natum Christum 565 postque obitum Clodovei regis 51.

Iustinianus imperator, qui se divinis rebus plus nimio immiscuit, quique pontificium munus in ferendis legibus ecclesiasticis, iisque exigendis, & in relegādis episcopis, sibi arroganter assumpsit, cum hæreticis velamento pacis & concordiæ familiarius quam oportebat, agere consuevit, a Theodoro illo nequissimo Cæsareæ Cappadociæ archiepiscopo Origenista & occulto Eutychiano, in errorem Aphthardocitarum sive Incorruptibiliū justo Dei vindicis permissu inductus, & specioso Incorruptibilis nomine deceptus, execrabilem & detestabilem hæresim in ecclesiam induxit, eorumque, quibuscum liberius vivebat, venena pestilentissima imbibit. Resistentem suæ sententiæ Eutychium Constantinopolitanum episcopum exilus mulctavit: cumque *Anastasii*, inquit Nicephorus libro decimo septimo capite trigesimo primo, *sacerdotumque ejus, qui eodem cum illo ardore flagrabant, exilii bellum dictaret, visibili ictus plaga ex hac vita excessit.* Quando nimirum annis triginta octo & mensibus 8. imperium administrasset.

Corrupticolæ sive Severiani, & Aphthardocitæ sive Incorruptibiles, qui erant duarum Eutychianarum sectarum diversi sectarii, his temporibus inter se confligebant. Corrupticolæ affirmabant (quod hæreticum est) Christum habuisse carnem corruptibilem & passionibus ex necessitate obnoxiam, ut nequaquam se ab his liberum reddere potuerit. Aphthardocitæ contra docebant Christi carnem (quod non minus erroneum est) sua natura incorruptibilem & passionum expertem fuisse; tamen quando volebat, eam passionibus subjicere potuisse. Horum de incorruptione venenosam sententiam Iustinianus non tantum imbibit, sed etiam inconsulta sententia episcoporum, edicto publico, ut refert Euagrius lib. 4. cap. 38. stabilivit & confirmavit; ita ut exilii pœnam incurreret, quisquis contra suam hac de re opinionem sentiret. Nullo metu exilii aut mortis prohibente, Anastasius Antiochiæ episcopus edicto imperatoris contradixit. Iustinianus eum sine dubio gravi pœna relegationis punivisset, nisi ultione divina percussus, in proposito suo exequendo morte præventus fuisset. Facti hujus turpissimi illum in extremis pœnituisse, atque Eutychium, quem relegaverat, ab exilio revocari mandasse, non citra probabilitatem a plurimis asseritur ex eo, quod sanctus Gregorius papa una cum patribus sextæ synodi, aliisque pluribus eum nominet imperatorem piæ memoriæ, quando illius alibi mentionem facit. Vt ut sit, non immerito respuit ecclesia illa Iustiniani scripta & constitutiones, quas de usuris, ecclesiis, personisque ecclesiasticis arroganter nimis edidit. Suidas tradit illum literarum imperitum ac plane analphabetum fuisse Quod si verum est, affirmari debet, quod sicut Triboniani fuerunt leges civiles, ita etiam Theodori Cæsariensis fuerint illa scripta atque edicta de fide, quæ sub nomine Iustiniani vulgata leguntur. Iustinus ex sorore Iustiniani nepos, prout illi Eutychius episcopus ante triennium prædixerat, defuncto Iustiniano successit: insignia imperii non prius accepit, quam ad templum progressus pias preces fudisset. A patriarchā Ioanne benedictus, coronatus, & in solio collocatus, absolutis acclamationibus ad populum orationem habuit, ante cujus initium frontem signo crucis obsignavit. De fide catholica edictum edidit. Quæ sane maxima laude digna forent, si non admedum in voluptatibus obscœnis volutatus, illicita conjugia constitutione sua approbasset, justumque matrimonium communi conjugum consensu dissolvi posse, lege sancita edixisset. Denique, si non pecuniæ ardenter appetens, etiam ipsa sacerdotia plebeiis hominibus venalia exposuisset. Euagrius lib. 5. c. 1 De Iustino refert Cedrenus, quod cum apud rebelles subditos scriptis non proficeret, ad populum libere dixerit, si præceptis suis parere nollent, alium sibi suo arbitrio imperatorem deligerent. *Ego enim,* (illum dixisse ait) *contumacibus, injustis & aliena volentibus imperare nolo.* Addit unius refractarii graviore & acerbiore supplicio effectum fuisse, ut ubique in summa pace viveretur, atque intra trigesimum diem neque actor ullus esset, neque reus injuriarum.

Iustini imperatoris quale exordium.

Iustini vitia & virtutes quæ.

Anno pontificatus Ioannis nono, qui est Christi 568. Alboinus rex Longobardorum ē Pannonia (quam ex Scandinavia insula progressus, per suos occupatam quadraginta duobus annis obtinuerat) primus in Italiam magnis viribus potens ingreditur. Per conjugium Clothosindæ Clotharii filiæ, unam, teste Gregorio, in uxorem duxerat, quatuor reges Francorum sibi confœderavit, ita ut aliorum etiam barbarorum auxilia adeptus, Romanis effectus fuerit formidabilis. Post vastatam Venetam provinciam, captasque prope universas Liguriæ civitates (justo enim Dei judicio primum feris barbaris consumendi traduntur schismatici Aquileiensis provinciæ illi, quos tam multis literis Pelagius papa ad ecclesiæ unionem invitaverat) præter eas quæ in littore maris sitæ sunt, insidiis Rosimundæ uxoris interficitur, cum tres annos & sex menses in Italia regnasset. Successit post Alboinum Clephis, tenuitque regnum Italiæ anno uno & mensibus quinque. Ita Dei permissu feri barbari Italiam invadere cœperunt, ut ejus dominio orientales imperatores, quibusvis barbaris adversus Romanos truculentiores, paulatim exueret; sicque tandem fieret, ut excussa Græcorum tyrannide, & vendicata a Francis cum urbe Italia, eadem magna ex parte Romano pontifici cederet. Paulus diaconus de gestis Longobardorum lib. 2. cap. 10. & seqq.

Quo tempore Longobardi Italiā primum ingressi fuerint.

Alboinus rex Longobardorum occiditur.

b *Sedit annos* 12. &c.] Annis tredecim atque diebus quatuordecim pontificatum tenuisse indicant ea tempora, quibus hoc munus apostolicum administrare cœpit & desiit. Tertio Idus Iulii defunctum esse fatetur Anastasius Si ergo vigesima septima Iunii post interregnum trium mensium & 25. dierum, pontificatum adeptus fuit anno Christi 559. ut supra dixi, necessario affirmari debet, quod qui ad mensem Iulium anni 572. supervixit, per annos tredecim & dies duodecim sedem pontificiam obtinuerit.

Ioan. papa III. quamdiu sederit.

c *Deinde venit Amingus dux Francorum, & Bucellinus,* &c.] Hæc teste Agathia lib. 4. contigerunt anno vigesimo nono Iustiniani imperatoris, anno domini 555. sub pontifiatu Vigilii, & Theodobaldo Francorum rege. Errat itaque Anastasius, qui hanc historiam ad tempora Ioannis papæ III. hic refert. Vide Baronium anno 555. num. 12. & 15.

Anastasii error.

d *Tunc Romani*, &c.] Ad historiam istam Anastasii Paulus diaconus libri 1. capite 5. de gestis Longobardorum addit, Narsetem Romanorum invidiam incurrisse, quia multum auri & argenti, aliarumque rerum divitias acquisivisset. In reliquis fere conveniunt; nisi quod Paulus diaconus historiam hanc paulo prolixius recenseat. Vtriusque historiam tamquam fabulosam & plane commentitiam refellit Baronius anno 567. numer. 11. & seqq. ubi auctore Corippo grammatico Africano ostendit, Narsetem ante annum 567. quo Longobardi ex Pannonia in Italiam irruere cœperunt, Constantinopolim revocatum, magnumque honorem consecutum fuisse. Deinde idem eo argumento convincit, quod ipsi scripto proprio fatentur mortui cadaver cum honore Constantinopolim translatum esse. Quod si verum est, ipsi Narsetem ab Italia proditionis crimine immunem reddunt, suamque hac de re enarrationem in mendaciorum textrina contextam esse, propria confessione revelant. Nam si Narses, quod referunt illi, Longobardos in Italiam evocavit, pro sceleris magnitudine, non modo non tanto honore & triumpho spoliandus

Fabula est, Longobardos a Narsete in Italiam evocatos esse.

ANNO CHRISTI 557.

fuerat, sed potius exhumandus, combustisque cineribus plane foras ejiciendus erat. Si dicas ipsum Narsetem ab imperatore iterum in Italiam esse missum cum eodem munere præfecturæ; repugnant omnes scriptores, qui unanimi consensu fatentur, Longinum in locum Narsetis subrogatum fuisse. Explosa igitur fabulosa utriusque hac enarratione de proditione Narsetis, ejusque obitu & translatione, cum Græcis scriptoribus asseramus, ipsum honorifice Constantinopolim esse reversum, substitutoque illi Longino successore, mirifice cultum, ibidem usque ad obitum permansisse, & sumptuosa ædificia erexisse. Hæc ex Cedreno, Corippo, aliisque scriptoribus, Baronius ann. 567. & 568. num. 3. & sequentibus.

Refellitur objectio.

" EPISTOLA IOANNIS PAPÆ III. AD EPISCOPOS GERMANIÆ & Galliæ.

" Adulterinam omnes docti censent, nec ipse Baronio præeunte ausus est refragari Binius.

I. *Primum chorepiscopos quosdam temerarios olim jam damnatos arguit, quod nimium sibi sumerent auctoritatis in impositione manuum.*

II. *Deinde monstrat Clementem I. post beatum Petrum sedem apostolicam rexisse, idque tradente sibi ipso Petro.*

III. *Tertio tradit, quanta cura atque solicitudo illi subeunda sit, qui gregem Christi pascat.*

Ioannes episcopus universis per Germaniæ & Galliæ provincias constitutis, in domino salutem.

OPTAVERAM " siquidem, carissimi, pro nostri caritate collegii, omnes domini sacerdotes in una devotione persistere, nec quemquam prohibita gratia aut favore sacerdotum sectari, aut a via recta discedere. Et quamquam credamus ", dilectionem vestram ad omne opus bonum esse * paratam, ut tamen efficacior fiat congruum nobis visum est, literis sedis apostolicæ (ut antecessorum quoque nostrorum vestigia imitemur) vos monere, præcepta divina & apostolicæ sedis instituta viriliter peragere, & prohibita non tangere, sed cavere: nec cuiquam liceat unquam doctrinam patrum deserere ", & sacerdotali honore gaudere.

"S. Leo ep. 48.

"Idem. ep. 46.

* devotam

"Idem. ep. 44.

I.

Perlatum est ad sedem apostolicam emersisse, & denuo reviviscere prohibitum & funditus extirpatum tam a sancto Damaso, quam a sancto "Leone, viris apostolicis, atque ab universis synodali auctoritate episcopis, reprehensibilem atque oppido inolitum usum, eo quod quidam chorepiscopi (qui & a prædictorum antecessorum sanctorum apostolicorum patribus & viris apostolicis, & ab ipsis, sive a nobis sunt prohibiti, sicut eorum hactenus testantur decreta) ultra modum "suum progredientes, donum sancti Spiritus per impositionem manuum tradant, & alia, quæ * solum pontificibus debentur, contra fas peragant: præsertim cum nullus ex septuaginta discipulis, quorum speciem in ecclesia gerunt ", legatur donum Spiritus sancti per manus impositionem tradidisse. Quod autem solis apostolis, eorumque successoribus proprii sit officii tradere Spiritum sanctum, liber actuum apostolorum docet. In concilio vero Cæsareensi ita de chorepiscopis habetur scriptum: Chorepiscopi quoque ad exemplum & formam septuaginta videntur esse: ut comministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorentur. Si enim meliores sanctioresque sanctis apostolis ' esse putatis, facite quæ illi non fecerunt, & superextollite

" epist. 88

Soli episcopi sunt ministri sacramenti confirmationis, quam hic vocat manuum impositioné.

" Conc. Parisiense VI. lib. 1. cap. 27.

" Innoc ep. ad Decentium.

Act. 8.

Neocæs. concil. can. 13.

' nos

A vos illis. Si vero ejusdem ordinis estis, & æquiparare vos vultis illis, nolite ea agere, quæ illi non egerunt: sed imitamini, prout melius potestis, exempla & vestigia eorum. Illi autem, præcipiente domino, illisque denuntiante, ut illi & successores eorum tantummodo per manus impositionem traderent Spiritum sanctum, nulli unquam ex septuaginta tradere Spiritum sanctum per manus impositionem permiserunt, eis (quorum typum, ut prædictum est, chorepiscopi, antequam prohibiti essent, gerebant in ecclesia) scientes illicitum fore, dantes successoribus eorum exemplum, ne unquam talia præsumerent. Vnde in actibus apostolorum scriptum est: *Cum audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum. Nec dum enim in quemquã illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Non ergo (ut jam dictum est) aliquem ex septuaginta, licet pauci essent apostoli, ad hoc opus perficiendum direxerunt, sed Petrum & Ioannem apostolos per manus impositionem tradere Spiritum sanctum miserunt: quorum vicem episcopi in ecclesia gerunt, & non chorepiscopi ", qui septuaginta discipulorum formam ante prohibitionem eorum gerebant. Quod illi non fecerunt, vos facere nolite, ne dissimiles eis, & indigni eorum successione & ministerio esse videamini: quia (ut ait dominus in euangelio) *qui non est mecum, adversum me est: & qui non colligit mecum, dispergit.*

A N CHR 557

Chorescopi t gerunt ecclesia discipu rum.

Act. 8.

" Nico in ep. Rudolp Bitur. a

Luc. 11

II.

Si autem Petrus princeps apostolorum adjutores sibi adscivit Linum & Cletum, non tamen potestatem pontificii, aut ligandi, aut solvendi eis normam tradidit, sed successori suo sancto Clementi, qui sedem apostolicam post eum, & potestatem pontificalem, tradente sibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero & Cletus ministrabant exteriora, princeps autem apostolorũ Petrus verbo & orationi insistebat: quæ non incongrue ad traditionem Spiritus sancti per manus impositionem pertinent. Vnde & in actibus apostolorum scriptum habetur: *Non est æquum, nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis.* Quapropter septuaginta electi sunt discipuli, qui exteriora peragerent, ipsi vero apostoli verbo & orationi insisterent. inde & in euãgelio secundum Lucam * scriptum est ita: *Posthæc autem designavit dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum, quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Ite. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta; & neminem per viam salutaveritis. In quamcumque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra: sin autem, ad vos revertetur. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes qua apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque civitatem intraveritis, & susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa sunt, & dicite illis: Appropinquabit in vos regnũ Dei. In quamcumque autem civitatem intraveritis,*

8. q. 1. autem trus. C mens cessor p ximus Petri.

Act. 6.

* habe

Luc. 10

veritis, & non receperint vos, exeuntes in plateas A *ejus, dicite: Etiam pulverem qui adhæsit nobis de civitate vestra, extergimus in vos. Tamen hoc scitote, quia appropinquabit regnum Dei. Dico vobis, quia Sodomis in illa die remissius erit quam illi civi-* (Matth. 10.) *ti.* Et in Matthæo euangelista scriptum est: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos; & ad reges & præsides ducemini propter me, in testimonium illis & gentibus. Cum autem tradent vos, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater* B *fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filii in parentes, & morte eos afficient. Et eritis odio omnibus propter nomen meũ. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Linum namque & Cletum nihil legitur unquam ex pontificali ministerio egisse potestative: sed quantum eis a beato Petro præcipiebatur, tantum solummodo agebant. Nam & in canone legitur Niceno: Episcopum namque convenit maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia, episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem; a tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & absentibus quoque pari modo decernentibus, & per scripta C consentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ gerentur per unamquamque provinciam, metropolitano tribuatur episcopo. Omnia quoque maxima concilia affirmant, eum non esse episcopum, qui minus quam a tribus episcopis, auctoritate etiam metropolitani, fuerit factus episcopus. Ideoque illos quos chorepiscopos vocatis, quia ab uno (ut audivimus) fiunt episcopo, episcopos non esse, nec aliquid de pontificali privilegio agere debere, perspicuum est. Quoniam si nomen non habent, quomodo officium possunt * habere? Si ergo episcopi non sunt, & presbyteri (quorum vicem gerunt, quia ad exemplum & formam septuaginta olim fiebant) esse despiciunt, quid erunt? Pro- D fectò quod ratione caret, aut nihil, aut parum prorsus est. Si quis de his amplius, & quod fieri non debeant, voluerit scire, legat prædictorum apostolicorum decreta, & ibi reperiet. De quibus aliqua & hic inserere, dignum duximus.

III.

Si domini desideramus esse discipuli, ipsius imitemur vestigia, ut de nobis dicatur: *Ego sum pastor bonus, & agnosco oves meas, & voco eas nominatim, & cognoscunt me meæ;* & reliqua. Et iterum, monente dominicæ vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, ut Christi oves," qui Christum amat, diligenter & cum magna cura E pascat, quoniam ipsius sanctæ sedis (cui per abundantiam divinæ gratiæ præsumus) * ipsius amore & reverentia cohortamur, ut tantæ superstitionis, quæ nullius (ut sæpe dictum est) fulcitur auctoritate, periculum (quantum possumus) declinemus, ne beati magistri nostri Petri summi apostoli dilectio, qua se amatorem Dei esse testatus est, vana inveniatur in nobis: quoniam omnis negligenter pascens toties commendatum sibi dominicum gregem, convincitur summum non amare pastorem, nec ejus velle se discipulum fieri, cujus exempla negligit imitari. Nam " gratia prorsus major acquiritur, si de commissis ovibus lucrum offerat domino sollicitudo pastoris. Nam & beatum " Iacob, qui pro uxoribus diu servierat, dixisse meminimus: *Viginti annis fui tecum: oves tuæ & capræ steriles non fuerunt: arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi: ego damnum omne reddebam, & quidquid furto perierat, a me exigebas. Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si igitur sic laborat & vigilat, qui pascit oves Laban, quanto labore, quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro suis dedit ovibus animam, & adjuvet nos, ut de his qui nobis commissi sunt, fructum ' multiplicem, ac mensuram superaffluentem ad æterna gaudia reportare concedat: tantusque " vos beati Petri apostolorum principis amor accendat, ut in ovili ipsius, cui omnes creaturæ sunt traditæ, omnes taliter errantes, & illicita atque prohibita præsumentes, sanctis vestris studiis summo redintegrare cum desiderio festinetis, * qualiter animæ pretioso Christi sanguine redemptæ, eorum non depereant deceptione. Restat etiam, quod per ostium hi nequaquam subintrarunt, quia non habebant ostium per quod ingrederentur: quia (ut dictum est) si nec episcopi sunt, & plusquam presbyteri esse ambiunt, per quod ostium intrabunt? cum hi tantum duo ordines in ecclesia legantur, nec amplius ad pastorale officium aliquod paret ostium, per quod pastor intret. Audite fratres non me, sed ipsam veritatem dicentem: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro,* & reliqua. Cum " etiam egregius prædicator dicat: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est:* prædicta duo fundamenta in ecclesia tantummodo posita inveniantur, quidquid amplius in his positum invenitur, stare nullatenus poterit. Et ideo cum omnibus suis fundamentis, actionibus atque radicibus ut evellatur, necesse est, ita ut amplius nec pullulare, nec germinare valeat. Non ergo generet, & non faciat vobis, fratres, toties repetita locutio fastidium; quia summa necessitas est sæpius prohiberi quod toties illicite usurpatur: & quoniam veritas sæpius ". exagitata, magis splendescit in lucem; & quod toties repetendo admonetur, minus usurpatur. Super his enim multa jam ab antecessoribus nostris dicta sunt: a quibus ipsi, sicut nunc a nobis, ita olim ab ipsis damnati & prohibiti sunt: ideo sæpius repetentes, omnes monemus, ut vitentur hujusmodi, & a talibus se abstineant, qui noluerint una cum eis a sacerdotali ministerio, ut rebelles, fieri alieni. Quod demum probare poterimus, si tales extirpare, & non eis favere, decertaveritis: & ita in postmodum de tali re querela cessabit: quia contumeliæ " studio ' fit, quidquid interdictum toties usurpatur. Omnia hæc decretalia, & cunctorum decessorum nostrorum constituta, quæ de ecclesiasticis " ordinibus & canonum promulgata sunt disciplinis, ita vobis & omnibus episcopis, ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari: quoniam " occurreret veritas, si falsitas displiceret. Et merito nos, qui summa ecclesiæ tenere debemus gubernacula, causa respicit, si silentio faveamus errori. " Data * XIIII. Kalendas Augusti, * Iustino sexto

Margin notes (right): " S. Greg. ep. 43. lib. VIII. — " Idem ep. 48. lib. VII. — Genes. 31. — ' multiplicet. — " S. Greg. ep. 97. lib. VII. — Ioan. 10. — " S. Greg. ep. 48. lib. VII. — 1. Cor. 3. — " Innoc. I. ep. 7. — " Zosim. ep. 1. c. 2. — ' appetitur. — " S. Leo ep. 1. c. 5. — " Celest. I. ep. 1. c. 1. — " Hactenus ex laciniis Isidori sub persona Damasi delitescencis.

Margin notes (left, partly cut off): Nicæni conc. Can. 4. — ...copus ...est qui ...nori ...ero, ...a tri... ...episco... ...onse... ...ur. — ...cere? — ...masi sci... & Le... — ...masi ...epi... ...v. imo ...storis ...catoris ...us cen. — ...10. — ...ult. Leo ep. — ...21.

* XIII. sexto & Narsete viris clarissimis consulibus." * Iustiniano, ita c. Iust. * Falsa consulum nota.

NOTA SEVERINI BINII

a *Epistola.*] Hanc epistolam ab aliquo impostore sub nomine Ioannis papæ tertii post obitum illius suppositam fuisse, multis argumentis ostendi potest. Primo, quod sub consulatu Iustini sexto, decimo quarto Kalendas Augusti, anno septimo Iustini, & 572. Christi scripta fuisse reperiatur, quo tempore Ioannes papa jam in vivis esse desierat. Secundo, quod nota consulari insignita sit, qua his temporibus epistolæ pontificiæ consignari desierant. Tertio, quod in ea scribatur, Linum & Cletum fuisse tantum chorepiscopos; quos tamen omnis pene antiquitas scriptorum optimorum, ut in notis ad vitas eorumdem pontificum diximus pro veris pontificibus agnovit. Taceo quod nomen chorepiscoporum, de quorum munere integra epistola scripta est, in Gallia & Germania plane abolitum fuerit. Hoc unum duntaxat sanctissimi pontificis scriptum " commentitium, germanis ejusdem epistolis deperditis, extare, vehementer est dolendum. Vide Baronium anno 572. num. 3

Hanc epistolam commentitiam esse probatur.

* Ab infecto plagiario qui sub Isidori larva delitescit, mercesque suas imperitis obtrudi & obesæ naris scriptoribus.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

' Ioannes a Bosco monachus ord. Cælestinorum editor bibliothecæ Floriacensis cenobii O. B. vulgavit perbrevem Ioannis III. papæ epistolam ad Edaldum Viennæ antistitem, quæ sic se habet:

" ** *Ioannes episc. Edaldo Viennensi archiepiscopo*

De officiis missarum, de quibus in literis vestris requisistis, sciat caritas vestra quia varie apud diversas ecclesias fiant; aliter enim Alexandrina ecclesia, aliter Hierosolymitana, aliter Ephesina, aliter Romana facit: cujus morem & instituta debet servare ecclesia tua, quæ fundamentum sancti habitus ab illa sumpsit. Venerabilis pallii usum per S. presbyterum vestrum Felicem tibi destinavimus nolentes te privari antiquo B. Petri munere: simul mittentes de capillis S. Pauli, ut esset ecclesiæ vestræ illius intercessione solatium, per cujus discipulum suscepit primum religionis honorem. *Et alia manu.* Benedictio apostolorum vos ab imbre malignorum defendat.

CLOTHARII REGIS. CONSTITVTIO GENERALIS.

' Chlotarius.

' *Chlodacharius rex Francorum*₂ *omnibus agentibus.*

' omnium.

VSVS est clementiæ principalis, necessitatem provincialium vel subjectorum sibi ' populorum provida solicitius mente tractare, & pro quiete eorum quæcumque juste sunt observanda indita in titulis constitutione conscribere: quibus quantum plus fuerit justitiæ atque integritatis impensum, tantum pronius amor devotionis incumbit. Ideoque per hanc generalem auctoritatem præcipientes jubemus, ut in omnibus causis antiqui juris ' norma servetur, & nulla sententia a quolibet judicum vim firmitatis obtineat, quæ modum legis atque æquitatis excedit. In parentum ergo successionibus quidquid legibus decernitur, observetur, omnibus contra impetrandi aliquid licentia derogata: quæ si quolibet ordine impetrata fuerit vel obtenta, a judicibus repudiata, inanis habeatur & vacua. Si quis in aliquo crimine fuerit accusatus, non condemnetur penitus inauditus: sed si in crimine accusatur, & habita discussione fuerit fortasse convictus, pro modo criminis sententiam excipiat ultionis. Inter Romanos negotia causarum Romanis legibus præcipimus terminari. Si quis auctoritatem nostram subreptitie contra legem eli-

' forma.

A cuerit fallendo principem, non valebit. Si judex aliquem contra legem injuste damnaverit, in nostri absentia ab episcopis castigetur; ut quod perpere judicavit, versatim melius discussione habita emendare procuret. Nullus per auctoritatem nostram matrimonium viduæ, vel puellæ, sine ipsarum voluntate præsumat expetere; neque per suggestiones subreptitias rapiantur injuste. Sanctimoniales nullus sibi in conjugium audeat sociare. Vt auctoritates cum justitia & lege competente in omnibus habeant stabilem firmitatem, nec subsequentibus auctoritatibus contra legem elicitis vacuentur. Vt oblationes defunctorum ecclesiis deputatæ nullorum competitionibus auferantur, præsenti constitutione præstamus. B Agraria, pascuaria, vel decimas porcorum, ecclesiæ pro fidei nostræ devotione concedimus: ita ut actor aut decimator in rebus ecclesiæ nullus accedat, ecclesiæ vel clericis nullam requirant agentes publici functionem, qui avi, vel genitoris, 3 aut germani nostri immunitatem meruerunt. Quæcumque ecclesiæ vel clericis, aut quibuslibet personis, a gloriosæ memoriæ præfatis principibus munificentiæ largitate conlata sunt, omni firmitate perdurent. Quidquid ecclesia, clerici, vel provinciales nostri, intercedente tamen justo possessionis initio, per triginta annos inconcusso jure possedisse probantur, in C eorum ditione res possessa permaneat: nec actio tantis ævi spatiis sepulta ulterius contra legum ordinem sub aliqua repetitione consurgat, possessione in possessoris jure sine dubio permanente. Provideat ergo strenuitas universorum judicum, ut præceptionem hanc sub omni observatione custodiant: nec quidquam alium agere aut judicare, quam ut hæc præceptio secundum legum Romanarum seriem continet, vel sexus quarumdam gentium justa antiqui juris constitutione olim vixisse dignoscitur, sub aliqua temeritate præsumant.

D NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Clotharii regis constitutio.*] Duo hujus constitutionis exemplaria vidimus: unum e monasterio Corbeiensi, quod in editione nostra secuti sumus: alterum e bibliotheca Tiliana quod fuerat olim monasterii Corbionensis, " id est Blesensis sancti Launomari.

2 *Omnibus agentibus.*] Tilianus, *omnibus comitibus.* item paulo post: *sibi omnium populorum.* & rursus, *quacumque justa sunt* & infra, *incumbent.* item, *& inanis habeatur.*

3 *Aut germanam nostri.*] Hæc absunt a Tiliano. Ambigi autem hoc loco jure queat, si ad Clotharium I referatur constitutio, quemnam avum suum vocet, qui clericis immunitatem concesserit: si ad Clotharium II. ecquem dicat germanum.

" Del... esse v... illa ... mond... alias ... nuimu... de An... ta.

E

SYNODVS LANDAVENSIS I. CIRCITER ANNVM DOMINI DLX.

Ab Oudoceo tertio Landavensi episcopo convocata.

Qua Mouricus rex Glamorganiæ ob perfidam Cynetu interfectionem excommunicatur.

MOVRICVS rex & Cynetu convenerunt insimul Landaviæ, & præsente Oudoceo episcopo juraverunt antepositis reliquiis sanctorum, ut firmam pacem inter se tenerent. Facta juratione, post intervallum occidit rex Mouricus dolo Cynetu, & postea episcopus Oudoceus convocavit omnes clericos ab ostio Taratyrin Guy usque ad Tyvi cum tribus abbatibus suis, Consen abbate Carbani vallis, Catgen abbate

Ildute

Ildute, Sulgen abbate Docguinni, & plena synodo excommunicavit regem Mouricum propter homicidium ab eo perpetratum, & propter pactum factum præsentia sua & super altare Petri apostoli & sanctorum Dubricii & Teliavi, transgressum: & ita inclinando cruces ad terram simul & patriam, dimisit sine baptismo, & communio Christiana maledixit regem cum progenie, confirmante synodo & dicente: Fiant dies ejus pauci, & fiant filii ejus orphani, & uxor ejus vidua. Et remansit rex cum tanta regione sua spatio duorum annorum, & eo amplius, sub eadam excommunicatione.

B Post hæc rex non potuit tam diu durantem excommunicationem tantam amplius sustinere, videns perditionem animæ suæ, & damnationem regni, veniam requisivit apud sanctum Oudoceum Landaviæ, & effusis lacrymis cum inclinato capite, & coram tribus abbatibus, Oudoceus episcopus imposuit ei jugum pœnitentiæ ad modum qualitatis & quantitatis, commendans ei ut tribus modis emendaret apud Deum & ecclesiam Landaviæ, videlicet jejunio, & oratione, & eleemosynis.

Rex Mouricus accepto jugo pœnitentiæ, dedit quatuor villas pro redemptione animæ suæ, C & pro anima Cynetu, ecclesiæ Landaviæ, & in manu Oudocei episcopi & omnibus suis successoribus, cum tota sua libertate, & ab omni servitio liberas in perpetuo, & cum tota communione per patriam suam manentibus in his terris, in campo & in silva, in pascuis & in aqua. Prima, Riugraenauc, II. Nantavan, III. est in qua occisus est Cynetu, ultra Nadavan: IIII. trans Nadavan, ubi filius regis mœchatus est, a palude Elleti usque Nadavan, id est, villa Gudberdh. De illis quatuor, viginti quatuor modii terrarum.

D De clericis testes sunt, Oudoceus episcopus, Consen abbas Carbani vallis, Catgan abbas Ilduti, Sulgen abbas Docunni, &c. De laicis, Mouric rex cum filio suo Frioc, & nepote Morcant filio Athruis, &c.

SYNODVS LANDAVENSIS II. AD OVDOCEO PRÆDICTO,

Tertio Landaviæ episcopo, ad Podum Carbani vallis conciliata. in Morcanti regis absolutionem.

INSINVANDVM est quod sanctus Oudoceus cum sua congregatione, & Concen abbas sancti Catoci, & Sulgen abbas Docunni, & Congen abbas Ilduti, cum omni sua congregatione, & Morcant rex, & Frioc patruus suus, E venerunt omnes ad Podum S. Ilduti, & ambo Morcant rex & Frioc, præsentibus illis omnibus super altare S. Ilduti antepositis sanctis reliquiis, juraverunt ita ut simul firmam pacem inter se sine dolo tenerent. Et ita tali conventione, ut si unus alterum occideret, aut ei dolum inferret, nullo se alio modo redimeret, agro nec argento, sed regnum suum quietum clamaret, & vitam suam totam duceret in peregrinationem. Post multum vero temporis, suadente diabolo, occidit rex Morcant Frioc patruum suum dolo: & eo occiso, venit rex Morcant ad Oudoceum episcopum, veniam requirens de perjurio facto, simul cum homicidio perpetrato, ad ecclesiam Landaviam.

Et audita ejus petitione, mandavit episcopus

A Oudoceus propter abbates trium congregationum suarum, Concen abbatem Catoci, Sulgen abbatem Docunni, Congen abbatem Ilduti, cum suis clericis congregatis in unum in sancta synodo, omnibus ab ostio Taratyrin Guy usque ad ostium Tivi. Et venit rex cum senioribus Morcannuc obviam illis ad Podum Carbani vallis, ad recipiendum judicium de malefacto suo cum summa satisfactione.

Et plena synodus, præsentia Oudocei episcopi, judicavit propter orbitatem regni, ne fieret sine protegente clypeo domini naturalis, peregrinationem illius jejuniis & orationibus & eleemosynis redimere, simul cum homicidio perjurium expurgare. Et rex Morcant assensu seniorum Morcannuc posuit manum suam super quatuor euangelia & reliquias sanctorum tenente illa Oudoceo; & promittit in primis se emendaturum de prædicto facinore sicut prædictum est, jejunio & oratione & eleemosyna: & insuper promittit se nunquam tale quid amplius facturum, & se in omnibus regalem justitiam misericorditer acturum. Iuncta ei pœnitentia ad modum facinoris, & ad illius qualitatem, quantitatem, potentiam; & data sibi communione Christiana, ablata prius sibi ab episcopo Oudoceo, clamavit tres congregationes Catoci, Ilduti, Docunni, liberas ab omni regali servitio, Deo & sanctis Teliavo, Dubricio, Oudoceo, & omnibus successoribus suis: & ita cum omni sua dignitate & privilegio SS. Dubricii, Teliavi, in perpetua consecratione ecclesiæ Landaviæ, & utrem mellis, & lebetem ferream, quæ ecclesia S. Ilduti regi debebat reddere, quæ ecclesia S. Ilduti regi debebat reddere, quietam rex Morcant clamavit, &c.

SYNODVS LANDAVENSIS III. SVB OVDOCEO TERTIO

Landavensi episcopo, ab ostio Guy usque ad ostium Tivi, Landaviæ congregata:

Qua Guidnerth fratrem in causa regni interficiens, excommunicatus est.

SCITOTE carissimi fratres, quod in tempore Oudocei episcopi diabolica admonitione occidit Guidnerth fratrem suum Merchion causa contentionis regni, & perpetrato homicidio fratricida excommunicatus est a beato Oudoceo, & a synodo congregata ab ostio Guy usque ad ostium Tivi Landaviæ, & ita remansit depositis crucibus ad terram simul, & cymbalis versis tribus annis sub eadem excommunicatione, & ex toto, sine aliqua Christianorum communione. Finitis tribus annis requisivit veniam apud beatum Oudoceum; & data ei venia, misit eum in peregrinationem usque ad archiepiscopum Dolensem in Cornugalliam, propter veterrimam amicitiam & cognitionem quam sancti patres habuerunt antecessores sui inter se, S. Teliaus, *viz.* & S. Samson archiepiscopus primus Dolensis civitatis. Et propter aliam causam, eo quod ipse Guidnerth, & Britones, & archiepiscopus illius terræ essent unius linguæ & unius nationis, quamvis dividerentur spatio terrarum; & tanto melius poterat renuntiare scelus suum, & indulgentiam requirere, cognito suo sermone,

Post hæc data sibi remissione cum sigillatis literis, redit ante caput anni ad patriam & ad beatum Oudoceum. Et quia nondum fecerat annum quem

quem promiserat in exulatu, neque finierat, noluit illum absolvere, sed potius in eadem fieret excommunicatione, non servato ab eo primo jugo pœnitentiæ: manente eo in eadem prævaricatione & excommunicatione, ante finem anni S. Oudoceus famosissimæ vitæ episcopus Landaviæ transivit ad dominum. Cui successit Berthguinus Landaviæ, quem Morcant rex simul & Guidnerth requisierunt apud Landaviam cum multis senioribus Morcannuc, uno ore deprecantes episcopum, videntes cruces adhuc depositas ad terram, simul & reliquias cum cymbalis super Guidnerth, ut veniam daret Guidnerth fratricidæ, & ut solveret excommunicationem, elevando cruces de terra & reliquias sanctorum.

Post hæc Guidnerth promittens emendationem vitæ suæ amplius in jejunio & oratione & eleemosyna, fusis lacrymis cum magna devotione, absolutus est de episcopo, & juncta sibi pœnitentia plenaria ad modum culpæ. Postmodum Guidnerth memor divini sermonis, sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum; donavit Deo & SS. Dubricio, Teliau & Oudoceo, & in manu Berthguini episcopi, & omnibus successoribus suis ecclesiæ Landaviæ Lann, Catguala, Tye, cum omni sua tellure, cum silva, & cum maritimis, & cum omni sua libertate sine ullo censu homini terreno, nisi ecclesiæ Landaviæ & pastoribus ejus, & cum refugio suo in perpetuo. De clericis testes sunt, &c.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE IN EP. SEQUENTEM.

Quæ fuerit hæresis in quam lapsus est Iustinianus imperator plures docent e coævis scriptoribus, nec opus est singula illorum testimonia proferre in medium. Synodum vero coactam fuisse ad firmandum illud impium dogma discimus & libello synodico.

SYN. CONSTANTINOPOL. HÆRETICA.

"** ΑΛΛ' ὢ τῶν ἐνέδρων τοῦ διαβόλου. πρὸς ἃ καὶ οἷα καθ' ἑκάστην καθ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων ἐπεγείρεται· μετὰ γὰρ χρόνους τινὰς Ιουλιανοῦ τοῦ Αλικαρνασέως οἱ ἀντεχόμενοι τῆς αἱρέσεως, Ιουστινιανὸν τὸν βασιλέα ὑπονοθεύσαντες πείθουσιν, ἐξ οὐρανοῦ καὶ παντελῶς ἄφθαρτον εἶναι τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ διαβεβαιούμενοι. δι' ἣν αἰτίαν αἱρετικὴν σύνοδον ποιησάμενος, μὴ πειθόμενον αὐτοῖς Εὐτυχίον τὸν ἀοίδιμον, εἰς Αμάσειαν κατακλείνει ἐξόριστον· καὶ Ιωάννην Αντιοχέα σχολαστικὸν, τῷ θρόνῳ τῆς Βυζαντίων ἐκκλησίας ἀντικαθίστησι, τῇ ἀσεβείᾳ συνθέμενον. D

Sed ô insidias Diaboli! ad quæ & quanta quotidie contra nos homines insurgit? Post aliquantum enim temporis, ii qui Iuliani Halicarnassei hæresin tuebantur, imperatori seducto persuadent, e cælo & omnino corruptionis expers esse corpus domini nostri IesuChristi. Convocata igitur hæretica synodo, celebrem illum Eutychium, qui ipsis non assentiebatur, in Amasiam exulatum ablegat: & Ioannem Antiochenum scholasticum, qui impietati illi astipulabatur, in solium ecclesiæ Byzantinæ collocat. E

Huic porro tanquam antidotum veneno præsentissimo opponere licebit ex eodem libello synodico concilium.

A "**. ANTIOCHENVM ANAST. MAGNI.

ΔΟΜΝΟΥ τοίνυν ἐν Αντιοχείᾳ τελευτήσαντος, Αναστάσιος ὁ μέγας ἐν τῷ θρόνῳ ἀνάγεται· Απολιναρίου τοῦ θεοσόφου Αλεξανδρείας δεξιὸς παραστάτης γενόμενος. Ὅστις θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον ποιησάμενος, τοὺς ἀνθισταμένους τῇ ἁγίᾳ ἐν Καλχηδόνι συνόδῳ ἀναθέματι καθυπέβαλεν.

Domno etiam Antiochiæ mortuo, Anastasius magnus in id solium evehitur: qui Apolinarii Alexandrini divina sapientia præditi fidelis adjutor fuit. Is divina & sancta synodo instituta, eos qui sacræ Calchedonensi synodo resisterent, anathemati subjecit.

EPISTOLA I. NICETII EPISCOPI TREVIRORVM AD IVSTINIANVM imperatorem. B

In hæresim lapsum revocat ab errore.

Domino semper suo Iustiniano imperatori, Nicetius cum suis humilis, sed misericordia domini episcopus.

In novissimis temporibus jam ut sermo euangelicus prædixit, prospicimus; & cum tempus nostrum semper sit paratum, tamen finem, C ut scriptura denuntiavit, venire sentimus. Sed beatus ille homo, quem, cum venerit Christus, invenerit ipsum vigilantem. Sol convertitur in tenebras ab oriente, id est, ab alto, hoc est a vita sancta. In integro mundo splendebas ut sol, & cum omnes inde domini rectores ecclesiæ * cuncti " consilii ipsius gauderemus, devulgante fama ex lapsu vestro, quem nunquam pervenire debuimus, contristati & humiliati usque in terra sumus. Dulcis noster Iustiniane, quis te sic decepit, quis ut talia prosequereris, suasit? Quis, ut Christum purum hominem fatereris, docuit? quis ut in Iudæ consortium te transcriberes, circumvenit? Quis ut illum qui dixit, *Ego a Patre exivi, & veni in hunc mundum*, per circumcisionem, per baptismum, per passionem, ut cresceret, te docuit? Quis ut qui cor miserum non habebas ante, repente oppressit? quis ut patres, quos venerari debuisti, ad cædes, ad diversas cruces mitteres, provocavit? quis ut illa, propter quæ Christus crucifixus est, & apostoli omnes pertulerunt, destrueres, provocavit? quis ut quod jam semel, bis, & tertio ab omnibus rectoribus ecclesiæ condemnatum fuerat, vel adorares, commonuit? Nestorii & Eutychis, ut diximus, jam anathematizata quotiens atq; quotiens secta, ut te de ipsa interimeres, quis imperavit? Ille, ille, qui Adam, ut contingeret arborem vitæ, suasit, qui studio suo mortem adinvenit, circumvenit: qui Iudam, cum Christũ purum hominem fecit, & pro homine tradidit, in ignem, quem præparavit Deus diabolo & angelis ejus, misit. Dulcis, & dulcis noster Iustiniane, rememorare quæ promisisti cum baptizatus es, quid per singula te credere dixisti. Vnum Filium manentem in duabus substantiis, cum Patre & Spiritu sancto, non duos Christos testatus es. Cum excessisti, quid fecisti? quid tibi præparasti? Discute, & bene te prospice, & vide si non in loco perditionis te obligasti. Adhuc si vis, vivis: si vis, revertendo gaudes. *Convertimini*, inquit, *ad me, & convertar ad vos.* Patres a quibus benedictionem expectare debuisti, in exilium transmisisti. Tum

" co

Zach. 3.

Tum cum in ultima ætate tua componere & conjungere te ad redemptorem tuum debuiſti, ipſe te, non alter, ſed tu, & te & tuos decepiſti. Cum Lactantius, ut dicit, preſbyter loca ſancta per Gallias propter domini miſericordiam viſitaret, ante nos apparuit. quæ legis deprecavimus, & per Ieſum Chriſtum redemptorem noſtrum conjuravimus. Ergo literis præſentibus Deum noſtrum conjuramus inſuper, conteſtamur, ut & tu revertaris, & quantos perire ſuaſiſti in horrenda perſecutione, revertere provoces. Quod ſi non feceris, ſit judex ille inter nos & te, ſed quanto citius, cui tu honores tuliſti, & purum hominem feciſti. Cum legiſti, *Ego & Pater unum ſumus*: ſed talis Pater, qualis & Filius, quia ita Pater ut Filius, quoniam verum eſt, quomodo ad circumciſionem veniendo, ad baptiſmum, ad martyrium, meliorare probatur, qui Deus & creator omnium eſſe convincitur? Feſtina, feſtina, ſed protinus. Nam ſi te ſic ultimus dies invenerit, qualis nunc hodie appares, deſcendes ad inferiora terræ, & ad partes vulpium eris. Lætetur ſancta eccleſia de regreſſu tuo, quia vehementer luget de exceſſu tuo. Gaudere nos in ultimo ſæculo poſitos facias, quos lugere poſt lætitiam de perditione tua feciſti. Ne dicas vel in corde tuo, Feci, feci, vici, vici. Victus es & vinctus, ſed inde, unde filius diaboli, & inimicus juſtitiæ. Nam notum tibi ſit, quod tota Italia, integra Africa, Hiſpania, vel Gallia cuncta, nomen tuum, cum de perditione tua plorant, anathematizant. Et ſi non quæ docuiſti deſtruxeris, & publica voce clamaveris: Erravi, erravi, peccavi, anathema Neſtorius, anathema Eutyches: cum ipſis te ad ſupplicia ſempiterna tradidiſti. Salutamus plurimum, conjurantes per Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, per illum qui in uno trinus apparet, & in tribus unus agnoſcitur, ut te de horrenda ſecta, & abominabili perſecutione ſemoveas, & illos qui te ſuadente in ipſam crediderunt, ad meliorem viam venire ſtudeas.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

In collocandis epiſtolis Nicetii conjectura uſi ſumus. Priorem enim, quod Iuſtiniani hæreſim commemoret, in quam extrema demum ætate lapſus eſt, in eum annum contulimus, qui Iuſtiniani obitum anteceſſit. Alteri vero, quæ ad Chlodoſuindam Clotharii regis filiam ſcripta eſt, cum hanc & poſt Clotharii mortem, filiis in Gallia regnantibus, id eſt, poſt annum Chriſti DLXI & ante Italicam Alboini expeditionem, quæ anno DLXVIII. mortua jam Chlodoſuinda ſuſcepta eſt, ſcriptam fuiſſe conſtaret, annum adſcripſimus, qui ab utriuſque temporis meta paribus fere diſtat intervallis.

EPISTOLA II. NICETII EPISCOPI TREVIRORUM AD CHLODOSVINDAM Reginam Longobardorum.

Hortatur ut Alboinum regem maritum ſuum ad fidem catholicam adducat.

Domina clementiſſima in Chriſto filiæ, Chlodoſuindæ reginæ Nicetius peccator.

CUM legatos veſtros per Francorum reges, germanos tuos, ire conſpicimus, de proſperitate veſtra ſoliciti ſumus. Sed illa inde audimus, quod quam ſemper ſonare etiam & ſonare confitemur, quam magna, quam alta, quam laudabilis, quam utilis, quam humana vel magnifica, quomodo de pauperibus ſolicita, quomodo de religione aſtuta, quomodo in cuncto populo pia converſatione ſplendida. Ille hoc concedat, qui tibi ſpiritum ſapientiæ & intellectus jam dedit. Gaudemus ex hoc, gaudere nos Chriſtus faciat de Alboino rege, quem habes, & de felicitate ſua triumphare. Stupentes ſumus, cum gentes illum tremunt, cum reges venerationem impendunt, cum poteſtates ſine ceſſatione laudant, cum etiam ipſe imperator ſuis ipſum præponit, quod animæ remedium non feſtinus requirit. Scriptum legimus: *Quærite primum regnum Dei, & omnia apponentur.* (Matth. 6.) Qui ſic quemadmodum ille fulget fama, miror quod de regno Dei & animæ ſuæ ſalute nihil inveſtigare ſtudet, ſed illos recipit, illis acquieſcit, qui potius animam in gehennam perdunt, quam ad viam ſalutis adducant. Duos deos eſſe prædicant, alium in deitate Patrem, alterum in deitate, ſed pro creatura, Filium; cum ſcriptura dicat: *Ego ſum ſalvator, & non eſt alius præter me.* (Eſa. 45.) Te domina Chlodoſuinda, per tremendum diem judicii conjuro, ut hanc epiſtolam & bene legas, & bene illi & frequenter exponere ſtudeas, & ut ipſum interroges, quis eſt ſalvator? Patrem dicunt eſſe ſalvatorem, an Filium? quomodo duos eſſe, cum unus eſt, & alius non eſt, denuntiant? Si dicent Filium; ergo Pater ſalvator non eſt: & ſi dixerint Patrem; ergo Filius non eſt ſalvator, quia ſalvare, qui ſalvator non eſt, nullum poteſt. Si dixerint, Duo ſunt ſalvatores, iſtud ſcriptum nuſquam invenient, niſi, *Ego & Pater unū ſumus*: (Ioan. 10.) hoc eſt, Pater in Filio & cum Filio, & Filius in Patre & cum Patre. Deus præ magnitudine videri ab oculo humano non poteſt, qui tantum grandis, tantum fulgens, tantum etiam igneus eſt. Legimus, *In circuitu cæli & terræ tabernaculum ejus.* (Pſal. 17.) quod etiam præ iſta magnitudine & ſplendore ab homine videri non poteſt. expreſſit de ſe, quem ſemper habuit apud ſe, qui latibulum ſibi de carne fecit. & ideo ſcriptura dicit: *Poſuit tenebras latibulum ſuum.* (Ibid.) Ideoque in euangelio ait verbum Dei, quod Ioannes dicit, quia, *in principio erat, verbum caro factum eſt*, &c. quod de Maria erat, ſic illuc ad ſe junxit, ut eſſet unum. Et per ſcripturam dixit: *Ex Sion ſpecies decoris ejus*: (Pſalm. 49.) hoc eſt, homo in Deo tranſibit. In euangeliis ipſe dixit: *Ego ex Patre exivi, & veni in hunc mundum.* (Ioan. 16.) In quadrageſimo ſeptimo pſalmo dixit: *Diſtribuite gradus ejus.* (Pſalm. 47.) Ejus dixit, non eorum; quoniam unus eſſe, ſed nec ſolus apertiſſime ſcitur. *Vt enarretis in progenie altera*: nam in die reſurrectionis nec narrare, nec apparere poterit, qui Trinitatem in unitate non crediderit. Et pro eo omnis militia angelorum per ſingulos dies clamat, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, dominus Deus ſabaoth.* (Eſa. 6.) Non tres ſancti, ſed ter ſanctum dixit dominum Deum ſabaoth. Sanctus Pater, ſanctus Filius, ſanctus Spiritus. Vnus ſanctus, ſicut unus dominus. Vnde & Ioannes euangeliſta dixit: *Ipſe eſt qui eſt, & qui erat, & qui venturus eſt ſalvator.* (Ioan. 1.) Si per nomina vero, gradus eſſe videntur. Cum patrem audis, nomine major eſſe videtur: & ideo dixit; *Pater major me eſt*: (Ioan. 14.) ſed nomine tantum: in deitate autem, evidentiſſime per Chriſtum & per apoſtolos ejus unus eſſe agnoſcitur. Quia ipſe cum a diſcipulo interrogaretur: *Domine, oſtende nobis Patrem*: (Ioan. 14.) & ille: *Me vides, & de Patre interrogas?* Vides quia in Trinitate invocatur. & in una deitate eſſe invenitur. Cum Patrem audis, ſine Filio eſſe non credas: cum audis Filium, cum Patre eſſe non dubites. Nec dubites tres in perſonis, nam unus in deitate eſſe agnoſcitur. &

& ideo ad discipulos suos dixit: *Ite, baptizate in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* In nomine dixit, non in nominibus, quia unam deitatem dixit, non tres. Spiritus autem sanctus separari non potest, quoniam unde esse scitur gratia Dei, inde donum Dei esse cognoscitur. Ab ipso spirant bona omnia, sicut apostolus dixit: *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Et hinc propheta dixit: *Tu solus altissimus.* Sed solus altissimus in omni terra salvator. Iesu Nave ipsum conspexit, & ideo dixit: *Noster es, an adversariorum?* Ille autem respondens ait: *Ego sum qui sum, & alius præter me non est.* Abraham qui dicitur amicus Dei, & probatur, tres vidit, & unum credidit. Cum tres adorat, Trinitatem, sicut dixi, commemorat: cum unum in domum intrare deprecatur, unam potestatem esse denuntiat. Nam Moysi quotiens atque quotiens dixit, *Ego sum qui sum, & alius præter me non est?* Quid nos ire per singula necesse est? Ad duodecim discipulos quos habuit, veniamus, quia ipsi Gothi hodie ipsis venerationem impendunt, & reliquias eorum furtim tollunt: sed nihil ibi habent, quia fidem eorum annullare præsumunt. Quid est quod in basilicis eorum corpora ipsorum hodie venerantur, non ingrediuntur? Quid est quod nihil ibidem præsumere audent, nisi furtive, ut canes aforis, animas decipiunt, cum illos suos fideles rex Alboinus sibi demittat, & ad domini Petri, Pauli, Ioannis, vel reliquorum sanctorum limina perducat, ut ibidem missas facere si audent, deliberent; sed non audent, quia domini Petri discipuli non apparent, & contrarii Christi esse probantur: quia quæ per crucem ipse redemit, destruere infelices inveniuntur. Hic si jubet ad dominum Martinum per festivitatem suam, quam undecima die facit November, ipsos mittat: & ibi si audent aliquid præsumant, ubi cæcos hodie illuminari conspicimus, ubi surdos auditum, & mutos sanitatem recipere. Nam quid dicam de leprosis, aut de aliis quamplurimis, qui quantacumque debilitate percussi sunt, ibidem per singulos annos alii & alii sanantur? Fortasse dicunt, confingunt vel cæcos, qui cæci a nativitate esse videntur. Quid dicam, cum inde illuminatos conspicimus, & ad propria, Deo miserante, sanos reverti videmus? Nam quid dicam adhuc de domino Germano, Hilario, vel Lupo episcopis? ubi tanta mirabilia hodie apparent, quantum nec dicere verbis valeo: ubi tribulantes, id est, dæmonia habentes, in aera suspensi torquentur, & dominos quos dixi esse confitentur? Numquid in ecclesiis eorum sic faciunt? Non faciunt, quia Deum & dominos sanctos ibi habitare non sentiunt. Dæmon dæmonem non exorcizat. Nam ubi sancti habitant, dæmon vagari non dimittitur. ideo fit ut locus ubi Deus est, ostendatur. Quid de domino Remigio & domino Medardo episcopis, quos tu, credo, vidisti? Non possumus tanta exponere, quanta mirabilia per illos Deum videmus facere. Audisti ab avia tua, domina bonæ memoriæ [a] Rodhilde, qualiter in Franciam venerit, quomodo dominum Chlodoveum ad legem catholicam adduxerit; & cum esset homo astutissimus, noluit acquiescere, antequam vera agnosceret. Cum ista quæ supra dixi, probata cognovit, humilis ad domini Martini limina cecidit, & baptizari se sine mora permisit. Qui baptizatus quanta in hæreticos, Alaricum vel Gundobaldum reges, fecerit, audisti; qualia bona ipse vel filii ejus in sæculo possederunt, non ignoratis. Talis ornatus, talis vir, qualis Alboinus rex esse dicitur, talis fama, quem mundus sic præponit, quare non convertitur, aut quare tardus ad requirendam viam salutis apparet? Deus bone, qui es sanctorum gloria & omnium salus, tu te in illum mitte. Et tu domina Chlodsuinda, cum verbum facis, solatium tribue, ut omnes de tali stella, de tali gemma sic gaudeamus, qualiter Deo placere possimus. Saluto tantum quantum valeo. deprecor ut otiosa non sis: incessanter clama, incessanter canta. Audisti dictum: *Salvabitur vir infidelis per mulierem fidelem.* Nam scias, prima salus, prima remissio est, qui converti fecerit peccatorem ab errore suo. Vigila, vigila, quia Deum propitium habes. rogo ut sic agas, ut & gentem Longobardorum fortem super inimicos facias, & nos de salute tua vel viri tui gaudere concedas.

Matth. 28. Rom. 11. Psalm. 82. Ios. 5. Exod. 3. Genes. 18. [a] Clotilde Clodovei I. uxore. 1. Cor.

[a] CONCILIUM [b] BRACARENSE II.

[c] ANNO III. ARIAMIRI REGIS celebratum die Kalendarum Maiarum.

AN. CHR. 5[...]

[d] CUM Galliciæ provinciæ episcopi, Lucretius, Andreas, Martinus, Cottus, * Ildericus, Lucentius, Timotheus, Maliosus, ex præcepto præfati gloriosissimi Ariamiri regis in metropolitana ejusdem provinciæ Bracarensis ecclesia convenissent; confidentibus simul episcopis, præsentibus quoque presbyteris, adstantibusque ministris, vel universo clero, Lucretius memoratæ metropolitanæ ecclesiæ episcopus dixit.

Diu est, sanctissimi fratres, quod secundum instituta venerabilium canonum, & decreta catholicæ & apostolicæ disciplinæ, desiderabamus sacerdotalem inter nos fieri debere conventum; * qui non solum ecclesiasticis regulis & ordinibus * opportunus est, sed etiam stabilem semper efficit caritatis fraternæ concordiam: dum congregati simul in nomine domini sacerdotes ea inter se salutifera collatione requirunt, quæ secundum doctrinam apostolicam, unitatem spiritus in vinculo pacis obtineant. Nunc igitur, quoniam optatum nobis hujus congregationis diem gloriosissimus atque piissimus filius noster, aspirante sibi domino, regali præcepto concessit, * & simul positi * confidemus, prius si placet, de * statutis fidei catholicæ perquiramus: tunc deinde sanctorum patrum instituta, recensitis canonibus, innotescant: postremo quædam etiam, quæ ad obsequium Dei, vel officium pertinent clericale; diligentius pertractentur: ut si qua fortasse per ignorantiæ desidiam, vel per longi temporis incuriam, aut varia inter nos habentur, aut dubia, ad unam, sicut decet, rationis aut veritatis formulam revocentur.

Omnes episcopi dixerunt: Prosecutio tuæ beatitudinis justa est: ea namque de causa convenimus, ut aliqua nobis ecclesiasticæ constructionis utilitas commodetur.

Lucretius episcopus dixit: Prius ergo de statutis fidei, sicut superius dictum est, conferamus. Nam licet jam olim [e] Priscillianæ hæresis contagio in Hispaniarum provinciis detecta sit & damnata; ne quis tamen aut per ignorantiam, aut aliquibus, ut assolet, scripturis deceptus apocryphis, aliqua adhuc ipsius erroris pestilentia sit infectus, manifestius ignaris hominibus declaretur; qui in ipsa extremitate mundi, & ultimis hujus provinciæ regionibus constituti, aut

* G[...]ricus * qu[...] * op[...] num[...] Eph[...] * ut * c[...] rem[...] * sta[...]

aut exiguam, aut pene nullam rectæ eruditionis A notitiam contigerunt. Credo autem vestræ beatitudinis fraternitatem nosse, quia eo tempore, quo in his regionibus nefandissima Priscillianæ sectæ venena serpebant, beatissimus papa urbis Romæ Leo, qui quadragesimus fere extitit apostoli Petri successor, per [f] Turibium notarium sedis suæ, ad synodum Galliciæ, contra impiam Priscilliani sectam, scripta sua direxit. Cujus etiam præcepto Tarraconenses & Carthaginenses episcopi, Lusitani quoque & Bætici, facto inter se concilio, regulam fidei contra Priscillianam hæresim cum aliquibus capitulis conscribentes, ad Balconium tunc hujus Bracarensis ecclesiæ præsulem direxerunt. Unde, quia & ipsum præscriptæ fidei exemplar cum suis capitulis præ manibus hic habemus, pro instructione ignorantium, si vestræ placet reverentiæ, recitetur.

Omnes episcopi dixerunt: Valde necessaria horum capitulorum est lectio: ut dum simplicioribus quibusque pristina sanctorum patrum statuta panduntur, abominata jam olim a sede beatissimi Petri apostoli, & damnata * Priscilliani hæresis figmenta cognoscant.

Lectum est exemplar fidei cum capitulis suis: quæ ne prolixitatem facerent, his gestis minime sunt inserta.

Post lectionem capitulorum, omnes episcopi dixerunt: * Licet horum capitulorum lectio C necessaria recensita sit, tamen evidentius & simplicius ea quæ sunt execrabilia, ita * præpositis etiam capitulis modo declarentur, ut qui minus est eruditus, intelligat; & sic sub anathematis sententia explosa jam olim Priscilliani erroris figmenta damnentur. Ut quisquis clericus, vel monachus, sive laicus, tale aliquid sentire adhuc vel defendere fuerit deprehensus, tamquam vere putre membrum continuo de corpore abscindatur catholicæ ecclesiæ: * ne aut societas ejus maculam suæ pravitatis recte credentibus ingerat, aut amplius de permixtione talium aliquod orthodoxis reputetur opprobrium.

Proposita contra Priscillianam hæresim capitula, & relecta, continentur hæc.

I.

Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum non confitetur tres personas unius substantiæ, & virtutis, ac potestatis, sicut catholica & apostolica ecclesia docet, sed unam tantum dicit & solitariam esse personam; ita ut ipse sit Pater, qui Filius, ipse etiam sit paracletus Spiritus, sicut Sabellius & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

II.

Si quis extra sanctam Trinitatem alia nescio quæ divinitatis nomina introducit; dicens, quod * in ipsa divinitate sit Trinitas Trinitatis, sicut Gnostici & Priscilliani dixerunt, anathema sit.

III.

Si quis Filium Dei dominum nostrum, antequam ex virgine nasceretur, non fuisse, sicut Paulus Samosatenus & Photinus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

IV.

Si quis natalem Christi secundum carnem non bene honorat, sed honorare se simulat, jejunans in eodem die, & in dominico; quia Christum in vera hominis natura natum esse non credit, sicut Cerdon, Marcion, Manichæus & * Priscillianus; anathema sit.

V.

Si quis animas humanas, vel angelos, ex Dei credit substantia extitisse, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

VI.

Si quis animas humanas dicit prius in cælesti habitatione peccasse, & pro hoc in corpora humana, in terram dejectas, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

VII.

Si quis dicit, diabolum non fuisse prius bonum angelum a Deo factum, nec Dei opificium fuisse naturam ejus; sed dicit, eum * ex chao & tenebris emersisse, nec aliquem sui habere auctorem, sed ipsum * esse principium atque B substantiam mali, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

* ex tenebris
* a se principium,

VIII.

Si quis credit, quia aliquantas in mundo creaturas diabolus fecerit, & tonitrua, & fulgura, & tempestates, & siccitates ipse diabolus sua auctoritate faciat, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

IX.

Si quis animas & corpora humana * fatalibus stellis credit astringi, sicut pagani & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

* fatali signo credit

X.

Si qui duodecim * signa, quæ mathematici observare solent, per singula animæ vel corporis membra disposita credunt, & nominibus patriarcharum adscripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

* signa de sideribus; quæ

XI.

Si quis conjugia humana damnat; & procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

XII.

Si quis plasmationem humani corporis diaboli dicit esse figmentum, & conceptiones in uteris matrum operibus dicit dæmonum figurari; D propter quod & resurrectionem carnis non credit, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt; anathema sit.

XIII.

Si quis dicit creationem universæ carnis, non opificium Dei, sed * malignorum esse angelorum, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

* malorum

XIV.

Si quis immundos putat cibos carnium, * quos Deus in usus hominum dedit; & non propter afflictionem corporis, sed quasi immunditiam putans, ita abstineat ab eis, ut nec olera cocta E cum carnibus prægustet, sicut Manichæus & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

* quas

XV.

Si quis clericorum vel monachorum præter matrem, aut germanam, vel thiam, * vel proximam sibi consanguineam junguntur, aliasque aliquas adoptivas feminas secum retinent, & cum ipsis cohabitant, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit.

Conc. Eliber. can. 27. & concil. Tol. can. 15.
* vel etiam quæ proxima consanguinitate junguntur,

XVI.

Si quis quinta feria paschali, quæ * est cœna domini, hora legitima, post nonam jejunus in ecclesia missas non tenet, sed secundum sectam Priscilliani, festivitatem ipsius diei, ab hora tertia, per missas defunctorum, soluto jejunio colit, anathema sit.

* vocatur

ANNO CHRISTI 563

XVII.

Si quis scripturas, quas Priscillianus secundum suum depravavit errorem, vel tractatus Dictinii (quos ipse Dictinius antequam converteretur, scripsit, vel quæcumque hæreticorum sub nomine patriarcharum, prophetarum, vel apostolorum, * suo errori consona * confinxerunt) legit, & impia eorum figmenta sequitur, aut defendit, anathema sit.

(* & suo * confinxit.)

Propositis his capitulis, & relectis, Lucretius episcopus dixit.

Quoniam ea quæ a catholicis * abominanda sunt & damnanda, manifestius & apertius etiam ignorantibus declarata sunt, necessarium post hoc arbitror, si vestræ fraternitati videtur, ut instituta nobis sanctorum patrum, recensitis antiquis canonibus, innotescant. Quæ etsi non omnia, certe vel pauca quædam, quæ ad instructionem clericalis disciplinæ pertinent, relegantur.

(* abominata sunt & damnata.)

B

Omnes episcopi dixerunt: Placet * quod dictum est, & congrua res est, ut quibus fortasse per incuriam abolita sunt ecclesiastica constituta, audiant sanctorum canonum regulam, & observent.

(* hoc edictum, &)

Relecti ex codice coram concilio tam generalium synodorum canones, quam localium.

C

Post quorum lectionem Lucretius episcopus dixit: Ecce ex ipsa canonum lectione agnoscat sancta fraternitas vestra, non solum in generalibus conciliis, sed etiam in localibus congregatos simul sacerdotes, uno consensu ea quæ ecclesiastico conveniebant ordini statuisse, & secundum quod uniuscujusque rei * exhibebat ratio, prospexisse; sequentes sententiam doctrinæ apostolicæ dicentis: *Probate quæ bona sunt, & tenete.* Si ergo placet caritati vestræ, quia sunt aliqua ecclesiasticæ institutionis obsequia, quæ in hujus præsertim extremitate provinciæ, non per contentionem (quod absit) sed magis, sicut præfati sumus, * per incuriam aut per ignorantiam variantur, constituamus quædam inter nos capitula; ut quæ non uno modo tenentur a nobis, ad unam omnimodo formulam revocentur.

(* expetebat.) (1. Thess. 5.) (* fiunt per incuriam, aut per ignorantiã, constituamus)

D

Omnes episcopi dixerunt: Necessarium, & valde hoc utile arbitramur, ut ea quæ apud unumquemque nostrum varia & inordinata consuetudine retinentur, unito inter nos, per gratiam, * quo per concordiam celebrentur, officio. Et idcirco si quid illud est magnum vel parvum, in * quibus variari videmur, ad unam, sicut dictum est, formulam præfixis rationabiliter capitulis * revocentur. Præcipue cum & de ceteris quibusdam causis instructionem apud nos sedis apostolicæ habeamus, quæ ad * interrogationem quondam venerandæ memoriæ prædecessoris tui * Profuturi, ab ipsa beatissimi Petri cathedra directa est.

(* & concordi celebrentur officio.) (* quo) (* revocetur.) (* interrogationes suas) (* Profuturi prudentia ab ipsa beati Petri accepit cathedra.)

E

Lucretius episcopus dixit: Recte vestra fraternitas pro auctoritate sedis apostolicæ * reminiscita est: quæ licet eodem tempore innotuerit, quo directa est, tamen pro firmitate testimonii, & instructione multorum, si vestræ unanimitati complacet, quia præ manibus est, coram his omnibus relegatur.

(* recordata est, *al.* terminata.)

Omnes episcopi dixerunt: Iustum est, ut quia mentio ipsius auctoritatis est habita, quæ sit ejus doctrina, a circumstantibus audiatur.

Relecta est auctoritas sedis apostolicæ ad quondam Profuturum directa episcopum, quæ propter prolixitatem his gestis minime est inserta.

A

Post cujus lectionem Lucretius episcopus dixit:

Manifestius patet, apostolicam nobis opitulari doctrinam. Et ideo sicut fraternitas vestra prædixit, si quid per ignorantiam apud quosdam * varium habeatur, ad uniformem concordiæ regulam, præscriptis inter nos capitulis, * adjungatur.

(ANNO CHRISTI 563.) (* varia * astringatur.)

Proposita sunt igitur capitula & relecta, quæ continent hæc.

CAPITULA.

I.

Placuit omnibus communi consensu, ut unus atque idem psallendi ordo in matutinis vel vespertinis officiis teneatur; & non diversæ, ac privatæ, neque monasteriorum consuetudines * cum ecclesiastica regula sint permixtæ.

(Dist. 2. Placuit omnibus. concil. IV. c. 2 * contra ecclesiasticas regulas permissæ)

II.

Item placuit, ut per solennium dierum vigilias vel missas, omnes easdem & non diversas lectiones in ecclesia legant.

III.

Item placuit, ut non aliter episcopi, & aliter presbyteri populum, sed uno modo salutent, dicentes: g Dominus sit vobiscum: sicut in libro Ruth legitur; & ut respondeatur a populo: Et cum spiritu tuo; sicut & ab ipsis apostolis traditum omnis retinet oriens, & non sicut Priscilliana pravitas permutavit.

(Ruth.)

IV.

Item placuit, ut eodem ordine missæ celebrentur ab omnibus, * quem Profuturus quondam hujus metropolitanæ ecclesiæ episcopus ab ipsa apostolicæ sedis auctoritate suscepit scriptum.

(* quo do)

V.

Item placuit, ut nullus eum baptizandi ordinem prætermittat, quem & antea tenuit metropolitana Bracarensis ecclesia, & pro amputanda aliquorum dubietate, prædictus Profuturus episcopus scriptum sibi & directum a sede beatissimi apostoli Petri suscepit.

VI.

Item placuit, ut conservato metropolitani episcopi primatu, ceteri episcoporum, secundum suæ ordinationis tempus alius alio sedendi deferat locum.

VII.

Item placuit, ut de rebus ecclesiasticis tres æquæ fiant portiones; id est, episcopi una, alia clericorum, tertia in * recuperatione vel in luminariis ecclesiæ: de qua parte sive archipresbyter, sive archidiaconus, illam administrans, episcopo faciat rationem.

(* reparatione.)

VIII.

Item placuit, ut nullus episcopus clericũ alterius ordinare præsumat, sicut & antiqui canones

(Vide diximus concil. XIII c)

canones vetuerunt; nisi forte signata ipsius episcopi scripta susceperit.

IX.

Item placuit, ut quia in aliquantis hujus provinciæ ecclesiis diacones absconsis infra tunicam utuntur orariis, ita ut nihil differre a subdiacono videantur, de cetero superposito scapulæ (sicut decet) utantur orario.

X.

Item placuit, ut non liceat cuilibet ex lectoribus sacra altaris vasa portare, nisi his qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati.

XI.

Item placuit, ut lectores in ecclesia, in habitu sæculari ornati, non psallant, neque [h] granos gentili ritu dimittant.

XII.

Item placuit, * ut extra psalmos, vel canonicarum scripturarum novi & veteris testamenti, nihil poetice compositum in ecclesia psallatur; sicut & [i] sancti præcipiunt canones.

XIII.

Item placuit, ut intra [k] sanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis, viris vel mulieribus, nisi tantum clericis; sicut & [l] antiquis canonibus statutum est.

XIV.

Item placuit, ut quicumque in clero [m] cibo carnium non utuntur, pro amputanda suspicione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cum carnibus tantum prægustare cogantur. Quod si contempserint, secundum quod de his talibus sancti patres antiquitus statuerunt, necesse est, eos, pro suspicione hæresis hujus, officio, excommunicatos, omnibus modis removeri.

XV.

Item placuit, ut hi qui pro hæresi, aut pro crimine aliquo excommunicantur, nullus eis communicare præsumat, sicut & antiqua canonum continent statuta: quæ si quis spernit, voluntarie seipsum * alienæ damnationi tradet.

XVI.

Item placuit, ut hi qui sibiipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, vel quolibet modo * violentam inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur: multi enim sibi hoc per ignorantiam * usurpaverunt. Similiter & de his * placuit, [n] qui pro suis sceleribus puniuntur.

XVII.

Item placuit, ut [o] catechumenis sine redemptione baptismi defunctis, simili modo, neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendatur officium: nam & hoc per ignorantiam usurpatum est.

XVIII.

Item placuit, ut corpora defunctorum nullo modo * in basilica sanctorum sepeliantur; sed si necesse est, [p] deforis circa murum basilicæ usque adeo non abhorret. [q] Nam si firmissimum hoc privilegium usque nunc * manet civitates, ut nullo modo intra ambitus murorum cujuslibet defuncti corpus humetur, quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reverentia * obtinere?

ANNO CHRISTI 563.

* intra basilicam sepeliantur: Burch. lib. 33. cap. 157. Ivo p. 3. c. 220.

* retinent, *alias* amplius retinent Galliæ civitates,

* obtineri

XIX

Item placuit, si quis presbyter, post hoc interdictum, ausus fuerit [r] chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altarium consecrare, a suo officio deponatur: nam & antiqui hoc canones vetuerunt.

XX.

Item placuit, ut ex laico ad gradum sacerdotii ante nemo veniat, nisi prius anno integro in officio * lectorati vel subdiaconati disciplinam ecclesiasticam discat: & sic per singulos gradus prædictus ad sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, ut qui necdum didicit, jam docere præsumat; dum & antiquis hoc patrum institutionibus interdictum sit.

* lectorum vel diaconatus.

XXI.

Item placuit, ut si quid ex collatione fidelium, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud unum clericorum fideliter colligatur, & constituto tempore, aut semel, aut bis in anno, inter omnes clericos dividatur: nam non modica ex ipsa inæqualitate discordia generatur, si unusquisque in sua septimana quod oblatum fuerit, sibi defendat.

XXII.

Item placuit, ut quæcumque præcepta antiquorum canonum modo in concilio recitata sunt, nullus audeat præterire. Si quis autem quasi contumax transgreditur, ille necesse est ut de suo degradetur officio.

Relectis capitulis, Lucretius episcopus dixit: Quia opitulante nobis domino, ea quæ ad firmitatem catholicæ & orthodoxæ fidei, vel quæ ad officium ordinis ecclesiastici pertinebant, unanimi (sicut oportebat) collatione decrevimus; restat nunc, ut ex omnibus his quæ * fidei gratia salubriter statuta sunt, propriam unusquisque nostrum studeat docere atque informare diœcesim. Si quis autem ex nobis in parochiis suis, post agnita hujus concilii statuta aut clericum, aut monachum sanæ huic doctrinæ resistentem invenerit, aut in aliquo adhuc Priscillianæ sectæ errore latitare persenserit, &

* Dei

ANNO CHRISTI 563.

non continuo illum excommunicatum & anathematizatum ab ecclesia foras ejecerit; ita ut cum hujusmodi homine nec cibum aliquis fidelium sumere, nec communicare præsumat; noverit se is, qui talem receperit, & fraternæ esse excommunicationi obnoxium, & divinæ procul dubio sententiæ reum.

*unito per Dei

Omnes episcopi dixerunt: Quæcumque a nobis * per Dei gratiam communi consensu decreta sunt, pervigili necesse est ut cum omni solicitudine observentur. Quæ ut stabilem placitæ constitutionis obtineant firmitatem, propria unusquisque his gestis manu sua subscribat. Et post episcoporum subscriptio subsecuta est.

*Gildeticus

u Lucretius episcopus subscripsi.
* Ildericus episcopus subscripsi.
x Andreas episcopus subscripsi.
y Lucentius episcopus subscripsi.
z Martinus episcopus subscripsi.
Timotheus episcopus subscripsi.
a Cottus episcopus subscripsi.
Maliosus episcopus subscripsi.

NOTÆ SEVERINI BINII EX GARSIA.

a *Concilium.*] Dum Iustinianus imperator in oriente a catholica fide deficiens orthodoxos insequitur, prout supra in notis ad vitam Ioannis tertii recensui, admirabili divina providentia contigit, in occidente Theodomirum, qui fuerat hæreticus, ad fidem Christianam converti, cujus hortatu orthodoxi episcopi congregati, habitis conciliis, hæreses omnes cum suis auctoribus condemnarent.

Hoc concilium idem princeps celebrari curavit anno tertio regni sui. Ante omnia in eo secundum præscriptum sedis apostolicæ damnata est hæresis Priscillianistarum, & aliorum hæreticorum errores. Baronius ann. 563. num. 14. & 15.

Locus concilii.

b *Bracarense*] Sic dictum a Bracara, quæ est totius Gallæciæ civitas metropolis non procul a Minio fluvio. Ptolem. lib. 2. cap. 6. Bracaros inter Gallæcos enumerat, eorumque metropolim Bracaram Augustam vocat. Plinius lib. 3. c. 3. Bracari sunt populi Hispaniæ Tarraconensis. Vide Abrahamum Ortelium.

Theodomirus an Ariamirus concilium convocaverit.

c *Anno tertio Ariamiri*] Sic omnes codices manuscripti constanter habent, & excusi. Verum historici nostri, Theodomirum, non Ariamirum regem Suevorum congregasse hoc concilium affirmant: de cujus mirabili ab errore & impietate Ariana conversione agit Gregorius Turonensis lib. 5. cap. 11. & 37. sed existimo, idem esse Ariamirum & Theodomirum. Vasæus aliter: secundum Bracarense tempore Theodomiri coactum existimat: primum vero anno Theudis tertio, 536. domini: sed in re dubia editis & omnibus codicibus manuscriptis demere fidem non ausim. *Hæc Garsias. Adde.* Illustrissimus cardinalis Baronius a Garsia dissentit primum in tempore. nam auctore Garsia celebratum fuit hoc concilium anno domini nostri Iesu Christi 561. æra 599. Ex sententia autem Baronii illud habitum fuisse ponitur anno Christi nati 563. cum quo annus tertius Theodomiri coincidit. Secundo discrepat ab eodem Garsia, quod existimet hanc synodum sub Theodomiro, non autem sub Ariamiro celebratam fuisse, quodque nomen Ariamiri per errorem in acta concilii illapsum sit. Commune, inquit, fuisse reperitur tam patri quam filio, ut Miro uterque nominaretur: sed pater Theodo, Aria filio prænomen fuisse cognoscitur. Et licet apud Gregorium Turonensem idem qui Theodomirus, Charraricus etiam nuncupatus inveniatur: eumdem tamen esse cum ipso Mironis parente, ex eodem auctore probatur. Hæc Baronius anno 560. num. 6. item ann. 563.

" quod nos potest vocabimus tertium.

d *Cum Gallæcia.*] In provincia Gallæciæ duos contineri metropolitas, patet "ex secundo Bracar. nimirum Bracarensem, & Lucensem.

e *Priscilliana hæresis contagio.*] Damnata fuit hæresis Priscilliani concilio nationali Hispaniæ, ubi capitula contra eum sunt edita, transmissaque ad Balconium Bracaræ episcopum. De hac re vide Severum in historia, Isidorum lib. 8. etymolog. cap. de hæresibus, & quæ diximus supra. *Garsias.*

f *Turibium.*] Quomodo Turibius Asturicensis episcopus hoc loco appelletur notarius S. Leonis, dixi supra in notis ad epist. Leonis 93.

Cap 3. ... minus ... biscum ... sacerd... salutat...

g *Dominus vobiscum.*] Salutatio hæc sacerdotis ad populum antiquissima est, ab apostolisque fluxit. ejus meminit sanctus Dionysius de ecclesiast. hierarch. & Soter papa apud Gratianum de consecrat. dist 1. Can. Hoc quoque: & Burchard. lib. 3. cap. 34. Ivo parte 2 cap. 127. Alcuinus lib. de divinis officiis, cap. de celebratione missæ, Hugo de sacramentis. Et Petrus Damianus librum inscripsit, *Dominus vobiscum*; qui floruit anno domini 1050. Neque in hoc capite rejicitur pontificalis episcopalisque salutatio, *Pax vobis*, quæ antiquissima etiam est, & solis episcopis tributa: eaque forma usi sunt sanctus Iacobus & Basilius in liturgiis, & D. Ambrosius lib. de dignitate sacerdotali cap. 5. & Chrysostomus homil. 3. ad Coloss. sed adversus Priscilliani figmentum, qui usum salutandi in missa permutavit, decernitur, episcopum posse uti etiam sacerdotali salutatione. Nam in missis privatis, & in solennioribus prima vice episcopus salutat hac forma: *Pax vobis*; postea dicitur: *Dominus vobiscum*; sicuti sacerdos: quod Priscillianus negabat, affirmans esse, *Pax vobis*, tantum ab episcopo dicendum semper, a sacerdote vero, *Dominus vobiscum. Hæc Garsias, & sequentia.*

Cap. ... Granu... quid.

h *Neque granos gentili ritu demittant.*] Excusi, gradus: lego granos, ut est in manuscripto. De iis Isidorus lib. 19. etymolog. cap. 23. *Nonnulla etiam gentes non solum in vestibus, sed & in corpore aliqua sibi propria quasi insignia vendicant; ut videmus cirros Germanorum, granos & cinnabar Gothorum.* Existimo esse genus laicæ vestis " oblongæ. Hodie gramalla murice tincta magistrorum Barcinonis insigne est. Apud eosdem populos dicitur etiam gramalla, genus vestis luctuosæ, pullæ: quæ a Castellanis loba de luto dicitur, cum capirote.

"errât ... sias Bi... que: n... Isidor... grano... veste ... rat. vi... tur p... ad cap... pertin...

i *Sancti præcipiunt canones.*] Sic enim concilio Laodic. cap. 59 statutum est, ut in ecclesia non legantur nisi volumina novi & veteris testamenti, nihilque a plebe editum: & Carthag. III. cap. 23. & 47. *Sub nomine divinarum scripturarum nullæ preces vel orationes legantur, nisi sint in synodo approbatæ, vel a prudentibus tractatæ.* Milevitano cap. 12. legi permittuntur martyrum passiones, cum eorum anniversariæ dies celebrantur: & Carthag. III. c. 47. doctorum orthodoxorum hymni: & Tolet. IV. c. 13.

Cap. ... Quid i... clesia ... debeat

k *Sanctuarium altaris.*] Sanctuarium, velum intelligitur, quo distinguebatur locus altaris, & tegebatur, ne omni populo esset conspicuus. hoc constat ex Gregorio in epist. 30. ad Constantiam August. lib. 3. Vocatur & Brandeum; ex quo, cum a S Leone papa forcipibus incideretur, sanguis effluxit. alibi appellatur velamen.

Cap. ... Sanct... altaris

l *Antiquis canonibus.*] Sacerdotibus & Levitis dabatur communio ante altare, clero in choro, populo extra chorum. Id constat ex concilio Toletano IV. cap. 18. Hinc a locorum divisione vocatur laica communio, & peregrina, & sacerdotalis. De qua re diximus concil. Ilerd. c. 16. Laodic. c. 19. sic legitur: *Solis autem ministris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare.*

Cap. ... Comm... a tripl... loco ... plicite... minat.

m *Cibo carnium non utuntur.*] Carnibus vesci noluerunt Eustathiani, eo quod immundas ducerent: ideoque in concilio Gangrensi damnati sunt. De hac re etiam decretum est can. 14. concilii Ancyrani, iisdem pene verbis. *Qui in clero sunt, presbyteros, vel diaconos a carnibus abstinentes, visum est eas attingere, & sic, si velint, ab eis abstinere: si autem nolint olera, quæ cum carnibus apponuntur, comedere, & canoni non cedant, ab ordine cessare.*

Cap. ... Esum c... Eustac... abomi... tur qua...

n *Qui pro suis sceleribus puniuntur.*] Contrarium videtur decernere concilium Aurelianense II. cap. 14. his verbis: *Oblationem defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus, si tamen non ipsi sibi mortem probentur propriis manibus intulisse.*

Cap. ...

o *Catechumenis.*] Catechumenus is est qui audiens a patribus appellatur: nam de fide, quæ ex auditu est, teste Paulo, instruebatur. Augustinus lib. de fide & operibus cap. 6. Instituebantur autem catechumeni ab episcopo & sacerdotibus. Nicolaus papa. Triburiense cap. 6. Isidorus lib. 2 de offic. eccles. cap. 20.

Cap. 1... Catec... menus quis.

p *Deforis circa murum.*] Idem statuit concilium Triburiense cap. 17. de laicis, ut non in ecclesia, sed in communi cœmeterio seu dormitorio sepeliantur: additur tamen: *Nemo enim in ecclesia sepeliatur; nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, qui per vitæ meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit.* Concilium Moguntinum cap. 52. excipit episcopos, abbates, & dignos presbyteros. Pelagius II. sic statuit, ut inter alia ejus decreta legi in libro manuscripto bibliothecæ divi Laurentii: *Item placuit, ut corpora defunctorum nullo modo intra basilicam sepeliantur; sed si necesse est, foris circa murum basilicæ.* Hunc morem antiqui Christiani

Cap. 1... Defunc... rum c... ra oli... ecclesi... pelire ... citum

religiose

religiose servarunt, ut in capellis, aut in muro ecclesiæ, & non intra ecclesiam humarentur. quamvis essent proceres & principes viri: ut observatum est in multis basilicis Hispaniæ. Nunc vero tanta omnes homines ambitio & fastus cepit, ut lacera corpora, trunci artus, putres formæ, prope Christi Dei veri sacramentum, adhibitis marmoreis imaginibus, superbe collocentur. Superbiam & luxum inanem damnamus, non pietatem; modumque profanis sepulturis adhibendum suademus. Vide quæ supra notavimus in calce concilii Valentini.

In sepeliendis vero sanctorum martyrum corporibus alia erat ratio & conditio. Nam illis condiendis, & in templis struendis ad eorum cultum, effusæ erant impensæ Christianorum; ut auctor est Tertullianus in apologet. & Prudentius, & Gregorius Nyssenus in oratione de funere Meletii, & Nazianzenus epistola 18. ad Sophronium.

q *Nam si firmissimum hoc.*] Duodecim tabularum lege interdictum erat intra Vrbem mortuos sepeliri: unde in viis sepeliebantur Romani.

r *Chrisma.*] Nullus presbyter chrisma potest conficere, ut statuit Silvester papa actione prima concilii Romani cap. 5. & II. Carthaginense cap 2. & III. Carthaginense cap. 36. & primum Toletanum cap. 20. & in epistola Montani ad Theoribium; id enim munus solius episcopi est. Innocentius papa epistola quinta. Estque Cyprianus auctor, id a Christi salvatoris domini nostri facto emanasse, in opusculo de unctione chrismatis, & aliis sacramentis.

s *Aut altarium.*] Presbyter non debet consecrare altare: nam id etiam episcopo reservatum est. Concil. Agathen. cap. 43. Vide etiam concilium II. Hispalense cap. 7. De eo etiam Felix papa IV, in epist. decretal. cap. 1. & concilium Toletanum VIII. cap. 7. & Vvormatiense cap. 8.

t *Semel aut bis.*] Hæc divisio erat oblationum. Idem dicitur II. Bracarensi cap. 6. At I. Aurelianensi cap. 16. dimidia pars assignatur clero, dimidia episcopo: & cap. 13. dicitur, tertiam partem esse episcopi, clericorum vero duas alteras. Vide decretum Damasi papæ apud Gratianum 10. quæst. 1. c. Hanc consuetudinem: & concilium IV. Toletanum, c. 32.

u *Lucretius.*] Fuit episcopus primæ sedis Bracaræ ecclesiæ, successit Profuturo, & præcessit Martinum ejusdem ecclesiæ episcopum.

x *Andreas.*] Fuit Iriensis.

y *Lucentius.* Conimbricensis.

z *Martinus.*] De sancto Martino episcopo Dumiensi hæc accipe, Fuit enim Dumiensis monasterii episcopus, de quo sic Isidorus libello de viris illustribus: *Martinus Dumiensis monasterii sanctissimus pontifex, ex orientis partibus navigans Gallaciam venit: ibique conversis ab Ariana impietate ad fidem catholicam Suevorum populis, regulam fidei & sanctæ religionis constituit, ecclesiasticos informavit, monasteria condidit, copiosaque præcepta piæ institutionis composuit. Cujus equidem ego ipse legi librum de differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen epistolarum: in quibus hortatur ad vitæ emendationem & conversationem fidei, orationis instantiam, eleemosynarum distributionem, & super omnia cultum virtutum omnium & pietatem. Floruit regnante Theodomiro rege Suevorum, temporibus illis quibus Iustinianus in republica, & Athanagildus in Hispaniis imperium tenuere.* De eo etiam in concilio Toletano X. Construxit primo ecclesiam Dumiensem, deinde est pontifex Bracarensis factus, qui scripsit de differentiis virtutum ad Mironem, & epistolas varias, & tractatum de castigatione rusticorum: in compendium contraxit concilia orientalia, & Nitigesio episcopo Lucensi metropolitano misit.

a *Cottus.*] Empuritanæ ecclesiæ, ut ex subscriptionibus secundæ synodi Bracarensis constat *Hæc omnia Garsias.*

*** Seriem Suevorum in Gallæcia regum, sub quibus, Bracarensia concilia habita sunt, ex Garsiæ Loaisæ commentariis, ne quid deesse videretur, adjecerat GræcoLatinæ suæ editioni Binius. Verum eam utpote minus necessariam prætermisit regius collector, in cujus partes concessimus contenti monuisse lectorem.

[a] CONCILIVM SANTONENSE,

IN QVO HERACLIVS PRESBYTER episcopus Santonensis creatus est, remoto Emerio, qui Clotharii regis imperio contra canones fuerat ordinatus, sub annum Christi DLIII. IOANNIS III. papæ IV. Chariberti regis II.

SYNODI *hujus auctor fuit Leontius metropolitanus Burdigalensis cum episcopis comprovincialibus. Iusta autem depellendi ab episcopatu Emerii causa videbatur, quod is non a clero & populo electus, sed regis voluntate cathedram adeptus, ac sine metropolitani consensu fuerat ordinatus; quorum utrumque contra ecclesiasticam disciplinam in proxima nuper synodo Parisiensi confirmatam actum fuisse dubium non erat. Attamen Chariberto regi Clotharii patris decretum retineri placuit. Quare & Heraclium a synodo electum male accepit, & Emerium restitui jussit, multa etiam episcopis synodi auctoribus imposita; ut Gregorius Turonensis docet libro quarto historiæ Francorum, cap. 26.* ANNO CHRISTI 563.

Apud urbem, *inquit*, Santonicam [b] Leontius, congregatis provinciæ suæ episcopis, Emerium ab episcopatu depulit, asserens non canonice fuisse hoc honore donatum. Decretum enim regis Clotharii habuerat, ut absque metropolitani consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo ejecto, consensum fecere in Heraclium tunc Burdigalensis ecclesiæ presbyterum: quod regi Chariberto, subscriptum propriis manibus, per nuncupatum presbyterum transmiserunt. Qui veniens Turones, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc ut consensum subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifeste respuit. Igitur postquam presbyter Parisiacæ urbis portas ingressus, regis præsentiam adiit, hæc effatus est: Salve rex gloriose: sedes enim apostolica eminentiæ tuæ salutem mittit uberrimam. Cui ille: Numquid, ait, Turonicam adiisti urbem, ut papæ illius nobis salutem deferas? Pater, inquit presbyter, Leontius tuus cum comprovincialibus episcopis salutem tibi mittit, indicans Æmilium, (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) ejectum ab episcopatu, pro eo quod prætermissa canonum sanctione, urbis Santonicæ episcopatum ambivit. Ideoque consensum ad te direxerunt, ut alius in ejus locum substituatur; quo fiat ut dum transgressores canonum regulariter arguuntur, regni vestri potentia ævis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, frendens rex eum a suis conspectibus extrahi jussit, & plaustro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putasne quod non est super quisquam de filiis Clotharii regis, qui patris facta custodiat, quod hi episcopum, quem ejus voluntas elegit, absque nostro judicio projecerunt? Et statim directis viris religiosis, episcopum in loco restituit: dirigens etiam quosdam de camerariis suis, qui exactis a Leontio episcopo mille aureis, reliquos juxta possibilitatem condemnarent episcopos. Et sic patris est ultus injuriam.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Cum in concilio Parisiensi tertio supra constitutum fuisset, ad episcopatum admittendum esse, non quem regis auctoritas absque canonica electione intrusisset, sed quem clerus elegisset, & episcopi provinciales una cum metropolitano probassent: Leontius Burdigalensis episcopus, collecto collegarum suorum concilio Santonis, post alia decreta Emerium episcopum Santonensem a Clothario rege eo modo in episcopatum regia auctoritate intrusum, sede privavit. Quod cum Chariberto regi nuntiatum esset, ira fremens nuntium presbyterum a suis conspectibus extrahi jussit, & plaustro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit; convocatoque aliorum religiosorum conventu, Emerium vi iterum intrusit. Rem in concilio gestam prolixius describit Gregorius Turonensis lib. 4. cap. 26. his verbis: *Apud urbem Santonicam Leontius, congregatis provinciæ suæ episcopis, Emerium ab episcopatu depulit,* Causa & acta concil. Clotharii factum crudele.

ANNO CHRISTI 567.

pulit, asserens non canonice fuisse hoc honore donatum. Decretum enim regis Clotharii habuerat, ut absque metropolitani consilio benediceretur, qui non erat præsens. Quo ejecto, consilium fecerunt in Heraclium Burdigalensis ecclesiæ presbyterum: quod regi Chariberto, subscriptum propriis manibus, per nuncupatum presbyterum transmiserunt. Qui veniens Turonos, rem gestam beato Euphronio pandit, deprecans hoc, ut consensum subscribere dignaretur. Quod vir Dei manifeste respuit. Igitur postquam presbyter Parisiacæ urbis portas ingressus, regis præsentiam adiit, hæc effatus est: Salve rex gloriose: sedes enim apostolica (ita Turonensis & Burdigalensis ecclesiæ nominantur, non quod ab apostolis fuerint institutæ, sed quod apostolica auctoritas per pallium a sede Petri concessa, illis inesset) *eminentiæ tuæ salutem mittit uberrimam. Cui ille: Numquid Turonicam adiisti urbem, ut papa illius nobis salutem deferas? Pater (inquit presbyter) Leontius tuus cum comprovincialibus episcopis salutem tibi mittit, indicans Æmilium (sic enim vocitare consuevit Emerium ab infantia sua) ejectum ab episcopatu, pro eo quod prætermissa canonum sanctione,* B *urbis Santonicæ episcopatum ambivit: ideoque consensum ad te direxerunt, ut alius in locum ejus substituatur: quo fiat, ut dum transgressores canonum regulariter arguuntur, regni vestri potentia avis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, fremens rex eum a suis conspectibus extrahi jussit, & plaustro spinis suppleto imponi desuper, & in exilium protrudi præcepit, dicens: Putasne, quod non est super quisquam de filiis Clotharii regis, qui patris facta custodiat; quod hi episcopum, quem voluntas regis elegit absque nostro judicio projecerunt? & statim electis viris religiosis, episcopum loco restituit.* Permansisse Emerium deinceps in Santonensi episcopatu, eumdemque reconciliatum fuisse Leontio, ex his quæ scribit Venantius Fortunatus in carmine de basilica sancti Bibiani, intelligi potest.

Emerius pœnitentiã egit.

b *Leontius.*] Hic Leontius XIII. numeratur a Fortunato Burdigalensis episcopus; qui nobilissimo genere ortus, divitiisque pollens, & egregiis animi virtutibus exornatus, conjugatus licet, invitus ad ejus ecclesiæ episcopatum C assumptus fuit. Nomen conjugis fuerat Placidina, ex imperatorio stemmate procreata: quæ optimis composita moribus, & si a sancto viro suo corpore divisa foret, bonis tamen operibus ipsi comes individua inhæsit. Archima[a] soror Placidinæ, & uxor Apollinaris, etiam indulsit viro suo, ut episcopus crearetur, ipsaque divinis templis erigendis vacaret. Gregorius Turonensis de gloria martyrum cap. 65. Fortunatus lib 1. carm. in laud. Leontii. Baron. ann. 566. num. 19. & 20.

Leontius Burdigalẽsis episcopus.

[a] Aleima, de qua nos in notis.

[a]CONCILIVM [b] LVGDVNENSE II.

GVNTRAMNI REGIS IVSSV IN IPSIVS regno celebratum, * anno Christi DLXVII. indictione XV. Ioannis III. papæ anno VIII. Chariberti, Guntramni, Chilperici & Sigeberti fratrum regum VI.

* anno Christi DLXX. *ut notat Binius.* [a] sed falso.

TITVLI CANONVM.

D

I. *De controversiis episcoporum per metropolitanos componendis.*

II. *Ut rata sint donationes episcoporum & clericorum, ecclesiæ vel aliis factæ.*

III. *De iis qui aliquos per vim & nefas captivos tenent, excommunicandis, nisi restituant.*

IV. *Ut ab uno episcopo excommunicatus, ab omnibus episcopis excommunicatus habeatur.*

V. *Ut quæ ab episcopo alicui in usum aut proprietatem donata sunt, ab ejus successoribus non auferantur.* E

VI. *De litaniis prima Novembris hebdomata in omni ecclesia celebrandis.*

PRÆFATIO.

Cum in nomine domini in Lugdunensi urbe ad synodale concilium venissemus, tam pro renovandis sanctorum patrum institutis, quæ præsentis temporis necessario fecit opportunitas iterari, quam his quæ assurgentibus undecumque querelarum materiis, recentis definitionis ordo poposcit institui, tractantes quid A saluti populi utilius competeret, vel quid ecclesiasticus ordo observaret.

ANNO CHRISTI 567.

CANONES.

I.

Primo in loco unitatem sacerdotum, quam & dominus diligit, & scriptura commendat, & concordia caritatis exposcit, convenit ab omnibus custodiri; ita ut in omni tractatu vel definitione, uno spiritu, una sententia, sacerdotum constantia perseveret. Et si quid inter fratres, id est coepiscopos nostros, contentionis ortum fuerit: si de una provincia sunt, metropolitani cum comprovincialibus suis judicio sint contenti. Si vero diversæ provinciæ duo fuerint sacerdotes, inter quos aliqua disceptatio oriatur, convenientibus in unum metropolitanis ipsorum, omnis eorum actio illorum judicio terminetur: ita ut si unus ex episcopis ab alio episcopo, aut a quacumque persona inique fuerit aggravatus, communi fratrum studio cum Dei solatio defensetur. Quod si quis se ab hac conditione quacumque calliditate subtraxerit, tribus mensibus se a caritate fratrum noverit esse sequestratum.

II.

[a] Secundo loco, quia multæ tergiversationes infidelium ecclesiam quærunt collatis privare donariis, id convenit inviolabiliter observari, ut testamenta, quæ episcopi, presbyteri, seu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque instrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid ecclesiæ, aut quibuscumque conferre videantur, omni stabilitate subsistant. Id specialiter statuentes, ut etiamsi quorumcumque religiosorum voluntas, aut necessitate, aut simplicitate, aliquid a legum sæcularium ordine visa fuerit discrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconcussa manere, & in omnibus Deo propitio custodiri. De quibus rebus si quis animæ suæ contemptor aliquid alienare præsumpserit, usque ad emendationis suæ, vel restitutionis rei ablatæ tempus, a consortio ecclesiastico, vel omnium Christianorum convivio habeatur alienus.

III.

Et quia peccatis facientibus multi in perniciem animæ suæ ita conati sunt, aut conantur assurgere, ut animas longa temporis quiete sine ulla status sui competitione viventes; nunc improba proditione atque traditione, aut captivaverint, aut captivare conentur, si juxta præceptum domini regis emendare distulerint, quousque hos quos abduxerunt, in

ANNO CHRISTI 567.

in loco in quo longum tempus quiete A vixerint, restaurare debeant, ecclesiæ communione priventur.

IV.

Illud etiam quod sancti patres salubriter ordinarunt, placuit iterari, ut si quicũque episcopus pro reatu aliquo quemquam a communione suspenderit, apud omnes sacerdotes eatenus a communione habeatur alienus, usquequo ejus judicio debeat recipi, a quo meruerat pro reatu suo a caritate ecclesiæ sequestrari.

V.

Et quia multa sunt ecclesiæ membra, quæ diverso genere, pro vitæ suæ qualitate, vel discretione sacerdotali, aut oblectari convenit, aut distringi, illud censuimus statuendum, ut quascumque munificentias clericis aut servientibus, sive de rebus ecclesiæ in usum, aut de propriis in proprietatem, præcedentes dederint sacerdotes, subsequentes pontifices nullatenus auferre præsumant. Si quid tamen culpæ extiterit, pro qualitate personarum, vel regula canonum præcedentium, in persona habeatur, non in facultate districtio.

VI.

Placuit etiam universis fratribus, ut in prima hebdomada noni mensis, hoc est, ante diem dominicam, quæ prima in ipso mense illuxerit, litaniæ, sicut ante ascensionem domini sancti patres fieri decreverunt, deinceps ab omnibus ecclesiis, seu parochiis celebrentur.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Philippus in Christi nomine episcopus ec- D clesiæ Viennensis, constitutionibus nostris subscripsi.

Nicetius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis, constitutionibus nostris subscripsi.

Agricola in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cabilonensis, constitutionibus nostris subscripsi.

Vincentius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Belieensis, constitutionibus nostris subscripsi.

Syagrius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Æduorum, constitutionibus nostris subscripsi.

E

Æoladius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Nevernensis, subscripsi.

Salonius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Genavensis, subscripsi.

Chelidonius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Matiscensis, subscripsi.

Valesius presbyter directus a domino meo Syagrio episcopo ecclesiæ Gratianopolitanæ, subscripsi.

Vincentius presbyter directus a domino meo Lucretio episcopo ecclesiæ Deensis, subscripsi.

Eusebius presbyter directus a domino meo Victore episcopo ecclesiæ Tricastinorum, subscr.

Piolus presbyter directus a domino meo Te- A trico episcopo ecclesiæ Lingonicæ, subscripsi.

Cæsarius presbyter directus a domino meo Tetradio episcopo ecclesiæ Vesoncensis; subscripsi.

Abstemius diaconus directus a domino meo Maximo episcopo ecclesiæ Valentinæ, subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Indictione* XV.] Iu vulgatis editionibus apposita est temporis nota, *Anno VI. regni gloriosissimi Guntramni regis, indictione* III quam notam competere putant anno Christi DLXX. Et vero de indictione certum est eo Christi anno tertiam fuisse. At Guntramni & fratrum ejus annus hic B erat non sextus, sed nonus. In synodo enim IV. Parisiensi annus XII. Sigeberti & fratrum ejus comparatur cum indictione VI. quæ fuit anno Christi DLXXXIII. Quare nono illorum anno tertia fuit indictio, & sexto eorumdem anno, cum habitum dicitur hoc concilium, indictio fuit non III. sed XV. anno Christi DLXVII. Sic ergo ex conjectura correximus, cum exemplaribus antiquis in hac synodo careremus.

2 *Secundo loco.* Et canonem hunc, & alios ex hac synodo usurparunt collectiones antiquæ, Andegavensis, Diviomensis, &c.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Ad evitandum scandalum, quod a quibusdam malæ vitæ episcopis ecclesiæ Lugdunensi illatum fuerat, per se suosque legatos quatuordecim episcopi convenerunt, statueruntque sex damtaxat canones, quibus ecclesiasticæ paci atque indemnitati consulitur. Quænam autem fuerint ista allegata scandala, ex Gregorio Tu- C ronensi accipe.

b *Lugdunense.*] Sic dictum a Lugduno, de quo hæc in theatro urbium, *Lugdunum, vulgò*, Lyon, *ante Christi nativitatem anno 23. a* [a] *Numantio Plamitio Romano proconsule sub Cæsare Augusto extructum. Vrbs sita in monte, ubi fluvius Arar miscetur Rhodano, atque ad mare tendit. Fuit antiquitus schola Latina valde celebris, hodie emporium Galliæ celeberrimum. Dion scribit, hanc urbem olim, (prout videre est in antiquis marmoribus & numismatibus,)* Lugudunum; *postea trisyllabicõs, sicut apud Tacitum & Plinium reperitur,* Lugdunum *vocatam fuisse, Paradinus in sua Lugdunensi historia, quam Gallica lingua edidit, docet a Livio & Plutarcho* Insulam; *in vetustis inscriptionibus* civitatem Sequanorum, *a Sidonio* Rhodanusiam; *in historia S. Lupi archiepiscopi Lugdunensis* Arariam *nominari; haud dubie a Rhodano & Arare fluminibus eam interfluentibus. Gregorius Turonensis lib. I. tradit* D *eam quoque* nobilissimam *nominari, ex eo quod martyrum sanguine illustrata fuerit. Plutarchi libellus de fluminibus & montibus scribit, civitatem* Lugdolum *vocatam, & montem cui insidet,* Lugdunum; *historiamque fabulosam, & rationes frivolas adducit. Plinius in epistola hanc urbem ornamentum provinciarum dicit. De hujus origine, nominisque ratione, lege historiolam, seu potius fabellam apud Plutarchum de montibus in voce* Araris. Hæc ex theatro urbium & geographia Ortelii.

Lugdunum Galliæ describitur.

[a] Munacio Planco sunt & alia hic & alibi ex Theatro illo parum certa, imo & falsissima

DE SALONIO ET SAGITTARIO episcopis, qui in eadem synodo Lugdunensi ob diversa scelera damnati, episcopatusque honore privati sunt,

Ex Gregorio Turonensi lib. V, historiæ, cap. XX.

CONTRA Salonium; *inquit*, Sagittariumque episcopos tumultus exoritur. Hi enim a sancto Nicetio Lugdunensi episcopo educati, diaconatus officium sunt sortiti: hujusque tempore Salonius Ebredunensis urbis, Sagittarius Vapingensis ecclesiæ sacerdotes statuuntur. Sed assumpto episcopatu, in proprium relati arbitrium, cœperunt in pervasionibus, cædibus, homicidiis, adulteriis, diversisque in sceleribus insano furore grassari: ita ut quodam tempore celebrante Victore Tricastinorum episcopo solennitatem natalitii sui, emissa cohorte, cum gladiis & sagittis irruerent super eum. venien-

ANNO CHRISTI 567.

tesque sciderunt vestimenta ejus, ministros ceciderunt, vasa & omnia ad apparatum prandii auferentes, relinquentes episcopum cum grandi contumelia. Quod cum rex Guntramnus comperisset, congregari synodum ad urbem Lugdunensem jussit. conjunctique episcopi cum patriarcha Nicetio beato, discussis causis invenerunt eos de his sceleribus, de quibus accusabantur, valde convictos: præceperuntque ut qui talia commiserant, episcopatus honore privarentur. At illi, cum adhuc propitium sibi regem nossent, ad eum accedunt, deplorantes se injuste remotos; sibique tradi licentiam, ut ad papam urbis Romanæ accedere debeant. Rex vero annuens petitionibus eorum, datis epistolis eos abire permisit. Qui accedentes coram papa Ioanne, exponunt se nullius rationis existentibus causis dimotos. Ille vero epistolas ad regem dirigit, in quibus locis suis eosdem restitui jubet. Quod rex sine mora, castigatis prius illis verbis multis, implevit. Sed nulla, quod est peius, fuit emendatio subsecuta. Tamen Victoris episcopi pacem petierunt, traditis hominibus quos in seditionem direxerat. Sed ille recordatus præcepti dominici, non debere reddi inimicis mala pro malis, nihil his mali faciens, liberos abire permisit. Vnde in posterum a communione suspensus est, pro eo quod publice accusans, clam inimicis pepercisset absque [c] consilio, quibus accusaverat, fratrum. Sed per favorem regis iterum in communionem revocatus est. *Hactenus Gregorius. qui & alia post hæc de iisdem episcopis multa subjicit, quæ propterea omittimus, quod a synodum Lugdunensem non pertineant. Quo autem pacto examinata iterum ac discussa horum causa fuerit in altera synodo Cabilonensi, suo infra loco videbimus.*

[c] concilio

[a] CONCILIVM TVRONENSE II.

[b] IN CAVSA ECCLESIASTICÆ disciplinæ reformandæ, in basilica sancti Martini celebratum, sub die xv. Kalendas Decembris, [c] anno Christi DLXVII. Ioannis III. papæ anno VIII. Chariberti regis VI.

TITVLI CANONVM.

I. *De synodo bis per singulos annos, aut semel convocanda.*

II. *De pace inter episcopos conservanda.*

III. *De compositione corporis dominici super altario.*

IV. *Ne laici in ecclesia clericis misceantur.*

V. *Vt unaquaque civitas pauperes suos alat.*

VI. *Vt epistolia soli dent episcopi.*

VII. *De remotione abbatum, vel archipresbyterorum, sine consilio ab episcopis non facienda.*

VIII. *Vt episcopus ei quem alter episcopus excommunicavit, non communicet.*

IX. *Vt in Britannia, sine consensu metropolitani, vel comprovincialium, episcopi non ordinentur.*

X. *Vt nullus clericus extraneam mulierem domi habeat.*

XI. *Vt episcopus nullam ignaviam ad distringendum habeat; & si necesse fuerit, ab aliis adjuvetur episcopis.*

XII. *Vt episcopus conjugem habeat ut sororem, & nullam de se suspicionem præbeat.*

XIII. *Vt episcopus qui conjugem non habet, extraneas mulieres domi non habeat.*

XIV. *Ne duo clerici aut monachi in uno strata recumbant; & ut monachi omnes in communi schola jaceant.*

XV. *De monachis qui conjugia ineunt, excommunicandis, & auxilio judicis separandis.*

XVI. *Ne mulier septa monasterii introire permittatur.*

XVII. *De observatione jejuniorum monachis obeunda.*

XVIII. *De observatione psallendi.*

XIX. *De archipresbyteris, & aliis clericis conjugatis, qua cautela segregati ab uxoribus vivere debeant.*

XX. *De virginibus, & reliquis castitatem professis, vel viduis, quæ post mutatam vestem conjugio copulatæ sunt.*

XXI. *De adulterinis vel incestuosis conjunctionibus.*

XXII. *De Kalendis Ianuarii, & cathedra sancti Petri.*

XXIII. *De hymnis recipiendis,*

XXIV. *De iis qui per discordias regum res ecclesiarum aut sacerdotum competunt.*

XXV. *De pervasoribus, seu retentoribus rerum ecclesiasticarum.*

XXVI. *De judicibus aut potentibus, qui pauperes opprimunt.*

XXVII. *Ne de ordinationibus clericorum præmia exigant episcopi.*

PRÆFATIO.

ECCLESIASTICÆ disciplinæ debet esse suffragium congregatio sacerdotum: nec aliud erit suæ solicitudinis tam peculiare conscribere, quam quod ad fundamentum religionis proficere recognoverit, operari non cesset; ut cum pastoralis cautela propagatur in ovilis custodia, paucorum veneranda decreta sint salutis publicæ documenta. Et quoniam quod omitti non decet, oportet implere; præsertim cum cujus ad animarum intellectualium, de quibus Deo cura est, forma processit, ejus traditionis lex ad pontifices manavit: necesse est vigilantissime providere repulso torpore, ut quidquid ab antiquis patribus statutum de tramite canonico, quarumdam personarum temeritate cernitur imminutum, revocandum est in statum pristinum, ut possint male admissa corrigi, & non admittenda damnari. Magna est enim in ipsa severitate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam ubi insana libertas generat vulnera, sacerdotalis districtio dat medelam. Quapropter Christo auspice, in Turonica civitate concilio concordante, juxta conniventiam gloriosissimi domini Chariberti regis annuentis, coadunati pro pace & instructione ecclesiæ, opportunum credidimus subterannexa decreta conficere, & subscriptionibus propriis roborare, ut retundantur noxia, propagentur optata: ne taciturnitate silentii vitiosorum criminum nutriri videretur licentia, non abscindi; & quæ opportuna erant pro qualitate temporis adjici, non putarentur negligi, sed procurentur impleri.

CANONES.

I.

Placuit itaque sancto concilio, interposita virtute domini Martini, in sancta basilica sua conscribi, ut bis ad synodum annis singulis metropolitanus & comprovinciales sui, in locum quem deliberatio metropolitani elegerit, Deo propitiante, conveniant; aut si necessitas, sicut hactenus,

nus, inevitabilis præpedierit, vel femel in anno, fine cujuflibet excufatione perfonæ, id eft regiæ vel privatæ; fine cujufcumque utilitatis obftaculo, præter infirmitatis certiffimæ labore præventum, nullius occafione velaminis, habeat unufquifque concurfum: fed ficut dictum eft, neque per impedimentum ordinationis regiæ, neque fub occafione utilitatis, aut caufæ propriæ, debeat a concilio feparari, apoftolo prædicante: *Quis nos feparabit a caritate Chrifti? tribulatio, an anguftia, an perfecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius?* & reliqua. Non debet fpiritali operi etiam regalis præferri præceptio, cum primum in ecclefia fit mandatum: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua.* Vnde non debet præcepto domini perfona cujuflibet hominis anteponi, neque debet terrenæ conditionis actio vel perfona terrere, quos Chriftus fpe crucis armavit. Si quis epifcoporum, ut fuperius dictum eft, ad fynodum venire diftulerit, ufque ad majorem fynodum a metropolitano & comprovincialibus maneat excommunicatus: nec ei ex alia provincia ullus epifcopus interea communicare præfumat. Ipfe enim fuæ divifionis præparat inftrumenta, qui cum fuis fratribus in membris ecclefiæ non concordat.

II.

Item decernitur propter illud cæleste mandatum, *Pacem meam do vobis*, ut pontificalis affectus inter facerdotes inviolabiliter confervetur. Verum fi pro peccatis, ut affolet, ex caufa livor emerferit, ut pendente certamine fibi invicem reconciliari non poffint, electis ab utraque parte fratribus, id eft presbyteris, præponderante dulcedine litis jacula finiant, & vota pacis acquirant. Nam qua fronte feftucam de alterius oculo velit eruere, qui in fuo trabem non refpicit imminentẽ? aut quid in aliis arguat, a quo magis vitii fons inundat? Si quis autem ab utraque parte, ut dictum eft, electis presbyteris atque mediantibus fratribus, hoc eft, fuis membris, recõciliari neglexerit, cum ad fynodum venerit, non folum reatum coram coepifcopis fe cognofcat incurrere, verum etiam congruæ pœnitentiæ intelligat vindictam fubire. Opportunum namque eft illum animadverfione fuccumbere, qui intelligendo peccavit, & quod docere debuit, in feipfo neglexit.

III.

Vt corpus domini in altari, non in imaginario ordine, fed *fub* crucis titulo componatur.

IV.

Vt laici fecus altare, quo fancta myfteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias quam ad miffas, ftare penitus non præfumant: fed pars illa, quæ a cancellis verfus altare dividitur, choris tantum pfallentium pateat clericorum. Ad orandum vero & communicandum, laicis & feminis, ficut mos eft, pateant fancta fanctorum.

V.

Vt unaquæque civitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pafcat fecundum vires, ut tam vicani presbyteri, quam cives omnes, fuum pauperem pafcant: quo fiet ut ipfi pauperes per civitates alias non vagentur.

VI.

Vt nullus clericorum, vel laicorum, præter epifcopos, epiftolia facere præfumat.

VII

Vt epifcopus nec abbatem, nec archipresbyterum, fine omnium fuorum compresbyterorum & abbatum confilio, de loco fuo præfumat ejicere, neque per præmia alium ordinare, nifi facto concilio tam abbatum quam presbyterorum fuorum, quem culpa aut negligentia ejicit, cum omnium presbyterorum confilio refutetur.

VIII.

Quicumque epifcopus illum, quem alter epifcopus excommunicatum habet, poftquam fuerit de ipfius excommunicatione commonitus, communicare præfumpferit, ufque ad fynodum excommunicatus habeatur.

IX.

Adjicimus etiam, ne quis Britannum, aut Romanum, in Armorico, fine metropolitani aut comprovincialium voluntate vel literis, epifcopum ordinare præfumat. Quod fi quis contraire tentaverit, fententiã in anterioribus canonibus prolatam obfervet, & a noftra caritate ufque ad majorem fynodum fe cognofcat remotum & excommunicatum: quia merito a caritate noftra, vel noftris ecclefiis fegregantur, qui patrum ftatuta contemnunt.

X.

De familiaritatibus mulierum licet crebrius fit in canonibus replicatum, attamen neceffe eft, ut fi fecta virgulta, quæ male pullulaverant, redeant, rurfus fidei falce fuccidantur, & jam radicitus eruantur. Nullus ergo deinceps clericorum, pro occafione neceffitatis, aut caufa ordinandæ domus, extraneam mulierem in domo fua habere præfumat. Et cum jubeamur victum aut veftitum artificiolo quærere, & manibus propriis laborare, quid opus eft in domo ferpentẽ includere pro vefte, quæ multiformem veftẽ non propterea deponit ut nudetur, fed ut fe, dum renovatur, often-

Margin notes: 8. — 6. — 14. — & fub ... unt ab ... Vat.

ANNO CHRISTI 567.

ostendat clariorem? Nullus ergo clericorum, non episcopus, non presbyter, non diaconus, non subdiaconus, quasi sanctimonialem, aut viduam, vel ancillam propriam, pro conservatione rerum in domo sua stabilire præsumat; quæ & ipsa extranea est, dum non est mater, aut soror, aut filia: quæ etiam pronior propinquabit ad culpam, dum dignoscitur subjecta dominatui. Si quis episcopus, aut presbyter, seu diaconus, aut subdiaconus, de hac re statuta patrum, vel nostra, temerare præsumpserit, excommunicetur.

XI.

Si quis episcopus ad distringendum eos qui in hac facilitate perdurant, negligens apparuerit, sicut in ipsa sancta basilica est publice recitatum, ex consensu communi atque totius populi, sententiam prædecessorum canonum se incurrere omnino cognoscat: sic tamen, ut tam metropolitanus suis comprovincialibus, quam comprovinciales metropolitano suo, si resistere aut cõtemnere episcopum clerici sui præsumpserint, dent omnino solatium. Et quia dixit sancta scriptura, *Frater fratrem adjuvans exaltabitur*; quicumque pro causa Dei fratri suo solatium commonitus dare distulerit, usque ad synodum removeatur. Nam si episcopus se contemni sentiens, fratres suos in solatium suum non commonuerit, ipse sciat qualiter reddat domino rationem.

Prov. 18.

XII.

Episcopus conjugem ut sororem habeat, & ita sancta conversatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, quam propriam, ut nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat. Et licet, Deo propitio, clericorum suorum testimonio castus vivat, quia cum illo tam in cella, quam ubicumque fuerit, sui habitent, eumque presbyteri & diaconi, vel deinceps clericorum turba juniorum, Deo auctore, conservent: sic tamen, propter zelotem Deum nostrum, tam longe absint mansionis propinquitate divisi, ut nec hi qui ad spem recuperandam clericorum servitute nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur.

XIII.

Episcopum episcopam non habentem nulla sequatur turba mulierum, licet salvetur vir per mulierem fidelem, sicut & mulier per virum fidelem, ut apostolus ait. Nam ubi talis custodia necessaria non est, quid necesse est, ut miseria prosequatur, unde fama consurgat? Habeant ministri ecclesiæ, utique clerici qui episcopo serviunt, & eum custodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationis ejicere.

1. Cor. 7.

XIV.

Et ne occasio famam laceret honestatis, quia aliqui laici, dum diversa perpetrant adulteria, hoc quod de se sciunt, in aliis suspicantur, sicut ait Seneca, pessimum in eo vitium esse, qui in id quo insanit, ceteros putat furere. Vt ergo ipse sinistræ existimationis aditus amputetur, nullus sacerdotum ac monachorum colligere alium in lecto suo præsumat. Nec liceat monachis cellulas habere ' communes, ubi '' aut bini maneant, aut peculiares ' reponi possint: sed schola labore communi construatur, ubi omnes jaceant, aut abbate, aut præposito gubernante; ut dum duo vel tres vicissim legant & excubent, alii consolentur: ut non solum sit custodia corporum, sed & surgat pro lectione assidua profectus animarum.

' aut
'' dele illam particulam
' ubi singulares reponi.

XV.

Si qui in monasterio conversi sunt, aut converti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam euagandi, nec, quod absit, ullus eorum conjugem ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam si, ut supra dictum est, uxorem duxerit, excommunicetur, & de uxoris male sociatæ consortio, etiam judicis auxilio separetur. Quod si judex ad hoc solatium dare noluerit, excommunicetur. Qui infelix monachus tali conjunctione fœdatus, si per cujuscumque patrocinium se conatus fuerit defensare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & illi qui eum exceperint ad defensandum, ab ecclesia segregentur, donec revertatur ad septa monasterii, & indictam ab abbate, quamdiu ei præceptum fuerit, agat pœnitentiam, & post satisfactionem revertatur ad gratiam.

XVI.

Vt mulier intra septa monasterii nullatenus introire permittatur. Si abbas in hac parte, aut præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim ejecerit, excommunicetur.

XVII.

De jejuniis vero antiqua a monachis instituta serventur, ut de pascha usque ad quinquagesimam, exceptis rogationibus, omni die fratribus prandium præparetur: post quinquagesimam tota hebdomade ex asse jejunent. Postea usque ad Kalendas Augusti ter in septimana jejunent, secunda, quarta & sexta die, exceptis his qui aliqua infirmitate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie missæ sanctorum sunt, prandiũ habeant. In Septembri toto, & Octobri, & Novembri, sicut prius dictũ est, ter in septimana. De Decembri usque ad natale domini, omni die jejunent. Et quia inter natale domini & epiphania

omni

omni die festivitates sunt, itemque pran-A debunt. Excipitur triduum illud, quo ad calcandam gentilium consuetudinem, patres nostri statuerunt privatas in Kalendis Ianuarii fieri litanias, ut in ecclesiis psallatur, & hora octava in ipsis Kalendis circumcisionis missa Deo propitio celebretur. Post epiphania vero usque ad quadragesimam ter in septimana jejunent.

XVIII.

Itemque pro reverentia domini Martini, vel cultu ac virtute, id statuimus observandum, ut tam in ipsa basilica sancta, B quam in ecclesiis nostris, iste psallendi ordo servetur. Vt in diebus festis ad matutinum sex antiphonæ binis psalmis explicentur: toto Augusto manicationes fiant, quia festivitates sunt & missæ sanctorum: Septembri septem antiphonæ explicentur binis psalmis: Octobri octo ternis psalmis: Novembri novem ternis psalmis: Decembri decem ternis psalmis: Ianuario & Februario itidem usque ad pascha. Sed ut possibilitas habet, qui facit C amplius pro se, & qui minus, ut potuerit. Superest ut vel duodecim psalmi expediantur ad matutinum: quia patrum statuta præceperunt, ut ad sextam sex psalmi dicantur cum alleluia, & ad duodecimam duodecim, itemque cum alleluia. quod etiam angelo ostendente didicerunt. Si ad duodecimam duodecim psalmi, cur ad matutinum non itemque vel duodecim explicentur? Quicumque minus quam duodecim psalmos ad matutinum dixerit, jejunet usque ad vesperam, D panem cum aqua manducet, & non illi sit altera in illa die ulla refectio. Et qui hoc facere contempserit, una hebdomada panem cum aqua manducet, & jejunet omni die usque ad vesperam.

XIX.

Archipresbyteri vicani, & diaconi, & subdiaconi, non quidem omnes, sed plures in hac suspicione tenentur a populo, quod cum conjugibus suis maneant. Pro qua re hoc placuit observare, ut quotiescumque archipresbyter, seu in vico manserit, seu ad villam suam ambulaverit, E unus lector canonicorum suorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella, ubi ille jacet, lectum habeat pro testimonio. Septem tamen inter subdiaconos & lectores, vel laicos habeat concessos, qui vicissim septimanas cum illo facere omnino procurent: & qui distulerit, fustigetur. Et si in hoc presbyter negligens inventus fuerit, quod non hoc sic implere contendat, triginta diebus communione privetur, donec pœnitentiam agat, & sic revertatur ad gratiam. Reliqui presbyteri, & diaconi, & subdiaconi vicani hoc studio se custodiant, ut mancipiola sua ibi maneant, ubi uxores suæ: illi tamen segregatim solitarii in cella jaceant, & orent, & dormiant. Nam qui uxores non habent, in parte de mancipiolis suis habeant cellulas segregatim; ubi & ipsi itidem & orent segregati, & dormiant. Nam si inventus fuerit presbyter cum sua presbytera, aut diaconus cum sua diaconissa, aut subdiaconus cum sua subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur, & depositus ab omni officio clericali, inter laicos se observare cognoscat: eo tamen permisso, ut inter lectores in psallentium choro colligatur. Illi vero archipresbyteri, qui talem cautelam super juniores suos habere noluerint, & non eos habuerint studio distringendi, ab episcopo suo in civitate retrudantur in cellam, ibique mense integro panem cum aqua manducent, & pœnitentiam agant pro sibi credito clero: quia nulli clericorum, [a] juxta sententiam canonum, cum conjuge sua manere permittitur. Et quia hæresis Nicolaitarum per Nicolai facilitatem surrexit, ubi legitur ista hæresis presbyterorum a quo presbytero primum surrexerit? etiam quod nullus potuit æstimare, quod auderet ille qui corpus domini consecrat, talia perpetrare, nisi tempore novissimo pro peccatis nostris illa surrexerunt. Si illi diaconi sententia episcoporum damnati sunt, & hæretici reputati; ac si tales diaconi illi subjacent maledictioni, quos patrum statuta pro hac causa damnarunt: quid illi infelices presbyteri, qui tali sunt peccato subjecti, ut alios trahant in præceps secum, qui eos tali ordine vivere cernunt; & qui deberent esse forma præcepti, ipsi inveniantur norma peccati? Rectius ut caput morbidum, si curari non potest, amputetur, quam grex per eumdem inficiatur. Talis ergo sacerdos & pastor non debet a populo venerari, sed renui, qui non formam disciplinæ, sed vitii docet, dum seipsum non corrigit.

XX.

Et quia in sententia papæ Innocentii ad Victricium episcopum Rothomagensem lata, legitur scriptum de virginibus quæ Christo spiritaliter nupserunt, & velari a sacerdote meruerunt, si postea nupserint, quod vix etiam ad agendam pœnitentiam mereantur accedere; quia sic dicit: *Si enim de omnibus hæc ratio custoditur, ut quæcumque vivente viro alteri nupserit, habeatur adultera; quanto magis & illa damnanda est, quæ ante immortali sponso se conjunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigravit?* Et adjecit: *Hæ vero quæ necdum sacro velamine tectæ sunt, tamen in proposito virginali*

Marginalia: ANNO CHRISTI 567. — [a] Aurel v. 2. & infin. alii. — 27. q. 1. Quæ Christo. — Cap. 12. — Cap. 13. 27. qu. 1. Hæ vero.

ANNO CHRISTI 567.

virginali semper se manere simulaverunt, licet velatæ non sint, si postea nupserint, his agenda aliquanto tempore pænitentia est, quia sponsio earum a Deo tenebatur. Nam si inter homines solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigerunt, solvi sine vindicta non debet? Post hoc de viduis adjunxit: *Nam si Paulus apostolus, si quæ a proposito viduitatis discesserunt, dixit eas habere damnationem, ubi ait: Quia primam fidem irritam fecerunt*, &c. Quis sacerdotum contra decreta talia, quæ a sede apostolica processerunt, agere præsumat? vel quis quod pejus est, contra sententiam, quam vas electionis Paulus apostolus Spiritu sancto ministrante promulgavit, aliud conscribere ulla ratione præsumat, cum dicat ipse per Spiritum sanctum: Qui prædicaverit præter id quod prædicavi, anathema sit? Et quorum auctorum valere possit prædicatio, nisi quos sedes apostolica semper aut intromisit, aut apocryphos fecit, & patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit auctoritas? Nos ergo hoc sequentes, quod vel apostolus Paulus, vel papa Innocentius statuit, in canonibus nostris inserentes, statuamus observandum, ut nullus sacratam Deo virginem, quæ in honorem Christi vestem mutavit, aut rapere, aut competere, aut sibi conjugem sociare præsumat: quia etiam lex Romana constituit, ut quicumque sacratam Deo virginem, vel viduam fortasse rapuerit, si postea eis de conjunctione convenerit, capitis sententia feriantur. Item: *Si quis non dicam rapere, sed attentare matrimonii jungendi causa sacram virginem ausus fuerit, capitis sententiæ feriatur.* Cum etiam in chronicis habeatur de virginibus gentilium tempore, quæ se deæ Vestæ sacraverant, postmisso proposito, & corrupta virginali gratia, legali sententia vivas in terra fuisse defossas. Si profana colentes tali sunt sententia condemnatæ, quanto magis quæ in honorem redemptoris sui se veste mutaverint, & perseverare noluerint, utique gravem debent expectare sententiam? Sicut in Arelatensi synodo habetur insertum: *De puellis quæ se voverunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, si post vigesimum quintum præsertim ætatis suæ annum ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decrevimus, ut cum his quibus se alligaverunt, communione priventur, ita ut eis postulantibus pænitentia non negetur, cujus pænitentiæ communio multo tempore differatur.* Cum etiam id in antiquis Milevitanis canonibus fuerit statutum: *Item placuit, ut quicumque episcoporum necessitate periclitantis pudicitiæ virginalis, cum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velaverit virginem, seu velavit intra viginti quinque annos ætatis, non ei obsit concilium, quod de istorum annorum numero constitutum est.* Nos vero quos lex perimi jubet, si cupiunt audire præconem, volumus ut convertantur ad vitam. Nam perimendi sunt oris gladio, & a communione privandi, si relicta sibi decreta seniorum observare noluerint, & pastorem suum audire despexerint, & esse separati noluerint. Qui ergo in hac pertinacia durare voluerint, & plus in volutabro malæ conversationis permanere, quam se de vetito conjugio separare, perenni excommunicatione damnentur. Et quicumque episcoporum, aut presbyterorum, vel diaconorum, aut subdiaconorum, eos communicare præsumpserit, usque ad synodum ab omnibus episcopis excommunicatus habeatur. Et excludatur excusationis adinventio, quam modo aliquæ dicere meditantur, quod propterea se veste mutaverint, ne eas inferiores personæ macularent: cum non solum domini gloriosæ memoriæ Childebertus & Clotharius reges constitutionem legum de hac re custodierint & servaverint, quam nunc dominus Charibertus rex successor eorum præcepto suo roboravit, ut nullus ullam puellam absque parentum voluntate trahere aut accipere præsumat. Quæcumque ergo timet violentiam, & non vult habere maritum, refugiat ad ecclesiam, donec propinqui possint eam principis imperio, aut sacerdotis vel ecclesiæ beneficio liberare & defensare, ac condigno sociare marito. Nam quæ se veste mutaverit, absque dolo in eo proposito quod disposuit, perseverare procuret. Illud vero quod aliqui dicunt; vidua quæ benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? cum omnes sciant quod nunquam in canonicis libris legitur benedictio vidualis: quia solum propositum illi sufficere debet, sicut in Epaonensibus canonibus a papa Avito, vel omnibus episcopis conscriptum est: *Viduarum consecrationem, quas diaconas vocant, ab omni regione nostra penitus abrogamus.* Et expressius decretum est in synodo Arelatensi: *Professas viduas, si in incontinentia perstiterint, cum raptoribus esse damnandas.* In prophetis legitur, quia de alienigenis contra interdicta Dei Hebræi sortiti uxores, populum Dei a gentibus superatū. post prædicante propheta, quia dimisere uxores & filios, & separaverunt se ab illicitis conjugiis, statim victoriam fuisse secutam. Quicumque ergo de laicis ingenuus cum talibus excōmunicatis cō-

Margin notes: Galat. 1. — L. 1. cod. Theod. De raptu vel matr. — Cod. eod. l. 2. — Concil. Arel. II. c. 32. — Concil. Milev. c. 26. — Conc. Epaon. c. [21] — Conc. [Arel.] II. c. 4[8]

municare præsumpserit, excommunicatum se esse cognoscat.

XXI.

d De incestis vero conjunctionibus censuimus statuta canonum vetera non irrumpi. Satis enim facimus, si in hac parte statuta prisca servemus. Sed propterea fuit iterare necessarium, quia dicunt plures quasi illud per prædecessorum negligentiam sacerdotum illis non fuisset apertum. Sed revera mentiuntur, cum sciamus tales ac tantos viros nullatenus huic negligentiæ subjacuisse, sed hoc quod scripturæ sanctæ testantur, assidue prædicasse. Propterea placuit etiam de voluminibus librorum pauca perstringere, & canonibus inserere, 4 ut excepta lectio de aliis libris in unum, recitetur ad populum. Sic enim dominus locutus est: *Custodite leges meas atque judicia, quæ faciens homo vivet in eis. Ego dominus. Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuæ ex patre, sive ex matre, quæ domi vel foris genita est, non revelabis. Turpitudinem filiæ filii tui, vel neptis ex filia, non revelabis, quia turpitudo tua est. Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non revelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis, eo quod sit caro matris tuæ. Turpitudinem patris tui non revelabis, nec accedes ad uxorem ejus, quia tibi affinitate conjungitur. Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filii tui est, nec discooperies ignominiam ejus. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis, quia turpitudo fratris tui est. Turpitudinem sororis tuæ & filiæ ejus non revelabis. Filiam filiæ ejus, & filiam filiæ illius non sumes, ut reveles ignominiam ejus, quia caro illius sunt, & talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem ejus. Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis commixtione maculaberis. Maledictus homo qui faciet sculptile & conflatile, abominationem domino, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito. & respondebit omnis populus, & dicet: Amen. Maledictus qui non honorat patrem suum, & matrem suam. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicat omnis populus: Amen. Maledictus qui pervertit judicium advenæ, pupilli ac viduæ, & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, & revelat operimentum lectuli ejus. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia* A *patris sui, sive matris suæ. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. & dicet omnis populus: Amen.* Itemque ait sacra sententia legum, quæ in hac explanatione omni homini, tam docto quam indocto aperta est, ut quisquis aut sororis, aut fratris filiam, aut certe " gradu consobrinam, aut fratris uxorem, sceleratis sibi nuptiis junxerit, huic pœnæ subjaceat, ut de tali consortio separetur; & reliqua. Item alia: Quæ- B cumque mulier sororis suæ maritum post mortem illius acceperit, vel si quis ex viris mortua uxore sororem ejus aliis nuptiis sibi conjunxerit, noverit tali consortio se esse notabilem. In synodo Aurelianensi, quam invictissimus rex Clodoveus fieri supplicavit, sic decretum est: *Ne superstes frater torum defuncti fratris præsumat ascendere, neve sibi quisquam amissæ uxoris sororem audeat sociare: quod si fecerint, ecclesiastica districtione feriantur.* In C Epaonensibus canonibus a papa Avito, vel reliquis episcopis, constitutum est: *Incestis conjunctionibus nihil prorsus veniæ reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero, nec ullo conjugii nomine prævelandos, præter illos, quos vel nominare funestum est, hos esse censuimus. Vt si quis relictam fratris, quæ pene prius soror extiterat, carnali conjunctione violaverit, si quis insuper germanam uxoris suæ acceperit: si quis novercam duxerit: si quis consobrinæ sobrinæve se societ, ab ecclesia se- D gregetur. Quod ut a præsenti tempore prohibemus, ita ea quæ sunt anterius instituta non solvimus. Si quis relictæ avunculi misceatur aut patrui, vel privignæ concubitu polluatur. Sane quibus conjunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris conjugii facultatem.* In canonibus etiam Avernensibus a beatissimis patribus sic habetur insertum: *Si quis relictam fratris, sororem uxoris, privignam, consobrinam, sobrinamve, vel relictam patrui vel avunculi, carnalis con- E tagii crediderit consortio violandam, & ausu sacrilego auctoritatem divinæ legis ac jura naturæ perruperit, & cui caritatis ac pii affectus solatia exhibere debuerat, suorum hostis ac pudicitiæ expugnator, vim inferre tentaverit, apostolicæ constitutionis sententia feriatur; & quamdiu in tanto versatur scelere, a Christiano cœtu atque convivio, & ecclesiæ communione privabitur.* Nos hoc quod patres nostri statuerunt, in omnibus roboramus: quia præcepto domini, apostolo prædicante, docemur, ut a nobis filii nostri severitate potius corrigantur, quam ignava tepiditate ad perpetranda graviora laxentur, ubi ait: *Quid vultis? in virga venia*m

Marginal notes: Levit. 18. — Deut. 27. — Cod. Theod. De incestis nupt. l. 3. — " ulterioris gradus — Cod. eod. l. 4. — Conc. Aurel. I. c. 18. — Concil. Epaon. c. 30. — Conc. Avern. c. 12. — 1. Cor. 4.

ANNO CHRISTI 567.

1. Cor. 4. 1. Cor. 11.

niam ad vos, an in caritate & spiritu mansuetudinis? Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes; ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui opus hoc fecerit. Ego quidem absens corpore, praesens autem spiritu, jam judicavi ut praesens, eum qui sic operatus est, in nomine domini nostri Iesu Christi. Ergo quia dixit apostolus; *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi;* non nos praesumptiosos existimet homo, si sequentes apostolum, quemquam ab ecclesia segregamus, donec reminiscatur, & revertatur ad vitam, quam per dominum Iesum Christum & baptismum meruit habere perpetuam, ne jam peccato faciente, ac diabolo persuadente, perdat & baptismi gratiam & vitam aeternam.

XXII.

[5] Auriss. I.

Enimvero quoniam cognovimus nonnullos inveniri sequipedas erroris antiqui qui Kalendas Ianuarii colunt, cum Ianus homo gentilis fuerit: rex quidem, sed Deus esse non potuit. Quisquis ergo unum Deum Patrem regnantem cum Filio & Spiritu sancto credit, certe hic non potest integer Christianus dici, qui aliqua de gentilitate custodit. Sunt etiam qui in festivitate cathedrae domni Petri apostoli [5] cibos mortuis offerunt, & post missas redeuntes ad domos proprias, ad gentilium revertuntur errores, & post corpus domini, sacratas daemoni escas accipiunt. Contestamur illam solicitudinem tam pastores quam presbyteros gerere, ut quemcumque in hac fatuitate persistere viderint, vel ad nescio quas petras, aut arbores, aut ad fontes, designata loca gentilium, perpetrare quae ad ecclesiae rationem non pertinent, eos ab ecclesia sancta auctoritate repellant, nec participare sancto altario permittant, qui gentilium observationes custodiunt. Quid enim daemonibus cum Christo commune, cum magis sumendo judicium delicta videatur addere quam purgare?

XXIII.

Licet hymnos Ambrosianos habeamus in canone; tamen quoniam reliquorum sunt aliqui qui digni sunt forma cantari, volumus libenter amplecti eos praeterea, quorum auctorum nomina fuerint in limine praenotata; quoniam quae fide constiterint, dicendi ratione non obstant.

XXIV.

Illud quoque quamquam priorum canonum sit auctoritate praefixum, [f] quod dum inter se saeviunt domini nostri, ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate pervadit, ne ista caduca actione, qua inter se aguntur, ecclesiastica [6] rura contingere aut contaminare praesumant, inviolabiliter observandum censemus, ut quicumque tam ecclesiae quam episcopi res proprias, quae & ipsae ecclesiae noscuntur esse, quas pontifex actoribus ecclesiae dignoscitur assignasse, vel abbatum, aut monasteriorum, sive presbyterorum, quaqua temeritate pervadente, competere, vel confiscare praesumpserit, tunc reservato correctionis loco adhuc a presbytero ejusdem ecclesiae, cujus interest, pervasorem convenit admoneri: & si restitutionem distulerit, adhuc quasi filius ab omnibus fratribus ad reddendum missis epistolis compellatur. Quod si pertinaciter in pervasione perstiterit, & se tollere post tertiam commonitionem [6] de re illa, aut ecclesiae, aut propria noluerit, convenit ut omnes omnino una conniventia, simul cum nostris abbatibus ac presbyteris, vel clero, qui stipendiis ex ipso alimento pascuntur, quia arma nobis non sunt alia, auxiliante Christo, circumsepto clericali choro, necatori pauperum, qui res pervadit ecclesiae, psalmus CVIII. dicatur, ut veniat super eum illa maledictio quae super Iudam venit, qui dum loculos faceret, subtrahebat pauperum alimenta: [g] ut [7] non solum excommunicatus, sed etiam anathematizatus moriatur, & caelesti gladio feriatur, qui in despectu Dei, & ecclesiae, & pontificum, in hac pervasione praesumit assurgere. Illud etiam annecti placuit, ut qui de fratribus ad dandum solatium venire pro certa infirmitatis necessitate non potuerit, abbates & presbyteros in vice sua transmittat. Qui si praeter certam infirmitatis excusationem commonitus, aut venire, aut transmittere [7] noluerit, remotum se a fratrum caritate esse cognoscat. Nam, quod quidem non credimus, si quis contra decreta nostra tali temeratori communicare praesumpserit, in se causam excommunicationis transformet, & cum eodem se a caritate omnium sacerdotum cognoscat esse remotum.

AN CHRI 567. [6] jura

XXV.

III. c conc. P

Placet itaque, ac omnibus modis convenit observare, ut quia nonnulli memores sui per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis ecclesiis aliquid contulisse probantur, quod a diversis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, ut aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam; nec intueri corde possint diem judicii, dum nimiae cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor interitus sui, res ecclesiis, ut supra diximus, delegatas injuste possidens praesumpserit retinere, & veritate comperta res Dei servis ejus dissimulaverit reformare,

formare, ab omnibus ecclesiis segregatus, A
a sancta communione habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, nisi cum culpam propriam rerum emendatione purgaverit. Indigne enim ad altare domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & injuste possidere iniqua defensione perdurat. Necatores enim pauperum judicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse provisio, ut vindictam admonitio manifesta præcedat, ut res usurpatas injuste qui abstulit, adhibita æquitate restituat. Quod si negle B
xerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. Neque quisquam per interregna res Dei nitatur defensare: qui Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

XXVI.

Vt judices aut potentes qui pauperes opprimunt, si commoniti a pontifice suo se non emendaverint, excommunicentur.

XXVII.

Nullus episcoporum de ordinationibus C
clericorum præmia præsumat exigere, quia non solum sacrilegum, sed & hæreticum est, sicut [g] in dogmatibus ecclesiasticis habetur insertum, ad ordinandum clericum per ambitionem, ad imaginem Simonis magi, pecuniam offerre sacerdoti; quia dicitur: *Gratis accepistis, gratis date.* Et cum talis sit qui gratiam Dei a sacerdote æstimat precio comparari, qualis ille qui vendit, uterque usque ad synodum ab ecclesia segregetur. Cauta est enim in salutem provisio ad effugiendam culpam deli- D
cti, aditum delinquendi repellere.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Euphronius Turonicæ civitatis episcopus has constitutiones nostras relegi & subscripsi. Notavi sub die XV. Kalendas Decembris, anno VI. regni domini nostri Chariberti gloriosissimi regis.

h Prætextatus, etsi peccator, in Christi nomine episcopus ecclesiæ Rothomagensis, hunc consensum nostrum secundum patrum statuta relegi, consensi, & subscripsi, sub die XV. Kalendas Decembris, Turonus.

Germanus peccator episcopus ecclesiæ Parisiacæ consensi & subscripsi. E

Felix peccator episcopus ecclesiæ Namneticæ consensi & subscripsi.

Chaletricus peccator episcopus ecclesiæ Carnotensis consensi & subscripsi.

Domitianus peccator episcopus ecclesiæ Andegavensis consensi & subscripsi.

Victorius peccator episcopus ecclesiæ Rhedonicæ consensi & subscripsi.

Domnulus peccator episcopus ecclesiæ Cenomanensis consensi & subscripsi.

Leudebaudis peccator episcopus ecclesiæ Sagensis consensi & subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

ANNO CHRISTI 567.

1 *Anno Christi.* DLXVII.] Ex iis quæ proxime dicta sunt in synodo Lugdunensi, statuendum est Clotharii filios regnare cœpisse anno Christi DLXII. Hinc autem sequitur concilium Turonense, quod, ut ejus subscriptio testatur, sexto Chariberti regis anno, mense Novembri celebratum est, ad annum Christi DLXVII. referri necessario debere.

2 *Non in imaginario.*] Codex Bellovacensis & collectio Bonævallis, omissis præpositionibus, *non imaginario ordine, sed crucis titulo componatur.* Can. 3.

3 *Vt se, dum renovatur, ostendat clariorem.*] Codex Bonævallis: *ut se gratiorem, dum renovatur, ostendat.* Can. 10.

4 *Vt excepta lectio.*] Codex Bellovacensis, *ut scarpsa lectio.* Sic & alibi collectio Andegavensis: *Scarpsum de epistola Leonis ad Rusticum.* Can. 21.

5 *Cibos mortuis offerunt.*] Codex Bellovacensis, " *intrinitas mortuis offerunt.* Can. 22. " F. intritas.

6 *De re illa aut ecclesia.*] Idem Codex, *de reicula ecclesiæ.* Can. 24.

7 *Non solum excommunicatus, sed & anathematizatus.*] Bellovacensis. *non solum excommunis, sed etiam anathema moriatur.* & supra identidem, *excommunis.*

8 *In dogmatibus ecclesiasticis.*] Tituli hujusce libellum intelligit a Gennadio, ut ferunt, scriptum presbytero Massiliensi; in cujus capite 35. quod nunc est in vulgatis editionibus 72. eorum genera enumerans, qui clerici ordinari non debent, ultimo demum loco, *nec illum*, ait, *qui per ambitionem ad imaginem Simonis magi pecuniam offert.* Can. 27.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Cum multorum temeritate sacri canones in Gallia proculcarentur, sanctissimi patres Galliæ ex adverso consurgentes, pro muro se domui Israel opposuere, atque viginti octo canones antehac constitutos, stabili firmitate corroborarunt, quibus ecclesiastica disciplina collapsa resurgeret, pristinoque nitore splendesceret. Octo tantum episcopi huic concilio interfuisse leguntur, ex quibus sanctitate celebres sunt quatuor hi: Prætextatus Rothomagensis, Germanus Parisiensis, Domitianus Catalaunensis, & Domnulus Cenomanensis. Series episcoporum intercisa & minime integra esse videtur, ex eo quod sanctus Euphronius hoc tempore Turonensis episcopus, neque " per se, neque per vicarium subscripsisse reperiatur. *Causa concilii. Numerus episcoporũ & canonũ. " Binii fuerunt mutili codices.*

b *In causa.* &c.] Hac de causa patres concilii convenisse indicat ipsa præfatiuncula actis synodalibus præfixa. *Tempus cõcilii.*

c *Anno Christi.*] Anno sexto Chariberti regis hanc synodum celebratam fuisse, habent acta concilii circa finem. Cum igitur auctoritate Gregorii Turonensis lib. 4. cap. 21. historiæ Francorum aperte constet, quod post obitum Clotharii regis (qui contigit anno 51 post mortem Clodovei, postque natum Christum " 565.) Franciæ regnum inter quatuor ejus filios hosce, Charibertum, Chilpericum, Gunteramnum & Sigebertum, divisum fuerit, concedere oportet annum sextũ Chariberti cum " 570. Christi nati concurrere, eodemque tempore hanc synodum celebratam esse. *Successores Clotharii qui. " 561 " 567*

d *Vt Corpus domini in altari*, &c.] Prohibetur ne corpus domini inter sacras imagines super altari poni solitas ponatur; sed potius collocetur sub ipsa cruce, quæ in meditullio ipsius altaris poni consuevit. His temporibus corpus domini intra columbam argenteam conservabatur. Legitur enim in actis sancti Basilii, quæ Amphilochii nomine inscripta habentur, isto sæculo sacram eucharistiam intra columbas argenteas repositam fuisse. Has a Severo furtim sublatas fuisse, monachi Antiocheni in libello quem quintæ synodo obtulerunt, conqueruntur. Hic asservandi modus a synodo prohibitus esse videtur, dum præcipit, ne in ordine imaginario collocetur. Probabile est quod occasione illius prohibitionis Felix episcopus Bituricensis, " cujus nomen huic synodo subscriptum est, ad sacratissimam eucharistiam asservandam, curaverit fieri instar turris vas aureum perelegans illud, quod Venantius Fortunatus celebravit & descripsit subsequente epigrãmate, cui talem inscriptionẽ præfixit. *Can. 3. corpus domini in ecclesia conservari solitum. " errat, confundit Bit. cum Namn. Felix Bituricensis eucharistiam in turri aurea asservavit.*

Ad Felicem Bituricensem, in turrim ejus.

Quam bene juncta decent sacrati ut corporis agni
Margaritum ingens aurea dona ferant!
Cedant chrysolithis Salomonia vasa metallis,
Ista placere magis ars facit atque fides.
Quæ data Christe tibi Felicis munere sic sint.
Qualia tunc tribuit de grege pastor Abel.
Et cujus tu corda vides, pietate coæquas,
Par viduæ merito quæ dedit æra duo.

Hæc Venantius de Felicis aurea turri. Commendatur a sancto Hieronymo, epistola quarta sanctus Exuperius Tolosanus episcopus, qui tempore exundantium barbarorum, ne istiusmodi aurea sacra vasa illorum rapinæ cederent, ipsa in usum pauperum conflarat, canistro vimineo & vitreo calice corpus domini portans. Non

ANNO CHRISTI 567.

niſi de aſſervata in eccleſia euchariſtia intelligi poteſt illud A execrandum ſcelum Donatiſtarum, quod ab Optato breviter deſcribitur his verbis: *Iuſſerunt euchariſtiam canibus fundi, non ſine ſigno divini judicii. nam iidem canes accenſi rabie ipſos dominos ſuos, quaſi latrones ſancti corporis reos, dente vindice tamquam ignotos & inimicos laniaverunt.* Cyrillus Alexandrinus redarguit hunc primum emergentem errorem illorum, qui putabant euchariſtiam in ſequentem diem non eſſe ſervandam. Nam ad Caloſyrium epiſcopum Arſomotem ſcribens, ſic ait: *Porro alios etiam eſſe audio, qui myſticam benedictionem nihil ad ſanctificationem proficere dicant, ſi quid ex ea fiat reliqui in alium diem. Inſaniunt vero qui hac aſſerunt: neque enim alteratur Chriſtus, neque ſanctum ejus corpus immutatur; ſed benedictionis vis & facultas vivificans gratia perpetuo in ipſo exiſtit.* Videant & cognoſcant ex his novatores hæretici, novum non eſſe, quod extra ſumptionem, in eccleſia catholica ſacroſanctum corpus Chriſti in altari aſſervetur.

Cap. 21. Chariberti inceſtus cauſa hic canon eſt conſtitutus.

e *De inceſtis vero conjunctionibus.*] Sanctiſſimi patres B hujus concilii hunc canonem ſtatuiſſe videntur ad corrigendum ipſum regem Charibertum inceſtus crimine labefactatum; utpote qui Marcoveſam conjugis ſuæ Meroflendis ſororem ſibi nefarie copulaſſet. Sed cum hujus canonis auctoritate apud eum nihil aut parum effectum fuiſſet, ſanctus Germanus Pariſienſis epiſcopus eumdem excommunicavit, cum ad pœnitentiam agendam monitus, peccare, non deſiſteret. *Poſt hac*, inquit Gregorius Turonenſis lib. 4. cap. 26. hiſt. Franc. *Marcoveſam Meroflendis ſcilicet ſororem conjugio copulavit; pro qua re a ſancto Germano epiſcopo excommunicatus eſt uterque: ſed cum eam rex relinquere nollet, primum illa percuſſa judicio Dei obiit: nec multo poſt & ipſe rex poſt eam deceſſit Charibertus.* Hæc de inceſtu regis Chariberti Gregorius.

Cap. 23. Occaſio canonis.

f *Quoniam reliquorum ſunt aliqui, qui digni ſunt forma cantari*] Hujus canonis ſanciendi cauſam dediſſe videntur hymni illi, quos Venantius Fortunatus haud pridem C de cruce cecinerat, quique ab eccleſia recepti, hactenus pie ſancteque concini conſueverunt.

Cap. 24. Cauſa legis.

g *Quod dum inter ſe ſæviunt domini noſtri*] His verbis inſinuatur, qua occaſione hæc conſtitutio, de bonis eccleſiæ non invadendis, hic repetita fuerit: nimirum, quod cum regis ærarium frequentia bellorum civilium evacuatum eſſet, milites invaſerint bona eccleſiæ, atque inde ſibiipſis ſtipendia perſolverint.

Pœna ſacrilegorũ.

h *Vt non ſolum excommunicatus, ſed etiam anathematizatus moriatur.*] Hoc loco patres concilii temporalem pœnam imprecantur direptoribus bonorum eccleſiaſticorum. Ea pœna ſacrilegium puniri Deo gratum fuiſſe, plura exempla declarant. De quodam diacono, qui relicta eccleſia fiſco ſe publice junxerat, narrat Gregorius Turonenſis libro de gloria martyrum capite 17. quod cum is aliquando uſurpaſſet de gregibus ſub nomine marty- D ris Iuliani, & inclamantibus paſtoribus eos eſſe ſancti martyris Iuliani, & ille irridens reſpondiſſet, *putaſne quia Iulianus comedit arietes?* poſt multos dies cum non religione, ſed caſu tranſiens ante ſepulchrum beati martyris ibi obdormiſſet, tanta ardenti febre corriperetur, ut clamaret ſe incendi per martyrem, & crimen confiteretur: cumque deprecaretur quanta maxima poſſet voce, jactari ſuper ſe aquam, tamquam de fornace, ita fumus egrediebatur de corpore. Interea miſeri artus combuſti in nigredinem convertuntur; unde tantus procedebat fœtor ut tolerari vix poſſet: atque ita ſpiritum exhalavit. De rege Chariberto narrat idem Gregorius lib. 1. de miraculis S. Martini quod cum loco ſacro, qui fuerat in honorem ſancti Martini conſecratus, ſtabulum erexiſſet, omnium equorum illuc introductorum jacturam fecerit; monituſque reddere, quod injuſte occupabat, reſponderit: *Sive juſte, ſive injuſte reddi debeat, me* E *regnante hanc baſilicam non habebit.* Quo ſacrilegio cum haud dubie divinum numen graviſſime offendiſſet, paulo poſt regno ſimul & vita juſſu Dei vindicis exutus fuit.

Chariberti ſacrilegiũ.

i *Prætextatus.*] De Prætextato, Germano, Felice, Domitiano & Domnulo hic ſubſcriptis epiſcopis, vide quæ dixi ſupra, &c.

i EPISTOLA EPISCOPORVM PROVINCIÆ TVRONICÆ

AD PLEBEM MISSA POST ſynodum ſupraſcriptam.

Hortantur ut imminentem cladem avertere ſtudeant: ideoque nuptialia vota differant, rerum omnium decimas perſolvant, cum inimicis redeant in gratiam; mancipiorum etiam decimas offerant, & qui mancipiis carent, pro ſingulis filiis ſingulos dent tremiſſes. inceſtas denique conjunctiones diſſolvant.

PONTIFICALIS eſt ordinis, ad ſuam ſolicitudinem infatigabiliter revocare, quidquid ad correctionem populorum, imo magis filiorum ſpiritalium, quantum eſt fas intelligere, cognoverit pertinere; & non, quod abſit, cum ſuo periculo alienæ ſpei per ſuam negligentiam facere detrimentum, ſi quod ad generalis ſalutis ſpectat compendium, ſedulo neceſſe eſt providere tractatu. Denique paſtor cum lupo videtur conniventiam facere, ſi permittit rapere, cum poſſit obſtare: præſertim cum ſermone prophetico animæ B commiſſæ plebis requirantur ad ſingula de manibus ſacerdotis. Vnde quantæ culpæ teneatur reatu dominante ſubjectus, qui ceſſat alicui poculum ſanitatis porrigere, quod cum non dederit alteri, ſe facit extingui, & in ſe vindictam videtur excipere, de qua crimen alter admiſit, cum vix quiſque ſufficiat ſua flendo facta purgare? Sed ne alieni facinoris teneamur adſtricti, ecce oris noſtri buccina ad aures omnium perſonamus: neque ſe deinceps excuſabit non monitum, qui quod ſequi debeat tam verbis, quam literis edocetur. Sed ſicut nos inceſſabiliter dicere, ita vos decet libenter audire: ut nec nos ſemen in ſpino- C ſam ſegetem videamur effundere, nec vos patiamini ſterilis agri culpa damnari: ſed commune ſit gaudium, quod a nobis panditur, & a vobis impletur; ut cum dominus univerſæ meſſis advenerit, & terra de fecunditate, & mereatur agricola gloriari de fruge. Itaque, filii cariſſimi, qui eſtis partus divinæ gratiæ, beatæ fructus eccleſiæ, regeneratio baptiſmi, poſſeſſio cæli, membra Chriſti, redhibitio regni, veſtra palma, nobis corona, ſalubri admonitione opportunum duximus admonere, quoniam peccatorum noſtrorum in præcipiti mole creſcente, videtur cladis graviſſimæ neceſſitas imminere, nec alibi refugium D invenire, niſi ad illius præcepta recurrere, qui vitam noſtram ſua morte voluit reparare: ut ſi qui ex vobis ſunt in ſponſali pactione devincti, nec adhuc in matrimonii fœdere copulati, nuptiarũ ſuarum etſi definitum jam tempus ſit, licet apoſtolo vota nuptialia permittente; nos tamen conſilium dantes hortamur, ut juſto moderamine debeant ad præſens differre, duplici conditione compulſi, ut aut ira domini per caſtimoniam corporis, & ſinceritatem cordis, oratione aſſidua valeat mitigari; & cum tranquillitas obtineri meruerit, tunc ſine ſuſpicione interitus poſſint vota celebrari feſtiva: aut certe ſi hoc illi de nobis placuerit qui condidit, ut quoſcumque juſſe- E rit, de corpore cogantur migrare, vel ſit juſtæ ſolationis cautela, ut anima de ſæculo non abripiatur immunda, nec gravior eſſe incipiat mors futura, quam erat præſenti de funere, ſi poſtmodum pro crimine non pœna ſæviret. nam iſtud admitteretur facillime, ſi nos poſt caſum requies invitaret. Illud vero inſtantiſſime commonemus, ut Abrahæ documenta ſequentes, decimas ex omni facultate non pigeat Deo pro reliquis, quæ poſſidetis, conſervandis offerre: ne ſibi ipſe inopiam generet, qui parva non tribuit, ut plura retentet; & quod dicendum eſt verius, ſuum perſolvat precium, ne ſe trahi videat peccato dominante captivum: quia certe ulterius mercatorem ſuæ ereptionis non invenit, qui hic redemptori reſiſtit, cujus vox ſatis intonat dicens: *Eleemoſyna extinguit*

Ezec.

Gen.

Eccl.

ANNO CHRISTI 567

extinguit peccatum. Item: *Date eleemosynam, & omnia vobis munda erunt.* Quare autem illi de suis non offeras, quod cum dare videris, non amittas? Faciat se unusquisque de rebus alienis gratuitum, ne cum nihil habeat proprium, nec alium præparet inimicum. Ergo si quis in Abrahæ conlocari vult gremio, ejusdem non repugnet exemplo: & solvat eleemosynæ precium, quisquis optat regnare cum Christo. Illud etiam repetita voce monentes hortamur, ut si quis alterius caritatis offensam (quod absit) incurrit, odium vice mutua relaxantes, in amplexu veræ concordiæ festinent jam celerrime convenire. Quid enim in vacuum dimitti sibi peccatum desiderat, qui inimici delicta dimittere non exoptat; cum prima sit eleemosyna non quærere de peccante vindictam, sed contra reddere beneficia pro querela? Et licet superius dictum sit, ad exemplum Abrahæ decimas offerri debere: attamen propter cladem quæ imminet, hortamur, ut etiam unusquisque de suis mancipiis decimas persolvere non recuset: quia dicitur in illa infirmitate ad divisionem nescio quam venire personas, quasi novem auferat, decimam ut relinquat. Unde satis congruet cum mercede animæ unum solvere, ut novem non possit amittere, quam cum peccati crimine & reliquos perdere, & quem dare noluit, non habere. Quod si mancipia non sint, & fuerint aliqui habentes binos aut ternos filios, per unumquemque singulos tremisses in episcopi manu contradat, aut quem suo loco pontifex elegerit, assignare non dilatet, quod possit in captivorum redemptionem conferri: ut cum sic agitur, & præsentis iræ remotio, & merces proficiat in futuro. Si qui vero incesta se conjunctione visi sunt copulasse, in quantum ratio admittit, hortamur etiam, & pro salute vestra rogamus, ut juxta canonum statuta usque ad majorem synodum separentur: ne si voluntate implere distulerint, cælesti (quod absit) facere incipiant ultione. Quæ congrua monita, sicut decet, ab spiritalibus filiis admonemus in omnibus recipi salubriter & impleri: quatenus qui ad bonum opus mentis devote respicit, ipse quod rogatur repenset.

In Christi nomine Euphronius episcopus plurimum saluto.

In Christi nomine Felix episcopus plurimum saluto.

In Christi nomine Domitianus episcopus plurimum saluto.

In Christi nomine Domnolus episcopus plurimum saluto.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Epistola episcoporum*] Nunc primum edita ex aliquot manuscriptis, sed mendosis. Pertinere autem ad synodum Turonensem argumento sunt episcopi, qui subscribunt.

EPISTOLA SANCTÆ RADEGUNDIS AD EPISCOPOS.

Hanc initio institutæ congregationis suæ, pro ejus tutela & stabilitate scripsit, concilioque Turonensi confirmandam absens obtulit.

Dominis sanctis, & apostolica sede dignissimis in Christo patribus, omnibus episcopis Radegundis peccatrix.

Greg. Tur. l. 9. c. 42. CONGRUÆ provisionis tunc roboraliter ad effectum tendit exordium, cum generalibus patribus, medicis, ac pastoribus, ovilis sibi commissi caussa auribus traditur, eorumque sensibus commendatur, quorum participatio de caritate consilium, de potestate suffragium, de oratione ministrare poterit interventum. Et quoniam olim vinclis laicalibus absoluta, divina providente & inspirante clementia, ad religionis normam visa sum voluntarie duce Christo translata; ac pronæ mentis studio cogitans etiam de aliarum profectibus, ut annuente domino mea desideria efficerentur reliquis profutura, instituente atque remunerante præcellentissimo domno rege Clothario, monasterium puellarum Pictava urbe constitui, conditumque, quantum mihi munificentia regalis est largita, facta donatione dotavi. Insuper congregationi per me Christo præstante collectæ regulam, [2] sub qua sancta Cæsaria deguit, quam solicitudo beati Cæsarii antistitis Arelatensis ex institutione sanctorum patrum convenienter collegit, adscivi. Cui consentientibus beatissimis & hujus civitatis, & reliquis pontificibus, electione etiam nostræ congregationis, domnam & sororem meam Agnetem, quam ab ineunte ætate loco filiæ colui & eduxi, abbatissam institui, ac me post Deum ejus ordinationi regulariter obedituram commisi. Cuique formam apostolicam observantes, tam ego, quam sorores, de substantia terrena quæ possidere videbamur, factis chartis tradidimus, metu Ananiæ & Sapphiræ, in monasterio positę nihil proprium reservantes. Sed quoniam incerta sunt humanæ conditionis momenta vel tempora, quippe mundo in finem currente, cum aliqui magis propriæ quam divinæ cupiant voluntati servire, zelo ducta Dei, hanc suggestionis meæ paginam heredibus apostolatus vestri in Christi nomine superstes porrigo vel devota; & quia præsens non valui, quasi vestris provoluta vestigiis, epistolæ vicarietate prosternor: conjurans per Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ac diem tremendi judicii, (sic repræsentatos vos nos tyrannus oppugnet, sed legitimus rex coronet) ut si casu post meum obitum quæcumque persona, vel loci ejusdem pontifex, seu potestas principis, vel alius aliquis, quod nec fieri credimus, congregationem vel suasu malevolo, vel impulsu judiciario perturbare tentaverit: aut regulam frangere, seu abbatissam alteram, quam sororem meam Agnetem, quam beatissimi Germani, præsentibus suis fratribus, benedictio consecravit; aut ipsa congregatio, quod fieri non potest, habita murmuratione mutare contenderit; vel quasdam dominationes in monasterio, vel rebus monasterii, quæcumque persona, vel pontifex loci, præter quas antecessores episcopi, aut alii me superstite habuerunt, novo privilegio quicumque affectare voluerit, aut extra regulam exinde regredi quis tentaverit, seu de rebus, quas in me præcellentissimus domnus Clotharius, vel præcellentissimi domni reges filii sui contulerunt, & ego ex ejus præceptionis permissu monasterio tradidi possidendum, & per auctoritates præcellentissimorum domnorum regnum Chariberti, Guntramni, Chilperici, & Sigeberti, cum sacramentali interpositione, & suarum manuum subscriptionibus obtinui confirmari: aut ex iis quæ alii pro animarum suarum remedio, vel sorores ibidem de rebus propriis contulerunt, aliquis princeps, aut pontifex, aut potens, aut de sororibus cujuslibet persona, aut minuere, aut sibimet ad proprietatem revocare sa-

ANNO CHRISTI 567.

sacrilego voto contenderit: ita vestram sanctitatem, successorumque vestrorum post Deum pro mea supplicatione, & Christi volũtate, offendens incurrat, ut sicut prædo & spoliator pauperum extra gratiam vestram habeatur, & nunquam de nostra regula, vel de rebus monasterii obsistentibus vobis imminuere valeat aliquid; aut mutare. Hoc etiam deprecans, ut cum Deus prædictam domnam sororem nostram Agnetem de sæculo migrare voluerit, illa in loco ejus abbatissa de nostra congregatione debeat ordinari, quæ Deo & ipsi placuerit, custodiens regulam, & nihil de proposito sanctitatis imminuat, & nunquam propria, aut cujuscumque voluntas hoc præcipiat. Quod si, quod absit, contra Dei mandatum, & auctoritatem regum, aliquis de supra scriptis conditionibus, vobis cõram domino & sanctis ejus precabiliter commendatis, agere, aut de persona, aut substantia minuere voluerit, aut memoratæ sorori meæ Agneti abbatissæ molestias aliquas inferre tentaverit, Dei & sanctæ crucis, & beatæ Mariæ incurrat judicium, & beatos confessores Hilarium & Martinum, quibus post Deum sorores meas tradidi defendendas, ipsos habeat contradictores & persecutores. Te quoque, beate pontifex, successoresque vestros conjuro & deprecor, ut vos, quos patronos in causa Dei diligenter adscisco, si quis, quod absit, extiterit, qui contra hæc aliquid moliri tentaverit, pro repellendo & confutando Dei hoste non pigeat ad regem, ad quem eo tempore locus iste respexerit, vel ad Pictavam civitatem, pro re vobis ante dominum commendata percurrere, & contra aliorum injustitiam executores & defensores justitiæ elaborare, ut tale nefas nũllomodo suis admitti temporibus rex patiatur catholicus, nec convelli permittat, quod Dei, & mea, & regum ipsorum voluntate firmatum est. Simul etiam principes, quos Deus pro gubernatione populi post decessum meum superesse præceperit, conjuro per regem cujus regni non erit finis, & ad cujus nutum regna consistunt, qui eis donavit ipsum vivere vel regnare, ut monasterium quod ex permissu & solatio domnorum regum, patris vel avi eorum, construxisse visa sum, & ordinasse regulariter vel dotasse, sub sua tuitione & sermone una cum Agnete abbatissa jubeant gubernare, & a nullo neque supradictam abbatissam nostram, neque aliquid ad nostrum monasterium pertinens, molestari aut inquietari, vel exinde imminui, aut aliquid mutari permittant: sed magis pro Dei intuitu, una cum domnis episcopis, ipsi me supplicante coram redemptore gentium, sicut eis commendo, defensari jubeant & muniri: ut in cujus honore Dei famulas protegunt, cum defensore pauperum, & sponso virginum perpetualiter æterno socientur regno. Illud quoque vos sanctos pontifices, & præcellentissimos domnos reges, & universum populum Christianum conjuro per fidem catholicam, in qua baptizati estis, & ecclesias conservatis, ut in basilica, quam in sanctæ Mariæ dominicæ genitricis honorem cœpimus ædificare, ubi etiam multæ sorores nostræ conditæ sunt in requie, sive perfecta, sive imperfecta, cum me Deus de hac luce migrare præceperit, corpusculum meum ibi debeat sepeliri. Quod si quis aliud inde voluerit, aut fieri tentaverit, obtinente cruce Christi, & beata Maria, divinam ultionem incurrat: & vobis intercurrentibus, in loco ipsius basilicæ merear cum sororum congregatione obtinere loculum sepulturæ. Et ut hæc supplicatio mea, quam manu propria subscripsi, in universalis ecclesiæ archivo servetur, effusis cum lacrymis deprecor: quatenus si contra improbos aliquos necessitas exegerit, ut vestra defensione soror mea Agnes abbatissa, vel congregatio ejus, succurri sibi poposcerint, vestræ misericordiæ pia consolatio opem pastorali solicitudine subministret: nec de me destitutas se proclament, quibus Deus præsidium vestræ gratiæ præparavit. Illud vobis in omnibus ante oculos revocantes, per ipsum qui de cruce gloriosa virginem suam genitricem beato Ioanni apostolo commendavit, ut qualiter ab illo completum est domini mandatum, sic sit apud vos, indigna & humilis domnis meis ecclesiæ patribus & viris apostolicis quod commendo: quod cum dignanter servaveritis depositum, meritis participes, cujus impletis mandatum, apostolicum digne reparetis exemplum.

SVBSCRIPTIO.

Ego Radegundis peccatrix huic institutioni a me factæ manu propria subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Epistola sancta Radegundis.*] Non video quod tempus huic epistolæ aptius congruat, quam concilii II. Turonensis. Cum enim scripta sit ad episcopos illos ipsos, (quod ex illorum rescripto patet) qui concilio Turonensi adfuerunt, verisimile est tum ad eos missam, cum una essent in eo Concilio congregati. Qui hanc in longiora tempora differunt, & post annos 20. paulo ante obitum a sancta Radegunde scriptam volunt, præterquam quod a Gregorio Turonensi refelluntur, qui initio institutæ ab ea congregationis editam docet lib 9. cap. 39. hoc etiam non animadvertunt, Euphronium episcopum (ut de ceteris qui una rescribunt nihil dicam) ea tempora non attigisse, totoque amplius decennio sanctæ Radegundis obitum prævertisse.

2 *Sub qua sancta Cæsaria deguit.*] Soror sancti Cæsarii; aut certe junior altera, si *degit* legas. Duæ siquidem ejusdem nominis & muneris Cæsariæ fuerunt. Vna sancti Cæsarii germana, quam Cæsarius frater condito a se monasterio abbatissam præfecit, eique regulam, sub qua cum suis viveret, instituit. Posterior altera, quæ priori, superstite adhuc Cæsario defunctæ, in abbatissæ munere successit, ut auctor est Cyprianus in vita sancti Cæsarii, quam Cæsariæ hujus rogatu composuit. Ab hac eadem Radegundis regulam Cæsarii, quam monasterio suo traderet, expetiit.

DECRETVM EPISCOPORVM, QVOD SVSCEPTA BEATÆ RADEGVNDIS epistola conscripserunt.

Dominæ beatissimæ, & in Christo ecclesiæ filiæ Radegundi, Euphronius, Prætextatus, Germanus, Felix, Domitianus, Victorius, & Domnolus, episcopi.

SOLICITA sunt jugiter circa genus humanum immensæ divinitatis provisura remedia, nec ab assiduitate beneficiorum suorum quocumque loco vel tempore videntur aliquando sejuncta; cum pius rerum arbiter tales in hereditate culturæ ecclesiasticæ personas ubique disseminat, quibus agrum ejus intenta operatione fidei rastro colentibus, ad felicem centeni numeri reditum divina temperie Christi seges valeat pervenire. Tantum igitur benignitatis ejus se passim dispensatio profutura diffundit, ut illud nusquam deneget, quod prodesse multis agnoscit: quarum personarum

Grego Tur li cap. 3

ANNO CHRISTI 567.

personarum exemplo sanctissimo, cum judicaturus advenerit, habeat in plurimis quod coronet. Itaque cum ipso catholicæ religionis exortu cœpissent Gallicanis in finibus venerandæ fidei primordia respirare, & adhuc ad paucorum notitiam tunc ineffabilia pervenissent Trinitatis dominicæ sacramenta; ne quid hic minus acquireret, quam in orbis circulo prædicantibus apostolis obtineret, beatum Martinum peregrina de stirpe ad inluminationem patriæ dignatus est dirigere misericordia consulente. Qui licet apostolorum tempore non fuerit, tamen apostolicam gratiam non effugit. Nam quod defuit in ordine, suppletum est in mercede: quoniam sequens gradus illi nihil subtrahit, qui meritis antecellit. Hujus quoque, reverentissima filia, in vobis gratulamur rediviva surgere supernæ dilectionis exempla propitiatione divina. Nam declinante tempore sæculi vetustate, vestri sensus certamine fides revirescit in flore; & quod veterno tepuerat algore senectæ, tandem ferventis animi rursus incalescit ardore. Sed cum pene eadem veneritis ex parte, qua B. Martinum huc didicimus accessisse; non est mirum si illum imitari videaris in opere, quem tibi ducem credimus itineris extitisse: ut cujus es secuta vestigia, felici voto compleas & exempla; & beatissimum virum in tantum tibi facias esse socium, in quantum partem refugis habere de mundo. Cujus opinionis radio præmicante, ita reddis audientium pectora cælesti fulgore suffusa ut passim provocati puellarum animi, divini ignis scintilla succensi, raptim festinent avide in caritate Christi fonte vestri pectoris inrigari; & relictis parentibus te sibi magis eligant, quam matrem. Fecit hoc gratia, non natura. Igitur hujus studii vota videntes, gratias clementiæ supernæ referimus, qui voluntates hominum suæ facit voluntati connecti; quoniam confidimus, quas apud vos jubet colligi, suo vult complexu servari. Et quia quasdam comperimus, divinitate propitia, de nostris territoriis ad institutionem vestræ regulæ desiderabiliter convolasse, inspicientes etiam vestræ petitionis epistolam libenter a nobis exceptam, hoc Christo auctore & remediatore firmamus, ut licet omnes æqualiter quæ ibi conveniunt, in domini caritate mansuræ, debeant inviolabiliter custodire, quod videntur libenti semel animo suscepisse: quoniam contaminari non debet Christo fides cælo teste promissa, ubi non leve scelus est templum Dei, quod absit, pollui, ut ab eo possit ira succendente disperdi. Tamen specialiter definimus, si qua, sicut dictum est, de locis sacerdotaliter nostræ gubernationi domino providente commissis, in Pictava civitate vestro monasterio meruerit sociari, secundum beatæ memoriæ domni Cæsarii Arelatensis episcopi constituta, nulli sit ulterius discedendi licentia, quæ, sicut continet regula, voluntate prodita videtur ingressa: ne unius turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes emicat in honore. Et ideo si (quod avertat Deus) aliqua insanæ mentis inlicitatione succensa, ad tanti opprobrii maculam præcipitare suam voluerit disciplinam, gloriam & coronam, ut inimici consilio, sicut Eva ejecta de paradiso, perqualemcumque locum de claustris ipsius monasterii, imo de cæli regno, exire pertulerit, mergenda & conculcanda vili platearum in luto, separata a communione nostra, diri anathematis vulnere A feriatur. Ita ut si fortassis, Christo relicto, homini voluerit nubere, diabolo captivante, non solum ipsa quæ refugit, sed etiam ille qui ei conjunctus est, turpis adulter, & potius sacrilegus quam maritus, vel quisquis, ut hoc fieret, venenum magis quam consilium ministravit, simili ultione, sicut de illa dictum est, cælesti judicio nobis optantibus percellatur: donec separatione facta per competentem execrandi criminis pœnitentiam, a loco, quo egressa fuerat, recipi meruit & adnecti. Adjicientes etiam, ut eorum qui nobis quandoque successuri sunt sacerdotes, similis condemnationis teneantur adstrictæ reatu: & si, quod non credimus, B aliquid ipsi voluerint aliter, quam nostra deliberatio continet, relaxare, noverint se nobiscum æterno definiente judice causaturos: quia communis est salutis instructio, si quod Christo promittitur, inviolabiliter observetur. Quod nostræ determinationis decretum, pro firmitatis intuitu, propriæ manus subscriptione credidimus roborandum perpetualiter a nobis Christo auspice duraturum.

CONCILIVM APVD LVCVM [a] A THEODOMIRO PRINCIPE

Habitum æra DCVII.

C TEMPORE Suevorum, sub æra 607. die Kalendarum Ianuarii, Theodomirus, princeps idem Suevorum, concilium in civitate Luco fieri præcepit, ad confirmandam fidem catholicam, vel pro diversis ecclesiæ causis. Postquam peregerunt quidquid se concilio ingerebat, direxit idem rex epistolam suam ad episcopos qui ibidem erant congregati, continentem hæc:

CVPIO, sanctissimi patres, ut provida utilitate decernatis in provincia regni nostri, quia in tota Gallæciæ regione spatiosæ satis diœceses a paucis episcopis tenentur; ita ut aliquantæ ecclesiæ per singulos annos vix possint a suo episcopo visitari: insuper tantæ provinciæ D unus tantummodo metropolitanus episcopus est, & de extremis quibusque parochiis longum est singulis annis ad concilium convenire.

Dum hanc epistolam episcopi legerunt, elegerunt in synodo, ut sedes Lucensis esset metropolitana, sicut & Bracara: quia ibi erat terminus de confinitimis episcopis, & ad ipsum locum Lucensem grandis semper erat conjunctio Suevorum: etiam in ipso concilio alias sedes elegerunt, ubi episcopi ordinarentur. Sicque post hæc pro unaquaque cathedra diœceses & parochias diviserunt, ne inter episcopos contentio aliquatenus fieret; id est:

Ad cathedram Bracarensis ecclesiæ, quæ in E vicino sunt, Centumcellas, Coetos, Lenetos, Aquaste, Milia, Ciliolis ad postam, Ailio, Carandonis, Tavis, Ciliotao, Geranio, Oculis, Cerecis, Petroneto, Equirie ad Saltum: item pagi, Pannonias, Ledera, Vergancia, Astiastico, Tureco, Cuneco, Cherobio, Berese, Palanticio, Celo, Supelegio, & Senesquio.

Ad sedem Portugalensem in Castronovo, ecclesias quæ in vicino sunt, Villa nova, Betaonia, Visea, Mentuno, Torebia, Baubaste, Benzoaste, Lumbo, Nescis, Flapolet, Curmiano, Caguesto, Leporeto, Melga, Tangobia, Villagomedea, Tauvase,

ANNO CHRISTI 569.

Tauvafe. Item pagi, Labrencio, Aliobio, Valacia, Truculo, Cepis, Flandolas, & Palentiaca. II.

Ad Lameco, Lamecum, Tuentica, Atavoca, Cantabiano, Omnia, & Camianos III.

III. V. & VI. conciliis Toletanis subscribit Servus Dei episcopus Calabriensis.

Ad Conimbriensem, Conebrei, Eminio, Lutbine, Insula, Antunane, & Portucale castrum antiquum IV.

Ad Vesense, Veseo, Rodomiro, Submontio, Subverbeno, Cosonia, Ovellione, Totela, & Caliabrica, quæ apud Gothos postea sedes fuit V.

† Sic vocat monasteriũ Dumiense. In Itacio Ouetensi est. Ad sedem Dumiensem familia regia.

Ad Dumio † familia servorum. VI.

Ad Egitaniensem, tota Egitania, Mene, Cipio, & Francos. VII.

Ad Lucensem, Luco civitas cum adjacentia sua, quam tenent comites. XI. una cum Cairoga, Lemos, & Cavarcos. VIII.

Ad Auriensem, Palla, Auna, Verugio, Bebalos, Ceporos, Tennes, Pinca, Sassavio, Verecanoe, Senabia, & Calapages majores. IX.

Ad Asturiensem, Astorica, Legio, Bergido, Petra, Speranti, Comanea, Ventosa, Maurellos superiorum & inferiorum, Senuire, Francelloe, & Pescoe. X.

Ad Iriensem, Mortacio, Saliniense, Centenoe, Celonoe, Mediensie, Pestamarcos. XI.

Ad Tudensem ecclesias in vicino, Turedo, Tabolela, Locoparre, Aureas, Tabulela, Longetude, Carisiano, Martiliana, Turonio, Celessantes, Turvea. Item pagi: Auxone, Sacria, Erbilone, Gauda, Obinia, & Cortese. XII.

Ad sedem Britonnorum, ecclesiæ quæ sunt intro Britonnes, una cum monasterio Maximi: & quæ in Asturiis sunt. XIII.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

De Theodomiro rege, Garsiæ & Baronii diversæ sententiæ.

a *A Theodomiro.*] Is fuit septimus rex Suevorum, qui in Gallæcia imperium obtinuit, hoc ordine: Hermericus, Rechila, Recciarius, Maldra, Frumarius, Remismundus; qui hæresi infectus est cum universa Suevorum gente; & eadem labes per annos fere centum est propagata, usque ad Theodomirum, sive Ariamirum, catholicum & optimum principem, qui totam gentem sancti Martini episcopi Dumiensis, postea Bracarensis, studio & labore ad veram sinceramque ecclesiæ catholicæ fidem reduxit: resque ecclesiasticæ, institutaque jam fere antiquata, mirum in modum amplificata, auctaque sunt. Idem indixit hoc concilium Lucense: ad quod, & ad Nitigesium Lucensem sanctus Martinus Dumiensis transmisit opusculum orientalium conciliorum, quod magno studio in compendium reduxerat. *Hæc Garsias*: a cujus sententia discrepat Baronius in annalibus; tum quod Theodomirum Ariamiri patrem fuisse recte sentiat, tum etiam quod opusculum illud orientalium conciliorum ad Lucensem II. synodum a sancto Martino Dumiensi transmissum fuisse non male existimet. Vide quæ dicam infra in notis concilii Lucensis II. de hoc concilio Lucensi sic scribit Ioannes Vasæus libro chronicorum Hispaniæ, tomo posteriori, anno domini 564. *Hoc concilium Lucense circa hunc annum celebratum est Kalendis Ianuariis sub Theodomiro rege Suevorum, sub quo & Bracarense, ad confirmandam fidem catholicam, & constituendum ecclesiæ statum. In eo concilio ecclesiæ Bracarensi metropolitanæ, & aliis Gallaciæ ecclesiis cathedralibus sui cuique fines assignati sunt, quos ne excederent. Ex archivo ecclesiæ Bracarensis, ubi pro Nitigesio Lucensi episcopo, legitur Netigio. Meminit hujus rei Lucas Tudensis in rege Vvamba, & dicit, Adaulphum episcopum Legionensem huic interfuisse concilio.* Hæc ex annalibus Vasæi.

Hæc sequẽtia omnia usque ad finem sunt Ioannis Garsiæ.

Ego vero accepi hoc Lucense concilium a D. Ioanne Ruizio episcopo meritissimo Lucensi, studio sapientiæ & religione claro, qui illud mihi descripsisse ex codice manuscripto ecclesiæ Lucensis perantiquo.

Hæreo in exordio concilii, an legendum sit: *Tempore Suevorum sub æra 600. septimo die Kalendarum*, an, *sub æra 607. die Kalendarum Ianuarii*: & quamvis mihi prior lectio magis placeat, tamen posteriorem, propter auctoritatem Ambrosii" Mori & Ioannis Vasæi, sequor.

" an Morales.

Ponuntur in hoc concilio XIII. sedes provinciæ Gallæciæ: Bracara prima sedes, Portucal, Lameco, Conimbrica, Veseo, Dumio, Egitania, Luco prima sedes, Auria, Asturia, Iria, Tude, Britona.

Opportunus hic se offert locus ad disserendum de divisione sedium episcopatuum Hispaniæ, de qua multa scripta sunt ab historicis nostris: & in re ita obscura, & fere jam antiquata, nihil consultius faciendum existimavi, quam ipsos fontes veteres & reconditos, ex quibus illi rem hanc hauserunt, emendatos & puros edere; ut ex libris manuscriptis ecclesiæ Toletanæ & D. Laurentii correctioribus & vetustioribus elicere potui, & ex codice ecclesiæ Ovetensis, qui inscribitur Itacius.

Est in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ processus quidam & acta in causa ecclesiæ Valentinæ. nam quum primum expugnabatur a Iacobo Aragonum rege, strenuo Maurorum domitore, & in deditionem venit, primas Toletanus ad suam jurisdictionem jure antiquo pertinere dicebat. In quibus actis hæc habentur.

Cæsar Constantinus * imperii sui quarto anno, cum esset in Hispania, convocatis ejus episcopis, totam provinciam in sex archiepiscopatus partitus est, decrevitque omnes peculiaribus diœcesibus & finibus contineri.

Prima sedes est Narbo, secunda Tarraco, tertia Bracara, quarta est Spalis, quinta Emerita, sexta Toletum, quæ habet sibi subdita hæc opida: Oretum, hoc est Calana; Baedia, hoc est Baeça; Mentesa, hoc est Iaen; Acci, hoc est Guadix; Vrgi, hoc est Almeria; Bagastri, hoc est Albarracin, aut Bilvestre; Illici, hoc est Elche; Setabis, hoc est Xativa; Denia, Valeria prope Quoncam; Secobria, id est Sogorbe; Arcobrica, hoc est Arcos; Complutum, hoc est Guadalaxara, sive Alcala, Segoncia, hoc est Siguença; Oxoma, hoc est Osma, Secobia, hoc est, Segovia, & Palencia.

Et infra. Postmodum quatuor libros Arabicos in judicio nobis exhibitos inspeximus, & fecimus legi in libris illis per unum Iudæum & Saracenum: & ipsi legentes in dictis libris, scilicet in libro Rasis, qui multos libros fecerat de physica, ut Saracenus dicebat: & in libro Abiba Cacahabi, qui peritus fuerat in lege eorum: & in duobus aliis libris, quorum auctores non erant: dixerunt nobis, quod in dictis libris continebatur, quod inter sex divisiones dictas, factas a Constantino imperatore in Hispania, erat civitas Valentia sub civitate Toleto. *Hæc ibi.*

In codice Hispalensi divi Laurentii, qui anno domini 962. scriptus est, sic invenio.

DIVISIO PROVINCIARVM HISPANIÆ, ET EARVM SEDIVM.

PROVINCIA GALLÆCIÆ.

Bracara metropolis.	Dumio.
Portucale.	Auriense.
Conimbria.	Tude.
Eguitania.	Luco.
Veseo.	Ira.
Lameco.	Britona.
Vetica.	Astorica.

PROVINCIA GALLIÆ.

Narbona metropolis.	Luteba.
Caucoliberi.	Magalona.
Carcassona.	Nemis.
Biterris.	Enemaso.
Agatha.	Elena.

PROVINCIA LVSITANIÆ.

Emerita metropolis.	Avela.
Salmantica.	Exonoba.
Elbora.	Olisibona.
Caurio.	

PROVINCIA CARTHAGINIS.

Toleto metropolis.	Dianio.
Compluto.	Setabi.
Segontia.	Carthago.
Oxoma.	Basti.
Palentia.	Mentesa.
Valeria.	Acci.

Oreto.

Oreto. Biacia.
Valentia.

PROVINCIA BÆTICÆ.

Spalis metropolis.	Egabro.
Italica.	Eliberi.
Elipa.	Malacha.
Astigis.	Asidona.
Corduba.	

PROVINCIA TARRACONENSIS.

Tarracona metropolis.	Elerda.
Dertosa.	Barcinona.
Cæsaraugusta.	Egara.
Tyrasona.	Ausona.
Calaguris.	Gerunda.
Auca.	Impurias.
Pampilona.	Orgello.
Osca.	

In concilio Emeritensi, canone VIII. dicitur, Reccesuinthum regem provinciæ Lusitaniæ terminos episcopis & parochiis divisisse, & juxta priscorum canonum sententias in antiquam formam reduxisse. Ibique Egitania ad provinciam Lusitaniæ est attributa.

In codice manuscripto literis Gothicis ecclesiæ Ouetensis in principio sic scriptum est.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, INCIPIT NVMERVS sedium Hispaniensium: & uniuscujusque provinciæ sedes suo metropolitano subscriptæ, usque in Rhodanum amnem, id est:

METROPOLI TOLETO SVBDITÆ.

Oreto.	Basti.
Beatia.	Vrgi.
Mentesa.	Bagastri.
Acci,	Illici.
Setabis.	Compluto.
Dianium.	Segontia.
Valeria.	Oxoma.
Valentia.	Secobia.
Secobriga.	Palentia.
Arcabrica.	

Sub uno viginti.

METROPOLI SPALI SVBDITÆ.

Italica.	Astigi.
Asidona.	Corduba.
Elepla.	Egabro.
Malaga.	Tuccis.
Elberris.	

Sub uno decem.

MERITÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Merita.	Lamego.
Pace.	Caliabria.
Olixibona.	Cauria.
Exonoba.	Elbora.
Egitania.	Abela.
Conimbria.	Salmantica.
Viseo.	Numantia, id est, Camora.

Sub uno tredecim.

BRACARÆ METROPOLI SVBDITÆ.

Bracara.	Iria.
Dumio.	Lugo.
Portucale.	Britonia.
Tude.	Astorica.
Auria.	

A Sub uno novem.

TARRACONÆ METROPOLI SVBDITÆ. ANNO CHRISTI 569.

Tarracona.	Ictosa.
Barcinona.	Tortosa.
Egara.	Cæsaraugusta.
Gerunda.	Osca.
Empurias.	Pampilona.
Ausona.	Calaforra.
Vrgello.	Tirasona.
Lerita.	Auca.

Sub uno quindecim.

NARBONA METROPOLIS.

B Narbona.	Biterris.
Agatha.	Carcassona.
Magalona.	Tolosa.
Nemauso.	Elna.
Luteba.	

Sub uno novem.

Et sub uno sedes Hispanienses, absque provincia Tingitania usque ad mare oceani, qui eas circumdat, sedes 82. exceptis Legione & Oueto, quæ nulli unquam metropoli fuerunt subditæ.

Divisio terminorum diœcesium & parochiarum Hispaniæ a Vvamba rege facta, ex libris manuscriptis ecclesiæ Toletanæ, & ecclesiæ Ouetensis, cujus titulus est Itacius; in quo historia regum Vandalorum & Alanorum in Gallacia, & postea Suevorum, & demum Gothorum, scribitur. C

ÆRA DCCIV. post Reccesuindum Vvamba rex Gothorum regnum novem annos obtinuit. Hic Toleto ea hora qua unctus est in regem, cum quadam evaporatione visa est apis a cunctis qui aderant, ex capite ejus exire & ad cælos volare. Hoc signum factum est a domino, ut D futuras victorias nuntiaret de inimicis per eum, & dulcedinem pacis quam habuit erga suos. Astures & Vascones in finibus Cantabriæ crebro rebellantes edomuit, & suo imperio subjugavit: civitatem quæ Cartua vocabatur, & Pampilonem ampliavit, quam Vvambæ Lunam vocavit: provinciam quoque Galliæ, quæ Hispania citerior dicitur, sibi rebellantem, multis agminibus Francorum interceptis, subjugavit, & Paulum perfidum Galliæ tyrannum cepit, eique oculos evellere præcepit; & ad urbem Toletanam cum triumpho magno reversus, discordesque pontifices, eo quod alii aliorum parochias invadebant, ad concordiam studuit revocare. Fecit & chronicas regum priorum coram E se legere, ut facilius posset terminos parochiarum dividere, sicut antiquitas denotaret, & exigeret juris censura, & jura propria quælibet ecclesia possideret, sicut subjecta denotat scriptura.

Concedimus & confirmamus, quod, sicut Gundericus, Gensericus, Hunericus, Guntamundus, Isoris & Guimel, reges Vandalorum civitatem Lucum successive dotaverunt, teneat pacifice & quiete terminos, qui inferius subscribentur.

Totas Asturias per Pyrenæos montes; & per flumen magnum Ove, & per totum litus maris Oceani usque Biscaiam, per Summumrostrum, & per Summumcabrium, per portas de sancta Agatha, per Poçasalem, per Limbam de Folios, una cum campo Erbolio, Gordon usque ad illam arborem de Quadros, per Rivulum de Humana. *Itacius de Luco Astrum intelligit.*

ANNO CHRISTI 569.

Humana, Lunam, Vandabiam, usque ad Pyrenæos montes, Coyanzam villam, Quexidam, per Conjaquelam, Montosam usque ad flumen Vrbetum in Gallæcia, Suernam, Vallem longam, Veram, Flamosam, totam Sarriam, Paramum usque ad flumen Mineum. Totam Lemos, Vinyso, Verosmo, & Semmanorum, & Froiam usque ad flumen Silum. Totam Lumiam, cum ecclesiis de Petraio, quæ ædificatæ sunt, vel fuerint, inter Arnoyum flumen & Silum. A termino montis Buron, & per aquam Zore, usque in fundum Arnoyi, & per ipsum * discussum usque in flumen Mineum, Iueza usque Portelam de Vanati, & ecclesias de Sallaz, inter Arnoyum & Silum, cum ecclesiis de Barcoso, Castellam, Cunsancam, Barnantes, & Auion, Asmam, Carabam, Amancam, sicut dictam ecclesiam Lucensem reges Vandali dotaverunt.*

*discursum

Legio, quam condiderunt Romanæ legiones, quæ antiquitus Flos fuit vocata, & per Romanum papam gaudet perpetua libertate, & * extat sedes regia, atque alicui metropoli nunquam fuit subdita, teneat per suos terminos antiquos sicut eam dotaverunt Hermeticus, Rechila, Recciarius, Maldra, Frumarius, Remismundus, Theodomundus, Suevorum reges, & Theodomirus.

*Itacius addit: & dixerunt omnes: Placet nobis omnibus.

Legio teneat per Pyrenæos montes, & per Pennam rubeam, una cum Medialevaca, Cervera, Petras nigras. Anion usque ad flumen Carrionem, per villam Sernam, per Rivulum siccum, usque ad villam Ardegam. Per Ceresinos, usque in castrum Pepi. Per villam Manam usque in arborem de Quadros.

* Supra fines terræ Gallæciæ, tria castella, Turtures, Datineus, Castellatum, & Naviam.

* Infra

Legio civitas sacerdotalis & regia & Lucus, quam Vandali ædificaverunt in Asturiis, teneant per suos terminos antiquos, sicut eis divisit rex Theodomirus. Hæ nulli subdantur archiepiscopo vel primati.

Hanc historia generalis Hispaniæ vocat Lucernã.

Sedes etiam Portucaliæ permaneat in sua divisione sicut ei divisit rex Theodomirus, cum his etiam quæ nos ei adjecimus.

Bracara metropolis teneat Centumcellas: Gentis millia, Laineto, Giliolis, Adoneste, Aportis, Aylo, Ceutendonis, Laubis, Ciliolo, Letania, Ceresis, Petroneyo, Equisis ad saltum: item pagi, Panoias, Leta, Bregantia, Astiatigo, Tarego, Aunego, Metrobio, Berese, Palamtusico, Celo, & Senequumio, sub uno XXX.

Ad sedem Dumiensem familia regia.

Egitaniensis teneat totam Egitaniam, Mene, Cipio, & Francos.

Portugalensis teneat in Castronovo ecclesias quæ in vicino sunt, scilicet, Villanova, Betaonia, Vesea, Menturio, Torebia, Bramaste, Pongoaste, Lumbo, Nestis, Napoli, Curmano, Magneto, Leporeto, Melga, Tangobria, Villagomedi, Tanuatta. Item pagi, Lambrencio, Aliobrio, Valericia, Turlango, Ceris, & Mendolis, & Palentia. Sub uno XXV.

In divisione Theodomiri supra dicitur: *Ad Dumio familias servorum*, quam hic vocat regiam; intelligit de monachis qui Deo serviunt: & ei servire, regnare est.

Lamecum teneat ipsum Lamegum, Tuencia, Arauca, Cantabriana, Omnia, & Ceminus. Sub uno VI.

Conimbriensis sedes teneat ipsam Conimbriam, Eminio, Selio, Bime, Insula, Astrucione, & Portugaliæ castrum antiquum. Sub uno VII.

Vesensis teneat ipsum Veseo, Rodomiro, Submoncia, Suberbeno, Osania, Ouellione, Tutella, Goleia, & * Caliabria, quæ apud Gothos

Idem supra in concilio Lucensi.

A postea sedes fuit. Sub uno VII.

Iriensis teneat ipsam Iriam, de Issum usque Cusancaro, & * de Caldas de rege usque in oram maris oceani.

* Caliabrica, *Itacius*. *de Caldas de ære.

Lucensis teneat ipsam civitatem cum adjacentibus suis, cum Cantoquia, Somes, Carabarcos, Montenigro, Parraga, Latra, * Azamana, Segios, Triavada, Pogonti, Salvatera, Monteroso, Doira, Deça, Colea. Sub uno XVI.

*Azumiana, *Itacius*.

Auriensis teneat Vesugio, Ruvale, Teporos, Sedisos, Pincia, Casavio, Verenganos, Sanabria, & Calabazas maiores. Sub uno X.

Astoricensis teneat ipsam Astoricam, Legionem super Vrbico, Beriso, Petra Speranti, Antiribis, Caldelas, Marellos superiorem & inferiorem, Senure, Frogelos, & Pericos. Sub uno XI.

Britonacensis teneat ecclesias quæ in vicino sunt intro Britones, una cum monasterio Maximi usque in flumen Ouæ.

Tudensis teneat ipsam Tudem cum ecclesiis quæ in vicino sunt, Torelo, Torobera, Ludo, Patre, Agnove, Sagria, Erbilione, Aureas, Langetue, Carasino, Toruca. Item pagi, Cauda Ouinia, & Cartasse. Sub uno XV.

Toleto metropoli subjaceant hæ sedes.

Oretum hæc teneat: de Galla usque * Eciga, de Betra usque Campaniam.

* Pinta, *Itacius*.

Beatia.

Mentesa hæc teneat: de Eciga usque Securam, de Lila usque Pulixena.

Acci hæc teneat: de Secura usque Montaneam, de Arcatel usque Carachuel.

Basti hæc teneat: de Montanea usque Egestam, de Rauca usque * Fusitam.

* Rusi

Vrgi hæc teneat: de Egesta usque Carthaginem, de Gastri usque Mundam,

Bigastrum hæc teneat: de Pugilla usque Nisdomiam, de Serta usque * in Babam.

*Lumb

Illici hæc teneat: per terminos Bagastri & Setabis, & Denia.

Setabis hæc teneat: de Custo usque ad Moletam, de Togola usque ad Intam.

Denia hæc teneat: de Sosa usque in Intam, de Silva usque Gil.

Valentia teneat de Silva usque Musuetum, de mari usque Alpont.

Valeria hæc teneat: de Alpont usque in Terrabelam, de Stizerola usque Ninar.

Secobrica hæc teneat: de Tarabella usque Obviam, de Toga usque Brecam.

Arcabrica hæc teneat: de Alcont usque ad Obviam, de Mora usque * Bastram.

*Lustri

Complutum hæc teneat: de Alcont usque ad Cortem, de Gusia usque ad Costem.

Segontia hæc teneat: de Coste usque Fuscam, de Godol usque Pinam.

Oxoma hæc teneat: de Fusca usque Arlanzon, quomodo currit in camino sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum, de Garafe usque Hermitas.

* Alhon *In Ita est: Hæ sedes xx. visæ episcopales Toleto mari us in camino sancti Petri, qui vadit ad sanctum Iacobum.

Secobia hæc teneat: de * Almet usque Mambellam, de Montel usque Vasodoto.

Palentia hæc teneat: de Mambella usque Caltam, de Valbona usque Fortosam.*

Tarraconensi metropoli subjaceant hæ sedes.

Barcinona hæc teneat: de Mina usque Pagellam, de Vsa usque Bordel.

* Egara hæc teneat: de Bordel usque Paladera, de Montesa usque Portellam.

* Exara.

Gerunda

Gerunda hæc teneat: de Palada usque Iuste-mate; de Alosa usque Pinnas.

Empuriæ hæc teneant: de Iustamate usque Bercam, de Ventosa usque Gilvam.

Ausona hæc teneat: de Borga usque Auratam, de Bulga usque Mentiam.

Vrgela hæc teneat: de Aurata usque Nasonam, de Murela usque Valam.

Lerita hæc teneat: de Nasona usque ad fontem Salam, de Lora usque Matam.

Ictosa hæc teneat: de Font Salla usque Portellam, de Morale usque Tormellam.

Tortosa hæc teneat: de Portella usque Deniam, de Tormoga usque Catenam.

Cæsaraugusta hæc teneat: de * Moovia usque Splanam, de Ribas montes usque Gordoto.

Osca hæc teneat: de Splana usque Cobello, de Speslem usque Riberam.

Pampilona hæc teneat: de Cobello usque Mustelam, de Lotica usque Tallam, de Mustela usque Nampiam, de Sparga usque Ostrual.

Calaforra hæc teneat: de Nampia usque Spargam, de Mustela usque Lacalam.

Tirasona hæc teneat: de Sparga usque Platenam, de Altomonte usque Millesam.

Auca hæc teneat: de Planta usque Amayam, de Villainferno usque Pedem Moram.

Insulæ Baleares, Maioricam, Minoricam, Formenteram, Vseticam.

Spali metropolitanæ subjaceant hæ sedes.

Italica hæc teneat: de Vlea usque Busam, de Asa usque Iamolam.

Asidona hæc teneat: de Busa usque ad Senam, de Lotesa usque viam latam.

Elepla hæc teneat: de Sena usque Datam, de Abila usque Cortelam.

Malaca hæc teneat: de Data usque Malexcam, de Temia usque sedes campo.

* Eliberis hæc teneat: de † Maleoca usque Sotellam, de Almica usque Sedille.

Astigi hæc teneat: de Sotella usque Parietem de Luca usque Raucam.

Corduba hæc teneat: de Pariete usque ad Vbetam, de la Galla usque Ranam.

Egabro hæc teneat: de Vbeta usque ad Malam Sayam, de Gasta usque Suetam.

Tucci hæc teneat: Malasaya usque ad Balagar, de Gigara usque Calonam.

Bracaræ metropoli subjaceant hæ sedes.

Dumio hæc teneat: de Duma usque Albiam, de Rianteca usque Adasam.

Portucale hæc teneat: de Ibdia usque Lobolam, de Olmos usque Solam.

Tude hæc teneat: de Losola usque Lagunam, de Monte albo usque Fetosam.

Auria hæc teneat: de Iso usque Silum, de Vereganos usque Calabaças majores.

Iria hæc teneat: de Iso usque Cusacam, * de Caldas de ære usque in oram maris Oceani.

Luco hæc teneat: de Lagula usque Bussam, de Monte soto usque Quintanam.

Britonia: de Bussa usque Torrentes, de Octoba usque Tobellam & usque ad Ouem.

Astoriea hæc teneat: per oram vallis Carcer, & per fluvios, Humaria scilicet, & Vbigo, per Berco & Tavara.

Emeritæ metropoli subjaceant hæ sedes.

Pace hæc teneat: de Balagar usque ad Crocam, ad Montem de Olla usque Marabal.

Olisibona hæc teneat: de Darca usque Ambiam, de Olla usque Matam.

Anno Christi 569.

Elbora hæc teneat: de Sotobra usque Petram, de Rucella usque Paratam.

*Exonoba hæc teneat: de Ambia usque Salam, de ipsa usque Turrem. *Oxonoba.

Egeditania hæc teneat: de Sala usque Navam, de Sena usque Muriellam.

Conimbria hæc teneat: de Nava usque Bergam, de Torrente usque Loram.

Veseum hæc teneat: de Borga usque Sortam, de Bonnella usque Ventosam.

Lamecum hæc teneat: de Sorta usque Petram, de Tara usque Ortosam.

Caliabria hæc teneat: de Sorta usque Albeniam, de Soto usque Faram.

Salmantica hæc teneat: de Albenia usque Sotobram, de Russa usque Siberam.

Numantia hæc teneat: de Peñagodisse usque ad Tormem super illos Balneos, de Valde de Rege usque Dorium, De Villalalle usque Oterum de Fumus; secus Rivulum siccum usque Breto, de Tavara usque Dorium.

Abula hæc teneat: de Petra usque Villam, de Viasto usque Torrero.

Cauria hæc teneat: de Villa usque * Tagum, de Asa usque Pumar. * Dorium,

Narbonæ metropoli subjaceant hæ sedes.

Beterris hæc teneat: de Staleth usque Barcinona, de Macai usque Ribafora.

Agatha hæc teneat: de Nusa usque Riberam, de Gallar usque Mirlam.

Magalona hæc teneat: de Nusa usque Ribogar, de Castello millia usque Angoram.

Nemauso hæc teneat: de Bula usque Angoram, de Castello usque Sambiam.

Luteba hæc teneat: de Samba usque Rabaval, de Anges usque montem Rufum.

Carcassona hæc teneat: de monte Rufo usque Angeram, de Angosa, usque Montaña.

Elna hæc teneat: de Angera usque Rosinolam, de Laterosa usque Lamusam.

Hæ sunt sedes harum duarum Hispaniarum octoginta, sub dominio Gothorum, tam archiepiscopales, per quas nobis ministratur verbum Dei, quæ a Romano pontifice accipiunt communionem catholicę veritatis; ut secundum traditionem & doctrinam sanctorum patrum, animas sibi commissas valeant gubernare. Hęc igitur nostra institutio, quę assensu omnium archiepiscoporum & episcoporum dictarum sedium, auctore Deo, facta est, firma permaneat in æternum. Hæc omnia suprascripta legit gloriosus rex Vvamba in concilio Toletano, ubi omnes archiepiscopi & episcopi convenerant; quæ scriptione omnium confirmata sunt, Quiriaco Toletano archiepiscopo primatiæ dignitate & fide catholica consistente.

Statutum est præterea in dicto concilio, ut omnes clerici viverent secundum regulam sanctissimi patris Isidori, prout continetur in libro ejusdem de honestate clericorum. Et quicumque archiepiscopus, episcopus, abbas claustralis, vel sæcularis, pro dignitate, vel ordine, aut aliquo ecclesiastico beneficio, minam daret regi, sive aliquæ aliæ personæ, ille excommunicatione perpetui anathematis innodetur.

Erat ulterius scriptum in dicto codice manuscripto.

Divisio provinciarum secundum Plinium lib. 3. cap. 3. Hispaniæ citerioris: & dividitur in septem

ANNO CHRISTI 569.

septem conventus. Primus Carthaginensis, secundus Tarraconensis, tertius Cæsaraugustanus, quartus Cluniensis, quintus Asturiensis, sextus Lucensis, septimus Bracarensis.

In Carthaginensi conveniunt populi quadraginta duo, exceptis insularum incolis. Ex colonia Accitana Gemellenses & Libisosona cognomine Fotoaugustana: quibus duobus jus Italiæ datum. Ex colonia Salariensi opidani Latii veteris Castalorienses, qui Cæsari Venales appellantur. Setabitani, qui Augustani Valerienses, stipendiariorum celeberrimi. Babarrenses, Bastitani Consaburenses, Dianenses, Celestani, Iloricitani, Lamnitani, Mentesani, qui & Oritani; Mentisani, qui & * Bastriali; Oretani, qui & Germani cognominantur, caputque Celtiberiæ, Segobrienses, Carpetani, Toletani Tago flumini impositi, de in Beacienses & Vrgilienses.

* Bastuli

Divisio provinciarum secundum imperatorem, hoc modo: Cæsar Constantinus anno 4. imperii sui, sex archiepiscopos, ut dividerent Hispaniam in sex partes seu provincias, jussit, ita quod unusquisque haberet terminos suos, quos nullo modo quis excedere attentaret.

Narbonæ subsint, Piteus, Tolosa, Cazlora, Albi, Magalona, Nemis, Carcassona.

Bracaræ subsint, Dumia, Portucal, Tude, Auria, Iria, Luco, Britona, Astorica.

Tarraconæ Barcinona, Egara, Gerunda, Empuriæ, Ausona, Lerita, Ictosa, Tortosa, Cæsaraugusta, Osca, Pampilona, Calaforra, Tyrasona, Auca.

Toleto subsint, Secobia, Arcabrica, Segoncia, Valentia, Vrgi, Bagastri, Diania, Segorve, Complutum, Oxoma, Valeria, Oretum, Sativa, Beacia, Illici, Mentesa, Acci, Basta, Palentia.

Meridæ subsint, Pace, Oxonoba, Olisipona, Egitania, Caliabria, Lamego, Viseo, Salmantica, Coria, Elbora, Abela, Numantia.

Spali subsint, Italica, Asidona, Elepla, Malaga, Elberris, Astigi, Corduba, Egabro, Tucci.

DIVISIO PROVINCIARVM Hispaniarum secundum regem Vvambam, facta tempore Quirici primatis & archiepiscopi Toletani. Cui inter prælatos Hispaniarum magna fuisset exorta discordia, eo quod unusquisque invaderet terminos diœcesanos, rex Vvamba synodum celebrari præcepit Toleti, convocatis & congregatis archiepiscopis & suffraganeis suis. Præsentato in medio numero civitatum & diœcesum, taliter diffinitur ibidem.

PROVINCIÆ Carthaginensis, vel Carpetaniæ metropolis, regia urbs Toletum.

Toleto subsint, Oretum, Beacia, Mentesa, Acci, Astigi, Vrgum, vel Almeria, Bagastri, Illici, Setabia, Denia, Valentia, Valeria, Segobria, Arcabrica, Iplicea, Segontia, Oxoma, Segobia, Palentia.

Tarraconæ subsint Barcinona, Gerunda, Egara, Empurias, Ausona, Vrgelo, Ilerda, Ictosa, Tortosa, Cæsaraugusta, Osca, Pampilona, Auca, Calagurra, Tyrasona.

Narbonæ subsint Caucolibium, vel Tolosa, Carcassona, Biterris, Agatha, Luteba, Magalona, Neumasum, Elena, vel Elna.

Spali subsint Italica, vel Italia, Astigis, Corduba, Egabra, Tucci, Eliberi, vel Eliberis, Asidona, & Malaga.

Emeritæ subsint Pace, Olisbona, Oxonoba, Egitania, Caliabria, Viseo, Lamego, Cauria, Salmantica, Abela, Elbora.

Bracaræ subsint Dumium, Festabole, vel Portucale, Tude, Auria, Luco, Astorica, Iria, vel Vria, Ouetū, vel Britonia, exempta a Gallæciæ Bracara.

Acta sunt hæc Toleto in concilio generali, omnibus una voce dicentibus; Placet: præsentibus ac subscribentibus invicto ac serenissimo rege Vuāba, & Quirico archiepiscopo Toletano, Hispaniarum primate, ceterisque archiepiscopis, cum suis suffraganeis diœcesum prædictarum, in ecclesia sanctæ Leocadiæ, æra DCCX. per manum Petri de sancta Leocadia. Vixit autem plus hic rex Vvamba annis quinque, & mortuus est.

Hæc omnia exscripta sunt ex codice antiquo ecclesiæ Toletanæ & ex codice Ouetensi qui dicitur Itacius, & a me, ut potui, melius emendata. Placuit etiam addere aliam divisionem inter Oxomensem & Aucensem episcopos, in concilio provinciali factam, regnante Adefonso sexto, & præsidente Richardo legato sedis apostolicæ, & Bernardo Toletano: quam ex archivis ecclesiæ Burgensis habui.

Divisio Oxomensis & Aucensis episcopatuum.

ANNO ab incarnatione domini millesimo octogesimo octavo, æra MCXXVI. regnante gloriosissimo Adefonso imperatore in Toleto, Legione, Gallæcia, Castella, & Nagara, facta est synodus in ecclesia sanctæ Mariæ de Fusellis, apud castrum Montloy, præsidente domino Richardo vicario sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ, præsente cū eo domino Bernardo archiepiscopo Toletano, & archiepiscopo domino Petro Aquensi, residentibus cunctis episcopis regni ipsius gloriosissimi regis, videlicet Dumiensi episcopo Gundisalvo, Aderico Tudensi episcopo, Arriano Ouetensi episcopo, Osmundo Asturicensi episcopo, Raimundo Palentino episcopo, Petro Legionensi episcopo, nec non electis in ministerium episcopi, Petro in ecclesia beati Iacobi, Martino in ecclesia Coimbriensi, Sigefredo in ecclesia Nagarensi, Petro in ecclesia Oriensi; præsentibus itidem abbatibus, Fortunio in monasterio Exiliensi, Vincentio in monasterio Ansilance, Didaco in monasterio sancti Facundi; electis etiam in abbatia Reginensi, Ioanne in monasterio Oriensi, Petro in cœnobio sancti Petri Caradignæ; cum consilio & consensu supradicti catholici regis, & episcoporum, abbatum, principum, & procerum ipsius regni, nec non totius concilii, facta est divisio inter Oxomēsem & Aucensem episcopatum, qui noviter Burgis translatus est. Et quia Oxomensis episcopatus prius a Saracenis invasus, quotidie per misericordiam Dei redintegratur, quoniam confinia eorū, & termini incerti habebantur, & quia jugis contentio erat inter Bernardum Toletanum archiepiscopum, ad quem Oxomensis ecclesia metropolitano jure pertinet, & Gomizonem Aucensem, seu Burgensem episcopum, assentiente videlicet utraque parte visum est, saniori consilio, sic determinare parochias eorum, ut a fine Canatanazor, & de Muriello, & Argança, & castri quod dicitur Messella, & castri quod dicitur Espega, & a villis quæ dicuntur Congosto & Buezo, & sicut aqua ipsa currit & labitur in Arandam, aqua quæ discurrit per Cluniam, & pertransit ipsam Cluniam, usque ad Peñam de Aranda, donec labitur in fluvium Dorium, & omnes villæ ex hac parte fluminis Arandæ, in quibus currit Sayo de Clunia, nec non trans fluvium Dorium castrum Materiolum, & Vociquellas, & usque ad civitatem Septem publi-

publicensem, & quidquid ultra continetur, decerneretur esse Oxomensis ecclesiæ: illa vero quæ citra sunt terminum prænotatum, versus septemtrionalem plagam, Aucensis ecclesia jure perpetuo possideat. Sane si quis archiepiscopus, episcopus, rex, comes, princeps, aut aliqua potestas, seu quælibet ecclesiastica sæcularisve persona definitionis hujus paginam pertinaci audacia violare, vel in aliquo infirmare tentaverit, reum se de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine Dei & domini redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine cum sinistris deputatus, districtæ ultioni subjaceat.

SVBSCRIPTIONES.

Ego Adefonsus, divina præordinante gratia, Hispaniarum rex supra notatam divisionem fieri volui, manuque propria firmavi.

Ego Richardus sanctæ Dei Romanæ ecclesiæ vicarius huic concilio præsidens laudo, manuque propria confirmo.

Ego Bernardus Toletanus archiepiscopus, finium Oxomensis ecclesiæ defensor, & investigator, suprascriptam divisionem laudo, manuque propria corroboro.

Ego Petrus Aquensis archiepiscopus confirmo.

Ego Gomessanus Burgensis episcopus confirmo.

Ego Gundisalvus Dumiensis episcopus confirmo.

Ego Adericus Tudensis episcopus confirmo.

Ego Arrianus Ouetensis episcopus confirmo.

Ego Osmundus Astoricensis episcopus confirmo.

Ego Raimundus Palentinus confirmo.

Ego Petrus Legionensis episcopus confirmo.

Ego Petrus in ecclesia beati Iacobi electus confirmo.

Ego Martinus in ecclesia Conimbriensi electus confirmo.

Ego Sigefredus in ecclesia Nagarensi electus confirmo.

Ego Petrus in ecclesia Oriensi electus confirmo.

Ego Fortunio Exiliensis abbas confirmo.

Ego Vincentius sancti Petri Asilicensis abbas confirmo.

Ego Didacus monasterii sancti Facundi abbas confirmo.

Ego Ioannes in monasterio Oniensi electus confirmo.

Ego Petrus in monasterio sancti Petri Caradigne electus confimo.

Ego Garsias Nagarensis comes confirmo.

Ego Petrus comes de Carrion confirmo.

Ego Ferdinandus comes confirmo.

Ego Martinus comes confirmo.

Ego Rodericus Ordoñez princeps confirmo.

Ego Gundisalvus Nuñez princeps confirmo.

Ego Rodericus Gonsaluez princeps confimo.

Ego Alvarus Diaz princeps confirmo.

Ego Lope Sanchez princeps confirmo.

Ego Didacus Sanchez princeps confirmo.

Ego Bermudo Rodriguez princeps confirmo.

Ego Petrus Alvarez princeps confirmo.

Ad exactiorem harum divisionum intelligentiam, nomina antiqua cum neotericis episcopatuum Hispaniæ & Galliæ Narbonensis conjunxi, secutus in hac interpretatione sedium divisionem codicum manuscriptorum superius positam. Provinciam vero Carthaginis primo enodare constitui, propter ejus dignitatem, brevitati studens potius quam labori prolixæ inquisitionis.

Provincia Carthaginis.

1. Toletum, hodie *Toledo*. Plinius: *Caput Carpetaniæ Toletani, Tago flumini impositi.* Vnde Livio Carpetanorum urbs, colonia Romanorum, ut ex numis constat: insignis religionis cultu metropolis, & Hispaniæ primas.

2. Complutum, hodie *Alcala de Henares*, martyrio Iusti & Pastoris conspicua. Prudentius:

Sanguinem Iusti, cui Pastor hæret,
Ferculum duplex geminumque donum
Ferre Complutum gremio juvabit,
Membra duorum.

Est nunc sub Toletano præsule, illustrisque omnium bonarum artium academia, & doctissimorum hominum magistra.

3. Oxoma, Orosio; Plinio Vxama, & Ptolemæo Οὔξαμα in Arevacis: hodie *Osma*; ruina potius cognita, quam antiqua majestate. ecclesia cathedralis in vicum translata, qui *el Burgo de Osma* dicitur. Alii scribunt Vxsama per S. Florus lib. 3. cap. 1. Auxima. episcopus est Toletano suffraganeus.

4. Palentia, hodie *Palencia*; episcopatus insignis, suffraganeus præsulis Toletani: scribitur duplici ll. apud Ptolemæum & Appianum.

5. Valeria, civitas antiqua prope Quoncam, a Mauris destructa, imposita fluvio Guadiela. Postea cum rex Adefonsus nonus Quoncam munitissimum castellum Mauris eripuisset, novemque mensium obsidione expugnasset, urbem in eo ædificavit, & cathedram episcopalem plenissimam posuit, atrribuitque ei auctoritate Lucii III. pontificis maximi, Valeriensem & Arcabricensem antiquas sedes, Ioanne Iannez primo in ea confirmato episcopo. Extat nunc pusillus pagus, qui Arcas dicitur, quem quidam Arcabricam veterem existimant. De Quonca Rodericus Toletan. lib. 7. c. 26. est Toletano suffraganea.

6. Segontia: nunc *Siguença*. Per V. & T. habet Livius, & Plinius, Saguntia, ponitque eam in Arevacis cum Vxama: recte. nam parum utraque distat. Antoninus inter Cæsaraugustam & Complutum ponit. De Segontia in Bætica alia est ratio. Episcopus est in spiritualibus & temporalibus urbis dominus, suffraganeus Toletano.

7. Secobia, nunc *Segovia*: sic etiam Plinius, estque in Arevacis aquæ ductu, lanificio, & populi frequentia insignis, Toletano suffraganea.

8. Arcabrica: fuit olim episcopalis sedes, nunc prope Quoncam, tenue magnæ quondam urbis vestigium, *Arcas* vocatur: fuitque, ut diximus, Quonquensi episcopatui ab Adefonso nono olim unita, sub Lucio III. pontifice maximo, ut ex ejus diplomate constat, quod in archivo Quonquensis ecclesiæ asservatur. Aliud est Arcobrica & Arcobricenses apud Plinium, Methymnæ pagus. Quã Antoninus inter Segontiam & Bilbilim ponit Arcobricam, ea est, quæ nunc Arcos in itinere Hortæ, in finibus Aragoniæ distat a Quonca viginti & quinque leucas Hispaniæ: Arcas vero tantum duas vel tres.

9. Oretum; unde Oretani, quos Plinius inter stipendiarios connumerat; *Oretani*, inquit, *qui Germani cognominantur.* Strabo & Ptolemæus in Tarraconensi Hispania collocant, Ambrosio de Morales rude solum prope Almagro & Granatulam, aliis *Calatrava*. Hæc nunc episcopo caret, sed habet cœnobium insigne religionis militiæ Calatravæ sub regula sancti Benedicti.

10. Valentia, nunc *Valencia*, Contestanorum in Hispania Tarraconensi urbs est Ptolemæo. Plinius, *Valentia*, inquit, *Colonia* III. M. P. *a mari remota.* Romam ante vocatam scribit Beutherus. Hæc a Mauris capta, per multos annos in servitute jacuit, donec tandem a Cidio Roderico Bibar expugnata, Christiano cultui restituitur; sed eodem vita functo, iterum in potestatem Saracenorum devenit, usque dum Iaimus inclytus Aragonum rex secundo eam recepit, & in ipsa præsulem Iaimum de Ferrera de sancto Martino constituit. Hæc summorum pontificum altrix ab Innocentio VIII. ad petitionem Roderici Borgiæ episcopi cardinalis Valentini, & demum pontificis maximi. in metropolitanam fuit erecta, anno 1492. eidemque suffraganei Majoricensis & Carthaginensis episcopi dati. Sunt & alia ejusdem nominis parva opida in Hispania, in quibus episcopalis sedes nunquam fuit.

11. Dianio, *Denia* hodie, apud Plinium Dianium & Lucentum Latinorum stipendiarium: Lucentum hodie *Luchento* prope Valentiam, sicut Dianium in maris ora versus occidentem; caretque episcopo, & est in Valentina diœcesi. Florianus scribit idem esse cum Ferrariæ promontorio Melæ; quod verisimile est. nam, ut Strabo ait, bonæ ibi fiunt secturæ ferri.

12. Setabis, hodie *Xativa*. Scribitur fere cum diphthongo Sætabis, prope Valentiam. Episcopo caret. Inde Sætabitani, apud Plinium, qui Augustani. hanc Silius Italicus in lib 3. in arce excelsa sitam indicat.

ANNO CHRISTI 569.

13. Carthago, hodie *Carthagena*: portum habet insignem & multarum navium atque triremium capacem. Plinius: *Tarraco, Scipionum opus; sicut Carthago Pœnorum.* Isidorus lib. 15. originum: *Afri sub Annibale maritima Hispania occupantes, Carthaginem Spartariam construxerunt, quæ a Romanis capta & colonia facta, nomen etiam provinciæ dedit: nunc autem a Gothis subversa, atque in desolationem redacta est.* Hæc Isidorus. Habet episcopum, Toletano præsuli suffraganeum; antiqua Gothorum sedes, ab eaque tota Toletana provincia Carthaginensis fuit cognominata. Carthaginem Silius Italicus lib. 3. Teucro fundatori tribuit:

Dat Carthago viros Teucro fundata vetusto.

Fuit conventus unus ex septem, qui a Plinio memorantur. Vetus inscriptio ibidem inventa:

IMP. CAESARI ÆLIO. HADRIANO. ANTONINO. AVG. PIO. PP. COS. IV. PONT. MAX. TRIB. POTEST. CONVENTVS. CARTHAG. CVRANTE. POSTHVMIO. CLARANO. FLAMINE.

14. Basti. Inde Bastiani & Bastitania, cum B. scribo. hodie *Baça* in colonia Salariensi. Plinius inter stipendiarios celeberrimos Bastitanos connumerat. caret episcopo, estque in diœcesi Accitania; quamvis archiepiscopus Toletanus juris aliquid in ea habeat. Qua de re vide quæ Alvarus Gomezius scribit in Ximenio.

15. Mentesa. De hac quod affirmem nihil certi habeo, & nostri historici in varias distrahuntur sententias. Vide longam & eruditam commentationem, quam Hispano idiomate Ambrosius Morales hac ipsa de re edidit. Cui, cum ob ipsius singularem doctrinam, tum ob nostram in Complutensi olim academia amicitiam initam, lubens acquiesco. A Mauris ita hæc urbs penitus destructa fuit, ut hinc nullum divinandi certi aliquid vestigium relictum sit. Plinio Oretani, Bastuli, & Mentesani, iidem sunt lib. 3. cap. 3. *Mentesani*, inquit, *qui & Oretani. Mensetani, qui & Bastuli.* Bastulos ponit Ptolemæus in Hispania Bætica ad fretum Gaditanum, quos etiam Pœnos vocat. Nam teste Plinio lib. 3. cap. 1. & Pomponio Mela lib. 2. cap. 6. ab utraque freti parte Pœni habitarunt. ad quod allusisse videri potest Horatius, ubi ait.

Latius regnes, avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

16 Acci, hodie *Guadix*, Arabico idiomate; inde Accitanus. Episcopum habet Granatensi archiepiscopo suffraganeum. In hac civitate sanctus Torquatus, Pauli apostoli discipulus, prima Christianæ religionis fundamenta jecit; & Camerinus tempore Constantini magni concilio Eliberritano interfuit.

17. Beatia, hodie *Baeça*. Alii scribunt Biacia, antiqui Beatia. Inde episcopus Beatiensis, ut habent concilia. Ptolemæus Beatiam ponit in Oretanis, eo loco, quo Livius libro 29. ponit Lapides Atros in Ausetanis, ut Glareano placuit, inter Illiturgim & Mentesam; ubi Asdrubal castra habebat, estque in episcopatu Gienensi versus septemtrionem. Beatiam autem per T, efferendam esse constat ex antiqua lapidis inscriptione.

Q. VALERIO. POSTHVMO. BEATIANO. Q. VALERII. CASTVLI. F. QVI VIXIT. ANN. XXXII. ANTONIA. AVR. EX. TESTAM. B. M. P.

Lego, *Antonia Aurelia.*

In vetustiori partitione Carthaginensis metropolis, non plures his XVII. ecclesiæ erant attributæ, postea aliæ sunt adjectæ, ut ex conciliis & recentioribus divisionibus colligimus; ut sunt quæ sequuntur.

Segobrica: hodie *Segorbe*, in regno Valentiæ. Inde episcopus Segobricensis, suffraganeus archiepiscopi Valentini. Sunt qui legant ex nummo, Sigobrica; Ambrosius aliter. Hoc certum, episcopum Segobricensem sub Toleto fuisse. Vnde in antiqua divisione, inter alios suffraganeos ponitur, Segorbe, & in concilio Toletano, sub Gundemaro rege, jam tunc adjecta Toletano præsuli; nam ibi primo subscribit Poscarius episcopus Segobricensis.

Castulo, hodie *Cazlona*, in Bætica prope urbem Beatiam. Plinius Castulonenses Cæsarii Venales vocari ait. Silius Italicus & ipse Hispanus lib. 3.

Fulget præcipuis Parnasia Castulo signis.

Livius de bello Punico *Castulo urbs valida & nobilis Hispaniæ, adeo conjuncta societate & amicitia Pœnis, ut inde uxor Annibali esset.* Idem Plutarch. in vita Sertorii. In antiquo lapide cum aspiratione scribitur.

VALERIAE CIPATINAE TVCCITANAE SACRVM COLONIAE PATRICIAE CORDVBENSIS FLAMINICAE COLONIAE AVG. GEMELLA TVCCITANAE FLAMINICAE SIVE SACERDOTI MVNICIP. CHASTVLONENSIS.

Episcopum non habet.

Bigastrum. In concilio Toletano, in quo tantum episcopi suffraganei Toletani præsulis convenerunt, subscribit Bigitinus episcopus Bigastrensis. Erat prope Illicem & novam Carthaginem, ut ex divisione Vvambæ patet, non habet episcopum, neque locum nunc certum. Aliis Bilvestre in finibus Portugaliæ, opidum ditionis Rui Velazquez avunculi Infantium de Lara, ex historia antiqua.

Illicis. Hanc Plinius prope Carthaginem novam ponit. *Prope flumen Tader*, ait, *colonia immunis Illicis, unde Illicitanus sinus.* Idem Mela. Nonnulli ex nostratibus Alicante portum maris Mediterranei, alii Elche opidum nobile prope Carthaginem, non procul a mari, existimant. Verum cum Plinius Illicem prope flumen Tader collocet, hæreo hac in re; præsertim cum Florianus & Naugerius Tader flumen Seguram esse dicant. Et forte ea fuit Illicis, quæ nunc Origuela supra Seguram posita prope oram maris. Nunc habet episcopum suffraganeum archiepiscopatus Valentini, a Carthaginensi diœcesi his temporibus disjunctum auctoritate Pauli IV. pontificis maximi.

Astigi, hodie *Ecija*. Mela urbium de mediterraneis hanc clarissimam in Bætica appellat, cum Hispali & Corduba. Nunc caret episcopo, estque in diœcesi Hispalensi. Hanc coloniam fuisse, & Augustam Firmam cognominatam, scribit Plinius.

Elotona. In concilio Toletano sub Gundemaro rege æra 648. quod coactum fuit ex solis episcopis provinciæ Carthaginis, subscribit Sanabilis ecclesiæ Elotonæ episcopus; forte Eliocretæ, sicut in Eliberitano subscribit Successus Eliocretæ episcopus. Eliocrota in itinerario Antonini ponitur a Carthagine Spartaria vigintiquinque millibus passuum distans, forte eversa a Gothis, sicut Isidorus Carthaginem fuisse tradit. Sunt tamen qui dicant esse Lorcam supra Carthaginem, septemtrionem versus. Et fortassis episcopus qui hic subscribit, aliunde fuit, & vel exul, vel negotiorum causa, Gothorum curiam sequens, concilio huic interfuit. nam tales in conciliis admittebantur, servato loco & voce.

Provincia Gallæcia.

1. Bracara metropolis, hodie *Braga*. A Plinio ponitur conventus civitatum viginti quatuor, vocatur Augusta Bracarum. Habet nunc archiepiscopum & suffraganeos.

2. Portucale: hodie *el Puerto*, ad ostium Durii fluvii sita in ora maris Oceani, habet amplum portum; Cale ab Antonino appellatur; sicque adjecta voce portu, nunc Portucale. Festabole quoque appellabatur. Cale autem appellatio multarum civitatum, ut est in Campania, Flaminia, & in Gallia. Vide Servium ad illud 7. Æneidos,

Quique Cales linquunt. habet episcopum.

3. Conimbria; nunc *Coimbra* in Lusitania. Alii scribunt Conimbrica; alii ex marmorum inscriptionibus, Conimbriga. Resendius & Barrerius Lusitani docti putant esse Condexam veterem, non Coimbram, ut multi putant nominis allusione decepti. Coimbra nunc episcopatum habet, & insignem academiam supra Mondega fluvium sitam.

4. Egitania, vel rectius, ut antiqua monumenta habent, Igæditania, & Igæditani, ut in veteri pontis Alcantaræ inscriptione est; nunc vicus obscurus *Eidania* dictus Episcopalis sedes in Guardiam translata est. In concilio Emeritensi Igædita in provincia Lusitaniæ ponitur, canone octavo.

2. Veseo, sive Viseus, nunc *Viseo* in Lusitania. Ptolemæus in Hispania Tarraconensi Visontium collocat. Quem locum Varrerius Lusitanus in sua chorographia a Viseo multis leucis distare erudite docet. Hodie & sedis episcopalis antiquam dignitatem & nomen retinet, parum a fluvio Mondega versus septemtrionem distans.

6. Lameco, vel Lameca, nunc *Lamego*, in Lusitania ad Durium amnem sita, sedem episcopalem habet.

7. Vectica, a Vectonibus, qui Plinio, Livio & Cæsari Hispaniæ populi sunt in Extramaduræ tractu. Ptolemæo etiam Vettones Lusitaniæ populi, quorum meminere Appianus, Strabo, Plinius, Prudentius, & alii. Vide Resendium in epistola ad Vasæum scripta. Prudentius Emeritam coloniam Vettoniæ appellat lib. Περὶ στεφάνων de martyrio sanctæ Eulaliæ.

Nunc locus Emerita est tumulo,
Clara colonia Vettoniæ;
Quam memorabilis amnis Ana
Præterit, & viridante rapax
Gurgite mœnia pulcra lavat.

8. Dumio, monasterium prope Bracaram singularis observantiæ, in Hispania a Martino ædificatum, & cujus ipse fuit primus abbas & episcopus, & ob ejus honorem in episcopalem sedem erectum. Hodie templum extat miræ antiquitatis, de quo abunde ab historicis nostris scriptum. Attribuitur ei tantum familia regia, hoc est regimen sanctorum monachorum. nam ipsi sunt ex regia familia, & alibi dicitur familia servorum, qui Christo regi summo dicati,

dicati, ſtudium omne in cultu religionis & pietatis collocant.

9. Auria : hodie *Orenſe* ad amnem Minium ſita. Inde Aurienſis epiſcopus : agnoſcit nunc pro metropolitano Compoſtellanum archiepiſcopum.

10. Tude : hodie *Tuy*, epiſcopalis ſedes Compoſtellano ſuffraganea, ad Minium ſita, prope litus maris Oceani, ubi confluit Ana fluvius. Ab Antonino inter Bracaram & Aſtoricam collocatur : forte hæc quam Silius Italicus lib. 3. Ætolam Tyden appellat.

11. Luco : hodie *Lugo*, olim Suevorum tempore ſedes metropolitana, poſt Bracaram. Nunc epiſcopatum habet agnoſcentem metropolitanum Compoſtellæ. Apud Plinium, Lucenſis conventus populorum eſt XVI.

12. Iria : hodie *el Padron*, in regno Gallæciæ, ubi cum primo corpus D. Iacobi quieviſſet, poſtea Compoſtellam tranſlatum. In Iria autem dicitur verbum Dei primum annuntiaſſe. Epiſcopalis ſedes Compoſtellam traducta, ad altiorem dignitatem ob honorem ſanctiſſimi apoſtoli erecta, pietate & devotione Alfonſi Caſti Legionenſis regis.

13. Britonia, vel *Britania*, vel *Britinia*, ſeu *Britonium*. Tempore Alfonſi Caſti Legionenſis, anno Domini 873. in conſecratione eccleſiæ Compoſtellanæ ab ipſo magnifice ædificatæ, inter alios decem & ſeptem epiſcopos interfuit Theodorindus epiſcopus Britonienſis. Sunt qui dicant, eſſe *Mondonnedo* in Gallæcia vel prope eam. Alii, ut Vaſæus, ex ſententia Reſendii, civitatem in Portugalia Interamni, prope Vianam, quæ dicitur *de Camigna*, cujus etiam nunc veſtigia extare Reſendius affirmat. Verum in antiquo codice manuſcripto in diviſione epiſcopatuum legitur : *Ovetum, hoc eſt, Britonia, exempta a Gallacia Bracara.* In IV. Tolet. ſubſcribit Metopius Britanienſis epiſcopus, & in VII. & VIII. Tolet. Sona ſeu Sonanus, & in III. Bracarenſi, Bela Britanienſis epiſcopus. Nunc exempta nullum Hiſpaniæ recognoſcit archiepiſcopum. Habuit aliquando conceſſione Ioannis VIII. pontificis maximi jus metropolitanum.

14. Aſturica : *Aſtorga* hodie. Plinius in tranſmontanis eam ponit, & ajt eſſe urbem magnificam. hodie dignitatem retinet epiſcopalem ; inſignior ſacerdotum copia, quam civium multitudine : ſequitur Compoſtellæ metropolim. In antiqua partitione eccleſiarum Hiſpaniæ, quam in Alveldenſi codice videre licet, in provincia Gallæcia non ponuntur plures quam hæ quatuordecim. Verum ex diviſione Vvambæ, & conciliorum provincialium ſubſcriptionibus, additur Caladonia, ſeu Caladunum, quæ Callaicorum Bracarorum urbs eſt apud Ptolemæum ; & ab Antonino ponitur inter Aſturicam & Bracaram.

Provincia Luſitania.

1. Emerita metropolis : dicta *Emerita* Auguſta a militibus emeritis Auguſti, ut Iſidorus habet lib. 15. cap. 1. originum : nunc *Merida*, Anæ fluvio impoſita, omnique auctoritate expoliata atque deſtructa, nihil præter ruinas & magnæ antiquitatis veſtigia retinet ; eſtque militiæ divi Iacobi in ſpiritualibus attributa, nullū epiſcopum agnoſcens. Ius autem metropolitanum in Compoſtellanam eccleſiam tranſlatum a Calliſto II. papa maximo eſt. Ex hac urbe diva Eulalia martyr fuit, de qua Prudentius in ipſius hymno.

Carmine nobilis Eulalia.
Mortis & indole nobilior :
Emeritam ſacra virgo ſuam,
Cujus ab ubere progenita eſt,
Oſſibus ornat, amore colit.

2. Avela, nunc *Avila* : forte ſcribendum Abella. Eſt ejuſdem nominis urbs in Aprutio, & altera in Campania. De poſteriori Ambroſius Leo, cujus eſt patria, tres libros compoſuit ; ſicque dictam affirmat a Græca voce ἄελλα, eo quod ventorum flatibus ſit valde obnoxia. Quæ nominis ratio & noſtræ Abellæ valde quadrat, quippe quæ & ipſa immoderatis ventis valde vexetur. Epiſcopum habet Compoſtellano archiepiſcopo ſuffraganeum.

3. Salmantica, hodie *Salamanca*, urbs omnium literarum gymnaſio & frequentia, antiquaque nobilitate civium admodum clara. Epiſcopum habet Compoſtellano ſuffraganeum.

4. Elbora. Hujus fere nominis quinque ſunt oppida in Hiſpania. Ebora ab Antonino Liberalitas Iulia appellatur : a Mela Ebora alia, caſtellum in litore maris, in ſinu Gaditano : alia in magno promontorio in Luſitania. Idem Strabo & Stephanus. Ebora eſt apud Ptolemæum in Turdulis in Bætica, ſed interius, verſus mediterranea. Hanc Strabo & Plinius Eburam Cerealem nominant. Ebura alia ab Ebora, eſt etiam apud Ptolemæum in Luſitania. Et Ebora in Heditanis. Concilia manuſcripta habent Elbora, & epiſcopus Elborenſis. Reſendius Luſitanus, & Quebedius Toletanæ eccleſiæ portionarius de hac re cōtendunt : alter Eboram in Luſitania, alter Talaveram in regno Toletano, nobile opidum, Elboram eſſe affirmant. Scripſit de Eboræ in Luſitania antiquitate & dignitate atque nobilitate Reſendius eruditum commentarium : quæ archiepiſcopum habet. Talabrica ſine epiſcopo, ſub ditione archiepiſcopi Toletani eſt, de qua Marianus noſter lib. 4. cap. 13.

5. Caurio, hodie *Cauria* Luſitaniæ opidum Ptolemæo. Caurienſes apud Plinium. Epiſcopum habet Compoſtellano ſubditum.

6. Pace. Noſtri quidam non mali auctores pacem Iuliam & pacem Auguſtam diſtinguunt ; ut pax Auguſta ſit, quæ nunc *Badajoz*, quæ habet epiſcopalem ſedem, poſita ad Anam fluvium, Compoſtellanæ ſuffraganea ; & inde Pacenſis colonia, & Pacenſis conventus, apud Plinium. Pax autem Iulia, quæ hodie *Beja* in Luſitania, cujus meminit Ptolemæus : & in ea etiam nunc extant hujus rei nota argumenta, ut colligitur ex inſcriptionibus ipſius, atque ruinis : diſtat octo leucis a *Badajoz*.

7. Exonobá. Plinius : *A flumine Ana*, inquit, *litore Oceani opidum Oſſonoba Luſturia cognominatum.* Plinius in Luſitaniæ cuneo ponit Myrtilem, Balſam, & Oſſonobam, quæ nunc *Stombar* ; alii *Sylvis* putant : utraque eſt juxta maris oram. Verum Sylvis epiſcopum habet, cui Oſſonobenſis eccleſia antiqua eſt ſubdita : Stombar vero in ejus eſt diœceſi.

8. Oliſibona. Olyſippo eſt apud Plinium & Melam, pro Vlyſſippo. Plinius lib. 4. cap. 21. *A Tago, in ora Olyſſippo, equarum e Favonio vento conceptu nobilis : eſtque Tagi oſtium, amnis aurum gemmaſque generantis.* Apud Ptolemæum ὄλιος ἵππων. Hanc Plinius tradit poſtea Felicitatem Iuliam dictam. Nunc *Lisboa* archiepiſcopum habet, & eſt caput regni Luſitaniæ, & mercium peregrinarum receptaculum celebre. De ea Iſidorus ſic ait : *Vlyſſippona ab Vlyſſe condita & nuncupata.* quo loco ſicut hiſtoriographi dicunt, cælum a terra, & maria diſtinguntur a terris. Qui locus deſumptus eſt ex Plinio lib. 4. cap. 20. *Olyſſippo enim*, inquit, *ab opido terras, maria, cælum, diſterminans.* In diviſione Vvambæ adjectæ ſunt Luſitaniæ metropoli aliæ eccleſiæ ex Bracarenſi metropoli, de quibus in concilio Emeritenſi diximus ; nimirum Egitania, Conimbria, Veſeum, Lamecum, quas Bracarenſi metropoli codex manuſcriptus attribuit. Verum alias duas ponit Vvamba, nimirum Caliabriam & Numantiam. Inter Luſitaniam & Gallæciam provincias, graves lites atque continuæ interceſſerunt frequenter de numero epiſcopatuum, ut conſtat ex concilio Emeritenſi, & ex epiſtola ſummi pontificis, quam eidem adjunximus. Vnde non mirum ſi in partitione Vvambæ adjectæ ſunt metropoli Luſitaniæ Egitania, Conimbria, Viſeum, Lamecum ; in hac vero quam ex codice manuſcripto poſuimus, Bracarenſi metropoli adjudicantur. Quin & in partitione Vvambæ alii duo epiſcopatus provinciæ Luſitaniæ adduntur ; ſcilicet, Caliabria & Numantia, de quibus dicemus.

Caliabria. Hanc hodie dicunt eſſe *Montanges*. In ſexto & ſeptimo concilio Toletano ſubſcribit Servusdei epiſcopus Caliabrienſis, & non Colimbrienſis.

Numantia. Plinius lib. 4 cap. 20. de ea ſic ait ; *Durius amnis ex maximis Hiſpaniæ, ortus in Pelendonibus, & juxta Numantiam.* Contendunt multi ex noſtris docti ex loco Plinii, Numantiam eſſe Soriam ; alii contra, eſſe *Zamoram* ; utraque nobilis urbs. Soria eſt in epiſcopatu Oxomenſi. Zamora epiſcopum habet ex primis Hiſpaniæ. Verum cum Soria non diſtet ab ortu Durii, ſic diſtinguo locum Plinii, *Durius amnis ex maximis Hiſpaniæ, ortus in Pelendonibus, & juxta Numantiam lapſus, deinde per Arevacos*, &c. & lib. 3 cap. 3 *Pelendones Celtiberorum quatuor populis, quorum Numantini fuere, clari. Vnde Numantini ſunt inter Pelendones, ubi eſt ortus Durii.* Mela in Tarraconenſi eam collocat ; *In Tarraconenſi*, inquit, *clariſſimi fuerunt Pallentia & Numantia.* Zamora, Pœnum nomen Alfonſo VI. oratore, Calliſto II. Romano pontifice, circa annum domini 1119. in epiſcopatum erecta ; civitas nobilis, Durio impoſita, Compoſtellano ſuffraganea.

Provincia Bætica.

1. Spalis metropolis. Sicque conſtanter Gothi ſcribunt, ut Spania. Verum Romani, Hiſpalis. Nunc *Sevilla*, metropolis inſignis, urbſque opulentiſſima auri & argenti, merciumque Indicarum. A Mela dicitur clariſſima in Bætica. Plinius ; *Hiſpalis colonia cognomine Romulenſis.* Idemque unum ex quatuor conventibus juridicis Hiſpalenſem eſſe dicit. Iſidorus nomen ejus deducit a ſitu, eo quod in ſolo paluſtri, ſuffixis in profundo palis, locata ſit.

2. Italica. Hodie non extat. Conſpiciuntur tantum ejus ruinæ prope Hiſpalim ; appellatur Hiſpalis vetus, ab Hiſpali ſex paſſuum millibus diſſita. Plinius in conventu Hiſ-

ANNO CHRISTI 569.

palensi eam collocat, vocatque Ilipam cognomento Italicam, Onuphrius inter colonias Romanas connumerat ex loco Gellii, cap. 13. lib. 16.

3. Elipa: apud Plinium est *Ilipa* Italica, in conventu Hispalensi quæ vocatur major a Ptolemæo, & Ilipula minor, cum simplici, aut geminato, L, in conventu Astigitano. Et existimo diminutivum esse ab Elipa. Inde episcopus Elipensis frequenter in conciliis nostris subscribit. Dicunt esse hodie *Niebla*, alii aliter. Non habet cathedram episcopalem.

4. Astigis: hodie *Ecija*. A Mela in Bætica ponitur Astigi, Hispalis, & Corduba. A Plinio, ut diximus, & conventus juridicus & colonia Astigitana, cognomine Augusta firma, appellatur. Non habet episcopum, sed est in diœcesi Hispalensi.

5. Corduba & Cordoba. Plinius: *Et dextra Corduba colonia patricia cognominata, inde primum navigabili Bæti.* Hodie episcopum habet ex primis Hispaniæ. Vrbs nobilitate & multitudine civium insignis, & archiepiscopo Toletano suffraganea.

6. Egabro. Sunt qui scribunt Ægabrè. Hodie *Cabra*, ubi fitus est Baucade episcopus Egabriensis, milliatibus sex & viginti a Corduba dissita. Plinius in Bætica Beream ponit; pro quo in emendationibus Iacobi Dalecampii Vbeda repositum. Verum Morales legendum existimat Egabro. Non habet nunc sedem episcopalem. Gratianus 16. quæst. 3. cap. prima actione, Ægabrensem urbem nominat: & in codice Gregoriano, Agabrensis scribitur, ex concilio Hispalensi II. cap. I.

"errat, ut pluribus, Mendoza, tom. I. pag. 1010. D. aliique, & nos in synopsi.

7. Eliberi, hodie" *Granada*: de ea diximus in concilio Eliberitano. Cauco Illiberis ad provinciam Narbonensem spectabat, nunc per syncopam *Colibre*; hæc vero ad Bæticam & Hispalensem: est metropolis magna urbs, Maurorum imperio & divitiis olim conspicua, nunc Christiana pietate & religionis cultu clarior.

8. Malaca: hodie *Malaga*. Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Hispalensi.

9. Asidonia. Plinius, Asido quæ Cæsariano. Hodie *Medina Sidonia*. Inde episcopus Asidonensis in conciliis subscribit. Nunc non habet episcopum.

10. Tucci in divisione Vvambæ ponitur. Hodie est *Martos*. Non habet episcopum. Tuccitanus episcopus in conciliis antiquis subscribit. Scribendum cum duplici c c. Augustam Gemellam Plinius cognominari dicit, & in veteri marmore: Gemella Tuccitana. & in alio: Respublica Tuccillanorum

IMP. CAESARI. M. AVRELIO ANTONINO AVG. DIVI SEPTIMI. SEVERI PII PERTINACIS. AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI. MAXIMI. PACATORIS ORBIS FILIO. DD. RESPVBLICA TVCCILLANORVM.

Est etiam Tucci vetus apud eumdem Plin. Bastetaniæ vergentis ad mare.

Provincia Tarraconensis.

1. Tarracona metropolis. Plinius eam ponit in regione Cossetania; forte legendum, Sedetania, *Flumen*, inquit, *Subi, colonia Tarraco*. Scipionum opus. Alii Tarracon scribunt. Hanc Prudentius genitricem piorum appellat hymno de 18. martyribus Cæsaraugustanis: ab ea pars una Hispaniæ, Tarraconensis appellata. In lapide antiquo est; COL. I. V. TARRACO. Colonia immunis, vel, Iulia, victrix Tarraco. Archiepiscopum habet, qui de primatu olim cum Toletano contendit.

2. Dertosa, hodie *Tortosa*. Plinius inter Tarraconenses connumerat Dertusanos. Est hæc urbs ad Iberum fluvium prope mare, nobilis in primis. Habet episcopum Tarraconensi suffraganeum.

Cæsaraugusta. Apud Ptolemæum Cæsarea Augusta Hodie *Çaragoça*. de ea sic Plinius, *Cæsaraugusta colonia immunis, amne Ibero affusa, ubi oppidum ante vocabatur Salduba, regionis Sedetania.* In veteri inscriptione, COL. CAESAREA AVG. SALDVBA. De ea sic Prudentius hymno de decem & octo martyribus Cæsaraugustanis.

Tu decem sanctos revehes & octo,
Cæsaraugusta studiosa Christi,
Verticem flavis oleis revincta,
Pacis honore.

4. Tyrassona. Apud Plinium Turiaso & Turiasonenses. Hodie *Tarazona*. Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Cæsaraugustano.

5. Calaguris. Plinius; *Calaguritanos*, ait, *qui Fibularenses cognominantur.* Hodie *Calahorra*; vocabatur prius Calaguris Nascica, & postea a Iulio Cæsare Calaguris Iulia. Episcopum habet archiepiscopo Burgensi suffraganeum. Est urbs celeberrima cive M. Fabio Quintiliano, & Prudentio, ut ipse inquit, *Nos Vasco Iberus dividit.* Habet duas sedes cathedrales, nimirum Calagurim, & D. Dominicum de la Calçada, & duas collegiatas, Locronium & Victoriam.

A

6. Auca sive Oca nunc non extat. Olim enim in vastatione Hispaniæ a Mauris est diruta, verum iterum ab ipsis erecta, pietate Vrracæ & Elviræ feminarum regio sanguine Ferdinandi primi procreatarum, ad oppidum Gamonal sub invocatione divæ Mariæ, anno 1074. translata & erecta, & episcopo Simeoni data est, Cidio Ruderico Diez confirmante. Demum Alfonsus sextus rex Hispaniarum, Fernandi magni filius, urbe Burgensi jam ædificata, a Gamonal, ad ejus amplificationem, Aucensem ecclesiam Burgos transtulit, concessa regia episcopo Simeoni, & in basilica Laurentii cathedra collocata, anno D. 1075. multis attributis opidis, villis & prædiis. Quin & regio decreto sanxit, ut in Castella esset honorabilior omnibus aliis, clericisque in ea degentibus majorem & ampliorem dignitatem inter ceteros totius regni habere concessit, (adeo antiqui illi reges ad pietatem fuere propensi.) Quam erectionem & translationem Vrbanus secundus diplomate apostolico confirmavit, exemitque eam ab omni metro-

B

politano, cum antea Tarraconensi subdita fuisset, eamque immediate Romanæ sedi subjecit, Bernardo Toletano archiepiscopo refragante. In templo D. Laurentii mansit, usque dum Mauricius anno domini 1222. ea specie & forma augusta, quæ nunc est, alterum extruxit, quod Alfonsus Burgensis turribus miro opere ædificatis exornavit. Francisco Pacieco episcopo viro optimo & prudenti a Philippo secundo id flagitante, Archiepiscopali hæc sedes dignitate aucta est, Gregorio XIII. Romano pontifice, attributis illi suffraganeis duobus, Pampilonensi & Calaguritano.

7. Pampilona, opus Pompeii, ut D. Hieronymus est auctor ad Vigilantium. Hodie *Pamplona*, a rege Vvamba instaurata, & Vvambæ luna appellata. Apud Plinium inter fœderatos ponuntur Pōpælonenses, & inde Pompælon. Est hodie caput regni Navarræ, habet conventum juridicum, & episcopum suffraganeum archiepiscopo Burgensi. Martuam olim vocatam sunt qui dicunt.

C

8. Osca, Ilergetum, in Tarraconensi provincia urbs. Etosia, a Paterculo dicitur, ubi Sertorium interemptum scribit. Hodie *Huesca*. Hoscenses sunt apud Cæsarem lib. I. de bello civili, & Plinium. Habet nunc episcopum Cæsaraugustano suffraganeum.

9. Elerda. Plinius, *Ilerdenses Surdaonum gentis, juxta quos Sicoris fluvius.* sic apud Cæsarem lib. I. de bello civili. Hodie *Lerida*, & fluvius *Segre*, supra quem est imposita. Episcopum habet & gymnasium literarum universale Cathaloniæ gentis.

10. Barcinona. Plinio est Barcino, sic enim ait, *In ora autem colonia Barcino, cognomine Faventia.* In Galbæ numo sic est scriptum. COL. BARCINO. FAVENTIA. Vrbs est amplissima, caput Cathaloniæ, ad mare mediterraneum. Episcopum habet suffraganeum Tarraconensi.

11. Egara. Extat concilium Egarense antiquum. In IV. Toletano subscribit Eugenius Egarensis episcopus; in XIII. & XVI. Ioannes. Verba concilii Egarensis hæc sunt, *Convenientes in unum episcopi provinciæ Tarraconensis in locum Egara.* In episcopatuum limitibus in manuscripto invenio Exaram non Egaram appellatam, forte *Gea de los*

D

cavalleros, " prope Cæsaraugustam.

"errat. v[illegible] infra co[illegible] Egarens[illegible] ad annum 614.

12. Ausona. Apud Ptolemæum est Ausa. Hinc Ausetani, hodie *Vich*. Episcopus Ausonensis est in subscriptionibus conciliorum. Episcopum habet suffraganeum archiepiscopo Tarraconensi.

13. Gerunda, hodie *Girona*. Apud Plinium Gerundenses. Vrbs nota in Cathalonia, episcopum habet Tarraconensi archiepiscopo suffraganeum.

14. Empurias, Emporiæ. Plinius, *Opus Phocensium.* est nunc Tarraconensis provinciæ, urbs maritima, vulgo *Ampurias*, Episcopum habet suffraganeum Tarraconensi archiepiscopo. In subscriptionibus conciliorum est, Empuritanæ episcopus.

15. Orgello, sive Orgellum, aut Vrgella, hodie *Vrgel*. Episcopum habet suffraganeum Cæsaraugustano archiepiscopo.

E

Provincia Galliæ.

1. Narbona. Narbonensis provincia, Bracata ante dicta, qui Celtæ sunt. Hodie *Languedoc, Provence, & Dauphiné* continet. Dicebatur postea & " Gothica, quia a Gothis possessa; sub Hispanorum erat ditione, & sub primate Toletano.

" pars [illegible] dumtaxa[illegible] non tot[illegible]

2. Caucoliberi, seu Caucoliberis, Hispaniæ versus Galliam limes. Hodie " *Colibre*. Episcopum non habet, verum attributa est Elenensi episcopo. In subscriptionibus conciliorum pro Caucoliberi ponitur Liberitanus. Est alia Eliberis in Bætica, nomine & situ longe ab hac distans, ut ostendimus in concilio Eliberitano.

" Gallis *Colioure*

2. Carcassona. Olim Carcassum, aut Carcasio, Galliæ Narbonensis opidum apud Plinium. Hodie *Carcassone*. Episcopum habet.

4. Bitherris

4. Biterris, sive Bituris, " Vasconum urbs.

5 Agatha Galliæ Narbonensis insula & urbs est, ut placet Plinio, Straboni, & Ptolemæo; nunc *Agde*: appellatur etiam civitas nigra. Sunt qui Agatham Montem Pessulum esse volunt. Sed hæc in continente est; ubi Ptolemæus quoque Agatham habet.

6. Luteva Inde Lutevani, qui & Foroneronienses. Plinio, Galliæ Narbonensis populi sunt. Hos Pinetus *Lodeve* vertit in suo Plinio Gallico. In libro provinciarum legitur: *Lutuvensium civitas, id est Lutava castrum.* In subscriptionibus conciliorum, Luthonensis episcopus.

7. Magalona. In libro notitiarum est, *Magalonensium civitas Montis Pessulani.* olim sedes episcopalis, nunc domus tantum cum templo, , in mediis stagnis sita, suffraganea Narbonensi archiepiscopo, ut ex multis subscriptionibus conciliorum constat.

8. Nemaso, sive " Nemasus. Apud Ausonium in descriptione Burdigalæ Nemasus Colonia Augusta. Nemausus legit Goltzius ex veteri inscriptione. Hodie *Nismes*. Libellus extat de ejus urbis antiquitatibus idiomate Gallico. In concil. III. Toletano subscribit Nemausensis episcopus.

Elena. Hellenes urbs " Callaicorum in Hispania Tarraconensi. est apud Strabonem. Hodie *Elna* Quam dicunt Helenam Constantini magni matrem, vel Constantem in honorem aviæ condidisse. Ubi etiam mortuus est Constans, ut post D. Hieronymum scribunt Eutropius & Orosius. Dignitatem episcopalem retinet, Tarraconensi archiepiscopo suffraganea.

Atque hæc quidem de sedibus episcoporum antiquis delibavimus, ut nota sint nomina urbium vetera & neoterica lectori, earumque situs; intelliganturque inscriptiones conciliorum, & cui sedi primæ quisque episcopus subjacebat.

In concilio Eliberitano aliæ veterum urbium subscriptiones sunt, de quibus & hæc adjicienda duximus, propter concilii illius antiquitatem.

Acci. Inde Felix Accitanus, qui subscribit. De hac vide quæ annotavimus.

Corduba. Ex hac Osius ille Cordubensis. vide supra.

Spalis: supra.

Tucci, urbs Turdulorum in Bætica, quam Plinius Augustam Gemellam cognominari ait. In veteri marmore est, Gemella Tuccitania, & Colonia Augusta Gemella. Est apud Plinium altera Tucci vetus in Bastitania, vergens ad mare; quibusdam est Almeria, aliis Murcia. vide quid dicat de ea Resendius.

Epagra. Inde Sanagius Epagrensis, forte hic episcopus fuit Græcus & causa fidei relegatus. Nomen certe Sanagii Græcam originem sapere videtur. Epagris autem insula est Ægæi maris, prima inter Cycladas, teste Callimacho, qui eam Lasiam, Nonagriam, Hydrussam & Epagrin dictam affirmat. Hæc eadem Andros est. In alio codice est, Bigerrensis, & Bigertensis. Bigerra, est Bogarra hodie prope Alcaraz, in montibus Securæ. Ptolemæus eam ponit in Bastitanis, unde non est Bejar quæ est in Lusitania, aut Vettonia.

Castulo; supra. Hinc Secundinus Castulonensis.

Mentesa: supra. Hinc Pardus Mentesanus.

Eliberis: supra. Hinc Flavius Eliberitanus.

Corsica sive Corsis. Inde Conantius Corsicanus, maris mediterranei insula, Genuensibus hodie parens. Terapne ab Ovidio appellatur. In alio codice manuscripto, Urcitanus De Urci dicimus supra.

Legio. Inde Decentius Legionensis. Hæc est Legio septima Germanica sive Gemina. In Tarraconensi Hispania juxta Astures a Ptolemæo ponitur, Hodie *Leon*, caput regni, & dignitate episcopali celebris a temporibus Gothorum, tantum apostolicæ sedi subjecta, & metropolitanum nullum Hispaniæ episcopum agnoscens.

Holetum. Inde Melanthius Holetanus supra.

Salaria. Inde Ianuarius episcopus de Salaria, colonia in Tarraconensi Hispania, unde in veteri inscriptione. COL. IVL. SALARIENSIS, nunc prope Cazorlam Est & alia Salaria in Oretanis.

Ossonoba Inde Vincentius Ossonobensis. De ea supra.

Elbora, vel Ebora. Inde Quintianus Elborensis supra.

Eliocrota, in Antonino manuscripto est Eliocrata. Inde Successus episcopus de Eliocrota. fuit olim sedes episcopalis, dicitur nunc *Lorca* habuit templum D. Patricio dicatum, in quo erat episcopalis cathedra, quæ in Carthaginensem abiit. Meminit Eliocrotæ Antoninus, & XXV. millia passuum a Carthagine Spartaria ponit.

Basta. Inde Eutychianus Bastitanus episcopus, de qua supra.

Malaca Inde Patricius Malacitanus. De hac supra.

In monasterio Parasses, in quo antiquitus vita canonicorum regularium sancte floruit, nunc observantia D. Hieronymi, dum Philippus II. ibi moratur, incidi in librum manuscriptū in pelle pergaminea, in quo scriptū est.

A *Ista sunt interpretationes civitatum in Hispania, quarum fuerunt nomina mutata tempore Saracenorum.*

ANNO CHRISTI 569.

Ispalis, id est,	*Sevilla.*
Assidona,	*Sidonia.*
Eliberi,	*Granada.*
Astigi,	*Berga, qua nunc Ecija.*
Egabro,	*Capta, qua nunc Cepta.*
Tuccis,	*Xerez.*
Pace,	*Bocalgaze, qua nunc Badajoz.*
Exonoba,	*Seduma.*
Aguitania,	*Lucena.*
Caliabria,	*Montanges.*
Oreto,	*Calatrava.*
Beacia,	*Baeça.*
Mentesa,	*Iaen.*
B Acepridani,	*Guadix.*
Basti,	*Baza.*
Urci,	*Almeria.*
Acarta,	*Bagastri.* Hic jacet Tiestis episcopus Bergaræ.
Illia,	*Belsa.*
Setabis,	*Xativa.*
Valeria,	*Valentia.*
Compluto,	*Guadalfajara.*

Urci, quæ modo *Almeria* vocatur: inde versus:

Insistens operi venit Indalecius Urci,
Quæ post mutata fuit Almeria vocata.

An. Christi 572.

[a] CONCILIUM [b] BRACARENSE III.

SUB MIRONE SUEVORUM REGE, anno domini DLXXII. post obitum Ioannis Papæ III. tempore interregni pontificii celebratum. C

TITULI CAPITULORUM.

I. *Ut episcopus ambulet per diœcesim suam, & ante triginta dies paschæ catechumeni doceantur symbolum.*

II. *Ut episcopus per diœcesim ambulans, duos solidos tantum accipiat, neque tertiam partem de oblationibus quærat: & clerici non agantur more servili.*

III. *Ut episcopus in ordinatione clericorum commodum nullum accipiat.* D

IV. *Ut pro chrisma episcopus nihil accipiat.*

V. *Ut pro constitutione basilicæ episcopus nihil exigat.*

VI. *Ut qui oratorium pro quæstu suo in terra propria fecerit, non consecretur.*

VII. *Ut de baptizatis nullum * accipiat præmium.*

VIII. *Ut qui clericum accusaverit, " & id non probaverit, excommunicetur.*

IX. *Ut per singulos annos a metropolitano episcopo pascha pronuntietur.*

X. *Ut presbyter post cibum non teneat missam pro mortuis.*

E REGNANTE domino nostro Iesu Christo, currente æra 610. [c] anno secundo regis [d] * Mironis: * die Kalendarum Iuniarum, " cum Gallæciæ provinciæ episcopi, tam ex Bracarensi, quam ex Lucensi synodo, [e] cum suis metropolitanis, præcepto præfati regis simul in metropolitana * Bracarensi, episcopi convenissent [f], id est, Martinus * Nitigisius, Remisol, Andreas, * Lucretius, * Adorius, * Uvittimer, Sardinarius, Viator, * Avila, Polemius, Maylocus; confidentibus his simul episcopis, atque universo clero præsente, Martinus Bracarensis sedis episcopus dixit; Inspiratione hoc Dei credimus provenisse, sanctissimi fratres, ut per ordinationem domini gloriosissimi filii nostri regis, ex utroque concilio conveniremus in unum, ut non solum

Innocent. III. in epist. ad Compostellanum archiepiscopum de concilio Bracarensi III. inquit, *De quo non dubitatur quin sit authenticum.* Martinus erat Bracarensis antiquior Lucensi, unde primum locum obtinebat. Is etiam I. concilio interfuit, nōdum episcopus Bracarensis. Nitigisius vero erat episcopus Lucensis, unde secundum dicendi tenuit locum.

* *f accipiatur.*
* Ariamiri,
* die 18 Kalendarum Ianuariarū.
" *alias* Kal. Maiarum.
* Bracarensi ecclesia convenissent,
* Nitigis
* Lucentius,
* Adoricus,
* Vectimer,
* Anila,

ANNO CHRISTI 572

solum de visione * alterutra gratulemur, sed etiam ea quæ ad ordinationem & disciplinam ecclesiasticam pertinent, pariter conloquamur. Scriptum est enim in * euangeliis, dicente domino: *Ubicumque fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ero in medio eorum.* Nitigisius ecclesiæ Lucensis episcopus dixit: Nec aliud potest credi, nisi ea quæ ad utilitatem nostrarum pertinent animarum, divina inspiratione & inchoari & perfici * posse. Et ideo unanimes, atque idipsum in domino sentientes, quæcumque ad instructionem nostram pertinent, in medium prolata desideramus agnoscere.

* alterutrum
* euangelio,
Matth 18.
* oportere.

Martinus episcopus dixit: Arbitramur vestram beatitudinem recordari, quia cum primum in ecclesia Bracarensi episcoporum concilium congregatum est, post multa quæ ad concordiam rectæ fidei fuerant roborata, aliqua etiam quæ regularem sanctorũ canonum continent discretionem, firmavimus; quorum utilitas ut possit evidentius in memoriam revocari, ipsa (si vobis placet) epistola in vestra præsentia relegatur.

Omnes episcopi dixerunt: Oportet * omnibus modis, ut in omnium auribus qui hic * adstant, recitetur. Recitatis ergo capitulis, * quæ ne prolixitatem facerent, his gestis minime sunt inserta, Martinus episcopus dixit: Hæc ergo quæ modo sunt recitata, quæ nobis tunc aut varia, aut dubia, aut inordinata sunt visa, auxiliante Deo, directa sunt, & suam * immobiliter obtinent firmitatem: quæ autem tunc in memoriam non venerunt, aut onerosum fuit in primo illo concilio multa simul ingerere, necessarium videtur modo ad notitiam sanctæ vestræ caritatis deferri, in eo specialiter prospectu, ut spirituali ventilata examine purgentur. Sancti enim patres ac præcessores nostri, aut generales synodos undique * collecti, pro unitate rectæ fidei fecerunt; sicut in Nicæa contra Arium trecenti decem & octo, & in Constantinopoli contra Macedonium centum quinquaginta, & in Epheso contra Nestorium ducenti, & in Calchedone contra Eutychen sexcenti triginta: aut certe speciales synodos per suas unusquisque provincias, pro * secandis contentionibus, vel emendandis aliquorum negligentiis collegerunt; & prout eventus culparum aut qualiscumque excessus exegit, per singulas quoque diffinitas canonum sententias, mediante inter eos Dei spiritu, conscripserunt: quas oportet nos * legere, & intelligere, & tenere. Et quia, opitulante Christi gratia, de unitate & rectitudine fidei in hac provincia nihil est dubium, * illud nobis specialius est agendum, ut si quid fortasse extra apostolicam disciplinam per ignorantiam, aut per negligentiam, reprehensibile invenitur in nobis, recurrentes ad testimonia sacrarum scripturarum, vel antiquorum canonum instituta, adhibito communi consensu, omnia quæ displicuerint, rationabili judicio corrigamus. Et primum, si placet, relectis beati apostoli Petri præceptis, quæ pro regula sacerdotum in sua epistola evidenter adscripsit, quidquid non eodem tenore, sicut princeps apostolorum edocuit, agi videtur a nobis, sine ulla cunctatione ad emendationem ducere festinemus; ne fortasse dum aliis prædicamus, ipsi reprobi effecti, divino illo condemnemur eloquio dicente: *Tu vero odisti disciplinã & projecisti sermones meos post te.* Omnes episcopi dixerunt: Cupimus memoratam apostoli Petri epistolam ad locum ipsum, ubi sacerdotes docet, audire. Tunc allato libro, hæc ex eadem epistola recitata sunt: *Seniores obsecro consenior, pascite qui est in vobis gregem Dei; providentes non coacte, sed spontanee, secundum Deum neque turpis lucri gratia, sed voluntarie; nec ut dominantes in cleris, sed * forma facti * gregis ex animo: ut cum apparuerit princeps pastorum, recipiatis immarcescibilem gloriæ coronam.* His relectis, omnes episcopi dixerunt: Cognitis his quæ ex epistola B. Petri apostoli recitata sunt, desideramus, auxiliante Dei gratia, divinis obedire præceptis, & apostolicæ epistolæ quæ nobis recitata est, * in omnibus formulam imitari: ne forte in aliquibus inordinnte ambulantes, divino (quod absit) judicio condemnemur; sed ut sanctorum patrum vestigia subsequentes, in ipsorum requie mereamur esse participes, & immarcescibilem illam gloriæ coronam, quæ repromissa est, cum ipsis * accipere mereamur. Ob hoc ergo tuam simul omnes deposcimus caritatem, ut has omnes causas singulis capitulis breviter comprehensas, * qualiter corrigi debeant, his gestis subter annectas: quæ cum studiosius relecta, & in notitiam omnium nostrorum evidenter fuerint perducta, propria unusquisque manu pro eorum emendatione & confirmatione subscribat; ut non solum nobis, sed etiam successoribus nostris, hæc ad perfectionem episcopalis officii decreta proficiant.

* omnimode
* assistunt
* superioris concilii, quæ
* inviolabiliter
* colligi
* rescecandis
* relegere,
* modo
1. *Cor.* 9.
Psalm. 49
1. *Pet.* 5.
* form[...]
* gregi[...]
Et est [...] apostol[...] *Percipie[...]* Apud [...] rtum, [...] *cipiatis* [...] Exc.
* in [...] omnibu[...]
* perci[...]
* vel [...] liter

CANONES.

I.

Placuit omnibus episcopis, atque convenit, ut per singulas ecclesias episcopi * per diœceses ambulantes, primum discutiant clericos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel missarum, & * quæcumque officia in ecclesia peraguntur. Et si recte quidem invenerint, Deo gratias agant: si autem minime, docere * debeant ignaros & hoc modis omnibus præcipere, ut sicut antiqui canones jubent, ante viginti dies baptismi, ad purgationem exorcismi catechumeni currãt: in quibus viginti diebus omnino catechumeni symbolum, quod est, Credo in Deum Patrem omnipotentem, specialiter doceantur. Postquam ergo in his suos clericos discusserint, vel docuerint episcopi, alia die, convocata plebe ipsius ecclesiæ, doceant illos, ut errores fugiant idolorum, vel diversa crimina (id est) homicidium, adulterium, perjurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera; aut quod nolunt sibi fieri, non faciant alteri: & ut credant resurrectionem omnium hominum, & diem judicii; in quo unusquisque secundum sua opera recepturus est. Et sic postea episcopus de ecclesia illa proficiscatur ad aliam.

10. q. 1. [...] cuit om[...] bus ep[...] Burch. [...] 75. lib. [...] Ivo p. 1[...] 75. & [...] cap 192 [...] De co[...] distinct[...] Ante vi[...] ti dies. [...]
* & pe[...] diœcese[...] euntes, [...]
* & qu[...] ter qu[...] cumque[...]
* perag[...]
* deber[...]

II.

Placuit", ut nullus episcoporum, cum * per diœceses suas ambulant, præter honorem cathedræ suæ, id est, duos solidos, aliquid aliud per ecclesias tollat: neque tertiam partem ex quacumque oblatione populi

Conc. T[...] letanum [...] VII. c. 4 [...] in cap. C[...] Calvi ap[...] Tolosan[...] 2. vide [...] Gratiani [...] X. q. 3 [...]

populi in ecclesiis parochialibus * requiret; sed illa tertia pars pro luminariis ecclesiæ, vel recuperatione servetur, & singulis annis episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, g lumen * & sacra sustulit ecclesiæ. Similiter & ut parochiales clerici, servili more in aliquibus operibus, episcopis servire non cogantur; quia scriptum est: *Neque ut dominantes in * clero.*

III.

Placuit, ut de ordinationibus clericorum episcopi munera nulla suscipiant, sed, sicut scriptum est, quod gratis donante Deo accipiunt, gratis dent. Et non aliquo pretio gratia Dei & impositio manuum venumdetur: quia h antiqua definitio patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens: Anathema sit danti, & accipienti. Propterea, quia aliquanti multis sceleribus * obruti, sancto altario indigne ministrantes, non hoc testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent: oportet ergo non per gratiam munerum, sed per diligentem prius discussionem, deinde per multorum testimonium, clericos ordinare.

IV.

Placuit, ut modicum balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento per ecclesias datur, quia * singuli tremisses pro ipso exigi solent, nihil ulterius i exigatur: ne forte quod pro salute animarum per invocationem sancti Spiritus consecratur, sicut Simon magus donum Dei pecunia * emere, ita nos venumdare damnabiliter videamur.

V.

Placuit, ut quotiens ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopi invitantur, non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirant; * sed si ipsi quidem aliquid ex suo voto obtulerint, non respuatur. Si vero aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tantum unusquisque episcoporum meminerit ut non prius dedicet * ecclesiam aut basilicam, k nisi antea dotem basilicæ, & obsequium ipsius per * donationem chartulæ confirmatum accipiat. nam non levis est ista temeritas, si sine luminariis, vel sine * sustentatione eorum qui ibidem servituri sunt, tamquam domus privata, ita consecretur ecclesia.

VI.

Placuit, ut si quis basilicam non pro devotione fidei, sed pro quæstu cupiditatis ædificat, ut quidquid ibidem de oblatione populi colligitur, mediũ cum clericis dividat; eo quod basilicam in terra sua ipse * condiderit: quod in aliquibus locis usque modo dicitur fieri. Hoc ergo de cetero observari debet, ut nullus episcoporum tam abominabili voto consentiat, ut basilicam, quæ non pro sanctorum patrocinio, sed magis * tributaria conditione est condita, audeat consecrare.

* sub tributaria

VII.

Placeat, ut unusquisque episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, ut hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, † si quid voluntarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis; si vero per necessitatem paupertatis aliquid non habent quod offerant, nullum illis pignus violenter tollatur a clericis. Nam multi pauperes hoc B timentes, filios suos a baptismo retrahunt. * Quod si forte dum differunt, sine gratia baptismi de hac vita recesserint; necesse est, ut ab illis eorum perditio requiratur, quorum * expolia pertimescentes, a baptismi se gratia retraxerunt.

1. qu. 1. Placuit, ut unusquisque decr. Ivon. p. 2. cap. 74. † An liceat sponte oblatum recipere in administratione sacramentorum, diximus conc. II c. 8. * Qui si forte dum differuntur. * spolia

VIII.

Placuit, ut si quis clericorum aliquem in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli apostoli, duo vel tria testimonia requirantur ab illo C quod si non potuerit datis testimoniis approbare quæ dixit, * excommunicationem accusati accusator excipiat.

2. qu. 5. Placuit, ut si quis aliquẽ Burch li. 2. cap. 202. Ivo p. 6. ca. 276.

IX.

Placuit, ut postquam omnia in concilio sacerdotum fuerint ordinata, illud omnibus modis observetur, ut * superventurum ipsius anni pascha, quoto Kalendarum die, vel quota luna debet suscipi, a metropolitano episcopo * nuntietur. Quod ceteri episcopi, vel reliquus clerus, breviculo subnotantes, unusquisque in D sua ecclesia, adveniente natalis die domini, astanti populo, post lectionem euangelicam nuntient, ut introitum quadragesimæ nullus ignoret: in cujus principio convenientes in unum vicinæ ecclesiæ, per triduum cum psalmis per sanctorũ basilicas ambulantes, celebrent litanias. Tertio autem die, celebratis hora nona sive decima missis, dimisso populo, præcipiant quadragesimæ servare jejunia, & mediante quadragesima, ex diebus viginti baptizandos infantes ad exorcismi pur E gationem offerre.

De consecr. distinct. 3. Placuit, ut postquam. De paschatis celebritate diximus conc. Tol. 2. c. 1. * superventuri * intimetur. Sic institutum est concil. Tol. v. c. 1. & Tol. VI. c. 2.

X.

Placuit, ut quia per stultitiam præsumpti nuper erroris, aut certe ex veteris Priscillianæ adhuc hæresis fœtore, * corruptos cognovimus quosdam presbyteros in hujus præsumptionis audacia detineri, ut * in l missa mortuorum etiam post acceptum merum, oblationem ausi sunt consecrare; ideoque hoc præfixe evidentis sententiæ admonitione servetur, ut si quis presbyter post hoc edictũ nostrum amplius in hac vesania fuerit deprehensus, id est,

* corrupto

* missas mortuorum

ANNO CHRISTI 572.

ut non jejunus, sed quocumque jam cibo præcepto, oblationem * consecraverit, continuo ab officio suo privatus, a proprio deponatur episcopo.

De missa a jejunis celebranda diximus concil. Tol. VII. cap. 2.
* consecraverit in altari, continuo.
* ita
* eorũ placitorum.
* excommunicatione
* verissimã

His * itaque gestis, placuit omnibus pro confirmanda horum observantia, propria unumquemque manu subscribere; * eo placito facto, ut si quis horum capitulorum terminum transgressus, ad inordinatas consuetudines reverti voluerit, totius concilii * increpatione correptus, * severissimam sibi de sui ordinis inclinatione noverit imminere sententiam.

SVBSCRIPTIONES.

m Martinus Bracarensis metropolitanæ ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Remisol Visensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

* Lucetius Conimbriensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

* Adorius Egitanæ ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Sardinarius Lamecensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Viator Magnetensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

*Lucentius Conimbricensis
* Adoricus

ITEM EX SYNODO LVCENSI.

n * Nitigisius Lucensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Andreas Iriensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

* Vuitimer * Auriensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

* Avila Tudensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Polemius * Asturiensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

Mailoc * Britonensis ecclesiæ episcopus, his gestis subscripsi.

* Nitigis Lucẽsis metropolitanę ecclesię
* V. ctimer
* Cauriensis
* Anila
* Asturicensis
* Britinorum

NOTÆ SEVERINI BINII EX GARSIA.

a *Concilium.*] In hoc concilio statuti sunt canones decem ad ecclesiasticam disciplinam pertinentes. Observandum, in hac enumeratis quatuor œcumenicis conciliis, quintam synodum omitti, quod in illis de fide, in hac de personis dumtaxat actum fuerit. Vide quæ dixi supra in notis quintæ synodi verbo *approbatum.* Baronius anno 572. num. 13.

b *Bracarense.*] Ad ea quæ supra dixi de hac urbe, adde quæ sequuntur, *Augusta Bracarum*, inquit Ortelius, *Plinio: Bracar Augusta Ptolemæo, citerioris Hispaniæ urbs est, quæ hodie Braga, Ambrosio Morali. Pro Bracar apud Ptolemæum Brecar scribendum suspicor, cum gentis illius caput sit, quam Strabo & Ptolemæus Brecarios nominant.*

De tempore concilii.

c *Anno secundo.*] Dicitur in excusis, hoc concilium sub Honorio papa I. fuisse coactum, sed perperam; cum ex æræ supputatione constet, Honorium primum, septuagesimum nonum a Petro Romanam sedem rexisse, anno domini 623. temporibus Sisebuti regis: concilium vero Bracarense II. anno domini 572. fuit gestum, forte sub Ioanne III. temporibus Leovegildi Gothorum regis. Neque etiam provinciale fuit stricte, cum a duobus metropolitanis totius provinciæ Gallæciæ fuerit celebratum. *Garsias.*

Forte sub Ioanne III. legendum.

d *Mironis.*] Idem Theodomirus qui æra 607. congregavit concilium Lucense. sic enim invenio scriptum: *Ego Theodomirus rex, cognomento etiam Mirus, Gallæciæ totius provinciæ rex*, &c. & infra *His itaque determinationibus, seu definitionibus, a me Nitigio nutu Dei Lucensis sedis episcopo diligentissime exquisitis, per antiquorum virorum scientiam, seu scripturarum seriem vetustarum, studiosissime prius peractam Bracarensem synodum secundam ibidem in diebus gloriosissimi domini Mironis regis, sub æra* DCX. *in præsentia ipsius regis & omnium catholicorum magnatum totius Gallæciæ.* Hæc ibi. Vnde constat Theodomirum & Mironem eumdem esse regem, qui huic synodo interfuit. *Garsias.*

Sub quo rege Suevorum Bracar. III concilium habitum sit.

Hanc synodum celebratam esse anno secundo Ariamiri regis, qui cum æra 610. Christique nati 572. coincidit, acta concilii aperte testantur. Hæc tempora Theodomirus ante biennium defunctus attingere non potuit: utpote qui, teste Ambrosio Morali, non nisi decem annis regnaverit, quorum primum cœpit anno Christi 560. ultimum anno ejusdem Christi domini nostri 570. complevit, consecutus heredem & successorem regni illum filium, quem sancti Gregorii Turonensis auctoritate per sancti Martini reliquias miraculose a morbo curatum supra recensui. Cum itaque hæc synodus celebrata fuerit æra 610. quam Theodomirus rex æra 608. defunctus attigisse non potuit, nullo pacto defendi potest quod ait Garsias, eumdem Theodomirum utrumque Bracarense concilium convocasse. In constitutionem regiam, cujus auctoritate Garsias nititur, mendum irrepsisse probat Baronius anno 572. num. 12. Hæc synodus mense Decembri prædicti anni celebrata, post Ioannem mense Iulio defunctum, habita fuit tempore interregni pontificii.

e *Cum suis metropolitanis.*] Ecclesia Lucensis facta est metropolitana, ut supra diximus, æra 609. in concilio Lucensi tempore Theodomiri regis Suevorum celebrato. De quo Ambrosius Morales diligens nostrarum rerum indagator, post Vasæum lib. II. chronici generalis cap. 59. affirmat se in tabulis archivi ecclesiæ Lucensis legisse sic scriptum: *Tempore Suevorum sub æra* DCVII. *die Kalendarum Ianuarii, Theodomirus princeps Suevorum concilium in civitate Lucensi fieri præcepit, ad confirmandam fidem catholicam, vel pro diversis ecclesiæ causis. In eo*, inquit, *concilio facta est metropolitana Lucensis ecclesia*; ecclesiæ tamen Bracarensi subjecta. Oppositum lego in concilio Lucensi. Hinc est quod ecclesia Bracarensis hac ratione innixa, primatus Hispaniæ nomen sibi arroget. *Garsias.*

Acta Lucensis ... mæ syn...

f *Catechumeni symbolum.*] Sic concilium Laodicense cap 46. *Baptizatos oportet fidei symbolum discere, & quinta feria ultima septimanæ, vel episcopo, vel presbytero reddere.* Idem concilio VI. generali, cap. 78. Gregorius papa lib. 3. epistola quarta. Et nomen suum dabant quadraginta dies, vel eo amplius ante, & exorcismis, quotidianisque orationibus & jejuniis expiabantur, ut illa apostolica in illis impleretur præceptio: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio*, I. ad Corinth. 5. Id constat ex epistola Siricii papæ ad Himerium episcopum Tarraconensem, & Cælestini papæ primi ad episcopos Gallæciæ, cap. 12. Et cum ventum erat ad baptismi gratiam suscipiendam, illud reddebant. Ambrosius libro secundo de sacramentis, cap. 7. *Interrogatus es*, inquit, *Credis in Deum Patrem omnipotentem? & dixisti; Credo, & mersisti?* Idem Hieronymus in 2. cap Proverbiorum, & Augustinus libro de fide & operibus cap. 12. & his antiquior sanctus Dionysius Areopagita, de ecclesiastica hierarchia cap. ultimo. *Garsias.*

Cap. 1. ...techum... nus qui...

g. *Lumen & sacra.*] Lumen & luminaria ecclesiæ, ab origine nascentis ecclesiæ, semper fidelibus magno in honore ad cultum Dei habita, ingentique cura observata. Vnde narrat Eusebius lib. 6. cap. 7. & Nicephorus lib. 5. cap. 9 quod cum oleum deesset luminaribus in die solenni vigiliarum paschæ in ecclesia Hierosolymitana, Narcissus Hierosolymitanus episcopus aquam imperavit deferri, eamque benedixit, & infundi lampadibus: *tunc*, ait Eusebius, *repente, miro & sæculis inaudito genere virtutis, natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem.* Simile miraculum commemorat Gregorius lib. 1. dialogorum cap. 5. & lib. 3. cap. 30. lampades immisso divinitus lumine accensas fuisse. *Garsias.*

Cap 2. lumina in ecc... antiqu...

h *Antiqua definitio.*] Gratis ordines esse conferendos, ne Spiritui sancto contumelia irrogetur, dum ejus donum pretio temporali æstimatur & traditur, (vile enim est omne quod in humanam æstimationem cadit) id docuit primo Hormisda papa in epistola ad episcopos Hispaniæ cap. 2. & concilium Aurelianense II. cap 3. & II. Turonense cap. 28. & Toletanum IV. cap 18. & VIII. Toletanum cap 3. & Tolet. XI. cap. 8. & 9. novissime sancta & universalis synodus Tridentina sess. 21. cap. 1. *Garsias.*

Cap. 3. ...dines g... confere...

i *Exigatur.*] Chrisma ut gratis detur, statutum est ab Eugenio II. papa cap. 20. & Alexandro papa III. cap. 10. & in conc. Cabilonensi, tempore Caroli magni, cap. 16. *Garsias.*

Cap. 4.

k *Nisi antea dotem basilicæ.*] Post extructam basilicam, duo ex antiquis decretis ecclesiæ sunt necessaria ad rem divinam in ea agendam: unum est dos, alterum consecratio. Dos opus est, ut sacerdotum victui & vestitui aptius consuleretur, eorumque rationibus provideretur. In concilio Tolet. III c. 15. *Episcopus interdicitur ecclesiam consecrare, nisi prius dotem chartula confirmatam habuerint.* Sanctus Chrys. hom. in acta; *Quasi*, inquit, *ducta uxore, vel sponsa, vel data virgine, sic erga ecclesiam affectus sis: dotem inscribe illis ita tibi benedictionis prædium multiplicabitur.* De cons. dist. 1. c Nemo. & can. Cum sicut formulam hujus chartæ legi in archivis ecclesiæ

Cap. 5. consecr... dam ec... siam d... necessar... Dos e... siæ.

eccleſiæ Toletanæ, in dote quam ei inſcripſit Adefonſus ſextus rex liberali munificentia. Ego rex (inquit) *Adefonſus conſtituo chartam dotis beatæ Mariæ virgini, & omnibus ſacerdotibus caſte & pie vitam agentibus*, &c. Conſecratio vero eccleſiæ ab apoſtolis fluxit: ipſi a domino eam acceperunt, & nobis tradiderunt. Clemens epiſtola ſecunda ad Iacobum fratrem domini, & epiſtola 3. & canon. eccleſiaſt. 16. quæſt. 7. & canon. Eccleſias, & omnes. de conſecr. diſtinct. 1. Athanaſius ab Arianis accuſatus, quod ſynaxem in eccleſia nondum conſecrata celebraſſet, ipſe reſpondit in epiſtola ad Conſtantinum imperatorem, frequentia populi & neceſſitate, & periculi metu coactum fuiſſe. *Garſias.*

l *Miſſa mortuorum.*] Pro vivis & defunctis eſſe miſſas celebrandas, antiquus eccleſiæ catholicæ retinet mos, ut ex Gregorii II. papæ epiſtola octava conſtat, & ex concilio Tribur. ſub Arnulfo imperatore cap. 15. & ex concilio Toletano XVII. & ex Auguſtino lib. de cura pro mortuis agenda, capite primo & quarto, & lib. de civitate Dei 20. cap 9. & in enchiridio, cap. 100. & ex Chryſoſtomo ſermone tertio in epiſtolam ad Philippenſes, & ex Cypriano martyre libro primo epiſt. 9. & concilio Cabilonenſi cap. 39. *Garſias.*

m *Martinus.*] Martinus ex Dumienſi abbate creatus eſt epiſcopus Bracarenſis. Erat metropolitanus. & antiquior Nitigiſio Lucenſi, qui erat etiam metropolitanus. nam, ut diximus, in provincia Gallæciæ duo metropolitæ continebantur. Succeſſit Martinus Lucretio, Remiſol Viſenſis, Lucentius, & non Lucretius Conimbrienſis, Adorius Egitanæ, Sardinarius Lamecenſis, Viator Magnetenſis. *Garſias.*

n *Nitigiſius.*] Nitigiſius primæ ſedis Lucenſis eccleſiæ epiſcopus, Andreas Irienſis, qui ſubſcribit in primo Bracarenſi; Vvitimer Aurienſis; Avila Tudenſis, Polemius Aſturicenſis, Mailoc Britonenſis. Hinc colliges in provincia Gallæciæ fuiſſe duodecim cathedrales ſedes, nimirum. *Ita Garſias.*

In Bracarenſi metropoli.	In Lucenſi.
Viſeo.	Iria
Conimbria.	Aurſa.
Egitania.	Tude.
Lameco.	Aſturica.
Magneto.	Britona.

Hæ omnes civitates, extincto Suevorum imperio, ad Bracaram ſunt redactæ ſub Gothis. *Idem Garſias*

FRAGMENTA QVÆ CITANTVR EX CONCILIIS BRACARENSIBVS, & in eis non extant, per Garſiam Loaiſam.

EX CONCILIO BRACARENSI.

CAPVT III.

Hoc omnimodis præcipimus, & antiqui canones præcipiunt, ut ante baptiſmum, viginti dies ad purgationem exorciſmi catechumeni veniant, & in illis viginti diebus juxta canonicum præceptum & erudiantur & conſecrentur.

EX CONCILIO BRACARENSI.

CAPVT XXII.

Si in alicujus preſbyteri parochia infideles aut faculas incenderint, aut arbores, aut fontes, aut ſaxa venerantur; ſi hoc eruere neglexerit, "ſacrilegium ſe feciſſe cognoſcat. præſumptor aut hortator rei ipſius, ſi admonitus hoc emendare neglexerit, communione privetur.

EX CONCILIO BRACARENSI.

CAPVT XXXI.

Quicumque preſbyter de jure tituli ſui quolibet modo aurum, argentum vel gemmas, veſtes quoque ſi ſunt, vel ſi acceſſerint aliqua mobilia ad ornamenta divina, aliquid in perpetuum alienare tentaverit, donator, alienator, ac venditor honoris ſui amiſſione mulctetur.

EX EODEM.

CAPVT LXXX.

Si quis ballationes ante eccleſias ſanctorum fecerit, ſeu qui faciem ſuam transformaverit in habitu muliebri, & mulier in habitu viri, emendatione pollicita tres annos pœniteat.

A

EX CONCILIO BRACARENSI III.

CAPVT VIII.

Quicumque ſub hoc neglectu res divinas laborare diſtulerit, ſpeciali placito diſtringendus eſt; ut ſi de rebus vel augmentis eccleſiæ quæſtum laboribus ſuis proprie auxit, & ex hoc eccleſiaſticis rebus aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem vel perditionem induxit, quidquid in rebus eccleſiæ minuit, ille reſtituat, ex cujus rebus atque ſuffragiis ſuos convictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro utilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendii vel perditionis quippiam pertulerit; ſi hoc comprobare potuerit, totum illi a rebus eccleſiæ ejuſdem reformabitur, pro cujus utilitate id expendiſſe probatur. Si vero de rebus eccleſiæ tantummundo aliqua acquiſiſſe noſcuntur, & ad nomen eccleſiæ inſtrumenta componere, nec aliquibus poterunt illa donare. Gratianus 12. q. 4.

B

[a] CONCILIVM LVCENSE II. ANNO DOMINI DLXXII. CELEBRATVM poſt obitum Ioannis III. tempore interregni pontificii.

[a] *Concilium.*] Hoc concilium Lucenſe II. (ut videre eſt ex conſtitutione regis, quæ eſt apud Ambroſium Moralem lib. 11. c. 26.) habitum fuit æra 610. anno ſecundo Ariamiri regis, paulo poſt quam Bracarenſe ſecundum abſolutum fuiſſet. Ab illo ergo Lucenſi diverſum eſſe apparet, quod celebratum eſt ſub Theodomiro parente, æra 607. In conſtitutione regis, quæ prædicto loco apud Moralem habetur, Theodomirus hanc ſynodum convocaſſe legitur; ſed mendoſe. Canones antiquorum conciliorum auctore ſancto Martino Dumienſe & Bracarenſe epiſcopo collecti, ad hanc Lucenſem ſynodum miſſi fuerunt. Baron. an. 572. num. 10. 11. 12. item an. 569. num. 2. Duo Lucenſia concilia habita fuerunt.

C

D

CAPITVLA COLLECTA A MARTINO EPISCOPO BRACARENSI.

OBSERVATIO GARSIÆ LOAISÆ.

Martinus Bracarenſis epiſcopus" capitula edidit ſynodorum Græcarum, quæ citantur a Gratiano, cap. Propter eccleſiaſt. diſt. 18. Erat Græcus, & hæc capitula Græca Latina fecit, vocatur liber capitulorum Martini. Hic cum eſſet Græcus ad utilitatem eccleſiarum Hiſpaniæ, hæc capitula Græca Latina fecit, & alia quædam ex Latinis addidit, & a Græcis aliqua detraxit, ut eſt in cap. Propter eccleſiaſt. quod deſumptum eſt ex concil. Antioch. c. 20. Alia etiam ex Toletanis conciliis poſuit Græcus homo, & ad mores noſtrorum hominum Græcus ritus ſancte & prudenter accommodavit. " ex Dumienſis cœnobii abbate.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

E

Appendix Tomi primi Bibliothecæ juris canonici veteris opera & ſtudio cc. vv. Guillelmi Voelli theologi ac ſocii Sorbonici & Henrici Iuſtelli Chriſtophori filii anno evangelicæ lucis 1661. apud Ludovicum Billaine in hac urbe Pariſienſi edita cōplectitur Martini Bracarenſis. epiſcopi collectionem orientalium canonum, adſcriptis ad margines tum variis lectionibus, tum canonibus conciliorum, ex quibus capitula quæque ab auctore non indicatis fontibus deprompta fuerant, cura & labore v. c. Ioannis Doujatii, Toloſani, anteceſſoris Pariſienſis & ſacrorum canonum profeſſoris regii; una cum Creſconii epiſcopi Africani altero opere antehac non edito, quod canones conciliorum & decreta pontificum expandit, ex codice mſ. Bibliothecæ collegii noſtri Claromontani ſoc. IESV. Ne actum agamus, neve in coacervandis collectionibus canonum (quod ab inſtituto noſtro alienum ſemper judicavi) diutius, quam par ſit, immoremur, eo lectores juris canonici veteris ſtudioſos amandare cogimur, paucis dumtaxat annotatis, quæ Garſianam & Binianam editiones locupletare nonnihil poterunt.

Episcopus erat Lucensis metropolitanus.
** f. suspiciendo.*
** Nitigi,*
** episcopus salutem.*

Domino beatissimo, atque apostolicæ sedis honore suscipiendo in Christo fratri, * Nitigesio episcopo, vel universo concilio Lucensis ecclesiæ, Martinus* episcopus.*

SANCTI canones, qui in partibus orientis ab antiquis patribus constituti sunt, Græco prius sermone conscripti sunt; postea autem succedenti tempore, in Latina lingua translati sunt. Et quia difficile est, ut simplicius aliquid ex alia lingua transferatur in alteram, simulque & illud accidit, ut in tantis temporibus scriptores, aut non intelligentes, aut dormitantes, multa prætermittant, & propterea in ipsos canones aliqua apud simpliciores videantur obscura; B ideoque visum est, ut cum omni diligentia, & ea quæ per translatores obscurius dicta sunt, & ea quæ per scriptores sunt immutata, simplicius & emendatius * restaurarem (**restaurem*); hoc simul observans, ut illa quæ ad episcopos, vel universum pertinent clerum, una parte conscripta sint; similiter & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata: ut de quo capitulo aliquis scire voluerit, possit celerius invenire.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De electione episcopi.*
II. *De ordinatione episcopi.*
III. *De evacuanda ordinatione, quæ absente metropolitano fuerit facta.*
IV. *De primatu metropolitani.*
V. *De eo qui per ambitionem de inferiori civitate ad majorem transire vult.*
VI. *De non mutanda parochia.*
VII. *De præsumptione alienæ diœcesis.*
VIII. *De non constituendo episcopo successore.*
IX. *De irruptione vacantis ecclesiæ.*
X. *De episcopo per necessitatem " vagante.* (" vacante)
XI. *De contemptore episcopo.*
XII. *De seditioso episcopo.*
XIII. *De* dissensione judicii.* (*dissensionibus.)
XIV. *De præsumptione episcopi in rebus ecclesiæ.*
XV. *De rebus ecclesiasticis gubernandis.*
XVI. *De rebus ecclesiæ dispensandis.*
XVII. *De his qui de" ministerio ecclesiæ aliquid venderint,* (" ex vasis ministerii)
XVIII. *De synodo facienda.*
XIX. *De episcopo qui" noluerit venire ad synodum.* (*distulerit)
XX. *De legitima ætate ordinandi presbyteros.*
XXI. *De eunuchis qui ab aliis fiunt, & qui sibiipsis naturalia abscindunt.*
XXII. *De neophytis.*
XXIII. *De pœnitente non admittendo ad clerum.*
XXIV. *De his qui" indiscussi aut presbyteri aut diacones ordinati sunt.* (" fine discussione) E
XXV. *De presbyteris aut diaconibus, qui post ordinationem denotantur.*
XXVI. *De his qui viduas aut dimissas ducunt.*
XXVII. *De fornicatoribus clericis.*
XXVIII. *De his, quorum uxores mœchantur.*
XXIX. *De viduis clericorum.*
XXX. *De filia episcopi, vel presbyteri, quæ fuerit devota, & peccaverit.*
XXXI. *De devota peccante, vel quæ se maritarit.*
XXXII. *De subintroductis adoptivis mulieribus*
XXXIII. *De non recipiendis clericis, & de infirmanda ordinatione ejus qui sine consensu episcopi sui ab alio episcopo ordinatus est.*
XXXIV. *De clericis desertoribus.*
XXXV. *De importunis clericis.*
A XXXVI. *De purganda opinione hæresis.*
XXXVII. *De clericis excommunicatis.*
XXXVIII. *De presbyteris, ut in secundis nuptiis non vadant.*
XXXIX. *De his qui ad diaconatum eliguntur.*
XL. *De eo, quod non licet diaconum " non jussum sedere.* (" ante presbyterum)
XLI. *De eo, quod non liceat quemlibet, ut ministeria " tangat.* (" sacra ministeria: *ali.* vasa dominica.)
XLII. *Ut mulieres in sacrario non intrent.*
XLIII. *Si lector alterius viduam duxerit.*
XLIV. *Si subdiaconus secundam duxerit uxorem.*
XLV. *Ut non ascendat in pulpitum nisi lector.*
XLVI. *De" conditionalibus non ordinandis, nisi cum consensu patronorum.* (" his qui servili conditione obligantur)
XLVII. *De non suscipiendis servis alienis.*
XLVIII. *De non celebrandis natalitiis martyrum in quadragesima.*
XLIX. *Non suscipi debere infantes ad baptismum, nisi ante tres septimanas paschæ.*
L. *De non solvendo jejunio in quinta feria paschæ.*
LI. *De chrisma conficienda.*
LII. *Non liceat presbytero, præsente episcopo, chrismare.*
LIII. *Quod non licet presbytero ante episcopum in baptisterio introire.*
LIV. *De prægnantibus baptizandis.*
LV. *Qui in altario offerre oportet.*
C LVI. *De presbyteris forasticis.*
LVII. *De non jejunando die dominica, nec genu flectendo, similiter, ut in quinquagesima.*
LVIII. *De prægustandis carnibus, & non execrandis.*
LIX. *De eo, quod non licet sacerdotibus vel clericis" incantaturas, & contrarias ligaturas, facere.* (" incantatorias ligaturas)
LX. *De eo, quod non liceat sacerdotibus vel clericis spectaculis interesse.*
LXI. *De eo, quod non liceat convivia facere de confertis.*
D LXII. *De usuris vel negotiorum lucris.*
LXIII. *De clericis, qui ad matutinum vel vespertinum" officium non conveniunt.* (" quotidianum)
LXIV. *De eo, quod non liceat clericos dominico ab ecclesia absentari.*
LXV. *De eo, quod non liceat clericos ante horam tertiam prandere.*
LXVI. *De attondenda coma clericorum, vel habitu " ordinato.* (" ornato)
LXVII. *De eo, quod non liceat psalmos poeticos in ecclesia dicere, vel libros apocryphos legere.*
LXVIII. *De eo quod, non liceat super monumenta mortuorum Missam " tenere.* (" Missas facere.)

TITULI CAPITULORUM ad laicos pertinentium.

LXIX. *De eo, quod non liceat Christianis prandia ad monumenta portare.*
LXX. *De eo, quod non liceat clericis, sive laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere, aut cum ipsis vel schismaticis orare.*
LXXI." *De eo, quod non liceat Christianis observationes diversas attendere.* (" De his qui sortilegos in domum suam inducunt.)
LXXII. *De eo, quod non liceat Christianis tenere traditiones gentilium, & observare lunæ & stellarum cursus.*
LXXIII." *De eo, quod non liceat Kalendas observare.* (" Ne Christiani diem Kalendarum agant.)
LXXIV. *De eo, quod non liceat herbas medecinales cum aliqua observatione colligere.*
LXXV. *De eo, quod non liceat mulieres Christianas in lanificiis aliquid" observare.* (" vanitatis)

LXXVI.

CANONES.

I.

Non liceat populo electionem * facere, qui ad sacerdotium * provocantur; sed judicium sit episcoporum; ut ipsi eum qui ordinandus est; probent, si in sermone, & fide, & in spirituali vita edoctus est.

II.

Episcopum oportet maxime quidem ab omni concilio constitui: sed si hoc aut pro necessitate, aut pro " longinquitate itineris, difficile fuerit, ex omnibus tres colligantur, & omnium præsentium, vel absentium subscriptiones teneantur, & sic postea ordinatio fiat. Hujus autem rei potestas in omni provincia ad metropolitanum pertineat episcopum.

III.

Non debet ordinari episcopus absque consilio & " præsentia metropolitani episcopi. Adesse autem oportet omnes qui sunt in provincia sacerdotes, quos per suam debet epistolam convocare. Et si quidem omnes occurrerint, melius: si autem hoc difficile fuerit, * pluriores oportet occurrere. Qui autem non venerint, præsentiam sui per suas epistolas faciant: & sic omnium facto consensu, ordinationem episcopi fieri oportet. Si autem aliter, præter quod a nobis terminatum est, fuerit factum, talem ordinationem nihil prævalere decernimus. Si autem secundum canones ordinatio episcopi fuerit facta, & aliquis * contra, sua malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

IV.

Per singulas provincias oportet episcopum cognoscere primatum metropolitani episcopi; & ipsum curam suscipere, nihil autem agere reliquos episcopos præter eum, secundum quod antiquitus a patribus nostris constitutum continetur in canone. Propter quod & metropolitanus nihil sibi præsumptive assumat absque consilio ceterorum.

V.

Si quis " in parte alicuius fuerit ambitiosior inventus, sive episcopus, sive presbyter, vel diaconus, de inferiori civitate non transeat ad majorem. Quod si quis contra hæc magni concilii constituta importunus extiterit, omnimodis evacuetur hujusmodi factum; & suæ iterum restauretur ecclesiæ, cujus episcopus, aut presbyter, aut diaconus prius fuerit constitutus.

VI.

Episcopum a propria parochia non liceat transire in aliam, neque sua sponte introire, neque invitatus, neque ab episcopo coactus; sed permaneat in loco, in quo a Deo est ordinatus, & in eam quam sortivit ecclesiam secundum antiquum canonum institutum. " Antioch. 21.

VII.

Si quis episcopus non per " scripta metropolitani episcopi, aut qui cum eo sunt, rogatus, de alia provincia in aliam venerit, sed præsumptive irruens, ad ordinationem & constitutionem clericorum, qui ad illum non pertinent, importunus existat, vacua sint & inania, quæ ab eo fuerint ordinata. Ipse autem * digna excommunicatione censeatur, & * abominetur a sancto concilio. *Antioch. 13. " scriptura *f. dignus *al. alienetur.

VIII.

Episcopum non liceat ante finem vitæ alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc usurpare tentaverit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum consilio & judicatu episcoporum, qui post exitum præcessoris potestatem habent, quem dignum " elegerint. 8. q. 1. Burchar. lib. 1. c. 187. Ivo p. 5. c. 303. " Antioch. 23. " successorē

IX.

Si quis episcopus vacans in ecclesiam non habentem episcopum, " subripiens populos, sine consilio integri ordinis, inruerit; etiamsi populus, quem seduxit, desideret illum; alienum eum ab ecclesia esse oportet. Integrum autem & perfectum concilium dicimus illud, in quo metropolitanus episcopus fuerit. Dist. 92. c. Si quis episcopus vacans. " Antioch. 16. " subrepens populo

X.

Si quis episcopus ordinatus,* pro contemptione populi, aut pro aliqua alia ratione, & non pro sua culpa, in parochia quæ ei fuerit data,* non læsit, hunc oportet honorem sacerdotum tantummodo contingere; & de rebus ecclesiæ, in qua convenit, nihil sibi præsumat. Sustineat autem quid de eo sanctum concilium judicare voluerit. *per contentionem populi, * al. non ierit, "Antioch. 18.

VI.

Si quis episcopus ab episcopis ordinatus noluit agere sacerdotium, neque consenserit in sibi commissa ecclesia ambulare, statim talem excommunicari oportet. Quod si coactus contempserit, sanctum concilium, quod placet, " de eodem terminet. " Antioch. 17. " de eo determinet

XII.

Si quis episcopus ordinatus fuerit, & non vult ipsam parochiam suscipere, in qua nominatus est, sed alibi vult ordinare, & vim facit, & seditiones concitat contra eos qui illum ordinaverunt, hunc ab honore oportet removeri. Si autem in pristino honore presbyterii vult stare, non vitetur, ut gradum quem habuit, retineat. Quod si reluctatus fuerit, etiam de honore presbyterii, ab honore proprio deponatur. " Ancyr. 18. " Antioch. 14.

XIII.

Si quis episcopus in * aliquibus judicatur, & viderit ipsos episcopos qui in * provincia sunt, inter se in judicio discrepare; ut alii videantur eum qui judicatur, justificare, alii condemnare; pro definitione hujus dissensionis, hoc placuit sancto concilio, ut de vicina provincia alter metropolitanus convocetur episcopus, ut per eum confirmetur, quod secundum rectum placuerit. 6 q 4. Si quis episcopus in. Ubi dicitur, & in aliis: ex concilio Martini papæ. * aliquibus causationibus * provincia sua sunt,

XIV.

"Carth. IV. 32. & Carth. V. 4. 10. q. 3. Si quis episcopus nulla Burch. lib. 1. c. 215. & lib. 3 c. 181. Ivo. 3. cap. 192. & 242. & p. 5 c. 329.

Si quis episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus, * inscio clero, aut ubi forte non est presbyter, de rebus ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere, res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur, & in judicio episcoporum dejiciatur * auditus, & tamquam furti aut latrocinii reus a suo privetur honore.

* in suo

* auditus & convictus, "Antioch. 24.

XV.

Quæ sunt ecclesiæ, conservari cum omni diligentia & bona conscientia & fide Dei, qui omnia videt & judicat, gubernari ergo oportet cum judicio & potestate episcopi, cui etiam omnis populus & congregatio commissa est animarum. Manifesta autem debent esse quæ ad ecclesiam pertinent, in conscientia eorum qui circa episcopos sunt, presbyteros & diaconos, ut hi omnes sciant quæ sunt ecclesiæ propria: ut, si episcopo contigerit transitus, nihil eos latere possit ex his quæ ad ecclesiam pertinent, ut nullo modo possint minui & perire. Neque res propriæ episcopi debent importunitatem pro rebus ecclesiæ pati. Dignum revera, & justum est apud Deum & homines, ut ea quæ episcopi propria sunt, cui voluerit, derelinquat, & neque ecclesiam perpeti damnum, neque episcopum pro rebus ecclesiæ condemnari, aut post ejus obitum in causas quæ ad eum non pertinent, aut in maledictum incidere.

12. qu. 1. C. manifesta, ex can. 4. concilii Antioch.

XVI.

Episcopus habeat potestatem in rebus ecclesiæ ut dispenset necessitatem habentibus cum omni reverentia & timore Dei: participare etiam eum oportet quæ necessaria sunt; si tamen ipse, aut qui cum eo sunt fratres, indiguerint aliquid; ut necessitatem nullo modo patiantur, secundum sanctum apostolum dicentem: *Victu & tegumento, his contenti sumus.* Si autem res ecclesiasticas episcopi in suas voluntates usurpare voluerint, & * lucra ecclesiæ, vel fructus agrorum, non cum presbyterorum, vel diaconorum consilio * intaminaverint, aut fratribus, vel filiis, vel quibuscumque propinquis suis dederint potestatem, ut per eos latenter res lædantur ecclesiæ, hos oportet obnoxios esse concilio. * Similiter id, si episcopus, vel qui cum eo sunt presbyteri aut diaconi accusentur, ut quæ ex reditu, vel ex quolibet † actu ecclesiæ veniunt, in suo sinu colligunt, & pauperes fraudant, & fame conficiuntur, hos corripi oportet, secundum quod ordinatum fuerit a sancto concilio.

Ex concil. Antioch. can. 25.

1. Tim. 6.

* loca

* contaminaverit,

* Sin autem

† Hæc vox in simili significatione usurpatur 2. qu. 2. Vulteranæ. Vide notam Gregorianã Distinct. 50. Si quis Ivo p. 3. c. 173. Burch. lib. 3. c. 179. Ancy. v. 15.

XVII.

Si quis presbyter aut diaconus inventus fuerit aliquid de * vasis ministerii ecclesiæ venumdasse; quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi; in judicio tamen episcopi dimittendum esse, sive dignus sit, sive indignus, in suo recipi * gradu: quia simul toties pro hoc ipso, quod de sacrosancto altario intaminaverint, id cum episcopi potestate dimissum est.

* eleemosynis.

* ut debeat gradu:

XVIII.

Propter ecclesiasticas curas, & altercationum solutiones, bene placuit, per singulas provincias bis in anno concilium fieri, convocante metropolitano episcopo omnes provinciæ episcopos; ita ut in his conciliis prodeant omnes presbyteri, diaconi, vel hi quorum in concilio causæ examinatæ ad justum judicium prodantur. Et qui manifeste episcopi vel presbyteri aut diaconi inventi fuerint in offensa, secundum rationem excommunicentur, quamdiu communi consensu de his placuit dare sententiam. Nulli autem episcopo liceat propria apud semetipsum concilia facere, præter eos qui sunt metropolis * creditæ.

Ex concil. Antioch. can. 20. Habetur distinct. 18. cap. Propter ecclesiasticas.

f. eccle[siæ]

XIX.

Non liceat ad concilium convocatos episcopos " continere, sed ire, & ea quæ ad utilitatem ecclesiæ vel ceterorum pertinent, aut docere, si novit; aut doceri, si nescit. Nam si extra ægritudinem contempserit ire, reus erit fraterni concilii.

" Laod[ic.] " conte[m]nere

XX.

Si quis triginta ætatis suæ non impleverit annos, nullo modo presbyter ordinetur, etsi valde sit dignus: quia ipse dominus tricesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere. Oportet ergo eum qui ordinandus est, usque ad hanc ætatem legitimam conservari.

Affert[ur] distinct. cap. Si trigint[a] Tribu[r] Bonifa[cii] papæ, ex N[eoc]æsarien[sis] can.

XXI.

Si quis pro causa ægritudinis naturalia a medicis habuerit secta, similiter & qui a barbaris, aut a dominis stultis fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos canon admittit ad clericatus officium promoveri. Si quis autem sanus non per disciplinam religionis & abstinentiæ, sed per abscissionem plasmati a Deo corporis, existimans a se posse carnales concupiscentias amputari, castraverit se, non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod si jam ante fuerat promotus ad clerum, prohibitus a suo ministerio deponatur.

I. ue. Distin[ct.] c. Si [quis] pro æg[ritu]dine. Ivo p. 374. "Nica[en.]

XXII.

Qui nuper baptizati fuerint, jam ætate legitima, non continuo liceat eos ad ecclesiasticum ordinem promoveri: quia oportet illum prius doceri quod possit docere, quo multo tempore baptismum possit probare: ut bene probatus veniat ad clerum, secundum præceptum apostoli dicentis: *Non neophytum; ne insuperbiam elatus, in judicium incidat & laqueum diaboli.* Si succedenti tempore in aliquo gravi peccato a duobus vel tribus testibus fuerit convictus, depositus de gradu suo cesset a clero. Si quis contra hanc regulam facere præsumpserit, quasi contrarius magni concilii, projiciatur a clero.

" Nic[æn.]

1. Ti[m.]

XXIII.

Pœnitens tantum, si necessitas aut usus exegerit, inter ostiarios prius deputetur, vel inter lectores, ita ut euangelia vel epistolam non legat. Si qui autem ante ordinati sunt, inter subdiaconos habeantur: ita ut manum non imponant, aut sacra non contingant. Ex pœnitente enim dicimus, ideo quod post baptismum pro homicidio, aut pro diversis criminibus, aut gravissimis peccatis, publicam pœnitentiam gerens, divino fuerit reconciliatus altario.

"Tole[t.]

XXIV.

Si quis presbyter aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut certe cum discuterentur, criminosa peccata sua * celaverunt, & post ordinationem ab aliis sunt detecti; abjiciantur a clero. Similiter & de universo ordine cleri servetur. Nam hoc sibi, quod irreprehensibile est, sancta & catholica defendit ecclesia.

Dist. 2[4.] quis [pre]sbyte[r] " Nic[æn.] * con[fessi] sunt; legeba[tur] confe[ssi] non fu[erunt]

XXV.

Si quis presbyter ante ordinationem peccaverit, & post ordinationem confessus fuerit, qui antea

16. qu[.] Si qui[s]

tea erravit, non offerat; sed tantum pro religione nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconibus servandum est, ut si ipse confessus fuerit, ordinem subdiaconatus accipiat.

XXVI.

Si quis viduam aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad clerum; aut si obrepserit, rejiciatur: similiter si homicidii, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut † assensione post baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad clericatum venerit, dejiciatur, & in finem vitæ suæ communionem non recipiat.

XXVII.

Si quis presbyter aut diaconus fuerit fornicatus aut mœchatus, projiciatur, & agat pœnitentiam.

XXVIII.

Si alicujus laici uxor in adulterio fuerit deprehensa, hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post ordinationem, alicujus clerici uxor adultera fuerit, dimittat eam: si autem cum ipsa voluerit permanere, a ministerio alienus sit.

XXIX.

Si qua vidua episcopi vel presbyteri aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla * religiosa cum ea convivium sumat, nunquam communicet; * tantum ei sacramenta subveniant.

XXX.

Si devota fuerit, & maritum duxerit; si eam pater vel mater in affectum receperint, a communione habeantur alieni. Pater vero causas in concilio se noverit præstaturum; mulier vero non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. Si autem vivente eo recesserit & pœnituerit, communionem in ultimo vitæ deficiens accipiat.

XXXI.

Devotam peccantem non recipiendam in ecclesia, nisi peccare desierit, & desinens egerit aptam pœnitentiam decem annis; & recipiat communionem. Prius autem quam in ecclesia admittatur ad orationem, ad nullius convivium Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiam ea quæ illam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi adhuc vivente ipso marito, caste vixerit, aut post ipse de hac vita discesserit.

XXXII.

Nullus episcopus, neque presbyter, neque diaconus, neque omnino aliquis ex clero licentiam habeat intromittendi ad se quasi adoptivam aliquam mulierem, quasi in loco * filiæ, aut matris, nisi forte sororem veram ex germanitate, aut sororem vel matris vel patris, & illas solas personas quæ ab omni mala suspicione alienæ sunt. Similiter & religiosis feminis laicorum alienorum familiaritatem & consortium prohibemus, & eorum qui nec in Dei timore subjecti sunt, nec continentiæ retinent disciplinam.

XXXIII.

Si quis in contemptu positus presbyter vel diaconus, vel quicumque ex clero recesserit ab ecclesia, nullomodo in alia suscipiatur ecclesia, sed omnimodo compellatur, ut ad suam revertatur ecclesiam: si autem permanserit in superbia, & reverti noluerit, excommunicetur & projiciatur. Si quis autem episcopus ausus fuerit in * sua ecclesia ordinare, non consentiente episcopo suo a quo recessit, ordinatio ejus vacua deputetur.

al. eum in sua eccl. ordinare,

XXXIV.

Si quis presbyter aut diaconus, aut aliquis de clero, propriam ecclesiam derelinquens, ad alteram ecclesiam vadit, & ibi multo tempore demoratur, omnino numquam ministret in clero: & si admonuerit eum episcopus suus, ut ad suam redeat parochiam, & redire noluerit, ubi est, ibi de suo officio deponatur; ita ut nunquam in suo revertatur gradu propter dissolutionis peccatum. Si autem episcopus alter illum susceperit, qui de reatu ejus est conscius, oportet ipsum episcopum sine increpatione in communi concilio non admitti, ut ecclesiasticum canonem ultra non solvat.

*Antioch. 3.

XXXV.

Si quis episcopus, presbyter aut diaconus excommunicatus, in concilio injuste se queritur condemnatum, ad majus episcoporum concilium revertatur; & eorum inquisitionem & judicium expectans, si quas se justas causas habere putat, exponat. Si autem contempserit, & * importans se palatio, aures principum inquietate voluerit, hic ad nullam veniam poterit pervenire, neque spem futuræ reconciliationis habebit.

21. q. 4. Si quis episcopus. ex conc. Antioch. can. 12.

* importunans *alias* importunus palatio.

XXXVI.

Si quis episcopus, sive alicujus episcopi presbyter aut diaconus in alicujus hæresis opinionem offenderit, & ob hanc causam fuerit excommunicatus; nullus episcopus eum in communionem recipiat, nisi prius in communi concilio, porrecto fidei suæ libello, satisfaciat omnibus, & ita liberam teneat suam purgationem. Hoc idem & de fidelibus laicis sit decretum, si in * aliquam hæresis opinionem fuerint nominati.

1. qu. 7. Si quis episcopus. *Nic. 8. Leonis decr. 14.

*aliqua heresis opinione

XXXVII.

Si quis episcopus in concilio excommunicatus fuerit, sive presbyter, sive * diaconus, facere oblationem, vel matutinum, vel vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius non liceat ei, nec in alio concilio spem reconciliationis habere, nec ultra * recolligi; sed etiam eos qui ei communicaverint, omnes ab ecclesia respui, maxime eos, qui sciebant eum esse * delectum. Si autem permanserit turbans & concitans ecclesiam, per * forasticam potestatem oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe expelli.

11 qu. 3. Si quis episcopus in. ex can. 5. conc. Antioch.

* diaconus a suo episcopo, & post excommunicationem præsumpserit, sive episcop. ille, aut presbyter, aut diaconus facere oblationem

* reconciliari;

* dejectum.

* forinsecâ *Gratianus.*

* In canone concilii Antioch. est. διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας quod Dionysius vertit, per potestates exteras. forastici can. 56.

XXXVIII.

Presbyterum ad secundas nuptias convivam fieri non oportet, propterea quod hi qui ad secundas nuptias veniunt, pœnitentiam postulant. Quomodo potest presbyter esse, qui propter convivium interest tali conjugio?

*Neocæs. 7.

XXXIX.

Si quis ad ministerium diaconatus eligitur, si contestatus fuerit pro accipiendo matrimonio & dixerit non posse in castitate permanere, hic non ordinetur. Quod si in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & postea matrimonium desideraverit, alienus sit a ministerio, & vacet a clero.

*Ancyr. 10.

XL.

Non licet diaconum ante presbyterum sedere, nisi cum jussione presbyteri.

*Laod. 20.

XLI.

XLI.

Dist. 24. c. Non liceat cuilibet. "Brac. II. 28.

Non liceat quemlibet ministeria tangere, nisi subdiacono aut acolyto in secretario tangere vasa dominica.

XLII.

"Laod. 44.

Non liceat mulieres in sacrario ingredi.

XLIII.

Dist. 34. c. Lector. & in cōc. Tol. I. can. 3.

Lector si viduam alterius uxorem acceperit, in lectoratu permaneat: aut si forte necessitas sit, subdiaconus fiat, nihil autem supra: similiter & si bigamus fuerit.

XLIV.

D. 34. c. Si subdiaconus. & in conc. Tol. I. c. 4.

Si subdiaconus secundam duxerit uxorem, inter lectores vel ostiarios habeatur; ita ut apostolum non legat.

XLV.

Dist. 29. c. Non liceat in pulpito. "Laod. 15.

Non liceat in pulpito psallere, aut legere, nisi qui ab episcopo lector est ordinatus.

XLVI.

Dist. 53. Si quis obligatus est tributo. ex conc. Tolet. I. cap 10. *al. est tributo. *al. probatæ *consensus

Si quis obligatus * tributo servili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cujuslibet domus, non est ordinandus clericus, nisi * probandæ vitæ fuerit, & patroni * concessus accesserit.

XLVII.

17. q 4. Si quis servū alienum Burch. l. 8. c. 25. Ivo p. 7. c. 43. idem in conc. Gang c. 3.

Si quis servum alienum causa religionis doceat contemnere dominum suum, & recedere a servitio ejus, durissime in omnibus arguatur.

XLVIII.

Non liceat in quadragesima natales martyrum celebrare, sed tantum sabbato & dominico pro commemoratione eorum oblationes offerri: sed nec natalitia, neque nuptias liceat in quadragesima celebrare.

XLIX.

33. q. 4. Non licet Bur. lib. 13. cap. 10. Ivo p. 4. cap. 34. "Laod. I. 3. De cōsecr. dist 4 Non liceat ante "Laod 45. 46.

Non liceat ante duas septimanas paschæ, sed ante tres ad baptismum suscipere aliquem. Oportet autem in ipsis diebus, ut hi qui baptizandi sunt, symbolum discant, & quinta feria novissimæ septimanæ episcopo vel presbytero reddant.

L.

De consec. dist 3. Non liceat quinta. "Laod. 50. *al. peragere.

Non liceat quinta feria novissimæ septimanæ jejunium solvere, & omnem exhonorare quadragesimam, sed sincere abstinentes totam quadragesimam * perexire.

LI.

"Tolet. I 20 Dist. 95. c. presbyter. de consec. dist. 4 cap. Omni tempore. "Tolet. I. 20.

Omni tempore episcopis liceat chrisma conficere, & per suas diœceses destinare; ita ut ad dirigendum chrisma diaconus aut subdiaconus ante diem paschæ de singulis ecclesiis ad episcopum destinentur.

LII.

Presbyter, præsente episcopo, non signet infantes, nisi forte ab episcopo fuerit illi præceptum.

LIII.

"Laod. 56.

Non liceat presbytero prius ab episcopo in baptisterium introire, sed cum episcopo; nisi forte aut absens fuerit, aut ægrotus.

LIV.

De consec. dist. 4. Si qua mulier prægnans. Ex concil. Neocæs. cap. 6

Si qua mulier prægnans desideraverit gratiam baptismi percipere, quando voluerit, habeat potestatem: nam nihil in hoc participat mater infanti qui nascitur, propterea quod unicuique propria posse voluntas in confessione monstretur.

LV.

De consec. dist. 2 Non oportet. "Carth. III. 24. * sacramento.

Non oportet aliud in * sanctuario offerri, præter panem & vinum & aquam, quæ in typo Christi benedicuntur: quia dum in cruce penderet, de corpore ejus effluxit sanguis &
A aqua: hæc tria unum sunt in Christo Iesu; hæc hostia & oblatio Dei in odorem suavitatis.

LVI.

Forasticis presbyteris, præsente episcopo vel presbytero civitatis, offerre non liceat, nec ministrare in populo, nisi forte illis absentibus.

LVII.

† Si quis presbyter propter publicam pœnitentiam a sacerdote acceptam, aut aliqua necessitate, die dominica pro quadam religione jejunaverit, sicut Manichæi, anathema sit. Similiter & quod ab apostolis traditum canon tenet antiquus, placuit, tam per omnes dominicas quam per omnes dies paschæ usque ad quinquagesi-
B mam, non prostrati, nec humiliati, sed erecto vultu ad dominum orationum fungamur officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis dominicæ celebramus.

LVIII.

Si quis non pro abstinentia, sed pro execratione escarum, abstinet, placuit sancto concilio, ut prægustet; & sic si vult, abstineat: si autem spernit, ita ut olera cocta cum carnibus non degustet, iste non obediens, neque suspicionem hæresis a se removens, deponatur de ordine clericatus.

LIX.

Non liceat clericis incantatores esse, & ligaturas facere, quod est conligatio animarum. Si
C quis hæc facit, de ecclesia projiciatur.

LX.

Non liceat sacerdotibus vel clericis aliqua spectacula in nuptiis vel in convivio spectare: sed oportet, antequam ingrediantur ipsa spectacula, surgere, & recedere inde.

LXI.

Non liceat sacerdotibus vel clericis, sed nec religiosis laicis, convivia facere de confertis.

LXII.

Si quis oblitus timorem domini, & sanctam scripturam quæ dicit: *Pecuniam suam non dedit ad usuram:* post hanc cognitionem † magni concilii feneraverit, & centesimas exegerit, aut ex
D quolibet negotio turpia lucra quæsierit, aut per diversas species vini vel frugis, vel cujuslibet rei, emendo & vendendo * incrementa susceperit, depositus de gradu suo, alienus habeatur a clero.

LXIII.

Si quis presbyter vel diaconus, vel quilibet clericus ecclesiæ deputatus, si intra civitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo ecclesia est; & ad quotidianum psallendi sacrificium matutinis vel vespertinis horis ad ecclesiam non convenit, deponatur a clero; si tamen castigatus, veniam ab episcopo per satisfactionem noluerit promereri.

LXIV.

Non liceat quemlibet clericum die dominico
E ab ecclesia absentem esse, sed missarum solennibus interesse.

LXV.

Non oportet clericos vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire convivia, neque aliquando clericos, nisi hymno dicto, edere panem; & post cibos gratias auctori Deo deferre.

LXVI.

Non oportet clericos comam nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite, patentibus auribus; & secundum Aaron, talarem vestem induere, ut sint in habitu ordinato.

LXVII.

LXVII.

Non oportet psalmos compositos & vulgares in ecclesia dicere, neque libros qui sunt extra canonem, legere, nisi solos canonicos novi & veteris testamenti.

LXVIII.

Non oportet clericos ignaros & præsumptores super monumenta in campo ministeria portare, aut distribuere sacramenta; sed aut in ecclesia, aut in basilica, ubi martyrum reliquiæ sunt depositæ, ibi pro defunctis oblationem offerre.

CAPITULA AD LAICOS PERTINENTIA.

LXIX.

Non liceat Christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare de re mortuorum.

LXX.

Non liceat clericis, vel laicis catholicis, ab hæreticis eulogias accipere, quia maledictiones sunt magis, quam benedictiones: neque licet aut cum hæreticis, aut cum schismaticis orare.

LXXI.

Si quis paganorum consuetudinem sequens, divinos & sortilegos in domo sua introduxerit, quasi ut malum foras mittant, aut maleficia inveniant, vel lustrationes paganorum faciant; quinque annis pœnitentiam * agant.

LXXII.

Non liceat Christianis tenere traditiones gentilium, & observare vel colere elementa, aut lunæ aut stellarum cursum, aut inanem signorum fallaciam, pro domo * facienda. Scriptum est enim: *Omnia quæ facitis, aut in verbo, aut in opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo.*

LXXIII.

Non liceat iniquas observationes agere Kalendarum, & otiis vacare gentilibus, neque lauro aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hæc observatio paganismi est.

LXXIV.

Non licet in collectione herbarum quæ medicinales sunt, aliquas observationes aut incantationes attendere nisi tantum cum symbolo divino, aut oratione dominica, aut tantum, Deus creator omnium, & dominus honeretur.

LXXV.

Non liceat mulieres Christianas aliquam vanitatem in suis lanificiis observare, sed Deum invocent adjutorem, qui eis sapientiam texendi donavit.

LXXVI.

Si cujus uxor adulterium fecerit, aut vir in alienam uxorem iruerit, septem annis pœnitentiam agat.

LXXVII.

Si qua mulier fornicaverit, & infantem qui exinde fuerit natus, occiderit; & quæ studuerit abortum facere, & quod conceptum est necare; certe, ut non concipiat, elaborat, sive ex adulterio, sive ex legitimo conjugio; has tales mulieres nec in morte recipere communionem priores canones decreverunt. Nos tamen pro misericordia, sive tales mulieres, sive conscias scelerum ipsarum, decem annis agere pœnitentiam judicamus.

LXXVIII.

Si quis voluntarie homicidium fecerit, ad januam ecclesiæ catholicæ semper subjaceat, & communionem in exitu vitæ suæ recipiat. Si autem non voluntarie, sed casu aliquod homicidium fuerit factum, prior canon septem annis agi pœnitentiam jussit, secundus canon quinque mandavit.

LXXIX.

Si qua mulier duos fratres, aut si quis vir duas sorores habuerit, a communione abstineantur usque ad mortem autem eis communio pro misericordia detur. Si autem supervixerint communione accepta, & de infirmitate convaluerint, agant plenam pœnitentiam tempore constituto. "Neocæs.11

LXXX.

Si quis multis nuptiis fuerit copulatus, pœnitentiam agat: conversatio autem & fides pœnitentis compendiat tempus. 32. q. 7. Si quis fuerit. Bur.l. 9. c. 63. Ivo part. 8. 199. ex côc. Neocæs. c. 3.

LXXXI.

Si quis ante viginti annos in cujuslibet animalis commistionem peccaverit, quindecim annis in humilitate subjaceat ad ecclesiæ januam; & post hos aliis quinque annis in orationis tantum communione receptus pœnitentiam agat, & sic gratiam sacramenti suscipiat. Interrogentur autem alii de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit; & sic communionis misericordiam consequatur. Si quis autem post viginti annos habens uxorem huic peccato inruerit, viginti quinque annos * humilitate subjaceat, & quinque annis orationibus tantum communicans, postea recipiat sacramentum. Quod si & hanc mensuram aliquis transgressus fuerit, sacramentum * in exitu consequatur: oportet enim tales inter dæmoniosos ordinare. "Ancyr. 16. * f. in humilitate. al. humiliari * nec in exitu

LXXXII.

Si quis de corpore exiens novissimum & necessarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod si in desperatione positus, post perceptam communionem iterum sanus fuerit factus, tantum * orationis particeps sit: * nam non accipiat sacramentum, donec constitutum pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis sunt, & desiderant accipere sacramentum, cum consideratione & probatione episcopi accipere * debeant. 26. q. 6 Si quis de corpore. "Nicæn. 13. * oratione * sacramentum vero non accipiat. * debent

LXXXIII.

Si quis intrat ecclesiam Dei, & sacras * scripturas non audit, & pro luxuria sua avertit se a communione sacramenti, & in observandis mysteriis declinat constitutam regulam disciplinæ, istum talem projiciendum de ecclesia catholica esse decernimus, donec pœnitentiam agat, & ostendat fructum pœnitentiæ suæ; ut possit * communionem percepta indulgentia promereri. De consec. dist. 2. Si quis intrat, ex concil. Antioch. can. 2. *scripturas audit, * communione percepta indulgentiam promereri.

LXXXIV.

Non liceat communicare excommunicatis, neque in domos eorum introire, neque orare cum eis; neque liceat, ut in alia ecclesia segregentur. Si autem aliquis episcopus aut presbyter aut diaconus, aut quilibet ecclesiasticus excommunicato communicaverit, quasi perturbans omnem disciplinam ecclesiasticam, excommunicetur. Græce est, ἢ συγκαλέσαντες πάλιν ἀνάστασι συνάγωσι. " Antioch. 10.

* *Finis capitulorum S. Martini Bracarensis episcopi ex orientalium synodis collectorum.*

VITA,

EPISTOLA, ET DECRETA

BENEDICTI PAPÆ I.

Ex libro pontificali.

[a] BENEDICTUS natione Romanus ex parte Bonifacio, [b] sedit annos "quatuor, mensem unum, dies "eadem habet cod. imf. Harlæi.

ANNO CHRISTI 573.

dies viginti octo.[c] Ejusdem tempore gens Longobardorum invasit totam Italiam, simulque & fames nimia, ut etiam multitudo castrorum se traderet Longobardis, ut temperare posset inopiam famis. Quod dum cognovisset Iustinus piissimus imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, misit in Ægyptum, & oneravit naves frumento, & transmisit Romam. Et sic misertus est Deus Italiæ. In istis laboribus & afflictionibus positus sanctissimus Benedictus papa mortuus est. Qui sepultus est in basilica beati Petri apostoli secretario, pridie Kalendas Augusti. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, presbyteros quindecim, diacones tres, episcopos per diversa loca numero viginti unum. Et cessavit episcopatus menses tres, dies decem.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Benedictus papa factus quando. Longobardorum persecutio.

a *Benedictus.*] Cum Romana sedes ob tumultus bellicos vacasset menses decem & tres dies, Benedictus, quem Græci Bonosum nominant, creatus est pontifex decimo sexto Maii, anno Christi redemptoris 573. Hujus tempore Longobardi maxima ex parte idolorum cultores, ecclesiam dira persecutione vexarunt, loca sacra effossis sanctorum martyrum sepulcris profanarunt, ædificia in suburbiis Romæ diruerunt, sanctum Cerbonium episcopum cum suis clericis in exilium fugarunt, octoginta rusticos, quorum quadraginta immolatitias carnes comedere, alii caput capræ adorare recusabant, supplicio mortis affecerunt. Hac persecutione ea miracula contigerunt, quæ in libris dialogorum recensentur apud eumdem Gregorium de sancto Cerbonio episcopo, Santulo, aliisque presbyteris.

Iustini imperatoris res gestæ.

Iustinus imperator Anastasium Antiochenum, ob quædam crimina illi objecta depositum, relegavit. Qua re cum magnam apud Deum offensam merito incurrisset, omnia illi deinceps in pejus ruere cœperunt. Persæ magna strage exercitum ejus prostraverunt. Cujus rei nuntium dum ad ipsum imperatorem perlatum esset, mente abalienatus fuit, dilucidis interdum intervallis ad modicum duntaxat temporis spatium resipiscens. Ad hoc malo corporis liberatus est, quando ad conciliandum sibi divinum numen templum extruxit Dei genitrici Mariæ, quæ ei tantum sanctitatis præstitit, ut dilucido intervallo potius, cunctis recte dispositis, statum reipublicæ in tuto collocaret. Ex miscell. hist.

Benedictus quamdiu sederit.

b *Sedit annos tres.* Annis quatuor, mense uno & viginti octo diebus sedem pontificiam tenuit. Obiit enim anno redemptoris nostri 577. pridie Kalendas Augusti.

c *Ejusdem temporis gens Longobardorum.*] Quo tempore Longobardi in Italiam venerint, supra dixi in notis ad vitam Ioannis. Hæc Anastasii fortasse intelligenda sunt de eorumdem grassatione illa, quam sanctus Gregorius inter sævas ecclesiæ persecutiones annumerat.

" Falsa & commentitia ab eodē Mercatore supposita farrago.

" EPISTOLA BENEDICTI PAPÆ I. AD DAVID EPISCOPUM.

Probat ex sacris literis, summam Trinitatem unitatem esse.

Reverendissimo fratri episcopo David, Benedictus salutem in domino:

RESPONDERE literis vestris plenius cogitavi: sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, ut magis " flere quam aliquid dicere, delectatus sim. Sed ne funditus remaneret, pauca vobis rescribere curavi, ad potiora vos tempora congrue invitans. Quod autem literæ tuæ testes sunt, quosdam intra provinciam Bæticam esse, qui dicerent, neminem veraciter posse probare, Trinitatem unitatem fieri, cum neque tres unum, neque unum in tribus posse quemquam proprie approbare: quas ob causas, dilectissime fili, consulta tibi apostolicæ sedis misimus, ut aut his eos ad rectam fidem converti facias, aut ab ecclesia antequam pestis hæc latius divulgetur, repellas. His (frater) scripturarum testimoniis " unitatem Trinitatis agnosce, & desine Arianorum pravitatem sequi, ut ab eadem possis peccatorum indulgentiam promereri, Isaia propheta dicente: *Vide dominum sabaoth sedentem super thronum excelsum, & seraphim stabant in circuitu ejus: sex alæ uni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem ejus, duabus autem velabant pedes ejus, & duabus volabant. Et clamabant ad alterutrum, dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus, dominus Deus sabaoth.* Si Trinitas non est, quare tertio, sanctus, dixerunt? Et si unitas non est, quare sub trina repetitione unum Deum ac dominum intimarunt? Si Trinitas non est, cur in Geneseos dicitur: *Dixit Deus, fecit Deus, & benedixit Deus?* Si vero unitas non est, quare tertio dixit, Deus, & non deos pluraliter commendavit? Et si Trinitas non est, quare in Exodo dictum est tertio: *Domine, domine, domine, miserator & misericors?* Si unitas non est, quare dum tertio diceret, domine, postea miserator singulariter dixit, & non, miseratores, ut plures ostenderet, intimavit? Si Trinitas non est, Cur Abraham ad ilicem Mambre sedens, tribusque occurrens, uni *domine*, dixit; & non (ut viderat) tribus salutationis obsequium reddidit? Si unitas non est, quare cum Mosi, *Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob*, tertio diceret, unitatem ostendens, *Hoc mihi nomen est*, dixit; & non, Hæc sunt nostra nomina, designavit? Si Trinitas non est, quare David tertio dixit: *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus?* Si unitas non est, quare cum, *Deus*, tertio nominasset, *benedicat*, & non, benedicant, adjunxit? Si Trinitas non est, cur Isaias denuo dixit: *Domine Deus sabaoth, Deus Israel, qui sedes super cherubim?* Si unitas non est, quare: *qui sedes*, dixit & non, qui sedetis, * & adjunxit? Si Trinitas non est, quare in regnorum libro dicitur, *Domine Deus omnipotens, Deus Israel, sermones tui fideles sunt?* Si unitas non est, quare *tui*, dicitur, & non, vestri, potius intimetur? Si Trinitas non est, cur in psalmo 58. cantatur: *Domine Deus virtutum, Deus Israel, intende ad visitandas omnes gentes?* Si unitas non est, quare *intende* posuit, & non, intendite, ut prædicatus est, intimavit? Si Trinitas nō est, quare in Apocalypsi tertio dixit: *Sanctus, sanctus, sanctus, dominus Deus omnipotens, qui est, & qui erat?* Si unitas non est, quare non, qui sunt, pluraliter, sed, *qui erat*, designavit? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio dictum est: *Dominus Deus tuus, Deus misericors est, & audiet vocem tuam?* Si unitas non est, quare *audiet* posuit, & non audient, intimavit? Si Trinitas non est, quare in Iesu Nave dicitur libro: *Dominus Deus deorum est?* Si unitas non est, quare *est*, dixit, & non, sunt, more locutionis induxit? Si Trinitas non est; quare Elias orando, *domine, domine, domine Deus Israel, ostende quia tu es Deus meus*, dixit? Si unitas non est, quare, *ostende*, & non ostendite, posuit? Si Trinitas non est, cur Mardochæus orando, *domine, domine Deus omnipotens, omnia in potestate tua sunt*, dixit? Si unitas non est, quare *in tua* posuit, & non, in vestra, signavit? Si Trinitas non est, cur etiam Iudith orando dixit: *domine Deus omnium virtutum, respice in orationem meam?* Si unitas non est, quare, *respice*, posuit, & non, respicite, designavit? Si Trinitas non est, quare in Ieremia dicitur, *dominus*

Marginalia: " S. Greg. ep. 41. l. 1. — ANNO CHRISTI 575. — " Ithac. adv. Varimadum. — Isa. 6. — Genes. — Exod. — Genes. — Exod. — Psalm. — Isa. 3. — * adstru — 2. Reg. — 3. Reg. — Apoc. — Deut. — Iosue 2. — Deut. — 3. Reg. — Hester. — Iudith.

dominus Deus vester Deus verax est? Si unitas non est, quare, *verax est*, dixit, & non, veraces, potius intimavit? Si Trinitas non est, quare in Apocalypsi scriptum est: *Dominus Deus & spiritus prophetarum misit angelum suum, ostendere servis suis quæ oportet fieri cito?* Si unitas non est, quare cum Patrem & Filium & Spiritum nominasset, *misit dominus*, dixit, & non, miserunt, sub prætextu trium personarum & nominum introduxit? Si Trinitas non est, quare in Deuteronomio dicitur; *Dominus Deus vester hic est, Deus?* Si unitas non est, quare, *Hic est*, dixit, & non, hi sunt, plurali numero designavit? Si Trinitas non est, quare in eodem dicitur libro: *Dominus Deus tuus, Deus magnus & potens est?* Si unitas non est, quare, *magnus & potens*, & non pluraliter nominatur? Si Trinitas non est, cur Tobias filium suum cum in Rages civitatem cum Raphaele angelo mitteret, benedicens eos, ita dixisse docetur: *Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, ipse impleat benedictionem suam in vobis?* Si unitas non est, quare, *ipse impleat*, dixit, & non ipsi impleant, intimavit? Postremo, si Trinitas non est, quare dominus discipulos suos in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti universas gentes misit baptizare? Si unitas non est, quare *in nomine*, dixit, & non, in nominibus, præcipiendo perdocuit? Si Trinitas non est, quare apostolus Paulus ait: *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia?* Si unitas non est, quare, *ex ipso*, posuit, & non, ex ipsis, adstruxit? Si enim certo certius volueris unitatem Trinitatis agnoscere, a sæpe dicto doctore gentium apostolo poteris universa condiscere, & sequi catholicam fidem, & Arianorum pravitatem respuere. *Gratia domini nostri Iesu Christi*, inquit, *& caritas Dei, & communicatio sancti Spiritus. Ipsa est Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Quomodo autem in Trinitate unum sunt? quia natura atque* ab invicem separari non possunt. " Ceterum, frater carissime, quæ tua continebant scripta, ex subjectis sententiis maxime omnia poteris colligere. Necesse est", frater carissime, adesse divinum, ubi humanum cessat auxilium. Et ut juxta apostolum Paulum dicamus, licet verba replicemus, quæ ipse Timotheo scribit dicens: *Ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum est veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Spiritus autem manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione, fidelibus, & his qui cognoverunt veritatem, quia omnis creatura Dei bona est, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbo fidei & bonæ doctrinæ, quam assecutus es. Ineptas autem & inanes fabulas devita, & exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est, & futuræ. Fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maximeque fidelium. Præcipe hæc & doce. Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in caritate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii. Hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt.* Fame enim nimis affligitur populus Romanus, qua clade atque aliis anxietatibus vexatus longam epistolam minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mitte, & ea quæ desideraveris, sume. Deus te incolumem custodiat, frater carissime. Amen. Data quarto Nonas Aprilis ', Iustino " & Libio viris clarissimis consulibus.

ANNO CHRISTI 573.

' Iustiniano " Mendax consulum adnotatio.

[a]CONCILIUM [b] PARISIENSE IV.

IN QUO PAPPOLI EPISCOPI Carnotensis causa suscepta est adversus Promotum, qui in castro Dunensi episcopus fuerat constitutus, celebratum in sancti Petri basilica, sub die [z] III. Idus Septembris, indictione VI. anno Christi DLXXIII. Benedicti papæ I. Chilperici & fratrum regum XII.

TENOR SUGGESTIONIS LIBELLI SYNODO OBLATI A PAPPOLO EPISCOPO.

Domnis semper suis, atque apostolica dignitate colendis, omnibus episcopis qui in sancta synodo nunc Parisius convenerunt, Pappolus Carnotinæ civitatis episcopus humilis vester.

Ita nos canonica institutio admonet, ut quotiens aliquæ exortæ fuerint in ecclesia causæ, synodali hoc conventu debeat publicari. Ideo, piissimi domini, in vestræ pietatis notitia hæc quæ contra nos gesta sunt, per præsentis libelli nostri tenorem studuimus deferendum. Ergo cum me ante aliquod temporis clericorum vel civium Carnotinæ civitatis voluntas per consensum, cum conniventia etiam metropolitani mei fieri episcopum elegisset, quod annuente domino factum est, post aliquot dies, quidam ex ipsius civitatis Carnotinæ territorio presbyter, nomine Promotus, qui reliquerat sine literis antecessoris mei cellulam suam; inlicita præsumptione parochiam meam cui vocabulum est Duno, quasi sub nomine episcopatus visus est pervasisse. Etiam & facultaticulam ecclesiæ, cui præesse videor, quantum in ipso pago esse constat, nescio per cujus ordinationem, simili conditione pervasit. Pro qua re supplex vester sanctitati vestræ suggero, & per Spiritum sanctum, qui in vobis habitat, & diem judicii futurum, & per remissionem peccatorum, vobis domnis meis conjuro, ut hoc ita, qualiter vobis fieri non vultis, emendari jubeatis: quatenus nec per callidam præsumptionem quis audeat in postmodum per tumorem superbiæ similia perpetrare, & simultas ecclesiæ, vestro studio & ordinatione, jam Christo propitio conquiescat.

Cujus suggestione synodus sancta, spiritali favore & canonico ritu respondens, hæc contra temerarios scripsit oblata.

ANNO CHRISTI 573.

CONSTITUTIO SYNODI AD ÆGIDIUM EPISCOPUM

Rhemensem, qui Promotum in Dunensi castro episcopum temere consecrarat.

Domino suo, atque beatissimo & meritis apostolico fratri, Ægidio episcopo, Philippus, Sapaudus, Priscus, Constitutus, Laban, Felix, Clementinus, Syagrius, Optatus, Gallomagnus, Salonius, Quinidius. item Salonius, Sagittarius, Promotus, Genesius, Polemius, Aunacharius, Hesychius, Palladius, Silvester, Victor, Pappolus, Claudianus, Heraclius, Tetradius, Licerius, Leudobaudis & Desiderius, episcopi, nec non Launoueus presbyter.

DUM pro causis publicis, privatorumque querelis Parisius moraremur, vir apostolicus frater noster domnus Pappolus episcopus mediocritati nostræ detulit in querelam, in castro Dunensi, parochia denique Carnotina, quod castrum nec ad territorium civitatis vestræ, nec ad vestram provinciam manifestum est pertinere, a vobis contra omnem rationem & contra canonicam disciplinam episcopum consecratum. Et licet secundum prisca beatissimorum patrum decreta potuit hujusmodi excessus in vestra injuria secerbius coerceri; sed nos caritatis jura servantes, beatitudini vestræ indicamus, ut presbyterum ipsum, nomine Promotum, qui omissa severitate canonica a vobis dicitur tam temere consecratus, ut juste debeat de gradus ipsius dignitate deponi, sicut canonum constituta sanxerunt, ad vos evocetis, vel vobiscum retineatis, ut injuriam nec ecclesiæ, nec sacerdoti suo ulterius debeat inrogare. Et quia a fratre vestro domno Germano episcopo, ad petitionem domni Constituti metropolitani, ut ad synodum venire deberet, est præsentanea invitatione communitus. quod quoque domnum Constitutum, & domnum Germanum constat in synodum retulisse, & ad synodum venire distulit. Idcirco noverit beatitudo vestra, hoc apud universum præsenti tempore concilium constitutum, ut si memoratus presbyter, aut propria contumacia, aut cujuscumque potestatis assentatione, in prædicta Dunensi ecclesia præsumpserit sub hujus subrepti honoris argumentatione ulterius residere, vel res ecclesiæ ipsius amplius usurpare, aut altaria benedicere, infantes confirmare, vel ordinationes per quascumque parochias facere, aut episcopo suo fratri vestro domno Pappolo resistere prava intentione præsumpserit, ab omni cœtu episcoporum, vel a communionis consortio, perpetuo anathemate feriatur: & frater noster domnus Pappolus episcopus, vel ecclesia Carnotina, parochias quas hucusque habuit sub sua ordinatione, debeat auxiliante domino gubernare. Statuentes etiam, ut quicumque de populo illo benedictionem memorati Promoti presbyteri, post hoc edictum manifestatum vel publicatum, aut expetierit, aut accipere contentus fuerit, a communionis consortio, vel ab ecclesiæ liminibus arceatur. Data constitutio die III. Iduum Septembrium, anno XII. regum domnorum nostrorum, indictione VI. Parisius.

SUBSCRIPTIONES.

Philippus in Christi nomine Viennensis ecclesiæ episc. hanc constitutionem nostram subscr.

Sapaudus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arelatensis hanc constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Priscus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Constitutus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Senonicæ constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Laban peccator ecclesiæ Elosanæ consensi.

Felix in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricæ constitutionem nostram subscipsi.

Germanus peccator, etsi indignus, in Christi nomine episcopus ecclesiæ Parisiacæ, constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Lucretius, ac si peccator, in Christi nomine episcopus ecclesiæ Deensis constitutionem nostram subscripsi.

Item Felix, ac si peccator, in Christi nomine episcopus ecclesiæ Namneticæ constitutionem nostram subscripsi.

Clementinus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aptensis constitutionem nostram subscr.

Syagrius in Christi nomine Æduorum episcopus constitutionem nostram subscripsi.

Optatus in Christi nomine Antipolitanæ ecclesię episcopus constitutionem nostram subscripsi.

Gallomagnus in Christi nomine episc. ecclesiæ Trecassinæ constitutionem nostram subscripsi.

Salonius in Christi nomine episc. civitatis Genavensiũ constitutionẽ nostram relegi & subscr.

Quinidius in Christi nomine episc. ecclesiæ Vasensis constitutionem nostram relegi & subscr.

Item Salonius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Ebredunensis constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Sagittarius in Christi nomine episc. ecclesiæ Vappicensis constitutionem nostram subscripsi.

Promotus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Glannatinæ constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Genesius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Segestericæ constitutionem nostram subscripsi.

Polemius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Agennensis constitutionem nostram subscripsi.

Aunacharius in Dei nomine episcopus ecclesiæ Autissiodorensis constitutionem nostram subscr.

Hesychius in Christi nomine episc. ecclesiæ Gratianopolitanæ constitutionẽ nostram subscr.

Palladius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Sanctonicæ constitutionem nostram subscripsi.

Silvester in Christi nomine episc. civitatis ecclesiæ Vesontiensis constitutionem nostram subscr.

Victor in Christi nomine episc. ecclesiæ Tricastinæ constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Pappolus in Christi nomine episc. ecclesię Lingonicæ constitutionem nostram relegi & subscr.

Claudianus in Christi nomine episc. ecclesiæ Regensis constitutionẽ nostram relegi & subscr.

Heraclius in Christi nomine episc. ecclesiæ Diniensis constitutionem nostram relegi & subscr.

Tetradius in Christi nomine episc. ecclesiæ Vẽdascensis constitutionem nostram subscripsi.

Licerius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Eloronensis constitutionẽ nostrã relegi & subscr.

Leudobaudis peccator ecclesiæ Sagensis subscr.

Desiderius episcopus ecclesiæ Telonensis constitutionem nostram relegi & subscripsi.

Launoueus presbyter, in vicem Ricomeri Aurelianorum episc. constitutionem nostram subscr.

Subscripta constitutio in basilica domni Petri, indictione suprascripta, Parisius.

Epistola.

EPISTOLA SYNODI EIUSDEM AD SIGIBERTUM REGEM,

ut Promoti causam non defendat.

Domino gloriosissimo, atque sanctæ ecclesiæ catholicæ filio, Sigiberto regi, Sapaudus, Philippus, Priscus, Constitutus, Laban, Felix, item Felix, Germanus, Lucretius, Clementinus, Syagrius, Gallomagnus, Optatus, Salonius, item Salonius, Quinidius, Promotus, Silvester, Genesius, Polemius, Palladius, Victor, Sagittarius, Aunacharius, Hesychius, Claudianus, Desiderius, Heraclius, Tetradius, Pappolus, Licerius, & Leudobaudis, episcopi.

QVANTUM ineffabili gaudio synodali concilio nuntiatur, quandoquidem a catholico principe res nova pro dilectione Christi concipitur; tantum lamentabile execrandumq; censetur, cum in ecclesia sancta contra Deum, & contra canonum disciplinam dissensio generatur. Nuper etenim non absque conniventia gloriæ vestræ, sicut credimus, evocati Parisius venientes, novam inauditamque ordinationem in castro Dunensi, parochia denique Carnotina, factam fuisse cognovimus. Quam rem licet vix credere possumus cum consensu gloriæ vestræ fieri potuisse; tamen si cujuscumque prava suggestione præventi, in hac tam obscœna & ecclesiæ universæ contraria consensistis, ab hujusmodi scandali defensione sinceritatis vestræ conscientiam expietis: quia satius est, ut ille qui ambitionis instinctu rem tam nefariam dolosa ambitione competiit, per satisfactionem pœnitentiæ reatum suum abluere compellatur, quam vestra puritas (quod avertat divinitas) hujus facinoris contagione maculetur. Et quia nobis necesse fuit, ut juxta canonum constituta personæ temerariæ deberet præsumptio coerceri; ideo salutis obsequium digno in Christo officiositatis & reverentiæ cultu præbentes, poscimus, ut vos, quos Deus & culmine præcipuos, & sinceritate præclaros esse præcepit, non quocumque, aut quorumcúque temerario concilio ad defensanda hujusmodi scandala misceatis: quia Deum sufficit nosse, nos nequaquam penitus velle contra vos divinam iracundiam promoveri. Annis multis gloriam regni vestri potentia divina cum omni felicitate conservet, domne gloriosissime, & præcellentissime domne.

SUBSCRIPTIONES.

Venerator vester Sapaudus episcopus salutare præsumo.

Humilis vester Philippus reverenter audeo salutare.

Humilis vester Priscus reverenter audeo salutare.

Humilis vester Constitutus reverenter salutare præsumo.

Laban peccator salutare præsumo.

Humilis vester Felix audeo salutare.

Item Felix humilis vester audeo salutare.

Germanus peccator, proprius vester, etsi præsumptiosus, audeo salutare, & supplico, ut non despicias suggestionem sacerdotum.

Lucretius venerator vester humiliter saluto.

Clementinus venerator vester humiliter saluto.

Syagrius humilis vester reverenter salutare præsumo.

Gallomagnus humilis vester reverenter salutare præsumo.

Optatus humilis vester reverenter saluto.

Salonius vester reverenter saluto.

Item Salonius humilis vester debita reverentia salutare præsumo.

Quinidius humilis vester saluto.

Promotus humilis vester servienter saluto.

Silvester humilis vester reverenter saluto.

Genesius humilis vester reverenter saluto.

Polemius peccator, & humilis vester, reverenter saluto.

Palladius peccator reverenter saluto.

Victor peccator reverenter salutare præsumo.

Sagittarius humilis vester reverenter saluto.

Aunachatius humilis vester reverenter saluto.

Hesychius cliens & humilis vester reverenter audeo salutare.

Claudianus episcopus humilis vester salutare præsumo.

Desiderius episcopus humilis vester salutare præsumo.

Pappolus humilis vester salutare præsumo.

Heraclius peccator humilis vester salutare præsumo.

Tetradius peccator reverenter salutare præsumo.

Licerius peccator reverenter saluto.

Leudobaudis peccator subscripsi.

Data epistola sub die III. Iduum Septembrium, anno XII. regum domnorum nostrorum, Parisius.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Concilium Parisiense.*] Id ipsum videtur, cujus a Gregorio Turonensi lib. 4. cap. 41. fit mentio his verbis: *Cum autem*, inquit, *contentio inter Guntramnum & Sigebertum reges verteretur, Guntramnus rex apud Parisios omnes episcopos regni sui congregat, ut inter utrosque, quid veritas haberet, edicerent*, &c.

2 III. *Idus Septembris, indictione* VI. Anno Christi 573. Indictionum olim apud Romanos, & apud Gallos, diversum fuit exordium. Romani enim cum reliqua Italia, sicut & Græci, novas indictiones inchoabant a Calendis Septembris, quod in Gregorii magni, Ioannis VIII. & Gregori VII. epistolis observare est. Verbi gratia, Gregorii VII. epistola 19. lib. 1. Rodulfo Duci Sueviæ data dicitur *Capua Kalendas Septembris, indictione incipiente* 12. & apud Paulum diaconum de gestis Longobardorum capite 25 *Alboinus Italiam ingressus indictione ingrediente* 3. *tertio Nonas Septembris.* Galli vero priscam & veram, ut fama est, indictionum originem retinentes, earum exordium ducebant ex die 8 Kalendas Octobris. Vnde in capitularibus Caroli Calvi, coronatus is dicitur Metis in regno Lotharii 5. Idus Septembris, anno Christi 869. indictione 2. nondum mutata scilicet indictione, quæ alioqui numeranda erat 3. si ex Kalendis Septembris Romano more fuisset inchoata. Eodemque modo Ludovici Balbi extat diploma pro Hugone abbate sancti Martini, Trecis anno 878. Nonis Septembris, indictione 11. non 12. Sic igitur & hoc loco, indictio 6. quæ Idus Septembres antecedit, more Gallico intelligenda est, non nova, sed cujus pauci adhuc restabant dies, usque ad 8. Kalendas Octobris, anno Christi 573. Alioqui si ad methodum Romanam examinetur indictio, congruet sextæ initium anno 572. Verum hic regum annus erit non 12. ut est in synodi suscriptione, sed 11.

3 *Anno* 12. *regum nostrorum.*] Clotarii regis filiorum, Guntramni, Chilperici, & Sigeberti, Chariberto fratrum maximo jam defuncto. Horum regni annum 12. congruere anno Christi 573. ex indictionis 6. nota proxime ostensum est. Idem ex Sigeberti quoque regis annis conficitur, quem Gregorius Turonensis lib. 4. extremo scribit obiisse anno regni 14. ejusque successorem Childebertum filium die natalis coronatum tradit lib. 5. cap. 1. Christi autem annum hunc fuisse 575. ex aliis ejusdem Gregorii locis liquido comprobatur: tum quod cap. 16. ejusdem libri, anno Childeberti secundo pascha narrat die 16. Kalendas Maias cele-

Anno Christi 573.

bratum, quod sine dubio congruit anno 577. tum quod libro 6. cap. 25. idem auctor est, anno Childeberti octavo, pridie Kalendas Februarias diem incidisse dominicum. quod perinde congruit anno 583. Quare si, ut ex his patet, anno Christi 575. regum istorum decimus quartus labebatur, reliquum est ut duodecimum eorum annum anno 573. competere, regnique eorum exordium ex anno 562. cœpisse statuamus, ut dictum est.

4 *Tenor suggestionis.*] In vetere libro scriptum *suggessionis.* atque ita etiam in epistola synodi Arvernicæ ad Theodobertum regem: *Deo placente suggessione consulimus.* & in concilio v. Aurelianensi capite 7. *plurimorum suggessione comperimus.*

Nota Severini Binii.

Clades Galliæ sub Chilperico illata.

a *Concilium.*] Cum in Gallia bellum civile recrudesceret, Guntramnus rex procuraverat ut Parisiis concilium celebraretur; si forte per sanctissimos episcopos res absque bello componi posset. Verum ubi semel res armis agi cœpta fuit, ecclesiasticæ leges omnino siluerunt. Ait enim Gregorius de gestis Francorum lib. 4. cap. 47. & 48. his temporibus accidisse, ut Chilpericus per filium suum Theodobertum Turonensibus, Pictaviensibus, atque aliarum civitatum ecclesiis magnam cladem intulerit. Hanc ille paucis perstringens, sic ait: *Vastat, evertit, ecclesias incendit, ministeria detrahit, clericos interficit, monasteria virorum dejicit, puellas deludit, & cuncta devastat: fuitque illo tempore pejor in ecclesiis gemitus, quam tempore persecutoris Diocletiani.* Vide Baronium anno 576.

Observatio Philippi Labbe, S.I.

Ad idem concilium Parisiense IV. spectare haud dubie noscuntur, quæ refert Gregorius Turonensis antistes cap. 42. libri IV. Historiæ Francorum in hæc verba: *Cum autem contentio inter Gunthramnum* (res ipsa legendum monet, *Chilpericum*) *& Sigibertum reges verteretur, Gunthramnus rex apud Parisios omnes episcopos regni sui congregat, ut inter utrosque quid veritas haberet. edicerent. Sed ut bellum civile in majore pernicitate cresceret, eos audire peccatis facientibus distulerunt.*

1 EPISTOLA SANCTI GERMANI EPISCOPI PARISIORVM AD BRVNICHILDEM REGINAM.

Vt Sigebertum regem revocet a concilio belli, quod fratri suo inferebat.

Dominæ clementissimæ atque præcellentissimæ, & nobis semper piissimæ dominæ, & in Christo sanctæ ecclesiæ filiæ, Brunechildi reginæ Germanus peccator.

QVIA caritas congaudet veritati, & omnia sustinet, & nunquam excidit; propterea ex contribulato corde, & ex intima animi dilectione audemus vobis suggerere. Quia eo tempore, quando minor erat numerus populi Christiani, & cum Dei auxilio licebat residere quietum, cum apostolis dicebam: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* Nunc e contrario tam funestos & luctuosos ante oculos habentes dies, flenter dicimus: Ecce dies tribulationis & perditionis nostræ adveniunt. Væ nobis, quia peccavimus. Si nos istæ non conterruissent amaritudines & tribulationes, & corpori exhibuissent infirmitatem, per nosmetipsos vestræ debuimus occurrere pietati. Quia si fas dici est, singulariter & vestri dilectionem in nostro gestamus pectore, & unice de vestra præsentia spiritali desiderio sitientes, sicut cultores & peculiares filii Dei, ambientissime vos vivere atque proficere in omnibus pie optamus. Sed quicumque hominem in anima diligit, si minus oculis carnalibus eum valet intueri, quæ ad animæ & corporis prosperitatem pertinent & salutem, omnimodis literario officio reticere non debet. Vulgi verba iterantes, quæ nos maxime terrent, vestræ pietati in notitiam deponimus, quæ ita disseminata loquentium ore detrahunt, quasi vestro voto, concilio & instigatione dominus gloriosissimus Sigebertus rex tam ardue hanc velit perdere regionem. Non propterea hæc dicimus, quasi a nobis credatur: sed supplicamus, ut nulla occasio tribuatur dicendi, unde vobis tam maximum & periculosum generetur blasphemium. Licet hæc regio jam caruisse felicitatem, & perditionis nostræ concludamus terminum: sed de misericordia non desperabamus divina, adhuc ultionis suspendendi manum, dum emendationis expectatur remedium, si non dominaretur intentio, quæ mortem operatur; cupiditas, quæ radix est omnium malorum; iracundia, quæ sensum auferre prudentiæ. Salvator noster perspiciens suæ passionis imminere tempus, dixit: *Væ homini per quem scandalum venit.* Quod ore proprio detestatus est, impune non posse manere credimus; omnibus clamamus, omnes conscientiæ suæ cogitationes & actiones considerent, & caveant ne cum Iuda proditore hujus condemnationis sortiantur judicium. Deo sufficit nosse, optabam aut pro ipsis mori, ut illi viverent; aut ante eorum interitum quocumque casu vitam finire, ut nec eorum, nec regionis cerneremus interitum. Sed alter ab alterutro excusatione utitur, & nullus ex ipsis ante oculos Dei ponit judicium: neque aliquid Dei reservat potestati judicandum, nec credunt se jam sub Dei esse notitia. Quia a nullo audiri meremur, vobis & ideo supplicamus: quia si illi regnum perdiderint, nec vos, nec filii vestri magnum possidebitis triumphum. Ad hoc vos hæc regio suscepisse gratuletur, ut per vos salutem, non interitum, percipere videatur. In hoc populi restinguitis verba, si mitigatis furorem, si Dei facitis expectare judicium. In veritate suggero, si meam humilem despicitis supplicationem, adhuc de votorum vestrorum gaudemus plenitudine. Propterea hæc dolens scribo, quia video qualiter præcipitantur & reges & populi, ut Dei incurrant offensam. Ita legimus: Quicumque in brachii sui fortitudine speravit, antea confusionem quam victoriam promeruit. Quicumque adminiculo gentis sibi adjuvari posse confidit, antea periculum mortis quam salutem promeruit. Quicumque propter copiam auri & argenti elevatur in superbiam, antea desolationis opprobrium sustinebit, quam suæ cupiditatis consuluisset aviditati. Ipse judex æternus nunc judicat, perpetuam judiciariam possidet potestatem: non corrumpitur præmiis, aut adspicit ad vota impiorum, sed considerat cogitationes cordium, & reddet unicuique secundum opera sua. Inhonesta victoria est fratrem vincere, domesticas domos humiliare, & possessionem a parentibus constructam evertere. Contra semetipsos pugnant, suamque felicitatem exterminant; de sua perditione gaudet accelerans inimicus. Qua fide, & ex quo animo, qua devotione hæc scribimus, Deo sufficit nosse, ut vobis bona futura præparetis, & nos cum Deo absolutos esse vel paululum sentiamus. Sed quia sacerdotibus præceptum est, *Vt tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo opera eorum:* ergo piissima domina intelligite mysterium, & cavete exemplum. In principio duobus fratribus commissus erat mundus. Vnus ex ipsis Cain fratricidium peepetravit, & usque septuplum punitionis sententiam suscepit. Ioseph fratres sui per invidiam ven-

2. Cor. 6. — Matth. — Isai. 58. — Genes. — Gen. 37.

vendiderunt, & postea servituti ipsius subjugati sunt. Saül sanctum David per invidiam nitebatur occidere, ipse postea in eum misericordiam
18. exercuit. Absalom fratrem interfecit, patrem e
13. regno voluit removere; & qualem susceperit interitum, nulli habetur incognitum. Præcipue
56. quoque David propheta dicente: *Quoniam qui nequiter agunt, exterminabuntur: qui vero expectant dominum, ipsi hæreditabunt terram.* Aposto-
3. lus clamat: *Qui odit fratrem suum, homicida est,*
5. *& in tenebris ambulat, & nescit quo vadat.* Salvator denuntiat: *Beati pacifici, quoniam filii Dei*
14. *vocabuntur. Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Ubi est pax & caritas, ibidem est Dei pietas. Legimus per Esther reginam populo fuisse concessam salutem. In hac parte & vestram ostendite prudentiam, & fidei vestræ salubritatem atque perfectionem; ut & dominum regem a Dei revocetis offensa, & populum a parte sua vivere liceat quietum, donec judex æternus consuetam discernat justitiam. Quia evidentissime omnibus patet, quia caritatem fraternam postponit, despicit consortium, non acquiescit veritati, omnes prophetæ contra ipsum loquuntur, omnes apostoli ipsum detestantur, & Deus omnipotens ipse quod constituit, judicabit. Præmisso salutationis obsequio supplicamus, ut latorem præsentium servum vestrum Gundulfum commendatum habeatis, & quæ per eumdem verbo mandamus, absque hæsitatione credentes recipiatis, & implere non despiciatis, & elaboretis qualiter de vestra salute nobis gaudia præparetis. Illud petimus, ut per vestræ pietatis rescriptum ex omnibus jocundari mereamur.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Epistola S. Germani ad Brunichildem.*] Scriptam conjicimus quo tempore Sigebertus bellum adversus Chilpericum fratrem comparabat, de quo Gregorius Turonensis post synodi superioris mentionem agit lib. 4. cap. 44.

[12] CONCILIVM PARISIENSE V. IN QVO PRÆTEXTATI EPISCOPI Rothomagensis causa, Chilperico rege accusante, discussa est, anno Christi DLXXVII. Benedicti papæ V. Chilperici ejusdem regis XVI.

INFENSUS *jam antea Prætextato Rothomagensi episcopo rex Chilpericus, quod Meroveum ipsius filium cum Brunichilde regina, post Sigeberti mortem matrimonio copulasset, cum alio etiam nomine delatus fuisset, hominem accersit, detinuitque, quoad in publica synodi audientia examinaretur. Convenere igitur Parisiis in S. Petri basilica episcopi XLV. Quid porro actum in hoc conventu, & quo pacto circumventus Prætextatus, ad falsam confessionem inductus, atque in exilium a rege sit ejectus, exponit his verbis Gregorius Turonensis lib. 5. historiæ cap. 19.* Audiens, *inquit*, Chilpericus, quod Prætextatus Rothomagensis episcopus contra utilitatem suam populis munera daret, eum ad se accessiri præcepit. Quo discusso reperit cum eodem res Brunichildis reginæ commendatas: ipsisque ablatis, eum in exilio usque ad sacerdotalem audientiam retineri præcepit. Conjuncto autem concilio exhibitus est. Erant autem episcopi qui advenerant apud Parisios in basilica S. Petri apostoli. Cui rex ait: Quid tibi visum est, o episcope, ut inimicum meum Merovechum, qui filius esse debuerat, cum amita sua, id est patrui sui uxore, conjungeres? An ignarus eras quæ pro hac causa canonum statuta sanxissent? Etiam non hic solum excessisse probaris, sed etiam cum illo egisti datis muneribus, ut ego interficerer: hostem autem filium patri fecisti, seduxisti pecunia plebem, ut nullus mecum fidem habitam custodiret: voluistique regnum meum in manu alterius tradere. Hæc eo dicente, infremuit multitudo Francorum, voluitque ostia basilicæ irrumpere, quasi ut extractum sacerdotem lapidibus urgeret: sed rex hoc prohibuit fieri. Cumque Prætextatus episcopus ea quæ rex dixerat, facta negaret, advenerunt falsi testes, qui ostendebant species aliquas, dicentes: Hæc & hæc nobis dedisti, ut Merovecho fidem promittere deberemus. Ad hæc ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me sæpius muneratos: sed non hæc causa extitit, ut rex ejiceretur a regno. Nam & cum vos mihi & equos optimos, & res alias præberetis, numquid poteram aliud facere, nisi & ego vos simili sorte remunerarem?

ANNO CHRISTI 577.

Prætextatus accusatus a rege, suam causam agit.

Recedente vero rege ad metatum suum, nos collecti in unum sedebamus in secretario basilicæ B. Petri. Confabulantibusque nobis, subito advenit Aetius archidiaconus Parisiacæ ecclesiæ, salutatisque nobis ait: Audite me, o sacerdotes domini, qui in unum collecti estis. Aut enim hoc tempore exaltabitis nomen vestrum, & bonæ famæ gratia refulgebitis; aut certe nullus vos amodo pro Dei sacerdotibus est habiturus, si personas vestras sagaciter non erigitis, aut fratrem perire permittitis. Hæc eo dicente, nullus sacerdotum ei quidquam respondit. Timebant enim reginæ furorem, cujus instinctu hæc agebantur. Quibus intentis, & ora digito comprimentibus, ego aio: Attenti estote, quæso, sermonibus meis, o sanctissimi sacerdotes Dei, & præsertim vos, qui familiariores esse regi videmini: adhibete ei concilium sanctum atque sacerdotale, ne exardescens in ministrum Dei, pereat ab ira ejus, & regnum perdat & gloriam. Hæc me dicente, silebant omnes. Illis vero silentibus, adjeci: Mementote, domini mei sacerdotes, verbi prophetici quod ait: *Si viderit speculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit animæ pereuntis.* Ergo nolite silere, sed prædicare, & ponite ante oculos regis peccata ejus, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei sitis pro anima ejus. An ignoratis quid novo gestum fuerit tempore? quomodo apprehensum Sigismundum Clodomeris retrusit in carcerem; dixitque ei Avitus Dei sacerdos: Ne injicias manum in eum, & cum Burgundiam petieris, victoriam obtinebis. Ille vero abnuens quæ ei a sacerdote dicta fuerant, abiit, ipsumque cum uxore & filiis interemit, petiitque Burgundiam: ibique oppressus, & ab exercitu interemptus est. Quid Maximus imperator? nonne cum beatum Martinum compulisset communicare cuidam homicidæ episcopo, & ille, quo facilius addictos morti liberaret, regi impio consensisset, prosequente regis æterni judicio, ab imperio depulsus Maximus, morte pessima condemnatus est? Hæc me dicente, non respondit ullus quidquam, sed erant omnes intenti, stupentes.

Aetii archidiaconi instigatio.

Ezech. 33.

Duo tamen adulatores ex ipsis (quod de episcopis dici dolendum est) nuntiaverunt regi dicentes, quia nullum inimicum majorem in suis causis quam me haberet. Illico unus ex aulicis cursu

ANNO CHRISTI 577

cursu rapido ad me repræsentandum dirigitur. Cumque venissem, stabat rex juxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram ejus Bertheramnus episcopus, ad lævam vero Ragnemodus stabat: & erat ante eos scamnum pane desuper plenum cum diversis ferculis. Visoque me rex ait: O episcope, justitiam cunctis largiri debes, & ecce ego justitiam a te non accipio: sed ut video, consentis iniquitati, & impletur in te proverbium illud, quod corvus oculum corvi non eruit. Ad hæc ego: Si quis de nobis, o rex, justitiæ tramitem transcendere voluerit, a te corrigi potest: si vero tu excesseris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi; sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is qui se pronuntiavit esse justitiam? Ad hæc ille, ut erat ab adulatoribus contra me accensus, ait: Cum omnibus enim inveni justitiam, & tecum invenire non possum. Sed scio quid faciam, ut noteris in populis, & injustum te esse omnibus perpatescat. Convocabo enim populum Turonicum, & dicam eis: Vociferamini contra Gregorium, quod sit injustus, & nulli hominum justitiam præstet. Illis quoque hæc clamantibus respondebo: Ego qui rex sum, justitiam cum eodem invenire non possum: & vos qui minores estis, invenietis? Ad hæc ego: Quod sim injustus, tu nescis: scit ille conscientiam meam, cui occulta cordis sunt manifesta. Quod vero falso clamore populus te insultante vociferatur, nihil est, quia sciunt omnes hæc a te emissa. Ideoque non ego, sed potius tu in acclamatione notaberis. Sed quid plura? Habes legem & canones. hæc te diligenter rimari oportet: & tunc quæ præceperint, si non observaveris, noveris tibi Dei judicium imminere. At ille quasi me demulcens, quod dolose faciens putabat me non intelligere, conversus ad juscellum quod coram erat positum, ait: Propter te hæc juscella paravi, in quibus nihil aliud præter volatilia & parumper ciceris continetur. Ad hæc ego cognoscens adulationes ejus dixi: Noster cibus esse debet facere voluntatem Dei, & non deliciis delectari, ut ea quæ præcipit nullo casu prætermittamus. Tu vero, qui alios de justitia culpas, pollicere prius, quod legem & canones non omittas; & tunc credimus quod justitiam prosequaris. Ille vero porrecta dextera juravit per omnipotentem Deum, quod ea quæ lex & canones edocebant, nullo prætermitteret pacto. Post hæc accepto pane, hausto etiam vino, discessi.

Tentatur Gregorius a Fredegunde regina.

Ea vero nocte decantatis nocturnalibus hymnis, ostium mansionis nostræ gravibus audio verberibus cogi; missoque puero nuntios Fredegundis reginæ adstare cognosco. Quibus introductis, salutationem reginæ suscipio. Deinde precantur pueri, ut in ejus causis contrarius non existam: simulque ducentas argenti promittunt libras, si Prætextatus me impugnante opprimeretur. Dicebant enim: Iam omnium episcoporum promissionem habemus, tantum tu adversus non incedas. Quibus ego: Si mihi mille libras auri argentique donetis, numquid aliud facere possum, nisi quod dominus agi præcepit? Vnum tantum polliceor, quod ea quæ ceteri secundum canonum statuta consenserint, sequar. & illi non intelligentes quæ dicebam, gratias agentes discesserunt. Mane facto autem, aliqui de episcopis ad me venerunt, simile mandatum ferentes: quibus ego similia respondi.

Convenientibus autem nobis in basilica sancti Petri mane rex adfuit, dixitque: Episcopus enim in furtis deprehensus ab episcopali officio ut avellatur, canonum auctoritas sanxit. Nobis quoque respondentibus, quis ille sacerdos esset, cui furti crimen irrogaretur, respondit rex: Vidistis enim species quas nobis furto abstulit. Ostenderat enim nobis ante diem tertiam rex duo volucra speciebus & diversis ornamentis referta, quæ appreciabantur amplius quam tria millia solidorum. Sed & sacculum cum numismatis auri pondere tenentem quasi millia duo. Hæc enim dicebat rex ab episcopo fuisse furata. Qui respondit: Recolere vos credo, discedente ab urbe Rothomagensi Brunichilde regina quod venerim ad vos: dixique vobis quia res ejus, id est, quinque sarcinas commendatas haberem; & frequentius advenire ejus ad me, ut ea redderem: & nolui sine concilio vestro. Tu autem dixisti mihi: O rex, ejice hæc a te, & revertantur ad mulierem res suæ, ne inimicitia inter me & Childebertum nepotem meum pro his rebus debeat pullulare. Reversus ergo ad urbem, unum volucrum tradidi pueris: non enim valebant amplius ferre. Reversi iterum requirebant alia. Iterum consului magnificentiam vestram. Tu autem præcepisti dicens: Ejice, ejice hæc a te, o sacerdos, ne faciat scandalum hæc causa. Iterum tradidi eis duo ex his: duo autem alia remanserunt mecum. Tu autem quid nunc calumniaris, & me furti arguis, cum hæc causa non ad furtum, sed ad custodiam debeat deputari? Ad hæc rex: Si hoc depositum penes te habebatur ad custodiendum, cur solvisti unum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes dissecasti, & dedisti per viros qui me a regno dejicerent? Prætextatus episcopus respondit: Iam dixi tibi superius, quia munera eorum acceperam: ideoque cum non haberem de præsenti quod darem, hic præsumpsi, & eis vicissitudinem munerum tribui. Proprium mihi esse videbatur, quod filio meo Merouecho erat, quem de lavacro regenerationis excepi. Videns autem rex Chilpericus quod eum his calumniis superare nequiret, attonitus valde, ac conscientia confusus, discessit a nobis; vocavitque quosdam de adulatoribus suis, & ait: Victum me verbis episcopi fateor, & vera esse quæ dicit, scio: quid nunc faciam, ut reginæ de eo voluntas adimpleatur? Et ait: Ite, & accedentes ad eum dicite, quasi consilium ex vobismetipsis dantes: Nosti quod sit rex Chilpericus pius atque compunctus, & cito flectatur ad misericordiam: humiliare sub eo, & dicito ab eo objecta, a te perpetrata fuisse: tunc nos prostrati omnes coram pedibus ejus, dare tibi veniam impetramus. His seductus Prætextatus episcopus pollicitus est se ita facturum.

Actio I. Parisiensis synodi secunda.

Mane autem facto convenimus ad consuetum locum, adveniensque rex ait ad episcopum: Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur sacramenta postulasti, ut fidem Merouecho servarent? Respondit episcopus: Petii, fateor, amicitias eorum haberi cum eo: & non solum hominem, sed, si fas fuisset, angelum de cœlo evocassem, qui esset adjutor ejus. Filius enim mihi erat, ut sæpe dixi, spiritalis ex lavacro. Cumque hæc altercatio altius tolleretur, Prætextatus episcopus prostratus solo ait: Peccavi in cœlum & coram te, o rex misericordissime, ego sum homicida nefandus: ego te interficere volui, & filium tuum in solio tuo erigere. Hæc eo dicente, prosternitur rex coram pedibus sacer-

sacerdotum, dicens: Audite, o piissimi sacerdotes, reum crimen execrabile confitentem. Cumque nos flentes regem elevassemus a solo, jussit eum basilicam egredi. Ipse vero ad metatum discessit, transmittens librum canonum, in quo erat quaternio novus adnexus, habens canones quasi apostolicos continentes hæc: Episcopus in homicidio, adulterio & perjurio deprehensus, a sacerdotio divellatur. His ita lectis, cum Prætextatus staret stupens, Bertheramnus episcopus ait: Audi, o frater & coepiscope, quia regis gratiam non habes, ideoque nec nostra caritate uti poteris, priusquam regis indulgentiam merearis. His ita gestis, petiit rex, ut aut tunica ejus scinderetur, aut centesimus octavus psalmus, qui maledictiones Ischarioticas continet, super caput ejus recitaretur: aut certe judicium contra eum scriberetur, ne in perpetuum communicaret. Quibus conditionibus ego restiti, juxta promissum regis, ut nihil extra canones gereretur. Tunc Prætextatus a nostris oculis raptus in custodiam positus est. De qua fugere tentans nocte, gravissime cæsus, in insulam maris, quod adjacet civitati Constantinæ, in exilium est detrusus.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Concilium in causa Prætextati.*] Anno 2. Childeberti celebratum fuisse auctor est idem Gregorius lib. 4 cap. 44. proinde Christi anno 577. adscripsimus, quia Childeberti anni surgunt, ut dictum est, ex fine anni 575. Verno tempore habitum & alia indicant; & Gregorius ipse, qui synodi hujus narrationem pene conjungit cum mentione paschatis, de quo fuit illo anno controversia. Sed cum episcopos adfuisse dicat quinque & quadraginta, tres dumtaxat nominantur, in quibus Ragnemodus Parisiensis, qui sancto Germano superiore anno successerat.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Cum Meroveus major natu Chilperici filius Brunichildem Sigeberti regis ac patrui sui relictam uxorem (quam Chilpericus apud Rothomagum exulare jusserat) sibi in matrimonium copulasset, patrem Chilpericum acerrime offendit, & ad arma contra filium capessenda commovit. Hic victum & captum prælio filium tonsurari & presbyterum ordinari curavit. Post aliquot tempora veste sæculari indutus inde fugiens, ad basilicam sancti Martini profugit; ibique communionem a Gregorio per minas, (quod dolendum est in viro alioquin sanctissimo) excucullatus apostata extorsit. Ut e basilica ejiceretur filius apostata, rex Chilpericus a Gregorio postulavit: sed non fuit exauditus, propterea quod confugientes ad ecclesiam ab ea per vim non sint ejiciendi. Interea Meroveus præsidio ecclesiæ non diutius confidens, ab ea fugit, & ad Brunichildem reginam pervenit. Factum filii turpissimum, instantia reginæ Fredegundis datum est crimini Prætextato Rothomagensi episcopo; quasi is cum filio rebelli & incestuoso contra regem rebellasset. Cum accusatus de objectis calumniis se plene purgasset, dolo tandem regis inductus est, ut se reum profiteretur, & peteret veniam, quam rex sua clementia daturus esset. Damnatus juxta propriam confessionem, in exilium actus est. Acta concilii extant apud Gregorium Turonensem lib 5. histor. Franc. cap. 18.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA PELAGII PAPÆ II.

Ex libro Pontificali.

PELAGIUS [a] natione Romanus ex patre Vinigildo, [b] sedit annos decem, menses duos, dies decem. Hic ordinatur absque jussione principis, eo quod Longobardi obsiderent civitatem Romanam, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Eodem tempore tantæ pluviæ fuerunt, ut omnes dicerent, quia aquæ diluviæ superinundarent. Et talis clades fuit, qualem a sæculo nullus meminit fuisse. Eodem tempore investivit corpus beati Petri apostoli tabulis argenteis deauratis. Hic domum suam xenodochium fecit pauperum senum. Hic fecit cœmeterium beati Hermetis martyris. [c] Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris basilicam a fundamento constructam, & tabulis argenteis exornavit sepulcrum ejus. Qui mortuus est, & sepultus ad beatum Petrum apostolum, sexto Idus Februarias. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros 82. diacones 8. episcopos per diversa loca numero 48. Et cessavit episcopatus menses 6. dies 25.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

*** In fine cod. ms. v. c. Claudii Hardyi senatoris Parisiensis eruditissimi quo hactenus usi sumus hæc habentur: *A beato Petro usque nunc fiunt anni* CCCCXLIV. *& menses* VI. *exceptis intervallis episcopatuum. Finit.* Unde manifestissime arguitur Anastasium bibliothecarium non omnes vitas scripsisse Romanorum pontificum, qui a Damasi papæ ætate ad sua tempora floruerunt, sed ex variis hinc inde coagmentasse universam illam, quæ sub ejus nomine apparet, collectionem.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Pelagius.*] Post vacationem trium mensium & undecim dierum, undecima Novembris anni 577. post Christum natum, sublegitur Pelagius junior ejus nominis secundus Romanus pontifex, patre Vinigildo, &, ut putatur ex nomine, Gothico potius quam Romano genere. Pontificatus illius incidit in calamitosa tempora, quibus Longobardi Italiam vastabant, atque occidentalis ecclesia, propter quintam synodum a sede apostolica approbatam, diro schismate usque ad Hibernos divisa erat. His consulturus pontifex sanctissimus, consilio & auxilio sancti Gregorii successoris sui librum edidit pro quinta synodo, quam defendens ait, tria capitula jure meritoque condemnata esse. Meminit hujus libelli sanctus Gregorius in epistola ad Hibernos, quem infra inter epistolas Pelagii nunc primum ex annalibus Baronii in lucem emittimus: de quo plura vide infra in notis ibidem. Hujus temporibus a Ioanne sacræ Romanæ ecclesiæ presbytero erectum est oratorium apud thermas Agrippinas, quod servis Dei, monachis nimirum, inserviret, illudque reditibus locupletavit, scripto de his omnibus testamento: quod cum Pelagio papæ tradidisset, ex hac vita migravit. Gregorius successor Pelagii mutata voluntate testatoris in eodem sacras virgines collocavit sub cura religiosæ fœminæ Bonæ abbatissæ. Extant de his omnibus ipsius sancti Gregorii epist. libro 7. Unde intelligis Romanum pontificem testamentorum ad pias causas conditorum arbitrum esse, ita ut in alium æque pium usum illa mutare possit, si id ratio persuadeat. Iustinus imperator precibus sanctæ Mariæ virginis mentis sanitati restitutus, designato successore Tiberio, post exactos imperii annos sexdecim mensesque novem cum dimidio, ex hac vita recessit. Tiberius antequam coronaretur, loca sancta obivit, Sophiæ uxoris Iustini insidias Dei auxilio evasit, & dum insidiantem bonis omnibus spoliasset, eamdem in ordinem redegit. Unde factum sine dubio quod non tantum contra hostes, sed etiam adversus iteratam Sophiæ conjurationem cum Iustiniano Iustini cognato initam, præclare triumpharit. Hic cum ægrotantem Eutychium Constantinopolitanum episcopum, Constantinopoli benedictionem ab eo percepturus, invisisset, intellexit se post quatuor menses ex hac vita avocandum: Quarto mense adveniente in morbum incidens, Mauritium civili & castrensi militia clarum, catholica quoque religione & virtutibus illustrem, Cæsarem creat, dataque illi uxore filia Constantina, imperium eidem pro dote assignavit. Mense Augusto anni 586. Tiberius imperator piissimus magno dolore bonorum omnium ab imperio inquieto, prout in somnis viderat, ad pacatum cæleste regnum transiit. Mauritius imperium adeptus, per literas ad Theodorum archimandritam datas rogavit pro se orari, ut imperium in pace tueri, & ab hostibus defendere posset.

Pelagius quo tempore pontificatum adeptus?

Pelagii liber adversus schismaticos.

Romanus pontifex arbiter testamentorum.

Obitus Iustini imperatoris cui Tiberius successit.

Mors Tiberii & subrogatio Mauritii imperatoris qualis?

b *Sedit annos decem, menses duos, dies decem.*] Anno Christi 590. sexto Idus Februarii defunctum esse Pelagium, cum sedisset annos 12. menses 2. & dies 27. constat ex initio pontificatus S. Gregorii, qui postquam sedes apostolica 6. mensibus & 25. diebus pastore vacasset, III Nonas Septembris anno 5 Mauritii imperatoris, qui est Christi redemptoris 590. Pelagio in pontificatu successit. Manifesto igitur errore labuntur qui depravatum Anastasii textum secuti, huic pontifici annos dumtaxat decem, menses 2. & dies 10. attribuunt.

Pelagius quamdiu sederit?

Errores de initio pontificatus sancti Gregorii & obitu Pelagii.

attribuunt. Et quidem majore errore decipiuntur qui obitum Pelagii, & creationem Gregorii, vel in sequentem annum rejiciunt, vel diverso anno contigisse scribunt. Longius vero hac in re aberrat Beda, qui de gestis Angl libro 1. cap. 23. creationē Gregorii collocat sub anno decimo Mauritii imperatoris, quam anno quinto ejusdem imperatoris inchoante indictione nona contigisse ipsiusmet Gregorii testificatione constat, principio libri 2. epistolarum, ubi pontificatus sui annum secundum numerat Mauritii imperatoris annum septimum Vide Baron. 590. num. 2.

Quæ miracula contigerint in translatione sancti Laurentii.

e *Hic fecit supra corpus beati Laurentii martyris.*] Cum sancti Laurentii corpus ab operariis quæreretur, miranda atque pavenda illa contigerunt quæ sanctus Gregorius libro 3. epistola 30. enarrat his verbis: *Sancta memoria decessor meus itidem ad corpus sancti Laurentii martyris quædam meliorare desiderans, dum nescitur ubi venerabile corpus ejus esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulcrum ejus ignoranter apertum est, & ii qui præsentes erant atque laborabant monachi & mansionarii, qui corpus ejusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserant, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus superesse potuisset, qui sanctum & justum corpus illius viderat.* Hæc Gregorius de inventione corporis sancti Laurentii.

" Quin hæc sit ex suppositis Isidori mercibus nemo umquam dubitabit in legendis veterū monumentis exercitatus.

" I. AD BENIGNUM ARCHIEPISCOPUM.

Reprobat episcoporum de una ad aliam ecclesiā transitus, ecclesiæ utilitate id non expostulāte.

Dilectissimo F. Benigno archiep. Pelagius episcopus.

LECTIS fraternitatis tuæ literis, " vigorem fidei tuæ, quem dudum noveramus, agnovimus, congratulantes dilectioni tuæ, quod ad custodiendū gregem Christi pastoralem curam vigilanter impendis, & pro tibi subditis solicitus existis. Ad nostram enim lætitiam & benefacta " perveniunt: & si aliqua secus, quam oportet, provenerint, non modico nos mœrore conturbant. Magnam enim " gratulationem divina concedit gratia, quando tribuit inter nos & salutaris disciplinæ normam literis conferre, & provenire ad pacificorū studia facit præoptata. Exigit ergo " dilectio tua consulta sedis apostolicæ, si licitum foret episcopum transire, aut mutare de civitate ad civitatem, dum quidam canones (ut tibi videtur) hoc fieri prohibeant. Significasti etiam literis tuis, quemdam fratrem, nomine & actu Dei Servum, causa utilitatis mutare te velle in locum & civitatem defuncti, licet quidam dicant hoc fieri non licere, ' nisi consensum apostolicæ sedis habuisses. Quapropter scias, frater dilectissime, aliud esse causā necessitatis & utilitatis, & aliud causam præsumptionis & propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedem, qui non mutat mentem, id est, qui non causa avaritiæ, aut dominationis, aut proprię voluntatis, vel suę electionis migrat de civitate ad civitatem, sed causa necessitatis aut utilitatis mutatur. Nam & plurimorum utilitas unius utilitati aut voluntati præferenda est. Aliud est enim mutare, & aliud mutari: sicut aliud ministrare, & aliud ministrari. Unde dominus in euangelio loquitur, dicens: *Non veni ministrari, sed ministrare.* Quod enim in canonibus legitur, non debere episcopum de civitate " ad civitatem transire, vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut auctoritate majorum hoc agunt: sed de his, qui avaritiæ ardore inflammati, sponte sua prosiliunt, & potius ambitioni, quam utilitati ecclesiæ servire, & ut dominationem agant, insistere cupiunt. Unde & in subjectis canonibus continetur: Si aliquis " extiterit temerarius, qui forsitan excusationem afferat, quod populi literas acceperit, & ideo migraverit, dum manifestum sit, præmio & mercede paucos, qui sinceram fidem non habent, potuisse corrumpi, ut clamarent in ecclesia, & ipsum petere viderentur, omnino has fraudes removendas esse censemus. His verbis & aliis multis exemplis liquet non de his dicere (ut paulo superius prælibatum est) qui pulsi, aut non recepti a civibus, vel a quibuscumque, aut necessitate cogente, vel auctoritate majorum transeunt de civitate ad civitatem: sed de his qui sponte prosiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis causa hoc faciunt. Nam aliud est sponte transire, & aliud est coactè aut necessitate venire. Unde non isti mutant civitates, sed mutantur: quia non sponte sed coacte hoc agunt. Quis enim unquam audet dicere, sanctum Petrum apostolorum principem non bene egisse, quādo mutavit sedem de Antiochia in Romam? Aut quis eum negat ob id sanctum non esse, aut meritum unquam apostolatus tam in cęlis, quam in terris perdidisse? Aut quis negat sanctos non esse multos alios episcopos, qui de civitatibus ad civitates translati sunt, aut meritum pontificatus perdidisse: quorum nomina si cœperim enumerare, ante dies pertransiet, quam hæc omnia perscribere possem, & prolixior erit epistola, quā necesse sit? Aut quis unquam potest approbare, sanctum non esse Alexandrū qui Hierosolymam " de altera civitate trāslatus est? aut sanctum Gregorium Nazianzenum, qui in Nazianzo constitutus est? aut sanctum Proclum, qui de Cyzico translatus, & Constantinopolim inthronizatus est? Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa utilitatis aut necessitatis fieri non posse, quoties communis utilitas aut necessitas persuaserit. Nullū enim ex his, aut ex aliis, qui meliori cōsilio mutaverunt civitates necessitate quadam, vel utilitate ecclesiastica, aut laica communione carere reperimus, nec ullatenus unquam fieri debet. Sententia vero " quæ in Antiocheno concilio habetur, ut episcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam, tota, atque omnes sententiæ de ' ea re vim superius ' comprehensam retinent, & nihil prætaxato modo translationibus episcoporū actis aut agendis nocent, sed magis robur eis ac domini salvatoris quæ omnes canonicos superexaltat libros, auctoritatem præstant. Tales autem quæstiones magis ex invidia quam ex caritate aut utilitate nasci videntur, cum ipsa per se veritas dicat: *Si vos persecuti fuerint in unam civitatem, fugite in aliam,* & reliqua. Huic ergo sententiæ nullus catholicorū usquam cōtradicere potest, quæ non alterius, sed ipsius proprio domini ore prolata, & firmata esse dignoscitur. Cui si aliquis cōtradixerit, non solū extorris, sed etiam anathematizatus ab ecclesia pellatur." Et dominus in euangelio alias dicit. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam.* Si eos dominus beatos dicit, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quis eos damnare potest? Et si ipse de civitate ad civitatem propter persecutionem fugere pręcipit, quis eos detrahere, aut damnare propterea audet vel potest, quod verbis dominicis obtemperant? Profecto is qui contradicit aut resistit, seipsum damnat, quia ori domini contumax & inobediens existit. Unde & ipsa per se veritas dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare vos non creditis mihi? Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.* Omnino oportet Deo obedire plus quam hominibus. Et idcirco quod Deo obedimus, & de civitate ad civitatem (ipso præcipiente) persecutionis causa, id est, necessitatis aut utilitatis transimus, damnandi sumus? Non omnino, sed potius venerandi atque portandi, quoniam

---

" S. Leo ep. 3.

" S. Cæleſt ep. 2.

" Conc. Tolet x.

" Zosimus ep. 1.

' etiamsi

Matth. 20.

Concil. Antioch. Can. 21.

" Bar. anno 590 n. at que ex eo Binius hæc ediderant tāquam X. Pelagii ep. ejusve fragmentum.

" Conc. Sard. c. 2.

" Soc. c. 36.

" Can.

' eade

Matth.

Hunc Bar. nius, jam fuerunt edit.

Matth.

Ioan.

Act. 5.

quoniam nec ipsis episcopis hoc imputari potest. Qui his resistit, profecto Dei ordinationi resistit, & est infideli deterior: quia melius est non cognoscere viam veritatis, quam post agnitionē retrorsū abire. Nam & ipse dominus de loco ad locum secessit, id est, transivit, Iudæis illum quærentibus. Fugiens ille quærentes & persequentes se, dedit nobis exemplum fugere nos persequentes, & de civitate ad civitatem transire, dicens: *Si vos persecuti fuerint in civitate ista, fugite in aliam*, & cetera his similia. Nam si fugere, " malum est: persequi, multo deterius. Hic quidem ne moriatur, absconditur: hic autem persequitur, ut occidat: & ut fugiatur, præcipitur: quia qui quærit occidere prævaricatur legem, & magis fugiendi præbet occasionem. Si fugam improperant persequentes, erubescant potius semetipsos, & quiescant insidiari, & quiescent continuo fugientes. Nemo enim mitem fugit aliquando sed magis ferocem simul & callidum. Omnis enim qui gemebat, & vexabatur a Saul, fugiebat & veniebat ad David. Si ergo pissimus atque justissimus David sciret peccatum esse, persecutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de civitate ad civitatem, tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, nec in aliis civitatibus eos collocaret. Qui enim persequuntur domini episcopos, eosque de civitatibus ad civitates transire compellunt, non eos tantum persequuntur, quantum dominum nostrum Iesum Christum, cujus legatione funguntur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte, sed coacte hoc agunt; sed illi a quibus persequuntur: nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. Sanctus enim protomartyr Stephanus lapidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. " Ideoque unicuique prævidendum est ne aliquem injuste persequatur, judicet, vel puniat, ne Iesum persequatur, judicet, & puniat. Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia, & veritas, & omnibus necessitatem patientibus subvenire jubet. Pauca sunt, frater, quæ asserui: sed quanta ex his pendeant, tua providentia poteris æstimare. Quare hanc annituntur malevoli " irrumpere misericordiam? Cur illudere vanis intentionibus felicitatem? Excusationem jam non habet furor iste in credentibus, nec interest quibus itineribus ad mundi principem currat, qui a benevolentia fratrum descisit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. Negat misericordiam necessitatem patientibus, qui populis indigentibus divinis mysteriis, & non habentibus proprium episcopum qui eos instruat, causa utilitatis atque necessitatis, ex alia civitate (licet minor sit) in eam, quæ non habet episcopum, doctiorem vel utiliorem, meliori consilio, non sponte transeuntem, sed majorum exhortatione mutare, aut episcopum ejectum & persecutionem patientem, causa utilitatis aut necessitatis inthronizari non permittit. Apud " veteres enim, sine ulla differentia de una civitate ad alteram migrabat episcopus, dum utilitas aut necessitas evocaret. Quapropter ipsam etiam regulam huic epistolæ placuit inseri, ut monstretur, eos mentitos esse, qui episcopum non posse inthronizari dixerunt. Vnde & in canonibus legitur ita: *Si quis episcopus ordinatus, ad parochiam in qua ordinatus est, minime proficiscitur, non sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter aliam quamlibet causam necessitate factam, hunc honore ministerioque participare, nec tamen misceri rebus ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere quoque quod provinciæ synodus suo judicio terminaverit, decernimus.* Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam causa utilitatis aut necessitatis inthronizari episcopum jubet, & mutari ac transire eum de civitate ad aliam civitatem non proprium habentem episcopum finit. Pingues hostias " litat diabolo, qui his resistere nititur, aut misericordiam & utilitatem ecclesiæ jam dictis negat, id est, & episcopis & populis. In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, tendicula deinceps parabunt, cum his & aliis armati adminiculis, noverint quid super his sit agendum, & quid vitandum. Nimis enim " armatus est, qui illa, quæ adversarius misericordiæ, utilitatis atque concordiæ ministrat, tela contemnit. Sufficit ergo contra omnia jacula jurgiorum fidei nuda oppositio. Scio te non ignorare, frater, memoratas canonum sententias atque euangelicas sanctiones, novas non esse, sed nostro eas assensui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes episcoporum utilitatis & necessitatis causa fieri prohibentes, ut sæpe dictum est, & avaritiæ aut temeritatis, in perniciem sacerdotum ac populorum, lædunt sacerdotale consilium? Cur lacerant sententiam, in qua, inspirante Christo, oracula superna patuerunt, & inter Deum & homines interpres extitit lingua pontificum? Illa enim cæli curia variarum dotibus aucta curulium, & multo redemptoris nostri auro ostroque decorata, nihil in illa decisione auctore se protulit, sed per humanæ linguæ ministerium divino militavit imperio. Intellexit non esse suum, quidquid impulsa constituit: nihil quoque habet in illa sententia, nisi unde de sola devotione gratuletur. Nam dum profanis memoratorum verbis creditur, & suæ vesaniæ inscitiam produnt, & livorem. Quis hic locus erroris, ubi congruentia pari ductu exempli & historiæ verba concurrunt? Nec diversum est ab intellectu catholico & lectionibus, quod profertur. Nam non bene nodus in scirpo quæritur, dum involvit nebula prædicatæ lucis auctores. Fœda quoque a nitore domini sui obligatione dissolvitur, qui statutis cælestibus minus mera fide dependit officia. Talium ergo dictiones vel prohibitiones indignæ etiam fiunt memoratu. Profunda est ergo nimis imperitia eorum, *& sepulcrum patens guttur eorum, quia linguis suis dolose agunt.* Non est enim in ore eorum rectum, interiora eorum insidiæ, densis cor " eorum vepribus suffocatur, & interna vitia aliis certant adscribere. Nobilitatem ergo dat facinoribus, qui in talibus ventilationem ipsorum in exemplum sumit, aut ad aures posteras digna relatione transmittit. Tibi autem non sit cura talium quæstionum, sed sequere sententiam beati Pauli apostoli, qui monet per discipulum cunctos, & clamat, dicens: *Inanes quæstiones devita.* Inanes, namque (juxta apostolum) quæstiones semper devita, & age quod meliori consilio, non avaritiæ vel temeritatis, sed utilitatis & necessitatis (ut sæpe dictum est) causa faciendū utiliter perspexeris. Quapropter, carissime, his apostolicis fultus auctoritatibus, muta episcopum causa necessitatis aut utilitatis, super quo cōsulere nos voluisti: & alios fratres nostros, quibus hoc faciendū necessitas aut utilitas cōpulerit, agere doce: quia hoc quod tibi soli scribimus, generaliter omnibus tenere mādamus. Quia sicut potestatē habemus episcopos & sacerdotes regulariter titulare & ordi-

Margin notes (left, partly cut off): . 10. — Trip. b.vi. olo- Ath. iga — 11. — .coll. 6. — odius logia m- papa — Trip. lib. So- lib. 36. — chen can.

Margin notes (right): " Ennodius jam citatus — " Idem Ennodius ibidem. — Psalm. 5. interprete S. Hier. — " Verba sunt ejusdē Ennodii. — 1. Tim. 4.

ordinare, ita (ut prædictum est) causa necessitatis aut utilitatis habes & mutare, ac de titulo ad titulum translatare, * licet de minori ad majorem urbem mutandus sit. Hoc tamen summopere prævidendum est, ne causa arrogantiæ aut avaritiæ unquam fiat: quia hi a prædictis canonibus damnantur, non illi qui necessitate aut utilitate, majorum consilio, & sana ac pura & Deo placita intentione hoc faciunt. Tu, frater, semper *sectare justitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam & mansuetudinem. Certa etiam bonum certamen fidei, & apprehende vitam æternam, in qua vocatus es* ": quoniam *spiritus timentium dominum, quæritur ab illo, & in respectu illius benedicitur. Spes enim illorum in salvantem illos, & oculi Dei in diligentes se. Qui timet dominum, nihil trepidabit, & non pavebit, quoniam ipse est spes ejus. Timentis dominum beata est anima, ad quem respicit, & quis est fortitudo ejus? Oculi domini super timentes eum: protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegmen ardoris, & umbraculum meridiani, & prædicatio offensionis, & adjutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, & non sunt beneplacitæ subsannationes injustorum, Dominus solus sustinentibus se in vita veritatis & justitiæ. Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus injustorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperum est: qui defraudat illum, homo sanguinis est: qui aufert in sudore panem, & sudanti cibos, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem, & qui facit fraudem mercenario, fratres sunt. Unus ædificans, & unus destruens; quid prodest illis nisi labor? unus orans, unus maledicens; cujus vocem audiet Deus? Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lavatio ipsius? Sic homo qui jejunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis audiet? Qui conservat legem, multiplicat orationem. Sacrificium salutare est attendere mandatis, & discedere ab omni iniquitate: & propitiatio, litare sacrificium super injustitias: & deprecatio pro peccatis, recedere ab injustitia. Retribuit gratiam, qui offert similaginem: & qui facit misericordiam, offert sacrificium. Beneplacitum est domino recedere ab iniquitate: & deprecatio, recedere ab injustitia. Non apparebis ante conspectum Dei vacuus. Hæc enim omnia propter mandatum domini fiunt. Oblatio justi impinguat altare, & odor suavitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium justi acceptum est, & memoriam ejus non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam redde Deo, & non minuas primitias frugum tuarum. In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exaltatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum ejus, & in oculo bono adinventionem fac manuum tuarum: quoniam dominus retribuens est, & septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava: non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium injustum, quoniam dominus judex est, & non est apud illum gloria personæ. Non accipiet dominus personam in pauperem, & precationem læsi exaudiet. Non despiciet preces pupilli: nec viduam, si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt, & exclamatio ejus super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad cælum, & dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum, in oblectatione suscipietur, & precatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet, non consolabitur. Et non discedet, donec aspiciat altissimus: & dominus non elongabit, sed judicabit injustos, & faciet judicium, & fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum, & gentibus reddat vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum contribulet, donec reddat omnibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, & secundum præsumptionem illius, donec judicet judicium plebis suæ, & oblectabit justos misericordia sua.* Deus autem (frater carissime) impleat desiderium, & ministerium tibi divinitus collatū, secundum divitias suas in gloria in Christo Iesu domino nostro. Deo autē & Patri nostro gloria in sæcula sæculorum. Amen. Data 13. ° die Aug. mensis, indictione quartadecima.

" II. AD EPISCOPOS ITALIÆ.

Episcopos summo in honore esse habendos, nec posse a quolibet accusari.

Dilectissimis atque clarissimis fratribus universis episcopis, & cunctis specialiter per Cāpaniæ & Italiæ provincias militantibus domino, Pelagius salutē.

SOLICITUDINEM omnium ecclesiarum (juxta apostolum) circumferentes, "° divinæ circa nos gratiæ memores esse debemus, quod nos per dignationis suæ dominus misericordiam ad hoc fastigium sacerdotale provexit, ut mandatis ipsius inhærentes, in quadam sacerdotum ejus specula constituti prohibeamus illicita, & sequenda " doceamus. *Omnes,* carissimi, *qui volunt in Christo pie vivere,* necesse est, ut " ab impiis & dissimilibus patiantur opprobria, & despiciantur tamquam stulti & insani, qui ideo præsentia bona " perdunt, ut invisibilia ac sibi profutura acquirāt. Sed hæc despectio & irrisio in ipsos retorquebitur, dum & abundantia eorum in egestatem, & superbia eorum transierit in confusionem. Iusto enim judicio " datur plerumque potestas peccatoribus, qua sanctos ejus persequantur, ut qui spiritu Dei juvantur & aguntur, fiant per laborum exercitia clariores. Et quamquam, fratres, hæc ita se habeant, non tamen sunt consentiendi, sed reprobandi, qui prælatos suos reprehendunt, vel accusant. Unde canonica sanctorum patrum statuta, " ne columnæ sanctæ ecclesiæ vacillent, sequentes ac roborantes, omnes infames, cunctosque suspectos vel inimicos, & eos qui non sunt eorum gentis, vel quorum fides, vita & libertas nescitur, & qui non sunt bonæ conversationis, vel quorum vita est accusabilis, ab omni accusatione episcoporum funditus submovemus. Similiter & omnes, quos divinæ leges mortuos appellant, submovendos esse ab eadem accusatione, & publicæ pœnitentiæ submittendos judicamus. Neque dum ecclesiæ alicujus episcopi, aut possessiones, vel res ab æmulis ejus, vel a quibuscumque aliis non sua sponte detinentur, aliquid illi debet, aut potest a quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum objici: sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia, & postea tempore a patribus præfinito sunt negotia ventilanda. Refutandi sunt etiam raptores, fures, sacrilegi, adulteri, & horum similes. Manifestum est enim, quod semper tales magis discordiam quam pacem sectantur. Nullus quoque monachus talia unquam arripiat, nec sæcularia aut ecclesiastica negotia perturbare præsumat: quia mortua in talibus vox est eorum. Immobiles enim dominus

' transferre, ita & c. Iust.

1. Tim. 6.

" Hanc ex capitibus Eccles. 34. & 35. laciniam non legi in c. Iust.

Eccles. 35.

Anno [domi]ni ... " Hæc ... que ad... rina est

" Acac... Ep. CP... ad Sim... ciū pap...

" Hil... papæ e... Ascani... ep. T... conens... 2. Tim... " Pros... sent. 3... ex S. ... in ps. ... ° Ejusd... sent. 2... S. Aug... ps. 118

° Quæ... quunt... que ad... speri ... tentias... adulte... superio... pontifi... epistol... sumpta... ab ine... consar... natore... Quam... dictimi... nis huj... epistolæ... princip...

nus ſuos ſummos ſemper vult manere prædicatores, & non a quibuſdam temerari, ſed ſibi libere & quiete famulari." Vnde & ipſe ait: *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et qui vos contriſtat, me contriſtat.* Et, *qui fecerit injuriam, recipiet quod inique geſſit.* Et alibi: *Qui vos recipit: me recipit & , qui vos ſpernit, me ſpernit.* Ita quoque & a plebibus vel ceteris generaliter omnibus ſunt timendi & ferendi atque venerandi paſtores & prædicatores eccleſiæ, ut ſub" exercitatione bonæ voluntatis ſuſtineantur temporalia, ſperentur æterna. Auget enim merita virtutis, qui propoſitum non violat, ſed auget, religionis. Caritas vero ſemper " hominem innovat. Et ſicut malignitas veteres, ita dilectio novos facit. Fides eorum, qui Deum viſuri ſunt," quod non videt, credit. Nam ſi videt, non eſt fides. Credenti colligitur meritum, videnti redditur præmium. Tunc precioſum " paſtoris diadema eſt, quando ſuaſioni ejus grex eccleſiaſticus, dum ad probitatem graditur, non repugnat. Ille ſine fuco monitorem & veridico ore diligit, qui ejus inſtituta ſectatur. Præbent hominibus, naturæ inſtitutione, & muta reſponſum. Redit ad mortales viciſſitudo clamoſæ ſolicitudinis, quia unuſquiſque prout geſſerit recipiet. Nam perit, quod linguæ acceperunt, fruſtra " beneficium, niſi legitime cœptum fuerit negotium, & canonice peractum. De fiducia enim partium noſtrarum mittitur, quod apoſtolica mandat auctoritas. Vos tantummodo præſules Chriſti, benignitatem veſtram, ſalva " aurium animorumque æquitate, & bona voluntate ſemper præſtate. Nam adverſus impetus juvare, peregrinantem reducere poſt intervalla, eſt juſtitia. Libat enim domino proſpera, qui ab afflictis pellit " adverſa. Statutus, venerandi præſules, ſudoribus fructus eſt, cum judicio puriſſime reddendus, ut in utroque congruus nitor, nec ſuſcipientem devenuſtet, " ſi indigno auctore provenerit; nec, ſi conferatur immerito, maculet largientem. Sit ſemper adverſus pravos & impios, atque ſervorum Dei perſecutores, libera vox, & oris gladio feriantur, & redarguantur. Perſequantur & repellantur, confundantur & advertantur, nec lædendi pie viventes ullam habeant facultatem. Plerumque periculis " plena ſunt; quæ videntur eſſe tutiſſima. Vide, quantis laborent tales inſidiis: ideo abſconditum eſſe non licet, quod audimus. Iam latebat noſtra perſecutio manifeſta: miſericordia eſt, circa perſecutores & facinoroſos ſervata diſtrictio. Ergo ſopori quietem tribuite: cæleſtium mandatorum hoſtem quoque depellite, ne candida converſatio vobiſcum habitantium fuſca ſupervenientis contagione violetur. Ante enim providenda ſunt remedia, quam morbus increſcat. Sanctorum quoque apoſtolorum & reliquorum ſacerdotum petamus exercitum, & prædictorum perſecutorum ora claudamus. Sæculi " converſatio legum metu retinetur: eccleſiaſtica quoque cuſtodia regularum frenis ſervatur & regitur. Deus, cariſſime, ſemper procul avertat " invidiam. Vos ergo armamini (juxta apoſtolum) gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei, & apoſtolicæ auctoritatis clypeo, ut eccleſiaſticæ fecunditatis jura nulla ſævientis procellæ poſſint " impulſione ſubverti. Nullo unquam præjudicio gravate quemquam, ſed inſpicite ſemper quæ regularum teſtimonio declarantur. Supereſt, ſalute prælata, ut ad

A gaudia ſemper fratrum devote properetis: quia divina beneficia gradibus ſemper accedunt, & quibus bona conferunt, meliora pollicentur. Semper enim incrementis ad culmen aſcenditur, ubi ſupernus favor præſtat exordium. Deus omnipotens indulta ſemper cuſtodiat, augeatque " ſucceſſibus profutura. Omnia enim veſtra ſemper, fratres, in caritate fiant. Et detrahentibus nolite detrahere " quoniam detrahentibus detrahere non eſt bonum, ne ad ea quæ ſcripta ſunt, commoti minime certamen faciamus. Non debemus omnino timere opprobrium hominum, neque eorum " exprobrationibus vinci, quoniam hoc nobis dominus jubet per

B Iſaiam prophetam, dicens: *Audite me, qui ſcitis judicium, populus meus, in quorum cordibus lex mea eſt: Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne timeatis*, conſiderantes quod in pſalmo ſcriptum eſt: *Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim novit occulta cordis, & cogitationes talium hominum, quoniam vana ſunt. Vana autem locutus eſt unuſquiſque ad proximum ſuum: labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt mala. Sed diſperdat dominus univerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Qui dixerunt: Linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra a nobis ſunt, quis noſter dominus eſt?* Nam ſi hæc in memoria retinerent, minime ad tantam proſilirent ini-

C quitatem. Non enim " per probabilem & paternam doctrinam hoc faciunt, ſed ut ſuam exerceant in ſervos Dei vindictam. Scriptum eſt namque: *Via ſtulti recta in oculis ejus.* Et *ſunt viæ, quæ videntur homini juſtæ, noviſſima autem earum deducunt ad mortem.* Nos enim qui hæc patimur, judicio Dei hæc reſervare debemus, *qui reddet unicuique juxta opera ſua.* Qui etiam per miniſtros ſuos intonuit, dicens: *Mihi vindictam ego retribuam.* Vos enim in recta fide ac pura, in bona voluntate ſuccurrite viciſſim, nec ali-

D quis a ſupplemento fratris ſubtrahat manum: quoniam *in hoc* (ait dominus) *cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinvicem.* Data Kalendis Decembris indictione XV.

" Idem ep. 19. l. V. — 1 Cor. 6. — " Deus dedit Caralitanus conſul. 4. conc. Later. an. 649. — " Martinus I. papa conſult. 3. ejuſdem concilii. — Iſa. 51. — Pſal. 43. — Pſal. 93. — Pſal. 11. — Idem Mart. ibidem. — Prov. 12. — Prov. 14. — Matth. 16. — Rom. 12. — Ioan. 13. — Anno domini 582.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiſtola.*] Cum bello Longobardorum, quo univerſa Italia flagrabat, adhuc vigente, cultus epiſcopis deferri ſolitus nonnihil diminutus eſſe videretur, perſuaſique bellorum tempore jura ſilere, bonis eccleſiæ non parcerent; hanc decretalem epiſtolam de accuſationibus ac judiciis epiſcoporum pontifex conſcribere debuit. Ea in primis de cauſa, quod frequenter eveniret, ut cum epiſcopi bona eccleſiarum a laicis uſurpata repetebant, atque in uſum priſtinum vindicare ſtudebant, in ſe illorum linguas provocarent, qui ne quod abſtulerant redderent, criminoſis primum omnium epiſcopos accuſationibus impetebant. Baron. anno 582. num. 8.

E III. AD GREGORIVM DIACONVM.

Vt ab imperatore auxilium contra Longobardos ſibi impetret.

Pelagius epiſcopus dilecto filio Gregorio diacono.

OMNIA quidem quæ neceſſaria fuerunt, per Honoratum notarium tibi curavimus indicare; quem cum fratre, & coepiſcopo Sebaſtiano ad dilectionem tuam direximus, ut quia illis in partibus ad Ravennam uſque nunc cum viro glorioſo domino Decio Patricio fuit; ipſe ſua relatione te de omnibus ſtudeat informare: vel ſi qua neceſſaria judicaveris, poſſis domino imperatori ſuggerere. Quia tantæ calamitates ac tribulationes nobis a perfidia Lon- — Ex Ioan. diac. libri. vitæ ſancti Gregorii.

gobardorum illatæ sunt, contra suum proprium jusjurandum, ut nullus possit ad referendum sufficere. Prædictum autem fratrem Sebastianum quomodo susceperimus, vel in quali apud nos, te suggerente, fuerit caritate, ipsius poteris relatione cognoscere; qui etiam promisit nobis necessitates vel pericula totius Italiæ piissimo domino imperatori suggerere. Loquimini ergo, & tractate pariter, quomodo nostris possitis celeriter subvenire periculis: quia ita hic coangustata est respublica, ut nisi Deus piissimi in corde principis inspiraverit, ut insitam sibi misericordiam suis famulis largiatur, & super illam diacoposin, vel unum magistrum militum, & unum ducem dignetur concedere, in omni sumus angustia destituti: quia maxime partes Romanæ omni præsidio vacuatæ videntur. Et Exarchus scribit, nullum nobis posse remedium facere: quippe qui nec ad illas partes custodiendas se testatur posse sufficere. Imperet ergo illi Deus nostris velociter periculis subvenire, antequam nefandissimæ gentis exercitus loca, quæ adhuc a republica detinentur, Deo sibi contrario, quod absit, prævaleant occupare. Presbyterum * autem ad nos, Deo adjuvante, retransmittere festina: quia & in monasterio tuo, & in opere, cui eum præposuimus, necessarius esse omnino cognoscitur. Data IV. Nonas Octobris, indictione III.

*Maximianum, *de quo S. Gregor. dial. libro 3. c. 36.*
Anno domini 584.

IV. AD AVNACHARIVM EPISCOPVM AVTISIODORENSEM.

Regum Francorum fidem orthodoxam commendat, hortaturque ut illis suadeat, ne cum Longobardis fœdus habeant. & de reliquiis quas mittit.

Dilectissimo fratri Aunario Pelagius urbis Romæ episcopus.

LAVDANDA tuæ caritatis vota relegimus, quibus te, nisi gentilis motus obsisteret, ad nos venire voluisse significas. Licet enim spiritaliter, & simul & unum semper simus in domino, verumtamen etiam præsentias corporales & antiquiores patres, & ipsos quæsisse invenimus apostolos. Sed dum tua desideria, causasque quibus obstareris exponeres, mirati sumus minus te illud quod ipsis obviaret excusationibus attendisse. Si enim mundo venerabilem judicatis hanc urbem, si ad pacem sedis apostolicæ cunctarum regere moderamina ecclesiarum prædicatis; cur non & tribulationes nostras, & temporales angustias caritatis compassione gemiscitis? scientes divino per apostolum nobis ore mandari, ut nos invicem diligamus, ut onera invicem nostra portemus; ut quotiens fratrum quicumque uritur, nos uramur: dum pene in conspectu vestro tantus sanguis innocentium sit effusus, ita sacra violentur altaria, ita catholicæ fidei ab idololatris insultetur. Novimus & vos, quod temporalia ista flagella sint & ad probationem, sicut de cælesti confidimus miseratione, proficiant; & proximum, sicut a vobis scribitur, dominus noster de tribulatione dat gaudium: quia qui nequiter agunt extermninabuntur, & inimici Dei mox ut exaltabuntur, sicut fumus deficient, & generaliter peribunt gentes de terra ejus. Propter quod vos decuerat, qui illic catholicæ membra estis ecclesiæ, uni corpori unius capitis gubernatione conjuncta, omnibus quibus viribus valeretis, paci quietique nostræ pro ipsa sancti Spiritus unitate concurrere. Nec enim credimus otiosum, nec sine magna divinæ providentiæ admiratione dispositum, quod vestri reges Romano imperio in orthodoxæ fidei confessione sunt similes; nisi ut huic urbi, ex qua fuerat oriunda, vel universæ Italiæ finitimos, adjutoresque præstaret. Cavete igitur, carissime frater, ne dum regibus vestris juvandi nos virtus sit data divinitus, caritatis vestræ circa nos levitas arguatur: qui illis & in fide, & in consiliis, vestro sacerdotio sic devotis, suadere talia, aut negligitis, aut differtis. Sacras autem reliquias, quas & tua caritas, & gloriosissimus filius noster petiit dirigendas, cũ cohærenti sibi sanctificatione transmisimus. Propter quod nihilo minus admonemus, ut quorum virtutem quæritis, eorum templa a pollutione gentium liberari, in quantum vobis est possibile, festinetis: & vestris regibus instantissime suadeatis, quatenus ab amicitiis & & conjunctione nefandissimi hostis, Longobardorum, salubri se provisione segregare festinent? ne dum illorum vindictæ tempus advenerit, sicut & celere fieri divina miseratione confidimus, eorum etiam illi inveniantur esse participes: quia scriptum est, *Non solum qui ea faciunt? sed etiam qui consentiunt facientibus puniendos.* Deus te incolumem custodiat, carissime frater. Datum III. Nonas Octobres, imperante domno Tiberio Constantinopoli Augusto, anno VII.

Rom. 13. Gal. 6.
Psal. 36.
Rom. 1.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Epistola.*] Castiganda inscriptio, ut legatur *Pelagii papæ II. epistola.* Autisiodorensis episcopi verum & antiquum nomen Aunacharius, pro quo interdum *Aunaharius*, & *Aunaarius*, & *Aunarius*, ut hoc loco, sicut ex Chlotachario factum Clotarius.

" ** Alteram Pelagii hujusce papæ ad Aunarium epistolam paullo post exhibebimus ex pag. 420. Tomi I. bibliothecæ nostræ novæ mss. librorum.

V. QVÆ EST PRIMA AD ELIAM ET EPISCOPOS ISTRIÆ.

Dilectissimis fratribus Eliæ aliisque episcopis, universis filiis in ecclesia Istriæ partibus constitutis, Pelagius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ.

QVOD ad dilectionem vestram, fratres, filiique carissimi, nostra tardius scripta dirigimus, non malevolæ voluntatis, aut dissimulationis vel negligentiæ fuisse credatur, sed sicut nostis, temporalis qualitas & hostilis necessitas hactenus impedivit. Nam sicut ait dominus per prophetam: *Numquid obliviscitur mulier filium uteri sui?* Non ergo credatur nos viscerum nostrorum divisionem non cum gravi fletu ac gemitu doluisse: sed utinam, carissimi, illuminet dominus oculos cordis vestri, ut nostri cordis gemitus pro vobis videre possitis. *Quis enim*, sicut ait beatus apostolus, *infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* & alibi: *Quia si patitur unum membrũ, compatiuntur omnia membra.* Postea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Christianorum principum per labores atque solicitudinem filii nostri excellentissimi Smaragdi exarchi & chartularii sacri palatii pacẽ nobis interim vel quietem donare dignatus est, cum omni solicitudine festinamus præsentia ad vos

Isa. 49.
2. Cor. 11.
1. Cor. 12.

vos scripta dirigere, hortantes & obsecrantes, A ne in divisione ecclesiæ ulterius quisquam studeat permanere. Nos enim secundum euangelicam vocem studemus fraternitati ac dilectioni vestræ, in quantum fragilitas nostra sufficit, quæ nobis jussa sunt, cum sinceritate cordis humiliter exhibere. Nostis enim in euangelio dominum proclamantem : *Simon, Simon, ecce satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum : ego autem rogavi pro te Patrem, ut non deficiat fides tua, & tu conversus confirma fratres tuos.*

2.

Considerate, carissimi, quia veritas mentiri non potuit, nec fides Petri in æternum quassari poterit vel mutari : nam cum omnes discipulos B diabolus ad excribrandum poposcerit, pro solo Petro se dominus rogasse testatur, & ab eo voluit ceteros confirmari : cui etiam pro majori dilectione quam præ ceteris domino exhibebat, pascendarum ovium solicitudo commissa

v. 16. est : cui & claves regni cælorum tradidit ; & super quem ecclesiam suam ædificaturum esse promisit, nec portas inferni adversus eam prævalere testatus est. Sed quia inimicus humani generis usque in finem sæculi non quiescit in domini ecclesiam bono semini superseminare zizania : ideoque ne forte quisquam maligno C studio aliqua de fidei nostræ integritate diaboli instigatione fingere præsumpserit & argumentari, & ex hoc vestri fortasse videantur animi perturbari, necessarium judicavimus per præsentem epistolam nostram, & ad viscera vos matris ecclesiæ ut reverti debeatis, cum lacrymis exhortari, & de fidei nostræ integritate vobis satisfactionem nostram mittere : quatenus nulla possit in cordibus vestris de nobis remanere suspicio, ut in divini tremendique judicii die de taciturnitate mea reus inveniri non possim.

Nos enim illam fidem prædictam tenemus, & D cum omni puritate conscientiæ usque ad sanguinis effusionem defendimus, quæ ab apostolis tradita, & per successores eorum inviolabiliter custodita, reverenda Nicæna synodus trecentorum decem & octo patrum suscepit atque

git *reliquit in symbolum, sed & Constantinopolitana centum & quinquaginta patrum sub piæ memoriæ Theodosio seniore principe factum ; etiam Ephesina prima, cui præsedit beatæ recordationis prędecessor noster Cęlestinus Romanæ urbis antistes, & Cyrillus Alexandrinæ episcopus ; sed & Calchedonensis sexcentorum triginta patrũ, quæ sub piæ memoriæ Marciano imperatore convenit : cuique sanctæ recordationis papa Leo per legatos vicarios suos præsedit ; & ut E diversarum hæresum damnanda exigebat adver-

nan- sitas, eamdem fidem uno eodemque sensu * clamanter latius ediderunt. Sed & epistolam prædicti beatæ memoriæ Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum datam, quæ & tomus appellatur, per omnia veneramur, tenemus, defendimus, atque secundum ejus tenorem, adjuvante domino, prædicamus. Et sicut prædecessor noster sæpe dictus beatæ memoriæ papa Leo synodum Calchedonensem suscepit atque firmavit, ita & nos per omnia, operante divina gratia, veneramur, custodimus, atque defendimus.

Si quis autem contra hanc fidem aut sapit, aut credit, aut docere præsumit, secundum eorumdem patrum sententiam, damnatum atque anathematizatum se esse cognoscat. Non ergo patiamini falsis suspicionibus aut rumoribus denuo agitari, & in divisione ecclesię malorum hominum persuasionibus (quod avertat dominus) remanere. Quid enim vos a sanctæ ecclesiæ unitate dividitis ? quando nihil novi, nihil (quod absit) contrarium in dicta ecclesia prædicari cognoscitis vel teneri? Sed unam eamdemque fidẽ, quæ ab apostolis tradita, & a sanctis patribus & prædictis quatuor synodis explanata atque confirmata dignoscitur, sincerissime teneri atque defendi modis omnibus comprobatur. Ubi ergo de fidei firmitate nulla vobis poterit quæstio vel suspicio generari ; in unitate fidei, atque in sinu sanctæ matris catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ permanete. Si quid forte causæ est, unde vestri scandalizati animi videantur : manentes in unitatis caritate, eligite de fratribus ac filiis nostris, quos ad nos, * inquirendo de quibus movemini, transmittere debeatis : & parati sumus secundum præceptionem apostolicam, & cum caritate eos suscipere, & cum humilitate ad placita satisfactionis reddere rationem : & sine aliquo impedimento cum omni dilectione, quando reverti voluerint, voluntate sincerissima relegare.

* in quærendo

1. Pet. 3.

Audiamus autem doctorem gentium clamantem : *Sicut accepistis Christum Iesum dominum, in ipso ambulate, radicati & superædificati in ipso, & confirmati in fide, sicut didicistis, abundantes in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam, nec ad contentionem aut superfluas quæstiones vestra ulterius studia convertantur.* Vocem ejusdem apostoli cum humilitate cordis attendite : sic enim scribens ad Timotheum ait : *Stultas autem & sine disciplina quæstiones devita, sciens quia generant lites : servum autem domini non oportet litigare.* & iterum ad Corinthios : *Si quis autem videtur inter vos contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei.* & iterum post alia : *Non est Deus dissensionis, sed pacis.*

Coloss. 2.

2. Tim. 2.

1. Cor 11.

Considerate ergo, quia quicumque in pace & unitate ecclesiæ non fuerit, dominum habere non poterit. Item ad Galatas scribens ait : *Qui ex fide sunt, hi sunt filii Abrahæ.* Providens autem scriptura, quia ex fide justificat gentes Deus, prænuntiavit Abrahæ, *quia benedicentur in te omnes gentes.* Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fideli Abraham. Quam ergo excusationem apud dominum post præsentem satisfactionem nostram habere ulterius potestis, quando nulla vobis de fidei nostræ sinceritate & puritate contraria suspicio remanebit ? Audite protestantem & commonentem eumdem apostolum : *Nolite seduci, corrumpunt mores bonos colloquia mala.* Non ergo circumveniamur a satana, non enim ignoramus cogitationem ejus. Cum dilectione ergo fraterna & humilitate Deo placita, si cujus forte animi scandalizari videntur in aliquo, manens in unitatis caritate, perquirat atque cognoscat. Nam sicut beatus Iacobus apostolus ait : *Ubi zelus & contentio, ibi & inconstantia & omne opus pravum.* & iterum doctor gentium : *Quis vos impedivit caritati non obedire : persuasio hæc non est ex eo qui vocavit vos, modicum fermentum totam massam corrumpit.* & alibi : *Ego confido in domino ; quod nihil aliud sapiatis : qui autem conturbat vos, portabit judicium quicumque est ille.* & in subsequenti ait : *Utinam abscindantur qui vos conturbant.* Et rursum admonens dicit : *Quod si invicem mordetis, & comeditis, videte ne ab invicem consumamini :* & iterum : *Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus : non efficiamur inanis gloriæ*

Gal. 3.

Gen. 22.

1. Cor. 15.

Iac. 3.

Gal. 5.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invi- A *dentes. Alter alterius onera portemus, & sic adim-* Ephes. 3. *plebimus legem Christi.* & alibi idem apostolus ait: *Flecto genua mea ad dominum Patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur, ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ virtutem, corroborari per Spiritum ejus in interiorem hominem, habitare Christum per fidem in cordibus vestris; in caritate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis.* Ephes. 5. Et post alia: *Obsecro itaque vos ego vinctus in domino, ut digne ambuletis in vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia supportantes invicē in caritate, soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis* B *vestræ. Vnus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus & Pater omnium, qui super omnia, & per omnia; & in omnibus nobis.* Et dum tales exhortationes apostolicas habeamus, quis nos separabit a caritate, quæ est in Christo Iesu domino nostro? Si enim cum humilitate & fletu diligenter intendimus; consideramus & intelligimus quod ille sit insidiator noster, de quo dictum est: 1. Pet. 5. *Quia adversarius vester diabolus, sicut leo rugiens circuit quærens quem devoret:* cui secundum ejusdem apostoli exhortationem, cum omni nos concordia & unitate in fortitudine fidei resistere atque obviare necesse est. Exemplo enim omnes didicimus, carissimi fratres ac filii, quanta mala quantaque flagella divisionem ecclesiæ fuerint subsecuta. C Vnde in ipsius misericordia, licet indigni, confidimus, quia si ecclesiam suam adunare atque pacificare concesserit, omnia a nobis quæ pro delictis nostris suscepimus flagella, celerius removentur, & unitas ac firmitas pacis ecclesiæ pacem nobis & temporalem obtinet & æternam.

Tantummodo rogamus, & obsecramus, & per divinum vos tremendumque Dei judicium obtestamur, ubi sibi nullus hominum poterit argumentis vel excusationibus subvenire; ne ulterius per vos Dei dividatur ecclesia, sed hereditatem domini communi possideamus & teneamus studio. Quæ autem sit ejus hereditas, ipsius verba Ioan. 14. quæ ad discipulos dicta sunt audiamus: D *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* & ite- Ioan. 13. rum: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem. Idipsum* 1. Cor. 1. *autem,* sicut ait vas electionis, *dicamus omnes, & non sint in vobis schismata, simus autem perfecti in eodem sensu & in eadem scientia,* ut in sinum matris ecclesiæ congregati efficiamur unus grex, & unius Christi pastoris custodia ab omnibus externis internisque hostis insidiis ejus protectione atque defensione servemur illæsi. Hæc autem ad vos direximus per fratrem & coepiscopum nostrum Redemptum & Quodvultdeum abbatem monasterii majoris basilicæ beati Petri apostoli, quos vestra dilectio & complacita Deo caritate suscipiat, & ad nos cum unitatis vestræ gaudio sine mora reverti dimittat: quatenus cognoscentes dilectionem atque obedientiam caritatis vestræ, cum sanctis angelis communiter atque veraciter dicere mereamur: Luc. 2. *Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola.*] Cum innotuisset Pelagio Romano pontifici Mauricium imperatorem post Tiberium coronatum, teste sancto Gregorio in epistola ad Eulogium & Ioannem Constantinopolitanum, novum, prout fieri consueverat, diaconum cardinalem apocrisiarum nomine Laurentium ad eum misit. Gregorius igitur tempore Tiberii illo munere bene functus, magnisque muneribus sacrarum reliquiarum, brachio nimirum S. Andreæ, & capite S. Lucæ euangelistæ donatus, post obitum Tiberii Romam rediit, ibique jussu Pelagii adversus ingruentes ob tria capitula schismaticos stylum exercuit. Eorum omnium caput fuit Paulinus Aquileiensis antistes, posteaque ejus successor, inde vero Severus. De his epistolis Paulus Diaconus lib. 3. cap. 10. de gestis Longobard. hæc scribit: *Pelagius papa Eliæ Aquileiensi episcopo nolenti tria capitula Calchedonensis synodi suscipere* (potius nolenti trium capitulorum damnationem in quinta synodo factam approbare & ratam habere) *epistolam satis utilem misit, quam beatus Gregorius cum adhuc esset diaconus scripsit.* Hæc epistola sancti Pelagii a Gregorio adhuc diacono conscripta, ejusdem plane generis est cujus erat illa beati Leonis decima ad Flavianum scripta; quæ cum epistolæ nomine scripta esset, ob sui amplitudinem atque B tractatum tomus dicebatur. Nam & ipsa Pelagii epistola ab ipso sancto Gregorio liber est nuncupata, de quo ad Hiberniæ episcopos dum scribit epistola 36. lib. 2. hæc habet: *Vt igitur de tribus capitulis in animis vestris ablata dubietate, possit satisfactio abundanter infundi; librum quem de hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere: quem si posito voluntariæ defensionis studio puro vigilantique corde volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram reversuros nihilo minus esse confido:* Quantæ autem esset efficaciæ liber iste, ex his quæ mox idem Gregorius subdit intelligere possumus, ubi ait: *Porro si post hujus libri lectionem in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis.* Hanc epistolam illustrissimus cardinalis Baronibus una cum duabus sequentibus ejusdem Pelagii a Nicolao Fabro Parisiensi viro doctissimo accepit.

Cum adhibitum satis bene præparatum pharmacum animis schismaticorum male affectis nihil prodesset, imitatus C Pelagium I. adversus ipsos Smaragdum Italiæ exarchum Ravennæ degentem exagitavit: qui haud impigre eosdem coercere aggressus est, nec cessavit, quousque depascentem ecclesiam morbum ex iis regionibus, teste Diacono lib. 3. cap. 21. penitus auferret.

VI. QVÆ EST SECVNDA AD EPISCOPOS ISTRIÆ.

Dilectissimis fratribus Eliæ vel aliis episcopis Istriæ Pelagius episcopus.

DILECTIONIS vestræ per eos quos direxistis scripta suscepimus, relectisque his, gravi sumus mœrore & dolore perculsi; cum neque his quæ nos vobis scripsimus respondistis, neque, ut fraternam decuerat caritatem, fidei D nostræ satisfactione suscepta ad unitatem ecclesiæ revertendi obedientiam commodastis; postremo nec eos aliter qui venerunt dirigere pertulistis, ut apertissimam lucidissimamque satisfactionem se paterentur accipere: sed scripto nobis quasi capitulare, vel interdictum potius ostenderunt, nihil injunctum sibi a vobis aliud afferentes, nisi ut vestræ tantummodo essent portatores epistolæ. In qua tamen nullam rationis satisfactionem quæsisse vos legitur, sed velut judicatum quid nobis expressisset, quod quam pravum sit, quam injustum, patrumque regulis inimicum, si volueritis ad cognitionem veritatis E accedere, splendidissime cum divino auxilio potestis addiscere. Vnde nos cum propheta lacrymabiliter convenit exclamare: *Obmutui, & humiliatus sum, & silui a bonis, & dolor cordis mei renovatus est.* Psal. 38. Renovatus est dolor cordis nostri, quando diuturnæ divisionis scandalum minime tanto fidei fulgore superatur, maxime quia pravorum hominū persuasione decepti, scripta nobis diversis infecta contagiis direxistis: & quod in epistolis patrum quædam testimonia non incongrua solum, sed nec ad causam pertinentia tentastis inserere: ita ut nec ordinem testimoniorum, qui in ipsis epistolis patrum, servaretis: quippe ut quod scriptum nomine alterius fuerat,

alterius nominis titulo promeretur. In quo evi- A
denter dictum vobis apoſtolicum conſtat aptari:
I. *Neſcientes neque de quibus dicent neque de quibus affirmant.*

Quod quidem non veſtræ malitiæ vel calliditati credimus adſcribendum: ſed veneno hoſtis maligniſſimi perſpicimus exquiſitum: qui zizania ſeminare per vaſa iræ uſque in finem ſæculi, in Dei eccleſia non quieſcit. Ex quo intelligimus, fraternitatem veſtram epiſtolas, de quibus poſuiſtis teſtimonia, non legiſſe: neque enim ſi vobis eorum ſcriptura conſtaret, illa quæ apertiſſime pro fidei tantummodo cauſa ſunt poſita, aliis congruere fingeretis, propter quod ab errore diviſionis, in quem falſis opinionibus in- B cidiſtis, hortor & opto vos celerius revocari,
6. & *non* (ſicut ſcriptum eſt) *jugum cum infidelibus ducere*, ſed illi iterum jugo manſueta colla ſubmittere, de quo ipſe dominus dicit:
11. *Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve eſt*: quod nullo modo poterit quis vel ferre vel diſcere, niſi eidem jugo caritatis vinculis fuerit ſubjugatus, ipſi oneri per dilectionem quippe ut ſpiritali ſarcinæ mentes, humeros, vireſque ſubdiderit. Sicut namque animoſitas abſciſſionis intellectum facit per ſuperbiam colligare, ita recuperatæ caritatis humilitas mentes in unitate fidei perſeveranter ad cognitionem veritatis illuminat.

Propter quod præſentium portatoribus quos C fraternitas veſtra direxit, & ex codicibus & ex antiquis" polypticis ſcrinii ſanctæ ſedis apoſtolicæ relecta ſunt aliqua, quibus evidenter apparet, nihil eorum quæ in veſtra poſuiſtis epiſtola cauſa trium capitulorum convenire ullatenus, aut veriſimiliter coaptari. Ideoque neceſſe eſt, vos omnes epiſtolas ſynodales ſolicite vigilanterque percurrere, ut evidentius agnoſcatis, quia ſancti patres nihil aliud de Calchedonenſi ſynodo in ſuis epiſtolis firmaverunt, niſi ut inviolabilis fidei definitio ſervaretur. Nam ad eamdem D ſynodum confirmandam beatæ recordationis prædeceſſor noſter papa Leo ſcribens, inter alia ſic ait: Ne ergo per malignos interpretes dubitabile" videatur, utrum quæ in ſynodo Calchedonenſi per unanimitatem veſtram de fide ſtatuta ſunt approbarim, hæc ad omnes fratres & coepiſcopos noſtros, qui prædicto concilio interfuerunt, ſcripta direxi, quæ glorioſiſſimus & clementiſſimus princeps, ſicut popoſci, in notitiam veſtram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur: ut & fraterna univerſitas & omnium fidelium corda cognoſcant, me non ſolum per fratres qui vicem meam executi ſunt, ſed etiam per probationem geſtorum ſynodalium, propriam vobiſcum muniſſe ſententiam: in ſola videlicet fidei cauſa, (quod ſæpe E dicendum) propter quam generale concilium, & ex præcepto Chriſtianiſſimorum principum, & ex conſenſu apoſtolicæ ſedis, placuit congregari".

Sed ne forte animis veſtris aliqua adhuc videatur quæſtio aut dubietas remanere, apertius quæ ad Maximum Antiochenæ eccleſiæ antiſtitem ſcripſerit pariter curavimus indicare. Poſt plurima itaque ſic ait: Si" quid ſane ab his fratribus, quos ad ſanctam ſynodum vice mea miſi, præter id quod ad cauſam fidei pertinebat, geſtum eſſe perhibetur; nullius erit firmitatis: quia ad hoc tantum ab apoſtolica ſede directi ſunt, ut exciſis hæreſibus, catholicæ eſſent fidei defenſores. Quidquid enim præter ſpeciales

A cauſas ſynodalium conciliorum ad examen epiſcopale defertur, poteſt dijudicandi habere rationem; &c. Ecce, ſicut ſuperius dictum eſt, cognoſcitis, fratres cariſſimi, nihil aliud ſæpe fatum prædeceſſorem noſtrum, quam ea quæ de fidei firmitate definita ſunt, confirmaſſe, quod pene in omnibus epiſtolis ejus, ſi volueritis, plenius poteſtis cognoſcere. Nam privatæ cauſæ, quæ illic poſt definitionem fidei actæ ſunt, non ſolum minime confirmavit, ſed & retractari atque dijudicari conceſſit. In encycliis vero (quod eſt epiſcopalium collectio literarum, ex quibus aliqua in ſcriptis veſtris teſtimonia incongrue ſimiliter poſuiſtis) unde mota B ſit cauſa, vel quid piæ recordationis Leo imperator per univerſas provincias ſacerdotibus ſcripſerit conſulendo, aut qualiter ab ipſis reſponſa ſuſceperit, nobis quoque tacentibus, eorum lectione valebitis plenius informari: ut nulla de cetero in veſtris cordibus malignæ excogitatio provitatis locum ſubreptionis inveniat. Nos enim propter prolixitatem hujus epiſtolæ ordinem cauſæ ipſius declinavimus indicare. Nam ſi cum ſtudio caritatis, quæ a nobis ſcribuntur, cum timore domini ſolicite vigilanterque relegetis: facile ſentietis, quantum ſit periculum pro ſuperfluis quæſtionibus, & hæreticorum defenſione capitulorum, tamdiu C ab univerſali eccleſia ſegregari.

Nolite ergo amore jactantiæ, quæ ſuperbiæ ſemper eſt proxima, in obſtinationis vitio permanere: quando in die judicii nullus veſtrum excuſare ſe valeat: & neque Theodorus Mopſueſtenus neque Ibæ epiſtola, quæ ab adverſariis eſt prolata ante tribunal tanti judicis vobis valeat ſubvenire. Doctori itaque gentium pareamus, qui in prima ad Corinthios epiſtola dicit:
Æmulamini chariſmata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. Quæ ergo ma- 1. Cor. 12.
D jora ſint, & a ſe demonſtranda promittat, ex ipſius voce audiamus intentius. *Si linguis hominũ* 1. Cor. 13.
loquar & angelorum, caritatem autem non habeam, factus ſum ſicut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Ei ſi habuero prophetiam, & noverim omnia myſteria, & ſi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, & ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ut ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. & iterum: *Fides, ſpes, caritas, tria hæc, major*
autem his caritas. Quam igitur ante dominum po- Ibidem.
teritis habere fiduciam, quando nullũ ſcandalum generari vobis de fidei noſtræ integritate cernentes, tantis tẽporibus per ſuperfluas quæſtiones ab eccleſia Dei, quæ una eſt, & a fraterna caritate vos dividi duratis. Vbi namque ſit eccleſia conſtituta, licet ipſius domini voce in ſancto evangelio ſit E apertum, quid tamen beatus Auguſtinus ejuſdem dominicæ memor ſententiæ definierit, audiamus. In his namque, ait, eſſe Dei eccleſiam conſtitutam, qui ſedibus apoſtolicis per ſucceſſionem præſulum præſidere noſcuntur. Et quicumque ab earumdem ſedium ſe communione vel auctoritate ſuſpenderit, eſſe in ſchiſmate demonſtratur. Et poſt alia: Poſitus foris, etiamſi pro Chriſti nomine mortuus fueris, inter membra
Chriſti *. Patere pro Chriſto, hærens corpori, * non numeraberis.
pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egregius martyr in libro quem de unitate nomine titulavit, inter alia ſic dicit: Exordium ab unitate proficiſcitur: & primatus Petro datur, ut una Chriſti eccleſia & cathedra monſtretur: & paſtores

& pastores sunt omnes, sed grex unus ostenditur, qui ab apostolis unanimi consensione pascatur. Et post pauca: Hanc ecclesiæ unitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui cathedram Petri, super quam ecclesia fundata est, deserit, & resistit, in ecclesia se esse confidit? Item post alia: Ad pacis præmium pervenire non possunt, quia pacem domini discordiæ furore ruperunt.

Item ex eodem libro sic ait: Ad sacrificium cum dissensione venientes revocat ab altari, & jubet prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes domino munus offerre: quia nec ad Cain munera respexit Deus: neque enim habere dominum pacatum poterat, qui cum fratre pacem per zeli discordiam non habebat. Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum? Secum esse Christum cum collecti fuerint opinantur, hi qui extra ecclesiam colliguntur? Tales etiam si occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur. Inexpiabilis & gravis culpa discordiæ nec passione purgatur. Esse martyr non potest, qui in ecclesia non est: ad regnum pervenire non poterit; qui eam quæ regnatura est dereliquit. Et post alia: Cum Deo manere non possunt, qui esse in ecclesia Dei unanimiter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel objecti bestiis animas suas ponant: non erit illa fidei corona, sed pœna perfidiæ: nec religiosæ virtutis exitus gloriosus, sed desperationis interitus: occidi talis potest, coronari non potest.

Matth. 5. *Genes. 4.*

Item ejusdem: An esse sibi cum Christo videtur, qui adversus sacerdotes Christi facit? qui se a cleri ejus & plebis societate secernit? Arma ille contra Deum portat, contra Dei dispositionem repugnat: hostis altaris adversus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens servus, filius impius, frater inimicus, contemptis episcopis & Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare. Item cujus supra: Pejus schismatis crimen est, quam quod hi qui sacrificaverunt: qui tamen in pœnitentia criminis constituti dominum plebis satisfactionibus deprecantur. Hic ecclesia quæritur & rogatur, illic ecclesiæ repugnatur. Hic potest necessitas fuisse, illic voluntas tenetur in scelere. Hic qui lapsus est, sibi tantum nocuit, illic qui hæresim vel schisma facere conatur, multos secum trahendo decepit. Hic animæ unius est damnum, illic periculum plurimorum. Certe se peccasse hic intelligit & plangit, ille tumens in peccato suo, & ipsis sibi delictis placens, a matre filios segregat, oves a pastore solicitat, Dei sacramenta disturbat, & cum lapsus semel peccaverit, ille quotidie peccat. Postremo lapsus martyrium postmodum consecutus potest regni promissa percipere: ille si extra ecclesiam fuerit occisus, ad ecclesiæ non potest præmia pervenire.

Item qui supra: Quod si in scripturis sanctis frequenter & ubique disciplina præcipitur, & fundamentum religionis a fidei observatione ac timore proficiscitur, quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos convenit, quam ut radicibus fortius fixis, & domiciliis nostris super petræ robustæ mole solidatis, inconcussi ad procellas ac turbines sæculi stemus, ut ad Dei munera per divina præcepta venire possimus?

Et ideo hortamur dilectionem vestram, & obsecramus, ut tam terribilia patrum testimonia cognoscentes, nullo modo patiamini ulterius in divisione ecclesiæ persistere? sed in viscera sanctæ matris catholicæ atque apostolicæ regredi tota mentis intentione * celerate: ut radicati in caritate unitatis atque fundati dicere mereamur: *Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fratres in unum*: veraciter exclamantes: *Repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione.* Quibus breviore quidem stylo, abundanti tamen caritate responsis, & de fraternitatis vestræ mentibus: & de divinæ misericordiæ virtute confidimus, vos sanctæ citius reformari indubitanter ecclesiæ. Si tamen pro nostris adhuc delictis aliquid inimicus animarum vobis obstinationis (quod absit) aut dubietatis intulerit, secundum quod interlocutio nostra gestorum apud nos habitorum suprema complectitur, & sicut excellentissimo domino filio nostro Smaragdo exarcho Italiæ supplicare curavimus: instructas huc ad nos personas, quibus facilius reddenda recipiendaque sit ratio, mittere festinate, ut nulla deinceps consensus vestri dubietas supersit, aut tarditas, si eis satisfactio plena reddatur. Vel si pro longinquitate locorum, vel temporum qualitate pavescitis, illic Ravennæ fiat congregatio sacerdotum, quo nos etiam qui loco nostro intersint, divinitate propitia, dirigemus, a quibus satisfactionem plenissimam capiatis; ne amplius animæ simplices divisæ a sancta ecclesia pro superfluis quæstionibus tam longa obstinatione remaneant, nec per vos, quos dominici gregis decet esse pastores, oves a septis ecclesiasticis evagantes rapacis lupi dentibus consumantur.

** accelerate.* *Psal. 1[..]* *Psal. [..]*

VII. QUÆ EST TERTIA AD ELIAM ET EPISCOPOS ISTRIÆ.

Dilectissimis fratribus Eliæ, vel universis episcopis in Istriæ partibus constitutis, Pelagius episcopus.

VIRTUTUM mater caritas, quæ redemptoris sui lucris serviens, quæ nunquam ea quæ sua sunt quærit. *Extat supra in fragmentis synodi quintæ generalis Constantinopolitanæ II.* " ** Vide supra hujusce tomi V. pag. 615. C. & sequentes.*

Liber [..]gii II epistol[..] contra Smara[..]

" VIII. AD IOANNEM EP. CONST.

Eum arguit, qui universalis episcopi nomen sibi vindicabat, qua de causa generalem synodum convocaverat.

Dilectissimis fratribus universis episcopis, qui illicita vocatione Ioannis Constantinopolitani episcopi ad synodum Constantinopolim convenerunt, Pelagius.

MANIFESTO (sicut optavimus) per gratiam Dei " lumine euangelicæ veritatis, ab universali ecclesia, perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in domino: sed non modico contristamur mœrore, quia ea, quæ olim calcata fuerant, & funditus damnata, nec unquam fieri debuerant, redivivis radicibus germinant atque pullulant. Et quoniam multa, quæ pœnitudinem possunt " generare, proveniunt; necesse est ea cassare quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta esse noscuntur. Unde, fratres, rejecta penitus audacia, quæ contra apostolicam sedem, & contra ipsam domini salvatoris vocē, qua dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*, sumpta est

"Neque a subd[..] Isidori meruit fas est jungere[..] Vera periit, cujusl[..] hæc o[..]cta est stilus que d[..] *"S. Le[..] 53.* *" Idem 47.* *Matth.[..]*

est disputandi contra domini præcepta, vana errantium corda conquiescant, nec liceat defendi, "quod non 'liceat agere. Relatum est ergo ad apostolicam sedem, Ioannem Constantinopolitanum episcopum universalem se * subscribere, vosque ex hac sua præsumptione ad synodum 'convocare generalem, cum generalium synodorum convocandi auctoritas apostolicæ sedi beati Petri singulari privilegio sit tradita, & nulla unquam synodus rata legatur quæ apostolica auctoritate non fuerit fulta. Quapropter, quidquid in prædicto vestro conventiculo (quia synodus taliter præsumpta esse non potuit) statuistis, ex auctoritate sancti Petri apostolorum principis, & domini salvatoris voce, qua beato Petro potestatem ligandi atque solvendi ipse salvator dedit, quæ etiam potestas in successoribus ejus indubitanter transivit, præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana, & cassata esse, ita ut deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. Etenim ipse salvator B. apostolo Petro tamquam ipsa per se veritas loquitur, dicens: *Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælo.* Multis denuo apostolicis & canonicis atque ecclesiasticis instruimur regulis, "non debere absque sententia Romani pontificis concilia celebrari: quapropter (ut jam dictum est) recte non concilium, sed vestrum conventiculum vel conciliabulum cassatur: & quidquid in eo actum est, irritum habetur ac vacuum. Vos quoque deinceps, ut nullius hortatu talia præsumatis, si apostolicæ sedis communione carere non vultis. Modo vero ideo suspenditur ultio, ut locum * possit habere correctio. Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes, non semel, sed sæpissime epistolas atque libellos propria manu subscriptos sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus corā Deo protestati sunt, nihil unquam proterve contra apostolicam sedem agere, nec de illius aut aliorum privilegiis quidquam usurpare: qui hactenus in archivo sanctæ Romanæ ecclesiæ sub sigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipsis enim epistolis vel libellis, anathematis vinculo se & successores eorum constrinxerunt, si unquam aliquid contra eos præsumpsissent, aut contra apostolicam, vel ullius alterius episcopi sedem, quidquam adversi quoquo modo essent moliti. Idcirco eos non est necesse excommunicare, aut anathematizare; quia ipsi anathematis vinculo, propriis manibus professiones suas suaque scripta roborando, constrinxerunt. Sciat se tamen & ipse Ioannes, nisi errorem suum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & apostolicæ sedis atque omnium sanctorum episcoporum communione carere. Universalitatis quoque nomen, quod sibi illicite usurpavit, nolite attendere, nec vocatione ejus ad synodum, absque auctoritate sedis apostolicæ, unquā venite, si apostolicæ sedis & ceterorum episcoporum communione vultis frui. Nullus enim patriarcharum "hoc tam profano vocabulo unquam utatur: quia si 'summus patriarcha, universalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit a fidelis cujusquam mente, hoc sibi vel velle quempiam arripere, unde honorem fratrum suorum imminuere ex quantulacumque parte videatur. Quapropter caritas vestra neminem unquam suis in epistolis universalem nominet, ne sibi debitum subtrahat, cum alteri honorem offert indebitum. *Adversarius namque noster diabolus,* qui contra humiles sæviens, *sicut leo rugiens circuit quærens quem devoret,* non iam, ut cernimus, caulas "circuit, sed ita valide in quibusdam " ecclesiæ necessariis membris dentem figit, ut nulli sit dubium, quia nisi unanimiter, favente domino cunctorum provida pastorum turba concurrat, omne, quod absit, citius ovile dilaniet. Perpenditis, fratres carissimi, quid e vicino subsequatur, cum & in sacerdotibus erumpunt tam perversa primordia. Quia enim juxta est ille de quo scriptum est: *Ipse est rex super universos filios superbiæ* (quod non sine gravi dolore dicere compellor; dum frater & coepiscopus noster Ioannes mandata dominica, & apostolica præcepta, regulasque patrum despiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine) vestræ beatitudini indicet omnipotens Deus, quam gravi considerationis hujus gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notissimus, ille omnibus dilectus, ille qui eleemosynis, orationibus, atque jejuniis videbatur occupatus, & ex eo quo fœtebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate jactantiam tantam sumpsit, ita ut universa sibi tentet adscribere, & omnia, quæ soli uni capiti cohærent, videlicet Christo, per elationem pompatici sermonis ejusdem Christi sibi studeat membra subjugare. Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam in quibusdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitæ studiis videbantur crudelissimas manus ejus effugere, eis in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculum. Unde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius avertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate ecclesiæ malum superbiæ & confusionis amoveat, & favente Deo, omnibus viribus concurrendum atque providendum, ne in unius veneno sermonis, viventia in Christi corpore membra moriantur. Si enim dici hoc licenter permittitur, honor patriarcharum omnium negatur: & fortasse is in errore perit, qui universalis dicitur, & nullus jam episcopus remansisse in statu veritatis invenitur. Oportet ergo, ut constanter ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis, ecclesias, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ usurpationis adscribat. State fortes, state securi scripta quæ universalis nominis falsitate condemnata sunt, nec dare unquam, nec accipere præsumatis. Omnes episcopos curæ vestræ subjectos ab hujus adulationis inquinatione prohibite, ut universa vos ecclesia patriarchas non solum in bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscat. Si qua autem forsitan adversa subsequantur, unanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damno generalitatis nostrum specialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Paulo: *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.* Audiamus quod primus omnium apostolorum dicit: *Si quid patimini propter justitiam, beati eritis.* Mihi enim credite, quia honorem quem pro prædicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus, quam tenemus". Orate, fratres, ut honor ecclesiasticus nostris diebus non evacuetur: nec unquam Romana sedes, quæ (instituente domino) caput est omnium ecclesiarum, privilegiis suis usquam careat aut expo-

Marginalia: Leo. ... em. ... agi ... ere ... casse ... 16. ... II. 8. Soz. ... o ep. 47. ... tentia ... reg. ep. 36. ... IV. ... s ... t. 3. ... " Idem Greg. ibidem. ... Iob. 41. ... Philip. 1. ... 1. Pet. 3. ... *Huc usque S. Greg. verba interpolata aut corrupta. Romana sedes caput omnium ecclesiarum.

Heb. 6. Rom. 8. expolietur. *Confidimus autem de vobis, cariſſimi, meliora atque viciniora ſaluti : quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque inſtantia, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia* (magiſtro gentium docente) *poterit nos ſeparare a caritate domini noſtri Ieſu Chriſti, & quæ in ipſo eſt, recta fide. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.*

" Vide Martini I. encyclicam poſt conc. Later. 649.

Heb. 10.

Patientia enim nobis neceſſaria eſt ad colluctationes adverſariorum, quatenus fidem intemeratam uſque in finem conſervantes, repromiſſionem percipiamus, quam repromiſit his qui legitime certare deproperant. *Adhuc enim modicum aliquantulum, qui venturus eſt veniet, & non tardabit. Ecce enim judex ante januam aſſiſtit*, coronas hilariter promittens his qui pro eo paſſionibus ſubmittuntur. *Quod ſi quis ſe ſubtraxerit, non placebit animæ meæ; ſed cadet de promiſſione propter negationem. Nos autem non ſumus ſubtractionis filii in perditionem animæ. Propter quod aſſumite arma Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo adverſus omnes inimicos ſanctæ Dei eccleſiæ & veſtros, & induite loricam juſtitiæ, calceati pedes in præparationem euangelii pacis, in omnibus aſſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia jacula nequiſſimi ignea extinguere : & galeam ſalutis accipite, & gladium Spiritus, quod eſt Verbum Dei, per omnem orationem & obſecrationem radicati & fundati in ſolatio fratrū pro Chriſto Ieſu domino noſtro.*

Abac. 2. juxta 70. Iac. 5. Heb. 10. Epheſ. 6.

Act. 20. *Sed & nunc, fratres, commendamus vos omnes domino, & verbo gratiæ ejus, qui poteſt perficere & dare hereditatem vobis cum omnibus ſanctis. Ipſe autem Deus pacis & conſolationis det vobis idipſum ſapere in alterutrum*, ut vobis invicem ſuccurratis, *& non ſitis diviſi, ut unanimes, uno ore & uno corde honorificemus eum in concordiam & conſolationem fratrum, qui potens eſt confirmare vos ſecundum euangelium ejus, & juxta revelationem myſterii æternis temporibus taciti*, quibus vobis futurorum gaudiorum largienda ſunt munera. Summopere etiam conſiderare debetis, quod hi qui fratribus invident, eoſque damnare aut perdere cupiunt, ' per ſe & ſua dogmata deſtruuntur. Dicit enim dominus : *Omne regnum in ſe diviſum non ſtabit : & omnis ſcientia & lex adverſum ſe diviſa, non ſtabit.* Ideoque neceſſe eſt, ut concorditer ſalubres ſuſcipiatis" hortatus, & nihil per contentionem agentes, ſed ad omne ſtudium devotionis unanimes divinis & apoſtolicis conſtitutionibus pareatis, & in nullo patiamini providentiſſima canonum decreta violari, quatenus & Nicænorum canonum conſtituta, & quæ a nobis, vel a prædeceſſoribus noſtris ſunt provide & ſalubriter decreta, intemerata permaneant in futuro. & in Apocalypſi dominus per Ioannem loquitur dicens: *Nolite timere, ego ſum primus & noviſſimus, & vivus, & fui mortuus, & ecce ſum vivens in ſæcula ſæculorum.* & : *Habeo claves mortis & inferni.* Et paulo poſt: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei mei.* Item idem : *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Et iterum : *Qui vicerit, & cuſtodierit uſque in finem opera mea, dabo ei poteſtatem ſuper gentes, & reget illas in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringentur.* Item idem : *Ecce ſto ad oſtium, & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo, ſicut & ego vici, & conſedi cum Patre meo*

Rom. 15. Rom. 16. Matth. 12. ' per ſe ſua dogmata deſtruunt. " S. Leo ep. 87. Apoc. 1. Apoc. 2. Apoc. 3.

A *in throno ejus.* Vos fratres, ſi non vultis cum eo damnari (quia *non ſolum, qui faciunt, ſed qui conſentiunt facientibus, rei ſunt*) hortamini eum, & monete recedere a præfatis illicitis, & memor ſit unde exciderit, & agat pœnitentiam, & prima opera faciat. Sin minus, non mea loquar verba, ſed ipſa domini ſalvatoris, quæ per prædictum Ioannem in jam dicto libro locutus eſt, replicans, aio : *Veniam & movebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris.* Ipſe enim magis tenet doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere ſcandalum coram filiis Iſrael, ſicut iſte docet vos ſcandalizare ſanctam matrem eccleſiam, & univerſum cœtum tam ſa-B cerdotum, quam religioſorum Chriſtianorum atque fidelium. Vnde & in ſupradicto libro continetur ita : (ſemper enim potius vos verbis domini ſalvatoris ferire & inſtrui cupio, quam meis, licet & ipſa apoſtolicæ auctoritatis ſint ponderibus plena.) *Novi opera tua noviſſima plura prioribus. Sed habeo adverſus te pauca, quia permittis mulierem Iezabel, quæ ſe dicit propheten, docere, & ſeducere ſervos meos, fornicari & manducare de idolothytis. Et dedi illi tempus, ut pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere a fornicatione ſua. Ecce ego mitto eam in lectum, & qui mœchantur cum ea, in tribulationem maximam, niſi pœnitentiam egerint ab operibus ſuis, & filios ejus in-C terficiam in morte. Et ſcient omnes eccleſiæ, quia ego ſum ſcrutans corda & renes, & dabo unicuique veſtrum ſecundum opera veſtra.* Hæc, fratres, valde cavenda ſunt, & præcepta domini, atque ſanctæ ſedis apoſtolicæ, quæ vice domini ſalvatoris legatione fungitur, monita fideliter amplectenda & peragenda. De cetero, fratres, ſuper provinciæ cauſa" unde ſedem apoſtolicam dudum conſulere voluiſtis, videtur nobis ſufficienter tractatum a ſanctis prædeceſſoribus noſtris. Sed quia denuo noſtram mediocritatem de eadem re interrogare dignum duxiſtis; ſcitote, certam provinciam eſſe, quæ habet decem vel undecim civitates, & unum regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe, & unum epiſcopum, alioſque D ſuffragatores decem, vel undecim epiſcopos judices, ad quorum judicium omnes cauſæ epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, ac civitatum cauſæ referantur, ut ab his omnibus juſte conſona voce diſcernantur, niſi ad majorem auctoritatem fuerit ab his, qui judicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet ut degradetur, vel dehonoretur unaquæque provincia, ſed apud ſemetipſam habeat judices, ſacerdotes, & epiſcopos ſingulos videlicet juxta ordines ſuos. Et quicumque cauſam habuerit, a ſuis judicibus "judicetur, & non ab alienis, id eſt, a ſuæ juſtis judicibus provinciæ, & non ab externis, niſi (ut jam prælibatum eſt) a judicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet provincia ortæ fue-E rint quæſtiones, & inter ipſius provinciæ epiſcopos diſcrepare cœperit ratio, atque inter ipſos diſſidentes non conveniat, ad majorem tunc ſedem referantur. Et ſi illæ facile & juſte non diſcernuntur, ubi fuerit ſynodus regulariter congregata, canonice & juſte judicentur. Majores vero & difficiles" quæſtiones, (ut ſancta ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit) ad ſedem apoſtolicam ſemper referantur. Ceterum ſanctorum patrum ſtatuta ſequentes, ſynodali auctoritate omnes qui adverſus" patres armantur, ut patrum invaſores & mactatores, infames eſſe cenſemus : quoniam ea vulnera, quæ fomentis non

Rom. Apoc. Ibidem. " Hinc 55. 6. " Hadr. coll. 10 17. ex Theod. IX. tit. conſt. 16. " Innoc. 2. " Proclu ep. C.P. ad Doṁ Ant.

non ſanantur, "ferro abſcindi vel curari neceſſe eſt. Vnde, fratres, ceſſent injuſtæ æmulationes, ceſſent inſidiæ, ceſſent falſæ criminationes, ne infirmus quiſquam, propter quem Chriſtus mortuus eſt, talibus laceretur inſidiis: ne ovis, precio Chriſti redempta, lupinis a fratre ſaucietur morſibus. Merito ergo cauſa nos "reſpicit, ſi talibus favere cœperimus. Corripiantur ſemper talia, nec illis, qui hæc exercere conantur, aut patribus vel fratribus inſidiantur, libere loqui concedatur, aut pro voluntate ſermo proferri permittatur. Liquet omnino quod conniveant illis qui talia eos loqui permittunt: quoniam occurreret veritas, ſi falſitas & calumnia diſpliceret vel odium. Deſinat igitur falſitas inceſſere veritatem: deſinat ſuſpicio, quæ juſte repellitur, inſidiari: deſinat odium & inimicitia perſequi patres vel fratres: deſinat conſpiratio, quæ ab omnibus eſt repudianda, infeſtare magiſtros. Horum igitur vitiorum auctores vel patratores, non ſunt in accuſatione pontificum recipiendi, ſed penitus repellendi: quoniam jubent canonica decreta patrum, ut accuſatio vel teſtimonium eorum qui odio quoſlibet inſequuntur, vel qui inimici aut ſuſpecti habentur, nullo modo recipiantur. Quorum ſtatuta & nos firmantes, eadem omnibus inviolabiliter futuris temporibus tenere cenſemus. Quidquid autem ſuper hac cauſa patres noſtri decernendum duxere dignum, ut condecet, neceſſe eſt, cum labefactari vel infirmari cœperit, apoſtolica denuo auctoritate firmari ac renovari, fratribuſque dari. Data Kalendis Martii anno domini 587. indictione quinta.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epiſtola*] Hæc eſt illa epiſtola Pelagii, qua Pelagius, teſte ſancto Gregorio, ſynodi Conſtantinopolitanæ omnia acta, præterquam abſolutionem Gregorii Antiocheni epiſcopi, caſſavit & reprobavit: præcipue vero illud decretum, quo Ioannes Conſtantinopolitanus epiſcopus nomen œcumenici ſibi arroganter uſurpaverat. Qua de re vide quæ infra dicam in notis allegatæ ſynodi Conſtantinopolitanæ. Ridiculum eſt quod ex hac epiſtola novantes hæretici primatum eccleſiæ impugnent, cum hinc potius undecim validiſſima argumenta colligi poſſint, quibus Romani pontificis primatus firmiſſime corroboratur. Vide Baron. ann. 587. num. 7. & 13. 14. & 15.

"IX. AD EPISCOPOS GERMANIÆ ET GALLIÆ.

Novem præfationes, inter miſſarum ſolennia decantandæ, a Romana eccleſia recipi.

Pelagius Romanæ eccleſiæ & apoſtolicæ ſedis epiſcopus univerſis Germaniarum ac Galliarum " regionum epiſcopis.

CVM in Dei nomine in Romana eccleſia ſynodum epiſcoporum ſive ceterorum conſacerdotum Dei fidelium congregatam habuiſſemus, & de eccleſiaſticis ſtatutis, ut ſunt ab apoſtolis & ſanctis patribus tradita, diligentius tractaremus; ſupervenere literæ veſtræ, & ut magnæ eſſent auctoritatis, e.. in vivæ voces præceſſerunt, rogantes, ut ordinem præfationum, quem ſancta Romana eccleſia hactenus haberet, noſtris literis vobis remandaremus. Tunc de veſtra voluntate & ſtudio tam bono multum gaviſi ſumus, & ſacrum ordinem Romanum, ſacraque conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſolerter relegentes, invenimus has novem præfationes in ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana eccleſia hactenus ſervavit: unam in albis paſchalibus, aliam de aſcenſione domini, tertiam de pentecoſte, quartam de natali domini, quintam de apparitione domini, ſextam de apoſtolis, ſeptimam de ſancta trinitate, octavam de cruce, nonam in jejunio & quadrageſima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet & cuſtodit ſancta Romana eccleſia. Has tenendas vobis mandamus.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Ordinem præfationum.*] De præfationibus meminere concilium Milevit. cap. 12. & Africanum cap. 70. Earum novem, de quibus hic, auctor proditur Gelaſius in libro pontificali. Decimam de beata virgine edidit Vrbanus ſecundus, in concilio Placentiæ habito, ut ait Gratianus ad d. 70. & alii.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Tomo 1. bibliothecæ novæ mſſ. librorum exhibuimus numquam antehac publicatam epiſcoporum Autiſſiodorenſium hiſtoriam cujus cap. XIX. hæc de Aunario, ſive Annachario habentur inter cetera: *Extant quoque epiſtolæ Pelagii papæ ad eumdem beatiſſimum pontificem, quarum unam nimia vetuſtate fuſcatam ab authenticis librorum nequaquam pleniter extrahere valuimus* (hæc forte eſt quam ſupra edidimus ordine tertiam) *alteram vero huic operi inſerendam dignum duximus.*

Exemplar literarum Pelagii papæ urbis Romæ ad Aunarium Autiſſiodorenſem epiſcopum.

**** Dilectiſſimo fratri Aunario Pelagius.*

QVANTVM Deo placitos ſedis apoſtolicæ veneratione vos redditis, tanto commodatior illi, cujus ſedes eſt, fit veſtræ fiducia caritatis: nec aliter unam ſolamque Dei confitemur eccleſiam, niſi omnes ad petram ſuper quam fundata eſt fides catholica conſtruamur: propter quod dilectionis tuæ deſideriis ſucceſſit effectus & celer & facilis; quia eorum ſanctuaria quæruntur, a quibus principibus ſumpſit prædicatio veritatis exordium. Quod vero in veſtris regionibus abundare indicatis eccleſias novas, gratulanter ſuſcipimus, tamen ſi ſcienter expetere ſtudium propheticæ vocis amplecteris, quærite faciem ejus ſemper. Quantum namque humanis intellectibus incarnationis domini noſtri veritas aperitur, tanto amplius & honoratur & colitur. Sicut autem vos cupitis Deo noſtris orationibus commendari, vos etiam noſtris neceſſitatibus & anguſtiis, quibus inceſſabiliter oneramur, interceſſionis continuum ferte ſolatiũ orantes, & quibuſcumque valetis viribus id agentes, quatenus ſicut prædicationi ſedis apoſtolicæ conſonatis, ita ejus paci veſtra impetratio congaudeat & quieti. Deus te incolumem cuſtodiat, frater cariſſime. Datum pridie Kalend. Novembrium imperante domino Mauricio Tiberio imp. Auguſto anno 5. indictione quintá.

Plura ab eodem Aunario ſanctiſſime inſtituta circa rogationes, litanias, vigiliaſque deinde recitat: tum de ſynodo, quam poſtea integram repræſentabimus hæc ſubjicit: Denique congregavit venerabilem ſynodum in urbe Autiſſiodorenſi, ubi plurima pertractans de ſalute populi ſibi commiſſi, neceſſaria quæque & valde utilia in 44. capitulis perſtrinxit &c.

DECRETA PELAGII.

EX GRATIANO QVÆ SECVNDO TRIBVVNTVR.

Pelagius papa Antoninæ patriciæ, & Deciæ.

DE præſentium portitore, quod defenſor factus non eſt, nulla vobis animi moleſtia ſit: quia vere ſatis amariſſimum habeo de iſto pro- 16. q. 1. De præſentiũ. Ivo p. 7, cap. 23.

propoſito ad * illud officium homines deduci, in quo nullo modo quæ a monachis Deo promiſſa ſunt valeant adimpleri. Omnimoda enim eſt illius habitus, & iſtius officii diverſitas. Illic enim quies, oratio, labor manuum; at hic cauſarum cognitio, conventiones, actus, publica litigia, & quæcumque vel eccleſiaſtica inſtituta, vel ſupplicantium neceſſitas poſſit. Faciat autem Deus, ut tales ſint hi, qui vel a nobis in iſto habitu nutriuntur, vel in monaſteriis creſcunt, ut provecta ætate, & vita probata non ad litigiorum officia, sed ad ſacerdotium valeant promoveri.

* al. aliud

Pelagius papa Florentino episcopo. Qui poſt mortem, &c,

FRATERNITATIS tuæ relatione ſuſcepta, ejus latorem ſecundas quidem nuptias, expertum non fuiſſe didicimus; caſtitatem tamen * eum priori non ſervaſſe, conjugio deſignaſti. Et quamvis multa ſint quæ in hujuſmodi caſibus obſervari canonice jubeat ſublimitatis * auctoritas: tamen quia defectus noſtrorum temporum, quibus non ſolum merita, ſed corpora ipſa hominum defecerunt, diſtrictionis illius non patitur in omnibus manere cenſuram, & ætas iſtius, de quo agitur, futuræ incontinentiæ ſuſpicionem auferre dignoſcitur; ut ad diaconatum poſſit provehi, temporum, ut dictum eſt, condeſcendentes defectui conceſſiſſe nos noveris. *& infra.* * Micenam vero ancillam ejus, de qua poſt tranſitum uxoris filios habere confeſſus eſt, jubemus, ut tua diſpoſitione cuiquam monaſterio continentium profeſſura tradatur,

Diſt. 34. Fraternitatis. Anſ. l. 7. c. 68. al. 73 Poly. lib. 2. tit. 1.
* al. cum
* al. ſubtilitatis
* al. Micinam

Pelagius papa clero Catinenſi. Qui in episcopum eligitur, &c.

TALIA quidem jamdudum ad fratrem & coepiſcopum noſtrum Eucarpum de viſitatione Carmenſis eccleſiæ ſcripta direximus, ut in eis judiciũ noſtrũ potuiſſetis agnoſcere. Verumtamen, quia quoſdam ibi non ſana intentione, ſed pravis ſtudiis diſſenſiones ſuſcitare, veſtra etiam relatione cognovimus, qui ſcientes ſe ad epiſcopatum nec ætate, nec ſcientia, nec vitæ meritis poſſe perduci, ad hoc tantũmodo inquietare eccleſiam volunt, ut ſibi de his, quæ ex ipſa præſumpta ſunt, impunitatem futurus promittat epiſcopus, & fiat rapinæ ſecuritas, epiſcopatus ambitio; hoc etiam vos duximus commonendos, ut decretum in Elpidium diaconum factum, & ſubſcriptum ab omnibus, quos veſtra relatio deſignavit, ad nos cum prædicti viſitatoris epiſtola, & cum eodem diacono maturetis, Deo propitiante, perducere. *& poſt pauca.* Cum igitur hic filius noſter magnificus vir Leo prætor veniſſet, retulit nobis de ſingulis quæ ibi mota ſunt, & quomodo vota prope totius civitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati viri teſtimonio dubitare omnino non poſſumus; idcirco, ſicut dictum eſt, Elpidium diaconum ad nos facite properare: nec expectetis ulterius, ut admonitio ad eum noſtra debeat * deſtinari. Quem tamen hoc per veſtram dilectionem in præſenti juſſione ſpecialiter admonemus, ne cui ſe aliquid dare, vel daturum eſſe promittat: ſed neque de eccleſiaſticis præteritis cauſis aliquam ſecuritatem cuiquam audeat facere, ſive promittere, aut quaſi factus epiſcopus ea quæ direpta ſunt non repetat, ſed apud eos, a quibus direpta ſunt, permanere libere patiatur: ſciens, quod ſi tale aliquid fecit, vel fecerit, nec a nobis omnino permittitur valere ipſa promiſſio, & cum judicii noſtri, quod de ipſo habuimus, damno, paſtoralis conſecrationis ordinem promereri non poterit.

8. q. 3. Talia Anſ. l. 6. c. 40. Polyc. l. 2. tit. 3.
* al. iterari Emendatus eſt hic locus ex Anſelmo & Polycarpo.

Pelagius papa Creſconio illuſtri. De exactionibus epiſcoporum.

ILLVD te volumus modis omnibus cuſtodire, ne qui epiſcoporum Siciliæ de parochiis ad ſe pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos ſolidos præſumant accipere; neque compellere presbyteros, aut clerum parochiarum ſuarum ſupra vires ſuas eis convivia præparare.

10. q. 3. Illud. Ivo. p. 136.

Pelagius papa Benegeſto defenſori. Ante judicem civilem clerici non accuſentur.

EXPERIENTIÆ tuæ præſenti auctoritate mandamus, ut in cauſis, in quibus quælibet eccleſiaſtici officii perſona loco petitoris exiſtit, quemquam laicum pulſatura apud ſuæ provinciæ judicem ſuas proponere actiones non deſerat. † In iis vero negotiis, in quibus eccleſiaſtici officii perſona pulſatur, totius ſubmoto pulſationis obſtaculo, ad epiſcopi, vel presbyterorum in loco, ubi quæſtio vertitur, conſtitutorum occurrat indifferenter examen.

11. q. 1 Experient
† Tex. pro h l. 1. & crim. jur. om & l. fi. in rem non de
* al. Id

Item Sergio cancellario.

SI * quiſquam clericus, ſive inferioris, ſive potioris gradus petitor exiſtat, & contra laicam perſonam ſuas dirigat actiones; iſte modis omnibus non alibi, quam apud provinciæ judicem negotium ſuum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cujuſcumque gradus duxerit eſſe pulſandum, ad epiſcoporum judicium in eadem civitate vel territorio conſtitutorum proponat eas quas ſe habere exiſtimat actiones. Quem ordinem legibus per omnia convenientem, atque conſentaneum demonſtrari illa regula manifeſtat, quæ præcepit actorem forum ſemper ſequi pulſati. Clericis vero pulſatis in epiſcopali judicio forum competere, principalium quoque ſanctionum deſignat auctoritas.

Sup. 3 nemin

[a] CONCILIVM [b] AVTISIODORENSE. SYNODVS

Ab Aunachario epiſcopo Autiſiodorenſi, cum diœceſis ſuæ abbatibus & presbyteris celebrata [1c] ſub annum Chriſti DLXXVIII. id eſt, Pelagii II. papæ I. Chilperici regis XVII.

TITVLI CANONVM.

I. *De Kalendis Ianuariis.*
II. *Vt quadrageſimæ initium in epiphania nuntietur.*
III. *Vt vota & vigiliæ in eccleſia exolvantur,*
IV. *Vt auguria & ſortilegia non fiant.*
V. *Vigiliæ S. Martini interdictæ.*
VI. *Vt chriſma a media quadrageſima petatur.*
VII. *De ſynodis presbyterorum, & abbatum.*
VIII. *Quod mulſum in altari offerre non liceat.*
IX. *Ne chori & cantica puellarum, nec convivia in eccleſia permittantur.*
X. *Ne in altari ubi epiſcopus miſſas dixit presbyter illa die miſſas dicat.*

XI.

CANONES.

I.

NON licet Kalendis Ianuarii [2] vetula, aut cervolo facere, vel strenas diabolicas observare: sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

II.

Vt omnes presbyteri ante epiphaniam missos suos dirigant, qui eis de principio quadragesimæ nuntient, & in ipsa epiphania ad populum [1] indicent.

III.

Non licet compensos in domibus propriis, nec pervigilias in festivitatibus sanctorum facere; nec inter sentes, aut [3] ad arbores sacrivos, vel ad fontes vota exolvere: sed quicumque votum habuerit, in ecclesia vigilet, & [1] matriculæ ipsum votum, aut pauperibus reddat: nec [1] sculptilia aut pede, aut homine lineo fieri penitus præsumat.

[1] sub tilia aut subulia.

IV.

Non licet ad sortilegos, vel ad auguria respicere, [4] non ad caragios, nec ad sortes, quas sanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt, aspicere: sed quæcumque homo facere vult, omnia in nomine domini faciat.

V.

Omnino & inter supradictas conditiones, pervigilias, quas in honore domni Martini observant, omnimodis prohibete.

VI.

Vt a media quadragesima presbyteri chrisma petant: & si quis infirmitate detentus venire non potuerit, ad archidiaconum suum, vel [5] archisubdiaconum transmittat, sed cum chrismario & linteo, sicut reliquiæ sanctorum deportari solent.

VII.

Vt medio Maio omnes presbyteri ad synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes abbates ad concilium conveniant.

VIII.

Non licet in altario in sacrificio divino mellitum, quod mulsum appellant, nec ullum aliud poculum, extra vinum cum aqua mixtum, offerre: quia ad grande reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud poculum, extra vinum, in consecrationem sanguinis Christi offerre præsumpserit.

IX.

Non licet in ecclesia choros sæcularium, vel puellarum cantica exercere, nec convivia in ecclesia præparare, quia scriptum est: *Domus mea, domus orationis vocabitur.* Matth. 21.

X.

Non licet super uno altario in una die duas missas dicere: nec altario ubi episcopus missas dixerit, ut presbyter in illa die missas dicat.

XI.

Non licet in vigilia paschæ ante horam secundam noctis vigilias perexplere, quia in illa nocte non licet post mediam noctem bibere, [1] nec in natali domini, nec in reliquiis solennitatibus.

[1] nec manducare

XII.

Non licet mortuis, nec eucharistiam, nec osculum tradi, nec velo vel pallis corpora eorum involvi.

XIII.

Non licet diacono, velo vel palla sca-

ANNO CHRISTI 578

ANNO CHRISTI 578.

scapulas suas involvi.

XIV.

Non licet in baptisterio corpora sepeliri.

XV.

Non licet mortuum super mortuū mitti.

XVI.

Non licet die dominico boves jungere, vel alia opera exercere, nisi pro causis constitutis.

XVII.

Capitular. l. 7. c. 334. Ivo. part. 10. c. 5. 6. ' aut

Quicumque se propria voluntate ' in aquam jactaverit, aut collum ligaverit, aut de arbore præcipitaverit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione voluntariæ se morti tradiderit, istorum oblatio non recipiatur.

XVIII.

Non licet absque paschæ solennitate ullo tempore baptizare, nisi illos quibus mors vicina est, quos grabatarios dicunt. Quod si quis in alio pago, contumacia faciente, post interdictum hoc infantes suos ad baptismum detulerit in ecclesias nostras, non recipiantur usque ad satisfactionem. Et quicumque presbyter ipsos extra nostrum permissum recipere præsumpserit, tribus mensibus a communione ecclesiæ sequestratus sit.

XIX.

Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono, post acceptum cibum vel poculum missas tractare, aut in ecclesia dum missæ dicuntur stare.

XX.

Quod si presbyter, quod nefas est dicere, aut diaconus, aut subdiaconus, post acceptam benedictionem, infantes procreaverit, aut adulterium commiserit, & archipresbyter hoc episcopo aut archidiacono non innotuerit si scit, integro anno non communicet, illi vero qui hoc commiserint deponantur.

XXI.

Non licet presbytero, post acceptam benedictionem, in uno lecto cum presbytera sua dormire, nec in peccato carnali misceri, nec diacono, aut subdiacono.

XXII.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec subdiaconi, post ejus mortem maritum accipere.

XXIII.

Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc abbas per se non emendaverit, aut episcopo, aut archidiacono non innotuerit, ad pœnitentiam agendam in alio monasterio retrudatur.

XXIV.

Non licet abbati, nec monacho, ad nuptias ambulare.

XXV.

Non licet abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

XXVI.

De cons. dist. 4. licet al... ' expectare.

Quod si quis abbas mulierem in monasterio suo ingredi permiserit, aut festivitates aliquas ibi ' spectare præceperit, tribus mensibus in alio monasterio retrudatur, pane & aqua contentus.

XXVII.

Non licet ut aliquis suam novercam accipiat uxorem.

XXVIII.

Non licet ut filiam uxoris suæ quis accipiat.

XXIX.

Non licet ut relictam fratris sui quis in matrimonium ducat.

XXX.

Non licet duas sorores, si una mortua fuerit, alteram in conjugium accipere.

XXXI.

Non licet consobrinam, hoc est quæ de duobus fratribus, aut de duabus sororibus procreatur, in conjugium accipere: nec qui de ipsis nati fuerint, in conjugio socientur.

XXXII.

Non licet ut nepos avunculi uxorem accipiat.

XXXIII.

Non licet presbytero, nec diacono, ad trepalium, ubi rei torquentur, stare.

XXXIV.

Non licet presbytero in judicio illo stare, unde homo ad mortem tradatur.

XXXV.

Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquam clericorum, de qualibet causa conclericum suum ad judicem sæcularem trahere.

XXXVI.

Non licet mulieri nuda manu eucharistiam accipere.

XXXVII.

Non licet mulieri manum suam ad pallam dominicam mittere.

XXXVIII.

Non licet cum excommunicato communicare, nec cum eo cibum sumere.

XXXIX.

Si quis presbyter, aut quilibet de clero, aut de populo, excommunicatum absque voluntate ipsius, qui eum excommunicavit, sciens receperit, aut cum illo panem manducaverit, vel colloquium habere decreverit, simili sententiæ subjacebit.

XL.

Non licet presbytero inter epulas cantare vel saltare.

XLI.

Non licet presbytero, nec diacono, quemquam

quemquam inſcribere; ſed in vice ſua, ſi cauſam habuerit, aut fratrem, aut quemcumque ſæcularem roget.

XLII.

ᶜ Vt unaquæque mulier, quando communicat, dominicalem ſuum habeat. Quod ſi qua non habuerit, uſque in alium diem dominicum non communicet.

XLIII.

Quicumque judex, aut ſæcularis, presbytero, aut diacono, aut cuilibet de clero, aut de junioribus, abſque voluntate epiſcopi, aut archidiaconi, vel archipresbyteri, injuriam inferre præſumpſerit, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus.

XLIV.

Si quis ex ſæcularibus inſtitutionem aut admonitionem archipreſbyteri ſui, contumacia faciente, audire diſtulerit; tãdiu a liminibus ſanctę eccleſiæ habeatur extraneus, quamdiu tam ſalubrem inſtitutionem adimplere non ſtuduerit. Inſuper & mulctam, quam glorioſiſſimus dominus rex præcepto ſuo inſtituit, ſuſtineat.

XLV.

Si quis hanc definitionem, quam ex auctoritate canonica communi conſenſu, & convenientia conſcripſimus ac inſtituimus, tam ad clerum, quam ad populum commonendum, vel ad id quod conſtitutum eſt conſervandum, negligens inventus fuerit, & ob hoc obſervare diſtulerit, aut eos qui ipſum audire neglexerint celaverit aut ſuppreſſerit, & in notitiam epiſcopi non depoſuerit, anno a conſortio fratrum, vel ab omnium Chriſtianorum communione habeatur extraneus.

SVBSCRIPTIONES.

Aunacharius in Dei nomine epiſcopus conſtitutionem hanc ' ſubſcripſi.
Vinobaudis ' abbas ſubſcripſi.
Baudonius ' abbas ſubſcripſi.
Francolus ' abbas ſubſcripſi.
Cæſarius abbas ſubſcripſi.
Deſideratus abbas ſubſcripſi.
Amandus abbas ſubſcripſi.
Tegredus abbas ſubſcripſi.
Vigilius preſbyter ſubſcripſi.
Gregorius preſbyter ſubſcripſi.
Claudius preſbyter ſubſcripſi.
Anianus ' preſbyter ſubſcripſi.
Saupandus preſbyter ſubſcripſi.
Theodulfus preſbyter ſubſcripſi.
Ruricius preſbyter ſubſcripſi.
Niobaudis preſbyter ſubſcripſi.
Antonius preſbyter ſubſcripſi.
Sevardus preſbyter ſubſcripſi.
Addo preſbyter ſubſcripſi.
Sindulfus preſbyter ſubſcripſi.
Audovius ' preſbyter ſubſcripſi.
Medardus preſbyter ſubſcripſi.
Badericus preſbyter ſubſcripſi.
Syagrius preſbyter ſubſcripſi.

Friobaudis preſbyter ſubſcripſi.
Eominus preſbyter ſubſcripſi.
Elladius preſbyter ſubſcripſi.
Theodemodus preſbyter ſubſcripſi.
Launouius preſbyter ſubſcripſi.
Leonaſtis preſbyter ſubſcripſi.
Medardus preſbyter ſubſcripſi per diaconum Leudegiſilum.
Eunius preſbyter ſubſcripſi.
Filmatius preſbyter ſubſcripſi.
Nonnovius preſbyter ſubſcripſi.
Ballomeris preſbyter ſubſcripſi.
Romacharius preſbyter ſubſcripſi.
Medardus preſbyter ſubſcripſi.
Audila preſbyter ſubſcripſi.
Genulfus preſbyter ſubſcripſi.
Syagrius preſbyter ſubſcripſi.
Sindulfus preſbyter ſubſcripſi.
Vinobaudis preſbyter ſubſcripſi.
Apronius diaconus ſubſcripſi.
Barbario diaconus ſubſcripſi.
Leudegiſilus diaconus pro Medardo ſubſcr.

In hac ſynodo fuerunt congregati epiſcopus unus, abbates ſeptem, presbyteri 34. diaconi, qui in vice presbyterorum ſubſcripſerunt, tres tantum.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Sub annum Chriſti* DLXXXVIII.] In ſynodo Autiſiodorenſi nihil eſt quod tempus denotet, præter nomen Aunacharii epiſcopi qui præfuit. Nos, quia veriſimile videbatur ſub initia epiſcopatus habitam fuiſſe, ſatius duximus paulo poſt concilium IV. Pariſienſe, cui interfuerat, collocare, quam ad annum Chriſti 590 quod nonnullis placuit, rejicere. Abſurdius autem illi faciunt, qui anno 614. collocant, cum exploratum ſit Aunacharium vitam ad ea uſque tempora non produxiſſe.

2 *Vetula aut cervolo facere.*] Quidam libri *vecola*, alii *vacola*, aut *vecolo*, legunt. Lectio noſtra auctorem habet ſanctum Eligium in ſermone ad omnem plebem: *Nemo in Kalendis Ianuariis nefanda & ridiculoſa, vetulas aut cervolos, vel jocticos faciat* Extat hic ſermo in appendice tomi 9. operum ſancti Auguſtini tract. 20 ſine nomine auctoris: revera autem eſt ſancti Eligii epiſcopi Noviomenſis veterum exemplarium conſenſu, & Audoeni teſtimonio in vita ſancti Eligii. Hanc autem lectionem confirmat, ſimulque quid ſit vetula aut cervolo facere docet vetus pœnitentiale in codice Andegavenſi. *Si quis*, inquit, *in Kalendis Ianuariis in cervulo & in vetula vadet, tribus annis pœniteat, quia hoc dæmonum eſt.* Vtrobique porro *vetula* priſco more ſcriptum pro *vitula*.

3 *Ad arbores ſacrivos.*] Sanctus Eligius in eodem ſermone: *Arbores, quas ſacrivos vocant, ſuccidite: pedum ſimilitudines, quas per bivios ponunt, fieri vetate, & ubi inveneritis igne cremate.*

4 *Non ad caragios.*] Vulgati *characteres.* ſed *caragios* habent omnes antiqui, Tilianus, Bellovacenſis ac Pithœanus. Item & S. Eligius: *Non caragios promittentes, qua explere non valent, non divinos, non ſortilegos*: &c. *conſulere præſumatis.* & S. Auguſtinus ſermone 241. de tempore.

5 *Archiſubdiaconum.*] Pithœanus, *Subarchidiaconum.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Ad eccleſiaſticam diſciplinam nec non monaſticam obſervantiam retinendam, in hoc concilio ſanciti reperiuntur quadraginta quinque canones; quorum nonnulli etſi in uſu eſſe dcſierint, antiquitatis tamen indices remanſerunt. Concilium fuit non provinciale, ſed diœceſanum dumtaxat, cui ſolus Aunacharius ejuſdem civitatis epiſcopus cum abbatibus & preſbyteris ejuſdem diœceſis præfuit. Plura ex iis, quæ in Matiſconenſi II. concilio ſtatuta fuerant, cuique ipſe Aunacharius interfuit, & ſexto loco ſubſcripſit, pariter hic repetita eſſe reperiuntur. Cauſa & acta concilii quæ? Concilium diœceſanũ.

b *Autiſiodorenſe,*] Autiſiodorum, inquit Ortelius, *urbs eſt in Burgundionibus, vino, quod inde nomen habet, plurimum nobilitata. Hodie* Auxerre *dicitur* " *ſecundum quoſdam*: ita Ortelius. aliis eſt civitas Galliæ Lugdunenſis juxta "Sequanam ſita, quæ a Ptolemæo Autricum dicitur: meminit ejus Antoninus in itinerario. Locus concilii. " Hoc certiſſimum. " Icaunam.

c *Anno domini.*] Paulo poſt concilium Matiſconenſe II hanc ſynodum habitam fuiſſe hoc indicio colligitur, quod Aunacharius utrique interfuerit, quæque illo Tempus.

ANNO CHRISTI 578.

Matiſconenſi ſecundo communi patrum conſenſu ſancita fuerant, hac ſynodo diœceſana ſuis ſubditis intimaverit.

Cap.3. Quæ vigiliæ prohibeantur.

d *Non licet*, &c. *vigilias in feſtivitatibus ſanctorum facere.*] Prohibentur vigiliæ quæ cum quadam ſuperſtitione quam admixtam habebant, in privatis domibus fieri conſueverant. Cum enim immediate ante dixiſſet; *Non licet conventus in domibus propriis facere*, ſubjunxerunt, *nec vigilias in feſtivitatibus ſanctorum.* Et paulo poſt: *ſed quicumque votum habuerit, in eccleſia vigilet.* Ita intelligenda ſunt, quæ de ſuperſtitioſa vigiliarum obſervatione canone quinto habentur. Hæc expoſitio confirmatur eo argumento, quod patres concilii Matiſconenſis ſecundi, quemlibet diem dominicum præcedentibus nocturnis vigiliis a fidelibus celebrari conſtituerint. Quod decretum provincialis concilii, cum ipſe Aunacharius Autiſiodorenſis epiſcopus ſua præſentia & ſubſcriptione confirmaverit, non eſt probabile, ut per hoc diœceſanum concilium illi conſtitutioni aliquid derogatum voluerit, cum præſertim canone undecimo hujus concilii, de vigiliis paſchæ religioſe ſervandis ſanctiſſimam conſtitutionem ediderit. Quam frequens fuerit hoc tempore uſus vigiliarum in Gallia, ex canone primo concilii Matiſconenſis II. ſatis liquido apparet.

Can. 42. Dominicale quid? " errare hic videtur Binius, ut in noſtris Annotatis obſervabimus

e *Ut unaquaque mulier, quando communicat, dominicalem ſuum habeat.*] Quid per *dominicalem* intelligi debeat, accipe ex ſancto Auguſtino, qui de hoc agit ſermone centeſimo quinquageſimo ſecundo de tempore, ubi ait: *Omnes viri, quando communicare deſiderant, lavent manus, & omnes mulieres nitida exhibeant linteamina, ubi corpus Chriſti accipiant*, &c.

ANNO CHRISTI 579

CONCILIUM CABILONENSE GUNTRAMNI REGIS IUSSU CONvocatum adverſus Salonium Ebredunenſem, & Sagittarium Vapincenſem epiſcopos, qui iterato judicio in hac ſynodo ab epiſcopatu dejecti, atque in cuſtodiam retruſi ſunt, anno Chriſti DLXXIX. Pelagii II. papæ ſecundo, Guntramni & Chilperici regum XVIII.

Hi jam pridem damnati, ut dictum eſt, & honore ſpoliati fuerant in ſynodo II. Lugdunenſi, ſed Ioannis papæ interventu ſedibus ſuis poſtmodum reſtituti. Nunc ergo, cum ad ingenium, & priſtina ſcelera rediiſſent, ac majeſtatis præterea crimine inſimularentur, in hoc iterum concilio epiſcopatu dejecti, atque in ſancti Marcelli baſilicam ſub cuſtodia detruſi ſunt. Rem paucis explicat Gregorius Turonenſis, addens illos hinc etiam fuga lapſos eſſe, alioſque tandem in eorum civitatibus epiſcopos ſubrogatos. Sic enim ſcribit libro 5. hiſtoriæ cap. 38. Anno quarto Childeberti, qui fuit decimus octavus Guntheramni & Chilperici regum, apud Cabillonum civitatem ſynodus acta eſt ex juſſu principis Guntheramni: diſcuſſiſque diverſis cauſis, contra Salonium & Sagittarium epiſcopos iteratur illa antiqua calamitas. Objiciuntur eis crimina, & non ſolum de adulteriis, verum etiam de homicidiis accuſantur. Sed hæc per pœnitentiam purgari cenſentes epiſcopi, illud eſt additum, quod eſſent rei majeſtatis, & patriæ proditores. Qua de cauſa ab epiſcopatu diſcincti, in baſilicam ſancti Marcelli ſub cuſtodia detruduntur. Ex qua per fugam lapſi diſceſſerunt, per diverſa vagantes, donec in civitatibus eorum alii ſubrogati ſunt.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Ad hoc aliudve concilium Cabilone ſub rege Guntramno celebratum pertinere arbitror quæ in veteri quadam narrantur hiſtoria, quam inter ſchedas R. P. Iacobi Sirmondi reperi:

Auctoritas quod ex antiquo Morinenſis eccleſia Viennenſi metropoli ſubdita fuit.

In diebus præcellentiſſimi regis Guntramni, mulier quædam, Tygris nomine, ex territorio Mauriginenſe orta, oppido, quod nominatur Volacis, nobiliter nata & ſacris literis educata, quæ curam ſacerdotum & peregrinorum adventantium non parvipendebat: ſed eo, ut facultas miniſtrabat, hoſpitalitatem & indigentibus victui neceſſaria impendere curabat. Habebat autem ſibi ſociam ſororem, Pimeniam nomine, quæ conjugi ſociata fuerat: ſed in viduitate devota permanebat jam dictæ ſorori in omnibus obſequiis divinis, quorum erant opera in jejuniis, vigiliis, & orationibus, & loca ſanctorum viſitare nocte ac die indeſinenter & ſollicite ſtudioſeque curabant.

Accidit bonorum virorum Monachorum religioſa facultas ex Hieroſolymæ partibus Scotiam pergere. Hi nutu Dei ad has famulas Dei hoſpitalitatis gratia perſiſtentes, ibique tribus diebus remorantes & de ſervitio Dei inter ſe gratulantes, in vigiliis ſeu jejuniis perſeverabant; a quibus illa audivit venerabilis Tygris de beato Ioanne Baptiſta, cujus reliquias anxia quærebat, quod membra illius fuiſſent humata in civitate Samaria, quæ nunc Sebaſte vocatur, ac tempore præcedente Alexandriam miſſa caputque ejus Phœnice perlatum. His inſtructa Dei famula dedit operam uſque ad inventionem venerabilium pignerum, & ſecundum quod deſiderium habebat in veneratione beati Ioannis Baptiſtæ in Morienna eccleſiam ædificare diſpoſuit.

ANNO CHRIS 579.

' garrul tes.

Audiens autem glorioſus Guntramnus rex de reliquiis beati Ioannis & de miraculis quæ ibi dominus oſtenderat, legatos ſuos Moriennam direxit, qui eccleſiam inibi fabricarent cum circumjacentibus epiſcopis & comitibus; ubi reliquias beati Ioannis Baptiſtæ reponeret eamque perfectam epiſcopo Viennenſi, ad cujus diœceſim pertinebat locus, ſancto Iſychio" ſacrare præcepit.

" Hoc ctum i annum quo re re cœp Guntra nus & quo j obierat ſychiu

Synodum vero poſtmodum in civitate Cabillonis congregare ſanctorum epiſcoporum fecit, & ibidem ſanctum Felmaſium epiſcopum Morigennæ ab epiſcopo Viennenſi ordinatum primum conſtituit, & civitati Viennenſi ipſam Moriennam eccleſiam cum conſenſu epiſcoporum ſubjectam fecit. Ad quam eccleſiam Morigennenſem, ubi beati Ioannis Baptiſtæ reliquias poſuerat, " Seuſiam civitatem jamdudum ab Italis acceptam cum omnibus pagenſibus ipſius loci ſubjectam fecit, & conſenſu etiam Romani pontificis Viennenſi eccleſiæ jure perenni epiſcopum civitatis & vici Maurigennæ ſubditum eſſe decrevit.

" Secul ſeu Se ſionem

Quæ ſi vere narrantur, tria quatuorve ex iis neceſſe eſt ſequi. I. a S. Iſychio ſive Heſychio Viennenſi Metropolitano, qui conciliis Aurelianenſi V. Arvernenſi II. anno 549. & Pariſienſi V. anno 555. ſubſcripſit dedicatam eſſe Mauriennenſem eccleſiam medio tempore inter an. 562. quo cum fratribus regnum auſpicatus eſt Guntramnus & 567. quo Philippus Heſychii ſucceſſor Lugdunenſi II. præfuit. II. incertum a quo Viennenſi epiſcopo ordinatus fuerit Felmaſius, qui ſucceſſorem habuit Æconium ſive Hiconium, cujus mentio in conciliis Matiſconenſibus I. & II. annis 581. & 585. celebratis, & apud Fredegarium ſcholaſticum in chronico atque Aimoinum lib. III. Hiſtoriæ cap. 90. III. falſum eſſe quod aiunt anno 341. ſub Iulio papa Romano concilio interfuiſſe Lucianum Maurianenſem epiſcopum & anno 452. vixiſſe Voconium ejuſdem ſedis antiſtitem. IV. denique Ellinaſium illum qui anno 813. collocatur videri primum illum quem mox didicimus juſſu Guntramni Mauriennenſibus fuiſſe præfixum præſulem.

CON-

NNO RISTI 579.

CONCILIVM SANCTONENSE IN QVO NANTINVS COMES

Engolismensis ab Heraclio episcopo excommunicatus, in gratiam ab eodem, synodi rogatu receptus est, eodem, ut videtur, Christi anno DLXXIX.

REM *altius repetit Gregorius Turonensis libro 5. historiæ cap. 27. Narrat enim Nantinum, ut Magnacharii avunculi sui, quondam comitis, postea episcopi Engolismensis, veneno extincti necem ulcisceretur; inter cetera, quæ contumeliose ac violenter admiserat, etiam presbytero, ut confessionem ab eo eliceret, tormentis vitam eripuisse: atque hac de causa ab Heraclio, qui Magnachario in episcopatu post Frontonium unius anni pontificem successerat, ecclesiæ foribus prohibitum. Tum de synodo subjicit quæ sequuntur.* Convenientibus, *inquit*, apud Santonas sacerdotibus, deprecabatur Nantinus, ut pacem episcopi mereretur, promittens se omnes ecclesiæ res, quas sine ratione abstulerat, redditurum, atque humilem exhibere se sacerdoti. At ille fratrum jussioni obaudire procurans, cuncta quæ petebantur indulsit. Causam tamen presbyteri omnipotenti Deo commendans, comitem in caritate recepit, *& cetera, quibus Nantini ejusdem iteratam excommunicationem, infelicéque exitum describit.*

Chri- o.

a CONCILIVM BRENNACENSE IN CAVSA GREGORII EPISCOPI

Turonensis, quem Leudastes comes falso apud Chilpericum regem accusarat, anno Christi DXXC. Pelagii II. papæ III. Chilperici ejusdem regis XIX.

ACCVSARAT *Gregorium Leudastes, quasi is de Fredegunde regina obtrectans, eam cum Berthcramno episcopo consuesse dixisset. Qua de causa cum synodum in Brennaco villa Chilpericus indixisset, Gregorius, qui hoc a se dictum inficiabatur, sacramento se purgavit: Leudastes, qui calumniæ sibi conscius fugam inierat, publica excommunicatione multatus est. Gregorius ipse lib. 5. historiæ Francorum post alia quæ de Leudastis in se odio & insidiis præmittit, de synodo in hac verba scribit cap. 49.* Igitur rex, *inquit*, accersitis regni sui episcopis causam diligenter jussit exquiri. Congregati apud Brennacum villam episcopi in unam domum residere jussi sunt. Dehinc adveniente rege, data omnibus salutatione, ac benedictione accepta recedit. Tunc Berthcramnus Burdigalensis civitatis episcopus, cui hoc cum regina crimen impactum fuerat, causam proponit, meque interpellat, dicens a me sibi ac reginæ crimen objectum. Negavi ego in veritate hæc me locutum: & audisse quidem hæc alios; nam non excogitasse. Nam extra domum rumor in populo magnus erat dicentium, cur hæc super sacerdotem Dei objiciuntur? cur alia rex prosequitur? numquid potuit episcopus talia dicere vel de servo? Heu, heu, domine Deus, largire auxilium servo tuo. Rex autem dicebat: Crimen uxoris meæ meum habetur opprobrium. Si ergo censetis, ut super episcopum testes adhibeantur, ecce adsunt. Certe si videtur ut hæc non fiant, & in fidem episcopi committantur, dicite, libenter audiam quæ jubetis. Mirati sunt omnes regis prudentiam vel patientiam simul. Tunc cunctis dicentibus: Non potest persona inferior super sacerdotem credi, restitit ad hoc

A causa, ut dictis missis in tribus altaribus me de his verbis exuerem sacramento. Et licet canonibus essent contraria, pro causa tamen regis impleta sunt. Sed nec hoc sileo, quod Riganthis regina, condolens doloribus meis, jejunium cum omni domo sua celebravit, quousque puer nuntiaret me omnia sic implesse, ut fuerant instituta. Igitur regressi sacerdotes ad regem aiunt: Impleta sunt omnia ab episcopo quæ imperata sunt, o rex: quid nunc ad te, nisi ut cum Berthcramno accusatore fratris communione priveris? Et ille: Non, inquit, ego nisi audita narravi. Quærentibus illis B quis hæc dixerit, respondit se hæc a Leudaste audisse. Ille autem secundum infirmitatem vel consilii, vel propositionis suæ, jam fugam inierat. Tunc placuit omnibus sacerdotibus, ut sator scandali, inficiator reginæ, accusator episcopi, ab omnibus arceretur ecclesiis, eo quod se ab audientia subtraxisset. Vnde & epistolam subscriptam aliis episcopis, qui non adfuerant, transmiserunt. Et sic unusquisque in locum suum regressus est.

ANNO CHRISTI 581.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Cum Leudastes præfectus sive comes Turonensis injuste admodum se gessisset, ecclesiisque plurima C damna intulisset, ideoque opera sancti Gregorii Turonensis præfectura ejusdem urbis amotus fuisset, adversus eum hanc vindictam paravit. Conspirans cum quodam Riculpho Turonensi presbytero, cui episcopatum Gregorii promiserat, apud regem illum accusavit; dicens per Gregorium diffamatam esse Fredegundem reginam, quasi ipsa cum Berthcramno Burdigalensi episcopo commisceri consuevisset, & ad calumniam facilius comprobandam Platonem archidiaconum & Gallienum ejusdem ecclesiæ æque diaconum produxit, qui de injuria reginæ illata testarentur. Interea Gregorius, usque ad futurum conventum episcoporum in villa Brennaco colligendum, jussus est custodiri. Facto autem patrum conventu, dum se Gregorius per juramentum debite purgasset, reconciliatus est regi Chilperico. Leudastes autem accusator ab audientia se subtraxit, estque ab omnibus ecclesiis excommunicatus. Riculphus a morte per Gregorium ereptus, cui per D sententiam judicis addictus fuerat, in tormentis confessus est, quidquid in sanctum Gregorium inter se & Leudasten malitiose excogitatum fuerat. Totam rei gestæ seriem summatim recenset ipse Gregorius Turon. lib. 5. hist Franc. cap. 47. 48. & 49. Venantius Fortunatus Fredegundem, de tanto crimine sacrilegii injuste & innocenter diffamatam, insigni carmine celebravit; ut quæ cum ignominia ad judicium fuerat deducta, majore cum laude & virtutis ornamento isthinc abduceretur. De seipso scribit S. Gregorius lib. 6. hist. Franc. cap. 5. quod qui ad regem reus majestatis advenerat, a regia majestate non nisi maximo affectus honore recesserit, ut pote a quo non nisi episcopali benedictione regi impertita dimitti potuerit. Vide plura apud Baron. anno 583. num. 15.

Causa concilii.

Acta concilii.

a CONCILIVM b MATISCONENSE I.

GVNTRAMNI REGIS EVOCATIONE E congregatum die Kalendarum Novembrium, indictione XV. id est, anno Christi DXXCI. " Pelagii II. papæ V. Guntramni ejusdem, & Chilperici regum XXI.

Anno Christi 581.

" c Pelagii II. papæ VIII. *ut putat Binius. Sed fallitur.*

TITVLI CANONVM.

I. *Vt clerici cum extraneis feminis non habitent.*

II. *Ne clerici aut laici puellarum monasteria ingredi, vel cum illis colloqui temere præsumant.*

III. *Vt mulier cubiculum episcopi, nisi cum testibus, non ingrediatur.*

IV. *Vt qui oblationes fidelium defunctorum retinent, excommunicentur.*

V. *Vt clerici habitu decenti utantur.*

VI. *Vt archiepiscopus missas sine pallio non dicat.*

VII. *Ne judex sæcularis clericum extra causam criminalem distringat.*

ANNO CHRISTI 581.

VIII. *Ne clericus ullum clericum trahat ad judicem sæcularem.*
IX. *Ut a festo sancti Martini ad natalem domini secunda, quarta, & sexta feria jejunetur, & canones legantur.*
X. *Ut clerici dies feriatos celebrent cum episcopo.*
XI. *Ut honoratiores clerici, qui ad pristinas uxores redierint, dignitate priventur,*
XII. *Ut puellæ Deo devotæ, quæ postea nupserint, usque ad exitum vitæ cum adulteris suis excommunicentur.*
XIII. *Ne Iudæi judices sint; vel telonarii inter Christianos.*
XIV. *Ut Iudæi a cœna domini ad secundam feriam paschæ non vagentur: & ut clericis honorem impendant.*
XV. *Ut Iudæorum conviviis Christiani non participent.*
XVI. *Ut nullus Christianus Iudæo deinceps serviat, & ut mancipia quæ nunc sunt redimantur.*
XVII. *De his qui alios ad perjurium seu falsum testimonium solicitant, & iis qui illis consentiunt.*
XVIII. *De illis qui innocentes accusant.*
XIX. *De Agnete monacha.*

PRÆFATIO.

[1] Ad injunctionem.

[2] CUM [1] ex evocatione gloriosissimi domni Gunthramni regis, tam pro causis publicis quam pro necessitatibus pauperum, in urbe Matiscensi nostra mediocritas convenisset; primo in loco visum nobis est, ut in nomine domini, non tam nova, quam prisca patrum statuta sancientes, id ipsum constituamus quod titulis præsentibus in canonibus legitur insertum.

[a] C. Lugd. vocat Constituta quæ in syn. Matisconensi conscripta sunt.

[a] CANONES.

I.

Ideoque definitum est, ut episcopi, vel presbyteri, atque diaconi, ita sanctæ conscientiæ luce resplendeant, ut effugiant improbitatem actuum, maledicorum obloquia, ac testimonium in se divinum implere contendant, quod dominus ait: *Sic luceat [1] lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera, & magnificent Patrem vestrum qui est in cælis.* Igitur auctoritate canonica, atque mansura in ævum constitutione sancimus, ut fugiatur ab his extranearum mulierum culpanda libertas, & tantum cum avia, matre, sorore, vel nepte, si necessitas [1] fuerit, habitent.

Matth. 16. — [1] lumen vestrum — [1] tulerit

II.

Ut nullus episcopus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicumque sæcularis, in monasteriis puellarum, nisi probatæ vitæ, & ætatis provectæ, præter utilitatem, aut quamcumque reparationẽ monasterii, ad quascũque earum necessitates habitare, aut secretas collocutiones habere præsumant: [3] nec [1] extra salutatorium, aut oratorium ulterius ingredi permittantur. Præcipue Iudæi, non pro quorumcumque negotiorum occasione, puellis intra monasterium Deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem, vel moras ibi habere præsumant.

[1] intra

III.

Ut nulla mulier in cubiculum episcopi absque duobus presbyteris, aut certe diaconis, ingredi permittatur.

IV.

Ut qui oblationes fidelium defunctorum, quæ ecclesiis conferuntur, retinent, veluti retentatores ecclesiæ, aut egentium necatores, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

V.

[c] Ut nullus clericus sagum, aut vestimenta vel calceamenta sæcularia, nisi quæ religionem deceant, induere præsumat. Quod si post hanc definitionem clericus, cum indecenti veste, aut cum armis inventus fuerit, [1] a seniore ita coerceatur, ut triginta dierum inclusione detentus, aqua tantum & [4] modico pane diebus singulis sustentetur.

[1] senioribus.

VI.

Ut archiepiscopus sine pallio missas dicere non præsumat.

VII.

Ut nullus clericus de qualibet causa [1] extra discussionem episcopi sui, a sæculari [1] judicio injuriam patiatur, aut custodiæ deputetur. Quod si quicumque judex cujuscumque clericum, absque causa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere fortasse præsumpserit, quamdiu episcopo loci illius visum fuerit, ab ecclesiæ liminibus arceatur.

[1] judic

VIII.

Ut nullus clericus ad judicem sæcularem quemcumque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque modo præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in episcopi sui, aut in [3] presbyterorum, vel archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumque clericus hoc implere distulerit, si junior fuerit, uno minus de quadraginta ictus accipiat; sin certe honoratior, triginta dierum conclusione multetur.

IX.

[e] Ut a feria S. Martini usque ad natale domini, secunda, quarta, & sexta sabbati jejunetur, & sacrificia quadragesimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos esse speciali definitione sancimus, ut nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

11. q. 1 ... lus cle...

X.

Ut presbyteri, diaconi, vel quolibet ordine [6] clerici, episcopo suo obediẽti devotione subjaceant, & non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod si quis per quamcumque contumaciam, aut per cujuscumque patrocinium, hoc facere fortasse distulerit, ab officio regradetur.

XI.

XI.

Episcopi presbyteri, vel universi honoratiores clerici, cum sublimi dignitatis apice sublimantur, actibus omnino renuntient sæculi, & [7] sacro electi ministerio, repudient carnale consortium, ac permixtionis pristinæ contubernium permutent germanitatis affectu. Et quisquis ille est, divino munere benedictione percepta, uxori prius suæ frater illico efficiatur ex conjuge. Eos veró quos reperimus ardore libidinis inflammatos, abjecto religionis cingulo, ad vomitum pristinum & inhabita rursus conjugia repetisse, atque incesti quodammodo crimine clarum decus sacerdotii violasse, quod nati etiam filii prodiderunt. Quod quisquis fecisse cognoscitur, omni in perpetuum, quam admisso jam crimine perdidit, dignitate privabitur.

XII.

De puellis vero quæ se Deo voverint, & [8] præclaræ decore ætatis ad terrenas nuptias transierint, id custodiendum esse decrevimus, ut si qua puella voluntarie, aut parentibus suis rogantibus, religionem professa, vel benedictionem fuerit consecuta, & postea ad conjugium, aut illecebras sæculi, quod potius stuprum est quam conjugium judicandum, transgredi præsumpserit, usque ad exitum, cum ipso qui se hujusmodi consortio miscuerit, communione privetur. Quod si se pœnitentia ducti sequestraverint, quamdiu episcopo loci illius visum fuerit, a communionis gratia suspendantur; ita tamen, ut propter infirmitatem, aut subitaneum transitum, viaticum illis miserationis intuitu non negetur.

XIII.

Ne Iudæi Christianis populis judices deputentur, aut telonarii esse permittantur, per quod illis, quod Deus avertat, Christiani videantur esse subjecti.

XIV.

Vt Iudæis a cœna domini usque ad primum pascha, secundum edictum bonæ recordationis domni Childeberti regis, per plateas aut forum, quasi insultationis causa deambulandi licentia denegetur, & ut reverentiam cunctis sacerdotibus domini, vel clericis impendant; nec ante sacerdotes consessum, nisi ordinati, habere præsumant. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, a judicibus locorum, prout persona fuerit, distringatur.

XV.

Vt nullus Christianus Iudæorum conviviis participare præsumat. Quod si facere quicumque, quod nefas est dici, clericus aut sæcularis præsumpserit, ab omnium Christianorum consortio se noverit compescendum, quisquis eorum impietatibus fuerit inquinatus. (coercendū)

XVI.

Et licet quid de Christianis, qui aut captivitatis incursu, aut quibuscumque fraudibus Iudæorum servitio implicantur, debeat observari, non solum canonicis statutis, sed & legum beneficio pridem fuerit constitutum: tamen quia nunc ita quorumdam querela exorta est, quosdā Iudæos, per civitates aut municipia consistentes, in tantam insolentiam & proterviam prorupisse, ut nec reclamantes Christianos liceat vel precio de eorum servitute absolvi. Idcirco * præsenti concilio, Deo auctore, sancimus, ut nullus Christianus Iudæo deinceps debeat deservire; sed datis pro quolibet bono mancipio XII. solidis, ipsum mancipium quicumque Christianus, seu ad ingenuitatem, seu ad servitium, licentiam habeat redimendi: quia nefas est, ut quos Christus dominus sanguinis sui effusione redemit, persecutorum vinculis maneant irretiti. Quod si acquiescere his quæ statuimus quicumque Iudæus noluerit, quamdiu ad pecuniam constitutam venire distulerit, liceat mancipio ipsi cum Christianis, ubicumque voluerit, habitare. [9] Illud etiam specialiter sancientes, quod si qui Iudæus Christianum mancipium ad errorem Iudaicum convictus fuerit persuasisse, ut ipso mancipio careat, & legandi damnatione plectatur.

XVII.

Id etiam pari conniventia placuit (quia in universo populo [10] multi peccatis involuti esse dicuntur, qui ambitionis instinctu sunt perjuriis irretiti) ut * si quis convictus fuerit alios ad falsum testimonium vel perjurium attraxisse, aut quacumque corruptione solicitasse, ipse quidem usque ad exitum non communicet: hi vero qui ei in perjurio consensisse probantur, post ab omni sunt testimonio prohibendi, & secundum legem infamia notabuntur.

XVIII.

De his vero qui innocentes [11] aut principi, aut judicibus accusare convicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officii sui ordine regradetur: si vero sæcularis, communione privetur, donec malum, quod admisit, per publicam pœnitentiam digna satisfactione componat.

XIX.

Et licet priori titulo legatur definitum, quid de puellis, quæ se divinis cultibus, aut parentum, aut sua voluntate dicaverint, debeat observari: tamen quia monacha

Anno Christi 581.

Dist. 54. Præsenti concilio. & c. 1. de Iudæis, Saracenis, & eorum servis.

22. q. 5. Si quis convictus.

Can. 12. hujus concilii.

ANNO CHRISTI 581.

nacha nomine Agnes, quæ de monasterii septis fuga ante aliquot annos discesserat, in eodem est monasterio revocata; & dicitur, instigante diabolo, agellos vel quascumque res ad se pertinentes, aliquibus potentibus velle donare, dummodo per eorum patrocinium se possit de intra monasterii sui septa subtrahere, & voluptatibus sęculi clandestina vel singulari habitatione vacare: ideo præsenti constitutione sancimus, ut tam illa, quam quæcumque alia monacha, quæ sub hac argumentatione se de religionis habitu ad illecebras sæculi subtrahere, aut res suas pro tam iniquæ deliberationis causa quibuscumque dare censuerit, tam illa quæ hoc dare voluerit, quam illi quicumque hoc acceperint, ne, quod Deus avertat, ambitionis instinctu religionis videatur regula vitiari, tamdiu sint a communionis gratia sequestrari, quamdiu res ipsas eis, a quibus has acceperant, digna pœnitentiæ satisfactione restituant.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Priscus in Dei nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionibus nostris subscripsi.

Euantius peccator episcopus ecclesiæ Viennensis constitutionibus nostris subscripsi.

Artemius episcopus ecclesiæ Senonicæ constitutionibus nobis subscripsi.

12 Remedius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Bituricæ constitutionibus nostris subscr.

Gallomagnus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tricassinæ constitutionibus nostris subscr.

Silvester in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vesontiensis constitutionibus nostris subscr.

Syagrius episcopus Æduorum constitutionibus nostris subscripsi.

13 Aunacharius in Christi nomine episc. eccl. Autissiodorensis constitutionibus nostris subscr.

14 Hesychius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ constitutionibus nostris subscripsi.

Victor episcopus ecclesiæ Tricastinæ constitutionibus nostris subscripsi.

Heraclius episcopus ecclesiæ Diniensis constitutionibus nostris subscripsi.

Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentinæ constitutionibus nostris subscripsi.

Namatius episcopus ecclesiæ Aurelianensis constitutionibus nostris subscripsi.

Eusebius episcopus ecclesiæ Matisconensis constitutionibus nostris subscripsi.

Agricola episcopus ecclesiæ Nevernensis constitutionibus nostris subscripsi.

Mummolus episcopus ecclesiæ Lingonicæ constitutionibus nostris subscripsi.

Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis constitutionibus nostris subscripsi.

Hiconius episcopus ecclesiæ Mauriennatis constitutionibus nostris subscripsi.

Pappus episcopus ecclesiæ Aptensis constitutionibus nostris subscripsi.

Artemius episcopus ecclesiæ Vasensis constitutionibus nostris subscripsi.

Martianus episcopus ecclesiæ Tarantasiæ constitutionibus nostris subscripsi.

Explicit synodus Matiscensis, quæ fuit facta 15 anno 21. regni domini nostri Gunthramni regis die Kalendarum Novembrium indictione 15.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S.I.

1 *Anno Christi* DXXCI.] Editionis Venetæ auctores concilium hoc anno 576. habitum notarunt: quia nimirum huic anno congruere putabant annum Guntramni 12. quem in fine synodi adscriptum legerant. In editione Coloniensi collocatum est in anno 582. atque hunc annum Guntramni fuisse volunt decimum octavum. Ceterum indictio 15. de qua libri omnes consentiunt, utrosque refellit, mense Novembri designans annum Christi 581. Quare hoc anno celebratum fuisse statuendum est. Verum is annus ab obitu Clotarii tantum erat 20. Legendum igitur anno regum 20. pro eo quod in vulgatis scriptum fuerat. 12. & in codice Bellovacensi anno 22.

2 *Cum ex evocatione,*] Codex Lugdunensis, *Cum ad injunctionem glor. domni regis*, expuncto nomine Guntramni.

3 *Nec extra salutatorium.*] Ita Lugdunensis. At Bellovacensis, collectio Andegavensis & Divionensis, ut vulgati *nec intra salutatorium, aut oratorium ingredi.* Item paulo superius collectio Andegavensis, *propter utilitatem* legit reliqui *prater.* Can.

4 *Modico pane*] Lugdunensis, *modici panis usu.* Bellovacensis, *modici panis portiuncula.* Can.

5 *Presbyterorum vel archidiaconi.*] Bellovacensis, *presbyterorum cum archidiacono.* apud Gratianum, *cum archidiaconi præsentia.* Can.

6 *Clerici episcopo suo.*] Ita Lugdunensis. At Bellovacensis & collectio Divionensis, *clerici ita episcopo suo obedientia devotione subjaceant, ut non alibi*, sicut in vulgatis. Can.

7 *Sacro electi ministerio.*] Lugdunensis: *ad sacrum electi ministerium.* & infra, *quis fecisse cognoscitur*: idem Lugdunensis, *quisquis facere præsumpserit.* Can.

8 *Præclara decore ætatis.*] Lugdunensis, *præclari decoris ætate,* Can.

9 *Illud etiam specialiter.*] Hoc membrum adjectum est ex codice Lugdunensi, agnosciturque ab Agobardo, de Iudaicis superstitionibus pag. 69. Porro in eodem codice distinguitur a superioribus. & numeratur canon 17. atque ita in universum sunt canones 20. quot nimirum in hac synodo conditos fuisse testis est Ado Viennensis in chronico. Can.

10 *Multi peccatis involuti.*] Lugdunensis & Bellovacensis, *multi pro peccatis esse d.* Can.

11. *Aut principi, aut judicibus.*] Ita Lugdunensis. In Bellovacensi, *apud principes aut judices.* Appendix ad finem, *donec malum*, &c. addita ex codice Lugdunensi. Can.

12 *Remedius Biturica*] Ita Lugdunensis & Bellovacensis Agobardus etiam pag. 68. & concilium Meldense can. 73. At Gregorius Turonensis libro 6. cap. 39. Ado in chronico, & quidam libri hoc loco, Remigium vocant. Cognata quippe sunt nomina, & alterum pro altero sæpissime usurpatur. Quin & Rhemensis ipse Remigius interdum Remedius a quibusdam appellatur, ut a Fredegario in appendice ad Gregorium.

13 *Aunacharius ecclesiæ Antisiodorensis.*] In codice Bellovacensi, *ecclesiæ Autrica*, quod idem est.

14 *Hesychius Gratianop.*] Codex Lugdunensis, *Esychius.* Bellovacensis, *Ysicius*: vulgati; *Esitius*: eademque varietas in aliis conciliis, quibus interfuit.

15. *Anno 21. regni*] Codex Bellovacensis, *anno 22. regni.* vulgati autem, *anno 12.* Legendum opinor *anno 20.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Hoc concilium hortatu Guntramni regis celebratum esse, acta indicant. Ad mores ecclesiæ reformandos ac præcipue Iudæorum petulantiam coercendam. in eo viginti canones constitutos fuisse, scripsit Ado Viennensis episcopus in chronico his verbis: *Post Philippum Evantius vir sanctus episcopus Viennæ levatus est. Hic cum sancto Prisco & Artemio Senonico & Remigio Bituricensi & cum aliis sanctis episcopis viginti capitula ecclesiastica perfecte roboravit, quibus consensit quoque Syagrius Æduensis episcopus vir summæ sanctitatis.* Ex his viginti capitulis, quorum Ado mentionem facit, in actis concilii novemdecim dumtaxat reperiuntur. Causa concilii.

b *Matisconense.*] Sic dictum a Matiscona, quæ est civitas Æduorum in Gallia ad Ararim sita. De qua hæc Hadrianus in suo theatro. *Matiscona, vulgo* Mascon, *sita est apud Ararim fluvium recto & longo tractu. Quamplurima damna passa est ab Attila, Francis Burgundiam impugnantibus, aliisque quamplurimis. Ultimo restituta est sub Philippo Augusto anno salutis 1222. cum generosioris animi* Matisco... quæ & qu... lis civita...

cives

cives orsi sunt urbem novis mœnibus concludere, & adversus prædonum incursiones vallo & propugnaculis munire: sex tunc constituerunt portas, & oppidum oratoriis publicis decenter ornarunt. Inter quæ divorum Petri & Pauli ecclesia & curia, quæ pridem extra urbem sita erat, ut urbis murorum veteres ruinæ declarant, quæ inter hanc ecclesiam & sancti Vincentii cœnobium a divo Niceta condita visuntur. Sed istis a Lothario eversis, divi Petri & Pauli ecclesia diverso loco restaurata fuit, atque apud eam canonici regulares collocati. Nec longe ab his ptochodochium & cœmeterium publicum. Quod autem divi Petri cœnobium natura & opere munitum erat, & Carolus Burgundiorum dux canonicorum fidem suspectam habebat, jussit illud deleri, eoque facto canonici receperunt se ad eam urbis ecclesiam, quæ ipsorum alioqui juris, ab iisdem etiam nunc tenetur. Erat & alia ecclesia primi atque sanctioris instituti canonicorum, quos regulares vocant, divi Stephani titulo, in colle extra urbem sita, quæ a Lothario eversa in Iudæorum postea usu fuit, ex quo & hodie pons eo pertinens Iudæorum vocatur. Sed exactis Gallia Iudæis illa ecclesia parœcica & curialis facta est. ecclesia autem cathedralis primo dicata fuit sub nominibus apostolorum Petri & Bartholomæi, & martyrum Gervasii & Protasii. Sed Galliæ Rex Childebertus ejus nominis primus, quo erat pietatis affectu erga Vincentium martyrem, reconditis ibi ejus reliquiis, multis eam ecclesiam beneficiis auxit: quo evenit, ut cum populi quoque affectio ad regis pietatem accederet, appellaretur hæc divi Vincentii ecclesia. Sed pulcherrimum apud Matisconios ædificium est Dominicanorum cœnobium, quo loco ante comitum erat palatium a sancto Ludovico extructum. Quod cœnobium Hugonotica rabie anno 1561 & rursus anno 1566. vastatum fuit, quod idem Minoritarum cœnobio, judiciali foro, & collegio, & carceribus, & omnibus fere urbis ecclesiis accidit. Hæc de Matiscona Hadrianus.

c *Pelagii II. anno* 18.] In fine actorum concilii scribitur, hanc synodum anno duodecimo Guntramni regis celebratam esse; sed mendose & depravate. Nam si (ut ibi legitur) decima quinta indictione habita fuerit, non duodecimo, sed decimo octavo Guntramni regis, eam celebratam esse dicere oportet. Nec est quod quis eam revocet ad præcedentis indictionis periodi itidem decimamquintam indictionem: nam illis temporibus Nicetius præerat ecclesiæ Lugdunensi: hoc autem tempore & indictione regebat eam ecclesiam Priscus, qui huic synodo subscriptus infra invenitur.

e *Vt nullus clericus sagum*, &c] Hoc canone sustulerunt pravum illum usum clericorum. qui factione Salonii & Sagittarii episcoporum, de quibus supra in notis concilii Cabilonensis, irrepserat.

e *Vt feria sancti Martini*, &c.] Hujusmodi jejunia in Galliis a sancto Perpetuo Turonensi episcopo primum instituta fuisse, docet Gregorius ejusdem ecclesiæ antistes libro 10. hist. Franc. cap. 31. ubi inter alia jejunia *a depositione*, inquit, *sancti Martini usque ad natalem domini, terna in septimana jejunia*. Fluxit inde ut nonnulli fidelium integrum tempus adventus, quod natalem domini diem præcedit, jejunio continuato transigerent.

f *Vt Iudæis a cœna domini*, &c.] Vide quæ hac de re notavimus supra can. 28. concilii Aurelianensis III.

a CONCILIVM LVGDVNENSE III.

SVB GVNTRAMNO REGE ANNO REGNI ejus XXII. mense Maio celebratum, id est anno Christi DXXCIII. Pelagii II. papæ VI. Chilperici regis XXII.

TITVLI CANONVM.

I. *Vt episcopi, presbyteri, & diaconi, extraneas feminas domi non habeant: & qui conjugati ordinantur, ab uxoribus sequestrentur.*

II. *De epistolis captivorum caute examinandis & conscribendis.*

III. *De puellis quæ a monasterio recedunt.*

IV. *De incestis conjunctionibus.*

V. *Vt episcopi natale domini, & pascha extra ecclesiam suam non celebrent.*

VI. *De leprosis cujusque civitatis & territorii, ut episcopi eorum curam gerant.*

CANONES.

I.

MVLTA quidem anterioribus temporibus venerabilium patrum sanxit auctoritas: nunc tamen, quia crescente Deo propitio fide, oportet in clero vel populo catholico meliora salubri pontificum consilio renovari; idcirco beatissimorum patrum statuta reminiscentes, hujus tituli definitione sancimus, ut nullum clericum, ab ordine sancto antistitis usque ad subdiaconi gradum, mulierem, præter matrem, amitam, & sororem, in hospitio suo habere liceat. Placuit etiam, ut si quicumque uxoribus juncti ad diaconatus, aut presbyteratus ordinem quomodo pervenerint, non solum lecto, sed etiam frequentatione quotidiana debeant de uxoribus suis sequestrari. Quod si, quod Deus avertat, de eorum familiari contubernio post acceptam benedictionem infans natus paruerit, ab officii gradu priventur.

II.

2 Id etiam e de epistolis placuit captivorum, ut ita sint sancti pontifices cauti, ut in servitio pontificibus consistentibus, qui eorum manu vel subscriptione agnoscat epistolæ aut qualibet insinuationum literæ dari debeant, quatenus de subscriptionibus nulla ratione possit Deo propitio dubitari: & epistola commendationis pro necessitate cujuspiam promulgata, dies datarum, & precia constituta, vel necessitates captivorum, quos cum epistolis dirigunt, ibidem inserantur.

III.

Puellæ vero quæ conniventia parentum suorum se voluntarie dedicaverint, & intra monasterium puellarum conclusionem elegerint, & se de eodem monasterio quacumque animi levitate, aut vilitate corporis, extra captivitatis incursum, voluntate sua subtraxerint: & de conversatione religiosa cujuscumque vocationis spiritu sæculi delectationis elegerint, quosque in monasterium unde egressæ sunt revertantur, a communionis gratia segregentur; viaticum tamen illis miserationis intuitu præbeatur.

IV.

De incestis vero conjunctionibus hoc placuit custodiri, quod prisca canonum statuta sanxerunt.

V.

Vt nullus episcoporum natalem domini, aut Pascha, alibi nisi ad ecclesiam suam, præter infirmitatis incursum, aut ordinem regium, celebrare præsumat.

VI.

ANNO CHRISTI 583.

VI.

3 Placuit etiam universo concilio, ut uniuscujusque civitatis leprosi, qui intra territorium civitatis ipsius aut nascuntur, aut videntur cōsistere, ab episcopo ecclesiæ ipsius sufficientia alimenta, & necessaria vestimenta accipiant, ut illis per alias civitates vagandi licentia denegetur.

SUBSCRIPTIONES.

Priscus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis constitutionibus nostris subscripsi.

Euantius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Viennensis constitutionibus nostris subscripsi.

Syagrius episcopus Æduorum constitutionibus nostris subscripsi.

Hesychius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentinæ subscripsi.

Eusebius episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

Agricola episcopus ecclesiæ Nevernensis subscripsi.

Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscripsi.

Et missi episcoporum, qui hos canones subscripserunt, duodecim.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Anno Christi* DXXCIII.] Meminit Gregorius Turon. lib, 6. capite 1. Synodi apud Lugdunum convocatæ anno sexto Childeberti regis, hoc est anno Christi 581. Verum is annus erat Guntramni tantum 20. hujus vero nostræ inscriptio annum denotat 22. Sit enim habet: *Synodus habita in civitate Lugdunensi anno 22. regni gloriosissimi domini Guntramni regis.* Annus autem Guntramni 22. juxta æram nostram congruit anno Christi 583. At qui Glotarii obitum serius constituunt, concilium hoc rejiciunt in annum 586. alii in annum subsequentem.

Can. 2. 2 *Id etiam de epistolis,*] Locus est mendosus, cui veterum exemplarium inopia mederi non licuit.

Can. 6. 3 *Placuit etiam universo concilio.*] Citatur hic canon in antiquis collectionibus Andegavensi & Divionensi, titulo *De viduis, pupillis, & pauperibus.*

OBSERVATIO PHILIPPI L'ABBE, S. I.

Gregorii Turonensis ex citato capite 1. libri VI. historiæ Francorum non fuerant omittenda verba, ex quibus non modo ante biennium, hoc est an. Christi 581. celebratum fuisse Lugduni concilium Guntramni regis 20. Childeberti 6. discimus, sed etiam Cabillonum ad Ararim fluvium, ubi tum regia sedes erat, fuisse maximam saltem partem translatum. *Apud Lugdunum synodus episcoporum conjungitur diversarum causarum altercationes incidens, negligentioresque judicio damnans. Synodus ad regem revertitur, multa de fuga Mummoli Ducis,* (qui a regno Guntramni fuga delapsus intra murorum Avennicorum sive Avenionensium munitionem se concluserat) *nonnulla de discordiis* (Regum procerumque Francorum) *tractans.* Hæc ille.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] In hoc concilio ad disciplinam ecclesiæ reformandam anteriorum conciliorum constitutiones confirmatæ sunt. Ex viginti episcopis duodecim per suos vicarios interfuerunt & subscripserunt. Qui sint Euantius & Syagrius, dixi supra in notis concilii Matisconensis I. ex Adonis Viennensis chronico.

b *Anno Christi* 587.] Cum hoc enim anno, vigesimus secundus regis Guntramni coincidit: ut patet ex iis quæ supra diversis in locis hac de re notata fuerunt.

Can. 2. c *De epistolis captivorum.*] Literæ captivorum sunt, quas pro redemptione captivorum episcopi scribere solebant. Baron. anno 142. numero 9.

A

[a] CONCILIVM VALENTNVM. II.

SYNODVS HABITA IN VRBE VALENTINA 1 X. Kalendas " Iunii; anno XXIII. regni gloriosissimi domini Guntheramni regis, indictione II, id est, " 2 anno Christi DXXCIV. Pelagii II. papæ VII. Chilperici regis XXIII.

Confirmantur a synodo quæcumque Guntramnus rex, ipsiusque uxor, & filiæ, in diversas ecclesias, vel alia pia loca contulerant.

B CVM in urbe Valentina, juxta imperium gloriosissimi Guntheramni regis, nostra mediocritas pro diversis pauperum querimoniis convenisset, id primo auctore Deo decrevimus sanciendum, quod pro salute regis, & animæ suæ salvatione, vel religionis statu censuimus opportunum. Id est, ut quia prædictus rex per virum illustrem Asclepiodotum referendarium datis ad sanctam synodum epistolis suis injunxit, ut quodcumque tam ipse, quam bonæ memoriæ jugalis sua Austrechildis regina, vel filiæ eorum, Deo sacratæ puellæ, id est, bonæ memoriæ Clodebergis, vel Clodehildis, locis sanctis contulissent, aut adhuc conferre decreverint, auctoritate apostolica deberet sancta synodus præsenti titulo manuum suarum subscriptione firmare. C & quia tam laudabili devotioni, non solum sacerdotalem, sed etiam divinam credimus posse conniventiam conspirare: idcirco præsenti constitutione unanimi consensu, Deo medio, synodus sancta decrevit, ut si quid basilicæ sancti Marcelli, vel sancti Symphoriani, vel quibuscumque locis vel servientibus Deo per quascumque auctoritates, vel scripturarum epistolas, præfatus dominus rex, vel supra nuncupata jugalis sua, & filiæ eorum, sive in ministerio altariorum, sive in quibuscumque speciebus, quæ ad divinum cultum pertinere noscuntur, contulisse vel adhuc conferre voluerint, neque episcopi locorum, neque potestas regia quocumque tempore successura, de eorum voluntate quidquā minorare, aut auferre præsu- D mat. Quod si quis hoc quocumque tempore temerare, aut auferre præsumpserit, veluti necator pauperum, anathemate perpetui judicii divini plectatur, & veluti sacrilegii perpetrator, criminis sui reus, supplicii æterni teneatur obnoxius.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

3 Sapaudus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arelatensis, subscripsi.

Priscus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Lugdunensis subscripsi.

Euantius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Viennensis subscripsi.

Isitius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

E Ragnoaldus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Valentinæ subscripsi.

Trapidius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Arausicæ, subscripsi.

Eusebius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

Flavius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscripsi.

Pappus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Aptensis subscripsi.

Vrbicus

Vrbicus in Christi nomine episcopus ecclesię Regensis subscripsi.

Aridius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vappicensis subscripsi.

Artemius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Vasensis subscripsi.

Martianus in Christi nomine episcopus ecclesiæ Tarantasiensis subscripsi.

Pologronius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Sigestaricæ subscripsi.

Eusebius in Christi nomine episcopus ecclesię Tricastinæ subscripsi.

Cariato in Christi nomine episcopus ecclesię Genauensis subscripsi.

Boetius in Christi nomine episcopus ecclesiæ Carpentoratensis subscripsi.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 X *Kalendas Iunii.*] Legendum *Iulii.* & mox pro anno 23. vulgati habent anno 24.

2 *Anno Christi* DXXCIV.] Huic prorsus anno congruit mensis Iunius indictione 2. quam synodi præfert inscriptio. Ceterum hic annus Guntramni regis, juxta æram Gregorii & nostram, fuit tantum 23. Quare ita potius scriptum videtur, quam 24 ut est in vulgata inscriptione. Alii contra mendum esse conjiciunt, non in annis Guntramni, sed in nota indictionis, eamque 7. fuisse volunt non 2. & quia Guntramni annum, 24. congruere putant cum anno Christi 589. in eum annum synodum Valentinam conjiciunt.

3 *Sapaudus Arelatensis.*] Sapaudum & Euantium episcopos, qui hoc loco subscribunt, anno 11. Childeberti, hoc est anno Christi 586. diem obiisse notat Gregorius Turon. lib. 8. cap. 39. Aberrant ergo, qui synodum hanc triennio post habitam decernunt, ut dictum est

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] In hoc concilio nihil aliud factum invenitur, quam quod ad instantiam regis Guntramni, donationes, quas ob pias causas, nimirum in usus pauperum & ecclesiæ ipse ejusque posteri contulerant, vel collaturi essent, privilegiis & immunitatibus ecclesiasticis donata fuerint.

b *Anno Christi* 589.] Celebratum est hoc concilium X. Kalendas Iulias in fine anni 24. regis Guntramni: adeoque anno Christi 589. Nam 24. annus Guntramni incipit circa Septembrem, anno Christi 588. & finitur anno domini nostri Iesu Christi 589. mense eodem. Vnde patet, emendandum esse illud quod in titulo inscriptum habetur; indictione secunda. Nam cum anno 25. Guntramni regis indictio septima coincidit, non secunda.

SENTENTIA

1 VERANI EPISCOPI CABELLICÆ in aliqua hujus temporis synodo dicta

De castitate sacerdotum.

VERANUS episcopus dixit: Quis præsidentem sacris altaribus, atque ad ipsa sancta sanctorum honoris privilegio venientem indignissimis carnalium voluptatum contaminari illecebris patiatur; ac sub ipso conjugalis licentię nomine acquiescat quempiam clericorum, & sacerdotis agere officium, & mariti implere personam: cum purificatis corporis atque animi moribus multa cogitatione perpendendū, quam idoneus esse debet is, qui ad celebranda mysteriorum loca non solum pro suis, verum etiam pro alienis peccatis intercessurus accedit. Incongruum siquidem mihi videtur, de conjugali toro aliquem consurgentem altariorum septa penetrare. Ipsi utique illuminati & docti de Spiritu sancto optime nostis, oblaturum spiritalis sacrificii victimas quali oporteat igne flagrare. Si enim in lege veteri, ubi dum euangelicæ perfectionis auctoritas præfulgeat, sancto David, cum fugæ necessitate premeretur, sacerdos Sadoch non prius panes propositionis tradidit, quam se & pueros suos jam die tertio mundos esse a mulieribus fateretur; quis immaculatas agni carnes ad salutem mundi præstitas post passionum inquinamenta, vel etiam audeat consecrare? Beatus Paulus apostolus in veritate nos contestatur dicens: Probet se unusquisque ministrorum, & sic panem illum præsumat offerre. (1. Cor. 11.) Notum vobis est, circa loca beatitudinis vestræ, sub magnorum patrum disciplina, monachorum congregationes esse non parvas, unde ad supplenda clericorum officia in promptu est viros bonos assumi. Vtilior est enim in ecclesia paucorum bonorum electa probatio, quam erraticæ multitudinis præsentia conglobata: ac plus ædificationis afferunt rara virtutis exempla, quam popularis licentiæ abundans & incorrecta præsumptio.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Verani episcopi Cabellicæ.*] Satis apparet hanc sententiam in synodo aliqua dictam a Verano episcopo. Sed cujus sedis fuerit episcopus, codex sancti Germani, unde excerpta est, non exprimit. Cum hoc loco intexeretur, veniebat in mentem Veranus Cabellicensis episcopus, qui proximæ synodo Matisconensi II. subscribit. Nunc vero aptius tribui posse videtur Verano Lugdunensi, ad quem extant Hilari papæ epistolæ, ab eoque tum dicta, cum in synodo provinciales suos affaretur.

a CONCILIVM MATISCONENSE II.

ANNO CHRISTI 585.

GVNTRAMNI REGIS IVSSV, b anno regni ejus XXIV. celebratum, id est 1 * anno Christi DXXCV. Pelagii II. papæ VIII. 2 Clotarii junioris regis II.

* Anno Christi DXXCVIII. ut Binius putat. " sed falso.

TITVLI CANONVM.

I. *De intermisso diei dominicæ cultu restituendo.*
II. *De Paschate per sex dies festos agendo.*
III. *De baptismo in Paschate celebrando.*
IV. *De oblationibus in omnibus dominicis diebus populo faciendis.*
V. *De decimis a populo clericis antiquo more solvendis.*
VI. *De missis non nisi a jejunis celebrandis.*
VII. *De libertorum causis ab episcopis judicandis.*
VIII. *De reis ab ecclesia non extrahendis.*
IX. *De episcopis ad sæcularia judicia non trahendis.*
X. *De clericis coram episcopis conveniendis.*
XI. *De hospitalitate servanda.*
XII. *De viduis & pupillis, non nisi coram episcopis judicandis.*
XIII. *De canibus & accipitribus ab episcopis non alendis.*
XIV. *De violentia potentum in miseros coercenda.*
XV. *De honore clericis honoratioribus a sæcularibus exhibendo, adeo ut clerico pedestri eques obviam sæcularis ad terram desiliat.*
XVI. *De uxoribus clericorum, ne post eorum mortem ineant secunda matrimonia.*
XVII. *De alieno sepulturæ jure non usurpando.*
XVIII. *De incestuosis copulationibus vitandis.*
XIX. *De clericis, ne forum criminale frequentent, nec reorum neci intersint.*
XX. *De concilio tertio quoque anno celebrando.*

ANNO CHRISTI 585.

PRÆFATIO.

RESIDENTIBUS Prisco, Euantio, Prætextato, Bertechranno, Artemio, Sulpitio metropolitanis episcopis, cum omnibus consacerdotibus eorum, [b] Priscus episcopus patriarcha dixit: Gratias agimus domino Deo nostro, fratres & consacerdotes mei, qui nos in hoc die congregans, alterna nos fecit sospitate gaudere. Ceteri episcopi metropolitani responderunt: Gaudemus, frater sanctissime, quod omnes episcopi, qui in regno" gloriosi domini Guntramni regis episcopali honore funguntur; in uno se conspiciunt coadunati concilio. Propterea indesinenter omnes nos orare oportet, ut Dei omnipotentis majestas, & regis nostri incolumitatem solita pietate conservet, & nos omnes, qui membra sumus uno sub nostro capite Christo coadunati, illa nos operari concedat, quæ serenitati ac majestati ejus rite complaceant. Universi episcopi dixerunt; Congratulamur & nos, patres sanctissimi, qui per intervalla temporum separati, hodie noscimur, post tot temporum curricula, fraterna dilectione corporaliter jungi: ideoque petimus, ut quæ tractanda sunt, vobis præcipientibus, celeriter pertractentur, ne nos sævæ hiemis procellosa tempestas a sedibus propriis, quia longe sunt, longitudine sua arceat. Metropolitani omnes dixerunt: Deo auxiliante, communi deliberatione singula quæ necessaria sunt a nobis definientur. Hoc universæ fraternitati vestræ suademus, ut ea quæ Spiritu sancto dictante per ora omnium nostrorum terminata fuerint, per omnes ecclesias innotescant, ut unusquisque quid observare debeat, sine aliqua excusatione condiscat. Quoniam nos individua trinitas, quemadmodum spiritu, corpore quoque in uno copulavit conventu, debemus sapienti consilio omnibus subvenire, ne forte taciturnitas nostra & nobis præjudicium divinitatis afferat, & subjectos in tentationem inducat.

" gloriosissimi

CANONES.

I.

Vidimus enim populum Christianum temerario more diem dominicam contēptui tradere, & sicut in privatis diebus operibus continuis indulgere. Propterea per hanc synodalem nostram epistolam decernimus, ut unusquisque nostrum in sacrosanctis ecclesiis admoneat sibi subditam plebem. Et si quidem admonitioni censensum præbuerint, suis proderunt utilitatibus: sin autem, subjacebunt pœnis a nobis divinitus definitis. Omnes itaque Christiani, qui non incassum hoc nomine fruimini, nostræ admonitioni aurem accommodate, scientes quoniam nostræ est auctoritatis utilitati vestræ prospicere, & a malis operibus coercere. Custodite diem dominicam, quæ nos denuo peperit, & a peccatis omnibus liberavit. Nullus vestrum litium fomitibus vacet: nullus causarum actiones exerceat: nemo sibi talem necessitatem exhibeat, quæ jugum cervicibus juvencorum imponere cogat. Estote omnes in hymnis & laudibus Dei animo corporeque intenti. Si quis vestrum proximam habet ecclesiam, properet ad eamdem, & ibi dominico die semetipsum precibus lacrymisque afficiat. Sint oculi, manusque vestræ toto illo die ad Deum expansæ. Ipse est enim dies requietionis perpetuus: ipse nobis per septimæ diei umbram insinuatus noscitur in lege, & prophetis. Iustum igitur est, ut hanc diem unanimiter celebremus, per quam facti sumus quod non fuimus: fuimus enim ante servi peccati, sed per eam facti sumus "servi justitiæ. Exhibeamus domino liberam servitutem, cujus nos novimus pietate de ergastulis liberatos erroris. Non quia hoc dominus noster a nobis expetit, ut corporali abstinentia diem dominicam celebremus: sed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus ad cælum usque misericorditer provehat. Si quis itaque vestrum hanc salubrem exhortationem parvi penderit, aut contemptui tradiderit, sciat se pro qualitatis merito principaliter a Deo puniri, & deinceps sacerdotali quoque iræ implacabiliter subjacere. Si causidicus fuerit, irreparabiliter causam omittet: si rusticus aut servus, gravioribus fustium ictibus verberabitur: si clericus aut monachus, mensibus sex a consortio suspendetur fratrum. Hęc namque omnia & placabilē erga nos Dei animū reddunt, & plagas morborum vel "sterilitatem amovent atque repellūt. Noctem quoque ipsam, quæ nos inspiratæ luci inaccessibili reddidit, spiritualibus exigamus excubiis; nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant qui nomine tenus Christiani esse noscuntur, sed oremus & vigilemus operibus sacris, ut digni habeamur in regno heredes fieri salvatoris.

" filii

" sterilitatum

II.

Pascha itaque nostrum, in quo summus sacerdos & pontifex pro nostris delictis nullam habens obnoxietatem peccati immolatus est, debemus omnes festivissime colere, & sedulæ observationis sinceritate in omnibus venerari: ut illis sanctissimis sex diebus nullus servile opus audeat facere; sed omnes simul coadunati, hymnis paschalibus" indulgentes, perseverationis nostræ præsentiam quotidianis sacrificiis ostendamus, laudantes creatorem ac regeneratorem nostrum vespere, mane, & meridie.

" intentes

III.

Relatione quorumdam fratrum nostrorū comperimus, Christianos non observantes legitimum diem baptismi, pene per singulos dies ac natales martyrum, filios suos baptizare, ita ut vix duo vel tres reperiantur in sancto pascha, qui per aquā & Spiritū sanctum regenerentur. Idcirco

censemus

censemus, ut ex hoc tempore nullus eorum permittatur talia perpetrare, præter illos quos infirmitas nimia, aut dies extremus compellit filiis suis baptismum percipere. Ideoque præsentibus admonitionibus a suis erroribus vel ignorantia revocati, omnes omnino a die quadragesima cum infantibus suis ad ecclesiam observare præcipimus, ut impositionem manuum certis diebus adepti, & sacri olei liquore peruncti, legitimi diei festivitate fruantur, & sacro baptismate regenerentur: quo possint & honoribus, si vita comes fuerit, sacerdotalibus fungi, & singularis celebrationis solennitate frui.

IV.

Residentibus nobis in sancto concilio, cognovimus quosdam Christianos, + relicto fratrum cœtu, a mandato Dei aliquibus locis deviasse, ita ut nullus eorum legitimo obsecundationis parere velit officio deitatis, dum sacris altaribus nullam admovent hostiam. Propterea decernimus ut omnibus dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur tam panis quam vini: ut per has immolationes, & peccatorum suorum fascibus careant, & cum Abel, vel ceteris justis offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem qui definitiones nostras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellantur.

V.

Omnes igitur reliquas fidei sanctæ catholicæ causas, quas temporis longitudine cognovimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum revocare; ne" nobis simus adversarii, dum ea, quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut non corrigimus, aut, quod nefas est, silentio præterimus. Leges itaque divinæ, consulentes sacerdotibus ac ministris ecclesiarum, pro hereditatis portione omni populo præceperunt decimas fructuum suorum locis sacris præstare, ut nullo labore impediti, horis legitimis spiritalibus possint vacare ministeriis. Quas leges Christianorum congeries longis temporibus custodivit intemeratas. nunc autem paulatim prævaricatores legum pene Christiani omnes ostenduntur, dũ ea quæ divinitus sancita sunt adimplere negligũt. Unde statuimus ac decernimus, ut mos antiquus a fidelibus reparetur; & decimas ecclesiasticis famulantibus ceremoniis populus omnis inferat, quas sacerdotes aut in pauperum usum, aut in captivorum redemptionem prærogantes, suis orationibus pacem populo ac salutem impetrent. Si quis autem contumax nostris statutis saluberrimis fuerit, a membris ecclesiæ omni tempore separetur.

VI.

Item decernimus, ut nullus presbyter confertus cibo, aut crapulatus vino, sacrificia contrectare, aut missas privatis festisque diebus concelebrare præsumat. Injustum est enim, ut spiritali alimento corporale præponatur: sed si quis hoc attentare curaverit, dignitatem amittat honoris. Iam enim de tali causa & in conciliis Africanis definitum est. Quam definitionem nostro quoque dignum duximus sociare decreto: Et ad locum. *Ut sacramenta altaris non nisi a jejunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniversario, quo cœna domini celebratur.* Quæcumque reliquiæ sacrificiorum post peractam missam in sacrario superséderint, quarta vel sexta feria innocentes ab illo cujus interest, ad ecclesiam adducantur, & indicto eis jejunio, easdem reliquias conspersas vino percipiant.

ANNO CHRISTI 585.

Concilium Africanum cap. 8. De consecr. dist. I. Sacramenta altaris.

VII.

Quæ dum postea universo cœtui secundum consuetudinem recitata innotescerent, Prætextatus & Pappulus viri beatissimi dixerunt: Decernat itaque, & de miseris libertis vestræ auctoritatis vigor insignis, qui ideo plus a judicibus affliguntur, quia sacris sunt commendati ecclesiis: ut si quas quispiam dixerit contra eos actiones habere, nõ audeat eos magistratui contradere; sed in episcopi tantum judicio, in cujus præsentia litem contestans, quæ sunt justitiæ ac veritatis audiat. Indignum est enim, ut hi qui in sacrosancta ecclesia jure noscũtur legitimo manumissi, aut per epistolam, aut per testamentum, aut per longinquitatem temporis libertatis jure fruuntur, a quolibet injustissime inquietentur. Universa sacerdotalis congregatio dixit: Iustum est, ut contra calumniatorũ omnium versutias defendantur, qui patrocinium immortalis ecclesiæ concupiscũt. Et quicumque a nobis de libertis latum decretum superbiæ ausu prævaricare tentaverit, irreparabili damnationis suæ sententia feriatur. Sed si placuerit episcopo" ordinarium judicem, aut quemlibet alium sæcularem, in audientiam eorũ accersiri, cum libuerit fiat, & nullus alius audeat causas pertractare libertorum; nisi episcopus cujus interest, aut is cui idem audiendum tradiderit.

" secum

VIII.

Item Christianæ religionis negotia pertractantes comperimus, quosdam pseudochristianos ° de sacrosanctis ecclesiis, suæ religionis oblitos, fugitivos subtrahere. Ideoque vim illatam nequaquam inultam relinquentes, censemus pro Dei timore, ut quicũque culpa compellente, aut potentũ importunia nõ sustinens, suæ gre-

ANNO CHRISTI 585.

mium matris ecclesiæ petierit, usque in præsentiam sacerdotis in eodem loco inconcusse permaneat: nulli permittentes, quolibet dignitatis gradu functo, fugitivo etiam in locis sacris violentiam inferre. Si enim mundani principes suis legibus censuerunt, ut quicumque ad eorum statuas fugerit, illæsus habeatur; quanto magis hi permanere debent indemnati, qui patrocinia immortalis regni & cælestis adepti sunt? Si tamen aliquo facto tenentur obnoxii, qui ad ecclesiam sunt a fuga versi, coram sacerdote culpæ eorum innotescant, & ipse consultum ferat, qualiter Dei habitaculum per subtractionem non violetur illorum.

IX.

Licet reverendissimi canones, atque sacratissimæ leges, de episcopali audientia in ipso bene Christianitatis principio sententiam protulerint: tamen quoniam eadem postposita, humana in sacerdotes Dei grassatur temeritas; ita ut eos de atriis venerabiliũ ecclesiarum violenter abstractos, ergastulis publicis addicant: censemus ut episcopum nullus sæculariũ fascibus præditus, jure suo contumaciter & perperam agens, de sancta ecclesia, cui præest, trahere audeat. Sed si quid contentionis adversus episcopum potentior persona habuerit, pergat ad metropolitanum episcopum, & ei causas alleget, & ipsius sit potestatis honorabiliter episcopum, de quo agitur, evocare, ut in ejus præsentia accusatori respondeat, & oppositas sibi actiones extricet. Quod si talis fuerit immanitas causæ, ut eam solus metropolitanus definire non valeat, advocet secum unum vel duos coepiscopos Quod si & ipsis dubietas fuerit, conciliabulũ definito die vel tempore instituant, in quo universa rite collecta fraternitas coepiscopi sui causas discutiat, & pro merito aut justificet, aut culpet. Nefas est enim, ut illius manibus episcopus, aut jussione, de ecclesia trahatur, pro quo semper Deum exorat, & cui, invocato nomine domini, ad salvationem corporis animæque eucharistiam sæpe porrexit. Hoc enim decretum a nobis præfixum qui fuerit audacter transgressus, tam ipse quam omnes qui ei consenserint, usque ad generale concilium anathemate de ecclesia separentur.

X.

Quod de episcopis censuimus, obtinet & in clero, ut neque presbyter, neque diaconus, neque subdiaconus de ecclesiis trahantur, aut injuriam aliquam inscio episcopo eorum patiantur: sed quidquid quis adversus eos habuerit, in notitiam episcopi proprii perducat; & ipse causam justitia præeunte discutiens, animo clericos accusantis satisfaciat.

XI.

Sectatores nos hospitalitatis esse non solum dominus Iesus admonet, cum se dicit in hospite receptum fuisse, sed etiam ejus apostolus, omnibus pene suis præceptis. Propterea, beatissimi fratres, unumquemque nostrum oportet non solum semetipsum ad hoc opus hortari, sed etiam omnium fidelium mentes, ut possint apud Deum misericordiæ operibus pro nostris peccatis intercedere, & nos ei [6] per puram hospitalitatem reconciliare. Si quis ergo nostrum non admonuerit, aut exemplum exhortationis suæ ipse prius opere non comprobarit, indignationem procul dubio incurret domini majestatis. Prædicetur hoc nostræ mediocritatis statutum in auribus omnium Christianorum.

XII.

Quid autem scriptura divina de viduis & pupillis præcipiat, nobis clam non est. Ideoque, quoniam provisioni nostræ, Deo auctore, causæ principaliter viduarum & pupillorum sunt commissæ, pervenit ad nos, quod a judicibus crudelius pro levissimis causis, veluti defensore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam causam decernimus, ut judices non prius viduas & pupillos conveniant, quam episcopo nũtiarint, cujus sub velamine degũt. Quod si episcopus præsens non fuerit, archidiacono vel presbytero cuidam ejus, ut pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant, ita juste ac recte, ut deinceps de talibus antedictæ personæ [7] non conquassentur. Quod si is qui judex est, aut impetitor, eis aut injuriã aliquam ingesserit; aut definitionem tanti concilii transgressus fuerit, a communione suspendatur. Quibus igitur magnarum rerum causæ commissæ sunt, nec minimarũ dignum est causas parvipendere personarum. Solent enim & minima paulatim despecta in magnum malum trahere.

XIII.

Propterea tractatis omnibus quæ divinæ legis, vel humani juris fuerunt, & ad finem usque perductis, putavimus congruũ esse, de canibus etiam vel accipitribus aliqua statuere. Volumus igitur quod episcopalis domus, quæ ad hoc Deo favente instituta est, ut sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat; ne forte hi qui in ea miseriarum suarum levamen habere confidunt, dum infestorũ canum morsibus laniantur, detrimentum versa vice suorũ sustineant corporum. Custodienda est igitur episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morsibus venenosis. Ubi igitur Dei est assiduitas cantilenæ, monstrũ est & dedecoris

dedecoris nota, canes ibi vel accipit res habitare.

XIV.

Ex interpellatione quorumdam cognovimus, quod calcatis canonibus & legibus, hi qui lateri regis adhærent, vel aliqui qui potentia sæculari inflantur, res alienas competere, & nullis exertis actionibus, aut convictionibus prærogatis, miseros non solum de agris, sed etiam de domibus propriis exulare. Idcirco in remediũ consulentes decernimus, ut deinceps hujus B mali licentiam quispiam non habeat: sed secundum canonum atque legum tenorẽ causarum suarum actionem proponat; ut nullus miserorum rebus suis per vim, aut assentationem quamlibet defraudetur. Illi autem qui contra dispositum non solum nostrum, sed etiam antiquorum patrum & regum, venire tentaverint, procellosi anathematis ultione plectantur.

XV.

Et quia ordinationi sacerdotum, annuente Deo, congruit de omnibus dispo- D nere, & causis singulis honestum terminũ dare, ut per hos reverentissimos canones, & præteritorum canonum viror, ac florida germina maturis fructibus enitescant; statuimus ut [8] si quis sæcularium quempiam clericorum honoratorum in itinere obviũ habuerit, usque ad inferiorem gradum honoris veneranter, sicut condecet Christianum, illi colla subdat, per cujus officia & obsequia fidelissima Christianitatis jura promeruit. Et si quidem ille sæcularis equo vehitur, clericusque similiter, sæcularis galerum de capite auferat, & clerico sinceræ salutationis munus adhibeat. Si vero cleri- D cus pedes graditur, & sæcularis vehitur equo sublimis, illico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto clerico sinceræ caritatis exhibeat: ut Deus, qui vera caritas est, in utrisque lætetur, & dilectioni suæ utrumque adsciscat. Qui vero hæc, quæ Spiritu sancto dictante sancita sunt, transgredi voluerit, ab ecclesia, quam in suis ministris dehonorat, quamdiu episcopus illius ecclesiæ voluerit, suspendatur.

XIV.

E Illud quoque rectum nobis visum est disponere, ut quæ uxor subdiaconi, vel exorcistæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, secundo se non audeat sociare matrimonio. Quod si fecerit, separetur, & in cœnobiis puellarum Dei tradatur, & ibidem usque ad exitum vitæ suæ permaneat.

XVII.

Comperimus multos necdum marcidatis mortuorum membris sepulcra reserare, & mortuos suos superimponere, vel aliorum, quod nefas est, mortuis suis religiosa loca usurpare, sine voluntate scilicet domini sepulcrorum. Ideoque statuimus, ut A nullus deinceps hoc peragat. Quod si factum fuerit, secundum [9] legum decreta superimposita corpora de eisdem tumulis rejactentur.

XVIII.

Incestam copulationem, in qua nec conjunx, nec nuptiæ rectæ appellari leges sanxerunt, catholica omnino detestatur atque abominatur ecclesia: & gravioribus pœnis eos afficere promittit, qui nativitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes in merda, quod nefas est, sua, ut sues teterrimi convolvuntur.

XIX.

Cognovimus etiam quosdam clericorum infrunitos ad forales reorum sententias frequenter accedere. Propterea prohibitionis eorum accessus hunc canonem protulimus, definientes ut ad locum examinationis reorum nullus clericorum accedat; neque intersit atrio sauciolo, ubi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamen nunc aliquis eorum definita contemnens illuc accesserit, aut interfuerit, defraudatus honesti honoris stola, illis gregibus examinatorum societur, quos divinis prætulit [a] mysteriis. [a] ministeriis.

XX.

Universæ fraternitatis deliberatione ac definitione complacuit, ut antiquorum patrum juribus in omnibus custoditis, ad synodum post trietericum tempus omnes conveniant: ut de alterna principaliter sospitate exhilarati, causas exurgentes tam divinæ religionis, quam humanæ necessitatis, discutiant, & omnibus justum æquumque finem imponant. Et hoc adimplere solicitudinis sit metropolitani Lugdunensis episcopi, una cum dispositione magnifici principis nostri, prius definientis locum mediterraneum, ad quem omnes episcopi sine labore alacres congregentur. Et si aliquis eorum contumax fuerit, aut excusationem falsæ necessitatis, quare non intersit, invenerit; & postea publicatum fuerit quod inepta erat ejus excusatio; volumus ut usque ad concilium universalem communione & caritate fraterna maneat alienus.

[10] SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Priscus episcopus ecclesiæ Lugdunensis subscripsi.
Evantius episcopus ecclesiæ Viennensis subscr.
Prætextatus episcopus ecclesiæ Rothomagensis subscripsi.
Bertechramnus episcopus ecclesiæ Burdigalensis subscripsi.
Artemius episcopus ecclesiæ Senonicæ subscripsi.
Sulpitius episcopus ecclesiæ Bituricæ subscripsi.
Syagrius episcopus ecclesiæ Æduorum subscr.
Faustus episcopus ecclesiæ Ausciorum subscripsi.

ANNO CHRISTI 585.

Orestes episcopus ecclesiæ Vasaticæ subscripsi. A

Aunacharius episcopus ecclesiæ Autisiodorensis subscripsi.

Esitius episcopus ecclesiæ Gratianopolitanæ subscripsi.

Silvester episcopus ecclesiæ Vesontiensis subscripsi.

Theodorus episcopus ecclesiæ Massiliensis subscripsi.

Ferreolus episcopus ecclesiæ Lemovicinæ subscripsi.

Palladius episcopus ecclesiæ Santonicæ subscripsi.

Ragnoaldus episcopus ecclesiæ Valentinæ subscripsi. B

Pappolus episcopus ecclesiæ Carnotinæ subsc.

Heraclius episcopus ecclesiæ Diniensis subscripsi.

Eusebius episcopus ecclesiæ Matiscensis subscripsi.

Namatius episcopus ecclesiæ Aurelianensis subscripsi.

Agricola episcopus ecclesiæ Nevernensis subscripsi.

Ragnemodus episcopus ecclesiæ Parisiorum subscripsi.

Mummolus episcopus ecclesiæ Lingonicæ subscripsi. C

11 Marius episcopus ecclesiæ Aventicæ subscr.

Trapetius episcopus ecclesiæ Arausicæ subscr.

Flavius episcopus ecclesiæ Cabilonensis subscr.

Veranus episcopus ecclesiæ Cabellicarum subscripsi.

Antidius episcopus ecclesiæ Agennensis subscripsi.

Carterius episcopus ecclesiæ Petrocoricæ subscripsi.

12 Rusticus episcopus ecclesiæ Vicojuliensis subscripsi.

13 Savinus episcopus ecclesiæ Benarnensium subscripsi. D

Rufinus episcopus ecclesiæ Convenicæ subscr.

14 Nicasius episcopus ecclesiæ Aquilimensium subscripsi.

Baudigisilus episcopus ecclesiæ Cenomannorum subscripsi.

Cariatto episcopus ecclesiæ Genavensis subscripsi.

Lucerius episcopus ecclesiæ Eloronensium subscripsi.

Amelius episcopus ecclesiæ Bigorritanæ subscripsi.

Vrsicinus episcopus ecclesiæ Cadurcinæ subscr.

Vrbicus episcopus ecclesiæ Regensis subscripsi.

Aredius episcopus ecclesiæ Vappicensis subscr.

Emeritus episcopus ecclesiæ Ebredunensis subscripsi. E

Hiconius episcopus ecclesiæ Mauriennatis subscripsi.

Agrœcius episcopus ecclesiæ Glannatinæ subscripsi.

Item 15 missi episcoporum qui in ea synodo subscripserunt.

Sapaudi episcopi ab Arelato.
Optati episcopi ab Antipoli,
Deuterii episcopi a Ventio.
Desiderii episcopi a Telone.
Pientii episcopi ab Aquis.
Pauli episcopi a Dea,
Laban episcopi ab Elusa.
Magnulfi episcopi a Tolosa.
Pologronii episcopi a Segesterico.
Martiani episcopi a Tarantasia.
Artemii episcopi a Vasione.
Boetii episcopi a Carpentorato.
Pappi episcopi ab Apta.
Eusebii episcopi ecclesiæ Tricastinorum.
Catulini episcopi a Nicia.
Heliodori episcopi a Sedunis.
Ioannis episcopi ab Avenione.
Vigilii episcopi a Senetio.
Agrœcii [1] a Tricassibus.
Felicis a Belica.

[1] Ecc. Tricassinæ.

Item 16 episcopi qui in ea synodo fuerunt non habentes sedes.

Fronimius episcopus. Promotus episcopus. Faustianus episcopus.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Anno Christi* DXXCV.] Annum regis testatur vulgata inscriptio, quæ cum verbis synodi perperam antea copulabatur: extat autem & in codice Bellovacensi: *Synodus habita in civitate Matisconensi anno 24. regni gloriosissimi Guntramni regis*: eumdemque Guntramni annum, ac diem quoque synodo indictam x. Kalendas Novembres, habet Gregorius Turon. lib. 8. cap. 1. & 7. synodi vero acta quædam exponit cap. 20. Nec dubium quin Gregorii calculo & nostro Christi annus is fuerit 585. vel argumento, quod jam supra observavimus, diei dominicæ, quæ biennio ante, ut Gregorius idem narrat lib. 6. cap. 21. pridie Kalendas Februarias incidens annum arguebat 583. Quare falli eos necesse est, qui synodum hanc in annum 588. vel in sequentem rejiciunt.

2 *Clotarii junioris anno* 11.] Chilperici regis filii, qui defuncto patri superiore anno successerat. Quare aut primus definens Clotarii annus hic erat, aut secundus inchoans.

3 *Obnoxietatem.*] Legendum *obnoxiationem*, ut vulgati. Ita enim codex Bellovacensis & collectio Divionensis. Can. 2.

4 *Relicto fratrum cœtu a mand.*] Bellovac. *relatu fratrum a mand.* Item paulo post, *altaris oblatio*, Bellovac. & Divionen. *aris ablatio*. Item, *& cum Abel vel ceteris juste offer. promereantur.* Bellovac. & Divionen. *& Abel vel ceteris justis offer. mereantur.* & mox: *omnis autem*, &c. *contendat, anathemate percellatur.* Can. 4

5 *Si aliquid contentionis.*] Bellovac. *si aliquas intentiones:* & paulo post, *actiones extricet.* Bellovac. *actiones exerceat.* Can. 9

6 *Per puram hospitalitatem.*] Bellovac. *per ipsam hospitalitatem.* Can. 11

7 *Non conquassentur.*] Divion. *non quassentur.* Andegav. *non causentur.* Can. 12

8 *Si quis sæcularium quempiam.*] Bellovac *si quis sæcularium honoratorum in itinere obviam habuerit aliquem ecclesiasticorum graduum usque ad*, &c. Can. 15

9 *Legum decreta.*] Bellovac. *legum auctoritatem.* Can. 17

10 *Subscriptiones.*] In ordinem alphabeticum de more digestæ fuerant in vulgatis, & quinque episcopi prætermissi, quos ex codice Bellovacensi restituimus, multis passim, quæ in aliis corrupta erant, emendatis.

11. *Marius ecclesia Aventica.*] Apud Aventicum, Helvetiorum coloniam, sedes olim fuit episcopalis. inde postea Lausanam ab hoc ipso, ut ferunt, Mario translata, Childeberti regis temporibus.

12 *Rusticus Vicojuliensis.*] Id est Aturensis, a Vico Iulio Aturensium in Novempopulonia. Meminit autem Rustici hujus Vicojuliensis episcopi Gregorius Turonen. lib. 7 cap. 31.

13 *Savinus Benarnensium.*] Qui hodie Lascarenses episcopi appellantur, hi olim de gentis nomine Benarnenses dicti, ut *Galactorius de Benarno* in synodo Agathensi. Male ergo in vulgatis *Vivariensium* scriptum est pro *Benarnensium.*

14 *Nicasius Aquilimensium.*] Ita vetus exemplar, non ut in vulgatis, Auxitanæ. Auscensis enim, sive Auxitanus episcopus erat Faustus, qui jam supra nominatus est: hic vero Nicasius episcopus Engolismensis, de quo Gregorius lib. 9. cap. 41.

15 *Missi episcoporum.*] Vulgata editio pro episcopis 18. quorum vicarii synodo subscripsisse dicuntur, episcopos habet 20. duobus adjectis, Agrœcio Tricassino, & Felice Belicensi, qui prætermitti minime debent.

16 *Episcopi non habentes sedes.*] Ex his Fronimius episcopus fuerat Agathensis, sed a Gothis dejectus sedem hoc tempore non habebat: postea successit Deuterio

Venciensi

Venciensi, ut est apud Gregorium libro 9. capite 24. Promotus vero ille est, quem in Dunensi castro non rite consecratum synodus IV. Parisiensis abstinere jussit. Faustianus in hoc ipso concilio remotus est ab episcopatu Aquensi, ad quem ordinatus fuerat a Berterano Burdigalensi, & aliis, ut Gregorius idem narrat lib. 7. cap. 31. & lib. 8. cap. 20.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium* [Hæc synodus convocata est jussu regis Guntramni; qui cum magno dolore videret statum regni sui quotidie in pejus vergere, seque contra Gothos aliquoties infeliciter pugnasse, malorum fontem altius inquirens, solos episcopos hac in re culpandos esse animadvertit; utpote qui populum corruptis suis moribus Dei vindicis iram in se provocantem, euangelicis, ut par erat, doctrinis non instituerent. Quare in eosdem nonnihil commotus, omnes metropolitanos in sua provincia positos, cum reliquis omnibus episcopis sibi subditis convenire voluit, ut synodo generali congregati, definirent & statuerent, quidquid ad mores ecclesiæ universæ referendos necessarium esse ipsi judicarent.

Hæc synodus generalis appellatur, quia in ea omnes metropolitani episcopi, quotquot erant in regno Guntramni convenerunt.

Ad hanc synodum referendum est quod Gregorius Turonensis lib. 8. cap. 12. hist. Franc. scribit de Theodoro Massiliensi episcopo sanctissimo: quem sæcularis judex a se antea satis exagitatum, *ad præsentiam regis Guntramni*, inquit Gregorius prædicto loco, *direxit, ut scilicet ad synodum, quæ Matiscone futura erat, quasi ab episcopis damnandus, adesset.*

Præter ea quæ in actis concilii habentur, in hac synodo circa diversorum episcoporum causas & judicia illa contigerunt, de quibus ita Greg. lib. 8. cap. 20. *Interim dies advenit: & episcopi ex jussu regis Guntramni apud Matisconensem urbem collecti sunt. Faustianus autem qui ex jussu Gundebaldi, Aquensis urbis fuerat episcopus ordinatus, ea conditione removetur, ut eum Berthramnus, Orestesque sive Palladius, qui eum benedixerant, vicibus pascerent, centenosque ei aureos annis singulis ministrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico regi præceptum elicuerat, in ipsa urbe episcopatum adeptus est. Ursicinus autem Cadurcensis episcopus excommunicatur, pro eo quod Gundebaldum excepisse publice confessus est, accepto ejusmodi placito, ut pœnitentiam tribus annis ageret, neque capillum neque barbam tonderet, vino & carnibus abstineret: missas celebrare, clericos ordinare, ecclesias chrismaque benedicere non præsumeret, eulogias dare penitus non auderet: utilitas tamen ecclesiæ, per ejus ordinationem, sicut solita erat, omnino exerceretur.* Et paulo post: *Prætextatus vero Rothomagensis episcopus, orationes quas in exilio positus scripsit, coram episcopis recitavit: quibusdam quidem placuerunt, a quibusdam vero, quia artem secutus minime fuerat, reprehendebantur: stylus autem per loca ecclesiasticus & rationabilis erat.* Hactenus de rebus in concilio gestis Gregorius.

Episcopi 62. concilio interfuerunt in propria persona: per legatos nonnulli præsto fuere: ex his sanctitate celebres sunt, Priscus, Euantius, Prætextatus, Theodorus, Sulpitius, Veranus, aliique plures.

b *Anno regni ejus 24.*] Celebrata est enim hæc synodus, ut ex præcedentibus patet, in fine anni 588. quo 24. Guntramni regis numerari incipit.

c *Anno Christi 588.*] Qui cum initio vigesimi quarti anni regis Guntramni coincidit. Fuisse autem hanc synodum initio anni 24. Guntramni celebratam, testantur acta concilii. Ex Gregorio Turonensi lib. 8. cap. 7. constat indictam fuisse ad XI. Kalendas Novembris, quo Palladius & Bertechrannus episcopi præsto esse jussi erant.

d *Priscus episcopus patriar ha.*] Cum Venetiarum, Istriæ, atque Liguriæ episcopi essent in schismate, de quo supra in epistolis Pelagii prima & secunda, Paulinusque Aquileiensis his omnibus præemineret, placuit iisdem schismaticis, qui ab ecclesia Romana desciverant, eumdem Paulinum, teste Paulo diacono lib. 2. de gest. Longobard. cap. 12. patriarcham nominare, quem sibi loco summi pontificis supremum antistitem constituerant. Et quamquam in Italia hactenus nemo præter Romanum pontificem apud veteres ejusmodi titulo insignitus fuisse legatur; temporibus tamen hisce prædictum nomen frequenter usurpatum reperitur, pro archiepiscopo; nimirum ut qui sub se alios haberet episcopos, sicut dictus esset archiepiscopus, ita pariter ex vocis significatione princeps patrum, & Græco nomine patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: Gregorius enim Turon. lib. 5. cap. 20. histor. Franc. sanctum Nicetium archiepiscopum Lugdunensem patriarcham appellat. Ita hic Priscus ejusdem ecclesiæ Lugdunensis archidiaconus, patriarcha vocatur. Apud Victorem & Gregorium invenies, quod primarios suos episcopos, Ariani patriarchas appellare consueverint. Et quia hoc nomen olim apostolicarum tantum sedium nomen erat, cum amplissima dignitate conjunctum, etiam hæretici patriarcham nominare consueverunt illum quem erroris sui principem sequebantur. Baron. anno 570. num. 10 & 11.

c *De sacrosanctis ecclesiis.*] Ad hæc iterum sancienda patres inducti fuisse videntur, ob diversos casus, quos diversis in locis accidisse diximus supra in notis concilii Parisiensis sub Benedicto I. Movebantur exemplis recentibus, quæ etiam circa hæc tempora hujus concilii acciderant Turonis in atrio ecclesiæ sancti Martini, quæque contigerant apud Agennensem civitatem in basilica sancti Vincentii martyris, de quibus videatur Gregorius libro 6. hist. cap. 21. & 22. & lib. 7. capite 28. & 29.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Viri perquam eruditi, ac præ ceteris V. C. Hadrianus Valesius libro 13. Rerum Francicarum censent pertinere ad hanc Matisconensem alteram, synodum, quæ Fredegarius scholasticus capite primo libri ultimi chronici, eumque de more secutus Aimoinus cap. 81. lib. 3. referunt:

Guntramnus rex Francorum cum jam annos 23. Burgundiæ regnum bonitate plenus feliciter regeret & cum sacerdotibus utique ut sacerdos se ostenderet &c. Anno igitur 24. regni sui divino amore tactus ecclesiam B. Marcelli, ubi ipse preciosus requiescit in corpore, quæ in suburbano quidem Cabillonensi, sed tamen in Segonum est territorio mirifice & sollerter ædificare jussit: ibique monachos congregans monasterium condidit, ipsamque ecclesiam rebus plurimis ditavit. Synodum quadraginta episcoporum fieri præcepit, & ad instar institutionis monasterii sanctorum Agaunensium, quæ temporibus Sigismondi regis ab Avito & ceteris episcopis, ipso jubente principe, fuerat firmata: idemque & hujus synodi conjunctione monasterii sancti Marcelli Guntramnus institutionem firmandam curavit.

a PRÆCEPTIO GLORIOSISSIMI REGIS GUNTRAMNI AD EPISCOPOS ET IUDICES REGNI SUI, post synodum suprascriptam edita, de observando die dominico, & aliis.

Gunthramnus rex Francorum omnibus pontificibus, ac universis sacerdotibus, & cunctis judicibus in regione nostra constitutis.

PER hoc supernæ majestatis auctorem, cujus universa regitur imperio, placari credimus, si in populo nostro justitiæ jura servamus: & ille pius pater & dominus, qui humanæ fragilitatis substantiam suo semper adjuvare consuevit auxilio, melius dignabitur cunctorum necessitatibus quæ sunt opportuna concedere, quos cognoscit præceptorum suorum monita custodire. Dum pro regni ergo nostri stabilitate, & salvatione regionis, vel populi solicitudine attentius pertractaremus; agnovimus infra regni nostri spatia universa scelera, quæ canonibus & legibus pro divino timore puniri consuerant, suadente adversario boni operis perpetrari: & ex hoc procul dubio indignatione cælesti, per diversas sæculi tempestates, homines ac pecora, aut morbo consumi censentur, aut gladio, dum divina judicia non timentur: atque ita fit, ut admittendo illicita per ignorantiam multi depereant, & non solum præsentem vitam celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere. Ad vos ergo, sacrosancti pontifices, quibus divina clementia potestatis paternæ concessit officium, in primis nostræ serenitatis sermo dirigitur, sperantis quod ita populum vobis providentiæ

dentia divina commissum frequenti prædica- A tione studeatis corrigere, & pastorali studio gubernare, quatenus dum universi diligendo justitiam conversatione præcipua cum omni honestate studuerint vivere melius, cuncta rerum adversitate remota, cælesti beneficio concedatur tranquillitas temporum, & congrua salvatio populorum. Et licet absque nostra admonitione ad vos specialiter prædicandi causa pertineat; attamen reliquorum peccatis vos omnino credimus esse participes, si filiorum vestrorum culpas non assidua objurgatione corrigitis, sed silentio preteritis. Nam nec nos, quibus facultatē regnandi superni regis commisit auctoritas, iram ejus evadere possumus, si de subjecto populo solicitudinem non habemus. Idcirco hujus de- B creti ac definitionis generalis vigore decernimus, ut in omnibus diebus dominicis, in quibus sanctæ resurrectionis mysterium veneramur, vel in quibuscumque reliquis solennitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula universæ plebis conjunctio devotionis congregatur studio, præter victum quem præparari convenit, ab omni corporali opere suspendantur, nec ulla causarum præcipue jurgia moveantur: sed vos, apostolici pontifices, jungentes vobiscum consacerdotes vestros, & filios seniores ecclesiæ, ac judices locorum, quoscumque agnoscitis quod vitæ qualitas honesta commendat, ita universam populi multitudinem constanti vel Deo placita jugiter præ- C dicatione corrigite, ut & bene viventes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio pastoralis adducat: quatenus omnes unanimi deliberatione laudabiliter studeant vivere, vel æquitatem & justitiam conservare; qualiter ab omni peccatorum fæce liberos suos sancta suscipiat ecclesia Christianos. Enimuero quicumque sacerdotum, aut sæcularium, intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti, emendare neglexerint, alios canonica severitas corrigat, alios legalis pœna percellat: quoniam nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi culparum probatio punierit criminosos; nec minor est pietas protervos conterere, quam relevare com- D pressos. Convenit ergo, ut justitiæ & æquitatis in omnibus vigore servato, distringat legalis ultio judicum, quos non corrigit canonica prædicatio sacerdotum: quo fiat ut dum præterita resecantur scelera, nullus audeat perpetrare futura, & ita universos excedentes pro disciplinæ tenore servando correctionis frena constringant, ut in universa regione nostra pacis & concordiæ jura proficiant. Cuncti itaque judices justa, sicut Deo placet, studeant dare judicia. Nam non dubium est, quod acrius illos condemnabit sententia nostri judicii, a quibus E non tenetur æquitas judicandi. Non vicarios, aut quoscumque de latere suo per regionem sibi commissam instituere vel destinare præsumant, qui, quod absit, malis operibus consentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscumque spolia inferre præsumant. Clericorum transgressiones cum adversario instigante contigerint, quatenus illis pro divino amore reverentia major impenditur, tantum convenit ut acrius resecentur: quoniam si sancti pastores, aut instituti judices, quod nefas est, subjectorum suorum scelera potius occultare, quam resecare tentaverint, se ex hoc amplius reos esse vel noxios non ignorant. Cuncta ergo quæ hujus edicti tenore decrevimus, perpetualiter volumus custodiri, quia in sancta synodo Matisconensi hæc omnia, sicut nostis, studuimus definire, quæ præsenti auctoritate vulgamus. Subscriptio domni Gunthramni regis, Perrunas. Data sub die IV. Idus Novembris anno XXIV. regni suprascripti regis.

NOTA SEVERINI BINII.

Præceptio gloriosissimi regis Guntramni.] Post peractam synodum Matisconensem II. rex Guntramnus hanc sanctionem ad episcopos atque judices scriptam edidit: qua (ut decet religiosissimum principem) eosdem hortatur episcopos, verbi in primis prædicationi invigilare, suumque ut officium non per vicarios, sed per seipsos expleant. Vtinam omnes Christiani principes, hujus regis exemplo, ad populi mores corrigendos, atque ad judices emendandos se convertant, dum peste, penuria, bello, aliisque calamitatibus affliguntur.

GUNTRAMNI REGIS ADLOCUTIO,

QUANDO IN AUDIENTIA PUBLICA CONVOCATIS episcopis, & optimatibus, discussi sunt duces qui rem bellicam male administrarant anno Christi DXXCV.

BELLO *quod Guntramnus adversus Hispanos Ingundis* * *filiæ causa destinarat, cum exercitum in Septimaniam præmisisset, milites soluta disciplina, quacumque iter erat, cædibus & rapinis, ac sacrorum etiam locorum direptionibus omnia populati sunt. Quo factum, ut non modo nihil promoverint, verum etiam in reditu, cum per eadem loca regrederentur, partim fame ob rerum inopiam, partim seditionibus perierint supra quinque millia.* Quibus reversis, *ait Gregorius Turonensis libro* 8. *cap.* 30. magna Guntramnum regem amaritudo cordis obsedit. Duces vero supradicti exercitus ad basilicam sancti Symphoriani martyris expetierunt. Veniente itaque rege ad ejus solennitatem, repræsentati sunt sub conditione audientiæ in postmodum futuræ. Postea vero, quatuor convocatis episcopis, nec non & majoribus natu laicorum, duces discutere cœpit dicens: Qualiter nos hoc tempore victoriam obtinere possumus, qui ea quæ patres nostri consecuti sunt non custodimus? Illi vero ecclesias ædificantes, in Deum spem omnem ponentes, martyres honorantes, sacerdotes venerantes, victorias obtinuerunt, gentesque adversas divino opitulante adjutorio, in ense & parma sæpius subdiderunt. Nos vero non solum Deum non metuimus, verum etiam sacra ejus vastamus, ministros interficimus, ipsa quoque sanctorum pignora in ridiculo discerpimus ac vastamus. Non enim potest obtineri victoria, ubi talia perpetrantur. Ideo manus nostræ sunt invalidæ, ensis tepescit, nec clypeus nos, ut erat solitus, defendit ac protegit. Ergo si hoc meæ culpæ adscribitur, jam id Deus capiti meo restituat. Certe si vos regalia jussa contemnitis, & ea quæ præcipio implere differtis, jam debet securis capiti vestro submergi. Erit enim documentum omni exercitui, cum unus de prioribus fuerit interfectus. Verumtamen jam experiri debemus, quid agi oporteat. Si quis justitiam sequi destinat, jam sequatur: si quis contemnit, jam ultio publica cervici ejus immineat. Satius est enim, ut pauci contumaces pereant, quam ira Dei super omnem regionem dependat innoxiam. Hæc rege dicente responderunt duces: Bonitatis tuæ magnanimitas, rex optime, enarrari

* fuit berti ejus

enarrari facile non potest, qui timor tibi in A Deum sit, qui amor in ecclesias, quę reverentia in sacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæve dispensatio in egenos. Sed quia omnia, quæ gloria vestra profert, recta veraque esse censentur, quid faciemus quod populus omnis in vitium est dilapsus, omnemque hominem agere quæ sunt iniqua delectat? Nullus regem metuit, nullus ducē, nullus comitē reveretur: & si fortassis alicui ista displicent, & ea pro longanimitate vitæ vestræ emendare conatur, statim seditio in populo, statim tumultus exoritur; & in tantum unusquisque contra seniorem sæva intentione grassatur, ut vix se credat evadere, si tandem silere nequiverit. Adhæc rex ait: Si quis sequitur justitiam, vivat: si quis legem mandatumque no- B strum respuit, jam pereat, ne nos diutius hoc blasphemium prosequatur.

I CONVENTUS APUD ANDELAUM,

QUANDO INTER GUNTRAMNUM ET Childebertum reges, episcoporum procerumque consilio pax firmata, mutuique fœderis pactio conscripta est anno Christi DXXCVII.

De hoc conventu & fœdere scribit Gregorius Turonensis libro 7. histor. cap 11. *Rex*, inquit, *Guntramnus, cum nepote suo ac reginis*, id est cum Childeberto rege, & cum Brunichilde matre, ac Faileuba uxore Childeberti, *pacem firmavit, & conscriptis pactionibus regressus est unusquisque in civitatem suam.* Pactionis vero exem- C plar profert idem cap. 20. quo loco illam Childeberti legatis a Guntramno prolatam ac relegi jussam narrat.

EXEMPLAR PACTIONIS.

CUM in Christi nomine præcellentissimi domini Guntheramnus & Childebertus reges, & gloriosissima domina Brunichildis regina, Andelaum caritatis studio convenissent, ut omnia quæ undecumque inter ipsos scandalum poterant generare, pleniori consilio definirent; id inter eos, mediantibus sacerdotibus atque proceribus, Deo medio, caritatis studio sedit, complacuit, atque convenit, ut quamdiu eos Deus omnipotens in præsenti sæculo superesse voluerit, fidem & caritatem puram & simplicem sibi debeant conservare. Similiter quia domnus Guntheramnus, juxta pactionem, quam cum bonæ memoriæ domnō Sigiberto inierat, integram portionem, quæ est de regno Chariberti, illis fuerat consecutus, sibi diceret in integrum redhiberi; & pars domini Childeberti, ea quæ pater suus possederat, ad se vellet ex omnibus revocare: id inter ipsos constat fixa deliberatione finitum, ut in illam tertiam portionem de Parisiensi civitate cum terminis & populo suo, quæ ad domnum Sigibertum de regno Chariberti E conscripta pactione pervenerat, cum castellis Duno & Vindocino, & quidquid de pago Stampensi, vel Carnoteno, in pervio illo antefatus rex cum terminis & populo suo perceperat, in jure & dominatione domini Guntheramni, cum eo quod superstite domno Sigiberto de regno Chariberti antea tenuit, debeant perpetualiter permanere: pari conditione civitates Meldonenses, & duas portiones de Silvanectis, Turonos, Pictavos, Abrincatas, Vicum Iuliensem, cum Consorannis, Lapurdo, & Albigē, domnus Childebertus rex cum terminis, a præsenti die suæ vindicet potestati. Ea igitur conditione servata, ut quem Deus de ipsis regibus superstitem esse præceperit, regnum illius, qui absque filiis de præsentis sæculi luce, migraverit, ad se in integritatē perpetuo debeat revocare, & posteris suis domino auxiliante relinquere. Illud specialiter placuit per omnia inviolabiliter conservari, ut quidquid domnus Guntheramnus rex filiæ suæ Clotildi contulit, aut adhuc Deo propitiante contulerit, in omnibus rebus atque corporibus, tam in civitatibus, quam agris vel reditibus, in jure & dominatione ipsius debeat permanere: & si quid de agris fiscalibus, vel speciebus atque præsidio, pro arbitrii sui voluntate facere, aut cuiquam conferre voluerit, in perpetuo auxiliante domino conservetur; neque a quocumque ullo unquam tempore convellatur: & sub tuitione ac defensione domni Childeberti, cum his omnibus quę ipsam transitus genitoris sui invenerit possidentem, sub omni honore & dignitate secura debeat possidere. Pari conditione repromittit domnus Guntheramnus rex, ut si, ut habet humana fragilitas, quod divina pietas non permittat, nec ille videre desiderat, contigerit domnum Childebertum eo superstite de hac luce migrare, filios suos Theodobertum & Theodoricum regem, vel si adhuc alios ipsi Deus dare voluerit, ut pius pater sub sua tuitione & defensione recipiat: ita ut regnum patris eorum sub omni soliditate possideant, & genitricem domni Childeberti, domnam Brunichildem reginam, vel filiam ejus Clodosuindam, germanam domni Childeberti regis, quamdiu intra regionem Francorū fuerit, vel ejus reginam Faileubam, tamquam sororem bonam, & filias in sua tuitione & defensione, spiritali dilectione recipiat, & sub omni honore & dignitate cum omnibus rebus earum, cum civitatibus, agris, reditibus, vel cunctis titulis, & omni corpore facultatis, tam quod præsenti videntur tempore possidere, quam quod adhuc Christo præsule juste poterint augmentare, sub omni securitate & quiete possideant: ut si quid de agris fiscalibus, vel speciebus atque præsidio, pro arbitrii sui voluntate facere, aut cuiquā conferre voluerint, fixa stabilitate in perpetuo conservetur, nec a quibuscumque voluntas illarum ullo tempore convellatur. D De civitatibus vero, hoc est Burdegala, Lemovica, Cadurco, Benarno, & Begorra, quas Gailesuindam germanam domnę Brunichildis tam in dote, quam in morganegiba, hoc est matutinali dono in Franciam venientē certum est acquisisse; quas etiam per judicium gloriosissimi domni Guntheramni regis, vel Francorum, superstitibus Chilperico & Sigiberto regibus, domna Brunichildis noscitur acquisisse; ita convenit, ut Cadurcam civitatem, cum terminis & cuncto populo suo, domna Brunichildis de præsenti in sua proprietate percipiat: reliquas vero civitates ex hac conditione superius nominatas, domnus Guntheramnus dum advivit possideat; ita ut quandoque post ejus transitū, in dominationem domnæ Brunichildis, heredumque suorum cum omni soliditate Deo propitiante revertantur; nec superstite domno Guntheramno, neque a domna Brunichilde, neque a filio suo Childeberto rege, filiisque suis, quolibet ingenio vel tempore repetantur. Simili modo convenit, ut Silvanectum domnus Childebertus in integritate teneat, & quantum tertia domni Guntheramni exinde debita competit, de tertia domni Childeberti, quæ est in Rossontensi, domni Guntheramni partibus compensetur. Similiter convenit, ut secundum pactiones inter domnum Guntheramnum, & bonæ memoriæ

ANNO CHRISTI 587.

riæ domnum Sigibertum initas, leudes illi qui domno Guntheramno post transitum domni Clotarii sacramenta primitus præbuerunt, etsi postea convincuntur se in parte alia tradidisse, de locis, ubi commanere videntur, convenit ut debeant removeri. Similiter & qui post transitum domni Clotarii convincuntur domno Sigiberto sacramenta primitus præbuisse, & se in aliam partem transtulerunt, modo simili removeantur. Similiter quidquid antefati reges ecclesiis aut fidelibus suis contulerint, aut adhuc cõferre cum justitia, Deo propitiante, voluerint, stabiliter conservetur: & quidquid unicuique fidelium in utriusque regno per legem & justitiam redhibetur, nullum ei præjudicium pariatur; sed liceat res debitas possidere atque recipere. Et si aliquid cuicumque per interregna sine culpa sublatum est, audientia habita restauretur. Et de eo quod per munificentiam præcedentium regum unusquisque usque ad transitum gloriosæ memoriæ domni Clotarii regis possedit, cum securitate possideat. Et quod exinde fidelibus personis ablatum est, de præsenti recipiat. Et quia inter præfatos reges pura & simplex est in Dei nomine concordia illigata, convenit ut in utroque regno utriusque fidelibus, tam pro causis publicis, quam privatis, quicumque voluerit ambulare, pervium nullis temporibus denegetur. Similiter convenit, ut nullus alterius leudes nec solicitet, nec venientes excipiat. Quod si forsitan pro aliqua amissione partem alteram crediderit expetendam, juxta æqualitatem culpæ excusati reddantur. Hoc etiam huic addi placuit actioni, ut si qua pars præsentia statuta sub quacumque calliditate tempore quocumque transcenderit, omnia beneficia, tam repromissa, quam in præsenti collata amittat, & illi proficiat qui inviolabiliter omnia suprascripta servaverit: & sit de sacramentorum obligatione in omnibus absoluta. His itaque omnibus definitis, jurãt partes per Dei omnipotentis nomen, & inseparabilẽ trinitatem, vel divina omnia, ac tremendum diem judicii, se omnia quæ superius scripta sunt absque ullo dolo malo, vel fraudis ingenio, inviolabiliter servaturos. Facta pactio sub die quarto Kalendas Decembris, anno vicesimo sexto regni domni Guntheramni regis, domni Childeberti vero duodecimo anno.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

" Andelot sous Monteclair vulgo dicitur inter Lingonicã & Tullensem urbes.

1 *Conventus apud " Andelaum.*] Vetus nomen retinet opidum in pago Lingonensi, cujus situm indicat Fredegarius: *Anno*, inquit, XVII. *regni Theodorici Lingonas mense Maio exercitus adunatur: dirigensque per Andelaum, Nasio castro capto, Tullum civitatem pervenit.*

[a] SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA
IN CAVSA GREGORII ANTIOCHENI
episcopi celebrata anno domini DXXCVII.

Qua occasione habita.

[a] *Synodus Constantinopolitana.*] Hæc synodus habita fuit ista occasione: Gregorius Antiochenus episcopus invidia præfectorum & totius populi *accusabatur*, inquit Euagrius libro 6. cap. 7. *cum propria sorore alteri viro in matrimonium data rem habuisse: prosperumque civitatis statum non semel, sed sæpius labefactasse.* De quo crimine cum se purgasset: & ad concilium provocasset, profectus est Constantinopolim, ut ibidem se purgaret. Causa cognita, *post multas & graves contentiones*, inquit prædicto loco Euagrius, *secundum Gregorium sententia promulgata est.* Hæc est illa causa, cujus prætextu sanctus Gregorius multis in locis ait Ioannem Constantinopolitanum episcopum synodum fecisse, in qua se universalem episcopum appellaret. Verba sancti Gregorii libro 4. indict. 13. epist. 36. ad Eulogium hæc sunt: *Ante annos octo sanctæ memoriæ Pelagii decessoris mei tempore frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana urbe, ex causa alia occasionem quærens, synodum fecit, in qua se universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus ut agnovit, directis literis ex auctoritate sancti Petri apostoli, ejusdem synodi acta cassavit: quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare.* Sintne acta hujus synodi a Pelagio ex parte, vel omnino reprobata, idem sanctus Gregorius declarat his verbis: *Cognoscat fraternitas vestra Ioannem Constantinopolitanum in synodo superbum ac pestiferum œcumenicon, hoc est, universalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster*, &c.

Gregorius absolvitur a calumnia accusatorum.

CONCILIVM ARVERNENSE.

DE PAROCHIIS CADVRCINIS REPETENTI episcopo Ruthenensi adjudicatis, sub annum Christi DXXCVIII. hoc est regum Guntramni XXVII. Childeberti XIII. Clotarii junioris IV.

SYNODVS *hæc apud urbem Arvernam celebrata est a Sulpitio metropolitano Bituricensi cum suis provincialibus, in quorum numero censebantur Ruthenensis & Cadurcinus episcopi, cum reliquis Aquitaniæ primæ. Quæ autem convocandæ synodi occasio, quodque illius de orta inter utrumque antistitem controversia judicium fuerit, apud Gregorium Turonensem legere est lib.* VI. *historiæ cap.* XXXVIII. Theodosius, *inquit*, Ruthenorum episcopus obiit, & Innocentius Gabalitanorum comes eligitur ad episcopatum, opitulante Brunichilde regina. Sed assumpto episcopatu, confestim Vrsicinum Cadurcinæ urbis episcopum lacessere cœpit, dicens, quia diœceses Ruthenæ ecclesiæ debitas retineret. Vnde factum est, ut diuturna intentione gliscente, post aliquot annos conjunctus metropolitanus cum suis provincialibus apud urbem Arvernam residens judicium emanaret, scilicet ut parochias, quas numquam Ruthena ecclesia tenuisse recolebatur, reciperet, quod ita factum est, *Et capite sequenti.* Remigius Biturigum episcopus obiit. Post hæc Sulpitius in ipsa urbe ad sacerdotium Guntheramno rege favente præeligitur. Hic synodum illam, cujus supra meminimus, pro parochiis Cadurcinis fieri commonuit.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

" ** Verum hanc synodum, ut alias monui, rectius forte ad annum Christi 585. aut sequentem revocaveris: Cavesis tamen lector antiquitatis Gallicanæ diligens sectator ab hallucinatione non toleranda recentiorum illorum συνοδογράφων (Baillium intellige sis, ejusque, sed tacito ubique nomine, exscriptorem Rivesium) qui nuper, concilium illud a Sulpitio Bituricensi metropolitano celebratum, ad Hormisdæ papæ tempora adeoque ad annũ Christi 520. revocarunt, cum nec Childebertus Sigeberti regis filius Austrasiorum rex natus esset, nec Sulpitius hujusce nominis primus Bituricenses nostros, nec Vrsicinus Cadurcinos, nec Innocentius regeret Ruthenenses.

Sunt quoque qui memorent anno Christi 588. celebratum fuisse in Alpibus Maritimis Ebredunense concilium, cujus acta canonesve aliquos, si nancisci licuerit, lectoribus *in nostra appẽdice repræsentabimus. Sufficiat hoc loco illius fecisse

fecisse mentionem. Verum illos deceptos arbitror quod in Historia Pedemontana Ludovici ab Ecclesia pag. 7. legerint in conciliis circa annum domini 588. in Francia celebratis nominari Emeritum præsulem Ebredunensem, Agrecium Glandatensem, Catulinum Nicensem, Deuterium Vencienensem, Vigilium Sanitiensem & Aredium Diniensem. Vide supra Matisconense II.

CONCILIUM TOLETANUM III. SUB PELAGIO II.

ANNO DOMINI DXXCIX. CELEBRATUM,

In quo Gothi in Hispania abjurata Ariana hæreseos perfidia orthodoxam fidem profitentur.

In nomine domini nostri Iesu Christi, anno quarto regnante gloriosissimo domino Reccaredo rege, die octavo Iduum Maiarum, æra DCXXVII. hæc sancta synodus habita est in civitate regia Toletana ab episcopis totius Hispaniæ, vel Galliæ, qui infra scripti sunt.

Cum pro fidei suæ sinceritate idem gloriosissimus princeps * omnis regiminis sui pontifices in unum convenire mandasset, ut tam de ejus conversione, quam de gentis Gothicæ innovatione in domino exultarent, & divinæ dignationi pro tanto munere gratias agerent, sanctissimus idem princeps sic venerandum concilium alloquitur, dicens:

Non incognitum reor esse vobis, reverendissimi sacerdotes, quod propter instaurandam disciplinæ ecclesiasticæ formam ad nostræ vos serenitatis præsentiam devocaverim. Et quia decursis retro temporibus hæresis imminens, in tota ecclesia catholica agere synodica negotia denegavit; Deus, cui placuit per nos ejusdem hæresis obicem depellere, admonuit instituta de more ecclesiastica reparare. Ergo sit vobis jucunditatis, sit gaudii, quod mos canonicus prospectu Dei, per nostram gloriam, ad paternos reducitur terminos. Prius tamen admoneo pariter, & exhortor, jejuniis vos & vigiliis atque orationibus operam dare; ut ordo canonicus, quem a sacerdotalibus sensibus detraxerat longa ac diutina oblivio, * quo ætas nostra se nescire fatetur, divino vobis rursus dono patefiant. Adhæc autem gratias Deo agentes & religiosissimo principi universo concilio in laudibus acclamante, triduanum est exinde prædicatum jejunium. Sed cum die octavo Iduum Maiarum in unum agmen Dei sacerdotes adessent, & oratione præmissa unusquisque sacerdotum competenti loco resedisset, ecce in medio illorum adfuit serenissimus princeps, seque cum Dei sacerdotibus orationi communicans, divino deinceps flamine plenus, sic ad loquendum exorsus est, dicens: Non credimus vestram latere sanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laborasset Hispania, & non multos post decessum genitoris nostri dies quibus nos vestra beatitudo fidei sanctæ catholicæ cognovit esse sociatos, credimus generaliter magnum, & æternum gaudium habuisse. Et ideo, venerandi patres, ad hanc vos peragendam congregari jussimus synodum, ut de omnibus nuper advenientibus ad Christum, ipsi æternas Deo gratias deferatis. Quidquid vero verbis apud sacerdotium vestrum nobis agendum erat de fide atque spe nostra, quæ gerimus in hunc tomum conscripta atque ' allegata * notescimus. Relegatur enim in medio vestri, & judicio synodali examinatus, per omne ' successivum tempus gloria nostra ejusdem fidei testimonio decorata clarescat. Susceptus est autem ab omnibus Dei sacerdotibus, offerente rege, sacrosanctæ fidei tomus, & pronuntiante notario clara voce recensitus est ita:

Quamvis dominus Deus omnipotens pro utilitatibus populorum, regni nos culmen subire tribuerit, & moderamen gentium non paucarum regiæ nostræ curæ commiserit, meminimus tamen nos mortalium conditione constringi, nec posse felicitatem futuræ beatitudinis aliter promereri, nisi nos cultui veræ fidei deputemus; & conditori nostro saltim confessione, qua dignus ipse est, placeamus. Pro qua re quanto subditorum gloria regali * excellimus, tanto providi esse debemus in his, quæ ad Deum sunt, vel nostram spem augere, vel gentibus à Deo nobis ' creditis consulere. Ceterum, quid pro tantis beneficiorum ' collationibus omnipotentiæ divinæ valemus tribuere, quando omnia ipsius * sunt, nisi ut in eum tota devotione credamus? Quemadmodum per scripturas sacras seipsum intelligi voluit, & credi præcepit, id est, ut confiteamur esse Patrem, qui genuerit ex sua substantia Filium sibi coæqualem & coæternum; non tamen ut ipse idem sit, * natus, & genitor; sed persona alius sit Pater, qui genuit, alius sit Filius, qui fuerit generatus; unius tamen uterque substantiæ * divinitate subsistat. Pater ex quo sit Filius, ipse vero ex nullo sit alio; Filius qui habeat Patrem, sed sine initio, & sine diminutione, in ea, quia Patri coæqualis, & coæternus est, divinitate subsistat. Spiritus æque sanctus confitendus a nobis, & prædicandus est a Patre & a Filio procedere, & cum Patre & Filio unius esse substantiæ, tertiam vero in trinitate Spiritus sancti esse personam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio divinitatis essentiam. Hæc enim sancta trinitas unus est Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, cujus bonitate * omnis licet bona sit condita * creatura, per assumptam tamen a Filio humani habitus formam, a damnata progenie reformamur ad beatitudinem pristinam. Sed sicut veræ salutis indicium est, trinitatem in unitate, & unitatem in trinitate sentire, ita erit consummatio justitiæ, si eamdem fidem intra universalem ecclesiam teneamus, & * apostolica monita in apostolico positi fundamento servemus. Vos tamen Dei sacerdotes meminisse oportet, quantis hucusque ecclesia Dei catholica per Hispanias adversæ partis molestiis laboraverit: & catholici * constantem fidei suæ tenerent ac defenderent veritatem, & hæreses pertinaciori animositate * propriam niterentur vindicare perfidiam. Me quoque, ut re ipsa conspicitis, calore fidei accensum, in eo dominus excitavit, ut depulsa obstinatione infidelitatis, & discordiæ submoto furore, populum qui sub nomine religionis famulabatur errori, ad cognitionem fidei & ecclesiæ catholicæ consortium revocarem. Adest enim omnis gens Gothorum inclyta & fere omnium gentium ' gemina virilitate * opinata; quæ licet suorum pravitate doctorum a fidei hactenus vel unitate ecclesiæ fuerit catholicæ segregata; ' toto nunc tamen * mecum ' assensu concordans ejus ecclesiæ communioni participatur, quæ diversarum gentium multitudinem materno sinu suscipit, & caritatis uberibus nutrit, de qua propheta canente dicitur; *Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus.* Nec enim Gothorũ sola conversio ad cumulum nostræ mercedis accessit; quin-

Marginal notes: * extollimur. ' præstitis. ' consolationibus. * sint, ut bonorum nostrorum nihil egeat, nisi * natus ingenitus * in divinitate * hominis * natura * apostolicam unitatem in * constanter * hæretici * propriæ niterentur perfidiæ. ' genuina * illustrata; ' tota * meo assensui ' assensione Isai. 56.

ANNO CHRISTI 589.

quinimo & Suevorum gentis infinita multitudo quæ præsidio cælesti nostro regno subjecimus, alieno licet vitio in hæresim deductam nostro tamen ad veritatis originem studio revocavimus. Proinde, sanctissimi patres, has nobilissimas gentes, quæ lucris per nos dominicis applicatæ sunt, quasi sanctum & placabile sacrificium, per vestras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi immarcessibilis corona, vel gaudium in retributione justorum, si hi populi, qui nostra ad unitatem ecclesiæ solertia * transcurrerunt, fundati in eadem, & stabiliti permaneant. Sicut enim divino nutu nostræ curæ fuit, hos populos ad unitatem Christi ecclesiæ pertrahere, ita sit vestræ docibilitatis, catholicis eos dogmatibus instituere; quo in toto cognitione veritatis instructi, noverint ex solido errorem hæresis perniciosæ respuere, & veræ fidei tramitem ex caritate retinere, vel catholicæ ecclesiæ communionem desiderio avidiori amplecti. Ceterum sicut facile ad veniam pervenisse confido, quod nescia hucusque tam clarissima erraverit gens: ita gravius esse non dubito, si agnitam veritatem dubio corde teneat, atque a patenti lumine (quod absit) oculos suos avertat. Unde valde pernecessarium esse prospexi, vestram in unum convenire beatitudinem, habens sententiæ dominicæ fidem, qua dicit: *Ubi fuerunt duo, vel tres collecti in nomine meo, * ibi ero in medio eorum.* Credo enim beatam sanctæ trinitatis divinitatem huic sancto interesse concilio; & ideo tamquam ante conspectum Dei ita in medio vestri fidem meam protuli; conscius admodum sententiæ divinæ dicentis: *Non celavi misericordiam tuam, & veritatem tuam a congregatione * multa*: vel apostolum Paulum Timotheo discipulo præcipientem audivi: *Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam, in qua vocatus es, & confessus bonam confessionem coram multis testibus.* Vera est enim redemptoris nostri ex evangelio sententia, qua confitentem se coram hominibus, confiteri dicit coram Patre, & negantem se, esse negaturum. Expedit enim nobis id ore proprio profiteri, quod corde credimus, secundum cæleste mandatum, quo dicitur: *Corde creditur ad justitiam, * oris autem confessio fit ad salutem.* Proinde sicut anathematizo Arium cũ omnibus dogmatibus & complicibus suis, qui unigenitum Dei Filium a paterna degenerem ' asseverat esse substantia, nec a Patre genitum, sed ex nihilo dicebat esse creatum, vel omnia concilia malignantium quæ adversus sanctam synodum Nicænam extiterunt, [b] ita in honorem * & in laudem, fidem sanctam Nicæni observo & honoro concilii, quam contra eumdem rectæ fidei pestem Arium trecentorum decem & octo sancta episcopalis scripsit synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum quinquaginta episcoporum Constantinopoli congregatorum, quæ Macedonium, Spiritus sancti substantiam minorantem, ' & a Patris & Filii unitate & essentia segregantem, jugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephesinæ synodi fidem, quæ adversus Nestorium ejusque doctrinam relata est, credo pariter & honoro: similiter & Calchedonensis concili fidem, quam plenam sanctitate & eruditione adversus Eutychen & Dioscorum protulit, cum omni ecclesia catholica reverenter ' suscipio. Omnium quoque orthodoxorum venerabilium sacerdotum concilia, quæ a suprascriptis quatuor sanctis synodis fidei puritate non dissonant, pari veneratione observo. Properet ergo reverentia vestra fidem hanc nostram canonicis applicare monimentis, & ab episcopis vel religiosis, aut gentis nostræ primoribus solerter fidem, quam in ecclesia catholica crediderunt, audire. Quam ' rem notatam, & apicibus, vel eorum subscriptionibus roboratam, futuris olim temporibus in testimonium Dei atque * hominum reservate; ut hæ gentes, * quas in Dei nomine regia potestate præcellimus, & quæ, * deterso antiquo errore, per unctionem sacrosancti chrismatis, vel manus impositionem paracletum intra Dei ecclesiam * præceperunt Spiritum, quem unum, & æqualem cum Patre & Filio confitentes, ejusque dono in sinu ecclesiæ sanctæ catholicæ collocatæ sunt. Si eorum aliqui hanc rectam & sanctam confessionem nostram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipiant, & de interitu suo, fidelibus gaudium, infidelibus sint in exemplum. Huic vero confessioni meæ, sanctarum supra scripturarum * conciliorum constitutiones contexui, & testimonio divino, tota cordis simplicitate subscripsi.

Margin notes (left): * transcurrunt. — Matth. 18. — * ibi sum, & sic textus Græcus, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. — * multorũ: — 1. Tim. 6. — Matth. 10. Marc. 8. Luc. 9. — Rom. 10. * ore — ' asserebat. — * & laudem Dei, — ' & Patris & Filii unitatem & essentiam segreg. — ' & suspicio & suscipio.

Fides a sancto Nicano concilio edita.

[c] Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium * conditorem, & in unum dominum Iesum Christum Filium Dei, de Patre natum unigenitum, hoc est de substantia Patris: Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo & quæ in terris: qui propter * nos & per nostram salutem descendit, & incarnatus est, homo factus, passus est, & resurrexit tertia die, & ascendit in cælos: inde venturus est judicare vivos & mortuos: & in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat, & & antequam nasceretur non erat, & quia ex nullis extantibus factus est, aut ex * aliqua substantia vel * natura dicunt esse mutabilem, & convertibilem Filium Dei, anathematizat catholica & apostolica ecclesia.

[d] *Fides sancta, quam exposuerunt* C L. *patres Constantinopolitani concilii, consona magnæ Nicænæ synodo.*

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium conditorem; & in unum dominum Iesum Christum Filium Dei * unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: natum non factum, homousion Patri, hoc est ejusdem substantiæ cum Patre, per quem omnia facta sunt quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter * nos & propter nostram salutem * descendit, & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, * homo factus, passus est sub Pilato, sepultus, tertia die resurrexit, ascendit in cælos, sedet ad dexteram Patris, iterum venturus in gloria, judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Credimus & in Spiritum sanctum, dominum & vivificatorem, ex Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio * adorandum, & glorificandum, qui locutus per prophetas: in unam catholicam atque apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum: expectamus resurrectionem

rectionem mortuorum & vitam sæculi. Amen.

Tractatus Calchedonensis concilii.

* Suffecerat quidem ad pleniſſimam pietatis agnitionem, & confirmationem, * cautiſſimum, hoc eſt, ſalutare divinæ gratiæ ſymbolum; de Patre enim, & Filio, & Spiritu ſancto doctrinam perfectam edocet, & incarnationem dominicam fideliter ſuſcipientibus manifeſtat. Sed quoniam hi qui prædicationem veritatis deſtruere nituntur, quaſdam propriæ hæreſeos novitates parturiunt; (quidam enim * miniſterium pro nobis actum divinæ diſpenſationis audent corrumpere, & vocem illam divini partus factam ad virginem denegant: alii temperamentum confuſionemque inducentes, & unam eſſe naturam carnis & deitatis inſenſate componentes, paſſibilem unigeniti divinam naturam tali confuſione prodigioſe divulgant) idcirco omnem adverſus veritatem opponendam ab ipſis machinationem volens excludere ſancta & magna univerſalis ſynodus: * antiquam prædicationem immobilem docens, ſtatuit, præcipue trecentorũ decem & octo ſanctorum patrum fidem incontaminatam manere; & propter eos qui Spiritui ſancto adverſantur, centum quinquaginta patrum paulo poſteriori tempore in urbe Conſtantinopolitana convenientium de ſubſtantia Spiritus ſancti traditam doctrinam corroborat, quam etiam illi omnibus inſinuaverunt: non quod in præcedentibus aliquid deeſſet, ſed adjicientes de Spiritu ſancto eorumdem intellectum, adverſus eos qui deitatis ejus dominationem nituntur * adimere, ſcripturarum teſtimoniis plenius manifeſtantes. Propter eos ſane qui diſpenſationis myſterium tentant corrumpere, & purum hominem eſſe qui ex ſancta virgine Maria natus eſt, impudenter divulgant, beatiſſimi quondam Cyrilli Alexandrinæ eccleſiæ ſacerdotis ſynodicas epiſtolas tam ad Neſtorium, quam ad ceteros per orientem congruas, & ſibi conſentientes ſuſcepit, ad confutationem quidem Neſtorianæ amentiæ, interpretationem vero eorum, qui religioſo zelo ſalutaris ſymboli cupiunt intellectum. Quibus epiſtolam ſancti ac beatiſſimi primæ ſedis archiepiſcopi Leonis, ſcriptam ad Flavianum, ſanctæ recordationis archiepiſcopum, ad perimendam Eutychetis malignitatem, atque magni Petri confeſſioni concordantem, & communem quamdam * columnam exiſtentem, contra eos qui recte non glorificant, ad confirmationem catholicæ religionis evidenter ſubjunxit. Nam eos, qui in duos filios diſpenſationis dominicæ myſterium ſcindere moliuntur, execratur: & eos, qui paſſibilem divinitatem unigeniti Filii audent aſſerere de concilio ſacerdotum repellit: & eis qui in duas naturas Chriſti * temperamentum, vel confuſionem argumentantur, adverſatur: & qui cæleſtem, aut alterius cujuſcumque ſubſtantiam exiſtere formam ſervi, quam pro nobis ſumpſit, inſaniendo aſſerunt, procul abjicit: & eos, qui duas quidem ante adunationem naturas domini delirant, unam vero poſt adunationem confingunt, anathema facit. Conſentientes igitur ſanctis patribus, unum dominum noſtrum, eumdemque Filium confiteri dominum Ieſum Chriſtum conſona voce pariter edocemur: perfectum eumdem in divinitate, perfectum eumdem in humanitate; Deum verum, & hominem ve-

A rum eumdem ex anima rationali & corpore; ſecundum divinitatem, unius cum Patre naturæ; ſecundum humanitatem, eumdem unius naturæ nobiſcum, per omnia ſimilem nobis, abſque peccato; ante ſæcula quidem ex patre natum, ſecundum divinitatem; in noviſſimis vero diebus propter nos & propter ſalutem noſtram, * ex Maria virgine Dei genitrice, ſecundum humanitatem hominem factum; unum eumdemque Chriſtum filium Dei unigenitum in duas naturas inconfuſe immutabiliter induiſſe; inſeparabiliter cognoſcendo, in nullo naturarum differentias propter unitatem perimendas; magis autem ſalva utriuſque naturæ proprietate, & in una coeunte perſona, unoque ſtatu concurrente;

B non in duabus perſonis partiendum, vel dividendum, ſed unum eumdemque Filium, unigenitum Deum Verbum, dominum Ieſum Chriſtum, ſicut ab exordio prophetæ de eo, & ipſe nos erudivit, & patrum nobis tradidit ſymbolum. His itaque cum omni undique ſubtilitate & diligentia a nobis ordinatis, ſtatuit ſancta & univerſalis ſynodus, aliam fidem nulli licere * proferre: aut * ſcribere, aut credere, aut * ſapere, aut docere aliter. Qui autem audent, aut exponere aliam fidem, aut proferre, aut credere aliud ſymbolum, volentibus converti ad ſcientiam veritatis, ex Gentibus, ex Iudæis, vel hæreticis quibuſcumque, ſiquidem aut epiſcopi, aut clerici fuerint, alienos eſſe

C epiſcopos ab epiſcopatu, & clericos a clero; ſi vero monachi vel laici fuerint, anathema fieri.

Ego Reccaredus rex fidem hanc ſanctam, & veram confeſſionem, quam unam per totum orbem catholica confitetur eccleſia, corde retinens, ore affirmans, mea dextera, Deo protegente, ſubſcripſi.

Ego * Baddo, glorioſa regina, hanc fidem, quam credidi, & ſuſcepi, mea manu de toto corde ſubſcripſi.

Tunc acclamatum eſt in laudibus Dei, & in favore principis ab univerſo * clero.

Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui cura eſt pacem & unitatem eccleſiæ ſuæ ſan-

D ctæ catholicæ providere.

Gloria Deo noſtro Ieſu Chriſto, qui precio ſanguinis ſui eccleſiam catholicam ex omnibus gentibus congregavit.

Gloria Deo noſtro Ieſu Chriſto, qui tam illuſtrem gentem unitati veræ fidei copulavit, & unum gregem & unum paſtorem inſtituit.

Cui a Deo æternum meritum, niſi vero catholico Reccaredo regi?

Cui a Deo æterna corona, niſi vero orthodoxo Reccaredo regi?

Cui præſens gloria, & æterna, niſi vero ama-

E tori Dei Reccaredo regi?

Ipſe novarum plebium in eccleſia catholica conquiſitor.

Ipſe mereatur veraciter apoſtolicum meritum, qui apoſtolicum implevit officium.

Ipſe ſit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificavit in terris, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Deo Patre vivit, & regnat in unitate Spiritus ſancti, in ſæcula ſæculorum. Amen.

*hominem factũ hunc unum eumdemque Chriſtum, Filium, dominum unigenitum

* profiteri; * docere aut dicere aliter * tradere

* Badda, * Badda, pia uxor Reccaredi regis, filia, ut tradunt hiſtorici quidam Hiſpani, Arturi regis Britanniæ.

* concilio.

ANNO CHRISTI 589.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESU-CHRISTI,

Fidei confessio episcoporum, presbyterorum, vel primorum Gothicæ gentis, qui infra subscripserunt.

Præcipiente autem universo venerabili concilio, atque jubente, unus episcoporum catholicorum ad episcopos & religiosos, vel majores natu, ex hæresi Ariana conversos, ejusmodi allocutione exorsus est, dicens:

Officii nostri cura, & felicissimi atque gloriosissimi principis admonitione propellimur, diligenter a vestra caritate perquirere, vel quid damnetis in hæresi, aut quid intra Dei catholicam credatis ecclesiam. Nam sicut dicente psalmista didicimus: [e] *Incipite domino in confessione*; optimum est: vestræque saluti conveniens palam confiteri, quod creditis, & sub auditu universorum anathematizare, quod respuitis. Tunc prorsus optime poteritis euangelicæ atque apostolicæ fidei participes fieri, si eamdem catholicam fidem ex confessione catholica incipiatis, vel propria subscriptione firmetis; & sicuti Deo jam de bona consensione cogniti estis conscientia, ita & ' vos proximos fidei sanctæ adstipulationem monstretis. Eo itaque fiet, ut & vos Christi esse corporis membra significetis, & nostra exiguitas nihil dubium, nihil infidum unquam de vestra suspicetur fraternitate; dum patuerit, vos pestem perfidiæ Arianæ cum omnibus dogmatibus, regulis, officiis, communione, codicibus prædamnare, vel detestandæ hæreseos expoliati contagione, innovati quodammodo intra Dei ecclesiam * splendidi habitu veræ fidei clareatis.

Psal. 146.

' proximis vos fidei sanctæ ad stipulatione

* splendido

Tunc episcopi omnes una cum clericis suis, primoresque gentis Gothicæ pari consensione dixerunt:

Licet hoc quod paternitas atque fraternitas vestra a nobis cupit audire, vel fieri, jam olim conversionis nostræ tempore egerimus, quando secuti dominum nostrum gloriosissimum Reccaredum regem ad Dei ecclesiam transivimus, & perfidiam Arianam cum omnibus ' superstitionibus suis anathematizavimus pariter & abjecimus; nunc vero propter caritatem & devotionem, quam vel Deo, vel ecclesiæ sanctæ catholicæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis promptissime agere properamus, sed & quæ adhuc congrua fidei esse conspicitis, nobis de caritate persuadete'. Vos etenim ita semel rectæ fidei amor in eam devotionem advexit, ut omne quod nobis verius fraternitas vestra patefecit, teneamus & liberali fateamur confessione.

' superstitibus

' nos

I.

Omnis ergo qui fidem & communionem ab Ario venientem, & hucusque a nobis retentam, adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema sit.

II.

Quicumque Filium Dei dominum nostrum Iesum Christum negaverit a paterna substantia sine initio genitum, & æqualem Patri esse, vel consubstantialem, anathema sit.

III.

Quicumque Spiritum sanctum non credit, aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumque non dixerit coæternum esse Patri & Filio, & coæqualem, anathema sit.

IV.

Quicumque in Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & personas non distinguit, & unius Dei unitatis substantiam non cognoscit, anathema sit.

V.

Quicumque Filium Dei dominum nostrum Iesum Christum, & Spiritum sanctum * esse Patre minores asseruerit, & gradibus separaverit, creaturamque esse dixerit, anathema sit.

* juxta [...] tatem Patre [...] norem

VI.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unius substantiæ, omnipotentiæ, æternitatis esse non credit, anathema sit.

VII.

Quicumque nescire Filium Dei, quæ Deus Pater sciat, dixerit, anathema sit.

VIII.

Quicumque initium Filio Dei, & Spiritui sancto deputaverit, anathema sit.

IX.

Quicumque Filium Dei, secundum divinitatem suam visibilem aut passibilem ausus fuerit * profiteri, anathema sit.

* profi[...]

X.

Quicumque Spiritum sanctum sicut Patrem & Filium verum Deum omnipotentem esse non crediderit, anathema sit.

XI.

Quicumque aliam fidem & communionem catholicam, * præter ecclesiasticam universalem, esse crediderit, (illam dicimus ecclesiam, quæ Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Calchedonensis concilii decreta tenet pariter & honorat) anathema sit.

* præter in eccl[...] univers[...]

XII.

Quicumque Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum honore & gloria & divinitate separat & disjungit, anathema sit.

XIII.

Quicumque Filium Dei & Spiritum sanctum cum Patre non crediderit esse glorificandos & honorandos, anathema sit.

XIV.

Quicumque non dixerit: [f] Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto, anathema sit.

XV.

Quicumque rebaptizandi sacrilegum opus bonum esse credit aut crediderit, agit aut egerit, anathema sit.

XVI.

ANNO CHRISTI 589.

XVI.

Quicumque libellum deteſtabilem duodecimo anno * Leovegeldi regis a nobis editum, in quo continetur Romanorum ad hæreſim Arianam traductio, & in quo gloria Patri, per Filium, in Spiritu ſancto male a nobis inſtituta continetur, hunc libellum ſi quis pro vero habuerit, anathema ſit in æternum.

XVII.

Quicumque Ariminenſe concilium non ex toto corde reſpuerit & damnaverit, anathema ſit.

XVIII.

Confitemur enim nos ex hæreſi Ariana toto corde, tota anima, & de tota mente noſtra ad eccleſiam catholicam fuiſſe converſos. Nulli dubium eſt, nos noſtroſque deceſſores erraſſe in hæreſi Ariana, & fidem euangelicam atque apoſtolicam nunc intra eccleſiam catholicam didiciſſe. Proinde fidem ſanctam, quam præfatus religioſiſſimus dominus noſter patefecit in medio concilii, & manu ſua ſubſcripſit, hanc & nos tenemus, hanc cōfitemur pariter, & ſuſpicimus hanc in populis prædicare atque docere * promittimus. Hæc eſt vera fides, quam omnis eccleſia Dei per totum mundum tenet, catholica eſſe creditur & probatur. Cui hæc fides non placet, aut non placuerit, ſit anathema, maranata, in * adventum domini noſtri Ieſu Chriſti.

XIX.

Qui fidem ſpernit Nicæni concilii, anathema ſit.

XX.

Qui fidem concilii Conſtantinopolitani centum quinquaginta epiſcoporum veram non dixerit, anathema ſit.

XXI.

Qui fidem Epheſinæ ſynodi primæ & Calchedonenſis non tenet, & ea non delectatur, anathema ſit.

XXII.

Qui concilia omnia epiſcoporum orthodoxorum * conſona conciliis Nicæno, Conſtantinopolitano, primo Epheſino, & Calchedonenſi non recipit, anathema ſit.

XXIII.

Proinde & damnationem hanc * perfidiæ & communicationis Arianæ, & omnium conciliorum hæreſim Arianam foventium, cum anathemate eorum propria manu ſubſcripſimus. Conſtitutiones vero ſanctorum conciliorum Nicæni, Conſtantinopolitani, Epheſini, vel Calchedonenſis, quas gratiſſima aure audivimus, & ' confeſſione noſtra veras eſſe probavimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente noſtra ſubſcripſimus. Nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitrantes, quam quæ ſupra-

A dictorum conciliorum continent auctoritates. De trinitate autem & unitate Patris, Filii, & Spiritus ſancti, nihil his verius, nihil lucidius unquam poteſt vel poterit demonſtrari. De myſterio incarnationis unigeniti Filii Dei, pro ſalute humani generis, quo & vera probatur humanæ naturæ ſine peccati contagione ſuſceptio, * & permanet incorruptæ in eo divinitatis plenitudo, cum ex natura utraque non deperit, * & una ſit ex utraque domini noſtri Ieſu Chriſti perſona ſatis plene in his conciliis probatur

B patefieri veritate, & a nobis creditur omni remota dubitatione.

' Quicumque hanc fidem ſanctam depravare, corrumpere, mutare tentaverit, aut ab eadem fide, vel communione catholica, quam nuper ſumus, Deo miſerante, adepti, egredi, ſeparari, vel diſſociari voluerint, ſint Deo & univerſo mundo crimine infidelitatis in æternum obnoxii. Floreat autem eccleſia ſancta catholica per omnem mundum pacatiſſime, & emineat doctrina, ſanctitate & poteſtate. Si qui intra eam fuerint, cre-

C diderint, communicaverint, hi audiant ad dexteram Patris poſiti: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eſt a conſtitutione mundi.* Si qui autem ab ea receſſerint; ejuſque deſtruxerint fidem, & communionem reſpuerint; hi ' audient ex ore divino in die judicii: *Diſcedite a me maledicti, neſcio vos: ite in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis ejus.* Sint ergo damnata in cęlo & in terra, quæcumque per hanc catholicam fidem damnantur; ſint accepta in cælo & in terra, quæcumque * in

D hanc fidem accipiuntur: regnante domino noſtro Ieſu Chriſto, cui, cum Patre & Spiritu ſancto, eſt gloria in ſæcula ſæculorum.

Fides a ſancto Nicæno concilio edita.

Credimus in unum Deum Patrem, *&c. ut ſupra pag.* 1000. *C.*

Sancta fides quam expoſuerunt centum quinquaginta patres concilii Conſtantinopolitani, conſona magnæ Nicænæ ſynodo.

E

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, *&c. ut ſupra pag.* 1000. *D.*

Sancta fides quam expoſuerunt tractatus Calchedonenſis concilii.

Suffecerat quidem ad pleniſſimam pietatis agnitionem & confirmationem, [g] cautiſſimum, hoc eſt, ſalutare divinæ gratiæ ſymbolum, *&c. ut ſupra pag.* 1001.

Vgnus

Marginal notes: * permanentis incorruptæ, * ut una ſit; ' Si quis unquam; *Matth.* 25; ' audiant *Ibidem.*; * per. Left margin (cut off): ...io ...sti; ...igil- ...Leu-; ...itti-; ...ntu; ...lio- ...Ni- ...on- &c.; ...& ...nio-; ...cn-

ANNO CHRISTI 589.

Erat Barcinonensis ecclesiæ episcopus. Est hic Valentinus episcopus.

Vgnus in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

Murila in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea, & toto corde subscripsi.

* Vbiligiscus Valentinæ ecclesiæ episcopus.

Vbiligisculus in Christi nomine episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.

* Sunnila

* *Sumila in Christi nomine civitatis Vesensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.*

*Cardingus * Tudesanæ

* *Gardingus in Christi nomine civitatis* *Tudensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.*

*Beccila

* *Becila in Christi nomine civitatis Lucensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, hanc sanctam catholicam fidem, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.*

* Arbitrius *al.* Arvitrius

* *Argiovittus in Christi nomine civitatis Portugalensis episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde* *subscripsi.*

* signum feci.

* Eruiscius

* *Fruisclus in Christi nomine civitatis Dertosanæ episcopus anathematizans hæresis Arianæ dogmata superius damnata, fidem hanc sanctam catholicam, quam in ecclesiam catholicam veniens credidi, manu mea de toto corde subscripsi.*

Similiter & reliqui presbyteri & diaconi, ex hæresi Ariana conversi, subscripserunt.

* Gusini

*Signum * quo signarunt viri illustres.*

Fonsa vir illustris anathematizans subscripsi.

* Alla * Aguila vir illustris anathematizans subscripsi.

* Flavius *al.* Ella. * Eila vir illustris anathematizans subscripsi.

Similiter & omnes seniores Gothorum subscripserunt.

Post confessionem igitur & subscriptonem omnium episcoporum & totius gentis Gothicæ seniorum, gloriosissimus dominus noster Reccaredus rex pro reparandis simul & confirmandis disciplinæ ecclesiasticæ moribus, Dei sacerdotes taliter affatus est dicens: Regia cura usque in eum modum protendi debet, & dirigi, quo possit veritatis & scientiæ capere rationem. Nam sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita & prospiciendæ commoditati * provinciarum major debet esse providentia. Ac nunc, beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodo rebus diffundimus solertiam nostram, quibus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernentur & vivant, sed etiam in adjutorio Christi extendimus nos ad ea quæ sunt cælestia cogitare, & quæ populos fideles efficiunt satagimus non nescire. Ceterum si totis nitendum est viribus humanis moribus modum ponere, & insolentium rabiem regia potestate frenare, si * qui etiam & paci propagandæ opem debemus impendere, multum magis est adhibenda solicitudo desiderare & cogitare divina, inhiare ad sublimia, & ab errore retractis populis veritatem eis * serena luce ostendere. Sic enim agit, qui multiplici * honore a Deo remunerari potest: sic enim audit, qui super id quam quod ei committitur auget, dum illi dicitur: *Quidquid supererogaris, ego cum rediero reddam tibi.* Ergo quia jam fidei nostræ & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulque & sacerdotum nostrorumque procerum fides atque confessio * caritati vestræ præpatuit, hoc adhuc necessarium pro firmitate catholicæ fidei nostra Deo supplex instituere decrevit auctoritas, ut propter roborandam gentis nostræ novellam conversionem, omnes Hispaniarum & * Galliæ ecclesiæ hanc regulam servent, ut omni sacrificii tempore communicationem corporis Christi vel sanguinis juxta orientalium * patrum morem unanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant [m] symbolum: ut primum populi quam credulitatem teneant fateantur; & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant. Dum enim constitutio hæc fuerit perenniter conservata in Dei ecclesia, & fidelium ex solido corroboratur credulitas, & perfidia infidelium confutata, ad id quod repetitum sæpius recognoscit, facillime inclinatur; nec se quisquam jam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando universorum ore cognoscit, quid catholica teneat & credat ecclesia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per vestram sanctitatem regulis ecclesiasticis adjicienda sunt, hoc pro fidei sanctæ reverentia & firmitate proponite, quod de proferendo symbolo nostra Deo ' dicente decrevit serenitas. De cetero autem pro inhibendis insolentium moribus, mea vobis consentiente clementia, sententiis ' terminata * districtioribus & firmiori disciplina, quæ facienda non sunt, prohibete, & ea quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

* comprovincialium. *quieti & * serenæ lucis * bono dono *Luc.* 19. * sanctitati * Galliciæ * partium ' docente ' terminate *districtioris & firmioris disciplinæ *pertineant

TITVLI CAPITVLORVM.

XIII.

XIII. *Quod non liceat duos clericos in forum causare.*
XIV. *Ut Iudæis uxores vel concubinas Christianas habere, sive comparare mancipia Christiana, & judaizare non liceat, vel publica officia peragere.*
XV. *Quod manere debeat firmum, si servi fisci ecclesias fecerint, easque peculio suo ditaverint.*
XVI. *Quod idololatriæ cultura a sacerdotibus, vel a judicibus exquirenda est, atque exterminanda.*
XVII. *Quod qui filios suos necaverit, a sacerdotibus vel a judicibus destringatur.*
XVIII. *Quod semel in anno ad concilium sacerdotes & judices, atque actores * patrimonii nostri debeant convenire.*
XIX. *Quod ecclesiarum omnium dos ad episcopi ordinationem debeat pertinere.*
XX. *Quod sacerdotes moderanter agere debent per parochias.*
XXI. *Quod servi ecclesiæ, sive clericorum, non debeant a judicibus vel ab actoribus in aliqua angaria fatigari.*
XXII. *Quod religiosorum corpora cum hymnis & canticis tantum deferenda sunt ad sepulchra.*
XXIII. *Quod * vallemantiæ, & turpes cantici prohibendi sunt a sanctorum solennitatibus.*

CAPITVLA.

I.

POST damnationem hæresis Arianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctum præcipit concilium, ut quia in nonnullis vel hæresis vel gentilitatis ' necessitatibus per Hispaniarum ecclesias canonicus prætermissus est ordo, dum & licentia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur: dumque omnis excessus hæresis foveretur patrocinio, ut * abundantiam mali temperet districtio disciplinæ; pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, omne quod priscorum canonum auctoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibitum, & agatur omne quod præcipit fieri: maneant in suo vigore conciliorum omnium constituta, simul & synodicæ sanctorum præsulum Romanorum epistolæ: nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra * vetita canonum aspiret indignus; nihil ex hoc fiat, quod sancti patres Spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri: & qui præsumpserit, severitate priorum canonum distringatur.

II.

Pro reverentia sanctissimæ fidei, & propter corroborandas hominum invalidas mentes, consultu piissimi & gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis, sancta constituit synodus, ut per omnes ecclesias Hispaniæ, ' vel Gallæciæ, secundum formam orientalium ecclesiarum concilii Constantinopolitani, hoc est, centum quinquaginta episcoporum symbolum fidei recitetur; ut priusquam dominica dicatur oratio, voce clara a populo * decan- A tetur; quo & fides vera manifestum testimonium habeat, & ad Christi corpus & sanguinem prælibandum pectora populorum fide purificata accedant.

ANNO CHRISTI 589

III.

Hæc sancta synodus nulli episcoporum licentiam tribuit res alienare ecclesiæ, quoniam & antiquioribus canonibus prohibetur. Si quid vero quod utilitatem non gravet ecclesiæ, pro suffragio monachorum, vel ecclesiis ad suam parochiam * pertinentibus dederunt, firmũ maneat. B Peregrinorum vero vel clericorum ' & egenorum necessitati, salvo jure ecclesiæ præstare permittantur, pro tempore, quo potuerint.

12. q. 2. Sine exceptione. Decr. Ivo. p. 3. c. 167.
* pertinentiũ dederit, " Agathense c. 7.

IV.

Si episcopus unam de * parochitanis ' ecclesiis suis monasterium dicare voluerit, ut in ea [a] monachorum regulariter congregatio vivat, hoc de consensu concilii sui habeat licentiam faciendi; qui etiamsi de rebus ecclesiæ pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum ecclesiæ non exhibet, eidem loco donaverit, sit stabile. C Rei enim bonæ statuendæ sanctum concilium dat assensum.

12. quæst. 1. Si episcopus. Decr. Ivo. p. 3. c. 168.
* parœcianis ' parrocitanis

V.

[o] Compertum est a sancto concilio, episcopos, presbyteros, & diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio uxoribus copulari. Ne ergo de cetero fiat, hoc præcipitur, quod & prioribus canonibus * terminatur, ut non liceat eis vivere libidinosa societate; sed manente inter eos * fide conjugali, communem utilitatem habeant, & non sub uno conclavi maneant: & certe si suffragatur virtus, in aliã D domum suam uxorem faciat habitare; ut castitas & apud Deum & homines habeat testimonium ' bonum. Si quis vero post hanc conventionem obscœne cum uxore elegerit vivere, * ut lector habeatur. Qui vero semper sub canone ecclesiastico jacuerunt, si contra veterum imperata in suis cellulis, mulierum, quæ infamem suspicionem possunt generare, consortiũ habuerint, illi canonice quidem distringantur, mulieres vero ipsæ ab episcopis venumdatæ, precium ipsum pauperibus E erogetur.

' hæresi carnali, adhuc uxoribus copulari
* contineatur, * lege
' verum
* ut neclector. *al* ut neglector
12. q. 2. de liberatis.

VI.

De libertis autem * id Dei præcipiunt sacerdotes, ut si qui ab episcopis facti sunt secundum modum quo canones antiqui dant licentiam, sint liberi; & tamen a patrocinio ecclesiæ tam ipsi, quam ab eis progeniti non recedant. Ab aliis quoque libertati, tradidi & ecclesiis commendati, * patrocinio episcopali regantur, a principe hoc episcopus postulet.

* hoc præcipit S. synodus, ut si qui presbyteri vel diaconi ab episcopi.
* patrocinio episcopis colligantur & ne cui quam donentur, hoc a principe episcopus.

ANNO CHRISTI 589.

Dist. 44. Pro reverētia Burch. lib. 2. c 169 Ivo p. 6. c. 260 Raba. 1. pœn cap. 281. Eadem dist. c. Quomodo autem. Vide de ordine in cōviviis sacerdotum servando: & in conc. Brac. II. in decretis Martini c. 62.

VII.

Pro reverentia Dei sacerdotum, id universa sancta constituit synodus; ut quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali convivio lectio scripturarum divinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonū, & fabulæ non necessariæ * prohibentur.

*reprobantur.

VIII.

* Innuente atque consentiente domino piissimo Reccaredo rege, id præcipit sacerdotale concilium, p ut ' clericorum ex familia fisci, nullus audeat q a principe donatos expetere; sed reddito capitis sui tributo ecclesiæ Dei, cui sunt alligati, usque dum vivent, regulariter administrent.

* Iubente ' clericos

IX.

Decreto hujus concilii hoc statuitur, ut ecclesiæ quæ fuerunt in hæresi Ariana, nunc autem sunt catholicæ, ad episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipsæ, in quibus ecclesiæ ipsæ fundatæ sunt, pertinere videntur.

X.

32 q. 2. Hoc sanctū confir. Burch. l. 8. c. 44. Decr. Ivo. p. 7. c. 62. & p. 8. c. 19.

Pro consultu castitatis, quod maxime hortamento concilii proficere debet, annuente domino nostro glorioso Reccaredo rege, hoc sanctum affirmat concilium, ut viduæ, quibus placuerit * tenere" castitatem, nulla vi ad nuptias iterādas venire cogantur. Quod si priusquam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illis nubant, quos propria voluntate elegerint habere maritos. Similis conditio & de virginibus habeatur' ne citra voluntatem parentum vel suam cogantur maritos accipere. Si quis vero propositum castitatis viduæ vel virginis impedierit, a ' sancta communione, & a liminibus ecclesiæ habeatur extraneus.

* teneant castitatem, & nulla vidua ad nuptias iterādas vi venire cogatur. " profiteri Ivo. p. 8. c. 18. ' nec extra ' sæculari

XI.

Quoniam comperimus per quasdam Hispaniarum ecclesias, non secundum canonem, sed fœdissime pro suis peccatis homines agere pœnitentiam, ut quotienscumque peccare libuerit, totiens a presbytero se reconciliari expostulent; & ideo pro coercenda tam execrabili præsumptione, id a sancto concilio jubetur, ut secundum formam canonū antiquorum dentur pœnitentiæ, hoc est, ut prius eum, quem sui pœnitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impositionem crebro recurrere; expleto autem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis contemplatio probaverit, eum communioni restituat. Hi vero qui ad * priora vitia, vel infra pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundum priorum canonum severitatem damnentur.

* propria

XII.

Quicumque ab episcopo vel a presbytero, sanus, vel infirmus, pœnitentiam postulat, id ante omnia episcopus observet, vel presbyter, ut si vir est, sive sanus, sive infirmus, prius eum * tondeat, & sic pœnitentiam ei tradat; si vero mulier fuerit, nō accipiat pœnitentiā, nisi prius * mutaverit habitum: sæpius enim laicis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus facinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

Ivo. p. 1 cap. 19. * tondeat aut in ci... re & cili... habitum mutare ... ciat. * aut vel furrit, mut.

XIII.

Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolita præsumptio usque eo in illicitis ausibus aditum patefecit, ut clerici concléricos, suo * neglecto pontifice, ad judicia publica pertrahant, proinde statuimus hoc de cetero non præsumi: sed si quis hoc facere præsumpserit, & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus.

11. quæ... In olita præsum... ptio. * relicto

XIV.

Suggerente concilio, id gloriosissimus dominus noster canonibus inserendum præcipit, ut Iudæis non liceat Christianas habere uxores vel concubinas, neque mācipia Christiana comparere in usus proprios: sed & si qui filii ex tali ' conjugio nati sunt, assumendos esse ad baptismum: nulla officia publica eos opus est agere, per quæ eis occasio tribuatur pœnam Christianis inferre. Si qui vero Christiani ab eis Iudaico ritu sunt maculati, vel etiam circumcisi, non reddito precio, ad libertatem & religionem redeant Christianam.

' consi... Dist. ... Nulla ... cia pub...

XV.

Si qui r ex servis fiscalibus ecclesias fortasse construxerint, easque de sua paupertate ditaverint, * hoc procuret episcopus prece sua, auctoritate ' regia confirmari.

* has ' glori... princip...

XVI.

Quoniam pene per omnem Hispaniam sive * Galliam idololatriæ sacrilegium inolevit, hoc, cum consensu gloriosissimi principis, sancta synodus ordinavit, ut omnis sacerdos in loco suo una cum judice territorii sacrilegium memoratum studiose perquirat, & exterminare inventū non differat: * homines vero qui ad talem errorem concurrunt, * salvo discrimine animæ, * qua potuerint animadversione coerceant. Quod si neglexerint, sciant se * utique excommunicationis periculū esse subituros. Si qui vero domini extirpare hoc malum a possessione sua neglexerint, vel familiæ suæ prohibere noluerint, ab episcopo & ipsi a communione pellantur.

*Gallic... * omn... * fine * quæ * utriq...

XVII.

Cum multæ querelæ ad aures sancti concilii conferrentur, inter cetera tantæ crudelitatis est opus nuntiatum, quantum ferre consedentium aures sacerdotū non

possent; ut in quibusdam Hispaniæ partibus filios suos parentes interimant, fornicationis avidi, nescii pietatis. Quibus si tædium est filios " numerosos agere, prius seipsos debent castigare a fornicatione: nam dum causa propagandæ prolis sortiuntur conjugia, hi & parricidio, & fornicationi tenentur obnoxii, qui * fetus necando proprios, docent se, non pro filiis, sed pro libidine * sociari. Proinde tantum nefas ad cognitionẽ gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis perlatum est; cujus gloria dignata est judicibus earumdem partium impetrare, ut * hoc horrendum facinus diligenter cum sacerdote * perquirant, & adhibita severitate prohibeant. Ergo & sacerdotes locorum hæc sancta synodus dolentius convenit, ut idem scelus cum judice curiosius quærant, & sine capitali vindicta acriori disciplina prohibeant.

XVIII.

Præcipit hæc sancta & * veneranda synodus, ut stante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcipit congregari concilia, consulta itineris longitudine, & paupertate ecclesiarum Hispaniæ, semel in anno in locum quem metropolitanus elegerit episcopi congregentur: judices vero locorum, vel actores fiscalium patrimoniorum, ex decreto gloriosissimi domini * nostri simul cum sacerdotali concilio, * autumnali tempore, die Kalendarum Novembrium in unum conveniant; ut' discant, quam pie & juste cum populis agere debeant, ne * in angariis, aut in operationibus superfluis, sive privatum honorent, sive fiscalem gravent: sint enim * prospectores episcopi secundum regiam admonitionem qualiter judices cum populis agant; ita ut ipsos præmonitos corrigant, aut insolentias eorum auditibus principis innotescant. Quod si correptos emendare nequiverint, & ab ecclesia, & a communione suspendant. A sacerdote vero & a senioribus deliberetur, * quod provincia sine suo detrimento præstare debeat judicium; concilium autem non solvatur, nisi locum prius elegerint, quo succedente tempore iterum ad concilium veniatur: ut jam non necesse habeat metropolitanus episcopus pro cõgregando concilio literas destinare, si in priori concilio tempus omnibus denuntietur, & locus.

XIX.

Multi contra canonum constituta sic ecclesias, quas ædificaverint, postulant consecrari, ut dotem, quam ei ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere: * quod factum & in præteritum displicet, & in futuro prohi- A betur, sed omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

XX.

Multorum querela hanc constitutionem exegit; quia cognovimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter * desævire: & dum scriptum sit: *Forma estote gregi, neque dominantes in clero*, exactiones diœcesi suæ, vel damna infligũt. Ideoque (excepto quod veterum constitutiones a parochiis habere jubent episcopos) * alia, quæ huc usque præsumpta B sunt, denegentur; hoc est, neque in angariis presbyteros, & diaconos, neque in aliquibus fatigent indictionibus; ne videantur in ecclesia Dei exactores potius, quam Dei pontifices nominari. Hi vero clerici, tam locales, quam diœcesani, qui sese ab episcopo gravari cognoverint, querelas suas ad metropolitanũ deferre non differant: qui metropolitanus non moretur hujusmodi * præsumptiones districte coercere.

XXI.

Quoniam cognovimus per multas civitates ecclesiarum servos, & episcoporum, C vel omnium clericorum, a judicibus vel actoribus publicis diversis angariis * fatigari, omne concilium a pietate domini nostri poposcit, ut tales deinceps ausus inhibeat; sed servi suprascriptorum officiorũ, in eorum usibus, vel ecclesiæ laborent. Si quis vero judicum, aut actorum, clericum aut servum clerici, vel ecclesiæ in publicis ac privatis negotiis occupare voluerit, a communione ecclesiastica (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus.

XXII.

D Religiosorum omnium corpora, qui divina vocatione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantummodo', psallentium vocibus debere ad sepulcra * deferri. Nam funebre carmen quod vulgo defunctis cantari solet, vel pectoribus se proximos aut familias cædere, omnino prohibemus. Sufficiat autem quod in spe resurrectionis, Christianorũ corporibus famulatus divinorum impenditur canticorum. Prohibet enim nos apostolus lugere defunctos, dicens: *De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut & ceteri, qui spem non habent.* Et do- E minus non flevit Lazarum mortuum, sed ad hujus vitæ ærumnas ploravit resuscitandum.' Si enim potest hoc episcopus * Christianorum omnium prohibere, agere non moretur. A religiosis tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum 'humari oportet corpora defunctorum.

XXIII.

Exterminanda omnino est irreligiosa consuetudo, quam vulgus per sanctorũ solennitates

Right margin: ANNO CHRISTI 589. corrigatur, ut in futuro non fiat prohibeatur. 10. q. 3. Quia cognovimus Decr. Ivo. part. 3. c. 137. 1. Petr. 5. * agere: " deservire. * ut talia quæ illis. * præsumptiones avertere. 12. q. 2. Ecclesiarum. Ivo. p. 3. c. 138. ' colonos, libertos, servos. * fatigari dolemus, propter quod omne concilium. 13. q. 2. Qui divina. vide quæ annotata sunt in concilio Valentino c. 4. de mortuorum exequiis. * deferre sufficiat. 1. Thess. 4. Ioan. 11. ' sic enim post hoc * Christianos omnes. ' humantur reliquiæ defunctorum. De consecr. dist. 3. Irre-

ANNO CHRISTI 589.

lennitates agere consuevit; ut populi, qui debent officia divina attendere, * saltationibus & turpibus invigilent canticis; non solum sibi nocentes, sed & religiosorum officiis perstrepentes. Hoc etenim, ut ab omni Hispania depellatur, sacerdotum & judicum a concilio sancto curæ committatur.

ligiosa consuetudo est. * saltat. turp. invig. cantica non solum mala cantantes, sed & religiosorum.

EDICTVM REGIS DE CONFIRMATIONE CONCILII.

Gloriosissimus & piissimus dominus noster Reccaredus rex.

VNIVERSORVM sub regni nostri potestate consistentium amatores nos suos divina faciens veritas, nostris principaliter sensibus inspiravit, ut causa instaurandæ fidei ac disciplinæ ecclesiasticæ, episcopos omnes Hispaniæ nostro præsentandos culmini juberemus. Præcedēti autem diligenti & cauta deliberatione, sive quæ' ad fidem conveniunt, seu quæ ad morum correctionem respiciunt. Cum enim sensus maturitate & intelligentiæ gravitate constant esse digesta, nostra proinde auctoritas id omnibus hominibus ad regnum nostrum pertinentibus jubet, ut si qua definita sunt in hoc sancto concilio, habito in urbe Toletana, anno regni nostri feliciter quarto, nulli contemnere liceat, nullus præterire præsumat: capitula enim, quæ nostris sensibus placita & disciplinæ congrua, a præsenti conscripta sunt synodo, in omni auctoritate, sive clericorum, sive laicorum, sive quorumcumque omnium observentur & maneant.

' pro fide vera facisit.

I. *De observatione priorum canonum.*

II. *De symbolo proferendo a populis in ecclesia*, &c ut supra pag. 1009. *D*.

Has omnes constitutiones ecclesiasticas, quas summatim, breviterque perstrinximus (sicut plenius in canone continentur) manere perenni stabilitate sancimus. Si quis vero clericus, aut laicus harum sanctionum * obediens esse noluerit; si episcopus, presbyter, diaconus, aut clericus fuerit, ab omni concilio excommunicationi subjaceat: si vero laicus fuerit, & honestioris loci persona est: medietatem facultatum suarum amittat, fisci juribus profuturam: si vero inferioris loci persona est, amissione rerum suarum mulctatus in exilio deputetur.

* obediens observator esse noluerit, superba fronte majorum statutis repugnans: si episcopus.

SVBSCRIPTIONES.

Flavius Reccaredus rex hanc deliberationem, quam cum sancta definivimus synodo, confirmans subscripsi.

[u] * Massona in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Emeritensis metropolitanus episcopus provinciæ Lusitaniæ; his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

* Mausana

[x] Euphemius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Toletanæ metropolitanus episcopus provinciæ † Carpetaniæ, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

† Pro Carthaginēsis, ut collegit rex Gundemarus in epistola missa episcopis provinciæ Carthaginensis.

[y] Leander in Christi nomine ecclesiæ Spalensis metropolitanus provinciæ Bæticæ, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

* Migetius in Christi nomine Narbonensis A metropolitanus episcopus Galliæ provinciæ, in his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens subscripsi.

Pantardus in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Bracarensis metropolitanus episcopus Galliciæ provinciæ, his constitutionibus, quibus in urbe Toletana interfui, annuens, tam pro me quam pro fratre meo * Nigisio episcopo de civitate Luci, subscripsi.

Vgnus in Christi nomine Barcinonensis episcopus his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

B Maurila in Christi nomine Valentinæ ecclesiæ episcopus, in his constitutionibus, quibus interfui, annuens subscripsi.

* Andonius in Christi nomine ecclesiæ Oretanæ episcopus his constitutionibus quibus interfui, annuens subscripsi.

* Sedatus in Christi nomine Beterrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Palmatius in Christi nomine ecclesiæ Pacensis episcopus subscripsi.

Ioannes in Christi nomine Mentesanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Mutto Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus Ossonobensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

C Stephanus * Tyrassonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Gabinus Oscensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Neusila Tudensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Paulus Olysipponensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sophronius * Egarensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ioannes Dumiensis monasterii episcopus subscripsi.

* Benenatus Egabriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Ioannes Elnensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Polybius Ilerdensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

D Proculus Segobriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ermaricus * Laniobrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Simplicius Cæsaraugustanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Constantius Portugalensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Simplicius Vrgelitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Asterius * Aucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Agapius Cordubensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Stephanus Eliberitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

E Petrus * Arcavicensis Celtiberiæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Viligisclus ecclesiæ Valentinæ episcopus subscripsi.

Ioannes Velensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sumila Vesensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Philippus Lamecensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Aquilinus * Ausonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

ANNO CHRISTI 589. videlo... est eni... Carpet... pars p... vinciæ... thagin... non ip... provin...
* Mic...
* Nicti... sio, al... ctigisio... Nitige... qui in... Bracare... subscrip... ut mem... politan... Luci.
* Addo...
* Sedud...
* Carca... nensis
* Gabi... Ossonen...
* Agare...
* Venen...
* Ioann... Agragen...
* Lactor... sis
* Auzen...
Agapius, dicitur i... II. concil... Hispal. c. ... fuit ignar... vir ecclesi... sticæ disc... plinæ, & st... tim a sæc... lari milit... in sacerd... tale mini... sterium d... legatus.
* Ircadicen... sis
* Vbiligi... scus
* Ausensis

Dominicus

Dominicus Iriensis episcopus ecclesiæ subscripsi. A

Sergius Carcassonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Basilius * Ilipensis "ecclesiæ episcopus subscripsi.

Leuterius ' Salmanticensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eulalius Italicensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Iulianus Dertosanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Froiscius item ibi, episcopus subscripsi. B

' Theudorus Bastitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus ' Illiberitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Becilla Lucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Petrus Segobiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

' Gardingus Tudensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Higridius ' Agathensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

' Argiovitus Portucalensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Lilliolus * Accitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi. C

Celsinus Valentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Theudericus Castulonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

' Belatus Tuccitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Protogenes * Sagontinæ ' ecclesiæ episcopus subscripsi

* Muminius Calagorritanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Alicius Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Possidonius * Eminiensis ecclesiæ episcopus subscripsi D

' Talassius Astoricensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Agrippinus civitatis ' Lutubensis provinciæ Galliæ episcopus subscripsi.

Lilliolus ' Pampilonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Iaquintus " Gauriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Galanus archipresbyter Empuritanæ ecclesiæ, agens vicem domini mei Fructuosi episcopi, subscripsi.

Servandus diaconus ecclesiæ Astigitanæ, agens vicem domini mei Pegasii episcopi, subscripsi. E

Hildemirus archipresbyter Auriensis ecclesiæ, agens vicem domini mei Lupati episcopi, subscripsi.

Genesius archidiaconus ecclesiæ * Magalonensis, agens vicem domini mei Boetii episcopi, subscripsi.

Valerianus archidiaconus ecclesiæ * Nemasensis, agens vicem domini mei " Pelagii episcopi, subscripsi.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

" *Inter Liliolum & Iaquintum hac inseruntur in c. ms. optimæ notæ viri clarissimi Claudii Hardy senatoris Parisiensis:*

Commundus in Christi nomine episcopus Egedensis ecclesiæ subscripsi.

Liliolus in Christi nomine episcopus Acritanæ ecclesiæ subscripsi.

Deinde post Iaquintum: Stephanus in Christi nomine presbyter vicem agens Artemi metropolitani Taraconensis episcopi subscripsi.

Gaianus vicem agens Fructuosi episcopi Imporitani.

HOMILIA SANCTI LEANDRI EPISCOPI IN LAUDEM ECCLESIÆ,

Ob conversionem gentis, post concilium & confirmationem canonum edita.

FESTIVITATEM hanc omnium esse solenniorem festivitatum, novitas ipsa significat. Quoniam sicut nova est conversio tantarum plebium causa, & nobiliora sunt solito ecclesiæ gaudia: nam multas solennitates per anni discursum celebrat ecclesia, in quibus tametsi habet gaudia consueta, nova vero sicut in hac non habet. Aliter enim gaudet de rebus semper possessis, aliter de lucris magnis his nuper inventis. Pro qua re & nos majoribus gaudiis elevamur, quia repente novos ecclesiam parturisse populos intuemur: & quorum asperitatem quondam gemebamus, de eorum nunc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudii nostri tribulationis præteritæ occasio fuit. Gemebamus dum gravaremur, dum exprobraremur; sed gemitus illi id egerunt, ut hi, qui per infidelitatem nobis erant sarcina, fierent nostra per suam conversionem corona. Hoc enim gratulative profert in psalmis ecclesia dicens: *In tribulatione dilatasti me*: & Sara dum sæpe a regibus concupiscitur, nec maculam pudicitiæ sentit, & Abraham causa pulchritudinis suæ divitem facit: ab ipsis enim regibus Abraham ditatur, a quibus Sara concupiscitur. Condigne ergo ecclesia catholica gentes; quas simul senserit fidei suæ decore, ad sui eas sponsi, hoc est, Christi lucra transducit, & per ea regna suum virum divitem reddit, per quæ se inquietari persenserit: sic enim dum ex initio lacessitur, vel invidentium dentibus mordetur, dum premitur, eruditur; & dum insectatur, dilatatur. Quoniam patientia sua æmulatores suos aut superat aut lucratur. Dicit enim ad eam divinus sermo: *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu autem supergressa es universas.* Si non mirum quod hæreses filiæ dicuntur, sed attendendum quod loco spinarum ponuntur: filiæ sunt, eo quod ex semine Christiano generantur; spinæ sunt, eo quod foris a Dei paradiso, hoc est, extra catholicam ecclesiam nutriuntur: & hoc non * lectura sensus nostri, sed scripturæ divinæ auctoritate probatur, dicente Salomone: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Ergo ne magnum vobis videretur quod hæreses dixerit filias, continuo eas * numerat esse spinas; hæreses, inquam, aut in aliquem angulum mundi, aut in unam gentem inveniuntur versari. Ecclesia vero catholica, sicut per totum mundum tenditur, ita & omnium gentium societate constituitur. Recte ergo hæreses in cavernis, quibus latent, congregant ex parte divitias: ecclesia autem catholica in " speculo totius mundi locupletata supergreditur universis. Exulta ergo, & lætare ecclesia Dei, gaude, & consurge unum corpus Christi, induere fortitudine, & jubila exultatione: quoniam tui mœrores in gaudium sunt mutati, tristitiæ habitum in amictum lætitiæ versum est.

Psalm. 4.
Gen. 20.
Proverb. 31.
* conjectura.
Cant. 11.
* nominat
" specula

ANNO CHRISTI 589

Ecce repente oblita sterilitatis & paupertatis tuæ, uno partu populos innumeros genuisti Christo tuo. Nam dispendiis tuis proficis, tuoque damno subcrescis: tantus denique est sponsus tuus, cujus imperio regeris, ut dum te patiatur deprædari ad modicum, rursum prædam tuam ad te reducat, & hostes tuos tibi conquirat. Sic autem agricola, sic piscator, dum lucra attendit futura, quæ seminat, & quæ amodo incesserit, non imputat damna. Tu proinde jam ne fleas, ne lugeas, temporaliter quosdam recessisse a te; quos cernis cum magnis lucris rediisse ad te. Exulta ergo fidei confidentia, & tui capitis merito, fide esto robusta; dum quæ recolis olim repromissa, nunc cernis fuisse completa. Ait enim in euangelio ipsa veritas: *Oportebat Christum mori pro gente, & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum.* (Ioan. 11.) Tu profecto in psalmis proclamas, odientibus pacem dicens: *Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in unum.* (Psalm. 33.) & rursum: *In conveniendo populos in unum, & regna ut serviant domino.* (Psalm. 101.)

Quam dulcis sit caritas, quam delectabilis unitas non nesciens per prophetica vaticinia, per euangelica oracula, per apostolica documenta, non nisi connexionem gentium prædicas, non nisi unitatem populorum suspiras, non nisi pacis, & caritatis bona disseminas. Lætare ergo in domino, eo quod non sis fraudata desiderio tuo: nam quos tanto tempore, gemitu teste, & oratione continua concepisti, nunc post glaciem, post hiemem, post duritiam frigoris, post austeritatem nivis; velut jocunditatem agrorum, frugem, & lætos * verni flores, vel arridentes vinearum stipitibus palmites, repente in gaudio peperisti. (* forte veris, aut temporis verni) Ergo fratres tota caritate animi exultemus in domino, & jubilemus Deo salutari nostro. Hoc de cetero per ea, quæ jam sublata sunt, ea, quæ adhuc expectantur implenda, vera esse credamus. Quæ enim præfata sunt, domino dicente: *Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet * me adducere, ut sit unus grex, & unus pastor;* (Ioan. 10. * ad me) ecce contuemur fuisse completa. Pro qua re non dubitemus totum mundum posse in Christo credere, atque ad unam ecclesiam convenire. Quoniam rursus ipso testificante didicimus in euangelio: *Et prædicabitur* (inquit) *hoc euangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus; & tunc* (inquit) *veniet consummatio.* (Matth. 24.) Si ergo remansit pars aliqua mundi, vel gens barbara, quam fides non irradiaverit Christi, profecto credituram, atque in unam ecclesiam esse venturam nullo modo dubitemus, si ea, quæ dominus dixit, vera esse putamus. Ergo fratres reposita est loco malignitatis bonitas, & errori occurrit veritas: ut quia superbia linguarum diversitate ab unione gentes separaverat, eas rursus gremio germanitatis colligeret caritas: & quemadmodum unus possessor est totius mundi dominus, * ita ut possessionis ejus esset unum cor, & animus unus: (* ita. &) *Pete a me* (ait) *& dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ:* (Psalm. 2.) propterea & ex uno homine propagatū est omne hominum genus, ut qui ex uno illo procederent, unum saperent, unitatem quærerent, & diligerent. Ordo ergo naturalis exposcit, ut qui ex uno homine trahunt originem, mutuam teneant caritatem; nec dissentiant a fidei veritate, qui non disjunguntur naturali propagine. Hæreses vero, & divisiones e fonte manant vitiorum; unde quisquis ad lenitatem venit, ex vitio ad naturam redit: quia sicut naturæ est fieri ex pluribus * unitatem, sic est vitii, fraternitatis declinare dulcedinem. (* forte unitatem) Erigamur ergo tota mente, in gaudio; ut quia gentes studio decertandi perierant, sibimet in amicitiam Christus unam ecclesiam procuraret, in qua eas rursus reduceret concordia caritatis. De hac profecto ecclesia vaticinatur propheta, dicens: *Domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus:* (Isa. 2.) & iterum: *Erit* (inquit) *in novissimis diebus præparatus mons domus domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad montem domini, & ad domum Dei Iacob.* (Ibidem.) Mons enim Christus est, & domus Dei Iacob, una ecclesia est ejus, ad quam, & gentium concursum, & populorum pronuntiat confluere conventum: de qua rursum in alio loco dicit propheta: *Surge, illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini super te orta est: & ambulabunt* (ait) *gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Leva in circuitum oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi: & ædificabunt* (inquit) *filii peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi.* (Isai. 60.) Qui, ut notesceret quæ ventura essent genti, vel populo, quæ ab unius ecclesiæ communione recidissent, secutus est: *gens enim, & regnum, quod non servierit tibi, peribit.* Alio denique loco similiter ait: *Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis; & gentes, quæ non cognoverunt te, ad te current.* (Isai.) Vnus enim est Christus dominus, cujus est una per totum mundum ecclesia, sancta possessio: ille igitur caput, & ista corpus, de quibus in principio Genesis dicitur: *Erunt duo in carne una:* (Genes.) quod apostolus in Christo intelligit & in ecclesia. (Ephes.) Dum ergo ex omnibus gentibus unam vult Christus habere ecclesiam, quicumque extraneus est ab ea, licet Christi nomine nuncupetur, Christi tamen corporis compage non continetur. Hæresis enim, quæ respuit catholicæ ecclesiæ unitatem, eo quod adulterino amore diligat Christum, non uxoris, sed concubinæ obtinet locum. Quoniam revera duos dicit scriptura esse in carne una; videlicet Christum, & ecclesiam: quo locum meretrix nullum invenit tertium. *Vna est enim* (ait Christus) *amica mea, una est sponsa mea, una est genetricis suæ filia.* (Cant.) De quo item eadem ecclesia pronuntiat, dicens: *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.* (Cant.) Quærant nunc hæreses, a quo constuprentur, vel cujus sint prostibulum factæ: quoniam ab immaculato toro recesserunt Christi; a quo quanto preciosam esse novimus copulam caritatis, tanto Deum hac celebritate laudemus; quod gentes, pro quibus sanguis fusus unigeniti sui, non passus est extra unum ovile diaboli dentibus devorari. Lugeat igitur veternosus prædo suam prædam amisisse, quia impletum videmus, quod propheta vaticinante audivimus. *Equidem* (inquit) *hæc captivitas a forti * tollitur, & quod ablatum fuerat a robusto, * salvatur:* (Isai. 49. * tollitur. * salvatur.) parietem enim discordiæ, quem fabricaverat diabolus, pax Christi destruxit; & domus, quæ divisione in mutuam certabat cædem, uno jam Christo lapide angulari conjungitur. Dicamus ergo omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* (Luc. 2.) Nullum enim præmium caritati compensatur. Inde omni gaudio præponitur, quia & caritas facta est, quæ omnium virtutum obtinet principatum. Superest autem, ut unanimiter unum omnes regnum effecti, tam pro stabi-

stabilitate regni terreni, quam felicitate regni cælestis, Deum precibus adeamus; ut regnum, & gens, quæ Christum glorificavit in terris, glorificetur ab illo non solum in terris; sed etiam in cælis. Amen.

NOTÆ SEVERINI BINII ET GARSIÆ.

a *Concilium.*] Habitum est hoc concilium æra 627. ut habent codices manuscripti sub Reccaredo rege, Gelasio II. papa, & Euphemio primæ sedis Toletanæ episcopo. De Reccaredo rege piissimo Isidorus in chronico Gothorum æra 635. & Rodericus Toletanus lib. 2. hist. Hispan. cap. 15. & Gregor. mag. lib. 1. epistolarum, epist. 41. ad Leandrum in qua de hac Gothorum conversione agitur: Exterminata est hæresis Ariana in eo, qua gens Gothica per 213. annos infecta fuerat. *Hæc Garsias.* Quid de tempore hujus concilii & de initio Reccaredi regis senserit Baronius anno domini 591. dicam in notis concilii Narbonensis.

b *Item in honorem.*] De quatuor conciliis Gelasius papa in decreto de scripturis apocryphis, & Gregor. magn. epistol. libro 1. epistola 24. & libro 2. epistola 49. & Isidorus lib. 6. etymol. cap. 16. & Nicephor. libro 15. cap. 13.

c *Credimus in unum Deum.*] Hæc est formula fidei in sancto concilio Nicæno edita, in qua formanda Osius Cordubensis episcopus, totum laboriosæ inquisitionis pondus sustinuit: eam tradit Athanasius in epistola ad Iovinianum imperatorem de fide, his verbis: *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium creatorem; & in dominum Iesum Christum, Filium Dei, natum ex Patre, & unigenitum, hoc est, ex substantia Patris; Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero; genitum, non factum, & consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, tam in cælis quam in terra: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die: & ascendit in cælos, venturus inde ad judicandos vivos & mortuos, & in Spiritum sanctum.*

Hæc est regula Nicænæ fidei. Quod vero sequitur: *Eos autem qui dicunt: Erat quando non erat*, &c. anathematismi sunt, decreti adversus impiam Arii sententiam, ut radicitus ecclesiæ gladio hæresis jugulata, tota rueret. Neque mirum, Athanasium in aliquibus verbis a nostra versione discrepare: nam symbolum Nicænum, Latinum est factum diversis interpretibus: & ita apud Athanasium, & Basilium, epistola 78. & synodum Calchedonensem idem est sensus, sed sermo discrepans. Cum vero dicit: *& in Spiritum sanctum*, subintelligitur vox prima, *Credimus* ut adnotavit Epiphanius hæresi 74. prope finem, & Athanasius eadem epistola. Neque amplius de Spiritus sancti natura & functione patres dixerunt, quia tunc temporis de ea re nulla controversia mota est ut Basilius animadvertit epistola 78. & Hieron. epistola 65.

d *Fides sancta.*] Hoc est symbolum concilii Constantinopolitani a centum quinquaginta patribus celebrati adversus Eunomium, Photinum, & Macedonium, in quo aliqua explicata sunt, & posita in symbolo, quæ in Nicæno non erant; ut est illud quod ad personam Spiritus sancti spectat: *Credimus in Spiritum sanctum, dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit*, &c. Neque existimo, ut alii, postea hæc verba, *Ex Patre Filioque*, addita in synodo Romana, sed in ipsa prima symboli formatione fuisse posita, ut constat ex D. Hieron. in symbolo, & ex lib. 9. tripart. hist. cap. 16. & ex concilio Florentino.

e *Incipite.*] Sic Augustinus in enarratione in psalmum 146. legit: Græce est ἐξάρξατε: quæ vox utrumque significat; Præcinite, & incipite. Vulgata editio habet, *Præcinite domino.*

f *Gloria & honor.*] In confessione episcoporum, concilium Toletanum quartum cap. 15. & 13. sic habet; *Statuimus, ut in fine psalmorum non gloria Patri, sed gloria & honor Patri dicatur.* De qua re scribit D. Hieronymus ad Damasum, si ejus est epistola, vel potius adulterina. Niceph. Callist. lib. 3. cap. 8. Cassianus de institutis cœnob. libro 2. cap. 9. Hymnum glorificationis, hoc est, Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto, ab apostolorum instituto fluxisse auctor est D. Basilius lib. de Spiritu sancto, cap. 7. 27. & 29. & eo tempore, quo ab apostolis promulgatum est euangelium, ab eisdem accini cœptum, cum jussu domini sacrum baptisma in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sit fidelibus collatum. In concilio Nicæno adjectum adversus Arianos; Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen. Id constat ex concilio Vasensi, can. 3. his verbis; *Et quia non solum in sede apostolica, sed etiam per totum orientem, & totam Africam, vel Italiam, propter hæreticorum astutiam, qui Dei Filium non semper cum Patre fuisse, sed a tempore cœpisse*

A *blasphemant, in omnibus clausulis, post Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, Sicut erat in principio, & nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen, dicatur; & jam nos in universis ecclesiis nostris hoc ita dicendum esse decernimus.*

g *Cautissimum.*] Excusi, *sanctissimum, & salutare, divinum*, verum bene Gothici, ut constat ex Euagrio libro 2. histor. ecclesi.

h *Communem quamdam columnam.*] Vnus excusus *paginam*, alii *scopum*, vel *columnam*; quæ lectio aliis antiquis translationibus confirmatur, atque ipsis Græci textus verbis; Κοινὴν τινα στήλην ὑπάρχουσαν

i *Perfectum eumdem.*] Excusus, *pariter perfectum eumdem in deitate Deum, & hominem verum*, &c. Recte vero Gothici nostri libri; Græce enim apud Euagrium est; Τέλειον τὸν ἐν θεότητι. Καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι θεὸν ἀληθῶς, &c.

B k *Et patrum nobis.*] Excusi minus; *& nobis tradidit symbolum.* Græce est; ἢ τὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παραδέδωκε σύμβολον.

l *Illam dicimus ecclesiam.*] Habet duas singulares notiones ecclesia catholica, apostolica, Romana, quibus dignoscitur, & secernitur a conventiculis clandestinis hæreticorum; prima est continua successio pontificum Romanorum a Petro usque ad Clementem; qui pie & sancte hodie magna cum sui nominis laude regit Petri naviculam. Nam verbum illud Christi inane esse non potest; *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*; non enim deficiet in personis, in quibus regimen ecclesiæ est; neque in doctrina veræ, & indubitabilis fidei. Id Augustinus perpendens dicebat cap 4. contra epistolam Manichæi; *Multa sunt alia quæ in ejus gremio me justissime tenent; tenet consensio populorum atque gentium; tenet auctoritas miraculis inchoata, spe*

D *nutrita, caritate aucta, vetustate firmata; tenet ab ipsa sede Petri apostoli, cui pascendas oves post resurrectionem dominus commendavit, usque ad præsentem episcopatum, successio sacerdotum; tenet postremo ipsum catholici nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista ecclesia sola obtinuit.* Secunda notio, est fides eadem in conciliis œcumenicis & universalibus continenter stabilita & propagata; & hoc est esse catholicam ecclesiam, ut Vincentius Lirinensis doctissime adnotavit; quia in nomine, Catholica, complectuntur universitas, antiquitas, & consensio. Idem Lactantius lib. 4. cap. 30. & Augustinus supra. Et recte hic dicitur; Illam dicimus ecclesiam, quæ Nicæni, Constantinopolitani, & primi Ephesini, & Calchedonensis concilii decreta tenet pariter & honorat. Nos similiter possumus dicere; Illam dicimus ecclesiam, quæ decreta sancti concilii Tridentini universalis, œcumenici tenet pariter & honorat.

m *Symbolum.*] Isidorus libro 6 etymol. capite 18. *Symbolum*, inquit, *per linguam Græcam, signum, vel cognitio interpretatur. Discessuri enim apostoli ad euangelizandum*

D *in gentibus hoc sibi prædicationis signum, vel indicium posuerunt. Continet enim confessionem trinitatis, & unitatem ecclesiæ, & omne Christiani nominis sacramentum. Quod symbolum fidei & spei nostræ non scribitur in chartis, & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus.* Adde hæc ex aliis. Symbolum annulus dictus, eo quod sit nota & signum, ex Plinio libro 33 capite primo. *Quod prisci ungulum* (loquitur de annulo) *vocabant, postea & Græci & nostri symbolum.* Dicitur etiam collatio a συμβάλλω, id est, confero, hoc est, quod plures in unum conferunt. Dionysius Areop. in ecclesiast. hierarch. Augustinus de tempore, sermone 2. dominicæ in ramis palmarum. Cassianus lib. 6. de incarnatione capite 3. & sanctus Clemens epistola 1. ad Iacobum fratrem domini, Rufinus in expositione symboli. Etiam civitatum, pacta, & conventa, symbola dicta, eo quod in pactis & conventis tesseris quibusdam utebantur,

E quæ loco tabularum, & syngrapharum erant, & illis jus dicebatur; Hispani vocant *señal*, quod idem est quod symbolum, ne in contractu partes retrocedant. Recte igitur apostoli & Christiani homines signum, quod Paulus signaculum dixit, & quod inter eos collatum & statutum erat, ad Christi domini nostri fidem in universo orbe prædicandam symbolum appellarunt. Symbolum vero Nicænum publice occentu sacerdotum in sacris solennibus recitatum fuit, ut tradit Theodorus Lect. collectaneorum biblioth. Timotheus, inquit, (erat enim Constantinopolitanus episcopus) ab amicis rogatus symbolum fidei trecentorum decem & octo patrum per singulas synaxes dici curavit, ad reprehensionem Macedonii, quasi ille symbolum hoc non receperit. Cum autem semel tantum in anno, in parasceve scilicet dominicæ passionis, tempore quo episcopus catechizabat, recitatum esset, &c. Hæc Theodorus. Rupertus Tungren. de Can. observantia propositione ultima est auctor a Marco pontifice symbolum alta voce dici jussum post euangelium, a Damaso papa solennibus diebus symbolum Constantinopolitanum ad missam ejus insti-

ANNO CHRISTI 589.

institutione decantatum.

Cap. 4. n *Monachorum.*] nomen monachi recens, professio antiqua, & ab initio nascentis ecclesiæ instituta & sancte culta: adde quod Philo scribit de Essenis, & Dionysius Areop. & Aug. in Ioan tract. 97. Monasteria, & xenodochia postea sunt appellata novis nominibus, res autem ipsæ ante sua nomina erant.

Cap. 5. o *Compertum est a sancto concilio*] Ex hoc canone evidenter colligitur, quod his temporibus neque in Sicilia, neque etiam in Hispania subdiaconis continentia adhuc imperata fuerit: cum hoc loco sacerdotes tantum atque diaconi absque uxoribus caste vivere admoneantur. Refert S. Greg. epist. 42. lib. 1. quam scripsit ad Petrum subdiaconum Siciliæ, quod anno 591. indict. 9. in Sicilia constitutum fuerit, ut subdiaconi cum uxoribus ante subdiaconatum sibi conjunctis permanerent, moreque Romanæ ecclesiæ continentiam servarent, etsi usus conjugii eis antea concessus fuerit. Quod sancto Gregorio durum & incompetens videretur, cujus sententia constitutum fuit, ne quis deinceps subdiaconus ordinaretur, nisi qui se caste victurum promiserit. Vide prædictam epistolam Gregorii ad Petrum subdiaconum.

Cap. 8. p *Ut clericorum ex familia fisci*] Familiam fisci appellat conventum eorum qui res ecclesiæ curabant, & fiscum ecclesiæ regebant. Greg. lib. 1. regist. epist. 42. vocat ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel familiam fisci vocat servos fisco addictos. Fiscus unde originem trahat sunt qui dubitent: de eo sic Isidorus l. 20 orig. cap. 9. ait: *Fiscus saccus est publicus, unde & fiscella & fiscina dicuntur: hunc habent exactores, & in eo mittunt debitum publicum, quod redditur regibus.* Erat enim, ut ex multis legibus constat, fiscus, ut inquit Isidorus, vas quoddam rusticum, capax, contextum, sparteum, quo recipiebantur pecuniæ, & deferebantur. Varro 4. de lingua Latina ait fiscinam dici a ferendo, cui affinis est fiscus; & ideo accipitur continens pro contento, scilicet fiscus pro pecunia quæ fiscis continetur. Quidam existimarunt ærarium dici pecuniam publicam, fiscum vero principis peculiarem. Plin. in panegyr Traian sic ait: *At fortasse non eadem severitate fiscum, qua ærarium cohibes; imo tanto maiore, quanto tibi plus licere de tuo, quam de publico credis.*

Alii aliunde trahunt originem fisci, a nomine Græco φισκος, vel φύσκη, quod idem est, ex Hesychio, quod uterus, vel intestinum crassum; cujus natura est in perfectis animalibus, ut latitudine sua contineat cibum immissum: & ideo continuo non egemus alimenti subministratione: cujus similitudinem retinet fiscus in republica, ut instar uteri pecunias recipiat, & paulatim eroget, ad ejus conservationem, & amplificationem.

q *A principe donatos.*] Donati sunt servi, & ecclesiis commendati, & dati, ut illis inserviant: inde nomen donatorum adhuc in cœnobiis monachorum durat.

Cap. 15. r *Ex servis fiscalibus.*] Fiscales res dicuntur, quæ fisci patrimonio sunt quasi propriæ, & privatæ principis, ut diximus supra leg. 2. §. Hoc interdictum. ne quid in loco publico. Unde dicitur servus fiscalis qui erat ex fisco regis, id constat ex confirmatione concilii.

Cap. 17. s *Fornicationis avidi.*] Idem in concilio Ilerdensi cap. 2. Primus hujus nefandi parricidii auctor fuit Plato, ut Theodoretus affirmat oratione 9. de legibus.

t *Subscriptiones.*] Subscribunt in hoc concilio nationali episcopi septuaginta octo, nimirum Massona ecclesiæ Emeritensis, qui successit Liberio in Eliberitano, Euphemius Toletanæ, qui Montano II. Toletano, Leander Hispalensis, qui Sabino in Eliberitano, Migetius Narbonensis, Pantardus Bracarensis qui Martino Bracar. II. Ugnus Barcinonensis, qui Paterno in Ilerdensi, Maurila Valentinæ, Andonius Oretanæ, Sedatus Beterrensis in provincia Narbonensi, Palmatius Pacensis, Ioannes Mentesanæ, qui Pardo, in concilio Eliberitano, Mutto Setabitanæ, Petrus Ossonobensis (in aliquibus manuscriptis dicitur Exonobensis, & Exonoba, quæ ad provinciam Lusitaniam pertinet) qui successit Vincentio in Eliberitano, Stephanus Tyrassonensis, Gabinius Oscensis, Neufila Tudensis, qui Avilæ in Bracarensi II. Paulus Olysipponensis, Sophronius Egarensis, qui Nebridio in I. Tarraconensi, Ioannes Dumiensis, qui successit sancto Martino, Benenatus Egabriensis, Ioannes Elnensis, (Elna in provincia Narbonensi) Polybius Ilerdensis, qui Februario in concilio Ilerdensi, Proculus Segobriensis, Ermericus Lutobiensis, Simplicius Cæsaraugustanæ, qui Ioanni in conc. Barcin. Constantius Portucalensis, Simplicius Urgelitanæ, Asterius Aucensis; ab Auca, Agapius Cordubensis, qui Osio in Eliberitano, Stephanus Eliberitanæ, qui Flavio in Eliberitano, Petrus Arcavicensis Celtiberiæ, Viligisclus Valentinæ, Ioannes Valeriensis, Sunila Vesensis, & Visensis, qui Remisol in Bracarensi II. Philippus Lamecensis, qui successit Sardinario in II. Braca. Aquilinus Ausonensis ab Ausona, qui Camidio in Tarracon. Dominicus riensis Sergius Carcassonensis, Basilius Elipensis, Leuterius Salmanticensis, Euladius Italicensis, Iulianus Dertosanæ qui Ascelio, Theudorus Bastitanæ, a Basti, Petrus Illiberitanæ, a Caucoliberi, Becilla Lucensis, qui Nitigesio in Bracarensi II. Petrus Segobiensis, Gardingus Tudensis, qui Auilæ in II. Bracarensi, Higridius Agathensis, Argovitus Portugalensis, Liliolus Accitanæ, qui Felici in Eliberitano, Celsinus Valentinæ, Theudericus Castulonensis, qui Secundino in Eliberitano, Valerius Tuccitanæ, qui Camerino in Eliberitano, Protogenes Sagontinæ, Mumnius Calahorritanæ, Alicius Gerundensis, qui Staphilio in conc. Barcinonensi, Possidonius Eminiensis, Liliolus Pampilonensis, Iaquintus Cauriensis, Thalassius Astoricensis, qui Polemio in II. Bracarensi, Agrippinus Luthonensis, Fructuosus Empuritanæ per procuratorem, Lupatus Auriensis per procuratorem, Boetius Magalonensis per procuratorem, Genesius archidiaconus, qui postea ejusdem ecclesiæ fuit episcopus creatus, ut patet ex concilio Toletano, anno Reccaredi 12. coacto, Pelagius Nemasensis per procuratorem. Est in provincia Galliæ Narbonensis Nemaso.

Interfuerunt huic sancto concilio quinque metropolitæ; nimirum Euphemius Toletanus, Leander Hispalensis, Migentius Narbonensis, Pantardus Bracarensis, Massona Emeritensis. Metropolita Tarraconensis non adfuit. Una cum Toletano fuerunt quindecim episcopi ejusdem provinciæ, scilicet, Murila, Petrus, Liliolus Valentinæ: Andonius Oretanæ, Ioannes Mentesanæ, Mutto Setabitanæ, Proculus Secobricensis, Petrus Arcavicensis, Ioannes Valeriensis, Petrus Secobiensis, Liliolus Accitanæ, Theudomirus Castulonensis.

Cum metropolitano Hispalensi fuerunt Benenatus Egabrensis, Agapius Cordubensis, Stephanus Eliberitanus: Basilius Eliplensis, Eulalius Italicensis, Valerius Tuccitanæ, Jaquintus Cauriensis, Pegasius Astigitanæ, omnes cum Leandro sanctissimo viro, numero novem.

Cum metropolitano Emeritensi fuerunt Palmatius Pacensis, Petrus Ossonobensis, Paulus Olysipponensis, Leutherius Salmanticensis, numero quatuor

Cum metropolitano Narbonensi fuerunt Sedatus Biterrensis, Ioannes Elnensis, Sergius Carcassonensis, Petrus Illiberitanus, (est Caucoliberis,) Igidius Agathensis. Agrippius, & Ermericus Lutubensis, goetius Magalonensis, Pelagius Nemasensis, omnes novem.

Cum metropolitano Bracarensi fuerunt Neufila, & Gardingus Tudensis, Ioannes Dumiensis, Constantius. & Argovitus Portugalensis, Sunila Vesensis, Philippus Lamecensis, Dominicus Iriensis, Theodorus Bastiranæ, Becila Lucensis, Talasius Astoricensis, Lupatus Auriensis omnes duodecim.

Ex provincia Tarraconensi non interfuit metropolitanus, nec ejus procurator, unde suspicor abiisse e vita, Sed adfuerunt S. concilio sedecim episcopi ejusdem provinciæ: Ugnus Barcinonensis, non S. Idalius, ut Beuther scripsit: Stephanus Tyrassonensis, Gratus Oscensis, Sophronius Egarensis, Polybius Ilerdensis, Simplicius Cæsaraugustanæ, Simplicius Urgelitanæ, Asterius Aucensis ex Auca, Aquilinus Ausonensis, Iulianus, & Froisclus Dertosanæ, Mumnius Calagurritanæ, Alicius Gerundensis, Liliolus Pampilonensis; Fructuosus Empuritanæ. Sanctus Fulgentius nondum erat episcopus Astigitanus, & ita non interfuit huic tertio Toletano, sed potius Pelagius, seu Pegasius Astigitanus per procuratorem, ut ex subscriptionibus constat. Erat hoc tempore episcopus Malacitanus Ianuarius, qui conjuratione pessimorum hominum ab episcopatu fuit dejectus, sed magnus Greg. misso in Hispaniam Ioanne defensore, eum restituit, & calumniæ, & impietatis auctores debita pœna multavit, ut constat ex epistola D. Gregorii: quapropter non interfuit huic concilio.

u *Massona.*] Massona episcopus Emeritensis, vir sanctitate & doctrina eximius, acerrimus catholicæ fidei propugnator ac defensor, Arianæque perfidiæ hostis, pro fide catholica in exilium actus, ab episcopatu a Leovegildo impio rege relegatus, proventibusque privatus, invicto animo religionem a majoribus acceptam puram corde tenuit, oreque publice professus est. Roderic. arch. libro 2. cap. 43. & Paulus diaconus Emeritensis in ejus vita. Primus subscribit, eo quod sit antiquior metropolitanus: sic enim in concilio Bracar. I. cap. 6. definitum est: Item placuit, ut conservato metropolitani primatu, ceteri episcoporum, secundum suæ ordinationis tempus, alius alio sedenti deferat locum.

x *Euphemius.*] Si seriem Toletanorum præsulum in capitulo Toletano sculptam sequamur, is Euphemius, seu Epiphimius, vigesimus quartus erit a beato Eugenio martyre, primo archiepiscopo Toletano, & vigesimus a Patruino, sub quo fuit primum concilium celebratum, & a

Montano

Montano quintus, sub quo fuit secundum. Rodericus libro 2. cap. 15. incaute sub Elladio tertiam synodum fuisse actam affirmat.

y *Leander.*] In excusis male omittitur Leandri subscriptio, cum divus Isidorus sit auctor, eum huic tertio concilio interfuisse, libro 2. chron. sic inquiens; *Interfuit tunc dignitate primas ille catholicus & orthodoxus Leander Hispalensis archiepiscopus, & Romanæ ecclesiæ legatus, sanctitate & doctrina perspicuus*, & Roder. libro 2. cap. 15. Id etiam constat ex homilia ab eo habita in fine concilii. Vitam ejus scripsit Isidorus libello de viris illustribus. Viros doctos non parum torsit, quod in his subscriptionibus ejusdem ecclesiæ duo subscribant episcopi, ut de Tudensi ecclesia Neufila episcopus num. 16 & Gardingus num. 49. de Lucensi ecclesia Nitigisius, pro quo subscribit Pantardus metropolitanus Bracarensis, & Becila num. 47. Similiter de aliis ecclesiis Dicendum, ut auctores sunt Isidorus, & Rodericus Toletanus, Leovegildum regem Arianum episcopos catholicos a sedibus dejecisse, & Arianos substituisse; unde factum est, ut unius ecclesiæ duo subscribant episcopi, unus catholicus, alter ex hæresi veniens. Præterea cum senectute confectus esset episcopus, impotensque ad ecclesiæ regimen & onus sublevandum, servato honore episcopali, alius muneri præficiebatur, quod forte in Nitigisio Lucensi est factum, qui in concilio Bracarensi II. subscribit ut metropolitanus, æra 610. Hic vero de Nitigisio Lucensi, & Becila alia potest esse ratio; nam cum duo essent civitates Luco, altera Gallæciæ, altera Asturum, Nitigisius erat episcopus Lucensis in Gallæcia; unde pro eo subscribit in calce concilii Pantardus Bracarensis, cui subjacebat; Becila vero erat episcopus Lucensis in Asturibus.

z *Homilia sancti Leandri*] Hujus homiliæ meminit Roderic. Tolet libro 21. histor. cap 15. *Hæc omnia ex Garsia Loaisa, exceptis notis ad canonem 5.*

CONCILIUM APUD SAURICIACUM VILLAM.

Anno Christi 589.

QUOD DROCTIGISILO EPISCOPO Suessionensi, ut urbem suam, cujus aditu prohibebatur, ingredi liceret, constituit, anno Christi DXXCIX.

DROCTIGISILO *episcopo Suessionensi objiciebatur amentia, maleficio, ut fama erat, inflicta: alii nimio potu contractam ferebant. Rei seriem exponit Gregorius Turonensis libro* IX. *historiæ cap.* XXXVII. Erat, *inquit*, apud urbem Suessionas his diebus Droctigisilus, qui propter nimiam, ut ferunt, potationem, quarto instante anno sensum perdiderat. Asserebant enim multi civium quod hoc ei maleficiis accessisset per emissionem archidiaconi, quem ab honore repulerat: in tantum, ut intra muros urbis hanc amentiam magis haberet; si vero de civitate fuisset egressus, agebat commodius. Cumque rex supradictus, Theodebertus Childeberti filius, ad urbem venisset, & hic melius ageret, permittebatur ingredi urbem propter regem qui advenerat. Et licet esset vorax cibi, ac potator vini extra modum, quam sacerdotalem cautelam decet; tamen nullum de eo adulterium quispiam est locutus. Verumtamen in sequenti," cum apud Sauriciacum villam episcoporum synodus aggregata fuisset, jussum est, ut liceret ei ingredi urbem suam.

CONCILIUM SEU CONVENTUS EPISCOPORUM DUPLEX,

In quorum altero apud Pictavos injecta est, in altero apud Guntramnum regem confirmata excommunicatio in Chrodieldem & reliquas moniales quæ a sanctæ Radegundis monasterio recesserant, anno Christi DXXCIX.

IN *monasterio Pictavensi, post excessum beatæ Radegundis, gravis orta est perturbatio, cujus auctor* A *& princeps fuit Chrodieldis, Chariberti quondam regis filia. Hæc enim Leubovera abbatissæ suæ, cujus locum affectabat, imperium non ferens, cum Basina consobrina, Chilperici filia, & aliis amplius quadraginta puellis, quas in partes suas traxerat, monasterio egressa, Turonos ad Gregorium episcopum, inde ad Guntramnum regem in Burgundiam profecta est, multis ubique abbatissam conviciis falsisque criminibus insectans. Post hæc cum sodalibus quas Turonis reliquerat, Pictavos reversa, beati Hilarii basilicam insedit; collectaque perditorum hominum manu, ibi se communiit, negans se ad monasterium nisi ejecta Leubovera redituram.* B *Quin etiam cum ad eas Gundegisilus Burdigalensis metropolitanus, cum Nicasio Engolismensi, Saffario Petragorico, & Maroveo Pictavensi, ad monasterium reducere cupiens advenisset, obstinatiusque reluctantibus excommunicationem induceret, sic in eos repente illa sicariorum turba grassata est, ut clericis sanguine respersis episcopi vix evaserint. Cum has ergo Gundegisilus, ut dictum est, a communione submovisset, epistolam ex suo fratrumque nomine conscripsit ad episcopos, qui tunc a Guntramno rege ut hoc Chrodieldis cum abbatissa dissidium discuterent, erant aggregati. Sed epistolæ hujus exemplar non extat. Rescriptum autem episcoporum apud Gregorium Turonensem libro* IX. *cap.* XLI. *est hujusmodi.*

C

RESCRIPTUM EPISCOPORUM qui apud Guntramnum regem erant ad episcopos qui Pictavis Chrodieldem & reliquas monachas illi adhærentes excommunicarant.

Domnis semper suis atque apostolica sede dignissimis, Gundegisilo, Nicasio, & Saffario, Ætherius, Syagrius, Aunacharius, Hesychius, Agricola, Urbicus, Felix, Veranus, item Felix, & Berthcramnus episcopi.

LITERAS vestræ beatitudinis quantum referante nuntio de vestra sospitate gavisi excepimus, tantum de injuria quam vos pertulisse (Greg. Tur. lib. 9. c 41.) D signastis, non modico mœrore adstringimur, dum & regula transcenditur, & nulla reverentia religioni servatur. Sed quia indicastis monachas, quæ de monasterio bonæ memoriæ Radegundis instigante diabolo fuerunt digressæ, quod nullam a vobis acquieverint correctionem audire, nec intra monasterii sui septa, de quo egressæ fuerant, voluissent reverti: insuper basilicæ domni Hilarii per cædes vestras vestrorumque injuriam intulisse. Quapropter ipsas a communionis gratia visi fueritis suspendere: ac per hoc nostram exinde mediocritatem elegistis consulere. Igitur quia optime vos novimus statuta canonum percurrisse, ac regulæ plenitudinem E continere, ut qui in talibus excessibus videntur deprehendi, non solum excommunicatione, verum etiam pœnitentiæ satisfactione debeant coerceri: ea de re addentes cum venerationis cultu summæ aviditatis dilectionis instinctum, indicamus ea quæ definistis nos concordantes vestræ sententiæ consentire; quoadusque in synodali concilio Kalendis Novembribus pariter positi debeamus consilio pari tractare, qualiter talium temeritas frenum districtionis possit accipere, ut deinceps nulli liceat sub hunc lapsum faciente jactantia similia perpetrare. Attamen quia nos sua dictione domnus Paulus apostolus indesinenter videtur monere, ut opportune importuneque debeamus quoscumque credentes sedula præ-

Anno Christi 589.

dicatione corrigere, & pietatem protestatur ad omnia utilem esse: ideo suggerimus, ut adhuc oratione assidua domini misericordiam deprecemini, ut ipse spiritus compunctionis ipsas inflammare dignetur, ut id quod per delictum visæ sunt contraxisse, digna satisfactione pœniteant: ut in monasterio suo vestra prædicatione animæ, quæ quodammodo perierunt, propitio Christo revertantur: ut ille qui unam humeris illatam errantem ovem ad ovile reduxit, & de istarum transgressione, quasi acquisito gregi, congaudere dignetur: hoc specialius postulantes, ut pro nobis intercessionum vestrarum suffragia indesinenter, ut confidimus, tribuatis.

SUBSCRIPTIONES.

Peculiaris vester Ætherius peccator salutare præsumo.

Cliens vester Hesychius reverenter audeo salutare.

Amator vester Syagrius reverenter saluto.

Cultor vester Urbicus peccator famulanter saluto.

Venerator vester Veranus episcopus reverenter saluto.

Famulus vester Felix salutare præsumo.

Humilis vester atque amator Felix audeo salutare.

Humilis atque obediens vester Berthcramnus episcopus audeo salutare.

*** Duorum præsulum Aunacharii Autissiodorensis & Agricolæ sive Agrœcolæ Cabillonensis desunt subscriptiones, tum apud Greg. Tur. loco citato, tum in conciliis Gallicanis Sirmondi. Excidisse arbitror incuria librariorum.

Nota Iacobi Sirmondi, S. I.

1 *Post excessum beatæ Radegundis*] Obiisse feria quarta die 13. Augusti beatam Radegundem omnes consentiunt, eumque Childeberti annum fuisse duodecimum auctor est Gregorius Turonensis lib. 9. cap. 2. Et feria porro, & annus Childeberti, annum Christi prorsus indicant 587. Quare hoc anno illam obiisse statuendum est. Qui enim ad annum Christi 592. ejus obitum rejiciunt, non animadvertunt ipsam Gregorii historiam, cum in 16. Childeberti anno desinat, ad hunc quem volunt annum Christi non procedere. Qui ergo potuit Radegundis mortem, cui interfuit, tot ante annis commemorare, si nondum obierat? Maneat ergo, & anno quo diximus excessisse, & tumultum hunc monialium, qui biennio post secutus est, in annum Christi 589. incidisse, quem adscripsimus.

[a] CONCILIUM [b] NARBONENSE I [c]. RECCAREDI GOTHORUM IN

Hispania regis tempore celebratum, sub die Kalendarum Novembrium, æra DCXXVII. hoc est [2] anno Christi DXXCIX. Pelagii junioris papæ XII. Clotarii II. regis VI.

TITULI CANONUM.

I. *Ut clerici purpureis vestibus non induantur.*

II. *Ut in fine cujusque psalmi, & per intervalla majorum, gloria dicatur.*

III. *Ut clerici per plateas non sedeant, nec confabulentur.*

IV. *Ut dies dominicus ab omnibus observetur, & nulla eo die fiant opera.*

V. *Ut clerici a conspirationibus abstineant, & qui inferioris sunt gradus in superiorem ne insurgant.*

VI. *Ut cum clericis, qui ob culpas in monasterium retruduntur, sic agat abbas, ut ab episcopo fuerit constitutum.*

VII. *Ut clericus qui adversus ecclesiæ utilitatem egerit, gradu dejiciatur.*

VIII. *Ut clericus qui de rebus ecclesiæ fraudem fecerit, restituat, & pœnitentiæ subjiciatur.*

IX. *Ut Iudæis mortuos suos psallendo deducere non liceat.*

X. *Ut clericus episcopo non obediens stipendiis careat, & communione privetur.*

XI. *Ut absque literis, qui est idiota, non ordinetur.*

XII. *Ut nullus clericus, dum missa celebratur, de altario ante finem egredi audeat.*

XIII. *Ut clerici omnes senioribus suis subjaceant, & illis exeuntibus, atque ingredientibus vela sublevent.*

XIV. *Ut qui sortilegos consulunt excommunicentur, & pecunia multentur: qui vero sortes faciunt, venumdentur, & precium pauperibus erogetur.*

XV. *Ut quinta feria, nisi aliqua festivitas in eam incidat, feriari & cessare non liceat.*

PRÆFATIO.

In nomine domini nostri Iesu Christi. Anno feliciter quarto regni domini nostri gloriosissimi Reccaredi regis, Narbonæ, Migetius, [3] Sedatius, [4] Benenatus, Boetius, Pelagius, Tigridius, Agrippinus, & Sergius, episcopi Galliæ provinciæ, concilia sanctorum antiquorum patrum, vel decreta observare cum Dei timore cupientes, nos in urbe Narbona, secundum quod sancta synodus per ordinationem gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis in urbe Toletana definivit, die Kalendarum Novembris Deo auspice in unum convenimus, & aliquanta, quæ juste & pie sunt edita, & per patrocinationis potestatem non supplebantur, ad memoriam nunc temporibus domini nostri sub præfationibus deducentes recapitulare fecimus: & quæ pro regula, & fidei catholicæ disciplina adhuc visa communi tractatu elegimus conscribenda, & canonibus definivimus adjungenda: quæ tenore capitulorum subsequenter evidenti jure declarantur.

CANONES.

I.

Hoc regulariter definitum est, ut nullus clericorum vestimenta purpurea induat, quæ ad jactantiam pertinent mundialem, non ad religiosam dignitatem; ut sicut est devotio in mente, ita & ostendatur in corpore: quia purpura maxime laicorum potestate præditis debetur, non religiosis. Quod si quis non observaverit, velut transgressorem legis coercendum.

II.

Hoc itaque definitum est, ut in psallendis ordinibus per quemque psalmum gloria dicatur omnipotenti Deo: per majores vero psalmos, prout fuerint prolixius, pausationes fiant, & per quaque pausationem gloria trinitatis domino decantetur.

III.

Nam & hoc secundum priscorum censuram canonum finitum, ut nullus clericus, subdiaconus, diaconus, vel presbyter in

ANNO CHRISTI 589.

in plateis resideat: certe nec in plateis, & stare, & fabulis diversis commisceri. Quod si quis facere præsumpserit, repellendum omnino ab officio, & execrandum, si non emendaverit, & a communione & ab officio privetur.

IV.

Vt omnis homo, tam ingenuus, quam servus, Gothus, Romanus, Syrus, Græcus, vel Iudæus, die dominico nullam operam faciant, nec boves jungantur, excepto si in mutando necessitas incubuerit. Quod si quisquam præsumpserit facere, si ingenuus est, det comiti civitatis solidos sex; si servus, centum flagella suscipiat.

V.

Secundum concilium [a] Nicænum sanctissimum conciliabula vel conjurationes non fiant clericorum, quæ sub patrocinio solebant fieri laicorum. Nec unusquisque de inferiore gradu seniorem sibi elatus aut increpet aut injuriet. Quod si quis prætermisso tam justæ censuræ ordine ausus fuerit facere, districtione sævissima corrigatur, ut sub pœnitentiæ nomine vitia recedant: id est anno uno in monasterio sciat abjicere superbiam unde inflatur, quod est diabolus; & addiscat humiliationem Christi, quia per ipsam mortem gustare dignatus est.

[a] Imo potius Calch.

VI.

Secundum concilia priscorum orthodoxorum decrevit fraternitas, ut quicumque fuerit culpabilis inventus clericus, aut honoratus de civitate, & ad monasterium fuerit deputatus, sic abba qui est præfectus cum illo qui dirigitur agat, sicut ab episcopo manifesta correctione fuerit ordinatum. Aliter si abba facere elegerit, pro correctione tempus aliquod suspendatur: quia ob hanc causam dirigitur, ut emendetur, non passim ferculis diversis saturetur.

VII.

Quicumque clericorum a maximo usque ad infra contra sanctæ ecclesiæ utilitatem agere, tractare, vel conari fuerit repertus, merito dejiciatur, qui fidem servare minime cognoscitur.

VIII.

Quicumque clericus, subdiaconus, diaconus, presbyter, sine conscientia episcopi aliquid de possessionibus, vel de domo ecclesiæ tulerit, aut fraudem fecerit, non solum cum omni dedecore constrictus restituat quod fecerit, sed etiam non debet, ibi in ecclesia esse, ubi fraudem visus est operasse: duobus jaceat sub pœnitentia annis, & cum defleverit factum, revertatur ad officium.

IX.

Hoc ante omnia decretum est, ut Iudæis A non liceat corpus defuncti deducere psallendo; sed ut eorum habuit mos & consuetudo antiqua, corpus deducant & deponant. Quod si aliter facere præsumpserint, inferant comiti civitatis uncias sex.

X.

Hoc maxime definitum est, ut nullus audeat clericorum ordinationem sui episcopi contemnere; sed ubi ordinatus fuerit, ambulare debeat cum gratia & obe- B dientia, & quæ injuncta fuerint agere. Quod si sub cothurno superbiæ neglexerit implere, non solum a stipendio, sed uno anno a communione privetur.

XI.

Amodo nulli liceat episcoporum ordinare diaconum, aut presbyterum literas ignorantem: sed si qui ordinati fuerint, cogantur discere. Qui vero diaconus aut presbyter fuerit literis ineruditus, & desidiose legere vel implere officium distulerit, & in ecclesia ad omnia utilis non fuerit; ab stipendio rejiciendum, & inclinan- C dum, quoadusque curvatus impleat & defendat, quod esse cognoscitur. Ad quid erit in ecclesia Dei, si non fuerit ad legendum exercitatus? Et si perseveraverit desidiose, & non vult proficere, mittatur in monasterio, quia non potest ædificare populum.

XII.

[a] Hæc maxime pro Dei timore, & modo disciplinæ canonicæ, elegimus custodienda vel tenenda, ut dum missa celebratur, nullus presbyter, aut diaconus, absque aliqua infirmitate, dum missa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut D subdiaconus certe, vel lector, antequam missa consummetur, alba se presumat exuere. Quod si quisquam non impleverit constitutum, presbyteri increpentur ut redeant, diaconos & execrandos, & stipendio privandos, reliquos districtione strictissima condemnandos.

XIII.

Hoc regulariter secundum priorum statuta canonum finitum est, ut tam subdiaconus quam ostiarius, & reliqui, servitium sanctæ ecclesiæ consuetum absque ulla de- E sidia impleant, & senioribus [b] vela ad ostia sublevent. Qui contempserit facere & adimplere, subdiaconos verbis corripiendos, & si non emendaverint, stipendio privandos, reliquos flagris coercendos.

XIV.

Hoc itaque propter ampliandam fidei catholicæ disciplinam elegimus definiendum vel tenendum, ut si qui viri ac mulieres divinatores, quos dicunt esse caragios atque sorticularios, in cujuscumque domo Gothi, Romani, Syri, Græci, vel Iudæi, fuerint inventi, aut quis ausus fuerit amodo in eorũ vana carmina interrogare,

Anno Christi 589

& non publice hoc voluerit annuntiare; A pro hoc quod præsumpsit non solum ab ecclesia suspendatur, sed etiam sex auri uncias comiti civitatis inferat. Illi vero qui tali iniquitate repleti sunt, & sortes, & divinationes faciunt, & populum prævaricando seducunt; ubi inventi vel inventæ fuerint, seu liberi, seu servi, vel ancillæ sint, gravissime publice fustigentur, venumdentur, & precia ipsorum pauperibus erogentur.

XV.

Ad nos pervenit quosdam de populis B catholicæ fidei execrabili ritu diem quintam feriam, qui & dicitur Iovis, multos excolere, & operationem non facere. Quam rem pro Dei timore execrantes & blasphemantes, quicumque ab hac die, preter festivitates in eo die venientes, ausus vel ausa fuerit vacare, & operam non facere, si ingenuus est, aut ingenua, de ecclesia repellendus, & sub pœnitentia mittendus anno uno, & eleemosyna & fletu satisfaciat, ut ei dominus ignoscat: si servus aut ancilla fuerit, flagellis corre- C cti domino consignentur, & ultra talia eos observare non permittat.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Migetius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Narbonensis episcopus has constitutiones, secundum quod nobis cum fratribus nostris Deo conspirante placuit, relegi & subscripsi.

Sedatius in Christi nomine ecclesiæ catholicæ Biterrensis episcopus, his constitutionibus inter- D fui & subscripsi.

* Benenatus in Christi nomine ecclesiæ Elnensis episc. h. c. i. & s. ex ms. codice inserendus.

" Boetius in Christi nomine ecclesiæ Magalonensis episcopus, in has constitutiones interfui & subscripsi.

Pelagius in Christi nomine ecclesię Nemausensis episcop. in has constitutiones interfui & subsc.

Tigridius in Christi nomine ecclesię Agathensis episcopus, in has constitutiones interfui & subsc.

Sergius in Christi nomine ecclesię Carcassonēsis episcopus, in has constitutiones interfui & subsc.

Agrippinus de civitate Loteva in Christi nomine episcopus, in has constitutiones interfui & subscr.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Reccaredi Gothorum regis.*] Ejecti e Gallia Gothi a Clodoveo rege, compulsique in Hispaniam, provinciæ Narbonensis oram maritimam, quæ ipsis olim a Romanis concessa fuerat, & Gothia de illorum postea homine dicta est, E in potestate sua retinuerunt, quoad tandem Caroli Martelli armis recepta Francorum regno adscita est. Hoc igitur tempore, quia in Gothorum erat imperio, Reccaredi regis nomen huic concilio præfixum est, qui primus Hispaniæ regum ex Ariana hæresi conversus catholicam fidem amplexus est.

2 *Anno Christi 589.*] Huic enim anno congruit quartus annus Reccaredi æra 627. ut est in præfatione concilii Toletani III. quod hoc ipso anno celebratum fuerat mense Maio. Cui & iidem, qui hic adsunt, provinciæ Narbonensis episcopi, aut præsentes ipsi, aut per vicarios interfuerant.

3 *Sedatius.*] Rectius, opinor, Sedatus, ut in concilio Toletano, & in Agathensi, *Sedatus episcopus Nemausensis.* Extat in veteribus libris Sedati episcopi homilia, cujus exordium: *Fratres rogo ut de salute animæ vestræ attentius cogitetis.* Utri autem istorum potius tribuenda sit, an tertio cuipiam, non liquet.

4 *Benenatus.*] Hunc Elnensem in eadem provincia episcopum fuisse docent vetera exemplaria concilii Toletani III. Nam in vulgatis ejus concilii subscripti[...]bus mendum irrepsit ex nominum trajectione. Ioannes enim, qui Elnensis ibi episcopus dicitur, episcopus fuit Egabrensis, ut constat ex synodo Spalensi sequentis anni. Benenatus vero non Egabrensis, ut ibidem appellatur, sed Elnensis fuit episcopus, ut testantur codices antiqui. Quare inter episcopos qui huic synodo subscribunt, Benenati subscriptio tertio loco restituenda videtur, in hunc fortasse modum: *Benenatus in Christi nomine ecclesiæ Elnensis episcopus his constitutionibus interfui & subscripsi.*

Can. 1[...]

5 *Vela ad hostia sublevent.*] Vulgati mendose, *vel ad osteos sublevent.* Emendationem firmat titulus canonis ex Tolosana Fuxensi bibliotheca cum ceteris depromptus. De velis autem sermo est, quæ appendi ad ostia solebant, tum in ecclesiis, ut in Epiphanii epistola ad Ioannem Hierosol. *Inveni ibi velum pendens in foribus ecclesiæ.* & in concilio Romano sub Zacharia: *Deneardus præ velo est, & petit ingredi.* tum in cubiculis, ut apud Athanasium apologia I. αὐτὸς γὰρ εἱστήκει πρὸς τοῦ βήλου, de Eugenio Magistro, qui ad velum stabat, cum Athanasius Constantem alloqueretur.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Acta co[ncilii].

a *Concilium.*] In hoc concilio de disciplina ecclesiæ reformanda, ab octo episcopis provinciæ Narbonensis in Gallia sexdecim canones editi reperiuntur. Descriptum est ex vetusto codice Gothico monasterii sancti Æmiliani in regiam bibliothecam translato. Manuscriptum Idibus Novembris anni Domini 1576. Romam ad Gregorium XIII. ejus nominis pontificem, transmissum esse, scribit Baron. prædicto loco: cujus auctoritate illud huic conciliorum editioni inseruimus.

Narbo d[...] scribitu[r] " Atacis

b *Narbonense.*] Sic dictum a Narbone, quæ, teste Hadriano Romano in suo theatro urbium, est metropolis Languedociæ, sita ad ripam fluvii *Audæ. Antiquitus fuit Romanorum colonia contra barbaros: nunc vero est locus munitissimus contra Hispaniam. De eadem urbe in suo thesauro geographico hæc Ortelius: *Narbo colonia Tectosagum in Gallia Narbonensi urbs, ut Ptolemæus eam describit. Decimanorum coloniam esse, ait Plinius.* Et paulo infra: Narbone *hodie vulgo indigetatur. Iuniores hanc urbem sæpius Narbonam nominant, sed perperam: Narbona enim in Illyrico est. Neque quisquam veterum, præter Ammianum (quod sciam) Narbonam nuncupat Galliæ urbem.*

c *Reccaredi Gothorum in Hispania regis tempore.* Reccaredus filius Leuvigildi regis, frater germanus Hermenegildi, quem pater Arianus, instigante uxore Gosvinda, post multos alios fideles relegatos, diversisque suppliciis affectos, obtruncari mandavit; ideo quod oblatam sibi communionem ab Ariano episcopo constantissime rejecisset. Hermenegildus opera Leandri episcopi ad fidem catholicam traductus, offensionem patris incurrerat, ita ut se invicem bello peterent. Sed cum filius se patri viribus imparem fore sentiret, impetrato subsidio Tiberii imperatoris facile palmam victoriæ obtinuisset, si a Græcis militibus, quos pater pecunia corruperat, desertus non fuisset. Fraude patris circumventus, eidem sub juramento securitatem promittenti sese tradidit: qui promissæ fidei parum memor, filium in carcerem misit, & ea causa quam supra allegavi, corona martyrii insigniri procuravit. Hac nece filii peracta, parens Arianus pœnitentiam agens, in catholicam religionem propendens, e vita migravit. Reccaredus filius non tantum patri succedit, sed etiam, sanguine fratris Hermenegildi martyris pro eo interpellante, factus est catholicus, totumque regnum Hispaniæ & Galliæ Narbonensis opera Leandri Gothorum apostoli ad fidem catholicam perduxit. Gothorum episcopos, populum, & magistratus ad idem faciendum adhortatus, effecit Dei gratia, ut cum annis plus quam ducentis a temporibus Constantii imperatoris Arianæ perfidiæ adhæsissent, omnes prope eamdem cum rege fidem catholicam profiterentur. Hæc ex Gregorio papa dial. lib. 3. cap. 21. &c. item ex Gregorii Turon. hist. Baron. anno 583. & 584. Quibus temporibus ista contigerint, quove anno Christi incarnati initium regni Reccaredi collocari debeat, inter scriptores hujus sæculi celeberrimos non satis convenit. Ad annum 5. Mauricii imperatoris, qui est Christi 590. & Gregorii I. Gothorum conversionem, & initium Reccaredi referendum esse, putat Baron. tum quod S. Greg. lib. 1. epist. 41. ad sanctum Leandrum de conversione Reccaredi scribens, illius non secus meminerit, quam si noviter exordio sui pontificatus contigisset; tum etiam quod Ioannes Biclarensis & Lucas Tudensis, hujus sæculi scriptores recenter inventi, expressis verbis scribant, obitum Leuvigildi, 5. anno Mauricii, exordio pontificatus sancti Greg. æra 620. contigisse; eodéque tempore Reccaredum filium parenti in regno

Gothi Ari[ani] ad fide[m] catholica[m] perducuntur.

Quo te[m]pore hæc cōtigerin[t].

regno subrogatum fuisse. Hæc eadem in fine anni Christi 589. sub Tiberio imperatore gesta fuisse, multorum conciliorum Hispanicorum acta testantur, in quibus annus quartus Reccaredi cum æra 627. quintus cum æra 628. conjunctus reperitur. Quæ si vera sunt, necessum est, primum Reccaredi cum æra 624. Christique redemptoris nostri 585. coincidere; nisi chronologiam æræ Hispanicæ in omnibus conciliis sub Reccaredo in Hispania celebratis mendacem & erroneam esse sustinueris. Vtrius sententiæ rationes præponderent, doctiores hic dijudicent. Vide Baron. anno 584. num. 1. & 2. item 585. num. 5. & 12. anno 589. numero 9. item anno 591.

CONCILIVM ROMANVM SVB PELAGIO II.

a *Concilium.*] Hujus concilii mentio habetur in epistola Pelagii, quam scripsit ad episcopos Germaniæ & Galliæ, his verbis: *Cum in Dei nomine in Romana ecclesia synodum episcoporum sive ceterorum consacerdotum Dei fidelium congregatam habuissemus*, &c. Quid in ea actum sit, indicat allegata epistola, quam supra excusam invenies inter epistolas Pelagii pag. 953. D.

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA GREGORII MAGNI PAPÆ I.

Ex libro pontificali.

a GREGORIVS natione Romanus, ex patre Gordiano, sedit annos 13. menses sex, dies decem. Hic exposuit homilias euangeliorum numero 40: in Iob 35. in Ezechielem 22. Pastoralem quoque, & dialogorum libros quatuor edidit, & multa alia, quæ enumerare non possumus. Eodem tempore venit Romanus patricius & exarchus Romam, & dum reverteretur Ravennam, retinuit civitates quæ a Longobardis tenebantur, id est, Sutrium, Polimartium, * Ortas, Tuder, Ameriam, Perusiam, Luciolis, & alias multas. Eodem tempore beatissimus Gregorius misit servos Dei, Mellitum, Augustinum & Ioannem, & alios plures cum eis monachos timentes Deum, in prædicationem ad gentem Anglorum, ut eos converterent ad dominum Iesum Christum. Hic augmentavit precationem canonis, Diesque nostros in tua pace disponas, &c. Hic fecit ad beatum Petrum apostolum super altare ciborium cum columnis quatuor ex argento puro. Hic præcepit ut supra beati Petri & Pauli corpora Missa celebraretur. Eodem tempore dedicavit ecclesiam Gothorum, quæ fuit in Suburra, in nomine sanctæ Agathæ martyris. Hic domum suam constituit monasterium, qui mortuus, sepultus est in basilica beati Petri apostoli ante secretarium, 12. mensis Martii. Hic fecit ordinationes duas, unam in quadragesima, & aliam in mense Septembri. presbyteros *38. diacones 5. episcopos per diversa loca numero * 62. Et cessavit episcopatus menses quinque, dies *16.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Gregorius.*] Anno domini 590. postquam sedes sex mensibus & 26. diebus vacasset, factus est pontifex S. Gregorius, qui natus atavo Felice papa ejus nominis tertio, non quarto, ut vult Ioannes diaconus, patrem habuit Gordianum, matrem nomine Silviam inter sanctos relatam. Tarsillam atque Æmilianam Deo dicatas virgines, homilia 38. patris sorores fuisse scribit; sed Gordianam a sanctis sororibus valde degenerem. Nutricis, pontificatus sui tempore adhuc superstitis, meminit ad Rusticanam patriciam libro 4. epistola 34. Institutus fuit optimis moribus, & bonis literis; Græcæ tamen linguæ ignarus extitit. Iuris quoque consultum fuisse, declarat ipse epistola 54. lib. 11.

Gregorii papæ mores & doctrina.

Eo tempore quo Laurentius junior Mediolanensis episcopatus curam assumpserat, anno nimirum domini 581. sub pontificatu Pelagii, inter senatores militabat, primosque ordines in ea forensi militia ducens, urbanam præfecturam administrabat. Cum his sæcularibus negotiis inserviret, intus, ut testatur in epistola ad sanctū Leandrum Hispalensem, ad solitudinem & vitam monasticam anhelabat; postque sex monasteria in Sicilia ædificata, septimum in honorem sancti Andreæ Romæ erexit in clivo Scauri, eique ex provinciæ Valeriæ monasterio sancti Equitii, in quo vigebant instituta monastica, præfecit abbatem; a quo ipse Gregorius habitum monasticæ conversionis accepit, regulisque monachorum S. Equitii, non, quod vulgo putatur, sancti Benedicti, institutus fuit. Sed cum Pelagius papa ejus virtutem, doctrinam, pietatem, & in rebus agendis dexteritatem atque industriam cognovisset, avulsum a monasterio destinat apocrisiarium sedis apostolicæ Cōstantinopolim ad Tiberium: quod munus cum non nisi sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalibus committi soleret, eum quantumvis plurimum reluctaretur, cardinalem diaconum creavit. Cum vero innotuisset Pelagio Romano pontifici Mauricium imperatorem Tiberio subrogatum fuisse, misso istuc, prout fieri consuevit, alio novoque cardinale diacono, reversus est Romam, brachio sancti Andreæ & capite sancti Lucæ, aliisque magnis muneribus donatus.

Ex præfecto urbis factus est monachus.

Cumque post reditum, moralium libros a se inchoatos perficere laboraret, adversus Eliam Aquileiensem, aliosque Hiberniæ & Istriæ episcopos schismaticos, tres epistolas, supra sub nomine Pelagii extantes, de trium capitulorum justa damnatione scripsit. Post obitum Pelagii totius cleri ac populi consensu pontifex factus, scripsit ad Mauricium imperatorem, confirmationem electionis suæ illi dissuadens; sed cum paulo post ordinatus, sententia imperatoris confirmaretur, latibula fugæ quærens, divino judicio capitur, trahitur, & ad beati apostoli Petri basilicam deductus III. Nonas Septembris consecratur.

Ordinatus pontifex, prout decebat optimum pastorem, verbo Dei alere populum aggreditur: habuitque in eadem basilica sancti Petri illam homiliam, qua illius temporis ærumnas pluribus deploravit. Ad sublevandam imminentem diram famem illam, quam una cum peste aliisque calamitatibus eventuram prædixerat sanctus Benedictus, frumentum e Sicilia advehendum curavit. Præclarissimum illum de pastorali cura commentarium elaboravit. Cum undique viri sanctissimi de suscepto pontificatus onere illi gratularentur, redditis literis suæ conditionis miseriam deploravit. Ad curandum Romanæ ecclesiæ patrimonium in Sicilia, Petrum subdiaconum istuc ablegavit. Ecclesias Italiæ per bella Gothorum & Longobardorum vastatas, vicinis episcopis curandas commisit. Ex trium capitulorum defensoribus schismaticis alios ecclesiæ reconciliavit, nonnullos vero sedibus suis exutos divina ultione persecutus fuit. Quantopere vero pro convertendis Arianis laboraverit, epistola ejusdem 17. libri primi manifeste satis indicat.

Initio pontificatus quæ gesserit.

Anno pontificatus sui secundo, Anthemio subdiacono Campaniæ per literas mandavit, ut certis personis egestate pressis (prout ipsi cum reliquis subdiaconis mandatum fuerat) præscriptam eleemosynam impertiat. Ex synodo vicinorum episcoporum more majorum de sua fide synodicam epistolam ad orientalis ecclesiæ patriarchas misit. Ad Anastasium Antiochenum cum clavibus sancti Petri *quæ super agros posita* (verba Gregorii scribo) *multis solent miraculis coruscare*, privatas reddidit. Clericos coram sæcularibus conveniri prohibuit, omnesque episcopos non tantum officii sui admonuit, verum etiam munera spernere, pauperumque inopiam sublevare, suo exemplo satis instruxit. Desertores monachos revocavit: uxores, quas duxerant, ab eis abstraxit; ne quis ante decem & octo annos in monasterium reciperetur, constituit: curavit quoque ut monachorum sæcularia negotia per prudentes sæculares viros administrarentur, quo minus ipsi a spiritualibus curis avocentur. Clericos ex suorum canonum præscripto vitam componere curavit: adversus vero contumaces pro meritis censuram exercuit. Nam Laurentium sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalem archidiaconum, & Demetrium Neapolitanæ ecclesiæ, episcopos, homines facinorosos, ab officiis suis amovit. Ad ea quæ de cōtinentia, conversatione & cohabitatione antiquis canonibus constituta fuerant, addidit: ne quis in posterum subdiaconus ordinaretur, nisi continentiam episcopo spopondisset; conjunctos vero etiam manere voluit, ut nulla iis spes esset ascendendi ad superiorem ordinem, nisi ab ea quam acceperant uxore se penitus separassent. Hoc de cælibatu clericorum usque ad extremum vitæ spiritum sensisse

Acta secundi anni.

Gregorium, epistolæ ejusdem posterioribus annis pontificatus sui scriptæ manifeste convincunt. Ineptissima itaque fabula est, quam ex epistola alicujus nomine Vdalrici ad Nicolaum papam scripta, centuriatores contra cælibatum recensent, his verbis: *Beatus Gregorius magnus papa primus aliquando suo decreto uxores sacerdotibus ademit. Deinde paulo post cum idem Gregorius jussisset ex piscina sua pisces aliquot capi, piscatores pro piscibus sex millia capitum repererunt. Quam cadem infantium cum intelligeret sanctus Gregorius ex occultis fornicationibus vel adulteriis sacerdotum natam esse, continuo revocavit decretum, & peccatum suum dignis pœnitentiæ fructibus expiavit.* Hæc, inquam, novatorum commenta esse, non tantum ex posterioribus sancti Gregorii scriptis & constitutionibus, verum etiam eo argumento evidenter ostenditur, quod Nicolaus I. pluribus quam viginti annis ante natum Vdalricum mortuus fuerit: quodque Nicolaus secundus, octogesimo anno post mortem Vdalrici pontificatum inierit. Ex his tam certis demonstrationibus exclusi, ter miseri mendaciorum textores eo confugiunt, ut alium effingant Vdalricum episcopum Augustanum; quem cum neque ipsi Augustani, neque ullus alius vel auditu unquam agnovit, miserorum hoc solatium expetunt. His missis, redeo ad sanctum Gregorium qui eodem hoc anno vacantes ecclesias novorum episcoporum electione curavit impleri, dedicationem ecclesiarum fieri, & antiquas illas agapas, in quibus pauperes simul cum divitibus convivabantur, celebrari mandavit. Res ecclesiarum diligenter voluit custodiri; & nihil tamen alienum ab ea possideri: de mulctis delinquentium rescripsit, ut ad subsidia pauperum dumtaxat transferantur. Habebat Romana ecclesia locupletissima ubique fere toto terrarum orbe patrimonia, quæ cum jam cultorum defectu pene destituta haberentur, in pristinum statum restituta fuerunt in Africa, diligentia Gennadii exarchi; quem ejus rei gratia maxima beneficia ingentesque victorias contra hostes a Deo consecutum fuisse asserit Greg. epist. 73. libri 1. Donatistarum conatus in eligendis sibi episcopis primatibus coerceri, per literas rogavit. Scribens ad Vigilium Arelatensem & Theodorum Massiliensem, aliosve episcopos, prohibuit Iudæos (quod factum fuisse audiverat) per violentiam ad fidem compelli. Consultus a sancto Leandro Hispalensi episcopo, sitne unica an trina mersio in baptismate adhibenda, respondit ea quæ habentur libro 1. epist. 41.

Fabula centuriatorum de sancto Gregorio refellitur.

Acta tertii anni.

Anno pontificatus sui tertio, Arnulphus dux Longobardorum in Tuscia urbem infestavit. Ex Numidia duo Donatistarum diaconi Romam ablegati petiverunt, ut in unaquaque civitate, in qua erant Donatistæ, episcopus aliquis Donatistarum ordinari sineretur: & ut persoluta pecunia iisdem catholicos iterum baptizare permitteretur. Ad hæc tam enormia corrigenda, non modo Chartularium sacræ Romanæ ecclesiæ cardinalem in Numidiam ablegavit, verum etiam de compescendis Donatistarum conatibus ad Columbum Numidiæ episcopum rescripsit. Schismaticos Hiberniæ ad unionem ecclesiæ perduxit. Hadrianum Thebanæ civitatis in Bœotia episcopum, a suæ provinciæ coepiscopis condemnatum, ideoque ad sedem apostolicam appellantem, causa cognita absolvit: archiepiscopum vero primæ Iustinianeæ, qui eum damnaverat, ad certum tempus communione privavit. In causa Natalis episcopi Salonitani rescribit, ut Honoratum archidiaconum sub pœna privationis pallii, & excommunicationis in pristinum locum restituat.

Quæ Gregorius IV. anno pontificatus sui gesserit.

Anno pontificatus sui quarto impugnavit & emendavit illam impiam legem Mauricii imperatoris, qua Romanum exercitum exhaustum videns, constituerat, ne quis miles, nondum expleta militia, monachus effici posset. Sabinianum sedis apostolicæ diaconum, apocrisiarium Constantinopolim misit, datis illi literis ad Ioannem Constantinopolitanum episcopum, quibus illum redarguit, quod monachum quemdam fustibus puniri jussisset; quem non aliter quam virgis subjicere concessum fuerat. Concilium generale ab episcopis Numidiæ celebratum, nullum plane reddidit, ideo quod in eo contra ecclesiasticos canones aliqua statuta fuissent. Theodolindam Longobardorum reginam, quam cum gente sua schismatici in periculum schismatis pertrahere conabantur, de Calchedonensi concilio instruxit. Secedens in solitudinem, libros dialogorum Latine conscripsit: quos a Zacharia pontifice Græce translatos impostores Græci in assertione de processione Spiritus sancti, a Patre & Filio procedentis, teste Ioanne diacono, corruperunt. Ex hac solitudine episcopos diversos redarguit, atque de moribus ecclesiæ rescripsit ea fere omnia quæ libro 2. epistolarum continentur.

Acta quinti anni pontificatus sancti Gregorii

Anno pontificatus sui quinto, ad curandos schismaticos, qui per quintam synodum, Calchedonensi concilio injuriam irrogatam esse defendebant, de quinta synodo, cujus causa schisma obortum fuerat, ad tempus tacendum esse monuit: idque sine scrupulo læsæ catholicæ fidei fieri posse demonstrat, cum in ea non de fide, sed de personis tantum actum fuerit. Ad comprimendos Donatistas in Africa invalescentes, concilia cogi præcepit. De Iudæorum conversione ad Cyprianum diaconum scribens ait, illos non violentia, sed spe præmii alliciendos esse. Quantum præterea laborarit, ut gentiles Barbaricinos in Sardinia commorantes ad Christianam fidem ac religionem converteret, epistolæ ejus ad diversos hoc anno scriptæ ostendunt. Constantinæ Augustæ expetenti caput sancti Pauli, quod inferretur in ecclesiam a se honorifice extructam, respondit, sibi illud nequaquam licere.

Anno sexto pontificatus sui, cum Longobardi violato pacis fœdere totam Italiam devastarent, obsidionem Romæ data pecunia redemit; idque, non quod diffideret viribus, sed quod sanguinis effusionem in prælio horreret. Cum pacis conditionem ab Agilulpho oblatam ad Severum exarchi scholasticum perscripsisset, derisus est ab exarcho & Mauricio imperatore, tamquam nimis simplex foret, qui ista crederet. Ioannem Constantinopolitanum episcopum, nomen œcumenici & universalis sibi liberius hoc tempore arrogantem, libris & conciliis est insectatus. Maximum Salonitanum episcopum de simonia diffamatum suspendit; atque contemnentem hortatu imperatoris Mauricii suspensionis pœnam, aliquoties excommunicavit; donec coram Ravennatis ecclesiæ episcopo Mariniano, se per juramentum de objecto crimine expurgaret. Datis epistolis hortatoriis ad episcopos universi orbis, declarat se illius successorem esse, cui universi gregis cura pastoralis demandata fuit. Candido presbytero, qui ad curandum patrimonium sancti Petri in Gallias missus fuerat, in mandatis dedit, coemendi omnes Anglos adolescentes, qui jure belli ibidem detenti venales exponebantur; emptosque in monasterio collocari jubet, qui ibidem in fide instructi paulo post Anglorum conversioni operam necessariam præbere possent.

Acta s[...] anni po[...]ficatus [...]cti Gre[...]rii.

Septimi anni pontificatus sui exordio. post Ioannem arrogantem illum & fastuosum Constantinopolitanæ sedis episcopum Dei vindicta subito ex hac vita sublatum, Cyriaco successori illius optimo, communicatorias literas, quas per legatos petierat, communicavit. Ad convertendam Anglorum gentem adhuc infidelem & incredulam, ex prædicto monasterio, Augustinum atque Mellitum cum aliis quibusdam sociis in Angliam misit. Qui dum jam in Galliam pervenissent, difficultatem operis cogitatione volventes, animum despondent. Quod cum Gregorius per Augustinum, hujus rei causa Romam reversum, innotuisset; ad inchoatum opus perficiendum, illo remisso, reliquos per literas exhortatus fuit; eosque regibus & episcopis Galliarum plurimis epistolis commendavit.

Acta se[...]mi ann[...]

Anno octavo Sabinianum, diaconum, qui apocrisiarii munere Constantinopoli fungebatur, in Vrbem revocavit, ejusque loco Anatolium substituit. Eodem tempore Augustinus, de licentia pontificis a Germaniæ episcopis Anglorum episcopus ordinatus, cum sociis fere 40. transmeavit in Britanniam, atque ab Edilberto rege in Cantio Doroverniæ prædicandi facultate obtenta, adhibitis interpretibus secum e Gallia advectis, subsequentibus apostolicis miraculis, gentem Anglicam ad fidem Christi amplectendam induxit; adeo ut hoc ipso anno circa natalem domini ultra decem millia hominum baptizata fuerint. Edilbertus rex, qui jam antea Christianam uxorem habebat " Aldibergam nomine ex regia stirpe Francorum, etiam Christo adjunctus fuit.

Acta o[...] vi anni [...]tificatu[...] Gregor[...]

Angliæ conver[...]

" Edil[...] gam fil[...] Charib[...]

Anno 9. pontificatus Gregorii Eulogius Alexandrinus plurimos in ecclesiam reduxit. De pace ineunda cum Longobardis per Probum abbatem sancti Andreæ agit: ne quis tamen interea sub velamento pacis aliquid damni pateretur, singulos in diversis locis positos, per literas hujus rei admonet. Cum audivisset in Sicilia Iudæos existentes converti velle, Faustinum defensorem ad eos destinavit, eorumque conversioni incumbere mandavit. A Leontio exconsule viro maxime pio accepit Gregorius hoc anno oleum sanctæ Crucis, & lignum aloes; pro quibus munusculis sanctus misit ad eum clavem sepulcri Petri, una cum ramentis ex catenis ipsius.

Acta no[...] anni po[...]ficatus Gregor[...]

Anno pontificatus Gregorii 10. pax cum Longobardorum rege ad biennium inita fuit. Primatem Africæ Byzacenæ de crimine accusatum judicavit. Istriæ schismaticos ad ecclesiæ unionem reversos magno gaudio magnaque benignitate suscepit. Anastasius Sinaita Antiochenus episcopus post sextum annum sedis suæ inchoatum obiit. Subrogatus est ei junior Anastasius ille, qui sub Phoca a Iudæis occisus fuit. Extat epist. Greg ad hunc transmissa, dum de electione Anastasii certior factus esset, eamque quam ediderat fidei professionem accepisset. Hoc fere

Acta an[...] decimi.

fere toto anno Gregorius graviſſime laboravit doloribus A podagræ, nec tamen labores curæ paſtoralis prætermiſit. Ad Secundinum magni nominis abbatem ſcribens, venerandas imagines (quas petierat) ad eum miſit, & qua ratione adorari deberent, eum admonuit. Serenum Maſſilienſem epiſcopum reprehendit, quod quoſdam imaginum adoratores conſpiciens, imagines confregiſſet. *Et quidem zelum vos*, inquit epiſt. 3 libro 6. indict. 2. *ne quid manu factum adorari poſſit, habuiſſe laudavimus; ſed frangere eaſdem imagines non debuiſſe judicamus. Idcirco enim pictura in eccleſia adhibetur, ut ſi qui literas neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent.* Docens non picturam, ſed quem pictura deſignat, colendum eſſe.

Anno pontificatus Gregorii 11. Slavi Iſtriam deprædati ſunt, & per eam in Italiam intrarunt. Quas calamitates Italiæ intulerint, videre eſt ex epiſtolis hac de re pluribus conſcriptis.

Duodecimo anno pontificatus ſui laborans morbo cor- B poris Romæ ſynodum collegit, de qua infra. De extirpando ſimoniæ vitio Francorum reges admonuit. Ad petitionem Auguſtini Angliæ apoſtoli plures verbi Dei præcones in Angliam miſit. Hibernis conſulentibus pontificem quid de Neſtorianis ad eccleſiam redeuntibus agendum ſit, reſpondit, non eſſe rebaptizandos qui in nomine ſacroſanctæ trinitatis baptizati fuerunt.

Anno pontificatus Gregorii 13 tempore pacis inter Romanos & Longobardos initæ abſoluto, rurſus utrimque cum magna clade Romanorum certatum fuit. Eutychiani Ægyptii hæretici, ad catholicam fidem converſi, Romam veniunt ad apoſtolica limina, quos Gregorius redeuntes Eulogio Alexandrino epiſcopo commendat, ne ab aliis hæreticis perſecutionem paterentur. Mauricius imperator, qui adverſus libertatem eccleſiaſticam multa ſanciverat, ſanctum pontificem de pace cum Longobardis agentem irreverenter deriſerat, tot captivorum millia a barbaro C rege trucidari permiſerat; pœnam delictorum ſuorum in hac vita ſuſtinuit. Nam cum exercitus Phocam centurionem, hominem audacem, in ſeditione imperatorem acclamaſſet, Phocas vero coram Cyriaco epiſcopo & ſenatu Conſtantinopolitano fidei profeſſionem edidiſſet, & coronam imperii adeptus eſſet, a populo tumultuante inclamatus eſt Mauricius, magnoque dolore ad Phocam adductus, poſt quinque filios jam ante oculos ejus occiſos, ipſe quoque Mauricius interfectus fuit: cum illud Davidicum: *Iuſtus es domine, & rectum judicium tuum*, pronuntiaſſet.

Decimoquarto Gregorii anno inchoato, regnantium Auguſtorum imaginibus Romam allatis, Phocæ & Leontiæ ejus uxori ab omni clero & ſenatu acclamatum fuit. Conquerenti novo imperatori, quod nullum invenerit Conſtantinopoli reſidentem ex more ſacræ Romanæ eccleſiæ apocriſiarium, excuſat ſe Gregorius ob temporis iniquitatem; indicatque ſe Bonifacium defenſorem, vita D fide ac moribus ſibi approbatum, celeriter iſtuc tranſmittere. Tandem poſt pacem cum Agilulpho Longobardorum rege iterum renovatam, quadriennali morbo podagrico graviter excruciatur, in cæleſtem patriam, quam multorum precibus impetrare ſæpius optaverat, demigravit.

De ſcriptis ſancti Gregorii vide Poſſevinum in apparatu ſacro. Trajani animam precibus ſancti Gregorii ab inferno liberatam fuiſſe, vulgata eſt, & antiqua fabula, ut prolixe probant auctor annalium anno Chriſti 704 num. 30. & ſequentibus, & Bellarminus de purgatorio libro 2. cap. 8. Miniſterium confirmationis presbyteris epiſt. 26. libri 3. delegans, vel delegari poſſe ſcribens, in fide non erravit. Nam quod confirmatio ordinarie ab epiſcopis, non autem a preſbyteris adminiſtretur, factum reperitur, inquit Hieronymus adverſus Luciferianos, ad honorem potius ſacerdotii, quam ad legis neceſſitatem. Hinc eſt quod epiſcopi auctoritate concilii Florentini & Tridentini dicuntur ordinarii miniſtri confirmationis; quia ſcilicet ex delegatione pontificis idem miniſterium cuilibet ſacerdoti E ex juſta cauſa committi poteſt. Plura de Gregorio apud Ioannem & Paulum diaconum in vita ejus. Quid de moribus ac fide conſtituerit, compendioſe indicat indiculus ille ab illuſtriſſimo cardinale Antonio Carafa elucubratus, qui poſt epiſtolas Gregorii ſubjungitur.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARVM LIBER I.

Indictione IX. anno ordinationis ejus I. menſe Septembri.

I. AD VNIVERSOS EPISCOPOS PER SICILIAM CONSTITVTOS.

Vt ſemel in anno in unum conveniant.

Gregorius univerſis epiſcopis per Siciliam conſtitutis.

VALDE neceſſarium eſſe perſpeximus, ut ſicut prædeceſſorum noſtrorum fuit judicium ita uni eidemque perſonæ omnia committamus, ut, ubi nos præſentes eſſe non poſſumus, noſtra per eum, cui præcipimus, repræſentetur auctoritas. Quamobrem Petro ſubdiacono ſedis noſtræ, intra provinciam Siciliam vices noſtras, Deo auxiliante, commiſimus. Nec enim de ejus actibus dubitare poſſumus, cui, Deo auxiliante, totum noſtræ eccleſiæ noſcimur * patrocinium commiſiſſe. Illud quoque fieri debere perſpeximus, ut ſemel per annum ad Syracuſanam, ſive Catanenſium civitatem, univerſaliter honore, quo dignum eſt, ſicut eidem juſſimus, fraternitas veſtra conveniat: quatenus quæ ad utilitatem ipſius provinciæ eccleſiarumque pertinent, ſive ad neceſſitatem pauperum oppreſſorumque ſublevandam, ſive ad monitionem omnium atque correctionem eorum, quorum exceſſus contigerit demonſtrari, congrua cum eodem Petro ſubdiacono ſedis noſtræ debeatis moderatione diſponere. A quo concilio procul abſint odia, facinorum nutrimenta, atque invidia interna tabeſcat, & nimis execrabilis animorum diſcordia. Sacerdotes ſuos concordia Deo placita & caritas recognoſcat. Hæc igitur omnia cum ea maturitate ac tranquillitate gerite, ut digniſſime epiſcopale poſſit conciliū nuncupari.

Dist. 94. c. 1. Polyc. l. 1. & 14. Anſelm. l. 1. c. 26.

* patrimonium

II. AD IVSTINVM PRÆTOREM SICILIÆ.

Redarguit eum ob frumenta non ex integro tranſmiſſa.

Gregorius Iuſtino prætori Siciliæ.

QVOD lingua loquitur, atteſtatur conſcientia: quia dudum vos & nullius dignitatis occupationibus implicitos multum dilexi, multumque veneratus ſum. Ipſa namque inceſſus veſtri modeſtia quibuſdam conatibus exigebat, ut diligi & venerari etiam a nolente debuiſſent. Et cum vos veniſſe ad adminiſtrandam præturam Siciliæ audivi, valde gaviſus ſum. Et quia quamdam inter vos atque eccleſiaſticos ſimulationem ſubrepere comperi, vehementiſſime contriſtatus ſum. Nunc vero quia & vos adminiſtrationis cura, & me ſtudium hujus regiminis occupat, intantum vos recte diligere ſpecialiter poſſumus, inquantum generalitati minime nocemus. Vnde per omnipotentem dominum rogo, in cujus tremendo judicio noſtrorum actuum poſituri rationes ſumus, ut ejus reſpectum ſemper gloria veſtra ante oculos habeat, & numquam quodlibet, ex quo inter vos vel parva diſſenſio proveniat, admittat. Nulla vos lucra ad injuſtitiam pertrahant, nullius vel minæ vel amicitiæ ab itineris rectitudine deflectant. Quam ſit vita brevis, aſpicite: ad quem quandoque ituri eſtis judicem, qui judiciariam poteſtatem geritis, cogitate. Solerter ergo intuendum eſt, quod cuncta lucra hic relinquimus, & ſolas diſpendioſorum lucrorum cauſas nobiſcum ad judicium deportamus. Illa ergo ſunt nobis commoda quærenda, quæ nequaquam mors adimat, ſed manſura in perpetuum præſentis vitæ finis oſtendat. De frumentis autem quæ ſcribitis, longe aliter vir magnificus * Ciridanus aſſerit: quia ſolummodo tanta tranſmiſſa ſunt, quæ pro

pro transactæ indictionis debito ad replendū sitonicum sufficerent. De qua re curam gerite: quia si quid minus huc transmittitur, non unus quilibet homo, sed cunctus simul populus trucidatur. Ad regendum vero Siciliæ patrimonium, talem, ut æstimo, virum, Deo auctore transmisi, cum quo vobis, si ut ego expertus sum, recta diligitis, omnino conveniat. Quod autem me ut vestri memor esse debeam admonetis, verum fateor, si ex antiqui hostis insidiis injustitia nulla subrepat, tantam gloriæ tuæ modestiam didici, ut esse non tuus erubescam.

III. AD PAULUM SCHOLASTICUM.

Maurentium magistrum militum, & Petrum subdiaconum commendat.

Gregorius Paulo scholastico.

De pontificatu recusando infra hoc libro epist. 4.5.6. 7.24. & 25.

QUIDQUID mihi ex honore sacerdotalis officii extranei arrident, non valde penso, de vobis autem mihi hac ex re arridentibus non minimum doleo, qui desiderium meum plenissime scitis, & tamen profecisse me creditis. Summus enim mihi profectus fuerat, si potuissem implere quod volui: si voluntatem meam quam dudum cognitam habetis, perficere optatæ quietis perceptione valuissem. At quia nunc in civitate teneor Romana, honoris hujus vinculis religatus, habeo aliquid quod etiam vestræ gloriæ exultem. Et quia viro excellentissimo domno Leone exconsule veniente, vos in Sicilia remanere non suspicor: & cum ipse quoque tuo honore religatus, Romæ retineri cœperis, quid mœroris, quid amaritudinis ego patiar agnosces. Veniente autem viro magnifico domno Maurentio chartulario, ei quæso in Romanæ urbis necessitate concurrite; quia hostilibus gladiis foris sine cessatione confodimur. Sed seditione militum, interno periculo gravius urgemur. Petrum vero subdiaconum nostrum, quem pro regendo ecclesiæ patrimonio, Deo auctore, transmisimus, vestræ gloriæ per omnia commendamus.

IV. AD IOANNEM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

De eo confirmationem apud imperatorem procurante amice conqueritur, & ejus orationibus se commendat.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

De pontificatus onere infr. ep. 5. 6. 7. & 25. & ep. 26.

SI caritas virtus in proximi dilectione consistit, si sic diligere proximos sicut nos jubemur, quid est quod beatitudo vestra me non ita sicut se diligit? Quo enim ardore, quo studio, episcopatus pondera fugere volueritis scio: & tamen hæc eadem episcopatus pondera ne mihi deberent imponi, non restitistis. Constat ergo quia non me sicut vos diligitis, quia illa me voluistis onera suscipere, quæ vobis imponi noluistis. Sed quia vetustam navim vehementerque confractam indignus ego infirmusque suscepi, undique enim fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quassatæ, putridæ naufragium tabulæ sonant, per omnipotentem Deum rogo, ut in hoc mihi periculo orationis vestræ manum porrigatis: quia & tanto enixius potestis exorare, quanto & a confusione tribulationum, quas in hac terra patimur, longius

Lib. eod. ep. 41.

statis. Synodicam vero epistolam subsequenti festinatione transmitto: quia latorem præsentium Bacandam fratrem & coepiscopum nostrum, in ipso meæ ordinationis initio, multis & gravibus pressus occupationibus, relaxavi. Infr. lib. ...

V. AD THEOCTISTAM.

Scribit de onere curæ pastoralis, & vitam activam & contemplativam per Rachel & Liam; Martham & Mariam significari luculenter declarat.

Gregorius Theoctistæ sorori imperatoris.

MENS mea vestræ venerationi quanta devotione substernitur, explere verbis nequeo, nec tamen me prodere laboro: quia & me tacente in vestro corde legitis, quid de mea devotione sentiatis. Miror autem quod in me collatas dudum continentias vestras ex hac moderna pastoralis officii continentia distraxistis, in qua sub colore episcopatus, ad sæculum sum reductus: in qua tantis terræ curis inservio, quantis me in vita laica nequaquam deservisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens, ascendisse exterius videor. Unde me a conditoris mei facie longe expulsum deploro. Conabar namque quotidie extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phantasmata corporum ab oculis mentis abigens, superna gaudia incorporaliter videre, & non solis vocibus, sed totis medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: *Tibi dicit cor meum: Quæsivi vultum tuum. &, Vultum tuum domine requiram.* Nil autem in hoc mundo appetens, nil pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita ut in me pene crederem impletum, quod pollicente domino ex propheta didicissem: *Sustollam te super altitudines terræ.* Super enim altitudines terræ sustollitur, qui & ipsa quæ alta & gloriosa præsentis videntur sæculi, per mentis despectum calcat. Sed repente a rerum vertice tentationis turbine impulsus, ad timores pavoresque corrui: quia etsi mihi nil timeo, eis tamen qui mihi commissi sunt, valde formido. Undique causarum fluctibus quatior, ac tempestatibus deprimor, ita ut recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Redire post causas ad cor desidero, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus exclusus, redire non possum. Ex hoc ergo mihi longe factum est quod intra me est, ita ut obedire nequeam propheticæ voci, qua dicitur: *Redite prævaricatores ad cor.* Sed stultis pressus cogitationibus solummodo exclamare compellor: *Cor meum dereliquit me.* Contemplativæ vitæ pulchritudinem velut Rachelem dilexi sterilem, sed videntem ac pulchram: quæ etsi per quietem suam minus generat, lucem tamen subtilius videt. Sed quo judicio, nescio. Lia mihi in nocte conjuncta est, activa videlicet vita, fecunda, sed lippa, minus videns, quamvis amplius pariens. Sedere ad pedes domini cum Maria festinavi, verba oris ejus percipere: & ecce cum Martha compellor in exterioribus ministrare, atque erga multa satagere. Expulsa a me, ut credidi, legione dæmonum, volui oblivisci quos novi, & ad salvatoris pedes quiescere: & ecce mihi nolenti atque compulso dicitur: *Revertere in domum tuam, & annuntia quanta fecerit tibi dominus.* Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei

Psalm. / Isaia / Psal. / Isaia / Psal. / Genes. / Marc.

Dei miracula prædicare? cum jam mihi difficile sit saltem recolere. Pressus enim in hoc honore tumultu sæcularium negotiorum, ex eis me esse video, de quibus scriptũ est: *Dejecisti eos dum allevarentur.* Neque enim dixit, dejecisti eos postquam allevati sunt; sed, dum allevarentur: quia pravi quique dum temporali honore suffulti, foras videntur surgere, intus cadunt. Allevatio ergo ipsa ruina est, quia dum gloria falsa subnixi sunt, a gloria vera evacuantur. Hinc iterum dicit: *Deficientes quemadmodum fumus deficient.* Fumus quippe ascendendo deficit, & sese dilatando evanescit. Sic videlicet fit cum peccatoris vitam præsens felicitas comitatur: quia unde ostenditur ut altus sit, inde agitur, ut non sit. Hinc rursum scriptum est: *Deus meus, pone illos ut rotam.* Rota quippe ex posterioribus attollitur, & in anterioribus cadit. Posteriora autem nobis sunt bona præsentis mundi, quæ relinquimus: anteriora vero sunt æterna & permanentia, ad quæ vocamur, Paulo testante, qui ait: *Quæ retro oblitus, in ea, quæ sunt priora, me extendens.* Peccator autem cum in præsenti vita profecerit, ut rota ponitur: anterioribus corruens, ex posterioribus elevatur. Nam cum in hac vita gloriam percipit, quam relinquit, ab illa cadit, quæ post hanc venit. Et quidem multi sunt, qui sic exteriores provectus regere sciunt, ut per eos nequaquam interius corruant: Unde scriptum est: *Deus potentes non abjicit, cum & ipse sit potens.* Ut per Salomonem dicitur: *Et intelligens gubernacula possidebit.* Sed mihi hæc difficilia sunt, quia & valde onerosa. Et quod mens sponte non recipit, congrue non disponit. Ecce serenissimus dominus imperator fieri simiam leonem jussit. Et quidem pro jussione illius vocari leo potest, fieri autem leo non potest. Unde necesse est ut omnes culpas ac negligentias meas non mihi, sed suæ pietati, deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.

VI. AD NARSEM PATRICIUM.

Dolet se a contemplationis delectatione dejectum.

Gregorius Narsi patricio.

Dum contemplationis dulcedinem alte descripsistis, ruinæ meæ gemitum renovastis, quia audivi quid intus perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus ascendi. Tanto autem me percussum mœrore agnoscite, ut vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obsident. Triste est quidquid aspicitur, quidquid delectabile creditur cordi meo lamentabile apparet. Penso enim, ab alto quietis meæ culmine corruens, ad quantum dejectus exterioris provectus culmen ascendi, & pro culpis meis in occupationis exilium a facie dominantis missus, quasi destitutæ viduæ vocibus cum propheta dico: *Qui consolabatur me longe recessit a me.* Quod vero causæ & nominis similitudinem faciendo, per scripta vestra clausulas declamationesque formatis, certe, frater carissime, simiam leonem vocas. Quod eo modo vos agere conspicimus, quo nos scabiosos sæpe catulos pardos vel tigres vocamus. Ego enim, bone vir, quasi filios perdidi: quia per terrenas curas recta opera amisi. Nolite ergo me vocare Noemi, id est, pulchrum; sed vocate me Maram, quia amaritudine plenus sum. Quod autem me dicitis scribere non debuisse, ut in agro dominico

A cum bubalis non arares, quia in ostenso beato Petro linteo & bubali & omnes feræ oblatæ sunt, scis ipse quia subjunctum est: *Macta & manduca.* Tu ergo qui easdem bestias necdum mactaveras, cur jam manducare per obedientiam nolebas? Aut nescis quia easdem quas scripsisti bestias oris tui gladius occidere recusavit? Quas ergo per compunctionem occidere potueris, de illis necesse est ut in tui desiderii fame satieris. De causa autem fratrum nostrorum, ut scripsisti, ita futurum, si Deus adjuvet, æstimo; de qua modo serenissimis rerum dominis scribere omnino non debui, quia in ipso initio non est a quæstibus inchoandum. Sed dilectissimo filio meo

B Honorato diacono scripsi, ut opportuno tempore eis congrue suggerat, & mihi responsum sub celeritate indicet. Domnum Alexandrum domnum Theodorum, filium meum Marinum, domnam Eusitiam, domnam Eudochiam, & domnam Dominicam, mea peto vice salutari.

VII. AD ANASTASIUM EPISCOPUM ANTIOCHENUM.

Ægre fert se multis occupationibus deprimi, & ab eo laudari.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

C Epistolam beatitudinis vestræ, ut fessus requiem, salutem æger, fontem sitiens, umbram æstuans accepi. Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expressa: quia sic specialem amorem suum, quem gestabat, aperuit, ac si mens per semetipsam loqueretur. Sed durum valde fuit quod secutum est: quia amor vester terrena me portare onera præcepit: & quem prius spiritaliter diligebatis, postea, ut existimo, temporaliter amantes, usque ad terram me superposito onere depressistis, ita ut omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, non per prophetiæ spiritum, sed per experimentum dicam: *Incurvatus sum, & humiliatus sum usquequaque.* Tanta

D quippe me occupationum onera deprimunt, ut ad superna animus nullatenus erigatur. Multis enim causarum fluctibus quatior, & post illa quietis otia tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, ita ut recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Periclitanti igitur mihi orationis vestræ manum tendite, vos qui in virtutum litore statis. Quod vero me os domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodesse, multisque posse lucere perhibetis, hoc quoque mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, ut, cum vindicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam. Quibus autem hoc in loco terrenarum rerum tumultibus premor, explere verbis nequeo: quod tamen colligere ex brevitate epistolæ potestis, in qua ei

E minus loquor, quem plus omnibus diligo. Præterea indico quia a serenissimis dominis quantis valui precibus postulavi, ut vos, honore restituto, ad sancti Petri apostolorum principis limina venire, & quousque ita Deo placuerit, hic mecum vivere concedant; quatenus dum vos videre meruero, peregrinationis nostræ tædium de æterna patria invicem loquendo relevemus.

Act. 10.

Ioan. diac. l. 1. c. 45.

Psal. 118.

Psal. 68.

Ioan. diac. l. 4. c. 25. epist. 81. l. 4.

VIII. AD BACANDAM EPISCOPUM FORMIENSEM. A

Minturnensem ecclesiam desolatam Formiensi unit.

Gregorius Bacandæ episcopo Formiensi.

Ivo. p. 3. c. 39. Ioan. diac. lib. 3. c. 14.

Et temporis necessitas nos perurget, & imminutio personarum exigit, ut destitutis ecclesiis salubri ac provida debeamus dispositione succurrere. Et ideo quoniam ecclesiam Minturnensem funditus tam cleri quam plebis destitutam desolatione cognovimus, tuamque pro ea petitionem, quatenus Formianæ ecclesiæ, in qua corpus beati Erasmi martyris requiescit, cui fraternitas tua præsidet, adjungi debeat, piam esse ac justissimam providentes, necessarium duximus, B consulentes tam desolationi loci illius, quam ecclesiæ tuæ paupertati, reditus supradictæ ecclesiæ Minturnensis, vel quidquid ei antiquo modernoque jure, vel privilegio potuit potestve qualibet ratione competere, ad tuæ ecclesiæ jus potestatẽque hac præcepti nostri auctoritate transmigrare: ut a præsenti tempore, sicut de propria ecclesia debeas cogitare, eique competenti tua provisione disponere, quatenus deinceps, quod perire nunc usque potuit, pauperum ecclesiæ tuæ utilitatibus plerisque proficiat.

IX. AD PETRUM SUBDIACONUM.

C Vt discrepatio possessionis quadragenariæ fine debito terminetur.

Gregorius Petro subdiacono.

6. q. 4. c. 2. Ivo p. 3. c. 146. pur. I. 2. c. 66.

Gregorius servus Dei, presbyter & abbas monasterii sancti Theodori in Sicilia provincia, territorio Panormitano constituti, insinuavit nobis quod homines fundi Saloniaci juris sanctæ ecclesiæ Romanæ, fines fundi Gerdimiæ, collimitantis eidem præfato fundo ecclesiæ sanctæ Romanæ, quos quieto jure per innumeros annos possederunt, velint pervadere. Et ideo volumus, accedente te ad Panormitanam civitatem, quæstionem ipsam tali ratione discutere, dominio rei apud possessorem, sicuti hactenus possessa est, videlicet permanente, ut si D monasterium præfatum sancti Theodori fines, de quibus causatio mota est, inconcussos quadraginta annis possedisse repereris, nullam deinceps, etiamsi quid sanctæ Romanæ ecclesiæ competere potuit, patiaris sustinere calumniam, sed quietem eorum inconcussam modis omnibus procurare. Sin vero actores sanctæ ecclesiæ non eos possedisse quadraginta annis inconcusso jure monstraverint, sed aliquam intra hæc tempora motam fuisse aliquando quæstionem eorumdem finium, electis arbitris, tranquille & legaliter sopiatur. E Nos enim non solum nunquam mota suscitari volumus, verum etiam quæ prava foris admoventur, sopire modis omnibus festinamus. Ita ergo experientia tua cuncta faciat effectibus mancipari, ne qua posthac hujus rei ad nos quæstio revertatur. Testamentum autem Bacandæ quondam xenodochi in ea qua conditum est volumus firmitate persistere.

Mense Novembri, indictione nona.

X. AD HONORATUM SUBDIACONUM SALONITANUM.

De conditione ipsius contra episcopum suum, & de custodia rerum ecclesiæ.

Gregorius Honorato diacono Salonitano.

Grat. dist. 74. c. 8.

Ea quæ contra vos tu & episcopus tuus contraria direxistis scripta agnoscentes, doluimus, eo quod inter vos nihil caritas recognoscit. Verumtamen te in officio ordinis tui administrare præcipimus: & si illic potest superante gratia causa vestri scandali definiri: multum credimus vestræ animæ acquisivisse. Sin vero ita discordia inter vos partes suas armavit, ut in timore scandali voluntas vestra debeat remanere, tu ad nostram audientiam indesinenter occurre, & episcopus tuus pro se dirigat quam elegerit personam instructam, ut omnibus subtili ratione perpensis, constituere quæ visa fuerint partibus, debeamus. Scire vero te volumus, quod a te omnia districte quæsituri sumus, si non ea quæ vel propriæ ecclesiæ, vel quæ de diversis ecclesiis cimelia sunt collecta sub omni nunc solicitudine & fide serventur. Quod si quid ex eis vel negligentia, vel quisquam fraude deperierit, tu in hoc reatu constringeris, qui per archidiaconatus ordinem custodiæ ejusdem ecclesiæ arctius implicaris.

Mense Decembri, indictione nona.

XI. AD CLEMENTINAM PATRICIAM.

Eam de morte Eutherii episcopi consolatur.

Gregorius Clementinæ patriciæ.

Epistolam gloriæ vestræ suscipiens, quæ de transitu Eutherii quondam magnificæ memoriæ loquebatur, indicamus non minus animos nostros quam vestros esse tali mœrore confusos, eo quod opinionis probatæ viros hinc paulatim subtrahi mundo conspicimus, quorũ ruina in ipsis jam causarum effectibus comprobatur. Sed hinc nos solerti decet conversionis cautela subducere: ne sua nos secum pariter ruina circumplicet. Et quidem amicorum nos amissio tanto debet tolerabilius contristare, quanto amissuros nos illos conditio mortalitatis exposcit. Sed tamen amissum carnalis vitæ subsidium potens est ille consolari, qui ut adimeretur permittendo concessit, & ipse ad locum, qui destitutus erat, consolator accedere. Diaconum vero Anatolium, quem ad vos dirigi poposcistis, hoc nos facere non posse, causæ magis modus quam rigoris austeritas facit. Vicedominum enim eum constituimus, cujus arbitrio episcopium commisimus disponendum.

Grat. dist. 89. c. 3. A b. 7. c. 7.

XII. AD IOANNEM EPISCOPUM DE URBE VETERI.

Vt injusta vexatio monasterii tollatur.

Gregorius Ioanni episcopo de Urbe veteri.

Grat. 16. 1. c. 12. A l. 5. c. Polyc. tom. epist. lib. cod.

Agapitus, abbas monasterii sancti Georgii, insinuavit nobis plurima se a vestra sanctitate gravamina sustinere, & non solum in his, quæ necessitatis tempore aliquod monasterio possint inferre subsidium, verum etiam quod in eodem monasterio missas prohibeatis celebrari, sepeliri etiam ibidem mortuos interdicatis. Quod si ita est, a tali vos hortamur inhumanitate suspendi: & sepeliri ibidem mortuos, vel celebrari missas, nulla ulterius habita contradictione permittatis, ne denuo querelam de iis quæ dicta sunt prædictus vir venerabilis Agapitus deponere compellatur.

XIII.

XIII. AD DOMINICUM EPISCOPUM CENTUMCELLENSEM.

Commendat Luminosam viduam Zemarchi.

Gregorius Dominico episcopo Centumcellensi.

libro ist 27. :mar- OFFICII quidem sacerdotalis est, ut viduis ac maritali regimine desolatis, impertiri solatia debeatis: ut unde in hoc mundo humana conditione privantur, sacerdotali tuitione possint remedia reperire. Quoniam ergo Luminosa honesta femina relicta carissimi Zemarchi" tribuni, nostræ se post Deum tuitioni commisit, huic vos solatiari in quo sibi necesse fuerit admonemus; nullusque sit ei de quolibet molestus articulo. Sed quia comitivam illam, quam vir ejus agendā susceperat, nunc Theodoro palatino concedente ipsi est mulieri, ut peragere debeat, attributum, vel quem ipsi placuerit, donec præsentis indictionis celebretur impletio, nullum de ea re quousque expleat inquietare permittas. Ita ergo facite, ut & Deum vobis faciatis pro rebus talibus debitorem, & noster hujuscemodi, de impensis a vobis solatiis, propensius animus gratuletur.

XIV. AD DEMETRIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Præcipit hæreticos, etiam cum periculo, in communionem suscipere.

Gregorius Demetrio episcopo Neapolitano.

STEPHANUS præsentium portitor, cum de quibusdam fidei catholicæ capitulis ejus a via veritatis nutaret intentio, pro hujus rei dubietate a catholicæ se ecclesiæ communione suspenderat, donec eum Deus veritatis judex ad viam rectitudinis revocaret, quem recepta satisfactione in fide catholica communicasse cognoscas. Sed quia cum quosdam dubietatis suæ socios ibidem in Neapolitana civitate habere comperimus, hoc nobis de his quoque præfatus Stephanus pollicitus esse dignoscitur, ut si eorum ambiguitatem animæ nostræ interpositionis periculo sanaremus, ipsos etiam ad communionem catholicam sine mora posse velreluctatione converti. Pro qua re præsentibus epistolis admonemus, nostra fide, nostroque, sicut ipsi videntur, poposcisse periculo, eos in fidem catholicam communionemque suscipite, quibus potestis modis ad lucem de tenebris revocate. Ne postquam ad nos hujusmodi causa perlata est, si silentio præterimus: de animabus eorum negligentiæ possimus subire jacturam.

XV. AD BALBINUM EPISCOPUM ROSELLANUM.

Populonensem ecclesiam visitationis gratia commendat.

Gregorius Balbino episcopo Rosellano.

PERVENIT ad nos, quod Populonensis ecclesia ita sit sacerdotis officio destituta, ut nec pœnitentia decedentibus ibidem, nec baptisma possit præstari infantibus. Hujus igitur tam piæ rei, tamque necessariæ mole permoti, jubemus dilectioni tuæ, ut hujus præceptionis auctoritate commonitus, memoratæ ecclesiæ visitator accedas, ut unum cardinalem illic presbyterum, & duos debeas diacones ordinare. In parochiis vero præfatæ ecclesiæ tres similiter presbyteros, quos tamen dignos ad tale officium

A veneratione vitæ & morum gravitate provideris, & quibus in nullo obvient constituta canonicæ disciplinæ, ut sanctæ cum digna cautela provideatur ecclesiæ.

XVI. AD SEVERUM EPISCOPUM AQUILEIENSEM.

Præcipit Romam ob fidei causam venire.

Gregorius Severo episcopo Aquileiensi.

SICUT gradientem per devia, carpentem denuo rectum tramitem: tota dominus aviditate complectitur: ita demum de deserente cognitam veritatis viam majore mœrore, quam B gaudio, quo de convertente lætatus fuerat, contristatur: quia minoris excessus est veritatem non cognoscere, quam in eadem cognita non manere. Aliudque est quod ab errante committitur, aliud quod per scientiam perpetratur. Et nos si quidem quantum incorporatum te jam pridem fuisse in unitatem ecclesiæ gavisi fueramus, abundantius nunc dissociatum a catholica societate confundimur. Pro qua re imminente latore præsentium, juxta Christianissimi & serenissimi rerum domini jussionem, ad beati Petri apostoli limina, cum tuis sequacibus, venire te volumus, ut auctore Deo aggregata synodo, de ea quæ inter vos vertitur dubietate quod justum fuerit judicetur.

Ioan. diac. lib. 4. cap. 38. & libro 2. cap. 50. Paul diac. l. 3. cap. 12. de gestis Long.

C

XVII. AD UNIVERSOS EPISCOPOS ITALIÆ.

Ut filii Longobardorum in hæresi Ariana baptizati ad fidem catholicam concilientur.

Gregorius universis episcopis Italiæ.

QUONIAM nefandissimus * Autharis in hac, quæ nuper expleta est, paschali solennitate, Longobardorum filios in fide catholica baptizari prohibuit: pro qua culpa eum divina majestas extinxit, ut solennitatem paschalem ulterius non videret, vestram fraternitatem decet cunctos per loca vestra Longobardos admo- D nere, ut quia ubique gravis mortalitas imminet, eosdem filios suos, in Ariana hæresi baptizatos, ad catholicam fidem concilient, quatenus super eos iram domini omnipotentis placent. Quos ergo potestis admonete: quanta virtute valetis, eos ad fidem rectam suadendo rapite: æternam eis vitam sine cessatione prædicate: ut cum ad districti veneritis conspectum judicis, possitis ex vestra solicitudine lucrum in vobis ostentare pastoris.

* Anthar-rith. Paul. diac. l. 3. cap. 8. de gestis Long. Ioan. diac. libro 2. cap. 50.

XVIII. AD PETRUM SUBDIACONUM.

Ut Marcello victus & vestitus necessaria ministrentur.

Gregorius Petro subdiacono.

E

INSINUATUM nobis est Marcellum * Barubicanæ ecclesiæ, ibidem in Panormitana civitate, in monasterio sancti Hadriani, in pœnitentiam deputatum, non solum victus necessitatem pati; sed & nuditatis nimiam sustinere molestiam. Pro qua re necesse habemus strenuitati tuæ præsenti jussione præcipere, ut ipsi pro victu & vestimento, stratoque ad continentiam, pueroque ejus annonam quantū prospexeris satis esse, constituas: ut inopia nuditasque ejus tali providentia possint habere consultū, & ut ea quæ eidem viro

Ioan diac. l. 2. c. 50. * *al.* Barolitanæ.

deputaveris, tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac ut & nostram jussionem impleas, & tu quoque hoc ipsum bene disponendo, hac ipsa possis participari mercede. Præterea hoc tibi indagandum mandare curavimus, veteri quæ jam inoleverat consuetudine postposita, ut si quæ civitates in provincia Siciliæ pro peccatis nostris per sacerdotum lapsus a pastorali regimine vacare noscuntur, de clero ecclesiarum ipsarum, vel ex monasteriis, si qui digni ad sacerdotalem locum possunt inveniri, perspicias: & ad nos inquisita primitus morum gravitate transmittas, ut grex unius cujusque loci per pastoris lapsum inveniri non debeat longo tempore destitutus. Si vero vacantia quidem loca repereris, & nullus tali dignitati ex eadem ecclesia congruus inveniatur, ad nos similiter inquisitione solerti renuntia, ut Deus quem dignum talibus ordinationibus judicaverit valeat providere. Non enim oportet ut unius excessu grex dominicus per prærupta possit sine pastore diffluere. Ita enim & locorum ordinatio proveniet, & revertendi lapsis ad gradum priorem, quo melius pœniteant, suspicio non manebit.

XIX. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM.

Præcipit, ut Honoratum archidiaconum suo gradui restituat.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Grat. dist. 74. cap. 2 GESTA quæ nobis in concilii vestri confecta secretario direxistis, in quibus archidiaconus Honoratus addicitur, plena esse cognovimus semine jurgiorum, cum uno eodemque tempore una persona nolens ad sacerdotii ordinem provehitur, quæ tamquam immerita a diaconatus officio removetur. Et sicut justum est, ut nemo crescere compellatur invitus, ita censendum puto similiter, ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio dejiciatur injuste. Verumtamen quia inimica Deo discordia tuas partes accusat, locum & administrationem suam Honorato archidiacono restituas commonemus, atque concordes divinis ministeriis competentia exhibere servitia. Audientię & quęstioni nostræ, si adhuc inter vos causa nutritur scandali, prędictus archidiaconus occurrat admonitus, atque dilectio tua pro partibus suis dirigat personam instructam: quibus prẹsentibus, solatiante domino, nobis deposito studio personarum, quę competunt favori justitię, decernere valeamus.

XX. AD EUMDEM.

Scribit se gregemque dominicum ut precibus adjuvet.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Grat. dist. 74. c. Gesta. SCRIPTA reverentię vestræ, quę processioni nostrę gratias referebant, offerente Stephano diacono, quem direxistis, accepimus: & nimirum valde credenda sunt gratia & studio caritatis impensa, dum pontificatus nostri congaudere ordinem ratio commonebat. Idcirco nos salutationis vestræ causa reddidit lętiores, conscientiam nostram indicamus, ipsius honoris onera me ægro animo suscepisse. Sed quia divinis judiciis non poteram resultare, necessario mentem meam parti lętiori rẹvocavi. Pro qua re reverentiam vestram epistolario sermone deposcimus, ut tam nos, quam Christianus grex, curæ nostræ commissus, orationis vestræ solatiis perfruamur, quatenus ea valeamus præsidii firmitate procellas temporum superare.

Mense Februario, indictione nona.

XXI. AD NONNOSUM.

Maurentium de possessione quam petiit dicit se exauditurum.

Gregorius Nonnoso.

OMNIPOTENS Deus cordi vestro indicet quanta devotione ac dilectione vobis conjungor. Et si hanc per epistolas implere nequeo, si quando tamen opportunitatem inveniam, rebus ostendere curabo. Salutationis præterea alloquium solvens indico: quia veniente humili vestro domno Maurentio de possessione, quam gloria vestra petiit, per omnia parebimus.

XXII. AD GEORGIUM ITALIÆ PRÆFECTUM.

Gratiarum actiones facit.

Gregorius Georgio ' præfecto Italiæ. ' Exarc

BONITATEM vestræ excellentiæ, quam semper cognitam habui, nunc experimento superaddito recognovi. Unde omnipotentem Deum deprecor, ut sua vos protectione custodiat, vobisque & apud se gratiam, & apud serenissimos dominos largiatur. Si autem nullæ hominum, qui intersunt, pravitates vos dividant, esse me vestrum proprium valde certum tenete, & vobis dilectione conjunctum. Quod in omnipotente domino confido: quia hoc vobis etiam per documentum meæ attestationis ostendo. Salutationis igitur alloquium solvens peto, ut quoties usus exegerit, vestris me affatibus relevare curetis.

XXIII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

Ancillas Dei, Paulinum presbyterum, & alios commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

INSINUATUM nobis est, ancillas Dei quasdam Nolanæ civitatis in Aboritana domo commorantes, nimiam victus vestitusque penuriam sustinere. Quibus ex præcepto Dei subvenire nos convenit, & inopiam earum, inquantum possumus, donante domino sublevare. Propterea experientiæ tuæ præsenti jussione mandamus, ut de hac præsenti nona indictione, quadraginta in auro eis solidos dare debeas, & deinceps succedentibus indictionibus annuos viginti solidos ministrare, qui tuis possint rationibus imputari. Præterea Paulino presbytero monasterii sancti Erasmi, quod in latere montis Soractis situm est: sed & duobus monachis in oratorio sancti archangeli servientibus, quod in Lucullano castro juxta sancti Petri basilicam esse dignoscitur, binos te in præsenti tantummodo solidos dare præcipimus, qui & ipsi tuis rationibus imputentur. Ita ergo fac, ut impensæ mercedis tu quoque participium sortiaris. Ioan. d l. 2. cap

XXIV. AD IOANNEM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM, Eulogium Alexandrinum, &c.

De onere pastorali sibi nuper imposito, & de fide, quam juxta decreta conciliorum amplectitur.

Gregorius

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano, Eulogio Alexandrino, Ioanni Hierosolymitano, Anastasio patriarchæ Antiocheno, a paribus.

CONSIDERANTI mihi quod impar meritis, ac toto animo renitens: pastoralis curæ pondera portare compulsus sum, caligo mœroris occurrit, & triste cor nihil aliud nisi eas, quæ videre nil sinunt, tenebras videt. Nam quid antistes ad dominum nisi pro delictis populi intercessor eligitur? Qua itaque fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum? Si fortasse quispiam B apud potentem virum, qui & sibi iratus, & mihi esset incognitus, intercessorem suum me fieri quæreret, protinus responderem: Ad intercedendum venire nequeo, quia ejus notitiam ex sedula familiaritate non habeo. Si igitur recte homo apud hominem, de quo minime præsumpsissem, fieri intercessor erubescerem; quantæ hoc audaciæ est, quod apud Deum pro populo locum intercessoris obtineo, cui familiarem me esse per vitæ meritum non agnosco? Qua in re est mihi adhuc aliud gravius formidandum: quia, sicut cuncti liquido novimus, cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur. Et valde pertimesco, ne C commissa mihi plebs fidelium, reatus mei additamento depereat, cujus nunc usque delicta dominus æquanimiter tolerabat. Cum vero utcumque hunc timorem supprimo, & consolatam mentem ad pontificalis operis studia accingo, considerata ipsa rei immensitate deterreor. Perpendo quippe quod omni cura vigilandum est, ut rector cogitatione sit mundus, operatione præcipuus, discretus in silentio, utilis in verbo, singulis compassione proximus, præ cunctis contemplatione suspensus, bene agentibus per humilitatem socius, contra delinquentium vitia per zelum justitiæ erectus. Quæ videlicet cuncta D dum subtili studeo inquisitione perscrutari, ipsa me in singulis latitudo considerationis angustat. Nam, sicut prædixi, curandum summopere est ut rector cogitatione sit mundus, quatenus nulla hunc immunditia polluat, qui hoc suscepit officii, ut in alienis quoque cordibus pollutionis maculas tergat. Quia necesse est ut esse munda studeat manus quæ diluere sordes curat, ne tacta quæque deterius inquinet, si sordida ipsa stercoris insequens lutum tenet. Scriptum namque est: *Mundamini, qui fertis vasa domini.* Domini etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad interna* sacraria perducendas, in conversationis suæ exemplo suscipiunt. Apud semetipsum ergo quantum debeat mundari conspiciat, qui ad E æternitatis templum vasa viventia in sinu propriæ conversationis portat. Hinc divina voce præcipitur, ut in Aaron pectore rationale judicii vittis ligantibus imprimatur, quatenus sacerdotale cor nequaquam cogitationes fluxæ possideant, sed ratio sola constringat. Nec indiscretum quid vel inutile cogitet, qui ad exemplum vitæ aliis constitutus, ex gravitate semper debet ostendere quantam in pectore rationem portet. In quo etiam rationale vigilanter adjungitur, ut duodecim patriarcharum nomina describantur. Adscriptos enim patres semper in pectore ferre, est antiquorum vitam sine intermissione cogitare. Nam tunc sacerdos irreprehensibiliter graditur, cum exempla patrum præcedentium indesinenter intuetur: cum sanctorum vestigia

A sine cessatione considerat, & cogitationes illicitas deprimit, ne extra ordinis sui limitem pedem operis tendat. Rursum cum me ad consideranda debita pastoris opera confero, perpendo quanta intentione curandum est, ut sit operatione præcipuus; quatenus vitæ viam subditis vivendo denuntiet, & grex, qui pastoris vocem moresque sequitur, per exempla melius quam per verba gradiatur. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare. Illa namque vox libentius auditorum cor penetrat, quam dicentis vita commendat: quia quod loquendo præcipit, ostendendo adjuvat ut fiat. Hinc enim per prophetam dicitur: *Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion*: ut videlicet qui cælesti prædicatione utitur, ima jam terrenorum operum deserens, in rerum culmine stare videatur, tantoque subditos facilius ad meliora pertrahat, quanto per vitæ meritum de supernis clamat. Hinc divina lege armum sacerdos in sacrificium & dextrum accipit & separatum, ut non solum sit ejus operatio utilis, sed etiam singularis: nec inter malos tantummodo quæ recta sunt faciat, sed bene quoque operantes subditos, sicut honore ordinis superat, ita etiam morum virtute transcendat. Cui in esu quoque pectusculum cum armo tribuitur, ut quod de sacrificio præcipitur sumere, hoc de semetipso discat conditori suo immolare. Et non solum pectore quæ recta sunt cogitet, sed spectatores suos ad sublimia armo operis invitet. Nulla præsentis vitæ appetat, nulla pertimescat blandimenta mundi, respecto intimo terrore despiciat, terrores autem considerato internæ dulcedinis blandimento contemnat. Unde supernę quoque vocis imperio, in utroque humero sacerdos velamine superhumeralis astringitur, ut contra adversa & prospera virtutum semper ornamento muniatur, quatenus juxta Pauli vocem: *Per arma justitiæ a dextris sinistrisque* gradiens, cum ad sola, quæ anteriora sunt, nititur, in nullo delectationis infirmæ latere flectatur. Non hunc prospera elevent, non adversa perturbent, non blanda usque ad voluptatem demulceant, non aspera ad desperationem premant: ut dum nullis passionibus intentionem mentis humiliat, quanta in utroque humero superhumeralis pulcritudine tegatur, ostendat. Quod recte etiam superhumerale ex auro, hyacintho, purpura, bis tincto cocco, & torta fieri bysso præcipitur, ut quanta sacerdos clarescere virtutum diversitate debeat, demonstretur. In sacerdotis quippe habitu ante omnia aurum fulget, ut in eo intellectus sapientię principaliter emicet. Cui hyacinthus, qui aereo colore resplendet, adjungitur, ut per omne quod intelligendo penetrat, non ad favores infimos, sed ad amorem cælestium surgat, ne dum suis incautus laudibus capitur, ipso etiam veritatis intellectu vacuetur. Auro quoque ac hyacintho purpura permiscetur, ut videlicet sacerdotale cor, cum summa prædicat, etiam in semetipso suggestiones vitiorum reprimat, eisque veluti regia potestate contradicat, quatenus nobilitatem semper intimæ regenerationis aspiciat, & cælestis regni habitum moribus defendat. De hac enim nobilitate spiritus per Petrum dicitur: *Vos autem genus electum, regale sacerdotium.* De hac etiam potestate, qua vitia subigimus, Ioannis voce roboramur, qui ait: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Auro autem ac hyacintho & purpuræ bis tinctus coccus adjungitur, ut ante interni judicis oculos omnia

S. Greg in lib. 1. Reg. c. 1. tom. 1. De cura past. lib. 2. c 3. tom. 4.

Isai. 40.

Levit. 21.

2. Cor. 6.

1. Pet. 2.

Ioan. 1.

omnia virtutum opera ex caritate decorentur, & A cuncta quæ coram hominibus rutilant, hæc in conspectu occulti arbitri flamma intimi amoris accendat. Quæ scilicet caritas, quia Deum simul & proximum diligit, quasi coccus ex duplici tinctura fulgescit. Qui igitur sic ad auctoris speciem anhelat, ut proximorum curam negligat, vel sic proximorum curam exequitur, ut a divino amore tepescat, quia unum horum quodlibet negligit, in superhumeralis ornamento habere coccum bis tinctum nescit. Sed cum mens ad præcepta caritatis tenditur, restat procul dubio ut per abstinentiam caro maceretur. Unde & bis tincto cocco torta byssus adjungitur: de terra enim byssus nitenti specie oritur. Et quid per byssum, nisi candens nitore munditiæ corporalis castitas designatur? Quæ videlicet B torta pulchritudini superhumeralis innectitur: quia tunc castimonia ad perfectum munditiæ candorem ducitur, cum per abstinentiam caro fatigatur. Cumque inter virtutes ceteras etiam afflictæ carnis meritum proficit, quasi in diversa superhumeralis specie byssus torta candescit. Rursum cum me ad considerandum debitum pastoris verbum ac silentium confero, paventi cura perpendo, quod valde necesse est, ut & discretus sit in silentio, & utilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticescat. Nam sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium, hos qui erudiri poterant in errore derelinquit. Sæpe namque rectores im- C providi humanam amittere gratiam formidantes, loqui recta libere pertimescunt: & juxta veritatis vocem, nequaquam jam gregis custodiæ pastorum studio, sed mercenariorum vice deserviunt: quia veniente lupo fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. (Ioan. 10.) Hinc namque eos dominus per prophetam increpat, dicens: *Canes muti non valentes latrare.* (Isai. 56.) Hinc rursum queritur, dicens: *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die domini.* (Ezech. 13. Lib. 2. past. c. 4. tom. 4.) Ex adverso quippe ascendere, est pro defensione commissi gregis voce libera hujus mundi potestatibus contraire. Et in die domini in prælio stare, est pravis decertantibus ex justitiæ amore resistere. Pastori etenim recta timuisse D dicere, quid est aliud, quam terga tacendo præbuisse? Qui nimirum si pro grege se objicit, murum pro domo Israel hostibus opponit. Hinc rursus delinquenti populo dicitur: *Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stulta, nec aperiebant tibi iniquitatem tuam, ut te ad pœnitentiam provocarent.* (Thren. 2. Gregor. 1. Reg. 3. cap. tom. 1.) Prophetæ quippe nonnunquam in sacro eloquio doctores vocantur, qui dum fugitiva esse præsentia indicant, quæ sunt ventura manifestant: Quos divinus sermo falsa videre redarguit: quia dum corripere culpas metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate blandiuntur. Qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt, quia ab increpationis voce conticescunt. Clavis quip- E pe aperitionis, sermo est correptionis: quia increpando culpam detegit, quam sæpe nescit ipse etiam qui perpetravit. Hinc Paulus ait, *Ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt redarguere.* (Tit. 1.) Hinc per Malachiam dicitur: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore ejus: quia angelus domini exercituum est.* (Malach. 2.) Hinc per Isaiam dominus admonet, dicens: *Clama, ne cesses, sicut tuba exalta vocem tuam.* (Isai. 58.) Præconis quippe officium suscipit, quisquis ad sacerdotium ascendit, ut ante adventum judicis qui terribiliter sequitur, ipse scilicet clamando gradiatur. Sacerdos vero si prædicationis est nescius, quam clamoris vocem daturus est præco mutus? Hinc est enim quod super pastores primos in linguarum specie Spiritus sanctus insedit: quia nimirum quos repleverit, de se protinus loquentes facit. (Act. 2.) Hinc Moysi præcipitur, ut tabernaculum sacerdos ingrediens, tintinnabulis ambiatur: ut videlicet voces prædicationis habeat, ne superni speculatoris judicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est: *Audiatur sonitus quando ingreditur vel egreditur sanctuarium in conspectu domini & non moriatur.* (Exod. 28.) Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non audiatur: quia iram contra se occulti judicis exigit, si sine sonitu prædicationis incedit. Apte autem tintinnabula vestimentis ejus describuntur inserta. Vestimenta enim sacerdotis, quid aliud quam recta opera debemus accipere; Propheta attestante, qui ait: *Sacerdotes tui induantur justitiam?* (Psalm. 1..) Vestimentis itaque illius tintinnabula inhærent, ut vitæ viam cum linguæ sonitu ipsa quoque opera sacerdotis clament. (Gregor. moral. ... 6.) Sed considerandum quoque est, ut rector cum se ad loquendum præparat, sub quantæ cautelæ studio loquatur attendat, ne si inordinate ad loquendum rapitur, erroris vulnere audientium corda feriantur, & cum fortasse sapiens videri desiderat, unitatis compagem insipienter abscindat. Hinc namque veritas dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* (Marc. ...) Per sal quippe verbi sapientia designatur. Qui igitur loqui sapienter nititur, magnopere metuat ne ejus eloquio audientium unitas confundatur. Hinc Paulus ait: *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* (Rom. 1..) Hinc in sacerdotis veste juxta divinam vocem, tintinnabulis mala Punica conjunguntur. (Exod. ...) Quid enim per mala Punica, nisi fidei unitas designatur? Nam sicut in malo Punico uno exterius cortice multa interius grana muniuntur, sic innumeros sanctæ ecclesiæ populos unitas fidei contegit, quos intus diversitas meritorum tenet. (Gregor. past. 4.) Tunc ergo tintinnabulis mala Punica jungimus, cum per omne quod dicimus, unitatem fidei custodimus. Rursum, cum me ad considerandum confero, qualis rector in compassione, qualisque esse debeat in contemplatione perpendo, ut & singulis compassione sit proximus, & præ cunctis contemplatione suspensus, quatenus & per pietatis viscera in se infirmitatem ceterorum transferat, & per speculationis altitudinem semetipsum quoque invisibilia appetendo transcendat, ne aut alta petens proximorum infima despiciat, aut infimis proximorum congruens, appetere alta desistat. (Past. pa... cap. 5. ... gor. 1 ... 1. in fin.) Hinc est namque quod Paulus in paradisum ducitur, cælique tertii secreta rimatur: & tamen in illa invisibilium contemplatione suspensus, ad cubile carnalium mentis aciem revocat, & cum sanctum conjugium creandorum sit causa liberorum, aliquid etiam eis & de voluptate largitur, dicens: *Propter fornicationes autem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter & uxor viro.* (1. Cor. ...) Ecce jam cælestibus secretis inseritur, & tamen per condescensionis viscera, carnaliū cubile perscrutatur: & quem sublevatus ad invisibilia erigit, hūc mentis oculum ad secreta conjugum inflectit. Cælum contemplatione transcendit, nec tamen stratum carnalium solicitudine deserit: quia compage caritatis

caritatis summis simul & infimis junctus, & in semetipso virtute spiritus ad alta valenter rapitur, & pietate in aliis æquanimiter ad ima revocatur. Pro hac suæ compassione caritatis, iterum dicit: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* Hinc rursus ait: *Factus sum Iudæis tamquam Iudæus*. Quod videlicet exhibebat non amittendo fidem, sed extendendo pietatem, & in se personam infidelium transfigurans: ut ex semetipso disceret qualiter aliis misereri debuisset, quatenus hoc illis impenderet, quod sibi ipse, si ita esset, impendi recte voluisset. Hinc iterum dicit: *Sive mente excedimus, Deo: sive sobrii sumus, vobis:* quia & semetipsum noverat contemplando transcendere, & eumdem se auditoribus condescendendo attemperare. B Hinc Iacob domino scalæ desuper innitente, & uncto deorsum lapide ascendentes & descendentes angelos vidit, quia scilicet prædicatores recti non solum sursum sanctum caput ecclesiæ, videlicet dominum, contemplando appetunt, sed deorsum quoque ad membra illius miserando descendunt. Hinc Moyses crebro tabernaculum intrat & exit, & qui intus in contemplatione rapitur, foris infirmantium negotiis urgetur. Intus Dei arcana considerat: foris onera carnalium portat. Qui de rebus quoque dubiis semper ad tabernaculum recurrit, & coram testamenti arca dominum consulit: exemplum procul dubio rectoribus præbens, ut cum foris ambigunt quid C disponant, ad mentem semper quasi ad tabernaculum redeant, & velut coram testamenti arca dominum consulant, si de his, in quibus dubitant, apud semetipsos intus sacri eloquii paginas requirant. Hinc ipsa veritas per susceptionem nobis nostræ humanitatis ostensa, in monte orationi inhæret, miracula in urbibus exercet: imitationis videlicet viam bonis rectoribus sternens, ut etsi jam summa contemplando appetunt, necessitatibus tamen infirmantium compatiendo misceantur: quia tunc ad alta caritas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit, & quo benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. D In qua videlicet compassione necesse est ut talem se, qui præest, exhibeat, cui subjecti quique occulta quoque sua prodere non erubescant: ut cum tentationum suarum fluctus parvuli tolerant, ad pastoris mentem, quasi ad matris sinum, recurrant: & hoc quod se inquinari pulsantis culpæ sordibus prævident, exhortationis ejus solatio, & lacrymis orationis lavent. Vnde & ante fores templi ad abluendas ingredientium manus mare æneum, id est, luterem, duodecim boves portant, qui quidem facie exterius eminent, sed ex posterioribus latent. E Quid namque in duodecim bobus nisi universus pastorum ordo signatur? De quibus lex, Paulo disserente dicit: *Non obturabis os bovi trituranti.* Quorum quidem nos aperta opera cernimus, sed apud districtum judicem, quæ illos posterius maneant in occulta retributione, nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam abluendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores templi luterem portant, ut quisquis intrare æternitatis januam nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, & quasi in boum lutere cogitationis vel operationis manus lavet. Et fit plerumque ut dum rectoris animus aliena tentamenta condescendendo recognoscit, auditis tentationibus & ipse pulsetur: quia & hæc eadem per quam populi multitudo diluitur, aqua procul dubio uteris inquinatur. Nam dum sordes diluentium suscipit, quasi suæ munditiæ serenitatem perdit. Sed hæc nequaquam pastori timenda sunt, quia Deo subtiliter cuncta pensante, tanto facilius a sua eripitur, quanto misericordius ex aliena tentatione fatigatur. Rursus cum me ad considerandum confero, qualis in humilitate, qualisque esse rector debeat in districtione, perpendo: quoniam necesse est, ut & bene agentibus sit per humilitatem socius, & contra delinquentium vitia per zelum justitiæ erectus, quatenus & bonis in nullo se præferat, & cum pravorum culpa exigit, prioratus sui potestatem agnoscat, ut & honore suspenso æqualem se subditis bene viventibus deputet, & contra perversorum culpas ex zelo justitiæ excrescat. Gregor. in Ezech. ho. 18 Reg. c. 38 lib. 4. Past 2. c 6. Hinc est namque quod Petrus auctore Deo sanctæ ecclesiæ principatum tenens, a bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatius venerari recusavit, seque illi similem recognovit, dicens: *Surge, ne feceris, & ego homo sum.* Act. 10. Sed cum Ananiæ & Sapphiræ culpam reperit, mox quanta potentia super ceteros excrevisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, Act. 5. & summum se intra ecclesiam contra peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus fratribus non agnovit. Hic communionem æqualitatis meruit sanctitas actionis, illic zelus ultionis vim aperuit potestatis. Hinc est quod Paulus bene agentibus fratribus prælatum se esse nesciebat, cum diceret: *Non quia dominamur fidei vestræ, sed adjutores sumus gaudii vestri.* 2. Cor. 1. Ad quæ ideo adjunxit: *Fide enim statis*; ac si id quod protulerat aperiret, dicens: Ideo non dominamur fidei vestræ quia fide statis. Æquales enim vobis sumus, in quo vos stare cognoscimus. Quasi prælatum se esse fratribus nesciebat, cum diceret: *Facti sumus parvuli in medio vestrum:* 1. Thess. 2. & rursum. *Nos autem servos vestros per Christum.* 2. Cor. 2. Sed cum culpam, quæ corrigi debuisset, invenit, illico se magistrum esse recoluit, dicens: *Quid vultis, in virga veniam ad vos?* 1. Cor. 4. Summus itaque locus tunc bene regitur, cum is qui præest, vitiis potius quam fratribus dominatur. Bene acceptam potestatem regit, qui & tenere illam novit & impugnare. Bene hanc regit, qui scit per illam super culpas erigi, scit cum illa ceteris in æqualitate componi. Sic autem servanda est virtus humilitatis, ut non solvantur jura regiminis: ne dum prælatus quisque plus se, quam decet, dejicit, subditorum vitam restringere sub disciplinæ vinculo non possit: & sic servanda est disciplinæ severitas, ne, dum plus quam necesse est zelus accenditur, mansuetudo funditus amittatur. Sæpe namque vitia virtutes se esse mentiuntur, ut tenacia parsimonia, effusio largitas, crudelitas zelus justitiæ, remissio pietas velit videri. Grat. 41. c. 6. Greg. Mor l. 20. cap. 8. Disciplina ergo vel misericordia multum destituitur, si una sine altera teneatur. Sed magna discretionis arte servanda est & juste consulens misericordia, & pie * sæviens disciplina. * feriens. Hinc namque est quod docente veritate per Samaritani studium, semivivus in stabulum ducitur, Luc. 10. & vinum aque oleum vulneribus ejus adhibetur: ut per vinum scilicet mordeantur vulnera, & per oleum foveantur. Necesse quippe est, ut is qui sanandis vulneribus præest, in vino morsum doloris adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mordeantur putrida, per oleum sananda foveantur. Sit ergo amor,

amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans. Quod bene illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis virga simul & manna est: quia cum scripturæ sacræ scientia in boni rectoris pectore si est virga districtionis, & sit manna dulcedinis. Suscepto itaque pastoralis curæ onere, cum cuncta hæc atque alia hujusmodi multa considero, videor quod esse non possum; maxime quia hoc in loco quisquis pastor dicitur, curis exterioribus graviter occupatur, ita ut sæpe incertum fiat, utrum pastoris officium, an terreni proceris agat. Et quidem quisquis regendis fratribus præest, vacare funditus a curis exterioribus non potest, sed tamen curandum magnopere est, ne ab his immoderate deprimatur. Unde recte ad Ezechielem dicitur: *Sacerdotes caput suum non radant, neque comam nutriant, sed tondentes attondeant capita sua.* (Ezech. 44.) Quid enim signant capilli in capite, nisi exteriores cogitationes in mente? Qui dum super cerebrum insensibiliter oriuntur, curas vitæ præsentis exprimunt, quæ ex negligenti ac torpenti sensu: quia inopportune prodeunt, quasi nobis non sentientibus procedunt. Quia ergo cuncti qui præsunt, habere quidem solicitudines exteriores debent, nec tamen eis vehementer incumbere; sacerdotes recte & caput prohibentur radere & comam nutrire, ut cogitationes carnis de vita subditorum nec a se funditus amputent, nec rursum ad crescendum nimis relaxent. Unde bene dicitur: *Tondentes tondeant capita sua*: ut videlicet curæ temporalis solicitudinis, & ad quantum necesse est prodeant, & tamen recidantur citius, ne immoderatius excrescant. Dum igitur & per administratam exteriorem providentiam corporalis subditorum vita protegitur, rursus per immoderatam alta cordis intentio non impeditur, quasi capilli in capite sacerdotis servantur, ut cutem cooperiant; & resecantur, ne oculos claudant. Sed hoc in loco hujus discretionis moderamina video servari non posse, quia tanti quotidie casus imminent, ut mentem simul obruant, cum vitam corporalem necant. Unde fratres carissimi, per venturum judicem rogo, per multorum millium angelorum frequentiam, per ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cælis, sub hoc pastoralis curæ onere lassescentem orationis vestræ intercessione me adjuvate, ne suscepta me pondera ultra vires premant. Memor vero quod scriptum est: *Orate pro invicem ut salvemini*, (Iacob. 5.) etiam impendo, quod peto. Sed recipiam quod impendo. Dum enim nos vobis per orationis opem conjungimus, quasi ambulantes per lubricum, vicissim nobis manum tenemus, fitque ex magna provisione caritatis, ut eo singulorum robustius pes figatur, quo in alterum alter innititur. Præterea, *quia corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, (Rom. 10.) sicut sancti euangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor. (Grat. dist. 15. cap. 4.) Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur, Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error convincitur, Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur. Calchedonense vero, in quo Eutychis, Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio: quia in his, velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura consurgit, & cujuslibet vitæ atque actionis norma consistit. Quisquis eorum soliditatem non tenet,

A etiam si lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus personam mediatoris Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur: & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ beatæ Cyrilli fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Cunctas vero quas præfata veneranda concilia personas respuunt, respuo; quas venerantur, amplector: quia dum universali sunt consensu
B constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut religare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Quisquis vero prædictarum synodorum fidem tenet, pax ei sit a Deo Patre per Iesum Christum Filium ejus, qui cum eo vivit & regnat consubstantialiter Deus in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

XXV. AD ANASTASIUM PATRIARCHAM ANTIOCHENUM.

Conqueritur de onere pastorali.

Gregorius Anastasio patriarchæ Antiocheno.

SCRIPTA vestræ beatitudinis, uti fessus requiem, salutem æger, fontem sitiens, umbram æstuans accepi. (Idem supra) Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expressa: quia sic spiritalem amorem suum, quem gestabant, aperuerunt, ac si mens per semetipsam loqueretur. Sed durum valde fuit quod scriptum est, quia amor vester terrena me portare onera præcepit, (Ioan. lib. 1. 21.) & quem prius spiritaliter diligebatis, postea, ut æstimo, temporaliter amantes, usque ad terram me superposito onere depressistis; ita ut omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationisque aciem amittens, non per prophetiæ spiritum, sed per experimentum dicam:
D *Incurvatus sum, & humiliatus sum usquequaque.* (Psalm) Tanta me quippe occupationum onera deprimunt, ut ad superna animus nullatenus erigatur. Multis causarum fluctibus quatior, & post illa quietis otia, tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, ita ut recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* (Psalm) Periclitanti igitur mihi manum orationis vestræ tendite, vos qui in virtutum litore statis. Quod vero me os domini, quod lucernam dicitis, quod loquendo multis prodesse, multisque posse lucere perhibitis; æstimationem mihi meam, fateor, in dubietatem maximam perduxistis. Considero namque qui sum, & nihil in me ex hujus boni signo deprehendo. Considero namque qui estis, & vos
E mentiri posse non arbitror. Cum ergo credere volo quod dicitis, contradicit mihi infirmitas mea. Cum discutere volo quod in laude mea dicitur, contradicit mihi sanctitas vestra. Sed quæso, vir sancte, nobis aliquid de hoc certamine nostro conveniat, ut etsi non quod dicitis ita est, sit ita quia dicitis ita. Præterea sicuti patriarchis aliis fratribus a paribus synodicam vobis epistolam direxi: quia apud me semper hoc estis, quod ex omnipotentis Dei munere " accepistis esse, (" cœpi) non quod ex voluntate hominum putamini non esse. Latori vero præsentium Bonifacio defensori aliqua injunxi quæ sanctitati vestræ debeat secretius intimare. Amatoris autem vestri beati Petri apostoli vobis claves transmisi, quæ super ægros positæ, multis solent miraculis coruscare.

XXVI.

XXVI. AD ANASTASIVM ARCHIEPISCOPVM CORINTHI.

Conqueritur de onere pastorali, & hortatur ut succurrat portitori præsenti.

Gregorius Anastasio archiepiscopo Corinthi.

IVDICIA Dei quanto sunt investigabilia, tanto debent humanis mentibus esse metuenda, ut quia ea ratio mortalis comprehendere non valet, his se necesse est humili cordis cervice substernat: quatenus quo eam regentis voluntas duxerit, illuc obedientibus mentis gressibus prosequatur. Ego autem considerans infirmitatem B meam ad apostolicæ sedis culmen non posse pertingere, onus hoc malui declinare, ne in pastorali regimine imparis administrationis actione succumberem. Sed quia contraire non est domini disponentis arbitrio, obedienter secutus sum, quod misericors de me regentis manus voluerit operari. Nam fraternitati vestræ, & si præsens non eveniret occasio, necessario fuerat indicandum, quod licet indignum me apostolicæ sedi dominus præesse dignatus est. Cum ergo fieri hoc & causa posceret, & directi a nobis præsentium latoris, id est, Bonifacii defensoris evenisset occasio, curavimus non solum scriptis C fraternitati vestræ caritatis vota persolvere, sed etiam de ordinatione nostra, quod desiderabile vobis fuisse credimus, indicare. Propterea caritas vestra reciprocis literis nos de unitate ecclesiæ, & desiderabili nuntio salutis vestræ lætificet: quatenus absentia corporalis, quam nos locorum facit sustinere disjunctio, scriptorum sibi vicissitudine præsentetur. Adhortamur etiam, ut quia memoratum superius præsentium portitorem pro necessariis quibusdam causis ad clementissimi principis vestigia destinavimus, & mutabilitas temporis multa solet impedimenta itineris generare, quidquid ei, sive in terreni D itineris provisione, sive etiam in procuratione navigii necessarium fuerit, vestra sacerdotalis impendat affectio, ut destinatum iter celerius, domino miserante, valeat explicare.

XXVII. AD SEBASTIANVM EPISCOPVM RHIZINIENSEM.

De reversione Anastasii patriarchæ.

Gregorius Sebastiano episcopo " *Rhizinienſi.*

bur- Pli- c.2.

QVAMVIS nulla merui beatitudinis vestræ scripta suscipere, tamen ego etiam obliviscentem me non obliviscor, negligentem pulso, torpentem amoris stimulis inquieto: ut qui ex semetipso non vult impendere, vel pulsatus sciat reddere quod debet. Præterea indico E suggestionem me apud piissimos dominos summis precibus plenam fecisse, ut vitum beatissimum domnum Anastasium patriarcham concesso usu pallii ad beati Petri apostolorum principis limina mecum celebraturum solennia missarum transmittere debuissent: quatenus si ei ad sedem suam minime reverti liceret, saltem mecum in honore suo viveret. Sed quæ causa contigerit ut eadem scripta retinerem, præsentium lator vobis innotescet. Ejusdem tamen domni Anastasii animum cognoscite, & quidquid ei de hac re placuerit, vestris mihi epistolis indicate.

A XXVIII. AD ARISTOBOLVM EXPRÆFECTVM ET ANTIGRAPHVM.

De expositione epistolarum suarum.

Gregorius Aristobolo exprafecto & antigrapho.

AD explendum affectum meum, fateor, lingua non sufficit: sed quidquid de vobis sentio, vester vobis melius affectus dicit. Quibusdam vero vos adversitatibus laborare audivi. Sed non hac de re valde contristor, quia plerumque navis quæ pervenire ad altas pelagi tempestates per prosperitatem poterat, in ipso navigationis initio vento adversante repellitur, sed ad portum repulsa revocatur. Præterea si prolixam epistolam ad interpretandum accipere fortasse contigerit, rogo non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferte: quia plerunque, dum proprietas verborum attenditur, sensuum virtus amittitur.

XXIX. AD ANDREAM ILLVSTREM DE DIBIRIA.

Transmittit clavem a corpore sancti Petri, & de catenis ejus.

Gregorius Andreæ illustri de Dibiria.

OMNIPOTENS Deus dulcissimo cordi vestro indicet, quia & absens corpore a caritate vestra animo non recessi. Bona enim vestra, etiam si volo, oblivisci non valeo. Hoc autem quod ad me episcopatus ordinem cognoscitis pervenisse, si me diligitis, plangite, quia hic hujus mundi tantæ occupationes sunt, ut per episcopatus ordinem pene ab amore Dei me videam esse separatum. Quod incessanter defleo, atque ut pro me dominum exoretis rogo. Præterea, sanctissimam clavem a sancti Petri apostoli corpore vobis transmisi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare: nam etiam de ejus catenis interius habet. Eædem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ colla vestra sanctificent.

XXX. AD IOANNEM EXCONSVLEM.

Clavem sancti Petri & de catenis ejus transmittit.

Gregorius Ioanni exconsuli atque patricio & quæstori.

BONA excellentiæ vestræ expertus, tanto erga vos amore constringor, ut vestra memoria de meo pectore aboleri nullatenus possit. Sed contra amorem non modice contristor, quia quietem me quærere cognovistis, & ad inquietudinem perduxistis. Vobis quidem omnipotens Deus, quia hoc bono animo fecistis, bona æterna retribuat: sed me a tanto loci hujus periculo qualiter voluerit absolvat. Quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum, sed Longobardorum episcopus factus sum, quorum " synthesiæ spathæ sunt, & gratia pœna. Ecce ubi me patrocinia vestra perduxerunt. Gemo quotidie, occupationibus pressus, & respirare non valeo. Sed vos, qui adhuc valetis, hujus mundi occupationes fugite: quia quanto in eo quisque profecerit, tanto, ut video, ab amore Dei, amplius decrescit. Præterea sanctissimam clavem a beati Petri apostolorum principis corpore vobis transmisi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare: nam etiam de ejus catenis interius habet. Eædem igitur catenæ, quæ illa sancta colla tenuerunt, suspensæ colla vestra sanctificent.

Ioan. diac. lib. 1. c. 51.

" synthicæ.

XXXI. AD PHILIPPVM COMITEM EXCVBITORVM.

Causas Italiæ commendat.

Gregorius Philippo comiti excubitorum.

Ioan. diac. lib. 1. c. 53.

INQVANTVM homo discutere & investigare judicia superna non sufficit, intantum sub eis debet cervicem cordis inflectere: & quia id quod sibi tribuitur, quo judicio disponatur, ignorat; nec ad appetendum locum procax insistere, nec ad repellendum contumax debet inveniri. Vnde indignus ego ad suscipienda episcopatus onera jussioni omnipotentis Dei vestræque me voluntati subdidi: cui me præesse largitate magis gratiæ quam judicii existimatione voluistis. Potens est enim Deus, propter quem me indignum diligitis, hanc vobis in perpetuum compensare mercedem, ut gratiā quam indignis famulis ejus impenditis, apud eum invenire multiplicius valeatis. Causas vero Italiæ vestra quæso excellentia habeat commendatas, ut dum vos petentibus libenter impenditis, omne quod a Deo petitis quantocitius impetretis.

XXXII. AD ROMANVM EXARCHVM.

Vt Blandum episcopum suæ ecclesiæ libere restituat.

Gregorius Romano patricio & exarcho Italiæ.

SCRIBENDI ad excellentiam vestram si causa omnino nulla suppeteret, nos tamen esse oportet caritate paterna de vestræ salutis incolumitate solicitos, ut quod de vobis audire cupimus, internuntiorum frequentia cognoscamus. Præterea pervenit ad nos, Blandum episcopum Hortensis civitatis longo jam tempore in civitate Ravennate a vestra excellentia detineri. Et fit ut ecclesia sine rectore, & populus quasi sine pastore grex consistens defluat, & ibidem infantes pro peccatis absque baptismate moriantur. Et rursus quia non credimus quod eum excellentia vestra, nisi pro aliqua probabilis excessus causa tenuerit, oportet ut habita synodo palam fiat, si quod in eum crimen intenditur. Et si talis in eo culpa reperitur, quæ usque ad degradationem sacerdotii perducatur, aliam necesse est ordinationem inquiramus, ne ecclesia Dei in his sine quibus eam Christiana non patitur esse religio, inculta ac destituta remaneat. Sin autem excellentia vestra aliter se habere, quam de eo quod dicitur esse perspexerit, eum ad ecclesiam suam reverti concedat, ut officium suum in commissis sibi animabus adimpleat. *Mense Martio, indictione nona.*

XXXIII. AD VENANTIVM CANCELLARIVM.

Venantio exmonacho scribit, & increpat de habitu monastico dimisso.

Gregorius Venantio cancellario Italiæ.

Ioan Diac. l. 3. c. 48.

MVLTI hominum stulti putaverunt, quod si ad ordinem episcopatus eveherer, vos alloqui per epistolas frequenter recusarem. Sed non ita est: quia ipsa jam loci mei necessitate compellor, ut tacere non debeam. Scriptum quippe est: *Clama, ne cesses: sicut tuba exalta vocem tuam.* (Isai. 58.) Et rursus scriptum est: *Speculatorem dedi te domui Israel, audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.* (Ezech. 3.) Ex qua videlicet annuntiatione vel retenta, vel exhibita, quid speculatorem vel auditorem sequatur, protinus intimatur: *Si dicente me ad impium, Morte morieris: non annuntiaveris* (Ibidem.)

A *ei, neque locutus fueris ut avertatur a via sua impia, & vivat: ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab iniquitate sua, & a via sua impia, ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.* Hinc etiam Ephesiis Paulus dicit: *Mundæ sunt hodie manus meæ a sanguine omnium vestrum. Non enim subterfugi, quo minus annuntiarem vobis omne Dei consilium.* (Act. 20.) Mundus ergo a sanguine omnium eorum non esset, si eis Dei consilium annuntiare noluisset: quia cum increpare (Grat. d. 43. cap.)
B delinquentes noluerit, eos procul dubio tacendo pastor occidit. Hac igitur consideratione compulsus, velis nolis locuturus sum: quia omni virtute aut te cupio salvari, aut de tua morte me eripi. In quo enim habitu fueris recolis, & supernæ districtionis animadversione postposita, ad quid sis delapsus agnoscis. (Ioan. d. lib. 3. c.) Culpam ergo tuam pensa, dum vacat, districtionem futuri judicis, dum vales, exhorresce, ne tunc illam amaram* sententiam audias, cum eam jam nullis fletibus evadas. (* sententiam.) Pensa quod scriptum est: *Orate ne fiat fuga vestra hieme vel sabbato.* Ad ambulandum quippe in hieme torpor frigoris obsistit, & juxta præceptum legis, ambulare in sabbato non licet. Hieme ergo vel sabbato fugere conatur, qui iram
C districti judicis appetit tunc fugere, quando ei jam non licet ambulare. Dum vacat ergo, dū licet, animadversionem tanti terroris fuge. Pensa quod scriptum est: *Omne quod potest manus tua facere, instanter operare:* quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia sunt apud inferos, quo tu properas. (Eccles.) Teste euangelio, scis quia divina severitas de otioso sermone nos arguit, & de verbo inutili rationes subtiliter exquirit. (Matth.) Pensa ergo quid factura est de perverso opere, si quosdam in judicio suo reprobat de sermone? (Grat. 17. 1 cap.) Ananias pecunias Deo voverat, quas post, diabolica victus persuasione, subtraxit. Sed qua morte mulctatus est, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit,
D qui eos quos dederat, nummos Deo abstulit: considera quanto periculo in divino judicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum Deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu devoveras, subtraxisti? Considera judicium Dei quod mereatur qui semetipsum Deo vovit, continuoque mundi desideriis irretitus, mentitus est quod vovit. Quapropter si mihi credideris, si correptionis meæ verba secuturus audieris, quam sint blanda & dulcia in fine cognosces. Ecce fateor, mœrens loquor, & facti tui tristitia astrictus, edere verba vix valeo: & tamen animus tuus actionis suæ conscius vix sufficit ferre quod audit: erubescit, confunditur, aversatur. Si ergo non valet verba ferre pulveris, quid facturus est
E ad judicium conditoris? Fateor tamen, quia supernæ gratiæ esse misericordiam maximam credo, quod te fugere vitam conspicit, & tamen ad vitam adhuc reservat: quod superbientem te videt, & tolerat: quod per indignos famulos suos verba tibi increpationis administrat. Tantum est ut pensare solicite debeas quod Paulus ait: *Exhortamur vos, fratres, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis: ait enim: Tempore accepto exaudivi te, & in die salutis adjuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis.* (2. Cor.) Sed scio quia cum epistola mea suscipitur, protinus amici conveniunt, literati clientes vocantur, & de causa vitæ consilium a fautoribus mortis quæritur: qui dum non te sed res tuas diligunt, nulla

nulla tibi, nisi quæ ad tempus placeant, loquuntur. Tales enim fuerunt, sicut ipse reminisceris, dudum consiliarii, qui ad tanti facinus te perduxerunt delicti. Vt ibi aliquid sæcularis auctoris loquar: Cum amicis omnia tractanda sunt, sed prius de ipsis. Si vero in causa tua hominem consiliarium quæris, consiliarium rogo me suscipe. Nullus tibi fidelior esse ad consilium potest, quam qui non tua, sed te diligit. Omnipotens Deus cordi tuo indicet cor meum, quanto te amore quantaque caritate complectitur; inquantum tamen divina gratia non offendatur. Nam sic culpam tuam insequor, ut personam diligam. Sic personam diligo, ut culpæ vitium non amplectar. Si igitur a me amari te credis, apostolorum liminibus præsentare, meque consiliario utere. Si autem fortasse in causa Dei minus credor & pro zeli mei ardore suspectus sum, cunctam simul ecclesiam in consilio hujus disceptationis adhibeo, & quidquid omnibus fieri salubriter placet, ego in nullo contradico, sed quod in commune decernitur, lætus implebo, & subscribam. Implentem quæ monui, gratia te divina custodiat.

XXXIV. AD PETRUM EPISCOPUM TARRACINENSEM.

De Iudæis non persequendis.

Gregorius Petro episcopo Tarracinensi.

IOSEPH, præsentium lator, Iudæus nobis insinuavit, quod de loco quodam in quo ad celebrandas festivitates suas Iudæi in Tarracinensi castro consistentes convenire consueverant, tua eos fraternitas expulerit, & in alium locum pro colendis similiter festivitatibus suis, te quoque noscente & consentiente, migraverint, & nunc de eodem loco expulsos se denuo conqueruntur. Sed si ita est, volumus ut tua fraternitas ab hujusmodi se querela suspendat, & ad locum, quem sicut prædiximus, cum tua conscientia, quo congregentur adepti sunt, eis, sicut mos fuit, ibidem liceat convenire. Eos enim qui a religione Christiana discordant, mansuetudine, benignitate, admonendo, suadendo, ad unitatem fidei necesse est congregare: ne quos dulcedo prædicationis, & prætensus futuri judicis terror ad credendum invitare poterat, minis & terroribus repellantur. Oportet ergo magis ut ad audiendū de vobis verbū Dei benigne conveniant, quam austeritatē, quę supra modum extenditur, expavescant.

XXXV. AD IOANNEM EPISCOPUM RAVENNATEM.

De controversia Maurilionis & Georgii.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennati.

SI professionem ordinis nostri & locum, cujus ministerium gerimus, attendamus, oportet nos afflictis, inquantum possumus, comitante justitia subvenire. Quoniam ergo gloriosum virum Maurilionem expræfecto in septis ecclesiasticis insontem residere cognovimus, vestra fraternitas, inquantum possibilitas subest, opem ferre festinet. Non quia, quod absit, de viri excellentissimi domini Georgii præfecti justitia dubitamus, aut in aliquo putamus eum a rationis tramite declinare, virum quem in hujus tantæ dignitatis administratione, sicut nostis, in bonis omnibus habemus expertum; sed quo & gloriosus vir Maurilio expræfecto rationes suas absque suspicione oppres- A sionis exponat, & prædictus excellentissimus vir dominus Georgius præfectus rationes sine laceratione suæ opinionis exequatur.

XXXVI. AD MALCHUM EPISCOPUM DALMATIENSEM.

Vt Stephanus episcopus ad eligendum judicium compellatur.

Gregorius Malcho episcopo Dalmatiensi.

IOANNES vir eloquentissimus, consiliarius viri excellentissimi domini Georgii præfecti per Italiam, insinuavit nobis contra Stephanum episcopum Scodrensis civitatis, quorumdam se negotiorum habere controversias: & petiit inter B eum & se judicium debere consistere. Propterea fraternitatem tuam præsenti præceptione curavimus admonendam, ut prædictum episcopum ad eligendum compellas venire judicium. Et quidquid inter prædictum Ioannem virum magnificū & sæpefatum episcopum electorū fuerit sententia diffinitum, ad effectum perducere non omittas: ut & actor de consecuta justitia gratias referat, & pulsatus cum ad cognitionem deducitur, nihil contra se de illata injustitia conqueratur.

XXXVII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

Vt domnis Paterichiæ, Palatinæ, & Vivianæ necessaria subministret.

C *Gregorius Anthemio subdiacono.*

DISCEDENTI tibi mandavimus, & postmodum pręceptis discurrentibus injunxisse me memini, ut curam pauperum gereres. Et quos illic egere cognosceres, scriptis recurrentibus indicares: & vix de paucis hæc facere curasti. Volo autem domnæ Paterichiæ meæ, mox ut præsentem jussionem susceperis, offeras ad " calciarium puerorum solidos quadraginta, & tritici modios quadringentos: domnæ Palatinæ relictæ Vrbici, solidos viginti, & tritici modios trecentos: domD næ Vivianæ relictæ Felicis, solidos viginti, & tritici modios trecentos. Qui omnes simul octoginta solidi in tuis rationibus imputentur. Summā vero impensionum sub festinatione transmitto, & ad paschalem diem domino auxiliante occurrito.

" calceariū.

XXXVIII. AD FELICEM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De monasterio sancti Theodori ordinando.

Gregorius Felici episcopo Messanensi.

ET tibi gratum confidimus si fratris tui viri venerabilis episcopi Paulini peregrinationis onera releventur, & sub ejus regimine communi mercede beati Theodori monasterium in civitate tua fundatum studiosius omnipotenti Deo E deserviat. Quod etiam te jam voluisse facere, ejus relatione didicimus. Ideoque rectori patrimonii nostri præcipimus, ut monachos monasterii memorati episcopi perquisitos ad unum congreget, & in eodem monasterio cum iis qui nunc ibi sunt collocare non differat; quatenus eo rectore dignius animarum suarum curam exerceant. Quam rem venerationi tuæ innotescendam prævidimus: ne te omisso aliquid ordinatum in tua contristeris diœcesi.

XXXIX. AD PETRUM DIACONUM.

De monachis dispersis per Siciliam.

Gregorius Petro diacono.

VENERABILIS Paulinus episcopus Tauri civitatis, provinciæ Bruttiorum, nobis

asseruit

asseruit monachos suos * occasione dispersos barbarica usque nunc per totam vagari Siciliam, & eos quippe sine rectore nec animarum curam gerere, nec disciplinæ sui habitus indulgere. Qua de re præcipimus eosdem monachos te omni cura & solicitudine perquisitos ad unum reducere, & cum memorato episcopo rectoreque suo in monasterio sancti Theodori in Messanensi civitate posito collocare: ut & hi qui nunc ibi sunt, quos egere rectore comperimus, & illi quos de cōgregatione ejus inventos reduxeris, in unū possint eo duce omnipotenti domino deservire. Quā rem venerabili Felici ejusdem civitatis episcopo nos significasse cognosce: ne præter suam notitiam in diœcesi sibi concessa ordinatum quippiam contristetur.

* Occisione.

XL. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

De monachis circumquaque vagantibus.

Gregorius Anthemio subdiacono.

IOANNES frater & coepiscopus noster, directo per Iustum clericum suum capitulari; inter alia plura hoc nobis noscitur intimasse, aliquos monachos monasteriorum, in Surrentina diœcesi positorum, de monasterio in monasterium, prout eis libuerit, transmigrare, & a proprii abbatis regula desiderio rei sæcularis abscedere: sed &, quod non licere notum est, peculiaritati eorum singulos studere. Si quos autem qualibet occasione a clericatu in monachicam conversionem venire contigerit, non liceat eis ad eamdem, vel aliam ecclesiam, quarum pridem milites fuerant, sua voluntate denuo remeare: nisi talis vitæ monachus fuerit, ut episcopus, cui ante militaverat, sacerdotio dignum præviderit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo judicaverit, ordinari. Propterea experientiæ tuæ præsenti jussione mandamus, ut neque monacho ulterius de monasterio in monasterium liceat migrare, neque eorum aliquem peculiare quidquam habere permittas, Sed si quilibet hoc præsumpserit, in monasterio, in quo ab initio conversatus est, & sub abbatis sui regula, de qua fugerat, cum competenti coerctione reddatur: ne si tantam iniquitatem fluxam inemendatamque dimittimus, pereuntium animæ a præpositorum anima requirantur. Et quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas prosilisse cognovimus, ut uxores publice sortiantur, eos omni habita vigilantia requiras, & inventos digna coerctione in monasteriis abbatum, quorum monachi fuerunt, retransmittas. Sed & de clericis ad monachatum venientibus, sicut supra diximus, peragere non omittas. Ita enim Dei placabis oculos, & impletæ mercedis particeps invenieris.

Grat. 19. q. 1. cap. 2.

Grat, 57. q. 1. Et quia.

XLI. AD LEANDRVM EPISCOPVM HISPALENSEM.

De Reccaredo rege, & de trina mersione baptismi.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

RESPONDERE epistolis vestris tota intentione voluissem, nisi pastoralis curæ ita me labor attereret, ut mihi magis flere libeat, quam aliquid dicere. Quod vestra quoque reverentia in ipso literarum mearum textu vigilanter intelligit, quando ei negligenter loquor, quem vehementer diligo. Tantis quippe in hoc loco hujus mundi fluctibus quatior, ut vetustam ac putrescentem navem, quam regendam occulta Dei dispensatione suscepi, ad portum dirigere nul- A latenus possim. Nunc ex adverso fluctus irruunt, nunc ex latere cumuli spumosi maris intumescunt, nunc a tergo tempestas insequitur. Interque hæc omnia turbatus cogor modo in ipsam clavum adversitatem dirigere, modo incurvato navis latere, minas & impetum fluctuum ex obliquo declinare. Ingemisco, quia sentio quod negligente me crescit sentina vitiorum, & tempestate fortiter obviante, jamjamque putridæ naufragium tabulæ sonant. Flens reminiscor, quod perdidi meæ placidum litus quietis, & suspirando terram conspicio, quam tamen rerum ventis adversantibus tenere non possum. Si ergo me, frater carissime, diligis, tuæ mihi orationis in his fluctibus manum tende, ut quo laborantem me adjuvas, ex ipsa vice mercedis in tuis B quoque laboribus valentior existas. Explere autem loquendo nullatenus valeo gaudium meum, quod communem filium Reccaredum gloriosissimum regem ad catholicam fidem integerrima agnovi devotione conversum. Hujus dum mihi per scripta vestra mores exprimitis, amare me etiam quem nescio fecistis. Sed quia antiqui hostis insidias scitis, quoniam bellum durius contra victores proponit, nunc erga eumdem solertius sanctitas vestra evigilet, ut bene cœpta perficiat, nec se de perfectis bonis operibus extollat, ut fidem cognitam vitæ quoque meritis teneat: & quia æterni regni civis sit operibus ostendat: quatenus post multa annorum curricula, de re- C gno ad regnum transeat. De trina vero mersione baptismatis, nil responderi verius potest quam quod ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte etiam pro summæ trinitatis veneratione æstimet fieri, neque ad hoc aliquid obsistit, baptizando semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate in aquam vel ter vel semel immergere, quando & in tribus mersionibus personarum trinitas, & in una potest divinitatis singu- D laritas designari. Sed quia nunc hucusque ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo: ne dum mersiones enumerant, divinitatē dividant: dumque quod faciebant faciunt, se morem nostrum vicisse glorientur. Dulcissimæ autem mihi fraternitati vestræ codices direxi, quorum notitiam subter inserui. Ea autem quæ in beati Iob expositione dicta fuerant, & vobis dirigenda scribitis, quia hæc verbis sensibusque petentibus per homilias direxeram, utcumque studui in librorum ductum permutare, qui nunc adhuc a librariis conscribuntur. Et nisi portitoris præsentium E me festinatio coangustasset, cuncta vobis transmittere sine aliqua imminutione voluissem: maxime quia & hoc ipsum opus ad vestram reverentiam scripsi, ut ei, quem præ ceteris diligo, in meo judicer labore desudasse. Præterea si vobis indulgeri tempora ab ecclesiastica occupatione cognoscitis, quid sit jam faciendum scitis, quamvis etiam absentem corpore, præsentem mihi te semper intueor, quia vultus tui imaginem intra cordis viscera impressam porto. Data mense Maii.

Conc. T Tolet. Grat. d cōsec. d 3. cap. Ivo p. 130. Pan. lib cap. 66.

XLII. AD PETRUM SICILIÆ SUBDIACONUM.

De injustis ponderibus rusticorum, aliisque quamplurimis rebus necessariis, ac de continentia subdiaconorum.

Gregorius Petro subdiacono Siciliæ.

[…]diac. […]p.58. QUOD responsalem tuum tarde dimisimus, paschalis festivitatis occupationibus implicati, eum relaxare citius minime valuimus. Causas vero, de quibus indicandum curasti, omnes subtiliter perquirentes, qualiter disposuerimus, inferius cognosces. Cognovimus rusticos ecclesiæ vehementer in frumentorum preciis gravari, ita ut instituta summa eis in cõparatione abundantiæ tempore non servetur. Et volumus ut juxta precia publica omni tempore, sive minus sive amplius frumenta nascantur, in eis comparationis mensura teneatur. Frumenta autem quæ naufragio pereunt, per omnia volumus reputari, ita tamen ut a te negligentia ad transmittendum minime fiat, ne dum transmittendi tempus negligitur, damnum ex vitio vestro generetur. […]onst. […]nd […]tte- Valde autem iniquum & injustum esse prospeximus, ut a rusticis ecclesiæ de sextariaticis aliquid accipiatur, & ad majorem modium dare compellantur, quam in horrea ecclesiæ infertur. Unde & præsenti admonitione præcipimus, ut plus quam decem & octo sextariorum in modio nunquam a rusticis ecclesiæ frumenta debeant accipi. Nisi forte si quid est quod nautæ juxta consuetudinem superaccipiunt, quod minui ipsi in navibus attestantur. Cognovimus etiam in aliquibus massis ecclesiæ exactionem injustissimam fieri, ita ut a septuagenis ternis semis, quod dici nefas est, conductores exigantur: & adhuc neque hoc sufficit, sed insuper aliquid ex usu jam multorum annorum exigi dicuntur. Quam rem omnino detestamur, & amputari de patrimonio funditus volumus. Sed tua experientia sive in hoc quod per libram amplius, sive in aliis minutis oneribus, & quod ultra rationis æquitatem a rusticis accipitur, penset: & omnia in summam pensionis redigat, & prout vires rusticorum portant, pensionem integram & pensantem ad septuagena bina persolvant, & neque siliquas extra libras, neque libram majorem, neque onera supra libram majorem exigi debeant: sed per æstimationem tuam, prout virtus sufficit, in summam pensionis crescat, & sic turpis exactio nequaquam fiat. Ne vero post obitum meum hæc ipsa onera, quæ super pensum illata subtraximus, & in capite pensionis fecimus crescere, iterum in quolibet addantur, & inveniantur, & summa pensionis augeri, & onera adjectionis insuper rustici solvere compellantur; volumus ut securitatis libellos ita de pensionibus facias, quatenus imprimis, dicens tantam pensionem unumquemque debere persolvere, inibi abjectis siliquis, oneribus, vel granaticis. Quod autem ex his minutiis in usum rectoris accedebat, volumus ut hoc ex præsenti jussione nostra, ex summa pensionis in usum tuum veniat. Ante omnia hoc te volumus solicite attendere, ne injusta pondera in exigendis pensionibus ponantur. Sed si qua talia inveneris, frange, & nova & recta constitue, quia & filius meus Servus dei diaconus jam talia invenit, quæ & ipsi displicerent, sed licentiam hæc immutandi non habuit. Super justa ergo pondera, præter excepta &

A vilia cibaria, nihil aliud volumus a colonis ecclesiæ exigi. Præterea cognovimus, quod prima illatio burdationis rusticanos nostros vehementer angustat, ita ut priusquam labores suos venundare valeant, compellantur tributa persolvere, qui dum de suo unde dare non debeant, non habent, ab auctionariis publicis mutuo accipiunt & gravia commoda pro eodem beneficio persolvunt, ex qua re fit ut dispendiis gravibus coangustentur. Unde præsenti admonitione præcipimus, ut omne quod mutuum pro eadem causa ab extraneis accipere poterant, a tua experientia ex publico detur, & a rusticis ecclesiæ paulatim ut habuerint accipiatur, ne dum in B tempore coangustantur, quod eis postmodum sufficere poterat, in inferendum prius compulsi, vilius vendant, & hoc eis minime sufficiat. Pervenit etiam ad nos, quod de nuptiis rusticorum immoderata commoda percipiantur: de quibus præcipimus, ut omne commodum nuptiarum unius solidi summam nullatenus excedat. Si qui sunt pauperes, etiam minus dare debeant. Si qui autem divites, præfati solidi summam nullatenus transgrediantur: quod nuptiale commodum nullatenus volumus in nostram rationem redigi, sed ad utilitatem conductorum proficere. Cognovimus etiam quod nonnullis conductoribus morientibus parentes sui non permittuntur succedere, sed res eorum ad usus ecclesiæ C pertrahuntur: de qua re diffinimus ut parentes morientium, qui in possessione ecclesiæ degunt, heredes eis succedere debeant, nec aliquid eis de substantia morientium subtrahatur. Si vero filios parvulos aliquis reliquerit, quousque ad ætatem talem perveniant, ut substantiam suam regere valeant, personæ eligantur cautæ, quibus parentum eorum res tradi debeant ad custodiendum. Cognovimus etiam, quod si quis ex familia culpam fecerit ecclesiæ, non in ipso sed in ejus substantia vindicatur: de qua re præcipimus, ut quisquis culpam fecerit, in ipso quidem ut dignum est vindicetur. A commodo autem ejus omnino abstineatur: nisi forte parum aliquid, quod in usum executoris qui ad eum D transmissus fuerit proficere possit. Cognovimus etiam, quia quoties conductor aliquid colono suo injuste abstulerit, hoc quidem a conductore exigitur, sed ei non redditur a quo ablatum est: de qua re præcipimus, ut quidquid violenter cuilibet ex familia ablatum fuerit, ipsi restituatur cui ablatum est, & utilitati nostræ non proficiat, ne nos ipsi auctores violentiæ esse videamur. Præterea volumus, ut si quando eos qui in obsequio sunt experientię tuę in aliquibus causis quę sunt extra patrimonium transmittas, parva quidem commoda ex eis accipiant, sed tamen ita ut in eorum utilitatem proficiant: quia nos sacculum ecclesiæ ex lucris turpibus nolumus inquinari. Iubemus etiã E ut hoc experientia tua summopere custodiat, ut per commodum conductores in massis ecclesiæ nunquam fiant, ne, dum commodum quæritur, conductores frequenter mutentur, ex qua commutatione quid aliud agitur, nisi ut ecclesiastica prædia nunquam colantur? Sed ipsa etiam libellatica, prout summa pensionis fuerit, moderentur. Per cellas & cellaria non plus de massis ecclesiæ te accipere volumus, nisi quantum consuetudo est: tua autem quæ comparari jussimus, ab extraneis cõparentur. Pervenit autem ad nos, tres libras auri Petro conductori de Subpatriana injuste ablatas: de qua causa Fantinum defensorem subtiliter require,

Grat. 18. qu. 6. cap. Ivo p. 16. cap. 81.

Grat. 16. qu 1 c. Cognoscimus.

" casis

quire, & si manifeste, injuste; & incompetenter ablatæ sunt, sine aliqua tarditate restitue. Cognovimus etiam rusticos, burdationem, quam jam ab eis exactam Theodosius minime persolverat, iterũ dedisse, ita ut in duplo exacti sint. Quod ideo factum est, quia ejus substantia ad debitum ecclesiæ non sufficiebat. Sed quoniam per filium nostrũ Servumdei diaconum edocti sumus, quod ex rebus substantiæ ejus possit hoc ipsum damnũ sufficienter resarciri, volumus quingentos septem solidos eisdem rusticis sine aliqua imminutione restitui, ne in duplo videantur exacti. Si autem supra damnum rusticorum etiam quadraginta solidi de rebus Theodosii remanent, quos & apud te diceris habere, volumus ut filiæ ejus reddantur, ut res suas, quas in pignore dederat, recipere debeat. Cui etiam Batiolam patris sui restitui volumus. Campanianus gloriosus magister militum duodecim solidos annuos Ioanni notario suo reliquerat ex massa Varroniana, quos dare te annis singulis sine aliqua dubitatione præcipimus nepti Eupli conductoris, quamvis omne mobile ejusdem Eupli perceperit, exceptis dumtaxat solidis illius te volumus solidos vigintiquinque. Suppositorium aliquod argenteum, pro uno solido dicitur esse oppositum, & calix pro sex solidis dicitur esse oppositus. Interrogato domino secretario, vel aliis qui scire possunt, debitum recipe & vascula præfata restitue. Agimus autem gratias solicitudini tuæ, quia de causa fratris mei præcepi tibi ut argentum illius transmittere debuisses, & sic oblivioni mandasti, ac si tibi aliquid ab extremo mancipio tuo diceretur, quod jam velmodo non experiẽtia, sed negligentia tua studeat implere, vel quidquid ejus apud Antonium fuisse cognoveris sub omni velocitate retransmitte. De causa Salpingi Iudæi epistola aliqua est inventa, quam tibi fecimus transmitti, ut eam relegens, & subtiliter causam ejus, vel viduæ cujusdã, quæ in eodem negotio dicitur implicata cognoscens, de quinquaginta uno solidis qui reddi debere noscuntur, sicut justum tibi fuerit visum, responsum facias: ita ut res alienæ injuste nullo modo a creditoribus defraudentur. Antonino medietas legati sui data est, medietas redimetur, quam medietatem ex communi substantia ei volumus adimpleri, & non solum ei, sed etiam defensoribus & peregrinis, quibus legati titulo aliquid dereliquit, & familiæ legatum persolvi volumus, quod tamen ad nos pertinet. Collecta ergo ratione pro nostra parte, id est, pro novem unciis persolve. De solidis ecclesiæ Canusinæ volumus ut aliquid clericis ejusdem ecclesię largiaris, quatenus & ii qui nunc inopiam patiuntur, sustentationem aliquam habeant. Et si illic Deus voluerit ordinari episcopum, habeat unde subsistat. De lapsis sacerdotibus vel Levitis, vel quolibet ex clero, observare te volumus, ut in rebus eorum nulla contaminatione misceearis: sed pauperrima regularia monasteria require, quæ secundum Deum vivere sciuntur, & in eisdem monasteriis ad pœnitentiam lapsos trade, ut res lapsorum in eodem loco proficiant, in quo agere pœnitentiam traduntur: quatenus ipsi ex rebus illorum subsidium habeant, qui de corruptione eorum solicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorum legitimis parentibus dentur, ita tamen ut eorum stipendium, qui in pœnitentiam dati fuerint, sufficienter debeat procurari. Si qui vero ex familia ecclesiastica sacerdotes, vel Levitæ vel monachi, vel clerici, vel quilibet alii lapsi

Grat. 16. qu. 6. c. 5. Ivo p. 6. c. 380.

fuerint; dari eos in pœnitentiam volumus, sed res eorum ecclesiastico juri non subtrahi. Ad usũ tamen suum accipiunt unde ad * pœnitentiam subsistant: ne, si nudentur, locis in quibus dati fuerint onerosi sint. Si qui parentes in possessione habent, ipsis res eorum tradendę sunt, ut in ipsis jura ecclesię conserventur. Ante triennum subdiaconi omnium ecclesiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ ecclesię nullatenus suis uxoribus miscerentur. Quod mihi durum atque incompetens videtur, ut qui usum ejusdem continentię non invenit, neque castitatem ante promisit, compellatur a sua uxore separari, atque per hoc, quod absit, deterius cadat. Vnde videtur mihi ut a præsenti die episcopis omnibus dicatur, ut nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurum caste promiserit: quatenus & præterita mala quæ per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura caute caveantur. Qui vero post eamdem prohibitionem, quę ante triennium facta est, continenter cum suis uxoribus vixerunt, laudandi atque remunerandi sunt, & ut in bono sic permaneant, exhortandi. Eos autem qui post prohibitionem factam se a suis uxoribus continere noluerint, nolumus promoveri ad sacrum ordinem: quia nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. Liberato negotiatori, qui se ecclesiæ commendavit, qui habitat in massa Cinciana, annuam continentiam a te volumus fieri. Cujus continentiæ summam ipse æstima, quanta esse debeat, ut renuntiata nobis in tuis possit rationibus imputari. De præsenti vero indictione, ut jam a filio nostro Servodei diacono percepi, Fantinum defensorem Ioannes monachus quidam moriens in sex uncias heredem dimisit; cui hoc quidem quod dimissum est trade, sed contestare eum ut hoc facere ulterius non præsumat. Sed pro labore suo statue quid accipiat, ut ei vacuus labor suus esse non debeat; & hoc meminerit, ut qui ecclesiæ stipendiis subsistit, ad lucra propria non anhelet. Si quid vero sine peccato, sine appetitu concupiscentiæ, per eos qui causas ecclesiæ agunt ad ecclesiam venerit, dignum est ut ex labore suo ipsi vacui esse non debeant: sed nostro servetur judicio; qualiter debeant remunerari. De argento Rusticiani causam subtiliter require, & quidquid tibi justum videtur exequere. Alexandrum virum magnificum admone, ut causam suam cum sancta ecclesia decidere debeat. Quod si facere forte neglexerit, eamdem causam cum timore Dei, honestate servata, ut potes, exequere. In qua re etiam largiri te volumus aliquid; & si potest fieri, quod aliis dandum est, ipsi relaxetur: dummodo causam, quam nobiscum habet, exerceat. Donationem ancillæ Dei quæ lapsa est, & in monasterio data, omni postposita tarditate restitue: quatenus ipse locus, ut superius dixi, rerum ejus stipendia habeat, qui ejus solicitudinis labores portat. Sed & quidquid ab aliis ex ejus substantia tenetur, recollige, & monasterio præfato trade. Pensiones xenodochii de via nova quantas mihi indicasti, quia apud te habes, nobis dirige. Actionario autem, quem in eodem patrimonio deputasti, prout tibi videtur, ei aliquid largire. De ancilla Dei, quę cum Theodosio fuit, Extranea nomine, videtur mihi ut ei continentiam facias, si utile conspicis: aut certe donationem, quam fecit, reddas. Domum monasterii, quam Antonius datis triginta solidis, amo-

* al. pœnitendum.

Grat. dist. 35. c. 1 Pa... l. 3. c. 8

a monasterio tulerat, receptis solidis omni postposita tarditate restitue. Amulas onychinas requisita subtiliter veritate restitue, quas per portitorem præsentium transmitte. Saturninum, si vacet, & occupatus apud te non est, ad nos dirige. Felix conductor dominæ Campaniæ, quem liberum reliquerat, atque esse indiscussum jusserat, dixit sibi a Maximo subdiacono septuaginta duos solidos ablatos: pro quibus dandis asseruit, quia omnes res suas in Sicilia habuit, vel venumdedit, vel opposuit. Sed scholastici dixerunt, quod de fraudibus indiscussus esse non potest. Dum tamen ad nos de Campania reverteretur, facta tempestate mortuus est: cujus te volumus uxorem & filios requirere, & quidquid opposuerat vel vendiderat opposita absolve, & de venditis precium restitue, & insuper eis aliquod alimentum præbe: quia Maximus eum in Siciliam miserat, & ibi ei quæ ablata sunt, & uxori filiisque ejus sine aliqua mora restitue. Hæc omnia solicite relege: omnemque illam familiarem tuam negligentiam postpone. Scripta mea ad rusticos quæ direxi, per omnes massas fac relegi; ut sciant quid sibi contra violentias debeant defendere ex auctoritate nostra, eisdem vel authentica vel exemplaria eorum dentur. Vide ut omnia absque imminutione custodias: quia de his quæ tibi pro servanda justitia scribo, ego absolvor: & tu si negligis, obligaris. Terribilem judicem considera venientem, & de adventu illius nunc tua conscientia contremiscat, ne tunc sine causa jam timeat, cum coram illo cælum & terra tremuerit. Audisti quod volo: vide quid agas.

XLIII. AD EPISCOPOS PER ILLYRICUM.

Ut episcopi ab hostibus expulsi suscipiantur & alantur.

Gregorius universis episcopis per Illyricum.

Jobinus excellentissimus vir, filius noster, præpositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis jussum fuisse, episcopos, quos a propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos episcopos, qui nunc usque in locis propriis degunt, pro sustentatione & stipendiis præsentis vitæ esse jungendos. Et licet ad hoc fraternitatem vestram jussio principalis admoneat, habemus tamen majus his mandatum æterni principis, quo ad hæc terribilius peragenda compellimur, ut non dico fratres & coepiscopos nostros, sed ipsos etiam quos nobis contrarios patimur, cum opportunitas postulat, in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & cælesti primitus principi obedientes existere, & imperialibus etiam jussionibus consentire; quatenus fratres coepiscoposque nostros, quos & captivitatis diversarumque necessitatum angustiæ comprimunt, debeatis consolandos convicturosque vobiscum in ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere. non quidem ut per communionem episcopalis throni dignitas dividatur, sed ut ab ecclesia juxta possibilitatem sufficientiæ debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in vestris ecclesiis auctoritatem tribuimus: sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur. *Mense Junio, indictione nona.*

XLIV. AD PETRUM SUBDIACONUM.

Godestaldii filium quemdam commendat.

Gregorius Petro subdiacono.

Divina præcepta nos admonent diligere proximos sicut nosmetipsos: & cum hac nos præcipiamur caritate diligere, quanto magis debemus his in subsidiis necessitatum carnalium subvenire? ut eorum angustias, si non ex omnibus, saltem aliquibus substentaculis sublevemus. Quoniam ergo Godestaldii viri dignissimi filium non solum amissione visus, sed etiam inopia victus egestatem pati conspeximus; necessarium duximus, inquantum possibilitas suppetit, ei præbere consultum. Propterea experientiæ tuæ præsenti jussione præcipimus, ut ei annis singulis viginti quatuor modios tritici, fabæ quoque modios duodecim, & vini decimatas viginti pro sustentatione vitæ debeat ministrare: quod tuis postmodum possit rationibus imputari. Ita ergo fac ut præsentium lator nullas de percipiendis domini donis moras sustineat: & tu bene dispensatæ mercedis possis particeps inveniri.

Ioan. diac. lib. 2. c. 5.

XLV. AD VIRGILIUM ARELATENSEM ET THEODORUM MASSILIENSEM episcopos.

Judæos non esse ad baptismum cogendos, sed ad fidem amplectendam suaviter excitandos.

Gregorius Virgilio Arelatensi, & Theodoro episcopo Massiliæ Galliarum.

Scribendi ad fraternitatem vestram, reddendique debitæ salutationis alloquium, licet nulla congrui temporis vel personarum esset occasio; actum est, ut uno in tempore, & quæ decebant de dilectione proximitatis fraternæ persolverem, & quorumdam querimoniam, quæ ad nos perlata est, quomodo errantium animæ salvandæ sint, non tacerem. Plurimi siquidem Judaicæ religionis viri in hac provincia commorantes, ac subinde in Massiliæ partes pro diversis negotiis ambulantes, ad nostram perduxere notitiam, multos consistentium in illis partibus Judæorum, vi magis ad fontem baptismatis, quam prædicatione perductos. Nam intentionem quidem hujuscemodi & laude dignam censeo, & de domini nostri dilectione descendere profiteor. Sed hanc eamdem intentionem nisi competens scripturæ sacræ comitetur effectus, timeo ne aut mercedis opus exinde non proveniat, aut juxta aliquid animarum quas eripi volumus, quod absit, dispendia subsequantur. Dum enim quispiam ad baptismatis fontem non prædicationis suavitate, sed necessitate pervenerit, ad pristinam superstitionem remeans, inde deterius moritur, unde renatus esse videbatur. Fraternitas ergo vestra hujusmodi homines frequenti prædicatione provocet; quatenus mutare veterem vitam magis de doctoris suavitate desiderent. Sic enim & intentio vestra recte perficitur, & conversi animus ad priorem denuo vomitum non mutatur. Adhibendus ergo est illis sermo, qui & errorum in ipsis spinas urere debeat, & prædicando quod in his tenebrescit illumine

Ioan. diac. lib. 4. cap. 23. vit.

illuminet: ut pro his admonitione frequenti mercedem fraternitas vestra capiat, & eos, quantum Deus donaverit, ad novæ regenerationem vitæ perducat.

XLVI. AD THEODORUM DUCEM SARDINIÆ.

De Iuliana abbatissa, & Pompeiana.

Gregorius Theodoro duci Sardiniæ.

IUSTITIAM quam mente geritis, oportet coram hominibus luce operum demonstretis. Iuliana siquidem abbatissa monasterii sancti Viti, quod Vitulana quondam recordandæ memoriæ construxerat, insinuavit nobis a Donato officiali vestro possessionem juris prædicti monasterii detentari. Qui dum excellentiæ vestræ patrociniis erigi se conspicit, ad examinandum judicium venire contemnit. Sed nunc gloria vestra præcipiat eumdem officialem cum prædicta ancilla Dei arbitrale subire judicium; quatenus quidquid eorum de tali controversia arbitrorum judicio fuerit diffinitum, effectui mancipetur, ut id quod se admittere sive retinere perspexerit, non hoc virtutis opere fieri, sed legis justitiæ debeat reputari. Pariter & Pompeiana religiosa, quæ monasterium in domo propria construxisse dignoscitur, queritur matrem quondam generis sui defuncti testamentum ejus velle cassare, quatenus ultimum filii ejus arbitrium ad irritum deducatur. Pro qua re caritate paterna gloriam vestram necessario duximus adhortandam, ut piis se causis salva justitia libenter accommodet, & quidquid his juris ratio tribuit, benigne jubeat custodiri. Dominum autem petimus, ut viam vitæ vestræ propitius dirigat, dignitatemque susceptam administrationis prosperitate disponat.

XLVII. AD HONORATUM DIACONUM.

De oppositionibus Theodori ducis Sardiniæ.

Gregorius Honorato diacono.

QUIA regiminis locum licet immeriti suscepimus, oportet ut fratrum nostrorum necessitatibus, inquantum facultas suppetit, occurramus. Ianuarius ergo metropoleos Caralis frater & coepiscopus noster veniens huc in Romanam civitatem edocuit nos, Theodorum gloriosum magistrum militum, qui ducatum Sardiniæ insulæ suscepisse dignoscitur, multa illic contra piissimorum dominorum jussa peragere, quibus plurima gravissima possessorum, vel civium imperii sui, competenti clementia ac mansuetudine submoverunt. Pro qua re volumus ut apto tempore piissimis dominis, juxta id quod provinciales prædictæ insulæ juste & competenter postulant, suggeras, dum & antea ad Endacium gloriosum magistrum militum, jam per indictionem septimam tunc ducem Sardiniæ, sacra imperialia cucurrerunt: quibus omnia præceperunt gravia nunc capitula submoveri, quatenus eorum jussa de pietatis fonte procedentia, a ducibus, quos in tempore præesse contigerit, inconcussa serventur, mercesque eorum ab administratoribus non debeat dissipari: ut quietam sub imperio clementi dominorum vitam transigant, & consultum, quod subjectis suis tranquilla mente tribuunt; in adventu æterni judicis multiplicata compensatione recipiant.

XLVIII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

Quod mulieres circa monasteria monachorum non maneant, nec pueri ante octodecim annos in monasterio suscipiantur.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SICUT regiminis locum Deo, ut ipsi placuit, disponente suscepimus, ita nos oportet de commissis nobis animabus esse solicitos. Comperimus autem in insula " Orphiaria, in qua situm beati Petri apostolorum principis oratorium esse dignoscitur, multos virorum cum mulieribus suis diversorum patrimoniorum illuc pro necessitate feritatis barbaricæ refugisse: quod importunum judicavimus, ut dum alia refugiorum loca vicina sint, cur ibidem cum monachis debeant mulieres habitare. Propterea præsenti jussione præcipimus experientiæ tuæ, ut a præsenti tempore nullam illic ulterius mulierem, sive ecclesiastici juris sit, sive cujuslibet alterius habitare commanereve permittas, sed refugium sibi cum, sicut prædictum est, tot loca vicina sint, ubi maluerint, ipsi provideant, ut omnis exinde mulierum conversatio submoveatur: ne, si quæ in nobis est curam gerere desistamus, atque inimici laqueis obviare, nos exinde, quod absit, si quid adversi contigerit, culpabiles existamus. Præsentium itaque latori Felici abbati mille quingentas plumbi libras, de quo in eadem insula egere dignoscitur, dare non differas: quod postmodum, cum totius quantitatis summa noscetur, tuis rationibus imputetur. Ita ergo fac, ut tu ipse provideas, si in ejusdem insulæ fabrica expendi utiliter valent. Quia autem dura est in insulis congregatio monachorum, etiam pueros in eisdem monasteriis ante decem & octo annorum tempora suscipi prohibemus. Vel si qui nunc sunt, tua eos experientia auferat, & in Romanam urbem transmittat. Hoc & in Palmaria aliisque insulis te per omnia volumus custodire.

"Orphi… Gra. … q. … Ext. d… rog. ca…

XLIX. AD MONACHOS IN CHRISTI MONTE CONSTITUTOS.

De Orosio abbate suscipiendo.

Gregorius universis monachis in Christi Monte insula constitutis.

PERVENIT ad nos nulla vos monasticæ regulæ præcepta custodire: pro qua re compulsi sumus præsentis præcepti portitorem Orosium abbatem ad vos dirigere, ut omnia acta vestra subtiliter exquirens, quæque ei recta fuerint visa disponat, & nobis quę ab eo ordinata fuerint, renuntiet. Proinde admonemus, ut omnem ei obedientiam prębeatis. Et quidquid disposuerit, velut a me dispositum cum debita reverentia custodite.

L. AD SYMMACHUM DEFENSOREM.

De Orosio abbate in Gorgone insula ordinando.

Gregorius Symmacho defensori.

FILIUS meus Bonifacius diaconus dixit mihi, quod experientia tua scripsisset, monasterium quondam ab Albina religiosa femina constructum paratum existere, ut in eo debeant monachi ordinari. Et quidem laudavi solicitudinem tuam, sed volo ut excepto eo loco, qui jam in camdem

camdem rem dimissus est, locus alter debeat pro- A videri: ita tamen ut pro incertitudine temporis locus super mare requiri debeat, qui aut loci dispositione munitus existat, aut certe non magno labore muniri valeat, ut illuc monachos transmittamus: quatenus insula ipsa, quæ monasterium nuncusque non habuit, etiam in hujus conversationis via meliorari debeat. Ad quam rem implendam atque providendam, Orosium abbatem præsentis præcepti portitorem direximus, cum quo tua experientia litora Corsicæ circumeat: & si cujuslibet personæ privatæ locus talis inveniri dignus potuerit, dignum parati sumus precium dare, ut possimus aliquid firme constituere. Cui B præfato Orosio injunximus, ut in Gorgonem insulam pergat, cum quo tua experientia pariter eat, & mala omnia, quæ illic cognovimus admissa, ita vindicate, ut per ultionem vestram præfata insula etiam in posterum maneat correcta. Hujus insulæ monasteria sæpefatus abbas Orosius instituat, atque ita ad nos remeare festinet. Ita igitur experientia tua faciat, ut ex utraque re, id est, vel providendo in Corsica monasterio, vel corrigendis monachis in Gorgonia, non nostræ, sed voluntati omnipotentis Dei parere festinet. Præterea volumus ut sacerdotes qui in Corsica commorantur, prohiberi debeant ne cum mulieribus conversentur, excepta duntaxat matre, sorore, vel uxore, C quæ caste regenda est. Tribus vero de quibus prædicto filio meo Bonifacio diacono tua experientia scripsit, quia vehementer egent, quidquid eis sufficere æstimas impende, quod nos in tuis postmodum rationibus imputabimus. Data mense Iulio.

LI. AD FELICEM EPISCOPVM SIPONTINVM.

Canusinam ecclesiam commendat.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

PERVENIT ad nos quod Canusina ecclesia ita sit sacerdotii officio destituta, ut nec pœnitentia ibidem decedentibus, nec baptisma præstari D possit infantibus. Hujus igitur tam piæ rei tamque necessariæ mole permoti, jubemus dilectioni tuæ, ut hujus præceptionis auctoritate communitus memoratæ ecclesiæ visitator accedas, & vel duos parochiales presbyteros debeas ordinare, quos tamen dignos ad tale officium veneratione vitæ, & morum gravitate prævideris, & quibus in nullo obvient constituta canonicæ disciplinæ, ut sanctæ cum digna cautela provideatur ecclesiæ.

LII. AD IOANNEM EPISCOPVM SVRRENTINVM.

Præcipit consecrationem monasterii sancti Stephani.

Gregorius Ioanni episcopo Surrentino.

E RELIGIOSIS desideriis facile est præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Et quoniam Savinus abbas monasterii sancti Stephani insulæ Capris suggessit nobis se S. Agathæ martyris reliquias jam olim apud se habere concessas, & in monasterio suo vult ipsa sanctuaria collocari, ideoque ad prædictum monasterium te jubemus accedere, & si ibidem nullum corpus constat humatum, prædicta sanctuaria solenniter collocabis, ut devotionis suæ potiatur effectu.

LIII. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Scribit de oppressione Gaudiosi.

Gregorius Anthemio subdiacono.

NON solum frequentibus præceptionibus, sed etiam præsentem te sæpius monuisse me memini, ut illic vice nostra, non tantum pro utilitatibus ecclesiasticis; quantum pro sublevandis pauperum necessitatibus fungereris, & eos magis cujuslibet oppressionibus vindicares. Præsentium ergo lator Gaudiosus, insinuavit nobis ab actoribus sanctæ Romanæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, sibi violentiam irrogari, asserens quod filios suos juri prædictæ ecclesiæ velint vindicare. Oblatis etenim ab eo documentis, agnovimus Siricam uxorem præsentium portitoris ab Ecia quondam gloriosæ memoriæ, Morenæ cuidam feminæ, titulo donationis fuisse largitam, & ab eodem Morena per epistolam manumissam: & ideo indecens esse credimus, ut progeniti ex libera muliere filii ad servitium retrahantur. Propterea experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus, ut his ipsis documentis, sicut & nos didicimus exuto a curis animo diligenter intendat, quatenus si documenta nulla sunt ab ecclesiæ parte, quæ documentis hujus hominis debeant obviare, ab ejus se molestia sine aliqua retractatione suspendat. Durum enim est, ut si alii pro mercede sua libertates tribuunt, ab ecclesia quam tueri has oportuerat, revocentur. Iterum ergo atque iterum experientiam tuam necessario submonemus, ut illic, si quæ inter pauperes & Romanam ecclesiam sanctam quæstiones vertuntur, omni mentis integritate discutiat, sicque patrimoniales utilitates peragat, ut a benignitate justitiæ non recedat.

Ivo p. 163 cap. 73.

LIV. AD PETRVM SVBDIACONVM.

De stipendiis in dedicatione ecclesiæ sanctæ Mariæ dandis.

Gregorius Petro subdiacono.

FESTIVITATIBVS sanctorum desiderabiliter insistentes, præsentis præceptionis nostræ paginam ad experientiam tuam necesse duximus dirigendam: indicantes ei, oratorium beatæ Mariæ, quod nuper in cella fratrum ædificatum est, ubi Marinianus abbas præesse dignoscitur; Augusto Mense disposuisse nos adjuvante domino summopere dedicare, quatenus cœpta nostra operante Domino debeant consummari. Sed quia cellæ ipsius tenuitas exigit, debere nos in ipsa diei festivitate concurrere, propterea volumus, ut ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus in auro solidos decem, vini amphoras triginta, annonæ modios ducentos, olei orcas duas, verveces duodecim, gallinas centum, quæ tuis possint rationibus postmodum imputari. Statim ergo fieri hæc nulla moræ interjectione constitue, ut vota nostra Deo auctore celerem sortiantur effectum.

LV. AD SEVERVM EPISCOPVM.

Visitationem Ariminensis ecclesiæ injungit.

Gregorius Severo episcopo.

FRATERNITATIS tuæ edocti sumus epistola, in persona Odeatini de electione episcopatus aliquos consensisse: quem quoniam nos non

non concedimus, in ejus non debent immorari A persona. Sed habitatoribus ejusdem civitatis edicito, ut si in eadem ecclesia dignum ad hoc opus invenerint, in ipsius cuncti electione declinent. Alioquin præsentium tibi portitor personam, de qua ei diximus, indicabit, in cujus debeat fieri electione decretum. Vos etenim in ejusdem visitatione ecclesiæ estote solertes atque soliciti, ut & res ejus illibatæ serventur: & utilitates vobis disponentibus more solito peragantur.

LVI. AD VRSICINVM DVCEM, CLERVM ET PLEBEM ARIMINENSEM.

De episcopo eligendo.

Gregorius Vrsicino duci, clero, ordini & plebi Ariminensis civitatis.

DILECTIONIS vestræ quam sit in expectatione pontificis prona devotio, directæ relationis textus insinuat. Sed quia ordinatorem vehementer in his oportet esse solicitum, nostræ in hoc utique cura deliberationis invigilat. Ideoque caritatem vestram scriptis præsentibus admonemus, ut nullus se debeat pro Odeatini ad nos fatigare persona: sed si in eadem civitate qui ad hoc sit utilis invenitur, ita ut a nobis reprehendi non possit, vestra concurrat electio. Si vero ad hoc dignus inventus non fuerit, nos in quo pariter debeatis præbere consensum, præsentium diximus portitori. Vos autem unanimes orate fideliter, ut quicumque fuerit ordinandus, & vobis utilis possit existere, & dignum Deo nostro sacerdotale exhibere servitium.

LVII. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Palatinam illustrem feminam pro sustentatione commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SI proximorum necessitatibus habita compassione benigna mente concurrimus, nostris procul dubio necessitatibus clementem dominum reperimus. Palatina siquidem femina illustris, continua hostilitate insinuavit se plurimis necessitatibus subjacere. Propterea experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus, ut pro sustentatione ejus annuos triginta solidos dare non differas, qui tuis postmodum possint rationibus imputari. Ita ergo fac, ut & tu bene ministrando mercedis commodum percipias, & nostra ad effectum præcepta perducas.

LVIII. AD PERVSINOS.

De episcopo eligendo.

Gregorius clero & ordini & plebi consistenti Perusiæ.

MIRAMVR, carissimi fratres in Christo, quare ecclesiam Dei tanto tempore absque rectore conspicitis, ac de vestro totiusque plebis regimine minime cogitatis. Notum est enim, quod grex, si pastoris cura defuerit, per avia gradiatur, & ob hoc familiarius inimici laqueos insidiantis incurrat. Vnde necesse est de his qui ecclesiæ militant, unum, habito timore domini, perquirere, qui pastoris ministerium possit digne suscipere, atque illic protegente domino sacramentorum divinorum dispensator insistere: quatenus & pro filiis ecclesiæ vestræ puræ quotidie mentis holocaustum offerat, & viam gregi quomodo ad supernam patriam gradiatur, ostendat.

LIX. AD GENNADIVM EXARCHVM AFRICÆ.

De violentiis Theodori magistri militum.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho Africæ.

DEI præ oculis vos indesinenter habere timorem, ac sectari justitiam, submissa hostium colla testantur: sed ut gloriam vestram in eadem prosperitate gratia Christi custodiat, quæcumque perperam committi cognoscitis, celeri, sicut consuevistis, cohibitione compescite, ut armis justitiæ præmuniti, hostiles impetus fidei virtute, quod est totius culmen virtutis, superetis. * Marinianus B siquidem Turritanæ civitatis frater & coepiscopus noster nobis lacrymabiliter indicavit, civitatis suæ pauperes omnino vexari, & commodalibus affligi dispendiis. Insuper & religiosos ecclesiæ suæ homines, gravem ab hominibus Theodori magistri militum sustinere molestiam, ac pati corporales injurias, & quod ad hoc usque prorumpitur, ut in carcerem, quod dici nefas est, retrudantur: sæpe quidem etiam in causis ad ecclesiam suam pertinentibus a præfato glorioso viro graviter impediri. Quæcumque sint, si tamen vera sint, reipublicæ disciplinæ contraria vos scitis. Et quia hæc omnia vestram excellentiam convenit emendare, C salutans eminentiam vestram exposco, ut ea ulterius fieri non sinatis, sed ex opere illi jubete * diligenti, ut ab ecclesiæ se læsione removeat, & nullus eorum in angariis seu commodis ultra quam sinit ratio prægravetur, aut si quæ causæ fuerint, non potentatus metu, sed legali ordine finiantur. Ita igitur quæso, aspirante vobis domino, hæc omnia præceptionis nostræ interminatione corrigite, ut si non rectitudinis contemplatione, saltem formidine nostræ jussionis a talibus se gloriosus Theodorus, vel homines ejus abstineant: quatenus, quod ad laudem vestram proficiat & mercedem, in partibus vobis commissis possit florere cum libertate justitia. D

*Mar…
*dili…

LX. AD IANVARIVM ARCHIEPISCOPVM CALARITANVM SARDINIÆ.

Catellam illustrem feminam commendat.

Gregorius Ianuario archiepiscopo Calaritano Sardiniæ.

SI ipse dominus noster viduarum se maritum, orphanorumque patrem scripturæ sacræ profitetur testimonio, nos quoque membra corporis ejus ad imitandum caput summo debemus mentis affectu intendere, & salva justitia orphanis & vi- E duis præsto, si necesse sit, esse. Et quia insinuatum est nobis Catellam religiosam feminam, habentem filium suum hic in sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, militantem, quorumdam immissionibus vel inquietudinibus molestari; de ea re fraternitatem vestram scriptis præsentibus necesse duximus adhortandam, ut eidem prædictæ feminæ tuitionem ferre, salva justitia, non declinet: sciens quod de hujusmodi rebus & dominum sibi debitorem faciat, & nostram circa se caritatem magis astringat. Causas enim prædictæ feminæ, sive sint, sive fuerint, nostro volumus judicio terminari, ut foralis illi inquietudo submoveri debeat, & tamen a judicii justitia nullatenus excusetur.

Oia

Ora autem dominum, quo viam vestram cursu ad A se prospero dirigat, & ad regnum venturæ gloriæ propitiatus ipse perducat.

LXI. AD EVMDEM.

Pompeianam religiosam commendat.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano Sardiniæ.

LICET fraternitas vestra zelo justitiæ se in diversorum tuitionem congruenter impendat, proniorem tamen eam credimus prorsus existere in eorum solamina quos ei nostra commendat epistola. Pompeiana igitur religiosa femina per hominem suum suggessit nobis, multa se quorumdam dominum sustinere assidue irrationabiliter gravamina, & ob hoc nobis supplicasse dignoscitur, ut nostris eam vobis commendaremus apicibus. Propterea salutantes fraternitatem vestram, debito caritatis affectu prædictam vobis feminam necessario duximus commendandam, ut comitante justitia, in nulla eam fraternitas tua contra æquitatem gravari causa permittat, nec aliqua inconsulte pati dispendia. Sed si quas eam habere causas contigerit, in electorum judicio, altercantium ventiletur contentio: & quæcumque fuerint diffinita, ita tranquille ad effectum vobis solatiantibus perducantur, ut & vobis pro tali opere merces inhæreat, & nostris apicibus commendata gaudeat C se invenisse justitiam.

LXII. AD EVMDEM.

Catellam religiosam commendat.

Gregorius item Ianuario archiepiscopo Calaritano Sardiniæ.

PASTORALIS regiminis necessitate compellimur, ut orphanorum viduarumque causis solertius quam curis ceteris insistamus: & quia insinuatum nobis est Catellam religiosam feminam, habentem filium hic in sancta Romana ecclesia, cui Deo auctore præsidemus, militantem, quorumdam immissionibus, vel inquietudi- D nibus molestari: de ea re fraternitatem vestram scriptis præsentibus necesse duximus adhortandam, ut eidem prædictæ feminæ tuitionem ferre salva justitia non declinet: sciens quod de hujusmodi rebus & sibi dominum faciat debitorem, & nostram circa se caritatem astringat. Causas enim prædictæ feminæ sive sint, sive fuerint, nostro volumus judicio terminari, ut foralis illi inquietudo submoveri debeat, & tamen a judicii justitia nullatenus excusetur. Oro autem dominum quo viam vestram cursu ad se prospero dirigat, & ad regnum venturæ gloriæ propitiatus ipse perducat.

E

LXIII. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Scribit domum Petronii injuste titulatam.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SICVT res ad jus ecclesiæ pertinentes amittere non debemus, ita alienas appetere incivile esse judicamus. Et quoniam edocti sumus domum Petronii notarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore præsidemus, a Constantio tunc defensore irrationabiliter titulatam; experientiæ tuæ præsentis præcepti pagina demandamus, ut omni excusatione vel dilatione omissa, deposito titulo eamdem domum præsentium latrici Theodoræ relictæ antedicti Petronii sine mora restituas: ne, quod absit, viduis inde præjudicium oriatur, unde consolationis debent invenire solatium.

LXIV. AD FELICEM EPISCOPVM MESSANENSEM.

Scribit ut consuetudines antiquas observet.

Gregorius Felici episcopo Messanensi.

CONSVETVDINES quæ ecclesiis gravamen noscuntur inducere, nostra nos decet consideratione remittere, ne illuc aliqua cogantur in- B ferre, unde sibi inferenda debent potius expectare. Clericorum siquidem aliorum consuetudinem te oportet illibatam servare, eisque annis singulis quæ sunt consueta transmittere. Nobis autem de cetero ne quid transmittere debeas inhibemus. Et quoniam non delectamur xeniis, palmatianas, quas tua direxit fraternitas, cum gratiarum actione suscepimus: sed eas, ne quod exinde potuisses sentire dispendium, digno fecimus precio venumdari, & id fraternitati tuæ transmisimus sigillatim. Sed quia caritatem tuam ad nos venire velle cognovimus, scriptis præsentibus admonemus, ut ad veniendum non debeas laborem assumere, sed ora pro nobis, ut quanto nos itineris intervalla dissociant, tanto animis nostris adinvicem Christo adjuvante simus in caritate conjuncti; quatenus nos alterna obsecratione juvantes, susceptum officium venturo integrum judici resignemus.

LXV. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Pastorem quemdam infirmum oculis commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

SI proximorum necessitatibus habita compassione benigna mente concurrimus, nostris procul dubio petitionibus dominum clementem reperimus. Pastorem siquidem, qui nimia visus imbecillitate laborat, habentem conjugem, duoque mancipia, qui & cum Ionatha quondam glorioso fuerat, plurimis cognovimus necessitatibus subjacere. Propterea experientiam tuam per præsentis præcepti paginam admonemus, uti pro sustentatione ejus annuos tritici modios XXIII. necnon & fabæ modios XI. dare non differas, quæ postmodum possint tuis rationibus imputari. Ita ergo fac ut & tu bene ministrans mercedis & commodum percipias, & nostra ad effectum præcepta perducas.

Mense Augusto.

LXVI. AD EVMDEM.

Castigationem injungit illorum qui sacra vasa & ministeria ecclesiastica Iudæis vendiderunt.

Gregorius Anthemio subdiacono.

FVSCVS archiater ardore fidei provocatus preces effudit, dicens Opilionem diaconum, sed & servum Dei Crescentium, clericos * Venafranæ ecclesiæ, oblitos timorem futuri judicii ministeria antefatæ ecclesiæ Hebræo cuidam, quod dici nefas est, vendidisse: id est, in argento calices duos, coronas cum delphinis duas, & de aliis coronis lilia, pallia majora sex, & minora septem. Et

* Benefanæ

Et ideo mox ut præsentem jussionem experientia A tua susceperit, memoratos ecclesiasticos ad se faciat indifferenter occurrere, & requisita veritate, si ita esse sicut suggestum est constiterit, memoratum Hebræum, qui oblitus vigorem legum præsumpsit sacra civiliter comparare, per judicem provinciæ faciat conveniri, & sine aliqua mora antefata ministeria restituere compellatur, ut ex eis sæpefatæ ecclesiæ nihil possit imminui. Ipsum autem diaconum vel clericos, qui tantum nefas commiserunt, in pœnitentia relegare non differas, ut tale tantumque delictum suis lacrymis possint diluere.

LXVII. AD PETRUM SUBDIACONUM. B

Ut exteriorem curam monasterii Fausto commendet.

Gregorius Petro subdiacono Siciliæ.

SICUT studii nostri esse condecet a litigiis foralibus monachos submovere, ut divinis ministeriis pie ac solerter invigilent, ita necesse est nostra provisione quemadmodum negotia eorum disponi debeant ordinare, ne districta mens per varias causarum curas defluat, & ad celebrandum opus consuetum enervata torpescat. Præsentium itaque lator abbas Ioannes plurima se monasterii sui asserit habere negotia. Pro qua re experientiam tuam C per præsentis scripti paginam admonemus, quatenus cum Fausto, qui Romani viri magnifici ex prætore cancellarius fuerat, loqui debeat. Cujus si pronam ad hanc rem compereris voluntatem, ei monasterii ipsius generaliter debeas constituto solatio commendare negotia. Expedit enim parvo incommodo a strepitu causarum servos Dei quietos existere, ut & utilitates cellæ per negligentiam non pereant, & servorum Dei mentes ad opus dominicum liberiores existant.

LXVIII. AD EPISCOPOS PER SICILIAM CONSTITUTOS.

Ut hi caveant de his qui fallaciter angarias accipiunt. D

Gregorius universis episcopis per Siciliam.

FRATERNITATIS vestræ diu jam probata devotio tanto nos compellit pro vobis caute providere, quanto vos astruit audito nostræ ecclesiæ damno studiose concurrere. Cognovimus quosdam in Sicilia insula simulantes se sedis apostolicæ defensores, de frumento vos in angariis aliisque rebus affligere, necessarioque duximus eorum fallaciæ scriptis præsentibus obviare. Ideoque fraternitatem vestram caritate debita salutantes, magnopere commonemus, ut nullo modo talibus deinceps apud vos locus surrependi remaneat: sed quisquis ille est, si revera sedis nostræ E fuerit notarius vel defensor, nisi nostra ad vos specialiter, vel rectoris nostri patrimonii scripta detulerit, nullis per nomen ecclesiæ nostræ potiatur angariis: nec aliqua vobis ab eo gravamina imponi permittatis, sed suis utilitatibus iter suum propriis, ut novit, disponat expensis. Nec quemquam ab eo in locis istis patiamini molestari. Hæc etenim quæ nostris apicibus pro vestra vestrorumque quiete inhibuisse cognoscimur, sic constantius conservate, ut hoc exuti gravamine, divinis obsequiis devoti ac paratiores inveniri valeatis.

LXIX. AD PETRUM SUBDIACONUM.

Tuitionem Cyriaci & Ioannæ commendat.

Gregorius Petro subdiacono.

EGENTIBUS nostræ commendationis auxilio, oportet nos, inquantum ratio patitur, benigna mente præbere subsidium. Proinde experientiæ tuæ Cyriacum & Ioannem conjugem ejus præsentium portitores nostra præceptione duximus commendandos, quatenus a nullo ejus contra justitiam opprimi vel gravari permittas. Sed ubi necesse fuerit tuis, annuente justitia, solatiis perfruantur; ut, salva æquitate, nostram sibi in omnibus commendationem te concurrente prodesse lætentur. Quia vero præfata femina, pro eo quod post acceptas sponsalitias arrhas ex Iudæa ad Christianam religionem conversa est, dicitur sustinere molestiam, & eamdem causam jam dictam asseruit, & finitam experientia tua diligenter exquirat: & si causam judicatam cognoverit, nullam exinde querelam adversus suprascriptam feminam ulterius quolibet modo resperpere permittat. Sed quæ judicata sunt modis omnibus conserventur, ne ob id quod meliorem partem elegisse dignoscitur, malorum hominum controversiis quatiatur.

LXX. AD EUMDEM.

Ne episcopi ante hiemem ad se veniant, & de comparatione frumenti.

Gregorius Petro subdiacono.

QUIA fratres & coepiscopos nostros in Sicilia insula commorantes, ad beati Petri apostoli natalitium diem convenisse volumus, scriptis præcedentibus agnovisti. S. Leo V. 4. c. 7. Sed quia ea causa, quæ cum viro magnifico * Iustino expræetore dicitur, * al. Iu niano. eorum iter interim præpedivit, & quia jam tempus veniendi & redeundi non sinit, eos nolumus ante hiemem fatigari. Gregorium vero Agrigentinum, & Leonem Catanensem, & Victorem Panormitanum per omnia volumus ad te ante hiemem proficisci. Quinquaginta vero auri libris, quas habes, nova frumenta ab extraneis compara, & in Sicilia in locis in quibus non pereant repone, ut mense Februario illuc naves quantas possumus dirigamus, & eadem ad nos frumenta deferantur. Sed etsi nos transmittere cessamus, ipse naves provide, & ad nos, auxiliante Domino, Februario mense transmitte hæc eadem frumenta, exceptis dumtaxat frumentis quæ nunc mense Septembri vel Octobri juxta consuetudinem transmitti præstolamur. Ita ergo experientia tua faciat, ut sine alicujus vexatione coloni ecclesię frumenta congregentur: quia tantum hic parva nativitas fuit, ut, nisi auxiliante Deo frumenta de Sicilia congregentur, fames vehementer immineat. Naves vero, quæ commendatę ecclesiæ sanctę semper fuerunt, in omnibus tuere, ad quod tibi etiam directæ gloriosi viri Leonis exconsulis epistolæ concurrunt. Multi vero huc veniunt, qui terras aliquas, vel insulas in jure ecclesiæ nostræ, in emphyteosim sibi postulant dari: & aliquibus quidem negamus, aliquibus vero jam concessimus. Sed tua experientia sanctę ecclesiæ utilitatem conspiciat, memor, quod ante sacratissimum beati Petri apostoli corpus, potestatem patrimonii ejus acceperit. Et licet hinc scripta decurrant, quod utilitatem patrimonii impendit, fieri nullo modo per-

permittat: quia nec nos sine ratione aliquid dedisse reminiscimur, vel dare disponimus.

LXXI. AD EUMDEM.

De possessionibus Taurominitanæ ecclesiæ injuste occupatis.

Gregorius Petro subdiacono.

QUANTO apostolicæ sedi ab ecclesiis reverentia ceteris exhibetur, tanto eam in earum decet esse tuitione solicitam. Et quia domus, vel fines, vel possessiones Taurominitanæ juri ecclesiæ pertinentes, ab actionariis dicuntur nostræ ecclesiæ contra rationis ordinem occupatæ, experientiæ tuæ præsentis hujus pręcepti paginam deputamus, quatenus cognita veritate, si ita est, cuncta quæ occupata didiceris, in antefatæ ecclesiæ pristina jura restituas. Quia vero pervenit ad nos, vivente adhuc Victorino episcopo ejusdem ecclesiæ, periisse pecunias, ad earum requisitionem te Secundino fratri & coepiscopo nostro volumus præbere solatia: & utilitatibus ejusdem ecclesiæ, in quo necessarium fuerit, salva æquitate concurrere. Ita etenim cuncta quæ in hujus præcepti pagina continentur effectui mancipare festina, ut de æquitate servata præfati episcopi relationibus ipse lauderis.

LXXII. AD GENNADIUM PATRICIUM ET EXARCHUM AFRICÆ.

De concilio contra hæreticos faciendo.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho Africæ.

[...]3. qu. [...] 48. [...]b. 13. [...]1. SICUT excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita dominus victoriarum fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis ecclesiæ ejus omni vivacitate mentis & corporis obviare, quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis enitescat opinio, cum & forensibus bellis adversariis catholicę ecclesiæ pro Christiano populo vehementer obsistitis, & ecclesiastica prelia sicut bellatores domini fortiter dimicatis. Notum est enim hæreticę religionis viros, si eis, quod absit, suppetit nocendi licentia, contra catholicam fidem vehementer insurgere, quatenus hæreseos suæ venena ad tabefacienda, si valuerint, Christiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra ecclesiam catholicam, domino eis adversante, colla subrigere, & fidem velle Christiani nominis inclinare. Sed eminentia vestra conatus eorum comprimat, & superbas eorum cervices jugo rectitudinis premat. Concilium vero catholicorum episcoporum admoneri præcipite, ut primatem non ex ordine loci, postpositis vitæ meritis, faciat: quoniam apud Deum non gradus elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur. Ipse vero primas non passim, sicut moris est, per villas, sed in una juxta eorum electionem civitate resideat, quatenus adeptæ dignitatis meliori ingenio resistendi Donatistis possibilitas disponatur. Ex concilio vero Numidiæ si qui desiderarint ad apostolicam sedem venire, permittite: & si quilibet eorum vię contradicere voluerit, obviate. Magna profecto excellentiæ vestrę apud creatorem gloria proficit, si per eam dispersarum ecclesiarum potuerit societas restaurari. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriam conspicit ręvocari, tanto largiora tribuit, quanto per ea religionis suæ dignitatem viderit ampliari. Persolventes præterea paternæ caritatis affectum, dominum petimus, quo

A brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat, & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis exacuat.

LXXIII. AD EUMDEM.

Gratiarum actiones facit pro beneficiis sancto Petro collatis.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho per Africam.

SI non ex fidei merito, & Christianæ religionis gratia, tanta excellentiæ vestræ bellicorum actuum prosperitas eveniret, non summopere miranda fuerat, cum sciamus etiam hæc antiquis bellorum ducibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Gra. 23 q. 4. cap. 49. Bur lib. 15. c. 18. Ivo p. 16. cap. 19
B Deo largiente, victorias non carnali providentia, sed magis orationibus prævenitis, fit ut hoc in stuporem veniat, quod gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente descendat. Ubi enim meritorum vestrorum loquax non discurrit opinio? Quæ bella vos frequenter appetere non desiderio fundendi sanguinis, sed tantum dilatandæ causa reipublicæ, in qua Deum coli conspicimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutum opera eminentes in hac vita constituunt, ita & interna morum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam cælestium gaudiorum participatione glorificant. Plurima enim pro pascendis
C ovibus beati Petri apostolorum principis utilitatibus, excellentiam vestram præstitisse didicimus: ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nudata cultoribus largitis Datitiorum habitatoribus restauraverit. Quæcumque igitur illic Christiana mente confertis, horum retributionem per spem in futuro judicio sustinetis. Quamobrem præsentium quoque latorem, Hilarium nomine, eminentiæ judicavimus commendandum vestræ, ut in his quæ sibi necessaria, justitia tamen præeunte, suggesserit, solitum ei impendatis affectum. Persolventes autem paternæ caritatis alloquium, petimus dominum salvatoremque nostrum, quo eminentiam vestram pro solatio reipublicę sanctæ
D misericorditer protegat, & ad dilatandum per finitimas gentes nomen ejus magis magisque brachii sui firmitate confortet.

LXXIV. AD GAUDIOSUM MAGISTRUM MILITUM AFRICÆ.

Congratulatur pro benevolentia ejus.

Gregorius Gaudioso magistro militum Africæ.

SICUT lucernæ lumen per collimitantia " quęque quo lucet loca diffunditur, ita cujuslibet personæ bonorum actuum probitas non solum quo degit, sed per diversas provincias fama loquente cognoscitur, ut quoniam præsentię nulla potest esse notitia, hoc discursus opinionis efficiat, quod rei veritas per præsentiam poterat exhibere. Di- " quousque
E dicimus enim diversos judices, qui ad ministrandam Africanam provinciam diriguntur, summa gloriam vestram familiaritate diligere. Quod non procederet, nisi apud eosdem judices mentis ejus sinceritas appareret, ut adeptam administrationem consilii vestri participatione disponerent. * Et quidem maximas Deo gratias referimus, cum tales habere proprios provincias habitatores agnoscimus, qui ingenita nobilitate polleant, & potentibus viris adhæreant, provincialibusque suis ad remedium adepta temporum opportunitate consistant. * Ex quo

ſiſtant. Perſolventes itaque paternæ caritatis affectum præſentium latorem, quem illuc ad ordinandas res pauperum direximus, veſtræ gloriæ commendamus, quatenus ei quæ neceſſaria fuerint ſalva juſtitia tribuatis. Oro autem dominum, quo vitam veſtram in omni bono cuſtodiat, actuſque veſtros miſericordiæ ſuæ dono diſponat.

LXXV. AD EPISCOPOS NVMIDIÆ.

Vt nullum ex Donatiſtis ordinent.

Gregorius univerſis epiſcopis Numidiæ.

SI quando, cariſſimi in Chriſto fratres, inter virentes ſegetes zizaniorum quædam ſe infert importuna commixtio, hanc radicitus neceſſe eſt cultoris manus adimat, ne futurus ſecundæ ſegetis fructus poſſit intercipi. Et nos ergo, qui licet indigni dominici agri culturam ſuſcepimus, ab omni zizaniorum ſcandalo ingenuam reddere ſegetem feſtinamus, quatenus ager domini reditu abundantiori fructificet. Petiiſtis etenim per Hilarium chartularium noſtrum, a beatæ memoriæ prædeceſſore noſtro, ut omnes vobis retro temporum conſuetudines ſervarentur, quas a beati Petri apoſtolorum principis ordinationum initiis hactenus vetuſtas longa ſervavit. Et nos quidem juxta ſeriem relationis * veſtræ, conſuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil uſurpare dignoſcitur, * immotam permanere concedimus, ſive de primatibus conſtituendis, ceteriſque capitulis, exceptis his qui ex Donatiſtis ad epiſcopatum perveniunt, quos provehi ad primatus dignitatem, etiam cum ordo clericorum eos ad locum eumdem deferat, modis omnibus prohibemus. Sufficiat autem illis commiſſæ ſibi plebis tantummodo curam gerere: non autem etiam illos antiſtites, quos catholica fides in eccleſiæ ſinu & edocuit & genuit ad obtinendum culmen primatus anteire. Vos ergo, fratres cariſſimi, admonitiones noſtras zelo caritatis dominicæ prævenite, ſcientes quod diſtrictus judex ad examinandum deducturus eſt cuncta quæ gerimus, & unumquemque noſtrum non ex prærogativa ſublimioris gradus, ſed ex operum meritis approbabit. Quæſo ergo, voſmetipſos invicem alterna pace diligite in Chriſto, & hæreticis vel inimicis eccleſiæ uno cordis intuitu obviate. De proximorum animabus eſtote ſoliciti, ad fidem quos valetis prædicatione caritatis, prætenſo etiam terrore futuri judicii, ſuadete: quoniam paſtores conſtituti eſtis, & dominus gregum ab iis quibus commiſit paſtoribus fructum multiplicati gregis expectat. Qui ſi proprii gregis augmentum adhibito ſtadio diligentiori proſpexerit, multiplicibus profecto vos cæleſtis regni muneribus decorabit. Perſolvens præterea fraternę dilectionis alloquium, oro dominum, qui nos animarum paſtores, quos elegit, ante ſe dignos efficiat: ſed hic actus noſtros, quos in futura vita digne ſuſcipiat, ipſe diſponat.

Grat. diſt. 12 c. conſuetudinem. Ivo ep. 65.

* al. noſtræ,

* al. inviolatam

LXXVI. AD LEONEM EPISCOPVM IN CORSICA.

Viſitationem injungit * Alerienſis eccleſiæ.

Gregorius Leoni epiſcopo in Corſica.

PASTORALIS nos cura conſtringit eccleſię ſacerdotis moderamine deſtitutę ſolicita conſideratione concurrere. Et quoniam eccleſiam * Alerienſem ante annos plurimos, obeunte ejus pontifice, omnino deſtitutam agnovimus, fraternitati tuæ viſitationis ejus operam duximus injungendam, quatenus tuis diſpoſitionibus ejus poſſit utilitas propagari. In qua etiam eccleſia vel ejus parochiis, diaconos atque presbyteros tibi concedimus ordinandi licentiam. De quibus tamen tui ſit ſtudii diligentius perſcrutari, ut eorum perſonæ a ſacris nullo modo canonibus reſpuantur. Sed quos fraternitas tua tanto dignos miniſterio perſpexerit, eorumque mores & actus huic ordinationi concordare cognoverit, eos auctoritatis noſtræ permiſſione ad prædictum promoveat licenter officium. Cunctis igitur rebus ſuperſcriptæ eccleſiæ ut proprium te volumus uti pontificem, uſque ad ſecundam noſtram epiſtolam. Ita ergo in omnibus his diligens eſto ac ſolicitus, ut tua * diſpenſatione utilitates eccleſiaſticæ ſalubriter modis omnibus Deo valeant auctore diſponi.

* al. Sagonenſis.

* al. Sagonenſem.

* al. diſpoſitione

LXXVII. AD MARTINVM EPISCOPUM IN CORSICA.

Præcipit de Tamitana eccleſia tranſire in Alerienſem.

Gregorius Martino epiſcopo in Corſica.

IVSTA poſcentibus aurem nos oportet benevolam commodare, quatenus & petentes remedia ſperata reperiant, & eccleſiæ non deſit ſolicitudo paſtoris. Et quoniam eccleſia Tamitana, in qua dudum fuerat honore ſacerdotali tua fraternitas decorata, ita eſt delictis facientibus hoſtili feritate occupata atque diruta, ut illuc ulterius ſpes remeandi nulla remanſerit: in eccleſia " Alerienſi, quæ jam diu pontificis auxilio deſtituta eſt, cardinalem te, ſecundum petitionis tuæ modum, hac auctoritate conſtituimus, ſine dubio ſacerdotem. Ita ergo ſtudio vigilanti cum Dei amore ſecundum canonum præcepta cuncta diſpone vel ordina, ut & fraternitas tua ſuis deſideriis ſe gaudeat fuiſſe potitam, & eccleſia Dei alterno gaudio repleatur cardinalem te ſuſcepiſſe pontificem.

Ioan. diac. vit. lib. 3. cap. 15.

" Sagonenſi

LXXVIII. AD VIANENSES.

De epiſcopo eis ordinando.

Gregorius clero, ordini, & plebi " Vianenſis eccleſiæ.

" Viuanenſis

QVOTIENS res aliqua pluribus agenda committitur, dum quiſquis diſſentit ab altero, diſpendiis potius quam utilitatibus aditus reſeratur. Quod nos providentes, ne hoc veſtræ contingere poſſit eccleſiæ, ejus curam utilitateſque Honorato presbytero ad præſens committendas elegimus; quatenus res utilitateſque eccleſiæ per eum & procurari valeant, & modis omnibus cuſtodiri. Ideoque dilectionem veſtram ſcriptis præſentibus adhortamur, quatenus, ut vobis poſſit ordinari ſacerdos, invicem veſtræ voluntatis omnino in unius digna electione concordet aſſenſus, nec amplius Dei eccleſiam officio patiamini vacare pontificis. Quouſque vero eccleſiæ ipſi ſacerdos fuerit ordinandus, omnem ſupradicto presbytero, ſicut diximus, ſolicitudinis ejus curam commiſimus. Ita ergo ſe veſtra dilectio in his omnibus exhibere feſtinet, ut amorem vos eccleſiæ habere pronæ devotio mentis oſtendat.

LXXIX,

LXXIX. AD CLERUM ET NOBILES CORSICÆ.

De Martino episcopo eis de alia ecclesia ordinando.

Gregorius clero & nobilibus Corsicæ a paribus.

Etsi vos multo jam tempore sine pontifice esse Dei ecclesiam non doletis, nos tamen de ejus regimine cogitare & suscepti cura compellit officii, & vestræ quamplurimum caritas dilectionis astringit, scientes quod in ejus gubernationibus animarum vestrarum simul consistit utilitas. Nam si gregi pastoris cura defuerit, facile laqueos insidiatoris incurrit. Ea de re quoniam ecclesia Aleriensis sacerdotis diu est auxilio destituta, necessarium duximus Martinum fratrem & coepiscopum nostrũ ibidem cardinalem constituere sacerdotem: Leoni vero fratri & coepiscopo nostro operam ejus visitationis injungere. Cui etiam in ea parochiisq; ipsius presbyteros atque diaconos concessimus ordinandi licentiam, eumque rebus ejus, quousque illic fuerit, ut proprium pontificem uti permisimus. Ideoque scriptis præsentibus admonemus uti præfatum visitatorem caritas vestra cum omni devotione suscipiat, eique obedientiam in iis quæ rationi conveniunt, sicut ecclesiæ decet filios, exhibete; quatenus omnia quæ ad utilitatem suprascriptæ pertinere cognoscuntur ecclesiæ vestra valeat suffultus devotione implere.

LXXX. AD LAURENTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De quibusdam possessionibus injuste detentis.

Gregorius Laurentio episcopo Mediolanensi.

Scripta fraternitatis vestræ suscipiens, gratias omnipotenti Deo retuli, qui desiderabili me sospitatis ejus nuntio relevavit. Quod autem perhibetis ab exactione patrimonii Siciliæ provinciæ sanctæ, cui Deo præsidetis auctore, ecclesiæ certam redhiberi pecuniæ quantitatem, pro eo quod ab auctoribus sanctæ Romanæ ecclesiæ illo in tempore patrimonii ecclesiæ vestrę celebrabatur exactio; necessarium fuit juxta tenorem scriptorum a vobis directorum, acceptarum illatarumque pecuniarum summam inspicere, & totius ratiocinii meritum subtiliter indagare, quibus perspectis nihil a sancta Romana ecclesiã ecclesię vestræ allegatum est redhiberi. Sed quia dum Constantius diaconus vester ad ea quæ objecta a nostris fuerant aliud allegavit, examen negotii venit in dubium, quod subtilius poterat ventilari, si qua persona existeret, cum qua definiri aliquid stabiliter potuisset. Proinde necesse est sanctitas vestra hac de re personam instituat, cum qua Romana ecclesia aliquid debeat solide definire, ut sive nihil debet, ex judicio pateat; seu aliquid debet, restituat: & personam quam instituitis, securitatem solenniter emittat.

LXXXI. AD IANUARIUM ARCHIEPISCOPUM CALARITANUM.

De superbia Liberati diaconi comprimenda.

Gregorius Ianuario archiepiscopo Calaris Sardiniæ.

Scriptis tuis cor nostrum lætificasse dignosceris, quod te mandatorum nostrorum memorem fuisse testatus es. Et quia memoriter retinemus ea quæ nos fraternitati tuæ mandasse commemoras, quemadmodum disponendum sit, ubi voluntatis nostræ expectatur auctoritas, A scriptis præsentibus breviter respondemus. Liberatus igitur, de quo nobis tua fraternitas indicavit, qui diaconii fungi perhibetur officio, si a decessore tuo non factus est cardinalis, ordinatis a te diaconibus nulla debet ratione præponi; ne eos, quos consecrando probasse cognosceris, reprobare supponendo quodam modo videaris. Prædictum itaque Liberatum, quem reprimendus ambitionis inflat spiritus, omni instantia ab intentus sui pravitate compesce, & ultimum inter diaconos stare cõstitue, ne dum se illicite prę ferri contendit immeritus, loco in quo nunc situs est, judicetur. Cujus tamen si obedientia fueris invitatus, & eum post hæc cardinalem facere B voluerís, nisi pontificis sui concessionem solenni more meruerit, abstinendum ab omni ejus incardinatione memineris: quoniam æquitati convenire non ambigis, ut aliis servare non differas, quod ipse quoque tibi servari desideras.

LXXXII. AD HILARIUM MONACHUM AFRICÆ.

Quod de episcopi facinore perquiratur.

Gregorius Hilario monacho Africæ.

Felicissimus atque Vincentius diacones ecclesiæ Lamigensis, oblata petitione quæ tenetur in subditis, suggesserunt ab Argentio ejusdem civitatis episcopo gravem se injustitiam pertulisse, & accepto præmio Donatistas in C ecclesiis fuisse præpositos, eumque inter alia non leve aliud facinus, quod dici nefas est, commisisse commemorant. Propterea experientię tuæ pręsenti pagina pręcepti duximus injungendum, quatenus præfatum episcopum idoneæ satisfactioni committere non omittas, tuaque instantia in locis illis fiat ex more concilium, & omnia secundum oblatæ petitionis textum canonice coram positis partibus subtili indagatione perquirantur. Et quæcumque eorum judicio fuerint terminata te exequente modis omnibus compleantur. Ita ergo cum omni te vivacitate huic causæ volumus præbere instantiam, ut ad examinanda quæ jussimus nulla possit subnecti dilatio, sciturus non in levem te offensam incurrere, si D nostra quacumque excusatione lentata fuerit præceptio.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER II.

Indictione X Anno ordinationis ejus II. mense Septembri.

Temporibus papæ Gregorii, consulatus Mauricii Augusti anno septimo, depositus est Laurentius, qui primus fuerat in ordine diaconii sedis apostolicæ, propter superbiam & mala sua quæ tacenda duximus, & factus est archidiaconus Honoratus coram omnibus presbyteris & diaconibus, notariisque, subdiaconibus, vel cuncto clero in basilica aurea.

E *Charta quæ relicta est de litania majore in basilica sanctæ Mariæ.*

Solennitas annuæ devotionis nos, filii dilectissimi, admonet, ut litaniam, quæ major ab omnibus appellatur, solicitis ac devotis debeamus, auxiliante domino, mentibus celebrare, per quam a nostris excessibus, ejus misericordiæ supplicantes, purgari aliquatenus mereamur. Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quam variis continuisque calamitatibus pro nostris culpis atque offensionibus affligamur, & qualiter item cælestis pietatis nobis subinde

inde medicina subveniat. Sexta igitur feria veniente a titulo beati Laurentii martyris, qui appellatur Lucinæ, egredientes ad beatum Petrum apostolorum principem, domino supplicantes cum hymnis & canticis spiritalibus properemus, ut ibidem sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus quam de præsentibus beneficiis pietati ejus, inquantum possumus, referre gratias mereamur.

I. AD PETRUM NOTARIUM.

De monachis in monasterio sancti Michaelis.

Gregorius Petro notario.

MONASTERIUM sancti archangeli, quod Tropeis est constitutum; indicante præsentium portitore, victus habere necessitatem didicimus. Ideoque experientia tua diligenter invigilet: & si ejusdem loci monachos bene se tractare noveris, in quibus eos necessitatem habere manifesta veritate patuerit, eis subvenire hac auctoritate suffultus modis omnibus festinabis, sciturus tuis rationibus quidquid nostra præceptione præbueris, imputandum. Sed & terrulam ecclesiæ nostræ vicinam, quam solidum unum & tremisses duos pensitare asserunt, si ita est, sibi libellario nomine ad summam tremissis unius habere concede. Studii ergo tui sit hæc omnia ita complere, si, sicut diximus, ejus loci monachi in Dei servitio, sicut decet, solerter perstiterint.

II. AD PRÆIECTITIUM EPISCOPUM NARNIENSEM.

De mortalitate, & conversione Longobardorum.

Gregorius Præiectitio episcopo Narniensi.

Ioan. diac. lib. 2. cap. 50

PERVENIT ad nos, peccatis imminentibus, in civitate vestra Narniensi mortalitatem omnino grassari: quæ res nos nimis afflixit. Quamobrem salutantes fraternitatem tuam modis omnibus suademus, ut a Longobardorum sive Romanorum, qui in eodem loco degunt, admonitione sive exhortatione nulla ratione cessetis, & maxime a gentilium & hæreticorum, ut ad veram rectamque fidem catholicam convertantur. Sic enim aut divina misericordia pro sua eis forsitan conversione & in hac vita subveniet, aut si eos migrare contigerit, a suis, quod & magis optandum est, transient facinoribus absoluti.

III. AD NEAPOLITANOS.

De episcopo eligendo.

Gregorius clero, & nobilibus, ordini & plebi consistentibus Neapoli.

QUAMVIS spiritalium sincera devotio filiorum pro matre ecclesia nullius adhortationis indigeat, ne tamen se neglectam existimet, epistolari debet alloquio provocari. Propter quod dilectionem vestram commonitione paternæ caritatis aggredior, ut profusis lacrymis redemptori nostro unanimiter gratias referatis, qui sub tam perverso doctore vos per avia gradientes ad iter rectum perduxit, & tam indigni pastoris crimina publicavit. Demetrius siquidem, qui nec ante episcopus dici meruerat, tantis ac talibus nequitiis inventus est involutus, ut si secundum suorum qualitatem facinorum judicium sine misericordia recepisset, divinis mundanisque legibus durissima proculdubio fuerit morte plectendus. Sed quia pœnitentiæ reservatus, sacerdotii honore privatus est, ecclesiam Dei sine ductore diu vacare non patimur: quia & canonicis regulis est constitutum, ut defuncto vel sublato pastore, diu sacerdotio privari ecclesia non debeat. Ideoque caritatem vestram scriptis præsentibus duxi necessario commonendam, ut ad eligendum pontificem nec mora, nec discordia, quæ consuevit scandala generare, proveniat. Sed talem vobis cum omni solicitudine personam exquirite, in qua & omnium adunata possit gaudere concordia, & sacris nullo modo Canonibus respuatur, quatenus officium quod nefandissimus hominum male gerendo polluerat, quisquis ille per Dei gratiam fuerit ordinatus, ipso quoque suffragante, digna valeat administratione complere.

IV. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM.

Præcepit vice sua esse super omnes ecclesias Siciliæ.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

MANDATA cælestia efficacius gerimus, si nostra cum fratribus onera partiamur. Proinde super cunctas Siciliæ ecclesias reverendissimum te virum Maximianum fratrem & coepiscopum nostrum vices sedis apostolicæ ministrare decernimus, ut quisquis illic religionis habitu censetur, fraternitati tuæ ex nostra auctoritate subjaceat: quatenus eis non sit necessarium, post hæc, pro parvulis ad nos causis tanta maris spatia transmeando pervenire: sed si qua fortasse difficilia existunt, quæ fraternitatis tuæ judicio nequaquam dirimi possint, hæc solummodo nostrum judicium flagitent, ut sublevati de minimis, in causis majoribus efficacius occupemur. Quas videlicet vices non loco, sed personæ tribuimus: quia ex transacta in te vita didicimus, quid etiam de subsequenti tua conversatione præsumamus. *Mense Decembri, indictione decima.* Ioan. lib. 3. c.

V. AD CANDIDUM EPISCOPUM DE URBE VETERI.

Ægrotis quæ ab ecclesia consueta perceperunt neganda non esse.

Gregorius Candido episcopo de Urbe veteri.

CUM percussio corporalis imminet, utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc judicium ignoratur: & ideo non debet a nobis addi flagellatis afflictio, ne nos culpæ, quod absit, offensa respiciat. Et quia præsentium lator Calumniosus pro hac percussione quam sustinet consueta sibi commoda ab ecclesia vestra asserit negari, idcirco fraternitatem tuam præsentibus hortamur epistolis, quatenus nihil eum ad percipienda quæ consueta sunt hæc ægritudo debeat impedire: quia diversis in ecclesia militantibus, varia, sicut nosti, sæpe contingit infirmitas. Et si hoc fuerint exemplo deterriti, nullus de cetero qui ecclesiæ militet poterit inveniri: sed secundum loci ejus ordinem quæque ei, si sanus esset, poterant ministrari, de ipsa exiguitate, quæ ecclesiæ potest accedere, fraternitas tua divini contemplatione judicii ægrotanti præbere non desinat, quatenus in hujus rei administratione ad eleemosynam potius videaris quæ sunt consueta exolvendo convertere. Grat. 7 1. cap. 2 Ioan. lib. 4. c.

VI. AD NEAPOLITANOS.

De eligendo Paulo episcopo.

Gregorius ordini & plebi consistenti Neapoli.

QUALE de Paulo fratre & coepiscopo nostro habeat caritas vestra judicium, directa a vobis relatio patefecit. Quem quoniam ita

ita estis in paucis diebus experti, ut eum cardinalem habere desideretis episcopum, gratulamur. Sed quia summis in rebus citum non oportet esse consilium, & nos quid fiendum sit, matura subinde Christo adjuvante deliberatione disponimus; & vobis melius tractu temporis qualem se exhibeat, innotescet. Ideoque, filii dilectissimi, prædicto viro, si eum vere diligitis, obedite, devotisque ad eum mentibus occursione pacifica convenite, quatenus ita vos ad alterutrum dilectio mutuę caritatis astringat, ut inimicus sæviendo circumvolans in nullo viam nanciscatur ad vestram dissociandam unanimitatem, qua subrepat. Præfatum quoque episcopum dum fructum animarum, quem desideramus Deo nostro, ipso quoq; suffragante facere senserimus, quidquid post hæc de ejus persona vestroque desiderio cordi nostro inspiratio divina ministraverit, faciemus.

VII. AD PAULUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De officio sacerdotali.

Gregorius Paulo episcopo Neapolitano.

Si sacerdotale quod suscepimus securè ministramus officium, & divinū adjutorium, & dilectio nobis spiritaliū aderit sine dubio filiorum. Propterea ita se fraternitas tua in cunctis studeat exhibere, quatenus testimonium quod de ea Neapolitanæ civitatis clerus, nobilitas simul habet & populus, bonitatis tuæ roboretur augmento. Sic ergo te in præfati populi adhortatione assidua debes occupatione constringere, ut verbi tui fructum, quem ex eis fueris operatus, in suis horreis divinus condat agricola. Quousque vero de iis quæ a nobis prædicti filii nostri fienda depostulant, revelante domino, deliberare possimus, clericos ex laicis ordinari, nec non & manumissiones apud te in eadem ecclesia solenniter celebrari concedimus. Consuetudines autem cleri suprascriptæ ecclesiæ & presbyterorum te volumus sine cunctatione persolvere. In cujus etiam instructione ita diligenter invigila, quatenus ab incongruis vel illicitis omnibus abstinentes, in Dei nostri servitium digno obsecundationis ministerio te quoque hortante consistant. *Mense Ianuario, indictione decima.*

VIII. AD NEPESINOS.

De Leontio illuc transmisso, ut ei obediant.

Gregorius clero, ordini, & plebi consistenti Nepæ.

Leontio viro clarissimo præsentium portitori curam solicitudinemque civitatis injunximus, ut in cunctis invigilans quæ ad utilitatem vestram, vel reipublicæ pertinere dignoscet, ipse disponat. Ideoque dilectionem vestram scriptis præsentibus admonemus, quatenus ei exhibere obedientiam in omnibus debeatis, nec quisquam vestrum eum pro vestra utilitate tractantem existimet contemnendum: quia quisquis congruæ ordinationi ejus restiterit, nostrę resultare dispositioni cognoscetur. Quicumque vero eum in iis quę supra retulimus audierit, nos audiet. Si quis autem, quod non credimus, eum post hanc admonitionem nostram contemnendum putaverit, ad suum procul dubio sciat pertinere periculum.

IX. AD CASTORIUM EPISCOPUM ARIMINENSEM.

De oratorio sanctæ Crucis consecrando.

Gregorius Castorio episcopo de Arimino.

Timothea illustris femina petitoria nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis, intra civitatem Ariminensem in loco juris sui oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem sanctæ crucis desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ civitatis jure memorata constructio consistit, & nullum corpus ibidem constat humatū esse, percepta primitus donatione legitima, id est, totius facultatis ejus, excepta familia, prius mobilium vel immobilium, seque moventium unciis octo retento sibi usufructuario diebus viæ suæ, gestisque municipalibus alligatam, prædictum oratorium absque missis publicis solenniter consecrabis, ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Et si missas forte maluerit fieri sibi, a dilectione tua presbyterum noverit postulandum, quatenus nihil alias a quolibet sacerdote alio ullatenus præsumatur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reverentia collocabis.

X. AD IMPORTUNUM EPISCOPUM.

Transmittit Dominicum presbyterum.

Gregorius Importuno episcopo.

Ea quę provide disponuntur fraternitatem tuam credimus libenter amplecti. Et quia ecclesiam sanctæ Mariæ quondā Campisonis in tua parochia positā presbytero vacare cognovimus, præsentium portitorem Dominicum presbyterum in eadem ecclesia ut præesse debeat nos scito deputasse. Ideoque fraternitas tua ei emolumenta ejusdē ecclesiæ faciat sine cunctatione præstari, & decimæ fructus indictionis, qui jam præcepti sunt, prædicto viro fac sine mora restitui: quatenus ejusdem ecclesiæ utilitates, cujus emolumenta consequitur, Deo adjutore solicite valeat procurare.

XI. AD IOANNEM EPISCOPUM VELLITRANUM.

Episcoporum sedes ex uno in alium* tutiorem locum transferuntur.

**Gregorius Ioanni episcopo Vellitrano.*

Temporis qualitas admonet, episcoporum sedes antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alia quæ securiora putamus ejusdem diœceseos loca transponere; quo & habitatores nunc degere, & barbaricum possint periculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem, coepiscopumque nostrum Vellitrensis civitatis, sedemque tuam in loco quondam Harenata, ad sanctū Andream apostolum, pręcipimus exinde transmigrari, quatenus & ab hostilitatis incursu liberior existere valeas, & illic consuetudinum solennium festa disponas. Ioan. diac. lib. 3. cap. 1. Tur. lib. 3. cap. 189. Grat. 7. q. 1. cap. 44.

XII. AD PAULUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Committit ei ecclesiam Neapolitanam, scribitque de persona Petri.

Gregorius Paulo episcopo.

Ad hoc fraternitatem tuam Neapolitanæ ecclesiæ ad pręsens præesse constitui, ut quosque potuisses, suasoria ad Deum prędicatione converteres. Et dum tota te oporteat hoc intentione peragere, priusquā hunc domini fructum opereris, reverti festinas, petisque a me ut celeriter eamdem debeam ecclesiam ordinare, dum meus non sit animus in hac re otiosus. Sed quia utilitates ejus summa cupio firmitate vallare, diuturna de hoc necesse habeo deliberatione tractare, ut eas digna possim ordinatione, Christo revelante, disponere. Interea ergo fraternitas tua ita invigilare animarum lucris studeat, ut judicium quod de te habeo operationis tuæ roboretur effectu. De persona vero Petri diaconi quæ scripsisti, omnia mihi Theodorus vir consularis nunc indicavit. Et ideo postquam tibi adhærere, & ecclesiasticis eum utilitatibus tua testificatione studere cognovi, nullius

debet adversitatem vel inimicitias formidare, sed quanto sibi alios invidere perpendit, tanto vigilantius, ut ei nihil nocere valeant, in utilitatibus ecclesiæ, & Dei servitio perseveret. Fraternitas autem tua pro ejus persona post hoc non debet esse suspecta, quia apud me nulla subreptio locum inveniet.

XIII. AD PAULINUM EPISCOPUM.

Liparitanam ecclesiam sua auctoritate commendat.

Gregorius Paulino episcopo.

SCIRE te volumus, quia Maximiano fratri & coepiscopo nostro scripsimus, ut fraternitatem tuam ecclesiæ Liparitanæ ex nostra auctoritate præesse constituat. Cui te modis omnibus obedire necesse est, ejusque te ecclesiæ utilitatibus præcipimus decenter insistere, & quæque ejus commoditatibus agnoveris oportere, te volumus sine cunctatione peragere. Ecclesiam vero Tauritanensem, quotiens opportunum tempus * credideris, visitabis. Ita ergo fraternitas tua hæc omnia implere festinet, ut & sui præsentia Liparitanam salubriter disponat ecclesiam, & visitationis studio Tauritanensem ecclesiam congregare & fovere non desinat. *Data mense Martii, indictione decima.*

* cognoveris.

XIV. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM.

De Honorato archidiacono in locum suum restituendo.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Grat dist. 44. cap. 3. Ivo p. 6. c. 204. Bur. lib. 2. c. 130.

MULTIS ab urbe tua venientibus, frater carissime, didici, pastorali cura derelicta, solis te conviviis occupatum. Quæ audita non crederem, nisi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni studeas, nequaquam exhortationi invigiles, sed ipsum quoque usum ecclesiastici ordinis ignores, hoc est in testimonium, quod eis sub quibus es positus reverentiam servare nescis. Cum enim sanctæ memoriæ decessoris mei fueris scriptis prohibitus, ne contra Honoratum archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratitudinis in corde retineres, cumque a me sæpe correptus fueris, & hæc tibi summopere fuerint interdicta, & mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum Honoratum archidiaconum tuum, quasi ad fortiorem honorem provehens, conatus es callida arte degradare. Unde actum est, ut eo de archidiaconatus loco summoto alium accerseres qui tuis moribus obtemperare potuisset, cum præfatus vir pro nulla tibi re, ut arbitror, displicuit, nisi quod vasa sacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat. Quam causam subtili voluimus & nunc ego, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus indagatione discutere: sed tu tuorum tibi actuum conscius personam ad judicium instructam transmittere distulisti. Proinde faternitas tua vel post frequentatam totiens admonitionem a culpæ suæ errore resipiscat, & præfatum Honoratum in suum mox, ut mea scripta susceperit, locum suscipiat. Quod si forte facere distuleris, usum tibi pallii, qui ab hac sede concessus est, noveris esse sublatum. Si vero etiam amisso pallio in eadem pertinacia adhuc perstiteris, dominici corporis ac sanguinis te scias participatione esse privatum. Post quæ jam necesse est ut causas tuas subtilius indagantes, an in episcopatu ipso persistere debeas summa cura atque inquisitione debeamus tractare. Eum vero, qui contra justitiæ regulam in archidiaconatum alterius se provehi consensit, ab ejusdem archidiaconatus honore deponimus. Qui si ulterius in loco eodem ministrare præsumpserit, se participatione communionis sacræ noverit esse privatum. Tu igitur, frater carissime, nequaquam nos amplius provoces, ne duros valde in asperitate sentias, quos erga te positos in caritate contemnis. Restituto igitur loco suo Honorato archidiacono, instructam personam sub festinatione transmitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri suis possit allegationibus demonstrare. Eumdem namque archidiaconum ad nos venire decrevimus; ut quidquid justum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam justitiæ, postposita cujuslibet personæ acceptione, custodimus.

Grat. 7. q. cap. 40. Ivo p. 5. c. 357.

XV. AD EPISCOPOS DALMATIÆ.

De Natali episcopo, & Honorato archidiacono e suo loco honoris causa dejecto.

Gregorius universis episcopis per Dalmatiam constitutis.

FRATERNITATEM vestram licet desideremus scriptis discurrentibus frequenter visitare, tamen præterea, cum res exigit, utraque cupimus negotii unius occasione persolvere, ut & fraternos de visitatione relevemus animos, & quæ superveniunt, ne mentem possint ignorata confundere, subtilius explicemus. Frater itaque noster Natalis Salonitatæ civitatis episcopus, cum Honoratum archidiaconum sedis suæ ad ordinem presbyteratus vellet provehere, ac deinceps ille ad sublimiorem gradum crescere declinaret, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat, ne ad hunc ordinem invitus accederet. Hoc enim fieri sibi non provehendi gratia, sed causa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc jam sanctæ memoriæ decessor noster scripta Natali fratri coepiscopoque nostro direxerat, interdicens ne prædictum Honoratum archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis in corde suo retineret. Cumque & a nobis sæpe correptus fuerit, & hæc eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum, ut dicitur, contra morem quasi ad fortiorem honorem provehens, conatus est callide degradare. Unde actum est ut eo de archidiaconatus loco submoto, alium adscisceret, qui in loco depositi archidiaconi ministraret. Quem scilicet Honoratum arbitramur antistiti suo propterea displicere potuisse, quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego, subtili voluimus indagatione discutere: sed is ipse sibi conscius, personam ad judicium postposuit destinare, ne actuum ejus discussa potuisset veritas apparere. Nos itaque tot jam scriptis admonitum, & hactenus pertinaciter obstinatum, scriptis iterum directis per præsentium latorem curavimus admonendum, quatenus Honoratum archidiaconum conjungente statim præsentium latore in priore loco susciperet. Qui

Qui jam obdurato adhuc corde contumaciter ad eumdem revocare gradum si forte postponeret, usu eum pallii, qui ab hac sede concessus est, pro contumacia tot vicibus admissa privari præcipimus. Si vero etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseveraverit, a dominici quoque corporis ac sanguinis eum participatione submoveri. Æquum enim est ut asperos de justitia sentiat, quos erga se positos in caritate contempsit. Nos itaque nec nunc quidem a justitiæ, quam præfatus antistes despexit, semita deviamus: sed restituto in locum suum eo, cujus nobis culpa minime patuit, præcipimus Natalem episcopum instructam ad nos debere dirigere personam, quæ rectam ejus esse intentionem suis possit nobis allegationibus demonstrare. Nam & eumdem archidiaconum venire fecimus, ut quidquid justum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit; cognitis assertionibus partium decernamus. Nullum namque pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam justitiæ, postposita cujuslibet acceptione personæ, custodimus.

XVI. AD ANTONINUM SUBDIACONUM.

De Natali episcopo; & Honorato archidiacono.

Gregorius Antonino subdiacono.

Honoratus archidiaconus ecclesiæ Salonitanæ, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat; ut ab antistite suo invitus provehi ad fortioris gradus ordinem contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non provehendi gratia, sed causa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc jam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumque, & a nobis hæc eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens; sed & scripta nostra contemnens; præfatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem provehens; conatus est arte callida degradare. Unde actum est D ut eo de archidiaconatus loco summoto, alium adscisceret, qui ejus obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere non potuisse, nisi quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam causam subtili voluimus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus; & nunc ego indagatione discutere: sed is ipse suorum sibi actuum conscius personam ad judicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam præsentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus conveniens in Salonam, Natalem fratrem coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis admonitum studeat adhortari; ut supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quod si facere hoc contuma- E citer; ut consuevit, forte distulerit; usum ei pallii, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis apostolicæ contradicito. Quem si etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseverare perspexeris, dominici quoque corporis ac sanguinis eumdem antistitem participatione privabis. Eum vero qui contra justitiæ regulam in archidiaconatum alterius se provehi consensit, ab ejusdem archidiaconatus honore deponi præcipimus. Quem, si ulterius in loco eodem ministrare præsumpserit, communionis sacræ par- A ticipatione privamus. Æquum enim est ut asperos de justitia sentiat, quos erga se positos in caritate contemnit. Restituto ergo loco suo Honorato archidiacono, instructam personam supradictus antistes te compellente dirigat; quæ intentionem ejus esse vel fuisse justam suis mihi allegationibus possit demonstrare. Sed & eumdem archidiaconum ad nos venire præcipimus; ut quidquid justum; quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus: sed auctore Deo normam justitię, postposita cujuslibet acceptione personę, servamus. Malchum vero fratrem coepiscopumque B nostrum curabis fidejussori committere; ut ad nos quantocius veniat: quatenus omni mora ac dilatione postposita; actionum suarum expositis ratiociniis, ad propria cum securitate valeat remeare.

XVII. AD IOBINUM EPISCOPUM ILLYRICI.

Plurimum gaudent provinciam a barbaris vastatam ejus regimine recreari, & de Natali episcopo loquitur.

Gregorius Iobino episcopo Illyrici.

Licet ad reddenda paternę caritatis officia; C hostilitate itineribus occupatis, raritas portitorum impediat; quotiens tamen occasio inciderit, excellentiam vestram non desistimus scriptis discurrentibus visitare; quatenus hos quorum aspectum presentium videre non possumus, eos aliquatenus scriptis valeamus alternantibus intueri. Gaudemus itaque quod eminentię vestrę regimine afflictę dominus voluit provincię consulere, ut quam ex una parte flagello barbaricę vastationis ulcerat, hanc ex alia per eminentiam vestram, quasi per superductam salutem; curet. Largitam ergo vobis dignitatem ex solo munere donantis attendite, & ex ipsa concessi regiminis administratione conditorem vestrum erga vos placabilem facite; quatenus cum ipse quod largitus est meritis bonorum operum ad suam viderit gloriam revocari, & in hac vos vita clariores efficiat, & pręmia vobis regni cęlestis concedat. Presentium igitur latorem, quem illuc pro ipsa exigui patrimonii administratione direximus, vestrę excellentię commendamus. Nos enim caritatis vestrę connexi vinculo, dominum petimus, quo sic actus vestros in hac vita dirigat, ut ipsorum merito ad ęterna vos regna perducat. Natali autem fratri & coepiscopo nostro in nullo gloria vestra opem contra justitiam ferat: quia tanto necesse est, ut canonicę ultionis vindictam sentiat, quanto & ipse regulam canonicam ignorat.

XVIII. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De quodam presbytero digno provehi ad episcopatus ordinem.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

Felix vir consularis præsentium lator edocuit nos esse quemdam in illis partibus presbyterum, qui ad episcopatus ordinem provehi probatę vitæ merito dignus appareat. Hunc ergo fraternitas tua coram se deduci faciat, eumque, sicut certus sum, propter animæ periculum diligenter exa- Ioan. diac. libro 3. cap. 15.

minet. Quem si ad hunc gradum provehi dignum esse perspexerit, ad nos studeat destinare, ut eum, disponente Deo, loco, cui providerimus, possimus ordinare pastorem. Præsentium vero latorem Felicem virum consularem vestræ caritati, salva fraternitatis tuæ justitia, commendamus, quatenus in iis quæ juste poposcerit, fraternum invenire possit affectum.

XIX. AD BENENATUM EPISCOPUM CUMANUM.

Visitationem injungit Cumanæ ecclesiæ, in qua episcopus eligendus est.

Misenati *Gregorius Benenato episcopo* " *visitatori Cumanæ Ecclesiæ.*

QUONIAM Cumanæ ecclesiæ Liberius quondam antistes de hac luce migrasse cognoscitur, propterea visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus: quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministerioque, vel quidquid illud est, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo caritas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque ejusdem ecclesiæ admonere te volumus, ut remoto studio diversarum partium, uno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti, omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum, ad nos sacrandus occurrat. Commonemus etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus (quod evenire non credimus) potuerit inveniri. Provisurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet conversationis meritum laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui (quod absit) incurras.

Grat. libro 61. cap. 11.

XX. AD IOANNEM EPISCOPUM NEPESINUM.

Visitationem Nepesinæ injungit ecclesiæ.

Gregorius Ioanni episcopo visitatori Nepesinæ ecclesiæ.

QUONIAM Paulo fratri & coepiscopo nostro Neapolitanæ ecclesiæ visitationis operam injunximus, idcirco fraternitas tua visitationem ecclesiæ Nepesinæ non desistat assumere, quatenus exigente paschali festivitate, quidquid sacrorum solennitas poscit, te operante modis omnibus impleatur. Donec igitur quid de persona prædicti fratris & coepiscopi nostri agendum sit, deliberare possimus, ita in cunctis te fraternitas tua solertem vigilantemque studeat exhibere, ut prædictus vir absens nullo modo sentiatur. *Mense Aprili, indictione decima.*

XXI. AD RUSTICIANAM PATRICIAM.

Reprehendit illam a voto visitationis sanctorum locorum deflexisse, & de insidiis Passivi agit.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

EPISTOLAM excellentiæ vestræ suscipiens, votivo sum incolumitatis ejus nuntio relevatus, optans ut vitam actusque vestros sua dominus misericordia protegat & disponat. Valde autem miratus sum cur deliberatæ viæ eundi ad loca sancta intentionem & votum boni operis deflexistis; dum si quando bonum aliquod dono conditoris in corde

A concipitur, celeri necesse est devotione compleri; ne dum callidus insidiator animum irretire nititur, subinde impedimenta suggerat, quibus ad effectum minime desideria sua mens occupationibus debilitata perducat. Unde necesse est excellentiam vestram omnibus impedimentis piis causis obviantibus anteire, & ad fructum boni operis totis cordis nixibus inhiare, ut & in præsenti sæculo tranquille vivere, & in futuro cæleste regnum valeat possidere. Illud autem quod scripsistis Passivum contra vos aliquas molitum fuisse calumnias, piissimos vero imperatores non solum libenter non audisse, sed etiam aspere suscepisse: cujus hoc fuerit donum perpendite, & ad eum, qui hominibus in hoc sæculo ne quantum appetunt nocere valeant potenter obviat, totam spem mentis inflectite:

B quatenus pravas hominum voluntates brachii sui oppositione reverberet, conatusque eorum ut consuevit misericorditer ipse confringat. Gloriosum domnum Appionem, & domnam Eusebiam, domnum Eudoxium, & domnam Gregoriam, mea per vos deprecor vice salutari.

XXII. AD IOANNEM EPISCOPUM RAVENNATEM.

Commendat episcopos longe a se positos.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennati.

DOMINICIS mandatis præcipimur proximos sicut nosmetipsos diligere, eorumque languoribus tamquam propriis infirmitatibus condolere. Quorum memor fraternitas vestra competenti sibi more Castorium fratrem coepiscopumque nostrum & prius compassione habita studuit visitare, & eum postmodum pro excrescenti molestia corporis in Ravennati urbe suscipere. Unde non solum nos impensæ caritatis, sed & Deum vobis fecistis procul dubio debitorem, cui in fratris infirmitate condoluisse probamini, ipsumque ægrum in sui membri molestia, non solum visitasse, sed etiam suscepisse. Quem quidem ipse pro sua simplicitate illic ordinare omnimode renuebam, sed petentium importunitas fecit, ut contradicere nullatenus potuissem. Si autem fieri potest, multum mihi & ipsi consuletis, si eum ad me per Siciliam transmittatis; si tamen ei grave non esse perpenditis. De episcopis vero ad nos pertinentibus, qui tamen huc pro interpositione hostium venire non possunt, curam vestra fraternitas gerat. Ita tamen ut pro causis suis ad Ravennatem urbem nullatenus " revocentur, nec eos hoc tempore vexare aut fatigare in aliquo videamur. Sed si qua sunt quæ in eis videantur juste reprehendi, debent semper pes fraternitatis vestræ epistolas admoneri. Sin vero, quod absit, aliqua graviora contigerint, hæc ad nos subtiliter referre vos volumus, ut inquisitionis vestræ testimonio roborati, quæ legibus canonibusque conveniunt, salubri, juvante domino, consilio disponamus. *Mense Iulio, indictione decima.*

Ioan. libro 9.

C

D

" evoc

XXIII. AD IUSTINUM PRESBYTERUM.

De Leone episcopo suscipiendo, quem sacramento purgaverat.

Gregorius Iustino " *presbytero.*

HABET hoc proprium antiqui hostis invidia, ut quos in pravorum actuum perpetratione, Deo sibi resistente, decipere non valet, opiniones eorum falsas ad præsens simulando dilaceret. Quoniam igitur quædam contra sacerdotale propositum de Leone fratre & coepiscopo nostro sinister rumor asperserit, utrum vera essent, districta diutius feci-

" Præto

Grat. 2. 5. cap. Ivo p. 5. 309. Bu libro 1. 194. Pa libro 5.

mus

mus inquisitione perquiri, & nullam in eo de iis, quæ dicta fuerant, culpam invenimus. Sed ne quid videretur omissum, quod nostro potuisset dubium cordi remanere, ad beati Petri sacratissimum corpus districta eum ex abundanti fecimus sacramenta præbere. Quibus præstitis magna sumus exultatione gravisi, quod hujuscemodi experimento innocentia ejus evidenter enituit. Pro qua re gloria vestra prædictum virum cum omni caritate suscipiat, & reverentiam ei, qualem sacerdoti decet, exhibeat: nec aliqua in cordibus remaneat de iis quæ sunt jam purgata dubietas. Sed ita suprascripto vos episcopo devotissime oportet in omnibus adhærere, ut congrue decenterque Deum in ejus persona, cujus minister est, videamini honorare.

XXIV. AD EUSEBIUM ABBATEM.

De contentione inter ipsum & Maximianum episcopum.

Gregorius Eusebio abbati.

CREDAT mihi caritas tua quia valde contristatus sum de tristitia tua, ac si in te injuriam ipse pertulissem. Sed cum postmodum agnovi, quia etiam reddente reverendissimo viro fratre & coepiscopo nostro Maximiano gratiam atque communionem, tua dilectio ab eo communicare nolebat, cognovi & illud prius justum fuisse quod factum est. Servorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra præpositos suos erigunt, profecto ostendunt quia servi Dei esse contemnunt. Et quidem ab illo hoc quod factum est minime fieri debuit, a te tamen omnino debuit * humiliter suscipi: & rursum cum gratiam reddebat, ad eum cum gratiarum actione debuit occurri. Quod quia ita a te factum non est, adhuc cognosco, quia nobis omnino lacrymarum opus est. Non enim grande est iis non esse humiles, a quibus honoramur, quia & hoc seculares quilibet faciunt. Sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua patimur: nam Psalmista dicit: *Vide humilitatem meam de inimicis meis.* Nos cujus vitæ sumus, qui humiles esse etiam patribus nolumus? Proinde, dilectissime fili, rogo ut omnis amaritudo de corde tuo transeat, ne fortasse finis vicinus sit, & antiquus hostis per iniquitatem discordiæ viam regni cælestis intercludat. Præterea centum solidos per Petrum subdiaconum dilectioni tuæ dari fecimus, quos peto ut absque injuria sui suscipiat.

XXV. AD IOANNEM EPISCOPUM SQUILLATINUM.

Visitationem cujusdam injungit ecclesiæ.

Gregorius Ioanni episcopo Squillatino.

PASTORALIS officii cura nos admonet destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes, qui gregem dominicum debeant pastorali solicitudine gubernare. Propterea te Ioannem ab hostibus captivatæ " Lusitanæ civitatis episcopum in Squillatina ecclesia cardinalem necesse duximus constituere sacerdotem, ut susceptam semel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas. Et licet a tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam quæ pastore vacat ecclesiam debes gubernare: ita tamen, ut si civitatem illam ab hostibus liberam effici, & domino protegente ad priorem statum contigerit revocari, ad eam in qua prius ordinatus es ecclesiam revertaris. Sin autem prædicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua a nobis ordinatus es, vel incardinatus, debeas ecclesia permanere. Præcipimus autem ne unquam illicitas ordinationes facias. Nec bigamum, aut qui virginem non est sortitus uxorem, aut ignorantem literas, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel pœnitentiæ, vel curiæ, vel cuilibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permittas accedere. Sed si quos hujusmodi repereris, non audeas promovere. Afros passim, vel incognitos peregrinos, ad ecclesiasticos ordines tendentes, nulla ratione suscipias: quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati: peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus constituti ad fortiores prætendisse honores sæpe probati sunt. Admonemus etiam fraternitatem tuam, ut commissis sibi animabus solerter invigilet, & animarum magis lucris quam commodis vitæ præsentis intendat. In continendis aut disponendis rebus ecclesiæ diligens insistat, ut omni ex parte susceptum digne te gessisse pastoris officium venturus judex, cum ad judicandum venerit, debeat * appellare.

Grat. dist. 34. cap. 10. Ivo par. 8. cap. 288.

Grat. dist. 98 cap. 3. Ivo par. 6. cap. 351.

* approbare.

XXVI. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De ecclesia Liparitana ordinanda.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

LOCIS inimicis ecclesia constituta pastoris vacare non debet officio. Quia igitur ecclesia Liparitana sacerdote privata dignoscitur, ideo Paulinum Taurianensis ecclesiæ episcopum in prædicta ecclesia Liparitana " fraternitas tua sine mora præesse constituat, ut officii sui administrationem in eadem ecclesia vigilanter exhibeat, & quæque ejus utilitatibus convenire didicerit, ordinare non desinat. Cunctumque clerum ut in omnibus canonice ei obedire debeat admoneas, quatenus præfatæ ecclesiæ in cunctis utilitas, prædicto fratre & coepiscopo nostro disponente, Christo adjuvante, procurari valeat.

"Vide ep. 38.

XXVII. AD CROTONIENSES.

De Ioanne visitatore Crotoniensis ecclesiæ.

Gregorius Ioanni, clero, ordini & plebi consistenti Crotonæ.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Ioanni solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus obedire convenit, & remoto strepitu, uno eodemque consensu, talem vobis præficiendum expetite sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: provisuri ante omnia, ne cujuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Nam non solum talem ad episcopatus apicem nulla ratione provehendum, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite, sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse * constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

Ioan. diac. libro 3. cap. 22.

* contigerit.

XXVIII. AD IOANNEM EPISCOPUM RAVENNATEM.

De Viulando & Gaviniano diacono.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennati.

IVRGANTIVM controversias celeri sententia terminare & æquitati procul dubio convenit & vigori. Quia ergo Viulandus præsentium lator fraternitatis tuæ cognitionem implorat, diaconem Gavinianum, contra quem se habere causam commemorat, fraternitas tua ad suum faciat accersiri judicium, & amota dilatione, causæ veritatem subtili inquisitione discutiat, & quæcumque justitiæ ordo dictaverit, ac tua fuerit sententia definitum, & observare & implere partes modis omnibus compellantur.

XXIX. AD FELICEM EPISCOPUM ACROPOLITANVM.

Plin. lib. 3. cap. 5. 31. 32. 33. & 34.

Visitationem Velinæ, Buxentinæ, & Blandanæ injungit ecclesiarum.

Gregorius Felici episcopo de Acropoli.

Grat. II. q. 1. c. 14. Ans. lib. 7. cap. 7.

QVONIAM Velina, Buxentina, & Blandana ecclesiæ, quæ tibi in vicino sunt constitutæ, sacerdotali noscuntur vacare regimine, propterea fraternitati tuæ earum solenniter operam visitationis injunximus; illud præ omnibus commonentes, ut ubi præfatarum ecclesiarum, sive diœceseos earum, vel diaconi, sive religiosæ personæ inventæ fuerint, districte canoniceque ut vivant modis omnibus admonere studebis: ne passim eis in qualibet re sit excedendi licentia, sed tuo moderamine atque provisione inculpabiliter in qua sunt conversatione vel habitu perseverent; sciturus, quia si quid secus accesserit, tuo neglectui modis omnibus imputari. Presbyteros quoque vel diaconos, si in aliquibus ecclesiis prævideris ordinandos, si tales personæ fuerint, quæ canonicis regulis morum vel vitæ qualitate nullo modo reprobentur, habebis per omnia ordinandi licentiam. Ministeria vero earumdem ecclesiarum, ubi sint recondita, solicita indagatione perquire: quibus repertis ad nostram notionem perducere festinato, ut cognoscentes quid fiendum sit, adjutore domino disponamus.

XXX. AD LVCILLVM EPISCOPVM DE MELLITA.

De clericis terras Africanæ ecclesiæ tenentibus.

Gregorius Lucillo episcopo de [a] *Mellita.*

[a] Melita

OFFICII nostri decet valde propositum, subjectis magnopere suadere, ut rebus debeant servare fidem in placitis: ne dum inconsiderate lucrandi rapiuntur studio, pacificam vertant conventionem in jurgium. Pervenit itaque ad nos, fraternitatis tuæ clericos, terras Africanæ tenentes ecclesiæ, quod pensionem earumdem possessionum dare contemnant. Quod si verum est, & ad fraternitatis tuæ hæc sunt perlata notitiam, tua in hoc desidia eorum culpa nutrita est. Ob quam rem scriptis te præsentibus admonemus, quatenus ad persolvendam pensionem nulla mora nullaque excusatione eosdem clericos uti permittas. Sed si fidem honestatis contemplatione servare postponunt, tua districtione compulsi, quæ rationi conveniunt cogantur implere. Nam si hujus rei ad nos denuo querela recurrerit, & de te aliam æstimationem habere incipiemus, & in illo, ut dignum est, vindicabimus.

XXXI. AD BENENATVM EPISCOPVM.

Cumanam & * Misenatem unitas præcipit esse ecclesias.

* Musitanam

A

Gregorius Benenato episcopo.

ET temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Misenatem unire debeamus ecclesias: quoniam eæ non longo itineris spatio a se sejunctæ sunt, nec, peccatis facientibus, tanta populi multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum vitæ hujus explevit, utrasque nos ecclesias præsentis auctoritatis pagina unisse tibique commisisse cognosce, propriumque utrarumque ecclesiarum scito te esse pontificem. Et ideo te quæcumque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione sive promotione, juxta canonum B statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis ut proprius revera sacerdos liberam ex nostræ auctoritatis consensu atque permissione licentiam. Vbi vero commodius atque utilius esse perspexeris, ibi habitato, ita sane ut alteram ecclesiam, cui corporaliter præsens non es, solicita providentique cura disponas, quatenus divina illic mysteria solenniter auxiliante domino peragantur. Fraternitas ergo tua tanto in adhortatione populi lucrandisque animabus solicitiori cura semper invigilet, quanto se unitarum ecclesiarum gubernationis onera suscepisse cognoscit.

C XXXII. AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

De Arnulpho, de episcopis Istriæ, de baptizatis non rebaptizandis, & de ordinatis non reordinandis, aliisque quamplurimis.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennæ.

QVOD multis scriptis vestræ beatitudinis minime respondi, non hoc torpori meo, sed languori deputate: quia peccatis meis facientibus, eo tempore quo Arnulphus ad Romanam urbem veniens alios occidit, alios detruncavit, tanta mœstitia effectus sum, ut in colicam molestiam caderem. Valde autem mirabar quid esset, quod illa mihi D notissima solicitudo vestræ sanctitatis huic urbi meisque necessitatibus minime prodesset: sed scriptis vestris discurrentibus agnovi vos quidem sollicite agere, sed tamen apud quem agere possitis non habere. Peccatis ergo hoc meis reputo: quia iste qui nunc interest, & repugnare contra inimicos nostros dissimulat, & nos facere pacem vetat, quamvis jam modo, etiamsi velit facere, omnino non possumus: quia Arnulphus exercitum Autharis & Nordulphi habens, eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur. De causa vero episcoporum Istriæ, omnia quæ mihi vestra fraternitas scripsit, ita esse jam ante deprehendi in iis jussionibus quæ ad me a piissimis principibus E venerunt, quatenus me interim ab eorum compulsione suspenderem. Ego quidem pro iis quæ scripsistis, zelo atque ardori vestro valde congaudeo, debitoremque me vobis multipliciter factum profiteor. Scitote tamen, quia de eadem re serenissimis dominis cum summo zelo Dei & libertate rescribere non cessabo. Movere autem vos non debet præfati excellentissimi viri Romani patricii animositas: quia nos quanto eum loco & ordine præimus, tanto si qua sunt ejus levia tolerare mature & graviter debemus. Si quanto tamen est aliquis cum eo locus obtinendi, agat apud eum fraternitas vestra, ut pacem cum Arnulpho, si ad aliquid parum possimus, faciamus: quia miles de Romana urbe ablatus est, sicut ipse novit. Theodosiani vero, qui hic remanserunt, rogam non accipientes, vix ad murorum quidem custodiam se accommodant:

&

& destituta ab omnibus civitas, si pacem non habet, quomodo subsistet? Præterea de puella de qua scripsistis nobis, quæ de captivitate redempta est, * ut requiri qualiter orta sit debuissemus: sciat sanctitas vestra, quia ignota persona non facile investigari potest. Illud autem quod dicitis, ut is qui ordinatus est iterum ordinetur, valde ridiculum est, & ab ingenii vestri consideratione extraneum: nisi forte quod exemplum ad medium deducitur, de quo & ille judicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem a fraternitate vestra sic sapere. Sicut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui consecratus semel, in eodem iterum ordine non debet consecrari. Sed si quis forsitan cum levi culpa ad sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo servari. De Neapolitana vero urbe excellentissimo viro exarcho instanter imminente vobis indicamus: quia * Aroges, ut cognovimus, cum Arnulpho se fecit, & reipublicæ contra fidem venit, & valde insidiatus est eidem civitati, in quam si celeriter dux non mittatur, omnino jam inter perditas habebitur. De hoc quod dicitis incensæ civitati Severi schismatici eleemosynam esse mittendam, idcirco vestra fraternitas sentit, quia quæ contra nos præmia in palatium mittat, ignorat. Quæ etsi non transmitteret, nobis considerandum fuit, quia misericordia prius fidelibus, ac postea ecclesiæ hostibus est facienda. Iuxta quippe est civitas Fanum, in qua multi captivati sunt, ad quam ego jam transacto anno transmittere volui, sed inter hostes medios non præsumpsi. Videtur ergo mihi, ut Claudium abbatem cum aliquanta pecunia illuc transmittere debeatis: & liberos quos illic pro precio suo in servitio teneri invenerit, vel si qui adhuc sunt captivi, redimat. De summa vero ejusdem pecuniæ transmittenda, vobis certum sit, quia quidquid vos decernitis, mihi placet. Sin autem cum excellentissimo viro Romano patricio agitis, ut pacem facere cum Arnulpho debeamus, ego ad vos personam aliam transmittere paratus sum, cum qua mercedis causæ melius fiant. De fratre autem & coepiscopo nostro Natali valde contristabar, quod de illo quædam superba cognoveram: sed quia mores suos ipse correxit, meam tristitiam simul meipsum vincendo consolatus est. Pro qua re fratrem & coepiscopum nostrum Malchum admone, ut priusquam ad nos veniat, rationes suas ponat, & tunc demum alibi, si necesse est, proficiscatur. Et si ejus actus bonos cognoscimus, ei fortasse, ubi necesse est, ut hoc ipsum patrimonium quod tenuit, restituamus.

XXXIII. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ.

De Maximiano episcopo, qui præmio corruptus Donatistarum episcopum fieri permisit: & de cura pastorali.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

NOTUM est, carissime in Christo frater, quod antiquus hostis, qui primum hominem de paradisi deliciis in hanc ærumnosam vitam callida persuasione deposuit, & in eo jam tunc humano generi pœnam mortalitatis inflixit, eadem nunc calliditate ovium dominicarum pastores, quo facilius gregem capiat, transfusis conetur venenis inficere, & jure jam potestati propriæ vendicare. Sed nos qui licet immeriti sedem apostolicam vice Petri apostolorum principis suscepimus gubernandam, ipso pontificatus officio cogimur generali

A hosti quibus valemus nisibus obviare. Porrecta igitur petitione insinuaverunt nobis præsentium latores, Constantius & Mustellus, ut asserunt, ecclesiæ Pudentianæ diacones in Numidia provincia constitutæ, Maximianum ejusdem ecclesiæ antistitem in loco, quo degit, corruptum præmio Donatistarum episcopum nova licentia fieri permisisse, cum etsi hoc anterior usus permitteret, manere atque persistere fides catholica prohiberet. Ob hoc fraternitatem tuam scriptis præsentibus necessario duximus adhortandam, ut veniente ad te Hilario chartulario nostro, adunato episcoporum universali concilio, habito præ oculis terrore venturi judicis, causa eadem subtili ac solerti debeat indaga-

B tione perquiri. Et si capitulum hoc a præsentium latoribus prædicto episcopo documentis idoneis fuerit approbatum, a dignitate officioque quo fungitur modis omnibus degradetur: ut & ille ad pœnitentiæ lucra per agnitionem delicti redeat, & ceteri tentare talia non præsumant. Æquum enim est, ut qui Iesum Christum dominum nostrum hæretico accepta pecunia venumdedit, ut fertur, ab ejus videlicet sacrosancti corporis ac sanguinis tractandis mysteriis submoveatur. Si qua autem inter eos extra crimen hoc damnorum quorumdam vel privatorum negotiorum, sicuti petitio diaconorum ipsorum continet, versatur intentio;

C hanc tua fraternitas cum prædicto chartulario nostro privata cognitione perquirat, & inter utramque partem justitia procedente definiat. Porro autem præsentium latorum insinuatione didicimus, Donatistarum hæresim pro peccatis nostris quotidie dilatari, & valde plures, data per venalitatem licentia, post catholicum baptisma a Donatistis denuo baptizari. Quod quam grave sit, frater, oportet nos tota mentis intentione perpendere. Ecce lupus dominicum gregem non jam in nocte latenter, sed in aperta luce dilaniat, & nos eum grassari in ovium nece cernimus, & nulla ei solicitudine, nullis verborum jaculis obviamus. Quos

D ergo fructus domino multiplicati gregis ostendemus, si & ipsum, quem pascendum suscepimus, otiosa mente cernimus a bestia devorari? Studeamus igitur cor nostrum terrenorum pastorum imitatione succendere, qui hiemales noctes imbribus geluque constricti ducunt sæpe pervigiles, ne vel una ovis, & non forte utilis pereat. Quam etsi insidiator ore voraci momorderit, quomodo satagunt, quibus cordis anhelant æstibus, in quas voces ut eruant captum pecus angustia stimulante prosiliunt, ne a gregis domino quidquid per incuriam perdiderint exigatur? Vigilemus ergo ne quid pereat, & si captum forte quid fuerit, vocibus divinorum eloquiorum ad gregem dominicum reducamus, ut ille qui pastor pastorum est vigilasse nos circa gre-

E gem suum suo misericors dignetur judicio comprobare. Hoc quoque vos necesse est solerter attendere, ut si qua contra latores præsentium ejusdem episcopi recta fuerit petitio, subtili debeat indagatione perquiri: & si fortasse ipsi quoque pro sua culpa jure feriendi sunt, nequaquam censemus esse parcendum. *Mense Augusti, indictione decima.*

XXXIV. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

Inter alia scribit de Isidoro sine causa excommunicato.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

SI sacerdotale quod administramus officium mentis integritate pensemus, sic nos cum filiis nostris individuæ caritatis debet unire concordia, ut sicut patres

patres in nomine, ita affectu probemur in opere. Dum ergo tales nos esse quales præfati sumus oporteat, miramur cur adversus fraternitatem tuam tanta querimoniarum moles exorta est. Quod quidem nos adhuc credere dubitamus. Sed ut veritatem valeamus agnoscere, Ioannem sedis nostræ notarium nostra illic præceptione suffultum direximus, qui partes in electorum compellat adesse judicio, & sua ad effectum executione quæ fuerint judicata perducat. Quocirca fraternitatem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut causarum apud se ante debeat merita pertractare. Et si qua se injuste tulisse vel habere cognoscit ante judicium, sacerdotii contemplatione restituat. Inter querelas autem multiplices, Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a clerico tuo, qui præsens erat, voluissemus addiscere, pro nulla alia causa, nisi pro eo quod te injuriaverat, factum innotuit. Quæ res nos vehementer affligit. Quod si ita est, nihil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habere significas, dum pro vindicta propriæ injuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis invexisti. Vnde de cetero omnino esto circumspectus atque solicitus, & talia cuiquam pro defensione propriæ injuriæ tuæ inferre denuo non præsumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

Grat. 24. q. 4. cap. 27. Ivo par. 5. cap. 351. Ioan. diac. lib. 3. c. 31.

XXXV. AD IOANNEM EPISCOPUM VELLITRANUM.

Trium tabernarum ecclesiam suæ ecclesiæ uniri præcipit.

Gregorius Ioanni episcopo " *Vellitrano.*

" Veliterno.

Grat. 16. q. 1. c. 49. Ans. lib. 5. c. 24. Polyc. lib. 1. tra. 9.

POSTQUAM hostilis impietas diversarum civitatum, ita peccatis facientibus, desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo deficiente remanserit; majori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus reliquiæ plebis nullo pastoris moderamine gubernatæ per invia fidei hostis callidi rapiantur, quod absit, insidiis. Hujus ergo rei solicitudine sæpe commoti, hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam gubernationemque Trium tabernarum ecclesiæ providimus committendam, quam tuæ ecclesiæ aggregari utrique necesse est: quatenus utrarumque ecclesiarum sacerdos recte, Christo adjutore, possis existere, quæque tibi de ejus patrimonio, vel cleri ordinatione, seu promotione, vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere, quippe ut pontifex proprius, liberam habeas ex nostra præsenti permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens salubriter mandatorum, ita in commissæ plebis regimine lucrandisque animabus invigila, ut ante tribunal æterni judicis constitutus, fructum bonæ operationis, quod ad mercedem tuam pertineat, eidem redemptori nostro, in quo lætari possis, exhibeas.

XXXVI. AD EPISCOPOS HIBERNIÆ.

De causa trium capitulorum.

Gregorius universis episcopis per * *Hiberniam.*

* Iberiam

Persecutio noxiis non prodest coram Deo.

SCRIPTA vestra summa cum gratulatione suscepi: sed erit in me uberior valde lætitia, si mihi de vestra contigerit reversione gaudere. Prima itaque epistolæ vestræ frons gravem vos pati persecutionem innotuit. Quæ quidem persecutio dum non A rationabiliter sustinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum expectare pro culpa. Debetis enim scire, sicut beatus Cyprianus dixit, *quia martyrem non facit pœna, sed causa.* Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam vos constat ad æterna præmia minime provehi. Reducat ergo caritatem vestram tandem integritas fidei ad matrem, quæ vos generavit, ecclesiam: nulla vos animorum intentio a concordiæ unitate dissociet, nulla persuasio rependo vos a recto itinere defatiget. Nam in synodo, in qua de tribus capitulis actum est, aperto liquet, B nihil de fide convulsum esse, vel aliquatenus immutatum: sed, sicut scitis, de quibusdam illic solummodo personis est actitatum: quarum una, cujus scripta evidenter a rectitudine catholicæ fidei deviabant, non injuste damnata est. Quod autem scribitis quia ex illo tempore inter alias provincias maxime flagelletur Italia, non hoc ad ejus debetis intorquere opprobrium, quoniam scriptum est: *Quem diligit dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Si igitur ita est, ut dicitis, ex eo tempore magis dilecta est apud Deum, & modis omnibus approbata, ex quo domini sui meruit sustinere flagella. Quia vero non ita sit quemadmodum vos in ejus insultationem affirmare conamini, C rationem attendite. Postquam recordandæ memoriæ Vigilius papa in urbe regia constitutus contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana urbs ab hostibus adita & captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, & injuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit. Hoc enim nec nostrum quempiam, nec alias qui catholicæ fidei mysteriis instituti sunt dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. His denique cognitis, ab hac quandoque jam deliberatione recedite. Vt igitur de tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter infundi, librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius papa scripserat, vobis D utile judicavi transmittere. Quem si deposito voluntariæ defensionis studio puro vigilantique corde sæpius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos, & ad unitatem nostram nihilo minus reversuros esse confido. Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam sed obstinationi vos dare monstratis. Vnde iterum habita locutione caritatem vestram admoneo, ut quoniam Deo suffragante fidei nostræ integritas in causa trium capitulorum inviolata permansit, mentis tumore deposito, tanto citius ad matrem vestram, quæ filios suos expectat & invitat, ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari E cognoscitis.

Non [...] per [...] sunt [...] flagel[...] Deus [...] Hebr. [...]

Pelag[...] pæ II [...] de tr[...] capitu[...] mittit[...]

XXXVII. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM.

De conviviis justis & injustis, aliisque rebus: & de Honorato archidiacono.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Ioan. [...] libro [...] cap. [...]

QUASI oblita præcedentium scriptorum serie, sola vestræ beatitudini quæ ad dulcedinem pertinerent loqui decreveram: sed dum vestra epistola ad priora scripta ratiocinando revocat, iterum forsitan quædam quæ minus libeant narrare compellor. In conviviorum etenim defensionem vestra fraternitas Abrahæ convivium memorat, in quo, teste

Gen.

teste sacro eloquio, tres angelos suscepisse perhibetur. Sed hoc exemplo neque nos beatitudinem vestram de convivio reprehendimus, si hanc suscipere angelos in hospitalitate cognoscimus. Rursum narrat Isaac satiatum benedictionem
27. filio dedisse. Quæ utraque veteris testamenti, quia ita sunt gesta per historiam, ut tamen signarent aliquid per allegoriam, utinam valeamus sic res gestas legendo percurrere, ut possimus etiam gerendas providendo sentire. Ille quippe in tribus angelis unum salutans, trinitatis subsistentias unius substantiæ esse declaravit. Iste vero satiatus benedixit filium, quia qui divinis epulis repletur, illius sensus in prophetiæ virtutem tenditur. Divinæ autem epulæ sacri eloquii verba sunt. Si igitur assidue legitis, si exemplum ab B exterioribus trahentes interna penetratis, quasi de agri venatione satiati mentis ventrem repletis, ut anteposito filio, suscepto videlicet populo, possitis ventura nuntiare. Sed jam in hoc sæculo caligat qui de Deo aliquid prophetat: quia profecto dignum est ut hic jam per concupiscentiam minus videat, cujus sensus per allegoriam intus coruscat. Hæc ergo ad vosmetipsos trahite, & si vos tales cognoscitis, nihil est quod de vestra æstimatione dubitetis. Gaudere quoque beatitudinem vestram invenio, si voracis nomen cum rerum auctore sustineat. Quod ego breviter expono, quia si de vobis falsum dicitur, nomen hoc veraciter cum rerum auctore sustinetis. Si C vero de vobis verum est, hoc de illo falsum fuisse quis dubitet? absolvere vos non valet par nomen, quorum dispar est causa. Nam cum eo crucem etiam periturus latro suscepit? sed quem reatus proprius tenuit, par crucifixio non absolvit. Ego autem quantis valeo precibus deposco, ut sanctissimam fraternitatem vestram auctori nostro non solum nomen, sed etiam causa conjungat. Convivia autem communia, quæ ex intentione impendendæ caritatis fiunt, recte sanctitas vestra in suis epistolis laudat. Sed tamen sciendum est, quia tunc ex caritate veraciter prodeunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, D nullus ex irrisione reprehenditur, & non inanes in eis sæcularium negotiorum fabulæ, sed verba sacræ lectionis audiuntur: cum non plus quam necesse est servitur corpori, sed sola ejus infirmitas reficitur, ut ad usum exercendæ virtutis habeatur. Hæc itaque si vos in vestris conviviis agitis, abstinentium fateor magistri estis. Quod ergo Pauli apostoli testimonium ad me posuistis, in quo ait: *Qui non manducat, manducantem non judicet*, omnino existimo incongruum fuisse: quia neque ego non comedo, neque ad hoc a Paulo dictum est, ut membra Christi, quæ in ejus corpore, id est, in ecclesia invicem sibi caritatis com- E page connexa sunt, nullam de se ullo modo curam gerant. Sed si neque ego ad te, neque tu aliquid pertineres ad me, jure tacere compellerer, ut cum non reprehenderem, qui emendari non posset. Hæc ergo sententia solummodo propter eos dicta est, qui illos judicare student, quorum sibi cura commissa non est. At postquam nos auctore Deo unum sumus, si ea quæ nobis corrigenda sunt tacemus, valde delinquimus. Ecce fraternitas tua ægre tulit se de conviviis a me esse reprehensam, cum ego, qui etsi hanc non vita, tamen loco transgredior, ab omnibus corripi, ab omnibus emendari paratus sim. Et hunc solum mihi amicum æstimo, per cujus linguam ante apparitionem districti judicis meæ maculas mentis tergo. Illud autem, frater dulcissime, quod

A tribulationibus pressum te legere posse abnegas, minus ad excusationem idoneum puto, cum Paulus dicat: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus.* Rom. 15. Si igitur ad consolationem nostram sacra scriptura præparata est, tanto magis eam debemus legere, quanto magis nos conspicimus sub tribulationum fasce lassari. Si vero in ea solummodo sententia est fidendum, quam in epistola vestra posuistis, qua dominus dicit: *Cum tradent vos, nolite cogitare* Matth. 10. *quomodo, aut quid loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Sacra ergo ad nos eloquia frustra mandata sunt, quia repleti spiritu verbis exterioribus non egemus. Sed aliud est, frater carissime, quod angustiati persecutionis tempore absq; dubitatione confidere, aliud quod in tranquillitate ecclesiæ agere debemus. Oportet enim nos per spiritum hunc modo legendo percipere quæ possumus, si contigerit causa in nobis esse, etiam patiendo demonstrare. Valde vero in epistola vestra gavisus sum, quod vos exhortationi studium dare fatemini. In hoc etenim scio quia curam vestri ordinis solerter agitis, si ad auctorem vestrum & alios trahere curatis. Quod autem in eodem loco dicitis vos mei similes non esse, post obortam lætitiam me illico contristastis; quia laudes meas per irrisionem dici existimo, quas per veritatem minime recognosco. Ego autem omnipotenti Deo gratias, quia per vos quidem hæretici ad sanctam ecclesiam revocantur. Sed curare vobis necesse est, ut ipsi quoque, qui intra sanctæ ecclesiæ gremium continentur, ita vivant, quatenus ejus adversarii pravis moribus non existant. Nam si non divino desiderio, sed terrenis cupiditatibus voluptatibusque deserviunt, intra ejus gremium filii alieni nutriuntur. Quod autem vos fatemini ecclesiasticos ordines ignorare non posse, ego quoque hoc de vobis per omnia scio, atque idcirco valde contristor: quia cum rerum ordinem scitis, in me, quod pejus est, sciendo deliquistis. Postquam enim ad beatitudinem vestram, & decessoris mei, & mea in causa Honorati archidiaconi scripta directa sunt, tunc contempta utriusque sententia præfatus Honoratus proprio gradu privatus est. Quod si quilibet ex quatuor patriarchis fecisset, sine gravissimo scandalo tanta contumacia transire nullo modo potuisset. Grat. 15. q. 2. cap. 10. Tamen postquam fraternitas vestra ad suum ordinem rediit, nec ego meæ, nec decessoris mei injuriæ memor sum. Quod vero dicitis nostris temporibus debere servari quæ a meis quoque prædecessoribus tradita atque custodita sunt, absit hoc a me, ut statuta majorum consacerdotibus meis in qualibet ecclesia infringam; quia mihi injuriam facio, si fratrum meorum jura perturbo. Sed cum responsales vestri advenerint, quæ inter vos & præfatum Honoratum archidiaconum sint gesta cognoscam, Grat. 24. qu. 3. c. 25. & ex ipso meo examine perpendetis, quia si pars vestra per justitiam fulta est, nihil adversi a me perferetis, sicut nec ante pertulistis. Sin vero sæpefato Honorato archidiacono in assertione sua justitia suffragatur, ex ejus absolutione monstrabo; quia personas etiam quas novi in judicio non agnosco. De excommunicationis vero articulo, quæ tamen interposita conditione gradus, secundo vel tertio, jam ut ita dicam, ex necessitate subjuncta est, beatitudo vestra immerito queritur; cum Paulus apo-

ſtolus dicat: *In promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam.* Sed iſta jam tranſeant, ad noſtra redeamus. Si enim recte agit, ego domno Natali non poſſum conjunctus non eſſe, cujus me affectui valde eſſe debitorem novi.

XXXVIII. AD IOANNEM EPISCOPUM SCYLLATINUM.

Viſitationem eccleſiarum Tauriatinenſis & Turritanæ imponit.

Gregorius Ioanni epiſcopo Scyllatino.

Ioan. diac. libro 3. c. 22.

OBITUM Paulini Tauriatinenſis eccleſiæ, ſed & illius Turritanæ eccleſiæ antiſtitum, directa relatio patefecit. Quapropter viſitationis deſtitutarum eccleſiarum fraternitati tuę operam ſolenniter delegamus, quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, miniſteriiſque vel quidquid illud eſt, in patrimonio ejuſdem a quoquam præſumatur eccleſiæ. Et ideo fraternitas tua ad prædictas eccleſias ire properet, & aſſiduis adhortationibus clerum plebemque earumdem eccleſiarum admonere feſtinet, ut remoto ſtudio, uno eodemque conſenſu talem ſibi præficiendum expetant ſacerdotem, qui & tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati, & directionis tuæ teſtimonio literarum ad nos veniat conſecrandus. Commonentes etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas eccleſia, niſi forte inter clericos earumdem civitatum, in quibus viſitationis impendis officium, nullus ad epiſcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri: proviſurus ante omnia, ne ad hoc cujuſlibet converſationis vel meriti laicæ perſonæ aſpirare præſumant, & tu periculum ordinis tui, quod abſit, incurras. Monaſteria autem ſi qua ſunt in ipſius parochia conſtituta, ſub tua cura diſponito, neque quouſque illic prius fuerit epiſcopus ordinatus, eſſe concedimus, ut ſolicitudinis tuæ vigilantia, propoſito ſuo congrua, Deo juvante, actione reſpondeat. Data pridie Kalendas Martii, indictione decima.

Grat. dist. 61. cap. 11.

XXXIX. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.

Gratiarum actiones reddit, & de cura paſtorali admonet, & de eccleſiaſticis privilegiis.

Gregorius dominico epiſcopo Carthaginenſi.

PERLATAS ad nos ſerius per Donatum atque Quodvultdeum reverendiſſimos fratres & coepiſcopos noſtros, nec non & Victorem diaconum, vel Angelum notarium veſtræ fraternitatis epiſtolas, ſumma cum gratulatione ſuſcepimus. In quarum etſi nos ſuſtinuiſſe diſpendium tarditate putavimus, tamen de uberiori reperimus caritate compendium, ut hac dilatione temporis non interrupta videatur, ſed nutrita dilectio: quam miſerante domino, contemplatione ſacerdotii, lectionis uſu, ætatiſque in vobis cognoſcimus jam maturitate fundatam. Non enim tam large de te flueret, ſi in tuis plurimas atque uberrimas venas mentibus non haberet. Hanc ergo matrem cuſtodemque virtutum, ſanctiſſime frater, inconcuſſa ſtabilitate teneamus. Nullæ in nobis eam ſubdolorum linguæ imminuant, nullæ antiqui hoſtis inſidiæ corrumpant. Hæc namque diviſa jungit, & conjuncta cuſtodit: hæc humilia ſine tumore ſubrigit: hæc erecta ſine dejectione ſubmittit. Per hanc univerſalis eccleſiæ unitas, quæ eſt compago corporis Chriſti, exæquatione mentis gaudet in ſingulis, cum ſit ei diſparilitas in diverſitate membrorum. Per hanc eadem membra & alieno gaudio in ſuis afflicta exiliunt, & alienis mœroribus etiam in ſuis læta contabeſcunt. Teſte enim magiſtro gentium, dum *ſi quid patitur unum membrorum, compatiuntur cetera membra: & ſi gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra:* vos non ambigo de noſtra perturbatione ingemiſcere, cum nos omnino certum ſit de veſtra pace gaudere. Quod vero ordinationi noſtræ fraternitas veſtra congaudet, affectum mihi integerrimæ caritatis exhibet. Sed ex conſideratione hujus ordinis mentem meam, fateor, tranſverberat vis doloris. Grave namque eſt pondus ſacerdotii: prius quippe eſt ſacerdoti neceſſe, ut ceteris ad exemplum vivat, ac deinde ſervandum, ut mentem per oſtenſa exempla non elevet. De prædicationis ſemper miniſterio cogitet: intentiſſimo timore conſiderans, quod receſſurus ad percipiendum regnum dominus & talenta ſervis diſtribuens, dicat: *Negotiamini, dum venio.* Quod profecto negotium tunc vere nos agimus, ſi vivendo & loquendo proximorum animas lucramur, ſi infirmos quoſque cæleſtis regni gaudia prædicando in ſuperno amore roboramus, ſi protervos ac tumidos gehennæ ſupplicia terribiliter inſonando flectimus, ſi nulli contra veritatem parcimus, ſi ſupernis amicitiis dediti humanas inimicitias non timemus. Quod nimirum exhibens, quaſi quoddam ſe ſacrificium obtuliſſe Deo Pſalmiſta noverat, cum dicebat: *Nonne qui oderant te, Deus, oderam illos, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto odio oderam illos, & inimici facti ſunt mihi.* Sed ad hoc ego pondus meæ infirmitatis expaveſco, & quod accepto regno paterfamilias redeat rationem nobiſcum poſiturus, aſpicio. Sed qua cum mente ſuſtineo, cui de ſuſcepto negotio animarum lucrum aut nullum, aut pene nullum reporto? Tua ergo me oratione, frater cariſſime, adjuva, & quæ de me formidare me conſpicis, in temetipſo quotidie timore providæ ſolicitudinis penſa. Per caritatis quippe compagem, & tua ſunt quæ de me loquor, & mea quæ te agere concupiſco. De eccleſiaſticis vero privilegiis, quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat, quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque eccleſiis ſua jura ſervamus. Nec cuilibet, favente gratia, ultra quam meretur impertior, nec ulli hoc quod ſui juris eſt ambitu ſtimulante derogo, ſed fratres meos per omnia honorare cupio, ſicque ſtudeo honore ſingulos ſubvehi, dummodo non ſit quod alteri jure ab altero poſſit opponi. Reſponſalium vero veſtrorum moribus valde congaudeo: in quibus mihi oſtenſum eſt quantum me diligitis, qui ad me electos fratres & filios tranſmiſiſtis. Data decimo Kalendas Auguſti, indictione decima.

1. Cor. · Luc. · Pſal. · Grat. ... 2. ca. Poly. ... bro ... Ioan. libro ... 1. v...

LIBRI SECUNDI PARS ALTERA.

Indictione XI. *anno ordinationis ejus* III.

EPISTOLA [a] I. GREGORII PAPÆ I. AD PETRUM SUBDIACONUM CAMPANIÆ.

De perſecutione Pauli epiſcopi.

Gregorius Petro ſubdiacono Campaniæ.

[a] X... cont... rie ... rare...

QUADE in caſtello Lucullano ſit ſcelus in Paulum fratrem & coepiſcopum noſtrum commiſſum, directa nobis fecit relatio manifeſtum.

festum. Et quia his diebus Scholasticus vir memorabilis, Campaniæ judex hic præsens inventus est, specialiter ei injunximus, ut tantæ perversitatis insaniam districta debuisset emendatione corrigere. Sed quia nunc prædictæ relationis portitor nos ut personam dirigeremus admonuit, ideo Epiphanium subdiaconum illuc direximus, qui una cum præfato judice a quibus excitata sit, vel commissa seditio, investigare ac cognoscere possit, & digna ultione vindicare. Experientia ergo tua ita tota virtute in hac causa solatiari festinet, quatenus & cognosci veritas, & in delinquentes valeat vindicta procedere. Quoniam igitur mancipia gloriosæ clementiæ in eodem scelere interfuisse, & voces quæ seditionem commoverent jactitasse dicuntur; si ita est, districte ea imminenti ultioni substerne, nec pro persona illius sit vestra severitas remissior: quia tanto amplius ferienda sunt, quanto, utpote nubilis feminæ pueri, ex sola superbia deliquerunt. Sed & illud subtili vos oportet indagatione perquirere, utrumne prædicta femina in tanta habuerit sceleris immanitate consilium, aut si cum ejus est scientia perpetratum; ut quam sit periculosum non solum manibus, sed etiam in sacerdotem verbis excedere, ex nostra cuncti possint defensione cognoscere. Si quid enim in hac causa lentatum fuerit, vel omissum, ad tuam culpam, ac potius cognoscas pertinere periculum: nec aliquem apud nos excusationis locum invenies. Nam quanto te apud nos res ista, si districtissime fuerit perscrutata & emendata, commendat; tanto si lentata fuerit nostram contra te scito indignationem exacui. Mancipia autem si qua de cetero in monasterio sancti Severini, vel in alia ecclesia ejusdem castelli de civitate refugerint, mox ut ad notitiam tuam pervenerit, nullo modo illic ea immorari permittas, sed intra civitatem in ecclesiam revocentur: & si justam contra dominos suos querelam habuerint, cum congrua ordinatione de ecclesiis exire necesse est. Si vero venialem culpam commiserint, dominis suis accepto de venia sacramento sine mora reddantur.

"II. AD PAVLVM EPISCOPVM.

Consolatoriam scribit epistolam.

Gregorius Paulo episcopo.

LICET non mediocriter nos contristaverit cognita, quam es perpessus, injuria; habemus aliquam tamen consolationis materiam, quod laudem tuam huic rei inesse cognovimus, ob id quod pro æquitatis rectitudine hoc, quantum directa nobis patefecit relatio, pertulisti. Ut ergo ad majorem fraternitatis tuæ gloriam applicetur, hæc res constantiam tuam nec frangere, nec a via debet veritatis avertere. Nam major in sacerdotibus merces est, in veritatis tramite etiam post injurias permanere. Ac ne tantæ impietatis insania inulta remaneat, & in pejus indisciplinatio perniciosa prorumpat, Scholastico viro memorabili Campaniæ judici, quia hic præsens inventus est, ut hæc digna coërtione vindicare debuisset, injunximus. Sed quia homines tui a nobis, ut personam dirigeremus, petiverunt, propterea Epiphanium subdiaconum illuc nos transmisisse cognosce, qui una cum suprascripto judice investigare valeat ac cognoscere veritatem, quatenus in eos a quibus tantum nefas immissum constiterit, vel perpetratum, sua instantia dignam faciat exerceri vindictam.

"III. AD IOANNEM ABBATEM. "XLII.

De Bonifacio præposito, de tunica sancti Ioannis, de causa Floriani, de cura animarum, de hospitibus, & de pauperibus.

Gregorius Ioanni abbati.

PETIIT dilectio tua, ut frater Bonifacius in monasterio tuo a te debeat ordinari præpositus: quod ego valde miratus sum, quia ante factum non est. Nam ex quo illum tibi dari feci, jam eum ordinare debuisti. De tunica vero sancti Ioannis omnino grate suscepi, quia solicitus fuisti mihi indicare. Sed studeat dilectio tua mihi ipsam tunicam, aut quod melius est, eumdem episcopum, qui eam habet, cum clericis suis, & cum ipsa ad me transmittere; quatenus & benedictione tunicæ perfruamur, & de eodem episcopo vel clericis mercedem habere valeamus. Causam vero, quæ cum Floriano vertitur, incidere volui, etiam ei vel octoginta solidos mutuos dedi. Quos ille credo disponit sibi pro monasterii debito recompensari, & omnino volo eamdem causam decidi: quia Stephanus chartularius dicitur imminere, ut eam prædictus Florianus in publico transferat, & grave nobis est cum publico litigare. Vnde necesse est nobis aliquid cedere, ut possimus eamdem causam ad compositionem perducere. Quod dum factum fuerit, dilectioni tuæ, Deo auxiliante, nuntiabimus. De fratrum vero animabus omnino esto solicitus. Sufficiat jam quod opinio monasterii per vestram negligentiam inquinata est. Non frequenter foras egrediaris. In causis istis procuratorem institue, & tu ad lectionem atque orationem vaca. De hospitalitate esto solicitus: quantum potes, pauperibus largire: ita tamen ut serves quod Floriano restitui debeat. In ipsis autem fratribus monasterii tui quos video, non invenio eos ad lectionem vacare. Vnde considerare necesse est quantum peccatum est, ut ex aliena oblatione Deus vobis alimoniam transmiserit, & vos mandata Dei discere negligatis. De sex vero unciis domus, si authenticam chartulam non videmus aut exemplaria, nil possumus facere. Sed Florentino Dei famulo præceptum transmisi, ut si ei veritas constiterit, easdem sex uncias vobis restituat. Quibus restitutis, reliquas sex uncias aut in emphyteosim damus, aut in reditus commutamus.

Ioan. diac. lib. 3. c. 69.

"IV. AD BONIFACIVM EPISCOPVM REGIENSEM. "XLIII.

De humanis laudibus vitandis.

Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.

QVIBVSDAM venientibus agnovi fraternitatem tuam misericordiæ operibus vehementer insistere, atque omnipotenti Deo gratias retuli, quia juxta egregii prædicatoris vocem, nunc vivimus, si vos statis in domino. Sed illud, fateor, non leviter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vosipsi nuntiastis: ex qua re collegi quod mens vestra non studeat Dei oculis, sed humano judicio placere. Vnde necesse est, frater carissime, ut cum bona exterius agis, hæc interius cum magna cautela custodias: ne appetitus placēdi hominibus subrepat, &

1. Thess. 3.

& omnis labor boni operis incaſſum fiat. Nos enim qui ſumus, quibus placeri ab hominibus quæritur? Quid namque aliud quam pulvis & cinis ſumus? Sed illi tua fraternitas placere deſideret, qui & non longe eſt, ut appareat, & omne quod retribuerit, finem nullo modo habebit. *Menſe Octobri, indictione undecima.*

"XLIV.

"V. AD PETRVM SVBDIACONVM CAMPANIÆ.

De violentiis laicorum reprimendis.

Gregorius Petro ſubdiacono Campaniæ.

SICVT in judiciis laicorum privilegia turbare non cupimus, ita eis præjudicantibus, moderata te volumus auctoritate reſiſtere. Violentos namque laicos coercere non contra leges eſt agere, ſed legi ferre ſubſidium. Quia igitur Deuſdedit gener Felicis de Orticello præſentium latrici violentiam dicitur irrogaſſe, præfatamque rem illicite detinere, ita ut viduitatis ejus dejectio non miſericordiam provocare, ſed ejus inveniatur roborare malitiam; præcipimus experientiæ tuæ, ut tam contra præfatum virum, quam in ceteris cauſis, in quibus ſe aſſerit præfata femina præjudicium ſuſtinere, noſtræ ei ſolatium tuitionis impendas; nec a quolibet eam prægravari permittas: ne vel ea quæ tibi ſalva tamen æquitate mandantur in aliqua inveniaris parte negligere, vel viduis, aliiſque pauperibus, dum illic auxilium non inveniunt, ex hujus itineris profligentur longinquitate diſpendia.

"XLV.

"VI. AD IOANNEM EPISCOPVM PRIMÆ IVSTINIANÆ.

De injuſta condemnatione Hadriani epiſcopi.

Gregorius Ioanni epiſcopo primæ Iuſtinianæ.

POST longas tribulationes ſuas quas Hadrianus Thebanæ civitatis epiſcopus a conſacerdotibus ſuis, velut ab hoſtibus, pertulit, in Romanam civitatem confugit. Et licet adverſus Ioannem Lariſſæum epiſcopum ejus fuiſſet prima ſuggeſtio, non ab eo in cauſis pecuniariis reſervatis legibus judicatum; tamen poſt hæc magis contra perſonam fraternitatis tuæ, a qua non juſte ſe a ſacerdotii gradu flagitabat eſſe dejectum, graviſſime querebatur. Sed nos, indiſcuſſis petitionibus non credentes, eadem quæ apud Ioannem fratrem & coepiſcopum noſtrum, vel quæ apud fraternitatem tuam ſunt acta, relegimus. Et quidem de memorati Ioannis epiſcopi Lariſſæi judicio, quod fuerat appellatione ſuſpenſum, ſatis & piiſſimi rerum domini ad Corinthi epiſcopum miſſis juſſionibus decreverunt. Et nos quoque per præſentium latores epiſtolis noſtris, ad præfatum Ioannem Lariſſæum directis, Christo auxiliante, decrevimus, cum diverſi * diſcrepatione judicii, cujus examinationem tibi imperialia juſſa tradiderant, & inſpecta geſtorum apud Ioannem epiſcopum de criminalibus habitorum ſerie ventilatis, reperimus prope nihil te, quod ad nominatas indictaſque ſibi cauſas attinuit, exquiſiſſe, ſed machinationibus quibuſdam teſtes adverſus Demetrium diaconum in damnatione ejuſdem epiſcopi produxiſſe. Qui cum de illo, quod nec audiri fas eſt, teſtimonium dicentem ſe audiſſe perhiberent. Quod dum præſens Demetrius contradiceret ſe dixiſſe, adverſus ſacerdotalem morem diſciplinamque canonicam dejectum honore ſuo diaconum proconſuli provinciæ tradidiſſe. Qui cum multis laniatus verberibus adverſus epiſcopum ſuum forſan aliqua potuiſſet tormentorum neceſſitate mentiri, uſque ad finem negotii nihil eum de quibus interrogabatur penitus invenimus fuiſſe confeſſum. Sed nec alia in geſtis ipſis, ſive per depoſitionem teſtium, ſive per Hadriani profeſſionem, quod ei potuiſſet obeſſe, reperimus. Sed tantum fraternitas tua, neſcio quo mentis motu, divino humanoque jure contempto, abruptam protulit in ejus damnatione ſententiam: quæ licet non eſſet appellatione ſuſpenſa, contra leges tamen canoneſque prolata, ipſo non poterat jure ſubſiſtere. Poſtquam autem ex abundanti appellationem tibi conſtat eſſe porrectam, mirati ſumus cur nec homines tuos, ſecundum cautionem Honorato diacono noſtro per reſponſales tuæ eccleſiæ expoſitam, qui tui judicii rationem potuiſſent reddere, tranſmiſiſti. Quod factum te vel de contumacia, vel de conſcientiæ trepidatione redarguit. Si igitur hæc quæ nobis aperta ſunt veritate vallantur, quoniam occaſione " virium noſtrarum conſideramus vos injuſta præſumere, de his alias, ſecundum id quod a nobis deliberatum fuerit, Chriſto auxiliante decernemus. Quod vero ad præſens attinet, caſſatis prius atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri principis apoſtolorum auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio te ſacra communione privatum, ab omnipotenti Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia ac lacrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram te cognoverimus impleſſe remiſſius, non jam tantum injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, adjuvante domino, ſeverius puniendam. Præfatum vero Hadrianum fratrem & coepiſcopum noſtrum ex tua ſententia, ut diximus, nequaquam canonibus neque legibus exiſtente damnatum, in ſuum locum atque ordinem reverti Chriſto comitante diſponimus: ut nec illi fraternitatis tuæ noceat contra juſtitiæ tramitem prolata ſententia, nec caritas tua pro placanda futuri indignatione judicis incorrecta remaneat.

* al. diſceptatione

" viciun[...]

Grat 2. q. 3. c.

"VII. AD IOANNEM EPISCOPVM LARISSÆVM. "XLVI.

De injuſta condemnatione Hadriani.

Gregorius Ioanni epiſcopo Lariſſæo.

FRATER noſter Hadrianus, Thebanæ civitatis epiſcopus, ad Romanam urbem veniens lacrymabiliter eſt conqueſtus, de quibuſdam capitulis ſe a fraternitate tua, nec non a Ioanne primæ Iuſtinianæ urbis epiſcopo, non legitime neque canonice condemnatum. Cumque per diuturnum tempus nullam diverſæ partis videremus huc advenire perſonam, quæ ejus debuiſſet objectionibus reſpondere, neceſſario cognoſcendæ veritatis intuitu, ea quæ penes vos acta ſunt relegenda tradidimus. Ex quibus cognovimus Ioannem atque Coſmam diaconos, unum pro lubrico corporis, alterum pro fraudibus eccleſiaſticarum rerum proprio depulſos officio, de pecuniariis criminalibuſque capitulis adverſus eum piiſſimis noſtris imperatoribus ſuggeſſiſſe. Qui per juſſiones ſuas te voluerunt, ſervata videlicet juris canonumque diſtrictione, cognoſcere; ita ut de pecuniariis quidem ferres firmam jure ſententiam: de criminalibus vero, eorum clementiæ, habita ſubtilius examinatione ſuggereres. Quod ſi tam

Grat 16. [...] 1. c. 52. [...] lyc. lib[...] tit. 7[...]

tam rectas juſſiones tua fraternitas rectis quoque mentibus accepiſſet, nunquam viros pro ſuis exceſſibus proprio amotos officio, atque jam inimicantis animi, ad accuſationem paſſim ſui ſuſcepiſſet epiſcopi; maxime cum ex ſuggeſtione piiſſimis dominis oblata, eorum ſit detecta fallacia: quia cum conſenſu omnium clericorum hæc contra ſuum pontificem ſe ſuggeſſiſſe profeſſi ſunt. Poſt hæc tamen, ut breviter quædam ſtrictimque quæ apud te ſunt acta percurram, primum capitulum penes fraternitatem tuam motum eſt Stephani Thebani diaconi: cujus vitam quaſi ſciens turpiſſimam Hadrianus epiſcopus, non eum ſui ordinis honore privaverat. B Quod capitulum, nullus deductorum teſtium ad Hadriani epiſcopi dicit perveniſſe notitiam: niſi quod ſolus Stephanus turpis vitæ ſuaque profeſſione damnabilis dicitur eſſe confeſſus. Secundum capitulum adverſus eum videtur eſſe propoſitum, de infantibus ejus juſſu a ſacri baptiſmatis ſuſceptione prohibitis, atque ita inabluta ſorde peccati defunctos in tenebris. Sed nullus adverſus eum deductorum teſtium profeſſus eſt noſſe ſe tale aliquid ad Hadriani epiſcopi perveniſſe notitiam, ſed a matribus infantum, quarum viri remoti pro culpis, ut dicitur, ab eccleſia fuerant, ſe cognoviſſe dixerunt. Sed nec inbaptizatos eos mortis tempus profeſſi ſunt occupaſſe, ſicut accuſatorum continebat invidioſa ſuggeſtio: cum in Demetriade civitate C baptizatos eos eſſe conſtiterit. Et hæc quidem de criminalibus cauſis. De pecuniariis vero qualiter a te fuerit judicatum, inquiſitio deputatorum a principe virorum piiſſima juſſione ſereniſſimis principibus atteſtatur. Nam cum tuam ſæpefatus Hadrianus ſuſpendiſſet appellatione ſententiam, quantum ex quatuor teſtium depoſitionibus apud Ioannem primæ Iuſtinianæ epiſcopum prolatis agnovimus, arctiſſima detruſus cuſtodia libellum, in quo objecta ſibi confiteretur capitula, tuæ coactus eſt fraternitati porrigere. Qui quidem in porrecto a ſe libello de pecuniariis invenitur tuæ conſenſiſſe ſententiæ. Criminalia vero medio quodam dubioque verborum calle tranſcurrit, ut & tua quibuſdam D ſubjectis nebulis fruſtraretur intentio, & ipſe porro a confeſſione imperplexæ locutionis obſcuritate refugeret. Cumque porrecta appellatio per homines ejus, ceteraque quæ penes te geſta ſunt piiſſimis fuiſſent deportata principibus deputatis: ut diximus, Honorato diacono ſedis noſtræ, & Sebaſtiano glorioſo antigrapho, cunctiſque examinatis ſubtiliter a ſereniſſimis eſt dominis ab omnibus juſſionibus abſolutus. Sed neſcio quibus machinationibus exquiſitis alia rurſus eſt principalis uſſio elicita; ut de cunctis antefatis capitulis Ioannes primæ Iuſtinianæ epiſcopus requirens ſubtiliter judicaret. In cujus judicio omnes clerici Hadriani epiſcopi, & Demetrius diaconus inter tormenta profeſſus eſt, omnem hanc contra Hadrianum epiſcopum calumniam, fraternitatis tuæ machinatione con- E fectam. Nec aliqua de capitulis ipſis, quæ in tua audientia criminaliter objecta fuerant, Hadriano epiſcopo ſunt probata. Sed provenit alia contra canones ac leges in Demetrio diacono ejus, aliiſque perſonis crudelis atque doloroſa diſcuſſio, in qua nihil pene repertum eſt, ex quo ſæpe memoratus Hadrianus damnari legitime debuiſſet, ſed magis ex quo potuiſſet abſolvi. Sed de Ioanne primæ Iuſtinianæ urbis antiſtite, ac de

A nequiſſimo ejus damnandoque judicio alias ſumus juvante domino tractaturi. Hadrianum vero epiſcopum reperimus, & tuo contra ſacerdotales mores odio laboraſſe, & nullo jure pecuniariis in cauſis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuiſſe ſententia. Quia igitur & ab antefato Ioanne primæ Iuſtinianæ epiſcopo contra jus canoneſque depoſitus, honoris ſui gradu carere non potuit, in ſua eum reformari eccleſia, atque in propriæ dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et cum oportuiſſet te ex eo dominici corporis communione privari, quod admonitione ſanctæ memoriæ deceſſoris noſtri contempta, per quam eum eccleſiamque ejus de tuæ juriſdictione poteſtatis exemit, rurſus in eis aliquid tibi juriſdictionis ſervare præſumpſeris: tamen nos humanius decernentes, communioniſque tibi ſacramentum interim conſervantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo eccleſiaque ejus omnem ante habitæ ſuæ poteſtatem juriſdictionis abſtineat, & ſecundum ſcripta deceſſoris noſtri, ſi qua cauſa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adverſus præfatum Hadrianum conſacerdotem noſtrum potuerit evenire, vel per eos qui noſtri ſunt vel fuerint in urbe regia reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio cognoſcatur, vel huc ad apoſtolicam ſedem, ſi ardua eſt, deducatur, quatenus noſtræ audientiæ ſententia decidatur. Quod ſi contra hæc quæ ſtatuimus, quolibet tempore, ſeu qualibet occaſione, vel ſurreptione venire tentaveris, ſacra ſcias te communione privatum; nec eam te, excepto ultimo vitæ tuæ tempore, niſi conceſſa Romani pontificis decernimus juſſione percipere. Hæc "enim conſona ſanctis patribus definitione ſancimus, ut qui ſacris neſcit obedire canonibus, nec ſacris adminiſtrare, nec communionem capere ſit dignus altaribus. Res autem ſive ſacras, ſive alias mobiles immobileſque ejus eccleſiæ, quas hactenus diceris retinere, quarum notitiam nobis oblatam præſentibus annectimus literis, ſine aliqua ei dilatione fraternitas tua reſtituat. De quibus ſi qua inter vos quæſtio vertitur, volumus ut apud reſponſalem noſtrum in urbe regia ventiletur.

Grat. 25 q. 1. cap. 8. " Hac

"VIII. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM. "XLVII.

Ut non deponatur epiſcopus niſi in conventu epiſcoporum.

Gregorius Natali epiſcopo Salonitano.

CUM cuncta negotia indagandæ ſolicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad dejectionem ſacerdotalium graduum pertinent diſtrictius ſunt trutinanda: in quibus non tam de humanis conſtitutis, quam de divinæ quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Quæ res quoque nos in Florentii Epidauritanæ civitatis epiſcopi perſona ad exhortationem veſtræ fraternitatis admonuit. Nuntiatum ſiquidem nobis eſt, a quibuſdam fuiſſe eum in cauſis criminalibus accuſatum: & nullis canonicis probationibus exquiſitis, nec ſacerdotalis concilii prævenientе judicio eum ab honoris officio, non jure, ſed auctoritate depoſitum. Quia ergo non poteſt quemquam epiſcopatus gradu, niſi juſtis ex cauſis, concors ſacerdotum ſummovere ſententia; hortamur fraternitatem veſtram, ut præfatum virum ex eodem, in quo detruſus eſt, ejici faciatis exilio, cauſamque ejus epiſcopali diſceptatione

Ioan. diac. lib. 4. c. 28.

tione perquiri. Et si in his in quibus accusatur A canonica fuerit probatione convictus, canonica procul dubio est ultione plectendus. Quod si alias quam de eo æstimatum est synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est ut criminatores justi districtionem juris exhorreant, & incriminato innocentiæ suæ serventur illibata suffragia. Executionem vero antefati negotii Antonino subdiacono nostro ex nostra præceptione mandavimus; quatenus ejus instantia & quæ sunt legibus canonibusque placita decernantur, & decreta, juvante domino, mancipentur effectui. B

"XLVIII. "IX. AD ANTONINVM SVBDIACONVM.

De Florentio episcopo injuste deposito.

Gregorius Antonino subdiacono.

PERVENIT ad nos Florentium Epidauritanæ civitatis episcopum, præreptis prius rebus ejus, pro quibusdam non approbatis criminibus
Grat. 11. q. 3. cap 44. sine sacerdotali concilio fuisse damnatum. Et quia non debet is pœnam sustinere canonicam, in cujus damnatione non est canonica prolata C sententia; præcipimus experientiæ tuæ ut Natali fratri & coepiscopo nostro debeas imminere, quatenus supradictum virum de eodem ejici faciat quo nunc dicitur detrusus exilio. Convocatoque episcoporum concilio, si hæc in quibus accusatus est canonice fuerint approbata præfati Natalis fratris & coepiscopi nostri volumus in eum proprium robur obtinere sententiam. Sin autem generali fuerit judicio absolutus, nec eum deinceps cujuslibet præjudicio subjacere permittas: & præfatæ res districta tuæ solicitudinis restituantur instantia. Necesse est ergo, ut quanto graviora talium negotiorum perpendis pondera, tanto ea maturiori vigilantiorique studeas executione complere.

" XLIX. "X. AD SABINVM SVBDIACONVM.

De Calchedonensi synodo, & de aliis tribus D synodis recipiendis.

Gregorius Sabino subdiacono.

Ioan. diac. libro 4. c. 59. vit. EXEVNTES maligni homines turbaverunt animos vestros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, astruentes quod aliquid de sancta Calchedonensi synodo piæ memoriæ Iustiniani temporibus sit imminutum, quam omni fide omnique devotione veneramur. Et sic quatuor synodos sanctæ universalis ecclesiæ sicut quatuor libros sancti euangelii recipimus. De personis vero de quibus post terminum synodi aliquid actum fuerat, ejusdem E piæ memoriæ Iustiniani temporibus est ventilatum: ita tamen, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de eisdem personis aliquid aliud ageretur, quam apud eamdem sanctam Calchedonensem synodum fuerat constitutum. Anathematizamus autem, si quis ex diffinitione fidei, quæ in eadem synodo prolata est, aliquid imminuere præsumit, vel quasi corrigendo ejus sensum mutare: sed sicut illic prolata est, per omnia custodimus. Te ergo, fili carissime, decet ad unitatem sanctę ecclesiæ remeare, ut finem tuum valeas in pace concludere, ne malignus spiritus, qui contra te per alia opera prævalere non potest, ex hac causa inveniat unde tibi in die exitus tui in aditu regni cælestis obsistat.

"XI. AD ALBANOS. "L.

De ordinatione episcopi.

Gregorius ordini & plebi consistenti in Albano.

PROBABILIBVS desideriis nihil attulimus tarditatis: fratrem namque & coepiscopum nostrum hominem bonum vobis ordinavimus sacerdotem. *Mense Novembri, indictione undecima.*

"XII. AD MAXIMIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM. "LI.

De causa Gregorii Agrigentini episcopi.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

PRIDEM quidem fraternitati vestræ scripseram, ut eos qui adversus Gregorium episcopum Agrigentinæ civitatis aliqua dixerant, ad Romanam civitatem transmittere deberetis. Quod & nunc ut instantius fieri debeat præsentibus adhortamur epistolis. Vnde personas ipsas, ceteraque documenta, id est gesta & petitiones, quæ data sunt, festinate cum celeritate transmittere. Nec moram aliquam excusationemque perquiri penitus permittimus, quatenus his in Romanā, sicut diximus, civitatem transmissis, sub celeritate sciamus, quid auxiliante domino, de persona salubrius ejus disponere debeamus.

"XIII. AD AGNELLVM EPISCOPVM DE FVNDIS. "LII.

Præcipit ut in Tarracinensi ecclesia sit episcopus.

Gregorius Agnello episcopo de Fundis, qui nunc in civitate incardinatus est Tarracina.

RELATIO cleri simul & populi Tarracinæ degentis nos valde lætificat, ob hoc quod de tua fraternitate bona testatur. Et quia defuncto Petro pontifice suo, sibi cardinalem postulant constitui te sacerdotem, eorum vota necessario complenda esse prævidimus, quatenus & illi se gaudeant impetrasse quod postulant, & nos concessisse quod expedit videamur. Quia igitur ob cladem hostilitatis nec in civitate, nec in ecclesia tua est cuiquam habitandi licentia, ideo te auctoritate nostra Tarracinensi ecclesiæ cardinalem constituimus sacerdotem, admonentes, ut ita de animabus populorum illic consistentium, Deo protegente, debeas esse solicitus, quatenus callidi perversique hostis insidiæ commisso tibi gregi qualibet arte nocere non valeant, sed solicitudinis tuæ grex circumseptus custodia, digni se pastoris gaudeat meruisse tutamina. In tuis actibus plebi exempla bene vivendi existant. Avaritia in te vires non habeat. Tua prædicatione qui literas nesciunt quid divinitus præcipiatur agnoscant. In Dei timore populum quemadmodum vivere possit tui mores instituant. Operibus exerce quod subjectos doces & prædicas, Actus tui in aliorum correptionem proficiant, in adjutorium sibi vitæ tuæ imitationem assumant. Sicque te in cunctis operibus exhibere festina, ut scriptutam constructionemque in te habeat, quicumque aut negligit, aut non potest lectione formari. Tota igitur mentis intentione ita lucrum animarum domino nostro facere festinato, ut digna te merces ante ejus conspectum in die retributionis inveniat. Quidquid vero de prædictæ rebus ecclesiæ, vel ejus patrimonio, seu cleri ordinatione promotioneve, & omnibus generaliter ad eam pertinentibus,

Ioan. libro 5. Grat. 1. cap. Polyc. 1. tit.

pertinentibus, solerter atque canonicè ordinare A facereque provideris, liberam habebis, quippe ut sacerdos proprius, modis omnibus facultatem. Illud quoque fraternitatem tuam scire ne-
6. cesse est, quoniam sic te prædictæ Tarracinensis ecclesiæ cardinalem esse constituimus sacerdotem, ut & Fundensis ecclesiæ pontifex esse non desinas, nec curam gubernationemque ejus prætereas: quia ita fraternitatem tuam sæpe dictæ Tarracinensi ecclesiæ, sicut præfati sumus, præesse præcipimus, ut antedictæ Fundensis ecclesiæ tibi jura potestatemve nullo modo subtrahamus.

" XIV. AD TARRACINENSES.

De Agnello episcopo suscipiendo.

Gregorius clero, ordini, & plebi consistenti in Tarracina.

DILECTIONIS vestræ desideria insinuata nobis, quam abstulistis, petitio reseravit, electionemque vestram valde laudavimus, quia Agnellum fratrem & coepiscopum nostrum, probatum jam meritis, cardinalem vobis constitui deprecamini sacerdotem. Et quoniam gratæ laudandæque petitioni nec effectum negari, nec moram licebat innecti, secundum desideria petitionemque vestram supradictum Agnellum directa præceptione ecclesiæ vestræ cardinalem esse statuimus sacerdotem. Pro qua re dilectionem vestram paterna adhortatione commoneo, ut ei obedientiam præbere in omnibus debeatis, quatenus caritatis vestræ solatio roboratus, curam gubernationemque ecclesiæ, quam vobis probatur petentibus suscepisse, adjuvante domino salubriter valeat implere.

Mense Decembri, indictione undecima.

" XV. AD SCHOLASTICUM DUCEM CAMPANIÆ.

De episcopo in Neapoli eligendo.

Gregorius Scholastico duci Campaniæ.

DUM de Neapolitanæ civitatis cura destitutæ sacerdotis solatio vehementius angeremur, supervenientes præsentium latores cum decreto in Florentium subdiaconum nostrum confecto, aliquid nobis in tanto cogitationum
eva- pondere * revelationis innuerant. Sed dum præfatus subdiaconus noster refugiens civitatem ipsam, ordinationem suam lacrymabiliter evasisset, quasi ex majori quadam desperatione nostram cognoscite crevisse mœstitiam. Atque ideo salutantes hortamur magnitudinem vestram, ut convocantes priores, vel populum civitatis, de electione alterius cogitetis, qui dignus possit cum Christi solatio ad sacerdotium promoveri. In quo decreto solenniter facto, atque ad hanc urbem transmisso, ordinatio illic E tandem Christo auxiliante proveniat. Sin autem aptam non invenietis in quam possitis consentire personam, saltem tres viros rectos ac sapientes eligite, quos ad hanc urbem generalitatis vice mittatis, quorum & judicio plebs tota consentiat. Forsitan huc venientes, præstante Dei misericordia, talem reperient, qui vobis antistes irreprehensibiliter ordinetur, quatenus destitutæ civitati vestræ nec intrinsecus actuum suorum desit inspector, nec extrinsecus, adhibita solitudine sacerdotis, hostilibus aditus præstetur insidiis.

" XVI. AD PETRUM EPISCOPUM DE VIBICIS. " LV.

Valerianum presbyterum commendat.

Gregorius Petro episcopo de Vibicis.

LICET fraternitatem tuam piis de causis non dubitemus sponte impendere, verumtamen quia proniorem eam nostra fieri arbitramur epistola; idcirco præsentibus tibi indicamus apicibus, horum latorem Valerianum presbyterum pro redemptione captivorum in illas partes advenisse: cui tanto enixius in omnibus debetis ferre solatium, quanto eum mercedis intentione longinqui itineris laborem assumpsisse cognoscitis. Sic enim & hic quod intendit te adjuvante B perficiet, & fraternitas tua pro impenso solamine magnam apud Deum, sicut desiderat, retributionem inveniet.

Mense Ianuario, indictione undecima.

" XVII. AD GRATIOSUM SUBDIACONUM. " LVI.

De possessionibus Floræ abbatissæ reddendis.

Gregorius Gratioso subdiacono.

RELIGIOSAM vitam eligentibus congrua nos oportet consideratione prospicere, ne cujusdam necessitatis occasio aut desides faciat, C aut robur, quod absit, conversationis infringat. Idcirco præsenti tibi auctoritate præcipimus, quatenus domum positam in hac urbe, regione quarta, juxta locum qui appellatur, Ad gallinas albas, vel hortum, juris sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore præsidemus, in qua Campana quondam " uxor Pattitii mansisse dignoscitur, simul & hortum atque hospitia quæ intra eamdem domum janua concludit, Floræ abbatissæ debeas tradere, proprietatis jure procul dubio possidendam. In qua domo monasterium virginum, ubi cum congregatione sua habitare possit, Christo queat adjuvante construere: ut tam ipsa, quam etiam quæ in ejus loco honoreque successerit, prædictam domum & hortum D cum omnibus ad se pertinentibus, sicut diximus, quieto inconcussoque jure, a nobis pietatis considerationi concessa, valeat possidere.

Grat. 12. qu. 2. cap. 75. Ans. libro 5. cap. 32.

" Patricii

" XVIII. AD THEODORUM CONSILIARIUM. " LVII.

Acosimum puerum dono dat per epistolam.

Gregorius Theodoro consiliario.

ECCLESIASTICIS utilitatibus desudantes ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere, ut qui se voluntariis obsequiorum necessitatibus sponte subjiciunt, digne nostris provisionibus consolentur. Quia igitur te Theodorum virum eloquentissimum consiliarium nostrum mancipiorum cognovimus ministerio destitutum, ideo puerum nomine Acosimum, natione Siculum, juri dominioque tuo dari tradique præcipimus. Quem quoniam traditum ex nostra voluntate jam possides, hujus te necesse fuit scripti pro futuri temporis testimonio ac robore ' largitantis auctoritate fulciri; quatenus domino protegente secure eum semper & sine ullius retractationis suspicione, quippe ut dominus, valeas possidere. Neque enim quemquam fore credimus, qui tam parvam largitatem, pro tua tibi devotione concessam, desideret vel tentet ullo modo

Grat. 12. qu. 2. c. 67. Polyc. lib. 3. tit. 13.

' largitatis

modo revocare: cum uno eodemque tempore, & verecundum sit a decessoribus bene gesta resolvere, & verecundum sit docere ceteros in sua quandoque resolutoriam proferre largitate sententiam.

"LVIII. "XIX. AD PETRUM SUBDIACONUM CAMPANIÆ.

Ut de reliquiis sancti Severini transmittat.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

COR nostrum pia divinitatis inspiratione compungitur, loca quondam execrandis erroribus deputata, in catholicæ religionis reverentiam dedicare. Quia igitur ecclesiam positam juxta domum Merulanam regione tertia, B quam superstitio diu Ariana detinuit, in honorem sancti Severini cupimus consecrare, experientia tua reliquias beati Severini summopere debita cum veneratione transmittat; quatenus quæ nostris animis perficienda decrevimus, implere omnipotentis gratia suffragante possimus.

"LIX. "XX. AD GRATIOSUM EPISCOPUM NUMENTANUM.

Curam committit ecclesiæ sancti Anthemii.

Gregorius Gratioso episcopo Numentano.

Ioan. diac. lib. 3. c. 15. POSTQUAM hostilis impietas diversarum civitatum, ita peccatis facientibus, desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nulla populo C deficiente remanserit, majori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquiæ plebis, nullo pastoris moderamine gubernante, per devia fidei hostis callidi, quod absit, rapiantur insidiis. Hujus ergo rei solicitudine sæpe * commoti, hoc nostro sedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoque fraternitati tuæ curam gubernationemque sancti Anthemii ecclesiæ, in Curium Sabinorum territorio constitutæ, prævidimus committendam, quam tuæ ecclesiæ aggregari unirique necesse est: quatenus utrarumque ecclesiarum sacerdos recte Christo adjuvante possis existere, & quæque tibi de ejus patrimonio, vel de cleri ordinatione seu promotione vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere, D quippe ut pontifex proprius, liberam habebis ex præsenti nostra permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens mandatorum, salubriter ita in commissæ plebis regimine lucrandisque animabus invigila, ut ante tribunal æterni judicis constitutus, fructum bonæ operationis, qui ad mercedem tuam pertineat, eidem redemptori nostro, in quo lætari possis, exhibeas.

* al. commoniti,

Mense Februario, indictione undecima.

"LX. "XXI. AD PASCHALEM DEMETIANUM ET CASTORIUM FRATRES.

Reddit substantiam patris eorum.

Gregorius Paschali, Demetiano, atque Castorio, filiis Urbici defensoris de Tiburtina.

OFFICII nostri est orbatis ita parentibus ferre consultum, quatenus aliquid de his, quæ juste debentur, ecclesiæ relaxantes, eorum possimus subvenire miseriis. Quia igitur facta subtilius ratione, patrem vestrum Urbicum, quondam defensorem, de patrimonio Sabinensi atque " Cardolano, quod ejus fuerat curæ commissum, constat in non modicam summam de- A bitorem fuisse defunctum: & quamvis tota ejus substantia pro hoc sit ecclesiæ obligata, nec tamen ad satisfactionem eorum, quæ consumpserat, possit sufficere; nos tamen pietatis intuitu, ejusdem patris vestri substantiam vos habere ac possidere permittimus atque concedimus, vestris procul dubio utilitatibus profuturam, securi quod nullus vos denuo de iis, quæ vobis relaxantes concessimus, aliqua ratione concutiat.

" Carseolano

Mense Martio, indictione undecima.

"XXII. AD ANTONINUM SUBDIACONUM. "LXI.

De obitu Natalis episcopi, & de ordinatione episcopatus ejus.

Gregorius Antonino subdiacono rectori patrimonii in Dalmatia.

NATALEM Salonitanæ ecclesiæ fratrem & coepiscopum nostrum obiisse, discurrens in partibus istis fama vulgavit. Quod si verum est, experientia tua omni instantia omnique solicitudine clerum & populum ejusdem civitatis admonere festinet, quatenus uno consensu ordinandum sibi debeant eligere sacerdotem, factoque in personam, quæ fuerit electa, decreto, ad nos transmittere studebis, ut cum nostro consensu, sicut priscis fuit temporibus, ordinetur. Illud quidem præ omnibus tibi curæ sit, ut in hac electione, nec datio quibuscumque modis interveniat præmiorum, nec quarumlibet personarum patrocinia convalescant. Nam si quorumdam patrocinio fuerit quisquam electus, voluntatibus eorum cum fuerit ordinatus, obedire reverentia exigente compellitur, sicque fit ut & res illius minuantur ecclesiæ, & ordo ecclesiasticus non servetur. Talem ergo te admonente personam debent sibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deserviat, sed vita ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inveniri. De rebus vero vel ornamento ejusdem ecclesiæ, fideliter rerum inventarium facito te præsente conscribi. Et ne de rebus ipsis possit aliquid deperire, Respectum diaconum atque Stephanum primicerium notariorum, ut ipsarum rerum omnino gerant custodiam admoneto; interminans eis de propria eos satisfacturos esse substantia, si quidquam exinde eorum negligentia fuerit imminutum. Malchum autem fratrem & coepiscopum nostrum contestari te volumus, ut se penitus in hac causa non misceat. Nam si per eum aliquid contra voluntatem nostram factum vel tentatum potuerimus addiscere, non modicam ad se culpam & periculum pertinere cognoscat. Sed & hoc eum admonere curato, ut ad ponendas explendasque rationes patrimonii nostri quod gessit, debeat esse solicitus, pro quibus etiam faciendis, ex Siciliæ partibus ad nos postposita excusatione venire festinet. E In rebus igitur Salonitanæ ecclesiæ nullo modo se miscere præsumat, ne amplius ei aut obnoxius, aut possit esse culpabilis. Nam multa habere de rebus prædictæ ecclesiæ fertur, eumque opinio pene auctorem extitisse in venditione rerum ejus, vel aliis illicitis asseverat. Quod si ita esse, sicut dicitur, manifesta veritate patuerit, certus sit inultum hoc nullatenus remanere. Expensa vero, quæ necessaria fuerit, per œconomum, qui tempore mortis prædicti episcopi inventus est, erogetur, quatenus rationes suas futuro episcopo ipse, ut novit, exponat. Cuncta quidem quæ tibi agenda,

Grat. 2. c. ... p. 5. c. Polyc. tit. 3.

agenda mandavimus, cum consilio magnifici atque eloquentissimi Marcelli filii nostri te agere profecto necesse est, quatenus ita omnia quæ hujus præcepti pagina continet solicite strenueque possis implere, ut nulla te neglectus culpa respiciat.

"XXIII. AD PETRUM SUBDIACONUM.

De lapsu Secundini, & ordinatione Theodosii.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

QUAMVIS horrenda execrandaque nimis Secundinum ad aures nostras pervenerit crimina commisisse, hoc tamen solum ad ejus damnationem potest sufficere, quod etiam ipse de se dicitur fuisse confessus. Cognovimus autem ab eo dictum, quod dum tertius a loco esset abbatis, a statu habitus sui lapsu corporis ceciderit: & licet ad abbatis ordinem tanto coinquinatus facinore nulla debuerit ratione proficere, tamen quia temerario post ausu ac tanta pollutione detentus hoc indignus arripuit, experientiæ tuæ hujus auctoritatis tenore præcipimus, ut præfato Secundino remoto ab abbatis officio, Theodosium, quem congregatio ipsa sibi petiit ordinari, in monasterio sancti Martini abbatem solenniter per eum cujus provisio interest facias ordinari; quatenus in cura congregationis subjectæ, adjuvante Deo, cauta possit solicitudine vigilare. Possessiones vero, vel hortos ejusdem monasterii, ecclesiastica, inquantum ratio patitur, tuitione defende.

"XXIV. AD LEONTIUM EPISCOPUM URBINATEM.

De infirmitate Castorii, & visitatione ejus ecclesiæ.

Gregorius Leontio episcopo Urbinati.

CASTORIUM fratrem & coepiscopum nostrum hic pro corporis sui molestia retinemus. Et quia nunc ad suam ecclesiam non valet remeare; propterea, eo absente, ecclesiæ ipsius fraternitati tuæ operam providimus visitationis delegandam, admonentes caritatem tuam, ut D ita efficaciter omnes utilitates ejus exerceat, quatenus tui præsentia proprium se, absentem habere non sentiat sacerdotem. Quidquid autem tibi visum fuerit pro utilitatibus ejusdem ecclesiæ ordinare, habebis modis omnibus ex nostra permissione licentiam. Reditus vero vel ornamenta, ministeriaque ipsius, solicitudinis tuæ intuitus & cura conservet. Et præter ordinationes clericorum, cetera omnia in prædicta ecclesia tamquam cardinalem & proprium te volumus agere sacerdotem.

"XXV. AD CIVES ARIMINENSES.

De infirmitate Castorii, & visitatione Leontii.

Gregorius universis habitatoribus Arimini.

SI in culpam vestram, filii dilectissimi, intentius velitis attendere, assidua vos apud Deum debetis oratione purgare, quod episcopum vestrum non devota mente, nec ut filii suscepistis; quem inquietudo & tribulatio a vobis illata ad hoc usque perduxit, ut molestiam corporalem incurreret: quamvis in eo nihil de his quæ nobis sunt scripta cognovimus, sed solam inesse debilitatem vidimus, pro qua eum hic retinere curavimus. Et quia illuc modo ad præsens non valet A remeare, ecclesiæ vestræ necessario providimus Leontium fratrem & coepiscopum nostrum visitatorem per omnia deputare, cui etiam nostris scriptis injunximus, ut omnia quæ ad curam utilitatemque ecclesiæ pertinent, tamquam proprius episcopus debeat ordinare. Vos ergo ita ei omnibus obedite, quatenus operam sibi visitationis injunctam vestra virtute, salubri in omnibus devotione possit complere.

"XXVI. AD MAGNUM PRESBYTERUM. "LXV.

De excommunicatione ejus, & de episcopo eligendo.

Gregorius Magno presbytero ecclesiæ Mediolanensis.

B SICUT exigente culpa, quis a sacramento communionis digne suspenditur, ita insontibus nullo modo talis debet irrogari vindicta. Comperimus siquidem quod Laurentius quondam frater & coepiscopus noster nullis te culpis exigentibus communione privaverit: ideoque hujus præcepti nostri auctoritate munitus, officium tuum securus perage, & communionem sine aliqua sume formidine. Illud præterea necessario te duximus adhortandum, ut ita te cunctis utilitatibus ecclesiæ tuæ pure ac diligenter exhibeas, quatenus nec offensa te aliqua de neglectu respiciat, & culpam si qua in te, propter C quam dominici corporis & sanguinis communione fueras privatus, vel latens inventa est, tuæ fidei puritate detergas. Admone igitur clerum & populum, ut ad eligendum nullatenus dissentiant sacerdotem, sed uno consensu talem sibi eligant consecrandum episcopum, cujus & actus laudabiles, & grata Deo & hominibus possit esse persona, ne, si aliter actum fuerit, in diversis (quod absit) studiis damnum ecclesiasticis rebus eveniat.

Grat. 24. q. 3. cap. 2. Ivo p. 4. cap. 17. Pan. lib. 5. cap. 129. Polyc. lib. 1. tit. 22. Ioan. diac. lib. 4. cap. 35.

Mense Aprili, indictione undecima.

"XXVII. AD MARINIANUM ABBATEM. "LXVI.

De Bonifacio a Victore injuste damnato.

Gregorius Mariniano abbati de Panormo, & Benenato notario rectori patrimonii Panormitanensis.

SI ea de quibus vehementer Deus offenditur insequi vel ulcisci differimus, ad irascendum utique divinitatis patientiam provocamus. Multa etenim ad nos mala de quibusdam in Panormitana civitate degentibus pervenerunt, quæ, quoniam majorem coërctionem expectant, nec temere credenda, nec desidiose quærenda sunt. Pro qua re Victori fratri & coepiscopo nostro injunximus, ut si vera essent, & ea insequi debuisset, & ulcisci. Nunc itaque huc veniens Bonifacius, vir clarissimus, præsentium lator, frustra se & communione privatum, & alia se graviora a prædicto episcopo queritur fuisse perpessum. Quia ergo nullus sine cognitione damnandus est, eidem fratri & coepiscopo nostro scripsimus, ut si persona, quæ de ipso quædam dicere possit, inventa fuerit, eam ad nostram debeat cognitionem dirigere. Ideoque hujus præcepti vos pagina necessario duximus adhortandos, quatenus nullius personam attendentes, sed Dei timorem habentes præ oculis, ibi cum omni æquitate, si qua vobis de eo dicta fuerint, memores futuri judicii, subtili debeatis indagatione perquirere. Et si in vestra cognitione cujusquam eum facinorosi criminis reum esse patuerit, tunc ex nostra auctoritate non solum dominici corporis

Grat. 23. q. 4. cap. 50.

potis & ſanguinis communione privatus ſit, verum etiam in monaſterium, ubi pœnitentiam agere debeat, retrudatur, ut criminis ſui maculas convenienti valeat apud æternum judicem lamentatione purgare. Si vero aut nihil adverſus eum in cognitione veſtra dictum fuerit, aut ſi quid dici contigerit, & verum non eſſe conſtiterit, nec aliquibus illum indiciis in hoc, quod dicitur, incidiſſe, potueritis agnoſcere, modis omnibus renuntiare nobis curabitis. Prædictum enim Bonifacium nullam a quolibet volumus moleſtiam ſuſtinere: quoniam ſicut juſtum eſt ut in delinquentes digna debeat vindicta procedere, B ita iniquum eſt quibuſdam afflictionibus quemquam irrationabiliter ſubjacere.

"LXVII. "XXVIII. AD EPISCOPOS ITALIÆ.

Vt Armenio in neceſſitatibus ſubveniant.

Gregorius univerſis " epiſcopis per Italiam.

"Præfectis, judicibus,

QVIDQVID miſericorditer ac reſpectu pietatis impenditur, & hic auctorem ſuum adjuvat, & optatum ei præmium in die retributionis apportat. Quod cum ita ſit, quia eminentiam veſtram valde diligo, mercedis vobis cauſas inſinuo. Armenius itaque magnificus, filius quondam Antonini illuſtriſſimi viri, ſua me egeſtate compulit, ut pro ipſo vobis debuiſſem ſcribere. Qui quoniam, ſicut noſtis, utroque parente orbatus eſt, eminentiæ veſtræ tuitionem & continentiam præſtolatur. Vnde pietas veſtra piæ conſiderationis, ut conſuevit, intuitu, in quantum utile proſpicit, ei locum vel actionem provideat, ex qua quotidianis ſtipendiis valeat contineri: quoniam hæc maxima laus, & merces eſt, ſi illa orphanis impendantur, quæ eorum pro ſuis obſequiis poterant genitoribus exhiberi.

"LXVIII. "XXIX. AD CLERVM MEDIOLANENSEM.

De ordinando ad epiſcopatum Conſtantio diacono. Et admonitio de die judicii.

Gregorius presbyteris, diaconibus, & clero Mediolanenſis eccleſiæ.

EPISTOLAM dilectionis veſtræ ſuſcepimus, cui tamen nullius erat inſerta ſubſcriptio, ſed fidem Magni presbyteri & Hippolyti clerici portitorum perſonæ faciebant. Qua relecta comperimus omniũ veſtrum in Conſtantio filio noſtro, eccleſiæ veſtræ diacono, convenire conſenſum, qui dudum mihi bene cognitus fuit. Et cum in urbe regia reſponſa ſedis apoſtolicæ facerem, longo mihi tempore adhæſit, ſed nihil unquam in illo, quod reprehendi paſſim potuiſſet, inveni. Verumtamen quia antiquæ meæ deliberationis intentio eſt, ad ſuſcipienda paſtoralis curæ onera, pro nullius unquam miſceri perſona, orationibus proſequor electionem veſtram, ut omnipotens Deus, qui futurorum actuum noſtrorum ſemper eſt præſcius, talem vobis paſtorem præbeat, in cujus lingua & moribus exhortationis divinæ paſcua valeatis invenire: in cujus mente & humilitas cum rectitudine fulgeat, & ſeveritas cum pietate: qui vobis viam vitæ non ſolum legendo vel loquendo, ſed etiam vivendo poſſit oſtendere, quatenus exemplo illius diſcat veſtra dilectio
Grat. 8. qu 2. cap. 2. Ivo p. 5. cap 130. Polyc libro 2. tit. 3. ad æternæ patriæ deſiderium ſuſpirare. Itaque vos, filii cariſſimi, officii noſtri cenſura commoniti ſuademus, ut in hac ſuſcipienda antiſtitis cauſa nullus veſtrum neglecta utilitate communi ſuo lucro proſpiciat: ne ſi quiſquam propria

A commoda appetit, frivola æſtimatione fallatur: quia nec libero judicio præferendam ſibi perſonam examinat mens, quam cupiditas ligat. Penſantes igitur quæ cunctis expediunt, ei quem vobis divina gratia prætulerit, integerrimam ſemper in omnibus obedientiam præbete: id eſt talem eligite, cui ſemper debeatis obedire. Iudicari namque a vobis ultra non debet ſemel prælatus, ſed tanto nunc ſubtiliter judicandus eſt, quanto poſtmodum judicandus non eſt. Conſecrato autem vobis, Deo auctore, paſtori tota vos mente committite, atque in illo omnipotenti domino, qui vobis hunc prætulit, deſervite. Sed quia juxta meritum plebium ſolent ſuperno judicio perſonæ provideri paſtorum, vos ſpiritalia quærite, cæleſtia amate, temporalia ut fugitiva deſpicite: & certiſſimum tenete, quia placentem Deo paſtorem habebitis, ſi vos in veſtris actibus Deo placetis. Ecce jam mundi hujus omnia perdita conſpicimus, quæ in ſacris paginis audiebamus peritura. Everſæ urbes, caſtra eruta, eccleſiæ deſtructæ, nullus terram veſtram cultor inhabitat. In nobiſipſis pauciſſimis, qui ad modicum C derelicti ſumus, cum ſupernæ percuſſionis cladibus, humanus gladius inceſſanter ſævit. Mundi igitur mala, quæ dudum ventura audiebamus, aſpicimus: quaſi paginæ nobis codicum factæ ſunt ipſæ jam plagæ terrarum. In interitu ergo rerum omnium penſare debemus, nihil fuiſſe quod amavimus. Appropinquantem itaque æterni judicis diem ſolicita mente conſpicite, & terrorem ipſius pœnitendo prævenite. Delictorum omnium maculas fletibus lavate. Iram, quæ æterna imminet, temporali lamento compeſcite. Pius enim conditor noſter cum ad judicium venerit, tanto nos majore gratia cõſolabitur, quanto nunc conſpicit quod a nobis noſtra delicta puniuntur.
D Latorem vero præſentium Ioannem ſubdiaconum noſtrum ad hoc, Deo favente, transmiſimus, ut electum veſtrum ſua imminentia cum Dei omnipotentis ſolatio ſecundum morem prædeceſſoris ejus faciat epiſcopum conſecrari. Nam ſicut ab aliis noſtra exigimus, ita ſingulis ſua jura ſervamus.

"XXX. AD IOANNEM SVBDIACONVM. "LX

De electione & conſecratione Conſtantii.

Gregorius Ioanni ſubdiacono.

QVANTO apoſtolica ſedes, Deo auctore, cunctis prælata conſtat eccleſiis, tanto inter multiplices curas & illa nos valde ſolicitat, E ubi ad conſecrandum antiſtitem noſtrum expectatur arbitrium. Defuncto igitur Laurentio eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopo, ſua nobis relatione clerus innotuit, in electione ſe filii noſtri Conſtantii diaconi ſui unanimiter conſenſiſſe. Sed quoniam eadem non fuit ſubſcripta relatio, ne quid quod ad cautelam pertinet omittamus, hujus idcirco præcepti auctoritate ſuffultum, Genuam te proficiſci neceſſe eſt. Et quia multi illic Mediolanenſium coacti barbarica feritate conſiſtunt, eorum te voluntates oportet, eis convocatis, in commune perſcrutari. Et ſi nulla eos diverſitas ab electionis unitate diſterminat, ſi quidem in prædicto filio noſtro Conſtantio omnium voluntates atque conſenſum perdurare cognoſcis, tunc eum a propriis epiſcopis, ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu, ſolatiante & auxiliante domino, facias conſecrari;

Grat. 63. ca Ioan. libro Anſ. cap. Poly tit.

consecrari; quatenus hujusmodi servata consuetudine, & apostolica sedes proprium vigorem retineat, & a se concessa aliis jura non minuat.

"XXXI. AD ROMANVM PATRICIVM ET EXARCHVM ITALIÆ.

De obitu Laurentii, & consecratione Constantii.

Gregorius Romano patricio & exarcho Italiæ.

OBITVM Laurentii ecclesiæ Mediolanensis episcopi excellentiam vestram jam credimus cognovisse: & quia quantum ex cleri relatione didicimus, in Constantio filio nostro diacono ejusdem ecclesiæ omnium consistit electio, necesse fuit pro servanda consuetudine militem ecclesiæ nostræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates atque consensum concorditer convenire cognoverit, a suis episcopis, sicut vetus mos exigit, cum nostro tamen assensu faciat consecrari. Proinde paterna dilectione persolventes debitum salutationis officium, quæsumus, ut prædicto Constantio, seu fuerit consecratus episcopus, necne, excellentia vestra, ubi necesse fuerit, suum dignetur impendere, justitia favente, solatium; quatenus hæc vos merces, & hic apud inimicos vestros exaltet, & in futura vos vita apud Deum prævenienter commendet. Meus est enim proprius, olimque mihi magna fuit familiaritate conjunctus. Et vos, quos nostros cognoscitis, habere ut vestros, & peculiariter diligere debetis.

" XXXII. AD HONORATVM ARCHIDIACONVM SALONITANVM.

De absolutione Honorati.

Gregorius Honorato archidiacono Salonitano.

DVDVM quidem decessoris nostri nostraque præceptio ad dilectionem tuam cucurrerat, in qua & de objectis tibi calumniose capitulis fueras absolutus, & in tui gradus ordinem sine aliqua te instituimus altercatione restitui. Sed quia rursus ante non multum temporis spatium, ad Romanam civitatem veniens, de aliquibus illic actis incongrue, & de sacrorum es conquestus alienatione vasorum; atque dum pro hac re, quæ tuis objectionibus respondere potuissent, sustineremus in hac civitate personas, Natalis episcopus tuus de hac luce migravit; necessarium judicavimus easdem præceptiones, tam decessoris nostri quam nostras, quas dudum, ut dictum est, pro tua absolutione transmisimus, præsentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi objectis capitulis te plenius absolventes, in tui te ordinis gradu sine aliqua volumus * altercatione permanere, ut nihil tibi penitus mota a præfato viro quæstio qualibet occasione præjudicet. De his autem capitulis, de quibus conquestus es, Antonino subdiacono, & rectori illic patrimonii sanctæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, instanter injunximus, ut si quidem in his ecclesiasticas invenerit immixtas esse personas, cum summa causas ipsas districtione atque auctoritate diffiniat. Sin autem cum talibus res agitur, in quas ecclesiasticæ vigor non possit jurisdictionis extendi, de singulis quibusque capitulis probationes inter publica gesta depositas ad nos absque ulla dilatione transmittat, ut instructi subtiliter sciamus quid de his debeamus, Christo auxiliante, disponere.

"XXXIII. AD DYNAMIVM PATRICIVM GALLIARVM. "LXXII.

Quadringentos solidos de reditibus ecclesiæ Romanæ se accepisse significat. mittit crucem sacris reliquiis refertam.

Gregorius [1] Dynamio patricio Galliarum, &c.

MONSTRAT quam bene dispenset propria [1], qui fideliter administrat aliena. Quod vestra nobis gloria ostendit, quæ perenni muneri intenta, beato Petro apostolorum principi suorum redituum fructus intulit: cui dum sua fideliter impenditis, hæc apud eum munera vestra fecistis. Sic quippe agere hujus terræ gloriosos de æterna gloria cogitantes decet, ut in eo quod temporaliter prævalent, mercedem sibi non temporalem parent. Proinde debitum salutationis alloquium persolventes, omnipotentem dominum deprecamur, ut vitam vestram, & bonis præsentibus repleat, & ad sublimia gaudia æternitatis extendat. Suscepimus namque per Hilarium filium nostrum de præfatis ecclesiæ nostræ reditibus Gallicanis solidos quadringentos. Transmisimus autem beati Petri apostoli benedictionem, crucem parvulam, cui de catenis ejus beneficia sunt inserta. Quæ illius quidem ad tempus ligaverunt, sed vestra colla in perpetuum a peccatis solvant. Per quatuor vero in circuitu partes, de beati Laurentii craticula, in qua perustus est, beneficia continentur; ut hoc ubi corpus illius pro veritate crematum est, vestram mentem ad amorem domini accendat.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S.I.

1 *Dynamio patricio.*] Illi opinor qui ante annos decem Massiliensis provinciæ rector fuerat sub Guntramno, & Theodorum episcopum multis modis vexarat, ut refert Gregorius Turonensis libro 6. cap. 11. Extant & Fortunati ad eumdem Dynamium Massiliensem versus lib. 6.

"XXXIV. AD PETRVM SVBDIACONVM. "LXXIII.

De Festo episcopo a civibus suis contempto.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

QVERITVR Festus frater & coepiscopus noster a suis se clericis ac civibus despici atque contemni. Pro qua re experientiæ tuæ præcipimus, ut tranquilla eos adhortatione convenias, quatenus sedatis, si quæ forte odiorum causæ sunt, mutua eos & Deo placita caritate concilies: ut & ille quod filiis decet impendat, & illi quod patri oportet exhibeant. Si quæ vero aliæ causæ sunt, prædicto episcopo te impendere præcipimus, salva tamen justitia & æquitate, solatium.

Mense Majo, indictione undecima.

"XXXV. AD EVMDEM. "LXXIV.

Vt ad eligendum Neapolitanæ civitatis episcopum aliquos ex clero Romam transmittat.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

SÆPIVS a vobis Paulus frater & coepiscopus noster expetiit, ut eum ad propriam reverti faceremus ecclesiam. Quod quia rationabile esse perspeximus, ejus petitionem necessario duximus adimplendam. Proinde experientia tua clerum ecclesiæ Neapolitanæ conveniat, quatenus duos vel tres de suis eligere & huc ad eligendum episcopum transmittere non omittant.

tant. Sed & sua nobis relatione insinuent, A quoniam ii quos transmiserint, omnium in hac electione vice fungantur, ut ecclesiæ illi Deo auctore suus antistes valeat ordinari. Nam amplius eam sine proprio non patimur esse rectore. Qui si fortasse admonitionem tuam quolibet modo differre tentaverint, ecclesiasticum in eos vigorem exerce. Nam pravitatis de se dabit indicium, quisquis in hoc sponte consenserit. Prædicto autem Paulo fratri & coepiscopo nostro centum solidos & unum puerulum orphanum, quem ipse elegerit, pro labore suo de eadem ecclesia facias dari. Illos autem qui B cunctorum vice huc venerint ad eligendum episcopum, admone ut vestiarium omne episcopi sui sciant deferendum, & quantum præviderint secum argentum adducant, quod in usu suo habere possit qui fuerit episcopus ordinatus. Hæc vero omnia vivaciter districteque implere festina, & sub omni huc celeritate electos, sicut diximus, de clero transmitte: ut quia diversi hic nobiles civitatis Neapolitanæ præsentes sunt, una cum eis de episcopali ordinatione & tractare, & adjutore domino deliberare C possimus.

"LXXV. "XXXVI. AD SABINUM ET ANTHEMIUM.

De Ianuario episcopo Romam perducendo, & de Epiphanii presbyteri facinoribus.

Gregorius Sabino defensori Sardiniæ, & Anthemio subdiacono.

QUÆDAM ad aures nostras gravia pervenerunt, quæ quoniam canonicam emendationem expectant, idcirco experientiæ tuæ præcipimus, quatenus una cum Ioanne notario, omni excusatione postposita, Ianuarium fratrem & coepiscopum nostrum summa huc exhibere instantia non omittas; ut eo coram posito, ea quæ ad nos perlata sunt subtili va- D leant indagatione perquiri. Pompeiana vero atque Theodosia religiosę feminę juxta postulationem suam, si huc venire voluerint, vestra eis in omnibus præbete solatia, ut desideria sua vobis queant succurrentibus adimplere: præcipue autem Isidorum eloquentissimum, sicut petiit, studii vestri sit per omnia vobiscum adducere, ut causæ ejus qualitas, quam contra ecclesiam Calaritanam habere dignoscitur, interius truncata, legalem valeat finem accipere. Præterea (Ext de test. & attest.) quoniam aliqua nobis de persona Epiphanii presbyteri facinora nuntiata sunt, necesse est ut diligentius cuncta perscruteris, & seu mulieres, cum quibus ' perisse dicitur ("peregisse), seu alios quos de causa eadem scire aliquid senseris, huc pariter festines adducere, quatenus ecclesiasticæ E districtioni liquide possint aperiri quæ vera sunt. Hæc vero omnia ita efficaciter utrique curabitis adimplere, ut nulla vos de neglectu culpa respiciat, scientes ad vestrum omnino pertinere periculum, si hæc nostra quoque modo fuerit lentata præceptio.

"LXXVI. "XXXVII. AD LIBERTINUM PRÆFECTUM SICILIÆ.

De præsumptione Nasæ Iudæi, qui altare sub nomine beati Heliæ construxerat, & de mancipiis Christianis comparatis.

Gregorius Libertino præfecto Siciliæ.

(Ioan. diac. lib. 4. c. 44.) AB ipso administrationis exordio, Deus vos in causæ suæ voluit vindicta procedere, & hanc vobis mercedem propitius cum laude servavit. Fertur siquidem quod Nasas quidam sceleratissimus Iudæorum, sub nomine beati Heliæ altare punienda temeritate construxerit, multosque illic Christianorum ad adorandum sacrilega seductione deceperit. Sed & Christiana, ut dicitur, mancipia comparavit, & suis ea obsequiis ac utilitatibus deputavit. Dum igitur severissime in eum pro tantis facinoribus debuisset ulcisci, gloriosus Iustinus medicamento avaritiæ, ut nobis scriptum est, delinitus, Dei distulit injuriam vindicare. Gloria autem vestra hæc omnia districta examinatione perquirat, & si hujusmodi manifestum esse repererit, ita districtissime ac corporaliter in eumdem sceleratum festinet vindicare Iudæum, quatenus hac ex causa & gratiam sibi Dei nostri conciliet, & his se posteris pro sua mercede imitandum monstret exemplis. Mancipia autem Christiana, quæcumque eum comparasse (Grat. di 54. cap.) patuerit, ad libertatem juxta legum præcepta sine omni ambiguitate perducite, ne, quod absit, Christiana religio Iudæis subdita polluatur. Ita ergo omnia districtissime sub omni festinatione corrigite, ut non solum pro hac vobis disciplina gratias referamus, sed & testimonium de bonitate vestra, ubi necesse fuerit, præbeamus.

"XXXVIII. AD EPISCOPOS CORINTHIOS. "LXXV[I]

De Hadriano episcopo, qui cum suis accusatoribus episcopis in gratiam redierat.

Gregorius universis episcopis Corinthiis.

DESIDERII nostri est ad concordiam redigere discordes, & unitos esse in gratia (Ioan. d lib. 4. c.) eos quos divisos ab alterutra dilectione voluntatis fecit esse diversitas. Scripta igitur fraternitatis vestræ relegentes, agnovimus quod hi qui contra Hadrianum fratrem & coepiscopum nostrum aliqua dixerant, modo cum eodem episcopo in amicitiam convenissent, & magna nobis ad præsens facta est de eorum unitate lætitia. Sed quoniam ea quæ dicta sunt indiscussa remanere non patimur, sedis nostræ diaconum ad ea investiganda dirigimus: quia nuntiati nos facinoris qualitas vehementer impellit, ut ea quæ audivimus dissimulare nullatenus debeamus; præsertim cum accusatores & accusatum inter se fecisse gratiam indicastis: hoc nobis necesse est subtilius perscrutari, ne fortasse eorum sit comparata concordia, quæ si, quod absit, non ex caritate, sed ex præmio facta constiterit, majori hoc emendatione plectendum est. Nam nos qui canonice, revelante Deo, mala, si quidem vera sunt, resecare præcedentia festinamus; commissam postmodum culpam sine vindicta nulla ratione dimittimus.

"** PRIVILEGIUM MONASTERII SANCTI MEDARDI.

De Gairaldo abbate sancti Medardi, & de illius monasterio Suessionensi, quod amplissimis privilegiis decorat.

Gregorius omnibus episcopis.

PRECIOSISSIMIS lapidibus, &c. *Porro illud non tanti videri debuit regio collectori, ut bis excuderetur eodem in opere, hic & sub finem libri XII. epistolarum ejusdem Gregorii: ubi nos plura, sed paucis, annotavimus.*

Mense

Mense Junio, indictione undecima.

III. "XXXIX. AD PETRUM SUBDIACONUM.

De Numerio diacono transmittendo, ut in episcopum consecrari possit; & Catella puella, quæ ab habitu conversionis impediebatur.

Gregorius Petro subdiacono Campaniæ.

ANTE aliquot dies tibi scripsimus, ut Numerium diaconum Nucerinæ ecclesiæ interrogare subtiliter debuisses, & si nihil esset quod ei ad sacerdotii gradum potuisset obsistere, hunc eum consecrandum Deo auctore transmitteres. Et ideo si facta interrogatione quam diximus supraſcriptum ad nos diaconum transmissurus es, clerum & populum civitatis ipsis admonere curabis, ut cum eo, quantumcumque potuerit, venire non differant; quatenus eis præsentibus, si Deo placuerit, qui ordinandus fuerit consecretur. Præterea, quia Felix defensor puellam nomine Catellam habere dicitur, quæ cum magnis lacrymis, & vehementi desiderio habitum conversionis appetit, sed eam præfatus dominus suus converti minime permittit; proinde volumus ut experientia tua præfatum Felicem adeat, atque puellæ ejusdem animum solicite requirat, & si ita esse cognoverit, precium ejusdem puellæ suo domino præbeat, & huc eam in monasterio dandam cum personis gravibus domino auxiliante transmittat. Ita vero hæc age, ut non per lentam actionem tuam prefatæ puellæ anima detrimentum aliquod in desiderio suo sustineat.

X. "XL. AD PANTALEONEM NOTARIUM.

De filia diaconi a Felice episcopi nepote stuprata.

Gregorius Pantaleoni Notario.

QUESTUS est nobis Euangelus Sipontinæ ecclesiæ diaconus filiam suam a Felice fuisse, quod dici nefas est, stupratam. Pro qua re hujus præcepti auctoritate suffultum ad Sipontinam civitatem te proficisci necesse est, & adhibitis tibi sapientibus illic viris, cum omni subtilitate veritatem curabis addiscere: & si ita repereris, quam stupravit, aut uxorem factis nuptialibus instrumentis accipiat, aut corporaliter castigatum in monasterium cum privatum communione, ubi pœnitentiam peragat, tradere festinabis, ita ut nulla exinde ei sit quoquo modo egrediendi licentia, nisi hoc nostra permiserit fortasse præceptio. Præterea quia supradictus diaconus de hostibus se redemptum, ac propterea debitum habere commemorat; ideo si talem ejus substantiam non esse cognoveris, quæ ad reddendum debitum ipsum possit sufficere, Felici fratri & coepiscopo nostro te imminere præcipimus, ut ejus precium de ecclesia dare non differat, quatenus supradictus Euangelus diaconus sine tarditate aliqua a debiti possit necessitate, cui est suppositus, liberari.

X. "XLI. AD FELICEM EPISCOPUM SIPONTINUM.

De diversis causis emendandis.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

PROPOSITI nostri solicitudo nos vehementer adstringit, ut ita rerum ecclesiasticarum, Deo auxiliante, debeamus providere cautelam, quatenus in eis nulla possit ex neglectu evenire jactura. Proinde fraternitas tua una cum Bonifacio, nec non & Pantaleone datore præsentium sedis nostræ notariis, res ecclesiarum, quæ apud Sipontinam noscuntur esse ecclesiam, curet subtiliter singulas quasque describere: ut tam ministeria ecclesiarum, quam etiam usuale argentum, vel quidquid aliud est, idem brevis a vobis conscriptus, veraciter rerum facta inspectione, contineat. Nec quamdam ad hoc moram vel excusationem fraternitas tua tentet adducere: sed omni excusatione cessante, hæc quæ a nobis injuncta sunt, modis omnibus implere festina, eumdemque nobis brevem manu tua subscriptum per antedictum Pantaleonem transmitte; quatenus quid de hoc fieri salubriter debeat, divina possimus gratia suffragante disponere.

"XLII. AD EUMDEM. "LXXXI.

De perversitate Felicis nepotis ejus.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

EXPECTAMUS fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum prædicatione convertere, & male agentes ad rectitudinem revocare. Qua de re nimis contristamur: quia e diverso in nepotis tui Felicis pravitate tua evidenter, qui talem nutristi, culpa monstrata est. Pervenit itaque ad nos quod supraſcriptus Felix Euangeli tui diaconi filiam, quod nefas est dici, stupro decepe-rit. Quod si verum est, quamvis gravi esset de lege pœna plectendus, nos tamen aliquatenus legis duritiam mollientes, hujuscemodi disponendo præcipimus: ut aut quam stupravit uxorem habeat, aut certe si renuendum putaverit, districtius ac corporaliter castigatus excommunicatusque in monasterium, ubi pœnitentiam peragat, retrudatur: de quo ei nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licentia. Ita ergo fraternitas tua ut hæc compleantur studeat, quatenus nihil de his aliquo modo possit omitti. Nam si quid, quod non credimus, lentatum fuerit, & illi grave postea periculum imminebit, & te non levis incipiet culpa respicere.

Ioan. diac. lib. 4. cap. 41. vitæ. Ivo p. 8. c. 41.

XLIII. " AD BONIFACIUM EPISCOPUM REGITANUM. "LXXXII.

De injustitia Stephaniæ facta.

Gregorius Bonifacio episcopo Regitano.

SICUT ecclesia proprias res amittere non debet, ita eam rapacitatis ardore invadere alienas non oportet. Stephania siquidem latrix præsentium, quasdam res suas temporibus decessoris tui Lucii quondam episcopi ab auctoribus ejus vi queritur occupatas. Et quia sibi eas petiit justitia favente debere restitui, propterea fraternitas tua cum Dei timore hæc, quæ asserit subtiliter curet addiscere. Et si ita, quemadmodum supraſcripta femina ait, esse repererit, quæcumque male ablata sunt, faciat sine aliquo damno vel dilatione restitui. Nam valde durum est res alienas contra rationem ecclesiam detinere. Ita ergo querimoniam præfatæ mulieris salubriter finire festina, ut nec nos exinde denuo molestiam patiamur, nec te avarum vel desidiosum hæc causa demonstret.

Grat. 12. qu. 2. cap. 49.

* LXXXIII. * XLIV. AD ANDREAM EPISCOPUM TARENTINUM.

De concubina ejus: & muliere de Matriculis verberata.

Gregorius Andreæ episcopo Tarentino.

Grat. dist. 33. cap. 1. Ivo par. 5. c. 3. 16. Dur. lib. 1. c. 195. Ioan. diac. lib. 3. c. 43.

TRIBUNAL judicis æterni securus aspiciet, quisquis reatus sui conscius digna eum modo pœnitentia placare contendit. Habuisse te siquidem concubinam manifesta veritate comperimus: & te illius criminis participationem habere. De qua etiam contraria est quibusdam nata suspicio. Sed quia in rebus ambiguis absolutum non debet esse judicium, hoc tuæ conscientiæ elegimus committendum. Qua de re si in sacro ordine constitutus ejus te permixtione esse recolis maculatum, sacerdotii honore deposito, ad administrandum nullo modo præsumas accedere; sciturus in animæ tuæ periculo te ministrare, & Deo nostro sine dubio te reddere rationem, si hujus sceleris conscius, in eo quo es ordine, celans veritatem permanere volueris. Unde te iterum adhortamur, ut si te deceptum antiqui hostis calliditate cognoscis, competenti eum, dum licet, pœnitentia superare festines: ne cum eo particeps, quod non optamus, in die judicii deputeris. Si vero hujus reatus tibi conscius non es, in eo te necesse est quo es ordine permanere. Præterea quoniam mulierem de Matriculis contra ordinem sacerdotii cædi crudeliter fustibus deputasti; quam licet post octo menses exinde minime arbitramur fuisse defunctam, tamen quia ordinis tui habere noluisti respectum, propterea duobus te mensibus ab administratione Missarum statuimus abstinere. In quibus ab officio tuo suspensum, flere te convenit quod fecisti. Nam valde dignum est, ut postquam te ad vitæ istius tranquillam rectitudinem laudabilium sacerdotum exempla non provocant, saltem correptionis medicina compellat.

Ivo p. 10 c. 23.

* LXXXIV. * XLV. AD IOANNEM EPISCOPUM CALLIPOLITANUM.

De Andrea episcopo, & Matricula verberata.

Gregorius Ioanni episcopo Callipolitano.

EX gestis quæ ad nos fraternitas tua direxit inventum est Andream fratrem & coepiscopum nostrum habuisse sine dubio concubinam. Sed quia incertum est si eam in sacro ordine constitutus contigerit, necesse est ut eum solicita adhortatione commoneas, ut si positus in sacro ordine, cum ea se novit immixtum, ab eo, in quo est officio quiescat, & nullatenus administrare præsumat. Quod si forte conscius sibi hujus rei, peccatum suum supprimens, administrare præsumpserit, animæ suæ periculum divino judicio imminere cognoscat. Matriculam vero quã fecit fustibus castigari, quamvis exinde post octo menses obiisse non credimus; quia tamen eam contra propositi sui ordinem hujusmodi fecit affligi, duobus hunc mensibus a missarum solennitate suspende, ut vel hæc eum verecundia qualem se de cetero possit exhibere instituat. Præterea oblata nobis petitione, quæ tenetur in subditis, clerici prædicti episcopi multa se mala ab eo sustinere commemorant. Ob quam rem fraternitas tua subtiliter cuncta curet addiscere, & ita ea rationabili modo emendare atque disponere, ut nulla eis pro hac re huc remeandi de cetero necessitas imponatur.

Ivo p. 10. cap. 23. Ioan. diac. lib. 4. c. 27.

A *Mense Iulio, indictione undecima.*

* XLVI. AD CLERUM ECCLESIÆ SALONITANÆ. * LXXX

Honoratum ad episcopatum electum fuisse probat.

Gregorius clero ecclesiæ Salonitanæ.

DILECTIONIS vestræ scripta relegentes, electionem vos in Honoratum archidiaconum vestrum fecisse didicimus, & omnino nobis gratum fuisse cognoscite, quod olim expertum virum, & gravem moribus, ad episcopatus ordinem elegistis. Cujus etiam & nos personam, quia dudum est nobis bene cognita, comprobamus, eumque vobis juxta desiderium B vestrum & nos ordinari voluimus sacerdotem. Pro qua re hortamur vos in ejus electione sine aliqua ambiguitate persistere. Nec quædam vos res ab ejus debet persona deflectere: quia sicut ista laudabilis nunc probatur electio, ita, si quod absit, dilectionem vestram ab eo quisquam deviare seduxerit, & animæ vestræ gravamen, & opinioni maculam infidelitatis imponet. Eos vero qui ab electionis vestræ unitate inconsiderate discordant, ut vobiscum sentire possint, ab Antonino subdiacono nostro fecimus admoneri. Cui etiam de persona Malchi fratris & coepiscopi nostri quid oporteat fieri jampridem injunximus. Sed quoniam & ipsi scripsimus, credimus eum ab inquietudine vestra sine mora C quiescere. Qui si fortasse obedire quocumque modo neglexerit, contumacia ejus modis omnibus canonicę ultionis districtione mulctabitur.

* XLVII. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ. * LXX

Ne pueri venalitate, vel alicujus potentia ordinentur: & de concilio faciendo.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

ANTEQUAM fraternitatis tuæ scripta susciperem, bonum te Dei famulum esse, nuntiante veridica opinione, cognoui: & postquam suscepi, certum fuisse hoc quod fama dudum asperserat, plenius intellexi: meritisque tuis D valde congaudeo, quod testes vitæ laudabilis mores tuos & actus ostendis. Hæc ergo quoniam superna tibi sentio majestate collata, gratulor: & Deum creatorem nostrum utique benedico, qui servis humilibus misericordiæ suæ dona non denegat. Qua de re verum fateor, quia sic me fraternitas tua ad amorem suum flamma caritatis accendit, sicque tibi unitus est meus spiritus, ut & videre te cupiam, & tamen absentem corde semper attendam. Hæc igitur ita esse ex te bene considera. Nam profecto plus in caritate animorum unitas, quam corporalis potest venerari præsentia. Præterea tota te mente, toto corde, totaque anima apostolicæ sedi inhærere, acesse devotum, & nunc scio, & E priusquam epistola tua hoc testimonium perhiberet, manifeste cognovi. Præmisso ergo debito ex caritate salutationis alloquio adhortor, ut eorum quæ beato Petro apostolorum principi promisisti, memor esse non desinas. Itaque erga primatem synodi tuæ esto solicitus, ut pueri ad sacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculosius cadant, quanto citius conscendere ad altiora festinant. Nulla sit in ordinatione venalitas: potentia vel supplicatio personarum nihil adversus hæc quæ prohibemus obtineat. Nam

sparserat

Grat. 1. cap. Ans. cap. S. Bon. lib. 1

Nam procul dubio Deus offenditur, si ad sacros ordines quisquam non ex merito, sed ex favore, quod absit, aut ex venalitate provehitur. Hæc autem si fieri cognoscis, non taceas, sed instanter obsiste: quoniam si hæc aut investigare fortasse neglexeris, aut intellecta celaveris, non solum illos qui hæc agunt peccati vinculum illigabit, sed & te hujus rei non levis ante Deum culpa respiciet. Oportet ergo canonica ultione, si quid tale committitur, coerceri; ne tantum facinus, cum aliorum peccato parcitur, vires ex dissimulatione percipiat. Præsentium igitur portitorem Victorinum fraternitatis tuæ diaconum, quem tuum reor imitatorem existere, & cum caritate suscepi, & ad remeandum citius relaxavi: per quem etiam claves beati Petri, in quibus de catenis ipsius inclusum est, tibi met pro benedictione transmisi. Propterea de unitate ac pace consilii, quod Deo auctore congregare disponitis, caritas tua animos nostros subtiliter omnia indicando lætificet.

XLVIII. AD ADEODATUM PRIMATEM NUMIDIÆ.

Ut nullus ad sacros ordines precio ascendat, sed ejus vita moresque prius discutiantur.

Gregorius Adeodato episcopo primati provinciæ Numidiæ.

QUALITER erga nos fraternitatem vestram caritas dilectionis adstrinxerit, scriptorum vestrorum series evidenter innotuit: magnumque fomitem nobis contulere lætitiæ, quod ea & benigna pietate composita, & Deo placita dilectione fervere cognovimus. Ut igitur breviter diximus, ita mentem vestram epistola, quam direxistis, exposuit, ut auctor ejus abesse minime crederetur. Nec enim absentes judicandi sunt, quorum animus ab alterutra caritate non discrepat. Quamvis autem nec virtus, nec ætas vos, sicut scribitis, ad nos venire permittat, ut de fraternitatis vestræ corporali possimus gratulari præsentia; tamen, quia animus noster vobis vesterque nobis unitus est, vicissim nobis per omnia præsentes sumus, dum nos unita per amorem mente conspicimus. Salutantes præterea fraternitatem vestram, congruo caritatis affectu hortamur, ut officium primatus, quod Deo habetis auctore, tota intentione sic studeatis sagaciter exhibere, quatenus ad hunc vos ordinem pervenisse, & animæ vestræ proficiat, & aliis in futuro exemplum bonæ imitationis existat. Estote ergo præcipue in ordinatione soliciti: & ad sacros ordines aspirare, nisi provectiores ætate, & mundos opere, nullatenus permittatis, ne forte semper esse desinant, quod immature esse festinant. Eorum enim qui in sacro sunt ordine collocandi, prius vitam moresque discutite: & ut dignos huic officio adhibere possitis, non vobis potentia aut supplicatio quarumlibet surrepat personarum. Ante omnia autem cautos vos esse oportet, ut nulla proveniat in ordinatione venalitas: ne, quod absit, & ordinatis & ordinantibus periculum majus immineat. Si quando igitur de his tractari necesse est, graves expertosque viros consiliis vestris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione pensate. Præ omnibus autem Columbum fratrem & coepiscopum nostrum in cunctis adhibere vos convenit. Credimus enim quia si illa quæ agenda sunt cum ejus consilio feceritis, nullus in vobis quod quibusque modis redarguere possit inveniet, nobisque ita gratum esse tamquam si cum nostro consilio agantur cognoscite: quoniam vita moresque illius ita in omnibus sunt nobis approbati, ut cunctis liquido constet, quia quod cum ejus consensu agitur, nullius culpæ macula fuscetur. Præsentium vero lator Victorinus suprascripti coepiscopi nostri diaconus vestrorum præco ita extitit meritorum, ut animos nostros de vestra vehementer actione reficeret. Et oramus omnipotentem dominum, ut bona quæ de vobis ore tenus retulit placita sibi plenius faciat operatione clarescere. Concilium itaque quod congregare disponitis, dum Deo fuerit solatiante peractum, de ejus nos unitate atque concordia lætificate, ac reddite per omnia certiores.

XLIX. AD THEODORUM EPISCOPUM LILYBÆTANUM. "LXXXVIII.

De Paulo in pœnitentiam dato.

*Gregorius Theodoro episcopo * Lilybatano.* * al. Lilybitano.

FRATERNITATIS tuæ grata nobis omnino solicitudo est, quia ea quæ de sacerdotum vita cognoscit, & perscrutari curat, & investigata renuntiat. Ut ergo in hac solicitudine quam in te laudamus possis sine diminutione persistere, studiosus esto ac vigilans: & si quos illic a quibus libet, quod absit, excessus perpetrari cognoveris, si quidem tales sunt qui emendari ibidem possint, rationabiliter emendentur: alioquin fratri nostro Maximiano episcopo scriptis renuntiare festina, ut quid fiendum sit a vobis informatus agnoscat. Nulla igitur res ab investigatione pravorum actuum, vel insinuatione te revocet. Nam quanto vigilantiam tuam modo laudamus, tanto culpabilior invenieris, si hujusmodi actus qualibet dissimulatione celaveris. Paulum prætere quondam episcopum in monasterio in quo est, in pœnitentia volumus permanere. Res autem quæ apud eum inventæ sunt, in cimeliarchio ecclesiæ tuæ servare modis omnibus studebis. De quibus etiam secundum rerum inventarum paginam desusceptum te facere volumus, & in scrinium ecclesiæ tuæ transmittere. Sed & clericis ejus, si tamen illic aliqui præsentes sint, a pari aliud facere desusceptum te convenit, in quo tua fraternitas fateatur, quia desusceptum de eisdem rebus in scrinio nostro emiserat; quatenus dum necesse fuerit, competenti personæ res omnes possint sine detrimento restitui. De Bonifacio vero quædam gravis ad nos accusatio pervenit, cujus scelera volumus utrū vera sint, fraternitas tua cū loci servatore prætore examinet.

L. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM. "LXXXIX.

De gestis sanctorum per Italiam.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano, &c.

FRATRES mei, qui mecum familiariter vivunt, omnimodo me compellunt, aliqua de miraculis patrum, quæ in Italia facta audivimus, sub brevitate scribere. Ad quam rem solatio vestræ caritatis vehementer indigeo, ut ea quæ vobis in memoriam redeunt, quæque cognovisse vos contigit, mihi breviter indicetis. De domno enim Nonnoso abbate, qui juxta domnū Anastasium de Pentumis fuit, aliqua retulisse te memini, quæ oblivioni mandavi. Et hoc igitur, & si qua sunt talia, tuis peto epistolis imprimi, & mihi sub celeritate transmitti, si tamen ad me ipse non properas. Lib. 1. dial. cap. 6.

" XC. " LI AD PRISCUM PATRICIUM ORIENTIS.

De humilitate tenenda in prosperis & adversis.

Gregorius Prisco patricio orientis.

Si vitæ istius cursum veraciter attendamus, nihil in eo firmum, nihil invenimus stabile, sed quemadmodum viator modo per plana, modo per aspera graditur: sic nobis utique in hac vita manentibus nunc prosperitas, nunc occurrit adversitas. Denique alternis sibi succedunt temporibus, & mutua se vice confundunt. Dum igitur omnia in hoc mundo mutabilitatis ordo confundit, nec elevari prosperis, nec frangi debemus adversis. Tota ergo mente ad illum nos convenit anhelare, ubi quidquid est firmum permanet, ubi non mutatur adversitate prosperitas. In hac ergo vita miro Dei omnipotentis moderamine idcirco agimur, ut vel prosperitatem adversitas, vel adversitatem prosperitas subsequatur; quatenus & humiliati discamus quidquid deliquimus flere, & iterum exaltati adversitatis memoriam quasi humilitatis ancoram in mente teneamus. Non in hoc ergo creatoris nostri ira est deputanda, sed gratia, per quam discimus, ut ejus dona tanto servemus verius, quanto humilius tenemus. Quia igitur perfectam vos dominorum gratiam auctore omnipotente Deo reparasse cognovimus, magna pro vobis exultatione gaudemus, optantes ut vitam vestram rerum omnium gubernator & bonis semper præsentibus fulciat, & ad gaudia perpetua extendat. Hæc vobis ideo loquor, quia multum vos diligo, atque me a vobis diligi scio. Sed hoc quod me diligitis, in latorem præsentium Sabinianum diaconum demonstrate, ut ubi usus exegerit, vestra patrocinia consequatur. Vir autem gloriosus Castus, præco laudum vestrarum, in Romanis partibus existit, quem vestræ excellentiæ paterna dilectione commendo.

" XCI. " LII. AD IOANNEM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

De Ioanne presbytero, & de monachis Isauriæ cæsis.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

Quamvis causæ consideratio me movet ad scribendum, tamen & charitas impellit: quia & semel & bis sanctissimo fratri meo domno Ioanni scripsi, sed non ejus epistolas recepi. Alter enim mihi sæcularis quidam sub ejus nomine loquebatur, quæ si epistolæ ejus fuerint, ego vigilans non fui, qui longe de eo aliter credidi quam inveni. De causa enim reverendissimi viri Ioannis presbyteri scripseram, atque de quæstionibus monachorum Isauriæ, quorum unus & in sacerdotio positus, in ecclesia vestra fustibus cæsus est; & rescripsit mihi, sicut ex nomine epistolæ agnosco, sanctissima fraternitas tua, quia nescierit de qua causa scriberem. Ad quod scriptum vehementer obstupui, mecum tacitus volvens, si verum dicit, quid esse deterius potest, quam ut agantur talia contra servos Dei, & ipse nesciat qui præsto est? Quæ enim potest esse pastoris excusatio, si lupus oves comedit, & pastor nescit? Si autem scivit sanctitas vestra, & de qua causa scripserim, & quid vel contra Ioannem presbyterum, vel contra Anastasium Isauriæ monachum atque presbyterum gestum sit, & mihi scripsit nescio; contra

A hoc ego nescio quid respondeam, quando per scripturam suam veritas dicit: *Os quod mentitur occidit animam.* (Sap.) Requiro frater, sanctissime: illa tanta abstinentia ad hoc pervenit, ut fratri suo ea quæ novit gesta, negando velit abscōdere? Numquid non melius fuerat in illud os carnes ad vescendum ingredi, quam de eo falsum sermonem ad illudendum proximum exire? præcipue cum veritas dicat: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ exeunt de corde, illa sunt quæ coinquinant hominem.* (Mat.) Sed absit hoc, ut ego de sanctissimo corde vestro tale aliquid credam. Illæ epistolæ vestro nomine prænotatæ sunt, sed vestras eas fuisse non arbitror. Ego beatissimo viro domno Ioanni scripseram: (Ioan. lib.) sed credo quod mihi

B familiaris vester ille juvenculus rescripsit, qui adhuc de Deo nihil didicit, qui viscera caritatis nescit, qui in scelestis rebus ab omnibus accusatur, qui insidiari quotidie diversorum mortibus dicitur per occulta testamenta, nec Dominum metuens, nec homines erubescens. Mihi crede, frater sanctissime, si zelum caritatis perfectæ habes, ipse prius corrige, ut ex his qui vobis vicini sunt, & ii qui vicini non sunt exemplo melius emendentur. Illius linguam noli recipere: ille ad consilium vestræ sanctitatis debet dirigi, non autem sanctitas vestra ad verba illius inflecti. Si enim illum audit, scio quia pacem cum suis fratribus habere non poterit. Ego enim attestante mihi

C conscientia fateor, quia cum nullo homine habere scandalum volo, & quanta valeo virtute declino. Et quamvis cum omnibus hominibus pacem habere summopere cupiam, vobiscum præcipue, quos vehementer amo, si tamen ipsi quos novi, vos estis. Nam si canones non custoditis, & majorum vultis statuta convellere, non cognosco qui estis. Age ergo, frater sanctissime atque carissime, ut nos invicem recognoscamus; ne si antiquus hostis duos per scandalum moverit, per nequissimam victoriam multos necet. Ego enim, ut aperte indicem, quia per elationis tumorem nil quæro, sed si ille iuvenculus, de quo prælocutus sum, apud fraternitatem tuam culmen pravæ actionis minime teneret, ipsa etiam

D quæ mihi de canonibus suppetunt interim tacere potuissem, & ab initio venientes ad me personas ad eam fiducialiter retransmisissem, sciens quod eas sanctitas tua cum caritate susciperet: sed etiam nunc jam dico, aut easdem personas in suis ordinibus suscipe, eisque quietem præbe, aut si hoc fortasse nolueris, omni mihi altercatione postposita, de eorum causa statuta majorum & canonum terminos custodi. Si vero neutrum feceris, nos quidem rixam inferre nolumus, sed tamen venientem a vobis non devitamus. Quid autem de episcopis qui verberibus timeri volunt canones dicant, bene vestra fraternitas novit: (Grat. 45. Ioan. lib. 3) Pastores etenim facti sumus, non percussores.

E Et egregius prædicator dicit: *Argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* (2. Tim.) Nova vero atque inaudita est ista prædicatio, quæ verberibus exigit fidem. Sed de his multa in epistolis loqui non debeo, quia dilectissimum filium meum Sabinianum diaconum pro responsis ecclesiasticis faciendis ad dominorum vestigia transmisi, qui vobiscum cuncta subtilius loquetur. Si nobiscum litigare non vultis, paratum eum ad omnia quæ justa sunt invenietis. Quem vestræ beatitudini commendo, ut saltem ipse domnum illum Ioannem inveniat, quem ego in urbe regia scivi olim.

" LIII.

LIII. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Ut Agathoni episcopo alimenta tribuantur.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

POSTQUAM in Agathonem quondam episcopum juxta qualitatem excessuum districtione est canonica vindicatum, necesse est humanitatis intuitu quemadmodum sustentari possit disponere. Propterea fraternitas tua ad Liparitanam ecclesiam, in qua supradictus Agatho sacerdotis gessit officium, festinet dirigere, eique ad præsens exinde quinquaginta solidos, qui in ejus possint proficere victum, transmittat. Nam nimis est impium, si alimentorum necessitati post vindictam subjaceat.

LIV. AD IOANNEM EPISCOPUM RAVENNATEM.

De illicita usurpatione pallii, & de mappulis a Ravennatibus clericis non ferendis.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennati.

NON multum temporis intervallum est, quod quædam nobis de tua fraternitate fuerant nuntiata, de quibus vobis veniente illuc Castorio notario sanctæ, cui Deo auctore præsidemus, ecclesiæ, subtiliter nos indicasse meminimus. Pervenerat namque ad nos quædam in ecclesia vestra contra consuetudinis atque humilitatis tramitem geri, quæ sola, ut bene nostis, est officii sacerdotalis erectio. Quæ si sapientia vestra mansuete, vel cum episcopali suscepisset studio, non de illis accendi debuerat, sed oportuerat te hæc eadem cum gratiarum actione corrigere. Contra morem quippe ecclesiasticum est, si non patientissime toleratur, quod a vobis absit, etiam injusta correctio. Mota autem nimis est vestra fraternitas, atque cum tumore cordis quasi satisfaciens, scripsit nobis pallio te non nisi post dimissos de secretario filios ecclesiæ, & missarum tempore atque in litaniis uti solennibus, verbis aliquid te usurpasse contra generalis ecclesiæ consuetudinem apertissima veritate professus. Quomodo enim fieri potest, ut illud cineris atque cilicii tempore per plateas inter populorum strepitus agas licite, quod te agere in conventu pauperum nobilium, & in secretario ecclesiæ velut illicitum excusasti? Illud tamen, frater carissime, tibi non putavimus ignotum, quod pene de nullo metropolitano in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra missarum tempus usum sibi pallii vendicasse. Et quod bene hanc consuetudinem generalis ecclesiæ noveritis, vestris nobis manifestissime significastis epistolis, quibus præceptum beatæ memoriæ decessoris nostri Ioannis papæ nobis in subditis transmisistis annexum, continens omnes consuetudines ex privilegio prædecessorum nostrorum concessas vobis, ecclesiæque vestræ, debere servari. Confitemini igitur aliam esse generalis ecclesiæ consuetudinem, postquam ea quæ vos geritis, vobis ex privilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, ut arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium metropolitanorum etiam a tua est fraternitate servandus, aut si tuæ ecclesiæ aliquid specialiter dicis esse concessum, præceptumve a prioribus Romanæ urbis pontificibus, quod hæc Ravennati ecclesiæ sunt concessa, a vobis oportet ostendi. Quod si hoc non ostenditur, restat postquam talia agere neque consuetudine generali, neque privilegio A vendicas, ut usurpasse te comprobes quod fecisti. Et quid dicturi sumus futuro judici, frater carissime, si illud quoque grave jugum atque vinculum cervicis nostræ, non dico pro ecclesiastica, sed pro quadam sæculari nobis dignitate defendimus, gravari nos judicantes, si tanto pondere vel parvi temporis spatio careamus? Decorari pallio volumus, forsan moribus indecori, dum nihil in episcopali cervice splendidius fulget quam humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabili proposuit mente defendere, aut generalitatis usum ex non scripto sequi, aut ex scriptis privilegiis se tueri. Quod si postremo nihil horum est, aliis metropolitanis hujusmodi te præbere nolumus præsumptionis exemplum. Sed ne forte putes, nos hæc vobis scribentes, B quæ pro fraterna sunt caritate neglexisse, scitote in nostro scrinio de privilegio ecclesiæ tuæ subtiliter perquisitum. Et quidem quædam inventa [illegible], quæ omnino possint fraternitatis tuæ intentionibus obviare, nihil autem in quo de hujuscemodi capitulis pars vestræ possit ecclesiæ roborari. Nam & de ipsa consuetudine tuæ, quam opponis, ecclesiæ, quæ vobis olim, ut a ' patribus vestris probaretur, scripsimus; jam ' non satis sollicitudinem gessisse cognoscite, inquirentes filios nostros Petrum diaconum, atque Gaudiosum primicerium, nec non & Michaelium defensorem sedis nostræ, vel alios qui pro diversis responsis Ravennam a nostris decessoribus sunt transmissi, C & hæc te in præsentia sua egisse districtissime negaverunt. Apparet igitur secreto non potuisse geri, nisi quod usurpabatur illicite. Unde quod latenter subintroductum est, nulla debet stabilitate persistere. Quæ ergo superflue a te vel a tuis decessoribus sunt præsumpta, cum caritatis intuitu, atque cum fraterna stude benignitate corrigere. Nullatenus non dico per te, sed per aliorum vel decessorum tuorum normam ab humilitatis tentes regula deviare. Ut enim ea quæ superius dixi breviter colligam, admoneo quatenus, nisi decessorum meorum munificentia tibi hæc per privilegium attributa docueris, ut in plateis pallium ulterius ferre non præsumas, ne non habere & ad missas incipias, quod audacter & in plateis usurpas. D De secretario autem, quod fraternitas tua resedisse cum pallio, & filios ecclesiæ suscepisse & fecit & excusavit, nunc interim nihil querimur, quia synodorum sententiam sequentes, minores culpas, quæ negantur, ulcisci recusamus. Hoc tamen quia semel & iterum fit factum cognovimus, sed fieri ulterius prohibemus. Fraternitas autem tua sit omnino solicita, ne hoc quod præsumptioni inchoanti adhuc ceditur, in proficiente deterius vindicetur. Conquesti præterea estis, quod quidam de sacerdotali ordine Ravennatis civitatis, peccatis imminentibus, gravibus sint criminibus E involuti. Quorum causam vel illic te discutere volumus, vel huc eos, si tamen probationum difficultas pro locorum longinquitate non impedit, ad hæc ipsa discutienda transmittere. Quod si vel ad tuum judicium, vel ad nos, majorum fulti patrocinio, quod non credimus, venire despexerint, & in objectis sibi capitulis contumaciter respondere noluerint, volumus ut eis post secundam & tertiam admonitionem tuam, ministerium sacri interdicas officii, atque nobis de contumacia eorum, scriptorum tuorum tenore renunties, ut deliberemus quemadmodum actus eorum debeas subtiliter perscrutari, atque secundum diffinitiones canonicas emendare. Cognoscat igitur fraternitas tua de causa hac nos plenissime absolutos, ex

' partibus
' nos
Ioan. diac. lib. 4. c. 2.

ex eo quod vobis causas ipsas commisimus subtiliter perquirendas, atque omnia peccata eorum, si inulta venerint, & omne pondus discussionis hujus in tuæ animæ redundare periculum; sciens nullam dilectionem vestram excusationem apud futurum judicem habituram, si non excessus cleri tui cum summa canonici rigoris severitate correxeris, & hos, quibus hæc fuerint approbata, sacros ulterius ordines temerare permiseris. Illud autem quod pro utendis a clero vestro mappulis scripsistis, a nostris est clericis fortiter obviatum, dicentibus nulli hoc unquam alii cuilibet ecclesiæ concessum fuisse: nec Ravennates clericos illic, vel in Romana civitate tale aliquid cum sua conscientia præsumpsisse: nec si tentatum esset ex furtiva usurpatione sibi præjudicium generari. Sed etiamsi in qualibet ecclesia hoc præsumptum fuerit, asserunt emendandum, quod non concessione Romani pontificis, sed sola surreptione præsumitur. Sed nos servantes honorem fraternitatis tuæ, licet contra voluntatem antedicti cleri nostri, tamen primis diaconibus vestris, quos nobis quidam testificati sunt etiam ante eis usos fuisse, in obsequio dumtaxat tuo mappulis uti permittimus: alio autem tempore vel alias personas hoc agere vehementissime prohibemus.

Grat. dist. 93. cap. 22. Ioan. diac. lib 4. cap. 2. Anselm. l. 7 cap. 188.

* xciv.

*LV. IOANNIS RAVENNATIS EPISCOPI AD GREGORIUM PAPAM.

De usu pallii, & mappulis, & diversis ornatibus.

REVERENDISSIMUS conservus meus Castorius apostolicæ sedis vestræ notarius reddidit mihi domini mei epistolam, consortem mellis & vulneris. Quæ sic tamen infixit aculeos, ut locum non subtraheret medicinæ. Nam qui superbiam, divinum sequens judicium, reprehendit, merito se mitem ac placidum quodammodo profitetur. Commemorastis igitur quod ego novitatis ambitione pallii usum supra quam antecessoribus meis indultum fuerat, usurpassem. Quam rem proprii domini mei conscientia, quæ divina regitur dextera, nullo modo credere patiatur, nec ad opinionis incerta aures sacratissimas aperire. Primum, quia licet peccator, novi tamen quam grave sit terminos nobis a patribus affixos transcendere, & quod omnis elatio nihil aliud habeat quam ruinam. Nam si majores nostri in regibus superbiam non tulerunt, quanto magis non est in sacerdotibus sustinenda? Deinde recolo me in sinu atque in gremio sacrosanctæ ecclesiæ vestræ Romanæ enutritum, & Deo auxiliante provectum. Et quibus ausibus ego sanctissimæ illi sedi, quæ universali ecclesiæ jura sua transmittit, præsumpserim obviare, propter cujus conservandam auctoritatem, sicut Deo manifestum est, multorum contra me inimicorum invidiam graviter excitavi? Sed beatissimus dominus meus nihil me contra priscam consuetudinem existimet attentasse, quod & a multis & prope ab omnibus civibus hujus urbis attestatur, inter gesta etiamsi acquievisset, & suprascriptus reverendissimus notarius potuerat attestari: quoniam jam de secretario descendentibus filiis ecclesiæ, & ingredientibus diaconibus ut mox procedatur, tunc primus diaconus episcopo Ravennatis ecclesiæ pallium consuevit induere, quod & in litaniis solennibus uti pariter consuevit. Nullus ergo contra me domino meo conetur surrepere: quia si vult, Deo custode, non potest probare quod a me aliqua novitas fuisset introducta. Qualiter enim

A jussionibus vel utilitatibus vestris, ubi causa exegerit, paruerim, omnipotens Deus cordi vestro purissimo faciat manifestum: & hoc peccatis meis imputo, quod post tot labores atque angustias, quas intus forisque sustineo, talem vicissitudinem merear invenire. Sed iterum me illa res inter alia consolatur, quod interdum sanctissimi patres ob hoc tantummodo castigant filios suos, ut eos faciant potiores, & post hanc devotionem ac satisfactionem sanctæ Ravennati ecclesiæ, quæ peculiariter vestra est, non solum vetera privilegia conservetis, sed & majora vestris temporibus conferatis. Nam quod de mappulis a presbyteris & diaconibus meis præsumptum apostolatus vester scribit,
B vere fateor, tædet me aliquid exinde commemorare, cum per se veritas, quæ apud dominum meum sola prævalet, ipsa sufficiat. Nam cum hoc minoribus circa urbem constitutis ecclesiis licitum sit, poterit etiam apostolatus mei domini, si venerabilem clerum primæ apostolicæ sedis suæ requirere dignatur, modis omnibus invenire: quia quoties ad episcopatus ordinationem seu responsi sacerdotes vel Levitæ Ravennatis ecclesiæ Romam venerunt, omnes in oculis sanctissimorum decessorum vestrorum cum mappulis sine reprehensione aliqua procedebant. Quare etiam eo tem-
C pore quo isthic a prædecessore vestro peccator ordinatus sum, cuncti presbyteri & diaconi mei in obsequium domni papæ mecum procedentes usi sunt. Et quia prævidens Deus noster omnia in manu vestra, & in conscientia purissima collocavit, adjuro vos per ipsam sedem apostolicam, quam antea moribus, nunc etiam honore debito gubernatis, ut in nullo Ravennati ecclesiæ, quæ familiariter vestra est, pro meo merito privilegia quibus hucusque usa est minuatis, sed & secundum vocem propheticam, in me & in domo patris mei secundum suum meritum transferatur. Quia ergo universa privilegia, quæ sanctæ Ravennati ecclesiæ a prædecessoribus vestris indulta sunt, pro
D majori satisfactione, subjeci ea in scriniis venerabilibus secundum consecrationis decessorum meorum tempora, fidem nihilo minus reperientes, nunc vero in Dei & in vestra est potestate, quidquid veritate cognita fieri jusseritis: quoniam ego jussionibus apostolatus domini mei parere desiderans, quamvis antiqua consuetudo obtinuit, usque ad secundam jussionem abstinere curavi.

*LVI. AD CYPRIANUM DIACONUM.

* xc[illegible]

De Cosma multis debitis obligato.

Gregorius Cypriano diacono.

COSMAS ex variis periculorum necessitatibus multis se dicit debitis obligatum, ita ut pro
E eis a creditoribus suis suos dicat filios detineri. Quæ res si ita est, nos omnino commovet. Quamobrem hortamur dilectionem tuam, ut quia de rebus pauperum dandis agitur, causam ejus cum summa subtilitate perquiras: & si inveneris eum prædictis debitis veraciter involutum, ut non sit substantia unde possit hæc ipsa persolvere, prædictos creditores ejus adeas, & propter recolligendos filios ejus quanta cognoveris quantitate componas. Et quia, sicut dictum est, non habet unde restituat, de rebus pauperum ex præsenti nostra auctoritate persolve, sciens quidquid illic te providente datum fuerit, patrimonii nostri pensionibus esse reputandum.

Mense

Mense Augusto, indictione undecima.

1. " LVII. AD SECUNDINUM EPISCOPUM TAUROMINITANUM.

De auferendo baptisterio de monasterio monachorum.

Gregorius Secundino episcopo Taurominitano.

8. q. 7. 5. c 55 lib. 4. 34. PRIDEM præcipimus, ut de monasterio sancti Andreæ, quod est super Mascalas, baptisterium propter monachorum insolentias debuisset auferri, atque in eodem loco, quo fontes sunt, altare fundari: cujus rei perfectio hactenus est protracta. Admonemus igitur fraternitatem tuam, ut nullam jam moram post susceptas præsentes literas nostras inserere debeas, sed repleto loco ipsorum fontium, altare ad sacra celebranda mysteria illic sine aliqua dilatione fundetur, quatenus & prædictis monachis opus Dei securius liceat celebrare, & non de negligentia vestra, contra fraternitatem tuam noster animus excitetur.

II. " LVIII. AD ITALICAM PATRICIAM.

De rebus pauperum cum mansuetudine disponendis.

Gregorius Italicæ patriciæ.

SUSCEPIMUS plenas dulcedine literas vestras, atque de incolumitate excellentiæ vestræ nos lætificavit auditus. Circa quas tanta est nostræ mentis sinceritas, ut nihil in earum tranquillitate simultatis reconditum, paternus nos suspicari permittat affectus. Sed omnipotens Deus faciat, ut sicut de vobis nos bona sentimus, ita mens vestra nobis bona respondeat, & dulcedinem, quam verbis impenditis, exhibeatis operibus. Nihil enim prodest gloriosissima sanitas & pulcritudo in superficie corporis, si vulnus animæ latet intrinsecus. Atque illa magis cavenda est discordia, cui satellitium pax præbet exterior. Illud vero quod epistolis prædictis revocare in memoriam nostram excellentia vestra studiose contendit, scriptum vobis sciat nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire. Hæc nos & scripsisse meminimus, & scimus nosmetipsos, juvante domino, a causarum litigiis ecclesiastica moderatione compescere, atque secundum apostolicum illum sensum, *rapinam bonorum nostrorum cum gaudio sustinere.* Sed illud scire vos volumus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me pontificibus in rebus pauperum præjudicium non facturam. Unde & nos explentes supra memoratam promissionem nostram, jam de causis ipsis prævidimus reticendum, nec in his, in quibus minus agi benigne cognovimus, desideramus nos per nosmetipsos immiscere negotiis. Sed ne forte ex his conjiciatis, gloriosa filia, ea quæ ad concordiam pertinent, adhuc nos omnino renuere; filio nostro Cypriano diacono, venienti ad Siciliæ partes, indiximus, ut si quid de his salubriter, & sine peccato animæ vestræ ordinare disponitis, ex nostra auctoritate vobiscum definiat, ut nos non amplius illis vexemur negotiis, quorum cum mansuetudine est dispensandus effectus. Deus autem omnipotens, qui ea quæ omnino impossibilia sunt ad possibilitatem bene novit inflectere, ille vobis aspiret, & causas vestras cum pacis intentione disponere, & pro mercede animæ vestræ, de rebus eis competentibus, hujus ecclesiæ consulere pauperibus.

A " LIX. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM. " XCVIII.

De monasterio Gratiosæ abbatissæ consecrando.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

RELIGIOSIS desideriis sine difficultate præstari decet effectum. Atque ideo Gratiosa abbatissa una cum congregatione sua, oblata petitione, quæ tenetur in subditis, postulavit quod patriciæ recordationis Rustica per ultimum voluntatis suæ arbitrium in civitate Neapolitana, in domo propria, in regione Herculensi, in vico in quo Lampadius monasterium ancillarum Dei constituit, sepeliretur: in quo præfatam Gratiosam abbatissam B præesse disposuit, simulque & oratorium extruxisse dignoscitur, cui & pro voto suo quatuor uncias totius substantiæ suæ dimisisse suggessit, quodque in honorem beatæ Mariæ semper virginis, genitricisque Dei, & domini nostri Iesu Christi desideravit consecrari. Et ideo, frater carissime, præsenti præceptione dilectionem tuam duximus adhortandam, ut inspecto primitus testamento, si jure subsistat, & easdem quatuor uncias verissime eidem monasterio collatas esse compereris, ad prædictum locum, cum postulaverint, ingravanter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens, ut, quoties necesse fuerit, a presbyteris ecclesiæ in suprascripto loco deservienti- C bus, celebrentur sacrificia veneranda missarum, ita ut in eodem monasterio neque fraternitas tua, neque presbyteri, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarum inferant. Aut si quid pro diversorum devotione commoditatis accesserit, sibi æstimet vendicandum, sive aurum, sive argentum, sive prædium, sive vestimentum, omnibus modis constructio præfata possideat, cum ancillis Dei in eodem loco deservientibus debeat proficere, quidquid offerri ibidem contigerit.

" LX. AD EUTYCHIUM EPISCOPUM TYNDARITANUM. " XCIX.

De cultoribus idolorum convertendis.

D *Gregorius Eutychio episcopo Tyndaritano.*

SCRIPTA fraternitatis tuæ Benenato ecclesiæ tuæ clerico deferente suscepi, gratiasque omnipotenti Deo retuli, quod in causis animæ, & iis quæ ad Deum pertinent, te occupatum esse cognovimus. Scripsisti siquidem nobis quosdam idolorum cultores, atque angelorum dogmatis, in iis in quibus constitutus es partibus inveniri, de quibus plures asseruisti esse conversos, aliquos autem potentum nomine atque locorum se qualitate defendere. Auxiliantes igitur bonis tuæ caritatis operibus, viro glorioso prætori Siciliæ nostra scripta transmisimus, quatenus, juvante domino, qua potest tibi virtute concurrat, ut quod laudabiliter E cœptum est, valeat salubriter adimpleri. Oportet ergo fraternitatem tuam maximam in hoc sollicitudinem gerere. Vere enim episcopalem vitam sequeris, si per zelum linguamque tuam, hos qui a fidei veritate dissentiunt, in ecclesiæ unitatem reduxeris.

" LXI. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM. " C.

Quomodo in ecclesia sua conversari debeat.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

SCRIPTA tuæ caritatis accepimus, quibus nobis indicasti Deo propitio te bene a filiis tuis Neapo-

Neapolitanis civibus eſſe ſuſceptum. De quibus A omnipotenti Deo gratias retulimus. Oportet ergo affectui eorum te tuis moribus compenſare, malos coercere, bonis te diſcrete atque benigniſſime relaxare, ad ſequendas eos meliores partes frequentibus admonere; quatenus & illi paternos in te mores inveniſſe ſe gaudeant, & tu creditam tibi regiminis cauſam, cooperante domino, ſtudioſius exequaris.

" LXII. AD MAVRICIVM AVGVSTVM. " c1.

Conqueritur de lege ejus injuſta, qua prohibuit ne milites in monaſterio ſuſciperentur.

Gregorius Mauricio Auguſto.

OMNIPOTENTI Deo reus eſt, qui ſereniſſimis dominis in omne quod agit & loquitur B purus non eſt. Ego autem indignus pietatis veſtræ famulus, in hac ſuggeſtione neque ut epiſcopus, neque ut ſervus jure reipublicæ, ſed jure privato loquor: quia, ſereniſſime domine, ex illo jam tempore dominus meus fuiſti, quando adhuc dominus omnium non eras. Longino viro clariſſimo ſtratore veniente dominorum legem ſuſcepi, ad quam fatigatus tunc ægritudine corporis reſpondere nihil valui. In qua dominorum pietas ſanxit, ut quiſquis publicis adminiſtrationibus fuerit implicatus, ei ad eccleſiaſticum officium venire non liceat. Quod valde laudavi, evidentiſſime ſciens, quia qui ſæcularem habitum deſerens ad eccleſiaſtica officia venire feſtinat, mutare vult ſæculum, non relinquere. Quod vero in eadem lege dicitur, ut ei C in monaſterio converti non liceat, omnino miratus ſum: dum & rationes ejus poſſint per monaſterium fieri, & agi poteſt, ut ab eo loco in quo ſuſcipitur, ejus quoque debita ſolvantur. Nam etſi quiſquam devota mente converti voluiſſet, prius res male ablatas redderet, & de ſua anima tanto verius, quanto expeditior cogitaret. In qua lege ſubjunctum eſt, ut nulli qui in manu ſignatus eſt, converti liceat. Quam conſtitutionem ego, fateor dominis meis, vehementer expavi: quia per eam cælorum via multis clauditur, & quod nuncuſque licuit, ne liceat prohibetur. Multi enim ſunt, qui poſſunt religioſam vitam etiam cum ſæculari habitu ducere. Et plerique ſunt, qui niſi omnia reliquerint, ſalvari apud Deum nullatenus poſſunt. Ego vero hæc dominis meis loquens, quid ſum niſi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra auctorem omnium Deum hanc intendere conſtitutionem ſentio, dominis tacere non poſſum. Ad hoc enim poteſtas dominorum meorum pietati cælitus data eſt ſuper omnes homines, ut qui bona appetunt adjuventur, ut cælorum via largius pateat, ut terreſtre regnum cæleſti regno famuletur. Et ecce aperta voce dicitur, ut ei qui ſemel de terrena militia ſignatus fuerit, niſi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulſus, domino noſtro E Ieſu Chriſto militare non liceat. Ad hæc ecce per me ſervum ultimum ſuum & veſtrum reſpondebit Chriſtus, dicens: Ego te de notario comitem excubitorum, de comite excubitorum Cæſarem, de Cæſare imperatorem, nec ſolum hoc, ſed etiam patrem imperatorum feci, ego ſacerdotes meos tuæ manui commiſi, & tu a meo ſervitio milites tuos ſubtrahis? Reſponde rogo, piiſſime domine, ſervo tuo, quid venienti & hæc dicenti reſponſurus es in judicio domino tuo? Sed fortaſſe creditur, quia nullus eorum puro animo convertatur. Ego indignus famulus veſter ſcio, quanti his diebus meis in monaſterio milites converſi miracula fecerunt, ſigna & virtutes operati ſunt. Sed

Anſ. cap. 6. ad Gal.

Ioan. diac. lib. 3. c. 49.

per hanc legem jam ne quiſquam talium converti valeat prohibetur. Requirat rogo dominus meus piiſſimus quis prior imperatorum talem legem dederit, & ſubtilius æſtimet ſi debuit dari. Et quidem conſiderandum valde eſt, quia eo jam tempore prohibentur quique relinquere ſæculum, quo appropinquat finis ipſe ſæculorum. Ecce enim mora non erit, & ardente cælo, ardente terra, coruſcantibus elementis, cum angelis & archangelis, cum thronis & dominationibus, cum principatibus & poteſtatibus tremendus judex apparebit. Si omnia peccata dimiſerit, & ſolam hanc legem contra ſe dixerit eſſe prolatam, quæ, rogo, erit excuſatio? Vnde per eumdem tremendum judicem deprecor, ne illæ tantæ lacrymæ, tantæ orationes, tanta jejunia, tantæque eleemoſynæ domini mei ex qualibet occaſione apud omnipotentis Dei oculos fuſcentur, ſed aut temperando pietas veſtra, aut immutando, " vigorem ejuſdem legis inflectat: quia tunc magis dominorum exercitus contra hoſtes creſcit, quanto Dei exercitus ad orationem creverit. Ego quidem juſſioni ſubjectus, eamdem legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci: & quia lex ipſa omnipotenti Deo minime concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam ſereniſſimis dominis nuntiavi. Vtrobique ergo quæ debui exolui, qui & imperatori obedientiam præbui, & pro Deo quod ſenſi minime tacui. " rigore

" LXIII. AD DOMITIANVM METROPOLITANVM. " c1.

De diabolo corruptore animæ, Sichemitis juſte occiſis, & variis ſacræ ſcripturæ ſenſibus.

Gregorius Domitiano metropolitano.

SCRIPTA dulciſſimæ & ſuaviſſimæ beatitudinis veſtræ ſuſcipiens, valde gaviſus ſum, quia multa mihi de ſacra ſcriptura loquebantur. Et quia delectas in eis epulas reperi, eas auide comedi. In quibus quædam quoque de cauſis exterioribus & neceſſariis ſunt permixta. Et quaſi menti convivium præparantes egiſtis, ut oblatæ epulæ ex D diverſitate melius placerent. Etſi quidem exteriores cauſæ velut inferiores & abjecti cibi minus ſapiunt, ita tamen a vobis prudenter dictæ ſunt, ut libenter ſumantur: quia & cibi contemptibiles plerumque dulces ex condimento bene coquentis fiunt. Servata autem veritate hiſtoriæ, hoc quod dudum de divina ſignificatione direxeram, reſpui nullo modo debuit. Nam etſi mihi, quoniam ita vultis, ſignificatio ejus non congruit, ex ipſis tamen locis ſuis circumſtantibus, hoc quod ex ea dictum eſt, incunctanter teneri poteſt. Nam & corruptor ejus princeps terræ dicitur, per quem aperte diabolus deſignatur: quia redemptor noſter ait: *Nunc princeps hujus mundi ejicietur foras.* Qui etiam uxorem petit: quia malignus videlicet ſpiritus feſtinat, ut licenter poſſideat animam, quam prius occulta ſeductione corruperit. Vnde Iacob filii vehementer irati contra omnem Sichem domum, ejuſque patriam, gladios ſumunt: quia a cunctis zelum habentibus, ipſi quoque inſequendi ſunt, qui maligni ſpiritus adjutores fiunt. Quibus prius circumciſionem præcipiunt, quos in dolore poſitos poſtmodum occidunt. Quia plerumque magiſtri ſeveriores ſi zelum ſuum moderari neſciunt, quamvis per prædicationem vitia corruptionis reſecent, cum jam a delinquentibus plangitur quod fuerat perpetratum, adhuc tamen ipſi per aſperitatem diſciplinæ ſæviunt, & duriores exiſtunt. Qui

Paſt. p. 3. cap. 30.

Gen. 34.

Ioan. 12.

Gen. 34.

Qui enim jam & præputia absciderant, mori minime debebant: quia qui culpam plangunt luxuriæ, & voluptatem carnis in dolorem vertunt, a magistris sentire non debent asperitatem disciplinæ, ne ipse humani generis redemptor minus ametur, si pro eo anima plus quam debet atteritur. Vnde & eisdem filiis Iacob dicit: *Turbastis me & odiosum fecistis Chananæis.* Quando enim & hoc quod jam delinquentes plangunt adhuc magistri crudeliter insequuntur, infirmæ menti ipse redemptoris sui amor tepescit: quia ibi se affligi considerat, ubi sibi & ipsa non parcit. Hæc igitur dixerim, ut intellectum quem protuli non esse improbabilem ex locis circumstantibus demonstrarem. Ea vero quæ ex eodem loco a vestra sanctitate in meam consolationem dicta sunt, libenter accipio: quia in intellectu sacræ scripturæ respui non debet quidquid sanæ fidei non resistit. Sicut enim ex uno auro alii murænulas, alii annulos, alii dextralia ad ornamentum faciunt; ita ex una sacræ scripturæ sententia expositores quique per innumeros intellectus quasi varia ornamenta componunt, quæ tamen omnia ad decorem cælestis sponsæ proficiunt. Valde autem gaudeo, quod dulcissima beatitudo vestra etiam causis sæcularibus occupata, ad intellectum sacri eloquii vigilanter ingenium reducit. Sic quippe necesse est, ut si illa omnimodo caveri non possint, ista non omnimodo postponantur. Sed per omnipotentem dominum rogo, mihi in tantis tribulationum fluctibus laboranti tende orationis manum, ut ex vestra intercessione ad summa relever, qui culparum mearum pondere ad profundum premor. Imperatorem vero Persarum etsi non fuisse conversum doleo, vos tamen ei Christianam fidem prædicasse omnimodo exulto, quia etsi ille ad lucem venire non meruit, vestra tamen sanctitas prædicationis suæ præmium habebit. Nam & Æthiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, sed tamen balneator nummos accipit. De Mauricio autem bene dicitis, ut in actione ejus ab umbra statuam cognoscam; id est, in minimis majora perpendam. In hoc tamen ei credimus, quia ejus nobis animam sacramenta & obsides ligant.

LXIV. AD NARSEM PATRICIUM.

De Ioanne episcopo, qui apostolicæ sedis canones contemnebat, & causa presbyterorum ejus.

Gregorius Narsi patricio.

MVLTA mihi dulcissima caritas vestra per epistolas suas in bonæ operationis laudibus est locuta, ad quæ omnia breviter ego respondeo: *Nolite me vocare Noemi, id est, pulchrum: sed vocate me Mara, id est, amarum, quia amaritudine plenus sum.* De causa vero presbyterorum, quæ cum fratre meo & coepiscopo viro reverendissimo Ioanne patriarcha agitur, ipsum puto adversarium patimur, quem asseris velle canones custodire. Caritati autem tuæ breviter fateor, quia omni virtute & omni pondere eamdem causam, auxiliante omnipotente Deo, exigere paratus sum. In qua si videro sedis apostolicæ canones non servari, dabit omnipotens Deus quid contra contemptores ejus faciam. Quod autem scripsit mihi caritas vestra, ut filio meo domno Theodoro archiatro & expræfecto pro vobis gratias agerem, feci: & quantum potui commendare minime cessavi. Peto autem mihi ignoscas, quod epistolis tuis sub brevitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, ut mihi neque legere, neque per epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breviter dico: *Quia oblitus sum manducare panem meum, a voce gemitus mei.* (Psal. 101) Omnes qui vobiscum sunt, mea peto vice salutari. Domnæ Dominicæ salutes meas dicite: cui minime respondi, quia cum sit Latina, Græce mihi scripsit.

LXV. AD THEODORUM MEDICUM. [CIV.]

Conqueritur de injusta lege imperatoris, ne milites convertantur in monasterio.

Gregorius Theodoro Medico, &c.

QVANTA bona omnipotentis Dei & serenissimi domini mei imperatoris habeam, lingua mea non sufficit explere. (Ivo par. 10. cap. 129. Ioan. diac. lib. 3. c. 49.) Pro quibus bonis quid est meum retribuere, nisi eorum vestigia pure amare? Peccatis autem meis facientibus, ex quorum suggestione vel consilio, nescio an vestro, transacto anno talem in republica sua legem protulit, ut quisquis eum pure amat, flere vehementer debeat. Ad quam legem tunc respondere non potui, quia ægrotus fui. Modo autem eidem domino aliqua suggessi. Præcepit enim ut nullus qui actionem publicam egit, nullus qui officio, vel manu signatus, vel inter milites fuit habitus, ei in monasterio converti liceat, nisi forte si militia ejus fuerit expleta. Quam legem primum, sicut ii dicunt qui leges veteres noverunt, Iulianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo adversus fuerit. Quod si ideo serenissimus dominus noster fecit, quia forte multi milites convertebantur, & exercitus decrescebat, numquid per virtutem militum subjugavit ei omnipotens Deus imperium Persarum? Numquid non solæ lacrymæ illius auditæ sunt, & eo ordine quem ipse nescivit, ejus imperio Persarum regnum subdidit? Valde autem mihi durum videtur, ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum non solum militibus, sed etiam sacerdotibus concessit. Numquid si intentio est servandarum rerum, non poterant ea ipsa monasteria, quæ milites suscepissent, alienas res reddere, atque ad conversionem homines tantummodo habere? Hæc quia mihi valde dolent, eidem domino suggessi. Sed vestra gloria opportuno tempore secrete suggestionem meam ei offerat. Nolo eam a responsali meo publice dari, quia vos qui ei familiarius servitis, loqui ei liberius & apertius potestis quæ pro ejus sunt anima; quoniam in multis est occupatus, & vix animus ejus invenitur a curis majoribus vacuus. Tu quidem, gloriose fili, pro Christo loquere. Si auditus fueris, lucrum operatus es animæ prædicti domini tui, & tuæ: si vero auditus non fueris, lucrum solummodo tuæ fecisti.

LXVI. AD THEOTIMUM MEDICUM. [CV.]

De illo quod scriptum est: *Erat illis cor unum, & anima una.*

Gregorius Theotimo medico.

FVERVNT quidam veterum philosophorum, qui in duobus corporibus unam esse animam dicerent, non affectus jungentes duos, sed unam in duobus animæ substantiam partientes. At contra nos esse in duorum mentibus unam animam dicimus, non dividendo substantiam, sed corda jungendo. Nam de illis primis fidelibus scriptum est: *Erat in eis cor unum, & anima una.* (Act. 4.) Quod ego sic in Actibus apostolorum lego, ut in me & domno Theotimo recognoscam, quia sic unanimis mecum est, ut præsens corpore, nunquam mihi defuerit; & absens corpore, semper per spiritum præsens

præsens fiat. Ago autem omnipotenti Deo gratias, quia caritatis suæ gratiam in mentis vestræ visceribus infundit, & deprecor, ut magis magisque in vobis dona sua augeat, & hic bona nobis præsentia, & in futuro sæculo gaudia æterna concedat. Filium meum Sabinianum diaconum venientem caritati vestræ commendo, petens, ut eo amore quo me diligitis, etiam nostros ametis. Data indictione XI.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER III.

Indictione XII. anno ordinationis ejus IV. mense Septembri.

I. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Congratulatur quod bene receptus sit a suis, & munus episcopale describit.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

SCRIPTA fraternitatis vestræ suscipiens, magnas omnipotenti Deo gratias retuli, quia ordinationis vestræ merui celebratione relevari. Quod vero ex superno munere in electionem vestram concorditer omnium convenit assensus, hoc fraternitas tua cum summa debet consideratione pensare: quia post Deum valde est debitrix eis qui sibi vos præferri tam subdita mente voluerunt. Decet igitur vos sacerdotali benignitate eorum moribus in omnibus respondere, eorumque necessitatibus pia compassione succurrere. Si quorum fortasse sunt vitia, hæc maturis objurgationibus increpate, ut ipsa quoque sacerdotalis indignatio virtute sit admixta dulcedinis: quatenus & tunc a subjectis amari debeat, etiam cum graviter timetur. Quæ res personam vestram apud eorum judicium in magnam quoque reverentiam adducit: quia sicut præceps furor [a] usitatusque despicitur, ita contra culpas discreta indignatio plerumque quo tarda fuerit, eo amplius fit timenda. Ioannes vero subdiaconus noster multa nobis bona tuæ fraternitatis rediens nuntiavit. De quibus omnipotentem Deum petimus, ut hæc qui cœpit, ipse perficiat, quatenus te interius exteriusque profecisse, & nunc inter homines, & post inter angelos ostendat. Præterea pallium ad sacra missarum solennia utendum ex more transmisimus. Sed peto ut dum hoc suscipitis, ejus honorem ac genium ex humilitate vendicemus.

[a] concitatusque

II. AD EUMDEM.

De tribus capitulis, & Theodolinda regina. De episcopis a communione ejus separatis, & Agone rege Longobardorum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

DILECTISSIMUS filius meus Bonifacius diaconus quidam mihi ex scripto fraternitatis tuæ secreto nuntiavit, quod exquisita occasione potius quam inventa, tres se episcopi a pia fraternitatis vestræ communione separaverint, dicentes vos in damnationem trium capitulorum consensisse, atque cautionem fecisse. Et quidem si quid de tribus capitulis in quocumque vel verbo vel scripto nominatum est, bene fraternitas tua reminiscitur: quamvis decessor fraternitatis tuæ Laurentius districtissimam cautionem sedi apostolicæ emiserit, in qua viri nobilissimi, ex legitimo numero subscripserunt. Inter quos ego quoque tunc urbanam præturam gerens pariter subscripsi: quia postquam talis scissura pro nulla re facta est, justum fuit ut sedes apostolica curam gereret, quatenus unitatem universalis ecclesiæ in sacerdotum mentibus per omnia custodiret. Quod autem dicitur filiam nostram Theodolindam reginam sese a communione tua hoc audito nuntio suspendisse, constat per omnia: quia etsi pravorum hominum verbis ad paululum seducta est, venientibus tamen Hippolyto notario, & Ioanne abbate, erit modis omnibus vestræ fraternitatis communionem quæsitura: cui etiam meas epistolas direxi, quas fraternitas vestra sine dilatione transmittat. De episcopis vero, qui se suspendere visi sunt, aliam epistolam feci, quam cum eis ostendi feceris, eos non ambigo de superstitione suæ superbiæ apud fraternitatem tuam pœnitentiam acturos. Subtiliter autem mihi & breviter indicastis, vel de Agone rege, vel de Francorum regibus quæ gesta sunt. Peto, ut fraternitas, quæ adhuc recognoverit mihi modis omnibus innotescat. Si autem videritis, quia cum Patricio nihil facit Ago Longobardorum rex, de nobis ei permittite; quia paratus sum in causa ejus impendere, si ipse utiliter aliquid cum republica voluerit ordinare.

III. AD EUMDEM.

De episcopis ab eo divisis, & synodo Calchedonensi.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

PERVENIT ad nos quod quidam episcopi vestræ diœcesis exquirentes occasionem potius quam invenientes, sese scindere a fraternitatis vestræ unitate tentaverint, dicentes te apud Romanam urbem in trium capitulorum damnationem cautionem fecisse. Quod videlicet idcirco dicunt, quia quantum fraternitati tuæ etiam sine cautione credere soleam, nesciunt. Si enim hoc esset necessarium fieri, verbis nudis vobis credi potuisset. Ego tamen nominata inter nos neque verbo, neque scripto tria capitula recolo. Sed eis, si citius revertuntur, de suo errore parcendum est: quia juxta Pauli apostoli vocem: *Non intelligunt neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* [1. Tim.] Nos enim auctore veritate, teste conscientia, fatemur nos fidem sanctæ Calchedonensis synodi per omnia illibatam custodire, nihilque ejus definitioni addere, nihilque subtrahere audere. Sed si quis contra eam, ejusdemque synodi fidem, sive plus minusve ad sapiendum appetit usurpare, eum omni dilatione postposita anathematizamus, atque a sinu matris ecclesiæ alienum esse decernimus. Quem igitur ista mea confessio non sanat, non jam Calchedonensem synodum diligit, sed matris ecclesiæ sinum odit. Si ergo ea ipsa quæ audere visi sunt, zelo loqui animæ præsumpserunt, superest ut hac satisfactione suscepta, ad fraternitatis tuæ unitatem redeant, seque a corpore Christi, quod est sancta universalis ecclesia, non dividant.

IV. AD THEODOLINDAM REGINAM LONGOBARDORUM.

De synodo Calchedonensi, & Constantio episcopo.

Gregorius Theodolindæ reginæ Longobardorum.

QUORUMDAM ad nos relatione pervenit ab aliquibus episcopis gloriam vestram usque ad hoc scandalum contra sanctam ecclesiam fuisse perductam, ut sese a catholicæ unanimitatis communione suspenderet. Quod, quantum vos pure diligimus

diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis ſtultiſque hominibus creditis, qui non ſolum ea quæ loquuntur neſciunt, ſed vix ea percipere quæ audierint poſſunt. Dicunt enim piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus aliqua contra Calchedonenſem ſynodum fuiſſe conſtituta: qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipſo errore manent, quem ſibi de nobis ipſi finxerunt. Nos enim, teſte conſcientia, fatemur de fide ejuſdem ſancti Calchedonenſis concilii, nihil motum, nihil eſſe violatum: ſed quidquid prædicti Iuſtiniani temporibus actum eſt, ita actum eſt, ut fides Calchedonenſis Concilii in nullo vexaretur. Si quis autem contra ejuſdem ſynodi fidem aliquid loqui præſumit vel ſapere, nos ejus ſenſum ſub anathematis interpoſitione deteſtamur. Cum ergo integritatem noſtram ex conſcientiæ noſtræ atteſtatione cognoſcitis, ſupereſt ut nunquam vos a catholicæ eccleſiæ communione ſeparetis, ne tot veſtræ lacrymæ, tantaque bona opera pereant, ſi a fide vera inveniuntur aliena. Decet ergo gloriam veſtram ad reverendiſſimum fratrem & coepiſcopum meum Conſtantium, cujus & fides & vita bene olim mihi approbata eſt, ſub omni celeritate tranſmittere, eique directis veſtris epiſtolis indicare, ordinationem ejus quàm benigne ſuſcepiſtis, & quia ab ejus eccleſiæ communione in nullo ſeparamini. Quamvis in hac re me vobis ſuperflue dicere arbitror: quia etſi quid in veſtro animo dubietatis fuit, veniente filio meo Ioanne abbate, atque Hippolyto notario ex corde veſtro arbitror fuiſſe ſublatum.

V. AD BONIFACIUM EPISCOPUM REGIENSEM.

De corectione cleri ejus.

Gregorius Bonifacio epiſcopo Regienſi.

CONTUMELIA ſiquidem ſacerdotum eſt, de divinis cultibus admoneri. Quod enim ipſi debent exigere, turpiter exiguntur. Tamen ne, quod non æſtimamus, in aliquo fraternitas tua ea quæ ad opus Dei pertinent negligat, de hoc
lib. 21. ipſo ſpecialiter te prævidimus adhortandum. Admonemus itaque, ut nullatenus clerus Regitanæ civitatis in cauſis, quas eorum poſcit officium, fraternitatis tuæ remiſſione laxetur. Sed in iis quæ ad Deum pertinent, inſtantiſſime atque ſtudioſiſſime compellantur. Opinionem quoque prædicti cleri tui ſtudere te volumus, ut nihil de iis pravum, nihil quod contra eccleſiaſticam diſciplinam pertinet, audiatur. Ad ornatum quippe ejus, non ad fœditatem actuum eorum pertinere debet officium. Subdiaconis vero tuis hoc quod de Siculis ſtatuimus, decernimus obſervari. Nec
dist. 9. illam definitionem noſtram cujuſquam ſinas contumacia aut temeritate corrumpi, quatenus dum prædicta omnia per te fuerint conſervata diſtrictiſſime, nec admonitionis noſtræ, ſicut & credimus, tranſgreſſor exiſtas, nec in quolibet reum te remiſſionis accuſet paſtoralis tibi commiſſus ordo regiminis.

VI. AD CYPRIANUM DIACONUM.

De Petronella converſa, & Agnello corruptore ejus.

Gregorius Cypriano diacono noſtro, & rectori Siciliæ.

19. q. 3. PERLATUM eſt ad nos Petronellam nomine, de provincia Lucania genitam, per exhortationem Agnelli epiſcopi fuiſſe converſam, reſque

A ſuas omnes, quas habere potuit, licet ſibi jure potuiſſent cōpetere, tamen eaſdem monaſterio, quod ingreſſa eſt, etiam ſpecialiter donationis titulo contuliſſe. Morientemque prædictum epiſcopum dimidiam partem ſubſtantiæ ſuæ Agnello cuidam filio ſuo, qui notarius noſtræ eſſe fertur eccleſiæ, atque dimidiam eidem monaſterio reliquiſſe. Sed cum propter irruentem Italiæ cladem ad Siciliam refugiſſent, dicitur eam ſæpenominatus Agnellus corruptis ejus moribus ſtupraſſe, atque ſentiens gravidam de monaſterio ſeduxiſſe, reſque ejus omnes, tam proprias, quam eas quas de parte patris ipſius habere potuerat, abſtuliſſe, ac poſt per-
B petratum tale tantumque facinus, in ſui eam dominii jure defendere. Hortamur igitur dilectionem tuam, ut prædictum virum vel antefatam feminam ſub diſtricta ad te facias executione perduci, cauſamque ipſam ſecundum ſuum meritum ſumma ſubtilitatis examinatione perquiras. Et ſi ita inveneris, ut nobis nuntiatum eſt, negotium tot iniquitatibus inquinatum cum ſummæ purgationis ſeveritate determina, quatenus & in antefatum virum, qui nec ſuum, nec illius attendit habitum, & tantorum cauſa fuit ſcelerum, ultio diſtricta proveniat: & illa prius procedente vindicta, atque in monaſterium ſub pœnitentia redacta, omnes res quæ de ſæpe dicto loco ablatæ fuerant,
C cum omnibus illis ſuis fructibus atque acceſſionibus revertantur.

VII. AD GENNADIUM PATRICIUM ET EXARCHUM AFRICÆ.

De perverſo concilio Numidiæ, & de ſtudio erga eccleſiæ pacem adhibendo.

Gregorius Gennadio patricio & exarcho Africæ.

SATIS credimus religioſam excellentiæ veſtræ mentem adverſus ea maxime, quæ in eccleſiis geruntur incongrua, divini auctoris æmulatione ſuccendi. Tanto igitur eccleſiaſticarum correptionem cauſarum vobis libenter ingerimus, quanto
D de pia veſtræ mentis intentione confidimus. Cognoſcat ſiquidem excellentia veſtra quibuſdam de Africanis partibus venientibus ad nos fuiſſe perlatum, plura in concilio Numidiæ contra patrum tramitem atque canonum ſtatuta committi. Quarum rerum frequentes querelas, quia diutius tolerare nullatenus potuimus, Columbo fratri & coepiſcopo noſtro, de cujus gravitate ipſa ejus quæ percrebuit dubitare jam nos non permittit opinio, commiſimus perquirendas. Quamobrem paterno ſalutantes affectu, hortamur excellentiam veſtram, in cunctis quæ ad eccleſiaſticam correptionem pertinent, veſtri robur ei ſubrogetis auxilii, ne ſi quod male geritur quæſitum vel vindi-
E catum non fuerit, longorum uſurpatione temporum cum majori licentia in futuris creſcat exceſſibus. Scito autem, excellentiſſime fili, ſi victorias quæritis, ſi de commiſſæ vobis provinciæ ſecuritate tractatis, nihil vobis magis aliud ad hoc proficere, quam zelari ſacerdotum vitas, & inteſtina eccleſiarum, quantum poſſibile eſt, bella compeſcere.

VIII. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

De Theodoſia religioſa, & monaſterio conſtruendo.

Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano Sardiniæ.

THEODOSIA religioſa femina in conſtruendo monaſterio voluntatem Stephani quondam viri ſui complere deſiderans, petiit a nobis, ut ad fraternitatem tuam noſtras tranſmitteremus epiſtolas,

epiſtolas, quibus per commendationem noſtram A tuum facilius mereretur auxilium. Aſſerit ſiquidem hoc a ſuo conjuge conſtitutum, ut in prædio, quod appellatur Piſcenas, quod ad* xenodochi Thomæ quondam epiſcopi jura pervenit, monaſterium conſtrui debuiſſet. Quia igitur in alienis hoc fundare rebus, licet poſſeſſor permitteret, dominus tamen videtur cum ratione refugere; petitionem ejus prævidimus annuendam, id eſt, ut in domo juris ſui, quam Calaris aſſerit ſe habere, ancillarum Dei monaſterium debeat domino adjuvante conſtruere. Sed quia prædictam domum ſuam dicit ab hoſpitibus atque ſupervenientibus onerari, hortamur fraternitatem tuam, ut ſtudeas ei in cunctis concurrere, devotionique ejus tuæ B præbeas tuitionis auxilium, ut mercedis defuncti, atque ejus ſtudii, tuus te concurſus faciat & ſolicitudo participem. Reliquias vero, quas ibidem poſtulat collocandas, volumus ut a fraternitate tua ſub debita veneratione condantur.

IX. AD EVMDEM.

De monaſteriis ancillarum Dei, & de concilio epiſcoporum. de ſervis & ancillis Iudæorum. & quod preſbyteri baptizatos infantes in frontibus ſignare non debeant, ſed ſemel in pectore tangere, & epiſcopi in fronte.

Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano.

SATIS quidem te ipſe paſtoralis zelus inſtigare debuerat, ut gregem, quem ſuſceperas, etiam ſine noſtro ſolatio ſalubriter ac provide tuereris, & a callidis inimicorum ſurreptionibus eum diligenti circumſpectione ſervares. Sed quia caritatem tuam pro ſuæ firmitatis augmento, noſtræ quoque pagina auctoritatis indigere comperimus, neceſſarium nobis fuit titubantes animos tuos ad religioſi vigoris ſtudium fraternæ dilectionis exhortatione firmare. Pervenit ſiquidem ad nos minus te monaſteriis ancillarum Dei in Sardinia ſitis tuitionis impendere: & cum diſpoſitum a tuis prudenter fuiſſet deceſſoribus, ut quidam de clero probati viri curam gerentes, earum ſe neceſſitatibus adhiberent; nunc ita funditus eſſe neglectum, ut per publicas perſonas, pro tributis aliiſque muniis ipſæ per ſe principaliter Deo dedicatæ feminæ compellantur ſubire, neceſſitatemque habeant pro ſupplendis fiſcalibus per villas prædiaque diſcurrere, atque virilibus incompetenter ſe miſcere negotiis. Quod malum fraternitas tua facili correctione removeat, ut unum probatum virum vita moribuſque, cujus ætas atque locus nihil de ſe pravæ ſuſpicionis injiciat, ſolicite deputet, qui ſic monaſteriis ipſis cum Dei timore poſſit aſſiſtere, quatenus ulterius eis pro quibuſlibet cauſis privatis vel publicis extra venerabilia loca contra regulam vagari non liceat, ſed quidquid pro his agendum eſt, per eum quem deputaveris, ra-E tionabiliter peragatur. Ipſæ vero referentes Deo laudes, atque coercentes ſemetipſas, in monaſteriis ſuis nullam occaſionem ulterius fidelium mentibus pravæ ſuſpicionis injiciant. Si qua autem earum vel per anteriorem licentiam, vel per impunitatis pravam conſuetudinem ad lapſum adulterii deducta fuerit, aut in ſtupri fuerit perducta voraginem, hanc poſt competentis ſeveritatem vindictæ, in aliud diſtrictius virginum monaſterium in pœnitentiam volumus redigi, ut illic orationibus atque jejuniis vacet, & * ſic pœnitendo proficiat, & metuendum ceteris arctioris diſciplinæ præſtet exemplum. Is autem qui cum hujuſmodi feminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, omni communione privetur, ſi laicus eſt: ſi vero clericus fuerit, a ſuo quoque remotus officio, pro ſuis continuo lugendis exceſſibus in monaſterium detrudatur. Epiſcoporum etiam concilia, ſicut tam tuæ mos dicitur fuiſſe provinciæ, quam quod ſanctorum canonum auctoritate præcipitur, bis in anno celebrare te volumus, ut & ſi quis inter eos a ſui forma propoſiti actionis atque morum qualitate diſcordat, ſociali poſſit fratrum increpatione redargui: & pro ſecuritate commiſſi gregis, animarumque ſtatu, paterna valeat circumſpectione tractari. Pervenit etiam ad nos, ſervos ancillaſque Iudæorum fidei cauſa ad eccleſiam refugientes, aut infidelibus reſtitui dominis, aut eorum, ne reſtituantur, precium dari. Hortamur igitur, ut nullatenus tam pravam conſuetudinem manere permittas; ſed ſi quilibet ſervus Iudæorum ad venerabilia loca confugerit cauſa fidei, nullatenus eum patiamini præjudicium ſuſtinere. Sed ſive olim Chriſtianus, ſive nunc fuerit baptizatus, ſine ullo Chriſtianorum pauperum damno, religioſo eccleſiaſticæ pietatis patrocinio in libertatem modis omnibus defendatur. Preſbyteri baptizatos infantes ſignare ſacro in frontibus chriſmate non præſumant; ſed preſbyteri baptizatos ungant in pectore, ut epiſcopi poſtmodum un- C gere debeant in fronte. Pro fundandis etiam monaſteriis, quæ a diverſis juſſa ſunt conſtrui, ſi injuſta perſpicis hæc aliqua ab iis quibus indicta ſunt excuſatione differri, ſolerter ſecundum quod leges præcipiunt admonere te volumus, ne piæ vivorum aut defunctorum voluntates, tua, quod abſit, remiſſione caſſentur. De monaſterio autem quod in domo ſua conſtruendum quondam Petrus aſſeritur præcepiſſe, prævidimus, ut fraternitas tua ſubtiliter requirat relictorum illic redituum quantitatem. Et ſi quidem modus habetur ſubſtantiæ, recollectis omnibus quæ de rebus ipſis imminuta dicuntur eſſe, vel diſperſa, cum omni ſtudio hoc & ſine aliqua dilatione fundetur. Sin autem vel minus idonea vel damnoſa facultas eſt, omnibus, ut edictum eſt, ſubtiliter inquiſitis, nobis D renuntiare te volumus, ut ſciamus quid deliberare, juvante domino, de ejus conſtructione poſſimus. Fraternitas igitur tua ita in cunctis prædictis capitulis ſe ſolerter impendat, ut nec noſtræ admonitionis ſeriem inveniatur fuiſſe tranſgreſſa, nec divini rea judicii, de minori zelo paſtoralis exiſtat officii.

X. AD EVMDEM.

Vt voluntatem Stephani defuncti de monaſterio conſtruendo faciat adimplere.

Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano.

NOS quidem arbitramur, quod ad imminentiam expletionis piarum rerum, ipſe te tuus ſatis ordo compellat. Sed ne zelum tuum cujuſlibet interventus remiſſionis emolliat, de his etiam te ſpecialiter judicavimus exhortandum. Pervenit ſiquidem ad nos Stephanum veſtrum de hac luce migrantem, ſupremæ voluntatis eloquio monaſterium præcepiſſe fundari. Cujus deſiderium a Theodoſia honeſta femina herede ejus fertur quod hactenus dilatione protrahitur. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, ut maximum de prædicta cauſa ſtudium geras, atque ante nominatam feminam commoneas, quatenus intra annale ſpatiū monaſterium quod juſſum eſt debeat ordinare, &

Ioan. diac. lib. 4. c. 46.

Grat. 27. q. 1. cap. 28. Ivo p. 7. c. 123.

* al. ſibi

Canone apoſt. 36. G. I. Aua epiſt. 1. a fin. Leo 62. & 82. Burch. lib cap. 42. Ivo lib tit. 2. cap infr. G lib. 7. ep 108. G diſt. 4. part. 1. 264.

Grat. 16 1 cap.

& cuncta secundum defuncti voluntatem sine altercatione construere. Quod si intra prædicti temporis metam aliqua perficere negligentia vel calliditate distulerit, ut sive in loco eo, quo constitutum fuerat, seu certe ibi non poterit, & alibi placet ordinari, & dilatione interveniente negligitur; tunc volumus ut fraternitatis tuæ ædificetur studio, ordinatisque omnibus, res atque reditus qui relicti sunt, per te loco ipsi venerabili sine imminutione aliqua socientur. Sic enim & ante tremendum judicem tuum sententiam remissionis effugies, & secundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates episcopali supplebis studio.

XI. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De redditibus ecclesiarum: & nullum clericorum in monasteriis abbatem esse debere. Iuvenculas fieri abbatissas vehementissime prohibet. Nullam virginem nisi sexagenariam velandam.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

OLIM quidem fraternitati tuæ nostra fuerat auctoritate commissum, ut si quæ in Sicilia exciderent ecclesiæ, ceterisq; venerabilibus locis, vel incongrue generentur, nostra vice corrigeres. Sed quia post hæc de quibusdam neglectis hactenus capitulis ad nos querela pervenit, rursus ad eorum correptionem tuam fraternitatem specialiter prævidimus excitandam. Cognovimus namque de reditibus ecclesiarum noviter acquisitis, canonicam dispositionem quartarum minime provenire, sed episcopos locorum tantummodo distribuere quartam antiquorum redituum, nunc vero quæsita suis usibus retinere. Quam rem pravam subintroductamque consuetudinem fraternitas tua vivaciter emendare festinet, ut sive de præteritis reditibus, sive de iis quæ nunc obvenerunt, vel obvenerint, quartæ secundum distributionem canonicam dispensentur. Incongruum namque est unam eamdemque ecclesiæ substantiam duplici quodammodo jure censeri, id est usurpationis, & canonum. Presbyteros, diaconos, ceterosque cujuslibet ordinis clericos, qui in ecclesiis quoquomodo militant, abbates per monasteria esse non permittas, sed aut admissa clericatus militia, monasticis non provehantur ordinibus: aut si in abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad utrumque judicetur idoneus: sicque invicem & ecclesiasticus ordo vitæ monachicæ, & ecclesiasticis utilitatibus regula monachatus impediatur. Illud quoque caritatem tuam commonere curavimus, ut si quispiam episcoporum de hac luce migraverit, vel, quod absit, pro suis fuerit remotus excessibus, convenientibus hierarchicis, cunctisque cleri primoribus, atque in sui præsentia inventarium ecclesiæ rerum facientibus, omnia quæ reperta fuerint subtiliter describantur: nec sicut antea fieri dicebatur, species quædam aut aliud quodlibet de rebus ecclesiæ, quasi pro faciendi inventarii labore tollatur. Sic namque ea quæ ad munitionem pauperum facultatis pertinent, desideramus expleri, ut nulla penitus in rebus eorum ambitiosis hominibus venalitatis relinquatur occasio. Visitatores ecclesiarum, clericique eorum, qui cum ipsis per non suæ civitatis parochias fatigantur, aliquod laboris sui capiant, te disponente, subsidium. Iustum namque est, ut illic consequantur stipendium, quo pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium. Iuvenculas abbatissas fieri vehementissime prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua, nisi sexagenariam virginem, cujus ætas hoc atque mores exegerint, velari permittat, quatenus tam prioribus quam præsenti capitulo tuæ districtionis instantia, domino adjuvante, correctis, & diu dissolutum rerum venerabilium statum canonicis nexibus religare festines, ut divina negotia non per incongruas voluntates hominum, sed competenti possint districtione disponi.

(Margin: 12. q. 19. ib. 5. o. diac. c. 34. — 6. qu. 38. diac. c. 54. — .. qu. 45. diac. c. 23. — Grat. 10. q. 1. cap. 12.)

Mense Octobri, indictione duodecima.

XII. AD EUMDEM.

De uxore cujusdam ablata, & alteri venumdata.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

TANTA nobis subinde mala, quæ aguntur in ista provincia, nuntiantur, ut peccatis facientibus, quod avertat omnipotens Deus, celeriter eam perituram credamus. Præsentium namque portitor veniens lacrymabiliter questus est, ante plurimos annos ab homine nescio quo, de possessione Messanensis ecclesiæ, de fontibus se susceptum, & violenter diversis suasionibus puellæ ipsius junctum, ex qua juvenculos filios jam habere se asseruit: & nunc violenter huic disjunctam abstulisse dicitur, atque cuidam alii venumdedisse. Quod si verum est, quam sit inauditum atque crudele malum, tua bene dilectio perspicit. Ideoque admonemus, ut hoc tantum nefas sub ea vivacitate, quam te in causis piis habere certissime scimus, requiras atque discutias. Et si ita, ut supradictus portitor insinuavit, esse cognoveris, non solum quod male factum est ad statum pristinum revocare curabis, sed & vindictam, quæ Deum possit placare, exhibere modis omnibus festinabis. Episcopum vero qui homines suos talia agentes corrigere negligit atque emendare, vehementer aggredere, proponens, quia si denuo talis ad nos de quoquam qui ad eum pertinet querela pervenerit, non in eum qui excesserit, sed in ipsum canonice vindicta procedet.

(Margin: Ivo p. 8. 58. Ioan diac. lib. 4. c. 54.)

XIII. AD EUMDEM.

De Adeodati presbyteri injusta expulsione.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

PRÆSENTIUM latoris Adeodati querelam, qui se a sui presbyteratus loco incongrue dicit expulsum, licet subditæ tibi textus petitionis explanet, tamen paulo latius judicavimus apertiusque retexendam. Asserit namque a Quintiano fratre & coepiscopo nostro in loco suo pro quibusdam se suis ordinandis negotiis relaxatum, ægritudinisque causa per duorum mensium spatium suæ se ecclesiæ defuisse: cujus rei occasionem captantem prædictu fratrem nostrum alium loco ejus illic presbyterum ordinasse. Hortamur igitur faternitatem tuam, ut causam ejus solicite perquiras, districteque discutias. Et si manifestæ ægritudinis, sicut dicitur, causa ecclesiæ suæ eum defuisse repereris, nullum ei ex ordinatione alterius presbyteri permittas præjudicium generari: sed in locum suum sine aliqua eum fac dubietate

(Margin: Grat. 7. q. 1. cap. 3.)

dubietate restitui. Sin autem aliter se res habere A dicitur, quam porrecta ab eo continere videtur suggestio, causam ejusdem canonice legitimeque perquire, & quidquid tibi secundum Deum visum fuerit, juvante domino, ista stude decernere, ut nulla de hac re quæstio ad nos ulterius revertatur. (Ioan. diac. lib. 3. c. 21.) Illud autem caritatem tuam specialiter admonemus, ut si vera fuerit hujus suggestio, atque in suum fuerit ordinem restitutus, de presbytero, qui in loco ejus ordinatus est, subtiliter districteque debeas esse solicitus. Et si quidem sine datione aliqua ad eumdem ordinem pervenerit, ut in simoniacam hæresim non potuisset B incidere, in alia quacumque vacante ecclesia eum volumus cardinari. Sin autem in eo quidpiam, quod avertat dominus, fuerit tale repertum, ipso etiam presbyteratus privetur ordine, quem non causa replendæ necessitatis ecclesiæ, sed sola comprobatur ambitione suscepisse.

XIV. AD EUMDEM

Ut Felicem diaconum in sua ecclesia suscipiat.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

(Ioan. diac. 3. cap. 20.) PRÆSENTIUM lator Felix diaconus, cum nullatenus in hæreticorum dogmata lapsus sit, nec a catholica fide discesserit, pravis illectus adversus Constantinopolitanam synodum suspicionibus, in Istricorum se separatione removerat. Qui cum Romam venisset, recepta a nobis, juvante domino, ratione, excessum suum, recepta dominici corporis & sanguinis communione, correxit. Quia ergo, ut dictum est, non in hæresim incidit, sed a sacris generalis ecclesiæ mysteriis quasi rectæ studio intentionis erravit, imbecillitati ejus atque necessitatibus consulentes, maximeque sustentationi ejus pietatis intuitu providentes; in tua ecclesia Syracusana eum prævidimus cardinandum, sive ut officium diaconatus expleat, seu certe ut sola ejusdem officii pro sustentanda paupertate sua commoda consequatur, in tuæ fraternitatis volumus hoc pendere judicio. Quod hortamur ut tua fraternitas implere festinet. Commendantes etiam personam D ejus, quatenus nullius eum patiaris molestiis aut necessitatibus subjacere, ne vel nostræ commendationis inveniaris tramitem neglexisse, vel minus exhibuisse quam tuus exigit ordo pauperibus: quia & nos ei annuum quid de nostra ecclesia dari fecimus, ut ejusdem operis, quod te hortamur exhibere, participes esse possemus.

XV. AD EPISCOPOS DALMATIÆ.

Ut nulli in Salonitana ecclesia sine sua permissione manus imponant: & de Maximi præsumptione. E

Gregorius universis episcopis per Dalmatiam.

OPORTUERAT quidem fraternitatem vestram divini respectu judicii, clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet a recta mentis intentione omittere, nec cujuslibet hominis faciem rectitudini justitiæ præponere. Sed postquam mores vestri ita sunt sæcularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat studeatis explere, necesse habuimus hæc ad vos districtiora specialiter scripta transmittere: quibus ex beati Petri principis apostolorum auctoritate præcipimus, ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram, quantum ad episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus præsumatis imponere, nec quemquam in civitate ipsa aliter quam diximus ordinare. Quod si contra hæc quidpiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti præsumpseritis vel tentaveritis agere, decernimus vos a dominici corporis & sanguinis participatione privatos, quatenus ex eadem vobis ipsa attrectatione vestra, vel voluntate transgrediendæ præceptionis nostræ, a cælestibus mysteriis alieni sitis, nec is quem ordinaveritis habeatur episcopus. Nos namque nullum cujus vita reprehendi potest, ordinari temere volumus. Quod si Honoratus diaconus indignus ostenditur, de vita moribusque ejus qui electus fuerit nobis renuntiari volumus, ut quidquid in hac re agendum est, cum consensu nostro salubriter permittamus impleri. Confidimus enim in omnipotentem dominum, quia, quantum ad intentionem nostram pertinet, nunquam quod nostram gravare possit animam, nunquam sinemus fieri quod vestram gravare possit ecclesiam. Sin vero in qualibet persona ita voluntarius omnium consensus accesserit, ut auctore Deo digna sit, & non sit qui ab ejus ordinatione dissentiat, hanc a vobis in eadem Salonitana ecclesia ex præsentis C epistolæ nostræ concessa licentia volumus consecrari: excepta dumtaxat persona Maximi, de qua ad nos multa mala perlata sunt: quæ si ab appetitu majoris ordinis non cessat, restat, ut arbitror, quatenus subtiliter discussa, ipso quoque, in quo est, officio careat.

XVI. AD CYPRIANUM DIACONUM.

De ministeriis vasisque ecclesiarum per Siciliam recolligendis.

Gregorius Cypriano diacono rectori Siciliæ.

PERVENIT ad nos diversos Italiæ sacerdotes Siciliam confugientes, plurima secum ecclesiarum suarum ministeria detulisse, eaque sive defunctis eis, sive male dispergentibus, prope omnia deperisse. Qua in re moti hortamur dilectionem tuam, quatenus transmittens per omnia Siciliæ loca, sicubi vasa sacra resque ecclesiarum positas incaute repereris, ea cum summa districtione recolligi facias, atque adunatas sub notitia testium suscipias, susceptasque apud singulos episcopos ecclesiarum deponas, apud quos, usque dum pacis tempus exposcerit, juvante domino, debeant tutissime conservari. Omnium autem rerum ipsarum non solum descripta, eos qui eas tradunt percipere volumus, sed etiam a te notitias earum subtiliter retineri, ut dum necesse fuerit, ex hac cautela, juvante domino, possint ab iis quibus traduntur sine imminutione restitui.

Mense Septembri, indictione duodecima.

XVII. AD FELICEM EPISCOPUM SIPONTINUM.

De Tribuno ab hostibus redimendo ex ecclesiæ pecuniis.

Gregorius Felici episcopo Sipontino.

QUALITER succurrendum sit redemptionibus captivorum, & sanctorum canonum, & mundanarum legum sanctio evidenter edocuit. Quod cum omnibus notum sit, mirati sumus, ut fraternitas tua in redemptionem Tribuni clerici

clericitu præsentium latoris nulla mota miseri-cordia subveniret. Quod ergo sponte facere distulisti, nostra saltem facere festina adhortatione commonitus: ne si, quod non credimus, negligendum putaveris, incipiat tibi necessitas, quod voluntas fugit, imponere. Quia igitur supradictus tribunus ab hostibus se prædatum, ac centum duodecim solidis se perhibet * comparatum, ad quorum se deflet restitutionem urgeri, hæc te oportet diligenter inquirere. Et si ita est, nec eum unde precium in se datum reddere possit habere cognoveris, supradictos solidos de ecclesia redemptori ejus restitue. Nam valde durum est si de ecclesia cui militat remedium nullum inveniat. Omissa itaque excusatione, precium quod in eo datum manifesta veritate patuerit, sine aliqua B mora, sicut sumus præfati, restitue; quatenus nec creditorem ejus tempore necessitatis afflicto subvenisse pœniteat, & hic onere mœroris exutus, mente libera, officii sui ministerium solicite ac competenter exhibeat.

Mense Ianuario, indictione duodecima.

XVIII. AD MAURUM ABBATEM A SANCTO PANCRATIO.

Commendat ecclesiam sancti Pancratii, ut ad ejus corpus Dei opus peragatur.

Gregorius Mauro abbati a sancto Pancratio.

ECCLESIARUM cura, quæ sacerdotalibus C officiis evidenter infixa est, ita nos cogit esse solicitos, ut nulla in eis neglectus culpa appareat. Quoniam vero ecclesiam S. Pancratii, quæ erat commissa presbyteris, frequenter neglectam fuisse cognovimus, ita ut venientes dominico die populi missarum solennia audituri, non invento presbytero, murmurantes redirent; hoc matura deliberatione nostro sedit arbitrio, ut eis remotis monachorum congregationem in monasterio eidem ecclesiæ cohærenti constituere cum Dei gratia deliberemus, quatenus abbas, qui illic præesset, curam & solicitudinem antefatæ ecclesiæ habere modis omnibus debuisset. In quo etiam monasterio te Maurum abbatem prævidimus præponendum: statuentes, ut terras D præfatæ ecclesiæ, vel quidquid illuc intraverit, seu de reditibus ejus accesserit, antedicto monasterio tuo debeat applicari, atque illic sine diminutione aliqua pertinere: ita sane, ut quæcumque in ipsa suprascripta ecclesia fienda reparandaque sunt, per te sine dubio reparentur. Sed ne remotis presbyteris, quibus ecclesia ipsa fuerat ante commissa, vacare * ministeriis videatur; idcirco hujus tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut peregrinum illic debeas adhibere presbyterum, qui sacra missarum possit solennia celebrare. Quem tamen & in monasterio tuo habitare, & exinde vitæ subsidia habere necesse est. Sed & hoc præ omnibus curæ tuæ sit, ut ibidem E ad sacratissimum corpus beati Pancratii quotidie opus Dei procul dubio peragatur. Hæc igitur quæ tibi præcepti hujus facienda serie deputamus, non solum te perficere, verum etiam ab his, qui in officio locoque tuo successerint, sic & in perpetuum servari volumus & impleri, ut nullus deinceps in supradicta ecclesia possit inveniri neglectus.

XIX. AD LEONEM ACOLYTHUM.

Ecclesiam sanctæ Agathæ in Suburra commendat.

Gregorius Leoni acolytho.

LOCORUM venerabilium cura nos admonet de eorum utilitate per omnia cogitare. Quia ergo ecclesia sanctæ Agathæ sita in Suburra, quæ spelunca fuit aliquando pravitatis hæreticæ, ad catholicæ fidei culturam, Deo propitiante, reducta est; ideo hujus auctoritatis tenore commonitus, pensiones omnium domorum in hac urbe constitutarum, quas prædictam ecclesiam temporibus habuisse Gothorum constiterit, & annis singulis congregare non desinas, & quantum in sartis tectis, vel luminaribus, aliaque reparatione ejusdem ecclesiæ necessarium fuerit, erogare modis omnibus studebis. Quidquid vero exuberare potuerit, fideliter rationibus te ecclesiasticis inferre præcipimus.

Mense Aprili, indictione duodecima.

XX. AD MAXIMUM PRÆSUMPTOREM IN SALONA.

De excommunicatione illorum episcoporum qui ei manus contra canonum statuta imposuerunt.

*Gregorius * Maximo præsumptori in Salona.*

LICET cetera cujuspiam talia vitæ sint meri- Ivo p. 5. c. 133. & 134.
ta, ut nihil sit quod ex his sacerdotalibus va- * al. Maximiano
leat * ordinationibus obviare; tamen solius nefas * al. ordinibus
ambitus severissima canonum districtione damnatur. Cognovimus itaque quod vel surrepta vel simulata piissimorum principium jussione, dum vita dignus non fueris, te ad sacerdotii ordinem cunctis venerabilem prorupisse. Quod nos ideo sine ulla hæsitatione credidimus, quia vitam ætatemque tuam non habemus incognitam: ac deinde, quia serenissimi domini imperatoris animum non ignoramus, quod se in causis sacerdotalibus miscere non soleat, ne nostris in aliquo peccatis gravetur. Additur inauditum nefas, quod post interdictionem quoque nostram, quæ sub excommunicatione tua, ordinantiumque te facta est, cæsis presbyteris, diaconibus, ceteroque clero, manu militari ad medium diceris deductus. Quam rem nos consecratio- Grat. 9. qu. 1. cap. 1.
nem dicere nullo modo possumus, quæ ab ex- Ivo p. 14. cap. 74.
communicatis est hominibus celebrata. Quia igitur sine ullius exempli forma violasti talem tantamque sacerdotii dignitatem; præcipimus, ut usquedum dominicis vel responsalis nostri cognoverimus apicibus, quod non surreptitia, sed vera fueris jussione ordinatus, nullatenus tu ordinatoresque tui attrectare quidquam præsumatis sacerdotalis officii, neque usque ad rescriptum nostrum, ad cultum sacri altaris accedere. Quod si contra hæc agere præsumpseritis, anathema vobis sit a Deo, & a beato Petro apostolorum principe, ut contemplatione judicii vestri, ceteris quoque catholicis ecclesiis ultionis vestræ prebeatur exemplum.

Mense Maio, indictione duodecima.

XXI. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM.

Quod Iudæi non possint Christiana mancipia habere: sed coloni & originarii pensiones illis præbere debent.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

Ioan. diac. lib. 4. c. 44.

MVLTORVM ad nos relatione pervenit, a Iudæis, in Lunensi civitate degentibus, in servitio Christiana detineri mancipia: quæ res nobis tanto visa est asperior, quanto ea fraternitatis tuæ patientia operabatur. Oportebat quippe te respectu loci tui, atque Christianæ religionis intuitu, nullam relinquere occasionem ut superstitioni Iudaicæ, simplices animæ non tam suasionibus, quam potestatis jure quodammodo deservirent. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, ut secundum piissimarum legum tramitem, B nulli Iudæo liceat Christianum mancipium in suo retinere dominio. Sed si qui penes eos inveniuntur, libertas eis tuitionis auxilio ex legum sanctione servetur. Hi vero qui in possessionibus eorum sunt, licet & ipsi ex legum districtione sint liberi, tamen quia colendis eorum terris diutius adhæserunt, utpote conditionem loci debentes, ad colenda quæ consueverant rura permaneant, pensionesque prædictis viris præbeant: & cuncta quæ de colonis vel originariis jura præcipiunt, peragant; extra quod nihil eis oneris amplius indicatur. Quod si quisquam de his vel ad alium migrare locum, vel in obsequio suo retinere voluerit, ipse sibi reputet, qui jus colonarium temeritate sua, jus vero juris dominii sui severitate damnavit. In his ergo omnibus C ita te volumus solerter impendi, ut nec direpti gregis pastor reus existas, nec apud nos minor æmulatio fraternitatem tuam reprehensibilem reddat, A atque in futurum sopire festinet, ut & animæ tuæ proficiat, si tui causas vigilanter atque vivaciter perscrutaris officii, & nostrum minime frustrari permittas, quod semper de tuæ maturitatis habuimus districtione judicium.

XXII. AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Vt Venantio episcopo Lunensi concurrat ad religiosos emendandos.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

QVORVMDAM de Lunensium venientium partibus ad nos relatione pervenit, religiosos locorum ipsorum ita ab ecclesiasticæ disciplinæ tramite deviasse, ut nullatenus in suis moribus D actionibusque canonicæ dispositionis statuta respiciant. Quæ quia erant & examinanda subtilius, & severius ulciscenda; præsentium latorem Venantium fratrem & coepiscopum nostrum, ut instanter emendarentur admonui. Sed pro magnitudine inquietudinis excedentium personarum, solum se non judicavit in hujusmodi inquisitione sufficere: ideoque postulavit a nobis, ut in eodem examinando negotio fraternitatis tuæ ei adjiceretur auctoritatis auxilium. Quamquam igitur fraterna dilectio hoc a te & sine nostris scriptis debeat exigere, tamen præsentibus quoque vos specialiter epistolis adhortamur, ut adhibito vobis prædicto fratre nostro, cunctos clericos ceterosque religiosos prænominatæ civitatis & territorii ejus de excessibus, quorum E aliquid est suspicionis, ad te venire compellas, atque cuncta secundum Deum propter futuri metum judicii subtiliter inquirentes, si quem a canonum statutis recessisse repereritis, canonica cum ultione corrigite. Nec patiamini in locis vestris eos qui non gerunt in moribus quod ostendunt in habitu, per abrupta diutius evagari. Quos oportet & ad rectitudinis normam pastorali vos circumspectione reducere. Ita ergo fraternitas tua, cunctis solertius indagatis, quæ nobis in talibus nuntiata sunt corrigat, ordinet,

XXIII. AD NOBILES SARDINIÆ INSVLÆ.

Vt diligenter invigilent rusticos a cultu idolorum avertere.

Gregorius nobilibus ac possessoribus in Sardinia insula consistentibus.

B FRATRIS & coepiscopi mei Felicis, & filii mei Cyriaci servi Dei relatione cognovi, pene omnes vestros rusticos in vestris possessionibus idololatriæ deditos haberi. Et valde hac de re contristatus sum, quia scio quod subjectorum culpa præpositorum deprimit vitam: & cum in subjecto peccatum non corrigitur, in eos qui præsunt sententia retorquetur. Vnde, magnifici filii, exhortor, ut omni cura omnique solicitudine animarum vestrarum zelum habere debeatis, & quas rationes omnipotenti Deo de subjectis vestris reddituri estis, aspicite. Ad hoc quippe vobis illi commissi sunt, quatenus & ipsi vestræ utilitati valeant ad terrena servire, & vos per vestram providentiam eorum animabus ea quæ sunt æterna prospicere. Si igitur impendunt illi C quod debent, vos eis cur non solvitis quod debetis? id est, ut assidue illos magnitudo vestra commoneat, ab idololatriæ errore compescat, quatenus, eis ad fidem ductis, omnipotentem dominum erga se placabilem faciat. Ecce enim mundum hunc quia vicinus finis urget aspicitis; quod modo humanus in nos, modo divinus sæviat gladius videtis; & tamen vos veri Dei cultores a commissis vobis lapides adorari conspicitis, & tacetis? Quid, quæso, in tremendo judicio dicturi estis, quando hostes Dei & sub potestate vestra suscepistis, & tamen eos Deo subdere, atque ad eum revocare contemnitis? Vnde debitum salutationis alloquium solvens peto, ut magnitudo vestra attendere erga zelum Dei vehementer D invigilet, & quis quantos ad Christum perduxerit suis mihi epistolis indicare festinet. Quod ergo vos agere ex aliqua occasione forsitan minime valetis, prædicto fratri & coepiscopo nostro Felici vel filio meo Cyriaco injungite, eisque ad opus Dei solatium præbete, ut in remuneratione vitæ tanto possitis esse participes, quanto nunc bono operi solatium præbetis.

XXIV. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Vt xenodochia ab eo diligenter gubernentur. Item de Epiphanio presbytero. De Paulo clerico malefico. De ordinationibus & nuptiis clericorum. De virginibus velandis. De mulieribus a monasteriis egressis.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

OPORTEBAT siquidem fraternitatem tuam ita de rebus piis esse solicitam, ut nihil ad explendas eas nostris admonitionibus penitus indigeret: tamen quia quædam ad nos pervenerunt quæ sunt corrigenda capitula, nihil est incongruum si nostræ quoque vobis pagina auctoritatis accedat. Quamobrem significamus pervenisse ad nos, consuetudinem fuisse, ut xenodochia, quæ sunt in Calaritanis partibus constituta, apud

apud episcopum civitatis singulis temporibus suas subtiliter rationes exponerent, ejus videlicet tuitione atque solicitudine gubernanda. Quod quia tua hactenus fertur caritas neglexisse, hortamur, ut, sicut dictum est, tibi singulis quibusque temporibus rationes suas xenodochi, qui in eis sunt constituti vel fuerunt, subtiliter reddant. Atque tales in eis qui præsint ordinentur, qui vita, moribus atque industria inveniantur esse dignissimi, religiosi dumtaxat, quos vexandi judices non habeant potestatem: ne si tales personæ fuerint, quas in suum possint evocare judicium, vastandarum rerum debilium, quæ illic rejacent, præbeatur occasio: de quibus rebus summam te curam gerere volumus, ut nulli sine tua licentia detur notitia, ne usque ad direptionem earum ex fraternitatis tuæ perveniatur incuria. Præterea nostri latorem præsentium Epiphanium presbyterum quorumdam sacerdotum literis criminaliter accusatum. Cujus nos, ut valuimus, discutientes causam, nihilque in eo objectorum reperientes, ut ad locum suum reverteretur, absolvimus. Criminis ergo ejus auctores te volumus perscrutari. Et nisi qui easdem transmisit epistolas paratus fuerit hoc quod objecit canonicis atque districtissimis probationibus edocere, nullatenus ad sanctæ mysterium communionis accedat. Paulum vero clericum, qui sæpe dicitur in maleficiis deprehensus, qui despecto habitu suo ad laicam reversus vitam in Africam fugerat; si ita est, corporali prius proveniente vindicta, prævidimus in pœnitentiam dari, quatenus & secundum apostolicam sententiam, ex carnis afflictione spiritus salvus fiat: & terrenas peccatorum sordes, quas pravis contraxisse fertur operibus, lacrymarum possit assiduitate diluere. Eis vero qui ab ecclesiastica communione suspensi sunt, nullus religiosus secundum canonum præcepta jungatur. De ordinationibus vero vel de nuptiis clericorum, aut de iis quæ velantur virginibus, nullus, ut nunc fieri dicitur, quidquam præmii præsumat accipere, nisi quippiam sua sponte offerre maluerint. De mulieribus quæ de monasteriis ad laicam vitam sunt egressæ, virosque sortitæ, quid fieri debeat, cum prædicto fraternitatis tuæ presbytero subtilius sumus collocuti: cujus relatione sanctitas vestra potest plenius informari: Religiosi vero clerici conventus, patrocinia laicorum caveant, & tuæ modis omnibus secundum canones jurisdictioni subdantur, ne remissione fraternitatis tuæ, ejus cui præes disciplina dissolvatur ecclesiæ. Eos autem qui in prædictas mulieres, quæ egressæ sunt de monasteriis, excesserunt, & nunc dicuntur a communione suspensi, si fraternitas tua de tali facinore digne pœnituisse prævideris, ad sacram communionem te volumus revocare.

XXV. AD ZABARDAM DUCEM SARDINIÆ.

De Barbaricinis convertendis.

Gregorius Zabardæ duci Sardiniæ.

SCRIPTIS fratris & coepiscopi mei Felicis & Cyriaci servi Dei, gloriæ vestræ bona cognovimus. Magnasque omnipotenti Deo gratias agimus, quod talem ducem Sardinia suscepit, qui sic sciat quæ terrena sunt reipublicæ exolvere, ut bene etiam noverit omnipotenti Deo obsequia patriæ cælestis exhibere. Scripserunt etenim mihi quod eo pacto cum Barbaricinis facere pacem disponitis, ut eosdem Barbaricinos ad Christi servitium adducatis. Hac de re valde lætatus sum, & dona vestra, si omnipotenti Deo placuerit, citius serenissimis principibus innotesco. Vos ergo quod cœpistis, explete: omnipotenti Deo devotionem vestræ mentis ostendite: eos quos illuc ad convertendos Barbaricinos transmisimus, quantum valetis adjuvate, scientes quod talia opera multum vos & ante terrenos principes, & coram cælesti rege prævaleant adjuvare.

XXVI. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

De ordinatione ecclesiarum. De rusticis Paganis. De lapsis sacerdotibus ad pristinum officium non revocandis. Et de chrismate.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

FRATRIS & coepiscopi nostri Felicis, & Cyriaci abbatis relatione cognovimus, quod in insula Sardinia sacerdotes a laicis judicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despiciant: dumque solum simplicitati a vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur. Unde hortor, ut omni excusatione postposita ecclesiam, quam suscepisti auctore Deo regas, disciplinam clericos tenere cogas, nullius verba metuere studeas. Archidiaconum vero tuum ut audio, cum mulieribus habitare prohibuisti, & nuncusque in ea prohibitione despiceris. Qui nisi jussioni tuæ paruerit, eum sacro ordine volumus esse privatum. Accidit autem aliud valde lugendum, quia ipsos rusticos, quos habet ecclesia tua, nuncusque in infidelitate remanere negligentia fraternitatis vestræ permisit. Et quid vos admoneo ut extraneos ad Deum adducatis, qui vestros ab infidelitate corrigere negligitis? Unde necesse est vos per omnia in eorum conversionem vigilare. Nam si cujuslibet episcopi in Sardinia insula paganum rusticum invenire potuero, in eumdem episcopum fortiter vindicabo. Iam vero si rusticus tantæ fuerit perfidiæ & obstinationis inventus, ut ad dominum Deum venire minime consentiat, tanto pensionis onere gravandus est, ut ipsa exactionis suæ pœna compellatur ad rectitudinem festinare. Pervenit etiam ad nos quosdam de sacris ordinibus lapsos, vel post pœnitentiam, vel ante, ad ministerii sui officium revocari: quod omnino prohibuimus, & in hac re sacratissimi quoque canones contradicunt. Qui igitur post acceptum sacrum ordinem lapsus in peccatum carnis fuerit, sacro ordine ita careat, ut ad altaris ministerium ulterius non accedat. Sed ne unquam ii qui ordinati sunt pereant, provideri debet quales ordinentur, ut prius aspiciatur si vita eorum continens in annis plurimis fuit, si studium * orationis, si eleemosynæ amorem habuerunt. Quærendum quoque est, ne forte fuerit bigamus. Videndum etiam ne sine literis, aut obnoxius curiæ, compellatur post sacrum ordinem ad exactionem publicam redire. Hæc itaque omnia diligenter fraternitas vestra inquirat, ut, dum diligenter quilibet exquisitus ordinatur, non celeriter post ordinationem deponatur. Ea autem quæ fraternitati vestræ scripsimus, cunctis sub vobis episcopis innotescite, quia ego illis scribere nolui ne honorem vestrum viderer imminuere. Pervenit

Grat. 11. q. 1. cap 11. Idem dist. 81. cap. 29.

Grat. 23. q. 9. cap. 4.

Grat dist. 50. cap. 9.

Ivo p. 6. c. 78.

* *al.* lectionis.

Grat. dist. 95. c. 9. " Vide ep. 9. hujusce libri. *al. baptizandi. *al. baptizandos.

nit quoque ad nos quosdam scandalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui * baptizati sunt prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem ecclesiæ nostræ fecimus: sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi episcopi desunt, ut presbyteri etiam in frontibus * baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus.

XXVII. AD HOSPITONEM DVCEM BARBARICINORVM.

Vt ad Barbaricinos convertendos solatia præbeat.

Gregorius Hospitoni duci Barbaricinorum.

CVM de gente vestra nemo Christianus sit, in hoc scio quia omni gente tua es melior, quia tu in ea Christianus inveniris. Dum enim Barbaricini omnes ut insensata animalia vivant, Deum verum nesciant, ligna autem & lapides adorent; in eo ipso quod Deum verum colis, quantum omnes antecedas, ostendis. Sed fidem, quam percepisti etiam bonis actibus & verbis exequi debes, & Christo, cui credis, offerre quod prævales; ut ad eum quoscumque potueris adducas, eosque baptizari facias, & æternam vitam deligere admoneas. Quod si fortasse ipse agere non potes, quia ad aliud occuparis, salutans peto, ut hominibus nostris, quos illuc transmisimus, fratri scilicet & coepiscopo meo Cyriaco servo Dei solatiari in omnibus debeas, ut dum eorum labores adjuvas, devotionem tuam omnipotenti domino ostendas, & ipse tibi in bonis actibus adjutor sit, cujus tu in bono opere famulis solatiaris. Benedictionem vero sancti Petri apostoli per eos vobis transmisimus, quam peto ut debeatis benigne suscipere.

Mense Iunio, indictione duodecima.

XXVIII. AD CANDIDVM DEFENSOREM.

Vt Albino luminibus privato singulis annis duo tremisses præbeat.

Gregorius Candido defensori.

Ioan. diac. lib. 2. c. 55.

NECESSITATEM patientibus pontificale convenit adesse subsidium. Pro qua re experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus, quatenus Albino privato luminibus, filio quondam Martini coloni, singulis annis duos tremisses sine aliqua dilatione præstare non desinat, non dubitatura suis hoc sine dubio rationibus imputari.

XXIX. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De episcopo ordinando in eo loco ubi pridem extiterat.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

PERVENIT ad nos, in loco qui intra provinciam Sardiniam situs est, & dicitur Phasiana consuetudinem fu isseepiscopum ordinandi, sed hanc pro rerum necessitate longis abolevisse temporibus. Quia autem nunc sacerdotum indigentia quosdam illic paganos remanere cognovimus, & ferino degentes modo, Dei cultum penitus ignorare; hortamur fraternitatem tuam, ut illic secundum pristinum modum ordinare festinet antistitem, talem videlicet, qui ad hoc opus moribus ac verbo existat idoneus, & oberrantes ad gregem dominicum pastorali studeat æmulatione deducere, quatenus eo illic ad animarum vacante compendium, nec vos inveniamini superflua poposcisse, nec olim destructa frustra nos reformasse pœniteat.

XXX. AD CONSTANTINAM AVGVSTAM.

Ne reliquiæ sanctorum juxta veterem ecclesiæ Romanæ consuetudinem ex suis locis extrahantur. Item de apostolorum Petri & Pauli, & sancti Laurentii miraculis quæ circa illorum corpora contigerunt. Et de monachis Græcis mortuorum ossa effodientibus. Et de sancti Pauli catenis.

*Gregorius * Constantinæ Augustæ.*

* al. [Con]stant[iæ] Ioan. [diac.] lib. 3

SERENITAS vestræ pietatis, religionis studio & sanctitatis amore conspicua, propter eam quæ in honorem sancti apostoli in palatio ædificatur ecclesiam, caput ejusdem sancti Pauli aut aliud quid de corpore ipsius, suis ad se jussionibus a me præcipit debere transmitti. Et dum illa mihi desiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, vestram erga me amplius potuissem gratiam provocare, major me mœstitia tenuit quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Nam corpora sanctorum Petri & Pauli apostolorum, tantis in ecclesiis suis coruscant miraculis atque terroribus, ut neque ad orandum sine magno illuc timore possit accedi. Denique dum beatæ recordationis decessor meus, quia argentum, quod supra sacratissimum corpus beati Petri apostoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere quindecim pedum spatio mutare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. Sed & ego aliquid similiter ad sacratissimum corpus sancti Pauli apostoli meliorare volui: & quia necesse erat, ut juxta sepulcrum hujusmodi effodi altius debuisset, præpositus loci ipsius ossa aliqua non quidem eidem sepulcro conjuncta reperit. Quę quoniam levare præsumpsit, atque in alium locum transponere, apparentibus quibusdam tristibus signis, subita morte defunctus est. Præter hæc autem sanctæ memoriæ decessor meus, itidem ad corpus sancti Laurentii martyris quædam meliorare desiderans, dum nescitur ubi venerabile corpus ipsius esset collocatum, & effoditur exquirendo, subito sepulcrum ipsius ignoranter apertum est: & ii qui præsentes erant atque laborabant, monachi & mansionarii, quia corpus ejusdem martyris viderunt, quod quidem minime tangere præsumpserunt, omnes intra decem dies defuncti sunt, ita ut nullus vitæ superesse potuisset, qui sanctum justi corpus illius viderat. Cognoscat autem tranquillissima domina, quia Romanis consuetudo non est, quando sanctorum reliquias dant, ut quidquam tangere presumant de corpore: sed tantum modo in pyxide brandeum mittitur, atque ad sacratissima corpora sanctorum ponitur. Quod levatum, in ecclesia, quæ est dedicanda, debita cum veneratione reconditur; & tantę per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illuc specialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit ut beatę recordationis Leonis papę temporibus, sicut a majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus pontifex hoc ipsum brandeum allatis forficibus inciderit, & ex ipsa incisione sanguis effluxerit. In Romanis namque vel totius occidentis.

dentis partibus omnino intolerabile est atque sa- A crilegum, si sanctorum corpora tangere quisquam fortasse voluerit. Quod si præsumpserit, certum est quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum consuetudine, qui ossa levare sanctorum se asserunt, vehementer miramur, & vix credimus. Nam quidam monachi Græci huc ante biennium venientes, nocturno silentio juxta ecclesiam sancti Pauli corpora mortuorum in campo iacentia effodiebant, atque eorum ossa recondebant, servantes sibi, dum recederent. Qui cum deprehensi, & cur hoc facerent diligenter fuissent discussi, confessi sunt quod illa ossa ad Græciam essent tamquam sanctorum reliquias portaturi. B Ex quorum exemplo, sicut prædictum est, major nobis dubietas nata est, utrum verum sit quod levare veraciter ossa sanctorum dicuntur. De corporibus vero beatorum apostolorum quid ego dicturus sum, dum constet, quia eo tempore quo passi sunt, ex oriente fideles venerunt, qui eorum corpora sicut civium suorum repeterent? Quæ ducta usque ad secundum urbis miliarium, in loco qui dicitur, ad catacumbas collocata sunt. Sed dum ea exinde levare omnis eorum multitudo conveniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit atque dispersit, ut talia denuo nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex domi- C ni pietate meruerunt, levaverunt, & in locis quibus nunc sunt condita posuerunt. Quis ergo nunc, serenissima domina, tam temerarius possit existere, ut hæc sciens eorum corpora non dico tangere, sed vel aliquatenus præsumat inspicere? Dum igitur talia mihi a vobis præcepta sunt, de quibus parere nullatenus potuissem, quantum invenio non vestrum est, sed quidam homines contra me pietatem vestram excitare voluerunt, ut mihi, quod absit, voluntatis vestræ gratiam subtraherent, & propterea quæsiverunt capitulum, de quo vobis quasi inobediens invenirer. Sed in omnipotente domino confido, quia nullo modo benignissimæ voluntati surripitur, & sanctorum apostolorum virtutem, quos toto corde & mente diligitis, non D ex corporali præsentia, sed ex protectione semper habebitis. Sudarium vero, quod similiter transmitti jussistis, cum corpore ejus est; quod ita tangi non potest, sicut nec ad corpus illius accedi. Sed quia serenissimæ dominæ tam religiosum desiderium esse vacuum non debet, de catenis quas ipse sanctus Paulus apostolus in collo & in manibus gestavit, & quibus multa miracula in populo demonstrantur, partem aliquam vobis transmittere festinabo, si tamen hanc tollere limando prævaluero: quia dum frequenter ex catenis eisdem multi venientes benedictionem petunt, ut parum quid ex lima- E tura recipiant, assistit sacerdos cum lima: & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipsis excutitur, ut mora nulla sit. Quibusdam vero petentibus, diu per catenas ipsas ducitur lima, & tamen ut aliquid exinde exeat non obtinetur.

Mense Iunio, indictione duodecima.

XXXI. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

Ne Iudæi conversi victus inopiam patiantur.

Gregorius Anthemio subdiacono.

His quos de Iudaica perditione Redemptor noster ad se dignatur convertere, rationabili nos oportet moderatione concurrere; ne victus, quod absit, inopiam patiantur. Ideoque tibi hujus præcepti auctoritate mandamus, quatenus filiabus Iustæ ex Hebræis, id est, Iulianæ, Redemptæ & Fortunatæ a tertiadecima succedenti indictione annis singulis solidos dare non differas, quos tuis noveris modis omnibus rationibus imputandos.

XXXII. AD PANTALEONEM PRÆFECTUM AFRICÆ.

Ut Donatistæ qui catholicos iterum rebaptizare tentant comprimantur.

Gregorius Pantaleoni præfecto Africæ.

Hæreticorum nefandissimam pravitatem qualiter lex persequatur instantius, excellentiæ vestræ non habetur incognitum. Hi igitur, quos & fidei nostræ integritas & legum damnat districtio mundanarum, non leve peccatum est, si vestris inveniant temporibus licentiam reserpendi. In illis igitur partibus, quantum didicimus, ita Donatistarum crevit audacia, ut non solum de suis ecclesiis auctoritate pestifera ejiciant catholicæ fidei sacerdotes; sed & quos vera confessione aqua regenerationis abluerat, rebaptizare non metuunt. Valdeque miramur, si tamen ita est, ut vobis illic positis hujuscemodi liceat hominibus in pravis excedere. Primum siquidem quale de vobis judicium hominibus relinquatis, attendite; si hi qui aliorum temporibus jussa ratione compressi sunt, vobis administrantibus viam sui excessus inveniant. Deinde perditorum animas Deum nostrum de manu vestra scitote requirere, si tantum nefas, inquantum possibilitas exigit, emendare negligitis. Hæc enim excellentia vestra non amare suscipiat. Nam quia vos ut filios proprios diligimus, propterea hæc quæ vobis prodesse non ambigimus, indicamus. Paulum vero fratrem & coepiscopum nostrum ad nos sub omni festinatione dirigite, ne cuiquam impediendi eum aliqua occasio vel excusatio detur, ut veritatem plenius agnoscentes, qualiter tanti facinoris ultio debeat provenire, Deo adjuvante, rationabili possimus tractatu disponere.

XXXIII. AD THEODOLINDAM REGINAM LONGOBARDORUM.

De quatuor synodis venerandis & amplectendis, & Constantio episcopo.

Gregorius Theodolindæ reginæ Longobardorum.

Quorumdam ad nos relatione pervenit ab aliquibus episcopis gloriam vestram usque ad hoc scandalum contra sanctam ecclesiam fuisse perductam, ut sese a catholicæ unanimitatis communione suspenderet. Quod quantum vos pure diligimus, tanto de vobis fortius dolemus, quia vos imperitis stultisque hominibus creditis, qui non solum ea quæ loquuntur nesciunt, sed vix ea quæ audierunt percipere possunt. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ipso errore manent, quem sibi ipsi de nobis finxerunt. Nos enim veneramur sanctas quatuor synodos; Nicænam, in qua

in qua Arius: Constantinopolitanam, in qua Macedonius: Ephesinam primam, in qua Nestorius; Calchedonensem, in qua Eutyches atque Dioscorus damnatus est: profitentes quia quisquis aliter sapit, quam hæ quatuor synodi, a fide veritatis alienus est. Damnamus autem quoscumque damnant, & quoscumque absolvunt absolvimus: sub anathematis interpositione ferientes eum, qui earumdem quatuor synodorum; maxime autem Calchedonensis, de qua quibusdam imperitis hominibus nata est dubietas & superstitionis occasio, fidei addere, vel adimere præsumit. Cum itaque integritatem nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis, dignum est ut de ecclesia beati Petri apostolorum principis nullum ulterius scrupulum dubietatis habeatis: sed in vera fide persistite; & vitam vestram in petra ecclesiæ, hoc est, in confessione beati Petri apostolorum principis solidate: ne tot vestræ lacrymæ tantaque bona opera pereant, si a fide vera inveniantur aliena. Sicut enim rami sine virtute radicis arefiunt, ita opera quantumlibet bona videantur, nulla sunt, si soliditate fidei disjunguntur. Decet ergo gloriam vestram ad reverendissimum & fratrem & coepiscopum nostrum Constantium, cujus & fides & vita olim mihi bene est approbata, sub omni celeritate transmittere, eique directis epistolis indicare ordinationem ejus quam benigne suscipitis, & quia ab ejus ecclesiæ communione in nullo separamini; ut vere, sicut de bona ac fideli filia, communi exultatione gratulemur. In hoc autem vos ac vestra opera Deo placere cognoscite, si prius quam ejus examẽ veniat, sacerdotum illius judicio comprobentur.

XXXIV. AD LEONEM EPISCOPUM CATANENSEM.

Ne subdiaconi cum suis uxoribus misceantur, & de uxore Speciosi subdiaconi in monasterium detrusa.

Gregorius Leoni episcopo Catanensi.

Grat. dist. 32. cap. 24. & 27. Ansf. lib. 7. cap. 138. Poly. lib. 4. tit. 31.

MULTORUM relatione comperimus hanc apud vos olim consuetudinem tenuisse, ut subdiaconi suis licite miscerentur conjugibus. Quod ne denuo quisquam præsumeret, a Servodei, sedis nostræ diacone ex auctoritate nostri decessoris est isto modo prohibitum; ut eodem tempore hi qui jam uxoribus fuerant copulati, unum ex duobus eligerent, id est, aut a suis uxoribus se abstinerent, aut certe nulla ratione ministrare presumerent. Et quantum dicitur, Speciosus tunc subdiaconus pro hac re ab administrationis se suspendit officio, & usque in obitus sui tempus notarii quidem gessit officium, & a ministerio, quod subdiaconum oportuerat exhibere, cessavit. Post cujus obitum, quia relicta ejus Honorato marito est sociata, a tua eam fraternitate in monasterio cognovimus esse deputatam. Ideoque si, ut fertur, ejus se maritus ab administratione suspendit, antedictæ mulieri non debet officere, quod ad secundam conjugii copulationem migravit: præsertim si non tali mente subiacono juncta est, ut a carnis voluptatibus abstineret. Si ergo ita se veritatem, quemadmodum edocti sumus, habere agnoscis; prædictam te mulierem de monasterio per omnia convenit relaxare, ut ad suum maritum sine aliqua possit formidine remeare. De cetero vero fraternitas tua sit omnino sollicita, ut quos ad hoc jam officium contigerit promoveri, hoc quam maxime diligenter inspiciat; ne si uxores habent, miscendi se cum eis licentia potiantur, sed ad similitudinem sedis apostolicæ eos cuncta observare sua nihilo minus districtione cõstituat.

XXXV. AD VICTOREM ET COLUMBUM AFRICÆ EPISCOPOS.

De hæresi Donatistarum iterum pullulante.

Gregorius Victori & Columbo episcopis Africæ.

QUALITER neglectus inter initia morbus vires accipiat, ex nostris necessitatibus, quas patimur in hac civitate constituti probavimus. Huic igitur nascenti morbo, si doctorum obstaret provisio medicorum, scimus quidem quia ante cessaret, quam tarde procuratus plurimum noceret. Hujus ergo considerationis ratio vehementer nos debet impellere, ut animarum morbis initiantibus tota festinemus possibilitate resistere, ne dum salubria adhibere medicamenta negligimus, multorum nobis vita, quos Deo nostro contendimus lucrari, subripiatur. Unde nos oportet ita caulas ovium, quibus nos custodes videmur esse prepositi, vigilanti custodia atque solicitudine præmunire, quatenus lupus insidians undique pastores sibi repugnantes inveniat, & viam ingrediendi in eas non habeat. Comperimus siquidem Donatistarum stimulos sic in illis partibus gregem turbasse dominicum, ac si nullius pastoris moderamine regeretur. Nuntiatumque nobis est, quod dicere sine gravi dolore non possumus, quod plurimi eorum venenatis jam sint dentibus laniati. Denique sacerdotes, canonicos pravissima de suis ecclesiis temeritate repellere: & multos insuper, quibus salutem regenerationis aqua præbuerat, rebaptizantes, pravitate nefandissima necavisse dicuntur. Quæ res animos nostros valde mœstificant, quod vobis illic positis damnatæ præsumptioni tantum scelus perpetrare licuerit. Qua de re fraternitatem vestram scriptis præsentibus adhortamur, ut habito tractatu, initoque concilio, ita nascenti huic adhuc morbo inhianter ac tota virtute debeatis obsistere, dummodo nec vires ex neglectu percipiat, nec in commisso vobis grege pestilentiæ damna concutiat. Nam si quolibet modo, quod non credimus, incipienti negligitis iniquitati resistere, plurimos erroris sui gladio vulnerabunt. Et est profecto graviffimum, laqueo diabolicæ fraudis irretiri permittere, quos prius possumus, ne alligentur, eripere. Melius est autem ne quisquam vulneretur obsistere, quam vulneratus qualiter sanari possit exquirere. Hoc itaque considerantes sacrilegam pravitatem sedula oratione ac virtute qua valetis obruere festinate, ut & subsequens nuntius, Christi gratia suffragante, de eorum nos ultione lætificet, magis quam de excessu contristet. Paulum præterea fratrem & coepiscopum nostrum ad nos, quo potestis studio, omni festinatione dirigite, quatenus ab eo causas subtilius tanti facinoris agnoscentes, huic nefandissimæ pravitati cum creatoris nostri solatio medicinam dignæ possimus correptionis imponere.

XXXVI. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Præcipit ut Euplo patris bona reddantur.

Gregorius

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

EUPLUS præsentium portitor Eusanium Agrigentinæ civitatis episcopum suum fuisse memorat genitorem, matrisque suæ res apud eum plurimas indicat mansisse. Quem quoniam intestatum asserit esse defunctum, ideo & res maternas sibi petit debere restitui, & antedicti episcopi patris sui se permitti substantiam adipisci. Qua de re fraternitati tuę hujus pręcepti serie deputamus, quatenus diligenter curet addiscere, & si quid apud prædictam ecclesiam de rebus matris ipsius inveniri potuerit, si quidem nihil est quod antedicto Euplo rationabiliter possit obsistere ei secundum suam faciat portionem restitui. Proinde & de rebus paternis, quas ante episcopatum dignoscitur habuisse, si eas in jus ecclesiæ suæ quolibet modo non transtulit; ei, quantum portioni ejus legaliter scit competere, ut satisfieri possit, immineat. Nam omnino & contra rationem, & contra nostrum probatur esse propositum, si cui ea quæ juste competunt restitui ac satisfieri denegemus. Ita ergo hæc fraternitas tua implere festinet, ut suprascripto portitori ad nos denuo ex hac re nulla remeandi necessitas imponatur. Nam quod beatæ recordationis decessor noster præceptum direxerat, ut lapso eo omnes res ejus ecclesiæ remanerent, hoc ideo eum credimus præcepisse, ne per eas adhuc amplius deperiret; nunc vero æquum esse pensamus, ut filium patris culpa non ingravet: sed fraternitatis tuæ dispensatione, quidquid ei legaliter potest competere, consequatur.

XXXVII. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De juramento non dando civibus Brixiæ. Et de nominatione Ioannis inter missarum solennia. Et de quinta synodo.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi, &c.

SCRIPTIS sanctitatis vestræ percursis, in gravi vos mœrore esse cognovimus, maxime propter episcopum & cives Brixiæ, qui vobis mandant, ut eis epistolam transmittatis, in qua jurare debeatis, vos tria capitula minime damnasse. Quod si decessor fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, a vobis quæri non debet: si autem fecit, aut cum universali ecclesia non fuit, aut cautionis suæ juramenta transcendit. Sed quia eumdem virum sua credimus sacramenta servasse, atque in unitate catholicæ ecclesiæ permansisse, dubium non est, quod nulli episcoporum suorum juraverit se tria capitula minime damnasse. Ex qua re colligat sanctitas vestra, quia cogi non debet ad hoc quod a decessore vestro factum nullo modo est. Sed ne ii qui vobis ista scripserunt scandalizari videantur, transmittite eis epistolam, in qua sub anathematis interpositione fateamini, neque vos aliquid de fide Calchedonensis synodi imminuere, neque eos qui imminuunt recipere: & quoscumque damnavit, damnare; & quoscumque absolvit, absolvere. Unde credo eis posse celerrime satisfieri. Quod autem scripsistis, quia scandalizantur plurimi eorum, quia fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem Ravennatis ecclesiæ inter missarum solennia nominetis, requirenda vobis consuetudo antiqua est, & si consuetudo fuit, modo a stultis hominibus reprehendenda non est. Si vero consuetudo non fuit, fieri non debet, unde quibusdam scanda-

A lum moveri possit: tamen solicite perquirere stude, si idem Ioannes frater & coepiscopus noster vos ad altare nominet, quod minime dicunt fieri. Et si ille vestri nominis memoriam non facit, quæ necessitas cogat ignoro, ut vos illius faciatis. Quod quidem si sine aliquorum scandalo fieri potest, vos tale aliquid facere valde laudabile est, quia caritatem, quam erga fratres vestros habetis, ostenditis. Quod autem scripsistis, quia epistolam meam reginæ Theodolindæ transmittere minime voluisti, pro eo quod in ea quinta synodus nominabatur: si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est, ut minime
B transmitteretis. Unde nunc ita facimus sicut vobis placuit, ut quatuor synodos solummodo laudaremus. De illa tamen synodo quæ in Constantinopoli postmodum facta est, quæ a multis quinta nominatur, scire vos volo, quia nihil contra quatuor sanctissimas synodos constituerit vel senserit; quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquid gestum est, & de his personis, de quibus in Calchedonensi concilio nihil continetur, sed post expressos canones facta contentio & extrema actio de personis ventilata est. Nos tamen sicut voluistis ita fecimus, ut ejusdem synodi nullam memoriam faceremus. Sed & de episcopis quæ scripsistis, prædictæ filiæ nostræ reginæ scripsimus. Ursici-
C num qui vobis scripsit aliqua contra Ioannem fratrem & coepiscopum nostrum, vos per epistolas vestras & dulcedine & ratione ab intentione sua compescere debetis. De Fortunato autem fraternitatem vestram esse solicitam volumus, ne vobis a malis hominibus in aliquo subripiatur. Nam audio eum cum decessore vestro Laurentio ad mensam ecclesiæ per annos plurimos nuncusque comedisse, inter nobiles consedisse, & subscripsisse, eumque fratre nostro sciente innumeris annis militasse. Et post tot annos modo videtur fraternitati vestræ ut de status sui conditione pulsetur. Quod mihi omnino incongruum videtur. Et ideo hoc per ipsum vobis sed secreto mandavi. Tamen si quid est rationabiliter quod ei possit opponi, in nostro debet judicio venti-
D lari. Ad filium vero nostrum domnum Dynamium, si omnipotenti Deo placuerit, per hominem vestrum scripta transmittemus.

XXXVIII. AD MARCELLUM SCOLASTICUM.

De præsumptore Maximo.

Gregorius Marcello scholastico.

GLORIÆ vestræ caritas sic in nostro corde semper invigilat, ut nihil sibi corporalis defendat absentia. Nam quamvis a carnalibus
E oculis longe est, mentis tamen aspectibus nunquam deest. Frequenter enim nos voluntas ad scribendum desideranter impellit, sed occupatio non permittit. Dum ergo nobilitatis vestrę peritia non ignoret, quantis sit locus noster occupationibus involutus; quod a scribendi interdum cessamus officio, non voluntatis sed necessitatis esse consideret. Gloria autem vestra, quod tardius sua nos requirit epistola, qua possit excusatione defendere non videmus. In hoc igitur sola me debui taciturnitate defendere, sed fervor caritatis linguam meam non pertulit habere silentium. Salutantes itaque cum omni affectu atque dulcedine, indicamus nos graviter contristatos, quod illa a nobis voluistis expetere, in quibus dum vo-

luntatem vestram perficere, quia obsistit ratio, non valemus, contristare vos, quod nolumus, videmur. Nam hoc nos sine correctione relinquere ecclesiastica non sinit aliquo modo disciplina: nec vos pro talibus decet petere, ne non rectitudini sed indisciplinationi, quod absit, videamini consentire. Causa vero ejusdem Maximi, pro quo nobis scribitis, quem, si missarum solennia celebrare præsumpserit, jam sacri corporis communione privavimus; matura quando oportuerit deliberatione, sicut Deo nostro placuerit, judicabitur atque disponetur. Oramus autem omnipotentem dominum, ut & hic vos sua protectione custodiat, & ad æternæ vitæ præmia perducat.

Mense Augusto, indictione duodecima.

XXXIX. AD HORTONENSES.

De obitu episcopi eorum, & visitatione ecclesiæ.

Gregorius clero, ordini & plebi consistenti Hortonæ.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Barbaro solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur; cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire. Hoc tamen scitote, quia ei ordinandi presbyteros ac diaconos, si necesse fuerit, quos dignos ad hoc officium invenire potuerit, dedimus licentiam; quatenus in ecclesiastico obsequio sacerdos, qui & venerandis canonibus ulla non discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri, communiter eligatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus; provisuri ante omnia, ne cujuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione provehatur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite. Sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

XL. AD VALENTINUM ABBATEM.

Ne monachi feminas in monasterium inducant, aut eas sibi commatres faciant.

Gregorius Valentino abbati

Grat. 18. q. 2. cap. 20. Ivo p. 3. c. 18. Ansf. lib. 7. cap. 183. Ioan. diac. lib. 2. c. 54.

PERVENIT ad nos quod in monasterio tuo passim mulieres ascendant, & quod adhuc est gravius, monachos tuos mulieres sibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos, quod absit, calliditate decipiat; ideo hujus te præcepti serie commonemus, ut neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas ascendere, neque monachos tuos eas commatres sibi facere. Nam si hoc denuo ad aures nostras quocumque modo pervenerit, sic te severissimæ noveris ultioni subdendum, ut emendationis tuæ qualitate ceteri sine dubio corrigantur.

XLI. AD BONIFACIUM MAGNIFICUM AFRICÆ.

De fide sua apud sanctum Petrum exponenda.

Gregorius Bonifacio magnifico Africæ.

SI ita, ut audieram, magnitudo vestra intentione solicita de animæ suæ salute cogitaret, nequaquam se mihi de fide sua per epistolas, sed per semetipsam potuit respondere. Nam quod in excusationem molestia corporalis adducitur, expectato salutis tempore laborem summopere potuistis pro commodo æternæ salutis assumere, ut & vos de nostra ratione, & nos de vestra credulitate gauderemus. Ea enim quæ in meis scripsi epistolis, replicanda nunc non sunt, neque aliqua ratiocinatione monstranda: quia apud nolentis animum, quamvis sit evidens ratio, hoc ipsum quod non vult obstaculum obedientiæ esse solet. Sed per vos venite, & beatri Petri apostolorum principis liminibus vosmet præsentate, & cuncta quæ scripsi, nisi ex lectione monstravero cum qua vultis disputatione, recedite. Hortor vos tamen, ut dum vitæ spatium superest, ab ejusdem beati Petri ecclesia, cui claves cælestis regni commissæ sunt, & ligandi ac solvendi potestas attributa, vestra anima non inveniatur divisa, ne si hic beneficium ejus despicitur, illic vitæ aditum claudat. Hi autem qui dubitationis vestræ participes sunt, si ad me venire voluerint, nullam in me quasi ex potestate prodeuntem violentiam pertimescant. Nam nos licet in his tamen præcipue quæ Dei sunt, ratione magis stringere homines quam potestate festinamus.

S. Bona 2. phar. 24.

XLII. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De clericis Bacandæ per Siciliam dispersis.

Gregorius Maximiano episcopo Syracusano.

INDICAVIT nobis Bacanda frater & coepiscopus noster, quosdam de clero suo in Siciliæ partibus ad sacros ordines pervenisse. Qui quoniam neque presbyterum, neque diaconos se habere commemorat, eos ad se petiit debere transmitti. Proinde fraternitas tua ubicumque illos, latore præsentium indicante, repererit, " huc eos sine dilatione transmittat, quatenus & illi ad ecclesiam in qua olim militaverunt revocentur, & antedictus episcopus optatum de eis possit habere solatium.

Episc. ...niensis t epist. lib. 12. ... " huic

XLIII. AD FANTINUM DEFENSOREM.

De Cosma Syro multis debitis obligato.

Gregorius Fantino defensori.

LATOR præsentium Cosmas Syrus in negotio quod agebat debitum se contraxisse perhibuit, quod & multis aliis & lacrymis ejus attestantibus verum esse credidimus. Et quia centum quinquaginta solidos debebat, voluit ut creditores illius cum eo aliquid paciscerentur: quoniam & lex habet, ut homo liber pro debito nullatenus teneatur, si res defuerint, quæ possint eidem debito addici. Creditores ergo suos, ut asserit, ad octoginta solidos consentire possibile est. Sed quia multum est ut a nihil habente homine octoginta solidos petant, sexaginta solidos per notarium tuum tibi transmisimus, ut cum eisdem creditoribus subtiliter loquaris, rationem reddas, quia filium ejus quem tenere dicuntur, secundum leges tenere non possunt. Et si potest fieri, ad aliquid minus quam nos dedimus condescendant. Et quidquid de eisdem sexaginta solidis remanserit, ipsi trade, ut cum filio suo exinde vivere valeat. Si autem nihil remanet, vel ad eamdem summam debitum ejus incidere stude, ut possit sibi libere postmodum laborare. Hoc tamen solerter age, ut acceptis solidis ei plenariam munitionem scripto faciant.

Ioan. ... lib. 2. ...

XLIV.

XLIV. AD RVSTICIANAM PATRICIAM. A

Reprehendit eam a monte Sina propere rediisse.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

EXCELLENTIÆ vestræ scripta suscipiens, libenter agnovi qualiter ad montem Sina perrexerit. Sed, mihi credite, ego quoque voluissem vobiscum ire, sed vobiscum minime redire. Quamvis mihi valde difficile sit credere, quia ad loca sancta fuistis, patres multos vidistis. Nam credo si vidissetis, tam celeriter ad Constantinopolitanam urbem redire minime poteratis. At postquam talis civitatis amor de corde vestro nullo modo recessit, suspicor quia excel- B lentia vestra sancta quæ corporaliter vidit, ex corde minime attendit. Sed omnipotens Deus mentem vestram gratia suæ pietatis illustret, donet vobis sapere, & temporalia omnia quam sint fugitiva pensare; quia dum hæc loquimur, & tempus currit, & judex supervenit, & mundum quem sponte volumus, ecce jam prope est, ut relinquamus inviti. Domnum Apionem & domnam Eusebiam eorumque filias mea peto vice salutari. Domnam vero illam nutricem meam, quam mihi per literas commendatis, omnino diligo, & gravari in nullo volo. Sed tantis angustiis premimur, ut ab angariis atque oneribus hoc jam tempore nec nosmetipsos excusemus.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. C

EPISTOLARVM LIBER IV.

Indict. XIII. anno ordinationis ejus V.

I. AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNATEM.

Monasterium monachorum non per clericos nec laicos * gubernandum.

Gregorius Ioanni Ravennati episcopo, &c.

PERVENIT ad me quod in ecclesia fraternitatis tuæ aliqua loca dudum monasteriis consecrata, nunc habitacula clericorum aut etiam laicorum facta sunt: dumque hi qui sunt in ecclesiis fingunt se religiose vivere, monasteriis præponi appetunt, & per eorum vitam monasteria destruuntur. Nemo etenim potest & eccle- D siasticis obsequiis deservire, & in monachica regula ordinate persistere, ut ipse monasterii districtionem teneat, qui quotidie in * ministerio ecclesiastico cogitur permanere. Proinde fraternitas tua, hoc quolibet in loco factum sit, emendare festinet; quia ego nullo modo patiar ut loca sacra per clericorum ambitum destruantur. Vos itaque ita agite, ut mihi hac de re correctam causam sub celeritate nuntietis.

[Margin: ordi- n ... ,qu. 20. c.18. ... 7. ac. 54. ... bse-]

II. AD FELICEM EPISCOPVM ET CYRIACVM ABBATEM.

De ordinando monasterio Theodosiæ.

Gregorius Felici episcopo, & Cyriaco abbati.

QVERELAM Theodosiæ religiosæ feminæ subditæ vobis satis series relationis expla- E nat, in qua plura & non ad sacerdotalem pertinentia mansuetudinem contra Ianuarium fratrem & coepiscopum nostrum capitula comprehensa relegimus: ita ut post fundatum a te servorum Dei monasterium, omne quod ad avaritiæ turbulentiam præjudiciumque pertinet tempore dicatur oratorii ipsius dedicationis exhibitum. Quamobrem si ita est, ut antefacta ejus suggestione comperimus, & in hoc quidquam cognoscitis indecentius fuisse commissum, hortamur ut Musicum abbatem monasterii Agilitani, remotis prius omnibus præjudiciis, studeatis ut in monachos suos illic ordinare cœperat summopere vacare festinet; quatenus ipso venerabili loco decenti regularique modo per vos domino juvante disposito, nec frequens nos prædictæ religiosæ feminæ de non impletis bonis desideriis suis querela concutiat, nec cum vestræ detrimento sit animæ, si tam pium propositum aliqua vobis negligentibus, quod non credimus, dilatione torpescat.

III. AD DOMINICVM EPISCOPVM CARTHAGINENSEM.

De compescendis hæreticis sub gravissimis pœnis.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginensi.

VENIENS ad nos Prosper præsentium lator, responsalis vester, post alios vestræ caritatis affectus, secundo nobis vestras epistolas cum allegatione principalium jussionum & apud vos habitæ synodi chartulam porrexit. Quibus relectis & de vestro gratulati sumus, quem pastoraliter geritis, zelo, & piissimos dominos occasione religionis illatas venalium personarum removisse calumnias. Maxime autem quia ita studuit fraternitas vestra Africanam inconcussam servare provinciam, ut nullatenus devias hæreticorum sectas cum fervore sacerdotali coercere negligeret. De quibus etiam omnibus sopiendis, & antequam caritatis vestræ consuleremur apicibus, intantum nos subtilius definisse meminimus, ut nihil rursus de his vobis responderi necessarium credamus. Quamquam ergo hæc se ita habeant, & desideremus omnes hæreticos a catholicis sacerdotibus vigore semper rationeque compesci, tamen subtiliter intuentes omnino nos tetigit, ne per ea quæ apud vos gesta sunt, aliorum consiliorum primatibus, quod avertat dominus, generetur scandalum. Sententia namque a vobis prolata est in conclusione gestorum. In qua dum pro investigandis illis hæreticis admonetis, subintulistis eos, qui negligunt, substantiarum dignitatumque privatione plectendos. Optimum est igitur, frater carissime, ut in his quæ foris corrigenda sunt prius caritas interna servetur, ut simus mente subjecti. Quod maxime vestræ gravitatis proprium judicamus, etiam personis dignitate minoribus. Tunc enim totis coadunatis viribus hæreticorum commodius obviatis erroribus, cum secundum morem sacerdotii vestri studueritis ecclesiasticam interius custodire concordiam.

VI. AD VICTOREM EPISCOPVM PANORMITANVM.

De Gregorio abbate, & Martia abbatissa.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

LATOREM præsentium Gregorium abbatem atque presbyterū monasterii sancti Theodori nulla quidem ratio permittebat, ut post lapsum cellæ ipsius generali pœna, ultra ei præesse debuisset. Qui enim tot discipulos per suam negligentiam ad infernum duxit, reliquis unquam præponi non debuit. Sed quia longa hic est apud nos pœnitentia afflictus, fraternitatem tuam necesse est eum in monasterium prædictū recipere, locoque suo constituere: ita tamen, ut Vrbicus monasterii mei præpositus dare aliquem de servis Dei debeat, qui ei præpositus fiat, ut quod

quod istius incuria negligitur, illius solicitudine servetur. Præterea ex monasterio ancillarum Dei, quod est sancti Martini, Martiam sanctimonialem feminam in monasterium aliud injuste audio fuisse migratam: & Victoriam, quæ locum illius sequebatur, sicut audio, res monasterii distrahere, ut ad prioratus locum pertingeret, & ipsa post abbatissam interim inveniri debuisset. Quam rem fraternitas tua sub omni studeat celeritate corrigere: cujus enim jam culpa sit intelligis, ut ego tam longe positus, quæ in civitate tua aguntur agnoscam, & tot curis occupatus, quæ fieri debeant, disponam. Prædictam itaque Martiam in monasterium suum & locum suum volumus revocari. Victoriam vero Fantino defensori nostro tradi, quatenus ipse eam discutiens, cui quid de rebus monasterii dedit, inveniat. Quam discussam in monasterium aliud dari volumus, nobisque per Fantinum defensorem subtiliter renuntiari, ut sciamus quid de ea debeat sententia certiori constitui. Multa autem mala in eodem monasterio per Anastasium medicum audio contigisse. Qui si quando in monasterium virginum seu ipse, seu alius fuerit ingressus, fraternitatem tuam culpa respiciet, quæ gregem commissum tenet, & custodire dissimulat.

Ioan. diac. lib.3. c. 42.

V. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM.

De Saturnino presbytero lapso.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

Grat. dist. 50. cap. 10. Ivo par. 6. cap. 83. Pan. lib. 3. cap. 132. Ansel. lib. 8. cap. 41.

ACCEDENS ad Gorgonam insulam fraternitas vestra discutiat id quod ad nos de Saturnino expresbytero est perlatum. Pervenit namque ad nos, quia postquam pro crimine lapsus sui a sacerdotii ordine est dejectus, ad explendum ministerium sacerdotii præsumpsit accedere, & omnipotenti Deo hostias immolare. Quod si ita factum fraternitas vestra repererit, eum sacri corporis & sanguinis domini participatione privatum in pœnitentiam redigat, ita ut usque ad diem obitus sui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo in die exitus sui percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognoverit, ut ei juste ad recipiendam inter laicos communionem etiam ante exitum debeat misereri, hoc in tuæ fraternitatis ponimus potestate.

Mense Octobri, indictione decimatertia.

VI. AD CYPRIANUM DIACONUM.

De Manichæis comprimendis, & de tollendis pensionibus Iudæis impositis, ut ad fidem Christi facilius convertantur.

Gregorius Cypriano diacono & rectori patrimonii Siciliæ.

DE Manichæis qui in possessionibus nostris sunt frequenter dilectionem tuam admonui, ut eos persequi summopere debeat, atque ad fidem catholicam revocare. Quod si tempus exigit, per te, si autem pro causis aliis non licet, per alios solerter inquire. Pervenit ergo ad me, esse Hebræos in possessionibus nostris, qui converti ad Deũ nullatenus volunt. Sed videtur mihi ut per omnes possessiones in quibus ipsi Hebræi esse noscuntur, epistolas transmittere debeas, eis ex me specialiter promittens, quod quicumque ad verum dominum Deum nostrum Iesum Chri-

Ioan. diac. lib.2. c.44.

A stum ex eis conversus fuerit, onus pensionis ejus ex aliqua parte imminuetur. Quod ita quoque fieri volo, ut si quis ex eis conversus fuerit, si solidi pensionem habet, tremissis ei relaxari debeat; si tres vel quatuor, unus solidus relaxetur. Si quid amplius, jam juxta eumdem modum debet relaxatio fieri, vel certe juxta quod dilectio tua prævidet; ut & ei qui convertitur onus relevetur, & ecclesiastica utilitas non gravi dispendio prematur. Nec hoc inutiliter facimus, si pro levandis pensionum oneribus, eos ad Christi gratiam perducamus; quia etsi ipsi minus fideliter veniunt, hi tamen qui de eis nati fuerint, jam fidelius baptizantur. Aut ipsos ergo, aut eorum filios lucramur: & ideo non est grave, quidquid de pensione pro Christo dimittimus. B Præterea ante hoc tempus Ioanne subdiacono veniente, mihi tua dilectio aliqua scripsit, quæ omnia hora eadem relegens, multos dies interposui, & post multorum dierum moram tamquam in memoria retinens quæ legeram, ad singula respondi. Sed nunc, ut arbitror, unum mihi capitulum excidit: & de eo suspicor nihil respondisse. Scripseras enim, ut mutui solidi rusticis per manus quorumdam debiti conductorum darentur, ne tollentes ab aliis, aut in angariis, aut rerum preciis gravarentur. Quod capitulum mihi gratissimum fuit. Et si quidem jam scripsi, ea serva quæ scripta sunt: si autem ex eo, C ut suspicor, minime aliquid rescripsi, commonitione certa dandos solidos pro utilitate rusticorum non debes immorari; quando & res ecclesiastica non perit, & ex ea utilitas rusticorum levatur. Sed & alia, si qua sunt quæ utilia esse consideras, omni ambiguitate postposita debes exhibere.

VII. AD EPISCOPOS ILLYRICI.

Ordinationem Ioannis episcopi apostolica auctoritate confirmatam.

Gregorius universis episcopis per Illyricum.

ET nobis confert de solicitudine vestra lætitiam, & fraternitatem vestram de sua reddit D ordinatione securam, si antiquæ consuetudinis ordo servatur. Quia ergo ex epistolis quas ad nos per Maximianum presbyterum & Andream diaconum direxistis, in persona Ioannis fratris & coepiscopi nostri consensum omnium vestrum & serenissimi principis convenisse cognovimus voluntatem, magna nos exultatio habuit, talem Deo auctore ad sacerdotii officium fuisse provectum, qui dignus cunctorum est electionis judicio comprobatus. Proinde juxta postulationis vestræ desiderium, prædictum fratrem & coepiscopum nostrum in eo in quo est sacer- E dotii ordine constitutus nostri assensus auctoritate firmamus, ratamque nos ejus consecrationem habere dirigentes pallium indicamus. Cui quoniam juxta morem nostras vices commisimus peragendas, ideo fraternitatem vestram necessario prævidimus adhortandam, quatenus ei in his quæ ad ordinem ecclesiasticum rectitudinemque pertinent disciplinæ, sive in aliis quibus canonum decreta non obstant, parare nullo modo differatis, ut caritatem vestram sincero eum judicio elegisse exhibita valeat obedientia declarare.

VIII. AD LEONEM EPISCO IVA PRIMÆ IUSTINIANÆ.

De usu pallii, & cura pastorali diligenter exhibenda.

Gregorius Ioanni episcopo primæ Iustinianæ Illyrici.

MANIFESTUM bonitatis esse liquet indicium, in unius electione cunctorum convenire consensum. Quia igitur suscepta fratrum & coepiscoporum nostrorum relatio ad locum vos sacerdotii totius concilii unito consensu & B serenissimi principis voluntate declarat accersiri; gratias omnipotenti Deo creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de præteritis fecit esse probabiles, ut omnium vos, quod est valde laudabile, faceret placere judicio. Quibus nos quoque in personam fraternitatis tuæ per omnia consentimus, atque omnipotentem Dominum deprecamur, ut caritatem vestram sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat. Pallium vero ex more transmisimus, & vices vos apostolicæ sedis agere iterata innovatione decernimus, admonentes ut ita vos circa subjectos debeatis exhibere placabiles, ut rectitudinem vestram diligere provocentur potius quam timere. Quorum si culpa forte poposcerit, ita excessus emendare curabitis, ut paternum affectum de animo nullo modo relinquatis. Estote in custodia commissi gregis vigilantes atque soliciti, & disciplinæ zelo districti, ne lupus insidians, nec ovile turbare dominicum, nec nocere ovibus aliqua fraudis occasione prævaleat. Animarum lucrum Deo nostro tota mentis intentione ferre festinate: nomen nos pastoris non ad quietem, sed laborem suscepisse cognoscite. Exhibeamus ergo in opere quod signamur in nomine. Sacerdotii prærogativam si recta consideratione pensemus, solicitis & bene gerentibus in honore, negligentibus autem profecto erit in onere. Sicut igitur laborantes, & circa animarum salutem solicitos hoc nomen ante Deum æternam ducit ad gloriam, ita desides ac torpentes urget ad pœnam. In lingua vestra vitam esse aliam plebs commissa agnoscat. Sit ilis fraternitatis vestræ doctrina, gratus correctionis stimulus, & vita, imitationis exemplum. Quid enim diligere, & quid timere debeant, caritatis vestræ sermo prædicationis aperiat, fructum efficacia vestra æternæ hujusmodi retributionis acquirat. Inter hæc vero & hujusmodi ista vos principaliter deliberationis cura constringat, ne vnquam ordinationes facere tentetis illicitas, sed E si quos ad clericatus ordinem vel potiorem forte gradum promoveri contigerit, non præmiis aut precibus, sed meritis ordinentur. In nulla ordinatione fraternitati vestræ commoda quolibet modo surrepant, ne laqueis simoniacæ, quod absit, hæreseos illigetur. *Quid enim prodest homini*, sicut veritas docet, *si totum mundum acquirat, & suæ faciat animæ detrimentum?* Vnde necesse est ut Deum in omni quod gerimus attendamus, peritura & temporalia contemnamus, atque ad æternitatis bona cordis desiderium dirigamus. Xenia autem vestræ sanctitatis suscipere omnino nolueram: quia valde esset incongruū, ut a prædatis atque afflictis fratribus munera percepisse videremur. Sed responsales vestri alio me argumento vicerunt, ad eum illa deferentes, A a quo non possent oblationes vestræ fraternitatis repelli. Illud enim vobis præ omnibus studendum est, ut venturo judici animarum, sicut prædiximus, non peritura munera procuretis, quatenus & vos de vestra mercedis operatione, & nos pariter de nostra adhortatione respiciat.

IX. AD PETRUM NOTARIUM IN SARDINIA.

De ministeriis Aleriensis ecclesiæ recipiendis.

Gregorius Petro notario in Sardinia.

MINISTERIA ecclesiæ Aleriensis, quæ secum Scyllacium quondam episcopus Severinus detulerat, præsentium sibi portitores restitui postulant. Quia ergo res ecclesiasticæ cauta debent solicitudine præmuniri, hoc nobis visum est, ut in eadem ecclesia seu civitate episcopus, cui ministeria ipsa tradi possint, debeat ordinari. Sed quoniam Leonem archidiaconum, aliosque clericos ejusdem ecclesiæ illic esse commemorant; experientiæ tuæ præcipimus, quatenus eos ad suam ecclesiam proficisci, C ac eligere ordinandum episcopum sibi commoneat: ut dum Deo illic fuerit propitio consecratus, ipse ecclesiæ suæ res sine aliqua ambiguitate recipiat.

X. AD FELICEM EPISCOPUM SARDICÆ.

De obedientia majoribus exhibenda.

Gregorius Felici episcopo [a] *Sardicæ.*

[a] Sardensi.

QUALITER obedientia, vel sit reverentia præpositis exhibenda, ex tuis quoque subjectis ipse non ambigis. In qua re valde est utile, si id quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente, humilitas laudanda servaverit. Pervenit itaque ad nos, quod fraternitas tua Ioanni fratri D nostro primæ Iustinianæ episcopo secundum morem parere despiciat, & nec decreto ejus, nec relationi, quam ad nos direxit, juxta consuetudinem voluisse subscribere. Quod si ita est, contristamur: quia superbiæ de te manifestum præbes indicium. Quod quam sit, præcipue in sacerdote, culpabile, divinæ clamant admonitionis eloquia. Propterea hortamur, ut mentis tumore deposito ordinatori tuo antedicto fratri & coepiscopo nostro humilem te exhibere ac parere non desinas: quatenus & Deus gaudeat in fraternitatis vestræ concordia, & alii de te sumant bonitatis exemplum. Nam si, quod non credimus, te in superbia permanere contigerit, districtam canonicamque disciplinæ correctionem contumaciæ tuæ nos scito ulciscenter imponere. Bene ergo facis talem te sponte salubri consideratione præbere, qualis esse canonica coërctione exigente compelleris. Nam nec tibi denuo, post nostram admonitionem, licebit ad tuæ voluntatis arbitrium contra morem majoribus tuis inobedientem existere, nec tantæ nos indisciplinationis ecclesiasticam cognoscas dissimulare vel differre vindictam.

XI. AD IOANNEM EPISCOPUM RAVENNATEM.

De usu pallii.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennati.

FRATERNITATEM vestram valde inveni contristatam, pro eo quod in letaniis induere pal-

pallium rationis censura prohibetur. Sed per excellentissimum Romanum patricium, & per eminentissimum præfectum, atque per alios civitatis suæ nobiles viros importune expetit, ut hoc debeat concedi. Nos autem soliciter requirentes ab Adeodato diacono quondam fraternitatis tuæ cognovimus, quia nunquam consuetudo fuerit decessoribus tuis, ut in letaniis pallio nisi in solennitate beati Ioannis Baptistæ, & beati Petri apostoli, & beati martyris Apollinaris uterentur. Cui quidem nequaquam credere debuimus, quia multi apud fraternitatem civitatis vestræ responsales sæpius fuerunt, qui se fatentur tale aliquid nunquam vidisse. Et de hac re multis potius credendum est, quam uni pro sua ecclesia aliquid attestanti. Sed quia nos fraternitatem vestram contristari nolumus, & petitionem filiorum nostrorum apud nos minime frustrari; usum pallii, donec subtilius veriusque aliquid cognoscamus, in letaniis solennibus, id est, die natalitio beati Ioannis Baptistæ, & beati Petri apostoli, & beati Apollinaris martyris, atque in ordinationis vestræ celebratione concedimus. In secretario vero secundum morem pristinum susceptis ac dimissis ecclesiæ filiis, induere vestra fraternitas pallium debeat, atque ad Missarum solennia ita proficisci, & nihil sibi amplius ausu temerariæ præsumptionis arrogare; ne dum in exteriori habitu inordinate aliquid arripitur, ordinate etiam quæ licere poterant adimantur. Data mense Octobri, indictione 13.

XII. AD PETRVM EPISCOPVM TRICALITANVM.

De visitatione Agrigentinæ ecclesiæ.

Gregorius Petro episcopo [a] *Tricalitano.*

[a] Triocalino, seu Trocalitano.

QVONIAM Agrigentinæ ecclesiæ a nobis fraternitati tuæ visitationis commissa est cura, laboribus tuis aliquid ex ea utile prospeximus consulendum. Propterea Maximiano fratri & coepiscopo nostro scripsimus, ut quartam, quam ejusdem ecclesiæ episcopum oportebat accipere, a die visitationis tuæ, vel quousque illic eam solicitudinem gesseris, tibi debeat applicare. Vnde fraternitatem tuam necesse est mente solicita cogitare, ut cujus fructus ecclesiæ percipit, operam studeat solerter impendere, atque ad Deum illic animas congregare, pravos ab iniquitate compescere, & incipientes bona opera, verbo exhortationis nutrire, memor quod de ecclesia universali dictum est: *Panem otiosa non comedit.*

Prov. 31.

XIII. AD GAVDENTIVM EPISCOPVM NOLANVM.

Visitationem Capuanæ injungit ecclesiæ.

Gregorius Gaudentio episcopo Nolano.

Grat. dist. 61. c. Quoniam. * al. Sixtus.

QVONIAM * Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus, in Romana civitate positus, de hac luce migravit, curæ nobis fuit, quæ universis ecclesiis a nobis impenditur, ad fraternitatem tuam præsentia scripta dirigere, ut memoratæ ecclesiæ visitator accedas: sic tamen ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid præfati loci esse patuerit a quoquam præsumi patiaris: sed omnem vigilantiam atque cautelam circa clerum plebemque ejusdem ecclesiæ exhibere te convenit, ut in vigiliis obsequioque ecclesiastico, sedulo ac devote debeant deservire; quatenus fraternitatis tuæ instantia atque adhortatione tales se in servitio divino exhibeant, ut irreprehensibile eorum valeat obsequium reperiri.

XIV. AD CLERVM ECCLESIÆ CAPVANÆ.

De visitatione ecclesiæ Capuanæ Gaudentio commissa.

Gregorius clero ecclesiæ Capuanæ degenti Neapoli.

QVONIAM Festus Capuanæ ecclesiæ episcopus hic positus de hac luce migravit, curæ nobis fuit destitutę ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Gaudentio Nolanæ civitatis episcopo solenniter delegare, cui dedimus in mandatis ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, quatenus in ecclesiastico obsequio, atque in Dei laudibus vigilanti debeatis cura persistere, moresque vestros sub digna ecclesiastici regiminis disciplina componere. Nec quisquam vestrum ejus audeat præceptionibus obviare, sed omni tam ecclesiastica observatione, quam etiam ecclesiæ vestræ custodia, ejus provisionibus obedientiam exhibere, quatenus dum ejus regimini vestra fuerit obedientia commodata, & ecclesiæ vestræ in nullo negligatur utilitas, & ejus sit cura propensior. Grat. 61. c.

XV. AD IOANNEM EPISCOPVM RAVENNÆ.

Ne irrisorio sermone obloquatur, aut scribat: & de inordinato usu pallii, & cura pastorali, aliisque quamplurimis.

Gregorius Ioanni episcopo Ravennæ.

PRIMVM me hoc contristat, quia mihi fraternitas tua duplici corde scribit, & alia blandimenta in epistolis suis exhibet, alia in lingua sua seculariter ostendit. Deinde grave mihi est quia irrisiones illas, quas habere notarii adhuc pueri solent, usque hodie frater meus Ioannes in lingua sua retinet. Mordaciter loquitur, & quasi de tali astutia lætatur. Amicis præsentibus blanditur, de absentibus obloquitur. Tertio grave mihi & omnino execrabile est, quia servis suis, qua hora furit, turpia crimina imponit, ut effeminati, & adhuc graviter hoc apertius vocentur. Post hoc accessit quod disciplina ad vitam clericorum custodiendam nulla est, sed tantummodo se clericis suis dominum exhibet. Vltimum vero est, quod tamen pondere elationis primum est, scilicet de usu pallii extra ecclesiam. Quod decessorum meorum temporibus facere nunquam quisquam præsumpsit, nunquam a decessoribus ejus præsumptum est, sicut responsales nostri testantur, excepto si reliquiæ conderentur. Quod tamen de reliquiis, unus tantummodo potuit inveniri, qui meis diebus in despectum meum cum summa audacia non solum faciebat, sed etiam frequentabat. Ex quibus omnibus invenio, quia honor episcopatus vestri totus foris in ostensione est, non in mente. Et quidem omnipotenti Deo gratias ago, quia eo tempore quo ad me hoc pervenit, quod ad aures decessorum meorū nunquam pervenerat, Longobardi inter me & Ravennatem civitatem positi fuerant: nam ostendere forsitan hominibus habui, quantum scio esse discretus.

discretus. Ne autem credas quia ego ecclesiam tuam in aliquo gravari aut minui volo; recordare in Missarum Romanarum solennibus, ubi Ravennas diaconus stabat, & require ubi hodie stat, & cognosces quia ecclesiam Ravennatem honorare desidero. Sed ut quicumque quodlibet ex superbia arripiat, hoc ego tolerare non possum. Tamen hac de re jam diacono nostro Constantinopolim scripsi, ut per omnes qui sub se etiam tricenos & quadragenos episcopos habent, inquirere debeat. Et sicubi iste usus est, ut in letaniis cum palliis ambulent, absit ut per me Ravennatis honor ecclesiæ in aliquo imminui videatur. Hæc ergo omnia quæ superius dixi, frater carissime, recogita: diem tuæ vocationis attende: quas rationes de sarcina episcopatus redditurus es, cogita atque considera. Emenda illos mores notarii. Vide quid in lingua, quid in actu episcopum deceat. Esto totus purus. Fratribus tuis non aliud loquaris, & aliud in corde habeas: nec appetas ultra videri quam es, ut possis ultra esse quam videris. Crede mihi, quando ad hunc locum veni tantæ deliberationis fui, tantæque caritatis circa fraternitem tuam, ut si eamdem caritatem meam custodire voluisses, adhuc talem fratrem, sicque te pure diligentem, tibique omni devotione concurrentem nunquam invenires: sed cognitis verbis ac moribus tuis, fateor, resilivi. Rogo ergo per omnipotentem Deum, emenda omnia illa quæ præmisi, maxime duplicitatis vitia. Permitte me amare te, & ad præsentem, & ad futuram vitam utile tibi esse poterit, ut a tuis fratribus ameris. Ad hæc autem mihi non verbis, sed moribus responde.

XVI. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM.

De lapsu presbyterorum, diaconorum & subdiaconorum.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

RELECTÆ textus, quam fraternitas tua direxit, epistolæ, solicitudinem tuam diligenter innotuit: sed cognita nos corporis tui molestia contristavit. Verumtamen dominica patienter debent sustineri flagella. Nam frequenter ad emendationem ægritudo conceditur. Et hoc ante Deum hominem purgatum statuit, quod in hac illum ad præsens vita contristat. Unde necesse est ut creatori nostro etiam in infirmitate positi gratias referamus, & ut in illa nobis vita castigatio ista proficiat, exoremus. Præterea ad fraternitatis tuæ consulta respondentes, statuimus diaconum & abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidisse, ad sacrum ordinem non debere vel posse ullo modo revocari. Quem quidem sacro ordine privatum in pœnitentiã te deputare convenit. Cujus si postea actus conversatioque meruerit, priorem inter alios monachos, ubi tu tamen decreveris, standi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos similis culpa constringit, ab officio suo irrevocabiliter depositi inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris, loco lapsi diaconi, alium qui hoc officium implere debeat ordinabis. Saturninum vero expresbyterum, ut nunquam ad sacri ordinis ministerium præsumat accedere, scriptis cavere decrevimus. Sed cum in insula Gorgona atque Capraria solicitudinẽ de monasteriis gerere, & in eo in quo est statu sine cujusquam adversitate manere permittimus. Fraternitas ergo tua commissos sibi vigilante cura custodiat, a malis actibus sua, ut valet, prædicatione corripiat, quatenus & officii sui inveniatur, sicut decet, implere propositum, & Deum sibi retributorem suæ faciat actionis existere. Nos vero omnino vos videre cupimus, atque in Deo de vestra præsentia & salute gaudere. Vestem vero ei quæ baptizanda est direximus, atque ut nobis talia scribatis semper optamus. Codicem vero regulæ pastoralis domno Columbo presbytero transmittendum per harum portitorem direximus, quem vos nolite detinere. Nam usui vestro alium sub celeritate transmittemus.

XVII. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De his qui depositi sunt, quomodo ad pœnitentiam deputentur.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

SI lapsis ad suum ordinem revertendi licentia concedatur, vigor canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ, dum pro reversionis spe pravæ actionis desideria quisque concipere non formidat. (Grat. dist. 50. c. 1. Ivo. p. 6. cap. 80.) Fraternitas siquidem vestra nos consulit, si Amandinus ex presbytero & abbate, qui a suo est decessore culpa exigente depositus, in eo quo fuerat ordine constitutus, debeat revocari. Quod quidem nec licet, nec fieri posse aliqua ratione decernimus. Ejus tamen si conversio forte meruerit, sacro per omnia sicuti est privatus officio, in monasterio eum ante alios, ut prævideritis, monachos ordinate. Illud igitur præ omnibus studete, ut lapsos in sacrum ordinem nullius vobis supplicatio aliquo modo revocare suadeat, ne hujusmodi non statuta, sed temporaliter dilata credatur eis esse vindicta. Vitalianum vero expresbyterum, de quo scribitis ut districte debeat custodiri, in Siciliã dirigi faciemus, (Ivo par 6. cap. 69.) ut spe discedendi sublata, in pœnitentiæ se saltem tunc lamenta constringat. Iobinum quoque de portu Veneris quondam diaconum & abbatem suo decrevimus priuandum officio, atque ut alter in ejus loco debeat ordinari scripsimus. Similiter etiam & tres subdiaconos, quos fraternitas vestra lapsos innotuit, a suo semper vacare, ac decernimus privatos officio: quibus nihil aliud quam inter laicos sacra est præbenda communio. Saturninum vero expresbyterum ne ad sacri ordinis ministerium præsumat unquam accedere, deputavimus facere * cautiorem. (* al. cautionem.) Eumque in eadem qua fuerat insula cum sacri ordinis privatione volumus permanere, permittentes ei curam & solicitudinem de monasteriis habere vel gerere, quem ex suo lapsu cautiorem factum, eum credimus commissos sibi jam nunc solicitius custodire. De Ioanne autem ecclesiæ vestræ notario caritas, qua vos diligimus olimque diliximus, ut scriberemus admonuit, ne dum ejus culpa provocat, aliquid quod ad peccatum pertinet fieri mandaretis. Hoc ergo caventes, ecclesiæ vestræ res subtiliter modis sic quibus potueritis inquirite, unde nec Deum offendatis, nec ille vos unde apud homines accuset, valeat invenire. Nam nos Ioannem non defendendo, vel contra rationem commendando ejus personam, sed ne vestra magis anima stimulante furore in aliquo gravaretur, scripsimus. Unde necesse est ut, sicut præfati sumus ecclesiæ, vestræ res subtili investigatione cum Dei timore perquirere minime negligatis. Praeterea

terea multum nos de Fortunati persona carissimæ A fraternitatis vestræ mirari fecit epistola. Sed aut a vobis minime scripta ipsa dictata sunt, aut certe, si vestra sunt, nos in eis fratrem nostrum domnum Constantium nequaquam agnoscimus. Debuistis etenim & adhuc debetis attendere, quia pro vestra est opinione quod scribimus. Nam dum illic se prædictus Fortunatus violentiā sustinere, nec defensoris auxilio muniri potuisse commemorat, quid aliud nisi vestram attingit invidiam? Ergo ut nec opinionem vestram hæc res apud quosdam obfuscet, nec ecclesiæ vestræ possit fieri in aliquo, si bona causa est, detrimentum; instructam huc debetis mandare personam, ut B causæ qualitas trutinata sine vestra possit invidia terminari. Quoniam præsertim post ejus querelam, si illic pro vestris partibus fuerit dicta sententia, non rationabiliter, sed sola potestate credetur superatus. Nos vero pro caritate qua vobis adstringimur, quæ pro opinione vestra sunt, ut facere debeatis, non desistimus admonere; scientes quia etsi vos ad tempus adhortatio ista contristat, postea tamen deposita contentionis intentione lætificat.

Mense Decembri, indictione decima tertia.

XVIII. AD ROMANUM EXARCHUM.

De Specioso presbytero, & ne sanctimonialibus C ad seculum reversis auxilium præbeat.

Gregorius Romano exarcho per Italiam residenti Ravennæ.

APUD excellentiam vestram pravorum audacia correptionis debet aculeos magis quam defensionis invenire solatium. Nam satis grave est, si illic habere pravam contingat actionem refugium, unde disciplinæ debet prodire censura. Pervenit itaque ad nos, Speciosum quemdam presbyterum, qui causa poscente in monasterio a Ioanne fratre & coepiscopo nostro fuerat deputatus, contra sui pastoris exinde vo- D luntatem exiisse, & ecclesiasticæ constitutionis vigore despecto, antedicto episcopo vestra fretum tuitione resistere. Quod quia excellentię vestræ sine dubio pulsat invidiam, necesse est ut ab ejus vos habita discretione debeatis tuitione suspendere: ne si nominis vestri occasione pastori suo inobediens vel contumax fuerit, ad tempus & vestros contra vos judices defensare, atque excellentiam vestram hac ex re cogatur offendere, & nos pariter de vestra discordia contristare. Comperimus præterea, quod dici nefas est, quasdam mulieres, quæ nuncusque in religioso atque monachico habitu permanserunt, sacram vestem & suam velaturam deponere, & conjugibus, quod sine gravi referre non possumus dolore, sociari. Sed hoc quidem ut facere vel attentare E præsumant, fauoris vestri patrocinio fulciri dicuntur: quod nos credere perversitatis ipsius acerbitas non permittit. Petimus ergo ut in tanto vos peccato miscere nullatenus debeatis: nam hujusmodi iniquitatem impunitam propter Deum nullo modo patimur remanere. Unde iterum quæsumus, ut excellentia vestra in talium causarum defensione non semisceat, ne & Deus suam defendat injuriam, & inter nos aliorum pariat culpa discordiam.

Mense Februario, indictione decima tertia.

XIX. AD CYPRIANUM DIACONUM

De obitu Maximiani, & de episcopo eligendo.

Gregorius Cypriano diacono.

AMARISSIMAS tuæ dilectionis epistolas de domni Maximiani obitu mense Novembris suscepi. Et quidem ille ad præmia desiderata pervenit, sed infelix populus Syracusanæ civitatis lugendus est, qui pastorem talem diu habere non meruit. Proinde dilectio tua solicitudinem gerat, ut in eadem ecclesia talis debeat ad ordinandum eligi, qui post domnum Maximianum ejusdem regiminis locum non videatur immerito sortiri. Et quidem credo quod Trajanum presbyterum maxima pars eligat, qui, ut dicitur, bonę mentis est: sed quantum suspicor, ad regendum locum illum idoneus non est. Tamen si melior inveniri valet, & ipse nullis criminibus tenetur involutus, condescendi ad eum cogente nimia necessitate potest. Si autem mea voluntas ad hanc electionem quæritur, tibi secreto indico quod volo: quia nullus mihi in eadem ecclesia post domnum Maximianum tam dignus videtur quam Ioannes archidiaconus Catanensis ecclesiæ. Qui si fieri potest ut eligatur, credo quod apta valde persona inveniatur. Sed ipse quoque prius de criminibus quæ impedire possunt a te secreto requirendus est. A quibus si liber inventus fuerit, eligi jure potest. Quod si factum fuerit, etiam frater & coepiscopus noster Leo ei cessionem præstare debebit, ut liber ad ordinandum possit inveniri. Hæc ergo dilectioni tuæ indicare curavi: tuæ jam solicitudinis intererit, ut omnia solicite circumspicias, & ea quæ sunt Deo grata disponas.

XX. AD SEVERUM FICULINUM EPISCOPUM.

Visitationem ecclesię Ravennatis commendat.

Gregorius Severo Ficulino episcopo.

OBITUM Ioannis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus, quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio ejusdem a quoquam præsumatur ecclesiæ, &c. secundum modum præhabitum.

XXI. AD RAVENNATES.

De visitatore Severo.

Gregorius clero, ordini & plebi consistenti Ravennæ.

VESTRI antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit visitationem destitutæ ecclesiæ fratri & coepiscopo nostro Severo * Ficulino solenniter delegare, cui dedimus in mandatis, ut nihil de profectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, &c. secundum morem habitum.

XXII. AD CYPRIANUM DIACONUM.

De obitu Theodori, & alio episcopo eligendo.

Gregorius Cypriano diacono.

OBITUM Theodori episcopi dilectionem tuā jam credimus cognovisse. Sed quia ipse testamentum dicitur condidisse, subtiliter ne quid de rebus ecclesiæ suæ consumpsisset te oportet inquirere. Et si quidem eum exinde aliquid

aliquid incongrue minuisse didiceris, ita age, ut res ipsæ ab eo, cujus interest, modis omnibus reparentur. Clerum vero & populum loci ipsius admonere te convenit, ut omni dilatione postposita, eligant qui sibi revelante Deo debeat episcopus ordinari.

XXIII. AD CASTORIUM NOTARIUM.

Ne ob pecunias quisquam eligatur ad sacerdotium, sed ob merita.

Gregorius Castorio Notario.

NIMIS nos Ioannis fratris & coepiscopi nostri mors cognita contristavit; maxime quod civitas illa hoc tempore amisit pastoralis curæ solatium. Quia igitur plurimæ utilitates exposcunt, ut in ecclesia ipsa sacerdos sine mora Christo auctore debeat ordinari, ideo experientiæ tuæ præcipimus, quatenus clerum & populum omni instantia studeat adhortari, ut consecrandum sibi non differant eligere sacerdotem. Quos tamen & præ omnibus admonere te volumus, ut in generali causa utilitates proprias non attendant. Nulla ergo sit in hac electione venalitas, ne, dum præmia appetunt, * virtutem discretionis amittant: & illum dignum ad hoc esse arbitrentur officium, qui non meritis sed datione placuerit. Specialiter enim & absolute cognoscant, quia non solum indignus est sacerdotio, sed & aliis profecto erit culpis obnoxius, quisquis Dei donum precii præsumpserit venalitate mercari. Non itaque largus præmiis, sed dignus meritis eligatur. Nam & electum & eligentes par pœna respiciet, si sacerdotii sinceritatem mente sacrilega violare tentaverint. Sive autem unus, sive duo electi fuerint, quinque de prioribus presbyteris, & quinque de præcedentibus diaconibus simul venire ad nos per omnia commoneto. De clericis vero, præter eos qui venire deliberant, si quos alios præsentes esse necessarios æstimas, ad nos sine mora transmitte, ut ad ordinandam Dei ecclesiam nec excusatio, nec aliqua possit prævenire dilatio.

[margin: …iscre- …n ele- …s.]

XXIV. AD EUMDEM.

Ut renuntiet si fortasse de sacerdotibus quidquam indignum audierit, & de " Valerio monacho.

[margin: …leriano]

Gregorius Castorio diacono.

QUÆDAM ad nos de Pisaurensi episcopo pervenerunt, quæ indiscussa nullo modo sunt relinquenda. Propterea experientiæ tuæ præcipimus, ut de vita & actibus ipsius subtili indagatione studeat perscrutari. Et si quid fortasse repererit quod sacerdotii, quod absit, integritatem valeat maculare, ad nos eum cum scriptis tuis de his quæ in veritate cognoveris, omnimodo sub competenti cautela transmitte: ut informati Deo revelante subtilius veritatem, quid fieri debeat, pertractemus. Non solum autem de eo, sed & de aliorum quoque sacerdotum te vita convenit esse solicitum. Et si de quolibet sinistrum quidpiam sentire potueris, nobis renuntiare festina, ut actuum pravitas salubriter cum Dei solatio debeat emendari. Pervenit quoque ad nos Adeodatum quemdam civem Pisaurensem filio atque vernaculo suo de quibusdam heredibus institutis Thomam deputasse tutorem; hanc conditionem adjiciens, ut si forte heredes ipsius in pupillari ætate de hac vita transirent, omnis ejus substantia per manus antedicti tutoris debuisset pauperibus erogari. Sed ab iis qui heredes fuerunt instituti, ne defuncti possit voluntas impleri, suprascriptus tutor dicitur impediri. Propterea si, sicut edocti sumus, ita esse in veritate compereris, curæ atque solicitudinis tuæ sit, antedictum tutorem ra-

A tionabiliter tueri atque defendere, ut quæque sibi injuncta sunt valeat effectui mancipare. Sed quoniam dicitur eumdem tutorem velle aliquid in diaconia quæ ibidem constituta est emere, summopere ei solatiari festina, ut ea quæ mercedis intuitu piis causis relicta sunt, te concurrente sine cujusquam possint impedimento compleri. Valerianum vero monachum, quem emendatum in monasterio beati Ioannis in classe posito tradidisti, in eodem eum monasterio sine dubio volumus permanere. Præterea ne quam necessitatem in expensis tua experientia patiatur, de reditibus sanctæ Romanæ ecclesiæ, qui illic te providente aggregati sunt, B omnes expensas tuas te facere volumus. Et si quid superfuerit, nobis cum veneris defer. Ioan. diac. lib. 2. c. 55.

XXV. AD VINCOMALUM DEFENSOREM.

Dat sibi potestatem ut munus defensoris accipiat.

Gregorius Vincomalo defensori.

ECCLESIASTICÆ utilitatis intuitu id nostro sedit arbitrio, ut si nulli conditioni vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius civitatis, aut in nullo tibi canonum obviant statuta, officium ecclesiæ defensorum accipias; ut quidquid pro pauperum commodis tibi a nobis injunctum fuerit, incorrupte & vivaciter exequaris; usurus hoc privilegio, quod in te habita deliberatione contulimus, C ut omnibus quæ tibi a nobis fuerint injuncta complendis operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri judicio rationem. Hanc autem epistolam Paterio notario ecclesiæ nostræ subscribendam dictavimus.

Mense Martio, indictione decimatertia.

XXVI. AD GAUDENTIUM EPISCOPUM NOLANUM.

Ut Capuanis clericis Neapoli degentibus quartam impendat.

Gregorius Gaudentio episcopo Nolano.

D QUI ecclesiasticis famulantur obsequiis, ecclesiastica, ut possibilitas exigit, debent adipisci subsidia. Proinde fraternitatem tuam præsentibus hortamur affatibus, ut clericis Capuanæ ecclesiæ, qui in civitate Neapolitana consistunt, quartam in presbyterium eorum de hoc quod ante ecclesiæ singulis annis accesserit, juxta antiquam consuetudinem distribuere secundum personarum studeat qualitatem; quatenus aliquod stipendiorum habentes solatium, ministerium, officiumque suum circa eamdem ecclesiam devotiori mente provocentur impendere. Præterea decem solidos, quos Rustico archidiacono suo Festus quondam episcopus suprascriptæ ecclesiæ abstulit, fraternitas tua E omni cessante ambiguitate restituat; quia in tantam dicitur eum pauperiem pervenisse, ut conferendum illi potius esset, quam aliquid ab eo auferendum. Durum enim est, & procul a sacerdotis officio, & personam positam sub necessitate negligere, & studio congregandi indecenter inhiare pecuniis. S. Bonav. lib. 1. c. 10. phar.

XXVII. AD CYPRIANUM DIACONUM.

De Cicerone monacho lapso.

Gregorius Cypriano diacono.

BENENATUS frater & coepiscopus noster Ciceronem quemdam monachum, qui pro suis excessibus a dilectissimo filio nostro diacono Petro, tunc autem subdiacono & rectore patrimonii nostri, est in pœnitentiam deputatus, juris ecclesiæ suæ famulum esse perhibet, eumque sibi cum rebus suis postulat debere restitui. Necesse est ergo, ut dilectio tua Ioan. diac. lib. 3. c. 11.

tua studiose perquirat. Et si ita verum esse constiterit, suprascriptum Ciceronem cum rebus suis, quæ apud Fantinum defensorem dicuntur esse depositæ, dominio Misenatis ecclesiæ sine aliqua dilatione restitue, ut postquam a monachica conversatione culpæ " lapsu se abripuit, jugum domini sui, quod evadere in conversatione permanens poterat, recognoscat.

" lapsus abripuit.

XXVIII. AD EUMDEM.

De monachis Theodosii abbatis.

Gregorius Cypriano Diacono.

PERVENIT ad nos insinuante Theodosio abbate monasterii sancti Martini tres illic in Sicilia monachos, quos pro utilitate monasterii sui transmiserat, remansisse, & petiit a nobis, ut cum tuo eos solatio in suum debeat monasterium revocare. Dilectio ergo tua, quæ nos hujusmodi causas zelare valde ferventerque cognovit, eos solicita faciat indagatione perquiri, & inventos ad suprascriptum abbatem, cui contumaces extiterunt, sub competenti cautela atque districtione transmitti. Esto itaque solicitus, ne regularis districtio, vel dilatione aliqua, vel deputatorum remissione lædatur. Præsentium vero portitoribus, qui pro agendis ejusdem monasterii utilitatibus a supradicto Theodosio abbate noscuntur esse transmissi, in omnibus te instanter volumus præbere solatia, quatenus te currente, rationabiliter quæ sibi injuncta sunt valeant explicare. Mancipia autem ejusdem monasterii, quæ prædictus abbas ab hominibus ecclesiæ nostræ indebite perhibet detineri, necesse est te modis omnibus perscrutari. Et si ita repereris, sine aliqua ea facito dilatione restitui.

XXIX. AD SEVERUM SCHOLASTICUM.

Ut persuadeat exarcho cum Agilulpho rege Longobardorum pacem inire.

Gregorius Severo scholastico exarchi.

QUI assistunt judicibus, & sinceris erga eos dilectionibus obstringuntur, illa eis suadere debent atque suggerere, quæ & animam salvent, & opinioni non derogent. Proinde quoniam novimus quanta fidei sinceritate excellentissimum exarchum diligatis, idcirco magnitudini vestræ quæ acta sunt indicare curavimus, ut hæc cognoscentes, ad consentiendum eum rationabiliter provocetis. Scitote autem quia Agilulphus Longobardorum rex generalem pacem facere non recusat, si tamen ei dominus Patricius judicium esse voluerit. Nam multa sibi in locis suis intra pacis terminum queritur esse commissa. Et quoniam sibi, si ratio judicantium invenerit, satisfieri postulat, & ipse quoque se satisfacturum modis omnibus pollicetur, si quid a partibus suis constiterit in pace esse commissum. Quia ergo rationi non ambigitur convenire quod petit, oportet esse judicium, ut si qua ab utraque parte mala facta sunt, componantur; dummodo generalis pax fiat, atque Deo valeat protegente firmari. Nam qualiter sit nobis omnibus necessaria, bene nostis. Sapienter itaque sicut consuevistis agite, ut excellentissimus exarchus ad hoc sine mora debeat consentire, ne per eum pax renui, quod non expedit, videatur. Si enim consentire noluerit, nobiscum quidem specialem pacem facere repromittit: sed scimus quia & diversæ insulæ & loca sunt alia procul dubio peritura. Hæc autem consideret, & pacem habere festinet; quatenus in hac saltem dilatione & nos quietem possimus habere ad modicum, & reipublicæ resistendi vires, adjuvante Domino, melius reparentur.

XXX. AD HELIAM PRESBYTERUM.

De Epiphanio diacono, & de solidis.

Gregorius Heliæ presbytero & abbati provinciæ Isauriæ.

DULCISSIMA sanctitatis vestræ scripta suscepi, in quibus mihi satisfecistis, ut contristari non debeam quod secundum meum desiderium ad beati Petri apostolorum principis limina non venistis. Et ego quidem omnino vos videre volui; sed si molestia corporis aut ætatis infirmitas obstitit, aut impedimento fuit, hoc mihi sufficit, ut ubicumque tua sanctitas fuerit, pro me solicite oret; quia etsi locis corpore dividimur, caritate semper indisjuncti sumus. Evangelia autem sicut mandastis transmisimus. Filium vero nostrum Epiphanium mandastis, ut ad sacrum ordinem provehere deberemus, vobisque retransmittere. Sed in uno vos audivimus, in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus est, sed quisquis semel in hac ecclesia ordinem sacrum acceperit, egrediendi ex ea ulterius licentiam non habet. Si ergo vos videre non potui, hac ex re consolationem habeo, quia in filio vestro requiesco. Solidos autem vobis voluistis pro necessitatibus cellæ quinquaginta transmitti, quos multum esse æstimantes, ex eis nobis decem donastis, ut quadraginta mitteremus. Sed ne forsitan vel hoc grave esset, adhuc alios nobis ex eis estis dignati largiri. Sed quia vos valde in continentia nostra benignos invenimus, eidem benignitati vice simili respondemus. Quinquaginta transmisimus, & ne forsitan minus essent, alios decem superaddidimus. Ne vero & hoc adhuc minus esset, alios duodecim jungi fecimus. In hoc autem cognoscimus caritatem vestram, quia de nobis ita præsumitis, sicut vos præsumere debetis. Sed per omnipotentem Dominum rogo, ut assiduas preces pro nobis faciatis; quatenus de peccatis in quibus obligatus teneor, & tribulationibus quibus premor, citius absolvar; & patriæ cælestis gaudiis perfruar. Hoc autem quod pro me qualiter oratis, in epistolis vestris indicastis, cognoscite quia valde relevavit. Sed jam post petitionem meam amplius facite, quam etiam me non petente fecistis. Præfatum vero dilectissimum filium meum Epiphanium diaconum, quia huic ecclesiæ diaconatu interveniente ligavimus, sanctitatem tuam non debet contristare quod sancto Petro apostolorum principi, quia per temetipsum corpore non vales, ei per filium tuum ipse deservias, & lucro cælestis remunerationis perfruaris. Sancta autem Trinitas te sua protectione custodiat, & in præsentis vitæ eremo a subsequentibus atque obviantibus hostibus tegat, ut et siqua sunt vestra præterita peccata relaxet, & ea quæ adhuc ante faciem veniunt, a vobis manu suæ pietatis amoveat. Ipsa te ducat, & ipsa perducat, atque in æterno gaudio ipsa suscipiat. Det tibi ad electorum sortem pertingere, & pro * peccatis meis, ut absolvi merear, orare.

Grat. 1. cap. 22 Anselm. 7. cap.

* *al.* peccatore me.

XXXI. AD MAURICIUM AUGUSTUM.

Conqueritur se fatuum appellatum. Deinde sacerdotes honorandos, exemplo Constantini confirmat. De plagis quibus affligitur, & de frumentis.

Gregorius

Gregorius Mauricio augusto.

. diac. ., c. 16. In sereniſſimis juſſionibus ſuis dominorum pietas dum me de quibuſdam redarguere ſtuduit, parcendo mihi minime pepercit. Nam in eis urbanæ ſimplicitatis vocabulo me fatuum appellat. In ſcriptura etenim ſacra cum in bono intelligentia ponitur ſimplicitas, vigilanti ſæpe prudentiæ atque rectitudini ſociatur. Vnde etiam de beato Iob ſcriptum eſt: *Erat vir ſimplex & rectus.* Et beatus Paulus apoſtolus admonet, dicens: *Eſtote ſimplices in malo, prudentes in bono.* Et per ſemetipſam admonet veritas dicens. *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut columbæ.* Eſſe valde inutile indicans, ſi aut ſimplicitati prudentia, aut prudentiæ ſimplicitas deſit. Vt ergo ſervos ſuos ad cuncta eruditos efficeret, eſſe eos & ſimplices ſicut columbas, & prudentes ut ſerpentes voluit: quatenus in eis & ſerpentis aſtutia columbæ ſimplicitatem acueret, & columbæ ſimplicitas ſerpentis aſtutiam temperaret. Ego igitur, qui in ſereniſſimorum dominorum juſſionibus ab Arnulphi aſtutia deceptus, non adjuncta prudentia ſimplex denuntior, conſtat procul dubio quia fatuus appellor: quod ita eſſe ego quoque ipſe confiteor. Nam ſi hoc veſtra pietas taceat, cauſæ clamant. Ego enim ſi fatuus non fuiſſem, ad iſta toleranda, quæ inter Longobardorum gladios hoc in loco patior, minime veniſſem. In ea autem re, quam de Arnulpho perhibui, quia toto corde venire ad rempublicam paratus fuit, dum mihi non creditur, etiam mentitus eſſe reprehendor. Sed etſi ſacerdos non ſum, ſcio gravem eſſe hanc injuriam ſacerdoti, ut veritati ſerviens, fallax credatur. Et dudum novi, quoniam Arnulpho plus eſt creditum quam mihi, Leoni amplius eſt creditum quam mihi: & nunc eis qui eſſe ad medium videntur, plus quam meis aſſertionibus credulitas impenditur. Et quidem ſi terræ meæ captivitas per quotidiana momenta non excreſceret, de deſpectione mea atque irriſione lætus tacerem. Sed & hoc me vehementer affligit, quia ego unde crimen falſitatis tolero, inde Italia quotidie ducitur ſub Longobardorum jugo captiva. Dumque meis ſuggeſtionibus in nullo creditur, vires hoſtium immaniter excreſcunt. Hoc tamen piiſſimo domino ſuggero, ut de me mala omnia quælibet exiſtimet, de utilitate vero reipublicæ & cauſa ereptionis Italiæ non quibuslibet facile pias aures præbeat, ſed plus rebus quam verbis credat. Sacerdotibus autem non ex terrena poteſtate dominus noſter citius indignetur, ſed excellenti conſideratione, propter eum cujus ſervi ſunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reverentiam impendat. Nam in divinis eloquiis aliquando ſacerdotes dii, aliquando angeli vocantur. Nam & per Moyſen de eo qui ad juramentum deducendus eſt, dicitur: *Applica illum ad deos*, id eſt ad ſacerdotes. Et rurſum ſcriptum eſt: *Diis non detrahes*, ſcilicet ſacerdotibus. Et propheta ait: *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore ejus, quia angelus domini exercituum eſt.* Quid ergo mirum ſi illos veſtra pietas dignetur honorare, quibus in ſuo eloquio honorem tribuens, eos aut angelos, aut deos ipſe etiam appellat Deus? Eccleſiaſtica quoque teſtatur hiſtoria, quia cum piæ memoriæ Conſtantino principi ſcripto oblatæ accuſationes contra epiſcopos fuiſſent, libellos quidem accuſationis accepit, & eoſdem qui accuſati fuerant epiſcopos convocans, in eorum conſpectu libellos quos acceperat incendit, dicens: *Vos dii eſtis, a vero Deo conſtituti. Ite, & inter vos cauſas veſtras diſcutite, quia dignum non eſt, ut nos judicemus deos.* In qua tamen ſententia, pie domine, ſibi magis ex humi-

[Left margin notes: I. 16. | ...h. 10. | ...at. 11. q. ...ap. 41. ...col. papa ...ſt. 7. ad ...ch. imp. ...od 22. ...idem. ...alach. 2. | ...iſt. eccl. l. ... cap 2. ...aſ. auct.]

A litate, quam illis aliquid præſtitit ex reverentia impenſa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt, qui verum Deum neſcientes, deos ligneos & lapideos colebant, & tamen eorum ſacerdotibus honorem maximum tribuebant. Quid ergo mirum, ſi Chriſtianus imperator veri Dei ſacerdotes dignetur honorare, dum pagani, ut prædiximus, principes honorem impendere ſacerdotibus noverunt, qui diis ligneis & lapideis ſerviebant? Hæc ergo pietati dominorum non pro me, ſed pro cunctis ſacerdotibus ſuggero. Ego enim homo peccator ſum. Et quia omnipotenti Deo inceſſanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius eſſe remedium ſuſpicor, ſi inceſſantibus quotidie plagis ferior. Et credo B quia eumdem omnipotentem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei male ſervientem diſtrictius affligitis. Multas enim jam plagas acceperam, & ſupervenientibus dominorum iuſſionibus inveni conſolationes quas non ſperabam. Si enim poſſum, has celeriter plagas enumero. Primum, quod mihi pax ſubducta eſt, quam cum Longobardis in Tuſcia poſitis ſine ullo reipublicæ diſpendio feceram. Deinde corrupta pace, de Romana civitate milites ablati ſunt. Et quidem alii ab hoſtibus occiſi, alii vero [a] Narniis & Peruſii poſiti, & ut Peruſium teneretur, Roma relicta eſt. Poſt hoc plaga gravior fuit adventus Agilulphi, ita ut oculis meis cernerem Romanos more canum in collis funibus ligatos, qui ad Franciam ducebantur C venales. Et quia nos qui intra civitatem fuimus, Deo protegente, manus ejus evaſimus; quæſitum eſt unde culpabiles eſſe videremur, videlicet, cur frumenta defuerint, quæ in hac urbe diu multa ſervari nullatenus poſſunt, ſicut in alia ſuggeſtione plenius indicavi. Et quidem de memetipſo in nullo turbatus ſum, quia, teſte conſcientia fateor, adverſa quælibet pati paratus ſum, dummodo hæc omnia cum ſalute dumtaxat meæ animæ evadam. Sed de glorioſis viris Gregorio præfecto, & Caſtorio magiſtro militum non mediocriter ſum afflictus: qui & omnia quæ potuerunt fieri nullo modo facere neglexerunt, & labores vigiliarum & cuſtodiæ civitatis, in eadem obſeſſione vehementiſſimos pertulerunt, & poſt hæc omnia gravi dominorum in-D dignatione percuſſi ſunt. De quibus patenter intelligo, quia eos non ſua acta, ſed mea perſona gravat. Cum qua, quia pariter in tribulatione laboraverant, poſt laborem pariter tribulantur. Quod autem dominorum pietas illud mihi pavendum & terribile omnipotentis Dei judicium intentat, rogo per eumdem omnipotentem Dominum, ne hoc ulterius quidem faciat. Nam adhuc neſcimus, quis ibi qualis ſit. Et Paulus egregius prædicator ait: *Nolite judicare ante tempus, donec veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit* E *conſilia cordium.* Hoc tamen breviter dico, quoniam indignus & peccator plus de venientis Ieſu miſericordia quam de veſtræ pietatis juſtitia præſumo. Et ſunt multa quæ de judicio illius homines ignorant, quia fortaſſe quæ vos laudatis, ille reprehendet; & quæ vos reprehenditis, ille laudabit. Inter hæc ergo omnia incerta, ad ſolas lacrymas redeo, petens ut idem omnipotens Deus piiſſimum Dominum noſtrum, & ſua hic manu regat, & in illo terribili judicio liberum ab hominibus delictis inveniat. Et me ita placere, ſi neceſſe eſt, hominibus faciat, ut æternam ejus gratiam non offendam.

[a] Narniæ

1. Cor. 4.

XXXII. AD EUMDEM.

De Ioanne episcopo Constantinopolitano, qui sibi universalis nomen arripuit.

Gregorius Mauricio Augusto.

Ioan. diac. lib. 3. c. 53.

PIISSIMUS atque a Deo constitutus dominus noster, inter ceteras augustorum ponderum curas, conservandæ quoque sacerdotali caritati rectitudine studii spiritalis invigilat: videlicet pie veraciterque considerans, neminem posse recte terrena regere, nisi noverit divina tractare, pacemque reipublicæ ex universalis ecclesiæ pace pendere. Quæ enim, serenissime domine, virtus humana, quodque carnei robur brachii contra vestri Christianissimi culmen imperii irreligiosas præsumeret manus erigere, si studeret concors sacerdotum mens redemptorem suum lingua pro vobis atque ut oportebat meritis exorare? Aut quis ferocissimæ gentis gladius in necem fidelium tanta crudelitate grassaretur, nisi nostra vita, qui sacerdotes nominamur, & non sumus, a pravissimis gravaretur operibus? Sed dum nos competentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia cogitamus, peccata nostra barbaricis viribus sociamus, & culpa nostra hostium gladios exacuit, quæ reipublicæ vires gravat. Quid autem dicturi sumus, qui populum Dei, cui indigne præsumus, peccatorum nostrorum oneribus premimus? qui quod per linguam prædicamus, per exempla destruimus? qui iniqua docemus operibus, & sola voce ea quæ sunt justa prætendimus? Ossa jejuniis atteruntur, & mente turgemus. Corpus despectis vestibus tegitur, & elatione cordis purpuram superamus. Iacemus in cinere, & excelsa non despicimus. Doctores humilium, duces superbiæ, ovina facie lupinos dentes abscondimus. Sed quis horum finis est, nisi quod hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus? Quamobrem providentissime piissimus dominus noster ad compescendos bellicos motus pacem quærit ecclesiæ, atque ad hujus compagem sacerdotum dignatur corda reducere. Quod quidem ego opto, atque quantum ad me attinet, serenissimis jussionibus obedientiam præbeo. Quia vero non causa mea, sed Dei est: & quia non solus ego, sed tota turbatur ecclesia, quia piæ leges, quia venerandæ synodi, quia ipsa domini nostri Iesu Christi mandata superbi atque pompatici cujusdam sermonis inventione turbantur; piissimus dominus locum secet vulneris, atque resistentem ægrum Augustę auctoritatis vinculis constringat. Adstringendo enim, statum reipublicæ sublevatis: & dum talia reciditis, de regni vestri prolixitate tractatis. Cunctis ergo evangelium scientibus liquet, quod voce dominica sancto & omnium apostolorum Petro principi apostolo totius ecclesiæ cura commissa est; ipsi quippe dicitur: *Petre, amas me? pasce oves meas.* Ipsi dicitur: *Ecce satanas expetiit cribrare vos sicut triticum, & ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ipsi dicitur: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum in cælis.* Ecce claves regni cælestis accipit, potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, cura ei totius ecclesiæ & principatus committitur, & tamen universalis apostolus non vocatur: & vir sanctissimus consacerdos meus Ioannes vocari universalis episcopus conatur. Exclamare compellor ac dicere: O tempora, o mores! Ecce cuncta in Europæ partibus barbarorum juri sunt tradita, destructæ urbes, eversa castra, depopulatæ provinciæ, nullus terram cultor inhabitat, sæviunt & dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum, & tamen sacerdotes, qui in pavimento & cinere flentes jacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt, & novis ac profanis vocabulis gloriantur. Numquid ego hac in re, piissime domine, propriam causam defendo? Numquid specialem injuriam vindico? & non magis causam omnipotentis Dei, & causam universalis ecclesiæ? Quis est iste, qui contra statuta evangelica, contra canonum decreta, novum sibi usurpare nomen præsumit? Vtinam vel sine aliorum imminutione unus sit, qui vocari appetit universalis. Et certe multos Constantinopolitanæ ecclesiæ in hæreseos voraginem incidisse novimus sacerdotes, & non solum hæreticos, sed etiam hæresiarchas factos. Inde quippe Nestorius, qui mediatorem Dei & hominum Iesum Christum duas esse personas existimans, quia Deum fieri hominem potuisse non credidit, usque ad Iudaicam perfidiam erupit. Inde Macedonius, qui consubstantialem Patri & Filio Spiritum sanctum Deum esse denegavit. Si igitur illud nomen in ea ecclesia sibi quisquam * arripuit, quod apud bonorum omnium judicium fuit, universa ergo ecclesia, quod absit, a statu suo corruit, quando is qui appellatur universalis cadit. Sed absit a cordibus Christianorum nomen istud blasphemiæ, in quo omnium sacerdotum honor adimitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur. Certe pro beati Petri apostolorum principis honore, per venerandam Calchedonensem synodum Romano pontifici oblatum est: sed nullus eorum unquam hoc singularitatis nomen assumpsit, nec vocabulo uti consensit, ne, dum privatum aliquid daretur uni, honore debito sacerdotes privarentur universi. Quid est ergo quod nos hujus vocabuli gloriam & oblatam non quærimus, & alter sibi hanc arripere etiam non oblatam præsumit? Ille ergo magis est piissimorum dominorum præceptione flectendus, qui pręceptis canonicis obedientiam præbere contemnit. Ille coercendus est, qui sanctæ universali ecclesiæ injuriam facit, qui corde tumet, qui gaudere de nomine singularitatis appetit, qui honori quoque imperii vestri se per privatum vocabulum superponit. Ecce omnes hac de re scandalum patimur. Ad vitam ergo rectam revertatur auctor scandali, & omnia sacerdotum jurgia cessabunt. Ego enim cunctorum sacerdotum servus sum, inquantum ipsi sacerdotaliter vivunt. Nam qui contra omnipotentem dominum per inanis gloriæ tumorem atque contra statuta patrum suam cervicem erigit, in omnipotenti domino confido, quia meam sibi nec cum gladiis flectit. Quid autem nuper in hac urbe ex hujus auditu vocabuli gestum sit, Sabiniano diacono ac responsali meo subtilius indicavi. Cogitet ergo dominorum pietas de me proprio suo, quem specialiter præ ceteris semper fovit atque continuit, qui & vobis obedientiam præbere desidero, & tamen de mea negligentia reperiri reus in superno tremendoque judicio pertimesco. Ac secundum petitionem prædicti Sabiniani diaconi, aut piissimus dominus ipsum dignetur judicare negotium, aut sæpe nominatum virum ut ab hac tandem intentione cesset deflectere. Si ergo judicio pietatis vestræ justissimo, vel clementibus admonitionibus cesserit, omnipotenti Deo gratias referimus, atque de concessa per

Ioan. 21. Luc. 22. Matth. 16.

* apud [Ioan.] Diac. lib. [3.] c. 53. arri[puit,] unde to[ta] hæresia[rcha] prodiiss[e dig]noscunt[ur, uni]versi ... go, &c.

per vos omni ecclesiæ pace gaudemus. Sin autem in eadem diutius contentione perstiterit, hac de re jam veritatis sententiam certam tenemus, quæ ait: *Omnis qui se exaltat humiliabitur.* Et rursus scriptum est: *Ante ruinam exaltabitur cor.* Ego autem dominorum jussionibus obedientiam præbens, prædicto consacerdoti meo & dulciter scripsi, & humiliter, ut ab hac inanis gloriæ appetitione sese emendet admonui. Si igitur me audire voluerit, habet devotum fratrem: si vero in superbia persistit, jam quid assequatur aspicio, quia illum sibi adversarium invenit, de quo scriptum est: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

XXXIII. AD CONSTANTINAM AUGUSTAM.

De perversitate judicii in Sardinia, Corsica & Sicilia.

Gregorius Constantinæ Augustæ.

CUM serenissimam dominam sciam de cælesti patria atque animæ suæ vita cogitare, culpam me committere vehementer existimo, si ea quæ pro timore omnipotentis domini sunt suggerenda siluero. Dum in Sardinia insula multos esse gentiles cognovissem, eosque adhuc pravæ gentilitatis more idolorum sacrificiis deservire, & ejusdem insulæ sacerdotes ad prædicandum redemptorem nostrum torpentes existere, unum illuc ex Italiæ episcopis misi, qui multos gentilium ad fidem domino cooperante convertit. Sed quidam rem mihi sacrilegam nuntiavit: quia hi qui in ea idolis immolant, judici præmium persolvunt, ut eis hoc facere liceat. Quorum dum quidam baptizati essent, & immolare jam idolis desivissent, adhuc ab eodem insulæ judice etiam post baptismum præmium illud exigitur, quod dare prius pro idolorum immolatione consueverant. Quem cum prædictus episcopus increparet, tantum se suffragium promisisse respondit, ut nisi de causis etiam talibus impleri non possit. Corsica vero insula tanta nimietate exigentium, & gravamine premitur exactionum, ut ipsi qui in illa sunt, eadem quæ exiguntur complere vix filios suos vendendo sufficiant. Unde fit ut, derelicta pia republica, possessores ejusdem insulæ ad nefandissimam Longobardorum gentem cogantur effugere. Quid enim gravius, quid crudelius a barbaris pati possunt, quam ut constricti atque compressi suos vendere filios compellantur? In Sicilia autem insula Stephanus quidam marinarum partium chartularius, tanta præjudicia, tantasque oppressiones operari dicitur, invadendo loca singulorum, atque sine dictione causarum per possessiones ac domos titulos ponendo, ut si velim acta ejus singula quæ ad me pervenerunt dicere, magno volumine hæc explere non possim. Quæ omnia serenissima domina solerter aspiciat, & oppressorum gemitus compescat: hæc enim ego ad piissimas aures vestras pervenisse non suspicor. Nam si pervenire potuissent, nuncusque minime permansissent. Quæ piissimo domino apto sunt tempore suggerenda, ut ab anima sua, ab imperio atque a filiis suis tale hoc tantumque facinus peccatique pondus amoveat. Qui scio quoniam dicturus est, quia nobis in Italiæ expensis transmittitur quidquid de prædictis insulis aggregatur. Sed ego suggero ad hoc, ut etsi minus expensæ in Italia tribuantur, a suo tamen imperio oppressorum* lacrymas compescat. Nam & idcirco fortasse tantæ expensæ in hac terra minus ad utilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur. Præcipiant ergo serenissimi domini, nihil cum peccato colligi. Nam scio quia etsi parum reipublicæ attribuitur utilitatibus, ex eo multum respublica adjuvatur. Quod etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adjuvari, melius est tamen temporaliter nos non vivere, quam vos ad æternam vitam obstaculum aliquod invenire. Quæ enim mentes, qualia viscera parentum esse possunt, perpendite, quando filios suos distrahunt ne torqueantur? Qualiter autem miserendum sit filiis aliorum, hoc bene sciunt qui habent proprios. Unde mihi hæc breviter suggessisse sufficiat, ne si ea quæ in his partibus aguntur pietas vestra non cognosceret, me apud districtum judicem silentii mei culpa mulctaret.

XXXIV. AD EAMDEM.

De superbia Ioannis episcopi, & de Maximo prævaricatore.

Gregorius Constantinæ Augustæ.

OMNIPOTENS Deus, qui pietatis vestræ cor suæ dextera majestatis tenet, & nos ex vobis protegit, & vobis pro temporalibus actibus æterna præmia remunerationis parat. Nam Sabiniano diacono responsali meo scribente cognovi in causis beati Petri apostolorum principis contra quosdam superbos, humiles facie tenus & blandos, quanta se justitia vestra serenitas impendat. Et in redemptoris nostri largitate confido, quia bonum hoc in serenissimo domino & piissimis filiis in cælestis quoque patriæ retributione recipietis. Nec dubium est peccatorum vinculis solutis, æterna vos bona recipere, quæ in causis ejus ecclesiæ ipsum vobis, cui potestas ligandi & solvendi data est, debitorem fecistis. Unde adhuc peto, ut nullius prævalere contra veritatem hypocrisim permittatis: quia sunt quidam qui, juxta egregii prædicatoris vocem, *per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium*, qui veste quidem despecti sunt, sed corde tument: & quasi in hoc mundo cuncta despiciunt, sed tamen ea quæ mundi sunt simul cuncta adipisci quærunt: qui indignos se omnibus hominibus fatentur, sed privatis vocabulis contenti esse non possunt; quia illud appetunt, unde omnibus digniores esse videantur. Vestra itaque pietas, quam omnipotens Deus cum serenissimo domino universo mundo præesse constituit, illi per favorem justitiæ famulatum suum reddat; a quo jus tantæ potestatis accepit, ut quanto verius in executione veritatis auctori omnium servit, tanto securius commisso sibi mundo dominetur. Præterea indico, quia piissimi domini scripta suscepi, ut cum fratre & consacerdote meo Ioanne debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum dominum decuit, ut ista præciperet sacerdotibus. Sed cum se nova præsumptione atque superbia idem frater meus universalem episcopum appellet, ita ut sanctæ memoriæ decessoris mei tempore adscribi se in synodo tali hoc superbo vocabulo faceret, quamvis cuncta acta illius synodi sede contradicente apostolica soluta sint; triste mihi aliquid serenissimus dominus innuit, quod non eum corripuit, qui superbit, sed magis ab intentione mea declinare studuit, qui in hac causa evangeliorum & canonum statuta humilitatis atque rectitudinis virtute defendo. Qua in re a prædicto fratre & consacerdote meo contra evangelicam sententiam, contra beatum quoque Petrum apostolum, & contra omnes ecclesias, contraque canonum statuta agitur. Sed est omnipotens dominus in cujus manu

Margin notes: Rom. 16. — * cala-[mi]tes.

Pro. 21. manu sunt omnia, de quo scriptum est: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Et quidem sæpefatus sanctissimus frater serenissimo domino multa suadere conatur: sed bene novi, quia tantæ illæ orationes ejus & lacrymæ nil ei a quoquam contra rationem aut animam suam surripi permittunt. Triste tamen valde est, ut patienter feratur quatenus despectis omnibus prædictus frater & coepiscopus meus solus conetur appellari episcopus. Sed in hac ejus superbia quid aliud nisi propinqua jam Antichristi esse tempora designatur? Quia illum videlicet imitatur, qui spretis in sociali gaudio angelorum legionibus ad culmen conatus est singularitatis erumpere, dicens:
Isa. 14. *Super astra cœli exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, & ascendam super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo.* Unde per omnipotentem dominum rogo, ne pietatis vestræ tempora permittatis unius hominis elatione maculari, neque tam perverso vocabulo ullum quoquo modo præbeatis assensum, atque hac in causa nequaquam me pietas vestra despiciat; quia etsi peccata Gregorii tanta sunt, ut pati talia debeat, Petri tamen apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur. Unde iterum atque iterum per omnipotentem dominum rogo, ut sicut parentes priores vestri principes sancti Petri apostoli gratiam quæsierunt, ita vos quoque & hanc vobis quærere, & conservare curetis, & propter peccata nostra, qui ei indigne servimus, ejus apud vos honor nullatenus minuatur, qui & modo vobis adjutor esse in omnibus, & postmodum vestra valeat peccata dimittere. Viginti autem jam & septem annos ducimus, quod in hac urbe inter Longobardorum gladios vivimus. Quibus quam multa hac ab ecclesia quotidianis diebus erogantur, ut inter eos vivere possimus, suggerenda non sunt. Sed breviter indico, quia sicut in Ravennæ partibus dominorum pietas apud primum exercitum Italiæ sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat, ita & in hac urbe in causis talibus eorum sacellarius ego sum. Et tamen hæc ecclesia, quæ uno eodemque tempore clericis, monasteriis, pauperibus, populo, atque insuper Longobardis tam multa indesinenter expendit, ecce adhuc ex omnium ecclesiarum premitur afflictione, quæ de hac unius superbia multum gemunt, etsi nihil dicere præsumunt. Salonitanæ vero civitatis episcopus me ac responsali meo nesciente ordinatus est, & facta res est quæ sub nullis anterioribus principibus evenit. Quod ego audiens, ad eumdem prævaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino missarum solennia celebrare nullo modo præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi jussissent, quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Et contempto me atque despecto, in audaciam quorumdam sæcularium hominum, quibus denudata sua ecclesia præmia multa præbere dicitur, nuncusque missas facere præsumit, atque ad me venire secundum jussionem dominorum noluit. Ego autem præceptioni pietatis eorum obediens, eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel responsalem meum prætermittere præsumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore fuisset ordinatus. Alia vero perversa illius, scilicet mala corporalia, quæ cognovi, vel quia cum pecuniis est electus, vel quia excommunicatus missas facere præsumpsit, propter Deum irrequisita præterire non possum. Sed opto, & dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quæ dicta sunt valeat inveniri, & sine periculo animæ meæ causa ipsius terminetur. Prius tamen quam hæc cognoscantur, serenissimus dominus discurrente jussione præcepit, ut eum venientem cum honore suscipiam. Et valde grave est, ut vir de quo tanta & talia nuntiantur, cum ante requiri & discuti debeat, honoretur. Et si episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed ut episcopi mei me despiciant, & contra me refugium ad sæculares judices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto: & si ad me diu venire distulerit, in eo exercere districtionem canonicam nullo modo cessabo. In omnipotenti autem domino confido, quia longam piissimis dominis vitam tribuet, & de nobis sub manu vestra non secundum peccata nostra sed secundum gratiæ suæ dona disponet. Hæc ergo tranquillissimæ dominæ suggero, quia integerrima serenitatis ejus conscientia quanto moveatur zelo rectitudinis, atque justitiæ, non ignoro.

XXXV. AD SEBASTIANUM EPISCOPUM RHIZINIENSEM.

De malitia Romani, & Bonifacio defensore.

Gregorius Sebastiano episcopo Rhiziniensi.

Dulcissima atque suavissima fraternitatis tuæ scripta suscepi: quæ mihi, quamvis nunquam desit a corde, sanctitatem tamen vestram quasi corporaliter præsentem fecerunt. Sed omnipotentem dominum rogo, ut sua vos dextera protegat, nobisque & hic tranquillam vitam, & quando ei placuerit præmia æterna concedat. Sed peto, si illo me amore diligitis, quo præsentem semper amastis, ut pro me enixius exoretis; quatenus omnipotens Deus a peccatorum meorum nexibus me citius solvat, & corruptionis hujus pondere exutum suo conspectui liberum existere faciat. Quamvis enim inæstimabilis sit cælestis patriæ dulcedo, quæ trahat, multi tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem cælestium quotidie impellant. Qui mihi in hoc ipso solum vehementer placent, quia placere in hoc mundo aliquid non permittunt. Quæ enim, frater sanctissime, de amici vestri domni Romani persona in hac terra patimur loqui minime valemus. Breviter tamen dico, quia ejus in nos malitia gladios Longobardorum vicit, ita ut benigniores videantur hostes, qui nos interimunt, quam reipublicæ judices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogitatione consumunt. Et uno tempore curam episcoporum atque clericorum, monasteriorum quoque & populi gerere, contra hostium insidias solicitum vigilare, contra ducum fallacias atque malitias suspectum semper existere, cujus laboris, cujus doloris sit, vestra fraternitas tanto verius penset, quanto me qui hæc patior purius amat. Præterea debitum salutationis alloquium solvens, indico quod ad me Bonifacio defensore referente pervenerit, quia vir sanctissimus frater noster domnus Anastasius patriarcha in una suarum civitatum regendam vobis ecclesiam committere voluit, & consentire noluistis. Quem sensum ac sapientiam vestram valde ego libenter amplexus sum, laudavi vehementer, & vos felices, me infelicem esse deputavi, qui hoc tali tempore regimen ecclesiæ suscipere consensi. Si tamen animus vester fortasse

fortasse fratribus condescendendo, & misericordiæ A operibus intentus, ad hoc unquam consentire decreverit, peto ut amori meo alium minime præponatis. Sunt enim in Sicilia insula ecclesiæ vacantes episcopis; & si vobis placet auctore Deo ecclesiam regere, juxta beati Petri apostoli limina, cum ejus adjutorio melius potestis. Si vero non placet, feliciter insta, ut ista in vobis intentio permaneat, & pro nobis infelicibus exora. Omnipotens autem Deus in quocumque vos esse loco voluerit, sua protectione custodiat, & ad cælestia vos dona perducat.

XXXVI. AD EVLOGIVM ET ANASTASIVM EPISCOPOS.

Vt communiter insequantur superbiam Ioannis episcopi, qui nomen universalis sibi arrogabat.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino, & Anastasio episcopo Antiocheno.

diac. c. 11. I. T. 2. DVM prædicator egregius dicat: *Quamdiu quidem sum gentium apostolus, ministerium meum honorificabo*: qui rursus alias dicens: *Facti sumus ut parvuli in medio vestrum*: exemplum procul dubio nobis sequentibus ostendit, ut & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis nostri dignitatem servemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio sit superba. Ante hos siquidem annos octo, sanctæ memoriæ decessoris C mei Pelagii tempore, frater & coepiscopus noster Ioannes in Constantinopolitana urbe ex causa alia occasionem quærens synodum fecit, in qua se universalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus ut agnovit, directis literis ex auctoritate sancti Petri apostoli ejusdem synodi acta cassavit. Quarum videlicet epistolarum sanctitati vestræ exemplaria studui destinare. Diaconum vero, qui juxta morem pro responsis ecclesiæ faciendis piissimorum dominorum vestigiis adhærebat, cum præfato consacerdote nostro missarum solennia celebrare prohibuit. Cujus ego quoque sententiam sequens, similia prædicto consacerdoti nostro scripta transmisi, quorum exemplaria vestræ beatitudini censui transmittenda; hoc præcipue intendens, ut hac de re, qua ex D nova superbia tota universalis ecclesiæ viscera perturbantur, prius sæpefati fratris nostri animum modesta intentione pulsemus. Qui si nequaquam a suæ elationis rigore voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat, cum omnipotentis Dei solatio subtilius pertractetur. Sicut enim veneranda mihi vestra sanctitas novit, uni per sanctam Calchedonensem synodum pontifici sedis apostolicæ, cui Deo disponente deservio, hoc universitatis nomen oblatum est. Sed nullus unquam decessorum meorum hoc tam profano vocabulo uti consensit; quia videlicet si unus patriarcha universalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed absit hoc, absit a Christiana mente id sibi E velle quempiam arripere, unde fratrum suorum honorem imminuere ex quantulacumque parte videatur. Cum ergo nos hunc honorem nolumus oblatum suscipere, pensate quam ignominiosum sit hunc sibi quempiam violenter usurpare voluisse. Propterea sanctitas vestra in suis epistolis neminem unquam universalem nominet, ne sibi debitum detrahat, cum alteri honorem offert indebitum. Ne hac in re de serenissimis dominis animum vestrum mordeat sinistra suspicio, quia omnipotentem dominum metuit, & contra statuta evangelica, contra sacratissimos canones agere aliquid nullo modo consentit. Ego vero quamvis a vobis per longa terrarum atque maris spatia disjunctus sim, sum tamen omnino vobis corde conjunctus. Idque de vestra beatitudine erga me modis omnibus confido: quia cum me vicissim diligitis, a me non longe estis. Et magis gratias referimus grano illi sinapis; quia *Matt. 13.* ex modici despicabilisque seminis specie ita est ramis ex eadem radice surgentibus, atque se distendentibus usquequaque diffusus, ut in eis volatilia cæli cuncta nidificent. Gratiaque sit fermento illi, quo tribus farinæ satis totius humani generis massam in unitate conspersit: *Ibidem.* atque parvo lapidi, qui abscissus de monte sine manibus occupa- B vit universam faciem orbis terræ: qui ad hoc se usquequaque distendit, ut ex omni humano genere in unitatem redacto totius corpus perficeretur ecclesiæ; atque ita ad totius compaginis pertineret commodum membrorum partialis ista distinctio. Vnde nos quoque a vobis non longe sumus; quia in illo qui ubique est unum sumus. Agamus ergo ei gratias, qui solutis inimicitiis, in carne sua fecit, ut in omni orbe terrarum unus esset grex, & unum ovile sub se uno pastore; memores semper quid nos prædicator veritatis admoneat, dicens: *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Et: *Pacem sectamini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Qui aliis quoque discipulis dicit: *Ephes. 4.* *Heb. 12.* *Si fieri potest quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* *Rom. 12.* Vidit enim pacem bonos cum malis habere non posse; & idcirco, sicut nostis, præmisit, *si fieri potest.* Sed quia pax nisi in duabus partibus firmari non valet, cum hanc mali fugiunt, boni tenere medullitus debent. Vnde & mire dicitur: *Quod ex vobis est*; ut videlicet in nobis maneat, etiam cum a pravorum hominum mente repellitur. Quam videlicet pacem tunc veraciter tenemus, cum superborum culpas caritate simul & justitia insistente prosequimur, cum eos diligimus, & eorum vitia odio habemus. Opus quippe Dei homo est, sed opus hominis vitium. Nos ergo discernamus quid Deus, quid item homo fecerit; & neque propter errorem odio habeamus hominem, neque propter hominem diligamus errorem. Vnita ergo mente insequamur in homine malum superbiæ, ut ab hoste suo, videlicet errore, prius ipse homo liberetur. Præstabit vires omnipotens redemptor noster caritati atque justitiæ, præstabit nobis longe a nobis positis unitatem Spiritus sui, ipse cujus artificio quasi in arcæ modum quatuor mundi constructa lateribus; atque imputribilium lignorum compage, & bitumine caritatis adstricta, nullius adversitate spiritus, nullius venientis extrinsecus tumore fluctus perturbetur ecclesia. Sed quemadmodum illius gubernante gratia petendum est, ut nulla nos superveniens exterius unda conturbet, ita ex totis orandum est visceribus, fratres carissimi, ut suæ providentiæ dextera cumulum sentinæ in nobis interioris exhauriat. Adversarius quippe diabolus qui contra humiles sæviens, sicut leo rugiens circuit *1. Pet. 5.* quem devoret, non jam, ut cernimus, caulas circuit, sed ita valide in quibusdam ecclesiæ necessariis membris dentes figit, ut nulli sit dubium, quia nisi unanimiter favente domino cunctorum provida pastorum turba concurrat, omne, quod absit, citius ovile dilaniet. Perpendite, fratres carissimi, quid e vicino subsequitur, cujus & in sacerdotibus erumpunt tam perversa primordia. Quia enim juxta est ille de quo scriptum est: *Ipse est rex super universos filios superbiæ,* quod non

non sine gravi dolore dicere compellor, frater & A coepiscopus noster Ioannes mandata dominica, apostolica præcepta, regulas patrum despiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine. Vestræ autem beatitudini indicet omnipotens Deus, quam gravi considerationis hujus gemitu torqueor, quod ille quondam mihi modestissimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleemosynis, orationibus atque jejuniis videbatur occupatus, ex eo in quo sedebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, jactantiam sumpsit, ita ut universa sibi tentet adscribere, & omnia quæ soli uni capiti cohærent, videlicet Christo, per elationem pompatici sermonis ejusdem Christi sibi studeat membra subjugare. B Nec mirum, quod ille tentator qui initium omnis peccati scit esse superbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia usus est, & nunc eam quibusdam hominibus ponit in fine virtutum, ut qui aliquatenus bonis vitæ studiis ejus videbantur crudelissimas manus effugere, eis in ipsa meta boni operis, & in ipsa quodammodo apponat perfectionis conclusione tendiculum. Vnde magnopere orandum est, & omnipotens Deus assiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius auertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate ecclesiæ malum superbiæ, & confusionis amoveat. Et favente Domino omnibus viribus concurrendum atque providendum, C ne in unius veneno sermonis viuentia in Christi corpore membra moriantur. Si enim hoc dici licenter permittitur, honor patriarcharum omnium negatur. Et cum fortasse is in errore perit, qui universalis dicitur, nullus jam episcopus remansisse in statu veritatis invenitur. Obtestor ergo ut constanter ac sine præjudicio servetis, sicut accepistis ecclesias, & nihil sibi in vobis hæc tentatio diabolicæ usurpationis adscribat. State fortes, state securi, scriptaque cum universalis nominis falsitate nec dare unquam, nec suscipere præsumatis. Omnes episcopos curæ vestræ subjectos ab hujus elationis inquinatione prohibete, ut universæ vos ecclesiæ patriarchas non solum in D bonis operibus, sed etiam in veritatis auctoritate cognoscant. Si qua autem forsan adversa subsequuntur, unanimiter persistentes, etiam moriendo debemus ostendere, quia in damnando generalitatis nomine nostrum specialiter aliquid non amamus. Philipp. 1. Dicamus cum Paulo; *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.* Audiamus quod primus omnium 1. Pet. 3. pastorum dicit: *Si quid patiamini propter justitiam, beati eritis.* Mihi enim credite, quia honorem, quem pro prædicanda veritate suscepimus, si necessitatis causa exigat, securius pro eadem veritate relinquimus quam tenemus. Pro me autem, sicut vestram carissimam beatitudinem decet, orate; ut hoc quod vobis loqui audeo, operibus ostendam.

XXXVII. AD ANASTASIVM EPISCOPVM ANTIOCHENVM.

Congratulatur de reversione ejus.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

Luc. 2. GLORIA *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis:* quia magnus ille fluvius, qui quondam arentia Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alveum reversus, & subjectas & juxta positas valles rigat, ut & unum tricesimum, & aliud sexagesimum, aliud vero centesimum fructum ferat. Iam nunc dubium non est, multos in ejus vallibus animarum flores excrescere, eosque ad maturos usque fructus per linguæ vestræ fluenta pervenire. Vnde omnipotenti Deo debitam laudem cordis atque oris vocibus ex omnibus medullis reddimus, & in vestra beatitudine non vobis tantummodo, sed omnibus qui vobis subjacent, congaudemus. Suscepi vero epistolas dulcissimæ mihi atque suavissimæ sanctitatis vestræ, ipsum, ut ita dicam, laborem * sudantes. *al suavitates. Et quidem scio, quod post illa quietis culmina, in quibus secreta cælestia cordis tangebas manu, grave valde sit exteriora tolerare. Sed memento quia apostolicam sedem regis, & dolorem citius temperas: quoniam omnibus omnia factus es. In libris regum, sicut perfecta vestra sanctitas novit, quidam 1. Para. describitur, qui utraque manu pro dextera utebatur. In qua re ego de dulcissimo atque sanctissimo dudum patrono domno meo Anastasio dubius non sum, quia dum terrena opera ad cælestem utilitatem pertrahit, in usum dextræ vertit sinistram: ut & cælestis intentio opus suum videlicet dextra peragat, & cura temporalium dum ad justitiæ utilitatem ducitur, ad fortitudinem dextræ sinistra permutetur. Et quidem hæc esse sine gravi labore & tædio nequaquam possunt. Sed recordemur labores præcedentium, & dura non erunt quæ toleramus. *Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum Dei.* 2. Co. Act. *Et supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut & nos tæderet viuere. Sed & ipsi in nobis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis.* Et tamen *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad superuenientem gloriam, quæ revelabitur in nobis* Rom. Quomodo igitur sine labore transire possumus æstum hujus sæculi, nos infirmæ oves, in quo graviter sudasse novimus & arietes? Quantas vero in hac terra tribulationes de Longobardorum gladiis, de iniquitatibus judicum, de insolentia atque importunitate causarum, de cura subjectorum, de molestia etiam corporis quam patior, explere nec calamo nec lingua sufficio. De quibus & si qua breviter possum loqui, dubito ne vestræ sanctissimæ caritati, dum de suis tribulationibus affligitur, etiam meas augeam. Sed omnipotens Deus, & suæ largitate pietatis sanctissimæ vestræ beatitudinis mentem omni consolatione repleat, & indignum me aliquando ab his quæ patior malis quiescere pro vestra intercessione concedat. Amen. Gratia. Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, ut de sancto Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster. Sicut enim magistrum ejus apostolorum principem habemus communem, ita quoque ejusdem principis discipulum nullus nostrum habeat privatum. Benedictionem autem vestram qua debuimus mente suscepimus, bene redolentem, bene sapientem. Et omnipotenti Deo gratias agimus, quia & odora E sunt & sapora quæ agitis, quæ dicitis, quæ datis. De vita igitur vestra dicamus pariter, dicamus omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc.

XXXVIII. AD IOANNEM EPISCOPVM CONSTANTINOPOLITANVM.

De pace sanctæ ecclesiæ ab eo per universalis nomen turbata. De synodo per Pelagium papam cassata. Exemplum proponit diaboli contra Deum superbientis. Et de superbia ejus nimia.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

EO tempore quo fraternitas vestra in sacerdotalem honorem provecta est, quantam ecclesiarum pacem atque concordiam invenerit recolit. Ioan. lib.

Sed

Sed quo ausu, quove tumore, nescio novum sibi A conata est nomen arripere, unde omnium fratrum corda potuissent ad scandalum pervenire. Qua in re vehementer admiror, quia ne ad episcopatum venire potuisses, fugisse velle te memini: quem tamen adeptum ita exercere desideras, ac si ad eum ambitioso desiderio cucurrisses. Qui enim indignum te esse fatebaris, ut episcopus duci debuisses, ad hoc quandoque perductus es, ut despectis fratribus episcopus appetas solus vocari. Et quidem hac de re sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagii gravia ad sanctitatem vestram scripta transmissa sunt. In quibus synodi, quæ apud vos de fratris quondam & consacerdotis nostri Gregorii causa congregata est, propter nefandum B elationis vocabulum, acta dissoluit: & archidiaconum, quem juxta morem ad vestigia dominorum transmiserat, missarum vobiscum solennia celebrare prohibuit. Post ejus vero obitum, cum indignus ego ad ecclesiæ regimen adductus sum, & ante per alios responsales meos, & nunc per communem filium meum Sabinianum diaconum alloqui fraternitatem vestram, ut a tali se præsumptione compesceret, non equidem scripto, sed nudo sermone curavi. Et si emendari nollet, eum missarum solennia cum fraternitate vestra celebrare prohibui, ut sanctitatem vestram prius sub quadam verecundiæ reverentia pulsarem; quatenus C si emendari nefandus ac profanus tumor verecunde non posset, tunc ad ea debuisset quæ sunt districta atque canonica perveniri. Et quia resecanda vulnera prius levi manu palpanda sunt; rogo, deprecor, & quanta possum dulcedine exposco, ut fraternitas vestra cunctis sibi adulantibus, atque erroris nomen deferentibus contradicat, nec stulto ac superbo vocabulo appellari consentiat. Vere enim flens dico, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis deputo, quod ille meus frater nuncusque ad humilitatem reduci non valuit, qui ad hoc in episcopatus gradu constitutus est, ut aliorum animas ad humilitatem reducat: quod ille, qui veritatem docet alios, semetipsum docere, nec me quoque deprecante consensit. Perpende, rogo, D quia in hac præsumptione temeraria pax totius turbatur ecclesiæ, & gratiæ contradicitur communiter omnibus effusæ; in qua nimirum ipse tantum crescere poteris, quantum penes temetipsum decreveris, tantoque major efficeris, quanto te a superbi & stulti vocabuli usurpatione restringis, atque intantum proficis, inquantum tibi non studueris derogando fratribus arrogare. Humilitatem ergo, frater carissime, totis visceribus dilige, per quam cunctorum fratrum concordia, & sanctæ universalis ecclesiæ unitas valeat custodiri. Certe Paulus apostolus cum audi- E ret quosdam dicere: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cephæ*, hanc dilacerationem corporis domini, per quam membra ejus aliis quodammodo se capitibus sociabant, vehementime perhorrescens exclamavit, dicens: *Numquid Paulus pro vobis crucifixus est: aut in nomine Pauli baptizati estis?* Sic ergo ille membra dominici corporis certis extra Christũ quasi capitibus, & ipsis quidem apostolis subjici particulariter evitavit: tu quid Christo universalis sanctæ ecclesiæ capiti in extremi judicii es dicturus examine, qui cuncta ejus membra tibimet conaris universalis appellatione supponere? Quis, rogo, in hoc tam perverso vocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis angelorum legionibus secum socialiter constitutis, ad culmen conatus est singularitatis erumpere, ut & nulli subesse, & solus omnibus præesse videretur? Qui etiam dixit: *In cælum conscendam: super astra cæli exaltabo solium meum. Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* (Isa. 14.) Quid enim fratres tui omnes universalis ecclesiæ episcopi, nisi astra cæli sunt? Quorum vita simul & lingua inter peccata erroresque hominum quasi inter noctis tenebras lucent. Quibus dum cupis temetipsum vocabulo elationis præponere, eorumque nomen tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi: *In cælum conscendam: super astra cæli exaltabo solium meum?* An non universi episcopi nubes sunt, qui & verbis prædicationis pluunt, & bonorum operum luce & miraculis coruscant? Quos dum vestra fraternitas despiciens sub se premere conatur, quid aliud dicit, nisi hoc quod ab antiquo hoste dicitur: *Ascendam super altitudinem nubium?* Quæ cuncta ego cum flens conspicio, & occulta Dei judicia pertimesco, augentur lacrymæ, gemitus se in meo corde non capiunt, quod ille vir sanctissimus domnus Ioannes, tantæ abstinentiæ, atque humilitatis, suorum familiariũ seductione linguarum ad tantam superbiam erupit, ut in appetitu perversi nominis illi esse conetur similis, qui dum superbe esse similis Deo voluit, etiam donatæ similitudinis gratiam amisit, & ideo veram beatitudinem perdidit, quia falsam gloriam quæsivit. Certe Petrus apostolus primũ membrum sanctæ universalis ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quam singularium sunt plebium capita? & tamen sub uno capite omnes membra sunt ecclesiæ. Atque, ut cuncta brevi cingulo locutionis adstringam, sancti ante legem, sancti sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus domini, in membris sunt ecclesiæ constituti, & nemo se unquam universalem vocare voluit. Vestra autem sanctitas agnoscat quantum apud se tumeat, quæ illo nomine vocari appetit, quo vocari nullus præsumpsit, qui veraciter sanctus fuit. Numquid non, sicut vestra fraternitas novit, per venerãdum Calchedonense conciliũ hujus apostolicæ sedis antistites, cui Deo disponente deservio, universales oblato honore vocati sunt? Sed tamen nullus unquam tali vocabulo appellari voluit, nullus sibi hoc temerarium nomen arripuit: ne si sibi in pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur. Sed hæc scio, quia vestræ sanctitati ab illis oriuntur, qui vobis deceptiosa familiaritate deserviunt: contra quos peto, ut vestra fraternitas solerter invigilet, nec se eorum verbis fallendum præbeat. Tanto enim majores hostes credendi sunt, quãto magis laudibus adulantur. Relinque tales, etsi omnino decepturi sunt, saltem terrenorum hominum & non sacerdotum corda decipiant. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* (Luc. 9.) Vos autem cum Propheta dicite: *Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi, euge, euge.* (Psal. 69.) Et rursus: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* (Psal. 140.) Vnde & bene quidam sapiens admonet: *Multi sint pacifici tui, consiliarius autem sit unus tibi de mille.* (Eccles. 6.) *Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala.* (1. Cor. 15.) Antiquus enim hostis cum robusti cor irrumpere non valet, subjectas & infirmas personas quærit, & quasi contra alta mœnia scalis appositis ascendit. Sic Adam per subjectam mulierem decepit. (Gen. 3.) Sic beato Iob, cum filios (Iob. 2.) occidit,

occidit, infirmam mulierem reliquit, ut qui A
ejus cor per se minime poterat, saltem si posset
per mulieris verba penetraret. Quicumque ergo
juxta vos infirmi, ac sæculares sunt, in sua sem-
per persuasione atque adulatione frangantur:
quia inde æternas Dei inimicitias pariunt, unde
ipsi perversi amatores videntur. Certe olim cla-
1. Ioan. 2. mabatur per apostolum Ioannem: *Filioli, novis-
sima hora est, secundum quod Veritas prædixit,
Pestilentia & gladius per mundum sævit, gen-
tes insurgunt in gentes, terra concutitur, orbis
cum habitatoribus suis terra dehiscente sorbe-
tur. Omnia enim quæ prædicta sunt, fiunt. Rex
superbiæ prope est, & quod dici nefas est, sa-
cerdotum est præparatus exitus: quia cervici
militant elationis, qui ad hoc positi fuerant ut B
ducatum præberent humilitatis. Sed hac in re,
etiamsi nostra lingua minime contradicat, illius
virtus contra elationem in ultionem erigitur,
qui superbiæ vitio per semetipsum specialiter
Ioan. 4. adversatur. Hinc enim scriptum est: *Deus su-
perbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Hinc
rursus dicitur: *Immundus est apud Deum qui
exaltat cor*. Hinc contra superbientem homi-
Eccl. 10. nem scriptum est: *Quid superbis terra, & cinis?*
Luc. 14. Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Omnis qui
se exaltat humiliabitur*. Quæ ut nos ad viam vi-
tæ per humilitatem reduceret, in semetipsa di-
gnata est quod nos admonet demonstrare, di-
Matth. 11. cens: *Discite a me quia mitis sum & humilis
corde*. Ad hoc namque Vnigenitus Dei Filius C
formam infirmitatis nostræ suscepit: ad hoc in-
visibilis, non solum visibilis, sed etiam despectus
apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, illu-
sionum probra, passionum tormenta toleravit,
ut superbum non esse hominem doceret humi-
lis Deus. Quanta igitur humilitatis virtus est,
propter quam solam veraciter edocendam, is
qui sine æstimatione magnus est, usque ad pas-
sionem mortis factus est parvus? Quia enim
originem perditionis nostræ se præbuit super-
bia diaboli, instrumentum redemptionis nostræ
inventa est humilitas Dei. Hostis quippe noster
inter omnia conditus, videri supra omnia voluit
elatus. Redemptor autem noster magnus ma-
nens supra omnia, fieri inter omnes dignatus D
est parvus. Quid ergo nos episcopi dicimus,
qui honoris locum ex Redemptoris nostri hu-
militate suscepimus, & tamen superbiam hostis
ipsius imitamur? Ecce novimus creatorem
nostrum de suæ celsitudinis culmine, ut huma-
no generi daret gloriam, descendisse, & nos
de infimis creati, de fratrum minoratione glo-
riam quærimus. Humiliavit se usque ad nostrum
pulverem Deus, & in cælos os suum ponit, &
super terram lingua pertransit pulvis humanus,
& non erubescit: non metuit extolli homo pu-
Iob 25. tredo, & filius hominis vermis. Reducamus ad
animum, frater carissime, hoc quod per sapien-
Eccl. 23. tissimum Salomonem dicitur: *Ante tonitruum
præibit coruscatio, & ante ruinam exaltabitur cor*. E
Vbi e diverso subjungitur: *Ante gloriam humilia-
bitur*. Humiliemur ergo in mente, si ad soli-
dam conamur venire celsitudinem. Nequa-
quam per elationis fumum oculi cordis obscu-
rentur, qui quanto magis excreverit, tanto
celerius evanescit. Pensemus quid nos præ-
cepta admoneant Redemptoris nostri dicentis:
Matth. 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum
Isa. 66. cælorum*. Hinc etiam per prophetam dicit: *Su-
per quem requiescet Spiritus meus, nisi super hu-
milem & quietum, & trementem sermones meos?*
Certe cum dominus ad humilitatis viam adhuc
infirmantium discipulorum corda reduceret,
dixit: *Si quis vult inter vos primus esse, erit om-* Matth.
nium minimus. Qua in re aperte cognoscitur,
quoniam ille veraciter sublimis est, qui in suis
cogitationibus humiliatur. Formidemus ergo
in illorum numerum adscribi, *qui primas in sy-* Luc. 20
*nagogis cathedras quærunt, & salutationes in foro,
& vocari ab hominibus Rabbi*. Quo contra disci-
pulis dominus dicit: *Vos autem nolite vocari* Matth.
*Rabbi: unus enim magister vester est, vos autem
omnes fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis
super terram: unus est enim Pater vester*. Quid
ergo, frater carissime, in illo terribili examine
venientis judicis dicturus es, qui non solum pa-
ter, sed etiam generalis pater in mundo vocari
appetis? Caveatur ergo malorum prava sug-
gestio, fugiatur omnis instigatio diaboli. *Oportet* Matth.
*quidem ut veniant scandala: verumtamen væ ho-
mini illi per quem scandalum venit*. Ecce ex hoc
nefando elationis vocabulo ecclesia scinditur:
fratrum omnium corda ad scandalum provo-
cantur. Numquidnam mente excidit quod Ve-
ritas dicit: *Qui scandalizaverit unum de pusillis* Ibidem.
*istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur
mola asinaria in collo ejus, & demergatur in pro-
fundum maris?* Scriptum vero est: *Caritas non
quærit quæ sua sunt*. Ecce vestra fraternitas sibi 1. Cor.
arrogat etiam aliena. Rursus scriptum est: *Ho-* Rom.
nore invicem prævenientes. Et tu conaris eum
omnibus tollere, quem tibi illicite desideras sin-
gulariter usurpare. Vbi est, frater carissime,
quod scriptum est: *Pacem habete cum omnibus* Ibidem
& sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum?
Vbi est quod scriptum est: *Beati pacifici, quo-
niam filii Dei vocabuntur?* Considerare vos con- Matth
venit, ne qua radix amaritudinis sursum ger-
minans impediat, & per illam coinquinentur
multi. Quod tamen si considerare negligimus,
contra tantæ elationis tumorem judicia superna
vigilabunt. Et nos quidem in quos talis tanta-
que per ausum nefarium culpa committitur, ser-
vamus quod Veritas præcepit, dicens: *Si pecca-* Matth
*verit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter
te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus erit fra-
trem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum
adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium
testium stet omne verbum: quod si non audierit eos,
dic ecclesiæ. Si autem ecclesiam non audierit, sit ti-
bi sicut ethnicus & publicanus*. Ego itaque
per responsales meos semel & bis verbis humi-
libus hoc quod in tota ecclesia peccatur corri-
pere studui: nunc per meipsum scribo. Quid-
quid facere humiliter debui non omisi. Sed in
mea correptione despicior, restat ut ecclesiam
debeam adhibere. Hæc itaque dicens, omni-
potens Deus fraternitati vestræ indicet, quanto
circa vos amore constringor; quantumque in
causa non contra vos, sed pro vobis lugeo. In
qua tamen præceptis euangelicis, institutioni-
bus canonum, utilitatibus fratrum personam
præponere non possum, nec ejus quem multum
amo. Scripta autem sanctitatis vestræ dulcissima
atque suavissima de causa presbyterorum Ioan-
nis & Athanasii suscepi, de qua vobis in subse-
quentibus domino adjuvante respondebo, quia
sub tantis tribulationibus circumfusus barbaro-
rum gladiis premor, ut, non dico multa tractare,
sed mihi respirare vix liceat. Data Kalendis Ia-
nuarii indictione XIII.

XXXIX.

XXXIX. AD SABINIANVM DIACONVM.

De superbia Ioannis episcopi vitanda.

Gregorius Sabiniano diacono.

diac.
.c. 55. De causa fratris nostri viri reverendissimi Ioannis episcopi Constantinopolitani duas epistolas facere nolui. Sed una breviter facta est, quæ utrumque habere videretur admixtum, id est, & rectitudinem & blandimentum. Tua itaque dilectio eam epistolam, quam nunc direxi, propter voluntatem imperatoris dare studeat. Nam de subsequenti talis alia transmittitur, de qua ejus superbia non lætetur. B Ad hoc enim usque pervenit, ut sub occasione Ioannis presbyteri gesta huc transmitteret, in quibus se pene per omnem versum οἰκουμενικὸν patriarcham nominaret. Sed spero in omnipotentem Deum, quia hypocrisim illius superna majestas solvet. Miror autem quomodo dilectionem tuam fallere potuit, ut permitteres domno imperatori persuaderi, quatenus ad me sua scripta de hac causa transmitteret, in quibus admonerer, ut cum eo pacem habere debuissem. Qui si justitiam tenere vult, illum debuit admonere ut se a superbo vocabulo compesceret, & protinus inter nos pax fieret. Tamen qua id calliditate a prædicto fratre nostro Ioanne factum sit, minime suspicor pensasti. Idcirco enim hoc ille fecit ut audiretur C domnus imperator, & ille in sua vanitate confirmatus esse videretur; aut non a me audiretur, & ejus animus contra me irritaretur.
.viam Sed nos rectam * vitam tenemus, nihil in hac causa aliud nisi omnipotentem dominum metuentes. Vnde tua dilectio in nullo trepidet.
. acta Omnia quæ in hoc sæculo videt * alta esse contra veritatem, pro veritate despiciat; in omnipotentis Dei gratia atque beati Petri apostoli adjutorio confidat, Vocem Veritatis recolat
14. dicentis: *Major est qui in cælis est, quam qui in mundo*, & in hac causa quidquid agendum est cum summa auctoritate agat. Postquam enim defendi ab inimicorum gladiis nullo modo possumus, postquam pro utilitate reipublicæ argentum, aurum, mancipia, vestes perdidimus, D nimis ignominiosum est ut per eos etiam fidem perdamus. In isto enim scelesto vocabulo consentire, nihil est aliud quam fidem perdere. Vnde sicut tibi jam transactis epistolis scripsi, nunquam cum eo procedere præsumas.

XL. AD THEODORVM MEDICVM.

Gratias refert de pecunia pauperibus transmissa.

Gregorius Theodoro medico.

Ego omnipotenti Deo gratias ago, quia eorum qui se vicissim veraciter diligunt loca animum non dividunt. Ecce enim, dulcissime & gloriosissime fili, longe a vobis distamus corpore, & tamen præsentes vobis existimus caritate. Hoc vestra opera, hoc scripta testantur, E hoc de præsenti expertus sum, hoc de absenti vestra gloria recognosco. Hoc vos & hominibus amabiles, & omnipotenti Deo dignos in perpetuum faciat. Quia enim virtutum mater est caritas, idcirco bonos operum fructus profertis, quia ipsam eorumdem fructuum in mente radicem tenetis. Ea autem quæ in redemptionem captivorum Deo vobis inspirante transmisistis, lætus, fateor, & tristis accepi. Lætus videlicet vobis, quos de præparanda mansione A cælestis patriæ cogitare cognovi; tristis vero vehementer mihi, qui super curam rerum sancti Petri apostoli, adhuc etiam de rebus dulcissimi filii mei domni Theodori rationes positurus sum: solicite an negligenter eas expenderim, requirendus vado. Omnipotens autem Deus, qui menti vestræ suæ misericordiæ viscera infudit, qui vobis solicite cogitare concessit hoc quod de salvatore nostro per egregium prædicatorem dicitur: *Quia pro nobis egenus factus est, cum dives esset*, in ejusdem salvatoris adventu vos virtutibus divites ostendat, ab omni culpa liberos assistere faciat, & pro terrenis cælestia, pro transitoriis gaudia vobis æterna concedat. Hoc autem quod pro vobis agi apud sacratissimum corpus sancti Petri apostoli scribitis, certum tenete, quia etsi lingua vestra taceat, fieri caritas vestra jubet. Sed utinam digni simus, qui pro vobis orare debeamus. Quia vero dignus ego non sum, non ambigo: sed multi hic digni sunt, qui ex oblatione vestra ab hostibus redimuntur, & fideliter nostro creatori deserviunt, de quibus hoc egistis quod scriptum est: *Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit.* Sed quia ille plus diligit, qui plus præsumit; erga dulcissimam mentem gloriosissimi filii mei domini Theodori habeo aliquam querelam; quia donum ingenii, donum rerum, donum misericordiæ atque caritatis a sancta trinitate percepit, sed tamen sæcularibus indesinenter causis adstringitur, assiduis processionibus occupatur, & quotidie legere negligit verba redemptoris sui. Quid est autem scriptura sacra, nisi quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam? Et certe sicubi esset gloria vestra alibi constituta, & scripta terreni imperatoris acciperet, non cessaret, non quiesceret, somnum oculis non daret, nisi prius quid sibi imperator terrenus scripsisset agnovisset. Imperator cæli, dominus hominum & angelorum, pro vita tua tibi suas epistolas transmisit; & tamen, gloriose fili, easdem epistolas ardenter legere negligis. Stude ergo, quæso, & quotidie creatoris tui verba meditare. Disce cor Dei in verbis Dei, ut ardentius ad æterna suspires, ut mens vestra ad cælestia majoribus desideriis accendatur. Tanto enim tunc major ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris sui requies nulla fuerit. Sed ad hæc agenda infundat vobis omnipotens Deus consolatorem Spiritum. Ipse mentem vestram sua præsentia impleat, & implendo levet. De me autem cognoscite, quia multas hic & innumeras amaritudines patior. Sed ago omnipotenti Deo gratias, quia minus affligor valde, quam mereor. Carissimum autem filium meum susceptum vestrum domnum Narsetem gloriæ vestræ commendo. Quem quidem scio commendatum in omnibus habetis; sed facere vos rogo quod facitis, ut dum peto quod fieri video, mercedi vestrę me petendo subjungam. Præterea excellentiæ vestræ benedictionem ea qua transmissa est caritate suscepi. Vnam vero " anatem cum duobus parvulis Atticis pro vestri amoris gratia transmittere præsumpsi, ut quotiens ad respiciendum eam vester oculus ducitur, memoria etiam mei inter occupationes tumultusque causarum in animum vestrum revocetur.

2. Cor. 8.

Eccles. 29.

* agathem legendum arbitror

XLI. AD LVMINOSVM ABBATEM.

Scribit omnia gravamina a monasterio illius auferenda.

Gregorius Luminoso abbati monasterii sancti Thomæ de Arimino.

PETITIONEM tuam congregationisque tuæ libenter suscepimus, secundum statuta patrum jurisque formam tuis precibus accommodantes effectum. Castorio fratri & coepiscopo nostro nostra præceptione transmissa est epistola, successoribusque ejus, & a te monasterioque tuo cunctam læsionis funditus abstulimus potestatem, ut nec ultra in vestro versetur gravamine, nec monasterii res describat, nec publica illic debeat esse processio: illa videlicet ei jurisdictione relicta, ut in defuncti abbatis locum alium, quem dignum communis consensus congregationis elegerit, debeat ordinare. His autem ita perfectis, in Dei opere estote soliciti, & assidue operam orationi date, ne non videatur magis vobis quæsita mentis in oratione securitas, sed male, quod absit, degentibus episcopalis evitata districtio.

XLII. AD LEONTIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

De visitatione Ariminensi melius procuranda.

Gregorius Leontio episcopo visitatori Ariminensis ecclesiæ.

Ivo p. 7. c. 12. & 13. Grat. 18. qu. 2. cap. 6.

CLERO Ariminensis ecclesiæ, cujus visitator es, conquerente, comperimus quod, remotis omnibus clericis, fraternitas tua hominibus suis patrimonii ejus gubernationem ceterasque utilitates commiserit peragendas. Quod si ita est, querelam ejusdem cleri ineptam esse non credimus. Ea de re his te hortamur affatibus, ut omnia quæ ad suprascriptam ecclesiam pertinent, per proprios ejus homines, quos ipse prævideris, sive per diaconum latorem præsentium gubernari agique disponas, ut nulla eis adversum te justa murmurandi relinquatur occasio. Si vero quædam de eis infidelitatis est fortasse suspicio, cum eis quoque homines tuos in actione constitue, ut alterna erga se solicitudine debeant esse custodes, rationes tibi modis omnibus posituri. Quidquid vero de reditibus ecclesiæ ipsius accesserit, quatuor juxta consuetudinem oportet fieri portiones, unam scilicet, quæ clero præbenda sit, aliam quæ pauperibus. De reliquis autem duabus partibus tres fieri volumus. Vnam sartis tectis profuturam, aliam pro sustentatione sua Castorio proprio episcopo dirigendam, reliquam tibimet retinendam. Si quis igitur in suprascriptæ ecclesiæ clero dignus fuerit presbyter, vel diaconus, sive in gradu alio, ordinari, liberam habebis ex nostra auctoritate eum promovendi licentiam. In lucrandis ergo animabus invigila, circa cleri rectitudinem esto solicitus. Vtilitates ecclesiæ, cujus visitationem geris, injuste perire vel deteriorari nulla surreptione permittas; ne, quod absit, & apud Deum perpetui labem periculi, & apud nos reatum culpæ possis incurrere. Comperimus præterea aliquid te annonæ de publico consequi, & hac ex re verecundia comprimi, atque in causis ecclesiæ, vel defensione pauperum, ut congruit, non esse efficacem. Propterea abstinendum est ab hoc quod verecundiam incutit, & stipendiis, quæ de ecclesia consequeris, debes esse contentus: nam si aliter facere post nostram adhortationem volueris, aliam de te æstimationem habebimus; quippe qui commissos tibi avaritiæ militare doces, quos sufficientibus stipendiis instituis non esse contentos.

XLIII. AD CASTORIVM EPISCOPVM ARIMINENSEM.

Vt Luminoso abbati ejusque monasterio nullam inquietudinem faciat.

Gregorius Castorio episcopo Ariminensi.

LVMINOSVS abbas monasterii sanctorum Andreæ & Thomæ, in Ariminensi civitate constituti, quas nobis lacrymabiliter preces effuderit, inditæ textus petitionis informat. Pro qua re fraternitatem tuam hortamur, ut obeunte abbate monasterii ipsius, ecclesia tua in describendis providendisque acquisitis, acquirendisve ejusdem monasterii rebus, nulla se occasione permisceat. Abbatem vero eidem monasterio non alium, sed quem dignum moribus atque actibus monasticæ disciplinæ communi consensu congregatio tota poposcerit, te volumus ordinare. Missas autem illic publicas per episcopum fieri omnimodo prohibemus, ne in servorum Dei secessibus popularibus occasio præbeatur ulla conventibus, & simpliciores ex hoc animas plerumque, quod absit, in scandalum trahat; frequentior quoque introitus mulieribus arceatur. Hanc autem scriptorum nostrorum paginam omni in futuro tempore a te, vel post te episcopis ordinandis, firmam statuimus illibatamque servari, ut & tua ecclesia, juvante domino, suo tantummodo sit jure contenta, & monasterium illud nulli ulterius aliqua ratione generali canonicæve jurisdictioni deserviens, remotis vexationibus ac cunctis gravaminibus, divinum opus cum summa animi devotione perficiat. Mense Iulii, indictione XIII.

Mense Iulii, indictione tertiadecima.

EPISTOLA XLIV.

Gesta synodi habitæ a beato Gregorio papa tempore Mauricii Augusti in urbe Roma.

REGNANTE in perpetuum domino nostro Iesu Christo, temporibus piissimi ac serenissimi dominorum Mauricii, & Tiberii, & Theodosii Augustorum ejusdem domini, imperio Mauricii anno * tertiodecimo, indictione tertiadecima, quinto die mensis Iulii: Gregorius papa coram sanctissimo beati Petri corpore, cum episcopis omnibus ac Romanæ ecclesiæ presbyteris residens, astantibus diaconibus & cuncto clero, dixit: In sancta Romana ecclesia, cui divina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo est valde reprehensibilis exorta, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, quos ad prædicationis officium eleemosynarumque studium vacare congruebat. Vnde fit plerumque, ut ad sacrum ministerium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur, & cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat. Qua in re præsenti decreto constituo, ut in hac sede sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque euangelicæ lectionis officium inter missarum solennia exolvant; psalmos vero ac reliquas lectiones censeo per subdiaconos

* lege mo, "mene arguit nius tra hist mss. fi

Ivo p 79. An 7. cap.

nos, vel, si necessitas fuerit, per minores ordines exhiberi. Si quis autem contra hoc decretū meum venire tentaverit, anathema sit. Et omnes responderunt: Anathema sit. Verecundum mos torporem indiscretionis involvit, ut hujus sedis pontificibus ad secreta cubiculi servitia laici pueri ac sæculares obsequantur, & cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam tamen, ut dictum est, pueri sciunt sæculares. De qua re præsenti decreto constituo, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis electi, ministerio cubiculi pontificalis obsequantur; ut is qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, & ex visione sedula exemplum profectus sumant. Consuetudo nova in ecclesia hac & valde reprehensibilis erupit, ut cum rectores ejus patrimonii urbana vel rustica prædia juri illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus æstimant, non judicio sed manibus defendant. Et cum per prædicatores suos Veritas dicat: *Nihil per contentionem*, etiam ipsum litigiosæ contentionis malum transcendunt, & res quælibet, cum æstimatur ecclesiæ posse competere, per vim tenetur. Proinde præsenti decreto constituo, ut si quis ecclesiasticorum unquam titulos ponere sive in rustico, sive in urbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem qui ecclesiæ præest, si hoc vel ipse fieri præceperit, vel sine sua præceptione factum digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Sicut indignos nos pro beati Petri apostoli reverentia mens fidelium veneratur; ita nostram infirmitatem decet semetipsam semper agnoscere, & impense sibi venerationis onera declinare. Ex amore quippe fidelium hujus sedis rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora humanda deferuntur, hæc dalmaticis contegant, easdem dalmaticas pro sanctitatis reverentia sibimet partiendas populus scindat, & cum adsint multa a sacris corporibus apostolorum martyrumque velamina, a peccatorum corpore sumitur, quod pro magna reverentia reservatur: de qua re præsenti decreto constituo, ut feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere, sedis hujus presbyteros ac diaconos censeo. Si quis vero ex eorum ordine hæc curare neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Antiquam patrum regulam sequens, nihil unquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarū, neque ex ea quam nova per ambitionem simulatio invenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelicam vero lectionem minister legit, confirmationis autem ejus epistolam notarius scribit, sicut pontificem non decet manum quam imponit vendere, ita minister vel notarius non debet in ordinatione ejus vocem suam vel calamum venundare. Pro ordinatione vero, vel pallio, seu cartis atque pastello, eumdem qui ordinandus, vel ordinatus est, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis hinc aliquid commodi appellatione exigere vel deferre forte præsumpserit, in districto Dei omnipotentis examine reatu subjacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, neque petitus post acceptas cartas & pallium aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodo causa dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus; quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non processit. Multos de ecclesiastica, seu sæculari familia, novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi in divino servitio valeant familiarius in monasteriis conversari: quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium occasionem præbemus: si vero festinantes ab omnipotentis Dei servitio incaute retinemus, illi invenimur negare quædam qui dedit omnia. Vnde necesse est, ut quisquis ex juris ecclesiastici vel sæcularis militiæ servitute ad Dei servitium converti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus: & si mores ejus atque conversatio bono desiderio ejus testimonium ferunt, absque retractatione servire in monasterio omnipotenti domino permittatur, ut ab humano servitio liber recedat, qui in divino obsequio districtiorem apperit servitutem.

[Margin: .16.qu. ; Poly. ;.tit.8. — pp.2. — Greg. .Ro. ol.3. c.7. cap. nsel. c.83. .qu. — Ibid. dist. 54. cap. Multos.]

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Gregorius Dei gratia episcopus his decretis subscripsit.
Marinianus episcopus civitatis Ravennæ subscripsit.
Paulus episcopus civitatis Nepesinensis.
Ioannes episcopus civitatis Surrentinæ.
Gratianus civitatis Nomentanæ.
Ioannes episcopus civitatis Falerinæ.
Agnellus episcopus civitatis Tarracinensis. — Dist. 96. c 1.
Romanus episcopus civitatis * Blettanæ. — * *fort* Blecanæ.
Dominicus episcopus civitatis Centumcellensis.
Pelagius episcopus civitatis Anagninæ.
Felix episcopus civitatis Portuensis.
Ioannes episcopus civitatis Veliternæ.
Candidus episcopus civitatis " Fulginiensis. — " *alias* Volsiniensis
Luminosus episcopus civitatis Ferentinæ.
Baldinius episcopus civitatis Rosellanæ.
Secundinus episcopus civitatis Tauromeniæ.
Martianus episcopus civitatis " Ferensis. — " Farensis
Homobonus episcopus civitatis Albanensis.
Dominicus episcopus civitatis Vtriculanæ.
Constantius episcopus civitatis Narniensis.
Fortunatus episcopus civitatis Neapolitanæ.
Anastasius episcopus civitatis Tiburtinæ.
Proculus episcopus civitatis Prænestinæ.

SVBSCRIPTIONES PRESBYTERORVM.

Laurentius presbyter tituli sancti Silvestri subscripsit.
Ioannes presbyter sancti Vitalis.
Speciosus presbyter sancti Clementis.
Deusdedit presbyter sancti Ioannis & Pauli.
Andromachus presbyter sancti Laurentii.
Rusticus presbyter sanctæ Susannæ.
Vibilus presbyter sancti Marcelli.
Petrus presbyter sancti Iulii & Callisti.
Spectatus presbyter sancti Vitalis.
Stephanus presbyter sancti Marci.
Felix presbyter sancti Sixti.
Petrus presbyter sanctæ Balbinæ.
Iustus presbyter sanctorum Nerei & Achillei.
Speciosus presbyter sancti Damasi.
Maurus presbyter sanctæ Priscæ.
Placitus presbyter sanctæ Balbinæ.

Victor ſanctæ Cæciliæ.
Ioannes ſancti Chryſogoni.
Aventius ſanctæ Praxedis.
Andreas ſancti Marci.
Ioannes ſanctorum Ioannis & Pauli.
Agapitus apoſtolorum.
Felix ſanctæ Sabinæ.
Bonus ſancti Euſebii.
Baſſus ſancti "Prudentis. (" Pudentis.)
Ioannes ſancti Silveſtri.
Albinus ſanctorum Marcellini & Petri.
Antonius ſanctæ Balbinæ.
Candidus ſancti Clementis.
Romanus ſancti Marcelli.
Leo ſancti Damaſi.
Aventius ſancti Quiriaci.
Fortunatus ſanctorum quatuor coronatorum.

XLV. AD ANDREAM SCHOLASTICUM.

De ordinatione Mariniani preſbyteri ad epiſcopatum, quem ſuſcepit invitus.

Gregorius Andreæ ſcholaſtico.

EXCELLENTISSIMI viri domni Patricii voluntatem in perſona Donati archidiaconi implere voluimus: ſed quia valde periculoſum eſt animæ temere cuiquam manum imponere, curæ nobis fuit vitam actuſque ejus ſubtili inveſtigatione diſcutere. Et quoniam multa inventa ſunt, ſicut eidem domno Patricio ſcripſimus, quæ eum pro culpa ab epiſcopatu removent, Dei judicium metuentes, in ordinando eo non præſumpſimus conſentire. Sed nec Ioannem preſbyterum pſalmorum neſcium præſumpſimus ordinare, quia hæc eum res minus ſui profecto habere ſtudium demonſtrabat. His igitur remotis, cum ad eligendum de ſuis a nobis partibus urgerentur, & nullum ſe habere ad hoc officium faterentur idoneum, majorque nos una cum eis teneret afflictio, tandem venerabilem virum fratrem preſbyterumque Marinianum, quem diu mecum didicere in monaſterio converſatum, communi concordantique voce atque conſenſu ſæpius petiverunt. Cuique refugienti diverſis modis vix aliquando potuit ſuaderi, ut eorum præberet petitioni conſenſum. Et quia bene nobis ejus vita eſt cognita atque in lucrandis animabus illum novimus ſolicitum nullam in ordinatione ipſius moram attulimus. Gloria itaque veſtra eum, ſicut decet, ſuſcipiat, novitatique ejus conſolationis auxilium porrigat: nam omnibus, ſicut noſtis cujuſlibet officii valde oneroſa eſt novitas. Ego autem magnam confidentiam habeo, quia omnipotens Deus, qui eum dignatus eſt ſuo gregi præponere, & ad interiora illum curanda exacuet, & ad exteriora gerenda gratiæ ſuæ pietate confortabit. Sed quia poſt longa quietis otia, ejus, ut prædiximus, novitas procul dubio perturbatur; peto, ut cum venerit tempeſtatum ſæcularium procellas fugiens, ſemper apud veſtram mentem portum quietis inveniat, & de veſtræ bono caritatis hilareſcat. Quantum vero vobis cum illo convenire valeat, citius cognoſcetis, quia ad epiſcopatum venit invitus.

XLVI. AD LEANDRUM EPISCOPUM HISPALENSEM.

Libros in expoſitionem beati Iob, & librum regulæ paſtoralis tranſmittit.

" Gregorius Leandro epiſcopo Hiſpalenſi.

" Reverendiſſimo & ſanctiſſimo fratri Leandro epiſcopo Gregorius ſervus ſervorum Dei. *ex mſ. Dominicanorum Baionenſium teſt[imonio] V. C. Stephan[i] Baluzi[i]*

QUANTO ardore videre te ſitiam, quia valde me diligis, in tui tabulis cordis legis. Sed quia longo terrarum ſpatio disjunctum te videre nequeo, unum, quod mihi de te dictavit caritas, feci ut librum regulæ paſtoralis, quem in epiſcopatus mei exordio ſcripſi, & libros quos in expoſitionem beati Iob jamdudum me feciſſe cognoviſti, ſanctitati tuæ cum communi filio Probino preſbytero veniente tranſmitterem. "Et tuæ quidem caritati in eo opere tertiæ & quartæ partis codices non tranſmiſi, quia eos ſolummodo invenio, quos ex ejuſdem partibus codicis, quos jam monaſteriis dedi, excerpſi. Hos itaque ſanctitas tua ſtudioſe percurrat, & peccata mea ſtudioſius defleat, ne mihi culpæ gravioris ſit, quod quaſi ſcire videor quod agere prætermitto. In hac vero eccleſia quantis cauſarum tumultibus premor, ipſa caritati tuæ epiſtolæ meæ brevitas innoteſcit, quando ei parum loquor, quem magis omnibus diligo.

" *Ibide[m] legitur*: Et qui[a] in eo o[pere] tertiæ [&] quartæ [par]tis co[dices] habui[...] iam m[ona]ſteriis didi. l. ſ. e

XLVII. AD NOBILES SYRACUSANOS.

De epiſcopo eis eligendo, qui anteceſſoris probitatem imitari poſſit.

Gregorius nobilibus Syracuſanis.

LAUDIS veſtræ teſtimonium, quam direxiſtis epiſtola, electionis vos onera ſapienter declinaſſe ſignificat. Et quoniam noſtro hoc arbitrio commiſiſtis, ac multa bona de venerandæ memoriæ quondam Maximiano epiſcopo referentes talem vobis ordinari depoſcitis, vos quidem ſicut decet fideles filios facitis, quia hæc de digno ſolicitoque patre teſtamini, & obtrectantibus aliis bona ipſius etiam poſt obitum non tacetis. Unde oramus omnipotentem dominum, ut & vobis pro ſinceritatis veſtræ voluntate retribuat, & obloquentibus clementer ignoſcat. Hoc tamen ſciat magnitudo veſtra, quia civitati illi quem dare poſſimus, Maximiano reverendiſſimo ſimilem non habemus. Sed quia a clero & plebe eccleſiæ Syracuſanæ Agatho, ab aliquibus autem alter eligitur; hunc qui a clero & plebe electus eſt ad nos interim venire neceſſe eſt, ut utriſque cominus conſtitutis, ille qui Deo placuerit, & utilior viſus fuerit, ordinetur. Nam deſiderii noſtri eſt, talem illic cum Chriſti gratia ordinare pontificem, qui bonorum ſupradicti epiſcopi, cujus vos actionibus teſtimonium perhibetis, in omnibus debeat Deo adjutore imitator exiſtere."

" Deu[s] incolu[mem] cuſtod[iat] revere[ndiſ]ſime fi[lii]

XLVIII. AD IOANNEM ABBATEM DE REGIO.

De correctione monaſterii ſancti Andreæ.

Gregorius Ioanni abbati de Regio.

EA quæ ad correptionem religioſarum pertinent perſonarum nos præterire nec decet nec convenit. Pervenit itaque ad nos in monaſterio ſancti Andreæ, quod juxta Vulcanum eſt poſitum, multa perpetrari facinora. Atque ideo auctoritatis noſtræ præceptione ſuffultum, ad id te monaſterium proficiſci neceſſe eſt, & omnia quæ dicuntur ſubtili inveſtigatione diſcutere. Et ſi ita, quod abſit, inveneris, ſic in illos regulariter vindicabis, ut digna eos correctio a pravis & illicitis de cetero doceat actibus abſtinere.

XLIX. AD PETRUM ET PRUDENTIUM ISTRIÆ EPISCOPOS.

Scribit de fide eis satisfacturum se, promittitque Romam venientibus nullam molestiam illaturum.

Gregorius Petro & Prudentio episcopis de Istria.

DEUS qui lætatur in unitate fidelium, & revelat quærentibus veritatem, cordibus vestris, dilectissimi fratres, aperiat, quanto vos desiderio in gremio cupiam sanctæ universalis ecclesiæ contineri, & in ejus manere in unitate concordes. Quod fore non dubito, si abjecto contentionis stimulo, satisfieri vobis veraciter de his de quibus est dubietas intendatis. Remeantis autem Castorii notarii mei relatione edoctus sum, fraternitatem vestram ad me habere desiderium veniendi, si promissum fuerit quia nullam molestiam sustinebit. Hoc ego cognoscens & opto, & succensus ardore caritatis invito, ut ad me veniendi debeatis laborem assumere, quatenus pariter conferentes, quæ vera & Redemptori nostro sunt placita, & communiter loquamur, & modis omnibus teneamus. Ego vero divinæ protectionis gratia suffragante, satisfacere vobis de quibus dubitatis paratus sum, & confido de omnipotentis Dei misericordia, quod ita vobis satisfactio mea interius inhærebit, ut nihil caritati vestræ de cetero possit ambiguum remanere. nam illa quæ sanctissimæ quatuor Synodi sapuerunt atque definierunt, sicuti prædecessor noster sanctissimus Leo papa, ita ea & nos sapimus, sequimur, ac tenemus, nec ab earum fide aliquo modo dissentimus. Sed quia plus persona præsens quam epistola satisfacit, hortor, dilectissimi fratres, ut ad me venire, sicut præfatus sum, debeatis, dummodo ratione percepta a concordia sanctæ universalis ecclesiæ dissensio vos nulla dissociet. Hoc tamen certa sit vestra caritas, quia vos & cum affectu quo decet suscipiam, & cum gratia relaxabo. Nec aliquam vos, vel quoscumque alios qui pro hac ad me causa venire voluerint, afflictionem vel molestiam sustinere promitto. Sed seu ac consentiendum mihi cor vestrum misericordia divina compunxerit, sive quod absit, in ea vos durare dissentione contigerit, ad propria vos remeare quando vos volueritis, juxta promissionem meam sine læsione vel molestia relaxare curabimus.

Mense Augusto, indictione decima tertia.

L. AD VIRGILIUM EPISCOPUM ARELATENSEM.

Vices illi suas in regno Chideberti concedit. Monet ut simoniacam labem prohibeat, & ne ex laicis repente fiant episcopi. De pallii usu, & quatenus vices apostolicas obire debeat.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi.

OQUAM bona est caritas, quæ absentia per imaginem, præsentia sibimetipsis exhibet per amorem, divisa unit, confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta consummat. Quam recte prædicator egregius vinculum perfectionis vocat: quia virtutes quidem ceteræ perfectionem generant, sed tamen eas caritas etiam ligat, ut ab amantis mente dissolvi jam nequeant. Hac itaque virtute, frater carissime, plenum te esse reperio, sicut mihi de te, & hi qui ex Gallicanis partibus veniunt, & epistolæ tuæ ad me directæ verba testantur. Quod vero in eis, juxta antiquum morem, usum pallii ac vices sedis apostolicæ postulasti, absit ne aut transitoriæ potestatis culmen, aut exterioris cultus ornamentum, in vicibus nostris ac pallio quæsisse te suspicer. Sed quia cunctis liquet, unde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem sedis apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quam bona soboles ad sinum matris ecclesiæ recurrit? Libenti ergo animo postulata concedimus, ne aut vobis quidquam de debito honore subtrahere, aut præcellentissimi filii nostri Childeberti regis petitionem contempsisse videamnr. Sed jam nunc studio majori res indiget, ut cum honor crescit, etiam solicitudo proficiat, & erga ceterorum custodiam vigilantia excrescat, vitæ quoque merita subjectis in exemplum veniant, & nunquam sua per suscepti honoris gratiam, sed lucra cælestis patriæ vestra fraternitas exquirat. Nostis enim quid beatus apostolus gemens dicat: *Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ sunt Christi Iesu.* Quibusdam namque narrantibus agnovi, quod in Galliarum vel Germaniæ partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit: scimus quippe ex evangelio quid Redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo jam innuitur quid sequatur; quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum Deo judice cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui precio ad sacrum ordinem perducitur, jam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratior est aliis venumdare quod emit. Et ubi est, quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum prima simoniaca hæresis sit contra ecclesiam exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum, quem quis precio ordinat, provehendo agit ut hæreticus fiat? Alia quoque nobis res est valde detestabilis nuntiata, quod quidam ex laico habitu, per appetitum gloriæ temporalis, defunctis episcopis tonsurantur & fiunt subito sacerdotes. Qua in re jam notum est qualis ad sacerdotium venit, qui repente de laico habitu ad sacrum transit ducatum, & qui miles nunquam extitit, dux religiosorum fieri non pertimescit. Quam iste prædicationem habiturus est, qui fortasse nunquam audivit alienam? aut quando aliena mala corrigat, qui necdum sua flevit? Et cum ad sacros ordines Paulus apostolus neophytum venire prohibeat, sciendum nobis est, quia sicut neophytus tunc vocabatur, qui adhuc noviter erat eruditione plantatus in fide; ita nunc inter neophytos deputamus, qui adhuc novus est in sancta conversatione. Scimus autem, quod ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, nisi novitatis suæ humore siccentur; ne si ante pondera quam solidantur accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant. Et cum ad ædificium arbusta succidimus, ut prius viriditatis humor exsiccari debeat exspectamus; ne si eis adhuc recentibus fabricæ pondus imponitur, ex ipsa novitate curventur,

Philip. 2.
Grat. 1. q. 1. c. Quibusdam.
Matth. 21.
Matth. 10.
1. Tim. 3. Grat. dist. 48. cap. Sicut. Ivo. part. 5. cap. 131. 132.

corruentur, & confracta citius corruant, quæ A immature in altum levata videbantur. Cur ergo hoc non subtiliter in hominibus custoditur, quod in lignis quoque ac lapidibus tanta consideratione perpenditur? Qua de re necesse est, ut vestra fraternitas præcellentissimum filium nostrum Childebertum regem admonere studeat, ut hujus peccati maculam a regno suo funditus repellat, quatenus omnipotens Deus tanto illi apud se majora retribuat, quanto eum conspicit, & amare quod ipse diligit, & vitare quod odit. Itaque fraternitati vestræ vices nostras in ecclesiis quæ sub regno sunt precellentissimi filii nostri Childeberti, juxta antiquum morem, Deo auctore committimus: singulis siquidem metropolitis, secundum priscam consuetudinem, proprio B honore servato, pallium quoque transmisimus, quo fraternitas tua intra ecclesiam ad sola Missarum solennia utatur. Sicubi autem longius episcoporum quisquam pergere forte voluerit, sine tuæ sanctitatis auctoritate ei ad loca alia transire non liceat. Si qua vero inquisitio de fide, vel fortasse aliarum rerum inter episcopos causa emerserit, quæ discerni difficilius possit, collectis duodecim episcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiverit, discussa veritate ad nostrum judicium referatur. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vos in moribus servare concedat. Data die VI * Iunii, indictione XIII.

Grat. dist. 100. cap. 6. Anselm. lib 6. cap. 98.

* Melius Augusti, ut vel ipsa epistolarum series docet.

C

NOTA IACOBI SIRMONDI. S. I.

1 *Virgilio episcopo Arelatensi.*] Hanc epistolam, & quinquagesimam secundam sequentem, paucis demptis usurpavit Ioannes VIII. cum suas item in Gallia vices Rostagno episcopo Arelatensi committeret, ut infra ad annum Christi 876. videre est.

LI. AD IOANNEM EPISCOPUM CORINTHIORUM.

De Anastasio episcopo deposito, & diacono ejus, & de aliis plurimis.

Gregorius Ioanni episcopo Corinthiorum.

ÆQUITATEM atque solicitudinem Secundini fratris & coepiscopi nostri, quæ D olim bene nobis est cognita, etiam series indicata scriptorum vestrorum monstravit. In qua re valde placuit, lætosque nos reddidit, quia in causa Anastasii quondam episcopi, quam ei examinandam injunximus, vigilantiam suam & diligenter exercuit, & cognita crimina, ut iustitia poscebat, & oportuit, vindicavit. Sed in his omnibus gratias omnipotenti Deo referimus, qui desistentibus quibusdam accusatoribus, cognitioni ejus veritatem, ne tantorum causa facinorum latere potuisset, ostendit. Quoniam vero in eadem sententia, in qua suprascriptum Anastasium juste damnatum constat atque depositum, sic quasdam suprascriptus frater & coepiscopus noster ultus personas est, ut nostro arbitrio reservaret; idcirco quid de eis tenendum servandumque sit præsenti epistola signare perspeximus. Paulum itaque diaconum latorem præsentium, quamvis culpa sua vehementer confundat atque redarguat, quod deceptus promissione ab accusatione nuper depositi quondam episcopi sui destiterit, & cupiditatis studio silere contra animam suam potius quam prodere vera consenserit; tamen quia plus esse convenit nos misericordes quam districtos, hanc ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine locoque suo recipiendum esse censemus Nam ei a tempore prolatæ sententiæ afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam hujus posse culpæ sufficere. Euphemium vero atque Thomam, qui pro deferenda accusatione episcopi sui sacros ordines acceperunt, eisdem sacris privatos ordinibus esse censemus. atque ita sicuti sunt depositi volumus permanere. nec unquam eos sub qualibet excusationis specie sacros in ordines revocari decernimus. Nam nimis indignum, & contra ecclesiasticæ regulam disciplinæ est, ut honore quem non ex meritis, sed pro sceleris præmio perceperunt, fungantur. Quia tamen plus misericordiæ quam districtæ nos convenit operam dare justitiæ, eosdem Euphemium atque Thomam in ordine locoque tantummodo, unde ad ordines sacros promoti fuerant, volumus revocari, & cunctis diebus vitæ suæ eorumdem locorum continentiam, sicut consueverant ante, percipiant. Clematium vero lectorem similiter benignitatis intuitu in ordinem locumque suum revocandum esse constituo. Quibus etiam omnibus, id est, Paulo diacono, Euphemio, Thomæ atque Clematio commoda sua secundum locum & ordinem in quo quisque eorum est, sicut solitus erat accipere, a præsenti tertia decima indictione vestra fraternitas sine aliqua studeat imminutione præbere. Quia igitur suprascriptus Paulus diaconus multa se pro utilitate ecclesiæ vestræ memorat expendisse, & ut ea possit recipere, fraternitatis vestræ solatio desiderat adjuvari; hortamur, ut si ita est, omni ei possibilitate ad recipienda quæ dedit debeatis concurrere, atque vestris eum auxiliis adjuvare; quia nulla ratio patitur ut in his quæ pro utilitate generalitatis impendit aliquod sustineat injuste dispendium. Præterea tres libras auri, quas imminente suprascripto fratre & coepiscopo nostro Secundino eumdem Paulum diaconum pro utilitate vestræ dedisse constat ecclesiæ, fraternitas vestra eas cessante dilatione restituat; ne quod absit non rationabiliter, sed sola eum gravare voluntate tantummodo videatur.

LII. AD EPISCOPOS GALLIARUM.

Ut Virgilio Arelatensi, cui vices suas commisit, obediant, ab eoque vocati ad Synodum veniant, nec ad longinqua loca sine illius auctoritate pergant.

Gregorius universis episcopis Galliarum qui sub regno Childeberti sunt.

AD hoc dispensationis divinæ provisio gradus diversos, & ordines constituit esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent * vera concordiæ fieret ex diversitate contextio, & recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratione subsistere, nisi hujusmodi magnus eam differentiæ ordo servaret. Quia vero quæque creatura in una eademque qualitate gubernari vel vivere non potest, cælestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sunt angeli, & sunt archangeli, liquet quod non sunt æquales, sed in potestate & ordine, sicut nostis, differt alter ab altero. Si ergo inter hos qui sine peccato sunt ista constat esse distinctio; quis hominum abnuat huic se libenter dispositioni submittere, cui novit etiam angelos obedire? Hinc

* una.

Hinc etenim pax & caritas mutua se vice complectuntur, & manet firma concordiæ in alterna & Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur unumquodque tunc salubriter completur officium, cum fuerit unus ad quem possit recurri præpositus; idcirco opportunum esse perspeximus, in ecclesiis quæ sub regno præcellentissimi filii nostri Childeberti regis sunt, secundum antiquam consuetudinem, fratri nostro Virgilio Arelatensis civitatis episcopo vices nostras attribuere; quatenus & catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor synodorum, Deo protegente solita devotione servetur, & si inter fratres consacerdotesque nostros aliqua evenerit forte contentio, auctoritatis suæ vigore, vicibus nempe sedis apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam injunximus, ut si quarumdam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præsentia opus sit, congregatis sibi in numero competenti fratribus & coepiscopis nostris, salubriter hoc servata æquitate discutiat, & canonica integritate definiat. Si quam vero contentionem, quod longe faciat divina potentia, de fidei causa evenire contigerit, aut negotium emerserit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio sedis apostolicæ indigeat, examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem; quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. Et quoniam necesse est ut ad eum, cui nostras vices injunximus, quoties oportere perspexerit, pro facienda collatione aptis debeant episcopi temporibus convenire; hortamur ut nullus mandatis ejus inobediens esse præsumat, nec communi congregationi interesse postponat, nisi aut corporis infirmitas quempiam fortasse vetuerit, aut cujusdam eum causæ justa excusatio minime venire permiserit. Hi tamen, qui prohibente aliqua necessitate nequeunt in synodum convenire, loco suo "presbyterum aut diaconum dirigant; quatenus quæ a nostro vicario, Deo auxiliante, fuerint definita, ad eum qui absens est, per ipsum quem miserit fida relatione perveniant, ut inconcussa firmitate serventur, & nullius ea quæ constituerit audeat occasionis excusatio violare. Hoc etiam vos pariter prævidimus admonendos, ut nullus vestrum ad longinquiora loca sine præfati fratris & coepiscopi nostri Virgilii auctoritate tentet aliquo modo proficisci; scientes quia & prædecessorum nostrorum, qui vices suas ejus prædecessoribus commiserunt, sic procul dubio mandata definiunt. Hortamur præterea, ut de officio suo sit quisque vestrum solicitus, ut qui promissam cupit mercedem pastionis accipere, commissum sibi gregem solicitudine & oratione custodiat; ne lupus insidians oves creditas invadendo dilaniet, & sit in retributione pœna pro munere. Optamus igitur, fratres carissimi, & totis omnipotentem dominum precibus exoramus, ut dilectionem vestrã in amoris sui constantia faciat magis magisque fervescere, atque in pace ecclesiæ manere, & in una vos concedat magnopere retineri concordia. Nuntiatum vero nobis est, quod per simoniacam hæresim ad sacros quidam ordines adducantur, & hoc suprascripto fratri & coepiscopo nostro Virgilio per omnia prohibendum mandavimus. Quod ut vestra fraternitas recognoscat, & studiose custodiat, & ipsa coram vobis est epistola relegenda. Data die XI. mensis Augusti, indictione XIII.

[Margin: Virgilii c XI. pagi- 2. D. C.]

LIII. AD CHILDEBERTUM REGEM FRANCORUM.

Virgilio se vices suas, & pallium regis petitu concessisse: hortatur vicissim ut illi faveat in prohibenda simonia, & ne ex laicis repente fiant episcopi.

Gregorius Childeberto regi Francorum.

LÆTOS nos excellentiæ vestræ vehementer fecit epistola, quæ pia vos affectione de honore & reverentia sacerdotali testatur esse solicitos. Hinc etenim cunctis ostenditis fideles Dei vos esse cultores, dum sacerdotes ipsius grata ac debita veneratione diligitis, & Christiana devotione quidquid ad eorum augmentum pertinet agere festinatis. Unde & gratanter ea quæ scripsistis accepimus, & quæ voluistis animo libenti concessimus. Atque ideo fratri nostro Virgilio Arelatensis civitatis episcopo vices nostras juxta antiquum morem & excellentiæ vestræ desiderium, Deo favente, commisimus: cui etiam & pallii usum, sicut prisca habuit consuetudo, concessimus. Sed quia aliqua ad nos perlata sunt quæ & omnipotentem Deum nimis offendunt, & quamplurimum sacerdotii honorem reverentiamque confundunt, quæsumus ut potestatis vestræ adnitente censura modis omnibus emendentur; ne dum laudandæ devotioni vestræ res temerariæ ac perversæ repugnant, aliorum, quod absit, culpa aut regnum vestrum gravetur, aut anima. Pervenit autem ad nos obeuntibus episcopis quosdam ex laicis tonsurari, atque ad episcopatum præcipiti saltu conscendere, & qui discipulus non fuit inconsiderata ambitione magister efficitur; & quoniam quod possit docere non didicit, sacerdotium tantummodo gerit in nomine, nam laicus in sermone pristino perseverat & opere. Quomodo ergo pro aliorum peccatis intercessurus est qui sua primitus non deflevit? Talis enim pastor non munit gregem, sed decipit; quia dum contradicente verecundia non potest aliis quod ipse non facit suadere, quid est aliud nisi ut plebs dominica prædonibus populanda remaneat, & inde sumat interitum, unde salutiferæ protectionis magnum debuit habere subsidium? Quod quam pravum sit quamve perversum, ex sua quoque ordinatione excellentiæ vestræ celsitudo perpendat. Certum namque est non vos ante exercitui ducem præponere, nisi vobis labor ejus fidesque probata constiterit, nisi eum anteactæ vitæ virtus & solicitudo aptum esse monstraverit. Si vero non aliis nisi hujusmodi viris committitur gubernandus exercitus, qualis dux esse debeat animarum, ex istius rei consideratione, seu comparatione bene colligitur. Sed verecundum nobis est, & dicere pudet, quia ducatum sibi sacerdotes arripiunt, qui exordium religiosæ militiæ non viderunt. Simul autem & illud valde execrandum nobis est nuntiatum, quod sacri ordines per simoniacam hæresim, id est, accepto præmio conferuntur. Et quia pestiferum nimis est, & sanctæ ecclesiæ universali contrarium, in sacrum quempiam ordinem non meritis, sed precio collocari, hortamur, ut tam detestabile facinus de regno suo excellentia vestra prohiberi præcipiat. Nam ipse se ad hoc officium ostendit prorsus indignum, qui donum Dei pecunia mercari non metuit, & commodis præsumit appetere, quod habere per gratiam non meretur. Hæc igitur, præcellentissime

præcellentissime fili, idcirco admoneo, quia A animam vestram salvari desidero. Quæ etiam dudum scribere volui, si voluntatem meam innumeræ occupationes minime præpedissent. At postquam se congruum rescribendi tempus ingessit, quod facere me oportuit non omisi. Salutantes itaque excellentiam vestram paternæ caritatis affectu, petimus ut cuncta quæ suprascripto fratri & coepiscopo nostro fieri servarique mandavimus, favoris vestri præsidio compleantur, ne cujusquam ea aliquo modo elatione aut superbia convelli permittatis, sed sicut per prædecessores ejus singulos sub gloriosi patris vestri regno servata sunt, ita quoque auxilio B vestro solicita omnino devotione serventur. Oportet ergo, ut hoc nobis vicarie rependatur, & sicut nos vestram implere non distulimus voluntatem, ita & vos propter Deum, & beatum Petrum apostolorum principem, nostra faciatis in omnibus servari statuta; quatenus excellentiæ vestræ laudabilis & Deo placita se circumquaque tendat opinio. Data die XII. mensis Augusti, indictione XIII.

LIV. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

De usu pallii ei concesso.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

Ioan. diac. lib. 4. c. 5. APOSTOLICÆ sedis benevolentia, & antiquæ consuetudinis ordine provocati, fraternitati tuæ, quam in Ravennati ecclesia gubernationis suscepisse constat officium, pallii usum prævidimus concedendum. Quo non aliter te uti memineris, nisi in propria tuæ civitatis dimissis jam filiis ecclesia procedens, a salutatorio ad sacra missarum solennia celebranda: peractis vero missis, idem in salutatorio rursum curabis deponere. Extra ecclesiam vero non amplius illo tibi, nisi quater in anno, in letaniis quas ad decessorem tuum Ioannem expressimus, uti permittimus; hoc nihilo minus admonentes, ut sicut a nobis hujusmodi decoris usum ad sacerdotalis officii honorem largiente domino percepisti, ita etiam morum atque actuum probitate D ad Christi gloriam susceptum adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris invicem decore conspicuus, si ad hujusmodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordent. Omnia etiam privilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

LV. AD IOANNEM EPISCOPUM CORINTHIORUM.

Quomodo gregem Dei gubernare debeat.

Gregorius Ioanni episcopo Corinthiorum.

POSTQUAM Deus noster, cui nihil occultum est, de ecclesiæ suæ gubernatione nefandam pollutionis pestem abjiciens, vos ad ejus vo- E luit regimen adducere, magna vobis præcavendum est solicitudine, ut post vulnera, & diversa prioris mali pastoris contagia; in fraternitate vestra grex dominicus consolationem ac salubre medicamentum inveniat. Sic ergo præcedentis contagii maculam manus vestræ actionis abstergat, ut nulla execrandæ pravitatis illius vestigia, nullam sinat manere memoriam. Sit igitur erga subjectos solicitudo laudabilis. Exhibeatur cum mansuetudine disciplina. Sit cum discretione correptio. Iram benignitas mitiget, benignitatem zelus exacuat, & ita alterum condiatur ex altero, ut nec immoderata ultio plus quam oportet affligat, nec iterum frangat rectitudinem disciplinæ remissio. Instructio commissi populi fraternitatis vestræ sit actio. Videat in vobis quod diligat, cernat quod imitari festinet. Exemplo vestro vivere doceatur. A recto itinere te duce non deviet: ad Deum vos sequendo perveniat, ut tot ab humani generis salvatore retributiones accipias, quot lucra ei operatus fueris animarum. Labora itaque, frater carissime, & ita totam mentis & cordis ad hoc efficaciam dirige, quatenus digne in futuro merearis audire: *Euge serve bone, & fidelis, intra in gaudium domini tui.* Luc. 19. Pallium vero, sicut per epistolam vestram, quam per Andream fratrem & coepiscopum nostrum suscepimus, postulastis, direximus, quo ita vos uti necesse est, sicut prędecessores vestri usi, concedentibus nostris prædecessoribus, approbantur. Præterea pervenit ad nos, quod in illis partibus nullus ad sacrum ordinem sine commodi datione perveniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex euangelio quid redemptor noster per semetipsum fecerit; Matth. quia ingressus templum, cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere, est C de sancto Spiritu, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodū temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo jam innuitur quid sequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum Deo judice cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui ad sacrum ordinem perducitur, jam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratior est aliis venumdare quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Matth. Et cum primo contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur, cur non videtur, quia eū quem quis cum precio ordinat, provehendo agit ut hæreticus fiat? Quia ergo hanc nefandissimam pravitatem sancta universalis omnino damnat ecclesia; hortamur fraternitatem vestram, ut tam detestabile & tam immane peccatum de locis omnibus, quæ sub se sunt, solicitudinis suæ modis omnibus compescat instantia. Nam si quid tale aliquid deinceps fieri senserimus, jam non verbis, sed canonica hoc ultione corrigemus; & de vobis, quod non oportet, aliud incipiemus habere judicium. Novit autem fraternitas vestra, quia prius pallium nisi dato commodo non dabatur. Quod quoniam incongruum erat, facto concilio ante corpus beati Petri apostolorū principis, tam de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere sub districta interdictione vetuimus. Oportet ergo ut neque per commodum, neque per gratiam, aut quorumdam supplicationē aliquos ad sacros ordines consentiatis vel permittatis adduci. Nam & peccatum, sicut diximus, grave est, & sine correptione hoc non patimur remanere. Suprascriptum vero Andream fratrem & coepiscopum nostrum ob hoc tarde suscepimus, quia renuntiante fratre & coepiscopo nostro Secundino didicimus, epistolas vestras sibi eum in Ioannis Larissæi episcopi excusatione finxisse. Et nisi bona vestra nobis quæ audivimus suasissent, nulla illum habuimus ratione suscipere. Data die XV. mensis Augusti, indictione XIII.

LVI. AD EPISCOPOS GRÆCIÆ.

Vt nullus per præmium ordinetur. Pariterque exponit, quod dominus cathedras columbas vendentium evertit.

Gregorius universis episcopis per Helladiam provinciam constitutis.

GRATIAS omnipotenti Deo vobiscum, fratres carissimi, refero, qui latens vulnus, quod antiquus hostis intulerat, ad omnium fecit pervenire notitiam, & de ecclesiæ suæ corpore salutifera illud incisione compescuit. Ex qua re & gaudendum nobis est, & dolendum. Gaudendum quippe correctione facinoris, dolendum vero de casu fratris. Sed quoniam plerumque alterius casus alterius solet esse cautela; quo quisque cadere timet, attendat, aditum hosti non præbeat, non putet latere quod agitur; nam Veritas clamat:
th. 10. *Nil opertum quod non reveletur, & occultum quod non sciatur.* Hæc enim vox actionis nostræ jam præco est, & ipso teste modis omnibus adducitur ad publicum quod agitur in secreto. Aut quis actus suos ante illum nitatur abscondere, qui eorum & testis & judex est? Quia vero nonnunquam dum aliud attenditur, aliud non cavetur; oportet ut contra omnes hostis insidias quisque debeat esse solicitus, ne dum in uno vincit, superetur in altero. Nam & terrenus hostis, qui munita loca cupit invadere, pugnandi arte sic utitur. Latenter quidem ponit insidias, & ad unius loci se expugnationem totus ostendit, ut dum ad defensionem loci illius ubi instat periculum convenitur, loca alia de quibus nulla est suspicio capiantur. Et evenit, ut qui cognitus resistentis virtute repulsus est, latens obtineat quod certando non potuit. Sed quia in his omnibus divinæ protectionis auxilio opus est, voce cordis singuli clamemus ad dominum, dicentes:
39. *Domine, ne longe facias auxilium tuum a me, ad defensionem meam respice.* Manifestum namque est, quia nisi ipse auxiliatus fuerit, & ad se clamantes defenderit, hostis noster vinci non poterit. Præterea epistolam caritatis vestræ per Andream fratrem & coepiscopū nostrum suscipientes, pallium Ioanni fratri nostro Corinthiorum episcopo nos transmisisse cognoscite: cui vos magnopere convenit obedire, præsertim dum hoc sibi & antiquæ consuetudinis ordo defendat, & bona ejus, quibus ipsi testimonium perhibetis, in-
art. 5. vitent. Quibusdam namque narrantibus agnovi,
108. quod in illis partibus nullus ad sacrum ordinem
. libro sine commodi datione perveniat. Quod si ita est,
. 21. flens dico, gemensque denuntio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex euangelio quid
th. 21. redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus in templum, cathedras vendentium columbas evertit. Columbas quippe vendere, est de sancto Spiritu, quem sibi consubstantialem Deus omnipotens per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, innuitur quid sequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum Deo judice cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque, qui ad sacrum ordinem perducitur, jam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratior est aliis vende-
h. 10. re quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum primo contra

A sanctam ecclesiam simoniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, provehendo agit ut hæreticus fiat? Ideoque hortamur, ut nullus vestrum denuo hoc fieri patiatur, sed neque gratia alicujus, neque supplicatione aliquos ad sacros ordines audeat promovere, nisi eum quem vitæ & actionis qualitas ad hoc dignum esse monstraverit. Nam si aliter factum denuo senserimus, districta & canonica illud noveritis ultione compesci. Data die XV. mensis Augusti, indictione XIII.

B LVII. AD RELIGIOSOS IN ANGLIAM EUNTES.

Hortatur eos qui in Angliam proficiscuntur, ut nullis laboribus perterreantur, sed inchoata perficiant.

Gregorius episcopus servorum Dei servis domini nostri Iesu Christi.

QVIA melius fuerat bona non incipere, quam ab his quæ cœpta sunt cogitatione retrorsum redire, summo studio, dilectissimi filii, oportet ut opus bonum, quod cœpistis, auxiliante domino, compleatis. Nec labor vos ergo itineris, nec maledicorum hominum linguæ deterreant, sed omni instantia, omnique fervore, quæ inchoastis Deo auctore peragite; scientes quod laborem magnum major æternæ retributionis gloria consequetur. Remeanti autem Augustino præposito vestro, quem & abbatem vobis constituimus, in omnibus humiliter obedite, scientes vestris animabus per omnia profuturum, quidquid a vobis fuerit in ejus admonitione completum. Omnipotens Deus sua vos gratia protegat, & nostri laboris fructum in æterna me patria videre concedat, quatenus etsi vobiscum laborare nequeo, simul in gaudio retributionis inveniar, quia laborare scilicet volo. Ex Paulo diacono libro 2. c. 34.

D GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER V.

Indict. XIV. anno ordinationis ejus VI.

I. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

De testamento a Ioanne episcopo condito.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

SICUT injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desiderantium non est differenda petitio. Presbyteri igitur ac diaconi atque clerus fraternitatis vestræ oblata nobis petitione conquesti sunt Ioannem quondam de-
E cessorem tuum, condito testamento, diversa in ecclesiæ suæ gravamina conscripsisse. Et petiverunt ut hæc in damnum ecclesiæ suæ, prohibente quippe lege, nulla deberent occasione persolvi. Et quamvis postquam hereditas illius successioque repudiata est, ad hæc te satisfacienda ratio nulla constringat, verumtamen ex abundanti his te hortamur affatibus, ut ea quæ de ecclesia sua, vel de acquisitis in episcopatu rebus contra legum fieri statuta disposuit, fraternitas vestra nec auctoritatem præbeat, nec aliqua in his ratione consentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante episcopatum habuit, quod quidem prius ecclesiæ suæ non contulit, fieri voluit, vel decrevit, firmum per omnia robur obtinere necesse est; nec quisquam ecclesiasticorum

id contra rationem tentet qualibet excusatione A convellere. Quia vero dum viveret sæpius a nobis expetiit, ut ea quæ in monasterio illo contulerat, quod juxta ecclesiam sancti Apollinaris ipse construxerat, nostra debuissemus auctoritate firmare, & nos facturos hoc esse promisimus, fraternitatem vestram necessario duximus adhortandam, ut nihil de his quæ illic contulit atque constituit aliquo modo patiatur imminui, sed omnia firma studeat stabilitate servari. Hujus igitur monasterii & collectarum illic rerum quia in testamento quod condidit fecisse noscitur mentionem, sciendum vobis est non ea nos ideo confirmasse, quoniam supremam ejus sequimur voluntatem, sed quia ei hoc, sicut diximus, viventi promisimus. Hæc itaque omnia fic solicite fraternitas vestra implere festinet, quatenus & quæ in suprascripto monasterio constituit, & a nobis sunt firmata, serventur, & illa, quæ in damnum dari vel fieri per testamentum suæ decrevit ecclesiæ, nullam, prohibente nempe lege, obtineant firmitatem.

Grat. 12. qu. 3. c. Quia.

II. AD RAVENNATES.

De * Mariniano episcopo, quod rectæ fidei sit.

* al. Maximiano

Gregorius clero & plebi ecclesiæ Ravennæ.

PERVENIT ad nos quosdam homines maligni spiritus instigatione pervasos, erga opinionem fratris & coepiscopi nostri Mariniani mentes vestras corrumpere falsa locutione voluisse; dicentes quod idem frater noster minus quam decet sanctam Calchedonensem synodum veneretur. De qua re omnibus vobis & ipse præsens de integritate suæ fidei satisfacit, & nos per omnia testamur eum a cunabulis in sanctæ universalis ecclesiæ gremio nutritum, rectam prædicationem fidei cum vitæ suæ attestatione tenuisse. Veneratur enim sanctam Nicænam synodum, in qua Arius; Constantinopolitanam, in qua Macedonius; Ephesinam primam, in qua Nestorius, & sanctam Calchedonensem synodum, in qua Dioscorus atque Eutyches damnatus est. Si quis autem contra harum quatuor synodorum fidem, & contra sanctæ memoriæ Leonis papæ tomum atque definitionem aliquid unquam loqui præsumat, anathema sit. Proinde satisfactionem plenissimam recipientes, caritate integra, puro corde, pastorem vestrum diligite, ut apud Deum purius fusa ejusdem vobis valeat prodesse intercessio pastoris.

III. AD MAXIMUM PRÆSUMPTOREM SALONITANUM.

Maximus per simoniacam hæresim ordinatus, Romam citatur.

*Gregorius * Maximo præsumptori ecclesiæ Salonitanæ.*

* al. Maximiano

Ivo part. 3. cap. 89.

QUOTIENS contra ecclesiasticam quid gestum dicitur disciplinam, ne nos ante Deum culpa ex dissimulatione redarguat, irrequisitum hoc relinquere non audemus. Pervenit itaque ad nos, quod per simoniacam hæresim fueris ordinatus. Sed & alia de te multa hic dicta sunt, de quibus unum quammaxime fuit, propter quod necesse habuimus te summopere per scripta nostra prohibere, ne missarum solennia celebrare debuisses, donec quid esset verius potuissemus addiscere. Ne ergo, fili, ecclesiæ diu videantur non habere pastorem, & ne per hæc quæ dicuntur, si indiscussa remanserint, hujusmodi se vitium tendat in plurimos; hortamur ut ad nos venire omni postposita excusatione festines, quatenus servata justitia, hæc & cognoscere, & finire secundum canonica instituta Christo revelante possimus. Ita autem fac, ut ad veniendum amplius jam moras non ingeras, ne ipsa te magis absentia obnoxium his quæ dicuntur assignet, & nos in te hæc res non solum propter dicta crimina, quæ purgare subterfugis, sed etiam propter inobedientiæ culpam durius, scilicet ut in contumacem, cogat ex concilio ferre judicium.

IV. AD CYPRIANUM DIACONUM.

B Præcipit modios tritici pauperibus erogare duo millia.

Gregorius Cypriano diacono.

ZENON frater & coepiscopus noster quosdam in civitate sua alimoniarum necessitatem innotuit sustinere. Quibus quoniam, ut possibile est, aliquod desideramus ferre consultum; idcirco dilectionem tuam antedicto fratri & coepiscopo nostro mille modios tritici, aut si plus levare potuerit, usque ad duo millia, scriptis te dare præsentibus deputamus. Hortamur igitur ut in his præbendis nullam moram aut excusationem adducas, quatenus dum tempus finit, & C hic cum Dei adjutorio sine periculo ad propria remeare, & citius valeat necessitatem patientibus subvenire.

Ioan. libro

V. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM.

Laudat illam a recta filii educatione. Candidum presbyterum patrimonii, quod erat in Gallia, rectorem designatum commendat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EXCELLENTIÆ vestræ prædicandam ac Deo placitam bonitatem, & gubernacula regni testantur, & educatio filii manifestat. Cui non solum incolumem rerum temporalium gloriam provida solicitudine conservastis, verum D etiam æternæ vitæ præmia providistis, dum mentem ipsius in radice veræ fidei materna, ut decuit, & laudabili institutione plantastis. Unde non immerito contigit, ut cuncta gentium regna præcelleret; quippe qui earumdem gentium creatorem & pure colit, & veraciter confitetur. Sed ut laudabilius in eo fides cum operibus enitescat, adhortationis vestræ eum verba succendant, quatenus sicut sublimem illum inter homines potentia regalis ostendit, ita ante Deum magnum faciat pietas actionis. Quia vero multarum rerum experimenta nos admonent de ex- E cellentiæ vestræ Christianitate confidere; idcirco paterno salutantes affectu, quæsumus ut propter amorem beati Petri apostolorum principis, quem toto vos scimus corde diligere, dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum præsentium portitorem, una cum patrimoniolo, ad cujus eum gubernationem transmisimus, auxilii vestri patrocinio foveatis, quatenus potestatis vestræ gratia roboratus, patrimoniolum ipsum, quod pauperum constat expensis proficere, & salubriter regere, & si qua exinde ablata sunt, vestro fultus auxilio diligenter inquirere, & Deo propitio in pristinum possit reformare statum. Ad ipsius vero patrimonioli regimen proprius ecclesiæ homo transmissus

transmissus est. Excellentia ergo vestra ita se libenter in his quæ poscimus dignetur impendere, ut beatus Petrus apostolorum princeps, cui a domino Iesu Christo ligandi ac solvendi data est potestas, & hic excellentiam vestram in sobole gaudere concedat, & post multorum annorum curricula a malis omnibus absolutam ante conspectum æterni faciat judicis intueri.

VI. AD CHILDEBERTUM REGEM FRANCORUM.

Laudat in illo studium fidei catholicæ, Candidumque commendat, patrimonii rectorem, Dynamii patricii loco, designatum.

Gregorius Childeberto regi Francorum.

QUANTO ceteros homines regia dignitas antecedit, tanto ceterarum gentium regna regni vestri profecto culmen excellit. Esse autem regem, quia sunt & alii, non mirum est; sed esse catholicum, quod alii non merentur, hoc satis est. Sicut enim magnæ lampadis splendor in tetræ noctis obscuritate luminis sui claritate fulgescit, ita fidei vestræ claritas inter aliarum gentium obscuram perfidiam rutilat ac coruscat. Quidquid autem reges se ceteri gloriantur habere, habetis. Sed ipsi in hac re vehementius superantur, quoniam hoc principale bonum non habent quod habetis. Vt ergo sicut fide, ita & actione vincantur, benignam se excellentia vestra suis subjectis semper exhibeat, & si qua sunt quæ ejus animum offendere valeant, ea indiscussa non sinat. Tunc enim vere regi regum, id est omnipotenti domino amplius placebit, si potestatem suam restringens, minus sibi crediderit licere quam potest. Quia igitur sinceritatem fidei & mente servatis & opere, beati Petri apostolorum principis amor, qui in vobis est, evidenter ostendit; cujus res, Christianæ religionis intuitu, sub vestri culminis potestate bene hactenus gubernatæ & conservatæ sunt. Sed quoniam Dynamius patricius, qui ex nostra commendatione rebus ipsis solicitudinem impendebat, eas modo gubernare ut cognovimus, non potest; ne patrimoniolum ibidem constitutum faciente negligentia deperiret, idcirco præsentium portitorem dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum ad id gubernandum transmisimus. Quem excellentiæ vestræ præmisso paterna caritate salutationis alloquio, in omnibus commendamus; petentes, ut si aliquod illic fortasse præjudicium factum est, aut res ejusdem patrimonioli ab aliquo detinentur, potestatis vestræ justitia corrigatur, & juri pristino quæ ablata sunt reformentur; quatenus sicut fides vestra ita & æquitas omnibus, quod est valde gloriosum atque laudabile, gentibus enitescat. Claves præterea sancti Petri, in quibus de vinculis catenarum ejus inclusum est, excellentiæ vestræ direximus, quæ collo vestro suspensæ a malis vos omnibus tueantur.

VII. AD EPISCOPOS EPIRI.

De ordinatione Andreæ episcopi. De usu pallii: & quid sit in templo Dei columbas vendere.

Gregorius Theodoro & Demetrio, Philippo, Zenoni, & Alcysono episcopis Epiri.

dist. ... cap. 11. ... l. lib. ... 100.

SCRIPTORUM vestrorum insinuatio, fratres carissimi, patefecit Andream fratrem nostrum Nicomedianæ civitatis episcopum Deo propitio solenniter ordinatum. Cujus consecrationem quoniam cleri & provincialium provenisse signatis assensu, gaudemus; atque bona, quæ de ipso testamini, ut in eo maneant, & Dei gratia cooperante augmentum accipiant, exoramus; quia bonitas præpositorum, salus est utique subditorum. Oportet ergo ut ea quæ in persona ipsius placere vobis laudantes ostenditis, imitari studiosius festinetis. Nam & apud homines culpa & apud Deum pœna est, nolle quemquam bonum imitari quod placet. Testimonio itaque vestro obedientia fidem accōmodet, nullus ei, in his quæ integritate servata ecclesiæ pro communi utilitate injunxerit, contradicat. Devotionem suam quisque vestrum libenter exhibeat, ut dum Deo placita inter vos sacerdotalis fuerit & non ficta concordia, nulla vos a caritatis mutuę vinculo invidia solvere valeat, aut turbare diversitas. Nec enim callido hosti in cordibus vestris ullus erit accessus; quoniam scit se nullatenus nec capi posse nec recipi, ubi plene sincereque locum caritas invenerit. Estote præterea soliciti, fratres carissimi, & commisso gregi vigilantiam quam suscepistis, ut debetis, impendite, inimici fraudibus solicitudine & oratione resistite, & obedite incontaminata fide, Deo nostro cui præestis populum resignate, ut officium vobis sacerdotale ante conspectum æterni judicis non ad pœnam sed proficiat ad coronam. Suprascripto igitur Andreæ fratri & coepiscopo nostro pallium nos direxisse cognoscite, atque privilegia cuncta concessisse quæ prædecessores nostri ejus prædecessoribus contulere. Præterea pervenit ad nos, *quod sacri ordines in illis partibus cum datione commodi conferantur: quod si ita est flens dico, gemensque denuntio: quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex euangelio quid redemptor noster per semetipsum fecerit; quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere, est de Spiritu sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut prædixi, malo jam innuitur quid sequatur; quia qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eorum, Deo judice, cathedræ ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam eo ipso quod quisque ad sacrum ordinem perducitur, jam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratus est aliis vendere quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date?* Et cum primo contra sanctam ecclesiam simoniaca hæresis orta sit; cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum quem quis cum precio ordinat, provehendo agit ut hæreticus fiat? Pro qua re admoneo atque contestor, ut omnino debeatis esse soliciti, ut nihil sibi commodi datio, nil gratia, nil quarumlibet supplicatio personarum in sacris ordinibus vendicet; sed ille ad hoc officium perducatur, quem morum gravitas commendat & actio. Nam si, quod non credimus, fieri tale aliquid senserimus, canonica illud, ut dignum est, severitate corrigemus. Deus autem omnipotens, qui sapientiæ suæ potestate cuncta mirabiliter ordinat, & misericorditer ordinata custodit, ipse vobis & velle tribuat, & operari quod præcipit.

Grat. d. 1 q. 1. cap. Quibusdam.

Marc 11.

Matth. 10.

VIII. AD DONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De usu pallii.

Gregorius Dono episcopo Messanensi.

APOSTOLICÆ sedis benevolentia atque antiquæ consuetudinis ordine provocati, fraternitati tuæ, quam in Messanensis ecclesiæ gubernatione suscepisse constat officium, pallii usum providimus concedendum, illis videlicet temporibus atque ordine, quibus decessorem quoque tuum usum esse non ambigimus: hoc nihilo minus admonentes, ut sicut a nobis hujuscemodi decoris usum ad sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate ad gloriam Christi nostra B susceptum auctoritate adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris invicem decore conspicuus, si ad hujuscemodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona omnia concordent. Omnia enim privilegia, quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

IX. AD BONIFACIUM EPISCOPUM REGIENSEM.

Ei Carinensem conjungit ecclesiam.

Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.

POSTQUAM ecclesiæ Carinensis, defuncto C ejus antistite, alium ordinare, nec loci deserti habitatio, nec finit imminutio personarum, majori cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, si consistentes ibidem pastoris fuerint moderamine destituti, per invia fidei hostis callidi rapiantur insidiis. Hoc ergo nostro sedit cordi consilium tuæ eam solicitudini debere committi, quod facere per præsentia scripta perspeximus. Cujus ut curam gubernationemque studiosius habere gerereque festines, tuæ eam ecclesiæ aggregari unirique censemus, quatenus utrarumque ecclesiarum sacerdos recte Christo adjutore possis existere, & quæque tibi de D ejus patrimonio, vel cleri ordinatione vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere, quippe ut sacerdos proprius, liberam habebis ex præsenti nostra permissione licentiam. Quapropter, frater carissime, dominicorum reminiscens salubriter mandatorum, ita in commissæ plebis regimine lucrandisque animabus invigila, ut ante tribunal æterni judicis constitutus, fructum bonæ operationis, qui ad mercedem tuam pertineat, redemptori nostro in quo lætari possit exhibeas.

X. AD CANDIDUM PRESBYTERUM.

Iubet ut ex reditibus patrimonii pueros Anglos E emat, & vestimenta pauperum.

Gregorius Candido presbytero eunti ad patrimonium Galliæ.

Ioan. diac. lib. 2. cap. 46.

PERGENS auxiliante domino nostro Iesu Christo ad patrimonium, quod est in Galliis, gubernandum, volumus ut dilectio tua ex solidis quos acceperit vestimenta pauperum, vel pueros Anglos, qui sunt ab annis decem & septem, vel decem & octo, ut in monasteriis dati Deo proficiant, comparet; quatenus solidi Galliarum, qui in terra nostra expendi non possunt, apud locum proprium utiliter expendantur. Si quid vero de pecuniis redituum, quæ dicuntur ablatæ, recipere potueris, ex his quoque vestimenta pauperum comparare te volumus; vel, sicut præfati sumus, pueros qui in omnipotentis Dei servitio proficiant, sed quia pagani sunt qui illic inveniri possunt, volo ut cum eis presbyter transmittatur, ne quid ægritudinis contingat in via, ut quos morituros conspexerit debeat baptizare. Ita igitur tua dilectio faciat, ut hæc diligenter implere festinet.

XI. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De Gratiano diacono, & cura pastorali.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

FRATERNITATEM tuam a nobis petiisse recolimus, ut Gratianum ecclesiæ Venafranæ diaconum tuæ concederemus ecclesiæ cardinandum. Et quoniam nec episcopum cui obsecundare, nec propriam habet ecclesiam, hoste scilicet prohibente, quo suum debeat ministerium exhibere, petitionem tuam non prævidimus differendam: idcirco scriptis tibi præsentibus eum necessario duximus concedendum, habituro licentiam diaconum illum nostra interveniente auctoritate ecclesiæ tuæ Deo propitio constituere cardinalem. Quia vero pervenit ad nos, clericos, aliasque civitatis ac parochiæ tuæ religiosas personas, ab aliis conveniri, fieri hoc de cetero prohibemus, & neque clericum tuum, & neque monachum, vel quamlibet civitatis aliam religiosam personam parochiæ tuæ, conveniri a quoquam, vel ad alterius volumus judicium exhiberi. Sed si quis contra hujusmodi personas cujuslibet negotii movere voluerit quæstionem, fraternitatem tuam noverit adeundam. Aut si forte, ut assolet, aliqua illis quolibet modo fuerit nata suspicio, & electorum desideraverint fortasse judicium, sub tua executione eligendi fas habeant cognitores, quatenus hoc modo nec tu amisisse jurisdictionem, nec actor apud suspectum litigando videatur præjudicium sustinere. Hoc etenim servandum & Anthemio subdiacono nos præcepisse cognosce. Oportet ergo ut fraternitas tua erga monasteria civitatis, parochiæ que suæ, omnesque subjectos, pastorali cura diligenter invigilet, & de vita actuque eorum sit omnino solicita, ut sicut nos hæc tibi privilegia servare dignoscimur; ita & tu vigilantiam tuam in cunctis, ut decet, solerter exhibeas, quatenus in nulla re possis de neglectu reprehensibilis inveniri. Porro autem si tu, quod non opinamur, dissimulandum putaveris, rectori patrimonii ecclesiæ nostræ, qui illic est, vel fuerit constitutus, noveris esse licentiam, ut quod sponte postponis, ejus facere instantia modis omnibus urgearis. Sed & illud studere te convenit, ut hi qui contra quoslibet jurisdictioni tuæ suppositos causam habuerint, nullis apud fraternitatem tuam frustratoriis debeant dilationibus lacessiri, ne ad fatigationem & damnum alterius hæc tibi servasse privilegia videamur.

Grat. d. 71. cap. ternita[...] Ioan. [...] lib. 3. c[...]

XII. AD MONTANAM ET THOMAM.

Libertatem dat, & eos cives Romanos efficit.

Gregorius Montanæ & Thomæ.

CUM redemptor noster totius conditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem assumere, ut divinitatis suæ gratia, dirupto

Grat. [...] q. 2. [...]

dirupto quo tenebamur captivi vinculo servitu- A tis, pristinæ nos restitueret libertati; salubriter agitur, si homines quos ab initio natura creavit liberos & protulit, & jus gentium jugo substituit servitutis, in ea natura in qua nati fuerant, manumittentis beneficio, libertati reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & hujus rei consideratione permoti, vos Montanam atque Thomam famulos sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo adjutore deservimus, liberos ex hac die civesque Romanos efficimus, omneque vestrum vobis relaxamus servitutis peculium. Et quia tu, Montana, animum ad conversionem fateris appulisse B monachicam; idcirco duas uncias, quas tibi quondam Gaudiosus presbyter per supremæ suæ voluntatis arbitrium institutionis modo noscitur reliquisse, hac die tibi donamus atque concedimus, omnia scilicet monasterio sancti Laurentii, cui Constantia abbatissa præest, in quo converti Deo miserante festinas, modis omnibus profutura. Si quid vero de rebus suprascripti Gaudiosi te aliquo modo celasse constiterit, id totum ecclesiæ nostræ juri sine dubio mancipetur. Tibi autem suprascripto Thomæ, quem pro libertatis tuæ cumulo etiam inter notarios volumus militare, quinque uncias, quas prefatus Gaudiosus presbyter per ultimam voluntatem hereditario tibi nomine dereliquit, simul & sponsalia, C quæ matri tuæ conscripserat; similiter hac die per hujus manumissionis paginam donamus atque concedimus, ea sane lege atque conditione subnexa, ut si sine filiis legitimis, hoc est de legitimo susceptis conjugio, te obire contigerit, omnia quæ tibi concessimus ad jus sanctæ Romanæ ecclesiæ sine diminutione aliqua revertantur. Si autem filios de conjugio, sicut diximus, cognitos lege susceperis, eosque superstites reliqueris, earumdem te rerum dominum sine quadam statuimus conditione persistere, & testamentum de his faciendi liberam tibi tribuimus potestatem. Hæc igitur, quæ per hujus manumissionis chartulam statuimus, atque concessimus, nos D successoresque nostros sine aliqua scitote refragatione servare. Nam justitiæ ac rationis ordo suadet, ut qui sua a successoribus desiderat mandata servari, decessoris sui proculdubio voluntatem & statuta custodiat. Hanc autem manumissionis paginam Paterio notario scribendam dictavimus, & propria manu una cum tribus presbyteris prioribus, & tribus diaconis pro plenissima firmitate subscripsimus, vobisque tradidimus. Actum in urbe Roma.

XIII. AD CYPRIANUM DIACONUM RECTOREM SICILIÆ

De ordinando episcopo Lilybetanæ ecclesiæ. E

Gregorius Cypriano diacono rectori Siciliæ.

Lilybetanæ clerus ecclesiæ huc pro ordinando sibi veniens sacerdote, licentiam eis de exquirendo sibi episcopo nos dedisse cognoscas. Qui rapientes Decium Forensem presbyterum, sibi eum consecrari multis precibus poposcerunt, quorum petitionem necessarium duximus adimplere; & ideo dilectio tua in omnibus ei solatiari non negligat, ut quia Theodorus quondam ejusdem ecclesiæ episcopus dereliquit plurima quæ emendari debeant, tuo in omnibus adjutus auxilio, dumtaxat æquitate servata, causarum inquietudinibus liberior, in Dei laudibus possit existere.

XIV. AD NARSEM COMITEM.

De Pelagiana hæresi. De anima Adæ in peccato mortua. De synodo Ephesina, & de causa Ioannis presbyteri.

Gregorius Narsi comiti.

Caritas vestra, solicitudinem nostræ opinionis habens, scribere studuit quid de illo codice, qui contra Athanasium presbyterum transmissus est, sensi. Quem nos ex parte aliqua subtiliter percurrentes, in Manichæi invenimus dogma cecidisse. Sed is qui loca aliqua esse hæretica signo contraposito ostendit, ipse quoque in Pelagianam hæresim labitur; quia quædam loca catholice dicta, & omnino orthodoxa, velut hæretica annotavit. Hoc enim ubi scriptum est; quia cum peccavit Adam, ejus est anima mortua? Qualiter mortuam dixerit, inferius ostendit: quia status sui beatitudinem amisit. Hoc quisquis negat, catholicus non est. Deus autem dixerat: *Qua hora comederitis, morte moriemini.* *Genes. 2.* Cum ergo comedit de ligno vetito Adam, quia in corpore mortuus non est novimus, quia post hoc filios genuit, atque annis multis vixit. Si itaque in anima mortuus non est, quod dici nefas est, ipse mentitus est, qui hunc prædixit, die qua peccasset moriturum. Sed sciendum est, quia mors duobus accidit modis, aut absentia vivendi, aut qualitate vivendi. In hoc ergo quod comederit vetitum, ejus anima dicitur mortua; non absentia vivendi, sed a qualitate vivendi, ut postmodum viveret in pœna, qui ad hoc creatus fuerat ut beate viveret in lætitia. Hunc ergo locum qui in eo codice, qui mihi a fratre meo Ioanne episcopo transmissus est, annotavit hæreticum, Pelagianus est, quia sententia ista evidenter Pelagii est: quam Paulus apostolus aperte in suis epistolis destruxit. Quæ loca epistolarum ejus singula dicere prætermitto, quia scienti loquor. Pelagius vero, qui in Ephesina synodo damnatus est, ea intentione hoc dixit, ut ostenderet nos a Christo vacue redemptos. Si enim nos per Adam in anima mortui non sumus, quod dicere nefas est, vacue redempti sumus. Ephesinam autem synodum perscrutantes, de Adelphio & Sava, & ceteris aliis, qui illic dicuntur esse damnati, omnino nihil invenimus: & existimamus, quia sicut Calchedonensis synodus in uno loco ab ecclesia Constantinopolitana falsata est, sic aliquid in Ephesina synodo factum est. Caritas ergo vestra vetustos omnino codices ejusdem synodi requirat, & illic inde videat si quid tale invenitur, mihique eumdem codicem quem invenerit transmittat, quem mox ut legero retransmitto: novis enim codicibus passim non credat. Ex qua re dubius factus sum, & nihil adhuc volui de hac causa prædicto fratri meo Ioanni episcopo rescribere. Romani autem codices multo veriores sunt quam Græci: quia nostri sicut non acumina, ita nec imposturas habent. De Ioanne vero presbytero cognoscite, quia illius causa per synodum decisa est, in qua aperte cognovi, quia ejus adversarii eum facere hæreticum voluerunt, & diu conati sunt, *Ioan. diac. lib. 4. cap 36.* sed minime potuerunt. Vestros, qui nostri sunt, mea vice salutate, & nostri, qui vestri sunt, per me vos multum salutant. Omnipotens Deus sua te manu inter tot spinas protegat, ut eos illæsus, quos dominus elegit, flores decerpas.

XV.

XV. AD IOANNEM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

De Ioanne presbytero injuste damnato, quem liberum esse pronuntiat.

Gregorius Ioanni episcopo Constantinopolitano.

Ioan. diac. lib. 4. c. 36. SICUT hæreticorum pravitas zelo rectæ fidei comprimenda, ita veræ confessionis est integritas amplectenda. Nam si credi fideliter confitenti despicitur, cunctorum in dubium fides adducitur, atque errores ex incauta generantur districtione mortiferi. Et hinc non solum errantes oves ad caulas minime dominicas revocantur, sed etiam intropositæ ferinis dentibus laniandæ cru- B deliter exponuntur. Hoc ergo, frater sanctissime, subtiliter perpendamus, & sub prætextu hæresis affligi quempiam veraciter profitentem fidem catholicam non sinamus, ne quod absit, hæresim fieri sub emendationis magis specie permittamus. Valde autem mirati sumus cur hi, qui in causa fidei judices contra Ioannem Calchedonensis ecclesię presbyterum a vobis fuerant deputati, negligentes veritatem, opinioni crediderint, & credere districte profitenti noluerint, maxime dum accusatores ipsius Marcionistarum, quam commemorabant, hæresim, unde eum reum moliebantur efficere, interrogati quæ esset, nescire se manifesta professione responderunt. Ex qua re evidenter agnoscitur, quia personam ipsius sine Dei respectu non juste, sed contra animas suas sola gravare voluntate tantummodo voluerint. Nos itaque facto concilio, sicut gestorum apud nos habitorum tenor ostendit, cuncta quæ erant necessaria subtiliter perscrutantes ac tractantes, quoniam in nullo antedictum presbyterum reum invenire potuimus, præcipue quia libellus, quem delegatis a vobis judicibus obtulit, rectæ fidei per omnia sinceritati concordat, ea propter eorumdem judicum reprobantes sententiam, nostra eum diffinitione catholicum, & ab omni hæretico crimine liberum esse Christi Dei redemptoris nostri misericordia & gratia revelante denuntiavimus. Quem quoniam ad vestram retransmisimus sanctitatem, oportet ut eum, sicut se cunctis exhibet, benigne suscipiat, & caritatem illi sacerdotalem impendat, atque a cuncta eum inquietudine tueatur, nec quemquam se in ejus molestia occupare permittat, sed sicut alios ab oppressione defenditis, ita huic vestra subtrahere solatia non debetis.

XVI. AD MAURICIUM AUGUSTUM.

De Ioanne presbytero recipiendo injuste damnato.

Gregorius Mauricio Augusto.

CUM sincera in vobis, Christianissime principum, velut emissum cælitus jubar fidei rectitudo resplendeat, cumque notum sit omnibus serenitatem vestram, integram professionem, qua Deo pollet propitio, vehementer amplecti, & toto corde diligere, necessarium esse valde perspeximus pro his, quos una eademque fides illustrat, suggerendo deposcere, quatenus dominorum pietas sua eos gratia protegat, & ab omni molestia tueatur. Quorum dum confessionem quidam despiciunt, veræ fidei contradicere
Ioan. diac. lib. 4. c. 36. videntur. Nam cum oris confessionem fieri clamet apostolus ad salutem, qui recte professioni credere non consentit, in eo quod alium improbat, se accusat. Relatis igitur in concilio quæ contra Ioannem Calchedonensis presbyterum ecclesiæ acta sunt, simul & serie judicati, majorem illum injustitiam sustinuisse cognovimus: quippe quem clamantem se atque monstrantem catholicum esse non reatus culpa, sed diu accusatio incerta contrivit: intantum quia accusatores ipsius Marcionistarum, quam commemorabant, hæresim se nescire aperta responsione professi sunt. Et qui illico in ipso fuerant judicii limine repellendi, in accusatione ejus permanere incerti permissi sunt: sed ne dicta eum saltem lacerare potuisset opinio, libellum fidei protulit, in quo se patenter ostendere fidei rectæ professorem studuit & sequacem. Sed hunc a sanctissimo Ioanne fratre & coepiscopo nostro judices deputati, injuste ac irrationabiliter negligentes, dum in ejus se nitentur occupare gravamine, se potius reprehensibiles ostenderunt. Nam nullus ambigit, infidelitatem esse, fidem fidelibus non habere. Quia ergo omnibus subtiliter rimatis atque tractatis catholicum suprascriptum Ioannem presbyterum, sancti concilii mecum definitio divinæ potentiæ revelante gratia declaravit, nec quædam in ipso hæreticæ macula pravitatis inventa est; obsecro ut pia serenitatis vestræ protectio illæsum illum ab omni molestia servari præcipiat, nec catholicæ fidei confessorem aliquam sinat inquietudi- C nem sustinere. Nam veraciter confitenti non credere, non est hæresim purgare, sed facere. Quod si licuerit, surget infidelitatis occasio, & ipsi in eas quas incaute volunt emendare culpas incurrunt. Hæc igitur serenissimus dominus pia * provisione consideret, & sicut poposci, profusis iterum precibus rogo, ut affligi denuo innocentem velut obnoxium non permittat, quatenus Deus omnipotens, qui placitam sibi catholicæ rectitudinis integritatem clementiam vestram amare cernit atque defendere, & hic devictis hostibus pacatæ vos impetrare reipublicæ, & cum sanctis suis in æterna faciat vita regnare. *al. providentia

D XVII. AD THEOCTISTUM.

Commendat Ioannem presbyterum injuste damnatum.

Gregorius Theoctisto cognato imperatoris.

SCIMUS excellentiæ vestræ Christianitatem bonis intentam semper operibus: & idcirco mercedis vobis causas, quas vos diligere certum est, providemus, ut nos vestris meritis providendo jungamur. Indicamus itaque vobis, Ioannem presbyterum latorem præsentium liberum ab his quibus accusatus fuerat extitisse. Cujus fidem facto concilio subtili examinatione,* ut potuimus, perscrutantes, nullam in eo culpam pravæ confessionis invenimus. Sed quia rectæ fidei E Deo miserante professor ac cultor apparuit, nostra eum diffinitione absolvimus; præsertim cum accusatores ipsius quæ esset Marcionistarum, quam memorabant, hæresim se nescire professi sunt. Ea propter paterno salutantes affectu, quæsumus ut favoris vestri eum gratia tueri dignemini. Et ne quisquam illum frustra post hoc velit affligere, aut aliquam ei pro hac re quolibet modo molestiam irrogare, ita eum excellentiæ vestræ defensio contra hęc instantius pro sua mercede protegat ac defendat, ut nec hunc amplius tribulatio injusta consumat, & ejus vobis vicem humani generis conditor ac redemptor, quem sincera confessione colitis, inter bona plurima quæ agitis recompenset. * al. [illegible]tiit.

Mense

Mense Octobri, indictione decimaquarta.

XVIII. AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De usu pallii.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

APOSTOLICÆ sedis benevolentia, & antiquæ consuetudinis ordine provocati, fraternitati tuæ, quam in Syracusana ecclesia gubernationis officium constat suscepisse, pallii usum providimus concedendum, illis videlicet temporibus, atque eo ordine, quibus decessorem quoque tuum usum esse non ambigis: hoc nihilo minus admonentes, ut sicut a nobis hujus decoris usum ad sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate, ad gloriam in Christo nostram, susceptum adornare contendas officium. Sic enim alterno eris invicem decore conspicuus, si ad hujus corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordent. Omnia enim privilegia quæ tuæ pridem concessa esse constat ecclesiæ, nostra auctoritate firmamus, & illibata decernimus permanere.

XIX. AD DOMINICVM EPISCOPVM AFRICÆ.

Petit se orationibus juvari.

Gregorius Dominico episcopo Africæ.

EPISTOLARVM vestrarum plena sacerdotali caritate elocutio ita sanctitatem vestram memoriter nostris facit mentibus inhærere; ut non credatur abesse corpore; quippe quæ per affectus semper manet in corde. Vt ergo hæc quam ad ulterutrum habemus dilectio cælestium nobis commodum acquirat gaudiorum, nostri simus invicem adjutores, & auxilium nobis orationis mutuæ porrigamus, quatenus divina misericordia clementiæ suæ nobis dono concedat, & prædicare quod diligit, & sequi hoc quod per nos prædicare concessit: sicque officii nostri ministerium pietatis suæ protectione disponat; ut fructum de creditis eidem venienti domino reportemus, & ad futura æquitatis præmia cum aliorum lucro ejus adjuvante gratia perducamur. Quia vero scriptum est: *Orate pro invicem, ut salvemini*; ut ad hæc pervenire mereamur, & me pro vobis apud sacratissimum beati Petri apostolorum principis corpus, & vos pro me apud sanctum Cyprianum martyrem, orationibus decet incumbere. Preces etenim nostræ tanto celerius in dominicæ pietatis aurem sublevantur, quanto eas vicissim pro vobis fusas caritatis ardor exacuit. Sed quia sanctitas vestra nudis me verbis alloqui recusat, epistolis quoque xenia conjunxit. Quæ nos cum gratiarum actione suscepimus: sed tamen plus mentis vestræ affectu, quam rerum copia delectamur.

XX. AD CYPRIANVM DIACONVM.

Præcipit adjutorium impendere Ioanni episcopo.

Gregorius Cypriano diacono.

SICVT dilectio tua studiose laboravit pro persona fratris & coepiscopi nostri Ioannis, ut in Syracusana ecclesia auctore Deo debuisset ordinari, ita nunc necesse est, ut per dilectionis tuæ studia ei quoque regiminis solatia ministrentur. Quemdam enim presbyterum proprium habuisse se perhibet, qui tamen a fratre & coepiscopo nostro Leone in Catanensi ecclesia dicitur ordinatus: & quia in novam ecclesiam vadit, & suos illic proprios homines habere necesse est, ut cum causarum tumultibus premitur, in secreto suo inveniat ubi requiescat, prædicto fratri, & coepiscopo nostro Leoni blande & leniter persuadere debes, ut ei præfatum presbyterum cedere debeat, ne quem tam benignus ad ordinandum cessit, ordinatum destituere fortasse videatur. Sed sicut idem frater & coepiscopus noster Ioannes, quantum ego in ejus mente didici, ejus se esse archidiaconum, nec ob episcopatum susceptum obliviscitur, ita eum sæpefatus frater & coepiscopus noster Leo suum proprium debet attendere. & non solum de unius persona presbyteri, sed in quacumque re ejus solatio indiguerit, sua ei ministrare auxilia.

Mense Novembri, indictione decimaquarta.

XXI. AD PETRVM EPISCOPVM HYDRVNTINVM.

Visitationem Brundusii & Gallipolis injungit.

Gregorius Petro episcopo Hydruntino.

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis solicita consideratione prospicere, ne proprio decedente rectore, contrarium, quod absit, aliquid patrum regulis oriatur. Quia igitur ecclesias Brundusii, " Lippias, atque Gallipolis, obeuntibus earum pontificibus, " Lupiæ. omnino destitutas agnovimus; idcirco fraternitati tuæ visitationis earum operam duximus injungendam. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio earum, a quoquam patiaris imminui. Et ideo fraternitas tua ad prædictas ecclesias ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque earumdem ecclesiarum admonere festinet, ut remoto studio, uno eodemque consensu tales sibi præficiendos expetant sacerdotes, qui & tanto ministerio digni valeant reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuantur. Qui dum fuerint postulati, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum, ad nos veniant consecrandi; provisurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet conversationis seu meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras. Monasteria autem, si qua sunt in earum parochia constituta, sub tua cura dispositioneque, quousque illic fuerit proprius episcopus ordinatus, esse concedimus, ut solicitudinis tuæ vigilantia proposito suo congrua, Deo adjuvante, actione respondeant.

Mense Ianuario, indictione decimaquarta.

XXII. AD PETRVM EPISCOPVM ALERIENSEM.

De baptisterio faciendo in possessione Cellascupias.

Gregorius Petro episcopo Aleriensi de Corsica.

QVONIAM in insula Corsica in loco Nigeuno, in possessione quæ Cellascupias appellatur, juris sanctæ Romanæ cui Deo adjutore deservimus ecclesiæ, basilicam cum baptisterio in honorem beati apostolorum principis Petri, atque Laurentii martyris, pro lucrandis animabus fundari præcipimus: idcirco fraternitatem tuam his hortamur affatibus, quatenus ad prædictum locum debeat incunctanter accedere: & venerandæ solennia dedicationis impendens, prædictam ecclesiam, & baptisterium solenniter consecrare te volumus. Sanctuaria vero suscepta summa cum reverentia collocabis.

XXIII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De Pimenio Amalphitano episcopo, qui in ecclesia sua non residebat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

*al. Pigmenium. Ioan. diac. lib. 3. c. 37. Grat. 7. q. 1. cap. 2. Anfel. lib. 6. cap. 78.

PERVENIT ad nos * Pimenium Amalphitanæ civitatis episcopum in ecclesia sua residere non esse contentum, sed foris per diversa loca vagari, quod videntes alii nec ipsi in castro se retinent, sed ipsius exemplum sequentes, foris magis eligunt habitare. Et quia hoc agentes ipsi potius ad suam hostes deprædationem invitant, idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut supradicto episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cetero facere non præsumat, sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. Quem si forte non emendari post tuam interminationem cognoveris, in monasterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, ut quid facere debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

XXIV. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

De disceptatione inter ecclesiam Ravennatem, & * Claudium abbatem: commemoratque dubias causas Romæ terminandas.

* al. Claudicium.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

SCRIPTA fraternitatis vestræ Virgilio diacono deferente suscepimus, in quibus indicastis quosdam de clero & populo clamitasse contra leges & canones esse, ut inter ecclesiam vestram, & Claudium abbatem causa hic examinari ac judicari debeat. Qui si ecclesiasticum ordinem, vel inter quos vertitur, nossent advertere, se a superflua querela modis omnibus abstinerent, præsertim quia nec causa dici illic possit, ubi se prædictus abbas a decessore vestro questus est injustitiam pertulisse, & ex ea hactenus laborare. Hoc enim poterat fortassis opponi, si non ad majorem recurreret, & apud eum causæ suæ peteret meritum terminari. Numquid non ipse nosti, quia in causa, quæ a Ioanne presbytero contra Ioannem Constantinopolitanum fratrem & coepiscopum nostrum orta est, secundum canones ad sedem apostolicam recurrit, & nostra est sententia definita? Si ergo de illa civitate, ubi princeps est, ad nostram causa cognitionem deducta est; quanto magis negotium quod contra vos est, hic est veritate cognita terminandum? Vos autem ibi stultorum verba non moveant, nec per nos credatis aliquod dispendium ecclesiæ vestræ fieri. Nam si servum Dei Secundinum diaconum vestrum, atque Castorium nostrum requiritis, ab eis agnoscetis qualiter causam istam jam decessor vester voluerit ordinare. Fraternitas autem vestra sapienter egit personas pro negotio ipso transmittere, & verba inania non audire. Confidimus autem in omnipotendi Deo, quia examinata subtilius veritate, ita Deo placitus huic causæ finis imponetur, ut nec aliqua denuo querela remaneat, nec pars qualibet contra justitiam prægravetur. Spatham vero quam apud decessorem vestrum dilectissimus filius noster Petrus diaconus tunc illic defensor reliquerat, nobis per Secundinum servum Dei, atque Castorium notarium præsentium portitores transmittite.

XXV. AD MAXIMUM.

Præcipit ut humiliatus Romam veniat, & Paulino episcopo, & Honorato archidiacono amplius vim non inferat.

Gregorius Maximo in Salona qui episcopatum arripuit.

DUM scriptis nostris, quæsitis quibusdam excusationibus, differs obedientiam exhibere, dum pro veritatis satisfactione toties a nobis admonitus venire postponis; iis quæ adversum te dicta sunt fidem ex hoc magis accommodas; & vel si qua alia deesse videbantur; quæ gravent aut noceant, id agis ut sola dilatio faciat, & accuset te esse culpabilem. Humiliare tandem, & obedientiæ te submitte, atque ad nos sine excusatione aliqua venire festina, ut requisita & cognita veritate, secundum Dei timorem, quidquid æquum canonicumque fuerit decernatur. Certus enim esto, quia justitiam tibi, & canonum statuta servabimus, atque causæ tuæ, revelante Domino veritatis auctore, amicum justitiæ finem imponemus. Nam quod postulas ut illuc personam dirigere debeamus, qua præsente de his quæ dicuntur possit esse probatio; esset utcumque excusabile, si unquam ratio ei qui accusatur necessitatem probationis imponeret. At postquam non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos, sicut præfati sumus, dilatione cessante venire non desinas; & aut sine mora aderit accusator, qui ea quæ de simoniaca hæresi vel aliis dicta sunt congruenti probatione suffulciat; aut certe in his quæ ad salubritatem negotii ipsius pertinent, interveniente beato Petro apostolorum principe dispensatio justa proveniat; quatenus nulla nos ante Deum dissimulatione, pro eo quod hæc ad nostram conscientiam pervenere, reatus culpa possit confundere. Quod vero indicas serenissimos dominos, ur illic debeat esse cognitio, præcepisse; nos quidem nullas eorum alias de hac re, nisi ut ad nos venire debeas, jussiones accepimus. Sed etsi forsitan pro reipublicæ suæ utilitate, quæ divina sibi largitate concessa est, multa cogitantibus, & in diversis solicitudinibus occupatis suggestum est, & eorum jussio per obreptionem elicita, postquam & nobis & omnibus notum est piissimos dominos disciplinam diligere, ordines servare, canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non miscere; instanter exequimur quod & illorum juvat animam atque rempublicam, & ad quod nos terribilis tremendique judicis respectus impellit. Quiesce ergo a cunctis excusationibus, & huc adesse non differas, ut veritatis indagatione roborati, causæ tuæ tandem terminum imponamus. Quod autem valde te pertimescere ac omnino trepidare cognovimus, ne hoc fortasse in te ulciscamur, quod sine nostro consensu ad sacerdotalem ordinem cognosceris inordinate prorupisse; intolerabilis quidem culpa est, sed hanc secundum jussiones serenissimi domini imperatoris, si nequaquam amplius in contumaciæ tuæ errore perstiteris, laxamus; atque de hac re contra te minime movemur. Sed & alia quæ nobis dicta sunt irrequisita præterire non patimur. Quia vero dudum scripta tibi transmisimus, ut quoadusque voluntatem ejusdem serenissimi domini cognosceremus, missarum solennia nullo modo celebrare auderes; sed tu elata mente egisti callide ne eadem scripta susciperes, quæ tamen eorum esset sententia, quoquo modo cognovisti, sed servare noluisti: ideoque ea quæ tibi prius scripta transmisimus confirmamus, ut missarum solennia celebrare non audeas, donec omnia

Grat. 6 c. Quod autem

omnia, quæ contra te dicta sunt, subtiliter inquisita fuerint ac discussa. Quod si perverso forsitan ausu celebrare præsumpseris, ab interdictæ pridem communionis interminatione liberum te non esse cognoscas. Nam etiamsi alii excessus desint, pro hac solummodo culpa superbiæ dominici te corporis ac sanguinis communione privamus. Pro qua re obedientiam quam decet exhibens, ad nos summopere, sicut diximus, venire festina, ita ut triginta dierum spatium habeas, quatenus iter tuum præpares, & omni excusatione postposita huc adesse non differas. Si qua autem a judicibus, vel manu militari, vel a populo ad contradicendum itineri tuo occasio fuerit exorta, qua calliditate agatur, agnoscimus. Ipse ergo jam videas, quam vel hic hominibus, vel in futuro judicio omnipotenti Deo de tua reddas obligatione rationem, qui districtam in te ex tuo contemptu provocasti sententiam. Præterea pervenit ad me quia Paulinus frater & coepiscopus meus, & Honoratus ecclesiæ Salonitanæ archidiaconus, pro eo quod præsumptioni tuæ noluerunt præbere consensum, graves a te molestias patiantur, ita ut datis fidejussoribus sint constricti, quatenus eis civitatem vel domos suas egredi omnino non liceat. Quod si ita est, vel sero jam ad sensus salutis rediens, scriptis præsentibus acceptis, ab utrorumque te suspende molestia, ut eis libera sit licentia vel ad me veniendi, si voluerint, vel quomodolibet alibi pro suis utilitatibus proficisci.

XXVI. AD SALONITANOS.

Canonice Maximum evocat Romam, ut suorum criminum rationem reddat.

Gregorius dilectissimis filiis, clero, & nobilibus Salonæ consistentibus.

PERVENIT ad me quosdam perversæ mentis homines, ut dilectionis vestræ animos vulnerarent, vobis insinuare conatos, quia ego contra Maximum quodam odio movear, & non magis quæ canonica, sed ea quæ * furoris sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, ut in qualibet causa privato zelo moveatur. Ego autem & vestræ dilectioni providens, & meæ animæ omnipotentis Dei judicium pertimescens, ejusdem Maximi causam subtiliter exquiri desidero, si nullis criminibus pressus, quæ sacro ordini contradicunt, si non per simoniacam hæresim, id est, prꝑmia quibusdam se eligentibus prꝑbendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud dominum intercessor erit, si non obligatus de suis ad locum intercessionis venerit. Cujus tamen jam culpa superbię in aperto monstratur, quod evocatus ut ad nos venire debeat, diversis excusationibus renititur, refugit, metuit. Unde ergo trepidat, si eum de his quibus inclamatus est conscientia non accusat? Ecce enim jam diu dilectio vestra sine pastore est, & sicut vobis omnipotens Deus innotescat, vehementer destitutioni vestræ, & medullitus, ex toto corde compatior. Audio enim quę in grege domini dilaniationes fiunt. Sed cum pastor deest, quis contra lupos invigilat? Ideoque prędictum Maximum, ut huc ad nos veniat, urgeo, quatenus si hunc innocentem invenire possimus, confirmemus. Sin vero ea quę de eo dicta sunt vera patuerint, non jam tamdiu dilectio vestra per interpositionem personę ejus destituta sit. De me enim certum tenete, quia odio, nec privati studii zelo

*foris

1 q. 7. Ansel. c. 76. l. 12.

A contra eum moveor: sed quidquid canonicum justumque fuerit, auctore Deo decerno. Miratus autem valde sum, quia in tanto Salonitanę ecclesiæ clero vel populo vix duo ex sacris ordinibus inventi sunt, frater scilicet & coepiscopus noster Paulinus, & dilectissimus filius meus Honoratus archidiaconus ejusdem ecclesiæ, qui communicare Maximo sacerdotium rapienti minime consentirent, & se Christianos esse cognoscerent. Debuistis enim, filii carissimi, pensare ordines vestros, & quem sedes apostolica repellebat, repulsum cognoscere, ut prius, si posset, ab illatis criminibus mundaretur; & tunc ei vestra dilectio communicaret, ne particeps obligationis ejus existeret. Nos tamen erga caritatem vestram visceribus pietatis B adstringimur: & quia quosdam vestrum violenter pressos ad consentiendum ei, & ad communicandum cognovimus; omnipotentem dominum deprecamur, ut vos ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienæ obligationis absolvat, vobisque & in præsenti vita suæ protectionis gratiam tribuat, & nos de vobis in æterna patria gaudere concedat.

Grat. dist. 93. cap. 2.

Mense Martio, indictione decimaquarta.

XXVII. AD CANDIDUM EPISCOPUM.

De monachis in presbyteros ordinandis.

Gregorius Candido episcopo de Urbe veteri majore.

C INDICAVIT nobis fraternitas tua se non habere presbyteros, & ex hac causa necessitatem non modicam sustinere. Et quia in quibusdam monasteriis in sua parochia constitutis quosdam esse monachos perhibet, qui ad hoc apti possint esse officium, & eos se cum nostra auctoritate ad hunc postulat ordinem promoveri; propterea præsentibus vobis licentiam damus epistolis, monachos de monasteriis in tua parochia positis cum cōsensu abbatis sui tollere, & presbyteros ordinare. Sed illud præ omnibus estote soliciti, ut vitam actusque eorum, qui in hoc sunt officio constituendi, subtiliter debeatis inquirere, & tunc eos, si digni fue- D rint, ordinare. Si vero aliqua in eis culpa claruerit, quæ hos ad hunc ordinem canonica prohibitione provehi non permittat, nullius vobis supplicatio aut gratia personæ surrepat, ut talibus debeatis manum imponere; ne, quod absit, hic honor, & illis pœna, & vobis incipiat esse peccatum.

XXVIII. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

Ne monasterium a decessore constitutum prægravetur, & de importunitate clericorum.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

E MIRAMUR cur sic in brevi fraternitatis tuæ fuerit immutata discretio, ut ea quæ postulat non advertat; ex qua re dolemus, quia manifestum præbes indicium plus apud te verba male suadentium valuisse, quam divinæ lectionis studium profecisse. Cumque ergo monasteria te oporteat defensare, & religiosos illic summopere congregare, ut lucrum de animarum congregatione possis efficere, in eorum te e diverso gravamina, sicut literæ tuæ testantur, desideras exercere: &, quod est deterius, nos tuæ culpæ studes fieri debere participes, scilicet, dum cum nostro consensu monasterium, quod decessor tuus condidit, cupis sub cura quarumdam rerum atque causarum nomine prægravare. Debes enim recolere, quia te præsente,

diversis etiam presbyteris & diaconis clericisque tuis præsentibus, contra testamentum ipsius præceptum sicut postulavere concessimus. Ubi tamen ejusdem decessoris tui dispositio, quam fecerat de monasterio ipso, firmata est, tu nunc ista dissimulans contraria nos poscis debere præcipere. Et hæc quidem scimus non tua sunt, sed dum incongrua dicentes audire non renuis, non solum opinionem tuam, sed gravas & animas. Quia ergo te multum diligo, instanter admoneo, quod sic recte consideres, ut non plus pecuniæ quam animabus studeas. Illud a latere respiciendum est, ad hoc autem tota mentis intentione laborandum, ac vehementius intuendum. Huic rei operam & solicitudinem B vigilanter impende, quia redemptor noster a sacerdotis officio non quærit aurum, sed animas. Præterea pervenit ad nos, quia monasteria, quæ sub fraternitate tua sunt constituta, clericorum importunitatibus & diversis eorum molestiis prægraventur: quod ne de cetero fiat, districta hoc interminatione compesce; quatenus monachis illic degentibus, libere in Dei nostri laudibus liceat exultare. Romanum vero atque Dominicum clericos, qui de hac urbe ausu temerario sine nostra præsumpserunt benedictione discedere, licet majori fuerant ultione plectendi, tamen relaxari eis benignitatis studio debet, ut ad suum remeare officium urgeantur. C

Suprascripto mense Aprili, indictione decimaquarta.

XXIX. AD SECUNDINUM.

De pace Agilulphi, & Mariniano episcopo increpando, quod eleemosynam pauperibus non daret, sine qua vacuum est episcopi nomen.

Gregorius [a] *Secundino servo Dei non a paribus.*

[a] De eo ep. 18 supra.

POSTQUAM revertens Castorius omnia nobis quæ inter vos & Agilulphum regem acta sunt indicavit, ne excusationem contra nos de mora potuisset aliquis invenire, sub omni eum celeritate illuc transmittendum prævidimus. Ab eo ergo quæ sunt agenda cognoscens, esto solicitus, & omnimo- D do immine, ut pax ista debeat ordinari; quia, quantum dicitur, aliqui hoc impedire conantur. Pro qua re festina solicite agere, ut labor vester sine effectu non valeat remanere. Nam jam & partes istæ, & diversæ insulæ in gravi sunt periculo positæ. Fratrem nostrum Marinianum episcopum verbis quibus vales excita, quia obdormisse eum suspicor. Nam venerunt quidam ad me, in quibus erant senes mendicantes, qui a me discussi sunt, a quibus quid acceperint, & per singula retulerunt quanta eis & a quibus in itinere data sint. Quos dum solicite de prædicto fratre requirerem quid eis dedisset, responderunt se eum rogasse, sed ab eo se omnino nihil accepisse, ita ut neque panem in via ac- E ceperint, cum dare omnibus illi ecclesiæ semper familiare fuit. Dixerunt enim: Respondit nobis, dicens: Non habeo quod vobis dare possim. Et miror si is qui vestes habet, argentum habet, cellaria habet, quod pauperibus debeat dare non habet. Dic ergo ei, ut cum loco mutet & mentem. Non sibi credat solam lectionem & orationem sufficere, ut remotus studeat sedere, & de manu minime fructificare: sed largam manum habeat, necessitatem patientibus concurrat, alienam inopiam suam credat; quia si hæc non habet, vacuum episcopi nomen tenet. Quædam vero eum per epistolam meam de anima sua admonui, sed nihil mihi omnino respondit: unde credo quia eam neque legere dignatus est. Pro qua re jam necessarium A non fuit ut eum per epistolam meam admonere aliquid debuissem; sed tantum illa scripsi quæ in causis terrenis consiliarius dictare potui. Nam ego ad hominem non legentem fatigari in dictatu non debui. Tua ergo dilectio secreto ei omnia loquatur, & admoneat qualiter se disponere debeat, ne per præsentem negligentiam vitam, quod absit, priorem perdat.

XXX. AD RAVENNATES.

Excommunicat quemdam, qui de nocte contestatorios libellos contra Castorium posuit.

Gregorius fratribus & coepiscopo, sacerdotibus, Levitis & omni populo Ravennæ.

QUIDAM maligni spiritus consilio repletus contra Castorium notarium ac responsalem nostrum nocturno silentio in civitatis loco contestationem posuit in ejus crimine loquentem, mihique etiam de facienda pace callide contradicentem. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere non debet formidare; oportet ut publice exeat, & quæcumque in contestatione sua loqui præsumpsit ostendat: quod si non exierit, neque publice confessus fuerit, quisquis ille sit qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei & domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, ut sancti ejus corporis ac sanguinis participatione privatus sit. Si vero quia latet, & quoniam nescitur, teneri a disciplina non valet, si tanti mali conscius etiam prohibitus corpus ac sanguinem domini percipere præsumit, anathematis ultione percussus sit, & ut fallax ac pestifer a sanctæ ecclesiæ corpore divisus. Si quis autem fortasse talis est, quem nos hujus facti auctorem ac participem esse nescientes, ad eum bona optantes, epistolas transmittimus, ipsa pro eo apud omnipotentem dominum deprecatio fit vacua. Sin autem in eadem civitate egressus ad publicum potuerit docere quæ dixit, vel certe sciens se non posse quæ scripsit ostendere, errorem suum fuerit aperte confessus, dominici corporis ac sanguinis participatione non sit privatus, neque a corpore sanctæ ecclesiæ alienus existat: quia nos apud omnipotentem dominum ex nostris quotidie culpis agnoscimus, ut quatenus servato disciplinæ moderamine, aliorum tamen erratis parcendo indulgeamus.

Mense Aprili, indictione decimaquarta.

XXXI. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Ne mancipia quæ Christianam fidem suscipere volunt Iudæis venumdentur, sed precium a Christiano emptore percipiant.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

FRATERNITATI vestræ ante hoc tempus scripsimus, ut hos, qui Iudaica superstitione ad Christianam fidem Deo aspirante venire desiderant, dominis eorum nulla esset licentia venumdandi, sed ex eo quo voluntatis suæ desiderium prodidissent, defendi in libertatem per omnia debuissent. Sed quia, quantum cognovimus, nec voluntatem nostram, nec legum statuta subtili scientes discretione pensare, in paganis servis hac se non arbitrantur conditione constringi; fraternitatem vestram oportet de his esse solicitam, & si de Iudæorum servitio non solum Iudæus, sed etiam quisquam paganorum fieri voluerit Christianus, postquam

Grat. 54. cap. Ivo par. cap. 11

quam voluntas ejus fuerit patefacta, ne hunc sub quolibet ingenio vel argumento cuipiam Iudæorum venumdandi facultas sit: sed is qui ad Christianam converti fidem desiderat, defensione vestra in libertatem modis omnibus vendicetur. Hi vero quos hujuscemodi oportet servos amittere, ne forsitan utilitates suas irrationabiliter æstiment impediri, solicita vos hæc convenit consideratione servare: ut si paganos, quos mercimonii causa de externis finibus emerint, intra tres menses, dum emptor cui vendi debeant non invenitur, fugere ad ecclesiam forte contigerit, & velle se fieri dixerint Christianos, vel etiam extra ecclesiam hanc talem voluntatem prodiderint, precium eorum ibi a Christiano scilicet emptore percipiant. Si autem post præfinitos tres menses quisquam hujusmodi servorum velle suum edixerit, & fieri voluerit Christianus; nec aliquis eum postmodum emere, nec dominus qualibet occasionis specie audeat venumdare, sed ad libertatis procul dubio præmia perducatur; quia hunc non ad vendendum, sed ad serviendum sibi intelligitur comparasse. Hæc igitur omnia fraternitas vestra ita vigilanter observet, quatenus ei nec supplicatio quorumdam valeat nec persona surrepere.

XXXII. AD LEONEM EPISCOPUM CATANENSEM.

De Samaræis, qui pagana mancipia emerunt, & circumciderunt.

Gregorius Leoni episcopo Catanensi.

[...] diac. [...] epist. RES ad nos detestabilis & omnino legibus inimica pervenit, quæ, si vera est, fraternitatem vestram vehementer accusat, quia eam de minori solicitudine probat esse culpabilem. Comperimus autem quod Samaræi degentes Catanæ, pagana mancipia emerint, atque ea circumcidere ausu temerario præsumpserint. Atque idcirco necesse est, ut omnimodo zelum in hac causa sacerdotalem exercens, cum omni hoc vivacitate ac solicitudine studeas perscrutari: & si ita repereris, mancipia ipsa sine mora in libertatem modis omnibus vindica, & ecclesiasticam eis tuitionem impende, nec quidquã dominos eorum de precio quolibet modo recipere patiaris: qui non solum hoc damno mulctandi, sed etiã alia erant pœna de legibus feriendi.

XXXIII. AD CASTORIUM NOTARIUM.

De usu pallii secundum morem antiquum Andreæ Ravennati episcopo restituendo.

Gregorius Castorio notario.

VIR magnificus domnus Andreas crebro mihi imminet de usu pallii secundum antiquam consuetudinem in Ravennati ecclesia restituendo. Et scis quia Ioannes episcopus mihi scripserit, quod in litaniis solennibus consuetudo fuit ejusdem ecclesiæ episcopos uti pallio. Hujus ecclesiæ diaconus Adeodatus, cum me pro eadem causa fortiter rogaret, jurejurando satisfecit, quia quater in anno uti in litaniis pallio ejusdem loci episcopi solebant. [...] diac. [...] c. 6. Prædictus autem domnus Andreas in epistolis suis dicit, quia præterquam in quadragesima omni tempore Ravennas episcopus in litaniis pallio utebatur: & ipsas asserit litanias solennes, quas non erubescit dicere quotidianas. Vnde omnino miratus sum. Sed tua experientia nullius personam, nullius verba consideret, solum Dei timorem, & rectitudinem ante oculos habeat, & seniores personas, & ejusdem ecclesiæ archidiaconum, quem non

A suspicor pro alterius honore perjurare, & alios antiquiores, qui in sacris ordinibus ante Ioannis episcopi tempora fuerant, requirat; vel si qui maturiores sunt extra sacros ordines, & veniant ante corpus sancti Apollinaris, & tacto ejus sepulcro jurent, quæ consuetudo ante Ioannis episcopi tempora fuerat: quia sicut scis, idem vir multum præsumptor extitit, & multa sibi per superbiam conabatur arrogare. Et quidquid a fidelioribus viris & gravibus juratum fuerit, secundum indiculum, qui subter annexus est, hoc volumus in eadem ecclesia conservari. Sed vide ne negligenter agas, ne quis fidem tuam aut devotionem tuam in hac causa

B corrumpat; zelum enim tuum scio. Age solicite, ita tamen ut prædicta ecclesia contra justitiam non gravetur, sed usus qui ante Ioannis episcopi tempora extitit ei conservetur. Personas autem non duas vel tres ad satisfaciendum tibi, sed quantas antiquiores & graviores inveneris, require, ut neque quod usus fuit antiquior eidem ecclesiæ denegemus, neque quod novo ausu appetitum est concedamus. Sed omnia age blande & dulciter, ut & actio tua districta sit, & lingua mitis. Spatam quæ illic dimissa est, sicut jam pridem scripsimus, tecum revoca, & hoc quod tibi filius noster Bonifacius diaconus, & vir magnificus Maurentius chartularius scripsit, solicite attende.

C *Formula juramenti.*

Iuro * ergo per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, inseparabilem divinæ potentiæ Trinitatem, & hoc corpus beati Apollinaris martyris, me pro nullius favore personæ, neque commodo aliquo interveniente testari: sed hoc scio, & per memetipsum cognovi, quia ante tempora Ioannis quondam episcopi, Ravennas episcopus præsente apocrisiario sedis apostolicæ illo atque illo, illis atque illis diebus consuetudinem utendi pallio habuit; & non cognovi quia hoc latenter, vel absente apocrisiario usurpasset. * fort. ego

XXXIV. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

D De redemptione captivorum qui in Campania tenti sunt.

Gregorius Anthemio subdiacono.

QUANTUS dolor, quantaque sit nostro cordi afflictio de his quæ in partibus Campaniæ contigerunt, dicere non possumus, sed ex calamitatis magnitudine potes ipse cognoscere. Ea de re pro remedio captivorum qui tenti sunt, solidos experientiæ tuæ per harum portitorem Stephanum

E virum magnificum transmisimus, admonentes ut omnino debeas esse solicitus, ac strenue peragas, & liberos homines, quos ad redemptionem suam sufficere non posse cognoscis, tu eos festines redimere. Qui vero servi fuerint, & dominos eorum ita pauperes esse compereris, ut eos redimere non assurgant, & hos quoque comparare non desinas. Pariter etiam & servos ecclesiæ, qui tua negligentia perierunt, curabis redimere. Quoscumque autem redemeris, subtiliter notitiam, quæ nomina eorum, vel quis, ubi maneat, sive quid agat, seu unde sit contineat, facere modis omnibus studebis, quam tecum possis afferre cum veneris. Ita autem in hac re te studiose exhibere festina, ut ii qui redimendi sunt, nullum te negligente periculum possint incurrere, & tu apud nos postea vehementer incipias esse culpabilis. Sed & hoc quam maxime age, ut, si fieri potest, captivos ipsos minori possis precio comparare. Substantiam vero sub omni

puritate atque subtilitate describe, & ipsam nobis A descriptionem cum celeritate transmitte.

Mense Maio, indictione decimaquarta.

XXXV. AD SECUNDINUM EPISCOPUM TAUROMINITANUM.

De Sincero latore præsentis epistolæ.

Gregorius Secundino episcopo Tauromìnitano.

Et legum ratio & æquitas admonet naturalis, ut quisquis hereditatem aut renuit, aut parentum successione se abstinet, hereditaria non debeat onera sustinere. Quia ergo Sincerus lator præsentium Hilarum socerum suum omnino inopem defunctum innotuit, & uxorem suam filiamque ipsius in qualibet re ejus se substantiæ minime miscuisse, B & ad persolvendum paternum debitum eam ab ejus creditoribus queritur perurgeri, idcirco fraternitas vestra diligenter inquirat, & si ea quæ ait veritate subsistunt, sacerdotalem illis studeat tuitionem impendere, nec eos contra rationis ordinem vexari, aut damnum permittat aliquod sustinere. Nam valde durum est ut unde nullum sensit commodum, sustineat injuste dispendium. Supradictus autem portitor, si huc cum uxore sua venire voluerit, quia illic se dicit non posse subsistere, vestris propter Deum solatiis potiantur, nec cujusquam eos illic adversitas pro sua tantum voluntate retineat, aut eis irrationabiliter molestus existat, sed liberam habeant quo voluerint eundi licentiam: quatenus vivendi subsidium alibi saltem C Deo largiente reperiant.

Mense Iunii, indictione decimaquarta.

XXXVI. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ.

De Petro quodam episcopo: & ne Donatistarum baptismo baptizari permittat.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

Scripta fraternitatis vestræ sacerdotali plena dulcedine præsentium portitore * Rogatiano diacono deferente suscepimus. Et valde nos eorum lætificavit benigna locutio, præsertim quia per ea de vestra, quod desiderii nostri est, incolumitate cognovimus. Devotionem vero sanctitatis vestræ D & olim novimus, & nunc, sicut scribitis, sic habemus. Nam qualis erga nos sinceritas fraternitatis vestræ sit, satisfactione non egemus, quia eam ex mentis nostræ, quæ circa vos est, dilectione cognoscimus. Suprascripto autem latori, quem nobis epistolariter commendastis, scripta ad rectorem patrimonii Siciliæ dedimus, ut adversam partem facere quæ justa sunt urgeat, quatenus frustratoria excusatione postposita, ad finem citius perducatur totius causæ contentio. Indicamus itaque sanctitati vestræ venisse ad nos quemdam hominem Petrum nomine, qui se asserit fuisse episcopum, atque causæ E suæ a nobis remedium postulasse. Et prius quidem retulit quæ digna esse miseratione potuissent, sed requirentes, postea multo aliter quam indicavit invenimus, & vehementer nos ejus actio contristavit. Sed, quia causæ ipsius interna subtiliter nequaquam addiscere tam longo itineris intervallo disjuncti potuimus, eam, incerti quippe, definire nequivimus. Nunc vero quoniam remeans supradictus diaconus secum eum relaxari poposcit, & ipse ad vos se petiit debere transmitti, scientes sanctitatem vestram, zelum, sicut decet, fidei, & amorem habere justitiæ, nobis gratum fuit, & ea quæ petiverũt concessimus. Quia ergo præsentes causam subtilius potestis scire, hortamur ut eidem Petro ita servare quidquid justum canonicumque fuerit debeatis, quatenus & rectitudinis vigor a vobis in omnibus impleatur, & causa ipsius secundum Dei timorem, & ecclesiæ videatur regulas judicata. Si quis vero conscius vel particeps præfato Petro in his quibus accusatur dicitur extitisse, subtiliter requirendum est, & veritate cognita, similiter canonice judicandum. Præterea res ad nos omnino dura & rectæ fidei inimica pervenit, quia, quod dici nefas est, catholici homines, & religiosi, quod est deterius, filios mancipiaque sua, vel alios quos in potestate habent, in Donatistarum hæresi baptizari consentiunt. Et ideo, si verum est, fraternitas vestra hoc summopere studeat emendare, quatenus sinceritas fidei vestra solicitudine intemerata consistat, & innocentes animæ, quæ catholico baptismate salvari poterant, hæreticorum infectione non pereant. Quisquis ergo de his personis, quas superius memoravimus, quemquam suorum apud Donatistas passus est baptizari, ad catholicam eos fidem omni virtute omnique instantia studeat revocare. Si quis vero taliũ de cetero hoc fieri de suis qualibet excusatione pertulerit, a clero sit modis omnibus alienus.

* al. Rogitano.

XXXVII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

Alexandriam relictam Vincomali commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Quanto viduæ bene viventes virorum sunt solatio destitutæ, tanto eis enixius ecclesiastica est impendenda tuitio. Atque ideo hujus tibi præcepti pagina deputamus, quatenus a Alexandriæ magnificæ feminæ relictæ quondam Vincomali omni instantia omnique solicitudine, ubi necesse fuerit, servata scilicet æquitate, tuitionem festines impendere, atque ejus utilitatibus studiose concurrere: nec eam a quoquam vexari permittas, aut molestiam sustinere; sed ita, sicut prædiximus, ubi causa poposcerit, ope tuæ solicitudinis potiatur, ut nullus se in afflictione oppressioneque ipsius te illic coram posito tentet aliquatenus occupare.

a Al[...] dria.

XXXVIII. AD CYPRIANUM DIACONUM.

Ioannem religiosum commendat e schismate reversum.

Gregorius Cypriano diacono.

Ioannem religiosum præsentium latorem, qui ex Istricorum schismate ad sinum sanctæ ecclesiæ Deo revelante accepta ratione reversus est, dilectionem tuam, æquitate servata, habere necesse est in omnibus commendatum, atque ei in quibus causa poposcerit ecclesiasticam tuitionem impendere. Cui etiam pro dispendiorum suorum subsidio, ab hac quartadecima præsentis anni indictione, annis singulis octo solidos dare te volumus, quos tuis per omnia noveris rationibus imputãdos.

XXXIX. AD DONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

Georgium, si emendare se voluerit, commendat.

Gregorius Dono episcopo Messanensi.

Georgius præsentium portitor degere, ut ait, in civitate vestra desiderans, apud fraternitatem vestram nostra se petiit epistola commendari. Cui, quoniam a prava se promisit actione compescere, quod petebat prævidimus non negandum. Et ideo sanctitas vestra de anima ejus studeat propter Deum esse solicita, atque eum adhortatio-

hortationibus suis ad viam Deo placitam revocare: & si adjuvante Domino, ut promisit, ab omni se pravitate suspendens vivere honeste voluerit, fraternitas vestra pro mercede sua, ut prospexerit, ejus sustentationi subveniat, ne forsitan ad male agendum excusationem sibi ex necessitate videatur assumere. Quid autem fraternitas vestra ex ejus importunitate sit passura considerет, qui ad vos cum nostris epistolis venit, quem nos sine auctoritate aliqua importunum valde in prece pertulimus.

XL. AD RUFINUM EPISCOPUM VIVONENSEM.

B

De presbytero ordinando in ecclesia Massæ Nicoteranæ.

Gregorius Rufino episcopo Vivonensi.

Ex habitatorum massæ Nicoteranæ, quorum episcopus pro quibusdam culpis in pœnitentiam deputatus est, relatione comperimus, nullum illic esse presbyterum qui sacra possit missarum solennia celebrare, intantum ut etiam filios suos sine baptismate asserant remansisse. Et quia hac pro causa magnopere petiverunt sibi in eadem ecclesia, cui fraternitas vestra operam visitationis impendit, debere presbyterum ordinari; eapropter scriptis vos præsentibus adhortamur, ut de clero ejusdem ecclesiæ requirere debeatis, cujus vita & mores ad hoc possit officium convenire, ut eum illic presbyterum festinetis auxiliante domino consecrare. Nam valde durum est, ut quousque causa episcopi eorum subtiliter requiratur, non habeat ecclesia illa presbyterum, qui sacrum illic opus valeat celebrare.

C

Mense Julio, indictione decimaquarta.

XLI. AD VICTOREM EPISCOPUM PANORMITANUM.

Ut in monasterio presbyterum ordinet.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

Urbicus abbas monasterii sancti Hermæ, quod Panormi situm est, a nobis cum congregatione sua magnopere postulavit in eodem monasterio presbyterum, qui sacra missarum solennia celebrare debeat, ordinari: & quia hujusmodi non est differenda petitio, fraternitatem vestram scriptis præsentibus necessario duximus adhortandam, ut eum qui ad hoc ministerium de eadem congregatione electus fuerit, cujus vita, mores, & actio tanto possint ministerio convenire, sine mora auxiliante domino debeat consecrari; quatenus nec ille de monasterio suo hac pro causa egredi, nec extraneum sibi ad peragendum sacrum opus cogatur adducere.

D

XLII. AD VENANTIUM PATRICIUM.

De discordia inter ipsum & Ioannem episcopum Syracusanum.

E

mona-

Gregorius Venantio patricio [a] *exmonarcho.*

i diac. .c. 48.

Multum ex quam direxistis jam nos contristatos invenit epistola, quod inter vos & Ioannem fratrem & coepiscopum nostrum, de quorum desiderabamus gaudere concordia, scandalum prodiisse cognovimus. Quamvis enim causa fuisset, non usque ad hoc debuit furor erumpere, ut armati homines vestri, sicut audivimus, in episcopum irruerent, & diversa hostili more mala committerent, atque vos hæc res a paterna caritate interim divideret. Numquid non poterat qualibet contentio fuerit tranquille disponi, ut nec partium utilitas detrimentum, nec sentiret gratia læsionem? Cujus autem gravitatis, cujus sanctitatis, cujus mansuetudinis supradictus frater noster sit, non habemus incognitum. Ex qua re colligimus, quia nisi vis eum doloris nimia coegisset, ad hanc rem, de qua vos contristatos asseritis, ejus fraternitas nullatenus pervenisset. Nos tamen ut hoc eo scribente comperimus, illico ei scripsimus, admonentes ut & oblationes vestras sicut ante susciperet, & missas in domo vestra non solum celebrari permitteret, sed si velitis etiam ipse perageret, causamque suam servata caritate exequi debuisset. Et quia nullos discordes vel fieri volumus vel manere, eamdem adhortationem iterandam esse prospeximus. Unde necesse est, carissime fili, ut & vos sacerdotalem illi reverentiam exhibere, sicut decet filios, debeatis, nec ejus ad iracundiam animos provocetis. Nam cum quo fidam estis gratiam habituri, si vobis, quod absit, cum sacerdote fuerit discordia? Itaque animi tumore deposito, sic agere causas quas habetis invicem studete, ut & caritas inter vos intemerata permaneat, & alterutra mansuete procuretur utilitas.

XLIII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De discordia inter ipsum & Venantium patricium facta.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

Quamvis causa fuerit quæ fraternitatis vestræ animos ad iracundiam non immerito provocaret, ut nec oblationes domini Venantii voluissetis suscipere, nec in domo ipsius sacra missarum sineretis solennia celebrari, tamen quia ita terrena agi debet utilitas, ut nullum vos jurgium a caritatis valeat connexione disjungere; proinde caritatem vestram, sicut dudum scripsimus, adhortamur, quatenus & oblationes antedicti viri omnimodo in dulcedine & Deo placita debeatis sinceritate suscipere, & in domo ipsius missarum peragi mysteria permittatis, ut, sicut scripsimus, si fortasse voluerit, per vos debeatis accedere, & celebrando apud eum missas priorem gratiam reformare. Oportet namque filiis sacerdotalem in vos affectum impendere, & in causis prout ratio suffragatur, jurisdictionem ecclesiæ vestræ minime præterire. Hoc ergo considerans, necesse est, ut ita se circa eos fraternitatis vestra discreta moderatione exhibere studeat, ut & quod negotii qualitas exigit, salubriter peragat, & a paternæ caritatis gratia non recedat.

XLIV. AD BONAM ABBATISSAM.

De monasterio ejus in melius transmutando.

Gregorius Bonæ abbatissæ.

Ecclesiastica damnum non sentit utilitas, si res aliis competentes cognita veritate restituat: atque ideo cognovimus Ioannem quondam presbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui Deo auctore deservimus, in domo juris sui posita in hac urbe Roma, juxta thermas Agrippinas, oratorium construxisse; ibique quosdam redditus legati titulo per testamenti sui seriem reliquisse. In quo etiam oratorio servorum Dei congregationem esse constituit, & hæc omnia ut debuissent impleri, testamenti sui pagina sanctæ memoriæ decessori nostro Pelagio noscitur deputasse. Sed quia

quia morte occupatus, necdum hoc occurrit implere, & domus ipsa cum horto suo ab actoribus nostræ ecclesiæ detinetur, & idcirco hactenus necdum voluntas defuncti completa est, justitiæ ratio nos vehementer incitat hujusmodi piæ dispositionis arbitrium vestra solicitudine, & hoc quod decessori nostro injunctum est adimplere; sed quoniam illic pro difficultate temporis nova servorum Dei congregatio adhiberi non potuit, feminarum saltem congregationem constituendam esse decernimus, atque ideo & locum ipsum solenniter dedicare. Et quia monasterium, ubi tu prius fuisti, in ruinæ erat periculo constitutum, te illic cum congregatione tua consistere per omnia debere, Deo annuente, perspeximus, quatenus in suprascriptæ domus monasterio juxta voluntatem defuncti, domino redemptori nostro serviens esse congregatio potuisset, & imminens posses periculum evitare. Unde necesse est ut & nunc & in futuris temporibus Dei illic laudes per eam, quæ modo est vel successura est, congregationem modis omnibus celebrentur. Considerantes igitur antedicti presbyteri voluntatem, perpetuo illic tempore monasterium esse, atque ad id eamdem domum in integro cum horto suo, & rebus inferius designatis, quæ a testatore relictæ sunt, proprietatis jure constituimus pertinere, id est, massam Magulianensem cum appendiciis suis via Nomentana, milliario plus minus undecimo, tabernam in hac urbe, quæ est posita juxta " Palacenas, & salgamum positum ante domum suprascripti monasterii. His igitur ita concessis atque dispositis, oportet ut ita dilectio tua diligenter invigilet, ut & Dei illic, sicuti præfati sumus, laudes salubri studio devote, ut moris est, celebrentur, & suprascriptæ res ad jus ipsius pertinentes nulla te negligente occasione depereant. Hanc enim solicitudinem non solum te, sed etiam quæ suo loco successerint in prædicto monasterio & rebus superius designatis constituimus nihilo minus exhibere.

" Palatinisios. Vide l. VII. ep. 48.

XLV. AD LEONTIUM EPISCOPUM ARIMINENSEM.

De ecclesia sancti Stephani dedicanda.

Gregorius Leontio episcopo Ariminensi.

BASILICAM beati Stephani martyris, quam fraternitas vestra incendio asserit concrematam, quam etiam nuper instauratam esse commemorat, facultatem tribuimus dedicandi, in qua etiam reliquiarum sanctuaria ejusdem beati Stephani martyris volumus collocari. Et ideo, frater carissime, ad prædictam te ecclesiam ire necesse est, & tam ecclesiæ quam etiam altaris noviter constructi dedicationem solenniter exhibere, ut expectantium de eadem consecratione devotio domino valeat auxiliante compleri. Quidquid præterea eidem loco a fundatoribus olim concessum est in ea qua dimissum est voluntate ac firmitate volumus permanere.

XLVI. AD FELICEM EPISCOPUM PISAURENSEM.

De missis publicis, cathedra in ecclesia posita, in monasterio a Ioanne constructo non celebrandis.

Gregorius Felici episcopo Pisaurensi.

MIRAMUR fraternitatem vestram, quod serie præcepti neglecta, quod ad vos sanctæ memoriæ decessor noster dederat, monasterium a Ioanne præsentium portitore constructum aliter quam antiquæ cōsuetudinis usus exigit consecrares. Dum etiam in eodem præcepto inter alia mandatum sit, ut locum ipsum absque missis publicis dedicares; ut ad nos pervenit, cathedra posita sacra illic publice missarum solennia celebrantur. Quod si verum est, his vos hortamur affatibus, ut omni excusatione cessante cathedram vestram exinde amoveri modis omnibus faciatis, nec denuo illic missas publicas peragatis. Sed & sicut consuetudo & præcepti tenor eloquitur, si missas ibidem sibi celebrari voluerint, a te presbyter dirigatur. In eodem autem monasterio congregationem servorum Dei, sicut prædictus Ioannes petiit, & nunc esse, & cum Dei gratia semper volumus permanere. Calicem vero, quem sibi a fraternitate vestra ablatum innotuit, ei, si ita est, restituere festinate. Hæc ergo sanctitas vestra ita studeat adimplere, ut denuo ad nos prædictus portitor pro hac causa necessitatem remeandi non habeat.

XLVII. AD LEONEM EPISCOPUM FANENSEM.

De schismaticis ad unitatem ecclesiæ redeuntibus.

Gregorius Leoni episcopo Fanensi.

SICUT " schismatici pravo studio perdurantes objurgandi detestandique sunt, sic ad sinum matris ecclesiæ redeuntes consolandi, & nihilo minus refovendi. Quia igitur Ioannes religiosus præsentium lator recepta ratione ad unitatem sanctæ ecclesiæ ab errore Istricorum Deo miserante conversus est, eapropter fraternitatem vestram hortari prævidimus, ut eum salva ratione habere debeat in omnibus commendatum, atque suo favore protegere. Cui etiam, ne possit post conversionem alicui necessitati succumbere, aliquid de ecclesia illi prævidimus annis singulis consulendum. Quia ergo vestræ sanctitati se summopere petiit commendari, providendum vobis pro vestra mercede est, ut, sicut diximus, vestris in omnibus solatiis fulciatur.

" schi

XLVIII. AD IADERTINOS.

Hortatur ut a Maximi prævaricatoris communione abstineant, & ab illis sacramenta percipiant qui Maximo non communicarunt.

Gregorius presbyteris, diaconibus, & clero, nobilibus, ac populo, Iaderæ consistentibus, & militibus qui Maximo prævaricatori communicaverant.

PERVENIT ad me quosdam vestrum, ignorantia vel necessitate deceptos, his qui ab apostolica sede, culpa, sicut nostis, exigente, communione privati sunt communicasse; quosdam vero se salubri discretione, protegente domino, suspendisse; & quantum de constantibus gaudeo, tantum de deviantibus ingemisco; quoniam sacræ communionis mysteria, quæ ad absolutionem nobis divina pietate concessa sunt, in detrimentum magis suæ animæ perceperunt. Et quia sicut vobis omnipotens Deus innotescat vehementer, caritati vestræ medullitus & ex toto corde compatior, paterno affectu obtestor atque suadeo, ut ab illicita communione se quisque suspendat, & quos apostolica sedes in communionis

nionis suæ consortium non recipit omnino refu- A giat, ne inde reus ante conspectum æterni judicis unde poterat salvari consistat. Comperi autem quod quidam perversæ mentis homines illic insinuare conati sunt, quia ego contra Maximum quodam odio movear, & non ea quæ canonica, sed ea potius quæ furoris sunt exequi concupiscam. Sed absit hoc, absit a sacerdotali animo, ut in qualibet causa privato zelo moveatur. Ego vero populo in illis partibus consistenti, ac meæ animæ providens, & omnipotentis Dei judicium pertimescens, causas ejusdem Maximi exquiri volo, & cum omni sinceritate revelante domino quod est canonicum definire. Cui quoniam frequenter scripsimus, ut non prius sacra missarum solennia celebraret, quam causam ejus potuissemus agnoscere, alioquin esset communione privatus, & ex hoc jam superbiæ ipsius culpa in aperto monstratur, quod sæpius, sicut dixi, admonitus ut ad nos veniret, diversis excusationibus renititur, refugit, metuit. Vnde ergo trepidat, si eum de his quæ dicta sunt conscientia non accusat? Hæc ergo cognoscentes, postquam vobis nullam de ignorantia excusationem assumere potestis; rogo, hortor & moneo, ut prohibitæ vos communionis consortio per omnia suspendatis, nec cuiquam sacerdoti, suprascripto Maximo communicanti, contra animam suam quisquam vestrum communicare præsumat. Quia tamen audio, sicut præfatus sum, quosdam vestrum ignorantia lapsos, quosdam etiam ad communicandum violenter esse oppressos, omnipotentem dominum deprecor, ut & eos, qui huic pravitati minime consenserunt, perpetua gratiæ suæ protectione custodiat, & optata eis largitate respondeat. Et illos quos aut studium, aut ignorantia, aut alia quælibet causa traxit in culpam, ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienæ obligationis absolvat, omnibusque in præsenti vita protectionis suæ gratiam tribuat, & nos de vobis in æterna patria gaudere concedat. Vt igitur hæc vobis intercessio apud Deum salvatorem nostrum proficiat, adhortationibus nostris pro animæ vestræ salute obedientiam exhibete, & ab illis sacram communionem percipite, quos se ab antedicti Maximi communione abstinuisse vel abstinere cognoscitis.

[Margin: ...m fere ...ist. 26. ...6 lib. — ...II. 4. Rogo.]

XLIX. AD VRBICUM ABBATEM SANCTI HERMETIS.

De Agathone suscipiendo, si ejus quoque vxor fieri monialis voluerit.

Gregorius Vrbico abbati monasterii sancti Hermetis, quod in Panormo situm est.

QVISQVIS in divina aspiratione compunctus relictis sæculi hujus actionibus ad Deum converti festinat, ita & cum caritate suscipiendus est, & blandis per omnia consolationibus refovendus, ut in ea quam elegit, Deo adjuvante, delectetur modis omnibus conversatione persistere. Quia igitur Agatho præsentium lator in monasterio dilectionis tuæ converti desiderat, hortamur, ut cum omni eum dulcedine dilectioneque suscipias, atque ad æternam vitam ejus desiderium assidua adhortatione succendas, & circa animæ ipsius salutem diligenter studeas esse solicitus, quatenus dum in Dei nostri servitio te admonente devota mente perstiterit, & illi prosit sæculum reliquisse, & tibi ejus conversio proficiat ad mercedem. Quem tamen ita suscipiendum esse cognosce, si & uxor ipsius similiter converti voluerit. Nam dum unum utrorumque corpus conjugii copulatione sit factum, incongruum est partem converti, & partem in sęculo remanere.

[Margin: ...27. q. Quia ...ho.]

L. AD PALLADIVM EPISCOPVM SANTONENSEM.

Mittit reliquias ad dedicationem quatuor altarium in basilica, quam Palladius construxerat.

Gregorius Palladio episcopo * *Santonis.*

VENIENS lator pręsentium Leuparicus presbyter insinuavit nobis fraternitatem vestram ecclesiam in honorem beatorum Petri & Pauli apostolorum, nec non Laurentii atque Pancratii martyrum, construxisse, atque illic tredecim altaria collocasse, ex quibus quatuor necdum dedicata comperimus remansisse, ob hoc quod supradictorum sanctorum reliquias illic collocare Deo annuente disponitis. Et quia reliquias sanctorum Petri & Pauli, nec non Lau- C rentii atque Pancratii martyrum, cum veneratione præbuimus, hortamur ut eas cum reverentia suscipere, & collocare auxiliante domino debeatis; provisuri ante omnia, ut servientibus ibidem nō debeant alimoniarum deesse suffragia.

* Santonum vel de Santonis.

LI. AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Reliquias mittit, quas postulabat. Hortatur ut eorum qui his deservient quieti prospiciat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EPISTOLARVM vestrarum series, quæ religiosum animum & piæ mentis studium continebat, non solum voluntatis vestræ fecit nos laudare propositum, sed etiam libenter in- D vitavit postulata concedere. Non enim nos negare decuit, quod Christiana devotio, & recti cordis desiderium flagitabat, præsertim dum illa postulari, & tota amplecti mente cognovimus, quæ & credentium fidem valde protegere, & animarum salutem operari nihilo minus poterunt ac servare. Atque ideo congruo honore vestram excellentiam salutantes, indicamus latori præsentium Leuparico, quem vos esse presbyterum scripsistis, per quem eloquia vestrarum suscepimus litterarum, reliquias nos beatorum apostolorum Petri & Pauli juxta excellentiæ vestræ petitionem cum ea veneratione qua dignum est prębuisse. Sed ut in nobis magis magisque laudabilis & religiosa possit clarere devotio, providendum vobis est, ut sanctorum beneficia cum E reverentia & debito honore condantur; & servientes ibidem nullis oneribus nullisque molestiis affligantur; ne forsitan necessitate exterius imminente in Dei servitio inutiles segnesque reddantur, & injuriam, quod absit, neglectumque beneficia sanctorum collocata sustineant. Quieti ergo eorum excellentia vestra prospiciat, quatenus dum vestro beneficio liberi, & ab omni fuerint inquietudine custoditi, & illi Deo nostro secura mente laudes exolvant, & vobis in æterna vita merces accrescat.

LII. AD PALLADIVM, PELAGIVM, ET SERANVM EPISCOPOS.

Commendat Augustinum in Angliam euntem cū sociis, & Candidum rectorem patrimonii.

Gregorius[1] *Palladio episcopo de Santonis, Pelagio de Turonis, & Sereno de Massilia, episcopis Galliarum, a paribus.*

LICET apud sacerdotes habentes Deo placitam caritatem religiosi viri nullius commendationis indigeant; quia tamen aptum scribendi tempus ingessit, fraternitati vestræ nostra mittere scripta curavimus, insinuantes latorem præsentium Augustinum servum Dei, de cujus certi sumus studio, cum aliis servis Dei illuc nos pro utilitate animarum, auxiliante domino, direxisse. Quem necesse est, ut sacerdotali studio sanctitas vestra adjuvare, & sua ei solatia præbere festinet. Cui etiam ut promptiores ad suffragandum possitis existere, causam vobis injunximus subtiliter indicare, scientes quod ea cognita, tota vos propter Deum devotione ad solatiandum, quia res exigit, commodetis. Candidum præterea presbyterum communem filium, quem ad gubernationem patrimonioli ecclesiæ nostræ transmisimus, caritati vestræ in omnibus commendamus.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Palladio de Santonis*] Palladius Santonum episcopus ante aliquot annos concilio Matisconensi II. interfuerat. Pelagius Gregorio episcopo in ecclesia Turonensi successerat. Serenus Theodoro in Massiliensi. Ceterum hoc eodem exemplo missa est etiam ad Ætherium episcopum Lugdunensem epistola, quam recitat Beda libro 1. cap. 24. *Reverendissimo & sanctissimo fratri Ætherio coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.* Licet apud sacerdotes &c. *Deus te incolumem custodiat, reverendissime frater. Data die X. Kalendarum Augustarum, imperante domino nostro Mauricio Tiberio piissimo Augusto anno 14. post consulatum ejusdem domini nostri anno 13 indictione XIV.*

LIII. AD VIRGILIVM EPISCOPVM ARELATENSEM.

Commendat Augustinum, ac simul Candidum presbyterum; monetque ut huic patrimonii pensiones restituat, quas ipsius decessor collegerat.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi, metropolitano Galliæ.

QVAMVIS fraternitatem vestram bonis esse intentam operibus, & sponte se exhibere in causis Deo placitis confidamus, veruntamen utile esse fraterna vos alloqui caritate credidimus, ut solatia, quæ vos ultro decet impendere nostris quoque provocati epistolis augeatis. Atque ideo indicamus sanctitati vestræ, Augustinum servum Dei præsentium portitorem cujus zelus & studium bene est nobis cognitum cum aliis servis Dei pro animarum nos illuc compendio transmisisse, sicut ipse vobis coram positus poterit indicare. In qua re oratione vos eum & auxiliis adjuvare necesse est, atque ubi opus exegerit solatiorum vestrorum ei præbere suffragia, & paterna ac sacerdotali illum consolatione, sicut convenit, refovere: quatenus dum sanctitatis vestræ fuerit solamina consecutus, si quid Deo nostro lucrifacere, sicut optamus, valuerit, & vos possitis pariter mercedem acquirere, qui ad bona opera suffragii vestri devote copiam ministratis. Candidum autem presbyterum communem filium, & patrimoniolum ecclesiæ nostræ, fraternitas vestra, quippe ut unanimis nobis, studeat habere commendatum; ut aliquid inde pauperum alimoniis sanctitate vestra valeat adjuvante proficere. Quia igitur patrimoniolum ipsum per annos plurimos predecessor vester tenuit, & collectas apud se pensiones servavit, fraternitas vestra cujus sint res, vel cui erogentur, consideret; atque eas animæ suæ respectu suprascripto filio nostro Candido presbytero nobis restituat dirigendas. Nam valde est execrabile ut quod a regibus gentium servatum est ab episcopis dicatur ablatum.

LIV. AD DESIDERIVM ET SYAGRIVM EPISCOPOS.

Augustinum & Candidum commendat.

Gregorius Desiderio Viennensi, & Syagrio Augustodunensi episcopis Galliæ, a paribus.

DE fraternitatis vestræ sincera caritate bene confidimus quod amore beati Petri apostolorum principis hominibus nostris vestra devota solatia commodetis; præsertim dum causæ qualitas exigat, ubi etiam sponte concurrere & laborare magis optetis. Indicamus itaque sanctitati vestræ nos Augustinum servum Dei præsentium portitorem, cujus zelus & studium bene nobis est cognitum, cum aliis servis Dei pro animarum illuc causa disponente domino direxisse; cujus relatione quid sibi injunctum sit subtiliter agnoscens fraternitas vestra ei modis omnibus, in quibus causa poposcerit, impendat solatia, ut boni operis adjutores, sicut decet & convenit, possitis existere. Ita ergo fraternitas vestra in hac re se devotam studeat demonstrare, ut bona, quæ de vobis opinione narrante didicimus, vera esse opere comprobemus. Dilectissimum vero communem filium Candidum, cui patrimoniolum ecclesiæ nostræ commisimus in illis partibus constitutum, vobis per omnia commendamus.

LV. AD PROTASIVM EPISCOPVM AQVENSEM.

Vt Virgilio episcopo Arelatensi de pensionibus ecclesiæ insinuet, & Candidum habeat commendatum.

Gregorius Protasio episcopo de Aquis Galliæ.

QVANTVS in vobis B. Petri apostolorum principis amor excellat, non solum officii vestri prærogativa, sed etiam devotio, quam circa utilitates ecclesię ipsius geritis, patefecit. Quæ quia Augustino servo Dei præsentium latore cognovimus referente, de affectu & veritatis studio quod in vobis est valde gaudemus, & gratias agimus, quia etsi corpore absentes, mente tamen & animo nobiscum vos esse monstratis; quippe erga quos caritatem fraternam ut convenit exhibetis. Vt igitur bona, quæ de vobis prædicavit opinio, rerum possit veritas confirmare, Virgilio fratri & coepiscopo nostro dicite, ut pensiones, quas prædecessor ejus per annos plurimos de patrimoniolo nostro percepit, & apud se retinuit ad nos, quia pauperum res sunt, studeat destinare. Qui si forte aliquo se modo, quod non credimus, excusare voluerit; vos qui veritatem ipsam subtilius nostis, revera qui in ecclesia ipsa tunc temporis curam vicedomini gerebatis, qualiter se habeat causa disserite, & ne res sancti Petri & pauperum ejus apud se retinere debeat imminete. Sed & si fortasse hominibus nostris necessarium fuerit, vestrum in causa testimonium non negate; ut tam pro veritatis, quam pro voluntatis vestræ devotione beatus Petrus apostolus, cujus amore hæc facitis sua vobis & hic

hic & in futura vita intercessione respondeat. A Candidum presbyterum communem filium, cui patrimoniolum ipsum commisimus, sanctitati vestræ magnopere commendamus.

LVI. AD STEPHANVM ABBATEM LIRINENSEM.

Vt solicitus sit circa congregationem sibi commissam.

Gregorius Stephano abbati [1] *de monasterio Lirino Galliæ.*

LÆTOS nos relatio Augustini servi Dei præsentium portitoris effecit, quod dilectionem tuam, ut oportet, vigilantem esse narravit: denique & presbyteros & diaconos, cunctamque B congregationem unanimes vivere ac concordes affirmat. Et quoniam præpositorum bonitas subjectorum salubris est regula, omnipotentem dominum deprecamur, ut in bonis te semper operibus gratia suæ pietatis accendat, & commissos tibi ab omni diabolicæ fraudis tentatione custodiat, & tecum cum caritate & placita sibi viuere conversatione concedat. Quia vero humani generis inimicus insidiari nostris actibus non quiescit, sed assidua calliditate hoc nititur, ut Deo servientes animas in qualibet parte decipiat, ideo dilectissime fili, hortamur ut solicitudinem tuam vigilanter exerceas, & ita commissos tibi oratione & cura providenti custodias, ut lupus C circumiens nullam dilaniandi occasionem inveniat, quatenus dum Deo nostro incolumes quorum suscepisti curam reddideris, & præmia labori tuo gratia sua rependat & tibi æternæ vitæ desideria multiplicet. Cochleares vero & circulos quos direxisti suscepimus, & caritati tuæ gratias agimus; quia qualiter pauperes diligas ostendisti, qui ad usus eorum quæ sunt necessaria transmisisti.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

De monasterio Lirino] Pro *Lirino*, scriptum est apud Gregorium *Quirilino*. certa est emendatio; Stephani enim abbatis, quem ad vigilantiam & solicitudinem hoc loco excitat, incauta remissio perstringitur in altera Gregorii epistola ad Cononem Abbatem Lirinensem, Stephani D successorem.

LVI. AD ARIGIVM PATRICIVM.

Commendat Augustinum & Candidum.

Gregorius Arigio patricio de Galliis.

QVANTA in vobis bonitas quantaque mansuetudo cum Christo placita caritate resplendeat, latore præsentium Augustino servo Dei referente comperimus; atque omnipotenti Deo gratias agimus, qui hæc vobis pieta- E tis suæ dona concessit; per quæ inter homines valde laudabiles, & ante conspectum ipsius, quod est veraciter utile, gloriosi possitis existere. Oramus ergo omnipotentem dominum, ut hæc in vobis quæ concessit dona multiplicet, & sua vos cum omnibus vestris protectione custodiat; & ita actionem gloriæ vestræ in hoc sæculo disponat, ut & hic vobis, & in futura, quod magis optandum est, vita proficiat. Salutantes itaque gloriam vestram paterna dulcedine petimus, ut lator præsentium, & servi Dei, qui cum eo sunt, vestra in quibus necesse fuerit solatia consequantur, quatenus dum vestrum favorem invenerint, injuncta sibi melius adjuvante domino valeant adimplere. Præterea filium nostrum Candidum presbyterum, quem ad gubernationem patrimonioli ecclesiæ nostræ, quod illic est, transmisimus, vobis per omnia commendamus, confidentes a Deo nostro vos mercedis vicem recipere, si rebus pauperum solatia sua gloria vestra devota mente præstiterit.

LVIII. AD THEODORICVM ET THEODEBERTVM REGES FRANCORVM.

Commendat illis Augustinum, cui injunxit ut aliquos secum e vicino presbyteros in Angliam ducat, commendat item Candidum rectorem patrimonii.

Gregorius [1] *Theodorico & Theodoberto regibus Francorum, a paribus.*

POSTQVAM Deus omnipotens regnum vestrum fidei rectitudine decoravit, & inter gentes alias fecit esse conspicuum; magnam de vobis materiam præsumendi concepimus, quod subjectos vestros ad eam converti fidem per omnia cupiatis, in qua eorum nempe reges estis & domini. Atque ideo pervenit ad nos Anglorũ gentem ad fidem Christianam Deo miserante desideranter velle converti, sed sacerdotes vestros e vicino negligere, & desideria eorum cessare sua adhortatione succendere. Ob hoc igitur Augustinum servum Dei præsentium portitorem, cujus zelus & studium bene nobis est cognitum, cum aliis servis Dei illuc prævidimus dirigendum. Quibus etiam injunximus, ut aliquos secum e vicino debeant presbyteros ducere, cum quibus eorum possint mentes agnoscere, & voluntates admonitione sua, quantum Deus donaverit adjuvare. In qua re ut efficaces valeant atque idonei apparere, excellentiam vestram paterna salutantes caritate quæsumus, ut hi quos direximus favoris vestri invenire gratiam mereantur. Et quia animarum causa est, vestra eos potestas tueatur & adjuvet, ut Deus omnipotens, qui vos in causa sua devota mente, & toto studio solatiari cognoscit, causas vestras sua protectione disponat, & post terrenam potestatem ad cælestia vos regna perducat. Præterea dilectissimum filium nostrum Candidum presbyterum, & patrimoniolum ecclesiæ nostræ, quod in illis partibus est constitutum, ut commendatum excellentia vestra habere debeat postulamus, quatenus beatus Petrus apostolorum princeps sua vobis intercessione respondeat, qui mercedis intuitu tuitionem in rebus pauperum ejus impenditis.

Queritur sacerdotes Galliæ Anglos negligere desiderantes fieri Christianos.

Rogat ut Augustinũ foveant etiam sacerdotes petentem.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Theodorico & Theodeberto.*] Childeberti regis filiis. Ad Childebertum regem epistolam VII. scripserat Gregorius mense Septembri, indictione 14. id est anno Christi 595. Hanc ad filios reges scribit mense Iulio ejusdem indictionis, quæ nota est anni 596. Tempore igitur interjecto mortuum esse Childebertum, eique filios successisse necesse est. Errant proinde qui horum regni exordium in anno Christi 600. constituunt, ut Sigebertus in chronico.

LIX. AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

Vt suam Augustino in Angliam eunti, & Candido rectori patrimonii, tuitionem & auxilium impendat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

EXCELLENTIÆ vestræ Christianitas ita nobis veraciter olim innotuit, ut de bonitate ejus nullatenus dubitemus; sed magis certum

omnibus teneamus, quia in causa fidei devote & A studiose concurrat, & religiosæ sinceritatis suæ solatia copiosissime subministret. Ex qua re bene confidentes, paterna caritate salutantes indicamus ad nos pervenisse Anglorum gentem Deo annuente velle fieri Christianam, sed sacerdotes qui in vicino sunt pastoralem erga eos solicitudinem non habere. Quorum ne animæ in æterna damnatione valeant deperire, curæ nobis fuit præsentium portitorem Augustinum servum Dei, cujus zelus & studium bene nobis est cognitum, cum aliis servis Dei illuc dirigere, ut per eos potuissemus ipsorum voluntates addiscere, & de eorum conversione, vobis quoque annitentibus, B inquantum est possibile cogitare. Quibus etiam injunximus, ut ad agenda hæc e vicino secum debeant presbyteros ducere. Excellentia ergo vestra, quæ prona in bonis consuevit esse operibus, tam pro nostra petitione, quam etiam divini timoris consideratione eum dignetur in omnibus habere commendatum, atque ei tuitionis suæ gratiam vehementer impendat, & labori ejus patrocinii sui ferat auxilium; & ut plenissime possit habere mercedem, ad suprascriptam Anglorum gentem sua tuitione securum iter provideat; quatenus Deus noster, qui in hoc sæculo vos bonis sibi placitis decoravit, hic & in æterna requie cum suis vos sanctis faciat gratulari. Præterea dilectum filium nostrum Candidum presbyterum, C & patrimoniolum ecclesiæ nostræ, quod illic constitutum est, vestræ Christianitati commendantes, petimus ut tuitionis vestræ gratiam in omnibus consequatur.

Anglos velle fieri Christianos, sed sacerdotes Galliæ non subvenire.

Augustinū igitur mitti, quem foveat, rogat.

LX. AD EVLOGIVM EPISCOPVM ALEXANDRINVM.

De laude caritatis, & persecutione Longobardorum, & de muneribus, quæ ab eo transmissa susceperat.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

MATER & custos bonorum omnium caritas, quæ multorum corda uniendo constringit, absentem non æstimat eum, quem oculis mentis habet præsentem. In hujus ergo radice D cum, frater carissime, teneamur, nihil sibi in nobis corporalis absentia, nihil poterit regionum vendicare longinquitas; quippe quia scilicet longe a nobis non sumus qui unum sumus. Hanc autem esse nobis cum ceteris fratribus communem semper optamus. Est tamen aliquid quod nos erga Alexandrinam ecclesiam quadam peculiaritate constringit, & in ejus amore proniores existere speciali quodammodo lege compellit. Nam sicut omnibus liquet quod beatus euangelista Marcus a sancto Petro apostolo magistro suo Alexandriam sit transmissus, sic hujus nos ma- E gistri & discipuli unitate constringimur, ut & ego sedi discipuli præsidere videar propter magistrum, & vos sedi magistri propter discipulum. Ad hanc autem unitatem cordium etiam vestræ sanctitatis meritis ligamur, quos auctoris sui salubriter sequi instituta cognoscimus, & semper ad magistri sui gremium unde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre devotione sentimus. Atque ideo sanctitatis vestræ susceptis apicibus, quantum cor nostrum de fraterna visitatione gavisum est, tantum de indictis quæ significastis oneribus mœstitia premitur, & fraterna compassione vobiscum gemimus quod doletis. Sed quia in diversa se tendit ubique concussio, in communi necessitate minus est de propria dolendum, sed studendum magis est ut patienter tolerando vincamus, quod omnino devitare non possumus. Quanta autem nos a Longobardorum gladiis in quotidiana nostrorum civium deprædatione vel detruncatione atque interitu patimur, narrare recusamus; ne, dum dolores nostros loquimur, ex compassione quam nobis impenditis, vestros augeamus. Præterea ante aliquantum temporis communi filio Sabiniano diacono responsa ecclesiæ in urbe regia facienti, scripta nostra transmisimus, quæ vestræ fraternitati dirigere debuisset. Quæ si suscepistis, miramur cur nobis ad ea minime respondistis. Et ideo quia cavendum est ne cujuslibet superbia scandalum ecclesiis introducat, necesse est ut eadem scripta subtiliter relegentes, omni studio & tota intentione quæ ad honorem vestrum & pacem ecclesiæ pertinent conservetis. Omnipotens autem Deus, qui pietatis suæ gratia sacerdotalem vobis animum & caritatem contulit, in suo vos servitio protegat, atque ab omni adversitate interius exteriusque custodiat, & converti ad se errantium animas vestra propitius prædicatione concedat. Latorem autem præsentium Isidorum diaconum communem filium cum ea qua oportuit caritate suscepimus, benedictionem nobis sancti Marci euangelistæ deferentem. Et vos quidem bonæ vitæ merito resplendentes, ea quæ paradiso vicina sunt bene olentia nobis ligna transmisistis. Nos vero quia videlicet peccatores sumus, ab occidente vobis ligna transmisimus, quæ construendis apta navibus, nostræ mentis tumultum signantia, in marinis semper fluctibus agitantur; & quidem transmittere majora voluimus, sed hæc navis angusta non recepit.

Mense Augusto, indictione decimaquarta.

LXI. AD GENNADIVM PATRICIVM AFRICÆ.

De Paulo episcopo qui impediebatur Romam proficisci.

Gregorius Gennadio patricio Africæ.

EXCELLENTIAM vestram non ambigimus reminisci, quia ante biennium pro Paulo fratre & coepiscopo nostro scripsimus, ut ei ad nos venire desideranti, dignitatis vestræ suffragia præberetis, ob hoc quod a Donatistis insecutionis dicebatur molestiam sustinere; quatenus, postquam dum contra eos nuntiatum est habere subsidium non posse, cognita veritate fraterna ei compassione potuissemus ferre consultum, & salubri dispositione quid contra pestiferæ præsumptionis insaniam debuisset fieri tractaremus. Et quantum nobis prædictus frater innotuit, non solum nullum meruit cujusquam habere solatium, sed ut minime ad Romanam potuisset urbem accedere diverso est impedimento prohibitus. Cui tamen dum vestram relegi fecissemus epistolam, respondit se non quorumdam odio, quia Donatistas prohibebat laborare, sed magis pro defensione catholicæ fidei, multorum perhibet ingratitudines sustinere; multaque alia retulit, quæ quoniam aptum dicendi tempus non extitit, silentio reticere prævidimus. Quia ergo non de rebus terrenis, sed de animarum salute tractatur, & vestra atque illius diversa existit assertio, nihil indiscussa veritate subtiliter respondere potuimus, quia tempore, quo excellentiæ

lentiæ vestræ scripta suscepimus, corporis ægritudine tenebamur. Sed dum nos omnipotens Deus, si ei placuerit, pristinæ saluti reddiderit, veritatem diligenti, ut possumus, inquisitione rimabimur. Et secundum ea quæ valuerimus addiscere, ita causam Deo miserante disponemus, ut animarum quarum vos curæ pro vestra mercede studere dignamini, salus non solum quæ ab errantibus jam amissa est reparetur, sed etiam quæ in veræ fidei cultoribus est, redemptoris nostri gratia disponente, servetur. De suprascripto autem episcopo, quem communione privatum esse asseritis, valde mirati sumus, cur nobis hoc non primatis ejus, sed excellentiæ vestræ epistola indicavit.

LXII. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINIS.

De laude caritatis, & cura pastorali.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginis.

VERE mirabilis caritas virtus est, dilecte frater, quæ adventu supernæ gratiæ, postquam spiritalia inclinavit ad infima, postquam ipsum sibimet unumquemque carnalibus illecebris discordantem pacavit hominem, ita in humanis se dilatavit mentibus, ut sublimia inclinaret, humilia sublimaret, pacaret discordantia, ferocia mansueta faceret, dissociata conglutinaret, scissa sarciret, divisas tot aquarum terrarumque spatiis climatumque diversitatibus hominum nationes compaginatis ad unum mentibus suæ vinculo suavitatis adstringeret. Hujus amplitudinis præconia quando humanæ infirmitatis exponere lingua sufficiat? Hujus autem laus in cælis perfecta est, in terris vero forma ejus ostendenda potius est quam dicenda, ut qualis quantaque sit, postquam ore nostro plene non potest, ex nostra magis compassione monstretur. Quam & si utcumque laudamus ore, simul necesse est ut faciamus manu; ne si laudator ejus tantum est quisquam & non factor, sententiam sibi magis exacuat, quia in conspectu judicis hoc favoribus exaggerat quod omisit. Hanc nos licet locorum intervallis disjuncti, atque corpore longe a vobis positi, auxiliante Dei potentia erga vos studiosissime conservamus: hanc vos non solum circa nos, sed erga fratres filiosque vestros paternis fraternisque oportet visceribus exhibere. Nam quomodo hoc non fit studiosissime faciendum, quando ejus non tam in fratrum filiorumque est, quam in inimicorum quoque dilectione perfectio? Quamobrem, carissime, nos quos pastoralis curæ constringit officium diligamus fratres. Ipsos quoque adversarios nostros propter mandatum dominicum nostro circa nos copulemus affectu.
12. Pacem sequamur cum omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. In piis versemur operibus, virtutibus polleamus, fulgeat in nostro pectore rationale judicii cum superhumeralis actione conjunctum. Ita procedamus in conspectu Dei atque totius Israel. Hujusmodi com-
th. 5. misso nobis gregi præbeamus exempla, *ut videant nostra opera bona, & glorificent Patrem nostrum qui in cælis est.* Sit in lingua sermo, sit zeli
2. fervor in animo, ut vere de illorum dicamur numero, de quibus legitur: *Apparuerunt illis dispartitæ linguæ sicut ignis, seditque supra singulos eorum.* Vere enim in nobis igneæ linguæ resident, si in fratrum filiorumque exhortatione divini fervore Spiritus accendamur. Creditum nobis agrum

A dominicum exerceamus dum licet, seminemus in timore dum tempus est, bonum facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Simus de illis, de quibus Psalmista dicit: *Euntes ibant & flebant mittentes semina sua.* Psal. 125.
Ad cujus rei fructum nos provocans subdidit: *Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.* Ibidem.
Vigilemus itaque, & relinquentes terrena negotia cælestibus anhelemus. Et quæ retro sunt obliviscentes, in ea quæ ante sunt nosmetipsos enixius extendamus. Mens nostra in sæculari varietate non diffluat, sed tota in unum currat atque confluat finem, quem mira suavitate David respexerat, cum dicebat: *Unam petii a domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ.* Psal. 26.
B Hoc amore liquefiant boni corda rectoris. In his se mens tota suspendat. Dum adhuc in terris sumus positi, frequens a nobis lacrymarum imber in cælo compunctionis nube fructificet. Tunc enim bene atque vere, dilecte mi frater, ad proximorum dilectionem descendimus, si in dilectione Dei ex toto corde, ex tota anima & mente, atque ex totis viribus persistimus. Xenia vero temporalia a vobis directa, licet nos talibus non egeamus, tamen cum debita caritate suscepimus. Egemus autem de vestra debita caritate atque commissi vobis regiminis solicitudine gratulari.
C Multo enim nobis hæc dulcissima fiunt, cum sacerdotum mentes, piæ conversationis fuerint suavitate conditæ.

LXIII. AD MAURICIUM AUGUSTUM.

De neglectis imperatoris legibus, quæ adversus Donatistas latæ erant: & de episcopis ad eum transmissis.

Gregorius Mauricio Augusto.

INTER armorum curas & innumeras solicitudines, quas indefesso studio pro Christianæ reipublicæ regimine sustinetis, magna mihi cum universo mundo lætitiæ causa est, quod pietas vestra custodiæ fidei, qua dominorum fulget imperium, præcipua solicitudine semper invigilat.
D Unde omnino confido quia sicut vos Dei causas religiosæ mentis amore tuemini, ita Deus vestras majestatis suæ gratia tuetur & adjuvat. Qualiter autem pietatis vestræ serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam pravitatem consideratione justitiæ, & sincerissimæ religionis zelo commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat jussionum. Sed venientes viri reverendissimi ex Africana provincia episcopi, asserunt ita esse incauta dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales hactenus jussiones sortirentur effectum; hoc etiam
E subjungentes, quod in præfata provincia Donatistarum præmiis prævalentibus, fides catholica publice venumdetur. At contra gloriosus vir Gennadius de uno eorum mihi similia questus est qui talia querebatur: cui etiam duo alii certi in re eadem testimonium ferebant. Sed quia causa ipsa sæcularis judicis intererat, eosdem episcopos ad pietatis vestræ existimavi esse vestigia dirigendos; ut per semetipsos serenissimis auribus suggerant quæ se fatentur pro fide catholica pertulisse. Eapropter obsecro ut dominorum Christianitas pro salute animæ & vita piissimæ sobolis suæ eos, quos tales esse cognoscit, districta ulcisci jussione præcipiat, & ruinam pereuntium ereptionis manu suspendat, atque insanis

ſanis mentibus correptionis medicinam adhibeat, & errorum ab eis morbos expellat; quatenus dum piæ proviſionis veſtræ remedio, peſtiferæ pravitatis fuerit caligo depulſa, & vera illic fides radios ſuæ ſerenitatis aſperſerit, cęleſtis vos ante redemptoris noſtri oculos triumphus expectet; quia quos exterius ab hoſte defenditis, etiam interius a diabolicę fraudis veneno, quod eſt glorioſius, liberatis.

LXIV. AD ANASTASIUM PRESBYTERUM DE ISAURIA.

Abſolvit illum de hæreſi ſuſpectum.

Gregorius Anaſtaſio preſbytero de Iſauria.

SICUT de eis, quos ab unitate eccleſiæ hæreticæ pravitatis error abſcidit, affligimur & dolemus; ita his, quos intra ſinum ſuum catholicæ fidei profeſſio continet, congaudemus. Et ut paſtorali ſolicitudine illorum nos oportet impietatibus obviare, ſic piis horum profeſſionibus congruit favorem impendere, & ſincera eſſe quæ ſapiunt declarare. Atque ideo dum de te Athanaſio preſbytero monaſterii ſancti Mile, cui eſt vocabulum Tamnaco, quod in Lycaonia eſt provincia conſtitutum, contraria integræ fidei fuiſſet orta ſuſpicio, ut profeſſionis tuæ potuiſſet integritas apparere, ad apoſtolicam ſedem cui præſidemus elegiſti recurrere, aſſerens etiam te corporaliter verberatum aliqua injuſte ac violenter feciſſe. Et quamquam ea quæ vi impulſionis fiunt canonum minime cenſura recipiat, & jure habeantur infirma, quia ipſe ea diſſolvit qui injuſtum fateri fierique compellit; ſed magis illa ſuſcipienda eſt & amplectenda confeſſio, quæ ex ſpontanea voluntate monſtratur procedere, ſicut apud nos feciſſe dignoſceris; ne quid tamen nobis ambiguum potuiſſet exiſtere, ſanctiſſimo Ioanni quondam fratri & coepiſcopo noſtro Conſtantinopolitanæ civitatis antiſtiti de te prævidimus ſcribendum, ut ſuis nos quid actum eſſet epiſtolis informaret. Qui ſæpe a nobis admonitus, reſcribens innotuit, codicem apud te fuiſſe inventum, in quo plurima continebantur hæretica; & ob hoc ſe adverſus dilectionem tuam fuiſſe commotum. Quem quia ad nos ſtuduit pro ſatisfactione tranſmittere, priores ejus partes ſolicita lectione percurrimus. Et quoniam manifeſta in eo hæreticæ pravitatis venena reperimus, ne denuo debuiſſet legi vetuimus. Sed quia hunc te ſimpliciter teſtatus es legiſſe, & ad amputandam ambiguæ ſuſpicionis materiam libellum nobis manu tua porrexiſti per ſcriptum, in quo fidem tuam exponens omnes generaliter hæreſes, vel quidquid adverſus catholicæ fidei vel profeſſionis integritatem eſt, apertiſſime condemnaſti; & cuncta quæ ſanctæ quatuor univerſales ſynodi recipiunt te ſemper recepiſſe ac recipere, & quę condemnant condemnaſſe condemnareque profeſſus es; eam quoque ſynodum, quæ Iuſtiniani imperatoris temporibus de tribus capitulis facta eſt, & ſuſcipere & cuſtodiri promiſiſti, & prohibitus a nobis codicem ipſum legere; in quo peſtiferæ fraudis virus innexum eſt, libentiſſime conſenſiſti, reprobans etiam atque condemnans ea omnia quæ contra catholicæ fidei integritatem in eo dicta vel latenter inſerta ſunt, nec eum te legere denuo promiſiſti. Hac ratione permoti, poſtquam etiam ex probata a te libelli pagina fides tua nobis catholica Deo cuſtodiente patefacta est, ab omni te hæreticæ perverſi-

A tatis macula juxta profeſſionem tuam liberum eſſe decernimus atque catholicum, & ſinceræ fidei in omnibus profeſſorem atque ſequacem Chriſti Ieſu ſalvatoris gratia claruiſſe pronuntiamus: liberam quoque tribuimus licentiam ad tuum monaſterium in tuo te loco vel ordine nihilo minus remeare. De hoc quoque & dilecto fratri noſtro Conſtantinopolitanæ civitatis antiſtiti, qui in ſupradicti Ioannis loco ordinatus eſt, noſtra volumus ſcripta tranſmittere. Sed quia conſuetudo non eſt, ut prius quam ad nos ejus ſynodica deferatur, debeamus ſcribere; id-
B circo diſtulimus. Sed poſtquam ea nobis delata fuerit, ei hæc, dum opportunum fuerit, indicabimus.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER VI.

Indict. XV. anno ordinationis ejus VII.

I. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De muliere quadam viro jungenda.

Gregorius Fortunato epiſcopo Neapolitano.

CUIUS rei cauſa cum matre ſua huc compulſa anno præterito præſentium venerit Grat. 2. c. Cu- ici cauſ
C latrix; fraternitas veſtra cautius novit. Quia ſcilicet maritus ſuus veſter clericus, ob hoc quod de ſervili fuerat conditione pulſata a ſuo noſcitur eam removiſſe conſortio, voſque hic poſitos aſſerunt promiſiſſe, ut ſi probare ſe liberam adjuvante domino valuiſſet, ſuo eam vos conjugi reformaretis. Fraternitas igitur veſtra cognoſcat quod revelante Deo libertatis auctore approbata ſit libera, nullaque ſervilis in ea macula inventa eſt. His ergo cognitis, ſine mora aliqua ſuo per vos eam volumus marito reſtitui, nec ulterius idem vir ejus argumenta ſibi aliqua occaſione exquirat, quibus eam poſſit abjicere. Nam ſi
D a vobis, quod non credimus, minime fuerit adimpletum, eamque recipere forte diſtulerit, nos illum cognoſcatis cum diſtricta vindicta correcturos.

II. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ.

De Paulo epiſcopo Gennadii calumniis expoſito.

Gregorius Columbo epiſcopo Numidiæ.

EPISTOLAM fraternitatis veſtræ harum latore diacono veſtro deferente ſuſcepimus, in qua nobis de perſona Pauli epiſcopi, quæ apud vos acta ſunt indicaſtis. Quod tam ſero factum eſt, ut perſona ipſa hic jam valuiſſet minime reperiri. Nam & vir excellentiſſimus filius
E noſter Gennadius patricius ſuum ad nos pro cauſa eadem cancellarium deſtinavit. Sed dum feciſſemus inquiri, utrum cum eo nobis coram poſitis vellet inire conflictum, reſpondit ad hæc ſe minime fuiſſe tranſmiſſum, ſed ſolummodo tres quaſdam huc de ejus eccleſia deduxiſſe, qui contra eum plurima dicere debuiſſent. Dum ergo neque illum ad inferendas actiones paratum invenimus, neque perſonarum illarum nos qualitas movit, quod in accuſatione epiſcopi valuiſſent idonei reperiti, ſæpedicto Paulo epiſcopo ad urbem ſe regiam relaxari debuiſſe precibus ſperanti non potuimus contradictionis moras afferre, ſed mox eum ſecundum petitionem ſuam cum aliis duobus ſecum deductis epiſcopis ambulare permiſimus. Si qua ergo fuere, quæ contra

tra eum dici rationabiliter poterant, mox eo huc veniente, vestra debuit, quod nunc fecit, fraternitas cuncta subtiliter indicare. Quod enim multorum vos inimicitias ob hoc quod nostris vos frequentius visitamus epistolis pati signastis, dubium non est, reverendissime frater, bonos pravorum odia sustinere, divinisque intentos operibus perversorum adversitatibus lacerari. Sed quanto hæc quæ sunt prava circumstant, tanto in commissi vobis cura regiminis debetis instantius occupari, & circa gregis Christi vigilare custodiam, quantoque iniquorum vos contrarietas premit, tanto alacriores, ac de promissa remuneratione certissimos, pastoralis sollicitudinis cura debet accendere, quatenus pastori summodo lucrum de injuncto vobis opere valeatis offerre.

III. AD GENNADIUM PATRICIUM DE AFRICA.

Ruferium & Anastasium per literas commendat.

Gregorius Gennadio patricio de Africa.

His qui se apud excellentiam vestram nostris desiderant epistolis commendari, securi de vestra benignitate facimus quod petimur. Ruferius siquidem comes cum aliis concivibus suis a vobis, ut cognovimus, ad Africanam evocati provinciam, petiverunt scriptorum nostrorum apices, sperantes sibi apud vos prodesse suffragia. Quapropter excellentiam vestram paterno salutantes affectu, petimus ut eos in nullo a quoquam patiamini apud vestros animos contra justitiam prægravari, sed sicut circa commissos vobis pia discretaque vos novimus invigilare cautela, ita & de his tranquille disponere, inspirante vobis domino debeatis, atque de insulæ ipsius sollicitius tractare cautela; ne, si illuc exercitus sine persona utili quæ hunc gubernare valeat incauta dispositione transmittitur, adjumentum hostibus præbeatur. Quia autem Anastasium tribunum, quem illic excellentia vestra ordinaverat, bene secum egisse, atque in nulla læsione eum asserunt miscuisse se provinciæ, quem etiam nunc & remotum graviter ferunt, præcipiat excellentia vestra illuc eum iterum destinari, suisque adhortationibus firmari, ut qui de bona actione jam placuit, nullius ad male agendum suasionibus incitetur, ne tantorum judicium, quod ex bona administratione habere meruit, deterius perdat, quod non optamus, agendo contraria. Ita ergo petimus, ut vestra excellentia faciat quatenus bonum vestrum, quod testatur Africa, etiam Corsica cognoscat.

IV. AD CYRIACUM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

De custodienda caritate & unitate sanctæ ecclesiæ. De pastoralis muneris difficultatibus: & de universalis nomine rejiciendo.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

Communes filios Georgium presbyterum & Theodorum diaconum vestrum ea qua decuit caritate suscepimus, vosque ab ecclesiasticarum rerum cura ad animarum regimen venisse gaudemus, quia juxta veritatis vocem, qui in modico fidelis est, & in majori fidelis erit. Et bene ministranti servo dicitur: *Quia in pauca fidelis fuisti, supra multa te constituam.* Cui etiam mox de æterna retributione subjungitur: *Intra in gau-* 25.

A *dium domini tui.* In scriptis autem vestris vos magnopere requiem quæsisse narratis. Sed per hoc ad pastoralem sollicitudinem vos congrue venisse ostenditis, quia sicut locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus offerendus est. Et sicut scriptum est; *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron.* Et rursus idem prædicator egregius dicit: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & unus pro omnibus mortuus est Christus. Superest ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro eis mortuus est & resurrexit.* Et pastori sanctæ ecclesiæ dicitur: *Simon Ioannis*
B *amas me? Pasce oves meas.* Ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oves renuit pascere, ostendit pastorem summum minime amare. Si enim Unigenitus Patris pro explenda utilitate omniũ de secreto Patris egressus est ad publicum nostrum, nos quid dicturi sumus, si secretum nostrũ præponimus utilitati proximorum? Quies itaque nobis & ex corde appetenda est, & tamen pro multorum lucro aliquando postponenda. Nam sicut toto desiderio debemus occupationem fugere, ita si desit qui prædicet, occupationis onus libenti necesse est* humero subire. Quod ex duorum prophetarum opere docemur, quorum unus prædicationis officium vitare conatus est, & alter appetiit.
C Nam mittenti se domino Ieremias respondit, dicens: *A, a, a, domine Deus, nescio loqui, quia puer ego sum.* Et cum omnipotens Deus personam ad prædicandum quæreret, dicens: *Quem mittam, & quis ibit ex vobis?* ultro se Isaias obtulit, dicens: *Ecce ego, mitte me.* En ab utrisque exterius diversa vox prodiit, sed non a diverso fonte dilectionis emanavit. Duo quippe sunt præcepta caritatis, Dei videlicet amor, & proximi. Per activam igitur vitã prodesse proximis cupiens Isaias, officium prædicationis appetiit: per contemplativam vero Ieremias amori conditoris sui sedulo inhærere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat contradicit. Quod ergo laudabiliter unus appetiit, hoc laudabiliter alter expavit. Iste, ne tacitæ contemplationis lucra loquendo perderet;
D ille, ne damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in utrisque est subtiliter intuendum, quia & is qui recusavit plene non restitit, & is qui mitti voluit ante se per altaris calculum purgatum vidit; ne aut non purgatus adire quisquam sacra ministeria audeat, aut quem superna gratia eligit, sub humilitatis specie superbe contradicat. Magno autem desiderio vos in epistolis vestris invenio serenitatem mentis quærere, & repulsa perturbatione ad tranquillitatem cogitationis anhelare. Sed qua ratione ad hoc vestra fraternitas pertingere possit ignoro. Qui enim regendam navem suscipit, tanto amplius necesse est vigilet, quanto amplius litus relinquit, ut aliquando futuras procellas ex signis prævideat, aliquando venientes aut directo clavo, si parvæ sint, suspe-
E ret, aut, si vehementer intumescunt, dato in obliquum latere, irruentes declinet; & sæpe solus vigilet, cum cuncti illi quibus nulla navis cura commissa est quiescant. Quomodo autem suscepto pastorali onere habere serenitatem cogitationum potestis, cum scriptum sit: *Ecce gigantes gemunt sub aquis?* Iuxta Ioannis etenim vocem, aquæ populi sunt. Et gigantes sub aquis gemere est; quia quisquis in hoc mundo quasi quadam corporis mole, ordine potestatis excreverit, tanto pondera majoris tribulationis sentit, quanto super

Marginal references: Hebr. 5. — 2. Cor. 5. — Ioan. 21. — * al. animo — Ier. 1. — Isai. 6. — Iob. 26.

super se regendorum populorũ curam susceperit. Sed si sancti Spiritus virtus afflictã mentem afflaverit, protinus hoc quod Israelitico populo corporaliter factum est, nobis spiritaliter contingit. Scriptum quippe est: *Filii Israel ambulaverunt per siccum & medium mare.* Et per prophetã dominus pollicetur, dicens: *Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te.* Illos enim flumina operiunt, quos actiones hujus sæculi mentis perturbatione confundunt. Nam qui sancti Spiritus gratiam tenet in mente, transit aquas, & tamen fluminibus non operitur: quia etiam inter medias populorum turmas sic peragit gressus sui itineris, ut non submittat actionibus sæculi caput mentis. Ego quoque qui indignus ad locum regiminis veni, infirmitatis meæ conscius, secretiora loca petere aliquando decreveram, sed superna mihi judicia adversari conspiciens, jugo conditoris subdidi cervicem cordis; hoc præcipue perpendens, quia quælibet occulta loca sine Dei gratia animam salvare non possunt; quod aliquando in ipsis quoque conspicimus erratibus electorum. Nam Lot in ipsa perversa civitate fuit justus, in monte peccavit. Sed ista cur dicimus, cum majora noverimus? Quid enim paradiso jucundius? quid cælo securius? & tamen homo ex paradiso, & angelus de cælo peccando cecidit. Illius ergo nobis virtus quærenda est & gratia postulanda, sine quo nusquam absque periculo & culpa, cum quo nusquam sine justitia esse possumus. Curandum ergo est, ut perturbatio cogitationum non exuperet animum, nam repelli funditus nullatenus potest. Quisquis enim est in loco regiminis, aliquando necesse est habeat etiam terrena cogitare, & exteriorum quoque curam gerere, ut grex commissus valeat ad ea quæ sibi sunt explenda subsistere. Sed magnopere semper providendum est, ne hæc eadem cura modum transeat, ut cum ad cor licenter admittitur, nimis excrescere non permittatur. Unde recte per Ezechielem prophetam dicitur: *Sacerdotes caput suum non radant, neque comam suam nutriant, sed tondentes attondeant capita sua.* Quid enim per significationem sunt capilli in capite, nisi cogitationes in mente? qui dum super cerebrum insensibiliter oriuntur, curas vitæ præsentis designant, quæ ex sensu negligenti quia importune aliquando prodeunt; quasi a nobis non sentientibus procedunt. Quia igitur cuncti qui præsunt habere quidem solicitudines exteriores debent, nec tamen eis vehementer incumbere; sacerdotes recte & caput prohibentur radere, & comam nutrire, ut cogitationes carnales de vita subditorum, nec a se funditus amputent, nec rursus ad crescendum nimis relaxent. Ubi & bene dicitur: *Tondentes tondeant capita sua;* ut videlicet curæ temporalis solicitudines, & quantum necesse est prodeant, & tamen recidantur citius, ne immoderatius excrescant. Dum igitur & per administratam exteriorem providentiam corporum vita protegitur, & rursus per immoderatam cordis intentio non impeditur; capilli in capite sacerdotis & servantur ut cutem cooperiant, & resecantur ne oculos claudant. Præterea epistolas vestras directas plenas fide suscepimus, atque omnipotenti Deo gratias agimus; qui inconsutilem tunicam desuper contextam, videlicet ecclesiam suam vicaria confessione fidelium in unitate gratiæ ab omni erroris scissione custodit, & contra percuntis mundi, ut ita dicam, tot culparum dilu-

Exod. 15.
Isa. 43.
Ezech. 44.
Ibidem.

A vium, ex multis lignis arcam construit, in qua omnipotentis Dei electi serventur ad vitam. Nam cum vicissim nobis fidei nostræ confessionem transmittimus, & caritatem nostram erga nos ostendimus, quid aliud in sancta ecclesia agimus, nisi arcam bitumine linimus, ne unda erroris intret, & vel spiritales quosque tamquam homines, vel carnales tamquam animalia occidat? Sed cum sapienter a vobis recta fides prolata sit, restat ut procul dubio debeatis pacem cordium prudentius custodire, propter hoc quod veritas dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos:* Et Paulus apostolus admonet, dicens: *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Qui rursus ait: *Pacem sequimini cum*
B *omnibus & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Quam videlicet pacem tunc vobiscum veraciter habebitis, si profani nominis superbiam declinetis, juxta quod idem magister gentium dicit: *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates.* Nimis quippe iniquum est, si hi, qui prædicatores humilitatis facti sunt, de vani nominis elatione glorientur, cum verus prædicator dicat: *Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi.* Ille ergo vere gloriosus est, qui non de temporali potentia, sed pro Christi nomine de sua passione gloriatur. In hoc itaque vos medullitus amplectimur. In hoc sacerdotes vos esse recognoscimus, si repulsa vanitate verborum sanctitatis
C locum cum sancta humilitate teneatis. Ecce enim in nefandi appellatione nominis scandalizati sumus, & non minimas querelas servamus in mente, & promimus in voce. Vestra autem fraternitas novit quia veritas dicit: *Si offers munus tuum ante altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Qua in re pensandum est quia cum omnis culpa oblato sacrificio deleatur, tantum est malum scandali alieno corde generati, ut ab eo qui peccaverit nec ipsum sacrificium dominus accipiat, quod delere peccatum solet. Curate ergo cordis vestri scandalum festine detergere, ut possit omnipotens Deus
D oblationis vestræ sacrificium acceptabile habere. Præterea cum recta a vobis fides veraciter & subtiliter sit prolata, inter eos quos per sanctissimas generales synodos damnandos esse censuistis, *Eudoxium* quemdam vos damnasse reperimus, cujus nomen in Latina lingua neque in in synodis, neque in libris beatæ memoriæ episcoporum Epiphanii, Augustini, & Philastri, quos contra hæreticos præcipue disputasse novimus, positum reperimus. Quod si quis eum veraciter de catholicis patribus damnat, ejus procul dubio sententiam sequimur. Vos tamen si in synodica vestra epistola eos quoque nominatim damnare voluistis, qui extra sanctas synodos per
E patrum scripta damnantur, multos scriptis suis vestra fraternitas minus posuit, si autem eos quos generales synodi respuunt, hunc unum amplius. Sed inter hæc sciendum est, quia ut nobis liceat rectam fidem libere fateri, & cuncta quæ agenda sunt concorditer in pace disponere, pro serenissimorum dominorum vita, propria quoque sobole incessanter orandum est, ut omnipotens Deus eorum pedibus barbaras nationes subjiciat, longa eis & felicia tempora concedat, quatenus per Christianum imperium ea quæ est in Christo fides regnet.

Marc.
Ephes.
Heb.
1. Tim
Galat
Matt

* Se tiano prius ecclesi tioch invas quo orat tiano Epiph hær. 75. &

V.

V. AD EVMDEM.

De conservanda pace sanctæ ecclesiæ.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

DVDVM, dum in urbe regia responsa sedis apostolicæ facerem, bona vestræ sanctitatis agnovi. Et quia vobis animarum nunc cura commissa est valde gaudeo. Et quamvis indignus omnipotentem dominũ quibus valeo precibus exoro, ut in vobis suam gratiam semper augeat, vosque ad æternam patriam faciat animarum lucra congregare. Quia vero ad hoc opus ad quod perducti estis infirmos vos esse dicitis, scimus quia B prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex eo colligimus posse vos bene susceptum ministerium implere, quia vos videmus infirmitatem propriam ex humilitate cognoscere. Omnes enim infirmi sumus, sed ille est infirmior qui suam considerare non valet infirmitatem. Vos tissime vero," beatissimi fratres, ideo fortes estis, quia de fortitudine propria diffidentes, in omnipotentis Dei virtute confiditis. Quantum vero mens mea caritati vestræ ligata sit, verbis epistolaribus explere non possum. Sed oro ut omnipotens Deus, eamdem quæ inter nos est caritatem, ex gratiæ suæ dono multiplicet, omnemque occasionem scandali auferat, ne sancta ecclesia confessione veræ fidei unita, & conjunctis fidelium cordibus constipata, detrimentum aliquod, quod C absit, sacerdotibus inter se discrepantibus sentiat. Quamvis ego in omne quod loquor, in omne quod superbis quorumdam actibus contradico, ex omnipotentis domini largitate caritatis intimæ custodiam nunquam relinquo, sed sic ea quæ sunt justitiæ foris exequor, ut ea quæ intus amoris & dilectionis sunt minime postponam. Vos autem semper mihi amoris mei vicem reddite, & ea quæ pacis & dilectionis sunt custodite; ut unum in mente permanentes, quo nullam dissensionem inter nos intrare permittimus, eo obtinere quæ petimus apud dominum ex ipsa melius cordium nostrorum unitate valeamus. Præterea Ioannem Calchedonensem presbyterum, & Athanasium Lycaoniæ sanctitati vestræ D commendo, ut nullus vobis contra eos falsidica locutione surrepat, quia eorum fidem subtiliter discussi, eosque rectos in suis confessionibus, quæ & scripto datæ sunt, inveni. Sancta autem trinitas sua vos manu protegat, & circa animarum custodiam semper vos vigilantes & solicitos reddat, quatenus in æterna retributione valeatis non solum de vestro opere, sed etiam de subditorum vestrorum melioratione coronari.

VI. AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

De electione Cyriaci episcopi gratias agit.

Gregorius Mauricio Augusto.

OMNIPOTENS Deus, qui pietatem vestram pacis ecclesiasticæ fecit esse custodem, in E ipsa vos fide servet, quam vos sacerdotali unitate servatis; cumque supernæ pietatis jugo cor humiliter subditis, cælesti gratia agitur, ut hostes vestros pede fortitudinis prematis. Non enim parvæ potuit esse mercedis, quod Ioanne sanctæ memoriæ de hac luce subtracto, ad ordinandum sacerdotem pietas vestra diu hæsitavit, tempus paulo longius distulit, cum metu omnipotentis domini consilium quæsivit, ut videlicet causa Dei cum magno debuisset timore disponi. Vnde

A & aptum valde existere in pastorali regimine fratrem atque consacerdotem meum Cyriacum existimo, quem ad eumdem ordinem pietatis vestræ consilia longa genuerunt. Qui in administrandis dudum rebus ecclesiasticis quam solicitus, & quo modo fuerit exercitatus, cuncti novimus. Vnde & superna gestum dispositione non ambigo, ut qui bene minima gesserat, congrue majora susciperet, atque a cura rerum ad animarum regimina transiret. Pro qua re totis precibus deprecamur, ut bonum hoc omnipotens Deus serenitati dominorum, piæque eorum soboli & in præsenti sæculo atque in perpetua remuneratione retribuat, & prædicto fratri & consacerdoti meo, qui dominico gregi prælatus est, animarum curam plena solicitudine exhibere concedat, ut irreprehensibiliter possit subjectorum suorum & prava corrigere, & recta ad crescendum fovere; quatenus de eo pietatis vestræ judicium, non solum ante homines, sed etiam ante supernæ quoque majestatis oculos convalescat. Venerabiles autem viros Georgium presbyterum, & Theodorum diaconum pro jussione dominorum atque pro imminentia hiemalis temporis in hac urbe moras perpeti non permisi.

VII. AD MAVRICIVM PATRICIVM.

Reprehendit eos qui in Cyriaci ordinatione clamarunt: *Hæc dies quam fecit dominus.* Demonstrat præterea ex culpa præsidentium deteriores fieri subditos. *Psal.* 117.

Gregorius Mauricio patricio, Petro Domitiano, & Elpidio episcopis, &c.

ORDINATIONEM viri sanctissimi Cyriaci fratris & consacerdotis mei cum magna vos lætitia suscepisse vehementer exulto, & quia Paulo apostolo prædicante didicimus: *Si gaudet unum membrum, congaudent cetera membra*; pensare vos necesse est, quanta vobis hac in re exultatione congaudeo, in qua non unum membrum, sed multa Christi membra gavisa sunt. Sicut tamen scripta fraternitatis vestræ potui transcurrendo perpendere, magna lætitia in immoderatam ejusdem fratris mei laudem vos rapuit. Nam hunc sicut solem in ecclesia apparuisse dicitis, ita ut cuncti clamaretis: *Hæc dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea.* Et certe sequentis vitæ promissio est, qua dicitur: *Fulgebunt justi sicut sol.* Nam in hac vita adhuc quisque positus quantalibet virtute polleat, quomodo sicut sol fulget, in qua corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem? In qua videmus aliam legem in membris nostris repugnantem legi mentis nostræ, & captivos nos ducentem in lege peccati, quæ est in membris nostris, in qua & in nobismetipsis responsum mortis habemus, ut non simus fidentes in nobis. In qua etiam propheta clamat: *Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.* Nam & quod scriptum est: *Sapiens ut sol permanet, fatuus ut luna mutatur:* non ad claritatis fulgorem, sed ad perseverantiam boni operis comparatio est solis deducta. Bonum vero ordinationis ejus initium potuit videri, sed nondum potuit de perseverantia a vobis laudari. Quod autem *Hæc dies quam fecit dominus* clamasse vos dicitis, de quo hoc dictum sit pensare debuistis: præmissum quippe est: *Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud:*

1. Cor. 12.
Psal. 117.
Matth. 13.
Rom. 7.
Psal. 54.
Eccles. 27.
Psal. 117.

& est mirabile in oculis nostris. Atque de hoc eodem lapide protinus subditur: *Hac dies quam fecit dominus.* Ipse enim qui pro fortitudine constructionis dicitur lapis, pro illuminationis gratia appellatus est dies, qui etiam factus est, quia incarnatus est. In quo exultare & lætari præcipimur, quia erroris nostri tenebras suæ in nobis virtutis luce superavit. In creaturæ autem laudem vox illa dari non debuit, quæ soli convenit creatori. Sed cur ista reprehendo, qui quantum gaudia mentem rapiunt scio? Caritas etenim vestra magnam vobis lætitiam genuit, quam videlicet mentis lætitiam in favore lingua secuta est. Quod cum ita sit, laus ista culpa jam dici non potest, quam caritas invenit. Mihi vero de sanctissimo fratre meo dici breviter debuit, quod sufficienter acciperem, quia scirem quis esset qui hanc mihi præcipue dudum suæ magnitudinis probationem dedit; quod in tam multis dispensationis ecclesiasticæ causis occupatus tranquillum cor inter turbulentas frequentias tenuit, seque ipsum semper sub mansuetudine restrinxit. Quod videlicet non parva laus magni & inconcussi est animi, inter causarum turbas non fuisse turbatum. Præterea assiduis insistere fraternitas tua precibus debet, ut omnipotens Deus in prædicto fratre & consacerdote nostro bene cœpta custodiat, & semper ad meliora perducat. Hoc sanctissimis vobis, hoc subjecto ei populo semper orandum est. Nam ita sibi regentium merita connectuntur & plebium, ut sæpe ex culpa præsidentium deterior fiat vita subjectorum, & sæpe ex merito plebium delinquat vita pastorum. Quia enim mala actio præsidentis valde noceat subditis testantur Pharisæi, de quibus scriptum est: *Clauditis regnum cælorum ante homines: vos enim non intratis, nec introeuntes sinitis introire.* (Matth. 52.) Et quia culpa plebium multum noceat vitæ pastorum, in David facto cognoscimus. (12. Reg 2. &) Ille enim Deo attestante laudatus, ille supernorum mysteriorum conscius, tumore repentinæ elationis inflatus, populum numerando peccavit, & tamen vindictam populus David peccante suscepit. Cur hoc? quid videlicet secundum meritum plebium disponuntur corda regentium. Iustus vero judex peccantis vitium & ipsorum animadversione corripuit, ex quorum causa peccavit. Sed quia ipse sua scilicet voluntate superbiens, a culpa alienus non fuit, vindictam culpæ etiam ipse suscepit. Nam ira sæviens, quæ corporaliter populum perculit, rectorem quoque populi intimo cordis dolore prostravit. Hæc itaque considerate invicem, & sicut is qui vobis plebibusque prælatus est intercedere pro omnibus, ita pro ejus conversatione & moribus orare omnes debetis, ut apud omnipotentem Deum & vos illius valeatis imitatione proficere, & ille meritis vestris adjuvetur. Cuncti autem concorditer pro serenissimis dominis, eorumque pia sobole cum magnis inquantum possumus assidue fletibus oremus, ut eorum vitam gratia protegens superna custodiat, & Christiano imperio gentium colla substernat.

VIII. AD STEPHANUM EPISCOPUM.

De Maria patricia conversa, & Constantinum præfectum commendat.

Gregorius Stephano episcopo.

SCRIPTA vestræ sanctitatis medullata mihi caritatis verba locuta sunt; ita ut per calamum, sic in epistolis animus transiret, ac si mihi per semetipsam mens ipsa loqueretur. Qua de re magnas omnipotenti Deo gratias refero, quia & divisis corporibus, nobisque a vobis recedentibus longe, caritas inter nos permanet indivisa. (Ioan. di lib. 4. c) Et quidem multum mihi, & ultra quam indignus audire debui, favorem in epistolis demonstratis. Et scriptum est: *Ne laudes hominem quamdiu vivit.* (Eccles) Tamen etsi audire talia dignus non fui, orationibus vestris peto, ut dignus efficiar, ut si bona in me non ideo dixistis quia sunt, ideo sint quia dixistis. De gloriosa autem Maria patricia valde lætatus sum, quia in sancto Dei ovili aggregata est, quod ex vestra factum assidua prædicatione non dubito; quia ex ipso fructu ostenditis quantum pro fide catholica laboratis. Multos etiam per illam venire ad ecclesiam suspicor, quod totum vestræ laudi proficit; quia scriptum est: *Ubi plurimæ segetes, ibi maxima fortitudo boum.* (Prov. 1) Manifestatur enim virtus prædicantium, ubi surgit seges animarum. Communem vero filium excellentissimum virum dominum Constantinum præfectum quantum plus diligitis, tantum exhortari continue debetis, ut in causis, in quibus mixtus est, semper omnipotentis Dei judicium ante oculos cordis habeat, eique soli placere studeat, qui & in præsenti vita valet protegere, & cælestis patriæ præmia compensare.

IX. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Gratias agit de bonitate eleemosynarum, & præcipit ne sua scripta ad mensam legeret.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

BENEDICTIONEM quam pauperibus fraternitas vestra transmisit, lator præsentium homo vester Candidus nobis dispensantibus suis manibus erogavit; quod vobis secundum animum vestrum fortasse parum visum est. Nos tamen secundum modum vestræ substantiæ esse nimium & ultra modum æstimamus, ut qui illic apud vos innumeros pauperes habetis, pro explenda largitate misericordiæ, etiam loca alia & longe posita requiratis. De causis vero aliis a vobis scriptis prioribus jam respondisse memini, & nihil aliud quærere debetis, nisi ut sub consideratione solius omnipotentis Dei cuncta faciatis, & nullius persona vos a vigore disciplinæ emolliat, neque vehemens dedignatio in rigore, quod absit, aliquo immoderatæ dictionis obduret. Præterea audio quod aliqua de his quæ scripsisse me memini, fraternitas vestra ad mensam suam coram extraneis legi faciat; quod mihi non videtur esse faciendum, quia hoc quod vos pro caritate facitis, possunt quidam, quantum ad me est, vanæ gloriæ deputare. Ideoque coram extraneis antiquorum dicta legite, ex quorum auctoritate valeant qui audierint informari.

X. AD AGNELLUM EPISCOPUM DE ARIMINO.

De præposito ordinando, & cura monasterii.

Gregorius Agnello episcopo de Arimino.

FILIO nostro Secundino servo Dei renuntiante didicimus, quod dilectio tua præpositum non habens omnino in regendis fratribus elaboret. Si ergo qui vos ex ordine sequitur talis est ut circa cellæ ordinationem fratrumque custodiam, nec non & in lucrandis animabus solers

ſolers valeat inveniri, is debet ad hunc locum incunctanter accedere. Si vero talis non eſt, qualem locus expoſcit, de quolibet etiam ultimo gradu, ſi talis inter fratres, domino protegente, fuerit repertus, qui vitæ meritis dignum converſationis ſuæ præbeat documentum, divinique in eo timoris vigor invigilet, hujus non locus, ſed utilitas profecto providenda, ut tali exemplo ad bonæ imitationis normam cuncti ſe fratres extendant, nec eos adhuc locus inferior ad bene operandum tepidos reddat, dum in illo qui profecerit, de præſenti quod imitentur aſpiciunt. Dilectioni quapropter tuæ in hac ordinatione ſit nulla dubietas, quod non locus, ſed actio apta perquiritur; quia & ante Deum ille prioris obtinet locum, qui in ejuſdem oculis, etiamſi hic abjectus ſit, bonæ actionis inſtrumento placuerit. Circa fratres namque ſolicita vos, ſicut confidimus, decet invigilare cuſtodia, ne a recto converſationis itinere per illicitas evagando cogitationes exorbitent, atque inimico per inertem cuſtodiam irruptionis aditum præſtent. Sed eos orationi decet inſtantius adhærere, quatenus pia cœpta eorum, ſuæ propitiationis dono perficiant, & imperfecta ad cumulum faciant perfectionis aſcendere.

XI. AD RVFINVM EPISCOPVM EPHESI.

Commendat clericum quemdam literas neſcientem.

Gregorius Rufino epiſcopo.

AMICITIARVM veſtrarum antiqua nos caritas monuit fraternitatem veſtram ſcriptis præſentibus viſitare. Magno etenim ſumus gaudio relevati, quod de veſtræ ſalutis indicio proſpera cuncta cognovimus; ſed in his omnipotentem dominum deprecamur, ut ſicut nos in præſenti vita, quæ quodammodo umbra futuræ eſt, de tranſitoria præſtitit corporis incolumitate gaudere, ita in illa cæleſti patria, in qua vita vera eſt, de perfecta animæ ſalute gratulari, communique faciat exultatione gaudere. Harum itaque lator noſtris ſe apud vos deſiderans epiſtolis commendari, a nobis inquiſitus utrum ſicut decet clericum, literas didiciſſet, eas ſe ignorare reſpondit. Quid ergo commendationis de eo apud fraternitatem veſtram amplius agamus ignoro, niſi ut de ejus anima debeatis eſſe ſoliciti, ac circa eum paſtorali invigilare cuſtodia, ut qui neſcit legere, lingua veſtra illi ſit codex, ut in bono prædicationis veſtræ vel operis quod imitetur aſpiciat. Solet enim plerumque ſtrictius cor viva vox trahere quam lectio dicta per tranſitum. Sed dum hæc ei interius ſpiritalis a vobis magiſterii doctrina tribuetur, exterior quoque ſolicitudo non deſit, ut ejus adjumento ad ſpiritalia appetenda perveniat. Tranſitoria quoque percipiat; ne ſi hoc deſpicitur, deſit cui prædicatio miniſtretur.

XII. AD RESPECTAM ABBATISSAM MASSILIENSEM.

Præceptum de privilegiis ejus monaſterio conceſſis.

Gregorius Reſpectæ abbatiſſæ de Galliis Maſſiliæ.

PIÆ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente cōpleri; quatenus & devotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Proinde monaſterio, A quod in honorem ſancti Caſſiani eſt conſecratum, in quo præeſſe dignoſceris, juxta petitionem filiorum noſtrorum Dynamii atque " Auteliani, qui id religioſa devotione domui ſui juris injunctis univiſſe ædificiis comprobantur, hæc prævilegia prævidimus indulgeri. Conſtituentes ut obeunte antedicti monaſterii abbatiſſa, non extranea, ſed quam congregatio ſibi de ſuis elegerit, ordinetur: quam tamen, ſi digna huic miniſterio judicata fuerit, ejuſdem loci epiſcopus ordinet. In rebus autem, vel in diſpoſitione monaſterii ejuſdem, nec epiſcopum, nec eccleſiaſticorum quemquam aliquam habere decernimus poteſtatem; ſed hæc ad ſolicitudinis tuæ, vel quæ poſt te in eodem loco fuerit abba- B tiſſa, curam ſtatuimus per omnia pertinere. Die ſiquidem natalis vel dedicationis ſupradicti monaſterii epiſcopo illic miſſarum ſacra conveniat ſolennia celebrare. A quo tamen ita eſt hoc officium exolvendum, ut cathedra ejus niſi prædictis diebus, dum illic miſſarum ſolennia celebrat, non ponatur. Quo diſcedente, ſimiliter etiam cathedra illius de eodem oratorio auferatur. Ceteris vero diebus per preſbyterum, qui ab eodem epiſcopo fuerit deputatus, miſſarum officia peragantur. Præterea erga vitam actuſque ancillarum Dei, ſive abbatiſſæ, quæ in ſupraſcripto fuerit monaſterio conſtituta, epiſcopo ſecundum Dei timorem ſolicitudinem ſtatuimus adhibere; ut ſi C aliquam de illic habitantibus exigente culpa oportuerit ultioni ſubmitti, ipſe juxta ſacrorum canonum vigorem modis omnibus debeat vindicare. His ergo a nobis ſtatutis atque conceſſis, ita te in congregationis tuæ diſpoſitione cuſtodiam ſtude ſolicitiorem enixius in omnibus exhibere, ut iniqui hoſtis malitia nihil ibi quod maculari poſſit inveniat. Hæc igitur omnia, quæ hujus paginæ præceptionis amplectitur, monaſterio tuo in omnibus & ab omnibus in perpetuum ſervari Chriſto protegente cenſemus, quatenus indultorum privilegiorum beneficia in ſua ſemper inviolabiliter firmitate permaneant.

" Aurelii ſive Aureliæ de quo infra epiſt. 33. ejuſdem libri.

Menſe Novembri, indictione decimaquinta.

D XIII. AD FORTVNATVM EPISCOPVM FANENSEM.

Scribit ſacra vaſa pro redemptione captivorum venumdanda.

Gregorius Fortunato epiſcopo Fanenſi.

SICVT reprehenſibile & ultione dignum eſt ſacrata quæpiam vaſa, præterquam in his quæ lex & ſacri canones præcipiunt, venumdare, ita nulla eſt objurgatione vel vindicta plectendum, ſi pietatis cauſa pro captivorum fuerint redemptione diſtracta. Quia ergo fraternitate veſtra in- E dicante comperimus ad redemptionem captivorum mutuam ſe feciſſe pecuniam, & eam unde ſolvere poſſitis non habere, atque ob hoc eum noſtra vos auctoritate ſacrata velle vaſa diſtrahere; in hac re, quia & legum & canonū decreta conſentiunt, noſtrum conſenſum præbere curavimus, & in diſtrahendis ſacratis vaſis vobis licentiam indulgemus. Sed ne eorum venditio ad veſtram poſſit invidiam pertinere, oportet ut in Ioannis defenſoris noſtri præſentia uſque ad quantitatem debiti diſtrahi, & eorum ſolvi precium creditoribus debeat; quatenus dum hæc res hujuſmodi fuerit obſervatione completa, nec creditores mutuatæ pecuniæ damna ſentiant, nec fraternitas veſtra invidiam nunc vel quandoque ſuſtineat.

XIV. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De non curandis obtrectationibus malorum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

Grat. 11. qu. 1. cap. In cunctis.

ANTIQUUS humani generis inimicus, quibus vos linguarum jaculis, & malorum cordium insidiis existimavit impetendos, relatione multorum jamdudum me audisse cognoscite. Sed in cunctis, quæ in hac vita adversa proveniunt, sola est, sicut nostis, omnipotentis Dei districtio pensanda, atque ad cor semper proprium recurrendum, ut nullius nos ibi lingua implicet, ubi conscientia non accusat. Quem enim conscientia defendit, & inter accusationem liber est, & liber vel sine accusatione esse non potest, si sola quæ interius addicit, conscientia accusat. De vestra igitur sanctitate absit a Christianorum judicio, ut ea quæ maledicorum hominum rumoribus conficta sunt, credamus in qualicumque modulo suspicionis adducere: quia & sacri eloquii testimonium tenemus, ut majora mala cum forsitan dicuntur, nisi probata credi non debeant, sed probata citius ulcisci. Nam ipse qui omnia creavit, & cuncta quæ condidit intuetur Deus, malorum gravium ultione commotus ait: *Clamor Sodomæ & Gomorrhæ ascendit ad me, descendam ut videam utrum clamorem quem audivi, opere compleverint, & ulciscar: an non est ita ut sciam?* Quo enim descenderet Deus, ut quæ essent facta cognosceret? Aut quid non is qui ubique est sciret? Sed ut nostræ ignorantiæ exemplum discretionis daret, quatenus deberemus mala gravia audita non credere, ipse se dicit ad cognoscendum descendere, de quo omnibus liquet quia & non descendens omnia sciret. Hæc igitur dixi, ut nimiæ esse levitatis ostenderem, si quis mala gravia credere studeat, quæ probari non possunt. Vnde sanctitas vestra debet mentem suam a maledicorum hominum rumoribus atque obtrectatione disjungere, & sola quæ æternæ vitæ sunt, atque ad utilitatem subditorum proficiunt, cogitare; quia & ad hoc fortasse antiquus hostis tali cura implicari vos voluit, ut dum fraternitatis vestræ animus erga ea quæ sua sunt indesinenter occupatur, aliena minus cogitet, & nullum verbi solatium subditis inferat, atque perverse agentibus nulla districtione contradicat. Sic namque in corporali prælio fieri solet, ut is qui in certamine vexillum portat, ipsum hostis vehementer impetat, quatenus si ipse qui a ceteris attenditur, vulnus acceperit, multitudo omnis citius dispersa capiatur. Hoc igitur opinionis illatæ vulnus sentire vestra fraternitas non debet, sed vitam atque meliorationem sibi commissorum curare, quatenus venturo judici bonam possitis & de vestra innocentia, & de subjectorum melioratione ponere rationem. Cetera autem quæ ad utilitatem temporis congruunt, per Marianum defensorem nostrum vobis verbo intimanda mandavimus. Illum vero episcopum quem a fraternitate tua invenimus esse depositum, postquam sacri canones, sicut nostis, ultra tres menses ecclesiam præcipiant non vacare, si manifestum in eo crimen apparuit, loco ejus episcopum studii vestri sit modis omnibus ordinare, quia diu sine proprio rectore esse non debet ecclesia.

Gen. 18.

Mense Maio, indictione decimaquinta.

XV. AD GEORGIUM ET THEODORUM.

Dominum descendentem ad inferos illos secum assumpsisse ac liberasse, qui in illum crediderant, & ejus præcepta servaverant.

Gregorius Georgio presbytero, & Theodoro diacono ecclesiæ Constantinopolitanæ.

MEMOR bonitatis vestræ atque caritatis, memetipsum valde reprehendo, quod vos ad remeandum citius relaxavi: sed quia semel ac secundo importune mihi de relaxatione vestra vos insistentes vidi, perpendi ne grave esset, si vestra apud nos dilectio moraretur. Postquam vero cognovimus vos propter hiemis tempus tam longo tempore in itinere remansisse, fateor, citius dimissos esse vos dolui. Si enim iter propositum vestra dilectio peragere non valebat, melius fuerat ut apud me moram quam extra me faceret. Præterea post discessum vestrum dilectissimis filiis meis diaconis narrantibus agnovi, quod dilectio vestra dixisset: omnipotentem dominum salvatorem nostrum Iesum Christum ad inferos descendentem omnes, qui illic confiterentur eum Deum salvasse, atque a pœnis debitis liberasse. De qua re volo ut fraternitas vestra longe aliter sentiat. Descendens quippe ad inferos, solos illos per suam gratiam liberavit, qui eum & venturum esse crediderant, & præcepta ejus vivendo tenuerant. Constat autem quia post incarnationem domini nullus etiam ex his salvari potest, qui fidem illius tenent, & vitam fidei non habent; quia scriptum est: *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant.* Et Ioannes ait: *Qui dicit quia novit eum, & mandata ejus non custodit, mendax est.* Iacobus quoque frater domini scribit, dicens: *Fides sine operibus mortua est.* Si ergo fideles nunc bonis operibus non salvantur, & infideles ac reprobi sine bona actione domino ad inferos descendente salvati sunt, melior illorum sors fuit qui incarnationem domini minime viderunt, quam horum qui post incarnationis ejus mysterium nati sunt. Quod quantæ fatuitatis sit dicere vel sentire, ipse dominus testatur discipulis, dicens: *Multi reges & prophetæ cupierunt videre quæ vos videtis, & non viderunt.* Sed ne dilectionem vestram in mea disputatione immorer, quid de hac hæresi Philaster in libro quem de hæresibus scripsit dixerit, cognoscat. Cujus hæc verba sunt: *Sunt hæretici qui dicunt dominum in infernum descendisse, & omnibus post mortem suam etiam ibidem se nuntiasse, ut confitentes ibidem salvarentur; cum hoc sit contrarium dicenti prophetæ David: In inferno autem quis confitebitur tibi? Et apostolus: Quotquot sine lege peccaverunt, sine lege peribunt.* Cujus verbis beatus quoque Augustinus in eo libro concordat quem de hæresibus scripsit. Hæc itaque omnia pertractantes, nihi aliud teneatis, nisi quod vera fides per catholicam ecclesiam docet: quia descendens ad inferos dominus illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos viventes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione servavit. Quod enim per euangelium dicit: *Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum*, omnia videlicet electa: nam trahi ad Deum post mortem non potuit, qui se Deo male vivendo separavit. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, ut ubicumque estis, & in anima & in corpore gratiæ ejus auxilium sentiatis.

Tit. 1. 1. Ioan. Iacob. 2. Matth. 13. Psal. 6. Rom. 2. Ioan. 12.

XVI.

XVI. AD AGNELLUM EPISCOPUM TERRACINENSEM.

De obitu Bacaudæ, & visitatione ecclesiæ ejus.

Gregorius Agnello episcopo Terracinensi.

OBITUM Bacaudæ antistitis directa relatio patefecit, quapropter visitationis ecclesiæ destitutæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus: quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, vel ornatu, ministeriisque, vel quidquid illud est in patrimonio ejusdem, a quoquam præsumatur. B Et ideo fraternitas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque ejusdem ecclesiæ admonere festinet, ut remoto studio, uno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetat sacerdotem, qui tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dũ fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarũ ad nos sacrandus occurrat: commonentes etiam fraternitatem tuam ut nullum de altera eligi permittatis ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri. Provisurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet conversationis meritum laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras.

XVII. AD SABINIANUM EPISCOPUM IADERTINUM.

De non communicando Maximo prævaricatori.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

SI dispensationis ecclesiasticæ regulam & antiquæ consuetudinis ordinem solicita studuisses consideratione pensare, nec tibi aliqua illicitæ præsumptionis culpa subreperet, nec alii occasione tui peccati discrimen incurrerent. Itaque cognovisse te non est ambiguum, quia dum ad nos quædam de Maximo pervenissent, quæ sacerdotii provectum non leviter impedirent, nostrum in ejus persona non fuisse consensum, nec prius eum nos voluisse ad hoc quod nitebatur accedere, quam digna de his quæ dicta erant satisfactio proveniret. Quod cum servare & tu omnino debuisses, actum magis est ut antedictus Maximus cæcæ mentis suæ aviditate episcopatum arripiens, ad suam te incaute voluntatem contra nostrum vetitum inclinaret. Sed ne E vel tunc irrequisita quæ ad nos perlata fuerant permanerent, nostris ut huc veniret epistolis est accersitus. Quem etiam pravo studio differentem, curæ nobis fuit sub interdictione communionis iteratis epistolis admonere, ut ad nos pro sui purificatione venire excusatione postposita properaret: sed elegit excommunicationi succumbere, quam obedientiam exhibere. Unde contigit ut perversæ ipsius mentis pravitas in suam alios secum, quod dici nefas est, perditionem convolveret. Nunc autem quia ab ejus te nequitia cognovimus dissentire, denique ut nec ei communices, nec nominis ipsius facias inter sacra missarum solennia mentionem, ut animæ tuæ vel sero te ab eo discordasse proficiat, scri- A ptis te præsentibus adhortamur, quatenus ad nos mora submota venire non differas, sed & alios tecum, quos tamen potueris, episcopos ceterosque religiosos festines adducere, ut causa subtilius examinata, & nostra, si res exegerit, congrue decenterque debeat absolutio provenire, & hi qui in peccato ejusdem temeritate collapsi sunt, ad viam salutis, auxiliante beato Petro apostolorum principe, dispositione Deo placita revocentur. Sciat autem quisquis ad nos episcopus vel religiosus venerit, nullum se præjudicium vel injustitiam sustinere, sed ita interim cognita veritate quæ redemptori nostro placuerint ordinari, quatenus ex ipsa nostra dispensatione domino suffragante cunctis appareat non nos proprio odio contra aliquem, sed Dei zelo & ecclesiastici ordinis libramine commoveri.

XVIII. AD MARTINUM DIACONUM ET ABBATEM.

De absolutione ejus.

Gregorius Martino diacono & abbati.

SICUT veraciter adversus religiosos dicta crimina digna sunt ultione plectenda, ita ab * illatis sunt nihilo minus absolvendi, quando nul- C lus eos culpæ reatus adstringit. Quia igitur aliqua nobis de te fuerant nuntiata, quæ officii tui propositum non leviter macularent, curæ nobis fuit ea diu ac subtili investigatione perquirere. Et quoniam nil quod tibi noceret invenimus, ne qua de his quæ dicta fuerant suspicio remaneret, ad plenissimam te satisfactionem, si ab eis insons exstiteris, ad sacratissimum corpus beati Petri apostolorum principis districta fecimus sacramenta præbere. Et ideo postquam nobis ut oportuit satisfactum est: dilectionem tuam prævidimus modis omnibus absolvendam, atque ad tuam te ecclesiam, in eo videlicet quo fuisti loco & ordine per omnia statuimus remea- D re, & nullam te a quoquam contradictionem vel inquietudinem de his quæ ad nos perlata fuerant sustinere: admonentes ut ita de cetero cautum solicitumque debeas exhibere, quatenus & officio tuo moribus & actione respondeas, ut omnis contra te penitus adversæ opinioni dicendi subtrahatur occasio.

* al. illicitis.

Mense Maio indictione decima quinta.

XIX. AD CYPRIANUM DIACONUM.

Ut episcopi Siciliæ Romam accedant sine prætoris impedimento, & de consolatione Libertini.

Gregorius Cypriano diacono.

NOVIT dilectio tua hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres & coepiscopi nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent; sed nos eorum labori consulentes, constituisse ut suam hic semel in quinquennio præsentiam exhiberent. Et quia jam diu est quod huc minime convenerunt, eos hortari te volumus, ut natalem sancti Petri hic Deo perducente nobiscum debeant celebrare. Sed ne forte prætori aliqua possit nasci suspicio, si eos huc admonitos venire cognoverit; voluntatem nostram intelligens, ita hoc ex te facere stude, ut & ipsi sicut prædiximus, ad diem constitutum huc veniant, & nulla de eis prætori possit esse suspicio: Liparitanum vero & Regitanum episcopos

A ut huc veniant pariter commonebis. Circa Libertinum vero virum magnificum esto solicitus, ut nullus illum dolus decipiat, quia aliqua nobis de Ravennati urbe scripta sunt, ipsamque ad te epistolam misimus, ut ex ea qualiter te erga eum debeas exhibere possis addiscere. Consolare autem eum, ut se non affligat; quia credimus quod nos dilectissimus atque excellentissimus filius noster exarchus non contristet. Nam de persona ipsius scribere non distulimus. Sed quia in Pado idem exarchus occupatus est, minime scripta ejus suscepimus.

XX. AD FORTUNATUM ET ANTHEMIUM.

B Desponsatam in monasterio conversam nullo damno mulctandam.

Gregorius Fortunato episcopo & Anthemio defensori.

CATELLUS præsentium lator nobis innotuit sororem suam, quæ Stephano cuidam fuerat desponsata, divinæ propitiationis instinctu Neapoli in monasterio fuisse conversam, atque eumdem Stephanum domum & res ejus aliquas indebite detinere. Et quia decreta legalia desponsatam, si converti voluerit, nullo omnino censuerunt damno mulctari, fraternitas tua una cum Anthemio subdiacono veritatem diligenti curiositate studeat perscrutari. Et si, ut edocti sumus, domum vel quid aliud suprascriptum C Stephanum injuste tenere cognoscitis, eum adhortatio vestra instanter admoneat, ut quæ indebite detinet, sine aliqua mora vel altercatione restituat, ne rerum alienarum restitutionem sub qualibet excusationis specie differat. Quem si adhortationem vestram negligere fortasse cognoscitis, nobis tam hoc quam etiam qualiter se causæ veritas habeat subtiliter indicate, quatenus cognito negotii merito, aliter cogatur æquitate suadente restituere, quod facere propria sponte honestatis consideratione contemnit. Latorem vero præsentium fraternitati tuæ commendantes hortamur, ut eum illic moras pati hac pro causa diutius non permittat.

XXI. AD CANDIDUM PRESBYTERUM. D

Ut Christianos redimat, qui in Iudæorum servitio Narbone detinebantur.

Gregorius Candido presbytero nostro per Gallias.

Vide lib. v. 31. ad Fortunatum ep. Neap.

DOMINICUS præsentium portitor lacrymabiliter nobis innotuit quatuor fratres suos de captivitate a Iudæis redemptos esse, atque eos nunc Narbonæ in eorumdem Iudæorum servitio detineri. Et quia omnino grave execrandumque est Christianos esse in servitio Iudæorum, dilectionem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut cum omni subtilitate & solicitudine studeat perscrutari; & si revera ita est, atque manifesta tibi veritate constiterit, quia neque ipsi unde se redimant, neque suprascriptus portitor habet, eos studii tui sit redimere; sciens quia quidquid in eis dederis tuis sine dubio rationibus imputabitur. E

Mense Iunio, indictione decima quarta.

XXII. AD GREGORIAM CUBICULARIAM AUGUSTÆ,

Luc 7. De eo quod scriptum est: *Dimissa sunt ei peccata multa*, aliisque testimoniis multis. De misericordia Dei.

Gregorius Gregoriæ cubiculariæ Augustæ.

DESIDERATA dulcedinis vestræ scripta suscepi, in quibus vos omnino de peccatorum multitudine studuistis accusare; sed scio quia omnipotentem dominum ferventer diligitis, atque in ejus misericordia confido, quia illa de vobis sententia ex ore veritatis procedit, quæ de quadam sancta muliere dicta est; *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Quomodo autem fuerint dimissa, in hoc etiam monstratum est quod postmodum est secutum, quia ad pedes domini sedebat, & verbum ex ore illius audiebat. In contemplativa enim vita suspensa, jam activam transcenderat, quam adhuc Martha illius soror tenebat. Sepultum quoque dominum requisivit, studiose ad monumentum inclinata corpus illius non invenit. Sed etiam recedentibus discipulis ipsa ante januam monumenti plorans persistit, & quem mortuum quærebat, viventem videre meruit, & resurrexisse dominum discipulis nuntiavit. Et hoc quidem mira dispensatione pietatis Dei fuit, ut ex ore mulieris nuntiaretur vita, quia ex ore mulieris mors fuerat in paradiso propinata. Quæ alio quoque tempore cum Maria altera dominum post resurrectionem vidit, & accedens, pedes ejus tenuit. Duc rogo ante oculos, quæ manus, cujus tenuerunt pedes? Illa mulier quæ fuerat in civitate peccatrix, illę manus quæ fuerant iniquitate pollutæ, illius tetigerunt pedes qui ad Patris dexteram super angelorum verticem sedet. Pensemus si possumus quæ sint ista supernæ pietatis viscera, ut mulier, quæ in profundo voraginis fuerat demersa per culpam, ex amoris penna sic in altum levaretur per gratiam. Impletum est, dulcissima filia, impletum quod de hac sanctæ ecclesię tempore prophetica nobis voce promissum est: *Et in die illo erit domus David fons patens in ablutionem peccatoris, & menstruatæ.* Domus enim David nobis peccatoribus fons patens in ablutionem est, quia ab iniquitatum nostrarum sordibus per David filium salvatorem nostrum aperta jam misericordia lavamur. Quod vero dulcedo tua in suis epistolis subjunxit, importunam se mihi existere, quoadusque scribam mihi esse revelatum, quia peccata tua dimissa sunt; rem & difficilem etiam, & inutilem postulasti. Difficilem quidem, quia ego indignus sum cui revelatio fieri debeat: inutilem vero, quia secura de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitæ tuæ ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ dies quousque veniat semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas quotidianis fletibus lavare. Certe Paulus apostolus jam ad tertium cælum ascenderat, in paradisum quoque ductus fuerat, arcana verba audierat, quæ homini loqui non liceret, & tamen adhuc trepidans dicebat: *Castigo corpus meum, & servituti subjicio, ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar.* Adhuc timet qui jam ad cælum ducitur, & jam timere non vult qui adhuc in terra conversatur? Perpende, dulcissima filia, quia mater negligentiæ solet esse securitas. Habere ergo in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scriptum est enim: *Beatus vir qui semper est pavidus.* Et rursus scriptum est: *Servite domino in timore, & exultate ei cum tremore.* In pauco ergo hujus vitæ tempore mentem vestram necesse est ut tremor teneat, quatenus per securitatis gaudium sine fine postmodum

Luc. 7.
Zach. 13.
I. Cor.
Prov. 28.
Psalm.

postmodum exultet. Omnipotens Deus sancti Spiritus sui gratia mentem vestram repleat, & post fletus, quos quotidie in oratione funditis, ad gaudia vos æterna perducat.

XXIII. AD THEOTISTAM ET ANDREAM.

De duobus generibus compunctionis. Nec non gratias agit de pecunia in redemptionem captivorum collata. Et de miraculo per clavem sancti Petri facto.

Gregorius Theotistæ pariter & Andreæ.

QUOD in tanto tumultu causarum vestra excellentia posita sacri verbi ubertate plena est atque ad æterna incessanter gaudia suspirat, magnas omnipotenti Deo gratias ago, quia hoc in vobis esse impletum video, quod de electis patribus scriptum est: *Filii autem Israel ambulaverunt*
15. *per siccum per medium mare.* At contra: *Ego veni*
68. *in altitudinem maris, & tempestas demersit me.* Vos vero ad repromissionis patriam inter undas causarum sæcularium siccis, ut video, gressibus ambulatis. Agamus ergo gratias ei Spiritui, qui corda quæ implet levat, qui inter tumultus hominum, solitudinem in mente facit. In cujus præsentia nullus locus compũctæ animæ est secretus. Æternæ enim suavitatis odorem trahitis, atque ideo sponsum animæ ardenter amatis; ita ut cum cælesti sponsa ei dicere possitis: *Trahe me post*
1. *te, in odorem unguentorum tuorum currimus.* In epistolis autem excellentiæ vestræ hoc minus reperi, quia mihi de serenissima domina indicare noluit quam studiose legat, vel in lectione qualiter compungatur. Prodesse quippe ei multum debet vestra præsentia, ut inter causarum fluctus, quos assidue patitur, ex quibus velit nolit foras trahitur, semper ad amorem cælestis patriæ interius revocetur, & hoc quoque investigare debetis, quotiens ei pro sua anima lacrymæ dantur, utrum adhuc ex timore, an jam ex amore compungatur. Duo quippe sunt compunctionis genera, sicut scitis, unum quod æternas pœnas metuit, aliud quod de cælestibus præmiis suspirat; quia Deum sitiens anima prius timore compungitur, post amore. Ante enim semetipsam in lacrymis afficit, quia dum malorum suorum recolit pro his perpeti supplicia æterna pertimescit. At vero cum longa mœroris anxietate fuerit formido consumpta, quædam jam de præsumptione veniæ securitas nascitur, & in amore cælestium gaudiorum animus inflammatur. Et qui prius flebat ne duceretur ad supplicium, postmodum flere amarissime incipit, quia differtur a regno. Contemplatur etenim mens, qui sint illi angelorum chori, quæ ipsa societas beatorum spirituum, quæ visio internæ claritatis Dei, & amplius plangit, quia a bonis perennibus deest, quam flebat prius cum mala eterna metuebat; sicque fit ut perfecta compunctio formidinis trahat animum ad compunctionem dilectionis. Quod bene in sacra veracique historia figurata narratione describitur, quæ ait: *Axa filia* " *Caleph sedens super asinam*
5. Iudeb. *suspiravit. Cui dixit pater suus: Quid habes? At illa respondit: Da mihi benedictionem. Terram Australem & arentem dedisti mihi, junge & irriguam. Et dedit ei pater suus irriguum inferius, & irriguum superius.* Axa quidem super asinam sedet, cum irrationabilibus carnis suæ motibus anima præsidet. Quæ suspirans a patre terram irriguam petit: quia a creatore nostro cum magno desiderio quærenda est lacrymarum gratia. Sunt namque nonnulli qui jam in dono percipiunt libere pro justitia loqui, oppressos tueri, indigentibus propria tribuere, ardorem fidei habere, sed adhuc gratiam lacrymarum non habent. Hi nimirum terram Australem & arentem habent, sed adhuc irrigua indigent. In bonis enim operibus positi, in quibus magni atque ferventes sunt, optant valde ut aut timore supplicii, aut amore regni cælestis peccata sine quibus vivere non possunt quotidie plorent. Sed quia, ut dixi, duo sunt compunctionis genera, dedit ei pater suus irriguum superius, & irriguum inferius. Irriguum quippe superius accipit anima, cum se in lacrymis regni cælestis desiderio affligit. Irriguum vero inferius accipit, cum inferni supplicia flendo pertimescit. Et quidem prius inferius, & post irriguum superius datur. Sed quia compunctio amoris magna dignitate præeminet, necesse fuit ut prius irriguum superius, & post irriguum inferius diceretur. Vos ergo quæ operante omnipotente domino utraque compunctionis genera experimento nostis, quantum per verba serenissimæ dominæ vestræ prodestis, quotidie solicite perscrutari debetis. Peto autem ut parvulos dominos quos nutritis, præcipue moribus instruere curetis, & gloriosos eunuchos qui eis deputati sunt admonete, ut ea illis loqui debeant, quæ eorum mentes in caritate circa se invicem & erga subjectos in mansuetudinem " compungant, ne si quid o- " compingant,
dii modo inter se conceperint, in aperto postea erumpat. Verba si quidem nutrientium aut lac dant si bona sunt, aut venenum si mala. Talia ergo nunc eis suggerant, quæ postmodum ostendant quam bona fuerint, quæ a nutritorum suorum ore suxerunt. Præterea triginta auri libras dilectus filius meus Sabinianus diaconus ab excellentia vestra transmissas in redemptionem captivorum dandas, atque pauperibus erogandas detulit, de quibus vobis gaudeo, sed mihi pertimesco; quia apud tremendum judicem non solum de sancti Petri apostolorum principis substantia, sed etiam de vestris rebus rationem redditurus vado. Vobis autem omnipotens Deus pro terrenis cælestia, pro temporalibus æterna restituat. Indico vero quia ex Crotonensi civitate, quæ super Adriaticum mare in terra Italiæ posita transacto anno a Longobardis capta est, multi viri ac multæ mulieres nobiles in prędam ductæ sunt, & filii a parentibus, parentes a filiis, & conjuges a conjugibus divisi, ex quibus aliqui jam redempti sunt. Sed quia gravia precia eis indicunt, multi apud nefandissimos Longobardos hactenus remanserunt. Mox autem medietatem pecuniæ quam transmisistis, in eorum redemptionem transmisi. De medietate vero ancillis Dei, quas vos Græca lingua monastrias dicitis, lectisternia emere disposui, quia in lectis suis gravi nuditate in hujus hiemis vehementissimo frigore laborant; quæ in hac urbe multæ sunt. Nam juxta notitiam qua dispensantur, tria millia reperiuntur. Et quidem de sancti Petri apostolorum principis rebus octoginta annuas libras accipiunt. Sed ad tantam multitudinem ista quid sunt, maxime in hac urbe, ubi omnia gravi precio emuntur? Harum vero talis vita est, atque in tantum lacrymis & abstinentia districta, ut credamus quia si ipsæ non essent, nullus nostrum jam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset. Præterea benedictionem sancti Petri apostoli clavem a sacratissimo

cratissimo ejus corpore transmisi, de qua videlicet clavi hoc est gestum quod narro miraculum. Dum eam quidam Longobardorum civitatem ingressus in Transpadanis partibus invenisset, quia sancti Petri clavis esset despiciens; sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum ut eam incideret. Qui mox cultellum cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illic rex Longobardorum Antharith atque alii multi ejus homines adessent, & is qui se percusserat seorsum mortuus, clavis vero hæc seorsum jaceret in terra, factus est omnibus vehementissimus timor, ut eamdem clavem de terra levare nullus præsumeret. Tunc quidam Longobardus catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus, Minulfus nomine, vocatus est, atque ipse hanc levavit de terra. Antharith vero pro eodem miraculo aliam clavem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ decessorem meum transmisit, indicans quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestræ excellentiæ transmittere studui, per quam omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit, ut per eam vos, qui eum timetis & diligitis, & præsentem salutem & æternam habere valeatis.

XXIV. AD ANASTASIUM EPISCOPUM ANTIOCHENUM.

De Cyriaco episcopo Constantinopolitano, & prophano vocabulo universalis, quo temere utebatur

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

Desideratam suavissimæ vestræ sanctitatis epistolam communi filio meo Sabiniano diacono deferente suscepi, in qua non linguæ sed animæ verba profluebant. Et non mirũ si bene loquitur qui perfecte vivit. Quia enim per magistrum Spiritum in schola cordis præcepta vitæ didicistis terrena cuncta despicere, ad cælestem patriam festinare; quantum vos in bono profecistis, tantum bona etiam de aliis sentitis. Dum vero in scriptis vestræ beatitudinis multa de me dici laudabilia audiem, intellexi studium, quia commemorare voluistis non quid sum, sed quid esse debeam. Illud vero quod me dicitis morum meorum debere reminisci, & maligno spiritui quærenti animas cribrare pro nulla causa locum dare; ego quidem me semper malis moribus fuisse recolo, atque eosdem in me mores si possum vincere ac delere summopere festino. Si tamen ut vos creditis, aliquid boni habui, in omnipotentis Dei adjutorio confido, quia oblitus non sum. Sed sanctitas vestra, ut video, in præmissis verbis dulcedinis, & subsequenti hoc verbo epistolam suam api esse similem voluit, quæ mel simul & aculeum portat, ut me & melle satiaret, & aculeo pungeret. Sed inter hæc ego ad meditandam Salomonis vocem redeo: *Quia meliora sunt vulnera diligentis, quam inimici blandientis oscula.* (Prov. 27.) Quod vero dicitis pro nulla causa dare nos locum scandalo debere, hæc mihi & piissimus domnus filius noster, pro cujus vita incessanter orandum est, jam sæpius scripsit: & quod ille ex potestate, scio quia hoc vos ex amore dicitis. Nec miratus sum vos in vestris epistolis imperialia verba posuisse; quia habent inter se maximam cognationem amor & potestas. Nam utraque principaliter præsunt, utraque per auctoritatem semper loquuntur. Et quidem in suscipienda fratris & consacerdotis nostri Cyriaci synodica epistola dignum non fuit ut pro causa profani vocabuli moras facerem, ne unitatem sanctæ ecclesiæ perturbarem, sed tamen de eodem superstitioso & superbo vocabulo eum admonere studui, dicens; quia pacem nobiscum habere non posset, nisi elationem prædicti verbi corrigeret, quam primus apostata invenit. Vos tamen eamdem causam nullam esse dicere non debetis, quia si hanc æquanimiter portamus, universæ ecclesiæ fidem corrupimus. Scitis enim quanti non solum heretici, sed etiam hæresiarchæ de Constantinopolitana ecclesia sunt egressi. Et ut de honoris vestri injuria taceam, si unus episcopus vocatur universalis, universa ecclesia corruit: si unus, universus cadit. Sed absit hæc stultitia, absit hæc levitas ab auribus meis. In omnipotente autem domino confido, quia quod promisit citius impleturus est. *Omnis qui se exaltat humiliabitur.* (Luc. 18.) Hæc occupatus in multis ad epistolarum vestrarum dicta in brevitate respondi: nam quæ modo loqui per scripta non debeo, in animo signata manent. Peto ut me beatitudo vestra in suis sanctis orationibus semper ad memoriam reducat, quatenus a malis me temporalibus & æternis vestræ intercessiones eripiant. Pro serenissimo autem domino imperatore studiose & ferventer orate, quia valde est ejus vita mundo necessaria. Cesso autem amplius dicere, quia & vos non dubito scire.

XXV. AD THEODORUM MEDICUM.

Largitatem eleemosynarum ejus plurimum laudat.

Gregorius Theodoro medico Constantinopolitano.

Dilectissimus filius meus Sabinianus diaconus ad me reversus, nulla mihi gloriæ vestræ scripta detulit: sed ea quæ transmissa sunt, captivis & pauperibus depoitavit, unde & intellexi causam. Ideo enim homini loqui per epistolas noluistis, quia omnipotenti Deo verbum in bona operatione feceratis. Habet enim hæc eadem vestra operatio vocem propriam, quæ ad aures Dei secreta clamat, sicut scriptum est: *Absconde eleemosynam in sinu pauperis & hæc pro te orabit.* (Eccles.) Et quidem mihi fateor, triste est aliena expendere, & super eas quas de substantia ecclesiastica habeo, adhuc etiam de rebus* suavissimi filii domni Theodori rationes ponere. Vestræ tamen benignitati congaudeo, quia solicite attenditis, atque custoditis hoc quod veritas dicit: *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* (Luc. 11) Et hoc quod scriptum est: *Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum.* (Eccl. 3) Paulus quoque apostolus ait: *Vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestræ sit inopiæ supplementum.* (2. Cor) Tobias filium admonet, dicens: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si autem parum, etiam de exiguo libenter impartire.* (Tob. 4) Vos itaque hæc omnia præcepta servatis, sed pro nobis ut oretis petimus, ne laborum vestrorum fructus indiscrete, & non sicut necesse est dispensemus, ne unde vos peccata minuitis, nos inde cumulemus. Omnipotens autem Deus sua vos protectione custodiat, sicque vobis in terreno palatio humanam gratiam tribuat, ut post longa vos tempora ad cælestis palatii gaudia æterna perducat. Benedictionem vero sancti Petri apostolorum

* al. sanctissimi

rum principis, quem multum diligitis, clavem a sacratissimo ejus corpore vobis transmisimus, in qua ferrum de catenis ejus clausum est; ut quod illius collum ligavit ad martyrium, vestrum ab omnibus peccatis solvat.

A

XXVI. AD ANDREAM SCHOLASTICUM.

De contemnendo hoc sæculo, ut cælestibus studiis vacare possit.

Gregorius Andreæ scholastico.

MAGNITUDINIS vestræ scripta suscipiens, cognita salute vestra gavisus sum, & de benignitate piissimæ domnæ, quæ erga vos suam gratiam ostendere dignata est, valde lætatus. Et quod domna * Constantina clarissima puella priusquam nuptias faceret ab hujus mundi illecebris est erepta, vehementer exulto. Illud autem quod vos in militiam sponsi ejus intrasse dixistis, & quod serenissimo domno imperatori commendari voluistis, ut vobis aliqua injungat, ubi vos utiles esse existimat, mentem meam non modicò mœrore tetigit, quia ego bonitatem morum vestrorum ad aliud tendere semper existimavi. Multos autem novi, qui in servitio reipublicæ positi vehementer affliguntur; quia eis non licet vacare, & peccata sua plangere, & vos quare, nescio, occupari desideratis. Cur enim, magnifice fili, non consideras, quia mundus in fine est? Omnia urgentur quotidie: ad reddendas rationes æterno & tremendo judici ducimur. Quid ergo aliud nisi de adventu illius cogitare debemus? Vita enim nostra naviganti est similis. Is namque qui navigat stat, sedet, jacet, vadit: quia impulsu navis ducitur. Ita ergo & nos sumus, qui sive vigilantes, sive dormientes, sive tacentes, sive loquentes, sive ambulantes, sive volentes, sive nolentes, per momenta temporum quotidie ad finem tendimus. Cum igitur finis nostri dies advenerit, ubi nobis erit omne quod modo cum tanta cura quæritur, & cum solicitudine congregatur? Non ergo honor, non divitiæ quærendæ sunt, quæ dimittuntur: sed si bona quærimus, illa diligamus quæ sine fine habebimus: si autem mala pertimescimus; illa timeamus quæ a reprobis sine fine tolerantur. Hoc ipsum vero esse in obsequio piissimi principis, quanta est mentis occupatio in appetitu terrenæ gratiæ, & quantus est timor ne hæc eadem gratia perdatur si adepta fuerit? Perpende ergo quæ pœna sit aut prosperitatis desiderio fatigari, aut adversitatis timore pavescere. Unde magis suadeo ut magnitudo vestra in suo proposito quondam, in pauco tempore delectabili receptaculo peregrinationis vivere studeat, & quietam ac tranquillam vitam ducere, sacris lectionibus vacare, cælestia verba meditari, in æternitatis amore se accendere, de terrenis rebus secundum vires bona opera agere, & regnum perpetuum in eorum remuneratione spetare. Sic autem vivere, jam in æternitatis vita partem habere est. Hæc, magnifice fili, loquor, quia multum te diligo. Et quia in procellas & fluctus cordis tendis, verborum meorum funibus te ad litus revoco: & si trahentem sequi volueris, quæ pericula evaseris, quæ gaudia inveneris, in ipso quietis tuæ litore positus agnosces. Præterea gratias ago, quia me de duabus personis, quæ cum glorioso Gallitio venerunt, cautum reddere studuistis: quamvis personæ ejus, quam prius magnitudo vestra nominavit, jam in malis non modicum experimentum tenemus. Sed quia mala sunt tempora, omnia cum gemitu portamus. Omnipotens autem Deus sua vos prote-

Con-

B

C

D

E

ctione custodiat, detque vobis & hic bene agere, & apud se in perpetuum in æterna vita gaudere.

XXVII. AD NARSEM RELIGIOSUM.

De persecutione non timenda, & salute plurimorum amicorum acquirenda.

Gregorius Narsi religioso.

CUM Romanum defensorem ad urbem regiam mitterem, diu scripta vestra requisivi; sed inveniri minime potuerunt: postmodum vero inter multas aliorum epistolas sunt inventa, in quibus mihi dulcedo vestra suas afflictiones & tribulationes spiritus indicat, & adversitates malorum hominum manifestat. Sed rogo in his omnibus revoca ad mentem hoc quod credo, quia nunquam obliviscèris; *quia omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patiuntur.* Qua in re ego fidenter dico, quia minus pie vivis, si minus persecutionem pertuleris. Idem quoque doctor gentium quid aliud discipulis dicat audiamus: *Ipsi scitis, fratres, introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit, sed ante passi & contumeliis affecti.* Ecce, dulcissime fili, prædicator sanctus ingressum suum vacuum fuisse perhibuit, si contumelias non pertulisset: & tua caritas dicere bona vult sed mala perpeti recusat. Unde necesse est, ut inter adversa se districtius accingat, ut desiderium ad amorem Dei atque studium bonæ operationis ipsa plus adversitas augeat. Sic semina messium gelu cooperta fertilius germinant. Sic ignis flatu premitur ut crescat. Scio quidem quia ex tot malarum linguarum sermonibus perversis tempestatem validam pateris, in mente contradictionum fluctus sustines. Sed redeat ad animum quod per psalmistam dominus dicit: *Exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te ad aquas contradictionis.* Si enim inter contradicentes quæ Dei sunt egeris, tunc verus operator probaris. Dulcissima autem vestra caritas mihi scripsit, ut monasteriis quæ per orationes & magisterium vestrum a filio nostro domno Paulo instituta sunt aliquid admonendo scriberem. Sed si Dei sunt vasa, scio quia per compunctionis gratiam fontem sapientiæ intus habent, & meæ siccitatis guttas parvulas suscipere non debent. Perfecta vero vestra sapientia recolit, quia in paradiso pluvia non fuit, sed fons ascendebat de medio paradisi, qui irrigaret faciem terræ. Illæ ergo animæ quæ per compunctionis gratiam fontem in semetipsis habent, de aliena lingua pluviam necessariam non habent. Per scripta autem vestra mihi transitum domnæ Hesychiæ nuntiastis: & magna exultatione gavisus sum, quia illa bona anima feliciter ad suam patriam pervenit, quæ in patria laborabat aliena. Gloriosas autem filias meas domnam Dominicam, & domnam Eudochiam mea vice salutate. Sed quia prædictam domnam Dominicam jam diu est quod audio præpositam factam, in hoc circa eam vestra caritas vigilet; ut quia jam servire in labore terreni palatii non compellitur, omnes mundi hujus strepitus perfecte fugiat, totam se Deo conferat, nihil de se extra se relinquat: sed & quantas valet animas in creatoris sui servitium colligat, ut earum mentes per verbum ejus gratiam compunctionis accipiant, & tanto celerius ipsa ab omnibus peccatis suis absoluta sit, quanto per ejus vitam & linguam etiam aliarum animæ e peccatorum suorum nexibus eruperint. Quia autem nemo hominum in hoc mundo sine peccato est, & quid est aliud peccare nisi a Deo fugere? fiducialiter dico etiam eamdem filiam meam peccata aliqua

2. Tim. 3.

1. Thess. 2.

Psal. 80.

habere

habere. Vt ergo dominæ suæ, id est, æternæ sa- A pientiæ perfecte satisfaciat, quæ sola fugit, cum multis redeat. Aversionis enim suæ culpa nulli imputabitur, quæ revertens lucrum reportat. Domnum autem Alexandrum & domnum Theodorum mea per vos peto vice salutari. Quod vero scribitis, ut excellentissimæ filiæ meæ domnæ Gurdiæ, & sanctissimæ filiæ ejus domnæ Theotistæ, & magnificis earum hominibus domno Marino & domno Christiodoro scribere debeam, eosque aliquid de anima sua admonere, bene scit dulcissima vestra magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana civitate, qui de Græco in Latinum, & de Latino in Græcum dictata bene transferant, non sunt. Dum enim verba custodiunt, & sensus minime attendunt, nec verba intelligi faciunt, & B sensus frangunt. Pro qua re prædictæ filiæ meæ domnæ Gurdiæ breviter scripsi: nam ceteris tacui. Duas autem camisias, & quatuor oraria vobis transmisi, quæ prædictis viris ex benedictione sancti Petri peto humiliter offerri. Præterea quidam moriens unum mihi puerulum dimisit: de cujus anima cogitans, eum dulcedini vestræ transmisi, ut in ejus vivat in hac terra servitio, per quem ad libertatem cæli valeat pervenire. Dilectissimum autem filium meum Anatolium diaconum, quem ad facienda responsa ecclesiæ in urbem regiam transmisi, peto ut frequenter dulcissima vestra caritas visitet: ut post labores quos in causis sæcularibus patitur, in verbo Dei vobiscum requiem inveniat, & quasi quodam candido linteo C ejusdem laboris terreni sudorem detergat. Quem personis omnibus quæ vobis notæ sunt commendate: quamvis scio quia, si perfecte cognoscitur, commendatione non eget. Vos autem quantum sanctum Petrum apostolum, quantum me diligitis, in ipso modo monstrate. Omnipotens autem Deus dulcissimam mihi caritatem vestram ab interioribus hostibus exterioribusque custodiat, & quando ei placuerit ad cælestia vos regna perducat.

XXVIII. AD CYRIACUM EPISCOPUM CONSTANTINOPOLITANUM.

De submovendo profano vocabulo, ut pax ecclesiæ conservetur, & scandala multorum auferantur.

Gregorius Cyriaco episcopo Constantinopolitano.

SCRIPTA beatitudinis vestræ suscepimus, quæ nobis non linguæ, sed animæ verba loquebantur. Aperiebant etenim mentem, quæ tamen mihi clausa non erat, quia per memetipsum suavitatis ipsius experimentum tenebam. Vnde omnipotenti Deo incessanter gratias refero, quia si erga nos in corde vestro virtutum mater caritas permanet, bonorum operum ramos nunquam amittitis, quia ipsam bonitatis radicem tenetis. Oportet ergo ut mihi atque omnibus fratribus vestris ejusdem caritatis pulcritudinem in hoc primum opere monstretis, ut verbum superbiæ, per quod grave scandalum in ecclesiis generatur, auferre festinetis, hoc modis omnibus implentes quod scriptum est: *Soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Et rursus: *Nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.* Tunc enim ostensa caritas vera est, si per typhum superbiæ inter nos schisma non fuerit. Ego enim Iesum testem invoco in anima mea, quia a summo usque ad ultimum nulli hominum dare scandali occasionem volo. Omnes magnos esse & honorabiles cupio, quorum tamen honor

Ephes. 4.
1. Tim. 5.

honori omnipotentis Dei non detrahat. Nam quisquis se contra Deum honorari appetit, mihi honorabilis non est. Sed ut cognoscatis quam erga vestram beatitudinem habeam voluntatem, dilectissimum filium meum Anatolium diaconum ad piissimorum dominorum vestigia transmisi, qui eorum pietati ac vestræ fraternitati satisfaciat, quia nulli in hac causa nocere appeto, sed humilitatem Deo placitam, & sanctæ ecclesiæ concordiam custodire. Et quia hostis omnipotentis Dei antichristus juxta est, studiose cupio ne proprium quid inveniat, non solum in moribus, sed etiam nec in vocabulo sacerdotum. Ea ergo quæ novo modo introducta sunt, ipso ordine quo illata sunt auferantur, & pax nobis illibata in Domino permanebit. Nam quæ erit inter nos dulcedo, quæ caritas, si nosmetipsos voce refovemus, & rebus pungimur? Hoc ergo vestra sanctitas agat, ut bona quæ dicitis, nos in cordis medulla sentiamus; quatenus dum in unanimitate corda fuerint sacerdotum, pro piissimorum dominorum vita deprecantes tanto citius exaudiri mereamur, quanto & orationes vestras ante Dei oculos pax illuminat, & discordiæ macula non obscurat.

XXIX. AD ANASTASIUM PRESBYTERUM ISAURIÆ.

De contentione tollenda, quæ inter patrem monasterii quod Neas dicitur, & Hierosolymorum episcopum exorta erat.

Gregorius Anastasio presbytero Isauriæ.

QVIA bonus homo de bono thesauro cordis sui bona profert, hoc tua caritas & spiritualiter vivendo, & modo mihi in epistola sua loquendo monstravit: in qua inveni duos quosdam de virtutibus litigantes, te videlicet pro caritate, atque alium pro timore & humilitate contendere. Et quamvis in multis occupatus, quamvis Græcæ linguæ nescius, in contentione tamen vestra judex resedi, sed requisita veritate, in meo judicio contradictorem tuum ipse vicisti per apostolicam sententiam, quam vobis contendentibus protuli: quia, *timor non est in caritate, sed perfecta caritas foras mittit timorem: quoniam timor pœnam habet: qui autem timet, non est perfectus in caritate.* Tua itaque fraternitas, quantum in caritate perfecta sit, scio. Et D quia omnipotentem Deum multum diligit, oportet ut de proximo multum præsumat. Non enim loca vel ordines creatori nostro nos proximos faciunt, sed ei nos merita bona jungunt, aut mala disjungunt. Quia ergo adhuc incertum est quis interius qualis sit, cur non audebas scribere, dum inter me & te quis sit superior ignores? Et quidem bene te vivere scio, me autem multis oneratum peccatis novi. Sed etsi ipse peccator es, me tamen multo melior: quia tu tua tantummodo, ego vero & eorum qui mihi commissi sunt peccata porto. E In hoc ergo te altum, in hoc te magnum aspicio, quia ante humanos oculos in magno atque in alto loco minime profecisti; in quo sæpe dum exterius ab omnibus honor tribuitur, ad ima animus mergitur, quia curis discerpentibus gravatur. Tibi autem omnipotens Deus, juxta hoc quod scriptum est, *ascensus in corde disposuit, in convalle lacrymarum.* Multo autem me altior, multo sublimior videri poteras, si neque ducatum monasterii, quod Neas dicitur, suscepisses: quia in eodem monasterio, sicut audio, monachorum quidem species tenetur, multa vero sub sanctitatis habitu sæcularia aguntur. Sed etiam ad hoc te existimabo cælesti gratia pervenisse,

Matth
1. Ioan
Grat. 40. c Polyc tit. 7 Ioan. lib. 4
Psalm

pervenisse, si ea quæ in loco illo omnipotenti Deo A displicent, te fuerint duce correcta. Sed quia inter patrem ejusdem monasterii & pastorem Hierosolymorum ecclesiæ semper esse jurgia consueverunt, credo quod omnipotens Deus idcirco dilectionem tuam & sanctissimum fratrem & consacerdotem meum ambos esse uno tempore Hierosolymis voluit, ut ea quæ prædixi jurgia tollerentur. Nunc ergo ostendite quantum vos prius amastis. Scio quia utrique abstinentes, utrique humiles estis, unde necesse est ut salvatoris nostri
149. gloria in vobis juxta vocem psalmistæ resonet, & in tympano & choro laudetur. In tympano etenim sonus ex pelle sicca est, in choro vero vocum B concordia. Quid igitur per tympanum, nisi abstinentia; quid per chorum, nisi unanimitas designatur? Quia ergo per abstinentiam dominum laudatis in tympano, peto ut per unanimitatem laudetis in choro. Per semetipsam quoque veritas
9. dicit: *Habete sal in vobis, & pacem habete inter vos.* Quid per sal nisi sapientia designatur? Paulo attestante qui ait: *Sermo vester in gratia semper sale sit conditus.* Quia ergo per doctrinam verbi cælestis sal habere vos novimus, restat ut per caritatis gratiam etiam inter vos pacem toto corde teneatis. Hæc, carissime frater, dico, quia utrosque vos multum diligo, atque omnino pertimesco ne orationum vestrarum sacrificia ex aliqua inter vos dissensione maculentur. Benedictionem vero quam & prius per Exhilaratum secundicerium, & postmodum per Sabinianum diaconum transmisistis, cum gratiarum actione suscepi; quia de sancto loco decuit vos sancta transmittere, & cui assidue ministratis, ex vestro ipso munere demonstrare. Omnipotens Deus sua vos dextera protegat, atque a malis omnibus servet illæsos.

XXX. AD MAURICIUM AUGUSTUM.

Defendit se temere indiscretum nominatum fuisse, quod Cyriacum episcopum Constantinopolitanum, qui universalem se nominat, reprehenderit.

Gregorius Mauricio Augusto.

DOMINORUM pietas provida, ne quid fortasse scandali in unitate sanctæ ecclesiæ ex sacerdotum dissensione generari potuisset, semel ac bis me admonere dignata est, ut responsales fratris & consacerdotis mei Cyriaci benigne susciperem, eosque ad remeandum citius relaxarem: Et licet, piissime domne, apte & provide cuncta præcipiatis, ego tamen invenio quia eorum judicio indiscretus esse ex hac tali admonitione reprehendor. Numquid nam si ex superbo ac profano vocabulo meus non in modico est animus vulneratus, tantæ indiscretionis esse potui, ut nescirem quid unitati fidei, quid concordiæ ecclesiasticæ deberem, & fratris mei responsales & synodicam epistolam suscipere cujuslibet causæ amaritudine interveniente recusarem? Absit hoc. Nimis mihi fuerat desipuisse sic sapere. Aliud namque est, quod conservandæ unitati fidei, atque aliud quod debemus comprimendæ elationi. Distinguenda ergo erant tempora, ne prædicti fratris mei ex quolibet articulo caritas turbaretur. Unde & responsales ejus cum magno affectu suscepi. Quidquid debui caritatis exhibui, meliusque eos quam consuetudo prisca fuerat honoravi, & mecum feci eos sacra missarum solennia celebrare: quia sicut meus diaconus ad exhibenda sancta mysteria illi non debet ministrare qui elationis culpam aut commisit, aut commissam ab aliis ipse non corrigit, ita ministri illius in celebratione missarum mihi adesse debuerunt, qui, custodiente Deo, in superbiæ errorem non cecidi. Eumdem vero fratrem & consacerdotem meum studiose admonere curavi, ut si habere pacem omnium concordiamque desiderat, ab stulti vocabuli se appellatione compescat. De qua re mihi in suis jussionibus dominorum pietas præcepit, dicens; ut pro appellatione frivoli nominis inter nos scandalum generari non debeat. Sed rogo, ut imperialis pietas penset, quia alia sunt frivola valde innoxia, atque alia vehementer nociva. Numquid non cum se antichristus veniens Deum dixerit, frivolum valde erit? sed tamen nimis perniciosum. Si quantitatem sermonis attendimus, duæ sunt syllabæ: si vero pondus iniquitatis, universa pernicies. Ego autem fidenter dico, quia quisquis se universalem sacerdotem vocat, vel vocari desiderat, in elatione sua antichristum præcurrit, quia superbiendo se ceteris præponit. Nec dispari superbia ad errorem ducitur; quia sicut perversus ille Deus videri vult super omnes homines, ita quisquis iste est, qui solus sacerdos appellari appetit, super ceteros sacerdotes se extollit. Sed quoniam veritas dicit: *Omnis qui se exaltat humiliabitur*; scio quia quælibet elatio tanto citius rumpitur, quanto amplius inflatur. Illis C ergo pietas vestra præcipiat, ne quod per appellationem frivoli nominis scandalum gignant, qui in superbiæ typhum ceciderunt. Nam peccator ego, qui auctore Deo humilitatem teneo, admonendus ad humilitatem non sum. Omnipotens autem Deus serenissimi domni nostri vitam & ad pacem sanctæ ecclesiæ, & ad utilitatem reipublicæ Romanæ per tempora longa custodiat. Certi etenim sumus quia si vos vivitis, qui cæli dominum timetis, nullam contra veritatem superbiam prævalere permittetis.

Luc. 14. & 18.

XXXI. AD EULOGIUM ET ANASTASIUM EPISCOPOS.

D De responsalibus Cyriaci episcopi in causa fidei admissis. De suo diacono cum eo non processuro. De damnatione Eudoxii sibi incognita. De historia Sozomeni ab apostolica sede reprobata. De anima Adæ, quod in peccato mortua est. Dicit quoque eum per pœnitentiam salvatum. Et quod diabolus cor hominis ingreditur.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino, & Anastasio episcopo Antiocheno.

CARITAS qua vobis valde constrictus sum, tacere me minime permittit, ut sanctitas vestra quæcumque apud nos aguntur agnoscat, & falsis E rumoribus non decepta, suæ justitiæ atque rectitudinis viam, sicut perfecte cœpit, perfectius teneat. Responsales siquidem fratris & coepiscopi nostri Cyriaci venientes, ejus ad me synodicam detulerunt epistolam. Et quidem inter nos & ipsum, sicut vestra beatitudo novit, propter appellationem profani nominis est gravis discordia: sed in causa fidei transmissos responsales ejus existimavi esse suscipiendos, ne culpa elationis, quæ in Constantinopolitana ecclesia pene contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei & rixam ecclesiasticæ faceret unitati. Eosdem vero responsales, quia hoc omnino humiliter precabantur, missarum solennia mecum celebrare feci; quia sicut & serenissimo domno imperatori nostro intimare studui, responsales fratris & consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuerunt, quia auctore Deo in

in elationis errorem non cecidi. Meus vero diaconus cum prædicto fratre nostro Cyriaco missarum solennia celebrare non debet; quia per profanum vocabulum culpam superbiæ aut commisit, aut sequitur; ne si, quod absit, procedit, ei in tali elatione posito, vanitatem stulti nominis confirmare videamur. Eumdem vero fratrem admonere studui, ut sese a tali elatione corrigat; quia si hanc non correxerit, pacem nobiscum nullo modo habebit. Præterea idem frater noster omnia in suis synodicis catholice, Deo auctore, locutus est. Quemdam vero Eudoxium damnavit, quem neque in synodis damnatum invenimus, neque a decessoribus ejus in suis synodicis reprobatum. Et canones quidem Constantinopolitani concilii Eudoxianos damnant; sed quis fuerit eorum auctor Eudoxius, minime dicunt. Romana autem ecclesia eosdem canones vel gesta synodi illius hactenus non habet, nec accipit; in hoc autem eamdem synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum. Reliquas vero hæreses, quæ illic memoratæ sunt, ab aliis jam patribus damnatas reprobat. De Eudoxianis vero nihil hactenus agnovit. In historia autem Sozomeni, de quodam Eudoxio qui Constantinopolitanæ ecclesiæ episcopatum arripuisse dicitur, aliqua narrantur. Sed ipsam quoque historiam sedes apostolica suscipere recusat, quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsuestiæ nimium laudat, atque usque ad diem obitus sui magnum doctorem ecclesiæ fuisse perhibet. Restat ergo ut si quis illam historiam recipit, synodo quæ piæ memoriæ Iustiniani temporibus de tribus capitulis facta est contradicat. Qui vero huic contradicere non valet, illam historiam necesse est ut repellat. In latina vero lingua de hoc Eudoxio nunc usque, neque in Philastro, neque in beato Augustino, qui multa de hæresibus conscripserunt, neque in aliis patribus aliquid invenimus. Caritas igitur vestra, si quis apud Græcos probatorum patrum de eo sermonem fecit, suis mihi epistolis innotescat. Præterea ante triennium, cogente causa monachorum Isauriæ, qui hæretici accusabantur, satisfaciens mihi quondam frater & consacerdos meus domnus Ioannes literas misit, quibus nitebatur ostendere eos Ephesinæ synodi diffinitionibus contradixisse, & velut ex eadem synodo certa nobis quibus ipsi obsisterent capitula destinavit. Inter alia autem scriptum illic continebatur de Adæ anima, quia in peccato mortua non fuerit, & quod diabolus in cor hominis non ingrediatur, & si quis hoc dixisset, anathema esset. Quæ cum mihi relecta fuissent, valde contristatus sum. Si enim Adæ, qui primus peccavit, anima in peccato mortua non est, quomodo de ligno vetito ei dictum est: *In quacumque die comederitis ex eo, morte moriemini?* Et certe comedit Adam & Eva de ligno vetito, & tamen in carne sua ultra nongentos annos postmodum vixerunt. Constat itaque quia in carne non est mortuus. Si ergo in anima mortuus non est, quod dici nefas est, falsam sententiam de illo protulit Deus qui dixit, quia qua die comederet, moreretur. Sed absit hic error, absit a vera fide. Nos enim primum hominem, qua die peccavit, anima mortuum dicimus, atque per hunc omne genus humanum in hac mortis & corruptionis pœna damnatum. Per secundum vero hominem & modo a morte animæ, & postmodum ab omni corruptione carnis in æterna resurrectione liberari nos posse confidimus. Sic autem & prædictis responsalibus diximus: Adæ animam in peccato mortuam dicimus, non a substantia vivendi, sed a qualitate vivendi. *Lib. 5. epist. 14.* Quia enim aliud est substantia, atque aliud qualitas, non est ejus anima ita mortua, ut non esset; sed ita mortua, ut beata non esset. Qui tamen Adam postmodum per pœnitentiam ad vitam rediit. Quod vero diabolus cor hominis ingrediatur, si evangelio creditur, non negatur: ibi enim scriptum est: *Et post buccellam introivit in eum Satanas.* *Luc. 13.* Et rursus ibi dicitur: *Cum diabolus jam se misisset in cor Iudæ, ut traderet eum Iudas.* Hoc autem qui negat, in Pelagianam hæresim cadit. Quia ergo perscrutantes Ephesinam synodum, nihil in ea tale invenimus contineri, de Ravennati quoque ecclesia vetustum valde codicem ejusdem synodi ad nos deferri fecimus, & synodo quam habemus eum ita concordare invenimus, ut in nullo discreparet, & nihil aliud contineret in definitione anathematis & reprobationis, nisi quod duodecim capitula beatæ memoriæ Cyrilli reprobant. Hanc autem totam rationem multo latius subtiliusque prædictis responsalibus ejus in præsenti positis reddidimus, atque ei plenissime satisfecimus. Igitur ne vel hæc, vel alia similia illic surrepant, quæ sanctam ecclesiam scandalizent, necesse nobis fuit hæc ipsa sanctitati vestræ indicare. Et quamvis fratrem & coepiscopum nostrum Cyriacum noverimus orthodoxum, tamen propter alios cauti esse debemus, ut antequam ad publicum prodeant, errorum semina conculcentur. Scripta autem vestræ sanctitatis communi filio Sabiniano diacono veniente suscepi. Sed quia harum lator jam ad egrediendum paratus retineri non potuit, ad hæc responsali meo diacono veniente respondebo.

XXXII. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.

Vt monachi contra abbates insurgentes ab episcopis corrigantur.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginensi.

LICET fraternitatem tuam erga monasteriorum curam pastorali vigilantia credamus esse solicitam; ea tamen quæ de monasterio in Africana provincia posito cognovimus, vobis necessario prævidimus indicare. Queritur autem * Cumquodeus abbas lator præsentium, quia si quando monachos, quibus præesse dignoscitur, sub regulari voluerit disciplina restringere, monasterium temere deserant, & licite quocumque voluerint vagantes existant. Quia ergo hoc & ipsis omnino perniciosum est, & aliis perditionis monstrat exemplum, hortamur fraternitatem vestram, ut si ita est, ecclesiasticam in illos correptionem exerceat, & congrua eos ultione a tali procul dubio præsumptione compescat, atque ita ad obediendum salubri provisione superbientes animos jugo disciplinæ subjiciat, ut quos ad hujus pravitatis excessum eorum poterat imitatio provocare, emendatio a culpa revocet, & suis, ut dignum est, doceat præpositis obedire. Quia vero a quibusdam episcopis excedentes monachos perhibet defensari, fraternitas vestra in hoc studeat esse solicita; & eos a tali defensione sua modis omnibus interminatione compescat.

* Codeus.

Mense Iulio, indictione decimaquinta.

XXXIII. AD DYNAMIUM ET AURELIAM.

Ut ad meliora orationi semper intenti proficiant, & de codice transmittendo.

Gregorius Dynamio & Aureliæ per Franciam.

SCRIPTORUM vestrorum pagina lectione percursa, magnam nobis studio vestro contulit indicato lætitiam; quia per hoc quod vos sacræ lectionis pabula quærere, & supernæ patriæ desiderare gaudia nuntiavit, dilectionem vestram religiosam conversationem non solum amare nomine, sed etiam tenere vita monstravit. Et quoniam desiderata vos adepturos esse confidimus, vehementi B vobis cor nostrum exultatione congaudet. Nam quia hujusmodi desiderium gratia divina non deserat, ipsa nos veritas testimonio suæ vocis informat dicens: *Omnis qui quærit invenit, qui petit accipit, & pulsanti aperietur.* Hac itaque fulti certitudine, de ejusdem redemptoris nostri misericordia nihil ambigere, sed spe debemus indubitata præsumere. Nec enim muneris sui largitate frustrabitur, sed vires obtinendi prorsus indulget, qui velle concessit. Nam jam hoc ipsum desideranter appetere, donum est. Quia tamen ita de gratia debemus superna præsumere, ut non simus negligentes in oratione vel opere, voce item ejusdem veritatis exprimitur: *Oportet semper orare, & non deficere.* Petamus igitur orando, quæramus legendo, pulsemus operando. Sit igitur mens vigilans, sit undique suspecta, sit ubique solicita, ut insidiantis possit semper laqueos præcavere. Sed quia quanto hostis noster cautum contra se unumquemque cognoscit, tanto corda sibi resistentium subtili molitur arte subvertere, omnipotentem dominum assiduis lacrymis & deprecatione poscamus, ut nos veneni ejus non sinat infectione corrumpi; sed contra certamina, & latentes suggestiones quas ingerit, potentiæ suæ nos scuto circumtegat, in quo jacula illius illisa frangantur, & cor nostrum percussionis ipsius contactu non vulneretur, sed gratiæ suæ dono ejus nobis insidias & intelligere donet, & vincere. Codicem vero quem dirigeremus, talem, qui vos ut petistis instrueret, minime paratum habuimus, sed in subsequenti transmittemus.

XXXIV. AD DOMINICAM.

Hortatur ut ad virum suum Romæ occupatum veniat.

Gregorius Dominicæ uxori Ioannis.

LÆTOS nos vestræ nimis epistolæ reddiderunt, quod vos unitati ecclesiæ sociatam, Deo protegente, cognovimus. Et quidem sicut & ipsa scribis ante hoc facere debuisti, quia talis viri conjugem nec ad modicum esse decuit a communionis unitate disjunctam. Considerare enim debuisti, gloriosa filia, quanta multitudo fidelium in matris ecclesiæ sinu consistat, quantisque virtutibus sacerdotes, qui in ista fide defuncti sunt, coruscarunt, vel quanta adhuc corpora sua miracula faciant, atque eos non dijudicare, sed plus tantis viris ac sacerdotibus quam tibi credere debuisti. Inter hæc tamen omnipotenti Deo gratias agimus, qui ita cordi vestro lumen suæ veritatis infundit, ut erroris sui pulsa caligine, rectam vobis viam, quam sequi & tenere debeatis, ostenderet. Gloriosum autem conjugem vestrum, quousque vivimus, a nobis dimittere nolumus; & ideo eum ad vos A reverti nullatenus confidatis. Et quidem ipse ad vos venire desiderat, sed postquam in civitate Romana est, non potest, non ei licet; quia amoris nostri omnino tenetur vinculis alligatus. Melius est ergo ut vos ad eum venire modis omnibus festinetis; quia caput suum potius membra & sequi debent, & quocumque iverit comitari.

XXXV. AD BONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De vasis sacris pro redemptione captivorum distrahendis.

Gregorius [a] *Bono episcopo Messanensi.*

[a] Dono seu Domnino

ET sacrorum canonum, & legalia statuta permittunt, ministeria ecclesiæ pro captivorum esse redemptione vendenda. Et ideo quoniam Faustinus lator præsentium, ut filias suas de jugo potuisset captivitatis exuere, trecentorum triginta solidorum probatur debitum contraxisse, ex quibus triginta redditis, ad reliquæ quantitatis restitutionem eum certum est non posse sufficere; fraternitatem tuam his hortamur affatibus, ut de argento [a] Meriensis ecclesiæ, cujus miles esse dignoscitur, quod apud vos est, quindecim ei libras, accepto ab eo [b] desuscepto, dare modis omnibus debeatis; ut eo venumdato, & restituto debito, necessitate valeat obligationis absolvi. Sed & illud fraternitas C vestra debet esse solicita, ut si quidem de prædicta ecclesia usuale argentum est, suprascriptam quantitatem accipiat: alioquin de sacratis vos vasis hac in re eam quam prædiximus quantitatem præbere necesse est. Nam sicut omnino grave est frustra ecclesiastica ministeria venumdare, sic iterum culpa est imminenti hujusmodi necessitate res maxime desolatæ ecclesiæ captivis suis præponere, & in eorum redemptione cessare.

[a] Milensis

[b] id est, accepto chirographo de argento tradito

XXXVI. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Ut contentiones monasteriorum ob agri fines exortas terminentur.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

D NE religiosorum virorum corda sæcularium rerum contentio a mutua, quod absit, caritate disjungat, magna est solicitudine studendum, ut facillimum finem res possit in altercationem deducta percipere. Quia ergo indicante Cæsario abbate monasterii sancti Petri, quod in loco est qui Baias dicitur constitutum, comperimus inter eum & Ioannem abbatem monasterii sanctæ Luciæ, in Syracusana civitate constituti, gravem esse exortam de quibusdam finibus quæstionem; ne ipsa inter eos valeat contentio prolongari, certamina eorum agrimensoris definitione prospeximus finienda. Et ideo scripsimus Fantino defensori, ut Ioannem agrimensorem, qui de Romana urbe E Panormum profectus est, illuc ad fraternitatem vestram debeat destinare. Hortamur ergo ut cum eo ad loca de quibus est contentio debeatis accedere, & utraque parte cominus constituta, per loca quæ in lite sunt, vestra faciatis præsenti terminari, quadraginta tamen annorum utrique parti præscriptione servata. Quæcumque vero definita fuerint, ita servari fraternitas vestra solicite studioseque provideat, ut denuo nec jurgium exinde aliquod excitari, nec querela aliqua ad nos valeat pervenire. Cæsarius abbas venerabilis quia noster olim fuerit, fraternitatem vestram credimus non latere, & ideo eum vobis salva æquitate in

in omnibus commendamus. Et quia in saecularibus causis omnino inexpertus est, vestra eum solicitudine necesse est adjuvari: sic tamen ut in cunctis, sicut decet, rationem & justitiam conservetis.

XXXVII. AD EVLOGIVM EPISCOPVM ALEXANDRINVM.

De tribus apostolicis sedibus, & de lignis transmissis.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

SVAVISSIMA mihi sanctitas vestra multa in epistolis suis de sancti Petri apostolorum principis cathedra locuta est, dicens quod ipse in ea nunc usque in suis successoribus sedeat. Et quidem ego indignum me esse non solum in honore praesidentium, sed etiam in numero stantium agnosco. Sed cuncta quae dicta sunt, in eo libenter accepi, quod ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Et cum me specialis honor nullo modo delectet, valde tamen laetatus sum, quia vos sanctissimi quod mihi impendistis, vobismetipsis dedistis. Quis enim nesciat sanctam ecclesiam in apostolorum principis soliditate firmatam, qui firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus a petra vocaretur? cui veritatis voce dicitur:
Marc. 16. *Tibi dabo claves regni caelorum*: cui rursus dicitur: *Et*
Luc. 22. *tu aliquando conversus, confirma fratres tuos*: iterumque:
Ioan. 21. *Simon Ioannis amas me? Pasce oves meas.* Itaque cum multi sint apostoli, pro ipso tamen principatu sola apostolorum principis sedes in auctoritate convaluit, quae in tribus locis unius est. Ipse enim sublimavit sedem, in qua etiam quiescere, & praesentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit sedem, in qua evangelistam discipulum misit. Ipse firmavit sedem, in qua septem annis, quamvis discessurus, sedit. Cum ergo unius atque una sit sedes, cui ex auctoritate divina tres nunc episcopi praesident, quidquid ego de vobis boni audio, hoc mihi imputo. Si quid de me boni creditis, hoc vestris meritis imputate: quia in illo unum sumus,
Ioan. 17. qui ait: *Vt omnes unum sint, sicut & tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* Debitum autem salutationis alloquium persolvens, indico quia magno gaudio exulto, quod vos contra haereticorum latratus assidue laborare cognovi: atque omnipotentem dominum deprecor, ut beatitudinem vestram sua protectione adjuvet, quatenus per linguam vestram de sinu sanctae ecclesiae omnem radicem amaritudinis evellat, ne rursum germinans impediat multos, & per illam coinquinentur multi. Accepto enim talento cogitatis quod
Luc. 19. praeceptum est: *Negotiamini dum venio.* Ego autem etsi negotiari non valeo, lucris tamen negotii vestri congaudeo; hoc videlicet sciens, quia & si me participem operatio non facit, laboris vestri me participem caritas facit. Quia, sicut aestimo, bonum proximi etiam otioso commune fit, qui de alterius actibus gaudere communiter scit. Praeterea ligna transmittere volui, sed beatitudo vestra si essent necessaria non indicavit, & majora multo mittere possumus, sed nequaquam talis navis huc mittitur, quae haec capere valeat. Minora autem mittere verecundum puto. Quid tamen facere debeam, beatitudo vestra suis mihi epistolis innotescat. Parvulam vero benedictionem de amatoris vestri sancti Petri ecclesia sex minora Aquitanica pallia, & duo oraria transmisi: quia enim multum diligo, etiam de parvis praesumo. Habet enim ipsa dilectio auctoritatem suam, & omnino certa est, quia injuria non erit in omne quod amando praesumpserit. Suscepi autem benedictionem sancti evangelistae Marci, juxta breve vestris epistolis insertum. Sed quia colatum ac " juritheum non libenter bibo, praesumens " cognidium requiro, quod in hac urbe post multa tempora vestra innotescere transacto anno sanctitas fecit. Nam nos hic a negotiatoribus nomen cognidii & non substantiam comparamus. Peto autem ut contra omnes amaritudines quas in hac vita patior, vestrae me sanctitatis oratio fulciat, atque ab his apud omnipotentem dominum suis intercessionibus defendat.

" Eryt[h...]
" Gni[...]

XXXVIII. AD CYPRIANVM RECTOREM SICILIAE.

De episcopo Locrensi ecclesiae ordinando.

Gregorius Cypriano rectori nostro per Siciliam.

HABITATORES Locrensis civitatis quemdam ad nos presbyterum adduxerunt, qui eis debuisset episcopus ordinari. Sed quia minime dignus inventus est, nec diu sine proprio possunt consistere sacerdote, a nobis admoniti in scrinio promiserunt alium studiose se quaerere, & ad nos consecrandum Deo adjuvante perducere. Et ideo ad dilectionem tuam latore praesentium veniente Marcianum presbyterum dioeceseos Taurianensis ecclesiae, qui nunc habitat in ecclesia quae est in Massalargia constituta, dioecesis Catanensis ecclesiae, ad te facito modis omnibus evocari, atque eum studii tui sit de criminibus, quae ad episcopatum accedere non permittunt, cum omni subtilitate requirere. Et si eorum se expertem esse responderit, cum praesentium portitore eum festina dirigere, ut facto in eum decreto ad nos veniat Deo adjuvante ordinandus. Si vero est aliquid quod ei possit obsistere, hunc qui ad dilectionem tuam venit cum omni cura & celeritate dimitte, ut, eo ad loca sua remeante, alter secundum ea quae praemissa sunt requiratur. Data mense Augusti, indictione XV.

XXXIX. AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNAE.

De ordinando episcopo in Corneliensi ecclesia loco alterius lapsi.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennae.

FRATERNITATIS vestrae epistola nuntiante comperimus, Corneliensis ecclesiae filios assidua supplicatione in loco lapsi quondam episcopi sui consecrandum sibi a vobis poscere sacerdotem, atque vos quid de ea re fieri debeat dubitare, & nostrum evidens expectare mandatum. Postquam ergo quemquam criminaliter abscedentem in locum de quo lapsus est nulla permittit ratio revocari, & ultra tres menses ecclesiam vacare pontifice statuta sacrorum canonum non permittunt, ne cadente pastore, dominicum gregem antiquus, quod absit, hostis insidiando dilaniet, fraternitas vestra deprecationi eorum consentire, & in loco lapsi debet episcopum ordinare. Nam dum non petentes eos etiam ante vestris ad hoc debueratis adhortationibus admonere, postulantes nulla vos oportet excusatione differre: quia ecclesia Dei diu viduata proprio episcopo remanere non debet.

Grat. 50. cap[...] Ansel. 8. cap[...]

XL.

XL. AD EUMDEM.

De submovendo clericorum dominio in monasteriis.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

DUDUM ad nos multorum relatione pervenerat, monasteria in Ravennæ partibus constituta omnino clericorum vestrorum dominio prægravari, ita ut occasione quasi regiminis ea, quod dici grave est, velut in proprietate possideant. Quibus non modicum condolentes, decessori vestro epistolas misimus, ut hoc emendare per omnia debuisset. Sed quoniam vitæ est termino citius occupatus, ne hoc onus monasteriis remaneret, fraternitati vestræ hæc eadem nos scripsisse recolimus. Et quia, ut comperimus, in hujus rei hactenus correctione cessatum est, hæc ad vos iterum prævidimus scripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique excusatione submota, ita monasteria ipsa ab hujusmodi studeatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis clerici vel hi qui in sacro sunt ordine constituti, ob aliud habeant nisi orandi tantummodo causa accedendi licentiam, aut si forte ad peragenda sacra missarum fuerint invitati mysteria. Sed ne pro cujuslibet monachi aut abbatis promotione aliquod onus monasteria fortasse sustineant, studendum vobis est, ut si quispiam abbatum aut monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquam habeat ulterius, ut diximus, potestatem, ne monasteria hujus occasionis velamine ea quæ prohibemus sustinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare jam secundo commonita sanctitas vestra non differat, ne si post hæc negligentes vos esse, quod non credimus, senserimus, aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam vobis notum sit, quia tantæ necessitati servorum Dei congregationem amplius subjacere non patimur. Ne vero aliqua vobis excusatio de monachis oriatur, personam huc quam præviderit utilem ex opere fraternitas vestra transmittat, & ei nos, qui cum eo ad vos venire possint, monachos deputabimus, quos, ut prospexeritis, debeatis in monasteriis ordinare, si tamen talia loca sunt, ut sit unde ibi subsistere valeant.

XLI. AD CYPRIANUM DIACONUM PER SICILIAM.

De Paula, & quodam Iudæo malefico.

Gregorius Cypriano diacono per Siciliam.

QUESTA nobis est Paula præsentium latrix, quemdam Theodorum ex Iudæo sibi nimis frustra inimicum existere, in tantum ut, quod dici nefas est, iniquitate maleficiorum eam lædere moliatur, atque ab hominibus ecclesiæ Messanensis eumdem Theodorum contra hoc facinus fortius instigari. Dilectio igitur tua studeat, ut nullus ecclesiasticorum prædictæ mulieri in hac causa tentet adversus existere. Sed ad investigandum hoc ipse, ut potueris, esto solicitus. Et si suprascriptus Theodorus tantæ iniquitati obnoxius esse patuerit, ita hoc districta ultione per hos quorum interest facias vindicari, ut & Deus placari possit, & aliis exemplum coercitionis sit.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER VII.

Indictione I. Anno ordinationis ejus VIII.

De causa Maximi prævaricatoris, ejusque satisfactione, & pœnitentia.

LEVATUS est Maximus præsumptor in Dalmatia contra votum domni papæ Gregorii a militibus, per indictionem XI. & in contumacia vel præsumptione fuit annis VII. post hæc, post castigationem & flagella beatissimi atque apostolici papæ Gregorii egressus Dalmatias, venit in civitatem Ravennatem ad beatissimum Marinianum archiepiscopum, & jactavit se tensus intra civitatem in media silice, clamans & dicens: Peccavi Deo, & beatissimo papæ Gregorio. Et acta pœnitentia per tres horas, cucurrit exarchus Gallinicius, Castorius chartularius ecclesiæ Romanæ cum archiepiscopo Mariniano, & elevatus cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad sanctum corpus beati Apollinaris, & juravit de omnibus quæ adversus eum dicta de mulieribus vel ex schismate simoniaco fuerant, mixtum se non esse. Tunc revertens Castorius chartularius adduxit secum diaconum ejusdem Maximi, nomine Stephanum, relatorem omnium quæ a Maximo satisfacta essent. Tunc motus ad misericordiam beatissimus papa Gregorius, direxit pallium ad confirmationem ejusdem episcopi, id est VII. Kalendas Septembris, indictione secunda.

I. AD SABINIANUM DIACONUM.

Dolet Maximum prævaricatorem contra consuetudinem ordinatum scripta sedis apostolicæ abscidisse.

Gregorius Sabiniano diacono.

DE causa Maximi prævaricatoris quid actum sit cognovisti. Sed postquam serenissimus domnus imperator jussiones transmisit ut ordinari minime debuisset, tunc ad altiorem superbiam erupit. Nam homines gloriosi viri patricii Romani ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt; ut Antonium subdiaconum & rectorem patrimonii nisi fugisset occiderent. Ego autem epistolas transmisi, postquam eum ordinatum contra rationem cognovi, & contra consuetudinem, ut missarum solennia celebrare non præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, quid de ejus persona jussissent. Quæ scripta mea publice relecta, vel in civitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar scis, qui ante paratior sum mori, quam beati Petri apostoli ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes, quia diu porto: sed si semel deliberavero non portare, contra omnia pericula lætus vado. Unde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt. Pervenit vero ad me quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret quia Malchus episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re unum est quod breviter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego servus eorum in morte Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens, nec regem, nec duces, nec comites haberet,

haberet, atque in summa confusione esset divisa. A
Grat. q. 8. 20. Sed quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miscere formido. Malchus autem episcopus neque in custodia fuit, neque in aliqua afflictione, sed die qua causam dixit, & addictus est, nesciente me, a Bonifacio notario in domum ejus ductus est, cui & prandium factum est, ibique prandit, & honoratus est ab eo, & nocte subito mortuus est, quod jam dilectionem tuam arbitror cognovisse. Exhilaratum autem nostrum pro ea re dirigere volui. Sed quia jam eamdem causam actam existimavi, idcirco me retinui. Domno autem Romano dilectio tua dicat, quia pro Felice, sicut scripsit, ad virum excellentissimum magistrum epistolas, si Deus jusserit, facio, & per hominem meum transmitto. Nam modo postquam nulli alteri scribo, durum mihi fuit soli magistro scribere. Cui etiam dicendum est, quia Catellus palatinus substantiam ejus, quantum Virigantinus dicit, male exterminat. Cui vix potui imponere, ut expensas eidem Virigantino in monasterio quo lectioni vacat, & laborare non potest, parum aliquid de substantia matris suæ dare debuisset.

II. AD PETRUM EPISCOPUM CORSICÆ.

De convertendis ab idolorum cultura: & de quinquaginta solidis baptizandis transmissis.

Gregorius * *Petro episcopo* " *Corsicæ.*

* al. *Chrysantho ep. Spoletino.* " Alcriensi. vide Grat. & Io. Diac. II. 49.

SUSCEPTIS epistolis fraternitatis vestræ magnas omnipotenti Deo gratias retulimus, quia de congregatione multarum animarum nos dignatus es relevare. Et ideo fraternitas vestra solicite studeat opus quod cœpit, auxiliante domino, ad perfectionem deducere. Et sive eos qui aliquando fideles fuerunt, sed ad cultum idolorum negligentia aut necessitate faciente reversi sunt, festinet cum indicta pœnitentia aliquantorum dierum ad fidem reducere, ut reatum suum plangere debeant, & tanto firmius teneant hoc ad quod Deo adjuvante revertuntur, quanto illud perfecte defleverint unde discedunt: sive eos qui necdum baptizati sunt admonendo, rogando, de venturo judicio terrendo, rationem quoque reddendo, quia ligna & lapides colere non debent, festinet fraternitas tua omnipotenti domino congregare, ut in adventu ejus, cum districtus dies judicii venerit, in numero sanctorum possit tua sanctitas inveniri. Quod enim opus utilius & sublimius acturus es, quam ut de animarum vivificatione & collectione cogites, & tuo domino, qui tibi locum prædicandi dedit, immortale lucrum reportes? Transmisimus autem fraternitati tuæ quinquaginta solidos pro vestimentis eorum qui baptizandi sunt comparandis, presbytero quoque ecclesiæ, quæ in " Negeugno monte sita est, possessionem quam tua fraternitas petiit dari fecimus, ita ut quantum præstat, tantum de solidis, quos accipere consueverat, minus accipiat. Vestra autem fraternitas petiit, ut sibi episcopum in ecclesia, quæ non longe ab eodem monte est, facere debeat; quod omnino libenter accepi, quia quantum vicina fuerit, tantum prodesse animabus illic consistentibus amplius poterit. Latorem vero præsentium per intercessionem sanctitatis vestræ acolythum fecimus, quem ad obsequia vestra retransmisimus, ut si in lucrandis animabus amplius servierit, proficere amplius possit.

" Nigeuno

III. AD ANASTASIUM EPISCOPUM ANTIOCHENUM.

Consolatoriam scribit epistolam de adversitatibus hujus mundi, de barbarorum gladiis, ac diversis adversitatibus.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

SUSCEPI epistolas suavissimæ beatitudinis vestræ, quæ pro verbis lacrymas pluebant. Vidi namque in eis nubem more suo in altum volantem, sed quamdam caliginem tristitiæ ferentem, nec penetrare in ipso exordio facile valui, unde & quo iret,
B quia pro ipsa quam dixi caligine ad plenum causas non intellexi. Hoc tamen sanctissimos vos semper, sicut & facitis, reducere ad mentem decet, quod prædicator gentium dicit: *In novissimis temporibus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati,* & cetera, quæ mihi labor est dicere, & vobis non est necessarium audire. 2. Tim.
Ecce in senectute vestra sancta beatitudo multis tribulationibus laborat, sed perpendat cujus sedem teneat. Numquid non illius, cui voce veritatis dictum est: *Cum senueris, alius te cinget, & ducet quo non vis?* Sed hæc dicens recolo quod sanctitas vestra in multis adversitatibus etiam a juventute desudavit. Cum bono ergo rege dicat: Ioan. 2
C *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* Sunt autem multi qui delectationem suam, sicut scribitis, de nostris sibi vulneribus faciunt: sed scimus qui dixit: *Plorabitis & flebitis vos; mundus autem gaudebit, vos autem contristabimini:* ubi & protinus adjunxit: *Sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Quia vero jam prædicta patimur, restat ut etiam promissa sperare debeamus. Hi enim de quibus dicitis, quia ipsi addunt onera qui sublevare debuerunt, scio quia illi sunt, *qui veniunt in vestitu ovium, & intus sunt lupi rapaces.* Sed tanto magis tolerandi sunt, quanto nos non solum per malitiosam mentem, sed etiam per religiosum habitum persequuntur. In hoc autem quod soli
D præ aliis habere appetunt, quod dignum non fuerat ut vel cum fratribus haberent, nullo modo turbamur; quia in omnipotenti Deo confidimus, quod hi qui aliena appetunt, etiam suis citius privantur. Scimus enim qui dixit: *Quia omnis qui se exaltat humiliabitur.* Et rursum scriptum est: *Ante ruinam exaltatur cor.* His autem diebus, sicut invenio, nova hæreticorum bella consurgunt, de quibus vestræ beatitudini jam antea scripsi, ita ut prophetas, evangelia, & dicta patrum omnia evacuare moliantur. Sed permanente vita vestræ sanctitatis, in protectoris nostri gratia speramus, quod eorum ora citius obmutescant, quæ contra soliditatem veritatis aperta sunt, quia & quamlibet acuti gladii immittantur, cum saxum feriunt, fracti resiliunt. Hoc autem magna Dei omnipotentis est gratia, quod in ipsis qui a sanctæ ecclesiæ doctrina divisi sunt, unitas non est: *Quoniam omne regnum in se divisum non stabit.* Et sancta ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum quæstionibus impugnatur, ita ut aperte impleatur quod per psalmistam contra hæreticos de Deo dictum est: *Divisi sunt ab ira vultus ejus, & appropinquavit cor illius.* Nam dum ipsi in suo pravo errore dividuntur, cor nobis Deus appropiat; quia eruditi adversitatibus, intellectum ejus subtilius invenimus. Quæ autem mala a barbarorum gladiis, quæ a perversitate judicum patimur, beatitudini vestræ narrare refugio, ne ejus gemitum augeam, quem minuere consolando debueram.

Isa. 38
Ioan. 1
Matth.
Luc. 14
Prov.
E
Luc. 11
Psalm.

debueram. Sed in his omnibus auctoris nostri me præcepta consolantur dicentis: *Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis.* Penso enim quibus dictum est: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum.* Si ergo potestas lucis postea erit, quia electis dictum est: *Vos estis lux mundi*: & sicut scriptum est: *Obtinebant eos justi in matutino*: omne quod in hora & potestate tenebrarum patimur, lugendum non est. Indicat autem mihi suavissima sanctitas vestra, quod mecum, si potuisset fieri, sine charta & calamo loqui voluisset, & dolet quod nobis orientis pene & occidentis spatium interjacet. Sed hoc quod sentio, verum dico, & in charta mihi mens vestra sine charta loquitur, quia in verba vestræ sanctitatis sola caritas sonat, & divisi locis non sumus, qui ex dono omnipotentis domini dilectionis vinculo conjuncti sumus. Cur igitur accipere pennas columbæ deargentatæ quæritis, quas jam habetis? Pennæ quippe ejus sunt caritas Dei & proximi. Per ipsas enim sancta ecclesia evolat, per ipsas terrena omnia transcendit; quas si vestra sanctitas non haberet, ad me cum tanta caritate per epistolas non venisset. Rogo autem ut pro mei cordis infirmitate enixius oretis, quatenus omnipotens Deus mentem meam a malis omnibus pro vestra intercessione tueatur, & citius me de tot procellis hujus tempestatis eripiat, atque in æternæ quietis litore perducat. Benedictiones vero locupletissimas omnes quæ directæ sunt suscepi, quas mihi vir Dei pauper spiritu transmisisti, de quibus dicitis: Quid enim debet pauper, nisi ea quæ paupera sunt? Sed nisi vos per humilitatis spiritũ pauperes essetis, benedictiones vestræ locupletes non fuissent. Omnipotens Deus sua vos a malis omnibus protectione custodiat, & quoniam vita vestra bonis omnibus valde est necessaria, post longa adhuc tempora vos ad cælestis patriæ gaudia perducat.

IV. AD BONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De precio pro sepultura aliqua nunquam recipiendo, ubi proponit exemplum Abrahæ, & Sichimitarum.

Gregorius Bono episcopo Messano.

FILIUS noster Faustinus vir eloquentissimus ad nos veniens questus nobis est, quod pater ejus quondam Peltrasius aliqua vestræ ecclesiæ, sepulturæ suæ gratia juris alieni reliquerit. Et quidem quid de hac re sæculi leges habeant & ipsi nostis, & nos audivimus: quia heres ad solvendum cogitur, si auctor ejus vel testator aliena legaverit. Sed quia fraternitatem vestram lege Dei, non autem lege sæculi novimus vivere, valde mihi injustum videtur, ut calix electrinus, & puer qui cujusdam ecclesiæ, in possessione ejus positæ, diœceseos Consentinæ ecclesiæ esse perhibetur, a tua fraternitate teneatur. Cum enim vir reverendissimus Palumbus, nunc episcopus, tunc vero archidiaconus, ita fuisse testatus est, vos omnino ejus fidei credere, & aliena restituere debuistis. * Tabulam vero auream quam prædictus vir moriens pariter reliquit considerare, ut arbitror, debuistis, quæ esset summa ejus substantiæ, si quid esset unde hi quos reliquerat sustentari debuissent, & tunc pro sepultura ejus accipere: cum secundum nostrum institutum noveris nos illicitam antiquam consuetudinem a nostra ecclesia omnino vetuisse, nec cuiquam assensum præbere, ut loca humani corporis precio possint adipisci. Nam si gentiles, ut arbitramur, viri Sichimitæ, Abrahæ pro Sara mortua, atque in loco proprio humanda sepulturam gratis obtulerunt, & vix magna ejus importunitate coacti sunt, ut precium de loco sepulturæ perciperent, nos qui episcopi dicimur, de humandis fidelium corporibus pensa quid facere debemus. Hoc ergo fraternitatis vestræ judicio committimus. Et hoc quoque nobis prædictus eloquentissimus vir questus est, Sisinium defensorem ecclesiæ tuæ irrationabiliter juri suo mancipia competentia detinere. De quibus etiam judicio sanctæ memoriæ Maximiani episcopi, ut ea detentor redderet, esse asserit definitum: sed eorum restitutionem hactenus voluntarie distulisse. Hortamur ergo fraternitatem tuam, ut si manifeste causa jam judicata est, quæ statuta sunt compleantur. Alioquin deputato defensore ad fratris & coepiscopi Secundini nostri partes fac judicium convenire; ut dum cujus sint juris mancipia, de quibus quæstio vertitur, ejus fuerit sententia declaratum, nec hic præjudicium, nec ille videatur injuriam sustinere.

V. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM.

Pallium Syagrio episcopo concedit. De sacris ordinibus præmio vel gratia non conferendis, & ne ex laicis repente fiant episcopi. Laudat ejus erga Augustinum caritatem, hortaturque ut schismaticos ad concordiam revocare, atque idololatriæ reliquias, & alia in regno suo vitia coercere studeat, & de codice transmisso.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

QUANTA in omnipotentis Dei timore excellentiæ vestræ mens soliditate firmata sit, inter alia bona quæ agitis, etiam in sacerdotum ejus laudabiliter dilectione monstratis: & magna nobis fit de Christianitate vestra lætitia, quoniam quos venerantes ut famulos revera Christi diligitis, augere honoribus studetis. Decet enim vos, excellentissima filia, decet tales existere, ut subjectæ possitis esse dominatori. In eo enim regnum potestatis vestræ & subjectis gentibus confirmatis, in quo timori omnipotentis domini mentis colla subjicitis: & unde vosmetipsas servitio creatoris subjicitis, inde vobis vestros subditos ad servitium devotius obligatis. Susceptis itaque epistolis vestris, valde nobis excellentiæ vestræ studium placuisse " signamus, atque fratri & coepiscopo nostro Syagrio pallium dirigere secundum postulationem vestram voluimus. Propter quod & serenissimi domni imperatoris, quantum nobis diaconus noster, qui apud eum responsa ecclesiæ faciebat, innotuit, prona voluntas est, & concedi hoc omnino desiderat. Atque multa de prædicto fratre nostro tam vobis, quam etiam aliis testificantibus, ad nos bona perlata sunt, maxime vitam ejus Ioanne regionario ad nos remeante cognovimus. Et quid in fratre nostro Augustino fecerit audientes, redemptorem nostrum benedicimus, quia eum sacerdotis nomen etiam operibus implere sentimus. Sed res plurimæ restiterunt, quæ nos hoc interim facere minime permiserunt. Primum siquidem quia pallium ipsum venerat acceptu-rus, schismaticorum errore tenetur implicitus.

Marginal notes: Ioan. 16. — Luc. 22. — Matth. 5. — Psal. 48. — * Tabu- — Gen. 23. — " significamus

Grat. diſt. 100 cap. 2. Anſelm. l. 6. cap. 92. Ioan. diac. lib. 3. c. 5.

tus. Deinde quod non id ex veſtra petitione, A ſed ex nobis tranſmiſſum voluiſtis intelligi. Extra hoc autem, quia nec is qui eo uti deſiderat directa ad nos hoc ſibi largiri ſpeciali petitione popoſcerat, & tantam cauſam nullo modo præbere ſine ejus poſtulatione debuimus; maxime quia & priſca conſuetudo obtinuit, ut honor pallii niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat. Nos tamen, ne veſtræ excellentiæ deſiderium ſub prætextu cujuſquam excuſationis forſitan videremur velle differre, dilectiſſimo filio noſtro Candido presbytero pallium prævidimus dirigendum, injungentes ei, ut vice noſtra congrua id debeat obſervatione tribuere. Vnde neceſſe eſt, ut ex opere ſuo ſupraſcriptus frater & coepiſcopus noſter Syagrius, B facta cum aliquantis epiſcopis ſuis petitione hoc ſperare, atque eam prædicto debeat dare presbytero; quatenus digne ejuſdem pallii uſum cum Dei gratia valeat adipiſci. Vt ergo hæc vobis cura ante oculos creatoris noſtri in fructu ſit, Chriſtianitatis veſtræ ſolicitudo diligenter invigilet, & nullum, qui ſub regno veſtro eſt, ad ſacrum ordinem ex donatione pecuniæ, vel quarumlibet patrocinio perſonam, ſeu proximitatis jure patiatur accedere; ſed ille ad epiſcopatus, vel alterius ſacri ordinis officium eligatur, quem dignum & vita & mores oſtenderint; ne ſi, quod non optamus, honor venalis fuerit ſacerdotii, ſimoniaca in illis partibus hæreſis, quæ prima in C eccleſia prodiit, & Petri ſententia eſt damnata, conſurgat, & regni veſtri, quod abſit, vires imminuat. Nam grave omnino, & ultra quam dici poteſt, facinus eſt, Spiritum ſanctum, qui omnia redemit, venumdari. Sed & hoc curæ vobis ſit, ut quia, ſicut noſtis, neophytum egregius prædicator ad ſacerdotii regimen omnino vetat accedere, nullum ex laico patiamini epiſcopum conſecrari. Nam qualis magiſter erit, qui diſcipulus non fuit? aut quemadmodum ducatum gregi dominico præbeat, qui diſciplinæ paſtoris ſubditus ante non fuerit? Si cujus ergo talis vita conſtiterit, ut ad hunc dignus ſit ordinem promoveri, prius miniſterio debet eccleſiæ deſervire; qua- D tenus longæ exercitationis uſu videat quod imitetur, & diſcat quod doceat: ne forte onus regiminis converſionis novitas non ferat, & ruinæ occaſio de provectus immaturitate conſurgat. Qualiter autem ſe excellentia veſtra erga fratrem & coepiſcopum noſtrum Auguſtinum exhibuerit, quantamque illi ſibi Deo aſpirante caritatem impenderit, diverſorum fidelium relatione cognovimus; pro qua gratias referentes, divinæ potentiæ miſericordiam deprecamur, & ut hic vos ſua protectione cuſtodiat, & ſicut inter homines, ita quoque & poſt multorum annorum E tempora in æterna faciat vita regnare. Præterea hos quos ab unitate eccleſiæ ſchiſmaticorum error diſſociat, ad unitatem pro veſtra mercede ſtudeat revocare concordia. Nam non ob aliud in ignorantiæ ſuæ hactenus cæcitate volvuntur, niſi ut eccleſiaſticam fugiant diſciplinam, & perverſe habeant, ut voluerint, vivendi licentiam; quia nec quid defendant, nec quid ſequantur intelligunt. Nos autem Calchedonenſem ſynodum, de qua illi ſibi peſtiferæ nebulas excuſationis aſſumunt, per omnia veneramur & ſequimur; & ſi quis de fide ejus minuere aut addere aliquid præſumpſerit, anathematizamus. Sed ita illos erroris labes imbibit, ut ignorantiæ ſuæ credentes univerſam eccleſiam, atque omnes quatuor patriarchas, non ratione, ſed malitioſa mente tantum modo refugiant; ita ut is qui ad nos a veſtra excellentia miſſus eſt, cum quæreretur a nobis, cur ab univerſali eccleſia ſeparatus exiſteret, ſe ignorare profeſſus ſit. Sed neque quid diceret, neque quid aliud audiret, valuit ſcire. Hoc quoque pariter hortamur, & ceteros ſubjectos veſtros ſub diſciplinæ debeatis moderatione reſtringere, ut idolis non immolent, cultores arborum non exiſtant, de animalium capitibus ſacrificia ſacrilega non exhibeant; quia pervenit ad nos quod multi Chriſtianorum & ad eccleſias occurrant, &, quod dici nefas eſt, a culturis dæmonum non abſcedant. Quoniam vero omnino Deo noſtro hæc diſplicent, & diviſas mentes non poſſidet; providete ut ab his debeant illicitis ſalubriter coerceri; ne, quod abſit, non eis ad redemptionem, ſed pœnam, ſacri fiat baptiſmatis ſacramentum. Si quos igitur violentos, ſi quos adulteros, ſi quos fures, vel aliis pravis actibus ſtudere cognoſcitis, Deum de eorum correctione placare feſtinate; ut ſuper vos flagellum perfidarum gentium, quod quantum videmus ad multarum nationum vindictam excitatum eſt, non inducat, ne ſi, quod non credimus, divinæ ultionis iracundia ſceleratorum fuerit actione commota, belli peſtis interimat quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non revocant. Neceſſe eſt ergo ut omni ſtudio & oratione aſſidua ad redemptoris noſtri converti miſericordiam feſtinemus, ubi tutus omnibus locus eſt, & magna ſecuritas. Nam illic quemquam ſolide perſiſtentem, nec periculum conterit, nec metus exagitat. Codicem vero, ſicut ſcripſiſtis, prædicto dilectiſſimo filio noſtro Candido presbytero vobis offerendum tranſmittimus, quia boni veſtri ſtudii eſſe participes feſtinamus. Omnipotens Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque a perfidis gentibus regnum veſtrum ſui brachii extenſione defendat, voſque poſt longa annorum curricula ad gaudia æterna perducat. Data menſe Octobri, indictione prima.

Ivo part. 5. cap. 90.

VI. AD VENANTIVM EPISCOPVM LVNENSEM.

De monaſterio ſuo conſecrando.

Gregorius Venantio epiſcopo Lunenſi.

FRATERNITATIS veſtræ inſinuatione didicimus, quæ habentur in ſubditis, intra civitatem Lunenſem in domo te propria monaſterium ancillarum Dei pro veſtra devotione fundaſſe, quod in honore beati Petri apoſtolorum principis, & ſanctorũ martyrum Ioannis & Pauli, atque Hermæ & Sebaſtiani deſideras conſecrari. Et ideo, frater cariſſime, ſi nullum corpus ibidem conſtat humatum, data primitus a fraternitate tua donatione legitima, id eſt, calicem argenteum unum habentem uncias ſex, patenam argenteam habentem libras duas, ſyndones duas, coopertorium ſuper altare unum, lecta ſtrata numero decem, in æramentis capita viginti, in ferramentis capita triginta, in ceſpite fundum Faborianum, & lumbricate in integro conſtitutum in territorio Lunenſi milliario ab urbe eadem plus minus ſecundo, juxta fluvium Macram, cum ſervis duobus, id eſt Mauro & Ioanne, & boum parium undecim tantum, geſtiſque municipalibus alligatis prædicti monaſterii oratorium abſque

absque missis publicis solenniter consecrabis, & cetera secundum morem.

Mense Novembri, indictione prima.

VII. AD AMOS EPISCOPUM HIEROSOLYMITANUM.

De Petro acolytho fugitivo.

Gregorius Amos episcopo Hierosolymitano.

Cum fraternitatem vestram confidamus canonum statuta & vigorem diligere disciplinæ, ne clerici nostri vobis ad evitandam districtionem ecclesiastici ordinis falsitas surrepere valeat, ejus culpam sanctitati vestræ indicare prospeximus, ut solicitudine vestra disciplinæ possit submitti quam refugit. Comperimus autem quod Petrus acolythus, quem dilectissimo filio nostro Sabiniano diacono responsa ecclesiastica facienti observare in urbe regia feceramus, fugiens ad vestram ecclesiam venerit. Quod si verum est, in tuto eum facere fraternitas vestra, & inventa huc studeat occasione remittere. Aut si forte hoc metuens a vestra discesserit ecclesia, & per diversa loca, ne comprehendi valeat, latitet, in omnibus parochiis vestris ut diligenter requiratur injungite, & inventum ad nos, sicut præfati sumus, transmittite: quem etiam volumus per vos, quia sit communione privatus, agnoscere, nec dominici corporis ac sanguinis, quousque ad nos redeat, audeat mysteria sumere, nisi forte vicino mortis insistente periculo.

VIII. AD LEONEM EPISCOPUM CATANENSIUM.

De portionibus clericorum.

Gregorius Leoni episcopo Catanensium.

Ad hoc locorum gradus rationis ordo distinxit, & judicia esse constituit, ut nec præpositi in opprimendos se frustra valeant occupare subjectos, nec subjectis iterum contra suos præpositos effrenata sit resultandi licentia. Et ideo quia post decimamquintam nuper indictionem elapsam, ecclesiæ tuæ acolythi, dato contra te capitulari, quædam conquesti sunt; ne aut in tuæ fraternitatis invidia remanerent, aut illos in suis videremur petitionibus non audire, dilectissimo filio nostro Cypriano diacono ea subtiliter inquirenda mandavimus. Qui injuncta cognoscens, quid de capitulo unoquoque decreverit, inquisitioni nostræ est subtilius patefactum. Et quia inter alia de quarta portione clerus hoc tenendum statuit, ut unam portionem hi qui in sacro loco sunt positi, & reliquas duas clerus accipiat, & latores præsentium Donatus presbyter, nec non & Theodosianus atque Viator diaconi, aliorum quoque qui in sacrato sunt ordine constituti, relationem ad nos deferentes conquesti sunt, hoc contra antiquam consuetudinem in suo gravamine præjudicialiter statutum, quippe quia de eadem quarta semper se duas partes, & tertiam clerum perhibent consecutum, & petiverunt ne hæc diffinitio in suo præjudicio permaneat; nos hoc fraternitatis tuæ dispositioni oportere prævidimus committendum. Volumus ergo, ut quidquid ecclesiæ tuæ ex reditu vel quolibet alio titulo fortassis accesserit, quartam exinde portionem sine diminutione aliqua debeas segregare, atque eam secundum Dei timorem presbyteris, diaconis, ac clero, ut tibi visum fuerit, discrete dividere: ita sane ut unicuique, sicut meritum laboris exegerit, libera tibi sit, juxta quod prævideris, largiendi licentia; quatenus & hi qui merentur etiam temporali se sentiant hoc commodo consolari, & alii adjuvante domino eorum ad melius contendant imitatione proficere.

IX. AD VITALIANUM EPISCOPUM SIPONTINUM.

De filia Tulliani magistri militiæ ad pristinum habitum revocanda, & in monasterio detrudenda.

Gregorius Vitaliano episcopo Sipontino.

Si custos religiosi habitus aut esse nosses episcopus, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, te illic posito, nec projectis religiosis vestibus ad sæcularem reverti habitum, nec ad nos licuisset perversam epistolam destinare. (Ivo part. 7. cap. 76. Grat. 27. q. 1. cap. 18.) Sed quia nimia desidia ac torpore deprimeris, in tuo dedecore res ad præsens illicita impune commissa est. Nam si, ut præfati sumus, solicitus extitisses, prius ad nos ultio mulieris pravissimæ quam culpa debuit pervenire. Quia ergo tantum hebes, tantumque es negligens, ut nisi canonicam in te fueris coerctionem expertus, in aliis districtionem & disciplinam nescias custodire; qualiter debeas esse solicitus, congruo tibi, si domino placuerit, tempore demonstrabimus. Præsentia igitur scripta suscipiens evigila, & excitatus saltem exequere quod pressus usque nunc ignavia distulisti. Instantiæ ergo tuæ sit prædictam mulierem una cum Sergio defensore nostro comprehendere, & statim non solum ad male contemptum habitum sine aliqua excusatione revocare, sed etiam in monasterium, ubi omnino districte valeat custodiri, detrudere: & ita omnem circa illam solicitudinem exhibere, ut quam sit nefarium quod commisit, ex tua possit districtione cognoscere. Qua in re si quis, quod non credimus, clericorum vel laicorum aliquo tibi ingenio tentaverit obsistendum, a sacratissimæ eum communionis participatione suspendere, nobisque renuntiare festina: ut quantum sit execrabile quod præsumpserit, postquam consideratione propria non advertit, emendationis qualitate cognoscat. In his autem omnibus ita te cautum stude ac vigilantem ostendere, ut culpam tuam non geminare neglectus, sed aliquantisper valeat solicitudo minuere.

X. AD SERGIUM DEFENSOREM.

De filia Tulliani magistri militiæ.

Gregorius Sergio defensori.

Si homo esses, aut discretionem aliquam habuisses, ita regularis disciplinæ debuisti custos existere, ut ea quæ illicite illic committuntur, (Grat. 27 q. 1. cap. Si homo.) ante vindicta corrigeret, quam ad nos eorum nuntius perveniret. Sed dum nimia te facit stultitia negligentem, non solum de illis offendimur, sed etiam ad ulciscendam desidiam tuam nihilo minus provocamur. Omni ergo dilatione omnique excusatione postposita, filiam gloriosæ memoriæ Tulliani magistri militiæ, quæ projectis, quas sponte assumpserat, religiosis vestibus indumentis se laicis deturpavit, una cum fratre & coepiscopo nostro Vitaliano festina cōprehendere, atque

atque ad religiosum rursus habitum revocare, ac in monasterium mittere, ubi stricte omnino valeat custodiri. Nec ejus custodiam aliquatenus relevari permittas, quousque nostra denuo scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens vel lentus extiteris, ita in te noveris districtissime vindicandum, ut quod ex te nescis, pœna possis * reserante cognoscere: quia, sicut diximus, si intellectum hominis habuisses, hæc quæ modo facere præciperis a te debueramus etiam cum ultione facta cognoscere.

* al. resecante

XI. AD EUSEBIUM, URBICIUM, &c.

De lege imperatoris: & quod ex militari habitu nullus nisi ante triennium probatus suscipiendus sit.

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Urbico Dyrrachitano, Constantio Mediolanensi, Andreæ Nicopolitano, Ioanni Corinthi, Ioanni primæ Iustinianæ, Ioanni Cretensi * *Scoritano, Ioanni Larissæo, Martiniano Ravennati, Ioanni Calaritano Sardiniæ, & omnibus episcopis Siciliæ.*

* Coritano

Ivo part. 10. cap. 124. Grat. dist. 53. cap. 1.

LEGEM quam piissimus imperator dedit, ne fortasse hi qui militiæ vel rationibus sunt publicis obligati dum causarum suarum periculum fugiunt, ad ecclesiasticum habitum veniant, vel in monasteriis convertantur, vestræ studui fraternitati transmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui sæculi actionibus implicati sunt, in clero ecclesiæ præpopere suscipiendi non sunt: quia dum in ecclesiastico habitu non dissimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam student sæculum fugere, sed mutare. Quod si etiam tales quoque monasterium petunt, suscipiendi nullo modo sunt, nisi prius a rationibus ' publicis absoluti fuerint. Si qui vero ex militaribus * numeris in monasteriis converti festinant, non sunt temere suscipiendi, nisi eorum vita fuerit subtiliter inquisita. Et juxta normam regularem debent in suo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum Deo auctore suscipere. Qui si ita sunt probati atque suscepti, & pro anima sua pœnitentiam de perpetratis culpis agere student, pro eorum vita & lucro cælesti non est eorum conversio renuenda. Qua de re etiam serenissimus & Christianissimus imperator, mihi credite, omnimodo placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit.

' a ratiociniis
* viris

Mense Decembri, indictione prima.

XII. AD SABINIANUM EPISCOPUM IADERTINUM.

De pœnitentia ejus acta propter communionem Maximi prævaricatoris, & Florentino episcopo.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

Ioan. diac. lib. 4. c. 11.

SICUT perseveranti culpæ debetur jure vindicta, ita resipiscentibus est venia concedenda. Nam ut res illa contra se merito iracundiam excitare, sic hæc in sua prorsus dilectione solet concordiam propagare. Et ideo quia fraternitatem tuam a consortio & communione Maximi, ubi te prius neglectus impulerat, intantum postea gravitas sacerdotii ad animum reducta suspendit, ut ejus sola nullatenus patereris esse segregatione contentus, nisi & in monasterii te claustra recipiens dudum commissa defleres; eapropter in nostra te gratia ad communionem receptum esse non dubites: nam quantum nos prius culpa tuæ caritatis offenderat, tantum pœnitentia mitigavit. Hortor igitur, dilectissime frater, ut gregi dominico pastoralem solicitudinem instanter impendas, lucrumque de commissis ovibus facere diligenter invigiles, ut tantum tibi copiosæ retributio mercedis exuberet, quantum in adventum æterni judicii multiplices laboris fructus obtuleris. Stude itaque in culpa lapsos erigere, stude errantibus regrediendi viam ostendere, stude communione privatos ad communionis salubriter gratiam revocare. Sit ceteris caritatis vestræ reversio " ereptionis officium, sit salutis exemplum; quatenus dum errantes gressus ovium ad septa summi pastoris solicitudinis vestræ cura direxerit, nec ipsæ luporum dentibus relinquantur expositæ, & te in æterna vita, quod summopere petendum est, dignæ compensatio retributionis excipiat. De causa vero quam nobis scripsistis, ut debeamus, ne in urbe regia contra vos surripiatur, esse soliciti, animos vestros res ista non turbet. Nam responsali nostro omnino studiose mandavimus, ut solicitum cautumque se debeat exhibere. Et confidimus de Dei nostri potentia, quia id agitur, ut vos nullius contra rationem aut turbare quoquomodo aut premere possit adversitas. Præterea habitatores Epidauriensis civitatis Florentium, quem suum esse dicunt episcopum, sibi a nobis restituendum studiosissime poposcerunt, asserentes frustra eum ad solam tantummodo voluntatem Natalis quondam episcopi detrusum exilio. Et ideo quid de ejus causa fraternitas vestra cognovit, nobis suis subtiliter epistolis innotescat. Si autem necdum cognovit, requirat, nobisque renuntiet, ut quidquid de eo statuendum sit certi deliberare adjutore domino valeamus.

" erectionis

Mense Februario, indictione prima.

XIII. AD CANDIDUM ABBATEM SANCTI ANDREÆ.

Confirmat concordiam & transactionem inter monasterium sancti Andreæ, & Maurentium magistrum militiæ.

Gregorius Candido abbati monasterii sancti Andreæ ad clivum Scauri.

SICUT loci nostri consideratio providere nos admonet, ut monasteriorum negotia pacis intentio salubri fine distinguat, sic iterum ratione constringimur, consensus nostri auctoritate quæ utiliter decisa fuerint roborare: ne forte cujusquam excusationis objectu, quod a religioso proposito, & æquitate valde dissentit, aliquid in dubium contentio recidiva perducat, & gignat ex pace litigium. Proinde quoniam inter te & Candidum abbatem monasterii sancti Andreæ apostoli positi in hac urbe Romana in clivo Scauri, agentem utilitates ejusdem monasterii, & Maurentium gloriosum magistrum militiæ, causa successionis hereditatisque Ioannis fratris consanguinei prædicti viri, qui in suprascripto monasterio conversus est ac defunctus, cum nostro quoque consensu commodæ solicitæque transactionis pagina interveniente decisa est: denique quia cum fidei memorati gloriosissimi magistri militiæ sinceritas olim nobis veraciter nota sit & bene comperta, ut ad satisfactionem posset omnino sufficere etiam dato corporaliter sacramento, firmaret nihil se in fraude versatum, aut aliquid occultasse, sed omnia integre prodidisse:

disse: idcirco cujus decreti præceptique nostri serie transactionem decisionemque inter te & præfatum Maurentium gloriosum habitam, ratam habentes, per omnia confirmamus, nec in totum partemve aliqua ratione convelli, sed eam habere perpetuam decernimus firmitatem. Cui rei si quis, quod non credimus, contrariam afferre quoquo modo tentaverit voluntatem; ille quidem reum se ante Deum esse noverit, qui nititur ea quæ utiliter sunt finita rescindere: nam eidem decisioni transactionique nihil se derogare cognoscat. Vt ergo & sæpe dicti gloriosi Maurentii maneret illibata securitas, & tu nihil de his quæ decisa sunt valeas dubitare, simile ei præceptum pro utraque partium munitione concessimus.

XIV. AD ADEODATUM ET MAURENTIUM EPISCOPOS.

Perseverantiam boni operis commendat laudatque.

Gregorius Adeodato & Maurentio episcopis Africæ a paribus.

Multum, frater carissime, sinceritatis tuæ bono congaudeo, quod gravitatem qua præditum te dudum audieram, præsentium portitoris Pauli fratris & coepiscopi nostri testificatio confirmavit. Qui tanto latius quanta in nobis solicitudo ecclesiastici ordinis, quantaque cura sit rectitudinis indicavit, quanto hoc & præsens competit, & in sua amplius defensione cognovit. Quia ergo magnum, sicut nostis, coram Deo nostro est in bonis quemquam indesinenter operibus permanere, fraternitatis vestræ se solicitudo ad fovendas partes justitiæ decenter exacuat, & contra ecclesiastici vigoris moderamina, prout possibile fuerit, provisionis suæ solatio fieri nihil permittat. Nec vos res aliqua ab hujusmodi intentione removeat; sed si qua sunt quæ dilectioni vestræ sinceritatem offendunt, & regulas canonicæ discretionis excedunt, vigilantem studete curam impendere, atque ea hortando, suadendo, terrendo emendare, caritatis unitatem servare, inquantum vires suppetunt, Deo adjuvante contendite, & excessus auctorem" coerctionis freno sacerdotali constringite, atque eum ab invio itinere lingua ducite, & actione reducite, & ita vestram in omnibus efficaciam exhibete, ut Deus omnipotens, qui bonæ voluntatis auctor & intentionis inspector est, velle vestrum & hic adjuvet, & in futura vita remuneret. Supradictum vero Paulum fratrem & coepiscopum nostrum fraternitati vestræ commendantes hortamur, ut idonee caritatem vestram debeat experiri quam prædicat.

"e- [illegible] s fre- [illegible] erdo-

XV. AD VICTOREM ET COLUMBUM.

De contentione parochiarum dirimenda.

Gregorius Victori & Columbo episcopis Numidiæ a paribus.

Quanto cordi nostro lætitiam ecclesiæ ordo inculpabiliter custoditus infundit, tanto rescissus tædium doloris imponit, quod pravitatis temeritas eversionem disciplinæ tentat & quæ sunt olim laudabiliter statuta dissolvere, & quæ fortius punienda præsumere. Præsentium itaque portitoris Cresconii fratris & coepiscopi nostri querela ad nos insinuante pervenit, quod nulla exigente culpa, vel concilii definiente sententia, ecclesiæ ejus parochiæ antiquitus deputatæ a Valentione fratre & coepiscopo nostro ante fere quindecim annos sint irrationabiliter occupatæ, atque eum insuper res decessoris ipsius ad suum, quod dici grave est, arbitrium abstulisse. Quod si ita veritas se habet, quam perversum, quamve sic execrandum: præcipuæ religioso præposito, dicere non valemus. Hac igitur in re, quia nec" lenitas, nec aliqua debet esse dilatio, fraternitatem vestram præsenti epistola B commonemus, ut solicitius requiratis: & si querela ejus manifesta esse constiterit, ablatarum rerum & occupatarum parochiarum restitutione dilectio vestra sine mora succurri provideat, & ita omnia vobis solatiantibus cessante excusatione, justitia favente recipiat; ut nec hunc labor observationis afficiat, nec de ejus damno aliquid lucri invasor acquirat. Accendat ergo vos zelus æquitatis, accendat justitiæ rectitudo. Ad custodiendam in cunctis antiquam ecclesiastici ordinis dispositionem, operam instanter impendite, districtos solicitosque vos inter culpas & innocentiam exhibete; quatenus & justitiæ causam habentibus magna de rectitudinis vestræ sit zelo fiducia, & inquietis de futuro C omnis excedendi amputetur occasio.

" levitas.

XVI. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ.

Paulum episcopum commendat.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

Qualiter de fraternitati vestræ debeamus caritate præsumere, ex mentis nostræ quam circa vos habemus, qualitate colligimus. Nec aliter vos apostolicam sedem diligere quam ipsa vos diligit arbitramur. Vnde necesse est ut eos quos in ecclesia beati Petri apostolorum principis, ut oportet, devotos esse cognoD scimus, vobis, cujus vitam & actio sacerdotis ornat & dignitas, peculiarius commendamus, de cujus scilicet sinceritate firmum experimentum de præteritis jam tenemus. Frater igitur & coepiscopus noster Paulus præsentium portitor, quantis illic fluctibus quantisque adversitatibus quatiatur, sanctitatem vestram memorat non latere. Qui quoniam querelas quas de eo ad vos pervenisse signastis, non veras esse, sed instigatione adversantium contra se asserit excitari, & omnia se fidit patrocinante veritate, vobis cognoscentibus, adjutore posse domino superare: hortamur, dilectissime frater, ut ei, in quibus fuerit justitiæ ratio manifesta, manum decenter præbere solatii, atque sacerdotali eum compassione debeas adjuvare. Nulla ergo vos res ab æquitatis studio, nulla suspendat potentia personarum. Sed innitens præceptis dominicis, omnia quæ sunt rectitudini adversa contemne. In defendendis partibus justitiæ constanter insiste. Odia pro veritate, si qua sunt, sustinere non renuas; ut tanto majorem in adventu redemptoris nostri fructum mercedis invenias, quanto ejus mandata non negligens, in favorem justitiæ & defensionem impenderis.

Mense Martio, indictione prima.

XVII. AD BONIFACIUM PRIMUM DEFENSOREM.

Vt defensores septem existant, qui regionariorum, notariorum & subdiaconorum privilegiis utantur.

Gregorius Bonifacio primo defensori.

Ecclesiasticis utilitatibus fideliter insudantes congruę remunerationis sunt beneficio prosequendi, ut & nos respondisse eorum digne obsequis videamur, & illi ex indulta consolationis gratia utiliores existant. Quia igitur defensorum officium in causis ecclesiæ & obsequiis noscitur laborare pontificum, hac eos concessa prospeximus recompensationis prærogativa gaudere; constituentes, ut sicut in schola notariorum atque subdiaconorum per indultam longe retro pontificum largitatem sunt regionarii constituti, ita quoque in defensoribus septem qui ostensa suæ experientiæ utilitate placuerint, honore regionario decorentur. Quos quolibet per absentiam pontificis & sedendi in conventu clericorum habere licentiam, honoris sui privilegia in omnibus statuimus obtinere. Præterea si quis ad prioris locum veniens in alia fortasse provincia propter utilitatem propriam C degeт, hunc necesse est primatus locum per omnia curare, ut ille prior defensorum omnium possit existere, qui & ante prioratus locum in ecclesiasticis utilitatibus obsequiisque pontificis non destitit per sedulam prę sentiam permanere. Hæc itaque constitutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt privilegiis & ordinatione disposita, perpetua stabilitate & sine aliqua constituimus refragatione servari; sive quæ scripto decrevimus, seu quę in eis in nostra prę sentia videntur esse disposita: nec a quoquam pontificum in totum partemve ea qualibet occasione convelli decernimus vel mutari. Nam nimis est asperum & præcipue bonis sacerdotum moribus inimicum, niti quempiam quacumque rationis excusatione, & quæ bene sunt ordinata rescin- D dere, & exemplo suo docere ceteros sua quandoque post se constituta dissolvere.

Mense Aprili, indictione prima.

XVIII. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNATEM.

Concedit privilegia monasterio sanctorum Ioannis & Stephani in urbe Classitana constituto.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennati.

Grat. 18. q. 2. c. Quam sit.

Quam sit necessarium monasteriorum quieti prospicere, & de eorum perpetua securitate tractare, anteactum vos officium, quod in regimine monasterii exhibuistis, informat. Et ideo quia monasterium beatorum Ioannis & Stephani, quod in Classitana est civitate constitutum, E cui communis filius Claudius abbas præesse dignoscitur, multa a prædecessoribus vestris prę judicia atque gravamina pertulisse cognovimus; oportet ut fraternitatis vestrę provisio eorum de futuro quietem salubri ordinatione disponat; quatenus conversantes illic in Dei servitio, ipsius quoque gratia suffragante, mente libera perseverent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda est consuetudine quisquam illic quolibet tempore quidquam molestię præsumat inferre; necesse est ut hæc quæ inferius enumeranda curavimus, ita fraternitatis vestræ studio debeant custodiri, ut ex eis non possit ulterius inferendæ inquietudinis occasio reperiri. Interdicimus igitur, ut nul- A lus episcoporum aut secularium ultra audeat de redditibus, de rebus vel " chartis prædicti monasterii, vel de loco aliquo qui ad id pertinet, quocumque modo qualibet occasione minuere, nec immissiones dolosas aliquas facere. Sed si qua forte causa inter Ravennatem ecclesiam & præfatum monasterium evenerit, & pacifice non potuerit ordinari apud electos a partibus, timentes Deum, sine voluntaria dilatione, mediis sacrosanctis euangeliis finiatur. Defuncto vero abbate, cujuscumque congregationis non extraneus nisi de eadem conversatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit, & qui electus fuerit, sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur, quod si aptam inter se personam invenire nequiverint, solerter de aliis monasteriis sibi similiter eligant ordinandum. Neque viventi abbati quæcumque persona qualibet occasione in suo monasterio præponatur, nisi forte extantibus, quod absit, criminibus, quæ sacri canones punire monstrãtur. Pariter autem custodiendum est, ut invito ejusdem monasterii abbate ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant. Sed si abundantes fuerint, & ad celebrandas Deo laudes vel utilitates monasteriorum complendas sufficiant, abbas cum devotione de his qui superfuerint offerat, quos dignos coram Deo invenire potuerit. Quod si sufficienter habens dare noluerit, tunc Ravennas episcopus ad ordinanda alia monasteria de his qui supersunt tollat. Ad ecclesiasticum tamen officium nullus exinde producatur, nisi quem abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit. Quisquis autem ex prædicto monasterio ad ecclesiasticum ordinem pervenerit, ulterius illic nec aliquam potestatem, nec licentiam habeat habitandi. Observandum quoque est, ut descriptio rerum, aut chartarum ejusdem monasterii ab ecclesiasticis fieri non debeat, si quando res exigit, sed abbas loci cum abbatibus aliis rerum inventarum attestationem faciat. Quotiens autem pro utilitate monasterii sui ad Romanum pontificem abbas venire vel transmittere forte voluerit, ei modis omnibus liceat. Præterea cum episcoporum adventus desideranter a monasteriis debeant expectari, quia tamen hospitandi occasione prædictum monasterium temporibus decessoris vestri nobis fuisse nuntiatum est prægravatum; oportet ut hoc sanctitas vestra decenter debeat temperare, ut visitandi exhortandique gratia ad monasterium, quotiens placuerit, ab ejusdem civitatis antistite accedatur. Sed sic caritatis officium illic episcopus impleat, ut gravamen aliquod monasterium non incurrat. Vestram quoque fraternitatem prædictus abbas non solum non metuat ad monasterium frequenter accedere, sed etiam desiderabiliter concupiscat, sciens quod per vos substantia monasterii omnino gravari non possit. Data mense Aprili, indictione prima.

" curtis

XIX. AD EUMDEM.

Claudium abbatem commendat.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennati.

Quod communem filium Claudium abbatem latorem præsentium longa apud nos hactenus mora retinuit, res illa fecit, quod magnum nobis, sicut nostis, erat in verbo Dei solatium:

tium: quem etiam ei adhuc voluerамus diutius A retinere, nisi & ipsum ad suum monasterium festinare, & nos congregationi fratrum ejus præsentiam esse omnino necessariam sciremus. Et ideo quia illum, sicut petiit & exigebat utilitas relaxandum esse prospeximus, commendantes eum, hortamur, ut sanctitas vestra sacerdotali cum affectione suscipiat, paternam illi monasterioque ipsius caritatem, sicut decet, impendat, benignitatis suæ eum consolatione refoveat, in ejus se tuitionem instanter accommodet, & præsidii sui beneficio liberum ab omni inquietudine redditum, quieti & utilitatibus fratrum vacare permittat, atque peculiariter, sicut a nobis eum scit diligi, diligat; quatenus & caritatis vestræ affectum, quem olim expertus est, in se multi- B plicius recognoscat, & nos in vobis invenisse se gaudeat.

XX. AD AGNELLVM EPISCOPVM TARRACINENSEM.

De his qui idola colebant & arbores.

Gregorius Agnello episcopo Tarracinensi.

PERVENIT ad nos quosdam illic, quod dici nefas est, arbores colere, & multa alia contra Christianam fidem illicita perpetrare. Et miramur cur hoc fraternitas vestra districta emendare ultione distulerit. Eapropter scriptis vos præsentibus adhortamur, ut vos diligenti investigatione perquiratis, & veritate cognita, ta- C lem in eis faciatis exerceri vindictam, quatenus & Deus placari possit, & aliis eorum ultio correptionis exemplum sit. Scripsimus autem & Mauro nunc vicecomiti ut fraternitati vestræ in hac re debeat adhibere solatia, dummodo ad cõprehendendos eos invenire excusationem aliquam non possitis. Quia vero comperimus multos se a murorum vigiliis excusare, sit fraternitas vestra solicita, ut nullum neque per nostrum vel ecclesiæ nomen, aut quolibet alio modo defendi a vigiliis patiatur, sed omnes generaliter compellantur; quatenus cunctis vigilantibus, melius auxiliante domino civitatis valeat custodia procurari.

XXI. AD MARINIANVM EPISCOPVM RAVENNÆ. D

Commendat uxorem Ioannis, quæ in controversiam suæ conditionis vocabatur.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

IOANNES præsentium portitor queritur uxorem suam, molestias * Gregorii cujusdam refugientem, diu in septis venerabilibus residere, & nullum hactenus invenisse solatium. Cujus quia de conditione esse controversiam asserit, & vestræ eam fraternitati petiit commendandam, E his vos hortamur affatibus, ut eidem mulieri, servata æquitate, debeatis tuitionem impendere, & a nullo eam contra rationis ordinem gravari aliquo modo permittatis. Sed si de statu ejus quæstio perseverat, studii vestri sit, ut sine oppressione aliqua, legali modo ad judicium veniatur; quatenus dum veritate cognita quod juris ordo suaserit fuerit definitum, neutra se pars aliquod doleat præjudicium pertulisse.

* Geor-

Mense Maio, indictione prima.

XXII. AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De Felice quodam Christiano a Samaræi servitio liberato.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FELIX præsentium portitor quæstus nobis est cum sit de Christianis natus parentibus, a quodam Christiano Samaræo se, quod dici scelus est, esse donatum. Et dum hujusmodi superstitionis homines Christiana quolibet modo mancipia possidere nec ratio legis nec reverentia religionis admittat; se tamen per decem & octo annos in ejus asserit servitio permansisse. Sed cognoscente hoc sanctæ memoriæ decessore vestro Maximiano, ab eo se, zelo, sicut decuit, sacerdotali commoto, de Samaræi servitio nefario dicit liberatum. Sed quia ejusdem Samaræi filius post quinque annos factus dicitur Christianus, & supradictum Felicem in ejus servitium, quantũ ipse dicit, quidam nituntur redigere, sanctitas vestra hæc quæ edocti sumus diligenter inquirat: & si ita ei esse constiterit, eum tueri studeat, & a nullo sub qualibet occasione gravari permittat; quia "dum superstitiosæ sectæ mancipia dominos suos ad fidem præcedentia servitio eorum aperte redigi jura prohibeant, quanto magis hic de Christianis parentibus natus, & factus a parvulo Christianus, hanc non debet quæstionem aliquo modo sustinere, maxime quia nec patris ejus esse servus potuit, quem liquet ex prava potius præsumptione pœnam posse venientem de legibus sustinere. Et ideo, sicut diximus, ita eum sanctitatis vestræ defensio rationabiliter tueatur, ut nulli eum sub quolibet argumento sit aliquatenus affligendi licentia.

Ivo part. 13. cap. 103. Ioan. diac. lib. 4. c. 48.

"cum.

XXIII. AD RVSTICIANAM.

Hortatur ut Romam veniat. Et de precio in captivos expenso.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

IAMDVDVM vestræ excellentiæ me scripsisse, & sæpius monuisse reminiscor, ut beati Petri apostolorum principis limina revidere festinet. Et quæ tanta sit Constantinopolitanæ civitatis delectatio, quæve Romanæ urbis oblivio, ignoro: obtinere apud vos hac ex re nunc usque nihil merui. Quantum enim ad colligendas æternæ vitæ mercedes vestræ animæ expedire possit, quantum etiam gloriosæ vestræ domnæ Eusebiæ in omnibus congruat, & nos subtiliter attendimus, & vos considerare subtilius potestis. Filium vero meum Petrum hominem vestrum, quem ultra ætatem suam sapere, & maturitati studere cognovi, si requiritis, invenietis quantus hic omnium habitantium circa excellentiam vestram amor sit, quantumque desiderium, ut vos revidere mereantur. Et si præcipiente domino sacris eloquiis admonemur, ut etiam inimicos diligere debeamus, pensandum nobis est quantæ culpæ sit etiam amantes minime amare. At si forte dicitur quod amamur, nos certissime scimus, quia nemo potest diligere quos non vult videre. Sin vero gladios Italiæ ac bella formidatis, solicite debetis aspicere quanta beati Petri apostolorum principis in hac urbe protectio est, in qua sine magnitudine populi, & sine adjutoriis militum, tot annis inter gladios illæsi, Deo auctore servamur. Hæc nos, quia amamus vos, dicimus. Sed omnipotens Deus quidquid animæ vestræ in perpetuum, quidquid opinioni domus in præsenti conspicit expedire, concedat. Decem vero auri libras, quas in captivorum redemptionem excellentia vestra transmisit, præfato

fato filio meo deferente suscepi. Sed peto ut superna gratia, quę vobis concessit eas pro animæ vestræ mercede tribuere, mihi etiam concedat sine aliquo peccati contagio dispensare, ne unde vos peccata detergitis, nos inde maculemur. Omnipotens Deus qui debilitatem corporis vestri & peregrinationem vestram conspicit, de sua semper gratia & dulcissimi filii mei domni Strategii vos vita & salute consoletur, quatenus eum & vobis per longa tempora, & sibi ad æternitatem nutriat, vosque cum omni domo vestra, & bonis præsentibus repleat, & supernam gloriam habere concedat. Gloriosum vero domnum Eudoxium nostra petimus vice salutari.

XXIV. AD FAUSTINUM DEFENSOREM.

De conversione Iudæorum in Agrigentino territorio.

*Gregorius * Faustino defensori.*

* Fantino.

Ioan. diac. lib. 2. c. 49.

DOMNINA abbatissa monasterii sancti Stephani, quod in Agrigentino est territorio constitutum, indicante comperimus, multos Iudæorum ad Christianam fidem divina gratia inspirante velle converti, sed esse necessarium ut aliquis illuc ex nostro mandato debeat proficisci. Proinde hujus tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut omni excusatione submota, ad prædictum locum pergere, & desiderium eorum tuis, Deo propitio, adhortationibus adjuvare festines. Quibus tamen si longum vel triste videtur solennitatem sustinere paschalem, & eos nunc ad baptisma festinare cognoscis, ne, quod absit longa dilatio eorum retro possit animos revocare, cum fratre nostro episcopo loci ipsius loquere, ut pœnitentia ac abstinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico, aut si celeberrima festivitas fortassis occurrerit, eos omnipotentis Dei misericordia protegente baptizes: quia & temporis qualitas propter eam quæ sibi imminet cladem, impellit ut desideria eorum nulla debeant dilatione differri. Quoscumque vero ex eis pauperes, & ad vestem sibi emendam non sufficere posse cognoscis, te eis vestem, quam ad baptisma habeant, comparare volumus ac præbere: in quibus precium quod dederis tuis noveris rationibus imputandū. Si vero sanctum pascha elegerint expectare, iterum cum episcopo loquere, ut modo quidem catechumeni fiant, atque ad eos frequenter accedat, geratque solicitudinem, & animas eorum admonitione suæ adhortationis accendat: ut quanto expectatur eis longa festivitas, tanto se præparare & eam desiderio ferventi debeant sustinere. Preterea cum omni studio ac diligentia studii tui sit perscrutari, utrum supradictum monasterium, cui ante dicta Domnina præest, sufficiens sibi sit, an necessitatem aliquā patiatur. Et quidquid in veritate cognoveris, vel quid de his qui baptizari desiderant actum fuerit, nobis subtiliter indicare festina.

Mense Iunio, indictione prima.

XXV. AD SABINIANUM EPISCOPUM IADERTINUM.

Obedientiam ejus laudat, & ob contumaciam Maximi turbari non debere suadet.

Gregorius Sabiniano episcopo Iadertino.

SATIS, frater carissime, de sinceritate tua lætificor, quod eam soliciti discretione judicii & ubi obediendum est obedire, & ubi resistendum est resistere, studio sacerdotali cognosco. Cum quanta namque te devotionis alacritate submiseris his quę ob culpam præteriti excessus indiximus, literarum tuarum, quas per latorem præsentium direxisti, pagina reseravit. Nec enim poterat aliter a dilecto fratre suscipi, quam a diligente mandatum est. Vnde in omnipotentis Dei miseratione confido, quia ita ejus gratia protegit, ut per hoc etiam ab aliis absolutus salubriter paruisse te gaudeas. De hoc vero quod se contristari caritas tua Maximi prævaricatoris & excommunicati æmulatione signavit, turbari non debet, sed decet ut ad modicum tumentes inaniter fluctus patienter tolerando sustineas; & undarum spumas perseverantiæ virtute substernas. Novit enim patientia levigare quod grave est, & constantia superare quod sævit. Animos ergo tuos adversitas non dejiciat, sed accendat. Audaciorem te in omnibus vigor sacerdotalis ostendat. Nam vera documenta * veritatis sunt, promptiorem in duris, & fortiorem se quemquam in contrariis exhibere. Vt igitur rectitudinis robur a bono deliberationis suæ nulla valeat impulsione convelli, mentis gressus in ejus petræ soliditatem, sicut cœpistis, dirigite, in qua redemptorem nostrum per totum mundum fundasse nostis ecclesiam, quatenus recta sinceri cordis vestigia in devio itinere non offendant. Ea vero quæ nobis scripsistis, vel præsentium lator coram positus explicavit, nos non credatis negligenter omittere, sed de his omnino solicite cogitamus. Dilectissimo autem filio nostro Anatolio diacono jam & prius & nunc iterum omnia subtiliter indicavimus, hortantes ut quidquid ad utilitatem ac quietem caritatis vestræ vel filiorum vestrorum pertinet, creatoris nostri auxilio suffragante augere stricte ac studiose festinet. Et ideo fraternitatem vestram nec mœror afficiat, nec inimicitia cujuslibet affligat. Nam divinitatis gratia opitulante in proximo adesse confidimus, ut & præfati prævaricatoris & excommunicati præsumptio districtius reprimatur, & vestra quies, sicut desideratis, adveniat. Excellentissimo quoque filio nostro exarcho, qui nobis eum studet commendare, de pravitate ipsius scribere nequaquam omisimus. Presbyterum vero, de quo nos fraternitas tua latoris præsentium relatione consuluit, nulla ratione in sacro ordine post lapsum aut permanere aut revocari posse cognoscas. Circa quem tamen mitius agendum est, propterea quod commissum facinus facili dicitur professione confessus. Præterea pariter hic portitor quædam ecclesiæ vestræ privilegia a nostris concessa prædecessoribus intimavit. De quibus scriptis caritatis vestræ nos subtilius volumus informari, vel si qua ex eis scripta in ecclesiæ vestræ scrinio rejacent, eorum huc exemplaria transmitti necesse est, ut quidquid ad honoris vestri reverentiam vel gentium præfatæ ecclesiæ pertinet, libenti animo parare possimus. Glorioso autem communi filio domno Marcello, si huc venire voluerit, instantius suadete, quia omnino eum videre desidero. Si vero illic stare elegerit, ita vos ei in caritate qua convenit exhibete, ut affectui ipsius quem circa vos habet respondere, sicut condecet, valeatis. Omnipotens Deus gratiæ suæ dono vos & custodia protegat, & cor vestrum in ea quæ ei sunt placita semper accendat.

* virtutis

XXVI.

XXVI. AD VICTOREM EPISCOPUM PANORMITANUM.

De Iudæis non opprimendis injuste.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

SICUT Iudæis non debet esse licentia quidquam in synagogis suis ultra quam permissum est lege præsumere: ita in his quæ eis concessa sunt, nullum debent præjudicium sustinere. Quæ autem nobis in hac urbe Romana habitantes Hebræi pro his qui Panormi degunt conquesti sunt, data vos ab eis petitio, quæ in subditis tenetur, informat. Si igitur querimonia eorum veritate fulcitur, oportet ut fraternitas vestra, legis serie diligenter inspecta; ita eis quidquid hac de re decretum est custodire debeat ac servare, ut nec ipsa aliquid injustum facere, nec illi pati præjudicium videantur. Si vero est aliquid quod ad restituendum ea quæ sunt postulata rationabiliter possit obsistere, judices a partibus eligantur, qui ea quæ æquitati conveniunt valeant definire. Quod si forte illic cōtentio ipsa finiri nequiverit, ad nos venire causam necesse est; quatenus sine vestra invidia quæ amica justitiæ visa fuerint decernantur. Quousque ergo causa ipsa finem accipiat, a consecratione locorum quæ ablata dicuntur fraternitas se vestra suspendat.

XXVII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De clericis sacra vasa vendentibus.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

QUIA pervenit ad nos, quod quidam ex Italiæ ecclesiis clerici vasa sacra in Sicilia venumdarunt, idcirco Pantaleonem notarium nostrum direximus; ut eadem vasa solicita * investigatione requireret. Qui postquam in vestræ sanctitatis est obsequio occupatus, eamdem causam eum cognovimus neglexisse. Oportet ergo ut fraternitas vestra congrua debeat solicitudine providere, ut tempore quo utile esse crediderit, eum ad peragenda ea ipsa debeat relaxare; quatenus & ipsa de illo possit habere solatium, & ipse salubriter valeat quæ sibi sunt mandata Deo adjuvante peragere: quia necesse est ut indictione subsequenti huc veniat, & subtiliter nos coram positus de cunctis informet.

XXVIII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De præsumptione clericorum Catanensium, qui in ecclesia campagis calceati incedebant.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

ECCLESIASTICI vigoris ordo confunditur, si aut temere illicita præsumantur, aut impune non concessa tententur. Pervenit itaque ad nos diaconos ecclesiæ Catanensis calceatos campagis procedere præsumpsisse: quod quia nulli hactenus per totam Siciliam licuit; nisi solis tantummodo diaconis ecclesiæ Messanensis, quibus olim a prædecessoribus nostris non dubitatur esse concessum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis ausus non est leviter attendendus, cum omni hoc fraternitas vestra subtilitate perquirat: & si ita sicut ad nos pervenit, invenerit, verum esse, utrum vel a se, vel alicujus hoc auctoritate præsumpserint, nobis subtiliter innotescat; ut cognita veritate, quid fieri debeat disponamus. Nam si negligenter ea quæ male usurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus.

Mense Iunio, indictione prima.

XXIX. AD EULOGIUM EPISCOPUM ALEXANDRINUM.

De libris Eusebii, & lignis transmissis.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

UTILIS semper est docti viri allocutio; quia aut discit audiens quod nescire se noverat, aut cognoscit, quod est amplius, id quod se & nescisse nesciebat. Qua in re ex audientium numero ego nunc factus sum, cui sanctissima vestra beatitudo scribere studuit, ut cunctorum martyrum gesta, quæ piæ memoriæ Constantini temporibus ab Eusebio Cæsariensi collecta sunt, transmittere debeamus. Sed hæc neque si collecta non sint, neque si sint, ante vestræ beatitudinis scripta cognovi. Ago ergo gratias, quia sanctissimæ vestræ doctrinæ scriptis eruditus cœpi scire quod nesciebam. Præter illa enim quæ in ejusdem Eusebii libris de gestis sanctorum martyrum continentur, nulla in archivo hujus nostræ ecclesiæ, vel in Romanæ urbis bibliothecis esse cognovi, nisi pauca quædam in unius codicis volumine collecta. Nos autem pene omnium martyrum, distinctis per dies singulos passionibus, collecta in uno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione missarum solennia agimus. Non tamen in eodem volumine quis qualiter sit passus indicatur, sed tantummodo nomen, locus & dies passionis ponitur. Unde fit ut multi ex diversis terris atque provinciis per dies, ut prædixi singulos cognoscantur martyrio coronati. Sed hæc habere vos beatissimos credimus. Ea vero quæ transmitti voluistis, quærentes quidem non invenimus, sed adhuc non invenientes quærimus, & si potuerint inveniri transmittemus. De lignis autem, quod scribitis quia brevia fuerint, navis per quam transmissa sunt qualitas fecit: quia si major navis venisset, potuimus ligna etiam majora transmittere. Quod autem dicitis, quia si majora transmittimus, precium dabitis; largitati quidem gratias agimus, sed accipere precium, euangelio interdicente, prohibemur. Nos enim ea quæ transmittimus ligna non emimus, & quomodo possumus precium accipere, cum scriptum sit: *Gratis accepistis, gratis date?* Nunc ergo juxta modum navis per nauclerum parva ligna transmisimus, quorum notitia subter annexa est. Sequenti vero anno, si omnipotenti Deo placuerit, majora præparabimus. Benedictionem sancti Marci euangelistæ, imo, quod est verius, sancti Petri apostoli in ea dulcedine qua est transmissa suscepimus, & salutationis alloquium persolventes, petimus ut beatitudo vestra pro nobis orare dignetur, quatenus & a malis præsentibus mereamur citius eripi, & a futuris gaudiis non excludi.

Ioan. diac. lib. 3. c. 26.

Math. 10.

XXX. AD EULOGIUM EPISCOPUM ALEXANDRINUM.

Agit de conversione gentis Anglorum, commemoratque in sancta Calchedonensi synodo papam Romanum universalem appellatum fuisse.

Gregorius Eulogio episcopo Alexandrino.

COMMUNIS filius præsentium lator sanctitatis vestræ scripta deferens, ægrum me reperit, ægrum reliquit: qua ex re contigit ut ad largum vestræ beatitudinis fontem brevis epistolæ meæ vix parva potuisset aqua resudare. Superni autem muneris fuit, ut in dolore corporis positus suavissimæ vestræ sanctitatis scripta susciperem, quæ me de doctrina Alexandrinæ ecclesię, de conversione hæreticorum, dę concordia fidelium sublimiter lætificaret, quatenus ipsa mentis lætitia immanitatem mihi molestiæ temperaret. Et quidem de bonis vestris nova semper exultatione gaudemus, sed tamen ita vos perfecte agere, nova esse nullo modo deputamus. Quod enim crescit sanctæ ecclesiæ populus, quod ad cæleste horreum spiritales segetes multiplicantur, hoc de omnipotentis Dei gratia, quæ in beatissimis vobis large influit, nunquam habuimus incertum. Gratias itaque omnipotenti Deo solvimus, quia impletum videmus in vobis esse quod scriptum est: *Ubi plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo boum.* Si enim bos fortis aratrum linguæ in terram cordis audientium non traxisset, tanta fidelium seges minime surrexisset. Sed quoniam vere in bonis quæ agitis accrescit quod & aliis congaudetis, vestræ vobis gratiæ vicem reddo, & non dissimilia nuntio: quia dum gens Anglorum in mundi angulo posita, in cultu lignorum ac lapidum perfidia nuncusque remaneret, ex vestræ mihi orationis adjutorio placuit, ut ad eam monasterii mei monachum in prędicationem transmittere Deo auctore debuissem. Qui data a me licentia, a Germaniarum episcopis episcopus factus, cum eorum quoque solatiis ad prædictam gentem in finem mundi perductus est, & jam nunc de ejus salute & opere ad nos scripta pervenerunt; quia tantis miraculis vel ipse vel hi qui cum eo transmissi sunt in gente eadem coruscant, ut apostolorum virtutes in signis quæ exhibent imitari videantur. In solennitate autem dominicæ nativitatis quæ hac prima indictione transacta est, plus quam decem milia Angli * ab eodem nuntiati sunt fratre & coepiscopo nostro baptizati. Quod idcirco narravi, ut cognoscatis quid in Alexandrino populo loquendo, & quid in mundi finibus agitis orando. Vestrę enim orationes sunt in eo loco ubi non estis, quorum operationes sanctæ monstrantur in eo loco in quo estis. Præterea de Eudoxii hæretici persona, de cujus errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a vestra beatitudine largissime gaudeo satisfactum. Virorum quippe fortissimorum Basilii, Gregorii, atque Epiphanii testimonia protulistis, & manifeste peremptum cognoscimus eum in quem heroes nostri tot jacula dederunt. De his vero erroribus qui nunc in Constantinopolitana ecclesia probantur exorti, doctissime omnia, & ut judicium tantæ sedis proferre decuit, respondistis. Unde omnipotenti Deo gratias agimus, quia adhuc arcæ Dei insunt tabulæ testamenti. Quid est enim sacerdotale cor nisi arca testamenti? in qua quia spiritalis doctrina viget, proculdubio tabulæ legis jacent. Indicare quoque vestra beatitudo studuit, jam se quibusdam non scribere superba vocabula, quæ ex vanitatis radice prodierunt, & mihi loquitur dicens: Sicut jussistis. Quod verbum jussionis peto a meo auditu removete; quia quis sum, qui estis. Loco enim mihi fratres estis, moribus patres. Non ergo jussi, sed quæ utilia visa sunt indicare curavi. Non tamen invenio vestram beatitudinem, hoc ipsum quod memoriæ vestræ intuli, perfecte retinere voluisse. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam alteri tale aliquid scribere debere: & ecce in præfatione epistolæ, quam ad meipsum qui prohibui direxistis, superbæ appellationis verbum, universalem me papam dicentes, imprimere curastis. Quod peto dulcissima mihi sanctitas vestra ultra non faciat; quia nobis subtrahitur quod alteri plus quam ratio exigit præbetur. Ego enim non verbis quęro prosperari, sed moribus. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Meus namque honor est honor universalis ecclesiæ. Meus honor est, fratrum meorum solidus vigor. Tunc ergo vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur. Si enim universalem me papam vestra sanctitas dicit, negat se hoc esse quod me fatetur universum. Sed absit hoc. Recedant verba quę vanitatem inflant, & caritatem vulnerant. Et quidem in sancta Calchedonensi synodo, atque post a subsequentibus patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra sanctitas novit. Sed tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit, ut dum in hoc mundo honorem sacerdotum diligerent omnium, apud omnipotentem Deum custodirent suum. Proinde debitum salutationis alloquium solvens peto, ut in sanctis orationibus vestris mei memores esse dignemini, quatenus a peccatorum meorum nexibus, quia meis meritis non valeo, vestris intercessionibus me dominus absolvat.

De Anglorum conversione.

Prov. 14.

Eulogium fuisse in causa missionis Augustini. Is in Germania factus est episcopus.

Augustini & aliorum miracula.

Plus quam 10000. Anglos una die baptizat.

* Anglorum.

Eudoxius hæreticus.

Hæreses Constantinopolitanæ suppressæ.

Iubendi & universalis papæ attributa explodit Gregorius.

XXXI. AD SECUNDUM EPISCOPUM TAUROMINITANUM.

De querimonia monachorum monasterii Castelliensis.

Gregorius Secundino episcopo Tauromìnitano.

QUERIMONIAM monachorum monasterii Castelliensis oblata ab eis petitio, quæ tenetur in subditis, patefecit. Proinde fraternitas vestra hæc quę asserunt solicita perscrutari cura studeat: Et si ea invenerit veritate subsistere, rationem tuitionis illis impendat, & monasterium, quod monasterio eorum unitum est, secundum consuetudinem deputatis de congregatione eorum illic monachis provideat ordinari: quia rationis ordo non patitur ut monasterium ipsum & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum dispositione ad arbitrium suum præsertim laica persona subducat, aut aliquis sibi in id jus debeat vendicare.

XXXII. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.

De laude caritatis.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginensi.

SCRIPTA sanctitatis vestræ, quæ latore præsentium deferente suscepimus, ita sacerdotalem modestiam loquebantur, ut auctoris sui corporalem nobis quodammodo præsentiam blandirentur. Nec enim sermo rarus aliquid officit, ubi manet in animis continuus dilectionis affectus. Magna autē caritas virtus est, dilecte frater, sinceritatis suæ vinculo alterna mutuo affectu corda constringit, & ea gratiæ non finit compage dissolvi, disjuncta conjungit, unita custodit,

custodit, & ignotos sibi imagine reddit cognitos per amorem. Quisquis igitur in hujus cardine mentem figit, cum de supernæ patrię habitaculo cujuslibet adversitatis impulsio non evellit; quoniam quocumque se verterit a mandatorum limite non excedit. Vnde & in ejusdem caritatis laude per egregium prædicatorem dicitur: *Quæ est vinculum perfectionis.* Quantæ itaque sit laudis aspicimus, quæ perfectionem non solum in mente generat, sed etiam ligat. Quia igitur hujus virtutis igne succensum tuarum te prodit locutio literarum, uberi in domino exultatione lætificor, atque opto ut hæc in te magis magisque resplendeat; quia lux gregis flamma est pastoris. Decet enim pastorem, decet dominicum sacerdotem moribus & vita clarescere; quatenus in eo tanquā in vitæ suæ speculo plebs commissa & eligere quod sequatur, & videre possit quod corrigat. Scientes præterea unde in Africanis partibus sumpserit ordinatio sacerdotalis exordium, laudabiliter agitis quod sedem apostolicam diligendo ad officii vestri originem prudenti recordatione recurritis, & probabili in ejus affectum constantia permanetis Certum quippe est, quia vestro honori additis, quidquid reverētiæ ac devotionis ordini sacerdotali exhibetis; quia per hoc ut vicaria erga vos dilectione adstringi debeat invitatis. Quod superest, carissime frater, omnipotentem dominum assidua oratione poscamus; quatenus cordis nostri gressus in veritatis suæ tramitem dirigat, & ut ad cælestia regna perducat, nominis officium protectionis suæ gratia operibus nos exhibere concedat.

Mense Augusto, indictione prima.

XXXIII. AD IOANNEM EPISCOPUM SQUILLATINUM.

De oppressione monachorum Castelliensis monasterii.

Gregorius Ioanni episcopo [u] *Squillatino.*

GRAVE nimis & contra sacerdotale constat esse propositum, velle cujusquam monasterii privilegia olim indulta confundere, & ad irritum quæ sunt pro quiete disposita niti deducere. Questi itaque nobis sunt monachi Castelliensis monasterii, quod in fraternitatis vestræ civitate est constitutum; quia eidem monasterio quædam contra ea quæ prædecessoribus vestris promissa ac consuetudine longa servata sunt festinetis superinducere, & antiquam ordinationem quadam præjudicii novitate turbare. Proinde his fraternitatem vestram hortamur affatibus, ut, si ita est, ab ejus molestia se sine aliqua excusatione contineat, & quæ ei sunt diutius custodita, nullius occasionis tentet usurpatione convellere: sed cuncta illibate, & sine aliqua studeat refragatione servare, & plus sibi in eodem monasterio, quam prædecessoribus suis licuit, noverit non licere. Quia vero pariter questi sunt fraternitatem tuā quædam de monasterio sub xenii quasi specie abstulisse; necesse est ut si quid te indecenter recolis accepisse, sine dilatione restituas, ne avaritiæ te graviter culpa redarguat, quem largum erga monasteria sacerdotalis magis debuerat munificentia demonstrare. Servatis itaque omnibus, quæ a tuis, sicut diximus, prædecessoribus promissa sunt ac servata, curæ tuæ sit circa actus ac vitam consistentium illic monachorum te vigilantem insistere; & si quempiam illic prave conversari, aut in aliquam immunditiæ, quod absit, culpam inveneris incidisse, districta ac regulari emendatione corrigere. Nam sicut ab iis quæ incongrue usurpantur fraternitatem vestram volumus abstinere, ita in his quę ad disciplinæ rectitudinem vel animarum custodiam pertinent, esse solicitam modis omnibus admonemus. Indicaverunt etiam prædicti monasterii monachi, castrum quod Squillitanum dicitur, in solo juris monasterii eorum esse fundatum, atque ob hoc habitantes illic factis libellis solatium annis singulis spopondisse persolvere, sed postea contempsisse, & ab eadem se præstatione supervacue suspendisse. Fraternitas ergo vestra subtiliter veritatem curet addiscere, & si ita repererit, instanter studeat ut ea quæ promiserunt, quia & ratio exigit, præbere non differant; quatenus & illi quiete quod tenent possideant, & monasterii jura præjudicium non incurrant. Præterea questi nobis sunt prædicti monasterii monachi, abbatem suum terram intra Squillitanum castrum, quæ in sexcentos pedes extenditur, sub prætextu fabricandæ ecclesiæ fraternitati tuæ donationis titulo concessisse; & ideo volumus, quantum parietes possunt ędificatæ ecclesiæ circumdare, juri ecclesiæ vendicari: quidquid vero extra parietes ejusdem ecclesiæ esse potuerit, ad jura monasterii sine difficultate aliqua revertatur; quia nec mundanarum legum, nec sacrorum canonum statuta permittunt res monasterii de jure ejus quolibet titulo segregari. Eapropter donationem ejusdem terræ, quę contra rationem facta est, sine aliqua dilatione restitue.

XXXIV. AD LEONTIUM EXCONSULEM.

De cælesti Ierusalem & Babylone.

Gregorius Leontio exconsuli.

QUIA in magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam; quis ignoret quod & in universæ ecclesiæ sinu alii velut vasa contumeliæ rebus deputantur infimis, alii vero ut honoris vasa rebus aptantur mundis? Et tamen plerumque contingit, ut & cives Babyloniæ in angaria serviant Ierusalem, & cives Ierusalem, id est, cælestis patriæ, in angaria deputentur Babyloniæ. Cum enim electi Dei magnis moribus præditi, modestia ornati, lucra propria non quærentes, terrenis deputantur rebus, quid aliud quam sanctæ Ierusalem cives in Babylonię opere serviunt? Et cum quidam in pravis moribus effrenati locum sancti honoris tenent, atque in ipsis quæ benefacere videntur propriam laudem quærunt, quid aliud quam cives Babyloniæ supernæ Ierusalem angarias exolvunt? Sic enim Iudas apostolis admixtus diu redemptorem humani generis prædicavit, signa cum ceteris fecit. Sed quia Babyloniæ civis fuerat, Ierusalem cælesti opus suum in angaria persolvit. At contra Ioseph in Ægyptum ductus terreno palatio servivit, curam ministerii in rebus temporalibus gessit, quidquid juste regno transitorio debebatur, exhibuit. Sed quia sanctæ Ierusalem civis extitit, servitium Babyloniæ in sola, ut prædictum est, angaria ministravit. Hujus ergo, bone vir, esse te sequacem credo, quem terrenis actibus implicatum, mansueto spiritu agere, humilitatis arcē per omnia custodire, & singulis quæ

quæ justa sunt tribuere cognosco. Tanta enim de A vestra gloria a multis bona referuntur, ut mihi hæc non libeat audire, sed cernere; ejus tamen, quem videre non licet, bona me pascit opinio. Sanctæ autem ecclesiæ, id est, omnium electorum typum tenens mulier, quæ alabastrum fudit, domum replevit " unguento. Et nos quotiens de bonis aliquid audimus, suavitatis auram quasi per narem trahimus. Et Paulus apostolus cum dicebat, *Christi bonus odor sumus Deo*, patenter " datur intelligi, quia saporem se quidem præsentibus, sed odorem absentibus exhibebat. Nos itaque qui per præsentiæ saporem non possumus, per odorem vestræ absentiæ nutrimur. De hoc etiam valde gaudemus, quod munera quæ trans- B misistis vestris moribus dissimilia non fuerint. Oleum quippe sanctæ Crucis & aloes lignum suscepimus: unum quod tactu benedicat, aliud quod incensum bene redoleat. Decebat igitur ut bonus vir ea transmitteret, quæ iram nobis domini placare potuissent. Alia quoque in cellariis multa misistis; quia sicut & mente & carne subsistimus, necessarium fuit, ut a vobis nunc in utroque contineri debemus. De quibus transmissis cur dulcissima mens vestra valde se erubescere fatetur, atque eidem verecundiæ scutum caritatis opponere? Sed in his ego verbis omnimodo gaudeo, quia in tali mentis attestatione cognosco, quod nunquam possit aliena tollere, qui & hoc C ipsum erubescit, quod propria largitur: Parva vero appellatis munera vestra, quæ magna sunt: sed credo ut adhuc amplius ex ipsa gloriæ vestræ humilitate proficiant. Et petitis ut hæc bona mente suscipiam. Sed inter ista ad memoriam cujusdam viduæ duo minuta reducite. Si enim illa Deo placuit, quæ bono animo pauca obtulit, cur non hominibus placeat, qui mente humili multa dedit? Præterea benedictionem vobis sancti Petri apostolorum principis, clavem sacratissimi sepulchri ejus, in qua benedictio de catenis illius est inserta, transmisimus, ut quod ejus collum ligavit ad martyrium, hoc vestrum ab omnibus peccatis absolvat.

Luc. 7.
" odore unguenti.
2. Cor. 2.
" dat intelligi.

LIBRI SEPTIMI PARS ALTERA.

Mense Septembri, indictione. II.

"XXXV. "I. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

De exarata messe cujusdam ante missarum solennia dominicorum die, & terminis eradicatis post missarum solennia.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

PRÆDICATOR omnipotentis domini Paulus apostolus dicit: *Seniorē ne increpaveris.* Sed hæc ejus regula tunc in eo servanda est, cum culpa senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda juniorum. Vbi autem senior juvenibus exemplum ad interitum præbet, ibi districta increpatione feriendus est? nam scriptum est: *Laqueus juvenum omnes vos.* Et rursus propheta dicit: *Et puer centum annorum maledictus est.* Tanta autem nequitia ad aures meas de tua senectute pervenit, ut eam, nisi adhuc humanitus pensaremus, fixa jam maledictione feriremus. Dictum quippe mihi est, quod dominico die, priusquam missarum solennia celebrares, ad exarandam messem latoris præsentium perrexisti, & post exarationem ejus missarum solennia celebrasti. Post missarum solennia etiam terminos possessionis illius eradicare minime timuisti. Quod factum quæ pœna debeat insequi omnes A qui audiunt sciunt. Dubii autem de tanta hac perversitate fueramus, sed filius noster Cyriacus abbas a nobis requisitus, dum esset Calaris, ita se cognovisse perhibuit. Et quia adhuc canis tuis parcimus, hortamur ut aliquando resipiscas, miser senex, atque a tanta te levitate morum & operum perversitate compescas. Quanto morti vicinior efficeris, tanto fieri solicitior atque timidior debes. Et quidem pœnæ sententia in te fuerat jaculanda, sed quia simplicitatem tuam cum senectute novimus, interim tacemus. Eos vero, quorum consilio hæc egisti, in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus; ita tamen ut, si quid eis intra duorum mensium spatium humanitus evenerit, benedictione viatici non priventur. Deinceps autem ab eorum consiliis cautus existe, te quoque solicite custodi, ne si eis in malo discipulus fueris, quibus in bono magister esse debuisti, nec simplicitati tuæ ulterius, nec senectuti parcamus.

1. Tim. 5.
Isa. 42.
Isa. 65.

" II. AD EVMDEM. "XXX

De pace facta cum rege Longobardorum, & de messe die dominicorum exarata.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

QVID in Sardinia hostes nostri fuerint operati, priusquam fraternitatis vestræ epistola ad nos perveniret, agnovimus. Et quia hoc futurum dudum metuimus evenisse, quod prævidimus, nobiscum nunc gemimus. Quod si secundum ea, quæ tam vobis, quam excellentissimo filio nostro Gennadio hoc fore nuntiantes scripsimus, solicitudo fuisset adhibita, inimici illuc aut non accederent, aut accedentes periculum quod fecerunt incurrerent: vel nunc ergo ea quæ contigerunt vigilantiam vestram in futuris exacuant. Nam & nos quidquid prodesse possumus facere, domino auxiliante, nequaquam omittimus. Cognoscatis autem abbatem quem ad Agiulphum ante multum jam tempus transmisimus, pacem cum eo, Deo propitio quantum nobis ab excellentissimo exarcho scriptum est, ordinasse. Et ideo quousque pacta de confirmatione pacis ipsius conscribātur, ne forte hostes nostri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere, murorum vigilias & solicitudinem in locis facite omnibus adhiberi. Et confidimus in redemptoris nostri potentia, quia adversariorū nobis incursus vel insidiæ denuo non nocebunt. Hoc vero quod scribitis, multos contra vos nobis querelas deponere, verum est: sed inter diversas non nos sic res alia contristavit, quomodo id quod nobis dilectissimus filius noster Cyriacus abbas retulit: quia die dominico ante missas messem de agro quem Donatus possidebat feceris exarari. Quod ne parum esset, expleto sacrificio, per temetipsum illuc accedens terminos effodisse. Ob quam rem hortor, ut officium quod geris solicita mente consideres, & quidquid gravare potest aut opinionem tuam aut animam omnino refugias, & te committere illud nullius suasione consentias. Nam non terrenarum rerum curam, sed animarum te ducatum suscepisse cognosce. Ibi ergo cor figere, ibi solicitudinem, ibi totum debes studium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, ut dum venienti domino multiplicata quæ tradidit talenta reddideris, retributionis ab eo fructum consequi, & inter fideles famulos in æterna merearis gloria exaltari.

Hoc autem quod objurgo vel increpo, non ex asperitate, sed ex fraterna scito dilectione descendere: quia sacerdotem te apud omnipotentem Deum non nomine, quod solum ad pœnam est, sed etiam meritis, quod ad mercedem respicit, inveniri desidero. Nam dum unum in redemptoris nostri corpore membrum sumus, sicut in culpa tua dilaceror, ita quoque & in bona actione lætificor. Illud præterea quod vultis, ut personam a nostro latere deputemus, cui causas vestras insinuare nobis referendas subtiliter debeatis, dilectissimo filio Petro & Theodoro consiliario quæcumque vultis scribite, ut per eos nobis insinuata, quidquid de his ratio suaserit domino valeat revelante disponi. B De fratre autem & coepiscopo nostro Mariniano, dum pax cum prædicto Agilpho perfecte fuerit confirmata, erit cognitio, & fiet quidquid rationis ordo dictaverit.

xvii. " III. AD MARCELLINUM PROCONSULEM.

Redarguit de favore Maximo prævaricatori præstito.

Gregorius Marcellino proconsuli Dalmatiæ.

EPISTOLAM magnitudinis vestræ suscepimus, in qua vos nostram incurrisse ingratitudinem indicastis, atque ob hoc per directam satisfactionem habere nostram velle vos gratiam. Et quidem tanta ad nos de vestra magnitudine pervenerunt, quanta a fideli viro minime committi debuerant. Vos enim tanti mali de causa Maximi omnes astruunt auctores existere, per quos spoliatio illius ecclesiæ, vel tantarum animarum perditio, atque inauditæ præsumptionis audacia sumpsit initium. Et quidem quod nostram vos velle gratiam habere petitis, convenit ut redemptori nostro pro his talibus satisfacere tota intentione mentis, ut dignum est, cum lacrymis debeatis: quia si illi satisfactum non fuerit, quid nostra relaxatio vel gratia poterit certe conferre? Dum tamen adhuc in præsumptorum ruinis vel errantium defensionibus inesse vos cervimus, qualis vel Deo vel hominibus vestra sit satisfactio non videmus. Tunc enim Deo & hominibus se satisfacere magnitudo vestra patenter evidenterque cognoscat, & devia ad rectitudinem, & præsumptiva ad humilitatis normam reducat. Quod si factum fuerit, per hoc vos & Dei percepturos & hominum gratiam cognoscatis.

viii. "IV. AD ANDREAM SCHOLASTICUM.

Castorium chartularium commendat.

Gregorius Andreæ scholastico.

QUALITER de gloriæ vestræ debeamus sinceritate præsumere, cognitæ devotionis qualitas, quam beato Petro apostolorum principi olim exhibuistis, ostendit. Cujus licet causis mente vos adesse promptissima confidamus, non tamen ab re est, si ea quæ sponte egistis, nostra ex abundanti epistola deposcamus. Atque ideo salutantes paternæ caritatis affectu petimus, ut quia latorem præsentium Castorium chartularium nostrum pro necessariis illic causis direximus, vestra eum ope in omnibus adjuvetis, atque illi bonitatis vestræ consilio quocumque necesse fuerit concurratis; quatenus fultus Christianitatis vestræ solatio, ad explenda quæ sibi injuncta

A sunt solers & idoneus possit inveniri. Sic etenim & vos quæ vestra sunt facitis, & nos pro vobis enixius orare compellitis. Omnipotens Deus gratiæ suæ vos tuitione præmuniat, & ita actus vestros in suo sicut desideratis propitius timore disponat, ut & a malis omnibus hic exuat, & ad gaudia vos æterna perducat.

" V. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM. ' xxxix.

Scribit ut excessum Petri neophyti contra Iudæos emendet diligenter, & synagogam a Iudæis vi ablatam restitui jubeat.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

IUDÆI de civitate vestra huc venientes questi nobis sunt, quod synagogam eorum, quæ Calaris sita est, Petrus, qui ex eorum superstitione ad Christianæ fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est dominico, in ipsa festivitate paschali, cum gravi scandalo sine vestra occupaverit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei dominique nostri, & venerandam crucem, & birrum album, quo de fonte resurgens indutus fuerat, posuisset. De qua re & filiorum nostrorum Eupateri gloriosi magistri militum, atque magnifici piri domino præsidis, aliorumque nobilium civitatis C vestræ ad nos hæc eadem scripta attestantia cucurrerunt. Qui etiam adjecerunt a vobis hoc prædictum Petrum ne hoc auderet fuisse prohibitum. Quod cognoscentes, omnino laudavimus: quia sicut revera bonum decuit sacerdotem, nihil fieri unde justa esset reprehensio voluistis. Sed quia per hoc quod minime vos in his quæ prave acta sunt miscuistis, displicere vobis quod factum est demonstrastis, considerantes hac de re vestræ voluntatis intentum, ac magis judicium, his hortamur affatibus, ut sublata exinde cum ea qua dignum est veneratione imagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum est reformare: quia sicut legalis diffinitio Iudæos novas non patitur erigere synagogas, ita D quoque eos sine inquietudine veteres habere permittit. Ne ergo supradictus Petrus, vel alii qui ei in hac indisciplinationis pravitate præbuere solatium, " sine consensu hoc zelo fidei se fecisse respondeant, ut per hoc quasi eis necessitas fieret convertendi, admonendi sunt, atque scire debent, quia hac circa eos temperantia magis utendum est, ut trahatur ab eis velle non reniti, non ut adducantur inviti, quia scriptum est: *Voluntarie sacrificabo tibi*: id est, ex voluntate mea confitebor tibi. Sanctitas ergo vestra gratiam inter civitatis suæ habitatores, adhibitis sibi filiis suis, quibus una vobis hæc displicent, sacerdotali adhortatione, sicut eam decet, studeat facere: quia in hoc maxime tempore quando de hoste formido est, divisum habere populum non E debetis. Quia vero non minorem de vobis quam de nobis solicitudinem gerimus, hoc quoque pariter indicandum curavimus, quod finita hac pace Agilulphus Longobardorum rex pacem non faciet. Unde necesse est ut fraternitas vestra dum licet, civitatem suam vel alia loca fortius muniri provideat, atque immineat ut abundanter in eis condita procurentur, quatenus dum hostis illuc Deo sibi irato accesserit, non inveniat quod lædat, sed confusus abscedat. Sed & nos pro vobis quantum possumus cogitamus, & iis quorum

" sive consensum.

Psal. 53.

quorum intereſt, ut ſe ad obſiſtendum Deo adjutore præparare debeant, imminemus: quia ſicut vos noſtras tribulationes veſtras attenditis, ita quoque nos veſtras afflictiones noſtras ſimiliter reputamus.

*XL. ***VI. AD EVSEBIVM ARCHIEPISCOPVM THESSALONICENSEM.**

De pacis laudibus. Et de Luca & Petro hæreticis, qui concilium Calchedonenſe rejiciebant.

Gregorius Euſebio archiepiſcopo Theſſalonicenſi.

SI quam magna ſit, frater cariſſime, pacis virtus attendimus, quo a nobis ſtudio ſit colenda agnoſcimus. B Hanc quippe dominus & redemptor noſter in magno munere diſcipulis ſuis relinquere ac dare dignatus eſt, ut eos qui firmitate ei fidei cohærebant, per hanc ſibi pia faceret participatione conſortes. Scriptum namque eſt: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* (Matth. 5.) Quiſquis ergo patris heres eſſe deſiderat, filius exiſtere, hanc cuſtodiendo non renuat. Nam qui locum præbet diſcordiæ, ipſe profecto tanti ſe muneris exortem eſſe conſtituit. Cum igitur fidei tuæ ſinceritas catholica nobis, ut oportuit, Deo propitio ſit rectitudine declarata; magna nimis admiratione ſuſpendimur, ut eos quos bene credere, & recte ſentire cognoſcis, C fruſtra quorumdam ſcandalizari vitio patiaris, ut aliorum culpa fraternitatis tuæ fuſcetur opinio. Nam quomodo ſine erroris ſuſpicione ſit qui patientiam præſtat erranti? Aut quam de ſe æſtimationem præbeat, ſi ea quæ fervor fidei poſtulat, aperta purgari ſatisfactione non prævidet? Fertur ſiquidem Lucam presbyterum tuum & Petrum Calchedonenſem ſynodum nolle ſuſcipere, atque ex hoc filiorum tuorum orthodoxorũ corda non levi ſcandalo perturbari. Quorũ quia zelus non ſolum laudandus, verum etiam omnino fovendus eſt, D hortamur te ut cum omni vivacitate ac ſolicitudine fraternitatis hoc veſtræ rimari cura non deſinat. Et ſi in hac eos ſontes pravitate repererit; ſcandalum de filiorum ſuorum mentibus habita eorum ſatisfactione removeat, atque inter omnes hæreſes ſpecialiter Severum ac Neſtorium anathematizent, ut quibus ſiniſtra de eis ſuſpicio genuit diſceſſionem, amor fidei removeat, gignatque purificatio caritatem. Et ſalubriter unus concordiæ nectat affectus, quos catholicæ ſincera & una tenet confeſſio veritatis. Nec ſatisfactio dubitantibus æſtimetur indigna, quia dominica voce præcipitur: *Ne contemnatis unum ex his minimis.* (Matth. 18.) Qui ergo non deſpici a præcipiente deſiderat, præceptoris verba non renuat: quia & is quem vas electionis redemptor ſibi noſter teſtatus eſt eſſe, E ſervare nos unitatem ſpiritus in vinculo pacis admonuit. (Ephes. 4.) Vnde quiſquis hoc ſe teneri ſalutis vinculo non recuſat, quæ ſunt pacis ſtudeat, & locum hoſti non præbeat, ut facta fortius valeat unitate calcari, qui in fratrum ſæva poterat diviſione graſſari. Si vero, quod non optamus, erroris hujus deprehenduntur jaculo vulnerati, eccleſiaſticæ adhortationis eſt eis adhibenda curatio, ut aut inter oves dominicas, ſi ſanati fuerint, permaneant, aut ab unitate eccleſiaſtici corporis excidantur; quatenus & magnum ex damno modico lucrum fiat, & totum faciat liberum pars amiſſa. Nam & providi ſolicitudo paſtoris ovem languidam quæ curationem non recipit, ne alias languoris ſui labe contaminet, a ſanarum con-

A ſortio non differt ejicere, ſciens ceterarum ſe ſanitatem non aliter niſi hujus poſſe ejectione ſervare. Proinde iterum fraterna caritate commoneo, ut ſumma hoc vigilantia perſcrutari, & ſummo quæ ſcripſimus ſervare ſtudio debeatis, ne rectam fidem quam geritis, dubiam aliorum conſortio faciatis. Nam qui non corrigit reſecanda, committit. Itaque magna vobis ſolicitudine, magna omnino proviſione penſandum eſt, ut nec aliis eorum perſona ſcandalum, nec vobis opinio ſit nociva, quatenus tanto fraternitati veſtræ de commiſſis ovibus paſtoris lucra proficiant, quanto vos ad earum cuſtodiam & ſincera dilectio & credita fecerit cura ſolicitos.

***VII. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.** *XLI.

De Graviniæ abbatiſſæ ſacramento.

Gregorius Ianuario epiſcopo Calaritano.

QVIA ingredientibus monaſterium convertendi gratia ulterius nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum ejuſdem monaſterii juris fiant, aperta legis definitione decretum eſt. (Grat. 19. 3.c. Quia ingredientibus.) Quod cum pene omnibus notum ſit, in magnam nos Graviniæ abbatiſſæ monaſterii ſanctorum Gravini atque Luxorii inſinuatio admirationem perduxit. Quæ Siricam monaſterii ſui abbatiſſam, poſtquam regendi ſuſcepit officium, condito teſtamento legata quibuſdam aſſeruit reliquiſſe. Et dum de ſanctitatis veſtræ ſolicitudine quæreremus, cur res monaſterio competentes ab aliis pertulerit detineri, communis filius Epiphanius archipresbyter veſter præſens inventus reſpondit, præmemoratam abbatiſſam uſque ad diem obitus indui ſe monachica veſte noluiſſe, ſed in veſtibus quibus loci illius utuntur presbyteræ permanſiſſe. Ad hæc replicabat prædicta Gravinia hoc pene ex conſuetudine licuiſſe, adeo ut abbatiſſam quæ ante ſupraſcriptam Siricam fuerat, talibus uſam fuiſſe veſtibus allegaret. Cum ergo de qualitate veſtium nec nos mediocriter cœpiſſemus ambigere, neceſſarium viſum eſt nobis, tam cum conſiliariis noſtris, quam cum aliis hujus civitatis doctis viris, quid eſſet agendum de lege tractare. Qui tractantes reſponderunt: Poſtquam ſolenni more abbatiſſa ab epiſcopo ordinata eſt, & in monaſterii regimine per annos plurimos uſque ad vitæ ſuæ tranſitum præfuit; veſtis qualitatem ad culpam forte epiſcopi reſpicere, qui eam ſic eſſe permiſerit, non tamen potuiſſe monaſterio præjudicium irrogare, ſed res ipſius eidem loco, ex eo quo illuc ingreſſa & abbatiſſa conſtituta eſt, manifeſto jure competere. Et ideo quia ex dimiſſis illicite rebus xenodochium poſſeſſionem aſſerit indebite retinere; his vos hortamur affatibus, ut quia & monaſterium & xenodochium ipſum in veſtra eſt civitate poſitum, omni cura ac ſtudio providere debeatis, quatenus ſi poſſeſſio ipſa ex nullo præcedenti contractu, ſed ex memoratæ Siricæ legato deſcendit, antedicto monaſterio poſtpoſito ſtrepitu vel excuſatione reddatur. Si vero ex alio forte dicitur obveniſſe contractu, aut fraternitas veſtra, inter partes cognita veritate, quod legalis ſuaſerit ordo definiat, aut mutuo ſibi conſenſu arbitros eligant, qui earum valeant allegationes diſcindere. A quibus quidquid fuerit ſtatutum, ita vera proviſione ſervetur, ut nullum inter venerabilia loca jurgium remaneat, quæ magnopere alterna pacis ſunt fovenda concordia. Alia igitur

igitur omnia quæ ex testamento prænominatæ A Siricæ detinentur, quippe quod nullum esse legali sanctione permittitur, necesse est ut juri monasterii fraternitatis vestræ solicitudine sacerdotali per omnia studio reparentur: quia imperiali constitutione aperte sancitum est, ut ea quæ contra leges fiunt, non solum inutilia, sed etiam pro infectis habenda sint.

LII. "VIII. AD INNOCENTIUM, MARINIANUM, &c.

De tempore paschæ requirendo a metropolitano, & de licentia abeundi a provincia ab eodem postulanda.

Gregorius Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathoni & Victori Sardiniæ episcopis. B

COGNOVIMUS quod mos vestræ sit insulæ post paschalem festivitatem, vobis euntibus, aut directis responsalibus vestris ad metropolitanum vestrum, utrum sciatis, an minime, ipse vobis de venturo pascha scripta debeat denuntiatione mandare. Et quantum dicitur quidam vestrum hoc facere secundum consuetudinem postponentes, aliorum quoque ad non obediendum corda pervertunt. Additur etiam quod ex vobis aliqui pro ecclesiæ suæ emergentibus causis transmarina petentes, sine prædicti metropolitani sui cognitione, vel epistolis, sicut canonum ordo constituit, audeant ambulare. Hortamur ergo fraternitatem vestram, ut antiquam ecclesiarum vestrarum consuetudinem exequentes, tam de suscipienda paschali denuntiatione, quam etiam si quemdam vestrum pro causis propriis ubicumque compulerit ambulare necessitas, ab eodem metropolitano vestro secundum indictam vobis regulam petere licentiam debeatis, nec eum postponere in aliquo præsumatis; excepto si, quod non optamus, contra eumdem metropolitanum vestrum habere vos aliquid causæ contingat, ut ob hoc sedis apostolicæ judicium requiratis. Nam iis qui petere festinant licentiam, quod scitis, per canones etiam antiquorum patrum institutione habere permissum est.

.III. "IX. AD GALLINICUM EXARCHUM D ITALIÆ.

De schismaticis, & de perverso consilio Iustini.

Basilio — *Gregorius* * *Gallinico exarcho Italiæ.*

INTER hæc quod mihi de Sclavis victorias nuntiastis, magna me lætitia relevatum esse cognoscite, quod latores præsentium de" Capritana insula, unitati sanctæ ecclesiæ conjungi festinantes, ad beatum Petrum apostolorum principem ab excellentia vestra transmissi sunt. In hoc enim contra hostes vestros amplius prævaletis, si eos quos Dei esse hostes agnoscitis sub jugo veri domini revocatis; tantoque vestras causas apud homines fortiter agitis, quanto Dei causas E in hominibus sincera ac devota mente feceritis. Quod autem exemplar jussionis quæ ad vos pro schismaticorum defensione transmissa est mihi ostendi voluistis, pensare solicite dulcissima mihi vestra excellentia debuit; quia quamvis jussio ipsa subrepta est, non tamen in ea vobis præceptum est, ut venientes ad unitatem ecclesiæ repellatis, sed ut venire nolentes hoc incerto tempore minime compellatis. Vnde necesse est ut hæc ipsa piissimis imperatoribus nostris suggerere festine debeatis; quatenus cognoscant quod eorum temporibus schismatici cum omnipotentis Dei solatio & labore nostro sua sponte reverti festinant. Quæ autem de insulæ Capritanæ ordinatione decreverim, per reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Marinianum vestra excellentia agnoscet. Illud vero cognoscite, quia me non modice contristavit, quod major domus vestræ, qui petitionem episcopi volentis reverti suscepit, eam se perdidisse professus est, & postmodum ab adversariis ecclesiæ tenebatur. Quod ego non negligentia, sed venalitate ejus factum arbitror. Vnde miror quia in eo culpam hanc minime vestra excellentia vindicavit. Sed tamen quia hoc miratus sum, memetipsum citius reprehendi. Nam ubi domnus Iustinus consilium præbet, qui pacem cum catholica ecclesia non habet, ibi non possunt hæretici adduci. Præterea sancti Petri apostolorum principis natalitium diem in Romana civitate vos facere velle perhibetis. Et oramus omnipotentem dominum ut sua vos misericordia protegat, & vota vestra implere concedat. Sed prædictus vir eloquentissimus peto ut simul veniat: qui si non venerit, a vestris obsequiis recedat. Vel certe si vestra excellentia fortasse emergentibus causis venire nequiverit, ipse aut sanctæ ecclesiæ unitati communicet, aut peto ut vestrorum consiliorum particeps non sit: bonum enim virum audio, si pessimi non esset erroris. De causa vero Maximi, quia importunitatem dulcedinis C vestræ jam ferre non possumus, quid decrevimus, Castorio notario suggerente, cognoscetis.

"X. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ. "XLIV.

De episcopis Istriæ, scilicet Novano & Caprulensi.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

LATORES ad nos præsentium viri clarissimi vicedominus atque defensor venerunt, asserentes quod in castello quod Novas dicitur, episcopus quidam, Ioannes nomine, de Pannoniis veniens fuerit constitutus; cui castello eorum insula, quæ Capritana dicitur, erat quasi per diœcesim conjuncta. Adjungunt autem quod eodem episcopo violenter ab Istrico episcopo expulso, alius illic fuerit ordinatus. De quo tamen hoc placuisse referunt, ut non in prædicto castro, sed in sua insula habitare debuisset. Qui cum illic cum eis degeret, in errore se schismatis detinere noluit, atque cum omni plebe sua excellentissimo filio nostro Callinico exarcho petitionem dedit, ut catholicæ ecclesiæ cum omnibus qui cum ipso erant, sicut prædiximus, uniri debuisset. Qui, ut aiunt, a schismaticis persuasus post semetipsum rediit, & nunc omnis ille populus qui in prædicta insula consistit, sacerdotis protectione privatus est; quia dum sanctæ ecclesiæ uniri desiderat, illum jam recipere non potest qui ad schismaticorum errorem reversus est, & petunt sibi ordinari alium debere. Sed nos, quia cuncta necesse est districte ac subtiliter perscrutari, hoc ordinandum esse prævidimus, ut fraternitas tua ad episcopum mittat, eumque reverti ad ecclesiæ catholicæ unitatem & ad propriam plebem admoneat. Qui si jam monitus redire contempserit, grex Dei decipi non debet in errore pastoris. Et idcirco sanctitas tua illic episcopum ordinet, eamdemque

eamdemque insulam in sua diœcesi habeat, A quousque ad fidem catholicam Istrici episcopi revertantur: ut & unicuique ecclesiæ suæ diœceseos jura serventur, & destituto a pastore populo non desit protectio & cura regiminis. In his tamen omnibus fraternitatem tuam decet solicite vigilare, ut plebs eadem quæ ad ecclesiam venit studiosius admoneatur, quatenus constanter in sua reversione fixa sit, ne vagis cogitationibus in erroris iterum foveam relabatur. Excellentissimum vero exarchum petere studeat, ut hæc ipsa suis suggestionibus piissimis imperatorum auribus innotescat: quia quamvis jussio quæ ad eum delata est subrepta esse videatur, non tamen in ea jussione ei præceptum est, ut volentes ad ecclesiam redire non permittat, sed ut invitos hoc interim tempore minime compellat. Hujus ergo causæ ordinationem in suam curam prædictus filius noster suscipiat; quatenus suis responsis agat, ut quidquid ordinaverit dubium non fiat. Quod tamen & nos communi filio Anatolio scripsimus, ut hæc piissimis principibus subtiliter innotescat. Excellentissimi filii mei domni Callinici exarchi assidue & importune pro persona Maximi scripta suscepi. Cujus importunitate victus, nihil habui quod amplius facere debuissem, nisi ejusdem Maximini causam tuæ fraternitati committerem. Si igitur ad fraternitatem vestram venerit idem Maximus, deducatur & Honoratus ejus ecclesiæ archidiaconus, ut cognoscat sanctitas tua si recte ordinatus est, si in simoniacam hæresim lapsus non est, si ei de criminibus corporalibus nihil obviavit, si se non cognovit excommunicatum quando missas facere præsumpsit, & quidquid sub timore Dei tibi visum fuerit decerne, ut nos dispositioni tuæ consensum Deo auctore præbeamus. Si autem tuam fraternitatem suspectam prædictus filius noster habuerit, etiam reverendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis episcopus Ravennam veniat, tecum resideat, & de eadem causa pariter decernite, & quod utrisque vobis placuerit, mihi placiturum esse certum tenete. Sicut enim obstinati esse humilibus non debemus, ita districti existere superbis debemus. Vestra ergo fraternitas sicut in scripturæ sacræ paginis didicit, quidquid justum perpenderit, in ejus negotio decernat.

XLV.

XI. AD IOANNEM SVRRENTINVM, AGNELLVM, &c.

De reliquiis concedendis Gregorio expræfecto.

Gregorius Ioanni episcopo Surrentino, Agnello episcopo Tarracinensi, Felici episcopo Portuensi, Fortunato episcopo Neapolis, Primerio episcopo Nuceriæ, Glorioso episcopo Ostiensi, Alvino episcopo Formiæ.

GLORIOSVS filius noster Gregorius expræfectus sanctuaria beatorum martyrum in diœcesis vestræ locis quiescentium sibi postulat debere concedi, in quorum honorem basilicam propriis sumptibus ædificari desiderat. Et ideo, fratres carissimi, præfati viri desideriis ex nostra vos præceptione convenit obedire, ut devotionis suæ in consecratione quam postulat potiatur effectu.

Mense Novembri, indictione secunda.

XII. AD CHRYSANTHVM EPISCOPVM SPOLETANVM. XLVI.

De reliquiis collocandis in ecclesia sanctę Marię.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

PAVLVS ecclesiæ Reatinæ diaconus petitoria nobis insinuatione poposcit, ut ad fontes in basilica beatæ Mariæ semper virginis genitricis Dei & domini nostri Iesu Christi, quæ est intra civitatem Reatinam posita, reliquiæ beatorum martyrum Hermetis & Hyacinthi & Maximi debeant collocari. Et ideo, frater carissime, si in eodem loco nullum corpus constat humatum, B sanctuaria prædictorum martyrum cum reverentia sine ambiguitate suscepta diligenter consecrabis.

XIII. AD SEVERVM EPISCOPVM ANCONITANVM. XLVII.

De argento ecclesiæ apud Serenum diaconum deposito requirendo.

Gregorius Severo episcopo Anconitano.

VIR reverendissimus Passivus frater & coepiscopus noster ad nos veniens indicavit, argentum ecclesiæ suæ a decessore suo Fabio apud Serenum diaconum tuum pro temporis C qualitate esse depositum. Cujus parte aliqua restituta, partem apud eum asserit rejacere, & restituere eam quadam excusatione differre. Proinde his fraternitatem tuam hortamur affatibus, ut eum admonere studeat, quatenus quæ accepit, sine contentione restituat. Aut si forte ab ejus restitutione aliqua se excusari ratione confidit, necesse est ut inter eum & actores Firmanæ ecclesiæ una cum Armenio fratre & coepiscopo nostro cognoscere debeatis, & subtiliter veritate discussa ita huic causæ finem imponere, ut nec antedictus diaconus pati præjudicium, nec præfata injuste damnum videatur ecclesia sustinere.

XIV. AD DEMETRIANVM ET VALERIANVM. XLVIII.

D

De pecunia expensa ab ecclesia pro eorum redemptione.

Gregorius Demetriano & Valeriano clericis Firmanis.

ET sacrorum canonum statuta, & legalis permittit auctoritas licite res ecclesiasticas in redemptionem captivorum impendi. Et ideo quia edocti a vobis sumus, ante annos fere decem & octo, virum reverendissimum quemdam Fabium episcopum ecclesiæ Firmanæ pro redE emptione vestra, ac patris vestri Passivi fratris & coepiscopi nostri, tunc vero clerici, nec non matris vestræ, libras undecim argenti de eadem ecclesia hostibus impendisse, atque vos ex hoc quamdam habere formidinem, ne hoc quod datum est, a vobis quolibet tempore repetatur; hujus præcepti auctoritate suspicionem vestram prævidimus auferendam, constituentes nullam vos exinde heredesque vestros quolibet tempore repetitionis molestiam sustinere, nec a quoquam vobis aliquam objici quæstionem; quia ratio æquitatis exposcit, ut quod studio pietatis impensum est, ad redemptorum onus vel afflictionem non debeat pertinere.

Grat. 12. 2. c. 15. P. 3. c.

XV.

"XV. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Quod consecret ecclesiam sancti Petri apostoli, & sancti Michaelis archangeli.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

THEODOSIUS abbas monasterii sancti Martini petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in domo quondam Martini, ex ejus voluntate decessorem suum Andream abbatem monasterium, in quo monachi habitare debeant, construxisse. Et quia id in honorem beati Petri apostolorum principis & sancti archangeli Michaelis postulat dedicari, dilectionem tuam præsentibus apicibus duximus adhortandam, quatenus ad prædictum locum, cum postulaverit, ingravanter accedas, venerandæ solennia dedicationis impendens. Et quotiens necesse fuerit, a presbyteris ecclesiæ tuæ in loco sancto deservientibus celebrentur sacrificia veneranda missarum, ita ut in eodem monasterio nec fraternitas tua, nec presbyteri, præter diligentiam disciplinæ, aliquid molestiarum inferant, aut si quid illic pro diversorum devotione commoditatis accesserit, sibi existiment vendicari, cum monachis in eodem loco deservientibus debeat proficere quidquid a fidelibus offerri contigerit.

"XVI. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De monasterio in Sicilia construendo.

Gregorius Romano defensori.

FILIUS noster Theodosius abbas monasterii a Liberio quondam patricio in Campaniæ parte constructi, nobis noscitur intimasse, Rusticam quondam illustrem feminam ante nos fere viginti & uno annis condito testamento Felicem jugalem suum heredem instituisse, eique de construendo illic in Sicilia monasterio hac conditione interposita delegasse, ut si intra anni spatium omnia libertis dimissa legata non solveret, vel prædictum monasterium ita ut voluit minime ordinaret, tunc sancta Romana ecclesia portionem quam in fundo Cumas habere visa est sibi deberet sine dubio vendicare, & ipsa ad persolvenda eadem legata, vel constructionem ipsius monasterii solatia commodare. Unde quia, quantum dicitur, dimissa res hactenus minime ipsi monasterio est completa, atque ab ejus nuncusq; heredibus possessionis pars aliqua detinetur; cum omni subtilitate experientia tua causam exquirat atque discutiat. Et primum quidem si in conditione testamenti heres incidit, per quod nostra habeat causas ecclesia, investigare te volumus atque evidenter addiscere, & utilitatem pauperum, sicut rei ordo poposcerit, exequi: & tunc pro ordinatione cellæ illius, vel redintegratione dimissæ rei instanter esse solicitum; quatenus pia testatricis voluntas in utroque valeat adimpleri, & detentores injusti culpam retentionis indebitæ ex justa amissione cognoscant. Cum omni ergo vivacitate causam hanc & exquirere, & ad effectum te volumus, domino auxiliante, perducere, ut piæ ordinantis devotio tandem sortiatur effectum. Sed & monasterio ipsi in omnibus, salva justitia, solatiari te volumus, ut laicæ personæ quasi ex conditoris nomine, quæ juvaminis debuerunt ferre solatium, lędendi non habeant, sicut asseritur, facultatem.

"XVII. AD EUMDEM. " LI.

Patrimonium ecclesiæ in Sicilia commendat.

Gregorius Romano defensori.

PROPOSITI nostri cura nos admonet ecclesiasticas utilitates strenuis agendas mandare personis. Et ideo, quia te Romanum defensorem fidelem solicitumque probavimus extitisse, patrimonium sanctæ Romanæ, cui Deo miserante deservimus ecclesiæ, in partibus Syracusanis, Catanensibus, Agrigentinis, vel Milensibus constitutum, a præsenti secunda indictione gubernationi tuæ prævidimus committendum. Unde necesse est te illuc indifferenter accedere, ut divini consideratione judicii, nostræ quoque admonitionis memoria te efficaciter ac fideliter studeas exhibere, ut nullius neglectus vel fraudis, quod absit, inveniaris sustinere periculum. Magis autem id agas, quatenus de fide & industria tua divinæ possis gratiæ commendari. Ad familiam vero ejusdem patrimonii secundum morem præcepta direximus, ut nihil sit quod te ad peragenda ea, quæ tibi injuncta sunt, in aliquo valeat impedire.

"XVIII. AD COLONOS PATRIMONII SYRACUSANI. " LII.

Ut obediant Romano defensori.

Gregorius colonis patrimonii Syracusani.

COGNOSCATIS volo, quia ad solicitudinem vos defensoris nostri dispositio nostra pertinere constituit. Et ideo præcipimus, ut ea quæ vobis peragenda pro utilitatibus ecclesiasticis præviderit, & injunxerit, sine aliqua debeatis difficultate obedire. Cui talem dedimus potestatem, ut eos qui inobedientes, vel attentaverint contumaces existere, districta ultione corripiat. Pariterque illi demandavimus, ut mancipia quæ foris latitant, vel a quoquam aliqui fines invasi sunt, solicitudinis suæ instantia jure ecclesiastico revocare non differat. Noveritis etenim cum periculo suo fuisse commonitum, ut nullam aliquando violentiam rebus alienis, vel raptum qualibet excusatione facere præsumat.

"XIX. AD PETRUM SICILIENSEM." LIII.

Quod Romano patrimonium ecclesiæ commendasset.

Gregorius Petro Siciliensi.

SCIENTES devotionis affectum paternis commendationibus ampliari, necesse est ut ea quæ agere vos sponte confidimus, gloriæ vestræ in his favorem nostris augere epistolis festinemus. Indicamus itaque Romano defensori latori præsentium, patrimonium ecclesiæ nostræ, quod in Syracusanis, Catanensibus & vicinis locis noscitur esse constitutum, Dei protegente gratia credidisse. Et propterea salutantes paterno affectu petimus, ut vestra eum fovere providentia debeatis, atque ei in omnibus vestrum, sicut de vobis confidimus, auxilium commodetis; ut dum in gloriæ vestræ solatio, vel favore subsidium consolationis habuerit, & vos qualem circa nos caritatem geritis manifestius ostendatis, & eos voluntati vestræ respondere, dum necesse fuerit, per omnia festinemus.

" LIV. *XX. AD LIBERTINVM EXPRÆFECTVM. A

De patrimonio in Sicilia Romano commendato.

Gregorius Libertino expræfecto.

GLORIÆ vestræ & experta & cognita nos devotio provocat epistolari vos alloquio causis ecclesiasticis exhibere adjutores. Et ideo quia Romano defensori præsentium portitori curam patrimonii ecclesiæ nostræ, quod in Syracusano atque Catanensi territorio situm est, Deo auctore commisimus, salutantes gloriam vestram petimus, ut concurrere illi, ac ferre solatium in omnibus debeatis. Et ne forsan de novitate minus aliqua B quæ sunt utilia comprehendat, vestris eum subtiliter consiliis informate, atque ad agenda hæc vestram illi, sicut consuevistis, operam adhibete; quatenus dum vobis opitulantibus utiliter quæ ei injuncta sunt peregerit, & vos de bono vestro mercedem recipere valeatis, & nos pro gloriæ vestræ vita omnipotentis Dei misericordiam exorare enixius invitemur. De capitulo autem de quo mihi lator præsentium est locutus, vel reverendissimus frater noster Ioannes episcopus scripsit, interim vel tentari vel agi nil potuit: quia persona apud quam agi poterat, necdum est in potestate aliqua confirmata.

" LV. "XXI. AD LIBERTINVM CIRIDANVM. C

Romanum defensorem commendat.

Gregorius Libertino Cyridano.

GLORIÆ vestræ bonitas, nuntio veraci diffusa, tantam nobis de se certitudinem præbet, ut in nullo de ea diffidere, sed magis sicut revera sapienti filio ecclesiæ nostræ debeamus specialiter causam commendare. Et ideo Romanum defensorem nostrum præsentium portitorem, ad gubernationem patrimonii ecclesiæ nostræ in Catanensibus ac Syracusanis partibus constituti, Deo protegente transmisimus. Salutantes igitur paterna dilectione gloriam vestram, petimus ut in cunctis D affectum vestræ caritatis inveniat, & favoris vestri solatiis quocumque necesse fuerit potiatur: ut vobis præsentibus nos absentes esse non sentiat; quatenus cum injuncta sibi salubriter vestra ope expleverit, & nos vobis gratiarum possimus existere debitores, & beatus Petrus apostolorum princeps, in cujus causis vos impenditis, hic vobis & in futuro compenset.

" LVI. "XXII. AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

De querimonia Leontii contra Leonem episcopum.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FILIVS noster gloriosus vir Leontius exconsul de fratre & coepiscopo nostro Leone graviter est questus, nosque ejus querela omnimodo turbavit: quia ita præcipitanter & leviter ab episcopo agi non debuit. Quam causam subtiliter exequendam venienti Romano defensori commisimus. De vestra autem fraternitate is qui ab eo directus est " Archelai quæritur, quod " Marchilai viri clarissimi medici defensione fratris & coepiscopi nostri Domitiani metropolitæ utilitas gravetur. Et quidem tueri juste filios suos, vel, sicut est forte, sanctæ ecclesiæ negotia fraternitas vestra debet, & nullam occasionem dare adversariis maledicti gratia. Quod tamen vos per omnia custodire etiam ista loquendo non ambigo: eidem tamen Romano venienti etiam de hac causa injunximus, ut vobiscum debeat quæ sunt recta disponere.

" XXIII: AD ROMANVM DEFENSOREM. " LVII

De Stephania & Calixeno filio ejus.

Gregorius Romano defensori.

QVAMQVAM ea quæ ad ecclesiæ jura perveniunt alienari legis ratio non permittat, temperanda tamen interdum est censura districtionis, ubi misericordiæ respectus invitat: maxime quando tanta est quantitas, quæ nec dantem onerat, & accipientis pauperiem juxta aliquid consolatur. Et ideo quia Stephania præsentium latrix cum Calixeno filio suo parvulo, quem de Petro quondam viro suo se suscepisse & nimia asserit pauperie laborasse, huc veniens assidua obsecratione & lacrymis a nobis exegit, ut domum possessionis in civitate Catanensium, quam Ammonia quondam socrus ejus ecclesiæ nostræ titulo donationis obtulerat, eidem Calixeno restitui faceremus, memoratam Ammoniam asserens alienandi eam non habere licentiam, sed antefati Calixeni filii sui per omnia juris esse. Cui rei dilectissimus filius noster Cyprianus diaconus, qui causam cognitam habuit, contradictor extitit, inquiens quod prædictæ mulieris querimonia non haberet justitiam, nec posset rationabiliter ad filii sui nomen domum ipsam vendicare sive repetere. Sed ne suprascriptæ mulieris lacrymas inanes relinquere, & plus sequi rigoris viam quam causas videamur pietatis complecti, hac tibi præceptione mandamus, ut memoratam domum sæpefato Calixeno, simul & donationem ab Ammonia factam de domo ipsa, quæ illic in Sicilia esse noscitur, reddere debeas: quia, sicut diximus, melius est in dubiis, non districtionem exequi, sed ad benignas potius partes inflecti, præsertim dum ex parvæ rei cessione nec ecclesia gravatur, & orphano atque pauperi misericorditer subvenitur.

"XXIV. AD EVMDEM. " LVIII

Laicis non temere tuitionem ecclesiasticam impendendam.

Gregorius Romano defensori.

PERVENIT ad nos quia quidam homines, minorem omnimodo discretionem tenentes, in suis nos periculis implicari desiderant, atque ita volunt ab ecclesiasticis personis defendi, ut ipsæ quoque personæ ecclesiasticæ ex eorum culpa teneantur. Idcirco præsenti te præceptione admoneo, & per te fratrem & coepiscopum nostrum domnum Ioannem, vel ceteros qui interesse possunt, ut patrocinia E ecclesiastica, sive mea suscipiatis scripta, sive etiam minime fuerint directa, sub tanto moderamine debeatis impendere, quatenus hi qui in furtis publicis implicati sunt, a nobis non videantur injuste defendi, ne opinionem male agentium ex indiscretæ defensionis ausu in nos ullo modo transferamus: sed, quantum decet ecclesiam, admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis succurrite, ut & illis opem feratis, & opinionem sanctæ ecclesiæ non inquinetis.

"XXV. AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM. * LIX.

Visitationem " Messenatensis ecclesiæ injungit. * Misen

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

COGNOSCENTES Messenatem ecclesiam sacerdotis regimine destitutam, visitationis ejusdem ecclesiæ

ecclesiæ fraternitati tuæ operam solenniter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid aliud est in patrimonio ejusdem, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo caritas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemq; ejusdem ecclesiæ admonere festinet, ut remoto contentionis diverso studio, uno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitare decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos saerandus occurrat. Commonentes etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri: provisurus ante omnia ne aut cujuslibet conversationis vel meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinis tui, quod absit, incurras.

XXVI. AD MESSANENSES.

De eligendo episcopo.

Gregorius clero, ordini & plebi consistenti Messanæ.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram sacardotis regimine destitutam, curæ nostræ fuit visitationem ejusdem ecclesiæ fratri & coepiscopo nostro Fortunato solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisq; a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, & remoto strepitu, uno eodemque consensu, talem vobis præficiendum expetere sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: provisuri ante omnia, ne cujuslibet vitę vel meriti laicam personam pręsumatis eligere. Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione provehetur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite, sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

XXVII. AD ANTONIUM ET DOMETIANUM.

De concordia facta inter ecclesias & monasteria.

Gregorius Antonio subdiacono, & Dometiano abbati atque presbytero a paribus.

SICUT grave & plenum vituperationis est, inter personas omnipotenti Deo militantes de sæcularibus negotiis ortam diu controversiam permanere, ita laudabile & studio est religioso conveniens, terrenis gratam Deo pacem præferre compendiis, & ex rebus transitoriis mansura semper caritatis lucra mercari. Et ideo quia de possessionibus Fajano, Nasoniano, & Labiniano, positis in provincia Sicilia territorio Panormitano, de quibus inter præpositos monasterii sanctorũ Maximi & Agathæ, quod Lucusianum dicitur, & e diverso administratores xenodochii in hac urbe Roma constituti, quod Valerii nuncupatur, longa se traxit contentio: nunc vero inter te Antonium A subdiaconũ nostrum memorati xenodochii præpositum, & e diverso dilectissimum filium nostrũ Dometianum abbatem atque presbyterum prædicti monasterii pactis intervenientibus salubris processit, Deo auctore, decisio; necesse est, ut omnis discordiæ possit occasio præveniri, ea quæ gesta sunt, interveniente auctoritate firmari. Proinde per hujus præcepti seriem hoc decernendum esse perspeximus, ut omnia instrumenta, vel quidquid est aliud quod partibus, quod absit, adinvicem contra se venire cupientibus, quoquomodo vel ex temporis præscriptione, seu aliter opem de lege, aut quocumque privilegio poterat ministrare; sit, sicut & vos poscitis, vacuum & omni virtute cassatum, & sola pactorum inter vos nunc ha- B bitorum pagina validum perpetuumq; robur obtineat. Cui si quid forte incuria vel imperitia minus firmitatis insertum est, vires plenissimæ munitionis & soliditatis ex hac nostra auctoritate suscipiat, nec superesse aliquid valeat, unde ea quæ religioso studio provide, ut oportuit, ac pacifice terminata sunt, ne quocumque tempore quidquam dubietatis incurrant: sed omnia quæ in eisdem pactis tenentur adscripta, firma, illibata, & sine aliqua refragatione persistant, quatenus amota penitus totius altercationis materia, inter eos, quos caritatis immutabiliter decet manere concordia, nulla queat deinceps litigiosæ contentionis occasio generari. Pro munitione vero suprascripti monasterii memorato Dometiano abbati C atque presbytero præceptum simile dedimus.

Mense Ianuario, indictione secunda.

XXVIII. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM. LXII.

De contentione Adeodatæ & matris ejus.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

QUÆ sit Adeodatæ ancillæ Dei latricis præsentium versus Fidentiam matrem suam querimonia, ex pagina petitionis oblatæ, quæ tenetur in subditis, fraternitas vestra cognoscet. Et quoniam æquitatis censura admonet ut maximum D conversis salva ratione episcopale debeat adesse solatium; idcirco his fraternitatem vestram epistolis adhortamur, ut prædictam matrem ipsius ad se faciat evocare, & tranquilla ei adhortatione suadeat, ut facere sponte non desinat, ad quod legali potest ratione compelli; quatenus nec illa affligi, nec ista videatur præjudicium sustinere. Quę si, quod non credimus, admonitioné vestram differre voluerit, prædictæ Adeodatæ religiosæ contra eam tuitionem impendite, atque vestris eam solatiis apud judicem, vel quocumque usus exegerit, instantius adjuvate. Et ita in exequendam vos hanc causam impendite, ut legali ratione constricta, invita urgeatur facere quod sponte post- E ponit. Memoratam vero latricem fraternitas vestra ita servata æquitate habeat in omnibus commendatam, ut vobis ei tuitionem impendentibus, in eo quem assumpsit habitu sine aliqua, Deo protegente, concussione permaneat.

XXIX. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM. LXIII.

De massa Veneris Stephano abbati restituenda.

Gregorius Anthemio subdiacono Neapolitano.

ÆQUITATIS jus exigit, ut hoc quod a prædecessoribus nostris cognita veritate est redditum, nostra indebite denuo ecclesia tenere non debeat: ne quod omnino contra religiosum cõstat

esse propositum, non vera, sed imaginaria ac magis dolosa fuisse restitutio videatur. Et ideo quoniam Stephanus abbas monasterii sancti Marci, quod constitutum juxta muros Spoletanæ civitatis esse dignoscitur, questus est nobis massam Veneris in provincia Campania sitam, territorio Minturnensi, quam ei beatæ memoriæ decessoris nostri Benedicti redditam præceptione cognovimus, ab ecclesia nostra nunc indebite detineri; idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut si manifeste ab ecclesiæ nostræ hominibus detinetur, in jura eam prædicti monasterii sine aliqua mora vel altercatione restituas. Si vero non a nostris, sed a quibusdam forsitan extraneis detinetur, strenua te agere solicitudine volumus, ut in jure modis omnibus memorati debeat monasterii reformari, quatenus & ipse quod suum est, te solatiante, sine aliqua fatigatione recipiat, & alter de dispendio monasterii injuste lucrum non habeat.

* XXX. AD FAUSTUM.

* LXIV.

De ministeriis ecclesiasticis a filio Constantii recipiendis.

Gregorius Fausto.

SICUT res ecclesiasticæ competentibus personis sine aliqua sunt dilatione reddendæ, ita restituendis * attendenda cautela est, ut nulla ei possit postmodum ex ipsa nasci restitutione molestia. Et ideo quoniam tempore quo quondam Consentius defensor * paternæ gloriæ vestræ commissi sibi patrimonii Campaniæ curam gessit, ministeria ecclesiæ * Vulternæ, quæ erat] pro peccatis clero & pontifice destituta, apud se propter injunctam sibi solicitudinem tulisse dignoscitur, quæ vos nunc reddere sine nostro consensu dubitare cognovimus; eapropter his vos hortamur epistolis, ut ea Anthemio subdiacono sub desuscepti emissione restituere sine aliqua difficultate debeatis; quatenus & res ecclesiæ in tuto apud eos quos convenit habeantur, & gloria vestra ab omni dubitatione sit libera.

* al. adhibenda

* pater g v

* Volturnensis

* XXXI. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

* LXV.

De ministeriis ecclesiæ Vulternæ.

Gregorius Anthemio subdiacono.

COMPERIMUS ministeria ecclesiæ Vulternæ, quæ Cõsentius defensor propter injunctam sibi solicitudinem deficiente clero vel episcopo ejusdem ecclesiæ tulerat, apud heredem ipsius remansisse. Et quia gloriosum virum Faustum filium ipsius ea reddere sine nostro consensu dubitare cognovimus, nostris eum hortati sumus epistolis, ut experientiæ tuæ ministeria ejusdem ecclesiæ reddere sine dubietate aliqua debuisset. Et ideo experientia tua ministeria ipsa sub desuscepti emissione suscipiat, atque in tuto habere studeat, & modum ac qualitatem ipsorum nobis facta notitia omni subtilitate innotescat.

* XXXII. AD ANDREAM SCHOLASTICUM.

* LXVI.

De infirmitate ejus, & quod flagellat Deus omnem filium quem recipit.

Gregorius Andreæ scholastico.

AUDIENS quod gloriam vestram vehementer afflixerit luctus & ægritudo, valde cõdolui. Sed protinus agnoscens quod te morbus perfecte reliquerit, dolorem mox in lætitiam verti, magnasque omnipotenti Deo gratias retuli; quia percussit, ut sanaret; afflixit, ut ad gaudia vera perduceret. Hinc enim scriptum est: *Quem diligit dominus castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit.* Hinc per semetipsam veritas dicit: *Pater meus agricola est, & omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum: omnem vero qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat.* Palmes enim infructuosus tollitur, quia peccator funditus eradicatur. Palmes vero fructuosus purgari dicitur, quia per disciplinam reciditur, ut ad uberiorem gratiam perducatur: sic enim spicarum grana tribulis attrita, aristis & paleis nudantur: sic olivæ prælo pressæ, in olei pinguedinem defluunt: sic botri vinearum tunsi calcibus, in vinum liquescunt. Gaude igitur bone vir, quia in hoc flagello tuo & provectu conspicis, quod ab æterno judice amaris. Præterea filiam meam gloriosam conjugem vestram mea peto vice salutari. Omnipotens autem Deus cælesti vos protectione custodiat, vosque & modo consoletur de largitate donorum, & postmodum de retributione præmiorum.

Heb 12.

Ioan. 15.

* XXXIII. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM.

* LXVII

De presbyteris & diaconis Aldioni ordinandis.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

QUOTIENS ea quæ hortari nos convenit postulamur, moras ad concedendum facere non debemus, ne differre bona desideria, quæ magis fovenda sunt, videamur. Et ideo quia gloriosus Aldio magister militum in civitate ipsius presbyteros vel diaconos omnino, sicut suis nobis epistolis indicavit, desiderat ordinari, eos qui ad consecrandum eliguntur fraternitas vestra diligenter inquirat. Et si nihil est quod canonice eorum ordinationem impediat, Deo illos propitio studeat ordinare. Cum quibus etiam loqui vos convenit, ut adhortationis suæ solicitudine degentem illic populum ab infidelitate revocare, ac contendant a gentilium cultu suspendere, atque eos in omnipotentis Dei doceant timore persistere, & præmia æternæ vitæ diligere; quatenus hæc consecratio & illis ante Deum ad gloriam, & habitanti illic populo proficiat ad salutem.

* XXXIV. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

* LXVI

De Virgilio qui commendationis occasione pecuniam mutuo accepit.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

QUAMVIS ita fraternitas vestra convenienti sibi gravitate discreta sit, ut non admonita, sed ex se quid cui sit impendendum intelligat, verumtamen quia lator præsentium Ioannes vir memorandus, qui præfecturæ vices illic acturus advenit, nostra se petiit epistola commendari, sanctitas ei vestra, dum necesse fuerit, salva ratione præsidium sui favoris impendat, & ita eum sacerdotaliter suis studeat solatiis adjuvare, quatenus vobis præsentibus nec aliorum debeat injuste oppressionibus laborare, nec ipse aliis contra rationem gravis existat. Quia vero pervenit ad nos, quod Virgilius, qui vices illic ante hunc præfecturæ gessit, per scriptorum nostrorum occasionem, quibus eum petitione ejus compulsi commendavimus, mutuas a vobis, ut ita dicamus, pecunias exegisset, ægre si verum est sustinemus, ut hoc non ex se, sed quasi per nostram epistolam obtineret. Et ideo fraternitatẽ vestram scire necesse est,

est, ita sibi a nobis eos qui hoc exigant commendari, ut eis adesse inquantum possibile & justum est debeat, non tamen ut ecclesiæ suæ hujus rei occasione aliquod gravamen imponat. Data mense Septembri, indictione secunda.

IX. " XXXV. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De Iudæis & Christianis mancipiis.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

COGNOSCENTES qualis fraternitatem vestram zelus pro Christianis mancipiis, quæ Iudæi de Galliarum finibus emunt, accenderit, adeo nobis solicitudinem vestram placuisse signamus, ut inhibendos eos ab hujusmodi negotiatione nostra B etiam deliberatio judicaret. Sed Basilio Iudæo cum aliis Hebræis veniente comperimus, hanc illis a diversis judicibus reipublicæ emptionem injungi, atque evenire ut inter paganos & Christiani pariter comparentur. Vnde necesse fuit ita causam cauta ordinatione disponi, ut nec mandantes frustrari, nec hi, qui contra voluntatem suam se inquiunt obedire, aliqua sustineant injuste dispendia. Proinde fraternitas vestra hoc vigilanti solicitudine observari ac custodiri provideat, ut revertentibus eis a præfata provincia, Christiana mancipia, quæ ab ipsis adduci contigerit, aut mandatoribus contradantur, aut certe Christianis emptoribus intra diem quadragesimum venumdentur. C Et transacto hoc dierum numero, nullus apud eos quolibet modo remaneat. Si autem quædam ex eisdem mancipiis talē ægritudinem fortassis incurrerint, ut intra statutos dies vendi non valeant, adhibenda solicitudo est, ut dum saluti fuerint pristinæ restituta, similiter modis omnibus distrahantur; quia res quæ culpa caret, ad damnum vocari non convenit. Quoniam vero quotiens novum quid statuitur, ita solet futuris formam imponere, ut multis dispendiis præterita non * commendent; si qua apud eos mancipia de emptione anni præteriti remanserunt, vel a vobis nuper ablata sunt, dum apud vos sunt posita, ea habeant alienandi licentiam; ne detrimentum ante prohibitionem possint ignorantes incur- D rere, quod eos dignum est postmodum vetitos sustinere. Nuntiatum præterea nobis est, suprascriptum Basilium filiis suis Deo propitio Christianis quædam mancipia ad hoc velle titulo donationis concedere, ut ei hujus occasionis obtentu, domini solummodo nomine oblato, deserviant, & post hoc si ad ecclesiam confugiendum fore crediderint, ut fieri debeant Christiana, non in libertatem, sed eorum dominio quibus antea donata sunt vendicentur. In qua re fraternitatem vestram decenter convenit vigilare. Et si qua filiis suis mancipia donare voluerit, ut cuncta fraudis tollatur occasio, fiant modis omnibus Christiana, & in do- E mo ejus non maneant, sed cum res exegerit, ut eorum debeat uti solatiis, hoc illi jubeatur impendere, quod etiam a suis filiis ei decet, & propter Deum convenit exhiberi.

X. " XXXVI. AD CHRYSANTHUM EPISCOPUM SPOLETANUM.

De monachis ab eo non defensis.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

CUM sit proprium disciplinæ ab illicitis prohibere, & excessus culpas salubriter resecare, studiose ejus servanda censura est. Nam si negligitur, cuncta in confusionem deveniunt, dum alter destruit quidquid ea custodiendo alter ædi- A ficat. Valentinus itaque presbyter questus est nobis, quia si monachus monasterii ipsius exigente culpa fuerit communione privatus, ad loca vestra se conferat, & communionem sine aliqua reservatione percipiat. Quod si ita se res habet, quoniam non solum regularis ordo dissolvitur, sed etiam perditionis ex hoc materia ministratur, qui sub vobis sunt presbyteris districte ac solicitius interdicere vos necesse est, ut hoc facere de cetero non præsumant. Sed si forte injuste se excommunicatum quis queritur, fraternitas vestra subtili indagatione cognoscat; & ita causam cognita veritate disponat, ut nec injustitia diu insontis afflictione prævaleat, nec disciplinæ vigor aut frangi, aut indiscreta valeat præsumptione dissolvi. Et quia pariter suprascriptus presbyter nobis questus est, diaconum quemdam duo juris sui sub hac conditione manumisisse mancipia, ut monachi fieri, & in eodem monasterio debuissent, ubi ipse fuerat, permanere; adjiciens ut si quis contra facere præsumpsisset, jugo iterum servitutis per omnia subderetur, atque unum ex eis hanc omnino conditionem despexisse, & monasterium temerario ausu deseruisse, atque se inter clericos sociasse. Fraternitas igitur vestra & hoc subtili indagatione discutiat, & si ita repererit, sic sacerdotali se zelo hac in re decenter exhibeat, ut nec illi monasterium deserendi facultas sit, & manumittentis voluntas nihilo minus conservata aliqua præteriri excusatione non valeat.

" XXXVII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM. " LXXI.

De Mauro multis debitis obligato.

Gregorius Anthemio subdiacono.

MAURUS præsentium portitor in quadringentis solidis quasdam merces a Felice viro memorando se asserit suscepisse, atque promisisse sex siliquas per solidum lucri causa persolvere precii. Quam lucri quantitatem in uno congestam, duas se cautiones, id est, unam de quadringentis quinquaginta, & alteram de quinquaginta solidis emisisse, spondens certo tempore quod debeat exolvere. Sed quia, ut perhibet, in eisdem mercibus passus est non leve dispendium, & restitutis quadringentis decem solidis, quod reliquum lucri est implere compellitur, atque ex hoc majori se necessitati ac potius desperationi ingemit subjacere, & propterea aliquo sibi subveniri petit auxilio; experientia tua, si ita est, apud magnificum filium nostrum una cum reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Fortunato, ac glorioso filio nostro Maurentio magistro militum, quia & ipsi scribimus, agere studeat, ut hac in re, sicut Christianum decet & nobilem, plus benignus quam rigidus, plus misericors esse debeat quam districtus, & lucrum de damno alterius non expectet, sed recepta precii sit sorte contentus; quatenus quidquid pauperi cesserit, omnipotens ei Deus multiplicata sicut promisit restitutione compenset. Ita ergo studiose experientia tua agat, ut illi modis omnibus hoc pro mercede ipsius imponere, & hunc ab afflictione possit obligationis exuere.

"XXXVIII. AD ROMANUM DEFENSOREM SICILIÆ. " LXXII.

De Gaudiosi penuria sustentanda.

Gregorius Romano defensori Siciliæ.

DIVINORUM nos admonent eloquia præceptorum, necessitatē patientibus ecclesiasticū

præbere subsidium. Quia ergo dilectissimus filius noster Cyprianus diaconus, Gaudiosum defensorem sedis nostræ, qui Syracusis degere comprobatur, paupertatis asserit inopia constringi; idcirco experientiæ tuæ præsentium auctoritate mandamus, ut a præsenti secunda indictione sex solidos annis singulis ei dare non differas, ut & ille hujus remedii solatio potiatur; & tu quod dederis tuis sine dubio noveris rationibus imputandum.

" LXXIII. "XXXIX. AD ROMANUM, FANTINUM, &c.

Ut episcopi cum mulieribus non habitent.

Gregorius Romano defensori, Fantino defensori, Sabiniano subdiacono, Hadriano notario, Eugenio notario, Felici subdiacono, Sergio defensori, a paribus, & sex patronis.

QUIA sicut cauta provisio & culparum vias obstruere, & novit quæ sunt noxia declinare, ita neglectus paret excessibus. & quæ sunt cavenda solet incurrere; magnam nos solicitudinis oportet curam impendere, & fratrum sacerdotumque nostrorum opinioni pariter & cautelæ prospicere. Pervenit autem ad nos quosdam episcoporum sub prætextu quasi solatii in una domo cum mulieribus conversari. Et ideo ne per hoc aut subsannatoribus justa obtrectationis detur occasio, aut facilem antiquus humani generis inimicus materiam deceptionis assumat, hujus tibi serie præceptionis injungimus, ut strenuum te studeas & solicitum exhibere. Et si qui episcoporum, quos commissi tibi patrimonii finis includit, cum mulieribus degunt, hoc omnino compescas, & de cetero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis quas sacrorum canonum censura permittit, id est, matre, amita, germana, & aliis hujusmodi, de quibus prava non possit esse suspicio. Melius tamen faciunt, si etiam a talium se cohabitatione contineant. Nam legitur quod beatus Augustinus nec cum sorore sua habitare consenserit, dicens: *Quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt.* Docti ergo viri cautela, magna nobis esse debet instructio. Nam incautæ præsumptionis est, quod fortis pavet, minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non uti concessis. Et quidem nos nullos in hoc nolentes astringimus: sed, sicut facere solent medici, etsi ad tempus tristem curam, tamen pro salute dictamus. Et idcirco non necessitatem imponimus: sed si imitari doctum sanctumq; virum elegerint, ipsorum voluntati relinquimus. Tua igitur experientia, ut servari debeant ea quę prohibenda mandavimus, studium & solicitudinem gerat. Nam si aliter postmodum inveniri contigerit, non leve se apud nos noverit periculum incursuram. Præterea curæ tuæ sit eosdem fratres nostros episcopos adhortari, ut subjectos sibi in sacris videlicet ordinibus constitutos, quod ipsi servant, ad similitudinem sui modis omnibus servare commoneant; hoc tantummodo adjecto, ut hi, sicut canonica decrevit auctoritas, uxores, quas caste debent regere, non relinquant. Data mense Martio, indictione secunda.

" LXXIV. " XL. AD ROMANUM DEFENSOREM.

Ut Calixeno filio Stephaniæ donationem restituat.

Gregorius Romano defensori.

MENSE Novembri præsentis secundæ indictionis experientię tuę præceptione nostra mandavimus, ut Calixeno filio Stephaniæ domum Catinæ possessionis, quam Ammonia avia ejusdem Calixeni ecclesiæ nostræ facta donatione contulerat, reddere ei donationem eamdem tandem debuisses. Quod hac, ut dicitur, excusatione facere distulisti, quia notitia ejusdem donationis non esset de polyptychis charaxata. Quod incongrue te dixisse cognoscas, dum ad munitionem tuam præcepti nostri pagina posset valde sufficere. Proinde præsenti auctoritate suscepta, prædictam domum & donationem antefato Calixeno orphano sine mora restitue. Nam quod justum & ipse sentias novimus, & nos tamen prædicto eidem orphano supradictam domum ex benignitate largimur.

" XLI. AD AGILULPHUM REGEM LONGOBARDORUM. " LXXV.

Gratias agit de pace facta.

Gregorius Agilulpho regi Longobardorum.

GRATIAS excellentiæ vestræ referimus, quia petitionem nostram audientes, pacem quæ utrisque esset partibus profutura, sicut de vobis confidentiam habuimus, ordinastis. Ex qua re excellentiæ vestræ prudentiam & bonitatem valde laudavimus, quia pacem diligendo, vos Deum, qui ipsius est auctor, amare monstrastis. Nam si, quod absit gaudemus, facta non fuisset, quid aliud agi debuit, nisi ut cum peccato, & periculo partium, miserorum rusticorum sanguis, quorum labor utrisque proficit, funderetur? Sed ut prodesse nobis eamdem pacem quemadmodum a nobis facta est sentiamus, paterna caritate salutantes petimus, ut quotiens se occasio dederit, ducibus vestris per diversa loca & maxime in his partibus constitutis, vestris præcipiatis epistolis, ut hanc pacem, sicut promissum est, * summopere custodiant, & occasiones sibi aliquas non quærant, unde aut contentio quædam, aut seditio aliqua, aut ingratitudo nascatur, quatenus voluntati vestræ amplius agere gratias valeamus. Latores vero præsentium, sicut revera homines vestros, in eo quo decuit affectu suscepimus: quia justum fuit ut viros sapientes, & qui pacem factam Deo propitio nuntiaverunt, cum caritate & suscipere & dimittere deberemus.

Paulus diaconus [...] cap. 3.

* al. pur[...]

" XLII. AD THEODOLINDAM LONGOBARDORUM REGINAM. " LXX[...]

Gratias refert de pace facta.

Gregorius Theodolindæ Longobardorum reginæ.

QUIA excellentia vestra ad faciendam se pacem studiosius & benigne, sicut solet, impenderit, renuntiante filio nostro Probo abbate cognovimus. Neque enim aliter de Christianitate vestra fuerat confidendum, nisi quia in causa pacis laborem & bonitatem vestram modis omnibus monstraretis. Unde omnipotenti Deo gratias agimus, qui ita cor vestrum sua pietate regit, ut sicut rectam fidem tribuit, ita quoque placita sibi vos semper operari concedit. Non enim, excellentissima filia, de sanguine, qui ab utraque parte fundendus fuerat, parvam te credas acquisisse mercedem. Ex qua re voluntati vestræ gratias referentes, Dei nostri misericordiam deprecamur, ut bonorum vobis vicem & retributionem in corpore & in anima, hic & in futuro cōpenset. Salutantes vos præterea paterna dilectione hortamur, ut apud excellentissimum cōjugem vestrū ita agatis, quatenus Christianæ reipublicæ societatem non rejiciat. Nam, sicut & vos scire credimus, multis modis

Paulus [...] conus [...] cap. 3.

modis est utile, si se ad ejus amicitias conferre voluerit. Vos ergo more vestro, quæ ad gratiam & conciliationem partium pertinent, semper studete: atque ubi causa mercedis se dederit laborate, ut bona vestra amplius ante omnipotentis Dei oculos commendetis.

VII. "XLIII. AD FELICEM.

De reverentia & justitia Ioannis episcopi, qui cum Felice judicium inire volebat.

Gregorius Felici in Sicilia.

CVM reverendissimi fratris nostri Ioannis episcopi bene nobis nota sit gravitas, mirari nos gloriæ vestræ valde fecit epistola, quod nihil eum secundum admonitionem nostram facere voluisse signabat. Et quidem durum nobis videbatur, aut vobis non credere, aut de illo talia suspicari: quippe cujus cogniti nobis mores & actio non permittebant tale habere judicium. Cum ergo noster animus dubius in utroque penderet, comperimus eum inter vos & ecclesiam suam voluisse esse judicium, sed vestram magis gloriam distulisse: quod negare neque homo vester lator præsentium potuit. Et contristati sumus cur gloria vestra, quæ judicium refugit, contra eum queri voluerit, postquam constat, quia quod rationis fuit, vel ultro, ut scripsimus, obedivit. Nec ei scribere iterum necessarium erat, ne distulisse prius secundum animum videretur. Sed ne vos contristare forsitan videremur, ex abundanti rursus prævidimus scribendum. Et quoniam certi sumus quia quidquid æquitas ordinaverit facere non recuset, oportet ut gloria vestra animos suos contra ejus invidiam non accendat, sed studeat inire judicium, in quo una eademque cognitione & momenti & proprietatis causa valeat distingui. Nam nos venire ad judicium cupienti præjudicialiter scribere quædam non possumus: quia ita nos uni parti accommodare decet auditum, ut tamen alteri, præsertim inauditæ allegationis, sine dubio rem integram reservemus. Et ideo agite, sicut diximus, ut negotiorum vestrorum merita veritate cognita judicii censura definiat. Nam dum nullum velimus præjudicium sustinere, multo magis vobis, sicut re vera filiis, volumus servari quod justum est.

VIII. "XLIV. AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

Hortatur ut de possessionibus injuste pervasis judicium cum Felice subeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

ANTE aliquantum temporis filius noster vir gloriosus Felix suis nobis epistolis questus est, quarumdam possessionum suarum fines ab hominibus ecclesiæ vestræ violenter esse pervasos, & nullam se apud vos invenire justitiam. Sed nobis incredibile visum est hoc aut vobis esse præsentibus perpetratum, aut certe, si ad aures vestras pervenit, non fuisse correctum. Ne tamen ejus prætermittere querimoniam videremur, fraternitati vestræ scripsimus, ut aut ea, si vera essent, compesci, aut certe actores ecclesiæ suæ cum eo faceret subire judicium. Post hæc vero hominem cum epistola ad nos dirigens, indicavit nihil vos facere voluisse. De qua re, scientes sanctitatis vestræ discretionem, dum noster animus dubitaret, comperimus illum magis distulisse: nam vos paratos extitisse, ut debuisset esse judicium. Et quamuis hac de causa denuo vobis non fuerat scribendum, quippe quia ea quæ rationis sunt, ante vos manifestum est facere voluisse: verumtamen ne querelam ipsius neglexisse forsitan videamur, hanc ad vos idcirco epistolam dedimus, hortantes ut cum eo etiam nunc mora postposita vestros ad judicium homines transmittatis, in quo & momenti & proprietatis valeat quæstio terminari: ut post hoc nec ille habeat quod queratur, nec ecclesia vestra tenere aliquid præjudicialiter videatur. Quia vero homo quem ad nos misit schedam compromissi ac judicati protulit, ubi legebatur possessionem eam, quæ Asinaria dicitur, quam ab hominibus vestris invasam nuper asseruit, decessoris vestri recordandæ memoriæ Maximiani temporibus esse ex judicio restitutam, necessarium esse prævidimus ejus exemplar transmittere: & ideo si ita actum manifeste cognoscitis, id est, si possessio ipsa decessore vestro consentiente restituta est, & a prædicto viro possessa, sine aliqua eam facite contentione restitui, manente scilicet proprietatis, sicut in eodem judicio constitutum est, quæstione. Si vero aliter est, & hoc pariter judicii necesse est diffinitione distingui. Hæc igitur omnia ita fraternitas vestra indita sibi tranquillitate sine aliqua mora fieri provideat, quatenus nec contra vos murmur excitetur invidiæ, nec nobis prædictus vir importunus denuo cogatur existere.

"XLV. AD SERGIVM DEFENSOREM. " LXXIX.

De Pantaleone notario, & de substantia avunculi ejus, qui intestatus decesserat.

Gregorius Sergio defensori.

QVIA Pantaleon notarius sit in ecclesiasticis utilitatibus occupatus, experientia tua non habet incertum. Et ideo quia Ioannes avunculus Megalis socrus ipsius nullo alio proximiore existente obiisse intestatus & sine filiis memoratur, ne per absentiam generi sui illa damnum possit incurrere, (quia si ita est, lex prædictam mulierem ad intestati avunculi successionem vocare dignoscitur) hac tibi præceptione injungimus, ut reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrem Vitalianum atque Bonifacium notarium in solatio tuo adhibeas, & quascumque res eum qui defunctus est constiterit reliquisse, sub brevi annotare, quousque prædictus Pantaleon redeat in * tutum, studiose facere debeas. Quod ut melius possis implere, * al. totum. filium nostrum Ioannem virum memorandum tribunum in tuo pariter stude adhibere solatio. De quo omnino confidimus, quia, si ei voluntatem nostram prodideris, devote se tibi accommodare non deneget. Pariter etiam studii tui sit, quoniam quædam apud se sacrata prædictus Ioannes habuisse ministeria perhibetur, & ea diligenter inquirere, & cum omni cautela in tutum facere. nobisque subtiliter quidquid inventum fuerit indicare. Ita ergo experientia tua hæc quæ scripsimus facere solicite & curare festinet, ut non possit esse culpabilis. Nam si negligens esse potueris, ita te nostros noveris motus incurrere, ut nulla te postmodum possis excusatione defendere. Data mense Aprili, indictione secunda.

"XLVI. AD SABINVM DIACONVM. " LXXX.

Vt Bonifacii episcopi a clero suo accusati causa diligenter una cum quinque episcopis inquiratur.

Gregorius Sabino diacono.

CLERVS ecclesiæ Regitanæ multa contra reverendissimum fratrem nostrum Bonifacium episcopum

episcopum suum data nobis petitione conquestus est, petens ut ad nos debuisset habere veniendi licentiam, quatenus causæ ipsæ hic subtiliter probarentur. Sed quia nos interim prædictum fratrem nostrum huc modo non prævidimus deducendum, visum nobis est illic deputare personam ad causam eamdem cognoscendam. Et ideo mediis sacrosanctis evangeliis experientia tua una cum Paulino, Proculo, Palumbo, vel Venerio, atque Marciano reverendissimis fratribus coepiscopisque nostris, sine cujusquam personæ respectu, tam clericorum querela, quam adversus suum, sicut diximus, habent episcopum, vel si quam forte ille contra eos habuerit, cum omni æquitate ac solicitudine perscrutetur. Et quidquid in veritate cognoverit, nobis una cum prædictis fratribus nostris subtiliter diligenterque significet, ut renuntiatione vestra redditi certiores, quid fieri debeat decernamus.

LXXXI. XLVII. AD PAULINUM, PROCULUM, &c.

Gregorius Paulino episcopo Taurensi, Proculo episcopo Nicoteræ, Palumbo episcopo Consentiæ, Venario episcopo Vinomensi, Marciano episcopo Locrensi.

Clerus ecclesiæ Regitanæ multa contra reverendissimum fratrem nostrum Bonifacium episcopum suum data nobis petitione conquestus est, petens ut ad nos debuisset habere veniendi licentiam, quatenus causæ ipsæ subtiliter probarentur. Sed quia nos interim prædictum fratrem nostrum huc modo non prævidimus deducendum, visum nobis est, illic personam deputare ad causam eamdem cognoscendam: & ideo mediis sacrosanctis evangeliis, fraternitas vestra una cum Sabino diacono resideat: &, sicut officio est sacerdotali conveniens, sine cujusquam personæ respectu, *& cetera ut supra.*

LXXXII. XLVIII. AD ANASTASIUM EPISCOPUM ANTIOCHENUM.

De cura pastorali. De eo quod non rectæ fidei homines ad sacros ordines minime provehi debeant. Et de corrupta synodo Ephesina ab hæreticis. Et de damnatione Pelagii & Cælestii.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

Fraternitatis tuæ scripta suscepi, professionem fidei recte servantia: magnasque omnipotenti Deo gratias retuli, quod & immutatis gregis sui pastoribus fidem quam semel sanctis patribus tradidit, etiam eam post eos immutabilem custodit. Prædicator autem egregius dicit:
1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est Iesus Christus.* Quisquis ergo cum dilectione Dei & proximi fidei, quæ in Christo est, firmitatem tenet, eumdem Iesum Christum Dei & hominis filium apud se posuit fundamentum. Sperandum ergo est, quod ubi Christus fundamentum est, bonorum quoque operum sequatur ædificium. Ipsa quoque per se veritas dicit:
Ioan. 10. *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro: qui autem per ostium intrat, pastor est ovium.* Qui paulo post subjicit, dicens: *Ego sum ostium.* Ille ergo ad ovile ovium intrat per ostium, qui intrat per Christum. Ipse autem per Christum ingreditur, qui de eodem creatore ac redemptore humani generis vera sentit & prædicat, & prædicata custodit: culmen regiminis ad officium portandi oneris suscipit, non ad appetitum gloriæ transitorii honoris. Curæ quoque suscepti ovilis solerter invigilat, ne oves Dei aut perversi homines prava loquentes dilanient, aut maligni spiritus oblectamenta vitiorum suadentes devastent. Certe beatum Iacob qui pro uxoribus suis diu servierat dixisse meminimus: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ tuæ steriles non fuerunt. Arietes tui gregis non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi. Ego damnum omne reddebam: quidquid furto perierat, a me exigebas. Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si igitur sic laborat & vigilat qui pavit oves Laban, quanto labori quantisque vigiliis debet intendere qui pascit oves Dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui propter nos homo factus est, qui dignatus est fieri quod fecit. Ipse & infirmitati meæ, & tuæ caritati spiritum sui amoris infundat, atque in omni solicitudine & custodia circumspectionis oculum nostri cordis aperiat. Quod vero ad sacros ordines rectæ fidei viri perducantur, eidem omnipotenti Deo gratiæ sine cessatione solvendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi domni nostri imperatoris, & tranquillissima ejus conjuge, & mansuetissima ejus sobole semper orandum est, quorum temporibus hæreticorum ora conticescunt: quia etsi eorum corda in insania perversi sensus ebulliunt, catholici tamen imperatoris tempore prava quæ sentiunt eloqui non præsumunt. Præterea dum de sanctorum conciliorum custodia tua fraternitas loqueretur, sanctam Ephesinam synodum primam se custodire professa est. Sed quia ex annotatione hæretici codicis, qui ad me ex regia urbe transmissus est, agnovi per hoc quod quædam capitula catholica cum hæreticis fuerant reprehensa, quia quidem illam Ephesinam primam synodum in eadem urbe existimant, quæ quondam ab hæreticis traditur esse composita, omnino necesse est ut caritas vestra eamdem synodum apud sanctam Alexandrinam atque Antiochenam ecclesiam requirat, & qualiter in veritate habeatur inveniat. Vel, si placet, hinc dirigemus quæ ab antiquitate servata in scriniis habemus. Illa enim synodus quæ sub primæ Ephesinæ imagine facta est, quædam in se oblata capitula asserit approbata, quæ sunt Cælestii atque Pelagii prædicamenta. Et cum Cælestius atque Pelagius in ea synodo sint damnati, quomodo poterant illa capitula recipi, quorum damnabantur auctores. Quia vero pervenit ad nos in orientis ecclesiis nullum ad sacrum ordinem nisi ex præmiorum datione pervenire, si ita esse vestra fraternitas agnoscit, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, ut a subjectis sibi ecclesiis errorem simoniacæ hæreseos compescat. Nam, ut alia taceam, quales esse in sacris ordinibus potuerunt, qui ad hoc non merito, sed præmiis evehuntur? Omnipotens Deus dilectionem tuam gratia cælesti custodiat, & de iis qui sibi commissi sunt fructum multiplicem ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.

XLIX. AD BONAM ABBATISSAM. LXX[...]

De monasterio ejus in melius transmutando.

Gregorius Bonæ abbatissæ.

Ecclesiastica damnum non sentit utilitas, si res aliis competentes cognita veritate restituat. Cognovimus itaque Ioannem quondam presbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui auctore Deo deservimus, in domo juris sui posita in hac urbe Roma juxta thermas Agrippinas oratorium construxisse, atque illic quosdam reditus legati titulo reliquisse: in quo etiam oratorio servorum

Genes. 3[...]

Hæc [...] eadem [...] cum 4 [...] libri [...]

servorum Dei congregationem esse constituit. A Et hæc omnia ut debuissent impleri, testamenti sui pagina sanctæ memoriæ Pelagio decessori nostro mandaverat. Sed quia morte occupatus hoc non occurrit implere, & domus ipsa cum horto suo ab actoribus nostræ ecclesiæ detinetur; justitię nos ratio vehementer incitat hujusmodi pię dispositionis arbitrium adimplere. Sed quoniam illic pro difficultate temporis nova servorum Dei congregatio adhiberi non potuit, feminarum saltem ibi congregationem constituendam esse decrevimus, atque ideo & locum ipsum solenniter dedicare. Et quia monasterium tuum, ubi prius fuisti, in ruinæ erat periculo constitutum; B te illic cum congregatione tua constituere Deo annuente perspeximus, quatenus & in supradictæ domus monasterio, juxta voluntatem defuncti, domino redemptori nostro serviens habitare congregatio debuisset, & imminens potuisset periculum evitare. Præterea considerantes antedicti presbyteri voluntatem, perpetuo illic tempore monasterium esse, atque ad eamdem domum in integro cum horto suo & rebus inferius designatis, quæ a testatore relictæ sunt, proprietatis jure constituimus pertinere, id est, massam Magulianensem cum appendiciis suis via Nomentana milliario plus minus undecimo, tabernam in hac urbe, quæ est posita juxta Palacenas, & salgamum positum ante domum C supradicti monasterii. His igitur ita concessis atque dispositis, dilectio tua diligenter invigilet, ut & Dei illic laudes salubri studio devotissime, ut moris est, celebrentur, & supradictæ res ad jus ipsius pertinentes nulla, te negligente, occasione depereant. Hanc enim solicitudinem non solum te, sed etiam eas quæ loco tuo successerint in prædicto monasterio & rebus superius designatis constituimus nihilo minus exhibere. Data mense Maii, indictione undecima.

xxiv. ## "L. AD MARINIANUM ARCHIEPISCOPUM RAVENNÆ.

De Ariminensi ecclesia propter infirmitatem episcopi destituta. Atque hortatur cives alium eligere.

Gregorius Mariniano archiepiscopo Ravennæ.

QUALITER ordinati a nobis sacerdotis, capitis, ut notum est, impediente molestia, Ariminensis ecclesia pastorali hactenus & sacerdotali sit regimine destituta, dudum fraternitas vestra cognovit. Quem dum habitatorum loci illius precibus permoti sæpius hortaremur, ut si de eadem capitis qua detinebatur molestia melioratum se esse sentiret, ad suam, auxiliante domino, reverteretur ecclesiam: qui datis induciis in hoc quadriennio expectatus est. Quem dum monitu cleri civiumque illinc venientium, nosque precibus arguentium, instantius hortaremur, ut, si valeret, cum eis E auxiliante domino remearet; data in scriptis supplicatione nos petiit, ut quia ad ejusdem ecclesiæ regimen vel susceptum officium pro eadem qua detinetur molestia assurgere nullatenus posset, ecclesiæ ipsi ordinare episcopum deberemus. Unde quia cunctarum ecclesiarum injuncta nos solicitudinis cura constringit, ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus, hujusque ex sui impossibilitate renuntiatione compulsi, visum nobis est eidem Ariminensi ecclesiæ debere episcopum ordinari; & datis ex more præceptis clerum plebemque ejusdem ecclesiæ non destitimus admonere, quatenus ad eligendum sibi antistitem concordi provisione concurrant. Hortamur igitur ut fraternitas vestra eum quem uno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi a nobis poposcisse noscuntur, ad se faciat evocari, quem cauta ex omnibus examinatione discutite. Et si ea, in eo quæ in textu heptateuchi morte mulctata sunt minime domino fuerint opitulante reperta, atque fidelium personarum relatione ejus vobis quidem vita placuerit, ad nos eum cum decreti pagina vestræ quoque addita testificationis epistola destinate; quatenus ejusdem a nobis ecclesiæ disponente domino consecretur antistes.

(part. 5. 305. lib. 1. 589. 7. q. 1 13. diac. c. 39.)

"LI. AD CLERUM ET PLEBEM ARIMINENSEM. "lxxxv.

Propter infirmitatem episcopi sui præcipit alium eligendum.

Gregorius clero & plebi consistenti Arimini.

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis solicita consideratione concurrere: & ideo quia ecclesia vestra diu sacerdotis proprii, capitis quam nostis impediente molestia, pastorali est regimine destituta: vestris precibus permoti, eumdem episcopum non destitimus admonere, ut si ex eadem molestia se melioratum esse sentiret, ad suscepti sacerdotii debuisset remeare ministerium. Qui semel a nobis sæpiusve commonitus, eadem urgente molestia, nunc in scriptis nobis supplicatione porrecta noscitur intimasse, nullatenus se ad regimen ejusdem ecclesiæ vel susceptum officium, impediente molestia, assurgere posse. Qua personæ ejusdem desperatione compulsi, necessarium duximus de ordinatione nos ejusdem ecclesiæ cogitare. Hortamur ergo ut uno omnes eodemque consensu, remoto strepitu, talem vobis præficiendum eligatis auxiliante domino sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nullatenus respuatur, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus, quatenus ecclesia vestra, disponente domino, proprium habere valeat sacerdotem. Volumus autem ut eum quem unanimitas vestra elegerit, ad fratrem & coepiscopum nostrum Marinianum Ravennam sine dilatione aliqua perducatis, ut ab eo subtiliter inquisitus atque perspectus, ipsius quoque ad nos veniens testimonio roboretur.

"LII. AD SEBASTIANUM EPISCOPUM. "lxxxvi.

De eligendo episcopo in Arimino.

Gregorius Sebastiano episcopo.

PASTORALIS nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis solicita consideratione concurrere. Et ideo quia Ariminensis ecclesia, cui fraternitas vestra visitationis impendit officium, diu sacerdotis proprii, capitis quam nostis impediente molestia, pastorali est regimine destituta, cleri, vel civium precibus permoti, eumdem episcopum non destitimus admonere, ut si ex eadem molestia se melioratum esse sentiret, ad suscepti sacerdotii debuisset ministerium

remeare. Qui semel a nobis sæpiusue commoni- A tus, eadem vrgente molestia, nunc in scriptis nobis supplicatione porrecta noscitur intimasse, nullatenus se ad regimen ejusdem ecclesiæ vel susceptum officium impediente molestia assurgere posse. Qua personæ ejus desperatione compulsi, necessarium duximus de ordinatione nos ejusdem ecclesiæ cogitare. Hortamur ergo ut clerum plebemque ecclesiæ ejusdem sollicita debeatis admonitione compellere, vt sibi cum domini auxilio talem præficiendum eligant sacerdotem, qui & aptus tanto ministerio valeat inveniri, & a venerandis canonibus nullo modo respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, vestrarum quoque testimonio literarum, B huc sacrandus occurrat; quatenus ecclesia ipsa proprium auxiliante domino habere valeat sacerdotem.

"LXXXVII. "LIII. AD ANTHEMIVM CAMPANIÆ SVBDIACONVM.

De testamento Importuni Attellanæ civitatis episcopi.

Gregorius Anthemio Campaniæ subdiacono.

QVORVMDAM ad nos relatione pervenit, quod Importunus Attellanæ civitatis episcopus dum de hac luce migraret, condito testamento in octo vnciis totius substantiæ suæ nurum suam heredem instituerit, & ecclesiam suam C in residuis quatuor. Hortamur ergo experientiam tuam, vt solita inquisitione discutias, & quidquid ecclesiæ ipsius esse patuerit, a qualibet persona detineri nullatenus patiaris, nisi hoc solum quod eum ante episcopatus ordinem proprium habuisse constiterit. Quidquid vero vel ante ecclesiæ ipsius esse cognoveris, vel in episcopatus ordine prædictum episcopum acquisisse, in ejusdem ecclesiæ conservetur dominio, ne quisquam exinde aliquid usurpare qualibet occasione præsumat. Clerum vero plebemque ejusdem ecclesiæ cum omni te volumus instantia commonere; quatenus præficiendum sibi sine dilatione aliqua eligant sacerdotem, qui clerum plebemque vel res ecclesiæ ipsius cauta regularique va- D leat obseruatione disponere. Pariter etiam clerum plebemque ipsius ecclesiæ, vel quæ ei vnitæ sunt Cumanæ instantius commoneto; quatenus & ipsi, omni mora dilationeque postposita, aptum sibi eligere debeant sacerdotem, ne diu, & tali præsertim tempore, pastoris proprii sint regimine destitutæ.

"LXXXVIII "LIV. AD SECVNDINVM.

1. *De insidiis antiqui hostis.*
2. *De Calchedonensi synodo omnimode recipienda:*
3. *De Iba & Cyrillo.*
4. *De sacerdotali officio post lapsum, si pœnitentia secuta fuerit, in pristinum gradum restituendo.* E
5. *De ordinatione apostolicæ sedis.*
6. *De parvulorum animabus, quæ sine baptismo moriuntur.*
7. *De muneribus ab eo transmissis.*
8. *Et de imaginibus transmissis.*

Gregorius ' Secundino servo Dei incluso. (' *servus servorum Dei dilectissimo filio*)

DILECTIONIS tuæ 'scripta suscepi, quæ in meo sensu amoris melle ' condita sapuerunt. O quanta aspiratione vitæ plena sunt, quæ per gratiam spiritus proferuntur. Non in eis cultus eloquentiæ, non verborum typhus apparebat, sed solam veritatis atque caritatis radicem tenentia, per omne quod locuta sunt, cælestis patriæ amorem * efflabant. In eis vero tua a me dilectio petere studuit, vt ad hanc libellum exhortatorium scribere deberem. Sed scire te necesse est, fili carissime, quia tantis podagræ doloribus, tantisque curarum tumultibus premor, ut quamvis nunquam me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse ' qui fuerim.

(' literas ' conditæ) (* al. fla[gra]bant ' flamm[a]bant.) (' quod)

I.

Quod autem tua se caritas & vltra ætatem quinquagenariam adhuc iuvenilibus desideriis asserit subjacere, in hoc quoque divini oraculi implet præceptum, quod scriptum est: *Iustus in principio accusator est sui.* Nec tamen dubito majores te insidias hostis ' callidi perpeti, qui majora contra eum bella præparasti. Tanto quippe ille deceptionis molimina ardentius exquirit, quanto te cælesti patriæ ferventius inhiare cognoscit. Et nos quidem qui vitam cum pluribus ducimus, etsi formidolosi ac timidi, tamen quia contra antiquum hostem bella proposuimus, quasi in acie stamus. Vos autem ' qui solitariam vitam ducitis, quid aliud quam ' monachos dixerim, qui fervore virtutis etiam ante aciem exire festinatis? Cur ergo eum non singulariter hostis impetat, a quo se impeti singulariter ' spectat? Et nos quidem qui inter homines vivimus, sæpe per homines a callido hoste tentamur. Vos autem qui ' viam vitę præsentis extra hominum frequentiam ducitis, tanto majora certamina pati necesse est, quanto ad vos ipse tentationum magister accedit. Neque enim vacare orationibus ac laudibus Dei sine aliqua interruptione temporis potestis: quia etsi intentio continue prompta est, ipsa tamen humanitatis infirmitas ad semetipsam relabitur, vt aliquando fessa jaceat, atque ab studii sui exercitatione torpescat. Antiquus vero hostis mox ut otiosam mentem invenerit, ad eam sub quibusdam occasionibus locuturus accedit, & quædam ei de gestis præteritis ad memoriam reducit, audita quondam verba indecenter cogitationi resonat; & si qua dudum turpiter acta sunt, eorum species oculis cordis apponit; vt quem de præsentibus non valet inquinare, de malis transactis ' violet. Et decepta mens sæpe inde in delectationem rapitur, vnde diu iam se per pœnitentiam afflixit: ita ut vere cum psalmista dicat: *Computruerunt & deterioratæ sunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ.* Cicatrix quippe figura est vulneris, sed sanati. Cicatrix ergo ad putredinem redit, quando peccati vulnus, quod iam per pœnitentiam sanatum est, in delectatione sui animum concutit. Sæpe ' quod nunquam fecimus, per hostis callidi insidias cordis oculis videmus. Cumque insensibiliter in hoc delectatio surripit, quamuis iam plangat quæ fecerat, tædet tamen infelicem animum quædam non fecisse quæ plangat. Hæ sunt cordis nostri tenebræ, quas in hac vita volentes nolentesque sustinemus. Quis contra hæc quærendus est, nisi adjutor in opportunitatibus in tribulatione?

(*Prou* ' antiq[ui]) (' quasi) (' monachos) (' expect[at]) (' iam vit[æ] præsent[is]) (' conetu[r] ludere. [Sæpe de]fit ur[...] cepta m[ens] sæpe in [de]lectatio[nem ...] posita e[...] clamet; Compu[truerunt] & corrupt[æ ...] *Psal. 37*) (' Namqu[e] quod fe[ci]mus)

I I.

Valde autem libenter accepi quod tua me caritas de sua dubitatione requisivit, an orientales ecclesiæ fidem atque doctrinam sanctæ memoriæ Leonis sequantur; ne fortasse earum sensus

sensus inter semetipsas pro trium capitulorum A defensione divisus sit. Unde certam dilectionem tuam esse desidero, quia prædictæ sanctissimæ orientales ecclesiæ uno sensu, una doctrina fidem ejusdem sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamque Calchedonensem synodum ita nobiscum custodiunt atque venerantur, ut nullus esse episcopus reputetur, qui ejusdem synodi defensor sectatorque non fuerit. Hinc est enim ut quotiens in quatuor præcipuis sedibus antistites ordinantur, synodales sibi epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Calchedonensem synodum cum aliis generalibus synodis custodire fateantur: sicut & nos aversamur, atque anathemate plectendos ducimus, si quis de fide ejusdem B synodi aliquid imminuere, vel aliquid in ea addere præsumit. Nam synodus quæ post eam generaliter facta est, idcirco a nobis 'recipitur, quia ejusdem synodi in omnibus sequax, honorem illius auctoritatemque custodit. Unde necesse est ut dulcissima mihi tua dilectio, in hoc quod præcipue in bonis moribus vivit, quod se per abstinentiam affligit, quod doctrinæ Dei vehementius insistit, hoc studiosius cogitet, ne errorem schismaticorum sequens, a sancta universali ecclesia divisa possit inveniri. Et quid tot labores proderunt, si in unitate fidei inventa non fuerit, quæ ante Dei omnipotentis oculos in bonis actibus animam præcipue custodit? Hinc C
6. enim dicitur: *Una est columba mea, perfecta mea.*
33. Hinc ad Moysem dominus dicit: *Est locus penes me, & stabis super petram.* Quis est locus qui non sit in Deo, dum cuncta ab ipso, per quem creata sunt, continentur? Sed tamen est locus apud eum, videlicet sanctæ ecclesiæ unitas; in qua super petram statur, dum confessionis eius soliditas humiliter tenetur. De quo loco subjungitur. *Tunc videbis posteriora mea.* In petra enim, id est, in sancta ecclesia stantes, Dei posteriora videmus, quando jam ea quæ in fine promissa sunt cælestis patriæ gaudia contemplabimur. Perversi autem homines, qui trium capitulorum occasione reperta ecclesiasticam disciplinam fugiunt, de suis carnalibus actibus reprehendi pertimesD cunt, subesse sedis apostolicæ præceptis nolunt, & nos quasi de fide reprehendunt, quam ipsi nesciunt. Et dum neque in fide recti sunt, neque in bonis operibus intenti, student ut certare pro 'fide videantur. Sicque fit ut quotidie deteriores fiant, dum in eis culpa grossescit, qui quasi de zelo fervoris videri etiam laudabiles appetunt. Sed juxta hoc quod scriptum est: *Ex operibus eorum cognoscetis eos*, vitam eorum tua caritas attendat, & meritum intentionis aspiciat. Ut enim dilectioni tuæ de eadem re breviter loquar, sancta Calchedonensis synodus usque ad definitionem fidei, & prolationem canonum, de generalibus causis locuta est. Nam post prolatio- E nem canonum specialia episcoporum certamina sopire curavit.

[Left margin fragments: ...itur. ...itate. ...th. 7.]

III.

Epistolam vero quam in ea reverendissimus Ibas denegat suam, quod in extrema parte synodi jaceat, agnoscis. Quæ videlicet epistola Nestorium inauditum & inquisitione non facta damnatum asserit, Cyrillum vero in Apollinaris dogma cecidisse suspicatur. Et si totus superior textus prædictæ synodi legitur, quantum hæc epistola eidem synodo adversetur invenitur; quia scilicet sancta synodus & Nestorium, sicut est, hæreticum denuntiat, & beatum Cyrillum patrem catholicum veneratur. Epistola ergo quæ illum defendit qui a synodo damnatus est, & eum accusat qui a synodo veneratus est, procul dubio definitioni 'sanctæ synodi probatur adversa. 'Sed quia eius defensores solent dicere, quod hanc Ibas eo tempore scripsit, quo adhuc Cyrillus propter duodecim capitula, quæ necdum exposuerat, dubius habebatur; in ipsa hac epistola perpende, quia legitur quod inter orientales episcopos & beatum Cyrillum pax fuerit celebrata. Si ergo post concordiam pacis, post satisfactionem amotæ dubitationis, hæc eadem epistola scripta est, constat quia non est catholica, quæ patrem catholicum, atque in toto synodi volumine laudatum, hæreticum appellat. Hæc paucis dixi, quia ex quibus præcipue causis hac in re dubitationem tua caritas habet, in epistolis non inveni.

'Qui enim tantorum patrum definitam non servant sententiam procul dubio adversantur ecclesiæ.

IV.

Et quia tua sanctitas hoc a nobis requisivit, ut sibi de sacerdotali officio post lapsum resurgendi auctoritates scriberemus, dum se 'dicit de hoc canones diversos legisse, & diversas sententias invenisse, alias resurgendi, alias nequaquam posse: ideo sanctas nos generales synodos, a Nicæna incipientes, hanc cum reliquis quatuor veneramur: quia ipsam sequentes, ceteræ in cunctis canonicis sententiis unanimiter concordant. Nam & nos precedentes patres 'sequi debemus, qui auctore Deo a sacra doctrina illorum non discordamus. A capite itaque incipientes, usque ad quartum altaris ministrum, hanc formam servandam cognoscimus: ut sicut minorem major præcedit in honore, ita & in crimine, & quem major sequitur culpa, majori 'plectatur vindicta, & sic postea pœnitentia credatur esse fructuosa. Quid enim prodest triticum seminare, & fructum illius non 'colligere? aut domum construere, & non illic habitare? Post dignam igitur satisfactionem credimus posse rediri ad honorem, dicente propheta. *Numquid qui cadit non adjiciet ut resurgat?* Et: *Qui aversus est non revertetur?* Et peccatori ait: *In quacumque die conversus ingemueris, tunc salvus eris.* Unde & psalmista ait: *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum tuum rectum innova in visceribus meis. Ne projicias me a facie tua, & Spiritum sanctum ne auferas a me.* Dum enim petiit, ne a domino projiceretur pro culpa sua', alienam rex & propheta simul 'rapuisse uxorem tremefactus expavit, & propheta indicante flagitium suum, pœnitentiam agens addebat: *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Si enim condignam Deo pœnitentiam non fecisset, nequaquam aliis prædicaret. Ait enim: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur.* Dum enim peccata prospexit propheta 'mundatus per pœnitentiam, non dubitavit prædicando curare aliena, & sacrificium de semetipso Deo offerre studuit, cum dicebat: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Ad hoc ista sufficerent: sed omnis sententia quo plus sacræ scripturæ testimoniis cōfirmatur, facilius creditur. De hoc enim propheta dicit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* De hoc peccantibus dicitur: *Peccator in quacumque die conversus ingemuerit, salvus erit: omnes iniquitates ejus oblivioni tradentur.* Si enim redemptor noster, qui peccatores non perdere, sed justificare venit, in oblivione peccantium delicta 'dereliquit: quis hominum condemnenda 'reservat, cum apostolus dicat: *Si Deus justificat,*

[Right margin: 'dicis de hoc canonum diversorum legisse te diversas sententias. 'sequimur, quia 'implicetur 'tollete? Psal. 40. Ier. 8. Isaia 30. Psal. 50. 'quod 'rapuisset Ibidem. 'mundata Psal 50. Ezech. 18. ergo 'relinquit 'reservet Rom. 8.]

justificat, '*quis est qui condemnet?* Ad fontem A misericordiæ recurrentes, euangelii proferamus' sententiam: *Gaudeo*, inquit, *super uno peccatore pœnitentiam agente, magis quam super nonagintanovem justis, qui non indigent pœnitentia.* Et ovem perditam, nonagintanovem non errantibus relictis, humero pii pastoris ad ovile reportatam dominus ipse testatur. Si ovis perdita errans post inventionem ad ovile humero reportatur, cur iste post pœnitentiam ad ecclesiæ ministerium lapsus non revocetur? Sicut in Apocalypsi dicitur de ministerio ecclesiæ: *Memento unde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Quid enim est gravius, aut carnale delictum admittere, B sine quo pauci inveniuntur, aut Dei filium jurejurando negare? In quo verbo hunc ipsum beatum Petrum apostolorum principem, ad cujus sacrum corpus indigni sedemus, lapsum esse cognoscimus. Sed post negationem pœnitentia secuta est, & post pœnitentiam misericordia data est: quia postea ab apostolatu eum non expulit, qui ante quidem ipsum se negare prædixit. Tibi hæc, fili carissime, dicta sufficiant, ut illum quem conspicis delicta fletu delere, in conspectu divinitatis non dubites misericordiam consequi: quia ' ille peccatorem reversum non despicit, qui peccatores sanguine suo redimere venit.

Luc. 15. — Apoc. 2. — ' nullum peccantem reversum non respicit,

V.

De ordinationibus vero apostolicæ sedis pontificum, utrum post beatissimum virum Hormisdam aliqua sint addita vestra caritas requirit. Sed usque ad Vigilii papæ tempora expositas ordinationes præsulum esse cognoscas. Aloem vero, thymiama, styracem & balsamum, sanctorum martyrum corporibus offerenda, latore præsentium deferente transmisimus.

VI.

In extremo vero epistolæ quæsisti, quid eis respondendum sit, qui dilectionem tuam de parvulorum animabus requirunt. qui sine gratia baptismatis moriuntur, dicens: Si corpus originali tenetur culpa, unde anima quæ a Deo datur rea erit, quæ adhuc in actuali delicto corpori non consensit? Sed hac de re dulcissima mihi tua caritas sciat, quia de origine animæ D inter sanctos patres requisitio non parva versata est: sed utrum ipsa ab Adam descenderit, an certe singulis detur, incertum remansit, eamque in hac vita insolubilem fassi sunt esse quæstionem. Gravis enim est quæstio, nec valet ab homine comprehendi: quia si de Adam substantia anima cum carne nascitur, cur non etiam cum carne moritur? si vero cum carne non nascitur, cur in ea carne quæ de Adam prolata est obligata peccatis tenetur? Sed cum hoc sit incertum, illud incertum non est: quia nisi sacri baptismatis gratia fuerit renatus homo, omnis anima originalis peccati vinculis est obstricta. Hinc enim scriptum est: *Non est mundus in conspectu ejus, nec unius diei infans super terram.* E Hinc David ait: *In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.* Hinc ipsa veritas dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non introibit in regnum cælorum.* Hinc Paulus apostolus ait: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Cur ergo infans, qui nihil egit, in conspectu omnipotentis Dei non valet esse mundus? Cur psalmista, ex legitimo conjugio prolatus, in iniquitate conceptus est? Cur nisi qui mundatus aqua baptismatis fuerit, mundus non est?

Psal. 50. — Ioan. 3. — 1. Cor. 15.

Cur in Adam omnis homo moritur, si originalis peccati vinculis non tenetur? Sed quia genus humanum in parente primo velut in radice putruit, & ariditatem traxit in ramis, & inde omnis homo cum peccato nascitur, unde primus homo permanere noluit sine peccato. De his autem subtilius & latius loqui debueram: sed dum me & curarum tumultus premunt, & harum portitor ut laxari debuisset importunus extitit; unde multa debui, pauca locutus sum. Rogo autem omnipotentem Deum, ut sua te gratia protegat, & beati Petri apostolorum principis intercessione a malis omnibus illæsum servet, quatenus fervor cælestis desiderii in tua mente quotidie ardentius excrescat, ut semper novus, & semper seipso robustior ad cælestia præmia multiplicius percipienda pertingas.

VII.

Transmisi autem duos homiliarum codices, quas dixi in ecclesia dum adhuc loqui prævalerem, ut quia ipse te videre, tibique sedulo colloqui non possum, caritati tuæ, vel per ea quæ scribere valui, absens non sim. Exiguum quoque vestimentum transmittere studui, per quod tua caritas, quia Australi in animo calore fervet, foris a corpore Arcturi frigus repellat. Peto autem ut pro me orare enixius debeas; ut tuæ intercessionis ope & a malis præsentibus C eripi, & æternis merear gaudiis præsentari.

VIII.

Imagines quas tibi dirigendas per Dulcidium diaconum ' rogasti, misimus. ' Vnde valde nobis tua postulatio placuit, quia illum toto corde, tota intentione * quæris, cujus imaginem præ oculis habere desideras, ut te visio corporalis quotidiana reddat exercitatum: ut dum picturam illius vides, ad illum animo inardescas, cujus imaginem ' videre desideras. Ab re non facimus, si per visibilia invisibilia demonstramus. Sic homo qui alium ardenter videre desiderat, aut sponsam amans videre conatur, si contigerit eam ad balneum aut ad ecclesiam ' ire, statim per viam incedenti se præparat, ut de visione ejus hilaris recedat. Scio quidem quod imaginem salvatoris nostri non ideo petis, ut quasi Deum colas, sed ut recordatione filii Dei in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre desideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura in memoriam filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi ' surtarias duas, imaginem Dei salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque apostolorum Petri & Pauli continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem, clavem etiam pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno defensus permaneas, cujus ' signo te esse munitum credis, & ' ex eo te protegat qui iuvenilia semper suggerit recordari: ut in bonis tuis actibus ' perseveres: ut in ejus amore usque ad finem permaneas, pro cujus amore solitarius desideras habitare: ut alios in ejus amore accendas, propter quem te fecisti * haberi: ut vitæ hujus mala, quæque inimicus suggerit retro acta, mentis proventibus quasi facibus inardescas, pro cujus amore vitam etiam velis finire: ipse quoque te protegat

' tuum ' in qu[...] valde — *al. dil[...] — ' consid[...] — ' proce[...] eminus tendent[...] præbet[...] — ' duas [...] bulas, [...] Iustelli[...] — ' sancto [...]gno ' ab eo protega[...] (hoc est[...] mone, [...] quo sup[...] num. 1.) juvenile[...] affection[...] tibi sug[...]rit reco[...]dari.

A protegat usque in finem, qui cunctum mundum dignatus est redimere Iesus Christus dominus noster, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

fecisti. Vt vita tua, ejus malitia, qui te corde fugit, retromentibus quasi facibus inardescat.

"LV. AD ADEODATAM.

Eam ad superna meditanda corroborat.

Gregorius Adeodatæ illustri.

MAGNAM nobis lætitiam gloriæ vestræ ingessit epistola, quæ eternæ vitæ desiderium vos habere signavit: sed quia hujusmodi studium fugitiva solet mundi gloria præpedire; B hortamur ut mentis vestræ saluberrimam deliberationem res quælibet transitura non revocet, nec ab incepto eam tramite deviet: sed magis supernæ patriæ amor accendat, præmia mansura solicitent, & ad venturi judicis promissionem certam semper aspiret, atque ex temporalibus æterna mercetur: ut ex hoc & in vera gloria esse, & inter matronas possitis cælestes adscribi. Reducite ad animas prosperitates temporum, multitudines" hominum, dignitatum pompas, matronarum gloriam, divitiarum abundantiam. Attendite hæc omnia ubi vel quid facta sunt, & ex hoc pensate quod nulla sint, & quia qui ista diligit somnium vigilans videt. Hæc itaque recordatio magna vobis debet esse instructio, quo- C niam pro magno diligi non debet quidquid fine concluditur. Illa ergo appetenda, illa summopere diligenda sunt, quæ nec inventa transeunt, nec adepta deficiunt. Sed quia ad horum desiderium anhelare sine divinæ misericordiæ gratia nullus valet; oramus omnipotentem dominum, ut hæc vobis & eligendi velle, & posse tribuat obtinendi, quatenus & hic vos in suo vivere timore concedat, & postea in sanctarum matronarum sorte recipiat. Paterna itaque caritate gloriam vestram salutantes, indicamus de causa fratris & coepiscopi nostri Decii hoc nobis visum fuisse, ut eam audiendam fratri & coepiscopo nostro Ioanni & Leontio viro glorioso, quia bonus & justus vir dicitur, committere de- D beremus: securi maxime quia ubi prædicti fratris & coepiscopi nostri in judicio caritas interest, nec eis surripiatur, nec pars ecclesiæ possit præjudicium sustinere.

" LVI. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM.

Quod nihil pro sepultura exigendum aut accipiendum est, nisi sponte pro luminaribus ecclesiæ aliquid offerretur.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

QVESTA est nobis Nereida clarissima femina, quod ab ea centum solidos pro filiæ E suæ sepultura fraternitas vestra non erubescat exigere: atque ei super doloris gemitum majorem dispendii studeat inferre molestiam. Quod si ita se veritas habet, quia grave nimis est, & procul nimis est a sacerdotis officio precium de terra concessa putredini quærere, & de alieno velle facere luctu compendium; ab hac se petitione fraternitas vestra contineat, & molesta ei de cetero non existat: maxime quia & Hortulanum quondam, de quo se ipsam asserit filiam suscepisse, ecclesiæ vestræ non in parva quantitate munificum memorat extitisse. Hoc autem vitium & nos postquam, Deo auctore, ad episcopatus honorem accessimus, de ecclesia nostra omnino vetuimus, & pravam denuo consuetudinem nequaquam usurpari permisimus, memores quia dum Abraham a filiis Hemor, hoc est, Ephron filio Seor sepulcrum precio ad humanum corpus conjugis postularet, precium accipere renuit, ne commodum videretur de cadavere consecutus. (*Genes. 23.*) Si ergo tantæ considerationis paganus vir fuit, quanto magis nos qui sacerdotes dicimur hoc facere non debemus? Vnde ne hoc avaritiæ vitium, ne vel in alienis denuo tentari præsumatur admoneo. Sed si quando aliquem in ecclesia vestra sepeliri conceditis, siquidem parentes ipsius, proximi vel heredes pro luminaribus sponte quid offerre voluerint, accipere non vetamus. Peti vero aut aliquid exigi omnino prohibemus: ne, quod valde irreligiosum est, aut venalis fortasse, quod absit, dicatur ecclesia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, si ex eorum cadaveribus studeatis quærere quolibet modo compendium. Alias vero causas, quas prædictæ Nereidæ est complexa petitio, hortamur ut aut pacifica, si fieri potest, ordinatione definias, aut certe in deputatum a nobis judicium personam instructam dirigere non omittas; quia ad hoc Redemptum defensorem nostrum præsentium portitorem illic direximus, ut & partes in judicio observare compellat, & executionis suæ instantia ad effectum quæ fuerint judicata perducat.

" LVII. AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM. "XCI.

Promittit clericis" Comanis ad unitatem ecclesiæ redeuntibus possessionem Aurianam, licet in ea nullum jus habeant. ("Comensibus)

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

LATORE præsentium communi filio Euentio diacono, qui fraternitatis vestræ nobis scripta detulit referente cognovimus, clericos ecclesiæ * Comensis, quos sacerdotali studio reverti ad unitatem ecclesiæ monuistis, respondisse, non sibi talem a vobis affectum impendi, ut ad hoc redire caritate suadente prævaleant, asserentes res diversas suas injuste ab aliis, inter quos & a nostra ecclesia possessionem quæ villa Auriana dicitur, detineri. Nos quidem sanctitatis vestræ solicitudinem omnino laudavimus; quia quod vos oportuit facere minime neglexistis. Sed nec nos prædictam possessionem, si eis jure competit, etiamsi ad communionem forte reverti distulerint, contra rationis ordinem patimur detineri, sed eam cognita volumus veritate restitui. Si vero ad unitatem ecclesiæ, quod optamus, Deo se inspirante converterint, etiamsi nihil illis competat, eam illis parati sumus concedere. Nam nulla occasione excusare se volumus, quos ad matris ecclesiæ sinum redire desiderabiliter expectamus. De hortis vero quos in capitulare transmisso ex substantia tali ecclesiæ vestræ competere signastis, vel prædictus vobis portitor indicabit, vel in subsequenti illuc personam transmittemus, cui inter alia curabimus evidenter injungere, ut veritatem congrua indagatione cognoscat, & quidquid justum fuerit faciat. Nam nos qui alios contristare contra æquitatem non patimur, multo magis vos, quos valde diligimus, tristes relinquere non valemus. De aliis autem causis, quale nostrum ad singula sit responsum,

* al. Cumensis,

responsum, supradicti communis filii relatione A cognoscetis. Scripta vero ad dilectissimum filium nostrum Anatolium diaconum pro commendatione hominum vestrorum, sicut voluistis, fecimus.

"XCII. "LVIII. AD ANATOLIVM DIACONVM CONSTANTINOPOLITANVM.

Homines Constantii episcopi commendat.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

REVERENDISSIMVS frater & coepiscopus noster Constantius suos homines illuc pro ecclesiæ suæ utilitatibus festinans transmittere, tuæ eos dilectioni voluit commendari. Proinde in quantum, Deo jubente, potueris, eis salva ratione, ubi necesse fuerit, concurras, atque solatium feras; quatenus dum tua fuerint, sicut dignum est, opitulatione suffulti, & ipsi illic minus valeant laborare, & prædictus frater noster ecclesiæ suæ melius utilitates adjutas, te suffragante, cognoscat.

"XCIII. "LIX. AD FANTINVM DEFENSOREM PANORMITANVM.

De synagogis Iudæorum irrationabiliter occupatis.

Gregorius Fantino defensori Panormitano.

ANTE aliquantum tempus Victori fratri & coepiscopo nostro scripsimus, ut quoniam quidam Iudæorum data nobis petitione questi fuerunt, synagogas in civitate Panormitana positas cum hospitiis suis fuisse ab eo irrationabiliter occupatas, quousque causa, utrum juste factum esset, potuisset agnosci, ab eorum suspenderet se congregatione; ne forte in eorum sola voluntate versari præjudicium videretur. Et quidem nos prædictum fratrem nostrum incongrue aliquid egisse, sacerdotii ejus respectus D facile credere non permisit. Sed quia Salerio notario nostro, qui illic præsens postea inventus est, renuntiante comperimus, nullam extitisse causam pro qua potuissent rationabiliter occupari, atque eas esse inconsulte ac temere consecratas, idcirco experientiæ tuæ præcipimus, ut quia quod semel consecratũ est Iudæis ultra non valet restitui, quantum a filiis glorioso Venantio, Patricio & Vrbicio abbate synagogę ipsę cum his hospitiis quæ sub ipsis sunt, vel earum parietibus cohærent, atque hortis ibi conjunctis æstimatæ fuerint, studii tui sit, ut præfatus frater & coepiscopus noster dare precium debeat; quatenus hoc quod occupari fecit, in jus ecclesiæ ipsius valeat provenire, & illi opprimi, aut aliquam pati injustitiam nullo modo videantur. Codices E vero vel ornamenta pariter ablata quærantur. Quæ si manifeste tulta sunt, & ipsa sine ambiguitate aliqua volumus restitui; quia sicut illis quidquam in synagogis suis facere, ut & ipsi prius scripsimus, ultra quam lege decretum est, non debet esse licentia, ita eis contra justitiam & æquitatem nec præjudicium nec aliquod debet inferri dispendium.

"XCIV. "LX. AD FANTINVM DEFENSOREM.

De Iamno Iudæo.

Gregorius Fantino defensori.

INDICAVIT nobis Iamnus Iudæus præsentium portitor, navem suam atque res suas Candidum defensorem nostrum cum aliis creditoribus occupasse, atque eas pro credita quam dederant pecunia venumdedisse, & a cunctis debitis cautionibus restitutis solum apud se præfatum defensorem obligationis chirographum tenuisse, & sæpius se supplicantem " ideo reddere contempsisse, quia, ut ait, sors est debiti satisfacta: experientiæ ergo tuæ præcipimus, ut cum omni subtilitate curet addiscere; & si ita repererit, districta compulsione perurge; quatenus omni mora postposita, cautionem prædicti portitoris restituat. Ita ergo solicitudo tua studeat, ut denuo ad nos hac de causa querela non redeat. "id est

"LXI. AD PROIECTAM. "CXV.

Gesta inter ipsum & Fantinum defensorem approbat.

Gregorius Projectæ illustri.

QVOTIENS in conventionibus quibusdam noster expectatur assensus, ne in dubium veniant quæ geruntur, ratio ea pro securitate partium debet habita solidare. Proinde cognoscentes quid inter dilectionem tuam & Fantinum defensorem nostrum ac rectorem patrimonii partium Panormitanarum convenerit de portionibus tibi competentibus in " Massalenas & Samantaria, in provincia Sicilia, & in territorio Panormitano, & domo in Panormitana civitate sita, quam ecclesiæ nostræ dudum titulo donationis obtuleras, nostrum his accommodamus assensum, atque omnia, sicuti inter vos gesta sunt, per hujus * tuitionis paginam confirmamus, nec quidquam eorum a nobis successoribusque nostris deduci in irritum profitemur; quia valde ecclesiasticæ est moderationi conveniens, ut quæ ordinata fuerint vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari. " massa Lena. * al. rati

"LXII. AD MARTINVM SCHOLASTICVM. " XC

Quod episcoporum causæ magna cum diligentia sunt perscrutandæ.

Gregorius Martino scholastico.

CVM de negotiis * civilibus exorta causatio majoris, ut magnitudini tuæ notum est, requisitionis indigeat; quanta cura, quantaque vigilantia episcoporum causæ debeant perscrutari sapientia tua consideret. In ea vero epistola, quam per latorem præsentium transmisisti, pro quibus ad nos causis a Crementio fratre & coepiscopo nostro transmissus fueris, superficie tenus indicasti, & earum radicem penitus tacuisti. Quarum si nobis origo vel fuisset qualitas interius manifesta, quid de his diffiniendum esset, prædicti fratris nostri animos responsione utique patenti ac congrua firmaremus. Illud tamen nobis omnino displicuit, quod aliquos episcoporum sine primatis sui epistolis ad comitatum profectos esse, vel conventus significas illicitos celebrare. Sed quia, sicut præfati sumus, causarum origo vel qualitas omnino nobis ignota est, pronuntiare aliquid definitive non licet nec possumus; ne, quod reprehensibile nimis est, de rebus non bene cognitis proferre sententiam videamur. Vnde valde necessarium fuerat, si hic pro plenissima instructione nostra magnitudo tua nostris interrogationibus responsura, tempore quo in Sicilia dilata est, perrexisset. Sed tamen postquam fratrem & coepiscopum nostrum Ioannem vidistis, in eo & nos vidisse vos credimus. * al. cubet

credimus. Et ideo quia de eisdem nobis & ipse causis scribere studuit, ei quæ nobis sunt visa rescripsimus. Qui quoniam maturi providique consilii sacerdos est, si cum ipso causas, pro quibus missus est, tractare volueris, certi sumus quia in eo & quod utile est, & quod rationem habet, invenies.

"LXIII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Ad deponendum Lucillum episcopum quatuor episcopos adhibeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

QUÆ adversus Lucillum Melitæ civitatis episcopum querela commota sit, ex epistolarum vestrarum & gestorum quæ ad nos direxistis pagina declaratum est. Et ideo quia tanti facinoris ultio nulla debet dilatione differri; fraternitas vestra tres vel quatuor de fratribus ac consacerdotibus sibi nostris adhibeat, ut ipsis quoque præsentibus prædicta ac satisfacta veritate prædictum Lucillum de episcopatus ordine, quem hujuscemodi sceleris contagio maculavit, studeat sine ambiguitate deponere. Quia vero presbyteri vel quidam diaconi proditæ iniquitatis fuisse conscii ac participes memorantur; sanctitas vestra subtili indagatione discutiat. Et si ita repererit, ab honoris sui & ipsos similiter gradu dejiciat, & in monasteriis, ubi digne valeant pœnitentiam agere, deputet. Sed quia per hos multi in hujus labem peccati perhibentur esse collapsi, cunctos qui rei esse claruerint dominici corporis ac sanguinis participatione privare vos convenit, atque eos vestris epistolis districtius admonere, ut litaniis & orationibus operam dent, & peccati quam contraxerunt maculam flendo tergant. Quibus quando sit secundum modum pœnitentiæ reddenda communio, judicio vestro committimus. Hoc tamen solicite vos providere necesse est, ut iis qui mortis urgentur periculo viaticum non negetur. Curæ præterea sit vobis clerum & populum Melitæ civitatis hortari, ut quia sine proprio pastore esse non poterunt, ordinandum sibi eligant Deo propitio sacerdotem. Causam vero presbyterorum ac diaconorum, qui in lapsu accusati sunt, solicite omnino rimamini. Et si rei criminis esse patuerint, severam in eis ultionem & canonicam exhibete; ut quanto illorum iniquitas Deum potuit ad iracundiam provocare, tanto eum vos placare emendatione districtissima valeatis.

"LXIV. AD EUMDEM.

Contra aliquorum murmurationem rationem reddit de missæ ordinatione.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

VENIENS quidam de Sicilia mihi dixit, quod aliqui amici ejus, vel Græci vel Latini, nescio quid quasi sub zelo sanctæ Romanæ ecclesiæ de meis dispositionibus murmurarent, dicentes: Quomodo ecclesiam Constantinopolitanam disponit comprimere qui ejus consuetudines per omnia sequitur? Cui cum dicerem: Quas consuetudines sequimur? respondit: Quia *alleluia* dici ad missas extra Pentecostes tempora fecistis: quia subdiaconos spoliatos procedere: quia *Kyrie eleison* dici: quia orationem dominicam mox post canonem dici statuistis. Cui ego respondi: Quia in nullo eorum aliam ecclesiam secuti sumus. Nam ut *alleluia* hic diceretur de Hierosolymorum ecclesia, ex beati Hieronymi traditione, tempore beatæ memoriæ Damasi papæ traditur tractum; & ideo magis in hac sede illam consuetudinem amputavimus, quæ hic a Græcis fuerat tradita. Subdiaconos autem ut spoliatos procedere facerem, antiqua consuetudo ecclesiæ fuit. Sed quia placuit cuidam nostro pontifici, nescio cui, qui eos vestitos procedere præcepit. Nam vestræ ecclesiæ numquid traditionem a Græcis acceperunt? Unde habent ergo hodie, ut subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc a matre sua Romana ecclesia perceperunt? *Kyrie eleison* autem nos neque diximus, neque dicimus, sicut a Græcis dicitur; quia in Græcis simul omnes dicunt, apud nos autem a clericis dicitur, & a populo respondetur: & totidem vicibus etiam *Christe eleison* dicitur, "quod apud Græcos nullo modo dicitur. In quotidianis autem missis alia quæ dici solent tacemus, tantummodo *Kyrie eleison*, & *Christe eleison* dicimus, ut in his deprecationis vocibus paulo diutius occupemur. Orationem vero dominicam idcirco mox post precem dicimus; quia mos apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo orationem oblationis hostiam consecrarent. Et valde mihi inconveniens visum est, ut precem quam scholasticus composuerat super oblationem diceremus, & ipsam traditionem quam Redemptor noster composuit super ejus corpus & sanguinem taceremus. Sed & dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos vero a solo sacerdote. In quo ergo Græcorum consuetudines secuti sumus, qui aut veteres nostras reparavimus, aut novas & utiles constituimus, in quibus tamen alios comprobamur imitari? Ergo vestra caritas, cum occasio dederit ut ad Catanensem civitatem pergat, vel in Syracusana ecclesia, eos quos credit aut intelligit quia de hac re murmurare potuerunt facta collatione doceat, & quasi alia ex occasione eos instruere non desistat. Nam de Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi apostolicæ esse subjectam? Quod & piissimus domnus imperator, & frater noster Eusebius ejusdem civitatis episcopus assidue profitentur. Tamen si quid boni vel ipsa vel altera ecclesia habet, ego & minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus est enim qui in eo se primum existimat, ut bona quæ viderit discere contemnat.

"LXV. AD EUMDEM. "XCIX.

De episcopo Byzaceno provinciæ Africæ de crimine accusato.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FRATERNITATIS vestræ scripta suscepi, in quibus indicatis Martinum virum eloquentissimum de Africana provincia Syracusas venisse, vobisque aliquid secretum locutum fuisse. Et quidem fraternitas vestra, quotiens occasionem reperit, amorem suum circa beatum Petrum apostolum non cessat ostendere. Unde omnipotenti Deo gratias agimus, quia ubi illa est, ibi nos absentes non invenimur. Causam tamen de qua agitur, necdum sanctitas vestra subtilius agnovit. In quodam enim crimine Byzacenus primas fuerat accusatus, & piissimus imperator eum juxta statuta canonica per nos voluit judicari. Sed acceptis decem auri libris, tunc Theodorus magister

Ioan. diac. lib. 4.

" quot

gister militum obstitit ut minime fieret. Tamen A piissimus imperator admonuit ut transmitteremus, & quidquid esset canonicum faceremus. Sed videntes contrarietates hominum, eamdem causam inire noluimus. Nunc autem idem primas aliqua de consilio suo loquitur. Et valde dubium est utrum pure an certe: quia a coepiscopis suis impetitur, nobis modo talia loquatur. Nam quod se dicit sedi apostolicæ subjici, si qua culpa in episcopis invenitur, nescio quis ei episcopus subjectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt. Tamen quod vestræ fraternitati placet cum prædicto eloquentissimo Martino loquimini. Vos enim tractate quid agere debeat. Cui nos de causa breviter rescripsimus; quia & hominibus incognitis passim nos credere non debemus. Si tamen vos, qui eum in præsenti conspicitis, ei loquendum fixius aliquid judicatis; vestræ hoc caritati committimus, de cujus amore in omnipotentis Dei causa certi sumus. Quæ autem vos agitis, nos egisse non dubitetis.

a C.

a LXVI. AD VITALEM DEFENSOREM SARDINIÆ.

Quod præsidium defensionis non præstet clericis ab episcopis suis punitis pro eorum excessibus.

Gregorius Vitali defensori Sardiniæ.

INDICATUM nobis est, quod quidam Calaritanæ ecclesiæ clerici disciplinam sui refugientes episcopi, contra eum solatium tuæ defensionis exquirant, atque per hoc illi, quod dici grave est, contumaces existant. Quam rem, si ita est, omnino dure suscepimus. Dicitur etiam quod suæ actus deserentes ecclesiæ, in aliorum se obsequiis ac laboribus occupantes, ubi nomen dederunt militiæ, inveniantur extranei. Experientiæ ergo tuæ denuntiamus, ut nihil deinceps tale aliquid facere præsumat: sed si cujusquam clerici, ut assolet, culpæ casus emerserit, in qua te sibi petere debeat adjutorem, ad eumdem episcopum reverenter accede, & sicut causæ meritum cognoveris, apud eum non defensor culpæ, sed potius intercessor existe, ut hac provisione & poscenti feras auxilium, & jura præpositi non turbentur. Si qui vero sunt qui justa poposcerint, eis per te auxilium sedis apostolicæ non est negandum. Sed tamen ita servandum est, ut uniuscujusque episcopi reverentia & clericorum disciplina per defensionis tuæ experientiam minime solvatur. Dictum est nobis etiam quod rustici possessionis ejusdem Calaritanæ ecclesiæ jura propria deserentes in privatorum possessionibus culturam laboris exhibeant. Ex qua re agitur, ut possessiones ecclesiæ proprio in alias occupato cultore depereant, atque ad tributa sua persolvenda idoneæ non existant. In qua re experientiam tuam volumus omnino esse solicitam, ne tale quidquam fieri posthac nostra auctoritate data tibi permittere debeas, sciturus quod si neglexeris, nostros exinde de minori tua solicitudine contra te animos commoveri. Cognovimus etiam quod monasteria servorum Dei vel etiam feminarum pro suo quisque libitu & diversarum causarum executione perturbet; quod omnino non grate suscipimus, tuamque experientiam ex hoc commonemus, ne quemquam hoc usurpare denuo accepta nostra auctoritate permittas; sed ut episcopis loci ipsius, sub cujus degunt moderamine, curæ sit eorum causas utilitatesque disponere. Valde enim est incongruum, ut omisso eo, alius quilibet eorum se causis admisceat. Sed ille eorum vitam competenti regularique debet moderatione disponere, qui pro commissis eorum sibi animabus compellitur reddere rationem.

a LXVII. AD IANVARIVM EPISCOPVM CALARITANVM. a CI.

De clericis suis ei non obedientibus, & de sortilegis, & idolorum cultoribus puniendis.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

B PERVENIT ad nos quod quidam de vestris clericis spiritu elationis inflati, quod dici grave est, fraternitatis vestræ jussionibus obedire postponant, atque in aliorum se magis obsequiis ac laboribus occupantes, suæ deserant, ubi sunt necessarii, actus ecclesiæ. Ex qua re nimium admiramur, cur in eis ecclesiasticæ non teneatis regulam disciplinæ, nec eos dissolute vagantes in deviis ad normam suscepti officii, districti moderaminis freno restringatis. Dicitur etiam quod aliqui ex eisdem contumacibus clericis, ut defendi contra vos valeant, ad Vitalis defensoris nostri patrocinia convolarint. Unde ad eum scripta nostra direximus, ne quemquam clericorum vestrorum contra vos irrationabiliter denuo audeat defensare: sed si culpæ casus emerserit, & gravis C non est, sed veniam mereatur, intercessor apud vos magis accedere debeat, quam defensor. Ne ergo tale ad nos deinceps de subjectorum vestrorum contemptu quidquam perveniat, præcavete. Cognovimus etiam quod monasterio sancti Iuliani quædam vidua suam substantiam derelinquens, a clerico vestro, qui ejusdem defunctæ mulieris actus, dum adhuc viveret, gubernabat, ipsa sit direpta substantia, 'nuncque callidum ad reddendum existere. (huic) Hortamur ergo ut eum, si, ut dicitur, ita verum esse patuerit, districta faciatis executione constringi, quatenus res monasterio derelictas restituere sine imminutione festinet, & quod adire servata fidei suæ puritate non debuit, vel cum pudoris sui damno reddere D compellatur. Quam vero verecundum sit, ut fraternitatem vestram nos admonere videamur, quatenus clericum suum sub disciplinæ vigore restringat, credo quod eadem fraternitas vestra tacita etiam ipsa consideret. Contra idolorum namque cultores vel aruspicum atque sortilegorum, fraternitatem vestram vehementius pastorali hortamur invigilare custodia, atque publice in populo contra hujus rei viros sermonem facere, eosque a tanti labe sacrilegii & divini intentatione judicii, & præsentis vitæ periculo, adhortatione suasoria revocare. Quos tamen, si emendare se a talibus atque corrigere nolle re- E pereris, ferventi comprehendere zelo te volumus: & si quidem servi sunt, verberibus cruciatibusque, quibus ad emendationem pervenire valeant, castigare: si vero sunt liberi, inclusione digna districtaque sunt in pœnitentiam dirigendi: ut qui salubria & a mortis periculo revocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem eos coporis ad desiderandam mentis valeas reducere sanitatem. Indicatum etiam nobis est, quod laicis quibusdam curam vestri patrimonii committentes, postmodum in rusticorum vestrorum deprædationibus, atque per hoc ex fatigationibus fuerint deprehensi, & reddere res quas indecenter retinent habitas, quasi suæ ditionis quippe,

Grat. c. Co

Grat. 8.9. Ansc 6. cap

quippe vestræ non suppositi curationi, postponant, vobisque despiciant actuum suorum reddere rationem. Quod si ita est, districte a vobis discuti convenit, atque inter eos ecclesiæque vestræ rusticos causam examinare subtilius. Et quidquid in eis fuerit fraudis inventum, cum pœna legibus statuta reddere compellantur. De cetero vero cavendum a fraternitate vestra est ne sæcularibus viris, atque non sub regula vestra degentibus, res ecclesiasticæ committantur, sed probatis de vestro officio clericis. In quibus si quid reperiri poterit pravitatis, ut in subditis, emendare quod illicite gestum fuerit valeatis, quos apud vos habitus sui magis officium commendet, quam excuset.

I. "LXVIII. AD ANATOLIUM DIACONUM.

De his qui ex Istriæ schismate ad unitatem fidei venerunt.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

LATORES præsentium, qui de Istricorum schismate ad unitatem ecclesiæ Deo miserante reversi sunt, multa de pravitate episcoporum qui in illis partibus sunt conqueruntur. Et quia ea pro re Constantinopolim festinantes tua sibi petunt adesse debere solatia, dilectionem tuam his hortamur affatibus, ut eis salva ratione solatiari debeat atque concurrere, quatenus te opitulante & minus illic fatigari, & quod justum est facilius valeant adipisci.

I. "LXIX. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

Maximi Salonitani episcopi causam, quam Mariniano commiserat, episcopo Mediolanensi injungit.

MAXIMUS Salonitanæ ecclesiæ prævaricator, postquam per potestates majores sæculi obtinere nihil valuit, ad minores sese contulit, nobisque tam nimietate precum, quam attestatione bonorum operum prævalere contendit. Ex qua re inhumanum credidi, si is qui se multum timere me dicit, in aliquo me temperatiorem minime invenire potuisset. Et ideo decrevi ut reverendissimus frater & coepiscopus noster Marinianus ejus causam debeat in Ravennati urbe cognoscere. Si autem persona ejus suspecta forsitan habetur, volumus ut vestra quoque fraternitas, si ei laboriosum non est, ad eamdem civitatem fatigare se debeat, & cum prædicto fratre in eodem judicio pariter sedere. Quidquid autem vestræ utrorumque sanctitati placuerit, scitote mihi modis omnibus placiturum. Vestrum ego judicium meum deputo: & quæ utrique vos relaxanda esse censetis, me relaxare certum tenete: hoc tamen solicite pensantes, ne aut cum peccato remissi, aut cum injuria sanctæ ecclesiæ esse videamur austeri. Hujus autem causæ executionem Castorio chartulario injunximus, ut ipse nobis debeat cuncta quæ acta fuerint subtiliter renuntiare.

"LXX. AD EUSEBIUM, URBICIUM, &c.

Iubet ob superbiam Ioannis episcopi Constantinopolitani, & Cyriaci, qui superbum universalis nomen usurpabant, ne quisquam in illorum subscriptionibus hanc vocem universalis adjiciat.

Gregorius Eusebio Thessalonicensi, Vrbitio Dyrrachitano, Andreæ Nicopolitano, Ioanni Corinthio, Ioanni primæ Iustinianæ, Ioanni Cretensi, Ioanni Larissæo & Scodritano, aliisque compluribus episcopis.

SUSCEPTI regiminis cura constringimur officii nostri solicitudinem vigilanter extendere, & fratrum nostrorum animos sermone admonitionis instruere, ut nec ignorantes præsumptio prava decipere, nec scientes dissimulatio quædam valeat excusare. Cognoscat si quidem fraternitas vestra Ioannem quondam Constantinopolitanæ civitatis antistitem contra Deum, contra pacem ecclesiæ, in omnium despectu & injuria sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excessisse, & illicite in synodo superbum ac pestiferum œcumenicum, hoc est, universalis sibi vocabulum usurpasse. Quod beatæ recordationis Pelagius decessor noster agnoscens, omnia gesta ejusdem synodi, præter illa quæ illic de causa venerandæ memoriæ Gregorii episcopi Antiocheni sunt habita, valida omnino districtione cassavit, districtissima illum increpatione corripiens, ut se a novo & temerario superstitionis nomine cohiberet: adeo ut suum illi diaconum, nisi tantum nefas emendaret, procedere prohiberet. Cujus nos rectitudinis zelo per omnia inhærentes, statuta ipsius sine refragatione Deo protegente servamus; quia dignum est ut rectam decessoris sui viam gressibus inoffensis incedat, quem de eodem loco ad reddendam rationem æterni judicis tribunal expectat. In qua re ne quid omittere quod ad pacem ecclesiæ pertinet videremur, nostris eumdem sanctissimum Ioannem scriptis semel iterumque convenimus, ut amoto superbiæ vocabulo cordis sui elationem ad humilitatem, quam magister & dominus noster docuit, inclinaret. Quem quoniam neglexisse comperimus, hæc eadem, & beatissimum fratrem & consacerdotem nostrum Cyriacum successorem ipsius concordiæ studio non destitimus admonere. Sed quia hoc jam, ut videmus, mundi hujus termino propinquante, in præcursione sua apparuit humani generis inimicus, ut ipsos qui ei contradicere bene atque humiliter vivendo debuerunt, per hoc superbiæ vocabulum præcursores habeat sacerdotes; hortor atque suadeo, ut nullus vestrum hoc nomen aliquando recipiat, nullus consentiat, nullus scribat, nullus ubi fuerit scriptum admittat, vel subscriptionem suam adjiciat: sed sicut omnipotentis Dei ministros decet integrum se ab hujuscemodi venenata infectione custodiat, & callido insidiatori in se locum non præbeat: quoniam & hoc & totius ecclesiæ injuriam ac discissionem, & sicut diximus, in omnium vestrum despectum fit. Nam si unus, ut putat, universalis est, restat ut vos episcopi non sitis. Præterea pervenit ad nos, quod fraternitas vestra ad urbem Constantinopolim sit convocata. Et quamvis piissimus noster imperator agi illic illicita non permittat, tamen ne perversi homines conventus vestri occasione reperta, aut pro hujus nominis superstitione locum surreptionis requirant, aut ob aliam rem facere synodum cogitent, quatenus hoc in ea callidis machinationibus inducant, quamvis sine apostolicæ sedis auctoritate atque consensu nullas quæcumque acta fuerint vires habeant; verumtamen coram omnipotenti Deo contestor & admoneo, ut nullius vestrum illic quibuslibet suasionibus, quibuslibet blandimentis,

quibuslibet præmiis, quibuslibet terroribus teneatur assensus? sed pro æterni judicii consideratione adversus prava desideria salubriter atque unanimiter vos exhibete, & pastorali constantia atque apostolica auctoritate suffulti prædonem irruentemque lupum excludite, & in discissionem ecclesiæ sævienti non cedite, ne de hac re quacumque surreptione synodum patiamini, quæ neque legitima quidem nec synodus dicenda est, celebrari. Hoc quoque pariter admonemus, ut si forte nil actum de hujus perversi nominis mentione fuerit, sed de alia re synodus forte colligitur, omnino sitis cauti, circumspecti, vigilantes, atque soliciti, ne quid illic * contra locum aliquem vel personam præjudicialiter, sive illicite, vel adversus canones censeatur. Sed si quid incidentis utilitatis causa tractandum est, sic causa de qua agitur formam accipiat, ut statuta vetera nulla convellat. Unde iterum coram Deo & sanctis ipsius admonemus, ut hæc omnia summo studio, & tota mentis intentione servetis. Nam si quis, quod non credimus, scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, a beati Petri apostolorum principis pace se noverit segregatum. Ita ergo fraternitas vestra agat, ut cum pastor pastorum in judicio venerit, de loco regiminis quem accepit reatum habere non possit.

* circa.

" LXXI. AD MAURENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

" cv.

Theodorum oppressum commendat.

Gregorius Maurentio magistro militum.

VALDE mirati sumus quod vobis in Neapolitana civitate positis, venire ad nos pro quibusdam causis Theodorus vir memorandus præsentium portitor cogeretur, maxime dum in illa se re contra antiquum morem a fratre & coepiscopo nostro Fortunato queratur præjudicium pertulisse: quam ad curam dispositionemque patroni civitatis ejusdem gloria vestra teste asserit sine dubio pertinere. Quod si ita se res habet, omnino contristamur, cur in ejus vos defensione veritas non permovit, ut & libere quod esset ratio diceretis, & reservari quod longa sibi consuetudo jure vendicat faceretis. Quia ergo grave nimis est contra veterem usum sacerdotes sibi quidquam arripere, unde in laicorum videntur actus incidere, prædicto fratri coepiscopoque nostro scribere, quæ nobis sunt visa curavimus, ipsorumque ad vos scriptorum exemplar transmisimus, ut ex eis quid debeat quam citius scrutari gloria vestra cognoscat. Præterea indicavit nobis supradictus portitor, Vectano, qui comes fuit in " Missinati castello, propterea quod eum nobilem fuisse noverat, & paupertate nimia laborabat, viginti urnas vini per duos annos de insula Prochyta, quæ ei vicina erat, misericordiæ intuitu se fuisse largitum, & nunc eas de eadem insula successorem ipsius tamquam debitas violenter exigere. Et quoniam hoc ne de cetero tentari debeat postulat prohiberi, gloria vestra curet addiscere. Et si hoc quod quæritur veritate subsistit, & hæc ante consuetudo non fuit, hujusmodi gravamen justitia suadente compescat, & studeat ut pietatis administratio in præfata insula onus præjudicii non imponat. Quia vero privilegia civitatis suæ, vel causas insulæ illius a nobis gloriæ vestræ petiit commendandas; hortamur ut vestram eis tuitionem impendere servata æquitate quocumque necesse fuerit debeatis: & si qua in re utilitas populi cui præest contra rationis, sicut ait, ordinem prægravatur, imposita onera usque ad modum justitiæ vobis suffragantibus releventur, nec privilegia eorum quolibet modo calcentur: sed omnia quæ usus antiquitatis statuit in omnibus intemerata serventur. Ita ergo in his gloria vestra se decenter exhibeat, ut & ipsa partes fovere justitiæ comprobetur, & hi qui commendati sunt bona nobis vestra quæ de vobis cupimus semper audire renuntient.

" Misenati.

LXXII. AD PASSIVUM EPISCOPUM FIRMANUM.

" cvi

Mandat consecrare oratorium sancti Savini.

Gregorius Passivo episcopo Firmano.

VALERIANUS notarius ecclesiæ Firmanæ fraternitatis tuæ petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in fundo Visiano juris sui juxta muros civitatis Firmanæ oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem beati martyris Savini desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ parochiæ memorata constructio jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, in reditu solidos tres liberos a tributis fiscalibus, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque missis publicis solenniter consecrabis: ita ut in eodem loco nec temporibus futuris baptisterium construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Et si missas ibi fieri forte maluerit, a dilectione tua presbyterum noverit postulandum, quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote ullatenus præsumatur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reverentia collocabis.

" LXXIII. AD CHRYSANTHUM EPISCOPUM SPOLETANUM.

" cvii

Mandat sanctuaria sancti Savini Valeriano notario Firmano dari.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

VALERIANUS notarius ecclesiæ Firmanæ sanctuaria beati martyris Savini oblata petitione sibi postulat debere concedi, quatenus in ejus nomine oratorium propriis constructum sumptibus possit solenniter consecrari. Et ideo, frater carissime, præfati desideriis ex nostro te mandato convenit obedire, ut devotionis suæ in consecratione quam postulat potiatur effectu.

" LXXIV. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM PANORMITANUM.

" cvi

Ecclesiæ Tarracinensis visitationem committit.

Gregorius Constantio episcopo Panormitano.

FRATERNITATI vestræ ecclesiæ Tarracinensis visitationis operam nos olim mandasse recolimus. Sed quia pervenit ad nos, quod peccatis facientibus nec clerus illic, nec plebs tanta remanserit, quibus debeat interim episcopus ordinari, utile esse perspeximus eamdem ecclesiam, vel quidquid ipsius est, quousque illam ut domino placuerit ordinemus, vestræ, Deo auctore, dispositioni committere. Et ideo solicitudinem vos convenit adhibere, ut quidquid possessionibus ecclesiæ ipsius in qualibet re accedere potuerit, vobis in reparatione ejusdem ecclesiæ sive cleri

cleri ipsius subventione proficiat, quatenus & A nos remedium pro vestro labore capere, & illi aliquod valeant sustentationis habere solatium. Mobilia vero prædictæ ecclesiæ facta subtiliter volumus describi notitia, nobisque transmitti, ut ex hoc quid fieri debeat, auctore domino, disponamus. Circa actus autem vel disciplinam cleri vel filiorum ecclesiæ ipsius magnam te habere curam necesse est, atque ita super pastorali studio vigilare, ut de animabus eorum non culpabilis sis, sed apud omnipotentem Deum mercedem potius possis acquirere.

x. " LXXV. AD MAURENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

B

Theodosium abbatem commendat, ne gravius in murorum vigiliis affligatur.

Gregorius Maurentio magistro militum.

FILIUS noster Theodosius abbas monasterii quod a Liberio quondam patricio in Campaniæ partibus noscitur esse constructum, a nobis precibus impetravit, ut eum cum congregatione sua vestræ deberemus gloriæ commendare. Asserit enim se in murorum vigiliis ultra vires suas vehementer affligi. Petimus ergo gloriam vestram, ut si quidem est possibile, de eodem per vos onere relevetur. Si vero ex toto, ut non fiat, hoc est omnino difficile, vel ita illi ex nostra commendatione ipsum levigantes pondus solicitudinis temperetis, ut dum in Dei laudibus liberior vacare voluerit, pro vobis, cujus opere ut levationem aliquam habeat factum est, securior valeat dominum exorare, sed & nostram sibi apud gloriam vestram sentiat epistolam profuisse.

x. "LXXVI. AD CHRYSANTUM EPISCOPUM SPOLETANUM.

De ordinatione clericorum Vivaniensis ecclesiæ.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletano.

ANTE hoc biennium fraternitati tuæ Vivaniensis ecclesię visitationis deputaveramus officium, in quo de more scrinii nostri nihil vos de provectionibus facere voluimus clericorum. Nunc vero venientes huc præsentium portitores prædictæ ecclesiæ clerici, dixerunt sacerdotes se neque in eadem ecclesia, neque in ejus parochiis habere. Hortamur igitur fraternitatem tuam, ut si quidem talem potuerit reperire personam, quæ digna ad episcopalis officii apicem valeat promoveri, huc eam cum solennitate decreti vestrarum testimonio literarum celerius dirigatis. Sin vero hoc nunc inveniri non potest, cum omni studio ac vivacitate personas exquirite, quæ illic in presbyterii ordine valeant consecrari. Quarum vitam actusque subtili prius inquisitione discutite, ut in nullo eis vel sacri canones, vel ecclesiasticæ regulæ valeant obviare; ut hac provisione populus illic degens communionem, qua se privatos ob sacerdotum necessitatem flebiliter conqueruntur, recepisse se gaudeant, & in ecclesiis illis sacra missarum solennia deesse non debeant. Sed & pro consignandis infantibus fraternitas tua illuc curet accedere, ut nihil sit quod pastoralis solicitudinis neglecta vos cura remordeat.

" LXXVII. AD CASTORIUM NOTARIUM RAVENNÆ. " xi.

Ut de legitimo usu pallii quo archiepiscopus Ravennas utebatur inquirat.

Gregorius Castorio notario Ravennæ.

DUM Florentius Ravennatis ecclesiæ diaconus apud nos pro reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Mariniano de usu pallii ageret, requisitus a nobis quæ esset antiqua consuetudo, respondit quod in omnibus litaniis pallio Ravennatis ecclesię episcopus uteretur. Quod ita non esse & ab aliis didicimus, & ex epistolis Ioannis quondam episcopi, quas ei ostendi fecimus, evidenter apparuit. Sed hoc asseruit quod dicere jussus est. Nam tempore quo a te idem Ioannes quondam episcopus est inhibitus, ne pallio inordinate ac temere uti præsumeret, scripsit nobis hanc fuisse priscam consuetudinem, ut civitatis ipsius episcopus pallio in litaniis solennibus uteretur. Quarum tibi literarum exemplaria pro tua informatione transmisimus. Adeodatus vero prædictæ ecclesię diaconus, dum apud nos tempore quo hic fuit similiter de ejusdem usu pallii agere enixius studeret, volentes cognoscere veritatem, eum simi- C liter quæ esset consuetudo curavimus requirendum. Qui ut credi sibimet suaderet, atque a nobis valeret quod petebat exigere, sub jurejurando testatus est antiquam consuetudinem fuisse, ut in quatuor aut in quinque solennibus litaniis pallio civitatis suæ episcopus uteretur. Experientia ergo tua diligenter invigilet, & cum omni solicitudine quot litaniæ solennes ab antiquitate fuerint requirat. Nec eas solennes nominando requirere studeat, sed majores, ut per hoc, quod nobis præfatus Adeodatus diaconus testatus est, & prædicti Ioannis episcopi fatetur epistola, dum constiterit quantæ litaniæ solennes fuerint, quotiens indui solebat in litaniis D pallium cognoscentes, libentissime concedamus. Sed hoc non ab illis perquirat, qui ab ecclesiasticis exhibentur, sed ab aliis quos sine favore partis esse cognoverit, & quæque solicita indagatione repererit nobis subtiliter indicet; ut veritate, sicut diximus, cognita, fratris coepiscopi nostri reverendissimi Mariniani animos relevemus.

Ioan. diac. lib. 4. c. 7.

Mense Iulii, indictione secunda.

" LXXVIII. AD DONELLUM. " xii.

De eo quod anima amat amantem se.

Gregorius Donello erogatori.

IN nostra mente vestra magnitudo quantæ sit dulcedinis, ex vestra, ut suspicor, mente pensatis; quia, sicut scriptum est, Amat anima E amantem se. In eo ergo quod me diligitis, vos quoque a me diligi scitis. Et quod prius illuc Castorio chartulario nostro veniente vobis minime scripsi, non torporis fuisse credite, sed & ægritudinis & occupationis. Nam nos & præsentes vos videre cupimus, & absentibus colloqui saltem per epistolam desideramus. Unde & optamus ut vos beatus Petrus apostolorum princeps ad sua limina feliciter perducat; quatenus in omnipotentis Dei gratia perfrui pręsentia vestra mereamur.

" CXII. " LXXIX. AD EULOGIUM PATRIARCHAM ALEXANDRINUM.

De possessione ecclesiæ, & lignis.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

SCRIPTA dulcissimæ vestræ sanctitatis latore præsentium deferente suscepi, quæ mihi de ejus causa citius terminanda locuta sunt. Sed mox ut venit, qualiter possessio quam quærebat ab ecclesia nostra tenebatur agnovit, sibique ipsi citius rationem reddidit. Ea autem quæ cum aliis habuit, sine strepitu decidit. De causa vero de qua mihi omnino scribendum fuerat, nihil vestra sanctitas scripsit: in qua me & tardum esse judicavit: quæ ne fortasse in scandalo divisionis erumperet, ejusdem divisionis nolui auctor existere. Elegi enim ut ea quæ secutura sunt per alios exirent. Sed subsequenti tempore Deo auctore probabitis, quia in causa in qua Deo placere cupio, homines non formido. De qua vobis jam etiam in Constantinopolitanam urbem venientibus scribere curavi. Ligna vero, sicut beatitudo vestra scripserat, majora paraveram; sed ita parva navis huc transmissa est, ut nisi rescissa essent, ferre non posset. Quæ rescindi nolui, sed vestro judicio quid de his fieri debeat reservari. Si autem non sunt necessaria vobis, hic ea in aliis usibus aptabimus. Peto autem ut pro me enixius vestra sanctitas orare debeat; quia & podagræ doloribus, & barbarorum gladiis, & curarum afflictionibus incessanter premor. Sed si mihi orationis vestræ opem impenditis, credo quod me contra adversa omnia fortiter juvabitis.

" CXIV. " LXXX. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

Quid de Maximo agendum sit.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

Grat. 2. q. 5. cap. 9. Ioan. diac. lib. 6. c. 13.

QUÆ de causa Maximi sint agenda, ex epistolis quas ad vos ante transmisimus, agnovistis. Sed quia qualis hac de re fraternitatis vestræ voluntas sit, ac magis petitio, præsentium latore Castorio chartulario nostro renuntiante cognovimus, ideoque si idem Maximus coram vobis & prædicto chartulario nostro de simoniaca hæresi præstito se sacramento purgaverit, atque de aliis ante corpus sancti Apollinaris, sicut scripsimus, tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius fraternitatis vestræ, de eo quod excommunicatus missarum solennia agere præsumpsit, judicio committimus, qua debeat pœnitentia talis culpa purgari. Et ideo quidquid vobis secundum Deum placet, securi disponite, nec aliquid de nobis dubium habeatis. Nam quidquid a vobis hac de causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus. Hortamur tamen, ut debeatis esse soliciti, & ita quæ fienda prospicitis temperetis, quatenus & illi, si ita videbitur, benigne præstetis, & vigoris ecclesiastici gentium ut oportet, congrua dispensatione servetis. Suprascriptum vero portitorem in præsenti quid vobiscum ei sit agendum, instruximus. A quo cuncta subtiliter addiscentes, sic vos in omnibus exhibete, ut in vestra solicitudine nostram fuisse præsentiam sentiamus.

" LXXXI. AD CASTORIUM NOTARIUM. " CXV.

Post pœnitentiam consolatoriam Maximo dare jubet epistolam.

Gregorius Castorio notario.

QUANTO credi tibi a nobis & necessarias vides causas injungi, tanto te strenuum debes & solicitum exhibere. Proinde si Maximus Salonitanus præstito sacramento firmaverit se simoniaca hæresi non teneri, atque de aliis, ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus, innoxium se esse responderit, & de inobedientia sua pœnitentiam, sicut deputavimus egerit; volumus ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, ubi ei, & gratiam nostram & communionem nos reddidisse signavimus, experientia tua dare debeat. Quia sicut in contumacia persistentibus severos nos esse convenit, sic iterum humiliatis & pœnitentibus negare locum veniæ non debemus. Præterea de fratre nostro Saviniano episcopo Iadertino, atque Honorato archidiacono Salonitano, vel aliis qui se ad sedem apostolicam contulerunt, cum eodem Maximo omnino studiose agendum est, ut illos in ea qua decet caritate suscipiat, & dolorem contra eos nullo modo in corde retineat, sed pura cum eis gratia & sincera dilectione vivat.

" LXXXII AD MAXIMUM EPISCOPUM SALONITANUM. " CXVI.

Admittit ad communionem, & usum pallii confert.

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

QUAMVIS culpabilibus ordinationis tuæ primordiis grave malum per inobedientiæ culpam addideris, nos tamen sedis apostolicæ auctoritatem eo quo decuit moderamine temperantes, nunquam contra te usque adhuc, quod causa poscebat, exarsimus. Sed ut longius se ingratitudo nostra quam tu tibi excitasti produceret, credita nos solicitudo vehementer angebat, ne quædam illicita, quæ de te audieramus, negligenter omittere videremur. Quæ si bene consideres, ipse per te satisfacere differendo firmabas, atque ex hoc, adversum te zelum nostrum acrius incitabas. At ubi tandem salubri consilio usus, jugo te obedientiæ humiliter submisisti, & tua dilectio pœnitentiam agens, digna se, ut deputavimus, satisfactione purgavit, redditam tibi gratiam fraternæ caritatis intellige, atque in nostro te receptum consortio gratulare: quia sicut perseverantibus in culpa districtos, ita resipiscentibus nos benignos esse decet ad veniam. Postquam ergo fraternitas tua apostolicæ sedis communionem se reparasse cognoscit, personam ad nos transmittat, quæ pallium tibi deferendum ex more percipiat. Nam quemadmodum illicita perpetrari non patimur, sic quæ sunt consuetudinis non negamus. Licet autem & ad hæc concedenda dispensatio nos loci nostri vocaverit; multum tamen a nobis petitio dulcissimi atque excellentissimi filii nostri domni Gallinici exarchi, ut temperantius erga te ageremus, exegit. Cujus carissimam voluntatem nec pertulimus nec potuimus contristare.

Grat. 2. 4. c. 8 P lib. 2. tit.

II. "LXXXIII. AD ANATOLIUM DIACONUM CONSTANTINOPOLITANUM.

Marcellinum commendat.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

Bonis devotisque filiis ita nos opere dignum est respondere, ut quia debitum reddimus, id quod ultro nos convenit impendere, duplicemus. Quia igitur lator præsentium filius noster magnificus Marcellinus sic in causa se fratris & coepiscopi Maximi atque Istricorum exhibuit, & in ecclesiæ nostræ utilitates festinat impendere, ut sinceritatis suæ affectum non solum verbis, sed etiam opere magis magisque valeat demonstrare; idcirco dilectionem tuam his hortamur affatibus, ut ei in urbe regia venienti toto studio totaque intentione concurras. atque eum ita in omnibus tuis studeas solatiis adjuvare, ut omnipotentis Dei ac tuis fultus auxiliis, minus illic debeat laborare. Quem etiam ita sicut revera nostrum proprium attendere, atque et affectum tuæ caritatis in omnibus studebis impendere; quatenus & de præteritis sibi vicem redditam recognoscat, & magnam de futuro devotionis suæ, quam se ecclesiasticis exhibere utilitatibus pollicetur, spem possit retributionis assumere. Quoniam vero, quantum didicimus, prædictum magnificum filium nostrum serenissimus domnus imperator ad sua sub festinatione jusserat vestigia properare, quæsita opportunitate inferre te convenit; quia non inobedientiæ culpa, sed fratris & coepiscopi nostri Maximi eum causa retinuit. Quæ, etsi tarde, finem tamen eo studente percepit. Hoc autem dilectionem tuam volumus solicite attendere, ne se in quacumque causa, ubi gravamen est pauperum, misceri consentiat; ne forte potentia pesonarum aliquatenus pressus, cogatur agere quod animæ illius non possit expedire. Cuncta ergo cum Dei timore tractantes æternam maxime mercedem perpendite.

XVI. "LXXXIV. AD FANTINUM DEFENSOREM PANORMITANUM.

De molestia Ianuariæ ab Anastasio.

Gregorius Fantino defensori Panormitano.

Ianuaria præsentium latrix maximam se molestiam ab ingenuo Anastasio atque Bonifacio contra justitiam pati commemorat, adeo ut de possessione, quam per plurimos annos asseritur possedisse, eam, sicut ipsa ait, nitantur expellere. Et quia contra eos se ecclesiastica debere petiit tuitione defendi; experientia tua prædictos viros ad se evocet, eosque admoneat, ut illi mali facere nihil præsumant. Sed si quid sibi contra suprascriptam mulierem credunt juste posse competere, judices cum ea eligant, & quæ inter eos fuerint diffinita tuo pro quiete partium solatio compleantur. Si vero eos differre cognoverit, antefatæ mulieri, salva æquitate, tuitionem impendat, & eam contra rationis ordinem nullo modo gravari permittat.

X. "LXXXV. AD BENENATUM EPISCOPUM FUNDARITANUM.

Ut oratorium in honorem sanctorum Severini & Iulianæ consecret.

Gregorius Benenato episcopo Fundaritano.

Ianuaria religiosa femina petitoria nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis, in massa Furiana juris sui oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem sanctorum Severini confessoris & Iulianæ martyris desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ parochiæ memorata constructio jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, in reditu præstantes liberos a tributis fiscalibus solidos decem, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium absque missis publicis solenniter consecrabis, ita ut in eodem loco nec futuris temporibus baptisterium construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Sed si missas ibi fieri suprascripta conditrix forte voluerit, a dilectione tua presbyterum noverit postulandum, quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote nullatenus præsumatur. Sanctuaria vero suscepta sui cum reverentia collocabis.

" LXXXVI. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM. "CXX.

Ianuariæ reliquias sanctorum Severini & Iulianæ dare jubet.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Ianuaria religiosa femina sanctuaria beatorum Severini confessoris & Iulianæ martyris oblata petitione sibi postulat debere concedi, quatenus in eorum nomine oratorium propriis sumptibus constructum possit solenniter consecrari. Et ideo, frater carissime, præfatæ Ianuariæ desideriis ex nostra te præceptione convenit obedire, ut devotionis suæ, in consecratione quam postulat, potiatur effectu.

"LXXXVII. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM. "CXXI.

De reliquiis sanctorum Pauli apostoli, Ioannis & Pancratii martyrum.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

Lator præsentium Euentius diaconus fraternitatis vestræ nobis talia intimavit sibi a vobis injuncta, ut reliquias beati Pauli apostoli, sed & beatorum Ioannis & Pancratii per eum ad vos dirigere deberemus. Quam petitionem vestram curavimus effectui mancipandam. Fraternitas ergo vestra solito studio perscrutari non differat, quatenus in locis quibus recondenda sunt luminaria vel alimoniæ ibidem servientium ante dedicationem loci ipsius debeant "erogari, "provideri & tunc in eisdem locis directa sanctuaria sui cum reverentia collocentur; ne loca Deo dicata, si prædicta provisio omissa nunc fuerit, futuris temporibus destituta, quod absit, servientium reperiantur obsequiis.

" LXXXVIII. AD GAUDIOSUM EPISCOPUM EUGUBINUM. "CXXII.

De visitatione Tadinatis ecclesiæ.

Gregorius Gaudioso episcopo Eugubino.

Cognoscentes ecclesiam Tadinatem diu sacerdotis proprii regimine destitutam, fraternitati tuæ ejusdem ecclesiæ visitationis operam solenniter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque vel quidquid illud est in patrimonio ejusdem, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo fraternitas tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque ejusdem ecclesiæ

clesiæ admonere festinet, ut remoto studio, uno A eodem consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat. Commonentes etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri: provisurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet conversationis seu meriti laicæ personæ aspirare præsumant, & tu periculum ordinationis tuæ, quod absit, incurras.

"CXXIII. "LXXXIX. AD TADINATES.

De episcopo eligendo.

Gregorius clero, ordini & plebi" Tadinati.

" consistenti Tadinas: Tagina dicitur Procopio lib. 3. de Bello Gothico.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram diu sacerdotali regimine destitutam, curæ nobis fuit ejusdem ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Gaudioso Eugubinæ ecclesiæ solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, & remoto strepitu, uno eodemque consensu talem vobis præficiendum expetere sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, ad nos veniat ordinandus: provisuri ante omnia, ne cujuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere. Et non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione provehetur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite. Sed omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

"CXXII. "XC. AD SEVERUM EPISCOPUM ANCONITANUM.

" Æsinæ

Visitationem injungit" Ausinæ civitatis.

Gregorius Severo episcopo Anconitano.

" Æsina

POSTQUAM civitas" Ausina, Deo juvante, recuperata est, atque a republica teneri dignoscitur, magna de ecclesia ipsa solicitudo habenda est, maxime quia gloriosus filius noster Bahan magister militum a nobis pro hac re auxilium sperasse dignoscitur: atque ideo ad fraternitatem tuam præsentia curavimus scripta dirigere, ut eidem ecclesiæ ex more visitator accedas. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de E provectionibus clericorum, *&c. supra epistola* LXXXVIII.

"CXXV. "XCI. AD CLERUM AUSINÆ CIVITATIS.

De eligendo episcopo.

Gregorius clero, ordini & plebi Ausinæ civitatis.

COGNOSCENTES ecclesiam vestram diu pastorali solicitudine destitutam, postquam civitatem vestram recuperatam, & in jure reipublicæ, auxiliante domino, cognovimus restitutam; curæ nobis fuit ecclesiæ vestræ visitationem fratri & coepiscopo nostro Severo Anconitanæ civitatis episcopo solenniter delegare. Cui etiam dedimus in mandatis, *&c. ut supra epistola* LXXXIX.

"XCII. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM. " CXXV[...]

De abbate instituendo & ordinando.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

QUIA servorum Dei pater, quem in Neapolitana civitate transmiseram, Deo, sicut ei placuit, disponente defunctus est; visum mihi est latorem præsentium Barbatianum mona- B chum pro eorumdem monachorum gubernatione transmittere. Quem ad præsens præpositum esse decernimus, ut si ejus vita tuæ fraternitati placuerit, hunc post aliquantum temporis eorum patrem debeas ordinare: sunt enim bona quæ in eo placent. Sed hoc est in illo vehemens vitium, quia valde sibi esse sapiens videtur. Ex qua radice quanti rami peccati valeant prodire, patenter agnoscitur. Tua itaque sanctitas circa eum instanter invigilet, & si hunc & cautum in regimine, & humilem in suo sensu fieri cognoverit, tunc eum ad abbatis honorem, Deo auctore, perducat. Si vero minus in humilitate proficit, ejus ordinationem differat, mihique renuntiet.

C "XCIII. AD VICTOREM EPISCOPUM PANORMITANUM. " CXXVII

De ordinando sacerdote in monasterio Præcoritano.

Gregorius Victori episcopo Panormitano.

DESIDERIUM quod ad religiosum propositum, & animarum salutem pertinere monstratur, sine aliqua, Deo auctore, est dilatione complendum. Et ideo quia monachorum congregatio quæ in monasterio Præcoritano consistit, pro sacris missarum solennibus peragendis presbyteri indigere probatur officio, atque de sua sibi congregatione in hoc ordine postulant consecrandum; fraternitatem vestram D scriptis præsentibus adhortamur, ut eum quem sibi de congregatione sua unanimes duxerint eligendum, in prædicto monasterio sine mora vel excusatione aliqua presbyterum debeat ordinare, atque eum nec in ecclesia, nec in loco alio observare, sed illic jugiter permanere ex nostra quoque auctoritate constituat; quatenus & ille, dum alibi non fuerit occupatus, in officio suo assiduus possit & utilis inveniri, & congregatio quæ sibi eum postulat ordinari, quotiens necesse fuerit, ipso sacrificii solennitatem veneratione debita celebrante, valeat refoveri.

"XCIV. AD BASILIUM. " CXXV[...]

De schismate Istricorum.

Gregorius Basilio.

MULTUM cor nostrum vestræ magnitudini congaudet, quod sic vos studiosos in vestris actibus invenimus, ut vobis & apud homines gloriam, & apud omnipotentem Deum præmia mercedis acquiratis. Inter alia igitur laudanda quæ agitis, qualiter vos contra Istricorum schisma pro unitate ecclesiæ amoris olim fervor accenderit, & multorum testificatione, & nostrorum modo plene relatione cognovimus. Vnde

de redemptoris nostri misericordiam exoramus, ut sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu vos implere tribuat quod velle concessit. Quia ergo hac in re tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur, paterna vos dilectione salutantes hortamur, ut opportunitate occasionis inventa efficaciam vestram exercere enixius debeatis: atque id modis, quibus possibile fuerit, omni studio agere contendatis, quatenus prædicabile desiderium vestrum de reversione errantium adjuvante domino compleatis. Præsentium vero portitorem Castorium chartularium nostrum, quem pro quibusdam illic causis transmisimus, magnitudo B vestra, ut bona sua multiplicet, suis in omnibus studeat solatiis adjuvare. Omnipotens Deus sua vos protectione cum filiis & omni domo vestra ab omni adversitate tueatur atque custodiat, vobisque & præsentis vitæ prosperitatem, & lætitiam futuræ concedat.

"XCV. AD MASTALONEM.

Laudat zelum ejus justum pro domino.

Gregorius Mastaloni.

RESPONSALIUM nostrorum relatione comperimus, quod pro amore unitatis ecclesiæ tantus vos divini zeli ardor accenderit, ut C quoscumque valueritis non desinatis ad sinum matris ecclesiæ revocare, atque ut bonus fidelisque famulus lucrum quotidie de accepto dono tuo domino & redemptori nostro cum summa mentis intentione facere non desistatis. Et quidem venientem ad nos ut potuimus ex corporalis visus ostensione didicimus: bonum vero quod ex divina inspiratione in mentis tuæ caritate manebat occultum, desiderabilius nunc operis attestatione cognoscimus. Unde divinæ misericordiæ gratias ineffabili laude reddentes, hortamur dilectionem tuam, atque quibus valemus admonitionibus confortamus, ut quantum te acceptum talentum occultantis pœna perturbat, D tantum lucrum facientium, atque per hoc de cælestis regni perceptione lætantium, dominicæ vocis" imitatio te desiderabiliter ad petenda corroboret. Scire te namque, dilectissime fili, convenit, quod fructus hujus quem apprehendisti studii, retributionis suæ non careat fine. Et ideo præpedientium te nulla, vel si est, debet contrarietas perturbare, quia quanto ex difficultate causæ bonum perfici domino cooperante valuerit, tanto tibi erit & gloriosior retributionis spes. Excellentior namque nascitur ex desperatione victoria, quæcumque fuerit laboris nimii adepta sudoribus. Cognovimus etiam quod Theodosius filius noster tui sequax, bonique cooperator studii, pariter tecum in solicitudine lucrandarum animarum solerter invigilet. Cui E omnipotentem Deum intercessione beati Petri apostolorum principis retributorem citius esse confidimus.

"XCVI. AD GULFAREM MAGISTRUM MILITUM.

Ut melius quotidie proficiat in schismaticis reducendis ad ecclesiam.

Gregorius " Gulfari magistro militum.

LATORES præsentium de Istriæ ad nos partibus venientes, tanta nobis bona gloriæ vestræ retulerunt, ut in reddendam nos vobis A gratiarum actionem vehementer accenderent. Cognovimus namque quod inter curas injunctæ vobis gubernationis illarum partium præcipuam de animarum lucris solicitudinem habeatis, & ita errantium corda ad unitatem festinare vos ecclesiæ revocare, ut quantum ad desiderium vestrum pertinet, nullum illic ab apostolica segregatum remanere velitis ecclesia: tantusque vos beati Petri apostolorum principis amor accenderit, ut ovile ipsius, cui a domino omnes creaturæ sunt traditæ, summo redintegrare cum desiderio cupiatis. Habe, gloriose fili, ex tanto talique opere præfixam de divina retributione fiduciam, in qua vos non solum nostra adhortatio, sed & apostolicus quoque sermo confirmat: *Quia is qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Quantalibet enim sit temporalis affluentia vel certe prosperitas, habet finem suum terminum mortis. Hoc vero quod de animarum lucris apprehendistis studium, tenet fixam spei suæ certitudinem, æternæ scilicet vitæ retributionem. Quapropter præmisso paterno salutationis affectu hortamur gloriam vestram, ut pro unitate sanctæ fidei zelum, quem vobis ipse unitatis auctor tribuit, studiosius peragatis, & quousque potueritis, in sinum matris ecclesiæ ab schismatis sui revocantes errore, adhortatione continua foveatis. Hoc etiam peragentes, ut & quos per vos dominus suo ovili redintegrari cõcesserit, ita defensionis vestræ solatiis protegatis, ut non sit quo hi qui adhuc in errore sunt positi, revertentes ad salubre cõsilium valeant applicare. Dum enim vos causas Dei in terra agitis, ipse & hic actus vestros protectionis suæ feliciter ope disponit, & in æterna vobis vita, quam cupitis, pro tanto bono vestro retributio existet.

nus cap. I. lib. IV. de gestis Longobard.

Iacob 5.

"XCVII. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De Istrianis ad unitatem ecclesiæ reversis.

Gregorius Romano defensori.

PRÆSENTIUM portitores huc de Istriæ partibus venientes, ad episcopum suum, qui nunc in Siciliæ degit partibus, cum nostro se pergere solatio poposcerunt. Quos hinc ordinantes fecimus ambulare. Suspiciens ergo eos experientia tua ordinet, qualiter ad prædictum episcopum suum velocius valeant pervenire, ne, sicut astruunt, schismaticorum illarum partium eos alii ad persuadendum præveniant. Quantum enim indicant, ipse episcopus pro unitate fidei ad nos habet desiderium veniendi. Concurrendum ergo illis est, ut bona quæ cupiunt, domino adjuvante, valeant perficere. Sed experientia tua aut per se, si in vicino est, aut suis epistolis eumdem episcopum adhortetur, ut propitiante domino ad apostolorum limina properare festinet; sciturus quod a nobis cum omni suscipietur affectu. Cui expensam itineris, qualiter ad nos perveniat, præbere te volumus. Sin vero onerosum illi est huc venire & Siciliam habitare disponit, atque in unitate ecclesiæ apud scripturarum perversores cum cautela permanere consentit, & hoc nobis tua suggestione indicare non differas, ut qualiter illic consultum habere valeat, expensare auxiliante domino disponamus. Sed & harum latores quemadmodum ad eumdem episcopum suum veniant, tuæ concursionis sit atque solatii, ut venientes a nobis nihil minus sentiant.

"XCVI.

"cxxxii. " XCVIII. AD GALLINICUM EXARCHUM ITALIÆ.

De schismaticis ad ecclesiam redeuntibus.

Gregorius [b] *Gallinico exarcho Italiæ.*

b Gallinico

APUD excellentiam vestram tanto nobis quæ petimus velut imperrata iã credimus, quanto & hoc quod petitur ab officio nostro non discrepat, & vos inter curas fluctuationum sæcularium æternæ quoque ex hoc cumulus retributionis expectat. Harum siquidem latores de Istriæ ad nos partibus venientes, schismaticorum, inter quos erant positi, vitantes errorem, unitati ecclesiæ subdi salubriter cupierunt. Quorum boni intentionem operis perpendentes, in sinum matris ecclesiæ competenti cum exhortatione suscepimus, eosque nostræ desiderantes ecclesiæ militare grate concessimus. Præmisso quapropter excellentiæ vestræ paternæ salutationis affectu, petimus ut eos pro bono desiderii sui, quo ad apostolorum principis petram solidam concurrerunt, ne fluctuantium adhuc erroribus mixti naufragium desperatæ salutis incurrerent, habere dignemini commendatos; quatenus ad propria remeantes, nullis propter hoc bonum quod appetiisse noscuntur perversorum inquietudinibus perturbentur, sed magis in omnibus auxilium vestræ tuitionis inveniant, ut ex eorum quiete, aliorum adhuc in schismate positorum corda flectantur, atque horum per bonum vestri patrocinii provocati sequaces existant. Ad augmentum namque mercedis vestræ pertinet, si inter curas bellicas, sicut corpus ab exteriori hoste, sic animam ab interni insidiatoris impugnatione protegatis.

"cxxxiii. " XCIX. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

De schismaticis ad ecclesiæ unitatem reversis.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

LATORES præsentium ad nos de Istriæ partibus venientes, unitati se ecclesiæ subdi auxiliante domino cupierunt. Quos pro sui laude desiderii cum affectu suscepimus, eosque de conservatione adeptæ unitatis præmissa exhortatione nostræ quoque, sicut eorum desiderium erat, ecclesiæ fecimus militare. Quos fraternitas vestra gratanter excipiat, eisque opem, cum exegerint, libenter impendat; quatenus ad propria revertentes, nullis, * ut bonum operis sui peragere valeant, perversorum inquietudinibus fatigentur. Magis autem apud excellentissimum filium nostrum exarchum id studiosius peragite, ut suis illos jussionibus apud eos, quorum illic interest, securos in omnibus reddat; ut horum quiete aliorum quoque adhuc in schismate positorum animi ad conversionis gratiam provocentur.

* al. ut boni operis sui pœniteant,

"cxxxiv. " C. AD HABITATORES CAPREÆ INSULÆ.

De episcopo eis constituendo, si schismaticus unitatem fidei amplecti noluerit.

Gregorius habitatoribus Capreæ insulæ.

REDEMPTOR noster Dei hominumque mediator conditionis humanæ non immemor, sicimis summa conjungit, ut ipse in æternitate permanens, ita temporalia occulto instin- A ctu pia consulens moderatione disponit; quatenus de ejus manu antiquus hostis nullatenus rapiat, quos ante sæcula intra sinum matris ecclesiæ coadunandos esse præscivit. Nam etsi * quisquam eorum, inter quos corporaliter degit, flatibus motus ad tempus ut palmes titubet, radix tamen rectæ fidei, quæ ex occulto prodit, divino judicio virens manet, quæ accepto tempore fructum de se ostentare valeat qui latebat. Quod in vobis nunc ex desiderio vestro gestum esse superni respectus illustratione cognoscimus, qui schismaticorum inter quos habitatis pertinaciam refutantes, coadunari ovili dominico mente promptissima ipsa rei operatione monstratis. Quibus enim B scissura displicet, sanos se velle esse testantur, & reprobantes errorem, ostenditis vos amare quod rectum est, vitare quod devium. Hinc est quod nos & vestra dudum directa petitio, & latorum præsentium, & responsalium vestrorum salubria postulantium lætificavit adventus, per quos significastis vos & devios reprobare gressus errantium, & rectum salutis iter quærere, per quod unitati vos sanctæ ecclesiæ reformantes, ad retributionem bene operantium, qui intra ejus sinum constituti sunt, debitam tenderetis. Unde sic laudabilem vestræque in æternum animæ profuturam voluntatem vestram cum omni gaudio sumus libenter amplexi: hoc cum domini auxilio disponentes, ut siquidem episcopus, quem vobis C in vestra reformari petiveratis ecclesia, a schismaticorum lapsu se segregans, ecclesiæ voluerit unitati conjungi, fratri & coepiscopo nostro Mariniano evidenter scripsimus, qualiter petitionem vestram ex nostra auctoritate debeat confirmare. Sin vero, quod optandum nobis non est, ab illorum se noluerit schismate separare, idem, quomodo vestra ecclesia proprium habere valeat sacerdotem, prædicto fratri & coepiscopo nostro scripsimus: quatenus in utroque & pia mentis vestræ devotio sortiatur effectum, & grex dominicus contra insidiantis inimici jacula sit securus.

" CI. AD FELICEM. "cxx...

D Conqueritur ab ecclesia sua possessiones fuisse occupatas.

Gregorius Felici in Sicilia.

SUSCEPTIS magnitudinis vestræ epistolis contristati sumus, quod ab actoribus ecclesiæ Syracusanæ quasdam possessiones, quas vos tenuisse dicitis, occupatas irrationabiliter indicastis. Sed credimus quia hoc ad fratris & coepiscopi nostri Ioannis notitiam non pervenit. Nam absolute poterat cognita veritate, si quid illicite factum est, emendare. Et ideo quia legali provisione decretum est tam momenti quam proprie- E tatis causam in uno eodemque judicio debere cognosci, nec nos contra inauditam partem aliquid possumus definire, prædicto fratri nostro scripsimus, ut actores ecclesiæ suæ deputare debeat, qui vobiscum sine mora electorum possint subire judicium: ne aut vos res vestras sine cognitione, sicut querelam facitis, amittere, aut pars altera videatur præjudicium sustinere. Gloria ergo vestra nullas ad eligendos judices moras aut difficultates interferat, vel differat ad causam accedere: nam omnino de supradicti fratris & coepiscopi nostri moribus certi sumus, quia facere quidquid rationis ordo exegerit non recuset.

CII.

vi. "CII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM. A

Quod cum Felice judicium subeat.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FELIX vir memorandus suis nobis epistolis questus est, fraternitatis vestræ actionarios possessiones quas tenuerat illicite & contra juris ordinem pervasisse, petens ablata sibi restitui, & se cum eis, si tamen causam voluerint dicere, paratum esse in judicio sine aliqua dilatione consistere. Quod si ita est, quia quid legalis ratio habeat non nescitis, oportet ut omni mora postposita actores vestræ ecclesię deputetis, ut cum eo debeant eligere cognitores, qui tam momenti quam principalis rei quæstiones cognoscere valeant & B finire; ne si qualibet occasione dilatum fuerit, & ipse pati præjudicium, & partes ecclesiæ non habere justitiam videantur. Ita ergo agite, ut sub omni celeritate judicium eligatur. Nam nos sic causas ecclesiæ vestræ fieri volumus, ut nec dispendium contra æquitatem sustineat, nec ad vestram possit aliquid invidiam * pertinere. isti-

xvii. "CIII. AD THEODORUM CURATOREM RAVENNÆ.

De pace facta cum Longobardis.

Gregorius Theodoro curatori Ravennæ.

LICET multa de vobis ad nos olim, referentibus responsalibus nostris, quę animos nostros C lætificarent pervenerint; nunc tamen remeans filius noster Probus abbas, tanta de gloriæ vestræ amplius caritate retulit, quanta de bono revera & Christianissimo decet filio prædicari. Et quoniam tantum sibi affectum a vobis impensum, ac tale studium in ordinanda pace vos habuisse narravit, quale nec in nostris civibus, qui illic ante inventi sunt, extitit, supernæ protectionis misericordiam postulamus, ut hanc vobis vicem in corpore & in anima, & hic & in futuro retribuat, qui pro multorum salute vigilanter agere quæ erant utilia non cessastis. Indicamus itaque " Arnulfum de servanda pace, non ut rex ipsius juravit, sed sub D conditione si sibi in quoquam excessum non fuerit, aut si nullus contra " Arogis exercitum ambulaverit, sacramenta præstitisse. Quod quia omnino iniquum & dolosum est, nos tamquam si non jurasset habemus; quia in aliquid parum facilem sibi excedendi occasionem inveniet, & plus nos, quasi de eo suspecti non fuerimus, decipiet. Vvarnilfrida vero, ad cujus consilium idem Arnulfus cuncta agit, omnino jurare despexit. Et id contingit ut ex pace, quam multum desideravimus, nos in his partibus nullum pene remedium habere possimus; quia de eisdem hostibus, de quibus suspecti nuncusque fuimus, adhuc & in posterum E suspecti sumus. Cognoscat præterea gloria vestra homines regis, qui huc transmissi sunt, imminere, ut in pacto debeamus subscribere. Sed recordantes eorum quæ Agilulphus Basilio viro clarissimo convicia super nos in beati Petri dixisse fertur injuriam, quamvis hoc penitus idem Agilulphus negaverit, a subscriptione tamen abstinere prævidimus; ne nos qui inter eum & excellentissimum filium nostrum domnum exarchum petitores sumus & medii, si quid forte clam sublatum fuerit, falli in aliquo videamur, & nostra ei promissio in dubium veniat: & si qua de futuro, quod absit, necessitas fuerit, occasionem inveniat qualiter nostræ petitioni consentire non debeat.

fus pole- fuit.

his lene- tnus.

Et ideo petimus, ut sicut & a prędicto filio nostro excellentissimo poposcimus, gloria vestra ea qua nobis caritate unita est ' peragat; quatenus antequam homines ipsi ab Arogis revertantur, rex eis sub festinatione scripta transmittat, quæ tamen ad nos deferantur, in quibus eis præcipiat ut nos subscribere non petat. Sed si tantum est, Gloriosum fratrem nostrum, vel de episcopis unum, aut certe archidiaconum subscribere faciemus. De persona vero Augusti gratias agimus, atque studemus, ut cum adversario suo causam suam secundum æquitatem definiat, qui ita illi, ne illuc exhiberetur, laborem imponi noluimus, ut tamen adversario ipsius justitiam non negemus. De aliis autem, quia digne vobis gratias agere necdum occurrimus, in subsequenti responsalem dirigemus, per quem in caritate, qua ad alterutrum nexi sumus, amplius miserante domino constringamur. Præterea gloriæ vestræ mœror nos vehementer afficit: sed quia vir sapiens ea quæ per consolationem dicenda sunt cuncta novit, verbis vos consolari cessamus, sed oratione prosequimur; petentes ut omnipotens Deus vitam & salutem vestram vestrorumque omnium pietatis suæ protectione custodiat, & cor vestrum in afflictione positum consoletur.

' pergat

"CIV. AD OCCILLIANUM. "CXXXVIII.

Sabinum episcopum commendat.

Gregorius Occilliano tribuno Hydruntino.

COGNOSCENTES magnitudinem vestram de Ravennatis partibus cum ordinatione excellentissimi filii nostri domni exarchi ad Hydruntinam civitatem feliciter remeasse, grate suscepimus, & dominum exoramus, quo actus vestros suæ propitiationis opitulatione disponat. " Sabinus siquidem frater & coepiscopus noster ad nos veniens, graves nobis civium suorum querelas innotuit, asserens a Viatore extribuno Hydruntinæ civitatis multa se hactenus illicita pertulisse. Magnitudinem ergo vestram paterno salutantes affectu hortamur, ut quidquid pridem male gestum esse cognoscitis, judiciaria debeatis emendatione corrigere. Scitis etenim quod locus ipse ecclesiæ nostræ sit proprius, & ipsi pauci qui illic rustici remanserunt, si in aliquibus incompetentibus angariis vel oppressionibus affliguntur, locum ipsum deserunt, &, quod non optamus, hostibus datur illum occasio pervadendi. Prædictum ergo episcopum, omnesque habitatores loci ipsius vobis peculiariter' commendamus, ut non solum nullis illicitis injunctionibus onerentur, sed magis ex commendatione nostra, vestra sibi in omnibus sentiant adesse solatia, ut & beatus Petrus apostolorum princeps, cujus res ipsa est, vobis retributor existat, & nos in vestris promptius utilitatibus commodemus.

" Savinianus

"CV. AD SABINIANUM EPISCOPUM CALLIPOLITANUM. "CXXXIX.

Ne patiatur res ecclesiæ angariis prægravari.

Gregorius Sabiniano episcopo Callipolitano.

INDICATUM nobis est, quod homines Callipolitani castri, in quo te propitiante domino esse constituimus sacerdotem, gravibus diversorum molestiis affligantur, atque in longinquis angariis multisque dispendiis conterantur. Hortamur ergo fraternitatem tuam, ut quia & locus ipse nostræ, sicut cunctis notum est, ecclesiæ esse dignoscitur

citur, solicitudinem tuam rectæ defensionis zelo succendas, eosque non permittas illicitis prægravari: quia & exemplaria tibi privilegiorum ecclesiæ de scrinio nostro ob hoc fecimus dari, quatenus informatus ex omnibus, qualiter habitatores loci illius defensare valeas non ignores. Volumus etiam ut massæ ipsius Callipolitanæ homines sub solicitudinis tuæ cura a futura tertia indictione habere debeas, atque de eorum relevandis molestiis esse cautissimum, & adhibita solicitudinis cura, uniuscujusque vires quid præstare de sua pensione ecclesię utilitatibus valeant, caute cognoscere, ac secundum vires suas ad persolvendum quemque disponere. De qua ordinatione fraternitas tua subtiliter facta notitia quid dare ipsi homines totius Callipolitanæ massę possunt, indicare non differat, ut sciamus quid exinde disponere, auxiliante domino, valeamus. Ad Sergium vero defensorem præcepta direximus, ut in hac vobis re non solum non audeat esse contrarius, sed vobis magis ubi valuerit solatia subministret.

ᵃ CXL. ᵃCVI. AD SERGIVM DEFENSOREM.

De Frunitcendo obnoxio ecclesiæ Hydruntinæ.

Gregorius Sergio defensori.

REVERENDISSIMVS frater noster Petrus Hydruntinæ civitatis episcopus, questus est nobis per Vincentium diaconum suum, Frunitcendum ecclesiæ suæ quondam filium in multis existere debitorem, & non solum nolle satisfacere de his quibus tenetur obstrictus, sed etiam contemnere subire judicium. Vnde experientię tuę præsenti auctoritate præcipimus, ut eum admonere studeat; quatenus si quid de obstrictu ecclesiæ se redhibere cognoscit, satisfacere dilatione postposita non desistat. Alioquin mora cessante ad electorum te compellente accedat judicium. Et quidquid veritate cognita mediis sacrosanctis evangeliis fuerit statutum ita ad effectum executionis tua instantia perducatur, ut hujus rei querela ad nos denuo non redeat.

ᵃ CXLI. ᵃCVII. AD EVMDEM.

De Petro puero fuga lapso.

Gregorius Sergio defensori.

ᵇ Occilla. FILIVS noster vir magnificus ᵇ Occillianus tribunus Hydruntinæ civitatis ad nos veniens puerum unum Petrum nomine, artis pistoriæ ex jure germani nostri ad eum noscitur perduxisse. Quem nunc fuga lapsum ad partes illas reverti cognovimus. Experientia ergo tua antequam ad Hydruntinam civitatem valeatis ipse contingere, sub qua valueris celeritate, vel ad episcopum Hydruntinæ civitatis, vel ad prædictum tribunum, vel ad alium quem in loco tuo te habere cognoscis, scripta dirigas, ut uxorem vel filios prædicti mancipii sub omni habere debeant cautela, atque de ipso solicitudinem gerere, ut perveniens valeat detineri, & mox cum rebus suis omnibus, quæque ad eum pertinent, navi impositis per fidelem personam huc modis omnibus destinari. Experientia itaque tua cum omni hoc studeat efficacia solertiaque perficere, ne de neglectu vel mora nostros, quod non optamus, animos offendas.

A ᵃCVIII. AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM. ᵃ CXLII.

Ne milites in monasterio virginum hospitentur.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

INSINVAVIT nobis latrix præsentium Agnella abbatissa, quod intra monasterium ipsius milites hospitentur. Et omnino de fraternitatis vestræ solicitudine mirati sumus, cur hoc patienter tulerit, & non illud cum omni celeritate fecerit emendari. Vnde hortamur, ut vel nunc studii vestri sit instanter eis quorum interest imminere, quatenus sine aliqua exinde excusatione tollantur, ut nullus illic ulterius hospitium & metatum accipiat: ne callidus hostis occasionem inveniens de deceptione religiosi habitus, quod absit, valeat exultare. Ivo part. cap. 88.

B

ᵃCIX. AD EVMDEM. ᵃ CXLIII.

De divisione populi Neapolitani.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

QVORVMDAM in Neapolitana consistentium civitate relationem de quibusdam capitulis Stephano deferente suscepimus. De quibus Theodorus vir magnificus major populi ad nos veniens, ante conquestus jam fuerat, a fraternitate C tua in eis fuisse præjudicia irrogata. Sed & alteram quorumdam relationem in prædicta urbe degentium, qui prædicti majoris populi partem sequuntur, accepimus. Ex quibus liquido comperimus in duas se partes populum divisisse. Et quia nobis triste & tibi grave est inter habitatores memoratæ civitatis prodisse discordiam, quorum unitati studere debueras ac concordiæ, ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, ut cessante omni excusatione, personam huc instructam sub festinatione transmittas, quæ aut in electorum, aut certe in deputatorum a nobis judicio, si qua pro tuis partibus sunt agenda, adversa-D riorum intentionibus ac objectis per omnia valeat respondere, ut veritate cognita, salubrem hic finem causa suscipiat, quatenus rationabiliter omnibus capitulis quæ in altercationem venerant terminatis, nullas in hac contentione ingravedo vires accipiat, sed sola inter te & filios tuos pax, sicut decet, & caritas perseveret. Quia ergo exortæ contentiones nulla illic possunt ratione distingui, quippe ubi tanta in habitatoribus est nata dissensio, ut nullus sit qui possit in judicio respondere, sive defendendæ alternæ partis studio remanere; ita fraternitas tua agat, ut in transmittenda persona, sicut diximus, nullam tarditatem qualibet excusatione subjungat.

E ᵃCX. AD SERENVM EPISCOPVM MASSILIENSEM. ᵃ CXLIV.

Cyriacum abbatem ad Syagrium euntem commendat, monetque imagines in ecclesiis non esse confringendas.

Gregorius Sereno episcopo Massiliensi.

QVOD fraternitati vestrę tam sero scripta transmittimus, non hoc torpori, sed occupationi deputate. Latorem vero præsentium dilectissimum filium nostrum Cyriacum monasterii nostri patrem vobis in omnibus commendamus, ut nulla hunc in Massiliensi civitate mora detineat; sed ad fratrem & coepiscopum nostrum Syagriũ cum sanctitatis vestræ solatio Deo protegente proficiscatur. Præterea indico dudum ad nos pervenisse,

pervenisse, quod fraternitas vestra quosdam imaginum adoratores aspiciens, easdem ecclesiæ imagines confregit atque projecit. Et quidem zelum vos, ne quid manu factum adorari possit, habuisse laudamus; sed frangere easdem imagines non debuisse judicamus. Idcirco enim pictura in ecclesiis adhibetur, ut hi, qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas & illas servare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit, quatenus & literarum nescii haberent unde scientiam historiæ colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret.

CXLV. [a] CXI. AD SYAGRIUM, ÆTHERIUM, VIRGILIUM ET DESIDERIUM EPISCOPOS.

Contra simoniacos, ac neophytos, & vetita mulierum contubernia, atque ut synodi quotannis fiant. De his omnibus in synodo tractari jubet, & ad se per Cyriacum abbatem referri.

Gregorius Syagrio, Ætherio, Virgilio & Desiderio episcopis Galliarum, a paribus.

CAPUT nostrum, quod Christus est, ad hoc sua esse membra nos voluit, ut per compagem caritatis & fidei unum nos in se corpus efficeret. Cui ita corde adhærere nos convenit, ut quia sine ipso nihil esse possumus, per ipsum possimus esse quod dicimur. Ab arce capitis nostri res nulla nos dividat, ne ab ea, si ejus esse membra refugimus, relinquamur, & velut ejecti de vite palmites arescamus. Ut ergo redemptoris nostri esse habitaculum mereamur, in dilectione ipsius toto mentis studio maneamus. Ipse namque ait: *Qui diligit me sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionē apud eum faciemus.* [Joan. 14.] Sed quoniam bonorum auctori hærere aliter non valemus, nisi cupiditatem a nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus; per scripta præsentia, quæ alterno adinvicē desideratæ visitationis sermone nos sociant, fraternitatem vestram institutis apostolicis convenimus, ut patrum regulis & præceptis dominicis innitentes, de templo fidei avaritiam, quæ idolorum est servitus, excludamus; ut in domo domini nihil noxium, nihilque sinamus adesse confusum. Nuntio siquidem apud nos olim discurrente vulgatum est, quod in Galliarum partibus sacri ordines per simoniacam hæresim conferantur. Et vehementi tædio mœroris afficimur, si in ecclesiasticis officiis quemquam habeat locū pecunia, & fiat sæculare quod sacrum est. Quicumque vero hoc precii studet datione mercari, dum non officium sed nomen attendit, sacerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupiscit. Quid scilicet, quid per hoc aliud agitur, nisi ut nulla de actu probatio, nulla solicitudo de moribus, nulla sit de vita discussio; sed ille solummodo dignus, qui dare precium suffecerit, æstimetur? Ex qua re si recti libraminis examen pensetur, dum improbe ad inanem gloriam locum festinat utilitatis arripere, eo ipso magis quod honorem quærit, indignus est. Sicut autem is qui invitatus renuit, quæsitus refugit, sacris est altaribus admovendus; sic qui ultro ambit, vel importune se ingerit, est procul dubio repellendus. [Grat. 1. q. 6. c. 3.] Nam qui sic nititur ad altiora conscendere, quid agit nisi ut crescendo decrescat, & ascendendo exterius interius ad profunda descendat? Itaque, fratres carissimi, in sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat, sit simplex sine venalitate consensus, pura præferatur electio, ut ad summa sacerdotii non suffragio venditorum provectus, sed Dei credatur esse judicio. Nam quam grave omnino sit facinus, Dei donum velle precio comparare vel vendere, euangelica est testis auctoritas. Templum enim dominus & redemptor noster ingressus, cathedras vendentium columbas evertit. [Matth. 21.] Quid aliud est columbas vendere, nisi precium de manuum impositione percipere, & sanctum Spiritum, quem omnipotens Deus hominibus tribuit, venumdare? Quorum sacerdotium ante Dei oculos cadere, cathedrarum utique patenter eversione signatum est. Et tamen exerit adhuc nequitiæ pravitas vires suas. Nam cogit vendere quos decepit ut emerent: & dum non attenditur quod divina voce præcipitur, *gratis accepistis, gratis date*, [Matth. 10.] agitur ut crescat, & geminata fiat in uno eodemq; delicti contagio, ementis scilicet & vendentis. [Grat. 1. q. 1. cap. 13. Ioan. diac. lib. 3. cap. 4] Et cum liqueat hanc hæresim in ecclesia ante omnes radice pestifera subrepsisse, atque in ipsa sua origine apostolica esse detestatione damnatam, cur non cavetur, cur non perpenditur, quia benedictio illi in maledictionem convertitur, quia ad hoc ut fiat hæreticus promovetur? Plerumque ergo adversarius animarum, dum non potest in his quæ ad faciem sunt prava surrepere, callide specie quasi pietatis injecta nititur supplantare; suadetq; forsitan debere ab habentibus accipi, ut sit quod possit non habentibus erogari; dummodo vel sic venena mortifera eleemosynæ celata obumbratione transfundat. Nam nec venator feram, aut avem auceps deciperet, vel piscem piscator caperet, si aut illi laqueum in aperto proponeret, aut ille hamum esca absconditum non haberet. Omnino ergo metuenda & cavenda est hostis astutia, ne quos aperta nequit tentatione subvertere, latente telo sævius valeat trucidare. Neque enim eleemosyna reputanda est, si pauperibus dispensetur quod ex illicitis rebus accipitur: quia qui hac intentione male accipit, ut quasi bene dispenset, gravatur potius, quam juvatur. Eleemosyna redemptoris nostri oculis illa placet, quæ non de illicitis & iniquitate congeritur, sed quæ de rebus congestis & bene acquisitis impenditur. Unde etiam illud certum est, quia etsi monasteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia quæ pro sacris ordinibus datur construantur, mercedi non proficit: quoniam dum perversus emptor honoris in locum sanctum transmittitur, & alios ad suam similitudinem sub commodi datione cōstituit; plura male ordinando destruit, quam ille potest ædificare qui ab eo pecuniam ordinationis accepit. Ne ergo sub obtentu eleemosynæ cum peccato aliquid studeamus accipere, aperte scripturæ sacræ ordo nos prohibet dicens: *Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere.* [Prov. 21.] Quicquid enim in Dei sacrificio ex scelere offertur, omnipotentis Dei non placat iracundiam, sed irritat. Hinc rursus scriptum est: *Honora dominum de tuis justis laboribus.* [Prov. 3.] Qui ergo male tollit, ut quasi bene præbeat, constat sine dubio quia dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur: *Qui offert sacrificium de substantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* [Eccles. 34.] Quantus autem dolor patris sit perpendamus, si in ejus conspectu filius victimetur. Et hinc facile cognoscimus, quantus apud Deum dolor exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est, dilectissimi fratres, sub obtentu eleemosynæ peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere, aliud propter eleemosynas

mosynas peccata committere. Hoc quoque ad nos pervenisse non dissimili dignum detestatione complectimur, quod quidam desiderio honoris inflati, defunctis episcopis tonsurantur, & fiunt repente ex laicis sacerdotes, atque inverecunde religiosi propositi ducatum arripiunt, qui nec esse adhuc milites didicerunt. Quid putamus quod isti subjectis præstaturi sunt, qui antequam discipulatus limen attingant, tenere locum magisterii non formidant? Qua de re necesse est, ut si & quamvis inculpati quisquam sit meriti, ante tamen per distinctos ordines ecclesiasticis exerceatur officiis: videat quod imitetur, discat quod doceat, informetur quod teneat, ut postea non debeat errare qui eligitur viam errantibus demonstrare. Diu ergo religiosa meditatione poliatur ut placeat, & sic lucerna super candelabrum posita luceat, ut adversa ventorum vis irruens conceptã eruditionis flammam non extinguat, sed augeat.
1. Tim. 3. Nam cum scriptum sit, ut prius quis probetur, & sic ministret, multo amplius ante probandus est qui populi intercessor assumitur, ne fiant causa ruinæ populi sacerdotes mali. Nulla igitur contra hoc excusatio, nulla potest esse defensio: quia cũctis liquido notum est, quę sit in hujus rei diligentia sancti & egregii solicitudo doctoris, qui neo-
1. Tim. 3. phytum ad ordines vetat sacros accedere. Sicut autẽ tunc neophytus dicebatur, qui initio in sanctæ fidei erat conversatione plantatus: sic modo neophytus habendus est, qui repente in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit. Ordinate ergo ad ordines ascendendum est: nam casum appetit qui ad summa loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quęrit ascensum.
1. Tim. 5. Et cum idem apostolus doceat inter alia sacri ordinis instituta discipulum, manum non esse cuiquam citius imponendam; quid hoc celerius, quidve præcipitantius, quam ut exoriatur a summitate principium, & ante esse incipiat episcopus quam minister? Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat, prius vires suas cum hoc quod est subiturus onore metiatur; & si impar abstineat, & ad id cum metu etiam cui se sufficere existimat accedat. Ab re autem non facimus, si ad argumentum * rationabilium usum rerum irrationabilium colligamus. Apta namque ædificationibus de silvis ligna succiduntur, nec tamen adhuc viridibus ædificii pondus imponitur, nisi eorum viriditatem multorum dierum mora siccaverit, & apta ad necessarium usum effecerit. Quæ observantia si forte negligitur, citius superposita mole franguntur, & gignit ruinam ad auxilium res provisa. Hinc etenim & medici, qui curam gerunt de corpore, quædam adjutoria recenti adhuc confectione formata indigenti non offerunt, sed maceranda temporibus derelinquunt. Nam si immature quis dederit, dubium non est quin sit causa periculi res salutis. Discant itaque, discant in officio suo sacerdotes, quibus animarum credita est cura, servare quod diversarum etiam artium homines docente ratione custodiunt, & a præcipiti se ambitione, etsi non metu, saltem pudore contineant. Sed ne forsan ab hoc se pravæ consuetudinis quisquam velit objectu defendere, fraternitatis vestræ discretio rationis eos freno coerceat, & labi in illicitis non permittat: quia quidquid ultione dignum est, non ad imitationis, sed in exemplum potius debet correptionis adduci. Neque autem hoc quod similiter corrigendum est patimur negligenter omittere. Nam quid prodest cuncta munisse, si per unum locum pernicioso hosti præbeatur accessus? Cum his itaq; qui in sacro sunt ordine constituti habitare mulieres prohibeantur. De quibus ne antiquus humani generis inimicus exultet, omnium definiendum consensu est, ut præter eas, quas sacri canones complectuntur, alias secum mulieres habere non debeant. Quæ interdictio etsi forte aliquibus ad tempus amara est, certum est quia postmodum ex ipsa animæ utilitate dulcescit, si unde inimicus superare potuit superetur. Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, quod de habendis per parochias conciliis patrum providentia utilitatis causa sancitum est. Unde ne qua inter fratres dissensio, ne qua inter præpositos & subjectos sint fomenta discordiæ, in unum convenire sacerdotes necesse est, ut & de incidentibus causis disceptatio, & sit salubris de ecclesiastica observatione collatio, quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens dominus fratrum concordia collaudetur. Cujus vobis adesse præsentiam, si hæc observabitis, scitote; quia scriptum est: *Ubi fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Matth. 18. Si ergo adesse dignatur ubi duo vel tres fuerint, quanto magis non deerit ubi plures convenerint sacerdotes? Et quidem quia de habendo bis in anno concilio patrum sic regulis statutum, non latet. Sed ne forte aliqua impleri hoc necessitas non permittat, semel tamen in anno sine excusatione aliqua decernimus congregari; ut expectatione concilii nihil pravum, nihil præsumatur illicitum. Nam plerumque, etsi non amore justitiæ, metu tamen examinis abstinetur ab hoc quod omnium notum est posse displicere judicio. Hanc, fratres carissimi, observantiam nostris relinquendam posteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem nostram sacris apicibus scripta sunt meditemur, atque ad ea quoscumque possumus incitemus. Certum quippe est, quia si toto corde præceptis nos salutaribus occupamus, omnem vitiorum labem effugimus: quia dum in his quibus ędificamur innitimur, locum sine dubio deceptionis excludimus. De his itaque quæ superius dicta sunt fraternitatem vestram auctore Deo volumus synodum congregare, atque in ea, reverendissimo fratre nostro Syagrio coepiscopo & dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate mediantibus, omnia quæ sanctis canonibus, sicut prædiximus, sunt adversa, districte sub anathematis interpositione damnentur. Id est, ut nullus pro adipiscendis ecclesiasticis ordinibus dare aliquod commodum præsumat, vel pro datis accipere; nec ex laico habitu quisquam repente valeat ad locum sacri regiminis pervenire; neque ut aliæ mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæ quæ sacris, ut prædictum est, canonibus sunt permissæ. De quibus cunctis, reverendissimus frater noster Syagrius episcopus, cum omni synodo, dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate remeante, nobis quæ acta sunt studeat renuntiare; ut subtiliter agnoscentes, quid & cum qua cautela, vel qualiter sit decretum, omnipotenti Deo de vita vestra ac moribus gratias incessabiliter persolvamus.

* al. rationabile.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Ætherio.*] Lugdunensi episcopo, ut dixi. Fallitur enim Beda; qui Arelatensem fuisse putat libro 1. historiæ. reliquorum vero sedes notæ sunt ex superioribus.

XLVI.

CXII. AD AREGIUM EPISCOPUM VAPINCENSEM.

Consolatur de obitu suorum, hortaturque ut sollicite suo munere fungatur. Dalmaticarum usum illi, & archidiacono ejus permittit, jubetque ut synodo per Syagrium cogendæ intersit.

Gregorius Aregio episcopo de Galliis.

FRATERNITATIS vestræ afflictio, quam de amissione vestrorum vos hominum habuisse cognovimus, tantam nobis causam mœroris injecit, ut quia nos de duobus caritas unum fecit, cor nostrum in vestris specialiter uri tribulationibus sentiremus. Sed in hoc dolore multum me consolata est sanctitatis tuæ ad animum reducta discretio, quam & patienter ferre tristitiam, & decet de morte spe vitæ alterius longam non habere mœstitiam. Ne tamen aliqua adhuc tribulatio in vestra mente remaneat, hortor quiesce dolere, desine tristis esse. Nam indecens est de illis tædio afflictionis addici, quos credendum est ad veram vitam moriendo pervenisse. Habent forsitan illi justam longi doloris excusationem, qui vitam alteram nesciunt, qui de hoc sæculo ad melius esse transitum non confidunt. Nos autem qui novimus, qui hoc credimus & docemus, contristari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet speciem, hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffidentiæ quodammodo genus est, contra hoc quod quisque prædicat torqueri mœstitia, dicente apostolo: *Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent.* (1 Thess. 4.) Hac itaque, frater carissime, ratione perspecta, studendum nobis est, ut, sicut diximus, de mortuis non affligamur, sed affectum viventibus impendamus, quibus & pietas ad utilitatem, & sit ad fructum dilectio. Proinde objurgando, hortando, suadendo, blandiendo, consolando prodesse quibus possumus festinemus. Lingua nostra bonis fomentum sit, pravis aculeus, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, desides hortatu succendat, refugientibus suadeat, asperis blandiatur, desperatos consoletur; & quia ductores dicimur, viam salutis gradientibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes, aditus contra hostis insidias soliciti muniamus. Et si quando per devia ovem de commissis gregibus error abduxerit, toto illam annisu ad caulas revocare dominicas contendamus, ut de pastoris nomine quod habemus non supplicium, sed præmium consequamur. Quia ergo in his omnibus divinæ gratiæ adjutorio opus est, omnipotentis Dei assiduis precibus clementiam exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda & velle tribuat, & posse concedat: atq; in ea nos via, cum fructu boni operis, quam se pastor pastorum esse testatus est, dirigat; ut sine quo facere nihil assurgimus, per ipsum implere omnia valeamus. Præterea communis filius Petrus diaconus nobis innotuit, quod fraternitas vestra tempore quo hic fuit poposcerit, ut sibi & archidiacono suo utendi dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum suorum infirmitate compulsus festinanter abscessit, ut nec ipsum mœror incumbens diutius, ut dignum erat, & res desiderata poscebat, fineret imminere, & nos in multis implicitos ecclesiasticæ rationis consideratio novum hoc inconsulte & subito non permitteret indulgere; idcirco postulatæ rei prolongatus effectus est. Nunc vero caritatis tuæ bona revocantes ad animum, hujus auctoritatis

A nostræ serie petita concedimus, atque te & archidiaconum tuum dalmaticarum usu decorandos esse concessimus, easque dalmaticas dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate deferente transmisimus. Præterea in ea synodo, quam contra simoniacam hæresim per fratrem & coepiscopum nostrum Syagrium decrevimus congregari, sanctitatem vestram volumus interesse, atque eidem fratri ita pallium quod transmisimus tribui, si prius se promiserit illicita quæ prohibuimus, per definitionem synodicam a sancta ecclesia removere. De qua synodo omnem nobis subtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus scriptis de-B currentibus nuntiare, ut ipse, cujus nobis sanctitas valde experta est, nos reddas de omnibus certiores.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Aregio episcopo.*] Vapincensem episcopum fuisse docuit nos ipsius sancti Arigii vita in codice Silviniacensi, in qua & Valatonii archidiaconi, dalmaticæque illi a Gregorio concessæ fit mentio his verbis: *Ergo & beatissimo viro Valatonio, qui tunc temporis archidiaconus sub sæpedicto pontifice Vapincensem regebat ecclesiam, visus est dalmaticam causa muneris indulsisse. Et quia compererat quod esset sacris literis decoratus, quod ipse in sui magistri succederet sede beatissimus Gregorius papa palam suis pronuntiavit oraculis.*

CXIII. AD SYAGRIUM EPISCOPUM.
CXLVII.

Laudans ob operam Augustino navatam, pallii usum illi concedit, statuitque ut ecclesia Augustodunensis primum in ea provincia post Lugdunensem locum obtineat, & de synodo iterum. C

Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.

MAGISTRA bonorum omnium caritas, quæ nihil sapit extraneum, nil asperum, nil confusum, ita exercet corda & corroborat, ut nihil grave, nil difficile existimet, sed fiat totum dulce quod agitur. Hujus igitur cùm sit proprium nutrire concordiam, servare conjuncta, dissociata conjungere, prava dirigere, & virtutes ceteras perfectionis suæ munimine solidare; quisquis in ejus radices se inserit, nec a viriditate deficit, nec a fructibus inanescit: quia humorem fecunditatis opus efficax non amittit. Atque ideo multum tibi, dilectissime fratrum, in domino condelector atque congaudeo, quod sic eadem caritate te præditum multorum testificatione comperio, ut & ipse quæ sacerdotis sunt decenter exhibeas, & aliis te laudabiliter imitandum ostendas. Quia igitur in prædicationis opere, quamdiu cogitans Anglorum genti per Augustinũ quondam monasterii mei præpositum, nunc fratrem & coepiscopum nostrum, impendere studui, ita solicitũ ac devotum adjutoremq; in omnibus te, ut oportuit, fuisse cognovimus, ut multum me sibi fraternitas tua hac de re faceret debitorem; tantæ rei cõsideratione commonitus, ne infructuosus erga te viderer existere, fraternitatis tuæ petitionem nulla pertuli ratione postponere. Proinde secundũ postulationis tuæ desideriũ, pallii te usu, quod intra ecclesiã tuã habere debeas, ad sacra tantum missarum solennia celebranda, Deo auctore prævidimus honorandum. Quod tamen ita tibi dandum esse decrevimus, si prius per synodi definitionem emendare promiseris, quæ corrigenda mandavimus; quia dignum profecto esse credimus, ut cum mentis gravitate, qua Deo te propitio pollere didicimus, habitus quoq; exterioris clarior in te cultus accresceret; præsertim cum te non ad superfluæ elationis pompam, sed pro genio & honore

(Margin: Caritatis proprium. — D — Caritas Syagrii erga Augustinum in Anglis convertendis. — E — Syagrius pallio donatur. Pallii usus)

honore tuæ arbitramur ecclesiæ petivisse. Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contulisse, hoc etiam pariter prospeximus concedendum, ut metropolitæ suo per omnia loco & honore servato, ecclesia civitatis Augustodunæ, cui omnipotens Deus præesse te voluit, post Lugdunensem ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum ac ordinem ex nostræ auctoritatis indulgentia vindicare. Ceteros vero episcopos secundum ordinationis suæ tempus sive ad considendum in concilio, sive ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, & suorum sibi prærogativam ordinum vindicare; quia omnino rationis ordo nos admonet, ut cum usu pallii aliqua simul, sicut diximus, largiri privilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento cura quoque solicitudinis debet accrescere, ut cultui vestium actionis quoque ornamenta conveniant, oportet ut enixius in cunctis studium se vestræ fraternitatis exerceat, & circa subjectorum actus sit cura vigilans, ut vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit. Linguæ vestræ exhortatione discant quod metuant, & doceantur quod diligant; ut dum talenta credita lucro multiplicata reddideris, in die retributionis audire sis meritus: *Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium domini tui.* Curam præterea congregandæ synodi, quam vobis atque aliis fratribus nostris pro illicitarum rerum prohibitione fiendam scripsimus, vestræ specialiter solicitudini noveritis incumbere. Vnde quia præcellentissimos filios nostros Francorum reges magnam vobis novimus dilectionem impendere, omni vos studio omnique agere annisu necesse est, ut quod de synodo congreganda mandavimus, fraternitatis vestræ vigilantia compleatur, atque omnia illic quæ pro animarum salute scripsimus censeantur; quatenus per hoc & vos zelum vestrum, & qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos utiliter providisse, qui vestram ad hoc præ ceteris personam eligimus, videamur.

Augustodunensis ecclesiæ locus & dignitas.

Monet ut ejus cura cum honore collato crescat.

Matth. 25. Luc. 19.

De synodo bene per eum ordinanda.

" CXLVIII.

" CXIV. AD BRVNICHILDEM REGINAM FRANCORVM.

De iis qui ex laicis repente fiunt episcopi, aut per simoniam ordinantur, ut synodum ad hæc extirpanda futuram promoveat, atque edicto constituat ne Iudæis Christiana mancipia habere liceat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

POSTQVAM excellentiæ vestræ solicitudo regia est ubique gubernatione laudabilis, ad augmentum gloriæ suæ vigilantiorem se debet & providam exhibere; ut quos consilio regit exterius, perire interius non permittat: quatenus per fructum piæ solicitudinis, post hujus quod geritis temporalis regni fastigium, ad æterna Deo auctore gaudia possitis & regna pertingere. Quod quidem hac vobis confidimus posse ratione contingere, si inter alia bona de ordinandis curam sacerdotibus gesseritis. Quorum officium in tantam illic, sicut didicimus, ambitionem perductum est, ut sacerdotes subito, quod grave nimis est, ex laicis ordinentur. Sed quid isti acturi, quid populo præstaturi sunt, qui non ad utilitatem, sed fieri ad honorem episcopi concupiscunt? Hi ergo qui necdum quod docere debeant didicerunt, quid aliud agunt, nisi ut paucorum provectus illicitus fiat multis interitus, & in confusionem ecclesiasticæ moderationis observantia deducatur? quippe ubi nullus regularis ordo

A servatur. Nam qui ad ejus regimen improvidus & ob hoc præcipitatus accedit, qua admonitio ne subjectos ædificet, cujus exemplum non rationem docuit, sed errorem? Pudet profecto, pudet aliis imperare quod ipse nescit custodire. Nec illud quidem quod simili emendationi tradendum est præterimus, sed omnino execrabile, & esse gravissimum detestamur, quod sacri illic ordines per simoniacam hæresim, quæ prima contra ecclesiam orta & districta maledictione damnata est, conferantur. Hinc ergo agitur, ut sacerdotii dignitas in despectu, & sanctus sit honor in crimine. Perit utique reverentia, adimitur disciplina; quia qui culpas debuit emendare B committit, & nefaria ambitione honorabilis sacerdotii ducitur in depravatione censura. Nam quis denuo veneretur quod venditur, aut quis non vile putet esse quod emitur? Vnde valde contristor, & terræ illi condoleo; quia dum sanctum Spiritum, quem per manus impositionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, divino munere habere despiciunt, sed præmiis assequuntur, sacerdotium illic subsistere diu non arbitror. Nam ubi dona supernæ gratiæ venalia judicantur, ad Dei servitium non vita quæritur, sed magis contra Deum pecuniæ venerantur. Quia igitur tantum facinus non solum illis periculum, verum etiam vestro regno satis est noC xium; salutantes excellentiam vestram paterno affectu petimus, ut de hujus pravitatis emendatione Deum vobis placabilem faciatis. Et ut nulla deinceps valeat occasione committi, synodum fieri jussio vestra constituat, ubi præsente dilectissimo filio nostro Cyriaco abbate, sub districta anathematis interpositione debeat interdici, ne ullus ex laico habitu subito ad episcopatus audeat gradum accedere, neque pro ecclesiasticis ordinibus cuilibet quidquam dare, vel ausus sit accipere, ut dominus & redemptor noster sic quæ vestra sunt faciat, sicut excellentiam vestram in iis quæ sita sunt pia esse viderit devotione solicitam. Curam vero & solicitudinem ejusdem synodi, quam fiendam decrevimus, fratri coepiscopoD que nostro Syagrio, quem vestrum proprium novimus, specialiter delegare curavimus; quem petimus, ut & supplicantem libenter audire, & ope juvare dignemini, quatenus quod ad mercedem vestram respiciat, remoto hujus mali contagio, in cunctis finibus juri vestro subjectis, pia & Deo placita procedat ordinatio sacerdotum. Cui fratri nostro, pro eo quod se in ea prædicatione quæ Anglorum genti, auctore domino, facta est devotum vehementer exhibuit, pallium ad missarum solennia utendum transmisimus, ut quia adjuvare spiritalia studuit, apostolorum principis solatio in ipso quoque inveniatur spiE ritali ordine profecisse. Omnino præterea admirati sumus, cur & in regno vestro Iudæos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes, nisi membra Christi? Quorum videlicet membrorum caput cuncti novimus quia fideliter honoratis. Sed quam diversum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda submittere. Atque ideo petimus, ut excellentiæ vestræ constitutio de regno suo hujus pravitatis mala removeat, ut in hoc vos amplius dignas cultrices omnipotentis domini demonstretis, quod fideles illius ab inimicis ejus absolvitis.

" CXV.

" CXV. AD THEODORICVM ET THEODEBERTVM REGES FRANCORVM.

Quod multi per simoniam ordinentur, tributa a prędiis ecclesiasticis exigantur, ex laicis repente fiant episcopi, ut synodum ad hæc emendanda futuram promoveant, statuantque ne Iudæis Christiana mancipia habere liceat.

Gregorius Theoderico & Theodeberto regibus Francorum, a paribus.

CVM regni vestri nomen inter ceteras gentes gratia olim Christianæ religionis effulserit, valde studendum est, ut unde gloriosiores ceteris gentibus eminetis, inde omnipotenti domino qui dat salutem regibus perfectius placeatis, & fidem quam colitis adjutricem in omnibus habeatis. Optaveramus quidem, præcellentissimi filii, nostrum ad vos solita dirigere visitatione sermonem, ut caritatis officiis paternum monstraremus affectum. Sed quia nimium nos res contristat illicita, sic unum convenit exhibere, ut aliud sub silentio, quod emendatione indiget, minime relinquamus. Quod si diligenter attenditis, pro salutis vestræ nos loqui prorsus incolumitate cognoscetis. Fertur autem simoniacam hæresim, quę prima contra Dei ecclesiam diabolica supplantatione surrepsit, & in ipso ortu suo telo apostolicæ ultionis percussa atque damnata est, in regni vestri finibus dominari, cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides meritum non habet, beato Iacobo attestante, qui ait: *Fides sine operibus mortua est.* Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti convincitur obtinere per præmium? Ex qua re agitur, ut ipsi quoq; qui sacros ordines appetunt, non vitam corrigere, non mores componere studeant, sed divitias, quibus honor sacer emitur, satagant congregare. Hinc fit etiam, ut insontes & pauperes a sacris ordinibus prohibiti despectique resiliant. Et dum innocentia pauperis displicet, dubium non est quod præmium illic delicta commendet; quia ubi aurum placet, ibi & vitiū. Hinc igitur non solum in ordinatoris & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verū etiam excellentiæ vestræ regnum vestrorum episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus juvari debuerat, prægravatur. Si enim is dignus in sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorum copia suffragatur, restat ut nihil sibi ad honores ecclesiasticos gravitas, nihil defendat industria, sed totum auri profanus amor obtineat: & dum vitia remunerantur honore, in locum ultoris is qui fortasse fuerat ulciscendus adducitur; atq; hinc sacerdotes non proficere, sed perire potius judicantur. Vulnerato namque pastore, quis curandis ovibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui jaculis se hostilibus feriendum exponit? aut qualem de se fructum producturus est, cujus gravi peste radix infecta est? Major ergo metuenda est locis illis calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam provocant, quam per semetipsos populis placare debuerant. Audivimus autem quia ecclesiarum prædia tributa nunc prębeant, & magna super hoc admiratione suspendimur, si ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur. Nec hoc quoque malum solicitudo nostra patitur negligenter omittere, quod quidam instinctu gloriæ inanis illecti, ex laico repente ha- A bitu sacerdotii honorem arripiunt, &, quod dicere pudet, & grave tacere est, regendi rectores, & qui docendi sunt doctores, nec erubescunt fieri, nec metuunt. Ducatum animarum impudenter assumunt, quibus via omnis ignota ductoris est, & quo vel ipsi gradiantur ignari sunt. Quod quam pravum, quamve sit temerarium, sæculari etiam ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non nisi labore & solicitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse debeant, qui ad episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere, hujus saltem rei comparatione considerent, & aggredi repente B inexpertos labo[illegible]ne cæca honoris ambitio, & ipsi[illegible]aliis pestifera erroris semina jaciat; quippe qui non didicerunt quod ipsi doceant. Proinde paterno salutantes affectu petimus, præcellentissimi filii, ut hoc tam detestabile malum de regni vestri studeatis finibus prohibere, & nulla apud vos excusatio, nulla contra animam vestram suggestio locū inveniat; quia facientis procul dubio culpam habet, qui quod potest corrigere negligit emendare. Qua de re, ut magnum omnipotenti domino munus valeatis offerre, synodum congregari præcipite: in qua, sicut fratribus coepiscopisq; nostris mandavimus, præsente dilectissimo filio nostro Cyriaco C abbate, sub anathematis debeat obligatione constitui, nullum pro ecclesiastico ordine aliquid unquam dare, nullum accipere, nec quemquam ex laicis ad sacerdotium repente transire, quatenus hanc vobis mercedem & hic & in futura vita redemptor noster, cujus sacerdotes interius ab hoste perire non sinitis, recompenset. Omnino prætera admirati sumus, quod in regno vestro Iudæos Christiana mancipia possidere permittitis. Quid enim sunt Christiani omnes, nisi membra Christi? Quorum videlicet membrorum caput cuncti novimus quia fideliter honoratis. Sed quā diversum sit, excellentia vestra perpendat, caput honorare, & membra ipsius hostibus calcanda D permittere. Atque ideo petimus, ut excellentiæ vestræ constitutio de regno suo hujus pravitatis mala removeat, ut in hoc vos amplius dignos cultores omnipotentis domini demonstretis, quod fideles illius ab inimicis ejus absolvitis.

" CXVI. AD VIRGILIVM EPISCOPVM ARELATENSEM. " c l.

Confirmat privilegia per Vigilium papam concessa monasterio Arelatensi.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi.

CVM piæ desiderium voluntatis, & laudandæ E devotionis intentio sacerdotalibus sit semper studiis adjuvanda; cura est solicitudinis adhibenda, ut ea quæ pro quiete monachorum religiosæque conversationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quædam valeat præsumptio perturbare. Sed sicut hoc, quod ratio exigebat utilitatis, oportuit definiri, ita quod definitū est, nisi forte ubi major est auctoritas, nō debet violari. Igitur gloriosæ memoriæ Childebertus Francorum rex, catholicæ religionis amore succensus, intra muros Arelatensis civitatis monasterium virorum, ut scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quędam ibidē pro habitantium sustentatione concessit. Cujus ne voluntas unquā duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete monachorū disposita fuerant turbarentur, quæque contulit in jure ejusdem monasterii, epistolis suis

Grat. 25. q. 2. cap. Cum piæ.

suis apostolica petiit auctoritate firmari; hoc A quoque suæ petitioni subjungens, ut eidem monasterio, tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis, quædam pariter privilegia largirentur; sciens quippe eam apostolicæ sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quæ ejus fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ usurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, a prædecessore nostro Vigilio, Romanæ sedis antistite, ad prædecessorem vestrum Aurelium scripta transmissa sunt, ubi omnia, quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, B apostolicæ auctoritatis libenter annisu firmata sunt: quia difficultatem pati non potuit hujusmodi res petita. Sed ut fraternitas vestra quæ fuerint tempore illo decreta cognoscat, antedicti prædecessoris nostri scripta his prævidimus scriptis adjungi. Quibus lectione percursis hortamur, ut omnia sacerdotali, sicut decet, studio inviolata conserves, nihilque illi de indebitis, nihil permittas de illicitis irrogari, nec ea quadam patiaris usurpatione convelli. Nam licet ea, quæ semel apostolicæ sedis auctoritate sancita sunt, nil egeant firmitatis, ex abundantia tamen nostra, cuncta quæ pro hujus rei quiete a prædecessore nostro statuta sunt, nostra iterum auctoritate in omnibus roboramus. Fraternitas ergo vestra ita C se in custodiendis eis exhibeat, quatenus & omnem occasionem inquietudinis excludat, & aliis hæc operari suadeat, dum se in custodienda defuncti piissima voluntate solicitam, ut decet, exhibuerit & devotam.

*clI.

*CXVII. AD DESIDERIUM EPISCOPUM GALLIÆ.

De pallio ipsius prædecessoribus concesso nihil in ecclesiæ Romanæ scriniis reperiri: mittat proinde, si quid in ecclesiæ suæ chartis invenerit.

Gregorius Desiderio episcopo Galliarum.

FRATERNITATIS vestræ desiderium Ioannis D regionarii relatione cognovimus; quod quidem libenter parati sumus implere, si diligenter fuerimus de his quæ retulit informati. Inquit autem a vestra sibi relatum dilectione, quod ecclesiæ vestræ quædam olim privilegia ab apostolica sede concessa sunt, atque usum pallii ejus sacerdotes antiquitus habuisse. Quod quia vobis magnopere poscitis reformari, in ecclesiæ nostræ scrinio requiri fecimus, & inveniri nihil potuit. Sed quoniam quanto studiosius ista cupitis adipisci, tanto vos arbitramur esse solicitos, in requirendis chartis ecclesiæ vestræ vigilantius curam impendite; & si qua exinde scripta inveniri potuerint, quæ nos valeant informare, huc curæ vestræ sit transmittere. Nam qui nova *concedimus, E vetera libentissime reparamus.

*f. non

*clII.

*CXVIII. AD SYAGRIUM EPISCOPUM AUGUSTODUNENSEM.

Vt Menatem & Theodorum episcopos in Italiam redire compellat.

Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.

CUM sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus eminere, ita quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debet ostendere; ut exemplo suo nulli nocere, sed vitam potius valeat componere subjectorum. Nam si actus dissentiat a nomine, quanto pontificatus ipse plus erigit, tanto magis addicit. Itaque Menatem quemdam episcopum, qui illic de diœcesi Romanæ ecclesiæ nostra ordinatione profectus est, in tanta se levitate didicimus exhibere, ut & nobis de eo major sit verecundia, & illi episcopatus nomen non sit in honore, sed onere. Quod quia pudoris nobis est de eo illa cognoscere, quæ in aliarum provinciarum omnino reprehendimus sacerdotibus, fraternitas vestra eum illic immorari amplius non permittat, sed ad nos quantocius reverti compellat, ac magis inventa per omnia occasione transmittat: ut sub ea qua dignum est observantia refrenatus, sæculares mores ad sacerdotalem studeat convertere gravitatem. Nam satis noxium atque perniciosum est, ut imitatione ipsius quæ ædificari debuerant destruantur. In qua re non solum ille culpabilis, sed etiam qui non restiterit invenitur: nam consentire videtur erranti, qui corrigenda ut resecari debeant non corrigit. Quia vero Theodorus quidam episcopus, de diœcesi reverendissimi fratris nostri Constantii Mediolanensis ecclesiæ episcopi, disciplinam, ut dicitur, evitans, illic venisse firmatur, hortamur ut & isto diligentius requisito, ad episcopum suum vestra fraternitas retransmittat. Et quia, sicut legitur: *Qui abjicit disciplinam infelix est*, nulla eum illic Sap. 3. se excusatione patiamini retinere, quatenus ipsi, qui levitatis eorum vitio possunt decipi, liberentur, & de ipsis habere mercedem, ne in hac stultitia pereant, valeatis.

*CXIX. AD VIRGILIUM ET SYAGRIUM EPISCOPOS. *clIII.

De suscipienda causa Syagriæ, quæ religionem professa cum esset, marito violenter juncta dicebatur.

Gregorius Virgilio & Syagrio episcopis Galliæ.

COMMISSI officii qualitas me, fratres carissimi, in vocem cogit doloris erumpere, & dilectionem vestram anxietate caritatis exasperare, quod illic vos nimium negligentes & remissos dicitur extitisse, ubi studium vestrum acriter justitiæ rectitudo & zelus debuit castitatis accendere. Pervenit autem ad nos Syagriam quondam vitam religiosam mutatis etiam vestibus assecutam, posteaque marito violenter esse, quod dici iniquum est, sociatam, & nullo vos in ejus defensione dolore permotos. Quod si ita est, vehementius ingemisco, ne apud omnipotentem dominum, quod absit, mercenarii officium, & non pastoris meritum habeatis; quippe qui in ore lupi ovem laniandam sine certamine reliquistis. Quid enim dicturi, quamve rationem futuro estis judici reddituri, quos stupri scortatio non commovit, quos ad defendendum favor nequaquam religiosi habitus excitavit, quos ad tutandam pudicitiæ integritatem sacerdotalis consideratio non erexit? Vel nunc ergo neglectus ad memoriam redeat, hujus recordatio culpæ solicitet, & officii vestri consideratio ad prædictæ mulieris vos adhortationem impellat. Et ne forte per tempus transisset in voluntatem necessitas, lingua illi vestra medela sit, atque admonentibus vobis orationibus operam det, de memoria lamenta pœnitentiæ non recedant, redemptori nostro cor pœnitens exhibeat, & castitatis damna, quam ei corpore servare non licuit, fletu resarciat. Quia ergo prædicta mulier res suas etiam nunc piis, ut fertur, desiderat causis impendere; hortamur ut

fraternitatis vestræ hac in re favorem inveniat, A solatiis potiatur, servata competenti filiis portione, fas illi sit de substantia sua judicare quod velit. Vestrum enim sine dubio bonum facitis si bona volentibus opem fertis. Hæc igitur, dilectissimi fratres, quæ loquimur, ex quanto procedant amore pensate, & omnia cum ea qua dicuntur caritate suscipite. Nam dum unum in redemptoris nostri corpore corpus sumus, in his quæ vobis nocere sentio simul uror. Qua autem intentione, quove affectu hanc vobis epistolam miserim, cordi vestro veritatis auctor aperiat. Et ideo hæc fraterna vos admonitio non contristet: quia & asperum poculum libenter accipitur, quod intentione salutis offertur. Quod superest, carissimi fratres, junctis Dei nostri mi- B sericordiam precibus exoremus, ut vitam nostram in suo propitius timore disponat, quatenus & hic illi sacerdotaliter deservire, & in conspectu ipsius in futuro securi assistere & sine metu valeamus.

CLIV. ## " CXX. AD SYAGRIUM EPISCOPUM AUGUSTODUNENSEM.

De parochiis episcopo Taurinensi subtractis, & episcopo in iisdem constituto, ut eas illi restituendas curet.

Gregorius Syagrio episcopo Augustodunensi.

SI in rebus sæcularibus suum cuique jus & proprius ordo servandus est, quanto magi in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inveniat, unde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione servabitur si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur. Perlatum siquidem ad nos est, C dilectissimum fratrem nostrum Ursicinum Taurinæ civitatis episcopum, post captivitatem & deprædationem quam pertulit, grave 1 in parochiis suis, quæ in Francorum sitæ terminis perhibentur, præjudicium pertulisse. Denique ut alter illic contra ecclesiastica statuta, nullo ejus crimine deposcente, constitueretur antistes. Et ne leve forsitan videretur hujus rei præjudiciale commissum, etiam aliquid doloris est ad- D ditum, ut res ei ecclesiæ suæ, quas habere potuit, tollerentur. Quod si hæc veritate subsistunt, quia crudele nimis est, & aperte sacris canonibus inimicum, ut ab altari proprio insontem ambitio removeat sacerdotem, qui non meretur ex crimine successorem; suam in hujus præjudicii cuncti causam attendant, ut qui nolunt perpeti, nec aliis imponant. Nam si pravæ rei aditus antequam diu patescat non clauditur, usu fit latior; & erit consuetudine licitum quod E ratione constat esse prohibitum: Sed præ ceteris fraternitatis vestræ solicitudo pro nostra commendatione, ac divinæ considerationis intuitu, in ejus se enixius defensione impendat, & a suis illum amplius contra rationem remotum esse parochiis non permittat: sed tam per se, quam supplicando præcellentissimis regibus, quos vos in nullo credimus contristare, id peragat, ut & hoc quod male factum est corrigatur, & quæ violenter ablata sunt veritate patrocinante red-
v. 18. dantur: quia dum scriptum sit: *Frater fratrem adjuvans exaltabitur*; tanto se ab omnipotente Deo caritas vestra noverit recepturam, quanto præcepta ipsius in adjuvando fratre libenter atque constanter fuerit executa.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1. *In parochiis suis.*] Segusiensibus nimirum, in finibus Italiæ. Longobardorum enim duces, cum in Gallias temere irrupissent, victique & prostrati a Mummulo fuissent, Augustam & Segusium civitates cum integro illarum territorio Guntramno regi, ut Fredegarius cap. 45. scribit, multæ nomine cesserunt. Segusium porto Guntramnus cum pago universo, ut in codice Anitiensi annotatum observavimus, ab Italis receptum Mauriennensi ecclesiæ subjecit. Quare ab episcopo Taurinensi, cujus antea fuerant, eædem nunc parochiæ repetebantur.

" CXXI. AD THEODORICUM ET THEODEBERTUM REGES FRANCORUM. " CLV.

Ut episcopo Taurinensi restituantur ipsius parochiæ in regno Francorum sitæ, in quibus ordinatus fuerat novus episcopus.

Gregorius Theodorico & Theodeberto regibus Francorum.

SUMMUM in regibus bonum est justitiam colere, ac sua cuique jura servare, & subjectis non sinere quod potestatis est fieri, sed quod æquum est custodire. Quod quia vos & diligere, & omnino confidimus studere, excellentiæ vestræ indicare ea quæ emendationem expetunt invitamur; ut per hoc & oppressis succurrere, & vobis mercedem requirere nostris epistolis valeamus. Fratrem itaque & coepiscopum nostrum Ursicinum, Taurinæ civitatis antistitem, in parochiis suis, quæ intra regni vestri sunt terminum constitutæ, grave omnino dicitur præjudicium sustinere; adeo ut contra ecclesiasticam observantiam, contra sacerdotalem gravitatem, & contra sacrorum canonum instituta, nullo ejus exigente crimine, alter illic non meruerit episcopus ordinari. Et quia parum visum est, si illicitis non jungerentur illicita, etiam res ecclesiæ suæ, ut fertur, ablatæ sunt. Quod si ita se veritas habet, quoniam intolerabile nimis est ut vi opprimeretur, cui culpa non nocuit præmisso paterna caritate salutationis alloquio, petimus ut quod excellentia vestra amore ecclesiasticæ reverentiæ, & æquitatis contemplatione sponte potest impendere, nostra studeat benignius intercessione concedere, & justitiam illi, sicut de æquitatis ejus bono confidimus, faciat in omnibus custodiri, atque patefacta veritate, & quod illicite actum est corrigi, & res ei violenter ablatas æquitate jubeat favente restitui. Nec quod ad tempus ab hostibus ejus ecclesiæ detinetur debet illi aliquid officere: sed hoc ad subveniendum Christianitatis vestræ magis magisque debet animos permovere; ut largitatis vestræ munere consolatus, captivitatis quam pertulit non possit damna sentire. Pro utilitate ergo animæ vestræ hæc nostra apud vos exhortatio locum inveniat, ut ad mercedem vestram dejectionem ipsius porrecta manu justitiæ relevetis, quatenus per hoc quod æquitatem sacerdotibus custoditis, eorum precibus ante Dei semper oculos floreatis.

" CXXII. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM. " CLVI.

Hilarium commendat, ut illum tuitione sua protegat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

CUM in regni regimine virtus justitia, & potestas egeat æquitate, nec adhuc alterum sine altero possit sufficere; quanto in vobis amore horum cura præfulgeat, ex hoc utique patenter ostenditur,

ostenditur, dum turbas gentium laudabiliter gu- A bernatis. Quis ergo hæc considerans de excellentiæ vestræ bonitate diffidat? aut de impetratione sit dubius, quando illa a vobis, quæ subjectis vos libenter posse novit impendere, duxerit postulanda? Lator itaque præsentium Hilarius excellentię vestræ famulus, nostra se interventione apud potestatem æstimans adjuvari, commendationis nostræ sibi poposcit epistolas suffragari; certum tenens uberius, sicut ceteris conceditis, promereri, si nostra pro eo intercessio loqueretur. Proinde paternæ caritatis affectu salutationis persolventes alloquia petimus, ut quia quorumdam se perhibet nequitia adversita- B tibus laborare, excellentiæ vestræ eum tuitio muniat, & ne contra rationem valeat prægravari, sua illum jussione tutum esse præcipiat; quatenus dum vobis jubentibus atque propitiis nullius adversitas injuste, & pro sola tantummodo voluntate locum habuerit, & nos de impetratis, quæ pro vestra magis mercede poscimus, gratias referamus, & excellentiæ vestræ beatus Petrus apostolorum princeps, quem in nobis concedendo quæ petimus Christiana devotione veneramini, recompenset.

[a] clvii [a] CXXIII. AD VANTILONUM ET AREGIUM.

Hilarium commendat, ut illi suum patrocinium impendant.

Gregorius Vantilono & Aregio.

Ad magnam gloriæ vestræ laudem accedit, quod Hilarius præsentium lator valido se fidit patrocinio relevari, si assequi favorem tuitionis vestræ meruerit. Quod adeo, sicut est, magnum existimat, ut ad hoc obtinendum etiam nostram sui commendationem adhibere studuerit adjutricem. Hunc igitur quoniam ad vestrum patrocinium videmus desideranter velle confugere, scribere pro eo judicavimus differendum; confidentes tanto vos defensionem petentibus libenter impertiri, quanto & eam in tristitia, & in stricto positos cognoscitis suppliciter expectare. Ea de re gloriam vestram paterna dulcedine salutantes, petimus ut quia prædictus portitor aliquorum inimicitiis se contra rationem asserit subjacere, patrocinium vestrum quod magnopere cupit inveniat, & nullam illum contra æquitatem molestiam, nullam vexationem patiamini sustinere; sed ab omni eum afflictione, quam non ratio, sed adversantium voluntas ingesserit, patrocinii vestri gratia tueatur; ut & hic, optatum se in vobis, ut sperat, lætetur invenisse refugium, & aliquid vobis ad mercedem proficiat, ac vestrum quidem in nobis alii similiter quærere discant in tribulatione solatium.

[a] clviii. [a] CXXIV. AD ASCLEPIODOTUM PATRICIUM.

Hilarium commendat, ut ejus patrocinium suscipiat.

Gregorius Asclepiodoto patricio in Galliis.

Qui terrenis regibus adhærent, quantum eis præstandi locus conceditur, tanto debent in causis mercedis proniores existere, ut fructu boni operis & hic eorum quibus serviunt gratia perfruantur, & cælestis regni aulam introire postea mereantur. Unde licet hoc diligere, & in hoc vos esse confidamus intentos: verumtamen quia paternum alloquium aliquid bonis mentibus semper addit, hortamur ut quoties congruum juvandi tempus adstiterit, nequaquam quod operandum vobis est differatis. Nam qui fratrem luctu relevat, oppressum erigit, mœrentem *Matth.* consolatur, ab illo sibi retribui, cui totum impendit, non dubitet, qui ait: *Quod uni ex minimis istis fecistis, mihi fecistis.* Quia igitur Hilarius præsentium portitor, pro eo quod frustra contra se quorumdam perhibet inimicitias exarsisse, vestræ se tuitioni nostra petiit epistola commendari, certus quod patrocinantibus vobis cujusquam contra rationem adversitas ei nocere non valeat; idcirco paterno gloriam vestram salutantes affectu petimus ut favoris vestri gratia muniatur, & quod ceteris justa petentibus indulgetis, huic quoque pro nostra intercessione largius impendatis; atque eum contra æquitatem opprimi non sinatis, sed manum illi auxilii, ubi rationis ordo vocaverit, porrigatis; quatenus mercedem gloriæ vestræ & ipse in vobis quod omnino ardue quæsivit inveniat, & vos afflicto & humiliter supplicanti videamini, quod valde gloriosum est, subvenisse.

[a] CXXV. AD CLAUDIUM IN HISPANIIS. [a] cli[x]

C Ei familiariter regibus Gothorum uso Cyriacum monachum commendat.

Gregorius Claudio in Hispaniis.

Quia unguenti more bonorum fragrat opinio vestræ gloriæ, de occidentibus partibus hucusque odor tetendit. Cujus profecto auræ suavitate respersus, multum fateor, quem nesciebam dilexi, atque intra sinum cordis amoris manu te rapui; nec jam eum nesciens diligebam, cujus bona cognoveram. Qui enim mihi magna intentione notus, sed corporis visione manet incognitus, de eo procul dubio veraciter dicere possum, quia personam illius scio, sed domum nescio. Magna autem vestræ laudis datur D assertio, quod excellenti Gothorum regi vestra gloria sedulo adhærere perhibetur; quia dum malis boni sēper displiceant, bonos vos esse certum est, qui bono placuistis. Propterea debitum *Prov.* salutationis alloquium solvens, opto vos in his quæ cœpistis exerceri, ut in vobis compleatur veridica Salomonis illa sententia quæ ait: *Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* Nunc enim cum lux nobis veritatis infulget, cum sese regni cælestis suavitas mentibus aperit, jam quidem dies est, sed adhuc perfectus non est. Tunc autem dies perfectus erit, quando jam quidquam de nocte peccati in mente nostra non erit. Vos autem usque ad perfectum diem crescite; ut quousque patria æterna videatur, bonorum hic operum E augmenta dilatentur, quatenus tanto post in retributione major sit fructus muneris, quanto nunc studium creverit laboris. Propterea dilectissimum filium nostrum Cyriacum monasterii nostri patrem vestræ gloriæ commendamus, ut peractis quæ ei injuncta sunt nulla illum remeandi mora præpediat. Omnipotens Deus cælestis vos brachii protectione tueatur, & nunc gloriosos inter homines, & post longa annorum curricula inter angelos esse concedat.

x. ## ª CXXVI. AD LEANDRUM EPISCOPUM A HISPALENSEM.

De laude caritatis. De onere suæ prælationis. De pallio ad sacra tantum missarum solennia transmisso.

Gregorius Leandro episcopo Hispalensi.

SANCTITATIS tuæ suscepi epistolam, solius caritatis calamo scriptam. Ex corde enim lingua tinxerat quod in chartæ pagina refundebat. Boni autem sapientesque viri cum legeretur adfuerunt, quorum statim viscera in compunctione commota sunt. Cœpit quisque amoris manu in suo corde te rapere; quia in illa epistola tuæ B mentis dulcedinem non erat audire, sed cernere. Accendebatur & mirabantur singuli, atque ipse ignis audientium demonstrabat qui fuerit ardor dicentis. Nisi enim prius in se faces ardeant, alium non succendunt. Ibi ergo vidimus, quanta caritate tua mens arserit, quæ sic & alios accendit. Vitam vero vestram, cujus ego semper cum magna veneratione reminiscor, minime noverant, sed eis altitudo vestri cordis patuit ex humilitate sermonis. Vitam autem meam cunctis esse imitabilem illa vestra epistola loquitur. Sed quod non est ita ut dicitur, sit ita quia dicitur, ne qui non solet mentiatur. Ad hęc autem C breviter cujusdam bonæ mulieris verba loquor:
h. 1. *Nolite me vocare Noemi, id est pulchram, sed vocate me Mara, quia amaritudine plena sum.* Neque enim, bone vir, hodie ego sum ille quem nosti. Multum fateor exterius proficiendo interius cecidi; meque de eorum numero esse pertimesco,
l. 72. de quibus scriptum est: *Deiecisti eos dum allevarentur.* Cum enim dejicitur qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego enim vias mei capitis sequens summopere esse decreveram opprobriū hominum, & abjectio plebis; atque in ejus sortem currere, de quo rursus per Psalmistam dicitur:
l. 83. *Ascensus in corde suo disposuit in convalle lacrymarum*: ut videlicet tanto verius intus ascenderem, D quanto per convallem lacrymarum foris humilius jacerem. At me multum nunc deprimit honor onerosus, curę innumeræ perstrepunt, & cum sese ad Deum animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladiis scindunt. Nulla cordis quies est. Prostratū in infimis jacet suę cogitationis pondere depressum. aut rara valde aut nulla hoc in sublimia penna contemplationis levat. Torpet ignavia mens, & circumlatrantibus curis temporalibus jam pene ad stuporem deducta, cogitur modo terrena agere, modo etiam quæ sunt carnalia dispensare. Aliquando vero fastidio exigente compellitur quædam etjam cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinem sudat. Nisi enim sanguis nomine culpa censeretur, Psalmista non diceret: E
l. 50. *Libera me de sanguinibus.* Cum vero culpas culpis injungimus, hoc quoque quod per alium
e. 4. prophetam dictum est implemus: *Sanguis sanguinem tetigit.* Sanguis enim sanguinem tangere dicitur, cum culpa culpæ adjungitur, ut iniquitatis cumulus multiplicetur. Sed inter hæc per omnipotentem Deum deprecor, ut in perturbationis fluctibus lapsum tuę orationis manu me teneas. Quasi enim prospero flatu navigabam, cum tranquillam vitam in monasterio ducerem. Sed procellosis subito motibus tempestas exorta, in sua perturbatione me rapuit, & prosperitatem itineris amisi; quia quiete perdita mentis naufragium pertuli. Ecce nunc in undis versor, & tuæ intercessionis tabulam quæro, ut qui navi integra dives pervenire non merui, saltem post damna ad litus per tabulam reducar. De podagræ vero molestia sanctitas vestra, ut scribit, affligitur, cujus dolore assiduo & ipse vehementer attritus sum. Sed facilis erit consolatio, si inter flagella quæ patimur, quæcumque fecimus ad memoriam delicta revocamus; atque hæc non flagella, sed dona esse conspicimus, si quæ carnis delectatione peccavimus, carnis dolore purgemus. Præterea ex benedictione beati Petri apostolorum principis pallium vobis transmisimus, ad sola missarum solennia utendum. Quo transmisso, valde debui qualiter vobis esset vivendum admonere. Sed locutionem supprimo, quia verba moribus anteitis. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, atque ad cælestis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat. Ego autem quanta occupatione deprimor ex debilitate brevis attestatur epistola, in qua ei, quem multum diligo, parum loquor.

ª CXXVII. AD RECCAREDUM REGEM HISPANIÆ. ª CLXI.

Laudat ejus ope gentem Gothorum ad catholicam fidem conversam. Agit de muneribus sancto Petro transmissis, commendans ejus animum, quod licet summa pecuniarum a Iudæis offerretur, constitutionem in eos editam mutare noluerit. Denique crucem transmittit, in qua de ligno domini erat, & de capillis sancti Ioannis Baptistæ.

Gregorius Reccaredo regi Vvisigothorum.

EXPLERE verbis, excellentissime fili, non valeo, quantum tuo opere, tua vita delector. Audita quippe novi diebus nostris virtute miraculi, quod per excellentiam tuam cuncta Gothorum gens ab errore Arianæ hæresis in fidei rectæ soliditatem translata est, exclamare cum Propheta libet: *Hæc est immutatio dexteræ excelsi.* Psal. 76.
Cujus enim vel saxeum pectus tanto hoc opere cognito, non statim in omnipotentis Dei laudibus, atque in tuæ excellentiæ amore mollescat? Hæc me, fateor, quæ per vos acta sunt, sæpe convenientibus filiis meis dicere, sæpe cum eis pariter admirari delectat. Hæc me plerumque etiam contra me excitant, quod piger ego & inutilis tunc inerti otio torpeo, quando in animarum congregationibus pro lucro cælestis patriæ reges elaborant. Quid itaque ego in illo tremendo examine judici venienti dicturus sum, si tunc illuc vacuus venero, ubi tua excellentia greges post se fidelium ducet, quos modo ad veræ fidei gratiam per studiosam & continuam prædicationem traxit? Sed est mihi, bone vir, hoc ex Dei munere in magna consolatione, quia opus sanctum quod in me non habeo, diligo in te. Cumque de tuis factibus magna exultatione gaudeo, ea quæ per laborem tua sunt, per caritatem mea fiunt. De conversione igitur Gothorum in vestro opere & in nostra exultatione libet cum angelis exclamare: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Luc 2.
Nos enim, ut existimo, gratiarum amplius omnipotenti domino debitores existimus; quia etsi vobiscum nihil egimus, vestro tamen operi congaudendo participes sumus. Beatus vero Petrus apostolorum princeps quam libenter mu-

nera excellentiæ vestræ susceperit, ipsa cunctis liquido vita vestra testatur. Scriptum quippe est: *Vota justorum placabilia.* (Prov. 15.) Neque enim in omnipotentis Dei judicio quid datur, sed a quo datur aspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: *Respexit dominus ad Abel, & ad munera ejus: ad Cain autem & ad munera ejus non respexit.* (Genes. 4.) Dicturus quippe, quia dominus respexit ad munera, præmisit solicite, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus, sed munera ab offerente placuerunt. Vestraque oblatio quam sit grata ostenditis, qui daturi aurum, prius ex conversione gentis subditæ animarum munera dedistis. Quod vero transmissos abbates, qui oblationem vestram beato Petro apostolo deferebant, vi maris dicitis fatigatos ex ipso itinere ad Hispanias remeasse, non munera vestra repulsa sunt quæ postmodum pervenerunt, sed eorum qui transmissi fuerant constantia est probata, an scirent sancto desiderio objecta pericula vincere, & in fatigatione corporis mente minime lassari. Adversitas enim quæ bonis votis objicitur, probatio virtutis est, non judicium reprobationis. Quis enim nesciat quam prosperum fuit quod beatus Paulus apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat, & tamen veniens naufragium pertulit? (Act. 27.) Sed navis cordis in marinis fluctibus integra stetit. Præterea indico, quia crevit de vestro opere in laudibus Dei hoc quod dilectissimo filio meo Probino presbytero narrante cognovi: quia cum vestra excellentia constitutionem quamdam contra Iudæorum perfidiam dedisset, hi de quibus prolata fuerat rectitudinem vestræ mentis inflectere pecuniarum summam offerendo moliti sunt: quam excellentia vestra contempsit, & omnipotentis Dei placere judicio requirens, auro innocentiam prætulit. Qua in re mihi David regis factum ad memoriam venit; cui dum concupita aqua de cisterna Bethlehemitica, quæ inter hostiles cuneos habebatur, ab obsequentibus militibus fuisset allata, protinus dixit: *Absit a me ut sanguinem justorum hominum bibam*: (1. Paralip. 11) Quam quia fudit & bibere noluit, scriptum est: *Libavit eam domino.* Si igitur ab armato rege in sacrificium Dei versa est aqua contempta, pensemus quale sacrificium omnipotenti Deo rex obtulit, qui pro amore illius non aquam, sed aurum accipere contempsit? Itaque, fili excellentissime, fidenter dicam, quia libasti aurum domino, quod contra eum habere noluisti. Magna sunt hæc & omnipotentis Dei laudi tribuenda. Sed inter hæc vigilanti sunt studio antiqui hostis insidiæ cavendæ, qui quanto majora in hominibus dona conspicit, tanto hæc auferre subtilioribus insidiis exquirit. Neque enim latrunculi in via capere viatores vacuos expetunt, sed eos qui auri vascula vel argenti ferunt. Via quippe est vita præsens. Et tanto quisque necesse est ut insidiantes spiritus caveat, quanto majora sunt dona quę portat. Oportet ergo excellentiam vestram in tanto hoc de conversione gentis subditæ munere quod accepit summopere custodire prius humilitatem cordis, ac deinde munditiam corporis. Cum enim scriptum sit: *Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur;* (Luc. 14. & 8.) profecto liquet quia ille veraciter alta amat, qui mentem suam ab humilitatis radice non desecat. Sæpe namque malignus spiritus, ut bona destruat quibus prius adversari non valuit, ad operan-

A tis mentem post peractam operationem venit, eamque tacitis cogitationibus in quibusdam suis laudibus excutit, ita ut decepta mens admiretur ipsa, quam sint magna quæ fecit. Quæ dum per occultum tumorem apud semetipsam extollitur, ejus qui donum tribuit gratia privatur. Hinc est enim quod per prophetæ vocem contra superbientem animam dicitur: *Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es in nomine tuo.* (Ezech. 16.) Fiduciam quippe animam in pulchritudine sua habere, est in semetipsa de justa actione præsumere. Quæ in suo nomine fornicatur, B quando in hoc quod recte egit non conditoris laudem dilatari appetit, sed suę opinionis gloriam requirit. Hinc rursum per prophetam scriptum est: *Quo pulchrior es, descende:* (Ezech. 32.) Anima etenim unde est pulchrior, inde descendit, quando ex virtutis decore, quo exaltari apud Deum debuit, ab ejus gratia per suam elationem cadit. Quid ergo in his agendum est, nisi ut malignus spiritus cum nobis ad eleuandam mentem reducit bona quæ egimus, nos semper ad memoriam mala nostra revocemus; quatenus & nostra cognoscamus esse quæ peccando fecimus, & solius omnipotentis Dei munera, cum peccata declinamus. Custodienda est quoque munditia corporis in studiis bonæ actionis; quia juxta vocem præ- C dicantis apostoli: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* (1. Cor. 3.) Qui rursus ait: *Hæc est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra.* (1. Thess. 4.) Quam sanctificationem quid dixerit, ostendens protinus adjunxit: *Ut abstineatis vos a fornicatione, ut sciat unusquisque vestrũ suum vas possidere in sanctificatione & honore, & non in passionibus desiderii.* Ipsa quoque regni gubernacula erga subjectos magno sunt moderamine temperanda, ne potestas mentem surripiat. Tunc enim regnum bene regitur, cum regnandi gloria animo non dominatur. Curandum quoque est, ne ira surrepat: ne fiat citius omne quod licet. Ira quippe etiam, cum delinquentium D culpas exequitur, non debet menti quasi domina præire, sed post rationis tergum velut ancilla famulari, ut ad faciem jussa veniat. Nam si semel mentem possidens ceperit, justum esse deputat etiam quod crudeliter facit. Hinc enim scriptum est: *Ira viri justitiam Dei non operatur.* (Jacob. 1.) Hinc rursus dicitur: *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquẽdum, & tardus ad iram.* (Ibidem.) Hæc autem vos auctore Deo omnia servare non ambigo. Sed occasione admonitionis exorta, bonis vestris actibus me furtive subjungo, ut quod non admoniti facitis, quando vobis & admonens additur, jam non soli faciatis. Omnipotens autem Deus in cũctis actibus vestris cælestis brachii extensione vos protegat, vobisque & præsentis vitæ E prospera, & post multa annorũ curricula gaudia concedat æterna. Clavim vero parvulam a sacratissimo beati Petri apostoli corpore vobis pro ejus benedictione transmisimus, in qua inest ferrum de catenis ejus inclusum, ut quod collum illius ad martyrium ligaverat, vestrum ab omnibus peccatis solvat. Crucem quoque dedi latori præsentium vobis offerendam, in qua lignum dominicæ crucis inest, & capilli beati Ioannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri salvatoris per intercessionem præcursoris ejus habeatis. Reverendissimo autem fratri & coepiscopo nostro Leandro pallium a beati Petri apostoli sede transmisimus, quod & antiquæ consuetudini, & nostris moribus, & ejus bonitati atque gravitati debeamus. Item in anagnostico ante

ante longum tempus dulcissima mihi vestra excellentia, Neapolitano quodam juvene veniente, mandare curaverat, ut piissimo imperatori scriberem; quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Iustinianum principem & jura regni vestri fuerant emissa, ut ex his colligeret, quid vobis servare debuisset. Sed ad hoc faciendum duæ res mihi vehementer obstiterunt. Vna, quia chartophylacium prædicti piæ memoriæ Iustiniani principis tempore ita surripiente subito flamma incensum est, ut omnino ex ejus temporibus pene nulla charta remaneret. Alia autem, quia, quod nulli dicendum est, ea quæ contra te sunt apud temetipsum debes documenta requirere, atque hæc pro me in medium proferre. Ex qua re hortor ut vestra excellentia suis moribus congrua disponat, & quæque ad pacem pertinent studiose peragat, ut regni vestri tempora per longa sint annorum curricula in magna laude memoranda. Prætérea transmisimus clavim aliam a sacratissimo beati Petri apostoli corpore, quæ cum digno honore reposita, quæque apud vos invenerit benedicendo multiplicet.

LXII. "CXXVIII. AD ITALICAM ET VENANTIVM.

Conqueritur de doloribus ejus, & de temporis calamitatibus, & morbis qui se, Romam, Africam, & orientem vexabant.

Gregorius Italicæ patriciæ, & domnæ Venantiæ cancellario Italiæ. "

. diac. ..c. 67. QVOSDAM de Sicilia venientes, affectu quo debui de sospitate vestræ excellentiæ requirere curavi. Sed de assiduitate ægritudinum mihi tristia responderunt. Hæc autem dicens, nec ego vobis de meipso invenio aliud quod debeam nuntiare, nisi quod peccatis meis exigentibus, ecce jam undecim menses sunt quod valde rarum est si de lecto surgere aliquando potuero. Tantis enim podagræ tantisque molestiarum doloribus premor, ut vita mea mihi gravissima pœna sit. Quotidie enim in dolore deficio, & mortis remedium expectando suspiro. In clero vero hujus urbis & populo tanti febrium languores irruerunt, ut pene nullus liber, nullus servus remanserit, qui esse idoneus ad aliquod officium vel ministerium possit. De vicinis autem urbibus strages quotidie mortalitatis nobis nuntiantur. Africa autem qualiter mortalitate & languoribus vastetur, quanto viciniores estis, tanto credo quod subtilius cognovistis. De oriente vero qui veniunt, graviores desolationes nuntiant. In his itaque omnibus quia appropinquante fine mundi generalem percussionem esse cognoscitis, affligi nimis de propriis molestiis non debetis. Sed, sicut sapientes nobiles decet, cor omne ad animarum curam reducite, districtum judicium quanto sit vicinius, plus timete: studiis pietatis intendite, de qua scriptum est, quod promissionem habeat vitæ præsentis & futuræ: Potens est autem omnipotens Deus vitam vestræ excellentiæ & hic in longo tempore conservare, & post multa annorum curricula ad gaudia æterna perducere. Dulcissimas filias meas domnam Barbaram & domnam Antoniam mea peto vice salutari. Quas oro ut superna gratia protegat, eisque prosperari in omnibus concedat.

A "CXXIX. AD DONELLVM EROGATOREM. "CLXIII.

De provisione Romanæ civitatis.

Gregorius Donello erogatori.

EPISTOLAM gloriæ vestræ plenam boni filii caritate suscepimus, ex qua quidem de molestia corporis vestri noster est animus contristatus. De divina tamen miseratione confidimus, quod qui vos miseram & dejectam diligere fecit Italiam, ipse vobis & corporis salutem restituat, & in æterna retributione compenset. De militari enim roga, quam vos contra voluntatem vestram principali significastis jussione iterum suscepisse, omnino sumus libenter complexi: scientes quia magnitudo vestra cautiori salubriorique provisione militari necessitati concurrat. De sex vero centenariis qui in cimeliarchio Ravennati ecclesiæ fuerant commendati, sicut vestra testatur epistola, ab excellentissimo exarcho in quotidiana militum præfectura sunt mutuati, qui ut hactenus minime restituantur, cujus sit causa cognoscitis. Quod enim scripsistis, hoc prædicto filio nostro exarcho visum esse, ut quia pax ad conclusionem tenuit de pecuniis hinc competentibus, primum ut rogam illarum partium faciatis, gloria vestra caute prospiciat, si vel fieri debet, vel sit quoquo modo præsumendum: ut si præfectura illarum partium acceptas pecunias recuperare negligit, hæ partes ob hoc periculum de militis nuditate sustineant. Sed ii quibus mutuatæ ipsæ dicuntur pecuniæ, debent a mutuante constringi; quatenus sicut noverunt expensa centenaria ipsi restituant, & pecuniæ quæ sine erogantis non possunt tangi periculo, subtractæ quibus debentur, admisso quod nobis imminet periculo, minime aliis dispergantur indebite. Et hoc quidem nos nec cum novo in causa viro, nec Romanorum partium ignaro agimus. Cui quippe constat, quod si pax reparata minime fuerit, belli tempore in his locis nisi solius divinæ potentia majestatis humanum non prævalet subvenire remedium. Sciens ergo magnitudo vestra voluntatem dominorum principum, quanta de Romanæ civitatis cura præcipue subventione sit provida, quod ex donis eorum evidenter agnoscitur, sed & partium istarum imminens periculum, omnino curæ tuæ est, & civitatis, cum pecuniis huc venire. Quod si omissum fuerit, & adversi aliquid, quod non optamus, evenerit, neque apud Deum, neque apud rerum dominos cujuslibet obtentu personæ vos excusare quoquo modo valeatis. Romana enim civitas, peccatis nostris facientibus, diversis est attrita languoribus, ut nec qui in murorum custodia sint, idonei persistant.

"CXXX. AD MAXIMVM EPISCOPVM SALONITANVM. "CLXIV.

De usu pallii, & ratione significationeque ejus.

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

SVSCEPTIS fratris & coepiscopi nostri Mariniani epistolis, sed & Castorio nostro remeante, fraternitatem vestram plenissime de his quibus dubietas fuerat satisfecisse cognovimus, magnasque omnipotenti Deo gratias agimus, quia de meo corde medullitus omnis rancor sinistræ suspicionis evulsus est. Pro qua re Stephanum communem filium diaconum vestrum cum summa volui celeritate laxare. Sed hunc apud me

me vel paucis diebus immorari, dolores crebri mearum ægritudinum compulerunt. At postquam meliorari vel modicum cœpi, eum protinus cum gaudio retransmittere curavi. Itaque pallium ad sacra missarum solennia utendum ex more transmisimus, cujus vos volumus per omnia genium vendicare. Hujus enim indumenti honor, humilitas atque justitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, & in adversis, si quando eveniunt, cum justitia erectam; amicam bonis, & perversis contrariam. Nullius unquam faciem pro veritate loquentis premens, misericordiæ operibus juxta virtutem substantiæ insistens, & tamen insistere etiam ultra virtutem cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tamquam de propriis exultans: in corrigendis autem vitiis sæviens, in fovendis virtutibus adjutorum animos demulcens, in ira judicium sine ira tenens, in tranquillitate autem severitatis suæ censuram non deserens. Hæc est, frater carissime, pallii accepti ratio, quam si solicite servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habes. Præterea fratrem & coepiscopum nostrum Sabinianum fraternitati vestræ in omnibus commendo, & si quæ causæ sint, interim postponantur. Caritas inter vos fixa permaneat, ut sic de exterioribus, si quando contentio vertitur, examen veniat, quatenus mentem caritas non relinquat. Communem quoque filium Honoratum archidiaconum commendamus. De quo si ita est, sicut Castorium chartularium nostrum didicimus, quia per eum jam tres antea archidiaconi servare consuetudinem ecclesiasticam, qui quinquennio expleto exeundo compulsi sunt, tuæ quidem volumus ut caritatem sanctitatis inveniat. Nam flagitari judicium non debet de causa quam ipse judicavit. Sin vero ita non est, omni mentis tumore depresso, omnique odio postposito, debet in caritate recipi, & nullatenus a loco in quo inventus est amoveri. Messianum quoque clericum, qui ad nos confugerat, communi filio Stephano diacono fiducialiter dedimus: certi quia quem nos vestræ fraternitati transmittimus, vos in eo non odium sed gratiam potestatis ostendere debeatis. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, detque nobis ita agere, ut post hujus temporalitatis fluctus ad æterna valeamus simul gaudia pervenire.

a CLXV. a CXXXI. AD CONSTANTIVM EPISCOPVM MEDIOLANENSEM.

Philagrium cæcum episcopo commendat.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

LICET multum fraternitatem vestram ad servandam sibi justitiam Philagrii portitoris præsentium flagellum cæcitatis invitet: verumtamen quia ad restauranda quæ sibi præjudicialiter asserit detineri per nos vos voluit fieri promptiores, præsentia ad vos scripta prævidimus dirigenda. Questus autem est campum cum vinea sua ab ecclesiæ vestræ hominibus irrationabiliter occupatum. Quod si ita est, quamquam ante judicium possessio ei deberat violenter ablata restitui, tamen quia pervenit communis filius Eventius diaconus vester, consentiente præfato latore, constituit per quinque testes partem ecclesiæ vestræ satisfacere posse, ejusdem ecclesiæ A juris illum esse. Ideoque fraternitas vestra prædictum Philagrium contra justitiam laborare non faciat, sed modis quibus potuerit veritatem diligenter inquirat. Et si manifeste, sicut hic constituit, probari potuerit vestri juris esse, huic propter Deum citius satisfaciendum est, ut a sua intentione sine labore discedat. Alioquin ante omnem contentionem res ejus tulta vestra provisione reddatur, ut sua cuique parti integra post hoc maneat de proprietate cognitio. Quia vero pro eo quod vobis nescientibus inde discessit vestros se æstimat animos offendisse, fraternitas vestra ei dulcedinem suæ caritatis ostendat, ut cognoscat se longe aliter quam debuit de sacerdote credidisse. Sed quoniam & sanctorum B apostolorum se sæpe liminibus, ut ait, præsentare desiderat; quoties venire voluerit, nullius impedimento avertatur, sed vestrum magis habeat in hac parte solatium. Indicavit præterea prædictus portitor, quod collecta facta inter alios civitatis Ianuensis habitatores, & ipse dare pariter compellatur. Et miramur quod qui magis misericordia dignus est, vobis præsentibus prægravetur. Quod si ita est, denuo ab eo per quemlibet exigi vestra sanctitas non permittat: quia eũ quem cæcitas sua gravat, inhumanum nimis est in collatione affligere, cui, si esset magna necessitas, debuit ex collatione misereri. Quia vero ab ecclesia Dertonensi queritur puerum suum injuste de- C tineri, fraternitas tua prædictæ civitatis episcopo curet scribere, ut, si ita est, sine aliqua illum contentione restituat. Qui si aliter esse forte responderit, aut apud vos, aut apud arbitros causa hæc cognoscenda sine excusatione est aliqua facienda. Nam idem Philagrius puellam suam cum filiis & nepotibus, de qua, ut ait, nulla est questio, eumdem puerum suum nomine Maurum maritum suum secutam innotuit. Ex qua re actum est, ut per eum de quo est contentio, etiam alii, de quibus nulla est questio, teneantur. Quod si veritate subsistit, puella illi cum filiis & nepotibus sine aliqua altercatione reddenda est: & tunc de suprascripto Mauro D questione ventilata quod ratio suaserit terminetur. Quod si forte & de uxore ipsius aliqua dicitur esse contentio, & hoc quoque ita interventu judicii finiatur, ut vobis illic præsentibus ad nos de memoratis causis denuo prædictus portitor necessitatem remeandi non habeat.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARVM LIBER VIII.

Indictione III.

I. AD ROMANVM DEFENSOREM SICILIÆ.

E De Lucillo episcopo qui ministeria ecclesiastica injuste abstulit.

Gregorius servus servorum Dei Romano defensori Siciliæ.

NIHIL proficit sacerdotum culpas ulcisci, & commissa digna dejectione crimina vindicare, si eis qui * convincente facinore deponuntur, amissio honoris solatium, & casus sui cœperit esse compendium. Questus itaque nobis est frater & coepiscopus noster Trajanus, Lucillum quondam insulæ Melitensis episcopum, flagitii sui iniquitate perterritum, non solum res ecclesiæ, cujus non rector, sed inimicus potius extitit, abstulisse, verum etiam plurima eum eidem

* convic

eidem ecclesiæ competentia de præteritis retinere. Quippe qui in fabricam, vel sartatecta ipsius nihil pertulit expendere, sed mente sacrilega suis totum studuit compendiis applicare. Et quia grave nimis ac contra Deum est, ut sua illi dejectio non sit pœna, sed commodum; experientia tua eum districte commoneat, ut quidquid abstulit, vel apud se de præteritis retinet, sine mora restituat. Qui si indita sibi nequitia negare fortasse voluerit, quia facile dicitur posse convinci, una cum reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Ioanne Syracusano residens subtili inquisitione hujus rei veritatem rimamini; quatenus probatione habita, quidquid eum tulisse vel suppressisse claruerit, palam verecundia confusus restituat quod inverecunde clam abstulit. Petrum autem prædicti Lucilli filium similiter tui studii sit admonere, ut quia & ipse supradictæ ecclesiæ tulisse plurima perhibetur, honesta ea consideratione restituat: alioquin vestro & ipse est judicio præsentandus, ut præcedente subtili inquisitione, utrorumque causa valeat uno fine concludi. Præterea petiit a nobis supradictus Trajanus frater noster, ut de monasterio suo, quod in civitate Syracusana situm est, ei quatuor vel quinque dari monachi debuissent. Quod pro ejus solatio nequaquam æstimavimus denegandum: quia ad locum proficiscens incognitum, si proprios quorum consolatione utatur non habeat, mens affecta tristitia minus se ad ea quæ utilitatis sunt erigit, & ante incipit succumbere quam laboret. In qua re ne suprascripti reverendissimi fratris & coepiscopi nostri Ioannis privilegiorum videremur prærogativam minuere, ita hoc illi noveris esse concessum, ut tamen fratris & coepiscopi nostri Ioannis sit arbitrio per omnia reservatum. Quia ergo petitioni suæ prædictus fratrer noster adjecit, ut pueros quos de propria pecunia comparavit, ac suos patrisque sui codices, aut res alias proprias, quas in eodem monasterio habet, ei sit tollendi licentia, ratio nos hoc negare non pertulit. Sed ne postulata videamur indiscrete concedere, hanc tenendam observantiam scito: id est, ut quidquid, postquam ab abbatis semotus est officio, comparavit, vel quolibet titulo acquisivit, libera illi tollendi facultas sit. Sed & hoc quod de monasterio illo in quo conversus est, quod in provincia Valeria in possessione juris sui patrem ejus manifestum est construxisse, pellente hostilitate decedens abstulit, secumque detulit, sine aliqua dubietate ei reddendum est: quia alterius acquisitionis jus effugit, quod semel monasterii fuerit dominio sociatum. Si quid autem dum adhuc illic abbatis fungeretur officio acquisivit, non suum, sed monasterii ipsius esse cognoscat. Et ideo de jure illud ejusdem monasterii auferri ulterius, quolibet modo non patimur. * Legatum autem illud quod antedictum fratrem nostrum Capitulana conditrix supradicti monasterii singulis annis de eodem monasterio per ultimam voluntatem suam habere constituit, experientia tua solatiante, justitia faciente, sine aliqua faciat dilatione percipere.

*Legam

II. AD MAVRICIVM AVGVSTVM.

De denariis sancto Petro transmissis.

Gregorius Mauricio Augusto.

DOMINORVM pietas, quæ suos consuevit misericorditer famulos continere, ita benigna hic subventione resplenduit, ut cunctorum debilium inopia, largitati ejus sit consolatione sublevata. Pro qua re lacrymabili prece omnes deposcimus, ut omnipotens Deus, qui clementiæ vestræ ad hoc corda compunxit, incolume in amoris sui constantia dominorum servet imperium, ut victorias eorum in cunctis gentibus auxilio suæ majestatis extendat. Triginta itaque libras auri, quas confamulus meus Busa detulit Scribo, sacerdotibus egenisque & aliis fideliter erogavit. Et quia quædam in hanc urbem sanctimoniales feminæ ex diversis provinciis venerunt, post captivitatem fugientes, ex quibus, quantum locorum possibilitas recipit, aliquæ in monasteriis datæ sunt: quæ vero in eis minime capi potuerunt, singulariter degentes inopem vitam ducunt, placuit ut hoc quod cæcis, truncis, aliisque debilibus superesse posset, eis erogari debuisset: dummodo non solum dominorum misericordiam indigentes indigenæ, sed advenientes etiam peregrini susciperent. Vnde actum est, ut simul omnes pro vita dominorum concorditer orarent: quatenus omnipotens Deus longa vobis & quieta tempora tribuat, & pietatis vestræ felicissimam sobolem diu in Romana republica florere concedat. Rogæ quoque militum ita per prædictum confamulum meum Scribonem, præsente quoque glorioso * Casto magnæ factæ sunt, ut dona dominorum cuncti sub disciplina debita gratias agendo susciperent, & hoc quod eis prius donari consueverat, accipiendo omne murmur averteret.

*Rasco

III. AD FORTVNATVM EPISCOPVM NEAPOLITANVM.

De oratorio Romani sine missis publicis consecrando.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

FRATERNITATI vestræ esse non putamus incognitum, quia Romanus clarissimæ memoriæ vir, per ultimam suæ voluntatis arbitrium, in domo juris sui ecclesiam, quæ in civitate vestra sita est, ædificari deputavit. Et quia, Deo miserante, defuncti noscitur voluntas impleta, sanctitas vestra illic ingravanter accedat: & si nullum ibidem corpus constat humatum, locum ipsum in honorem sanctorum Hermetis, Sebastiani, atque Cyriaci, nec non & Pancratii solenniter studeat absque missis publicis cum veneratione debita consecrare, ita ut in eodem loco baptisterium nunquam construatur, nec presbyterum constituas cardinalem. Sed quoties missas ibi degentes illic monachi fieri voluerint, a dilectione vestra presbyterum noverint postulandum; quatenus nihil tale a quolibet alio sacerdote ullatenus præsumatur.

IV. AD FANTINVM DEFENSOREM.

De mancipiis Romani spectabilis viri.

Gregorius Fantino defensori.

MANCIPIA juris Romani spectabilis memoriæ viri, qui in domo sua, quæ Neapoli sita est, monasterium ordinari constituit, habitare in Sicilia perhibentur. Et quia monasterium ipsum juxta voluntatem ejus Deo auctore noscitur ordinatum, experientia tua præsentium portitoribus, qui ad recolligenda mancipia ipsa illuc directi sunt, omni studio solatiari festinet. Et recollectis eis, possessiones illis ubi laborare debeant, te solatiante conducat. Et quidquid eorum la-

rum la-

rum labore accesserit, reservato unde ipsi possint subsistere, reliquum ad prædictum monasterium experientiæ tuæ cura annis singulis, auxiliante domino, transmittatur. A

V. AD SABINUM SUBDIACONUM REGIONARIUM.

De Sisinnio presbytero sodomiæ & culturæ idolorum dedito.

Gregorius Sabino subdiacono regionario.

Cum plerumque, quod in laicis culpa non est, hoc crimen in sacro sit ordine constitutis; quanta in eis districtione puniendum sit piaculare flagitium, qui zelo rectitudinis uritur, B non ignorat. Quorumdam siquidem relatione perlatum est, quia Sisinnius Regitanæ civitatis presbyter, quod auditu ipso intolerabile nimis est, idolorum venerator ac cultor sit, adeo ut in domo sua quoddam idolum positum habere præsumeret. Sed & quod non dissimile nefas est, sodomiæ illum scelere maculatum. Et ideo quia tanti facinoris iniquitas districta atque subtili investigatione quærenda atque plectenda est, hac tibi auctoritate præcipimus, ut vigilanti studio, & diligenti omnino cura perquiras: & si qua indicia apprehendere hujus rei potueris, eum in custodia districta, quousque nobis renunties, redigas: ut qualiter immanissimum facinus discuti C debeat, ac puniri, deliberare possimus. Scito autem quia studium, zelusque tuus, qualis contra nefandissima sit crimina, hæc causa est sine dubio monstratura, per quam te apud nos aut multum de solicitudine commendari, aut periculose de neglectu noveris accusari. Unde necesse est, ut ita te vigilantem in hac requisitione studeas exhibere, quatenus & nos de solicitudine tua lætifices, & Deum tibi facias esse placabilem. Hoc quoque nobis de prædicto presbytero nuntiatum est, quod Victorianus quidam presbyter ei cum diversis rebus vel ornamentis, auctoritate sua, pecuniam commodasset: qui dum depositum abnegaret, judicio habito convictus est, & ut reddere debuisset, addictus. Et quia eo restituere id D quod condemnatus est differente, is qui deposuisse dicitur obiit, & necessitate ejus perhibentur filii laborare: & hoc experientia tua diligenter inquirat, atque ita, salva ratione, ad finem hanc causam perducat, dummodo, si ita est, nec ille res alienas perfida mente retineat, & orphani quod suum est, vel amisso patre, recipiant.

VI. AD SABINUM SUBDIACONUM.

Ut commoneat Mariam quatenus voluntatem patris sui implere non differat, & duas uncias substantiæ libertis relictas persolvat.

Gregorius Sabino subdiacono.

Latores præsentium Stopaulus atque Marcellus, liberti quondam Comicioli excubitoris, questi nobis sunt, asserentes duas substantiæ suæ uncias, quas libertis suis idem dominus eorum per paginam testamenti sui ab ære legaverat, a filia ipsius Maria uxore Pardi clerici necdum sibi esse completas. Et ut legatum ipsum differre valeat, ab herede eadem ipsius status sui sibi fieri terrorem insinuant. Et quoniam ea quæ relicta sunt tua postulant instantia adimpleri, idcirco tibi hac auctoritate præcipimus, ut prædictam Mariam commoneas, quatenus voluntatem patris auctorisque sui implere non differat, studiique tui sit, ut nullis contra rationem dispendiis debeant subjacere. Quod si forte ab hac se solutione aliqua nititur excusatione defendere, mediis sacrosanctis euangeliis causam subtiliter perscrutari, & ita quæ legis ac justitiæ ordo postulaverit diffinire te convenit, atque diffinita effectui mancipare, ut hæc ad nos denuo querela non redeat. Quia vero comperimus duas uncias substantiæ suæ prædictum testatorem ecclesiæ sancti Gregorii, ubi se sepelire voluit, legavisse, curæ tuæ sit ut easdem duas uncias substantiæ suæ, si tamen nec dum completæ sunt, prædicto loco modis omnibus vendicare debeas, ut piæ voluntatis intentio, etiam invita herede, ad affectum per omnia perducatur, nec in hac re amplius differri quæ relata sunt patiaris. Nam sacrilegium & contra leges est, si quis quod venerabilibus locis relinquitur, pravæ voluntatis studiis, suis tentaverit compendiis retinere.

VII. AD THEODORUM CURATOREM.

Ioannem præfectum commendat.

Gregorius Theodoro curatori.

Quamvis gloriæ vestræ bonitas semel sibi commendatos nesciat oblivioni mandare: verumtamen scientes hæc eadem iterata carissimum filium non onerose suscipere, scribere nos quæ jamdudum scripsimus non piget. Quia ergo Ioannes gloriosissimus filius noster præfectus urbis, ad deducendam huc conjugem suam latorem præsentium Ioannem clarissimum virum illic noscitur transmisisse; hunc paterna dilectione salutantes petimus, ut quia memoratus gloriosissimus filius noster divisus hic consistere non potest, venienti conjugi ipsius gloriæ vestræ sinceritas patrocinii sui opem ferat. Et ut securius iter suum, Deo custodiente, peragere valeat ad Perusinam civitatem militari eam solatio fulciri disponat: quatenus & antedictus gloriosus vir amplius patrociniis vestris sit deditus, & nos dulcissimæ gloriæ vestræ gratias referamus.

VIII. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

Ioannem præfectum commendat.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

Gloriosissimus filius noster Ioannes præfectus urbis ad hoc illuc latorem præsentium Ioannem virum clarissimum destinavit, ut gloriosam conjugem ipsius Deo debeat protegente huc perducere. Quam & nos huc volumus per omnia advenire, ut prædictum gloriosissimum filium nostrum non divisum, sed totum habere possimus. Fraternitas itaque vestra solicitudinem gerat, ne quod impedimentum ad veniendum sustineat, atque ut hic citius adesse valeat, studiose concurrat. Et ita se circa eam quocumque exegerit usus exhibeat, ut nec suam abesse conjugem sentiat, & nos in vobis modis omnibus præsentes esse cognoscat. E

IX. AD EUMDEM.

De sanctimoniali ex monasterio egressa, quam impudice Petrus nequissimus homo retinebat.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

Si latoris præsentium Stephani viri clarissimi querela veritate subsistit, omnino nos fraternitas vestra contristatos intelligat, cur tam pigra vel deses

vel deses extiterit, ut ante ad nos facti pravitas quam correctio perveniret. Questus itaque est, quod cognatam ejus, cui aliquando Petrus quidam nequissimus diabolico instinctu de monasterio exire suaserat, atque a Gratioso notario nostro fuerat mutato habitu unde exierat revocata, nequissimus vir iniqua suasione de monasterio rursus ejiciens, apud se nuncusque impudice retineat. Ex qua re valde nos, sicut diximus, tua desidia contristavit, cur necdum in monasterium revocata sit ac retrusa. Vel nunc ergo propositi tui consideratio & zelus te castitatis accendat id summopere modis quibus potueris studere, ut asperitatem quam de tantæ iniquitatis perpetratione concepimus, ejus citius valeas correctione mollire. Nam & Vitali defensori præcipimus, ut vobis hac in causa solatiari non differat. Sed quia memoratus Petrus ab homine filii nostri magnifici Philoxeni dicitur defensari, apud eum vobis cum omni studio & caritate instanter agendum est, ut eam sine aliqua faciat dilatione restitui; quem credimus hoc, quia bonus omnino vir esse dicitur, sine mora facturum. Quod si forte, quod non credimus, aliqua hoc fuerit excusatione dilatum; tunc etiam publice contestandus est. Atque fraternitas nobis vestra renuntiet, ut exinde in urbem regiam scribamus; quatenus quod fieri honeste negligitur, ea qua dignum est ultione plectatur.

X. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De decem auri libris Basilio Capuano episcopo transmissis.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

Gloriosi filii nostri Cethegus atque Flora jugales, pro certis causis suis Maximum virum clarissimum palatinum privatarum ad Siciliam transmittentes, decem libras auri reverendissimo " filio nostro Basilio Capuanæ civitatis episcopo, qui illic jam esse dignoscitur, suis utilitatibus profuturas dari de pensionibus ecclesiastici patrimonii voluerunt. In quarum restitutione, ne qua mora fieret, aut difficultas forte contingeret, quantitatem ipsi dilectissimo filio nostro Bonifacio diacono tradiderunt. Et ideo quia nostros nos filios, & præsertim ubi damnum minime sentit ecclesia, non convenit contristare; his fraternitati tuæ mandamus apicibus, ut suprascripto fratri, coepiscopoque nostro Basilio & Maximo viro clarissimo secundum voluntatem prædictorum filiorum nostrorum Cethegi atque Floræ gloriosarum personarum, decem libras auri sine tarditate post subditam de suscepto paginam dare debeatis: quatenus dum nulla in accipiendo eis mora provenerit, & illi mandata sibi, ut noverint, utiliter exequantur, & pars ecclesiæ rationabiliter sit munita.

XI. AD ROMANUM DEFENSOREM SICILIÆ.

De Basilio episcopo in causis forensibus occupato.

Gregorius Romano defensori nostro Siciliæ.

Perlatum ad nos est reverendissimum fratrem nostrum Basilium episcopum velut unum de laïcis in causis sæcularibus occupari, & prætoriis inutiliter deservire. Quæ res quoniam & ipsum vilem reddit, & reverentiam sacerdotalem annihilat, statim ut experientia tua hoc præceptum susceperit, cum ita ad revertendum districta executione compellat: quatenus ei illic te insistente quinque diebus sub qualibet excusatione immorari non liceat, ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris, cum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis. Datum mense Decembri, indictione III.

XII. AD GUDISCALCUM DUCEM CAMPANIÆ.

De infractione portarum monasterii sancti archangeli.

Gregorius Gudiscalco duci Campaniæ.

Illa præpositorum solicitudo utilis, illa est cautela laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil vendicat. Restringenda ergo sub ratione potestas est, nec quidquam agendum priusquam concitata ad tranquillitatem mens redeat. Nam commotionis tempore justum omne putat ira quod fecerit. Pervenit itaque ad nos magnitudinem tuam usque ad hoc esse impetu furoris impulsam, ut non solum frangi januas monasterii sancti archangeli, verum etiam diripi exinde quod ibi inventum est feceris. Insuper autem sic contra abbatem ejusdem monasterii diceris exarsisse, ut nisi occultans se, iracundiæ tuæ tempore latuisset, non leve discrimen incurrisset: denique ut metu tuo perterritus, de domo, in qua se olim receperat, exire nuncusque non audeat. quod ne frustra fecisse forsitan videreris, fugam monachi ipsius, qui ad hostes abiit, ad ejus, quantum ad nos perlatum est, crimen impingis asserens quod cum ipsius voluntate fugerit. Quod si ita est, contristamur, & valde vestram sapientiam miramur. Nam si licitum putatis, ut aliorum culpa aliis sit nociva, multi huic possunt crimini subjacere. Diversorum enim nobilium servi, multarum ecclesiarum clerici, diversorum monasteriorum monachi, multorum judicum homines sæpe se hostibus tradiderunt. Ergo si hoc creditur, servorum utique domini, clericorum episcopi, monachorum abbates, diversorum fugitivorum judices, omnes sub culpa sunt & crimine constituti. Numquid & diebus magnitudinis tuæ multi de civitate in qua consistis, ad Longobardos milites fuga non lapsi sunt? Et quis tantæ indiscretionis tantæque possit stultitiæ reperiri, ut eorum iniquitatem tibi æstimet applicandam? Hæc itaque solicite pensa, atque ex te aliorum causas æstima, ut in quorumdam adversitates falsis suspicionibus non ducaris. Si vero est aliquis qui de prædicti monasterii abbate possit aliquid dicere, quod ad culpam reatumque ejus pertineat, nos hoc non negligi, sed magis una quidem cum eis, quorum interest, causam omnino districte & solicite volumus perscrutari, ut aut feriat vindicta culpabilem, aut absolvat veritas innocentem. Si autem nullus inveniri potuerit, qui contra eum hoc quod solus ipse perhibes asserat, hortamur, magnifice fili, ut a memorati monasterii abbatisque ipsius te adversitate contineas, & potius tuitionem illis, & propter Deum caritatem impendas. Et si quid est unde animi vestri fortassis offensi sunt, pro nostra eis interventione remittite, & ita vos, sicut Christianos convenit & prudentes, in eorum magis juvamine commodate: quatenus & nos vobis gratias referamus, & ante

Ioan. diac. lib. 3. c. 47. Grat. 12. q. 3. c. Illa præpositorum.

ante omnipotentem dominum mercedem pro impensis servis ejus beneficiis ac solatiis acquiratis. Datum mense Februarii, indictione III.

XIII. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Fuscum abbatem, & monasterium ejus commendat.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Quamvis & ratio & loci sui qualitas fraternitatem vestram commoneat tuitionem monasteriis & maxime sub se constitutis impendere; veruntamen quia lator præsentium Fuscus abbas suum a nobis voluit ex abundanti monasterium commendari, his vos hortamur affatibus, ut, quia frustra monasterium ipsum inquietudine asserit laborare, sanctitatis vestræ illud defensio tueatur, & ab aliquo illud gravari contra rationis ordinem non permittat: quatenus dum nullum id injustæ rei pondus afflixerit, & vos videamini quod sacerdotis est salubriter impendisse, & degens illic congregatio, quæ in Dei laudibus occupatur, nullis irrationabiliter molestiis valeat subjacere.

XIV. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De Fusco abbate & xenodochio sancti Theodori.

Gregorius Romano defensori.

Fuscus abbas monasterii sanctorum Erasmi, Maximi, atque Iulianæ, quod Neapoli ab Alexandra clarissimæ memoriæ femina, sicut nosti, fundatum est, quæ etiam & hæredem instituit massam Papyrianensem, quæ illic in Sicilia sita est, cum xenodochio sancti Theodori, suprascriptum monasterium suum asserit habere communem. Sed ut ad dividendam eam, cum his quorum interest, dilationem non debeat sustinere; experientiæ tuæ sibi petit adesse solatium. Proinde hujus tibi serie præceptionis injungimus, ut ei concurrere atque in omnibus solatiari festines; quatenus massa ipsa secundum portiones competentes sine mora aliqua dividatur. Sed ne forte dicatur, quia a prædicto monasterio possessiones, quæ hic communes sunt, detinentur, esse ex hoc excusatio non debet, quia & ipsas paratus est sine difficultate dividere. Quia vero legatum quod prædictæ Alexandræ a Pompeio relictum dicitur, ab eodem quippe xenodochio quod ei in octo unciis jure perhibetur hereditario successisse, memoratus abbas suo faciat monasterio redhiberi, & hoc quoque experientia tua curet addiscere: & si ita est, agere studeat, ut quod relictum est modis omnibus exolvatur. Ita ergo solicitudo tua in hac se re exhibeat, ut suffragante justitia, prædicti abbatis labor, quem ad nos veniendo assumpsit, vacuus esse non debeat.

XV. AD FANTINUM DEFENSOREM NEAPOLITANUM.

De Fusco abbate, & Constantio presbytero qui secum codices & vela monasterii deportaverat.

Gregorius Fantino defensori Neapolitano.

Fuscus abbas monasterii sancti archangeli, quod Macharis dicitur, atque sanctorum Maximi, Erasmi, & Iulianæ, asseruit Constantium cellæ suæ presbyterum ob temporis qualitatem se in Siciliam transmigrasse, & codices monasterii sui atque vela secum pariter deportasse. Quem quoniam defunctum perhibet, & ea quæ cellæ suæ esse commemorat sibi postulat debere restitui, experientia tua veritatem curet addiscere, & si ita est, omnia quæ monasterii ipsius sunt, sine aliqua faciat dilatione restitui. Nam contra rationem est ut quod de monasterio pro temporis, sicut dictum est, qualitate sublatum est, ab ejus debeat jure separari. Ita ergo experientia tua agat, ut veritatem addiscens, prædictum illic abbatem, vel quem vice sua transmiserit, dilationem frustra sustinere minime patiatur.

XVI. AD CLEMENTINAM PATRICIAM.

De malis hominibus discordiam seminantibus, & de offensa contemnenda.

Gregorius Clementinæ patriciæ.

Abbate quodam ad nos referente pervenit quod gloriæ vestræ a quibusdam sit maledicis nuntiatum, quia aliquem, quod absit, contra vos stimulum habeamus, quod si ita est, quicumque hoc fallaciter confinxerunt, sub puritatis vobis specie duplices extiterunt, ut se quasi fideles ostenderent, & vos de nobis prave facerent dubitare. Ego autem, gloriosa filia, bona tua olim cognoscens, & præcipue castitatem, quæ tibi ab adolescentia comes fuit, in magna semper veneratione & dilectione te habui. Sed ne vel nunc aliud cor meum esse gloria vestra suspicetur, nullum mihi odii vel iracundiæ circa vos scrupulum inesse significo, sed paternam me vobis dilectionem exhibere cognoscite. Unum tamen quod ad me perlatum est reticere non debeo, ne minus esse caritatis incipiat, si silentio prematur quod ad emendationem dicendum est. Nuntiatum siquidem mihi est, quod si quando vos quisquam offenderit, dolorem irremissibiliter retinetis. Quod si verum est, quia quantum vos diligo, tantum contristor; peto ut hoc a vobis vitium nobiliter excludatis, & secundum boni operis segetem, inimici semen crescere non sinatis. Dominicæ orationis verba ad memoriam reducantur, & non apud vos plus valeat culpa quam venia. Excessus gloriæ vestræ bonitas superet, & magis salubriter ignoscendo devotum faciat, quem potest persistens facere asperitas indevotum. Relinquatur illi unde verecundiam habeat, & non servetur quod doleat. Nam plerumque plus virium habet discreta in * correctione remissio, quam in exequenda ultione districtio: adeo ut nonnunquam hæc fideliorem atque subjectum, illa vero obstinatum faciat & æmulum. Et quidem hæc non ad hoc dicimus, ut a zelo vos rectitudinis subtrahatis, sed ne tales sitis in minimis, quales esse debetis in maximis. Nam si quando severitatem excessus qualitas exigit, agendum est ut & culpam ultio corrigat, & correctis post gratia non negetur. Hæc igitur quia paterna suadente dilectione pro vestra vos anima commonemus, cum ea qua dicuntur caritate suscipite, atque ea ad gloriæ vestræ utilitatem assumite, ut bona vestra & apud homines clariora, & apud omnipotentem dominum possint esse purissima. De nobis autem, sicut revera carissima filia, fiducialiter in cunctis præsumite. Et quia de vestra cupimus prosperitate semper audire, discurrentibus nos sæpius epistolis relevate.

* coercione.

XVII. AD EAMDEM.

De Amando a Surrentinis electo.

Gregorius Clementinæ patriciæ.

n. diac. 3. cap. AMANDUM presbyterum a Surrentinis ad episcopatum, gloriosa filia, electum esse cognoscas. Quem quia scripsimus debere transmitti, contristari de ejus absentia non debetis, quia nec abscedere creditur qui mente vobiscum est. Et quoniam pastorem quærentibus, is qui vobis olim placuit, gratus est; omnipotentem Deum benedicentes Christiana magis in hoc devotione gaudete, & ut ad nos celerius aliis profuturus venire debeat, hilariter studete; quia sinceræ caritatis est exultare, quando is qui diligitur ad hoc vocatur ut crescat.

XVIII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM CAMPANIÆ.

De Amando presbytero ad se dirigendo, & de ejus vita inquirenda.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

POSTQUAM is qui ad episcopatum Surrentinæ civitatis electus fuerat, aptus nobis visus non est, Amandum presbyterum oratorii sancti Severini quod in castro Lucullano situm est, elegerunt. Eapropter experientiæ tuæ præcipimus, ut eumdem presbyterum excusatione postposita, sub omni ad nos studeas festinatione transmittere, quatenus petentium desideria cum Christi auxilio, si nihil est quod eum impediat, impleantur. Cujus vita vel actus quia melius possunt illic ubi diu est conversatus agnosci, curæ tuę sit cum fratre & coepiscopo nostro Fortunato de ea diligenter inquirere. Et si nulla sunt quæ ad sacrum ordinem obsistere valeant, ad nos debet omni postposita tarditate transmitti. Ne autem gloriosa filia nostra Clementina hoc moleste suscipiat, ad eam experientia tua pergat, & cum ejus voluntate hoc faciat. Sin vero reniti fortasse voluerit, hunc eum, sicut diximus, sine mora experientia tua transmittat: quia ita animi filiorum nostrorum a nobis pacandi sunt, ut tamen animarum utilitas non debeat præpediri.

XIX. AD EUMDEM.

Ne monachi Surrentini incaute & vitiose pecunias expendant.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

PERVENIT ad nos quod monachi, quos in Surrentina civitate pro complenda, sicut nosti, Antonini quondam defensoris voluntate transmisimus, pecuniam quam acceperant, ad emendas possessiones expendant. Quæ res, quoniam non levem eis necessitatem in brevi indicat imminere; ideo experientia tua hac auctoritate communita provideat atque dispenset, ut solidos ipsos incaute vitioseque erogare non debeant. In qua re ut solicitudo tua possit esse laudabilis, cum omni eis studio ac vigilantia possessiones ad comparandum exquire. Ex quarum fructibus servi Dei alimoniam consequentes: acceptos solidos incassum expendere, nec ipsi valeant victus necessitatem incurrere. Ita ergo omni vigilantia, omnique intentione in hoc te exhibere festina, ut efficacia tua & ab illis periculum, & a nobis omnem possit curam solicitudinis amovere.

A XX. AD IOANNEM PROCONSULEM ITALIÆ.

Conqueritur de annona Neapolitanæ diaconiæ subtracta.

Gregorius Ioanni proconsuli Italiæ.

QUIDQUID tribuitur pauperibus, si subtili consideratione pensetur, non est donum, sed mutuum: quia quod datur, multiplicato sine dubio fructu recipitur. Scripsistis autem nobis, Dulcitio agenti vices vestras dicere deberemus, ne quid ut super diatyposim auderet expen-
B dere. Et quamquam sit laudabile futura prospicere, quia tamen infirma omnino cautela est quæ pietatis adjutorio non munitur, in hac solicitudine vestra est, quod nos pro vobis contristare invenimus. Fertur itaque quod annonas atque consuetudines diaconiæ, quæ Neapoli exhibentur, eminentia vestra subtraxerit. Quod minus fortasse fuerat obstupendum, si Ioannis decessoris vestri non fuissent tempore ministratæ. Si igitur hæc ille, cujus cunctis notum est quam fuerit gravis auctor, non negavit, qualis sit sapientia vestra consideret, si vel in aliquo bono opere malus homo vos superet: nulla enim occasione hoc subtrahere vos decuit. Quod etsi forte
C nullus vestris voluisset rationibus imputare, hoc de propriovos impédere non debuitgravare precatio: ut hujusmodi pietas in vestro esset patrona juvamine, quæ ministra fuit in opere. Hęc itaque eminentia vestra potentia qua pollet inspicere, atque hoc quod sub decessoribus ejus non est ademptum, ut solite valeat ministrari, largitatem bonitatis suæ debeat magis ostendere: quatenus hic in his quæ secundum jussionem domini agitis, adversitatem aliquam non incurratis, & hujus vobis officii administratio & coram hominibus laudem parare, & coram omnipotenti Deo possit providere mercedem. Data mense Aprili, indictione III.

D XXI. AD LEONEM EPISCOPUM CATANENSEM.

Quod monachi monasterii sancti Viti tam nequiter vivant, ut mulieribus se conjungere sine metu audeant.

Gregorius Leoni episcopo Catanensi.

MARCIANUS monachus monasterii sancti Viti, quod in Ætna monte est positum, consensu, ut ait, congregationis ejusdem monasterii ad nos veniens, questus est multas monasterium ipsum a quibusdã molestias ac præjudicia sustinere. Inter quæ illud nos quoque vehe-
E mentissima exacerbatione commovit, quod in tantum monasterium ipsum innotuit calcari ac despici, ut etiam monachis ibidem degentibus mulieribus se jungi sine metu sit licitum. Quod si ita est, quam grave vestram fraternitatem & apud Deum peccatum & apud homines culpa respiciat, ipse poteris iudicare: quippe quia nulla te prævales excusatione defendere. Aut enim hæc fieri nescisti, & culpa neglectus vehementer argueris: aut certe factum recognovisti, & graviorem erga te videris indignationẽ exigere, cur tantum facinus ultione districtissima non punisti. Itaque scriptis fraternitatem vestram præsentibus commonemus, ut cum omni hoc vigilantia investigare festinet. Et si hujusmodi iniquitatem a quibusdam perpetratam invenerit,

ita hujus perversitatis facinus digna studeat emendatione corrigere, quatenus & Deum placare, & aliis, ne de cetero quid simile perpetretur, custodiæ possit disciplinam ostendere. Molestias vero quas prædictum monasterium pati, vel ea quæ ei perhibentur invasa sanctitas vestra cognoscat, & ita se inquantum justum est, in protectione ejusdem exhibeat, ut in nullo contra æquitatis ordinem valeat aliquo modo prægravari. Præceptum vero beatæ recordationis nostri prædecessoris Pelagii datum ad Lapidium prædecessorem vestrum, cujus subtus exemplaria fecimus adscribi, sine aliqua volumus refragatione servari.

XXII. AD HADRIANUM NOTARIUM SICILIÆ.

De supradictis monachis.

Gregorius Hadriano notario Siciliæ.

Res omnino detestabilis & nefanda pervenit, & miramur cur, si veritate subsistit, eam minime cognovisti. Veniens autem ad nos Marcianus monachus monasterii sancti Viti, quod in monte Ætna est positum, oblata nobis petitione questus est inter alia, ita monachos ejusdem monasterii perverse ac nequiter vivere, ut mulieres sibi sociare, quod dici nefas est, audeant. De qua re quia fratri & coepiscopo nostro Leoni scripsimus, ut requisita veritate, si ita repererit, districtissima hoc studeat severitate corrigere; necesse quoque est ut in hac re tua se experientia ad investigandam veritatem, & puniendum tantum scelus omnimodo solicita debeat exhibere, ut neque remisse, neque negligenter agi aliquid videatur. In aliis vero utilitatibus memorati monasterii solatia tua, inquantum ratio poposcerit æquitatis, impende; quatenus & si quid ei, sicut dicitur, invasum est, secundum justitiam reformetur, & de cetero præjudicium illic aliquod contra Dei timorem & legum ordinem nullo modo generetur.

XXIII. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De Mauricio monacho cum aliis fuga lapso, & ne milites sine papæ consensu in monasteriis recipiantur.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Cum fraternitas vestra minus erga monasteria sibi subjecta studet esse solicita, & ipsa culpam reprehensionis incurrit, & nos de sua ignavia & levitate contristat. Pervenit autem ad nos, Mauricium quemdam, qui nuper in monasterio Barbaciani conversus est, ablatis secum aliis monachis, fuga de eodem monasterio discessisse. Qua in re prædictum nobis Barbacianum sua præcipitatio vehementer accusat, qui temere sæcularem hominem & non ante probatum tonsuravit. Numquid non vobis scripsimus, ut prius eum probaretis, & tunc, si aptus esset, abbatem facere deberetis? Vel nunc ergo circa eum quem elegistis estote soliciti. Nam vos illo delinquente delinquitis, si ita cœperit se exhibere, ut se ad fratrum ostendat regimen indignum. Propterea monasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, ut eos quos ad convertendum susceperint, priusquam biennium in conversatione compleant, nullo modo audeant tonsurare. Sed hoc spatio vita moresque eorum solicite comprobentur, ne quis eorum aut non sit contentus eo quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit. Nam " dum grave sit inexpertos hominum obsequiis sociari, quis possit dicere quanto sit gravius ad Dei servitium improbatos applicari? Miles vero si converti voluerit, nisi prius nobis renuntietur, nullus eum sine nostro consensu qualibet præsumat ratione suscipere. Quod nisi diligenter fuerit custoditum, omnem subjectorum in te culpam inexcusabiliter noveris redundare, qui minus te erga eos rebus ipsis testaris esse solicitum.

" cum.

XXIV. AD EUMDEM.

De restituendis injuste ablatis.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Si scriptorum nostrorum seriem voluisses diligenter advertere, aut sponte restituere quæ tulisti, aut certe personam secundum admonitionem nostram in causa transmittere debuisti. Et dum te modo quodam excusare contendis, asserens in his, quæ contra fraternitatem tuam a parte contraria gesta sunt, non voluntarie, sed magnis te constrictum conjurationibus miscuisse; ea quæ scripsimus quasi intelligere distulisti, & magnificos viros Faustum atque Dominicum non a te, sed a quibusdam filiis tuis indicasti esse transmissos, ac per hoc, ut aliis litigantibus ipse quæ tuleras retineres. Pars vero altera epistolæ tuæ textum addiscens, crebra nobis allegatione cœpit insistere, ut ea quæ abstuleras redderentur, paratam se inquiens, si quid contra eam magnifici viri prædicti suorum vel aliorum nomine movere voluerint, respondere. Quod quia nec nobis a rationis visum est ordine dissentire, præsertim postquam admonitus instructam personam ad discendam causam transmittere neglexisti; idcirco fraternitatem tuam hortamur, illico ut præsentia scripta susceperit, Theodorico viro magnifico majori populi portas, & Rustico viro clarissimo seniori aquæductum sine aliqua contentione restituat: ne in hac re moram, vel aliquam excusationem interserat, ne culpam indiscretionis incurrat, si quod ultro facere debuerat, admonita differendum qualibet forte putaverit. Hæc itaque memoratis viris primitus reformata, liberum tibi sit, si quam contra eos postea apud nos hic causam movere volueris. Sin vero non ipse, sed filii tui, ut asseris causam se habere querantur, unde eos publico debeant pulsare judicio; eis est liberum, in quolibet loco voluerint, causæ suæ negotium contra eos legaliter propositum terminare.

XXV. AD EUMDEM.

De Petro a pueris falso de sceleris tentatione criminato.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

Valde nos vestra mirari fecit fraternitas, ut causam clerici sui aut noluisset, aut non assurgeret definire. Petrus itaque præsentium portitor ad nos veniens, questus est, pueros, a quibus de tentatione sceleris falso se asserit criminatum, non ut oportuit esse discussos: sed tantummodo verbo tenus inquisitos, & sibi propter hoc locum ne vobiscum procedere audeat, interdictum. Aut enim vera fuere quæ dicta sunt, & juxta causæ qualitatem canonicæ fuit coercitioni subdendus; aut falsa, & diu non debuit

debuit in crimine remanere. Quia ergo & ratio A indixit, & hic pro sui purificatione solicitus, quæ adversum se dicta sunt, apostolicam sedem adiit, & justa examinatione finiri perquirit: necesse est ut una cum Anthemio subdiacono nostro subtili ac districta discussione a pueris illis veritatem exigere debeatis. Et si prædictus portitor attentati facinoris reus esse patuerit, canonica modis omnibus ultione plectatur. Si vero insons fuerit declaratus, celeri absolutione respiret, & vobiscum habeat procedendi licentiam: quia sicut reis competens exercenda vindicta est, ita innocentibus non est absolutio differenda. Sic ergo huic causæ solicite fraternitas vestra finem studeat imponere, quatenus nullam de neglectu valeat reprehensionem incurrere.

XXVI. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM CAMPANIÆ.

De Petro a pueris falso accusato.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

PETRUS clericus lator præsentium questus est nobis, a quibusdam se pueris fallaciter criminatum, & causam suam non ut oportuit districta examinatione discussam, nec se ab aliquo condemnatum, sed solum ab episcopo suo, ne cum eo procedere auderet inhibitum. Quod audientes omnino ægre tulimus: quia veritate subtiliter perquisita, aut reum, ut causæ exigebat C qualitas, condemnare, aut certe debuit innocentem absolvere. Quia igitur & causa exigit, & memoratus portitor magnopere postulat, ut hac de re subtilis debeat haberi discussio, præsenti tibi auctoritate præcipimus, ut una cum reverendissimo fratre nostro Fortunato coepiscopo, atque si visum tibi fuerit, glorioso filio nostro Maurentio attentati criminis veritatem subtili nimis indagatione ac discussione studeatis addiscere: & ita aut culpam ulcisci, aut festinetis innocentiam revelare, ut nec vos videamini negligentes in aliquo extitisse, nec hæc amplius sine definitione causa remaneat.

XXVII. AD FORTUNATUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

D De saponariis civitatis suæ, quos Ioannes multis affligebat incommodis.

Gregorius Fortunato episcopo Neapolitano.

AUGUSTINUS præsentium portitor, qui reliquorum saponariorum civitatis vestræ vice sese dixit esse transmissum, questus nobis est, quod Ioannes vir clarissimus palatinus multis eos frustra affligat incommodis, atque nova plurima eorum corpori præjudicialiter nitatur imponere. Denique ut, sicut ait, eos promittere sibi compellat, ut si quis arti eorum sociari voluerit, quidquid commodi de introitu ejus accesserit, ipsi proficiat. Adjiciens quoque pactum E inter se de quibusdam rationabilibus artis suæ capitulis juxta priscam consuetudinem omnium consensu interposita esse pœna confectum, atque id sacramento interveniente firmatum, & ab eo nunc velle quosdam ex suis ejus videlicet patrocinio fretos, abscedere, atque ita contravenire tuitionem cupientibus impendere, ut quod dici grave est, plus in defensione ejus præsumptionem habeant, quam de pœna penuriam, vel de sacramento præstito possint habere formidinem. Quod si ita se res habet, quia etiam ipsi quod agit adversum est, quippe qui alieno se peccato sua defensione constituit esse participem; fraternitas vestra paterna eum adhortatione conveniat, ut ab hujusmodi se actu cohibeat, & præjudicialiter illis nihil imponat, nec eos dispendiis quibuslibet contra rationem affligat. Pariter etiam providendum est, ut & pactum, ubi sacramenta sunt præstita, conservetur, & cum dispendio animæ suæ temporalia lucra contraveniendo non appetat: ne & perjurii crimen incurrat, & commoda prave desiderata non capiat. Et si, quod credimus, admonitionem vestram prædictum Ioannem virum clarissimum videritis forte differre, cum eminentissimo filio nostro præfecto stricte loquimini, ut ipse B hoc sicut in præsenti dici fecimus quomodo præviderit, rationabiliter faciat emendari: quatenus & eos qui tuitionis *nostræ suffragia quæsiverunt, quorumdam voluntas injuste non opprimat, & ille ab opere se indecenti prohibitum pro suæ magis animæ utilitate cognoscat. Datum mense Maii, indictione III.

* vestræ

XXVIII. AD ZITTANUM MAGISTRUM MILITUM.

De rebus ecclesiasticis in publico competentibus.

Gregorius Zittano magistro militum.

EPISTOLAS vestras Græco sermone dictatas me indico suscepisse, in quibus dicitis quod quædam religiosa loca responsum juri publico de rebus ei competentibus reddere contemnant. Quæ res me omnino contristavit: quia nostri est habitus, non solum præjudicia minime facere, sed etiam facta æquanimiter portare: nisi forte quia res pauperum defendere rationabiliter cogimur, ne apud omnipotentem Deum culpabiles inveniri valeamus. Proinde Fantino defensori quæ scripserim gloriæ vestræ transmisi, ut ipse religiosos quosque in Panormitanis partibus apud electos judices venire compellat, & suorum actuum rationem reddant. Omnipotens Deus cælestis vobis misericordiæ largitatem præbeat, ut per cuncta quæ agitis ejus gratiæ serviatis.

XXIX. AD FANTINUM DEFENSOREM.

De reditibus ecclesiæ hospitibus dandis.

Gregorius Fantino defensori.

SABINIANUS vir clarissimus præsentium lator nobis indicavit, hanc olim ibi consuetudinem convenisse, ut diversis super venientibus, cives ejusdem civitatis de proprio expensas impenderent. De qua re dum se quererentur affligi, hoc illis cum Theodoro quondam episcopo convenisse, ut in ecclesia ejus certæ portiones substantiæ suæ donatione conscriberentur, & hoc in se onus susciperet, atque securis eis redditis, ipse de ecclesia quidquid esset necessarium erogaret. Se vero per tertiam decimam & primam indictiones, quibus prædictæ civitati defensoris officium tenuit, absente episcopo de proprio expendisse quod de ecclesia poterat erogari. Et quia sibi quod expendit postulat debere restitui, idcirco experientiæ tuæ præcipimus, ut reverendissimo fratri & coepiscopo nostro Decio studeat imminere: quatenus aut pacifica, si ita est, cum eo ordinatione decidat, aut certe si qua se ratione a restitutione expensarum credit defendere

defendere posse, in judicio tuo partes assistant. A Et exquisita diligentius veritate, ita quidquid tibi æquitatis ordo suaserit, mora postposita definito, ut & rationabiliter causa finem accipiat, & partes apud te nulla fatiget in observatione dilatio. Si autem donationes, de quibus dictum est, ecclesiæ suæ esse onerosas existimat, & reddere eas donatoribus fortasse voluerit, si qui ex eis qui eas recipiunt clerici sunt, a te similiter moneantur, ut aut secundum portiones suas quæ erant soliti dare persolvant, aut certe si causari voluerint, contentiones partium tua necesse est cognitione distingui, ut nulla se pars inaudita queratur præjudicium sustinere. Alias vero causas quas cum memorato reverendissimo viro fratre nostro suprascriptus portitor habere præsentes se asserit, tuo similiter volumus, mediis sacris evangeliis, judicio definiri.

XXX. AD CONSTANTIUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De Pompeio episcopo innocenter condemnato.

Gregorius Constantio episcopo Mediolanensi.

Ioan. diac. Lib. 4. c. 28. RELECTIS epistolis vestris quas ad nos per Marianum latorem præsentium transmisistis gratam nobis solicitudinem vestram fuisse rescripsimus, quod ea quæ ad vos de fratre & coepiscopo nostro Pompeio, qui adhuc ita a nobis C nominandus est, pervenerunt, dissimulare minime pertulistis. Sed si qualis fuit in requisitione cura, talis fuisset in discussione subtilitas, nihil ex hoc quod de eo dictum est fuisset ambiguum. Sed utrum verum, an esse compositum sciri potuisset, iam contra ipsum dudum in Sicilia apud reverendæ memoriæ fratrem nostrum Maximianum episcopum talis quæstio, ut cognovimus, mota est. Sed quia causa ipsius subtili omnino investigatione quæsita est, omnino inventus est innocens qui fuerat accusatus in crimine. Nunc igitur, quoniam illa quæ contra eum dicta sũt non sub illa qua decuit districtione quæsita sunt, & gesta quæ exinde apud fraternitatem vestra confecta sunt, neque ad condemnationem, neque ad absolutionem ejus probatur posse sufficere, non levis res agitur ut incaute vel in trãscursu debeat definiri. D Nam grave est satis & indecens ut in re dubia certa dicatur sententia. Et hæc quidem gesta esse poterant ad definiendum satis idonea, si accusati ea confessio sequeretur; si tamen eamdem confessionem subtilitas examinis ex occultis eliceret, & non afflictio vehemens extorqueret, quæ frequenter agit, ut & noxios sese fateri etiam cogantur innoxii. Nam postquam præfatus episcopus, ut dicitur, cruciari custodia cremarique fame se asserit, scire debetis si ita est, utrum noceat si sic fuerit extorta E confessio. Numquid quando sententiam tales causæ suscipiunt, & ad sedem apostolicam appellatur, nonne & persona quæ judicatur præsens est, & districtissime atque ab omni latere veritas quæritur, ut tunc si debeat necne manere sententia decernatur: Nec non & si prædictus episcopus ad sedem apostolicam appellare voluerit, causa ipsius interius, & cum omni est diligentia perscrutanda. Et ideo postquam & persona absens est, & gesta, quæ ad nos transmisistis, nobis, sicut præfati sumus, satisfecisse idonee non videntur; temere aliquid de episcopi persona decernere nec possumus nec debemus, ne, quod absit, reprehensibiles inveniamur in nostris, quibus aliorum jure competit retractare sententias. De Alemanis autem quod vobis indicatum est, nos & longius quam vos positi scimus. Et quod verum non sit minime dubitamus. Vestra tamen fraternitas bene fecit pro informatione nostra scribere quod audivit. Data mense Iunii, indictione III.

Grat. 11. q. 3. cap. 64.

XXXI. AD LIBERTINUM EXPRÆFECTUM.

De adversitatibus patienter tolerandis.

Gregorius Libertino expræfecto.

B QUANTÆ vos sæculi hujus premant angustiæ, incognitum non habemus. Sed quia in summa tribulatione positis sola est consolatio misericordia creatoris, in eum spem vestram ponite, ad ipsumque tota vos mente convertite, qui & iuste quem vult permittit affligi, & confidentem in se misericorditer liberat. Ipsi ergo gratias agite, & patienter quæque illata sunt sustinete. Nam rectæ mentis est Deum non solum in prosperis benedicere, sed etiam in adversitatibus collaudare. In his igitur quæ patimini, nullum contra Deum murmur cordi vestro subrepat: quia ad quid hoc creator noster operetur, ignotum est. Forsitan enim, magnifice fili, aliquid illum in prosperis positus offendisti, unde te clementi amaritudine vult purgare. Et ideo nec temporalis te frangat afflictio, nec rerum damna discrucient: quia si in adversis gratias referens Deum tibi patientia feceris esse placabilem, & quæ amissa sunt, multiplicata redduntur, & super hæc gaudia æterna præstantur. Peto autem ne injuriosum ducatis, quod viginti annuos vestitus ad pueros vestros per Romanum defensorem scripsimus præberi: quia de beati Petri apostoli rebus, quamuis parva sint quæ offeruntur, pro magna semper benedictione suscipienda sunt: quoniam & hic vobis valebit majora impendere, & apud omnipotentem Deum beneficia æterna præstare.

XXXII. AD SECUNDINUM EPISCOPUM TAUROMINITANUM.

De uxore Leonis chartarii, quæ suspicione fornicationis a marito discesserat.

Gregorius Secundino episcopo Taurominitano.

PRÆSENTIUM portitor Leo chartarius ad nos veniens indicavit uxoris suæ causam, quæ relicto eo pro fornicationis crimine, quo vehementius stimulatam aiebat, atque ob hoc religiosam vestem induerat, se culpabilem nullatenus extitisse: adeo ut, sicut ait, requirente fraternitate vestra, cui hujus rei cognitionem ante hoc fere triennium mandaveramus, in nullo claruerit eum post initum conjugium in fornicationis culpam collapsum: adiiciens quoque quod eidem uxori suæ districtissima sacramenta præbuerit, insontem se ea de re, unde etiam illam mordebat suspicio, permansisse: & idcirco propria eam sponte ad se reversam. Sed quia communione illam cum familia sua pro hoc solummodo a fraternitate vestra privatam asserit, quod ad eum clam propositis vobis redierit; volumus ut familia quidem ipsius sacram communionem recipiat, & dominæ ea culpa in hujus afflictionis pœna familiam diu non teneat. De ipsa vero, hoc est, de uxore prædicti portitoris, hoc vos observare necesse est, ut si manifeste constiterit,

quia contra conjugem suum dicere nihil potuit, sed & insuper suspicio ipsius præstito, ut edocti sumus, sacramento amputata est, & utique post hoc sua ad eum sponte reversa est, & in ea quoque temperanda est censura judicii, ut longo iam tempore minime communione privetur. Si autem aliter se veritas, quam nobis insinuatum est, fortassis habuerit, fraternitatis vestræ subtiliter scripta nos instruant, ut quid fiendum sit nostris iterum discurrentibus epistolis agnoscatis.

XXXIII. AD EVMDEM.

De mendacio Marciani episcopi nescienter dicto, & de Dulcinii elogio constituto.

Gregorius Secundino episcopo Tauromnitano.

SCRIPTA fraternitatis vestræ suscepimus, in quibus indicastis reverendissimum fratrem nostrum Marcianum Locrensis civitatis episcopum aliter nobis de causa ecclesiæ contra monasterium sancti Christophori, quod in vestra diœcesi est constitutum, intimasse: non quidem fallendi voluntate, sed quia a clericis suis non fuerat de veritatis natura diligenter instructus. Et quoniam scribitis Dulcinium decessorem ipsius nihil de rebus ecclesiæ suæ fuisse testatum, sed de propriis ac magis quæ in prædicto monasterio fidelium oblatione collata sunt, elogium condidisse, atque sex uncias ecclesiæ, & sex eidem monasterio jure hereditario reliquisse: necesse est, ut si ita etiam non ex opinione, sed absolute in veritate esse recolitis, nullam prædicto monasterio sinatis molestiam irrogari, præcipue dum eamdem causam iam temporibus reverendæ memoriæ Maximiani episcopi vos atque fratrem & coepiscopum nostrum Rufinum ex ejus deputatione ac cessione audisse, ac decidisse testemini; adeo ut inter partes ea quæ inveniri poterant, partirentur, & quod ecclesiæ fuit intrinsecus redderetur. Volumus ergo ut pars utraque conticeat, & ea quæ fraternitate tua una cum prædicto Rufino quondam episcopo statuta sunt, inconuulsa consistant: quatenus nec pars ecclesiæ denuo injuste quæstionem inferre, nec monasterium irrationabiliter videatur post vestram maxime definitionem controversiam sustinere.

XXXIV. AD EVLOGIVM EPISCOPVM CLVSINVM.

De Ioanne episcopo ordinando.

Gregorius " *Eulogio episcopo Clusino.*

Ecclesio ... lib. ... ep. 54.

GLORIOSVS filius noster Aufridus ad nos scripta transmisit, indicans quod in castro Balneum regis dicto una cum habitatoribus loci ipsius sibi Ioannem diaconum elegerit episcopum ordinandum, de cujus omnino vita bona testatus est. Sed quia quæ sunt canonica nesciunt, & nos inexpertis vel incognitis manus temere non audemus imponere, fraternitas vestra cum omni solicitudine ac vigilantia diversis quibus potuerit modis de vita actibusque ipsius requirere studeat. Et si nihil est quod ei canonice possit obsistere, requirendum quoque est si in opere Dei studium habuit, vel psalmos novit. Et si talis fuerit, eum ad nos cum testificationis suæ epistola dirigat. Si vero aliter fuerit, vestris nobis similiter epistolis indicate, & habitatores loci ipsius adhortamini, ut si aptus non fuerit, sicut & A suprascripto Aufrido filio nostro scripsimus, alium sibi eligant qui ad hoc officium cum gratia Dei aptus valeat inveniri. Data mense Iulii, indictione III.

XXXV. AD EVLOGIVM PATRIARCHAM ALEXANDRINVM.

De hæresi Agnoitarum quæ Græcorum & Latinorum patrum consensu confutata est.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

TRANSACTO anno suavissima sanctitatis vestræ scripta suscepi, quibus pro ægritudinis meæ nimietate respondere nunc usque non valui. Ecce enim iam biennium pene expletur, B quo lectulo teneor, tantisque podagræ doloribus affligor, ut vix in diebus festis usque ad horarum trium spatium surgere valeam, Missarumque solennia celebrare. Mox autem cum gravi compellor dolore decumbere, ut cruciatū meum possim interrumpente gemitu tolerare. Qui dolor interdum mihi lentus est, interdum nimius. Sed neque ita lentus ut recedat, neque ita nimius ut interficiat. Vnde fit, ut qui quotidie in morte sum, quotidie repellar a morte. Nec mirum, quia peccator gravis talis corruptionis carcere diu teneor inclusus. Vnde compellor exclamare: *Educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini tuo.* Sed quia meis hoc precibus C adhuc obtinere non mereor, rogo ut vestræ sanctitatis oratio suæ mihi intercessionis adjutorium præbeat, meque a peccati & corruptionis pondere liberum reddat in illam quam bene nostis libertatem gloriæ filiorum Dei. Scripsit autem mihi dulcissima & semper honoranda beatitudo vestra, quod ei communis filius Anatolius diaconus de Constantinopolitana urbe scripserat, ad me quosdam monachos de Hierosolymorum partibus venisse qui me aliquid de Agnoitarum errore requirerent: & dicitis quia petiit, ut vestra mihi sanctitas scriberet quid de eadem debuisset inquisitione sentire. Sed neque ad me de Hierosolymorum partibus requirentes aliqui D monachi venerunt, neque eumdem communem filium nobis potuisse aliquid aliud quam erat scribere, sed interpretem suscicor in ejus epistolis erravisse. Nam idem diaconus mihi iam ante biennium scripsit, quia a prædictis patribus ad Constantinopolitanam urbem talia requirentes monachi venerunt, meque studuit requirere quid sentirem. Cui ego ante longum tempus quam vestra scripta susciperem, contra eamdem hæresim respondi, quæ postmodum in epistola vestræ sanctitatis inveni, atque omnipotenti Deo magnas gratias retuli, quia de cunctis inquisitionibus Romanorum atque Græcorum pa- E tres, quorum nos sequaces sumus, uno spiritu sunt locuti. In multis enim eamdem vestram epistolam ita repeti, ac si contra prædictam hæresim scripta Latinorum patrum legerem. Et quantum potui de sanctissimo fratre meo amare & laudare bonum perpendi, in cujus ore venerandos patres, quos multum diligo, recognovi. Sit ergo illi laus, sit in excelsis & gloria, cujus dono adhuc in sede Petri clamat vox Marci, de cujus effusione spiritus cum sacerdos ad perscrutanda mysteria scilicet ad sancta sanctorum intrat, in sancta ecclesia velut in tabernaculo ex verbis prædicationis spiritalia tintinnabula resonant. Recta itaque & valde laudabilis est vestra prædicatio. Sed omnipotentem Dominum deprecamur, ut

Ioan. diac. lib. 4. cap. 67.

Psal. 141.

mur, ut diu vos etiam in hac vita custodiat, ut A de Dei organo, quod estis, in hoc mundo latius vox veritatis resonet. Pro me autem peto intercedite, ut hujus peregrinationis via, quæ mihi asperior facta est, cum celeritate finiatur: quatenus qui ex meis non valeo, ex vestris meritis possim ad æternæ patriæ promissa pertingere, & cum cæli civibus gaudere.

XXXVI. AD MAXIMUM EPISCOPUM SALONITANUM.

De Sclavorum gente, de Iuliano Scribone inique judice, de pauperibus modeste defendendis, & de " Frontinianistis hæreticis.

" Photinianistis

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

Ioan. diac. lib. 4. cap. 55.

AD Romanam veniens urbem communis filius presbyter Veteranus, ita me podagræ doloribus debilem reperit, ut fraternitatis tuæ epistolis per me respondere nullatenus valuissem. Et quidem de Sclavorum gente, quæ vobis valde imminet, affligor vehementer & conturbor. Affligor in his quæ iam in vobis patior: conturbor, quia per Istriæ aditum jam Italiam intrare cœperunt. De Iuliano autem Scribone quid dicam nescio: quando ubique video, quia nobis peccata nostra respondeant, ut & foris a gentibus, & intus a perversis iudicibus conturbemur? Sed nolite de talibus omnino contristari: qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt, ita ut in C comparatione sui temporis felices nos æstiment dies habuisse. Inquantum vero prævalet fraternitas tua, opponere se pro pauperibus & oppressis debet. Quæ etiamsi prodesse minime valuerit, ipsa omnipotenti Deo mentis devotio sufficit quam dedit. Scriptum est enim: *Eripe eos qui ducuntur ad mortem, & qui pertrahuntur ad interitum liberare ne cesses.* Quod si dixeris: Vires non suppetunt; qui inspector est cordis ipse intelligit. In omni ergo quod agis inspectorem cordis appete habere placatum. Quidquid vero est unde illi placeas, facere non omittas. Nam humani terrores & gratiæ fumo sunt similes, qui levi aura raptus evanescit. Hoc certissime scito, quia placere Deo & pravis hominibus nullus potest. In tanto ergo se æstimet fraternitas tua omnipotenti Deo placuisse, quanto perversis hominibus displicuisse cognoverit. Ipsa tamen defensio pauperum moderata & gravis sit, ne si quid nimis rigide agitis, ex iuventute vos arbitrentur homines superbire. Sed talis necesse est ut inveniatur pro oppressis vestra defensio, quatenus & humiles protectionem sentiant, & oppressores non facile inveniant quod ex malevola mente reprehendant. Attende ergo quod ad Ezechielem dicitur: *Filii hominis, increduli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas.* Et beatus Iob ait: *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Et Paulus discipulus dicit: *In medio nationis pravæ & perversæ, inter quos lucetis sicut luminaria in mundo.* Tanto ergo debemus cautius ambulare, quanto nos scimus inter Dei inimicos vivere. De " Frontinianistis autem fraternitas tua sit omnino solicita, & sicut cœpit, studeat, quatenus ad sinum sanctæ ecclesiæ revocentur. Si qui vero ad me venire voluerint, & rationem recipere, prius jusiurandum præbeant, quia non permittent suis quod in eorum errore, etiam ratione recepta, persistant. Et postmodum eis tua sanctitas promittat, quia a me nullam violentiam patientur, sed rationem " reddo. Si veritatem cognoverint, suscipiam: si non cognoverint, illæsos dimittam. Si qui vero contra vos ex eis ad nos venire voluerint, minime eos fraternitas tua retineat: quia venientes aut rationem recipient, aut scito quia aliter profecto terram illam ulterius non videbunt.

Deut. 24. — Ezech. 2. — Iob 30. — Philip. 2. — " Fotinianistis — " reddam

XXXVII. AD INNOCENTIUM AFRICÆ PRÆFECTUM.

Dolet & gaudet simul ob præfecturam quam acceperat. Agit de libris Iob transmittendis, & de libris sancti Augustini.

Gregorius Innocentio Africæ præfecto.

B LUCULENTA eminentiæ vestræ & condita cordis melle facundia ita sui nobis saporem medullitus infudit, & in suo amore nos rapuit, ut nobis & dulce sonet quod scribitis, & sapiat suave quod agitis: nec immerito, quia qui bonis studiis comptus est judicio magnus est, non favore. Præfecturæ autem vos suscepisse cingula cognoscentes, lætitiæ se miscuit nostræ tristitia. Nam ex una parte lætati de provectu dulcissimi filii, contristati sumus ab altera, quia quam grave sit confusis temporibus locis majoribus esse præpositos, ex nostro prorsus dolore sentimus. Unde omnino studendum est, ut res aspera fiat mercedis occasio. Nam, sicut nostis, de terra plena carduis frumentum egreditur, & de spinis rosa producitur. Dum ergo seminandi vobis congruum tempus est, bonorum operum serere semina non cessetis, ut majores in die messis lætitiæ manipulos reportetis, atque ad æternam gloriam ex transitorii honoris merito veniatis. Cognoscentes igitur quale studium in præparandis " drumonibus gesseritis, solicitudinem vestram desiderato nuntio relevamus, indicantes " dromonibus cum Longobardorum rege usque ad mensem Martium futuræ quartæ indictionis de pace, propitiante Domino, convenisse. Quæ si retineatur ignoramus, quia idem rex obiisse postea nuntiatus est, licet adhuc habeatur incertum. De Anamundaro autem quæ scripsistis fecimus, sed voluntatem utinam sequatur effectus: quia quantum ad nos pertinet, afflictis intercessionis no- D stræ solatium non negamus. Quod vero in expositione sancti Iob transmitti vobis codicem voluistis, de vestro omnino studio gaudemus: quoniam illi rei eminentiam vestram studere conspicimus, quæ nec totos foras vos exire permittat, & ad cor iterum sæcularibus curis dispersos recolligat. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari, beati Augustini patriotæ vestri opuscula legite, & ad comparationem siliginis illius nostrum furfurem non quæratis. Quale præterea patrocinium, qualemque affectum in utilitatibus pauperum beati Petri apostolorum principis amatoris sui gloria vestra præbuerit, Hilario chartulario nostro testificante didicimus. Ex qua re uberes gratias exoluentes omnipotentis Dei miseri- E cordiam exoramus, ut gratiæ suæ protectione vos muniat, & nec malos contra vos homines exterius, nec malignos spiritus interius prævalere permittat, sed ita actiones vestras in suo propitius timore disponat, ut sicut fecit inter homines, ita quoque post longævæ ætatis discursus, in sanctorum suorum vos esse faciat numero gloriosos.

XXXVIII.

XXXVIII. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

De oppressionibus minorum a majoribus, & de iis qui ad ecclesiam confugiunt.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

QUALITER in Sardinia minores vel pauperes ab eis qui illis majores sunt opprimantur, reverendissimi fratris nostri Dominici Carthaginensis episcopi atque eminentissimi filii nostri Innocentii præfecti epistolæ testantur, a quibus ut quæ nobis scripta sunt noveritis, ipsarum vobis epistolarum exemplaria prævidimus transmittenda. Et ideo quia ea quæ petenda sunt offeruntur, B studiose agendum est, ut ea quæ promittuntur opere compleantur. Si qui eorum, de quibus est quæstio, in ecclesiam fortasse refugerint, ita debet causa diligentia vestra disponi, ut nec ipsi violentiam patiantur, nec ii qui dicuntur oppressi damna sustineant. Curæ ergo vestræ sit, ut eis sacramentum ab iis quorum interest de servanda lege & justitia promittatur, & per omnia commoneantur exire, atque suorum actuum reddere rationem, quibus etiam ecclesiæ vestræ defensorem deputare vos convenit. Cujus solicitudine ea quæ illis fuerint promissa serventur: quatenus nec aliis noxia sint, & ipsis ecclesiastica, salva ratione, possint prodesse * refugia. Ita ergo fraternitas vestra faciat, ut hæc quæ ejus studio emendanda sunt, mora per eam vel impedimentum aliquod non contingat. C

*suffra-

XXXIX. AD ADEODATUM ABBATEM NEAPOLITANUM.

De unione monasterii Gazarensis cum Neapolitano & Puteolano.

Gregorius Adeodato abbati Neapolitano.

QUORUMDAM monachorum ejusdem monasterii ad nos relatione pervenit, monachos monasterii Gazarensis, quod situm in Plagia est, & monachos sancti Sebastiani monasterii, quod D Neapoli in domo quondam Romani constructum est, ubi Deo miserante, sicut dictum est, abbatis geris officium, se monasteriumque suum uniri magnopere poposcisse: adeo ut chartas omnes ejusdem monasterii tuo monasterio, ut dicitur, tradidissent. Sed quia monasterium ipsum in Neapolitana est diœcesi constitutum, ne quid constituere, quod absit, præjudicialiter videamur, volumus ut quousque Neapoli ordinetur antistes, tuo interim monasterio antefatum Gazarense monasterium cum omnibus ad se pertinentibus sit unitum. Cum vero propitiante domino Neapoli fuerit episcopus ordinatus utrum in perpetuum hæc unitio extendi, an temporalis esse E debeat, maturius ac solidius cum Dei gratia pertractabimus. Quia vero monasterium Puteolis constitutum, quod Falcidis dicitur, ita esse destitutum a monachis perhibetur, ut non solum Dei illic opus minime celebretur, sed etiam pene pro derelicto, quod dici grave est, habeatur: idcirco illud monasterio tuo præsenti auctoritate cum omnibus ad se pertinentibus in perpetuum duximus uniendum, admonentes, ut monachos in prædicta utraque monasteria debeas deputare, qui & curam illic diligenter habeant, & opus Dei regulari studeant institutione peragere, atque ita se in his, sicut convenit, exhibere, ut nec illos de neglectu, nec de minori solicitudine culpa confundat. Quidquid vero ad eadem monasteria A pertinere cognoscis, si ab aliquibus irrationabiliter detinentur, ex hac nostra auctoritate repetendi exigendique, atque tuo monasterio vendicandi habebis per omnia, Deo juvante, licentiam: quia dignum est, ut quorum curam geris, rebus nullo modo defrauderis. Monachos autem, quos in monasterio Puteolis sito deputaveris, sub tua quidem disciplina, sed tamen Puteolano episcopo, cujus diœcesis est, non Neapolitano, noveris subjacere.

XL. AD NEAPOLITANOS.

Ne is qui habet filios, aut simplex fuerit, aut usurarius, ad episcopatum eligatur.

Gregorius clero & nobilibus civibus Neapolitanis.

NEC novum nec reprehensibile est in eligendo episcopo populi se vota in duas partes dividere, sed grave est quando in hujusmodi causis non ex judicio sed de solo favore venit electio. Prius enim quam scripta ad nos vestra recurrerent, Ioannem diaconum, qui ab altera parte electus est, parvulam habere filiam ex quorumdam relatione cognovimus. Vnde si rationem voluissent attendere, nec alii eum eligere, nec ipse debuerat consentire. Nam qua præsumptione ad episcopatum audet accedere qui adhuc longam corporis sui continentiam filiola teste convincitur non habere? Petrus item diaconus quem a vobis electum asseritis, omnino quantum dicitur simplex est. Et nostis quia talis hoc tempore in regiminis debeat arce constitui, qui non solum de salute animarum, verum etiam de extrinseca subjectorum utilitate & cautela sciat esse solicitus. Nam de eo insuper ad nos pervenisse cognoscite, quod solidos dederit ad usuras; quod vos oportet cum omni subtilitate perquirere, & si ita constiterit, alium eligite, & ab hujusmodi vos persona sine mora suspendite. Nam nos amatoribus usurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero subtili habita inquisitione hoc falsum esse patuerit, quia persona ejus nobis ignota est, & utrum ita sit de simplicitate ejus quod ad nos perlatum est ignoramus, cum decreto a vobis facto ad nos eum venire necesse est, ut de vita moribusque ipsius solicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus, ut si huic judicio aptus extiterit, vestra in eo, adjuvante domino, desideria compleamus. Studii præterea vestri sit etiam alium qui aptus sit providere, ut si forte huic ordini hic non videatur idoneus, sit in quem se vestra declinare possit electio. Nam grave cleri illius erit opprobrium, ut si hic forte approbatus non fuerit, alium se dicant qui eligi debeat non habere. Mense Augusti, indictione III.

Grat. 8. q. 1. Nec novum

Idem dist. 68. cap. 4.

XLI. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.

De pestilentia Africana, & quid eo tempore præstare debeat episcopus.

Gregorius Dominico episcopo Carthaginensi.

QUANTA in Africanis partibus lues irruerit, jampridem cognovimus: & quia nec Italia de hac cladis percussione est libera, geminati in nobis dolorum sunt gemitus. Sed inter hæc mala, & alias calamitates innumeras, desperata cor nostrum, carissime frater, tribulatione deficeret, nisi fragilitatem nostram vox dominica præmunisset. Olim enim fidelibus evangelicæ tuba lectionis insonuit, appropinquante fine mundi pestilentiam,

tiam, bella & alia multa quæ adhuc, sicut nostis, A in metu sunt, eventura. Quæ ergo præscientes patimur, affligi ex his nimium tamquam de incognitis non debemus. Nam plerumque & genus mortis in alterius mortis consideratione levamen est. Quantas ergo detruncationes, quantasque crudelitates vidimus, quibus mors sola remedium, & erat vita tormentum? Nonne cum David optio esset mortis oblata, recusatis fame & gladio, populum suum elegit manu Dei succumbere? Ex qua re colligite, in his qui divina percussione intereunt quanta sit gratia, quando ea vocatione obeunt, quam prophetæ sancto pro munere constat oblatam. Itaque creatori nostro in cunctis adversitatibus gratias referamus, atque B de ejus misericordia confidentes, patienter omnia toleremus, quia satis minus patimur quam meremur. Quoniam tamen ita temporaliter flagellamur, ut sine æternæ vitæ consolatione minime relinquamur, necesse est ut quanto his signis nuntiantibus venturum judicem in proximo non nescimus, tanto rationes nostras, quas in ejus sumus examine positurі, bonæ actionis studio & fletu pœnitentiæ muniamus: ut tantæ nobis percussiones, favente ejus gratia, non damnationis initium, sed beneficium purgationis existant. Quia vero ea infirmitatis nostræ natura est, ut non possimus de obeuntibus non dolere, fraternitatis vestræ doctrina tribulatis sit solamen. Mansura illis bona quæ promittuntur insinuet, ut spe certissima roborati in comparatione futuri muneris discant de amissione temporalium non dolere. Vestra eos lingua, sicut & credimus, magis ac magis a pravi operis perpetratione coerceat, bonorum præmia, malorum pœnas edisserat, ut qui bona minus diligunt, saltem mala pertimescant, & ab his se quæ sunt plectenda contineant. Nam inter flagella positos, flagellis digna committere, contra ferientem est specialiter superbire, & sævientis acrius iracundiam irritare. Atque est primum genus dementiæ, nolle quempiam a malis suis juste quiescere, & Deum injuste a sua velle ultione cessare. Sed quoniam in his divino adjutorio opus est injunctis, dilecte frater, precibus omnipotentis Dei clementiam exoremus, ut & nos digne ista tribuat exhibere, & populorum ad hæc operanda misericorditer corda compungat, quatenus in timore ipsius actus nostros salubriter ordinantes, & ab ingruentibus malis erui, & ad superna venire gaudia, ejus duce gratia, sine qua nihil possumus, mereamur.

XLII. AD EVLOGIVM PATRIARCHAM ALEXANDRINVM.

De hæreticis Agnoitis, & expositione ficulneæ, ex Augustini sententia. De eo quod scriptum est: *Nemo scit diem judicii, nec Filius, nisi Pater solus.* De eo quod dicitur: *Adam ubi es?* Et ad Cain: *Vbi est frater tuus?* Et de Lazaro: *Vbi posuistis eum?* quæ omnia utiliter exponuntur.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

Prov. 25. SICVT *aqua frigida animæ sitienti, sic nuntius bonus de terra longinqua.* Quis vero mihi esse nuntius bonus ad sanctæ ecclesiæ adjutorium potest, nisi vita atque incolumitas suavissimæ mihi vestræ sanctitatis, quæ ex percepta luce veritatis & eamdem ecclesiam prædicationis verbo illuminat, & ad meliorem viam morum suorum exemplis informat? Quotiens auté in corde meo unanimitatem vestram relego, atque in corde vestro fixum me permanere cognosco, ago omnipotenti Deo gratias, quia dividi locis caritas non potest. Nam etsi corpore longe disjungimur, mente tamen semper indivisibiles sumus. Communis autem filius Anatolius diaconus suis mihi scriptis innotuit, in urbe regia nonnulla ecclesiastica, quædam tamen de causis terrenis mota. Sed credo quod prius hoc mihi nuntiaverit, quam de causis ecclesiæ beatitudo vestra loqueretur. Et gaudeo, quia ubi vos adesse contingit, me non arbitror defuisse. Nam veritatis minister Petri sequax, & sanctæ ecclesiæ prædicator, scit quia illa sic loqui potuisti, quę de sede Petri apostoli per os doctoris sonare debuerunt. Ante hos autem dies Abramio Alexandrino veniente sanctitati vestræ rescripseram, vel quid de scriptis vestris quæ contra hæreticos Agnoitas edidistis senserim, vel cur tarde responderim. Sed Abramius navigii necessitate compulsus, diu perhibetur in Neapolitana civitate demoratus, atque in eo sensu " quod dudum scripseram, ita rescribo: quia de doctrina vestra contra hæreticos, qui dicuntur, Agnoitæ, fuit valde quod admiraremur: quod autem displiceret, non fuit. In eodem autem sensu jamdudum communi filio nostro Anatolio diacono plurima scripseram. Ita autem doctrina vestra per omnia Latinis patribus concordavit, ut mi- C hi non esset, quod in diversis linguis spiritus non fuerit diversus. Nam hoc quod de ficulnea dixistis, in eo sensu proprie B. Augustinus loquitur: quia cum euangelista subjungit: *Nondum enim erat tempus ficorum*, aperte cognoscitur, quod per ficum dominus in synagoga fructum quæsierat, quæ folia legis habuit, sed fructum operis non habebat. Non enim poterat creator omnium nescire quia fructum ficus non habuit, quod dum tempus ficorum non esset, omnes poterant scire. De eo vero quod scriptum est: *Quia diem & horam neque Filius, neque angeli sciunt:* omnino recte vestra sanctitas sensit quoniam D non ad eumdem Filium, juxta hoc quod caput est, sed juxta corpus ejus quod sumus nos est certissime referendum. Qua de re multis in locis idem beatus Augustinus eo sensu utitur. Dicit quoque & aliud quod de eodem Filio possit intelligi, quia Deus omnipotens aliquando more loquitur humano, sicut ad Abraham dicit: *Nunc cognovi quia times Deum.* Non quia se Deus tunc timeri cognoverit, sed quia tunc eumdem ad Abraham fecit agnoscere quia Deum timeret. Sicut enim nos diem lætum dicimus, non quod ipse dies lætus sit, sed quia nos lætos facit: ita & omnipotens Filius nescire se dicit diem quem nescire facit, non quod ipse nesciat diem, sed E quia nunc sciri minime permittat. Vnde & Pater solus dicitur scire, quia consubstantialis ei Filius, ex ejus natura, quæ est super angelos, habet ut hoc sciat quod angeli ignorant. Vnde & hoc intelligi subtilius potest, quia incarnatus unigenitus factusque pro nobis homo perfectus, in natura quidem humanitatis novit diem & horam judicii, sed tamen hunc non ex natura humanitatis novit. Quod ergo in ipsa novit, non ex ipsa novit * qua Deus est homo factus, diem & horam judicii non nisi per deitatis suæ potentiam novit, sicut & in nuptiis cum mater virgo diceret vinum deesse, respondit: *Quid mihi & tibi est, mulier? Nondum venit hora mea.* Neque enim Iesus angelorum dominus horæ subjectus erat, qui inter cuncta quæ creaverat, horas & tempora

Margin notes (right):
" quo.
Marc. 11.
Marc.
Genes.
* al. q.
Ioan. 2.

pora fecerat: sed quia mater Virgo, cum vinum defuit, per eum miraculum fieri volebat, statim ei responsum est: *Quid mihi & tibi est, mulier?* Ac si aperte diceret: Vnde facere miraculum possum, hoc mihi ex Patre, non ex matre est. Ex matre enim mori poterat, qui ex natura Patris miracula faciebat. Vnde & in cruce positus, eamdem matrem moriens recognovit, quam discipulo commendavit: dicens: *Ecce mater tua.* Ait ergo: *Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea.* Quod est dicere: In miraculo quod ex tua natura non habeo, te minime matrem recognosco, sed cum hora mortis venerit, cognosco te matrem, quia unde mori possum, hoc ex te habeo. Itaque scientiam quam ex humanitatis natura nō habuit, ex qua cum angelis creatura fuit, hanc se cum angelis, qui creaturæ sunt, habere denegavit. Diem ergo & horam judicii scit: quia Deus est homo. Res autem valde manifesta est: quia quisquis Nestorianus non est, Agnoita esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam, qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Scriptum est: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Omnia per ipsum facta sunt.* Si omnia, procul dubio etiam dies judicii & hora. Quis ergo ita desipiat ut dicere præsumat, quia verbum Patris facit quod ignorat? Scriptū quippe est: *Sciens Iesus quia omnia dedit ei Pater in manus.* Si omnia, profecto diem judicii & horam. Quis ergo ita stultus est, ut dicat quia accepit Filius in manibus quod nescit? De eo vero loco in quo mulieribus de Lazaro dicit: *Vbi posuistis eum?* Ipsa specialiter sensimus quæ sensistis: quia si negant scisse dominum ubi fuerat Lazarus sepultus, atque ideo requisisse, procul dubio compellentur fateri, quia nescivit dominus in quibus locis se Adam & Eva post culpam absconderant, cum in paradiso dixerat: *Adam, ubi es?* aut cum Cain corripuit, dicens: *Vbi est Abel frater tuus?* Qui si nesciebat, cur protinus adjunxit: *Sanguis fratris tui clamat ad me?* Quamvis hoc in loco Severianus Gavallensis aliud loquitur, dicens quia hoc mulieribus dominus per increpationem quasi dixerit, quod mortuum Lazarum ubi posuerunt requisivit. Ac si aperte Evæ culpam memorans mulieribus diceret: Ego virum in paradiso posui, quem vos posuistis in sepulcro. Ad hoc vero mihi idem communis filius Anatolius diaconus * reposuit aliam quæstionem, dicens: Quid si objiciatur mihi, quia sicut immortalis mori dignatus est, ut nos liberaret a morte, & æternus ante tempora fieri voluit temporalis: ita Dei sapientiam ignorantiam nostram suscipere dignatam esse, ut nos ab ignorantia liberaret? Sed ad hoc ei necdum respondi, quia gravi nunc usque infirmitate detentus sum. Iam nunc autem vestra cœpi oratione convalescere, & ei, si ita perfecte convaluero ut dictare valeam, adjuvante domino respondebo. De quibus vobis mihi nihil dicendum est, ne videar docere quæ nostis: quia & medicamina vim medendi perdunt quæ membris sanis & fortibus opponuntur. Indicamus præterea quia gravem hic difficultatem interpretum patimur. Dum enim non sunt qui sensum de sensu exprimant, sed transferre semper verborum proprietatem volunt, omnem dictorum sensum confundunt. Vnde agitur ut ea quæ translata fuerint, nisi cum gravi labore intelligere nullo modo valeamus. Benedictiones vero sancti Marci euangelistæ & vestræ beatitudinis accepi. Ligna autem transmittere volui: sed quia navis parva fuit quæ venit, ea portare non potuit. Quamvis hæc ipsa qui viderunt Alexandrini veniētes dixerunt quod "prava sunt. Nam alia omnino vobis majora paraveram, quæ necdum ad Romanam civitatem tracta sunt: quia expectavi ut veniente Alexandrina navi trahi debuissent, & in loco ubi incisa fuerunt remanserunt. Omnipotens Deus viam vestram ad ædificationem sanctæ ecclesiæ per longa tempora custodiat, vobisque aspiret ut pro me enixius oretis, ut quem propria peccata deprimunt, vestræ apud omnipotentem Deum preces levent. Mense Februarii, indictione III.

" parva

[margin: ... 19. / ... 2. / ... 1. / 10 / ... 11. / ... 3. / ... 4. / respon-]

XLIII. AD VENANTIUM EPISCOPUM LUNENSEM.

De abbatissa ordinanda, & de subsidio ei exhibendo.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

FRATERNITATIS vestræ adeo nobis sollicitudinem placuisse scribimus, ut nostri studii esset ea quæ voluistis effectu complere. Quia ergo scripsistis ut personam transmittere deberemus, quæ in monasterio, quod in civitate vestra situm est, abbatissæ regere possit officium, quam divina misericordia suffragante in regimine ejusdem monasterii strenuam posse existere arbitramur, illuc prævidimus dirigendam, ut a vobis Deo protegente abbatissa debeat ordinari. Nam ad nos huc tantummodo causa orationis venit. Quia ergo memoratam ancillam Dei ad vestram voluntatem & scripta transmisimus, hortamur ut circa eam monasteriumque ipsius fraternitas vestra sollicitudinem gerat, atq; degentem illic congregationem in Iesu Christi Dei & redemptoris nostri servitio adhortationis suæ voce & bonorum operum exhibitione corroboret, & ita se erga exteriores utilitates ejus, ubicumque necesse fuerit, & causas exhibeat, ut conversantes ibidem magnum in vobis subsidium, sicut decet, inveniant, & nullius rei eas necessitas deprimat; quatenus, dum vobis providentibus omnis eis fuerit amota necessitas, in oratione Dei & laudibus assidue secura valeant mente persistere. Sic etenim agetur ut & illis electa conversatio ad salutem, & vobis proficiat ad mercedem. Nam gratia prorsus major acquiritur, si de commissis ovibus lucrum offerat domino sollicitudo pastoris.

XLIV. AD EUMDEM.

Vt ad reparationem ecclesiarum viginti vel plus solidos conferat.

Gregorius Venantio episcopo Lunensi.

QVID petitio Agrippini presbyteri & Servandi diaconi contineat ecclesiæ Fesulanæ, subjecta vobis pagina patefacit. Et ideo si ea quæ illic continentur veritate subsistunt, atque tales personæ ad vos venerint, quibus credi aliquid debeat, usque ad viginti solidos, aut si plus vobis visum fuerit, in reparationem ecclesiarum, quæ in ruinis esse perhibentur, sub testamenti pagina dare vos convenit; quatenus & illic remedium fit, & vestra debeat esse munitio. De ceteris vero rebus quæ apud vos sunt, pro memoria futuri temporis ex eisdem desusceptum emittite, ut dum Deus pacem donaverit, res ipsę juri ecclesiæ cujus sunt sine aliqua valeant dilatione vel controversia reparari.

XLV. AD PALLADIUM PRESBYTERUM.

De detractationibus non curandis.

Gregorius Palladio presbytero de monte Sina.

EPISTOLIS dilectionis tuæ susceptis, filium meum Simplicium requirere curavi, & qua tentatione tua caritas urgeretur, inveni: de qua tamen verbi mei consolatione non indiget, cum
Matth. 10. ipsa veritas dicat: *Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus?* Quæ
Joan. 15. iterum dicit: *Si de hoc mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret: Sed quia de hoc mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.* Mundum videlicet corda carnalia designans, B quæ diligunt mundum. Hæc igitur cum perfecte te scire audiam, miror dilectionem tuam verbis hominum contristatam. Inter verba enim laudantium sive vituperantium ad mentem semper recurrendum est, & si in ea non invenitur bonum quod de nobis dicitur, magna tristitia generari debet. Et rursum si in ea non invenitur malum quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus lætitiam prosilire. Quid enim si homines laudant, & conscientia accuset? Aut quæ debet esse tristitia si omnes accusent, & sola conscientia nos liberos demonstret? Habemus Pau-
2. Cor. 1. lum dicentem: *Gloria nostra hæc est, testimonium*
Job. 16. *conscientiæ nostræ.* Job quoque dicit: *Ecce in cælo* C *testis meus.* Si ergo nobis est testis in cælo, testis in corde, dimitte stultos foris loqui quod volunt.
" terram Quid aliud detrahentes faciunt, nisi in " pulverē
" pulverem sufflant, atque in oculos suos " terram excitant, ut unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? Vocandi tamen sunt etiam ipsi, tranquille admonendi, eisq; satisfieri modis omnibus debet, scientes quid de eis veritas dicit: *Ne*
Matth. 17. *forte scandalizemus eos.* Si autem satisfieri sibi ex veritate noluerint, habes consolationem quam in sancto euangelio cōspicias, quia cum domino di-
Matth. 15. ctum fuisset: *Scis quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt?* respondit: *Sinite illos, cæci sunt, duces cæcorum.* Paulus quoq; apostolus admonet, D
Rom. 12. dicens: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Dicturus quippe ut cū omnibus pacem habeamus, quia prospexit & hoc esse difficile, præmisit: *Si fieri potest.* Sed tamen adjunxit quod possit fieri, cum dixit: *Quod ex vobis est.* Quia si nos in mente caritatem erga odientes servare cupimus, etsi illi nobiscū pacem non habent, nos tamen cum illis sine dubio habemus. In omnibus ergo, fili dilectissime, cor custo-
Prov. 4. di, sicut scriptum est: *Omni custodia serva cor tuū, quia ex ipso vita procedit.* Hæc breviter pro caritatis commemoratione rescripsi. Sed peto ut pro me orare debeas: quatenus omnipotens Deus & a malignis me spiritibus, & a perversis hominibus E custodire dignetur: quia in hac vitæ meæ peregrinatione mala me simul multa circumdant, ita
Psal 87. ut cum psalmista jure dicam: *In me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbaverunt me: circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.* Cælestis gratia & nos in urbibus, & vos in eremo protegat: quia antiquus hostis terrarum locis a tentatione non excluditur: quia si in paradiso hominem stravit, quis locus extra paradisum esse potest, in quo mentem hominum penetrare non valeat? In sola ergo creatoris nostri protectione fidendum est, cui ex intimo corde clame-
Psal. 70. mus: *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, ut salvum me facias.* Transmisimus vobis de benedictione sancti Petri apostoli cucul- A lam & tunicam, quæ ea petimus caritate suscipi qua a nobis transmissa sunt.

XLVI. AD EULOGIUM EPISCOPUM CLUSINUM.

De episcopo caute eligendo, & in visitatione Christianos consignandos ab episcopo.

Gregorius " Eulogio episcopo Clusino. " Ecclesi

SCRIPTA fraternitatis vestræ suscipientes, contristati sumus quod vos per ea & graviter infirmatos, & adhuc debiles esse cognovimus. Et licet sanctitatem vestram videndi desiderium haberemus, bene tamen fecistis isto vos illic tempore continere, ne venientes huc de ægritudinis vestræ molestia recidivam nobis tristitiam faceretis. De episcopatu autem laudavimus quod personam non temere elegistis, sed cauti, sicut decuit, extitistis. Venientibus enim vobis, si Deo placuerit, communi deliberatione tractabimus, & quod utile visum fuerit Deo auxiliante disponemus. Vnum autem caballum vobis, qualem invenire potuimus, de benedictione sancti Petri transmisimus, ut habeatis post infirmitatem cum quo vectari possitis. De causis vero, pro quibus latores præsentium huc venerunt, quid actum sit, ipsorum omnia renuntiatione cognoscetis. Præterea ecclesiis ad quas sine labore potestis accedere, fraternitas vestra officium visitationis impendat, ut ii qui illic Deo propitio baptizantur, inconsignati non debeant remanere.

XLVII. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

Crescentium vicarium commendat, cui publicæ utilitatis causa e monasterio egredi permittit.

Gregorius Joanni episcopo Syracusano.

CUM lator præsentium Crescentius vicarius noster, quē ad se filius noster gloriosissimus dominus Leontius exconsul præcepit occurrere, exire de septis venerabilibus dubitaret; ne qua per eum excusatione aliis fortasse nasceretur, aut publica diceretur utilitas impediri, ei ut egredi debuisset æquitate servata permitti fecimus. Et ideo quia hæc illi res, sicut jussus fuerat, illic suasit occurrere, fraternitas vestra ei salva ratione concurrat, atque apud prædictum gloriosissimum dominum vestrum agere cum ea qua consuevit caritate studeat, ut in nullo eum contra leges aut rationem patiatur aliquo modo prægravari: sed justitiam ei, sicut Christianitati ejus convenit, in omnibus faciat custodiri; quatenus & ipse ad mercedem suam, quod æquitatis ordo exigit, videatur salubriter servasse, & hic se contra ea quæ promitti fecimus, gravari non sentiat.

XLVIII. AD EUMDEM.

Apollonium magistrum militum commendat.

Gregorius Joanni episcopo Syracusano.

QUAMVIS glorioso Apollonio magistro militum communi filio paternam vos pietatem noverimus impendere; quia tamen eumdem dilectionis modum, quem circa eum sacerdotaliter exhibetis, nostris credidit apicibus augmentandum, idcirco eum fraternitati vestræ his epistolis commendamus, hortantes ut paternam in vobis, sicut decet, consolationem inveniat, & solatiis vestris, sicut usus exegerit, comitante justitia potiatur; quatenus dum vestram erga se amplius fuerit dilectionem expertus, & ipse quod de vobis confidit agnoscat, & nostram sentiat epistolam profuisse.

XLIX.

XLIX. AD LEONTIUM EXCONSULEM.

Apollonium commendat.

Gregorius Leontio exconsuli.

SCIENTES gratia paterna vos scripta suscipere, si illud peragere studeamus, gloriam vestram ultro non est dubium operari, quia filiorum nostrorum desideria non patimur contristari. Et ideo quia gloriosus filius noster Apollonius magister militum lator præsentium nostris se apud vos voluit apicibus commendari; salutantes gloriam vestram paterna dilectione petimus, ut salva ratione gratiam vestri favoris inveniat, & patrocinii opem in quocumque necesse fuerit consequatur; quatenus dum gloria vestra ea quæ sponte consuevit impendere nostrę quoque commendationi præstiterit, & ipse se optatum in vobis gaudeat invenire subsidium, & nos uberes sincerissimæ bonitati vestræ gratias referamus.

L. AD DOMINICUM DOMITIANUM EPISCOPUM METROPOLITANUM.

De Leontio, & substantia Theodori episcopi.

Gregorius Dominico Domitiano episcopo metropolitano.

QUAM magnæ caritatis sit in mente vestra sinceritas, etiam res ipsa testatur, quod dilectionis affectum quem coram positis exhibetis, servare absentibus non cessatis. Proinde multum nos ad diligendum gloriosum Leontium communem filium epistolarum vestrarum testificatio provocavit: quia dum illum sanctitati vestræ in amicitiis indicastis esse conjunctum, qualis jam sit ostenditur, scilicet quia bono viro nisi bonus placere non potuit. Et ideo non immerito diligendus est, qui vobis invenitur familiariter conjunctus. Idem autem gloriosus vir in Sicilia se retinuit, & ad Romanam urbem necdum venit. In his tamen quæ ei pro publica utilitate serenissimorum dominorum jussione mandata sunt, inquantum ratio sinit, minime suffragari distulimus. Gloriosum enim Gregorium expræfecto, vel alios qui in septis ecclesiasticis residebant, hortari studiose curavimus, ut exire & rationes suas exponere debuissent. Qui egredientes cum "Marco viro magnifico scribone, qui ad exhibitionem eorum venerat, accepto verbo ad Siciliam ire parati sunt. Præterea de substantia Theodori episcopi quam ecclesiæ vestræ juri scripsistis fuisse suppositam, plus amplius aliud quod fieri posset non fuit, quam ut antefato gloriosissimo Leontio, de quo tanta testificamini, cui & causam ipsam asseritis commendatam, atque Ioanni fratri & coepiscopo nostro, de cujus sanctitate & solicitudine certi sumus, hujus negotii audientiam mandaremus: hortantes ut & veritatem cum omni studeant subtilitate perquirere, & ita contentionibus partium secundum justitiam citius finem imponere, quatenus nec homines sanctæ fraternitatis vestræ longa valeat illic dilatio retinere, nec pars altera inaudita se pati præjudicium conqueratur. Quidquid enim alteri hac de re fuerit statutum, certi estote quia sine mora cōplebitur. Nam sicut sine judicio quemquā nolumus condemnari, ita quę diffinita fuerint nulla patimur excusatione differri. Omnipotens autem Deus sua vos protectione atque propitiatione circumtegat, gressusque vestros in timoris sui tramite conservet, vosque pro me ad orandum excitet, ut & vestris intercessionibus mea studia in viam vitæ dirigantur.

imar- ep. 57. & seqq.

A LI. AD LEONTIUM EXCONSULEM.

De causa Libertini, & quia ira viri cauta esse debeat, ne judicii ac justitiæ ratio perturbetur.

Gregorius Leontio exconsuli.

CAUTIONIS exemplar Libertini ad me studuit gloria vestra transmittere, quatenus mihi ostenderet cum qua obligatione vel mente ad præfecturæ dignitatem idem Libertinus accesserit. Quæ a glorioso fratre meo palatino patricio vel consiliario meo viro magnifico Theodoro relecta, mihi subtiliter insinuata est, atque execrabilis mihi & cunctis apparuit qui cognoscere voluerunt. Sed debet gloria vestra meminisse B quia nunquam epistolas meas pro commendatione alicujus accepit, nisi ut protectionem vestram, favente justitia, præstaretis. Et quia de eodem Libertino tota simul provincia gratias referebat, *indicavi. Nam vel quis esset, vel quales causas habuerit, neque unquam professus sum, nec hactenus subtiliter scio. Nam licet in ista causa cautionis culpabilis invenitur, & de aliis causis quid pro se alleget nescio: unum hoc tamen bene atq; constanter novi, quia & si quam rebus publicis fraudem fecit, substantia ejus cædi debuit, non libertas. Nam in hoc quod liberi cæduntur, ut taceam quod omnipotens Deus offenditur, ut taceam quod vestra opinio vehementer gravatur: C piissimi tamen imperatoris nostri omnino tempora fuscantur. Hoc enim inter reges gentium & imperatores Romanorum distat, quia reges gentium domini servorum sunt, imperator vero Romanorum dominus liberorum. Unde & vos quidquid agitis, prius quidem servata justitia, deinde custodita per omnia libertate agere debetis. Scriptum est: *Quod tibi non vis fieri, vide ne ipse alteri feceris.* Et per semetipsam veritas dicit: *Quæ vultis ut faciant vobis homines, & vos facite eadem illis.* Libertatem ergo eorum qui vobis in discussionem cōmissi sunt ut vestram specialiter attendere debetis: & si ipsi a majoribus vestris injuriari libertatem vestram non vultis, subjectorum D vestrorum honorando libertatem, custodire debetis. Scimus enim qui dixit: *Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.* Cujus quia verba nō transeunt, sed per omnia implentur, metuamus quod iterum dicit: *In qua mensura mensi fueritis, in ea remetietur vobis.* Quid autem gloria vestra existimat, quia si superbe, si crudeliter agimus, despecto Deo nobis homines placamus? Nullo modo. Nam ipse qui despicitur, eum contra nos, quem despecto Deo placare volumus, irritat. Curemus ergo per omnia placare Deum, qui potens est etiam iratos homines ad mansuetudinem reducere. Nam, sicut dixi, etiam mansue-E ti homines indignante Deo ad iracundiam provocantur. Si autem dicitur quia sine verberibus atq; terroribus fraudes publicæ inveniri non possunt, hoc admittere poteram, si in ratiociniorum causa dominus Leontius non venisset. Nam verum est, quia illi solent manibus excedere, qui in sensu & lingua deficiunt: de qua re se mihi vestra gloria non valet excusare. Nam vel quæ auditis, vel quid dicitis, subtiliter exquirens, inveni quia homines sine causa cæditis, qui auxiliante Deo verbis agere omnia potestis. De causis vero eorum quos discutitis, verum fateor, quia multa audiens quę nunquā ante cognovi, vehementer erubesco. Unde & vobis & piissimo domno imperatori taceo. Nam si mihi constare potuisset, quia justas causas de suis rationibus haberent, prius per

Ivo part. 16. c. 53. & 54. Ioan. diac. lib. 3. c. 47.

*al. judicavi

Tob. 4.

Matth. 7.

Matth. 24.

Matth. 7.

epistolas vos pulsare habui, & si auditus minime A fuissem, serenissimo domno imperatori suggererem. Sed quia mihi de suorum rationibus nihil dico. Turpe est enim me hoc defendere, quod prius mihi non constiterit justum esse: quia ego homines propter justitiam diligo, non autem justitiam propter homines postpono. Ita ergo age, gloriose fili, ut in actione commissa prius illum habeas placatum qui continet omnia, ac deinde serenissimi principis utilitatem cum omni sollicitudine impleas. Nam & in ejus actione, a quo tibi commissa est, esse negligentem, non sine peccato existimo. Sed quia omnipotente Deo largiente, idonea est vestra sapientia & rationes vigilanter B ac subtiliter exquirere, & creatoris vobis judiciũ per mansuetudinem placare, quotiens ira in animum invadit, mentem edoma, vince teipsum. Differ tempus furoris, & cum tranquilla mens fuerit, quod placet vindica. Ira enim in vindictam malorum sequi debet rationem animi, non præire, ut quasi ancilla justitiæ, post tergum veniat, & non lasciva ante faciem prorumpat. Aliquando vero ostendenda est, & non exhibenda. Aliquando exhibenda est, sed numquã sequenda. Quando enim in executione justitiæ placata mente irascimur, iracundiam & non sequimur, & exhibemus. Ira enim quæ animum perturbat, quanta consideratione cavenda est, monstratur. De qua
Iac. 1. scriptum est: *Sit omnis homo velox ad audiendum,* C *tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Ira enim viri justitiam Dei non operatur.* Hinc rursus
Prov. 18. scriptum est: *Quis potest habitare cum homine,*
Prov. 21. *cujus spiritus facilis est ad irascendum?* Hinc iterum dicitur: *Noli esse cum homine iracundo, neque ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas ejus, & sumas scandalum animæ tuæ.* Contra hanc in
Prov. 16. laude patientiæ dictum est: *Melior est vir qui vincit iram, quam qui capit civitatem magnam.* Hinc David personam in se infirmorum sumens ait:
Psal. 6. *Turbatus est præ ira oculus meus.* Atque ex ipsa turbatione quid sequatur, adjunxit: *Inveteravi inter omnes inimicos meos.* Ex ira quippe cum turbatus fuerit oculus cordis, inter inimicos nostros ad vetustatem deducimur: quia inter malignos D spiritus ad vetusti hominis similitudinem revocamur. Cum igitur iram, quæ cor permovet, sacra eloquia tot testimoniis detestentur, perpendamus qua intentione debemus hoc vitium fugere, quod Deo judice in testimonium illius toties reprobatur. Alia quoque occurrit opinio: quia alii * præ
* al. pro
aliis gravantur, & ex quibusdam, quæ ex principali jussione expensa sunt, minime reputantur. Quod si verum sit nescio. Si tamen ita est, hoc omnino facere & pro timore æterni judicii, & pro ipsius humanæ considerationis ratione minime debetis. Ecce, gloriose fili, amore Dei tuoq; provocatus, cuncta quæ sensi, cuncta quæ audivi, breviter indicavi. Sapientis autem viri est & breviter audita latius pensare, & quæque Deo displicent, in celeritate corrigere. Omnipotens Deus E cælestis vos gratiæ protectione circumdet, ut hic vos & a pravis actibus, & a perversis hominibus tueatur, & apud se postmodum in æterna patria pia remuneratione lætificet.

LII. AD AMANTINUM.

De cautionibus Ioannis palatini. De persona Libertini.

Gregorius Amantino domestico.

Ea quæ per Paulum latorem præsentium & Timarchum excubitorem gloria vestra transmisit, eo quo voluistis modo suscepta sunt. Sed & excellentissimo filio nostro exarcho per suprascriptum excubitorem qui ad eum profectus est scripsimus, ut cautiones agentium vices Ioannis præfecti simul & palatini huc transmittere debeat: indicantes ei, quia nisi illas direxerit, usque ad adventus vestros ea quæ a gloria vestra transmissa non tangantur, sed vobis remeantibus conserventur. De persona autem gloriosi Libertini quædam ad nos ante pervenerant, & necesse fuit ut ea vobis sicut revera filiis quos diligimus minime taceremus. Et quantum in gloriæ vestræ epistolis invenimus, moleste illa, quod non decuit, suscepistis: quando nihil asperum scripsisse meminimus, sed hortati sumus ut cum eo caritatem & gratiam haberetis. Sed quia ad hæc aspera vobis rescribentibus, ne ipsam ad nos epistolam mitteretis, per somnium vos scripsistis esse prohibitos, omnipotenti Deo gratias agimus, qui sic vos vigilantes custodit, ut etiam dormientes admoneat. Sed quia in eodem somnio & a me vos de eadem causa reprehensos scribitis, qualis sim vel ex hoc colligite. Et quando vos paterna adhortatione commoneo, moleste suscipere non debetis, quia qui dormientibus purus sum, vigilantibus duplex esse non patior.

LIII. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De insulis Neapolitanis.

Gregorius Romano defensori.

Pervenit ad nos quod quidam pravæ voluntatis studio contra seniores & cives Neapolitanæ civitatis de insulis juris eorum Leontio glorioso filio nostro nitantur " surripere, ut eos injuste damnis possint afficere atque affligere. * subrep
Idcirco tibi hac præceptione injungimus ut debeas esse sollicitus, quamvis apud eum nullus locus surreptionis hac de causa inveniatur, ubi forte aliquid dictũ fuerit, vel ipsum præjudicialiter quid, quod non credimus, facere forte cognoveris, ex nostro illi mandato dicere te volumus, ut malorum hominum verbis assensum præbere, & in hoc peccato se immiscere non debeat: quia licet retro principum jussionibus omnino de eisdem insulis sint muniti, nobis tamen dum in regia urbe fuimus suffragantibus, ita serenissimi domni Mauricii principis elicita jussione eorum stricte jura munita sunt, ut non habeant unde juste debeant formidare. Pro qua re ut & tu diligentius informari, & antedicto glorioso filio nostro, si causa se dederit, liquido satisfacere valeas, earum tibi jussionum exemplaria prævidimus transmittenda. Sed si necessarium fuerit, ipsas facimus authenticas destinari. Tantum est, ut sicut diximus, studeas esse sollicitus, ut " surripiendi cuiquam illic locus non pateat. " subrep

LIV. AD BONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

Gregorium expræfecto commendat.

Gregorius " Bono episcopo Messanensi. " Dono Domno.

Licet gloriosus filius noster Gregorius expræfecto magnam de fraternitate vestra certitudinem habeat, ut sacerdotalem sibi a vobis impendi affectum non dubitet: quia tamen caritatis vestræ modum nostra rogante commendatione fidit augeri, his vos epistolis prævidimus adhortandos, ut utilitati ipsius cõcurrere, atq; in ejus juvamine impendere vos quæcumque suaserit ratio

ratio debeatis. Et quia aliqua apud fraternitatem vestram pro sua, ut ait, cautela agere desiderat, locum apud vos, sicut revera decet sacerdotes, inveniat, & paterna sibi compati dilectione vos cognoscat: quatenus dum solicitudinis cura ipsius vestræ caritatis studio fuerit relevata, & ipse confidentiam quam de vobis gerit operibus valeat experiri, & fraternitas vestra postulantium desideriis se videatur salubriter impendisse.

LV. AD LEONTIUM EXCONSULEM.

Gregorium expræfecto commendat.

Gregorius Leontio exconsuli.

CUM justitiæ vigor in cognitione vestra, & veritas juvare sufficiat quos tuetur, cujusquam apud vos commendatione opus non fuerat: quippe qui ea quæ pro æquitate petenda sunt ex vobis impenditis. Sed ne postulantium desideria, qui bonorum filiorum studium paterna crescere adhortatione confidunt, postponere videamur; idcirco illa apud gloriam vestram agere quæ ultro exhibetis omnibus modis invitamur. Eapropter paterna dilectione vos salutantes petimus, ut glorioso viro filio nostro Gregorio expræfecto caritatis gratiam, qua estis præditi, largius tribuatis; quatenus & ille quidquid æquitatis in vestra benignitate confidit veris possit effectibus experiri, & nos bona quæ de vobis multipliciter prædicantur addiscentes, assidue pro gloriæ vestræ incolumitate omnipotentem valeamus dominum deprecari.

LVI. AD AMANTINUM DOMESTICUM.

Gregorium expræfecto commendat.

Gregorius Amantino domestico.

CONFIDENTES quod gloria vestra se in amicorum suorum solatiis devotam semper exhibeat, eorum vobis causas commendare quos diligitis studemus. Atque ideo salutantes petimus ut gloriosus filius noster Gregorius, quales nos hic habuit, illic vos tales inveniat, & tam apud gloriosum filium nostrum Leontium, quam D alibi quocumque necesse fuerit, gloriæ vestræ solatia consequatur, ac magnam in vobis consolationem inveniat, & quantum possibile est, ne cuiquam injustæ possit afflictioni vel gravamini subjacere, gloriæ vestræ solicitudo studio vigilanti provideat, ut tranquillo maturoque hoc studeat consilio declinare: quatenus dum vos, sicut decet, adjutores habuerit, & ipse & nos amplius cognoscere valeamus. Quia sicut de gloria vestra præsumimus, non ad faciem, sed quod est valde laudabile, puras nostis amicitias exhibere.

LVII. AD SECUNDINUM ET IOANNEM EPISCOPOS SICILIÆ.

Gregorium commendat.

Gregorius Secundino & Ioanni episcopis Siciliæ.

BONORUM nos hortatur dilectio filiorum, utilitatibus eorum studiose concurrere, & eos inquantum ratio suppetit adjuvare. Et ideo quia quantum se gloriosus filius noster Gregorius expræfecto benigne cunctis exhibuit, tanto omniũ debet uti solatiis: fraternitatem vestram his hortamur affatibus, ut illic venienti tam apud Leontium gloriosum exconsulem in disponendis rationibus suis, quam apud alios ubi causa poposcerit, opem ferre, & partes illius sublevare favente A justitia festinetis, ut vobis sacerdotaliter concurrentibus, nullam molestiam vel dispendium contra ordinem possit æquitatis incurrere. Quem si, quod non credimus, gravari frustra in aliquo senseritis, apud prædictum gloriosum virum agere vos episcopali modestia servata necesse est, ut verbum quod ei per [a] Alimarchum virum magnificum scribonem præbuit, custodire debeat ac servare, atque illum irrationabiliter affligi vel sustinere dispendium minime patiatur. Ita ergo fraternitas vestra se erga eum solicitam curet ostendere, & in ejus se causis secundum Deum studeat exhibere, ut & sacerdotale in vobis subsidium, & paternam inveniat caritatem.

[a] Azimarchum.

B LVIII. AD BONIFACIUM EPISCOPUM REGIENSEM.

De querimonia Gregorii adversus eum.

Gregorius Bonifacio episcopo Regiensi.

SACERDOTALI procul dubio convenit gravitati, ut si quas ecclesiæ suæ causas habuerit, aut pacifica eas ordinatione, si fieri potest, aut certe judicio interveniente sine mora diffiniat, ut, sublata e medio contentionis materia, sola illic cum filiis suis pacis possit concordia permanere. Indicavit itaque nobis gloriosus filius noster Gregorius expræfecto, quod inter se & ecclesiam vestram de locis quæ competunt aliqua sit C orta contentio. Ob quam rem hortamur, ut eam aut cessante jurgio finiatis, aut certe dilatione submota ecclesiæ vestræ actores ad electorum ire judicium faciatis, ut eorum diffinitione præcedente, nec ille contra justitiam gravari, nec vestra præjudicium videatur ecclesia sustinere. Quia vero homines suos & possessiones quas illic habet voluit vobis commendari, oportet ut vestra se caritas in ejus causis quodcumque ratio invitaverit non omittat impendere. Atque ita eum in quibuscumque valuerit juvare festinet, ut concurrentibus vobis absentem se a suis utilitatibus esse non agnoscat.

LIX. AD IOANNEM EPISCOPUM, &c.

Homines Gregorii commendat.

Gregorius Ioanni & Fortunato episcopis, & Anthemio subdiacono.

EA quæ filiis nostris ultro nos decet impendere, negare eis petentibus non debemus. Et ideo quoniam filius noster gloriosus Gregorius expræfecto possessiones, quas illic habet, vel homines suos fraternitati vestræ a nobis studuit commendandos, scriptis vos præsentibus adhortamur, ut utilitatibus ejus salva ratione concurrere, & possessiones ejus atque homines tueri, sicut desiderat, debeatis: nec eos contra justitiam E a quibuslibet vexari, aut patiamini prægravari. Sed id agite, ut tuitione vestra prædicti filii nostri supplere præsentiam valeatis: quia ita se, sicut nostis, bene exhibuit cunctis, ut omnium solatia habere mereatur.

LX. AD AZIMARCUM SCRIBONEM.

De infirmitate Gregorii.

Gregorius Azimarcho scriboni.

QUOD præsentium portitor gloriosus filius noster Gregorius tarde ad Siciliam venit, non voluntate distulit, sed ita infirmitate corporis

debilis

debilis factus est, ut vix in multis diebus reparari A potuerit. Cujus debilitatis indicia etiam ipsi adhuc in eo cognoscetis. Mox autem ut aliquantulum convaluit, venire illuc, sicut magnitudini vestræ promiserat, non neglexit. Quod ideo his apicibus scribendum prævidimus, ne eum distulisse sponte credentes, hanc moram ejus forsitan studio factam putaretis.

LXI. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De Gentione viro magnifico.

Gregorius Romano defensori.

QUONIAM filius noster Gentio vir magnificus scribo tantæ Deo propitio bonitatis est, ut valde sit diligendus, si quid ei potuissemus conferre, debuimus. Voluerat enim possessionem juris ecclesiastici sub specie libellorum tenere. Sed propter malos scribones judicavimus in hac nos causa nec bono committere. Proinde excepta de possessione quæ potuerunt in ejus utilitatem verti, eadem volumus ejus magnitudini singulis annis offerri: id est, porcos viginti, qualiter ipse prævideris, verveces viginti, & gallinas sexaginta. Quæ omnia volumus in exceptis reputari.

LXII. AD ADEODATAM.

De reliquiis ei concessis, quæ multitudine miraculorum differebantur.

Gregorius Adeodatæ illustri feminæ.

UT moram in dandis reliquiis quas gloria vestra petit faceremus, non voluntate distulimus, sed præcedentis rei nos casus fecit ambigere. Deus autem omnipotens cordis vestri devotionem intuens, miraculorum signis admonentibus a vestra vos intentione fraudari non pertulit. Sed ideo desiderium vestrum modica voluit dilatione differri, ut docentibus miraculis, & amor vobis cresceret in veneratione sanctorum, & major fieret exultatione gaudiorum. Quia ergo in affectu postulatæ rei gloriæ vestræ vota completa sunt, hortamur ut cujus prædicatores colitis, ejus solicite mandata servetis. Et sicut religiosa devotione terrena sanctorum honoribus loca construitis, sic quoque cum eis mansionem vobis procurare in cælestibus festinetis, quatenus & hic illos in omnibus adjutores, & in futura mereamini habere vita consortes.

LXIII. AD DECIUM EPISCOPUM LILYBETANUM.

De consecratione ecclesiæ, & ejus dote.

Gregorius Decio episcopo Lilybetano.

ADEODATA gloriosa femina petitoria nobis insinuatione suggessit, quod habetur in subditis: in domo siquidem juris sui intra civitatem Lilybetanam monasterium ancillarum Dei a solo se pro sua devotione fundasse, quod in honorem beati Petri principis apostolorum, & sanctorum Christi martyrum Laurentii, Hermetis, Pancratii, Sebastiani, & Agnetis desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, quia in tua civitate memorata constructio jure consistit, si nullum corpus ibidem constat humatum, percepta prius donatione legitima, id est, in reditu præstantes liberos a tributis fiscalibus solidos decem, pueros tres, boum paria tria, mancipia alia quæ serviant in ipso monasterio numero quinque, equas numero decem, vaccas decem, hastulas vinearum numero quatuor, oves numero quadraginta, & cetera secundum morem.

LXIV. AD HILARIUM NOTARIUM.

De navi Adeodatæ abbatissæ data.

Gregorius Hilario notario.

NAVEM in qua Vitalis præsentium portitor navigat, ad dilectissimam filiam nostram Adeodatam abbatissam pro sustentatione monasterii sui emissam cognoscas. Qua illuc veniente, hac tibi auctoritate præcipimus, ut ita eam in cunctis tuearis, atque ab omni angaria vel onere B exuere excusareque festines, ac si specialiter nostra sit. Nam nostri causa in eodem monasterio tanta congregatio, Deo propitio, degere comprobatur, ut plus illi solatiari atque concurrere quam nostræ in omnibus festinemus ecclesiæ. Et ideo postquam voluntatem nostram experientia tua circa prædictum monasterium talem esse cognoscit, ita se in tuitione supradictæ, ut diximus, navis impendat, ut te illic posito nullam moram vel impedimentum ab aliquo valeat sustinere. Nam si, quod non credimus, in aliquo negligens esse tentaveris, vehementer te nostram noveris offensam incurrere.

LXV. AD MEDIOLANENSES.

C De obitu Constantii episcopi, & alio episcopo eligendo.

Gregorius populo, presbyteris, diaconis, & clero Mediolanensi.

QUANTUS nos de obitu fratris & coepiscopi nostri Constantii mœror afficiat, paginali explere locutione non possumus. Sed quam multa bona partes illæ in uno homine perdiderunt, utinam vicinæ repentina calamitate non sentiant. Nam quemadmodum solicitus in ecclesiasticæ regula disciplinæ, vel quam fuerit vigilans in tuitione civitatis vestræ, non habemus incognitum. D Sed quoniam obeunte pastore sine proprio vos esse non decet antistite, omnino grate suscepimus quod Deusdedit diaconum vestrum ad episcopatus officium vos unanimes elegisse, Deo auctore, signastis. Unde quia bonorum studiorum desideria nulla debet tarditas impedire, vota in eo vestra complere cum Dei gratia festinamus. Et quia prædictus vir nobis non moribus, sed solum specie tenus notus est; oportet ut quanto in hac electione non solum vestram utilitatem, sed etiam causam Dei agi cognoscitis, tanto debeatis esse soliciti. Et si subtiliter requirentes, nihil est quod ei ex anteacta vita criminis per sacros possit E canones obviare, aut si ad tenendum disciplinam, vel exhibendum regimen idoneus reperitur, atque cunctorum in ejus, sicut scribitis, electione concordet assensus, divinitatis gratia suffragante eum præsentium scriptorum auctoritate solenniter decernimus ordinari. Illud autem quod vobis ab Agilulfo indicastis scriptum, dilectionem vestram non moveat. Nam nos in hominem qui non a catholicis, & maxime a Longobardis eligitur, nulla præbemus ratione consensum. Nec si alicujus præsumptionis usurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem illum sacerdotis suscipimus: quia vicarius sancti Ambrosii indignus evidenter ostenditur, si electus a talibus, ordinatur. Nec enim est quod vos hac ex causa deterreat, vel aliquam vobis necessitatem incutiat: quia unde possunt alimenta sancto Ambrosio servientibus

tibus clericis ministrari, nihil in hostium locis, sed in Sicilia & in aliis reipublicæ partibus, Deo protegente, consistit. Vt igitur in ordinando eo qui a vobis electus est nulla possit mora contingere, Pantaleonem notarium nostrum transmisimus, qui eum, ut moris est, annuente consensus nostri auctoritate faciat consecrari. Cui etiam, quia de possessiunculis, quas quondam Magnus presbyter commissas habuerat, vel de aliis ecclesiæ nostræ utilitatibus curam gerere, vel quid aliud debeat, in præsenti mandavimus, vestra se dilectio in omnibus devota, ut decet, studeat exhibere.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER IX.

INDICTIONE IV.

EPISTOLA I.

AD INNOCENTIUM AFRICÆ PRÆFECTUM.

De Victore Fausianensi episcopo, qui conqueritur mulctas in sacris locis fieri, & alia indigna exerceri.

Gregorius servus servorum Dei Innocentio Africæ præfecto.

QVI pravorum actuum eminentiam vestram vindicem esse desiderat, quid de æquitatis ejus bono sentiat æstimatis. Proinde reverendissimi fratris & coepiscopi nostri Victoris Fausianensis episcopi plenam vobis doloribus querelam deferimus, ut & malos ab actione [a] propera corrigatis, & ab injustitia quam sustinent oppressos eruatis. Queritur siquidem supradictus frater noster mulctas in locis sacris violentas, multaque alia contra Dei timorem Africanos judices exercere: denique ut duplicia illic tributa, quod auditu ipso intolerandum est, exigantur. Et quia hujus mali emendatio vestræ specialiter auctoritatem dignitatis expectat; petimus ut subtili indagatione perquirere, & ita hoc Deo vobis imperante debeatis corrigere, quatenus afflictis pro mercede animæ vestræ protectione justitiæ succurratis, & hujus emendationis exemplo alios in futuro a pravis actionibus arceatis.

[a] al. prope-.. u per-.. a.

II. AD MARINIANUM RAVENNÆ EPISCOPUM.

Pollicetur se diaconum Anatolio commendaturum, & de persona quadam ad sacrum ordinem promovenda agit.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

FRATERNITATIS vestræ scripta suscepimus, in quibus indicastis * Florentium diaconum vestrum pro utilitatibus ecclesiæ vestræ ad urbem regiam vos velle transmittere. Et quia voluistis ut eum dilectissimo filio nostro Anatolio diacono superscriptis debuissemus apicibus commendare; scribere ei curavimus, ut illi in quibus necesse fuerit & valuerit adesse non differat: ipsaque scripta ad vos transmisimus, ut secum ea quam direxeritis persona debeat deportare. De persona vero quam in sacro vos dicitis velle ordine promovere, videtur nobis, ut si nihil est quod vitæ ejus obsistat, & ei a nullo res quam indicastis objicitur, quod visum vobis fuerit faciatis. De aliis vero causis voluimus vobis, ut sollicitudinem gereretis, scribere. Sed postquam unam vobis commisimus, quæ per neglectum vestrum deperiit; de aliis tacere elegimus, ne & ipsas similiter perderemus.

* al. Flo-.. cinum.

III. AD ANATOLIUM DIACONUM.

Diaconum Mariniani episcopi commendat.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

FRATER & coepiscopus noster Marinianus ad urbem regiam pro ecclesiæ suæ utilitatibus diaconum suum scripsit se velle transmittere. Et quia eum dilectioni tuæ magnopere voluit commendari: scriptis præsentibus adhortamur, ut ubicumque necesse fuerit, salva ei ratione concurras, & ita in cunctis illi opitulari festines, ut caritatem tuam, de qua prædictus frater noster valde confidit, cognoscat in opere.

IV. AD ALEXANDRUM PRESBYTERUM.

Patrimonium ecclesiæ Ravennæ diminutum commendat.

Gregorius Alexandro presbytero Siciliæ.

QVI de filii caritate non dubitat, commendare ei quos diligit non recusat. Et ideo quia patrimonium ecclesiæ Ravennatis, quod in Sicilia constitutum est, ita dicitur diminutum, ac si nullus esset qui utilitates ipsius illic agere potuisset: necesse fuit reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Marinianum de ordinando patrimonio ipso ne amplius decresceret cogitare. Ad cujus gubernationem, quia Ioannem diaconum suum transmisit, paterno salutantes affectu petimus, ut ei tamquam a nobis misso, sicut de vobis confidimus, caritatem in omnibus impendatis.

V. AD LEONEM EPISCOPUM CATANENSEM.

Severum commendat.

Gregorius Leoni episcopo Catanensi.

FILIVS noster Severus vir magnificus præsentium lator ad Siciliam venire desiderans, nostris se apud fraternitatem vestram petiit epistolis commendari. Venientem ergo eum sacerdotali qua decet caritate suscipite, eique in quo usus exegerit vestra solatia ministrate, quatenus vobis coram positis in nullo se contra justitiam sentiat laborare, sed magis auxilii vestri ope suffultus, quiete sua, quam studiose diligit, securus perfruatur, nosque de ejus tranquillitate, quæ illic per vos fuerit procurata, lætificari possimus.

VI. AD TALITANUM.

Patrimonium ecclesiæ commendat a publicorum hominum molestiis defendendum.

Gregorius Talitano.

CVM tanta nos de vobis oporteat caritate præsumere, ut si ecclesiæ nostræ utilitates apud alios agerentur, vestram illic gloriam adhiberemus adjutricem, satis debemus, quoniam in vobis est causa, gaudere. Quia vos non oportet negligere quod amore beati Petri apostolorum principis præstare ipsi apud alios poteratis. Quia igitur comperimus publici patrimonii curam vestræ ordinationi esse commissam, idcirco paterna dulcedine salutantes, patrimonium vobis, quod est nostræ ecclesiæ, secundum justitiam com-

commendamus. In quo si forte, ut fieri assolet, A occasione inventa homines publici aliquam velint inferre molestiam, hoc magnitudinis vestræ bonitas fieri non permittat, sed ab omni illud hominum inquietudine tuatur. Sicque salva ratione pauperum partes attendat, ut eleemosynæ vicem impleat servata justitia, & vobis ex hoc ante Dei oculos major merces accrescat. Hortamur ergo, dilectissime fili, ut sic vos benignos exhibere tam circa ecclesiæ nostræ, quam diligitis, utilitates, quam etiam in omnibus curis ecclesiarum debeatis, quatenus & injuncta salubriter expleatis, & omnipotentem Deum vobis, quod summopere studendum est, placabilem faciatis. B

VII. AD ROMANUM.

De Tecla abbatissa defendenda.

Gregorius Romano defensori.

QUIA Tecla abbatissa monasterii sanctæ Mariæ, quod Neapoli in domo quondam Felicis scholastici constitutum est, contra Alexandrum virum magnificum generum ipsius de quibusdam rebus causam habere dignoscitur, & ad hoc præsentium portitorem transmisit, ut causa ipsa illic cum eo, si potest fieri, pacifice decidatur; hac experientiæ tuæ auctoritate præcipimus, ut ei quocumque usus exegerit, salva ratione, solatiari ac concurrere non omittat. Sed & prædictum virum magnificum hortari studeat, ut omni contentione cessante, ad decisionem causæ ipsius, pacis & ipse intentione perveniat, ne si negligendum putaverit, cum strepitu postea & dispendio cogatur efficere quod bona voluntate implere postponit: quia sicut edocti sumus, frequenter jam prædictæ abbatissæ per epistolas suas promisit ipsam decidere, & facere hoc hactenus supersedit. Tua ergo experientia ita agat, ut aut ipsa causa, sicut diximus, decidatur: aut si certe differre voluerit, & videris quia facere quæ pacis sunt non volet, subtiliter nobis ea ipsa renuntia, ut quid pro utilitate monasterii memorati agi debeat, sciamus.

VIII. AD CONONEM ABBATEM LIRINENSEM.

Qua cura & solertia monasterium sibi commissum regere debeat, & de Columbo presbytero, quem commendat.

Gregorius Cononi abbati monasterii Lirinensis.

PRÆPOSITORUM solicitudo subjectorum est cautela, quia qui super rem creditam vigilat, hostis insidias declinat. Quam autem solers sis in regendis fratribus, quantoque studio in eorum custodia vigilans, reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Menna referente cognovimus. E Et sicut nos audita decessoris tui incauta remissio sæpius contristavit; ita provisionis tuæ solicitudo lætificat: quia studii tui cautelam, & tibi ad remunerationem, & aliis ad utilitatis exemplum prodesse non dubium est. Sed quia quantum se adversarius noster ex omni parte præcaveri cognoscit, tanto per occulta quærit irrumpere, & repugnantem sibi callida arte nititur * dejicere; (* decipere;) dilectionis tuæ vigilantia ardentiori se semper cura succendat, & ita cuncta Deo adiuvante præmuniat, ut lupus sæviens huc illucque discurrens, in oves dominicas ingrediendi locum non habeat. Eos ergo qui tibi commissi sunt, a gula, a superbia, ab avaritia, a vaniloquio, & A ab omni immunditia redemptoris nostri suffragante gratia prohibere, ac studii tui sit per omnia custodire: ut tanto tibi major de commissa gubernatione merces accrescat, quanto subjecti tui contra adversarii nequitias te fuerint vigilante victores. Itaque boni te dulcem, pravi sentiant correctorem. In qua videlicet correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, & vitia persequaris: ne si aliter agere fortasse volueris, transeat in crudelitatem correctio, & perdas quos emendare desideras. Sic enim vulnus debes abscindere, ut non possis ulcerare quod sanum est; ne si plus quam res exigit ferrum impresseris, noceas cui prodesse festinas. B Ipsa enim in te dulcedo cauta, non remissa sit: correctio vero diligens sit, non severa: sed sic alterum condiatur ab altero, ut & boni habeant amando quod caveant, & pravi metuendo quod diligant. Hæc, dilectissime fili, solicite attende, studiose custodi: ut dum tali moderatione Deo nostro incolumes quos suscepisti reddideris, in die æternæ retributionis eo dicente audire sis meritus: *Euge serve bone & fidelis, quia in pauca fidelis fuisti, supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui.* (Luc. 19.) Filium præterea nostrum Columbum presbyterum, qui caritati tuæ suis est meritis commendatus, in tua dilectione proficere optamus, & ex nostra commendatione. C

IX. AD SERENUM EPISCOPUM MASSILIENSEM.

Ut populum, quem imagines sacras in ecclesia confringendo alienarat, demulcere studeat, docens sibi earum usum non displicere, & ut malos homines a contubernio & societate sua removeat.

Gregorius Sereno episcopo Massiliensi.

LITERARUM tuarum primordia ita sacerdotalem in te esse benevolentiam demonstrabant, ut major nobis fieret de fraternitate tua lætitia. Sed tantum earum finis a suis dissensit initiis, ut non unius, sed diversarum esse mentium D talis crederetur epistola. Ex illo autem quod de scriptis nostris quæ ad te misimus dubitasti, quam sis incautus apparuit. Nam si diligenter ea quæ fraterno amore monuimus attendisses, non solum minime dubitasses, quinimo quid te sacerdotali gravitate oporteret agere cognovisses. Neque enim Cyriacus quondam abbas, qui scriptorum nostrorum portitor extitit, istius disciplinæ vel eruditionis fuit, ut vel ipse aliud facere, sicut putas, auderet, vel istam de ejus tibi persona suspicionem falsitatis assumeres. Sed dum monita salubria pensare postponis, contigit ut jam non solum actu, verum etiam esses interrogatione culpabilis. Perlatum siquidem ad nos fuerat, quod inconsiderato zelo succensus, sanctorum imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregeris. Et quidem quia eas adorari vetuisses omnino laudavimus, fregisse vero reprehendimus. Dic, frater, a quo factum sacerdote aliquando auditum est quod fecisti? Si non aliud, vel illud te non debuit revocare, ne despectis aliis fratribus solum te sanctum & esse crederes sapientem? Aliud est enim picturam adorare, aliud per picturæ historiam quid sit adorandum addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernentibus, quia in ipsa etiam ignorantes

ignorantes vident quod sequi debeant, in ipsa legunt qui literas nesciunt. Vnde & præcipue gentibus pro lectione pictura est. Quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat, ne dum recto zelo incaute succenderis, ferocibus animis scandalum generares. Frangi vero non debuit, quod non ad adorandum in ecclesiis, sed ad instruendas solummodo mentes fuit nescientium collocatum. Et quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit, si zelum discretione condiisses, sine dubio & ea quæ intendebas salubriter obtinere, & collectum gregem non dispergere, sed potius dispersum poteras congregare: ut pastoris in te meritum nomen excelleret, non culpa dispersoris incumberet. Hæc autem dum in hoc animi tui incaute nimis motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhiberis, ut maxima eorum pars a tua se communione suspenderet. Quando ergo ad ovile dominicum errantes oves adduces, qui quas habes retinere non prævales? Proinde hortamur ut vel nunc studeas esse solicitus, atque ab hac te præsumptione compescas, ut eorum animos, quos a tua disiunctos unitate cognoscis, paterna ad te dulcedine omni annisu omnique studio revocare festines. Convocandi enim sunt dispersi ecclesiæ filii, eisque scripturæ sacræ est testimoniis ostendendum, quia omne manufactum adorari non li-
4. cet; quoniam scriptum est: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Ac deinde subjungendum est, quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut nescientes literas ipsam historiam intendentes quid actum sit discerent, quia transisse in adorationem videras, idcirco commotus es, ut eas imagines frangi præciperes. Atque eis dicendum: Si ad hanc instructionem, ad quam imagines antiquitus factæ sunt, habere vultis in ecclesia, eas modis omnibus & fieri & haberi permitto. Atque indica, quod non tibi ipsa visio historiæ, quæ pictura teste pandebatur, displicuerit; sed illa adoratio quæ picturis fuerat incompetenter exhibita. Atque in his verbis eorum mentes demulcens, eos ad concordiam tuam revoca. Et si quis imagines facere voluerit, minime prohibe: adorare vero imagines modis omnibus devita. Sed hoc solicite fraternitas tua admoneat, ut ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant, & in adoratione solius omnipotentis sanctæ trinitatis humiliter prosternantur. Cuncta vero hæc ex amore sanctæ ecclesiæ tuæ fraternitati loquimur. Non ergo ex mea correptione frangatur a zelo rectitudinis, sed magis adjuvetur in studio piæ dispensationis. Præterea pervenit ad nos quod dilectio tua libenter malos homines in societate sua recipiat, adeo ut presbyterum quemdam, qui postquam lapsus est, & in suæ adhuc dicitur iniquitatis pollutione versari, familiarem habeat. Quod quidem nos ex toto non credimus: quia qui talem recipit, scelera non corrigit, sed magis aliis talia perpetrandi videtur dare licentiam. Sed ne forte aliquis tibi surreptione vel dissimulatione, ut a te reciperetur, atque adhuc haberetur gratus suaserit, non solum hunc longius a te expellere, verum etiam excessus ipsius sacerdotali te zelo modis omnibus convenit resecare. Alios vero qui pravi esse memorantur paterna adhortatione a sua pravitate compesce, & ad viam stude rectitudinis revocare. Quod si, A quod absit, salubri monitione eos videris in nullo proficere, & hos quoque curabis a te procul abjicere: ne pravitates eorum ex eo quod recipiuntur displicere minime videantur; & non solum ipsi inemendati remaneant, sed etiam eorum receptione alii corrumpantur. Et considera quam & hominibus execrabile, & periculosum ante Dei sit oculos, si per eum, a quo plectenda sunt crimina, nutriri vitia videantur. Hæc igitur, dilectissime frater, aure cordis diligenter attende, & ita agere stude, ut & pravos salubriter corrigas, & scandalum de malorum societate filiorum tuorum animis non inducas.

X. AD MEDIOLANENSES.

B De Arethusæ legato.

Gregorius populo, presbyteris, diaconis, & clero ecclesiæ Mediolanensis.

LATRIX præsentium Arethusa clarissima femina, propter causam legati, quod ei conjugique vel filiis ipsius Laurentius frater noster reverendæ memoriæ episcopus vester reliquerat, diu apud nos est, ut recolitis, demorata. Vnde scripta nostra recordandæ memoriæ fratri & coepiscopo nostro Constantio misseramus, ut cum ea sacerdotali studio causam ipsam definire jurgiorum cessante strepitu debuisset. Quod sicut scire vos credimus se & olim facere voluisse, & C adhuc facere tunc velle responderat. Sed quia latrix harum diu est in hac urbe demorata, atque illuc distulit remeare, nuncusque decidi non potuit. Idcirco dilectionem vestram scriptis præsentibus adhortamur, ut memoratæ mulieri illuc venienti caritatem quam decet ecclesiæ filiis impendatis. Et cum auctore Deo ecclesia fuerit ordinata, id agatis, quatenus causa ipsa quæ tempore diuturno dilata est, ita sine mora, æquitate servata, debeat terminari, ut nec antedicta femina amplius fatigari, nec vos videamini contra ecclesiasticum propositum petentibus negasse quod justum est.

D XI. AD ANTHEMIVM SVBDIACONVM.

Theodoram relictam Sabini commendat, ne ob filii sui crudelitatem inopiæ subjaceat.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

THEODORA relicta Sabini defensoris, misso huc homine suo, questa est nobis, a filio suo & Aligerno quodam, cujus filiam idem filius ejus in conjugio suo sortitus est, deceptam esse, ut omnes res suas tempore nuptiarum eidem filio donationis titulo legaret, & nunc se ab eis valde despici atque contemni: adeo ut ablatis rebus ipsius, nihil ei unde possit nutriri, reman- E serit. A quibus insuper etiam tantam se adversitatem asserit sustinere, ut nec servum juris sui ei deservire, nec in aliquo solatiari permittant. Et quia, si ita se res habet, grave nimis & contra Deum est, hujus tibi auctoritatis tenore præcipimus, ut veritatem cures addiscere. Et si ita repereris, ecclesiasticam tuitionem impendere, atque eam salva in omnibus ratione adjuvare festines; quatenus te illic posito nullum denuo gravamen vel oppressionem a prædictis viris quolibet modo sustineat, sed providere studii tui sit, ut in id quod se deceptam queritur, legaliter valeat subveniri: quia omnino crudele est, ut mulier quæ ex filii persona debet sperare solatium, per eum magis necessitati cogatur vel inopiæ subjacere.

Quod si forte quies vel solatium ipsius te procurante non potuerit ordinari, nobis renuntiare festina, ut quid post hæc facere debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

XII. AD EUMDEM.

De Helenæ hominibus ab ecclesia injuste detentis.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Gloriosa filia Helena per suos nobis homines indicavit, quosdam de suis ab ecclesiæ nostræ actoribus irrationabiliter detineri. Et quia eos petit sibi restitui, idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut cum omni diligentia veritatem studeas perscrutari. Et si ita est, nec est quod in eis ad nostræ nomen ecclesiæ possit vindicari, omni mora postposita aut ipsos restitue, aut si forte mancipiis ecclesiæ nostræ conjuncti sunt, dando pro eis vicarios recompensa. Si vero aliquid nostræ dicantur ecclesiæ competere, fit sine aliqua dilatione compendium: & quæ judicata fuerint, ita experientia tua ad effectum sine aliqua difficultate perducat, ut prædictæ filiæ nostræ denuo non sit huc necessitas transmittendi.

XIII. AD EUMDEM.

Donatum commendat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Donatus lator præsentium diversis se illic oppressionibus gravari commemorans, ecclesiastica se petiit tuitione fulciri. Quapropter hac tuæ experientiæ auctoritate mandamus, ut eumdem Donatum servata æquitate defendas, & nullis eum gravaminibus vel damnis contra justitiam subdi permittas; quatenus te sibi opitulante, nulla ei sit huc remeandi necessitas.

XIV. AD SCHOLASTICUM DEFENSOREM.

De conduma Calumnioso episcopo danda, & episcopio restituendo.

Gregorius Scolastico defensori.

Ante aliquantum temporis experientiæ tuæ nos præcepisse recolimus, ut quia reverendissimus frater & coepiscopus noster Calumniosus necessitatem se de solatiis asseruit sustinere, unam illi de jure ecclesiæ deputare condumam debuisses. Sed quia conduma ipsa vineolam parvam juris ejusdem ecclesiæ nostræ tenere dicitur, & ipse sibi pariter vineolam petit debere locari; hac tibi auctoritate præcipimus, ut ad tres siliquas aureas factis libellis ei vineolam ipsam locare debeas, quatenus & ipse exinde aliquod remedium consequatur, & jus ecclesiæ sine diminutione aliqua conservetur. Præterea questus nobis est suprascriptus reverendissimus frater noster, quod & episcopium ecclesiæ ipsius hactenus detineas, & occasione blandiaris, ut episcopi patris tui vestes tibi, vel alia quæ in episcopio inventa sunt, applices. Et ideo si ita est, & ab episcopio te præcipimus sine mora recedere, & quidquid prædictus pater tuus episcopatus sui tempore de proprio ecclesiæ constiterit conquisisse, ne tollas: quia & sacris canonum legibus esse noscitur definitum, ut in his quæ antistes episcopatus tempore acquisiverit, non alius, nisi sola succedat ecclesia. Asserit etiam Ferocinatum quemdam condito testamento hæredem nostram instituisse ecclesiam, atque ecclesiæ sancti Ioannis, quæ ante portas Hortonensis civitatis sita est, duos casales fundi campos per Ausinianum legati titulo reliquisse, & a nostra eos nunc ecclesia detineri. Quos quia secundum voluntatem defuncti sibi petit debere contradi, experientia tua lecta serie testamenti, si ita esse repererit, nec est quod rationabiliter a parte nostræ possit opponi ecclesiæ, prædictos casales tradere suprascripto fratri nostro non differat: quia dum talibus nos etiam de proprio convenit impartiri, ea quæ illis competunt, nullo modo a nostris irrationabiliter patimur detineri.

XV. AD EUMDEM.

De Alexandro Frige ecclesiæ colono.

Gregorius Scholastico defensori.

Alexander Frix præsentium portitor, colonus ecclesiæ nostræ questus est nobis in domo, id est, ecclesia quæ Cataneæ a dilecto filio nostro Cypriano diacono fabricata est, triennii se tempore laborasse, & mercedem non ut dignum est accepisse. Et quamquam per tempora ipsa dicatur apud plurimos laborasse, unde etiam dum hic esses notitiam accepisti, hac tibi tamen auctoritate præcipimus, ut diligenter inspicias; & si plus in eadem domo quam mercedis acceperit operatus est, volumus ut secundum laboris modum, si quid super quatuor solidos & tremisses duos, quos a memorato diacono accepisse dictus est, meritus sit, addere ei quod justum videris debeas, sciens tuis rationibus imputandum.

XVI. AD ROMANUM DEFENSOREM.

Ut Argentio colono terram ecclesiæ concedat.

Gregorius Romano defensori.

Quia præsentium portitorem Argentium colonum ecclesiæ nostræ curam hospitalitatis habere cognovimus, necesse est ut in parte aliqua ejus studium adjuvemus. Idcirco hujus tibi præceptionis auctoritate mandamus, ut terrulam modiorum plus minus, sicut asserit, decem possessionis Disterianæ quam tenuit, reddere ei sine mora aliqua vel excusatione festines, ut eam diebus vitæ suæ habeat, atque ex ipsa rationibus ecclesiasticis nihil impendat, sed in ea ille quam exhibet hospitalitate proficiat. Quia dignum est ut bono laudandoque operi concurrere ac ferre consultum modis omnibus debeamus.

XVII. AD SPESINDEO PRÆSIDEM SARDINIÆ.

De barbaris Sardiniæ convertendis.

Gregorius Spesindeo præsidi Sardiniæ.

Particeps procul dubio mercedis existit qui bonorum se operum exhibet adjutorem. Quia ergo multi de barbaris provincialibus Sardiniæ ad Christianam fidem dicuntur Deo propitio devotissime festinare, magnitudo vestra studium suum hac in causa decenter accommodet, & fratri coepiscopoque nostro Victori in convertendis baptizandisque eis studiose concurrat; quatenus dum de interitu multorũ animæ per baptismatis gratiam vobis fuerint solatiantibus liberatæ, & apud homines laudem habere,

& apud omnipotentem dominum, summopere studendum est, magnam mercedem possitis acquirere, atque nos vobis gratias referentes magnitudini vestræ possimus modis omnibus existere debitores.

XVIII. AD VITALEM DEFENSOREM SARDINIÆ.

De Barbaricinis mancipiis comparandis.

Gregorius Vitali defensori Sardiniæ.

BONIFACIUM præsentium portitorem, notarium scilicet nostrum, ad nos experientia tua illuc transmisisse cognoscat, ut in utilitatem B parochiæ Barbaricina debeat mancipia comparare. Et ideo experientia tua omnino ei studiose soliciteque concurrat, ut bono precio, & talia debeat comparare, quæ in ministerio parochiæ utilia valeant inveniri, atque emptis eis huc Deo protegente is ipse celerius possit remeare. Ita ergo te in hac re exhibere festina, ut te quasi servientium amatorem, quorum usibus emuntur, ostendas, & nobis te ipsi de tua valeant solicitudine commendare.

XIX. AD IOANNEM TRIBUNUM SIPONTINUM.

De violentia Bonifacii notarii.

Gregorius Ioanni tribuno Sipontino.

LATOR præsentium de statu sui conditione nobis sæpius conquestus est a Bonifacio nostro notario sibi violentiam irrogari. Cujus rei cognitionem in fratris & coepiscopi nostri Vitaliani notitiam prævidimus perferendam: cujus causæ meritum se examinasse professus est. Sed quia ad proferendum judicium se assurgere nullatenus dixit, hortamur magnitudinem vestram, ut pro causa mercedis æternæ cum prædicto residеatis episcopo, & rei meritum evidentius perscrutantes, quidquid vobis suadente justitia visum fuerit, scripto decernite: & si de ejus vobis certius libertate constiterit, nullis deinceps quorumlibet inquietudinibus ad rei decisæ meritum * provocetur, sed in ea qua vobis visum fuerit libertate declaratus, secure permaneat.

XX. AD IANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

De monasterio construendo.

Gregorius Ianuario episcopo Calaritano.

GRATAM vobis fraternitatis vestræ solicitudinem fuisse cognoscite, quod pastorali se vigilantia pro tutamine animarum, ut oportebat exhibuit. Nuntiatum siquidem nobis est, quod in domo quondam Epiphanii lectoris ecclesiæ vestræ idcirco secundum voluntatem E ipsius monasterium construi vetuistis, ne pro eo quod domus ipsa ancillarum Dei monasterio cohærebat, deceptio exinde contingeret animarum. Et valde laudavimus: quia antiqui hostis insidias provisione congrua ut decuit, præcavistis. Sed quia perlatum ad nos est Pompeianam religiosam feminam velle de eodem monasterio ancillas Dei tollere, & ad sua, unde acceptæ fuerant, monasteria revocare, atque illic congregationem restituere monachorum; necesse est ut, si impletum hoc fuerit, defuncti dispositio modis omnibus conservetur. Si vero factum hoc A non fuerit, ne testatoris voluntas in totum videatur esse frustrata, volumus ut, quia monasterium Vrbani quondam abbatis positum foris extra civitatem Calaritanam ita dicitur destitutum, ut ne unus illic monachus remaneret, Ioannem, quem memoratus Epiphanius in monasterio quod, sicut dictum est, in domo sua fiendum decreverat, abbatem esse constituas: si tamen nihil est quod eum impediat, abbas debeat ordinari. Atque reliquiæ quæ in domo antedicti Epiphanii condendæ fuerant ibi recondantur, & ei modis omnibus applicetur quidquid idem Epiphanius in monasterio, quod deputaverat, B ædificari contulerat: quatenus & si de loco propter supradictam cautelam voluntas ejus non disponitur, merces nihilo minus illibata servetur. Et hæc quidem omnia fraternitas vestra una cum Vitali defensore disponat, & ita ea utiliter studeat ordinare, ut sicut de laudabili prohibitione, ita quoque de bona habere possit constructione mercedem. Ipsum vero monasterium licet fraternitati vestræ sit supervacuum commendari, hortamur tamen ex abundanti, ut id salva justitia, sicut vos decet, habeatis commendatum.

XXI. AD PANTALEONEM NOTARIUM.

C De Deusdedit diacono ad episcopatum Mediolani ordinando.

Gregorius Pantaleoni notario.

EXPERIENTIA tua præsenti auctoritate suffulta, ad Ianuensem urbem auxiliante domino proficiscens, Deusdedit diaconum ecclesiæ Mediolanensis, si tamen a cunctis electus est, & si nihil est quod ei ex anteacta vita per sacros possit canones obviare, episcopum solenniter faciat ordinari. Præterea, quia multæ illic ecclesiæ nostræ utilitates sunt, quæ Deo propitio peragantur, solicitum te esse necesse est, & ita omnia secundum capitularem subter annexum D requirere, utiliterque disponere, ut in nullo te neglectus culpa respicere, sed magis vigilantia Deo & hominibus valeat commendare.

XXII. AD PROBUM ABBATEM

Testandi facultatem concedit.

Gregorius Probo abbati monasterii sancti Andreæ.

IN nomine domini Dei nostri & salvatoris Iesu Christi Imperatibus domno Mauricio, & * Tiberio Augustis, anno incarnationis dominicæ sexcentesimo primo, eodemque domno undecies consule, sub die tertio Nonarum Octobrium, præsidente beatissimo & apostolico papa Gregorio, atque confidentibus reverendissimis Menna episcopo Telesino, Basilio Capuano, Con- E stantio Numentano, Montano Savonense, Victore Fausanense, Ioanne presbytero tituli sanctorum Ioannis & Pauli, Andromacho presbytero tituli Eudoxiæ, Rustico presbytero tituli sanctæ Susannæ, Vibulo presbytero tituli sancti Marcelli, Probino presbytero tituli sancti Cyriaci, Ioanne presbytero tituli sanctorum Ioannis & Pauli, Agapito presbytero tituli Eudoxiæ, Felice presbytero tituli sanctæ Sabinæ, Gratioso presbytero tituli sanctorum Nerei & Achillei, Bonifacio presbytero tituli sancti Sixti. Astantibus etiam diaconis & clero, Paterius secundicerius dixit: Probus abbas monasterii sanctorum

* Theodosio filio Mauricii.

sanctorum Andreæ & Luciæ vestris, si præcipitis, A desiderat aspectibus præsentari. Gregorius episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit: Veniat. Cumque ingressus fuisset, dixit: Cur adesse volueris fateri te convenit. Probus abbas dixit: Petitionem præ manibus habeo. Postulo a beatitudine domini mei, ut eam suscipi, & vobis relegi jubeatis. Gregorius dixit: Fiat. Quæ cum suscepta fuisset, Paterius in his recitavit: In nomine domini Dei nostri Iesu Christi, imperante domno Mauricio & * Tiberio piissimo Augusto, die tertio Kalendas Octobris, indictione quarta. Ea quæ nunc beatitudini vestræ intimare desidero, olim domino meo bene comperta B sunt, vestramque mihi conscientiam testem esse scio quæ suggero: quoniam dum ante hos annos ex laico ad religiosum migrassem officium, disposueram in cellula mea super me solitarius habitare, ibique ipsis paucis diebus qui supersunt vitam transigere: propter quod nec aliquid de substantiola mea ante ordinavi sive disposui; sciēs tam ab intestato quam ex testamento filium mihi posse succedere. Quadam autem die dum inter alios ad obsequia domini mei fuissem ingressus, subito atque inopinato introire in monasterium, atque ut onera abbatis debuissem suscipere, præcepistis. Statimque surgentes, non indulto ad deliberandum vel tractandum mihi spatio, ad monasterium jam cum monachis ambulare coactus sum. C Vnde quia nihil antea quod de substantiola mea occurrit potui ordinare, idcirco lacrymabiliter supplico, ut concessa per constitutionem vestri decreti licentia, fas mihi sit de omnibus rebus meis voluntatem meam disponere, quatenus nec mihi obedientia mea officiat, nec filio pauperi possit esse damnosa. Nam cunctis notum est, quia illos legalis sanctio quidquam de substantia sua prohibet, postquam monasterium ingressi fuerint, ordinare, quibus disponendarum rerum suarum suppetit ante licentia: non autem eos, quos adhuc quod nunquam tractaverant præpositorū suorum parere cogit instantia. Quia sicut legis voluntas hoc ex deliberatione facientibus contradicit, ita eis qui compelluntur majore providentia succurrit. Hanc autem suggestionem D supplicationemque meam Æmiliano notario sanctæ ecclesiæ Romanæ noto meo scribendam dictavi, eique propria manu ego Probus servus vester subscripsi, & vobis beatissimo domno meo Gregorio papæ porrexi. Ego Probus servus vester huic petitioni a me oblatæ subscripsi. Gregorius dixit: Postquā textus oblatæ petitionis innotuit, Probus abbas paulisper abscedat, ut de his quæ petit cum fratribus filiisque nostris quid statuendum sit deliberare possimus. Quo recedente, postquam diu de ejus petitione tractatum est, dixit papa Gregorius: Probus abbas, quem abesse paulūlum feceramus, rursus adveniat, ut ea quæ nobis cum fratribus filiisque nostris in commune visa sunt recenseamus. Cumque præsentatus fuisset, dixit: Vbi veritas cum ratione con- E cordat, desideria petentis implere non minus justum est quam benignum. Perpensa igitur serie a te petitionis oblatæ, omnia quæ in ea locutus es, ita esse recolimus. Neque enim vel in nostram unquam antea cogitationem ascenderat, ut in quocumque monasterio abbatis tibi curam debuissemus injungere. Sed quodam die dum de ordinando monasterio, cui præesse dignosceris, cum nostris filiis tractaremus, atque diu aptam personam huic officio quæreremus, ex improviso te ingrediente, cordi nostro & eorum qui nobiscum ad tractandum aderant, subito natum est, ut te illic abbatem Deo propitio constituere deberemus. Quod quia renitenti tibi constat impositum, & voluntatis tuæ rigorem vix nostræ potuerunt adhortationes inflectere; necesse fuit, ne forte habere potuisses post te spatium redeundi, ut jam ordinatum abbatem ad ipsum te monasterium, cujus nec monachus fuisti, ante mitteremus. Ne ergo hæc obedientia vel dilectioni tuæ tristitiam, vel aliis possit inferre jacturam; universas res tuas alienandi, vel ut volueris disponendi, liberam tibi per hujus constituti nostri tribuimus statuta licentiam. Per quæ eam te in disponendis eis ut tibi placuerit habere noveris facultatem, quam habere poteras antequam monasterium introires. Nec quidquam tibi abbatis officium, quod, sicut dictum est, repente ac invitus nosceris suscepisse, formides obsistere: quia ut in ordinandis disponendisque rebus tuis non haberes licentiam, dilectionem tuam ne post se rediret, nostra, ut diximus, coegit instantia. Proinde ne qua te dubium faciat de his quæ volueris ordinare suspicio nullum unquam ecclesiæ nostræ vel monasterii tui, sive quolibet nomine alio ex monachicæ * conversionis statu vel abbatis officio, quocumque ingenio, vel cujuslibet excusationis specie, contra præsentis seriem constituti venire posse decernimus, sed tamquam si ingressus monasterium non fuisses, ita omnia quæ de universa facultate tua ordinaveris disposuerisve illibata & sine aliqua Deo auctore statuimus refragatione servanda. Data mense Novembris, indictione IV.

*Theodosio

* al conversationis.

XXIII. AD IOANNEM SVBDIACONVM.

De Ioanne argentario afflicto iuvando, & fide ejus.

Gregorius Ioanni subdiacono Ravennæ.

QVALITER Ioannes argentarius indigentibus fidejussione fuit sæpe remedium experientia tua bene novit. Vnde contingit ut nunc Importuno cuidam palatino fidejussor accedens, necessitatem non modicam patiatur, adeo ut in ecclesia diu jam residens vehementius affligatur. Sed quia quibusdam non deerat suspicio quod prædicto Importuno non simpliciter, sed compendii causa fidejussor accesserit, ad sacratissimum corpus beati Petri apostolorum principis districta omnino sacramenta, quantum nobis renuntiatum est, præbuit, non solum nullum se ab eo commodum ex toto recepisse, verum etiam nec aliquid promissum habuisse, sed ei ut ceteris simpliciter accessisse. Et quia tam longo tempore innocentis hominis simplicitas non debet affligi, apud eminentissimum filium nostrum præfectum modis quibus valueris age, ut una ipsa statio, quæ in Romana civitate remansit, ejus temporibus claudi non debeat: sed ei pro mercede sua in hac afflictione subveniat, atque eum directa jussione dignetur absolvere, & amplius illum in hac esse necessitate minime patiatur: quia quemadmodum simplex benignusque sit, vel diversis fuerit sæpe in tribulatione remedium, nec ipsi habetur incognitum. Et ideo ita, sicut diximus, cum omni dulcedine apud eum stude agere, ut in hujus absolutione multis possit ferre * consultum, & hæc via remedii, sicut diximus, ejus temporibus non claudatur. Data mense Decembri, indictione IV.

* al. consilium.

XXIV.

XXIV. AD IOANNEM RELIGIOSVM.

Ioannem mensis pauperum præponit.

Gregorius Ioanni religioso.

LICET eos qui pia intentione solicitudinis curam debilibus ac egenis impendunt sua apud omnes valeat tueri devotio, melius tamen est si " pro quiete sua de his muniti fuerint quæ gesserint, ne inde eis inquietudinis occasio, unde magis laudandi sunt, oriatur. Quia igitur te Ioannem religioso intentionis tuæ studio provocari, mensis pauperum & exhibendæ diaconiæ eligimus præponendum; ne qua tibi ex hac administratione nascatur dubietas, hac te munitione prospeximus fulciendum, constituentes ut de hoc quod ad mensas pauperum vel diaconiæ exhibitione percepisti, sive subinde perceperis erogandum, nulli unquam hominum quolibet modo seu ingenio cogaris ponere rationem, vel aliquam debeas molestiam sustinere. Sed quia ita ab humanis te omnibus volumus rationibus esse solutum, ut Deo nostro, non hominibus, de his quæ tibi commisimus, rationem te noveris positurum, hortamur ut fidei in te integritas ac sinceritas vigeat, sit mens in rebus intensior, cura propensior, voluntas pronior, studium vigilantius, devotio clarior, exhibitio efficacior; quatenus dum divino jutus auxilio hoc opus solerter impleveris, & illi pro quibus solicitudinem geris, studii tui solatio utiliter consolentur, & tu mercedis tuæ bonum in æterna vita redemptoris nostri gratia compensante recipias. Data mense Ianuarii, indictione IV.

(margin: ...pter ...tem ...i.)

XXV. AD VENANTIUM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De infirmitate sua: de pœnis præsentis sæculi, quæ a Dei misericordia proficiscuntur.

Gregorius Venantio " episcopo Syracusano. (margin: ...ricio.)

DEBITUM salutationis alloquium solvens, ea volui loqui quæ patior. Sed incongruum puto narrare quæ nostis. Podagræ enim doloribus torqueor, qui & mihi & vobis non dispariliter nocivi, dum apud nos vehementer excrescunt, nos decrescere a vita fecerunt. Inter quos quid aliud debemus nisi semper delicta nostra ad memoriam revocare, atque omnipotenti Deo gratias agere? Quoniam qui ex carnis blandimento multa peccavimus, ex carnis afflictione purgamur. Sciendum quoque est nobis, quia pœna præsens, si animum afflicti convertit, finis est culpæ præcedentis. Si autem ad timorem domini minime convertit, initium est pœnæ sequentis. Curandum igitur nobis est, & summopere in fletibus tota mentis conversione vigilandum, ne de tormento ad tormenta transeamus. Considerandum quoque est, quanta erga nos dispensatione pietatis agat conditor noster, quod morte dignos assidue percutit, & tamen adhuc minime occidit. Minatur enim quod facturus est, nec tamen facit, ut dolores nos præcurrentes terreant, & conversos ad timorem districti judicis ab ejus nos animadversione in æternum abscondant. Quis enim dicat, quis enumerare sufficiat, quanti in sua luxuria dimissi, in blasphemiis quoque & superbia prorumpentes, in rapinis & iniquitatibus permanentes usque ad diem obitus sui, ita in hoc sæculo vixerunt, ut nunquam dolorem vel capitis paterentur, & subito percussi ignibus inferni sunt traditi? Nos ergo habemus indicium quia derelicti non sumus, qui assidue flagellamur, teste scriptura, quæ dicit: *Quem diligit dominus, castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit.* Heb. 12. In ipsis itaque verberibus Dei revocemus ad memoriam & ejus munera & nostri reatus damna. Pensemus quanta bona super nostram malitiam fecerit dominus, & quanta mala sub ejus bonitate commisimus. Impleamus quod per prophetam dominus dicit: *Reduc me in memoriam, ut judicemur simul.* Isa. 43. Indicemur modo in nostra cogitatione cum Deo, ne districte postmodum judicemur a Deo. Quid etenim Paulus dicit: *Si nosmetipsos judicaremus, non utique a domino judicaremur.* I. Cor. 11. Quisquis ergo festinat evadere districtionem sententiæ, judicisque sequentis, per amaritudinem pœnitentiæ omnem sibi dulcedinem intermittat vitæ præsentis. Quæcumque autem hujus mundi bona sunt, cujus dona sunt, nisi conditoris? Sed haberi a nobis non debet donum Dei, quod per delectationem sui separat ab amore Dei; ne data danti præferamus, & dum bona percipimus, etiam mala, unde crescere in ejus timore debuimus, inde a timore illius disjungamur. Creator autem omnium idem omnipotens Deus, hæc quæ vobis in epistolis loquimur, menti vestræ per aspirationem sui Spiritus infundat, vosque ab omnibus culpæ inquinationibus tergat, & hic vobis consolationis suæ gaudium, & apud se quandoque præmia æterna concedat. Dulcissimas filias meas domnam Barbaram & domnam Antoniam mea peto vice salutari.

XXVI. AD PASCHASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

De petitione pro sanctuariis sancti Severini concedendis.

Gregorius Paschasio episcopo Neapolitano.

IOANNES servus & actor domni Venantii sanctuaria Severini confessoris, oblata petitione suprascripto domno suo a nobis postulat debere concedi, quatenus in ejus nomine oratorium, propriis constructum sumptibus, possit solenniter consecrari: & ideo, frater carissime, præfatis desideriis ex nostra te præceptione convenit obedire, ut devotionis suæ, in consecratione quam postulat, potiatur effectu. Data mense Februarii, indictione IV.

XXVII. AD MAXIMUM EPISCOPUM ARABIÆ.

De laude Candidi abbatis, & de podagræ doloribus quibus cruciabatur.

Gregorius Maximiano episcopo Arabiæ.

LATORE huc præsentium Candido abbate pro petendis reliquiis veniente, quæ & concessæ sunt, quanto de fraternitatis tuæ " nutrimento lætatus sum, quod in eo studium tuæ fraternitatis apparuit, tanto contristatus sum quod ejus, ut volui, præsentia frui non potui, quod me ægrotum reperit, & discedens in infirmitate adhuc positum dereliquit. Multum jam enim tempus est quod surgere de lectulo non valeo. Nam modo me podagræ dolor cruciat, modo nescio quis in toto corpore cum dolore se ignis expandit, & fit plerumque, ut uno me tempore ardor cum dolore affligat, & corpus in me animusque deficiat. Quantis autem aliis necessitatibus

(margin: " incremento.)

tatibus extra hæc quæ retuli infirmitatis afficiar, A enumerare non valeo. Sed breviter dico, quia sic me infectio noxii humoris imbibit, ut vivere mihi pœna sit, & mortem desideranter expectem, quam gemitibus meis solam esse credo posse remedium. Proinde, frater sanctissime, divinæ pro me pietatis misericordiam deprecare, ut percussionis suæ erga me flagella propitius mitiget, & patientiam tolerandi concedat: ne nimio, quod absit, tædio in impatiētiam cor erumpat, & ea quæ bene curari per plagam poterat culpa, crescat ex murmure. Data mense Februarii, indictione IV.

XXVIII. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

Hortatur ut disposita ecclesia Romam contendat, ut ab ægritudine & vomitu sanguinis curari possit, & ut a jejuniis & vigiliis aliisque rebus abstineat. B

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

VENIENTE quodam Ravennate homine, gravissimo mœrore percussus sum, quia fraternitatem tuā de vomitu sanguinis retulit ægrotare. Ex qua re solicite & singillatim, eos quos hic doctos lectione novimus medicos fecimus inquiri, & quid singuli senserint, quidve dictaverint, sanctitati vestræ scriptum transmisimus. Qui tamen quietem & silentium præ omnibus dictant: quam si tua fraternitas in sua ecclesia possit habere, valde sum dubius. Et ideo videtur C mihi ut ordinata illic ecclesia, vel qui missarum solennia explere valeant, vel qui episcopii curam gerere, hospitalitatemque & susceptiones possint exhibere, quive monasteriis custodiendis præesse norint, tua fraternitas ad me ante æstivum tempus debeat venire, ut ægritudinis tuæ ego specialiter, inquantum valeo, curam geram, quietem tuam custodiam: quia huc ægritudini æstivum tempus medici vehementer dicunt periculosum. Et valde pertimesco, ne, si curas aliquas cum adversitate temporis habueris, amplius ex eadem molestia pericliteris. Ego enim ipse valde sum debilis, & omnino valde est utile ut cum Dei gratia sanus ad tuam redeas ecclesiam: aut certe si vocandus es, inter tuorum manus vocer- D is: & ego qui me proximum morti video, si me omnipotens ante te vocare Deus voluerit, inter tuas manus transire debeam. Si autem qualitas temporis ad veniendum præpedierit, aliquo parvo remedio dato, apud Agonem agi potest, ut ipse vobiscum hominem suum usque Romam transmittat. Si autem eadem ægritudine gravari te sentis, & venire disponis, cum paucis tibi veniendum est, quia mecum in episcopio manens quotidiana obsequia de hac ecclesia habebis. Præterea nec hortor nec admoneo, sed districte præcipio ut jejunare minime præsumas: quia dicunt medici huic molestiæ valde esse contrarium, nisi forte, si grandis solennitas exigit, quinque E in anno vicibus concedo. Sed & a vigiliis quoque temperandum est, & preces, quæ super cereum in Ravennati civitate dici solent, vel expositiones euangelii, quæ circa paschalem solennitatem a sacerdotibus fiunt, per alium dicantur. Et tua dilectio contra virtutem, laborem sibi minime imponat. Hæc autem dixi, ut si te melius senseris, & venire distuleris, scias quid debeas ex meo mandato custodire.

XXIX. AD PASCHASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Disponit de pecunia ecclesiastica in pauperes distribuenda.

Gregorius Paschasio episcopo Neapolitano.

TEMPORE quo fraternitas tua ad episcopatus officium Deo auctore provecta est, constituisse nos recolit, ut ex pecuniis ecclesiæ vestræ portio cleri vel pauperum, quam minime decessor vester præbuerat, id est, quadringenti solidi seorsum fieri debuissent, qui ejusdem cleri atque pauperum erogationi proficerent: quod quia diutius non est differendum, volumus ut secundum distributionem præsentibus scriptis insertam, coram Anthemio subdiacono nostro sine difficultate aliqua fraternitas vestra debeat erogare. Præbendi itaque sunt clericis vestris per singulos, sicut prospexeritis, simul omni summa solidi centum: præjacentibus, quos centum viginti sex esse cognovimus, dandi sunt solidi sexaginta tres, id est, medius solidus per singulos: presbyteris ac diaconis & clericis peregrinis solidi quinquaginta: hominibus honestis ac egenis, quos publice petere verecundia non permittit, solidi centum quinquaginta: ita ut quidam eorum ad singulos tremisses, quidam ad binos, quidam ad singulos solidos, vel si visum fuerit amplius [a] dimittantur. Reliquis vero pauperibus qui eleemosynam publice petere consueverunt, solidos triginta sex. Ecce nos quantum vel quibus dari debeat, distribuimus. Sed quia, sicut prævidimus, non omnibus æqualiter est præbendum: necesse est ut una cum prædicto subdiacono, prout prævideritis, dare singulis debeatis, atque id modis studeatis, quatenus hoc quod alter injuste detinuit, vos devote ac celerius impendendo, ad vestram possitis applicare mercedem.

[a] admittantur.

XXX. AD BARBARAM ET ANTONIAM.

Consolatur eas de infirmitate patris.

Gregorius Barbaræ & Antoniæ.

SUSCEPTIS gloriæ vestræ epistolis, quæ pro verbis lacrymas loquebantur, non minor nos de dilectissimi filii nostri quam vos de patris ægritudine mœror afficit. Nec enim extraneam possumus reputare tristitiam, quippe quæ nobis caritatis lege fit propria. Sed quia in nulla desperatione de redemptoris nostri est misericordia diffidendum; animos vestros ad consolationem patris erigite; spem vestram in omnipotentis Dei manu ponite: & ipsius protectione confidimus, quia & ab omni vos adversitate custodiat, atque tribulationem vestram exhilaret; & secundum paterna desideria propitius vos ordinari concedat. Si vero debitum humanæ sortis impleverit, nec tunc desperatio aliqua vos comprimat, vel quorumdam vobis verba terrorem incutiant. Nam post Deum, qui orphanorum gubernator ac protector est, sic de dulcissima gloria erimus vestra soliciti, atque utilitati vestræ providere ut possumus adjuvante domino festinabimus, ut nec vos injustorum hominum concussio ulla perturbet, & nos debitum, quod de parentum vestrorum benignitate contraximus, vobis per omnia repensemus. Gratia itaque cælestis vos suo favore nutriat, sua protectione a malis omnibus defendat, ut vitæ vestræ incolumitas gaudium nostrum fiat.

XXXI.

XXXI. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De infirmitate Venantii, & filiabus ejus.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FRATERNITATIS vestræ scripta suscepi, quæ mihi de dulcissimi filii mei domni Venantii ægritudine loquebantur, & cuncta circa eum qualiter acta sunt enarrabant. Sed uno tempore auditis & illum desperate ac graviter ægrotare, & in rebus orphanorum homines iniquos insistere; vix se dolor in corde meo capere poterat. Sed in hoc fuit solatium, quod lacrymæ mihi per gemitus erumpebant. Vestra igitur sanctitas primam quam decet curam negligere non debet, ut de anima ejus cogitare debeat, exhortando, rogando, Dei terribile judicium proponendo, ineffabilem ejus misericordiam promittendo, ut ad habitum suum redire vel in extremis debeat, ne ei tantæ culpæ reatus in æterno judicio obsistat, ac deinde vestrum esse cogitate, quomodo filiæ ejus Barbara & Antonia debeant ordinari, ut nulla occasio malis hominibus præbeatur. Nam postquam me de eis sollicitudinis curam gerere conjuravit, addens ut earum debeam ordinationi prospicere, aliud in epistola sua secutum est, quod hoc mihi studenti dubium non est quia possit obsistere. Ait enim ut serenissimo domno imperatori sæpius supplicem, quatenus ipse eas faciat ut prævideris ordinari. Quod quam sit contrarium priori voluntati, perpenditis. Ex qua re dubito ne hominibus in Sicilia positis, & quærentibus occasionem in rebus ipsius apta detur occasio. Nam ex hoc cognoscite quid facturi sunt qui nulla existente causa jam sigillum in substantia ipsius, quantum dicitur, nitebantur imponere. Numquid non illos videtur ratio ad faciem adjuvare, & ad hoc illis justam quasi præbere materiam? Si dixerint domno imperatori commendatæ sunt, negligere non possumus, periculi nostri interest: res in tutum facimus, quousque domnus imperator Constantinopolim duci præceperit. Dic, rogo, quid ad hæc facturus sum, quando homini habenti potestatem paterna videtur commendatio concordare? Me enim conjurat, ut ita eas ordinari provideam, quatenus aut in Romana civitate sint, aut de Sicilia non tollantur, & ille id agit ut eas nulla nec huc deducendi nec illi sit ratio retinendi. Vos autem in quantum potestis, malis hominibus obviate. Earum substantiam propter Deum omnipotentem velut propriam, defendite, & si adhuc licet, quomodo omnis occasio removeatur violentiæ, in prædicti viri domini Venantii testamento providete. Si autem ita placet ut palatio commendetur, mihi non debet imponere pondus, ut in anima mea curam ordinationis earum velit impingere: de quarum ordinatione qualiter cogitem, omnipotentem Deum sufficiat scire. Unde statim filio meo Anatolio dilectissimo diacono, ut cum gloriosa patricia Rusticana loqui studeat, & qualiter de personis, quarum mihi nomina transmissa sunt, debeat exquirere & judicare, scribere curavi, ut nobis omnia sub celeritate indicet: & quæ fienda sunt, Deo ordinante disponantur. Præterea in scriptis quæ ad nos misistis, fraternitatem vestram contristatam invenimus, eo quod huic eam quasi pro ingratitudine aliqua venire noluissemus, quando non illud ob aliud nisi sola utilitatis causa fecimus, scientes propter per-

A sonas ibidem consistentes valde necessariam illic vestram fuisse præsentiam. Sed ne forte ex hoc ingratum erga vos animum nostrum credatis, quod absit, existere, si veniendi vobis voluntas est, apto vos tempore apostolorum liminibus præsentate. Nam quantum ad nos pertinet, ita caritatem vestram diligimus, ut videre vos sæpius cupiamus.

XXXII. AD ROMANUM DEFENSOREM.

Deferendos esse clericos ad episcopos suos, ne eorum jurisdictio tollatur.

Gregorius Romano defensori Siciliæ.

B PERVENIT ad nos, quod si quis contra clericos quoslibet causam habeat, despectis eorum episcopis eosdem clericos in tuo facias judicio exhiberi: quod, si ita est, quia valde constat esse incongruum, hac tibi auctoritate præcipimus, ut hoc denuo facere non præsumas. Sed si quis contra quemlibet clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat, ut aut ipse cognoscat, aut certe ab eo judices deputentur: aut si forte ad arbitros eundum est, partes ad eligendum judicem ab ipso executio deputata compellat. Si quis vero vel clericus vel laicus contra episcopum causam habuerit, tunc te interponere debes ut inter eos aut ipse cognoscas, aut certe te C admonente sibi judices eligant. Nam si sua unicuique episcopo jurisdictio non servatur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur? Item nuntiatum est nobis, quia quosdam clericos, qui a reverendissimo fratre nostro Ioanne episcopo exigente culpa in pœnitentiam missi sunt, nesciente illo tua illos exinde auctoritate ejeceris: quod si verum est, rem te omnino inhonestam & non leviter increpandam fecisse cognoscas. Eosdem ergo clericos episcopo suo sine mora restitue. Et hoc de cetero cave committere: quia si neglexeris, nostros te noveris non mediocriter motus incurrere.

D XXXIII. AD VITUM DEFENSOREM.

Injungit officium ecclesiæ defensoris.

Gregorius Vito defensori.

SI nulli conditioni, vel corpori teneris obnoxius, nec fuisti clericus alterius civitatis, aut in nullo tibi canonũ obviant statuta; ecclesiasticę utilitatis intuitu id nostro sedit arbitrio, ut officium ecclesiæ defensoris accipias, & quidquid pro pauperum commodis tibi a nobis injunctum fuerit, incorrupte & * graviter exequaris. Usurus hoc privilegio, quod in te habita deliberatione contulimus: ut omnibus quæ tibi a nobis injuncta fuerint complendis operam tuam fidelis exhibeas, redditurus de actibus tuis sub Dei nostri judicio rationem. Hanc autem epi- E stolã Paterio secundicerio notario ecclesię nostrę scribendam dictavimus, cuique subscripsimus.

* *al.* gnaviter.

XXXIV. AD ROMANUM DEFENSOREM.

Vitum defensorem constitutum commendat.

Gregorius Romano defensori.

VITUM præsentium portitorem experientia tua olim nostrum fuisse cognoscat. Cujus quoniam bene fidem & solertiam novimus in defensorum illi schola, data ei solenniter epistola, militandum esse prævidimus. Et ideo si quid ei pro ecclesiasticis utilitatibus injungere

forte volueris, nullam de eo dubietatem habeas, A sed omnino de puritate ipsius certus esto, nec eum fraudulenter vel dupliciter aliquid acturum existimes. Vnum est, tu ei caritatem, quæ fidelibus debetur, impendas.

XXXV. AD EVMDEM.

De possessionibus Fausti injuste pervasis.

Gregorius Romano defensori.

GLORIOSISSIMVS filius noster Faustus epistola directa nos petiit, asserens ab actionariis Syracusanæ ecclesiæ fines possessionis suæ illic intra Siciliam positos nuper violenter a- B blatos. Vnde quia a cognitione fratris & coepiscopi nostri Ioannis hoc omnino credimus alienum, eum videre te volumus. Et si quidem res nuper, ut asseritur, a possidente sublata est, & hoc apud te manifesta satisfactione claruerit; ejus cui subtracta est, dominio reformetur. Et tunc si quid actores prædictæ ecclesiæ rationabiliter sibi in finibus suis credunt posse competere, electorum subeant sine dilatione judicium, ut cujus sit proprietas, judicantium sententia decernatur; quatenus per hoc episcopalis de illicita, quæ prætenditur, invasione auferatur invidia, & causa legali valeat ordine finiri.

XXXVI. AD IOANNEM EPISCOPVM SYRACVSANVM.

C

De possessionibus cujusdam injuste pervasis.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

GLORIOSISSIMVS filius noster Faustus directa petitione nos adiit, asserens fines possessionis suæ, illic intra Siciliam positos a vestris nuper hominibus occupatos: atque ob hoc rem violenter ablatam sibi per præceptionis nostræ seriem debere petiit reformari. Quod quia, si ita ut asserit factum est, a fraternitatis vestræ cognitione omnino credimus alienum, diligenter inquirite. Et si, ut asserit, contra juris ordinem fines ipsius a possidente sublati sunt, in pos- D sessoris redeat res pervasa dominium. Et tunc si quid est quod a vestra ecclesia proprietatis jure utiliter opponatur, electorum debet judicium provenire, eorumque judicio terminari, dummodo indecenter possessoris jus minime perturbetur. Sed causa judiciali termino diffinita, sine sacerdotali invidia dominum atque justitiam res manifesta cognoscat.

XXXVII. AD EVMDEM.

De possessionibus Rusticianæ occupatis.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

PETRVS vir clarissimus vicedominus gloriosæ filiæ nostræ Rusticianæ patriciæ, suis no- E bis epistolis questus est, asserens postquam fraternitas vestra de Romana civitate reversa est, fines cujusdam possessionis prædictæ patriciæ ab hominibus ecclesiæ vestræ vi esse pervasos. De qua re sæpius de vobis querelam [a] deposuisse significavit, & aliquando ad dicendam vobis causam Martianum tabularium deputasse, quem asserit diversis dilationibus distulisse, ut nunc usque ad causæ dictionem partes accedere minime potuissent. Et quia quanto fraterna vos caritate diligimus, tanto audire aliquid quod ad vestram pretineat invidiam contristamur: id scriptis vos præsentibus adhortamur, ut omni mora vel excusatione cessante, de finibus, qui dicuntur invasi, subire homines vestros judicium cum par-

[a] se posuisse.

te altera faciatis, quatenus & pervasionis quæstio, & si qua est proprietatis contentio finiatur. Hæc igitur fraternitas vestra fieri sine dilatione provideat, ut nec vos invidia tangere, nec nos denuo exinde valeat querela pulsare.

XXXVIII. AD RVSTICIANAM.

Dolet ipsam gravi infirmitate vexari, narratque miracula monasterii sancti Andreæ ad clivum Scauri.

Gregorius Rusticianæ patriciæ.

EXCELLENTIÆ vestræ scripta suscepi, quæ me in gravissima ægritudine positum de salute, de devotione, ac de dulcedine sua omnino relevarunt. Vnum vero ægre suscepi, quia in eisdem epistolis ad me, quod semel [a] esse poterat, sæpius dicebatur: Ancilla vestra, ancilla vestra. Ego enim qui per episcopatus onera servus sum omnium factus, qua ratione illa se mihi ancillam dicit, cujus ante susceptum episcopatum proprius fui? Et ideo rogo per omnipotentem Deum, ne hoc verbum aliquando ad me in scriptis vestris inveniam. Ea autem quæ ex purissimo, sincerissimoque corde B. Petro apostolorum principi munera transmisistis, præsente omni clero suscepta, atque illic suspensa sunt. Filius enim meus vir memorandus domnus Symmachus, quia ægrotum me ex podagræ dolore, & pene desperatum reperit, scripta vestra mihi dare distulit, & post multum temporis quam vela suscepta sunt dedit. Postmodum vero in scriptis excellentiæ vestræ invenimus, ut cum litania ad beati Petri ecclesiam portari debuissent. Quod ideo minime factum est, quia sicut prædixi, ante vela quam scripta suscepimus. Tamen prædictus vir cum omni familia domus vestræ hoc fecit, quod nos cum clero facere voluistis. Sed & si voces defuerunt hominum, habet ipsa vestra oblatio apud omnipotentem Deum vocem suam. In ejus enim pietate confido quia cujus corpus vos cooperuistis in terra, ejus vos intercessio ab omnibus peccatis proteget in cælo: omnemque domum vestram sua provisione reget, & sua vigilantia custodiet. De podagræ autem molestia quam vobis evenisse signastis, & contristatus vehementer sum, & lætatus. Lætatus, quia humor noxius inferiora petens superiora perfecte deseruit: contristatus vero, quia in tam tenuissimo corpore dolores vos nimios perpeti pertimesco. Vbi enim caro deest, quæ virtus esse poterit doloribus resistens? Me etenim, quem qualis fuerim nostis, ita amaritudo animi & assidua exacerbatio, atque præter hoc podagræ molestia affecit, ut corpus meum tamquam in sepultura ita siccatum sit. Vnde fit ut jam de lectulo raro surgere valeam. Si ergo mei molem corporis in tantam podagræ dolor ariditatem redegit, quid de vestro corpore sentiam, quod nimis siccum ante dolores fuit? De eleemosyna vero quam beati Andreæ apostoli monasterio fecistis, quid necesse est me aliquid dicere, cum scriptum sit: *Abscende eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit?* (Eccl. 29) Si ergo apud secretas aures Dei habet ipsa bona operatio vocem suam; sive nos clamemus, sive taceamus, hoc ipsum quod bene egistis clamat. Indico autem, quia ob tanta miracula, tanta cura, tanta custodia monachorum in eodem monasterio ejusdem apostoli est, ac si specialiter abbas monasterii ipse sit. Nam ut pauca de multis loquar, quæ abbate ac præposito monasterii narrantibus agnovi, edicam. Quadam

[a] satis.

Quadam die duo exinde fratres transmissi sunt, qui aliquid emere pro monasterii utilitate debuissent: unus junior, qui prudentior videbatur, alter senior, qui custos junioris esset. Perrexerunt utrique, & de precio quod acceperunt, ipse qui custos missus fuerat, nesciente altero, de eodem precio furtum fecit. Qui mox ut ad monasterium sunt reversi, atque ante oratorii limen venerunt, arreptus a dæmonio is qui furtum fecerat, cecidit, & vexari cœpit. Dimissus autem a dæmonio, concurrentibus monachis requisitus est, num forsitan de eo quod acceperat furtum fecisset: negavit. iterum vexatus est. Dimissus, atque iterum requisitus: negavit, atque iterum vexatus est. Octo itaque vicibus negavit, octo vicibus est vexatus. Post octavam vero negationem, nec non vexationem confessus est quantos nummos furto abstulerat. Et agens pœnitentiam prostratus, se peccasse testatus est. Vlterius vero ad eum dæmonium non accessit. Alio quoque tempore, dum in die natalitio ejusdem apostoli jam meridianis horis fratres quiescerent, subito quidam frater apertis oculis cæcatus cœpit tremere, voces ingentes emittere, quibus vocibus testabatur ferre se nõ posse quod patiebatur. Concurrentes fratres viderunt cæcum apertis oculis trementem, & clamantem, & a præsentibus alienum, nihilque quod foris agi poterat sentientem. Eumque in manibus levaverunt, atque ante altare sancti Andreæ apostoli projecerunt, ipsique pro eo in oratione prostrati sunt. Qui statim ad se reversus, quid passus fuerat, confessus est: quia senex quidam ei apparuit, & canem nigrum ad eum dilaniandum dimisit, dicens: Quare fugere voluisti de monasterio isto? Cumque evadere de canis morsibus nullo modo potuissem, venerunt quidam monachi, & eumdem senem pro me rogaverunt. Qui statim jussit canem abscedere, & ipse ad me reversus sum. Qui etiam confessus est, quia eo die quo ista pertuli, consilium habueram de eodem monasterio fugere. Alius quoque monachus discedere ex eodem monasterio latenter voluit. Cumque hoc mente tractasset, voluit oratorium ingredi, sed statim dæmonio traditus vehemẽtissime vexatus est. Relinquebatur vero a dæmonio, & si extra oratorium stetisset, nihil patiebatur adversi. Si vero conatus fuisset ingredi, statim maligno spiritui traditus vexabatur. Cumque hoc sæpius fieret, culpam suam confessus est, quia de monasterio egredi cogitabat. Tunc collecti pro eo fratres sese per triduum in precibus astrinxerunt, atque ita curatus est, ut ad eum postmodum nunquam spiritus malignus accederet. Dicebat autem se eumdem beatum apostolum dum vexaretur vidisse, seque ab eo increpatum esse cur de monasterio voluisset abscedere. Alii quoque duo fratres de eodem monasterio fugerunt, atque aliqua prius colloquendo fratribus signa dederunt, quod per viam Appiam descendentes Hierosolymam tenderent. Qui exeuntes diverterunt ab itinere. Et ut a sequentibus inveniri minime potuissent, retrusas cryptas juxta Flaminiam portam invenientes, in eis sese occultaverunt. Cum vero vespertinis horis requisiti minime in congregatione inventi essent, ascensis caballis eos quidam fratres secuti sunt, perque Metroni portam exeuntes, ut eos in Latinam vel Appiam viam sequerentur. Subito autem eis consilium ortum est, ut eos in Salaria via requirerent. Extra civitatem igitur pergentes deflexerunt iter in Salariam. Eos vero minime invenientes, portam Flaminiam decreverunt reverti. Cumque reverterentur, mox ut equi eorum ante cryptas illas venerunt, in quibus se absconderant, fixerunt gradum, pulsati & compulsi passum movere non potuerunt. Consideraverunt monachi rem talem sine mysterio esse non posse. Attenderunt ad cryptas viderunt earum aditus missa maceria damnatos, sed caballis eorum nusquam euntibus descenderunt. Deposuerunt lapides qui in ore cryptarum positi fuerant, ingressi sunt, eosque in eisdem tenebrosis latibulis terræ consternatos invenerunt. Qui ad monasterium reducti, ex eodem miraculo ita sunt meliorati, ut eis multum profuerit ad parum temporis de monasterio fugisse. Hæc dixi, ut excellentiæ vestræ innotesceret cujus oratorio eleemosynam fecistis. Omnipotens autem Deus & in anima & in corpore, & in omni * domo, cælesti vos protectione custodiat, & ad consolationem nostram diu vos vivere concedat. Dilectissimum filium meum domnum Strategium, cum gloriosis parentibus suis filiis vestris, mea peto vice salutari.

* al. dono.

XXXIX. AD THEOCTISTAM.

I. *Detractiones multorum curandas non esse, si nostra conscientia non accusat, plurimis exemplis ostendit.*

II. *Quod religionis gratia coniugia non solvantur.*

III. *Contra illos qui dicunt peccata per baptismum penitus non auferri.*

IV. *De his qui asserunt post pœnitentiam triennio factam, licentiam esse peccandi, quos omnes anathematizat.*

Gregorius Theoctistæ patriciæ.

MAGNAS omnipotenti Deo gratias agere debemus quod piissimi & benignissimi imperatoris nostri tales de suo genere juxta se propinquos habent, de quorum conversatione nobis omnibus grande sit gaudium. Vnde & pro eisdem dominis continue nobis orandum est, ut eorũ vita cum suis omnibus, protegente cælesti gratia per longa tempora & tranquilla servetur.

I.

Indico autem, quod levitate populi tumultum contra vos detractionis exortum nuntiantibus quibusdam agnovi. Qua ex re excellentiam vestram audio fuisse tædio non modico contristatam. Quod si ita est, valde miror cur vos, qui cor fixistis in cælo, verba hominum agitent in terra. Beatus enim Iob cum amici ejus qui ad consolandum venerant, in increpationem prosiliissent, ait: *Ecce enim in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis.* Qui enim vitæ suæ in cælo testem habet, judicia hominum in terra pertimescere non debet. Dux quoque bonorum Paulus dicit: *Gloria nostra hæc est testimoniũ conscientiæ nostræ.* Qui iterũ dicit: *Opus suum probet unusquisque, & sic in semetipso gloriam habebit, & non in altero.* Si enim laudibus lætamur, & detractionibus frangimur, gloriam nostram non in nobis, sed in aliorum ore posuimus. *Et fatuæ virgines in vasis suis oleum non sumpserunt, sapientes autem sumpserunt oleum in vasis suis cum lampadibus.* Lampades quippe nostræ bona sunt opera. De quibus scriptũ est: *Luceat lux vestra corã hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrũ qui est in cælis.* Tunc autẽ oleum in vasis cum lampadibus sumimus, quãdo de bonis actibus nitorẽ gloriæ nõ a laudantibus proximis quærimus, sed hũc in testimonio

Iob. 16.
2. Cor. 1.
Galat. 6.
Matth. 25.
Matth. 5.

monio conscientiæ servamus. In omne autem A quod agimus, vel quod extra de nobis dicitur, recurrere ad arcana mentis debemus. Et si omnes vituperent, liber est tamen quem conscientia non accusat. Quia etsi omnes laudent, liber esse non potest si hunc conscientia accusat. Unde de Ioanne veritas dicit: *Quid existis in desertum* Matth. 11. *videre? arundinem vento agitatam?* Quod videlicet per negationem dicitur, non per confirmationem, cum subditur: *Sed quid existis videre? hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.* Quamvis enim, juxta veritatem euangelii, Ioannes vestimento aspero fuerit indutus; per significationem tamen B mollibus vestiti sunt, qui adulationibus ac laudibus delectantur. Negantur autem quia Ioannes arundo vento agitata fuerit; quoniam mentis ejus fortitudinem nulla humani oris aura flectebat. Nos enim si laudibus erigimur, aut vituperationibus humiliamur, arundo vento agitata sumus. Sed absit hoc, absit a corde excellentiæ vestræ. Scio quia magistrum gentium studiose legistis, qui ait: *Ego si hominibus adhuc place-* Galat. 1. *rem, Christi servus non essem.* Si qua tamen vel parva tristitia hac ex re menti vestræ exorta est, credo quod hoc fieri omnipotens Deus benigne permisit. Neque enim electis suis in hac vita pro- C misit gaudia delectationis, sed amaritudinem tribulationis ut medicinæ more, per amarum poculum ad dulcedinem æternæ salutis redeant. Quid namque dicit: *Mundus gaudebit, & vos luge-* Ioan. 16. *bitis?* Sed qua spe, qua promissione, paulo post additur: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum & gaudium vestrum nemo tollet a vobis?* Hinc iterum discipulis dicit: *In patientia vestra* Luc. 21. *possidebitis animas vestras.* Pensate, quæso, ubi erit patientia, si deest quod toleretur. Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit. Boni enim si sine malis fuerint, perfecti esse boni non possunt, quia minime purgantur. Ipsa autem malorum societas purgatio bonorum est. Tres in arca fili Noe fuerunt, unus irrisor patris extitit, qui D etsi in se benedictus fuit, maledictionis tamen sententiam in filio suscepit. Duos Abraham, Gen. 9. priusquam uxorem Ceturam acciperet, filios habuit: sed tamen carnalis ejus filius est repromissionis filium persecutus. Quod magnus doctor exponit, dicens: *Sicut autem is qui secundum car-* Galat. 4. *nem est, persequebatur eum qui secundum spiritum, ita & nunc.* Duos Isaac filios habuit, sed unus, qui spiritalis extitit, ante minas carnalis fratris fugit. Duodecim Iacob filios habuit, sed unum, qui rectius vivebat, decem in Ægypto vendiderunt. In David propheta, quia fuit quod purgari debuisset, actum est, ut persecutorem filium pateretur. Beatus Iob de societate reproborum dicit: *Frater fui draconum, & socius struthionum.* Iob 30. Ad Ezechielem dominus ait: *Fili hominis, incre-* E *duli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus* Ezech. 2. *habitas.* In duodecim apostolis unus reprobus mixtus est, ut esset cujus persecutione undecim tentarentur. Apostolorum princeps discipulis loquitur, dicens: *Iustum Lot oppressum a nefando-* 2. Pet. 2. *rum injuria conversatione eripuit. Aspectu enim & auditu justus erat, habitans apud eos, qui de die in diem animam iusti iniquis operibus cruciabant.* Paulus quoque apostolus discipulus scribit, dicens: *In medio nationis pravæ & perversæ, inter* Philip. 2. *quos lucetis sicut luminaria in mundo, verbum vitæ continentes.* Quia ergo scriptura teste cognoscimus in hac vita bonos sine malis esse non possé, de stultorum vocibus excellentia vestra turbari nullatenus debet, maxime quia in omnipotentis Dei misericordia tunc certa fiducia est, quando pro bono opere adversitatis aliquid in hoc mundo recipitur, ut plena merces in æterna retributione servetur. Unde & in sancto euangelio veritas dicit: *Beati eritis cum adversum vos* Matth. 5. *omne malum dixerint homines, mentientes propter nomen meum.* Qui in consolatione nostra sua in exemplum adducere opprobria dignatus est, dicens: *Si patrem familias Belzebuth vocaverunt,* Matth. 10. *quanto magis domesticos ejus?* Sunt autem plurimi qui vitam bonorum amplius quam debent laudant, & ne qua elatio de laude surrepat, permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem & objurgationem prorumpere, ut si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur. Hinc est ergo quod doctor gentium se in prędicatione currere testatur per infamiam & bonam famam. Qui etiam dicit: *Ut* 2. Cor. 6. *seductores & veraces.* Si ergo fuerunt qui malam famam Paulo imponerent, qui hunc seductorem vocarent, quis rogo nunc Christianus debet indignum ducere, pro Christo injurias audire? Quantæ autem virtutis præcursor nostri redemptoris fuit, novimus, qui per sacrum eloquiū non solum plusquam propheta, sed etiam angelus vocatur: & tamen sicut mortis ejus historia testatur, post mortem a persecutoribus ejus corpus incensum est. Sed quid ista de sanctis hominibus dicimus? De ipso sancto sanctorum, id est, de Deo qui pro nobis homo factus est, loquamur, qui ante mortem injuriam, quia dæmonium haberet, audivit. Post mortem vero a suis persecutoribus seductor appellatus est, cum dicerent: *Scimus* Ioan. 6. *quia seductor ille dixit: Post tres dies resurgam.* Matth. Quanta ergo nos peccatores a lingua vel manibus iniquorum hominum portare necesse est, qui in adventu æterni judicis judicandi sumus, si & ipse tanta tam ante quam post mortem pertulit, qui & judex venit? Hæc, dulcissima & excellentissima filia, breviter dixi, ne quotiens stultos homines tibi derogare cognoscis, qualibet vel parvula mentis tristitia tangaris. Sed quia sedari hoc ipsum stultorum hominum murmur tranquilla ratione potest, esse peccatum credo, si ne bonum quod valet fieri, negligitur ut fiat. Nam cum placare insanas mentes, atque ad saltem reducere possumus, scandalizare eos minime debemus. Sunt enim quædam scandala, quæ omnino despicienda sunt: quædam vero, cum vitari sine culpa possunt, despicienda non sunt, ne cum culpa serventur. Quod sacro euangelio testante cognovimus quia cum veritas diceret: *Non quod intrat in* Matth. *os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem:* & discipuli responderunt, dicentes: *Scis quia Pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt?* protinus respondit: *Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum.* Et tamen cum tributum peteretur, prius rationem reddidit per quam tributum solvere non deberet, atque illico subjunxit: *Ut autem non scandali-* Matth *zemus eos, vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore ejus, invenies staterem. Illum sumens, da eis pro me & te.* Quid est quod de scandalizatis aliis dicitur: *Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum:* & aliis ne scandalizentur a domino tributum solvitur, quod aliud am non debetur? Quid est autem quod aliud scandalum esse permisit, aliud vero aliis venire prohibuit?

prohibuit: nisi ut nos doceret & illa scandala quæ A nos ad peccata implicant contemnere, & ea quæ placare sine peccato possumus modis omnibus mitigare. Vestra itaque excellentia potest, protegente domino, pravorum hominum scandala cum magna tranquillitate declinare. Priores enim eorum sponte vobis secreto vocandi sunt, atque ipsis ratio reddenda, & perversa quædam capitula, quæ tenere vos existimant, coram ipsis sunt anathematizanda. Quod si etiam, sicut dicitur, dari a vobis anathema ficte suspicantur; etiam jurejurando firmandum est vos nunquam eadem capitula tenere, nunquam tenuisse. Nec vobis indignum videatur tali eis modo satisfacere, nec de imperiali genere sit contra eos aliquod in vestra mente fastigium. Omnes etenim fratres sumus, unius imperatoris potestate conditi, & sanguine redempti. Et ideo fratres nostros quantumlibet pauperes & abjectos in nullo despicere debemus. Certe etenim Petrus potestatem regni cælestis acceperat, ut quæque in terra ligaret vel solveret, essent in cælo ligata vel soluta: supra mare ambulavit, ægrotantes umbra curabat, peccantes verbo occidebat, mortuos oratione suscitabat. Et quia ex admonitione Spiritus ad Cornelium gentilem fuerat ingressus, contra eum quæstio a fidelibus facta est cur ad gentiles intrasset, & comedisset cum eis, cur eos in baptismate suscepisset. Et tamen idem apostolorum primus tanta donorum gratia repletus, tanta miraculorum potestate suffultus, querelæ fidelium non ex potestate, sed ex ratione respondit, causam per ordinem exposuit: quo modo vas quoddam velut linteum in quo quadrupedia terræ & bestiæ & reptilia atque volatilia inerant de cælo submitti viderit, vocemque
10. audierit: *Surge, Petre, occide, & manduca*: qualiter tres viri venerint, eum ad Cornelium vocantes: qualiter Spiritus sanctus hunc cum eis ire præceperit: qualiter idem Spiritus sanctus qui venire in baptizatos in Iudæa post baptismum consueverat, in gentibus ante baptismum venit. Si enim cum a fidelibus culparetur, auctoritatem, quam in sancta ecclesia acceperat, attendisset; respondere poterat ut pastorem suum oves, quæ ei commissæ fuerant, reprehendere non auderent. Sed si in querela fidelium aliquid de sua potestate diceret, profecto doctor mansuetudinis non fuisset. Humili ergo eos ratione placavit, atque in causa reprehensionis suæ etiam testes ex-
11. hibuit, dicens: *Venerunt autem mecum sex fratres isti.* Si ergo pastor ecclesiæ apostolorum princeps signa & miracula singulariter faciens, non dedignatus est in causa reprehensionis suæ rationem humiliter reddere; quanto magis nos peccatores cum de re aliqua reprehendimur, reprehensores nostros ratione humili placare debemus? Ad me etenim, sicut nostis, cum apud vestigia dominorum in regia urbe demorarer, multi ex eis venire consueverant, qui de prædictis capitulis accusabantur. Sed teste conscientia fateor, nunquam in eis aliquid erroris, aliquid pravitatis, aliquid de his quæ contra eos dicebantur, inveni. Unde & eos opinione contempta familiariter suscipere, & magis ab insequentibus defendere curabam.

II.

Dicebatur namque contra eos, quia sub obtentu religionis conjugia solverent, & quia dicerent, quod baptisma peccata penitus non auferret, & si de iniquitatibus suis quis in triennium pœnitentiam ageret, postmodum ei perverse vivere liceret. Et quia si compulsi aliquid de quibus reprehendebantur anathematizare se dicerent, anathematis vinculo nullo modo teneri. Et si sunt qui certissima talia sentiunt, vel tenent, quia Christiani non sunt dubium non est. Eosque & ego & omnes catholici episcopi, atque universa ecclesia anathematizamus: quia veritati contraria sentiunt, contraria loquuntur. Si enim dicunt religionis causa conjugia debere dissolvi, sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex divina tamen prohibuit. Per se enim veritas dicit: *Quæ Deus conjunxit, homo non separet.* (Matth. 19.) Quæ etiam ait: *Non licet dimittere uxorem, excepta causa fornicationis.* (Marc. 10. Luc. 16.) Quis ergo huic cælesti legislatori contradicat? Scimus quia scriptum B est: *Erunt duo in carne una.* (1. Cor. 6.) Si ergo vir & uxor una caro sunt, & religionis causa vir dimittit uxorem, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel etiam fortasse ad illicita vota migrantem; quæ est ista migratio vel conversio, in qua una eademque caro, & ex parte transit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si vero utrisque conveniat continentem vitam ducere, hos quis audeat accusare, quando certum est quod omnipotens Deus, qui minora concessit, majora non prohibuit? Et quidem multos sanctorum novimus cum suis conjugibus & prius continentem vitam duxisse, & postmodum ad sanctæ ecclesiæ regimina migrasse. Duobus enim C modis sancti viri etiam a licitis abstinere solent. Aliquando ut merita sibi apud omnipotentem Deum augeant, aliquando vero, ut anteactæ vitæ culpas detergant. Tres etenim pueri in regis Babylonici obsequium deducti legumina ad vescendum petentes, cibis regiis uti noluerunt, non quia culpa esset, si ea quæ Deus creaverat ederent. Noluerunt ergo ea sumere quæ licebat, ut per continentiam virtus excresceret. David vero qui alienam conjugem tulerat, & pro sua culpa valde fuerat flagellatus, aquam bibere longe post de Bethlehemitica cisterna voluit. Quam cum ei fortissimi milites detulissent, bibere recusavit, eamque fundendo, domino libavit. Licebat enim D ei bibere si voluisset: sed quia illicita se fecisse meminerat, laudabiliter & a licitis abstinebat. Et qui prius pro culpa sua morientium sanguinem fundi non timuit, postmodum si aquam biberet, etiam viventium militum sanguinem se fudisse judicavit, dicens, *Num sanguinem istorum hominum qui profecti sunt, & animarum periculum bibam?* (1. Par. 11.) Proinde cum boni conjuges aut meritum augere desiderant, aut anteactæ vitæ culpas delere; ut se ad continentiam adstringant, & meliorem vitam appetant, licet. Si vero continentiam, quam vir appetit, uxor non sequitur, aut quam uxor appetit, vir recusat, dividi conjugium non licet, quia scriptum est: *Mulier sui* (1. Cor. 7.) E *corporis potestatem non habet, sed vir: & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.*

III.

Similiter si qui sunt qui dicunt peccata in baptismate superficie tenus dimitti, quid est hac prædicatione infidelius, in qua ipsum fidei sacramentum festinant solvere? in quo principaliter ad cælestis munditiæ mysterium anima ligatur, ut absoluta radicitus a peccatis omnibus, soli illi inhæreat, de quo propheta ait: *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* (Psal. 72.) Certe enim maris rubri transitus figura sancti baptismatis fuit, in quo hostes a tergo sunt mortui, sed alii contra faciem in eremo sunt inventi. Si quippe omnes qui in

sancto baptismate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur: quia eis veluti Ægyptii hostes a tergo moriuntur. Sed in eremo alios hostes invenimus: quia dum in hac vita vivimus, priusquam ad promissionis patriam pertingamus, multæ nos tentationes fatigant, & ad terram viventium tendentibus iter intercludere festinant. Qui ergo dicit peccata in baptismate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos, fateatur necesse est peccata in baptismate funditus mori: quia nimirum plus valet in absolutione nostra veritas, quam umbra veritatis. In evangelio dominus dicit: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed mundus est totus.* (Ioan. 13.) Si igitur peccata in baptismate funditus minime dimittuntur, quomodo is qui lotus est, mundus est totus? Totus enim mundus dici non potest, cui de peccato aliquid remansit. Sed nemo resistit voci veritatis, quæ ait: *Qui lotus est, mundus est totus.* (Ibidem.) Nihil ergo ei de peccati sui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipse qui redemit.

IV.

Si qui autem sunt, qui dicunt, quia de peccato quolibet triennio pœnitentia agenda est, & post triennium in voluptatibus vivendum: isti adhuc nec prædicamenta veræ fidei, nec sacræ scripturæ præcepta & testimonia noverunt. Contra hos prædicator egregius dicit: *Qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem.* (Galat. 6.) Contra hos iterum dicit: *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt.* (Rom. 8.) Ubi discipulis subjungit: *Vos autem non estis in carne, sed in spiritu.* Hi quippe in carne sunt, qui in carnalibus voluptatibus vivunt. Contra hos dicitur: *Neque corruptio incorruptionem possidebit.* (1. Cor. 15.) Si autem dicunt pauci temporis pœnitentiam contra peccatum debere sufficere, ut iterum liceat ad peccatum redire, recte eos pastoris primi percutit sententia, qui ait: *Contigit illis illud veri proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* (2. Petr. 2.) Magna est enim contra peccatum virtus pœnitentiæ: sed si quis in eadem pœnitentia perseveret. Nam scriptum est: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* (Matth. 10. & 24.) Hinc rursum scriptum est. *Qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lavatio ejus?* (Eccl. 34.) Mortuum quippe est omne opus perversum quod pertrahit ad mortem, quod vita justitiæ non vivit. Baptizatur ergo a mortuo, & iterum tangit mortuum, qui prava opera quæ se meminit egisse deplorat: sed in eisdem se iterum post lacrymas implicat. Anima itaque quælibet ejusdem mortui lavatione non proficit, quæ hoc iterum faciendo quod planxit, nec per lamenta pœnitentiæ ad rectitudinem justitiæ exurgit. Pœnitentiam enim vere agere, est commissa flere, sed iterum plangenda declinare. Si vero sunt qui dicunt, quia compulsus quispiam necessitate, si anathematizatus fuerit, anathematis vinculo non tenetur: ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt. Quia ligamenta sanctæ ecclesiæ variis se existimant conatibus solvere, ac per hoc nec absolutionem sanctæ ecclesiæ, quam præstat fidelibus, veram putant, si ligaturas ejus veras esse atque valere non æstimant. Contra quos diutius disputandum non est, quia despiciendi per omnia & anathematizandi sunt; ut unde veritatem fallere se credunt, inde in peccatis suis veraciter ligentur. Si qui sunt igitur qui sub nomine Christiano hæc quæ prædiximus errorum capitula aut prædicare audent, aut taciti apud semetipsos tenere; hos procul dubio & anathematizavimus, & anathematizamus. Ex omnibus tamen capitulis in eis, sicut prædixi, qui ad me in urbe regia venire consueverunt, nullum omnino errorem cujuslibet prædicti capituli agnovi: sed neque fuisse existimo. Nam si fuisset, agnovissem. Quia vero sunt multi fidelium qui imperito zelo succenduntur, & sæpe, dum quosdam quasi hæreticos insequuntur, hæreses faciunt, eorum infirmitati consulendum est: &, sicut prædixi, ratione & mansuetudine sunt placandi. Illis quippe sunt similes de quibus scriptum est: *Testimonium illis perhibeo, quod æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam.* (Rom. 10.) Vestra itaque excellentia quæ in lectione, in lacrymis atque in eleemosynis incessabiliter vivit, eorum sicut petii imperitiam placare mansuetis exhortationibus ac responsionibus debet: ut non solum de semetipsa, sed etiam de illis gloriam æternæ retributionis inveniat. Hæc me vobis dicere nimius amor suasit: quia & in vestra lætitia me crescere, & in vestra tristitia me existimo minorari. Omnipotens Deus gratia vos cælesti custodiat, & salva domini nostri pietate, & piissimæ domnæ tranquillitate, pro dominorum parvulorum nutrimento vitam vestram longius extendat.

XL. AD ISICIUM EPISCOPUM HIEROSOLYMITANUM.

Synodicæ epistolæ respondet: agitque de unitate ecclesiæ servanda, de cura pastorali, & de Simoniaca hæresi fugienda.

Gregorius Isicio episcopo Hierosolymorum.

Servata veritate historiæ, quid aliud est quod diluvii tempore humanum genus extra arcam moritur, ad vitam vero in arca servatur, nisi hoc quod aperte nunc cernimus: quia infideles quosque extra ecclesiam peccati sui unda perimit, & fideles suos in fide atque in caritate sanctæ ecclesiæ unitas quasi arcæ compago custodit? Quæ arca videlicet de imputribilibus lignis compingitur, quia de animabus fortibus atque in bono suo perseverantibus ædificatur. Et cum a sæculari vita unusquisque convertitur, quasi adhuc ligna de montibus succiduntur. Cum vero ad sanctæ ecclesiæ ordinem ad aliorum custodiam ducitur, quasi de excisis atque compositis lignis ad servandam vitam hominum arca ædificatur. Quæ profecto arca, cessante diluvio, in monte requievit: quia hujus vitæ corruptione cessante, cum malorum operum fluctus transierint, in cælesti patria sancta ecclesia velut in monte requiescet excelso. In hujus itaque arcæ ædificatione vos currere relecta fraternitatis vestræ epistola rectæ fidei compage gaudemus: magnasque omnipotenti Deo gratias exolvimus, qui & immutatis gregis sui pastoribus fidem, quam semel sanctis patribus tradidit, etiam post eos immutabilem custodit. Prædicator autem egregius dicit: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.* (1. Cor. 3.) Quisquis igitur cum dilectione Dei & proximi fidei quæ est in Christo firmitatem tenet, eumdem Iesum Christum Dei & hominis filium apud se a Patre posuit fundamentum. Sperandum ergo est, quia ubi Christus fundamentum est, bonorum quorumque operum sequatur ædificium. Ipsa quoque veritas per se dicit: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium.* (Ioan. 10.) Et paulo post subjicit, dicens: *Ego sum ostium.* Ille

ergo ad ovile ovium intrat per ostium, qui intrat A per Christum. Ipse autem per Christum ingréditur, qui de eodem creatore redemptore humani generis vera sentit & prædicat, prædicata custodit, culmen regiminis ad officium portandi oneris suscipit, non ad appetitum gloriæ transitorii honoris. Curæ quoque suscepti ovilis solerter invigilat, ne oves Dei aut perversi homines prava loquentes dilanient, aut maligni spiritus oblectamenta vitiorum persuadentes devastent. Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui propter nos homo factus est. Qui dignatus est fieri quod fecit ipse, & infirmitati meæ, & tuæ caritati spiritum sui amoris infundat, atque in omni solicitudine & custodia circumspectionis oculum nostri cordis aperiat. B Quod vero ad sacros ordines rectæ fidei viri perducuntur, eidem omnipotenti Deo sine cessatione gratiæ solvendæ sunt, & pro vita piissimi & Christianissimi imperatoris domini nostri, & tranquillissima ejus conjuge, & ejus mansuetissima sobole semper orandum est, quorum temporibus ora hæreticorum conticescunt: quia etsi eorum corda in insaniam perversi sensus ebulliunt, orthodoxi tamen imperatoris tempore prava quæ sentiūt eloqui non præsumunt: ita ut aperte videamus impleri quod scriptum est: *Congregans sicut in utre aquas maris.*
. 31. Aqua enim maris sicut in utre congregata est, quia amara hæreticorum scientia quidquid hodie pravum sentit, in pectore comprimit, & aperte dicere non præsumit. Tua ergo fraternitas spiritaliter edocta rectam per omnia fidem protulit, & quæ quærenda erant subtiliter enarravit. Fides itaque vestra, fides est nostra. Ea tenemus quæ dicitis, ea dicimus quæ tenetis. Quia vero pervenit ad nos in orientis ecclesiis nullum ad sacrum ordinem nisi ex præmiorum datione pervenire; si ita esse vestra fraternitas agnoscit, hanc primam oblationem omnipotenti Deo offerat, ut a subjectis sibi ecclesiis errorem Simoniacæ hæreseos compescat. Nam ut alia taceam, quales esse in sacris ordinibus poterunt, qui ad hos non merito, sed præmio provehuntur? Scimus autem quanta animadversione hanc apostolorum princeps insecutus est, qui primam damnationis sen-
8. tentiam contra Simonem protulit, dicens: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri.* Ipse quoque creator ac redemptor humani generis dominus Deus noster cum flagellum de resticulis fecisset, de templo cathedras vendentium columbas evertit.
th. 21. Quid est enim aliud in templo columbas vendere, nisi in sancta ecclesia eam, per quam Spiritus sanctus datur, ad pretium manus impositionem dare? Sed cathedræ vendentium columbas eversæ sunt, quia talium sacerdotium in sacerdotio non deputatur. Præterea pervenit ad me, quia in ea ecclesia, quæ Neas dicitur, sæpe in Hierosolymorum urbe vestræ ecclesiæ jurgia nascuntur. Vnde sanctitas vestra debet solicite cuncta pensare, & quædam mansuete corrigere, quædam vero, quæ corrigi nequeunt, æquanimiter tolerare. Aperte enim videmus quod per psalmistæ vo-
128. cem a sancta ecclesia dicitur: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores;* in dorso quippe onera portantur. Supra dorsum ergo nostrum fabricant peccatores, quando eos quos corrigere non possumus, patiendo portamus. Navis etenim gubernator cum adversari sibi ventum considerat, quosdam fluctus directo clavo exuperat, quosdam vero, quos superari non posse prævidet, inflexo cursu prudenter declinat. Sic itaque sanctitas vestra quædam compescendo, quædam tolerando mitiget, ut in sancta Hierosolymorum ecclesia pacem cohabitantium per omnia conservet. Scriptum quippe est: *Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum.* Hebr. 12.
In rixa etenim mentis ipsum lumen clauditur bonæ intentionis. Vnde psalmista dicit: *Turbatus est præ ira oculus meus.* Et quid jam in Psal. 6.
nobis boni operis remanet, si pacem ex corde perdimus, sine qua dominum videre non valeamus? Vos itaque ita agite, ut de his quoque qui per jurgium perire poterant, mercedis vestræ lucra colligatis. Omnipotens Deus dilectionem tuam gratia cælesti custodiat, & de his qui tibi commissi sunt, fructum multiplicet, ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare concedat.

XLI. AD ANATOLIVM DIACONVM.

De Ioanne episcopo primæ Iustinianæ, quod nec ipse nec alius propter infirmitatem deponatur.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

SCRIPSIT mihi tua dilectio piissimum dominum nostrum reverēdissimo fratri meo Ioanni primæ Iustinianæ episcopo, pro ægritudine C capitis quam patitur, præcipere succedi, ne forte dum episcopi [a] jura eadem civitas non habet, quod absit, ab hostibus pereat. Et quidem nusquam canones præcipiunt, ut pro ægritudine episcopo succedatur. Et omnino injustum est, ut si molestia corporis irruit, honore suo privetur ægrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex ejus depositione veniat. Sed suggerendum est, ut si is qui est in regimine ægrotat, dispensator illi requiratur talis, qui possit ejus curam omnem agere, & locum illius in regimine ecclesiæ, ipso non deposito, conservare, ac in custodia civitatis implere, ut nec omnipotens Deus offendatur, neque civitas inveniatur esse neglecta. Si vero idem reverendissimus Ioannes fortasse pro molestia sua petierit, ut ab episcopatus honore debeat vacare, D eo petitionem scripto dante concedendum est. Aliter autem nos id facere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non audemus. Quod si hoc ita petere ille noluerit, quod piissimo imperatori placet, quidquid jubet facere, in ejus potestate est. Sicut novit, ipse provideat. Nos tantummodo in depositione talis viri non faciat permisceri. Quod vero ipse fecerit, si canonicum est, sequimur: si vero canonicum non est, inquantum sine peccato nostro valemus, portamus.

[a] curam.

XLII. AD VRBICVM ABBATEM.

E De dissensione congregationis ejus, & abbate ordinando.

Gregorius Vrbico abbati.

VALDE me contristatum dilectio tua cognoscat, quod tantam in congregatione monasterii nostri confusionem evenisse cognovi, quod dum de ordinando abbate aliquid in Lucusiano monasterio disponeres, non unum, sed duos pene abbates fecisti: mane, sicut audio, Domitium presbyterum, vespere vero latorem præsentium Bonum servum Dei. Ex qua re aspicio, quam dissoluta sit regula monasterii, dum nec monachi ejusdem monasterii tibi ad obediendum parati extiterint, nec tu constanter aliquid disponere potuisti.

potuisti. Unde vehementer ingemisco, quia aliter esse monasterium nostrum quam putabam invenio. Quod ex nulla alia re evenire valuit, nisi quia tua dilectio in regimine suo inordinata est, nec cum gravitate aliquid valet disponere: sed modo studet peccantibus leniter blandiri, modo inordinate & extra modum nimie irasci. Nam si semetipsam in mentis suæ ratione tenere potuisset, ipsa ejus maturitas haberi in reverentia potuit, & disciplinæ in monasterio ordo servari. Hoc autem factum deterius puto, quod prædictum Bonum monachum de monasterio quod construxit sine jussione mea tollere præsumpsisti; maxime quia nec ætati ejus expedire suspicor, ut possit in regimine præesse. Ideoque volumus, ut B Domitius presbyter abbas esse Lucusiani monasterii debeat, eique præpositus Lucifer monachus fiat, in cujus requiescere solatio valeat. Ex nostra itaque auctoritate hæc te disponere Deo adjuvante præcipimus. Cui dispositioni si quis præsumpserit ingratus existere, ad nos sine dubio transmittatur. Acceptis ergo scriptis nostris, fratrem & coepiscopum nostrum Victorem ad Lucusianum monasterium dilectio tua invitet, quatenus ipse illic missarum solennia celebrare, & prædictum Domitium auctore Deo abbatem ordinare debeat, ne dum tuum consilium sequimur, in errorem sicut cæci ducamur. Nam Catellum monachum in Lucusiano monasterio præpositum C dilectio tua fieri voluerat. Quod postquam fieri mandavimus, quia monachus non sit agnovimus. Ex parva enim eulogia, quam Bonus monachus accepit, partem petendo contentionem facere in itinere minime timuit. Quod ex quanta amaritudine cordis descenderit, tua poterit dilectio scire, si regulam monachorum nosse voluisset. Ex discipulo autem tuo cognovimus, quia tu, qui abbas diceris esse, adhuc esse monachus nescis. Et credo quod non disparis mentis sit in hac divisione cellarius etiam Lucifer, quem præpositum fieri diximus. Sed tolerabilius est antiquiorem fratrem quam novum & puerum tolerare.

XLIII. AD EUMDEM.

De quadraginta solidis Petro Tricalitano dandis.

Gregorius Urbico abbati.

D DILECTIO tua præsentia scripta suscipiens, de solidis Lucusiani monasterii, quos apud eum Salerius notarius noster esse renuntiavit, sine mora vel excusatione aliqua quadraginta solidos fratri nostro Petro Tricalitano episcopo dare studeat: sed & monachis quos apud se pro eorum salute de eodem monasterio præfatus frater noster abstulit, studii tui sit abbati antefati Lucusiani monasterii districtius imminere, ut alimoniam & vestimenta annis singulis exinde præbere mo- E dis omnibus debeat.

XLIV. AD HADRIANUM NOTARIUM.

Præcipit ut Agathosæ maritum jam tonsuratum & monachum factum reddere debeat.

Gregorius Hadriano notario Panormitano.

AGATHOSA latrix præsentium questa est maritum suum contra voluntatem suam in monasterio Urbici abbatis esse conversum. Quod quia ad ejusdem abbatis culpam & invidiam non est dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, ut diligenti inquisitione discutiat, ne forte cum ejus voluntate conversus sit, vel ipsa se mutare promiserit. Et si hoc repererit, & illum in monasterio permanere provideat, & hanc, sicut promisit, mutare compellat. Si vero nihil horum est, nec quoddam fornicationis crimen, propter quod viro licet relinquere uxorem, prædictam mulierem commisisse cognoveris; ne illius conversio uxori relictæ in sæculo fieri possit perditionis occasio; volumus ut maritum suum illi, etiamsi jam tonsuratus est, reddere omni debeas excusatione cessante: quia etsi mundana lex præcipit, conversionis gratia, utrolibet invito posse solvi conjugium, divina hoc tamen lex fieri non permittit. Nam, excepta fornicationis causa, vir uxorem dimittere nulla ratione conceditur; quia postquam copulatione conjugii viri atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte in sæculo remanere.

XLV. AD EPISCOPOS SICILIÆ.

Ut in hostium invasione litaniæ fiant, & pravi hominum mores emendentur.

Gregorius universis episcopis Siciliæ.

SUPER afflictiones & gemitus quos annosa hic continuatione de hostibus sustinemus, major nos metus excruciat, quod inimicos nostros omni adnisu ad Siciliæ invasionem cognoscimus festinare. Sed ne hæc illis molientibus prosperitatem multitudo nostrorum præbeat peccatorum, toto nos corde ad redemptoris nostri remedia conferamus, & quibus resistere virtute non possumus, lacrymis obviemus. Nam quid vobis cavendum, quidve sit vehementius formidandum, ex istius provinciæ debetis desolatione colligere. Itaque hortor, fratres carissimi, ut omni hebdomada quarta & sexta feria litaniam inexcusabiliter indicatis, & contra barbaricæ crudelitatis incursus supernæ protectionis auxiliũ imploretis. Sed ut ad aures Dei viam precibus faciatis, vigilantius studendum est, ut voces actibus adjuventur. Nam inanis fit oratio, ubi prava est actio. Quia igitur quanto immane cernitis imminere periculum, tanto simul omnes in fletu debetis & gemitu occupari, filios vestros a sæculari perversitate sacerdotali quamprimum adhortatione compescite. Discant injusta contemnere, & quæ Deo placita sunt amare, ut illos possitis habere ad impetrãdam divinæ misericordiæ gratiam adjutores: ne si neglexeritis, actio eorum preces orationum superet, & sævientis inimici gladius, quod absit, resecet quos monentis verba non corrigunt. Deus autem noster justus & pius est, & sicut perseverantibus in pravitate districtus est, ita conversis misericors. Ad ipsum ergo tota mente contriti cordis ejulatione curramus, ab ipso ereptionis nostræ solatia postulemus. Quoniam benignus & mitis est, si nos a malis nostris emendatos sua viderit mandata diligere, & hic nos potens est ab hoste defendere, & in futuro æterna nobis gaudia præparare.

XLVI. AD DONUM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De contentione inter Placidum & ecclesiam ejus.

Gregorius Dono episcopo Messanensi.

NULLUS unquam contentionibus finis imponitur, si impleri ea quæ judicata fuerint differantur.

rantur. Filius itaque noster Placidus, vir memorandus, questus est nobis ea quæ inter eum & actores ecclesiæ vestræ Dei judicio definita sunt fraternitatem vestram nolle complere. Quod si ita est, miramur, ut dum quieti vestræ vos deceat studere, contentionis vobis scrupulum reservetis. Proinde scriptis vos præsentibus adhortamur, ut subtiliter requirere debeatis. Et si quid minus impletum est, si tamen nihil est quod juste possit obsistere, sine discordia compleatur; quatenus nec sint quibus supradictus magnificus vir se queratur irrationabiliter fatigari, nec vos contra ordinis nostri propositum videamini despexisse quod justum est. Data mense Iunii, indictione IV.

XLVII. AD HADRIANUM NOTARIUM.

De incantationibus & sortilegiis insequendis.

Gregorius Hadriano notario.

PERVENIT ad nos, quod quosdam incantatores atque sortilegos fueris insecutus. Et omnino nobis solicitudinem zelumq; tuum gratum fuisse cognoscas: sed moleste tulimus, quod te dubitare ne ab eis nobis contra experientiam tuam surripi potuisset didicimus, cum certus esse ac scire debueras, hoc tibi apud nos ad commendationē magis proficere, non ad culpam adscribi. Et ideo studii tui sit solicite quærere, & quoscumque hujusmodi inimicos Christi inveneris, ita districta ultione corrigere, ut & nos de experientia tua melius debeamus habere judicium, & Deo nostro te, quod maxime studendum est, valeas commendare.

XLVIII. AD DESIDERIUM EPISCOPUM.

Quod episcopus grammaticam artem docere non debeat. Commendat illi monachos quos cum Laurentio & Mellito mittit in Britanniam.

Gregorius Desiderio episcopo [u] Galliæ.

CUM multa nobis bona de vestris fuissent studiis nuntiata, ita cordi nostro nata est lætitia, ut negare ea quæ sibi fraternitas vestra concedenda poposcerat, minime valeremus. Sed post hoc pervenit ad nos; quod sine verecundia memorare non possumus, fraternitatem tuam grammaticam quibusdam exponere. Quam rem ita moleste suscepimus, ac sumus vehementius aspernati, ut ea quæ prius dicta fuerunt in gemitum & tristitiam verterimus: quia in uno se ore cum Iovis laudibus Christi laudes non capiunt. Et quam grave nefandumque sit episcopis canere, quod nec laico religioso conveniat, ipse considera. Et quamvis dilectissimus filius noster Candidus presbyter postmodum veniens, hac de re subtiliter requisitus negaverit, atque conatus vos fuerit excusare, de nostris tamen adhuc animis non recessit: quia quanto execrabile est hoc de sacerdote enarrari, tanto utrum ita necne sit, districta & veraci oportet satisfactione cognosci. Unde si post hoc evidenter ea quæ ad nos perlata sunt falsa esse claruerint, nec vos nugis & sæcularibus literis studere constiterit, Deo nostro gratias agimus, qui cor vestrum maculari blasphemis nefandorum laudibus non permisit, & de concedendis quæ poscitis, securi jam & sine aliqua dubitatione tractabimus. Monachos vero, quos una cum dilectissimo filio nostro Laurentio presbytero, & Mellito abbate, ad reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum transmisimus, vobis in omnibus commendamus, ut fraternitate vestra solatiante, nulla illos ad proficiendum mora valeat impedire.

XLIX. AD VIRGILIUM EPISCOPUM ARELATENSEM.

Ut de synodo ad eruendam simoniam cogenda insistat, & Serenum episcopum a pravorum hominum societate cohibeat, monachos ad Augustinum euntes habeat commendatos.

Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi.

CUM divinæ lectionis testimonio idolorum servitus avaritia nuncupetur, quo studio de templo Dei sit pellenda, cognoscitur, & a quibusdam sacerdotibus, quod gementes dicimus, non cavetur. Tenet enim captivum cor sæva cupiditas, licitum suadet esse malum quod imperat, atque id agit, ut uno eodemque gladio & dantem & accipientem interimat. Quis igitur post hoc locus contra avaritiam tutus esse prævaleat, si Dei illi a pravis sacerdotibus aperitur ecclesia? Quando ovium septa inviolata custodiet, qui intrare lupum invitat? Proh nefas! manus illicito munere polluit, & alios se benedictione credit erigere, cum ipse jam sit propria iniquitate subtractus, & sua nihilo minus ambitione captivus. Hujus ergo mali rapacitas quia arcem vestræ mentis nunquam intraverit, & innoxias habere vos manus de ordinationibus perhibetis, omnipotenti Deo gratias agite, & tanto vos Dei debitores esse cognoscite, quanto illæsi ab hujus morbi contagione eo custodiente mansistis. Sed hæc vobis minus quam poterant bona proficiunt, si hæc & in aliis solicite non vetastis. Sicut autem in te istud tibi malum displicuit, ita hoc & in fratre cum dolore zelare debueras. Nam dum divina præcepta moneant, proximos nostros sicut nos ipsos debere diligere, non parva culpæ est despicere, & quod sibi quisque metuit, aliis non timere. Vel nunc ergo, dilectissime frater, da operam, ut quod a correptione quiescendo in aliis perdidisti resarcias, & ab hac quos potueris pravitate compescas; atque ut synodus ad eruendam ipsam hæresim congregari possit insiste, quatenus cum dilectionis vestræ mercede melius ab omnibus caveatur, quod auctore Deo omnium fuerit constitutione damnatum. Pervenit præterea ad nos fratrem & coepiscopum nostrum Serenum Massiliensem pravos homines omnino in societate sua recipere: ita denique ut presbyterum quemdam, qui post lapsum in suis adhuc dicitur iniquitatibus volutari, familiarem habeat. Quod a vobis subtiliter requirendum est. Et si ita constiterit, curæ vobis sit nostra hoc sic vice corrigere, ut & qui talem recipit, non familiaritate fovere, sed discat potius ultione comprimere; & qui receptus est, idem discat cum lacrymis peccata diluere [*], non iniquitatem in immunditiis cumulare. Monachos vero, quos ad reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum transmisimus, fraternitas vestra habeat in omnibus commendatos, & ita eis ad proficiscendum solatiari studeat, atque concurrere, ut vobis sibi opitulantibus celeriter Deo protegente quo directi sunt valeant pervenire.

L. AD ÆTHERIVM EPISCOPVM LVGDVNENSEM.

Vt insistat ad synodum cogendam. de privilegiis ecclesiæ suæ mittat exemplaria. Irenæi scripta non inveniri, & de monachis, quos commendat.

Gregorius Ætherio * *episcopo Galliæ.*

* de quo vide Greg. Turonensem in vita S. Nicetii ep. Lugdunensis, cui successit Ætherius, de quo etiam in vita S. Austregisili Bituricensis ep.

EPISTOLARVM vestrarum plena venerabili gravitate locutio ita sibi cordis nostri fixit affectum, ut mutuum semper libeat miscere sermonem; quatenus etsi corporali vestra præsentia frui non valemus, nil sibi contra nos absentia hoc intercurrente valeat commercio vendicare. Quatenus autem in vobis ecclesiastici ordinis amor eniteat, quanta sit dilectio disciplinæ, quantum observantiæ studium salubrium decretorum, ex illo, quod nostram submisse & omnino libenter adhortationem accipitis, & servandam inviolabiliter prædicatis, ostenditis. Quia igitur ad aliorum emendationem promptum cor geritis, & vetustatis malum libera sicut decet voce damnatis, postquam & aliis fratribus coepiscopisque nostris ipsa voluntas est, oportet ut unanimes contra dominicos hostes insurgere, & avaritiam de domo Dei synodali debeatis definitione projicere. Nihil in dandis ecclesiasticis ordinibus auri fames inveniat, nil blandimenta surripiant, nil gratia conferat: honoris præmium vitæ sit provectus, sapientiæ incrementum, modestia morum: ut obtinente hujusmodi observantia, & indignus qui præmiis quærit ascendere judicetur, & digne cui bonum testimonium actio perhibet honoretur. Hæc vobis, dilectissime frater, cura sit, hæc animis vestris solicitudo semper invigilet, ut & zelum, quem literis ostenditis, cordis vestri testem opere demonstretis. Itaque assidue instanterque ad congregandam synodum imminete, & ita vos enixius exhibete, ut nominis dignitatem officii administratione compleatis. De eo vero quod ecclesiæ vestræ concedendum ex antiqua consuetudine deposcitis, requiri in scrinio fecimus, & nihil inventum est. Vnde nobis epistolas ipsas, quas vos dicitis habere, transmittite, ut ex eis quid concedendum est colligamus. Gesta vero vel scripta beati Irenæi jamdiu est quod solicite quæsivimus: sed hactenus ex eis inveniri aliquid non valuit. Præterea fraternitas vestra monachos, quos ad reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum direximus, habere studeat in omnibus commendatos, suamque illis caritatem propter Deum exhibeat; atq; illis ita studio sacerdotali obnixe concurrat, & suo eos solatio ad agendum iter adjuvare festinet, ut dum nulla eis illic res morandi causas intulerit, & hi celerius pergere, & vos mercedem de præstitis invenire possitis. Data die decimo Iulii, indictione IV.

LI. AD AREGIVM EPISCOPVM VAPINCENSEM.

De synodo congreganda, & de monachis quos commendat.

Gregorius Aregio episcopo Galliæ.

CVM in fraterna dilectione unum cor, unus sit animus, sicut in alterius prosperis mens lætatur, ita in adversis affligitur; quia in utroque particeps esse lege caritatis adstringimur. Atque
A ideo major nos de tristitia vestra mœror invaserat, ne fortasse prolixi luctus afflictio assiduo cor vestrum dolore pulsaret, & vitam gemitibus oneraret. Sed susceptis caritatis vestræ epistolis optato sumus gaudio consolati, atque omnipotenti Deo gratias egimus, quia & humanitatem vestram incolumem, & animum ad consolationem rediisse cognovimus. Nec enim aliter de vobis fuerat existimandum, nisi quia quidquid adversitatis esset, sacerdotali sine dubio patientia vinceretis. Qualiter præterea in abscindenda Simoniaca hæresi fraternitatis vestræ zelus olim exarserit, bene recolimus. Vnde hortamur, ut operam studiosius impendentes, districta inter alia quæ scripsimus concilii definitione dam-
B nentur: quatenus dum voluntatis nostræ intentio solicitudinis vestræ fuerit ope completa, & omnipotenti Deo oblationem gratissimam de vitiorum correptionibus offeratis, & ad aliorum ædificationem, qualiter in vobis pastoralis officii cura fulgeat, ostendatis. Experientia autem vitæ vestræ nos provocat, quam valde multis præeminere cognovimus, ut de vobis hac in re gradne solatium præsumamus. Et ideo fervorem vestrum sicut Deo auctore cœpistis explete, ut bona quæ in vobis recta intentione cœpta sunt, juvante Deo creatore omnium rectius impleantur. Præterea monachis, quos ad reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum transmisimus, caritatem suam frater-
C nitas vestra, ut consuevit, impendat, & ita eis tam per se, quam per alios quos potuerit, ad proficiscendum solatiari studeat; ut dum vobis providentibus nullas illic difficultates vel moras habuerint, & nos quod de vobis confidimus sentiamus, & Deus vobis omnipotens pro conversione animarum, pro quibus transmissi sunt, suam gratiam recompenset.

LII. AD DIVERSOS EPISCOPOS GALLIÆ.

Commendat monachos quos in Angliam mittit ad Augustinum.

D *Gregorius Mennæ Tolosano, Sereno Massiliæ, Lupo Cabiloni, Agilio Meris, Simplicio Parisiis, Melantio Rothomagensi, & Licinio episcopis Francorum, a paribus.*

LICET fraternitatem vestram suscepti officii cura commoneat, ut religiosis viris, & præcipue in causa animarum laborantibus, omni debeat annisu concurrere; non tamen ab re est, si solicitudinem vestram epistolarum nostrarum sermo pulsaverit: quia sicut ignis aura flante fit grandior, ita bonæ mentis studia commendatione proficiunt. Quia igitur redemptoris nostri gratia cooperante tanta de Anglorum gente ad
E Christianæ fidei gratiam multitudo convertitur, ut reverendissimus communis frater & coepiscopus noster Augustinus eos qui secum sunt ad hoc opus exequendum, per diversa loca asserat non posse sufficere, aliquantos ad eum monachos, cum dilectissimis & communibus filiis, Laurentio presbytero, & Mellito abbate, prævidimus transmittendos. Et ideo fraternitas vestra eis caritatem quam decet exhibeat, atque ita illis ubicumque necesse fuerit auxiliari festinet, quatenus dum vobis opitulantibus nullas illic remorandi causas habuerint, & ipsi vestra se relevatos consolatione congaudeant, & vos solatiorum exhibitione in causa pro qua directi sunt possitis participes inveniri.

NOTA

NOTA IACOBI SIRMONDI S.I.

1. *Agilio Metis.*] Legendum fortasse *Aigulfo Metis.* Licinius vero, cujus sedes non designatur, episcopus fuit Andegavensis.

LIII. AD THEODORICVM REGEM FRANCORVM.

Hortatur ad synodum convocandam.

Gregorius Theoderico regi Francorum.

EXCELLENTIÆ vestræ index cordis epistola quanta in vobis fulgeat cum regia potestate prudentia ita luculenti copia sermonis edocuit, ut dubium esse non valeat quidquid laudabile de vobis fama narraverat. Et quoniam adhortationem nostram adeo regiis animis vestris per laudis prædicamenta placuisse signastis, ut quidquid ad Dei nostri cultum, quidquid ad ecclesiarum reverentiam, quidquid ad honorem pertinere cognoscitis sacerdotum, & studiose statui, & velitis in omnibus custodiri; iterata vos pro vestra magna mercede adhortatione pulsamus, ut congregari synodum jubeatis, & sicut dudum scripsimus, corporalia in sacerdotibus vitia, & Simoniacæ hæreseos pravitatem omnium episcoporum definitione damnari, atque de regni vestri amputari finibus faciatis, nec plus illic pecuniam obtinere, quam præcepta dominica permittatis. Nam cum omnis avaritia idolorum sit servitus, quisquis hanc, & maxime in dandis ecclesiasticis honoribus, vigilanter non præcavet, infidelitatis perditioni subjicitur, etiamsi tenere fidem quam negligit videatur. Sicut ergo contra exteriores hostes, ita quoque contra interiores animarum adversarios studere esse soliciti: ut per hoc quod Dei nostri inimicis fideliter repugnatis, & hic feliciter ipsius protectione regnetis, & ad æterna postmodum gaudia ejus duce gratia veniatis. Quanta præterea bona reverendissimo fratri & coepiscopo nostro Augustino ad Anglorum gentem proficiscenti excellentia vestra præbuerit, revertentes ab eo quidam monachi retulerunt. Vnde uberes gratias referentes petimus, ut his quoque monachis, qui ad eum directi sunt, suffragia vestra copiosius præbere, atque eos ad proficiscendum juvare dignemini; ut quanto beneficia vestra eis amplius exhibetis, tanto majorem vicissitudinem ab omnipotente Deo, cui serviunt, expectetis.

LIV. AD THEODEBERTVM REGEM FRANCORVM.

Iterum hortatur ad synodum congregandam, & monachos commendat.

Gregorius Theodeberto regi Francorum.

QVI paternæ adhortationis verba libenti animo suscipit, & sinu cordis amplectitur; emēdatorem se vitiorum fore procul dubio profitetur. Ex qua re satis nos excellentiæ vestræ certos reddit absoluta promissio. Nam ejus quem idoneum ad solvendum esse cognoscimus verba pro pignore retinemus. Itaque excellentia vestra, Dei nostri mandatis inhærens, studium ad congregandam synodum pro sua mercede adhibere dignetur, ut omne a sacerdotibus corporale vitium, & simoniaca hæresis, quæ prima in ecclesiis iniqua ambitione surrexit, potestatis vestræ imminente censura, concilii definitione tollatur, & abscissa radicitus amputetur: ne si plus illic aurum quam Deus diligitur, qui modo tranquil-

A lus in suis præceptis despicitur, iratus in vindicta postmodum sentiatur. Et hæc quidem quia pro vobis loquimur, idcirco imminere sæpius non cessamus, ut prodesse excellentissimis ac dulcissimis filiis nostris vel importunitate possimus. Nam regno vestro per omnia proficit, si quod contra Deum in illis partibus geritur, emēdatione vestræ excellentiæ corrigatur. Quanta præterea bona proficiscenti ad Anglorum gentem reverendissimo fratri & coepiscopo nostro Augustino excellentia vestra impenderit, referentibus quibusdam monachis, qui ab eo reversi sunt, cognovimus. De qua re maximas gratias

B exolventes petimus, ut & monachis præsentium portitoribus, quos ad eumdem fratrem nostrum direximus, vestra uberius beneficia ministretis; quatenus dum vobis patrocinantibus nullas illic difficultates invenerint, sed cœptum iter facile Christo adjuvante peregerint, uberiorem mercedis vestræ fructum ante Dei nostri oculos faciatis.

LV. AD CLOTARIVM REGEM FRANCORVM.

Monachos ad Augustinum euntes commendat, & ut synodus fiat contra Simoniacos.

Gregorius Clotario regi Francorum.

C INTER tot curas & solicitudines, quas pro subjectarum vobis gentium regimine sustinetis, existere vos in causa Dei laborantibus adjutores, eximiæ laudis & magnæ mercedis est. Et quia tales vos bonis præcedentibus ostenditis, ut præsumere de vobis meliora possimus, petere quæ pro mercede vestra sunt libentissime provocamur. Quidam igitur, qui cum reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Augustino ad Anglorum gentem perrexerant, revertentes, quanta eumdem fratrem nostrum excellentia vestra in præsentia positum caritate * refecerit, quantisque suffragiis proficiscentem adjuverit, narrave- * receperit.

D runt. Sed quia illa Deo nostro opera grata sunt semper, quæ a bonis cœptis non recedunt; paterno affectu salutantes petimus, ut monachos præsentium portitores, quos ad prædictum fratrem nostrum una cum dilectissimis filiis nostris Laurentio presbytero & Mellito abbate transmisimus, habeatis peculiariter commendatos. Et quidquid illis ante exhibuistis, his quoque ad laudis vestræ cumulum uberius impendatis: quatenus dum vobis providentibus cœptum sine mora iter expleverint, bonorum vestrorum omnipotens Deus recompensator exstat, atque vobis & in prosperis custos, & in adversitatibus sit adjutor. Præterea pervenit ad nos, quod

(Vt Laurentium cum sociis foveat.)

E sacri illic ordines cum datione pecuniæ conferantur. Et vehementer affligimur, si ad Dei dona non meritis acceditur, sed præmiis prosilitur. Et quia hæc simoniaca hæresis prima in ecclesia surgens apostolorum est auctoritate damnata, petimus ut pro mercede vestra congregari synodum faciatis; quatenus omnium sacerdotum definitione compressa, & radicitus amputata, nullas illic vires de cetero in periculum animarum inveniat, nec ulterius sub qualibet excusatione permittatur exurgere: ut tanto vos omnipotens Deus noster contra adversarios vestros exaltet, quanto vos in suis mandatis zelum habere, & pro animarum salute, quæ hujus fuerant sceleris gladio perituræ, viderit cogitare.

LVI. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM.

Monachos in Britanniam euntes commendat.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

GRATIAS omnipotenti Deo referimus, qui inter cetera pietatis suæ dona, quæ excellentiæ vestræ largitus est, ita vos amore Christianæ religionis implevit, ut quidquid ad animarum lucrum, quidquid ad propagationem fidei pertinere cognoscitis, devota mente, & pio operari studio non cessetis. Quanto autem favore, quantaque opitulatione excellentia vestra reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum proficiscentem ad Anglorum gentem adjuverit, nec ante silentio fama conticuit, & postea quidam ab eo ad nos monachi redeuntes subtiliter retulerunt. Et quidem hæc de Christianitate vestra mirentur alii, quibus adhuc beneficia vestra minus sunt cognita: nam nobis, quibus experimentis jam nota sunt, non mirandum est, sed gaudendum; quia per hoc quod aliis impenditis, vos juvatis. Qualia autem quantaque in conversatione suprascriptæ gentis redemptor noster fuerit miracula operatus, excellentiæ vestræ jam notum est. Ex qua re magnam vos oportet habere lætitiam, quia majorem sibi partem hac in re præstitorum vestrorum solatia vendicant, cujus post Deum auxiliis verbum illic prædicationis innotuit. Nam qui alterius bonum adjuvat, suum facit. Sed ut mercedis vestræ magis magisque sit fructus uberior, petimus ut monachis præsentium apicum portitoribus, quos cum dilectissimis filiis nostris Laurentio presbytero & Mellito abbate ad prædictum reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum, pro eo quod illos qui secum sunt sufficere sibi dicit non posse, transmittimus, patrocinii vestri suffragia benignius ministretis, atque ita eis in omnibus adesse dignemini, quatenus dum bonis excellentiæ vestræ initiis meliora successerint, & nullas illic moras vel difficultates invenerint, tanto erga vos, ac dulcissimos nobis nepotes vestros, Dei nostri misericordiam provocetis, quanto pro ejus amore vos in hujusmodi causis misericorditer exhibetis.

Laudat & reddit gratias ob Augustinum receptum.

Petit ut Laurentiũ & Mellitum cum sociis similiter excipiat.

LVII. AD EAMDEM.

Ut synodus fiat ad evellendam simoniam.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

QUANTA in vobis bona divino munere sint collata, quantaque vos supernæ gratiæ pietas impleverit, inter cetera vestrorum testimonia meritorum, illud etiam cunctis patenter insinuat, quia & effera corda gentilium providi gubernatis * arte consilii, & regiam, quod majoris adhuc laudis est, ornatis sapientia potestatem. Et quoniam sicut multis in utroque gentibus eminetis, ita quoque eis fidei sinceritate præcellitis, magnam de vobis in emendandis illicitis fiduciam capimus. Nam qualiter adhortationem nostram excellentia vestra amplexa sit, quantaque eamdem devotione gestiat adimplere, scriptorum vestrorum emissa dudum pagina testis est. Sed quia ipse bonarum mentium esse consuevit adjutor, qui etiam earum largitor est, confidimus quod tanto * propitius causas sua pietate disponat, quanto ipse de sua vos videt esse causa solicitos. Facite quod Dei est, & Deus faciet quod vestrum est. Itaque synodum congregari præcipite, & peccatum Simoniacæ hæresis de regno vestro inter alia, sicut antea scripsimus, definitione concilii studiosius prohibete. Sacrificium Deo, devicto interiori hoste, offerte, ut exteriores adversarios ipso adjuvante vincatis: ut quale vos contra inimicos ipsius studium gesseritis, talem illum in vestro juvamine sentiatis. Mihi autem credite: quia sicut jam experimento multorum didicimus, in damno expenditur quidquid cum peccato congregatur. Si vultis igitur nihil injuste perdere, summopere studete per injustitiam nihil habere. In terrenis etenim rebus semper causa damni est origo peccati. Vos itaque, si eminere adversantibus gentibus vultis, si earum auctore Deo victrices existere * festinatis, ejusdem omnipotentis Dei cum tremore præcepta suscipite, ut ipse pro vobis contra adversarios vestros pugnare dignetur, qui per sacrum eloquium pollicitus est dicens: *Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis.* Exod. 14.

* astu

* promptius

* al. desideratis.

LVIII. AD AUGUSTINUM EPISCOPUM ANGLORUM.

De conversione gentis ipsius: & ut non glorietur in operationum virtute, quas plerumque faciunt mali.

Gregorius Augustino episcopo Anglorum.

GLORIA *in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*, quia granum frumenti mortuum cadens in terram multum fructum attulit, ne solum regnaret in cælo, cujus morte vivimus, cujus infirmitate roboramur, cujus passione a passione eripimur, cujus amore in Britannia fratres quærimus, quos ignorabamus, cujus munere quos nescientes quærebamus, invenimus. Quis autem narrare sufficiat quanta hic lætitia in omnium corde fidelium fuerit exorta, quod gens Anglorum operante omnipotentis Dei gratia, & tua fraternitate laborante, expulsis errorum tenebris sanctæ fidei luce perfusa est, quod mente & devotione integerrima jam calcat idola, quibus prius vesano timore subjacebat, quod omnipotenti Deo puro corde substernitur, quod a pravi operis lapsibus sanctæ prædicationis regulis ligatur, quod præceptis divinis animo subjacet, & intellectu sublevatur, quod usque ad terram se in oratione humiliat, ne mente jaceat in terra? Cujus hoc opus est, nisi ejus qui ait: *Pater meus usque nunc operatur, & ego operor?* Qui ut mundum ostenderet non sapientia hominum sed sua se virtute convertere, prædicatores suos, quos in mundum misit, sine literis eligit; hoc etiam modo faciens, quia in Anglorum gente fortia dignatus est per infirmos operari. Sed est in isto dono cælesti, frater carissime, quod cum magno gaudio vehementissime debeat formidari. Scio enim quod omnipotens Deus per dilectionem tuam in gente quam eligi voluit magna miracula ostendit. Unde necesse est, ut de eodem dono cælesti & timendo gaudeas, & gaudendo pertimescas. Gaudeas videlicet, quia Anglorum animæ per exteriora miracula ad interiorem gratiam pertrahuntur: pertimescas vero, ne inter signa quæ fiunt, infirmus animus in sui præsumptione se elevet, & unde foras in honore attollitur, inde per inanem gloriam intus cadat. Meminisse etenim debemus, quod discipuli cum gaudio a prædicatione redeuntes, dum cælesti magistro dicerent: *Domine, in*

Luc. 2. Ioan. 12.

Ioan. 5.

Monet Augustinum ne infletur quod magna facit miracula.

in nomine tuo dæmonia nobis subjecta sunt; protinus audierunt: *Nolite gaudere super hoc, sed potius gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælo.* In privata enim & temporali lætitia mentem posuerant, qui de miraculis gaudebant. Sed de privata ad communem, de temporali ad æternam lætitiam revocantur, quibus dicitur: *In hoc gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælo.* Non enim omnes electi miracula faciunt, sed tamen eorum omnium nomina in cælo tenentur adscripta. Veritatis enim discipulis esse gaudium non debet, nisi de eo bono quod commune cum omnibus habent, & in quo finem lætitiæ non habent. Restat itaque, frater carissime, ut inter ea quæ operante Deo exterius facis, semper te interius subtiliter judices, ac subtiliter intelligas & temetipsum qui sis, & quanta sit in eadem gente gratia, pro cujus conversione etiam faciendorum signorum dona percepisti. Et si quando te creatori nostro seu per linguam, sive per opera reminisceris deliquisse, semper hæc ad memoriam revoces, ut surgentem cordis gloriam memoria reatus premat. Et quidquid de faciendis signis acceperis vel accepisti, hæc non tibi sed illis deputes donata, pro quorum tibi salute collata sunt. Occurrit autem menti ista cogitanti, quid de uno Dei famulo actum sit, etiam egregie electo. Certe Moyses dum Dei populum ex Ægypto educeret, mira, sicut tua fraternitas novit, signa in Ægypto operatus est. In Sina monte quadraginta diebus & noctibus jejunans legis tabulas accepit, inter coruscos tonitruos, pertimescente omni populo, omnipotentis Dei servitio solus familiari etiam collocutione conjunctus est, rubrum mare aperuit, in itinere ducem habuit nubis columnam, esurienti populo manna de cælo deposuit, carnes desiderantibus usque ad satietatem nimiam in eremo per miraculum ministravit. Sed cum jam sitis tempore ad petram ventum fuisset, diffisus est, seque de eadem aquam educere posse dubitavit, quam, jubente domino, percussit, atque aquas effluentes aperuit. Quanta autem post hæc per triginta & octo annos in deserto miracula fecerit, quis enumerare, quis investigare valeat? Quotiens res dubia animum pulsasset, recurrens ad tabernaculum, secreto dominum requirebat, atque de ea protinus, Deo loquente, docebatur. Iratum populo dominum placabat suæ precis interventione, surgentes in superbia atque in discordia diffidentes dehiscentis terræ hiatibus absorbebat, victoriis premebat hostes, signa monstrabat civibus. Sed cum jam ad repromissionis terram ventum fuisset, vocatus in montem est, & quam culpam ante annos triginta, ut dixi, & octo fecerat, audivit, quia de educenda aqua dubitavit. Et propter hoc quia terram repromissionis intrare non posset, agnovit. Qua in re considerandum nobis est quam timendum sit omnipotentis Dei judicium, qui per illum famulum suum tot signa faciebat, cujus culpam tam longo tempore adhuc servabat in cogitatione. Igitur, frater carissime, si & illum agnoscimus post signa pro culpa mortuum, quem omnipotenti Deo novimus præcipue electum; quanto nos debemus *motu contremiscere, qui necdum adhuc novimus si electi sumus? De reproborū vero miraculis quid dicere debeo, cum tua bene fraternitas noverit quid in euangelio veritas dicit: *Multi venient in illa die dicentes mihi: Domine, in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus: sed dicam illis: quia nescio qui estis: recedite a me omnes operarii iniquitatis.* Valde ergo premendus est animus inter signa & miracula, ne fortassis in his propriam gloriam quærat, & privato suæ exaltationis gaudio exultet. Per signa enim animarum lucra quærenda sunt, & illius gloria, cujus virtute ipsa eadem signa geruntur. Vnum vero dominus nobis signum dedit, de quo & vehementer gaudere, & electionis gloriam in nobis possimus agnoscere, dicens: *In hoc scietur quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis adinvicem.* Quod signum propheta requirebat, cum diceret: *Fac mecum, domine, signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur.* Hæc autem dico, quia auditoris mei animum in humilitate sternere cupio. Sed ipsa tua humilitas habeat fiduciam suam. Nam peccator ego spem certissimam teneo, quia per omnipotentis creatoris ac redemptoris nostri Dei & domini Iesu Christi gratiam jam peccata tua dimissa sunt, & idcirco electus es, ut per te dimittantur aliena. Nec habebis luctum de quolibet reatu in posterum, qui de multorum conversione gaudium conaris facere in cælo. Idem vero conditor & redemptor noster cum de pœnitentia hominis loqueretur, ait: *Ita dico vobis, majus gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, quibus non opus est pœnitentia.* Et si de uno pœnitente grande fit gaudium in cælo, quale gaudium factum credimus de tanto populo a suo errore converso, qui ad fidem veniens, mala quæ egit pœnitendo damnavit? In hoc itaque cæli & angelorum gaudio repetamus ipsas quas prædiximus voces angelorum. Dicamus igitur, dicamus omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

Margin notes: Luc. 10. — motu — Matth. 7. — Ioan 13. — Psal. 85. — Suadet humilitatem. — Luc. 15. — & pœnitentiam. — Luc. 2.

LIX. AD ALDIBERGAM REGINAM ANGLORUM.

De conjuge ejus ad meliora exhortando.

Gregorius Aldibergæ reginæ Anglorum.

QVI post terrenam potestatem regni cælestis gloriam cupit acquirere, ad faciendum lucrum creatori suo debet enixius laborare, ut ad ea quæ desiderat operationis suæ gradibus possit ascendere, sicut vos fecisse gaudemus. Remeantes igitur dilectissimus filius noster Laurentius presbyter, & Petrus monachus, qualis erga reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Augustinum gloria vestra extiterit, quantaque illis solatia vel qualem caritatem impenderit, retulerunt. Et omnipotentem Deum benediximus, qui conversionem gentis Anglorum mercedi vestræ dignatus est propitius reservare. Nam sicut per recordandæ memoriæ Helenam matrem piissimi Constantini imperatoris ad Christianam fidem corda Romanorum accendit, ita & per gloriæ vestræ studium in Anglorum gentem ejus misericordiam confidimus operari. Et quidem jamdudum gloriosi filii nostri conjugis vestri animos prudentiæ vestræ bono, sicut revera Christianæ, debuistis inflectere, ut pro regni & animæ suæ salute fidem quam colitis sequeretur, quatenus & de eo, & per eum, de totius gentis conversione digna vobis in cælestibus gaudiis retributio nasceretur. Nam postquam, sicut diximus, & recta fide gloria vestra munita, & literis docta est; hoc vobis nec tardum nec debuit esse difficile. Et quoniam, Deo volente

Margin note: Eam laudat tamquam in convertendis Britannis meruisset instar Helenæ matris imperatoris in Romanis.

Hortatur ut amorem conjugis sui in Christianam religionem magis magisque accendat.

volente; aptum nunc tempus est, agite ut divina gratia cooperante cum augmento possitis quod neglectum est reparare. Itaque mentem gloriosi conjugis vestri in dilectione Christianæ fidei adhortatione assidua roborate, vestra illi solicitudo augmentum in Deum amoris infundat, atque ita animos ejus, etiam pro subjectæ sibi gentis plenissima conversione succendat, ut & magnum omnipotenti domino de devotionis suæ studio sacrificium offeratis, & ea quæ de vobis narrata sunt, crescant, & vera esse modis omnibus approbentur: quia bona vestra non solum jam apud Romanos, qui pro vita vestra fortius oraverunt, sed etiam per diversa loca, & usque Constantinopolim ad serenissimum principem pervenerunt: ut sicut nobis de Christianitatis vestræ solatiis lætitia facta est, ita quoque de perfecta operatione vestra angelis fiat gaudium in cælis. Sic vos in adjutorio supradicti reverendissimi fratris & coepiscopi nostri, & servorum Dei, quos illuc misimus in conversione gentis vestræ, devote ac totis viribus exhibete, ut & hic feliciter cum glorioso filio nostro conjuge vestro regnetis, & post longa annorum tempora futuræ quoque vitæ gaudia, quæ finem habere nesciunt, capiatis. Oramus autem omnipotentem Deum, ut gloriæ vestræ cor & ad operanda quæ diximus gratiæ suæ igne succendat, & æternæ mercedis fructum vobis de placita sibi operatione concedat.

LX. AD ALDIBERTUM REGEM ANGLORUM.

Congratulatur de conversione gentis ipsius.

Gregorius Aldiberto regi Anglorum.

Laudat & hortatur ut acceptam fidem custodiat, exemplo Cōstātini imperatoris.

PROPTER hoc omnipotens Deus bonos quosque ad populorum regimina perducit, ut per eos omnibus quibus prælati fuerint dona suæ pietatis impendat. Quod in Anglorum gente factum cognovimus, cui vestra gloria idcirco præposita est, ut per bona quæ vobis concessa sunt, etiam subjectæ vobis genti superna beneficia præstarentur. Et ideo, gloriose fili, eam quam accepisti divinitus gratiam solicita mente custodi. Christianam fidem in populis tibi subditis extendere festina, zelum rectitudinis tuæ in eorum conversione multiplica, idolorum cultus insequere, fanorum ædificia everte, subditorum mores in magna vitæ munditia exhortando, terrendo, blandiendo, corrigendo, & boni operis exempla monstrando ædifica; ut illum retributorem invenias in cælo, cujus nomen atque cognitionem dilataveris in terra. Ipse enim vestræ quoque gloriæ nomen etiam posteris gloriosius reddet, cujus vos honorem quæritis & servatis in gentibus. Sic enim Cōstantinus quondam piissimus imperator Romanam rempublicam a perversis idolorum cultibus revocans, omnipotenti domino nostro Iesu Christo secum subdidit, seque cum subjectis populis tota ad Deum mente convertit. Vnde factum est, ut antiquorum nomen principum suis vir ille laudibus vinceret, & tanto in opinione prædecessores suos, quanto & in bono opere superaret. Et nunc itaque vestra gloria cognitionem unius Dei Patris & Filii & Spiritus sancti regibus ac populis sibimet subjectis festinet infundere, ut & antiquos gentis suæ reges laudibus ac meritis transeat, & quanto in subjectis suis aliena peccata deterserit, tanto etiam de peccatis propriis ante omnipotentis Dei terribile examen securior fiat. Reverendissimus autem frater noster Augustinus episcopus in monasterii regula doctus, sacræ scripturæ scientia repletus, bonis auctore Deo operibus præditus, quæque vos admonet, libenter audite, devote peragite, studiose in memoria reservate: quia si vos eum in eo quod pro omnipotente Deo loquitur auditis, idem omnipotens Deus hunc pro vobis exorantem celerius exaudiet. Si enim, quod absit, verba ejus postponitis, quando eum omnipotens Deus poterit audire pro vobis, quem vos negligitis audire pro Deo? Tota igitur mente cum eo vos in fervore fidei stringite, atque adnisum illius virtute quam vobis divinitas tribuit adjuvate; ut regni sui vos ipse faciat esse participes, cujus vos fidem in regno vestro recipitis, & facitis custodiri. Præterea scire vestram gloriam volumus, quia sicut in scriptura sacra ex verbis domini omnipotentis agnoscimus, præsentis mundi jam terminus juxta est, & sanctorum regnum venturum est, quod nullo unquam poterit fine terminari. Appropinquante autem eodem mundi termino, multa imminent quæ ante non fuerunt, videlicet immutationes aëris, terroresque de cælo, & contra ordinem temporum tempestates, bella, fames, pestilentiæ, terræmotus per loca. Quæ tamen non omnia nostris diebus ventura sunt, sed post nostros dies omnia subsequentur. Vos itaque, si qua ex his evenire in terra vestra cognoscitis, nullo modo vestrum animum perturbetis: quia idcirco hæc signa de fine sæculi præmittuntur, ut de animabus nostris debeamus esse soliciti, de mortis hora suspecti, ut venturo judici in bonis actibus inveniamur præparati. Hęc nunc, gloriose fili, paucis locutus sum, ut cum Christiana fides in regno vestro excreverit, nostra quoque apud vos locutio latior excrescat: & tanto plus loqui libeat, quanto se in mente vestra gaudia de gentis vestræ perfecta conversione multiplicant. Parva autem xenia transmisi, quę vobis parva non erunt, cum a nobis ex beati Petri apostoli fuerint benedictione suscepta. Omnipotens itaque Deus in vobis gratiam suam, quam cœpit, custodiat atque perficiat, atque & hic vitam vestram per multorum annorum curricula extendat, & post longa tempora in cęlestis patriæ congregatione suscipiat.

Augustin[us] habeat e[xi]mium doctorem.

Appropin[]quare fi[]nem mun[]di, sed ne timeat.

LXI. AD EPISCOPOS HIBERNIÆ.

De his qui ab hæreticis in Trinitatis nomine baptizantur non rebaptizandis, qui in occidente per manus impositionem, chrismate vero in oriente, sanctæ ecclesiæ reconciliantur. De his vero qui in Trinitatis nomine non baptizantur rebaptizandis. Scribit etiam de sancta Maria, quare dicatur mater & ancilla. Et Nestoriani hæretici ad fidem reversi, quid promittere debeant.

Gregorius Quirino episcopo, & ceteris in "Hibernia catholicis.

QVIA caritati nihil est longe, quos dividunt loca, jungat epistola. Lator itaque præsentium ad beati Petri apostolorum principis limina veniens, fraternitatis vestræ se asseruit ad nos epistolas accepisse, easque in Hierosolymorum urbe cum rebus quoque aliis perdidisse. Inquibus, sicut ipse ait, studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes quæ Nestorianæ hæreseos errore confusæ sunt, cum ad matrem electorum omnium

"Iberia [] *inter Pont[] Euxini [] piique [] ris angust[] sita est.*

omnium catholicam ecclesiam revertuntur, utrum debeant baptizari, an certe solius veræ fidei confessione ejusdem matris ecclesiæ visceribus adjungi. Et quidem ab antiqua patrum institutione didicimus, ut qui apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad sanctam ecclesiam redeunt, aut unctione chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei ad sinum matris ecclesiæ revocentur. Unde Arianos per impositionem manus occidens, per unctionem vero sancti chrismatis ad ingressum sanctæ ecclesiæ catholicæ oriens reformat. Monophysitas vero & alios ex sola vera confessione recipit: quia sanctum baptisma, quod sunt apud hæreticos consecuti, tunc in eis vires emundationis recipit, cum vel illi per impositionem manus Spiritum sanctum acceperint, vel isti propter professionem veræ fidei sanctæ & universalis ecclesiæ visceribus fuerint uniti. Hi vero hæretici qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, sicut sunt Bonosiani & Cataphrygæ, quia & illi Christum dominum non credunt, & isti sanctum Spiritum perverso sensu esse quemdam pravum hominem Montanum credunt, quorum similes multi sunt, & alii tales cum ad sanctam ecclesiam veniunt, baptizantur: quia baptisma non fuit quod in errore positi in sanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt. Nec potest hoc ipsum iteratum dici baptisma: quod, sicut dictum est, in Trinitatis nomine non erat datum. Nestoriani vero quia in sanctæ Trinitatis nomine baptizantur, sed eos Iudaicæ perfidiæ similes, incarnationem unigeniti non credentes, suæ hæreseos error obscurat; & ideo ad sanctam ecclesiam catholicam venientes, de veræ fidei firmitate & confessione docendi sunt, ut unum eumdemque Dei & hominis filium Deum dominum nostrum Iesum Christum credant, ipsum existentem in divinitate ante sæcula, & ipsum factum hominem in fine sæculorum: quia, *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Verbum vero carnem sic dicimus factum, non immutando quod erat, sed suscipiendo quod non erat. Incarnationis enim suæ mysterio unigenitus Patris nostra auxit, sua non minuit. Una itaque persona est Verbum & caro, sicut ipse ait: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis qui est in cælo.* Qui Filius Dei in cælo, erat Filius hominis qui loquebatur in terra. Hinc Ioannes ait: *Scimus quia Filius Dei venit, & dedit nobis sensum.* Qui nobis quem sensum dederit, illico subjunxit: *Ut cognoscamus verum Deum.* Quem in hoc loco, *verum Deum* insinuat, nisi Patrem omnipotentem? Sed quid etiam de omnipotente Filio sentiat adjunxit: *Et simus in vero ejus Filio Iesu Christo.* Ecce ait verũ Deum Patrem, verum ejus Filium Iesum Christũ. Quem verum Filium quid esse sentiat, apertius ostendit: *Hic est*, inquit, *verus Deus, & vita æterna.* Si igitur juxta errorẽ Nestorii alius Verbũ, atque alius esset homo Iesus Christus, qui verus est homo, utique verus Deus non esset vita æterna. Sed unigenitus Filius Verbũ & ante sæcula factus est homo. Hic est ergo verus Deu & vita æterna. Certe cum hunc sancta virgo conceptura esset, & loquentem ad se angelum audiret, ait: *Ecce ancilla domini, fiat mihi sicut dicis.* Quæ cum eum concepisset, & ad Elizabeth cognatam suam pergeret, ab eadem Elizabeth protinus audivit: *Unde ego digna, ut mater domini mei veniat ad me?* Ecce eadem virgo & ancilla domini dicitur & mater. Ancilla enim domini, quia Verbum ante sæcula unigenitus æqualis est Patri, mater vero, quia in ejus visceribus ex sancto Spiritu de ejusque carne factus est homo. Nec alterius ancilla alterius mater quia dum unigenitus Dei existens ante sęcula ex ejus utero natus est homo, investigabili miraculo facta est & ancilla hominis per divinitatem, & mater Verbi per carnem. Non autem prius in utero virginis caro concepta est, & postmodum divinitas venit in carnem: sed mox ut Verbum venit in utero, mox Verbum servata propriæ veritate naturæ factum est caro. Et perfectus homo, id est in veritate carnis & animæ rationalis, natus est per uterum virginis unigenitus Filius Dei. Unde & unctus præ participibus dicitur, sicut psalmista ait: *Unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Psal. 44. Unctus quippe est oleo, dono videlicet Spiritus sancti. Sed præ consortibus unctus est: quia omnes nos prius peccatores homines existimus, & postmodum per unctionem sancti Spiritus sanctificamur. Ipse autem qui existens Deus ante sæcula per sanctum Spiritum in utero virginis homo conceptus est in fine sæculorum, ibi ab eodem Spiritu unctus est, ubi conceptus. Nec ante conceptus, & postmodum unctus est, sed hoc ipsum de Spiritu sancto ex carne virginis concipi, a sancto Spiritu ungi fuit.

Hanc ergo nativitatis ejus veritatem quicumque a perverso errore Nestorii revertuntur, coram sancta fraternitatis vestræ congregatione fateantur, eumdem Nestorium cum omnibus sequacibus suis; & reliquas hæreses anathematizantes. Venerandas quoque synodos quas universalis ecclesia recipit, se recipere & venerari promittant, & absque ulla dubitatione eos sanctitas vestra servatis eis propriis ordinibus in suo cœtu recipiat, ut dum & per solicitudinem occulta mentis eorum discutitis, atque eos per veram scientiam recta quæ tenere debeant docetis, & per mansuetudinem nullam eis cõtrarietatem, vel difficultatem de propriis suis ordinibus facitis, eos ab antiqui hostis ore rapiatis. Et tãto vobis apud omnipotentem Deum æternæ gloriæ crescat retributio, quanto multos colligitis qui vobiscum in domino sine fine glorientur. Sancta itaque Trinitas orantes pro nobis sua vos protectione custodiat, vobisque in amore suo dona adhuc multipliciora concedat.

Quid a Nestoriana hæresi revertentes profiteri debent.

LXII. AD AREGIUM EPISCOPUM VAPINCENSEM.

Commendat Candidum presbyterum.

Gregorius Aregio episcopo Galliarum.

In quanta apud nos memoria fraternitatis vestræ sit caritas, cordis vestri secreta requirite, & ex eo quem circa nos habet amorem colligetis. Et quoniam sincera in dilectione, nec vires absentia, nec locum habet oblivio, ita sibi sæpius imaginata vestræ fraternitatis præsentia mens nostra reficitur, ac si corporeis vos oculis coram nobis sisti cernamus: quia nec abesse credendus est, qui per dilectionis vinculum animis inhæret. Quia ergo tanta in vobis sacerdotalis gravitatis ornamenta conspeximus, ut de vestro omnino instituto & moribus lætaremur, multa animis nostris de solicitudine vestra promittimus. Unde quia sic ea quæ Dei sunt agitis, sic in commissi vobis gregis custodia vigilatis, ut tamen ea quæ ex latere sunt prudenti moderamine dispensetis, latorem vobis præsentium Candidum presbyterum communem filium commendamus, ut opem

[Left margin notes, cut off: ...tizatos hæreti- ...nomi- Trinita- non re- tizan- | ...tiza- & non nomine ...nitatis, ...tizan- esse. | ...istum ...nie pro- esse ve- Deum ...omi- | ...n. 1. | ...n. 3. | Ioan. 5. | ...uc. 1. | ...uc. 1.]

ut opem illi in quibus necesse fuerit pro utilitate pauperum impendatis; quatenus dum fraternitatis vestræ fuerit, sicut confidimus, fultus auxilio, in ejus vos consolatione nos invenisse se sentiat.

LXIII. AD VIRGILIUM EPISCOPUM ARELATENSEM.

" Commendat Augustinum episcopum, si ad eum venerit.

" *Gregorius Virgilio episcopo Arelatensi.*

" Vide Bedam l. 1. c. 28. hist. eccl. Angl.

" Reverendissimo & sanctissimo fratri Virgilio coepiscopo Gregorius servus servorum Dei.

QUANTUS sit affectus venientibus sponte fratribus impendendus, ex eo quod plerumque solent caritatis causa invitari, cognoscitur. Et ideo si communem fratrem Augustinum episcopum ad vos venire contigerit, ita illum dilectio vestra, sicut decet, affectuose dulciterque suscipiat, ut & ipsum consolationis suæ bono refoveat, & alios qualiter fraterna caritas colenda sit doceat. Et quoniam sæpius evenit, ut hi qui longe sunt positi, prius ab aliis quæ sunt emendanda recognoscant, si quas fortasse fraternitati vestræ sacerdotum vel aliorum culpas intulerit, una cum eo residentes, subtili cuncta investigatione perquirite. Et ita vos in ea quæ Deum offendunt, & ad iracundiam provocant, districtos ac solicitos exhibete, ut ad aliorum emendationem & vindicta culpabilem feriat, & innocentem falsa opinio non affligat. " Data die x. Kalendas Iulias, indictione IV.

" *apud Bed.* Idem te incolumem custodiat, reverentissime frater. Data die x. Kalendarũ Iuliarum imperante D. N. Mauritio Tiberio piissimo Augusto anno XIX. post consulatum ejusdem D. N. anno XVIII. indictione IV.

LXIV. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM.

De corrigendis sacerdotibus qui vitam prave instituunt.

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

CUM scriptum sit, *Iustitia elevat gentem, miseros autem facit populos peccatum*; tunc regnum stabiliri creditur, cum culpa quæ cognoscitur citius emendatur. Multorum igitur ad nos relatione pervenit, quod dicere sine afflictione cordis nimia non valemus, ita quosdam sacerdotes in illis partibus impudice ac nequiter conversari, ut & audire nobis opprobrium, & lamentabile sit referre. Ne ergo postquam hujus nequitiæ hucusque se tetendit opinio, aliena pravitas aut nostram animam, aut vestrum regnum peccati sui jaculo feriat, ardenter ad hæc debemus ulciscenda consurgere, ne paucorum facinus multorum possit esse perditio. Nam causa sunt ruinæ populi sacerdotes mali. Quis enim populi se peccatis intercessor objiciat, si sacerdos, qui exorare debuerat, graviora committat? Sed quoniam eos, quorum est locus hæc insequi, nec solicitudo ad requisitionem, nec zelus excitat ad vindictam, scripta ad nos vestra discurrant, ut personam, si præcipitis, cum vestræ auctoritatis assensu transmittamus, quæ una cum aliis sacerdotibus hæc & subtiliter quærere, & secundum Deum debeat emendare. Nec enim sunt dissimulanda quæ dicimus: quia qui emendare potest & negligit, participem se procul dubio delicti constituit. Providete ergo animæ vestræ, providete nepotibus quos cupitis regnare feliciter, providete provinciis: & priusquam creator noster manum suam ad feriendum excutiat, de correctione hujus sceleris studiosissime cogitate; ne tanto postmodum acrius feriat, quanto modo diutius & clementer expectat. Scitote autem, quod Deo nostro magnum sacrificium placationis offertis, si tanti labem facinoris de vestris citius finibus amputatis. "

Prov. 14.

Burch. XV. 19.

" Dat. die x. Kal. Iulii ind. IV.

LXV. AD CANDIDUM PRESBYTERUM.

Aurelium presbyterum commendat, ut ei oratorium, vel locum aliquem committat.

Gregorius Candido presbytero Galliæ.

LATOR præsentium filius noster Aurelius presbyter e Galliarum partibus veniens petiit, ut sicubi in possessionibus beati Petri apostolorum principis oratorium, aut locus, qui presbytero vel abbate indiget, inveniri potuerit, ei debeat committi; quatenus & ipse subsidium vitæ præsentis inveniat, & nos inveniamur petitioni illius paruisse. Proinde dilectioni tuæ eum omnibus modis commendamus, ut in quo usus exegerit, ei tua dilectio concurrat, & scriptorum nostrorum illic solatium inveniat.

LXVI. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De Hilario criminatore Ioannis non punito, & si negligens sit episcopus in vicedomino eligendo, eum clerus possit eligere.

" *Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.*

CUM fortius punienda sint crimina quæ in sontibus & maxime sacratis ordinibus ingeruntur; quam sitis culpabiles omnes qui in causa Ioannis diaconi resedistis attendite, ut Hilarium criminatorem ipsius nulla ex definitione vestra pœna veniens castigaret. Nec illud ad excusationem vestram credatis esse idoneum, quod vobis quasi judicare volentibus, solus frater & coepiscopus noster Paschasius dicitur distulisse. Nam si zelus in vobis rectitudinis viguisset, facilius uni a multis rationabiliter suaderi, quam multi ab uno poterant sine causa differri. Quia ergo tantæ nequitiæ malum sine digna non debet ultione transire, suprascriptum fratrem nostrum Paschasium volumus admoneri, ut eumdem Hilarium prius subdiaconatus, quo indignus fungitur, privet officio, atque verberibus publice castigatum, faciat in exilium deportari, ut unius pœna multorum possit esse correctio. Cujus si forte lenitatem diaconi sui adhuc opinio lacerata non commovet, & in hoc, quod non credimus, torpens extiterit; experientia tua hæc quæ diximus faciat, & de illius nobis neglectu renuntiet. Hortandus præterea idem frater ex nostro mandato est, ut se in omnibus vigilantem exhibeat, & ecclesiæ suæ amplius disciplinam non negligat, ne & peccatum de his qui ei commissi sunt sustineat, & nos contra se vehementer stimulet, si in officii sui cura, quod non optamus, incautus vel lentus extiterit. Volumus autem, ut memoratus frater noster Paschasius & vicedominum sibi ordinet, & majorem domus; quatenus possit vel hospitibus supervenientibus, vel causis quæ eveniunt, idoneus & paratus existere. Si vero & negligentem eum prospicis, & ea quæ diximus implere differentem, omnis clerus ejus adhiberi debet, ut communi consilio ipsi eligant quorum personæ ad ea quæ prædiximus valeant ordinari.

LXVII. AD AGAPITUM ABBATEM.

De monasterio Marciano, illius monasterio conjungendo.

Gregorius

Gregorius Agapito abbati.

NE rebus venerabilibus vel cuilibet cultui desit obsequium, nostra debet solicite cura prospicere. Quia igitur monasterium quod in fundo Marciano provinciæ Campaniæ situm est, ita hostilitate faciente, a congregatione funditus dicitur desolatum, ut ne unus exinde monachus, qui aliquam illic solicitudinem vel curam debeat adhibere, remanserit: tuo illud monasterio cum omnibus rebus suis, vel quæ ei competunt actiones, utile prospeximus uniendum, ut res ejus tenendi, vel a detinentibus vendicandi libera tibi sit & sine aliqua dubietate licentia. In quo B etiam studui tui sit monachos deputare, qui illic tempore quo intervallum de hoste fuerit, & opus Dei celebrare, & decenter debeant deservire. Nec aliqua illud præsumas excusatione negligere; quod ideo curæ tuæ, ut solicitudinem illic debeas adhibere, committitur. Ipsum autem monasterium sic tuæ nos ordinationi commisisse cognoscas, ut tamen jurisdictionem illic non episcopus Surrentinus, in cujus civitate monasterium tuum est, sed Nucerinus, cujus est diœcesis, habeat. Nam sic hujus loci ordinationem disponimus, ut tamen jura sua singulis episcopis inviolata servemus.

LXVIII. AD MARINIANUM ABBATEM.

De ecclesia sancti Georgii restauranda.

Gregorius Mariniano abbati.

QUIA ecclesiam sancti Georgii positam in loco, qui Ad sedem dicitur, minorem quam oportet diligentiam habere cognovimus, utile esse prospeximus, quoniam monasterium tuum eidem ecclesiæ noscitur esse conjunctum, ejus tibi curam committere: hortantes ut & solicitudinem illic congruam studeas adhibere, & psalmodiæ officium solenniter exhibere facias. Et quia ecclesiam ipsam reparatione certum est indigere, volumus ut quidquid illuc accedere potuerit, ipse accipere, atque in ejus reparationem, ut prævideris, debeas erogare. Hanc vero solicitudinis curam, quam tibi hujus pagina præcepti mandavimus, tam te quam etiam successores tuos qui monasterii regimen Deo auctore susceperint, exhibere, & quæ constituimus per omnia volumus observare.

LXIX. AD EUSEBIUM EPISCOPUM THESSALONICENSEM.

De perversitate Andreæ monachi, qui falsavit literas Gregorii, qui Græcam linguam ignorabat.

Gregorius Eusebio episcopo Thessalonicensi.

LATOR præsentium Theodotus ecclesiæ vestræ lector ad sanctorum apostolorum limina veniens, dum omnes, homo quippe novus, haberet incognitos, Andreæ monacho, qui ad E sanctum Paulum inclusus fuerat, res & chartas quas detulit, ut revera olim noto, innocenter deposuit, credens quidem quod mens ipsius, sicut & nos ante habueramus, cum habitu concordaret. Sed tantæ ille pravitatis inventus est, ut si ejus stultitiæ sub inclusionis suæ specie paulo adhuc amplius licuisset, multorum animas malitiæ suæ falsitate deciperet, & quocumque potuisset non levia scandala generaret. Nam inter alia quæ idem Andreas pessime cogitavit & fecit, eam quoque, quam ad nos misistis, dum apud ipsum a præfato latore esset deposita, ita

A falsavit epistolam, ut quicumque eam legeret, vos nec catholica, nec recta sapere evidenter argueret. Ex qua re contigit, ut dum veritatem studiose quæreremus, ejus quæ latebat iniquitas vulgaretur. Et tanta in eo reperta sunt, quanta nec de scelerato quocumque laico crederentur. Et quia inter diversa mala aliquos etiam sermones scripsit, atque eos ex nostro nomine titulavit, & suspecti sumus ne eos alicubi transmiserit, fraternitas vestra solicitudinem gerat, & si quid tale repererit, eos & exscindi, & omnino faciat aboleri: ut quod imperitus literarum & scripturæ divinæ nescius nostro, sicut diximus, nomine prænotavit, quorumdam animos non possit inficere. Nam nos nec Græcum novimus, nec aliquod opus aliquando Græce conscripsimus. Alia vero mala ipsius, vel quid de eo a nobis in concilio statutum sit, antedicti portitoris, quem fraternitati vestræ in omnibus commendamus, quia præsens inventus est, relatione cognoscetis. Hortamur præterea atque admonemus, ut communem filium Lucam presbyterum, de quo populus, quantum dicitur, non modica suspicione mordetur, publice de se satisfacere, & fidem suam moneas confiteri atque sanctas synodos, quas apostolica veneratur ecclesia, se suscipere & sequi modis omnibus fateatur, atque inter C alia Nestorium & Severum, ac sequaces eorum specialiter anathematizando condemnet: ut hac satisfactione in filiorum vestrorum cordibus nullum per illius occasionem contra vos possit scandalum remanere. Qui si forte, quod non credimus, facere hoc aliqua excusatione distulerit, nihil vobis cum illo commune sit, sed a familiaritate atque communione vestra per omnia segregandus est. Nam sicut ante jam scripsimus, melius est de ovili dominico morbosam ovem ejicere, quam unius vitio sanas amittere. Hæc igitur, frater carissime, diligenter attende, & ita stude, ut filios vestros unitos ac devotos, sicut decet, habere possitis, & hac de causa denuo ad nos querela non redeat. Latorem D vero præsentium, ut præfati sumus, in omnibus commendamus: qui quoniam prius a malo monacho innocenter deceptus est, & postmodum in convictione ejus fortiter perstitit, laboris sui retributionem hic apud vestram fraternitatem inveniat; quamvis quia in æterna ei patria compensetur certus existo. Si autem rursus ad orationem huc ad sanctos apostolos venire voluerit, eum fraternitas vestra sine aliqua mora retransmittat.

LXX. AD AURELIUM.

Consolatur de morte fratris, & tribulationibus quas patiebatur,

Gregorius Aurelio ex Francis.

AUDITO dulcissimi filii mei fratris vestri E transitu, quo sim mœrore perculsus, epistolaris non valet explere locutio. Sed omnipotentem Deum rogo, ut suæ vos gratiæ aspiratione consoletur, vosque & a malignis spiritibus, & a perversis hominibus cælesti protectione custodiat. Nam si quos post illius obitum tumultus quorumdam adversantium sustinetis, nolite mirari. Si vos frui bonis in terra vestra, id est in terra viventium quæritis, mala hominum in terra aliena portare debetis. Peregrinatio quippe est vita præsens, & qui suspirat ad patriam, ei tormentum est peregrinationis locus, etiã si blandus esse videatur. Vobis autem, qui patriam quæritis,

inter suspiria quæ habetis, etiam gemitus audio A humanæ oppressionis exurgere. Quod mira omnipotentis Dei dispensatione agitur, ut dum veritas per amorem vocat, mundus præsens a seipso animum vestrum, per tribulationes quas ingerit, repellat; tantoque facilius ab amore hujus sæculi mens exeat, quanto & impellitur dum vocatur. Itaque quod cœpistis, hospitalitatis curam impendite. In oratione & lacrymis instantissime laborate: eleemosynis, quas semper amastis, jam nunc largius atque uberius operam date, ut tanto post in retributione crescat vobis fructus operis, quanto hic exereverit B studium laboris.

LXXI. AD MELLITVM ABBATEM.

Dat mandata Augustino episcopo porrigenda in gentium conversione.

Gregorius Mellito abbati in Franciis.

POST discessum congregationis nostræ, quæ tecum est, valde sumus suspensi redditi: quia nil de prosperitate vestri itineris audisse nos contingit. Cum vero vos Deus omnipotens ad reverendissimum virum fratrem nostrum Augustinum episcopum perduxerit; dicite quod diu mecum de causa Anglorum cogitans tractavi, C videlicet quia fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant, sed ipsa, quæ in eis sunt, idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur, reliquiæ ponantur: quia si fana eadem bene constructa sunt, necesse est ut a cultu dæmonum in obsequium veri Dei debeant commutari: ut dum gens ipsa eadem fana sua non videt destrui, de corde errorem deponat, & Deum verum cognoscens ac adorans, ad loca quæ consuevit familiarius concurrat. Et quia boves solent in sacrificio dæmonum multos occidere, debet his etiam hac de re aliqua solennitas immutari, ut die dedicationis, vel natalitio sanctorum martyrum, quorum illic reliquiæ ponuntur, taber- D nacula sibi circa easdem ecclesias quæ ex fanis commutatæ sunt de ramis arborum faciant, & religiosis conviviis solennitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia immolent, sed ad laudem Dei in esu suo animalia occidant, & donatori omnium de satietate sua gratias referant; ut dum eis aliqua exterius gaudia reservantur, ad interiora gaudia consentire facilius valeant. Nam duris mentibus simul omnia abscindere, impossibile esse non dubium est: quia is qui locum summum ascendere nititur, necesse est ut gradibus, vel passibus, non autem saltibus elevetur. Sic Israelitico populo in Ægypto dominus se quidem innotuit, sed tamen eis sacrificiorum u- E sus, quos diabolo solebant exhibere, in cultu proprio reservavit, ut eis in sacrificio sua animalia immolare præciperet, quatenus cor mutantes, aliud de sacrificio amitterent, aliud retinerent, ut etsi ipsa essent animalia quæ offerre consueverant, veruntamen Deo hæc & non idolis immolantes, jam sacrificia ipsa non essent. Hæc igitur dilectionem tuam prædicto fratri necesse est dicere, ut ipse in præsenti illic positus perpendat qualiter omnia debeat dispensare. Data die XII. Kalendas Iulii, indictione IV.

Fana Anglorum idolis destructis in ecclesias consecranda.

Vice sacrificiorum convivia adhibenda.

LXXII. AD CLAVDIVM ABBATEM.

Præcipit ut Romam quantocius veniat.

Gregorius Claudio abbati.

VENIENTE viro reverendissimo Severo episcopo tuam quoque dilectionem credidi ad beati Petri apostolorum principis limina pariter venire, quia & ita mihi fuerat nuntiatum, & valde ex eodem nuntio lætabatur. Sed credo te occupationibus monasterii præpeditum, & idcirco ad me minime venisse. Epistolas vero quas dilectio tua ante hoc tempus transmiserat accipiens sicut voluisti, secreto relegi. Sed de quibus scripseras, nihil vidi esse possibile: de ea maxime persona, quæ hic apud me fuit, non suspicor posse aliquid tale utiliter fieri, quæ aut naturæ simplicitate, aut negligentia torpere mihi visa est. Et ideo dilectio tua si quid valet illic requirat, & solicite disponat, atque ad me veniat. Si vero venire non valet, vel post aliquantum temporis venire debet, ut usque ad quinque vel sex menses, si vita comes fuerit, mecum faciat, & postea ad propria revertatur. Omnipotentis Dei gratia ab omni te adversitate custodiat.

LXXIII. AD PETRVM EPISCOPVM HYDRVNTINVM.

De reliquiis sancti Leontii.

Gregorius Petro episcopo Hydruntino.

OPPORTVNVS abbas monasterii sancti Leontii, quod in quinto Romanæ urbis miliario situm est, sanctuaria ejusdem martyris quæ de ecclesia nomini ipsius dicata, ut astruit, furto ablata sunt, sibi denuo postulat debere concedi, ut in loco eodem recondantur. Et ideo frater carissime, quia ejusdem beatissimi martyris corpus in Brundusii ecclesia, cui visitationis impendis officium esse dignoscitur, præfati viri desideriis ex nostra te præceptione convenit obedire, ut in devotione quam postulat, sortiatur effectum. Data mense Augusti, indictione IV.

LXXIV. AD BONIFACIVM DEFENSOREM.

De Aleria atque Adiacio civitatibus sine episcopis.

Gregorius Bonifacio defensori Corsicæ.

EXPERIENTIA tua non sine culpa est, quod Aleriam atque Adiacium civitates Corsicæ diu sine episcopis esse cognoscens, clerum & populum earum ad eligendum sibi sacerdotem distulerit commonere. Quæ quoniam sine proprio amplius non debent esse rectore, præsenti auctoritate suscepta, clerum & populum singularum civitatum hortari festina, ut inter se dissentire non debeant, sed uno sibi consensu, unaquæque civitas consecrandum eligat sacerdotem. Et facto decreto ad nos is qui fuerit electus adveniat. Si autem in vno consentire noluerint, sed in duorum se electione diviserint, similiter decretis ad nos de more factis adveniant, ut requirentes de vita, actu & moribus eorum, is qui utilior visus fuerit ordinetur. Quia vero multi illic pauperes opprimi ac pati præjudicium perhibentur, experientia tua solicitudinem gerat, & gravari eos contra justitiam non permittat, sed ita studeat, ut nec agentes contra rationem impediri, nec hi contra quos agitur injuste valeant dispendium sustinere. Præterea pervenit ad nos, quod quidam clericorum te illic posito a laicis teneantur. Quod si ita est, tuæ hoc culpæ

culpæ noveris reputari, quia hoc fieri, si homo esses, non debuit. Et ideo de cetero solicitudinem te habere necesse est, ut hoc fieri non permittas: sed si quis contra aliquem clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat. Qui si forte suspectus fuerit, executor vel ab ipso, aut si & hoc actor refugerit, a tua est experientia deputandus, qui partes sibi mutuo consensu judices compellat eligere. A quibus quidquid fuerit definitum, ita vel tua vel episcopi solicitudine, servata lege, modis omnibus compleatur, ut non sit unde se possint litigiis fatigare.

LXXV. AD BARBARAM ET ANTONIAM.

De eo quod eas commendaverit Ioanni episcopo, & Romano defensori: & de xenio ab eis sibi transmisso.

Gregorius Barbaræ & Antoniæ.

SVSCEPTIS epistolis vestris, omnimodo cognita vestra sospitate lætatus sum, atque omnipotentem Deum deprecor, quo vos & a malignis spiritibus in cogitatione, & a perversis hominibus, atque ab omni contrarietate, sua protectione custodiat: sicque vos cum timoris sui gratia dignis conjunctionibus ordinet, ut omnes nos in vestra ordinatione lætificet. Vos autem, dulcissimæ filiæ, in ejus adjutorio spem vestram ponite, & sub umbra defensionis illius semper, & orando, & bene agendo malorum hominum insidias declinate. Quæcunque enim humana solatia vel adversitates fuerint, nulla sunt, nisi aut ejus gratia protegat, aut ejus offensa perturbet. In nullo igitur hominum spem ponatis, sed totam mentem in fiducia Dei omnipotentis astringite. Nobis ergo dormientibus, ille vos protegat, de quo scriptum est: *Ecce non dormitavit neque obdormiet, qui custodit Israel.* Quod autem ad beati Petri apostolorum principis limina festinare vos dicitis, opto nimis, & æstuantis animi desiderio expecto, ut dignis meritis junctas vos in ejus ecclesia videam quatenus & vos de me solamen aliquantulum, & ego de vestri præsentia non parvam lætitiam acquiram. Viro autem reverendissimo fratri meo episcopo Ioanni & Romano defensori causas vestras studui commendare; ut quæ cœperunt, Deo auctore, debeant perficere. Xenium autem vestrum duas racanas, quas de labore vestro esse mandastis libenter accepi. Sed tamen cognoscite, quia non mihi mandatum credidi. Nam vos de labore alieno laudem quæritis, quæ forrasse adhuc ad fusum manum nunquam misistis. Nec tamen me res ista contristat, quia opto ut sanctam scripturam legere ametis; ut quamdiu vos omnipotens Deus viris conjunxerit, sciatis qualiter vivere, & domum vestram quomodo disponere debeatis.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER X.

Indict. V. anno ordinationis eius XII.

I. AD DOMINICUM EPISCOPUM CARTHAGINENSEM.

Docet post ægritudines sæpe nobis vitæ inducias concedi, ut paratiores ad judicium veniamus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Dominico episcopo Carthaginensi.

QVAM copiosa cordis vestri sit caritas, lingua interprete demonstratis, dum sic ejus suavitate epistolarum vestrarum verba conditis, ut dulce & jucundum sit omne quod scribitis. Vnde fit ut fraternitatem vestram, quam corpore non possumus, dilectionis brachiis amplectamur. Nam quod animis concordibus longitudo negat itineris, præstat officium caritatis. Et quoniam sicut amantissimorum fratrum sanitate reficimur, ita ægritudine contristamur, omnipotenti Deo gratias agimus, qui mœstitiam nostram nuntio solatus est prosperorum. Qui audientes vos infirmitatem gravissimam incurrisse, priusquam scripta vestra suscepissemus, majori tristitia tenebamur. Sed quia quando de periculo mortis eripimur, ad quid, frater carissime, reservemur incertum est. Induciarum ergo tempus ad utilitatem animæ convertamus, & posituri venturo judici rationes, causam nostram apud eum lacrymis & bonis operibus muniamus, ut securitatem de his quæ gessimus accipere mereamur. Nam & in causis sæcularibus ad hoc frequenter benignus concedit judex inducias, ut qui ante paratus non fuerat, postmodum paratus ad judicium veniat. Et quale est, si quod in terrenis judiciis custodimus, pro salute animæ negligamus? Et ideo quia juxta Ioannis apostoli vocem, *nullus sine peccato est*, cogitationum illecebras, linguæ incontinentiam, delictorum opera ad memoriam revocemus: & dum licet magno pulsatu iniquitatum nostrarum maculas deleamus, ut justus & pius redemptor noster non juxta merita nostra vindictam exerceat, sed secundum misericordiam suam flectatur ad veniam. Et quia officium nostrum sua solum flere non sufficit, nisi & de alienis solicitudinem gesserit, curam in commissi gregis custodia studiosius impendamus, & suadendo, hortando, terrendo, prædicando, inquantum superna clementia vires donat officium opere implere festinemus, ut desideratum, creatore nostro largiente, præmium expectemus. Sed quia boni aliquid operari sine divino auxilio non valemus, junctis omnipotentem Deum dilectissime frater, precibus exoremus, ut in mandatorum suorum viam com cummisso grege gratia sua duce nos dirigat, atque ipse nobis & intelligere & agere quæ sibi placita sunt concedat, qui misericordiæ suæ dono nomen nos voluit habere pastorum. Præterea & transmissione vestræ sanctitatis, beati Agilei martyris " benedictionem ea caritate qua nobis est a vobis transmissa, percepimus.

Mense Septembri, indictione v.

II. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De Matthæo viro clarissimo.

Gregorius Anthemio subdiacono.

QVOTIENS digna consideratione, sustentationis causa aliqua mœrentibus conceduntur, & Deum lætificant, & ipsum ditant sine dubio largientem. Ideo experientiæ tuæ hac auctoritate præcipimus, quatenus Matthæo viro clarissimo scholastico duodecim solidos dare non differas, quos tuis scito rationibus proccul dubio imputandos. Ita ergo cum gratiarum actione jussionem nostram festina implere, ut nulla accipientem possit fatigare dilatio.

Margin notes: Psal. 120. — 1. Ioan. 1. — " die 15. Octobris.

III. AD EUMDEM.

De puero quodam de transmarinis educto, qui habitum religionis susceperat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

LATOR præsentium Gallus nauclerus oblata nobis petitione noscitur intimasse, asserens puerum se quemdam de Siciliæ partibus venientem orationis gratia ad Campaniæ partes perduxisse, qui in Messenati portu conjungens illic in monasterio conversionis causa sese retinuit. Quem cum hic de conditione sua pro sui periculo diligenter inquireret, quantum astruit, jurisjurandi interveniente vinculo, liberum se, nullique conditioni obnoxium publica voce professus est. Pro quo ab actionariis publicis se remeantem queritur esse constrictum impetentibus cur servum juris publici furtim de illis partibus auferre præsumpserit. Qui post illata sibi damna cautione se quoque ostendit obstrictum, eumdem puerum ad partes illas quibus valeret viribus revocare. Unde pietatis causa permoti, hoc experientia tua nos decrevisse cognoscat, ut ad Panormitanas partes, ubi res agitur, ipsum mancipium, licet jam monachi habitum sumpserit, debeat revocare, eumque Fantino defensori nostro contradere: ut ipse quid de eo fieri debeat, secundum præceptionis nostræ seriem, cujus & te quoque textus poterit informare, salubriter exequatur. A latore ergo præsentium experientiam tuam volumus fideijussionem accipere, qui mancipium ipsum in sua a te manu suscipiens, illic tibi in Neapolitana civitate pro eo scriptis evidenter spondeat, quod illum Fantino defensori nostro sine aliqua excusatione contradat: ut hac prævenienite cautela, & precator liber a cautionis suæ reddatur vinculo, & causa mancipii, sicut constituimus, auxiliante domino, disponatur.

IV. AD FANTINUM DEFENSOREN.

Causam Maurentii commendat.

Gregorius Fantino defensori.

GLORIOSISSIMUS filius noster Maurentius magister militum, causam se de massa Gentina contra Panormitanam ecclesiam habere se queritur: & ad hoc latorem præsentium facto mandato transmisit, quod debeat sine excusatione aliqua terminari. Ideoque experientia tua reverendissimum fratrem & coepiscopum Victorem nostrum, servato honore commoneat, ut aut pacifice causam ipsam sine delatione studeat terminare, aut certe, si utilius sibi esse crediderit eam judicio diffiniri, omni mora cessante, vice sua personam legaliter instituat, quæ de eadem massa apud gloriosissimum filium nostrum domnum Venantium patricium, & experientiam tuam debeat subire judicium, ut causa ipsa possit cognita veritate distingui, aut certe alios sibi, si partes voluerint, te imminente eligant cognitores. Et quidquid mediis sacrosanctis euangeliis ab eis fuerit statutum, ita lege servata, tua volumus ad effectum executione perduci, ut nihil inter partes remaneat, unde post hæc recidivo possint litigio fatigari.

V. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNÆ.

Homines Maurentii commendat.

A *Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.*

POSTQUAM gloriosissimo filio nostro Maurentio hoc apud vos solum potest sufficere, quod eum nostrum esse proprium non nescitis, qualiter ei a vobis sit concurrendum scribere non debemus. Sed ne data occasione fraternitatem vestram in causa ipsius prætermittere videamur, latores præsentium commendantes hortamur, ut quia eos pro percipiendo precario suo illuc noscitur transmisisse, vestra ope in omnibus fulciantur. Cui, ut melius præstare possitis, quia vos in multis esse non est dubium occupatos, Mennam notarium, quia bene novit esse solicitus, deputate; ut ipse eos vestro no-
B mine in cunctis, ubi necesse fuerit, studeat adjuvare: quia quid agere debeant, dato sibi capitulari, ut perhibent, sunt instructi. Cumque ego sanctitatem vestram sua in præsenti relatione informaverim, ita vos in ejus causis impendite, ut sicut & nos de fraternitate vestra certi sumus, & ille omnino confidit, vobis suffragantibus utilitas ipsius, Deo adjutore, salubriter peragatur.

VI. AD THEODORUM CURATOREM.

Maurentium magistrum militum commendat.

Gregorius Theodoro curatori.

QUIA sic de gloria vestra sicut de carissimo revera filio omnino præsumimus, certi de
C vobis, eos qui nostri sunt commendamus. Ob quam rem paterno salutantes affectu, quæsumus ut præsentium portitoribus, quos gloriosissimus Maurentius magister militum ad precarium suum accipiendum transmisit, vestram tuitionem impartire dignemini: quatenus vobis patrocinantibus, nec moram illic contra rationem, nec laborem debeant sustinere: sed quid prædicto gloriosissimo viro competit, gloriæ vestræ opitulatione sine difficultate percipiat, ut & ipse nostris amplius sit devotus obsequiis, & nos pro eo referre gratias, sicut dignum est, valeamus.

D VII. AD SABINELLAM, COLUMBAM ET GALLAM.

De eleemosyna sæpius facienda.

Gregorius Sabinellæ, Columbæ & Gallæ a paribus.

SATIS me gloriosa filia, operationis tuæ audita bona lætificant, quod illa agere perhiberis, per quæ dum egentibus misericorditer subvenis, ipsa misericordiam consequaris: & alios temporaliter nutriendo, bonis in æternum cælestibus satietis. Et ideo quia fidelis est cui credis, secura cōmoda ea quæ tribuis, ut in die retributionis recipias quod impendis. Ait namque egregius prædicator: *Scio cui credidi, & certus sum,* 2. Tim. 1.
E *quia potens est servare depositum meum in illum diē.* Ecce gloriosa filia, quanta sit bonorum operum certitudo considera, & larga sit semper manus in opere, ut fiat vobis quod scriptum est: *Absconde* Ecclesi. 29.
eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit. Quisquis igitur copiosum in cælis fructum habere desiderat, seminare dum tempus est non omittat, ut manipulos in die messis cū lætitia colligat. Nam *qui seminant in lacrymis, in exultatione ac* Psal. 125.
gaudio metent. Sed qualis messis ex hujusmodi semente futura sit, dicat apostolus: *Qui seminat in* Gal. 9.
carne sua, de carne & metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu, de spiritu & metet vitam æternā.

Ne vero

Ne vero inopia nos egestatis inveniat, hanc nobis messem in satione multiplici præparemus, & quanto uberius satiari cupimus, tanto ei a quo totum accepimus largius conferamus. Nam ipse de
th. 25. se dominus ait: *Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi bibere: hospes fui, & non collegistis me: nudus fui, & non operuistis me*, &c. atque in conclusione subjungitur: *Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Hoc igitur studiosius agite, & hæc agentes in terra vobis retribui nil quæratis: quia superna desiderantibus temporalia nulla sunt. Sed ibi desideria vestra figite, ubi quidquid retribuitur finem non suscipit. Bonum ergo facientes non deficiatis, ut illic vobis thesauros thesaurizare possitis, ubi neque
th. 6. ærugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur. Præterea gloriam vestram paterno salutantes affectu, indicamus per latorem præsentium Hilarium chartularium nostrum, clavim nos a sacratissimo corpore beati Petri apostolorum principis transmisisse, in qua de catenis quoque ipsius benedictio côtinetur. Quæ collo vestro suspensa, hoc vobis eo intercedente gratia absolutionis fiat, quod illi fuit causa martyrii. Omnipotens Deus in suo vos timore custodiat, atque sic cor vestrum ad bonam semper operationem accendat, ut & hic vobis suam gratiam tribuat, & ad gaudia vos postmodum æterna perducat.

VIII. AD COLUMBUM EPISCOPUM NUMIDIÆ.

De Donadeo diacono injuste damnato.

Gregorius Columbo episcopo Numidiæ.

QUAM gravis & auditu ipso intolerabilis Donadei latoris præsentium, qui asserit fuisse diaconum, sit querela, ab eo data petitio quæ tenetur in subditis, fraternitati vestræ faciet manifestum. Sed quia pervenit ad nos quod pro corporali peccato fuisset depositus, dilectio vestra subtili hoc inquisitione perquirat, & si ita est, in pœnitentia retrudatur, ut commissi flagitii vinculum lacrymis possit absolvere. Si vero insons ab huiusmodi perpetratione claruerit, una cum primate concilii vel aliis fratribus coepiscopisque nostris omnia quæ petitio ejus continet diligenti a vobis examinatione quærenda sunt. Et si querela ejus veritate fulcitur, & in episcopo ejus Victore, qui contra Deum & sacerdotale propositum tantum committere nefas non metuit, canonici * vigoris ita districtio teneatur, ut ex diffinitione vestra quam sit iniquû quod fecit intelligat, & hic suo ordini reformetur: quia satis perversum & contra ecclesiasticam probatur esse censuram, ut frustra pro quorumdam voluntatibus quis privetur, quem sua culpa vel facinus ab officii quo fungitur gradu non deijcit. Data mense Octobri, indictione v.

goris.

IX. AD CASTORIUM NOTARIUM.

De monasterio Marci, Marcellini & Feliculæ.

Gregorius Castorio notario.

EXPERIENTIÆ tuæ in præsenti nos recolis præcepisse, ut de possessione quæ monasterio sanctorum Marci, Marcellini & Feliculæ, quod Ravennæ situm est, largitatis titulo dicitur esse concessa, quia causam bene nosti, debuisses quod justum est facere. Pro qua re hac te iterum

A nostra præceptione duximus commonendum, ut in re ipsa vigilans debeas esse atque solicitus. Et si manifeste donatam esse cognoveris, & nihil est quod a partibus nostræ objici possit ecclesiæ, impedimentum aliquod monasterio ad tenendum ipsam possessionem non facias. Si vero quia, prout diximus, causa bene tibi est cognita, habes quod juste possit pro ecclesiæ partibus allegari; electorum te cum parte altera necesse est subire judicium, ut & veritas cognosci, & quod æquitatis ordo suaserit, valeat diffiniri.

X. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

B De Adeodato, & constructione basilicæ.

Gregorius Anthemio subdiacono.

INDICAVIT nobis Adeodatus præsentium lator ante multos annos in solo se juris ecclesiæ nostræ hac conditione ædificium posuisse, ut duos solidos annis singulis ecclesiasticæ rationi persolveret, & post ejus obitum, solum ipsum cum imposito ædificio ad jus ecclesiæ sine dubitatione aliqua remaneret. Sed quia asserit se in tantam pauperiem pervenisse, ut eosdem duos solidos, sicut promiserat, singulis non possit annis impendere, & ob hoc unum sibi petiit relaxari; experientia tua curet addiscere. Et si pauper,
C ita ut asserit, manifeste est, nostra præstatione partem mediam relaxatam volumus, ut annis singulis non amplius quam ûnum solidum exolvat; quia & ætatis senium & pauperies ejus indicat, ut onus quod petit, ei debeat relaxari. Ita ergo hoc servari studii tui sit, ut tamen proprietatem soli, atque impositi ædificii, post obitum ipsius ecclesiæ solicitudine & vigilanti cura conserves.

XI. AD FANTINUM DEFENSOREM.

De xenodochio construendo.

Gregorius Fantino defensori.

D EA quæ fienda mandat piæ voluntatis intentio, ut ad effectum valeant pervenire, curæ debet sacerdotalis existere. Proinde experientiæ tuæ præcipimus, ut heredibus Isidori illustris memoriæ viri assidue & fortius debeat imminere, ut xenodochium, quod auctor eorum pet ultimæ voluntatis arbitrium in Panormitana fieri civitate constituit, sine aliqua difficulate secundum ea quæ sunt disposita implere festinent; ne si amplius hoc adhuc negligendum putaverint, tam nostram quam Dei iram de legibus venientem, quam hujusmodi dispositionem implere differentes, incurrant. Si vero deputata in eorum xenodochio quod fiendum est quantitas videtur forte non posse sufficere, locus in quo xenodochium ipsum fuerat constituendum, vel quidquid
E ibi relictum est, xenodochio sancti Theodori, quod in prædicta civitate a Petro quondam constitutum est, applicetur; quatenus & heredes a solicitudine vel labore constituendi xenodochii valeant exui, & voluntas defuncti salubriter sumat effectum, dum etsi in loco alio ipsi tamen rei quidquid a testatore deputatû est, erogetur. Ita ergo experientia tua solicitudinem gerat, ut unum e duobus sine aliqua debeat fieri tarditate.

XII. AD PASSIVVM EPISCOPVM FIRMANVM.

A

Mandat oratorium consecrare, facta primum donatione legitima.

Gregorius Passivo episcopo Firmano.

* Firmani.

ANIO comes castri Apretiensis, * Firmensis territorii, petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in suprascripto castro oratorium se sumptu proprio pro sua devotione fundasse, quod in honorem beati Petri apostolorum principis desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ diœceseos, in qua visitationis impendis officium, memorata constructio jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est fundos campulos cum conduma una, boves domitos parium unum, vaccas duas, argenti libras quatuor, lectum stratum unum, in peculio capita quindecim, armenti capita duo, ferramenta numero quinque, præsentes liberos a tributis fiscalibus solidos sex, gestisque municipalibus alligata, prædictum oratorium solenniter consecrabis. Presbyterum quoque te illic constituere volumus cardinalem, ut quotiens præfatus conditor fieri sibi missas fortasse voluerit, vel fidelium concursus exegerit, nihil sit quod ad missarum sacra exhibenda solennia valeat impedire: sanctuaria vero suscepta sui cum reverentia collocabis.

XIII. AD EVMDEM.

De Aprutina civitate diu pastore viduata.

Gregorius Passivo episcopo Firmano.

BENE novit fraternitas vestra, quam longo sit tempore Aprutium pastorali solicitudine destitutum. Vbi diu quæsivimus quis ordinari debuisset, & nequaquam potuimus invenire. Sed quia Opportunus mihi in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis valde laudatur, & religiosam vitam omnimodo agere dicitur, hunc volumus ut fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneat, quatenus in bonis studiis crescat. Et si nulla ei crimina quæ per legis sacræ regulam morte mulctanda sunt obviant, tunc hortandus est, ut vel monachus vel a vobis subdiaconus fiat. Et post aliquantulum temporis, si Deo placuerit, ipse ad pastoralem curam debeat promoveri. Si quæ vero gravia obviant, multo magis admonendus est, ut sæculum relinquat, & hæc perfectius defleat. Peto autem ut pro me orare debeas: quia cum tribulationibus cordis fatigor nimiis doloribus corporis.

XIV. AD OPPORTVNVM.

Contristari non debere de admonitione sua.

Gregorius Opportuno de Aprutio.

PERVENIT ad me, quia ex eo tempore quo dilectionem tuam verbis asperis propter quædam quæ mihi jure displicuerant contristavi, magna tibi sit oborta tristitia, atque continuus animi mœror. Vnde te, dilectissime fili, volo cognoscere, quia ego illa verba non asperitate cordis, sed amore tuæ animæ sum locutus. Tu itaque ad omnipotentem Deum tota mente convertere, quantum sit fugitiva præsens vita considera, æterna præmia lucrari festina: inquantum virtus sufficit, castiga carnem, quæ quamdiu in voluptatibus vixit, animam castigavit. Benignitatem tuam proximis exhibe, psalmodiæ & lacrymis horas vitæ frequentius impende, illata mala a proximis æquanimiter tolera. Si contra veritatem injuriam pertuleris, lucrum puta: ut hæc agens, per temporalia, quæ despiciendo pateris, ad cælestia regna pertingas. Omnipotens autem Deus & cor & corpus tuum cælestis gratiæ salute perfundat, ut de ejus spiritu & recta interius sentire, & recta exterius sufficias agere.

XV. AD FANTINVM DEFENSOREM.

De morte Primogeniti notarii, qui heredem ecclesiam Romanam reliquerat.

Gregorius Fantino defensori.

COGNOSCAT experientia tua Primogenitum notarium nostrum de hac pro peccatis
B luce transisse. Et quoniam sanctam Romanam, cui auctore Deo deservimus, ecclesiam, & conjugem suam, quæ se tuitioni ecclesiasticæ postea commendavit, heredes, nec non & filium fratris sui, in unam unciam heredem idem noscitur reliquisse; eapropter statim ut hoc præceptum susceperis, antequam eum quisquam obiisse cognoscat, & in substantia illius aliquid fraudis committat, ad locum in quo res ejus sunt reconditæ sine mora curabis accedere, & cum omni solicitudine ac diligentia studii tui sit, præsente Consentio puero, qui rerum ipsarum esse custos asseritur, adhibitis testibus solenniter ac subtiliter facere, eosque res in loco tutissimo, ut utile
C prævideris, collocare, quatenus apto tempore huc cum eodem puero, Deo auxiliante, valeant transmitti. Sed & cetera in quibuslibet rebus sive corporalibus quæ de substantia ipsius esse didiceris, cum omni strenuitate in unum congregare & constituere festina, ut nihil de ejus possit qualibet occasione deperire substantiæ. Hæc igitur omnia ita solicita & subtili stude cura peragere, ut te illic posito ne dispendium in rebus ipsis eveniat, & cujuslibet fraudis sub qualibet occasione sine exquisitione locus aliquis patere nō valeat. Summa vero redituum ejus quæ sit, nobis pariter tuis scriptis indicare festina.

D XVI. AD ROMANVM DEFENSOREM.

De rationibus Bonifacii numerarii.

Gregorius Romano defensori.

EXPERIENTIAM tuam non latet, quod in rationibus Bonifacii numerarii nostri, suorum aliquid apud te interesse audivimus: propter quod, partem aliquam substantiæ suæ xenodochio quod ad beatū Petrum apostolorum principem constitutum est, dereliquit, & suam nobis conjugem commendavit. Et ideo quia Laurentius vir clarissimus præsentium portitor pro ra-
E tionibus ipsis, id est, nonæ ac decimæ indictionis faciendis transmissus est; hujus tibi præceptionis serie injungimus, ut ei hac in causa, quocumque necesse fuerit præbere solatia, atque eum æquitate servata juvare festines, quatenus dum te solicito rationes ipsæ salubriter fuerint terminatæ, & pauperum fiat utilitas, & mulieris quæ commendata est quies procuretur atque securitas. Quia vero nosti quemadmodum causæ & maxime tales agantur, si forsitan videris, quia rationes ipsæ finiri sine dispendio non possunt, ad gloriosissimum Leontium una cum reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Ioanne, te ire necesse est, & communi cum eo consilio agere, & ad quantum potueris eloqui, & promittere quid-

quid

quid vel ipsi, vel diversis dandum suffragatoribus fuerit, dummodo per partes non eat, sed celerius finem accipiat. Illud autem præ omnibus tractare vos convenit, utrum cum prædicto gloriosissimo viro antequam rationes incipiantur, aut certe loqui propterea debeatis: ne forte causa in examinatione missa, nobis postea ad decidendum difficultatem adducat. Sed quia melius in præsenti quid oporteat poteris advertere, quod utilius visum fuerit, agite. In hac tamen promissione solicitos vos esse necesse est, ut omnia inibi comprehensa pro totius causæ decisione plura solida nullo modo promittantur, indicantes ei, si causa egerit, quia pauper omnino defunctus est. Quod ut ita esse cognoscat, exemplar rerum inventarum de substantia ipsius sibi prævidimus dirigendum. Quod si forte apud prædictam solidorum quantitatem consentire noluerit, eligimus potius hoc quod pervenit ad xenodochium reddere, quam inanem invidiam sustinere. Si vero consenserit, studiose agendum est, ut exinde securitas remittatur, quatenus post datam securitatem & decisionem, causa recidiva exinde alterius nullo modo valeat quæstionis suscitari. Quod autem dederis, tuis rationibus imputamus.

XVII. AD AZIMARCHVM SCRIBONEM.

De naufragio ejus.

Gregorius Azimarcho scriboni.

QVANTO nos cognitus casus vestri naufragii contristavit, tanto subsequens epistola relevavit, quod magnitudinem vestram incolumem ad Siciliam pervenisse cognovimus Et creatori nostro gratias agimus, qui solita vos pietate protexit, & de maris periculo liberavit. Vnde necesse est, ut Dei misericordiam, quam in vobis sæpe collatã inspicitis, ita semper in omni actu præ oculis habeatis, ut ejus in vobis gratia cumuletur, & sicut ab exterioribus periculis, ita quoque ab interioribus eripiat. Paterna igitur dulcedine salutantes petimus, ut de vestra nos incolumitate, quotiens se occasio dederit, relevetis.

XVIII. AD EVMDEM.

De rationibus Bonifacii.

Gregorius Azimarcho scriboni.

MAGNITVDINEM vestram, quo tempore hic in Romana urbe fuit, cognovisse recolimus, Bonifacium quondam numerariũ condito testamento partem aliquam hereditatis suæ xenodochio, quod ad sanctum Petrum apostolorum principem situm est, reliquisse. Et quoniam gerere nos solicitudinem diximus, ut ad gloriosum filium nostrum Leontium persona pro exponendis ratiociniis ipsius mitteretur, curam ut compleri debuisset habuimus. Idcirco quia Laurentius vir clarissimus præsentium portitor ad hoc illuc noscitur esse transmissus, magnitudinem vestram paterna dilectione salutantes, petimus, ut ei hac in causa concurrere, atque vestra, sicut de vobis confidimus, salva justitia impendere patrocinia debeatis; quatenus dum sincerissimæ bonitatis vestræ fuerit ope suffultus, & de viduitate mulieris quondam Bonifacii, & de pauperibus quibus, sicut diximus, idem Bonifacius hereditatis suæ partem aliquam dereliquit, mercedem apud omnipotentem Deum acquiratis.

XIX. AD MAVRILIONEM EXPRÆFECTVM.

Vt sæpius scripta sua ei dirigat.

Gregorius Maurilioni expræfecto.

VALDE miramur, quod nos, diversis de Sicilia venientibus, gloria vestra incolumitatis suæ nuntio relevare postponit. Et utrum oblivioni caritatis, an occupationi debeat reputari, nescimus. Et ideo salutantes paternæ caritatis affectu petimus, ut quotiens scribendi se occasio dederit, de vestra nos salute, & qualiter circa vos agatur, refoveatis; quatenus dum secundum desiderium nostrum de prosperitate vestra læti fuerimus, redemptori nostro pro vobis agere gratias valeamus. Omnipotens Deus misericordiæ suæ vos gratia tueatur, & ab omni adversitate servet illæsos, atque custodiat.

XX AD MAVRENTIVM MAGISTRVM MILITVM.

Comitiolum commendat.

Gregorius Maurentio magistro militum.

VENIENS dilectissimus filius noster Cyprianus diaconus, laudabili Comitioli studium, & quam nobis utilitatem Vrminati castro fecerit indicavit. Sed & multa de eo bona diversis testificantibus olim cognovimus. Et quia eum apud vos, sicut ante fuit, modo non esse audivimus, gloriam vestram petimus, ut si quid est unde juste vestros animos fortassis offendit, nobis, quidquid illud est, remittatis, eique plenam gratiam reddere, atque illum in ea qua apud vos dudum fuit familiaritate recipere debeatis, & vestrum illi favorem, sicut revera proprio, salva ratione quocumque usus exegerit impendatis. Ita ergo facite, ut de integro ei gratia restituta, aut ipso renuntiante, aut aliis referentibus, possimus agnoscere.

XXI. AD EVPATOREM DVCEM SARDINIÆ.

Valdaricum commendat.

Gregorius Eupatori duci Sardiniæ.

CVM lator præsentium Valdaricus illa nos pro sua commendatione scribere postulet, quæ magnitudinem vestram æquitatis intuitu sine cujusquam etiam intercessione dubitamus efficere, petitionem ipsius minime despiciendam prospeximus. Quia ergo cum uxore sua, quam hic de Romana civitate esse perhibet, reverti sicut desiderat valeat, vestris se poscit patrociniis adjuvandum; paternæ dilectionis salutantes affectu petimus, ut hac in re magnitudinis vestræ tuitionem habeat, & a nullo eos illic contra rationis ordinem impediri permittatis: sed desideriis eorum pro vestra mercede adesse & concurrere debeatis, quatenus & illi se adjutos vestra ope congaudeant, & magnitudo vestra poscentibus impendisse quod justum piumque est videatur.

XXII. AD IOANNEM SVBDIACONVM.

De monachis monasterii Claudii abbatis. De peculiaritate a monasteriis funditus extirpanda: & de quibusdam scriptis beati Gregorii non recte a Claudio abbate exceptis.

Gregorius Ioanni subdiacono Ravennæ.

VENIENTES monachi monasterii quondam abbatis Claudii, petiverunt sibi Constantium

tium monachum abbatem debere constitui. Quos A valde ego in sua petitione detestatus sum, quia mihi terrenæ mentis esse omnimodo apparuerunt, quia terrenum nimis hominem abbatem quæsiverunt habere. Cognovi enim quod idem Constantius peculiaritati studeat. Quæ res maxime testatur eum cor monachi non habere. Ac deinde cognovi, quia ad monasterium, quod in Piceni provincia situm est, solus pergere sine aliquo fratrum suorum præsumpsit. Ex qua ejus actione cognoscimus, quia qui sine teste ambulat, recte non vivat. At quomodo aliis regulam teneat, quam sibimetipsi nescit tenere? Ab hoc igitur recedentes, cellerarium quemdam nomine Maurum petiverunt, cujus vitæ atque industriæ B multa testificantur, quia & quondam abbas Claudius eum quibusdam laudavit. Tua itaque experientia solicite requirat, & si ejus vita ad locum regiminis digna est, a reverendissimo fratre & coepiscopo nostro Mariniano hunc abbatem ordinari faciat. Si vero est quod ei omnino obviet, & ex sua congregatione invenire aptum minime possunt, ipsi sibi aliunde eligant, & is quem elegerint fiat. Hoc autem prædicto fratri & coepiscopo nostro omnino dicere stude, ut peculiaritatem a quatuor aut quinque monasterii monachis, in quibus corrigi hactenus minime potuit, studiosissime compescat, & hoc ipsum monasterium a tali peste mundare festinet: quia si illic peculiaritas a monachis habetur, neque concordia, neque C caritas in congregatione eadem poterit permanere. Quid est autem habitus monachi, nisi despectus mundi? Quomodo igitur mundum despiciunt, qui in monasterio positi aurum quærunt? Ita igitur tua experientia faciat, ut neque loci ordinatio differatur, neque ad nos ulterius hac de re querela perveniat. Præterea quia idem carissimus quondam filius meus Claudius aliqua me loquente de Proverbiis, de Canticis Canticorum, de Prophetis, & de libris quoque Regum, & de Heptateucho audierat, quæ ego scripto tradere præ infirmitate non potui, ipse ea suo sensu & stylo dictavit, ne oblivione deperirent, ut apto tempore hæc eadem mihi inferret, & emendatius D dictarentur. Quæ cum mihi legisset, inveni dictorum meorum sensum valde in multis inutilius fuisse permutatum. Unde necesse est, ut tua experientia, omni excusatione atque mora cessante, ad ejus monasterium accedat, convenire fratres faciat, & sub omni veritate quantascumque de diversis scripturæ chartas detulit, ad medium deducant. Quas tu suscipe, & mihi celerrime transmitte. De tuo autem reditu, quia molestiam te validam incurrisse cognovimus, Deo propitio, in subsequentibus cogitamus. Illud autem quod ad me quorumdam relatione perlatum est, quia reverendissimus frater & coepiscopus meus Marinianus legi commenta beati Iob publice ad vigi- E lias faciat, non grate suscepi: quia non est illud opus populare, & rudibus auditoribus impedimentum magis quam provectum generat. Sed dic ei ut commenta psalmorum legi ad vigilias faciat, quæ mentes sæcularium ad bonos more præcipue informant. Neque enim volo dum in hac carne sum, si qua dixisse me contigit, ea facile hominibus innotescì. Nam quia dilectissimæ memoriæ Anatolius diaconus quærenti ac jubenti domno imperatori librum regulæ pastoralis dedit, ægre suscepi: quem sanctissimus frater & coepiscopus meus Anastasius Antiochenus in Græcam linguam transtulit, &, sicut mihi scriptum est, ei valde placuit: sed mihi valde displicuit, ut qui meliora habent, in minimis occupentur. In parte autem tertia beati Iob, in eo versu in quo scriptum est: *Scio quod redemptor meus vivit*, Iob 19. suspicor quia prædictus frater, & coepiscopus meus Marinianus mendosum codicem habeat: nam in scrinio nostro idem locus aliter habetur, quam in aliorum codicibus esse cognovi. Atque ideo eumdem locũ relevari feci, ut sicut in scrinio nostro est, ita quoque hunc & sæpefatus frater meus habeat. Quatuor enim verba sunt, quæ si eidem loco defuerint, non modicum possunt lectori scrupulum generare. Hæc omnia subtiliter & celeriter * exequere. Et si apud excellentissimum exarchum nihil potes, vel hæc non videaris neglexisse quæ potes. De loco autem Albini quid dicam, de quo nobis aperte contra justitiam respondetur? De quo tamen debes districtius cogitare. Præterea ante aliquantum temporis experientiæ tuæ præceperamus, ut apud eminentissimum filium nostrum præfectum ageret, quatenus cura formarum committi Augustino viro clarissimo debuisset, pro eo quod omnino solicitus atque strenuus vir est. Et ita hactenus distulisti, ut nobis nec quid egeris indicares. Et ideo apud eumdem eminentissimum filium nostrum vel modo omni agere intentione festina, ut formæ prædicto clarissimo viro per omnia committantur, quatenus solicitudine sua aliquid in eas valeat reformare. Nam sic despiciuntur atque negliguntur formæ ipsæ, ut nisi major solicitudo fuerit, intra paucum tempus omnino depereant. Sicut ergo nosti, quam necessaria causa sit, & generalitati utilis, sic studendum tibi est, ut prædicto, sicut diximus, viro, per solicitudinem tuam modis omnibus committantur. Data mense Februarii, indictone v.

* al. exquære.

XXIII. AD MAURENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

De sellis plectilibus dirigendis.

Gregorius Maurentio magistro militum.

COGNOSCAT gloria vestra mandasse nos Anthemio subdiacono, ut aliquantas sellas plectiles nobis dirigere studeat. Aut si factas non invenerit, ipsum apud se artificem tollat, ut in domo ipsius debeat laborare, & vel XXIV. sellas omnino bonas faciat. Et ideo quia omnino nobis sunt necessariæ, gloria vestra, ut hoc fieri possit provideat. Et si forte vos jam aliquas conquisistis, nobis eas transmittite. Sed & Iuliano viro clarissimo majori excellentiæ vestræ, aut si quis alter habuerit, eas nobis mittere procuret. Ita ergo gloria vestra faciat, ut hæc quæ scripsimus solicitudinis vestrę debeant modis omnibus instãtia procurari.

XXIV. AD AROGEM.

De trabibus in ecclesiis sanctorum apostolorum Petri & Pauli.

Gregorius " *Arogi duci.*

" Arichi Beneventano duci, de quo Paulus Diac. IV.

QUIA sic de gloria vestra sicut revera de filio nostro confidimus, petere aliqua a vobis fiducialiter provocamur, arbitrantes quod minime nos patiamini contristari, maxime in tali re, unde anima vestra multum poterit adjuvari. Indicamus autem propter ecclesias B. Petri & Pauli aliquantas nobis trabes necessarias esse, & ideo Sabino subdiacono nostro injunximus, ut de

ctius orum, obat nius el. tom annum

de partibus † Britannorum aliquantas incidere, & usque ad mare in locum aptum trahere debeat. Et quia in hac re solatiis indiget, salutantes gloriam vestram, paterna caritate petimus, ut actionariis vestris qui in illo loco sunt deputetis, ut homines qui sub eis sunt cum bobus suis in ejus transmittere debeant solatium, quatenus vobis concurrentibus melius quod ei injunximus possit perficere. Nos enim promittimus quia dum res perfecta fuerit, dignum vobis xenium, quod non sit injuriosum, transmittemus. Nam scimus nos considerare, & filiis nostris qui bonam voluntatem exhibent respondere. Unde iterum petimus, gloriosissime fili, ut ita facere debeatis, ut & nos vobis possimus esse de præstito beneficio debitores, & vos mercedem pro sanctorum ecclesiis habeatis.

B

XXV. AD MAURENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

De trabibus in ecclesia sancti Petri necessariis.

Gregorius Maurentio magistro militum.

PROPTEREA quod in ecclesiis beatorum Petri & Pauli trabes sunt necessariæ, omnino Sabino subdiacono injunximus, ut aliquantas de partibus "Britannorum incidere, & ad locum unde huc per mare duci possint, trahere debeat. Sed quoniam solus hoc facere non assurgit, Arogi scripsimus, ut homines qui sub eo, cum bobus suis, in ejus deputet ire solatiis; promittentes quia dum res perfecta fuerit, dignum ei xenium transmittemus. Gloria ergo vestra epistolam nostram ad eum sub urbana persona studeat sub celeritate transmittere, quæ ei hoc quod scripsimus deferat, ut antedictus subdiaconus voluntatem ipsius possit agnoscere. Si vero navigii prosperitate inventa discesserit, cuncta ei gloria vestra per suas epistolas innotescat, ut sciat quid agere debeat: sed & nobis similiter quæ acta fuerint indicate.

tiorū

C

XXVI. AD GREGORIUM EXPRÆFECTUM.

De trabibus in ecclesiis sanctorum apostolorum Petri & Pauli.

Gregorius Gregorio expræfecto.

SCIENTES quanta erga beatorum Petri & Pauli ecclesias in gloriæ vestræ mente maneat dilectio, vestrum nobis post Deum adjutorium scriptis decurrentibus adhibere necessario procuramus, confidentes vos facile & devote quidquid pro earum utilitate cognoscitis impartire, quibus gloriam vestram etiam sponte non dubitamus velle præstare. Et ideo qui in prædictis ecclesiis trabes omnino sunt necessariæ, atque Sabino subdiacono, ut interim usque ad viginti incidere festinet, & ad mare trahere debeat injunximus; paterno salutantes affectu petimus, ut gloria vestra de possessionibus quas illic in emphytheosim habet, hac in re homines cum bobus suis faciat præbere solatia: quatenus & ipse vestra opitulatione suffultus, ad ea explenda quæ sibi injuncta sunt possit esse idoneus, & vos mercedem valeatis acquirere. Ita ergo, sicut diximus, & ut de vobis confidimus, agite, gloriose fili, ut & vobis gratias referamus, & beatos apostolorum principes pro amore & devotione vestra, quam eorum ecclesiis exhibetis, habeatis in omnibus adjutores.

D

E

A XXVII. AD STEPHANUM EPISCOPUM.

De trabibus conducendis.

*Gregorius * Stephano episcopo.* *Venerio

QUAMVIS fraternitatem vestram officii sui qualitas pro ecclesiarum utilitatibus ultro solatiari commoneat; non tamen ab re est, si illud ex abundanti nostra hortemur epistola, quod facere vos convenit prona voluntate. Proinde in ecclesiis beatorum Petri & Pauli trabes valde necessarias fraternitati vestræ duximus indicandum. Et quoniam Sabino subdiacono ut aliquantas incidere, & usque ad mare trahere debeat, unde huc adduci valeant, injunximus, atque in ea re manifestum est eum opus habere solatiis; sanctitas vestra, ut oportuerit, ei toto studio totaque intentione opem ferre studeat, ac in ejus solatio boves hominesque transmittat, ut nullam excusationem inveniat, sed quæ ei præcipimus vobis opitulantibus implere sufficiat. Ita ergo fraternitas vestra faciat, ut ei se quantum valet impendat. Nam quantum prædicti subdiaconi culpa est, si vobis concurrentibus piger extiterit, tanto culpabilius erit & gravius, si qua se occasione fraternitas vestra aut excusare, aut indevotam, quod non credimus, monstrare voluerit. Debes autem scire hanc fraternitati tuæ curam vehementer incumbere, cujus ecclesiæ trabes olim cultu proprio consueveras procurare.

XXVIII. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De filiis Petri defensoris extra massam in qua nati sunt non jungendis.

Gregorius Romano defensori.

PETRUS quem defensorem fecimus, quia de massa juris ecclesiæ nostræ quæ Vitelas dicitur oriundus sit, experientiæ tuæ bene est cognitum. Et ideo quia ita circa eum benigni debemus existere, ut tamen ecclesiæ utilitas non lædatur; hac tibi præceptione mandamus, ut eum districte debeas commonere, ne filios suos quolibet ingenio vel excusatione foris alicubi in coniugio sociare præsumat, sed in ea massa cui lege & conditione ligati sunt socientur. In qua re etiam & tuam omnino necesse est experientiam esse solicitam, atque eos terrere, ut qualibet occasione de possessione cui oriundo subjecti sunt exire non debeant. Nam si quis eorum exinde, quod non credimus, exire præsumpserit, certum illi sit quia noster consensus nunquam illi aderit, ut foris de massa in qua nati sunt, aut habitare, aut debeant sociari, sed & superscribi terram eorum. Atque tunc sciatis vos non leve periculum sustinere, si vobis negligentibus quisquam ipsorum quidquam de iis quæ prohibemus facere qualibet sorte tentaverit.

XXIX. AD MAURENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

De filio Domitii relaxando.

Gregorius Maurentio magistro militum.

PETIIT Domitius vir magnificus ut vestræ gloriæ scribere deberemus, quatenus navigantibus aliis, & filio suo similiter esset licentia navigandi. Et quamuis de gloria vestra certi sumus quia nihil quod indiscretum est faciat, sed omnia sapienter intendat: hortamur tamen ut si alii relaxantur, ille non debeat retineri, ne forsitan

forſitan non ex ratione,ſed ſola fratrum inimicitia retineri videatur. Vos tamen qui præſentes eſtis, æquitatis conſideratione generalem etiam utilitatem atendentes, melius quid expediat poteſtis advertere.

XXX. AD QVERTINVM EXPRÆFECTVM.

De Bonito viro glorioſo, qui præfecturæ adminiſtrationem expetebat.

Gregorius Quertino expræfecto.

EPISTOLAM gratiæ veſtræ ſuſcepimus, in qua ſcripſiſtis, ut pro religioſo Bonito filio noſtro agere debeamus, quatenus præfecturæ illi adminiſtratio committatur. Equidem nos eumdem filium noſtrum non modo, ſed multi ſunt anni quod novimus, & idcirco concurrere illi per omnia feſtinamus, ſed non in illa re de qua amaritudines poſſit & tribulationes aſſumere. Nam adminiſtratio ipſa uni priori ipſius & alteri minori ipſius oblata eſt, & miſcere ſe nullo modo voluerunt,ſcientes omnino grave eſſe,& præſertim hoc tempore hanc adminiſtrationem ſuſcipere. Si ergo illis grave fuerit, quanto magis iſti debet eſſe difficile, qui nobis in actione eſt? Additur quia inutile & valde laborioſum eſt,hominem literatum ratiociniorum cauſas aſſumere, & in eis ſe, quod non expedit, obligare. Super hæc autem res illa nos revocat: quia nullum de hac actione bene exiſſe recolimus, niſi gloriam veſtram, de quo omnipotentem dominum petimus, ut eam uſque ad finem continua protectione cuſtodiat. Et ideo hoc conſiderantes, in ejus læſione miſcere nos nolumus. Nam quod modo putatur utile,certum eſt quia poſtmodum plenum laboris erit atque diſpendii. Si autem ſic utilitatibus ſuis æſtimat oportere, & vult agere ut hæc adminiſtratio ſibi committatur, nos contrarii non ſumus, ſed etiam modo futuris tribulationibus ipſius condolemus: quia quid paſſurus ſit, exemplo præcedentium non neſcimus.

XXXI. *Promiſſio cujuſdam epiſcopi hæreſim ſuam anathematizantis, quam ſolvi fecit in nomine domini imperator Conſtantinopoli, ſub die decimo menſis Februarii, indictione* V.

QVOTIENS cordis oculus nube erroris obductus, ſupernæ illuſtrationis lumine fit ſerenus,magna cautela nitendum eſt, ne latenter auctos ſchiſmatis irruat, & ab unitatis radice eos qui ad eam reverſi fuerant telo iterum erroris abſcindat. Et ideo ego ille civitatis illius epiſcopus,comperto diviſionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & ſpontanea voluntate ad unitatem ſedis apoſtolicæ, divina gratia duce, reverſus ſum. Et ne non pura mente, ſeu ſimulate reverſus exiſtimer, ſub mei ordinis caſu ſpondeo, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te ſancto Petro apoſtolorum principi, atque ejus vicario beatiſſimo Gregorio, vel ſucceſſoribus ipſius, me nunquam quorumlibet ſuaſionibus vel quocumque alio modo ad ſchiſma, de quo redemptoris noſtri miſericordia liberante ereptus ſum, reverſurum, ſed ſemper me in unitate ſanctæ eccleſiæ catholicæ & communione Romani pontificis per omnia permanſurum. Vnde jurans dico per Deum omnipotentem, & hæc ſancta quatuor euangelia, quæ in manibus meis teneo, & ſalutem gentium atque illuſtrium dominorum noſtrorum rempublicam gubernantium,me in unitate,ſicut dixi, eccleſiæ catholicæ, ad quam Deo propitio ſum reverſus,& communione Romani pontificis ſemper & ſine dubio permanere. Quod ſi, quod abſit, aliqua excuſatione vel argumento ab hac me unitate diviſero, perjurii reatum incurrens, æternæ pœnæ obligatus inveniar, & cum auctore ſchiſmatis habeam in futuro ſæculo portionem. Hanc autem confeſſionis promiſſioniſque meæ chartulam notario meo cum conſenſu preſbyterorum & diaconorum atque clericorum, qui me in hac unitate obligantes in ſupraſcriptis omnibus prona ſimul voluntate ſecuti atque propriis manibus ſubſcripturi ſunt, ſcribendam dictavi, & propria manu ſubſcribens tibi tradidi. Acta in loco illo, die & conſulibus ſupraſcriptis: *Subſcriptio epiſcopi illius.* Ego ille epiſcopus civitatis illius huic confeſſioni promiſſionique meæ præſtito de conſervandis ſupraſcriptis omnibus ſacramento ſubſcripſi.

XXXII. AD COLVMBVM EPISCOPVM NVMIDIÆ.

De perverſitate Paulini Regenſis epiſcopi, qui in ſuum clerum exceſſerat, & per ſimoniam ſubditos ordinabat.

Gregorius Columbo epiſcopo Numidiæ.

QVIA bene olim nobis eſt cognitum fraternitatem tuam ſacerdotali gravitate & zelo eſſe eccleſiaſtico decoratam, ſatis oportere proſpeximus, ut intereſſe ad cognoſcenda ea quæ correptionis indigent debeat, ne ſi fuerint diſſimulatione poſtpoſita, licitum eſſe ſibi credat quiſque quod poteſt. Qualiter autem fratrem noſtrum Paulinum Regenſis civitatis epiſcopum clerus ſuus, vel hi qui in ſacro ſunt ordine conſtituti, in ſe perhibeant corporaliter exceſſiſſe, audire non indiges; quippe quia priuſquam hæc ad nos querela pertingeret, tibi jam factum eſt,ſicut eis aſſerentibus didicimus, manifeſtum. Et quoniam præpoſitis in ſubjectorum pœnam eſſe non debet ſæviendi, Victori fratri & coepiſcopo noſtro, qui primatus inter vos locum tenet, curavimus ſcribendum, ut una cum tua fraternitate vel cum aliis fratribus & coepiſcopis noſtris quos adhibere proſpexeritis, inter memoratum fratrem conſacerdotemq; noſtrum & clerum ipſius cauſa ſubtili debeat inveſtigatione cognoſci. Et ideo dilectio tua immineat atque ſolicitudinem gerat, ut ea quæ ad nos perlata ſunt, inaudita non tranſeant, ne diſcordia in eccleſia, unde magnopere pellenda eſt, nutriatur. Et ſi quidem contra eum clericorum ſuorum vera querela eſt, culpam ſuam, quam ſponte emendare deſpexit, in eccleſiaſtici vigoris diffinitione cognoſcat, ut & de præſenti ſentiat quam ſit grave quod fecit, & diſcat de futuro nil ſe plus agere poſſe quam licet. Præ omnibus igitur hortamur, ut zelum quem propter Deum habere te novimus, ardentius ſtudeas exercere. Et quia memoratus frater noſter Paulinus eccleſiaſticos ordines per ſimoniacam dare hæreſim, quod auditu nefas eſt, dicitur: una cum antedicto primate vel aliis ſubtilius hoc & cum omni tibi diligentia ſit curæ perquirere. Et ſi ita, quod abſit, inventum fuerit, ſtudendum atque agendum eſt, ut & eum qui præmium accipere, & eum qui dare non metuit, canonicæ ultionis ſententia feriat; quatenus horum emen-

dario

datio multorum poſſit eſſe correptio. Et priuſquam hæc radix mortifera convaleſcat, & plures interimat, totius concilii diffinitione damnetur, ut nullus unquam pro quovis ordine accipere, nullus dare aliquid audeat, nec quiſquam ex gratia, ſed promoveatur ex merito: ne & ordo eccleſiaſticus confundatur, & ſit probitas vitæ deſpectui, ſi præmium meriti indignus acceperit. Hilario autem chartulario noſtro injunximus, ut ſi cauſa propoſcerit, cognitioni veſtræ intereſſe non renuat. Si ergo neceſſarium fuerit, veſtris illum apicibus, ut illuc venire debeat, facite certiorem; quatenus ſimul cum ipſo tractantes, melius decernere quæ ſtatuenda ſunt debeatis.

XXXIII. AD VICTOREM EPISCOPUM PANORMITANUM.

De querela adverſus Paulinum epiſcopum.

Gregorius Victori epiſcopo Panormitano.

QVANTO lætitiæ nobis eſt fratres noſtros cognoſcere erga filios ſuos paterna caritate decenter eſſe ſolicitos, tanto triſtitiæ deputamus, quando eos ab illicitis nec aliorum fratum reverentia nec ſacerdotii prævalet conſideratio temperare. Quam igitur gravis & aſpera adverſus fratrẽ noſtrum Paulinum Regenſis civitatis epiſcopum, clericorum ejus, vel eorum qui in ſacro ſunt ordine poſiti, ſit querela fraternitati tuæ liquere non dubium eſt: quia latere te in vicino non potuit, quod ad nos in longinquo pervenit. Et quoniam valde cavendum eſt, ne hoc quod eum fruſtra in ſe corporali injuria queruntur excedere, aut licite præſumatur, aut fiat diſſimulatione deterius; ſic manifeſti exceſſus canonica ſemper moderatione premendi ſunt, ut una res & præteritorum correptio, & eſſe poſſit regula futurorum. Proinde ſimul cum dilectiſſimo communi fratre Columbo epiſcopo, vel aliis ſacerdotibus, quos prævideris, inter ſupraſcriptum fratrem noſtrum & clericos ipſius cauſam ſubtili inveſtigatione rimari te convenit. Et ſi ſupplicantium querela veritate ſubſiſtit, ita hoc regulari emendatione corrigite, ut & quam ſit malum quod fecit agnoſcat, & officii ſui terminos diſcat de cetero non exire. Nec loci tui, ſicut dicitur, ab eo poſtponi ordinem patiaris, ne illi deſpectus tuus ad periculum & tibi fiat ad culpam. Nam ad perſonam in priori loco poſitam reſpicit quidquid a minori committitur, niſi ſolicite corrigatur. Illud autem quod idem frater noſter Paulinus eccleſiaſticos ordines dare ſub præmio perhibetur, ſubtilius a vobis & omnino diſtricte quærendum eſt. Et ſi ita, quod non optamus, eſſe claruerit, ſic ad ulciſcendum hoc veſter ſe propter Deum zelus accendat, ut & ordinanti avaritia ſua convertatur ad pœnam, & illicita ordinatio effecta carens ambitionis ſuæ deſiderio non fruatur. In qua re hortamur atque præ omnibus admonemus, ut ita fraternitas veſtra ſtudeat eſſe ſolicita, quatenus priuſquam unius vitio ſimoniacæ illic hæreſeos nequitia convaleſcat, ſententiæ veſtræ falce, facto ex opere concilio, radicitus amputetur. Nam quiſquis ad hoc facinus emendandum officii ſui conſideratione vehementer non arſerit, cum ipſo ſe non dubitet habere portionem, a quo prius hoc piaculare flagitium ſumpſit exordium. Et ideo, ſicut diximus, hinc vigilanter atque ſtudioſe agendum eſt, ut concilium veſtrum, quod nunc-

uſque ſine hujuſmodi prava opinione Deo cuſtodiente ſervatum eſt, hujus ſceleris venena nec polluere poſſint, nec perdere. Præterea Hilaro chartulario noſtro præcepimus, ut ſi res exegerit, intereſſe vobiſcum non differat. Vnde ſi neceſſe fuerit, veſtris illi ut ad vos venire debeat, epiſtolis indicate, quatenus hæc omnia una cum eo ſalubriter Deo poſſitis adjuvante dirimere.

XXXIV. AD IOANNEM EPISCOPUM PRIMÆ IUSTINIANÆ.

De Paulo Doclealinæ civitatis epiſcopo lapſo, qui res quoque eccleſiæ deprædatus fuit.

Gregorius Ioanni epiſcopo primæ Iuſtinianæ.

QVANDO mala quæ pœnitentiæ fletu purganda ſunt augentur exceſſibus, ita major delinquentibus eſt adhibenda correptio, ut & ipſi facinus ſuum ſaltem pœna vindicante cognoſcant, & alios ab illicitis eccleſiæ ultionis timor inhibeat. Dilectiſſimus itaque lator præſentium Neemeſion ad nos veniens indicavit, ſicut & geſtorum exemplaria quæ huc detulit continebant, Paulum Doclealinæ civitatis epiſcopum inter alia mala in corporale crimen lapſum, a ſuis fuiſſe clericis accuſatum, atque habita cognitione, ita, quod ſine dolore dicere non poſſumus, claruiſſe, atque inſuper, poſtquam convictus eſt etiam eum libellum, in quo ea de quibus accuſatus fuerat vera eſſe confeſſus eſt, obtuliſſe. Qua de re ſententia illum epiſcopali depoſitum, & ejus loco ſe cum fraternitatis veſtræ conſenſu eſſe epiſcopum ordinatum. Sed nunc eumdem Paulum cum auxilio quorumdam ſæcularium judicum venientem epiſcopium more prædonis ingreſſum, ablatiſque violenter rebus eccleſiæ ab eo ſe projectum, a ſumma injuria ad necem pene perductum. Et quoniam tantæ nequitiæ pravitas nec diſſimulanda nec leviter attendẽda eſt, fraternitas veſtra hæc omnia diligenter curet addiſcere, & ſi ita ſe, ut edocti ſumus, veritas habet, prædictum Paulum diſtricta faciat executione compelli, ut quæcumque abſtulit, omni mora vel excuſatione ceſſante reſtituat. Si vero nihil eccleſiæ, ſed ſuum proprium ſe dixerit abſtuliſſe, quamvis grave & iniquum fuerit ut non a vobis vel a metropolitano ejus hoc peteret, ſed temerario auſu manu præſumeret agere; verumtamen ſi quid proprium tulit, ſub fraternitatis veſtræ debet examinatione conſtare ſi verum eſt. Sed & illud diligenter quærendum eſt, ſi quid male de rebus dilapidavit eccleſiæ, ut ex eo quod nunc abſtulit, hoc reformare ac ſatisfacere modis omnibus compellatur. Si autem differre tentaverit, quouſque omne quod dilapidavit, vel de ſubſtantia tulit, eccleſiæ reſtituat, in monaſterium mittendus eſt, ut ſaltem coactus reddat quod male auferre non timuit. Qui ſi forte, quod non credimus, poſt depoſitionem ſuam inverecunde ac mente perverſa aliquid de epiſcopatu loqui, atque rurſus ad hoc qualibet aſpirare præſumptione tentaverit, fraternitatis veſtræ ſe contra improbitatem ipſius omnino vigor accendat, atque dominici corporis ac ſanguinis communione privatum in monaſterium eum uſque ad diem obitus ſui ad agendam curet pœnitentiam retrudendum, quatenus perpetrati ſceleris maculas dignis diſcat fletibus emundare, quas magis in interitu animæ ſuæ nequiter augere deſiderat.

derat. Suprascriptus autem dilectissimus frater noster Neemesion in loco suo & episcopatus officio procul dubio reformetur, & ne denuo hac de re inquietudinem ac molestiam patiatur, solicitos vos esse necesse est, quia hoc non solum ad hujus monitionem, verum etiam ad aliorum constat, emendationem proficere, ut pravorum hominum præsumptio nihil de cetero contra sacrorum canonum statuat, vel ecclesiasticam disciplinam ullo modo audeat attentare.

XXXV. AD CONSTANTIVM EPISCOPVM SCODRITANVM.

De Pauli Doclealini facinore.

Gregorius Constantio episcopo Scodritano.

QVÆ dilectissimus nobis lator præsentiū Neemesion, qui se dicit "Doclealinæ civitatis esse antistitem de facinore Pauli Doclealini, ut ipse asserit, quondam episcopi questus sit, fraternitati tuæ fuerint subtilius indicanda, nisi scire te omnia testaretur: quippe quem & compassum sibi, & voluisse subvenire perhibet, sed minime potuisse. Et quia visa tanti causa flagitii negligi vel "transiri non debet impunita, ne ejus imitatione scelesta ab aliis, quod absit, sumatur audacia; fraternitas tua exemplaria scriptorum his subdita, quæ ad reverendissimum fratrem nostrum Ioannem primæ Iustinianæ civitatis episcopum servantem vices nostras direximus, diligentius relegat. Et si secundum eorum seriem explere se cuncta posse cognoscit, ea quæ illi mandavimus, ipse omnia ex nostra auctoritate exequatur & faciat. Si vero hoc tibi quibusdam forte adversantibus obstaculis vides esse difficile, studendum est, ut eadem scripta nostra ad antedictum fratrem nostrum sine excusatione perveniant. Cui etiam & te convenit imminere, ut ea quæ ei a nobis mandata sunt, districtius exequi, & nulla debeant occasione lentari: sed ita quæ nequiter acta sunt emendatione congrua corrigantur, quatenus una res & ultio competens delinquentis, & formido sit aliis in eodem ordine constitutis.

" Doclea.inæ.

" transire

XXXVI. AD EPISCOPOS CONCILII BYZACENI.

Vt de Clementii primatis eorum causa diligenter inquirant.

Gregorius universis episcopis concilii Byzacii.

SICVT laudabile discretumque est reverentiam & honorem debitum exhibere prioribus, ita rectitudinis & Dei timoris est, si qua in eis correctione indigent, nulla dissimulatione postponere; ne totum, quod absit, corpus incipiat morbus invadere, si languor non fuerit curatus in capite. Ante multum siquidem temporis quædam ad nos de fratre nostro Clementino primate vestro perlata sunt, quæ cor nostrum non modico mœrore transfixerunt. Sed prementibus diversis tribulationibus, & maxime circumsævientibus hostibus, ea nobis non fuit spatium requirendi. Et quoniam ita sunt gravia, ut transire indiscussa nullo modo debeant, fraternitatem vestram his hortamur affatibus, ut cum omni solicitudine ac vivacitate veritatis indagare substantiam multis modis debeatis, ut aut, si ita sunt ut audita sunt, ultione canonica resecentur; aut si falsa, fratris nostri innocentia diu sub nefandæ opinionis dilaceratione non jaceat. Vnde ne quis desidiæ torpor in requisitione fit, admonemus ut non cu- A jusquam personæ gratia, non favor, non blandimenta, vel quodlibet aliud quemquam vestrum vel ab discutiendum quæ nobis nuntiata sunt molliat, vel a tramite veritatis excutiat: sed sacerdotaliter ad investigandam vos propter Deum veritatem accingite. Nam si quis in hoc aut pigrum se aut negligentem præsumpserit exhibere, dictis criminibus apud omnipotentem dominum se noverit esse participem, cujus zelo ad "perscrutandas subtiliter nefandi causas facinoris non movetur.

XXXVII. AD FIRMINVM EPISCOPVM ISTRIÆ.

B

De conversione ejus ad sanctam ecclesiam catholicam,

Gregorius Firmino episcopo Istriæ.

QVEM redemptor noster de servorum suorum numero perire non patitur, ita misericordiæ suæ inspiratione cor ejus illustrat, ut deserto erroris obscuro, ad cognitionem lucis & viam redeat veritatis. Vnde suscepta, carissime, fraternitatis tuæ epistola, magna in domino exultatione gaudemus, quod divina te gratia ad unitatem ecclesiæ, a qua pertinacium & imperitorum hominum instinctu disjunctus fueras, revo- C cavit. Sed quia quanto antiquus hostis superatum se conspicit, tanto insidiari acrius non quiescit; omnino solicitum vigilantemque te esse convenit, atque scutum constantiæ contra jacula ipsius præparare, ut illisa frangantur, & vim interius penetrandi non habeant. Nulla ergo te, carissime frater, rerum desideria, nulli terrores, nulla blandimenta, nullæ seductiones, quæ venenatis verborum sagittis animas inficiunt, a reversionis tuæ fervore te molliant, aut retro redire compellant: ne qui fortem superaveras, gravius a forti supereris, & captivus, quod absit, post victoriam tenearis: sed magis ut mater eccle- D sia per totum, Deo propitio, orbem diffusa ad suum te rediisse gremium non inertem agnoscat, studiosissime tibi vigilandum ac laborandum est, ut tecum possis & alios revocare; quatenus damna quæ tuæ aversionis exemplo commiseras, non solum reversionis bono resarcias, sed etiam lucrum exhibeas, ut & ad promerendam præteritorum veniam, & futurorum præmia capessenda, plus domino tuo videaris revocasse quam tuleras. Nobis ergo omnino curæ erit de fraternitatis tuæ quiete, ut dignum est, cogitare: quia postquam nobiscum jam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas quam nostras attendimus. Aliqua vero nobis de necessitatibus vestris Ioannes subdiaconus scripsit, sed credimus de Dei nostri E potentia, quia sanctus Petrus, ad quem reversi estis, vos deserere non habet. Modo autem de benedictione ejusdem sancti Petri transmisimus fraternitati vestræ paraturam unam, quam vos necesse est cum ea caritate qua a vobis est transmissa suscipere.

Mense Maii, indictione quinta.

XXXVIII. AD CIRIDANVM.

De cura sitonici.

Gregorius Ciridano.

GLORIÆ vestræ dudum scripta suscepimus, in quibus indicastis solicitudini vestræ serenissimorum principum jussione curam sitonici fuisse mandatam, atque præceptum esse ut omnis tritici

tritici quantitas quæ in horreis nostræ ecclesiæ susceptа fuerat, vobis tradi per omnia debuisset, & scripsistis, ut hoc ipsum parare in species faceremus. Quod quidem quia vestrum, cujus ad nos quidem bona tanta perlata sunt, non fuerit, novimus: & scitis quam durum quamque omnino difficile sit, ut res quæ nec servari, nec eo tempore ad emendum poterat inveniri, in specie restitui peteretur. Verumtamen, ut exui ab hujus rei solicitudine valeremus, studii nostri fuit, ut etsi cum majori dispendio omnino frumenta ipsa, sicut voluistis, in specie faceremus præparari. Post vero per latorem præsentium Eutychium virum magnificum, qui se illustrem præfectum esse commemorat, aliam nobis epistolam transmisistis, ut quæ summa ejusdem sitonici ab horreariis ecclesiæ sit suscepta prodi inter acta publica debuisset. Et ideo ne per occasionem ecclesiæ quædam cuiquam nasci videatur occasio, seu excusatio, & quantitatem, sicut scripsistis defensores ecclesiæ prodiderunt, & quę putaverunt utilia, petiverunt. Quod gloria vestra diligenter soliciteque pertractet, & verba eorum non negligat. Nam quidquid post hæc in prædicti sitonici specie damni contigerit, amplius jam ad ecclesię dispendium sciatis nullo modo pertinere: quia nec habitatores civitatis istius, afflicti revera homines, prædictum sitonicum in suo se asserunt detrimento posse suscipere. Hæc igitur omnia gloria vestra cognoscens, ita de his quę sibi sunt commissa studeat cogitare, ut & utilitatem publicam faciat, & hujus operis pondus ecclesiæ nostræ denuo ad gravamen pauperum non incumbat.

XXXIX. AD DESIDERIUM EPISCOPUM.

De Pancratio ipsius clerico, ne illum revocet à monastica conversatione, quam appetiit.

Gregorius Desiderio episcopo in Gallia.

PANCRATIUS lator præsentium, ut asserit, diaconus apostolorum se liminibus repræsentans, a nobis noscitur petiisse, ut eum fraternitati vestræ deberemus specialiter commendare. Intimavit etiam nobis, quod in clericatus officio vestræ sit ecclesiæ mancipatus. Unde divini motus inspiratione compunctus, gratiam monasticæ conversationis appetiit, illicque in eodem quem sumpsit habitu desiderans permanere, etiam diaconum se ejusdem monasterii factum esse commemorat. De cujus loci servitio avelli nulla patitur ratione. Nunc, quantum asserit, fraternitas vestra, non quidem impedimentis intentum, sed affectu benevolentiæ in officium eum suæ vult revocare ecclesiæ. Hortamur igitur, ut tam promptæ devotioni ejus, quam in sancto studet habere proposito, minime vestra sit impedimento fraternitas. Magis autem quibus valetis adhortationibus pastorali admonitione succendite, ut fervor hujus desiderii in eo non tepescat: ut qui a turbulento curarum sæcularium tumultu se segregans quietis desiderio portum monasterii appetiit, rursum in ecclesiasticarum curarum non debeat perturbationibus implicari, sed in Dei laudibus permittatur secure ab his omnibus remanere ut postulat.

XL. AD BONITUM DEFENSOREM.

De mancipio Fortunati abbatis.

Gregorius Bonito defensori.

FILIUS noster Fortunatus abbas monasterii sancti * Severini, quod in hac urbe Romana [* Hemete-]

A situm est, latores præsentium monachos suos illic pro recolligendis mancipiis juris sui monasterii, quæ illic latitare dicuntur, dirigens, petiit ut experientiæ tuæ ei debeant adesse solatia. Eapropter præsenti tibi auctoritate præcipimus, ut eis in omnibus salva ratione concurrere ac opitulari festines; quatenus te illic coram posito, atque in hac causa ferente solatia, salubriter hæc citius valeant quæ sibi injuncta sunt ad effectum Deo auctore, perducere.

XLI. AD ROMANUM DEFENSOREM &c.

Romanum cum hominibus suis commendat.

B *Gregorius Romano defensori, Anthemio subdiacono, & Savino subdiacono.*

EA quæ sponte præbere nos convenit, petiti negare non possumus. Et ideo quia gloriosus filius noster Romanus exprætore possessiones suas & homines qui in illis sunt partibus vestræ voluit experientiæ commendari; hac vobis præceptione mandamus, ut possessiones hominesque ipsius servata æquitate tueri non desinatis, atque ita in omnibus causis utilitatibusque ipsius concurrere ac solatiari studeatis, quatenus & ille se hac adjutum commendatione cognoscat, & vos salubriter injuncta exhibuisse comprobemini.

XLII. AD DEODATUM EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

C De Luminosa ancilla Dei, & testamento Constantii fratris.

Gregorius [a] *Deodato episcopo Mediolanensi.* [a Deusdedit]

NULLI dubium est, quia sicut sacerdotibus res in episcopatu acquisitas nulla est alienandi licentia, ita de eis quas ante habuerint quidquid judicare voluerint non vetantur. Itaque fraternitatem vestram, tempore quo [b] ad nos fuit questam esse recolimus, quod quædam immobilia quæ Constantius decessor vester Luminosæ ancillæ Dei filiæ fratris sui testamenti serie legati titulo dereliquit, jam episcopus acquisisset, decrevisseque nos ut si hoc constaret, nullum ex his ecclesia vestra præjudicium pateretur. Quod [b apud]
D & vos oportet recolere, & molestiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei sine cognitione de his quæ possidet quidquam auferre. Sed si hoc ecclesiæ vestræ actores probari posse confidunt, vestris nobis epistolis indicate, ut qualiter hoc ipsum constare debeat disponamus; dummodo, cognita veritate, nec ecclesia vestra pati præjudicium, nec illa injuste videatur affligi: quia, quantum aliqui perhibent, hoc supradictus decessor vester non in episcopatu, sed dum adhuc esset diaconus acquisivit. Unde necesse est ut, sicut diximus, facta probatione debeat constare quod verum est. Eamdem vero ancillam Dei fraternitati vestræ commendamus, ut a nullo eam patiatur gravari vel opprimi; ne si inquietata fuerit, ex hujus causæ occasione hoc pati
E quod non decet existimetur. Et ideo si quid forte fuerit quod debeat emendari, aut a plano adhortationis vestræ moderamine corrigatur, aut certe nobis subtiliter nuntietur; quatenus & vos ab invidia sitis extranei, & nos quod convenit facere nullatenus omittamus.

Mense Augusti, indictione quinta.

XLIII. AD FANTINUM DEFENSOREM.

De capitibus equarum Florentino dandis.

Gregorius Fantino defensori.

EXPERIENTIAM tuam jam credimus cognovisse, dilectissimum filium nostrum Servumdei diaconum heredem sanctam Romanam ecclesiam, cui Deo auctore deservimus, reliquisse. Et quia legati titulo quatuor equarum capita Luminosæ ancillæ Dei proximæ suæ dari constituit, atque nos, petente dilectissimo filio nostro Florentino diacono, xenodochio Anichiorum, cui præesse dignoscitur, decem equarum capita cum emissario suo prævidimus largienda: hac tibi idcirco præceptione mandamus, ut latori præsentium, qui ad hoc illuc ex opere missus est, tam quatuor quæ legata sunt, quam decem equarum capita, quas xenodochio concessimus, de equabus præfati quidem diaconi, simul & emissarium sine aliqua debeas excusatione vel mora contradere.

XLIV. AD GENNADIUM.

Droculfum de hostibus reversum commendat.

Gregorius Gennadio patricio Africæ.

DROCULFUS præsentium portitor de hostibus ad rempublicam veniens, opinionis vestræ, quæ longe lateque diffusa est, bono succensus, ad excellentiæ vestræ obsequia summo desiderio festinavit occurrere. Et quoniam nostra se apud vos poscit epistola commendari, paterna dulcedine salutantes, petimus ut eum, sicut Deus vobis in cor miserit ac utile fuerit, excellentia vestra ordinare dignetur; quatenus bona quæ de vobis etiam positus adhuc inter hostes audivit, in se valeat experiri, & excellentiæ vestræ ejus quoque ante omnipotentis Dei oculos inter ceteras merces accrescat.

XLV. AD VENANTIUM.

Asserit se propter ægritudinem facta Samsonis allegorice exponere non posse.

Gregorius Venantio patricio Panormitano.

DESIDERATISSIMÆ excellentiæ vestræ scripta suscepi, in quibus tantum de absentis collocutione gavisus sum, quantum ipsum qui locutus est semper mihi cupio esse præsentem. Vultis ergo ut quædam de Samsonis factis allegorice disserantur: sed tanta mihi debilitas corporis accidit, ut si qua subire valuerim, exercere animus non assurgat. Bono autem desiderio vestro congaudeo: quiam dum expositionem sacrorum verborum cupitis, quam stricte ipsum auctorem eorumdem verborum quæritis demonstratis. Si igitur vires salutis recepero, auctore omnipotente domino vestris desideriis parebo. Oro autem ut in cunctis actibus vestris gratia vos superna custodiat, quatenus in bono opere & aspirando vos repleat, & adjuvando confortet.

XLVI. AD PANTALEONEM NOTARIUM.

De argento ecclesiarum secum deferendo.

Gregorius Pantaleoni notario.

EXPECTABAMUS ut nos experientia tua de argento ecclesiarum vel aliis quas invenit rebus omnino subtiliter redderet certiores, ut ex ejus renuntiatione quod fieri debuisset deliberare minutius potuissemus. Sed non nos ita renuntiatio tua ut oportebat instruxit. Curæ ergo tuæ sit, ut argentum ecclesiarum, quod clerus & populus habet, apud quos prævideris, incimeliarchio ecclesiæ sub omni sollicitudine atque cautela deponas, atque de eodem deposito desuscepτum accipias. Argentum vero ecclesiarum, quod pro peccatis a clero & populo destitutum est, tecum huc defer. Si forte tres aut quatuor clericos de ipsis ecclesiis cognoveris remansisse, facta notitia, quis, quomodo est, vel ubi habitat, nobis defer: ut eis, si necessarium viderimus, quid singulis annis accipere debeant, statuere valeamus. Res vero quæ vetustate perire possunt, tecum similiter defer, ut ex eis quod utile visum fuerit disponatur. Tu autem protegente domino inventa navigii prosperitate revertere.

XLVII. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De præsumptione tonsuratorum in Sicilia, qui nomen defensorum temere usurpabant.

Gregorius Romano defensori.

PERVENIT ad nos quod tonsuratores in Sicilia prava sibi præsumptione nomen defensorum sumerent, atque eos non solum utilitatibus ecclesiasticis non esse utiles, sed etiam hac occasione multa indisciplinata committere. Proinde experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus ut hoc diligenter inquirat. Et si quos sibi, præter eos qui hujus rei epistolas habent, hoc denuo nomen usurpare repererit, districta illud emendatione compescat. Si vero quosdam strenuos ac fideles in ecclesiasticis negotiis esse probaveris, subtiliter nobis de eis te renuntiare necesse est, ut utrum digni sint epistola judicemus. Præterea a Fortunato de iis quæ gessit rationes subtiliter perscrutari te volumus, & satisfactis omnibus quæ debere constiterit, eum per patrimonium vel actionem aliquam ecclesiæ nostræ transire ulterius non permittas; quia ita se, quantum ad nos pervenit, exhibuit, ut commune aliquid deinceps cum nostris habere non debeat. Præterea nuntiatum est nobis, * Martianum quemdam, qui nomen sibi defensoris assumpsit, fratri & coepiscopo nostro Ioanni, cui curam patrimonii nostri commiseramus, exhibere obedientiam distulisse. Require ergo, & si verum est, exilio transmittatur: ut ex cujus ecclesia honoris sibi falsum nomen arripuit, administranti utilitates ipsius minime obedisse impunitum non sit. Sed & si qui sunt alii ordinationi memorati fratris nostri inobedientes, districta in eos ultione modis omnibus vindicabis.

* Martinianum

XLVIII. AD EUMDEM.

Ut Luminosum violentiam passum ecclesiastica tuitione defendat.

Gregorius Romano defensori.

LUMINOSUS præsentium portitor violentiam se uxoremque suam a Sallustio viro clarissimo asserens sustinere, huc necessitate eadem faciente venire compulsus est. Unde quia servum sanctæ Mariæ, quod est parochiæ Grumentinæ, se esse asserit, necesse est ut ecclesiastica tuitione valletur. Experientia itaque tua præfato supplici ecclesiastica non desistat impartire solatia, eumque de quo queritur admonere, quatenus se ab eorum inquietudine compescat. Sin vero est quod sibi in eis rationabiliter dicat posse competere, electorum judicio terminetur, tuaque quidquid definitum fuerit executione modis omnibus impleatur.

XLIX. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De reditibus ecclesiæ suscipiendis.

Gregorius Ioanni episcopo Syracusano.

FILII nostri Paschasius vir magnificus, & Plancho vir clarissimus conquesti sunt nobis sanctitatem vestram reditus, qui sanctæ Romanæ ecclesiæ debentur, non alibi nisi aut in suburbano civitatis, aut in massa quæ dicitur Gelas, velle percipere. Quod ego non ita actum intelligo, sicut hi qui murmurant putant. Scio enim sapientiam fraternitatis vestræ; & idcirco vos arbitror sic talia proposuisse, ut per eamdem propo- B sitionem quocumque in loco reditus utiles potuisseris accipere. Laudo, frater carissime, intentionem caritatis tantæ, & vehementer amplector, quia sic curam ecclesiæ nostræ agitis, quæ profecto vestra est, sicut & vestræ quæ nostra est: tamen nec in suburbano, nec de massa Gelas filii mei excellentissimi Italici & domus Venantii reditus quos promiserunt sunt petendi. Sed sive in Syracusana, sive in Panormitana parte dare voluerint, ad hoc solum vestra sanctitas sit intenta, ut utiles per omnia reditus accipiat secundum promissionem pacti vel cautionis quam misimus. Ita ergo sanctitas vestra provideat, ut nec dilecti filii mei prædicti derelictis suburbanis C sibi necessariis contristentur, nec nostra Romana ecclesia damnum aliquod vel minorem utilitatem in eorum redituum perceptione sustineat.

L. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De uxore Stephani redimenda.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

STEPHANUS præsentium portitor, qui uxorem se ecclesiæ nostræ ancillam habere perhibet, octo se solidis ab Accello seniore de hostibus comparatum innotuit. Et quia ad eorum restitutionem se inopem esse commemorat, experientia tua diligenter inquirat, & si ita esse cognoverit, nec habere unde suum possit precium reddere cum prædicto seniore ad quantum potueris ordina, & precium ei quod tibi statuerit restitue: securus quia tempore quo rationes tuas positurus adveneris, de captivorum redemptione quod dederis tibi restitui faciemus.

LI. AD EUGENIUM DIACONUM.

De servis Dei Bleranæ civitatis.

Gregorius Eugenio diacono.

SERVI Dei monasterii quod in Blerana civi- E tate est constitutum, de terris suggesserunt necessitatem se gravissimam sustinere. Et quia talibus nos personis oportet ferre consultum, experientiæ tuæ hac auctoritate præcipimus, quatenus appendicem quæ Agellus dicitur, ex corpore massæ Gratilianæ cum suis finibus eis debeas contradere, quod eis salvo jure ecclesiæ nostræ in trigintasex annorum spatium concessimus habere. Sed & terrulam modiorum triginta ex prædicta massa, quam pridem a nobis sibi datam possidere noscuntur, pariter in prædicto annorum spatio eos habere concedimus: quatenus tali provisione congregatio illic consistens hujus rei valeat habere solatium. Experientia itaque tua hujus præcepti auctoritate suffulta prædictas terras A eis tradere non moretur, ut liberiori animo in Dei laudibus valeant permanere.

LII. AD FELICEM EPISCOPUM PORTUENSEM.

Ioannem famulum dat.

Gregorius Felici episcopo Portuensi.

CARITATIS vestræ gratia provocati, ne infructuosi vobis videamur existere, præcipue cum & minus vos habere servitia noverimus, ideo Ioannem juris ecclesiastici famulum, natione Sabinum, ex massa Flaviana, annorum plus minus decem & octo, quem nostra voluntate diu jam possidetis, fraternitati vestræ jure directo donamus atque concedimus, ita ut eum habeatis, possideatis, atque juri proprietatique vestræ vindicetis atque defendatis, & quidquid de eo facere volueritis, quippe ut dominus, ex hujus donationis jure libero potiamini arbitrio. Contra quam munificentiæ nostræ chartulam, nunquam nos successoresque nostros noveris esse venturos. Hanc autem donationem a notario nostro perscriptam legimus atque subscripsimus, tribuentes, etiam non expectata professione vestra, quo volueritis tempore alligandi licentiam legitima stipulatione & sponsione interposita. Actum Romæ.

LIII. AD VENANTIUM EPISCOPUM PERUSINUM.

De Ecclesio episcopo frigore laborante.

Gregorius Venantio episcopo Perusino.

FRATREM & coepiscopum nostrum Ecclesium frigore omnino laborare cognovimus, pro eo quod hiemalem vestẽ non habeat. Et quia aliquid sibi a nobis petiit debere transmitti, fraternitati tuæ ad hoc per latorem præsentium transmisimus " amphimallum tunicam, vel pectoralem, ut a te ei debeat sine mora transmitti. "amphibalum Et ideo ad prædictum fratrem nostrum sub omni D illud celeritate stude transmittere, atque nobis hoc ipsum quia transmiseris, tuis renuntiare epistolis non omittas: sed ita fac ut ad transmittendum, quia vehemens frigus est, moram aliquam minime facias.

LIV. AD LUCIDUM EPISCOPUM LEONTINUM.

Ut ordinet in presbyterum quem Ioannes abbas pro sua congregatione delegerit.

Gregorius Lucido episcopo Leontino.

FILIUS noster Ioannes abbas presbyterum sibi in monasterio suo ex congregatione eadem petit ordinandum. Itaque fraternitatem vestram præsenti auctoritate duximus adhortandam; quatenus virum quem vobis de congregatione sua ad ordinationem presbyterii obtulerit consecrandum, de eo, sicut est consuetudinis, quæque sunt discutienda subtiliter perquiras: & si nihil in eo repertum fuerit quod ei possit obviare, canonice, sicut moris est, consecres. Nihil ei aliud privilegii concedentes, nisi ut in congregatione sua, quoties opportunum fuerit, sacra missarum debeat tantummodo celebrare mysteria.

LV.

LV. AD EVLOGIUM PATRIARCHAM ALEXANDRINUM.

De conversione Monophysitarum.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

LATORES præsentium Siciliam venientes, a Monophysitarum errore conversi sunt, atque sanctæ universali ecclesiæ semetipsos adunaverunt. Qui ad beati Petri apostolorum principis ecclesiam pervenientes, poposcerunt a me, ut eos meis epistolis vestræ beatitudini commendare debuissem, quatenus ab hæreticis, qui juxta ipsos sunt positi, nullam jam violentiam perpeti permittantur. Et quia unus eorum dicit monasterium in quo fuit a parentibus suis fuisse constructum, auctoritatem desiderat a sanctitate vestra percipere, ut hi qui in eo sunt hæretici, aut ad sinum sanctæ ecclesiæ redeant, aut de eodem monasterio repellantur. Hæc a nobis indicata vobis esse sufficiant: nam de vestra beatitudine novimus, quia quidquid ad zelum Dei omnipotentis pertinet, cum omni facere fervore festinet. Pro me vero ut oretis peto: quia inter gladios Longobardorum quos sustineo, podagræ doloribus vehementer affligor.

LVI. EXEMPLUM CONCESSIONIS PALLII.

Dilectissimo fratri Petro Gregorius.

OMNI convenire novimus rationi, ut eos amictu pallii decoremus, quos in illis civitatibus, divina inspirante misericordia, sacerdotii honor illuminat: in quibus hoc etiam illis qui præteritis temporibus pontifices fieri meruerunt & ab apostolica sede constat esse indultum. Ideoque caritati tuæ usum pallii, sicut decessores tui habuisse noscuntur, præsenti auctoritate concedimus, atque ea omnia circa honoris tui privilegium volumus permanere, quæ anterioribus temporibus ecclesiæ tuæ constat esse servata, ut nihil prorsus de privilegiis ejus doleas diminutum, *& subscriptio domni papæ: &* Deus te incolumem custodiat. Data x. Kalendas Octobris, imperante domno * Iustino Augusto, *& subscripsit domnus papa.*

* Mauricio

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER XI.

Indictione VI.

I. DE PHOCA CORONATO, ET MAURICIO INTERFECTO CUM FILIIS SUIS.

IN nomine domini Dei & salvatoris nostri Iesu Christi per indictionem sextam, die XXIII. mensis Novembris, temporibus domini & beatissimi papæ Gregorii, coronatus est Phocas, & Leontia Augusta Septimo in palatio, quod dicitur Secundianas, & occisus est Mauricius imperator cum omnibus filiis suis masculis, id est, Theodosio iam coronato, Petro, Paulo & Iustiniano simul & Petro fratre suprascripti Mauricii Augusti. Sed & aliqui procerum qui ei cohærebant, id est, Constantius patricius & curator, & Placidas, sed & Georgius notarius principis. Venit autem icona suprascriptorum Phocæ & Leontiæ Augustorum Romam VII. Kalendas Maii, & acclamatum est eis in Lateranis in basilica Iulii ab omni clero, vel senatu: Exaudi Christe: Phocæ Augusto & Leontiæ Augustæ vita. Tunc iussit ipsam iconam dominus beatissimus & apostolicus Gregorius papa reponi in oratorio sancti Cæsarii martyris intra palatium.

II. SERMO BEATI GREGORII PAPÆ TEMPORE MORTALITATIS.

Denuntiatio pro septiformi litania. Ut plebs faciat septem litanias divisim secundum status rationem in uno die.

OPORTET, fratres carissimi, ut flagella Dei quæ metuere ventura debuimus, saltem præsentia & experta timeamus. Conversionis nobis aditum dolor aperiat, & cordis nostri duritiam ipsa iam quam patimur pœna dissoluat. Ut enim propheta teste prædictum est: *Pervenit gladius usque ad animam.* Ecce enim cuncta plebs cælestis iræ mucrone percutitur, & repentina singuli cæde vastantur. Nec languor mortem prævenit, sed & languoris moras, ut cernitis, mors ipsa præcurrit. Percussus quisque ante rapitur quam ad lamenta pœnitentiæ convertatur. Pensate ergo qualis ad conspectum districti judicis pervenit, cui non vacat flere quod fecit. Habitatores quippe non ex parte subtrahuntur, sed pariter corruunt. Domus vacuæ relinquuntur, filiorum funera parentes aspiciunt, & sui eos ad interitum heredes præcedunt. Unusquisque ergo nostrum ad pœnitentiæ lamenta confugiat, dum flere ante percussionem vacat. Revocemus ante oculos mentis quidquid errando commisimus: & quod nequiter egimus, flendo puniamus. *Præveniamus faciem ejus in confessione, &* sicut Propheta admonet, levemus corda nostra cum manibus ad Deum. Ad Deum quippe corda cum manibus levare, est orationis nostræ studium cum merito bonæ operationis erigere. Dat profecto, dat tremori nostro fiduciam, qui per prophetam clamat: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat.* Nullus autem de iniquitatum suarum immanitate desperet. Veternosas namque Ninivitarum culpas triduana pœnitentia abstersit, & conversus latro vitæ præmia etiam in ipsa sententia suæ mortis emeruit. *Mutemus igitur corda, & præsumamus, nos iam percepisse quod petimus. Citius ad precem judex flectitur, si a pravitate sua petitor corrigatur. Imminente ergo tantæ animadversionis gladio, nos importunis precibus insistamus. Ea namque quæ ingrata esse hominibus importunitas solet, judici veritatis placet: quia pius ac misericors Deus a se vult veniam precibus exigi, qui quantum meremur, non vult irasci. Hinc etenim per Psalmistam dicitur: *Invoca me in die tribulationis tuæ, eripiam te, & magnificabis me.* Ipse ergo sibi testis est, quia invocantibus misereri desiderat, qui monet ut invocetur. Proinde, fratres carissimi, contrito corde, & correctis operibus crastina die primo diluculo ad septiformem litaniam juxta distributionem inferius designatam devota mente cum lacrymis veniamus. Nullus vestrum ad terrena opera in agros exeat, nullus quodlibet negotium agere præsumat: quatenus ad sanctæ genitricis domini ecclesiam convenientes, qui simul omnes peccavimus, simul omnes mala quæ fecimus deploremus: ut districtus judex dum culpas nostras nos punire considerat, ipse a sententia propositæ damnationis parcat. Litania clericorum exeat ab ecclesia beati Ioannis Baptistæ: litania virorum, ab ecclesia beati martyris Marcelli: litania monachorum, ab ecclesia martyrum Ioannis & Pauli: litania ancillarum

Ier. 4.

Psal. 94.

Ezech. 18.

*al. Lenemus

Psal. 49.

latum Dei, ab ecclesia beatorum martyrum Cosmæ & Damiani: litania feminarum conjugatarum, ab ecclesia beati primi martyris Stephani: litania viduarum, ab ecclesia beati martyris Vitalis: litania pauperum & infantium, ab ecclesia beatæ martyris Cæciliæ. Facta sunt hæc in basilica sanctæ Sabinæ sub die quarto Kalendas Septembris, indictione VI.

III. AD CIVES ROMANOS.

De sabbato non custodiendo, cum præcepta legis per figuram tradita abolita sint: & quod die dominico corpus necessitatis causa lavari possit.

Gregorius gratia Dei episcopus dilectissimis filiis suis Romanis civibus.

PERVENIT ad me quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua & sanctæ fidei adversa seminasse, ut die sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores dixerim? Qui veniens diem sabbatum atque dominicum ab omni faciet opere custodiri. Quia enim mori se & resurgere simulat, haberi in veneratione vult diem dominicum: & quia Iudaizare populum compellit, ut exteriorem ritum legis revocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult sabbatum. Hoc
. 17. enim quod per prophetam dicitur. *Ne inferatis onera per portas vestras die sabbati*, tamdiu teneri potuit, quamdiu licuit juxta literam custodiri. At postquam gratia omnipotentis Dei domini nostri Iesu Christi apparuit, præcepta legis, quæ per figuram dicta sunt, juxta litteram servari non possunt. Nam si quis dicit hoc de sabbato esse servandum, dicat necesse est etiam carnalia sacrificia persolvenda, dicat præceptum quoque de circumcisione corporis hucusque retinendum.
lat. 6. Sed contra se Paulum apostolum audiat dicentem: *Si circumcidamini, Christus vobis nihil prodest.* Nos itaque hoc quod de sabbato scriptum est spiritaliter accipimus, spiritaliter tenemus: sabbatum enim requies dicitur. Verum autem sabbatum ipsum redemptorem nostrum Iesum Christum dominum habemus. Et qui lucem fidei ejus agnoscit, si peccata concupiscentiæ ad mentem per oculos trahit, in die sabbati onera per portas introducit. Non ergo in die sabbati per portas introducimus onera, si in redemptoris nostri gratia constituti pondera peccati ad animam per sensus corporeos non trahamus. Nam idem dominus ac redemptor noster multa in die sab-
:16. bati legitur operatus, ita ut Iudæos reprehenderet, dicens: *Quis vestrum bovem aut asinum suum non solvit in die sabbati, & ducit adaquare?* Si ergo ipsa per se veritas non custodiri juxta literam sabbatum præcepit, quisquis otium sabbati secundum legis literam custodit, cui alteri nisi ipsi veritati contradicit? Aliud quoque ad me perlatum est, vobis a perversis hominibus esse prædicatum, ut dominicorum die nullus debeat lavari. Et quidem si pro luxuria ac voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. Si autem pro necessitate corporis, hoc nec dominicorum die prohibemus. Scriptum
ef. 5. namque est: *Nemo carnem suam odio habuit, sed*
n. 13. *nutrit & fovet eam.* Et rursum scriptum est: *Carnis curam ne feceritis in concupiscentiis.* Qui igitur carnis curam in concupiscentiis fieri prohibet, profecto in necessitatibus cócedit. Nam si dominicorum die corpus lavare peccatum est, lavari

A ergo die eodem nec facies debet. Si autem hoc in corporis parte conceditur, cur hoc exigente necessitate toti corpori negatur? Dominicorum vero die a labore terreno cessandum est, atque omnimodo orationibus insistendum, ut si quid negligentiæ per sex dies agitur, per diem resurrectionis dominicæ precibus expietur. Hæc, filii carissimi, certa constantia & recta præditi fide custodite, stultorum hominum verba despicite, & omnia quæ ab eis dici cognoscitis nolite facile credere: sed in rationis trutina pensate, ut dum erroris vento forti stabilitate resistitis, ad solida cælestis regni gaudia pervenire valeatis.

B

IV. AD ADEODATUM ABBATEM.

De Craterensi monasterio suo jungendo.

Gregorius Adeodato abbati Neapolitano.

QUANTUM bene dispositæ fratrum congregationi animus noster ex interni desiderii intentione congaudet, tantum ex destitutis & pene in desolatione positis fratribus monasterii sancti Marcellini, ut pastoralis solicitudinis eis citius cura subveniat, vehementi mœrore concutitur. Monachi si quidem monasterii quod Cratera dicitur, Neapolitanæ urbi e vicino fundati, porrecta nos petitione informasse noscun-
C tur, locum ipsum ita pene funditus servorum Dei obsequiis destitutum, ut vix illic remanserint qui loci ipsius solummodo valeant esse custodes. Ob quam rem lacrymabiliter supplicantes a nobis poposcisse noscuntur, ut monasterio vestro ipsum unire monasterium deberemus, quatenus per solicitudinem tuam, & deinceps succedentibus aliis, locus ipse auctore Deo regulari valeat ordinatione disponi. Sed dum huic rei frater & coepiscopus noster Basilius Capuanæ ecclesiæ præsens fuisset inventus, extitit valde contrarius, asserens locum ipsum olim monasterio alio diœcesis suæ fuisse conjunctum, & idcirco minime in alterius ecclesiæ jus debere
D contradi. Contra quam objectionem Neapolitanæ rursus clerus ecclesiæ multo esse aliter, quam dicebatur oppositis allegationibus replicabat: quibus diversa sentientibus, ne constituere quidquam dubie videremur, deputatis cognitoribus, instituimus inter eos esse judicium. Quibus renuntiantibus, manifesta ratione comperimus, fratrem & coepiscopum nostrum Basilium nullum in prædicto Craterensi monasterio jus habere. Quo cognito, monachis pia poscentibus, necessario duximus præbere consensum. Præsentis itaque præcepti nostri auctoritate idem Craterense monasterium cellæ vestræ constituimus uniendum. Hoc præcipue commonentes, ut locus ipse ita cum divino solatio per vos deinceps debeat ordinari, quate-
E nus dum ab hoste licuerit, deputati a vobis illic monachi debeant jugiter in Dei laudibus permanere: perturbationis vero tempore intra urbem, in cellam quippe propriam revocari. Res vero omnes eidem monasterio competentes diligenti volumus cura perquiri atque recolligi, easque, ut tibi visum fuerit, apte disponi. Nihilque quod eidem monasterio competit a quoquam detineri permittas: sed omnia in jus cellæ quippe jam tuæ reformare non negligas, ut cunctis salubri ordinatione dispositis, quæ Deo placita & nostra sunt auctoritate suffulta, perpetuis maneant inconvulsa temporibus.

V. AD EUMDEM.

Mense Decembri, indictione sexta.

Permittit donationem ante susceptum monachatum verbo factam scriptis consignari, & firmam haberi.

Gregorius Adeodato servo Dei.

EFFECTUM justa postulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntatem & pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Quia igitur priusquam in monasterio sancti Hadriani, ubi es conversus, intrares, rerumque tuarum illic donationem emitteres, domos & hortos intra civitatem, seu terras sationales, vel vineas in fundo, sicut nos docuisti, * Carsiniano, pariter & portiones tuas in fundo Fulloniaco, vel ex aliquibus mancipiis tuis, quibus ante concessa a te libertas est, verbo largitus es; ipsa quoque donatio licet possit jure subsistere, præcipue in hoc quod ab illis tribuitur qui cum pompis suis sæculum relinquentes ad Dei se eligunt conferre servitium, tamen ne quid futurum tempus oblivionis nubilo huic derogare quidquam valeat largitati, scripturæ hoc desideras tradere monumentis. Quod ut queat robustum existere, a nobis tibi poscis dari licentiam. Idcirco hujus præcepti nostri pagina liberam tibi hoc faciendi concedimus facultatem, quatenus dum omnia a te fuerint diligenter expressa, & designatione tua noverint esse suum, quod cunctis modo commune est, & ipse sine contentione donata possideant, & voluntas tua quid ad quem pertinere voluerit, esse non possit ambigua. Quidquid enim hujusmodi scriptura interveniente feceris, firmum stabileque, & ex rei ipsius veritate, & hac nostra auctoritate non dubites: quippe qui non novum aliquid facere quod lege est vetitum, sed dudum factum videris exprimere, & salubriter amputandi causa litigii literarum memoriæ servanda reponere.

* Corsiniano.

VI. AD JANUARIUM EPISCOPUM CALARITANUM.

De abbatissa Desideria.

Gregorius Januario episcopo Calaritano.

QUANDO inter religiosas personas de terrenis rebus controversia nascitur, ita sacerdotali est solicitudine finienda, ut crescere non possit ex mora contentio. Desideria siquidem abbatissa latrix præsentium huc veniens questa est, substantiam parentum suorum pariter, & germani sui sibi rationabiliter competentem a Joanne abbate indebite detineri. Et quia eamdem causam interveniente petit judicio terminari, fraternitas vestra adhibitis sibi Innocentio atque Libertino fratribus, & coepiscopis nostris cum eis negotii hujus qualitatem diligenter examinet, & pari consilio communique tractatu ita se in definiendo ex omni latere festinet exhibere solicitam, quatenus & ipsa omni invidia favoris ac negligentiæ careat, & inter illos post definitionem vestram aliquod non possit litigium remanere. Si vero aliqua ex lege vobis ad proferendam sententiam fuerit nata dubietas, sapientem virum, & quem nostis Dei timorem habere præ oculis, requirere, ut ab eo quid sit legitimum informati, nullam reprehensionem vestræ definitionis valeat calculus sustinere.

VII. AD ÆTHERIUM EPISCOPUM LUGDUNENSEM.

Qua ratione providendum sit, cum episcopus in capitis infirmitatem incidit, & officio suo fungi non potest.

Gregorius Ætherio episcopo Lugdunensi.

QUAMVIS triste sit nobis valde quod loquimur, atque fraterna nos compassio flere potius urgeat, quam aliquid de auditis definire permittat; suscepti tamen solicitudo regiminis cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos ecclesiis cura prospicere, & ne qua earum possit utilitas deperire, quod fieri debeat, Deo auctore disponere. Pervenit igitur ad nos quibusdam referentibus quemdam episcopum ita passionem capitis incurrisse, ut quod mente alienata agere soleat, gemitus & fletus audire sit. Ne ergo languente pastore grex, quod absit, insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel ecclesiæ ipsius utilitates depereant, cauta nos necesse est provisione tractare. Et ideo quia vivente episcopo, quem ab officio suo necessitas infirmitatis non crimen abducit, alium loco ejus recusante eo nulla sinit ratio ordinari. Sed si intervalla ægritudinis habere est solitus, ipse data petitione non se ulterius ad hoc ministerium intellectum habere, nec ad alia officia subvertente infirmitate posse fateatur assurgere, & alium loco suo expetat ordinandum. Quo facto, omnium solenniter electione alter qui dignus fuerit episcopus consecretur. Sic tamen, ut quousque eumdem episcopum in hoc sæculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem ecclesia ministrentur. Enimvero si nullo tempore ad sanæ redit mentis officium, persona fidelis ac vitæ probabilis est eligenda, quæ ad regimen ecclesiæ idonea possit existere, atque de animarum utilitate cogitare, inquietos sub disciplinæ vinculo constringere, ecclesiasticarum rerum curam gerere, & maturum atque efficacem se in omnibus exhibere. Qui etiam, si episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco ejus debeat consecrari. Ordinationes vero presbyterorum vel diaconorum, seu alterius ordinis, si fieri in eadem ecclesia causa poposcerit, fraternitati tuæ noveris reservandum; quatenus si tuæ est diœceseos, de ejus qui ad hoc eligitur vita, moribus, actuque perquiras & si placuerit, nec est quod in eo canonicæ districtionis judicium reprehendat, ad destinatum ordinem non aliter nisi te ordinante perveniat. Ita ergo fraternitas tua faciat, atque hæc vigilanti providentia disponat, ut nec Dei ecclesia neglectum ulterius habeat, & consacerdotes suos non solum verbo, sed etiam exemplo, locorum venerabilium curam laudabiliter habere commoneat.

VIII. AD BRUNICHILDEM REGINAM FRANCORUM.

De privilegiis monasterio & xenodochio concessis, legatis ejus auditis, Menna episcopo absoluto. De episcopo qui capitis infirmitate laborabat. De digamo non ordinando. Missurum se in Gallias qui synodo intersit. Ut privilegia quæ mittit actis publicis inserantur.

Gregorius

Gregorius Brunichildæ reginæ Francorum.

INTER alia bona hoc apud vos præ ceteris tenet principatum, quod in mediis hujus mundi fluctibus, qui regentis animos turbulenta solent vexatione confundere, ita cor ad divini cultus amorem, & venerabilium locorum disponendam quietem reducitis, ac si nulla vos alia cura solicitet. Unde quia hujusmodi præpositorum actio, subjectorum magna solet esse munitio, præ aliis gentibus gentem Francorum asserimus felicem, quæ sic bonis omnibus præditam meruit habere reginam. B Epistolis autem vestris indicantibus agnoscentes ecclesiam vos sancti Martini in suburbano Augustodunensi, atque monasterium ancillarum Dei, nec non & xenodochium in urbe eadem construxisse, valde lætati sumus, & gratias omnipotenti Deo retulimus, qui cordis vestri sinceritatem ad hæc operanda compunxit. Qua de re ut & nos bonis vestris in aliquo participes haberemur, privilegia loci ipsis pro quiete & munitione illic degentium, sicut voluistis, indulsimus, nec excellentiæ vestræ amplectenda nobis desideria vel ad modicum differre pertulimus. Paterna præterea caritate salutationis præmittentes alloquium, indicamus illustribus filiis nostris, vestræ vero excellentiæ famulis ac legatis, Burgoaldo & C Varmaricario, nostrum nos secundum vestra scripta præbuisse secretum. Qui omnia quæ sibi injuncta dixeratis subtili nobis insinuatione retulisse noscuntur. De quibus curæ nobis erit, sequenti tempore excellentiæ vestræ quid actum fuerit indicare. Nam nos quidquid possibile & utile ad ordinandum pacem inter vos & rempublicam pertinet, summa Deo auctore cupimus devotione compleri.

Mennam vero reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum, postquam ea quæ de eo dicta fuerant requirentes in nullo invenimus esse culpabilem, qui insuper ad sacratissimum corpus D beati Petri apostoli sub jurejurando satisfaciens, ab his quæ objecta ejus opinioni fuerant se demonstravit alienum, reverti illuc purgatum absolutumque permisimus: quia sicut dignum erat, ut si in aliquo reus existeret, culpam in eo canonice puniremus; ita dignum non fuit, ut eum adjuvante innocentia diutius retinere vel affligere in aliquo deberemus.

De quodam autem episcopo, quem capitis infirmitas, sicut nobis prædicti magnifici viri dixerunt administrare suum non sinit officium, fratri coepiscopoque nostro Ætherio scripsimus, ut si intervalla ejusdem infirmitatis habuerit, data petitione ad implendum se locum suum profiteatur non posse sufficere, sed alium ecclesiæ suæ E postulet ordinandum: quia vivente episcopo, quem ab administratione officii sui non culpa sed ægritudo subducit, alium loco ipsius sacri nullo modo permittunt canones ordinari. Si vero nullo tempore ad mentis sanæ redit officium, quæri persona debet vita & moribus decorata, quæ & animarum curam gerere, & ejusdem ecclesiæ causas utilitatesque salubri valeat ordinatione disponere: talisque, si superstes extiterit, ejus possit loco succedere. Sed & si qui sunt in sacro ordine vel ad clericatus ministerium promovendi, antefato reverendissimo fratri nostro Ætherio, si tamen ipsius est diœceseos, reservandum nuntiandumque decrevimus; ut inde habita inquisitione, si nulli culpæ quas sacri cano-

A nes insequuntur subjecti sunt, ipse eos debeat ordinare. Excellentiæ ergo vestræ cura nostræ se dispositioni conjungat; quatenus nec ecclesiæ utilitates, quarum nobis maximus amor est, pereant, & bonis excellentiæ vestræ mercedis augmenta succrescant.

Similiter vero de quodam digamo requisiti, an ad sacrum ordinem potuisset accedere, juxta canonicam regulam omnino vetuimus. Absit enim, ne vestris temporibus, in quibus tam multa pia ac religiosa agitis, aliquid contra ecclesiasticum institutum fieri permittatis.

Præfati autem viri magnifici filii nostri dato capitulari inter cetera petierunt, quod sibi ex vestra perhibuere jussione mandatum, ut talis debeat a nobis in Gallias persona transmitti, quæ facta synodo cuncta quæ contra sanctissimos canones perpetrantur omnipotenti Deo auctore possit corrigere. In qua re gloriæ vestræ curam cognovimus; quam de vita animæ, & de regni vestri soliditate cogitatis: quia redemptorem nostrum formidantes, ejusque in omnibus præcepta servantes, & hic agitis ut diu regni vestri gubernacula subsistant, & post longa annorum curricula vos quoque de terreno regno ad regnum cæleste transeatis. Apto autem tempore, si Deo placuerit, venerandæ excellentiæ vestræ desideria implere curabimus. Nos itaque pro munitione locorum, de quibus excellentia vestra scripsit, omnia sicut voluit sancire studuimus. Sed ne fortasse ab eorum locorum præpositis eadem decreta nostra quoquo tempore supprimantur, pro eo quod eis quædam interdicta esse noscuntur, hæc eadem constitutio gestis est publicis inferenda; quatenus sicut in nostris, ita quoque in regalibus scriniis teneatur. Omnipotens Deus excellentiam vestram in suo semper timore custodiat; atque ita vestra vota in filiorum excellentissimorum regum nepotum vestrorum, intercedente beato Petro apostolorum principe, cui eos commendatis, sospitate adimpleat, ut stabile vobis gaudium de eorum semper incolumitate, sicut cupitis, habere concedat. Data mense Novembri, indictione VI.

IX. AD THEODORICUM REGEM FRANCORUM.

De privilegiis iisdem, legatisque de pace cum imperatore stabilienda.

Gregorius Theodorico regi Francorum.

SCRIPTORUM vestrorum eloquia incolumitatem vestram signantia læti suscepimus: ex quibus ita transcendere vos prudentia ætatem cognovimus, ut evidenter appareat pro gentis Francorum felicitate excellentiæ vestræ potestatis regiæ gubernacula, supernæ gratiæ favore fuisse commissa. Inter quæ hoc quoque in vobis satis laudabile mirandumque est, quod in his quæ filiam nostram præcellentissimam aviam vestram pro omnipotentis Dei amore desiderare cognoscitis, juvare sic studiosissime festinatis, ut per hoc & hic feliciter vivatis, & in futura vita regnum cum angelis teneatis. Quia ergo hoc Deo donante ex magna venit discretione judicii, ita omnia quæ excellentia vestra voluit citius ac libenter implevimus, ut quantum nobis bona vestra placuerint, effectus nostri celeritate monstraremus. Salutantes præterea vos paterna dulcedine indicamus, omnia quæ viris illustribus famulis vestris Burgoaldo ac Varmaricario filiis nostris apud vos agenda mandastis, facta nobis

fuisse habito secreto colloquia manifesta. Et valde laudavimus, quia & præsentia sapienter sicut decet attenditis, & sic munire futura, sempiternæ pacis interventu inter vos & rempublicam festinatis, ut unum facti regni vestri firmitatem in perpetuum extendere salubriter possitis. De quibus succedenti vobis tempore quæ Deo fuerint placita nuntiamus. Nam nos quidquid utile, quidquid probatur esse pacificum desideramus, & ut fieri valeat studemus. Tantum est ut sicut nostra, ita quoque Dei, quo sine nihil possumus, in ea quæ expediunt sit voluntas. Sancta Trinitas in suo semper faciat vos timore proficere, & ita cor vestrum placita moderatione disponat, ut & nunc subjectis vestris de vobis, & postmodum vobis de se gaudium sine fine concedat.

X. AD SENATOREM ABBATEM.

Privilegium xenodochii.

Gregorius Senatori presbytero & abbati.

QVANDO catholicorum regum corda ad ea quæ pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio divina præveniente gratia succenduntur, ut ab eis ultro poscantur: tanto alacri & læto sunt animo concedenda, quanto & ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta scripta filiorum nostrorum præcellentissimorum regum, Brunichildæ ac nepotis ipsius Theodorici, xenodochio quod in civitate Augustodunensi a Syagrio reverendæ memoriæ episcopo, & prædicta excellentissima filia nostra regina constructum est, cui tu præesse dignosceris, hujusmodi privilegia præsentis auctoritatis nostræ decreto indulgemus, concedimus atque firmamus: Statuentes nullum regum, nullū antistitum, nullum quacumq; præditum dignitate, vel quemquā alium, de his quæ xenodochio a suprascriptis præcellentissimis filiis nostris regibus jam donata sunt, vel in futuro a quibuslibet aliis de proprio fuerint jure collata, sub cujuslibet causæ, occasionisve specie minuere vel auferre, sive suis usibus applicare, vel aliis qua si piis causis, pro suæ avaritiæ excusatione posse concedere: sed cuncta quæ ibi oblata sunt, vel offerri contigerit, tam a te, quam ab eis; qui in tuo officio locoque successerint, perenni tempore illibata, & sine inquietudine aliqua volumus possideri. Eorum tamen usibus, pro quorum sustentatione gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura. Item constituimus, ut obeunte abbate atque presbytero suprascripti xenodochii atque monasterii, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem rex ejusdem provinciæ, cum consensu monachorum, secundum * timorem Dei elegerit ac præviderit ordinandum. Hoc quoque capitulo præsenti subjungimus, ut locum avaritiæ excludamus, nullum de regibus, nullum de sacerdotibus, vel quemcumque alium, per se suppositamve personam de ordinatione ejusdem abbatis, vel quibuscumque causis xenodochio ipsi pertinentibus, audere in auro, sive alia qualibet specie commodi quidquam accipere; neque eumdem abbatem ordinationis suæ causa dare aliquid præsumere: ne hac occasione ea quæ a fidelibus piis locis offeruntur, aut jam oblata sunt, consumantur. Et quoniam multæ occasiones in deceptione religiosarum personarum a pravis illis, ut dicitur, hominibus exquiruntur, abbatem atque presbyterum prædicti xenodochii nullo modo privandum deponendumque censemus, nisi causa specialiter criminis exigente. Vnde necesse est, ut si qua contra eum hujusmodi querela surrexerit, non solus episcopus civitatis Augustodunensis causam examinet, sed adhibitis sex aliis episcopis suis, subtili hoc investigatione perquirat: quatenus cunctis concorditer judicantibus, canonicæ districtionis censura, aut reum punire, aut innocentem possit absolvere. Simili quoque definitione juxta desiderium conditorum decernimus, ut nullus eorum qui eidem xenodochio atque monasterio abbas, aut presbyter in posterum fuerit ordinatus, ad episcopatus officium quacumque obreptione sit ausus accedere: ne res xenodochii vel monasterii iniqua erogatione consumens, gravissimam egestatis necessitatem pauperibus ac peregrinis, vel ceteris exinde viventibus generet. Episcopum vero tollendi de eodem loco monachum, ad ecclesiasticum ordinem promovendum, vel pro aliqua quacumque causa, sine consensu abbatis atque presbyteri habere licentiam prohibemus: ne hujus rei usque ad hoc usurpatio perducatur, ut loca quæ acquisitione hominum construenda sunt ablatione destruantur. Hæc igitur omnia, quæ hujus præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi, quam cunctis qui in eo quo es ordine locoque successerint, vel eis quorum interesse potuerit, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, judicum personarumque sæcularium, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi vel ea quæ ab illo male ablata sunt restituerit, vel digna pœnitentia illicite acta defleverit, a sacratissimo corpore ac sanguine Dei & domini nostri redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in æterno examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax domini nostri Iesu Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis recipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

* amorem.

XI. AD THESSALIAM ABBATISSAM.

Privilegium monasterii sanctæ Mariæ in urbe Augustodunensi.

Gregorius " *Thessaliæ abbatissæ.*

" Thessalæ

QVANDO ad ea, ad quæ catholicorum regum corda pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio divina præveniente gratia succenduntur, ut ab eis ultro poscantur; tanto sunt alacri & læto animo concedenda, quanto & ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta scripta filiorum nostrorum præcellentissimorum regum, Brunichildæ ac nepotis ipsius Theodorici, monasterio sanctæ Mariæ, ubi ancillarum Dei congregatio est constituta, in urbe Augustodunensi, *&c. ut supra.*

XII. AD LVPPONEM ABBATEM.

Privilegium ecclesiæ sancti Martini in suburbano Augustodunensi.

Gregorius Lupponi presbytero & abbati.

QVANDO ad ea, ad quæ catholicorum regum corda pontificalibus sunt monitis provocanda, ita ardenti desiderio divina præveniente gratia

gratia succenduntur, ut ab ultro poscantur, tanto A sunt alacri & læto animo concedenda, quanto ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta scripta filiorum nostrorum præcellentissimorum regum, Brunichildæ ac nepotis Theodorici, ecclesiæ sancti Martini, quæ in suburbano civitatis Augustodunensis, *&c. ut supra.*

XIII. AD MAXIMUM EPISCOPUM SALONITANUM.

De scriptis ejus subscriptione non suscipiendis.

Gregorius Maximo episcopo Salonitano.

ALIA quidem scripta ad fraternitatem tuam B antea feceramus: sed tempore quo homines tuos, quos ad nos misisti, relaxare voluimus, scripsisse te quibusdam nostris comperimus, quod Veteranum presbyterum atque Optatum defensorem tunc minime in causa transmiseris, & Thomas ecclesiæ tuæ defensor sibi verbo a te dictum perhibuit. Ex qua re jam nec præsentium portitoribus judicavimus esse credendum, ne de ipsis quoque post hæc similiter diceres. Quia ergo hæc res nos valde fecit ambigere, & cautos esse debere præmonuit, si causam vultis dicere, instructam de cetero personam cum mandato legaliter facto tuis ac presbyterorum seu diaconorum in testi- C monium subscriptionibus roborato, gestisque ex more indito transmittite, ut quidquid cũ ea actum fuerit, possit jure subsistere. Nam nos solum tibi, sed etiam omnibus quod justum legitimumque fuerit parati sumus Deo juvante per omnia custodire; tantum ut tu, quod lege præcipitur, facere non omittas.

XIV. AD VENANTIUM.

De persona Urbici abbatis.

Gregorius Venantio patricio Panormitano.

EXCELLENTIÆ vestræ electionem in persona Urbici abbatis quia valde nobis placuit D indicamus: quoniam sicut judicii vestri discretione oportuit, ad ecclesiæ gubernationem virum quæsistis vigilantem atque solicitum, & divinæ scripturæ scientia, quod maxime in sacerdotibus eligendum est, institutum. Sed quia ceteris sic est aliquis præponendus, ut dum ipse exterius proficit, interius non decrescat, quietem ipsius turbare non possumus: ne cum eum ad altiora producimus, minorem illum seipso fieri missum in fluctibus compellamus. Persona vero Crescentis diaconi præterea quod omnino nobis ignota est, prima nobis cura fuit requirere, quemadmodum xenodochium, cui præfuerat, gubernasset, ut ex minimis qualis esse possit in maximo nosceremus. Sed quid nobis portitores scriptorum vestrorum responderint, ab ipsis addiscetis. Hunc autem presbyterum dare omnino vobis excellentia ve- E stra sciat esse difficile, quia personarum nos necessitas ad ordinanda alia loca pastoribus destituta non levis angustat. Et ideo quia Deum timere, & animæ vestræ novimus vos habere respectum, paterna caritate salutationis alloquium præmittentes hortamur, ut sicut decet, cauta diligentique investigatione scrutari interius de vita, moribus, actuque præfati diaconi debeatis. Et si eum ad ecclesiæ assurgere regimen agnoscatis, vestra adhortatione omnes in eo concordent. Si autem aliud vestri sentit solicitudo judicii, & eum pastoralem curam efficaciter administrare non posse considerat; agendum est cum omnibus concorditer, ut alterum, qui aptus visus fuerit, de ecclesia ipsa possint eligere, ut venientes ad nos tam diaconus qui jam electus est, quam etiam qui adhuc eligendus est, is qui Deo placuerit, ordinetur. Enimvero si in ecclesia illa neque de presbyteris vel diaconis, neque de reliquo clero hujusmodi inveniri potuerit, de alia sibi ecclesia talem ordinandum eligere festinent antistitem, qui vigilanti solicitudine in exterioribus eorum utilitatibus & sacerdotali adhortatione animabus valeat Deo miserante utilis reperiri. Præterea ne qua hac in causa possit esse dilatio, & peccatis facientibus nullus de electis aptus existat; hortandus est clerus & populus, ut eis qui ad nos venerint, sua debeant vice mandare, quatenus hic habeant eligendi licentiam, nobisque hoc ipsum apicibus suis roboratis propriis subscriptionibus innotescant, ut si vel inveniri potuerit, sine difficultate aliqua Christi cooperante gratia consecretur. Quod tamen nos non voluntate impulsi loquimur, sed necessitate compulsi: quia quantum est ad nostræ auctoritatis judicium, de suis volumus ut debeant habere pastorem.

XV. AD PASCHASIUM EPISCOPUM NEAPOLITANUM.

Ne Iudæos opprimat, sed illis suas solennitates servare permittat.

Gregorius Paschasio episcopo Neapolitano.

QUI sincera intentione extraneos ad Christianam religionem & ad fidem cupiunt rectam adducere, blandimentis non asperitatibus debent studere; ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat * provocare, pellat procul adversitas. Nam quicumque aliter agunt, & eos sub hoc velamine a consueta ritus sui volunt cultura suspendere, suas illi magis quam Dei causas probantur attendere. Iudæi siquidem Neapoli consistentes, questi nobis sunt, asserentes quod quidam eos a quibusdam feriarum suarum solennitatibus irrationabiliter nitantur arcere, ne illis sit licitum festivitatum suarum solennia colere, sicut eis nuncusque & parentibus eorum longis retro temporibus licuit observare vel colere. Quod si ita se veritas habet, supervacuæ rei videntur operam adhibere. Nam quid utilitatis est, quando, etsi contra longum usum fuerint, veti ti, ad fidem illis & conversionem nihil proficit? Aut cur Iudæis qualiter cærimonias suas colere debeant regulas ponimus, si per hoc eos lucrari non possumus? Agendum ergo est ut ratione potius & mansuetudine provocati sequi nos velint, non fugere; ut eos, ex eorum codicibus ostendentes quæ dicimus, ad sinum matris ecclesiæ Deo possimus adjuvante convertere. Itaque fraternitas tua eos monitis quidem prout potuerit Deo adjuvante ad convertendum accendat, & de suis illis solennitatibus inquietari denuo non permittat: sed omnes festivitates feriasque suas, sicut hactenus tam ipsi quam parentes eorum per longa colentes retro tempora tenuerunt, liberam habeant observandi celebrandique licentiam.

* al. revocare.

XVI. AD BARBARUM EPISCOPUM BENEVENTANUM.

De obitu Victoris episcopi, & de alio eligendo.

Gregorius Barbaro episcopo Beneventano.

OBITUM Victoris Panormitanæ civitatis antistitis directa relatio patefecit. Quapropter

pter visitationis destitutæ ecclesiæ fraternitati A tuæ operam solenniter delegamus. Quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque, vel quidquid est in patrimonio ejusdem, a quoquam præsumatur ecclesiæ. Et ideo dilectio tua ad prædictam ecclesiam ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque ejusdem ecclesiæ admonere festinet, ut remoto studio, uno eodemque consensu talem sibi præficiendum expetant sacerdotem, & qui tanto ministerio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat. Commonemus etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera B eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius civitatis, in qua visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri; provisurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet conversationis vel meriti laicam personam aspirare permittas, ne & conatus eorum habeatur inefficax, & in periculum ordinis tui, quod absit, incurras. Monasteria autem si qua sunt in ipsius constituta parochia, sub tua cura dispositioneque, quousque illic proprius fuerit ordinatus episcopus, esse concedimus.

XVII. AD PLEBEM TURRITANENSEM C ET TAURIANENSEM.

Ut Venerio episcopo visitatori obtemperent.

Gregorius plebi Turritanensi & Taurianensi.

Vestri antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Venerio solenniter delegare, cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur: cui vos assiduis adhortationibus convenit obedire, & remoto strepitu, uno eodemque consensu, talem vobis præficiendum expetite sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione, D & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente, *&c. ut in aliis continetur.*

XVIII. AD VENERIUM EPISCOPUM.

Munus visitationis injungit.

Gregorius Venerio episcopo.

Obitum Paulini Taurianensis & Turritanensis ecclesiæ antistitis directa relatio patefecit. Quapropter visitationis destitutarum ec- E clesiarum fraternitati tuæ operam solenniter delegamus: quam ita te convenit exhibere, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiaris. Et ideo dilectio tua ad prædictas ecclesias ire properabit, & assiduis adhortationibus clerum plebemque earumdem ecclesiarum admonere festinet, ut remoto strepitu, uno eodemque consensu; *&c. ut superius.* Commonentes etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas ecclesia, nisi forte inter clericos earumdem civitatum, in quibus visitationis impendis officium, nullus ad episcopatum dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri.

XIX. AD PANORMITANOS.

De eligendo episcopo.

Gregorius clero, ordini & plebi Panormitanæ civitatis.

Vestri antistitis obitum cognoscentes, curæ nobis fuit destitutæ ecclesiæ visitationem fratri & coepiscopo nostro Barbaro solenniter delegare. Cui dedimus in mandatis, ut nihil de provectionibus clericorum, reditu, ornatu, ministeriisque a quoquam usurpari patiatur. Cujus vos assiduis adhortationibus convenit obedire, & remoto strepitu, uno eodemque consensu talem vobis præficiendũ expetite sacerdotem, qui & a venerandis canonibus nulla discrepet ratione, & tanto ministerio dignus valeat reperiri. Qui dum fuerit postulatus, cum solẽnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & visitatoris pagina prosequente ad nos veniat ordinandus: provisuri ante omnia, ne cujuslibet vitæ vel meriti laicam personam præsumatis eligere, & non solum ille ad episcopatus apicem nulla ratione provehatur, verum etiam vos nullis intercessionibus veniam promereri posse cognoscite: sed & omnes quos ex vobis de laica persona aspirasse constiterit, ab officio & a communione alienos faciendos procul dubio noveritis.

XX. AD PASSIVUM EPISCOPUM FIRMANUM.

De reliquiis sancti Savini, & oratorio construendo.

Gregorius Passivo episcopo Firmano.

Proculus diaconus ecclesiæ Asculanæ petitoria nobis insinuatione suggessit, in fundo Gressiano juris sui monasterium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem S. Savini martyris desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ parochiæ memorata constructio jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, conduma " una, boves par unum, " condumia. armenta capita quinque, oves & capras promiscuas capita viginti, in fundo Gressiano ubi ipsum monasterium fundatur uncias octo, in fundo Staciani uncias octo, fundum Paterni in integro porcos decem, lectisternia, gestisque municipalibus alligata, *&c.* secundum morem. Data mense Decembri, indictione VI.

XXI. AD IOANNEM SUBDIACONUM.

De Exuperantio episcopo, qui in aliena diœcesi oratorium construxerat.

Lator præsentium Ioannes frater & coepiscopus noster aliqua nobis de causis ecclesiæ suæ dato capitulari noscitur intimasse. Quibus cognitis, culpanda a nobis experientia tua fuerat, si ad te perlata hactenus indefinita remanserint. Sed inquirentes agnovimus quod ad notitiam tuam minime sunt perducta. Ipsum ergo quod nobis capitulare porrectum est, his fecimus subterannecti. Agnitis itaque omnibus ac discussis, si ita apud se esse ut suggestum est manifesta veritate patuerint, fratrem & coepiscopum nostrũ Marinianum adire te volumus, eumque modis omnibus adhortari, ut his quorum in peragendis negotiis ecclesiæ ipsius interesse dignoscitur, debeat deputare, quatenus perpensis omnibus cum prædicto viro de his quæ * mota fuerint, ecclesiastica inter se debeant tranquillitate decidere. * al. noti

decidere. Si vero elegerint renitendum, experientia tua immineat esse judicium: & quidquid cognitorum inter eos fuerit sententia definitum, te debeat exequente compleri: ne diutinis protractionibus dilata paupertas ecclesiæ ipsius diversis, sicut jam factum asserit, dispendiis ingravetur. Indicavit etiam nobis, quod quidam Exuperantius episcopus ausu temerario in diœcesi ipsius oratorium construxerit, idque sine præcepti auctoritate contra morem præsumpserit dedicare, Missasque illic publicas celebrare non metuit. Quam rem cum summa te celeritate ac districtione convenit emendare, ne ulterius tale aliquid attentare permittas. Oratorium vero quod ab incompetenti persona repereris esse constructum, huic cum proprio te volumus episcopo, si res, ut dictum est, ita se habere constiterit, sine mora aliqua reformare.

XXII. AD QUOSDAM EPISCOPOS SICILIÆ.

Ne ad consignandos infantes egressi nimium aggravent ecclesias.

Gregorius Leoni episcopo, Secundino, Ioanni, Donno, Lucido, Traiano, episcopis Sicilia.

SICUT nos nobis invicem specialia per apostolorum orationem admonemur impartiri suffragia: ita in his quæ necessitate injuncti regiminis pro dispensatione rerum pauperum Deo per nos fuerint auctore disposita, sacerdotalia dignum est solatia non deesse. Latorem siquidem præsentium Hadrianum chartularium nostrum ad regendum ecclesiæ nostræ patrimonium, Syracusanarum videlicet partium, dirigentes, fraternitati vestræ necessario duximus commendandum, ut in quo usus exegerit, vestra eis solatia conferatis; quatenus dum & ad agendum per vos corporalibus & ad facilitatem explendi quæ cœperit spiritalibus orationum fuerit fultus auxiliis, prospere ea quæ a nobis ei injuncta sunt Deo quoque valeat cooperante perficere. Vosmetipsos autem ita ante conspectum omnipotentis Dei in bonis operibus debetis exhibere, ut inveniri in vestra actione nequeat quod vel Deo judice percuti, vel quolibet homine insidiante valeat accusari. Nam eidem præfato chartulario nostro injunximus, ut si qua de reverendissimis fratribus nostris episcopis inordinate acta cognoverit, prius quidem secreta ac modesta adhortatione ipse corripiat. Quæ si ita emendata non fuerint, nobis celeriter innotescat. Præterea relatum est nobis, sanctæ memoriæ decessoris mei temporibus per Servumdei diaconum, qui jam tunc ecclesiastici patrimonii curam gessit, fuisse dispositum, ut sacerdotes per universas vestras diœceses constituti quotiens ad consignandos infantes egredimini, ultra modum gravari minime debuissent. Summa enim præfixa fuerat, vobis ut audio consentientibus, quæ ab eisdem sacerdotibus pro labore clericorum dari debuisset. Atque hoc quod tunc placuit, sicut nunc dicitur, minime custoditur. Vnde fraternitatem vestram admoneo, ut subjectis vestris graves non studeatis existere, sed si qua sunt gravamina, temperetis: quia nec ab eo quod semel definitum est deflectere debuistis. Etenim in futura & in præsenti vobis vita prospicitis, si eos qui vobis commissi sunt sine gravamine conservatis.

XXIII. AD IULIANUM.

De beneficio ejus monasterio collato.

Gregorius Iuliano.

GLORIÆ vestræ scripta suscipiens, legenda lætus aperui; sed tristis perlecta replicavi. In eis quippe dicebatur quod pudoris causa fuerat, mihi vos ea quæ dicenda erant tempore multo tacuisse. Et certum est quia minus amatur qui adhuc erubescitur. Atque omnimodo contristatus sum, quia me a vobis comperi minus quam æstimaveram amari. In hoc autem valde me contemnitis, si mercedis causas mihi assidue providendas studiose non requiritis. Nec vobis debet esse verecundiæ ei aliquid de eleemosynis importune dicere, quem constat non res suas, sed ad dispensandum res pauperum habere. De causis itaque mercedis apud episcopum libere agere debuistis, etiam si meum animum qualis in amore vestro existeret nesciretis. Postquam enim & nos omnino gloriam vestram diligimus, & dispensatoris locum in rebus, sicut scitis, pauperum tenemus; vestra fateor verecundia valde accusabilis fuit. Quam ideo tot verbis increpando insequor, ut hanc a corde vestro funditus repellam, & in mercedis causa magnum solatium vestræ provisionis habeam. Monasterio itaque vestro, quod a vobis in Catanensi urbe constructum est, per Hadrianum notarium & rectorem patrimonii emissa præcepti pagina decem annuos solidos dari deputavimus, quos petimus sine injuria suscipi: quia non hæc vobis nostra oblatio, sed sancti Petri apostolorũ principis benedictio offertur.

Mense Februarii, indictione sexta.

XXIV. AD HONORIUM EPISCOPUM TARENTINUM.

De baptisterio construendo.

Gregorius Honorio episcopo Tarentino.

FRATERNITATE tua indicante didicimus in civitate Tarentina, in qua præesse dignosceris, in ecclesia sanctæ Mariæ baptisterium te noviter construxisse. Et ideo, frater carissime, præsenti auctoritate suscepta, tui desiderii complebis effectum; quatenus per sacrum lavacrum peccatorum illic maculæ deleantur.

XXV. AD PASCHALEM CONSULEM SICILIÆ.

De spe ad æternam patriam tenenda.

Gregorius Paschali consuli Siciliæ.

EPISTOLAM magnitudinis vestræ latore præsentium deferente suscepimus. Et licet tempora restituendæ pecuniæ in induciis data defluxerint, petitionem tamen vestram nullo modo duximus contristandam. Hadriano itaque chartulario nostro, quem illuc ad regendum ecclesiæ nostræ patrimonium direximus, de præsenti injunximus quæ vobiscum exinde loqui debeat, ut nec ecclesiastica in aliquo negligatur utilitas, & postulatio vestra sortiatur effectum. Quia ergo plus de animæ vestræ salute quam de terrenarum rerum utilitate debemus esse solliciti, salutantes paterno affectu hortamur, ut mens onere tribulationis oppressa, contra Deum non murmuret, ne post amissionem rerum etiam animæ sequantur dispendia. Nihil de pravis actibus, nil cum peccato, necessitate quasi faciente, festinetis

netis acquirere : sed spem in redemptoris nostri misericordia habentes, qui confidentes in se non deserit, tolerabiliter quæ pertulistis incommoda sustinete. Erigite animos : tribulatio vires non opprimat : adversa sæculi patientia superet : pompam mundi mens secura despiciat : actio vestra se ad ea quæ Dei sunt occupet; considerantes quam nullum sit quidquid casibus subjacet, quidquid fine concluditur. Et cor se vestrum ultra quam convenit non affligat, sed studeat quatenus in omnipotentis Dei protectione jure confidat; qui & non habita donat, amissaque reparat, & reparata custodit. Potens est enim si vos in mandatorum suorum via ambulare cognoverit, & hic illata damna multiplici compensatione sarcire, & vitam vobis quæ toto magis adnisu petenda est, æternam concedere.

XXVI. AD RUSTICIAM.

Conqueritur de quodam Beatore, qui plurima injuste faciebat.

Gregorius Rusticiæ patriciæ.

QUOTIENS de urbe regia ad nos aliquis venit, curæ nobis est de corporis vestri sospitate requirere: sed peccatis meis facientibus ea semper audio quæ me tædet audire : quia in tanta tenuitate atque debilitate adhuc in vobis referuntur podagræ dolores excrescere. Sed oro omnipotentem dominũ, ut omnia quæ in vestro corpore aguntur, ad salutem animæ dirigantur, ut flagella temporalia æternam quietem vobis præparent, & per eos dolores, qui cum fine sunt, gaudia vobis sine fine concedat. Ego autem in tanto gemitu & occupationibus vivo, ut ad dies quos ago me pervenisse pœniteat, solaque mihi consolatio sit mortis expectatio. Unde peto ut pro me debeatis orare; quatenus de hoc carnis carcere citius educar, ne tantis laboribus diutius torquear. Præterea indico quemdam hic nomine Beatorem, qui quasi comes privatorum dici vult, venisse, & multa contra omnes agere, maxime autem contra excellentiæ vestræ homines, vel nobilissimarum neptium vestrarum, quasi res publicas quærens. Et nos quidem perverse eum agere non permittimus, sed neque utilitatibus publicis possumus obviare. Vos ergo apud piissimos principes, sicut potestis, agite, ut ei agere prava contradicant. Nam cum omni strepitu neque utilitas publica agitur, neque magni est compendii quod repetere videtur. Dulcissimum filium meũ domnum Strategium mea peto vice salutari, quem omnipotens Deus sibi vobisque nutriat, vosque semper de sua gratia & de vita illius consoletur. De reversione autem vestra quid scribere debeo, qui quantum eam desiderem scitis. Sed dum causarum obligationes aspicio, mihi in desperatione est, atque ideo creatorem omnium exoro, ut ubicumque estis, ubicumque fueritis, suæ vos dexteræ extensione protegat, atque a malis omnibus conservet.

XXVII. AD BONIFACIUM NOTARIUM.

De Ioanne Ravennate clerico.

Gregorius Bonifacio notario Constantinopolitano.

EA quæ nobis experientia tua de Ioanne Ravennate clerico indicavit facere idcirco distulimus, quia de qualitate personæ absentis judicare non possumus. Sed hortare eum ut ad nos venire festinet; quatenus in præsenti mores & personæ ipsius qualitatem subtiliter addiscentes, quid de his quæ petit fieri debeat, sine dubietate aliqua disponamus.

XXVIII. AD PHILIPPUM EPISCOPUM.

De obitu Andreæ presbyteri.

Gregorius Philippo episcopo.

SUSCEPI epistolas dilectionis tuæ, in quibus mihi innotescere curavit, quod vir venerabilis Andreas presbyter de hac luce migraverit. De cujus ereptione gavisus sum, quia ad ea quæ semper expetiit gaudia æterna pervenit. De solidis vero qui pro faciendo xenodochio a filio nostro Probo abbate Hierosolymis relicti sunt, hoc quod deliberatum fuerat, ut fieri debuisset, immutari non potuit. Sed benedictionem parvulam quinquaginta solidos sanctitati vestræ transmisi. Vos igitur pro me, sicut credo quia facitis, enixius orate, ut de præsentis vitæ pelago me omnipotens Deus sua manu eripiat, atque me quiescere in æternæ vitæ litore concedat. Graves enim hic gladiorum oppressiones & causarum tumultus patior. Sed si me diligitis, orando monstrate; quatenus orationis vestræ intercessionem sentiam, & amplius in tot malis atque perturbationibus non affligar. Omnipotens Deus sua vos manu protegat, & pervenire cum vestris ad cælestia bona concedat.

Mense Martii, indictione sexta.

XXIX. AD SAVINUM SUBDIACONUM.

De negligentia Proculi episcopi.

Gregorius Savino subdiacono regionario.

QUARE venerabilis frater noster Proculus episcopus ab ecclesia sua diu abfuerit, experientia tua non ignorat. Ad quam quoniam Deo propitio habita nunc, ut oportuit, satisfactionis purgatione reversus est, ne forte per ejus absentiam in aliquo ecclesiæ ipsius sit neglecta utilitas, aut aliqua sint de ejus jure subtracta, reparare ea vel corrigere cupienti, illi in omnibus æquitate servata solatiari te volumus atque concurrere : ut tua opitulatione suffultus, in his quæ ab eo agenda sunt, nec difficultatem aliquam quorumdam impedimento sustineat, nec diutius debeat laborare.

XXX. AD EUMDEM.

De absentia Proculi episcopi.

Gregorius Savino subdiacono regionario.

PERVENIT ad nos reverendissimum fratrem & coepiscopum nostrum Proculum ita, quod dici grave est, ecclesiæ suæ vel parochiarum causas & utilitates negligere, ut non solum res aliquas vel mancipia earum, sed etiam & ministeria apud diversos esse incaute patiatur. Quod ita esse hoc etiam in nobis ex parte aliqua innuit ac confirmat, quod Gregorius lator præsentium, qui juris se Emolitanæ ecclesiæ, quæ in ejus diœcesi constituta est, esse perhibet, ab alio se indebite eo præsente queritur servitio subjugari. Ideoque experientia tua prædictum fratrem nostrum studeat commonere, ut res ecclesiarum vel parochiarum suarum sive ministeria rationabiliter vendicet atque defendat, & ab aliis detineri nullo modo patiatur. In qua re ne quam forte excusationem valeat invenire, tua ei volumus salva æquitate adesse solatia. Quem si forte, ut hactenus extitit, videris

videris esse negligentem, ea, quæ eum facere oportuerat, te agere volumus & implere in omnibus; quatenus ecclesiarum utilitas nulla occasione depereat, sed & nobis quæque acta fuerint renuntiare festina, ut a nobis quid post hoc facere debeas instruaris. Data mense Martii, indictione VI.

XXXI. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De increpanda desidia Paschasii episcopi, qui relicta sacerdotali cura naves fabricabat.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

PERVENIT ad nos fratrem & coepiscopum nostrum Paschasium ita desidem negligentemque in cunctis existere, ut in nullo quia est episcopus agnoscatur: adeo ut neque ecclesia ipsius, neque monasteria, sive filii ecclesiæ, vel oppressi pauperes ejus erga se dilectionis studium sentiant, nec aliquam supplicantibus sibi his in quibus justum est opem defensionis accommodet: & quod adhuc dici est gravius, consilia sapientum, & recta suadentium nulla patiatur ratione suscipere, ut quod per se nequit attendere, ab alio saltem possit addiscere: sed rebus quæ ad pastoris curam pertinent prætermissis, ad fabricandum naves toto se studio inutiliter occupare. Unde, sicut fertur, contigit quadringentos illum aut amplius jam solidos perdidisse. Hoc quoque ejus culpis adjungitur, quod ita quotidie despectus cum uno aut duobus clericis dicitur ad mare descendere, ut & apud suos in fabula sit, & extraneis sic vilis ac despicabilis videatur, ut nihil habere episcopalis vel genii, vel reverentiæ judicetur. Quod si ita est, non sine culpa tua esse cognoscas, qui eum objurgare atque coercere, ut dignum est, distulisti. Quia ergo hoc totum non solum ipsum reprobat, sed etiam ad sacerdotalis officii pertinere probatur opprobrium, volumus ut eum coram aliis sacerdotibus, vel quibusdam de filiis suis nobilibus contestari pro hac re debeas ac hortari, ut vitio torporis excusso, deses esse non debeat: sed in ecclesiæ suæ ac monasteriorum cura sit vigilans, paternam filiis suis caritatem exhibeat, in defensionem pauperum cum discretione, in quibus justitia suaserit, sit erectus, consilia sapientum libenter suscipiat; quatenus & civitas illa ejus queat solicitudine consolari, & ipse desidiæ suæ culpas valeat operire. Si vero, quod non credimus, post hanc adhortationem nostram solito adhuc more negligens esse tentaverit, ad nos est modis omnibus transmittendus, ut hic positus discere possit, quid vel qualiter secundum timorem Dei agere conveniat sacerdotem. Data mense Martii, indictione VI.

XXXII. AD EUMDEM.

De facinoribus Benenati Messenatis episcopi.

Gregorius Anthemio subdiacono.

isena-

COMPERIMUS Benenatum Messenatē facinus quod de se per scripturam manus prius professus est, abnegare. Et ideo quia hujus sceleris negatio sicut majori discussione, ita & majori indiget ultione, experientiæ tuæ præsenti auctoritate præcipimus, ut eumdem Benenatum accusatoremque ipsius, simul & personas de quibus accusatus est, atque omnes qui in accusationis chartula leguntur, sub omni huc cautela

A & celeritate transmittat; quatenus causę hujus veritas districta ut dignum est inquisitione examinari valeat & agnosci.

XXXIII. AD EUMDEM.

De Benenato Messenate episcopo, qui pecuniam pro communi utilitate datam sibi applicaverat.

Gregorius Anthemio subdiacono.

PERVENIT ad nos quondam Benenatum Messenatem episcopum pro construendo illic castro solidos accepisse. Et quia pars eorum solidorum apud eum dicitur remansisse, experientia tua subtili indagatione perquirat, & si quid
B manifeste de ipsis solidis cognoveris remansisse, Comitatio comiti prædictæ civitatis sub desuscepti illud pagina contradat, atq; immineat ut in constructione ejusdem loci, sicut sunt dati, Deo adjuvante proficiant: quia ratio nulla permittit, ut propriis cujusquam usibus applicetur quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur.

XXXIV. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNATEM.

De infirmitate & medicamine ejus.

Gregorius Mariniano episcopo Ravennæ.

MULTA nos, frater carissime, cogit infirmitas, ex quibus si sani essemus, jure reprehensibiles videremur. Sed quia aliter subsistere in hoc fragili corpore positi non valemus, nisi ejus languoribus serviamus, erubescere quod imponit necessitas non debemus. Et ideo quoniam eruptionem sanguinis patientibus jejunia medici omnino dicunt esse contraria; his fraternitatem tuam hortamur affatibus, ut reducens ad animum ea quæ est solita de ægritudine sustinere, jejunandi sibi laborem minime imponat. Si autem Deo miserante adeo melioratam se esse, ac virtutem suam sufficere posse cognoscit, semel aut bis in hebdomada jejunare permittimus. Sed illud te præ omnibus studere convenit, ut exasperationem sentire nullo modo debeas, ne ægri-
D tudo quæ modo levior est & quasi suspensa creditur, per exacerbationem postmodum gravior sentiatur.

XXXV. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De negligentia & desidia episcoporum Campaniæ.

Gregorius Anthemio subdiacono Campaniæ.

QUOTIENS illa de fratribus coepiscopisque nostris audimus; quæ & illos reprehensibiles ostendere, & nobis tristitiam valeant generare, de eorum nos emendatione non mediocriter cogit necessitas cogitare. Quia ergo nun-
E tiatum nobis est Campaniæ episcopos ita negligentes existere, ut immemores honoris sui geniique neque erga ecclesias, neque erga filios suos paternæ vigilantię curam exhibeant, vel monasteriorum solicitudinem gerant, seu in oppressorum & pauperum se tuitionem impendant; ideo hac tibi auctoritate præcipimus, ut eis a te convocatis, ex nostro illos mandato districte commoneas, quatenus desides ulterius esse non debeant: sacerdotalem se habere zelum & solicitudinem opere doceant, atque ita in his quæ eos juste secundum Deum agere convenit vigilantes existant, ut nullum nos de eis denuo murmur

A exaſperet. Si quem vero eorum poſt hæc negligentem eſſe cognoveris, ad nos eum ſine aliqua excuſatione tranſmitte: ut quam ſit grave nolle ab his quæ reprehenſibilia & valde vituperanda ſunt corrigi, regulari in ſe valeant diſtrictione ſentire.

XXXVI. AD IOANNEM EPISCOPUM SYRACUSANUM.

De Coſma, & de benignitate erga ſubjectos.

Gregorius Ioanni epiſcopo Syracuſano.

QUORUMDAM ad nos relatione pervenit Coſmam, qui ex monacho monaſterii ſanctæ Luciæ a deceſſore veſtro memorandæ memoriæ Maximiano in eccleſia Syracuſana factus ſubdiaconus, atque a vobis poſtea in poſſeſſione quæ Iuliana dicitur, preſbyter eſt ordinatus, ita nimia triſtitia & loci qualitate vehementer afflictum, ut vitam ſibi pœnam exiſtimet, & contritionis ſuæ fuga quærat auxilium. Et ideo quia tales erga ſubjectos noſtros debemus exiſtere, quales nobis, ſi ſubjecti fuiſſemus, noſtros voluiſſemus eſſe præpoſitos, magnæ benignitatis eſt, ſi eum in eccleſia ubi ſubdiaconi eſt functus officio, ſanctitas veſtra reducere, atque illic preſbyterum voluerit conſtituere cardinalem. Quod & facere quantum arbitramur debetis; ſi tamen nihil eſt quod juſte contra ipſum animos veſtros exaſperet. Si vero aliqua culpa eſt, ſuis nobis hoc epiſtolis fraternitas veſtra ut ſcire poſſimus inſinuet. Data menſe Aprili, indictione VI.

XXXVII. AD DEUSDEDIT EPISCOPUM MEDIOLANENSEM.

De querimonia Theodori epiſcopi.

Gregorius Deuſdedit epiſcopo Mediolanenſi.

FRATER & coepiſcopus noſter Theodorus multa queritur ſe contra juſtitiam atque promiſſionem tuæ ſanctitatis perpeti, quæ nos facile non duximus credenda. Sed quia hæc relinquere ſine inquiſitione non poſſumus, fratri & coepiſcopo noſtro Venantio ejus cauſam deputavimus ventilandã, ut ſubtiliter ipſe cognoſcat, nobiſque renuntiet. Tua itaque fraternitas eumdem epiſcopum cum defenſore eccleſiæ ſuæ ſub feſtinatione ad prædictum fratrem dirigat, ut nos, ejuſdem negotii cognita veritate, ſuis ipſe epiſtolis certiores reddat.

XXXVIII. AD PHOCAM IMPERATOREM.

Docet peſſimos reges ad populi peccata deprimenda conſtitui: hortaturque ut reipublicæ afflictæ ſubveniat.

Gregorius Phocæ Auguſto.

Luc. 2. GLORIA *in excelſis Deo*, qui juxta quod ſcriptum eſt, *mutat tempora, & transfert regna:*
Daniel. 2. & quia hoc cunctis innotuit, quod per prophetam ſuum loqui dignatus eſt dicens: *Quia dominatur*
Daniel. 4. *excelſus in regno hominum, & cui voluerit, ipſe dat illud.* In omnipotentis quippe Dei incomprehenſibili diſpenſatione alternatim vitæ mortalis ſunt moderamina, & aliquando cum injuſtorum multorum peccata ferienda ſunt, unus erigitur per cujus duritiam tribulationis jugo ſubjectorum colla deprimantur: quod in noſtra diutius afflictione probavimus. Aliquandò vero cum miſericors Deus mœrentium multorum corda ſua decrevit collatione refovere, unum ad regiminis culmen provehit, per cujus miſericordiæ viſcera in cunctorum mentibus exultationis ſuæ gratiam infundit. De qua exultationis abundantia roborari nos citius credimus, qui benignitatem veſtræ pietatis ad imperiale faſtigium perveniſſe gaudemus. *Lætentur cæli, & exultet terra*, & de veſtris benignis actibus univerſæ reipublicæ populus nunc uſque vehementer afflictus hilareſcat. Psal. 95.
Comprimantur jugo dominationis veſtræ ſuperbæ mentes hoſtium. Releventur veſtra miſericordia contriti ac depreſſi animi ſubjectorum. Virtus cæleſtis gratię inimicis terribiles vos faciat, pietas ſubditis benignos. Quieſcat feliciſſimis temporibus veſtris univerſa reſpublica, prolata ſub cauſarum imagine præda pacis. B Ceſſent teſtamentorum inſidiæ, donationum gratiæ violenter exactæ. Redeat cunctis in rebus propriis ſecura poſſeſſio, ut ſine timore habere ſe gaudeant quæ non ſunt eis fraudibus acquiſita. Reformetur jam ſingulis ſub jugo imperii pii libertas ſua. Hoc namque inter reges gentium & reipublicæ imperatores diſtat, quod reges gentium domini ſervorum ſunt, imperatores vero reipublicæ domini liberorum. Sed melius hoc orando quam ſuggerendo dicimus. Omnipotens Deus in cũcta cogitatione & opere cor veſtræ pietatis ſuę gratiæ manu teneat, & quæque juſte, quæque clementer agenda ſunt, inhabitator veſtri pectoris Spiritus ſanctus benigne diſponat: ut de C temporali regno veſtra clementia poſt multorum annorum curricula ad cæleſtia regna pertingat. Data menſe Iunii, indictione VI.

XXXIX. AD EUSEBIAM.

Hortatur ad ſalutem animæ ſuæ.

Gregorius Euſebiæ patriciæ.

ESTI occupata mens veſtra divitiis, aut fortaſſe regiæ civitatis tumultuoſis implicationibus, nos per epiſtolas ſuas viſitare poſtponit; noſtrum eſt tamen etiam adverſa filiorum corda dulci caritate proſequi, eaque ad benignum animum & admonendo & orando revocare. D Unde nunc debitum ſalutationis alloquium ſolvens hortor, ut excellentia veſtra a civitatis illius ſuperfluis tumultibus animum avertat, pluſque ea quæ animæ quam quæ ſunt corporis cogitet. Tranſitoria eſſe omnia perpendat. Venturi judicis examen tremendum cum metu & lacrymis quotidie ſine ceſſatione conſideret, illumque diem in quo perturbanda ſunt omnia cum timore ad animum reducat, ut iram judicis in ipſo jam die non timeat. Omnipotens autem Deus hæc veſtris cogitationibus aſpiratione ſui ſpiritus infundat, voſque & hic cum nobiliſſimo conjuge veſtro & tranquille vivere, & de domni Strate- E gii ſalute gaudere faciat, atque poſt longa tempora ad æterna præmia pervenire concedat.

XL. AD SMARAGDUM EXARCHUM.

De violentia Severi contra Firminum epiſcopum ab Iſtricorum erroribus reverſum.

Gregorius Smaragdo patricio exarcho.

OLIM novimus, excellentiſſime fili, quo deſiderio, quave converſione animi, pro adjuvanda Dei eccleſia in Iſtriæ videlicet partibus, zelo redemptoris noſtri, amore æternæ mercedis, ſtudii veſtri fervor extiterit. Quod cum ita ſit, ea quæ nobis de illis nuper ſunt partibus

partibus nuntiata, ad vestram non destitimus perferre notitiam. Firminus siquidem frater & coepiscopus noster Tergestinæ antistes ecclesiæ, ante adventum vestræ excellentiæ salubri consilio ab schismate, cui inhæserat, resipiscens, atque ad unitatem matris ecclesiæ rediens, nostris est epistolis confirmatus, quatenus in vero quem cognoverat sinu matris ecclesiæ fortitudine animi fixus ac stabilis permaneret. Quo audito Severus Gradiensis episcopus, ejusdem caput schismatis, eum diversis præmiorum cœpit si posset suasionibus a bono revocare proposito. Quod dum perficere Deo auctore minime valuisset, seditionem illi suorum civium excitare non timuit. B Quanta vero prædictus frater & coepiscopus noster Firminus ex eadem immissione pertulerit, plenius illic ac verius a vicino poteritis agnoscere. Directis itaque excellentiæ vestræ jussionibus his qui in Istriæ partibus locum vestrum agere Deo auctore noscuntur, districtius jubetote, quatenus & sæpedictum fratrem nostrum ab illatis debeant defensare molestiis, & quietem illius multis ad imitandum profuturam modis omnibus procurate, ut hæc vestra provisio & conversorum sit optata securitas, & occasio apta sequentium Excellentiam quapropter vestram paterno salutantes affectu petimus, ut zeli vestri in hac causa olim exhibiti nunc vehementius fervor incandeat, tantoque vos contra hostes Dei vindices defensoresque reperiant, quanto apud C Deum preciosior est animæ quam defensio corporis. Armet vos contra devios ipsa quæ in vobis fidei viget rectitudo, redintegretur vestris temporibus quod in illis est partibus scissum corpus ecclesiæ. Habetis in hac causa retributorem vestri operis, rectitudinis ac integritatis auctorem De divina namque miseratione confidimus, quod tanto exteriores hostes nostri valentiores vos contra se reperient, quanto vos inimici rectæ fidei divino in se senserint amore terribiles. Præterea duas ad Tilquinum epistolas misimus, si pacem, quæ ab excellentia vestra in triginta diebus facta est custodiret: & rescripsit eam se servaturum, si tamen ipsi a reipublicæ partibus D fuerit custodita. Homines autem illos quos tenuerat, omnes cum rebus suis relaxavit. Sed de occisis hominibus suis valde dolet, atque de vobis vehementer suspectus est: quia si, quod Deus avertat, locum invenerit, etiam in pace eum non est dubium excessurum. Ad Pisanos autem hominem nostrum dudum qualem debuimus, & quomodo debuimus, transmisimus, sed obtinere nil potuit. Vnde & dromones eorum jam parati ad egrediendum nuntiati sunt.

XLI. AD PANTALEONEM NOTARIUM

De mensura rusticorum injusta.

Gregorius Pantaleoni notario.

EXPERIENTIA tua quod vel quale apud sacratissimum corpus beati Petri apostoli jusjurandum præbuerit memor est. Vnde nos E quoque securi discussionis tibi causam in patrimonio partis Syracusanæ commisimus. Oportet ergo te fidem tuam & ejusdem beati Petri apostoli timorem semper ante oculos habere, atque ita agere, ut neque ab hominibus in præsenti vita, neque ab omnipotente Deo in extremo judicio valeas reprehendi. Valerio siquidem chartulario nostro narrante cognovimus, quia modium cum quo coloni ecclesiæ frumenta dare

A compellebantur, XXV. sextariorum inveneris. Quod omnino execrati sumus, atque eamdem excussionis causam tarde fecisse doluimus. Quia ergo eumdem modium, te fregisse, & justum fecisse commemoras, gavisi sumus. Sed quia prædictus chartularius summam nobis quoque indicare studuit, quæ de fraudibus conductorum apud experientiam tuam jam de duobus territoriis est collecta, sicut te studiose fecisse fracto injusto modio gaudemus, quia in futuro nobis prospicimus: ita etiam de peccatis præteritis cogitamus, ne si ea quæ fraudulenter conductores a rusticis abstulerunt, ad nos perve- B niunt, peccata quæ ab ipsis perpetrata sunt ad nos trahantur. Et ideo volumus cum omni fide, omni puritate, considerato timore omnipotentis Dei, reducta ad memoriam districtione beati Petri apostoli, per unamquamque massam colonos pauperes & indigentes experientiam tuam describere, atque ex eis pecuniis quæ in fraudibus sunt inventæ, vaccas, oves, porcosque comparare, & singulis colonis pauperioribus ea distribuere. Quod facere te cum consilio viri reverendissimi domni Ioannis episcopi atque Hadriani chartularii nostri & rectoris volumus. Si autem necesse propter consilium fuerit, etiam filius noster domnus Iulianus debet adhiberi, ita ut nullus alius agnoscat, sed omnino secretum C fit. Vos ergo inter vos pertractate, utrum in auro aut certe in pecuniis eisdem colonis pauperibus dari eadem continentia debeat. Quidquid vero communiter steterit, prius descriptionem, sicut dixi, facito, & postmodum singulis juxta qualitatem suæ paupertatis distribuere stude. *Ego* enim, sicut magister gentium testatur, *habeo omnia, & abundo*: nec pecunias, sed mercedem quæro. Ita ergo age, ut in die judicii, de causa mercedis quæ experientiæ tuæ commissa est, fructum quem feceris ostendas. Quod si pure, fideliter & strenue egeris, & hic illud in filiis tuis recipies, & postmodum retributionem plenariam in æterni judicis examine habebis. *Philipp. 4.*

XLII. AD CATULUM, ROMANUM ET VICTOREM.

Quod qui in sacro ordine constituti sunt, cum mulieribus habitare non debeant.

Gregorius Catulo, Romano & Victori.

PERVENIT ad nos quod qui sunt in sacro ordine constituti in territorio Nursino cum mulieribus extraneis habitent. Quod quia * grave & valde indecens est, Optato defensori præcepimus ut eos debeat adhortari, quatenus, si ita est, nullus eorum cum extraneis mulieribus de cetero audeat habitare. Quod si forte adhortationem ejus neglexerint, hoc quoque ei injunximus, ut ad notitiam fratris & coepiscopi nostri Chrysanthi illud perducere debeat, dummodo aut per illum corrigantur, aut cum ejus auctoritate prædictus defensor studeat emendare. Et ideo magnitudo vestra in hoc capitulo, sicut eam condecet, concurrat, atque eumdem desuper fratrem habeat in omnibus commendatum, ut vobis solatiantibus & quæ ei injuncta sunt salubriter expleat, & in aliis contra rationem laborare non valeat. * *al.* ignavum.

XLIII. AD CHRYSANTHUM EPISCOPUM SPOLETINUM.

Ut sacerdotes Nursiæ cum mulieribus cohabitantes coerceat.

Gregorius Chrysantho episcopo Spoletino.

Ex quorumdam relatione cognovimus sacerdotes territorii Nursini cum mulieribus extraneis commanere. Pro qua re valde nos fraternitas tua contristatos agnoscat, quæ dudum talia, si tamen cognovit, minime passa est coerceri. Sed quoniam Optato præcipimus defensori, ut hæc debeat modis omnibus emendare; B si quisquam ex eis in tali capitulo contumax voluerit apparere, ad fraternitatis tuæ eum debeat evocare judicium. Ideoque sanctitati tuæ necessario duximus scribendum, ut si quos de sacerdotibus ad tuam diœcesim pertinentibus cum extraneis mulieribus cognoverit habitare, vel certe de quibus antedictus Optatus tuæ renuntiaverit sanctitati, procaces invenerit, admonitione sacerdotali præmissa, &, si res ita exegerit, etiam canonicam adhibens disciplinam, de cetero emendare festinet; quia nos audire talia nulla patimur ratione. Sed & presbyterum, quem dicunt sine Dei respectu plurimis violentias irrogare, admonere eum vel increpare pro talibus fraternitas tua studaat. Qui si te audire C noluerit, a communione eum suspende, ut vel sic incipiat a pravis se actibus removere.

Mense Iulii, indictione sexta.

XLIV. AD IOANNEM EPISCOPUM PANORMITANUM.

De usu pallii.

Gregorius episcopo Panormitano.

Apostolicæ sedis grata benevolentia provocati, fraternitati tuæ, quam Panormitanæ ecclesię speculatoris constat suscepisse officium, Pallii usum prævidimus concedendum, illis videlicet temporibus, atque eo ordi- D ne, ut alios quoque in insula Siciliæ sacerdotes vel decessores tuos usos esse ambigis. Illud autem admonemus ut apostolicæ sedis reverentia nullius præsumptione turbetur: tunc enim status membrorum integer manet, si caput fidei nulla pulset injuria, & canonum manet incolumis atque intemerata semper auctoritas. Et sicut a nobis hujuscemodi decoris usus ad sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum atque actuum probitate susceptum adornare contendas officium. Sic etenim alterno eris invicem decore conspicuus, si ad hujuscemodi corporis habitum mentis quoque tuæ bona concordent.

XLV. AD PHOCAM IMPERATOREM.

De responsalibus apostolicis, qui in palatio imperatoris permanebant.

Gregorius Phocæ Augusto.

Considerare cum gaudiis & magnis actionibus gratiarum libet, quantas omnipotenti domino laudes debemus, quod remoto jugo tristitiæ ad libertatis tempora sub imperiali benignitatis vestræ pietate pervenimus. Nam quod permanere in palatio, juxta antiquam consuetudinem, apostolicæ sedis diaconum vestra serenitas non invenit, non hoc meæ negligentiæ, sed gravissimæ necessitatis fuit: quia dum ministri omnes hujus nostræ ecclesiæ tam contrita asperaque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi, ut ad urbem regiam in palatio permansurus accederet. Sed postquam vestram clementiam, omnipotentis Dei gratia disponente, ad culmen imperii pervenisse cognoverunt, ipsi quoque suadente lætitia ad vestra vestigia venire festinant, qui prius illuc accedere valde timuerant. Sed quia eorum quidam ita senectute sunt debiles, ut laborem ferre vix possint, quidam ecclesiasticis curis vehementer implicantur, & lator præsentium, qui primus omnium defensor fuit, bene mihi ex longa assiduitate compertus, vita, fide ac moribus approbatus, hunc aptum, pietatis vestrę vestigiis judicavi. Unde eum auctore Deo diaconum feci, & sub celeritate transmittere studui, qui cuncta quæ in his partibus aguntur, invento opportuno tempore, valeat clementiæ vestræ suggerere. Propter quod rogo, ut serenitas vestra ei pias aures inclinare dignetur, ut tanto nobis valeat celerius misereri, quanto afflictionem nostram verius ex ejus relatione cognoverit. Qualiter enim quotidianis gladiis, & quantis Longobardorum incursionibus ecce jam per triginta quinque annorum longitudinem premimur, nullis explere vocibus suggestionis valemus. Sed in omnipotente domino confidimus, qui quæ cœpit consolationis suæ nobis bona perficiet. Et qui suscitavit in republica pios dominos, etiam extinguet crudeles inimicos. Sancta itaque Trinitas vitam vestram per tempora longa custodiat, ut de bono vestræ pietatis quod tarde suscepimus diutius gaudeamus.

XLVI AD LEONTIAM AUGUSTAM.

Gratulatur Augustæ de dignitate quam fuerat assecuta: & hortatur ecclesiam sancti Petri specialiter honorare.

Gregorius Leontiæ Augustæ.

Quæ lingua loqui, quis animus cogitare sufficiat quantas de serenitate vestri imperii omnipotenti Deo gratias debemus, quod tam dura longi temporis pondera cervicibus nostris amota sunt, & imperialis culminis leve jugum subiit quod libeat portare subjectis? Reddatur ergo creatori omnium ab hymnidicis angelorum choris gloria in cælo, persolvatur ab hominibus gratiarum actio in terra: quia universa respublica, quæ multa mœroris pertulit vulnera, jam nunc consolationis vestræ invenit fomenta. Unde nobis necesse est omnipotentis Dei misericordiam enixius exorare, ut cor vestrę pietatis sua semper dextera teneat, ejusque cogitationes cælestis gratiæ ope dispenset: quatenus tran- E quillitas vestra tanto rectius valeat sibi servientes regere, quanto dominatori omnium noverit verius deservire. In amore catholicæ fidei faciat defensores suos, quos fecit ex benigno opere imperatores nostros. Infundat in vestris mentibus zelum simul & mansuetudinem, ut semper pio fervore valeatis & quidquid in Deo exceditur non inultum relinquere, & si quid in vos delinquitur parcendo tolerare. Det vobis in vestra pietate Pulcheriæ Augustæ clementiam, quæ pro zelo catholicæ fidei in sancta synodo Helena nova *, vocata est. Omnipotens Dei misericordia largiora vobis cum piissimo domino spatia vivendi concedat, ut quo vestra longius vita extenditur, subjectorum omnium consolatio validius

Act. 6. Synod. Calc. Tom. ... pag. 608

validius confirmetur. Rogare forsitan debui, ut ecclesiam beati Petri apostoli, quæ nuncusque gravibus insidiis laboravit, haberet vestra tranquillitas specialiter commendatam. Sed quia scio, quia omnipotentem Deum diligitis, non debeo petere quod sponte ex benignitate vestræ pietatis exhibetis. Quanto enim plus timetis conditorem omnium, tanto amplius ejus potestis ecclesiam amare, cui dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*; & cui dicitur: *Tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælo: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælo.* Vnde nobis dubium non est quam forti amore ad eum vos stringitis, per quem solvi ab omnibus peccatorum nexibus desideratis. Ipse ergo sit vestri custos imperii, sit vobis protector in terra, sit pro vobis intercessor in cælo, ut per hoc quod relevatis duris ponderibus in vestro imperio subjectos gaudere facitis, post multa annorum tempora in cælesti regno gaudeatis.

Matth. 16.

XLVII. AD CYRIACUM PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANUM.

De pace & unitate sanctæ ecclesiæ, & de universalis vocabulo fugiendo.

Gregorius Cyriaco patriarchæ Constantinopolitano.

QVANTA sit pacis virtus, carissime frater, ex voce dominica diligentius intuentes, quæ ait: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*; ita in ejus nos decet dilectione persistere, ut locum præbere discordiæ nullo modo debeamus. Sed quia in radice ipsius vivere aliter non valemus, nisi mente & actu humilitatem, quam ipse auctor pacis docuit, teneamus; cum ea caritate qua dignum est suademus, ut profanam elationem, quæ animabus semper adversa est, cordis pede calcantes, perversi superbique vocabuli scandalum ecclesiæ auferre de medio festinetis, ne a pacis nostræ societate divisi inveniri possitis. Sed unus in nobis spiritus, una mens, una caritas, una in Christo, qui sua membra esse nos voluit, sit compago concordiæ. Nam quam durum, quam indecens, quam crudele, quamque a sacerdotali proposito sit extraneum pacem illum, quam aliis prædicat, non habere, sanctitas vestra consideret, & suos de superbia fratres scandalizare abstineat. Sed hæc magis studeat, ut vanæ aut superfluæ elationis auctorem humilitatis queat ense prosternere, quatenus ex ejusmodi victoria suum vos habitaculum sancti Spiritus gratia sibi vindicet, & aperte impleatur in vobis quod scriptum est: *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* Præsentium vero portitorem dilectissimum communem filium Bonifacium diaconum vobis in omnibus commendamus, ut quocumque necesse fuerit solatia vestræ, sicut decet, inveniat sanctitatis.

Joan. 14.

1. Cor. 6.

XLVIII. AD EULOGIUM PATRIARCHAM ALEXANDRINUM.

De puero ordinato in diaconum, & de simoniaca hæresi tollenda.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

QVADAM die inter me & familiares meos de consuetudinibus ecclesiarum cum sermo fuisset exortus, quidam qui in magna civitate Alexandrina medicinali arte erat imbutus, col-

A lectorem se apud sophistam suum habuisse perhibuit, summæ pravitatis puerum, quem repente dixit esse diaconum ordinatum. Atque addidit quod per præmia & donationes ordinatus fuisset, quia eamdem consuetudinem in sancta Alexandrina ecclesia convaluisse fatebatur. Quod ego audiens obstupui, & valde miratus sum: quia sanctissimi ac beatissimi viri domni Eulogii lingua, quæ tam multos hæreticos ad fidem catholicam revocat, simoniacam hæresim de sancta Alexandrina ecclesia non erasit. Et quis erit cujus exhortatio vel correctio hoc poterit emendare, si magna & admirabilis doctrina ejus hoc B sine emendatione reliquerit? Vnde pro absolutione animæ vestræ, proque augmento mercedis vestræ, ut ante tremendi oculos judicis vestra in omnibus perfecta sint opera, festinare debetis simoniacam hæresim, quæ prima in ecclesia exorta est, a sanctissima sede vestra, quæ nostra est, funditus evellere atq; eradicare. Propter hoc etenim contigit, ut ecclesiasticorum ordinum a plurimis sanctitas caderet, quia personæ non pro vita & actibus, sed pro præmiis ad eos ordines adducuntur. Si autem morum merita & non præmia quæruntur, ad ordinationem personæ indignæ non venient: & tanto plus incipiet vobis C merces accrescere, quanto boni quique, qui adducti ad sacros ordines fuerint, de animarum lucris studuerint cogitare.

XLIX. AD EUMDEM.

De verbo Dei instantius prædicando.

Gregorius Eulogio patriarchæ Alexandrino.

MAGNAS omnipotenti Deo gratias reddimus, quia in ore cordis dulcis fit sapor caritatis, cum impletur quod scriptum est: *Sicut aqua frigida sitienti, sic nuntius bonus de terra longinqua.* Ante hoc enim temporis Bonifacii chartularii responsalis mei, qui in urbe regia demora- D tur, vehementer me scripta turbaverunt, quæ dicebant dulcissimam mihi atque suavissimam sanctitatem vestram defectum corporei luminis pertulisse. Ex quibus scriptis gravi mœrore percussus sum. Sed subito, creatoris ac redemptoris nostri gratia prosperante, beatitudinis vestræ suscepi epistolam, & sanam de ea quam audivi corporis molestia agnoscens, exultavi vehementer, quia tanta lætitia cordis secuta est, quanta prius tristitiæ amaritudo præcesserat. Scimus enim quia in omnipotentis Dei adjutorio multorum salus est vita vestra. Nam tunc inter fluctus nautæ securi navigant, quando gubernator doctus atque artifex ad clavi regimen sedet. In sa- E lutis autem vestræ gaudio hæc quoque mihi est exultatio addita, quia & imminutos ore vestro ecclesiæ hostes, & multiplicatos dominicos greges agnovi. Crescunt enim quotidie per linguæ vestræ vomerem grana cælestia, atque in supernis horreis multiplicantur, ita ut in vobis impletum esse gaudeamus quod scriptum est: *Vbi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo boum.* Vnde aperte colligimus, quia quantum plus ad servitium Dei omnipotentis fugitivos ejus reducitis, tantum apud eum majus meritum habetis. Et quanto meritum majus accipitis, tanto potestis amplius impetrare quæ petitis. Rogo ergo, ut pro me peccatore enixius oretis, quia & dolor corporis, & amaritudo cordis, & immensa vastitas mortalitatis inter tot barbarorum gladios me vehementer affligit. Inter quæ omnia non temporalem

Prov. 25.

Prov. 14.

lem sed æternam consolationem requiro, quam per me impetrare non valeo, sed intercessione vestræ beatitudinis hanc me obtinere confido. Secundo vero anno nulla sanctitatis vestræ scripta suscepi, atque omnino contristatus sum. Et quidem vestra benedictio, quam sine epistola transmisistis, data atque suscepta est. Sed quia plus me lingua vestra quam data lætificant, minoris gratiæ esse credidi quæ dabantur. Communem autem filium Epiphanium diaconum Alexandro atque Isidoro sanctissimæ ecclesiæ vestræ diaconis feci scribere, ut constaret quia ea quæ transmissa sunt suscepissem. Scripsi vero quia grandia ad arbores ac temones faciendos ligna paraveram, sed navis parva quæ venerat hæc portare non potuit: & nihil mihi exinde rescripsistis. Vnde si sunt necessaria communi filio Bonifacio diacono nostro, quem nunc ad urbem regiam pro faciendis responsis transmittimus, scribite, ut mihi ipse rescribat quatenus præparentur, ut cum beatitudo vestra transmiserit, parata valeant inveniri. Præterea transmisimus crucem parvulam, in qua de catenis amatorum vestrorum sanctorum Petri & Pauli apostolorum inserta est benedictio, quæ oculis vestris assidue supponatur: quia multa per eamdem benedictionem miracula fieri consueverunt. Omnipotens Deus cordi beatitudinis vestræ aspiret, ut pro me orare assidue curetis. Et vos vestrosque omnes sua dextera protegat, atque post longa annorum curricula ad cælestia regna perducat. Eulogias vero sancti Marci a beatissima fraternitate vestra transmissas, cum ea caritate qua sunt directæ, secundum notitiam earum suscepimus, & gratias affectui vestro referimus, quia ex his exterioribus, quales erga nos interius sitis, agnoscimus.

L. AD IOANNEM EPISCOPUM PANORMITANUM.

De videndo eo.

Gregorius Ioanni episcopo Panormitano.

AMOREM circa nos vestrum, quem corporali nobis visione voluistis exhiberi, scriptis & operibus assidue demonstratis. Sed quid aliud hæc exhibendo agitis, nisi ut plus quæramus videre, quem docemur amplius amare? Et paulo minus jam etiam murmur accepimus, quia non possumus videre quem amamus. Sed adfuit qui mihi impossibilitatem navigii de vestra gloria narraret, atque ideo quod amavi retinui, & quod iratus fueram peperci. Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, & a malis omnibus gratia assidua defendat.

LI. AD EUMDEM.

De caritate clericis suis exhibenda.

Gregorius Ioanni episcopo Panormitano.

IMPLENDA sunt semper postulantium desideria, quotiens illa poscuntur quæ a ratione non deviant. Et ideo quia quædam capitula, quæ servaturum te clericis tuis petentibus promisisti, nostra ab eis postulantur auctoritate firmari, fraternitatem tuam his hortamur affatibus, ut ea quæ præsentia scripta continent sine aliqua debeat refragatione servare. Primum ut de reditibus ecclesiæ quartam in integro portionem ecclesiæ tuæ clericis secundum meritum, vel officium, sive laborem suum, ut ipse unicuique dandum prospexeris, sine aliqua præbere debeas tarditate. De hoc vero quod ex fidelium oblatione accesserit, id est, quartam partem in solidis, vel cellario eis juxta pristinam consuetudinem dare non differas. Reliqua autem omnia mobilia in tua retineas potestate. Immobilia enim ecclesiasticis reditibus aggregentur, ut multiplicata quantitate clericorum tuorum usibus, Deo largiente, proficiant. Tabularium una cum consensu seniorum & cleri memineris ordinandum, qui annis singulis ad imputandam fraudis suspicionem solenniter suas debeat rationes exponere. Vindemiarum autem tempore idem clerus emendi vinum de possessionibus ecclesiæ tuæ ad justa precia, inquantum vendendum est, remedium consequatur: nam satis contra rationem est, ut quod potest extraneis venumdari, clericis dato precio denegetur. Possessiones igitur, vel si qua sunt ecclesiastico juri competentia, & ab extraneis indebite detinentur, cum omni studio servata civilitate, in jus ecclesiæ tuæ " præparare festina, ut negligens in aliquo videri non valeas. Si quid igitur de quocumque clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juste possit offendere, facile non credas, nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsentibus senioribus ecclesiæ tuæ diligenter est veritas perscrutanda: tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis. Hæc itaque omnia sic solicite ac mansuete studii tui sit custodire, quatenus nec tu promissionis tuę videaris immemor extitisse, nec illi contra te justam occasionem invenire valeant murmurandi. Data mense Augusti, indictione VI.

" reparare

LII. AD IOANNEM DEFENSOREM.

Vt Ianuarium Malachitanum restituat, & causam Stephani episcopi examinet.

CAPITULARE.

Gregorius Ioanni defensori in nomine domini eunti in Hispaniam.

IN primis requirendum est de persona presbyteri dilectissimi fratris coepiscopi nostri Ianuarii, & si ita se veritas habet, sicut ejusdem episcopi petitio continet, in ecclesia atque in loco suo modis omnibus idem presbyter revocetur.

Si autem dictum fuerit, quia contra ipsum causa aliqua mota sive probata est, subtiliter ipso præsente & pro se rationem reddente, quærendum est, & genus causæ, & modus probationis, ut ex hoc colligere valeas, utrum adhuc in exilio demorari, an certe in ecclesia sua & officio suo debeat revocari.

De episcopi supradicti persona hoc statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio vel depositione digna est, mota sive probata est, is qui eo superstite episcopus perverse ac contra canones in ecclesia ejus ordinari præsumpsit, sacerdotio privatus, ab omni ecclesiastico ministerio repellatur. Qui etiam eidem dilectissimo Ianuario fratri & coepiscopo nostro tradendus est, ut ab ipso aut in custodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia transmittatur.

Episcopi vero qui eum ordinaverunt, vel ordinationi ejus consentientes interfuerunt, sex mensibus dominici corporis & sanguinis communione privati agere pœnitentiam decernantur in monasterio: & suprascriptus Ianuarius loco & ordine suo modis omnibus reformetur.

Si

Si vero communione privatis mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur.

Si autem episcopi in præjudicium condemnationis vel depositionis memorati episcopi, se metu judicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte fassi fuerunt, & tempus eis abbreviandum est, & modus pœnitentiæ temperandus.

Si vero ille qui locum ejus invasit de hac fortasse luce migraverit, & alter est ordinatus, quia levior culpa videtur, cum non quasi isti superstiti, sed successisse defuncto videatur, episcopatus illi officium ab illa ecclesia tantummodo interdicatur, ut in alia ecclesia quæ sacerdote vacaverit, si electus fuerit, possit esse episcopus: ad Malachitanam tamen ecclesiam nunquam aliquo modo reversurus. Gloriosus autem Comitiolus quidquid prædictus episcopus per violentiam atque insecutionem ipsius expendisse, vel damnum pertulisse dato sacramento firmaverit, eidem episcopo restituere condemnetur.

Si autem aliter quam antefati episcopi petitio continet actum esse forsitan perhibetur, subtiliter quærendum est, & veritate cognita cum Dei timore quod justitiæ ordo suaserit judicandum.

Quia ergo Stephanus episcopus in odio suo quædam ficta, & de falsis se capitulis queritur accusatum, neque aliquid ordinabiliter factum, sed injuste se asserit condemnatum; diligenter quærendum est, primo si judicium ordinabiliter est habitum, id est, si alii accusatores, alii testes fuerunt.

Deinde causarum qualitas est examinanda, si digna exilio vel depositione fuit: aut si eo præsente qui accusatus est, sub jurejurando contra eum testimonium dictum est, seu scriptis actum est, vel si ipse licentiam respondendi & defendendi se habuit.

Sed & de personis accusantium ac testificantium subtiliter quærendum est, cujus vitæ, cujus conditionis, cujusque opinionis, aut ne inopes sint, aut ne forte aliquas contra prædictum episcopum inimicitias habuissent, & utrum testimonium ex auditu dixerunt, aut certe se scire specialiter testati sunt: si scriptis judicatum est, & partibus præsentibus sententia recitata est. Quod si forte hæc solenniter acta non sunt, nec causa probata est quæ exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur.

Hi vero qui eum contra Dei timorem & canonum statuta condemnaverunt, excommunicati in monasterium ad agendam pœnitentiam sex mensibus mittendi sunt: ita sane ut si cuiquam eorum mortis contigerit imminere periculum, viatici benedictio non negetur.

Ipse autem qui eo vivente locum ejus temerarie ambivit, privatus sacerdotio ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, atque eidem dilectissimo fratri & coepiscopo nostro tradatur, ut eum aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat.

Episcopi vero qui eum ordinare præsumpserunt, vel perversæ ipsius ordinationi præbuere consensum, iidem communione privati sex mensibus ad agendam pœnitentiam in monasterio deputentur.

Si autem episcopi in præjudicium condemnationis vel depositionis memorati Stephani se metu judicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte professi fuerint; tempus eis abbreviandum est, & modus pœnitentiæ temperandus.

A Si igitur is qui prædicti Stephani locum invasit fortasse defunctus est, atque alius in ecclesia ejus episcopus ordinatus est; illud de eo statuendum est, quod superius de causa fratris & coepiscopi nostri Ianuarii diximus.

Quod si forte aliqua de objectis contra memoratum Stephanum episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt; cauta omnino consideratione pensandum est, utrum leviora capitula, an certe graviora probata sint, ut ex eis qualiter diffinitionem tuam formare debeas possis scire.

Gloriosus vero Comitiolus, si suprascriptus episcopus innocens esse claruerit, quidquid de rebus ejus, vel ecclesiæ ipsius tulit, ei sine aliqua restituat dilatione. B

Sed & quæque se in persecutionem ac violentiam ejus expendisse, vel damnum idem episcopus pertulisse juraverit, idem memoratus gloriosus Comitiolus reddat ac satisfaciat.

Si autem talem culpam antedictum episcopum commisisse constiterit, quod absit, ut constet eum non irrationabiliter fuisse depositum; eadem ejus depositio confirmetur, & ecclesiæ res suæ omnes restituantur, quæ ablatæ claruerint, quia delictum personæ in damnum ecclesiæ non est convertendum. Si enim, ut dicunt, Comitiolus defunctus est, ab herede ejus quæ ab illo injuste ablata sunt sine excusatione reddantur.

C LIII. AD VITALEM DEFENSOREM.

De consiliariis excommunicatis Ianuarii episcopi.

Gregorius Vitali defensori Calaritano.

QUID de fratre nostro Ianuario episcopo agnovimus, & lator præsentium, & exemplaria scriptorum nostrorum te poterunt informare: atque ideo excommunicationem quam super perversos ejus consiliarios dari decrevimus tua experientia solerter exequatur, ut cadentes discant, quatenus incaute ambulare non debeant. Præterea precium tritici quod nobis xenii nomine fuerat transmissum, per latorem præsentium D Redemptorem defensorem transmisimus. Videat experientia tua, ne vel tu, vel ipse qui detulit, aliquid ex eo in precio commodi participare præsumat, sed totum singulis vel simul omnibus illibatum restituat, eorumque mihi scripta de eodem * precio transmittat, quia si aliter quam admoneo factum cognovero, vindictam ex eadem causa non mediocriter exercebo.

* *al.* præmio.

LIV. AD IOANNEM DEFENSOREM.

De monachis Capricanæ insulæ.

Gregorius Ioanni defensori.

UBI canonicam districtionem culparum contra se qualitas excitat, postponere quæ corrigenda sunt non debemus, ne dissimulatione vires dare pravis actibus, quos falce disciplinæ resecare nos convenit, videamur. Quia ergo pervenit ad nos monachos monasterii in " Capricana insula, quæ juxta Majoricam insulam est posita, ita perverse agere ac vitam suam diversis facinoribus submisisse, ut non omnipotenti Deo, sed antiquo hosti, quod cum gemitu dicimus, ostendantur potius militare; experientia tua præsenti auctoritate commonita, ad prædictum monasterium accedere, & vitam moresque illic conversantium subtili studeat investigatione perquirere, & ita quæ resecatione digna repererit, sicut canonicus ordo desiderat, congrua ultione corrigere, atque eos quæ observare debeant studeat informare,

" diversa est tum a Capreis tum a Capracia

informare, quatenus emendationis tuæ modus, & istos ad viam rectæ conversationis reducere, & te apud nos nullo modo valeat accusare culpabilem.

LV. SENTENTIA IOANNIS DEFENSORIS.

De cognitione de qua inter episcopos resedit, & de Ianuario Malachitano quem absolvit.

In nomine domini imperatore illo, illa die, illa indictione.

ILLE, cui officium cognitoris injungitur, ita se pura ac intemerata conscientia debet in omnibus exhibere, ut ex his, quæ in aliis judicat, ipse ultionem æterni examinis non incurrat. Dum igitur ex deputatione & jussione beatissimi atque apostolici domni mei papæ Gregorii, Ego Ioannes defensor inter Ianuarium episcopum Malachitanæ civitatis, atque inter illos episcopos cognitor resedissem, necesse habui hujusmodi causam prædicti Ianuarii interna inquisitione discutere, & a partibus subtiliter quærere veritatem, si, ut petitio ejus continet, transmissis clericis a memoratis episcopis una cum hominibus gloriosi Comitioli de ecclesia fuerit violenter abstractus. Qui dum multa contra se invicem, sicut gesta testantur, objicerent, ad conclusionis hunc utræque partes aliquando terminum pervenerunt, petentes me de agnitis debere judicare. Vnde solicite relegens quæ acta sunt, veritatem diligenti investigatione perquirens, nullam in antedicto Ianuario culpam, quæ exilio vel depositione digna esset puniri, sed magis illum ejectum de ecclesia violenter, inveni. Et quamquam hujusmodi temeritatem legum censura districtissime feriat, ego tamen legum vigorem sacerdotali moderatione temperans, mediis sacrosanctis euangeliis, quibus præsentibus ab initio in hoc cognitor resedi judicio, ea quæ contra eum statuta sunt, licet jure non teneant, nec alicujus sint momenti, injusta tamen & infirma esse pronuntio, atque illos & illos memoratos episcopos, qui postposita consideratione sacerdotali in fratris sui præjudicium atque condemnationem injuste & contra Dei timorem versati sunt, condemnans, in monasterio recipiendos ad agendam in tempus pœnitentiam statuo atque decerno. Illum vero qui locum antedicti sanctissimi Ianuarii contra sacrorum canonum statuta nequiter præsumpsit invadere condemnans, privari sacerdotio & ab omni ecclesiastico ordine removeri statuo: ut & hoc quod male est adeptus amittat, nec ad officium quod ante indigne gesserat revertatur. Sæpedictum autem sanctissimum Ianuarium episcopum absolutum loco suo in episcopatus gradu Deo auctore reverti ac modis omnibus reformari constituo.

LVI. CAPITVLARE LEGVM imperialium immunitate clericorum Ioanni defensori eunti in Hispaniam.

De pluribus causis examinandis.

DE persona presbyteri hoc attendendum est, quia si quam causam habuit, non ab alio teneri, sed episcopus ipsius adiri debuit, sicut novella constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis & Deo amabilibus ac reverendissimis episcopis, clericis, & monachis. Imperator Iustinianus Augustus Petro gloriosissimo præfecto prætorio: Si quis contra aliquem clericum, aut monachum, aut diaconissam, aut monastriam, aut ascetriam habet aliquam actionem, adeat prius sanctissimum episcopum, cui horum unusquisque subjaceat: ille vero causam inter eos dijudicet. Et si quidem utraque pars his quæ judicata sunt non acquieverit, jubemus per loci judicem hæc executioni perfecte mandari, &c. Ne vero objiciatur quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero; sciendum est quia in eadem constitutione lib. C. I. legitur, appellatione clericorum etiam presbyteros & diaconos contineri. Verba autem legis ista sunt: Presbyteros autem & diaconos & subdiaconos, cantores & lectores, quos omnes clericos appellamus, & reliqua.

De persona Ianuarii episcopi sciendum est graviter omnino & contra leges esse actum, ut violenter de ecclesia traheretur: dum si quamlibet aliam injuriam a quocumque episcopus passus fuerit in ecclesia, injuriantem lex capitali pœna percutiat: & sicut majestatis reum omnibus det accusandi illum licentiam, ut hujus legis series loquitur codicis libro primo, titulo sexto, constitutione decima. Imperatores Arcadius & Honorius Augusti Theodoro præfecto prætorio. Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in ecclesias catholicas irruens sacerdotibus & ministris, vel ipsi cultui locoque aliquid importet injuriæ, quod geritur a provinciæ rectoribus animadvertatur: atque ita provinciæ moderator, sacerdotum & clericorum & catholicæ ecclesiæ ministrorum, loci quoque ipsius & divini cultus injuriam capitali in convictos seu confessos reos sententia noverit vindicandum. Et post pauca: Sitque cunctis laudabile, factas atroces sacerdotibus aut ministris injurias veluti publicum crimen insequi, atque de talibus reis ultionem mereri, &c. Data VII. Kalendas Maii, Mediolani, Honorio Augusto quater & Eutychiano consulibus. Libri suprascripti tit. XV. const. II. Imperatores Honorius & Theodosius Augusti Ionio præfecto prætorio. Fideli ac devota præceptione sancimus, nemini licere ad sacrosanctas ecclesias confugientes" adducere: sub hac videlicet definitione, ut si quisquam contra hanc legem venire tentaverit, sciat se majestatis crimine esse retinendum. Data Kalendis Aprilis, Honorio septies & Theodosio tertio consulibus. Idem ejusdem tit. constit. V. Imperator Leo Augustus" Eutychiano præfecto prætorio. Præsenti lege decernimus per omnia loca valitura, excepta hac urbe regia, in qua nos divinitate propitia degentes, quotiens usus exegerit invocati, singulis causis atque personis præsentanea constituta præstamus, nullos penitus cujuscumque conditionis de sacrosanctis ecclesiis orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas. Et post pauca: Qui hoc moliri, aut facere, aut nuda cogitatione saltem atque tractatu ausi fuerint tentare, capitali & ultima supplicii animadversione plectendi sunt. Ex his ergo locis, eorumque finibus, quos anteriorum legum præscripta sanxerunt, nullos ejici aut expelli aliquando patimur, nec in ipsis ecclesiis reverendis ita quemquam detineri atque constringi, ut ei aliquid aut victualium rerum, aut vestis negetur, aut requies, &c. Data pridie Kalendas Martii, Constantinopoli, Leone Augusto tertium consule.

Novel. [...] §. Si quis cõtra: apud Iulianum cap. 32.

Authen. sanctiss. episcop.

C. de epi[...] & cler. [...] quis. & Theod [...] tit. 2. c. 3[...]

De his [...] ad eccl[...] fug. C. [...] I. I. Fidel[...]

" abduce[...]

Ibidem Præsent[...]

" Eutro[...]

De

De persona Stephani episcopi hoc attendendum est, quia nec invitus ad judicium trahi, nec ab episcopis alieni concilii debuit judicari, sicut prædicta novellarum constitutio continet, quæ de episcopis loquitur. Ait enim: Sed neque pro qualicumque pecuniaria vel criminali causa ad judicem civilem sive militarem invitum episcopum producere vel exhibere citra imperialem jussionem permittimus: sed judicem qui tale aliquid sive ex scripto, sive ex non scripto præsumpserit imperare, post cinguli privationem viginti librarum auri pœnam exolvere jubemus ecclesiæ cujus episcopus produci aut exhiberi jussus est: executorem similiter post cinguli privationem & verberibus subdendum, & in exilium deportandum. Item post multa: Si autem & a clerico aut laico quocumque aditio contra episcopum fiat propter quamlibet causam, apud sanctissimum ejus metropolitam secundum sanctas regulas & nostras leges causa judicetur. Et si quis judicatis contradixerit, ad beatissimum archiepiscopum & patriarcham diœceseos illius referatur causa, & ille secundum canones & leges huic præbeat finem. Contra hæc si dictum fuerit, quia nec metropolitam habuit nec patriarcham, dicendum est quia a sede apostolica, quæ omnium ecclesiarum caput est, causa hæc audienda ac dirimenda fuerat, sicut & prædictus episcopus petiisse dignoscitur, qui episcopos alieni concilii habuit omnino suspectos. Quia ergo sententia non a suo judice dicta nihil firmitatis obtineat lectionis hujus tenor ostendit lib. C. VII. tit. XLVIII. constitut. IV. Imperatores Gratianus, Valentinianus & Theodosius Augusti ad Potitum vicarium. Et in privatorum causis hujusmodi forma servetur, ne quemquam litigatorum sententia, non a suo judice dicta, constringat. Data duodecimo Kalendas Octobris, Romæ, Ausonio & Olybrio consulibus.

non ... pet. C. lib. Et in ... ato-

Illud autem quod dicitur a servis suis accusatus, sciendum est, quia audiri minime debuerunt, ut hæc constitutio patefacit sic dicens, C. lib. IX. tit. I. constit. XX. Imperatores Arcadius & Honorius Augusti Eutychiano præfecto prætorio. Si quis ex familiaribus vel ex servis cujuslibet domus cujuscumque criminis delator atque accusator extiterit, ejus æstimationem, caput atque fortunas petiturus, cujus familiaritati vel dominio inhæserit, ante exhibitionem testium, ante examinationem judicii, in ipsa expositione criminum atque accusationis exordio, ultore gladio feriatur. Vocem enim funestam intercidi oportet potius quam audiri: majestatis autem crimen tantum excipimus. Data quinto Idus Novembris, Cæsario Atticoque consulibus.

...is qui ...sare poss. 9. l. ...is.

Si vero dictum fuerit, quia de hoc accusatus est, quod majestatis crimen intendit, nec ipsum de eo credendum fuit, si vita vel opinio ejus talis ante non extitit, sicut lib. pandectarum XLVIII. ad legem Iuliam majestatis scribit Modestinus, lege Famosi, paulo post principium, Hoc tamen crimen a judicibus non in occasione ob principalis majestatis venerationem habendum est, sed in veritate rei judicatæ. Nam & persona spectanda est, an poterit facere, & ante quid fecerit, & an cogitaverit.

Quod autem dicit idem episcopus quia se absente aliqui vilissimi sint testes exhibiti: hoc si verum est, nullius esse momenti lege noscendum est: constitutione novella quæ de testibus loquitur cap. 16. Hoc quoque sæpius agnovimus, quoniam

A quidam aut apud locorum defensores, aut apud clarissimos provinciarum judices, aut etiam, ut assolet, hic apud virum clarissimum magistrum census ingrediuntur, & queruntur tamquam ab alio passi aliquid contra leges, aut aliter læsi aut damnificati, testes volentes producere. At ne postea objiciatur eis quia per unam partem gesta confecta sunt; oportet & illum qui impetitur in ipsa civitate constitutum ubi testimonia dantur admonitum a judice sive a defensore advenire, & audire attestationes. Si vero noluerit advenire, sed contempserit, ut ex hoc ab una parte testimonia adversus eum inutilia sint; sancimus hujusmodi testimonia ita valere, ac si non ex una parte B consisterent, sed etiam ipso præsente fuissent facta. Si enim recusaverit, & venire noluerit, & audire quæ deponuntur, cum utique in publico sit, & non ex inevitabili quadam necessitate venire non possit; similis advenienti erit, & nulla utilitas ex contemptu suo ei adhibebitur, sed videbuntur quidem in utriusque præsentia probationes factæ. Ecce admonendus est semper adversarius, ut ad audiendos testes adveniat. Quod quia hic omissum est, necesse est, ut quod contra leges actum est firmitatem non habeat. Quales autem testes, vel cujus opinionis ad testimonium admittendi sunt, plurimæ leges ostendunt, quæ pene nulli habentur incognitæ, quæ etiam & illud sanciunt, ut vilissimis testibus sine corporali C discussione credi non debeat. Quod autem dicitur quia nihil scriptis judicatum est, legendus est tit. XLIV. lib. VII. Codicis, quia scriptis debuit judicari. Nam ibi inter alia dicitur atque præcipitur, ut sententia, quæ sine scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere mereatur.

Anthen. de test. §. Et hic vero.

Vbi supra §. Testes.

LVII. AD THEODORVM CVRATOREM.

De Petro viro magnifico.

Gregorius Theodoro curatori.

POSTQVAM sic de gloriæ vestræ sinceritate præsumimus, ut vestros vos credamus reputare qui nostri sunt, latori præsentium Petro viro magnifico ad promerendam bonitatis vestræ D gratiam hoc solum sufficere poterat, indicare quia noster est. Sed quoniam paterna commendatio boni filii mentem solet semper accendere, paterna dulcedine salutantes petimus, ut memorato filio nostro atque memoratæ filiæ nostræ gloriosæ matri ipsius patrocinii vestri gratiam ostendatis, eosque & illic positos tuitionis vestræ remedio foveatis, & venientes ad nos vestris subsidiis adjuvetis: quatenus dum ea quæ gloria vestra ex se solet impendere, nostra benignius epistola interveniente præstiterit, & ipsam rem consuetam videatur laudabiliter exhibere, & nos sibi pro sua bonitate gratiarum esse per omnia faciat debitores.

E LVIII. AD PAVLVM SCHOLASTICVM.

De ultione ejus in maleficos.

Gregorius Paulo scholastico.

QVANTO nos gloria vestra tristes dudum effecerat, propter quod se adversus fratrem & coepiscopum nostrum Leonem reverendissimum virum querelas habere aliquas perhibebat, tanto eodem fratre ad nos modo veniente, cor nostrum gravisum est, quia in pristinam vos concordiam, Deo propitio, ad invicem rediisse testatus est. Qui etiam inter alia bona quæ vestris laudibus * inferebat, adjecit omnino vos in ultione malefico-

*inserebat

maleficorum solicitos ac districtos, sicut revera A nobiles & Christianos oportuit, extitisse. Vnde valde in nobis lætitia quam de vobis sumpseramus excrevit, quia illum vobis per hoc placabilem redditis, contra cujus inimicos zeli vestri rectitudinem exercetis. Propterea gloriam vestram paterna dulcedine salutantes hortamur, ut quia satis est moribus vestris accommodum pacem diligere, reparatam inter vos gratiam nullius lingua perturbet, sed sic in vobis erga paternum amorem caritas ardeat, ut eam adversi flatus more flammæ non extinguant, sed augeant. Nam & eumdem antedictum fratrem nostrum hortati sumus, ut ita paternam vobis dilectionem impen- B dat, quatenus reciprocum gloriæ vestræ affectum non odiose, sed velut mutuum tanquam fenerator semper possit exigere.

LIX. AD VITALEM DEFENSOREM.

De xenodochiis neglectis. De ecclesiis vacantibus. De Pompeiana. De infirmitate Ianuarii episcopi tempore sacrificii.

Gregorius Vitali defensori Sardiniæ.

EXPERIENTIA tua indicante comperimus xenodochia in Sardinia constituta gravem habere neglectum. Vnde reverendissimus frater & coepiscopus noster Ianuarius vehementissime fuerat objurgandus, nisi nos ejus senectus, ac simplicitas, & superveniens ægritudo, quam ipse retulisti, suspenderet. Quia ergo ita est positus ut ad aliquam ordinationem esse non possit idoneus, œconomum ejus ecclesiæ, atque Epiphanium archipresbyterum ex nostra districtionis auctoritate commone, ut eadem xenodochia sine periculo suo solicite ac utiliter studeant ordinare. Nam si quis illic post hæc neglectus extiterit, nulla se noverit posse apud nos ratione aliquatenus excusare. Quoniam vero possessores nos Sardiniæ petiverunt, ut quia diversis oneribus affliguntur, Constantinopolim pro eorum debeas remedio proficisci, licentiam tibi eundi concedimus. Sed & dilectissimo filio nostro Bonifacio scripsimus, ut suum tibi pro remedio illius provinciæ studeat adhibere solatium. De ecclesiis autem quas vacare sacerdotibus indicasti, prædicto reverendissimo fratri & coepiscopo nostro Ianuario scripsimus, ut eas debeat ordinare: sic tamen, ut non omnes ad episcopatum de ecclesia ipsius eligantur. Nam sic eum convenit alias ordinare, ut ecclesiæ suæ de personis quæ in ea possint proficere necessitatem non faciat. Illud igitur quod ad gubernationem quorumdam monasteriorum personas esse præpositas, quæ ante dum adhuc in minori essent ordine monachico habitu lapsæ sunt indicasti, officium quidam abbatis suscipere, nisi omnino correcta vita, & digna præcedente pœnitentia minime debuerunt. Sed quoniam jam abbatum, sicut dicis, officium susceperunt, de vita, moribus, ac solicitudine eorum cura gerenda est. Et si actus eorum inventi contra officium non fuerint, in eo quo sunt ordine perseverent: alioquin remotis eis, alii qui commissis sibi animabus prodesse valeant ordinentur. Causa præterea de monasterio S. Hermæ, quod in domo Pompeianæ religiosæ feminæ a fratre nostro constructum est, quia plus blandimentis quam districtione agenda est, experientia tua apud eamdem mulierem cum dulcedine agere studeat; quatenus nec illa in peccato proprio actoris sui debeat postponere voluntatem, & tu utilitates monasterii valeas salubriter procurare. Puellas autem suas quas antedicta Pompeiana in monasterio mutata olim religiosa veste convertit, abstrahi ab ea vel inquietari nullo modo patiaris: sed in ea qua sunt conversione, Deo protegente, permaneant. Pro requirendis vero rebus ecclesiarum, vel monasteriorum, sive piarum causarum, quod scripsisti, prius quidem hi quorum interest admonendi sunt, ut ab eis te insistente atque solatiante modis omnibus requirantur. Quod si forte vel ipsi negligentes extiterint, vel certe qui eas requirere debeant inventi non fuerint, tunc omnia ipse perquire, atque ita reperta recollige, ut manu aliquod judicium inferre cuiquam minime videaris. De xenodochiis itaque Hortulani atque Thomæ nil hactenus horum quæ indicasti cognovimus. Eapropter experientia tua jussionem principis ex hoc datam diligenter inspiciat, & omnia secundum ejus tenorem disponat, & nobis quidquid egerit innotescat. De hoc igitur quod scripsisti fratrem & coepiscopum nostrum Ianuarium, tempore quo sacrificium celebrat, tantam pati frequenter angustiam, ut vix post longa intervalla ad locum canonis redire valeat quem reliquit, atque ex hoc multos dubitare si communionem debeant de ejus consecratione percipere, admonendi sunt, ut nullatenus pertimescant, sed cum omni fide & securitate C communicent: quia ægritudo personæ sacri mysterii benedictionem nec mutat nec polluit. Secretius tamen omnino idem frater noster hortandus est, ut quotiens aliquam molestiam senserit, non procedat, ne ex hoc se & despiciendum præbeat, & infirmorum animis scandalum faciat. Præterea Pompeiana religiosa femina questa nobis est, hereditatem quondam generi sui Epiphanii, in qua Epiphanius idem Matronam conjugem suam filiam antefatæ Pompeianæ usufructuariam constituerat, monasterio quod in domo sua fundari statuerat, & postea extincto, usufructu modis omnibus profuturam, atque alia quæ eidem Matronæ proprietatis jure probantur competere, ab experientia tua, & a reverendissimo fratre & coepiscopo nostro D Ianuario injuste sublata, & exinde nihil hactenus vel filiæ suæ redditum, vel profecisse monasterio. Quod si ita veritas se habet, & aliquid te indecenter fecisse cognoscis, absque ulla mora ablata restitue: aut certe si aliter esse putas, ne gravari pars adversa præjudicialiter videatur, electorum cum ea judicium hac de causa nullo modo subire postponas, ut utrum vera justaque ejus sit querimonia definitione judicii declaretur.

LX. AD IOANNEM EPISCOPVM PANORMITANVM.

E In transmutatione rerum ecclesiæ liberam licentiam concedit.

Gregorius Ioanni episcopo Panormitano.

SICVT rationi contraria procul est abjicienda petitio, ita in his quæ bene desiderantur effectum negare non convenit. Quia igitur, ut fraternitatis tuæ petitio, quæ tenetur in subditis, continet, in qua tecum una presbyteri & diaconi, ceteraque ecclesiastica officia subscribentes præbuere consensum, domum cum horto, & balneo suo, atque omnibus ad eam pertinentibus, in hac urbe Roma positam, quæ ad jus Panormitanæ ecclesiæ ex hereditate quondam Flori viri magnifici pervenisse dignoscitur, cum dilectissimo filio nostro

nostro Epiphanio diacono permutare desideras, propter hoc quod domus ipsa, ita parte detecta, parte diruta, parte igne probatur esse consumpta, ut nihil exinde commodi, sicut testaris, ante multos jam annos nunc usque ecclesiasticis utilitatibus potuisset accedere, atque hac in re nostra tibi dari postulas auctoritate licentiam; provisionis tuæ intentionem diligentius intuentes, postquam & nobis cognitum est domum ipsam in eo esse statu quo asseris, atque ita minante ruina quotidie deteriorem fieri, ut non solum ecclesiæ tuæ non utilis, sed potius subinde damnosa posse videatur existere, idcirco permutandi tibi eam cum balneo & horto suo, omnibusque generaliter ad eam pertinentibus, juxta petitionem tuam, quam & veritatis & rationis apud nos ordo suffulcit, hujus auctoritatis nostræ serie liberam per omnia concedimus facultatem; quatenus hujusmodi accepta licentia, nec te culpa de temeritate, vel incautela respiciat, nec ille aliquid dubietatis incurrat. Nam providum salubreque est aliquid compendii procurare, unde nulla spes est lucri, sed magis damni formido.

LXI. AD FANTINUM DEFENSOREM PANORMITANUM.

De Exhilarato episcopo, qui diu Romæ propter delicta retentus fuit.

Gregorius Fantino defensori Panormitano.

TALIA ad nos de fratre & coepiscopo nostro Exhilarato, sicut & ipse nosti, pervenerunt, quæ districta omnino essent ultione plectenda: sed quoniam bis eam reverendissimus frater & coepiscopus noster Leo, qui etiam in causa ejus judicem se fuisse testatus est, levigavit; ad ecclesiam suam illum retransmittendum esse prævidimus, judicantes sufficere illi hoc quod eum hic diutius retinentes afflximus. Itaque experientiæ tuæ præcipimus, ut erga mores actusque illius curam habeat, atque eum frequenter admoneat, quatenus se ad impendendam clericis suis caritatem benignum, &, si res exegerit, ad corrigendas culpas debeat se exercere sollicitum. Sed & clerum ejus admonere te volumus, ut humilitatem illi ac obedientiam, quam dominus mandat, exhibeat, ne in aliquo illi superbus præsumat existere. Quod si quis eorum, id est, laicus sive clericus admonitionem tuam neglexerit, ex hac nostra auctoritate canonica coërcitione inobedientiæ culpam aut tu, sicut prævideris, corrige, aut nobis renuntiare festina, ut disponere valeamus qualiter disciplinæ frenum extra iter suum eos pergere non permittat, quos ad excessum aculeus pravæ mentis irritat.

LXII. AD IOANNEM EPISCOPUM PANORMITANUM.

De Fantino defensore, & Petro.

Gregorius Ioanni episcopo Panormitano.

QUIA sunt culpæ in quibus culpa est relaxare vindictam, quærenda semper est veritas, ut inquiri debeat utrum accusatum noxa condemnet, an a pœna innocentia patefacta subducat. Itaque pervenit ad nos Fantinum defensorem ultionem exercere in Petrum latorem præsentium voluisse, pro eo quod, quantum dicitur, relictam cujusdam diaconi, tempore quo conductor fuerat, marito tradiderit. Sed quoniam iste conjugem diaconi asserit non fuisse, dicens nec virginem illam ad eum venisse, denique nec religiosam mutasse vestem postquam ille in ordine sacro promotus est: adjiciens etiam priusquam ad diaconatum perveniret, & postea prava illam opinione vixisse. Ideoque fraternitatem tuam his hortamur affatibus, ut cum Dei, sicut decet, timore causam hanc subtili omnino investigatione perquirat: & si in conjugio diaconi mulierem de qua agitur junctam fuisse constiterit, & suprascriptus lator memorato defensori & rectori patrimonii ad vindictam modis omnibus tradatur, & cum competenti emendatione hi qui male sociati sunt disjungantur. Si vero in ejus conjugio non fuit, memoratum Fantinum ex nostro mandato commonere te volumus, ut ei facere nil præsumat, nec illum accusatio apud eum in aliquo prægravet. Quia vero res suas antedictus Petrus apud ecclesiæ colonos perhibet retineri, volumus ut sine cujusquam impedimento eas habeat, si tamen ita est exigendi licentia. Nam si inventus fuerit esse culpabilis, non solum res suas amittere, sed in se debet dignam ultionem suscipere.

GREGORII MAGNI PAPÆ I. EPISTOLARUM LIBER XII.

Indictione VII.

I. AD MARINIANUM EPISCOPUM RAVENNATEM.

Ut Fortunatum abbatem injuste depositum restituat, & episcopum reprehendat, quod prædecessoris sui absque causa ordinationem destruxerit.

Gregorius servus servorum Dei Mariniano episcopo Ravennæ.

QUIA incongruum valde est a suscepto officio sola quemquam voluntate suspendi, quem culpa non removet; solicite disponendum est, ut nec prior ordinatio irrationabiliter destruatur, nec sine emendatione quæ male secuta fuerint relinquantur. Fortunatus itaque lator præsentium in monasterio sanctorum Laurentii & Zenonis, quod in Cæsenati castro est constitutum, a Natali quondam episcopo officium sibi abbatis asserens esse commissum, nunc se a successore ejus Concordio nulla existente causa vel culpa exinde remotum, atque alium in loco suo queritur ordinatum. Quod etiam coram testibus quibusdam diaconis nostris, præsente diacono prædicti Concordii episcopi sui causas allegante ex parte, ita esse perclaruit. Sed quoniam certior in partibus illis ubi res acta est potest esse probatio, fraternitas tua diligenter atque solicite hoc studeat perscrutari. Et si nulla manifesta causa depositionis extitit, quæ prædictum Fortunatum abbatis officio removeret, eum in suo loco reformare festinet, atque ejus episcopum digna reprehensione increpare non desinat, cur decessoris sui nullis provocatus excessibus destruere ordinationem molitus sit. Si vero aliter quam edocti sumus causam esse pars altera dixerit, subtili veritas investigatione quærenda est, & ita quidquid canonicus ordo poposcerit terminandum, ut nulla ea de re denuo querela remaneat. Data mense Octobri, indictione VII.

II. AD ALCYSONUM EPISCOPUM CORCYRÆ.

Ut Cassiopi castrum injuste perversum restituatur.

Gregorius Alcysono episcopo Corcyræ.

NON immerito elati cordis retundi postulatur ambitio, quando sacrorum canonum vigore postposito, temerariæ præsumptionis excessus aliena illicite concupiscendo, non solum ad generanda dispendia fit noxius, verum etiam paci ecclesiasticæ probatur esse contrarius. Relectis igitur fraternitatis tuæ epistolis, quæ de Cassiopi castro, quod in tua situm est diœcesi, ab episcopo Isauriæ civitatis vel prius vel modo sint acta cognovimus: & contristati sumus, quod hi qui ecclesiæ tuæ pro impensa sibi caritate debitores esse debuerant, ei inimici magis fieri nullo sunt pudore prohibiti. Denique ut contra ecclesiasticam ordinationem, contra sacerdotalem modestiam, contra sacrorum canonum statuta, prędictum castrum de jurisdictione tua abducere, ac suæ molirentur potestati subjicere, ut fierent quodammodo domini, ubi prius suscepti fuerant peregrini. Qua de re quoniam Andreas venerabilis memoriæ frater noster Nicopolitanus metropolita, adnitente sibi quoque principali jussione, in qua ei causæ hujus fuerat injuncta cognitio, prolata (sicut nobis patuit) noscitur statuisse sententia, antefatum Cassiopi castrum sub jurisdictione ecclesiæ tuæ, quemadmodum semper fuit, debere persistere; formam ejusdem sententiæ comprobantes, apostolicæ sedis auctoritate eam favente justitia comprobamus, confirmamus, atque per omnia robustam manere decernimus. Nam nulla æquitatis ratio, nullus canonum ordo consentit, ut parochiam alterius alter aliquo modo debeat occupare. Unde licet districtionem contra se non modicam hujus litigii culpa videatur exigere, propter quod ab eis mala pro bonis sint reddita, studendum tamen est ut excessu benignitas non vincatur, nec illud quod extraneis debetur, fratribus etiam necessitatem patientibus denegetur, ne nihil caritas agere in episcoporum mentibus judicetur, si sine consolationis remedio hi quibus magna est habenda compassio relinquantur. Oportet ergo ut sacerdotes vel clerus Isauriæ civitatis ab antefati Cassiopi castri habitatione nullatenus repellantur, sed & beati Donati sanctum ac venerabile corpus, quod secum detulerunt, in una ecclesiarum antedicti loci, quam elegerint, sive intus sive foris habeant recondendi debita cum veneratione licentiam: sic tamen ut dilectioni tuæ, in cujus parochia castrum ipsum est positum, emissa procuretur cautione munitio, per quam promittat episcopus Isauriæ nullam sibi in eo potestatem, nullum privilegium fore, nullam jurisdictionem, nullam tamquam cardinalis episcopus ulterius auctoritatem defendere: sed post pacem Deo propitio redditam, ablato venerabili sancti Donati, si maluerint, corpore, ad propria se modis omnibus reversuros. Ut hujus promissionis persistente memoria, nec de cetero quidquam sibi illic principaliter quacumque occasione audeant vendicare, sed omni se tempore esse ibidem hospites recognoscant: & fraternitatis tuæ ecclesia juris vel privilegii sui in qualibet parte præjudicium non incurrat.

III. AD BONIFACIUM DIACONUM.

Decernit inter episcopos quid in pervasione castri Cassiopi agendum sit.

Gregorius Bonifacio diacono.

QUOTIENS nos eorum discordia tristes facit qui pacis prædicatores esse debuerant, magna solicitudine studendum est, ut litigii ablata materia ad concordiam redeant qui diversa ab invicem voluntate discordant. Quæ igitur de Cassiopi castro, quod in insula Corcyra est positum, acta sint, qualiterve id de jurisdictione Corcyritani episcopi episcopus Isauriæ moliatur subtrahere, & suæ nequiter jurisdictioni subjicere, valde prolixum est dicere. Sed dilectioni tuæ, ut cuncta subtiliter comprehendat, fratris nostri Alcysoni episcopi Corcyræ scripta transmisimus, atque ejus illic venire homines fecimus, qui etiam verbo minutius te ad singula possint instruere. Hoc tamen breviter indicamus, quia dum imperatori esset quoddam in præjudicio ecclesiæ Corcyritanæ subreptum, nec jussio ejus, quippe quæ contra leges & sacros canones data fuerat, habuisset effectum, & indecisa inter partes contentio remansisset; talem illum ad Andream quondam fratrem & coepiscopum nostrum tunc Nicopolitanum metropolitam jussionem dedisse, ut quoniam utraque pars ejus erat jurisdictioni subjecta, ipse hanc causam cognoscere & finire canonice debuisset. Qui metropolita cognita causa prolataque sententia, cujus tibi exemplaria misimus, prædictum Cassiopi castrum sub potestate ac jurisdictione Corcyritani episcopi, cujus & semper fuit diœcesis, esse distinxit. Quam nos sententiam comprobantes, apostolicæ sedis auctoritate prævidimus confirmandam. Et ne ea quæ decrevimus ita potuissent esse districta, ut nihil benignitatis habere viderentur admixtum; curę nobis fuit ita causam temperate disponere, sicut sententiæ nostræ quam ad te misimus textus ostendit, ut neque episcopus, neque clerus Isauriæ civitatis necessitatem habitationis incurrerent, nec Corcyritanæ ecclesiæ privilegia in aliquo turbarentur. Sed quia inter ipsa primordia serenissimo domno imperatori surreptum est, atque contra judicatum Nicopolitani metropolitæ, quod ecclesiastica rectitudine & canonica ratione suffultum est, episcopo Isauriæ, quod nec sine dolore audire, vel loqui sine gemitu possumus, cum majori injuria episcopi Corcyritani atque clericorum ejus, antefatum Cassiopi castrum traditum memoratur, ut amota, quod grave est dici, jurisdictione Corcyritanæ ecclesiæ ipse illic omnem tamquam principalis habeat potestatem; sententiam nostram nulli dare prævidimus, ne contra jussionem clementissimi domni imperatoris, vel, quod absit, in despectum ipsius aliquid facere videremur. Itaque dilectio tua pietati ejus cuncta diligenter insinuet, atque constanter astruat hoc omnino illicitum, omnino pravum, omnino injustum, & sacris esse valde canonibus inimicum. Et ideo hujusmodi peccatum temporibus suis introduci in ecclesiæ præjudicium non permittat. Sed quid de hoc negotio judicatum antefati quondam metropolitæ contineat, vel qualiter a nobis ea quæ ab illo decreta sunt confirmata fuerint, suggerat, atque id agere studeat, ut cum ejus jussione nostra illic sententia transmittatur, quatenus

quatenus & serenitati ipsius, sicut dignum est, reservasse & rationabiliter correxisse quæ male præsumpta sunt videamur. Qua in re omnino danda opera est, ut, si fieri potest, etiam jussionem suam ipse tribuat, in qua ea quæ a nobis definita sunt, servari præcipiat: nam hoc facto omnis de cetero surreptionis locus obstruitur. Ita ergo ad compescenda hæc præjudicia vigilantiam tuam cum omnipotentis Dei adjutorio exercere festina, ut nec modo voluntas eorum qui perversa moliuntur aliquid contra antiquum ecclesiasticæ consuetudinis statum obtineat, nec post ad exemplum res nefanda proficiat. Quanta præterea mala quantasque oppressiones suprascriptus Alcysonus frater & coepiscopus noster ab actionariis ecclesiæ Thessalonicensis asserat sustinere, ut possis cognoscere, ipsam quam ad nos misit epistolam dilectioni tuæ transmisimus. Ideoque prædictæ ecclesiæ responsalem venire ad te facito, atque causam ipso præsente cognosce, & de capitulis quibus te ratio moverit, fratri & coepiscopo nostro Eusebio scribe, ut homines suos agere injusta prohibeat, & minores non premere, sed magis in quibus justum fuerit moneat adjuvare. Hoc quoque volumus, ut ei qui in civitate Nicopolitana metropolita fuerit ordinatus, dilectio tua scribere debeat, quatenus causam de damnis quæ ecclesiæ suæ illata prædictus frater Alcysonus queritur, cognoscere, & quod justum est debeat definire: quia a decessore ipsius negotium ipsum non decisum, sed dicitur reservatum. Data mense Decembri, indictione VII.

IV. AD IOANNEM EPISCOPUM PANORMITANUM.

Tribuit licentiam ut ecclesiam sanctæ Mariæ consecrare possit.

Gregorius Ioanni episcopo Panormitano.

BASILICAM quam a dilectione tua in honorem beatæ semperque virginis Mariæ per Savinum subdiaconum nostrum & rectorem patrimonii suggeris esse perfectam, consecrandi tibi præceptionis nostræ serie noveris facultatem attributam, quatenus, frater carissime, devotionis tuæ desiderium complens, celebritatis perfectione gratuleris. Data mense Decembri, indictione VII.

V. AD GUDOINUM DUCEM NEAPOLITANUM.

De milite qui ancillam Dei de monasterio rapuit.

Gregorius Gudoino duci Neapolitano.

CUM inter multa bona, quæ nobis de magnitudine vestra sæpius nuntiantur, illud in vobis plus laudabile dicitur existere, quod castitatem diligitis, & disciplinam, sicut dignum est, custoditis; satis mirati sumus quod in milite illo qui ancillam Dei diabolica instigatione perdiderit, districtissima vindicta hactenus facta non fuerit. Nam & moribus & bonitati vestræ valde conveniens fuit, ut ante ad nos ultio quam perpetratæ culpæ iniquitas perveniret. Sed quia vindictam hujus sceleris non voluntate vestra, sed aliorum credimus surreptionibus esse suspensam, ne hoc peccatum vel humerum indisciplinati militis, vel loca illa in quibus commissum est, valeat premere, hortamur ut sine excusatione aliqua vel modo qualis vobis fervor sit erga castitatis custodiam demonstrantes, ita pro exemplo aliorum districte emendare tantum facinus festinetis, ut & Deum vobis, in cujus ille hoc injuriam perpetravit, & timorem ejus despexit, placabilem faciatis, & nos vobis de zeli vestri rectitudine gratias referamus: nam tantam iniquitatem inultam remanere nullo modo patimur.

VI. AD IOANNEM EPISCOPUM.

De eligendo episcopo Anconitanæ ecclesiæ.

Gregorius Ioanni episcopo.

NE de incauta eorum ordinatione qui ad episcopatum eliguntur valeat provenire confusio, vigilanti de eorum personis solicitudine est requirendum. Indicatum siquidem nobis est Florentinum archidiaconum ecclesiæ Anconitanæ, qui ad episcopatum fuerat electus, scripturæ quidem sacræ scientiam habere: sed ita ætatis senio jam confectum accepimus, ut ad regiminis officium non possit assurgere. Adjicientes etiam ita illum tenacem existere, ut domum ejus amicus ad caritatem nunquam introeat. Rusticus autem diaconus ejusdem ecclesiæ, qui similiter electus fuerat, vigilans quidem homo dicitur: sed quantum asseritur psalmos ignorat. Florentium vero diaconum ecclesiæ Ravennatis, qui electus ab omnibus memoratur, solicitum esse novimus: sed qualis sit interius omnino non scimus. Ideoque fraternitas tua una cum fratre & coepiscopo nostro Armenio suprascriptæ Anconitanæ ecclesiæ visitatore illuc festinet accedere, & diligenter de vita ac moribus singulorum requirere, si de nullo sibi sunt crimine conscii, quod eos ad hoc officium vetet accedere. Pariter etiam requirendum est, si hoc quod de præfato archidiacono dictum est, quia nunquam amicus domum ejus ingressus est, si ita se veritas habet, & utrum ex necessitate, an ex tenacia talis sit, aut si ita senex est, ut ad regendum non possit assurgere, vel si tactis sacrosanctis euangeliis, sicut nobis nuntiatum est, jusjurandum præbuerit nunquam se ad episcopatum accedere. Sed etiam de Rustico diacono, quantos psalmos minus teneat, perscrutandum est. Florentio autem diacono Ravennati, si nullum, sicut diximus, crimen est quod obsistat, apud episcopum ejus agi necesse est, ut ei debeat cessionem concedere; non tamen ex nostro mandato vel edicto, ne contra suam voluntatem eum cedere videatur. Sed hoc, ut norunt ii qui eum eligunt, ex se agant: tu vero de singulis cum omni studio ac solicitudine omnia quæ scripsimus require, atque nobis stude subtiliter indicare, ut renuntiatione tua redditi certiores, quid post hæc Deo auctore fieri debeat disponamus.

VII. AD THEODOLINDAM REGINAM LONGOBARDORUM.

De scriptis Secundini.

Gregorius Theodolindæ reginæ Longobardorum.

SCRIPTA quæ ad nos dudum a Ianuensibus partibus transmisistis, gaudii vestri nos fecere participes, propterea quod omnipotentis Dei gratia, & filium vobis donatum, &, quod valde excellentiæ vestræ est laudabile, catholicæ eum fidei novimus sociatum. Nec enim de Christianitate vestra aliud credendum fuerat, nisi id studere vos, ut quem divino munere suscepistis,

cepistis, catholicæ rectitudinis auxilio munire- A tis, ut & Redemptor noster familiarem te suam famulam cognosceret, & Longobardorum genti novum regem in timore suo feliciter enutriret. Unde oramus omnipotentem Deum, ut & vos in mandatorum suorum via custodiat, & eumdem excellentissimum filium nostrum Adulouvaldum in suo faciat amore proficere; quatenus sicut hic inter homines jam magnus est, sic quoque ex bonis actibus ante Dei nostri oculos sit gloriosus. Illud autem quod excellentia vestra scripsit, ut dilectissimo filio nostro Secundino abbati ad ea quæ scripsit subtiliter respondere B deberemus; quis vel petitionem illius vel vestra desideria, quæ multis esse profutura cognoscit, si ægritudo non obsisteret, duceret postponenda? Sed tanta nos podagræ nunc infirmitas tenet, ut non solum non dictare, sed etiam nec ad loquendum possimus assurgere, sicut & præsentium portitores legati vestri cognoverunt, qui nos & venientes infirmos invenerunt, & discedentes in summo vitæ periculo atque discrimine reliquerunt. Sed si omnipotente Deo disponente convaluero, ad cuncta quæ mihi scripsit subtiliter respondebo. Eam tamen synodum quæ piæ memoriæ Iustiniani tempore facta est, per latores præsentium transmisi, ut prædictus filius meus dilectissimus ipsam legens agnoscat quia falsa C sunt omnia quæ contra sedem apostolicam vel catholicam ecclesiam audierat. Absit enim nos cujuslibet sensum hæretici recipere, vel a tomo sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris nostri in aliquo deviare, sed quæcumque a sanctis quatuor synodis sunt definita recipimus, & quæcumque reprobata sunt condemnamus. Excellentissimo autem filio nostro Adulouvaldo regi transmittere phylacteria curavimus, id est, crucem cum ligno sanctæ crucis domini, & lectionem sancti euangelii theca Persica inclusam. Filiæ quoque meæ sorori ejus tres annulos transmisi, duos cum hyacinthis, & unum cum albula: quæ D eis per vos peto dari, ut apud eos nostra caritas ex vestra excellentia condiatur. Paterna prætereа caritate persolventes salutationis officium, petimus ut excellentissimo filio nostro regi conjugi vestro, pro nobis de facta pace gratias referatis, atque ejus animum sicut consuevistis ad pacem de futuro per omnia provocetis; quatenus mercedem populi innocentis, qui in scandalo perire poterat, ante conspectum Dei inter multa bona quæ agitis invenire possitis. Data mense Ianuarii, indictione VII.

VIII. AD ALCYSONUM EPISCOPUM CORCYRÆ.

De corpore beati Donati in Cassiopi castro cum E episcopi licentia recondendo.

Gregorius Alcysono episcopo Corcyræ.

RESIPISCENTIBUS fratribus, & ad salubre se consilium convertentibus non est neganda benignitas, ne plus in episcoporum mentibus culpa videatur posse quam caritas. Venientem igitur ad nos Petrum, ecclesiæ Isauriæ lectorem, cum scriptis fratris & coepiscopi nostri Ioannis, coram responsalibus dilectionis tuæ suscepimus, atque eum, post relecta scripta quæ detulerat, curæ nobis fuit requirere, si quid contra allegationem eorumdem responsalium tuorum haberet quod diceret. Qui dum nihil sibi aliud injunctum, vel responsurum se penitus perhiberet, extra hoc quod episcopi ipsius epistola continebat, ea quæ canonibus congruebant, Deo auctore, sine tarditate decrevimus. Post longum vero tempus suprascriptus Petrus " capitulare protulit, quod sibi datum a suo asserebat episcopo, & idcirco moras causa sustinuit. Sed quia in eodem capitulari memoratus speraffe legebatur antistes, ut in ecclesia beati Ioannis, quæ in Cassiopi castro est posita, sanctum ac venerabile corpus beati Donati haberet recondendi licentiam, paratum se esse inquiens dilectioni tuæ, propterea quod tua probatur esse diœcesis, munitionem emittere, nullum tibi ex hoc præjudicium generari: petitionem ejus sine effectu non prævidimus relinquendam, postquam ita tibi necessitatis tempore desiderat fieri consultum, ut ecclesiæ tuæ jurisdictionem servare se in omnibus fateatur. Hac itaque ratione permoti, fraternitatem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut sine mora, vel aliqua excusatione, in prænominata beati Ioannis ecclesia recondendi suprascripti sancti venerabile corpus præbeat facultatem: ita sane ut prius scriptura interveniente te muniat, nunquam se in antefata ecclesia, vel castro sub quolibet argumento, aliquam jurisdictionem, vel privilegium tamquam proprius episcopus vendicare, sed omne illic jus ac potestatem ecclesiæ tuæ, quippe cujus est parochia, inviolabiliter custodire. Pariter quoque te, sicut idem frater noster petiit, convenit respondere: ut tempore quo miserante Deo pace reddita illi ad propria fuerit revertendi licentia, antedictum venerabile corpus auferendi secum sine aliqua objectione fas habeat. Qua de re ne personale esse videatur quod geritur, & inveniri possit unde recidiva rursus excitetur contentio, & successores vestri in hac promissione pro conservandis omnibus sunt per omnia complectendi; quatenus hujusmodi præveniente cautela, nec ille ibidem de cetero sibi quidquam in diœcesi tua contra æquitatem & sacrorum canonum decreta præsumat defendere, & jus ecclesiæ tuæ ex hujusmodi concessione præjudicium aliquod nulla unquam ratione sustineat.

" cartulare

IX. AD FELICEM SUBDIACONUM.

De reditibus ecclesiæ sancti Pauli ad Aquas Salvias concessis.

Gregorius Felici subdiacono rectori patrimonii Appiæ.

LICET omnia quæ hic apostolica habet ecclesia beatorum Petri & Pauli, quorum honore & beneficiis acquisita sunt, Deo sint auctore communia; esse tamen debet in administratione actionum diversitas personarum, ut in assignatis cuique rebus cura adhiberi possit impensior. Cum ergo pro ecclesia beati Pauli apostoli sollicitudo debita nos commoneret, ne minus illic habere luminaria idem præco fidei cerneretur, qui totum mundum lumine suæ prædicationis implevit, & valde incongruum esse ac durissimum videretur, ut illa ei specialiter possessio non serviret, in qua palmam sumens martyrii capite est truncatus ut viveret; utile judicavimus eamdem massam quæ Aquas Salvias nuncupatur, cum omnibus fundis suis, id est, cella vinaria, Antoniana, villa Pertusa in foro Primiano, Cassiano, Silonis, Cornelii, Thessela, atque Corneliano, cum omni jure, instructu, instrumentoque suo, & omnibus generaliter ad eam pertinentibus, cum

cum ejus Christi gratia luminaribus deputare, adjicientes etiam eidem cessioni hortos duos inter Tiberim & porticum ipsius ecclesiæ, euntibus a porta civitatis parte dextera, quos dividit fluvius Almon, inter affines horti monasterii sancti Stephani, quod est ancillarum Dei, positum ad sanctum Paulum, & " ad fines possessionis Pissiniani, simul & terrulas, quæ vocantur Fossa latronis, positas, id est, juxta eamdem porticum euntibus, similiter parte sinistra ad portam ubi nunc vineæ factæ sunt, quæ terrulæ cohærent ab uno latere possessioni " Eugentis quondam scholastici, & ab alia parte possessionibus monasterii sancti Edistii, quæ omnia Deo adjuvante per antedictæ ecclesiæ præpositos, qui per tempora fuerint subsequentia, & a præsenti septima indictione volumus ordinari. Et quidquid exinde accesserit, luminaribus ejus impendi, atque ipsos exinde ponere rationes. Idcirco experientiæ tuæ * præcipimus, ut suprascriptam massam Aquas Salvias cum prænominatis omnibus fundis suis, nec non hortos atque terrulas quæ superius continentur, de brevibus suis deleri facias ac auferri, & cuncta ad nomen prædictæ ecclesiæ beati Pauli apostoli tradere; quatenus servientes ibi præpositi omni posthac carentes excusatione de luminaribus ejus ita fine nostra studeat solicitudine cogitare, ut nullus unquam illic neglectus possit existere. Facta vero suprascriptarum omnium rerum traditione, volumus ut hoc præceptum in scrinio ecclesiæ nostræ experientia tua restituat.

X. AD FELICEM EPISCOPUM MESSANENSEM.

De construenda ecclesia.

Gregorius Felici episcopo Messanensi.

IANVARIVS subdiaconus ecclesiæ Messanensis petitoria nobis insinuatione suggessit, quæ habetur in subditis, in civitate Messanensi basilicam se pro sua devotione fundasse, quam in honorem sancti Stephani & Pancratii atque Eupli desiderat consecrari. Et ideo, frater carissime, si in tuæ diœcesis civitatis jure consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum, percepta primitus donatione legitima, id est, a præsenti annuis tributis liberos fiscalibus solidos decem, & reliqua, de substantia sua sibi tantummodo usumfructum retineat. Quæ omnia diligenter inquire, & si eorum quæ offeruntur redituum quantitas, vel quæ tempore mortis reliquerit, sartis tectis, & luminaribus, nec non alimoniis servientium annua possunt præstatione sufficere, ipsa munificentia sit gestis municipalibus alligata. Quod si hæc quæ diximus per solicitudinem tuam impleta non fuerint, de propria substantia, quanti interfuerit, utilitati ecclesiæ te vel heredes tuos satisfacturum esse non dubites. His igitur procuratis, benedictio optata proveniat. Nec ante dedicationis munus impertias, quam superius comprehensus fuerit ordo donationis impletus, enuntiaturus ex more nihil illic conditoris juri * ulterius jam deberi, nisi processionis gratia, quæ Christianis omnibus in commune debetur: sanctuaria vero suscepta sui cum reverentia collocabis.

XI. AD IVLIANVM SCRIBONEM.

De Maximi inquisitione, quæ propter palatii & populi voluntatem, cum Dei offensa omittenda non est.

Gregorius Iuliano scriboni.

SI sæcularibus officiis ordo suus & tradita a majoribus disciplina servatur, quis ferat ecclesiasticos ordines temeraria præsumptione confundi, audita negligere, & emendanda non bene remittendo postponere? Et quidem vos bene facitis caritatem diligere, & ad concordiam suadere. Sed quoniam loci nostri consideratione compellimur, ea quæ ad nostram notitiam pervenerunt minime propter Deum irrequisita relinquere; idcirco veniente Maximo, subtiliter ab eo quæ de ipso dicta sunt perscrutari curavimus. Et confidimus de creatoris nostri custodia, quia cognita veritate, a statu canonum & æquitatis rectitudine, nec gratia cujusquam, nec culpa deflectimur, sed libenter quæ congruunt rationi servamus. Nam si, quod absit, ecclesiasticam solicitudinem vigoremque negligimus, perdit desidia disciplinam, & animabus profecto fidelium nocebitur, dum talia a suis pastoribus exempla suscipiunt. Illud autem quod scribitis, quia voluntas palatii & amor ab eo populi non discordet, hæc res a justitiæ nos zelo non revocat, nec intentionem nostram facit in requirenda veritate peccando deficere. Studendum ergo est, fili magnifice, ut amorem sibi Dei quisque conciliet. Nam sine divina gratia humana dilectio quid dicam in posterum, dummodo quoque apud nos amplius nocet?

XII. AD CONDVCTORES MASSARVM PER GALLIAM.

Quod Arigio patricio obedire debeant.

Gregorius conductoribus massarum per Galliam.

QVAMVIS inter medias sitis turbas gentium constituti, tamen ratio nos ipsa suspicari compellit, multum vos ab aliis bona actione distare. Sicut enim appellatio S. Petri apostolorum principis familiam ecclesiæ tantæ multitudini clariorem demonstrat; ita debetis ceteros morum claritate præcedere, atque eos quibus præestis, ut bene agant, ut agnoscant cui serviunt assidue commonere, ut a rapinis gentium atque pravitatibus abstineant, & familia ecclesiæ non solum nomine, sed meritis honoretur. Nos enim de vobis cognoscite studiosissime cogitare. Disposuimus enim hominem nostrum, qui vos possit tueri & regere, cum literis commendatitiis ad excellentissimum regem Christo auxiliante transmittere: sed viam tempus hiemis impedivit. Viro ergo glorioso Arigio patricio prævidimus vos commendandos, cui interim summa benignitate atque obedientia, sicut beati Petri famulos decet, obedire studete, atque ea quæ pro ecclesiastica utilitate vobis præcipiuntur implete. Visum autem nobis est, ut consuetudinaria excepta ejus utilitate debeatis inferre. Pensiones vero fideliter cum omni collectæ diligentia, ut apud unumquemque vestrum, quem communi consensu elegeritis, rejaceant; a quo cum venerit is, quem a latere nostro transmiserimus, eas possit accipere. Non enim sumus dubii, quod per eum, qui vobis visus fuerit, possint fideliter conservari. Ita ergo in omnibus irreprehensibiles

hensibiles atque obedientes existite, quatenus veniens ad vos is qui patrimonium ipsum recturus est, sciat quemadmodum unicuique vestrum pro sua debeat strenuitate rependere.

XIII. AD CYPRIANVN DIACONVM.

De persequendis maleficiis, quæ vulgo cantermæ dicuntur.

Gregorius Cypriano diacono.

VIR sanctissimus Maximianus coepiscopus noster ecclesiam Dei pravis hominibus purgare desiderans, laudabiliter erga ecclesiasticorum vitam, sicut nosti, solicitus fuit. Qui dum eorum actus vigilanter cura pastorali intenderet, maleficio, quod vulgo canterma dicitur, quosdam didicit maculatos. Quos etiam, sicut & dilectionis tuæ nuntiavit epistola, dedit in custodia retinendos. Sed quia, peccatis nostris facientibus, morte præventus crimen ipsum ulcisci non valuit; necesse est ut dilectio tua cum omni hoc subrilitate indagare festinet, atque in eos secundum immanitatem facinoris studeat vindicare, qualiter secundum leges suprascriptum episcopum zelo correptionis ac justitiæ in hac ultione propter Deum novit potuisse si viveret commoveri. Omni ergo virtute omnique instantia tua dilectio in hac causa zelum suum erga omnipotentem Deum curet ostendere, & inimicis illius adversitatem dignam inflictis ultionibus exhibere, ut impleas quod scriptum est: *Psal. 138.* *Nonne qui oderunt te, domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam?* Si ergo hoc zelo dilectio tua accenditur, in eos qui Deum dereliquerunt, & contra eum maleficiis aliquid egerunt, pœna monstretur. Quod si recte illic exequi non vales, nobis qui tales sunt transmitti debent, si tamen hic monstrari poterint, unde illic possunt absque difficultate convinci. Sed quia hoc impossibile esse existimo, illic per te debet districta atque fortis correctio provenire. Virum autem gloriosum domnum Libertinum prætorem in tali loco per contemplationem omnipotentis Dei adjutorem te habere confido. In hac tamen causa mitescere minime debuisti, etiamsi tibi quilibet sæcularis judex adversarius potuisset existere. Possessiones præterea Archilai medici dilectio tua rationabiliter tueatur, ut ab aliquibus injuste eum minime gravari permittatis.

XIV. AD DATIANVM EPISCOPVM METROPOLITANVM.

De barbarorum gladiis.

Gregorius [a] *Datiano episcopo metropolitano.*

[a] Domitiano

SCRIPTA dulcissimæ & cordis ulnis omnibus amplectendæ vestræ beatitudinis tristis accepi, lætus relegi. Quis enim in hac terra non lugeat, quæ barbarorum gladiis tradita, pene jam non habet qui in ea vivant, & tamen habet quotidie qui moriantur? Sed in quantalibet tristitia, quem non vestræ epistolæ in gaudium exultationis excuterent? in quibus cum oris efficacia, cum præpollentis sapientiæ ingenio mihi medullitus loquebatur, non carnis lingua, sed caritatis. Quia vero ego de fonte vestræ securitatis hauriens, ex aliquanto lætificatus sum; vos quoque rogo nostræ tristitiæ luctum tangite, & afflictionem nostram in vobismetipsis magistra caritate pertrahite. Neque enim nostri mœroris sordes mundabitis, nisi ipsi quoque per compas-
A sionem manum vestri cordis inquinetis. Nam sordida vascula, ut inquinatione terræ careant, cum terra mundari solent: & vos si parumper ad curam nostram vestrum animum ducitis, ut nobis opitulari valeatis, quasi cum luto lutum mundatis. Sed quia hoc operando simul & orando agitis, si quid pro nobis in vobis terrena actio inquinat, statim aqua orationis lavat. Quia enim si quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra, compatiendo laboribus nostris ostendite quia unum sumus. Narrare enim mala quæ extrinsecus, & intrinsecus patior epistolari brevitate prohibeor. Sed communis filius Sabinianus diaconus vestræ dulcissimæ sanctitati curanda vulnera nostra aperiet: sed ex opere super-
B næ gratiæ subsequente salute cognoscat quia medicus est qui vulnus videt. Pueros vero episcopo similes non transmitto, nisi prius cum omnipotentis Dei, & beatitudinis vestræ solatio a terrenis implicationibus exutus ipse episcopus fuero. Quando enim me apud meipsum invenero, tunc foris mei similes videlicet deformes quæro. Data decimo Kalendas Ianuarii.

XV. AD AVGVSTINVM EPISCOPVM ANGLORVM.

De usu pallii, & de Londoniensi & Eboracensi ecclesia.

Gregorius Augustino episcopo Anglorum.

C CVM certum sit pro omnipotente Deo laborantibus ineffabilia æterni regni præmia reservari, nobis tamen eis necesse est honorum beneficia tribuere, ut in spiritalis operis studio ex remuneratione valeant multiplicius insudare. Et quia nova Anglorum ecclesia ad omnipotentis Dei gratiam eodem domino largiente, & te laborante perducta est, usum tibi pallii in ea ad sola missarum solennia agenda concedimus, ita ut per loca singula duodecim episcopos ordines, qui tuæ ditioni subjaceant, quatenus Londoniensis episcopus civitatis semper in posterum a synodo propria debeat consecrari, atque honoris
D pallium ab hac sancta & apostolica, cui auctore Deo deservio, sede percipiat. Ad Eboracam vero civitatem te volumus episcopum mittere, quem ipse judicaveris ordinandum: ita ut si eadem civitas cum finitimis locis verbum Dei receperit, ipse quoque duodecim episcopos ordinet, ut metropolitani honore perfruatur, quia ei quoque, si vita comes fuerit, pallium tribuere domino favente proponimus, quem tamen tuæ fraternitatis volumus dispositioni subjacere. Post obitum vero tuum ita episcopis quos ordinaverit præsit, ut Londoniensis episcopi nullo modo ditioni subjaceat. Sit vero inter Londoniæ & Eboracæ civitatis episcopos in posterum honoris
E ista distinctio, ut ipse prior habeatur qui prius fuerit ordinatus. Communi autem consilio, & concordi actione quæcumque erunt pro Christi zelo agenda disponant, unanimiter recta sentiant, & ea quæ senserint, non sibimet discrepando perficiant. Tua ergo fraternitas non solum eos episcopos quos ordinaverit, neque eos tantummodo qui per Eboracensem episcopum fuerint ordinati, sed etiam omnes Britanniæ sacerdotes habeat domino Deo nostro auctore subjectos, quatenus ex vita & lingua tuæ sanctitatis & recte credendi & bene vivendi formam percipiant, atque officium suum fide ac moribus prosequentes ad cælestia, cum dominus voluerit, regna pertingant.

Augustino pallium mittitur.

Duodecim episcopos sibi ordinet, sed Londoniensis a sua synodo consecrandus.

Et Eborac. episcopum qui & sibi ordinet duodecim, & metropolitanus sit, at Augustino subditus.

Distinctio inter Londoniensem & Eboracensem episcopos.

Augustino omnes Britanniæ sacerdotes subditi.

XVI. AD IOANNEM ABBATEM DE MONTE SINA.

Petit pro se orare.

Gregorius Ioanni abbati de monte Sina.

SANCTITATEM vitæ tuæ humilitatis tuæ testatur epistola, unde omnipotenti Deo magnas gratias agimus, quia adhuc esse cognoscimus qui pro peccatis nostris valeant exorare. Nos enim sub colore ecclesiastici regiminis mundi hujus fluctibus voluimur, qui frequenter nos obruunt. Sed cælestis gratiæ manu protegente de profundo relevamur. Vos ergo qui in tanta quietis vestræ serenitate tranquillam vitam ducitis, & securi quasi in litore statis, nobis navigantibus aut potius naufragantibus orationis vestræ manum tendite, & conantes ad terram viventium pergere quantis potestis precibus adjuvate, ut non solum de vestra vita, sed etiam de ereptione nostra mercedem habere in perpetuum valeatis. Sancta Trinitas dilectionem tuam suæ protectionis dextera protegat, detque tibi commissum gregem orando, admonendo, boni operis studium ostendendo, in conspectu sui Redemptoris recte pascere, ut ad æternæ vitæ pascua valeas cum ipso quem pascis grege pervenire. Scriptum quippe est: *Oves meæ venient, & pascua invenient.* Quæ videlicet pascua tunc invenimus, quando hujus vitæ hieme carentes, de æternæ vitæ quasi de novi veris viriditate satiamur. Filio nostro Simplicio renuntiante cognovimus lectos vel lectisternia in gerontocomio, quod a quodam illic Isauro constructum est, deesse. Propterea misimus lenas xv. rachanas xxx. lectos xv. precium quoque de emendis culcitris[a] vel naula dedimus, quæ dilectionem tuam petimus non indigne suscipere, sed in loco quo transmissa sunt præbere.

XVII. AD ASCLEPIODOTUM PATRICIUM.

Commendat ei patrimonium ecclesiæ Romanæ, & clavim mittit cum reliquiis.

Gregorius Asclepiodoto patricio.

PRUDENTES viros, sicut estis, regibus adhærere, multorum solamen est. Nam dum præstantiorem sibi locum ad animæ utilitatem datum intelligunt, certum est quia mercedis causas, ubi inveniunt, non postponunt. Quanto igitur affectu, quantaque devotione gloria se vestra in causis pauperum studio pietatis impenderit, dilectissimo filio nostro Candido presbyterore nuntiante comperimus. Sed quoniam hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se quod sponte tribuit æstimet, & nisi in beneficiis suis creverit, nihil præstitisse se reputet; paterna dilectione salutantes gloriæ vestræ suprascriptum presbyterum, & patrimonium ecclesiæ nostræ fiducialiter commendamus, ut ope gratiæ vestræ præmunitum, molestias & onera nulla sustineat. Sic igitur boni studii in vobis cura proficiat, ut utilitates pauperum vobis adnitentibus nutriantur, sentiamus quod de caritate vestra præsumimus. Augete favoris vestri præsidia, quia apud nobilium mentes semiplenum bonum videtur quod sine adjectione relinquitur. Et quoniam ab excellentissimis regibus Francorum filiis nostris poposcimus, ut ipsum patrimoniolum sub sua cura habere dignentur, vobis adminiculantibus impleatur, ut vestrum possit esse quod poscimus; quatenus & nos gratias referentes, pro gloriæ vestræ incolumitate orare enixius valeamus, & vestrorum bonorum vicissitudinem Deus vobis omnipotens & hic & in futuro recompenset. Clavim vero a sacratissimo beati Petri corpore, in qua de catenis ejus benedictio continetur, transmisimus, quæ collo vestro suspensa contra omnia adversa vos muniat.

XVIII. AD BACAUDAM ET AGNELLUM EPISCOPOS.

De synagoga Iudæorum transferenda, si ecclesiæ officia impediat.

Gregorius Bacaudæ & Agnello episcopis.

SUPPLICAVERUNT nobis Hebræi Tarracinæ degentes, ut locum quem synagogæ hactenus habuerunt, eum illis nostra quoque auctoritate esset habendi licentia. Sed quia pervenit ad nos quod locus ipse sic vicinus esset ecclesiæ, ut etiam ad eam vox psallentium perveniret; ideo scripsimus fratri & coepiscopo nostro Petro, si ita esset ut vox de eodem loco in ecclesia resonaret, Iudæi celebrationibus privarentur. Itaque fraternitas vestra cum suprascripto fratre & coepiscopo nostro locum ipsum diligenter inspiciat: & si ita est ut aliquid vobis in ecclesia visum fuerit obfuisse, alium locum intra ipsum castellum prævidete, ubi præfati Iudæi conveniant, quo possint suas sine impedimento cærimonias celebrare. Talem vero fraternitas vestra locum prævideat, si hoc fuerint loco privati, ut nulla exinde in futuro querela nascatur. Prædictos vero Iudæos gravari vel affligi contra ordinem rationis prohibemus: sed sicut Romanis vivere legibus permittuntur, sic, annuente iustitia, actus suos, ut norunt, nullo impediente disponant: eis tamen Christiana mancipia habere non liceat.

XIX. AD SABINUM SUBDIACONUM.

De horto Feliciani monasterio ancillarum Dei tradendo.

Gregorius Sabino subdiacono.

OFFICIO pietatis impellimur monasteriis provida consideratione ferre consultum, ne hi qui in servitio Dei deputati esse noscuntur, necessitatem aliquam, quod avertat dominus, possint sustinere. Ideoque experientiæ tuæ hac auctoritate præcipimus, ut hortum quondam Feliciani presbyteri positum in regione prima, ante gradus sanctæ Sabinæ, excusatione postposita, monasterio Euprepiæ, in quo ancillarum Dei congregatio esse dignoscitur, jure proprietario possidendum tradere sine ambiguitate festinet, quatenus nostræ beneficio largitatis in Dei servitio, ipso quoque suffragante, securis mentibus perseverent.

XX. AD STEPHANUM CHARTULARIUM.

De monachis fugitivis restituendis, & ne novæ consuetudines monasteriis imponantur.

Gregorius Stephano chartulario.

SCIENTES magnitudinem caritatis vestræ toto dominum corde diligere, ob hoc ea quæ in massis de iure quondam Patricii viri piæ recor-

recordationis contra præcepta dominica contraque canonum regulam commissa esse didicimus, ad ejus necesse duximus referre notitiam, quatenus hæc quæ perpetrata sunt corrigi debeant, & alii deinceps tentare non præsumant. Insinuatum igitur nobis est, in massa, quæ nuncupatur Marato, de abbate monasterii sancti Georgii, quod in eadem situm est, duos monachos refugisse, & unum quidem ex eis jam conjugem accepisse, alium autem laicum effectum sæculariter vivere: cum nec ex familia massæ homines ipsi liberi asserantur, & vel si secundum conditionem debuissent agere, contra Deum erat, ut post adeptum divini officii cultum, ad sæcularem vitam atque habitum remearent. Vnde hortor, ut habita judicis æterni consideratione, monachos ipsos retrudi sine dilatione faciatis, ne eorum exemplo, cum vestro, quod absit, peccato ceterorum monasteriorum districtio dissipetur: sed magis ut magnitudinis vestræ solatio aliis monachis spes gerendi talia submoveatur. Asseruit autem prædictus abbas presbyterum prædictæ massæ novas monasterio ipsi velle imponere consuetudines, quæ ex tempore conditi monasterii per triennale tempus hactenus non fuerunt: si quidem si quid Deo illic munificentiæ gratia a fidelibus viris oblatum fuerit, portionem se asserat debere percipere. Quod magnitudo vestra studeat diligenter agnoscere; & si hoc ab initio non fuit, etiam labentibus temporibus aliud noviter imponi non concedat: quia maxime exiguæ substantiæ & monasterium pauperum esse didicimus, & abbatem ipsum hospitalem omnino esse multorum attestatione didicimus.

XXI. AD VELOCEM MAGISTRUM MILITUM.

De persecutione * Ariulphi.

*al. Arnulphi.

Gregorius Veloci magistro militum.

Et pridem expressimus gloriæ vestræ, quia milites illuc erant parati venire, sed quoniam inimicos congregatos & huc discurrere epistola vestra significaverat, hæc eos hic causa retinuit. Nunc vero utile est visum, ut aliquanti illuc milites transmittantur, quos gloria tua admonere & hortari ut parati sint ad laborem studeat. Et occasione inventa cum gloriosis filiis nostris Mauricio & Vitaliano loquere, & quæcumque vobis Deo adjutore pro utilitate reipublicæ statuerint, facite. Et si huc vel ad Ravennates partes, nec dicendum Ariulphum cognoveritis excurrere, vos a dorso ejus ita, sicut viros decet fortes, laborate, quatenus opinio vestra ex laboris vestri qualitate amplius in republica, Deo auxiliante, proficiat. Illud tamen præ omnibus admonemus, ut familiam Maloin & Adobin, Vigildi, atque Gruffingi, qui cum glorioso Mauricio magistro militum esse noscuntur, sine aliqua mora vel excusatione relaxes, quatenus venientes illuc homines prædicti viri cum eis sine aliquo impedimento debeant ambulare.

XXII. AD MAURICIUM ET VITALIANUM MAGISTROS MILITUM.

De * Ariulpho.

*al. Arnulpho.

Gregorius Mauricio & Vitaliano magistris militum.

Gloriæ vestræ suscipientes epistolas, Deo gratias egimus, quia de salute vestra cognovimus, & de solicitudine vestra multum gavisi sumus, & mox ea quæ scripsistis parata fuerunt. Sed * Aldio vir memorandus post adventum hominum vestrorum nobis scripsit, quia in proximo jam Ariulphus esset, & timuimus ne milites, qui ad vos diriguntur, in manus ejus inciderent. Et tamen hic, quantum Deus adjuverit, contra eum filius noster Gloriosus magister militum se paravit. Sed & gloria vestra, si huc perrexerit ipse hostis, quomodo consuevistis, cum auxilio Dei a dorso ejus quod potestis perficite. Speramus enim in omnipotentis Dei virtute, & in ipsius beati Petri apostolorum principis, in cujus ille natali sanguinem effundere desiderat, quia ipsum sibi contrarium sine mora inveniet.

*al. Allidio

XXIII. AD EOSDEM.

De fide Suanensium.

Gregorius Mauricio & Vitaliano magistris militum.

Suppliciter gloriæ vestræ per filium nostrum Vitalianum cum quo & tractaretis, & verbo & scripto mandavimus. Vndecimo autem die mensis * Ianuarii Ariulphus hanc epistolam, quam vobis direximus, transmisit. Et ideo relegentes eam, videte si in fide sua Suanenses quam reipublicæ promisere perstiterunt. Obsidesque dignos, de quibus possitis confidere, ab eis percipite, & insuper eos denuo sacramentis obstringite, reddentes eis quod loco pignoris sustulistis, & sermonibus vestris eos sanantes. Si autem manifestissime cognoveritis eos cum Ariulpho de sua subditione locutos fuisse, vel certe obsides ei dedisse, sicut nos Ariulphi epistola, quam vobis direximus, dubios reddidit; salubri consilio pertractantes, ne in aliquo anima vestra vel nostra de sacramentis gravetur, quidquid utile reipublicæ judicaveritis, peragite. Sed ita faciat gloria vestra, ut neque sit aliquid unde possimus ab adversariis reprehendi, neque in quo quod utilitas reipublicæ exigit, quod avertat dominus, negligatur. Præterea, gloriosi filii, estote soliciti, quia, quantum comperi, hostem collectum habet, & " in Narina dicitur residere: & si huc cursum Deo sibi irato mittere voluerit, vos loca ipsius, quantum vos dominus juverit, deprædamini, aut certe scultas quos mittitis solicite requirant, ne dolens factum ad nos discurrat.

*al. Iunii

"Narniæ

XXIV. AD MILITES NEAPOLITANOS.

De obedientia Constantio tribuno exhibenda.

Gregorius universis militibus Neapolitanis.

Summa militiæ laus inter alia bona merita hæc est, obedientiam sanctæ reipublicæ utilitatibus exhibere, quodque sibi utiliter imperatum fuerit obtemperare: sicut & nunc devotionem vestram fecisse didicimus, quæ epistolis nostris, quibus magnificum virum Constantium tribunum custodiæ civitatis deputavimus præesse, paruit, & congruam militaris devotionis obedientiam demonstravit. Vnde scriptis vos præsentibus curavimus admonendos, uti prædicto viro magnifico tribuno, sicut & fecistis, omnem debeatis pro serenissimorum dominorum utilitate, vel conservanda civitate obedientiam exhibere; quatenus quidquid a vobis hactenus bene gestum agnoscitur, per præsentis temporis vigilantiam ac solicitudinem augmentetis.

XXV. AD MAVRENTIUM MAGISTRUM MILITUM.

De societate legendi.

Gregorius Maurentio magistro militum.

Dilectissimus filius meus Cyprianus diaconus revertens mihi valde placuerat, si ad me totus rediisset. Sed postquam gloria vestra in Sicilia se se retinuit, certissime scio, quia prædictus filius meus ad me quidem corpore rediit, sed mente in Sicilia remansit. Hæc tamen dicens tantum quieti vestræ congaudeo, quantum de meis occupationibus ingemisco. Atque hoc summopere exhortor, ut si palatum * cordis dulcedo tetigit intimæ suavitatis, ita introrsus rapiatur animus, ut triste sit omne quod foris sonat, omne quod foris delectat. Laudo autem quod humana conventicula cavetis: quia sæpe animus qui renovari in Deo per compunctionis gratiam desiderat, per prava colloquia atque verba iterum veterascit. Quæsivi autem qui vobis adhæreant in lectionis sacræ collegio, & neminem reperi, & vehementer ingemui paupertatem boni. Et quamvis peccator ego valde occupatus sum: tamen si ad beati Petri apostoli limina venire volueritis, in sacro eloquio strictum poteritis me habere collegam. Omnipotens Deus cælesti vos protectione custodiat, atque ab antiqui hostis insidiis munitos permanere concedat.

XXVI. AD MAXIMIANUM EPISCOPUM.

De Eusebio abbate quem excommunicaverat refovendo.

Gregorius Maximiano episcopo.

Frequenter me admonuisse vos recolo, ut in proferenda sententia esse præcipites nullatenus deberetis. Et nunc ecce cognovi, quia reverendissimum virum abbatem Eusebium commota furore vestra fraternitas excommunicavit. Quod ego valde miratus sum, ut non antiqua ejus conversatio, non ætas longa, non ægritudo diuturna ab ira vestrum animum flecteret. Quilibet enim in eo fuerit excessus, ipsa ægritudinis afflictio ei debuit pro flagello sufficere. Quem enim divina disciplina conterit, ei humana flagella addi superfluum fuit. Sed fortasse ideo excedere in tali persona permissus es, ut cautior in vilioribus fias, & diu trutines cum aliquem per sententiam ferire disponis. Eumdem tamen præfatum virum quanto furore exasperasti, tanta nunc dulcedine consolare; quia valde injustum est, ut qui te plus amaverunt, ipsi te sine causa atrociorem contra se sentiant.

XXVII. AD HONORATUM DIACONUM.

De Venantio honorando, qui chartas exconsulatus oblatis triginta auri libris postulabat.

Gregorius Honorato diacono.

Filius meus dominus Venantius nepos quondam Opilionis patricii ad beatum Petrum apostolum venit, hoc a me summopere petiturus, ut causam ejus tuæ dilectioni commendare debuissem. Honores enim non habet, & chartas exconsulatus petiit, pro quibus triginta auri libras transmisit, ut ei debeant comparari. In qua re volo ut dilectio tua se summopere impendat, quia talis vir est, cui etiam honor sine precio debeatur. Et quia easdem chartas emere paratus est, ut dixi, non valde necesse est ut ex me aliquid serenissimis principibus dicatur, sed magis ex se agat dilectio tua, quatenus oblatis in sacella consuetudinibus honores mereatur accipere. Si quid tamen potueris mitius agere, maximam de eo mercedem habebis. Sed ita fac ut labor ejus, quo hic ad nos fatigatus est, vacuus non sit. Si vero in eadem causa difficile aliquid esse perspexeris, etiam quia per me hoc postulet indicare debes, & cujus bonitatis, cujus modestiæ sit atque sapientiæ serenissimis dominis intimare.

XXVIII. AD ANTHEMIUM SUBDIACONUM.

De malis quæ patiebatur Romana civitas.

Gregorius Anthemio subdiacono.

Quia gloriam vestram fixam valde atque stabilem in suis esse moribus audio, multum lætificor, & sic vobis quæ mihi displicent sicut speciali filio fiducialiter loquor. Excellentissimus enim exarchus aliqua loquitur, quæ omnes qui illum amant ad inimicitias illius valeant provocare. De qua re ei per latorem præsentium in excepto, quæ mihi visa sunt relegenda dictavi: quæ, si placet, & vobis relegantur, ut sciatis quid ei de re eadem scribere debeatis. Hic autem quanta necessitas, & quæ nos mala constringant, & præsentis responsalis nostri relatione, & ex epistolis fratris & coepiscopi mei Mariniani potestis agnoscere. Unde gloriam vestram decet studiose cogitare, quia nos de sapientia vestra magnam in omnipotente domino fiduciam habemus, & ubi vos estis, illic causam negligi nullo modo credimus. Ita ergo facite, ut confidentia nostra a sua certitudine non inveniatur aliena. Gratia vos superna custodiat, & prospere agere omnia concedat.

XXIX. AD ROMANUM DEFENSOREM.

De necessitatibus annonæ quas in urbe Roma officia palatii patiebantur.

Gregorius Romano defensori.

Qualem necessitatem diversa officia palatii urbis Romæ de annonis suis sustineant, experientiam tuam credimus non latere. Et ideo quia latores præsentium vice sua illuc omnes elegerunt transmittere, ut apud filium nostrum gloriosum Leontium agere debeant, qualiter ipsæ eis annonæ, sicut a serenissimis principibus largitæ sunt, deputentur impendi, & in hac re etiam sibi petiverunt experientiam tuam debere concurrere; ea propter quia hoc & etiam illis non petentibus eorum exigit paupertas ac necessitas impartiri, dum aptum opportunumque esse conspexeris, eis de quibus valueris studii tui sit ita præbere solatia, quatenus hoc quod illis clementissimi principes pietate sibi ingenita concesserunt, & illi consequi valeant, & tu indisertus non videaris existere.

XXX. AD PETRUM SUBDIACONUM.

De diversis causis ad patrimonii sancti Petri gubernationem necessariis.

Gregorius Petro subdiacono Siciliæ.

Indicante mihi Romano defensore cognovi quia monasterium ancillarum Dei, quod est in

fundo Monotheo, ab ecclesia nostra de Villa nova de fundo juris sui violentiam pertulit, qui eidem monasterio dicitur dimissus. Quod si ita est, experientia tua eis & fundum restituat, & ejusdem fundi de duabus quas exegisti indictionibus pensiones restituat. Quia autem multi Iudæorum in massis ecclesiæ commanent, volo ut si qui ex eis Christiani voluerint fieri, aliquantum eis pensi relaxetur; quatenus isto beneficio provocati, tali desiderio & alii * urgeantur. Vaccæ autem quæ jam sunt ætate steriles, vel boves masculi, qui omnino inutiles esse videntur, vendi debent, ut saltem eorum precium ad aliquam utilitatem crescat. Greges vero equarum, quas valde inutiliter habemus, omnes volo distrahi, & tantummodo quadringentas juniores servari ad fetum, ex quibus quadringentis singulis conductoribus singulæ condonari debent, quatenus ex ipsis annis singulis aliquid reddant: quia durum est valde ut sexaginta solidos pastoribus expendamus & sexaginta denarios ex eisdem gregibus non habeamus. Ita ergo experientia tua faciat, ut alia per conductores omnes, sicut diximus, partiantur: alia distrahe, & in nummum redige. Pastores vero ipsos per possessiones ordina, ut ex cultura terræ ferre aliquid utilitatis possint. Æramenta vero omnia quæ vel in Syracusis, vel in Panormo, juris ecclesiastici esse possunt, distrahenda sunt priusquam ipsa vetustate funditus pereant. Veniente autem fratre Cyriaco Romam, de illo subtiliter requisivi, si cum tua conscientia fuerit de accipiendo præmio in causa mulieris cujusdam locutus. Quod idem frater ita se dicit te referente cognovisse, quia ex te immissus est, ut quis esset ad conferendum præmium immissor probaret. Quod ego credidi, moxque eum in gratiam familiariter recepi, coram populo & clero eum perduxi, presbyterium ei auxi, in loco superiori inter defensores posui, collaudans coram omnibus fidem ejus, quia ita se in obsequio tuo fideliter gesserit; quem idcirco ad te celeriter retransmisi. Quia vero multum festinas, & ego quamvis ægrotus videre te desidero; quem ipse in omnibus probatum habes, loco tuo in Syracusana parte derelinquere, & ipse ad me venire festina: ut, si omnipotenti Deo placuerit, communi consilio pertractemus, utrum ipse illuc reverti, an alter in loco tuo illic debeat ordinari. Benenatum vero notarium pariter transmisi, ut in Panormitana parte locum tuum in patrimonio, quoadusque omnipotens Deus ordinet quod ei placuerit, ipse conservet. Romanum de levitate sua vehementer increpavi, quia sicut nunc reperi, in xenodochio quod tenuit magis suis * utilitatibus quam mercedibus occupatus fuit. Et ideo, si fortasse tibi visum fuerit loco tuo ipsum relinquere, vide quemadmodum eum terrendo & admonendo præmunias, ut sciat se circa rusticos pie & solicite agere, & circa extraneos & urbanos se in omnibus mutatum & strenuum exhibere. Ego tamen hæc loquens nullam personam eligo, sed tuo hoc judicio derelinquo. In Panormitana autem parte loci servatorem tui me sufficit elegisse. Et videre volo quod ipse in Syracusana parte provideris. Veniens autem pecunias & ornamenta de Antonini parte vel substantia tecum defer. Pensiones quoque nonæ & decimæ indictionis quas exegisti, & rationes omnes pariter deporta. Stude, si Deo placuerit, ut in hanc Vrbem ante natalem beati Cypriani

*assurgant.

*vilitatibus

A transeas: ne ex signo, quod diebus istis mari semper imminet, quod absit, aliquod periculum possit evenire. Præterea cognoscas quia pro eo quod Pretiosum Dei servum non pro gravi culpa graviter aversatus sum, eumque a me tristem amaricatumque repuli, non leviter in mea cogitatione mordear. Et scripsi domno episcopo, ut eum trasmittere debuisset si vellet, sed omnino noluit: quem contristare ego nec debeo, nec possum, quia in causis Dei occupatus consolatione fulciri debet, non amaritudine deprimi. Idem vero Pretiosus, sicut audio, omnino contristatur, quod ad me non revertitur.
B Ego vero domnum episcopum, ut dixi, contristare non possum, qui eum non vult dimittere, & inter utrosque anceps maneo. Tu ergo, si quidem in parvo corpusculo majorem sapientiam habes, eamdem causam ita dispone, ut & mea voluntas fiat, & domnus episcopus non contristetur. Quem tamen si leviter contristari videris, omnino exinde nihil loquaris. Ægre tamen tuli quod domnum Eusebium excommunicavit, virum tantæ ætatis, & tantæ ægritudinis. Vnde necesse est ut eidem domno episcopo secrete dicas, quatenus in proferendis sententiis præceps non sit: quia causæ, quæ per sententiam decidendæ sunt, necesse est ut prius studiosa &
C frequentissima consideratione mensurentur. Venientibus scribonibus, nam sicut audio jam illic tirones colligunt, loci tui servatoribus deputa, ut parum aliquid xenii offerant; quatenus sibi eos placabiles reddant. Sed & officio prætoris prius quam venias, aliquid secundum antiquam consuetudinem tribue, per manus tamen illius quem dimittis, ut ei gratiam eorum concilies. Ne & nos omnino eis inhumani esse videamur, ea, quæ danda per præceptum singulis quibusque personis vel monasteriis tuæ experientiæ injunxi, loci servatoribus tuis præcipe ut per omnia impleant. Hæc vero auxiliante domino cum veneris qualiter disponenda sunt pertractabimus. Trecentos vero solidos, quos per te pauperibus direxi, eorum arbitrio non arbitror committendos. Illa ergo de singulis locis & per-
D sonis impleant. Ante vero hoc tempus jam scripsisse memini, ut legata quæ ex tenore Antonini defensoris a nobis debentur, monasteriis vel aliis, prout statutum fuit, solverentur. Et quare nescio tua experientia hoc implere tardaverit. Proinde volumus ut pro portione nostra ex pecuniis ecclesiæ eadem legata impleas, ut, cum ad me veneris, illic contra te gemitum pauperum non relinquas. Cautiones vero quæ in ejusdem Antonini substantia sunt inventæ, pariter defer. Cognovi autem Romano referente, quia moriens uxor Redempti unam concham argenteam nudis verbis dixerit venumdari, & li-
E bertis suis tradi: scutellam quoque argenteam monasterio cuidam reliquerit; in quibus utrisque voluntatem ejus per omnia volumus impleri, ne ex rebus minimis peccata majora capiamus. Fratre autem Mariniano abbate indicante cognovi, quia fabrica in prætoriano monasterio nec ad medietatem quidem adhuc perducta est: ex qua re quid aliud quam fervorem tuæ experientiæ collaudamus? Sed vel nunc admonitus excitare, & quantum potes in ejusdem monasterii constructione te exhibe. Ego nihil dari eis in expensis dixi, non autem monasterium de eis fabricare prohibui. Sed ita fac ut ei, quem loco tuo Panormi dimiseris, modis omnibus injungas,

gas, quatenus expensis & annona ecclesiastica hoc idem monasterium construat, & ad me privati abbatis querela non redeat. Præterea cognovi quod quasdam res vel plures fundorum alieni juris esse cognoscis, sed pro quorumdam obtestatione vel metu dominis suis restituere reformides: qui si veraciter Christianus esses, plus Dei judicium quam voces hominum formidares. Attende quia ego te quoque hac de re indesinenter admoneo. Quod si implere neglexeris, etiam meas voces contra te in testimonium habebis. Si vero de laicis Deum timentibus inveneris, ut tonsurari debeant, & actionarii sub rectore fieri, omnino libenter fero. Quibus necesse est ut etiam epistolæ transmittantur. De causa vero filii commissi Scholastici consuluisti, & non sunt legibus justa quæ repetit: utilitatem pauperum gravare nolumus, sed pro eo quod se hic fatigavit, quinquaginta solidos ei dare te volumus, quos tuis certum est rationibus imputari. In causa vero Prochisi quas expensas de rebus ecclesiæ fecisti, aut illic de pensione redituum ejus tibi satisfacito, aut si certe ipsi reditus minime ad recompensandum sufficiunt, hic necesse est ut a diacono hoc recipiantur. De Gelasio autem subdiacono loqui aliquid non præsumas, quia scelus illius usque ad finem vitæ gravissima pœnitentia indiget. Præterea unum nobis caballum miserum, & quinque bonos asinos transmisisti. Caballum illum sedere non possum, quia miser est; illos autem bonos sedere non possum, quia asini sunt. Sed petimus ut si nos continere disponitis, aliquid vobis condignum deferatis. Eusebio autem abbati dare te volumus auri solidos centum, quos tuis certum est rationibus imputari. Cognovimus autem Sisinnium qui judex Samnii fuit, gravi inopia in Sicilia laborare, cui volumus viginti " decimatos vini, & quatuor solidos annuos debeas ministrare. Anastasius autem religiosus juxta Panormitanam civitatem dicitur habitare in oratorio sanctæ Agnetis, cui dari volumus auri solidos sex: matri autem Urbici præpositi dari volumus solidos sex, qui tuis rationibus imputentur. De Honoratæ vero ancillæ Dei causa hoc mihi videtur, ut omnem substantiam, quæ constat quia ante tempus episcopatus Ioannis episcopi Larinensis fuit, veniens tecum deferas. Eadem vero ancilla Dei cum filio suo veniat, ut nos cum ea loqui, & quod Deo placitum fuerit facere debeamus. Codicem autem " Heptatici de substantia Antonini dari volumus in monasterio Prætoriano, reliquos tecum deferri.

[margin: ...ecimatas] [margin: ...eptateu-]

" XXXI. Expositio diversarum rerum beati Gregorii papæ urbis Romæ, quam transmisit in Saxoniam transmarinam ad Augustinum, quem ipse pro se ad prædicandum misit.

[margin: ... scrinio ...manæ ...lesiæ, ut ...rmabant ...iniarii, ...a cæteris] exemplaribus S. Gregorii quæsita non inveniebatur, [margin: ...uit], S. Bonif. Mog. & Nothelmum rogat, ut exemplar illius cu- [margin: ...mittere], &c. [margin: ...piscopi ...ntuario- ...n eccle- ...da lib. 1. ...17. hist. ...g.]

I. Interrogatio Augustini. '

QUÆRO, *pater beatissime, de episcopis, qualiter cum suis clericis conversentur. Vel de his quæ fidelium oblationibus accedunt ad altaria, quantæ debeant fieri portiones, & qualiter episcopus agere in ecclesia debeat?*

De obventionibus ecclesiasticis dividendis.

Responsio beatissimi Gregorii papæ urbis Romæ.

Qualiter episcopus agere debet in ecclesia, sacra scriptura testatur, quam te bene nosse non dubium est, & specialiter beati Pauli ad Timotheum epistolæ, in quibus eum erudire studuit, qualiter in domo Dei conversari debuisset. Mos autem apostolicæ sedis, est ordinatis episcopis præcepta tradere, ut de omni stipendio quod accedit quatuor fieri debeant portiones: una videlicet episcopo & familiæ ejus propter hospitalitatem & susceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta ecclesiis reparandis. Sed quia tua fraternitas monasterii regulis erudita seorsum ' vivere non debet a clericis suis in ecclesia Anglorum, quæ auctore Deo nuper adhuc ad fidem perducta est, hanc debet instituere conversationem, quæ initio nascentis ecclesiæ fuit patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his quæ possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

[margin: 12. q. 2. c. Mos est.] [margin: 12. q. 2. c. Quia tua.] [margin: ' fieri]

II. Interrogatio Augustini.

Opto enim doceri, an clerici continere non valentes, possint contrahere: & si contraxerint, an debeant ad sæculum redire.

De clericis contrahentibus post clericatum.

Responsio beati Gregorii papæ.

Si qui vero sunt clerici extra sacros ordines constituti, qui se continere non possunt, sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipere. quia & de eisdem ' partibus de quibus præfati sumus, novimus scriptum, quod dividebatur singulis prout cuique opus erat. De eorum ergo stipendio cogitandum atque providendum est, & sub ecclesiastica regula sunt tenendi, ut bonis moribus vivant, & canendis psalmis invigilent, & ab omnibus illicitis & cor & linguam & corpus Deo auctore conservent. ' Communiter autem viventibus, jam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia, nobis quid erit loquendum? cum omne quod superest necessitatibus, in causis piis ac religiosis erogandum est, domino & magistro omnium dicente: *Quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.*

[margin: Parte 1. dist. 32. c. Si qui verò. Item 12 q. 1. Tua §. Si qui vero.] [margin: ' patribus] [margin: ' Communi autem vita] [margin: Luc. 11.]

III. Interrogatio Augustini.

Cur, cum una sit fides, sunt ecclesiarum consuetudines tam diversæ, & altera consuetudo missarum est in Romana ecclesia, atque altera in Galliarum ecclesiis tenetur?

De diversis consuetudinibus diversarum ecclesiarum non improbandis.

Responsio beati Gregorii papæ.

Novit fraternitas tua Romanæ ecclesiæ consuetudinem, in qua se meminit enutritam. Sed mihi placet ut sive in sancta Romana, sive in ' Galliarum, sive in qualibet ecclesia, aliquid invenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, solicite eligas, & in Anglorum ecclesia, quæ adhuc ' in fide nova est, institutione præcipua quæ de multis ecclesiis colligere potuisti infundas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus loca nobis amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesiis quæ pia, quæ religiosa, quæ recta sunt elige, & hæc quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.

[margin: Dist 12. c. Novit.] [margin: ' Gallicanorum] [margin: ' ad fidem]

IV. Interrogatio Augustini.

Obsecro edisseras mihi quid pati debeat, si quis aliquid de ecclesia furto ' abstulerit.

De pœnitentia furum, & restitutione ecclesiasticarum rerum.

Responsio beati Gregorii papæ.

Hoc tua fraternitas ex persona furis pensare potest, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam qui habentes subsidia furtum perpetrant, &

[margin: ' extuleris] [margin: 12. q. 2. cap. Fraternitas. Ivo p. 13. cap. 5.]

& sunt alii qui hac in re ex inopia delinquunt. Unde necesse est ut quidam * damnis, quidam vero verberibus, & quidam districtius, quidam vero ' lenius corrigantur. Et cum paulo districtius agitur, ex caritate agendum est, non ex furore, quia ipsi hoc præstatur qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur: sic enim nos fidelibus tenere disciplinam debemus, sicut boni patres carnalibus filiis solent, quos & pro culpis verberibus feriunt, & tamen ipsos, quos doloribus affligunt, habere heredes quærunt, & quæ possident ipsis servant, quos irati insequi videntur. Hæc ergo caritas in mente servanda est, & ipsa modum correptionis dictet, ita ut mens extra rationis regulam omnino nihil faciat. ' Addes etiam quomodo ea quæ furto de ecclesiis abstulerunt reddere debeant. Sed absit ut ecclesia cum augmento recipiat quod de rebus terrenis videtur amittere, & lucra de ' damnis quærat.

* minis, ' levius ' Addas ' vanis

V. Interrogatio Augustini.

Peto an debeant duo germani fratres singulas sorores accipere, quæ sunt ab illis longa progenie generatæ?

Quod duo fratres possunt contrahere cum duabus sororibus.

Responsio beati Gregorii papæ.

Hoc fieri modis omnibus licet: nequaquam enim in sacris eloquiis invenitur quod huic capitulo contradicere videatur.

VI. Interrogatio Augustini.

Usque ad quotam generationem fideles debeant cum propinquis sibi conjugio copulari: † & novercis & cognatis si liceat conjugio copulari?

Gradus connubiales. † Hæc non sunt in Beda." sunt in c. Iust.

Qui sint in contrahendo prohibiti gradus consanguinitatis & affinitatis.

Responsio beati Gregorii papæ.

Quædam terrena lex in Romana republica permittit, ut sive fratris, sive sororis, seu duorum fratrum germanorum, vel duarum sororum filius & filia misceantur: sed experimento didicimus ex tali conjugio sobolem non posse succrescere. Et sacra lex prohibet cognationis turpitudinem revelare. Unde necesse est, ut jam " tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi jungi debeat. Nam secunda quam diximus, a se omnimodo debet abstinere. Cum noverca autem misceri grave est facinus: quia & in lege scriptum est: *Turpitudinem patris tui non revelabis.* Neque enim turpitudinem patris filius revelare potest, sed quia in lege scriptum: *Erunt duo in carne una*, qui turpitudinem novercæ, quæ una caro cum patre fuit, revelare præsumpserit, profecto patris turpitudinem revelavit. Cum cognata quoque misceri prohibitum est, quia per conjunctionem priorem caro fratris facta est. Pro qua re etiam Ioannes Baptista capite truncatus est, & sancto martyrio coronatus. Cui non est dictum ut Christum negaret: & tamen pro Christi confessione occisus est: sed quia idem dominus noster Iesus Christus dixerat: *Ego sum veritas*; quia pro veritate Ioannes occisus est, videlicet & pro Christo sanguinem fudit.

Soboles matrimonio agnatorum non succrescet. "Huc respicit S. Bonif. ep. Mog. in opist. ad Nothelmum. *Levit.* 18. *Gen.* 2. *Ioan.* 14.

VII. Interrogatio Augustini.

Declarari posco an si turpiter conjunctis sit indicenda separatio, & sacræ communionis deneganda oblatio.

Quod neophyti in gradu prohibito juncti, nec separandi sunt, nec sacra communione privandi; sed admonendi ut abstineant.

Responsio beati Gregorii papæ.

Quia vero multi sunt in Anglorum gente, qui, dum adhuc in infidelitate essent, huic nefando conjugio dicuntur admixti, ad fidem venientes admonendi sunt ut se abstineant, & grave hoc esse peccatum cognoscant. Tremendum Dei judicium pertimescant, ne pro carnali dilectione tormenta æterni cruciatus incurrant. Non tamen pro hac re corporis ac sanguinis domini communione privandi sunt, ne in eis illa ulcisci videantur, in quibus se per ignorantiam ante lavacrum baptismatis adstrinxerunt. In hoc enim tempore sancta ecclesia quædam per fervorem corrigit, quædam per mansuetudinem tolerat, quædam per considerationem dissimulat, atque ita portat & dissimulat, ut sæpe malum quod aversatur portando, dissimulando compescat. Omnes autem qui ad fidem veniunt, admonendi sunt ne tale aliquid audeant perpetrare. Si qui autem perpetraverint, corporis & sanguinis domini communione privandi sunt: quia sicut in his, qui per ignorantiam fecerunt, culpa aliquatenus toleranda est; ita est in his fortiter insequenda, qui non metuunt sciendo peccare.

VIII. Interrogatio Augustini.

Peto si longinquitas itineris magna interjaceat, ut episcopi facile non possint convenire, an debeat sine aliorum episcoporum præsentia episcopus ordinari?

Quod sunt necessarii episcopi in episcopi consecratione.

Responsio beati Gregorii papæ.

Et quidem in Anglorum ecclesia, in qua adhuc solus tu episcopus inveniris, ordinare episcopum non aliter nisi sine episcopis potes. Nam quando de Galliis episcopi venient, illi in ordinationem episcopi testes tibi assistent. Sed fraternitatem tuam ita volumus in Anglia episcopos ordinare, ut ipsi sibi episcopi longo intervallo minime disjungantur, quatenus nulla sit necessitas, ut in ordinatione alicujus episcopi convenire non possint. Pastorum quoque aliorumque præsentia valde est utilis ut facillime debeant convenire. Cum igitur Deo auctore, ita fuerint episcopi etiam in propinquis sibi locis ordinati, per omnia episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus vel quatuor episcopis fieri non debet. Nam in ipsis rebus spiritalibus, ut sapienter & mature disponantur, exemplum trahere a rebus etiam carnalibus possumus. Certe enim dum conjugia in mundo celebrantur, conjugati quique convocantur, ut qui in via jam conjugii præcesserunt, in subsequentis quoque copulæ gaudio misceantur. Cur non ergo in hac spiritali ordinatione, qua per sacrum ministerium homo Deo conjungitur, tales conveniant qui vel in profectu ordinati episcopi gaudeant, vel pro ejus custodia omnipotenti domino preces pariter fundant?

Part. 1. dist. 80. c. Fraternitatem

IX. Interrogatio Augustini.

Postulo etiam qualiter debeamus cum Galliarum atque Britanniarum episcopis agere?

Qualiter metropolitanus in aliena provincia se habere debeat.

Responsio beati Gregorii papæ.

In Galliarum episcopos nullam tibi auctoritatem tribuimus, quia ab antiquis prædecessorum meorum temporibus pallium Arelatensis episcopus accepit, quem nos privare auctoritate percepta minime debemus. Si igitur contingat ut fraternitas tua ad Galliarum provincias transeat, cum eodem Arelatensi episcopo debet agere, qualiter, si qua sunt in episcopis vitia, corrigantur. Qui forte in disciplinæ vigore tepidus

25. q. 2. cap. In Galliarum.

dus exiſtat, tuę fraternitatis zelo accendendus eſt. Cui etiam epiſtolas fecimus, ut cum tuæ ſanctitatis præſentia in Galliis fuerit, ei ipſe tota mente ſubveniat, ut quæ ſunt creatoris noſtri juſſioni contraria, ab epiſcoporum moribus compeſcat. Ipſe autem ex auctoritate propria epiſcopos Galliarum judicare non poteris, ſed ſuadendo, blandiendo, bona quoque tua opera eorum imitationi monſtrando, pravorum mentes ad ſanctitatis ſtudia reforma, quia ſcriptum eſt in lege: *Per alienam meſſem tranſiens falcem mittere non debet: ſed manu ſpicas conterere & manducare.* Falcem ergo judicii mittere non potes in eam ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa; ſed per effectum boni operis frumenta dominica vitiorum ſuorum paleis expolia, & in eccleſiæ corpus monendo, & perſuadendo quaſi mandendo converte. Quidquid vero ex auctoritate agendum eſt, cum prædicto Arelatenſi epiſcopo agatur, ne prætermitti poſſit hoc quod antiqua patrum inſtitutio invenit. Britanniarum vero omnium epiſcoporum curam tuæ fraternitati committimus, ut indocti doceantur, infirmi perſuaſione roborentur, perverſi auctoritate corrigantur.

. 23.

Obſecratio Auguſtini.

Obſecro ut reliquiæ ſancti Sixti martyris nobis tranſmittantur.

Conceſſio Gregorii.

Fecimus quod petiſti, quatenus populus qui in loco quondam ſancti Sixti martyris corpus dixerunt venerari, quod tuæ fraternitati nec verum nec veraciter ſanctum videtur, certa ſanctiſſimi & probatiſſimi martyris beneficia ſuſcipiens, colere incerta non debeat. Mihi tamen videtur, quia ſi corpus, quod a populo cujuſdam martyris eſſe creditur, nullis illic miraculis coruſcat, & neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe a parentibus paſſionis ejus ordinem audiſſe fateantur; ita reliquiæ quas petiſti ſeorſum condendæ ſunt, ut locus, in quo præfatum corpus jacet, modis omnibus obſtruatur, nec permittatur populus certum deſerere, & incertum venerari.

X. Interrogatio Auguſtini.

Si prægnans mulier debeat baptizari? aut poſtquam genuerit, poſt quantum tempus poſſit eccleſiam intrare? Aut etiam ne morte præoccupetur quod genuerit, poſt quot dies hoc liceat ſacri baptiſmatis ſacramenta percipere? Aut poſt quantum temporis huic vir ſuus poſſit in carnis copulatione conjungi? Aut ſi menſtrua conſuetudine tenetur, an eccleſiam intrare ei liceat, aut ſacræ communionis ſacramentum percipere? Aut vir ſua conjugi permixtus antequam lavetur aqua, ſi eccleſiam intrare poſſit, vel etiam ad ' miniſterium ſacræ communionis accedere? Quæ omnia rudi Anglorum genti oportet habere comperta.

ſteriū

Quod mulier prægnans, & puer natus poſſit baptizari. Quæ menſtrua patitur ab eccleſiæ ingreſſu non prohibetur: ſed poſt concubitum conjuges ab eccleſiæ ingreſſu ſe abſtinere debent.

Reſponſio beati Gregorii papæ.

ier gnans izetur.

Hoc non ambigo fraternitatem tuam eſſe requiſitam, cui jam & reſponſum reddidiſſe me arbitror. Sed hoc quod ipſe dicere & ſentire potuiſti, credo quod mea apud te volueris reſponſione firmari. Mulier etenim prægnans cur non debeat baptizari, cum non ſit ante omnipotentis Dei oculos culpa aliqua fecunditas carnis? Nam

A cum primi parentes noſtri in paradiſo deliquiſſent, immortalitatem quam acceperant, recto Dei judicio perdiderunt. Quia itaque omnipotens Deus humanum genus pro culpa ſua funditus extinguere noluit, & immortalitatem homini pro peccato ſuo abſtulit, & tamen pro benignitate ſuæ pietatis fecunditatem ei ſobolis reſervavit. Quod ergo naturæ humanæ ex omnipotentis Dei dono ſervatum eſt, qua ratione poterit a ſacri baptiſmatis gratia prohiberi? In illo quippe myſterio, in quo omnis culpa funditus extinguitur, valde ſtultum eſt ſi donum gratiæ ei contradicere poſſe videatur. Cum vero enixa B fuerit mulier, poſt quot dies debeat eccleſiam intrare, teſtamenti veteris præceptione didiciſti: ut pro maſculo XXXIII. diebus: pro femina vero LXVI. diebus debeat abſtinere. Quod tamen ſciendum eſt, quia in myſterio accipitur. Nam ſi eadem hora qua genuerit actura gratias intret eccleſiam, nullo peccati pondere gravatur. Voluptas etenim carnis, non dolor in culpa eſt. In carnis autem commixtione voluptas eſt; in prolis vero partu dolor & gemitus. Unde & ipſi primæ matri omnium dicitur: *In doloribus paries.* Si itaque enixam mulierem prohibemus eccleſiam intrare, ipſam ei pœnam ſuam in culpam deputamus.

Quando enixa intret eccleſiam, Parte 1. diſt. 5. c. Cum enixa.

Gen. 3.

Baptizare autem vel enixam mulierem, vel C hoc quod genuerit ſine mora ', ſi mortis periculo urgetur, vel ipſa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur eadem qua natum eſt nullo modo prohibetur: quia ſicut ſancti myſterii gratia viventibus atque diſcernentibus cum magna diſcretione providenda eſt, ita his quibus mors imminet ſine ulla dilatione offerenda eſt, ne, dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis myſterium quæritur, interveniente paululum ' morte * inveniri non valeat qui redimatur.

Quando partus baptizetur.

' mora * invenire

Ad ejus vero concubitum vir ejus accedere non debet, quouſque qui gignitur ablactetur. Prava autem conſuetudo in conjugatorum moribus ſurrexit, ut mulieres filios quos gignunt nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nu- D triendum tradant. Quod videlicet ex ſola cauſa incontinentiæ videtur inventum; quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque, quæ filios ſuos ex prava conſuetudine aliis ad nutriendum tradunt, niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri.

Lactantibus prohibetur concubitus.

Quippe quia & ſine partus cauſa, cum in conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibeantur: ita ut morte lex ſacra feriat, ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier dum conſuetudinem men- E ſtruam patitur, prohiberi eccleſiam intrare non debet, quia ei naturæ ſuperfluitas in culpam non valet imputari. Et per hoc quod invita patitur, juſtum non eſt ut ingreſſu eccleſiæ privetur. Novimus namque quod mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, poſt tergum domini veniens veſtimenti ejus fimbriam tetigit, atque ſtatim ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergo in fluxu ſanguinis poſita laudabiliter potuit domini veſtimentum tangere, cur quæ menſtruum ſanguinis patitur, ei non liceat domini eccleſiam intrare? Sed dices: Illam infirmitas compulit, has vero de quibus loquimur conſuetudo conſtringit. Perpende autem, frater cariſſime, quia omne quod in hac mortali carne patimur, ex infirmitate

Menſtruæ non prohibetur eccleſia. Levit. 2.

Luc. 8.

tate naturæ est, digno Dei judicio post culpam ordinatum. Esurire namque, sitire, æstuare, algere, lassescere, ex infirmitate naturæ est. Et quid est aliud contra famem alimenta, contra sitim potum, contra æstum auras, contra frigus vestem, contra lassitudinem requiem quærere, nisi medicamenta quædam contra ægritudines explorare? Feminis namque & menstruus sui sanguinis fluxus ægritudo est. Si igitur bene præsumpsit quæ vestimentum domini in languore posita tetigit, quod uni personæ infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus quæ naturæ suæ vitio infirmantur?

Nec sacra communio. Sanctæ autem communionis mysterium in iisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex veneratione magna percipere non præsumpsit, laudanda est: sed si perceperit, non judicanda. Bonarum quippe mentium est, etiam ibi aliquo modo culpas suas agnoscere, ubi culpa non est: quia sæpe sine culpa agitur quod venit ex culpa. Unde etiam cum esurimus, sine culpa comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum est, ut esuriremus. Menstrua enim consuetudo mulieribus non aliqua culpa est, videlicet quia naturaliter accidit, sed tamen quod natura ipsa ita vitiata est, ut etiam sine voluntatis studio videatur esse polluta, ex culpæ venit vitio, in quo seipsam qualis per judicium facta sit humana natura cognoscat, ut homo qui sponte culpam perpetravit, reatum culpæ portet invitus. Atque ideo feminæ, quæ cum semetipsas considerant inmenstrua consuetudine, si ad sacramentum dominici corporis & sanguinis accedere non præsumunt, de sua recta consideratione laudandæ sunt. (Sed si a cômunione abstineant, esse laudabiles.) Dum vero percipiendi ex religiosæ vitæ consuetudine ejusdem mysterii amore rapiuntur, reprimendæ, sicut prædiximus, non sunt. Sicut enim in veteri testamento exteriora opera servabantur: ita in testamento novo non tam quod exterius agitur, quam id quod interius cogitatur, solicita intentione attenditur, ut subtili sententia puniatur. Nam cum multa lex velut immunda manducare prohibeat, in euangelio tamen dominus ait: *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ exeunt de corde illa sunt quæ coinquinant hominem.* (Matth. 15.) Atque paulo post subjecit, exponens: *Ex corde exeunt cogitationes malæ.* (Ibidem.) Ubi ubertim indicatum est, quia illud ab omnipotenti Deo pollutum esse in opere ostenditur, quod ex pollutæ cogitationis radice generatur. Unde Paulus quoque apostolus dicit: *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum.* (Tit. 1.) Atque mox ejusdem coinquinationis causam annuntians subjungit: *Coinquinata sunt enim eorum & mens & conscientia.* (Ibidem.) Si ergo ei cibus immundus non est, cujus mens immunda non fuerit, cur quod munda mente mulier ex natura patitur, ei in immunditiam reputetur? Vir autem cum propria conjuge dormiens, nisi lotus aqua intrare ecclesiam non debet, sed neque lotus intrare statim debet. (Vir statim post coitum non ingrediatur ecclesiam, nec illotus.) Lex autem veteri populo præcipit, ut mixtus vir mulieri & lavari aqua debeat, & ante solis occasum ecclesiam non intrare. Quod tamen intelligi spiritaliter potest; quia mulieri vir miscetur, quando illicitæ concupiscentiæ animus in cogitatione per delectationem conjungitur. Quia nisi prius ignis concupiscentiæ a mente deferveat, dignum se congregatione fratrum existimare non debet, qui se gravari per nequitiam pravæ voluntatis videt. Quamvis enim de hac re diversæ hominum nationes diversa sentiant, atque alii alia custodire videantur: Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem quærere, & ab ingressu ecclesiæ paulullum reverenter abstinere: nec hæc dicentes deputamus culpam esse conjugium: sed quia ipsa licita commixtio conjugum sine voluptate carnis fieri non potest, a sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sine culpa nullatenus potest. Non enim de adulterio vel fornicatione, sed de legitimo conjugio natus fuerat qui dicebat: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea.* (Psal. 50.) Qui enim in iniquitatibus conceptum se noverat, in delicto se natum gemebat; quia portat arbor in ramo humorem vitii quem traxit ex radice. In quibus tamen verbis non ipsam admixtionem conjugum iniquitatem nominat, sed ipsam videlicet voluptatem admixtionis. Sunt enim multa quæ licita esse probantur ac legitima, & tamen in eorum actu aliquatenus fœdamur; sicut sæpe irascendo culpas insequimur, & tranquillitatem in nobis animi perturbamus. Et cum rectum sit quod agitur, non est tamen tunc approbabile, quod in eo animus perturbatur. Contra quippe vitia delinquentium iratus fuerat qui dicebat: *Turbatus est præ ira oculus meus.* (Psal. 6.) Quia enim non valet nisi tranquilla mens in contemplationis lucem se suspendere, in ira suum oculum turbatum dolebat: quia dum male acta deorsum insequitur, confundi tamen atque turbari a summorum contemplatione cogebatur. Est ergo laudabilis ira contra vitium, & tamen molesta, quia turbatum se reatum aliquem incurrisse æstimabat.

Oportet itaque legitima carnis copula ut causa prolis sit, non voluptatis; & carnis commixtio, creandorum liberorum sit gratia, non satisfactio vitiorum. (Coeundum prolis causa, non voluptatis.) Si quis ergo sua conjuge non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, iste profecto sive de ingressu ecclesiæ, seu de sumendo corporis dominici sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cum vero non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de sua commixtione quod defleant. Hoc enim eis concedit sancta prædicatio, & tamen de ipsa concessione metu animum concutit. Nam cum Paulus apostolus diceret: *Qui se continere non potest, habeat uxorem suam;* (1. Cor. 7.) statim subjungere curavit: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Non enim indulgetur quod licet quia justum est. Quod enim indulgeri dixit, culpam esse demonstravit. Vigilanti ergo mente pensandum est quod in Sina monte dominus locuturus ad populum prius eumdem abstinere a mulieribus præcepit. Et si illic ubi dominus per creaturam subditam hominibus loquebatur, tanta provisione est munditia corporis requisita, ut qui verba Dei perciperent, mulieribus mixti non essent: quanto magis mulieres, quæ corpus domini omnipotentis accipiunt, custodire in se munditiam carnis debent, ne ipsa inæstimabilis mysterii magnitudine prægraventur? Hinc etiam ad David de pueris suis per sacerdotem dicitur, ut si a mulieribus mundi essent, panes propositionis acciperent; quos omnino non

non acciperent, niſi prius mundos eos David a mulieribus fateretur. Tunc autem vir, qui poſt commixtionem conjugis lotus fuerit aqua, etiam ſacræ communionis myſterium valet accipere, cum ei juxta præfinitam ſententiam eccleſiam etiam licuerit intrare.

XI. Interrogatio Auguſtini.

Quæro etiam ſi poſt illuſionem, quæ per ſomnium ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat, vel, ſi ſacerdos ſit, ſacra myſteria celebrare?

Quando nocturna pollutio celebrationem & communionem impediat.

Reſponſio beati Gregorii papæ.

Hunc quidem teſtamentum veteris legis, ſicut & in ſuperiori capitulo jam diximus, pollutum dicit, & niſi lotum aqua ei uſque ad veſperam intrare eccleſiam non concedit. Quod tamen tunc ſpecialiter ad illum populum; ſpiritaliter autem intelligens ſub eodem intellectu accipiet, quo præfati ſumus: quia quaſi per ſomnium illuditur qui tentatus immunditia vanis imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lavandus eſt aqua, ut culpas cogitationis lacrymis abluat. Et niſi prius ignis tentationis receſſerit, reum ſe quaſi uſque ad veſperam cognoſcat. Sed eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio, quæ valde ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ ſuperfluitate vel infirmitate evenerit, omnimodo hæc illuſio non eſt " timenda: quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt quam feciſſe. Cum vero ultra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapitur, atque idcirco humorum receptacula gravantur, habet exinde animus aliquem reatum, non tamen uſque ad prohibitionem percipiendi ſacri myſterii, vel miſſarum ſolennia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhiberi myſterium pro eo quod ſacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt alii qui implere myſterium valeant, illuſio per crapulam facta, a perceptione ſacri myſterii prohibere non debet, ſed ab immolatione ſacri myſterii abſtineri, ut arbitror, humiliter debet, ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. Nam ſunt quibus ita plerumque illuſio naſcitur, ut eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus turpibus imaginationibus non fœdetur. Qua in re ' unum ibi oſtenditur, ipſa mens rea, non tamen vel ſuo judicio penitus libera, cum ſe etſi dormienti corpore nihil meminit vidiſſe, tamen in vigiliis corporis meminit in ingluviem cecidiſſe. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio in mente dormientis, patet animo ſuus reatus. Videt enim a qua radice inquinatio illa proceſſerit, ' quia quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens. Sed penſandum eſt ipſa cogitatio utrum ſuggeſtione an delectatione, vel, quod majus eſt, peccati conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu. Suggeſtio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum: quia cum primam culpam ſerpens ſuggeſſit, Eva velut caro delectata eſt, Adam velut ſpiritus conſenſit. Et neceſſaria eſt, magna diſcretio, ut inter ſuggeſtionem, delectationem & conſenſum judex ſui animus præſideat. Cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio

[Left margin notes, partly cut off: ...ſio no-... ...na pol-... ...m red-... / ...genera / ſuper-... ...tate... infirmi-... ...timanda ... crapula. / turpi ...itatione / ...na ſibi ...nditur ...t mens ..., non ...e vel ſuo ...icio ...ra. / ...ui / ...plex in ...cato ...dus. ...geſtio.]

A ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt. Cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit naſci. Si autem etiam ad conſenſionem ex deliberatione deſcendit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ' ſemen eſt, in delectatione fit nutrimentum, in conſenſu perfectio. Et ſæpe contingit, ut hoc quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, ' caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat, ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitus, ut ei ' ex ratione contradicat, nec conſentiat, & tamen B delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Unde & ille cæleſtis exercitus præcipuus miles gemebat dicens: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Si autem captivus erat minime pugnabat: quapropter & captivus erat, & captivus non erat, ' ſed pugnabat. Igitur legi mentis lex quæ in membris eſt repugnabat: pugnabat autem, quapropter captivus non erat. Ecce itaque homo eſt, ut ita dixerim, & captivus & liber; liber ex juſtitia quam diligit, captivus ex delectatione quam portat invitus.

[Right margin notes: Delectatio. Conſenſus. / ' initium / ' carnem / ' & r. ſc. ne conſentiat / Rom. 8. / ' Pugnabat igitur l. m. cui lex q. i. m. e. r. ſi ſic pugnabat captivus non erat.]

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

C In collectione Iſidori Mercatoris, quam Iacobus Merlinus S. Theol. doctor anno 1524. Pariſiis in folio edidit, extat pag. 244. Felicis Siciliæ epiſcopi ad S. Gregorium papam epiſtola, cum reſcripto S. Gregorii ad eumdem ep. Felicem quo ad conſulta reſpondet. Utrumque opuſculum perinde falſum ac ſuppoſititiũ plerique viri eruditi exiſtimant. Unum tamen ab altero ſic pendet, itaque connexum eſt, ut aut utrumque adſcribendum fuerit, aut utrumque pariter Regio collectori ablegandum. Nos neutrum ab hac noſtra collectione patiemur abeſſe, ut lector ipſe dijudicet.

EPISTOLA FELICIS SICILIÆ EPISCOPI S. GREGORIO PAPÆ ROMÆ " DIRECTA.

[Right margin note: " Romanorum.]

Domino beatiſſimo & honorabili ſancto patri Gregorio papæ, Felix veſtræ ſalutis amator.

D BEATISSIMÆ veſtræ ſalutis ac ſanctitatis jura penes Deum ſunt manifeſta, dum prædicationibus ſcilicet apoſtolicis & doctrinæ veræ fidei cultura univerſa repleta ſit terra: per divinorum tamen eruditionem eloquiorum veſtra inſtruente admonitione exhortatoria ſuperædificatur orthodoxa Chriſti eccleſia apoſtolica inſtitutione fundata, & a fidelibus patribus firmiſſime roborata. Ad quam omnes beatiſſimi apoſtoli pari honoris & poteſtatis conſortio præditi populorum agmina convertentes, pie ſanctеque de tenebris ad lumen, delapſu infidelitatis ad veram fidem, de morte ad vitam homines divinæ prædeſtinationis gratia præſcitos ſalutaribus præceptis ac monitis perduxerunt. E Quorum ſanctorum apoſtolorum veſtra fraternitas honoranda ſequens merita & perfectius implens exempla, eccleſiam Dei morum probitate, & actuum ſanctitate condecorat & fide ſacra Chriſtianiſque moribus vigens, quæ fieri Deo placita præcipit, ſtudiis pontificalibus indeſinenter operatur & perficit; ſervans divinæ legis præcepta, quia *non auditores legis juſti ſunt apud Deum*, ſicut narrat apoſtolus, *ſed factores legis juſtificabuntur.* Rom. 2.

Hac quidem meditantes perlatum eſt ſicut a quibuſdam Roma venientibus vos Auguſtino conſodali noſtro, per venerabilem ſanctitatem

veſtram poſtmodum epiſcopo Anglorum genti A ordinato, & illuc directo atque Anglis ſcripſiſſe, quos olim ad fidem converſos per nos cognovimus, ut quarta progenie conjuncti non ſeparentur. Quæ conſuetudo dudum in illis, aut in iſtis partibus, quando una vobiſcum ab infantia nutritus atque edoctus fui, non erat, nec in ullis prædeceſſorum veſtrorum decretis, aut reliquorum generaliter vel ſpecialiter patrum inſtitutis legi, aut hactenus ab ullis ſapientibus eſſe conceſſum didici, ſed ſemper uſque ſeptimum originis ſuæ gradum hoc a ſanctis anteceſſoribus veſtris & cæteris ſanctis patribus, tam in Nicæna ſynodo, quam & in aliis ſanctis conciliis congregatis, ſervari debere reperi, & a recte viventibus, ac Deum timentibus hominibus ſtudioſe pervideri cognovi. Dum hæc nobiſcum verſabantur, ſupervenere & alia de quibus neceſſarium vobis videtur veſtram conſulere auctoritatem.

Devenerunt quippe ad nos, tam Benedictus Syracuſanæ eccleſiæ Epiſcopus, quam & alii fratres noſtri equidem lacrymantes ac dicentes, per ſæculares & laïcos nimis ſe eſſe turbatos, atque animo afflictos ſuper immoderatis actibus eorum; pro quibus & aliqua merita eis impingebantur.

Sunt etiam quædam eccleſiæ in noſtra provincia, ſuper quarum conſecrationibus dubitatur; & tam propter " aërum antiquitatem, quam & propter earum cuſtodum incuriam neſcitur utrum dedicatæ ab epiſcopis fuerint nec ne; ſuper quibus omnibus nos a veſtra ſanctitate ac veſtræ ſedis auctoritate inſtrui precamur. Et utrum ea, quæ (ſicut prædiximus) vos præfato conſodali noſtro Auguſtino Epiſcopo, & Anglorum genti ſcripſiſſe audivimus, ſpecialiter ei, an generaliter omnibus ſcripta ſunt, ſcriptis veſtris imbui quærimus, & de hac, ſive de aliis præſcriptis rebus pleniter informari cupimus. Nos enim ea quæ legimus, & obſervari a fidelibus cognovimus non increpando (quod abſit) vobis ſignificamus, ſed quid rationabiliter & fideliter ſuper his obſervare debeamus requirimus.

" earum

Et quoniam non modicum murmur ſuper hac re nobiſcum verſatur, quid reſpondere fratribus & coëpiſcopis noſtris debeamus a vobis quaſi a capite reſponſum quæſimus; ne ſuper his ancipites remaneamus, aut murmur ullum tam noſtris temporibus quam poſt, inter vos & alios remaneat; rumorque veſter, qui ſemper bonus & optimus fuit, detractionibus laceretur vel ſubrodatur, aut nomen veſtrum (quod abſit) ſupervenientibus temporibus blaſphemetur.

Nos autem quæ recta ſunt, auctore Deo humili corde ſervantes, uno vinculo charitatis vobis conſtricti veſtram religionem in omnibus ut fideles alumni defendentes a vobis quæ recta ſunt quærimus; ſcimus enim ut ſemper ſanctæ ſedis præſules, primo apoſtoli, deinde ſucceſſores eorum fecerunt, vos univerſalis eccleſiæ & maxime epiſcoporum (qui oculi propter contemplationem & ſpeculationem vocantur domini) curam gerere, ac de religione & lege veſtra aſſidue cogitare. E

Psal. 1.

Sicut ſcriptum eſt: *Beatus vir qui meditabitur in lege domini die ac nocte.* Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum conſpecta, ſed exuberante in vobis Chriſti gratia in veſtra cognoſcitur conſcientia immobiliter inſita, nullatenus de veſtro corde recedente lege Chriſti & juſtitia domini ſacroſancta, ſicut in pſalmis dicit propheta: *Os juſti meditabitur ſapientiam, & lingua ejus loquetur judicium; lex Dei ejus in corde ipſius*, non attramento ſed ſpiritu Dei vivi veſtris in arcanis conſcripta. Non igitur in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis. Extinguatur, oramus, veſtris ſapientiſſimis reſponſis & auxiliis omnis tenebrarum caligo, ut lucifer nobis reſpondeat per vos, ſanctiſſime pater, & dogmatica definitio omnes ubique lætificans, quæ glorioſi ſanctæ eccleſiæ patres propria & piiſſima dogmata in æternæ vitæ firmam hereditatem prædicare noſcuntur. Et ſubſcriptio. Incolumem vos & Deo placitum ſancte pater patrum, orantem pro nobis dominus cuſtodiat in ævum. Amen.

Psal. 36.

" XXXII. AD FELICEM " EPISCOPVM MESSANENSEM.

Neophytis in affinitatis conjunctione diſpenſat. De epiſcopis non " detrahendis. De ſynodo congreganda.

Gregorius Felici epiſcopo Meſſanæ.

REVERENDISSIMO fratri Felici epiſcopo Gregorius ſervus ſervorum Dei. Caput " noſtrum, quod eſt Chriſtus, ad hoc ſua membra nos eſſe voluit, ut per ejus largam caritatis & fidei compagem, unum nos in ſe corpus efficeret; cui ita nos adhærere convenit, ut quia ſine ipſo nihil eſſe poſſumus, per ipſum poſſimus eſſe quod dicimur. Ab arce capitis res nulla nos dividat, ne ab eo, ſi membrum ejus eſſe refugimus, relinquamur: & velut dejecti de vite palmites areſcamus. Vt ergo Redemptoris noſtri habitaculum eſſe mereamur, in dilectione ipſius toto mentis ſtudio maneamus. Ipſe namque ait: *Qui diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum manſionem faciemus.* Exegit ergo dilectio tua, " frater cariſſime, ut ex auctoritate ſedis apoſtolicæ tuis deberemus conſultis reſpondere. Quod licet non prolixe, ſed ſuccincte agere feſtinaremus, propter quaſdam importunitates, quæ noſtris præpedientibus peccatis in nos ſupervenere, tuis tamen hæc, per reliqua ſanctorum patrum inſtituta ſtudiis perquirere latius & inveſtigare committimus. Non enim poteſt mens attrita, & oneribus atque importunitatibus prægravata tantum boni peragere, & libere de his loqui, quantum delectata & oppreſſionibus ſoluta. Non ergo iſta ob id prætulimus, ut hæc & alia quæ neceſſaria fore cognoverimus, tuæ ſanctitati velimus denegare, ſed ut quod hic minus invenitur, latius perquiratur. De tribus enim apoſtolicam ſedem, in qua alitus es & edoctus, capitulis conſulendam, prædeceſſorum tuorum ſequens exempla credidiſti, id eſt, de conſanguinitatis conjunctione, & de vexatione epiſcoporum a ſubditis, & de eccleſiarū dubitatione conſecrationum. Quod autem ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis epiſcopo, alumno videlicet, ut recordaris, tuo, de conſanguinitatis conjunctione, ipſi & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne a bono quod cœperat metuendo auſteriora recederet, ſpecialiter, & non generaliter ceteris me ſcripſiſſe cognoſcas. Vnde & mihi omnis Romana civitas extitit teſtis, nec ea intentione hæc illis ſcriptis mandavi, ut poſtquam firma radice in fide fuerint ſolidati, ſi infra propriam fuerint conſanguinitatem inventi, non ſeparentur, aut infra affinitatis lineam, id eſt, uſque ad ſeptimam generationem conjungantur; ſed adhuc illos neophytos

Ioan. 14

" Hanc ſ… ctam fu… multa ſ… dent.
" Donus… jam ab … 595. ſucc… ferat.
" detrahe… do.
" S. Greg… in eadē … bet ep. i… lib vii.
" Ep 2. q… Cornelie… papæ tri… bittur ii… dem inch… aturverb…
35. q. 2. … c. Quæ… lex.
" Scripta… ergo ep… poſt ann… 601. q… Felix … ſanenſis… jam ob… rat, e… jam ab… no mi… 595, ſuc… ſerat … nus, de… tum … tum ep… lib. ix…

phytos existentes sæpissime eos prius illicita docere vitare, & verbis ac exemplis instruere. & quæ post de talibus egerint, rationabiliter & fideliter excludere oportet. Nam juxta apostolum qui ait: *Lac vobis potum dedi, non escam*, ista illis modo non posteris, ut supra dictum est, temporibus tenenda indulsimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat, erueretur, sed cœptum firmaretur, & usque ad perfectionem custodiretur. Sane si in his secus quam debuimus aliquid egimus, non propter ipsam, sed commiserando actum esse cognoscas. Vnde & testem invoco Deum, qui cogitationes omnium hominum novit, cujus etiam oculis omnia nuda sunt & aperta. Nam si ea destruerem quæ antecessores nostri statuerunt, non constructor sed eversor esse juste comprobarer, testante veritatis voce, quæ ait: *Omne regnum in seipsum divisum non stabit, & omnis scientia & lex adversus se divisa destruetur.* Ideoque necesse est, ut omnes concorditer statuta sanctorum patrum nostrorum teneamus, nihil videlicet per contentionem agentes, sed ad omne studium bonæ devotionis unanimes, divinis & apostolicis " constitutionibus auxiliante domino pareamus. O quam bona est caritas, " quæ absentia per imaginem, præsentia sibimetipsis exhibet per amorem! divisa unit, confusa ordinat, inæqualia sociat, imperfecta consummat. Quam recte prædicator egregius vinculum perfectionis vocat: quia virtutes quidem ceteræ perfectionem generant; sed tamen eas ita caritas ligat, ut ab amantis mente dissolvi jam nequeant. His rite perpensis, caritati tuæ jam dictis indulsi, nec præceptum dedi sed consilium; nec regulam in his posteris ullis tenendam tradidi, sed de duobus periculis quod facilius sit vitandum ostendi. Si igitur in rebus " sæcularibus suum cuique jus & proprius ordo servandus est, quanto magis in ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inveniat, unde pacis debent bona procedere? Quod hac ratione servabitur, si nihil potestati, sed totum æquitati tribuitur. Quapropter multum " cor nostrum magnitudini vestræ congaudet, quod sic vos in vestris actibus studiosos invenimus, ut & nostri curam habeatis, & talia sciscitando inquirere studeatis; quatenus vobis non solum apud homines gloriam, sed & apud omnipotentem dominum præmia mercedis acquirant. Ceterum super vexatione episcoporum de quo nos consulere voluistis, scimus quia a nullis vita præsulum perturbari debet " excessibus; quia valde indignum est, ut hi, qui throni Dei vocantur, aliqua motione a regibus vel subditis turbentur. Quoniam si David regum justissimus in Saül, quem constabat jam a domino reprobatum & abjectum esse, manum mittere non præsumpsit, quanto magis cavendum est, ne manum detractionis, aut vituperationis, sive indiscretionis, aut dehonorationis, quidam mittant in unctum domini, vel in prædicatores sanctæ ecclesiæ? quia eorum vexatio sive detractio ad Christum pertinet, cujus vice in ecclesia legatione funguntur. Vnde summopere cavendum est omnibus fidelibus, ne clanculo aut publice episcopum suum, id est, unctum domini detractionibus aut vituperationibus dilanient, perpendentes illud exemplum Mariæ; quia pro eo quod Moysi famulo Dei propter Æthiopissam detraxit, immunditia lepræ mulctata sit. Et illud psalmistæ: *Nolite tangere Christos meos,*

Cor. 3.
. 11.
Leo ep. 2. ...irium o. lib. S. Gre- ii.
ff. 3.
em S. g ep. lib. VII. o.
usdem ep. 94. o.
onc. et. XI. 5.
m. 12.

A *& in prophetis meis nolite malignari.* Et in lege divina legitur: *Diis non detrahes; & populi tui principi non maledices.* Vnde valde prævidendum est subditis tam clericis quam laicis, ne episcoporum, ne " præpositorum suorum vitam temere reprehendere audeant, si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident, ne unde mala redarguunt, inde per elationis impulsum in profundiora mergantur. Admonendi sunt etiam ne, cum culpas præpositorum suorum considerant, contra eos audaciores fiant. Sed sic eorum prava apud semetipsos considerent, ut divino timore constricti, ferre sub eis jugum reverentiæ B non recusent; quoniam facta suorum episcoporum vel præpositorum oris gladio non sunt ferienda, etiam cum recte reprehendenda videntur: quoniam a prædecessoribus nostris & a reliquis multis sanctis episcopis statutum fore cognoscimus, ut oves pastores suos " non facile reprehendant, nec eos criminari vel accusare præsumant, quia cum in præpositos delinquimus, ejus ordinationi, qui nobis eos prætulit, obviamus. Vnde Moyses, dum contra se & Aaron conqueri populum cognovisset, ait: *Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Deum.* Quapropter admonendi sunt C subditi utriusque ordinis viri, ut, cum magistrorum facta conspiciunt, ad suum cor redeant, & de eorum increpationibus non præsumant; quia *non est discipulus super magistrum, nec servus super dominum suum.* De dedicationum " vero ecclesiarum dubitatione, super qua inter cetera nos consulere voluistis, hoc vos rite tenere debetis, quod nos ab antecessoribus nostris traditum accepimus; id est, ut quotiens tam de baptismo aliquorum vel confirmatione, quam de ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec scriptis nec testibus ratio certa habetur utrum baptizati, vel confirmati, sive ecclesiæ consecratæ sint: ut baptizentur tales ac confirmentur, atD que ecclesiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non monstratur iteratum quod non certis indiciis ostenditur rite peractum. Hæc vos adminiculante divina gratia ita tenere cupimus, vobisque ut postulastis tenere & docere mandamus, & ea quæ sanctis patribus ante nos sunt statuta non proterve irrumpere, sed fideliter servare optamus. Vnde redemptoris " misericordiam exoramus, ut sua vobis in omnibus gratia suffragetur, & effectu implere vos tribuat quod velle concessit, quia in hac re tanto commoda retributionis accrescunt, quanto & studium laboris augetur. Progeniem vero suam unumquemque de his qui fideliE ter edocti sunt, & jam firma radice plantati stant inconvulsi, usque * ad septimam observare decernimus generationem. Et " quamdiu se affinitate agnoscunt propinquos, ad hujus copulæ non accedere societatem præsumant; nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate conjugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculavit, in conjugium ducere ulli profecto licet Christianorum vel licebit: quia incestuosus est talis coitus, & abominabilis Deo & cunctis bonis hominibus. Incestuosos vero nullo conjugii nomine deputandos " a sanctis patribus dudum statutum esse legimus. Ideo nolumus nos in hac re a vobis sive a ceteris fidelibus reprehendi, quia quod in his Anglorum genti indulsimus, non formam dando, sed consideratione, ne Christianitatis bonum quod cœperant imperfectum dimitterent,

Psal. 104.
Exod. 22.
" S. Greg. Pastoralis lib. III. admon. 5.
" Conc. Rom. V. sub Symmacho
Exod. 16.
Matt. 10.
" Conc. Cart. V. c 6.
" S. Greg. ep. 94. lib. VII.
" Greg. III. ep. 1.
" Hincm. in lib. de divortio Lotharii & Teutbergæ.
" Greg. II. ep. 14 Conc. Rom. sub eodem can. 9.
" Conc. Agathense can. 61. & alia deinceps.

" S.Greg. ep. 94. lib. VII.

egimus. Paterna ergo vos dilectione " salutantes hortamur, ut propositas opportunitate occasiones in vestra efficacia enixius elaborare debeatis, atque id modis quibus possibile fuerit omni studio agere contendatis: quatenus prædicabile desiderium vestrum in auxilium omnium adjuvante domino compleatis. Nec hoc quoque in hac solicitudinis parte relinquimus, quod omnes incestuosi a liminibus sanctæ ecclesiæ sint separandi, quousque per satisfactionem precibus sacerdotum canonice eidem sanctæ ecclesiæ catholicæ reconcilientur. Sunt enim mali segregandi a bonis," & iniqui a justis, ut saltem rubore suo conscientias suas recognoscant, & convertantur a pravitatibus suis. At si incorrigibiles apparuerint, segregentur a fidelibus usque ad satisfactionem juxta salvatoris domini sententiam, qua inter cetera de peccante in se fratre præcipiendo ait: *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si autem non audierit te, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si eos non audierit, dic ecclesiæ. Si autem & ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* His ergo & aliis multis sanctorum patrum auctoritatibus segregandi sunt mali a bonis, ne pereant justi pro injustis, sicut scriptum est: *Perit justus pro impio.* Debet enim discretio semper fieri inter bonos & malos, sicut est inter hœdos & oves. Manifesta " quoque peccata non sunt occulta correctione purganda, sed palam sunt arguendi qui palam nocent, ut dum aperta objurgatione sanantur, ii qui eos imitando deliquerant corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. Et melius est ut pro multorum salute unus condemnetur, quam per unius licentiam multi periclitentur. Nec mirum si inter homines hæc ratio custoditur, cum & inter jumenta hoc fieri persæpe cognovimus, ut ea quæ scabiem aut impetiginem habere videntur, separentur a sanis, ne illorum morbo cetera sana damnentur & pereant. Satius est ergo ut mali aperte corrigantur, quam pro illis boni pereant. Vnde volumus " omnes in unum convenire episcopos, ut de incidentibus causis fiat disceptatio, & salubris de ecclesiastica observatione collatio, quatenus dum per hoc & præterita corriguntur, & regulam futura suscipiunt, omnipotens ubique dominus fratrum concordia collaudetur. Cujus vobis adesse præsentiam, si hæc observaveritis, scitote, quia scriptum est: *Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum sum.* Si ergo dignatur adesse duobus vel tribus congregatis, quanto magis non deerit ubi plures conveniunt sacerdotes? Et quidem quia adhibendum bis in anno concilium patrum sit regulis institutum nō latet. Sed ne forte aliqua excusatio sit, semel decrevimus congregari, ut expectatione concilii nihil pravum, nihil præsumatur illicitum. Nam plerique & sine amore justitiæ metu examinationis abstinent ab hoc, quod omnium notum est posse displicere judicio. Hanc, frater carissime, observantiam nostris relinquendam posteris teneamus, & omnia quæ ad eruditionem nostram sacris apicibus scripta sunt, custodiamus, atque ad ea quoscumque possumus exciteremus. Certum quippe est, quia si toto corde præceptis salutaribus nos occupamus, omnem vitiorum labem effugimus, quia dum his quibus ædificamur innitimur, locum sine dubio deceptionis excludimus.

" Hinc. in loco cit.

Luc. 17.

Eccl. 7.

" Sent. S. Isidori Hisp. lib. III. c. 46

" S. Greg. ep. III. lib. VII.

Matth. 18.

Quapropter oportet ut enixius in cunctis studiosum vos circa fratres atque subjectos ostendatis, ut omnes cum quibus aliti estis, atque didicistis sanctæ Romanæ ecclesiæ præceptionibus parere, apostolicæ sedis præcepta multiplicare, apertissimeque nota facere cognoscant, quia quod specialiter tibi tuisque & fratrum tuorum caritati, ut tuæ literæ innotuerunt, consultis scribimus, generaliter omnibus tenere mandamus. Circa subjectorum " autem actus fraternitas tua sit vigilans, ut vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit; linguæ vestræ exhortatione discant quod metuant, & doceantur quod diligant; ut dum talenta credita cum lucro multiplicantur, in diem retributionis annuente divina gratia audire mereamini: *Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium domini tui.* Curam præterea de omnibus quæ vobis aliisque fratribus nostris, & generaliter cunctis pro illicitarum rerum prohibitione scripsimus, habere vos per omnia cognoscamus, quia omni studio omnique annisu necesse est ut fraternitatis vestræ vigilantia compleantur, atque illic omnia, quæ pro animarum scripsimus salute, fideliter recenseantur, quatenus & vos per hoc vestrum zelum qualiter vobis illicita displiceant ostendatis, & nos utiliter providisse, qui vos ac vestram ad hoc præ ceteris personam elegimus, videamur. ' Omnipotens Deus sua vos protectione custodiat, honoremque perceptum vobis omnibus servare concedat. Amen.

" S. Greg. ep. 114. lib. VII.

Matth. 25.

' Idem S. Greg. ep. 5[...] lib. IV.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. I.

Privilegium istud, quod velut appendix attexitur, improbarunt ex orthodoxis Card. Perr. Sirm. Launoius, aliique viri pereruditi, ex heterodoxis Blondellus: propugnavit vero nuper edito adversus Launoium libro Robertus Quatremarius O. B. Fictas autem subscriptiones neque illis congruere temporibus vel ipse ultro fatetur Baronius, ut suo loco monebimus.

Gregorius omnibus episcopis: Gairaldo abbati sancti Medardi, monasterii Suessionensis. Privilegium ejusdem ecclesiæ amplissimum.

PRECIOSISSIMIS lapidibus in diademate Christi merito renitentibus, omnibusque sanctæ Dei ecclesiæ membris, quorum universale caput est Christus, Gregorius licet sanctæ Romanæ sedis pontificio sublimetur, humillimus tamen servorum Dei servus. Quando catholicorum regum corda " ad ea ad quæ pontificalibus sunt monitis provocanda ita ardenti desiderio divina præveniente gratia succenduntur, ut ab eis ultro poscantur, tanto " sunt lætius concedenda, quanto & ea ipsa quæ cupiunt, si nollent facere, peti debuerant. Proinde juxta filiorum nostrorum præcellentissimorum scripta regum Brunichildis ac nepotis ejus Theodorici *, monasterio sanctæ Dei genitricis Mariæ, ac beatorum Petri apostolorum principis, nec non protomartyris Christi Stephani, quod est in Suessorum " civitate situm, ubi sanctus Medardus requiescere, & vir venerabilis Gairaldus abbas præesse videtur, hujusmodi privilegia auctoritatis nostræ decreto indulgemus, & ea plenius confirmamus privilegia, quæ a bonæ memoriæ " domino papa Ioanne, comitante illustrium regum clementia, Clotarii scilicet & Sigeberti hujus nostræ filiæ jugalis, ipsi loco sub anathematis vinculo sunt concessa vel indulta concedimus atque ' terminamus. Statuentes nullum regum, antistitum, vel judicum, nullum quacumque præditum dignitate ea, quæ a præcellentissimis regibus, vel quibuslibet aliiis

" Vide ep[...] 10. & du[...] seqq. lib. [...] ep. ejusd[...] S. Grego[...] pro Aug[...] stoduner[...] Xenodo[...] chio &c. unde hoc effictum [...] privilegi[...] fuisse cre[...] tur a non[...] nullis.

" alacri [...] læto ani[...]

" qui an[...] demum [...] patri Ch[...] deberto [...] Burgun[...] regno [...] cessit.

" Suesson[...] sive Suess[...] num

" vox a G[...] gorii st[...] ut pleræ[...] aliæ, pre[...] sus alien[...]

' firman[...]

Deum

Deum timentibus loco concessa sunt, vel conferentur, sub cujuslibet occasionis specie minuere vel offerre, vel suis usibus applicare, sed cuncta quæ Deo servientibus monachis oblata sunt, vel offerri contigerit, perenni tempore illibata, & sine aliqua inquietudine volumus possideri, eorum usibus pro quorum sustentatione concessa sunt modis omnibus profutura. Concedimus etiam ut obeunte abbate, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem communis consensus monachorum elegerit aut præviderit ordinandum. Caveant autem præfati monachi simoniacam hæresim, ne potentia regum vel antistitum convicti, loco pastoris suscipiant tyrannum. Quod omnino fieri prohibemus, & eumdem abbatem causa ordinationis suæ aliquid dare præsumere vetamus; ne hac occasione, quæ a fidelibus piis locis offeruntur vel oblata sunt, consumantur. Et quia fama religionis Deo servientium monachorum nostras pervenit ad aures, quibus vir vitæ venerabilis Gairaldus præesse dignoscitur, justis petitionibus præcellentissimorum regum " Brunichildis atque Theodorici faventes ob amorem domini Medardi tantam divini honoris dignitatem & securitatem concedimus perenni tempore mansuram. Auctoritate igitur divina, vice beati Petri apostolorum principis, consensu omnium Romanorum pontificum, & voluntate totius senatus " Romani, suadente nobis viro apostolico Anserico " Suessorum urbis pontifice, & omnium Galliæ episcoporum favente judicio decernimus, ut nullus archiepiscoporum " vel archidiaconorum fratres præfatæ basilicæ de ordinatione sui abbatis, vel ecclesiasticorum graduum assumptione inquietet: sed secundum prærogativam ipsius loci vobis modo recitatam beatissimi prædecessoris nostri domini Ioannis papæ tempore decretam, & apostolica auctoritate firmatam ordinationem sui abbatis ipsi fratres peragant, & ecclesiasticorum graduum dignitatem suscipiant, consecrationes quoque fontium, & scrutinii mysteria in ipso monasterio celebrent. Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis, a quocumque voluerint pontifice benedictionem expetant, ne tantus honor a quoquam rectore illius occasionis causa vel necessitatis intermittatur: ne vilescat tantæ sublimitatis locus sanctæ Mariæ & B. Petri, nec non & Protomartyris, & domini Medardi meritis sacratus: quem caput " monasteriorum totius Galliæ constituimus, nulliusque ditioni patimur subesse: sed velut hæc sedes Romana speculationem suam toto orbi indicit, & novas consuetudines omnibus mittit, & omnium personarum servitio caret, " ita præfatus locus remota omni consuetudine pessima regum, antistitum, judicum, exemplum divinæ religionis & honestatis ceteris exhibeat monasteriis, & super ea plena gaudeat libertate. Cujus rectores & filii præsentes & successuri tantum sub regum custodia positi admonitionem sancti Petri & successorum suorum hujus sanctæ Romanæ sedis pontificum auctoritate proclament. Et si incumbit necessitas, ' habeant. Hujus rei gratia fratribus dirigendis in via tanti itineris hæc filia nostra Brunichildis regina xx. mansos ingenuos, & totidem serviles, ' cuncta integritate æternaliter facta præceptione juxta finem Alpium contulit. Et multos alios reditus terrarum ob hanc causam delegavit, sitos in ejusdem itineris spatio. Tusiacum vero & Mortinetum fiscos regios communiter ad stipendia fratrum dedit, & ita omnes villas Deo & sancto Medardo traditas vel tradendas sua præceptione conclusit, ut quicumque super terras domini Medardi habitare voluerit, vel steterit, sive servus, sive liber cujuscumque sit, alterius dominio privetur, & sanctæ genitricis servitio aptetur, nec ultra redeundi licentiam habeat. Quod si fugerit, ' reputatur ut servus " nuntiusque sanctæ Dei ecclesiæ. De altaribus quoque juxta institutionem domini papæ Ioannis apostolica auctoritate confirmamus, ut qui fuerit rector præfati monasterii, fiat præterea altarium præsul, & omnium ecclesiarum sibi pertinentium, & inde præfatorum sanctorum præcipuo altari luminaria exhibeantur, & hospitalitas peregrinorum cum reverentia agatur. Subjungimus & aliud edictum. Si causa capitalis criminis abbas est deponendus, non prius deponatur, donec depositores apostolicam auctoritatem requirant, & ita sint metropolitani cum " suffraganeis suis, & abbates quamplurimi. In ipso autem concilio accusatores unusquisque cum xii. testibus præsentes assistant, & ita veri judicii examine probent se vidisse, ut audiente concilio ' obtestantur. Ad ultimum vero ipse abbas rationes suæ excusationis reddat, & jurejurandi pacto supra sacrorum mysteria quatuor euangeliorum satisfaciat. Tunc vero si convictus fuerit, correctione deponatur; sin autem, suo honori reddatur, & ecclesiasticæ dignitatis mysteria recipiat, & inter sacra missarum solennia, benedictionem & prædicationem juxta instituta domini papæ Ioannis peragat, & suæ conversationis vitam melioribus exemplis deducat. Monachis quoque hanc proponimus sententiam, ut nullus eorum invidia aut odio abbatis, quod absit, comprimatur, vel extranearum personarum censura plectatur. Quod si culpa principalis vitii deliquerit, privatim intra claustrum ejusdem monasterii ab ipso abbate & spiritalibus fratribus arguatur, & a corpore sanctæ congregationis segregetur. Quod si perseverante contumacia abscissus fuerit, præcipimus illi ut precatorias accipiens literas quodcumque voluerit ingrediatur monasterium, aut causa pœnitentiæ hujus sedis apostolicæ licentiam petat, & susceptis a domino papa literis liber suum monasterium repetat. Hæc igitur omnia " quæ hujus apostolicæ auctoritatis & nostræ præceptionis privilegio continentur, præfati monasterii rectoribus & filiis præsentibus & futuris, & omnibus monasteriis ipsi loco subjectis vel sociatis sub anathemate servanda constituimus. Si quis autem regum, antistitum, judicum, vel quarumcumque sæcularium personarum hujus apostolicæ auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta violaverit, aut contradixerit, aut negligenter duxerit, vel fratres inquietaverit, vel conturbaverit, vel aliter ordinaverit, cujuscumque dignitatis vel sublimitatis sit, honore suo privetur, & ut catholicæ fidei depravator, vel sanctæ Dei ecclesię destructor, a consortio Christianitatis, & corpore ac sanguine domini nostri Iesu Christi sequestretur, & omnium maledictionum anathemate, quibus infideles & hæretici ab initio sæculi usque in præsens damnati sunt, cum Iuda traditore domini in inferno inferiori damnetur, nisi digna pœnitentia prefatorum sanctorum sibi propitiaverit clementiam,

' repetatur. " nunc & usque: *vel* ejusque.

" Verbum illud apud Greg. nullibi reperitur. ' obtestentur.

" Redit ad verba ep. 10. libri XI. supra cit.

clementiam, & fratrum communem reconciliaverit concordiam. A

" SVBSCRIPTIONES.

" Has falsi arguere pronum erit cuivis vel parum in historia illorum temporum versato, & Baronius ingenue fassus est haud congruere his temporibus ac videri postea adjectas.

Ego Gregorius sanctæ Romanæ sedis antistes huic privilegio subscripsi

Euterius Arelatensis archiepiscopus subscripsit.

Gregorius Portuensis episcopus subscripsit.

Andreas Albanensis episcopus subscripsit.

Augustinus Cătuariorum episcopus subscripsit.

Anastasius Tiburtinæ episcopus subscripsit.

Sergius Prænestinæ episcopus subscripsit.

Petrus Ananiæ episcopus subscripsit.

Agnellus Sutrinæ episcopus subscripsit.

Mellitus Lundoniæ episcopus " subscripsit. B

Ioannes Veliternensium episcopus subscripsit.

Tiberius Silvæ candidæ episcopus subscripsit.

Marinianus Ravennatis ecclesiæ " episcopus subscripsit.

" anno tantum 604. ordinatus est & Augustinus 601.

" Ioanni anno. 595. successit.

" Hæc subscr. cum seq. merito suspecta.

Vitulinus Sipontinensis episcopus subscripsit.

Ioannes Syracusanorum episcopus subscripsit.

Sabinianus Tudertinorū episcopus subscripsit.

Eulogius " Alexandriæ episcopus subscripsit.

Dominicus Carthaginēsis episcopus subscripsit.

Fortunatus Neapolitanorum episcopus subscripsit.

Ioannes Surrentinus episcopus subscripsit.

Primævius Nursiensium episcopus subscripsit.

Felix Portuensium episcopus subscripsit. C

Gloriosus Ostiensium episcopus subscripsit.

Constantius Narniensis episcopus subscripsit.

Constantius Mediolanēsis episcop. subscripsit.

" Ignotus

" f. Vesontiensium

Sutellius " Burdigalensium episcop. subscripsit.

Vitalis Vesoncensium " episcopus subscripsit.

Bonifacius Placentiæ episcopus subscripsit.

Syagrius Augustodunensium episc. subscripsit.

" Flavius Rhemorum archiepiscopus subscripsit.

" Corruptum haud dubie nomen aut confictum

Ansericus Suessorum episcopus subscripsit.

Theodoricus " rex subscripsit.

Brunichildis regina subscripsit.

" Regnare tantum cœpit anno 596. ut supra monuimus.

Ego Petrus sanctæ Romanæ sedis subscripsi & sigillavi. Datum VII. Kal. Iunii. anno ab incarnatione domini DXCIV. indictione XI. D

DECRETA GREGORII PAPÆ I. TEMPORE MAVRICII, TIBERII, & Theodosii Augustorum.

TITVLI CAPITVLORVM.

I.

REGNANTE in perpetuum domino nostro Iesu Christo, temporibus " piissimi ac * sanctissimi domini Mauricii, Tiberii, & Theodosii Augustorum, ejusdem domini Mauricii imperii anno * XIII. indict. XIV. quinta die mensis Iulii, Gregorius papa, corā sacratissimo beati Petri apostoli corpore, cum episcopis omnibus Romanæ ecclesiæ & presbyteris residens, assistentibus diaconibus & cuncto clero dixit: In sancta hac Romana ecclesia cui divina dispensatio præesse me voluit, dudum consuetudo valde reprehensibilis exorta est, ut quidam ad sacri altaris ministerium cantores eligantur, & in diaconatus ordine constituti modulationi vocis inserviant, quos ad prædicationis officium & eleemosynarum studium vacare congruebat. Unde fit plerumque ut ad sacrum ministerium dum blanda vox quæritur, quæri congrua vita negligatur. Et cantor minister Deum moribus stimulet, cum populum vocibus delectat. Qua de re præsenti decreto constituo, ut in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant, solumque evangelicæ lectionis officium inter missarum solennia exolvant: psalmos vero ' ante reliquas lectiones censeo per subdiaconos, vel si necessitas exigit, per minores ordinēs exhiberi. Si quis autem contra hoc decretum meum venire tentaverit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

" absunt ista epitheta a c. Iust.

* serenissimi.

* XIII.

' ac

II.

Verecundus mos ' tempore indiscretionis inolevit, ut hujus sedis pontificibus ad secreta cubiculi servitia laici pueri ac sæculares obsequantur: & cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici qualis in secreto sit vita sui pontificis nesciunt, quam ut dictum est, sæculares pueri sciunt. De qua re præsenti decreto constituo, ut quidam ex clericis, vel etiam ex monachis, electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur: ut is qui in loco regiminis est, habeat ' tales, qui vitam ejus in secreta conversatione videant, qui ex visione sedula exemplum profectus sumant.

' corpore

' testes tales qui veram ejus in secreto conversationē

III.

Consuetudo nova in hac ecclesia & valde reprehensibilis erupit, ut cum rectores ejus patrimonii urbana vel rustica prædia juris illius competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque hoc quod competere pauperibus existimant, non judicio, sed manibus defendant. Et cum per prædicatores suos veritas dicat: *Nihil per contentionem*, etiam ipsum litigiosæ contentionis malum transcenditur, & res quælibet, cum existimatur ecclesiæ posse competere, per vim tenetur. Proinde præsenti decreto constituo, ut si quis ecclesiasticorum unquam titulos ponere sive in rustico sive in ' urbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is autem qui præest ecclesiæ, si hoc vel ipse fieri præcipit, vel sine sua præceptione factū digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit.

Philip. 2.

' suburbano

IV.

Sicut indignos nos pro beati apostoli Petri reverentia mens fidelium veneratur, ita nostram infirmitatem decet semetipsam semper agnoscere, & impensæ sibi venerationis honorem declinare. Ex amore quippe fidelium hujus sedis rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora ' deferuntur, hæc dalmaticis contegant, & eas denique dalmaticas pro sanctitatis reverentia, sibimet partiendas populus scindat. Et cum adsint multa a sacris corporibus apostolorum martyrumque velamina, a peccatorum corpore sumitur, quod pro magna reverentia servetur. De qua re præsenti decreto constituo, ut feretrum quo Romani pontificis corpus ad sepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur. Quam decreti mei curam gerere sedis hujus presbyteros ac diaconos censemus. Si quis vero

' humanda

vero ex eorum ordine hoc curare neglexerit, anathema sit. Responderunt omnes: Anathema sit.

V.

Antiquam patrum regulam sequens, nihil unquam de ordinationibus accipiendum esse constituo, neque ex datione pallii, neque ex traditione chartarum, neque ex ea quam nova per ambitionem simulatio invenit appellatione pastelli. Quia enim ordinando episcopo pontifex manum imponit, euangelii vero lectionem minister legit, confirmationis vero hujus epistolam notarius excipit, sicut pontificem manum non decet quam imponit vendere, ita minister vel notarius non debet in ordinatione ejus vocem suam, vel calamum venumdare. Pro ordinatione ergo, vel " usu pallii, seu chartis atque pastello, eumdem qui ordinandus est vel ordinatur omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus si quis aliquid cōmodi appellatione exigere vel petere forte præsumpserit, in districto omnipotentis Dei examine reatui subjacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, vel petitus, post acceptas chartas & pallium offerre aliquid cuilibet ex clero gratiæ tantummodo causa voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non processit.

VI.

Multos ex ecclesiastica familia, seu sæculari militia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberi in divino servitio valeant familiarius in monasteriis conversari. Quos si passim dimittimus, omnibus fugiendi ecclesiastici juris dominium, occasionem præbemus. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi invenimur negare quædam qui dedit omnia. Vnde necesse est ut quisquis ex juris ecclesiastici servitute, vel sæcularis militiæ, ad Dei servitium conuerti desiderat, probetur prius in laico habitu constitutus. Et si mores illius atque conversatio bono desiderio " illius testimonium ferunt, absque ulla retractatione servire in monasterio omnipotenti Deo permittatur, ut a servitio humano liber recedat, qui divino amore districtiorem subire appetit servitutem." Si autem & in monastico habitu secundum patrum regulas irreprehensibiliter fuerit conversatus, post præfixa sacris canonibus tempora, licenter jam ad quodlibet ecclesiasticum officium provehatur, si tamen illis non fuerit criminibus maculatus, quæ in testamento veteri morte mulctantur.

Gregorius gratia Dei episcopus his decretis subscripsit, & confirmaverunt episcopi & presbyteri numero LVIII.

GREGORIVS sanctissimus apostolicus papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit: Hinc maxime nimium dolens & ingemiscens dico, quia aliquot ex Christianis in occidentis partibus constitutos audio temere contra catholicam fidem & patrum statuta agere: ita ut consecratas feminas ducere præsumant mulieres, & propinquas conjugio sortiantur. Quod opportunum est spiritali amputare mucrone, atque, si vestræ placet sanctitati, radicitus evellete; ne seges boni agricolæ, iniquorum mixta horrentibus frutetis sordescat. Sanctissimi episcopi, seu venerabiles presbyteri, responderunt:

A Vere cognoscimus gratia sancti Spiritus cor apostolatus vestri succensum, ut tantæ miseriæ squalorem a fidelium mentibus detergatis. Post hanc omnium consonam responsionem, Gregorius apostolicus papa ante corpus memoratum venerabile Christi apostolorum principis inferendo sententiam dixit.

I. Si quis presbyterum in conjugium duxerit, anathema sit.

II. Si quis presbyter vel diaconus duxerit uxorem, anathema sit.

III. Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in conjugium duxerit, anathema sit.

IV. Si quis commatrem spiritualem duxerit in B conjugium, anathema sit.

V. Si quis fratris uxorem duxerit in conjugium, anathema sit.

VI. Si quis neptem duxerit in conjugium, anathema sit.

VII. Si quis novercam aut nurum suam duxerit in conjugium, anathema sit.

VIII. Si quis consobrinam duxerit in conjugium, anathema sit.

IX. Si quis de propria cognatione, in qua cognatas habuit, duxerit in uxorem, anathema sit.

X. Si quis virginem rapuerit, vel furatus fuerit eam, cum sibi consentientibus, anathema sit.

C XI. Si quis virginem quam sibi non desponsaverit, rapuerit, vel furatus fuerit in uxorem, una cum sibi faventibus, anathema sit.

XII. Si quis hariolos, aruspices, vel incantatores observaverit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit.

XIII. Si quis in quamlibet partem præcepta ante emissa apostolicæ ecclesiæ de cameris & locis diversis temeraverit, & non in omnibus observaverit, anathema sit.

XIV. Si quis homicidium fecerit, agat pœnitentiam decem annis.

XV. Si quis in scelere permanserit, anathema sit.

D XVI. Si quis ex clericis laxaverit coronam, anathema sit.

XVII. Et responderunt omnes per singula capitula tertio: Anathema sit.

Subscriptio beati Gregorii papæ.

Gregorius sanctæ catholicæ atque apostolicæ Romanæ ecclesiæ, huic constituto a " vobis promulgato subscripsi. " nobis

" Agellus episcopus civitatis Ferentinensis huic constituto a nobis promulgato subscripsi. " Agnellus

Et ceteri subscripserunt. Valete.

E
CONCILIVM HISPALENSE I.

CIRCA TEMPORA GREGORII papæ I. est provinciale.

Epistola episcoporum de concilio Hispalensi ad Pegasium episcopum missa.

TITVLI CAPITVLORVM.

ANNO CHRISTI 590.

A *Domino sancto & reverenter a nobis honorando carissimo fratri Pegasio episcopo, Leander, Ioannes, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatius Sintitius, & Petrus episcopi, qui in unum in urbe Hispalensi adfuimus, sanctitatem tuam caritatis studio salutantes, precamur dominum qui nos de salute tua vel visione lætificare dignetur.*

CAPITVLA.

I.

Interea considentibus nobis in ecclesia Hispalensi sancta Ierusalem, brevem mancipiorum ecclesiæ, * quos libertasse visus fuerat decessor tuus, sanctæ recordationis Gaudentius episcopus, vestri nobis diacones obtulerunt, & non solum * quos libertaverat ibidem relegimus, sed etiam quos proximis suis de familiis ecclesiæ donaverat, * in eodem breve recensuimus annotatos. Qua de re canonum instituta consuluimus, si talis libertas aut transactio potuisset esse stabilis: comperimus autem in canone, ut episcopus qui res proprias, excepto filiis & nepotibus, alteris & non ecclesiæ suæ dimiserit, quidquid de ecclesiæ rebus aut donavit aut vendidit, aut * quoquo modo ab ecclesia transtulit, irritum haberetur. Et ideo, si res præcessoris tui Gaudentii episcopi ecclesia vestra non possidet, liberi qui ab eo facti sunt, non sunt * absoluti. Ceterum si res illius in compensationem ecclesiæ vestæ deserviunt, illi prorsus maneant liberi: nam si (ut dictum est) præstitum de suis rebus non fecit ecclesiæ, damnum utique inferre non debuit. Propterea ergo de vno consensu omnes significamus, magis humanius quam severius cogitantes, ut hi, quos constat tali conditione fuisse * libertos, in jure ecclesiæ maneant, ut idonei; & peculium suum non aliis personis, sed tantum suis filiis derelinquant: ipsis quoque filiis & nepotibus cum peculio ipsorum, quasi idoneis, in jure ecclesiæ permanentibus, in extraneam eis personam non liceat quippiam * transmutare: sed qui eorum sine herede discesserunt, peculium eorum * vestræ proficiat ecclesiæ.

* quæ libertasse.
* quæ liberaverat.
* in eodem brevi invenimus annotata.
Concil. Agathensi Can. 3. Sic supra concilio Bracarensi III. Can. 7. pro exceptis & alibi.
* quod commodū.
* legitime absoluti.
* liberatos.
* transmittere.
* sanctæ

II.

Ea vero mancipia quæ memoratus episcopus de jure ecclesiæ sublata suis proximis contulit, si similia de proprio suo ecclesiæ ipsius non compensavit, ecclesia vestra absque * alia oppositione recipiat. Hanc formam non solum vestra, hoc est, * Astigitana servabit ecclesia; sed & si qui per omnem Bæticam provinciam tali conditione vel sorte de jure ecclesiæ commearunt, pari sententiæ subjacebunt: durum est enim atque irreligiosum ut episcopus, qui ecclesiasticis stipendiis vivit, & proprietatem suam lucris ecclesiæ minime confert, aliorum oblationes a jure ecclesiastico privet.

* aliqua.
* *al.* Accitana, sed Astigitana legendum: nam Pegasius Astigitanus subscribit in 3. Tol. num. 65.

III.

Inter cetera vero cognoscite a nobis hoc definitum pro abolendis maculis clericorum; quia quidam episcoporum non observantes nuper editum concilii Toletani decretum, minus soliciti in subjectis existunt, proinde placuit ut si presbyteri, diacones, vel clerici consortia extranearum feminarum, vel ancillarum familiaritatem per sacerdotis sui admonitionem a se minus removerint, in secundis judices easdem mulieres cum voluntate & permissu episcopi comprehensas in suis lucris usurpent, ut vitium hoc, dum sacerdos inhibere non prævalet, potestas judicialis coerceat: dato tamen ab iisdem judicibus sacramento episcopis, ut eas clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint ipsi judices sententia excommunicationis feriantur: * mulieres vero illæ juxta priores canones a sacerdotibus distractæ in monasterio Deo votarum tradantur servituræ.

Conc. Tol. 2. cap. 3 & Tol. 4. cap. 42. de hac re scripsimus.
Tol. 3. c. 5. Tol. 4. c. 42. Tol. 8. c. 5. Carthagin. 3. c. 17.
* mulieribus vero illis juxta priores canones a sacerdote distractis, precium earum indigentibus dispensetur.

C Quæ statuta manu nostra subscripsimus, data ad sanctitatem vestram die primo Nonarum Novembrium, anno quinto regni gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis, æra 628.

SVBSCRIPTIONES.

Leander ecclesiæ sanctæ Hispalensis episcopus hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Ioannes episcopus * Egabrensis hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Agapius ecclesiæ sanctæ Cordubensis episcopus hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

D Stephanus episcopus Eliberitanus hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Basilius episcopus * Eliplensis hanc constitutionem signavi & subscripsi.

Velatus episcopus Tuccitanus hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Sintitius episcopus Italicensis hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Petrus episcopus Abderitanus hanc constitutionem firmavi & subscripsi.

Benenatus in 3. Tol. num. 21.
* Agabrensis.
* Ilipensis.

FRAGMENTA QVÆ EX concilio Hispalensi citantur.

Ex concilio Hispalensi Cap. 1.

E Ne passim episcopus multitudinem clericorum faciat, sed secundum meritum vel reditum ecclesiarum numerus moderetur.

Ex concilio Hispalensi Cap. 2.

Vt nullus episcopus, vel infra positus, die dominico causas judicare præsumat."

Ex concilio Hispalensi Cap. 3.

Accusationes adversus doctorem nemo suscipiat, quia non potest humano condemnari examine, quem Deus suo judicio reservavit."

Ex concilio Hispalensi Cap. 4.

Vt singulis annis quisque episcopus parœciam suam circumeat, populumque confirmet ac doceat;

Burch. lib. 1. cap. 11. Ivo part. c. 215.
Burch. lib. 1. cap. 1. Ivo part. cap. 204. " Hadr. c. 64.
Burch. lib. 1. cap. 16. Iuo part. cap. 166. ". Hadr. 71.

ANNO CHRISTI 590.

& ea quæ vitanda sunt prohibeat, & ea quæ agenda sunt viriliter agere studeat.

Ex eodem Cap. 5.

Quoniam multi episcoporum amore propinquorum suorum de rebus sibi commendatis suo aut quolibet amicorum nomine prædia & mancipia emunt, & ut in propinquorum suorum jus cedant statuunt; & ob hoc jura ecclesiastica convelluntur, & ministerium sacerdotale fuscatur, imo a subditis detrahitur & contemnitur, placuit omnibus, ut deinceps avaritiæ hoc genus caveatur, fixumque abhinc & perpetuo mansurum esse decrevimus, ut episcopus res sui juris, quas aut ante episcopatum, aut certe in episcopatu hereditaria successione acquisivit, secundum auctoritatem canonicam quidquid vult faciat, & cui vult conferat. Postquam autem episcopus factus est, quascumque res de facultatibus ecclesiæ aut suo aut alterius nomine qualibet conditione comparaverit, decrevimus ut non propinquorum suorum, sed in ecclesiæ cui præest jura deveniant.

Ex Concilio Hispalensi. Cap. 5.

Si quis episcopus a quoquam impetitur, vel ille aliquam quæstionem retulerit, per episcopos judices causa finiatur, sive quos eis primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu elegerint."

Ex Concilio Hispalensi Cap. 8.

Episcopum non liceat ante finem vitæ alium in loco suo constituere successorem. Si quis autem hoc usurpare tentaverit, talis constitutio irrita erit. Non ergo aliter fieri oportet, nisi cum concilio & judicio episcoporum; qui post exitum præcessoris potestatem habent dignum eligere.

Ex eodem concilio Hispalensi. Cap. 9.

Judices autem episcopos, quos communis consensus elegerit, non liceat quemquam provocare, & quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum, det literas ut nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet.

Ex concilio Hispalensi. Cap. 10.

Si quis autem episcoporum synodo adesse neglexerit, aut cœtum fratrum antequam concilium D dissolvatur crediderit deferendum", alienum se a fratrum communione cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus.

Ex concilio Hispalensi. Cap. 10.

Vt episcopi in rebus ecclesiæ circa propinquos suos exponendis reprehensionem caueant, & ut discretionis modum teneant.

Ex concilio Hispalensi.

Vt unicuique ecclesiæ mansus integer absque ullo servitio attribuatur. Omnes primitias & decimas, tam de pecoribus, quam de frugibus dives E simul & pauper ecclesiis suis recte offerant. Dicit enim dominus per prophetam: *Apportate omnem decimam in horreo meo, ut cibus sit servientibus in domo mea.* Omnis rusticus & artifex quisque de negotio justam decimationem faciat. Sicut enim dominus omnia dedit, ita de omnibus decimam exigit; ut de fructibus agri, ita de nutrimento omni; ut de apibus, ita de melle; ut de agnis, ita de velleribus & caseis; ut de porcellis, ita de capris de bubus & equis; ut de minoribus, ita de majoribus exigimus, & ceteris. Si quis autem hæc omnia non decimaverit, prædo Dei est, & fur, & latro, & maledicta quæ intulit dominus Cain non recte dividenti congeruntur.

A De his vero omnibus nullus sit qui de sacerdotibus requirat censum, vel aliquod servitium, præter ecclesiasticum.

NOTÆ BINII EXGARSIA.

a *Concilium Hispalense.*] De Hispali, seu Spali, ut Gothi efferunt, Bæticæ provinciæ urbe clarissima, habes apud Plinium, lib. 3. cap 1. & Strabonem lib. 3. Ptolemæum lib. 2. cap. 4 Fuit hoc concilium congregatum anno quinto Reccaredi regis. Existimo hoc concilium non extare integrum, sed esse tantum epistolam ex concilio missam Pegasio Astigitano episcopo; alia vero plura in concilio fuisse decreta quæ non extant.

b Leander, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus subscribunt in tertio concilio Toletano. Ioannes, & Sintius, & Petrus post tertium Toletanum sedibus præfecti sunt.

Ad Hispalensem metropolim pertinent ex his

B

Hispalis.	Elipla.
Egabro.	Tucci.
Corduba.	Italica
Eliberis.	Abdera.

Additur antiquæ partitioni Tucci, & Abdera, & deficiunt Asidona, Malaca, Astigis. *Hæc Garsias.*

a CONCILIVM ROMANVM I.

PRO VNIONE SCHISMATICORVM ANNO domini DXC. sub Gregorio celebratum.

a *Concilium.*] Hæc synodus congregata est Romæ ad petitionem Mauricii Augusti: scripserat enim ad Gregorium Romanum pontificem, ut auctoritate sua omnes schismaticos Romam ad synodum convocaret, ut synodali decreto iis quæ ab ipsis revocata sunt, in dubium amotis, perfecta ecclesiæ unitas sanciretur. Addidit ut nolentes venire sedibus suis ejicerentur. Acquievit petitioni imperatoris pontifex. citatus est Severus Aquileiensis cum reliquis schismaticis episcopis. Recusans accedere, justo Dei judicio ab hostibus Aquileia accensa, sede privatus est, factusque profugus ad summam inopiam deductus fuit. Hujus synodi meminit Gregorius epist. 16. lib. 1. ad Severum Aquileiensem episcopum scribens, his verbis: *Pro qua re imminente latore præsentium, juxta Christianissimi & serenissimi domini jussionem ad B. Petri apostoli limina cum tuis sequacibus venire te volumus, ut auctore Deo aggregata synodo, de ea quæ inter vos vertitur dubietate quod justum, fuerit judicetur,* &c. Baronius anno 590. n. 28. Hoc fortasse concilio accidit quod de Stephani cujusdam schismatici conversione ad ecclesiam refert Gregorius epist. 14. lib. 1.

Causa synodi. (C)

Acta synodi.

CONCILIVM IN CONFINIO TRIVM CIVITATVM

Adversus Tetradiam, quæ Eulalii comitis uxor fuerat, celebratum anno Christi DCX. Gregorii magni papæ I. Childeberti regis XV. Clotarii junioris VI.

TETRADIA *Eulalii comitis Arverni uxor, cum ab eo inhumanius tractaretur, clam ad Desiderium ducem cum rebus Eulalii, quas auferre poterat, se contulit, atque eidem postea, uxore ipsius mortua, nupsit. Eulalius post Desiderii obitum res suas a Tetradia repetiit: quas illa ex synodi hujus sententia in quadruplum restituere coacta est. Gregorius Turon. lib. 10. histor. c. 8.* In confinio, *inquit,* termini Arverni, Gabalitani, atque Ruteni, synodus episcoporum facta est contra Tetradiam relictam quondam Desiderii, eo quod repeteret ab ea Eulalius comes res quas ab eo fugiens secum tulisset. *Et post alia.* Igitur conjunctis, ut diximus, sacerdotibus & viris magnificis in confinio supradictarum urbium, Tetradia ab Aginno repræsentatur, atque Eulalius contra eam causaturus accessit

ANNO CHRISTI 590.

acceſſit. Cumque res, quas de ejus abiens ad Deſiderium domo abſtulerat, inquireret, judicatum eſt Tetradia ut quadrupla ſatisfactione ablata reſtitueret; filioſque, quos de Deſiderio conceperat, incertos haberi. Illud inſuper ordinantes, ut ſi hæc quæ Eulalio eſt juſſa diſſolveret, accedendi in Aruernum licentia præberetur, rebuſque ſuis quæ ei ex paterna ſucceſſione obvenerant abſque calumnia frueretur. Quod ita factum eſt.

12 CONCILIUM PICTAVENSE.

IN QUO MONASTERII PICTAVENSIS CAUSA inter Chrodieldem & abbatiſſam, ab utriuſque regni epiſcopis diſcuſſa & judicata eſt, anno Chriſti DXC. Guntramni regis XXIX. Childeberti XV.

Cum eo tandem prorupiſſet Chrodieldis audacia, ut occupato nocte per emiſſarios ſuos monaſterio, vi abbatiſſam inde abduceret; ex quo dira mox ſecuta ſeditio cædibus ac ſtragibus urbem fœdabat: re ad principes delata, convenit inter eos, ut delecti ex utroque regno antiſtites mitterentur, qui de omnibus eccleſiaſtico more cognoſcerent: Macconi etiam comiti mandatum, ut ſeditionem ſi qui reſiſterent vi opprimeret. Synodus ergo in baſilica ſancti Hilarii habita eſt. Quid in ea geſtum ſit declarat ſynodica epiſcoporum ad reges, quæ apud Gregorium Turonenſem libro 10. capite 16. legitur his verbis:

Judicium epiſcoporum qui Pictavis convenerant contra Chrodieldem & Baſinam ac ſocias latum, ad Guntramnum & Childebertum reges.

Domnis glorioſiſſimis regibus epiſcopi qui adfuerunt.

Gregor. Turon. lib. 10. cap. 16.

PROPITIA divinitate piis atque catholicis populo datis principibus, quibus conceſſa eſt regio, rectiſſime ſuas cauſas patefacit religio, intelligens ſacroſancto participante Spiritu, eorũ qui dominantur ſe ſociari & conſtabiliri decreto. Et quia ex juſſione poteſtatis veſtræ cũ ad Pictavam civitatem pro conditionibus monaſterii ſanctæ recordationis Radegundis convenimus, ut altercationes inter abbatiſſam ejuſdem monaſterii & monachas, quæ de ipſo grege non ſalubri deliberatione progreſſæ ſunt, ipſis diſceptantibus agnoſcere deberemus, evocatis partibus, interrogata Chrodieldis & Baſina, quare tam audacter contra ſuam regulam foribus monaſterii confractis diſceſſerant, & hac occaſione congregatio adunata diſciſſa ſit, quæ reſpondentes profeſſæ ſunt famis, nuditatis, inſuper & cædis ſe jam non ferre periculum; adjicientes etiam, eo quod diverſi earum in balneo lavarentur incongrue, ad tabulam ipſa luſerit, atque ſæculares cum abbatiſſa reficerent, etiam & ſponſalia in monaſterio facta ſint, de palla holoſerica veſtimenta neptis ſuæ temerarie fecerit; foliola aurea, quæ fuerant in gyro pallæ, inconſulte ſuſtulerit, & ad collum neptis ſuæ facinoroſe ſuſpenderit; vittam de auro exornatam eidem nepti ſuæ ſuperflue fecerit; barbatorias intus eo quod celebraverit. Interrogantes abbatiſſam quid ad hæc reſponderet, dixit: De fame quod conquerantur, ſecundum quod temporis penuria permitteret, nunquam ipſæ nimiam egeſtatem pertulerunt. De veſtimento vero dixit: Si quis earum arcellulas ſcrutaretur, amplius eas habere, quam neceſſitas indigeret. De balneo vero quod opponeretur, retulit hoc factum diebus quadrageſimæ: & pro calcis amaritudine, ne lavantibus noceret novitas ipſius fabricæ, juſſiſſe domnam Radegundem, ut ſervientes monaſterii publice hoc viſitarent, donec omnis odor nocendi diſcederet: quod per quadrageſimam uſque ad pentecoſtem in uſu famulis fuerit. Ad hæc Chrodieldis reſpondit: Et poſtea ſimiliter multi per tempora laverunt. Retulit abbatiſſa, ſe nec probare quod dicerent, & ſe neſcire an factum ſit. Sed adhuc inculpans eaſdem, quod ſi ipſæ vidiſſent, cur abbatiſſæ non proderent. De tabula vero reſpondit: Etſi luſiſſet vivente domna Radegunde, ſe minus culpa reſpiceret: tamen nec in regula per ſcripturam prohiberi, nec in canonibus retulit: ſed ad juſſionem epiſcoporum repromiſit cervice ſe inflexa per pœnitentiam quidquid juberetur implere. De conviviis etiam ait ſe nullam novam feciſſe conſuetudinem, niſi, ſicut actum eſt ſub domna Radegunde, ſe Chriſtianis fidelibus eulogias obtuliſſe, nec ſibi comprobari cum illis ullatenus conviváſſe. De ſponſalibus quoque ait, coram pontifice, clero, vel ſenioribus, pro nepte ſua orphanula arrhas accepiſſe: & tamen ſi hæc culpa ſit, veniam ſe coram cunctis petere profeſſa eſt, & tamen nec tunc convivium in monaſterio fecerit. De palla quod reputarent, protulit monacham nobilem, quæ ei maforteṁ holoſericum, quem de parentibus detulit, muneris cauſa conceſſerit, & inde partem abſcidiſſet, unde quod vellet & faceret; de reliquo vero quantum opportunum fuit ad ornatum altaris, pallam condigne condiderit, & de illa inciſſura, quæ pallæ ſuperfuit, purpuram nepti ſuæ in tunica poſuerit, quam ibi dediſſe dixit, quo monaſterio profuit: quæ omnia donatrix Didinia confirmavit. De foliolis aureis, & vitta auro exornata. Macconem famulum veſtrum præſentem teſtem adhibuit, eo quod per manum ejus a ſponſo puellæ prædictæ neptis ſuæ viginti ſolidos accepit, unde hoc publice fecerit, nec de re monaſterii quidquam ibi permixtum ſit. Interrogata Chrodieldis cum Baſina, ſi forſitan aliquid abbatiſſæ, quod abſit, adulterii reputarent, ſive quid homicidii vel maleficii fecerit, aut crimen capitale quo percuteretur, edicerent; reſpondentes protulerunt: Non habere ſe aliquid niſi per hæc quæ dixerant eam iſta feciſſe contra regulam proclamarent. Ad extremum pro peccatis, quia clauſtra diſrupta ſunt, & miſeris licuit ſine diſciplina abbatiſſæ ſuæ quod vellent committere per tot menſium ſpatia, quas credebamus innocentes, monachas nobis protulerunt prægnantes. Quibus per ordinem diſcuſſis, nec invento crimine quod abbatiſſam dejiceret, de levioribus cauſis paterna commonitione conteſtati ſumus, ut hæc nullatenus deinceps pro reprehenſione repeteret. Tunc nobis percunctantibus cauſam adverſæ partis, quæ majora crimina commiſerunt, id eſt quæ prædicationem ſui ſacerdotis intra monaſterium, ne foras procederent, deſpexerunt, pontifice conculcato, & in ſummo contemptu in monaſterio relicto, confractis ſeris & januis irrito facto diſceſſerunt, & ad ſuum peccatum aliæ tractæ tranſgreſſæ ſunt. Inſuper & Gundegiſilus pontifex cum ſuis provincialibus pro ipſa cauſa commonitus per præceptionem regum Pictavos acceſſiſſet, & ad audientiam eas ad monaſterium convocarent, deſpecta commonitione, ipſis occurrentibus ad B. Hilarii confeſſoris baſilicam, ubi ipſæ commorabantur accedentes, ut condecet paſtorum ſolicitudinem dum commonerentur, facta ſeditione fuſtibus tam pontifices quam miniſtros

ministros affecerunt, & intra basilicam fuderunt sanguinem Levitarum. De hinc ex jussione domnorum principum cum vir venerabilis Teutharius presbyter in causa directus fuerat, & statutum fuisset quando judicium fieret, non expectato tempore, monasteriū seditiosissime accensis in corte cuppis, vectibus ac securibus confractis posticis, igne accenso, intra septa cæsis & vulneratis monachabus, in ipsis oratoriis spoliato monasterio, denudata & discissa capillis abbatissa, graviter ad ridiculum ducta & tracta per compita, & in locum retrusa, etsi non ligata, nec libera; superveniente die paschæ festo per sæculum, offerente pontifice pro condemnata precium, ut spectaret vel baptismum, nec ulla suasione hoc impetrasset, vox supplicum: atque respondente Chrodielde, eo quod tale facinus nec scissent, nec jusserint; adhuc Chrodielde asserente ad intersignium suum, ne a suis interficeretur, obtentum sit: unde certum est tractari quid ex hoc datur intelligi, quod additur crudelitati, ad sepulcrum beatæ Radegundis fugientem servum monasterii sui occiderent, & crescente scelere nihil petendo sanaverint; sed per se post intrantes monasterium ceperint, & ad domnorum jussionem, ut seditiosos illos in publico repræsentarent, nolentes acquiescere, & contra regum præcepta magis arma tenerent, & se sagittis vel lanceis contra comitem & plebem indignanter erigerent. Hinc denuo egressæ ad audientiam publicam, extrahunt crucem sanctam sacratissimamque occulte & ad injuriam, indecenter ad culpam, quæ postea restituere coactæ sunt in ecclesia. Quibus tot capitalibus agnitis facinoribus, nec refrenatis, sed jugiter magis auctis criminibus, nobis eisdem dicentibus, ut abbatissæ pro culpa veniam peterent, aut quod male direptum fuerat emendarent: & nolentes hoc facere, sed magis de ejus interfectione tractarent, quod publice sunt professæ, reseratis a nobis & recensitis canonibus visum est æquissimum, eas, usquequo dignam agerent pœnitentiam, a communione privari, & abbatissam suo loco permansuram restitui. Hæc nos pro vestra jussione, quod ad ecclesiasticum pertinet ordinem, circumspectis canonibus absque personarum aliqua acceptione suggerimus peregisse. De cetero quod de rebus monasterii, vel instrumentis chartarum domnorum regum parentum vestrorum de loco subreptum est, quæ se habere professæ sunt, sed nobis inobedientes nullatenus erunt voluntarie redditturæ, qualiter vestra vel anteriorum principum merces æterna permaneat, ad loci instaurationem, vestræ pietatis atque potestatis est auctoritate regia cogere reformari. Neque ipsas ad locum, quem tam impie ac profanissime destruxerunt, ne pejora proveniant, vel redire concedite, vel permittatis iterum aspirare: quatenus his in integrum præstante domino restitutis, sub catholicis regibus totum acquiratur Deo, nihil perdat religio: ut status conservatus tam patrum quam canonum nobis proficiat ad cultum, vobis propagetur ad fructum. Christus vos dominus alat regatque, regnum tribuens prolixius, vitamque conferat beatam.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Concilium Pictavense.*] Sex omnino judices episcopi videntur in hoc concilio sedisse, tres e regno Childeberti, Ebregisilus Agrippinensis, Gregorius Turonensis, & Maroveus Pictavensis: totidem e regno Guntramni, Gundegisilus Burdegalensis, Nicasius Engolismensis, & Saffarius Petrocoricus. Etsi enim Gregorius Turonensis libro decimo capite decimo quinto, cum de judicibus a Guntramno delectis agit, nec eorum numerum indicat, & unius tantum Gundegisili nomen exprimit, quem cum provincialibus suis missum ait; verisimile est tamen, ut numero cum Childeberti episcopis convenirent, plures tribus designatos non fuisse, & hos potissimum missos, qui de hac causa proximo ante anno jam cognorant.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium*] Duæ Francorum regum filiæ, Chrodieldis filia Chariberti regis & Basina Chilperici filia, sub sancta Radegunde virginitatem & monastica instituta sub regula sancti Cæsarii Arelatensis episcopi professæ, post obitum prædictæ Radegundis extra clausa eruperant, tractisque secum quadraginta & amplius virginibus, reges Francorum adiverant, conquerentes quod ab abbatissa male tractarentur. Sed cum apud reges nihil profecissent, Pictavos regressæ, cum armato satellitio nefariorum & perditorum hominum basilicam sancti Hilarii invaserunt, indeque scelestissimos homines ad invadendum monasterium, & alligandam vinculis abbatissam miserunt. Qua de causa cum duplici synodali sententia, quam Ebregisilus Agrippinensis episcopus præsentia sua, ut testatur Greg. Turonensis lib. 19. cap. 15. confirmavit, excommunicatæ fuissent, rursum per suos armatos monasterium invaserunt, cæsisque & fugatis pluribus episcopis, monachos plures occiderunt, atque abbatissam plane denudatam a monasterio suo abstraxerunt. Quæ cum Childebertus rex audivisset, legationem misit ad regem Guntramnum; ut scilicet episcopi ex utroque regno conjuncti hæc quæ gerebantur canonica sanctione emendarent. Macconi comiti datum est negotium ut seditionem comprimeret; quod non nisi per multas factiosorum cædes fieri potuit. Constituto demum judicio abbatissa de levibus rebus confessa, gravioribus non probatis absolvitur, & monasterio restituitur. Chrodieldis ejusque consortium flagitiis & sceleribus comprobatis omnes communione privatæ fuerunt, usquequo condignam pœnitentiam agerent. Hæc ex Gregorii Turonensis hist. Franc. lib. 9. & 10.

Causa concilii quæ.

Acta concilii.

I. a CONCILIUM METENSE,

IN QUO ÆGIDIUS RHEMORUM EPISCOPUS ob crimen majestatis, obtenta vita, episcopatus gradu dejectus est; Chrodieldis & Basina in communionem receptæ, anno Christi DXC. Gregorii magni papæ I. Childeberti Francorum in Austrasia regis XV.

Etsi de Ravingi & sociorum conjuratione, cujus particeps Ægidius episcopus ferebatur veniam is a Childeberto rege impetrarat, ut Gregorius Turonensis scribit libro nono capite decimo quarto, & composita jam ac sopita contentio videbatur, tamen cum ejus criminis hoc anno memoria Sunnigisilo in tormentis prodente recruduisset; atque aliis etiam nominibus regi suspectus & exosus esset Ægidius, convocata in eam rem synodi examen judiciumque subire coactus est: cujus progressum exitumque Gregorius idem his verbis enarrat libro decimo capite decimo nono: Sunnigisilus in tormentis diversa scelera se admisisse confessus est. Inter quas confessiones addidit etiam Ægidium Rhemensem episcopum socium fuisse in illo Ravingi, Ursionis, ac Berthefredi consilio ad interficiendum Childebertum regem. Nec mora, tenetur episcopus, & ad Metensem urbem cum esset valde ab ægrotatione longinqua defessus; adducitur; ibique sub custodia degens, rex episcopos accersiri ad ejus examinationem præcepit; scilicet ut initio mensis octavi apud Viridunensem urbem adesse deberent. Tunc ab aliis sacerdotibus increpatus, cur hominem absque

ANNO CHRISTI 590.

abſque audientia ab urbe rapi, & in cuſtodiam retrudi præcepiſſet; permiſit eum ad urbem ſuam redire, dirigens epiſtolas, ut ſupra diximus, ad omnes regni ſui pontifices, ut medio menſe novo ad diſcutiendum in urbe ſupradicta adeſſe deberent. Erant autem pluviæ valide atque immenſæ, rigor intolerabilis, diſſolutæ luto viæ, amnes litora excedentes; ſed præceptioni regiæ obſiſtere nequiverunt. Denique convenientes pertracti ſunt uſque Metenſem urbem; ibique & præfatus Ægidius adfuit. Tunc rex inimicum eum ſibi, regioniſque proditorem denuntians, Ennodium ex Duce ad negotium delegit proſequendum. Cujus propoſitio prima hæc fuit: Dic mihi, o epiſcope, quid tibi viſum fuit, ut relicto rege, in cujus urbe epiſcopatus honore fruebaris, Chilperici regis amicitiis ſubdereris, qui ſemper inimicus domino noſtro regi fuiſſe probatur? qui patrem ejus interfecit, matrem exilio condemnavit, regnumque pervaſit, & in iis urbibus quas, ut diximus, iniquo pervaſionis ordine ſuo dominio ſubjugavit, tu ab eodem poſſeſſionem fiſcalium prædia meruiſti. Ad hæc ille reſpondit: Quod fuerim amicus Chilperici regis negare non potero; non tamen contra utilitatem regis Childeberti hæc amicitia pullulavit. Villas vero quas memoras per iſtius regis chartas emerui. Tunc proferente eaſdem in publico, negat rex ſe largitum fuiſſe; requiſituſque Otho, qui tunc referendarius fuerat, cujus ibi ſubſcriptio meditata tenebatur adfuit, negat ſe ſubſcripſiſſe. Confiꝛta enim erat manus ejus in hujus præceptionis ſcripto. In hac igitur cauſa primum epiſcopus fallax repertus eſt.

Poſt hæc epiſtolæ prolatæ ſunt, in quibus multa de improperiis Brunichildis tenebantur, quæ ad Chilpericum ſcriptæ fuerant. Similiter & Chilperici ad epiſcopum delatæ, in quibus inter reliqua habebatur inſertum: Quia ſi radix cujuſlibet rei inciſa non fuerit, culmus qui in terris eſt editus non areſcet. Unde prorſus manifeſtum eſt, ideo hæc ſcripta, ut ſuperata Brunichilde filius ejus opprimeretur. Negavit ſe epiſcopus has epiſtolas vel miſiſſe ſuo nomine, vel ſuſcepiſſe a reſcripto Chilperici. Sed puer ejus familiaris adfuit, qui hæc notarum titulis per tomos chartarum comprehenſa tenebat. Unde non dubium fuit reſidentibus hæc ab eodem directa. Deinde prolatæ ſunt pactiones, quaſi ex nomine Childeberti ac Chilperici regis, in quibus tenebatur inſertum, ut ejecto Guntramno rege, hi duo reges inter ſe ejus regnum urbeſque dividerent. Sed negavit hæc rex cum ſuo facta concilio, dicens, quia tu commiſiſti patruos meos, ut inter illos bellum civile conſurgeret. Unde factum eſt, ut commotus exercitus Bituricas urbem pagumque Stampenſem, vel Miliodunenſe caſtrum attererent atque depopularentur: in quo bello multi perempti ſunt quorum ut puto animæ erunt Dei judicio de tuis manibus requirendæ. Hæc epiſcopus negare non potuit. Scripta enim iſta in regeſto Chilperici regis in uno ſcriniorum pariter ſunt reperta; ac tunc ad eum pervenerunt, quando interempto Chilperico theſauri ejus de Calenſi Pariſiacæ urbis villa ablati ad eumdem delati ſunt. Cumque de hujuſmodi cauſis altercatio diutius traheretur, adfuit & abbas Epiphanius baſilicæ ſancti Remigii, dicens quod duo millia ſolidorum, ſpecieſque multas pro conſervanda regis Chilperici

A amicitia acceperiſſet. Adſtiteruntque etiam & legati, qui cum eodem ad memoratum regem fuerant, dicentes: Quia nobis relictis ſolus cum eodem diutius collocutus eſt, de quibus verbis nihil intelleximus, niſi ſupradicti excidii proſecutionem in poſterum cognoſcentes. Hæc eo negante abbas qui fuerat ſemper in his conſiliorum arcanis particeps locum hominemque denominat, ubi, & qui aureos quos diximus detuliſſet; & qualiter de excidio regionis ac regis Guntramni conventum fuerat, ut geſtum eſt, ex ordine denarravit. Quæ & ille convictus deinceps eſt confeſſus. Hæc audientes epiſcopi qui evocati fuerant, & in tantis malis ſacerdotem domini contuentes fuiſſe ſatellitem, ſuſpirantes de iis triduani temporis ſpatium deprecantur tractandi: ſcilicet ut forſitan reſipiſcens Ægidius ullum modum reperire poſſet, per quem ſe ab his noxiis quæ ei objiciebantur excuſare valeret. Sed illuceſcente die tertia, convenientes in eccleſiam interrogant epiſcopum, ſi aliquid excuſationis haberet ediceret. At ille confuſus ait: Ad ſententiam dandam ſuper culpabilem ne moremini. Nam ego novi me ob crimen majeſtatis reum eſſe mortis, qui ſemper contra utilitatem hujus regis matriſque ejus abii; ac per meum conſilium multa fuiſſe geſta certamina quibus nonnulla Galliarum loca depopulata ſunt. Hæc epiſcopi audientes, ac lamentantes fratris opprobrium, obtenta vita, ipſum ab ordine ſacerdotali lectis canonum ſanctionibus removerunt. Qui ſtatim ad Argentoratenſem urbem, quam nunc Strataburgum vocant, deductus, exilio condemnatus eſt. In cujus locum Romulfus filius Lupi ducis, jam presbyterii honore præditus, epiſcopus ſubrogatus eſt; Epiphanio abbatis officio, qui baſilicæ S. Remigii præerat, remoto. Multa enim auri argentique in hujus epiſcopi regeſto pondera reperta. Quæ autem de illa iniquitatis militia erant, regalibus theſauris ſunt illata: quæ autem de tributis, aut reliqua ratione eccleſiæ inventa ſunt, inibi relicta.

In hac ſynodo Baſina Chilperici regis filia, quam ſupra cum Chrodielde a communione remotam diximus, coram epiſcopis ſolo proſtrata veniam petiit, promittens ſe cum caritate abbatiſſæ monaſterium ingredi, ac de regula nihil tranſcendere. Chrodieldis autem obteſtata eſt, quod Leobovera abbatiſſa in hoc monaſterio commorante ibidem nuſquam ingrederetur. Sed utriſque rex veniam impertiri deprecatus eſt: & ſic in communionem receptæ Pictavos regredi juſſæ ſunt: ſcilicet ut Baſina in monaſterium, ut præfati ſumus, regrederetur, Chrodieldis vero in villa, quæ quondam Vvaddonis ſuperius memorati fuerat, ſibi a rege conceſſa reſideret.

NOTA IACOBI SIRMONDI S.I.

1. *Concilium Metenſe.*] Eodem anno quo Pictavenſe, ſed aliqmanto poſt, menſe Maio, ut ex Gregorii conſtat narratione, celebratum.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] In hac Synodo, quæ Metis in Gallia habita fuit, redigitur in ordinem Ægidius Rhemenſis epiſcopus, de crimine læſæ majeſtatis convictus. Rei geſtæ ſeriem habet Gregorius Turonenſis lib. 10. cap. 20 ubi in fine hæc ſubjungit.: *In hac ſynodo Baſina Chilperici regis filia, quam ſupra cum Chrodielde a communione remotam diximus, coram epiſcopis proſtrata veniam petiit, promittens ſe cum caritate abbatiſſa monaſterium ingredi, ac de regula nihil tranſcendere.* & cetera.

Ob crime[n] læſæ maje[ſtatis] Ægidius Rhemenſis epiſcopus de[ponitur].

CONVENTUS NEMPTODORENSIS, IN QUO BAPTIZATUS EST CLOTARIUS REX puer, susceptusque de sacro fonte a Guntramno patruo suo rege anno Christi DXCI. Clotarii ipsius regis VII. Guntramni XXX.

A

ACTUM *jam quidem antea non semel fuerat de baptismo Clotarii; ad quem celebrandum, & ante annos quinque invitatus Guntramnus, Parisios ex Burgundia venerat, ut auctor est Gregorius Turonensis libro octavo capite primo & nono. Sed res tum studio dilata, variisque post hæc intercedentibus causis impedita, hoc demum anno apud Nemptodorum Parisiensis agri vicum, in episcoporum quos Guntramnus adesse jusserat conventu peracta est, ut Gregorius idem narrat libro decimo capite vigesimo octavo.* Post hæc, *inquit*, Fredegundis legatos ad Guntchramnum regem mittit dicens: Proficiscatur dominus meus rex usque Parisios, & arcessito filio meo nepote suo, jubeat eum baptismatis gratia consecrari, ipsumque de sancto lavacro exceptum tamquam alumnum proprium habere dignetur. Hæc audiens rex, commotis episcopis, id est, Ætherio Lugdunensi, Syagrio Augustodunensi, [2] Flavioque Cabillonensi, & reliquis quos voluit, Parisios accedere jubet, indicans se postmodum secuturum. Fuerunt etiam ad hoc placitum multi de regno ejus, tam domestici, quam comites, ad præparanda regalis expensæ necessaria. Rex autem deliberatione acta, ut ad hæc deberet accedere, pedum est dolore prohibitus. Postquam autem convaluit, accessit Parisios: exinde ad Rotojalensem villam ipsius urbis properans, evocato puero jussit baptisterium præparari in vico Nemptodoro. Dum autem hæc agerentur, legati Childeberti regis accesserunt ad eum dicentes: Non enim ista nuper nepoti tuo Childeberto pollicitus eras, ut cum inimicis ejus amicitias colligares. Sed, inquantum cernimus, nihil de promissione tua custodis, sed potius quæ promiseras prætermittis, & puerum istum in urbis Parisiacæ cathedra regem statuis. Iudicabit autem Deus, quia non reminisceris quæ ultro pollicitus es. Hæc iis dicentibus rex ait: Promissionem, quam in nepotem meum Childebertum regem statutam habeo, non omitto. Nam illum non oportet scandalizari, si consobrinum ejus, filium fratris mei, de sancto suscipiam lavacro; quia hanc petitionem nullus Christianorum debet abnuere. Eamque ego, ut Deus manifestissime novit, non calliditate aliqua, sed in simplicitate puri cordis agere cupio, quia offensam divinitatis incurrere formido. Non est enim humilitas gentis nostræ, si hic a me excipiatur. Si enim domini proprios famulos de sacro fonte suscipiunt, cur & mihi non liceat propinquum parentem excipere, ac filium facere per baptismi gratiam spiritualem? Abscedite nunc & nuntiate domino vestro, pactionem quam tecum pepigi custodire cupio illibatam; quam si tuæ conditionis noxa non omiserit, a me prorsus omitti nequibit. Et hæc dicens, legatis discedentibus, rex accedens ad lavacrum sanctum obtulit puerum ad baptizandum. Quem excipiens Clotarium vocitari voluit, dicens: Crescat puer, & hujus sit nominis executor, ac tali potentia polleat, sicut ille quondam cujus nomen indeptus est. Quo mysterio celebrato, invitatum ad epulum parvulum multis muneribus oneravit. Similiter & rex ab eodem invitatus, plerisque donis refertus abscessit, & ad Cabilonensem urbem redire statuit.

B C D E

Concil. general. Tom. V.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Conventus Nemptodorensis.*] Rectius *Nemetodorensis*, sicut parochia Nemetodorensis in vita sanctæ Genovefæ ejus loci indigenæ. Itaque mendum videtur apud Gregorium; cum *in vico Nemptodoro* legitur pro *Nemetodoro.* & apud Constantium presbyterum lib. 1. de vita sancti Germani cap. 20. *Vicus cui Metodori vetustas vocabulum indidit,* pro Nemetodori, quamquam Metodorum quoque ibi legerat Ericus monachus, qui eamdem vocem retinet.

2. *Flavio Cabilonensi*] Qui ante annos decem Agricolæ Cabilonensi episcopo successit, anno Christi DXXC. & Concilio Matisconensi II. subscripsit cum Verano Cavellicensi. Cum ergo Flavius idem superstes fuerit hoc anno DXC consequens est Veranum, qui anno DXXCV. legatus ad Clotarium a Guntramno missus est cum Artemio Senonico, & Agrœcio Tricassino, quique Theodoricum Clotarii filium de sacro fonte suscepit anno DXXCVII. & cujus nomen inter ceteros episcopos legitur in rescripto de monialibus Pictavensibus anno DXXCIX. hunc inquam Veranum Cavellicensem episcopum fuisse, non Cabillonensem, mendumque esse apud Gregorium lib. 8. c. 31. & lib. 9. cap. 4. cum Cabillonensis pro Cavellicensis appellatur.

[a] CONCIL. CÆSARAUGUSTANUM II. ÆRA DCXXX. ANNO VII. RECCAREDI REGIS sub Gregorio Papa I. celebratum.

ANNO CHRISTI 592.

CUM in Dei nomine urbem Cæsaraugustanam provinciæ Tarraconensis, ex permissu gloriosi atque sanctissimi principis Reccaredi regis, in anno septimo regni ejus, congregati fuissemus, pro Dei amore tractantes;

CANONES.

I.

Id placuit sanctæ & venerabili synodo, ut presbyteri qui ex hæresi Ariana ad sanctam catholicam ecclesiam conversi sunt, qui sanctam & puram fidem, atque castissimam tenuerint vitam, acceptam denuo benedictionem presbyterii sancte & pure ministrare debeant: ceteri vero qui hanc suprascriptam vitam adimplere vel tenere neglexerint, ab officio depositi sint in clero. Ita & de diaconibus sicut & de presbyteris constitutum est.

II.

Statuit sancta Synodus, ut reliquiæ, in quibuscunque locis de Ariana hæresi inventæ fuerint, prolatæ a sacerdotibus, in quorum ecclesiis reperiuntur, pontificibus præsentatæ igne probentur. Quod si a quibuslibet occultatæ fuerint, & deteguntur, a sacrosanctæ catholicæ ecclesiæ cœtu segregentur.

III.

Statuit sancta Synodus, ut episcopi de Ariana hæresi venientes, si quas ecclesias sub nomine catholicæ fidei consecraverint, necdum benedictione percepra, a catholico sacerdote consecrentur denuo.

SUBSCRIPTIONES.

Sub die Kalendarum Novembrium, æra DCXXX. anno quo supra, Artemius, in Christi nomine episcopus, Tarraconensis provinciæ metropolitanus hanc constitutionem subscripsi.

Sophronius, in Christi nomine episcopus, hanc constitutionem subscripsi.

Anno Christi 592.

Stephanus, in Christi nomine episcop. subscripsi. A
Iulianus, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Simplicius, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Asterius, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Mumius, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Liliolus, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
[b]Magnus, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Ioannes, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Galanus, in Christi nomine episcopus, subscripsi.
Antedius, in Christi nomine diaconus, agens vicem domini Gavini episcopi, subscripsi.
Stephanus, in Christi nomine diaconus, agens vicem domini mei Aquilini episcopi, subscripsi. B

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Concilium.*] Hoc concilium fuit actum anno septimo Reccaredi regis, æra 630. Toletanum vero tertium æra 627. unde fere omnes episcopi qui in Toletano, in hoc etiam subscribunt. Præfuit Artemius Tarraconensis, qui successit Stephano, deinde Sophronius Egarensis, Stephanus Tyrassonensis, Iulianus Dertosanus, Simplicius Cæsaraugustanus, vel potius Vrgelitanus, Asterius Aucensis, Mumius Calagurritanus, Liliolus Pampilonensis, Ioannes Mentesanus, Gavinus Oscensis, Aquilinus Ausonensis, Galanus, in Barcinonensi, Empuritanæ ecclesiæ episcopus.

b *Magnus.*] Lego Maximus, qui fuit Cæsaraugustanus, de quo infra in concilio Barcinonensi, & Simplicius est Vrgelitanus.

DE FISCO BARCINONENSI, ÆRA DCXXX.

C

Dominis sublimibus & magnificis filiis, aut fratribus numerariis Artemius episcopus Tarraconensis, vel omnes episcopi ad civitatem Barcinonensem fiscum inferentes.

QVONIAM ex electione domini & filii ac fratris nostri Scipionis[a] comitis patrimonii, in anno feliciter septimo gloriosi domini nostri Reccaredi regis, in officium[b] numerarii in civitatem Barcinonensem provinciæ Tarraconensis electi estis, & a nobis, sicut consuetudo est, consensum ex territoriis, quæ nobis administrare consueverunt, postulastis, idcirco per hujus consensus nostri seriem decrevimus, ut tam vos, quam agentes, sive adjutores vestri, pro uno D [c]modio canonico ad populum exigere debeatis, hoc est [d] siliquas VIII. & pro laboribus vestris siliquam unam; & pro inevitabilibus damnis, vel interprecia specierum siliquas IV. quæ faciunt in uno siliquas XIV. Inibi hordeo, quod pro nostra definitione, sicut diximus, tam vos quam adjutores atque agentes exigere debeant, nil amplius præsumant vel exigere vel auferre. Si quis sane secundum consensum nostrum acquiescere noluerit, vel tibi inferre minime procuraverit in specie, quod tibi convenerit; fiscum suum inferre procuret. Quod si ab agentibus vestris aliqua superexacta fuerint, quam hujus consensus nostri tenor demonstrat, vos emendare & restituere cui male ablata sunt ordinetis.

In quo consensu subter qui consensimus manibus nostris subscripsimus factum consensum, sub die pridie Nonas Novembris, æra DCXXX. anno septimo regni domini nostri. E

SVBSCRIPTIONES.

[e] Artemius in Christi nomine episcopus consensum nostrum subscripsi.

Sophronius in Christi nomine episcopus consensum nostrum subscripsi.

Galanus in Christi nomine episcopus consensum nostrum subscripsi.

Ioannes in Christi nomine episcopus consensum nostrum subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Comitis patrimonii.*] Comes sacri patrimonii erat, qui regis patrimonium, possessiones, & mensam procurabat: unde procurator a Lampridio in Commodo dictus: & meminit de hoc Cassiodorus ad Iulianum comitem patrimonii, scribente Theodorico lib. 1. variar. & 4. 6. — *Comes sacri patrimonii quis?*

b *Numerarii.*] Sub arte supputandi numerarii continentur, qui a Iustiniano tabularii dicti sunt, eo quod in tabulis tota ratio ærarii amplecteretur, lib. 2. de numerariis, & auctuariis, lib. 12. C. titul. 50. & calculatores, eo quod calculis supputatio fiat: olim & nunc lapillis, id est, calculis numeratum, nemo est qui ambigat: unde titulus est, De errore calculi. Persius: — *Numerarii qui?*

--- diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos

Isidorus lib. 8. etymol. cap. 4. *Numerarii* (inquit) *vocati, qui publicum nummum ærariis inferunt.*

c *Modio canonico.*] De modio vide Isidorum lib. 16. etymol. cap. 25. Est mensura librarum 44. Plinius lib. 18. cap. 7. — *Modius canonicus quid. Siliqua quid?*

d *Siliquas.*] Ex eodem cap. 24. vigesima quarta pars solidi est, ab arboris nomine vocabulum tenens.

e *Artemius.*] Artemius erat metropolitanus Tarraconensis, Sophronius Egarensis, Ioannes Gerundensis, in Barcinonensi, Galanus Empuritanæ ecclesiæ episcopus, in Barcinonensi.

[a] CONCILIABVLVM NVMIDIÆ A SANCTO GREGORIO REPROBATVM.

[a] *Conciliabulum.*] De cogendo Numidiæ concilio Gregorius scripserat ad provinciæ Numidiæ episcopos Adeodatum & Columbum illum, cui etiam pro benedictione claves sancti Petri cum ramentis de catena ejusdem sancti Petri in eis inclusis transmiserat. Qui dum ad concilium celebrandum cum reliquis episcopis Numidiæ convenissent, & præter jus fasque aliqua statuissent, sanctus Gregorius sacrorum canonum rigidus observator, illa nullius auctoritatis esse voluit. Legatur ejusdem Gregorii epist. 7. lib. 3. indict. 12. ad Gennadium exarchum. — *Sancti Petri claves cum ramentis catenæ ad Africanos missæ.*

[a] CONCILIVM ROMANVM II. SVB GREGORIO I.

Tempore Mauricii, indictione XIII. anno domini DXCV. celebratum.

Gesta synodi habitæ a beato Gregorio papa, tempore Mauricii Augusti; & in urbe Romana.

REGNANTE in perpetuum domino nostro Iesu Christo, temporibus piissimi ac serenissimi dominorum Mauricii, Tiberii & Theodosii Augustorum ejusdem domini, [b] Mauricii anno tertio decimo, indictione tertia, quinto die mensis Iulii. *Vide reliqua inter epistolas sancti Gregorii lib. 4 epist. 44. tom. V. hujus concil. pag.* 1198. D.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Hoc concilium indictum est a Gregorio papa in causa Ioannis presbyteri Calchedonensis ecclesiæ, qui cum a Ioanne episcopo Constantinopolitano hæresis injuste damnatus fuisset & ad sedem apostolicam appellasset, auctoritate pontificia synodum hanc ibidem congregari fecit: in qua eum post cognitionem causæ innocentem esse repertum, ideoque retractato Constantinopolitano synodali judicio desuper habito juste absolutum fuisse testatur Gregorius libro quinto epist. 15. 16, & 17. ad Ioannem episcopum Constantinopolitanum. In hac eadem synodo, post sex canones supra extantes, sanctus Gregorius implendum indixit illud, de quo libro quinto epistola prima indictione decima quarta agit, ut nullius — *Causa concilii.*

sint

sint ponderis, quæ de bonis post episcopatum adeptis episcopus testamento disposuisset. Secus vero de his quæ ante episcopatum possedisset. *Reperimus in scripto codice Sublacensi*, inquit Baron. an. 595. num. 59. *in concilio Romano eumdem Gregorium regulam sancti Benedicti probasse & confirmasse.*

b *Mauricii anno* XIII.] Corrige decimo: nam cum indictione decima tertia, decimus Mauricii, non decimus tertius currebat, ut apparet ex principio lib. 2. epistolarum Gregorii, ubi annum septimum Mauricii imperatoris decimæ indictioni annumerat.

CONCILIUM TOLETANUM SUB RECCAREDO ANNO XII. REGNI EIUS, æra DCXXXV. anno Christi DXCVII. habitum sub Gregorio papa I.

In nomine Domini, constitutio synodi episcoporum, numero decem & sex, qui convenerunt in urbem Toletanam, in ecclesiam apostolorum sanctorum Petri & Pauli, sub die sextodecimo Kalendas Iunias, anno feliciter duodecimo regni Christianissimi & amatoris Dei gloriosissimi domini Reccaredi regis.

CANONES.

I.

Priscorum patrum sequentes monita, id præcipiunt Dei sacerdotes, ut quæ sanctæ Trinitati conveniunt, operibus fidei catholicæ in omnibus conjungantur: ita ut sanctam & amicam Dei observantes castitatem, non solum retinendam pontifices suo corpore censeant, sed & presbyteris, & diaconibus ministrantibus Dei altaribus, modis omnibus observandam constituant: ut ex his qui castitatis voluerit patientiam violare, tali sorte coerceatur; ut ultimus a quo est gradu dejectus, Deo amplius non ministret; sed sacerdotis sui electione sit tali claustro conseptus, ut ceteros suo exemplo corrigat, & ille ex pœnitentia reviviscat.

II.

Id eiam placuit Dei sacerdotibus, ne quisquam antistes infra suam parœciam Dei aulam inquirat; & munificus ille, qui sanctam Dei ædificaverit ecclesiam, quod ibidem pro suo herede largitus est, eodem loco presbyter secundum priorum canonum instituta deserviens, habeat. Et si presbyterum ea facultas habere non permittit, vel diaconus instituatur. Certe si minor est census, ostiarius a sacerdote sit electus, qui nitorem infra sinus sanctæ ecclesiæ faciat; qui & sanctarum reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat.

SUBSCRIPTIONES.

Massona, in Christi nomine Emeritensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Migetius, in Christi nomine Narbonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

[a] Adelphius, in Christi nomine Toletanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

[b] Motto, in Christi nomine Setabitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

[c] Petrus, in Christi nomine Arcavicensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Asterius, in Christi nomine Aucensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Eleutherius, in Christi nomine Cordubensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ioannes, in Christi nomine Oxomensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Baddo, in Christi nomine Eliberitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Licerius, in Christi nomine Egitanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ginesius, in Christi nomine Magalonensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Stephanus, in Christi nomine Oretanæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

[d] Iosimus, in Christi nomine Elborensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Adelphius*] Qui successit Euphremio viro sancto, qui III. Toletano interfuit.

b *Motto*] Lege Mutto, ex subscriptionibus III. Toletani: *Mutto* (inquit) *Setabitana ecclesia episcopus*

c *Petrus*,] subscribit in III. Toletano, sicut Asterius, & Migetius & Massona.

d *Iosimus.*] Elbora an sit Talavera, quæ nunc est in Carpetana provincia insigne opidum, an in Lusitana Ebora, disceptant viri doctissimi Resendius & Bartholomæus Albornoz, & Quevedo Toletanus portionarius.

Elbora quæ.

CONCILIUM OSCENSE, ANNO TERTIO DECIMO REGNI DOMINI nostri gloriosissimi Reccaredi regis, æra DCXXXVI. anno Christi DXCVIII. celebratum.

CANONES.

I.

In nomine Domini nostri Iesu Christi, convenientes omnes in unum, concilio Oscensi, hoc synodus sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unusquisque nostrum omnes abbates monasteriorum, vel presbyteros, & diaconos suæ diœcesis ad locum, ubi episcopus elegerit, congregare præcipiat, & omnibus regulam demonstret ducendi vitas, cunctosque sub ecclesiasticis regulis adesse præmoneat, quousque etiam parsimoniæ & sobrietatis, atque veridicæ castimoniæ honestorum virorum testimonio fama commendet.

De Concilio Oscensi fit mentio infra in Conc. Tarrac. sive Egarensi sub Sisebuto rege.

II.

Solicitum etiam pro hac re unumquemque nostrum esse convenit, ut curiosa indagine perquiramus, si presbyteris & diaconibus atque subdiaconibus, & clericis pudica & casta sit vita. Quod si (quod absit) quidquam malum de quoquam fama dictaverit, per veram & certissimam clericorum probationem, vel virorum ammanuensium, vel certe illarum feminarum de quibus fama percurrit, atque etiam diversis argumentis, ex quibus adulterorum indicia certissime suspicari solent, omnia argutissime perquirantur: ut neque per falsitatis obumbrationem quisquam notetur, neque per quasdam excusationes admissum facinus operiatur; dum per publicam probationem minime reconvinci garriant, sed probatæ vitæ se vixisse,

ANNO CHRISTI 599.

vixisse, honestorum clericorum testimonio clarere demonstrent.

[a] SYNODVS CONSTANTINOPOLITANA.

[a] *Synodus.*] Hujus synodi memoria reperitur dumtaxat apud sanctum Gregorium lib. 7. epist. 70. indictione 2. qua scripsit ad omnes episcopos, (licet in inscriptione epistolæ Eusebius Thessalonicensis episcopus dumtaxat nominetur) monens eos, ut si Cyriacus Constantinopolitanus episcopus de nomine œcumenici Constantinopolitano antistiti attribuendo, vel quid simile canonibus contrarium decernendo attentaret, fortiter illi omnes resistant.

[a] CONCILIVM BARCINONENSE

ÆRA DCXXXVII ANNO XIV REGIS Reccaredi, anno Christi DXCIX. habitum.

PRÆFATIO.

Cvm duce domino Iesu Christo, die Kalendarum Novembris, anno feliciter XIV. regni Christianissimi & piissimi domini Reccaredi regis, Tarraconensis provinciæ episcopi in urbem Barcinonensem, in ecclesia sanctæ Crucis, fuissent congregati, hoc sancta synodus statuere elegit.

CANONES.

I.

Vt Cum ad officia ecclesiastica clerici provehuntur, nil pro benedictione, aut subdiaconii, vel presbyterii collata, quidquam, vel sub obligationis nomine a quocumque episcopo, vel ab ejus clero inquiratur: Illud domini Iesu meminentes edictum quod ait: *Gratis accepistis, gratis date.* (Matth. 10.)

II.

Simili etiam statutum conditione est, ut cum chrisma presbyteris diœcesanis pro neophytis confirmandis datur, nihil pro liquoris precio accipiatur; ne gratia Dei precio benedictionis affecta, simoniacum interitum ementibus vendentibusque associet.

III

Hoc etiam innovandum custodiendumve in omnibus sancta statuit synodus, ut secundum priscorum canonum constituta, vel synodalium epistolas præsulum præmonentes; nulli deinceps laïcorum liceat ad ecclesiasticos ordines prætermisso canonũ præfixo tempore, aut per sacra regalia, aut per consensionẽ cleri, vel plebis, vel per electionẽ, assensionemq; pontificum, ad summum sacerdotium aspirare, ac provehi; sed cum per canonum conscripta tempora ecclesiasticos per ordinem, speciali opere desudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conscenderit gradus, ad summum sacerdotium, si dignitati vita responderit, auctore domino provehatur. Ita tamen, ut duobus, aut tribus, quos ante consensus cleri & plebis elegerit, metropolitani judicio ejusque coepiscopis præsentatis, quem sors, præeunte episcoporum jejunio, Christo domino terminante, monstraverit, benedictio consecrationis accumulet. Aliter deinceps, quod absit, præsumptum, & ordinatores & ordinatos proprii honoris depositio subsequatur.

IV.

Pari etiam consideratione sancientes, ut si qua virgo propria voluntate, abjecta laicali veste, devotarum more induta, castitatem servare promiserit; vel si qui hominum utriusque sexus pœnitentiæ benedictionem expetendo a sacerdote perceperint, & ad terrena connubia sponte transierint, aut violenter abstractæ feminæ a pudicitiæ violatore se sequestrare noluerint, utrique ab ecclesiarum liminibus expulsi ita ab hominum catholicorum communione sint separati, ut nulla prorsus eis vel colloquii consolatio sit relicta.

SVBSCRIPTIONES.

Asiaticus in Christi nomine episcopus Tarraconensis metropolitanæ civitatis his constitutionibus interfui, consensi & subscripsi.

In Christi nomine Vgnus Barcinonensis episcopus hunc consensum subscripsi.

Simplicius in Christi nomine Vrgelitanæ ecclesiæ episcopus hanc constitutionem consentiens subscripsi.

In Christi nomine Aquilinus Ausonensis ecclesiæ hanc constitutionem consentiens subscripsi.

Iulianus in Christi nomine ecclesiæ Dertosanæ episcopus annuens subscripsi.

Mumius in Christi nomine ecclesiæ Calahorritanæ episcopus consentiens subscripsi.

Galanus in Christi nomine ecclesiæ Empuritanæ episcop. his constitutionibus annuens subscripsi.

Froisclus in Christi nomine ecclesiæ Dertosanæ episcopus annuens subscripsi.

Ioannes peccator de Gerunda in his constitunibus annuens subscripsi.

Maximus ecclesiæ Cæsaraugustanæ minister in his constitutionibus annuens subscripsi.

Amelius in Christi nomine ecclesiæ Ilerdensis episcopus his constitutionibus annuens subscripsi.

Ilergius in Christi nomine ecclesię Egarensis episcopus in his constitutionibns annuens subscripsi.

NOTÆ BINII ET GARSIÆ.

a *Concilium.*] Cum sanctus Gregorius per Cyriacum abbatem ad præcipuos Galliarum episcopos scripsisset epistolas plures lib. 7. indictione 2. extantes, ut simonia aliaque nefanda crimina corrigerentur, eaque ibidem peracta fuissent, videtur idem abbas jussu sancti Gregorii in Hispanias profectus esse. ut ad extirpandam ubique simoniacam hæresim idem fieret in Hispaniis quod in Galliis factum fuerat. Nam secundum argumentum illatum epistolarum sancti Gregorii, quas in Gallias detulit Cyriacus, hosce quatuor canones patres Barcinonensis concilii edidisse reperiet, quisquis prædictas epistolas legerit. Hæc Baronius anno 599. num. 23. (Causa concilii hujus quæ.)

b *Subscriptiones.*] Asiaticus metropolita Tarraconensis successit Artemio qui subscribit in Cæsaraugustano II. Vgnus Barcinonensis subscribit in III. Toletano, similiter Simplicius Vrgelitanæ & Aquilin. Ausonensis in II. Cæsaraugust. & Iulianus Dertosanæ: in utroque etiam & Mumius: Galanus in II. Cæsaraugustano sine titulo ecclesiæ: in III. (Episcopi describuntur.)

in III. Toletano subscribit Froisclus, non adjecto nomine episcopatus. Iam diximus supra, qua ratione duo ejusdem ecclesiæ haberent titulum, Iulianus Dertosæ in II. Cæsaraugustano, & III. Toletano, & Mumius similiter. Maximus Cæsaraugustanus fuit vir eruditione & pietate conspicuus: scripsit de rebus Gothorum in Hispania, ut refert S. Isidorus. *Garsias.*

ANNO CHRISTI 601.

[a] CONCILIVM ROMANVM III. SIVE LATERANENSE, TEMPORE GREGORII PAPÆ I.

In quo anno domini DCI. pro monachis sequens constitutum edidit.

Gregorius episcopus' omnibus episcopis.

' servus servorum Dei

Extat fere eadem inter epistolas S. Greg. lib. 7. indict. 1. epist. 8. supra p. 1297. D.

QVAM sit necessarium monasteriorum quieti conspicere, & de eorum perpetua securitate tractare, ante actum nos officium, quod in regimine cœnobii exhibuimus, informat. Et quia in plurimis monasteriis multa a præsulibus præjudicia atque gravamina monachos pertulisse cognoscimus; oportet ut vestræ fraternitatis provisio de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione, quatenus conversantes ' in illis in Dei servitio, gratia ipsius suffragante libere perseverent. Sed ne ex ea quæ magis emendanda est consuetudine quisquam monachis quidquam molestiæ præsumat inferre; necesse est ut hæc quæ inferius enumerare curavimus, ita studio fraternitatis episcopi ' debeant 'custodire, ut ex eis non possit ulterius inquietudinis ' occasio reperiri.

' illi

' episcoporum

' custodiri ulla

Interdicimus igitur in nomine domini nostri Iesu Christi, & ex auctoritate beati Petri apostolorum principis, cujus vice huic Romanæ ecclesiæ præsidemus, prohibemus, ut nullus episcoporum aut sæcularium ultra præsumat de reditibus, rebus, vel chartis monasteriorum, vel de cellis, vel villis quæ ad ea pertinent, quocumque modo, ' qualibet occasione minuere, vel dolos, vel immissiones aliquas facere. Si qua causa forte inter terram venientem ad partem suarum ecclesiarum & monasteriorum evenerit, & pacifice non ' potuit ordinari, apud electos abbates & alios patres 'timentes dominum, sine voluntaria dilatione, mediis sacrosanctis euangeliis finiatur.

' seu

' potuerit,

Defuncto autem abbate cujusque congregationis, non extraneus eligatur, nisi de eadem congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit: & qui electus fuerit', sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam invenire nequeant, solerter sibi curent de aliis monasteriis similiter ordinandum. Neque constituto abbate quæcumque persona qualibet occasione præponatur, nisi forte extantibus (quod absit) criminibus, quæ sacri canones punire monstrantur.

Pariter autem custodiendum est, ut invito abbate, ad ordinanda alia monasteria, aut ad ordines sacros', vel clericatus officium tolli exinde monachi non debeant."

In c. Flaviniac. hæc *inseruntur*: sed si abundantes fuerint qui ad celebrandas Dei laudes vel utilitates loci explendas sufficiant, de his qui superfuerint offerat abbas coram Deo quos dignos poterit. Quisquis autem ex monasterio ad ecclesiasticum ordinem pervenerit, ulterius illic nec potestatem aliquam nec licentiam habeat habitandi.

A Descriptiones quoque rerum & chartarum monasterii ab episcopo ecclesiasticas fieri omnino ' vetamus: sed si quando res exigit, abbas loci cum aliis fratribus ' causas rerum inventarum faciat, & eorum ' consilio & judicio finiantur. Obeunte quoque abbate, episcopus in describendis providendisque rebus monasterii acquisitis, vel datis ' perquirendis nullatenus se permisceat. Missas quoque publicas ab eo in cœnobio fieri omnino prohibemus, ne in servorum Dei recessibus & eorum receptaculis ulla ' popularis præbeatur occasio conventus, vel mulierum fiat novus introitus, quod omnino nec expedit B animabus eorum: neque audeat ibi cathedram collocare, vel ' quantamlibet potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem quamvis levissimam faciendi, nisi ab abbate loci fuerit rogatus, quatenus monachi semper maneant in abbatum suorum potestate: nullumque monachum sine testimonio vel concessione abbatis in aliqua ecclesia teneat, vel ad aliquem promoveat honorem.

ANNO CHRISTI 601.

' denegamus.

' notitiam

' consilia sine prejudicio finiat

' adquirendisve

' popularibus concurrentibus

' quamlibet

Hanc ergo scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus episcopis firmam statuimus illibatamque servari, ut & suæ ecclesiæ juvante domino tantummodo jure contenti, & monasteria ecclesiasticis conditionibus, C seu angariis, vel quibuslibet obsequiis sæcularibus nullo modo subjaceant, nullis canonicis ' juribus deserviant, sed remotis vexationibus ' in cunctis gravaminibus ' diurnum opus cum summa animi devotione perficiant.

' sint

' curis

' ac

' divinum

Vniversi episcopi ' respondere: Libertati monachorum congaudemus, & quæ nunc de his statuit beatitudo vestra firmamus.

' presbyteri & diaconi dixerunt

SVBSCRIPTIONES.

Gregorius episcopus catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ huic constituto a nobis promulgato subscripsi.

Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ Ferenti- D nensis huic constituto a vobis promulgato subscripsi.

' Humilis episcopus ' Belitrensis huic constituto a vobis promulgato subscripsi.

' Ioannes humilis

' Veliternensis

Et sic alii omnes episcopi numero viginti, quatuordecim presbyteri, & diaconi quatuor, die Nonas Aprilis, indictione ' quarta.

' alias III.

" ** *In codice ms. cœnobii Flaviniacensis in Burgundiæ ducatu d. Augustodunensis, integræ leguntur suscriptiones, quas hic subjunxisse non ingratum fuerit curiosis lectoribus.*

Marinianus Ravennas episcopus.
Ioannes episcopus ecclesiæ Tarentinæ.
Ioannes episcopus ecclesiæ Falaritanæ.
E Pelagius episcopus ecclesiæ Anagninæ.
Romanus episcopus ecclesiæ Blantanæ.
Luminosus episcopus ecclesiæ Ferentinæ.
Balbinius episcopus ecclesiæ Rosellæ.
Martianus episcopus ecclesiæ Ferentis.
Dominicus episcopus ecclesiæ Vtriculanæ.
Fortunatus episcopus ecclesiæ Neapolitanæ.
Proculus episcopus ecclesiæ Prænestinæ.
Paulus episcopus ecclesiæ Nepesinæ.
Generosus episcopus ecclesiæ Numenti.
Angelus episcopus ecclesiæ Terracinæ.
Dominicus episcopus ecclesiæ Centumcellis.
Felix episcopus ecclesiæ Portuensis.

ANNO CHRISTI 601.

Candidus episcopus ecclesiæ Vulsinensis.
Vrbanus episcopus ecclesiæ Tuscanis.
Secundinus episcopus ecclesiæ Tauromenii.
Homobonus episcopus ecclesiæ Albanensis.
Constantius episcopus ecclesiæ Narniensis.
Anastasius episcopus ecclesiæ Tiburtinæ.
Laurentius presbyter S. Silvestri.
Ioannes presbyter S. Vitalis.
Speciosus presbyter S. Clementis.
Deusdedit presbyter S. Praxedis.
Andronicus presbyter sanctorum apostolorum.
Crescens presbyter S. Laurentii.
Deusdedit presbyter SS. Ioannis & Pauli.
Rusticus presbyter S. Susannæ.
Fidelis presbyter S. Marcelli.
Petrus presbyter SS. Iulii & Callisti.
Spectatus presbyter S. Vitalis.
Stephanus presbyter S. Marci.
Felix presbyter S. Sixti.
Zoticus presbyter S. Balbinæ.
Iustus presbyter SS. Nerei & Achillei.
Speciosus presbyter S. Damasi.

" ** *In codice ms. V. C. Claudii Hardy senatoris Parisiensis.* Privilegium monasteriorum sub regulari norma degentium a S. Greg. papa urbis Romæ in generali synodo consensu omnium episcoporum atque catholicorum virorum dictatum, necnon sub anathematis & excommunicationis interpositione perpetualiter firmatum: *Gregorius universis sanctæ ecclesiæ filiis.* Quam sit necessarium monasteriorum, &c. In codicibus vero Lirinensi, Andegavensi, Flaviniacensi, cujus varias lectiones margini inscripsimus, aliisque passim: appellatur, *Decretum Gregorii papæ de libertate monachorum.*

NOTA SEVERINI BINII.

Causa & acta concilii

a *Concilium.*] Sanctus Gregorius probe per experientiam agnoscens, quantas interdum molestias monachi ab episcopis pati solerent, paulo ante vitæ suæ exitum, quem ob jugem corporis adversam valetudinem proxime imminere sentiebat, monachorum quieti & indemnitati consulere voluit. Quare collectis episcopis viginti, presbyteris atque diaconis cardinalibus, Nonis Aprilis anno 601 pro monachis edidit hoc synodale decretum, quod constitutum appellari consuevit. Ex Vaticana bibliotheca nunc demum integrum & perfectum nobis suppeditarunt annales Baronii: nam in Veneta conciliorum editione subscriptiones episcoporum desiderantur.

" quas modo integras edidimus

a CONCILIVM ROMANVM IV.

SVB GREGORIO PAPA I.

In causa Andreæ monachi impostoris & falsarii celebratum anno domini DCI.

Acta concilii quæ.

a *Concilium.*] In hoc concilio damnatus est Andreas Græcus homo, sub monachali habitu degens apud basilicam sancti Pauli, detectus impostor atque falsarius. Qua de re plura Greg. lib. 9. epist. 69. ad Eusebium Thessalonicensem episcopum.

A

SYNODVS VVIGORNENSIS

AB AVGVSTINO PRIMO DOROBERNIÆ seu Cantuariæ archiepiscopo Ethelberti regis ope convocata ad Augustinesac locum in Vvigornia, præsentibus, præter Augustinum & Romanum suum clerum, episcopis septem, & doctoribus plurimis Britannicis, duabus scilicet sessionibus. In quibus Augustinus primo poscit obedientiam Romanæ ecclesiæ, postea ut Britones sint Romanis conformes in tribus istis, in paschate celebrando, in baptismo ministrando, in prædicando Anglosaxonibus.

B

INTEREA Augustinus, adjutorio usus Edilberthi regis, convocavit ad suum colloquium episcopos sive doctores maximæ & proximæ Britonum provinciæ, in loco ubi usque hodie lingua Anglorum *Augustineizac*, id est, robur Augustini, in confinio Vectiorum & occidentalium Saxonum appellatur; cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut pace catholica secum habita, communem euangelizandi gentibus pro domino laborem susciperent: non enim paschæ diem dominicum suo tempore, sed a decima quarta usque ad vicesimam lunam observabant. Quæ computatio octoginta quatuor annorum circulo continetur. Sed & alia plurima unitati ecclesiæ contraria faciebant. Qui, cum longa disputatione habita, neque precibus, neque hortamentis, neque increpationibus Augustini ac sociorum ejus assensum præbere voluissent, sed suas potius traditiones universis quæ per orbem sibi in Christo concordant ecclesiis præferrent, sanctus pater Augustinus hunc laboriosi ac longi certaminis finem fecit, ut diceret: Obsecremus Deum, qui habitare facit unanimes in domo Patris sui, ut ipse nobis insinuare cælestibus signis dignetur, quæ sequenda traditio, quibus viis ad ingressum regni illius properandum. Adducatur aliquis æger, & per cujus preces fuerit curatus, hujus fides & operatio Deo devota atque omnibus sequenda credatur. Quod cum adversarii, inviti licet, concederent, allatus est quidam de genere Anglorum, oculorum luce privatus, qui cum oblatus Britonum sacerdotibus nil curationis vel sanationis horum ministerio perciperet, tandem Augustinus justa necessitate compulsus flectit genua sua ad Patrem domini nostri Iesu Christi, deprecans, ut visum cæco, quem amiserat, restitueret, & per illuminationem unius hominis corporalem, in plurimorum cordibus fidelium spiritalis gratiæ lucem accenderet. Nec mora, illuminatur cæcus, ac verus summæ lucis præco ab omnibus prædicatur Augustinus. Tum Britones confitentur quidem intellexisse se, veram esse viam justitiæ quam prædicaret Augustinus, sed non se posse absque suorum consensu ac licentia priscis abdicare moribus.

Augustinus poscit clerum Britannicum fore sibi conformem.

Renuentem miraculo vincit.

Vnde postulabant ut secundo synodus pluribus advenientibus fieret. Quod cum esset statutum, venerunt (ut perhibent) septem Britonum episcopi, & plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua Anglorum Bancornaburg, cui tempore illo Dinooth abbas præfuisse narratur, qui ad præfatum ituri concilium, venerunt primo ad quemdam virum sanctum ac prudentem, qui apud eos anachoriticam ducere solebat vitam, consulentes an ad prædicationem Augustini suas

Poscunt secundam synodum vel sessionem.

Virum sanctum consulunt.

suas deferre traditiones deberent: qui respondebat: Si homo Dei est, sequimini illum. Dixerunt: Et unde hoc possumus probare? At ille, dominus, inquit, ait: *Tollite jugum meum super vos, & discite a me, quia mitis sum & humilis corde.* Si ergo Augustinus ille mitis est, & humilis corde, credibile est, quia jugum Christi & ipse portet, & vobis portandum offerat: sin autem immitis ac superbus est, constat quia non est de Deo, neque nobis ejus sermo curandus est. Qui rursus aiebant: Et unde vel hoc dignoscere valemus? Procurate, inquit, ut ipse prior cum suis ad locum synodi adveniat, & si vobis appropinquantibus assurrexerit, scientes quia famulus Christi est, obtemperanter illum audite: sin autem vos spreverit, nec coram vobis assurgere voluerit, cum sitis numero plures, & ipse spernatur a vobis. Fecerunt ut dixerat. Factumque est, ut venientibus illis sederet Augustinus in sella. Quod illi videntes, mox in iram conversi sunt, eumque notantes superbiæ, cunctis quæ dicebat contradicere laborant.

Dicebat autem eis, quod in multis quidem nostræ consuetudini, imo universalis ecclesiæ contraria geritis: & tamen si in tribus his mihi obtemperare vultis, ut pascha suo tempore celebretis, ut ministerium baptizandi, quo Deo renascimur, juxta morem Romanæ sanctæ ecclesiæ, & apostolicæ ecclesiæ compleatis, ut genti Anglorum una nobiscum prædicetis verbum domini, cetera quæ agitis, quamvis moribus nostris contraria, æquanimiter cuncta tolerabimus. At illi nihil horum se facturos, neque illum pro archiepiscopo habituros esse respondebant, conferentes adinvicem: Quia si modo nobis assurgere noluit, quanto magis, si ei subdi cœperimus, jam nos pro nihilo contemnet. Quibus vir domini Augustinus fertur minitans prædixisse, quod si pacem cum fratribus accipere nollent, bellum ab hostibus forent accepturi: & si nationi Anglorum noluissent viam vitæ prædicare, per horum manus ultionem essent mortis passuri.

Quod ita per omnia (ut prædixerat) divino agente judicio patratum est. Siquidem post hæc ipse, de quo diximus, rex Anglorum fortissimus Edilfridus, collecto grandi exercitu ad civitatem Legionum, quæ a gente Anglorum Legacester, a Britonibus autem Carlegion appellatur, maximam gentis perfidæ stragem edidit. Cumque bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum Deum pro milite bellum agente convenerant, seorsim in tutiore loco consistere, sciscitabatur qui essent ii, quidve acturi illo convenissent. Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivere solebant. Horum ergo plurimi ad memoratam aciem, peracto jejunio triduano, cum aliis orandi causa convenerunt, habentes defensorem nomine Brocmalium, qui eos intentos precibus a barbarorum gladiis protegeret. Quorum causam adventus cum intellexisset rex Edilfridus, ait: Ergo si adversum nos ad Deum suum clamant, profecto & ipsi, quamvis arma non ferant, contra nos pugnant, qui adversus" nos in precationibus prosequuntur. Itaque in hos primum arma verti jubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias, non sine magno exercitus sui damno, delevit. Extinctos in ea pugna ferunt de his qui ad orandum venerunt viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmalius ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos quos defendere debuerat inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit. Sicque completum est præsagium sancti pontificis Augustini, quamvis ipso jam multo ante tempore ad cælestia regna sublato, ut etiam temporalis interitus ultionem sentirent perfidi, quod oblata sibi perpetuæ salutis consilia spreverant. *Hactenus Beda hist. Anglic. lib. 2 cap. 2.*

[Margin notes: ANNO CHRISTI 601. — Matth. 11. — Augustini judiceb. ... spernunt. — Tria postulat, & ganti ex... ... — Quod breviter evenit. — Monasterium Bancor ... 2100. habet monachos ... manuum vivientes. — imprecationibus — Horum mille ducenti occiduntur.]

[a] CONCILIVM BYZACENVM IN CAVSA CLEMENTII [b] PRIMATIS provinciæ Byzacenæ celebratum in Africa, anno domini DCII tempore Gregorii papæ I.

ANNO CHRISTI 602.

[a] *Concilium.*] Cum Clementius primas provinciæ Byzacenæ gravium criminum reus constitutus esset, apud ipsum Romanum pontificem, visum est ipsi pontifici, qui inter Longobardorum gladios sæpius versabatur, ut collecto episcoporum concilio hæc causa ab episcopis comprovincialibus exactissime tractaretur. Vide Gregor. epist. 35 lib. 10. — Causa concilii.

[1] CONCILIVM CABILONENSE IN QVO SANCTVS DESIDERIVS EPISCOPVS Viennensis, Brunichilde regina instigante, exauctoratus est, anno Christi DCIII. Gregorii magni papæ XIV. Theodorici regis VIII. Clotarii junioris XIX.

ANNO CHRISTI 603.

BRVNICHILDIS *impios mores multi eo seculo viri sancti liberius arguebant: inter ceteros, ut Ado in chronico testatur, Desiderius episcopus Viennensis. Quem illa capitali exinde prosequens odio, primum exilio relegandum, tum deinde post aliquot annos perimendum curavit. Sed ante omnia, ut fraudem tegeret, id egit, ut episcopali honore in synodo Cabilonensi spoliaretur. Synodo enim præfuit Aridius Lugdunensis antistes, Brunichildis adversus Desiderium consiliorum particeps & adjutor. Fredegarius in appendice ad Gregorium Turon.* Anno VIII. regni Theodorici synodus Cabillono colligitur. Desiderium Viennensem episcopum dejiciunt: & instigante Aridio Lugdunensi episcopo, & Brunichilde, subrogatus est loco ipsius sacerdotali officio Domnolus. Desiderius vero in insulam quamdam exilio retruditur. " *Et post alia.* Anno XII. Theodoricus consilio Aridii episcopi Lugdunensis, & persuasione Brunichildis aviæ, Desiderium sanctum de exilio egressum lapidari præcepit.

[Margin note: " Addendum est: Eo anno sol obscuratus est. " feria secunda hora tertia pomeridiana]

NOTA IACOBI SIRMONDI, S.I.

1 *Concilium Cabilonense.*] Anno octavo Theodorici regis habitum fuisse hoc concilium auctor est Fredegarius. Ducuntur autem, ut paulo ante dictum est, anni Theodorici, & Theodeberti fratrum regum ex anno Christi 596. Quare octavus illorum annus congruit anno Christi 603. Itaque hunc annum synodo inscripsimus. Alii quinquennio post statuunt. Sed firmat sententiam nostram obscurati solis observatio, quam habet idem Fredegarius. Nam ingens hoc anno fuit solis eclipsis die 12. mensis Augusti."

[a] CONCILIVM NVMIDIÆ IN CAVSA DONADEI DIACONI, ET PAVLINI EPISCOPI jussu sancti Gregorii in Numidia celebratum.

[a] *Concilium.*] Donadeus Africanæ ecclesiæ diaconus, — Causa concilii.

Anno Christi 603.

diaconus, in Numidia a Victore episcopo injuste degradatus, ad sedem apostolicam appellavit. Quem dum sanctus Gregorius audisset, causam ejus a primate Numidiæ, aliisque ejus provinciæ episcopis, in publico concilio cognosci voluit; ut si diaconus re vera innocens repertus esset, Victor episcopus, qui eum damnaverat, digna censura percelleretur. In eodem concilio cognosci mandavit causam Regini Numidiæ episcopi, qui a suis clericis accusatus fuerat, quod simoniacis ordines ecclesiasticos conferret: quod si verum esset, jussit tam episcopos dantes, quam accipientes canonica pœna damnari. De innovandis simoniacorum pœnis in eodem concilio aliud præceptum addidit. Vide epistolas Gregorii 8. & 31. lib. 10.

Anno Christi 604.

SABINIANI PAPÆ VITA.

Hæc & quæ sequuntur vita pontificum ex Anastasio bibliothecario Moguntiæ edito desumpta sūt:
* Volaterra,
* menses 5. dies 19.
* per solidos 11.
* addidit
* evectum

[a] SABINIANVS, natione Tuscus, de civitate * Vlera, ex patre Bono [b], sedit * annum unum, menses quinque, dies novem. [c] Eodem tempore fuit fames in civitate Romana gravis. Facta autem pace cum gente Longobardorum, & jussit aperire horreum ecclesiæ, & venumdari frumentum populo * per solidum unum tritici modios triginta. Hinc in ecclesia beati Petri apostoli luminaria * dedit. [d] Quo defuncto, funus ejus * ejectum est per portam sancti Ioannis, & ductum est foris muros civitatis per pontem Miluium. Qui & sepultus est in ecclesia beati Petri apostoli die XXII. mensis Februarii. Hic ecclesiam de clero implevit. Hic episcopos fecit per diversa loca numero sex & viginti, & cessavit episcopatus menses XI. dies XXVI.

NOTÆ SEVERINI BINII.

An Sabinianus Gregorio immediate successerit, & quando.

a *Sabinianus.*] Postquam defuncto beato Gregorio sedes apostolica mensibus quinque & novemdecim diebus vacasset, ipsis Kalendis Septembris, anno Christi nati 604. Sabinianus, non sine tumultu, (ut ex Bonifacii successoris illius constituto colligere licet) electus fuit. Hoc tam Latini, quam Græci omnes confirmant. Qua auctoritate igitur fretus scribat Nicephorus Callistus quemdam Innocentem sancto Gregorio subrogatum fuisse, non video. Tempore Mauricii functus est munere apocrisiarii apud urbem Constantinopolim, habuitque in officio successorem Anatolium, & post eum temporibus Phocæ Bonifacium, qui secundus etiam in sede apostolica successor esse meruit.

Quamdiu sederit.

b *Sedit annum unum, menses quinque, dies novem.*] Mensibus quinque & novem decimdiebus sedit ex sententia Baronii, omniumque veterum & Græcorum, qui omnes asserunt defunctum esse undecimo Kalendas Martias, indictione octava, eadem qua pontificatum obtinuerat.

c *Eodem tempore fuit fames in civitate Romana*, &c.] De hac fame Paulus diaconus lib. 4. cap. 9. ait: *Fuit hiems frigida nimis, & emortuæ sunt vites pene in omnibus locis, messesque percussa uredine passim evanuere.* Hujus famis tempore, in detestationem avaritiæ, contigisse videtur illud miraculum quod sub pontificatu Sabiniani Sigebertus in chronico verbis hisce describit. *Hoc tempore*, inquit, *pauper quidam, cum a nautis eleemosynam peteret, nec acciperet, dicente nauclero: Desiste petere a nobis eleemosynam, qui nihil præter lapides habemus. cum subjecisset pauper: Omnia ergo vertantur in lapides; quidquid manducabile in navi erat, in lapides conversum est, colore & forma rerum eadem permanente.*

Cibaria in lapides cōversa.

Obitus Sabiniani qualis.

d *Quo defuncto.*] Causam repentini obitus Sabiniani pontificis terribiliorem affert Sigebertus in chron. his verbis descriptam: *Cum Sabinianus papa & ipse liberalitati Gregorii prædecessoris sui derogaret, Gregorius eum per visum ter pro culpa tenaciæ & hujus derogationis increpatum, quod non resipisceret, etiam quarto horribiliter increpans, & comminans in capite percussit. Quo ille dolore vexatus, non multo post mortem obiit.* Hujus rei gratia accidit sine dubio quod de sepultura ejus supra enarrat Anastasius: quamquam dubium nullum sit adversus eum gravius commotum fuisse populum, ideo maxime quod triticum ecclesiæ non (ut consueverat sanctus Gregorius) in pauperes erogasset, sed potius unum modium triginta solidis venum exposuisset. De eodem Onuphrius, nescio quo auctore, scribit; *Hic Gregorii prædecessoris sui actis maxime adversatus est, ipsum maximis prosequens calumniis; adeo ut aliquando non veritus sit referre de ejus operibus cremandis, tamquam haud sanam doctrinam sentientibus, quæ tamen a Petro doctissimo sacræ Romanæ ecclesiæ diacono defensa sunt. Hic papa campanarum usum invenit, jussitque ut ad horas canonicas & missarum sacrificia pulsarentur in ecclesia.* Hæc qua auctoritate scriptor sæculi præcedentis asserat, nondum mihi satis compertum est. Lectio, quam habet codex Anastasii Moguntiæ excusus, *funus ejus evectum est*, omnem de obitu ejus terribili opinionem aut fabulam tollit.

e *Cessavit episcopatus menses undecim, dies viginti sex.*] Hujus interregni tempore Phocas, ty[illegible]us magis quam imperator deinceps habitus, rebella[illegible]m Romanorum ducem multis victoriis contra Persas obtentis gloriosissimum Narsetem, iteratis juramentis redire persuasum, fœdifragus & perjurus imperator vivum comburi jussit. Cedrenus & auctor miscell. hist. anno 3. Phocæ.

Anno Christi 605.

CONCILIVM CANTVARIENSE HABITVM QVINTO IDVS IANVARII,

anno dominicæ incarnationis DCV. præsentibus rege & Augustino episcopo, clero etiam & populo, ad confirmandum monasterium sanctorum Petri & Pauli cum prædiis & libertatibus quod fundavit ipse Augustinus juxta Cantuariam, & primum fuit omnium monasteriorum inter Anglosaxones.

Ex hist. Thom. Sprot. ap. Ben. pag. 49.

AVGVSTINVS suscepto pallio a beato Gregorio per Laurentium & Petrum, de quibus supra fit mentio, Doroberniam reversus est, & cum apostolicis insigniis in sede sua consecratus inthronizatur. Et in præfato monasterio monachos inibi perpetuis temporibus Deo servituros instituens, Petrum monasteriali prælatione dignum eidem collegio præfecit (rege astipulante) in abbatem primum.

Anno dominicæ incarnationis DCV. Ethelbertus rex in fide roboratus catholica, una cum * beata Regina filioque ipsorum Eadbaldo, ac reverendissimo præsule Augustino ceterisque optimatibus terræ, solennitatem natalis domini celebravit Cantuariæ. Convocato igitur ibidem communi concilio tam cleri quam populi, die quinto Idus Ianuarii, omnium & singulorum approbatione & consensu monasterium supradictum per ipsum beatum Augustinum Deo & monachis ibidem perpetuo domino Deo servituris cum dotatione ejusdem tradidit, atque perpetua libertate donavit, possessionibusque terrarum variis, & aliis donis amplissimis ditavit, ac eidem monasterio congregationem monachorum, eisdemque Petrum monachum superius nominatum ad abbatiam præposuit: & ut hæc legentibus manifestius appareant, tenorem codicillorum Ethelberti & Augustini dignum duxi annotare.

* Bertha

In nomine domini Iesu Christi, notum sit omnibus tam præsentibus quam posteris, quod ego Ethelbertus Dei gratia rex Anglorum, per euangelicum genitorem meum Augustinum, de idololatra factus Christicola, tradidi Deo per ipsum antistitem aliquam partem terræ juris mei sub orientali muro civitatis Doroberniæ, &c.

BONIFACII

ANNO CHRISTI 606.

BONIFACII PAPÆ III. VITA.

[a] BONIFACIUS, natione Romanus, ex patre Ioanne Cataaudioce, sedit menses octo, dies * viginti octo. [b] Hic obtinuit apud Phocam principem, ut sedes apostolica B. Petri apostoli caput esset omnium ecclesiarum, id est, ecclesia Romana, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiarum scribebat. Hic fecit * constitutum in ecclesia beati Petri, in qua sederunt episcopi septuaginta duo, presbyteri Romani triginta quatuor, diaconi, & omnis clerus, sub anathemate, ut nullus pontifice vivente, aut episcopo civitatis suæ, præsumat loqui de successore, aut partes sibi facere, nisi tertio die depositionis ejus, adunato clero, & filiis ecclesiæ: tunc electio fiat, * & quem quisque voluerit habebit licentiam eligendi sibi sacerdotem. Qui defunctus, sepultus est in ecclesia beati Petri apostoli die 12. mensis Novembris. Hic fecit episcopos per diversa loca numero 21. & cessavit episcopatus menses decem, dies sex.

*23. — *id est decretum — *& quem voluerint habeant

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Bonifacius.*] Post interregnum undecim mensium & 26 dierum, decimoquinto Kalendas Martias, anno Christi Redemptoris sexcentesimo sexto, qui est quartus imperatoris Phocæ, Bonifacius, quem sanctus Gregorius apocrisiarii munere fungentem miserat Constantinopolim ad Phocam imperatorem, ex diacono creatus est pontifex; ideo quod is gratus esset imperatori, cum quo Constantinopoli usque ad obitum S. Gregorii amice vixerat. Cum enim tyrannica usurpatione imperatorum orientalium, oporteret ad electionem cleri Romani accedere consensum imperatoris, eum eligere studebant, quem eidem gratum fore sciebant. Sic factum fuit, quod sicut hoc loco Bonifacius, ita etiam supra Vigilius, Gregorius, atque Sabinianus munere apocrisiarii fungentes electi fuerunt.

b *Hic obtinuit apud Phocam, &c.*] In odium Cyriaci Constantinopolitani patriarchæ, contra morem suorum antecessorum imperatorum, Romano pontifici plusquam Constantinopolitanæ urbis antistiti favens, hoc de quo cum episcopis Constantinopolitanis Pelagius, Gregorius, & Bonifacius pontifices jamdiu ante contenderant, decidit Phocas imperator: nimirum, quod Constantinopolitanus episcopus nomen œcumenici indebite usurpet; utpote quod soli Romanæ ecclesiæ jure divino debeatur. Romanam ecclesiam semper tenuisse primatum super omnes totius orbis ecclesias, satis declarant ea quæ supra in singulis pontificibus annotavi: & singulariter ea quæ de primatu Romanæ ecclesiæ dixi in notis concilii Nicæni I. Can. 6. & 7. quæque de nomine œcumenico a Romanis pontificibus usurpato vel attributo notavi supra in concilio Calchedonensi. Romanæ ecclesiæ primatum agnoverunt etiam ipsi refractarii & ambitiosi episcopi Constantinopolitani Ioannes & Cyriacus; quando hic professionem fidei ad sanctum Gregorium misit, ille vero suo de presbyteris ad Romanam sedem appellantibus judicio per Gregorium retractato non gravate acquievit. Nomen œcumenici longe ante tempora Phocæ a synodo Calchedonensi & a patriarcha Alexandrino pontifici Romano oblatum fuisse, præter ea quæ ego locis allegatis supra annotavi, testatur sanctus Gregorius epistola 30. libro 7. indictione 1. Quid ergo Phocas suo edicto Romanæ ecclesiæ contulit? Nihil plane, nisi quod sua sententia declaravit, ut non Constantinopolitanus, sed tantum Romanus pontifex solus œcumenicus appellaretur. Idque præter morem suorum antecessorum, ut supra dixi, fecit in odium Cyriaci episcopi, a quo se impeditum ajebat, quod Germanus patricius imperii perduellis justam sceleris vindictam effugisset. *Post detectam conjurationem conscia seditionis femina ad ecclesiam confugerant*, inquit Theophanes: *volenti eas inde abstrahere, Cyriacus patriarcha restitit, non ferens e templo abduci.* Qua occasione cum expetita præda e manibus imperatoris opera Cyriaci esset elapsa, viderenturque eo ipso novi imperatoris creandi fomenta subministrari, redditus est infensior Cyriaco, cœpitque Romanæ ecclesiæ favere. Quod cum Bonifacio innotuisset, ille odio Cyriaci bene usus, hoc quod a Mauricio imperatore S. Gregorius sæpe licet frustra petierat, a Phoca facile impetravit; ut in primis Ioannem de titulo œcumenici vana blaterantem, deinde vero Cyriacum ejus successorem coerceret; promulgato tali edicto, ne quis nomen œcumenici, soli Romano pontifici debitum, sibi ambitiose arrogaret. Vnde manifestissime constat quod Phocas hoc edicto, cujus etiam mentio reperitur apud Paulum diaconum lib. 4. cap. 11. de gestis Longobardorum, Romanæ ecclesiæ primatum non contulerit, ut malitiose calumniantur novatores nostri temporis, sed tantum declaraverit nomen œcumenici illi soli jure divino competere. Quæ cum tam aperta luce veritatis constent, non dubito quin supra modum pœniteat novatores hæreticos hanc rem in controversiam adduxisse. Vide Baron. ann. 606. Bellarm. lib. 2. de conciliis.

ANNO CHRISTI 606.

[a] CONCILIVM ROMANVM SVB BONIFACIO III.

CELEBRATVM ANNO DCVI.

De modo eligendi Romanum pontificem.

[a] *Concilium.*] Per ambitionem multorum clericorum in electionem pontificis irrepserat, ut superstite adhuc pontifice, de eo qui post obitum ejus in successorem eligendus esset, tractaretur. Quæ facinorosa molitio, etiamsi ante sacris legibus pontificiis vetita fuisset, tamen e re ecclesiæ futurum existimavit Bonifacius, si ad tollendum pravum illum usum electionis synodale decretum ederetur. Quare ubi primum sedem pontificiam adeptus fuit, in basilica Vaticana hanc synodum septuaginta duorum episcoporum convocavit, qua ad reformandos pravos electionis pontificiæ mores, sub pœna anathematis constitutum fuit, ut non prius de eligendo successore pontificis agatur, quam defunctus pontifex triduo sepultus fuerit. Acta concilii summatim recensentur ab Anastasio supra in vita Bonifacii III. — Causa & acta concilii.

ANNO CHRISTI 607.

BONIFACII PAPÆ IV. VITA.

[a] BONIFACIUS natione Marsorum, de civitate Valeria, ex patre Ioanne medico, sedit annos sex, menses octo, dies tredecim. Hujus temporibus fames, pestilentiæ, & inundationes aquarum gravissimæ fuerunt. Eodem tempore [b] petiit a * Phocate principe templum quod appellatur Pantheon: in quo fecit ecclesiam sanctæ Mariæ semper virginis, & omnium * martyrum. In qua ecclesia princeps multa * bona obtulit. Hic domum suam monasterium fecit, quod & ditavit. Qui defunctus sepultus est ad beatum Petrum apostolum die vigesimo quinto mensis Maii. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, diaconos octo, episcopos per diversa loca * triginta quinque.

*Phoca — *martyrum Christi. — *dona — *25.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Bonifacius*] Decima octava die Septembris, anni sexcentesimi septimi, post interregnum decem mensium & sex dierum creatus est pontifex Bonifacius ejus nominis quartus. Hujus temporibus Persæ fusis aliquoties Romanorum exercitibus, Armeniam, Cappadociam, Galatiam & Paphlagoniam occuparunt. Heraclius prætor Africæ, a Prisco Phocæ genero adjutus, & ad rebellionem sollicitatus, habita pugna imperatoris exercitum profligavit, atque captum in prælio cum fratribus & necessariis omnibus obtruncari jussit, inferens illi pro suo merito idem vitæ supplicium quod de Mauricio ejusque cognatione ipse sumpserat. De Phoca imperatore apud Cedrenum & Nicephorum memorabile legitur illud, quod monacho quærenti,

Bonifacius IV. quando pontifex creatus. — Phocas ab Heraclio obtruncatus.

ANNO CHRISTI 610.

renti, *cur tam impium Christianis imposuisti imperatorem?* Deus responderit, *deteriorem illo alium inveniri non potuisse ullum, & hoc meruisse Constantinopolitanorum flagitia.* Præterea eumdem magnopere contendisse, sed resistentibus episcopis quod moliebatur non effecisse, nimirum ut qui in bello contra Christianæ fidei hostes certantes cecidissent, inter martyres censerentur; eo consilio, ut collapsam Romanorum militiam erigeret & firmaret. Per hoc tempus Saraceni apud Damascum templum sancti Theodori martyris conspurcarunt, & ex iis unus sagittam intorsit in ejus imaginem, & dextro ejus humero est infixa, defluente sanguine. Demascenus orat. 3. de imaginibus.

Pantheon divino cultui consecratur.

b *Petiit a Phocate principe templum quod appellatur Pantheon*, &c.] Cum Bonifacius videret Phocam imperatorem erga Romanos pontifices propensiorem, ille, quod nemo antecessorum suorum unquam tentarat, Pantheon nobile delubrum ab imperatore sibi dari petiit, ut expurgatum ab antiquæ sordibus idololatriæ Deo consecraret. Quod cum impetrasset, absque mora templum, quod etiamnum hodie beatæ Mariæ ad martyres nominatur, ab idolis expurgatum, divino cultui dedicavit. Sic mirandum illud opus tot antiquorum scriptorum præconiis celebratum, a Marco Agrippa tertium consule tempore Augusti imperatoris erectum, Iovique Vindici consecratum, post sexcentos triginta duos annos Christianæ religionis usui cessit. Quod prius divino cultui dicatum fuerit, factum est, quia execrabile videbatur delubra idolis consecrata Christianæ religionis usui mancipare, ut patet ex Gregorio, qui templa Angliæ idolis consecrata potius dirui quam religiose usurpari decreverat. Quod vero Christiani Romanæ ecclesiæ sedem dæmonis hactenus non fuerunt demoliti, accidit ob solidæ molis structuram firmissime stabilitam. Quando autem sanctus Gregorius novellis Christianis in Anglia indulsisset, ut delubra deorum gentilium integra relinquerentur, rituque solenni expurgata ex profanis sacra efficerentur; instituerunt Romani, & simul impetrarunt, ut Pantheon in ecclesiam commutaretur, dictoque titulo beatæ Mariæ virginis & sanctorum martyrum consecraretur.

An hoc tempore papa cœperit esse antichristus.

Quam inepte hinc inferant Centuriatores Romanum pontificem hisce temporibus in antichristum esse mutatum, ut qui Pantheon templum omnium deorum aperuerit, nemo non satis manifeste intelligit. Nam si, quod legimus Daniel. 11. antichristus pugnaturus est contra omnes deos, & solum in occulto adoraturus est deum Maozim, seque supra omne quod dicitur Deus teste Paulo 2. ad Thessal. cap. 2. est elevaturus; nulla ratione ex hoc facto Bonifacii concludi potest, Romanum pontificem in antichristum mutatum esse. Quod ajunt erexisse eum templum omnium deorum, ea quæ supra dixi id falsum esse ostendunt. Ante hæc tempora sanctorum cultum in ecclesia frequentatum, reliquias eorumdem pie & religiose cultas, ecclesias in honorem sanctorum Deo erectas fuisse, contra novatorum calumniam supra multis locis annotavi; ita supervacaneum esse putaverim eadem hic sæpius repetere.

CONCILIUM "ROMANUM
SUB BONIFACIO IV.

In causa Anglicanæ ecclesiæ celebratum Romæ, "anno VIII. Phocatis imperatoris, indictione XIII. & tertia die Kalendarum Martiarum, rem Anglicam promovente, & in eodem consedente Mellito primo episcopo Londinensi.

Non reperiuntur istius Concilii Canones vel decretum, " sed finitis quæ scribit de Laurentio archiepiscopo Cantuariæ, Beda sic progreditur; lib. 2. cap. 4.

"inquit Binius: nos illud postea exhibebimus.

Causa synodi & tempus.

His temporibus venit Mellitus Londoniæ episcopus Romam, de necessariis ecclesiæ Anglorum causis cum apostolico papa Bonifacio tractaturus. Et cum idem papa reverendissimus cogeret synodum episcoporum Italiæ, de vita monachorum & quiete ordinaturus, & ipse Mellitus inter eos assedit anno octavo imperii Phocatis principis, indictione decima tertia, tertia die Kalendarum Martiarum, ut quæque erant regulariter decreta, sua quoque auctoritate subscribens confirmaret, ac in Britanniam rediens, secum Anglorum ecclesiæ mandata atque observanda deferret, una cum epistolis quas idem pontifex Deo dilecto archiepiscopo Laurentio, "& clero universo, similiter & Edilbertho regi atque genti Anglorum direxit. Hic est Bonifacius quartus a beato Gregorio Romanæ urbis episcopo, &c.

NOTA SEVERINI BINII.

Extra mœnia Londini civitatis recens erat extructum monasterium, pro cujus regulari observantia Mellitus plurimum solicitus, Romam se contulerat, ut pote quod illud ipsum fore sciret, si bene custodiretur, amplum seminarium, ex quo omnes ecclesiæ, quæ erant in Anglia, sibi antistites adsciscerent. His accedebat alia causa, quæ & potissima videri poterat, an nimirum rata sit habenda ecclesiæ sancti Petri ejusdem monasterii dedicatio divinitus facta, de qua plura valde miranda refert Ealredus abbas, scriptor gravissimus in vita sancti Eduardi regis Anglorum, apud Surium die quinta Ianvarii. Vide Baronium anno 610. numero 10.

"** BONIFACII PAPÆ IV. DECRETUM SYNODI
"promulgatum in concilio Romano, III. Kal. Martias anno Christi DCX.

"Editum p. 242. collectionis Holstenianæ.

Quomodo liceat Monachis cum sacerdotali officio ubi ubi ministrare.

Apud Grat. XVI. q. 1. cap. 25.

Sunt nonnulli fulti nullo dogmate, audacissime quidem, zelo magis amaritudinis quam dilectione inflammati, asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos, neque pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absoluere posse per sacerdotali officio divinitus injunctam potestatem, sed omnino labuntur. Nam si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, apostolicæ compar sedis beatissimus Gregorius monachico cultu pollens ad summum nullatenus apicem conscenderet. Quoniam quidem hæc ostiatim fungendi, ligandi, solvendique potestas a Deo summa conceditur. Augustinus quoque ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus Anglorum prædicator egregius, ac Pannoniensis Martinus beatissimus, cujus sanctitatis fama longe lateque diffusa totus personat mundus; alii quoque iam plurimi sanctissimi pretiosissimo monachorum habitu fulgentes nequaquam annulo pontificali subarrarentur, si quia monachi fuerunt prædictis uti prohiberentur. Neque enim Benedictus monachorum præceptor almificus hujuscemodi rei aliquo modo fuit interdictor; sed eos sæcularium negotiorum edixit expertes fore solummodo. Quod quidem apostolicis documentis, & omnium sanctorum patrum institutis non solum monachis, verum etiam canonicis maximopere imperatur. *Nemo enim militans Deo implicat se negotiis sæcularibus.* Vtrisque etiam præfatorum patrum exemplis perspicacibus circumquaque ut mundo mortui sint evidentissima ratione præcipitur. Tantorum igitur patrum instituti exemplis, quibus periculosissimum est refragari, credimus a sacerdotibus monachis ligandi solvendique officium Deo imperante haud indigne administrari, si eos digne contigerit ad hoc ministerium sublimari. Quod incunctanter affirmat, quisquis statum monachorum & habitum potentatumque evidenter considerat. Verbi gratia: Angelus græce, latine nuntius dicitur. Sacerdotes igitur, monachi atque canonici, qui quotidie sancta Dei præcepta annunciant, angeli vocantur, ratione non incongrua. Sed unusquisque angelicus ordo

2. Tim. 2. 1.

ANNO CHRISTI 610.

cus ordo quanto claritate Dei vicinius contemplatur, tanto dignitate sublimior affirmatur. Nam uti cherubim, monachi sex alis velantur. Duæ quidem in capitio quo caput tegitur verisimilibus demonstrantur assertionibus. Illud vero tunicæ quod brachiis extenditur, alas duas esse dicimus: & illud tandem quo conditur corpus, sex alarum numerum certissime implere asseritur. Decertantes igitur monachicæ professionis presbyteros sacerdotalis potentiæ arcere officio, omnimodo præcipimus, ut ab hujuscemodi nefandis ausibus reprimantur in posterum quia quanto quisque celsior, tanto potentior.

EIUSDEM BONIFACII IV. Epistola ex eodem concilio data ad Athelbertum regem Anglorum.

Domino excellentissimo atque præcellentissimo regi Anglorum Athelberto Bonifacius episcopus servus servorum Dei.

DUM christianitatis vestræ integritas ita circa conditoris sui cultum excreverit, ut longe lateque resplendeat, & in omni mundo annuntiata, vestræ Deo dignæ operationis augmenta referat; enormes largitori omnium bonorum Deo grates exsolvimus, qui vos de excelso prospexit, & in tanto virtutum culmine erexit. Quapropter, gloriose fili, quod ab apostolica sede per coepiscopum nostrum Mellitum postulastis, libenti animo concedimus: idest, ut vestra benignitas in monasterio in Dorovernensi civitate constituto, quod sanctus doctor vester Augustinus, beatæ memoriæ Gregorii discipulus, sancti salvatoris nomini consecravit, cui ad præsens præesse dignoscitur dilectissimus frater noster Laurentius, licenter per omnia monachorum regulariter viventium habitationem statuat. Apostolica auctoritate decernentes, ut ipsi vestræ salutis prædicatores monachi, monachorum gregem sibi associent, & eorum vitam sanctam tum moribus exornent. Quæ omnia decreta si quis successorum vestrorum regum, sive episcoporum, clericorum, sive laicorum irrita facere tentaverit, a principe apostolorum Petro, & a cunctis successoribus suis anathematis vinculo subjaceat, quo adusque quod temerario ausu peregit, deo placita satisfactione pœniteat, & hujus inquietudinis veram emendationem faciat. In Christo valeas domine fili.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

Illud idem decretum synodale a Bonifacio IV. papa promulgatum in concilio Romano anno 610 jampridem descripsimus ex veteri codice S. Symphoriani Metensis qui modo visitur in bibliotheca V. C. Claudii Hardy Parisiensis senatoris eruditissimi: quod cum ab Holsteniano in quibusdam plurimum differre animadverterim, ambigendum mihi non putavi quin illud etiam tibi, lector, offerrem.

*"** Ex concilio sancti Bonifacii papæ, qui quartus a beato Gregorio fuit: Quod liceat monachis ubi ubi cum sacerdotali officio " celebrare.*

...inistrare ...veteri ...eda ...mbra... ...ea quæ ...d me

SUNT nonnulli stulti dogmatis, magis zelo amaritudinis, quam dilectionis inflammati, asserentes monachos, quia mundo mortui sunt, & Deo vivunt, sacerdotali officio indignos, neque pœnitentiam, aut christianitatem, seu absolutionem largiri posse per sacerdotalis officii injunctam gratiam. sed omnino falluntur. Nam si ex hac causa veteres æmuli vera prædicarent, apostolicæ sedis compar beatus Gregorius mo-

A nachico pollens cultu, ad summum apicem nullatenus conscenderit, cui solvendi ligandique potestas concessa est. Augustinus quoque ejusdem sanctissimi Gregorii discipulus Anglorum prædicator egregius, & Pannoniensis Martinus, aliique quamplurimi viri sanctissimi preciosorum monachorum habitu fulgentes nequaquam annulo pontificali subarrharentur. Neque enim Benedictus monachorum præceptor hujus rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorum dixit expertes esse debere: quod quidem apostolicis documentis & sanctorum patrum institutis, non solum universis, verum etiam canonicis summopere imperatur. Utrisque enim perspicacibus sanctorum patrum exemplis, B ut mundo mortui sint præcipitur. Credimus igitur a sacerdotibus monachis ligandi solvendique officium digne administrari, si tamen digne contigerit eos hoc ministerio sublimari. Quod evidenter affirmat quisquis statum monachorum & habitum considerat. Angelus enim Græce, Latine nuncius dicitur. Sacerdotes igitur monachi atque canonici, qui Dei præcepta adnunciant, Angeli vocantur: sed uniusquisque angelicus ordo, quanto vicinius dominum contemplantur, tanto sublimius dignitate firmantur. Numquid non ut Cherubim monachi sex alis velantur: duæ in capitio, quo caput tegitur, veris demonstrantur assertionibus. Illud vero quod brachiis C extenditur duas alas esse dicimus, & illud quo corpus conditur, alas duas. Sic sex alarum numerus certissime conficitur. Decertantes igitur contra monachos in hac re sacerdotalis potentiæ arcere officio præcipimus, ut ab hujuscemodi nefandis ausibus inposterum reprimantur, quia quanto quisque excelsior, tanto potentior.

[a] SYNODUS TOLETANA [b] SUB GUNDEMARO ÆRA DCXLVIII. ANNO CHRISTI DCX.

[c] De primatu ecclesiæ Toletanæ, habita tempore Bonifacii papæ IV.

D *IN NOMINE DOMINI NOSTRI IESU Christi, constitutio Carthaginensium sacerdotum in Toletana urbe apud sanctissimum ecclesiæ ejusdem antistitem.*

CONVENIENTIBUS nobis in unum, pro religione & fide quam Christo debemus, placuit, ne quid ultra in nobis absurdum, vel illicitum oriatur, alterna collatione decretum justissimæ promulgare sententiæ; quo perspicue clareat inter nos ordo ac disciplina ecclesiasticæ dignitatis, & agnoscatur fraternæ concordia pacis.

Tali ergo dispositione necessarium contuentes, ob studium nostri ordinis, communi electione decrevimus, congruum esse provida dispositione judicium, fatentes hujus sacrosanctæ Toletanæ ecclesiæ sedem metropolitani nominis habere auctoritatem, eamque nostris ecclesiis, & honoris anteire potestate & meritis. E

Cujus quidem principatus nequaquam collationis nostræ conniventia nuper eligitur, sed jamdudum existere antiquorum patrum synodali sententia declaratur; ea dumtaxat concilii forma, quæ apud [d] sanctum Montanum episcopum in eadem urbe legitur habita. Proinde ergo dispositionem nostram instructæ collationis definitione celebrantes, elegimus ne quis ultra comprovincia-

ANNO CHRISTI 610.

provincialium sacerdotum inani ac perversa contentione obnitatur hujus sacrosanctæ ecclesiæ Toletanæ primatum contemnere: neque pervicaci schismatum studio ad summos sacerdotalium infularum ordines, remota hujus sedis potestate, a nobis quempiam, sicut hactenus factum est, provehere. Talem itaque specialiter a nobis ac successoribus nostris deferri dignitatis honorificentiam huic ecclesiæ pollicemur, qualem in decretis sanctorum conciliorum beatissimi patres metropolitanis ecclesiis decreverunt. Hujus ergo & nos reverentiæ observationem fideli custodia pollicemur: hujus honorificentiam conservari diligenti prospectu a successoribus nostris, per metas sequentium ætatum, volumus. Sane quicumque ex nobis, vel successoribus nostris, hæc statuta transcenderit, anathema sit Domino nostro Iesu Christo, atque culmine sacerdotali dejectus, perpetuæ excommunicationis sententia prædamnetur.

Facta constitutio sacerdotum in urbe Toletana, sub die x. Kalendarum Novembrium, anno regni primo piissimi atque gloriosissimi Gundemari regis, æra DCXLVIII.

[e] SUBSCRIPTIONES.

Protegenes sanctæ ecclesiæ Segontiensis episcopus hanc decreti nostri professionem pro firmitate subscripsi.

Theodorus sanctæ ecclesiæ Castulonensis urbis episcopus subscripsi.

Minitianus sanctæ ecclesiæ Segobiensis episcopus subscripsi.

[f] Stephanus sanctæ ecclesiæ Oretanæ episcopus subscripsi.

Iacobus Mentesanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Magnentius sanctæ ecclesiæ Valeriensis episcopus subscripsi.

Theodosius sanctæ ecclesiæ Arcavicensis episcopus subscripsi.

Marinus sanctæ ecclesiæ Valentinæ episcopus subscripsi.

Conantius sanctæ ecclesiæ Palentinæ episcopus subscripsi.

Poscarius sanctæ ecclesiæ Segobriensis episcopus subscripsi.

Vincentius sanctæ ecclesiæ Bigastrensis episcopus subscripsi.

Eterius sanctæ ecclesiæ Bastianæ episcopus subscripsi.

Gregorius sanctæ ecclesiæ Oxomensis episcopus subscripsi.

Præsidius sanctæ ecclesiæ Complutensis episcopus subscripsi.

Sanabilis sanctæ ecclesiæ Elotanæ episcopus subscripsi.

NOTÆ BINII ET GARCIÆ.

Cur duobus Toletanis conciliis non sit adscriptus numerus.

a *Synodus Toletana.*] In his duobus Toletanis conciliis a me additis in hoc volumine numerum consulto non posui, ne antiquorum ordinem a patribus & generalibus conciliis citatum everterem & confunderem; unde consultius existimavi ea sine serie ponere, servata tantum annorum antiquitate. Erant enim aliqua concilia in canone posita, alia non; priora sunt quæ citantur certis numeris, alia sine numeris traduntur. Unde apud Rodericum archiepiscopum invenies: Hoc concilium est in canone, hoc non est in canone. *Hæc Garsias.*

b *Sub Gundemaro.*] Hic fuit tertius a Reccaredo rege optimo, & sancto, cui Loiba filius natu major Victericus, deinde Gundemarus, seu Gundemirus successit, æra 648. Vixit in regno annos duos: in principio hanc synodum coegit. *Garsias.*

Causa hujus concilii quæ.

c *De primatu*, &c.] Quænam hujus concilii celebrandi causa præcesserit, ex actis concilii, nec non ex constitutione Gundemari regis hoc anno edita colligitur. Cum enim Toletanæ ecclesiæ primatum aliqui labefacere studerent, quasi ipsa non totius Carthaginensis, sed tantum Carpetaniæ provinciæ metropolis esset, hac de causa hoc concilium congregari oportuit. Euphemius Toletanus episcopus concilio Toletano III. subscribens, ex modestia se nominavit metropolitanum provinciæ Carpetaniæ. Ne quid ergo juris Toletanæ ecclesiæ per hoc factum Euphemii decederet, hoc synodali & sequente regio decreto opus erat. Hæc ex edicto Gundemari Baronius anno 610. numero 12.

d *Sanctum Montanum.*] Montanus præsul Toletanus, æra 565. præfuit secundo concilio Toletano, ut metropolita, in eoque subscripsit. *Garsias.*

Cur Toletanus episcopus non subscripserit.

e *Subscriptiones.*] Subscriptio Toletani episcopi deest: nam cum de ejus primatu & auctoritate ageretur & decerneretur, non erat æquum, ut ipse subscriberet; quamvis præsens adesset, ut in principio concilii dicitur. Erat his temporibus episcopus Toletanus Auresius, virtute, eruditione, & vitæ sanctitate clarus, & illibatæ catholicæ doctrinæ acerrimus defensor. Vixit in sacerdotio 11. annos, regnante Victerico, & Gundemaro, & initiis Sisebuti, ex sancto *Adefonso. *Garsias.*

*Il defon[so]

f *Stephanus.*] Solus hic episcopus ex omnibus hujus concilii subscribit in altero Toletano, sub Reccaredo rege, anno XII. Sedes quæ ad Carthaginensem provinciam pertinebant, ex hoc concilio etiam animadvertere licet: erant enim.

Segontia.	Palentia.
Castulo.	Segobrica.
Secobia.	Bigastrum.
Oretum.	Bastitana.
Mentesa.	Oxoma.
Valeria.	Complutum.
Arcavica.	Elotana.
Valentia.	*De quibus supra diximus.*

[a] *Suggestio servi vestri Sesuldi.*

MEAM extremitatem ad sanctitatis vestræ deduco memoriam, & ut sæpe pro extremitate servi tui orare jubeas instanter suggero. * De cetero ad relatus sanctitatis vestræ deduco, quod convenientia servorum vestrorum fuit * pro humili vestro domino Emiliano; ut per voluntatem Dei & vestram, in ecclesia vestra sacerdotio fungatur. Et quia in ipsa diœcesi talis nec melior invenitur, pro eo domino suas suggestiones miserunt; ut si Deus domino aditum dederit, jubeatis venire: ut per manus vestras, & illud perficiatur, & aliud, quod adhuc insuper suspensum est: & desiderantes dominum, de vultu vestro læti efficiamur. Si vero aliter est vestra prævisio, cui vultis ordinationem vestram dirigite qui causam vestram perficiat: & ordo vester incolumis persistat.

*De cetero autem
*per humilem vestrum dominum milanem

Alia proprii vernuli vestri Sunilani suggestio.

AD relatum sanctitatis vestræ deducimus, quod per Dei electionem omnes sacerdotes vestri, & cuncti filii ecclesiæ, in unum convenientes, requisierunt a me * pro humili vestro domino Emiliano: * ut prædictus vestra ordinatione in ecclesiam Mentesanæ civitatis pontifex ordinetur. Et quia eum humilitas cum sanctitate adornat, & origo generis reddit illustrem, suggero clientulus tuus, ut si Deus beatitudini vestræ aditum dederit, ob restaurandas ecclesias vestras, ad vestros usque humillimos non dedigneris accedere: quatenus famulorum vestrorum electio vestris sacris manibus compleatur: si tamen casus sæculi in aliquid excellentiæ vestræ obuiaverit, ordinare, cui jusseritis, ex fratribus vestris scribere, qui vestra compleat iussa, &

*per humilem v[estrum] d[ominum] milaner
*ut per Dei & v[e]stram o[rdi]natione

& amplius ecclesia vestra in desolatione non permaneat. Sic Christi gratiam eximietas vestra sine fine percipiat.

*Alia suggestio * servorum Ioannis, Vivendi, Ermegeldi, vel omnium servorum vestrorum.*

Ermigil- i, Ioannis ꞔ servi jus.

ser. vestræ eatitudi- i, aut ve- ræ sancti- ati.

PER Sesuldum filium * vestræ beatitudinis notuit, humilem vestrum dominum Emilanem, ut si Deo & domino placitum fuerit, in ecclesiarum ordine pontifex ordinetur: ita & nos servi vestri suggerimus, ut si Deus aditum dederit domino, jubeatis eum hoc fastigium pati, ut per manus vestras sit completum: si vero, quod absit, aliqua occasio sæculi domino obviaverit, suggerimus ut cui vult sanctitas vestra domino * vestros notescat: quia persona vestra electionem vestrorum impleat. Sic vitæ æternæ præmium accipiatis.

NOTA GARSIÆ LOAISÆ.

ggestio- es quæ di- ntur.

a *Suggestio servi vestri Sesuldi.*] Erant in codice antiquo manuscripto post hoc concilium hæ tres suggestiones, quas libenter posui: sunt enim libelli supplices, & postulationes populi, vel ecclesię vacantis ad concilium, vel metropolitanum, ut in episcopatu vacanti pastor præficeretur: unde inquit: *Quod convenientia servorum vestrorum fuit*; habebatque hæc commendatio maximum pondus apud concilium in nominando antistite; debebat enim esse postulatus ad honorem sacerdotii, ex IV. concilio Toletano, cap. 19. & eligi ibidem, cum omni clericorum, vel civium voluntate, ab universis comprovincialibus episcopis.

DECRETVM PIISSIMI ATQVE GLORIOSISSIMI PRINCIPIS NOSTRI Gundemari regis, Æra DCXLVIII.

Flavius Gundemarus rex venerabilibus patribus nostris Carthaginensibus sacerdotibus.

Titulus majestatis ꞔ rātiquus ꞔ regibus ispaniæ.

LICET regni nostri cura in disponendis atque gubernandis humani generis rebus promptissima esse videatur, tunc tamen † majestas nostra maxime gloriosiori decoratur fama virtutum, cum ea quæ ad divinitatis & religionis ordinem pertinent, æquitate rectissimi tramitis disponuntur; scientes ob hoc pietatem nostram non solum diuturnum temporalis imperii consequi titulum, sed etiam æternorum adipisci gloriam meritorum. Nonnulli enim in disciplinis ecclesiasticis, contra canonum auctoritatem, per moras præcedentium temporum, licentiam sibi de usurpatione præteriti principis fecerunt: ita ut quidam episcoporum Carthaginensis provinciæ non revereantur, contra canonicæ auctoritatis sententiam, passim ac libere, contra metropolitanæ ecclesiæ potestatem, per quasdam a fratrias, & conspirationes, inexploratæ vitæ omnes episcopali officio provehi, atque hanc ipsam præfatæ ecclesiæ dignitatem imperii nostri solio sublimatam contemnere; perturbantes ecclesiastici ordinis veritatem, ejusque sedis auctoritate, quam prisca canonum declarat sententia, abutentes. Quod nos ultra modo usque in perpetuum fieri nequaquam permittimus: sed honorem primatus, juxta antiquam synodalis concilii auctoritatem, per omnes Carthaginensis provinciæ ecclesias Toletanæ ecclesiæ sedis episcopum habere ostendimus: cumque inter suos coepiscopi, tam honoris præcellere dignitate, quam nominis; juxta quod de metropolitanis per singulas provincias antiqua canonum traditio sanxit, & auctoritas vetus permisit. Neque eamdem Carthaginensem provinciam in ancipiti duorum metropolitanorum regimine contra patrum decreta permittimus dividendam, per quod oriatur varietas schismatum, quibus subvertatur fides, & unitas scindatur. Sed hæc ipsa sedes, sicut prædictum est, antiqua nominis sui, ac nostri cultu imperii, ita & totius provinciæ polleat ecclesiæ dignitate, & præcellat potestate.

Illud autem quod jampridem in generali synodo concilii Toletani a venerabili Euphemio episcopo manus subscriptione notatum est, Carpetaniæ provinciæ Toletanam esse sedem metropolim, nos ejusdem ignorantiæ sententiam corrigimus: scientes procul dubio Carpetaniæ regionem non esse provinciam, sed partem Carthaginensis provinciæ, juxta quod & antiqua rerum gestarum monumenta declarant. Ob hoc, quia una eademque provincia est, decernimus, ut sicut Bætica, Lusitania, vel Tarraconensis provincia, vel reliquæ ad regni nostri regimina pertinentes, secundum antiqua patrum decreta, singulos noscuntur habere metropolitanos, ita & Carthaginensis provincia unum eumdemque, quem prisca synodalis declarat auctoritas, & veneretur primatem, & inter omnes comprovinciales summum honoret antistitem; neque quidquam contempto eodem ultra fiat, qualia hactenus arrogantium sacerdotum superba tentavit præsumptio. Sane per hoc auctoritatis nostræ edictum, amodo & vivendi damus tenorem, & religionis, vel innocentiæ legem; nec ultra postmodum inordinata licentia ab episcopis similia fieri patimur, sed per nostram clementiam præteritæ negligentiæ, pietatis intuitu, & veniam damus, & indulgentiæ opem concedimus: & dum sit magna culpa hactenus deliquisse, majoris tamen ac inexpiabilis censura tenebit obnoxios, qui hoc nostrum decretum, ex auctoritate priscorum patrum veniens, temerario ausu violare tentaverint: nec ultra veniam delicti faciemus admissi, adempti, si dehinc honorem ejusdem ecclesiæ quilibet Carthaginensium sacerdotum contempserit; subiturus procul dubio inobediens tam degradationis, vel excommunicationis ecclesiasticæ sententiam, quam etiam nostræ severitatis censuram. Nos enim talia in divinis ecclesiis disponentes credimus fideliter regnum imperii nostri ita divino gubernaculo regi, sicut & nos cultum ordinis, zelo justitiæ accensi, & corrigere studemus, & in perpetuum perseverare disponimus.

In concilio Tolet. III. ubi subscribit Euphemius inter metropolitanos.

d SVBSCRIPTIONES.

Flavius Gundemarus rex hujus edicti constitutionem pro confirmatione honoris sanctæ ecclesiæ Toletanæ propria manu subscripsi.

Ego Isidorus Hispalensis ecclesiæ provinciæ Bæticæ metropolitanus episcopus, dum in urbem Toletanam pro occursu regio advenissem, agnitis his constitutionibus assensum præbui atque subscripsi.

Ego Innocentius " Emeritensis provinciæ Lusitaniæ metropolitanus episcopus, dum in urbem Toletanam pro occursu regio advenissem, agnitis his constitutionibus assensū præbui & subscripsi.

" Masonæ successor.

Ego Eusebius " Tarraconensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

" Asiatico successisse dicitur.

Ego Sergius Narbonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Ioannes Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Ilergius Egarenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Licerius eccleſiæ Egæditanæ epiſcopus ſub ſcripſi.

Ego Maximus eccleſiæ Cæſarauguſtanæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Mumius eccleſiæ Calagurritanæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Fluridius eccleſiæ Tyraſſonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Elias eccleſiæ Caurienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Goma eccleſiæ Olyſipponenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Fulgentius [a] eccleſiæ Aſtigitanæ epiſcopus ſubſcripſi.

[a] frater SS. Leandri & Iſidor

Ego Emila [a] eccleſiæ Barcinonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

[a] Vgno ſucceſſit

Ego Theudorus eccleſiæ [a] Auſeſinæ epiſcopus ſubſcripſi.

[a] Aquilino ſucceſſit

Ego Ioannes Pampilonenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Beniamin eccleſiæ Dumienſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Agapius Tuccitanæ eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Gundemarus eccleſiæ Veſeenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Argebertus Portucalenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Teveriſtus Salmanticenſis eccleſiæ epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Vitulatius eccleſiæ Laverricenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Leontianus Lutobenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Piſinus [a] eccleſiæ Eliberitanæ epiſcopus ſubſcripſi.

[a] Baddo ſucceſſit

Ego Iuſtinianus eccleſiæ Abelenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Venerius [a] eccleſiæ Caſtulonenſis epiſcopus ſubſcripſi.

[a] Theodoro ſucceſſit

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

Fratriæ quæ.

a *Fratrias.*] Fratriæ apud Ariſtotelem in politicis dicuntur hominum conventus, propria & peculiaria ſibi ſacra colentium: ii enim homines communi puteo utebantur, quod Græce dicitur φρέαρ Hæc Budæus ad tit. de officio quæſt. Inde fraternitates pro collegiis Chriſtianorum apud Cyprianum, Hieronymum, Tertull. lib. de velandis virginibus, & lib. ad martyres. Quandoque etiam pro conjuratione & ſodalitate factioſa uſurpatur, ut in concilio Calched. can. 18. & 11. quæſt. 1. cap. Conjurationum.

Qui epiſcopi huic edicto ſubſcripſerunt.

b *Subſcriptiones.*] Subſcribunt in hoc decreto Gundemarus rex, Iſidorus Hiſpalenſis, Innocentius Emeritenſis, qui ſucceſſit Mauſonæ, Euſebius Tarraconenſis, qui Aſſiatico; Sergius Narbonenſis, qui ſucceſſit Migetio, in tertio Toletano; Ioannes Gerundenſis, & Ilergius Egarenſis, in Barcinonenſi; Egeditanæ Licerius, in Toletano. æra 635. Maximus Cæſarauguſtanæ, in Barcinonenſi; Mumius Calaguritanæ, in tertio Toletano, & Cæſarauguſtano ſecundo, & Barcinonenſi; Fluridius Tyraſſonenſis, Elias Caurienſis, Goma Olyſipponenſis, Fulgentius Aſtigitanæ, frater Leandri, & Iſidori ex genere regio, ſapientia & ſanctitate clariores; Emila Barcinonenſis, qui Vgno, Theudorus Auſeſinæ, qui Aquilino, Ioannes Pampilonenſis, Benjamin Dumienſis, Agapius Tuccitanæ, Gundemarus Veſeenſis, Argebertus Portucalenſis in tertio Toletano; Theveriſtus Salmanticenſis, Vitulatius Laverricenſis, Leontius Lutobenſis, Peſinus Eliberitanæ, qui Baddo; Iuſtinianus Abelenſis, Venerius Caſtulonenſis, qui ſucceſſit Theodoro.

In his duobus decretis Reccaredi & Gundemari opportunus ſe offert locus de primatu eccleſiæ Toletanæ in Hiſpania & Gallia Narbonenſi differendi: de qua re, dum Toleti agerem, ſequentem commentarium feci.

DE PRIMATV ECCLESIÆ TOLETANÆ.

§. I.

Origo primatus Toletani quæ.

QVI accuratius eccleſiæ Toletanæ primatum proſecuti ſunt, Romæ a divo Petro apoſtolorum principe, totiuſque eccleſiæ catholicæ pontifice, ſummoque ſacerdote, inſtitutum ortumque affirmant. c Nam cum primum Petrus in urbem venit, ibique cæleſtis vitæ ſemina fundamentaque jecit, Dionyſium in Galliam, Eugenium in Hiſpaniam miſit, viros doctrina & ſapientia excellentes, qui Paulum ex Græcia fuerant ſecuti, eoſque primates in prima provinciarum diviſione inſtituit, ut facilius & ardentius muneri apoſtolico incumberent.

c Rodericus archiepiſcopus Toletanus in defenſione primatiæ in Concil. Lateranenſi.

Eſt etiam diviſio provinciarum facta ab apoſtolis, ut conſtat ex Anacleto papa, & habetur diſt. 99. cap. Provinciæ, & apud Ivonem 5. part. cap. 35.

Factam autem fuiſſe ab apoſtolis totius orbis & provinciarum partitionem, ad euangelii faciliorem propagationem, teſtatur Anacletus pontifex maximus ad epiſcopos Italiæ, his verbis: *Provinciæ* (inquit) *multo ante Chriſti adventum tempore diviſæ ſunt maxima ex parte; & poſtea ab apoſtolis & beato Clemente prædeceſſore noſtro ipſa diviſio eſt renovata: & in capite provinciarum, ubi dudum primates legis ſæculi erant, ac prima judiciaria poteſtas, ad quos qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis neceſſe erat, qui ad aulam imperatoris, vel regum confugere non poterant, vel quibus permiſſum non erat, confugiebant pro oppreſſionibus vel injuſtitiis ſuis, ipſoſque appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum præceptum erat: ipſis quoque in civitatibus vel locis noſtris patriarchas, vel primates, qui unam formam tenent, licet diverſa ſint nomina, leges divina & eccleſiaſtica poni & eſſe juſſerunt; ad quos epiſcopi, ſi neceſſe fuerit, confugerent, eoſque appellarent, & ipſi primatum nomine fruerentur, & non alii. Reliquæ vero metropolitanæ civitates, quæ minores judices habebant, (licet majores comitibus eſſent) haberent metropolitanos ſuos, qui prædictis juſte obedirent primatibus, ſicut in legibus ſæculi olim ordinatum erat; qui non primatum, ſed aut metropolitanorum, aut archiepiſcoporum nomine fruerentur.* Hæc Anacletus. Quam ſententiam libenter poſui, ut epiſcopi, [a] archiepiſcopi & primatis diſcrimen, diſcrepanteſque functiones intelligas ab apoſtolis acceptas, diſtinctaſque. Idem enim teſtatur Anicetus papa ad epiſcopos Galliæ. *Nulli* d (inquit) *archiepiſcopi primates vocentur, niſi illi qui primas tenent civitates, quarum epiſcopos apoſtoli, & ſucceſſores apoſtolorum, regulariter patriarchas & primates eſſe conſtituerunt.*

Diſcrimen epiſcopi archiepiſcopi & primatis.

Divиſio apoſtolorum quare facta.

[a] Hæc valde dubia. Vide tom. 1.

d 99. Diſt. Nulli archiepiſc. & in decretis Stephani I. apud Ivon. lib. 4.

Cur Eugenius Toletanam ſedem elegerit.

Eugenius igitur, ut in Hiſpaniam venit, elegit primam & præclaram ejus regionis urbem, in qua cultum religionis Chriſtianæ collocaret, in medio totius provinciæ ſitam; a qua, velut a corde, ſpiritus vitalis, & ſanguis Chriſti in totum corpus diffunderetur, & membra cæleſti pabulo augerentur: e indeque ſummi conſilii gubernatio in reliquas civitates facilius propagari effundique poſſet. Nam Anacletus pontifex ad epiſcopos Galliæ, in capite provinciarum eſſe primates collocandos ex decreto apoſtolorum decrevit, & vocem primatis a primis ſedibus uſurpatam arbitratur, & ita ſupremum, & altum, cæleſteque munus in ſuprema & prima inſtituit civitate, & jura cæleſtia in eo hominum conventu, qui jure & libertate inter alios eminet Hiſpaniæ populos, collocavit.

e Nam in capite provinciarum ponebantur primates ex decreto apoſtolorum, ex Anacleto in epiſtola ad epiſcopos Italiæ: & habetur diſt. 99. cap. Provinciæ. Et ubi erat primo judicaria poteſtas ibidem: & Anicetus papa inquit. Illi primates vocentur, qui primas tenent ſedes, in epiſtola ad epiſcopos Galliæ, & habetur d. 99. c. Nulli.

Eugenius I. Toletanus epiſcopus quis.

Hic ſanctus vir, vere homo Dei, primus eccleſię Toletanę prę ſul fuit, totiuſque Hiſpanię primas. A quo fonte ampliſſimi doctrinarum rivuli deducti, uberrimum pietatis incrementum reddiderunt. Is enim eccleſiam, quam plantaverat, ſtudioſiuſque regeneratione ſacroſancta baptiſmatis genuerat, ſanguine proprio fuſo rigavit, & auxit. Nam poſtquam gentem Toletanam convertit ad Chriſtum, & fonte baptiſmatis, & fidei ſacramentis, & doctrina imbuit, ad Dionyſium prędicationis gratia revertens, in territorio Pariſienſi, in perſecutione ſæva Domitiani, conſummato martyrii curſu, coronam beatę paſſionisglorioſe a domino accepit. Corpus ejus poſtea ſub Philippo ſecundo rege clementiſſimo fuit Toletum tranſlatum: ibique magna populi veneratione & pietate colitur. Eugenio vita functo, ſacerdotii dignitas in f Melanthium derivatur. Et inde perpetua quędam præſulum ſucceſſio ſtirpem primatus in milleſimum quingenteſimum & nonageſimum annum produxit, hoc ordine, ut ex annalibus eccleſiæ Toletanę accepimus: S. Eugenius, Melanthius, Pelagius, Patruinus, Toribius, Quintius, Vincentius, Paulatus, Natalius, Olympius, Audentius, Aſturius, Iſicius, Majorinus, Caſtinus, Campeius, Sintitius, Palmatius,

Tolet. Eccleſiæ epiſcopi qui, & quot.

f Ex concil. Eliberit. in ſubſcriptionibus.

Petrus I. Celſus, Montanus, Iulianus I. Bacandus, Petrus II. Euphemius, Exuperius, Adelphius, Auraſius, Helladius, Iuſtus, Eugenius II. Eugenius III. ſanctus Ildefonſus, Quiriacus, ſanctus Iulianus II. Sigebertus, Felix, Guntericus, Sinderedus, Vrbanus; quo pontifice Toletum a Sarracenis oppugnatum dolo captum eſt. Quibus imperantibus, dum miſera ſervitute oppreſſa civitas tenetur, hoc ordine ſecuti ſunt: Cixilla, Petrus Pulcer, Sunicredus, Concordius, Elipandus, Vveſtremirus, ſanctus Eulogius electus martyr, Gumeſindus, Bonitus Ioannes. Reſtituta deinde urbe in priſtinam Chriſtianæ religionis dignitatem, primatus Bernardo datus eſt: quem ſubſecuti ſunt Raymundus, Ioannes, Zerebrunus, Gundiſalvus I. Petrus Cardona, Martinus, Rodericus, Ioannes II Guntierius II Sanctius infans, Paſchalis, Sanctius II. infans, Gundiſalvus II. S. R. E. cardinalis, Ioannes III. Aragoniæ infans, Rodericus Ximenius, Gundiſalvus III. Guntierius III. Gilius de Albornoz cardinalis, Vaſcus de Toledo, Gometius Manrichius, Petrus Tenorius, Petrus de Luna, Sanctius de Roias. III. Ioannes de Contreras III. Ioannes de Cereçuela IV. Gutierius de Toledo, Ildefonſus Carrillo, Petrus Gonçalez Mendoça cardinalis, Franciſcus Ximenius cardinalis, Guillelmus de Croy cardinalis, Ildefonſus de Fonſeca, Ioannes Tavera cardinalis V. Ioannes Martinus Siliceus cardinalis VI. Bartholomæus Carrança, Gaſpar Quiroga cardinalis. In hac vero longa ſacerdotum ſerie non ſimilis dignitatis ſplendor atque felicitas fuit: nam Romanorum imperio, a Nerone uſque ad Conſtantinum magnum, ejus amplificatio, a perſecutione fervente, nequiſſimi temporis calamitate oppreſſa, radices potius egit, quam trunco, ramis, & foliis in altum dilatata in hominum conſpectu creſceret. At poſt divinæ memoriæ magni Conſtantini baptiſmum, poſtquam veritatis lux menti ejus infulſit, & propulſatis tenebris lumen clariſſimum doctrinæ, & cæleſtis conſilii, mundo univerſo refragante, gentibus luxit, officia primatus, quæ parum antea ſplendoris dederant, uſque ad Gothicæ gentis in Hiſpaniam adventus magnum nitoris ac dignitatis ornamentum Chriſtianis hominibus attulerunt; quamvis Gothorum & Romanorum inteſtinum de imperio bellum, & Ariana Priſcillianaque hæreſis religionis incrementum debilitavit atque impedivit, quouſque ſanctiſſimus rex Reccaredus, abjurata & extirpata in tota Hiſpania hæreſi Ariana, removit omnia quæ impedimentum poterant afferre ad fidem augendam & amplificandam. Tandem Rodericus rex turpis, & effeminatus, uno prælio a Sarracenis miſere dejectus, & victus, regiam & eccleſiaſticam majeſtatem funditus evertit. Gens enim arrogans, victoriiſque ſuperba, ſine cultu veræ religionis, barbarica inſolentia fervens, inhumane cuncta vaſtavit, civitates ſuccendit, & templa; pontifices, ſacerdotes, ſine delectu trucidati, corpora ſanctorum ſecundo igni, & gladio tradita; virgines & matronæ ludibrio expoſitæ; ferum tandem & funeſtum ſpectaculum Hiſpania toti orbi fuit. Imperialis etiam regiaque civitas, quæ libertate & jure imperiali florebat, in oppreſſionem ſervitutemque immanem data, per trecentos & ſeptuaginta octo annos miſere, velut in ergaſtulo, ſuccubuit. Quo tempore non tantum primatus amplitudine, verum metropolis ſplendore ſpoliata, informem quamdam dignitatem ſuſtinuit: ita ut caput totius cleri, & ſex parœciarum Chriſtianorum, qui cum Arabis mixti vitam in ſervitute degebant, ſacerdos ſimplex eſſet; indeque Mixtarabi appellati. Summa ergo illa auctoritas coarctata & imminuta, veluti terra inculta & ſilveſtris horridaque, noxiam, & veneficam illam Elipandi [b] plantam produxit, quæ juſte eradicata, ſummorumque virorum ſcriptis tamquam falce præciſa radices non egit.

At divina hæc Chriſtianæ religionis lux, quæ tot annos extincta pene fuerat, emicuit iterum, quando Ildefonſus ſextus rex, cæleſti adjuvante numine, Sarracenos profligavit, urbemque Toletanam expugnavit, & reducto in eam divino cultu, primatum reſtituit, &, ut erat in more Gothorum tempore, pontificem deſignavit. Nam expiato templo: quod impia Sarracenorum ſuperſtitione, & execrando ritu fuerat inquinatum, Bernardum præfecit. Is enim poſt hanc templi inſtaurationem primus pontifex creatus fuit; a quo continua pontificum ſeries uſque ad noſtra tempora derivata eſt.

Perſequar ergo hujus primatus hiſtoriam, quæ quatuor rerum viciſſitudinibus, quas eccleſia Toletana Hiſpaniarum primas experta eſt, continetur; & quam in his commutationibus retinuerit dignitatem, ut ex antiquis annalibus potui colligere, aperiam; ut prudens lector intelligat, inanes fuiſſe noſtrorum hominum cogitationes, & effrenatam audaciam eorum, qui adducti cupiditate dominandi, ſanctæ eccleſiæ Toletanæ jus primatus negant, & in ejus majeſtatem, diplomatibus & privilegiis ſummorum pontificum & regum tam longa annorum ſerie ſtabilitam, varie invehuntur. Qui primatus titulus a ſanctiſſimis illis priſcis viris egregiiſque pontificibus tanti ſemper habitus fuit, ut ad ejus auctoritatem retinendam & conſervandam ſumptui & labori non parcerent; ſolerentque potius de ea quam de archiepiſcopatus jure gloriari; cujus defendendæ aut augendæ ergo, coram Romano pontifice per ſeipſos cauſam egerunt.

...quæ digni...tis Toletano...um epiſco...orum.

De perſecu...onibus ec...leſiæ Au...uſt. lib. 18. ...e civitate ...ei, cap. 52. ...& Paul. O...oſius lib. 7. ...7.

...Hiſpania ...uando a ...arracenis ...ccupata.

[b] Hæreſim ...lipandi pri...o refutavit ...Etherius e...iſcopus O...om. & Bea...us presbyter ...Hiſpanus, & ...onas epi...cop. Aurel. ...oſtea: Con...il. Franco...or. eam ...amnavit. ...Quando Sar...aceni ex Hi...pania fugati ...uerint.

§. II.

Sanctus Eugenius primam eccleſiaſticæ dignitatis ſedem Toleti collocavit; quo jacto fundamento ſuperædificari cœptum eſt, eoque eccleſiæ Toletanæ auctoritatis culmen pervenit, ut ſecundum a Romana ſede, quæ caput & magiſtra totius catholicæ religionis eſt, videatur locum obtinere. Templum vero, in quo primo litatum Deo Chriſto eſt, dum ſanctiſſimus vixit Eugenius, non ædificii pulcritudine, operiſque magnificentia floruit, ſed miniſtrorum ſanctitate & excellentia; in quibus conſcientiæ puritas, ingens deſiderium propagandæ euangelicæ veritatis vigebat adeo, ut eo tempore ceſſaverit primatus in coercendo actio, epiſcopique munus fuerit in puniendo veluti otioſum. Quippe cum ea eſſet vivendi conſtituta ratio, tam incorrupti omnium & inculpati mores, ut nihil eſſet quod eccleſiaſtica deberet poteſtate coerceri, falceve amputari, imo nec ullum erat inter eccleſias commercium; cuncta namque in anguſtias maximas inſanus ſæviendi in Chriſtianos furor adduxerat, qui innoxio, & religioſo, ſanctoque ſanguine effuſo, Chriſtianam religionem radicitus extirpare conabatur. Quicumque tamen in Hiſpania fuerunt illis temporibus, epiſcopi omnes & reliqui Chriſtiani, Toletanum templum ab Eugenio ædificatum velut omnium caput venerati ſunt. Cujus fundamenta, licet parva, ibi tamen ſunt jacta ubi nunc eſt pulcerrime magnificeque inſtructum. Sed in illa adhuc humilitate hodiernæ altitudinis & magnificentiæ certa ſigna apparuerunt, conſpicuumque fuit multis argumentis quam grata Deo eſſent in eo templo oblata ſacrificia. Præterea omnium civitatum epiſcopi templi Toletani antiſtitem veluti unicum [c] metropolitanum ſuſpiciebant. Cum enim adhuc non eſſet provinciarum Hiſpaniæ ſingularis facta diſtributio, omnis auctoritas, & patriarchalis, metropolitanaque juriſdictio, ad unicam ſedem Toletanam referebatur. Quam formam & ſpeciem eccleſia Hiſpanica uſque ad magnum imperatorem Conſtantinum retinuit, cujus tempeſtate ſummam religio Chriſtiana tranquillitatem & pacem aſſecuta, longe lateque diffuſa eſt. Dilatatis vero Chriſtianæ religionis finibus ſubſequitur provinciarum [d] diſtributio in quinque metropolitanas eccleſias, Carthaginenſem, Bæticam, Luſitanam, Tarraconenſem, & Gallœciam, quæ Bracarenſis eſt. Sed primaria ſuper his ſedibus auctoritas Carthaginenſi provinciæ, quæ Toletana eccleſia eſt, ſemper delata fuit. Athanaricus Gothorum rex, qui primus omnium [e] anno quinto imperii [f] Valentis in Hiſpania dominari cœpit, eccleſiæ ordinem in quinque metropolitas diſtinctum reperit, quas hic expugnavit provincias, & impia Arianorum hæreſi, quam Valentis imperatoris opera didicerat, infecit. Ad hæc, cum eſſent aſſidua dimicatione a Romanis Gothi laceſſiti, eſſetque incertus belli exitus, pax qua religionis cultus & morum integritas continetur, omnino turbata ſublataque eſt, imo & epiſcopi regia potentia timidi, eorum gratiam adulatione & mendaci aſſentatione aucupantes, omnia ad voluntatem, nihil ad veritatem audentes loqui, ut canes muti, ſectas & hæreſes impias animo & ſermone ſequebantur. At Gothi poſtquam ſecundis uſi præliis Romanam potentiam fregiſſent, provinciam univerſam, Athaulpho regnante, inter ſe partiti ſunt. Alanis Carthaginenſis, Luſitanaque Vandalis, qui etiam Silingui dicuntur, Bætica contigit Suevis, & Vandalis nonnullis Gallœcia. Celtiberia vero, quæ Tarraconenſis eſt, in Romanorum ditione permanente.

Sæculari Hiſpaniæ imperio in provincias hac ratione veluti in partes ſciſſo, ſimili partitioni eccleſiaſticus ordo ſubjacuit. Nam unuſquiſque rex in regni ſui nobiliori urbe primatus & metropolitæ ornamentum erigendum, ad imperii ſæcularis auctoritatem retinendam, utile judicabat, præterea ut ſumma pontificis auctoritate ſuffulta hæreſis, quam ſequebantur, altius fixa hominum mentibus inhæreret, latiſſimeque nullo alio judice propagaretur. A Vandalis ergo Hiſpalis, Bæticæ caput, primatus nomine decoratur, ab Alanis in Carthaginenſi provincia Toletum, Tarraco a Romanis, Bracara & Luco a Suevis.

Primatus igitur Toletani curſum ab Eugenio uſque ad Athanaricum Gothorum regem, trecentis & ſexaginta novem annis, a Chriſti domini paſſione comprehenſum, utcum-

Eugenius templum Tolet ædificavit.

[c] Ex antiquo jure in una provincia non poterant eſſe duo metropolitani, ex conc. Calched. cap 12. & apud Ivonem 5. parte cap. 146. Ante Conſtantinum ſolus Toletanus, Hiſpaniæ primas.

[d] De hac diviſione extat in bibliotheca eccleſiæ Toletanæ proceſſus quidam factus in lite ordinationis eccleſiæ Valentinæ, ubi dicitur ex ſententia Raſi, & Abi Capaza, a temporibus Conſtantini magni fuiſſe Hiſpaniam in quinque provincias & metropoles diſtinctam: & Ioannes Gerundenſis in Concil. Eliberitano fuiſſe factum exiſtimat lib. 1 paralip. in diviſione Hiſpaniæ, ex ſententia Apii, quamvis nos hac diviſionem ſine auctoritate poſitam exiſtimavimus, ſupra: Hiſpania in quinque provincias diſtributa.

[e] Æra 407.

[f] Rodericus in chron. lib. 2. cap. 1.

utcumque narravimus. Quo tempore a Eliberitana Synodus celebrata est, sub Constantino magno; qui post baptismum, ecclesiæ patrocinium ardenter susceperat. Concilium hoc nationale fuit, cui Melanthius Toletanus episcopus interfuisse creditur; qui tamen in serie archiepiscoporum supra januam sacrarii Toletani inscriptus non refertur. Ex b quo aperte efficitur inter Eugenium & Pelagium quosdam alios antistites hujus sedis gubernacula tot annorum intervallo rexisse. A

a Æra 362.

b In topographia sanctorum ponitur Honoratus in dictione.

Concan. Primatus Toletanus probatur ex conciliis.

§. III.

PROGRESSVS Toletani primatus ab Athanarico usque ad Rodericum ultimum Gothorum regem continenter pervenit. Cum primum enim reges Gothi in Hispaniam irruerent, sæcularis principatus tranquillitate & otio quo fruebantur Romani perturbato, ecclesiasticus etiam ordo una immutatus est, & magnas subivit calamitates & infortunia: unde plures provinciæ ecclesias suas primas primatus auctoritate extulerunt. Conatus tamen iste tamquam violentus diu permanere non potuit. c Nam postquam Leovigildus rex totius Hispaniæ atque Narbonensis Galliæ principatum pacifice tenuit, ecclesia etiam Hispanica ad unitatem reducta, incredibiles dignitatis & gloriæ progressus fecit: prius enim res universæ Hispaniæ militari furore, ferro & flamma, impiisque Arii & Priscilliani hæresibus perturbatæ, atque fere penitus fuerant eversæ. Et licet nonnulla ea tempestate essent celebrata concilia, tamen absque ea majestate, qua agi deinceps consueverunt. Primo namque Toletana synodus adversus Priscillianum Toleti coacta est, imperantibus Arcadio & Honorio, & Toletanam ecclesiam regente Patruino, qui ordine quartus numeratur archiepiscopus. Post hanc synodum inter Romanos & Gothos maximi bellorum impetus excitantur. nonnunquam tamen de ecclesiastica dignitate stabilienda, atque restauranda agebatur; eaque de causa peculiaria quædam concilia coacta sunt, nimirum Tarraconense, Ilerdense, Valentinum, Gerundense, & Cæsaraugustanum. Similiter in Bætica quædam alia sunt celebrata; ex quibus quæ nunc habentur edita, manuscripta, nullius Toletani præsulis subscriptione consignantur. Nam spiritalis præsulum congressus impediebatur assiduis bellorum motibus, quibus de regno certantes principes agitabantur. In concilio d Tarraconensi impresso hæc est appensa subscriptio; *Episcopus Carthaginensis metropolitanus*, licet in codicibus manuscriptis literis Longobardis, qui asservantur in bibliotheca Toletana, & divi Laurentii, subscribat Hector episcopus Carthaginensis metropolis. Vnde quidam docti suspicantur hunc Hectorem urbis Carthaginis episcopum metropolitanum fuisse, cum ea civitas provinciæ Tarraconensis primatum illis temporibus obtineret; idque ea sibi ratione persuadent, quod Hectoris appellatio inter nomina Toletanorum præsulum sculpta in sacrario minime reperiatur. e Ego vero magistri Alvari Gometii viri doctissimi (quem honoris causa nomino, propter intimam mihi cum eo viro amicitiam, cum Toleti agerem) auctoritate in contrariam sententiam adducor. Cujus historiam de archiepiscopis Toletanis nondum editam in hoc de eorum primatu brevi commentario sequi decrevi, & divi Isidori, qui Carthaginem etiam illis temporibus funditus a Gothis, in Romanorum odium, eversam affirmat.

c Rodericus lib. 2. cap. 14. æra 610. & Ioannes Magnus lib. 16. cap. 19. Nam ante diram persecutioné movit adversus Christianos, ex Roderic. lib. 12. cap. 4. & D. Greg. lib. 3. dialogor, cap. 31. sed postea signis & miraculis martyrum Hermenegildi filii commotus animo, secrete hæresim revocavit. Quæ concilia hoc tempore celebrata fuerint.

d Concilium Tarraconense celebratum fuit æra 554. sub Theodorico rege, & Ioanne episcopo, & habet magnam auctoritatem nam fere totum in collect. decretorum Gratiani ponitur.

e In vita Eugenii martyris primi præsulis Toletani.

Secunda f Toletana synodus, Amalarico Gotho regnante, assiduisque jam bellorum tumultibus inter Romanos & Gothos nonnihil pacatis, coacta est; cum jam centesimus & trigesimus quintus annus a primo concilio Toletano verteretur. Neque celerius potuit concilium Toleti celebrari; cum enim inter Romanos & Gothos de pulcerrimæ provinciæ Carpetanæ, cujus caput Toletum erat, dominio ageretur, civitas illa armis assuefacta, ac de religionis incremento parum solicita, omnem curam & studium ad imperii fines tuendos & propagandos contulerat. Amalaricus tandem rex concilium convocari jussit; cui g Montanus undevigesimus præsul, admirandæ sanctitatis vir, & singularis doctrinæ, miraculis clarus ac conspicuus, interfuit. Deinde vero Romanis superatis de pace & otio constituendo decernitur; quo Gothorum imperium ita est auctum, ut multorum partito dominatu, ad unius tandem potestatem pervenerit. Inde illa sanctitatis & sapientiæ lumina excitata nimirum Leander, Isidorus, & Fulgentius; qui omnem suam operam & industriam ad extinguendam extirpandamque Arianam validam hæresim adhibuerunt. Ad h quam etiam funditus evertendam, inclytum Hermenegildi martyrium, cujus profusus sanguis semper clamabat, vicem profusse credendum est; & ut eleganter scripsit vir pius de sceleribus adversus Christianos avitam & catholicam pietatem servantes perpetratis.

f Æra 565. in codicibus manuscriptis æra 562. anno quinto Amalarici regis. Concil. Tolet. II. quando celebratum.

g De Montano Toletano antistite scribit Ildefonsus in additionibus virorum illustrium Isidori.

h Greg. est auctor lib. 3. dial. c. 31. & Isidor. de viris illustribus: & de Hermenegildo id tradit D. Greg. eod. lib. cap. 1. & Greg. Turonensis.

Felices animæ quorum per funera Christi
Crescit euangelium: vester pro semine sacro
Est cruor; ille piis inolescit mentibus ultro:
Vt quanto magis innocui profunditur usquam
Sanguis, eo vernat magis, augescitque premendo
Sancta fides, viresque novas calcata resumit.

Tandem magnorum virorum supplicationibus assiduisque precibus divina iracundia, & in mortales juste concepta indignatio, placata est; eaque mens Spiritus sancti magisterio universo populo injecta, ut abnegatis impiis erroribus veritatem catholicam profiteretur & ex animo amplecteretur.

Octavo deinde anno regni Reccaredi, qui etiam fuit octavus imperii Mauricii, cum Toletanæ sedi præesset Euphemius, vir pietate celebris, i tertium Toleti Concilium nationale celebratum est, astantibus omnibus metropolitanis episcopis primæ sedis, & aliis totius Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis, populoque omni Gothorum, licet in ea historia quam Rodericus Toletanus edidit, k non Euphemius, sed Eladius corrupte legatur. In eo Arianam hæresim, quam per 213. annos pertinaciter & obstinate defenderant, Gothi omnes detestati sunt. Huic l Synodo Leandrum Hispalensem archiepiscopum, sedis apostolicæ legatione functum, præfuisse, non absque ratione docti asserunt. Nam licet Toletum regiæ civitatis nomine ornaretur, & Gothorum imperii caput esset, in eaque regis curia, & supremus senatus, conventusque juridicus esset constitutus, distributio munerum, & magistratuum sæcularium, & ecclesiasticorum, hæcque in omni re tam sancta quam profana summam teneret auctoritatem, erat tamen rationi maxime consonum, ut sanctissimus Leander sanguinis propinquitate cum rege conjunctissimus, cujus avunculus erat, qui splendorem generis, & nobilitatis gloriam admirabilis vitæ sanctimonia doctrinæque præstantia illustraverat, primas in Hispania partes singulari summi pontificis concessione inter præsules ageret. His m enim animi dotibus & virtutibus egregiis gratissimum se Romanis pontificibus præstiterat, atque dignissimum, qui hoc maximo munere aliisque majoribus in dies singulos augeretur. In quam sententiam libenter ingredior, etiam propter homiliam quæ in calce prædicti concilii affixa est; ubi nomine totius concilii sanctus Leander, tamquam ejus caput & præses, ingentes gratias Deo agit, qui gentem Gothicam veritati repugnantem in sui nominis cognitionem adduxerit. Iisdem prorsus rationibus sanctus Isidorus, Leandri frater, n successor hujus dignitatis fuit. Ab hoc igitur tempore Gothi omnes catholicis documentis informati, cælesti pace otioque diutino perfrui cœperunt. Vnde effectum est, ut candidi & sinceri mores Christianæ religionis aptiores animos puriores que mentes ad divinas humanasque artes addiscendas redderent. Celebrato Toleti hoc tertio concilio, quantus pietatis fervor, & sanctitatis amor continuo subsecutus sit, vel inde licet conjectari, quod brevi temporis spatio plura sunt Toleti aggregata concilia, quæ satis aperte Toletanæ sedis majestatem auctoritatemque indicant & exprimunt; quippe quæ veluti mater filiorum incolumitati diligenter providebat, & tamquam omnium aliarum magistra, in universa Gothorum ditione & imperio divinum cultum, ecclesiasticos ritus, & reliqua omnia, quæ ad componendos hominum mores & summi Dei honorem in debito officio retinendum pertinent, sedulo docebat. Id vero apparebit manifestius, si singula repetamus concilia. o Quarto namque præfuit p Iustus primas Toletanus, in re monastica sancti Helladii discipulus, & dignitatis successor. Non desunt qui affirment Isidorum apostolicæ sedis legationem in hoc concilio obiisse, eidemque præfuisse.

Concilium Tol. III. quando.

i Æra 627.

k Lib. 2. cap. 15.

l De hac abjuratione extat epistola Greg. mag. ad Reccaredum regem, lib. 7. reg. epist. 127.

m Vtrex epistolis Greg. mag. liquet lib. 1. regist. epist. 41 & lib. 4. epist. 90. & li. 7. epist. 126. & 127. ad Leandrum, & Rec. credum regem: & vocat eum episcopum Hispaniarum eo quod toti Hispaniæ præesset.

n Id affirmat sanctus Ildefons. in additione ad chron. Isidor. in præfatio. ne; & ideo vocatur a Braulione episcoporum summus in epist. lib. 1. etymol.

Primo deinde anno regni Cinthilæ q regis quinta Synodus Toletana cogitur, in qua Eugenius II. Helladii etiam discipulus primum locum & summam tenuit potestatem. Interfuit etiam huic concilio Braulius Cæsaraugustanus cum magna sui nominis gloria & celebritate. Hujus Eugenii temporibus, regnante Cindasuintho, r sextum s septimumque concilium actum est. Hic enim rex, Leandro & Isidoro vita functis, apostolicæ sedis auctoritate, primatus dignitatem ecclesiæ Toletanæ iterum restituit. Vnde in VII. concilio sancitum est, ut pro reverentia ac regiæ sedis honore, vel metropolitanæ civitatis ipsius consolatione, convicini Toletanæ sedis episcopi, juxta quod ejusdem pontificis admonitionem acceperint, singulis per annum mensibus in eadem urbe debeant commorari. u Quæ sanctio ita est singularis, ut nulla metropolis ea utatur apud Hispanos. Marianus societatis Iesu, doctissimus theologus, & diligens & elegans rerum Hispanicarum scriptor, libro 6. de rebus Hispaniæ, ait se auctorem habere, in quo scriptum est in hoc septimo concilio controversiam de primatu inter Toletanum & Hispalensem exortam fuisse compositam.

o Æra 671. sub rege Sisinando.

p De Iusto vide Ildefonsum de viris illustribus.

q Æra 674 anno primo Cinthilæ regis.

Concilia Tol. IV. V. VI. VII. quando habita.

r Æra 676.

s Æra 684.

t Propter hæresim Theodich Hispalensis præsulis, qui Leandro successit; in quo speciale privilegium extinguitur, & ad ordinariam potestatem reducitur. Vide de S. Ildefon. in additione ad chron. Isidori, in præfatione, & Alvarum Gometium in vita Eugenii. Vasæum tom. 1. anno 641.

u Zacharias papa instituit, ut singulis annis apostolorum limina visitent episcopi, qui ordinationibus apostolicis subiacent: habetur dist. 93. cap. Cypr anus. Greg. mag. lib. 6. epistolarum, epist. 19. ad quinquennium id redegit:

Celebrantu

Concil. Tolet. VIII. IX. & X. quando.

Celebrantur deinde alia concilia, regni potestate Reccesuintho a Gothis tradita, octavum nempe, nonum & decimum, quibus is qui divum Ildefonsum Eugenius III. anteceffit præfuiſſe ſcribitur. Hiſce vero temporibus primatus auctoritatem Toletana ſedes abſque ulla controverſia & diſceptatione obtinebat. Cujus rei certiſſimum extat argumentum in duodecima ſynodo Toletana, cui Eruigio regnante [a] divus præfuit Iulianus: [b] capite enim ſexto conceſſa eſt a toto concilio facultas archiepiſcopo Toletano creandi & præficiendi epiſcopos in univerſa Hiſpania & Narbonenſi Gallia, qui in defunctorum locum ſuccederent; ne vacante ſede, & legitimo paſtore diu orbata, quidquam detrimenti eccleſiaſtica juriſdictio caperet, jacturamque ordo eccleſiaſticus & perturbationem [c] ſuſtineret. Quam ſanctionem ut juſtam ſanctamque Gratianus inter alia collegit, & inſeruit conciliorum & patrum decretis: quia non potuit veri primatus primæque dignitatis apertius teſtimonium deſiderari, in eaque condenda Iulianus Hiſpalenſis epiſcopus, Luiba B Bracarenſis, Stephanus Emeritenſis interfuerunt, & cum his triginta quinque alii epiſcopi, multique in abſentium locum ſuffecti vicarii, abbates præterea, virique plures illuſtres ex officio palatino: qui omnes pari animorum conſenſione decretum a ſe ſancitum in omnibus provinciis promulgari ſervarique juſſerunt. Itaque quod ante totius provincialis concilii auctoritate fiebat in creandis præficiendiſque provinciæ epiſcopis, Toletanæ ſedi adjudicatum eſt, illique ſoli tributum. Deinde vero magnus cœpit epiſcopo Toletano honos ab omnibus clericis haberi, cum propter primæ ſedis auctoritatem, tum etiam quod in inſtituendis epiſcopis ejus eſſet opus ſuffragio. Idem etiam Iulianus ſanctitatis opinione conſpicuus, ac literarum glória clarus, [d] tertiodecimo, [e] quartodecimo & quintodecimo conciliis præfuit. Felix autem nomine & re, qui innocentia vitæ ac literarum ſacrarum cognitione futuræ felicitatis argumentum præ ſe ferebat, [f] decimiſexti & [g] decimiſeptimi concilii præſefuit. In hoc decimoſexto concilio C acta cauſa eſt Siſiberti præſulis Toletani, qui adverſus Egicam regem temere conſpiraverat, cujus imperium antea ſacroſancto confirmaverat jurejurando: dignuſque optima ratione viſus eſt univerſo concilio, ut læſæ majeſtatis reus e ſublimi dignitatis faſtigio [h] dejiceretur atque deturbaretur. In hujus locum ſuffectus eſt [i] Felix, qui etſi tunc denuo & recenter electus, in ſubſcriptione tamen concilii omnibus in ſubſcribendo [k] præponitur antiquioribus metropolitanis, Fauſtino nempe Hiſpalenſi, Maximo Emeritenſi, Tarraconenſi, & Felici Bracarenſi: ſiquidem Felix ad Toletanam ſedem ex Hiſpalenſi, veluti minori, fertur conſcendiſſe.

Hæc ſufficient ex actis conciliorum Hiſpaniæ, quæ primatum Toletanæ ſedis probant. Sunt & alia argumenta non infirmiora, quæ idem manifeſtant, nimirum [l] unctio regum: nam ungebantur illis temporibus oleo ſancto, qui ex Gothis aſſumebantur in reges. Vnctum enim fuiſſe Vvambam teſtatur concilium Toletanum duodecimum: D in quo Eruigii aſſumptio ad regiam amplitudinem ab omnibus eccleſiaſtici ordinis & palatinis viris eſt confirmata, Vvamba rege in id conſentiente & jubente, cum, abjecta regali potentia, pauperem & monaſticam decreviſſet vitam agere. Nam a Iuliano Toletano antiſtite Vvamba rex enixe efflagitavit, cum ſe regno abdicaret, ut ſtudioſe curaret Eruigium in regem ungi. Qua ratione conſtat munus ungendi reges plenum honoris & dignitatis, cui religiſcopi & equites primoreſque palatini intereſſe debebant, ad Toletanum tantum ſpectare præſulem. Qui etiam eumdem, quem ungebat regem, ſacramento aſtringebat, ut juſtitiam coleret inviolatam, regnumque ſumma fide & æquitate adminiſtraret: ſicut in Toletana ſynodo [m] ſexta & [n] octava legitur.

His ergo gradibus eccleſia Toletana eo perducta eſt, ut inter magnificas ac celeberrimas totius orbis Chriſtiani eccleſias inſignem dignitatis & auctoritatis locum occuparet. Nam erat in ea civitate ſita, quæ Gothici regni caput E tenebat; ejuſque præſulis jus erat omnibus Hiſpaniæ eccleſiis præficiendi epiſcopos; ejuſque conſilio ſæpe reges ad res pacis & belli gerendas utebantur, & ad munera hominibus Gothis conferenda. Cum vero miniſtrorum copia & multitudine, cultuque pietatis, & regum præſentia, multiſque aliis nominibus celeberrimum eſſet templum Toletanum, tum præcipue, ut divus animadvertit [o] Ildefonſus, quod cum terrorem omnibus, & quaſi formidinem incuteret, a piis & improbis magna religione colebatur, ejuſque dignitati omnis cultus videbatur inferior. Quibus verbis tacite innuit cæleſte pignus, quod a ſanctiſſima angelorum hominumque regina accepit, & templum Toletanum quod una virgineo divinoque conſpectu atque genitricis Dei præſentia fuit amplificatum, & ſumme auctum. Tunc enim cæleſti amictu Ildefonſus indutus, ad peragendam ſolennioribus diebus rem ſacram, ſpeciem toti populo civis ſanctorum, & domeſtici Dei potius quam terreni habitaculi præ ſe ferebat. Addo etiam alios præſules ſanctiſſimos, qui eximiis virtutum ornamentis ſedem hanc illuſtrarunt, Eugenium martyrem, Patruinum, Montanum, Iulianum I. Eupheminm, Helladium, utrumque Eugenium, II. & III. Felicem, Ildefonſum, Iulianum II. Gundericum, quorum mores integri & ſanctiſſimi, virtuteſque excellentes & ſingulares, eos ſegregarunt ab omni conſuetudine mortali; ita ut miracula in hominum conſpectu vivi & mortui ederent. Concilia tandem in ea urbe coacta, admirabili & pene divina ſapientia a ſummis pontificibus & œcumenicis conciliis magno conſenſu approbata, illi celebritatem frequentiſſimam ſplendoremque per univerſum orbem attulerunt.

Pervenerat jam Toletana eccleſia ad ſummum auctoritatis & majeſtatis culmen; verum ita eſt inconſtans rerum viciſſitudo, ſtatuſque rerum humanarum labilis, ut illico ægrotare cœperit, & ab avita religione & optimis gravibuſque moribus, veluti floſculi ſolent ex arboribus, deciderit. Vvitiſa namque & Rodericus reges Gothi luxuria diffluxerunt; quorum turpi vita homines Gothi cœperunt emolleſcere, atque effeminari, religioniſque candorem & morum integritatem ſceleris contagione polluere. Quæ vitia teterrima in ſacerdotes etiam derivata indigniſſimam calamitatem toti populo attulerunt. Nam provocato flagitiis ad iracundiam divino numine, miſeriæ ſtatim & ærumnæ, inſtar flagelli, ſunt facinorum & ſcelerum vindices. Invadunt igitur in Hiſpanicam provinciam Mauri, brevi tempore depopulantur urbes, vaſtant agros, diripiunt domos, munitiones expugnant, ſæviunt miſere in omnes, divina & humana violant & vexant, reges ipſos, a quibus juſta vindicta ortum habuit, de opulentiſſima poſſeſſione deturbant, totuſque populus in ſervitutem ex libertate dejectus capitur a barbaris. Neque tam ſævæ vaſtationis alia eſt ſtudioſius perquirenda ratio, quam ubertatis provinciæ abuſus, libidiniſque effrenatæ luxus, cui optima quæque molles animi inſervire fecerunt. Et licet Rodericus rex adverſus irruentium Maurorum furorem delectus habere, equitatum parare, arma & ſtipendia populis contribuere, ut facilius tantus impetus ſuſtineretur, curavit; tandem miſere, ut mollis, profligatus, & funditus everſus eſt, anno domini ſeptingenteſimo decimoquarto, poſtquam imperium Gothicum ab Athanarico uſque ad eum per trecentos & quadraginta quatuor annos fuit productum. Improbi enim Vvitiſæ Rodericique mores, vita eorum infamis, effeminata & crudelis, multo ante luctuoſum hunc interitum ſummamque ruinam videbantur quaſi prædicere præſagireque. Nam primo ad imperium ſunt provecti morte aliorum: deinde totum ſuum ſtudium ad opprimendos populos contulerunt; nulla fanis adhibita reverentia, neque ſacerdotibus obſervantia, divina omnia profanata ab ipſis & everſa ſunt, viaque ad omnem turpitudinem aperta, exemploque ſuo iniqui & auctoritate aucti totam reipublicæ effigiem & animum deformarunt.

[a] Æra 719.
[b] Sic etiam erat in Africa, in qua factæ ſunt ſex provinciæ, ut inquit Sextus Rufus, Carthago proconſularis, Numidia conſularis, Byzacena, Tripolis, Mauritaniæ duæ, Sitiphenſis, ac Cæſarienſis. Quot autem erant provinciæ, tot erant in Africa primates, ſive primæ ſedis epiſcopi, ut patet in diſt. 63. c. Cũ longe lateque.
[c] Cum ad primatem ſpectet electioné epiſcopi approbare, ex epiſt. Leonis papæ ad Anaſtaſium epiſt. 84. & habetur d. 65. c. de perſona, & apud Ivonem 5. p. c. 348. Concil. Carthag. VI. & VII. item Africano, c. 52. 53. 57. 92. Horum omnium primus erat epiſ. Carthag. ut patet ex dicto concilio Africano, & apud illum ſumma erat poteſtas in creationibus epiſcoporum quos vellet per Africam: unde vocatur a D. Auguſt. ep. 162. Carthago Africæ caput: ut patet ex concilio Nicæno C. 4. & Antioc. C. 19. & Cabilon. I. C. 10. Quæ habentur hęc & alia d. 65. per totam diſtinctionem, & apud Ivonem, p. 5. c. 137. & c. 117. affertur decretum Nicæni concilii.
[d] Æra 722. anno quinto Eruigii.
[e] Æra 726. anno primo Egicani, ſub Iuliano. Act. XVI. concil. Tolet.
[f] Æra 731. ſub Felice urbis regiæ primate & Egica rege.
[g] Æra 732. ſub Felice & Egica.
[h] Vt cautum erat in concil. Toletan. IV. c. 75.
[i] Qui erat epiſcop. Hiſp. Roderic. lib. 4. c. 3.
[k] Id patet ex MS. codice eccleſiæ Toletanæ, & S. Emiliani: præterea ordo ſedendi & ſubſcribendi pręcedentiam indicant, unde cautum eſt in multis conciliis ut poſterior priori epiſcopo non præponatur, ſed prius ordinatus epiſcopus priorem habeat locum. Agath. Can. 23. I. Brac. cap. 24. & Lucius Papa in epiſt. ad epiſcopos Galliæ. in VI. Synodo Conſt. act. 4. Agath. papa primo ſubſcribit; & imperator in conciliis poſt epiſc. ſubcribit: nam nulla dignitas, licet imperialis, honori & dignitati epiſcoporum adæquatur, ex Greg. in epiſt. ad Hermanũ Metenſem epiſcopũ. Similis ratio eſt de rege, ut patet in conciliis Toletanis, & ſubſcriptionibus præeminentiarum primatum. Caſſaneus collegit p. 4. conſ. 19. In VIII. Synodo, quæ fuit IV. Conſtantinop. poſt epiſcopos ſubſcripſerunt imperatores, Baſilius, Conſtantinus, & Leo perpetui Auguſti, &c. quod annotavit Oſius lib. 11. de legitimis judicibus. [Primatus Concil. Tolet. probatur ex unctionibus regum.]
[l] De unctione regum vide titul. de ſacra unctione.
[m] 6. cap. 17.
[n] 8. capitulo. [Dignitas eccleſiæ Toletanæ.]
[o] De viris illuſtribus.

§. VI.

Tertius Toletani primatus ſtatus tempore Vrbani quis? quæve primatum ſeries.

TERTIUS Toletani primatus ſtatus nihil aliud quam funeſtam complectitur ruinam: nam fuſo atque deleto turpiter Roderico in Maurorum ditionem poſt varias expugnationes civitas intra annum venit. Vrbanus præſul, eo quod Sineredus abeſſet, primatis honorem ſuſcepit. Qui ut erat vir ſanctus, conſtanti & forti animo invictoque inſignem illam ſuſtinuit calamitatem. Cui multum adjumenti ad pondus miſeræ ſervitutis ferendum attulit [p] Evantius archidiaconus Toletanus. Erant enim ambo præclara docti diſciplina, & ea cognitione eccleſiaſtica informati, qua Toletanam eccleſiam ſanctiſſimus inſtruxerat Ildefonſus. Vrbanus igitur in tanta rerum commutatione non deſtitit quibus potuit rebus providere; libros complures, ſacras divorum reliquias atque corpora ſtudioſe & accurate collecta, & [q] in capſam ſumma cum veneratione incluſa, in montanos Aſtures diligenter deportanda curavit. Hæc vero beata capſa in eccleſia Oveti poſtea cum multis aliis reliquiis ſancte collocata, cum pietate hodie colitur; & ubi illa aſſervatur, Cameræ ſanctæ nomen eſt inditum. Miſerandis Vrbani temporibus divinus cultus & ſacramentorum uſus cœpit Toleti magna ex parte immutari imminuique: illa namque amplitudo, ſummaque auctoritas præſulis Toletani, ad ſex tantum parœcias & exiguum fidelium numerum redacta, iniquis admodum finibus incluſa eſt. Neque ſatis fuit paucitate eſſe imminutos, verum qui ſuperfuerunt fideles, aſſidua Maurorum familiaritate & conſuetudine uſi, & ſæviſſima perſecutione deterriti, in religione Chriſtianiſque inſtitutis turpiter fluctuare cœperunt. Quos ut firmos in fide efficerent, & ad pericula ſubeunda excitarent, curam & ſtudium maximum

[p] Iulianus in vita Ildefonſi, quam apud me habeo: & Rodericus lib. 4. cap. 3.
[q] Rodericus lib. 4. c. 3. Vrbanus Sinderedi ſucceſſor arcam reliquiarum, & ſcripta B. Ildefonſi, & Iuliani Pomerii, & veſtem ſacram, quam B. Virgo dederat Ildefonſo, ad Aſturias dicitur detuliſſe.

A maximum adhibuerunt Vrbanus, Evantius, aliique pii & officiosi sacerdotes. Idem munus Cixila non minori diligentia præstitit, qui, Vrbano vita functo, Toletanæ sedis episcopus ab universo clero renuntiatus est. Is erat pietate & disciplina Spiritus sancti conspicuus. Cum vero Toletani templi dignitas misere rueret, aliis in partibus (ut est Dei optimi maximi bonitas) cœpit cultus ecclesiasticus oriri, augerique. Nam Compostellanum divi Iacobi templum, & Ovetense alterum in montanis Asturum situm, attributa illis metropolitana dignitate vigere cœperunt. [a] Compostellanæ enim basilicæ tantum venerationis & cultus propter sanctissimi Iacobi corpus, quod ibi religiose quiescit, delatum est, ut in ejus honorem Iriæ Flaviæ episcopatus, ex Bracarensi jurisdictione exemptus, eo fuerit translatus. [b] Cui postea Callisti II. temporibus honos metropolitanæ accessit, & Emeritensis primæ sedis illi auctoritas est data. Is enim pontifex Compostellanam ecclesiam omni officio prosecutus, archiepiscopatus titulo & legati decoravit; tum quod in ea ejus pater fuerat conditus, tum B etiam quod ibi Alfonsum Hispaniæ imperatorem Vraccæ filium sacro fonte laverit, oleoque deinde consecrato in regem unxerit. Quas potissimum ob causas, Compostella exemptæ sibi nomen vendicavit, & ex potestate Toletani primatis se illis temporibus cœpit subtrahere. Ovetum ortum habuit a Gothorum calamitate; vagantes namque primi sedem ibi collocarunt. [c] Regnante Froila in precio habita, ab eoque condita, urbis titulo, & episcopali dignitate exornatur, Hermegildumque primo in episcopali sede constituit. Alfonsus vero cognomento, ut re, Castus, templum magnificentissime extruxit, [d] ad illius instar quod erat Toleti in Maurorum potestate; ut tristitia de amissi templi jactura, imitatione novi, aliquo pacto leniretur. Labente tempore Alfonsus III. ex decreto Ioannis papæ VIII. [e] Ovetensem sedem in metropolitanam extulit auctoritatem. Fuit [f] hæc civitas domicilium certum & portus tutissimus multorum episcoporum, qui, amissis in vastatione Hispaniæ sedibus, fidem & religionem amplexi, C auxilium commeatumque regium experti, in eam appulsi tamquam ex procelloso enatarunt naufragio: ibique sanctissimam agentes vitam, tandem fato functi, cælestibus copulati in cathedra perennis gloriæ sedent. Toletum vero licet in Maurorum ditione esset, primatus jure & auctoritate utebatur. Nam in defuncti Cixilæ locum, Petrus, qui propter elegantem corporis formam Pulcer cognominatur, cooptatus est. Fuit hic vir literis apprime eruditus, & in religionis observantiam & pietatem ita accensus, ut non modo in urbis suæ curam solicite incumberet, omnibusque periculis diligenter provideret, verum & aliorum Hispaniæ præsulum necessitatibus consulendum esse arbitraretur. Nam cum ad eum pervenisset, paschatis computum rite & canonice Hispali non observari, ad episcopum & Hispalensem clerum super ea re scripsit quid tenendum esset. [g] Quod vero attinet ad paschatis computum, ex conciliorum decretis nemini licebat, præterquam primis episcopis, quid constans D & firmum esset decernere Petrus Pulcer Elipandum habuit, post alios quosdam, successorem; qui tantum munus sibi demandatum, non solum negligenter, verum & inique admodum explevit. Vsus enim frequenti Maurorum commercio, cum longe abesset ab illorum temporum felicitate in quibus ecclesiastica sinceraque doctrina vigebat, parumque accurate in sacris literis versatus esset in hæresim de adoptione Christi servatoris nostri arroganter & ignoranter impegit: quæ postea fuit Francofordiensi concilio damnata. [h] Cum vero quibusdam episcopis & Hispaniæ urbibus per literas impietatem suam persuadere conaretur, rejectus est elegantibus scriptis Ætherii episcopi Oxomensis, & Beati presbyteri, qui literis sacris apprime eruditi, adversus Elipandum præclara edidere monumenta. Sublato Elipando Toletana sedes [i] Vviestrimiro præsuli egregio atque optimo commissa est; de quo Eulogius martyr hæc literis consignata reliquit: *Post quintum diem Toletum re-* E *verti, ubi adhuc vigentem sanctissimum senem nostrum, faculam Spiritus sancti, & lucernam totius Hispaniæ Vviestrimirum episcopum comperi: cujus vita sanctitas totum orbem illustrans, hactenus honestate morum, celsisque meritis catholicum gregem refovet Multis apud eum diebus degimus, ejusque angelico contubernio hæsimus.*

a De Compostellana ecclesia extat opus, quod dicitur historia Compostellana. Rod. lib. 4. c. 17. & 18.

b Id constat ex literis Callisti papæ.

c Rodericus lib. 4. cap. 6.

d Rodericus lib. 4. cap. 8.

e Rodericus lib. 4. cap. 18. ubi agitur de sublimatione Ovetensis urbis.

f Vnde vocatur civitas episcoporum: & ita cautum erat in concil. Sardic. can. 21 ex decreto Osii episcopi Corduben. ut episcopi a suis sedibus pulsi in aliis civitatibus reciperentur benigne & humane.

Sub Petro Pulchro quis status eccles. Tol.

g Contendebatur olim, quo die foret pascha celebrandum, unde cautum est, ut ecclesia major minori præscribat diem, III. conc. Carth. cap. 1. & 41. I. Arelat. can. 1. & IV. Carth. 65. V. Carth. 7. IV. Aurel. 1. IV. Tolet. 5. II. Brac. 9.

Elipandus Petri successor hæreticus.

h De hæresi Elipandi præsulis Tolet. vide concil. Francof. & Ionam episcopum Aurelian. in libello de cultu imaginũ. Extat apud me liber Ætherii episcopi Oxomæ, & Beati adversus Elipandum.

i Eulogius in epist. ad Vviliesindum Pampilonensem.

Vita functo Vviestrimiro idem Eulogius sufficitur; qui ad aliud excellentius munus vocatus, antequam Toletum venire potuisset, constanti animo subiit Cordubæ martyrium, in ea persecutione quam barbari Mauri in religionem Christianam excitarunt. Quibus hoc cordi erat, ut eas quæ superfuerant Christiani cultus & doctrinæ scintillas omnino delerent & extinguerent. Inde furentes universas Hispaniæ urbes, pagos, & domos purissimo martyrum sanguine compleverunt. De Cordubensibus [k] martyribus adhuc extat particularis historia ab A Eulogio martyre conscripta Sanguis iste innocentissimus, qui impie & immaniter fundebatur, sine intermissione clamabat ad Deum, debitamque pœnam, & tanto scelere dignissimam repetebat; ut afflictum desolatumque populum catholicum in libertatem vendicaret. In hac persecutione non modo Toleti, verum etiam in reliquis civitatibus ex Maurorum ditione, universa fere religio & auctoritas ecclesiastica sublata est. Fuerunt namque plures episcopi, qui ambitione capti Sarracenorum regum aulas sequebantur, & in id potissimum enixe operam dabant, ut dignitatem & opum accessionibus in dies augerentur, novosque honores & sacerdotia ampliora obirent. Quod cum assequi non possent, nisi Maurorum gratia & auctoritate, a quibus accessiones pendebant, ad eam habendam, ea calliditate malignitateque utebantur, ut studiose animadverterent quo pacto Dei populum acerbissimis exactionibus & vectigalibus minime ferendis vexarent. Turpissimam hanc infidelitatis notam B subiit Hostigesius [l] Malacitanus episcopus. Ioannes vero Dei servus vita & miraculis clarus, qui eisdem fere temporibus, quibus martyrium sustinuit Eulogius, primam Toleti sedem, consentientibus clero & populo, tenuit; in tanta rerum permutatione & aperto discrimine suas partes strenue atque viriliter egit. Nam & furori indomito, sanctissimisque moribus immanitati restitit, impotentemque tyrannidem institutis vitæ præclaris oppugnavit. Quamobrem Ioanne usura vitæ privato designari successorem Mauri non sunt passi. Fuit ergo Ioannes fere ultimus episcoporum qui Toleto in Maurorum servitute præfuit. Vnde pastore centum & quinquaginta caruit annos, donec ab Alfonso sexto rege civitas oppugnata est. Christiani autem Mozarabi, quamvis carebant publico primoque pastore, in spiritualibus veluti episcopum S. Iustæ parochum constituebant, quem electum summa cum observantia suspiciebant ac venerabantur. Hæc fuit primatus series in tertio statu Toleta- C næ ecclesiæ; quæ ex amplitudine illa & insigni majestate, qua Gothorum regum temporibus floruit, in tantas est redacta angustias, ut antiqua illius præsulis dignitas in privatum quemdam ac peculiarem sacerdotem inciderit. In hac igitur paucitate & inopia religionis, divini cultus nimis erat immutata auctoritas, ac debilitata, cum Alfonsus sextus rex die sacro domini Vrbani papæ & martyris Toletum expugnavit, & ex Maurorum potestate eripuit, [m] anno millesimo octogesimo tertio a virgineo partu, cum Toletum per trecentos & sexaginta octo annos servitutem misere pertulisset.

Elipando Vviestrimirus, & huic Eulogius martyr succedit.

k Quam in lucem nunc primum edidit doctissimus Ambrosius Morales, & scholiis illustravit.

l. De hac re scripsit Samson librum adversus Hostigesium episcopum, quem apud me habeo.

Post obitum Ioannis Toletana sedes episcopo destituta fuit annus 150.

m Rodericus lib. 6. c. 23. Capta est civitas æra 1133. quod est annus domini 1095. sed in C. M. S. ecclesiæ Toletanæ est æra 1123. quod est annus D. 1085. In C. M. S cœnobii D. Ioannis ex familia Franciscana, est æra 1121. quod est annus domini 1083. Et in chronico perantiquo ecclesiæ Toletan. est: *Capta est civitas æra* 1121. quod est anno domini 1083. Vrbanus pontifex in privilegio primatiæ: Bernardo concesso, inquit, quod per 300. fere & 70. annos, nulla illic viguerit Christiani pontificii dignitas: & in donatione Alfonsi regis Toletanæ ecclesiæ facta dicitur, quod abscondito Dei judicio 366. annos possessa fuit a Mauris.

D

§. V.

TOLETUM in Maurorum potestate fuit per sexaginta octo annos supra trecentos. Quo tempore religio Christiana eam habuit jacturã, quam paulo ante memoravimus. Labente jam religione, ab Alfonso rege die festo sancti Vrbani expugnata civitas, & ex Maurorum ditione erepta fuit. Statim ut erat in religionem Christianam ejus animus propensus, egit de restituenda antiqua archiepiscopali dignitate. Quod ut libentius efficeret, totius regni præsulum ac virum principum conventum indixit: ex quorum sententia & consilio [n] Bernardum monachum ex instituto divi Benedicti, virum optimum, rerum scientia & exemplo vitæ insignem, religioni præfecit, [o] & archiepiscopi titulo decoravit. Deinde vero Bernardi & reginæ opera, rege invito, ecclesia sanctæ Dei genitrici Mariæ, divo Petro apostolorum principi, & protomartyri Stephano dicata est. Rex autem [p] prædia & opida & alia magni precii munera regali E magnificentia divæ virgini in dotem assignavit, ut ex ejus literis lectione dignis conspicitur, quę in archivio Toletano hodie religiose asservantur. [q] Dum hæc agerentur in Hispania, apostolicam sedem Romæ tenebat Gregorius septimus.

Bernardus ad tantam evectus dignitatem in id potissimum cœpit incumbere, ut fidem catholicam, & Christianos mores antiquos & sinceros in metropolim suam revocaret: qua in re omnem suam operam collocabat. Verum ab hoc instituto legatione Richardi abbatis sancti Victoris retardatus est, & emergentibus difficultatibus coactus Romam proficisci ad pontificem maximum, a quo tamquam ab oraculo, de dubiis quæ in tantæ dignitatis institutione exoriebantur, sanctissima acciperet responsa. Romam tandem per Alfonsum regem pontifici commendatus pervenit, cum sanctissimam illam sedem regebat [r] Vrbanus. Fuit ergo Bernardus perhumane exceptus a pontifice, qui rebus cum ipso actis, electionem ejus libenter confirmavit, & in pristinam auctoritatem,

Bernardus Toletanæ ecclesiæ factus episcopus quando, & qua occasione.

n De Bernardo sermonem longum instituit Rod. lib. 7. c. 25.

o Extat in lib. privileg. ecclesiæ Toletanæ, & in historia Roder. lib. 6. c. 24.

p Civitas in deditionẽ venit sub Greg. VII. pont. max. innuit id Roder. lib. 6. c. 26.

q Vrbanus papa Bernardo duobus privilegiis primatus honorem concessit: alterum datum est anno domini 1088. pontif. sui anno 1.

alteram anno D.1099.pont. sui anno 12. Vnde ex primo diploma-te liquide constat, temporibus Gregorii septimi Toletū fuisse cultui Christiano resti-tutam: id etiā cōstat ex Pla-tina in vita Vrbani se-cundi.

auctoritatem, ut Gothorum tempore, & jurisdictionem restituit, & primatus auctoritatem, quam olim in Hispania & Narbonensi Gallia obtinuerat, iterum erexit, ut ex ejus diplomate liquido constat.

VRBANI PAPÆ II. RESCRIPTVM.

Vrbanus episcopus servus servorum Dei reverendissimo fratri Bernardo archiepiscopo Toletano, ejusque successoribus in perpetuum.

CVNCTIS sanctorum decretales scientibus institutiones liquet, quantæ Toletana ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, & quantæ in Hispanis & Gallicis regionibus auctoritatis extiterit, quantæque per eam in ecclesiasticis negotiis utilitates accreverint. Sed peccato populi in latitudine promerente, a Sarracenis eadem civitas capta, & ad nihilum Christianæ religionis illic libertas redacta est, adeo ut per annos CCC. pene LXX. nulla illic viguerit B Christiani pontificii dignitas. Nostris autem temporibus, divina populum suum respiciente clementia, studio Ildefonsi gloriosissimi regis, & labore populi Christiani, Sarracenis expulsis, Christianorum viribus, Toletana civitas est restituta. Igitur voluntate & consensu unanimi comprovincialium populorum, pontificum, atque principum, & Ildefonsi excellentis regis, te, frater carissime Bernarde, primum illius urbis, post tanta tempora, præsulem eligi divinæ placuit examini majestatis. Et nos ergo miserationi supernæ gratiæ respondentes, quia per tanta tempora, mariumque discrimina, Romanæ auctoritate ecclesiæ suppliciter expetisti, auctoritatem Christianam Toletanæ ecclesiæ restituere non negamus. Gaudemus, & etiam corde lætissimo magnas, ut decet, Deo gratias agimus, qui tantam nostris temporibus dignatus est Christiano populo donare victoriam: statumque ejusdem urbis, quoad nostras etiam facultates, stabilire atque augere, ipso adjuvante, præoptamus. Tamen benevolentia Romanæ ecclesiæ, solita & digna Toletanæ ecclesiæ reverentia, tum carissimi filii nostri præstantissimi regis Ildefonsi precibus invitati, pallium tibi, frater venerabilis Bernarde, ex apostolorum C Petri & Pauli benedictione contradimus; plenitudinem scilicet omnis sacerdotalis dignitatis, teque, secundum quod ejusdem urbis antiquitus constat extitisse pontifices, & in totis Hispaniarum regnis primatem privilegii nostri sanctione statuimus, *&c.* Primatem te universi præsules Hispaniarum respicient, & ad te, si quid inter eos quæstione dignum exortum fuerit, referent: salva tamen ratione, ecclesiæ auctoritate, & metropolitanorum privilegiis singulorum. Toletanam ergo ecclesiam jure perpetuo tibi tuisque, si divina præstiterit gratia, successoribus canonicis tenore hujus privilegii confirmamus, *&c.* dati Anginæ, per manus Ioannis diaconi sanctæ Romanæ ecclesiæ, & præsignatoris domini Vrbani II. papæ, Idibus Octobris, anno dominicæ incarnationis 1088. indictione XI. anno pontificatus ejusdē domini Vrbani papæ primo.

Bernardus ... ctus legatus ... pontificis.

Bernardum etiam, cujus prudentiam & mores probaverat, legati munere auxit, ut ex secundo ejus rescripto constat, in ea provincia cujus primas jam erat; ut curam susciperet condendi templa, amplificandi, & conservandi uni- D versam Hispanicam ecclesiam, in eisque civitatibus episcopos constitueret, quæ ex Maurorum potestate eriperentur: (nam Christiani sub barbarorum dominatu fere omnes rudes & ignari doctrinæ catholicæ erant, & earum rerum, quas & cognoscere & servare ex ritu ecclesiastico tenebantur) quod & strenue fecit. Nam prudentia sua & judicio errata correxit, & depravatos mores emendavit, atque ritus sacramentorum, & divini cultus ceremonias docuit. In qua re stabilienda ecclesiæ Romanæ doctrinam & mores secutus est: nam eam semper coluit, ut magistram Christianæ pietatis, & ut radicem atque matricem, ut divi Cypriani [a] verbis utar, totius ecclesiæ catholicæ. Quam operam Tarraconæ ecclesiæ potissimum navavit. Nam illa civitas, quæ apud Gothos metropolis fuerat, & caput religionis, a Mauris eversa, postea virtute comitis [b] Barcinonensis expugnata, orbata religione & civibus, diligen- E tia Bernardi rursus erigitur: & in Gallia Gothica synodo coacta, Pyrenæis superatis, Tarraconam pervenit, [c] templum consecravit, præsulem constituit Berengarium episcopum Osonensem, quam diœcesim in Tarraconensem transtulit ecclesiam. Itaque eodem fere tempore Toletana & Tarraconensis ecclesiæ, quæ regnantibus Gothis fuerant præclarissimæ, opera Bernardi Christiano cultui & antiquæ celebritati redditæ sunt: & eodem quasi partu in lucem veritatis editę, ab uno patre spiritualibus sunt auctę divitiis. Verum Tarraconensis episcopus dignitate elatus, Bernardo observantiam primatus debitam præstare recusavit, & primo a summo pontifice Vrbano pallii honorem atque suffraganeos antiquos impetravit: deinde, ut metropolita, primatis jurisdictionem modis omnibus refugit: quod ut consequeretur, nihil non tentavit. Tamen ponti- A ficis maximi [d] Vrbani decreto & auctoritate rejectus est, qui his literis ejus conatus repressit.

a Sic eam vocat Cyprianus, epistola ...5. ad Cornelium, ecclesiæ catholicæ radicem & matricem.
b Zurita in annalibus lib. ... cap. 28.
c Tarraco fuit in captivitate Maurorū 390. & Vrbanus secundus Osonensem sedem in eam transtulit: id constat ex diplomate Vrbani II.

Vrbanus episcopus servus servorum Dei venerabili fratri archiepiscopo Tarraconensi salutem & apostolicam benedictionem.

d Id cōstat ex sequenti diplomate Vrbani quod est in archivio ecclesiæ Toletanæ.

NOVIT dilectio tua, frater in Christo venerabilis, quo tenore, qua conditione pallium tibi privilegiumque concessimus, *&c* Memineris tamen ita te archiepiscopum constitutum, ut tam tu quam universi provinciæ Tarraconensis episcopi Toletano tamquam primati debeatis esse subjecti: sic ei a nobis in Toletanę ecclesiæ privilegio constitutum est; quod nos omnino ratum volumus permanere. Nunc autem multo amplius, quia nostræ solicitudinis vices in Hispania universa & Narbonensi provincia ministrandas injunximus, *&c.* Datum Kalendis Maii.

Primatus Bernardo confirmatus.

Pontifices Romani, qui Vrbano successerunt, Bernardum in primatu confirmarunt: [e] ut Paschalis & [f] Gelasius secundus, qui eidem jus concessit [g] Mauricium Bracarensem deponendi, alio suffecto præsule. Is enim Mauricius unitatem universalis ecclesiæ scidit, summi pontificis nomine usurpato; supremaque auctoritate arroganter uti cœpit, non rite & canonice in sede locatus, seu potius sine sede & cathedra a vero Christi vicario disjunctus. [h] Callistus deinde eidem primatum confirmavit & legationem suffraganeosque adscripsit, Ovetum, Legionem, & Palentiam. Maximus tamen hic pontifex, qua erat animi propensione & reverentia in sacrum ac venerandum beati Iacobi corpus, quod Compostellæ in Gallœcia summa cum religione & pietate colitur, & honorifice asservatur; & quod ibidem Remondus comes ejus pater situs esset, sedem illam magnis quoad potuit honoribus decoravit, & Didacum ejus episcopum ad legati [i] auctoritatem in provinciis Emeritensi & Bracarensi provexit, & ex universali Bernardi in Hispania primatu exemit. Qua de re multis inter eos epistolis actum est, & uterque suas partes diligenter egit. Vsus est Bernardus auctoritate primatis multis coactis nationalibus [k] conciliis & provincialibus, [l] instituens atque consecrans cunctos fere Hispaniæ archiepiscopos & episcopos: in qua re liberam primatus exercuit potestatem. Quo officio usque ad [m] Honorium pontificem functus est. Hic vero Honorius [n] Raymundum Bernardi successorem Romæ primatem instituit, quo, ut debita observantia supremam illam & sanctissimam sedē veneraretur, se contulerat. Idem præstiterunt Innocentius, Cælestinus, & [o] Lucius, qui singulari sanxit diplomate, ut Toletano pręsuli omnes episcopi Hispaniæ primatis honorem deferrent, his verbis:

e Paschalis anno D.1100.
f Gelasius anno 1119.
g Roderic. lib. 6. cap. 28. Hic Mauricius fuit in schismate electus & vocatus Greg. VIII. & fuit clericulus primo in ecclesia Toletana, deinde episcopus, postea archiep. Bracar. ultimo antipapa.
h Callistus anno D.1122.
i Id constat ex historia Compostellana.
k Legionensi, & apud S. Facundum, & Palentino & Tolosano, ex Compostellana histor.
l Vt Giraldum Bracarensem, Petrum Oxomensem, Bernardum Seguntinum, & postea Compostellanum, Petrum Secobiensem, Petrum Palentinum, Raymundum Oxomensem. Roder. lib 6. cap. 27. & Burdinum Coimbricensem, & postea Bracarensem. m Honorius II. anno D. 1125. n Raymundus in concil. Palentino vocatur primas & legatus: in Cōpostellana. o Lucius anno D. 1144.

Lucius episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Raymundo Toletano archiepiscopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Diploma Lucii papæ de primatu Toletano.

SACROSANCTA Romana, & apostolica ecclesia, *&c. ut supra.* Per præsentis ergo privilegii paginam auctoritate apostolica statuimus, ut per universa Hispaniarum re- D gna primatus obtineas dignitatem, *&c.* Primatem te universi Hispaniarum præsules recipient, *&c* Ego Lucius catholicæ ecclesiæ episcopus subscribo. Deinde subscribunt viginti cardinales & episcopi. Datum Laterani per manum Varonis capellani & scriptoris, tertio Idus Martii, indictione septima, incarnationis domini anno millesimo quadragesimo quarto, pontificatus domini Lucii papæ II. anno primo.

Raymundo Ioannes successit.

Raymundo vita functo Ioannes successit, qui causam egit coram Eugenio III. adversus Ioannem archiepiscopum Bracarensem, compulitque [p] ut Toletum veniens præsuli Toletano primatus publice auctoritatem deferret, quam solenni confirmavit jurejurando. Hic Ioannes Toletanus partes Alexandri tertii adversus imperatorem Fridericum [q] secutus, concilio Turonensi interfuit, ut schismati Victoris antipapæ consuleretur. Ioanne sublato, E Toletanam sedem Cerebrunus obtinuit, a magnitudine cerebri nomen sortitus, qui in templo Toletano una cum Ioanne jacet. Ii duo præsules Alexandri tempora attigerunt, neque archiepiscopatu unquam se abdicarunt. Vnde conjecturam facio, titulum [r] decretalis, Requisivit, corrupte legi Toletano, pro Tolosano, aut Coloniensi; [s] ut a viris doctis diligenter animadversum est. Alexander non tantum primatum Cerebruni peculiari decreto stabilivit, sed, quod Anastasius papa Pelagio Compostellano concesserat, ut a primatu Toletano immunis esset, irritum fecit.

p Id constat ex diplomate Eugenii III. quod est in archivio ecclesiæ Toletanę.
q Platina in vita Alexandri III.
r Titulo de ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatum, lib. 1. tit. 12.
s Antonius Contius & Antonius Augustinus archiepiscop. Tarrac. in collectaneis decret. & codex manuscriptus antiquus ecclesiæ Tolet. legit, Colon. archiepscopus.

Legatio Iacinthi quando habita.

His temporibus nobilis illa cardinalis Iacinthi in Hispaniam legatio habita est, qui inter alia magni momenti negotia, de controversia excitata super primatu, inter episcopos Toletanum & Compostellanum, dirimenda atque sedanda

danda egit: causa cognita, & rationibus perpensis, adversus Compostellanum sententiam tulit, quem jussit simul cum aliis Hispaniæ episcopis Cerebrunum tamquam primatem suspicere atque colere. Quod præceptum Bracarensi potissimum episcopo impositum est; cui cum dies esset dicta judicio adesse recusavit. Sententia cardinalis Iacinthi sic se habet.

Iacinthus Dei gratia diaconus cardinalis venerabili dilectoque fratri, eadem gratia archiepiscopo Toletano, & Hispaniarum primati salutem, & veram in Christo Iesu dilectionem.

OFFICII nostri debitum nos admonet, & affectio paterna compellit, ecclesiarum tranquillitatem satagere & earum lites, ac omnimodas vexationes de medio tollere, *&c.* Cum igitur a Romanis pontificibus literas impetraveris ad venerabilem fratrem nostrum Ioannem Bracarensem archiepiscopum, ut vel tibi usque ad terminum assignatum, vel deinceps suspensus maneret, *&c.* ipse autem sicut contumax & rebellis, nec venit, nec canonicam excusationem prætendit. Nos itaque de rigore canonico procedentes eum a pontificali officio suspendimus, & suffraganeos suos a personæ suæ obedientia absolvimus, *&c.* quousque de contemptu satisfaciat digne, *&c.*

a Anno domini 1187.

b Albarracin caput ecclesię Segobricensis fuit a Ioanne XXII. adjudicata archiep. Cæsaraugustano in ejus creatione, & a jurisdictione archiep. Tolet. liberata: doctiss. Zurita lib 6. ann. c. 31.

Gundisalvus Cerebrunum consecutus est.

c Anno domini 1192. Post Gundisalvum & Martinum Rodericus.

d In bello Navarum de Tolosa, & in concilio Lateranensi.

e Innocentius, anno domini 1209. Honorius anno domini 1218. Greg. anno Dom. 1231.

f Lib. 1. decretalium cap. Coram, de restitutione in integrum.

Cerebrunum consecutus est Gundisalvus primus, qui ab Vrbano tertio primatus confirmationem[a] obtinuit, suffraganeosque ei signavit Palentinum, [b] Segobriensem, Oxomensem, Conchensem episcopos. Post Gundisalvum [c] Martinus cognomento Pisverga præsul efficitur, qui a Cælestino tertio Alfonsi regis & imperatoris Hispaniæ patruo in primatu confirmatus est. Qui cum cardinalis honore fungeretur, sanctæ ecclesiæ Toletanæ cultum, & majestatem mirifice auxit, impetrata gratia a pontifice Romano, ut in pontificalibus præsulis Toletani dignitates tiaris uterentur: & postquam ipse ad apicem pontificatus pervenit, idipsum thesaurario & scholæ præfecto concessit. Post Martinum Rodericus Ximenius, belli & literarum gloria conspicuus, sedem occupat, qui prælio [d] Navarum de Tolosa insigni, & postea celeberrimo concilio Lateranensi, sub Innocentio tertio interfuit: in altero maximi præsulis, in altero vero militis excellentissimi illustria documenta dedit. Fuit enim acerrimus propugnator atque defensor primatus, & in Romanis archiviis & tabulariis omnia diplomata a Romanis pontificibus data Toletanis præsulibus, diligenter conquisita in unum volumen collegit, & nova alia ad ejusdem primatus confirmationem a pontificibus Innocentio [e] tertio, Honorio tertio, Gregorio nono impetravit. Hujus temporibus acta causa est archiepiscopi Bracarensis, de qua fit mentio in [f] decretalibus. Cum autem ex parte episcopi Bracarensis non esset qui causam tueretur, præfixaque ad respondendum dies elapsa esset, Honorius Roderici primatum confirmavit, & ipsum legati Hispanici honore auxit; ut populi Sarracenorum ad fidem conversi saluti aut extirpationi diligentius incumberet. Interfuit Romæ celeberrimo concilio Lateranensi quarto, in quo primatus antiqua jura adversus Hispaniæ archiepiscopos egregie tutatus est. Quæ tamen ibi fuerunt acta, quoniam scitu digna sunt, ex libro manuscripto, qui asservatur in bibliotheca ecclesiæ Toletanæ, exscripta huic narrationi libenter atque fideliter annectam.

Concilium Lateranen. IV. quando celebratum. Qui quales & quot episcopi interfuerint.

Anno domini ducentesimo supra millesimum, quinta decima die mensis Novembris celebrata est sancta & universalis synodus Romæ in ecclesia sancti Salvatoris, præsidente domino Innocentio papa III. pontificatus ejus anno decimo octavo. In qua fuerunt patriarchæ duo, Constantinopolitanus & Hierosolymitanus. Anthiochenus patriarcha gravi morbo oppressus venire non potuit; Secundum misit pro se vicarium Antadorensem episcopum. Alexandrinus vero patriarcha sub dominio Sarracenorum constitutus similiter venire non potuit, sed misit pro se vicarium Petrum diaconum, germanum suum. Vnus & septuaginta primates & archiepiscopi huic concilio interfuerunt, episcopi vero CCCCXII. abbates autem, & alii religiosi, decani, priores, præpositi, archidiaconi, & alii clerici computari fere non poterant. Deinde procuratorum principum, communitatum, & civitatum, qui ex universis mundi partibus eo confluxerunt, incredibilis fuit numerus. In hac generali synodo Rodericus archiepiscopus Toletanus, & Hispaniarum primas de facultate pontificis Latine concionatus est. Sed quia ex diversis mundi provinciis tam cleri quam laici convenerant, ut omnibus satisfaceret, rationes & testimonia Latino sermone prolata, laicis & maternis linguis singulis exponebat, Romanis videlicet, Theutonicis, Francis, Anglis, Navarris, & Hispanis. Hujusmodi autem prædicationis expositio valde placuit; ut pote quæ admirationem omnibus, propter concionatoris acumen, & ingenii subtilitatem, attulit: cum ab apostolorum tempore auditum non sit, aut scriptum reperiatur, quemquam ad populum eamdem concionem habuisse, tot ac tam diversis linguis cuncta exponendo. In eodem autem concilio obtinuit, ut per decennium legati munere in Hispania fungeretur. Sed ultra permissum est illi, ut cum trecentis illegitime natis dispensare posset; ut ex his ad sacros ordines quidam, alii vero ad beneficia etiam animarum curam habentia, reliqui ad dignitates & honores ejus voluntate promoverentur: & ut cum aliquibus excommunicatis, sacrilegis, irregularibus, & concubinariis dispensaret. Est etiam consecutus, ut quamprimum civitas Hispalensis redderetur cultui Christiano, sine strepitu judicii, jure primatus ecclesiæ Toletanæ subesset. Obtinuit etiam ut omnes ecclesias, tam cathedrales quam alias, quæ in omnibus Hispaniarum regnis ex Maurorum potestate in Christianorum ditionem pervenirent, posset pro suo libito canonice ordinare, & non solum clericos, sed canonicos & prælatos in eisdem recenter creare. Et quoniam velut umbra cuncta prætereunt, & quæ geruntur in tempore cum tempore dilabuntur, non abs re priscis nostrisque temporibus statutum est, quæ æterna digna sunt propagatione scriptis mandentur, & monumentis æternis, ut nulla possint oblivione deleri. Ideoque notum sit omnibus hominibus præsentem paginam inspecturis, quod in eodem concilio apud Lateranum præfatus dominus Rodericus Toletanæ sedis archiepiscopus, Hispaniarum primas, impetrata audientia ab eodem papa, proposuit in pleno consistorio coram ipso, & cardinalibus, & pluribus archiepiscopis & episcopis, & abbatibus, & canonicis, & aliis clericis querimoniam de Bracarensi, & Compostellano, & Tarraconensi, & Narbonensi archiepiscopis; quod nollent ei, tamquam primati suo, debitam obedientiam præstare. Et ut probaret illorum se primatem esse, ostendit privilegia, & legit, Honorii, Gelasii, Lucii, Hadriani, & ejusdem Innocentii tertii Romanorum pontificum; quibus continebatur, & manifestissime probabatur, Toletanum archiepiscopum Hispaniarum esse primatem. Addidit etiam idem archiepiscopus Toletanus habere se alia plura privilegia, & monimenta, & scripta, quibus ostendebatur esse se Hispaniarum primatem. Ostendit etiam eadem die & legit ibi sententiam Iacinthi cardinalis apostolicæ sedis legati, latam in archiepiscopum Bracarensem, qua jubebatur ut Toletano archiepiscopo, tamquam primati suo, obediret. Legit etiam executionem ejusdem Iacinthi missam suffraganeis ecclesiæ Bracarensis, in qua eis præcipiebat, ut Toletano archiepiscopo, tamquam primati suo, debitam reverentiam & obedientiam exhiberent. Vnde obnixe petebat, ut jus suum sibi redderetur.

Acta concilii Lateranen.

Rodericus Tolet. episc. in hac synodo multa privilegia est consecutus.

Rodericus in concilio Lateranensi de primatu contendit.

Exceptio Bracarensis episcopi contra primatum Tolet.

Cui respondit archiepiscopus Bracarensis, qui fuerat ad hoc specialiter citatus, sicut fuit postea per ipsum papam & testes legitimos sufficienter probatum, contestari se litem in præsentia ejusdem papæ, propterea quod non fuerat ad hoc citatus, & ideo se non debere responsum dare: & sententiam prædicti Iacinthi penitus se ignorare affirmavit. Dominus autem Toletanus, impetrata a domino papa audientia, respondit:

Replica Roderici Tolet. episc. pro Tolet. primatu.

Pater sancte, mirum non est si Bracarensis, qui præsens est, citationem apostolicam, & Toletanæ ecclesiæ primatum, & domini Iacinthi sententiam hac de re latam deneget, seu non erubescat supprimere: cum olim prædecessor suus Burdinus archiepiscopus Bracarensis non solum contra Romanam ecclesiam, quæ omnium ecclesiarum mater est & magistra, non erubuit recalcitrare: sed tamquam alter Arius visus sit inter catholicos sempiternam schismatis discordiam seminare. Cujus rei talem assero probationem. Cum dominus Bernardus quondam archiepiscopus Toletanus Romanam curiam visitasset, & ad propria rediens per Lemovicensem civitatem transisset, deduxit secum inde clericos & pueros in Toletana ecclesia collocandos & nutriendos: inter quos Burdinum, de quo fit sermo: quem non solum bonis ditavit, sed etiam literis erudiendum curavit: quem deinde creavit archidiaconum Toletanum. Hic vero cooptatus in Conimbricensem episcopatum, antiquum nomen mutavit, & pro Burdino Mauricius appellari voluit. Progressu temporis ad instantiam domini Bernardi, cujus alumnus extiterat, in archiepiscopum Bracarensem assumptus est. Cum autem videret dominum Bernardum senio confectum, immemor acceptorum beneficiorum, deposita ovina pelle, non erubuit lupinam induere. Accessit itaque ad curiam, & a domino Paschali papa secundo obnixe petiit, domino Bernardo sene jam & inutili amoto, in ejus locum se substitueret in Toletana ecclesia. Cujus preces dominus papa tamquam frivolas & inanes nihili fecit. Interim orta est discordia inter Paschalem papam II. & [a] Othonem imperatorem. Hic autem Mauricius, sive Burdinus, existimans notam sibi esse inustam, quod in petitione ecclesiæ Toletanæ repulsam sit passus, accessit ad imperatorem, & modis omnibus ad summum pontificatum ascendere conatus est: & validissimo imperatoris instructus exercitu urbem Romanam ingressus, tamquam sacrilegus & apostata, non erubuit Paschalis veri pontificis apostolicam usurpare sedem; & sumpto Gregorii octavi nomine, commentitiis & falsis

[a] Henricum V. dicere debuerat

bullis,

bullis, per universum orbem apostolicas, imo apostaticas literas dirigebat. Interim vita functus est Paschalis, in cujus locum suffectus est Gelasius secundus: permanente adhuc discordia mortuus etiam est. Huic successit Alexander tertius [a], qui cum imperatore Othone in gratiam rediit, & pacem inter imperium & ecclesiam Romanam constituit. Deinde Burdinus, seu Mauricius, tamquam sacrilegus & excommunicatus, inclusus est in perpetuum in Calabria in quamdam caveam, in monasterio sanctæ Trinitatis Scapile. Hoc non solum authentica historia testatur, verum etiam laicorum pictura hoc asserit & protestatur. Si quis astantium hac de re dubitat, tollat oculos ad præsentes loci hujus parietes, & videbit hujusmodi historiam picturatam. Erigentes autem oculos omnia, ut dixerat, viderunt: & domini Toletani subtilitatem & peritiam collaudantes, cœperunt tum admurmurare, tum etiam in domini Bracarensis faciem intendere, quæ magno B jam erat rubore perfusa.

[a] Hæc quoq; falsissima.

Compostellanus similiter eadem die in pleno consistorio respondit:

Pater sancte, certe derisoria videtur petitio domini Roderici, quod ecclesia Compostellana tam antiqua, & nobilis condita in honorem apostoli Iacobi domini consanguinei, qui primo in Hispania verbum domini seminavit, & infinitos ad fidem Christi convertit, cujus corpus in eadem ecclesia requiescit, nunc (quod absit) obediat ecclesiæ Toletanæ.

Exceptio Cōpostellani ep. contra primatum Toletanum.

Dominus autem Rodericus archiepiscopus Toletanus; petita & obtenta a domino papa facultate, respondit:

Pater sancte, o utinam causa ista in rationibus reverendi archiepiscopi Compostellani nunc propositis remaneret, & aliæ undique allegationes cessarent, maxime si per prædicta credat se posse defendere Toletanæ ecclesiæ nullam se debere obedientiam: ad quod breviter respondeo. Causa mea derisoria fortasse videbitur, non tamen sapientibus, sed insipientibus. Si antiquitatem Compostellanæ ecclesiæ pro te facere existimas, antiquitas ista centum & novem annorum spatio continetur: quod sic persuadeo. Dominus Callistus papa, ad instantiam principis, cleri, & populorum Hispaniæ metropoliticum jus antiquæ & celeberrimæ civitatis Emeritensis Compostellam transtulit, anno domini 1124. tum quia civitatis Emeritensis erat sub dominio Sarracenorum constituta, tum quia peregrinantium devotio, qui ob reverentiam beati Iacobi, cujus corpus ibidem creditur esse sepultum, in melius semper cresceret. Nam usque ad hæc tempora oratorium quoddam admodum parvum erat locus ille, in quo nunc sita est Compostellana ecclesia. Antiquior est ergo ecclesia Toletana, quæ fundata est a tempore Eugenii, qui Pauli apostoli fuit discipulus. Si nobilitate ecclesiæ suam tueri causam nititur, propter invocationem beati Iacobi: licet apostolorum appellatio nobilis sit & illustris, nobilior tamen est & illustrior B. Virginis, cujus invocatione & nomine ecclesia quæcumque augustissima & celeberrima efficitur, & potissimum Toletana, quam ipsa Virgo sanctissima præsentia sua invisere voluit, atque dignata est, cum quondam beato Ildefonso archiepiscopo Toletano sacrificium domino offerenti, & omnibus præsentibus, qui divinum audiebant officium, se visibilem præbuit. Si præterea in suæ causæ confirmationem consanguinitatem domini inducit; certe nemo sanæ mentis ignorat, arctiori consanguinitatis vinculo beatam virginem domino copulatam esse, quem concepit, peperit, nutrivit, & usque ad crucis patibulum & sepulcrum secuta est.

Replica Roderici contra Compostel. pro primatu.

[a] Beatus Iacobus apostolus, filius Zebedæi in Hispaniā venit, & ibi prædicavit Christi euangelium, & in tota provincia novem tantū ad fidem asserunt converrisse. Verū beatus Callistus papa in epistola trāslationis ipsius dicit illum plures fecisse discipulos, sed duodecim habuisse speciales, quorū novem, dum adhuc viveret, in Gallœcia elegisse, præterea dū Cęsaraugustę prędicationis gratia moratur, virginis Marię admonitu templū erexisse ipsi dicatū, quod nunc dicitur, *Nuestra Senora del Pilar*. Atque hæc fuit prima in toto orbe Christianorū ecclesia, in qua semper cultus divinus viguit, estque innumeris nobilitata miraculis. Iacobus vero relictis duobus in Hispania discipulis, cum reliquis in Iudæam rediit, ibique martyrium primus omnium apostolorum subiit anno primo Tiberii Cæsaris: occisus est 25. die Martii: corpus a discipulis navigio impositum ab

Si inducat etiam primam divini verbi promulgationem & plurimorum conversionem ad fidem Christi in Hispania, qui divinam paginam noverunt, testimonium perhibeant. Ego tantum legi datam ei fuisse potestatem prædicandi *a* in Hispania: sed interim, cum per Iudæam & Samariam divinam legem seminaret, sub Herode Hierosolymis truncato capite exhalavit animam, & domino reddidit. Quomodo ergo ibi prædicavit, quo nondum ingressus est? Aut sine prædicatione, quos obsecro convertit ad dominum? Memini bene in primis me annis accepisse a quibusdam sanctis monialibus & religiosis viduis, paucos admodum ejus prædicatione ad fidem conversos esse; in qua cum tam exiguos progressus effici videret, in patriam reversus fato functus est. Si nobilitatem etiam sepulturæ inducant, quod ibi divus jaceat Iacobus, libenter assentior cum his qui istud asserunt, licet quidam affirment corpus ejus Hierosolymis requievisse, postea raptum a discipulis delatum esse & sepultum apud Compostellam. Absit autem, ut propter gloriam hujus primatus asseram corpus beatæ Virginis, quod firmiter credimus in cælestibus cum domino gloriosum esse, in ecclesia Toletana fuisse aliquando sepultum, pedibus humanis quotidie conculcandum. Membratim enim dilaniari me potius paterer quam ad hoc affirmandum animum adjicere. Videat ergo dominus Compostellanus, an debeat ecclesiæ Toletanæ A fasces submittere. Sed omissis rationibus, si placet, respondeat propositæ quæstioni. Dominus autem Compostellanus respondit, quod licet Toletanus esset Hispaniarum primas, quod falsissimum erat, non tamen eius suffraganei deberent ei in aliqua re obedire: qua responsione multi crediderunt Compostellanum contestatum esse litem.

Ioppe solventibus in Hispaniam appulit, VIII. Kal August. quo die præcipuum ejus festum ab ecclesia colitur, & in civitate Iria sitam, deinde Compostellam translatum tertio Cal. Ianuarii: quo die in tota Hispania translatio ejus celebris est.

Pro Tarraconensi autem archiepiscopo, qui non aderat, respondit episcopus Vicenensis, suffraganeus ejus, pro se & pro aliis suffraganeis ejus absentibus, Toletanum archiepiscopum nec esse primatem, nec se debere illi in aliquo obedientiam præstare.

Narbonensis, qui tunc aberat, sequenti die in pleno consistorio respondit, se ad hoc citatum non fuisse. Acta sunt hæc apud Lateranum octavo Idus Octobris, anno incarnationis dominicæ millesimo ducentesimo decimoquinto, B pontificatus domini Innocentii papæ III. anno decimo octavo. Hæc ex libro manuscripto ecclesiæ Toletanæ.

Exceptio Tarraconensis & Narbonensis episc. contra primatum Toletan.

Quæ omnia peregit publice Rodericus Ximenius Romæ in sui primatus causa, quam obtinuit. Nam summus pontifex primatus honorem eidem coram omnibus detulit; sicut ante in diplomate concesserat: idemque Honorius & Gregorius ejus successores probaverunt. *b* Alteram etiam sedavit Rodericus controversiam in Aragonia cum Petro de Albalate archiepiscopo Tarraconensi, ortam ex *c* constitutione quadam adversus Toletanum primatem in illa diœcesi lata, quam Gregorius papa nonus irritam fecit. Rodericus igitur Ximenius jus primatus Toletani acerrime tutatus est, suisque successoribus summam in hac parte auctoritatem moriens reliquit, nimirum Ioanni secundo, & Gutierio, qui ab Innocentio quarto confirmationem horum omnium consecuti sunt. Gutierio Sanctius Castellæ infans, *d* filius regis Ferdinandi tertii, successit, qui a prima ætate omni fuit in ecclesia Toletana officii genere informatus, & ex canonico in archiepiscopum assumptus: qui, ut strenuus miles, in prælio Sarracenorum occubuit. C In hujus locum suffectus est Sanctius Iacobi primi Aragoniæ regis filius. Eo præsule sancta *e* synodus Lugdunensis coacta est, in qua procuratores habuit, qui ab Alexandro quarto primatus confirmationem obtinuerunt. Demum archiepiscopi omnes, qui a Sanctio Aragonio usque ad Ioannem Aragoniæ infantem Iacobi II. regis filium continenter processerunt, primatus munere pacifice functi sunt. Ioannes vero infans in Aragonia, ubi creatus fuit præsul Toletanus, cum archiepiscopis Ximenio & Petro de Luna utroque, illo Tarraconensi, hoc vero Cæsaraugustano, intestina dissensione, quod sublatam crucem ante se ferret, invicem contenderunt; quam Ioannes Toletanus regio fretus adjumento sustinere potuit. Nam pater rex ægre tulerat injuriam a Petro de Luna archiepiscopo Cæsaraugustano illatam filio, quem percusserat anathemate ob erectam ante se crucem Cæsaraugustæ, ut insigne primatus, filioque auxilium dedit, quo posset se a vinculo anathematis enodare, injuriamque illatam propulsare. Fuit hæc res maximi momenti; quippe quæ ad regiam dignitatem D spectare videbatur, in cujus & archiepiscopi Toletani conspectu injuria filio irrogata est: neque aliter regis animus placari potuit, quam apostolicæ sedis auctoritate, ad quam causam, veluti rem magni ponderis, deferre voluit. Neque Cæsaraugustano & Tarraconensi est data unquam facultas cohibendi Toletanis præsulibus jus primatus in suis diœcesibus: irritum enim est & inane, quod fit ab episcopis adversus auctoritatem Romani pontificis, a qua primatus Hispanici dignitatis Toletana sedes ortum habet: quandoquidem ipsemet Ximenius a Luna, cum sedem Tarraconensem pro Toletana cum eodem Ioanne infante commutasset, jure primatus in Tarraconensi ditione est usus. Idem aliqui posteriores præstiterunt, nimirum Ioannes Contreras, Petrus Gonçalez de Mendoza, frater Franciscus Ximenius, quemadmodum suis locis dicemus. Compositis autem his motibus, & controversiis, aliisque compluribus, quæ Ioannem infantem ad deponendum ultro archiepiscopatum Toletanum compulerunt. Cum Sanctius de Roias inclytus & egregius præsul e vita migrasset, cooptatur in ejus locum Ioannes Contreras, qui a Martino E papa V. diploma impetravit, quo posteriores controversiæ futuraque dissidia omnino sublata sunt. Nam illo pontificis decreto cautum est, ut in omnibus sacellis pontificis, in conventibus & conciliis generalibus archiepiscopo Toletano, veluti patriarchæ, supra omnes archiepiscopos sedes superior decerneretur, & ut in tota Hispania tamquam in provincia sua primatis titulo & potestate decoraretur, & ut ab omnibus ut primas veneraretur, ut primatus & patriarchæ insignia ante se semper ferret, absque cujuspiam repugnantia aut contradictione. Concessione hac & privilegio usus est in concilio Basileensi: ubi cardinalis Iacobatius refert, & sedendo, & sententiam dicendo primatem egisse Hispaniarum. Qua etiam potestate est usus in regnis Castellæ, Aragoniæ, & Navarræ, ut aperte constat ex epistola

Primatus Roderico adjudicatus.

b Hanc controversiā vide apud Zurit. ann. lib. 6.

c Hanc constitutionem edidit Petrus de Luna archiepiscopus Cæsaraug. in qua continebatur, ut nullus archiepiscopus crucem efferret in provincia Cæsaraug. sub anathematis pœna, & cessatione divinorum officiorū: id patet ex diplomatibus eccles. Tolet. & Zurita.

d Filius Ferdinandi tertii ex prima uxore.

e Conc. Lugdunens. de processione Spirit sancti, anno dom. 1146.

Ioannes infans episc. Tolet. defendit Tolet primatum multa hic falsa aut dubia.

Ioannes Contreras episc. Tolet primatus defensor.

epiſtola Ioannis ſecundi regis ad civitatem Burgenſem A miſſa, in qua rex teſtatur ſe vidiſſe archiepiſcopum Ioannem Riazam tam in hoc regno, quam in aliis cruce præcedente, etiam in ipſius regis præſentia, incedere ſolitum eſſe, & præcipue Tyraſſonæ; in qua aliquot commoratus dies, cauſas ad regem ſpectantes abſolvit. Efficitur ergo ex his, primatus dignitatem tantæ auctoritatis eſſe, & in regis majeſtatem ita cedere, ut nullus debeat de ejus propagatione eſſe ſolicitior quam rex ipſe. Et licet regium ex more vexillum regem antecedat, non tamen ideo pati debet, ut archiepiſcopi Toletani crux, quod primatus eſt inſigne, e medio tollatur, ſed potius ut erecta ſemper maneat. Exemplo nobis ſunt excellentiſſimi & invictiſſimi reges Chriſtianæ religionis lumina, & firmiſſima propugnacula, uterque Alfonſus, qui in difficillimis magniſque præliis Navarum, & Tarifæ, ſocios certaminis archiepiſcopos præſtantes habuerunt, cruce eorum erecta, Rodericum Ximenium, & Gilium Albornoz: ſicut etiam maximi reges catholici archiepiſcopos Alfonſum Carrillo, & Petrum Gonçales de Mendoza. Decet ergo regiam majeſtatem primatis crucem præ ſe ferre, ſub cujus tutela ac ſumma potentia ampliſſimas victorias ac triumphos de religionis Chriſtianæ immaniſſimis hoſtibus reportarunt, & quo propenſius ad primatis crucem exaltandam animum adjecerunt, eo excellentiorem ſuis vexillis & inſignibus gloriam contulerunt; in cruce primatus eum venerantes, qui chirographum decreti adverſus nos ſtabilitum abrupit & delevit.

Ioannes Cerezvela epiſcopus Toletan. quid pro primatu Tolet.

In locum Ioannis Contreras cooptatus eſt Ioannes Cerezvela, frater Alvari de Luna militiæ divi Iacobi ſupremi magiſtri, qui confirmationem primatus a Martino V. obtinuit. Deinde ad Alfonſum Carrillo ſedes derivata eſt, virum certe ſpiritu erecto & cerebroſo præditum quo uſus eſt, non tantum in regni regimine, verum etiam in hac dignitate tuenda, & conſervanda: ipſe namque diſſidia omnia & controverſias ſuper hac re excitatas non modo compreſſit, ſed penitus extinxit. Nam Alfonſus Carthagena epiſcopus Burgenſis, divinis & humanis literis eruditus, omni ſtudio conatus eſt, ne Toletanus præcedente cruce Burgos veniret: quem nihilo minus urbem ingreſſum Burgenſis ſacris interdixit. Imo & civitas ipſa, cum ſibi perſuaſiſſet ab antiqua illa auctoritate ſe dejici, (qua veluti Caſtellæ caput Toleto nititur in omnibus comitiis præire) ſi primati eccleſiæ Toletanæ ſe ſubderet, ingreſſum urbis archiepiſcopo intercluſit, idque armis impedire conata eſt. Nihil tamen profecit: nam Toletanus coram Ioanne ſecundo rege de vi & civitatis oppreſſione conqueſtus, ad ſupremum ſenatum cauſam remiſit: quo etiam Burgenſis ſe contulit: ibique omnia ſunt exhibita diplomata Romanorum pontificum ſuperius memorata & ultimum etiam Martini quinti Ioanni Contreras conceſſum. Quibus conſideratis, epiſcopo *a* Burgenſi præceptum eſt, ne Toletani archiepiſcopi antiquum jus perverteret. Cumque Burgenſis cauſa caderet, ſacrorum prohibitiones atque interdicta ſublata ſunt: etiam ſenatui civitatis in mandatis datum eſt, ne veteri præſulem Toletanum poſſeſſione dejiceret; quod & fecerunt epiſcopus & civitas. Et Alfonſus Carrillo facultate uſus, poſſeſſione recuperata, ſublata cruce Burgos iterum ingreditur, luſtratque omnia ejus diœceſis opida. Cauſa nihilo minus vehementius agitabatur, donec compoſita per arbitros in hunc modum eſt; videlicet, ut Toletanus antiſtes epiſcopum Burgenſem immediatum ſedi apoſtolicæ cognoſceret & fateretur: Burgenſis vero Toletanum, ut primatem Hiſpaniarum, qui poſſet in univerſa Burgenſi diœceſi ſublatam crucem præ ſe ferre, & populum benedicere, & publice & private ſacra peragere. Hoc autem decretum inviolabili utriuſque jurejurando ſtabilitum eſt. Qua in re Alfonſus Carrillo præſtantioris animi atque majoris virtutis documenta dedit, quam Gundiſalvus ſecundus, qui amicitiæ cauſa *b* cum Petro Burgenſi, crucem publice, dum Burgos ingrederetur, non erexit, licet coram notario profeſſus ſit, nolle ſe præjudicium aliquod primatui inferre, ſed tantum amicitiæ priſtinæ conſulere. Etiam Gometius Manrichius reprehenſione non caret: nam epiſcopatu Burgenſi vacante, cum ipſe una cum Enrichio ſecundo rege Burgos ingreſſus eſſet, iniquam cum Burgenſibus de primatu pactionem fecit; ut aperte conſtat ex ejus proteſtatione, ab eadem civitate exhibita, cum Petrus Tenorius archiepiſcopus ad regalia comitia eſſet vocatus, quæ Ioannes primus rex Burgis haberi inſtituerat: qui etiam reclamante populo Burgenſi, non niſi cruce elata civitatem ingredi voluit, ut in archivis eccleſiæ Toletanæ latius teſtatum reperitur. Et quoniam literis Ioannis regis in gratiam Alfonſi Carrillo datis multa continentur animadverſione digna, quippe quæ complectantur ea quæ ad jus primatus & auctoritatem ſpectant, non abs re fore putavi, ſi eas hic inſererem, non verſas in Latinum idioma, ſed eodem quo datæ fuerunt vernacule, in quo eſt ſumma gravitas & auctoritas.

a Anno domini 1448.

b Anno domini 1448. die 27. Auguſti.

DON IUAN POR LA GRACIA DE DIOS Rey de Caſtilla, de Toledo, de Galizia, de Sevilla, de Cordoua, de Murcia, de Iaen, del Algarve, de Algezira, ſeñor de Vizcaya, y de Molina. A vos el reverendo padre don Alonſo, obiſpo de la yglesia de la muy noble ciudad de Burgos, cabeça de Caſtilla, mi camara, oydor de la mi audientia, è mi refrendario, è del mi conſejo, como a quel que precio, è de quien mucho fio.

Literæ Ioannis regis in gratiam Alfonſi Carrillo datæ.

YA ſabedes el debate y queſtion que ha ſido entre el reverendo padre en Chriſto don Alfonſo Carrillo arçobiſpo de Toledo, primado de las Eſpañas, è chancillér major de Caſtilla, è del mi conſejo de la una parte, y vos B de la otra: ſobre razon que el dicho arçobiſpo metio en eſſa çiudad la Cruz infieſta al tiempo que en ella entrò, è el entredicho que por la dicha cauſa vos puſiſtes, y mandaſtes guardar en la dicha vueſtra yglesia, y en las otras yglesias de eſſa ciudad; è en como el dicho arçobiſpo embio à mi ſobre ello ſus menſageros; è anſi meſmo vos veniſtes por vueſtra perſona à las coſas que ante mi y en el mi conſejo fueron propueſtas è alegadas por ambas las dichas partes, cada uno en guarda de ſu derecho: y lo que por mi fue mandado è acordado que por entonces ſe fizieſſe; de que mas largamente ſe face mencion en ciertos mis autos, que ſobre ello yo mande dar. E agora por parte del dicho arçobiſpo fue propueſto y alegado ante mi, y en el mi conſejo, que ſu derecho, en eſta parte, è de ſu dignidad è primacia eſtà muy claro, ſegun ſe contiene en ciertas bulas, que ſobre ello fueron halladas en el ſagrario de la ſanta yglesia de la muy noble ciudad de Toledo: los tranſumptos y copias de las quales autorizados è autéticados le fueron embiados por el cabildo de la dicha ſu yglesia: por las C quales ſe contiene expreſſamente, que los arçobiſpos de Toledo ſon primados, no ſolo de las yglesias de mis reynos, mas de todas las otras yglesias de los reynos de las Eſpañas, ſegun que lo fueron antiguamente, antes que los Moros, enemigos de nueſtra ſanta fee, ganaſſen eſtos mis reynos, è los otros reynos de las dichas Eſpañas; è que eſpecialmente agora en nueſtros tiempos el papa Martin V. de bienaventurada recordacion dio ſus bulas à don Iuan de Riaça, arçobiſpo que fue de Toledo, primado de las Eſpañas chancillér major de Caſtilla: por el tenor da las quales, por la autoridad apoſtolica dicerniò, y declarò, è eſtableciò, que el dicho arçobiſpo de Toledo, è ſus ſucceſſores, en las capillas del dicho papa Martin, è de los otros papas ſus ſucceſſores, y en los generales conſiſtorios è concilios, y en otros qualeſquier lugares publicos è privados, tuvieſſen lugar, y fueſſen antepueſtos è preferidos, allende de los protonotarios de la ſede apoſtolica, è allende de todos los otros arçobiſpos que antes dellos avian ſeido promovidos, que primados è electores del imperio non fueſſen. E otroſi, que el dicho arçobiſpo de Toledo, è ſus ſucceſſores, D libre y licitamente puedam uſar è gozar de todas è qualeſquier prerogativas, è privilegios, è inſignias, que en qualquier manera puedan competer à los venerables patriarcas, à ſemejança de los quales ſon los primados; è han eſſa meſma dignidad, è ſon de enſalzar igualmente por adminiculos de eſſa meſma preeminencia è honor, aunque ayan diverſos nombres. Lo qual todo el dicho papa Martin conſtituyò, è decerniò, è declarò, è mandò que ſe guardaſſe aſſi irrefragable y perpetuamente en todos los tiempos advenideros, no embargantes qualeſquier conſtituciones apoſtolicas è eſtatutos, è coſtumbres de qualeſquier yglesias, è lugares, aunque fueſſen confirmados por la ſede apoſtolica, o por qualquier juramento, o en otra qualquier manera; ni otras qualeſquier coſas que en contrario fueſſen: è diputò ciertos executores, à los quales mandò, que lo fizieſſen aſſi guardar, è dieſſen para ello toda ayuda; è non permitieſſen que el dicho arçobiſpo de Toledo, ni ſus ſucceſſores, ni alguno dellos, fueſſen moleſtados dende en adelante en alguna manera contra lo ſuſo dicho; è que compelieſſen por toda cen- E ſura eccleſiaſtica à qualeſquier contraditores: ſegun que eſto y otros coſas mas largamente ſe contiene en las dichas bulas. Segun lo qual fue viſto en el mi conſejo, que el dicho arçobiſpo don Alfonſo Carrillo, como primado de las Eſpañas igual de patriarca, puede infieſta è alçada traer la dicha Cruz, non ſolamente en vueſtra yglesia y dioceſi, y en todas las otras yglesias y dioceſis de mis reynos, anſi de arçobiſpos, como de obiſpos, quancoquier que ſeades eſſentos, mas aun en todas las Eſpañas como en provincia de ſu primacia, o patriarcado. E que pues el papa otorgò eſto à los arçobiſpos de Toledos, lo qual redunda en gran ſervicio mio, è honor de la corona real de mis reynos, no eſtà en razon que le ſea embargado por vos, ni por los prelados, arçobiſpos, ny obiſpos

ni obiſpos, ni otros qualeſquier de las ygleſias de mis reynos: è que no ſolo yo devo mandar que en mis reynos ſe faga y guarde anſi, mas procurar, con todas mis fuerças, que en los otros reynos de las Eſpañas ſea guardada eſta prerogativa è preeminencia à los arçobiſpos de Toledo, como primados, o patriarcas de las dichas Eſpañas. Lo qual no es ſin cauſa, pues como vos bien ſabedes, la muy noble ciudad de Toledo es metropolitana en todas las Eſpañas, è la ſancta yglesia della es una de las quatro majores de todo el mundo. Por lo qual con gran razon los ſantos padres de la ygleſia de Dios antiquamente dieron y otorgaron la primacia o patriarcado de las Eſpañas a los arçobiſpos de Toledo: è deſpues que la tierra ſe ganò del poder de los Moros, gela reſtituyeron è tornaron, ſegun y en el eſtado que antiguamente la tenian. E agora poſtrimera è nuevamente gela renovò, è conſtituyó è decerniò, é declarò el dicho papa Martyno V. por las dichas ſus bulas. Majormente que yo ſo bien certo, que el dicho arçobiſpo don Iuan de Riaza todo el tiempo que anduvo comigo en mi corte, traxo la Cruz infieſta por qualeſquier cuidades, villas, è lugares, è diocesis de qualeſquier arçobiſpados è obiſpados de los dichos mis reynos quantoquier que ſe digan ſer eſſentos donde yo iva, y el comigo: eſpecialmente nor villas y lugares de la dioceſi de vueſtro obiſpado. E aun ſo informado por perſonas dignas de creer, que deſpues que el dicho papa Martin le dio y concedio las dichas bulas, ſiempre traxo Cruz infieſta por qualeſquier partes fuera de mis reynos do quier que anduvo: è ſpecialmente, que el è los otros por mi diputados ſobre los debates que eran entre mi è los reyes de Aragon è de Navarra, ovieron de entrar en Aragon; y ſeñaladamente en Taraçona, el dicho arçobiſpo ſiempre metio o traxo la Cruz alçada è infieſta ante ſi: è que le fue tolerado por los prelados, non ſolo de mis reynos, mas fuera dellos. Segun lo qual, grave coſa ſeria, que agora le fueſſe impedido por vos, ni por otro prelado, arçopiſpo, ny obiſpo de mis reynos; nin ſeria coſa razonable, pre prejudicaſſe al dicho arçobiſpo, nin a ſu dignidad, e ygleſia, qualeſquier autos que algunos ſus predeceſſores contra eſto huviſſen fecho, o conſentido: majormente pues deſpues de toto aquello el dicho papa Martin V. conſtituyò, è decerniò, è declarò que el dicho don Iuan arçobiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmente, ſin otra differentia, nin diſtincion real, pudieſſen gozar è gozaſſen de las inſignias è prerogativas è privilegios que a los patriarcas en qualquier manera pueden competer. Por que vos ruego, è mando, que veades los dichos tranſumptos è copias de las dichas bulas autorizadas, que en eſta razon vos ſeran monſtradas: è conformando vos con ellas, como de razon lo devedes fazer, è anſi miſmo con mi voluntad en eſta parte eſpecialmente por eſto redundar tanto en ſervitio mio, è honor de la corona real de mis reynos, como ſuſo es dicho: è por que ſi por vos les fueſſe contradicho, ſeria dar exemplo a los otros prelados, no ſolo de mis reynos, mas aun de fuera dellos, para fazer ſemejantes contradiciones, dedes lugar que el dicho arçobiſpo, como primado de las Eſpañas, ſin embargo, ni contradicion vueſtra libremente pueda fazer traer ante ſi infieſta è alçada la Cruz por eſſa cuidad y vueſtra dioceſi, pues ſe halla por las dichas bulas que licita y libremente le compete lo ſuſo dicho, como inſignias de ſu primacia, o patriarcado, è lo puede bien fazer: é luego alcedes de todo el entredicho, que por la dicha cauſa oviſtes pueſto, è publicado, o declarado en eſſa ciudad: en lo qual me fare des ſingular plazer è ſervicio: è por coſa alguna non cumple que fagades ende al; ca por eſta miſma via entiendo mandar, que lo guarden todos los otros prelados de mis reynos, aſſi arçobiſpos, como obiſpos, è otros qualeſquier; è procurar è trabajar, porque ſe guarde en ſien todas las Eſpagñas. E por eſto no es mi intencion de prejudicar, ni que ſe haga prejudicio alguno a vos, ni a vueſtra ygleſia è dignidad en otras coſas algunas, tocantes a la ingenuidad è eſſencion de vueſtra ygleſia è dignidad: mas que vos queden ſiempre a ſalvo en todas otras qualeſquier coſas como dicho es. Dada en la villa de Navarrete, veynte dias de Agoſto año del nacimiento ne nueſtro ſeñor Ieſu Chriſto de mil y quatrocientos è quarenta y ocho años. Yo el Rey. Yo el doctor Fernando Diaz de Toledo, oydor è refrendario del rey, è ſu ſecretario, lo fize eſcrivir porſu mandado.

[Alfonſus Carrillo uſus eſt primatu.]

Demum Alfonſus Carrillo eodem jure primatus uſus eſt in regalibus comitiis habitis in opido *Fontidueña*, quo epiſcopi omnes Hiſpaniæ congregati ſunt, illiſque præfuit, & primum locum in ſedendo & dicendo inter omnes obtinuit; cum tamen adeſſet ibi Petrus Gonçalez de Mendoza epiſc. Seguntinus, & eccleſiæ Romanæ cardinalis. Et non ſolum archiepiſc. ipſi Tolet. quoties conventus eccleſiaſtici fiunt, ceteris etiam cardinalibus, dum epiſcopi ſint, & antiquioribus archiepiſc. præferuntur: verum etiamſi forte Toletana ſedes apoſtolico gubernatore regatur, ipſe rector reliquis Hiſpaniæ epiſcopis præeminet, ut *a* Ioanne ſecundo regnante evenit: nam Petro Tenorio vita functo, ſedes Toletana per aliquot annos præſule caruit: verum Petro a Luna conceſſione Benedicti papæ patrui ſui pontificium adepto, non ſuffragante capitulo, adduci rex non potuit, ut illum in ſedem admitteret, niſi capituli Toletani præceſſiſſet electio. Dum hæc agebantur, octo ferme annos rexit & adminiſtravit eccleſiam Toletanam Ioan. epiſcopus Seguntinus qui in regalibus comitiis Toleti habitis, in conventu eccleſiaſtico epiſcoporum primus ſedit, & primus ſententiam dixit; non pro ſe tantum, verum etiam pro omnibus epiſcopis qui aderant & aberant. Imo, & quod majus eſt, teſtamentum a rege *b* Henrico factum ſigillo muniri voluit gubernatoris epiſc. Seguntini, ut referentis Hiſpaniæ primatis auctoritatem.

[*a* In chronico Ioan. ſecundi regis Caſtellæ]

[*b* Hiſtoria Henrici, c. 16.]

[Petrus Mendoza epiſcopus Tolet.]

Petrus Gonçalez de Mendoza, qui Alfonſo Carrillo ſucceſſit, (ambo genere illuſtres, & ex nobilibus Hiſpaniæ familiis orti) ſupremam hanc auctoritatem tueri & augere curavit: quod & re fecit: nam in omni Hiſp. & Narbon Gallia crucem erectam, ut primatis inſigne, præ ſe tulit; quam argenteam & deauratam, in teſtimoniū juris atque dignitatis hujuſmodi, ſanctæ eccleſiæ Tolet. legavit his verbis.

[Legatum Mendozæ.]

Otroſi, porque la nueſtra Cruz, que en ſeñal de primado avemos traydo ante nos por las provincias de Santiago, Sevilla, Granada, Carogoça, Valencia, Tarraçona, Narbona, y por las dioceſis de las ygleſias que ſe dizen eſſentas de los metropolitanos ſuſo dichos, adunde nos avemos eſtado, es la primera Cruz que ſe puſo ſobre la mas alta torre de la Alhambra de la ciudad de Granáda, al tiempo que fue ganada, è quitadá de poder de los Moros infieles, enemigos de nueſtra ſancta fee catolica; adonde en la toma de las mas principales ciudades del dicho reyno de Granada nos hallamos con la dicha Cruz en ſervicio de Dios nueſtro ſeñor, è del rey è de la reyna mis ſeñores, con nueſtra gente y eſtado: mandamos que la dicha nueſtra Cruz, con ſu haſta guarnida de plata, aſſi como la nos traemos, ſea pueſta en el ſagrario de la dicha nueſtra ſancta ygleſia, en memoria de tan gran victoria, è por decor è honor delia, è de los prelados della: è alli queremos que eſte perpetuamente, è que no pueda ſer ſacada dende, ſino a las proceſſiones.

[Franciſcus Ximenius quid pro Tolet. primatu.]

Franciſcus Ximenius Ciſneros cardinalis, acerrime etiam tutatus eſt dignitatem ſuam: nam cum iter ageret per Caſtellam, & Aragoniam, ſemper cruce eſt uſus, & de primatu contendit cum Alfonſo Fonſeca archiepiſcopo Compoſtellano: adverſus quem, ut primas, inhibitorias literas dedit: quod ægerrime Compoſtellanus ferens, cauſam defendit libello exhibito eleganti ſatis & acuto, ſed a veritate alieno.

[Ioannes Tavera defenſor primatus Tolet.]

Poſtea Ioannes Tavera cardinalis eadem uſus eſt auctoritate in comitiis Toleti habitis juſſu imperatoris Caroli V. ibi enim eccleſiaſticæ congregationi totius regni coactæ cum magna ſui nominis gloria præfuit. Inter alios, qui in eum locum convenerunt, fuit Garſias Loaiſa, cardinalis, & præſul Hiſpalenſis, qui in *a* cardinalitiæ dignitatis antiquitate Toletano anteerat. Inter eos, ut erant viri ſapientia præſtantes, urbaniſſima contentio & comitatis pleniſſima de priori loco exorta eſt. Dicebat enim *b* cardinalis Tavera, primum locum cardinali Loaiſæ non ſibi deberi, propter cardinalatus antiquitatem. E contra vero cardinalis Garſias Loaiſa, primam in omnibus congregationibus ſedem Toletano præſuli, quod Hiſpaniarum primas eſſet, jure conferri aſſerebat: cujus tandem ſententia ut æquior vicit, amboque in capite ſederunt, licet digniorem tenuit locum Ioannes Tavera, qui jure primatus auctoritatem præſidis in omnibus ſemper exercuit. Exteri etiam doctores juriſconſulti primatum eccleſiæ Toletanæ comprobant, præſertim Alexandrinus ex c. Cum longe. 63. d. & Speculator, titul. de diſpenſ. §. Sunt quoque non nulli; & Albericus in rubric. ff. de ſtatu homin. Quam ſenteniam Alberici Felinus maxime probat in rubric. de major. & obed Noviſſime etiam in conc. Trident. inter Petrum Guerrero archiepiſc. Granatenſem & Bartholomeum a Sanctis Bracarenſem orta eſt quæſtio, patribus concilii judicantibus Granatenſi antiquitatem conſecrationis eſſe ſervandam, præferendumque Bracarenſi, in loco & voce.

[*a* Onuphrius de cardinalibus, Garſias creatus in quinta creatione Clementis VII. ann. D. 1629.]

[*b* Eodem anno, ſed poſtea, Ioan. Tavera.]

[Primatus Tolet. defenditur a juriſconſultis.]

[Epilogus auctoris de primatu Tolet.]

Hunc igitur curſum eccleſiæ Toletanæ primatus ab Eugenio primo præſule uſque in hanc ætatem habuit: & licet (ut ſunt res humanæ) viciſſitudinibus variis & commutationibus, veluti procellis, agitatus fuerit, ſemper tamen in tam longa continuataque ſerie tot pontificum maximorum, tot imperatorū, & regum Gothorum, Vandalorū, Suevorum, Caſtellanorum, illibatus firmuſque permanſit. Tametſi temporum injuria aut hominum ſtudio labi cœpit, quam primum reſtituta eſt Toletana urbs cultui Chriſtiano, primatus eſt iterū erectus reſtitutuſque. Ex quo conjectari licet, divino afflante Spiritu, ex apoſtolis manaſſe, radiceſque egiſſe, & eodem ſancto numine curante, beataque virgine Maria, ſub cujus tutela militat, deprecante, reliquum temporis curſum, uſque ad extremum judicii diem, beato felicique progreſſu acturum.

ANNO CHRISTI 614.

CONCILIUM EGARENSE IN EGARA, LOCO PROV. TARRACONENSIS.

[a] Sub Sisebuto, anno regni ejus tertio, æra DCLII. anno domini DCXIV. sub Bonifacio IV.

In nomine domini nostri Iesu Christi, sub die Idus Ianuarias, anno feliciter tertio gloriosissimi domini nostri Sisebuti regis.

CONVENIENTES in unum episcopi provinciæ Tarraconensis in locum Egara, id sancta instituit synodus, ut constitutio, quæ dudum in anno tertio decimo regni divæ memoriæ Reccaredi regis, in concilio Oscensi constituta quidem, sed conscripta minime fuit confirmata, ut in perpetuum valitura perduret. Et omne quidquid ex castimonia presbyterorum, & inferius clericorum conscriptum fuit, eadem forma etiam de omnibus episcopis sub tali industria solertiaque omni tempore pepigendo scrutetur, ut auxiliante domino, & adminiculante, talis vitæ solicitudinem nulla (quod absit) reprehensionis occasio subripere aliquando prævaleat.

Ejus exemplar supra positum est pag. 339.

SUBSCRIPTIONES.

[b] Eusebius subscripsi.
Mumius subscripsi.
Ioannes subscripsi.
Maximus subscripsi.
Emila subscripsi.
Rufinus subscripsi.
Visus subscripsi.
Vincentius subscripsi.
Stephanus subscripsi.
Pompedius subscripsi.
Sintharius subscripsi.
Iustus subscripsi.
Maximus presbyter agens vicem domini mei Stephani episcopi subscripsi.
* Fructuosus in Christi nomine diaconus, agens vicem domini mei [c] Gomarelli episcopi, subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Sub Sisebuto.*] Sisebutus rex successit Gundemaro, regnavit annos octo, anno domini 612 æra 650. Eo imperante coactum est apud Egaram concilium. Est Egara in provincia Tarraconensi. In codice manuscripto legi Exara.

b *Eusebius.*] Eusebius episcopus Tarraconensis erat, ut ex epistola Gundemari apparet, & provinciæ Tarraconensis metropolitanus: Mumius Calagurritanus: Ioannes Gerundensis: Maximus Cæsaraugustanus: Emila, sive Emiliarus, Barcinonensis: Rufinus (lege Pisinus) Eliberitanus: Visus (lege Vitulatius) Laverricensis: Vincentius Bigastrensis: Stephanus Oretanus.

c *Gomarelli.*] Goma Olypponensis subscribit in epistola Gundemari.

" ** STEPHANI BALUZII TUTELENSIS DISSERTATIO DE EPISCOPATU Egarensi.

Ad PHILIPPUM LABBEUM *Presbyterum e societate* IESU.

DUBITATUM video a viris perquam eruditis, Philippe Labbee, ubinam tandem gentium sita fuerit Egara, sedes olim Episcopalis, in qua habitum fuit concilium Egarense anno DC.XIV. sub Sisebuto rege Gotthorum in Hispania: ac tametsi omnes consentiant, id quod notissimum est, Egarensem ecclesiam fuisse suffraganeam ecclesiæ Taraconensis, Egara diu quæsita, vix tandem reperta est. Sane vir eruditissimus, & Hispanicarum rerum elegantissimus scriptor, Ioannes Mariana, observavit eam fuisse sitam præter Barcinonem & Gerundam; quod intelligeret, ut ego quidem arbitror, vetustas notitias eam semper conlocare inter Barcinonem, Gerundam, & Ausonam. Quare mirari subit, cur Ioanni Garsiæ visum sit Egaram referri posse ad locum quemdam Cæsaraugustæ vicinum, cui nomen est *Geo de los Cavalleros.* Laudanda est sapientia Ioannis Vasæi, non contemnendi scriptoris: qui cum Egaram reperire non potuisset, ingenue id fassus est, neque cogitationem suam convertit ad conjecturas parum probabiles. Vnus Philippus Ferrarius Alexandrinus, vir alienigena, Egara ubinam fuerit, indicavit; Terraciamque esse docuit, oppidum haud procul Barcinone ac Minorissa, quod hodie *Terrassa* dicitur ab incolis. *Egara, Terrassa,* (inquit ille in Lexico geographico) *urbs olim episcopalis Hispaniæ Taraconensis, sub archiepiscopo Taraconensi, nunc oppidum Catalauniæ inter Barcinonem & Minorissam, a Barcinone IV. leucis; cujus urbis extant aliquot vestigia, & S. Pedro de Tarrassa locus nominatur. Ejusque episcopatus Barcinonensi copulatus est.* Nolim autem mihi tantum arrogare, ut arbiter esse velim finium regundorum, litemque componere inter tantos viros. Quia tamen res ista utilis esse potest, & non injucunda, dissertationem edere institui de episcopatu Egarensi; tibique eam inscribere in primis placuit, vir clarissime, qui rei publicæ causa magnam illam & nobilem conciliorum omnium editionem aggressus es. Sed ante quam destinata componam, proponenda est brevis descriptio oppidi Terraciæ; ubi sitam olim fuisse Egaram manifestis, ut arbitror, argumentis evincam.

Mariana lib. 6. rer. Hispan. c. 15

Igitur Terracinense oppidum, quod hodie TERRASSA dicitur, in ea provinciæ Taraconensis parte situm est quæ nunc catalonia dicitur XVI. M. P. ab urbe Barcinonensi, & IV. M. P. a Rubricato fluvio, in regione Vallensi positum videlicet inter Barcinonem, Minorissam, & Ausonam, ad rivulum quemdam *Arenas* vulgo dictum, quod aqua fere careat, nisi quum hybernis intumuit imbribus. Priscis autem temporibus, sita hoc loco fuit Egara: quæ proprium habuit episcopū, donec transgressi ex Africa in Hispaniam Saraceni, quidquid ultra Iberum est vastavere; eoque transito, pars quoque cladis invasit urbes quæ nunc in Catalonia habitantur. Ad ea enim tempora referendam esse eversionem Egaræ, hinc colligitur, quod nulli sedis illius episcopi reperiuntur post Maurorum in Hispanias adventum. Destructa itaque ecclesia Egarensis, adjecta diœcesi Barcinonensi, utpote finitimæ, pro more illarum tempestatum; quemadmodum provincia Taraconensis integra, archiepiscopo Narbonensi tum subjecta est, qui, si Galliam spectes, omnium vicinior erat Hispaniæ Taraconensis. Nam Taraconem ipsam, & quicquid ultra Rubricatum est, Saraceni tenebant; eratque in hoc fluvio constitutus limes Hispaniarum, & regni Francici: postquam ea provincia in jus ac ditionem regum Francorum transiit. Deinceps ergo Egara paruit constitutis episcopi Barcinonensis, & ab eo sacra petiit, citra omnem controversiam. Vnde factum ut anno DCCC. LXXIV. jus sedi suæ quæsitum retinere cupiens Frodoinus episcopus Barcinonensis, in Attiniaco palatio constitutus, coram Karolo Calvo Francorum rege conquestus sit, quod *castrum Terracinense sua subditum potestati, factione Bajonis per presbyteri insolentiam suo resultaret ministerio*, id est, episcopi Barcinonensis jussa detrectaret, neque eum haberet pro episcopo. Sane Cæsarius abbas, qui circa annum DCCCC. LXX. Taraconensis metropoleos dignitatem restaurare tentavit, irrito quamvis conatu, cathedrales quoque ecclesias ei subjectas reparare cupiebat, & in his Egarensem; ut patet ex ejus literis ad Romanum pontificem scriptis, quæ nondum editæ sunt. Fuerat enim illic, ut dixi, sedes episcopalis, ante Maurorum adventum: cujus episcopi variis Hispaniæ conciliis interfuerunt usque ad annum DC. XCIII. ut patebit ex sequenti episcoporum Egarensium serie.

In capitulis Karoli Calvi pag. 405.

Nebridius episcopus Egarensis interfuit concilio Taraconensi anno D. XVI. *& Gerundensi anno* D. XVII.

Taurus, concilio Ilerdensi anno D. XXIV.

Sophronius, concilio Toletano III. *anno* D. LXXXIX. *& Cæsaraugustano anno* D. XCII.

Ilergius, concilio Barcinonensi anno D. XCIX. *& decreto Gundemari regis anno* DC. X.

Eugenius, concilio Toletano IV. *anno* DC. XXXIII.

Vincentius, concilio Toletano VIII. *anno* DC. LIII. *per Servandum archipresbyterum*

Ioannes, concilio Toletano XV. *anno* DC. LXXXVIII. *&* XVI. *anno* DC. XCIII. *itemque* XIII. *anno* DC. LXXXIII. *per Samuelem presbyterum.*

Sitam fuisse Egaram inter Barcinonem, Gerundam, & Ausonam, colligi abunde potest ex antiquis notitiis. Sed tamen extat divisio diœceseon regni Gotthorum a VVamba rege decreta; quæ edita est a Ioanne Garsia in notis ad concilium Lucense sub Theodemiro, & in chronico Lucæ Tudensis: ex qua manifeste patet contiguam diœcesi Barcinonensi fuisse diœcesim Egarensem, itemque diœcesi Gerundensi, ac Dertosensi. Nam rex VVamba jubet eos esse limites diœceseos Barcinonensis, ut teneat *usque Bordel;*

Egara

Egara vero *teneat de Bordel usque Paladera*; Gerunda autem *de Palada* (quod est haud dubie *Paladera*) *usque Iustemate.* At parte ex alia, Egara tenet *de Montesa usque Portellam*; Dertosa vero, *de Portella usque Deniam.* Qui situs omnino congruit oppido Terracinensi; quod inter Barcinonem, Gerundam, Ausonam, & Dertosam situm est, quamvis longo intervallo a Detrosa & Gerunda disjunctum. Quoniam vero vocabula illa, quæ fines harum diœcesum designant, periere; hinc factum ut difficile sit, ac ferme impossibile limites Egarensis diœceseos assignare, satisque sit digitum, ut fieri solet, ad fontes intendisse.

Amiserat autem Egara nomen suum ævo Karoli Calvi; ut patet ex conquestione Frodoini episcopi Barcinonensis, cujus supra facta mentio est. Sed præterea idem Karolus Calvus mentionem castri Terracinensis facit in præcepto dato anno DCCC. XLIV. in gratiam Gotthorum sive Hispanorum *intra Barcinonam vel Terracium castellum* habitantium: quorum progenitores, ut Saracenorum immanitati se subtraherent, ad ea loca confugerant. Terraciæ quoque meminit Lotharius rex Franciæ, Ludovici Transmarini filius, in præcepto quod anno DCCCC. LXXVIII. confectum est in gratiam monasterii sancti Cucuphatis, in regione Vallensi.

Quamvis autem excisa Egara fuerit, in cujus ruderibus, ut conjectura suadet, ædificatum fuit castrum Terracinense adversus Saracenorum incursus; non adeo tamen abolitum erat ejus nomen sub secunda regum nostrorum stirpe, & sub initia tertiæ, quin interdum revocaretur in memoriam hominum Quippe in Chartulario ecclesiæ Barcinonensis extant literæ Borrelli comitis, Petri episcopi, & aliorum quorumdam, datæ XII. *Kal. Ianuarii, anno* XII. *regni Leuthari filii Ludovici*, hoc est, anno DCCCC. LVIII. qui fuit duodecimus regni Lotharii: in quibus hi viri donant ecclesiæ Barcinonensi *omnes ecclesias de Terracia & de Egara, cum parochias decimas, & primicias, & omne usum ipsas ecclesias pertinentium.* Anno dein. M. XXXV. Guilabertus episcopus Barcinonensis dedit *canonica Barcinonensi*, id est, capitulo canonicorum Barcinonensium, *ecclesiam sancta Eulalia, qua est sita in Egara & in Terracia.*

Probant hæc quidem Egaram fuisse sitam in Terracia, atque adeo Barcinonis vicinam fuisse; ut plane in posterum dubitari non possit de positu civitatis Egarensis. Sed tamen istud negotium apertius conficietur, adductis literis Raimundi episcopi Barcinonensis; quæ extant in archivo prioratus sancti Petri de Terracia, unde illas describi curaverat illustrissimus vir Petrus de Marca Parisiensis archiepiscopus, quum visitatoris generalis munere fungeretur in Catalonia.

Anno incarnationis dominica millesimo centesimo duodecimo, ara millesima centesima quinquagesima, quarto Nonas Ianuarii, communi utilitati providentes venerabilis Raimundus Dei nutu Barcinonensium episcopus & canonicorum sibi commissorum conventus inferius annotatus, necnon & aliorum clericorum quam plurimus occursus, cum ingenti etiam plebium multitudine, & militum nobilium ibidem advenientium non minor accessus, convenerunt ad consecrationem domus Dei, in honorem ejusdem genitricis Dei Maria, in comitatu Barcinonensi, in termino Tarratia, juxta ecclesiam parrochialem sancti Petri, in loco eodem ubi antiquitus EGARENSIS SEDES *erat constructa. Die siquidem consecrationis confirmaverunt pradicta ecclesia quicquid possessionum habebat vel habere debebat ubique &c.*

Hæc sunt, vir clarissime, quæ de episcopatu Egarensi reperiri posse arbitror. Tu vero illa recensebis pro tua sapientia & eruditione; & si quid rectius istis noveris, candidus imperties, prout soles; meumque hunc conatum interim probabis, donec meliora succedant. Lutetiæ XIV. Kal. Augusti, M. DC. LXIII.

Anno Christi 614.

VITA,

EPISTOLA, ET DECRETA

DEVSDEDIT PAPÆ.

DEVSDEDIT, natione Romanus, ex patre Stephano subdiacono, [a] [b] sedit annos tres, dies * 24. Hic clerum multum dilexit, sacerdotes & clerum ad loca pristina revocavit. [c] Eodem tempore veniens Eleutherius patricius & cubicularius Ravennam, occidit omnes qui in nece Ioannis exarchi * & judicis reipublicæ fuerant mixti. Hic venit Romam, & susceptus est a sanctissimo Deusdedit papa * optime. Qui egressus de Roma venit Neapolim, quæ tenebatur a Ioanne Composino * intarta. Qui Eleutherius patricius pugnando ingressus est Neapolim, & interfecit tyrannum, reversusque est Ravennam, & data [d] roga militibus pax facta est in tota Italia. Hic constituit secundam missam in clero, Eodem tempore factus est terræ motus magnus mense Augusto indictione * XI. Post hæc secuta est clades in populo, percussio scabierum, ut nullus * potuisset mortuum suum cognoscere, Qui defunctus & sepultus est ad beatum Petrum apostolum * die 8. mensis Novembris. Hic dimisit * per obsequia sua, & ad omnem clerum rogam unam integram. Hic fecit ordinationes tres, presbyteros * novem, diaconos quinque, episcopos per diversa loca numero viginti novem. Et [e] cessavit episcopatus mensem unum, dies * sexdecim.

* 23. al. annos tres minus diebus 5.
* ex judicibus. al. & judicium.
* optimo.
* Arcata. al. intacta.
* sexta.
* posset.
* VI. Idus Novembris.
* pro obsequiis.
* 14.
* sex.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Deusdedit.*] Cum post obitum Bonifacii IV. sedes apostolica mensibus quinque & duodecim diebus vacasset, Deusdedit egregiis virtutibus & sanctitate conspicuus, creatus est pontifex. De hoc publice cantatur in ecclesia 8. die Novembris eum tanti meriti extitisse, quod cum visitaret ægrotos, leprosum unum osculo sanaverit, & a lepra mundum reddiderit. Sub initium pontificatus illius Cosrhoes Persarum rex Hierosolymam civitatem expugnavit & incendit. Crucem sanctam domini nostri Iesu Christi, una cum Zacharia Hierosolymitano antistite, aliisque innumeris Christianis in Persidem transtulit. De qua historia hæc paucis Theophanes in suis annalibus. *Anno quinto imperii Heraclii*, qui est Christi 614. *ceperunt Persa Iordanem bello & Palastinam & sanctam civitatem, & multos in ea per manus Iudaorum interfecerunt, id est ut quidam aiunt*, 1090. *Isti enim ementes Christianos, prout unusquisque habere poterat, occidebant eos. Zachariam vero Hierosolymitanum prasulem comprehensum, & preciosa & vivifica ligna sancta crucis cum multa prada abduxerunt in Persidem.* In hac translatione, teste Suida in Heraclio, illud admiratione dignum contigit, quod rex impius salutis nostræ trophæum adeo reveritus fuerit, ut nec ausus fuerit ab ipsa theca, qua operiebatur, signaculum amovere; eodemque modo & honore asservarit idem in Perside, quo Hierosolymis asservatum & honoratum fuerat.

Deusdedit quando pontifex factus

Osculo sanat leprosum.

Crux Christi in Persidem translata.

b *Sedit annos tres dies 24.*] Annis tribus minus quinque diebus. Octavo enim die Novembris hujus anniversaria memoria in ecclesia recolitur, adeoque facta computatione ab ingressu pontificatus, prædicto tempore sedisse reperitur.

Quamdiu sederit.

c *Eodem tempore Eleutherius.*] Vide Baronium anno domini 615. numero 6. & 7.

d *Roga*] Est donatio, sic dicta ab erogando.

e *Cessavit dies sexdecim.*] Alii codices legunt dies sex.

Roga quid.

EPISTOLA DEVSDEDIT PAPÆ AD GORDIANVM HISPALENSEM EPISCOPVM.

" Falsam esse ep. docent tum alia, tum ipse Isidorus, qui Hispali sedit ab anno 600. ad 636. nec ullum passus est sibi collegam ab anno 614. ad 617.

Qui proprios filios de sacro fonte suscipiunt, ab uxoribus separentur: & prohibetur ne quis commatrem suam in uxorem accipiat.

Deusdedit sancta Romana & apostolica ecclesia episcopus Gordiano Hispalensis ecclesia coepiscopo & fratri dilectissimo.

PERVENIT ad nos diaconus vester, vestræ sanctitatis epistolam ferens, quod quidam viri etiam & mulieres, præterito sabbato paschali die, præ magno populorum incursu, nescientes, proprios suos filios suscepissent ex lavacro sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accidente ratione debeant viri & mulieres ad suum proprium redire usum, an non. Nos vero mœsti hac in re inquisivimus priorum patrum nostrorum dicta. Invenimus autem in archivis hujus apostolicæ sedis jam talia contigisse in ecclesiis Isauriæ, Ephesiorum, simulque Hierosolymæ, & etiam aliarum

ANNO CHRISTI 615.

aliarum civitatum. Episcopis etiam earum civitatum ab hac apostolica sede volentibus scire, utrum viri & mulieres redirent ad proprium torum, beatæ memoriæ sanctissimi patres, Iulius, Innocentius, & Cælestinus, cum episcoporum plurimorum & sacerdotum consensu, in ecclesia beati apostolorum principis prohibentes talia perscripserunt, & confirmaverunt, ut nullo modo jam se in conjugium reciperent mulieres aut viri quicumque aliqua ratione susceperunt natos proprios: sed separarent se, ne suadente diabolo tale vitium * peccati inolescat per mundum, & universorum error accrescat. Scitis quia quomodo sunt septem dona Spiritus sancti, ita sunt septem dona baptismi, a primo pabulo sacrati salis, & ingressu sanctæ ecclesiæ, usque ad * confirmationem Spiritus sancti per chrisma. Ab hoc ergo primo Spiritus sancti dono usque ad septimum nullus Christianus suam commatrem in conjugium suscipere debet: & qui præsumpserit, anathematis vinculo religetur in perpetuum, nisi pœnitentiam egerit digne. Mulieres " vero, cum separatæ fuerint pro hac illicita re, a propriis viris totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperunt; & post expletum annum recipiant alium virum, similiter & vir uxorem.

* innotescat. Scitis

* confirmationem

" Conjugia dissolvi lex humana concessit, divina prohibuit: per se enim veritas dixit: Quos Deus conjunxit &c. S.Greg. ep. 39. l. IX. cap. 2. Vide supra pag. 1456. A.

1 CONCILIUM PARISIENSE V.

CLOTARII II. FRANCORUM REGIS evocatione celebratum, sub die XV. Kalendas Novembris, 2 anno Christi DCXV. Deusdedit papæ primo, Clotarii ejusdem regis XXXI.

TITULI CANONUM.

I. *De episcoporum electionibus juxta canones observandis.*

II. *Ut episcopo superstite nullus illi subrogetur.*

III. *Ut clerici contra episcopos suos potentiorum patrocinia non quærant.*

IV. *Ut clerici a judice sæculari absque episcopi consensu non distringantur.*

V. *Ut liberti ab episcopis defensentur.*

VI. *Ut non subducantur quæ ad sarta tecta ecclesiis fuerint delegata.*

VII. *Ut defuncti episcopi, aut clerici cujuscumque res ante cognitum testamentum contingere nemo præsumat.*

VIII. *Ut quæ abbates, aut presbyteri morientes relinquunt, ab episcopo, vel archidiacono non usurpentur, sed in eo loco maneant, ubi relicta sunt.*

IX. *Ut nemo alterius episcopi, vel ecclesiæ res competere aut pervadere audeat.*

X. *Ut ratæ sint donationes episcoporum & clericorum ecclesiæ vel aliis factæ.*

XI. *Ut episcopus cum episcopo controversiam habens non ad judicem publicum, sed ad metropolitani sui judicium recurrat.*

XII. *De monachis & monialibus vagis ad septa monasterii per episcopos revocandis.*

XIII. *De viduis & puellis, quæ rejecto religionis habitu nuptias ineunt, excommunicandis.*

XIV. *De incestis conjunctionibus dissolvendis.*

XV. *Ut nullus Iudæorum publicam actionem ullam super Christianos exerceat, aut ab episcopo cum omni familia sua baptizetur.*

PRÆFATIO.

Cum in Dei nomine secundum priscorum sanctorum patrum constitutionem in urbe Parisius ex evocatione gloriosissimi principis domni Clotacharii regis in synodali concilio convenissemus, tam " pro renovandis antiquorum canonum statutis, quæ præsentis temporis necessarium facit oportunitas iterari, quam his quæ ad surgentes undecumque querelarum materias recentis definitionis ordo poposcit institui, tractantes quid principis, quid saluti populi utilius competeret, vel quid ecclesiasticus ordo salubriter observaret.

ANNO CHRISTI 615. " aut 614.

CANONES.

I.

Primo in loco ut canonum instituta ab omnibus conserventur, & quod per priora temporum spatia præceptum est, vel deinceps perpetualiter observetur. Hoc est, ut decedente episcopo, in loco ipsius ille Christo propitio debeat ordinari, quem metropolitanus, a quo ordinandus est, cum provincialibus suis, clerus vel populus civitatis, absque ullo commodo vel datione pecuniæ elegerint. Quod si aliter aut potestate subrepat, aut quacumque negligentia absque electione metropolitani, cleri consensu vel civium, fuerit in ecclesia intromissus, ordinatio ipsius secundum statuta patrum irrita habeatur.

II.

Ut nullus episcoporum se vivente alium in loco suo eligat; nec qualiscumque persona illo superstite locum ipsius sub quocumque argumento vel ingenio adoptare præsumat, nec a quoquam debeat ordinari; nisi certæ conditiones extiterint, ut ecclesiam suam & clerum regere non possit.

III.

Ut si quis clericus quolibet honore munitus, contempto episcopo suo, ad principem, vel ad potentiores homines, vel ubi & ubi ambularit, vel sibi patronos elegerit, non recipiatur, præter ut veniam debeat promereri. Quod si fecerit, qui ipsum post admonitionem pontificis sui retinere præsumpserit, noverint se utrumque priorum canonum sententia damnandos.

IV.

3 Ut nullus judicum neque presbyterum, neque diaconum, vel clericum ullum, aut juniores ecclesiæ sine scientia pontificis per se distringat, aut damnare præsumat. Quod si fecerit, ab ecclesia, cui injuriam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quamdiu reatum suum ' corrigat & emendet.

Capitul. l. 6. cap. 154. Addit. 4. c. 62.

" XI. q. 1. can. nullus judicum, & c. 1. de Foro competenti.

' cognoscat

V.

Liberti quorumcumque ingenuorum a sacerdotibus defensentur, nec ad publicum ulterius revocentur. Quod si quis ausu temerario eos impremere voluerit, aut ad publicum revocare, & admonitus per

Addit. 4. c. 63.

NNO RISTI 615.

per pontificem ad audientiam venire neglexerit, aut emendare quod perpetravit distulerit, communione privetur. A

VI.

t. 4.

Quæcumq; pro sartis tectis ecclesiis fuerint delegata, in potestate pontifices, presbyteri, vel servientes sanctorum locorum, secundum voluntatem conferentis, ad se debeant revocare. Quod si aliquid exinde quicumque abstulerit, noverit se ab ecclesia sequestratum, quoadusque ea quæ abstulit studuerit reformare.

VIII.

B His etiam constitutionibus adnecti placuit, ut defuncto episcopo, presbytero, vel diacono, vel quoquam junioris ordinis clerico, non per præceptum, neque per judicem, nec per qualemcumque personam, res ecclesiæ vel eorum propriæ, quousque aut testamentum, aut qualemcumque obligationem fecerit, cognoscatur, a nullo penitus suprascriptæ res contingantur; sed ab archidiacono, vel clero in omnibus defensentur & conserventur. Quod si quis immemor definitionis hujus temere aliquid exinde auferre præsumpserit, aut ausu temerario in res ipsas ingressus fuerit, & de dominatione ecclesiæ abstulerit, ut necator pauperum cōmunione privetur. C

VIII.

Comperimus denique, cupiditatis instinctu, deficiente abbate, presbytero, vel his qui per titulos deserviunt, præsidium quodcumque in mortis tempore dereliquerint, ab episcopo vel archidiacono diripi, & quasi sub augmentum ecclesiæ vel episcopi, in usum ecclesiæ revocari, & ecclesiam Dei per pravas cupiditates expoliatam relinqui. Statuimus observandum, ut neque episcopus, aut archidiaconus exinde aliquid auferre præsumat: sed in loco ubi moriens hoc dereliquerit, perpetualiter debeat permanere.* D

IX.

Id etiamnum adjungi censuimus, * ut neque episcopus clericorum vel sæcularium cujuscumque alterius episcopi, seu ecclesiæ, seu privatas res, aut 'regnorum defensionem, aut provinciarum sequestrationem competere, aut pervadere audeat, aut quacumq; acceptatione, aut pervasione possidere, aut retinere præsumat. Quod si quis hoc facere tentaverit, tamdiu sit ab omnium caritate suspensus, vel a communionis gratia sequestratus, quousq; res ablatas cum fructuum satisfactione restituat. E

nterre- orum de- sione aut vincia- m seque- atione

X.

ncilium gdunen- II. can. 2.

Et quia multæ tergiversationes infidelium ecclesiam Dei quærunt collatis privare donariis, secundum constitutionem præcedentium pontificum id convenit inviolabiliter observari, ut testamenta quæ episcopi, presbyteri, seu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque instrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid ecclesiæ, aut quibuscumq; personis conferre videantur, omni stabilitate subsistant. Specialiter statuentes, ut etiamsi quorumcumque religiosorum voluntas, aut necessitate, aut simplicitate faciente, aliquid a legum sæcularium ordine visa fuerit discrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconvulsa manere, & in omnibus, Deo auspice, custodiri. De quibus rebus si quis animæ suæ contemptor aliquid alienare præsumpserit, usque ad emendationis suæ, vel restitutionis rei ablatæ tempus, a consortio ecclesiastico, vel a Christianorum convivio habeatur alienus.

ANNO CHRISTI. 615.

XI.

Placuit etiam, secundum constitutionem anteriorem, ut si quis episcoporum cum coepiscopo suo quodcumque negotium exequi voluerit, ad judicium metropolitani sui recurrat. Quod si spreto metropolitano, vel reliquis comprovincialibus, judicem publicū adierit, tamdiu a caritate metropolitani habeatur extraneus, quamdiu in proxima synodo coram fratribus facti hujus debeat reddere rationem.

XII.

Illud etiam unanimi consensu convenit, quod si quis monachus, aut monacha, in congregatione positi religiosam conversationem elegerint, & postea aut ad parentes, aut ad propriam quamcumq; substantiam se de congregatione ipsa subtraxerint, & ab episcopo suo per epistolā admoniti ad septa monasterii sui redire distulerint, sint usq; ad exitum vitæ a cōmunione suspensi: nec prius ad eucharistiæ gratiam admittantur, quam ad ovile suū, de quo se vagationis insolentia visi sunt subtraxisse, cum humillimæ supplicationis debeant satisfactione reverti. Capitular. lib. 7. c. 256.

XIII.

4 De viduabus & puellis, quæ sibi vestes in habitu religionis in domibus propriis, tam a parentibus, quam per seipsas mutaverint, & se postea contra statuta patrum, vel præcepta canonum, conjugio crediderint copulandas, tamdiu utrique habeantur a communione suspensi, quousque quod illicite perpetraverunt emendent: aut si emendare neglexerint a communione ecclesiastica, vel omnium Christianorum convivio in perpetuū sint sequestrati. Capitular. lib. 7. c. 257.

XIV.

Incestas vero conjunctiones ab omni Christianorum populo censuimus specialiter resecari: ita ut si quis relictam fratris, sororem uxoris, privignam, consobrinam, sobrinam, vel relictam item patrui

atque

ANNO CHRISTI 615.

atque avunculi, vel in religionis habitu deditam, conjugii crediderit consortio violandam tamdiu a communionis gratia segregetur, quamdiu ab illicitis conjunctionibus sequestratione manifestissima debeat abstinere.

XV.

Vt nullus Iudæorum qualemcumque militiam aut actionem publicam super Christianos, aut petere a principe, aut agere præsumat. Quod si tentaverit, ab episcopo civitatis illius ubi actionem contra canonum statuta competiit, cum omni familia sua baptizandi gratiam consequatur.

Huic synodo subscripserunt episcopi numero 79.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1 *Consilium.*] Nova hæc synodus a Clotario II. rege tum indicta, cum post Theodeberti & Theodorici mortem illorum quoque regno successisset, universumque, sicut Clotarius alter ipsius avus, Francorum imperium adeptus esset. Quo factum, ut maximo ad eam numero episcopi convenerint. Septuaginta novem adfuisse proditum est in vetere quadam collectione, quot in nullo antea Francorum concilio fuisse memorantur. Eadem propterea generalis synodus appellatur in concilio Rhemensi canone 3. Verum integram & sine lacunis repræsentare non licuit, ob unicum ejus exemplar, quo usi sumus, situ & carie multis locis exesum, vel corruptum.

2 *Anno Christi* DCXV.] Cum hoc anno congruere videtur Clotarii annus post Chilperici patris obitum 31. qui cum in titulo synodi, tum in sequentis edicti subscriptione annotatur. Quod si quis illam malit ad annum DCXIV. referre, tum paulo ante Benedicti papæ creationem, sede post Bonifacium IV. vacante, habitam dici oportebit.

Can. 4. 3. *Vt nullus judicum.*] Citatur etiam hic canon sub paleæ titulo a Gratiano 11. quæst. 1. *Nullus judicum.* & in decretalibus cap. 2. *De foro competenti*, ex hoc concilio Parisiensi.

Can. 13. 4. *De viduabus & puellis.*] Citat hunc itidem Gratianus 27. qu. 1. *De viduis & puellis*, sed falso titulo, Burchardum secutus. lib. 8. c. 48. & Ivon. part. 7. c. 66. qui perperam tribuunt concilio IV. Toletano.

EDICTVM CLOTARII II. REGIS IN SYNODO SVPRASCRIPTA.

Edictum vel constitutio inclyti principis Chlothacarii regis super omnem plebem in conventu episcoporum in synodo Parisius adunata, sub die quintodecimo Kalendas Novembris, anno XXXI. *suprascripti regis imperii.*

FELICITATEM regni nostri in hoc magis magisque divino intercedente suffragio succrescere non dubium est, si quæ in regno Deo propitio nostro bene acta, statuta, atque decreta sunt, inviolabiliter nostro studuerimus tempore custodire, & quæ contra rationis ordinem acta vel ordinata sunt, ne in antea, quod avertat divinitas, contingant, disposuerimus Christo præsule per hujus edicti nostri tenorem generaliter emendare. Ideoque definitionis nostræ est, ut canonum instituta in omnibus conserventur; & quod per tempora ex hoc prætermissum est, vel dehinc perpetualiter observetur. Ita ut episcopo decente in loco ipsius qui a metropolitano ordinari debet cum provincialibus a clero & populo eligatur, & si persona condigna fuerit, per ordinationem principis ordinetur: vel certe si de palatio eligitur, per meritum personæ & doctrinæ ordinetur. Vt nullus episcoporum se vivente eligat successorem: sed tunc alius ei substituatur, cum taliter afficeretur, ut ecclesiam suam nec clerum regere possit. Itemque ut nullus vivente episcopo adoptare locum ejus præsumat: quod si petierit, ei minime tribuatur. Si quis clericus, quolibet honore munitus, contempto episcopo suo, vel prætermisso, ad principem, aut ad potentiores quasque personas ambulare, vel sibi patrocinium elegerit expetendum, non recipiatur, præter si pro venia videtur expetere. Et si pro qualibet causa principem expetierit, & cum ipsius principis epistola ad episcopum suum fuerit reversus, excusatus recipiatur. Is qui ipsum post admonitionem pontificis sui retinere præsumpserit, sancta communione privetur. Vt nullus judicum de quolibet ordine clericos de civilibus causis, præter criminalia negotia, per se distringere aut damnare præsumat, nisi convincitur manifestus, excepto presbytero aut diacono. Qui vero convicti fuerint de crimine capitali, juxta canones distringantur, & cum pontificibus examinentur. Quod si causa inter personam publicam & homines ecclesiæ steterit, pariter ab utraque parte præpositi ecclesiarum, & judex publicus, in audientia publica positi ea debeant judicare. Cuicumque defuncto, si intestatus decesserit, propinqui absque contrarietate judicum in ejus facultate juxta legem succedant. Libertos cujuscumque ingenuorum a sacerdotibus juxta textus chartarum ingenuitatis suæ defensandos, nec absque præsentia episcopi aut præpositi ecclesiæ esse judicandos, vel ad publicum revocandos. Vt ubicumque sensus novus impie additus est, & a populo reclamatur, justa inquisitione misericorditer emendetur. De teloneo ut per loca debeat exigi, vel de speciebus ipsis, de quibus præcedentium principum tempore, id est usque ad transitum bonæ memoriæ domnorum parentum nostrorum Gunthramni, Chilperici, Sigeberti regum est exactum. Iudæi super Christianos actiones publicas agere non debeant. Quare qui se quæstuoso ordini sociare præsumpserit, severissimam legem ex canonica incurrat sententia. Vt pax & disciplina in regno nostro sit Christo propitiante perpetua, rebellio vel insolentia malorum hominum severissime reprimatur. Vt nullus judex de aliis provinciis aut regionibus in alia loca ordinetur: ut si aliquid mali de quibuslibet conditionibus perpetraverit, de suis propriis rebus exinde quod male abstulerit juxta legis ordinem debeat restituere. Præceptiones nostræ per omnia impleantur, &c. *desunt reliqua hujus capitis, cum duobus sequentibus.* Quidquid parentes nostri anteriores principes, vel nos per justitiam visi sumus concessisse & confirmasse, in omnibus debeat cōfirmari. Et quæ unus de fidelibus ac leodibus, suam fidem servando domino legitimo, interregno faciente visus est perdidisse, generaliter absque aliquo incommodo de rebus sibi juste debitis præcepimus revestiri. Puellas & viduas religiosas, aut sanctimoniales, quæ se Deo voverunt, tam quæ in propriis domibus resident, quam quæ in monasteriis positæ sunt, nullus nec per præceptum nostrum competat, nec trahere, nec sibi in conjugio sociare penitus præsumat. Et si quis exinde præceptum elicuerit, nullum sortiatur effectum. Etsi quicumque aut per virtutem, aut per quemlibet ordinem ipsas detrahere aut sibi in conjugium præsumpserit sociare, capitali sententia feriatur. Etsi in ecclesia conjugium fecerint, & illa rapta aut rapienda in hoc consentire videbitur, sequestrati ab invicem in exilio deportentur, & facultates eorum propinquis heredibus socientur. Episcopi vero, vel potentes, qui in aliis possident regionibus,

nibus, judices vel missos discussores de aliis provinciis non instituant, nisi de loco, qui justitiam percipiant & aliis reddāt. Agentes igitur episcoporum aut potentum per potestatem nullius rei collecta solatia nec auferant, nec cujuscumque contemptum per se facere non præsumant. Porcarii fiscales in silvas ecclesiarum aut privatorum absque voluntate possessoris in silvas eorum ingredi non præsumant: neque ingenuus, neque servus, qui cum furto non deprehenditur ab judicibus, aut ad quemcumque interfici non debeat inauditus. Et quando quidem pastio non fuerit, unde porci debeant saginari, cellarinsis in publico non exigatur. Quicumque vero hanc deliberationem, quam cum pontificibus, vel tam magnis viris optimatibus, aut fidelibus nostris in synodali concilio instituimus, temerare præsumpserit, in ipsum capitali sententia judicetur, qualiter alii non debeant similia perpetrare. Quam auctoritatem vel edictum perpetuis temporibus valiturum manus nostræ subscriptionibus decrevimus roborandum. Hamingus Chlotacharius in Christi nomine rex hanc definitionem subscripsi. Data sub die xv. Kalendas Novemb. anno xxxi. regni nostri, Parisius.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. I.

1 *Edictum Clotarii.*] In manuscripto synodum antecedit: postponi autem debere visum est, eo quod synodi mentionem faciat, & ea quæ synodali decreto sancita fuerant principis auctoritate constituat.

ADMONITIO EIVSDEM SIRMONDI DE CANONIBVS SEQVENTIBVS.

In eodem codice Rhemensi, unde petitum est proximum concilium Parisiense, subjiciebantur canones synodi alterius, incertum quo loco vel anno habitæ, quia titulo carebant: sed quam post concilium Parisiense haud longo intervallo celebratam primus canon ostendebat. Quot numero ii fuerint, peinde incertum est. Mutilum enim exemplar, quod in decimo sexto desinebat, plures fuisse indicabat. Ex his porro, reliquiis carie, ut dictum est, situque deformatis decem duntaxat excerpere canones licuit, qui sequuntur.

CANONES EX SYNODO INCERTI LOCI, paulo post superius Parisiense concilium celebrata.

TITVLI CANONVM.

I. *De servandis constitutionibus concilii Parisiensis.*
II. *De altarium consecratione.*
IV. *Vt monachi juxta regulam vivant.*
V. *De nonnullis in monasterio fieri vetitis.*
VIII. *De interdicta clericis cohabitatione mulierũ.*
IX. *De iis qui ad ecclesias confugiunt.*
XI. *De abbatibus & archipresbyteris sine culpa non removendis, nec per præmia ponendis & ne sæculares archipresbyteri ponantur.*
XII. *Vt presbyteri & diaconi uxores ducere non præsumant.*
XIII. *De excommunicatis per vicinas civitates vel parœcias indicandis.*
XIV. *De ingenuis qui seipsos vendiderint, vel oppigneraverint.*
XV. *De antiquis diœcesibus.*

CANONES.

I.

Vt constitutiones illæ quæ Parisius sunt decretæ, hoc est tam a dominis sacerdotibus, quam a domno Chlothaecario rege, juxta priscas patrum constitutiones, in omnibus conserventur: quia in nullo fidei A catholicæ vel ecclesiasticæ regulæ contrariæ sunt inventæ.

II.

Vt altaria alibi consecrari non debeant, nisi in his tantum ecclesiis ubi corpora sepulta non sint.

IV.

Vt monachi juxta regulam vivant, nec sequestrati per cellas habitent vel convivant, & peculiare nullum habeant: sed juxta apostolum sint eis omnia communia, sicut abbatis vel præpositi dispensatio B justa perpenderit.

V.

Vt intra septa monasterii non baptizetur, nec missæ defunctorum sæculariũ celebrentur, nec sæcularium corpora ibidẽ sepeliantur: forsitan permissu pontificis.

VIII.

Illud specialiter decernimus, ut nullus episcopus, vel presbyter, aut diaconus, vel clericus honore munitus, mulierem in domo sua habeat præter matrem, sororem, & amitam. Quod si quis super statuta C canonum deinceps habere præsumpserit, juxta arbitrium pontificis sententia canonica feriatur, & illa ut adultera condemnetur.

IX.

De his qui ad ecclesias confugium faciunt, ut ecclesiæ status in omnibus firmo robore persistat, nullus de ecclesia violenter trahatur, nec confugiendi jus in ecclesiam subtrahatur. Sed nec vinculis, aut ferro, qui in ecclesiam confugerit, colligetur.

XI.

D Vt abbates, vel archipresbyteri, absque culpa de ecclesiastico ministerio removeri non debeant: nec per præmia nullus abba, vel archipresbyter ponatur. Quod si quis facere præsumpserit, communione privetur. Nec sæculares archipresbyteri ponantur. Forsitan si talis fuerit, quem pro merito personæ in solatium ecclesiæ pontifex necessarium esse judicet, ut sine ejus defensione parœciani illi se defensare non possint.

XII.

Presbyteri, vel diaconi, se nulla ratio-E ne nubere præsumant. Quod si præsumpserint, ab ecclesia sequestrentur.

XIII.

De excõmunicatis placuit, si quis pro crimine suo ab episcopo, vel presbytero, fuerit communione privatus, episcopus, vel presbyter, & facinus excõmunicati, & privationem cõmunionis vicinis civitatibus vel parœciis studeant indicare. Quod si quis, ad ejus postquam notitiam venerit, usque audientiam cum ipso communicare præsumpserit, biennio communione privatus ab ecclesia sequestretur.

XIV.

De ingenuis qui ſe pro pecunia aut alia re vendiderint, vel oppigneraverint, placuit ut quando quidem precium, quantum pro ipſis datum eſt, invenire potuerint, abſque dilatione ad ſtatum ſuæ conditionis reddito precio reformentur, nec amplius quam pro eis datum eſt requiratur. Et interim, ſi vir ex ipſis uxorem ingenuam habuerit, aut mulier ingenuum habuerit maritum, filii qui ex ipſis nati fuerint in ingenuitate permaneant.

XV.

Si quis Chriſtianorum diœceſem, quæ ab anterioribus epiſcopis, *&c.*

VITA, EPISTOLÆ, ET DECRETA BONIFACII PAPÆ V.

ANNO CHRISTI 617.

BONIFACIUS, natione Campanus, de civitate Neapoli, ᵇ ſedit * annos quinque, dies tredecim. Hic conſtituit, ut teſtamentum valeat ſecundum juſſionem principis. Hic conſtituit, ut nullus trahatur de eccleſia. Hic conſtituit, ut acolythus non præſumat reliquias ſanctorum martyrum levare, niſi preſbyter. Hic conſtituit, ut in Lateranis acolythus non baptizaret cum diacono, ſed ſubdiaconi ſequentes. Hic perfecit cœmeterium ſancti * Nicodemi, & dedicavit illud. Erat enim beatiſſimus Bonifacius mitiſſimus ſuper omnes homines, & miſericors. Hic clerum amavit, rogam integram clero ſuo dedit. Eodem tempore ante dies ordinationis ejus Eleutherius patricius * & eunuchus factus * Intrata aſſumpſit regnum, & veniente eo ad civitatem Romanam * in caſtrum quod dicitur Luceolis, ibidem * Amites Ravennatis interfectus eſt. Cujus caput ductum eſt Conſtantinopolim ad piiſſimum principem. Qui defunctus ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum die 25. menſis Octobris. Hic dimiſit omni clero * obſequia ſua rogam unam integram. Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, preſbyteros vigintiſeptem, diaconos quatuor, epiſcopos per diverſa loca numero 29. Et ceſſavit epiſcopatus menſes ſex, dies 18.

*annos 7. menſes 10. diem 1.

*Nicomedis,

*f. exarchus.

*Antara

*in caſtro,

*a militibus Ravennaticis.

*pro obſequiis ſuis.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Bonifacius quo tempore factus ſit papa.

a *Bonifacius*] Decima quarta, vel ſecundum aliam lectionem, 24. menſis Decembris, anno domini 617. poſt interregnum unius menſis & ſex vel ſexdecim dierũ, Bonifacius ejus nominis quintus, patria Neapolitanus, creatus eſt pontifex. Huius temporibus, cum Romanum imperium a Perſis plurimum affligebatur; Eleutherius exarchus, poſtquam juſtum ſupplicium de aliis defectionem & tyrannidem molientibus ſumpſiſſet, factus eſt ipſe tyrannus, ideoque juſtas uſurpati imperii pœnas luit, quas Anaſtaſius hic deſcribit. Heraclius imperator cum adverſus Perſas viribus non ſubſiſteret, antea non ſemel repulſus miſſa legatione pacem petiit, conditiones ſatis iniquas offerens: at Coſrhoes rex Perſarum non aliter concedendam pacem eſſe reſpondit, quam ſi ipſe cum toto Romano imperio Chriſti cultum abnegaret, & cum Perſis ſolem divino cultu adoraret. Imperator reparatis viribus & quæſita undique pecunia, tyrannum bello aggreſſus, ſanctæ crucis ſubſidio adjutus, contra hoſtes victoriam glorioſiſſime retulit. Hujus temporibus vixit Mahometes Arabs, pſeudopropheta, peſtis orbis terrarum, a quo Mahometanorum ſecta originem cepit: qui ut omnes populos in ſuam ſectam attraheret, ex cunctis ferme ſectis aliquid adſcivit. Ex Iudæis circumciſionem, unius Dei cultum, & abſtinentiam a carne ſuilla: ex Chriſtianis Chriſtum; ſed cum Arianis creatum, cum Neſtorianis purum hominem, cum Manichæis non vere, ſed tantum apparenter crucifi-

Heraclius a Perſis pacem petiit.

Mahometes quis & qualis.

A xum: ex gentilibus cultum Lunæ, ſeu alicujus aſtri. Legem quam propoſuit ſtultiſſimam, armis propagandam eſſe docuit, eamque diſputationibus examinari prohibuit. Vide Damaſcenum de hæreſibus, Theophanem & Cedrenum in Heraclio, Baronium anno 630.

Quamdiu ſederit.

b *Sedit annos, 5.*] Annis 7. menſibus decem, & die uno pontificatum tenuiſſe probat Baronius ex eo quod anno domini 617. vigeſima quarta menſis decembris pontifex creatus, eumdem adminiſtraverit ad illum uſque annum quo Paulinus Eboracenſis epiſcopus a Iuſto archiepiſcopo ordinatus, monitu pontificis Bonifacii, qui de ſuſcipienda fide & deſerenda idololatria literas ad regẽ & ejus conjugem ſcripſerat, Anglis Borealibus convertendis operam impendit. Illud contigiſſe anno a nativitate domini 625. qui eſt octavus Bonifacii papæ, diſertis verbis profitetur Beda libro 2. capite 9. Vnde aperte conſtat, quod quem Anaſtaſius 25. Octobris vita functum eſſe ſcribit, non quinque tantum, B ſed annis ſeptem, menſibus 10. & uno die, ſedem pontificiam obtinuerit.

EPISTOLA I. BONIFACII PAPÆ V. AD IUSTUM NUPER ROFFENSEM EPISCOPUM, modo Melliti ſucceſſorem in archiepiſcopatu Cantuariæ.

Laudat eum quod Adelvaldum regem ad fidem perduxerit, ſperanſque alios perducturum, pallium mittit, juſque ordinandi epiſcopos ei concedit.

Dilectiſſimo fratri Iuſto Bonifacius.

Bed. lib. 2. cap. 8.

QUAM devote, quamque etiam vigilanter pro Chriſti euangelio elaboraverit veſtra fraternitas C non ſolum epiſtolæ a vobis directæ tenor, imo indulta deſuper operi veſtro perfectio indicavit. Nec enim omnipotens Deus aut ſui nominis ſacramentum, aut fructum veſtri laboris deſeruit, dũ ipſe prædicatoribus euangelii fideliter repromiſit: *Ecce ego vobiſcũ ſum omnibus diebus, uſque ad conſummationẽ ſæculi.* Quod ſpecialiter, injuncto vobis miniſterio, ejus clementia demonſtravit, aperiens corda gentium ad ſuſcipiendum prædicationis veſtræ ſingulare myſterium. Magno enim præmio faſtigiorum veſtrorum delectabilem curſum bonitatis ſuæ ſuffragiis illuſtravit, dum creditorum vobis talentorum fideliſſimæ negotiationis officiis uberem fructum, impendens ei quod ſignare poſſitis, multiplicatis generibus præparaD vit. Hocque etiam illa a vobis repenſatione collatum eſt, qui injuncto miniſterio jugiter perſiſtentes, laudabili patientia redemptionem gentis illius expectatis, & veſtris ut proficerent meritis eorum eſt ſalvatio propinata, dicente domino: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Salvati ergo eſtis ſpe patientiæ, & tolerantiæ virtute, ut infidelium corda naturali ac ſuperſtitioſo morbo purgata, ſui conſequerentur miſericordiam ſalvatoris.

Laudat ſolertiam ejus in convertendis populis.

Matth. 28.

Matth. 10. & 24.

Suſceptis namque apicibus filii noſtri Adelvaldi regis, reperimus quanta ſacri eloquii eruditione ejus animum ad veræ converſionis & indubitatæ fidei credulitatem fraternitas veſtra perduxerit. Qua ex re de longanimitate clementiæ cæleſtis certam aſſumentes fiduciam, non ſolũ ſuppoſiE tarum ei gentium pleniſſimã ſalutem, imo quoque vicinarũ, veſtrę quoque prædicationis miniſterio credimus ſubſequendã, quatenus, ſicut ſcriptũ eſt cõſummati operis veſtri merces a retributore omnium bonorũ domino tribuatur. Et vere per omnem terram exiſſe ſonum eorum, & in fines orbis terræ verba ipſorũ, univerſalis gentium confeſſio (ſuſcepto Chriſtianæ ſacramẽto fidei) proteſtatur.

Præſertim in rege Ethelbaldo, inceſtuoſo.

Pſal. 18.

Pallium præterea per latorem præſentium fraternitati tuæ benignitati ſtudiis invitati direximus, quod videlicet tantũ in ſacroſanctis myſteriis celebrandis licentiam utendi impertivimus: concedentes

Eum pallio donat.

concedentes etiam tibi ordinationes episcoporum exigente opportunitate, domini prævenienté misericordia, celebrare: ita ut Christi euangelium plurimorum annuntiatione in omnibus gentibus quæ necdum conversæ sunt dilatetur. Suadeat ergo tua fraternitas hoc quod sedis apostolicæ humanitate percepit, intemerata mentis sinceritate servare, intendens cujus rei similitudine tam præcipuum indumentum humeris tuis bajulandum susceperis. Talemque te domini implorandа clementia exhibendum stude, ut indulti muneris præmia non cum reatitudine, sed cum commodis animarum ante tribunal summi & venturi judicis repræsentes. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater.

II. AD EDVVINVM REGEM ANGLORVM.

Eum ad fidem Christianam exhortatur.

Viro glorioso Eduuino regi Anglorum Bonifacius episcopus servus servorum Dei.

[...]d. lib. 2. [...]p. 10. [...]cum non [...]se enarra- [...]ilem, ex- [...]iberi ta- [...]en in eu- [...]ngelio [...]ua sufficit [...]d fidem.

LICET summæ divinitatis potentia humanæ locutionis officiis explanari non valeat, quippe quæ sui magnitudine ita invisibili atque ininvestigabili æternitate consistit, ut eam nulla ingenii sagacitas, quanta sit, comprehendere disserereque sufficiat: quia tamen ejus humanitas ad insinuationem sui reseratis cordis janius, quæ de semetipsa proferantur, secreta humanis mentibus inspiratione clementer infunditis, ad annuntiandam vobis plenitudinem fidei Christianæ, sacerdotalem curavimus solicitudinem prærogare, ut perinde Christi euangelium, quod salvator noster omnibus præcepit gentibus prædicari, vestris quoque sensibus inserentes, salutis vestræ remedia propinemus.

[...]erbo cre- [...]sse cælum, [...]erram, ho- [...]inem & [...]mnia.

Supernæ igitur majestatis clementia, quæ cuncta solo verbo præceptionis suæ condidit & creavit, cælum videlicet & terram, mare & omnia quę in eis sunt (dispositis ordinibus quibus subsisterent) coæterni Verbi sui concilio, & sancti Spiritus unitate dispensans, hominem ad imaginem & similitudinem suam ex limo terræ plasmatum constituit, eique tantam præmii prærogativam indulsit, ut eum cunctis præponeret, atque servato termino præceptionis æternitatis subsistentia præmuniret. Hunc ergo Deum Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, quod est individua Trinitas, ab ortu solis usque ad occasum humanum genus, quippe ut creatorem omnium atque factorem suum, salutifera confessione fidei veneratur & colit. Cui etiam summitates imperii, rerumque potestates submissę sunt: quia ejus dispositione omnium prælatio regnorum conceditur. Ejus ergo bonitatis misericordia, totius creaturę suæ dilatandæ subsidiis, etiam in extremitate terræ positarum gentium corda frigida sancti Spiritus fervore in sui quoque agnitione mirabiliter est dignata succendere. Quæ enim in gloriosi filii nostri Audubaldi regis, gentiumque ei suppositarum illustratione clementia redemptoris fuerit operata, plenius ex vicinitate locorum vestram gloriam conjicimus cognovisse. Ejus ergo mirabile donum, & in vobis certa spei cælestis longanimitate conferri confidimus. Cum profecto gloriosam conjugem vestrā quæ vestri corporis pars esse dignoscitur, æternitatis præmio per sacri baptismatis regenerationem illuminatā agnovimus.

Exemplo igitur Audubaldi regis & sui ipsius uxoris.

Vnde præsenti stylo gloriosius vos adhortandos cum omni affectu intimæ caritatis curavimus, quatenus abominatis idolis, eorumque cultu, spretisque fanorum fatuitatibus, & auguriorum deceptibilibus blandimentis, credatis in Deum Patrem omnipotentem, ejusque Filium Iesum Christum, & Spiritum sanctum, ut credentes a diabolicæ captivitatis nexibus, sanctæ & individuæ Trinitatis cooperante potentia, absoluti, æternæ vitæ possitis esse participes. Quanta autem reatitudinis culpa teneantur adstricti hi qui idololatriarum perniciosissimam superstitionem colentes amplectuntur, eorum quos colunt exēpla perditionis insinuant. Vnde de eis per psalmistam dicitur: *Omnes dii gentium dæmonia, dominus autem cælos fecit.* Et iterum: *Oculos habent & non vident, aures habent & non audiunt, nares habent & non odorabunt. Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt. Similes ergo efficiuntur his qui spem suæ confidentiæ ponunt in eis.* Quomodo enim juvandi quamlibet possunt habere virtutem hi qui ex corruptibili materia inferiorum etiam suppositorumque tibi manibus construuntur, quibus videlicet artificium humanum accommodans, eis inanimatam membrorum similitudinem contulisti: qui nisi a te moti fuerint, ambulare non poterunt, sed tamquam lapis in uno loco positus, ita constructi, nihilque intelligentes, ipsaque insensibilitate obruti, nullam neque lædendi, neque juvandi facultatem adepti sunt? Qua ergo mentis deceptione eos deos quibus vosipsi imaginem corporis tradidistis colentes sequimini, judicio discreto reperire non possumus.

Hortatur ut spreta idololatria veram amplectatur fidē.

Psal. 95. Psal. 113.

Vnde oportet vos suscepto signo sanctæ crucis, per quod humanum genus est redemptum, execrando diabolicæ versutiæ supplantationem, qui divinæ bonitatis operibus invidus æmulusque consistit, a cordibus vestris abjicere, injectisque manibus, hos quos eatenus materiæ compage vobis deos fabricastis, confringendos diminuendosque summopere procurare: ipsa enim eorum dissolutio corruptioque, quæ nunquam viventem spiritum habuit, nec sensibilitatem a suis factoribus potuit quolibet modo suscipere, vobis patenter insinuet, quod nihil erat quod eatenus colebatis, dum profecto meliores vos, qui Spiritum viventem a domino percepistis, eorum constructione nihilo minus existatis: quippe quos Deus omnipotens, ex primi hominis quem plasmavit cognatione deductos, per sæcula innumerabilibus propaginibus pullulare constituit.

Idola inanimata cōfringat.

Accedite ergo ad agnitionem ejus qui vos creavit, qui in vobis vitæ insufflavit spiritum, qui pro vestra redemptione Filium suum unigenitum misit, ut vos ab originali peccato eriperet & ereptos de potestate diabolicæ nequitiæ cælestibus præmiis muneraret. Suscipite verba prędicatorum & euangelium Dei quod vobis annuntiant, quatenus credentes, sicut sæpius dictum est, in Deum Patrem omnipotentem, & in Iesum Christum ejus Filium, & Spiritum sanctum, & inseparabilem Trinitatem, fugatis dæmoniorum sensibus, expulsaque a vobis solicitatione venenosi & deceptibilis hostis, per aquam & Spiritum sanctum renati, ei cui credideritis in splendore gloriæ sempiternæ cohabitare ejus opitulatione & munificentia valeatis.

Et Deum vivificantem colat.

Præterea benedictionem protectoris vestri beati Petri apostolorū principis vobis direximus, id est, camisiā cū ornatura in auro una, & læna Anciriana una, quod petimus ut eo benignitatis animo gloria vestra suscipiat, quo a nobis noscitur destinatū.

Xenia regi mittit.

III.

III. AD EDELBURGAM EDUUINI REGIS CONIUGEM.

Gratulatur eam fidem recepisse, monetque ut hoc marito suo regi præstet beneficium. Munuscula etiam mittit, speculum argenteum, & pectinem eburneum.

Dominæ gloriosæ filiæ Edelburgæ reginæ, Bonifacius episcopus servus servorum Dei.

Beda lib. 2. cap. 18. Summe gratulatur ejus conversioni.

REDEMPTORIS nostri benignitas humano generi, quod preciosi sanguinis sui effusione a vinculis diabolicæ captivitatis eripuit, multa providentia, quibus salvaretur, propinavit remedia; quatenus sui nominis agnitione diverso modo gentibus innotescens, creatorem suum suscepto Christianæ fidei agnoscerent sacramento: quod quidem vestræ gloriæ sensibus cælesti collatum munere mystica regeneratio vestræ purgationis patenter innuit.

Magno ergo largitatis dominicæ beneficio mens nostra gaudio exultavit, quod scintillam orthodoxæ religionis in vestri dignatus est conversione succendere. Ex qua re non solum gloriosi conjugis vestri, imo totius gentis suppositæ vobis intelligentiam in amorem sui facilius inflammaret. Didicimus namque, referentibus his qui ad nos gloriosi filii nostri Audubaldi regis laudabilem conversionem nuntiantes pervenerunt, quod etiam vestra gloria, Christianæ fidei suscepto mirabili sacramento, piis & Deo placitis jugiter operibus enitescat. Ab idolorum etiam cultu, seu fanorum auguriorumque illecebris se diligenter abstineat, & ita in amore redemptoris sui immutata devotione persistens invigilet, ut ad dilatandam Christianam fidem incessabiliter non desistat operam commodare.

Suadet ut sedulo nitatur conversionem mariti sui.

Cumque de glorioso conjuge vestro paterna caritas solicite perquisisset, cognovimus, quod eatenus abominandis idolis serviens ad suscipiendam vocem prædicatorum suam distulerit obedientiam exhibere. Qua ex re non modica nobis amaritudo congesta est, ab eo quod pars corporis vestri ab agnitione summæ & individuæ Trinitatis remansit extranea. Unde paternis officiis vestræ gloriosæ Christianitati nostram commonitionem non distulimus conferre, adhortantes quatenus divinæ inspirationis imbuta subsidiis importune & opportune agendum non differas, ut & ipse salvatoris nostri domini Iesu Christi cooperante potentia Christianorum numero copuletur, ut perinde intemerato societatis fœdere jura teneas maritalis consortii. Scriptum namque est: *Erunt duo in carne una.* Quomodo namque unitas vobis conjunctionis inesse dici poterit, si a vestræ fidei splendore interpositis detestabilis erroris tenebris remanserit ille alienus? Unde orationi continuo insistens, a longanimitate cælestis clementiæ illuminationis illius beneficia impetrare non desinas. Ut videlicet quos copulatio carnalis affectus unum quodammodo corpus exhibuisse monstratur, hos quoque unitas fidei, etiam post hujus vitæ transitum, in perpetua societate conservet. Insiste ergo, gloriosa filia, & summis conatibus duritiam cordis ipsius religiosa divinorum præceptorum insinuatione mollire summopere dematura, infundens sensibus ejus, quantum sit præclarum quod credendo suscepisti mysterium, quantumve sit admirabile quod renata præmium consequi meruisti.

Matth. 19.

Ut uni sint in fide qui uni sunt in corpore.

Frigiditaté cordis ipsius sancti Spiritus annuntiatione succende, quatenus amoto torpore perniciosissimi cultus, divinæ fidei calore jus intelligentiam tuarum exhortationum frequentatione succendat; ut "perfecto sacræ scripturæ testimonium per te expletum indubitanter præclareat: *Salvabitur vir infidelis per mulierem fidelem.* Ad hoc enim misericordiam dominicæ pietatis consecuta es, ut fructum fidei creditorumque tibi beneficiorum redemptori tuo multiplicem resignares. Quod equidem suffragante præsidio benignitatis ipsius, ut explere valeas, assiduis non desistimus precibus postulare. His ergo præmissis paternæ vobis dilectionis exhibentes officia, hortamur, ut nos (reperta portitoris occasione) de his quæ per vos superna potentia mirabiliter in conversione conjugis vestri submissæque vobis gentis dignatus fuerit operari, prosperis quantocius nuntiis reveletis; quatenus solicitudo nostra, quæ de vestri vestrorumque omnium animæ salute optabilia desideranter expectat, vobis nuntiantibus relevetur, illustrationemque divinæ propitiationis in vobis diffusam opulentius agnoscentes, hilari confessione largitori omnium bonorum Deo & beato Petro apostolorum principi uberes merito gratias exolvamus.

"profecto

1. Cor. 7.

Præterea benedictionem protectoris vestri beati Petri apostolorum principis vobis direximus, id est, speculum argenteum, & pectinem eburneum inauratum, quod petimus ut eo benignitatis animo gloria vestra suscipiat, quo a nobis noscitur destinatum.

CONCILIUM CANTIANUM TEMPORE EADBALDI REGIS CANTII

ANNO CHRISTI 617.

Habitum a Laurentio archiepiscopo Cantuariæ, Mellito episcopo Londoniæ, Iusto Roffensi episcopo, &c.

In quo decretum est, ut propter Saxonum barbarorum sævitiam & apostasiam, omnes hi episcopi Britanniam abdicarent.

Beda lib. 2. Cap. 5. antiquitatum Britann. Occasio concilii Quod Eadbaldus rex Cantii novercam ducit, & fit apostata.

POST mortem Edelberthi cum filius ejus Eadbaldus regni gubernacula suscepisset, magno tenellis adhuc ibi ecclesiæ crementis detrimento fuit. Siquidem non solum Christi fidem recipere noluerat, sed & fornicatione pollutus est tali, *qualem nec inter gentes auditam,* apostolus testatur, *ita ut uxorem patris haberet.* Quo utroque scelere occasionem dedit ad priorem vomitum revertendi iis qui sub imperio sui parentis, vel favore vel timore regio fidei & castimoniæ jura susceperant. Nec supernæ flagella districtionis perfido regi castigando vel corrigendo defuere. Nam crebra mentis vesania & spiritus immundi invasione premebatur.

1. Cor. 5.

Et reges orientalium Saxonum etiam apostatæ episcopum pellunt.

Auxit autem procellam hujusmodi perturbationis etiam mors Saberethi regis orientalium Saxonum, qui ubi regna perennia petens, tres filios suos, qui pagani perduraverant, regni temporalis hæredes reliquit; cœperunt illi mox idololatriæ, quam vivente eo aliquantulum intermisisse videbantur, palam servire, subjectisque populis idola colendi liberam dare licentiam. Cumque viderent pontificem celebratis in ecclesia missarum solenniis eucharistiam populo dare, dicebant (ut vulgo fertur) ad eum barbara inflati stultitia: Quare non & nobis porrigis panem nitidum, quem & patri nostro Saba (sic namque eum appellare consueverant) dabas, & populo

ANNO CHRISTI 617.

& populo adhuc in ecclesia dare non desistis? Quibus ille respondebat: Si vultis ablui fonte illo salutari, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, cui ille participabat, esse participes. Sin autem lavacrum vitæ contemnitis, nullatenus valetis panem vitæ percipere. At illi, nolumus, inquiunt, fontem illum intrare, qui nec illo opus nos habere novimus, sed tamen pane illo refici volumus. Cumque diligenter ac sæpe ab illo essent admoniti, nequaquam fieri posse, ut absque purgatione sacrosancta quis oblationi sacrosanctæ communicet, ad ultimum furore commoti aiebant: Si non vis assentire nobis in tam facili causa quam petimus, non poteris jam in provincia nostra demorari. Et expulerunt eum, ac de suo regno cum suis abire jusserunt.

[margin: concilio ...uunt ...quendā ...tanniam]

Qui expulsus inde venit Cantium, tractaturus cum Laurentio & Iusto coepiscopis, quid in his esset agendum. Decretumque est communi concilio, quia satius esset ut omnes patriam redeuntes libera ibi mente domino deservirent, quam inter rebelles fidei barbaros sine fructu residerent. Discessere itaque primo Mellitus ac Iustus, atque ad partes Galliæ secessere, ibi rerum finem expectare disponentes. Sed non multo tempore reges, qui præconem a se veritatis expulerant, dæmonicis cultibus impune serviebant. Nam egressi contra gentem Gevissorum in prælium, omnes pariter cum sua militia corruerunt, nec sic (licet auctoribus perditis) excitatum ad scelera vulgus potuit corrigi, atque ad simplicitatem fidei & caritatis quæ est in Christo revocari.

ANNO CHRISTI 619.

CONCILIUM HISPALENSE II.

SUB DIE IDUUM NOVEMBRIUM ÆRA DCLVII.

[margin: ...isenandi ...lvone p. 195. Bra... ...nsis ne... ...atur. In ...ice an... ...o nu... ...atur se... ...da Hi... ...lensis.]

Tempore * [a] Sisebuti regis, sub Bonifacio papa V. est provinciale.

PRÆFATIO.

In nomine domini & salvatoris nostri Iesu Christi, Isidorus, Bisinus, Rufinus, Fulgentius, Cambra, Fidentius, Theodulfus, & Honorius episcopi, qui pariter [b] in urbe Hispalensi pro aliquibus ecclesiasticis negotiis coadunati sumus: consedentibus nobis in secretario sacrosanctæ Ierusalem Hispalensis ecclesiæ, cum illustribus viris Sisisclo rectore rerum publicarum, atque Suani- A lane * actore rerum fiscalium, adstante religiosissimo clericorum cœtu:

ANNO CHRISTI 619.

I.

[margin: * rectore. 16. quæst. 3. Prima act.]

Prima actione Theodulfi Malacitanæ antistitis ecclesiæ ad nos oblata precatio est, asserentis antiquam ejusdem urbis parochiam militaris quondam hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte aliqua ab ecclesiis Astigitanæ, Eliberitanæ, atque Agabrensis urbium esse retentam. Pro qua re placuit, ut omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam suam comprobaret, ejus privilegio restitueretur. Sicut enim per legem mundialem, his quos barbarica feritas captiva necessitate B transvexit, postliminio revertentibus redditur antiqua possessio, non aliter est ecclesia receptura parochiam, quam ante retinuit cum rebus suis, sive ab aliis ecclesiis * possideantur, sive in cujuslibet possessionem * transfusa sunt. Non enim erit objicienda præscriptio temporis, ubi necessitas intereſt hostilitatis.

[margin: C. de capt. & postlim. l. Si quos: & ib. l. fin. §. diversarum, &c. ubi dicitur: Quo barbarica feritas, &c. * possideatur, * transfusæ sint.]

II.

[margin: Burch. l. 4. cap. 2.]

Secundo examine inter memoratos fratres nostros, Fulgentium Astigitanum, & Honorium Cordubensem, episcopos, discussio agitata est; propter parochiam * basilicæ, quam horum alter Cœlesticensem, alter Regimensem asseruit. Et C quia inter utrasque partes hactenus limitis actio vindicata est; (cujus, quamvis vetusta, retentio nullum juris præjudicium afferret) ideoque, ne in dubium ultra inter eos nostra advocaretur sententia, prolatis Canonibus synodalia decreta perlecta sunt; quorum auctoritas præmonet ita oportere inhiberi cupiditatem, ut ne quis terminos alienos usurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectionis viros mittendos: ita ut sit in diœcesi possidentis (si tamen basilicam veteribus signis limes præfixus monstraverit) ecclesiæ, cujus est justa retentio, æternum dominium. Quod si & limes legitimus eamdem basilicam non concludet, & tamen longi temporis probatur objecta præscriptio, appellatio * repetentis episcopi non valebit; quia illi tricennalis objectio silentium ponit: hoc enim & sæcularium principum edicta præcipiunt, & præsulum Romanorum D decrevit auctoritas. Sin vero infra metas tricennalis temporis, extra alienos terminos basilicæ injusta retentio reperitur, repetentis episcopi juri sine mora restituetur.

[margin: * basilicæ cujusdam, quod horū alter Celticensem, *alias*, Cestacensem, *al.* Celcitensem, Vide conc. Carthag. II. c. 10. 11. & Carthaginense III. cap. 20. Concil. Emerit. can. 3. vocantur inspectores. De tricennali possessione, & præscriptione extat epistola Gelasii ad Sicilienses c. 2 & conc. Tolet. IV. c. 34. Legum Vvisegot. l. 10. tit. 3. l. 4. & lib. 2. tit. 2. l. 3.]

III.

Tertia definitione ad nos oblata precatio est a reverendissimo fratre nostro Cambrane, Italicensi episcopo, pro quodam clerico Ispassando, * qui deserens ecclesiæ cultum suæ, in qua dicatus ab exordiis infantiæ fuerat, ad ecclesiam Cordubensem se contulit. Quem elegimus, ut si nihil E proponeretur de eo, citra dilationis objecta proprio reformaretur episcopo: scribitur enim in lege mundiali, de colonis agrorum, ut ubi esse jam quisque cœpit, ibi perduret. Non aliter & de clericis, qui in agro ecclesiæ operantur, canonum decreto præcipitur; nisi ut ibi permaneant, ubi cœperunt. Ideoque placuit, ut si quis clericus ministeriis ecclesiæ propriæ destitutis, ad aliam transitum fecerit, compellente ad quem * fuerit sacerdote, ad ecclesiam quam prius incoluerat remittatur. Qui vero eum susceperit, nec statim sine ullo nixu exceptionis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, quamdiu eum restituat, communione se privatum agnoscat. Desertorem autem clericum [d] cingulo honoris, atque ordinis

[margin: * præsentis * qui de ecclesiæ suæ cultu, in C. de agri. & cens. & colon. l. 11. in pluribus legibus, peculiariter autem l. Cum satis. 21. q. 2. Placuit ut si. * fugerit]

ANNO CHRISTI 619.

ordinis sui exutum, aliquo tempore monasterio deligari convenit; sicque postea in ministerio ecclesiastici ordinis revocari. Nam non poterit in talibus * pervagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionem disciplinæ subsecuta censura.

* propagationis

IV.

Quarta actione nuntiatum est nobis apud Astigitanam ecclesiam quasdam nuper ordinationes illicitas extitisse, ita ut quidam viduarum mariti Levitarum ministerio sacrarentur: quos quidem convenit a gradu suscepto in irritum devocari, nec ultra provehi ad diaconii ministerium, qui [d] contra divina atque ecclesiastica jura instituti reperiuntur.

V.

Quinto judicio ad cognitionem * nostram Aniani Egabrensis diaconi relatu deductum est, de quibusdam ipsius ecclesiæ clericis, quorum, dum unus ad presbyterium, duo ad Levitarum ministerium sacrarentur, episcopus eorum oculorum dolore detentus, fertur manum suam super eos tantum posuisse, & presbyter quidam illis, contra ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse. Qui licet, propter tantam præsumptionis audaciam, poterat accusatus judicio præsenti damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præventus; sed quia jam ille examini divino relictus, humano judicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiæ potius * eulogium perceperunt; ne sibi licentiam talis ultra usurpatio faciat, decrevimus ut a gradu sacerdotalis, vel Levitici ordinis quem perverse adepti sunt,[e] depositi æquo judicio * abutantur. Tales enim merito judicati sunt removendi, quia prave inventi sunt constituti.

*nostri examinis, Agabrensis diaconi relatu pervenit, de

Dist. 23. cap. quorumdam clericorum ex Tolet. & Hispalensi II. c. 5. apud Burch. lib. ... c. 3. & Ivon. p. 6. c. 102. apud Burch. tit. est ex conc. Bracaren.

*eloquium

* abjiciantur

VI.

Sexta actione comperimus Fragitanum Cordubensis ecclesiæ presbyterum a pontifice suo injuste olim dejectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo * restituentes, id denuo adversus præsumptionem * nostram decrevimus, ut [f] juxta priscorum patrum synodalem sententiam, nullus * nostrum sine concilii examine dejiciendum quemlibet presbyterum, vel diaconum * audeat. Nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant: & sicut nonnullos gratiæ favore sublimant, ita quosdam odio invidiaque permoti humiliant, & * ad levem opinionis auram condemnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi qui in sæculo a dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in servitutis * nexum non revolvuntur, nisi publice apud prætores ac præsides tribunali foro fuerint accusati, quanto magis hi, qui divinis altaribus consecrati, honore ecclesiastico decorantur? Qui profecto nec ab uno damnari, nec uno judicante poterunt honoris sui privilegiis exui: sed præsentati synodali judicio, quod canon de illis præceperit definiri.

15. q. 7. Sexta actione, & dist. 64. Episcop.

* restitutum esse comperimus,

* novam, *al.* vestram, *al.* nostram

* vestrum,

* putet.

15. q. 8. cap. Episcop. & dist. 67. cap. Episcop.

Vide leges Wisegoth. l. 5. tit. 7. per totum, præsertim l. 10. Si libertus.

* levi opinionis aura

* jugum non revocantur.

VII.

Septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium, Cordubensis urbis episcopum, frequenter * presbyteros destinasse, * qui absente pontifice altaria erigerent, basilicas consecrarent. Quod quidem non est mirum id præcepisse virum ecclesiastici sdisciplinis ignarum, & statim a sæculari militia in sacerdotale ministerium delegatum. Ergo ne ultra talis a nobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum oportuit; scientes quia sicut [g] * presbytero illicita consecratio est altaris, ita & constitutio. In divinis enim literis, præcipiente domino, solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse unxit; utique quia summus sacerdos Dei erat, sicut scriptum est: *Moyses & Aaron in sacerdotibus ejus.* Ideoque id quod tantum facere principibus sacerdotum jussum est, quorum typum Moyses & Aaron tenuerunt, presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non præsumant. Nam quamvis cum episcopis plurima illis * ministeriorum communis sit dispensatio, * quædam novellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint: sicut presbyterorum, & diaconorum, ac virginum consecratio; sicut constitutio altaris, benedictio vel unctio: siquidem nec licere eis ecclesiam, vel altarium consecrare, nec per impositionem manus fidelibus * baptizatis, vel conversis ex hæresi paracletum Spiritum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare, sed nec publice quidem in missa quemquam pœnitentium reconciliare, nec [h] formatas cuilibet epistolas mittere. Hæc enim omnia illicita esse * presbyteris, quia pontificatus apicem non habent, * quem solis deberi episcopis auctoritate canonum præcipitur: ut per hoc & discretio graduum, & dignitatis fastigium summi pontificis demonstretur: sed neque coram episcopo licere presbyteris in baptisterium introire, nec præsente antistite infantem tingere aut signare, nec pœnitentes sine præcepto episcopi sui reconciliare, [i] nec eo præsente sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, [k] vel benedicere, aut salutare, nec plebem utique exhortari.

Agapius interfuit III. conc. Tolet. & I. Hispalensi, æra 628. ibique subscribit.

* chorepiscopos vel presbyteros

* (qui tamen juxta canones unum sunt) qui abs.

ANNO CHRISTI 619.

* presbytero vel chorepiscopo

Exod. 40. Psal. 98.

* mysteriorum

* quædam tamen auctoritate veteris legis, quædam novellis

* baptizandis,

* presbyteris vel chorepiscopis,

* quod

VIII.

Octava discussio agitata est de quodam Elisseo ex familia * Agabrensis ecclesiæ, qui ab episcopo suo traditus libertati, de libertate confestim ad contumaciæ morbum transiliit; sicque per superbiam non solum ejusdem episcopi * veneficis artibus salutem lædere voluit, sed etiam patronam ecclesiam, libertatis immemor, prædamnavit. Adversus quem ingrati actio canonum ac legum auctoritate juste dirigitur; scilicet, ut immeritæ libertatis damno multatus, ad servitii nexum, quo natus est, revocetur. Talium enim status, qui contra episcopum suum, vel patronam ecclesiam nituntur, decidi potius quam conservari convenit: ut quorum libertas perniciosa est, fit salutifera virtus; & qui superbire noverunt adepta libertate * prediti, discant obedire subjecti.

* Agabriensis

12. q. 2. Octava discus. Ivo p. 16. cap. 66.

* malis vel insidiosis artibus

Vide leges Wiseg. lib. 5. tit. 7. l. 10. Si libertus

* proditi, *al.* prædicti

IX.

Nona actione didicimus, quosdam ex * nostro collegio, contra mores ecclesiasticos, laicos habere in rebus divinis constitutos œconomos. Proinde pariter tractantes elegimus, ut unusquisque * nostrum secundum Calchedonensium patrum decreta, ex proprio clero œconomum sibi constituat. Indecorum est enim laicum vicarium esse episcopi, & * sæculares in ecclesia judicare: in uno enim eodemque officio non decet dispar professio. Quod etiam in lege divina prohibetur, dicente Moyse: *Non arabis in bove, & asino simul;* id est, homines diversæ professionis in officio uno non sociabis. Unde oportet nos, & divinis libris, & sanctorum patrum obedire præceptis, constituentes

* vestro

16. q. 7. In nona act. Burch. l. ... cap. 89. Ivo part. 16. ... 66. can. ... Calched. conc.

* vestrum

* viros ecclesiasticos judicare:

Deut. 22.

ANNO CHRISTI 619.

tuentes ut hi qui in administrationibus ecclesiæ A pontificibus sociantur, discrepare non debeant, nec professione, nec habitu. Nam cohærere & conjungi non possunt, quibus & studia & vota diversa sunt. Si quis autem episcopus posthac ecclesiasticam rem aut * laicali procuratione administrandam elegerit, aut * sine testimonio œconomi gubernandam * crediderit, vere ut contemtor canonum, & fraudator ecclesiasticarum rerum, non solum a Christo de rebus pauperum * judicatur reus, sed etiam & concilio manebit obnoxius.

X.

Decima actione poscentibus monasteriorum B patribus, pari sententia statuimus, ut cœnobia nuper condita [l] in provincia Bætica, sicut & illa quæ sunt antiqua, immobili & inconcussa stabilitate permaneant solidata. Si quis autem (quod absit) nostrum, vel nobis succedentium sacerdotum, quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis spoliandum, aut simulatione aliqua fraudis convellendum, vel * dissolvendum, anathema effectus, maneat a regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei vel operis ad salutem, qui tantæ & tam salutaris vitæ destruxerit tramitem. Super hoc etiam universi Bæticæ provinciæ episcopi congregati, eumdem * sacri cœtus eversorem a C communione suspendant; convulsum monasterium cum rebus suis restaurent, & quod impie unus subverterit, omnes pie reformenr.

XI.

Vndecima actione consensu communi decrevimus, ut monasteria virginum in provincia * Bætica condita monachorum administratione ac præsidio gubernentur: tunc enim salubria Christo dicatis virginibus providemus, quando eis patres * episcopi tales elegimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificari possint: ea tamen circa monachos disciplinæ cautela servata, ut remoti ab earum * peculiaritate, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum; * sed nec abbati, vel ei qui D præficitur, extra eam quæ præest, loqui virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem * morum pertinet, licebit: nec cum sola quæ præest frequenter eis loqui oportet, sed sub testimonio duarum aut trium sororum; ita ut rara sit accessio, & brevis omnino locutio. Absit enim ut monachos (quod etiam dictu nefas est) Christi virginibus [m] familiares esse velimus: sed, juxta quod jussa regularum vel canonum admonent, longe discretos atque sejunctos, eorum tantum easdem gubernaculis deputamus; constituentes, ut unus E monachorum probatissimus eligatur, cujus curæ sit, * prædia earum rustica, vel urbana intendere, fabricas extruere, vel si quid ad necessitatem monasterii providere: ut Christi famulæ, pro animæ suæ tantum utilitate solicitæ, solis divinis cultibus vivant, operibusque suis inserviant. Sane is qui ab abbate præponitur, judicio sui episcopi comprobetur. Vestes autem illæ * iisdem cœnobiis faciant, a quibus tuitionem expectant; ab eisdem denuo (ut prædictum est) laborum fructus & procurationis suffragium recepturæ. * Si autem monasteriorum hanc ordinationem aut contempserint, aut qualibet inertiæ dissolutione neglexerint, sciant, quod eorum * tepor atque superbia excommunicationis sit plectenda censura.

XII.

Duodecima actione ingressus est ad nos quidam [n] ex hæresi Acephalorum, natione Syrus, (ut asserit ipse) episcopus, duarum in Christo naturarum proprietatem abnegans, & deitatem passibilem asserens: cujus dum nostris sensibus tanti erroris confusio patuisset, prolatis illi de incarnatione domini nostri Iesu Christi testimoniis, sanctorumque patrum sententiis recitatis, * omni eumdem exhortatione ad veræ fidei rectitudinem sacerdotali modestia invitavimus: qui salutaribus monitis * pertinaciter per multos diuturnosque communionis conflictus renitens, tandem gratia divina edoctus, cunctis coram adstantibus hæresim propriam abdicavit, duasque naturas & unam personam in uno eodemque domino nostro Iesu Christo confessus est; credens impassibilem naturam deitatis, atque in sola humanitate suscepisse infirmitates * passionum & crucis. Conversus itaque, atque receptus, susceptæ fidei confessionem, * cum stipulatione jurejurando protulit, atque ab * omnibus purgatus apparuit: talique pro merito gaudentes, Christo gratias egimus, quod eumdem, post pravitatem hæresis, ad rectitudinem fidei divina gratia promovisset. Quem optamus, ut permanens in fide Christi pure ac devotissime conservetur.

* omnium deinde exhor: *al.* cum omni deinde

* pertinacibus *al.* pertinacius

* passionis

* cū adstipulatione protulit, atque

* omnibus suis erroribus purgatus

XIII.

Tertiadecima, id est ultima prosecutione, breviter narrandum putavimus, ad refutationem eorumdem hæreticorum qui duas naturas Christi post unionem delirantes confundunt, & passibilem in eo divinitatis substātiam asserunt. Contra quorum blasphemias oportet nos in * unam personam Christi geminæ naturæ proprietatē ostendere, passionemque ejus in sola humanitatis susceptione manifestare; ut si forte aliqui stultorum hujus * inscientiæ errore decepti sunt, dum ista legerint, resipiscant, rectæque fidei veritatem firmiter teneant. Nam procul dubio multi sunt stultorum qui secundum apostoli vocem *prurientes auribus, a veritate auditum avertunt, ad fabulas autem convertuntur.* Ergo (sicut immaculata fides, & sancta Dei ecclesia docet) confitemur dominum nostrum Iesum Christum intemporaliter ex Patre Deo natum, temporaliter ex utero gloriosæ virginis Mariæ hominem editum; & ob hoc in una subsistente persona duas naturas habentem: deitatis, qua ante sæcula genitus est; humanitatis, in qua diebus ultimis editus est: in illa secundum formam Dei, in ista secundum formam servi consistens: in illa patri manens æqualis, in ista sine peccato similis nostræ conditionis: in illa invisibilis, in ista visibilis: in illa inviolabilis, in ista passibilis: in illa ex qua mori non potuit, in ista in qua mortem suscepit. Cujus geminæ naturæ distinctio primum ex literis legis, deinde ex propheticis, & euangelicis, atque apostolicis depromenda est paginis. Vt ea quæ asserimus non argumentis sed exemplis scripturarum firmemus, lex in una eademque Salvatoris nostri persona sic demonstrat utramque naturam; divinam, loquente domino ad Moysen: *Ecce mitto angelum meum qui præcedat te, & custodiat te in via, & introducat ad locum quem præparavi: observa eum, & audi vocem ejus, quia est nomen meum in illo:* humanam, loquente eodem domino ad Abraham: *In semine tuo benedicentur omnes gentes*, id est, in carne Christi, quæ de Abrahæ stirpe descendit. * Propheta in psalmis sub una eademque Christi persona sic ostendit utramque naturam; divinam secundum illud: *Ex utero ante Lucife-* rum

* una persona

* sententiæ

2. Timoth. 4.

Exod. 23.

Gen. 22.

* Prophetia

Psal. 109.

Margin (left, partly cut off): ...er laica-... procu-... onem, ...d laica-... procu-... onem. — ...ōh cre-... erit, ...dicabi- — ...ssolven ...n tenta-... it, — ...acrilegū ...usque — ...q 2. Vn-... ima. ...ætica vel ...que con. — ...spiritales ...cret. Ivo. ...c. 71. & ...rch. lib. ...cap. 53. ...amilia-... ate, ...ec ipse ...i præest ...n sola ...loqui ...et, sed ... morum, ... admini-... ationem ...um pert. — ...rædiis ...um ru-... cis vel ...anis — ...isdem ...iant, — Si qui ...tem mo-... achorum — temeritas

ANNO CHRISTI 619.

Psalm. 86. Psalm. 44. Ibidem.

A rum genuite: humanam, secundum hoc: *Et homo factus est in ea, & ipse fundavit eam altissimus*: divinam, secundum illud: *Eructavit cor meum verbum bonum*: humanam, secundum hoc: *Speciosus forma præ filiis hominum.* Prophetia in proverbiis in una eademque Christi persona sic declarat utramque naturam: divinam, secundum illud: *Ante colles genuit me*: humanam, secundum hoc: *Dominus creavit me in initio viarum suarum*: divinam, secundum illud: *Necdum erant abyssi, & ego jam* * *concepta eram*: humanam, secundum hoc: *Sapientia ædificavit sibi domum*; corporis utique sui templum, in quo filius Dei inhabitaret, dum *verbum caro factum est.* Prophe-

Prov. 8. Ibidem. Ibidem. * conceptus eram: Prov. 9. Ioan. 1.

B tia in Isaia sub una eademque Christi persona sic demonstrat utramque * naturam: deitatis, secundum illud: *Numquid qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit dominus?* * humanitatis, secundum hoc: *Ecce virgo in utero concipiet, & pariet filium*; * divinitatis, secundum illud: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum*: * humanitatis, secundum hoc: *Aperiatur terra, & germinet salvatorem, & justitia oriatur simul.* Item alibi humanitatis, secundum hoc: *Parvulus natus est nobis*: divinitatis, secundum illud: *Filius datus est nobis.* Parvulus enim * Christus ad susceptæ humanitatis naturam pertinet, quia homo est factus:

* naturam divinam: Isa. 66. * humanā, Isa. 7. * divinam, Isa. 45. * humanā, Ibidem. Isa. 9. Isa. 9. * natus

C Filius autem datus, ad * divinitatis, quia Dei filius. Et ut ostenderet in utraque natura unam esse personam * parvuli nati & filii dati, adjecit: *Vocabitur nomen ejus magni consilii angelus, Deus fortis, pater futuri sæculi.* In euangelio quoque, in uno eodemque Christo divinæ naturæ * significatio, *Ego & pater unum sumus*: humanæ naturæ insinuatio, *Pater major me est*: divinæ naturæ significatio, *Ego sum via, veritas, & vita*; humanæ naturæ insinuatio, *Tristis est anima mea usque ad mortem*: divinæ naturæ significatio, *Omnia per ipsum facta sunt*: humanæ naturæ insinuatio, *Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit* * *me.* Paulus quoque apostolus in uno eodemque Christo naturam divinitatis exprimit, dum dicit: *Primogenitus omnis creaturæ, ipse est ante omnes, & omnia in illo constant.* Naturam humanitatis declarat, dum

* divinitatem, * per parvulum natum & filium datum, * significatio est: Ioan. 10. Ioan. 14. Ibidem. Matth. 26. Ioan. 1. Ioan. 5. & 6. * me patris. Coloss. 1.

D dicit: *Ipse est caput corporis ecclesiæ.* Et alibi: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens.* Per hoc enim quod dixit: *Qui cum in forma Dei esset*, naturam in eo divinæ majestatis ostendit: per hoc autem quod adjecit: *Formam servi* * *accipiens*, naturam in eo humanæ humilitatis significavit. Et iterum inquit: *Cum esset dives, pauper factus est*, ut illius inopia nos divites essemus. Vbi enim dixit: *Cum esset dives*, divinæ naturæ gloria panditur: & ubi adjecit: *Pauper factus est*, humanæ infirmi-

Ibidem. Philip. 2. * accepit, naturam humanitatis signif. 2. Cor. 8.

E tatis * susceptio demonstratur. Item in ipso initio apostolici symboli * geminæ sic ostenditur * in uno eodemque Christo naturæ distinctio; deitatis ex patre, dum dicit: Credo in Deum patrem omnipotentem, & in Iesum Christum filium ejus unicum dominum nostrum; humanitatis ex matre, dum dicit: Natum de Spiritu sancto, ex utero Mariæ virginis. Ecce ex utroque testamento duæ naturæ in Christo; divinitatis una, altera humanitatis: quæ quidem gemina unam fecit personam, quia unus idemque mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Iam vero de passione ejusdem salvatoris nostri & domini Iesu Christi, quam in sola humanitate, non in deitate sustinuit, (sicut superius) legis &

* subjectio * gemina naturæ * in una eademque Christi persona distinctio;

A prophetarum auctoritas, euangeliorum quoque, & apostolorum prædicatio adhibenda est. Lex de passione corporis Christi sic dicit: *Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum.* Quid hic pallium, quid stola, nisi caro Christi passionis sanguine decorata? hæc enim sola contumelias crucis sustinuit; divinæ vero naturæ majestas nihil injuriæ sensit. * Prophetia quoque in psalmis passionem Christi in carne sola sic asserit: *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea.* Vbi non deitatis, sed tantum crucifixi corporis injuria intelligitur. Ibi enim in membrorum significatio-

ANNO CHRISTI 619. Genes. 49. * Propheta Rom. 21.

B ne sola caro clavis suspensa in ligno atque suffixa pronuntiatur: sicut & apud Ieremiam legitur: *Venite, mittamus lignum in* * *pane ejus*, id est, crucem in corpore ejus. Neque enim divinitas ligno suspendi potuit, sed sola utique humanitas cruce suffixa pependit. Cujus etiam caro tolerantiam mortis passa sic ostenditur alibi, dum dicit: *Caro mea requiescet in spe*, utique quia sola in Christo carnis materia, mortis fragilitate defuncta, spem resurrectionis suæ expectabat, etiam sine corruptione receptura, dum dicit: *Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Salomon autem in canticis canticorum passionem carnis Christi prædicat, dicens: *Manus meæ,*

Ierem. 11. * panem Psalm. 15. Ibidem.

C (inquit) *distillaverunt myrrham, digiti mei guttam.* Vbi specialiter ostenditur in manibus ac digitis solam carnem Christi suffixam stipite, sicut in psalmo 118. legitur: *Confige clavis timoris tui carnes meas.* Isaias autem Christum in sola humanitate, quæ apparuit, passionis injuriam suscepisse ita prædixit: *Homo*, (inquit) * *in plaga, & sciens ferre infirmitates. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Quis ipse, nisi utique homo? nam pati & deficere in illo natura Dei non potuit: sed homo portavit in eo passionem & mortem, in quo & ipsa mors habet conditionem. Nam & cum de eo idem propheta dixisset: *Quis iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* & adjecit: *Quare rubrum est vestimentum tuum, tamquam calcantium in torculari?* quid hic per indumentum &

Cant. 5. * in plaga existens, Isa. 53. Isa. 63.

D vestimentum rubrum voluit ostendere, nisi solam carnis Christi passionem, crucis infectam cruore? Vnde & in ipsa passione chlamyde coccinea Christus induitur, ut imago sanguinis in carne tantum demonstraretur. Isaias quoque corpus solum obtulisse Christum passioni sic loquitur: *Non sum* (inquit) *contumax, neque contradico, corpus meum dedi percutientibus.* Non dixit divinitatem, quæ passionem nescit perferre. Et iterum: *Posui scapulas meas ad flagella, & maxillas ad palmas*, quod & ipsum ad carnis patientiam non ad deitatis refertur injuriam. Et Zacharias:

Matth. 27. Isa. 50. Ibidem. Zach. 12.

E *Videbunt* (inquit) *in quem confixerunt*: quem alium, nisi indubitanter hominem, quem Iudæi crucifixerunt, & in carne judicantem videbunt? Ecce prænuntiata est passio corporis Christi ex lege & prophetis, * transeamus inde ad euangelia: ibi quæramus Christum filium Dei in sola carne portasse valetudines passionis, & injuriam crucis; loquente ipso discipulis: *Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis, tradetur enim gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellaverint, occident eum, & die tertia resurget.* Quod totum in Christo, secundum hominem dictū, non ad substantiā deitatis, sed ad naturam pertinet carnis, quod etiam in sequen-

* cujus quidem fidei veritas est tam efficax, ut eam nec tyranni sua potuerint crudelitate cōfundere, nec hæreticorum subdola circumventio pessumdare, nec hypocritarū diminuere fallax simulatio. Trāseamus. Matth. 20. Luc. 18.

ANNO CHRISTI 619.

sequentibus docetur, Iudæis dicentibus Christo: *Quod signum ostendis nobis quia hæc facis. Et dixit Iesus: Solvite hoc templum, & post triduum suscitabo illud: hoc autem dixit de templo corporis sui*: nam & in passione sua dum corripiens proditorem diceret: *Iuda osculo Filium hominis tradis?* Quem * interrogat tradere proditorem, nisi hominem? Et comprehenderunt non deitatem, quam cæcati perfidia nec agnoscere potuerunt. Beatus autem apostolus Paulus Christum in homine solo pertulisse crucem sic asserit: *Vt homo* (inquit) *humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem; mortem autem crucis*: qui proinde dixit, *ut homo*, ut nuncupatione hominis distinctio naturæ insinuaretur passibilis; quod confirmans alias * ait: *An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur? Christus non infirmatur, sed potens * est in vobis: nam etsi crucifixus est ex infirmitate nostra, sed vivit ex virtute Dei.* Passus ergo Christus, & mortuus; sed ex nostra infirmitate: vivit autem impassibilis, & immortalis, sed ex sua virtute; quæ tanta est, ut in se nec passionem recipiat, nec mortem admittat. Petrus quoque apostolorum princeps crucis Christi supplicium sic prædicat in solo corpore consummatum: *Qui peccata* (inquit) *nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui justitiæ * viveremus: cujus livore sanati sumus.* Et paulo post: *Christo igitur passo in carne.* Ergo si Christus in carne est passus, non est secundum Deum, sed secundum hominem crucifixus. Ecce perpatuit de Filio Dei, quod passus est, quod mortuus est, corporis hoc tantum fuisse, non deitatis. Aliena sunt ista a Deo, testante propheta de illo: *Deus sempiternus, dominus creans fines terræ, non laborabit, neque deficiet.* Et psalmus: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* Omnes enim in Christo infirmitates humanitas sola portavit: caro enim habuit vagitus infantiæ, non divinitas: caro est pannis involuta, non deitas: caro habuit alimenta, caro portavit ætatum commercia: nam & quod fatigatus est, quod esuriit, quod dormivit, quod flevit, quod passioni proximus tristis fuit, quod postremo ipsam passionem & mortis conditionem sustinuit totum hoc ad infirmitatem pertinet humanitatis, non ad incomprehensibilem substantiam deitatis. Vnus est enim Christus, Deus & homo, caro & Verbum: sed unde Deus, inde habet immortalitatem: unde homo, inde pertulit passionem: & unde caro, inde mortuus: & unde Verbum, inde æternus. Nec enim potest esse deitate passibilis, qui est virtute paternæ gloriæ naturæ æqualis. Vnde & Patri derogatur, dum natura deitatis in Filio passibilis creditur. Nam si una Patris & Filii substantia est, utique, sicut Pater, ita & Filius immortalis est. Et si *ego & Pater unum sumus*, sicut in Patre non est mors, ita nec in Dei Filio mors. Et si verum est: *Omnia quæ habet Pater, mea sunt*: ergo immortalitas Patris cum Filio communis est. Nam quod ait apostolus de infidelium ignorantia: *Si enim cognovissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent*: non quasi dominus gloriæ sit crucifixus, ut natura deitatis videatur esse passibilis: sed, quia unus in utraque natura est Christus secundum assumpti hominis formam, dominus gloriæ dicitur passus. Sicut e contrario est illud: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, filius hominis*; dum de cælo non descendisset, nisi tantum Dei Filius nondum idem factus filius hominis. Propter personæ ergo unitatem, & ad hominem referuntur in Christo, quæ Dei propria sunt; & divinitati adscribuntur, quæ hominis sunt. Et ideo dum pati ac mori dicitur, non est deitatis, sed carnis proprium: sic tamen propter unitatem personæ, ipse Deus, & natus ex virgine, & passus, & mortuus prædicatur: sed infirmitate carnis nostræ, non virtute divinitatis suæ. Quod vero idem apostolus ait: *Si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus*; sic hic dicitur Dei Filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis ac mortuis, quorum tamen non sunt animæ occisæ in corporis passione; ore veritatis testante: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Vbi agnosci oportet, si animæ martyrum corpore perempto suppliciis extingui non possunt, Deus qui conditor est animarum, quomodo per crucem carnis pati potuit exitum mortis? Quod etiam alibi apertius declaratur, eodem Filio Dei loquente: *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem iterum sumendi eam.* Quod si ipsa deitas mortua extitit, quæro, quis animam ipsius resumpsit? Stultum est ergo crucis passionem divinæ applicare naturæ; sed tantum creabili & humanæ. Sola enim caro crucis exitium sensit, sola caro lanceam pertulit, sola caro sanguine & aqua manavit, ipsa sola mortua, ipsa sola in sepulcro posita, ipsa sola tertia die resuscitata; quæ etiam glorificata cælos adiit, in qua & venturus est judicare in gloria Patris, judicaturus de vivis ac mortuis. Prolatis ergo novi ac veteris testamenti testimoniis, in quibus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in una subsistentes persona, in quibus & passio ejus apparuit in homine solo expleta, deinde oportuit sententias subnecti sanctorum patrum, qui in sacris literis ingenti gloria refulserunt: ut etiam eorum traditione perpateat, quia dominus noster Iesus Christus ex duabus naturis & una persona subsistit, & quia mortem & passionem in sola carne suscepit. Sanctus ergo Hilarius in explicatione epistolæ ad Timotheum sic loquitur: Nam & cum dicit scriptura: *Homo Christus*; & cum dicit: *Christus mortuus est*; & cum dicit: *Verbum caro factum est*, non est spoliandus per fraudulentiam legentis expositionibus suis sermo. Nam ubi homo Christus est, præcedit mediator Dei atque hominum; ut ex utroque, Deo & homine, unus subsistat, sitque inter hominem & Deum medius, confessione in se utriusque naturæ. Vbi vero Christus mortuus est, subjicitur: *Qui resurrexit, qui est in dextera Dei.* In morte ejus carnis nostræ infirmitas est, in resurrectione virtus ejus, in consessu Dei dignitas. Sanctus quoque Ambrosius in expositione evangelii secundum Lucam sic asserit: Non enim suam, sed nostram * carnem, Christus ascendit: nec mors illa divinitatis, sed quasi hominis fuit. Et paulo post: Etenim Christus omnia, & in Christo omnia: licet in singulis Christus operetur, caro tamen moritur, ut resurgat. Item idem in eodem libro exponens inter alia dicit: *Tristis est anima mea: turbata est valde.* Non ergo suscipiens, sed suscepta turbatur: anima enim obnoxia passionibus, divinitas libera. * Etenim *spiritus promptus, caro autem infirma.* Tristis autem non ipse est, sed anima. Non est tristis sapientia, non divina substantia, sed * anima. Suscepit corpus meum: non me fefellit, ut aliud esset, & aliud videretur. Sanctus Athanasius

Margin notes (left): Ioan. 2. — Luc. 22. — Philip. 2. — 2. Cor. 13. * loquitur Christus? — * qui in vos non infirmatur, — * est Verbum ejus in vobis, — 1. Pet. 2. — * vivamus — 1. Pet. 4. — Isai. 40. — Psal. 101. — Luc. 2. — Ioan. 4. — Matth. 4. — Matth. 8. — Luc. 19. — Matth. 26. — Marc 14. — Ioan. 10. — Ioan. 17. — 1. Cor. 2. — Ioan. 6.

Margin notes (right): Rom. 5. — Matth. 10. — Ioan. 10. — Non extat inter opera divi Hilarii quæ nunc extant. — 1. Petr. 3. — Ambr. lib. 10. cap. 99. sup Luc 22. Idem in eodem lib. c. 104. super Luc. 23. Idem in eodem lib. c. 94. super Luc. 24. — * crucem — Matth. 26. — * Denique — Marc. 14. — * anima, quæ suscepit. In

ANNO CHRISTI 619.

Athanasius.

nasius in tractatu quem scripsit de Christi nativitate sic dicit: In hoc sit ergo, fratres carissimi, fides nostra; in hoc tota salus & vita consistat, ut credamus Deum Dei Filium primum ante omnia sæcula a Deo patre *invisibiliter genitum, deinde a Maria virgine secundum hominem natum, & secundum hunc hominem passum, mortuum, sepultum, resurrexisse ab inferis, ascendisse in cælum. Item idem in expositione fidei: Verbum (inquit) nascitur de Maria virgine, accipiens corpus animale: sed neque sermo comprehensus est carne, sed in carne, & supra carnem: & sicut Deus dicitur, ita Dei virtus, Dei veritas: passus autem humana carne, sed sermo Dei impassibilis est. In passione quidem moritur homo, ut vivificaret protoplastum, qui ceciderat per inobedientiam.

* in visibiliter & impassibiliter

Greg. Nazianz. ep. 1.

Sanctus Gregorius scribens ad Cledonium, dicit: Naturæ enim duæ in Christo, Deus & homo, non autem duo filii, nec dii duo. Item idem in sermone de Filio: Uno autem (inquit) capitulo moneo, ut altiora quidem adscribas divinitati, & illi naturæ quæ passionibus & corpore probatur esse superior; humiliora autem naturæ humanæ attribuas, quæ ex parte infirmitatis nostræ assumpta est. Item ipse in quarto libro contra Eunomium: Et ne aliquis incorruptibili naturæ deitatis crucem passionis applicet, per alia manifestius talem emendat errorem, mediatorem ipsum Dei & hominum, & Deum ipsum nominans; ut cum duo de una dicantur, congruum intelligatur circa utrumque; circa deitatem quidem impassibilitas, circa humanitatem autem dispensatio passionis.

B. silius. Iob. 15.

Sanctus quoque Basilius in quarto libro contra Eunomium ita scribit: Quid est, *dominus creavit me, & ante omnes colles genuit me?* Ubi intelligendum est hoc quod dicit, *Genuit*, de Dei Filio: hoc autem quod dicit, *Creavit*, de ea parte qua in forma servi est; ut utramque naturam in una persona ostenderet.

Cyrillus.

Sanctus Cyrillus in prima ad Successum epistola dicit: Ergo quantum quidem ad intellectum pertinet, & ad * fidem, tantummodo oculis animæ, quemadmodum incarnatus est unigenitus, duas naturas esse dicimus, unum autem Filium, & Christum, & dominum, Deum Verbum incarnatum, & hominem factum confitemur. Item in secunda ad eumdem Successum epistola sic ait: Cum unus (inquit) sit, & solus Filius Christus, idem ipse Deus & homo, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Non autem ipsum unigenitum Filium Dei, secundum quod intelligitur & est Filius Dei, passum esse in sua natura dicemus. * Oportet enim necessario utraque servare uni & vero Filio, & non pati secundum deitatem, & dici passum esse eumdem secundum humanitatem; ipsius enim passa est caro. Idem in expositione Levitici inter alia: Totum in his iterum circumspice salvatoris nostri mysterium, & emundationem, quæ per sanctum baptisma fit. Duas enim aviculas sumi jubetur, vivas & mundas; ut intelligas per volatilia cælestem hominem, simul & Deum in duabus naturis, quantum pertinet ad rationem, dividendum, unicuique convenientem.

* videndum

*, sed passum esse terrena natura.

Augustinus in excerptis.

Item sanctus Augustinus: Nec enim illa susceptione alterum eorum in alterum conversum atque mutatum est. Nec divinitas quippe in creaturam mutata est, ut desisteret esse divinitas: nec creatura in divinitatem, ut desisteret esse creatura. Nam si substantia hominis (quod absit credere) in divinitatem conversa est, augmentavit aliquid deitatis. Sed absit ut augmentum recipiat ineffabilis & incomprehensibilis plenitudo. Manet ergo utraque Filii Dei natura, & una persona. Rursus ipse adversus Maximum: Si ergo attendas distinctiones naturarum, Filius Dei de cælo descendit, & filius hominis crucifixus est in terra. Idem in sequentibus: *Oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis die tertia.* Ubi resurgit, nisi in eo quod potuit cadere? Ubi resurrexit, nisi in eo ubi mortuus? Quære mortem in Verbo; nunquam esse potuit: quære mortem in anima; nunquam ibi fuit: quære mortem in carne; plane ibi fuit: & ideo ibi fuit, quia mors vera fuit. Et paulo post: Quid miraris? Certe vita est Christus: quare mortua est vita, nec anima mortua est, nec Verbum mortuum est? Caro tantum mortua est. Quare? Ut in ea mors moretur. Idem in expositione Ioannis evangelistæ: Quis ergo est, per quem factus est mundus? Christus Iesus: sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Idem ipse Iesus Christus; sed in forma servi.

ANNO CHRISTI 619.

Luc 24.

Aug. super Ioannem.

S. Leo ep. 10.

Beatus quoque Leo apostolicæ sedis antistes in sua epistola quam scripsit ad Flavianum Constantinopolitanum episcopum sic ait: Salva ergo proprietate utriusque naturæ, & in unam coeunte personam, suscepta est a majestate humilitas, a virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad resolvendum conditionis nostræ debitum, inviolabilis natura est unita naturæ passibili; ut, quod nostris remediis congruebat, unus atque idem mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex uno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis perfectaque natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Et paulo post: Qui manens in forma Dei fecit hominem, idem in forma servi factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam utraque natura. Et sicut forma servi Dei formam non ademit, ita forma Dei formam servi non minuit. Item paulo post: Agit enim utraque forma, cum alterius communione, quod proprium est; Verbo scilicet operante quod Verbi est, & carne exequenti quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis. Et sicut Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis non reliquit.

Fulgentius.

Sanctus quoque Fulgentius in libro quem de incarnatione domini nostri Iesu Christi scripsit, inter alia sic intulit: Dico itaque vobis juxta sanctorum patrum traditionem, dominum nostrum Iesum Christum in duabus naturis inconfusis, id est, divinitatis & humanitatis, unam personam sive substantiam confiteri. Idem post alia: Si quis ergo in domino nostro Iesu Christo aut duas naturas, aut unam noluerit sive dubitaverit credere aut prædicare personam, vel si quis noluerit confiteri Deum atque hominem, id est, Verbum incarnatum de Maria virgine, pro nostra salute veraciter natum, tantum a catholica fide deprehenditur ac demonstratur extraneus, ut sacramento redemptionis humanæ resistat ingratus. Et paulo post: Verbum caro factum unus & plenus est Christus, unus ex utraque & in utraque, id est, in humana divinaque natura: in quo sic utriusque naturæ prorsus unitio gloriosa persistit, ut sive divinitati Christi humanitatem quis demat, sive humanitati divinitatem detrahat, Christum sacrilega infidelitate & blasphema prædicatione dissolvat. Item paulo post: Christus

nno hristi 619.

Christus pro nobis carne est passus, qui de Deo A Patre natus solus est impassibilis Deus. Ipsum itaque Christum Filium Dei pro nobis mortem carne gustasse, salva immortalitate divinitatis ejus, veraciter credimus. Iterum post hoc: Quia non est alter Deus, alter homo, sed idem unus est Christus, Deus & homo, profecto idem Deus Christus est, qui & mortem * sua carne suscepit: & idem homo Christus est, qui mortem * sua divinitate destruxit. Idem quippe Christus Dei filius, qui divinitate mori non potuit, carne mortuus est, * quia mortalem Deus immortalis accepit, & * idem Christus Dei Filius carne mortuus resurrexit, quia immortalitatem suæ divinitatis carne mortuus non amisit. Hinc est quod etiam post resurrectionem suam, sicut in cicatricibus veris, & in vera comestione piscis & mellis, soliditatem in se veræ carnis edocuit: ita clausis foribus ingrediens, veram in se virtutem sempiternæ divinitatis ostendit, ut agnosceretur & naturalis fuisse Christi morientis infirmitas, & eidem resurgenti naturalis inesse majestas. Hæc quidem, quæ tam divinæ scripturæ, quam etiam sanctorum patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breviter inserta protulimus, demonstrantes geminam carnis & deitatis naturam in una domini & salvatoris nostri persona: passum quoque eumdem in ea natura quæ corporis est, non passum in ea na- C natura quæ deitatis est. His ergo concordi sententia in tribus secretariis definitis, pro confirmatione sui, * proprias subscriptiones subjecimus.

sam / am / uam / deo / propriam scriptio-n.

SUBSCRIPTIONES.

Isidorus in Christi nomine ecclesiæ Spalensis episcopus subscripsi.

º Bisinus in Christi nomine ecclesiæ Eliberitanæ episcopus subscripsi.

Rufinus in Christi nomine ecclesiæ Asidonensis episcopus subscripsi.

Fulgentius in Christi nomine ecclesiæ Astigitanæ episcopus subscripsi.

Cambra in Christi nomine ecclesiæ Italicensis D episcopus subscripsi.

Fidentius in Christi nomine ecclesiæ Tuccitanæ episcopus subscripsi.

Theodulphus in Christi nomine ecclesiæ Malacitanæ episcopus subscripsi.

Honorius in Christi nomine ecclesiæ Cordubensis episcopus subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISIÆ.

a *Sisebuti regis.*] Sisebuti regis extat nunc memoria in nummis, ut auctores sunt Resendius Lusitanus, & Ambrosius Morus, cum hac inscriptione, D. N. SISEBUTUS. In reverso: CIVITAS EBORA. DEUS ADIUTOR MEUS. Etiam in lapide fracto hæc leguntur: SACERDOS OCCURRIT AMATOR. ÆTATIS SUÆ XLIII. DIE ID. FEBR. ÆRA. DCLII. FELICITER II. SISEBUTI REGIS EPISCOPATUS. AN. I. ET MEN. X. T. IN PACE AMEN. Unde constat Sisebutum regnare cœpisse æra 649. quod cum anno hujus concilii optime convenit. Situs fuit Sisebutus rex in basilica divæ Leocadiæ Tago imposita, in suburbio. (Nummismata cum inscriptione Sisebuti regis.)

b *In civitate Spalensi.*] Anno nono regni Sisebuti celebratum est, sub divo Isidoro metropolitano secundum concilium Hispalense, pro ecclesiasticis negotiis, & contra Acephalos hæreticos, negantes temere in Christo duas naturas in una divina persona. *Acephali sine capite dicti, quia nullus reperitur erroris hujus auctor, a quo exorti nomen & sectam sibi arrogent*, ut Isidorus inquit lib. etymol. 8. cap 5. & Augustinus. De his etiam multa tradit Nicephorus lib. 18. ecclesiast. histor. cap. 45. plura infra. Interfuit huic concilio episcopus quidam Syrus, stolidus hujus hæresis propugnator; qui post longam disputationem rationibus & argumentis divi Isidori & aliorum patrum victus, ad (Tempus, locus & causa concilii.)

Anno Christi 619.

rectam & orthodoxam fidem conversus est, ut ex 12. actione hujus concilii constat. Estque concilium eruditum & doctum, juris civilis & canonici sapientia refertum; ita ut appareat a viris eruditione divina & sæculari præstantibus esse editum.

c *Cingulo honoris.*] Sic lib. 3. de domesticis, & protect. lib. 12. Cod. Quinquennium enim si fuerit divagatus, ipse jam cingulo spoliandus est; id est, dignitate & magistratu privandus & dejiciendus. In omni republica bene constituta dignitates & honores magistratusque solent peculiaria habere insignia, quæ, dum munus confertur, illa pariter conferuntur; dum vero exauctorantur qui habent, adimuntur. Habebant apud Romanos reges & consules fasces, & secures, & purpuram: senatores latumclavum, seu laticlavium, & calceum lunatum, & vestem albam: equites annulum; Hispani nunc calcar & ensem: milites Romani, & aliarum nationum, cingulum, a quo ensis pendebat: erat enim zona cum gladio, ex Suida in Auxentio. Unde Ioab, in prælio adversus Absalonem promisit se daturum baltheum occisori. Inde & testamentum militare in procinctu factum dicitur, cum milites ad prælium progrederentur, se gladiis cingentes, utcumque poterant, de suis rebus disponebant. Hinc per translationem dignitatis & honoris insignia, etiam aliorum quam militum, dicitur cingulum: ita est duplex, & militiæ, & dignitatis sive honoris. (Cap. 3. Cingulum honoris quid. — 2. *Reg. c.* 18.)

d *Contra divina atque ecclesiastica jura*] In concilio Carthaginensi quarto cap. 69. episcopus pro hac re deponitur. *Simili sententia* (inquit) *subjacebit episcopus, si sciens ordinaverit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam.* Et in excerptis Martini, cap. 26. Si quis viduam. Et in epistola Innocentii ad Victorium, cap. 5. & ad Rufum, cap. 1. (Cap. 4.)

e *Depositi æquo judicio abutantur.*] Ordinans enim contra patrum instituta & sanctiones, auctoritatem in ordinationibus vel conciliis minime retinebit, & ordinatus ordinis honore privatur. Sic Innocentius papa primus epistola 24. cap. 3. dum ait: *Adversus formas canonum ad ordinem venire tentans ordine & honore privetur una cum ordinatore.* Idem Zosimus papa epist. 1. cap. 1. & concilium Arelatense III. Can. 3. ab eo die ad annum aufert celebrandi potestatem. Idem Hilarus papa primus epistola ad episcopum Tarraconensem, cap. 4. & Simplicius papa epistola 3. ad Florentium. (Cap. 4. Pœna illegitime ordinantis quæ.)

f *Iuxta priscorum patrum synodalem sententiam.*] A gradu suo dejicitur episcopus, presbyter, aut clericus ex omni ordine, qui, postquam promotus erat, gravibus reperiebatur criminibus & sceleribus coopertus. Id constat ex epist. 1. Gelasii papæ cap. 20 & Zachariæ papæ cap. epist. 5. ad Bonifacium. Patet etiam ex causa Potamii concil. Toletan. decimo, & in causa Sisberti concil. Toletan. XVI. qui a tribus episcopis degradatur: & novissime in concil. Trident. sess. 3. cap. 4. (Cap. 6. Episcopi gravibus sceleribus obnoxii deponendi.)

g *Presbytero illicita consecratio est altaris.*] Altare consecrari a presbytero non debet. concil. Agathensi, can. 43. Solus episcopus constituit, & ungit. Felix papa IV. cap. 1. epistolæ decretalis, & primo Bracarensi, cap. 19. VIII. Toletano cap. 7. Et consecratur episcopi benedictione, & chrismatis unctione. (Cap. 7. A quo altare consecrandum.)

h *Formatas quilibet epistolas.*] Formatæ vocantur canonicæ epistolæ, quæ peregrinaturo clerico dabantur, fidei & religionis ergo. concil. Antioch. can. 8. & Laod. can. 41. Et concil. Milevit. can. 20. dicitur: *Placuit ut quicumque clericus propter necessitatem suam alicubi ad comitatum ire voluerit, formatam ab episcopo suo accipiat: quod si sine formata voluerit pergere, a communione removeatur.* & infra: *Formata quæ a primatibus, vel a quibuscumque episcopis, clericis propriis dantur, habeant diem pascha.* concil. Laod. can. 41. literas canonicas vocat formatam: *Non oportet ministrum altaris, vel etiam laicum, sine canonicis literis, id est formata, alicubi proficisci.* Habetur de consec. dist. 5. cap. E Non oportet. Accipiebant etiam episcopi a primate, si peregrinandum esset, formatam vel commendationem. concil. Carthaginense cap. 28. Dicebantur etiam communicatoriæ literæ conc. Eliberitano c. 58. (multiplex enim literarum usus) studii & officii indices. Erant etiam literæ confessoriæ, quæ confessoribus, ut munere suo possent fungi, dabantur, eodem Eliberitano cap. 25. Erant & tractoriæ epistolæ, in quibus imperatores & reges suos præsides vocabant, vel evectionem aliquam concedebant; in codice Theodosiano, libro 8. tit. 6. de tractoriis, & statutis. A divo Augustino vocatoriæ nominantur. Vide quæ sunt notata in cap. Placuit dist. 8. (Formata epistola quæ dicitur.)

i *Nec eo præsente sacramentum.*] Concilio Carthaginensi II. cap. 9. sic dicitur; *Quisquis presbyter, præsente & inconsulto episcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipse honori suo contrarius existit.* Agenda vero dicitur missæ celebratio, eo quod in agendo consistat; est enim agere; verbaque formæ sacramenti sunt corporis & sanguinis domini effectiva & operativa.

Anno Christi 619.

Cap. 10.

k *Vel benedicere*] Concilio Agathensi can. 44. *Benedictionem super plebem in ecclesia benedicere presbytero penitus non licebit.*

l *In provincia Batica.*] Fuerunt multa virorũ & mulierum monasteria cõstructa in provincia Bætica; quod facile perspiciet quisquis librũ divi Eulogii de martyribus legerit.

Cap. 11. Virginibus consortia virorum fugienda.

m *Familiares esse velimus.*] Divus Leander in libello de institutione virginum, cap. 2. quem manuscriptum apud me habeo, sic inquit; *Iam quali fuga virum fugias, soror tu pudica, si tam solicite feminas saculi declinabis? Quisquam vir, si sanctus est, nullam tecum gerat familiaritatem; ne virili jugitate aut infametur utriusque sanctitas, aut pereat, aut decidat a caritate proximi. Qua etsi malum non agit, opinionis tamen pessima famam nutrit. Dispar enim sexus in unum locatus, eo titillatur instinctu, quo nascitur. Et naturalis movetur flamma, si quod incendi possit attingitur. Quis colligavit ignem in sinu suo, & non comburetur? Ignis & stuppa sibi utraque contraria, in unum redacta, flammas enutriunt. Viri sexus & femina, diversa: qua si conjunguntur, ad quod lex natura provocat commoventur.* Hæc Leander.

Cap 12. Acephali qui & quales?

n *Ex haresi Acephalorum*] De Acephalis multa tradit Nicephorus lib. 18. ecclesiast. histor. cap. 45. *Eodem tempore & Acephali, quorum dux Severus Antiochenus fuit, unam Verbi & carnis naturam male pradicantes.* Et mox: *Acephali autem ob eam causam dicti sunt, quod sub episcopis & sacerdotibus apud eos defunctis, neque baptismus juxta solennem & receptum ecclesia morem apud eos administratus, neque oblatio, aut res aliqua divina facta, ministeriumve ecclesiasticum, sicuti mos est, celebratum est. Communionem vero illi a plurimo tempore asservatam habentes, feriis paschalibus in minutissimas incisam partes convenientibus ad se hominibus dederunt; quo tempore, quam quisque voluisset, placitam sibi sumebat potestatem. Et propterea quod quilibet quod sibi visum esset fidei insertum volebat, quamplurima defectorum, & hareticorum turba exorta est*, &c. Lege Isidorum lib. etymolog. 8. cap. 3.

Bisinus.] In epistola Gundemari subscribit Pisinus Eliberitanæ, non Bisinus. Fidentius successit Agapio viro sancto, episcopo ex monacho. De Isidoro & Fulgentio episcopis sanctissimis supra, ut potuimus, diximus.

Ex subscriptionibus constat sub Hispali esse:

Eliberim.	Tucci.
Asidonam.	Malacam.
Astigi.	Cordubam.
Italicam.	

Ex divisione antiqua deest Elipla, & Egabro.

VITA,

Anno Christi 626.

EPISTOLÆ ET DECRETA HONORII PAPÆ I.

[a] HONORIUS, natione Campanus, ex patre Petronio consule, [b] sedit annos 12. menses* 11. dies 17. Hic temporibus suis multa bona fecit. Hic erudivit clerum. Temporibus suis renovavit omnem * familiam beati Petri apostoli, & investivit confessionem beati Petri ex argento puro, quod pensat libras centum octuaginta & septem. Investivit regias januas in ingressu ecclesiæ majores, quæ appellantur medianæ ex argento, quæ pensant libras noningentas septuaginta quinque. fecit & * cerostatas majores ex argento paria duo, quæ sunt ante corpus beati Petri apostoli pensantes singulas libras 272. Fecit & ad beatum Andream apostolum, ubi supra, ante confessionem tabulas ex argento, quæ pensant libras septuaginta tres. Hujus temporibus levatæ sunt trabes in ecclesia beati Petri apostoli numero sexdecim. Hic cooperuit ecclesiam omnem ex * tabulis æreis, quas levavit de templo, quod appellatur * Romæ, ex consensu piissimi Heraclii imperatoris. Eodem tempore fecit ecclesiam beatæ Agnetis martyris milliario ab urbe Roma tertio, via Numentana, a solo, ubi requiescit: quam undique ornavit, & exquisivit ubi posuit multa dona. Ornavit autem sepulcrum ejus ex argento, quod pensat libras 252. Posuit & desuper * ciburium æreum deauratum miræ magnitudinis. Fecit & * Gabathos aureos quatuor, pensantes singulos libras singulas. Fecit absidam ejusdem basilicæ ex * musibo, ubi etiam multa * bona obtulit. Item fecit basilicam B. Apollinaris martyris in urbe Roma, in porticu beati Petri apostoli, quæ appellatur * ad palmata, a solo, ubi dona multa largitus est.

*5. minus 3. diebus. Dona Honorii. *cimiliam, al. cimeliam, vel supellectilem, *cerostata majora, *tegulis, *Romuli, *ciborium, *Gabatas 3. *musivo, *dona, *palmaria.

Hic fecit constitutum in ecclesia, & decrevit, ut per omnem hebdomadam sabbato die exeat litania ad beatum Apollinarem, & ad beatum Petrum apostolum cum hymnis & canticis populus omnis occurrere debeat. Fecit & ecclesiam beato Cyriaco martyri a solo, via Ostiensi, milliario septimo, ubi & donum obtulit. Eodem tempore fecit ecclesiam beatorum martyrum quatuor coronatorum, quam & dedicavit, & donum obtulit. Fecit ecclesiam beato Severino a solo juxta civitatem Tiburtinam, milliario ab urbe Romana vigesimo, quam ipse dedicavit, & dona multa obtulit. Renovavit & cœmeterium beatorum martyrum Marcellini & Petri, via Lavicana. Eodem tempore fecit basilicam beato Pancratio martyri, via Aurelia milliario secundo a solo, & ornavit sepulcrum ejus ex argento, quod pensat libras centum viginti. Et ibi constituit molam in murum in loco Trajani juxta murum civitatis, & formam, quæ deducit aquam in lacum Sabatinum, & sub se formam, quæ conducit aquam Tiberis. Fecit & ciborium super altare ex argento quod pensat libras * 287. & arcus argenteos quinque, qui pensant singuli libras quindecim. Fecit & candelabra aurea tria, quæ pensant singula libras singulas: ubi multa dona simul obtulit. Fecit ecclesiam beatæ Luciæ in urbe Roma juxta sanctum Silvestrum, quam & dedicavit, & dona multa obtulit. Fecit ecclesiam beato * Hadriano martyri in tribus * fatis, quam & dedicavit, & dona multa obtulit. Sed & * multas alias fecit, quæ enumerare longum est. Fecit autem ordinationes tres per mensem Decembrem, presbyteros 31. diaconos * 12. episcopos per diversa loca numero unum & octuaginta. Qui etiam sepultus est in basilica beati Petri apostoli sub die quarto Idus Octobris. Et [c] cessavit episcopatus annum unum, menses septem, dies 17.

*187. *Æriano, *foris, *multa alia bona fecit, *11.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Honorius quando factus sit papa?

a *Honorius.*] Anno redemptoris nostri 626. decimatertia die mensis Maii, Honorius Campanus creatus est pontifex Romanus. Ionas abbas hujus temporis historicus, postquam recensuisset quomodo Bertolfus abbas Ariovaldum regem Longobardorum Arianum, in iis quæ mores concernunt, ad meliorem frugem revocasset, ejusque tutela, præsidio ac subsidio ad Honorium papam perductus fuisset, de eodem Honorio hæc subjungit: *Erat venerabilis prasul Honorius sagax animo, vigens consilio, doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens. Latabatur e gentibus socium reperisse, cum quo dulcia promeret effamina; nec prorsus delectabatur ut citius ab ejus consortio segregaretur; sed cum vehemens astus quiescendi longum prohiberet spatium, prabuit optatum munus sanctus papa patri memorato Bertolfo, privilegia scilicet sedis apostolica, quatenus nullus episcoporum in prafato cœnobio quolibet jure dominari conaretur.* Hujus temporibus Cosrhoem regem Persarum, (cujus jussu paulo ante Anastasius Persa & monachus, post atrocissima tormenta, capite truncatus fuerat, quemque Heraclius imperator aliquoties gloriose fugarat ac devicerat) jam ante turpiter delusum, occidi jussit filius natu major Syroes; qui facta cum Romanis pace, Zachariam Hierosolymorum pontificem aliosve captivos a vinculis relaxavit, ipsumque sanctæ Crucis lignum cum ereptis provinciis plane intactum restituit. Magno cum triumpho Constantinopolim allatum, Heraclius Hierosolymam transtulit; simulque tunc ea contigerunt, quæ de festo exaltationis sanctæ Crucis, deque miranda Crucis in urbem introductione in ecclesiasticis ritualibus describuntur. Eamdem Crucem sanctã sub hoc eodem pontifice Hierosolyma iterum Cõstantinopolim transtulit Heraclius, quando totam Palæstinam a Persis occupandam prævidit, regnum Persarum, regibus eorum aliis

Honorii encomium.

Cosrhoes rex Persarũ a filio occiditur.

Crux sancta restituitur & exaltatur.

post alios occisis, ad Arabes delatum est justa Dei sententia quando Cosrhoes (regnum auctore Deo, & precibus Sergii martyris impetrans,) contra religionem Christianam & crucem dominicam insanire cœpit. Eduinus rex Nordhumbrorum in Anglia cum omnibus gentis suæ nobilibus & magna plebe a Paulino Eboracensi episcopo baptizatus, fidem Christi suscepit. Hæresis Monothelitarum unam voluntatem, unamque operationem in Christo asserentium, Cyro Alexandrino, & Sergio Constantinopolitanæ urbis episcopis auctoribus, orta & propagata fuit: quam cum Heraclius, fraude Anastasii Iacobitarum patriarchæ deceptus, animo defendendi Calchedonensis concilii suscepisset, eamque paulo post hæc tempora ecthesi quadam, ut infra dicemus, defendisset, se totumque Romanum imperium in summum periculum induxit. Nam dum ille præter munus & officium quæstionibus fidei suo judicio defendendis persuasu diaboli totus esset occupatus accidit ut Mahometis successores Sarraceni & Arabes viribus auctis universam Syriam, Ægyptum & Palæstinam imperio Romano ademerint, Hierosolymam post anni unius obsidionem expugnaverint, eamque ab hoc tempore annis 463. donec a Francis vicissim eriperetur, suo dominio adjecerint. Has Syriæ & Palæstinæ devastationes Heraclius imperator paulo ante prævidens, lignum sanctæ crucis Constantinopolim reduxit, ne detenta locis illis, quibus Sarracenos dominaturos quasi prævidit, debito cultu & honore destitueretur. Fueritne Honorius Monothelita hæreticus, gravis est quæstio, diu multumque hactenus ventilata. Ipsi olim Monothelitæ, aliorum pontificum nominibus e sacris diptychis expunctis, hujus solius nomen sibi retinuerunt, asserentes & publice evulgantes Honorium unam in Christo voluntatem & operationem agnovisse, ideoque epistola sua ad Sergium Constantinopolitanum reddita de duabus operationibus silentium indixisse. Nilus in libro de primatu Romani pontificis, & centuriatores Magdeburgenses in vita Honorii idem senserunt: tum quod duabus epistolis ad Sergium Constantinopolitanum scriptis Monothelitarum hæresim approbat, atque de duabus operationibus Christi silere jubet: tum etiam quod in actis synodalibus sexti & septimi concilii œcumenici ipsi Honorio anathema dicatur, ejusque epistolæ velut hæreticæ comburantur. His rationibus non bene consideratis, accidit patribus septimæ & octavæ synodi, Melchiori Cano, aliisve nostri tempor s scriptoribus orthodoxis, quod eamdem Monothelitarum & Magdeburgensium hæreticorum sententiam alibi propugnaverint. Pro hac sententia afferri posset, quod cum edixisset Constans imperator promulgata lege, quam typum nominabat, de una aut duabus voluntatibus & operationibus in Christo silendum esse, Theodorus papa concilio congregato eumdem typum damnaverit, existimans sine periculo hæreseos hac in re imperatori obtemperari non posse. Cum itaque Honorius epistolis suis ad Sergium scriptis id præstitisset quod Constans imperator edicto suo fieri volebat, quodque Theodorus papa synodali decreto fieri inhibebat, nulla injuria affici videtur, si de Monothe tarum hæresi accusetur.

duinus ex bapti- atur.

n Hono- us Mono- elita fue- t.

His præmissis, verior est sententia omnium fere orthodoxorum nostri temporis illa, qua Honorius ab omni labe & susceptione hæreseos expurgatur: ideo maxime, quod adversariorum argumenta, si bene examinentur, nihil hæreseos vel criminis alterius Honorio impingere valeant. Priore enim epistola ad Sergium scripta, quam primo loco objiciunt, de una aut duabus operationibus, ad evitandum scandalum, & contentionis materiam auferendam, tacendum esse existimavit. Nam cum Cyrus isto tempore unam in Christo operationem noviter prædicare cœpisset, Sophronius vero Hierosolymitanus, prædicando duas in Christo operationes, se Cyro Alexandrino opposuisset, relata est controversia per Sergium ad pontificem Romanum Honorium. Qui cum metueret (quod postea evenit, sæpiusque præcedentibus sæculis de voce Homoousion aliisve pluribus accidisse noverat) ne ista contentio in grave aliquod schisma excresceret, simulque videret sine his vocibus fidem salvam esse posse, voluit conciliare utramque opinionem, & simul de medio tollere scandali & contentionis materiam. Scribens itaque ad Sergium, consulit abstinendum esse a vocabulo unius operationis, ne videamur cum Euthychianis unam naturam ponere in Christo; rursum a duarum operationum vocabulo, ne videamur cum Nestorio duas personas ponere. Idem sensit cum Honorio Sophronius Hierosolymitanus episcopus, ut constat ex epistola Sergii ad Honorium. Sicut itaque Sophronius nullius hominis judicio de Monothelitarum hæresi accusatus fuit, (quod ob prædictas causas de controversia periculosa tacendum esse putavit) ita nulla ratione Honorius Monothelitarum hæresim sustinuisse dici potest, propterea quod de controversia nova, necdum ab ecclesia definita, scandali & erroris periculo exposita, silentium indixerit. Neque enim necessarium est, ut omnes curiosorum hominum quæstiones pontifex, statim quam fuerint exortæ, ex officio definiat: potest eas pro sua prudentia quandoque supprimere, quandoque doctiorum judicio ac disputationi discutiendas relinquere; neque tamen ideo hæreticus dici vel haberi potest.

onorius hæresi purgatur

ima ob- ctio di- itur.

Quod alibi in iisdem epistolis scribit: *Vnde & unam voluntatem fatemur domini nostri Iesu Christi*: intelligendum est de una voluntate humana, ut exponit is, qui hanc epistolam scripserat, secretarius Honorii in disputatione illa celebri inter Maximum & Pyrrhum habita. *Cum enim Sergius scripsisset prædicare quosdam esse duas Christi voluntates contrarias*, inquit secretarius ibidem, *nos rescripsimus Christum duas voluntates contrarias, unam spiritus, alteram carnis, non habere*: sed unam tantum voluntatem spiritus, quia caro in Christo nihil absolute contra rationem potuit. Eamdem expositionem confirmant verba Honorii sequentia hæc: *quia profecto adivinitate assumpta est nostri natura, non culpa*, &c. Quæ ratio nulla est, si afferatur ad probandum in Christo Deo & homine unam tantum esse voluntatem: est autem efficacissima, si inde probetur non fuisse in Christo homine duas contrarias voluntates, carnis & spiritus. Nam contrarietas ista ex peccato nata est: Christus autem habet humanam naturam sine peccato.

2. ratio contra Honorium objecta diluitur.

Quod tertio objiciunt, Honorium in actis synodalibus VI. & VII. concilii velut hæreticum anathematizari, & cum Monothelitis ibidem recenseri, multum huic nostræ communi orthodoxorum sententiæ præjudicaret, si non evidenter constaret acta sextæ synodi impostura Theodori Constantinopolitani & Monothelitæ episcopi corrupta esse. Anastasius bibliothecarius in compendio actionum synodalium sextæ synodi disertis verbis affirmat Theodorum Constantinopolitanum episcopum, qui Vitalianum e sacris dipthychis eraserat, inter hæreticos nominatum fuisse: verum si acta ejusdem synodi illa quæ nunc extant diligentissime omni ex parte lustres, nusquam Theodori, ubique fere Honorii nomen inter damnatos Monothelitas reperies. Quis credat illud sine fraude impostoris episcopi accidisse? Accedit, quod si concilium sextum œcumenicum condemnasset Honorium tamquam hæreticum, cum epistola sancti Agathonis, quam actione 8. & 18. velut oraculum S. Petri approbaverat, manifeste pugnaret. Nam Agatho papa in epistola prima ad imperatorem, quæ lecta est in ipso concilio sessione 4. ait: Omnes suos prædecessores, quorum unus est Honorius, hæresibus semper restitisse, suosque fratres in vera fide confirmasse. Quod si verum est, non potuit sexta synodus Honorium jam multis ante temporibus defunctum velut hæreticum condemnasse, quodque ad imperatorem scripserat Agatho pontifex, velut oraculum sancti Petri, approbasse. Præterea si concilium œcumenicum Honorium, prout asseritur, velut hæreticum condemnavit, necessum est affirmare, illud intolerabili errore & " impudentia laborasse: ut pote quod nullo hæreseos indicio comperto pontificem catholicum & orthodoxum condemnaverit. Nam illæ Honorii epistolæ, quas adversarii prætendunt Monothelitarum doctrinæ faventes, catholicæ sunt, duasque in Christo voluntates & operationes esse profitentur, nisi quod a nominibus illis, *unius* vel *duarum*, ad scandalum tollendum & contentionem sedandam, abstineri velint. Quare cum nemo pro hæretico damnari possit, qui rem ipsam confitetur, licet nomen justa de causa tacendum esse arbitretur, præsertim ante definitionem ecclesiæ, gravissime sane errasset concilium, si hac de causa pontificem comdemnasset. Quod cum nullo unquam tempore ne ipsi quidem hæretici affirmaverint, dicendum est, quod impostura Græcorum hæc de condemnato Honorio actis synodalibus sexti concilii œcumenici per fraudem & dolum surreptitie addita fuerint.

3. ratio contra Honorium objecta refellitur.

Acta sextæ synodi corrupta esse probatur.

"imprudentia

Et quidem maxime propterea quod in Lateranensi sub Martino & Romano sub Agathone celebratis conciliis nulla reperietur mentio Honorii, quando nominatim omnes Monothelitæ synodali judicio condemnati ibidem recensentur.

Quæ rationes si necdum aliquam corruptelam & depravationem actorum synodalium sexti concilii persuadeant, addo, concilium œcumenicum (quod fieri posse sentiunt omnes catholici) in quæstione facti aberrasse, adeo ut eadem acta, quæ vel corrupte vel erronee Honorium damnatum fuisse referunt, causam dederint patribus septimi concilii œcumenici, statuendi ac decernendi de Honorio illud quod in actis concilii sexti vel corruptis vel erroneis decisum fuisse legerant.

Concilium potuit in facti quæstione errasse.

Epistolam Leonis quam objiciunt, Bellarminus corruptam, Baronius commentitiam esse scribunt: ita ut nihil plane supersit quod Honorium in suspicionem hæreseos pertrahere possit. Sunt qui illum accusent: neque desunt scriptores ejusdem sæculi qui eumdem defendant, & ab omni macula hæreseos expurgent. Monothelitæ suum fuisse ajebant. Maximus contra Pyrrhum, Ioannes IV. Martinus I. Agatho, aliive plures pontifices Romani Honorium sibi vendicabant. Et ne quis Theodorum papam ty-

Epist. Leonis II. nihil Honorii causæ obstat.

Cur Honorius non Theodorus de una aut duabus voluntatibus Christi taceri voluerit?

pum Constantis condemnantem aliter sensisse putet, legat quæ notavi infra sub eodem Theodoro in notis allegati typi. Vnde patebit quod justam ob causam Honorius silentium indixerit de ista controversia, quam Theodorus papa, aliter quam ab imperatore mandatum fuerat, synodica sententia condemnavit. Vide quæ notavi in vitam sancti Ioannis IV. in disputationem Maximi, & in typum Constantis imperatoris sub Theodoro: item in concilium Constantinopolitanum œcumenicum sextum infra: item Bellarminum libro quarto de Roman. pontif. capite undecimo, Baronium anno 633. & 681.

Tempus sedis.

b *Sedit annos* 12. *menses* 11. *dies* 17.] Ex actis concilii Romani infra sub Martino constat, Honorium quarto Idus Octobris anno domini 638. qui est Heraclii 29. ex hac vita migrasse, adeoque non nisi duodecim annis & quinque mensibus minus tribus diebus pontificem egisse.

c *Cessavit episcopatus ejus annum unum, menses septem, dies* 17.] Hoc tanto tempore sedes apostolica vacasse dicitur pontifice, non simpliciter, sed tali quem auctoritas imperatoria (prout tunc tyrannice fieri moris erat) confirmasset Severinum successorem Honorii, jam hoc tempore electum fuisse, manifestis verbis asserit Anastasius in vita ejusdem Severini. Vide Baronium anno 638.

EPISTOLA I. HONORII PAPÆ I. AD ISACIUM RAVENNATEM EXARCHUM.

Adalvaldum Longobardorum regem catholicum regno restitui, & subrogatum illi Ariovaldum hominem Arianum & perfidum inde ejici: Cisalpinos episcopos, quorum opera scelus patrarat, ad pœnam suscipiendam ad se mitti petit.

Honorius Isacio exarcho.

DELATUM est ab nos episcopos Transpadanos Petro Pauli filio suadere conatos esse, ut [a] Adalvaldum regem desereret, Ariovaldoque tyranno se applicaret. Quam ob rem quia Petrus pravis eorum consiliis suis respuit obedire, & sacramenta regi Agoni (*Agilulpho videlicet*) Adalvaldi patri præstita sancte cupit servare: & quia hoc Deo & hominibus est ingratum, ut qui tale facinus vindicare deberent, eorum ipsi suasores existant; rogamus vos, ut postquam Adalvaldum divino in regnum (ut speramus) auxilio reduxeritis, prædictos episcopos Romam mittere velitis, ne scelus hujusmodi impunitum relinquamus.

NOTA SEVERINI BINII.

Paulus diaconus carpitur.

a *Advaldum.*] De Adalvaldo rege Longobardorum hæc Paulus diaconus lib. 4. c. 5. *Sed cum Adalvaldus eversa mente insaniret, postquam cum matre decem regnaverat annis, de regno ejectus est, & a Longobardis in ejus locum Ariovaldus substitutus est.* Quæ si vera essent, minime putandum est pro insano & plane demente in regnum restituendo Honorium tantopere laborasse.

II. AD EPISCOPOS VENETIÆ ET ISTRIÆ.

De Fortunato Gradensi patriarcha dejecto, & Primogenio in locum ejus subrogato.

Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis fratribus universis episcopis per Venetiam & Istriam constitutis.

SUADEMUS, & decretales apices fraternitati vestræ dirigimus, per quos expetimus, ut loco Iudæ alius vitæ probabilis ad regendum gregem dominicum promoveatur. Et non immerito is qui dejectus est, & Iudæ actibus comparatur & moribus. Nam quod ille in capite, hoc iste videtur exercuisse in corpore. Primogenium itaque subdiaconum & regionarium nostræ sedis Gradensi ecclesiæ episcopali ordine cum pallii benedictione direximus consecrandum. Oportebit ergo fraternitatem vestram juxta legem ec-

A clesiasticam cuncta disponere, capitique vestro sinceram obedientiam exhibere. Nos enim dirigentes homines nostros ad excellentissimum Longobardorum regem, injunximus, ut eumdem Fortunatum, uti relicta ab eo republica, ad gentesque prolapsum, & abnegata concordiæ unitate Deo rebellem & perfidum, necnon res quascumque secum aufugiens abstulisse monstratur, expetat, & repetere non moretur: ut & hi a quibus repetuntur, a patribus [a] Christianissimæ reipublicæ parem justitiam consequantur.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Christianissimæ reipublicæ.*] Hoc titulo Venetam rempublicam merito exornat: quia ipsa relictis schismaticis Romanæ ecclesiæ adhærebat, & a Romana ecclesia episcopum petere solebat, ne schismaticorum laqueis B implicaretur.

[a] EPISTOLA SERGII CONSTANTINOPOLITANI EPISCOPI AD HONORIUM PAPAM.

Illi originem contentionis de una aut duabus voluntatibus aperit. veram fidem in natura Christi secundum epistolam Leonis & Calchedonense concilium profitetur. Sophronium Hierosolymitanum episcopum, qui Cyro Alexandrino contradixerat, suo hortatu consensisse, ut de nova & periculosa contentione abstineatur, & silentium fiat.

C INTANTUM vobis sanctissimis, *&c. Extat actione* 12. *sexta synodi*". "Tomo VI.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Epistola Sergii.*] Cum Sophronius ad Sergium dedisset literas, quibus petebat deleri caput illud synodi Alexandrinæ, quo asserebatur una voluntas in Christo, contenderetque duas omnino voluntates & operationes concedendas esse, tandem ubi inter utrumque de re & veritate orthodoxæ fidei convenisset, uterque duas naturas, voluntates & operationes in Christo secundum epistolam Leonis & Calchedonensis concilii decreta agnovisset, consilio Sergii utrique placuit, ut ad evitandum scandalum, & hæreseos periculum, quod ex novitate vocabulorum emergere solet, a vocabulis *unius* aut *duarum voluntatum* abstineretur. Rem gestam per hasce literas D Constantinopolitanus episcopus Honorio pontifici Romano indicat: qui dum epistolam hanc, qua nihil contrarium orthodoxæ fidei aut Calchedonensi concilio continetur, & Leonis epistola defenditur, quaque duæ naturæ in Christo asseruntur, accepisset, non potuit aliter, quin illi velut præsuli catholico responderet: maxime ideo quod in fine epistolæ se suaque omnia censuræ ecclesiæ & sedis apostolicæ subjicit. Vnde manifestissime constat (quod & maximopere est attendendum, & sæpius inculcandum) Sergium ipsum, etsi postea fuerit detectus hæreticus & condemnatus, præsenti tamen tempore, quo hanc epistolã ad Honorium scripsit, anno nimirum Christi 633. pontificatus Honorii octavo, non tantum orthodoxum creditum fuisse ab orientalibus & occidentalibus, sed etiam magnæ existimationis episcopum habitum esse, ut constat ex epistola Sophronii ad Sergium.

Argumentum epistolæ Sergii ad Honorium.

E III. AD SERGIUM CONSTANTINOPOLITANUM EPISCOPUM.

Post veram orthodoxæ fidei doctrinam, de duabus voluntatibus Christi assertam, causam indicat quare Sergio de novis vocabulis silentium indicenti consentiendum esse judicet.

Honorius Sergio episcopo Constantinopolitano.

SCRIPTA fraternitatis vestræ, *&c. Extat actione* 12. *sextæ synodi generalis*". "Tomo VI.

NOTA SEVERINI BINII.

Ex hac epistola Honorium hæreticum Monothelitam fuisse male probatur.

a *Epistola, &c.*] Hæc epistola Honorii est lapis offensionis, & petra scandali antiquioribus & novatoribus hæreticis; ex qua pontifici, auctoritate Bedæ, sanctissimo, ipsique sedi apostolicæ gravissimũ crimen hæreseos impingere conãtur. Et quidem sine omni justa causa. Nam rescripsisse Sergio,

non

emplo / phronii / missime / fenditur / onorius.

non potuit ipsi vitio verti; ut pote qui hoc tempore ab omnibus adhuc catholicus habebatur, nihilque hæreticum adhuc dixerat aut scripserat, suaque omnia censuræ ecclesiæ subjecerat, ut supra patet. Et si hæc crimini vertas Honorio, quidnam, quæso, affers ad excusationem Sophronii, qui jam ante Honorium illi per literas non tantum communicavit, verum etiam de una aut duabus voluntatibus ob causas supradictas silentium indicenti plane consensit? Cui si nullum crimen hæreseos impingendum esse sentias, non video qua ratione aliter quam per calumniam Honorium Monothelitarum numero adscribendum esse judices. De novitate vocum initio contentionis silentium indicere, suspectum esse non potest; cum de novis vocabulis habitæ contentiones gravissimas aliquando hæreses excitarint, ut supra vidimus. Rem & veram fidem de Christo confitetur hac epistola Honorius; De vocabulis ob pericula scandali, & majorem contentionem abstinendum esse prudenter admonet. Quod sane nemo nisi imprudens sanctissimo viro B vitio aut crimini dare poterit. Quomodo intelligendum sit quod dicit; *Vnde & unam voluntatem fatemur domini nostri Iesu Christi; quia profecto a divinitate assumpta est nostri natura non culpa;* jussu S. Ioannis papæ IV. secretarius Honorii in disputatione Maximi cum Pyrrho explicat istis verbis, & supra in notis ad vitam Honorii; item infra in allegata disputatione assignavi. Vide plura apud Baronium anno 633. num. 25. & sequenti.

xplicatur / i tolælo- / s.

IV. AD EVMDEM.

Ejusdem argumenti.

SCRIPTA dilectissimi filii nostri, *&c. Extat ejus fragmentum actione 13. sextæ synodi in fine.*

V. AD EDVINVM REGEM ANGLIÆ. C

Hortatur ut in fide perseveret, ejusque precibus Paulino, & Honorio metropolitanis duo cuique pallia mittit, ut altero mortuo, superstes in locum defuncti alium possit ordinare.

Domino excellentissimo atque præcellentissimo filio Eduino regi Anglorum Honorius episcopus servus servorum Dei salutem.

Beda / 2. hist. / ngl. c 17. / udat fi- / m eius in / nni mun- / annun- / tam.

ITA Christianitatis vestræ integritas circa conditoris sui cultum fidei est ardore succensa, ut longe lateque resplendeat, & in omni mundo annuntiata, vestri operis multipliciter referat fructum. D Sic enim vos reges esse cognoscitis, dum regem & creatorem vestrum, orthodoxa prædicatione edocti, Deum venerando creditis, eique, quod humana valet conditio, mentis vestræ sinceram devotionem exolvitis. Quid Deo nostro aliud offerre valebimus, nisi ut in bonis actibus persistentes, ipsumque auctorem humani generis confitentes, eum colere, eique vota nostra reddere festinemus? Et ideo, excellentissime fili, paterna vos caritate, qua convenit, exhortamur, ut hoc quod vos divina misericordia ad suam gratiam vocare dignata est, solicita intentione, & assiduis orationibus servare omnimodo festinetis: ut qui vos in præsenti sæculo ex omni errore absolutos ad agnitionem sui nominis est dignatus perducere, cælestis patriæ vobis præparet E mansionem. Prædicatoris igitur vestri domini mei apostolicæ memoriæ Gregorii lectione frequenter occupati, præ oculis affectum doctrinæ ipsius, quem pro vestris animabus libenter exercuit, habetote, quatenus ejus oratio & regnum vestrum populumque augeat, & vos omnipotenti Deo irreprehensibiles repræsentet.

adetpro- / edi. & / egorium / gere.

Ea vero quæ a nobis pro vestris sacerdotibus ordinanda sperastis, hæc pro fidei vestræ sinceritate, quæ nobis multimoda relatione per præsentium portitores laudabiliter insinuata est, gratuito animo attribuere illis sine ulla dilatione prævidemus. Et duo pallia utrorumque metropolitanorum, id est, Honorio & Paulino direximus, ut dum quis eorum de hoc sæculo ad auctorem suum fuerit accersitus, in loco ipsius alterum episcopum ex hac nostra auctoritate debeat subrogare, quod quidem tam pro vestræ caritatis affectu, quam pro tantarum provinciarum spatio, quæ inter nos & vos esse noscuntur, sumus invitati concedere, ut in omnibus devotioni vestræ nostrum concursum, & juxta vestra desideria præberemus. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Ionorio / Paulino / piscopis / ant. & E- / or. duo / allia mit- / t, ut dece- / ente alte- / alter suc- / essorem / atuat.

VI. AD HONORIVM DOROVERNENSEM EPISCOPVM.

Monet ut in euangelii prædicatione persistat, & pallium, cujus fecit mentionem in superiori epistola mittit.

Dilectissimo fratri Honorio Honorius.

INTER plurima quæ redemptoris nostri misericordia suis famulis dignatur bonorum munera prærogare, illud etiam clementer collata suæ pietatis munificentia tribuit, quotiens per fraternos affatus unanimem dilectionem quadam contemplatione alternis aspectibus repræsentat, pro quibus majestati ejus gratias indesinenter exsolvimus. Eumque votis supplicibus exoramus, ut vestram dilectionem in prædicatione euangelii elaborantem & fructificantem, sectantemque magistri vestri & capitis sui S. Gregorii regulam perpeti stabilitate confirmet. Et ad augmentum ecclesiæ suæ potiora per vos suscitet incrementa, ut fide & opere in timore Dei & caritate vestra acquisitio decessorumque vestrorum, quæ per domini Gregorii exordium pullulat, convalescendo amplius extendatur, ut ipsa vos dominici eloquii promissa in futuro respiciant Vosque vox ista ad æternam festivitatem evocet: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Et iterum: *Euge bone serve & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* Et nos equidem, fratres carissimi, hæc vobis pro æterna caritate exhortationis verba præmittentes, quæ rursus pro ecclesiarum vestrarum privilegiis congruere posse conspicimus, non desistimus impartire.

Ex Beda lib. 2 c. 18. Laudat & excitat solertiam eius in prædicando.

Matth. 11.

Matth. 25.

Et jam juxta vestram petitionem, quam filiorum nostrorum regum vobis præsenti nostra præceptione, vice beati Petri apostolorum principis, auctoritatem tribuimus, ut quando unum ex vobis divina ad se jusserit gratia vocari, is qui superstes fuerit alterum in loco defuncti debeat episcopum ordinare. Pro qua etiam re singula vestræ dilectioni pallia pro eadem ordinatione celebranda direximus, ut per nostræ præceptionis auctoritatem possitis Deo placitam ordinationem efficere: quia ut hæc vobis concederemus, longa terrarum marisque intervalla, quæ inter nos ac vos obsistunt, ad hæc nos condescendere coegerunt; ut nulla possit ecclesiarum vestrarum jactura per cujuslibet occasionis obtentum quoquo modo pervenire, sed potius commissi vobis populi devotionem plenius propagare. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater.

Potestatem cedit episcopis Cãt. & Ebor. ut defuncto altero alter successorem ordinet, ideoque duo mittit pallia.

Data die tertia Idus Iunias, imperantibus dominis nostris piissimis Augustis Heraclio, anno vicesimo quarto, proconsulatus ejusdem anno vicesimo tertio, & consulatus ejus anno tertio; sed & Heraclio felicissimo Cæsare, id est, filio ejus, anno tertio, indictione septima, id est, anno dominicæ incarnationis sexcentesimo tricesimo tertio.

ANNO CHRISTI 627.

*** EPIST. VII. VIII. HONORII PAPÆ I. ex collectione canonum cardinalis Deusdedit.

Honorius Ioanni, Andreæ, Stephano & Donato episcopis per Epirum constitutis.

l. 3. c. 188. PRÆSENTIUM latores juxta ecclesiasticam disciplinam pallium nos Hypatio Nicopolitanæ ecclesiæ diacono, quem in sacris ordinibus episcopum ordinastis, petierunt votis supplicibus dirigendum. Et quia ejus persona pendula nos dubietate sollicitat, ne fortassis in nece Soterici præfatæ civitatis antistitis videatur esse commixta, præsentium portitoribus quantum opinamur visi sumus reddidisse responsum; ut assumpto fatigio, cum præsertim tempora pacis patiantur, in has Romanas partes venire deproperet; ut jusjurandum in confessione beati Petri apostoli præbeat, quod nullo dolo vel machinatione a se constructa, aut aliis hæc machinantibus præbuit in his quoquo modo consensum: ut ab omni vitio dubietatis exempto possimus secundum ecclesiasticum ordinem tribuere quod rogamur. Nam dum prædictus Sotericus de quibusdam capitulis fuisset suspectus, in hanc urbem deveniens ad beatum Petrum apostolorum principem de conscientiæ suæ puritate præbuit nihilominus jusjurandum. Data Idus Decembres, Indictione XIV.

Honorius Sergio subdiacono.

Ib. c. 189. POST parvi temporis spatium quædam nobis sunt capita adversus Caralitanæ civitatis archiepiscopum vel ejus clericos nuntiata; pro quibus exequendis, atque canonica discretione in hac Romana civitate ventilandis non solum præfatæ civitatis episcopum emissa præceptione, sed etiam ejus clericos, de quibus referebatur aliqua commisisse, præcepimus evocare. Et quia antefatus quidem episcopus, secundum quod ei jussum fuerat, in hanc civitatem venire curavit; ejus vero clerici proprio reatu convicti venire timentes, visi sunt a sacra communione privati, & anathematis vinculo innodari. Et post hæc misso Barbato defensore regionario sanctæ nostræ ecclesiæ ad eamdem civitatem Caralitanam, ut prædictos clericos debuisset deducere, actum est ut Theodorus quidam perversus præses ejusdem Sardiniæ diabolica intentione arreptus venire eos jam navi impositos prohibuit, & violenter ablatos in Africanam provinciam destinavit. Scripsimus itaque filio nostro Georgio præfecto tale tantumque facinus Theodoro ejusdem insulæ præsidi jubere corrigere, & ipsas personas nostræ jurisdictioni suppositas nobis in hanc civitatem Romanam dirigere. Propterea experientia tua eidem eminentissimo præfecto imminendum deproperet, ut tanti viri facinus ulciscendum studeat, & eas nobis personas dirigere non omittat: sciens quia non solum hi qui crimine tenentur obnoxii a sacra sunt communione privati, anathematis pœna mulctati, sed etiam hi qui cum eis videntur conjuncti. Exemplar vero sacræ Theodosii & Valentiniani tuæ experientiæ curavimus destinandum, & eidem eminentissimo præfecto per tuam experientiam dirigendum: cujus series non solum ejus eminentiam, verum etiam omnes omnino qui a sedis apostolicæ ditione exorbitare contendunt, nihilominus informare possit. Quemadmodum serenissimi principes hactenus omnes innovaverunt cuncta privilegia sedis apostolicæ, & quæ olim eidem sunt concessa ipsa lectione poterunt approbari. Nam de domini Dei nostri misericordia confidimus, quod jura vel privilegia beati Petri curabimus expetere; atque immutilata intentione quæsita atque impertita defendere. Tua ergo experientia ejusdem sacræ tenore attentius relegendo suffulta, non solum eminentissimo præfecto, sed etiam aliis hæc eadem insinuare non differat. Nobis autem de his omnibus, sicut divinus favor impunxerit, cura erit ac sollicitudo juxta tramitem æquitatis sine dubio deliberare, atque utilius fine canonico terminare. Data IV. Idus Iunias, Indictione XV.

a CONCILIUM MATISCONENSE, IN QUO REGULA BEATI COLUMBANI ab Agrestini calumniis per Eustasium abbatem defensa, atque approbata est, anno Christi * DCXXVII. Honorii papæ II. Clotarii junioris regis XLIII.

* DCXVII. ut annotat Bin us. " & quidem minus recte, ut pluribus docebimus in notis.

SYNODI *occasio fuit Agrestinus, ex Theodorici quondam regis notario monachus Luxoviensis: qui post alia, quibus innotuerat, pravi & arrogantis ingenii argumenta adversus sancti Columbani regulam, velut inanem ac superstitiosam, obtrectare cœpit: donec in synodo Clotarii regis jussu Matiscone congregata, per Eustasium abbatem repressus cum suis atque retusus est. Quæ fusius a Iona monacho narrantur in vita Eustasii ejusdem abbatis Luxoviensis.* Tandem, *inquit*, adversus regulam beati Columbani livido dente garrire cœpit Agrestinus, ac velut cænosa sus grunniens per quoscumque potuit parilitatis suæ similes abominabile murmur excitavit, annuente sibi Appellino Genavensis urbis episcopo, qui ei consanguinitate proximus erat. Hic denique Appellinus vicinos episcopos singulatim sibi jungere in auxilium Agrestini nisus est omni studio, ita ut regem Clotarium tentaret, si suæ partis assentator fieri voluisset. At ille sciens, & experimento cognitam habens beati Columbani sanctitatem, & discipulorum ejus doctrinam, postquam diu redarguere tentavit grunnientis hæretici sectam, nec prævalere potuit adversus eam, statuit ut synodali examinatione probaretur, non ambigens de auctoritate venerabilis viri Eustasii, quin omnes adversantes sanctæ regulæ sua prudentia superaret. Tunc emanante regali auctoritate multi jam Burgundiæ episcopi in suburbio Matisconensis urbis conveniunt: inter quos maximus hæreticorum Vvarnacharius " quidam, dum & ipse fieri vellet assentator Agrestianæ partis, ipso die quando adversus Eustasium altercatio futura erat, morte præventus interiit. Sed nec eo terrore turbati ceteri consfautores adversæ partis, qui convenerant deductum in medium Agrestinum depromere cogunt, quid contra regulam Columbani vel Eustasii objiciendum haberet. Tum ille trementibus labiis assistens, & nihil auctoritatis vel elucubrati eloquii habens, ait superflua quædam, & canonicæ institutioni contraria in eorum studiis teneri. Cochleam videlicet, quam lamberent, crucis signo crebro signari, & in ingressu cujuslibet domus intra cœnobium, tam introeuntem, quam egredientem benedictionem postulare. Columbanum etiam a ceterorum ecclesiasticorum more desciscere, & sacra missarum solennia multiplicatione orationum vel collectarum celebrare.

"Fredegarius cap. 54. & vita S Aug. tregisili initio libri secundi.

ANNO CHRISTI 627.

brare. Auditis hujusmodi objectionibus, beatus Eustasius conversus ad suæ partis episcopos dixit: Vos, o decus sacerdotii, probare debetis, qui in ecclesiis veritatis ac justitiæ seminarium distribuant, & qui veritati ac religioni aliena tradant. Quidquid enim a norma veri tramitis dissentit, extra ecclesiæ corpus segregari debet. Vestrum est discernere objecta an sint a scripturarum serie aliena. Agrestinus ait: Tuo ore nobis edicito: nosse enim a te volumus, quod dignum super hoc responsum reddas. Sanctus Eustasius respondit: Nequaquam, ait, reor contrarium esse religioni, si cochleam, quam Christianus lambit, vel quodcumque vas, aut poculum crucis signo munit, cum per adventum signi dominici pellatur pestis adversantis inimici. Introeuntem vero monachum cellulam, vel exeuntem, benedictione domini armari ratum duco juxta psalmistæ vocem: *Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam dominus. Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum ex hoc nunc & usque in seculum.* Licet enim hoc ad unumquemque Christianum referatur, ut gratia baptismi per fidem in ecclesia servetur, in eo videlicet qui ad eam ingreditur, & usque ad finem perseverantiæ vigore firmetur: de quotidiano tamen motu, sive ingressu, vel egressu, seu progressu unumquemque nostrum signo crucis armari, vel benedictione sodalium fas duco roborari. Multiplicationem vero orationum in sacris officiis credo omnibus proficere ecclesiis: quia dum plus dominus quæritur, plus invenitur, & cum uberius oratione pulsatur, eo citius exaudire probatur. Nihil enim amplius desiderare debemus, quam orationi incumbere, sicut dominus sub apostolorum numero hortatur: *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* Sic & apostolus nos sine intermissione jubet orare: sic omnis scriptura sacra hortatur nos ad dominum sine cessatione clamare. Nihil equidem tam utile tamque salutare, quam creatorem multiplicatione precum, & assiduitate orationum pulsare. His & horum similibus responsis confusus Agrestinus addit garrulitatis noxam. Calumniatur capitis comam inepte præcidi, & ab omnium hominum more desciscі. Eustasius autem, ut erat virtute patientiæ & scientiæ comptus: In præsentia, ait, omnium horum qui præsto sunt sacerdotum, ego ejus discipulus & successor, cujus tu disciplinam & instituta damnas, te ad divinum judicium cum eo intra præsentis anni circulum causaturum invito, ut justi judices examine sentias cujus famulum tuis detractionibus maculare procures. His dictis metus quosdam eorum, qui Agrestinianæ partis fautores erant, perculit: hortanturque omnes, ut pacis nexu corda jungerent, & ut iste temeritatis audaciam tolleret, & ille paterno affectu labentem piis correptionibus foveret. Ad hæc Eustasius: Vestris, inquit, libens satisfacerem precibus, si misera mens duritiam vecordiæ molliret, & correctis cauterio morbis, vel antidoto visceribus defectis, redux ad salutifera monita remeare nitatur. Cogentibus vero cunctis, Agrestinus simulatam pacem postulat, quod postea actibus deprompsit. Eustasius vero mitis animi suasione flexus poscentium pacem tribuit, & pacis osculum illi porrexit.

Psal. 120.

Matth. 26.

NOTA IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Concilium Matisconense.*] Anno 43. regni Clotarii, ut auctor est Fredegarius cap. 54. mortuus est Vvarnacharius major domus. Mortuum autem Vvarnacharium tradit Ionas in vita Eustasii quo tempore synodus Matisconensis parabatur. Restat ergo, cum idem Vvarnacharius videatur, ut anno Christi 627. cui annus ille Clotarii congruit, habitam dicamus. Baronius decennio, "antiquiorem facit.

" & ex eo Biniusaliique ejus ex scriptores.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium.*] Agrestinus olim Theoderici regis notarius, post Luxoviensis monachus factus, non post longum tempus importune institit apud Eustasium abbatem, ut gentium prædicator & apostolus esse permitteretur. A quo proposito cum Eustasius dissuadendo eum (utpote qui ad tantum munus subeundum adhuc nimis rudis esset) deterrere & avocare non posset, tandem ire permisit. Profectus in regionem Boioariorum, nullo ibi operæ precio facto, paulo post transiit ad Aquileienses. Factus schismaticorum consors, & schismatis sectarius, Attalam cœnobii Bobiensis patrem, & Eustasium Columbani successorem, cum aliis quibusdam in eumdem secum errorem pertrahere conatus fuit. Quod cum ei nusquam succederet, sermonem convertit in regulam beati Columbani, eamque calumniari cœpit, pellectis secum Appellino "Genuensi, aliisve pluribus episcopis. Vt calumniis suis fidem adhiberet rex Clotarius, ipse quidem ausu temerario conatus fuit: sed cum beati Columbani sanctitas, ejusque discipulorum doctrina regi cognita esset, frustra illud aliquoties attentavit. Tandem vero ut hominis petulantem linguam compesceret, *statuit*, inquit Ionas in vita Eustasii apud Bedam, *ut synodali examinatione probaretur, non ambigens de auctoritate venerabilis viri Eustasii, quin omnes adversantes sancta regula sua prudentia superaret.* Et reliqua ut supra.

" Genarensis

CONCILIVM RHEMENSE SONNATII RHEMENSIS EPISCOPI TEMPORIBVS

celebratum, 1 circa annum Christi DCXXX. "id est Honorii papæ V. Dagoberti regis II.

" imo potius DCXXV ut docebimus in amplioribus notis.

TITVLI CANONVM.

I. *De rebus ecclesiæ quæ per precariam impetrantur.*
II. *De clericis contra episcopum conspirantibus.*
III. *Vt canones synodi Parisiacæ observentur.*
IV. *Vt hæretici, si qui sint, inquirantur, & ad fidem revocentur.*
V. *Vt temere nullus excommunicetur: & qui se injuste damnatos putant, ad synodum recurrant.*
VI. *Vt clerici a judice publico non distringantur, & qui publico censu tenentur, religiosi, seu clerici non fiant sine permissu.*
VII. *De iis qui ad ecclesias confugiunt defensandis: sic tamen ut libertatem nisi promissa pœnitentia non accipiant.*
VIII. *De incestis conjunctionibus, & pœnis eorum qui his se conjungunt.*
IX. *De eo qui homicidium sponte commisit.*
X. *De iis qui suas vel parentum oblationes ecclesiæ subtrahunt.*
XI. *Vt Christiana mancipia, nisi Christianis, non vendantur, & de Iudæis.*
XII. *Vt clericus peregrinus, sine episcopi sui literis non recipiatur.*
XIII. *Vt episcopus mancipia, aut res ecclesiæ non alienet.*
XIV. *De iis qui auguria & paganorum ritus imitantur.*
XV. *Quales ad accusandum admitti non debeant.*
XVI. *Vt defuncto episcopo res ecclesiæ, ante reserationem testamenti, vel audientiam nemo contingat.*
XVII. *Ne quis ingenuum vel liberum ad servitutem inclinet.*
XVIII. *Vt clerici absque episcopi permissu pro suis vel ecclesiæ causis forum non adeant.*
XIX. *Vt archipresbyteri in parochiis laici non sint, sed clerici ordinentur.*
XX. *Vt quæ ab extraneis episcopo donantur, inter ecclesiæ facultates computentur.*

ANNO CHRISTI 630." 625.

XXI. *Vt episcopi aliarum ecclesiarum res sine audientia usurpare non præsumant.* A

XXII. *Vt episcopus vasa ecclesiæ, nisi ad redimendos captivos, non frangat.*

XXIII. *Vt viduas, & puellas consecratas, nullus quacumque auctoritate rapere audeat.*

XXIV. *De observando edicto dominico, quod Parisiis factum est.*

XXV. *De episcoporum electionibus communi omnium suffragio peragendis: & ut indigenæ loci eligantur.*

NOMINA EPISCOPORVM QVI CONCILIO INTERFVERVNT.

Ex Flodoardo l. 2. historiar. ecclesiæ Rhemensis c. 5.

ROMVLFVM in episcopatu Rhemensi secutus B est Sonnatius, qui synodum celebrasse reperitur cum aliis quadraginta, vel eo amplius Galliarum episcopis: ubi etiam sanctus Arnulfus Metensium præsul invenitur interfuisse, cum Theodorico Lugdunensi, Sindulfo Viennensi, Sulpitio" Bituricensi, Modegisilo Turonensi, Senoco" Elosanensi, Leontio Santonensi, Modoaldo Treverensi, Cuneberto Coloniensi, Richerio Senonensi, Donato Vesontionensi, Auspicio Augustodunensi, item Modoaldo Lingonensi, Ragneberto Baiocensi, Childoaldo Abrincatensi, Beregisilo Carnotensi, Palladio Aucisiodorensi, Godoaldo Meldensi, Leudeberto Parisiacensi, Chai- C noaldo Lauduni clavati, Godone Virdunensi, Anserico Suessionensi, Claudio Reiensi, Bertoaldo Cameracensi, Agomaro Silvanectensi, Cæsario Arvernensi, Vero Rutenensi, Agricola Gabalensi, Lupoaldo Moguntiacensi, Vvillegiselo Tolosano, Constantio Albiensi, Namatio Ecolesmensi, Rustico Caturcensi, Auderico Auscensi, 2 Emmone Aresetensi, Felice Catalaunensi, Hadoindo Cenomannensi, Magnebodo Andegavensi, Ioanne Pictavensi, Leobardo Namnetico. In qua synodo multa leguntur utilia constituta.

" S. Austregisilo die 20. Maii an. 624. defuncto successit " de quo Fredeg. cap 54.

CANONES

Seu canonum excerpta, ut a Flodoardo commemorantur.

I.

De rebus ecclesiæ, qualiter tractandæ sint: & de his quæ per precatoriam impetrantur ab ecclesia, ne diuturnitate temporis ab aliquibus in jus proprium usurpentur, & ecclesiæ defraudentur.

II.

De clericis, si qui rebellionis causa sacramentis se, aut scripturæ conjuratione constrinxerint, atque insidias episcopo E suo callida allegatione confecerint; ut si admoniti emendare contempserint, gradu proprio omnino priventur.

III.

Vt capitula canonum Parisiis acta in generali synodo, in basilica sancti Petri Clotarii regis studio congregata, omni firmitate custodiantur.

IV.

Vt si qui hæretici adhuc esse suspicantur in Galliis, a pastoribus ecclesiarum perquirantur, & si veraciter fuerint inventi, ad fidem catholicam revocentur.

V.

Vt temere nullus excommunicetur: & si excommunicatus existimat se injuste damnatum, in proxima synodo habeat licentiam reclamandi: & si injuste damnatus fuerit, absolvatur, sin autem juste, impositum pœnitentiæ tempus exolvat.

VI.

Capitular. lib. 6. c. 162.

Vt si quis judex cujuslibet ordinis clericum publicis actionibus inclinare præsumpserit, aut pro quibuslibet causis absque conscientia & permissu episcopi distringere, aut contumeliis vel injuriis afficere præsumpserit, communione privetur. Episcopus tamen de reputatis conditionibus clericorũ negligentias emendare non tardet. Hi vero quos publicus census spectat, sine permissu principis vel judicis se ad religionem sociare non audeant.

VII.

Si quis fugitivum ab ecclesia, absque sacramento, quo ei jurandum est, ut de vita, tormento, & truncatione securus exeat, qualicumque occasione abstraxerit, communione privetur. Similiter, si quis jus sacramenti præstitum violaverit, communione privetur. Ille vero qui sanctæ ecclesiæ beneficio liberatur a morte, non prius egrediendi accipiat libertatem, quam pœnitentiam se pro scelere esse facturum promittat, & quod ipsi canonice imponetur impleturum.

VIII.

" l. VI. capit. c. 506.

De incestis conjunctionibus: si quis infra præscriptum canonibus gradum incestuoso ordine cum his personis, quibus a divinis regulis prohibetur, se conjunxerit, D nisi pœnitentiam sequestratione testentur, communione priventur; & neque in palatio militiam, neque agendarum causarum licentiam habeant. Et quando prædicti se incestuosi conjunxerint, episcopi seu presbyteri, in quorum diœcesi vel pago actum fuerit, regi vel judicibus scelus perpetratum annuntient; ut cum ipsis denuntiatum fuerit, se ab eorum cõmunione, aut cohabitatione sequestrent, & res eorum ad proprios parentes perveniant, sub ea conditione, ut antequam sequestrentur, per nullum ingenium, neque per parentes, neque per emptionem, neque per auctoritatem regiam, ad proprias perveniant facultates, nisi præfati sceleris separatione pœnitentiam fateantur.

IX.

Si quis homicidium sponte commiserit, & non violentiæ resistens, sed vim faciens impetu hoc fecerit, cum isto penitus non communicandum: sic tamen ut si pœnitentiam egerit, in exitu eis communionis viaticum non negetur.

X. Clerici

X.

Clerici etiam vel sæculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut testamento relictas retinere præsumpserint, aut id quod ipsi donaverint ecclesiis, aut monasteriis crediderint auferendum, sicut ante synodus sancta constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant, ab ecclesiis excludantur.

Conc. Agathense c. 4.

XI.

Vt Christiani Iudæis vel gentilibus non vendantur: & si quis Christianorum necessitate cogente mancipia sua Christiana elegerit venumdanda, non aliis nisi tantū Christianis expendat. Nam si paganis aut Iudæis vendiderit, communione privetur, & emptio careat firmitate. Iudæi vero si Christiana mancipia ad Iudaismū vocare præsumpserint, aut gravibus tormentis afflixerint, ipsa mancipia fisci ditionibus revocentur. Qui tamen Iudæi ad nullas actiones publicas admittantur. Iudæorum vero convicia in Christianos penitus refutanda sunt.

XII.

Si clericus proficiscens de civitate ad alias civitates voluerit aut provincias pergere, pontificis sui epistolis commendetur. Quod si sine epistolis profectus fuerit manifestis, nullo modo recipiatur.

XIII.

Vt episcopus mancipia, vel res ad jus ecclesiæ pertinentes, neque vendere, neque per quoscumque contractus unde pauperes vivunt post mortē alienare præsumat.

XIV.

De his qui auguria, vel paganorum ritus inveniuntur imitari, vel cum paganis superstitiosos comedunt cibos: quos benigna placuit admonitione suaderi, ut ab erroribus pristinis revocentur. Quod si neglexerint, & idololatris vel immolantibus se immiscuerint, pœnitentiæ dignum tempus exolvant.

XV.

Vt serviles personæ ad accusationem non admittantur: & qui personam susceperit accusantis, cum unum crimen non probatur, ad alia accusandum non admittatur.

XVI.

Si quis in quolibet gradu vel cingulo constitutus, aut potestate suffultus, decedente episcopo res cujuslibet conditionis, in domibus vel agris ecclesiæ positas, ante reserationem testamenti, vel audientiam, ausus fuerit occupare, vel ecclesiæ repagula effringere, & supellectilem infra domū ecclesiæ positam contingere, vel scrutari præsumpserit, a communione Christianorum penitus abdicetur.

XVII.

Si quis ingenuum aut liberum ad servitium inclinare voluerit, aut fortasse jam fecit, & commonitus ab episcopo se de inquietudine ejus revocare neglexerit, aut emendare noluerit, tamquam calumniæ reum placuit sequestrari.

XVIII.

Vt clerici cujuslibet ordinis neque pro propriis, neque pro ecclesiasticis caussis, aliter adire debeant forum, nec causas dicere audeant, nisi quas cum permissu & consilio episcopi agere eis fuerit omnino permissum.

XIX.

Vt in parochiis nullus laicorum archipresbyter præponatur: sed qui senior in ipsis esse debet, clericus ordinetur.

XX.

Pontifices, quibus in summo sacerdotio constitutis ab extraneis dumtaxat aliquid, aut cum ecclesia, aut sequestratum, aut dimittitur, aut donatur, (quia ille qui donat, pro remedio animæ suæ, non pro commodo sacerdotis comprobatur offerre) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesiæ, inter facultates ecclesiæ computabunt: quia justum est, ut sicut sacerdos habet quod ecclesiæ dimissum est, ita & ecclesia habeat quod relinquitur sacerdoti. Sane quidquid per fideicommissum, aut sacerdotis nomini, aut ecclesiæ fortasse dimittitur cuicumq; alii postmodum profuturum, id inter facultates suas ecclesia computatum retinere non poterit.

" Agath. can. 6.

XXI.

Si quis episcopus res, quæ ab alia ecclesia præsentaliter possidentur, quocumque ingenio, aut callida cupiditate pervaserit, aut sine audientia præsumpserit usurpare, ac suis vel ecclesiæ suæ ditionibus revocare, dum communione privari non potest, ut necator pauperum ab officio deponatur.

XXII.

Si quis episcopus, excepto si evenerit ardua necessitas pro redemptione captivorum, ministeria sancta frangere pro qualicumque conditione præsumpserit, ab officio cessabit ecclesiæ.

XXIII.

Viduas quæ se domino consecrari petierunt, vel puellas domino consecratas, nullus neque per auctoritatem regiam, neque qualicumque potestate suffultus, aut propria temeritate rapere, aut trahere audeat. Quod si utrique consenserint, communione priventur.

XXIV.

Iudices qui super auctoritate, & edicto dominico, canonum statuta contemnunt, vel edictum illud dominicum quod Parisius factum est violaverint, aut contempserint, placuit eos communione privari.

ANNO CHRISTI 630. " 625.

XXV.

Vt decedente episcopo in locum ejus non alius subrogetur, nisi loci illius indigena, quem universale & totius populi elegerit votum, ac provincialium voluntas assenserit. Aliter qui præsumpserit, abjiciatur e sede, quam invasit potius, quam accepit: ordinatores autem triennio ab officio administrationis suæ sedis cessare decernimus.

NOTÆ IACOBI SIRMONDI S. I.

1. *Circa annum* 630.] De anno enim concilii non liquet. Ceterum sub Dagoberto rege, qui Clotario patri anno Christi 628. successerat, habitum fuisse arguit, in episcoporum qui adfuerunt catalogo, Rusticus episcopus Cadurcensis: qui ex clerico palatino Dagoberti creatus episcopus, septem tantum annis præfuit, successoremque habuit Desiderium anno 7. ejusdem Dagoberti, hoc est anno Christi 635. Quod si de annis Dagoberti sermo sit, quibus ante patris obitum in Austrasia regnabat, citerior aliquanto Christi annus huic synodo conveniet.

2. *Emmone Aresetensi.*] Apud Arisitensem vicum, in finibus pagi Ruthenensis, primus omnium, ut docet Gregorius Turonensis lib. 5. c. 5. episcopus a Sigeberto rege constitutus est Modericus, habuitque sub se diœceses plus minus quindecim, quas Dalmatius Ruthenensis episcopus obtinebat. Arisitum porro vicum, ut ex codicis Metensis vetere genealogia didicimus, condiderat Deotarius Moderici ejusdem patruus, utpote frater Ansberti senatoris, qui filiam duxit Clotarii I. regis, auctorque fuit Karlovingicæ familiæ principum nostrorum. Videntur ergo exinde Arisitenses episcopi alii aliis successisse usque ad Emmonem hunc, qui synodo interfuit.

a STATVTA SYNODALIA ECCLESIÆ RHEMENSIS PER DOMINVM " SONNATIVM.

" ut qq. volunt, videntur enim sapere ævum posterius.

CAPVT I.

SINE *fide* (teste apostolo) *impossibile est Deo placere*, ideoque mandamus omnibus, ut exacte doctrinam fidei, juxta verbum Dei & sanctæ ecclesiæ Romanæ traditionem teneant, sequanturque. Et quicumque pastores sunt, quæ ad instruendum populum & gregem pertinent discant & sciant, & suos ad officia virtutum excitent. *Hebr. 11.*

II.

Fidelibus pie sacramenta ministrent, semperque afferant quod ad explicandam utilitatem sacramenti, & institutionem pertinet.

III.

Mercedem non accipiant, sed in Deo confidant, *qui dat escam pullis corvorum invocantibus eum.* *Psal. 146.*

IV.

Baptizaturus sit sobrius, idque honeste expleat, verba attente proferat, & debite de parentibus informet.

V.

Confirmationis sacramentum habet donum roborantis Spiritus sancti, & uberiorem gratiam profert, ideoque non negligatur.

VI.

Remissio peccatorum & expiatio sanguine domini nostri Iesu Christi nititur præcipue, & ab eo pendet.

VII.

Curet pastor ovem suam, & non negligat: ei injungat interesse missæ sacrificio diebus solennibus & dominicis, agnoscat ejus faciem: & si bis absit in anno prohibeatur eidem ecclesiæ ingressus, & careat pastorali sepultura & consolatione.

ANNO CHRISTI 630. " 625.

VIII.

Nemo tempore quadragesimæ pœnitentium confessiones audiat præter pastorem. Hujus enim interest ovem recognoscere, pro qua suam animam fœnerat domino.

IX.

Sacrosanctam eucharistiam sacerdos celebraturus se præparet, & probet: & ut minimum bis in mense id faciat.

X.

Feratur ægrotis vase honesto, & lumine antecedente & præeunte. Et quicumque peregrinari volunt, illam ad viaticum suscipiant.

XI.

Et cur ad mortem condemnatis renuitur? cum iis maxime conducat ad spem & securamen certi decessus, & præsentis agonis.

XII.

Qui ad ordines promoveri volunt, habeant beneficium ad alimoniam sufficiens, idque ad examinationem virorum proborum & juratorum.

XIII.

Nulli tonsura detur, nisi idoneo, & ad sacros ordines postea probabiliter ascensuro. Quid opus enim mittere panem filiorum canibus, & spiritalia mundi amatoribus? *Matth. 15.*

XIV.

In matrimonio imago extat sacrosancti conjugii inter Christum & ecclesiam enati: ideoque vinculum est divinitus firmatum, quod multum confert ad felicitatem rei familiaris, ad pacem inter partes, & ad proles suscipiendas. *Ephes. 5.*

XV.

Extrema unctio deferatur laboranti & petenti, eumque pastor in propria sæpius invisat, & pie visitet, eum ad futuram gloriam animando, & debite præparando.

XVI.

De clericis, luceant sicut stellæ & perpetuæ claritates in firmamento ecclesiæ. Non sint ebrii, nugaces, & sæcularibus immixti.

XVII.

Nec mulieres alloquantur, aut domi retineant: vivant in communi, & ædes pauperi patentes inhabitent.

XVIII.

Suffragia defunctorum omnino servari præcipimus, & ne missarum solennia, præter fundatorum mentem, alio modo convertantur.

XIX.

Sint episcopi fideles & assidui verbi Dei dispensatores. In hoc enim eorum caritas dignoscitur, si gregem pascant exemplo & verbo.

XX.

Festa absque omni opere forensi excolenda, & cum debita veneratione celebranda hæc sunt: nativitas domini, circumcisio, epiphania, annuntiatio beatæ Mariæ, resurrectio domini cum die sequenti, ascensio domini, dies pentecostes, nativitas beati Ioannis Baptistæ, apostolorum Petri & Pauli, assumptio beatæ Mariæ, ejusdem nativitas, Andreæ apostoli & dies omnes dominicales.

XXI.

Ecclesiæ debite dotentur ad alimoniam pastoris & cleri, ut securius invigilent super gregem, & de ejus salute sint anxii & soliciti.

NOTA SEVERINI BINII.

a *Statuta*] Hæc statuta accepta ex majori monasterio (Gallice *Marmoustier*) a sancto Martino ædificato in suburbiis civitatis Turonensis, cum serius ad manus

nostras

nostras pervenissent, visum est appendicis loco adjicere. Etsi enim sint in his quædam quæ non videntur redolere tantam antiquitatem; ut quod titulum pastoris tribuat parochis, qui ætate Sonnatii & multo post presbyteri tantum aut sacerdotes solent appellari; quod item festum nativitatis beatæ Mariæ inter festa celebranda reponat, quod in his partibus non videtur tam antiquum fuisse, quandoquidem Fulbertus Carnotensis, qui vixit anno 1017. id primum in Gallia celebrasse dicatur, si Demochari credimus: verum facile potuit fieri, ut loco presbyteri a recentiori aliquo positum sit nomen pastoris, & festum illud ab aliquo forte adjectum. Scribit tamen sanctus Ildefonsus (qui eadem ætate vixit cum Sonnatio) in libro de virginitate & parturitione beatæ Mariæ nativitatem ejus ex auctoritate totius ecclesiæ celebrari & venerari.

Sunt his statutis similia quæ scribit Iesse Ambianensis episcopus in epistola ad sacerdotes suæ diœcesis, & constitutio Riculfi Suessionum episcopi, quæ cum Hincmari opusculis edidit Ioannes Cordesius. *Hæc Colvenerius in notis ad Flodoardum.*

Anno Christi 633.

[a] SYNODVS ALEXANDRINA, A CYRO MONOTHELITHA COACTA sub Honorio, anno domini DCXXXIII.

ACTA CONCILII.

DOMINO Christo vero Deo nostro, &c. *Extant in sexta synodo actione 13.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Synodus.*] Hanc synodum mense Maio anno domini 633. collegit Cyrus Alexandrinus episcopus: quæ sub nomine pacis, Monothelitarum hæresi viam aperuit; eo simulato prætextu, quod hæreticos omnes in Ægypto positos ecclesiæ catholicæ jungere posset, si duarum voluntatum & operationum voces silentio supprimeret: satis esse dicens, si in Christo tantum Deivirilis voluntas & operatio diceretur, ex qua duarum naturarum in Christo exacta professio ederetur, eo quod, etsi non voces, res ipsæ tamen expressæ haberentur. Hac itaque de causa edidit synodale decretum, quod Satisfactio inscribitur, in quo novem sunt capita, quibus non quidem aperte sed tantum callide & latenter Monothelitarum hæresis confirmabatur. Acta concilii una cum synodali epistola, quæ simul extant actione 13. sextæ synodi, ad Sergium Constantinopolitanum episcopum transmiserunt. Sophronius Hierosolymorum episcopus de his constitutionibus certior factus, ad eumdem Sergium Constantinopolitanum episcopum non tantum scripsit, ut illud de unica operatione capitulum hujus synodi deleretur, verum etiam ipse (ut testatur Sergius in epistola ad Honorium papam) hac de causa ad eumdem Sergium Constantinopolim profectus fuit: metuebat enim id quod exitus postea declaravit, ne hæc ad destructionem catholicam veritatis hæretici molirentur. Verum dum fraudulento relatu Sergii, hæresim suam hoc tempore adhuc occultantis, Sophronius præsul Hierosolymitanæ urbis sanctissimus audivit rem bona fide & intentione pacis ineundæ agi, duasque naturas in Christo inconfuse & indivise unitas asseri, suspitione fraudis seposita, Sergio de una aut duabus naturis ad tempus silendum esse suadenti (ut fatetur ipse in epistola ad Honorium) consensit. Vide Baronium anno 633. item quæ notavi supra ad epistolam Sergii ad Honorium, & Honorii ad Sergium.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Occasione hujus synodi Alexandrinæ jucundum erit lectoribus spectare uno velut intuitu diversas tam ab orthodoxis quam ab heterodoxis celebratas synodos in causa Monothelitarum usque ad Romanam sub Agathone papa & quod proxime consecutum est, œcumenicum VI. concilium, quo hæresis illa diu grassata penitus profligata est. Eas exhibet libellus synodicus hoc ordine.

CONSTANTINOPOLITANA, SERGII.

ΜΕΤΑ γοῦν τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀποβίωσιν, Ἰουστῖνος ὁ εὐσεβὴς ἐβασίλευσε· καὶ Ἰωάννου τοῦ σχολαστικοῦ τὸν βίον τελέσαντος, Εὐτύχιον τὸν μακάριον τῆς ἐξορίας ἀνεκαλέσατο, τὸν θρόνον αὐτοῦ ἀποδοὺς αὐτῷ. Καὶ πρὸς κύριον ἐκδημήσαντος, Ἰωάννην τὸν Νηστευτὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀρχιερουργεῖν τοῦ Βυζαντίου ἐθέσπισεν. Ἰουστίνου δὲ τὴν βασιλείαν Τιβέριος διεδέξατο· καὶ Μαυρίκιος, τού-

του· καὶ Μαυρικίου Φωκᾶς ὁ μισάνθρωπος. Καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ τὸν θρόνον Κυριακὸς διεδέξατο· καὶ Θωμᾶς, ἐκείνου· καὶ τούτου, Μονοθελήτης ὁ Σέργιος. Ἐξαίφνης δὲ Ἡράκλειος ἀναλαβὼν ἐκ τῆς δύσεως, Φωκᾶν ἀνελὼν, τὴν βασιλείαν παρέλαβε· καὶ τὸν κατὰ Περσῶν θεόθεν ἀράμενος πόλεμον, ποταμὸν τὸν Φᾶσιν κατέλαβεν. ἐν ᾧ τῶν Ἀκεφάλων περὶ θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν τὶς αὐτῷ πεῦσιν προσήγαγεν. Ἥντινα πεῦσιν Κύρῳ τῷ Φάσιδος ἐπισκόπῳ ἀνακοινωσάμενος, ἄμφω ἐξαπορήσαντες, τῷ Κωνσταντινουπόλεως Σεργίῳ τὰ περὶ τούτου ἐγνώρισαν. Ὅστις αἱρετικὸν ποιήσας συνέδριον, καὶ τὰ συνοδικὰ Μηνᾶ μονομερῶς ἐπισκεψάμενος, μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν εἶναι, τῷ βασιλεῖ Ἡρακλείῳ ἀντέγραψεν.

POST Iustiniani vero mortem Iustinus pius imperavit: qui Ioanne scholastico vita functo beatum Eutychium ab exilio revocavit, restituto ei solio. Cum autem is quoque ad dominum migrasset, Ioannem Nesteuten summo Byzantii in Christo Iesu sacerdotio fungi jussit. Iustini autem imperium Tiberius excepit & hujus Mauricius: Mauricii vero Phocas ille hominum osor. Ioannis autem Nesteutæ solio Cyriacus potitus est: & hujus, Thomas, iterumque hujus, Sergius Monotheletes. Derepente autem Heraclius ab occidente profectus, Phoca occiso, Imperium arripuit: & bello contra Persas divinitus suscepto, Phasidem fluvium in potestatem redegit. Vbi quidam Acephalorum quæstionem de voluntatibus & operationibus ei suggessit. Quam quidem quæstionem cum is cum Cyro Phasidis episcopo communicasset, & uterque dubitaret: Sergio Constantinopolitano isthæc renuntiarunt. Ille vero hæretico instituto synedrio, & acta Menæ particulatim considerans, unam voluntatem & operationem in Christo Deo & servatore nostro esse, imperatori Heraclio rescripsit.

CONSTANTINOPOLITANA ALIA, EIVSDEM.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ δὲ τὴν βασιλίδα καταλαβόντος Κωνσταντινουπόλεως, Σέργιος αἱρετικὴν συστησάμενος σύνοδον· μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν δυσσεβῶς ἐδογμάτισεν.

HERACLIO vero Constantinopolim reverso Sergius hæretica instituta synodo, unam voluntatem & operationem in Christo Iesu Deo nostro impie docuit.

ALEXANDRINA, CYRI.

ΑΛΛΑ μὴν καὶ Κῦρος τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας παραλαβὼν ἐκ Φάσιδος, μιαρὰν ποιησάμενος σύνοδον, ἐννέα κεφάλαια τῷ Σεργίῳ ἀπέστειλε· μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐκθέμενος.

VERVM & Cyrus Alexandriæ solium adeptus ex Phaside, nefanda instituta synodo novem

ANNO CHRISTI 633.

novem capitula Sergio misit, quibus una voluntas & operatio in Christo Iesu Deo nostro exponebatur.

HIEROSOLYMITANA SOPHRONII: ORTHODOXORVM.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ δὲ ὁ μελίγλωσσος τῆς ἀληθείας πρόμαχος, ἀρχιερεὺς Ἱεροσολύμων γενόμενος, θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον ποιησάμενος· δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τρανώσας, ἀπέστειλεν Ὀνωρίῳ τῷ πάπα Ῥώμης, καὶ Σεργίῳ Κωνσταντινουπόλεως τὰ συνοδικὰ αὐτοῦ.

SOPHRONIVS autem, mellitus veritatis propugnator qui cum Hierosolymorum summus esset sacerdos, divina & sancta convocata synodo, duas voluntates & operationes declaravit: actaque sua synodica Honorio papæ Romano, & Sergio Constantinopolitano misit.

CONSTANTINOPOLITANA, PYRRHI: HÆRET.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ οὖν Σεργίου, Πύρρος ὁ τῆς κιβδήλου δόξης, τὸν θρόνον παρέλαβε· καὶ σύνοδον αἱρετικὴν συστησάμενος, τὰ δογματισθέντα ὑπὸ Σεργίου, καὶ τοῦ Φάσιδος Κύρου ἐκράτυνεν.

SERGIO vero mortuo, Pyrrhus, qui & ipse falsæ illi opinioni erat addictus, solio potitus est: & synodo hæretica instituta, ea quæ a Sergio & Cyro Phasiano decreta fuerant corroboravit.

CONSTANTINOPOLITANA, [a] COLYBI:" ORTHOD.

[a] imo potius Byzacena.
" lege Stephani.
" Στέφανος
" Βυζακίου

ΑΛΛΑ Κολυβὸς" ὁ τοῦ Βυζαντίου" θεόπνοος ἐπίσκοπος, ἀθροίσας πνευματοκίνητον σύνοδον, τὰ δογματισθέντα Σεργίῳ καὶ Πύρρῳ καὶ Κύρῳ, τῷ πρέποντι καθυπέβαλεν ἀναθέματι, καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ ἀνεκήρυξεν.

[a] Stephanus
[f] Byzacii.

SED Colybus" a Deo inspiratus Byzantii episcopus, " collecta a spiritu mota synodo, ea quæ Sergius & Pyrrhus & Cyrus decreverant, decenti subjecit anathemati: & duas voluntates operationesque servatoris Christi prædicavit.

NVMIDICA, STEPHANI: ORTHOD.

[a] Κολυμβὸς

ΟΜΟΙΩΣ δὲ καὶ ὁ Νουμιδίας τῆς Ἀφρικῆς ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Στέφανος, " ἁγίαν συγκαλεσάμενος σύνοδον, Σέργιον, Πύρρον, καὶ Κῦρον ἀνεθεμάτισε· καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἐδογμάτισεν.

[a] Columbus, seu Colymbus, aut Colybus, ut constat ex Actis Lateranensis concilii sub Martino I.

SIMILITER autem &" Stephanus, Numidiæ Africæ sanctissimus episcopus, sacra convocata synodo, Sergium, Pyrrhum & Cyrum anathemate notavit: & duas voluntates ac operationes servatoris nostri & Dei Iesu Christi docuit.

A MAVRITANICA, REPARATI: ORTHOD.

ΩΣΑΥΤΩΣ Ῥεπάρατος Μαυριτανίας ἐπίσκοπος ὁσιώτατος, σύνοδον θείαν καὶ ἱερὰν ποιησάμενος, Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύρρον ἀνεθεμάτισεν· καὶ δύο θελήσεις, καὶ ἐνεργείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ ἀνεκήρυξεν.

EODEM modo & Reparatus sanctissimus Mauritaniæ episcopus, divina & sancta instituta synodo, Sergium, Cyrum & Pyrrhum anathemate notavit: & duas voluntates ac operationes servatoris nostri & Dei Iesu Christi prædicavit.

B

CARTHAGINENSIS, VICTORIS ORTHOD.

ΒΙΚΤΩΡ δὲ ὁ Καρθαγένης ἐπίσκοπος ἀξιάγαστος, ἐξ ἴσου ἁγίαν συγκαλεσάμενος σύνοδον· Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύρρον ἀνεθεμάτισεν· καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διετράνωσεν.

C

VICTOR vero Carthaginis admiratione dignus episcopus, pariter sacra convocata synodo, Sergium, Cyrum, & Pyrrhum anathemate notavit: duasque voluntates & operationes in Christo servatore nostro declaravit.

ROMANA, IOANNIS: ORTHOD.

ΠΡΟΣ τούτοις καὶ Ἰωάννης ὁ πάπας Ῥώμης ὁ διαδεξάμενος γὰρ τὸν Μονοθελήτην Ὀνώριον ὁ τρισμακάριος· θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον ποιησάμενος, Σέργιον, Κῦρον, καὶ Πύρρον ἀνεθεμάτισε· καὶ δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἀνεκήρυξε, καὶ πρὸς Δαβὶδ καὶ Ἡράκλεον, υἱοὺς Ἡρακλείου, τύπον εὐσεβείας ἀπέστειλεν ὕστερον.

D

PRÆTEREA & Ioannes papa Romanus ter beatus, qui Honorio Monotheletæ successerat, divina & sancta instituta synodo, Sergium, Cyrum & Pyrrhum anathemate notavit: duasque voluntates & operationes domini & Dei nostri Iesu Christi prædicavit: & ad Davidem atque Heraclium, Heraclii filios, typum piæ doctrinæ postea transmisit.

ROMANA THEODORI: ORTHOD.

E

ΜΕΛΛΩΝ τοίνυν τελευτᾷν ὁ Ἡράκλειος, κατέκρινεν δείσας Πύρρον τὸν ἑτερόδοξον, ὡς αὖ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν Μαρτίναν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ αὐτοῦ κακωθῆναι μὴ συγχωρήσειε· διὸ αὐτῷ χάειν αὐτῶν καὶ χρήματα παμπολλα, εἰς ἀντίληψιν. δι᾽ ἣν αἰτίαν οἱ τῆς πόλεως Βυζάντιοι Πύρρῳ κατασιάσαντες, τοῦ θρόνου ἐξέωσαν, καὶ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν γενέσθαι φυγάδα κατήναγκασαν· καὶ Πέτρον, ὡς μονοθελήτην, Πύρρου τῷ θρόνῳ ἀντικατέστησαν. καὶ τοῦτον Παῦλος,

λος, τῆς αὐτῆς θρησκείας ὤν, διεδέξατο. τὴν Ἀφρικὴν δὲ Πύῤῥος κατέλαβε, καθ' οὗ ἐξανέστησαν, Μάξιμος ὁ ἐν μοναχοῖς αἰδέσιμος, καὶ οἱ ἐκεῖσε ὄντες ἱεράρχαι θεόσοφοι. Αὐτὸς δὲ τὴν Ῥώμην καταλαβὼν, ὡς πρεσβύτερος, λίβελλον ὀρθοδοξίας ἐπιδέδωκεν· ὃς ἐν Ῥαβέννῃ γενόμενος, ἐπὶ τὸν ἴδιον, ὡς κύων, ἐπανέστρεψεν ἔμετον. Ὅπερ μαθὼν πάπας ὁ μακαρίτης Θεόδωρος, ὁ γὰρ τὸν ὅσιον Ἰωάννην διαδεξάμενος· τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας προσκαλεσάμενος, καὶ τὸν τάφον τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Χριστοῦ Πέτρου καταλαβὼν, αἰτήσας τὸ θεῖον ποτήριον, ἐκ τοῦ φρικτοῦ καὶ ζωοδότου αἵματος Χριστοῦ ἐπιστάξας τῷ μέλανι, οἰκείᾳ χειρὶ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ τῶν αὐτῷ κοινωνούντων ἐποίησε. Πύῤῥου δὲ τὸ Βυζάντιον καταλαβόντος, καὶ Παύλου βλασφήμῳ γλώσσῃ τὸν βίον τελέσαντος, οἱ γεννάδαι καὶ τολμηροὶ ἑτερόδοξοι, Πύῤῥον πάλιν τῷ θρόνῳ ἀναβιβάζουσιν.

CVM autem Heraclius morti vicinus jam esset, Pyrrho qui heterodoxus erat, serio mandavit, ut Martinam uxorem suam, & filios a primogenito Constantio affligi ne pateretur: data ei & gratia ipsorum & pecunia sane multa in recompensationem. Quam ob causam Byzantini mota adversus Pyrrhum seditione, solio eum exturbarunt, & in Africam exulatum abire compulerunt: ac Petrum monotheleten in Pyrrhi solium evexerunt: cui Paulus ejusdem sectæ successit. Pyrrho autem in Africam delato contra eum insurrexerunt: Maximus, qui inter monachos venerabilis erat, quique illic erant sacri antistites divina præditi sapientia. Ipse vero Romam profectus, tanquam presbyter, libellum orthodoxæ confessionis obtulit: sed Ravennæ postea, instar canis, ad proprium reversus est vomitum. Quod cum beatus Theodorus, qui sancto Ioanni successerat, intellexisset: universa ecclesia convocata, & sepulcro apostolorum principis Petri occupato, divino etiam calice postulato, ex tremendo & vivifico sanguine Christi, atramento affundens, propria manu depositionem ejus, & eorum, qui cum ipso communicarent, exaravit. Pyrrho autem Byzantium reverso, cum Paulus blasphema lingua, vitam cum morte commutasset, generosuli & audaculi heterodoxi, Pyrrhum denuo in solium per vim intrudunt.

ROMANA, MARTINI: ORTHOD.

ΑΛΛΑ καὶ Μαρτῖνος ὁ ἁγιώτατος πάπας Ῥώμης διαδεξάμενος Θεόδωρον, τῷ διδύμῳ τοῦ θεοφόρου τῷ ζήλῳ Μαξίμου ἀναφλεγόμενος, καὶ θείαν καὶ ἱερὰν συγκαλεσάμενος σύνοδον· Σέργιον, Κῦρον, Πέτρον καὶ Παῦλον, καὶ Πύῤῥον ἀνεθεμάτισεν· ὅρον κεφαλαιώδη ἐκθέμενος, ἐν ᾧ καὶ τὰς δύο θελήσεις καὶ ἐνεργείας τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐβεβαίωσε. Διὸ Κωνσταντῖνος αὐτὸν βασιλεὺς, ὁ υἱὸς Ἡρακλείου, ὁ ἐπιλεγόμενος Πωγωνάτος, ἁρπάσας πρὸς τὸ Βυζάντιον μετὰ πολλὰς τιμωρείας, ἐν Χερσῶνι ἐξώρισεν. Ἐπεί γε μὴν καὶ τὸ γενναῖον ὕστερον συλλαβόμενος Μάξιμον, γλωσσοτομήσας τοῖς Καυκασίοις προσώρισεν ὄρεσιν.

SED & Martinus sanctissimus papa Romanus, qui Theodoro successerat, eodem, quo divinus Maximus, zelo succensus, divinam & sanctam convocavit synodum, in qua Sergium, Cyrum, Petrum, & Paulum, & Pyrrhum anathemate notavit: summaria definitione exposita, in qua & duas voluntates ac operationes Christi Dei & servatoris nostri corroboravit. Quapropter "Constantinus imperator Heraclii F. qui Pogonati cognomen habuit, multis cum injuriis Byzantium abstractum, Chersone jussit exulare. Quin & generosum illum Maximum postea comprehensum, execta ei lingua, Caucasiis ipsum montibus inclusit.

" Errat, filium pro patre Constante substituens.

CONCILIVM TOLETANVM IV.

SEXAGINTA DVORVM EPISCOPORVM, [b] ÆRA DCLXXI. sub Honorio, anno domini DCXXXIII. celebratum.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De evidenti catholicæ fidei veritate.*
II. *De ordine in ministeriis, vel officiis in cunctis ecclesiis celebrando.*
III. *De qualitate conciliorum, vel quare aut quando fiant.*
IV. *Formula qualiter concilium fiat.*
V. *De annuntiatione paschæ ante epiphaniam inter episcopos exquirenda.*
VI. *De trina & simpla in baptismo mersione.*
VII. *De celebrando officio in sexta feria paschæ.*
VIII. *De non solvendo jejunio in sexta feria paschæ, exceptis languidis, senibus, & parvulis.*
IX. *De benedicendo cereo, & lucerna in vigiliis paschæ.*
X. *De dominica oratione quotidie patenter pronuntianda.*
XI. *De non decantando in quadragesima alleluia.*
XII. *Quod laudes non post apostolum, sed post euangelium sint dicendæ.*
XIII. *De non renuendo pronuntiare hymnos.*
XIV. *De hymno trium puerorum in cunctis missarum solennitatibus decantando.*
XV. *Quod in fine psalmorum Gloria, & honor Deo sit dicendum.*
XVI. *De discretione Gloriæ in fine responsoriorum.*
XVII. *De Apocalypsis libro in omnibus recipiendo.*
XVIII. *Quod post benedictionem populo datam, sic communicare debent sacerdotes.*
XIX. *De ordinatione episcoporum.*
XX. *De numero annorum, quo sacerdotes & Levitæ ordinentur.*
XXI. *De castitate sacerdotum.*
XXII. *Vt episcopus in conclavi suo idoneum testimonium habeat.*
XXIII. *Vt presbyter, vel diaconus similiter vitæ suæ habeant testes.*
XXIV. *De conversatione clericorum; ut in uno conclavi sint.*
XXV. *Vt sacerdotes scripturarum sacrarum, & canonum cognitionem habeant.*
XXVI. *Quod parochianis presbyteris, cum ordinantur, officialis libellus debeat dari; & ideo presbyteri in litaniis sint de officio quærendi.*
XXVII. *De professione presbyterorum, vel diaconorum episcopo facienda, cum in parochiis ordinantur.*
XXVIII. *De ordine quo depositi iterum ordinantur.*
XXIX. *De sacerdotibus, Levitis, vel clericis magos aut aruspices consulentibus.*

PRÆFATIO.

Gesta synodalia in Toletana urbe in concilio LXII. episcoporum Hispaniæ & Galliæ provinciarum edita, anno III. regnante gloriosissimo domino nostro principe Sisenando, die IX. Decembris æra DCLXXI.* * æra DCLXX.

DUM studio amoris Christi, ac diligentia religiosissimi Sisenandi regis, Hispaniæ atque * Galliæ sacerdotes apud Toletanam urbem in nomine domini convenissemus, ut ejus imperiis atque jussis communis a nobis agitaretur de quibusdam ecclesiæ disciplinis tractatus, primum gratias * salutari nostro Deo omnipotenti egimus, post hæc antefato ministro ejus excellentissimo & gloriosissimo regi, cujus tanta erga Deum devotio extat, ut non solum in rebus humanis verum etiam in causis divinis solicitus maneat. Hic quippe, dum in basilica beatissimæ & sanctæ* [c] confessoris [d] Leocadiæ omnium nostrorum pariter jam cœtus adesset, tali pro merito, fidei suæ, cum magnificentissimis viris ingressus, primum coram sacerdotibus Dei humo prostratus, cum lacrymis & gemitibus pro se interveniendum domino postulavit: deinde religiosa prosecutione synodum exhortatus est, ut paternorum decretorum memores ad * conservanda in nobis jura ecclesiastica studium præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in usum venerunt contra ecclesiasticos mores licentiam

* Gallœciæ

* Salvatori

* martyris.

* confirmanda.

ANNO CHRISTI 633.

centiam sibi de usurpatione fecerunt. Talibus igitur ejus monitis congaudentes, necessarium extitit juxta ejus nostrumque votum tractare quæ competunt sive in sacramentis divinis, quæ diverso atque illicito modo in Hispaniarum ecclesiis celebrantur, seu quæ in moribus prave usurpata noscuntur. Et quoniam generale concilium agimus, oportet primum nostræ vocis sermonem de Deo esse, ut post professionem fidei, sequentia* operis nostri vota quasi super fundamentum firmissimum disponantur.

*Dei

CAPITULA.

I.

SECUNDUM divinas scripturas, doctrinam quam a sanctis patribus accepimus, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unius deitatis atque substantiæ confitemur: in personarum diversitate Trinitatem credentes, in divinitate unitatem prædicantes, nec personas confundimus, nec substantiam separamus. Patrem a nullo factum, vel genitum dicimus; Filium a Patre non factum, sed genitum asserimus; Spiritum vero sanctum, nec creatum, nec genitum, sed procedentem ex Patre & Filio profitemur. Ipsum autem dominum nostrum Iesum Christum Dei Filium, & creatorem omnium, ex substantia Patris ante sæcula genitum, descendisse ultimo tempore pro redemptione mundi a Patre, qui nunquam desiit esse cum Patre. Incarnatus est enim ex Spiritu sancto & sancta gloriosa Dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipsa, solus autem dominus Iesus Christus; unus de sancta Trinitate, anima & carne perfectum, sine peccato, [e] suscipiens hominem, manens quod erat, assumens quod non erat; æqualis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem; habens in una persona duarum naturarum proprietatem: naturæ enim in illo duæ, Deus & homo, non autem duo Filii, & Dei duo, sed idem una persona in utraque natura, perferens passionem & mortem pro nostra salute: non in virtute divinitatis, sed infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, ut sanctos qui ibidem tenebantur erueret: devictoque mortis imperio resurrexit. assumptus deinde in cælum, venturus est in futurum ad judicium vivorum & mortuorum: cujus nos morte & sanguine mundati, remissionem peccatorum consecuti sumus; resuscitandi ab eo in die novissima, in ea qua nunc vivimus carne; & in ea qua resurrexit idem dominus forma, percepturi ab ipso, alii pro justitiæ meritis vitam æternam, alii pro peccatis supplicii æterni sententiam. Hæc est catholicæ ecclesiæ fides: hanc confessionem conservamus atque tenemus: quam quisquis firmissime custodierit, perpetuam salutem habebit.

II.

Post rectæ fidei confessionem, quæ in sancta Dei ecclesia prædicatur, placuit ut omnes sacerdotes, qui catholicæ fidei unitate complectimur, nihil ultra diversum, aut dissonum in ecclesiasticis sacramentis agamus, ne qualibet nostra diversitas apud ignotos seu carnales *schismatis errorem videatur ostendere, & multis existat in scandalum varietas ecclesiarum. Vnus igitur ordo orandi atque psallendi nobis per omnem Hispaniam atque * Galliam conservetur, unus modus in missarum solennitatibus, unus in vespertinis matutinisque officiis nec diversa sit ultra in nobis ecclesiastica consuetudo; * qui in una fide continemur & regno: hoc enim & [f] antiqui canones decreverunt, ut unaquæque provincia & psallendi & ministrandi parem consuetudinem * contineat.

* schismaticis.
* Galliciæ
* quia
* teneat

III.

Nulla pene res disciplinæ mores ab ecclesia Christi * depulit quam sacerdotum negligentia, qui contemptis canonibus ad corrigendos ecclesiasticos mores synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis universaliter definitum est, ut quia juxta antiqua patrum decreta [g] bis in anno difficultas temporis fieri concilium non sinit, saltem vel semel a nobis celebretur. Ita tamen ut si causa fidei est, aut quælibet alia ecclesiæ communis generalis totius Hispaniæ & * Galliæ synodus convocetur: si vero nec de fide, nec de communi ecclesiæ utilitate tractabitur, speciale erit concilium * uniuscujusque provinciæ, ubi metropolitanus elegerit peragendum. Omnes autem qui causas adversus episcopos, aut judices aut potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur, ad idem concilium concurrant, & quæcumque examine synodali a quibuslibet prave usurpata inveniuntur, regii executoris instantia justissime his, quibus jura sunt, reformentur: ita ut pro compellendis judicibus vel sæcularibus viris ad synodum, metropolitani studio * idem executor a principe postuletur. Quinto decimo autem Kalendarum Iuniarum congreganda est in unaquaque provincia synodus, propter vernale tempus, quando herbis terra vestitur, & pabula germinū inveniuntur.

* magis depulit,
* Galliciæ
* prout uniuscujusque provinciæ metropolitanus.
* quidem

IV.

Hora itaque prima diei * ante solis ortum ejiciantur omnes ab ecclesia, obseratisque foribus * cuncti ad unam januam, per quam sacerdotes ingredi oportet, ostiarii stent: & convenientes omnes episcopi pariter introeant, & secundum ordinationis suæ tempora resideant. Post ingressum omnium episcoporum, atque

Formula habendæ synodi.
* mane ante
* cunctis.

ANNO CHRISTI, 633.

concessum, vocentur deinde [h] presbyteri A quos causa probaverit introire. Nullus se inter eos ingerat diaconorum. Post hos ingrediantur diaconi probabiles, quos ordo poposcerit interesse: & corona facta de sedibus episcoporum, presbyteri a tergo eorum resideant. Diacones in conspectu episcoporum stent. Deinde ingrediantur laici, qui * electioni concilii interesse meruerunt. Ingrediantur quoque & notarii, quos ad recitandum vel excipiendum ordo requirit, & obserentur januæ. B * Sedentesque in diuturno silentio * sacerdotes, & cor * totum ad Deum * habentes, dicat [i] archidiaconus: Orate. Statimq; omnes in terra * prostrabuntur, & * orãtes diutius tacite cum fletibus atque gemitibus unus ex episcopis senioribus surgens orationem palam fundat ad dominum, cunctis adhuc in terra jacentibus. Finita autem oratione & responso ab omnibus, Amen, rursus dicat archidiaconus: Erigite vos. Et confestim omnes surgant, & cum omni timore Dei, & disciplina, tam episcopi quam presbyteri sedeant. Sicque omnibus in suis locis in silentio considentibus, diaconus alba indutus codicem canonum in medio proferens, capitula de conciliis agendis pronuntiet. Finitisque titulis, metropolitanus episcopus concilium alloquatur, dicens: Ecce, sanctissimi sacerdotes, recitatæ sunt ex canonibus * sanctorum patrum sententiæ de concilio celebrando. Si qua igitur quempiam vestrum actio commovet, coram suis fratribus proponat. Tunc si aliquis quamcũque querelam, quæ contra canonem agit, in audientia sacerdotali protulerit, non prius ad aliud transeatur capitulum, nisi primum quæ proposita est actio terminetur. Nam & si presbyter aliquis, aut diaconus, clericus, sive laicus de his qui foris steterint, concilium pro qualibet re crediderit appellandum, ecclesiæ metropolitanæ archidiacono causam suam intimet, & ille concilio denuntiet. Tunc illi, & introeundi, & proponendi licentia concedatur. Nullus autem episcoporum a cœtu communi secedat, ante quam hora generalis secessionis adveniat. Concilium quoque nullus solvere audeat, nisi fuerint cuncta determinata: ita ut quæcumque deliberatione communi finiuntur, episcoporum singulorum manibus subscribantur. Tunc enim Deus suorum sacerdotum concilio interesse credendus est, si tumultu omni abjecto, solicite atque tranquille ecclesiastica negotia terminentur.

* electione. * Sedentibus. * sacerdotibus. * tantum * habentibus. * prosternentur, * orantibus. * priscorũ.

V.

Solet in Hispaniis de solennitate paschali varietas existere prædicationis: diversa enim observantia laterculorum paschalis A festivitatis interdum errorem parturit. Proinde placuit, ut ante tres menses epiphaniorum metropolitani sacerdotes literis invicem se inquirant: ut communi scientia edocti diem resurrectionis Christi & comprovincialibus suis insinuent, & uno tempore celebrandum annuntient.

Isidor. de laterculo, lib. 6. etym. capite 17.

ANNO CHRISTI 633. de cyclo paschali.

VI.

De baptismi autem sacramento, propter quod in Hispaniis quidam sacerdotes [k] trinam, quidam simplam mersionem faB ciunt, a nonnullis schisma esse conspicitur, & unitas fidei scindi videtur: (nam dum * patres diverso, & quasi contrario modo agunt, alii alios non baptizatos esse contendunt) proinde quid a nobis in hac sacramenti diversitate * finiendum sit, apostolicæ sedis informemur præceptis, non nostram, sed paternam institutionem sequentes. Beatæ igitur memoriæ Gregorius Romanæ ecclesiæ pontifex, qui non solum partes Italiæ illustravit, sed & longe existentes ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro episcopo, de hac Hispaniæ diversitate, quid C potius esset sequendum, inter cetera rescribens ei, sic ait: De trina vero mersione baptismatis nihil responderi verius potest, quam ipsi sensistis: quia in una fide nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diversa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus; ut dum tertio ab aquis infans educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte etiam pro summæ Trinitatis veneratione existimet fieri, neque ad hoc aliquid obsistit, baptizandum semel in aquis mergere: quia dum in tribus D subsistentiis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus potest infantem in baptismate vel ter, vel semel mergere; quando & in tribus mersionibus personarum Trinitas, & in una potest divinitatis singularitas designari. Sed si nũc usque ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo: ne, dum mersiones numerãt, divinitatem dividant; dumque quod faciebant faciunt, morem vestrum se vicisse glorientur. Quapropter, quia de utroque sacramento quod fit in sancto baptismo a tanto viro reddita est ratio, quod utrumE que rectum, utrumque irreprehensibile in sancta Dei ecclesia habeatur, propter vitandum autem schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis usum, simplam teneamus baptismi mersionem; ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum probare assertionem, dũ sequuntur & morem. Et ne forte cuiquam sit dubiũ hujus simpli mysterium sacramenti, videat in eo mortem & resurrectionem Christi significari:

* partes diversæ in baptizandis aliqua contrario modo agunt, ab aliis non baptizatos esse contendunt. * fiendum

Lib. 1. registri epist. 41. De consecr. d. 4. cap. de trina mersione.

De consecr. d. 4. propter vitandum. Et in decr. Ivo. lib. 1. c. 129.

ANNO CHRISTI 633.

significari: nam in aquis mersio, quasi in infernum descensio est; & rursus ab aquis emersio, resurrectio est. Item videat in eo unitatem divinitatis, & Trinitatem personarum ostendi: unitatem dum semel immergimus; Trinitatem, dum * nomine Patris & Filii & Spiritus sancti baptizamus. Pāditur hujus singularis baptismatis mysterium etiam sacrarum scripturarum exemplis, Paulo apostolo attestante: *Nolo vos ignorare fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt, in nube & in mari.* Mare quippe rubrum significat baptismum Christi sanguine consecratum, per quem populus Dei semel transiit: ubi tamen tota erat Trinitas, præcedente populum columna ignis, & nubis. In igne quippe significatur Pater, in columna Filius, in nube Spiritus sanctus. Iordanis quoque fluenta cum arca populus Dei semel transiit: per quod significatur simpla mersio baptismatis, cujus sacramento ecclesia abluitur, & de sæculi hujus laboribus per baptismum, quasi per Iordanem, ad terram cælestis repromissionis ingreditur.

VII.

Cōperimus, quod per nonnullas ecclesias in die sextæ feriæ passionis domini, clausis basilicarum foribus, nec celebratur officium, nec passio domini populis prędicatur; dum idem salvator noster apostolis suis præceperit, dicens: *Passionem & mortem & resurrectionem meam omnibus prædicate.* Ideo oportet eodem die mysterium crucis quod ipse dominus cunctis nuntiandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum postulare: ut pœnitentiæ compunctione mundati, [l] venerabilem diem dominicæ resurrectionis, remissis iniquitatibus suscipere mereamur; corporisque ejus, & sanguinis sacramentum mundi a peccatis sumamus.

VIII.

Quidam in die ejusdem dominicæ passionis * ad horam nonam jejunium solvunt, conviviis abutuntur, & dum sol ipse eodem die tenebris palliatus lumen subduxerit, ipsaque elementa turbata mœstitiam totius mundi ostenderint, illi jejunium tanti diei polluunt, epulisque inserviunt. Et quia totum eumdem diem universalis ecclesia propter passionem domini in mœrore & abstinentia peragit; quicumque in eo jejunium, præter parvulos, senes, & languidos, ante peractas indulgentię pręces, resolverit, a paschali gaudio repellatur, nec in eo sacramentū corporis & sanguinis domini percipiat, qui diē passionis ipsius per abstinentiam nō honorat.

* nomi-

r. 10.
l. 13. &

3.

c. 16

* hora na.

IX.

Lucerna & cereus in prævigiliis paschæ apud quasdam ecclesias non benedicuntur, & cur a nobis benedicantur inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius sacramentum solenniter hæc [m] benedicimus, ut sacræ resurrectionis Christi mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione sanctificati luminis suscipiamus. Et quia hæc observatio per multarum loca terrarum, regionesque Hispaniæ, in ecclesiis commendatur, dignum est, ut propter unitatem pacis, in * Gallicanis ecclesiis conservetur. Nulli autem impune erit, qui hæc statuta contempserit, sed patrū regulis subjacebit.

* Gallicianis.

X.

Nonnulli sacerdotum per Hispanias reperiuntur, qui dominicam orationem, quam salvator noster docuit & præcepit, non quotidie, sed tantum die dominica dicunt. Et quia ut sine intermissione oremus, apostolus docuit, qualiter autem oremus Christus præcipit, dicens: *Cum oratis, dicite: Pater noster, qui es in cælis;* quomodo ergo quotidie non dicitur, quod sine intermissione dici jubetur? Nam in tantum quotidie hæc oratio dicenda est, quantum & ipso titulo utitur, dum vocatur oratio quotidiana; sic enim sancti patres nuncupaverunt. Quod etiam apud doctores, * quorum doctrina illustris est, invenitur: sanctus quippe Cyprianus dicit: Itaque in oratione dominica panem nostrum, id est Christum, dari nobis quotidie petimus; ut qui in Christo manemus, & vivimus, a sanctificatione & corpore ejus non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quam ut quotidie Christus habitet in nobis, qui est panis vitæ, & panis e cælo, & quia quotidiana oratio est, quotidie quoque ut detur oratur. Sanctus Augustinus dicit: De quotidianis autem brevibus peccatis, sine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit: eorum est enim dicere: Pater noster, qui es in cælis, qui jam Patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu. Delet igitur hæc quotidiana oratio minima quotidiana peccata; delet & illa a quibus vita fidelium etiam scelerate gesta pœnitendo in melius redacta discedit. Ergo sicut Christus præcepit, sicut apostolus admonuit, & quemadmodum doctores ecclesiastici instituerunt, quia quotidie, vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hāc orationem effundere in conspectu Dei debemus. [n] Quisquis ergo sacerdotū, vel subjacentium clericorum, hanc orationem dominicam quotidie, aut in publico, aut

1. Thess. 5.
Matth. 6.

* quorum in sacris doctrina est
In serm. de orat. dominica.

In enchiridio ad Laurentium.

In enchir. c. 11. tit. 3.

ANNO CHRISTI 633.

aut in privato officio præterierit, propter superbiam judicatus, ordinis sui honore * multetur.

* privetur.

XI.

Item cognovimus quosdam Hispaniæ sacerdotes, * qui in quadragesimæ diebus [o] Alleluia decantant, præter in ultima hebdomada paschæ, quod deinceps interdicimus fieri, statuentes, ut in omnibus prędictis quadragesimę diebus, quia tempus est, non gaudii, sed mœroris, Alleluia * non decãtetur: tunc enim opus est fletibus, ac jejuniis insistere, corpus cilicio & cinere induere, animum mœroribus dejicere, gaudium in tristitiam vertere, quousque veniat tempus resurrectionis Christi, quando oportet Alleluia in lætitia canere, & mœrorem in gaudium commutare: hoc enim ecclesiæ universalis consensio in cunctis terrarum partibus roboravit; quod & a nobis omnibus ut conservetur per Hispanias Galliasq; provincias oportebit. In temporibus quoque reliquis, id est, Kalendis Ianuariis, quæ propter errorem gentilitatis aguntur, omnino Alleluia non decantetur. In quibus etiam præter piscem & olus, sicuti in aliis quadraginta diebus a ceteris carnibus abstinetur, & a quibusdam nec vinum bibitur. Si quis igitur episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quilibet ex ordine clericorum fuerit repertus, qui arbitrium suum huic constitutioni existimet præferendum, ordinis sui officio carere cogatur, & a communione ejusdem paschæ privetur.

* quod

* ideo non.

XII.

In quibusdam quoque Hispaniarum ecclesiis [p] Laudes post apostolum decantantur, priusquam euangelium prædicetur; dum canones præcipiunt post apostolum non Laudes, sed euangelium annuntiari. Præsumptio est enim, ut antea ponantur ea quæ sequi debent. Nam Laudes ideo euangelium sequuntur propter gloriam Christi, quæ per idem euangelium prædicatur. Circa omnes igitur sacerdotes hic ordo deinceps retineatur; excommunicationis pœnam suscepturi, qui hunc ordinem perturbaverint.

XIII.

De hymnis etiam canendis & salvatoris & apostolorum habemus exemplum: nam & ipse dominus hymnum dixisse perhibetur, Matthæo euangelista testante: *Et hymno dicto, exierunt in montem Oliveti.* Et Paulus apostolus ad Ephesios scripsit, dicens: *Implemini Spiritu, loquentes vos in psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus.* Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem Dei atque apostolorum & martyrum triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi quos [q] beatissimi doctores Hilarius atque Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorum canonum, vel apostolica traditione non existunt; respuant ergo & illum hymnum ab hominibus compositum, quem quotidie publico privatoq; officio in fine omnium psalmorum dicimus: Gloria & honor Patri, & Filio, & Spiritui sancto in sæcula sæculorum. Amen. Nam & ille hymnus, quem nato in carne Christo angeli cecinerunt; *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis;* reliqua quæ ibi sequuntur ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo * nec idem in ecclesiis canendus est, quia in scripturarum sanctarum libris non * invenitur. Componuntur ergo hymni, sicut componuntur missæ, sive preces, vel orationes, sive commendationes, seu manus impositiones; ex quibus si nulla * dicantur in ecclesia, vacant officia omnia ecclesiastica. Admonet hæc fieri, atque hortatur Timotheum apostolus dicens: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt.* Sicut igitur orationes, ita & hymnos in laudem Dei compositos, nullus vestrum ulterius improbet, sed pari modo * Gallia, Hispaniaque celebret: excommunicatione plectendi, qui hymnos rejicere fuerint ausi.

De consecr. dist. 1. de hymnis.

Matth. 26.

Ephes. 5.

Luc. 2.

* nec ipsi in ecclesiis canendi sint.

* inveniuntur.

* decantentur.

1. Tim. 2.

* in Gallicia.

XIV.

Hymnum quoque trium puerorum, in quo universa cæli terręque creatura dominum collaudat, & quem ecclesia catholica per totum orbem diffusa celebrat, quidam sacerdotes in missa dominicorum dierum, & in solennitatibus martyrum canere negligunt: proinde hoc sanctum concilium instituit, ut per omnes ecclesias Hispaniæ, vel * Galliæ in omnium missarum solennitate idem in * pulpito decantetur: communionem amissuri, qui & antiquam hujus hymni consuetudinem, nostramque diffinitionem excesserint.

* Galliciæ

* publico

XV.

[r] In fine psalmorum non sicut a quibusdam hucusque, Gloria Patri, sed Gloria & honor Patri dicatur, David propheta dicente: *Afferte domino gloriam & honorem:* & Ioannes euangelista in Apocalypsi: *Audivi vocem cælestis exercitus dicentem: Honor & gloria Deo nostro sedenti in throno:* ac per hoc hæc duo sic oportet in terris dici, sicut in cælis resonant. Universis igitur ecclesiasticis hanc observantiam damus, quam quisquis præterierit communionis jacturam habebit.

Psalm. 28.

Apoc. 3.

XVI.

Sunt quidam qui in fine responsoriorum Gloria

ANNO CHRISTI 633.

Gloria non dicunt: propter quod interdum inconvenienter * consonat. Sed hæc est discretio, ut in lætis sequatur gloria, in tristioribus repetatur principium.

XVII.

Apocalypsim librum multorum conciliorum auctoritas & synodica sanctorum præsulum Romanorum decreta Ioannis euangelistæ esse perscribunt, & inter divinos libros recipiendum," atque in ecclesia Dei prædicare contemnunt. Si quis eum deinceps aut non receperit, aut a pascha usque ad pentecosten missarum tempore in ecclesia non prædicaverit, excommunicationis sententiam habebit.

XVIII.

Nonnulli sacerdotes post dictam orationem dominicam statim communicant, & postea benedictionem in populo dant: quod deinceps interdicimus: sed post orationem dominicam, & conjunctionem panis & calicis, benedictio in populum sequatur, & tunc demum corporis & sanguinis domini sacramentum sumatur; eo videlicet ordine, ut sacerdos & Levita ante altare communicent, in choro clerus, extra chorum populus.

XIX.

Perniciosa consuetudo nequaquam est * reticenda, quæ majorum statuta præteriens, omnem ecclesiæ ordinem perturbavit; dum alii per ambitum sacerdotium appetunt, alii oblatis muneribus pontificatum assumunt, nonnulli etiam sceleribus implicati, vel * sæculari militiæ dediti, indigni ad honorem summum, ac sacri ordinis pervenerunt. De quorum scilicet * casu atque remotione oportuerat quidem statuendum; sed ne perturbatio quam plurima ecclesiæ oriretur, præteritis omissis, deinceps qui non promoveantur ad sacerdotium ex regulis canonum necessario credimus inserendum, id est, qui in aliquo crimine * detecti sunt, qui scelera aliqua per publicam pœnitentiam admisisse confessi sunt, qui in hæresim lapsi sunt, qui in hæresi baptizati aut rebaptizati esse noscuntur, qui semetipsos absciderunt, aut naturali defectu membrorum, aut * decisione aliquid minus habere noscuntur, qui secundæ uxoris conjunctionem sortiti sunt, aut numerosa conjugia frequentaverunt, qui viduam vel marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt, qui concubinas * ad † fornicationes habuerunt, qui servili conditioni obnoxii sunt, qui ignoti sunt, qui neophyti sunt, vel laici sunt, qui sæculari militiæ dediti sunt, qui curiæ nexibus obligati sunt, qui inscii literarum sunt, qui nondum ad triginta annos pervenerunt, qui per gradus ecclesiasticos non * accesserunt, qui ambitu honorem quærunt, qui muneribus honorem obtinere moliuntur, qui a decessoribus in sacerdotium * eliguntur. Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ civitatis elegerit, vel auctoritas metropolitani, vel * comprovincialium sacerdotum * assensio exquisivit. Quicumque igitur deinceps ad ordinem sacerdotii postulatus, & in his quæ prædicta sunt exquisitus, in nullo horum deprehensus fuerit, atque examinatus, probabilis vitæ atque doctrinæ extiterit, tunc secundum synodalia vel decretalia constituta, cum omni clericorum vel civium voluntate, ab universis comprovincialibus episcopis, aut certe a tribus in sacerdotium die dominica consecrabitur, convenientibus ceteris qui absentes fuerint literis suis, & magis auctoritate vel præsentia ejus * qui est in metropoli constitutus. Episcopus autem comprovincialis ibi consecrandus est, ubi metropolitanus elegerit: metropolitanus autem non nisi in civitate metropoli, comprovincialibus ibidem convenientibus. Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum sacerdotii indignus aspirare contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subjacebit.

Marginal notes: * consonat. — " Hic aliquid omnino deest. — * recipienda — * sæculari militiæ deditis — * causa — * detenti. Dist. 51. Qui in aliquo. — * defectione — * aut fornicarias. † Videtur intelligendum de concubinis ad tempus additis, de quibus dist. 34. c. Is qui. — * ascenderunt, — * eliguntur in episcopos non ordinentur. Sed — * provincialium — * assensus non exquisivit. — * qui vere metropolitanus est constitutus.

XX.

In veteri lege, ab anno vigesimo quinto Levitæ tabernaculo servire * mandantur: cujus auctoritatem in canonibus & sancti patres secuti sunt. Nos & divinæ legis, & * conciliorum præcepti immemores, infantes & pueros Levitas fecimus ante legitimam ætatem, ante experientiam vitæ: ideoque ne ulterius fiat a nobis, & divinæ legis, & canonicis admonemur sententiis: sed a viginti & quinque annis ætatis [f] Levitæ consecrentur, & a triginta annis presbyteri ordinentur: ita ut, secundum apostolicum præceptum, *probentur primum, & sic ministrent nullum crimen habentes*.

Marginal notes: Num. 8. Dist. 77. In veteri lege. Ivo part. 6. cap. 32. Burch. l. 2. cap. 12. — * præcipiuntur: — * præceptorum canonum immemores, — 1. Tim. 3.

XXI.

Quicumque in sacerdotio Dei positi sunt, irreprehensibiles esse debent, Paulo apostolo attestante: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse*. Inoffensos igitur & immaculatos decet Dei existere sacerdotes, nec ullo eos fornicationis cõtagio pollui: sed caste viventes, mundos semetipsos celebrandis exhibeant sacramentis. Abstineamus ergo nos ab omni opere malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus: ut mundi corpore, purgati mente, possimus ad sacrificium Christi digni accedere, & Deum pro delictis omnium deprecari.

Marginal note: Ibidem.

XXII.

Quamvis conscientiam puram apud Deum

ANNO CHRISTI 633.

Rom. 12.

Deum nos habere oporteat, tamen apud A homines famam optimam custodire convenit: ut juxta præceptum apostolicum, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, vitæ sanctæ testimonium habeamus. Quidam enim hucusque sacerdotum non modicum scandalum creaverunt, * dum in conversatione vitæ non bonæ famæ existunt. Ut igitur excludatur deinceps omnis nefanda suspicio aut casus, & ne detur ultra sæcularibus obtrectandi locus, oportet episcopos testimo- B nium probabilium personarum [t] * in conclavi suo habere; ut & Deo placeant per conscientiam puram, & ecclesiæ * per optimam famam.

* dum in accusatione luxuriæ, in conversatione

* conversationis & vitæ in conclavi

* per conversationem bonam.

XXIII.

Non aliter placuit, ut quemadmodum antistites, ita presbyteri atque levitæ, quos forte infirmitas, aut ætatis gravitas in conclavi episcopi manere non sinit, ut iidem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamque suam sicut nomine, ita & meritis teneant.

XXIV.

Prov. 30. 12. q. 1. Omnis ætas. Ans. l. 7. c. 1. Idem conc. Tolet. x. c. *

Prona est omnis ætas ab adolescentia in ma- C *lum:* nihil enim incertius quam vita adulescentium. Ob hoc * constituendum oportuit, ut si qui in clero * puberes aut adulescentes existunt, [u] omnes in uno conclavi atrii commorentur: ut lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem magistrum doctrinæ, & testem vitæ habeant. Quod si aliqui ex his pupilli existunt, a sacerdotali tutela foveantur, ut & vita eorum a criminibus intacta sit, & * res ab injuria improborum. Qui autem his præceptis resultaverint, D monasteriis deputentur, ut vagantes animi & superbi severiori regula distringantur.

* cōstituere

* impuberes,

* res eorum ab injuria impiorum.

XXV.

Dist. 38. Ignorantia mater. Burch. l. 1. c. 100. Ansl. l. 7. cap. 114.

Ignorantia, mater cunctorum errorum, maxime in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas admonentur, Paulo apostolo dicente ad Timotheum: *Intende lectioni, exhortationi, doctrinæ, semper permane in his.* Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas, & * canones, ut omne opus eorum in * prædicatione & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, E quam operum disciplina.

1. Tim. 4.

* canones meditentur

* prædicatione divina cōsistat,

XXVI.

Dist. 38. Quando presbyteri. Ivo part. 3. c. 129 Burch. lib. 2. c. 157. Ansel. lib. 7 cap. 113.

Quando presbyteri in parochiis ordinantur, [x] libellum officialem a sacerdote suo accipiant, ut ad ecclesias sibi deputatas instructi * succedant, ne per ignorantiam etiam divinis sacramentis offendant; ita ut quando ad litanias, vel ad concilium venerint, rationem episcopo suo reddant, qualiter susceptum officium celebrant, vel baptizant.

* accedant,

XXVII.

Dist. 28. Quando presbyteri. Ivo part. 3. cap. 130. & part. 6 cap. 148. Burch. lib 2. c. 157. Ansl. lib. 7. c. 106. Pan. lib. 2 c. 157.

Quando presbyteri vel diacones per parochias constituuntur, oportet eos * professionem episcopo suo facere, ut caste & pure vivant sub Dei timore: ut dum eos * talis professio religat, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

* primum professionē

* tali professione obligaverit, sanctam disciplinam retineant.

XXVIII.

Qu. 3. Episcopus, presbyter.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, si a gradu suo injuste dejectus in * secunda synodo innocens reperiatur, non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram altario, de manu * episcopi, [y] orarium, annulum & baculum: si presbyter, orarium & † * planetam: si diaconus, orarium & albam: si subdiaconus, patenam & calicem: sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ cum ordinarentur perceperunt.

Ivo part. 5. cap. 367.

* sancta

* episcoporum. Si episcopus est, orariū, annulum, & baculum:

† Planeta est, quam alias casulā vocamus.

* patenam:

XXIX.

[z] Si episcopus, aut presbyter, sive diaconus, aut quilibet ex ordine clericorum, magos, * aut aruspices, aut ariolos, aut certe augures, vel sortilegos, vel eos qui profitentur artem * aliquam, aut aliquos eorum similia exercentes consulere fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ * depositus * monasterii * pœnam excipiat, ibique perpetuæ pœnitentiæ deditus scelus admissum sacrilegii luat.

29. Qu. 5. Si quis episc. Burch. l. 10. cap. 48. Ivo part 11. c. 5. & 14. conc. Brac. II. tit. 77.

* aut incantatores, aut ariolos,

* magicam,

* suspensus

* monasteriū ingressus, ibique

* curam, *al.* censuram

XXXI.

Confinitimi hostium sacerdotes, præter eos qui a regia potestate licentiam acceperunt, * quodlibet mandatum * a gente extranea occulte accipere vel dirigere non præsumant: qui autem deprehenditur, atque convincitur, denuntiatus principi, apud concilium condigna animadversione multabitur.

* aut quodlibet

* ad gentē extraneam

XXXI.

23. qu. 8. Sæpe princ. Burch. l. 2. c. 140. Ivo par. 6 c. 222.

Sæpe principes contra quoslibet majestatis obnoxios, sacerdotibus negotia sua committunt. * Et quia sacerdotes a Christo ad ministerium salutis electi sunt, ibi * consentient regibus fieri judices, ubi jurejurando supplicii indulgentia promittatur, non ubi discriminis sententia præparetur. Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

* Sed

* consentiant

XXXII.

Ivo part. 16 c. 2. Burch. lib. 15. cap. 1.

[r] Episcopi in protegendis populis ac defendendis impositam a Deo sibi curam nō ambigant: ideoq; dum conspiciunt judices, & * potestates, pauperum oppressores existere, prius eos sacerdotali admonitione redarguant, & si cōtempserint * emendare, eorum insolentiam regis auribus intiment:

* potentes,

* emendare, anathematizentur.

ANNO CHRISTI 633.

timent: ut quos sacerdotalis admonitio non flectit ad justitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis autem episcoporum neglexerit, concilio reus erit.

XXXIII.

Avaritia radix cunctorum malorum: cujus sitis etiam sacerdotum mentes obtinet. Multi enim fidelium in * amore Christi & martyrum, in parochiis episcoporum basilicas construunt, *oblationes conscribunt, sacerdotes hæc auferunt, atq; in usus suos convertunt. Inde est, quod cultores sacrorum deficiunt, dum stipendia sua perdunt. Inde labentium basilicarum ruinæ non reparantur, quia avaritia sacerdotali omnia auferuntur. Pro qua re constitutū est a præsenti concilio, episcopos ita diœceses suas regere, ut nihil jure præsumant auferre, sed juxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam * de tributis ac frugibus tertiam cōsequantur. Quod si amplius quippiam ab eis præsumptum extiterit, per concilium restauretur; appellantibus aut ipsis conditoribus, aut certe propinquis eorum, si jam illi a sæculo decesserunt. Noverint autem cōditores basilicarum in rebus, quas eisdem ecclesiis conferunt, nullam potestatem habere; sed juxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem ejus ad ordinationem episcopi pertinere.

XXXIV.

Quicumque episcopus alterius episcopi diœcesim per triginta annos sine aliqua interpellatione * possederit, quia secundū jus legis, ejus jam videtur esse diœcesis, * admittenda non est cōtra eum actio reposcendi: sed hoc intra unam * provinciā; extra vero nullo modo: ne, dū diœcesis defēditur, provinciarū termini confundantur.

XXXV.

Sicut diœcesim alienam tricennalis possessio tollit, ita territorii conventum non * adimit. Ideoq; basilicæ, quæ novæ conditæ fuerint, ad eum procul dubio episcopum pertinebunt, cujus conventus esse constiterit.

XXXVI.

Episcopum per cunctas diœceses parochiasq; suas per singulos annos ire oportet, ut exquirat quo unaquæque basilica in * reparatione sui indigeat. Quod si ipse aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequierit, * presbyteros * probabiles, aut diaconos mittat, qui & reditus basilicarum, & reparationes, & ministrantiū vitam inquirant.

XXXVII.

Quicumq; episcopi suffragio cujuslibet aliquid ecclesiasticę *utilitati providerint, & pro eo quodcumq; * modicum in remunerationem promiserint; promissi solutionem eos exolvere oportebit: ita ut id ad concilium cōprovinciale deductū, eorum conniventia cōfirmetur: quia sicut Paulus apostolus ait, *dignus est operarius * mercede sua*.

XXXVIII.

Præbendum est a sacerdotibus vitæ solatium indigentibus; & maxime his quibus restituenda vicissitudo est. Quicumq; ergo fidelium de facultatibus suis ecclesiæ aliquid devotione propria contulerunt; si forte ipsi aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem ecclesia suffragium vitæ pro temporis usu percipiant. Si enim clericis, vel monachis, seu peregrinis, aut quamlibet necessitatem sustinentibus, pro solo religionis intuitu, in usum res ecclesiasticæ largiuntur, quanto magis his consulendum est, quibus * retributione justa debetur.

XXXIX.

Nonnulli diacones in tantam erumpunt superbiam, ut se presbyteris anteponant, atque [b] in primo choro ipsi priores stare præsumant, presbyteris in secundo choro constitutis. Ergo ut sublimiores sibi presbyteros agnoscant, tam hi, quam illi † in utroque choro consistant.

XL.

* Orariis duobus, nec episcopo quidem licet, nec presbytero uti, quanto magis diacono, qui minister eorum est. Vnum igitur orarium oportet Levitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est, prædicat: dextram autem partem oportet habere liberam, ut expeditus ad ministerium sacerdotale discurrat. Caveat igitur amodo Levita gemino uti orario, sed uno tantum, & puro, nec ullis coloribus, aut auro ornato.

XLI.

Omnes clerici, vel lectores, sicut Levitæ, & sacerdotes detonso superius toto capite, inferius solam [d] circuli coronam relinquant: non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis, ut laici, comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iste in Hispania hucusq; hęreticorum fuit. Vnde oportet, ut pro amputando ecclesiæ scandalo, hoc signū dedecoris auferatur, & una sit tonsura, vel habitus, sicut totius Hispaniæ est usus. Qui autem hoc non custodierit, fidei catholicæ reus erit.

XLII.

Cum clericis extraneæ feminæ nullatenus habitent; nisi tantū mater, & soror, filia vel amita; in quibus personis nihil sceleris extimari fœdus naturę permittit: id enim & [c] cōstitutio antiquorū patrum decrevit.

XLIII.

Quidam clerici legitimum non habentes conjugium, extraneatū mulierum, vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt:

ANNO CHRISTI 633.

1 Tim. 5. * mercedem suam accipere.

16 quæst 7. Quicumque fidel.

* retributio

Dist. 93. Nonnulli. Ivo part. 6. c. 297. Burc. lib. 1. c. 222.

† In vulgatis Gratiani, in utroq; ordine. Verum in omnibus manuscriptis codicibus ecclesiæ Toletanæ, & bibliothecæ regiæ D. Laurentii legitur, in utroq; choro: præterquam in uno Lucensi codice, ubi habetur: in utroque cōsistant: quā lectionem optime secutum est decret. Gregorianum.

Dist. 25. Vnum orarium.

* Si oraria duo nec episcopo induere quidē licet, nec presbytero, utique multo minus diacono, qui

Dist. 81. Quidam clerici.

ANNO CHRISTI 633.

appetunt: ideoque * quæcumque clericis taliter adjunctæ sunt, ab episcopo auferantur, & venumdentur, illis pro tempore * religatis ad pœnitentiam, quos sua libidine infecerunt.

* quæ conjunctæ taliter cum clericis sunt, * relegatis

XLIV.

23. quæst. 8. Clerici. Ivo part. 8. cap. 286.

Clerici qui sine consultu episcopi sui aut viduam, vel repudiatam, vel meretricem in conjugio acceperint, separari eos a proprio episcopo oportebit.

XLV.

23. q. 8. Clerici qui Ans. l. 7. c. 187. * factione * perenniter

Clerici qui in quacumque * seditione arma volentes sumpserint, vel sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu in monasterium * pœnitentiæ contradantur.

XLVI.

Ivo part. 13. c. 49. Burch. lib. 11. c. 63.

Si quis clericus in demoliendis sepulcris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vendicatur, oportet canonibus in tali scelere proditum clericatus ordine submoveri, & pœnitentiæ triennio deputari.

XLVII.

Præcipiente domino, atque excellentissimo Sisenando rege id constituit sanctũ concilium, ut omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione atq; labore habeantur immunes; ut liberi Deo serviant, nullaq; præpediti necessitate ab ecclesiasticis officiis retrahãtur

XLVIII.

Calched. concilium can. 26.

Eos, quos œconomos Græci appellant, hoc est, qui vice episcoporum res ecclesiasticas tractant, sicut sancta synodus Calchedonensis instituit, omnes episcopos de proprio clero ad regendas ecclesias habere oportet: qui autem deinceps cõtempserit, obnoxius ejusdem magni concilii erit.

XLIX.

20. quæst. 1. Monachum Ivo part. 7. c. 3 Burch. l. 8. c. 6. Ans. l. 7. c. 186. & lib. 8. cap. 6. * allegatum

Monachum aut paterna devotio, aut propria professio facit: quidquid horum fuerit, * alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reverti intercludimus aditũ, & omnem ad sęculũ interdicimus regressum.

L.

19. quæst. 2. Clerici qui Burch. l. 8. c. 21. Ivo part. 6. c. 371

Clerici qui monachorum propositum appetunt; quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos eis ab episcopo in monasteriis largiri oportet ingressus, nec interdici propositum eorum, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

LI.

* instituta 18. q. 2. Hoc tantum sibi, Vide Aurel. I. can. 21. & Arelat. III. apud Grat. 18. q. 2. cap. Monasteria & II. Hisp. c. 11. Episcopis hoc jus ademit. I. Lateranẽse. Vide conc. Trid. sess. 21. c. 8. & sess. 24. c. 3.

Nuntiatum est præsenti concilio, quod monachi, episcopali imperio, servili operi mancipentur, & jura monasteriorum contra * constituta canonum illicita præsumptione usurpentur; ita ut pene ex cœnobio possessio fiat, atque illustris portio Christi ad ignominiam servitutemque perveniat. Quapropter monemus eos qui ecclesiis præsunt, ut ultra talia non præsumant: sed hoc tantum sibi in monasteriis vindicent sacerdotes, * quod præcipiunt canones, id est, monachos ad conversationem sanctam * præmonere, abbates, aliaque officia instituere, atque extra regulam facta corrigere. Quod si aliquid in * monachis canonibus interdictum præsumpserint, aut usurpare quidpiam de monasterii rebus tentaverint, non deerit ab illis sententia excommunicationis, qui se deinceps nequaquam sustulerint ab illicitis.

* quos * promovere, * monachos

LII.

Vide conc. Turonense can. 11. ex quo decretum est.

Nonnulli monachorum, egredientes a monasterio, non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt. Hi igitur revocati, in eodem monasterio a quo exierunt pœnitentiæ deputentur, ibique defleant crimina sua unde decesserunt.

LIII.

Religiosi propriæ regionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habentur, sive hi qui per diversa loca vagi fuerint, ab episcopis, in quorum conventu commanere noscuntur, licentia eorum coerceatur; in clero, aut in monasteriis deputati præter illos qui ab episcopo suo, aut propter ætatem, aut propter languorem, fuerint absoluti.

LIV.

Conc. Tolet. XIII. cap. 10.

Hi qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum peccatores se prædicantes; hujusmodi, si revaluerint, possunt etiam, pro morum probitate, ad gradus ecclesiasticos pervenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt, ut aliquod mortale peccatum perpetrasse publice fateantur, ad clerum, vel ad honores ecclesiasticos pervenire nullatenus poterunt quia se confessione propria notaverunt.

LV.

Ivo part. 7. c. 47. Burch. lib. 8. c. 27.

Quicumque ex sæcularibus accipientes pœnitentiam totonderunt se, & rursus prævaricantes laici effecti sunt; comprehensi ab episcopo suo ad pœnitentiam, ex qua recesserunt, * revocentur. Quod si aliqui per * pœnitentiam irrevocabiles sunt, nec admoniti revertentur, vere ut apostatæ coram ecclesia anathematis sententia condemnentur. Non aliter & hi qui * detonsi a parentibus fuerint, aut sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni devoverunt, & postea habitum sæcularem sumpserunt, & iidem a sacerdote comprehensi ad cultum religionis, acta prius pœnitentia, revocentur. Quod si reverti non possũt vere ut apostatæ anathematis sententiæ subjiciantur. Quæ forma servabitur etiam in viduis virginibusque sacris, ac pœnitentibus feminis, quæ sanctimonialem habitum induerunt, & postea aut vestem mutaverunt, aut ad nuptias transierunt.

* renoventur, * potentiam

* tonsi collaudantibus parentibus fuerint, seipsos religioni.

* renoventur, & reverti noluerint.

LVI.

Anno Christi 633.

LVI.

Duo sunt genera viduarum, sæculares & [g] sanctimoniales: sæculares viduæ sunt, quæ adhuc disponentes, laicalem habitum non deposuerunt: sanctimoniales sũt, quæ jam mutato habitu sæculari, sub religioso cultu in conspectu sacerdotis vel ecclesiæ apparuerint. Hæ si ad nuptias transierunt, juxta apostolum, non sine damnatione erunt: quia se primum Deo voventes, postea castitatis propositum abjecerunt.

Tim. 5.

LVII.

De Iudæis autem hoc præcepit sancta synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre: *cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat.* Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes; ut integra sit forma justitiæ: sicut enim homo * proprii arbitrii voluntate serpenti obediens periit, sic * vocante gratia Dei, propriæ mentis conversione homo quisque credendo * salvatur. Ergo non vi, sed * liberi arbitrii * facultate, ut convertantur * suadendi sunt, non potius impellendi. Qui autem jampridem ad Christianitatem venire coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi principis † Sisebuti; quia jam constat eos esse sacramentis divinis associatos, & baptismi gratiam percepisse, & chrismate unctos esse, & corporis domini & sanguinis extitisse participes, oportet ut fidem etiam, quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur, ne nomen divinũ blasphemetur, & fides quam susceperunt vilis ac contemptibilis habeatur.

LVIII.

Tanta est quorumdam cupiditas, ut *quidam eam appetentes*, juxta quod ait apostolus, *etiam a fide erraverunt*: multi quippe hucusque ex sacerdotibus atque laicis accipientes a Iudæis munera, perfidiam eorum patrocinio suo * fovebant; qui non immerito ex corpore antichristi esse noscuntur, * qui contra Christũ faciunt. Quicumque igitur deinceps episcopus, sive clericus, sive sæcularis illis contra fidem Christianam * suffragium vel munere, vel favore præstiterit, vere ut profanus & sacrilegus anathema effectus, ab ecclesia catholica & regno Dei * efficiatur extraneus: quia dignum est, ut a corpore Christi separetur, qui inimicis Christi patronus efficitur.

LIX.

[h] Plerique qui ex Iudæis dudũ ad Christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes in Christum, non solum Iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed etiã abominandas circumcisiones exercere * præsumpserunt: de quibus consultu piissimi ac religiosissimi principis domini nostri Sisenandi regis, hoc sacrum decrevit concilium, ut hujusmodi transgressores pon-

A tificali auctoritate * correpti, ad cultum Christiani dogmatis revocentur: ut quos voluntas propria non emendat, animadversio sacerdotalis coerceat: eos autẽ quos circumciderunt; si filii eorũ sunt, a parentum consortio separentur; si servi, pro injuria corporis sui, libertati tradantur.

Anno Christi 633. *correcti,

LX.

Iudæorum filios vel * filias, ne parentum ultro involvantur erroribus, ab eorũ consortio separari decernimus; deputatos aut monasteriis, aut Christianis viris, ac mulieribus Deum timentibus: ut sub * eorum conversatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus, quam in fide proficiant.

28. quæst. 1. Iudeorum fil. Burch. lib. 4. c. 83. Ivo p. 1. c. 277. conc. Tol. XVII. *filias baptizatos; *eorũ cura & convers.

LXI.

Iudæi baptizati, si postea prævaricantes in Christum, qualibet pœna damnati extiterunt, a rebus eorum fideles filios excludi non oportebit: quia scriptum est: *Filius non portabit iniquitatem * patris.*

1. q. 4. Iudæi bapt. Ezech. 18. *patris & pater non portabit, iniquitatem filii.

LXII.

Sæpe malorum consortia etiam bonos corrumpunt, quanto magis eos qui ad vitia proni sunt. Nulla igitur ultra communio sit Hebræis ad fidem Christianam translatis cum his qui adhuc in vetere ritu consistunt; ne forte eorum participatione subvertantur. Quicumque igitur amodo ex his qui baptizati sunt infidelium consortia non vitaverint, & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

29. q. 1. Sæpe malorũ. Burch. l. 4. cap. 84. Ivo p. 1. c. 278.

LXIII.

Iudæi qui Christianas mulieres in conjugio habent, admoneantur ab episcopo civitatis ipsius, ut si cum eis permanere cupiunt, Christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in ejus permanere * conjugio, quæ jam in Christianam translata est fidem. Filii autem qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & hi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & infidelibus viris; Christianam sequantur religionem, non Iudaicam superstitionem.

28. q. 1. Iudæi qui Christianas. legum Wisegoth. lib. 12. tit. 1. *conjunctione,

LXIV.

Non potest erga homines esse fidelis qui Deo extiterit infidelis. Iudæi ergo qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc in Christi fidem prævaricati sunt, ad testimonium dicendum admitti non debent; quamvis esse se Christianos annuntient. Quia, sicut in fide Christi suspecti sunt, ita & in testimonio humano dubii habentur. Infirmari ergo oportet eorum testimoniũ qui in fide falsi docentur, nec eis esse credendum qui veritatis a se fidẽ * abjiciunt.

2. q. 7. Non potest. Idẽ legib. Wisegoth. lib. 12. tit. 2. lib. 9. & 10. Ivo p. 13. cap. 96. *abjecerunt.

LXV.

Præcipiente domino atque excellentissimo Sisenando rege, id constituit sanctum concilium,

17. q. 4. Cõstituit sãct. Idem est ll.

ANNO CHRISTI 619. Vvisegoth. lib. 12. tit. 3. lib. 17. Ivo p. 13. cap. 97. *relictas

concilium, ut Iudæi, aut hi qui ex Iudæis, officia publica nullatenus appetant: quia sub hac occasione Christianis injuriam faciunt. Ideoque judices provinciarum cum sacerdotibus eorum subreptiones fraudulenter * elicitas suspendant, & officia publica eos agere non permittant. Si quis autem judicum hoc permiserit, [1] velut in sacrilegum excommunicatio proferatur, & is qui subrepserit publicis cædibus deputetur.

LXVI.

Ivo p. 13. cap. 99. *largitates: *membris.

Ex decreto gloriosissimi principis hoc sanctum elegit concilium, ut Iudæis non liceat Christianos servos habere, nec Christiana mancipia emere, nec cujusquam consequi * largitate: nefas est enim ut membra Christi serviant antichristi * ministris. Quod si deinceps servos Christianos, vel ancillas Iudæi habere præsumpserint, sublati ab eorum dominatu libertatem a principe consequantur.

LXVII.

12. q. 1. Etsi illi qui. Burch. li. 2. cap. 189. Ivo p. 3. cap. 249. *ecclesiis *liberos

Et si hi qui nulla ex rebus suis pauperibus Christi distribuunt, æterni judicis voce in futurum condemnabuntur, quanto magis hi qui auferunt pauperibus quod non dederunt? Quapropter episcopi, qui nihil ex proprio suo * ecclesiæ Christi compensaverunt, hanc divinam sententiam metuant, & liberos ex familiis ecclesiæ ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium est enim, ut qui res suas ecclesiæ Christi non contulit, damnum inferat, & jus ecclesiæ alienare intendat. Tales igitur * libertos successor episcopus aliqua oppositione ad jus ecclesiæ revocabit: quia eos non æquitas, sed improbitas absolvit.

LXVIII.

12. q. 2. Episcopus qui. Burch. li. 3. c. 176. Ivo p. 3. c. 237. & p. 16. cap. 65. *commutationis. *qui *juri Legibus etiam imperatoriis accusandi patronos libertis potestas adimitur. lib. 44. digest. tit. 2. lib 8. *propriam *aliquid eccl.

Episcopus qui mancipium juris ecclesiæ, non retento ecclesiastico patrimonio, manumitti desiderat, duo meriti ejusdem & peculii coram concilio ecclesiæ, cui præminet, per commutationem, subscribentibus sacerdotibus offerat: ut rata & justa inveniatur definitio * commutantis. Tunc enim liberam manumissionem sine patrocinio ecclesiæ concedere poterit: * quia eum quem libertati tradere disponit, jam * jure proprio acquisivit. Hujusmodi autem liberto adversus ecclesiam cujus juris extitit, accusandi vel testificandi denegetur licentia. Quod si præsumpserit, placet ut stante commutatione, in servitutem * propriæ ecclesiæ revocetur, cui nocere conatur.

LXIX.

Decre. lib. 3. tit. 13. c. 3. Burch. lib. 3. cap 177.

Consensus totius concilii definivit, ut sacerdotes qui aut * res suas ecclesiæ relinquunt, aut nihil habentes aliqua tamen prædia, aut familias ecclesiis suis conquirunt, licebit illis aliquos de familiis ejusdem ecclesiæ manumittere, juxta rei collatæ modum, quem antiqui canones decreverunt; ita ut cum peculio & posteritate sua ingenui sub patrocinio ecclesiæ maneant, utilitates injunctas sibi, juxta quod potuerint, prosequentes.

ANNO CHRISTI 626. Ivo part. 3. cap. 238.

LXX.

12. qu. 2. Liberti ecclesf. Burch. lib. 8. c. 185 Ivo p. 3. c. 245. *non subtrahat. *libertos

Liberti ecclesiæ (quia nunquam moritur eorum patrona) a patrocinio ejusdem nunquam discedant; nec posteritas quidem eorum, sicut priores canones decreverunt. Ac ne forte libertas eorum in futura prole non pateat, ipsaque posteritas naturali ingenuitate obnitens, sese ab ecclesiæ patrocinio * subtrahat, necesse est ut tam iidem liberti, quam ab eis progeniti, professionem episcopo suo faciant, per quam se ex familia ecclesiæ * liberos effectos esse fateantur; ejusque patrocinium non relinquant: sed juxta virtutem suam obsequium ei vel obedientiam præbeant.

LXXI.

12. qu. 2. Liberti ecclesf. Burch. lib. 3. cap. 184. Ivo p. 3. c. 244.

Liberti ecclesiæ, qui a patrocinio ejus discedentes, quibuslibet personis adhæserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit: quia per inobedientiæ contemptum actione ingrati tenentur.

LXXII.

Dist. 87. Liberti qui. Burch. lib. 3. cap. 186. Ivo part. 3. cap. 246. & p. 16. cap. 52.

Liberti qui a quibuscumque manumissi sunt, atque ecclesiæ patrocinio commendati existunt, sicut regulæ antiquorum patrum constituerunt, sacerdotali defensione a cujuslibet insolentia protegantur; sive in statu libertatis eorum, seu in peculio quod habere noscuntur.

LXXIII.

Dist. 54. Quicumque lib. Ivo p. 6. cap. 126. Burch. lib. 2. cap. 25. *crimine capitali *liberi *patroni

Quicumque libertatem a dominis suis percipiunt, ut nullum sibimet obsequium patronus retentet, isti, si sine * crimine sunt, ad clericatus ordinem * libere suscipiantur; quia directa manumissione absoluti noscuntur: qui vero retento obsequio manumissi sunt; pro eo quod adhuc a * patrono servitute tenentur obnoxii, nullatenus sunt ad ecclesiasticum ordinem promovendi; ne quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis servi.

LXXIV.

Bernardus Præpositus Papiensis lib. 1. tit. 12. cap. 4. *datum.

De familiis ecclesiæ constituere presbyteros & diacones per parochias liceat; quos tamen vitæ rectitudo & probitas morum commendat: ea tamen ratione, ut antea manumissi libertatem status sui percipiant, & denuo ad ecclesiasticos honores succedant: irreligiosum est enim obligatos existere servituti, qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem. Quidquid autem talibus, aut per libertatem concessum, aut successione extiterit * debitum, aut a quolibet quoquo modo collatum, non licebit eis quip-

ANNO CHRISTI 633.

quippiam inde in extraneas personas trāsmittere; sed omnia ad jus ecclesiæ, a qua manumissi sunt, oportet post eorum obitum pertinere. His quoque, sicut & ceteris ecclesiæ libertis, accusandi vel testificandi adversus ecclesiam aditus intercluditur: ad quos si aspiraverint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quem non dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt.

LXXV.

Post instituta quædam ecclesiastici ordinis, vel decreta, quæ ad quorumdam pertinent disciplinam, postrema nobis cunctis sacerdotibus sententia est, pro robore nostrorum regum, & stabilitate gentis Gothorum, pontificale ultimum sub Deo judice ferre decretum. Multarum quippe gentium (ut fama est) tanta extat perfidia animorum, ut fidem sacramento promissam regibus suis servare contemnant, & ore simulent juramenti professionem, dum retineant mente perfidiæ impietatem. Iurant enim regibus suis, & fidem quam pollicentur prævaricant, nec metuunt volumē illud judicii Dei, per quod inducitur maledictio multaque pœnarum comminatio super eos qui jurant in nomine Dei mendaciter. Quæ igitur spes talibus populis contra hostes laborantibus erit? quæ fides ultra cum aliis gentibus in pace credenda? quod fœdus non violandum? quæ in hostibus jurata sponsio * permanebit, quando nec ipsis propriis regibus juratam fidem conservant? Quis enim adeo furiosus est, qui caput suum manu propria desecet? Illud notum est, immemores salutis suæ propria manu seipsos interimunt, in semetipsos suosque reges proprias convertendo vires, & dum Dominus * dicit: *Nolite tangere christos meos*: & David: *Quis*, inquit, *extendet manum suam in christum domini, & innocens erit*? Illis nec vitare metus est perjurium, nec regibus suis inferre exitium. Hostibus quippe fides pacti datur, nec violatur. Quod si in bello fides valet, quanto magis in * suis servanda est. Sacrilegium quippe est, si violetur a gentibus regum suorum promissa fides; quia non solum in eos fit pacti transgressio, sed & in Deum quidem, in cujus nomine pollicetur ipsa promissio. Inde est quod multa regna terrarum cælestis iracundia ita permutavit, ut per impietatem fidei, & morum, alterum ab altero solveretur. Vnde & nos cavere oportet casum hujusmodi gentium; ne similiter plaga feriamur præcipiti, & pœna puniamur crudeli. Sic enim Deus angelis in se prævaricantibus non pepercit, qui per inobedientiam cæleste habitaculum perdiderunt. Vnde & per Isaiam dicitur: *Inebriatus est gladius meus in cælo*, quanto magis nos nostræ salutis interitum timere debemus, ne per infidelitatem eodem sævientis Dei gladio pereamus. Quod si divinam iracundiam vitare volumus, & severitatem ejus ad clementiam provocare cupimus, servemus erga Deum religionis cultum * cum timore; custodiamus erga principes nostros pollicitam fidem, atque sponsionem; non sit in nobis, sicut in quibusdam gentibus, infidelitatis subtilitas impia, non subdola mentis perfidia, non perjurii nefas, nec conjurationum nefanda molimina. Nullus apud nos præsumptione regnum arripiat; nullus excitet mutuas seditiones civium; nemo meditetur interitus regum: sed & defuncto in pace principe, primates totius gentis cum sacerdotibus successorem regni concilio communi constituant: ut dum unitatis cōcordia a nobis retinetur, nullum patriæ gentis dissidium per vim atque ambitum * oriatur. Quod si hæc admonitio mentes nostras non corrigit, & ad salutem communem cor nostrum nequaquam perducit, audite sententiam nostram. Quicumque igitur a nobis, vel totius Hispaniæ populis, qualibet conjuratione vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel * conservatione regiæ salutis pollicitus est, * temeraverit, aut regem nece attrectaverit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpaverit, anathema sit in conspectu Dei Patris & angelorum; atque ab ecclesia catholica, quam profanaverit perjurio, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Christianorum alienus, cum omnibus impietatis suæ sociis: quia oportet ut una pœna teneat obnoxios, quos similis error invenerit implicatos. Quod iterum secundo repilcamus dicentes: Quicumque amodo ex nobis vel cunctis Hispaniæ populis quolibet tractatu vel studio sacramentum fidei suæ, quod pro patriæ gentisque Gothorum statu, vel conservatione regiæ salutis pollicitus est, violaverit, aut regem nece attrectaverit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigiū usurpaverit, anathema sit in conspectu Christi, & * apostolorum ejus, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus; & ab omni consortio Christianorum alienus, & damnatus in futuro Dei judicio habeatur, cum comparticipibus suis. Quia dignum est, qui talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eorum participatione obnoxii teneātur. Hoc etiā tertio acclamamus, dicentes: Quicumq; amodo ex nobis vel cunctis Hispaniæ populis qualibet meditatione vel studio sacramētum fidei suæ,

Marginal notes: Concilio Tolet. V. 7. decernitur, ut hoc decretum in omnibus synodis perlegatur publica voce pronuntietur. — Num. 7. & 21. — stabilis erim. — *dicat: Psal. 104. 1. Reg. 26. — *ceteris — Isai. 34. — *atque timorem, & usque ad mortem custod. — *moliatur. — *observatione — *tentaverit, — *angelorū

A quod pro patriæ salute, gentisque Gothorum statu, vel incolumitate regiæ potestatis pollicitus est, violaverit, aut regem nece attrectaverit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptione tyrannica regni fastigium usurpaverit, anathema sit in conspectu Spiritus sancti, & martyrum Christi, atque ab ecclesia catholica, quam perjurio profanaverit, efficiatur extraneus, & ab omni communione Christianorum alienus; neque partem justorum habeat, sed cum diabolo, & angelis ejus, æternis suppliciis condemne- B tur, una cum eis qui eadem conjuratione nituntur: * ut par pœna perditionis constringat, quos in perniciem prava societas copulat. Et ideo, si placet omnibus qui adestis; * hæc tertio reiterata sententia vestræ vocis eam consensu firmate. Ab universo clero, vel populo dictum est: Qui contra hanc * vestram definitionem præsumpserit, anathema, maranatha (hoc est) perditio in * adventum domini sit, & cum Iuda Ischariot partem habeat, & ipsi & socii eorum: Amen.

* &

* hoc tertio reiteratum sententia vestræ

* nostram

* adventu

Quapropter nos ipsi * sacerdotes omnem ecclesiam Christi ac populum admonemus, ut tremenda hæc & totiens iterata sententia nullum ex nobis præsenti atque æterno condemnet judicio; sed fidem promissam erga gloriosissimum dominum nostrum Sisenandum regem custodientes, ac sincera illi devotione famulantes, non solum divinæ pietatis clementiam in nobis provocemus, sed etiam gratiam antefati principis percipere mereamur: Amen.

* & sacerdotes omnes sanctam ecclesiam

Te quoque præsentem regem, futurosque sequentium ætatum principes humilitate qua debemus deposcimus, ut moderati & mites erga subjectos existentes, cum justitia & pietate populos a Deo vobis creditos regatis, bonamque vicissitudinem qui vos constituit largitori Christo * respondeatis; regnantes cum humilitate cordis, cum studio bonæ actionis. Ne quisquam vestrum solus in * causis capitum, aut rerum sententiam ferat: sed consensu publico, cum rectoribus ex judicio manifesto delinquentium culpa patescat; servata vobis in offensis mansuetudine, ut non severitate magis in illis quam indulgentia polleatis: ut dum omnia hæc, auctore Deo, pio a vobis moderamine conserventur, & reges in populis, & populi in regibus, & Deus in utrisque lætetur. Sane de futuris regibus hanc sententiam promulgamus, ut si quis ex eis contra reverentiam legum superba dominatione, & fastu regio in flagitiis & facinore, sive cupiditate crudelissimam potestatem in populis exercuerit, anathematis sententia

Hæc omnia de formando optimo principe fere desumpta sunt ex Augustino lib. 5. de civit. Dei, cap. 24. Sed felices eos dicimus (inquit) si juste imperant; si inter linguas sublimiter honorantium, & obsequia nimis humiliter salutantium, non extolluntur, &c. per totum caput, in quo veram regum felicitatem describit.

* rependatis;

* causa captivium aut reum sententia feriat:

a Christo domino condemnetur, & habeat a Deo separationem atque judicium, propter quod præsumpserit prava agere, & in perniciem regnum * convertere. [k] De Suintilane vero, qui scelera propria metuens, seipsum regno privavit, & potestatis fascibus exuit, id cum gentis consultu decrevimus, ut neque eumdem vel uxorem ejus, propter mala quæ commiserunt, neque filios eorum unitati nostræ unquam consociemus, nec eos ad honores, a quibus ob iniquitatem dejecti sunt, aliquando * promoveamus; quique etiam, sicut a fastigio regni habentur extranei, ita & a possessione rerum, quas de miserorum sumptibus * hauserunt, maneant alieni; præter id quod pietate piissimi principis nostri fuerint consecuti. Non aliter & * Gelanem memorati * Suintilani & sanguine & scelere fratrem, qui neque in germanitatis * fœdere stabilis extitit, nec fidem gloriosissimo domino nostro pollicitam conservavit, hunc igitur cum conjuge sua, sicut & * antefatos, a socie- C tate gentis, atque consortio nostro placuit separari, nec in amissis facultatibus, in quibus per iniquitatem creverant, reduces fieri; * præter id quod consecuti fuerint pietate clementissimi principis nostri: cujus gratia & bonos donorum præmiis ditat, & malos a beneficentia sua * non separat. Gloria autem & honor omnipotenti Deo nostro, in cujus nomine congregati sumus. Post hæc salus, & pax, & diuturnitas piissimo & amatori Christi domino Sisenando regi; cujus devotio nos ad hoc decretum salutiferum convocavit. Corroboret Christi gloria regnum illius, D * gentisque Gothorum in fide catholica: annis & meritis protegat illum usque ad ultimam senectutem summa Dei gratia: & post præsentis regni gloriam, ad æternum regnum transeat; * ut sine fine regnet, qui * intra sæculum feliciter imperat; ipso præstante qui est Rex regum & dominus dominantium, cum Patre & Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

* deducere,

* provehamus;

* auxerant;

* Geilanem

* Suintilanæ

* fide

* ante factum est,

* præter in id

* congrue non separat.

* gentesque

* &

* in sæculo

E Definitis itaque iis quæ superius comprehensa sunt, annuente religiosissimo principe, placuit deinde, nulla re impediente, a quolibet nostrum ea quæ constituta sunt temerari, sed cuncta salubri consilio * conservare: quæ quia profectibus ecclesiæ, & animæ nostræ conveniunt, etiam propria subscriptione, ut permaneant, roboramus. *

* conservari:

* & subscripserunt omnes.

[l] SUBSCRIPTIONES.

[m] Ego Isidorus in Christi nomine ecclesiæ Hispalensis episcopus metropolitanus * hæc statuta subscripsi.

* hæc constituens

* Selua

ANNO CHRISTI 633

* Selua Narbonensis metropolitanus episcopus subscripsi. (Ego Isclaa)

[n] Stephanus ecclesiæ Emeritensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Iulianus ecclesiæ Bracarensis metropolitanus episcopus subscripsi.

[o] Iustus ecclesiæ Toletanæ metropolitanus episcopus subscripsi.

Audax ecclesiæ Tarraconensis metropolitanus episcopus subscripsi.

Stephanus * Ausensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Ausonensis)

Petrus * Veterensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Beterrensis)

[p] Acutulus * Elenensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Elensis)

* Nonnitus Gerundensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Venitus)

[q] Conantius * Palentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Apalennæ)

Clarentius Accitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Bigitinus Bigastrensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Sisaldus Emporitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Bonifacius Cauriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Hilarius Complutensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eusebius Bastitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Gabinius Calagurritanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ioannes * Illeplensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Ilipensis)

Sisisclus Elborensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Marcellus Vrcitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Deodatus Egabriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ioannes Dertosanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eusebius Valeriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Leudeficus Cordubensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Leodefredus)

Iacobus Mentesanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Germanus monasterii Dumiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Samuel Iriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Profuturus Lamicensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Seruusdei * Calabriensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Lacobrigensis)

Montesis Egitaniensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Remassatius * Nemanensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Nemesaius; * Nomanensis)

Concordius Asturiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ranarius Vrgelitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Eugenius * Egarensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Egabrensis)

Florentius Setabitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Theodoigius Abilensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Abentius Astigitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Pimenius Asidonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Etherius Eliberitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Anatolius * Luthuensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Lutisensis; * Lutuvensis)

Fructuosus Iterdensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Perseverantius Castellonensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Musitacius Valentinæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Viaricus Olysipponensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Vbaricus)

Antonius Segobriensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ansiulfus Portugalensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Serpentinus Illicitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Suanila Oretanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Methopius * Britaniensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Britamensis)

Anastasius Tudensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ilpidius Tyrassonæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ordulphius Oscensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

[r] Braulio Cæsaraugustanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ansericus Segobiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Isdisclus Segontiensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Epartius Italicensis episcopus ecclesiæ subscripsi.

Lausus * Vasensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Vesensis)

* Modarius Pacensis ecclesiæ episcopus subscripsi. (* Moderarius)

Hiccila Salmanticensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Basconius Lucensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

Egila Oxomensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

* Contaurus presbyter vicarius Fidentii Tuccitani episcopi subscripsi. (* Centaurus ecclesiæ Tuccitanæ presbyter, agens vicem domini mei Fidentii)

Renatus presbyter vicarius Ermulfii episcopi * Coimbriensis subscripsi. (* Conienbriensis)

Marcus presbyter vicarius David Auriensis episcopi subscripsi.

Ioannes presbyter vicarius Severi Barcinonensis episcopi subscripsi.

Domarius archidiaconus vicarius Carterii Arcavicensis episcopi suscripsi.

Stephanus archidiaconus vicarius Genesii Magalonensis episcopi subscripsi.

Donellus archidiaconus vicarius Solemnii * Carcasonensis episcopi subscripsi. (* Arcacensis)

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Concilium Toletanum IV.*] Quartum concilium Toletanum Rodericus libro 2. capite 19. affirmat sub Iusto regiæ urbis primate fuisse celebratum. Ioannes Magnus libro 16. capite 17. perperam sub Eugenio. Est concilium nationale: nam Cinthilæ regi, qui primus ex omnibus regibus Gothis, pulsis Romanis, totum Hispaniæ regimen obtinuit, successit Sisenandus: qua de causa, ut imperium obfirmaret, convocat totius gentis & omnium provinciarum synodum. (Sub quo primate Toletano.)

ANNO CHRISTI 633.

Quo tempore.

b *Æra* DCLXXI.] Rodericus aliter: nam affirmat Sisenandum regnare cœpisse æra 673. & regnasse annos quinque menses undecim. Lucas Tudensis sic habet: *Æra 671. anno imperii Heraclii 18. post Cinthilanum regem, Sisenandus regnat annis tribus: iste synodos episcoporum egit, patiens fuit regulis catholicis, orthodoxus extitit, Toleto vitam finivit, æra* DCLXXIV. Verum sequor fidem codicum manuscriptorum, qui omnes constantissime legunt, tertio anno Sisenandi editum, æra DCLXXI. quam computationem amplectitur Ioannes Vasæus.

Martyris & confessoris nomina quot modis sumantur.

c *Confessoris.*] Martyr & confessor, si nominis vim perpendas, & veteris ecclesiæ usum, & hodie ecclesiastica officia, diversimode accipiuntur, tamen aliquando in eadem significatione usurpatas voces reperies. Martyr dicitur, qui pro Christi fide constans in agone occubuit. Hæc communior acceptio eos quoque amplectitur, qui extrema passi, miraculo servati, vitam diutius protraxerunt; & eos, qui non tantum ferro, igne, & aliis diris suppliciis necati, spectaculum mundo facti, sed fame, squalore, inedia, fœtore, carceribus clusi, ultimum spiritum læti Deo reddiderunt: ut Cyprianus est auctor libro de duplici martyrio; si ejus est. Confessor dicitur, qui pro Christi fide captus, coram fidei hostibus, publice & palam fidem professus, tormentis non potuit adigi ut fidem abnegaret. Hac significatione strictiori a patribus hæc vox est usurpata, ut auctor est idem Cyprianus epistola 6. & 7. libri secundi, & Hieronymus epistola 84. Fueruntque hi viri in Dei ecclesia magno honore semper habiti, ut ex epistolis Cypriani patet, & conciliis, & literis confessoriis, quibus ab episcopis in peregrinatione magnopere commendabantur. Si vero aliquid tormentorum esset expertus, non tamen in martyrio occubuisset, tunc martyr & confessor dicebatur: quamvis a Tertulliano libro ad martyres hi non simpliciter martyres, sed designati martyres appellantur. De diversa harum vocum acceptione consule epistolas Cypriani. Tamen usus postea obtinuit, ut omnes qui sancte & pie vitam traduxissent, & sancto & probato fine in domino quievissent, confessorum titulo colerentur. Hic vero Leocadia vocatur confessor, quia non ferro, sed carceris squalore, & fœtore, & inedia extremum diem clausit. Codex Alveldensis addit, & martyris: similiter excusi, & in peculiari festo, ei in ecclesia Toletana dicato, virgo & martyr dicitur.

Leocadia quæ & qualis.

d *Leocadia.*] Diva Leocadia fuit Toletana civis, ex nobilissimis parentibus orta: virgo pro fide Christi a Daciano nominis Christiani immanissimo hoste capta, in carcerem trusa; ubi pie & sancte orando vitam squalore & fame finivit. Extant in regia urbe tres ecclesiæ ei dicatæ; duæ collegiatæ fere collapsæ, tertia parochialis. In illa vero quæ est in suburbio Tago imposita, corpus ejus sepulturæ honorifice fuit traditum: cujus rei causa, parva & exilis illa basilica magnorum fuit conciliorum altrix ac mater: altera, quæ est in arce regia, ejus carcer fuit: parochialis, nobilium parentum domus, & sanctæ educationis domicilium. Ejus venerandum corpus, cum Sarraceni Hispaniam invasissent, in Belgas delatum, in monasterio sancti Gisleni apud *Mons en Henault*, honorifice cultum: postea a Ioanna regina Philippi primi uxore, crus sanctæ ecclesiæ Toletanæ in nave aurea, gemmis ornata, devotionis causa dicata: tandem Philippo II. rege clementissimo, Alexandro Farnesio prorege apud Belgas, studio & diligentia Petri Martinez patris societatis Iesu, corpus secreto in Hispaniam delatum, honorifice pristinæ civitati & ecclesiæ solenni pompa restitutum; astantibus Philippo rege, & principe, Maria Augusta, & Elisabeth filia natu majore Philippi, qui una cum Philippo principe & Hispaniæ proceribus corpus humeris impositum in basilicam majorem pie & humiliter intromisit, die 26. Aprilis, anno domini 1587. Quibus omnibus interfui.

Cap. I. Quomodo dicatur Verbum Dei hominem suscepisse.

e *Suscipiens hominem.*] Phrasis est patrum, quam scholastica theologia merito propter hæreses non suscipit, quin potius hac utitur: Suscepit humanitatem. Priorem dicendi formulam usurpat Augustinus libro 83. quæstionum, quæstione 9. & de fide & symbolo, capite 4 & lib. 9. de civitate Dei cap. 17. Et Ambrosius lib. 5. de fide, cap. 5. Origenes in Matthæum 13. Hieronymus ad Galatas. Gregorius Nyssen. in sermone natalis domini. Hilarius lib. 9. de Trinit. & concilium Toletanum VI. cap. 1. & D. Thomas 3. part. quæst. 4. articulo 3. ad princ. affirmat, hanc locutionem non esse tamquam propriam extendendam, sed pie exponendam; ut dicamus hominem susceptum, quia ejus natura est assumpta, & quia assumptio terminata est ad hoc, ut Filius Dei sit homo. Concilio Toletano VI. cap. 1. dicitur hominem assumpsisse.

Cap. 2. Ritus psallendi qui & quales esse debeant.

f *Antiqui canones.*] Ut concilium Venetum statuit sub Leone I. cap. 15. & Bracarense I. anno tertio Ariamiri regis cap. 1. & Epaonense sub Gelasio I. cap. 4. & concilium Gerundense sub Hormisda cap. 1. Atque hæc quidem Hormisda sunt antiqua patrum decreta, quibus præscribitur, ut unus psallendi & orandi ordo servetur in missarum solennibus & vespertinis, & matutinis officiis. Idem etiam postea statutum est in concilio Toletano XI. cap. 3. ut is ordo ubique servetur, qui in metropolitana ecclesia noscitur institutus. Demum in Tridentino concilio catechismum, missale & breviarium fieri decretum est; quibus universalis ecclesia uteretur. Quod a sancto pontifice Pio V. confectum magna Christiani populi unitate observatur. Sunt qui affirment curam in hoc concilio sancto Isidoro Hispalensi hujus rei traditam (utpote qui primas partes in hoc concilio tenuit) ut missale & breviarium reformatum ex more Gothico omnibus ecclesiis utendum conficeret, quod nunc dicitur Mozarabe; eo quod hanc sacrorum formam postea Christiani inter Arabes in captivitate miserabili pressi religiose servaverint: ipsi Mixtarabi; officium ecclesiasticum Mixtarabum appellatum.

Isidorus auctor missalis & breviarii quod dicitur Mozarabe.

Cap. 3. Quoties concilia celebranda in anno?

g *Bis in anno.*] Antiquum apostolorum decretum fuit, ut bis in anno concilia haberentur, can. 38. Idem concilium Nicænum sancit, & Hormisda papa epistola ad episcopos Hispaniæ cap. 3. & Zacharias epistola 4. & Aurelianense concilium III. can. 1. & IV. can. 36. Postea decretum fuit, ut semel in anno congregarentur, ut in concilio Toletano III. cap. 18. Idem Gregorius magnus ad episcopos Siciliæ. Postea iterum idipsum temperatum, ut tertio quoque anno cogerentur concilia provincialia. Sic in concilio Marisconensi II. can. 20. & Lateranensi III. sess. 10 & concilio Tridentino sess. 24. cap. 2. Tempus vero congregationi aptum decernitur autumnale; ut liquet ex III. concilio Toletano, cap. 18. vernale, ut hic: vel post octavam paschæ resurrectionis domini nostri Iesu Christi, seu alio denique commodiore tempore fieri id conceditur, pro more cujusque provinciæ.

Cap. 4. Votum decisivum in concilio habent soli episcopi.

h *Presbyteri a tergo eorum resideant.*] Nullus presbyterorum vocem decisivam in conciliis habebat: quidquid Michael Thomasius commentetur, neque laici, licet imperiali dignitate præfulgeant: solis enim episcopis causa fidei est concessa, ut veris judicibus. De qua re vide Osium lib. 2. adversus Brentium, de legitimis ecclesiæ judicibus. Basilius etiam imperator in VIII. synodo id attestatur. Et si regum, & imperatorum subscriptiones in conciliis reperiuntur, perpende eas diversas esse a verbis subscriptionum episcoporum, neque reperiri, nisi in causa communi fidei, ut eorum auctoritate & imperio decreta patrum aptius custodiantur. Unde Theodoricus rex catholicus dicebat, nec aliquid ad se pertinere de ecclesiasticis negotiis, propter reverentiam: capite Concilia sacerdotum, distinctio 17.

Archidiaconi munus & officium.

i *Archidiaconus.*] Pro officii mei honore & dignitate, non gravabor apponere aliquid de ejus functionis cura. Non instituitur archidiaconus, nisi fuerit diaconus: ut Urbanus papa decrevit in concilio Arvernæ celebrato, & Calistus, & Innocentius II. Debet enim is esse, qui prudentia & merito vitæ clarescat. Estque coadjutor episcopi in ordinatione clericorum. De hoc Isidorus Hispalensis ad Leudefredum sic inquit: *Archidiaconus imperat subdiaconis & Levitis: ad quem ista pertinent ministeria; ordinatio vestiendi altaris a Levitis, cura incensi, & sacrificii necessaria solicitudo, quis Levitarum ad populum euangelium legat, quis preces dicat, seu responsoria in dominicis diebus, aut solennitatibus decantet. Solicitudo quoque paræciarum, & ordinatio, & jurgia ad ejus pertinent curam; pro reparandis diœcesanis basilicis ipse suggerat sacerdoti; ipse inquirit paræcias cum jussione episcopi*, &c. quæ habentur distinctione 25. & adducuntur ab Innocentio III. de officio archidiaconi cap. 7. Officium etiam archidiaconorum tradidit Isidorus lib. 2. de eccles. officiis cap. 8. Subscribunt archidiaconi in conciliis voce consultiva, & decisiva: ut patet ex subscriptionibus concilii XI. Toletani. *Gudila archidiaconus Toletanus hæc gesta synodica a nobis definita subscripsi.* Rege Vvamba æra 713. & Quirico archiepiscopo Toletano. Similiter in XIII. & XV. subscribit Vbisandus archidiaconus. Cœperuntque ita subscribere archidiaconi in conciliis Toletanis, a concilio Toletano VIII. & deinceps.

Cap. 6. Una an trina mersio in baptismo usurpanda?

k *Trinam quidam, quidam simplam mersionem faciunt.*] Trina mersio cum invocatione Patris & Filii & Spiritus sancti in principio ecclesiæ celebris, & a patribus in usu posita, ad fidem sanctæ & individuæ Trinitatis, unitatem, & distinctionem stabiliendam, & populos docendam. Insignis est locus Ambrosii lib. 2. de sacramentis cap. 7. *Interrogatus*, (inquit) *Credis in Deum Patrem omnipotentem? dixisti: Credo, & mersisti, hoc est, sepultus es. Iterum interrogatus es; Credis in dominum nostrum Iesum Christum, & in crucem ejus? dixisti; Credo, & mersisti; ideo & Christo es consepultus. Tertio interrogatus es; Credis in Spiritum sanctum? Credo, & tertio mersisti; ut multiplicem lapsum superioris ætatis ablueret trina confessio.* Hæc Ambrosius. Idem comprobat canon apostolorum 50. Si quis episcopus. Tertullianus lib. adversus Praxeam, cap. 26. Athan quæst. 125. Augustinus homilia. 3. apud Gratianum distinctione 4. & Hieronymus adversus Luciferian. sanctus

Chrysostomus

ANNO CHRISTI 633.

Chryſoſtomus homil. 24. in Ioannem. Omnes hi patres in ea ſunt ſententia, ut trina merſione conferendum ſit baptiſma Verum in Hiſpania ſimpla merſione confertur, infundendo aquam ſupra caput baptizati, ex decreto Gregor. mag. lib. 1. regiſt. epiſt. 41. ad Leandrum Hiſpalenſem: & habetur de conſecr. diſtinctione 4. cap. de trina merſione. De hac re vide quid ſtatuat Thomas 3. part. quæſt. 66. art. 8.

Cap. 7. [...]ntiqua eſt [...]onſuetu[...], com[...]unicare [...] paſchate.

l *Venerabilem diem.*] Antiquum eccleſiæ morem obſerva celebrandi hebdomadam ſanctam in quadrageſima, & prædicandæ crucis myſterium, & confitendi peccata, eaque abſolvendi, accipiendi denique corpus & ſanguinem Chriſti in die ſaucto & venerabili dominicæ reſurrectionis. Quem morem etiam nunc catholica eccleſia ſanctiſſime & religioſiſſime colit. Indeque ſtatutum eſt in concilio Lateranen. cap. 21. ut omnis utriuſque ſexus ſuſcipiat reverenter ad minus in paſcha euchariſtiæ ſacramentum.

Cap. 9. [...]erei pa[...]halis be[...]edictio a [...]uibus u[...]rpata.

m *Benedicimus.*] In cerei novique luminis benedictione Theodorus papa 73. ſub Petro, & D. Ambroſius, D. etiam Auguſtinus, & Petrus diaconus Caſſinenſis elaborarunt. Eam autem, qua nunc Romana eccleſia utitur, a D. Gregorio magno compoſitam, muſiciſque tonis ornatam ferunt.

Cap. 10. [...]ratio do[...]inica in [...]iſſa eſt re[...]itanda.

n *Quiſquis ergo ſacerdotum.*] Dominicam orationem in ſacrificio miſſæ vel publico vel privato eſſe dicendam Chriſtus docuit, auctore D. Hieronymo lib. 3. adverſus Pelagianos: *Sic docuit* (inquit) *Chriſtus apoſtolos ſuos, ut quotidie in corporis illius ſacrificio credentes audeant loqui: Pater noſter qui es in cælis.* Greg lib. 7. epiſt 63. *Mos fuit* (inquit) *apoſtolorum ad ipſam orationem dominicam immolationis hoſtiam conſecrare.* Tertullianus idem videtur ſentire, lib. de oratione cap. 9. Deinde eccleſia poſt conſecrationem, & canonem, dominicam orationem dici præcepit, ut teſtatur Ambroſius de ſacramentis cap. 4. Auguſtinus ſermone de verbis domini 28.

Cap. 11. [...]lleluia [...]quamdiu [...]n eccleſia [...]decantatum [...]uerit.

o *Alleluia.*] De hujus vocis uſu in eccleſia Romana & ſignificatione conſule D. Hieron. epiſt. 7. & 27. & ad Marcellam, epiſt 137. & Gregorium in regiſt. lib. 7. indictione 2. epiſt. 63. Auguſtinus in pſalmum 106. teſtatur, uti in eccleſia alleluia, eſſe antiquam eccleſiæ traditionem: & ad Ianuarium epiſt. 109. cap. 17. & lætis dumtaxat temporibus cani jam ab apoſtolico ſæclo, ut in paſchate: idem in epiſt. ad Caſulanum. Erat alleluia carmen muſicum ruſticorum, & cum operi agreſti incumberent, alleluia cantabant: inde in tonis muſicis eccleſiæ uſurpatũ. Iſidor. lib. etymol 6. c. 19. *Alleluia duorum verborũ* (inquit) *interpretatio eſt, hoc eſt, laus Dei, & eſt Hebræum. Significat igitur laudare Deũ cum jubilo & letitia & cantu; unde in cælo auditur, ubi omnia cantica ſunt læta, & perpetuum alleluia.* Apocal. 19 Iuſtinus martyr quæſt. 50 ad orthodoxos alleluia collaudare interpretatur. Idem Auguſt. 2. de doctrina Chriſtiana c. 10. & Theodoretus ad pſal. 146. Hinc illi pſalmi, qui ad laudem Dei & lætitiam animæ ordinantur, alleluiatici vocantur a divo Auguſtino pſalm. 105. Vnde aliud ſignificat alleluia, quam laus tibi domine: nam alleluia eſt laus Dei cum lætitia & cantico: quare certis diebus canitur, & non omni tempore, ut inquit Auguſtinus in pſalm. 106. Quod vero alleluia non cantetur in quadrageſima, Iſidorus eſt auctor lib. 1. de eccleſ. offic. capite 13. ubi inquit: *Verum apud nos, ſecundum antiquam Hiſpaniarum traditionem, præter dies jejuniorum, vel quadrageſimæ, omni tempore canitur alleluia.* Idem Gregorius lib. 7. epiſt. 63. Auguſtinus in enarrationibus in pſalmum 118. fuſe hoc argumentum proſequitur.

Alleluia quid?

Cap. 12. Canticum triũ puerorum poſt miſſam dicendum.

p *Laudes poſt apoſtolum.*] Laudes vocat hymnum trium puerorum, de quo infra, cap. 14. Berno abbas facit Gregorium primum auctorem hymni trium puerorum dicendi in fine miſſæ. Eſtque hymnus vox Græca laudes ſignificans: unde illud, hymno dicto Matth. 26. quo laudes Deo decantatas poſt cibum ſignificat. Hodie dicto euangelio dicitur a ſacerdote, Laus tibi Chriſte: verum laudes more Romano, poſt epiſtolam leguntur.

Cap. 13. Hymni antiquitus in eccleſia decantanti.

q *Beatiſſimi doctores.*] Hymnos componere, & canere in eccleſia, antiquis Chriſtianis in more fuit poſitum, ut teſtatur Philo Iudæus, lib. de ſupplicum virtutibus. Euſebius lib. 2. hiſtor. cap. 16. Dionyſius Areopagita de divinis nominibus cap. 4. Sacratiſſimum corpus beatæ virginis Mariæ cum hymnis delatum ſcribit Nicephorus lib. 2. capite 22. In concilio Antiocheno ante annos mille & trecentos damnatus eſt Paulus Samoſatenus, qui pſalmos & hymnos in honorem Chriſti decantatos exploſit & ejecit. Hoc conſtat apud Euſebium, libro 7. capite 24. Hilarius librum hymnorum compoſuit, ut auctor eſt Hieronymus in catalogo. Ambroſius hymnos edidit, ut auctor eſt Auguſtinus libro primo retract, capite 21. Et ipſe Ambroſius hymnorum ſuorum meminit in oratione in Auxentium, & ſanctus Bernardus in regula. Extant alii ſanctorum hymnorum auctores, ut Syneſius, Cyrenæus, Theophanes, Coſmas Hieroſolymitanus, & alii. Theodoſius junior princeps religioſiſſimus, cujus regia non diſſimilis erat a monaſterio, primo diluculo hymnos alternis recitabat. Socrates libro 7. capite 22. Nicephorus libro 14. capite 13. Berno abbas de officio miſſæ cap. 3. ſcribit hymnum angelorum, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus, a Teleſphoro primum fuiſſe auctum, & a Symmacho completum, eccleſiæque cantandum traditum. Nicephorus libro 11. capite 16. rationem modumque hymnorum canendorum tradit ex Ioſepho. Dionyſius Areopagita libro de divinis nominibus, capite quarto, parte ſecunda librum Hierothei ſanctiſſimi hymnorum divinorum affert.

Cap. 15. Hymnus Gloria Patri & Filio, &c. a quo inſtitutus.

r *In fine pſalmorum.*] De verſu illo, Gloria Patri & Filio, &c. ſupra diximus. Verum ſunt qui dicant a Flaviano Antiocheno, adjutore Chryſoſtomo, compoſitum, ut Nicephor lib. 9. cap. 24. & 18. cap. 51. & aliter a catholicis Græcis in fine pſalmorum decantari, aliter ab Arianis. Sozomenus lib. 3 cap. 10. Theodorus lib. 2. cap. 24. Nicephor. lib 9. c. 24. poſtea conſilio Hieronymi in eccleſia Latina additum finibus pſalmorum a Damaſo, ipſe refert in epiſtola ad Damaſ Et hic mos Romanus prævaluit in eccleſia, & ita non Gloria & honor, ſed Gloria Patri dicitur.

Cap. 20. Levitæ qui?

ſ *Levitæ conſecrentur.*] Levitas vocat diaconum & ſubdiaconum. Vide concil. II. cap. 1. & Carthaginenſe III. cap 4. & Agathen. can. 16. & 17. Arelatenſe III. can. 1. Vvormat. cap. 69. & Siricius papa epiſt. 1. cap. 9. noviſſime concilium Tridentinum de ætate Levitarum ſtatuit.

Cap 21.

t *In conclavi ſuo.*] Clericos ſelectos, ad ſanctiorem vitam adſpirantes, ab epiſcopo aſſumptos, manere cum eo in clauſura, paupertate, & præpoſitorum obedientia, & ad teſtimonium vitæ epiſcopi, conſtat ex concilio Toletan II. cap. 1 & ex Auguſtino in ſermone 22. de communi vita clericorum, & ſermone 36. ad presbyteros. Inde ortum habuit canonicorum ordo & regula in eccleſiis cathedralibus & collegiatis. Poſſidonius in vita divi Auguſtini refert, communi menſa in conclavi cum presbyteris & clericis uti ſolitum Auguſtinum.

Canonicorum origo quæ?

Cap. 24. Origo ſeminarii clericorum.

u *Omnes in uno conclavi.*] Inſtitutionem hujus ſeminarii clericorum primum ortam invenio in concil. Tolet. II. deinde in conſt. Alexander IV. & in primo Lateran. cap. 11. demum in exactam formam redegit concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 1.

Cap. 26. Libellus officialis quis dicatur?

x *Libellum officialem*] Sacramentorum manuale nunc appellatur: & in eo etiam decreta patrum de ſacramentorum uſu & ritibus contineri apparet ex concil. Mogunt. cap. 22. ubi de libro officiorum fit mentio: & duæ regulæ ex eo de clericis vagis adducuntur: concilio Toletano octavo vocatur ſupplementum.

Can. 28. Orarium quid?

y *Orarium & annulum*] Orarii meminit S. Ambroſius in oratione de obitu fratris Satyri. Orarium dicitur ſtola oraria apud Burch. libro 6. cap. Presbyter: & in ſiniſtro humero a Levita geſtandum ex decreto Silveſtri papæ, & in concilio Romano ab eodem coacto, cap. 6. & infra in hoc concilio capite 40. dicitur, & quod non debet Levita illud geſtare coloribus aut auro ornatum. Non erat autem una eademque ratio geſtandi orarium diacono & ſubdiacono conceſſa, ut ex Bracarenſi primo patet, cap. 9. *Orarium*, inquit, *habeat ſubdiaconus & diaconus; ſed diaconus infra tunicam abſconſum habeat orarium, ſubdiaconus ſuperpoſito ſcapulæ utatur orario.* De eo vide Vvaldenſ. libro de ſacramentis, titulo 4. cap 29. & Hugonem, libro 2. cap. 10. quartæ partis de ſacramentis. Formam ordinandi, & conſecrandi epiſcopi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi tradit concilium Carthaginenſe IV. in principio. Concilio Aurelianenſi I. can. 21. dicitur: *Monacho orarium in monaſterio vel zonas habere non liceat.* Eſt apud Gratianum 27. quæſtione 1. Zonæ vocantur, quæ a Caſſiano rebrachatoria appellantur, libro 1. de habitu monachorum cap. 6. Erat vero orarium ſolummodo his perſonis conceſſum, quibus prædicandi munus eſt delegatum: unde cap 40. infra dicitur: *Orarium oportet Levitam geſtare in ſiniſtro humero, propter quod orat, id eſt prædicat.* Beda vero in collect. capite de ſeptem ordinibus, orarium dicit ab oratione appellatum. *Bene etiam* (inquit) *orationibus convenit orarium; conveniens veſtimentum officio.* De annulo epiſcopi, qui in ejus conſecratione datur epiſcopo in ſignum pontificalis honoris, vel ſignaculum ſecretorum, ut refert Iſidorus, libro primo de eccleſiaſt. officiis cap. 5. multa traduntur in ritualibus.

Annulus epiſcopi quid ſignificet?

Cap. 29. Sortilegia prohibentur.

z *Si epiſcopus*] Concilium ſecundum Ancyranum can 23. idem diſcernit, & eamdem pœnam ſtatuit. Agathenſe can. 24. prohibet ne fiant ſub nomine fictæ religionis, ſanctorum ſortes, aut ſcripturarum inſpectio; ut inde futura promittantur. Fiebant autem ſortes ſanctorum de ligno aut pane, ut conſtat ex Autiſiodor. can. 4. & primo Aurel. can. 30. in concil. Lateranenſi V. ſub Leone X. hujus pœna eſt temperata, relictaque ordinarii arbitrio.

Cap. 36. Epiſcopi quales eſſe debeant.

a *Preſbyteros probabiles.*] Burch. probabilis vitæ legit. Nam viſitatores epiſcoporum debent eſſe viri graves, morum probitate ornati; qui non ſtipendio & lucro ducantur, ſed potius pro caritate & gloria Chriſti inſudent. Eorum fit mentio concil. Laodic. can. 57. Et concilium Bracarenſe

ſecundum

ANNO CHRISTI 633.

ſecundum formam viſitationis epiſcopi accurate preſcribit capite 1. & 2. & concil. Mogunt. capite 20. & concil. Trident. in multis locis, preſertim ſeſſ. 21. cap. 8. & 22. cap. 8. & ſeſſ. 24. c. 3.

Cap. 39. Eccleſia dividitur in ſtationes & choros.

b *In primo choro.*] Diviſam eſſe eccleſiam in ſtationes & choros, patet ex concilio Turonenſ. II can. 3. ubi precipitur, ut laici ſecus altare, quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos, tam ad vigilias, quam ad miſſas ſtare penitus non preſumant, ſed pars illa, que a cancellis verſus altare dividitur, choris tantum pſallentium pateat clericorum: ad orandum vero & communicandum, laicis viris & feminis, ſicut mos eſt, ſancta ſanctorum pateant.

Cap. 41. Clerici qui?

c *Omnes clerici.*] Iſidorus lib. 2. de eccleſiaſticis officiis: *Omnes qui in eccleſiaſtici miniſterii gradibus ordinati ſunt generaliter clerici nominantur.*

Origo tonſuræ quæ?

d *Circuli coronam.*] Primus tonſure modum decrevit Anicetus papa in epiſtola decretali ad epiſcopos Gallie: *Comam*, inquit, *clerici non nutriant, ſed deſuper caput in modum ſphæræ radant.* Habetur diſtinctione 23. cap. prohibet, & concil. Carthag. IV. cap. 44. Iſidorus lib. de eccleſ. offic. 2. cap. 4. tonſuram ortum habuiſſe a Nazaræis, & hujus exempli uſum ab apoſtolis in eccleſiam introductum auctor eſt. Quod etiam concil. Aquiſgran. can. 1. probat. Adverte, in Gallœcia laicos uti ſolitos prolixis comis. D. Hieron. (habetur 12. quæſtione 1. c. Duo ſunt) ſic inquit: *Coronam* (loquitur de clericis) *habent ab inſtitutione Romanæ eccleſiæ, in ſignum regni, quod in Chriſto expectatur: raſio vero capitis eſt temporalium omnium depoſitio.*

Cap. 42.

e *Conſtitutio antiquorum patrum decrevit*] Lucius papa apud Grat. diſtinctione 81. Clericus. Siricius papa epiſt. 1. cap. 12. Nicænum concilium can. 3. Eliberit. cap. 27. ſecundum Arelatenſe cap. 3. I. Carthag. cap. 3. & 4. II. Turon. cap. 10. XI. Tolet. cap. 3. & alia multa decreta patrum.

Cap. 46. Sepulcrum quid?

f *Pro ſacrilegio legibus publicis.*] Sepulcrum dicitur ubi corpus oſſave hominis condita ſunt, lib. 1. D. de religioſ. Habeturque locus Romanis legibus religioſus, quatenus ibi corpus humatum eſt. Pomponius in l. locum: De religioſ. & ſumptibus funer. Antiqua pœna diruenti ſepulcrum erat, centum aureorum mulcta, libro tertio D. de ſepulcro violato. Vlpian. in hanc lib. tertio ait. *Si qui armati more latronum ſepulcra diruunt, pœna capitis plecti; ſi ſine armis, in pœnam metalli ex divi Severi reſcripto damnari.* De his vide leges Hiſpaniæ lib. 1. tit. 18. libri 4. fori legum, & part. 7. tit. 9. libri 12.

Cap. 58. Velum viduarum ſanctimonialium.

g *Sanctimoniales ſunt.*] De viduis Iſidorus agit libro 2. officiorum. De velo viduarum ſanctimonialium diverſa tradidere antiqui patres pro temporum varietate. Gelaſius papa in epiſtola ad epiſcopos per Lucaniam cap. 15. docuit viduas non eſſe velandas: & fuſius cap. 23. propter periculum incontinentiæ. Idem in Epaonenſi concilio ſub Gelaſio can. 21. ubi viduæ conſecratæ diaconiſſæ vocantur. In ſecunda ſynodo Turonica extat decretum de virginum & viduarum profeſſione, & cælibatu, ex decreto Innocentii papæ ad Victricium epiſcopum Rothomagenſem. Idem ſtatuitur concilio Triburienſi ſub Arnulpho imperatore cap. 25. ubi cavetur: Si vidua ſponte velamen, quamvis non conſecratum ſibi impoſuerit, & in eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, ſanctimoniæ habitum ulterius habere debere. Aliis decretis cavetur ne cito velentur viduæ juvenes, ut in Turonenſi ſynodo ſub Carolo magno cap. 27. & concilio Mogunt. II. cap. 26. & Vuormat, cap. 21 ibi poſt probationem conceditur velum. Ita etiam decretum invenio ex ſententia Nicolai papæ, & habetur diſtinctione 27. capite Quod interrogaſti, & 27. quæſtione 1. capite Vidua. Inde exiſtimo viduas ſæculares Hiſpaniæ etiam nunc prolixum atque album velum pro capitis tegumento geſtare, quaſi profeſſionis viduitatis antiquæ indicium. Profeſſio autem illa viduarum ſanctimonialium X. concil. Toletan. capite 4. in manu ſacerdotis fieri jubetur ſcriptis, ſignoque, ac ſubſcriptione notarii: jubenturque viduæ pallio purpureo vel nigro caput contegere. Idem fere in concilio Arauſicano can. 27.

Cap 59. Quas leges in Iudæos tulerint Vviſegothi.

h *Plerique qui ex Iudæis.*] Legum Vviſegothorum lib. 12. tit. 3. lib. 3. de Iudæis ita cavetur: *Cum veritas ipſa petere & pulſare nos doceat, præmonens quod regnum cælorum vim patitur, in nullo eſt dubium, quod ille indultæ gratiæ munus abhorreat, qui ad eam procedere ardenti animo non feſtinat. Proinde ſi quis Iudæorum, de his ſcilicet qui nondum ſunt baptizati, aut ſe baptizare diſtulerint, aut filios ſuos, vel famulos nullo modo ad ſacerdotem baptizandos remiſerit, vel ſe, ſuoſque de baptiſmo ſubtraxerit, & vel unius anni ſpatium, poſt legem hanc editam, quiſpiam illorum ſine gratia baptiſmi tranſierit, horum omnium tranſgreſſor, quiſquis ille repertus fuerit, & centum flagella decalvatus ſuſcipiat, & debita multetur exilii pœna. Res tamen ejus ad principis poteſtatem pertineant: qualiter ſi incorrigibilem durior eum cuſtodierit vita, perpetuo in ejus, cui eas princeps largiri voluerit, poteſtate permaneant.* Hac lege primo compulſi Iudæi ut baptimo obſignarentur, circumciſione rejecta, quam eis exercere reſcripto Antonini Pii permiſſū antea fuerat ut patet ex libro digeſtorum XLVIII. titulo ad legem Corneliam de ſicariis, lege Circumcidere. Poſtea eos rex Cinthila regno ſuo prorſus ejecit: ut conſtat ex VI. concilio Toletano capite tertio. Sicut Heraclius imperator Hieroſolymis: ut conſtat ex libro juris orientalis, ab Enemundo Bonefidio digeſto, lib. 1. Quorum exemplum imitati majorum noſtrorum memoria Ferdinandus & Eliſabetha, vere catholici reges, ab hac colluvie Hiſpaniam purgavere. Egica inclementiori lege uſus, eos in regno manere paſſus eſt, ſervitute oppreſſos, rebuſque omnibus exutos, concil. XVII. Tolet. cap. 8. Multa alia edicta adverſus Iudæos a regibus Gothicis edita ſunt, verum fruſtra; ſemper enim herba noxia altius radices agit.

Cap. 65.

i *Velut in ſacrilegum.*] Leg. 17. Vviſegothorum libro duodecimo, titulo tertio ita præcipitur de hac re: *Illi tamen, qui hanc eis poteſtatem ſuper Chriſtianos exercere permiſerint; ſi nobilis qua hoc fecerit perſona extiterit, decem libras auri fiſco coactas exolvat: minima tamen viliſque perſona, quinque libras auri fiſco perſolvendas amittant. Quod ſi non habuerint unde componant, centenis decalvati flagellis ſubjaceant.*

Cap. 75. Suinthila regnavit annis 10.

k *De Suinthilane.*] Suinthila præceſſit Siſenando, regnavitque annos 10. Chronicon generale Hiſpaniæ, & Rodericus: aliter Iſidorus.

Epiſcoporum numerus.

l *Subſcriptiones*] In hoc quarto concilio Toletano ſubſcribunt ſexaginta duo epiſcopi, & ſeptem per procuratores: inter hos omnes vitæ & doctrinæ merito inſigniores fuerunt Iſidorus Hiſpalenſis Hiſpaniæ doctor, Iuſtus Toletanus, Stephanus Emeritenſis, Nonnitus Gerundenſis, Conantius Palentinus, Braulio Cæſarauguſtanus.

Iſidori Hiſpalenſis vita.

m *Ego Iſidorus.*] Vitam Iſidori habes apud Ildefonſum Toletanum in lib. de viris illuſtribus, in his verbis: *Poſt Leandrum Hiſpalenſem ſedis provinciæ Bæticæ cathedram tenuit, vir decore ſimul & ingenio pollens. Illam tanta jucūditatis affluentem copiam in eloquendo promeruit, ut ubertas admiranda dicendi ex ea in ſtuporem verteret audientes. Scripſit opera eximia, & non pauca, id eſt, librum de genere officiorum, librum prœmiorum, librum de ortu vel obitu prophetarum, librum lamentationum, quem ipſe ſynonyma vocitavit: libellos duos ad Florentiam ſororem, contra nequitiam Iudæorum, librum de natura rerum ad Siſebutum principem, librum differentiarum, librum ſententiarum: collegit etiam de diverſis auctoribus, quem ipſe nominat, ſecretorum expoſitiones ſacramentorum: quibus in unum congeſtis, ipſe liber dicitur quæſtionū. Scripſit quoque ultimo ad petitionem Braulionis Cæſarauguſtani epiſcopi librum etymologiarum: quem cum multis annis conaretur perficere, inexpleto opere diem extremum viſus eſt concluſiſſe. Claruit temporibus Reccaredi, Gundemari, Siſebuti, Suinthilani, & Siſenandi regum annis fere quadraginta tenens pontificatus honorem, inſignemque doctrinæ ſanctæ gloriam pariter & decorem: extremum diem clauſit quarto Aprilis, anno domini 635.*

Stephanus Emeritēſis epiſcopus.

n *Stephanus eccleſiæ Emeritenſis.*] Maſſonæ ſucceſſit Innocentius, cui Renovatus, cui Stephanus; viri omnes ſanctitate perſpicui, ut ex Paulo diacono eccleſiæ Emeritenſis conſtat.

Iuſtus quis?

o *Iuſtus.*] De hoc Iuſto ſic Ildefonſus in viris illuſtribus: *Iuſtus poſt Helladium, diſcipulus ejus, illique ſucceſſor eſt; vir habitudine corporis ingeniique meritis decorus atque ſubtilis; ab infantia monachus, ab Helladio ad virtutem monaſticæ inſtitutionis affatim educatus pariter & inſtitutus, in Agalienſi monaſterio tertius poſt illum rector eſt factus. Extitit rector annis tribus: tempore Siſenandi obiit: qui rex poſt hunc die nono decimo defunctus abſceſſit.*

Nonnitūs quis.

p *Nonnitus Gerundenſis.*] Ildefonſus. *Nonnitus poſt Ioannem in Gerundenſi ſede pontifex acceſſit, vir profeſſione monachus, ſimplicitate perſpicuus, actibus ſanctus; non hominum diutina deliberatione, ſed Dei per homines celeri diffinitione in pontificatum adſcitus; adhærens inſtanter obſequiis ſepulcri ſancti Felicis martyris. Rexit eccleſiam Dei meritorum exemplis amplius quam verborum edictis. Hic & in corpore degens, & in ſepulcro quieſcens, ſalvationis operari virtutes: ſubſtitit temporibus Suinthilani, & Siſenandi regum.*

Conantius quis.

q *Conantius Palentinæ.*] De eo ita Ildefonſus: *Conantius poſt Murilanem eccleſiæ Palentinæ ſedem adeptus eſt, vir tam pondere mentis, quam habitudine ſpeciei gravis; communi eloquio facundus & gravis; officiorum eccleſiaſticorum ordinibus intentus, & providus: nam melodias ſonis multis noviter edidit, orationum quoque libellum de omnium decenter ſcripſit proprietate pſalmorum. Vixit in pontificatu amplius triginta annis dignus habitus fuit ab ultimo tempore Vitterici per tempora Gundemari, Siſebuti, Suinthilani, Siſenandi, & Cinthilæ.*

r *Braulio Cæſarauguſtanus.*] De quo ſic Ildefonſus de

viris

viris illustribus: Braulio frater Ioannis, in Cæsaraugusta decedentis adeptus est locum; vir, sicut germanitate conjunctus, ita non nimium ingenio memoratus, clarus & iste habitus canonibus, & quibusdam opusculis. Scripsit vitam Emiliani cujusdam monachi. Qui & memoriam hujus, & virtutem illius sancti, viri suo tenore commendat pariter & illustrat. Habuit sacerdotium ferme viginti annis; quibus expletis clausit diem vitæ præsentis: duravit in regimine temporibus Sisenandi, Cinthilæ, Tulganis, & Cinthasvindi regum.

raulio ... ius.

ANNO CHRISTI 636.

CONCILIVM TOLETANVM V.

VIGINTI EPISCOPORVM,

Habitum [a] æra DCLXXIV. anno domini Cinthilæ regis I. tempore Honorii papæ I. anno redemptoris Christi Iesu DCXXXVI.

Est provinciale.

TITVLI CAPITVLORVM.

I. *De constitutione novarum litaniarum.*

II. *De custodia salutis regum, & defensione prolis præsentium principum.*

III. *De reprobatione personarum, quæ prohibentur adipisci regnum.*

IV. *De his qui sibi * regnum blandiuntur rege superstite.*

regni blan... untur spe.

V. *De his qui principes maledicere præsumunt.*

VI. *Ut regum fideles a successoribus regni a rerum jure non fraudentur pro servitutis mercede.*

VII. *Quod in celebritate cunctorum conciliorum synodus Toletana, temporibus Sisenandi habita, per * pronuntiationem vocis claræ, ob custodiam sui cunctis debeat innotescere.*

prolatio... em

VIII. *De indulgentia principum noxiis servata.*

IX. *De favore principis concilii acclamatione concesso.*

PRÆFATIO.

[b] APUD urbem Toletanam diversis ex provinciis Hispaniæ sacerdotes domini * in uno pacis collegio in basilica sanctæ confessoris Leocadiæ, qui consedimus, gratiarum actiones omnipotenti domino persolvimus, propter suam magnam misericordiam; cujus nutu in hanc convenimus concordiam, & gloriosi principis nostri * Cinthilæ regis initia, ob cujus salutis & felicitatis constantiam, supernam imploramus clementiam; quod in medio nostri cœtus ingressus cum optimatibus, & senioribus palatii sui, supplex se omnium orationibus commendavit, suosque fideles ita facere sancta exhortatione coegit, atque hanc institutionem, quam ex præcepto ejus, & decreto nostro sancimus. divina inspiratione * præmisit.

in unum ... ositi & ... llecti, *al.* ... i in uno ... acis oscu-

Anno pri... o dicitur ... concilio ... olet. VI. ... p. 2. ... Cinthila... e. *al.* Suin... ilæ

...promisit.

CAPITULA.

I.

Scilicet ut in cuncto regno a Deo sibi concesso specialis & propria hæc religiosa omni tempore teneatur observantia, ut a die Iduum Decembrium [c] litaniæ triduo * usque annua successione peragantur, & indulgentia delictorum lacrymis impetretur. Quod si dies dominica intercesserit, in sequenti hebdomada celebrentur; ut quoniam abundante * iniquitate, & deficiente caritate, eo usque protelatur malitia, ut nova exerceantur facinora, nova quoque hæc ipsa surgat consuetudo,

ubique

iniquita... e efficitur, ... at usque ... uaque ... rolata ma... tia, nova

A quæ possit ante omnipotentis oculos * vestra esse purgatio.

*nostra

II.

Summa autem nobis vigilantia, & grandi religionis cura providendum est, ut mala quæ assidue prohibita perpetrantur circumspecta disciplina ecclesiastica extirpentur. Non enim incassum scriptum est: *Pestilenti flagellato stultus sapientior erit.* Quamobrem, quoniam præponderante onere delictorum experientia pene semper ac sæpe fieri discimus, quod magnopere vitare debemus; quodque etiam custodituros nos cum divinis sacramentis B * spopondimus, temeritate violamus: ideoque frequenter est compescendum quod crebro invenitur transgressum. Sed ne succedentes præcedentibus, ac deinde sequentes invideant anterioribus, * ut cuncta quiete & pacate permaneant, hæc nostri concilii communiter considerata defertur sententia, ut * servetis quæcumque in [d] universali & magna synodo provisa conscriptaque circa principum salutem & utilitatem sunt. Hæc quoque adjecta custodiantur, videlicet ut omni benignitate, omnique firmitate circa omC nem posteritatem principis nostri Cinthilæ regis teneatur dilectio, & præbeatur rationabile defensionis adminiculum: ne * rebus juste provisis, aut etiam parentum digna provisione * procuratis, vel juris proprietate injuste fraudentur, ne a quoquam causæ illicite exquisitæ lædendi eos præbeantur; ne quocumque modo in quibuslibet rebus, spreta dilectione, molestentur. Hæc enim licentia efficit, & principes in subjectis suspectos & subjectos in bonis principum cupidos. D Quocirca, * ne hæc promissa timerentur, & ut cupiditas radix omnium malorum auferatur, contestamur omnes præsentes, & absentes, vel etiam futuris temporibus subsequentes, coram Deo & angelis ejus. Quod si quisquam nostræ contestationi temerator extiterit, * & quacumque argumentatione odiose eos molestare, aut in * aliquot fuerit conatus lædere, sit anathema in Christianorum omnium cœtu, atque superno condemnetur judicio; sit E exprobabilis omnibus catholicis, & abominabilis sanctis angelis in ministerio Dei constitutis; sit in hoc sæculo perditus, & in futuro * damnatus, qui tam rectæ provisioni noluit præbere consensum.

Idem approbat concilium Tol. VI. cap. 16.

Prov. 19. & 21.

* spondemus, sed tem.

*& cuncta quieta & pacata

* servatis

Tolet. IV. cap. 65.

* res justæ provisæ, * procuratæ, ad juris proprietatem pertinentes injuste fraudentur: nec a quoquam causa illicite exquisita lædendi eos præbeatur;

* ne & præmissa contemnantur,

* atque contemptor, & quacumque que

* aliquo

* condemnatus,

III.

Inexpertis & novis morbis novam decet invenire medelam. Quapropter, * quoniam inconsideratæ quorumdam mentes, & se minime capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, * passim putant licenterque ad regiæ * majestatis

* quoniam sunt

* qui passim

* potestatis

ANNO CHRISTI 638.

jestatis pervenire fastigia; hujus rei causa A nostra omnium, cum invocatione divina, profertur sententia, ut qui talia meditatus fuerit, quem nec electio omnium *probat, nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc honoris apicem trahit, sit a consortio catholicorum privatus, & divino anathemate condemnatus.

*præficit.

IV.

Ergo, quia & religioni inimicum, & hominibus constat esse * superstitiosum, futura illicite cogitare, & casus principum exquirere, ac sibi in posterum providere; cum scriptum sit: *Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate*, hoc decreto censemus, ut quisquis inventus fuerit talia perquisisse, & vivente principe, in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, a conventu catholicorum excommunicationis sententia repellatur.

* perniciosum.
Act. 1.

V.

Sed & hoc pro pestilentiosis hominum * moribus, salubri* ordinatione censemus, ne quis in principem maledicta C congerat. Scriptum est enim a legislatore: *Principem populi tui non maledices.* Quod si quis fecerit, excommunicatione ecclesiastica plectatur. Nam si *maledici regnum Dei non possidebunt*, quanto magis talis ab ecclesia necessario pellitur, qui divinæ violator sententiæ invenitur.

*morbis
Vide leg. Vvisegoth. lib. 2. tit. 1. leg 8.
*deliberatione
Exod. 22.
1. *Cor.* 6.

VI.

Simili providentia pro fidelibus regum nostra datur sententia, ut quisquis superstes principum extiterit, juste in rebus profligatis, & largitate principis acquisitis nullam debeat habere jacturam. D Nam si licenter & injuste fidelium perturbentur mentes, nemo optabit* promptum ac fidele præbere obsequium, dum cuncta nutant in incertum, & in futuro * discriminis formidatur causa; sed saluti & rebus eorum principalis pietas debet præbere suffragia: exemplis enim ceteri provocantur ad fidem, cum fideles non fraudantur mercede.

Idem infra concilio Tolet. VI. cap. 14. Eamdem phrasim habes leg. Vvisegoth. l. 5. tit. 2. lib 8. Ipse quoque de donatis & profligatis rebus faciendi quod voluerit libertatem habeat.
*proprium
*discrimine

VII.

Propter malarum mentium facilitatem & memoriæ oblivionem hoc sacratissima E statuit synodus, ut in omni concilio episcoporum Hispaniæ, universalis concilii decretum, quod propter principum nostrorum est salutem constitutum, peractis omnibus in synodo, publica voce debeat pronuntiari; quatenus sæpe * supplicatum auribus, vel assiduitate iniquorum mens territa corrigatur, quæ ad prævaricandum & oblivione & facilitate, * producitur.

Concil. IV. Tolet. cap. 75.
*replicatum
* perducitur;

VIII.

In his omnibus quæ præmisimus, potestatem indulgentiæ in culpis delinquentium principi reservamus; ut juxta bonitatis & pietatis suæ moderamen, ubi emendationem prospexerit mentium, veniam tribuat culparum.

IX.

His vero omnibus finem & robur subscriptione nostra facientes, gloriam & laudem omnipotenti domino, in quantum mortalium valetudo finit, reddimus. B Post hoc gratias excellentissimo & glorioso principi nostro Cinthilæ regi peragimus cujus ardor fidei, & studium bonæ intentionis, & unanimitatis concordiam nobis tribuit, & fiduciam caritatis. Donet ei dominus & de inimicis triumphum, & de beatitudine gaudium; custodiat eum protectione assidua, & muniat bonæ voluntatis suæ circumspectione tutissima, cujus regnum manet in sæcula sæculorum: Amen.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Eugenius Dei miseratione Toletanæ ecclesiæ provinciæ Carthaginensis metropolitanus episcopus his communibus decretis annuens subscripsi.

Ego* Conantius sanctæ ecclesiæ Palentinæ episcopus his * communibus decretis annuens subscripsi. *Tonantius *omnibus

Ego Clarentius ecclesiæ Accitanæ episcopus his * communibus decretis annuens subscripsi. *omnibus

Ego * Bigitinus ecclesiæ Bigastrensis episcopus similiter subscripsi. *Vigitanus

Ego Eusebius ecclesiæ * Bastitanæ episcopus similiter subscripsi. *Bigerrensis

Ego Hilarius ecclesiæ Complutensis episcopus similiter subscripsi.

Ego Marcellus ecclesiæ Urcitanæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Florentius ecclesiæ Setabitanæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Braulio ecclesiæ Cæsaraugustanæ episcopus subscripsi.

Ego * Ola ecclesiæ Barcinonensis episcopus similiter subcripsi. *Hoia *al.* Ota *al.* Vla.

Ego Elpidius ecclesiæ * Carcassonensis episcopus similiter subscripsi. *Tyrassonensis

Ego * Mustarius ecclesiæ Valentinæ episcopus similiter subscripsi. *Musitatius *alias*, Mustratius

Ego Viaricus ecclesiæ Olysipponensis episcopus similiter subscripsi.

Ego Iacobus ecclesiæ Mentesanæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Eusebius ecclesiæ Valeriensis episcopus similiter subscripsi.

Ego Serpentinus ecclesiæ Illicitanæ episcopus similiter subscripsi.

Ego Suavila ecclesiæ Oretanæ episcopus similiter subscripsi.

Ego * Amanungus ecclesiæ Aucensis episcopus similiter subscripsi. *Amantius

Ego Egila ecclesiæ Oxomensis episcopus similiter subscripsi.

Ego Ansericus ecclesiæ Segobiensis * episcopus similiter subscripsi. * Segobriensis

Ego

ANNO CHRISTI 636.

Ego Idisclus ecclesiæ Segontiensis episcopus similiter subscripsi.

Ego Antonius ecclesiæ Dianiensis episcopus similiter subscripsi.

† Asphalius in Christi nomine presbyter, agens vicem domini mei Perseverantii, his decretis annuens subscripsi.

Petrus in Christi nomine * decanus, agens vicem domini * mei Antonii episcopi, his decretis annuens subscripsi.

† erat hic episcopus Castulonensis. *diaconus, *Merantuni

IN NOMINE DOMINI FLAVIUS Cinthila rex.

CUM boni principis cura omni nitatur vigilantia providere patriæ, gentisque suæ commodo, tunc potissimum non existit infructuosa, si etiam sua industria placatur divina clementia. Ideoque nostræ mansuetudinis, collectis in urbem Toletanam ex provinciis diversis episcopis, adhortationis extitit instantia, ut tempore congruo hæc religionis per eorum sententiam institueretur observantia, ut a die Iduum Decembrium, quod eorum decrevit sanctitas, litaniæ per omnes regni nostri provincias omni debeant celebrari devotionis cura. Quocirca tam sacratissimæ electioni, & omni desiderio amplectendæ regali auctoritate faventes, & quæcumque in eadem synodo definita sunt confirmantes, decrevimus, ut in triduo conscripto, juxta quod reverendissimorum virorum continet decretum, ab omni anima Christiana cælorum domino humilitatis satisfactio dependatur: & pro facinoribus atque flagitiis, quibus quotidie grassante diabolo irretimur, lacrymis jejuniisque digna obsequia rependamus. Verumtamen, ut vobis certius præfatorum patrum sententia innotescat, eam subter connecti præcipimus. Oraculis autem nostris sancimus, ut hi, quorum in quibuslibet rebus patriæ nostræ invigilat cura, id est, tam optimatum, quam comitum, judicum etiam, ceterorumque ordinum præcipua solicitudo existat, ut his diebus ab omni omnino inquietudine, vel qualibet negotiorum actione omnis conditio, ætas & sexus debeat vacare, ut otio sancto mancipati aptiores erga Deum reddi possint, cælestem implorando misericordiam consequi. Ergo ut omnes hoc præcepto nostro præmoneantur, sacerdotum industriæ delegamus. Datum sub die pridie Kalendas Iulias, anno feliciter primo regni nostri, Toleto.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

Concilium hoc nationale est.

a *Concilium Toletanum V.*] Constat fuisse nationale, præsertim ex subscriptionibus, in quibus subsignat Braulio Cæsaraugustanus, Ola Barcinonensis, Elpidius Carcassonensis, Vicarius Olysipponensis. Et infra concilio Toletano VI. cap. 18 dicitur: Iam quidem in antecedenti universali synodo, & cap. 2.

Quo tempore celebratum sit?

b *Æra* DCLXXIV.] Cinthila rex, primo anno regni sui, hoc concilium Toletanum coegit, ut in fine confirmationis dicitur, anno feliciter primo regni nostri. Unde corrupte legitur apud Rodericum lib. 2. cap. 19. fuisse electum in regem æra DCLXXIX.

Cap. 1.

c *Litaniæ triduo ubique.*] De Litaniis supra diximus, esse observandas lugubri cultu, jejunio, & ciborum delectu. Aurel. I. can. 29. Mogunt. I cap. 32. & 33. Bracar. II. cap. 9.

Cap. 2.

d *Universali & magna synodo.*] Sic ubique vocat concilium Toletanum quartum.

Episcopi qui & quales subscripserint?

e *Subscriptiones.*] Omnes hi episcopi subscribunt in IV. Toletano, præterquam Eugenius Toletanus, qui Iusto; Ola Barcinonensis, qui successit Severo, & Amanungus Aucensis, qui successit Stephano, & Antonius Dianiensis, Vigitinus, (scribe Bigitinus) Mustatius Valentinus, (lege Musitacius.) Perseverantius & Antonius, qui per vicarios concilio intersunt, erant, alter Castellonensis, alter Segobriensis. Eugenius Toletanus Iusto successit in sacerdotio Toletano, quod, ut auctor est Ildefonsus in ejus vita, fere undecim annos rexit, regnantibus Cinthila, Tulgane, Cindasuindo regibus.

CONCILIVM TOLETANVM VI.

QUINQUAGINTA DUORUM EPISCOPORUM,

ANNO CHRISTI 638.

Æra DCLXXVI. anno secundo Cinthilani regis, qui est Christi domini nostri DCXXXVIII. sub Honorio celebratum.

Est nationale.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De plenitudine fidei catholicæ.*
II. *De observatione litaniarum.*
III *De custodia fidei Iudæorum.*
IV. *De damnatione clericorum per pecuniam ecclesiasticos gradus assequentium.*
V. *De stipendiis clericorum, ne a jure alienentur ecclesiarum.*
VI. *De viris ac feminis sacris propositum transgredientibus sacrum.*
VII. *De pœnitentibus transgressoribus.*
VIII. *Quod quibusdam pœnitentibus pristina reddantur conjugia.*
IX. *De professionibus & obedientia libertorum ecclesiæ.*
X. *De progenie libertorum ecclesiæ, ne eis vel * pro nutritione ab ecclesia liceat evagari.* (*pro nutritio eruditionis)
XI. *Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnetur.*
XII. *De confugientibus ad hostes.*
XIII. *De honore primatum palatii.*
XIV. *De remuneratione collata fidelibus regum.*
XV. *De collatis rebus ecclesiis; ut in earum jure perdurent.*
XVI. *De incolumitate, & adhibenda dilectione regiæ proli.*
XVII. *De his qui rege superstite aut sibi aut aliis ad futurum provident regnum, & de personis quæ prohibentur ad regnum accedere.*
XVIII. *De custodia vitæ principum, & defensione præcedentium regum a sequentibus adhibenda.*
XIX. *De gratiarum actionibus, in confirmatione concilii Deo & principi datis.*

PRÆFATIO.

[a] CONVENIENTIBUS nobis Hispaniarum * Galliæque pontificibus summis orthodoxi & gloriosi Cinthilani regis salutaribus * hortamentis, atque [b] in prætorio Toletano in ecclesia sanctæ Leocadiæ virginis debitis sedibus collocatis, sub die * quinto Idus Ianuarii, anno præfati principis & triumphatoris in Christo secundo, æra DCLXXVI.

*Galliciæque *hortamentis absque impedimento in prætorio *martyris *sexta In aliis 566. Ivo p 6. c. 371. habet æra 676. citatque sextum pro septimo.

CAPITULA.

I.

Cum primum omnipotenti domino pro corona fratrum tam numerosa, gratiæ a nobis fuissent peractæ, nihil melius nihilque salubrius omnium insedit animis, quam more synodi universalis, post solennia perfunctæ orationis, quod mente ruminavimus lingua narremus; & quod corde credebamus ore ructaremus, * supernæ

*superna

 favent

ANNO CHRISTI 638.

favente sententia: Psal. 44. Isai. 10. Rom. 9.

faventes sententiæ: *Eructavit cor meum verbum bonum*, quod, juxta prophetam, fecit dominus abbreviatum super terram. Quam ob rem abundantia nostri cordis sit confessio vocis; ut fidem, quam omnium mens intrinsecus gestat, in confessione interpres lingua foras effundat. Itaque credimus & profitemur sacratissimam & omnipotentissimam Trinitatem Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unum Deum solum, non solitarium; unius essentiæ, virtutis, potestatis, uniusque naturæ; discretam inseparabiliter personis; indiscretam essentialiter substantiam deitatis, creatricem omnium creaturarum: Patrem ingenitum, increatum, fontem & originem totius divinitatis: Filium a Patre intemporaliter, & ante omnem creaturam sine initio genitum, non creatum: nam nec Pater unquam sine Filio nec Filius extitit sine Patre: sed tamen Filius Deus de Patre Deo, non Pater Deus de Filio * Deo: Pater Filii, non Deus de Filio: ille autem Filius Patris, & Deus de Patre per omnia coæqualis Patri: Deus verus de Deo vero: Spiritum vero sanctum, neque genitum, neque creatum, sed de Patre Filioque procedentum, utriusque esse Spiritum: ac per hoc substantialiter unum sunt, quia & unus ab utroque procedit. In hac autem Trinitate tanta est unitas substantiæ, ut pluralitate careat, & æqualitatem teneat: nec minor in singulis, quam in omnibus, nec major in omnibus, quam in singulis maneat personis. Ex his igitur tribus divinitatis personis solum Filium fatemur ad redemptionem humani generis, propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter, & nostro libero arbitrio contraxeramus, resolvenda a secreto Patris arcanoque prodiisse, & * hominem sine peccato de sancta semper virgine Maria assumpsisse, ut idem Filius Dei Patris, esset filius hominis; Deus perfectus, & homo perfectus, ut homo Deus esset unus Christus naturis in duabus, in persona unus, ne quaternitas Trinitati accederet, si in Christo persona geminata esset. Ergo a Patre & Spiritu sancto inseparabiliter discretus est persona, ab homine autem assumpto, natura. Item cum eodem homine unus extat persona, cum Patre & Spiritu sancto natura: ac, sicut diximus, ex duabus naturis & una persona unus est dominus noster Iesus Christus, in forma divinitatis æqualis Patri, in forma servi minor Patre: hinc enim est vox ejus in psalmo: *De ventre matris meæ Deus meus es tu.* Natus itaque a Deo sine matre, natus a virgine sine patre, solum *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*: & cum tota cooperata sit Trinitas formationem suscepti hominis, (quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis) solus tamen accepit hominem in singularitate personæ, non in unitate divinæ naturæ, in id quod est proprium Filii, non quod commune Trinitatis. * Nam si naturam hominis Deique * alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset: quoniam constat naturam Trinitatis esse unam, non tamen personam. Hic igitur dominus Iesus Christus missus a Patre, suscipiens quod non erat, nec amittens quod erat, inviolabilis de suo, mortalis de nostro, venit in hunc mundum peccatores salvos facere, & credentes justificare, faciensque mirabilia, traditus est propter delicta nostra, mortuus est propter expiationem nostram, resurrexit propter justificationem nostram, cujus livore sanati, cujus morte Deo Patri reconciliati, cuius resurrectione sumus resuscitati. Quem etiam venturum in fine expectamus sæculorum, & cum resurrectione omnium, æquissimo suo judicio redditurum justis præmia, & impiis pœnas. Ecclesiam quoque catholicam credimus, sine macula in opere, & sine ruga in fide corpus ejus esse, regnumque habiturum cum capite suo omnipotēte Christo Iesu, postquam hoc corruptibile induerit incorruptionem, & mortale immortalitatem, ut sit Deus omnia in omnibus. Hac fide corda purificantur, hac hæreses extirpantur: in hac omnis ecclesia collocata jam in regno cęlesti, & degens in sæculo præsenti gloriatur: & non est in alia fide salus: *nec enim nomen aliud est sub cælo datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri.*

[Marginal notes: *Deo: ille autem Filius Patris, — *humanitatem — Psal. 21. — Ioan. 1. — *Nam si unam nati hominis, Dei alteram confecisset personam tota — *alteram in altera — 1. Cor. 15. — Act. 4.]

II.

Religiosissimi principis nostri devotionem, & nostrorum consacerdotum primo anno regni sui constitutionem cum magna reverentia & veneratione suscipientes, quam constat jam in omni regno suo annua vice celebrari, placuit etiam nostra assensione firmari. Proinde universalis auctoritate censemus concilii, ut hi dies litaniarum, qui in synodo præmissa sunt instituti, eodem in tempore, quo jussi sunt excoli, * annuo recursu omni observantione habeantur celeberrimi, ut pro illis quibus nunc usque simul implicati sumus delictis, sit nostra expiatio ante oculos Dei omnipotentis.

[Marginal notes: De litaniis concil. Tolet. V. cap. 1. — *anno recurso]

III.

Inflexibilis [c] Iudæorum perfidia deflexa tandem videtur pietate & potentia superna. Hinc enim liquet, quod * inspiramine summi Dei excellentissimus & Christianissimus princeps ardore fidei inflammatus, cum regni sui sacerdotibus prævaricationes & superstitiones eorum eradicare elegit fūditus: nec sinit degere in regno suo

[Marginal note: *de spiramine]

eum,

eum, qui non sit catholicus. Ob cujus fervorem fidei, gratias omnipotenti Deo cælorum regi agimus, eo quod ejus tam illustrem creaverit animam, & sua repleverit sapientia: ipse quoque donet ei & præsentis ævi diuturnam vitam, & in futuro gloriam æternam. Illud autem provida nobis cura, & valde est decernendum vigilanti solertia, ne ejus fidei calor, & noster labor, quandoque in posteris tepefactus liquescat. Quocirca consonam cum eo corde & ore promulgamus Deo placituram sententiam, simul etiam cum suorum optimatum illustriumque virorum consensu * & deliberatione sancimus, ut quisquis succedentium temporum regni sortitus fuerit apicem, non ante conscendat regiam sedem quam inter * reliqua conditionum sacramenta pollicitus fuerit, hanc se catholicam non permissurum eos violare fidem: sed & nullatenus eorum perfidiæ favens, vel quolibet neglectu aut cupiditate illectus, tendentibus ad præcipitia infidelitatis aditum præbeat prævaricationis: sed quod magnopere nostro est tempore conquisitum, debeat illibatum perseverare in futurum. Nam incassum bonum agitur, si non ejus providetur perseverantia. Ergo postquam ordine * præmisso ad gubernacula accesserit regni, si ipse temerator hujus extiterit promissi, sit anathema, maranatha in conspectu sempiterni Dei, & pabulum efficiatur ignis æterni, * similique cum eo damnatione * perculsis, quicumque sacerdotum, vel quilibet Christianorum, ejus implicati fuerint errore. Nos etenim ita præsentia decernimus, ut præterita, quæ in universali synodo de Iudæis conscripta sunt, confirmemus: quoniam quæcumque necessaria pro eorum salvatione scribi potuerunt, in eadem esse cautum scimus. Quapropter, quæ tunc decreta sunt, valitura esse censemus.

IV.

Sæpe * pullulantia pravitatum germina, licet sæpissime patrum justa noverimus severitate damnata, tamen quia crebris conspiciuntur denuo vigere radicibus, justitiæ acriori vigore radicitus ea amputare * sancimus. Proinde quicumque Simonis imitator, simoniacæ quoque hæresis extiterit sectator, ut ecclesiasticorum ordinum gradus non dignitate morum obtineat, sed munerum impensione conquirat, & per oblata munera capiat, quibus hunc nec rationis ordo, nec dignitas morum ulla commendet, talis inventus, sacrorum ordinum apices penitus adipisci nullo modo permittatur: sed etsi adeptus fuerit, communione privatus, cum ordinatoribus suis propriorum bonorum amissione * damnetur.

Anno Christi 638.
* ex
* reliquas conditiones sacramento
* promisso
* simul
* perculsi,
IV. Tol.
* pullulant
* sancimus, juxta quod in præteritis canonibus scriptum est, anathema danti & accipienti
* Proinde
* damnentur, qui non pro amore Dei, sed pro ambitione honoris tonsuram suscepisse noscuntur.

V.

Sæpe fit ut proprietati originis obsistat longinquitas temporis. Quapropter providentes decernimus, ut * quisquis clericorum, vel aliarum quarumlibet personarum, stipendium de rebus ecclesiæ cujuscumque episcopi percipit largitate, sub precariæ nomine debeat professionem scribere, ut nec per detentionem diurnam * præjudicium afferat ecclesiæ, & quæcumque in usum perceperit, debeat utiliter laborare, ut nec res divini juris * videatur aliqua occasione negligi, & subsidium ab ecclesia, cui deserviunt, percipere possint clerici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse stipendio suo videbitur privari.

VI.

Proclivis est cursus ad * voluptatem, imitatrix natura vitiorum. Quamobrem quisquis virorum, vel mulierum, habitum semel induerit spontanee religiosum, aut si vir deditus ecclesiæ choro, vel femina fuerit, * ac fuit deligata puellarum monasterio, in utroque sexu prævaricator ad propositum invitus reverti cogatur: * ut vir detondeatur, & puella monasterio reintegretur. Si autem quolibet patrocinio desertores permanere voluerint, sacerdotali sententia ita de Christianorum cœtu habeantur extorres, ut nec locutio cum eis ulla sit communis. Viduæ quoque sicut universalis iam dudum statuit synodus, professionis vel habitus sui desertrices, superiori sententia condemnentur.

VII.

Quamvis priora nunquam siluerint de * tanto facinore concilia, ratio tamen poscit, ut ea quæ frequenti prævaricatione iterantur, frequenti sententia condemnentur. Et ideo quoniam tanta existit perversitas hominum, ut hi quos sub religioso habitu pœnitentiæ professio pro peccatorum venia ad manum sacerdotis deducit, vel adduxit, iterum rediviva malitia ad vitæ pristinæ sordes revocet, hujus rei causa sancta synodus decernit, ut si qui ingenuorum utriusque sexus, sub nomine * pœnitentiæ, in habitu religioso sunt conversati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta sæcularia sumentes, ad id quod reliquerant redierunt, aut redierint, ab episcopo civitatis, in cujus territorio sunt conversi, comprehensi rursus legibus pœnitentiæ in monasteriis subdantur inviti. Quod si facere propter aliquem potestatis vigorem difficile fuerit, tunc, sicut priscorum canonum statuerunt decreta, quousque ad dimissum ordinem revertantur, * excommunicati habeantur: sed & hi qui post excommunicationem, vel interdictum, cum ipsis communicaverint.

Anno Christi 638.
12. quæst. 2. Sæpe fit. Ivo part. 6. cap. 372. De hac re Vvambæ est lex in legibus Vvisegoth. lib. 4. tit. 8. l. 6.
* si quis clericorum stipendium
* retentionem. al. tentionem
* judicium
* videantur
20. quæst. 3. Proclivis. Ivo part. 7. cap. 35. Burch. lib. 8. cap. 14.
* voluntatem,
* aut fuerit delegata
* ad monasterium regrediatur, al. ingrediatur.
* ut nec locus eis ullus sit communionis.
Concilium Tolet. IV. cap 56.
* tantis facinoribus
* pœnitentis,
Id constat ex III. Tol. cap. 11. Venet. can. 3. I. Turon. c. 8. Epaō. can. 23. & Aurel. I. c. 13. IV. Tol. cap. 54.
* excom-

ANNO CHRISTI 638.

Sacerdos autem ad quem pertinere noscuntur, si eos quolibet munere, vel favore, aut diligentia admonere noluerit, & aut revertentes suscipiat, aut contemnentes de ecclesia rejiciat, simili sententia plectatur, quousque emendationis, vel damnationis eorum ab eo sententia promulgetur.

municati & anathemate condemnati habeantur;

VIII.

33 quæst. 2. Antiqui & sanctissimi. In epistola ad Rusticum Narbonens. episcopum, quæ est 90.

Antiqui & sanctissimi est patris sententia papæ Leonis, ut is qui in ætate adolescentiæ positus, dum mortis formidat casum, pervenerit ad pœnitentiæ remedium; si conjugatus, & forte fuerit incontinens, ne postea adulterii incurrat lapsum, redeat ad pristinum cõjugium, quousque possit adipisci temporis maturitate continentiæ statum: Quod nos sicut de viris, ita & de feminis æquo modo censemus non quidem * generaliter & legitime præceptum, sed constat a * nobis pro humana fragilitate indultum; ea dumtaxat ratione, ut si is qui pœnitentiæ non est legibus deditus, ante ab hac vita decesserit, quam ex consensu * ad continentiam eorum fuerit regressus, superstiti non liceat denuo ad uxorios transire amplexus: sin autem illius vita extiterit superstes, qui non accepit * benedictionem pœnitentis, nubat, si se continere non potest, & * alterius consortio fruatur uxoris. Quod de utroque sexu pari modo a nobis manifestum est decrevisse: ita videlicet, ut in his omnibus sacerdotis ordinatio expectetur, ut juxta quod ætatẽ aptam prospexerit * continentię, absolutionis vel districtionis tribuat legem.

*hoc generaliter & canonice * vobis

* alter ad continentiam eat unde fuerit

* absolutionem * ulterius

* pœnitentiæ,

IX.

Longinquitate sæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Unde jam decretum est in anteriori † * universalis concilii canone, ut professionem suam liberti ecclesiæ debeant facere, qua profiteantur se, & de familiis ecclesiæ manumissos, & ecclesiæ obsequium nunquã relicturos. Unde his quoque nos adjicimus, ut quotiens cursum vitæ sacerdos impleverit, & de hac vita migraverit, mox cum successor ejus advenerit, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progeniti, chartulas suas in cõspectu omnium debeant ipsi substituto pontifici publicare, & professiones suas in conspectu ecclesiæ renovare, quatenus status sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum ecclesia non careat. Si autem aut scripturas libertatis suæ intra annum ordinationis novi pontificis manifestare contempserint, aut professiones suas renovare noluerint, vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi, origini suæ redditi, sint perpetuo servi.

12. quæst. 2. Longinquitate. Conc. Tol. IV. cap 69. † sic vocatur IV. Tol. conc. quia fuit plenissimum, ut in V. conc. c. 2. & VI. c. 1. 3. 7. & 18. & in principio ipsius IV. concilii episcopi aiunt: Quoniam generale concilium agimus. *universali

X.

Etenim decet ut hi, quorum parentes titulum libertatis de familiis ecclesię perceperunt, intra ecclesiam, cui obsequium debent, causa eruditionis enutriantur. Contemptus quippe est patronorum, si ipsis neglectis, aliis ad educandum detur progenies manumissorum. Itaque censemus, ut sine sui status præjudicio ab episcopis habeantur in doctrinæ obsequium; quatenus & illi debitum reddant famulatum, & nullum patiantur suæ ingenuitatis detrimentum. Eos vero qui aliter quam sententia nostra decrevit agere tentaverint, invitos jubemus ab episcopis ad hoc ipsum reduci. Quod si forte parentes eorum eos pontificibus suis dare contempserint, & alios sibi patronos adoptaverint, ingratorum feriantur lege libertorum.

XI.

Dignum est ut vita * innocentium non maculetur pernicie accusantium. Ideo quisquis a quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio dedicetur, quam accusator præsentetur, atque legum & canonum sententia exquiratur: ut si indigna ad * accusandum persona invenitur, ad ejus accusationem non judicetur, nisi ubi pro capite regiæ majestatis causa versatur.

3. quæst. 9. Dignum est ut. Burch. lib. 16. cap. 5. * innocentis nulla maculetur pernicie accusatoris. * causandum

XII.

Pravarum audacia mentium, sæpe aut malitia cogitationum, aut causa culparum refugium appetit hostium. Unde quisquis patrator * causarum extiterit talium, * virtute se nitens defendere adversariorum, & patriæ vel genti suæ detrimenta intulerit rerum, in potestate principis ac gentis reductus, excõmunicatus & retrusus longinquioris pœnitentiæ legibus subdatur. Quod si ipse mali sui prius reminiscens ad ecclesiam fecerit confugium, intercessu sacerdotum, & reverentia loci, regia in eo pietas reservetur comitante justitia.

* culparum * virtutem petens defendere

XIII.

Qui primatum dignitate, atque reverentiæ, vel gratiæ ob meritum, in palatio honorabiles habentur, his a junioribus modestus honor per omnia deferatur. Qui etiam minores a senioribus & dilectionis amplectantur affectu, & utilitatis imbuantur exemplo.

De dignitatibus Gothorum palatinis dicemus infra ad concil. Tolet. VIII.

XIV.

* Præmio fraudare fideles; non solum inhumanum, sed etiam existit injustum. Ideoque * cum fidei meritum tam in rebus divinis, quã in humanis non habeatur ingratum, dignũ videtur, ut sacerdotali sententia consulamus fidelibus regis. Proinde, ut anno primo serenissimi principis nostri decrevit concilium sanctum, omnes * qui fideli obsequio & sincero servitio voluntatibus vel jussis paruerint principis, totaque intentione salutis ejus custodiam vel vigilantiam habuerint, a regni successoribus,

* Præmium fraudare fidelibus, * forte, quicumque fidei merito Conc. Tol. V. cap. 6. Ivo part. 16. cap. 28. Burch. lib. 15. cap. 27. * fideles qui obsequio.

ANNO CHRISTI 638.

soribus, nec a dignitate, nec a rebus pristinis, causa repellantur injusta: sed & nunc ita pro uniuscujusque utilitate principis moderētur discretione, sicut eos prospexerit necessarios esse patriæ: & sic illis impartiatur benignitas, ut * ceteris maneat gratiæ potestas: quatenus ita omnia in rebus juste * conquisitis lucrentur, ut posteris relinquendi, vel quibus voluntas eorum decreverit, conferendi spontaneo fruantur arbitrio. Ceterum si infidelis quisquam in capite regio, aut inutilis in rebus commissis præsenti piissimo domino nostro Cinthilano regi extiterit, g * in clementiæ ejus manu & potestatis nutu constet hujusmodi moderatio. Nefas est enim in dubiū deducere ejus potestatem, cui omnium gubernatio superno constat delegata judicio. Quod si post ejus decessum quispiam repertus fuerit ejus vitę fuisse infidelis, quidquid largitate ipsius in rebus habuit conquisitis, careat; confiscandum & fidelibus largiendum.

*ut in ceteris

*conquisita

*in clementia ejus maneat potestatis, suo nutu constituenda, hujusmodi.

XV.

Quia his qui principibus digne serviunt, atque deferentibus fidele illis obsequium, constat nos optimū ministrasse suffragium, dum juste a principibus acquisita in eorum jure persistere sancimus indivulsa, æquum est maxime, ut rebus ecclesiarum Dei adhibeatur a nobis providentia opportuna: adeo ut quæcumque rerum ecclesiis Dei a principibus juste concessa sunt, vel fuerint, vel cujuscumque alterius personæ quolibet titulo illis non injuste collata sunt, vel extiterint, ita in eorum jure persistere * firma jubemus, h ut evelli quocumque casu vel tempore nullatenus possint. Opportunum est enim, ut sicut fidelia servitia hominum non existere censuimus ingrata, ita ecclesiis collata (quæ proprie sunt pauperum alimenta) eorum in jure pro mercede offerentium maneant inconvulsa.

*firma stabilitate

XVI.

Ivo part. 16. cap. 29. Burch. lib. 15. cap. 28.

Sicut insolentia malorum regum odiosa semper & execrabilis extitit subjectis, ita bonorum provida utilitas amabilis efficitur populis. Quocirca quis ferat, aut quis * toleranter Christianus videat regis sobolem, aut posteritatem expoliari dignitatibus? Quod ne fiat, cum generalis hæc promatur de principis filiis sententia nostra, id est, de præsenti excellentissimi & gloriosissimi principis Cinthilani regis posteritate, * dentur * aperta a nobis decreta: ut ea quæ synodus præterito anno in hac ecclesia habita constituit circa omnem posteritatem ejus, universitas regni sui conservet: id est, ut præbeatur filiis ejus dilectio benigna & firma, & tribuantur, ubi loci opportunitas exhibuerit, defensionis adminicula justa: ne de rebus * juste profligatis, aut parentum dignitate procuratis, vel largitate principis, aut alicujus impensis, aut etiam proprietate debitis, fraudentur qualibet insidia calliditatis; neve a quoquam lædendi eos præbeantur argumenta machinationis: quia dignum est, ut cujus regimine habemus securitatem, ejus posteritati decreto concilii impertiamus quietem. Denique tanta erga nos nostri principis extant beneficia, ut longum sit sigillatim ea promere lingua. Ipse enim, auctore Deo, nobis pacem, ipse quasi captivam reduxit caritatem, ipsius ope quieti, ipsius sumus largitione ditati, ipse medicamine bonitatis suæ & reis pepercit, & rectos sublimavit: cui si dignis voluerimus respondere beneficiis, non tantis extamus copiis virtutis, * quanto voto sufficimus voluntatis.

*talem errantem Christianum videat, qui regiam sobolem aut posteritatem conetur expoliare rebus, aut privare dig.

*dantur

*apta Tolet. V. cap. I.

*ipsis

*quibus tantæ voto sufficiamus

XVII.

Concilium Tolet. V. cap. 4. Burch. lib. 15. cap. 25. Ivo part. 16. cap. 26.

Quamquam in concilio anteriori, quod anno primo gloriosissimi principis nostri habitū est, de hujusmodi re fuerit promulgata sententia, tamen placet * iterare quod convenit custodire. Itaque regis vita constante, nullus sibi aliquo opere, vel deliberatione, seu cujuscumque dignitatis laicus, seu gradus episcopatus, presbyterii, aut diaconii consecratus, ceterisque clericatus officiis deditus, regem provideat contra viventis regis utilitatem, & procul dubio voluntatem: nullo blandimento vel suasione pro eadem spe, aut alios in se trahat, aut ipse in alium acquiescat. Iniquum enim & valde execrabile a Christianis debet haberi, futuris temporibus illicita prospicere, & vitæ suæ ignaros, ventura disponere. Quod si quisquam jam talia iniqua deliberatione * cum quocumque est meditatus, hoc sibi noverit esse sacerdotali moderatione concessum, * ut veniabiliter possit hoc sine mora præsentis principis auribus publicare: * si autem obstinata deliberatione sua machinamenta noluerit dicere, pessimo plectatur anathemate. Rege vero defuncto nullus tyrannica præsumptione regnum assumat; nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decalvatus, aut servilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo, nisi genere Gothus, & moribus dignus, provehatur ad apicem regni. Temerator autem hujus pręceptionis sanctissimæ feriatur perpetuo anathemate.

*iterata juxta quod convenit

*in

*si veniabiliter possit,

*si autem retineat, & deliberationis suæ

XVIII.

Conc. Tol. V. cap 2. Ivo part. 16. cap. 27. Burch. lib. 15. cap. 26.

Iam quidem in antecedenti universali synodo, pro salute nostrorum principum constat esse consultum: sed libet iterare bene sancita, & digna auctoritate munire salubriter ordinata. Ideoque contestamur coram Deo, & omni ordine angelorum; coram

ANNO CHRISTI 638.

A coram prophetarum atque apostolorum vel omnium martyrum choro; coram omni ecclesia catholica, & Christianorum cœtu, ut nemo intendat in interitum regis, nemo vitam principis nece attrectet, nemo eum regni gubernaculis privet, nemo tyrannica præsumptione apicem * regni usurpet, nemo quolibet machinamento in ejus * adversitatem sibi conjuratorum manum associet. Quod si in quopiam horum quisquam nostrorum * temerario ausu præsumptor extiterit, anathemate divino perculsus, B absque ullo remedii loco, habeatur condemnatus æterno judicio. Is autem qui ejus sedem fuerit assecutus, si vult tanto expiari * piaculo, quasi proprii patris ejus ulciscatur interitum, in cujus defensionis auxilio universi regni Gothorum consentiat fortitudo. Si autem * desidi cura & minori zelo tam funestum noluerint vindicare scelus, sint omnes ex hac nostra sententia opprobrium ceteris gentibus.

** regis. * adversitate. * temerare præsumpserit, anathemate. * periculo. * desidiæ causa.*

XIX.

C His omnibus rite dispositis, & diuturna collatione deliberatis, benedictionem, gloriam & honorem invisibili omnium auctori rependimus luminum Patri, & in his conservandis ejus imploramus opem suffragii; ut constitutionibus nostris, * roborem tribuat suæ virtutis, fragilitatemque humanam ita huic dispositioni reddat * efficacem, ut non judicet prævaricatricem. Nos igitur omnia suprascripta, salva auctoritate priscorum canonum, subscriptione nostra firmamus: & gratias agimus Christianissimo & gloriosissimo * Cinthilano principi nostro, cujus studio advocati, & instantia sumus collecti; cujus voluntas * proba, & ordinatio extitit gloriosa. D Donet ei dominus, ut optimo principi, diuturnum * in sæculo præsenti triumphum, & in parte justorum perpetuum regnum; felicibusque annis felix ipse in longa felicitate fruatur, & divinæ dexteræ protectione ubique muniatur.

** robur tribuat; seu virtutem. * salubrem. * Chintilani. * probata. * in sæculum triumphum.*

SUBSCRIPTIONES.

Ego * Silua, etsi indignus ecclesiæ Narbonensis episcopus, his constitutionibus editis subscripsi.

Ego Iulianus ecclesiæ Bracarensis episcopus subscripsi.

Ego Eugenius ecclesiæ Toletanæ episcopus subscripsi.

Ego Honoratus ecclesiæ Hispalensis episcopus subscripsi.

Ego Protasius ecclesiæ * Valentinæ episcopus subscripsi.

Ego † Conantius ecclesiæ Palentinæ episcopus subscripsi.

Ego * Vigicinus ecclesiæ Bigastrensis episcopus subscripsi.

Ego Laufredus Cordubensis ecclesiæ episcopus subscripsi.

** Scla al. Salva al. Selva. * Placentinæ. † Conatius vir celebris & ordinandis ecclesiasticis officiis intentus, in cātu ecclesiastico multa edidit. * Vigitinus.*

Ego Acutulus ecclesiæ * Elnensis episcopus subscripsi.

Ego Ioannes ecclesiæ * Eleplensis episcopus subscripsi.

Ego Bonifacius ecclesiæ Cauriensis episcopus subscripsi.

Ego * Eusebius ecclesiæ Bastitanæ episcopus subscripsi.

Ego Hilarius ecclesiæ Complutensis episcopus subscripsi.

Ego Iacobus ecclesiæ Mentesanæ episcopus subscripsi.

Ego Ioannes ecclesiæ * Dertosanæ episcopus subscripsi.

Ego * Sisusclus ecclesiæ Elborensis episcopus subscripsi

Ego David ecclesiæ * Auriensinæ episcopus subscripsi.

Ego Elpidius ecclesiæ Tyrassonensis episcopus subscripsi.

Ego Ordulfus ecclesiæ * Oscensis episcopus subscripsi.

Ego Fructuosus ecclesiæ Ilerdensis episcopus subscripsi.

Ego Deodatus ecclesiæ Egabrensis episcopus subscripsi.

Ego Profuturus ecclesiæ Lamicensis episcopus subscripsi.

Ego Servusdei ecclesiæ * Calabriensis episcopus subscripsi.

Ego Pimenius ecclesiæ Dumiensis episcopus subscripsi.

Ego Anatolius ecclesiæ Lutubensis episcopus subscripsi.

Ego Suavila ecclesiæ Qretanæ episcopus subscripsi.

Ego Metensius ecclesiæ * Egiditanæ episcopus subscripsi.

Ego Iovila ecclesiæ Salmanticensis episcopus subscripsi.

Ego * Visibesus ecclesiæ Portugalensis episcopus subscripsi.

Ego Serpentinus ecclesiæ Illicitanæ episcopus subscripsi.

Ego Braulio ecclesiæ Cæsaraugustanæ episcopus subscripsi.

Ego * Ola ecclesiæ Barcinonensis episcopus subscripsi.

Ego Ansericus ecclesiæ Segobiensis episcopus subscripsi.

Ego * Diadicus ecclesiæ Olysipponensis episcopus subscripsi.

Ego * Buda ecclesiæ Tuccitanæ episcopus subscripsi.

Ego Anastasius ecclesiæ Tudensis episcopus subscripsi.

Ego * Gila ecclesiæ Oxomensis episcopus subscripsi.

Ego Idisclus ecclesiæ Segontiensis episcopus subscripsi.

Ego * Ausconius ecclesiæ Lucensis episcopus subscripsi.

Ego Humanungus ecclesiæ Cauriensis episcopus subscripsi.

Ego Epartius ecclesiæ Italicensis episcopus subscripsi.

Ego * Renatus ecclesiæ Coimbrensis episcopus subscripsi.

Ego Tunila ecclesiæ Malacitanæ episcopus subscripsi.

Ego Iustus ecclesiæ Accitanæ episcopus subscripsi.

** Elensis. * Ilipensis. * Eugenius. * Dertusanæ. * Sisisclus. * Auresinæ, alias Auriensis. * Oscitensis. * Arcobricensis. * Iditanæ. * leg. Ansiulfus. * supra Oia. * Viaricus. * Guda. * Egila. * Basconius. * Renutus.*

Ego

ANNO CHRISTI 638.

Ego Domninus ecclesiæ Æsonensis episcopus subscripsi. A

Ego Gotumarus ecclesiæ Iriensis episcopus subscripsi.

Ego Farnus ecclesiæ Visensis episcopus subscripsi.

Gutisclus

Ego * Guntiscus presbyter, agens vicem Orontii episcopi ecclesiæ Emeritensis, subscripsi.

Ego Domarius presbyter Arcavicensis ecclesiæ, agens vicem Catterii episcopi, subscripsi.

Vvamba diaconus, qui & Petrus, ecclesiæ Segobiensis, agens vicem Antonii episcopi, subscripsi.

Citionius presbyter, agens vicem Guimi episcopi ecclesiæ Calagurritanæ, subscripsi.

Severinus sanctæ ecclesiæ Valentinæ diaconus, B agens vicem Musitacii episcopi subscripsi.

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

Narbonē- ex parte prætorium ud?

a *Convenientibus.*] Est concilium nationale, ex Hispaniæ & Galliæ præsulibus coactum.

b *In prætorio Toletano, in ecclesia sancta Leocadia.*] Prætorium villa est urbana, quæ differt a rustica elegantia; & nitore: unde partem villæ lautius ædificatam, & patrisfamilias habitationi relictam, veteribus prætorium appellatum ostendit lib. 2. D. de servit. rust. & Palladius lib. 1. cap 8 Tertullianus lib. de idololatria. Suetonius in Caio Cæsare Caligula c. 57. *In extructionibus* (inquit) *villarum & prætoriorum, omni ratione posthabita, nihil tam efficere concupiscebat, quam quod effici posse negaretur.* D. Hieronymus lib. 2. adversus Iovinianum, dolium versatile Diogenis eleganter prætorium nominat. Quapropter hic prætorium pro ipsa urbe Toleto sumitur, in qua est basilica dicata C Leocadię, Tago flumini imposita, conciliorum altrix & mater, ut diximus in notis ad IV. concilium Toletanum.

Cap. 3. In qua formula fidem profiteātur jurent.

c *Iudæorum perfidia*] De professione Iudæorum, & quomodo unusquisque ad fidem veniens indiculum professionis suæ scribere debeat, est in libro legum Vvisegothorum 12. tit. 3. l. 14. *Ego ille abrenuntio omnibus ritibus, & observationibus sectæ.* Ponuntur ibidem & conditiones, quas jurare debent hi qui ex eis ad fidem convertuntur, lib. 15. *Iuro primum per Deum patrem omnipotentem*, &c. Ad comprimendam vero perfidiam Iudæorum inveteratam Innocentius IV. & Gregorius IX & Benedictus XIII. multa decreverunt, quorum diplomata extant in archivis ecclesiæ Toletanæ.

Cap. 6. Tonsuræ clericalis origo & forma?

d *Vt vir detondeatur.*] Tonsuræ ecclesiasticæ usus ab apostolis fluxit, ut ait Rabanus de institutis clericorum cap. 3. *Vt hi qui divinis cultibus mancipati domino consecrantur, quasi Nazaræi, id est sancti Dei crine præcisi innoventur.* Beda etiam lib. 5. de gestis Anglorum affirmat, quod beatus Petrus in memoriam dominicæ coronæ, coronam similis tonsuræ gestabat in capite: & Isidorus lib. 2. de origine officior. cap. 4. *Tiara*, inquit, *apud veteres constituebatur in capite sacerdotum: hæc ex bysso confecta rotunda erat, quasi sphæra media: & hæc significatur in parte capitis tonsa.* Vnde tonsura ecclesiasticis viris semper fuit peculiaris, propter honorem & significationem. Præsertim, qui monasticam vitam profitebantur, ante omnia tondebantur, ut constat ex concilio Toletano IV. cap. 55. *Non aliter* (inquit) *& hi qui detonsi a parentibus fuerint, aut sponte sua, amissis parentibus, seipsos religioni devoverunt, & postea habitum sæcularem sumpserunt, ut iidem a sacerdote comprehensi ad cultum religionis, acta prius pœnitentia, revocentur.* Idem capitulo 17. hujus concilii: *Nullus sub religionis habitu detonsus*, &c. Detondebantur etiam, quamvis in sæculo manerent, qui sub pœnitentiæ nomine habitum religionis induebant: ut constat ex cap. 7. hujus concilii, ubi dicitur: *Et ideo, quoniam tanta existit perversitas hominum, ut hi quos sub religioso habitu pœnitentiæ professio pro peccatorum venia ad manum sacerdotis deducit, vel adduxit, iterum rediviva malitia ad vitæ pristinæ sordes revocet, hujus rei causa sancta synodus decernit, ut si qui ingenuorum utriusque sexus, sub nomine pœnitentiæ in habitu religioso sunt conversati, post hæc autem comam nutrientes, vel vestimenta sæcularia sumentes*, &c. De tonsura monachorum, vide quid dicat Epiphanius, hæresi 86. adversus Massalianos: *Oportet filios* (inquit) *virginis matris ecclesiæ esse reverendos in tonsura:* & Hieronymus ep. 48. ad Sabinianum: & Beda lib. 5. de gestis Anglorum, &

Decalvatio nota infamiæ perpetuæ?

Cassiodorus. Erat & decalvatio apud Gothos in usu. Verum hæc publicæ atque perpetuæ infamiæ nota erat, ut patet ex multis conciliis, præsertim Toletano, & Emeritensi, cap. 15. *Turpi declaratione maneat emendatus:* & in legibus Vvisegothorum locus est insignis, præter alia multa A lib. 2. tit. 4. l. 6. *Pari simul sententia & falsarii teneantur, atque insuper, ad aliorum terrorem, centenis flagellis, & turpiter decalvati perenni infamia subjacebunt.* Et libro 6. tit. 4. cap. 5. *Ad perennem infamiam deformiter decalvetur.* Quin & calvitii deformitatem adeo inique Romani tulerunt, ut Suetonius scribat Iulium Cæsarem ideo deficientem capillum revocare a vertice consuevisse, & ex omnibus decretis sibi a senatu populoque honoribus non aliud aut recepisse, aut usurpasse libentius, quam jus laureæ coronæ perpetuo gestandæ. Pro maximo etiam probro idem in Gallico triumpho mœchus calvus est appellatus. Erat enim tonsio & excalvatio ignominiosa pœna, Christianis viris & feminis pro ludibrio a Gentilibus decreta. De qua vide quæ Cæsar Baronius, vir multiplicis eruditionis, adducit 20. Septembris in martyrologio sanctorum, explicationemque canonis 17. concilii Gangrensis, ex Sozomeno, l. 3. cap. 13. quam ut eruditam sequor; item quæ supra diversis in locis hac de re annotavi.

Cap. 7.

e *Comam nutrientes.*] Loquitur de publica pœnitentia & solenni, quæ non datur quibusvis peccatoribus, sed illis tantum qui publice peccaverint: unde concil. III. Arelat. can. 26 dicitur, ut qui publico crimine convicti sunt, reipublicæ indicentur, & publicam pœnitentiam agant secundum canones. Primo etiam Toletano, canone 2 sic habetur: *Pœnitentem dicimus, qui post baptismum, aut pro homicidio, aut pro diversis criminibus, gravissimisque peccatis, publicam pœnitentiam egerit.* Est enim pœnitentia triplex: prima pro gravioribus criminibus, quæ publica & solennis in ecclesia dicitur: secunda temperatior, quæ inter peccatorem & presbyterum fit secreta peccati manifestatione, & sacerdotali correptione, tertia, quam pro levissimis & quotidianis peccatis peccator apud semetipsum facit. Has tres pœnitentias ponit Augustinus lib. de fide, & operibus versus finem. Hujus vero pœnitentiæ solennis conditiones & modos ex variis conciliorum canonibus colligere licet; præcipue vero ex concilio Agathensi cap. 15. ubi etiam discrimen inter secretam pœnitentiam, & hanc publicam, in qua deponebant comam, vestimenta mutabant, ciliciumque induebant, manifeste ostenditur. Habeturque fuse apud Gratianum, dist. 50. cap. In capite quadragesimæ: & in epist. ad Cyprianum cleri Romani. Et apud Sozomenum, lib. 6. ecclesiast. histor. cap. 16. describitur habitus & conditio pœnitentium occidentalium ecclesiarum. Hæc pœnitentia semel dumtaxat in ecclesia concedebatur: & extra periculum, non quovis tempore relaxabatur, sed in cœna domini, feria quinta septimanæ ultimæ quadragesimæ, qui pœnitentiam impleverant, per manus impositionem sacerdotis reconciliabantur, eucharistiæque sumptionem. Soter papa apud Gratianum, de consecr. dist. 2. cap. In cœna domini. Innocentius primus, epist 1. cap. 7. Cabilonense concil. cap. 4. 7. Eratque hæc publica pœnitentia infamis, clericis & sacerdotibus interdicta. Consule de hac re Gratianum tota distinctione 50.

Pœnitentia triplex.

Cap. 12. Immunitas ecclesiarum duplici de causa servari debet.

f *Sacerdotum & reverentia loci.*] Ad immunitatem ecclesiæ servandam duas causas affert, prima est intercessio sacerdotum, secunda reverentia loci. Semper fuit religiosum ad ecclesiam confugientes, pro loci cultu & observantia inde non abstrahi; ut constat ex codice Iustiniani, & Theodosii, de his qui ad ecclesiam confugiunt. Quas leges laudat sanctus Gregorius lib. 11. epist. 54. sanctus Chrysostomus sermone in Eutropium, Sozomenus l. 8. c. 7. Socrates lib. 6. cap. 5. Suidas in Eutropio, Nicephorus lib. 13. c 4. Gratianus varia decreta Augustini & Gelasii affert adversus eos qui ad ecclesiam confugientes e templo abstrahunt. Extantque leges Gothorum de eadem re, lib. 9. fori judicum, tit 13.

Cap. 14.

g *In clementia ejus manu.*] Burchardus hic aliter paulo, in quo male pro, *potestatis*, legitur, *posteritatis*; & statim, *fas*, pro *nefas*: in eodem est, *jus potestatis*, pro *ejus potestatem*.

Cap. 15. Sacrilegium gravissimum est peccatum.

h *Vt evelli quocumque casu vel tempore nullatenus possint.*] Quantum piaculum sit, res a fidelibus sincera fide ecclesiis datas ab eis auferri ac distrahi, multa hoc tempore extant doctissimorum virorum scripta, quæ brevitatis causa prudens omitto: unum tantum subjiciam, quod in constitutionibus orientalibus scriptum invenio l. 1. Nicephorum Phocam donationes monasteriis ac templis relictas prorsus abolevisse, lege etiam lata, ne ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis; causatus episcopos male prodigere ea quæ pauperibus darentur, militibus interim deficientibus. Cujus temerariam hanc impietatisque plenam legem Porphyrogenneta dominus Basilius junior alia lege lata sustulit, quam dignam quæ hic apponeretur existimavi: *Imperium nostrum* (inquit) *quod a Deo profectum est, cum & a monachis, quorum pietas & virtus est testata, & a multis aliis, legem de Dei ecclesiis & sanctis domibus, vel potius contra Dei ecclesias & sanctas eorum domos a domino Nicephoro, qui imperium invasit, conditam, præsentium malorum causam fuisse, & radicem, & universalis hujus subversionis & confusionis (ut quæ ad injuriam & contumeliam non*

solum ecclesiarum, & sanctarum domorum, sed etiam ipsius Dei facta sit) intellexisset, & maxime cum id re ipsa expertum esset, (ex quo enim hac lex est observata, nihil boni penitus in hodiernum usque diem vita nostra occurrit, sed contra nullum penitus calamitatis genus defuit) statuit per præsentem auream bullam, ut lex prædicta ab hoc præsenti die cesset, & deinceps infirma & irrita permaneat, & locum habeant & in usu sint quæ de Dei ecclesiis & sanctis & religiosis domibus facta sunt leges Ex versione " Eimundi Bonæfidei.

"Enemundi Bonifidii.

i *Ego Braulio.*] Qui & Braulius dicitur. De eo Rodericus Toletanus libro secundo, capite decimonono, sic inquit: *Huic synodo Braulio Cæsaraugustanus episcopus præ ceteris illustris effulsit atque piam doctrinam Christianis mentibus decenter infudit: cujus & opuscula nunc usque ecclesia veneratur, &c.*

ANNO CHRISTI 638.

VITA,

SEVERINI PAPÆ.

a SEVERINUS, natione Romanus, ex patre Abieno,[b] sedit menses duos, dies quatuor. Hujus temporibus devastatum est episcopium Lateranense a Mauricio chartulario, & Isacio patricio & exarcho Italiæ, cum adhuc electus esset domnus Severinus. Sed antequam veniret Isacius, Mauricius dolo ductus adversus ecclesiam Dei, consilio inito cum quibusdam perversis hominibus, incitaverunt exercitum Romanum, dicentes; quia quid prodest, quod tantæ pecuniæ congregatæ sunt in episcopio Lateranensi ab Honorio papa, & miles iste nihil exinde subventus habet, quando & rogæ vestræ quas domnus imperator vobis per vices mandavit, "ubi sunt a sancto viro recônditæ. His auditis exarserunt omnes adversus ecclesiam Dei, & venerunt omnes a minimo concitati, omnes armati, qui inventi sunt in civitate Romana, a puero usque ad senem, in episcopio suprascripto Lateranensi, & non potuerunt manu militari introire, quia restiterunt ei qui erant cum sanctissimo domno Severino. Tunc videns hoc Mauricius, quia nihil potuerunt facere, dolo ductus fecit ibi exercitum residere, intra episcopium Lateranense, & fuerunt ibi dies tres. Post triduum autem introivit Mauricius cum judicibus qui inventi sunt cum ipso in consilio, & * sigillaverunt omne vestiarium ecclesiæ seu * cymbilia episcopii, quæ diversi Christianissimi imperatores, seu patricii, & consules, pro redemptione animarum suarum beato Petro apostolo reliquerant, ut pauperibus singulis temporibus pro * alimonia erogarentur, seu propter redemptionem captivorum. Et postmodum misit Mauricius epistolas suas ad Isacium patricium Ravennâ, de hoc quod actum est, quomodo ipse cum exercitu sigillasset omne vestiarium episcopii. Et quia sine aliqua læsione omnem substantiam sæpedictam potuissent deprædari. Cumque hæc verius cognovisset Isacius, venit in civitatem Romanam, & misit omnes [c] primates ecclesiæ singulos per singulas civitates in exilium, ut non fuisset qui ei resistere debuisset de clero. Et post dies aliquantos ingressus est Isacius patricius in episcopium Lateranense, & fuit ibi per dies octo, usque dum omnes substantiam illam deprædarentur. Eodem tempore direxit exinde ex * parte ex substantia ipsa in civitatem regiam ad Heraclium imperatorem. Postmodum ordinatus est sanctissimus Severinus, & reversus est Isacius Ravennam. Hic renovavit * absidam beati Petri apostoli ex musivo quod dirutum erat. Hic dilexit clerum, & omnibus * donum augmentavit. Fuit autem sanctus, benignus super omnes homines, amator pauperum, largus, & mitissimus. Fecit autem episcopos per diversa loca numero quatuor. Hic * dimisit omni clero rogam integram. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die IV. Nonas Augusti, & cessavit episcopatus menses quatuor, dies 29.

" ibi

* intrantes sub specie pacis sigil. *fort.* cimelia

* eleemosyna

* ipsa substantia partem quamdam

* apsidem

* donis, *vel* bonis

* divisit

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Severinus*] Post obitum Honorii Severinus natione Romanus consensu totius cleri factus est pontifex: confirmationem electionis tyrannice fieri solitam, ab Heraclio fortasse nullam impetravit, ideo quod ecthesin illam sive expositionem fidei, quam sub nomine Heraclii imperatoris Sergius Constantinopolitanus episcopus ad suam de una voluntate & operatione Christi sententiam stabiliendam promulgaverat, & a Severino pontifice Romano probari expetiverat, ille non modo non instar synodi Alexandrinæ eam probaverit, sed potius diro anathemate percusserit *Secret. 3. concilii Lateranensis sub Martino.* Tunc evenisse illud, quod de episcopo Lateranensi spoliato, de primatibus ecclesiæ, id est, cardinalibus per Isacium Italiæ exarchum relegatis narrat Anastasius, valde est credibile. Post hæc immaniter in pontificem & ecclesiam jussu Heraclii commissa, vir sanctissimus a ministris imperatoris gravibus molestiis & afflictionibus exagitatus non diu superstes fuit. Beda lib. 2. c. 19. auctore scribitur Scotos ad Severinum cum legatione quadam literas misisse, quibus eum de erroribus in paschatis celebratione corrigendis admonuerunt: sed cum ille ante eorum adventum diem obiisset, una cum clero Romano Ioannem electum tantum, nondum autem confirmatum papam, eas aperuisse, iisque de paschate catholico more celebrando, & reviviscente Pelagiana hæresi diligenter cavenda respondisse. Extat apud Bedam hujus epistolæ fragmentum, quod infra suo loco sub Ioanne excudi mandavimus. Post ecthesin publicatam & in synodo confirmatam moritur Sergius Constantinopolitanus episcopus, anno sedis 30. Subrogatur ei in sede & hæresi Monothelitarum propaganda successor Pyrrhus Chrysopolitanus monachus & presbyter, qui scripta ad Ioannem IV. epistola, teste Agathone, ipsum in hæresin pellicere conatus fuit. Sarraceni potiuntur regno Persarum hoc tempore quo Heraclius Constantinopoli fidem catholicam impugnat.

Severinus quando pontificatum adeptus?

Severinus ecthesin Heraclii damnat.

Obitus Severini.

Res gestæ sub Severino.

b *Sedit menses.*] Baronius anno 639. num. 3. ait Anastasium Severino tribuere menses 11. & dies 4. Ad prædictum annum domini, qui cum indictione 12. coincidit, Severinum pervenisse, ex eo patet, quod ecthesin Heraclii indictione 12. promulgatam, (ut videre est in concil. Rom. secret 3.) ipse damnaverit, & anathemati subjecerit. Eumdem non esse prætergressum hunc annum, colligere possumus ex synodo Romana, quam prædicta acta synodalia a Ioanne pontifice & successore Severini collectam fuisse testantur.

Quamdiu sederit?

c *Primates ecclesiæ.*] Intellige presbyteros & cardinales diaconos, qui dignitate & auctoritate reliquos antecellunt.

"** ADMONITIO IAC. SIRMONDI S. I. IN SEQVENS OPVSCVLVM.

Quæ sequitur ex alia S. Maximi epistola commemoratio de sedis apostolicæ legatis, qui Græcos scito responso eluserunt, cum Romani pontificis consecrationem suspensam diutius tenerent, de iis legatis accipienda est, qui Severino post Honorii obitum electo Constantinopolim ejus causa missi sunt anno Christi DCXXXIX. quo ipso anno ecthesis, de qua hic sermo, ab Heraclio imperatore promulgata est, & sedes apostolica, nondum ordinato Severino, vidua fuit. Itaque cum Ioanne ac Theodoro anterior fuerit Severinus, ordinem temporum, quem in ceteris fere observat, hoc loco neglectum ab Anastasio dici necesse est. Severinus porro missam ad Isaacium exarchum, sibique Romæ oblatam ecthesin constanter repudiavit, ut testatur Martinus papa sub finem secret. III. synodi Romanæ.

"** COMMEMORATIO QVID LEGATI ROMANI CONSTANTINOPOLI GESSERINT.

Ex epistola sancti Maximi scripta ad abbatem Thalassium.

IN his & hujusmodi esse te, pater, sciens, & sola quæ illius sunt præ omnibus in generatione nostra omni studio procurare cognoscens: oportere ratus sum virtutem innotescere tibi eorum, quæ modo ab urbe mihi felicissima scripta sunt a quibusdam reverendis viris, & tecum ex toto corde diligentibus Deum, causa dogmatum catholicæ sanctæ ac apostolicæ ipsius ecclesiæ. Significaverunt

caverunt enim quod multi hujus rei gratia & prolixa quædam in ea facta sit motio, id est, in regia urbe a sacratis illius ecclesiasticis viris: & prius quidem, sed præcipue per idem tempus, quando illic missos in causa promotionis papæ cum delatis decretis apocrisiarios susceperunt. Tunc enim, tunc post plurimos sermones, quos ad eos causa consecrationis moverunt, novissime ad effectum ejus, atque ad ipsius desiderii completionem, protulerunt eis dogmaticam chartam nuncab eis expositam, asserentes, non aliter vobis in capitulo, pro quo tantum transigentes navigium huc venistis, favorem præstabimus, nisi prius vos suasuros ei qui sacrosanctus est profiteamini, huic chartæ suscribere, & dogmatibus quæ in ea continentur exceptis dilationibus consentire. At illi earum quæ prætendebantur sibi virtute comperta, & quod hac pro causa tanto tempore manere viduam ecclesiarum principem, matrem & urbem coegissent, hanc profecto per hujusmodi suum volentes obtinere commentum. Dum scilicet usque ad eam quoque irrationabiliter extendendam fore novitatem propriam putaverint, ut id pro quo studebant assequerentur, tranquille rationem prosecuti sunt, & quasi condescendentes dixerunt: Nos quidem super hoc auctoritatem præbere non possumus, ministerium quippe nobis est creditum, non professionem faciendi præceptum. Illud autem vobis certum reddimus, quod referamus omnia quæ a vobis prætenta sunt, & chartam ipsam ostendamus ei qui consecrandus est, & si judicaverit hanc bene habere, rogabimus annotare huic propriam subscriptionem. Nunc autem ne velitis insperate propterea nobis impedimento fieri, & vim inferre protelando, & nos hic retinendo. Neque enim est qui cuilibet, maximeque in causa fidei, vim possit inferre. In hac enim & nimis infirmus fortis valde consistit, & valde mitis bellator summus invenitur: verboque divino confortans animam, maximis etiam invectionibus magis durus quam dissolutus quodammodo reperitur. Quanto magis Romanorum ecclesiæ & clero, quæ ab olim hucusque utpote senior cunctarum quæ sub sole sunt ecclesiarum, omnibus præest. Hoc certe canonice tam a conciliis & apostolis, quam ab horum summo principatu consecuta, & in sortem adepta, nullis omnino propter pontificatus provectionem scriptis, aut synodicarum editionibus chartarum subjecta, sicut etiam in his omnes ex æquo ei secundum jus sacerdotale subjecti consistunt. Hæc itaque cum taliter nihil reveriti, sed cum omni sacra decentique fiducia stabiles illi & firmæ revera & immobilis petræ ministri, maxime videlicet & apostolicæ, quæ illic est, ecclesiæ, ad regiæ urbis clericos disputassent, hos sedasse apparuerunt, & ut humiliter ac modeste sentirent prudenter egerunt, sinceritatem & orthodoxiam propriæ fidei ab ipso eis initio cognitam facientes. Illi autem ipsorum admirantes pietatem, hujusmodi factum duxerunt merito recompensandum, & a prætendenda charta cessantes, jussionem in effectum ob episcopatum se suo perducere studio promiserunt. Quam factam accipientes Deo amabiles apocrisiarii gratulantes remearunt ad propria. Hujus autem chartæ, divinitus honorate pater, exemplar & mihi quoque transmissum est. Exposita vero ab eis fuerat causa tacendarum in Christo Deo, id est, in substantiis ejus, ex quibus videlicet, & in quibus est & creditur, naturalium operationum; & ne de cetero in eo sive una

A sive duæ penitus prædicarentur. Fatebatur autem solummodo confitendum esse, ex uno eodemque Dei verbo incarnato Deo decibilia & humana processisse, & in unum eundemque referenda.

ECTHESIS
HERACLII IMPERATORIS.

EXPOSITIO orthodoxæ fidei facta a Deo conservando nostro domino principe Heraclio, &c. " *Extat Græce nunc primum ex MS. C. Barberino Romæ misso, ac latine edita in sequenti tom.* VI. *secret.* 3. *Concil. Lateran. sub Martino papa. pag.* 195. *A. tom.* VI.

Hāc ecthesin sub nomine Heraclii promulgavit Sergius, ut patet ex quodam edicto Heraclii, de quo infra in notis ad vitā Theodori papæ.

[a] CONCILIABULUM
CONSTANTINOPOLITANUM.

B Quo per Sergium episcopum Constantinopolitanum præcedens ecthesis Heraclii confirmata fuit, anno domini DCXXXIX. sub pontificatu Severini papæ.

ANNO CHRISTI 639.

ACTA SYNODALIA.

SANCTA Synodus congregata dilectissimorum consacerdotum nostrorum, &c. *in concilio Lateranensi sub Martino papa in tertio secretario.*

" Tom seq. pag 202. E.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Conciliabulum*] Post promulgatam ecthesin Heraclii, Sergius Constantinopolitanus patriarcha synodum indixit, in qua allegata expositio fidei probata, retenta & stabilita fuit. Severinus pontifex, ut idem faceret a Sergio rogatus, impiam & fraudulentam expositionem fidei, simul C cum actis synodalibus hujus conciliabuli, usque ad sanguinem & vitæ internecionem impugnavit, prout diximus supra in notis ad vitam Severini. De hac synodo agens sanctus Maximus abbas & martyr in disputatione cum Pyrrho, hæc ait: *Subit me admiratio, quomodo synodum voces, quæ non est habita, ut leges & canones synodici & jura ecclesiastica jubent. Nec enim epistola encyclica ex consensu patriarcharum edita est, neque locus neque dies conveniendi decretus, &c.* De quibus plura in disputationem Maximi infra.

Sergius synodali decreto ecthesin confirmat.

VITA,

EPISTOLA, ET DECRETA
IOANNIS PAPÆ IV.

[a] IOANNES natione Dalmata, ex patre Venantio scholastico, [b] sedit annum unum, menses 9. D * dies 18. Hic temporibus suis misit per omnem Dalmatiam, seu Istriam, multas pecunias per sanctissimum & fidelissimum Martinum abbatem, propter redemptionem captivorum, qui deprædati erant a † gentibus. Eodem tempore fecit ecclesiam beatis martyribus Venantio, Anastasio, Mauro, & aliis multis martyribus. Quorum reliquiæ de Dalmatia & Istria adduci præceperat, & recondidit eas in ecclesia suprascripta juxta fontem Lateranensem juxta oratorium beati Ioannis * evangelistæ, quam ornavit, & diversa dona obtulit. Fecit, ubi supra, arcus argenteos duos, qui pensant singuli libras 15. simul & alia vasa argen- E tea multa. Fecit autem ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros 18. diaconos 5. episcopos per diversa loca numero 18. Hic dimisit omni clero rogam integram. Qui etiam sepultus est ad B. Petrum apostolum, sub die IV. Idus Octobris, & cessavit episcopatus mensem unum, dies 13.

* dies 6.

† Slavos intelligit.

* Baptistæ.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Ioannes.*] Anno domini 636. subrogatus est Severino pontifici Ioannes ejus nominis IV. constans & imperterritus orthodoxæ fidei propugnator: qui minis exarchorum nihil cedens, exiliis cardinalium parum motus *collecto episcoporum concilio*, inquit Theophanes, *Monothelitarum hæresim anathematizavit*, ut Honorium pontificem prædecessorem

Ioannes IV quando pontifex factus est.

TTttt ij ab

Honorius contra Monothelitas a Ioanne defenditur.

ab illa calumnia hæreticorum liberaret & defenderet, qua Pyrrhus aliique orientales episcopi Monothelitæ illum erroris sui consortem & sectarium fuisse jactitabant; ideo quod in prima sua epistola ad Sergium Constantinopolitanum episcopum de simplici & duplici operatione silentium indicenti consensisset: in altera unam dumtaxat voluntatem in Christo professus esset, ut hanc, inquam, calumniam beatissimo pontifici calumniose objectam dilueret, summa industria procuravit, ut scriptor ille, qui Honorio pontifici ab epistolis fuerat, dictasque ad Sergium episcopum literas scripserat, earumdem verum & germanum sensum interpretaretur, & ad imperatorem transmitteret. Quod cum ille jussu beati Ioannis papæ IV. fideliter præstitisset, sensumque legitimum verborum Honorii protulisset, omnem sinistram hæreseos suspicionem de Honorio evacuavit. Testis hujus veritatis est Maximus in supradicta disputatione, qua cum Pyrrhus interrogasset: *Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo* (in epistola secunda ad Sergium) *unam voluntatem domini nostri Iesu Christi esse tradidit?* Maximus respondit: *Quis fuit fide & auctoritate dignus epistolæ ejus interpres; is qui eam ex persona sancti Honorii scripsit adhuc superstes, & qui totum occidentem cum aliis virtutibus, tum pietatis dogmatibus illustravit, an hi qui Constantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur?* Cumque Pyrrhus respondisset: *Ille qui hanc scripsit;* Maximus dixit: *Is igitur cum ad divum Constantinum imperatorem rursus ex persona Ioannis papæ de hac epistola scriberet, dixit: Vnam voluntatem diximus in domino, non divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, rescripsimus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis inquam & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat. Hoc autem ita esse, argumentum evidens est, meminisse membrorum & carnis, quæ quidem in divinitate non licet intelligere, &c.* Cum sancti Maximi per Africanas provincias Romam proficiscentis hortatu, de Monothelitarum hæresi monitos & instructos Africanos antistites adduxisset, ut conciliis ibidem celebratis hæresim illam condemnarent, Heraclius imperator ad tollendam, quam ipse etiam incurrerat, hæreseos infamiam, novo promulgato edicto profitetur, ecthesim illam suam non esse, sed a Sergio conscriptam, suique nominis subscriptione firmatam, petitione Sergii dumtaxat promulgatam esse. De hoc edicto in actis sancti Maximi subjungitur: *Hoc jussum fecit ad Ioannem papam, qui damnarat ecthesim in iis quæ tum ad Pyrrhum scripta sunt.* Tempore Ioannis papæ, Heraclius fortissimis imperatoribus fortasse præferendus, si non gloriam suam hæresi maculasset, infelici exitu mortuus est, postquam annis triginta & uno imperium tenuisset. Eadem infelicitas ad posteros ejusdem est propagata. Nam qui cum ipso regnaverat multis annis, ipsique successit Constantinus, post obitum patris vix quatuor menses imperii absolvit. Heracleonem filium Martinæ Augustæ, huic Constantino subrogatum, senatus post sex menses ab imperio deposuit, ideo quod Martina Augusta procurante, & Pyrrho Constantinopolitano episcopo adjuvante, Constantinus veneno propinato e vita sublatus esse crederetur. Martinam linguæ abscissione punitam, cum filio nasi mutilatione mulctato, idem senatus in exilium perpetuum ejecit, filioque Constantini, quem Theophanes Constantem nominat, imperium contulit.

Heraclius auctorem ecthesis prodit.

Obitus Heraclii.

Quis Heraclii successor.

Quamdiu sederit.

b *Sedit annum 1. menses 9. dies 18.*] Duodecimo Octobris defunctus, anno uno, mensibus novem & sex tantum diebus sedisse potuit.

a Extat apud Bedam lib. 11. Hist. Angl. c. 19.

a EPISTOLA I. IOANNIS PAPÆ IV. ET CLERI ROMANI, AD EPISCOPOS & presbyteros Scotiæ.

De paschate more catholico celebrando, & reviviscente Pelagiana hæresi diligenter cavenda.

Dilectissimis & sanctissimis Thomiano, Columbano, Chromano, Dimano & Bathano episcopis, Chromano, Hermannoque, Laustrano, Stellano & Segiano presbyteris, Sarano ceterisque doctoribus seu abbatibus Scotis, Hilarius archipresbyter, & servans locum sanctæ sedis apostolicæ, Ioannes diaconus & in Dei nomine electus, item Ioannes primicerius & servans locum sanctæ sedis apostolicæ, & Ioannes servus Dei, consiliarius ejusdem apostolicæ sedis.

Queruntur Angli suscitatam hæresim de pascha, & illa Pelagii

SCRIPTA quæ perlatores ad sanctæ memoriæ Severinum papam adduxerunt, eo de hac luce migrante, reciproca responsa ad ea quæ postulata fuerant siluerunt. Quibus reseratis, ne diu tantæ quæstionis caligo indiscussa remaneret, reperimus quosdam provinciæ vestræ contra orthodoxam fidem novam ex veteri hæresim renovare conantes, pascha nostrum in quo immolatus est Christus nebulosa caligine refutantes, & quartadecima luna cum Hebræis celebrare nitentes. Quo epistolæ principio manifeste declaratur, & nuperrime temporibus illis hanc apud eos hæresim exortam, & non totam eorum gentem, sed quosdam ex eis hac fuisse implicitos. Exposita autem ratione paschalis observantiæ, ita de Pelagianis in eadem epistola subdunt: & hoc quoque cognovimus, quod virus Pelagianæ hæreseos apud vos denuo reviviscit, quod omnino hortamur, ut a vestris mentibus hujusmodi venenatum superstitionis facinus auferatur. Nam qualiter ipsa quoque execranda hæresis damnata est, latere vos non debet: quia non solum per istos ducentos annos abolita est, sed & quotidie a nobis perpetuo anathemate sepulta damnatur: & hortamur, ne quorum arma combusta sunt, apud vos eorum cineres suscitentur. Nam quis non execretur superbum eorum conamen & impium, dicentium, posse sine peccato hominem existere ex propria voluntate, & non ex gratia Dei? Et primum quidem blasphemia & stultiloquium est dicere, esse hominem sine peccato: quod omnino non potest, nisi unus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui sine peccato est conceptus & partus. Nam ceteri homines cum peccato originali nascentes, testimonium prævaricationis Adæ (etiam sine peccato actuali existentes) portare noscuntur, secundum prophetam dicentem: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.*

Damnantur ambæ.

Psalm. 50.

IACOBI SIRMONDI ADMONITIO AD LECTOREM DE SEQVENTIBVS EPISTOLIS.

Ioannis IV. papæ apologia pro Honorio, cum ad Constantinum imperatorem scripta sit, quem mensibus tantum quatuor post Heraclii patris obitum regnasse Græcorum annales produnt, consequens est ut anno Christi DCXLI. quo ex vita excessisse dicitur Heraclius, scriptam fuisse intelligamus. Scribendæ occasio nata ex Pyrrho patriarcha, & aliis Monothelitis, qui Honorii ad Sergium Pyrrhi decessorem epistola abutebantur, quasi ipsorum hæresi faveret: quam Ioannes recto atque orthodoxo sensu dictatam probat. Hujus apologiæ testimonio usus est sanctus Maximus confessor in disputatione sua cum Pyrrho, quæ paucis post annis in Africa secuta est. Honorii vero ad Sergium literæ, quarum nomine insimulabatur, in sexta synodo actione 12. recitantur.

Ioannis epistolæ subdita sunt excerpta quædam ex tribus epistolis Maximi ejusdem. Ac de prioribus quidem duabus, quarum in altera, quæ ad Marinum presbyterum scripta est, Honorii quoque ad Sergium epistolam defendit, in altera ad Petrum illustrem Honorio itidem & Sophronio contra Pyrrhum patrocinatur, cur earum hoc loco injecta sit mentio, perspicua res est, de tertia, non item: quo enim referri debeat, incertum est.

II. AD CONSTANTINUM IMPERAT. FILIUM HERACLII.

Apologia pro Honorio papa,

Propter unam in Christo voluntatem, cujus aiunt eum calumniatores mentionem fecisse.

Ex collectaneis Anastasii bibliothecarii a Iacobo Sirmondo primum editis anno 1620.

DOMINUS, qui dixit de tenebris lucem splendescere, qui eripuit nos de potestate tenebrarum in admirabile lumen suum, lumen veritatis, & veritas luminis, in quo complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare, & per eum reconciliare omnia, in ipso pacificans per sanguinem

sanguinem crucis ejus, sive quæ in cælis sunt, A sive quæ in terris, propter eminentem magnitudinem divitiarum bonitatis suæ in faciem ecclesiæ suæ respiciens, vestram præcognitam sibi & prædestinatam benignitatem ad fidei nunc integritatem vocare dignatus est: ita ut omni fallaci caligine procul amota, per vos victricem faciat veritatem. Quantum enim ex diversis suggestionibus, quæ ad nos catervatim venerunt quinimo & ex ipso quoque auditu didicimus, omnes occidentales partes scandalizatæ turbantur, fratre nostro Pyrrho patriarcha per literas suas huc atque illuc transmissas nova quædam & præter regulam fidei prædicante, & ad proprium B sensum quasi sanctæ memoriæ Honorium papam decessorem nostrum attrahere festinante, quod a mente catholici patris erat penitus alienum. Igitur ut vestra benignitas causam totam rei discere possit, subtilissima veritate quæ ante brevis intercapedinem temporis gesta sunt enarrabo. Sergius reverendæ memoriæ patriarcha prædicto sanctæ recordationis Romanæ urbis pontifici significavit, quod quidam in redemptore nostro domino Iesu Christo duas contrarias dicerent voluntates: quo præfatus papa comperto, rescripsit ei, quia salvator noster sicut esset monadicus unus, ita & valde mirabiliter super omne genus hominum conceptus & natus esset. Et C sancta quoque ipsius incarnata dispensatione docebat, quia redemptor noster sicut esset Deus perfectus, ita esset & homo perfectus: ut quam primus homo per prævaricationem amisit, sine aliquo peccato natus primæ imaginis nobilem originem renovaret. Natus ergo est secundus Adam nullum habens nascendo vel cum hominibus conversando peccatum: etenim Verbum caro factum in similitudine carnis peccati, omnia nostra suscepit, nullum reatus vitium ferens ex traduce prævaricationis exortum. Similitudinem ergo intelligimus, non carnis ejus, sed peccati. Etenim carnem dominus veram suscepit ex intemerata & beata virgine Dei genitrice, consubstantialis nobis effectus, Ergo similitudinem carnis peccati sanctus dicit apostolus: quam similem nobis peccatoribus sine peccato D cum anima rationali suscepit: & idcirco unam voluntatem secundum primam formationem Adæ naturalem humanitatis suæ dominus noster Iesus Christus habere dignatus est, non duas contrarias, quemadmodum nunc nos habere dignoscimur, qui de peccato sumus Adæ geniti: quoniam corruptibilis per transgressionem primus homo effectus, & creatori suo subdi contemnens, sensit carnem, quæ prius erat sibi subjecta, nihilo minus repugnantem, & peccato suo totum genus humanum fecit obnoxium, sicut dicit apostolus: *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysem, etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ.* Quapropter & nos qui per prævaricationem & peccatum illius nascimur, duas contrarias habere voluntates dignoscimur: duas autem dico, mentis & carnis invicem reluctantes, sicut idem beatus docet apostolus: *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem. Hæc autem invicem adversantur, ut non quæcumque vultis, illa faciatis.* Et hoc omne humanum patitur genus sub peccato constitutum, quoniam nemo est mundus ab hoc peccato prævaricationis, nec infans, sicut scriptum est, cujus est unius diei vita super terram.

Rom. 5.

Galat. 5.

Et quemadmodum Spiritus sanctus per David ait: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Sicut enim in Adam omnes peccaverunt*, secundum apostolum, *ita in Christo omnes justificabuntur. Et sicut per unum hominem peccatores constituti sunt multi, ita & per unum hominem justi constituentur multi.* Ergo unus & solus est sine peccato mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui in mortuis liber conceptus & natus est. In dispensatione itaque sanctæ carnis suæ duas nunquam habuit contrarias voluntates, nec repugnavit voluntati mentis ejus voluntas carnis ipsius: Neque enim habuit quodcumque peccatum qui venit dimittere peccatum mundi, quemadmodum & ipse dixit: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* & alias taliter ait: *Venit princeps mundi hujus, & in me invenit nihil.* Vnde scientes, quod nullum in eo, cum nasceretur & conversaretur, esset omnino peccatum, decenter dicimus, & veraciter confitemur, unam voluntatem in sanctæ ipsius dispensationis humanitate, & non duas contrarias mentis & carnis prædicamus, secundum quod quidam hæretici velut in puro homine delirare noscuntur.

Psalm. 50.
1. Cor. 15.
Rom. 5.
Ioan. 8.
Ioan. 14.

Secundum hunc igitur modum jamdictus decessor noster prænominato Sergio patriarchæ percontanti scripsisse dignoscitur, quia in salvatore nostro duæ voluntates contrariæ, id est, in membris ipsius, penitus non consistunt, quoniam nihil vitii traxit ex prævaricatione primi hominis. In nobis enim, non in eo, coaptatur quod scriptum est: *Scio enim quia non habitat in me*, id est in carne mea, *bonum.* Et iterum: *Non quod volo bonum hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio. Si autem quod nolo malum illud facio, non jam ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum:* & post hæc: *Video enim aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* Hinc ergo hæ duæ contrariæ voluntates mentis & carnis, quas apostolus docet, in nostro nequaquam salvatore fuerunt, eo quod hic luctaminis stimulus ex prævaricatione protoplasti sumpsit initium: quoniam a redemptore nostro natura suscepta est, non criminis culpa. Sed ne quis nonnunquam minus intelligens reprehendat, quamobrem de humana tantum natura, & non etiam de divina natura docere sciatur: etenim Christus in duabus naturis in una persona unitis cognoscitur, adoratur, & colitur Deus & homo perfectus. Debet qui super hoc ambigit scire, quoniam ad hoc facta est respōsio ad jamdicti patriarchæ interrogationem. Præterea & hoc fieri solet, ut scilicet ubi est vulnus, ibi medicinale occurrat auxilium. Nam & B. apostolus hoc sæpe fecisse dignoscitur, se secundum auditorum consuetudinem præparans: & aliquando quidem de suprema natura docens, de humana penitus tacet, aliquando vero de humana dispensatione disputans, mysterium divinitatis ejus non tangit. Etenim ipse hic quidem de divina natura ait: *Christus Dei virtus, & Dei sapientia:* alibi autem de incarnatione ejus ita dixit: *Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* Sapientia autem & stultitia, virtus & infirmitas, contrariæ ad invicem absque dubietate ponuntur. Ergo ne contraria sibimet docet beatus apostolus? absit. sed audientibus semet configurat sapienter, secundum tempus docens, ut provida nutrix parvulis quidem lac præbens, perfectis

Rom. 7.
Ibidem.
Ibidem.
1. Cor. 1.
Ibidem.

perfectis autem solidum tribuens cibum. Quid ergo est quod ait: *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus; & quod stultum est Dei, sapientius est hominibus?* Hoc totum capitulum de dispensatione Christi, non de superna natura illius docere videtur: volens ostendere, quia Deus homo factus animam habuit & corpus humanum, quod stultum asserit & infirmum. Sapientia enim humana divinæ collata stultitia est: fortitudo vero carnis cum Dei virtute comparata, infirmitas est. Quia profecto condita humana sapientia cum conditrice sapientia comparata, stultitia est. Igitur connectentes utraque, & Christum Dei virtutem & Dei sapientiam secundum divinitatem, naturam divininatis ejus confitemur: & secundum ejus sanctæ carnis dispensationem, quod stultum & quod infirmum est Dei, naturam humanitatis veraciter prædicamus, quoniam hoc infirmum & stultum, fortius & sapientius est omnibus hominibus. Omnes enim homines, sicut etiam superius dictum est, sub peccato prævaricationis nascuntur: dominus autem noster Iesus Christus absque peccato existens, & nullum secum vitium ferens vetustatis, non solum fortior, sed & sapientior est omnibus hominibus, quamvis infirmum nostrum & stultum sola misericordia suscipere sit dignatus. Qui vero ex peccato primi hominis nati sunt, filii iræ ac tenebrarum a sanctæ scripturæ magisterio nominantur. At vero Christus, cum lux vera sit, sedentes in tenebris & umbra mortis illuminare dignatus est. Quid enim doceat apostolus scribens ad Ephesios audiamus: *Et vos* inquit, *cum mortui essetis delictis & peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis seculum mundi hujus, secundum principem potestatis aeris spiritus, qui nunc operatur in filiis diffidentiæ, in quibus & nos aliquando conversati sumus, in desideriis carnis, facientes voluntates carnis & cogitationum, & eramus natura filii iræ, sicut & ceteri.* (Ephes. 2.) Ecce istæ sunt duæ voluntares contrariæ, mentis scilicet & carnis, quæ in salvatore nostro modis omnibus non fuere. Nos has ex peccato progenitoris Adæ, qui & se, & omne humanum genus obnoxium fecit, habere dignoscimur, ut aliquando quidem carnis aculeus menti resistere appareat, aliquando vero voluntas mentis voluntati carnis contradicere satagat: ut taliter cum apostolo gementes confiteamur: *Mente quidem servio legi Dei, carne vero legi peccati.* (Rom. 7.) Dominus autem noster unam voluntatem humanitatis naturalem suscipere dignatus est, quam in propria carne potestative ut omnium dominus circumferebat, eo quod omnia serviant Deo: nullum profecto habens vel afferens ex prævaricatione peccatum, quoniam solus sine peccato & crimine prævaricationis est natus.

Prædictus ergo decessor meus docens de mysterio incarnationis Christi dicebat, non fuisse in eo, sicut in nobis peccatoribus, mentis & carnis contrarias voluntates: quod quidam ad proprium sensum convertentes, divinitatis ejus & humanitatis vnam eum voluntatem docuisse suspicati sunt; quod veritati omnimodis est contrarium. Verumtamen vellem, ut interroganti responderent, secundum quam naturam dicant Christi Dei unam voluntatem. Si secundum divinam tantum, de humanitate ipsius quid respondebunt? quoniam & homo perfectus est, ut non cum Manichæo condemnetur. Porro si secundum humanitatem Christi dixerint, qood hæc voluntas Deus esset perfectus, observent ne forte cum Photino & Ebione judicentur. Iam vero si ex utraqne natura unam voluntatem esse dixerint, non solum naturales voluntates, sed & ipsas naturas confundent; ut nec hoc, nec illud, id est divina & humana, intelligi possit. Sicut enim utrasque naturas in adunatione unius Christi, ut impius Nestorius, non partimur; ita differentiam naturarum penitus non negamus, sed neque confundimus, quoniam utrasque naturas cum adunatione unius personæ Christi Dei inenarrabili consonantia confitemur. Quia enim unam voluntatem dicunt divinitatis Christi & humanitatis, & unam simul operationem; quid aliud, nisi quia & unam naturam Christi Dei secundum Eutychianam & Severianam divisionem operari noscuntur? Denique orthodoxi patres, qui in toto mundo claruerunt, sicut utrasque naturas, ita & voluntates ac operationes Christi docere concordi prædicatione mõstrantur. Comperimus autem, quod charta quædam mandata sit, in qua sacerdotes subscribere coacti sunt contra tomum beatæ memoriæ papæ Leonis & Calchedonensium synodum: in qua charta quædam sint per novitatem composita, quæ dogma ecclesiasticum refutate omnino dignoscitur. Inspiret ergo divina clementia Christianissimæ pietati vestræ, & cum sitis custodes immaculatæ fidei nostræ, vos ad compunctionem incitet, quo eos, qui novis sunt adinventionibus corrumpendi, imperatoriis sanctionibus arceatis, & prędictam chartam, quæ in scandalum properat fidei, & locis publicis est suspensa, præcipitais depositam scindi. omnes enim qui in occidentalibus partibus hoc audierunt, sed & populi qui sunt regiæ vestræ urbis, cognita prædictæ chartæ concinnatione, corde perculsi sunt. Erit enim per auctoritatem vestram & apostolicam perfectionem prædicta charta, quæ contra Calchedonensem synodum est composita, nunc & in omni tempore otiosa, & cunctis virtutibus irrita. Perfectio vero fidei quemadmodum usque in præsens refulsit, oramus, ut & per vos, sicut etjam per piæ memoriæ Constantinum, divino auxilio in robore suo permaneat. Propter quod, Christianissimi, & Christi fidei custodes, donate hoc munus in primordiis vestris ecclesiæ matri vestræ, cujus estis post Deum opitulatores, ut fidem sponsi ejus serpentina calliditas non audeat violare. Hoc in primordiis salutare sacrificium afferte domino Deo nostro, & ab ejus ecclesia omnis novitatis nebulam radio pietatis vestræ dispergite; quatenus dominus Deus noster vicaria ope omnes, quæ contra vos sunt, conterat nationes, quæque pacem & inexpugnabilem Deum repellunt. Quatenus vobis ea quæ sunt Dei curantibus, Deus quæ vestra sunt benignus dignetur perficere. Propter quod etiam mentis inclinato genu tota mecum ecclesia supplicat, ut ab integritate immaculatæ fidei nostræ, quam sancti apostoli nobis tradiderunt, & sanctissimi patres doctrinis luculentissimis consignavere, novæ confusionis turbinem amovere dignetur. Quatenus Deus & dominus noster, cujus fides immaculata custoditur, misericordias suas merito vobis & copiosissime largiatur, qui est omnipotens & dominus sempiternus. Creator omnium ad vestrum benigne respiciat imperium, & gentes, quæ in sua feritate confidunt, inexpugnabili suo potentatu prosternat.

DIFFLO-

DIFFLORATIO EX EPISTOLA S. MAX. AD MARINUM PRESBYTERUM,

Apologiam inter cetera pro Honorio facientis.

Edidit [illegible]em Sirmondus an. [illegible]10

HONORIUM etiam Romanum papam non diffiteri reor, naturaliter in Chriſto voluntatum dualitatem, in epiſtola quam ſcripſit ad Sergium, eo quod unam dixerit voluntatem; ſed potius confiteri, & hanc fortaſſis etiam conſtabilire. Nam hoc non in reprobationem dixit humanæ ſalvatoris & naturalis voluntatis: ſed quod nullatenus conceptionem ejus, quæ fuit ſine ſemine, vel incorruptam nativitatem præceſſerit voluntas carnis, vel cogitatio vitioſa. Sola namque voluntas divina atque paterna, per Filium unigenitum per ſemet operantem propriam incarnationem, ſanctique Spiritus conventionem hanc operata eſt: & quod hunc ſenſum ſectetur hinc eſt manifeſtum. Cum enim dixiſſet, quia propter ineffabilem unitatem humanæ ac divinæ naturæ, & Deus dicitur pati, & humanitas de cælo cum humanitate deſcendiſſe: & hoc modo oſtendiſſet eorum quæ naturaliter inſunt utrique naturæ unius Chriſti & Dei Filii per commutationem ſummam redditionem, ſubinfert: Vnde, inquiens, & unam voluntatem fatemur domini Ieſu Chriſti, quomodo ait: Quia profecto a divinitate aſſumpta eſt, natura noſtra, non culpa, id eſt, non a peccato, propemodum cum magno effatus Athanaſio, qui hæc contra Apollinarium impium ſcribit: Natus eſt ex muliere, de prima plaſmatione hominis formam ſibi erigens in oſtenſione carnis abſque carnalibus voluntatibus, & humanis cogitationibus in imagine novitatis. Voluntas enim ſola divinitatis eſt, quoniam natura tota divinitatis eſt. Denique Verbi propter nos ſecundum carnem nativitatis ſuper nos progreſſio facta eſt. Non enim carnis vitioſa præceſſit voluntas vel cogitatio, ſicut in nobis aſpicitur, propter generis deſiderium, quod a deceptione primi parentis obtinuit: ſed voluntas divinitatis ſola per Filium, qui ſecundum beneplacitum Patris, & cooperationem Spiritus ſancti, propriam, ut dixi, per ſe operatus eſt incorporationem, gerens in ſe, & per ſe noviter inventum naturæ modum nativitatis, & ſine ſemine ſuam ipſius patrans conceptionem ex ſancta Dei genitrice ſemperque virgine Maria. Hac ergo ineffabili nativitatis ejus inſpecta ratione, ille quidem voluntatem ſolam in eo divinitatis dixit, hic vero voluntatem unam domini noſtri Ieſu Chriſti. Quia profecto, inquit, a divinitate aſſumpta eſt natura noſtra, non culpa, abſque carnalibus voluntatibus, & humanis cogitationibus, ut ſacratiſſimus Athanaſius ait. Non tamen perhibuit eum tamquam hominem, quia eſt quoque natura Deus, non habere humanam voluntatem & naturalem, quemadmodum & divinam atque paternam. Idipſum autem etiam in ſubſequentibus innuit, aſſerens, ſine peccato conceptus eſt de Spiritu ſancto, & ſancta immaculata ſemperque virgine Dei genitrice Maria, & ſine contagione ex ea ſecundum carnem natus eſt. Divinam quoque ſcripturam in laudem & vituperationem profert carnis memoriam facere: non aliam, abſit, natura & ſubſtantia domini carnem, quam noſtram commonens intelligendam: qui etiam hanc ſciebat aſſumptam ex noſtra ſubſtantia, id eſt ex congenitæ nobis ſemper virginis & Dei matris ſanctis viſceribus: ſed alie-

A nam a vitio, & nullatenus legem prævaricationis habentem, ſicut nos, in membris repugnantem ſpiritus legi. Non enim aſſumpta eſt, ait, a ſalvatore caro a peccato corrupta, quæ repugnaret legi mentis ejus. Cujus enim ſementationem, quæ per peccatum efficitur, non præceſſit generationis lex, hujus omnino nec in membris eſt, ſed lex divinæ juſtitiæ ad imaginationem nobis oſtenſa, & eam quoque, quæ ex prævaricatione naturæ illata eſt, perfecte demolitur. Venit enim ſine peccato quærere & ſalvare quod perierat, id eſt naturam humani generis quæ peccaverat. Alia enim lex in membris ejus, aut voluntas diverſa vel adverſa non fuit in ſalvatore. Hinc oſtendit, non quod non habuerit humanam

B voluntatem & naturalem, (non enim hoc dixiſſe videtur) ſed quod ſicut homo neque ſecundum corpus per membra quamlibet habeat præter naturæ leges operationem: neque rurſus ſecundum animam voluntatis contrarium, vel ſine ratione motum, veluti nos: quia & ſuper legem natus eſt humanæ naturæ. Expreſſius autem & in ſubſequentibus comprobat, quod ſermo ſibi eſſet tantum, vitiatam & non naturalem a ſalvatore diſterminandi voluntatem, & quod in naturali ac humana ad paternam ac divinam coaptatur quidem, ſed nullam haberet ad illam ex repugnatione diverſitatem. Normam autem dans nobis ſeipſum, quod proprie

C ſuum erat, voluntarie ſubjiciebat: commendabat vero paternum. Quatenus & nos imitati, quod noſtrum eſt reprobato, quod divinum eſt omni ſtudio expleamus, dicens ita: Licet enim ſcriptum ſit: *Non veni facere voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me Patris.* Et *Non quod ego volo, ſed quod tu Pater*, non ſunt hæc diverſæ voluntatis, id eſt contrariæ ac repugnantis, ſed diſpenſationis humanitatis aſſumptæ, quæ ſua compaſſibiliter fecit quæ noſtra ſunt. Iſta enim propter nos dicebat, quibus dedit exemplum pietatis magiſter, ut ſequamur veſtigia ejus, non ſuam unuſquiſque noſtrum, ſed domini potius in omnibus præferat voluntatem. Non ergo interemptionem, ut dixi, naturalis

Ioan. 6. *Marc. 14.*

D & humanæ voluntatis, ſed vitioſæ, ac ejus quæ eſt extra naturam, facit: & totum fateamur ab omni peccato Deum liberum eſſe, teſtatur, qui ſecundum nos propter nos incarnatus eſt. Et ut compendio di[illegible] per unam voluntatem, ſolam ejus ſecundu[illegible]rnem nativitatem eum divinam præceſſiſſe voluntatem indicare conjicio. Per id vero quod ait, non eſſe voluntatis ejus diverſitatem, contrarium vel repugnans quid non eum habere perhibet, ſed conveniens & prorſus unitum ex toto. Vnde cum noſtram

E quidem naturam de divinitatis voluntate dicit aſſumptam, unius mentionem facit. Illud autem quod introducit: *Non veni facere voluntatem meam*, in medium verbo præponit omiſſo numero. Non ſunt, inquit, hæc diverſæ voluntatis, id eſt contrariæ atque adverſatricis. Ex quo duas ſecundum naturam exiſtere in ſalvatore voluntates manifeſte colligitur. Si enim contrariam non habuit, naturalem habuit, tamquam homo. Quod enim non eſt contrarium naturale profecto eſt, & nemo contradicit. Nihil quippe in natura, vel in his quæ ſunt ſecundum naturam, eſt omnino contrarium. Timor ergo eſt opinari, quod in ejus proprie non eſt ſermonibus ſcriptum, & moliri adverſa-

sarios propriæ opinionis tamquam non bonæ ad velamentum illius viri literas faciendum: secundum utrumque has præter illius intentionem falso referentes. Advocatum quippe habet rationis sermonem omnem calumniatoris abigentem incursum. Et ego quidem sic se illius habere sensum existimo, ab omni suspicione purgatum: Certiorem autem mihi hunc sanctissimus fecit presbyter, dominus videlicet Anastasius abbas a seniori Roma reversus, vir scilicet incomparabilis, virtuteque divina & prudentia venustatus; qui asserens, quod multum sermonem moverit ad sacratissimos magnæ illius ecclesiæ viros, propter epistolam quæ ab eo fuerat ad Sergium scripta percontans cujus rei gratia, vel qualiter in ea inserta fuerit una voluntas, & invenit hæsitantes in hoc, & rationem reddentes. Insuper & eum qui hanc per jussionem ejus Latinis dictaverit dictionibus, dominum videlicet abbatem Ioannem sanctissimum symponum, affirmantem, quod nullo modo mentionem in ea per numerum fecerit unius omnimodis voluntatis: licet hoc nunc sit fictum ab his qui hanc in Græcam vocem interpretati sunt: verum nec quamlibet exinanitionem vel abolitionem naturalis secundum humanitatem salvatoris voluntatis, sed ejus quæ nostra est, & reproba facta, perfectam dejectionem & interemptionem. Iuxta quod & in invicem eorum quæ unius generis sunt efficitur bellum. Ostendere volens, ab omni esse peccato mundam assumptam carnem, secundum sacratissimorum eloquiorum & paternarum doctrinarum traditionem. & apparet qualiter hujusmodi sermones concinentes sint cum his quæ modo sunt ab exiguitate mea recitata, & veluti adstipulatores factæ pro Honorio defensionis. Ego, cum hæc ille ratiocinando respondisset, miratus sum, oppido cognoscens subtilitatem ipsorum & obstupui quodammodo super astutia eorum, qui pro uno frustra omnia gerere impie audent, & volunt, sicut eis ab olim moris, & nunc est, furtivis & falsis narrationibus eos qui contra se magnanimiter agonizant, taliter, quin & absque omni ratione ad se ipsos attrahere, & sensum fraudare, qui se nullatenus sequitur. Necessario ergo & hoc cum didicissem, significavi tibi domino, honorabilis pater, quatenus per omnia munitus, habeas qualiter insequaris adversariorum phalang[illegible] verboque indefesse jaciens, & fide potent[illegible]perans, gloriamque hinc unigeniti in præconium habens, & diadema hujus communionem per gratiam & unitatem.

DIFFLORATIO EX EPISTOLA SANCTI MAXIMI AD PETRUM illustrem.

Pyrrhi & sancti Sophronii Hierosolymitani episcopi atque papæ Honorii mentionem facit, ita post aliqua prosecutus.

[a] Ab eodem Sir. primum edita.

VESTRIS laudabilibus syllabis dignatus es significare indigno servo tuo propter abbatem Pyrrhum. *Et post pauca.* Et futurum profecto esset, ut hac forte pro causa ad redargutionem illius & omnium qui secundum illum impiam novitatem sectantur indifferenter ad divinitus conservanda tua & famosissima vestigia properarem. Quatenus scirent omnes, qui secundum vos pietatis sunt amatores, illorum una cum omni prorsus inscitia, impietatis quoque superfluam abundantiam. Sed timui ne putarer extra sacra quidquam agere jura, præter voluntatem hoc faciens sanctissimæ sedis apostolicorum virorum, qui universam plenitudinem catholicæ ecclesiæ bene ducunt, & ordinate seundum divinam legem deducunt. Quoniam hac divina videlicet lege consistunt cælestia & terrestria, & oportet ab ea nequaquam exorbitare, sed quæ sunt divina secundum Deum agere illos qui sancte secundum vos vivere proposuerint: quatenus & Deum gestorum habeant curatorem, & B fine successu receptionem. Quoniam famosissime domine, pejor his est, quod & antea intimavi, etiam ab antiquis hæreticis nova fides & expositio. Hanc enim multis quibus perduravit annis in episcopatu ad manifestationem reprobæ mentis suæ, (nam Deus & ad nequitiæ propalationem sæpe novit longanimiter sustinere, non ut hanc ampliorem per inducias reddat, sed ut hanc ampliorem factam justius puniat) decessor quidem ejus impie in utero aluit, iste vero magis impie genuit, & rursus posteriores horum in contemptum excolunt divinitatis. *Et paulo post.* Et quod adhuc deterior illis est mos, & veluti speciale omnium perversorum hæreticorum indicium, quia & suæ ipsius impietatis obnoxios, describunt innoxios. Sophronium C quippe, qui prudenter divina perdocuit & prædicavit ecclesiæ catholicæ dogmata, se in errorem movisse hac illacque susurrant. *Et post pauxillum.* Divinus enim Sophronius, ut ipsi testamini, laudabilissimi, in Afrorum regione mecum & cum omnibus peregrinis monachis moras agebat, cum ipsi perversitates illas fabricarent adversus omnes. *Et post pusilla.* Et erat quidem domus omnium per divinam concordiam & unanimitatem in unum Dei favente gratia in universitate, quæ sub sole consistit, pacifica & tranquilla fide munitis ecclesiis. Hi vero qui horum invidebant consonantiæ, ac in Christum Deum confessioni, veluti quamdam caliginosam nubem, & stridentem vel gravem D fluctum maris ac barbarorum, nemine hos movente, quam solo dæmone turbationis amico, qui genus humanum ad simultatem concitavit, repente contra veram Christianorum fidem novam excogitaverunt ecthesin. Deinde sententias pro ea, & compositiones injustas. Dein actiones monumentorum. Deinde synodos latrocinales, & concursus episcoporum non voto convenientium; sed violentia contractorum, non exhortatione properantium, sed ex fuga barbarorum peregre proficiscentium. Dein jussiones & minas huc atque illuc adversus pios transmissas. Nam eum, qui tunc imperabat, sophistice muneribus in servitutem redigentes, *Et post pauca.* Ex proprio nomine viro ecthesin producere persuaserunt. E *Paulo post.* Fit autem horum inimicus pariter & defensor, an potius asserendum fautor & accusator horum publicans argumentum: & innotescens quod ipse nequaquam ex se fuerit motus, sed ab illis coactus, impiissimam fecerit ecthesin in scriptis pro se ipso hæc dicens, & rationem reddens Ioanni sanctæ memoriæ quondam papæ senioris Romæ. *Et post pauxillum.* Convincunt autem seipsos, quod isti valde manifeste fortissimi hanc fecerint, & nullatenus ille. Neque enim quodlibet super hoc habuit studium, utpote

utpote ad alia circumlatus. *Post brevia.* De quibus omnibus miseri nec sensus apostolicæ facti sunt sedis, & quod est risu, imo, ut magis proprie dicamus, lamento dignissimum, utpote illorum demonstrativum audaciæ, nec adversus ipsam apostolicam sedem mentiri temere pigritati sunt: sed quasi illius effecti consilii, & veluti quodam ab ea recepto decreto, in suis contextis pro impia ecthesi actionibus secum magnum Honorium acceperunt, suæ præsumptionis ostentationem ad alios facientes viri in causa pietatis maximam eminentiam. Quis itaque, o famosissime, & qualis Sophronius hæc & tam attrociter & per tantum temporis facere his falsiloquis persuasit? quæ hos non rogavit ecclesia? quis pius & orthodoxus non supplicavit antistes, cessare illos a propria hæresi clamando & obtestando? Siquidem ultima sua expirabat sacer Arcadius, & spiritum Deo tradebat, sed nec usque ad horam illam eos rogare cessavit. *Et post pauca.* Quid autem & divinus Honorius, quid vero & post illum Severinus senex, quid denique & is, qui post hunc extitit, sacer Ioannes? Porro is qui nunc præsidet beatissimus papa, omisit quidquam supplicationi conveniens? Nonne oriens totus & occidens lacrymas, lamenta, obsecrationes, deprecationes ex æquo tam Deo per orationes, quam his per epistolas afferebant? Sed Deus quidem horum profecto beatorum virorum fidem admisit, & pro ea vicissitudinem in sæcula conservavit. Illi autem domini contemnentes inducias, ad conversionem hos benigne cohortantes, & horum egregiorum facta per tot tempora supplicatione torpentes, suæ nequaquam passi sunt cælestem fidem præferre. *Post aliqua.* Divinus ergo magnusque Sophronius tunc Alexandriam veniens, mox ex prima lectione (dederat enim etiam ipsi Cyrus ad retractandum illa novem impietatis capitula) lugubre quiddam & ingens vociferatus, fontes emittebat lacrymarum, illum fervide obsecrans, supplicans, expostulans, in pavimento ipsius vestigiis provolutus, quo nihil horum super ambonem contra catholicam Dei ecclesiam prædicaret: quippe cum hæc liquido impii essent Apollinarii dogmata. *Et paulo post.* Taliter viri, o mihi præ omnibus reverendum caput, divina Deo perosis insultationibus, & invicem scenicis quodammodo illusionibus lacerabant, & sacratissimum Sophronium tam miserabiliter lamentatum, utpote contritionem more cujusdam secundi Ieremiæ catholicæ deflentem ecclesiæ, tantumque divinorum lapsum bene valde & compatientissime dogmatum deplorantem, nullatenus consolati sunt. *Et post nonnulla.* Si enim Romana sedes non solum reprobum Pyrrhum, sed & male sentientem & male credentem non nescit, perspicuum profecto est, quia omnis qui eos qui Pyrrhum reprobaverunt anathematizat, sedem Romanam, id est catholicam ecclesiam anathematizat. Omitto enim dicere, quia utique & seipsum qui talis est, si dumtaxat sedi Romanæ communicat, catholicæque Dei ecclesiæ. Obsecro igitur, benedicte domine mi, præcipere omnibus, ne Pyrrhum sanctissimum vel almificum nominent. Neque enim tale quid sacra regula eum vocari permittit. A cuncta enim cecidit sanctitate, qui nimirum ab ecclesia catholica sponte prosiliit. Non enim fas est illum exquacumque laude cognominari, qui jam olim damnatus est & abjectus ab apostolica sede Romanæ

A urbis, ob externæ sensum opinionis, donec ab ea recipiatur conversus ad ipsam, imo ad dominum nostrum per piam confessionem, & orthodoxam fidem, qua sanctificationem recipiat, sanctumque vocabulum. Itaque si vult hæreticus neque esse, neque audiri, non isti aut illi satisfaciat, superfluum quippe hoc & irrationabile est: quia sicut uno contra eum scandalizato omnes scandalizati sunt, ita quoque uno satisfacto, omnes procul dubio satisfiunt. Festinet pro omnibus sedi Romanæ satisfacere. Hac enim satisfacta, communiter ubique omnes pium hunc & orthodoxum prædicabunt. Nam frustra solummodo loquitur, qui mihi similes suadendos ac B surripiendos putat, & non satisfacit & implorat sanctissimæ Romanorum ecclesiæ beatissimum papam, id est apostolicam sedem, quæ ab ipso incarnato Dei Verbo, sed & omnibus sanctis synodis, secundum sacros canones & terminos, universarum, quæ in toto terrarum orbe sunt, sanctarum Dei ecclesiarum in omnibus & per omnia percepit & habet imperium, auctoritatem & potestatem ligandi, atque solvendi. Cum hoc enim ligat & solvit etiam in cælo Verbum, quod cælestibus virtutibus principatur. Si enim alios quidem satisfaciendos ducit, & beatissimum Romanum papam nequaquam implorat, simile quiddam agit ei qui forte homicidii, vel alterius cujusdam criminis redarguitur, & in- C sontem se non ei, qui secundum leges judicandi jura sortitus est, exhibere festinat: sed tantum inutiliter & sine lucro aliis & privatis hominibus munditiam monstrare sui satagit actus, qui nullam habeant se solvendi a crimine potestatem. Quapropter, benedicte mi domine, adhuc magis extende præceptionem, quæ bene vobis & secundum placitum Dei visa fuisse dignoscitur, quo nemini licentiam habeat iste quidquam loqui & obloqui dogmatis causa. Sed liquido discite voluntatem hujus abundantius investigantes, si velit annuere penitus veritati: & si hoc agere studuerit, & ad id secundum rationem accelerat, hortamini eum sug- D gestionem convenienter facere ad beatissimum papam Romanum: quatenus sic per illius divinam præceptionem, regulariter quæ circa ipsum sunt & decentissime moderetur ad gloriam Dei, & vestræ laudem sublimitatis.

Observatio Philippi Labbe, S. I.

Neque vero omittenda fuerat a collectore regio quæ initio collectaneorum a Sirmondo editorum præfationis loco posita est Anastasii sedis apostolicæ bibliothecarii ad Ioannem diaconum urbis Romanæ epistola, qua non instituti solum operis rationem explicat, sed Honorii etiam papæ defensionem continet adversus sextæ synodi censuram, qua perstrictus inter Monothelitas videbatur, ut docet Sirmondus. Eam igitur rebus tum paulo ante præmis- E sis de Honorio, tum sequenti volumine secuturis, omnino necessariam paucis accipe.

*** *Carissimo fratri Ioanni digno Christi Levitæ Anastasius exiguus in domino salutem.*

Ecclesiasticam scripturæ ad multorum instructionem historiam industriæ tuæ promiseram ex Græco me tibi sermone quædam in Latinum versurum eloquium. Dixeras enim, & summa veritate docente perhibueras, ecclesiasticam te ordiri non posse fidenter historiam, nisi utriusque linguæ quædam rerum gestarum conscripta series ad tuam notitiam devenisset.

Quapropter qui tantæ me imperitiæ recognosco, ut nec ipsius linguæ meæ, in qua natus sum, ne dixerim alienæ, vim penetrare sufficiam; ac per hoc nunquam interpretandi quacumque ratione conamen arripere præsumpsissem; consentiens a magistris reprehendi, quam te a prædicta torpore meo texenda historia removere, satisfacere tibi ecce pro viribus maturavi. Credens plane a te corrigendum, quicquid meum distortum, poliendum, quicquid repertum fuerit impolitum. Sane fateor testimonium mihi perhibente conscientia, mallem hæc & hujusmodi ab aliis fieri, non tam laborem fugiens quam imperitiam undecumque scientiam meam, si tamen scientia, & non magis inscitia sit dicenda, non nesciens, si salva pace fraternitatis tuæ, seu scribendæ a te historiæ proposito, hæc omittere potuissem: qui profecto tanta luce sapientiæ rutilas, ut a me non quod necessarium, sed temerarium experiri saporem proposuisse videaris. Itaque mihi, interveniente obedientia, sata ab aliis rustica falce collegisse, & ad aream latinitatis fideli humero transvexisse sufficiat, nil videlicet addenti vel minuenti. Tuum autem erit, adjectis sententiis, veluti quodam ventilabro judicii, opus historiæ dilatare, & verba nostra, quæ in ea inserenda decreveris, quasi quædam frumenta purgare. Verum nos sic & hæc & alia interpretandi propositum sumpsimus, ut nec ab ipsa verborum usquequaque circumstantia discessisse noscamur, nec pro posse a sensus veritate decidisse videatur. Porro novissimorum temporum brevia quædam opuscula transtuli, quoniam priorum temporum gesta priores, imo majores nostri transferentes, nos in hujuscemodi opere prævenerunt, quemadmodum & longe præstantius transcenderunt. Igitur post [a] chronographiam tripertitam, quam te hortante transtulimus & alia quædam brevissima opuscula, quæ ad petitum diversorum patrum & fratrum nostrorum interpretati sumus, ad manus nostras venire contigit apologiam quarti Ioannis Romani pontificis pro Honorio papa a calumniatoribus impetito, quod unam domini nostri Iesu Christi tantum scripserit voluntatem. Quæ videlicet apologia satis hunc, ut reor, excusabilem reddit, licet huic sexta sancta synodus quasi hæretico anathema dixerit, & in Dei solius jam judicio positum reprobationis telo confoderit: cum hæreticus non ex erroris tantum deceptione, quantum ex electione non recta & contentiosa pertinacia generetur. Quis autem erit, qui nobis interim dicat, utrum ipse pro certo dictaverit epistolam, de qua illum anathematizandi fomitem calumniatores susceperunt: cum & ex scriptoris vel indisciplinatione, vel in pontificem odio quid contingere tale potuerit? quamvis non ignoremus, docente sancto Maximo in epistola sua, quam Marino scripsit presbytero, sanctissimum hanc scripsisse Ioannem Abbatem. Esto, & ipse dictator extitit: quis hinc illum interrogavit? quis intentionem investigavit? quis hunc corrigere voluit, & ille percontanti, aut emendare conanti restitit, vel contentionibus serviens resultavit? præsertim cum in euangelio illo quo dicitur, *Nolite judicare & non judicabimini*, & cetera, nihil aliud præcipi magnis etiam magistris ecclesiæ videtur, nisi ut ea facta, quæ dubium est quo animo fiant, in meliorem par-

[a] Edita fuit in Typographia regia anno 1649.

Luc. 6. 17.

A tem interpretemur. Sunt quippe quædam facta media, quæ ignoramus quo animo fiant, cum bono & malo fieri possint, de quibus temerarium est judicare, maxime ut condemnemus. Denique duo sunt, in quibus temerarium judicium cavere debemus, cum incertum est quo animo quicquam factum sit, vel cum incertum est qualis futurus sit, qui nunc vel malus vel bonus apparet. Quantum autem temerarium sit judicium præcavendum, aperte dominus indicat, qui de Sodomitis more nostro loquitur, dicens: *Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint,* B *an non est ita, ut sciam.* Et rursus per Moysem, *ne maledicas surdo*, ait, *nec coram cæco ponas offendiculum.* Quod eisdem pene verbis apostolus monet, *unusquisque*, inquiens, *nostrum pro se rationem reddet Deo. Non ergo amplius invicem judicemus, sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum.* Quis autem magis surdus, vel mutus dicendus est, quam is, cui, cum exanimis & dissolutus jacet in sepulcro, nec auris patet ad objecta solemniter audiendum, nec os aperitur ad objecta rationabiliter refellendum. Verum de hujusmodi judiciis sufficiunt quæ venerabilis Anasta- C sius apostolicæ sedis præsul ad Anastasium imperatorem scribens, sacræ scripturæ auctoritatis pondere gravida docet. Sed ne videamur tam sanctam, tamque reverendam synodum accusare, vel temere reprehendere, licere nobis opinamur de illa sentire, quæ sanctos patres nostros de Calchedonensi magna synodo sensisse non ignoramus. Quorum unus, sanctus videlicet papa Gregorius, usque ad prolationem tantummodo canonum hanc suscipiendam fore signavit. Beatus autem æque papa Gelasius in tomo de anathematis vinculo qualiter eadem synodus recipienda sit, luculentis exemplis, & nonnullis divinis testimoniis innuit, ubi horum circumstantiam tali deliberatione concludit. Hæc, inquiens, & hujusmodi exem- D pla nos edocent, & testimonia divina confirmant, non omnia passim a quocumque dicta, vel ubicumque scripta indifferenter accipere, sed retentis bonis quæ noceant refutare. Nam & hanc quoque sanctam synodum canonica quædam capitula promulgasse, Græcorum scripta testantur, quæ tamen pene omnia, qua sedes apostolica non probavit, tota latinitas reprobavit. Sed quid de hac sola dicimus? cum & secundam universalem synodum, quæ primo Constantinopoli celebrata est, in causa primatus ecclesiarum, sedes apostolica non admittat: quin & omnes synodos sic recipiendas decernat, ut Calchedonensem synodum admittendam fore prædictus sanctus Gelasius E papa describat, pro fidei scilicet communione & veritate catholica & apostolica, pro qua hanc fieri sedes apostolica delegavit, factamque firmavit? verum, si omnia exaggerare volumus, quæ in Honorii papæ excusationem colligere possumus, facilius charta nobis quam sermo deficiet, & interpretandi propositum ad dictationis profecto vertemus eloquium. Vnum tamen dicemus, quod reticere proculdubio non debemus, quia talis est dictus Honorius, qualis est & pronunciatus: quod si talis non fuit, cui sit præfixa sententia, profecto non erit: quoniam sicut scriptum est, *Homo videt in facie, Deus autem in corde.*

Gen. 18. 21.

Levit 14.

Rom. 13.

Sed

Verba Anastasii S. R. E bibliothecarii.

Sed ecce, dum prolixius præfatio ad te nostra A dirigitur, ab interpretandi studio procul abscessimus: ostendere gestientes, quod in apostolicæ sedis petra, quantum ad fidem pertinet, nec etiam per Honorium inventum sit unquam serpentis, id est virulentæ sectæ, vestigium. Sume igitur jam memoratam Ioannis papæ pro Honorio apologiam: sume etiam & pro eodem ipso apologiam ex epistola Maximi monachi, & revera philosophi, Christique Dei nostri martyris, missa Marino presbytero, diffloratam. Ipse quippe beatissimus Maximus non solum in jam dicta, sed & in ea quam scripsit ad abbatem Thalassium epistola, jam B nominatum defendit Honorium. Verum etiam in epistola sua dogmatica, quam ad Petrum scripsit illustrem, magnum hunc & divinum appellat. Ex qua scilicet epistola de eodem papa Honorio & Hierosolymitano Sophronio, de quo in translatis a nobis scriptis sæpe memoriam fecimus, atque de Pyrrho Constantinopolitano hæretico patriarcha, diffloratа quædam atque translata en tibi afferimus.

Præterea interpretati sumus ex epistola ejusdem sancti Maximi ad Marinum scripta presbyterum circumstantiam de Spiritus sancti processione, ubi frustra causari contra nos innuit C Græcos, cum nos non causam vel principium Filium dicamus Spiritus sancti, ut autumant; sed unitatem substantiæ Patris ac Filii non nescientes, sicut procedit ex patre, ita eum procedere fateamur ex filio, missionem nimirum processionem intelligentes: pie interpretans, utriusque linguæ gnaros ad pacem erudiens, dum scilicet & nos & Græcos edocet secundum quiddam procedere, & secundum quiddam non procedere Spiritum sanctum ex Filio: difficultatem exprimendi de alterius in alterius linguæ proprietatem significans. Siquidem & hujusmodi pia interpretatione sanctus olim Athanasius orientales & occidentales super subsistentiæ vel personæ nomine diffidentes univit, dum unum idemque utrosque corde cre- D dere, sensuque retinere perdocuit: licet ob linguæ varietatem aliter atque aliter ore confiterentur, & importunis contentionibus desævirent. Transtulimus etiam quasdam epistolas Theodori papæ successoris prædicti papæ Ioannis, juxta quod ordo poscebat, scriptas ad Paulum successorem Pyrrhi, & consecratores ejus: quorum, scilicet Ioannis ac Theodori eximiorum sedis apostolicæ præsulum, stylus epistolarum Latina redolet eloquentia: ex quo liquido constat, non Græce illas, sed Latine fuisse dictatas. Vnde notandum, quod nonnulla, quæ Latine fuerunt edita, latinitas funditus mole oblivionis obruta deplorasset, nisi E ex Græcorum post fonte librorum hæc hausta sitibundo pectore resumpsisset, sicut epistolam beati papæ Felicis in Petrum sententiam proferentem Antiochenum damnationis.

Quinimo sicut & ipsum quoque Clementem, quem Rufinus nostræ linguæ redditum, restitutum, & redeuntem ad Gaudentium scribens innuit; & quod Latine scriptus fuerit & emissus, rursusque receptus, signanter ostendit. Excerpsi nihilominus, & tibi ecce translatam præsento, quamdam narrationis circumstantiam ex epistola sancti Maximi ad abbatem, quid Constantinopoli legati Romani gesserint, gratia incitandæ constantiæ in causa maximæ pietatis ad redargutionem pusillanimorum, & agnoscendæ potestatis apostolicæ sedis contra eos qui ab ipsa quid violenter extorquere nituntur. Porro ecce nihilominus exhibeo tibi exilii gesta sancti papæ Martini, quæ ad petitum venerabilis Martini episcopi Narniensis edideram: una cum Hypomnestico declarante breviter gesta sanctorum Maximi philosophi, & utriusque Anastasii, necnon & Theodori, ac Euprepii & aliorum.

" EXCERPTUM EX EPIST. S. MAXIMI, DE PROCESSIONE SPIRITUS SANCTI.

"ab eodem Sirmondo editum.

Scripta ad Martinum presbyterum Cyprium.

Non in tot hujus sanctissimi papæ synodica, quot scripsistis, capitulis Constantinopolitani reprehenderunt, sed in duobus tantum. Quorum alterum est de divinitatis ratione, quia dixit, aiunt, procedere etiam ex Filio Spiritum sanctum. Alterum vero de divina incarnatione, quoniam scripsit, inquiunt, absque originali & actuali peccato dominum esse. Et in priore quidem consonantia protulerunt testimonia Latinorum patrum, nec non & Cyrilli Alexandrini de sacro ipsius opere, quod in sanctum euangelistam fecit Ioannem: ex quibus non causam Spiritus sancti filium se facere monstraverunt. Vnam enim norunt causam Filii ac Spiritus esse Patrem, alterius quidem secundum generationem, alterius vero secundum emissionem: sed ut hunc per eum prodire insinuarent, & hac substantiæ communionem & indissimilitudinem demonstrarent. In posteriori autem non est opus omnino defensione. Quæ enim in hoc sit altercatio, quamvis ita calumniatoribus ob suam perversitatem videatur? Verum prosecuti sunt, dicentes: quod nec in mente habuerit peccatum, secundum quod primus vitiatus fuisse apparet Adam, nec actionem mali & operationem. Ergo isti quidem hæc, de quibus non rationabiliter impetiti sunt: illi autem, de quibus & valde juste, nullam nunc usque fecerunt apologiam, quia nec abjectionem eorum, quæ ab eis introducta sunt. Porro, secundum jussionem vestram, rogavi Romanos interpretari propria dicta, causa furtivas adversantium surreptiones effugiengi. Verumtamen more obtinente ita faciendi atque mittendi, nescio utrum consentiant. Alias autem nec valent in aliena dictione ac voce sensum suum, sicut in propria vel alumna, subtili exprimere diligentia, vel etiam quemadmodum nos in nostra nostrum.

"** IOANNIS PAPÆ IV. EPISTOLA III. AD ISAAC SYRACUSANUM EPISCOPUM.

Vt monachis suarum ecclesiarum sacerdotes instituere liceat.

Ioannes papa Isaac Syracusano episcopo.

Visis literis caritatis vestræ, quibus satis perpenditur quanto studio huic sanctæ sedi reverentiam exhibetis, non modice gavisi sumus. Nunc itaque super ea quæ consuluistis, ut carissimo fratri benigne consilium damus. Delegavit enim nobis pia mansuetudo vestra, utrum ecclesiæ pro quiete monachorum a sanctis catholicisque

catholicisque episcopis eis traditæ per sacerdotes ab eis ordinatos & investitos debeant institui. Addidit quoque fraternitas tua litem & seditionem inter clericos & monachos ex hac causa non modicam esse ortam, quod instigatione versuti hostis esse factum nemo ambigat, habet enim mille nocendi modos, nec ignoramus astutias ejus. Conatur namque a principio ruinæ suæ unitatem ecclesiæ rescindere, caritatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem felle invidiæ inficere. Dolet enim satis & erubescit, caritatem, quam in cœlo nequivit habere, homines constantes ex lutea materia in terra tenere. Vnde oportet, quantum fragilitati nostræ conceditur, ut omnis aditus nocendi ejus versutiæ diligentissime muniamus, ne mors ingrediatur portas nostras. Consilio itaque multorum fratrum diligentissime exquisito decrevimus, ut amodo ecclesiæ monachis traditæ per suos sacerdotes instituantur. Divinæ enim leges habent & sæculares, ut cujus est possessio, ejus fiat institutio. Et si in dando quod majus est, facilis fuit caritas, sit facilior in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Majus enim fuit possessionem dare, quam sit vestituram concedere. Quomodo autem possessoris jura cognoscentur, & suorum sibi tributa reddentur, ubi quod suum est per alterum datur, & cum voluerit aufertur? Humani moris est illum vereri, cujus judicio & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. Vnde fit ut qui in parte sunt episcopis ad serviendum proclivior sacerdos fiat; & sic episcopus qui sancte & religiose dederat, quadam simulata auctoritate ad se retrahat. Sic itaque privatur mercede quam consecuturus fuerat: tum quia ficta caritate aufert quod dederat, tum quia pravorum sacerdotum discordias & scissuras amantium, lites & dissensiones inter episcopos seminantium verbis nimis factus credulus quod prius fucate moliebatur lucrari, post detecta fraude conatur quadam usurpatione ex toto auferre. Quorum advertentes calliditatem & hostis versuti suasiones, deinceps omnino licentiam monachis damus suarum ecclesiarum investitores fieri: ita tamen ut judicio synodi, si contra sacerdotium agere præsumpserint, mulctentur, & felici mucrone episcopi sacerdotum piacula resecentur.

ANNO CHRISTI 640.

[a] CONCILIVM ROMANVM SVB IOANNE IV.

Celebratum anno redemptoris nostri DCXL. quo ecthesis Heraclii & Monothelitarum hæresis condemnantur.

Acta concilii.

[a] *Concilium.*] De hoc Romano aliisve in eadem causa Africanis conciliis, hæc breviter Theophanes: *Ioannes Romanus præsul, collecto episcoporum concilio, Monothelitarum hæresim anathematizavit: similiter & in Africa penes* [n] *Byzantium, Numidiam & Mauritaniam diversi episcopi convenientes, Monothelitas anathemate perculerunt.* Ea quæ de calumnia Monothelitarum contra Honorium sparsa supra dicta sunt, hoc fortasse etiam concilio ventilata fuerunt. Baronius anno 640.

[n] Byzacium

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA THEODORI PAPÆ I.

ANNO CHRISTI 642.

[a] THEODORVS natione Græcus, ex patre Theodoro episcopo, de civitate Hierosolyma, [b] sedit annos sex, menses quinque, dies *decem & octo. Hic fuit amator pauperum, largus, benignus super omnes, & multum misericors. Hujus temporibus [c] Mauricius chartularius, per quem multa mala operatus est Isacius patricius, cum jam *increbuissent peccata ejus, beato Petro apostolo, *ut eos hereditaret ignis inextinguibilis, consilio ductus suprascriptus Mauricius cum ipsis, quibus antea devastaverat ecclesiam Dei *intartizavit adversus Isacium patricium, & misit per omnia castra, quæ erant sub civitate Romana per circuitum, & congregavit eos, & constrinxit *se cum ipsis in *sacramentum, ut deinceps nullus ex ipsis debuisset obedire Isacio, neque hominibus ejus, * qui affirmabant eum, quia sibi regnum imponere noluisset. Audiens hæc Isacius patricius, eo *quod Mauricio omnis exercitus Italiæ sacramenta dedisset, misit Donum magistrum militum & *sacellarium suum ad civitatem Romam cum exercitu. Qui veniens in civitatem Romanam, omnes judices, seu exercitus *Romanus, qui prius se cum Mauricio sacramento constrinxerant, timore ducti dimittentes Mauricium chartularium, * omnes se cum Dono junxerunt. Et ingresso eo Romam fugit Mauricius ad beatam Mariam ad Præsepe, quem tollentes de ecclesia miserunt [d] boiam in collum ejus. Similiter & omnes, qui in consilio cum ipso fuerant, *imboiatos misit Ravennam per manus Maurini scribonis, & *Thomati chartularii. Qui deducentes eos pervenerunt juxta civitatem Ravennatem in locum qui dicitur [e] *Ficuclas duodecimo milliario a civitate, & ibi decollaverunt Mauricium; quia sic in mandatis acceperant a suprascripto Isacio, ut vivus civitatem Ravennatem non ingrederetur. Et postquam decollatus est, levantes caput ejus, * duxerunt Ravennam. Videns autem Isacius caput Mauricii, gavisus est. Et fecit ad exemplum multorum in circo Ravennate in stipitem poni. Illos autem, qui cum ipso directi fuerant omnes *imboiatos jussit arcta custodia in carcerem mitti, cogitans eos quomodo puniret, sed cum ea agerentur mox Dei judicio ipsis diebus percussus divino ictu interiit Isacius, & mortuus est. Ii autem, qui reclusi erant, exeuntes de carcere, reversi sunt singuli per loca sua. [f] Audiens hoc *imperator quia defunctus est Isacius, misit Theodorum patricium exarchum, cui cognomentum Calliopa, ad regendam omnem Italiam. [g] Ipsis temporibus venit *Pyrrhus ex Africa, qui fuerat patriarcha Constantinopolitanus in urbem Romam ad limina apostolorum. Qui ingressus libellum obtulit cum sua subscriptione apostolicæ nostræ sedi in præsentia cuncti cleri & populi, condemnans in eodem libello omnia quæ a se, vel a decessoribus suis scripta, vel acta sunt adversus immaculatam nostram fidem. His itaque ab eo peractis, fecit eum munera erogare *in populum, & cathedram ei poni juxta altare, honorans eum ut sacerdotem regiæ civitatis. [h] Postea rursus more canis ad

* viginti.

* increvissent contra B. Petrum apostolum,

* ut eum

* erexit se. tyrannizavit.

* secum ipsos per

* sacramento,

* quia affirmabat eum sibi regnum imponere velle.

* Romani

* Omnes se ad dona verterunt.

* boiatos

* Thomasii

* Ficudas

* portarunt eum

* boiatos

* Constans

* Pyrrhus patriarcha Constantinopolitanus venit Romam

* in populo,

ad proprium impietatis vomitum * repedavit. Tunc sanctissimus Theodorus papa convocans universos sacerdotes & clerum in ecclesia beati Petri apostolorum principis, condemnavit eum sub vinculo anathematis, juxta mercedem ac retributionem propriæ transgressionis, canonicam pœnam sive depositionem * excipiens. i Qui prædictus Pyrrhus reversus est in partes orientis.

* reversus est.

* decernens.

Eodem tempore relevata sunt corpora sanctorum martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in arenario sepulta, via Numentana, & adducta sunt in urbem Romam. Quæ & recondita sunt in basilica beati Stephani protomartyris, * ubi & dona obtulit, gabathas aureas tres, tabulas ex argento ante confessionem, arcus argenteos duos. Fecit ecclesiam beato Valentino, via Flaminia, juxta pontem Milvium a solo, quam ipse dedicavit, & dona multa obtulit. Fecit oratorium beato * Silvestro intra episcopium Lateranense, ubi & dona largitus est. Fecit & oratorium beato Euplo martyri foris portam beati Pauli apostoli, quod etiam ornavit.

* in monte Cælio,

* Sebastiano.

Tunc sanctissimus Theodorus papa scripsit Paulo patriarchæ regiæ civitatis tam rogans, quamque regulariter increpans, nec non per apocrisiarios, ut dictum est, pro hoc maxime destinatos præsentialiter admonens, & contestans, quatenus proprium emendaret commentum, atque ad orthodoxam fidem catholicæ ecclesiæ remearet. Et neque rogantes, neque increpantes potuerunt eum a suo conamine quoquo modo revocare. Propter quod ab apostolica sede ipse depositionis ultione * perculsus est. Hic fecit ordinationem unam per mensem Decembrem, presbyteros viginti unum, diaconos quatuor, episcopos per diversa loca numero quadragintasex. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die secundo Idus Maii, & cessavit episcopatus * dies quinquaginta duos.

* percussus.

* mensem unum, dies 16.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Theodorus.*] Anno Christi redemptoris nostri 641. vigesima quinta mensis Novembris, Theodorus creatus est pontifex. Hujus exordio Pyrrhus Constantinopolitanæ urbis episcopus, ut laqueum, quem conscius veneficii Constantino imperatori allati meruerat, subterfugeret, in Africam sponte secessit: Constans imperator in locum hæretici Paulum æque Monothelitam subrogavit. Qui cum orientalem ecclesiam gravissime perturbaret, querelis Stephani Dorensis episcopi, aliorumque orientalium hac de re ad sedem apostolicam interpositis, a Theodoro papa congregata synodo condemnatus est. Pyrrhus delatus in Africam, invenit ibi Maximum abbatem & martyrem, habitaque cum eodem disputatione illa famosa, quam infra subjungimus, fidei veritatem & Monothelitarum hæresim & perfidiam cognovit, adeo ut inde Romam profectus, oblato ibidem libello pœnitentiæ, hæresim suam, publice abnegarit, & cum titulo patriarchatus Constantinopolitani a Theodoro receptus fuerit. Quod cum Africanis ecclesiis innotuisset, habitis ibidem in Africa diversis conciliis, synodales miserunt ad Romanum pontificem, petentes ut is per suos apocrisiarios easdem ad Paulum Constantinopolitanum episcopum transmitteret. Præstitit id pontifex sanctissimus, suasque addidit, quibus illum in fide orthodoxa instruxit: aliterque sentientem excommunicandum esse minatur. Paulus dum hasce Romani pontificis & Africanorum conciliorum epistolas accepisset, universam occidentalem ecclesiam adversus se commotam esse cognovit. Qua occasione magna cum fraude Constanti imperatori hæretico persuasit, ut edictum (quod Typus appellatur) proponeret, quo significaretur tacendum esse de ea altercatione, quæ de una seu de duabus voluntatibus in Christo vertebatur, ita futurum pollicebatur imperatori, ut omnes Christiani orbis ecclesiæ in unam eamdemque sententiam unirentur. Paruit imperator episcopo, typum edidit, eumque Romano pontifici insinuavit. Pontifex accepto typo synodum convocavit, in qua patres congregati eumdem typum simul cum Paulo Constantinopolitano episcopo condemnarunt: dumque sententiam concilii imperatori & patriarchæ insinuassent, imperator & patriarcha (quod male refertur in vita sancti Martini papæ) in apocrisiarios Theodori papæ Constantinopoli degentes furore exarserunt, altare eorumdem in palatio Placidiæ, ubi habitabant, subverterunt, sacrificare eosdem non permiserunt, &, quod pejus est, sacerdotum catholicorum alios in carcerem detruserunt, alios in exilium deportaverunt, alios denique verberibus subjectos gravi cruciatu corporis affecerunt. Hæc ex actis synodalibus concilii Lateranensis secret. 1. & sancti Maximi vita apud Surium, & ex Theophane & Anastasio Baronius.

Theodorus quando papa creatus.

Pyrrho fugienti surrogatus est Paulus.

Pyrrhus per disputationem cum Maximo habitā factus est catholicus.

Typus promulgatur quare?

Typus condemnatur a papa.

b *Sedit annos sex, menses 5. dies* 10. &c.] Theodorus papa anno domini 649. qui est octavus Constantis imperatoris, ex hac vita migravit pridie Idus Maii. Quare oportet asserere eum annis septem, mensibus quinque & 20. diebus sedem apostolicam administrasse. Baronius anno 649. num. 1.

Tempus sedis.

c *Mauricius chartularius*] Hic est ille Mauricius, qui sub pontificatu Severini Lateranensem ecclesiam expilavit, ideoque justa Dei ultione in pœnam commissi sacrilegii ab ecclesia abstrahebatur, quando ad ipsam pro salute confugiens auxilium peteret. Baron. anno 643. num. 5.

Mauricii sacrilegii pœna quæ.

d *Botam.*] id est vinculum.

e *Ficuclas.*] Est ecclesia Ficodensis, hodie Cervia nominata. Baronius anno 643. num. 5.

f *Audiens hoc imperator quia defunctus est Isacius, misit Theodorum patricium exarchum.*] Platonem hæreticum exarchum ante Theodorum Calliopam missum fuisse in Italiam, constat ex epist. 16. Martini papæ, qua dicitur eo tempore, quo Pyrrhus Constantinopolitanus episcopus se Romam contulit, Platonem quemdam exarchum fuisse, suosque ad Pyrrhum Romæ degentem direxisse. Vide Baronium anno 643.

Exarchus hoc tempore quis fuerit?

g *Ipsis temporibus venit Pyrrhus ex Africa in urbem Romam.*] Pyrrhus de inita conjuratione in necem Constantini imperatoris cum Martina Augusta diffamatus, fugerat in Africam, ut supra dixi, habitaque celeberrima disputatione cum Maximo convictus sua sponte Romam venit, oblatoque ibidem libello pœnitentiæ, & abjurata hæresi fidem professus fuit. præter eaque de eventu disputationis hic apud Anastasium & in ipsa disputatione continentur, hæc scribit Theophanes: *Pyrrhus vero cum pervenisset in Africam mutuis cum S. Maximo videtur aspectibus, abba videlicet religiosissimo in monasticis correctionibus, nec non & divinorum illic existentium pontificum præsentatur obtutibus; hunc redargutum & persuasum Romam ad papam Theodorum direxerunt. Qui, orthodoxo libello tradito papa, ab eo receptus est.* Hæc Theophanes de prædicta disputatione Pyrrhi cum Maximo habita. His consentanea de eadem scribunt Photius & Martinus pontifex epistola 16. Baronius anno 646. num. 1. 2. & sequentibus.

Pyrrhi Cōstant. res gestæ.

h *Postea rursus more canis ad proprium impietatis vomitum repedavit*] Accidit illud hac occasione. Cum imperator Pyrrhi conversionem audiisset, misit Platoni exarcho successorem Olympium hæreticum audacissimum, qui ubi Ravennam se contulit, omne adhibuit studium, ut perficeret quod imperatori gratum esse sciebat: nimirum, ut Pyrrhum in pristinum errorem revocaret. Quod ut implere posset, elaboravit ut illum ab urbe Ravennam adduceret, cumque illud ex animi sententia consecutus esset, qua pollebat auctoritate ipsum aggressus, nunquam deseruit, quousque desertorem fidei & assertæ catholicæ confessionis prævaricatorem effecerit. Hoc est quod Theophanes anno 20. Heraclii imperatoris ait: *Pyrrhus cum Roma discessisset, & Ravennam pervenisset, ut canis ad vomitum suum reversus est. Quo papa Theodorus comperto, plenitudine convocata ecclesia ad sepulcrum verticis apostolorum accessit, & divino calice expostulato, ex vivifico sanguine in atramentum stillavit, & ita propria manu depositionem Pyrrhi excommunicati fecit.* Eamdem de Pyrrho historiam integre recenset summatim secretario 1. concilii Lateranensis Martinus papa his verbis: *Pyrrhus denuo, pluribus episcopis terrore & blandimentis dolose ab eo deceptis, hujusmodi impietatem actis & subscriptionibus propriis eorum, qui ab eo decepti sive vim passi sunt, confirmare studuit. Propter quod antea confusus, festinavit, pro hoc ipso huc adveniens, emendare proprium commissum, & libellum obtulit cum sua subscriptione apostolicæ nostræ sedi, condemnans in eodem libello omnia, quæ a se vel a decessoribus suis scripta vel acta sunt adversus immaculatam fidem nostram. His itaque ab eo peractis, postea rursus more canis ad proprium impietatis vomitum repedavit, justam mercedem ac retributionem propriæ transgressionis, canonicam pœnam sive depositionem decerpens.* Hæc ex Theophane & concilio Lateranensi secret. 1. sub Martino papa Baron. anno 648. num. 11. & sequentibus.

Pyrrhus in hæresim relapsus, qua occasione id contigerit?

i *Qui prædictus Pyrrhus reversus est in partes orientis.*] Ubi in gratiam imperatoris receptus, loco impiæ promissæ mercedis, Constantinopolitanam sedem post obitum Pauli

Pyrrhus sedi Cōstant. restitutus.

recepit anno domini 652. & post menses quatuor ex hac vita ad tremendi judicis Dei tribunal evocatus fuit, subrogato in locum illius Petro versutissimo Monothelita hæretico.

IACOBI SIRMONDI ADMONITIO AD LECTOREM DE SEQVENTIBVS EPISTOLIS.

Proxima epistola est Theodori papæ ad Paulum patriarcham, qua ejus synodicæ respondet, arguitque illum duplici de causa. Primum quidem, quod ecthesis Heraclianæ chartam publicis in locis a Pyrrho suspensam non sustulerit. Deinde quod Pyrrhi, qui patriarchatum odio compulsus abdicarat, adhuc superstitis, & nondum damnati sedem occuparit. Quare synodum coram apocrisiariis suis convocari jubet, ut illius causa examinetur. Quod ipsum etiam in altera epistola scribit ad episcopos qui Paulum consecrarant. Ad decretum vero ectheseos anathematizandæ Constantinopolim transmissum, quod inter utramque epistolam insertum est, alludere videntur episcopi Cyprii in epistola
B ad Theodorum papam, quæ in synodo Romana Martini papæ legitur secretario 2. At Serici diaconi, quem Theodorus in priore epistola nominat, meminit etiam Honorius in altera ad Sergium epistola, cujus pars quædam synodi VI. actione 1.. continetur. Ex quo liquet illum perdiu & sub diversis pontificibus apocrisiarii munere perfunctum.

EPISTOLA I. SYNODICA THEODORI PAPÆ I. AD PAVLVM PATRIARCHAM Constantinopolitanum.

Ex collectaneis Anastasii bibliothecarii a Iacobo Sirmondo Soc. Iesu primum editis anno 1620.

SYNODICAS fraternitatis vestræ literas, datas per Georgium presbyterum & Petrum diaconum, nos suscepisse significamus; quarum percurrentes textum, invenimus eam inter spem & metum, quemadmodum inter fidum gemini litoris portum confidentem pariter & fluctuantem, & non frustra. Nam sacerdotium grave onus est, quod scilicet aliorum vitæ cura fatigat,
2. Cor. 11. juxta quod scriptum est: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?* Et quanto metu sacerdotalis mens concutitur, ne forte per silentium vel immoderatum eloquium maculetur, tanto spe & maxima propriæ fortitudinis penna ad altitudinem sublevatur, quando de subjectorum profectu gratulatur.
Prov. 14. Scriptum est enim: *Vbi plurimæ segetes, ibi manifesta fortitudo boum.* Hinc econtra metus reverberat.
Ibidem. Scriptum namque est: *Fili mi, si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico, fili mi, & temetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. Eruere quasi damula de manu, & quasi avis de insidiis aucupis.* Audivimus, dilectissime frater, per timorem periculum nostrum, audiamus per spem repromissum consolationum solatium,
Num. 18. *Ego sum*, inquit Deus, *pars hereditatis tuæ*. Et
Psal. 131. iterum: *Sacerdotes tui induant justitiam.* Timor
Luc. 12. autem concutit, cum alias dicitur: *Cui multum*
Sap. 6. *creditur, multum ab eo exigetur.* Et iterum: *Potentes potenter tormenta patientur.* Et rursus spes
Mal. 2. nos refovet, ubi ait: *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem exquirent ex ore ejus, quoniam angelus domini exercituum est.* Inter tot ergo procellas atque tranquillos fluctus æstuare profundum, quid aliud est nisi in portu asperrimi litoris navim mentis nostræ tempestatibus concuti? Sed quia majorem fiduciam ex longanimitate Dei euangeliorum habere cognoscimur, spe gaudentes hujusmodi æstum nullo modo formidamus. Nos ergo quid nisi dispensatores unius pastoris sumus? Ipso enim pascente pascimus, & regente regimus, quoniam omnes sub eodem pa-
A store cum ovibus ipsius oves pascuæ sumus. Neque enim nostris viribus, sed Dei gratiæ deputamus quod sumus. Tantum restat, ut cum divino auxilio petendo, quærendo, pulsando, fide & opere donum gratiæ irreprehensibiliter exhibere possimus, quo conculcatis vitiis virtutum repromissa præmia percipere mereamur. Superbia, quæ est initium omnis peccati, longe a sacerdotum mentibus fiat. Avaritia rursus, quæ est idolorum servitus, atque omnium malorum radix, abscisa, & a turbine pulveris sui procul amota destruatur, quæ excæcat etiam oculos sapientum. Dilectionem igitur omnium virtutum matrem, sine qua nihil perficitur, & in qua omnes virtutes pacis completæ vinculo indissolubiliter continentur, fide recta & spe certa studio
B indesinenti teneamus. Et quoniam fide hominum corda purgantur, lecti apices dilectionis vestræ limpida fidei fluenta vos de fontibus salvatoris hausisse, & sicut prædicamus prædicare, & quemadmodum credimus credere, & sicuti docemus indiminute docere manifestarunt. His ergo ita se habentibus, cum ea quæ a Pyrrho adversus apostolicam fidem nostram ad subversionem synodalium decretorum prolata sunt, tam per dogma sedis apostolicæ, quod expositum est a prædecessore nostro, quam per jussionem filii nostri mansuetissimi principis destructa sint: quamobrem fraternitas tua a publicis locis chartam, quæ suspensa pridemque cassata fuerat, non abstulit? quæ scilicet scandalum san-
C ctis Dei ecclesiis non modicum intulit. Corde Rom. 10.
enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit in salutem. Si dejiciendum ergo ejusdem Pyrrhi conamen fraternitas vestra ducit, qua pro causa prædictam chartam de pariete non deposuit? Nemo quippe quod abominatur colit. Si autem, quod absit, hujusmodi scriptum amplectitur, cujus rei gratia nobis hoc per propria synodica sua minime patefecit? Neutrum enim sine horum alterius dejectione indemniter stare potest. Nam si recta fides, quæ a tot conciliis roborata est, ab Heraclio & Pyrrho cum quadam additione & emendatione corrigitur: er-
D go fides a patribus subtiliter examinata commoveri cognoscitur, & mortui vacua spe beatitudinis deciderunt, quod avertat Deus a fidelium cordibus. Hi enim qui defuncti sunt minime perierunt: *Preciosa* namque *in conspectu* Psal. 115.
domini mors sanctorum ejus. Et qui vivunt in hac fide, mundi effecti sunt: patrumque dogma signata fide verum & pium firmiter est posteris traditum. Restat igitur, quod contra fidem promulgatum est, irritum fiat, & cum auctore proprio destruatur. Porro, mirati sumus quia episcopi, qui fraternitatem tuam consecraverunt, sanctissimum illum in literis suis dixerunt.
E Sed & quia propter vulgarem turbationem & odium ecclesiæ hunc Constantinopolitanæ abrenuntiasse significaverunt. Propter quod etiam in ambiguitate positi, quæ a fraternitate vestra scripta sunt judicaveramus ad modicum quid differre, donec jam dictus Pyrrhus ab episcopatu ecclesiæ Constantinopolitanæ pelleretur. Nam turbatio & odium populi episcopatus gradum nescit auferre. Canonica enim vindicta super eo debuerat provenire quo fraternitatis tuæ consecratio irreprehensibilis & firma consistat.
Scriptum est enim: *Si vir ejus mortuus fuerit,* Rom. 7.
soluta est a lege viri. Si autem vir ejus vivit, adultera vocabitur si fuerit cum alio viro. Erunt enim

duo

duo in carne una. Mysterium autem hoc magnum A *est*, ait apostolus: *Ego autem dico in Christo & ecclesia*. Etenim licet indigni simus, locum tamen ejus in ecclesiis adimplemus. Vivente itaque prædicto Pyrrho, & nondum natura vel culpa extincto, ne forte fieret schisma, oportuerat præcaveri. Vt ergo fraternitatis vestræ sacerdotalis robustior ordo permaneat, oportet debitum adversus eum colligi episcoporum ex propinquioribus locis conventum. Præcepimus enim super hoc etiam carissimis filiis nostris Serico archidiacono, & Martino diacono & apocrisiario, quibus & locum nostrum ad hujus rei deliberationem credimus: quatinus cum fraternitate vestra prædicti Pyrrhi culpa regulariter exquiratur. B Non enim præsentia ejus necessaria est, ubi excessus ejus & scripta veritati repugnantia præsto sunt, ut cum de his dijudicatur, modis omnibus condemnetur. Primo quidem, quoniam Heraclium, qui anathematizavit inviolabilem orthodoxorum patrum fidem, diversis laudibus extulit, & sophisticam jussionem ipsius, in qua quasi symbolum fidei composuit, subscribendo firmavit, furtivisque surreptionibus quosdam sacerdotes apud se singulatim prædictam schartam roborare coegit, & in publicis locis suspendere ad destructionem Calchedonensis cōcilii audaci transgressione præsumpsit. Vnde non modicum dissensionis scandalum ecclesiis Dei disseminavit, & obtestatione conventus a decessore nostro corrigi parvipendit. His igitur & aliis in synodo fraternitatis vestræ requisitis, canonicæ hunc exe- C cutioni summittite, ut sacerdotali ordine & episcopali legislatione, ac regulariter eo sacerdotio denudato, non solum fides illibata permaneat, sed & fraternitatis vestræ gradus episcopalis firmior conservetur. At vero, si diligenter fraternitas vestra, dum consiliatur, perspexerit fautores jam dicti Pyrrhi circumstrepere, & senseritis crebro, insolenter præsenti negotio quod diffiniendum est, impedimentum per dilationem afferre, ut proprium compleant quandoque consilium, vobis contradicentes, nisi juxta votum suum quidquam proveniat; & si ob hoc fraternitatem vestram obnoxiam facere, vel etiam schisma de eadem persona temptaverint, possibile est D ut abscidatur etiam in hujusmodi capitulo talis versutiarum ipsorum intentio, & obtineatur jussio a domino nostro & filio Christianissimi principis, quoniam de hoc enixius eum per literas nostras poposcimus, ut scilicet sæpe dictum Pyrrhum ad hanc Romanam urbem jubeat mitti, quatinus conventu synodico a nobis effecto, pro sua temeritate judicetur. Sic enim & fraternitatis vestræ episcopalis dignitas omni futuro contrariorum schismate firmior apparere valebit, & scandalum novitatis ab orthodoxa fide pulsum necabitur, atque Dei ecclesia continuæ paci donabitur. Deleri namque ab ecclesia Dei scandala E debent, & extirpari. Multa enim possunt oriri dissensionis zizania contra promotionem fraternitatis tuæ, nisi canonica falce ne proficiant radicitus rescindantur. Siquidem cum patitur unum membrum, compatiuntur reliqua corporis membra. Absit ergo, ut schismata & dissensiones proveniant, secundum quod & mansuetissimum dominum & filium nostrum principem per literas nostras petivimus, quo ab episcopatu fraternitatis vestræ omnia quæ nuper exorta sunt scandala recidantur, & nos quidem veluti fraterna viscera condolentibus providentiæ nostræ medelam afferentes appareamus. Verumtamen prædictam chartam, quæ contra orthodoxam fidem & Calchedonense concilium sophistice probatur exposita, cunctis viribus irritam esse deliberamus, & vinculo anathematis refutatam, atque ut a nobis & ab omnibus orthodoxis episcopis abominatam respuimus. Sufficit namque nobis fides, quam sancti apostoli prædicaverunt, concilia firmaverunt, & sancti patres consignaverunt, per quam renati & docti facti sumus, quamque docemus, nullum augmentum in symbolo fidei, quod a synodis est firmatum, recipientes. Anathema his qui addunt, anathema qui demunt sancto mathemati, id est symbolo, quod in concilio Nicæno diffinitum, Constantinopolique firmatum, & in Ephesino primo, atque Calchedone, a sanctis & orthodoxis patribus, qui in catholica fide floruerunt, gratia sancti est Spiritus stabilitum. Hæc & his similia concordi sensu fraternitas vestra prædicando nobiscum ore & opere confiteatur. Similiter autem anathematizantes omnes hæreses & auctores earum, ut id ipsum dicamus omnes, sicut scriptum est, & schismata nullomodo germinent in ecclesiis Dei, quæ spirituali jam & bis acuto sententiæ gladio sunt recisa. Porro præsentem literarum latorem fraternitati vestræ in omnibus commendamus, quoniam & mores ejus exigunt, ut eum vobis nos commendare debeamus: quia manifeste vestram nobis præsentiam exhibere venerabilitas ejus atque perfectio morum dignoscitur.

EXEMPLAR " PROPOSITIONIS " TRANSMISSÆ CONSTANTINOPOLIM. edidit Sirm.

A Theodoro sanctissimo papa Romano.

DOMINVS ac salvator noster in euangeliis apostolis suis ita dixit: *Quicumque solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum.* Matth. 5. & alia scriptura dicit: *Ne transferas terminos æternos, quos posuerunt patres tui.* Prov. 22. His ergo sic se habentibus, ad notitiam fraternitatis vestræ deducimus, quia Pyrrhus, qui quondam ecclesiæ Constantinopoleos episcopatum surripuit, & instar lupi sub prætextu pastoris latitabat, contra orthodoxam fidem cornu bellico erecto, quædam novitatis figmenta composuit, & chartis a se dictatis, quosdam furtivis ac surreptitiis modis subscribere compulit sacerdotes: versute gerens, ut hæreticum præsumptionis suæ dogma surreptis aliorum subscriptionibus stabiliret, & veluti novum mathema contra colendum, nobisque traditum a sanctis patribus symbolum componere conaretur. Et quoniam in Calchedonensi concilio anathema positum est his, qui addiderint vel dempserint quid in fide, quæ a tot patribus est roborata: hujus rei gratia dilectionem vestram præmunire consideravimus, ut his quæ a prædicto Pyrrho adversus apostolicam fidem præsumpta sunt, reprobatis, eamdem fidē, sicut & fili sumus, teneatis, quam ex ipso lacte uberum sanctæ ecclesiæ simul suxistis, universa temerariæ novitatis deliramenta destruentes. Nos enim tam per alias literas, quam per decretum præsentis propositionis, omnia quæ contra orthodoxam & apostolicam fidem nostram ab ejusdem Pyrrhi nova & temeraria vanitate introducta sunt, abominantes, simulque cum charta, quæ proposita, & in publicis locis ab eo suspensa est, anathematizantes, volumus omnes

A illa sapere, id est tenere, quæ sancti apostoli tradiderunt, & patres qui in orthodoxa fide floruerunt, posteris tradita per sancta quinque concilia firmaverunt.

EPISTOLA II. THEODORI PAPÆ AD EPISCOPOS QUI CONSECRAVERUNT Paulum patriarcham Constantinopolitanum propter Pyrrhum ex patriarcha.

LITERAS fraternitatis vestræ, per quas nobis de promotione Pauli fratris & coepiscopi nostri significastis, suscepimus: & gavisi quidem super hujus sumus ordinatione. Sed futura mœstitia huic videlicet successura, propter zizania quæ nascitura fore sperantur, animum nostrum valde concussit, nisi diligentissima manu & cautissima cura, priusquam crescant, & dominicam messem suffocent, extirpentur. Debuerat igitur Pyrrhus, qui sanctis Dei ecclesiis scandalum seminavit, canonicæ prius animadversioni summitti, & tum prælatus frater noster Paulus sacrari: ne forte tempore aliquo de ejectione sua quampiam se putet querimoniam objecturum, quod odium sustinuerit populare, & vi pulsus libellum dederit, & suam ecclesiam refutaverit, sicut nobis fraternitas vestra per literas suas significavit. Facile quippe mutantur homines, & quidem aliquando ex odio ad dilectionem assurgunt, aliquando vero a dilectione in odium dilabuntur. Qua ergo pro causa, quæ dissimulari futura sunt provido non contemplantur obtutu? ne forte proveniens scandalum variis simultatibus ecclesiam Dei discindat. Sunt capitula, quibus prædictus Pyrrhus canonice potest ab omni sacerdotali ordine pelli. Primum quidem, quia Heraclium, qui anathematizavit catholicam fidem & patres orthodoxe sentientes, in literis suis laudibus extulit, & per surreptionem, per quosdam sacerdotes qui subscripserant, sophisticam quoque chartam adversus apostolicam fidem confirmare præsumpsit, & in publicis locis suspendere festinavit, quasi novam fidem & symbolum suscitans contra sanctam Calchedonensem synodum: pœnam minime veritus æterni judicii, & anathema quod positum est in eadem Calchedonensium synodo, quod nemo unquam sancto mathemati, id est colendo symbolo, quidquam addere vel minuere audere pertempret. Prædictus autem Pyrrhus nec protestatione conventus a pravitate sua recedere passus est. Ideo ergo jam memoratam chartam abominantes, & omnia quę crebro dictus Pyrrhus contra fidem molitus est, anathematizantes, quin etiam nunc iterum atque iterum anathematizamus: illa tantum amplectentes, quæ sancti nobis patres in synodis tradiderunt, nihil fidei addentes, nec auferentes. Et idcirco quæ in personam prædicti Pyrrhi diffinierimus, in literis quas ad jam memoratum fratrem & coepiscopum nostrum misimus, agnoscetis. Ut igitur scandalum minime futuro tempore generetur, secundum præfixum modum diligenter sacra prouidentia extinguere curet. Et res quidem ipsa nos magis ad tribulationem provocavit, & nascitura zizania conjecturis probabilibus informavit, quoniam per literas vestras prædictum Pyrrhum sanctissimum nominastis. Si enim alia taceamus, & nihil omnino peccavit aut in religionem, aut in doctrinam fidei, & nec una culpa damnavit: quam obrem de propria est ejectus ecclesia? Sed fortasse quis dixerit, generale hoc odium fecit. Sed vulgaris tumultus jus sacerdotii auferre non potest, nec odium sacro quemquam ordine denudare. Manifestæ quippe sunt canonicæ causæ quæ jura sacerdotii recidere possunt. Nisi enim naturæ causa præsul extinguatur, ecclesiam ejus alius non potest irreprehensibiliter apprehendere. Et hæc quidem non contradicentes ordinationi prædicti fratris nostri Pauli scribimus, sed B vulnus latens & absconsum medente manu adaperimus, ne in vitalia viscera serpere possit, omnem immunditiam fœtidę putredinis medicinaliter exhaurientes, & quæ possunt fieri diligentia providæ incisionis penetrantes, non ut hæc fiant optantes. Nam sępe dictum fratrem nostrum in visceribus mentis nostrę complectimur & fovemus: sed ne schismata fiant, fraterna providentia & affectione dilectionis terremur: quatenus episcopatus ejus manus impositio nullomodo maculetur. Denique interemptis & suffocatis schismatibus, & fides quoque orthodoxa, quę tot spiritualibus paradisi florum odoribus per agricolas Christi Dei nostri, sanctos videlicet C apostolos, eluxit, nullateuus aliquibus zizaniorum spinis poterit sauciari.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

Regius collector prætermissum a Severino Binio Græcum textum sequentis dissertationis S. Maximi cum Pyrrho conciliis primus invexit. nos ex eodem, unde illum hausit fonte, hoc est ex annalibus Baronianis ad annum Christi 645. nonnulla quoque describemus præfationis vice non injucunda lectoribus. Ingenti sane Dei beneficio evenit, *inquit vir eruditissimus*, ut post tot publicorum scriptorum naufragia, quæ tum Græcorum tum Latinorum ecclesia passa est diversis temporibus ne syllaba quidem ejusdem disputationis exciderit, sed conservata ipsa integra fuerit in pluribus antiquitus scriptis Græcis codicibus, quos Vaticana bibliotheca possidet, in quorum singulis inter alia viri sanctissimi atque doctissimi D monumenta inest cum Pyrrho excepta a notariis in Africa publica disputatio præsentibus episcopis Africanis atque Gregorio qui prætoria præfectura eamdem provinciam moderabatur. Eam hactenus latentem ac Latinis incognitam primus vindicavit in lucem ac latinitate donavit vir disertissimus Franciscus Turrianus societatis Iesu professor, qui ejusdem confessoris Christi Maximi nonnullas epistolas eodem argumento adversus Monothelitas scilicet scriptas, aliosque ad id ipsum spectantes tractatus æque ex Græco in Latinum convertit: sed ne ederet una cum aliis a se translatis sanctorum Græcorum patrum egregiis monumentis mors antevertit. *Tum paulo post hæc subjicit*: Cæterum quod magna ex parte hujus tomi versetur historia in his quæ spectant ad Monothelitarum hæresim confutandam, quæ flexuosis anfractibus gradiens, nec quo pergat intelligi possit, aliud agens, loquens aliud; ut ista cuncta aperta luce lector intelligat, operæ precium me facturum existmavi, si eamdem concertationem annalibus intexerem, quo, tricas omnes cunctosque nexus, strophas atque cavillos hæreticorum ipsorum satis habeat exploratos. His accedit quod eadem tractatio pleraque habeat quæ historicam elucident ve- E ritatem, illaque præsertim tanti momenti erroribus involuta de Honorio Romano pontifice in consortium hæreticorum calumniose vocato dilucide tibi pandat, aperteque veritatem demonstrét, ut non sit quod de ejus integra sinceraque fide catholica dubitare vel leviter jure possis. Quod insuper ejusmodi hactenus caruerit latinitas nobili monumento nunquam supposito prælo, haud ingtato animo illud puto accipient eruditi: qui etiam gratias agant de ecclesiastica antiquitate adeo bene merenti. *Hæc atque iis plura citato loco Baronius.*

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΜΑΞΙΜΟΥ ΣΥΝ ΠΥΡΡΩι.

DISPVTATIO [a] SANCTI MAXIMI

CVM PYRRHO.

[a] Edidit Baronius in appendice tomi VIII. omissum vero a Binio textum Græcũ nos cum regio collectore non censuimus omittendum hoc loco, ut mox diximus.

ΠΑΡΑΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΧΑΡΙΝ τῶν κεκινημένων περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, παρουσίᾳ Γρηγορίου τοῦ εὐσεβεστάτου πατρικίου, καὶ τῶν συνευρεθέντων αὐτῷ ὁσιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ λοιπῶν θεοφιλῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν, παρὰ Πύῤῥου τοῦ γενομένου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Μαξίμου τοῦ εὐλαβεστάτου μοναχοῦ, μηνὶ Ιουλίῳ, ἰνδικτιῶνος γ'. Πύῤῥου μὲν συμμαχοῦντος τῇ παρεισαχθείσῃ παρ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ Βυζαντίῳ καινοτομίᾳ, τουτέστι, τοῦ ἑνὸς θελήματος· Μαξίμου δὲ συνηγοροῦντος τῇ ἄνωθεν εἰς ἡμᾶς ἐλθούσῃ πατρικῇ τε καὶ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ· διὰ τοῦ ῥηθέντος ὑπερφυοῦς ἀνδρὸς, φημὶ δὲ Γρηγορίου τοῦ ὑπερτίμου πατρικίου, τῶν λεχθέντων ἀνδρῶν· τουτέστι, Πύῤῥου καὶ Μαξίμου, ἀλλήλοις προσομιλησάντων· προκατήρξατο δὲ τῆς πρὸς Μάξιμον διαλέξεως ὁ Πύῤῥος, οὕτως εἰπών.

Quæstio ecclesiastici dogmatis, disputata coram Gregorio patricio piissimo, in conventu & consensu sanctissimorum episcoporum, & reliquorum nobilium virorum, a Pyrrho patriarcha Constantinopolitano, & a Maximo reverendissimo monacho, mense Iulio, indictione III. Pyrrho quidem novum dogma de una Christi voluntate, a se & a suo antecessore Sergio prave introductum, defendente; Maximo autem doctrinam apostolorum & patrum a principio nobis traditam.

Francisco Turriano societatis Iesu theologo interprete.

ΠΥΡΡΟΣ· τί σοι κακὸν ἐποιήσαμεν, κύριε ἀββᾶ Μάξιμε, ἐγώ τε καὶ ὁ πρὸ ἐμοῦ, ὅτι οὕτω πανταχοῦ διασύρεις ἡμᾶς, αἱρετικὴν ὑπόληψιν παρὰ πᾶσι διδοὺς ἡμῶν; τίς δὲ οὕτω ποτὲ, καί τοι κατὰ πρόσωπον ἀγνοούμενον θέᾳ, ἐτίμησεν ἢ ἐσεβάσθη σε, ὡς ἡμεῖς; ΜΑΞ. ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἀκροᾶται, οὐδεὶς οὕτως, ἵνα ταῖς σαῖς χρήσωμαι λέξεσιν, ἐτίμησεν ἢ ἐσεβάσθη με, ὡς ὑμεῖς· ἀλλ' ἀθετησάντων ὑμῶν νυνὶ τὸ Χριστιανῶν δόγμα, φοβερὸν ἡγησάμην τῆς ἀληθείας τὴν πρὸς ἐμὲ προτιμῆσαι χάριν. ΠΥΡ. Τί γὰρ δοξάσαντες, τὸ Χριστιανῶν ἠθετήσαμεν φρόνημα; ΜΑΞ. Εν θέλημα τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ δοξάσαντες, καὶ μὴ μόνον δοξάσαντες, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λύμῃ τοῦ παντὸς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας σώματος, διὰ καινῆς ἐκθέσεως τοῦτο * προτεθεικότες. ΠΥΡ. Τί οὖν, ὁ ἓν θέλημα τοῦ Χριστοῦ δοξάζων, δοκεῖ σοι παρακεκινῆσθαι τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας; ΜΑΞ. Πάνυ μὲν οὖν. τί γὰρ ἀνοσιώτερον τοῦ λέγειν, τὸν αὐτὸν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ θελήματι, πρὸ μὲν τῆς σαρκώσεως τὰ πάντα ἐκ μὴ ὄντων * συστήσασθαι, συνέχειν τε, καὶ προνοεῖν, καὶ σωστικῶς διεξάγειν· μετὰ δὲ τὴν ἐνανθρώπησιν τροφῆς ἐφίεσθαι καὶ ποτοῦ, τόπους τε ἐκ * τόπων * ἀμείβειν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ποιεῖν, τὰ διαβολῆς ἁπάσης καὶ * μομφῆς ἐκτὸς τυγχάνοντα· δι' ὧν καὶ πάσης καθαρὰν ἔδειξε τὴν οἰκονομίαν φαν-

* [...]προστεθει-[...]ότες. * [...]ὑποστή-[...]σασθαι, * [...]τόπου [...]ὑπαμεί-[...]βειν, * [...]μέμψεως

PYRRHVS: Qua in re domine abba Maxime, & ego & is cui successi, tibi nocuimus, qui ubique nobis detrahis, & nos omnibus in suspicionem de hæresi venire facis? Quis unquam te, ne de facie quidem notum, sic honoravit & coluit, ut nos? MAXIM. Quandoquidem audit Deus, nemo, ut verbis tuis utar, sic me honoravit & coluit ut vos: sed cum vos aspernati sitis nunc dogma Christianorum existimavi pertimescendum mihi esse, si gratiam vestram veritati anteponerem. PYRRH. Qua opinione aspernati sumus, quod Christiani sentiunt? MAXIM. Opinione de una voluntate divinitatis Christi & humanitatis ejus: & non solum opinione, sed etiam proposita ejus nova expositione ad perniciem totius corporis sanctæ ecclesiæ. PYRRH. Quid igitur, qui unam Christi voluntatem esse sentit, videtur tibi a Christiana doctrina traduci? MAX. Maxime. Quid enim magis impium, quam dicere, eumdem una & eadem voluntate, ante incarnationem quidem omnia ex nihilo fecisse, continere & procurare ac salubriter dirigere; post incarnationem vero, cibum & potationem appetere, loca locis mutare, & omnia alia facere, quæ omni culpa & reprehenhone vacabant; quibus etiam dispensationem liberam ab omni fictione esse de-

monstravit? PYRRH. Estne unus Christus, an non? MAX. Vnus sane. PYRRH. Si igitur unus Christus, tamquam unus omnino etiam volebat. quod si, tamquam unus volebat, una prorsus est & ejus voluntas, non duæ. MAX. Dicere quippe, & non distinguere prius significata in eo quod dicitur, nihil aliud est, quam omnia confundere, & ea studio relinquere operta, de quibus quæritur: quod est alienum a viro disserendi perito. Dic igitur mihi hoc: Christus cum sit unus, est ne Deus solum, an etiam solum homo; an utrumque Deus simul & homo? PYRRH. Plane, Deus simul & homo. MAXIM. Deus igitur natura & homo cum esset Christus volebat tamquam Deus & idem homo, an ut Christus tantum? ac siquidem principaliter, ut Deus & homo, volebat Christus; liquet quod dupliciter, & non uno modo, unus cum idem esset, volebat. Etenim si nihil aliud est Christus præter naturas suas, ex quibus & in quibus est; perspicuum est, quod convenienter naturis suis Christus, id est, ut unaquæque apta nata erat, unus existens & idem, & volebat, & operabatur: siquidem neutra earum voluntatis aut operationis expers est. Quod si convenienter naturis suis Christus, id est, ut unaquæque apta nata erat, volebat & operabatur; erant autem duæ naturæ ejus; duæ igitur voluntates ejus naturales, & quæ cum ipsis numero totidem sunt, substantiarum operationes. Sicut enim numerus naturarum unius & ejusdem Christi, si pie intelligatur & dicatur, non dividit Christum, sed differentiam naturarum etiam in unione custodiri demonstrat: sic numerus voluntatum & operationum, quæ secundum substantiam in ejus naturis insunt (ambabus enim naturis suis, ut dictum est, idem salutem nostram & volebat & operabatur) non divisionem inducit; absit: sed earum etiam in unione custodiam tantum & incolumitatem declarat. PYRRHVS. Non potest fieri, quin voluntates secum inferant ipsos volentes. MAXIM. Hoc quidem absurdum in vestris etiam literis, non ratione, sed licentia protulistis, nacti Heraclium vestrum ad hoc adjutorem, quia vos ejus nefariæ & sceleratæ mixtioni assensi estis, & * benedictione eam confirmastis. Si enim concedatur inferri cum voluntatibus volentes, omnino consentanea reciprocatione cum volentibus inferentur voluntates: reperieturque etiam vobis auctoribus in superessentiali, plusquam bona & beata deitate, una quidem hypostasis, sicut sensit Sabellius, quia una est in ea voluntas; tres vero voluntates, quia sunt tres personæ, ac proinde tres naturæ, ex opinione Arii, siquidem secundum definitiones & regulas patrum, differentia voluntatum differentiam etiam naturarum secum infert. PYRRH. Impossibile est, in una persona duas simul esse non contrarias voluntates. MAX. Si non est possibile, esse simul in una & eadem persona duas non contrarias voluntates; igitur opinione tua, possibile est esse, si contrariæ sint. si sic est; confessus es hactenus duas esse, & non dissides a numero, sed tantum a pugna: restat igitur ut quæramus causam hujus pugnæ effectricem.

* for. commendatione.

A τασίας; ΠΥΡΡ. Εἷς ὁ Χριστὸς, ἢ οὔ; ΜΑΞ. Ναὶ, εἷς προδήλως. ΠΥΡ. Εἰ οὖν εἷς ὁ Χριστὸς, ὡς εἷς πάντως καὶ ἤθελεν· εἰ δὲ ὡς εἷς ἤθελεν, ἓν πάντως αὐτοῦ ἐστι τὸ θέλημα, καὶ οὐ δύο. ΜΑΞ. Τὸ λέγειν τι, καὶ μὴ προδιαστέλλεσθαι τοῦ λεγομένου τὰ σημαινόμενα, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰ μὴ πάντα συγχεῖν, καὶ ἀσαφῆ ἀποδεικνύειν ἐᾶν τὰ περὶ ὧν ἡ ζήτησις· ὅπερ ἀλλότριον ἀνδρὸς * λογικοῦ καθέστηκε. τοῦτο οὖν εἰπέ μοι· ὁ Χριστὸς εἷς ὢν, Θεὸς μόνον ἐστὶν, ἢ καὶ ἄνθρωπος μόνον· ἢ τὸ συναμφότερον, Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος; ΠΥΡΡ. B Προδήλως Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος. ΜΑΞ. Θεὸς οὖν φύσει καὶ ἄνθρωπος ὑπάρχων ὁ Χριστὸς, ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος * ὁ αὐτὸς ἤθελεν, ἢ ὡς Χριστὸς μόνον; ἀλλ' εἰ μὲν προηγουμένως, ὡς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἤθελεν ὁ Χριστὸς, δηλονότι διχῶς, καὶ οὐ μοναδικῶς, εἷς ὢν ὁ αὐτὸς, ἤθελεν. εἰ γὰρ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ὁ Χριστὸς παρὰ τὰς αὐτοῦ φύσεις, ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς ὑπάρχει, προδήλως, ὡς καταλλήλως ταῖς ἑαυτοῦ φύσεσιν, ἤγουν, ὡς ἑκάστη πέφυκεν, εἷς ὢν καὶ ὁ αὐτὸς, ἤθελέ τε καὶ ἐνήργει· εἴπερ οὐδετέρα αὐτῶν ἀθέλητός ἐστιν, ἢ ἀνενέργητος. εἰ δὲ καταλλήλως ταῖς ἑαυτοῦ φύσεσιν ὁ Χριστὸς, ἤγουν, ὡς ἑκάστη πέφυκεν, ἤθελέ τε καὶ ἐνήργει, δύο δὲ αὐτοῦ αἱ φύσεις, δύο αὐ- C τοῦ πάντως καὶ τὰ φυσικὰ θελήματα, καὶ αἱ τούτων ἰσάριθμοι καὶ οὐσιώδεις ἐνέργειαι. ὥσπερ γὰρ ὁ τῶν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς Χριστοῦ φύσεων ἀριθμὸς, εὐσεβῶς νοούμενός τε καὶ λεγόμενος, οὐ διαιρεῖ τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ σωζομένην κἀν τῇ ἑνώσει παρίστησι τῶν φύσεων τὴν διαφοράν· οὕτω καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν οὐσιωδῶς προσόντων ταῖς αὐτοῦ φύσεσι θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν· κατ' ἄμφω γὰρ, ὡς εἴρηται, τὰς αὐτοῦ φύσεις θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς καὶ ἐνεργητικὸς τῆς ἡμῶν σωτηρίας· οὐ διαίρεσιν εἰσάγει, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν δηλοῖ καὶ μόνον κἀν τῇ ἑνώσει φυλακὴν καὶ σωτηρίαν. ΠΥΡ. D Ἀδύνατον, τοῖς θελήμασι μὴ συνεισάγεσθαι τοὺς θέλοντας. ΜΑΞ. Τοῦτο μὲν καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις γράμμασι τὸ παράλογον, οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἐξουσίᾳ κινούμενοι, ἀπεφήνασθε, * συναιρόμενον ὑμῖν εἰς τοῦτο λαβόντες τὸν Ἡράκλειον, διὰ τὸ καὶ ὑμᾶς συνελθεῖν τῇ αὐτοῦ ἀθεμίτῳ καὶ παρανόμῳ μίξει, καὶ ταύτην δι' εὐλογίας κυρῶσαι. εἰ γὰρ δοθῇ, τοῖς θελήμασι συνεισάγεσθαι τοὺς θέλοντας, πάντως καὶ τοῖς θέλουσι τὰ θελήματα κατὰ τὴν εὔλογον ἀντιστροφὴν συνεισαχθήσεται· καὶ εὑρεθήσεται καθ' ὑμᾶς, τῆς ὑπερουσίου, καὶ ὑπεραγάθου, καὶ μακαρίας θεότητος, διὰ μὲν τὸ ἓν αὐτῆς θέλημα, μία καὶ ἡ ὑπόστασις, κατὰ Σαβέλλιον. διὰ δὲ τὰ τρία πρόσωπα, τρία καὶ τὰ θελήματα, καὶ διὰ τοῦτο τρεῖς φύσεις, κατὰ τὸν Ἄρειον· εἴπερ κατὰ E τοὺς πατρικοὺς ὅρους καὶ κανόνας, ἡ διαφορὰ τῶν θελημάτων καὶ φύσεων εἰσάγει διαφοράν. ΠΥΡΡ. Ἀδύνατόν ἐστιν, ἐν ἑνὶ προσώπῳ δύο ἀλλήλοις συνυπάρξαι θελήματα ἄνευ ἐναντιώσεως. ΜΑΞ. Εἰ ἄνευ ἐναντιώσεως δύο θελήματα ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προσώπῳ εἶναι οὐ δυνατὸν, ἄρα μετὰ ἐναντιώσεως κατὰ σὲ δυνατόν· εἰ δὲ τοῦτο, τέως * τὰ δύο εἶναι ὡμολόγησας, καὶ πρὸς τὸν ἀριθμὸν οὐ * διαφέρῃ, ἀλλ' ἢ μόνον πρὸς τὴν ἐναντιότητα. λοιπὸν οὖν λείπεται ζητεῖν τὴν ποιητικὴν τῆς μάχης αἰτίαν. ποίαν

* λογίου
* αὐτὸς
* συναιρομένου
* τὸ δύο
* διαφέρεις

ποίαν οὖν ταύτην * φὴς ἄρα; τὴν κατὰ φύσιν θέλησιν, ἢ τὴν ἁμαρτίαν; ἀλλ' εἰ μὲν τὴν κατὰ φύσιν εἴπῃς θέλησιν, ταύτης δὲ οὐκ ἄλλον, ἢ τὸν Θεὸν, * γινώσκομεν αἴτιον· ἄρα κατὰ σὲ τῆς μάχης δημιουργὸς ὁ Θεός. εἰ δὲ τὴν ἁμαρτίαν, ἁμαρτίαν δὲ οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τὴν οἱανοῦν ἐναντίωσιν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν αὐτοῦ ὁ σαρκωθεὶς Θεὸς εἶχε θελήμασι. τοῦ αἰτίου γὰρ οὐκ ὄντος, οὐδὲ τὸ αἰτιατὸν προδήλως ἐστίν. ΠΥΡ. Φύσεως οὖν τὸ θέλειν; ΜΑΞ. Ναὶ, τὸ ἁπλῶς θέλειν φύσεως. ΠΥΡ. Εἰ φύσεως τὸ θέλειν· οἱ ἐμφανέστεροι δὲ τῶν πατέρων ἓν θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων εἶπον· καὶ μία φύσις ἔσται οὕτω γε τῶν ἁγίων, καὶ τοῦ Θεοῦ. ΜΑΞ. Καὶ ἀνωτέρω ἐῤῥέθη, ὅτι δεῖ τὸν περὶ ἀληθείας λόγον ποιούμενον διαστέλλεσθαι τῶν λεγομένων τὰ σημαινόμενα, διὰ τὴν ἐκ τῆς ὁμωνυμίας πλάνην. ἀντερωτήσομαι γάρ σε καὶ αὐτός· ὅτι οἱ ἓν θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων εἰπόντες ἅγιοι, πρὸς τὸ οὐσιῶδες τοῦ Θεοῦ, καὶ * δημιουργικὸν θέλημα ἀποβλέποντες, τοῦτο εἶπον, ἢ πρὸς τὸ θελητόν; οὐ ταυτὸν γὰρ τὸ τοῦ θέλοντος θέλημα, καὶ τὸ θελητόν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ τοῦ ὁρῶντος ὀπτικὸν, καὶ τὸ ὁρατόν. τὸ μὲν γὰρ οὐσιωδῶς αὐτῷ πρόσεστι, τὸ δὲ ἐκτὸς τυγχάνει. ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τὸ οὐσιῶδες ἀπιδόντες εἶπον, οὐ μόνον ὁμοφυεῖς καὶ συνδημιουργοὺς εἰσάγοντες εὑρεθήσονται τῷ Θεῷ τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς ἐναντιούμενοι, φήσαντες, μὴ δύνασθαι τὰ ἑτεροούσια κοινὸν ἔχειν θέλημα· εἰ δὲ πρὸς τὸ θελητὸν, ἄρα αἰτιολογικῶς, ἢ, ὥς τισι φίλον λέγειν, καταχρηστικῶς τὸ θεληθὲν, θέλημα προσηγόρευσαν οἱ πατέρες· καὶ οὐδὲν ἕψεται ἄτοπον * τῶν φύσεως εἶναι τὸ ἁπλῶς θέλειν ὁριζομένων. ΠΥΡΡ. Εἰ τοῖς θελήμασι πρός τε ἑαυτοὺς καὶ * ἀλλήλους διαφέρομεν, νῦν μὲν τοῦτο θέλοντες, * νῦν δὲ τὸ αὐτὸ οὐ θέλοντες, φύσεως δὲ τοῦτο, καὶ * τοῦ αὐτῆς * χαρακτηριστικὸν λόγου, οὐ μόνον τῇ φύσει ἀλλήλων διαφέροντες εὑρεθησόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀπειράκις ταύτης μεταβάλλοντες. ΜΑΞ. Οὐ ταυτὸν τὸ θέλειν, καὶ τό πως θέλειν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ὁρᾷν, καὶ τό πως ὁρᾷν. τὸ μὲν γὰρ θέλειν, ὥσπερ καὶ τὸ ὁρᾷν, φύσεως, καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοφυέσι καὶ ὁμογενέσι προσόν· τὸ δέ πως θέλειν, ὥσπερ καὶ τό πως ὁρᾷν, τουτέστι, θέλειν περιπατῆσαι, καὶ μὴ θέλειν περιπατῆσαι, καὶ δεξιὰ ὁρᾷν, ἢ ἀριστερὰ, ἢ ἄνω, ἢ κάτω, ἢ πρὸς ἐπιθυμίαν, ἢ κατανόησιν τῶν ἐν τοῖς οὖσι λόγων, τρόπος ἐστὶ τῆς τοῦ * θέλειν καὶ ὁρᾷν χρήσεως, μόνῳ τῷ κεχρημένῳ * προσὸν, καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸν * χωρίζον, κατὰ τὴν κοινῶς λεγομένην διαφοράν. εἰ δὲ τοῦτο μαρτυροῦσαν τὴν φύσιν ἔχομεν, ἄρα τὸ θέλειν φαγεῖν, * ἢ μὴ θέλειν φαγεῖν, ἢ τὸ θέλειν περιπατῆσαι, * ἢ μὴ θέλειν, οὐ τοῦ πεφυκέναι θέλειν ἐστὶν * ἀναίρεσις, ἀλλὰ τοῦ πως θέλειν. τουτέστι, τῶν θελητῶν ἐστι γένεσις καὶ ἀπογένεσις. οὔτε γὰρ, εἰ ὑποθώμεθα τὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ γενόμενα, θελητὰ αὐτοῦ ὄντα, ἀπογενέσθαι, τούτοις καὶ τὸ * προεπινοούμενον αὐτῶν, οὐσιῶδες * αὐτῶν, καὶ ποιητικὸν θέλημα συναπογενήσεται. ΠΥΡ. Εἰ φυσικὸν λέγεις τὸ θέλημα, τὸ δὲ φυσικὸν πάντως καὶ ἠναγκασμένον, πῶς οὐκ ἀνάγκη, φυσικὰ λέγοντας ἐπὶ Χριστοῦ τὰ θελήματα, πᾶσαν ἐπ' * αὐτοῦ ἑκούσιον ἀναιρεῖν κίνησιν; ΜΑΞ. Οὐ μόνον ἡ θεία καὶ ἄκτιστος φύσις οὐδὲν ἠναγκασμένον ἔχει φυσικὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἡ νοε-

A Quam igitur esse hanc ais? voluntatemne naturalem, an peccatum? si naturalem dicis, hujus autem auctorem non alium esse scimus, nisi Deum: igitur, ut tua est opinio, Deus est auctor pugnæ. Si peccatum dicas; peccatum autem non fecit, neque Deus incarnatus ullam quampiam pugnam in voluntatibus naturalibus habuit. cum enim causa non est, plane nec effectus causæ erit. PYR. Naturæ igitur est velle? MAX. Sane quidem simpliciter velle naturæ est. PYR. Si naturæ est velle, illustriores autem patres dixerunt unam esse Dei & sanctorum voluntatem; ita fiet ut sanctorũ & Dei una sit natura. MAX. B Superius dictum est, cum qui de veritate disserit, debere distinguere quæ vocibus significantur, propter errorem qui ex homonymia proficiscitur. Rursus enim percunctabor te: cum sancti unã Dei & sanctorum voluntatẽ esse dixerunt, dixeruntne hoc intuẽtes in voluntatem substantialem Dei, & effectricem, an in id quod volunt? non enim idem est voluntas volentis, & id quod vult; sicut non est idem videntis vis cernendi, & quod cernitur. illa enim inest ei substantialiter, hoc autẽ extra est. Quod si ad substantialem respicientes dixerunt, reperientur non solum ejusdẽ naturæ cum Deo sanctos inducere, & cum eo C effectores, sed etiam sibipsis repugnantes; qui dixerunt non posse diversas substantias communem habere voluntatem. Sin vero ad id quod volunt, respexerunt; igitur secundum causam, sive ut quibusdam loqui placet per abusionem voluntatem appellaverunt patres eam rem, quam quis vult, nihilque absurdum sequetur ex eo, quod definierunt naturæ esse simpliciter velle. PYR. Si voluntatibus a nobisipsis, & alii ab aliis diffidemus, qui nunc quidem hoc volumus, nunc vero idem nolumus; naturæ autem est hoc, & rationem ejus signat atque exprimit: non solum reperiemur natura inter nos diffidere, D sed infinities mutare naturam. MAXIMVS: Non est idem velle, & aliquo modo velle; sicut non est idem videre, & aliquo modo videre. nam velle, sicut & videre, naturæ est, & omnibus qui ejusdem naturæ sunt inest: at vero aliquo modo velle, sicut & aliquo modo videre, id est, velle deambulare; videre ad dexteram, vel ad lævam, vel supra, vel infra, vel ad libidinem, vel ad perspicientiam rationum quæ in rebus insunt, modi sunt utendi voluntate & aspectu. & hic modus inest utenti tantum, & ab aliis eum distinguit secundum differentiam communiter dictam. Si autem ipsam naturam habemus hoc testantem, igitur velle comedere & nol- E le comedere, non tollit illud velle quod naturæ est, sed velle aliquo modo, id est, eorum quæ volumus est ortus & interitus. nec enim, si ponamus quæ a Deo facta sunt, quæ sunt ea quæ ipse voluit, interire, cum his etiam voluntas, quæ ante ea cogitatur, & est eorum effectrix secundum substantiam, simul interibit. PYR. Si naturalem voluntatem dicis, quod autem naturale est, omnino etiam coactũ est; quomodo non est necesse, si naturales in Christo voluntates dicimus, non tollere in eo omnem voluntariũ motũ? MAX. Non solũ divina & nõ creata natura nihil habet naturale coactum, sed neque natura intel-

ligens & creata. Quod enim est natura particeps rationis, vim habet naturalem appetitus rationalis, qui etiam vocatur θέλησις, id est, appetitio animæ intelligentis; qua appetitione volentes ratiocinamur, & ratiocinati appetentes volumus, & appetentes quærimus, & consideramus, ac consultamus, & judicamus, & afficimur, & eligimus, & aggredimur, & utimur. Cum igitur (ut diximus) natura nobis insit secundum rationem appetere, id est, velle, & ratiocinari, consultare, & quærere, ac considerare, velle, & judicare, ac affici, & eligere, aggredi, & uti: non sunt igitur coacta, quæ natura insunt intelligentibus. Quomodo etiam hoc concesso, non erit omni absurdior hujusmodi enuntiatio? Etenim si vera est, & omne id quod naturale est, idem omnino coactum est: Deus autem est natura Deus, natura bonus, natura creator; necessario Deus erit Deus, & bonus, & creator: quod quidem cogitare, nedum efferre, extremæ blasphemiæ est. Quis enim est qui necessitatem imponit? considera autem & sic, si placet, amice, hujus enuntiationis blasphemiam. Si enim qui voluntatem naturalem in Christo dicit, omnem in eo voluntarium motum opinione tua tollit; necesse est, quæ quidem volunt naturaliter, motum habere non voluntarium; quæ vero naturaliter non volunt, voluntarium. Igitur non solum Deus, qui est super omnia, sed omnia quæ vim intelligendi & ratiocinandi habent, cum sint naturali vi volendi prædita, contra voluntatē motum habebunt; inanimata autem, quæ non sunt hujusmodi vi volendi prædita, habebunt voluntarium. Accedit huc, quod beatus Cyrillus in tertio capite contra reprehensiones Theodoreti liberavit nos negotio supervacaneo, qui clare pronuntiavit, nihil naturale esse in natura intelligente invitum. & perspicere hoc potest, si quis hoc caput in manus sumat. PYRRH. Quandoquidem oportet ea quæ investigatione vera esse patuerunt, grato animo amplecti, valde distincte demonstratum est, esse in Christo naturales voluntates: fieri autem potest, ut sicut ex duabus naturis unum aliquid compositum dicimus, sic ex duabus voluntatibus naturalibus unam aliquam compositam dicamus. Vt qui duas voluntates dicunt propter naturalem in Christo naturarum differentiam, & qui unam dicunt propter summam unionem, non amplius propter nudas, seu solas voces inter se pugnent: siquidem nobis non in nominibus, ait magnus in theologia Gregorius, sed in rebus est veritas. MAX. Vides quemadmodum ex eo erratis, quod penitus ignoratis, cōpositiones eorum esse quæ sunt in hypostasi, non eorū quæ in alio spectantur? Atque hæc quidem est omnium tum philosophorum gentilium, tum sapientium doctorum ecclesię communis sententia. Quod si voluntatum compositionem dicitis, cogemini etiam aliorum naturalium compositionem dicere, si modo vultis consentanee de vestro dogmate disserere. aliorum inquam, id est, creati & non creati, infiniti & finiti, non definiti & definiti, immortalis & mortalis, ejus quod corrumpi potest, & ejus quod corrumpi non potest: atque ita in absurdas opiniones deferemini. Quomodo autem ex voluntatibus compositum voluntas appellatur? non enim quod compositum est, appellatione compositorum appellari potest:

A ρὰ καὶ κτιστή· τὸ γὰρ φύσει λογικὸν δύναμιν ἔχει φυσικὴν τὴν λογικὴν ὄρεξιν, ἥτις καὶ θέλησις καλεῖται τῆς νοερᾶς ψυχῆς· καθ' ἣν θέλοντες λογιζόμεθα, καὶ * λογισάμενοι, θέλοντες * βουλόμεθα, καὶ θέλοντες ζητοῦμεν, σκεπτόμεθά τε, καὶ * βουλευόμεθα, καὶ κρίνομεν, καὶ διατιθέμεθα, καὶ προαιρούμεθα, καὶ ὁρμῶμεν, καὶ κεχρήμεθα· κατὰ φύσιν δὲ ἡμῖν, ὡς εἴρηται, προσόντος τοῦ λογικῶς ὀρέγεσθαι, ἤγουν θέλειν, καὶ λογίζεσθαι, βουλεύεσθαί τε, καὶ ζητεῖν, καὶ σκέπτεσθαι, καὶ * βούλεσθαι, καὶ κρίνειν, καὶ διατίθεσθαι, καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ ὁρμᾷν, καὶ κεχρῆσθαι· οὐκ ἄρα ἠναγκασμένα τὰ τῶν νοερῶν φυσικά. πῶς δὲ καὶ τούτου δοθέντος οὐ πάσης ἀτοπίας ἀτοπωτέρα ἡ τοιαύτη δειχθήσεται πρότασις; εἰ γὰρ κατ' αὐτὴν τὸ φυσικὸν πάντως καὶ ἠναγ-
B κασμένον, φύσει δὲ Θεὸς ὁ Θεὸς, φύσει ἀγαθὸς, φύσει δημιουργὸς, ἀνάγκη ἔσται ὁ Θεὸς Θεὸς, καὶ ἀγαθὸς, καὶ δημιουργός· ὅπερ καὶ ἐννοεῖν, μή τι * λέγειν, ἐσχάτης ἐστὶ βλασφημίας. τίς γὰρ ὁ τὴν ἀνάγκην ἐπάγων; σκόπει δὲ, εἰ δοκεῖ, ὦ φιλότης, καὶ οὕτω τῆς τοιαύτης προτάσεως τὸ βλάσφημον. εἰ γὰρ ὁ φυσικὰ ἐπὶ Χριστοῦ λέγων τὰ θελήματα, πᾶσαν κατὰ σὲ ἑκούσιον * ἐπ' αὐτοῦ ἀναιρεῖ κίνησιν, ἀνάγκη, τὰ μὲν φυσικῶς θέλοντα, ἀκούσιον ἔχειν κίνησιν· τὰ δὲ φυσικῶς μὴ θέλοντα, ἑκούσιον. οὐκοῦν οὐ μόνον Θεὸς, ὁ ὑπὲρ τὰ ὄντα, ἀλλὰ καὶ νοερὰ πάντα, καὶ λογικὰ, φύσει ὄντα θελητικὰ, ἀκούσιον ἕξει κίνησιν· ἄψυχα δὲ οὐ θελητικὰ, ἑκούσιον ἕξει κίνη-
C σιν. πλὴν ὅτι ὁ μακάριος Κύριλλος ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ πρὸς τὰς τοῦ Θεοδωρήτου μέμψεις ἀπήλλαξεν ἡμᾶς περιττῶν πραγμάτων, διαῤῥήδην ἀποφηνάμενος, μηδὲν φυσικὸν εἶναι ἐν τῇ νοερᾷ φύσει ἀκούσιον. καὶ τοῦτο ἔξεστι τῷ βουλομένῳ μαθεῖν, μετὰ χεῖρας λαβόντι τὸ τοιοῦτον κεφάλαιον. ΠΥΡ. Ἐπειδὴ χρὴ τὰ ἐκ τῆς ἐξετάσεως ἀναφαινόμενα ἀληθῆ εὐγνωμόνως ἀποδέχεσθαι, μετὰ πολλῆς * ἀκριβείας ἔδειξεν ὁ λόγος, φυσικὰ εἶναι τὰ ἐπὶ Χριστοῦ θελήματα. δυνατὸν δὲ, ὥσπερ ἐκ τῶν δύο φύσεων ἕν τι σύνθετον λέγομεν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν δύο φυσικῶν θελημάτων ἕν τι σύνθετον λέ-
D γειν· ἵνα καὶ οἱ δύο λέγοντες θελήματα διὰ τὴν φυσικὴν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων διαφορὰν, καὶ οἱ ἓν λέγοντες διὰ τὴν ἄκραν ἕνωσιν, μηκέτι ψιλῶν λέξεων ἕνεκεν πρὸς ἀλλήλους διαφέρονται· εἴπερ οὐκ ἐν ὀνόμασιν ἡμῖν, * φησὶν ὁ μέγας ἐν * θεολογίᾳ Γρηγόριος, ἡ ἀλήθεια, ἀλλ' ἐν πράγμασιν. ΜΑΞ. Ὁρᾷς, ὅτι ἐκ τούτου πλανᾶσθε, ἐκ τοῦ πάντη ἀγνοεῖσθαι, ὅτι αἱ συνθέσεις τῶν ἐν ὑποστάσει ὄντων, καὶ οὐ τῶν ἐν ἑτέρῳ * θεωρουμένων εἰσί· καὶ τοῦτο κοινὸν φρόνημα πάντων, καὶ τῶν ἔξω φιλοσόφων, καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας θεοσόφων μυσταγωγῶν. εἰ δὲ τῶν θελημάτων σύνθεσιν λέγετε, καὶ τῶν ἄλλων φυσικῶν τὴν σύνθεσιν λέγειν ἐκβιασθήσεσθε,
E εἴπερ ἀσυνάρτητον τὸν τοῦ οἰκείου δόγματος λόγον δεῖξαι βούλεσθε· τουτέστι, τοῦ κτιστοῦ, καὶ τοῦ ἀκτίστου· τοῦ ἀπείρου, καὶ τοῦ πεπερασμένου· τοῦ ἀορίστου, καὶ τοῦ ὡρισμένου· τοῦ θνητοῦ, καὶ τοῦ ἀθανάτου· τοῦ φθαρτοῦ, καὶ τοῦ ἀφθάρτου· καὶ εἰς ἀτόπους ἐξενεχθήσεσθε ὑπολήψεις. πῶς δὲ τὸ ἐκ τῶν θελημάτων, θέλημα προσαγορευθήσεται; οὐ γὰρ δυνατὸν, τὸ σύνθετον τῇ τῶν συντιθεμένων ὀνομάζεσθαι προσηγο-

* λογιζόμενοι,
* βουλευόμεθα,
* βουλόμεθαι
* βουλεύεσθαι,
* γε λέγειν
* ἀπ'
* ποθεινότητος
* ὥς φησιν
* θεολογίᾳ
* ἢ οὐκ ἰδίῳ λόγῳ θεωρ-

eia-

A εία· ἢ οὕτω γε καὶ τὸ ἐκ τῶν φύσεων, φύσις, κατὰ τοὺς πάλαι αἱρετικοὺς, προσαγορευθήσεται. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ πάλιν αὐτὸν θελήματι τοῦ πατρὸς * χωρίζετε, συνθέτῳ θελήματι σύνθετον καὶ μόνην χαρακτηρίσαντες φύσιν. ΠΥΡΡ. Οὐδὲν οὖν, καθάπερ αἱ φύσεις, καὶ τὰ αὐτῶν φυσικὰ * ἔχει κοινόν; ΜΑΞ. Οὐδὲν, ἢ μόνην τὴν * τῶν αὐτῶν φύσεων ὑπόστασιν. ὥσπερ γὰρ ὑπόστασις ἦν ὁ αὐτὸς * ἀσύγχυτος τῶν αὐτοῦ φύσεων, οὕτω καὶ ἕνωσις ἦν ἀδιαίρετος τῶν * αὐτῶν φυσικῶν. ΠΥΡΡ. Τί οὖν οἱ πατέρες, ὧν οἱ λόγοι νόμος καὶ κανὼν ἐκκλησίας καθέστηκε, καὶ τὴν δόξαν, καὶ τὴν ὕβριν οὐκ εἶπον κοινήν; ἕτερον * γὰρ, φησὶν, ἐκεῖνο, ἐξ οὗ τὸ τῆς δόξης κοινὸν καθέστηκε, καὶ ἕτερον, ἐξ οὗ τὸ τῆς ὕβρεως. ΜΑΞ.

B Τῷ τῆς ἀντιδόσεως τρόπῳ τοῦτο τοῖς ἁγίοις εἴρηται πατράσι. πρόδηλον δὲ, ὡς ἡ ἀντίδοσις ἑνὸς οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ δύο καὶ ἀνίσων, κατ᾽ ἐπαλλαγὴν * τὰ φυσικῶς ἑκατέρῳ μέρει τοῦ Χριστοῦ * προσόντα, κατὰ τὴν ἄρρητον ἕνωσιν, * θατέρου * πεποιημένων, χωρὶς τῆς θατέρου μέρους πρὸς τὸ ἕτερον κατὰ τὸν φυσικὸν λόγον μεταβολῆς καὶ συμφύρσεως. εἰ οὖν τῷ τῆς ἀντιδόσεως τρόπῳ * κοινὸν λέγεις τὸ θέλημα, οὐχ ἓν, ἀλλὰ δύο λέξεις τὰ θελήματα· καὶ * περιετράπη σοι πάλιν τὸ σοφὸν εἰς ἐκεῖνο, ἐξ οὗ φυγεῖν ἐσπούδασας. ΠΥΡΡ. Τί οὖν, οὐ νεύματι τοῦ ἑνωθέντος αὐτῷ λόγου ἡ σὰρξ ἐκινεῖτο; ΜΑΞ. Διαιρεῖς τὸν Χριστὸν, οὕτω λέγων· νεύματι γὰρ αὐτοῦ ἐκινοῦντο καὶ Μωϋ-

C σῆς καὶ Δαυῒδ, καὶ ὅσοι τῆς θείας ἐνεργείας χωρητικοὶ τῇ ἀποθέσει τῶν * ἀνθρωπίνων καὶ σαρκικῶν ἰδιωμάτων γεγόνασιν. ἡμεῖς δὲ τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ὡς ἐν ἅπασι, κἂν τούτῳ ἑπόμενοι, φαμὲν, ὅτιπερ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ἀτρέπτως γενόμενος ἄνθρωπος, οὐ μόνον ὡς Θεὸς, ὁ αὐτὸς καταλλήλως τῇ αὐτοῦ θεότητι * ἤθελεν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς καταλλήλως τῇ αὐτοῦ ἀνθρωπότητι. εἰ γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα * γενόμενα, καὶ τοῦ ὄντος, οὐ τοῦ μὴ ὄντος, ἔχουσι τὴν * δύναμιν· ταύτης δὲ κατὰ φύσιν ἴδιον ἡ πρὸς * τὰ συστατικὰ ὁρμὴ, καὶ πρὸς τὰ φθαρτι-

D κὰ ἀφορμή· ἄρα καὶ ὁ ὑπερούσιος λόγος, ἀνθρωπικῶς οὐσιωθεὶς, ἔσχε καὶ τοῦ ὄντος τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος τὴν ἀνθεκτικὴν δύναμιν· ἧς τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμὴν, θέλων, δι᾽ ἐνεργείας ἔδειξε. τὴν μὲν ὁρμὴν ἐν τῷ τοῖς φυσικοῖς καὶ ἀδιαβλήτοις τοσοῦτον χρήσασθαι, ὡς καὶ μὴ Θεὸν τοῖς ἀπίστοις νομίζεσθαι· τὴν δὲ ἀφορμὴν, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους ἑκουσίως τὴν πρὸς τὸν θάνατον συστολὴν ποιήσασθαι. τί οὖν τῶν ἀτόπων ἡ τοῦ Θεοῦ πέπραχεν ἐκκλησία, μετὰ τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ καὶ κτιστῆς φύσεως, καὶ τοὺς δη-

E μιουργικῶς αὐτῇ παρ᾽ αὐτοῦ ἐντεθέντας ἐν αὐτῷ ἀνελλιπῶς ὁμολογοῦσα λόγους, ὧν καὶ ἄνευ εἶναι τὴν φύσιν ἀδύνατον; ΠΥΡΡ. Εἰ φυσικῶς ἡμῖν πρόσεστιν ἡ δειλία, τῶν διαβεβλημένων δὲ αὕτη· ἄρα καθ᾽ ὑμᾶς φυσικῶς ἡμῖν ἔγκειται τὰ διαβεβλημένα, ἤγουν ἡ ἁμαρτία. ΜΑΞ. Πάλιν ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἑαυτὸν, οὐ τὴν ἀλήθειαν, παραλογίζῃ· ἔστι γὰρ καὶ κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν δειλία. καὶ κατὰ φύσιν μὲν δειλία ἐστὶ δύναμις κατὰ συστολὴν τοῦ ὄντος ἀνθεκτική· παρὰ φύσιν δὲ, παράλογος συστολή. τὴν οὖν παρὰ φύσιν ὁ κύριος,

* χωρίσετε,
* ἔχει
* τῆς φύσεως ὑπόστασιν
* ἀσυγχύ- [illegible]
* αὐτοῦ
* γὰρ ἐκεῖνο
* τῶν
* προσόντων,
* θατέρῳ
* μέρει πεποιημένων.
* κοινὸν ἔχειν λέγεις
* περιτετράπται σοι
* γηΐνων,
* ἠθέλησεν,
* γενόμενα,
* ἴσως λείπει, ἀνθεκτικὴν
* τὰ συστατικὰ

A aut certe eo modo ex naturis quod constat, natura appellabitur secundum veteres hæreticos. Præterea voluntate a patre eum separatis, cum compositam & solam naturā voluntate composita signatis. PYR. Nihil igitur habent commune, sicut naturæ, sic & quæ in eis natura insunt? MAX. Nihil, nisi solam hypostasim earumdem naturarum. sicut enim idem erat hypostasis non confusa suarum naturarum; sic etiam erat unio non divisa eorū, quæ erant ipsi naturalia. PYR. Quid igitur patres, quorum sermones lex & norma ecclesiæ sunt, etiam gloriam & contumeliam non dixerunt communem? aliud enim, inquit, est illud ex quo extitit communitas gloriæ, & aliud ex quo communitas contumeliæ. MAX. Hoc sancti patres dixerunt fieri modo & ra-

B tione communicationis mutuæ. Liquet autem communicationem mutuam non esse unius, sed duorum & inæqualium; cum ea quæ naturaliter insunt utrique parti Christi, secundum unionem ineffabilem alterius vicissim fiunt, sine alterius partis in alteram secundum rationem naturalem mutatione & confusione. Quod si ratione ac modo communicationis mutuæ communem voluntatem dicis, non unam, sed duas voluntates dices. atque ita illuc sapientia tua recidit, unde effugere & evadere studuisti. PYR. Quid igitur, nonne nutu verbi cum ipso copulati caro movebatur? MAX. Dividis Christum, cum sic loqueris. nutu enim ejus movebantur

C Moyses & David, & quicumque fuerunt apti & idonei ad capiendam divinam operationem, depositis humanis & carnalibus proprietatibus. nos vero qui sanctos patres, sicut in omnibus, sic etiam in hoc sequimur, dicimus, quod ipse Deus universorum factus homo sine mutatione, non solum idem, tamquam Deus, convenienter divinitati suæ voluit, sed tamquam idem homo, ut humanitati suæ conveniebat, item voluit. Si enim quę facta sunt cum non essent, ejus quod est, & non ejus quod non est (tuendi) habent insitam vim; hujus autem proprium est secundum naturam, ea prosequi quæ tuentur, & ab eis fu-

D gere, quæ ad interitum ejus spectant: igitur superessentiale verbum homo factum, habuit vim insitam ad tuendum humanitatem, cujus conatum ad prosequendum & refugiendum volens ostendebat per operationem. conatum quidem prosequendi ostendebat in naturalibus & a reprehensione alienis usque eo utendis, ut infideles Deū eum esse non crederent: conatum vero fugæ ostendit, cum tempore passionis voluntarie se metu mortis cōtraxit. Quid igitur absoni fecit ecclesia Dei, si cum humanitate ejus & natura creata, ea etiam quę ab ipso in creatione eidem huma-

E nitati indita sunt, sine quibus natura esse non potest, plene confitetur? PYR. Si naturaliter nobis inest timor, & hic est ex iis quę reprehenduntur; igitur ut vos sentitis, natura insunt nobis, quæ reprehensionē habent, id est, peccatum. MAX. Rursus te ipse, non veritatē ex homonymia, id est, multiplici voce, fallis. Est enim timor ex natura & præter naturam. ex natura quidem timor est vis ipsius naturæ ad tuendum se per contractionem: præter naturam vero timor est contractio pręter rationem. Timorē igitur pręter naturā dominus, utpote

A utpote ex proditione cogitationum profectũ, penitus non admisit: timorem vero ex natura, utpote indicem facultatis insitæ naturæ ad tuendum se, volens propter nos, tamquã bonus, admisit. non enim in domino, sicut in nobis, ea quæ naturæ insunt, voluntati antecedunt, sed sicut cum vere esuriebat & sitiebat, non esuriebat sicut nos, sed supra nos; voluntate enim esuriebat & sitiebat: sic cum timuit vere, non sicut nos, sed supra nos timuit. & ut in universum dicam, omne in Christo naturale habebat conjunctum cum ratione sua modum, qui supra naturam est; ut & natura per rationem comprobaretur, & dispensatio (verbi Dei) per modum. PYR. B Igitur ut hanc subtilem & vulgo difficilem disserendi artem fugiamus, perfectum Deum & eumdem perfectum hominem confitebimur, declinantes reliqua omnia: cum perfecti nomen naturalia in seipso consignificet. MAXIM. Si dicere naturas sine proprietate, quæ in unaquæque inest, vel Deum perfectum, vel hominem perfectum Christum, sine notionibus perfectionis, perfectæ pietatis est, ut tu sentis: afficiantur anathemate synodi, & ante eas patres, qui non solum naturas, sed etiam uniuscujusque naturæ proprietatem nobis, ut confiteremur, sanxerunt: & non solum Deum perfectum eumdem & hominem perfectũ, sed & perfectionis notiones, C id est, eumdem & unũ dicentes aspectabilem & inaspectabilẽ, mortalẽ & immortalem, potuisse corrumpi & non potuisse, tangi & non tangi, creatum & non creatum: & ad eamdem normam piæ sententiæ, duas etiam voluntates unius & ejusdẽ esse pie tradiderunt; non solum per determinatum numerum duarum, sed etiam per pronomen aliã & aliam; & per proportionem, dicendo divinam, & humanam. non enim uno modo naturam numeri metimur. PYR. Si non possunt dici hæ voces propter calumniam hæreticorum, satis sint nobis ea sola, quæ a synodis dicta sunt, & ne dicamus unam, neque duas voluntates. D MAX. Si ea tantum confiteri oportet quæ a synodis dicta sunt, nec unam Dei verbi naturam incarnatam, quæ totam pietatem mysterii (incarnationis) complectitur, dicere oportet, quia non est dicta synodice. quinimo sic etiam cum naturis, & cum earum proprietatibus cogemini voluntates quoque simul confiteri. si enim quæ naturaliter naturis Christi insunt, earum proprietates esse dicitis, naturaliter autem utrique naturæ Christi insitum est velle: igitur necesse vobis erit, cum aliis proprietatibus naturalibus, voluntates etiã cum naturis confiteri. Præterea si synodi propter vocem unius voluntatis Apollinariũ & Ariũ anathematizaverunt: E (quia uterque eorũ hac voce ad probandam suam hæresim abutebatur: Apollinarius quidem, ut carnem ejusdem substantiæ cum verbo ostenderet; Arius vero, ut filium diversæ substantiæ a patre introduceret) quomodo possumus nos pii esse, si voces hæreticis contrarias non confitemur? Quinta vero synodus, ut omnia prætermittam, cum decrevit ipsis verbis: Ut amplecteremur omnia scripta sanctorum Athanasii, & Basilii, & Gregorii, & aliorum, cum adjunctione egregiorum doctorum,

A ἅτε δὴ ἐκ προδοσίας οὖσαν λογισμῶν, ὅλως οὐ προσήκατο· τὴν δὲ κατὰ φύσιν, ὡς τῆς ἐνυπαρχούσης τῇ φύσει ἀντιποιητικῆς τοῦ εἶναι δυνάμεως ἐνδεικτικὴν, θέλων δι' ἡμᾶς, ὡς ἀγαθὸς, ἐδέξατο. οὐ γὰρ προηγεῖται ἐν τῷ κυρίῳ, καθάπερ ἐν ἡμῖν, τῆς θελήσεως τὰ φυσικά· ἀλλ' ὥσπερ πεινάσας ἀληθῶς, καὶ διψήσας, * οὐ τρόπῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἐπείνασεν, * ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς· ἑκουσίως γάρ· οὕτω καὶ δειλιάσας ἀληθῶς, οὐ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμᾶς ἐδειλίασε. καὶ καθόλου φάναι, πᾶν φυσικὸν ἐπὶ Χριστοῦ συνημμένον ἔχει τῷ κατ' * αὐτὸν λόγῳ καὶ τὸν ὑπὲρ φύσιν τρόπον· ἵνα καὶ ἡ φύσις διὰ τοῦ λόγου πιστωθῇ, καὶ ἡ οἰκονομία διὰ τοῦ τρόπου. ΠΥΡ. B Οὐκοῦν, ἵνα τὴν λεπτὴν ταύτην, καὶ τοῖς πολλοῖς δυσληπτὸν τεχνολογίαν ἐκφύγωμεν, Θεὸν τέλειον τὸν αὐτὸν, καὶ ἄνθρωπον τέλειον ὁμολογήσωμεν, τὰ λοιπὰ πάντα ἐκκλίνοντες· ὡς τοῦ τελείου τὰ φυσικὰ * παρ' ἑαυτῷ συνεμφαίνοντος. ΜΑΞ. Εἰ τὸ λέγειν τὰς φύσεις ἄνευ τῆς ἑκάστῃ προσούσης ἰδιότητος, ἢ Θεὸν τέλειον, ἢ ἄνθρωπον τέλειον τὸν Χριστὸν, ἄνευ τῶν τῆς τελειότητος γνωρισμάτων, ἀπηρτισμένης κατά σε εὐσεβείας ἐστὶν, ἀναθεματιζέσθωσαν αἱ σύνοδοι, καὶ πρὸ τούτων οἱ πατέρες, οὐ μόνον τὰς φύσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑκάστης φύσεως ἰδιότητα ὁμολογεῖν ἡμῖν νομοθετήσαντες· καὶ οὐ μόνον Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον τὸν αὐτὸν, C ἀλλὰ καὶ τῆς τελειότητος τὰ γνωρίσματα· τουτέστιν, ὁρατὸν καὶ ἀόρατον τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα λέγοντες, θνητὸν καὶ ἀθάνατον, φθαρτὸν καὶ ἄφθαρτον, ἁπτὸν καὶ ἀναφῆ, κτιστὸν καὶ ἄκτιστον, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν εὐσεβῆ ἔννοιαν, καὶ δύο εὐσεβῶς θελήματα τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς ἐδογμάτισαν, οὐ μόνον διὰ τοῦ ὡρισμένου ἀριθμοῦ τῶν δύο, ἀλλὰ καὶ δι' ἀντωνυμίας τοῦ, ἄλλο καὶ ἄλλο, καὶ δι' ἀναλογίας τοῦ, θεῖον εἰπεῖν, καὶ ἀνθρώπινον. οὐ γὰρ ἑνὶ τρόπῳ ἡ τοῦ ἀριθμοῦ περιορίζεται φύσις. ΠΥΡ. Εἰ οὐ δυνατόν ἐστι τὰς φωνὰς ταύτας λέγεσθαι διὰ τὴν τῶν αἱρετιζόντων ἐπήρειαν, ἀρκεσθῶμεν κἂν μόνοις τοῖς συνοδικῶς εἰρημένοις, καὶ μήτε ἓν, μήτε δύο εἴπωμεν τὰ θελήματα. D ΜΑΞ. Εἰ τὰ συνοδικῶς * μόνον εἰρημένα χρὴ ὁμολογεῖν, οὔτε τὴν μίαν τοῦ Θεοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, περιεκτικὴν πάσης τῆς τοῦ μυστηρίου οὖσαν εὐσεβείας, χρὴ λέγειν, συνοδικῶς οὐκ ἐκπεφωνημένην· πλὴν ὅτι καὶ οὕτω ταῖς φύσεσι, καὶ τοῖς αὐτῶν ἰδιώμασι, καὶ τὰ θελήματα συνομολογεῖν βιασθήσεσθε. εἰ γὰρ τὰ φυσικῶς προσόντα ταῖς φύσεσι τοῦ Χριστοῦ, ἰδιώματα αὐτῶν εἶναι λέγετε, φυσικῶς δὲ * ἑκατέρα αὐτοῦ φύσει τὸ θέλειν ἐμπέφυκεν· ἄρα μετὰ τῶν ἄλλων φυσικῶν ἰδιωμάτων καὶ τὰ θελήματα ταῖς φύσεσι συνομολογεῖν ἀναγκασθήσεσθε, ἄλλως τε δὲ, εἰ αἱ σύνοδοι ἐπὶ τῇ τοῦ ἑνὸς θελήματος φωνῇ καὶ Ἀπολινάριον E καὶ Ἄρειον ἀνεθεμάτισαν, ἑκατέρου αὐτῶν ταύτῃ πρὸς σύστασιν τῆς ἰδίας αἱρέσεως ἀποχρησαμένου· τοῦ μὲν ὁμοούσιον τῷ λόγῳ διὰ τούτου τὴν σάρκα βουλομένου δεῖξαι, τοῦ δὲ * ἑτεροούσιον τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα εἰσαγαγεῖν ἀγωνιζομένου· πῶς εὐσεβεῖν ἡμᾶς δυνατὸν, τὰς ἐναντίας τοῖς αἱρετικοῖς φωνὰς οὐχ ὁμολογοῦντας; ἡ δὲ πέμπτη σύνοδος, ἵνα πάντα παραλίπω, θεσπίσασα αὐτολεξεὶ πάντα τὰ τῶν ἁγίων Ἀθανασίου, καὶ Βασιλείου, καὶ * Γρηγορείου, καὶ ἄλλων τινῶν προσδιωρισμένως * ἐγκείτων διδασκάλων συντάγματα, ἐν

* ὁ καθ'
* ἀλλ' ὑπὲρ
* αὐτὸ
* δὴ
* ἢ μόνα
* ἑκατέρᾳ
* τὸ ἑτεροούσιον
* Γρηγορίου
* ἴσως, ἐκκείτων

ἐν οἷς καὶ τὰ δύο ἔγκεινται θελήματα, δέχεσθαι, καὶ δύο παραδεδώκασι θελήματα. ΠΥΡΡ. Καὶ οὐ δοκεῖ σοι τὰς τῶν πολλῶν * πλήττειν ἀκοὰς τὸ φυσικὸν θέλημα λεγόμενον; ΜΑΞ. Ὑπεξαιρουμένης τῆς θείας, πόσα εἴδη ζωῆς ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι λέγεις; ΠΥΡ. Αὐτὸς εἰπέ. ΜΑΞ. Τρία εἴδη ζωῆς εἰσιν. ΠΥΡ. Ποῖα ταῦτα; ΜΑΞ. Ἡ φυτική, ἡ αἰσθητική, ἡ νοερά. ΠΥΡ. Οὕτως ἔχει. ΜΑΞ. Ἐπειδὴ δὲ * ἕκαστον λόγῳ τινὶ δημιουργίας τῶν ἄλλων διακέκριται, τίς ὁ διακριτικὸς καὶ ἰδιάζων ἑκάστου εἴδους λόγος; ΠΥΡ. Καὶ τοῦτο εἰπεῖν σε ἀξιῶ. ΜΑΞ. Τῆς μὲν φυτικῆς ἴδιον ἡ θρεπτική, καὶ αὐξητική, καὶ γεννητικὴ κίνησις· τῆς δὲ αἰσθητικῆς ἡ καθ' ὁρμὴν κίνησις, τῆς δὲ νοερᾶς ἡ αὐτεξούσιος. ΠΥΡ. Πάνυ εὐκρινῆ καὶ ἀσύγχυτον τὴν τῆς ἑκάστου εἴδους ζωῆς παρέστησας ἰδιότητα. ΜΑΞ. Εἰ εὐκρινὴς καὶ ἀσύγχυτος ἡ ἑκάστου * ἐδείχθη ἰδιότης, πάλιν ζητῶ· εἰ κατὰ φύσιν πρόσεστι τῇ φυτικῇ ἡ θρεπτική, καὶ αὐξητική, καὶ γεννητικὴ κίνησις, καὶ τῇ αἰσθητικῇ ἡ καθ' ὁρμήν; ΠΥΡ. Κατὰ φύσιν ἀναμφιβόλως. ΜΑΞ. Οὐκοῦν καὶ τῇ νοερᾷ ἀκολούθως ἡ αὐτεξούσιος κίνησις. ΠΥΡ. Καὶ τοῦτο πάντως * δώσει, ὁ ἀκόλουθα ταῖς οἰκείαις ἀρχαῖς δογματίζων. ΜΑΞ. Εἰ οὖν κατὰ φύσιν πρόσεστι τοῖς νοεροῖς ἡ αὐτεξούσιος κίνησις, ἄρα πᾶν νοερὸν καὶ φύσει θελητικόν· θέλησιν γὰρ τὸ αὐτεξούσιον ὁ μακάριος Διάδοχος ὁ Φωτικῆς ὡρίσατο εἶναι. εἰ δὲ πᾶν νοερὸν καὶ φύσει θελητικόν, γέγονε δὲ ὁ Θεὸς λόγος σάρξ, ἀληθῶς λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐψυχωμένη· ἄρα καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, οὐσιωδῶς ὁ αὐτὸς ἦν θελητικός. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἄρα τὰς τῶν εὐσεβῶν ἀκοὰς πλήττει λεγόμενον τὸ φυσικὸν θέλημα, ἀλλὰ τὰς τῶν αἱρετιζόντων. ΠΥΡ. Ἐγὼ μὲν ἤδη ἐν τοῖς φθάσασιν ἐπείσθην, φυσικὰ εἶναι τὰ ἐπὶ Χριστοῦ θελήματα· καὶ περὶ τούτου ἑτέραν οὐκ ἐπιζητῶ ἀπόδειξιν. οὐχ ἧττον γὰρ τῶν θειωδῶς ἐκπεφασμένων, αὐτὴν τῶν ὄντων τὴν φύσιν ὁ λόγος μαρτυροῦσαν ἔδειξεν, ὡς καταλλήλως ταῖς ἑαυτοῦ φύσεσιν * ὁ αὐτὸς ἤθελεν, εὐδοκῶν μέν, ὡς Θεός, ὑπακούων δέ, ὡς ἄνθρωπος· καὶ ὅτι κατάλληλα πάντως τὰ φυσικὰ θελήματα ταῖς φύσεσιν· ἄναρχον μὲν τῆς ἀνάρχου, καὶ τῆς ἠργμένης ἠργμένον· καὶ ὅτι οὐ δυνατόν, * πρὸς ἓν θέλημά ποτε * συμπεσεῖν * ἀλλήλοις, κἂν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἰσιν, ὥσπερ καὶ αἱ φύσεις· τὸ ἄναρχον καὶ τὸ ἠργμένον, τὸ ἄκτιστον καὶ τὸ κτιστόν, τὸ ποιῆσαν καὶ τὸ ποιηθέν, τὸ ἄπειρον καὶ τὸ πεπερασμένον, τὸ θεῶσαν καὶ τὸ θεωθέν. οἱ δὲ ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἔτι πρὸς τὰ φυσικὰ θελήματα ἀντιστατοῦντες, κατ' οἰκείωσίν φασιν εἰρηκέναι τοὺς πατέρας ἔχειν τὸν κύριον τὸ ἀνθρώπινον θέλημα. ΜΑΞ. Ἐπειδὴ αὐτὸς τῆς τοιαύτης αὐτῶν θαυμαστῆς καὶ λαμπρᾶς καθηγήσω παιδεύσεως, κατὰ ποίαν οἰκείωσιν τοῦτό φασιν; ἆρα τὴν οὐσιώδη, καθ' ἣν τὰ φυσικῶς προσόντα ἕκαστος ἔχων, διὰ τὴν φύσιν οἰκειοῦται; ἢ τὴν σχετικήν, καθ' ἣν φιλικῶς τὰ ἀλλήλων οἰκειούμεθα καὶ στέργομεν, μηδὲν τούτων αὐτοὶ ἢ πάσχοντες, ἢ ἐνεργοῦντες; ΠΥΡΡ. Τὴν

* ἐκπλήττειν
* ἑκάστη
* εἴδους ἐδείχ.
* δώσεις, ἀκόλ.
* καὶ αὐτὸς θέλων ἦν,
* εἰς
* ἐμπεσεῖν
* ἄλληλα,

A in quorum scriptis sunt duæ voluntates; & duas voluntates tradiderunt. PYRRH. Non videtur tibi aures offendere quæ dicitur naturalis voluntas? MAXIMVS. Excepta divina vita, quot species vitæ in rebus esse dicis? PYRRH. Dic ipse. MAXIM. Tres species vitæ sunt. PYRRH. Quæ istæ? MAX. Vita plantæ, sentiens, intelligens. PYRRH. Sic est. MAXIM. Quandoquidem unaquæque ratione quadam creationis ab aliis distincta est, quæ ratio uniuscujusque speciei propria est, & eam ab aliis distinguens? PYR. Et hoc ut dicas, rogo. MAXIM. Vitæ quidem plantæ proprius est motus alendi, augendi, & gignendi: B vitæ vero sentientis, motus appetitionis: intelligentis autem, motus liberæ voluntatis. PYRRH. Valde distincte & articulate cujusque speciei vitæ proprietatem explicasti. MAXIM. Si ostensa est valde distincte & articulate cujusque proprietas, rursus quæro: an inest vitæ plantæ secundum naturam motus alendi, crescendi & generandi, & vitæ sentienti motus appetitionis? PYRRH. Haud dubie secundum naturam. MAXIM. Igitur vitæ intelligenti, ut consentaneum est, secundum naturam inest motus liberæ potestatis. PYR. Et hoc etiam dabit omnino, qui propriis C principiis consentanea tradit. MAXIM. Si igitur natura inest intelligentibus motus liberæ potestatis, sequitur omne intelligens natura habere ut possit velle. liberam enim potestatem definivit beatus Diadochus episcopus Photices, esse voluntatem. Si autem omne intelligens natura habet vim volendi, factum est autem verbum Dei vere caro animata anima ratiocinante & intelligente: igitur etiam quatenus homo erat, secundum substantiam idem erat facultate volendi præditus. quod si sic est, igitur non offendit aures piorum naturalis voluntas quæ dicitur, sed aures hæreticorum. PYRRH. Equidem D jam superius persuasum est mihi, voluntates in Christo esse naturales; & de hoc aliam probationem non requiro. non minus enim quam quæ sunt divinitus patefacta, ipsam naturam rerum testari docuisti, quod convenienter suis naturis idem volebat, approbans quidem tamquam Deus, obediens autem tamquam homo; & quod omnino voluntates naturales naturis conveniebant: voluntas quidem sine principio, naturæ sine principio; voluntas cœpta & orta, naturæ item cœptæ & ortæ. quodque fieri non potest, ut in unam voluntatem unquam inter se E recidant. quāvis unius & ejusdem sint, sicut & naturæ: quod principio caret & quod cœptum est, non creatum & creatum, quod fecit & quod factum est, infinitum & terminatum, quod deificavit & quod deificatum est. Qui autem Constantinopoli adhuc contra voluntates naturales pugnant, aiunt dixisse patres, secundum attributionem habere Christum voluntatem humanam. MAXIM. Quandoquidem ipse hujusmodi admirabilis & splendidæ istorum disciplinæ dux fuisti, per quam attributionem aiunt? an illam ex substantia, qua illa quæ natura insunt, unusquisque cum habet, propter naturam sibi vindicat & attribuit? an illam ex habitudine attributionem, qua amice quæ aliorum sunt vicissim nobis attribuimus & amplectimur, nihil eorũ ipsi aut patientes aut agentes? PYR. Illam

videlicet

videlicet, quæ est ex habitudine. MAXIM. Igitur priusquam hoc absurdum demonstretur, præstiterit diligentius excutere, sitne natura homo facultate volendi præditus, an non. hoc enim demonstrato, manifestior erit hujus hęresis blasphemia. PYRRH. Si videtur, excutiamus hoc. MAX. Naturalia non doceri, non solum qui naturam ratione pertractarunt, & vulgo antecelluerunt, dixere, sed etiam consuetudo vulgarium. Quod si quæ naturalia sunt non docentur; ut autem velimus, nulla doctrina comparatum est; nullus enim unquam velle docetur: natura igitur homo volendi facultatem habet. Rursus, si natura homo est rationis particeps; quod autem est natura rationis particeps, natura etiam liberæ potestatis est; libera autem potestas, ut patres sentiunt, voluntas est: est igitur homo natura voluntate præditus. Præterea si in ratione carentibus ducit quidem natura, ducitur vero in homine, qui libera potestate secundum voluntatem movetur: est igitur naturæ hominis insitum velle. Item, si homo factus est ad imaginem beatæ & supersubstantialis deitatis, est autem divina natura liberæ potestatis: homo ergo & ipse, ut vere ejus imago, natura est liberæ potestatis. si autem natura liberæ potestatis est; ergo natura compos voluntatis. Iam enim dictum est, definivisse patres τὸ αὐτεξούσιον, id est, liberam potestatem, voluntatem. Deinde, si omnibus hominibus inest velle, & non his inest, illis non inest; quod autem communiter in omnibus spectatur, naturam signat in individuis quæ sub ipso sunt: ergo homo natura voluntatem habet. PYR. Demonstratum est pluribus habere hominem natura voluntatem. MAX. Hoc igitur perspicue demonstrato, age, consideremus, ut superius propositum fuit, absurdum propositionis ipsorum. PYR. Consideremus. MAX. Si homo, ut demonstratum est, naturaliter habet voluntatem; ut vero ipsi sentiunt, secundum attributionem in sola habitudine humanam habebat dominus voluntatē: necesse est, ipsos modo velint principia sua sequi, alia etiam nostra naturalia cum ipsa illa voluntate naturali secundum solam attributionem dicere, ita fiet ut contemplationem & doctrinam de tota dispensatione fictam esse reperiant. Præterea, si sententia Sergii non eos qui aliquo modo, sed qui simpliciter duas voluntates dixerunt, anathemate affecit; dicunt autem hi duas voluntates, quamvis falso, propter attributionem; igitur qui hanc attributionem defendunt, anathemati contra se patrocinantur. Rursus, si secundum propositionem quam defendunt, voluntates secum inferunt personas: igitur qui duas voluntates dicunt, quamvis errantes, propter attributionem, sicut dictum est, personas item, quas secum duæ voluntates inferunt, secundum hanc propositionem dicturi sunt. & quis feret sectionem unius in duas personas? PYR. Quid igitur patres, an non dixerunt nostram esse voluntatem, quam in se Christus formavit & expressit? MAX. Sane quidem nostram. PYR. Igitur non illam, quæ ipsi natura inerat, expressit per humanam, sed quam suscepit secundum attributionem. MAXIM. Quandoquidem similiter dixerunt, eum suscepisse naturam nostram; igitur, opinione ipsorum, reperietur Christus habere etiam ipsam naturā sola attributione.

σχετικὴν δηλονότι. ΜΑΞΙΜ. Οὐκοῦν πρὶν τούτου δεῖξαι τὸ ἄτοπον, δικαιότερον ἂν εἴη, * ἀκριβέστερον ἐξετάσαι, εἴτε φύσει θελητικός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, εἴτε καὶ μή. τούτου γὰρ δεικνυμένου, σαφέστερον γενήσεται τῆς τοιαύτης αἱρέσεως τὸ βλάσφημον. ΠΥΡΡ. Εἰ δοκεῖ, τοῦτο ἐξετάσωμεν. ΜΑΞ. Ἀδίδακτα εἶναι τὰ φυσικὰ, οὐ μόνον οἱ λόγῳ τὴν φύσιν διασκεψάμενοι, καὶ τῶν πολλῶν διαφέροντες, ἔφασαν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν χυδαιοτέρων συνήθεια. εἰ δὲ τὰ φυσικὰ ἀδίδακτα, ἀδίδακτον δὲ ἔχομεν τὸ θέλειν· οὐδεὶς γάρ ποτε θέλειν διδάσκεται· ἄρα φύσει θελητικὸς ὁ ἄνθρωπος. καὶ πάλιν· εἰ φύσει λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, τὸ δὲ φύσει λογικὸν καὶ φύσει αὐτεξούσιον· τὸ δὲ αὐτεξούσιον, κατὰ τοὺς πατέρας, * θέλημά ἐστιν· ἄρα φύσει θελητικὸς ὁ ἄνθρωπος. καὶ πάλιν· εἰ ἐν τοῖς ἀλόγοις ἄγει μὲν ἡ φύσις, ἄγεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐξουσιαστικῶς κατὰ θέλησιν κινουμένῳ, ἄρα φύσει θελητικὸς ὁ ἄνθρωπος. καὶ πάλιν· εἰ κατ' εἰκόνα τῆς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου θεότητος ὁ ἄνθρωπος γεγένηται, αὐτεξούσιος δὲ φύσει ἡ θεία φύσις· ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς * ὄντως εἰκὼν, αὐτεξούσιος τυγχάνει φύσει. εἰ δὲ αὐτεξούσιος φύσει, θελητικὸς ἄρα φύσει ὁ ἄνθρωπος· εἴρηται γὰρ ἤδη, ὡς τὸ αὐτεξούσιον θέλησιν ὡρίσαντο οἱ πατέρες. ἔτι τε· εἰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐνυπάρχει τὸ θέλειν, καὶ οὐ τοῖς μὲν ἐνυπάρχει, τοῖς δὲ οὐκ ἐνυπάρχει, τὸ δὲ κοινῶς πᾶσιν ἐνθεωρούμενον, φύσιν χαρακτηρίζει ἐν τοῖς ὑπ' * αὐτὸ ἀτόμοις· ἄρα φύσει θελητικὸς ὁ ἄνθρωπος. ΠΥΡ. Δέδεικται διὰ πλειόνων φύσει θελητικὸς ὢν ἄνθρωπος. ΜΑΞ. Τούτου οὖν περιφανῶς δειχθέντος, διασκεψώμεθα, ὡς ἀνωτέρω ὑπεθέμεθα, καὶ τῆς αὐτῶν προτάσεως τὸ ἄτοπον. ΠΥΡΡ. Διασκεψώμεθα. ΜΑΞ. Εἰ φύσει θελητικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὡς δέδεικται, κατ' αὐτοὺς δὲ κατὰ τὴν ἐν ψιλῇ σχέσει οἰκείωσιν τὸ ἀνθρώπινον εἶχε θέλημα ὁ * κύριος, ἀνάγκη αὐτοὺς, εἴπερ ταῖς οἰκείαις ἀρχαῖς στοιχοῦσι, καὶ τὰ ἄλλα ἡμῶν φυσικὰ μετ' αὐτοῦ, φημὶ δὴ, τοῦ κατὰ φύσιν θελήματος, κατ' οἰκείωσιν ψιλὴν λέγειν· καὶ εὑρεθήσεται αὐτοῖς ἡ τῆς ὅλης οἰκονομίας θεωρία καὶ μύησις κατὰ φαντασίαν λαμβανομένη. ἔπειτα· εἰ ἡ ψῆφος Σεργίου οὐ τούς πως, ἀλλὰ τοὺς ἁπλῶς δύο θελήματα εἰπόντας ἀνεθεμάτισε· λέγουσι δὲ οὗτοι δύο, κἂν εἰ ἐσφαλμένως, διὰ τὴν οἰκείωσιν· ἄρα * ταύτης προϊστάμενοι, τῷ καθ' αὐτῶν συνηγοροῦσιν ἀναθέματι. καὶ πάλιν· εἰ κατὰ τὴν ὑπ' * αὐτῶν ἐκδικουμένην πρότασιν τοῖς θελήμασι πρόσωπα συνεισάγονται, ἄρα δύο θελήματα λέγοντες, * καὶ εἰ ἐσφαλμένως, διὰ τὴν οἰκείωσιν, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ συνεισαγόμενα αὐτοῖς, κατὰ τὴν τοιαύτην πρότασιν, λέξουσι πρόσωπα. καὶ τίς οἴσει τὴν εἰς δύο πρόσωπα τοῦ ἑνὸς κατατομήν; ΠΥΡΡ. Τί οὖν οἱ πατέρες *, οὐχ ἡμέτερον εἶπον εἶναι, ὅπερ ὁ Χριστὸς ἐν ἑαυτῷ ἐτύπωσε θέλημα; ΜΑΞ. Ναὶ, ἡμέτερον, οὕτως ἔχει. ΠΥΡΡ. Οὐκοῦν οὐ τὸ προσὸν αὐτῷ φύσει διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐσήμανεν, ἀλλ' ὅπερ κατ' οἰκείωσιν ἀνεδέξατο. ΜΑΞ. Ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ὡσαύτως ἀνειληφέναι αὐτὸν ἔφασαν, ἄρα κατ' αὐτοὺς καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν κατ' οἰκείωσιν ψιλὴν ἔχων εὑρεθήσεται.

Marginal notes: * ἀκριβοῦς · * θέλησις, al. θελήσεις · * αὐτῆς · * αὐτὰ · * Χριστὸς · * οἱ ταύ. · * αὐτὸ · * κἂν εἰ · * εἶπον, οὐχ ἡμέτερον εἶναι

εἰ γὰρ ἐκεῖνο ἀληθὲς, καὶ τοῦτο· εἰ δὲ τοῦτο ψευδὲς, κἀκεῖνο. ΠΥΡΡ. Τί οὖν, τὸ ἡμέτερον ἐν ἑαυτῷ τυπῶσαι εἰπόντες, τὸ * αὐτὸ φύσει προσὸν * ἐσήμαναν; ΜΑΞΙΜ. Ναί. ΠΥΡΡ. Πῶς τοῦτο φής; ΜΑΞ. Ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς ὅλος ἦν Θεὸς μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅλος ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος μετὰ τῆς θεότητος· αὐτὸς, ὡς ἄνθρωπος, ἐν ἑαυτῷ καὶ δι' ἑαυτοῦ τὸ ἀνθρώπινον ὑπέταξε τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, τύπον ἡμῖν ἑαυτὸν ἄριστον, καὶ ὑπογραμμὸν διδοὺς πρὸς μίμησιν· ἵνα καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν ὡς ἀρχηγὸν τῆς ἡμῶν ἀφορῶντες σωτηρίας, τὸ ἡμέτερον ἑκουσίως προσχωρήσωμεν τῷ Θεῷ, ἐκ τοῦ μηκέτι θέλειν παρ' ὃ αὐτὸς θέλει. ΠΥΡΡΟΣ. Ἐκεῖνοι οὐ προθέσει κακῇ, καὶ πανουργίᾳ τινὶ, τοῦτο εἶπον, ἀλλὰ βουλόμενοι τὴν ἄκραν ἕνωσιν δηλῶσαι. ΜΑΞ. Εἰ τοῦτο τοῖς ἀπὸ Σευήρου δοθῇ, οὐκ εὐλόγως λοιπὸν, ὅσον πρὸς τὸ δοθὲν λῆμμα, κἀκεῖνοι λέξουσιν, ὅτι οὐ κακῇ προθέσει, ἢ πανουργίᾳ τινὶ, μίαν λέγομεν φύσιν, ἀλλὰ βουλόμενοι, καθάπερ καὶ ὑμεῖς, διὰ τοῦ θελήματος τὴν ἄκραν ἕνωσιν δι' αὐτῆς δεῖξαι; τοῖς γὰρ αὐτῶν κατ' αὐτῶν, ὃν τρόπον καὶ Δαυὶδ κατὰ τοῦ * Γολιὰθ, χρήσονται ὅπλοις. ἰδοὺ ἓν θέλημα λέγοντες, * ταῖς αὐταῖς * ἐκείνοις καὶ ἐννοίαις καὶ φωναῖς συμπίπτουσι. πλὴν τοῦτο τὸ ἓν θέλημα τί βούλονται ὀνομάζειν; * δίκαιοι γάρ εἰσι τούτου τὴν προσηγορίαν δοῦναι. ΠΥΡΡ. Γνωμικὸν αὐτό φασιν. ΜΑΞ. Οὐκοῦν, εἰ γνωμικὸν, καὶ παράγωγον· εἰ δὲ παράγωγον, ἡ γνώμη, ὡς πρωτότυπον, οὐσία ἔσται. ΠΥΡ. Οὐκ ἔστιν ἡ γνώμη οὐσία. ΜΑΞΙΜ. Εἰ οὐσία οὐκ ἔστι, ποιότης ἐστί· καὶ εὑρεθήσεται ποιότης ἐκ ποιότητος· ὅπερ ἀδύνατον. τί οὖν φασι τὴν γνώμην; ΠΥΡ. Ἡ γνώμη οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ὅπερ ὁ μακάριος αὐτὴν ὡρίσατο Κύριλλος, ὅτι τρόπος ζωῆς. ΜΑΞ. Ὁ τρόπος τῆς κατ' ἀρετὴν, φέρε εἰπεῖν, ἢ κακίαν ζωῆς, ἄρα ἐξ ἐπιλογῆς ἡμῖν πρόσεστιν, ἢ οὔ; ΠΥΡΡ. Ἐξ ἐπιλογῆς πάντως. ΜΑΞ. Θέλοντες οὖν καὶ βουλευόμενοι ἐπιλεγόμεθα, ἢ ἀθελήτως καὶ * ἀβουλεύτως; ΠΥΡ. Ὁμολογουμένως θέλοντες καὶ βουλευόμενοι. ΜΑΞ. Οὐκοῦν ἡ γνώμη οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ποιὰ θέλησις σχετικῶς τινος, ἢ ὄντος, ἢ νομιζομένου ἀγαθοῦ, ἀντεχομένη. ΠΥΡ. Ὀρθῶς τὴν τοῦ πατρικοῦ ὅρου ἐποιήσω ἐξήγησιν. ΜΑΞ. Εἰ ὀρθῶς ἡ τοῦ πατρικοῦ ὅρου ἐξάπλωσις γεγένηται, πρῶτον μὲν οὐ δυνατὸν, γνωμικὸν λέγειν θέλημα· πῶς γὰρ ἐκ θελήματος θέλημα προελθεῖν ἐνδέχεται; ἔπειτα δὲ καὶ γνώμην λέγοντες ἐπὶ Χριστοῦ, ὡς ἡ περὶ * αὐτῆς ἔδειξε ζήτησις, ψιλὸν αὐτὸν δογματίζουσιν ἄνθρωπον, βουλευτικῶς διατιθέμενον καθ' ἡμᾶς, ἀγνοοῦντά τε, καὶ ἀμφιβάλλοντα, καὶ ἀντικείμενα ἔχοντα· εἴπερ τις περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων, καὶ οὐ περὶ τοῦ ἀναμφιβόλου βουλεύεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ τοῦ μὲν * ἁπλῶς φύσει καλοῦ φυσικῶς ἔχομεν τὴν ὄρεξιν· τοῦ δέ πως καλοῦ τὴν πεῖραν * διὰ ζητήσεως καὶ βουλῆς· καὶ διὰ τοῦτο ἐφ' ἡμῶν καὶ γνώμη * προσφυῶς λέγεται, τρόπος οὖσα χρήσεως, οὐ * λόγος φύσεως· ἐπεὶ καὶ ἀπειράκις * μετέβαλλεν ἡ φύσις. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνθρωπίνου τοῦ κυρίου, οὐ ψιλῶς καθ' ἡμᾶς ὑποστάντος, ἀλλὰ θεϊκῶς· Θεὸς γὰρ ἦν ὁ δι' ἡμᾶς

Margin: αὐτῷ; ἐσήμαινον; Γολιάδ; αὐτῶν ἐκείναις; δίκαιοι γάρ ἐστι; ἀβουλήτως; αὐτὴν; πρῶτον ἢ; προσφυῶς; λόγῳ; μεταβαίνει, μετέβαλεν

A si enim illud verum est (de voluntate) & hoc verum erit (de natura:) rursus si hoc falsum, & illud. PYR. Quid igitur, cum dixerunt eam, quæ nostra erat, in se formasse & expressisse, illam * ipsam, quæ natura inerat, * significaverunt? MAX. Maxime. PYRRH. Quomodo hoc ais? MAX. Quia idem erat totus Deus cum humanitate, & idem totus homo cum divinitate: ipse, ut homo, in se & per se humanam subjecit Deo & Patri, formam nobis optimam & exemplar ad imitationem seipsum exhibens: ut nos in eum, tamquam in ducem & principem salutis nostræ intuentes, * eam quæ nostra est sponte ad Deum accommodemus, ita ut nihil velimus præterquam quod ipse vult. B PYRRH. Illi non pravo proposito, neque malitia quapiã hoc dixerunt, sed quod vellent sic unionem summam declarare. MAXIM. Si hoc Severianis concedatur, an non juste & verisimiliter deinceps, quod ad datam sumptionem pertinet, dicturi sunt, se non malo proposito, neque malitiose unam naturam dicere, sed quod velint, sicut & vos, ex una voluntate summã unionẽ per eam demonstrare? armis enim ipsorum contra ipsos illos, sicut David contra Goliath, utentur. Ecce quemadmodum qui dicunt unam voluntatem, in easdem voces & sententias cum illis incidunt. Sed quid hanc unam voluntatem appellent? C æquum est enim hujus appellationem eos assignare. PYRRH. Aiunt esse gnomicam voluntatem: dicamus nos sententialem. MAX. Si sententialis, ergo derivatur a sententia: & si derivatur, erit sententia, tamquam prototypum, substantia. PYR. Sententia non est substantia. MAX. Si non est substantia, est qualitas: atque ita qualitas erit ex qualitate, quod fieri non potest. quid igitur aiunt esse gnomen (id est, sententiam?) PYR. Gnome (id est sententia) nihil aliud est, quam quod eam beatus Cyrillus esse definivit; videlicet modus vitæ. MAX. Modus vitæ, verbi gratia, vitæ ex virtute, aut vitæ ex vitio, estne ex electione, an non? PYR. Ex electione omnino. MAX. Volentes igitur & consultantes eligi- D mus, an nolentes & sine consilio? PYRRH. procul dubio, volentes, & consilium capientes. MAXIM. Igitur gnome nihil aliud est, quam voluntas alicujus modi, quæ secundum habitudinem adhæret alicui vere bono, aut existimato bono. PYRRH. Recte definitionem patris (Cyrilli) explicasti. MAXIM. Si recte facta est explanatio definitionis, primum quidem non potest dici sententialis voluntas: quomodo enim potest ex voluntate voluntas prodire & manare? Deinde vero qui sententiam in Christo dicunt, ut de ea quæstio facta demonstravit, hominem merũ eum esse tradunt, consultantem more nostro, E ignorantem, & dubitantem, & contraria habentem; siquidem de iis in quæ cadit dubitatio, & non de eo in quod non cadit, quispiam consultat. nos enim, quod simpliciter natura bonum est, naturaliter appetimus: id autem, quod aliquo modo bonum est, quærendo & consultando experimur. idcirco penes nos esse & gnome, id est sententia, apte dicitur; quæ est modus utendi (voluntate) non ratio naturæ: alioqui infinities mutaretur natura. in humanitate autem Christi, quæ non mere more nostro per se existebat, sed divine (Deus enim erat, qui propter nos, & sicut nos,

Margin: * quæ ipsi natura ex al.; * for. quod nostrum est.

& ex nobis in carne apparuit) non potest dici sententia. ipsum enim esse, id est, ipsum divine subsistere, habebat naturaliter cognationem cum virtute, & a vitio alienationem, sicut magnus ecclesiæ oculus Basilius ait in interpretatione psalm. 44. In eamdem, dicens, sententiam accipies, quod de eo apud Isaiam dictum est: Priusquam cognoscat puer, aut eligat prava, eliget bonum: quoniam prius quam cognoscat puer bonum vel malum, repugnat malitiæ, ut eligat bonum. illud enim, prius quam, declarat quod non sicut nos quærendo & consultando, sed divine subsistens per ipsum suum esse habebat ex natura bonum. PYRRH. Quid igitur? suntne virtutes naturales? MAXIM. Sane quidem naturales. PYRRH. Si naturales quare non ex æquo omnibus insunt? MAX. Æque omnibus insunt qui ejusdem naturæ sunt. PYRRH. Et unde tanta in nobis inæqualitas? MAXIM. Ex eo quod quæ naturæ sunt, non æqualiter excolimus & elaboramus. Nam si omnes pari studio, ad quod & nati sumus, quæ ex natura sunt operaremur, una utique in omnibus, uti natura, sic & virtus conspiceretur, neque plus, neque minus suscipiens. PYR. Si naturalia nobis non ex exercitatione, sed ex creatione proveniunt, virtusque naturalis est, quomodo exercitatione & labore virtutes, alioqui naturales, comparamus? MAX. Exercitatio, & qui eam sequuntur labores, ad depellendã dumtaxat fallaciam, quæ per sensus est animæ admixta, ab iis qui studio virtutis tenentur, excogitati sunt, non autem ad inducendas extrinsecus recenter virtutes: insunt enim nobis ex creatione, ut diximus. unde, simulatque perfecte dirimitur fallacia, continuo virtutis, quæ ex natura est, splendorem anima profert. Si enim qui non est imprudens, prudens est; & qui non timidus vel audax, fortis est; & qui non est impudicus, pudicus est; & qui non facit injuriam, justus: secundum autem naturam ratio, prudentia est: & (secundum naturam) judicandi facultas justitia est; & ira item (secundum naturam) fortitudo: similiter cupiditas (secundum naturam) temperantia: igitur usu venit, ut ablatis quæ præter naturã sunt, quæ secundum naturam sunt, vel sola appareant: sicuti rubigine abrasa & extrita, ferri fulgor & splendor, qui natura inerat, apparet. PYR. Maxima hinc apparet blasphemia eorum, qui in Christo gnomen dicunt. MAXIM. Oportet nec hoc sine animadversione præterire, esse apud scripturam & sanctos patres varium ac multiplicis significationis gnomes nomen, ut iis notum est, qui accurate legunt. Aliquando enim pro admonitione & consilio ipsum proferũt, ut cum ait apostolus: De virginibus autem præceptum domini non habeo, γνώμην autem (id est, consilium) do. aliquando vero pro consultatione, ut cum ait David: Super populum tuum malignaverunt γνώμην, id est, consultationem. quod alius interpres explanans, sic dixit: Super populum tuum malignaverunt βουλήν: (id est, consilium.) quandoque pro sententia, ut cum ait de quopiã magnus propheta Daniel: Exivit sententia impudens ex persona regis. alias pro opinione, vel fide, vel sensu: ut cum ait Gregor. cognomento theolog. in prima oratione de Filio:

A καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν σαρκὶ πεφηνώς· γνώμη λέγεσθαι οὐ δύναται. αὐτὸ γὰρ τὸ εἶναι, ἤγουν τὸ θεϊκῶς ὑποστῆναι, φυσικῶς καὶ τὴν πρὸς τὸ καλὸν εἶχεν οἰκείωσιν, καὶ τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἀλλοτρίωσιν, καθὼς καὶ ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ὀφθαλμὸς Βασίλειος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ μδ'. ψαλμοῦ διδάσκων, ἔφη· κατὰ τοῦτο δὲ ἐκλήψη καὶ τὸ Ἡσαΐᾳ περὶ αὐτοῦ εἰρημένον· ὅτι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον, ἢ προελέσθαι πονηρὰ, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν· διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν, ἢ κακὸν, ἀπειθεῖ πονηρίᾳ, τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ πρὶν ἢ, δηλοῖ ὅτι οὐ καθ' ἡμᾶς ζητήσας καὶ βουλευσάμενος, ἀλλὰ θεϊκῶς ὑποστὰς, B αὐτῷ τῷ εἶναι τὸ ἐκ φύσεως εἶχεν ἀγαθόν. ΠΥΡΡ. Τί οὖν, φυσικαί εἰσιν αἱ ἀρεταί; ΜΑΞ. Ναὶ, φυσικαί. ΠΥΡΡ. Καὶ εἰ φυσικαὶ, διὰ τί μὴ ἐπίσης πᾶσιν ἐνυπάρχουσι*; ΜΑΞΙΜ. Πᾶσι τοῖς ὁμοφυέσιν ἐπίσης ἐνυπάρχουσιν. ΠΥΡΡ. Καὶ πόθεν ἐν ἡμῖν ἡ τοσαύτη ἀνισότης; ΜΑΞ. Ἐκ τοῦ μὴ ἐπίσης ἐνεργεῖν τὰ τῆς φύσεως· ὡς εἴπερ πάντες ἴσως, ἐφ' ᾧ καὶ γεγόναμεν, ἐνηργοῦμεν τὰ φυσικὰ, μία ἄρα ἐδείκνυτο ἐν πᾶσιν, ὥσπερ φύσις, οὕτω καὶ ἀρετὴ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἐπιδεχομένη. ΠΥΡΡ. Εἰ οὐκ ἐξ ἀσκήσεως ἡμῖν τὰ φυσικὰ πρόσεισιν, ἀλλ' ἐκ δημιουργίας, C ἡ δὲ ἀρετὴ φυσική· πῶς πόνῳ καὶ ἀσκήσει τὰς ἀρετὰς, φυσικὰς οὔσας, κτώμεθα; ΜΑΞΙΜ. Ἡ ἄσκησις, καὶ οἱ ταύτῃ ἑπόμενοι πόνοι, πρὸς τὸ μόνον διαχωρεῖσαι τὴν ἐμφυρεῖσαν δι' αἰσθήσεως ἀπάτην τῇ ψυχῇ, ἐπενοήθησαν τοῖς φιλαρέτοις, οὐ πρὸς τὸ ἔξωθεν προσφάτως ἐπεισαγαγεῖν τὰς ἀρετάς. ἔγκεινται γὰρ ἡμῖν ἐκ δημιουργίας, ὡς εἴρηται. ὅθεν καὶ ἅμα τελείως διακριθῇ ἡ ἀπάτη, ἅμα καὶ τῆς κατὰ φύσιν ἀρετῆς τὴν λαμπρότητα* ἐπιδείκνυται ἡ ψυχή. *ἐνδείκνυται
* εἰ γὰρ ὁ μὴ ἄφρων, φρόνιμος· καὶ ὁ μὴ δειλὸς, D ἢ θρασὺς, ἀνδρεῖος· καὶ ὁ μὴ ἀκόλαστος, σώφρων· καὶ ὁ μὴ* ἀδικῶν, δίκαιος· κατὰ φύσιν δὲ ὁ λόγος φρόνησίς ἐστι· καὶ τὸ κριτικὸν δικαιοσύνη· καὶ ὁ θυμὸς ἀνδρεία· καὶ ἡ ἐπιθυμία σωφροσύνη· ἄρα τῇ ἀφαιρέσει τῶν παρὰ φύσιν τὰ κατὰ φύσιν καὶ* μόνα διαφαίνεσθαι εἴωθεν· ὥσπερ καὶ τῇ τοῦ ἰοῦ ἀποβολῇ, ἡ τοῦ σιδήρου κατὰ φύσιν αὐγὴ καὶ λαμπρότης. ΠΥΡ. Μεγίστη* ἐντεῦθεν ἀναδέδεικται βλασφημία τοῖς γνώμην ἐπὶ Χριστοῦ λέγουσιν. ΜΑΞ. Χρὴ μηδὲ τοῦτο παρελθεῖν ἀπαρασήμαντον, ὅτι πολύτροπον καὶ πολύσημον παρά τε τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐστὶ τὸ τῆς γνώμης ὄνομα,* ὡς τοῖς ἐπιμελῶς ἀναγινώσκουσι δῆλον ὑπάρχει. E ποτὲ μὲν γὰρ ἐπὶ παραινέσεως καὶ ὑποθήκης αὐτὸ φέρουσιν, ὡς ὅταν λέγῃ ὁ ἀπόστολος· περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι. ποτὲ δὲ* ἐπὶ βουλῆς, ἡνίκα ὁ μακάριος λέγει Δαυΐδ· ἐπὶ τὸν λαόν σου κατεπανουργεύσαντο γνώμην. ὅπερ ἄλλος ἐκδότης σαφηνίζων, ἐπὶ τὸν λαόν σου, ἔφη, κατεπανουργεύσαντο βουλήν. ποτὲ δὲ ἐπὶ τῆς ψήφου, ὁπηνίκα Δανιὴλ, ὁ ἐν προφήταις μέγας, λέγει περί τινος· ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως. ποτὲ δὲ ἐπὶ δόξης, ἢ πίστεως, ἢ φρονήματος· ἡνίκα Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ υἱοῦ λόγῳ διέξεισιν·

* τοῖς ὁμοφυέσι
* ὁ γὰρ μὴ
* ἄδικος
* μόνον
* ἐνταῦθα
* ἐστί
* ἐπιβουλῆς

ἐπεὶ

A ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ἐπιτιμᾷν οὐ μέγα, ῥᾷστον γὰρ, καὶ τοῦ βουλομένου παντός· τὸ δὲ ἀντεισάγειν τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀνδρός ἐστιν εὐσεβοῦς, καὶ νοῦν ἔχοντος. καὶ ἁπλῶς, ἵνα μὴ καθ' ἓν τὰ πάντα διεξερχόμενος, ὄχλον ἐπισωρεύσω τῷ λόγῳ, κατὰ εἰκοσιοκτὼ σημαινόμενα παρά τε τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐπιτηρησάμενος, τὸ τῆς γνώμης εὗρον ὄνομα. οὐδὲ γὰρ κοινοῦ τινος, ἢ ἰδικοῦ ἐμφαίνει χαρακτῆρα, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ λεγομένων, ἢ τῶν ἐφεξῆς, ἡ τοῦ λέγοντος κανονίζεται διάνοια. διὸ καὶ ἀδύνατον, ἑνὶ καὶ μόνῳ σημαινομένῳ τὸ τοιοῦτον ἀφορίσαι ὄνομα. ΠΥΡΡ. Πῶς γὰρ ἐνδέχεται τὸ πολλαχῶς λεγόμενον, ἑνός τινος εἶναι ἀποκληρωτικόν; B ΜΑΞ. Ἵνα οὖν τὸ * αἶσχος τῆς τοιαύτης αἱρέσεως φανερώτερον γένηται, καὶ ἑτέρως τὴν τοιαύτην διασκεψώμεθα πρότασιν. ΠΥΡΡ. Εἴ σοι φίλον, διασκεψώμεθα. ΜΑΞΙΜ. Ἓν θέλημα λέγοντες, εἴτε προαιρετικὸν, εἴτε γνωμικὸν, εἴτε * ἐξουσιαστικὸν, ἢ καὶ ἑτέρως πως αὐτὸ καλεῖν βούλοιντο· οὐ γὰρ διαφερόμεθα περὶ τούτου· ἢ θεῖον, ἢ ἀγγελικὸν, ἢ ἀνθρώπινον τοῦτο λέγειν βιασθήσονται. καὶ προηγουμένως μὲν, ὁπότερον τούτων αὐτὸ εἴπωσι, φυσικὸν λέξουσιν, εἴπερ ἑκάτερον αὐτῶν φύσεως ὑπάρχει δηλωτικόν· καὶ ὅπερ διὰ τῆς διαιρετικῆς μεθόδου φεύγειν * ἔδοξαν, τοῦτο διὰ τῆς ἀναλυτικῆς συνιστῶντες ἐδείχθησαν. ἑπομένως δὲ, εἰ μὲν θεῖον αὐτὸ λέξουσι, Θεὸν καὶ μόνον φύσει ὄντα τὸν Χριστὸν ἐγνώρισαν· εἰ δὲ ἀγγελικὸν, * C οὔτε Θεὸν, οὔτε ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀγγελικήν τινα φύσιν· εἰ δὲ ἀνθρώπινον, ψιλὸν ἄνθρωπον, καὶ * ὑπεξούσιον αὐτὸν ἔδειξαν. ΠΥΡ. ὁπηνίκα ταύταις περιπέσωσι ταῖς ἀτοπίαις, οὔτε φυσικὸν, οὔτε γνωμικὸν λέγουσι τὸ θέλημα· ἀλλ' ἐπιτηδειότητι προσεῖναι ἡμῖν φασίν. ΜΑΞ. Ἡ ἐπιτηδειότης αὕτη κατὰ φύσιν ἡμῖν πρόσεστιν, ἢ οὐ κατὰ φύσιν; ΠΥΡ. Κατὰ φύσιν. ΜΑΞ. Οὐκοῦν πάλιν κατὰ ἀνάλυσιν * φυσικὸν λέξουσι τὸ θέλημα, καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς περιόδου ταύτης * ἀπώναντο· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἐπιτηδειότης ἐκ μαθήσεως ποιεῖται τὴν ἕξιν, καὶ τὴν * προχείρισιν· ἀπὸ μαθήσεως ἄρα καὶ D προκοπῆς ἔχει ὁ Χριστὸς κατ' αὐτοὺς τὴν ἕξιν τοῦ θελήματος, καὶ τὴν προχείρησιν· καὶ προέκοπτεν ἀγνοῶν πρὸ τῆς μαθήσεως τὰ μαθήματα. τίνος οὖν χάριν τὸν Νεστόριον ἀποστρέφονται, τῶν ἐκείνου θερμῶς ἀντεχόμενοι λέξεων καὶ ἐννοιῶν; ὅτι δὲ ἓν θέλημα λέγοντες, τὰ ἐκείνου δικαιοῦσι, καὶ ἡ παρ' αὐτῶν συνηγορουμένη ἔκθεσις μαρτυρεῖ, ἓν θέλημα ἀποφηναμένη τὸν Νεστόριον πρεσβεύειν ἐπὶ τῶν πλαττομένων αὐτῷ δύο προσώπων. ἔτι τε, τὸ φυσικὸν εἶναι θέλημα διωθούμενοι, ἢ ὑποστατικὸν αὐτὸ, ἢ παρὰ φύσιν λέξουσιν. E ἀλλ' εἰ μὲν ὑποστατικὸν αὐτὸ φήσουσιν, ἑτερόβουλος οὕτω γε ἔσται ὁ υἱὸς τῷ πατρί· μόνης γὰρ ὑποστάσεως χαρακτηριστικὸν τὸ ὑποστατικόν. εἰ δὲ παρὰ φύσιν, τὴν ἔκπτωσιν τῶν αὐτοῦ δογματίσουσιν οὐσιῶν, εἴπερ φθαρτικὰ τῶν κατὰ φύσιν τὰ παρὰ φύσιν. ἡδέως δ' ἂν αὐτοὺς καὶ τοῦτο ἐροίμην· ὁ πὸ τῶν ὅλων Θεὸς καὶ πατὴρ, καθ' ὃ πατὴρ, θέλει, ἢ καθὸ Θεός; ἀλλ' εἰ μὲν καθὸ πατὴρ, ἄλλο αὐτοῦ ἔσται παρὰ τὸ τοῦ υἱοῦ θέλημα· οὐ γὰρ πατὴρ ὁ υἱός. εἰ δὲ καθὸ Θεὸς, Θεὸς δὲ ὁ υἱός, Θεὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἄρα φύσεως εἶναι τὸ θέλημα δώσουσιν, ἤγουν φυσικόν,

* ἔχατον
* αὐτὸ ἐξουσιαστικόν,
* ἔδειξαν,
* οὔτε θεῖον,
* τε ἀνθρώπινον,
* αὐτεξούσιον
* φύσει
* ἀπώναιντο;
* προχείρησιν,

A Quia vero non est res magna reprehendere, facillimum enim est, & omnium qui volunt: viri autem pii est & cordati, dicere quid sentiat. Denique, ne si omnia singulatim percurram, turbam aggregem sermoni, viginti octo significationes in hoc gnômæ nomine apud scripturam & sanctos patres observavi. Nec enim aliquid commune aut particulare signat; sed ex iis quæ prius dicta sunt, aut ex iis quæ sequuntur, sententia ejus qui loquitur, normam & regulam accipit. Quãobrem non potest fieri, ut hujusmodi nomen uni tantum rei significandæ adhibeatur. PYR. Quomodo enim potest quod multipliciter dicitur, unum aliquid ad significan- B dum sortiri? MAX. Vt igitur turpitudo hujus hæresis magis patefiat, aliter etiam enuntiationem talem consideremus. PYR. Si placet, consideremus. MAX. Qui unam voluntatem dicunt, sive voluntatem electionis, sive gnomæ, sive liberæ potestatis; vel si aliter eam vocare eis libet (non enim de hoc contendimus) aut divinam, aut angelicam, aut humanam hanc dicere cogentur: & in primis, quodcumque horum dixerint, naturalem dicent, siquidem unumquodque eorum naturam significat: atque ita, quod visi sunt methodo divisionis effugere, hoc per methodum resolutionis probasse convincuntur. Consequenter vero, si dicant divinam voluntatem esse, Deum tantum natura esse Christum agnoverunt: si vero angelicam, neque Deum, C neque hominem, sed naturam quamdam angelicam: si autem humanam, hominem tantum, & subjectum alterius potestati ostendunt. PYR. Cum in hæc absurda incidunt, neque gnomicam, neque naturalem voluntatem dicunt, sed aiunt inesse nobis eã habilitate. MAX. Hæc habilitas inest nobis ex natura, an non ex natura? PYR. Ex natura. MAX. Rursus igitur ex arte resolutionis naturalem voluntatem dicent, & nihil eis profuit circuitus iste. & quia habilitas ex disciplina habitum efficit & promptitudinem; igitur ex disciplina & profectu habuit Christus, ut isti sentiunt, habitum voluntatis & D promptitudinem: & progressum faciebat ignorans disciplinas antequã disceret. Cur igitur aspernantur Nestorium, cujus vocibus & sententiis ardenter adhærent? Quod autem, cum unam voluntatem dicunt, illa quæ Nestorius tenet, defendunt, testatur etiam expositio, quam ipsi defendunt, quæ declarat, Nestorium profiteri unã voluntatem in duabus personis ab ipso fictis. Ad hæc, cum recusent isti fateri esse voluntatem naturalem, dicturi sunt, esse hypostaticam, aut præter naturam. Si enim hypostaticam esse dixerint, erit igitur sic quidem filius alia voluntate quã E pater: hypostaticum enim solam hypostasim signat. si præter naturam, occasum interitũque substantiarum ejus docebunt: siquidem quæ sunt secundum naturam, ab iis intereunt, quæ sunt præter naturam. Hoc autem libenter ipsos interrogarem: Deus universorũ & pater, vult quatenus pater, an quatenus Deus? si quatenus pater, alia erit ejus voluntas præter voluntaté filii; non enim pater est filius. Si vero quatenus est Deus; Deus auté est filius; Deus item Spiritus sanctus igitur concedent voluntaté esse naturæ, id est naturalé.

Rursus; si secundum patres, quorum est una voluntas, una etiam substantia est, opinione vero ipsorum, una est voluntas divinitatis Christi & humanitatis ejus: igitur unam & eamdem aiunt esse harum substantiam. Quomodo ergo, qui tam impii sunt, aiunt se patres sequi? Ac rursus. si secundum ipsos illos patres, differentia naturæ una voluntate non dignoscitur, neque discernitur; necesse est ipsos unam voluntatem si dicunt, naturalem in Christo differentiam non dicere; vel si dicunt naturalem differentiam, unam voluntatem non dicere, siquidem seipsos ad normas & regulas patrum dirigunt. Ac rursus. si, ut sentiunt iidem magistri & doctores, non est communis voluntas, ambarũ scilicet substantiarum, necesse est ipsos aut dicere, ambas naturas ipsius non habere communiter unã voluntatem; aut si hoc dicunt, plane cum legibus & decretis patrum pugnare. PYR. Valde clare & concise ratio demonstravit, implicatam esse impietatẽ cum omni cogitatione adversariorum. Sed quid dicemus, siquidem hoc etiam auctoritate patrum demõstrare conantur? MAX. Si vocare volunt patres eos qui dividunt & confundunt divinam œconomiã (id est, dispensationem) damus eis: omnes enim unam voluntatem opinati sunt, cum tamen maxime inter se in impietate discrepent, si vero patres ecclesiæ vocant, nequaquam eis hoc concedemus: nam unum tantum ex illustribus & notis apud omnes producant, ut & nos in die illa, cum nostra dijudicabuntur, & Christus nos increpaverit, cur vocem probaverimus, quæ totum mysterium incarnationis dissolvit, excusare possimus nos, in omnibus patris opinionẽ reveritos fuisse. PYR. Quid igitur est quod ait Gregorius theologus: Velle enim illius in nulla re erat Deo cõtrarium, totum deificatum, non est hoc contrarium duabus voluntatibus? MAX. Nequaquã: imo contra, magis hoc, quam cetera alia, duas voluntates ostẽdit. PYR. Quomodo hoc ais: MAX. Sicut inflãmatio inflammatum & inflãmantem secum infert; & refrigeratio refrigeratum & refrigerantem; ambulatio ambulantẽ & ambulatum; aspectus aspicientẽ & quod aspicitur; intelligentia intelligentem & rem intellectam: non enim potest habitudo sine habentibus habitudinem intelligi, aut dici: sic consequenter deificans & deificatum. Præterea, si voluntatis deificatio est contraria duabus voluntatibus, sicut isti sentiunt, deificatio etiam naturæ erit contraria duabus naturis: utrobique enim posuit Gregorius idem verbũ deificationis. PYR. Demonstratum est, dictũm patris Gregorii magnopere convenire cum duabus voluntatibus: sed oportet demonstrare concordare cum hoc alterum Gregorium qui ecclesiam Nyssensium claram & illustrem reddidit: producunt enim eum pro una voluntate sentientem, eo quod de domino dixerit: Anima vult, corpus tangitur, utrisque fugit passionem. aiunt enim dixisse patrem Gregorium, velle animam domini voluntate divina divinitatis cum ipsa anima secundum hypostasim unitæ. MAX. Igitur eadem consequentia dixit, corpus divina tactione tangi; eritque eorum opinione divinitas tactilis, quæ enim ipsi de anima domini dicunt, cum alius ad corpus traducit,

A ἔτι· εἰ κατὰ τοὺς πατέρας, ὧν τὸ θέλημα ἕν, τούτων καὶ ἡ οὐσία μία ἐστί· κατ' αὐτοὺς δὲ, ἓν τὸ θέλημα τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ· ἄρα μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τούτων λέγουσι τὴν οὐσίαν. καὶ πῶς οὕτως ἀσεβοῦντές φασιν, ὅτι περ τοῖς πατράσιν ἕπονται; καὶ πάλιν· εἰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς πατέρας ἡ τῆς φύσεως * διαφορὰ ἐν τῷ ἑνὶ θελήματι οὐ διαφαίνεται, ἀνάγκη αὐτοὺς, ἢ ἓν θέλημα λέγοντας, φυσικὴν ἐν Χριστῷ μὴ λέγειν διαφοράν· ἢ φυσικὴν λέγοντας διαφορὰν, ἓν θέλημα μὴ λέγειν, εἴ περ τοῖς πατρικοῖς κανόσιν ἑαυτοὺς ἀπευθύνουσι. καὶ πάλιν· εἰ κατὰ τοὺς αὐτοὺς διδασκάλους, οὐκ ἔστι κοινὸν ἀμφοτέρων δηλαδὴ τῶν οὐσιῶν τὸ θέλημα, ἀνάγκη αὐτοὺς, ἢ ἄμφω τὰς φύσεις * τοῦ αὐτοῦ μὴ λέγειν κοινῶς ἔχειν ἓν θέλημα· ἢ τοῦτο λέγοντας, φανερῶς τοῖς

*διαφορό-της τῷ ἑνὶ θελήματι

*πῶς

B πατρικοῖς ἀπομάχεσθαι νόμοις τε καὶ θεσπίσμασι. ΠΥΡ. Λίαν σαφῶς καὶ συντετμημένως ἔδειξεν ὁ λόγος τὴν συμπεπλεγμένην πάσῃ ἐπινοίᾳ τῶν δι' ἐναντίας ἀσέβειαν. τί * δὲ λέγομεν, ὅτι καὶ ἐκ τῶν πατέρων τοῦτο * δεικνύειν ἐπιχειροῦσιν; ΜΑΞΙΜ. Εἰ μὲν τοὺς διαιροῦντας, καὶ τοὺς συγχέοντας τὴν ὑπὲρ φύσιν οἰκονομίαν, πατέρας καλεῖν βούλονται, συγχωροῦμεν αὐτοῖς· πάντες γὰρ * ἓν θέλημα ἐδόξασαν, καί τοι ἐκ διαμέτρου ἀλλήλων διεστηκότες τὴν ἀσέβειαν. εἰ δὲ τοὺς τῆς ἐκ-

*ὃν λέγουσιν

*ἐπιδεικνύειν

*μίαν θέλησιν ἔδοξ.

C κλησίας, οὐδαμῶς τοῦτο συγχωρήσομεν αὐτοῖς. * ἐπεὶ δείξουσιν ἕνα μόνον τῶν ἐμφανῶν, καὶ πᾶσι * γνώριμον· ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐν ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἡμετέρων διαγνώσεως ἐγκαλούμενοι παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ὅτι τίνος χάριν ἐδέξασθε φωνὴν ὅλον λύουσαν τὸ τῆς ἐμῆς σαρκώσεως τὸ μυστήριον; ἔχωμεν ἀπολογίαν· ὅτι τὴν ἐν πᾶσιν αἰδεσθέντες τοῦ πατρὸς ὑπόληψιν. ΠΥΡΡ. Τί οὖν τὸ εἰρημένον τῷ θεολόγῳ Γρηγορίῳ. τὸ γὰρ ἐκείνου θέλειν * οὐδὲν ὑπεναντίον τῷ Θεῷ, * θεωθὲν ὅλον, οὐκ ἐναντίον τῶν δύο θελημάτων ἐστί; ΜΑΞ. Οὐδαμῶς· τοὐναντίον, τῶν δύο θε-

*ἐπιδείξωσιν ἕνα

*γνώριμον

*οὐδὲ al.

*ἀλλὰ θεωθὲν

D λημάτων μὲν οὖν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐμφαντικώτερον τῶν δύο τυγχάνει θελημάτων. ΠΥΡ. Πῶς τοῦτο φῄς; ΜΑΞ. Ὥσπερ ἡ πύρωσις τὸ πυρωθὲν καὶ τὸ πυρῶσαν ἑαυτῇ συνεισάγει, καὶ ἡ ψύξις τὸ ψυχθὲν καὶ τὸ ψύξαν, καὶ ἡ βάδισις τὸ βαδίζον καὶ βαδιζόμενον, καὶ ἡ ὅρασις τὸ ὁρῶν καὶ ὁρώμενον, καὶ ἡ νόησις τὸ νοοῦν καὶ νοούμενον· οὐ γὰρ δυνατὸν, τὴν σχέσιν ἄνευ τῶν * σχετῶν νοεῖν, ἢ λέγειν· οὕτω κατὰ τὸ ἀκόλουθον, καὶ τὸ θεωθὲν καὶ τὸ θεῶσαν. ἄλλως τε δὲ, εἰ ἡ τοῦ θελήματος θέωσις ἐναντία ἐστὶ τῶν δύο θελημάτων κατ' αὐτοὺς, καὶ ἡ τῆς φύσεως θέωσις ἐναντία ἔσται τῶν δύο φύσεων· ἐπ' ἀμφοτέρων γὰρ τὸν αὐτὸν τῆς

*σχετικῶν

E θεώσεως τέθεικεν ὁ πατὴρ λόγον. ΠΥΡ. Πάνυ συμβαίνουσα ἐδείχθη ἡ χρῆσις τοῦ πατρὸς τοῖς δύο θελήμασιν· ἀλλὰ χρὴ τούτῳ σύμφωνον δεῖξαι καὶ Γρηγόριον τὸν τὴν Νυσσαέων φαιδρύναντα ἐκκλησίαν· ἓν γὰρ αὐτὸν φρονοῦντα παράγουσι * θέλημα, ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν πατέρα περὶ τοῦ κυρίου· ἡ ψυχὴ θέλει, τὸ σῶμα ἅπτεται· δι' ἀμφοτέρων φεύγει τὸ πάθος. φασὶ γὰρ, ὅτι τῷ θείῳ θελήματι τῆς ἑνωμένης αὐτῇ καθ' ὑπόστασιν θεότητος ἔφη ὁ πατὴρ τὴν ψυχὴν τοῦ κυρίου θέλειν. ΜΑΞ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν αὐτὸν εἱρμὸν καὶ τὸ σῶμα τῇ θείᾳ ἁφῇ ἔφη ἅπτεσθαι· καὶ ἔσται κατ' αὐτοὺς καὶ ἁπτὴ ἡ θεότης. ἃ γὰρ αὐτοὶ περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ κυρίου λέγουσιν, ἕτερος ἐκ τῆς ἴσης ἐκφωνήσεως μετάγων

*τὸ θέλ.

τάγων περὶ τὸ σῶμα, εἰς ἐσχάτην αὐτοὺς ἀπάγει πλάνην. ΠΥΡΡ. Πάνυ συνοπτικῶς τὸ βλάσφημον τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς παρέστησας. τί δέ φαμεν καὶ περὶ τῶν παραγομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου χρήσεων; ὧν μία ἐστὶν αὕτη. νοῦς κυρίου οὔπω κύριος, ἀλλ' ἡ θέλησις, ἡ βούλησις, ἡ ἐνέργεια πρός τι. ΜΑΞΙΜ. Καθ' ἑαυτῶν καὶ ταύτην προβάλλονται. διὸ καὶ ὁ ἀληθὴς λόγος τοῖς αὐτῶν πρὸς ἀναίρεσιν τῶν αὐτῶν ἐν πᾶσι κέχρηται προβλήμασι. μηδὲ γὰρ οὕτω ποτὲ πτωχεύσειεν ἡ ἀλήθεια, ὥστε τῶν ἰδίων κατὰ τῶν ἀντιπάλων δεηθῆναι ὅπλων. εἰ γὰρ κατὰ τὸν πατέρα νοῦς κυρίου οὔπω κύριος, ἄλλο πάντως παρὰ τὸν κύριον ἔσται ὁ νοῦς αὐτοῦ· τουτέστιν, οὐ φύσει κύριος, ἤγουν Θεός, ὁ νοῦς τοῦ κυρίου· καθ' ὑπόστασιν γὰρ * αὐτῷ γεγενῆσθαι πιστεύεται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τοῦ ἐπαγαγεῖν· ἡ θέλησιν, ἢ βούλησιν, ἢ ἐνέργειαν πρός τι * αὐτὸ εἶναι, κανόνι χρώμενος πρὸς τοῦτο τῷ ὄντι φιλοσόφῳ τῶν φιλοσόφων Κλήμεντι ἐν τῷ ἕκτῳ τῶν στρωματέων λόγῳ, τὴν μὲν θέλησιν νοῦν εἶναι ὀρεκτικὸν ὁρισαμένῳ, τὴν δὲ βούλησιν εὔλογον ὄρεξιν, ἢ τὴν περί τινος θέλησιν. πρός τι δὲ ἐνέργειαν ὁ θεῖος οὗτος ἔφη διδάσκαλος· διότι πρὸς πάντα τὰ θεοπρεπῶς παρ' αὐτοῦ γινόμενα, τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνωθείσῃ αὐτῷ νοερᾷ καὶ λογικῇ ἐχρήσατο ψυχῇ. ΠΥΡΡΟΣ. Τῷ ὄντι δι' ὧν * ἀντιστρατεύεσθαι δοκοῦσι τῇ εὐσεβείᾳ, δι' αὐτῶν τὸν ἔλεγχον ὑπομείναντες ἠγνόησαν. χρὴ δὲ καὶ τὴν ἑτέραν, ἣν ἐκ τοῦ πατρὸς παράγουσιν, ἐπεξεργάσασθαι χρῆσιν, πρὸς τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς ὑπολιπεῖν πρόφασιν κατὰ τῆς ἀληθείας. ΜΑΞ. Τίς αὕτη; ἀγνοῶ γάρ. ΠΥΡ. * Ἥ φησιν ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ἀνήρ· ἐγεννήθη ἐκ γυναικός, ἐκ τῆς πρώτης πλάσεως τὴν ἀνθρώπου μορφὴν ἑαυτῷ ἀναστησάμενος, ἐν ἐπιδείξει * σαρκός, δίχα δὲ σαρκικῶν θελημάτων, καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων, ἐν εἰκόνι καινότητος. ἡ γὰρ θέλησις θεότητος μόνης. ΜΑΞ. Αὐθερμήνευτος οὖσα, οὐ δεῖται ὅλως τῆς ἐκ λογισμῶν βοηθείας. ΠΥΡΡ. Καὶ πῶς τούτοις * ἀμφίβολος τυγχάνει; ΜΑΞ. Ἐκ πολλῆς ἀμαθίας. ἐπεὶ τίνι οὐκ * ἔστι καταφανές, εἰ μὴ πάντη τὸ τῆς ψυχῆς πεπήρωται ὀπτικόν· ὅτι οὐ περὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου, ἀλλὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ὑπάρξεως, ταῦτα ὁ πατὴρ διεξῆλθε, δεῖξαι βουλόμενος τὴν σάρκωσιν ἔργον οὖσαν τῆς θείας καὶ μόνης θελήσεως, εὐδοκοῦντος μὲν τοῦ πατρός, αὐτουργοῦντος δὲ τοῦ υἱοῦ, καὶ συνεργοῦντος τοῦ ἁγίου πνεύματος· ἀλλ' οὐ σαρκικῆς κινήσεως, καὶ λογισμῶν ἀνθρωπίνων, ἤτουν γαμικῆς ἀκολουθίας· οὐ γὰρ τὸν τῆς φύσεως λόγον ἐκαινοτόμησε γενόμενος ἄνθρωπος τῶν ὅλων ὁ Θεός· ἐπεὶ οὐδὲ ἄνθρωπος ἔτι ἦν, ἀνελλιπῆ, καὶ ἀναλλοίωτον, τὸν ἐν πᾶσι τῆς φύσεως οὐκ ἔχων λόγον· ἀλλὰ τὸν τρόπον, ἤγουν, τὴν διὰ σπορᾶς σύλληψιν, καὶ τὴν διὰ φθορᾶς γέννησιν. οὐκοῦν τοὺς φυσικοὺς τῶν ἑνωθέντων λόγους οὐδαμῶς ἠρνήσαντο οἱ θεόφρονες τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι· ἀλλὰ συμφώνως τοῖς εὐαγγελισταῖς, καὶ ἀποστόλοις, καὶ προφήταις, τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ Θεόν, Ἰησοῦν Χριστόν, κατ' ἄμφω τὰς αὐτοῦ φύσεις θελητικόν, καὶ ἐνεργητικὸν τῆς ἡμῶν ἔφασαν σωτηρίας. ΠΥΡΡ. Καὶ δυνατόν, τοῦτο καὶ ἐκ τῶν τῆς παλαιᾶς, καὶ νέας δεῖξαι γραμμάτων;

* αὐτῷ
* αὐτὸν al. αὐτῷ κανόνι χρώμενος
* ἐπιστρατεύεσθαι
* Φησὶν al.
* σαφῶς,
* ἀμφίβολος ... ἔσται

A pari ratione orationis prolatæ in summum errorem eos detrudit. PYR. Magna perspicacia & brevitate blasphemiam hujusmodi interpretationis probasti. Quid vero dicemus de iis auctoritatibus, quas ex magno Athanasio producunt? ex quibus una est hæc: Mens domini nondum dominus, sed vel appetitio, vel voluntas, vel energia ad aliquid. MAX. Et hanc quoque auctoritatem contra se proferunt. Quamobrem vera ratio in omnibus quæstionibus utitur argumentis ipsorum ad eos ipsos confutandos. Nec enim sic unquam veritas inops erit, ut propriis armis indigeat adversus adversarios. Si enim, ut hic pater ait, mens domini nondum dominus, aliud B omnino præter dominum erit mens ejus; hoc est non natura dominus, sive Deus, mens domini est, quia secundum hypostasim facta esse ejus creditur. idque ex eo perspicitur, quod subjunxit: eam esse vel appetitionem, vel voluntatem, vel energiam ad aliquid; pro regula usus ad hoc vere philosopho philosophorum Clemente in sexto libro Stromatū, qui θέλησιν, id est appetitionem, definivit esse mentem appetentem: at vero βούλησιν, id est, voluntatem, appetitum rationi consentaneū, aut appetitionem de re quapiam. energiam vero ad aliquid dixit hic divinus doctor (Athanasius) quia ad omnia, quæ ab eo fiebant, ut Deum decebat, anima intelligente & ra- C tiocinante secundum hypostasim ipsi unita usus est. PYR. Revera quibus argumentis videntur pietatem oppugnare, iis ipsis nescientes redarguuntur. oportet autem & aliam auctoritatem, quam ex eodem patre afferunt, examinare, ne ulla eis occasio adversus veritatem relinquatur. MAX. Quæ ista auctoritas? ignoro enim. PYR. In qua ait admirandus ille vir: *Natus est ex muliere, qui ex prima formatione sibi formam hominis erexit & excitavit in ostensione carnis, sed sine voluntatibus, & sine humanis cogitationibus, in imagine novitatis: voluntas enim erat solius divinitatis.* MAX. Se ipsam interpretatur hæc auctoritas; idcirco nullo penitus subsidio ratioci- D nationis indiget. PYR. Quomodo igitur venit istis in dubium? MAX. Ex multa inscitia. Cui enim non est perspicuum, nisi omnino oculis animi captus sit, quod non de ratione naturali, sed de modo, quo secundum carnem extitit, hæc ille pater (Athanasius) recensuit, cum vellet demonstrare, fuisse incarnationem opus divinæ, & solius voluntatis, complacente Deo patre, ac per se operante Filio, ac cooperante Spiritu sancto: non autem opus motus carnalis, & cogitationum humanarum, id est, ordinis & consecutionis nuptialis. non enim rationem naturæ novavit factus homo, qui erat Deus universorum; quoniam nec fuisset homo, qui non E habuisset perfectam & immutabilem in omnibus rationem naturæ; sed modum, id est, conceptum e semine, & ortum per corruptionem. Rationes igitur naturales unitorum non negaverūt divini ecclesiæ doctores: quin potius consentientes cum euangelistis, & apostolis, atque prophetis, dominum nostrum, & Deum Iesum Christum ambabus naturis suis salutem nostram voluisse, & operatum esse dixerunt. PYR. Potes hoc ex literis veteris & novi testamenti, demonstrare?

MAX. Maxime: patres enim non ſuapte ſponte, & a ſe ipſis excitati, ſed ex ipſis literis ſacris, quod didicerunt, hoc nos amanter docuerunt: non enim erant ipſi qui loquebantur, ſed gratia Spiritus, quæ copioſe in ipſis verſabatur. PYR. Quandoquidem ad imitationem divinæ bonitatis, cum propoſitum tibi eſſet juvare, in hos labores inquirendi te conjeciſti, ne pigeat docere nos hoc. MAXIM. In ſanctis euangeliis dictum eſt de domino: quod & poſtera die voluit Ieſus intrare in Galilæam. perſpicuum eſt, quod quatenus non aderat illic, voluit intrare: non autem aderat humanitate; divinitate enim nuſquam abeſt. igitur quatenus homo, & non quatenus Deus, voluit intrare, poteratque quatenus homo velle. Et in alio loco rurſus: *Volo, inquit, ut ubi ego ſum, & ipſi ſint.* Si Chriſtus quatenus Deus, eſt ſupra ubi, non enim quatenus Deus, eſt in loco; ſupra locum vero non poteſt eſſe natura creata: igitur quatenus homo, vult, ut ubi eſt, ſint etiam ipſi. atque ita idem, quatenus homo, poteſtate voluntatis prædirus erat. *Et cum veniſſet ad locum, dixit: ſitio; & dederunt ei vinum cum felle mixtum, & cum guſtaſſet, noluit bibere.* qua parte dicitis ſitiviſſe eum? ſiquidem divinitate, erit divinitas ejus paſſionibus obnoxia, quæ potionem præter naturam expetivit: ſi autem humanitate, igitur qua parte ſitivit, illa parte noluit quod naturæ ſuæ non conveniebat; & poterat velle quatenus homo. Et alibi inquit: *Et ambulabat Ieſus in Galilæa, non enim volebat in Iudæa ambulare, quia quærebant eum Iudæi, ut occiderent.* Si ambulatio natura erat carnis, & non divinitatis ſecundum hypoſtaſim ei unitæ: igitur quatenus homo, ambulans in Galilæa, nolebat ambulare in Iudæa; & idem poterat velle; quatenus homo. Rurſus in alio loco: *Et illinc egreſſi tranſibant per Galilæam; & non volebat, ut aliquis ſciret.* Omnibus certum eſt, itionem natura eſſe humanitatis domini, ut dictum eſt, non divinitatis ejus. Quod ſi itio, quatenus homo erat, & non quatenus Deus, natura ei inerat: igitur etiam quatenus homo, tranſiens cum diſcipulis ſuis, non voluit ut aliquis ſciret; & poterat idem, etiam quatenus homo, velle. Item alias: *Et ſurgens inde, abiit in fines Tyri & Sidonis: & ingreſſus domum, neminem voluit ſcire, & non potuit latere.* Si Chriſtus, quatenus Deus, erat virtus per ſe ſubſiſtens; quatenus vero homo, infirmitas: *Et ſi enim*, inquit divinus apoſtolus, *crucifixus eſt ex infirmitate, ſed vivit ex virtute Dei.* igitur quatenus homo, & non quatenus Deus, ingreſſus in domum, non voluit ut aliquis ſciret, & non potuit latere. habuitque quatenus homo poteſtatem volendi. Et alibi inquit: *Circa quartam vigiliam noctis venit ad eos, ambulans ſupra mare, & volebat præterire eos.* Si quis hoc de eo, quatenus Deus erat, dictum eſſe exponat, cogetur is dicere, interceptam eſſe divinitatem terminis corporeis, ſupra, inquam, & infra, ante & poſt, dextro, & ſiniſtro. ſin vero dicta hæc eſſe de eo, quatenus homo erat, dixerit; igitur poterat idem ipſe velle, etiam quatenus homo. Et in alio loco: *Et acceſſerunt ad eum diſcipuli ejus dicentes; Vbi vis, ut eun-*

Ioan. 7.

Marc. 9.

Marc. 7.

2. Corinth. 13.

Marc. 6.

Matth. 26.

A ΜΑΞ. Καὶ μάλιστα· καὶ γὰρ * οἱ πατέρες οὐκ οἴκοθεν κινούμενοι, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν μαθόντες, τοῦτο φιλανθρώπως καὶ ἡμᾶς ἐδίδαξαν· οὐ γὰρ αὐτοὶ ἦσαν οἱ λαλοῦντες, ἀλλ' ἡ δι' ὅλου περιχωρήσασα * αὐτοῖς χάρις τοῦ πνεύματος. ΠΥΡ. Ἐπειδὴ μιμήσει θείας ἀγαθότητος ὠφελῆσαι προθέμενος, εἰς τούτους τῆς ζητήσεως ἑαυτὸν τοὺς πόνους * ἐκδέδωκας, ἀόκνως καὶ τοῦτο δίδαξον. ΜΑΞ. Ἐν τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις εἴρηται περὶ τοῦ κυρίου· ὅτι καὶ τῇ ἐπαύριον * ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς * εἰσελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· πρόδηλον δὲ *, ὅτι καθ' ὃ οὐκ ἦν ἐκεῖ, * ἠθέλησε εἰσελθεῖν. οὐκ ἦν δὲ ἀνθρωπότητι· θεότητι γὰρ οὐδενὸς * B ἄπεστιν· ἄρα οὖν καθ' ὃ ἄνθρωπος, καὶ οὐ καθ' ὃ Θεὸς, ἠθέλησεν * εἰσελθεῖν· καὶ θελητικὸς ἦν καθ' ὃ ἄνθρωπος. καὶ ἑτέρωθι πάλιν· θέλω, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ αὐτοὶ ὦσιν· εἰ καθὸ Θεὸς, ὁ Χριστὸς ὑπὲρ * τὸ ποῦ ἐστιν· οὐ γὰρ ἐν τόπῳ, καθὸ Θεός. ὑπὲρ δὲ * τὸ ποῦ ἀδύνατον τὴν κτιστὴν φύσιν ὑπάρχειν. ἄρα, καθὸ ἄνθρωπος, θέλει, ἵνα ὅπου ἐστὶ, καὶ αὐτοὶ ὦσι· καὶ θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καθὸ ἄνθρωπος. καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν· καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν τόπον, εἶπε· διψῶ· καὶ ἔδωκαν αὐτῷ οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος, οὐκ ἤθελε πιεῖν. κατὰ ποῖον αὐτοῦ μέρος διψῆσαι αὐτὸν λέγετε; εἰ μὲν κατὰ τὴν θεότητα, ἐμπαθὴς ἔσται ἡ θεότης αὐτοῦ, πόσεως παρὰ φύσιν ἐφιεμένη· εἰ δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἄρα καθὸ ἐδίψησε, κατ' ἐκεῖνο καὶ τὸ C ἀκατάλληλον τῇ φύσει οὐκ ἠθέλησε πιεῖν· καὶ θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καὶ καθὸ ἄνθρωπος. καὶ ἀλλαχοῦ φησι· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. εἰ τῆς σαρκὸς φύσει ὁ περίπατος, ἀλλ' οὐ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένης αὐτῇ θεότητος, ἄρα καθ' ὃ ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ περιπατῶν, οὐκ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν· καὶ θελητικὸς ὁ αὐτὸς, καὶ καθὸ ἄνθρωπος. καὶ ἑτέρωθι πάλιν· κἀκεῖθεν ἐξελθόντες, παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ. * ὡμολόγηται παρὰ πάντων ἡ πόρευσις φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς εἴρηται, εἶναι τοῦ κυρίου, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτοῦ θεότητος· εἰ δὲ καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐ καθὸ Θεὸς, φύσει προσῆν D αὐτῷ ἡ πόρευσις, ἄρα καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, παραπορευόμενος μετὰ τῶν μαθητῶν, οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ. καὶ θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος. καὶ ἑτέρωθι πάλιν· κἀκεῖθεν ἀναστὰς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου καὶ Σιδῶνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν, οὐδένα ἤθελε γνῶναι. καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν. εἰ καθ' ὃ Θεὸς, ὁ Χριστὸς δύναμις ἦν αὐθυπόστατος, καθὸ δὲ ἄνθρωπος, ἀσθένεια· εἰ γὰρ καὶ ἐσταυρώθη, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. ἄρα, καθὸ ἄνθρωπος, καὶ οὐ καθὸ Θεὸς, εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν, οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· καὶ θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος. E καὶ ἀλλαχοῦ φησι· περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς· εἰ μὲν καθ' ὃ * Θεὸς, τοῦτό τις περὶ αὐτοῦ εἰρῆσθαι ἐκλάβοι, πέρασι σωματικοῖς * τῷ ἄνω, φημὶ, καὶ τῷ κάτω· τῷ ἔμπροσθεν, καὶ τῷ ὀπίσω, τῷ * δεξιῷ, καὶ τῷ ἀριστερῷ, διειλῆφθαι ὁ τοιοῦτος τὴν θεότητα λέγειν ἀναγκασθήσεται. εἰ δὲ καθὸ ἄνθρωπος, ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ αὐτοῦ λέγει, ἄρα θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καὶ καθὸ ἄνθρωπος. καὶ ἀλλαχοῦ φησι· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες αὐτῷ· ποῦ θέλεις, ἀ-

πελ-

* ἢ οἱ
* εἰς αὐτούς.
* ἐκδέδωκας.
* ἤθελεν
* ἐξελθεῖν
* , ὡς ὅτι
* ἤθελεν.
* ἀπέστη.
* ἐξελθεῖν.
* τόπου.
* τόπου· τὸ πᾶς.
* ὁμολογεῖται
* Θεὸς ἦν, τοῦτο
* τὸ ἄνω φημὶ, καὶ τὸ κάτω. τὸ ἔμπροσθεν, καὶ τὸ ὀπίσω. τὸ δεξιῷ, καὶ τὸ ἀριστερῷ.
* δεξιῷ, καὶ τῷ ἀριστερῷ, al.

πελθόντες ἑτοιμάσωμέν σοι τὸ πάσχα φαγεῖν; εἰ ἡ βρῶσις τοῦ πάσχα τῶν ὑπὸ νόμον ἐστὶ, γέγονε δὲ ὁ Κύριος, καθὸ ἄνθρωπος, καὶ οὐ καθὸ Θεὸς, ὑπὸ νόμον· ἄρα καθὸ ἄνθρωπος θέλων, ἔφαγε τὸ πάσχα, καὶ θελητικὸς ἦν ὁ αὐτὸς, καὶ καθὸ ἄνθρωπος. Καὶ ὁ θεῖος δὲ ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ περὶ αὐτοῦ φησιν· Ὑπήκοος γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· θέλων οὖν ἄρα ὑπήκουσεν, ἢ μὴ θέλων; ἀλλ' εἰ μὲν μὴ θέλων, τυραννὶς ἂν εὐλόγως, καὶ οὐχ ὑπακοὴ λεχθείη· εἰ δὲ θέλων, ὑπήκοος δὲ, οὐ καθὸ Θεὸς, ἀλλὰ καθὸ ἄνθρωπος, γέγονε· καθ' ὃ γὰρ Θεὸς, οὔτε ὑπήκοος, κατὰ τοὺς πατέρας, οὔτε ἀνήκοός ἐστι· τῶν γὰρ δευτέρων, καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα ταῦτα, φησὶν ὁ θεῖος Γρηγόριος· ἄρα, καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, θελητικὸς ἦν. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Δαβὶδ ἐν τῷ τριακοστῷ * ἐννάτῳ ψαλμῷ· Θυσίαν, καὶ προσφορὰν, φησὶν, οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι· ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἐξεζήτησας· τότε εἶπον· Ἰδοὺ ἥκω. Ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ Θεός μου, ἠβουλήθην. Ὅτι μὲν καθ' ὃ ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, καὶ οὐ καθ' ὃ Θεὸς, Θεὸς αὐτοῦ λέγεται ὁ πατὴρ, ὥσπερ καὶ πατὴρ, καθὸ Θεὸς, καὶ οὐ καθὸ ἄνθρωπος, οὐδὲ τοὺς ἐξ ἐναντίας οἶμαι διαμφιβάλλειν. Εἰ δὲ καθ' ὃ ἄνθρωπος, καὶ οὐ καθὸ Θεὸς, Θεὸς αὐτοῦ ἐστιν ὁ πατὴρ, ἄρα καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, καὶ οὐ καθ' ὃ Θεὸς, ἠβουλήθη τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς, καὶ * αὐτοῦ ποιῆσαι. Αὐτοῦ γάρ ἐστι καὶ τὸ τοῦ πατρὸς θέλημα, καὶ Θεοῦ κατ' οὐσίαν αὐτοῦ ὄντος· εἰ δὲ τοῦτο, οὐ μόνον καθ' ὃ Θεὸς, καὶ τῷ πατρὶ ὁμοούσιος, ἦν θελητικὸς, ἀλλὰ καὶ καθ' ὃ ἄνθρωπος, καὶ ἡμῖν ὁμοούσιος. Χρὴ δὲ εἰδέναι, ὡς τὰ νῦν * παρατεθέντα τοῦ ψαλμοῦ ῥήματα, ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ εἰς τὸν Κύριον ἐξείληφεν· ὁ μέγας δὲ Μωϋσῆς ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου γενέσει τὸν Θεὸν εἰσάγει λέγοντα· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, * καὶ ὁμοίωσιν. Εἰ οὖν εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος τῆς θείας φύσεως, αὐτεξούσιος δὲ * φύσις ἡ θεία, ἄρα καὶ ἡ εἰκών. Εἴπερ τὴν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον σώζει ὁμοίωσιν, αὐτεξούσιος φύσει τυγχάνει· εἰ δὲ τοῦτο, γέγονε δὲ τὸ φύσει ἀρχέτυπον καὶ εἰκὼν φύσει, ἄρα κατ' ἄμφω τὰς αὐτοῦ φύσεις θελητικὸς φύσει ὑπῆρχεν ὁ αὐτός. Προαπεδείχθη γὰρ ἐκ τῶν πατέρων, τὸ θέλημα εἶναι τὴν κατὰ φύσιν αὐτεξουσιότητα. Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὡς ἡ αὐτεξουσιότης ὁμωνύμως λέγεται μὲν, ὥσπερ καὶ ἡ φύσις. Ἄλλως δὲ ἐπὶ Θεοῦ λαμβάνεται, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀγγέλων, καὶ ἄλλως ἐπὶ ἀνθρώπων. Ἐπὶ μὲν Θεοῦ ὑπερουσίως· ἐπὶ δὲ ἀγγέλων ὡς συντρεχούσης τῇ ἕξει τῆς προχειρήσεως, * καὶ παρενθήκην ὅλως χρόνου μὴ παραδεχομένης· ἐπὶ δὲ ἀνθρώπων, ὡς χρονικῶς τῆς ἕξεως προεπινοουμένης τῆς * ἐπιχειρήσεως. Εἰ γὰρ θέλων ὁ Ἀδὰμ ὑπήκουσε, καὶ θέλων ἐθεώρησε, καὶ θελήσας ἔφαγεν, ἄρα πρωτοπαθὴς ἐν ἡμῖν ἡ θέλησις. Εἰ δὲ πρωτοπαθὴς ἐν ἡμῖν ἡ θέλησις, ταύτην δὲ μετὰ τῆς φύσεως, κατ' αὐτοὺς, οὐ προσείληφεν ὁ Λόγος ἐνανθρωπήσας, οὐκ ἄρα ἐγὼ χωρὶς ἁμαρτίας γέγονα· εἰ δὲ ἐγὼ χωρὶς ἁμαρτίας οὐ γέγονα, οὐκ ἄρα ἐσώθην, εἴπερ τὸ ἀπρόσληπτον ἀθεράπευτον, ἔπειτα δὲ, εἰ ἔργον * αὐτοῦ, καὶ

* ἐννάτῳ ᾄδει ψαλμῷ. — * ἑαυτοῦ — * παρατεθέντα τοῦ ψαλμοῦ ῥητὰ, — * καθ' ὁμοίωσιν. al. — * ἡ θεία φύσις, al. — * ἅτε ἦ — * προχειρήσεως, al. — * αὐτὸ

A *tes paremus tibi comedere pascha*? Si esus paschæ est eorum, qui sunt sub lege, fuit autem dominus, quatenus homo, non quatenus Deus, sub lege: igitur quatenus homo volens comedit pascha; poteratque velle idem etiam quatenus homo. Et divinus apostolus, in epistola ad * Hebræos de eo ait: *Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Volens igitur obedivit, an non volens? si quidem non volens, tyrannis merito, & non obedientia dicetur: sin vero volens, obediens autem, non quatenus Deus, sed quatenus homo, fuit; quate-

B nus enim Deus, nec obediens, ut patres sentiunt, nec inobediens: hæc enim ad secundos pertinent, & eorum sunt, qui sunt sub manu & potestate alterius, ut ait divinus Gregorius: igitur quatenus homo etiam poterat velle. Et beatus David psalm. 39. *Sacrificium*, inquit, *& oblationem noluisti: corpus autem perfecisti mihi: holocausta, & pro peccato non postulasti: tunc dixi: ecce venio. in capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam, Deus meus volui.* Quod autem pater dicitur Deus Christi, quatenus Christus homo est, & non quatenus Deus; sicut & pater dicitur ejus, quatenus Deus,

C & non quatenus homo, nec adversarios arbitror dubitare. Si igitur quatenus homo est & non quatenus Deus, Deus ejus est pater; igitur etiam quatenus homo, & non quatenus Deus, voluit voluntatem patris & suam facere. Voluntas enim patris etiam ipsius est, cum & ipse substantialiter sit Deus. quod si hoc ita est, non solum quatenus Deus & ejusdem cum patre substantiæ, poterat velle, sed etiam quatenus homo, & ejusdem nobiscum substantiæ. Scire autem oportet, quod hæc verba psalmi, quæ nunc proposita sunt, divinus apostolus in epistola ad Hebræos, de domino accepit & inter-

D pretatus est. Magnus vero Moyses Deum introducit dicentem in creatione hominis: *Faciamus hominem ad imaginem nostram & ad similitudinem.* Si igitur homo est imago divinæ naturæ; natura autem divina liberæ potestatis est: igitur & imago, siquidem similitudinem archetypi servat, natura est liberæ potestatis. quod si ita est; factum est autem, quod erat natura archetypum, etiam natura imago: igitur idem secundum ambas suas naturas poterat natura velle. Demonstratum enim prius est auctoritate patrum, voluntatem esse potestatem natura liberam.

E Est autem sciendum dici liberam potestatem æquivoce, sicut & naturam? aliter enim accipitur in Deo, & aliter in angelis, & aliter in hominibus. In Deo quidem supersubstantialiter, in angelis vero tamquam concurrente aggressione cum habitu, & omnino interpositionem temporis non admittente; in hominibus autem tamquam habitu prius tempore ipsa aggressione cogitato. Si enim Adam volens obedivit, & volens spectavit, & cum voluisset comedit, igitur voluntas est in nobis, quæ primum afficitur. Quod si voluntas in nobis primum patitur, hanc autem verbum, cum caro factum est, ut isti sentiunt, non assumpsit, non ergo positus sum ego extra peccatum: quod si extra peccatum non sum positus, non sum consecutus salutem: siquidem quod non est assumptum, non est

* Imo, ad Philipp. 2.

Genes. c. 1.

est curatum. Deinde si opus & fabricatio ejus est libera potestas naturæ, hanc autem potestatem verbum caro factum, opinione istorum, cum natura secundum unionem inexplicabilem non assumpsit; aut quia improbavit fabricam suam, tamquam non bonam, eam a se rejecit, & amandavit: aut quia nobis invidit curationem ejus, nos quidem perfecta salute privans, se vero sub passione esse demonstrans, aut non volendo, aut non valendo perfecte salvare. Hæc hactenus de eo, quod verbum Dei incarnatum, natura, etiam quatenus homo, velle poterat. quod autem idem etiam, quatenus Deus, natura habebat voluntatem, hinc sciemus; ait enim ipse dominus noster & Deus, sola veritas, de seipso in euangeliis

Luc. 13. sic: *Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos sub alis, & noluistis. nunc autem relinquetur vobis domus vestra deserta.* Perspicuum enim est, quod non quatenus homo, hoc dixit, siquidem recenter fuerat factus homo, sed quatenus Deus, qui varios modos sapientis providentiæ suæ circa hominem demonstravit, quibus voluit naturam ab errore externorum abducere, & sibi aggregare: ipsa autem noluit.

Ioan. 5. Rursus ait: *Sicut pater suscitat mortuos & vivificat, sic & filius quos vult vivificat. Sicut*, adverbium est comparationis, comparationes autem sunt in his, quæ sunt ejusdem substantiæ, non potest igitur dici hoc in Christo secundum humanitatem. Igitur docuit nos salvator, quod sicut Pater, Deus existens, voluntate mortuis tribuit vitam, sic etiam ipse, quippe cum ejusdem substantiæ sit & ejusdem voluntatis, quibus vult vitam præbet. Hæc sunt euangelistarum, & apostolorum, atque prophetarum dogmata. Quæ igitur major demonstratio esse potest, quam sint hæc, posse eumdem natura velle, quatenus Deus est & quatenus homo? PYRRH. Nihil his apertius ad demonstrandum naturales esse voluntates. Quomodo igitur Vigilius tunc pontifex Romanus libellum a Mena episcopo hujus urbis regiæ oblatum, qui unam voluntatem continebat, accepit: idque cum esset ei ostensus in secreto regio imperatoris, qui tunc erat, & in senatu? MAX. Admiror, quomodo patriarchæ cum sitis, audetis mentiri. Qui tibi antecessit in suis ad Honorium literis scripsit, commonefactum quidem fuisse de eo libello, non autem oblatum, nec ostensum. ipse vero in tua ad Ioannem papam epistola dixisti, oblatum esse, & ostensum, lectum etiam per Constantinum quæstorem. Vtri igitur credemus? tibi, an ei cui successisti? uterque enim non potest verum dixisse. PYRRH. Et sic scripsit, qui mihi antecessit? MAX. Sic scriptum est. PYRRH. Sit ita de Vigilio. Quid de Honorio ad respondendum habes, qui aperte antecessori meo unam voluntatem domini nostri Iesu Christi esse tradidit? MAX. Quis fuerit fide & auctoritate dignus epistolæ hujus interpres, qui eam ex persona Honorii scripsit, adhuc superstes, & qui totum occidentem cum aliis virtutibus, tum dogmatibus fidei Christianæ illustravit; an ii,

A ποίημα, ἡ * αὐτεξούσιος τῆς φύσεως ὑπάρχει δύναμις, ταύτην δὲ ὁ λόγος σαρκωθεὶς κατ᾽ αὐτοὺς μετὰ τῆς φύσεως καθ᾽ ἕνωσιν ἄῤῥητον οὐ προσείληφεν, ἢ καταγνοὺς τῆς οἰκείας δημιουργίας, ὡς οὐ καλῆς, ταύτην ἑαυτοῦ ἀπεπέμψατο, ἢ φθονήσας ἡμῖν τῆς κατ᾽ αὐτὴν θεραπείας, ἡμᾶς μὲν τῆς * ἐντελοῦς ἀποστερῶν * σωτηρίας, καὶ ἑαυτὸν ὑπὸ πάθος ὄντα δεικνὺς, * τῷ μὴ θέλειν, ἢ τῷ μὴ δύνασθαι τελείως σώζειν. Ταῦτα μὲν περὶ τοῦ θελητικὸν εἶναι φύσει τὸν σαρκωθέντα Θεὸν λόγον, καὶ καθ᾽ ὃ ἄνθρωπος· περὶ δὲ τοῦ θελητικὸν εἶναι φύσει τὸν αὐτὸν, καὶ καθ᾽ ὃ Θεὸς, ἔνθεν εἰσόμεθα.

B Φησὶ γὰρ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς, ἡ μόνη ἀλήθεια, περὶ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις οὕτως· Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτένουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὥσπερ ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νόσσια ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας· καὶ οὐκ ἠθελήσατε· νῦν ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. δῆλον γὰρ, ὅτι οὐ καθ᾽ ὃ ἄνθρωπος, τοῦτο εἴρηκεν· εἴπερ προσφάτως ἐγεγόνει ἄνθρωπος· ἀλλὰ καθ᾽ ὃ Θεὸς, δείξας τοὺς ποικίλους τῆς σοφῆς αὐτοῦ * περὶ τὸν ἄνθρωπον προνοίας τρόπους· δι᾽ ὧν θελήσας ἀπὸ τῆς τῶν ἐκτὸς πλάνης τὴν φύσιν πρὸς ἑαυτὸν ἐπισυνάξαι, * αὐτὴ οὐκ ἠθέλησε.

C Καὶ πάλιν φησίν· ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς, οὓς θέλει, ζωοποιεῖ. εἰ τὸ, ὡς, ἐπίῤῥημα συγκριτικόν ἐστιν, αἱ δὲ συγκρίσεις * τῶν ὁμοουσίων, οὐκ ἄρα τοῦτο δυνατὸν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐπὶ Χριστοῦ λέγεσθαι. οὐκοῦν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ σωτὴρ, ὅτι ὥσπερ ὁ πατὴρ, Θεὸς ὢν, θελήματι τοὺς νεκροὺς ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ αὐτὸς, ὁμοούσιος ὢν τῷ πατρὶ, καὶ ὁμοθελὴς, οὓς θέλει, ζωοποιεῖ. ταῦτα τῶν εὐαγγελιστῶν, καὶ ἀποστόλων, καὶ προφητῶν τὰ δόγματα. τίς οὖν ὑπὲρ ταῦτα μείζων ἀπόδειξις περὶ τοῦ φύσει εἶναι θελητικὸν τὸν αὐτὸν καὶ καθ᾽ ὃ Θεός ἐστι, καὶ καθ᾽ ὃ ἄνθρωπος; ΠΥΡ. Οὐδὲν τούτων πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ φυσικὰ εἶναι τὰ θελήματα σαφέστερον. πῶς οὖν τὸν ἐπιδοθέντα λίβελλον ὑπὸ

D Μηνᾶ, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου * τῆς βασιλίδος, ἓν θέλημα ἔχοντα, ἐδέξατο Βιγίλιος, ὁ τῆς Ῥωμαίων τηνικαῦτα πρόεδρος· καὶ ταῦτα, ἐμφανισθέντος * αὐτοῦ ἐν τῷ βασιλικῷ σηκρήτῳ τοῦ τηνικαῦτα τῶν Ῥωμαίων βασιλεύοντος, καὶ * τῆς συγκλήτου. ΜΑΞ. Θαυμάζω, πῶς πατριάρχαι ὄντες κατατολμᾶτε τοῦ ψεύδους. ὁ προηγησάμενός σου πρὸς * Ονώριον γράφων, εἶπεν· ὅτι ὑπηγορεύθη μὲν, οὐκ ἐπεδόθη δὲ, οὔτε ἐνεφανίσθη, αὐτὸς δὲ ἐν τοῖς πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν πάπαν ἔφης· ὅτι * ἐπεδόθη, καὶ ἐνεφανίσθη, ἀναγνωσθεὶς

E διὰ Κωνσταντίνου κοιαίστωρος. τίνι οὖν * πιστεύομεν; σοὶ, ἢ τῷ πρὸ σοῦ; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀμφοτέρους ἀληθεύειν. ΠΥΡ. Καὶ οὕτω γέγραπται τῷ πρὸ ἐμοῦ; ΜΑΞ. Οὕτω γέγραπται. ΠΥΡ. Ἔστω περὶ Βιγιλίου ταῦτα. τί ἔχεις περὶ Ονωρίου εἰπεῖν, φανερῶς πρὸς τὸν πρὸ ἐμοῦ ἓν δογματίσαντος θέλημα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; ΜΑΞ. Τίς ἀξιόπιστος ἐξηγητὴς τῆς τοιαύτης καθέστηκεν ἐπιστολῆς, ὁ ταύτην ἐκ προσώπου * Ονωρίου συντάξας, ἔτι * περιὼν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ καλῶν, καὶ τοῖς τῆς εὐσεβείας δόγμασι πᾶσαν τὴν δύσιν * καταφαιδρυνάσας, ἢ οἱ

Marginal variants: * αὐτεξουσιότης, ἢ φύσεως · * παντελοῦς · * θεραπείας · * τὸ μὴ · * πρὸς · * αὕτη · * ἐπὶ τῶν · * ταύτης · * ἴσως, αὐτοῦ · * τῇ συγκλήτῳ. al. · * τὸν ἐν ἁγίοις Ονώρ. · * καὶ παρεδόθη. · * πιστεύσομεν · * ἐπὶ τοῦ · * τοῦ ἐν ἁγίοις · * ἔτι περιὼν, · * καταφαιδρύνων.

ἢ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ ἀπὸ καρδίας λαλοῦντες. ΠΥΡ. Ὁ ταύτην συντάξας. ΜΑΞ. Ὁ αὐτὸς οὖν πρὸς τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον, τὸν γενόμενον βασιλέα, ἐκ προσώπου πάλιν Ἰωάννου τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα περὶ αὐτῆς γράφων, ἔφη· ὅτι ἓν θέλημα ἔφημεν ἐπὶ τοῦ κυρίου, οὐ τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ μόνης τῆς ἀνθρωπότητος. Σεργίου γὰρ γράψαντος· ὥς τινες δύο θελήματα λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ ἐναντία, ἀντεγράψαμεν, ὅτι ὁ Χριστὸς δύο θελήματα ἐναντία οὐκ εἶχε, σαρκός φημι, καὶ πνεύματος, ὡς ἡμεῖς ἔχομεν μετὰ τὴν παράβασιν, ἀλλ' ἓν μόνον, τὸ φυσικῶς χαρακτηρίζον τὴν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα. καὶ τούτου ἀπόδειξις ἐναργὴς, τὸ καὶ μελῶν, καὶ σαρκὸς μνησθῆναι· ἅπερ καὶ ἐπὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ ἐκεῖνα ληφθῆναι οὐ συγχωρεῖ. εἶτα καὶ προκατάληψιν ἀνθυποφορᾶς ποιούμενος, φησί· εἰ δέ τις λέγοι· καὶ τίνος χάριν περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ διαλαβόντες, περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ μνήμην οὐκ ἐποιήσασθε; φαμὲν ὅτι πρῶτον μὲν πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἡ ἀπόκρισις γέγονεν· ἔπειτα δὲ καὶ τῷ τῆς γραφῆς ἔθει, ὡς ἐν πᾶσι, καὶ ἐν τούτῳ ἑπόμενοι, ποτὲ μὲν ἀπὸ τῆς θεότητος αὐτοῦ διαλεγομένης, ὡς ὅταν λέγῃ ὁ ἀπόστολος· Χριστὸς Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία· ποτὲ δὲ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ, καὶ μόνον· ὡς ὅταν ὁ αὐτὸς λέγῃ· τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί· καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. ΠΥΡ. Ἁπλούστερον ὁ πρὸ ἐμοῦ, τῇ λέξει προσεσχηκὼς, τοῦτο ἐδέξατο. ΜΑΞ. Ἀλήθειαν λέγω· οὐδὲν οὕτω * ἀπεδέξατό με πρὸς τὸν πρὸ σοῦ, ὡς τὸ παλίμβολον αὐτοῦ ἤγουν, τὸ ἄλλοτε εἰς ἄλλας αὐτὸν μεταπίπτειν ἐννοίας, καὶ ἐν μηδενὶ βεβηκέναι φρονήματι. ποτὲ μὲν γὰρ τοὺς τοῦτο τὸ ἓν θέλημα θεῖον προσαγορεύοντας * δεχόμενος, τὸ Θεὸν μόνον εἶναι τὸν σαρκωθέντα * εἰσῆγε· ποτὲ δὲ τοὺς βουλευτικὸν αὐτὸ λέγοντας, ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι ψιλὸν εἰσῆγε, βουλευτικῶς καθ' ἡμᾶς * διατιθέμενον, καὶ μηδὲν διαφέροντα Πύρρου, καὶ Μαξίμου· ποτὲ δὲ ὑποστατικὸν αὐτὸ λέγων, τῇ διαφορᾷ τῶν ὑποστάσεων συνεισῆγε καὶ τὸ διάφορον τῶν θελημάτων ἐπὶ τῶν ὁμοουσίων· ποτὲ δὲ καὶ τοὺς ἐξουσιαστικὸν αὐτὸ λέγοντας ἀποδεχόμενος, σχετικὴν εἰσῆγε τὴν ἕνωσιν· ἐξουσία γὰρ καὶ αὐθεντία, καὶ τὰ τοιαῦτα, γνώμης προδήλως, ἀλλ' οὐ φύσεως ὑπάρχει κινήματα· ποτὲ δὲ τοὺς προαιρετικὸν, καὶ γνωμικὸν αὐτὸ λέγοντας, προσλαμβανόμενος, καὶ κυρίους ἑαυτοῦ καθιστῶν, οὐ μόνον ψιλὸν ἄνθρωπον εἰσῆγε τὸν κύριον, ἀλλὰ καὶ τρεπτὸν, καὶ ἁμαρτωλόν· εἴπερ ἡ γνώμη τῶν ἀντικειμένων ἐστὶ κριτικὴ, καὶ τῶν ἀγνοουμένων ζητητικὴ, καὶ τῶν ἀδήλων βουλευτική· ποτὲ δὲ τοὺς οἰκονομικὸν αὐτὸ λέγοντας, τὸ πρὸ τῆς οἰκονομίας ἀθέλητον αὐτὸν εἶναι, καὶ εἴ τι ἕτερον ἕπεται τῷ λόγῳ ἄτοπον, εἰσῆγε· καὶ εἰς ἄλλας μυρίας ἀτόπους ἐξηνέχθη ὑπολήψεις, * τὴν ἀλήθειαν βάσιν οὐχ ἐσχηκώς. ἃς εἰ ἀκριβείας εἰ βουληθείην γραφῇ παραδοῦναι μετὰ τῶν αὐτῶν ἀτόπων, οὐδὲ ὁ μέλλων ἀρκέσει χρόνος. τίς δὲ ἡ ἀνάγκη χάρτας προθεῖναι, καὶ σχίσαι τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν; οὐδὲ πᾶσι κοινότατον συνιδεῖν ἠδυνήθη. * ἢ γὰρ, ἵνα παραχωρήσωμεν ὑμῖν * τὰ τῶν συνόδων ἔχουσι δόγματα, ὡς ὑμεῖς οὐκ ἀληθεύοντες ἔφητε, καὶ οὐ δεόμεθα τῶν ὑμετέρων χαρτῶν,

A qui Constantinopoli, quæ ex corde erant, loquebantur? PYRR. Qui hanc composuit. MAXIM. Is igitur ipse cum ad divum Constantinum imperatorem ex persona sancti papæ Ioannis de hac epistola scriberet, dixit: *Vnam voluntatem diximus in domino; non divinitatis ejus & humanitatis, sed humanitatis solius. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent; diximus Christum non duas voluntates contrarias habuisse, carnis inquam, & spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, quæ naturaliter humanitatem ejus signabat.* Hoc autem ita esse, argu- B mentum evidens est, meminisse membrorum & carnis quæ quidem de divinitate illa accipi non permittunt. Deinde occurrit per anticipationem objectioni: *Si quis vero*, inquit, *dicat: quare de humanitate Christi agentes, de divinitate ejus non meministis? respondemus: primum quidem, responsum fuisse ad quæstionem; deinde, ut in omnibus, sic etiam hic consuetudinem scripturæ nos secutos fuisse, quæ aliquando ex divinitate ejus differit, ut cum ait apostolus: Christus Dei virtus & Dei sapientia. aliquando ex humanitate, & solum; ut cum idem ait: Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* PYR. Simplicius antecessor meus accepit C hoc, in vocem intentus. MAX. Rem ipsam loquor. nihil me tam a tuo antecessore abalienavit, quam mutabilitas ejus & inconstantia, id est, in alias alio tempore transire sententias, & in nullo sensu permanere. aliquando enim eos, qui hanc unam voluntatem divinam appellabant, approbans, incarnatum introducebat tantum Deum esse: aliquando vero eis assentiens, qui dicebant esse consultatricem voluntatem, hominem solum introducebat, more nostro consultantem, nihil a Pyrrho & Maximo differentem: quandoque vero vocans hanc voluntatem hypostaticam, cum differentia personarum simul inducebat differentiam vo- D luntatum in personis (divinis) ejusdem substantiæ: alias eos amplectens, qui eam voluntatem suæ potestatis dicebant, unionem introducebat secundum habitudinem. potestas enim & auctoritas & alia hujusmodi, manifeste γνώμης, id est, sententiæ, non naturæ, motus sunt. aliquando, cum eos, qui voluntatem vocabant electricem & sententialem, sibi adjungebat, & dominos suos faciebat, non solum Christum faciebat hominem merum, sed mutabilem & peccatorem. siquidem sententia oppositorum est dijudicatrix, & eorum quæ ignorantur indagatrix; & in iis quæ non sunt manifesta, consultatrix. interdum eos sequens, E qui œconomicam voluntatem in Christo dicebant, faciebat cum ante œconomiam (id est, dispensationem) non habuisse voluntatem; & si quid aliud absurdum ex hoc sequitur: & in alias infinitas absonas opiniones detrusus est, qui non est nixus in veritate, tamquam in fundamento: quas si mandare literis vellem subtiliter, & diligenter, neque futurum tempus satis esset. Quid autem necesse fuerit proponere chartas, & ecclesiam Dei sanctam scindere? neque quod omnibus est communissimum, assequi potuit. aut enim, ut vobis cedamus, habent istæ (chartæ) dogmata synodorum ut vos falso dixistis, & sic non opus est nobis vestris chartis,

1. Cor. 1.

Ibid. 1.

ZZzzz quæ

qui ſynodos & ante & nunc accipimus, & amplectimur; aut non habent* dogmata ſynodorum, & ſic multo magis eas averſari & fugere juſtum eſt. Propoſitio igitur earumdem chartarum cum ex utraque parte injuſta ſit, & ſcelerata, ipſarum chartarum conſciſſio propter utrumque juſta, & canonica fuit. PYRR. Sophronius, qui paulo ante fuit patriarcha Hieroſolymitanus, fecit, ut hoc vel præter propoſitum faceremus, cum tempore inopportuno ſermonem de operationibus excitavit. MAXIM. Ego ex omni parte neſcio, quam excuſationem prolaturos vos expectatis, qui eum qui extra culpam eſt, tam graviter criminamini. Dic enim mihi per veritatem ipſam oro, cum Sergius ad Theodorum Pharanitanum ſcripſit, miſſo etiam libello, quem eſſe dicit Menæ, per Sergium Macaronam epiſcopum Arſinoes, hortans eum, ut quid ſentiret de una in eo libello operatione, & una voluntate, aperiret, & reſcripſit approbans eas, ubi tunc erat Sophronius? aut cum Theodoſiopoli ad Paulum monoculum, & Severi ſectatorem ſcripſit, miſſo etiam ad eum libello Menæ, & Theodori Pharanitani, cum ſua approbatione? aut (ubi erat) quando ad Georgium cognomento Arſam Pauliniſtam ſcripſit, rogans, ut mitteret ſibi auctoritates de una ipſorum operatione, inſeruitque epiſtolæ, facere etiam ſe (his auctoritatibus) unionem eccleſiæ cum eis? hanc autem epiſtolam beatus Ioannes papa Alexandrinus manu ab Arſa abſtulit. unde cum vellet etiam eum ob ipſam deponere, impeditus fuit ab incurſu tunc a Perſis in Ægyptum facto. aut quando ad Cyrum epiſcopum Phaſidis reſcripſit de una operatione & duabus, ab eo rogatus, miſſo etiam ad eum libello Menæ, quem diximus? Quid igitur? poſtquam Sergius multis modis morbum ſuum in commune propoſuit, & maximam partem eccleſiæ corrupit, ac vaſtavit, ſi beatus Sophronius admonuit eum cum humilitate, quæ ejus habitum decebat, ad veſtigia ejus provolutus, Chriſti Dei paſſionibus vivificis, quæ omnem ſupplicationem continebant, commemoratis, & obteſtans ne vocem hæreticorum, probe olim a ſanctis patribus ſuperioribus extinctam, renovaret, fuitne ipſe auctor hujus ſcandali? PYR. Competenter omnia quæ propoſita ſunt, ſermo habitus hactenus evertit; nihilque prorſus deeſt in quæſtione de voluntatibus. MAXIM. Quandoquidem quæſtio de voluntatibus concluſa eſt, vis, ut de operationibus diſſeramus? PYRR. Sicut ignoraveram naturales eſſe voluntates, ſic de operationibus acceperam; ſi quid, ſive ſcripto, ſive ſine ſcripto dixi, ad hoc propoſiti ſpectat. nunc autem cum certum ſit naturæ eſſe velle, & in eo contentum per ſynecdochen, naturæ quoque eſſe operari, omnia quæ a me antea de hac re defenſa ſunt, facta ſunt irrita, & ſupervacaneum eſſe arbitror, ullum deinceps de hoc ſermonem habere. MAXIMVS. Quid igitur? quandoquidem Deus, quia præcognovit propoſitum veſtrum, ad agnitionem veritatis ejus vocavit; nonne oportet, quæ ſcripto, aut ſine ſcripto de hoc apud aliquos dicta ſunt, ea diligenter examinare, propter eos, qui incaute, ut probabile eſt, in ea inciderunt, aut incidunt, faciles ut decipiantur?

ταύτας καὶ πρὶν, καὶ νῦν δεχόμενοι, καὶ περιπτυσσόμενοι· ἢ οὐ τὰ τῶν συνόδων ἔχουσι, καὶ πολλῷ πλέον τούτοις ἀποστρέφεσθαι, καὶ φεύγειν δίκαιον. τῆς οὖν τῶν αὐτῶν χαρτῶν προθέσεως, * καθ' ἑκάτερον ἀδίκου καὶ παρανόμου οὔσης, καὶ ἡ αὐτῶν κατάλυσις * δι' ἑκάτερον δικαία, καὶ κανονικὴ καθέστηκεν. ΠΥΡΡ. Σωφρόνιος, ὁ μικρῷ πρόσθεν πατριάρχης γενόμενος Ἱεροσολύμων, τοῦτο ἡμᾶς καὶ παρὰ πρόθεσιν πρᾶξαι πεποίηκε, τὸν περὶ ἐνεργειῶν λόγον οὐκ ἐν εὐθέτῳ καιρῷ κινήσας. ΜΑΞ. Ἐγὼ πάντοθεν ἀπορῶ, ποίαν ἐνδέχεσθε δοῦναι ἀπολογίαν, τὸν ἀναίτιον οὕτω πικρῶς αἰτιώμενοι. εἰπὲ γάρ μοι πρὸς τῆς ἀληθείας αὐτῆς· ὅτε Σέργιος ἔγραψε πρὸς τὸν τῆς Φαρὰν Θεόδωρον, πέμψας καὶ * τόν φησι λίβελλον Μηνᾶ διὰ τῆς μεσιτείας Σεργίου τοῦ * Μακεδονᾶ, τοῦ Ἀρσινόης ἐπισκόπου, προτρεπόμενος αὐτὸν περὶ τῆς ἐν τῷ * λιβέλλῳ μιᾶς ἐνεργείας, καὶ ἑνὸς θελήματος τὰ δοκοῦντα εἰπεῖν, καὶ ἀντέγραψεν * ἀποδεξάμενος αὐτά, ποῦ ἦν τότε Σωφρόνιος; ἢ ἡνίκα ἐν Θεοδοσιουπόλει πρὸς Παῦλον τὸν μονόφθαλμον, καὶ ἀπὸ Σευηριτῶν, ἔγραψε, πέμψας καὶ αὐτῷ τὸν λίβελλον Μηνᾶ, καὶ τὴν τοῦ Φαρανίτου, καὶ ἑαυτοῦ συγκατάθεσιν; ἢ ὅτε πρὸς Γεώργιον, τὸν ἐπίκλην * Ἀρσᾶν, Παυλιανιστὴν ὄντα, ἔγραψε, χρήσεις αὐτῷ πεμφθῆναι περὶ μιᾶς ἐνεργείας αἰτῶν, ἐνθέμενος καὶ τοῦτο τῇ ἐπιστολῇ· ὅτι ἐν ταύταις καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς τῆς ἐκκλησίας ποιεῖ ἕνωσιν; ταύτην δὲ τὴν ἐπιστολὴν ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ πάπας Ἀλεξανδρείας ἀφείλετο χειρὶ ἀπὸ τοῦ * Ἀρσᾶ. ὅθεν καὶ βουληθεὶς δι' αὐτὴν ποιῆσαι τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, ἐκωλύθη ἐκ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ τηνικαῦτα γενομένης τῶν Περσῶν ἐπιδρομῆς· ἢ ὅτε πρὸς Κῦρον τὸν Φάσιδος ἀντέγραψε περὶ μιᾶς ἐνεργείας, καὶ δύο, ἐρωτηθεὶς παρ' αὐτοῦ, πέμψας καὶ αὐτῷ τὸν ῥηθέντα λίβελλον Μηνᾶ; τί οὖν; ἐπειδή, Σεργίου πολυτρόπως τὴν οἰκείαν νόσον ἐν τῷ κοινῷ προθέντος, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἁγίας ἐκκλησίας λυμηναμένου, ὁ μακάριος Σωφρόνιος ὑπέμνησεν αὐτὸν μετὰ τῆς πρεπούσης τῷ σχήματι αὐτοῦ ταπεινοφροσύνης, τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ * προσκαλινδούμενος, καὶ ἀντὶ πάσης ἱκετηρίας αὐτὰ προσφέρων αὐτῷ τὰ ζωοποιὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ παθήματα· ὥστε μὴ φωνὴν * αἱρετικῶν, πάλαι καλῶς ὑπὸ τῶν προωδευκότων τὸν βίον ἁγίων πατέρων σβεσθεῖσαν, ἀνανεώσασθαι, αὐτὸς αἴτιος τοῦ τοιούτου * γέγονε σκανδάλου; ΠΥΡ. Πάντων τῶν προταθέντων τὴν ἀνατροπὴν δεόντως ὁ λόγος ἐποιήσατο· καὶ * οὐδὲν ὅλως ἐλλείπει ἡ περὶ θελημάτων ζήτησις. ΜΑΞ. Ἐπειδὴ ἡ περὶ θελημάτων ζήτησις πέρας εἴληφε, βούλει καὶ τὴν περὶ ἐνεργειῶν ποιησόμεθα; ΠΥΡΡ. Τὸν περὶ τοῦ φυσικὰ εἶναι τὰ θελήματα λόγον ἀγνοήσας, κατὰ * τοῦτον καὶ τὸν περὶ ἐνεργειῶν παρεδεξάμην. καὶ εἴ τι ἐγγράφως, ἢ ἀγράφως ἐρρέθη μοι, πρὸς τοῦτον * ὁρᾷ τὸν σκοπόν. νυνὶ δὲ τοῦ πεφυκέναι θέλειν καὶ τοῦ πεφυκέναι ἐνεργεῖν συνεκδοχικῶς ὁμολογουμένων, πάντα τὰ περὶ τούτου πρῴην μοι * συσταθέντα ἠκύρωται· καὶ περιττὸν ἡγοῦμαι, λοιπόν τινα ὅλως περὶ τούτου κινῆσαι λόγον. ΜΑΞ. Τί οὖν, ἐπειδὴ ὁ Θεός, διὰ τὴν προγνωσθεῖσαν αὐτῷ πρόθεσιν ὑμῶν, ἐκάλεσε πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας αὐτοῦ ἐπίγνωσιν, οὐ δεῖ τὰ περὶ τούτου ἐγγράφως ἢ ἀγράφως πρός τινας εἰρημένα βασανίσαι, διὰ τούς, ὡς εἰκός, ἀφυλάκτως αὐτοῖς περιτυχόντας, ἢ καὶ περιτυγχάνοντας δυσχερεστέρους;

ΠΥΡ.

* καθ' ἑτέρων * δι' ἑκατέρων * ὃν * ὥς φησι * Μακαρωνᾶ, & Μακαρανᾶ, * ἀποδεχόμενος * Βαρσᾶν * Βαρσᾶ * προσκυλινδούμενος, * αἱρετικὴν * γεγένηται * οὐδεμία τέως ὅλως * τοῦτο * ἰσῶ * συσταθέντα,

ΠΥΡΡ. * Εἴ τι πρὸς τοῦτο ὁρᾷ ἡ βάσανος, ἀναγκαῖόν ἐστι· τὸ γὰρ φροντίσαι τῆς τῶν ἀκεραιοτέρων ἀσφαλείας, μίμησίς ἐστι θείας φιλανθρωπίας. ΜΑΞ. Εἰ οὖν θείας φιλανθρωπίας ἐστὶ τοῦτο μίμησις, ἀρξώμεθα * ἐνταῦθα τῆς περὶ τούτου ἐξετάσεως. ΠΥΡΡ. Ἀρξώμεθα. ΜΑΞΙΜ. Ἐν τοῖς σοῖς εὗρον συγγράμμασι, μίαν σε Χριστοῦ, ὡς ὅλου, ἐνέργειαν δογματίσαντα. εἰ οὖν μία, ὡς ὅλου, ἐστὶν ἐνέργεια, τὸ δὲ ὅλον ἡ αὐτοῦ ἐστιν ὑπόστασις· ἄρα ἡ μία αὕτη ἐνέργεια ὑποστατικὴ ἔσται, καὶ ἑτέρας ἐνεργείας, ὥσπερ καὶ ὑποστάσεως, δειχθήσεται πατρί τε καὶ μητρί· εἴπερ οὐδ' ἕτερος αὐτῶν ὑπάρχει Χριστός. ΠΥΡ. Εἰ διὰ τὸ διάφορον τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων δύο λέγετε ἐνεργείας, καὶ οὐ διὰ τὸ μοναδικὸν τοῦ προσώπου μίαν, δύο εὑρεθήσονται καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργειαι, διὰ τὸ κατ' οὐσίαν διάφορον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος· εἰ δὲ τοῦτο, τρεῖς ἔσονται τοῦ Χριστοῦ ἐνέργειαι, καὶ οὐ δύο. ΜΑΞΙΜ. Ἅπερ ὑμεῖς ἐπ' ἀναιρέσει τῶν φυσικῶν προΐσχεσθε, ταῦτα καὶ κατὰ τῶν φύσεων οἱ πρὸς αὐτὰς μαχόμενοι * προτείνουσι· τοῦτο γὰρ ὑμῶν καὶ μόνον τὸ χαίρειν, τὸ ἐκείνοις ἐν πᾶσι συμπαραλέγεσθαι. ὅθεν καὶ ἡμεῖς τοὺς παρὰ τῶν πατέρων ἐκείνοις ἐπενεχθέντας ἐλέγχους, καὶ ὑμῖν, ὡς τὰ αὐτὰ αὐτοῖς νοσοῦσι, προσάγομεν· ὅτι, εἰ διὰ τὸ διάφορον τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων, δύο φύσεις καὶ αὐτοὶ μεθ' ἡμῶν λέγετε, καὶ οὐ διὰ τὸ μοναδικὸν τοῦ προσώπου μίαν, δύο εὑρεθήσονται οὕτω γε καὶ τοῦ ἀνθρώπου φύσεις, διὰ τὸ κατ' οὐσίαν διάφορον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ τοῦ σώματος· καὶ εἰ τοῦτο, τρεῖς ἔσονται τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐ δύο φύσεις. εἰ δὲ διὰ τὸ διάφορον τῶν φύσεων, δύο μεθ' ἡμῶν λέγοντες φύσεις, τρεῖς οὐ λέγετε ἐπὶ Χριστοῦ φύσεις, πῶς ἡμῖν διὰ τὸ διάφορον τῶν φύσεων δύο λέγουσιν ἐνεργείας, αἱ τρεῖς συναχθήσονται ἐνέργειαι; ἃ γὰρ ὑμεῖς μεθ' ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐκεῖνα κατὰ φύσεων προτείνοντας λέγετε, ταῦτα καὶ ἡμῖν περὶ τῶν ἐνεργειῶν πρὸς ὑμᾶς ἀρκέσει. ἀλλ' οὕτω μὲν ὑμᾶς ἐκ τοῦ ἴσου ὁ λόγος ἀπερράπισε, δείξας τῆς ἀπορίας τὸ παράλογον. ἐκ δὲ τοῦ ὑπερέχοντός φαμεν· ὅτι οὐ ταυτὸν τὸ κατ' εἶδος τοῦ ἀνθρώπου ἕν, καὶ τὸ κατ' οὐσίαν ψυχῆς καὶ σώματος ἕν. τὸ μὲν γὰρ κατ' εἶδος τοῦ ἀνθρώπου ἕν, τὴν ἐν πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν φύσιν ἀτόμοις ἀπαραλλαξίαν ἐνδείκνυται. ὅθεν οὐδὲ ἀπροσδιορίστως αὐτό φαμεν, ἀλλὰ προσεπάγοντες, τοῦ ἀνθρώπου· τὸ δὲ κατ' οὐσίαν ψυχῆς καὶ σώματος ἕν, * αὐτὸ τὸ εἶναι αὐτῶν λυμαίνεται, εἰς ἀνυπαρξίαν αὐτὸ παντελῆ ὠθοῦν. εἰ δὲ οὐ ταυτὸν τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου ἕν, καὶ τὸ κατ' οὐσίαν ψυχῆς καὶ σώματος ἕν, οὐκ ἄρα ἀνάγκη ἡμῖν, τὴν κατ' εἶδος μίαν * λέγοντας ἐνέργειαν, ἢ ὑποστατικὴν ταύτην λέγειν, ἢ τρεῖς ἐνεργείας, διὰ τὸ πρὸς φύσιν ὁρᾷν τὴν ἐνέργειαν. ΠΥΡ. Ἀλλὰ ταῖς ἐνεργείαις τὰ πρόσωπα κατὰ Νεστόριον συνεισάγεται· καὶ ἀνάγκη, τοὺς δύο λέγοντας ἐνεργείας, τὰ ἐκείνου μιαρὰ διεκδικεῖν δόγματα. ΜΑΞΙΜ. Καὶ μὴν Νεστόριος, δύο πρόσωπα λέγων, μίαν δογματίζει ἐνέργειαν, εἰ δὲ ταῖς ἐνεργείαις πρόσωπα καθ' ὑμᾶς συνεισάγεται, καὶ τοῖς προσώποις ἀκολούθως αἱ ἐνέργειαι συνεισαχθήσονται· καὶ βιασθήσεσθε, τοῖς ἰδίοις ἑπόμενοι κανόσιν, ἢ διὰ τὴν μίαν ἐνέργειαν τῆς ἁγίας θεότητος, καὶ ἓν λέγειν αὐτῆς πρόσωπον, ἢ διὰ τὰς τρεῖς αὐτῆς ὑποστάσεις,

[Margin: * Εἰ πρὸς · * ἐντεῦθεν · * ἀποτείνουσι · * ἐν αὐτῷ · * λέγουσιν]

A PYRR. Si inquisitio hoc propositi habet, necessaria est: curare enim, ut tuti sint simpliciores, imitari est caritatem Dei erga homines. MAXIM. Si igitur hæc est imitatio caritatis Dei erga homines, incipiamus hic ea de re inquisitionem. PYR. Incipiamus. MAX. In libris tuis reperi, docuisse te, unam esse operationem Christi, tamquam totius. Si igitur una est, tamquam totius, operatio; totum autem est ejus persona: igitur una hæc operatio personalis erit, & demonstrabitur diversæ operationis esse, sicut & personæ, a patre & matre; siquidem neuter eorum est Christus. PYR. Si propter differentiam naturarum in Christo, duas dicitis operationes, & non propter unam personam unam operationem; duæ reperientur B in homine operationes, propter differentiam substantiæ animæ & corporis ipsius. quod si hoc ita est, tres erunt operationes Christi, non duæ. MAX. Quæ vos ad tollenda ea, quæ sunt naturalia, objicitis, hæc ipsa contra naturas ii objiciunt, qui contra eas pugnant. in eo enim vel solo belli estis, quod in omnibus cum illis circumversamini. Vnde, quibus argumentis illos sancti patres redarguerunt; eisdem vos, qui eodem morbo laboratis, ipsi redarguimus: quoniam si propter differentiam naturarum in Christo, duas naturas ipsi nobiscum dicitis, & non propter unam personam unam naturam, C sic quidem duæ reperientur naturæ hominis, propter differentiam substantialem animæ ipsius & corporis. & hoc concesso, tres erunt naturæ Christi, non duæ. Sin vero propter differentiam naturarum, duas nobiscum naturas confitentes, non dicitis tres in Christo naturas, quomodo, quia nos propter differentiam naturarum duas operationes dicimus, tres operationes inferentur? Quæ enim vos nobiscum adversus illos, qui contra naturas disputant, dicitis, hæc etiam nobis de operationibus adversus vos sufficient. Verum sic quidem a pari ratione repulsi estis, demonstratumque est, quæstionem vestram carere omni probabilitate. D a majori vero dicimus, non esse idem secundum speciem hominis unum, & secundum substantiam animæ & corporis unum. Vnum enim secundum speciem hominis, significat nullam differentiam esse in omnibus individuis ejusdem naturæ. Vnde non hoc dicimus sine adjunctione, sed adjungentes, hominis, (cum dicimus unum secundū speciem hominis.) unum vero secundum substantiam animæ & corporis significat ipsam essentiam eorum: quæ essentia corrumpitur, cum desinit esse homo. Quod si non est idem unum secundū speciem hominis, & unum secundum essentiam animæ & corporis, non igitur necesse est nobis, cum dicimus unam operationē secundum speciem, vel hanc operationem personalem dicere, E vel tres operationes, quia operatio spectat ad naturam. PYR. At cum operationibus, ut sentit Nestorius, inferuntur personæ; & necesse est eos, qui duas dicunt operationes, illius impura dogmata defendere. MAX. Atqui Nestorius, duas personas cum dicit, unam operationē tradit. Si autem ut vestra est opinio, cum operationibus inferuntur personæ; etiam cum personis ut consequens est, inferentur operationes, & coacti eritis vestras regulas secuti, aut propter unam operationem sanctæ deitatis, unam ejus personam dicere, vel propter tres ejus personas,

tres quoque operationes, vel dicere, sicut Nestorius, unionē esse ex habitudine. Hujus enim est una operatio unio, ut ipse Nestorius, & qui sunt societatis ejus, in literis suis docuerunt. & in nobis, quia una est operatio secundum speciem, multæ autem personæ, necesse erit, vel propter unam secundum speciem operationem, etiam unam omnium personam dicere; vel propter multas personas, multas quoque operationes. ita fiet, ut frustratum sit, quod patres dixerunt: Quæ sunt ejusdem substantiæ, ejusdem etiam operationis esse. Præterea, si cum operatione, opinione ipsorum, infertur persona, multas autem operationes dederunt ex uno & eodem verbo Dei incarnato prodivisse; dabunt etiam inferri personas cum operationibus prodeuntibus, si sibi constare decreverunt; & reperientur infinitæ personæ & operationes ejusdem. Et rursus: si infertur persona cum operatione, ut isti sentiunt, etiam sublata operatione simul erit omnino sublata persona. quod si hoc verum est; igitur sublatis duabus, & una operatione, simul tolluntur duæ & una persona. & ita fit, ut quantum in ipsis est, Christus qui est, & plusquam est, desinat esse. quo quid potest magis impium esse? Si quis vero in unoquoque nostrum voluerit hoc tractare, ut abunde satisfiat, reperiet, etiam nos uno & eodem tempore ratiocinantes, & deambulantes, vel etiam alia cogitantes, & alia præsentibus differentes, quod quidem Moyses fecisse narratur, cum eodem tempore pro populo Deum precabatur, & cum populo loquebatur, & eum ad bonas spes incitabat; neque tamen, quia dupliciter operabatur, convenienter naturis suis, duo erat unus, neque, quia unus erat, qui dupliciter operabatur, idcirco motus, qui secundum substantiam naturis ejus inerant, confundebat. Et cum profertur ore verbum, similiter videmus notionem impositam verbo, & verbum subjectum notioni, & ipsorum in se vicissim commeationem per totum. & neque cum differentia ipsorum, differentia personarum inducitur, neque cum summa unione, confusio. Quid dicemus de gladio ignito, nihilo minus naturis, ignis scilicet, & ferri, & eorū naturales operationes, ustionem dico, & sectionem servante, ac simul in eodem ipso, & per omnia illas operationes ostendente, nec enim ustio soluta est a sectione post unionem, neque sectio ab ustione. neque propter duplicem operationem naturalem duos gladios inducit; neque, quia unus gladius est ignitus, mixtio, aut confusio fit differentiæ naturarum eorum secundum substantiam. PYRR. Nonne unus est, qui operatur? MAXIM. Vnus sane. PYRR. Si igitur unus erat, qui operabatur, & una item, tamquam unius, operatio. MAXIM. Hic unus Christus (rursus enim, quia ad eadem revertimini, eadem quæ superius percunctabor) est ne unus persona, an natura? PYRR. Persona: natura enim duplex est. MAXIM. Dupliciter igitur, propter duplicem naturam, operabatur idem, an singulariter, propter unam personam? at si dupliciter operabatur, cum unus idem esset, non igitur cum numero operationum numerus personarū inducitur. si vero singulariter

A ξεις καὶ ἐνεργείας· ἢ σχετικήν; ὡς * Νεστόριος λέγει, ἕνωσιν· ταύτης γὰρ ἡ μία ἐνέργεια, * ἡ ἕνωσις, ὡς αὐτὸς Νεστόριος, καὶ οἱ τῆς αὐτοῦ φατρίας ἐν τοῖς αὐτῶν ἀπέδειξαν γράμμασι· καὶ ἐφ' ἡμῶν δὲ, ἐπειδὴ μία μὲν ἡ κατὰ τὸ εἶδος ἐνέργεια, πολλαὶ δὲ αἱ ὑποστάσεις, ἢ διὰ τὴν μίαν κατ' εἶδος ἐνέργειαν, καὶ ἓν τῶν πάντων λέγειν πρόσωπον, ἢ διὰ τὰ πολλὰ πρόσωπα, πολλὰς καὶ ἐνεργείας· καὶ διαπέπτωκε τοῖς πατράσιν οὕτω γε ὁ φάσκων λόγος· τὰ τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας, καὶ τῆς αὐτῆς εἶναι ἐνεργείας. ἔτι * τε· εἰ τῇ ἐνεργείᾳ * πρόσωπον συνεισάγεται κατ' αὐτοὺς, πολλὰς δὲ δεδώκασιν ἐνεργείας ἐξ ἑνὸς, καὶ τοῦ αὐτοῦ σεσαρκωμένου B Θεοῦ λόγου προελθεῖν, καὶ τὰ συνεισαγόμενα ταῖς προελθούσαις ἐνεργείαις πρόσωπα δώσουσιν· εἴπερ ἑαυτοῖς στοιχεῖν διέγνωσαν· καὶ εὑρεθήσονται ἄπειρα, καὶ τὰ πρόσωπα καὶ αἱ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ. καὶ αὖθις· εἰ συνεισάγεται πρόσωπον κατὰ τὴν αὐτῶν πρόθεσιν τῇ ἐνεργείᾳ, καὶ ἀναιρουμένῃ ταύτῃ συναναιρεῖται πάντως· εἰ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ἄρα τῇ ἀναιρέσει τῶν δύο, καὶ τῆς μιᾶς * ἐνεργειῶν, συναναιρεῖται καὶ τὰ δύο, καὶ τὸ ἓν πρόσωπον· καὶ ἐχώρησεν, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ὁ Χριστὸς, ἐκ τοῦ ὄντος, καὶ ὑπερόντος, εἰς τὸ μὴ ὄν· οὗ τί γένοιτο ἂν ἀσεβέστερον; εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ καθ' ἕκαστον ἡμῶν τοῦτό τις ἐκ πολλῆς περιουσίας γυμνάζειν βουληθείη, εὑ- C ρήσει, καὶ ἡμᾶς καθ' ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ λογιζομένους, καὶ περιπατοῦντας, ἢ καὶ ἕτερα μὲν διανοουμένους, ἕτερα δὲ τοῖς παρατυγχάνουσι διαλεγομένους· ὅπερ καὶ Μωϋσῆς ποιήσας * ἱστορεῖται, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τῷ Θεῷ ἐντυγχάνων * ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ τῷ λαῷ διαλεγόμενος, καὶ πρὸς χρηστὰς παρορμῶν ἐλπίδας· οὔτε * τῷ προσφυῶς ταῖς αὐτοῦ φύσεσι διχῶς ἐνεργεῖν, δύο ὁ καθεὶς ἐστιν, οὔτε τῷ ἕνα εἶναι τὸν διχῶς ἐνεργοῦντα, τὰς οὐσιωδῶς προσούσας ταῖς αὐτοῦ φύσεσι κινήσεις συγχεῖ. καὶ ἐπὶ τοῦ κατὰ προφορὰν δὲ λόγου ὡσαύτως καὶ τὴν ἐγκειμένην τῷ λόγῳ ὁρῶμεν ἔννοιαν, καὶ τὸν D ὑποκείμενον τῇ ἐννοίᾳ λόγον, καὶ τὴν αὐτῶν δι' ὅλου εἰς ἄλληλα περιχώρησιν· καὶ οὔτε τῇ διαφορᾷ αὐτῶν τὸ διάφορον τῶν προσώπων συνεισάγεται, οὔτε τῇ ἄκρᾳ ἑνώσει τὸ συγκεχυμένον. τί δ' ἄν τις εἴποι καὶ περὶ τῆς πεπυρακτωμένης μαχαίρας, οὐχ ἧττον τῶν φύσεων· τουτέστι, τοῦ πυρὸς, καὶ τοῦ σιδήρου, καὶ τὰς αὐτῶν φυσικὰς ἐνεργείας, τὴν καῦσίν φημι, καὶ τὴν τομὴν σωζούσης, καὶ διὰ πάντων ἅμα, καὶ ἐν ταυτῷ, ταύτας ἐνδεικνυμένης; οὔτε γὰρ ἡ καῦσις αὐτῆς τῆς τομῆς ἄφετός ἐστι μετὰ τὴν ἕνωσιν, οὔτε ἡ τομὴ τῆς καύσεως· καὶ οὔτε διὰ τὸ διττὸν τῆς φυσικῆς ἐνεργείας, δύο εἰσάγει * τὰς μα- E χαίρας· οὔτε διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς πεπυρακτωμένης μαχαίρας τῆς αὐτῶν οὐσιώδους διαφορᾶς φύρσιν, ἢ σύγχυσιν ποιεῖται. ΠΥΡ. Οὐχ εἷς ἦν ὁ ἐνεργῶν; ΜΑΞ. Ναὶ, εἷς. ΠΥΡ. Εἰ οὖν εἷς ὁ ἐνεργῶν, καὶ μία, ὡς ἑνὸς, ἐνέργεια. ΜΑΞ. Ὁ εἷς ἐστὶ Χριστός. πάλιν γὰρ τὰ αὐτὰ τοῖς ἀνωτέρω εἰς τὰ αὐτὰ ὑμᾶς ὑποστρέψαντας ἐρήσομαι· εἷς τῇ ὑποστάσει, ἢ τῇ φύσει ἐστίν; ΠΥΡ. Τῇ ὑποστάσει· τῇ γὰρ φύσει διπλοῦς τυγχάνει. ΜΑΞ. Διχῶς οὖν διὰ τὸ διπλοῦν τῆς φύσεως ὁ αὐτὸς ἐνήργει, ἢ ἑνικῶς, διὰ τὸ μοναδικὸν τῆς ὑποστάσεως; ἀλλ' εἰ μὲν διχῶς, εἷς ὢν ὁ αὐτὸς, ἐνήργει, οὐχ ἄρα τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐνεργειῶν ὁ τῶν προσώπων συνεισάγεται ἀριθμός· εἰ δὲ ἑνικῶς, διὰ τὸ

* al. Νεστόριος, λέγειν ἕνωσιν·
* ὡς al.
* δέ·
* πρόσωπα
* ἐνεργείας
* ἱστόρηται
* περὶ
* τὸ
* πεπυρακτωμένας μαχαίρ.

μοναδικὸν

μοναδικὸν τοῦ προσώπου, τὰς αὐτὰς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς A ἀτοπίας ὁ περὶ τούτου δέξεται λόγος· εἰ γὰρ ὑποστατικὴ ἡ ἐνέργεια, τῷ πλήθει τῶν ὑποστάσεων καὶ ἡ τῶν ἐνεργειῶν διαφορὰ συνθεωρηθήσεται. ΠΥΡ. Οὐ πάντως; ἐπειδὴ διϊκῶς ἐνήργει, δύο ἦσαν αὐτοῦ αἱ ἐνέργειαι· ἀλλ' ἐπειδὴ εἷς ἦν ὁ ἐνεργῶν, μία. ΜΑΞ. τοῦτο καὶ περὶ τῶν φύσεων ἕτερος λέγει πρὸς σέ· ὅτι οὐκ
* ἦσαν, καὶ ἐπειδὴ δυαδικὴ αὐτοῦ ἡ φύσις, ἤδη καὶ δύο * εἴησαν καὶ
* λεχθείησαν * διχθείησαν αἱ φύσεις· ἀλλ' ἐπειδὴ μία ἦν αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις, μία ἐστὶν αὐτοῦ ἡ φύσις, καὶ λέγεται· πλὴν, ἵνα πάντα παραλίπω, ὅσα περὶ τούτου ῥηθῆναι δύναται, μίαν ἐνέργειαν λέγοντες, ὁποίαν ταύτην λέγειν ἀξιοῦτε; θείαν, ἢ ἀνθρωπίνην, ἢ οὐδ' ἑτέραν; ἀλλ' εἰ μὲν θείαν, Θεὸν μόνον τὸν Χριστὸν λέγετε· εἰ δὲ ἀνθρωπίνην, οὐδὲ ὅλως Θεὸν, ἀλλ' ἄνθρωπον μόνον ψιλόν. εἰ δὲ οὐδ' ἑτέραν τούτων, οὐδὲ Θεὸν, B οὐδὲ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀνύπαρκτον δογματίζετε τὸν Χριστόν. ΠΥΡΡ. Μίαν λέγοντες ἐνέργειαν τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀνθρωπότητος, οὐ λόγῳ φύσεως ταύτην προσεῖναι αὐτῷ φαμὲν, ἀλλ' ἑνώσεως τρόπῳ. ΜΑΞ. εἰ ἐκ τῆς ἑνώσεως αὐτῷ, κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, προσγέγονεν ἡ ἐνέργεια, πρὸ τῆς ἑνώσεως ἄρα ἀνενέργητος ἦν καὶ τετεράννηται, καθ' ὑμᾶς δημιουργήσας. καὶ αὖθις· εἰ ἐκ τῆς ἑνώσεως αὐτῷ προσγέγονε τὸ ἐνεργεῖν, ὁ πατὴρ δὲ, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, οὐχ ἡνώθησαν καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ, οὐκ ἄρα ἐνεργητικοί· εἰ δὲ μὴ ἐνεργητικοὶ, οὐδὲ δημιουργοί· ἵνα μὴ λέγω· ὅτι οὐδὲ ὅλως C εἰσί. καὶ πάλιν· ἐπειδὴ ἡ ἕνωσις σχέσις ἐστὶ, καὶ οὐ πρᾶγμα, σχέσις ἄρα, καὶ οὐ πρᾶγμα, ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐνέργεια. ἔτι τε ἢ κτιστὴν, ἢ ἄκτιστον λέγειν ταύτην ἀναγκασθήσεσθε· ἐπειδὴ μέσον κτιστῆς, καὶ ἀκτίστου, οὐδεμία ὑπάρχει τὸ σύνολον· καὶ εἰ μὲν κτιστὴν αὐτὴν φή-
* δηλώσετε σετε, κτιστὴν, καὶ μόνην * δηλώσει φύσιν· εἰ δὲ ἄκτι-
* χαρακτηρίσετε στον, καὶ μόνην * χαρακτηρίσει φύσιν· δεῖ γὰρ πάντως κατάλληλα ταῖς φύσεσι τὰ φυσικὰ εἶναι. καὶ πῶς ἂν δυνατὸν, τῆς κτιστῆς φύσεως, καὶ ἠργμένης, ἄκτιστον εἶναι τὴν ἐνέργειαν, ἄναρχόν τε καὶ ἄπειρον, καὶ δημιουργὸν, καὶ συνεκτικήν; ἢ τῆς ἀκτίστου, καὶ ἀνάρχου κτιστὴν, καὶ ἠργμένην, καὶ πεπερασμένην, καὶ ὑφ' ἑτέρας πρὸς τὸ ἀδιάλυτον εἶναι συνεχομένην; ΠΥΡΡ. Οὐδὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑπὸ D
* γινομένων Χριστοῦ * γνωμένων ἔργων λέγοντας μίαν ἐνέργειαν, ἀποδέχῃ, καὶ ὁμονοεῖς; ΜΑΞ. Ἄλλης ἄλλο πράξεως ἀποτέλεσμα, καὶ οὐχ ἕν· ὡς ἐπὶ
* ἀπεδέχθη τῆς πεπυρακτωμένης * ἐδείχθη μαχαίρας· εἰ γὰρ καὶ ἥνωνται ἀλλήλαις ἥ τε τοῦ πυρὸς καὶ ἡ τοῦ ξίφους ἐνέργεια, ἀλλ' ὁρῶμεν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πυρὸς τὴν καῦσιν ὂν, καὶ τοῦ σιδήρου τὸ ἀποτέλεσμα τὴν τομήν· εἰ καὶ μὴ διήρηνται ἀλλήλων ἐν τῇ κεκαυμένῃ τομῇ, ἢ ἐν τῇ τετμημένῃ καύ-
* ὡς πυρουμένῳ σει· * ὥσπερ καὶ οὐρανοῦ ἄλλο, καὶ γῆς ἄλλο, καὶ E ἡλίου ἄλλο. οὐ δυνατὸν οὖν ἓν λέγειν ἀποτέ-
* μόνη λεσμα· εἰ μηδ' ἂν μία εἴη, καὶ * μόνον ἡ πρᾶξις. εἰ οὖν πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑπὸ Χριστοῦ γινομένων ἔργων ἀπιδόντες, μίαν ἐνέργειαν ἐδογματίσατε, ἢ καὶ μίαν πρᾶξιν δογματίσατε, ἢ διὰ τὰς ἀπείρους πράξεις, ἀπείρους καὶ τὰς ἐνεργείας. πλὴν οὐ περὶ τῶν ἔργων ἡμῖν ἐστι τὸ ζητούμενον· οὐ γὰρ περὶ τῶν ἔξω Χριστοῦ ἐστιν ὁ
* τῷ Χριστῷ al. λόγος ἡμῖν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐν αὐτῷ * Χριστῷ· τουτέστι, περὶ τοῦ φυσικοῦ τῶν οὐσιῶν τοῦ Χριστοῦ λόγου,

operabatur, propter unitatem personæ, eadem in eisdem absurda incurret disputatio de hoc. Si enim est operatio hypostatica (id est personalis) cum multitudine etiam personarum differentia operationum simul spectabitur. PYR. Non, quia dupliciter operabatur, omnino erant duæ ejus operationes, sed quia unus erat, qui operabatur, una operatio. MAX. Hoc etiam alius contra te de naturis dicet; quod, non, quia natura ejus est δυαδικὴ (id est duplex) jam duæ naturæ sint, & dicantur, sed potius, quia una erat ejus persona, una item est, & dicitur ejus natura. sed ut omnia prætercam, quæ de hoc dici poterant: cum unam operationem dicitis, quamnam istam unam dicere placet? divinam, an humanam, an neutram? Atqui sane si divinam dicitis, Deum merum dicitis Christum: si humanam, nequaquam Deum, sed hominem merum solum facitis; si neutram harum; neque Deum, neque hominem, sed potius Christum traditis non existere. PYRRH. Cum dicimus unam operationem divinitatis Christi, & ejus humanitatis, non dicimus, hanc in eo inesse ratione naturæ, sed modo unionis. MAXIMVS. Si, ut vos loquimini, ex unione accessit ei operatio, ante unionem igitur vacabat operatione, & per vim fabricatus est mundum, ut vestra est opinio. Ac rursus: si ex unione accessit operatio, Pater autem & Spiritus sanctus non sunt uniti secundum hypostasin cum carne, igitur non sunt operatores: si non operatores, ergo neque fabricatores, ut non dicam, omnino non esse. Præterea: quandoquidem unio habitudo est, & non res: habitudo igitur, & non res, est operatio Christi. Deinde necesse est vobis, ut creatam aut non creatam esse dicatis; si quidem nulla penitus intermedia est inter creatam & non creatam. Si creatam dicetis, solam naturam creatam indicabit (operatio creata,) si non creatam, solam naturam non creatam signabit. oportet enim omnino naturalia naturis convenire. At quomodo fieri potest, ut naturæ creatæ & quæ cœpit esse, operatio sit non creata, & sine principio, atque infinita, & creatrix, & conservatrix? vel naturæ non creatæ & principio carentis, operatio sit creata, & cœpta, atque terminata, & quæ ab alia natura, ne dissolvi queat, conservetur. PYRRH. Neque eos, qui effectum operum Christi dicunt unam operationem esse, approbas, & consentis? MAX. Alius ex alia actione effectus est, non unus, sicut in gladio igneo demonstratum est. etsi enim copulatæ sunt inter se operatio ignis & operatio gladii, videmus tamen effectum ignis ustionem, & ferri effectum sectionem; quamvis non sint sejunctæ inter se in sectione usta, aut in ustione secta. sicut alius est effectus cæli, alius terræ, alius solis, non potest igitur dici unus effectus, nisi sit una & sola actio. Quare si intuentes in effectum operum Christi, unam operationem tradidistis, vel unam etiam actionem tradite; vel propter infinitas actiones, infinitas quoque operationes. Ceterum non est nobis quæstio de operibus. nec enim loquimur de iis, quæ sunt extra Christum; sed de iis quæ sunt in Christo ipso, id est, de ratione naturali substantiarum Christi, an

an imperfecta ex unione remanserit, an perfecta; & si imperfecta, an fieri possit, ut sit existentia naturæ imperfectæ. si vero non imperfecta remansit, an in ipsa ratione substantiam constituente spectatur operatio, an est ex iis quæ sunt extra. sed quod non sit operatio naturalis ex iis, quę sunt extra, ex eo constat, quod sine operibus potest natura esse, sine operatione autem naturali non potest esse, neque cognosci natura. ex iis enim quæ unum quodque naturaliter operatur, probatur esse quod est, & non mutatum. Quod vero non respicientes ad opus, unam operationem, a vobis instar hircocervi fictam, docuistis, sed ad rationem naturalem substantiarum unitarum, fidem certam facit, quod capita a Cyro tradita benevole & libentissime a vobis suscepta sunt. in quibus unam (operationem) cum traderet, eadem operatione dixit operatum esse divina & humana; non solum cum scriptura & sanctis patribus pugnans, sed cum natura ipsa eorum, quæ facta sunt. nulla enim res, dum in naturalibus suis manet, apta nata est contraria facere: non enim ignis calefacit & refrigerat; neque gelu refrigerat & calefacit; neque siccat terra & humectat; neque humectat aqua & siccat. Si igitur in nulla re hoc cernitur, quomodo non horruistis dicere, verbum incarnatum, & secundum substantiam factum hominem, miracula, & passiones, quæ ratione naturæ inter se differunt, una operatione consummasse? PYRRH. Quid igitur Cyrillus ecclesiæ lumen contraria piæ sententiæ, quæ nunc ex quæstione demonstrata est, docuit, cum dixit, Christum scilicet, unam cognatam operationem per ambas ostendisse? MAX. Non pugnat ullo modo hæc auctoritas cum duabus operationibus, sed contra potius eas defendit: non enim dixit unam naturalem operationem divinitatis Christi & humanitatis ejus; alioqui non dixisset alibi: Auctoris & operis eamdem esse operationem, nunquam aliquis sanæ mentis concesserit, sed potius (illud dixit) cum vellet demonstrare, unam esse divinitatis sine carne, & cum carne operationem, sicut si quispiam, unam esse ignis operationem cum materia, & sine materia ostendere volens, diceret ignem cum materia, & sine materia urere. Sic pater Cyrillus non dixit unam operationem duarum naturarum, sed unam operationem dixit divinam, & paternam, quæ essentialiter in Verbo Deo incarnato inerat; qua non solum jussu suo, omnium rerum effectore, miracula incorporaliter faciebat, sicut ipse ait: siquidem etiam post incarnationem habebat eamdem operationem communem cum patre incorporee operante: sed tactu etiam propriæ carnis hæc ipsa miracula corporaliter ostendebat. Hoc enim significat quod ait, Per ambas; ut vita reddita puellæ per verbum, & jussum omnia operantem, vel aspectus cæco restitutus, vel mundatio leprosi, vel benedictio panum, cognationem haberet secundum naturam cum operatione per tactum corporee consummata, ut demonstraret carnem quoque esse vivificam, quia ejus proprie erat, & non alterius propter summam cum ea unionem. per utraque enim hæc; per jussum inquam, & tactum, divina operatio in ipsis rebus apparebat,

A εἴ τε ἐλλιπὴς ἐκ τῆς ἑνώσεως, εἴ τε ἀνελλιπὴς μεμένηκε· καὶ εἰ ἐλλιπής, εἰ δυνατὸν, ἐλλιποῦς φύσεως ὕπαρξιν εἶναι· εἰ δὲ ἀνελλιπὴς, εἰ ἐν αὐτῷ, φημὶ δὴ, τῷ * συστατικῷ τῆς οὐσίας λόγῳ, ἡ ἐνέργεια θεωρεῖται, ἢ τῶν ἐκτὸς τυγχάνει. ἀλλ', ὅτι μὲν οὐ τῶν ἐκτὸς τυγχάνει ἡ κατὰ φύσιν ἐνέργεια, δῆλον ἐκ τοῦ ἄνευ μὲν τῶν ἔργων δύνασθαι τὴν φύσιν εἶναι, ἄνευ δὲ τῆς κατὰ φύσιν ἐνεργείας, οὔτε εἶναι τὴν φύσιν, οὔτε γινώσκεσθαι δυνατόν. οἷς γὰρ ἕκαστον φυσικῶς ἐνεργεῖ, πιστοῦται ὅπερ ἐστὶ, μὴ τρεπόμενον· ὁπόταν οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἀπιδόντες, τὴν ἀναπλασθεῖσαν ὑμῖν τραγελάφου δίκην μίαν ἐνέργειαν ἐδογματίσατε, ἀλλὰ πρὸς τὸν φυσικὸν τῶν ἑνωθεισῶν οὐσιῶν λόγον· καὶ B τούτου πίστις ἀψευδὴς τὰ ὑπὸ Κύρου μὲν δογματισθέντα κεφάλαια, ὑφ' ὑμῶν δὲ προσκυνῶς, καὶ λίαν ἀσπασίως δεχθέντα· ἐν οἷς καὶ μίαν δογματίσας, τῇ αὐτῇ ἔφη ἐνεργῆσαι τά τε θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα, οὐ μόνον τῇ ἁγίᾳ γραφῇ, καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι μαχόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ τῶν γεγονότων φύσει· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένον, τὰ ἐναντία ποιεῖν πέφυκεν· οὐ γὰρ θερμαίνει τὸ πῦρ, καὶ ψύχει. οὔτε ψύχει ὁ κρύσταλλος, καὶ θερμαίνει· οὔτε ξηραίνει ἡ γῆ, καὶ ὑγραίνει· οὔτε ὑγραίνει τὸ ὕδωρ, καὶ ξηραίνει. εἰ οὖν ἐπ' οὐδενὸς τῶν πάντων τοῦτο θεωρεῖται, πῶς τὸν σαρκωθέντα λόγον, καὶ οὐσιωδῶς γενόμενον ἄνθρωπον, μιᾷ ἐνεργείᾳ τά τε θαύματα, καὶ C τὰ πάθη, λόγῳ φύσεως ἀλλήλων διαφέροντα ἐπιτελέσαι λέγοντες οὐ δεδοίκατε; ΠΥΡ. Τί οὖν ἐναντία τῆς νῦν ἐκ τῆς ζητήσεως ἀναφανείσης εὐσεβοῦς ἐννοίας ὁ τῆς * ἐκκλησίας φωστὴρ Κύριλλος ἐδογμάτισε, μίαν συγγενῆ δι' ἀμφοῖν ἐπιδεδειγμένον ἐνέργειαν, τὸν Χριστὸν δηλαδὴ, φήσας; ΜΑΞ. Οὐ μάχεται ὅλως ἡ παροῦσα χρῆσις ταῖς δύο ἐνεργείαις· τοὐναντίον δὲ καὶ συνίστησιν· οὐ γὰρ μίαν φυσικὴν ἐνέργειαν τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ἔφη καὶ τῆς αὐτοῦ ἀνθρωπότητος· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἀλλαχοῦ ἔλεγεν· ὅτι ποιητοῦ καὶ ποιήματος μίαν ἐνέργειαν οὐκ D ἄν τις δοίη σωφρονῶν· ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος μίαν τῆς θεότητος οὖσαν τὴν ἐνέργειαν καὶ ἄνευ σαρκὸς, καὶ μετὰ σαρκός· ὡς εἴ τις μίαν τοῦ πυρὸς ἐνέργειαν καὶ μετὰ ὕλης, καὶ ἄνευ τῆς ὕλης, δεῖξαι θέλων, φήσειεν· ὅτι τὸ πῦρ καὶ ἄνευ ὕλης, καὶ μετὰ ὕλης καίει· οὕτω καὶ ὁ πατὴρ οὐ μίαν τὴν τῶν δύο φύσεων εἶπεν ἐνέργειαν, ἀλλὰ μίαν τὴν ἐνέργειαν εἶπεν τὴν θείαν καὶ τὴν πατρικὴν, οὐσιωδῶς ἐνυπάρχουσαν τῷ σαρκωθέντι Θεῷ λόγῳ· καθ' ἣν οὐ παντουργῷ * μόνον προστάγματι τὰς θεοσημείας ἀσωμάτως * ἐτέλει· καθὼς αὐτός φησιν· εἴπερ καὶ μετὰ σάρκωσιν ὁμοεργός ἐστι E τῷ οἰκείῳ γεννήτορι ἀσωμάτως ἐνεργοῦντι, ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς οἰκείας σαρκὸς ἁφῇ ταύτας ἐδείκνυ σωματικῶς· τοῦτο γὰρ * αὐτὸ βούλεται τὸ, δι' ἀμφοῖν· ὡς συγγενῶς ἔχειν κατὰ τὴν φύσιν διὰ λόγου, καὶ παντουργοῦ προστάγματος γινομένην τὴν ζώωσιν τοῦ παιδὸς, ἢ τὴν ἀνάβλεψιν τοῦ τυφλοῦ, ἢ τὴν εὐλογίαν τῶν ἄρτων, ἢ τὴν κάθαρσιν τοῦ λεπροῦ, πρὸς τὴν διὰ τῆς ἁφῆς σωματικῶς τελουμένην· ἵνα ἀποδείξῃ καὶ τὴν σάρκα ζωοποιὸν, ὡς αὐτοῦ κυρίως, καὶ οὐκ ἄλλου ὑπάρχουσαν, τῇ πρὸς αὐτὸν ἀκραιφνεῖ ἑνώσει· δι' ἀμφοτέρων γὰρ τούτων, προστάγματός φημι, καὶ ἁφῆς, ἡ θεία ἐνέργεια δι' αὐτῶν ἐγνωρίζετο τῶν πραγμάτων, μηδόλως

* σωματικῷ

* εὐσεβείας

* μόνῳ

* τελῶν

* αὐτῷ

A μηδόλως τὴν καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνην, καὶ πάσχουσαν, φυσικὴν τῆς σαρκὸς ἐνέργειαν παραβλάπτουσα· τουναντίον δὲ συντηροῦσα αὐτὴν εἰς οἰκείαν ἔκφανσιν. ὥσπερ οὖν καὶ ψυχὴ, ὡς διὰ ὀργάνου τοῦ οἰκείου σώματος, καὶ τῆς αὐτοῦ φυσικῆς ἐνεργείας τὰ οἰκεῖα, καὶ τὴν ἑαυτῆς προφέρει κατὰ φύσιν ἐνέργειαν. ἥτε γὰρ ἔκτασις τῆς χειρὸς, καὶ ἡ ἁφὴ, καὶ ἡ κράτησις, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν τοῦ πηλοῦ μίξις, καὶ ἡ τοῦ ἄρτου κλάσις, καὶ ἁπλῶς, πᾶν, ὃ διὰ τῆς χειρὸς, ἢ ἑτέρου μέλους, ἢ μέρους τοῦ σώματος ἐτελεῖτο, τῆς φυσικῆς ἐνεργείας τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχε· καθ' ἣν, ὡς ἄνθρωπος ἐνεργὴς ἦν αὐτὸς, ὁ φύσει Θεὸς, καὶ τὰ θεῖα φυσικῶς ἐνεργῶν· ὡς ἂν δι' ἑκατέρων, ἑκάτερα κατὰ φύσιν πιστώσηται, Θεὸν τέλειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον, δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας, ἑαυτὸν ὄντα κατὰ ἀλήθειαν δεικνύς. οὐκ * ἠγνόησεν οὖν ὁ πατὴρ τὴν B ἑκάστης φύσεως κατ' ἐξαίρετον ἰδιότητα, καὶ τὴν ἄλλων φυσικῶν ἰδιωμάτων περιληπτικὴν, τήν τε δημιουργικήν φημι, καὶ τὴν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐνδιδομένην τῷ σώματι αὐτοῦ ζωτικὴν ἐνέργειαν· ἃς σώζειν ἐν αὐτῷ ὁ σαρκωθεὶς Θεὸς λόγος, εἰλικρινεῖς, καὶ ἀσυγχύτους ἔδειξε· τὴν μὲν δημιουργικὴν ἐν τῷ οὐσίαν, καὶ ποιότητα, καὶ ποσότητα δημιουργῆσαι· ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς, καὶ ἅπερ ἡ τῶν ὄντων ὕπαρξίς ἐστί τε καὶ θεωρεῖται· εἰ γὰρ καὶ οἱ παρ' Ἕλλησι φιλοσοφήσαντες εἰς δέκα κατατείνουσι λόγους τὰ ὄντα· ἀλλ' οὖν τούτοις τὸ πᾶν συνέχεται, καὶ περικλείεται· οὐσίαν μὲν, τοὺς λείποντας τοῦ τυφλοῦ ὀφθαλμοὺς ἀναπληρώσας· ποιό- C τητα δὲ, τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλών· ποσότητα δὲ, τοὺς ἄρτους αὐξήσας, τὴν δὲ ζωτικὴν ἐνέργειαν ἔδειξεν ἐν τῷ ἀναπνεῖν, λαλεῖν, ὁρᾷν, ἀκούειν, ἅπτεσθαι, ὀσφραίνεσθαι, ἐσθίειν, καὶ πίνειν, χεῖρας κινεῖν, βαδίζειν, ὑπνοῦν, καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἐν πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν φύσιν τὴν ἀπαραλλαξίαν τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείκνυται ἐνεργείας. ΠΥΡ. Εὐσεβῶς καὶ ἀβιάστως τὴν τοῦ πατρὸς παρέστησας ἔννοιαν, οὐ μαχομένην, ἀλλὰ συμβαίνουσαν διὰ πάντων ταῖς δύο ἐνεργείαις. τί δὲ περὶ τοῦ ἁγίου Διονυσίου φαμὲν, ἐν τῇ πρὸς Γάϊον τὸν θεραπευτὴν ἐπιστολῇ * φήσαντα, καινήν τινα τὴν θεανδρικὴν ἐνέργειαν, περὶ τοῦ Χριστοῦ, * πεπολιτευμένον; ΜΑΞ. Ἡ καινότης D ποιότης ἐστὶν, ἢ ποσότης; ΠΥΡΡ. Ποσότης. ΜΑΞ. Οὐκοῦν καὶ φύσιν * ἑαυτῆς συνεισάξει τοιαύτην· εἴπερ πάσης φύσεως ὅρος ὁ τῆς οὐσιώδους αὐτῆς ἐνεργείας καθέστηκε λόγος. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὅταν λέγῃ ὁ ἀπόστολος· ἰδοὺ, γέγονε τὰ πάντα καινὰ, οὐδὲν ἕτερον λέγει, ἢ ὅτι, ἰδοὺ, γέγονε τὰ πάντα ἕν· εἴτε δὲ φύσει, εἴτε ἐνεργείᾳ, τοῦτο καλεῖν βούλεσθε, τοῦτο τῆς ὑμῶν ἔστω ἐξουσίας. εἰ δὲ ποιότης ἐστὶν ἡ καινότης, οὐ μίαν δηλοῖ ἐνέργειαν, ἀλλὰ τὸν καινὸν, καὶ ἀπόρρητον τρόπον τῆς τῶν φυσικῶν τοῦ Χριστοῦ ἐνεργειῶν ἐκφάνσεως, τῷ ἀπορρήτῳ τρόπῳ τῆς εἰς E ἀλλήλας τῶν Χριστοῦ φύσεων περιχωρήσεως πρόσφορος, καὶ τὴν κατὰ ἄνθρωπον αὐτοῦ πολιτείαν, ξένην οὖσαν καὶ παράδοξον, καὶ τῇ φύσει τῶν ὄντων ἄγνωστον; καὶ τὸν τρόπον τῆς κατὰ τὴν ἀπόρρητον ἕνωσιν ἀντιδόσεως. ΠΥΡΡ. Οὔτε ἡ θεανδρικὴ μίαν δηλοῖ; ΜΑΞ. Οὐχί· τουναντίον γὰρ περιφραστικῶς ἡ φωνὴ διὰ τῶν ἀριθμουμένων φύσεων τὰς αὐτῶν ἐνεργείας παραδίδωκεν· εἴπερ ἀποφάσει τῶν ἄκρων οὐδέν ἐστι μέσον ἐπὶ Χριστοῦ. εἰ δὲ μίαν δηλοῖ, ἄλλην παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς, ὡς * Θεὸς,

Margin notes: * ἠγνόησε γ. — * φήσαντος; al. — * ἐν ἡμῖν πεπολιτ. — * ἑαυτῇ al. — * Θεοῦ,

nequaquam naturalem operationem carnis naturæ nostræ humanæ, & patientem lædens; sed contra potius eam conservans ad propriam manifestationem. sicut & anima tamquam per instrumentum proprii corporis & per naturalem operationem ejus, ea quæ sibi propria sunt, & suam operationem naturalem profert. extensio enim manus, & tactus, & comprehensio, & mixtio luti manu facta; ac fractio panis, & denique id omne, quod manu vel alio membro, vel parte corporis fiebat, naturalis operationis humanitatis Christi erat, qua tamquam homo ipse natura Deus operator erat, & divina naturaliter operabatur, ut per utraque (divina scilicet & humana) utraque secundum naturam probaret, perfectum Deum, & perfectum hominem, absque solo peccato, se vere esse ostendens. Non igitur ignoravit pater Cyrillus proprietatem præcipuam uniuscujusque naturæ, & eam, quæ alias naturales proprietates comprehendit; operationem dico creatricem, & vivificatricem ex anima corpori ejus impartitam, quas Verbum incarnatum servans in seipso, sinceras, & non confusas demonstravit: operationem creatricem in creanda substantia, & qualitate, ac quantitate, ex quibus & in quibus, & quæ rerum essentia est & spectatur. & si enim philosophi gentiles in decem rationes res omnes distribuunt, his tamen tribus universum continetur, & concluditur. Substantiam quidem creavit, restituendis oculis cæci, qui deerant; qualitatem vero, mutata aqua in vinum; at quantitatem, auctis panibus; operationem vero vivificatricem ostendit respirando, loquendo, videndo, audiendo, tangendo, olfaciendo, comedendo, bibendo, manus movendo, ambulando, dormiendo, & reliqua, quæcumque in individuis ejusdem naturæ operationem naturalem sine ulla variatione demonstrant. PYRRH. Pie & non violenter sententiam patris non repugnare monstrasti, sed potius per omnia cum duabus operationibus convenire. Quid præterea dicemus de sancto Dionysio, qui in epistola ad Caium cultorem de Christo dixit, exercuisse novam quamdam operationem theandricam (id est, deivirilem) MAX. Novitas ista estne qualitas, an quantitas? PYRR. Quantitas MAX. Igitur etiam naturam simul secum talem inducet. siquidem ratio operationis suæ substantialis est definitio omnis naturæ. Et non solum hoc, sed cum ait apostolus: *Ecce facta sunt omnia nova*, 2. Cor. 5. nihil aliud dicit, quam: Ecce omnia facta sunt unum; naturane, an operatione dicere velitis, vestræ hoc potestatis sit. Si vero novitas qualitas est, non unam operationem declarat, sed novum & arcanum modum demonstrationis operationum naturalium Christi, convenienter modo arcano mutuæ circummeationis naturarum Christi inter se ipsas, & novam, atque admirabilem, ac naturæ rerum ignotam conversationem ejus secundum humanitatem, ac modum reciprocæ communicationis secundum unionem inexplicabilem & arcanam. PYR. Nec deivirilis operatio unam operationem declarat? MAX. Minime. Imo contra vox ipsa quadam circuitione per numeratas naturas earum operationes tradidit. negatis enim extremis nihil est medium in Christo. Si autem unam operationem declarat, aliam operationem præter operationem patris habebit Christus

Christus, ut Deus; alius inquam operationis erit filius, quam pater. siquidem operatio patris non est theandrica (id est, deivirilis) quę nimirum naturam deivirilem signat & constituit: operatio enim quæ naturalis est, naturam testatur, & character naturalis ejus est. Et qui hæc disserunt & commentantur, aliud genus esse qualitatis, aliud quantitatis dixerunt. PYRR. Neque quantitas, neq; qualitas est novitas, sed essentia. MAX. Miror, quomodo ausus es hoc dicere. quid distinguendo essentiæ opponitur? PYR. Quod non est. MAX. Quid vero novitati? PYR. Vetustas. MAX. Igitur non est substantia novitas, sed qualitas. Quomodo autem si de una operatione vocem accipiamus, non hunc divinarum rerum doctorem hac ratione sibi & reliquis patribus repugnantem introducimus? Omnes enim communiter plane & dixerunt & docuerunt; Quæ sunt ejusdem substantiæ, ejusdem esse operationis; & quæ sunt ejusdem operationis, ejusdem substantiæ esse; & quæ substantia differunt, differre etiam operatione; & rursus quæ differunt operatione, substantia quoq; differre. PYR. Hoc in theologia dictum est a patribus, non autem in œconomia. Vnde non fuit mentis veracis, ea, quæ in theologia dicta erant ab ipsis, ad œconomiam transferre, & hujusmodi absurdum inducere. MAX. Si in theologia tantum dicta sunt ista a patribus, igitur opinione vestra post incarnationem non est conjuncta theologia de Filio cum paterna. quod si non est conjuncta theologia ipsius, neq; connumeratur Filius cum Patre in invocatione baptismi, & reperietur fides vana, & prædicatio. Et rursus: Si non est conjuncta theologia de Filio cum Patre, nec erit ejusdem substantię. quæ enim ratione differunt, natura etiam omnino different. Ac rursus: Si post incarnationem non simul de Filio cum Patre prædicatur divinitas, cui tribuemus illud: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor?* (Ioan. 5.) item illud: *Quæ viderit Patrem facientem, hæc Filius similiter facit?* (Ibid.) & illud: *Et si mihi non creditis, operibus meis credite?* (Ioan. 10.) Et: *Opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me?* (Ioan. 5.) Et: *Sicut Pater suscitat mortuos, & vivificat, sic Filius; quos vult, vivificat?* (Ibid.) Hæc enim omnia non solum esse ejusdem substantiæ cum patre etiam post incarnationem demonstrant, sed etiam ejusdem operationis. Et rursus. Si providentia ac procuratio eorum, quæ sunt, operatio Dei est, hæc autem providentia non solum est Patris & Spiritus sancti, sed & Filii, etiam post incarnationem, est igitur ejusdem operationis cum Patre etiam post incarnationem. Et rursus. Si miracula sunt operatio Dei; ex miraculis autem cognovimus ejusdem substantiæ esse cum Patre; igitur ex eadem operatione demonstratus est esse ejusdem cum Patre substantiæ: estque theologia [Filii] juncta cum Patre etiam post incarnationem. Præterea. Si inest in Deo secundum substantiam operatio creatrix; quæ autem secundum substantiam insunt, tolli non possunt: necesse est, vel si non dicunt ejusdem operationis esse cum Patre post incarnationem, neque dicere ejusdem substantiæ esse (ubi enim non est [eadem] operatio, quæ est secundum naturam, nec erit unquam [eadem] natura) vel si dicunt ejusdem substantiæ cum ipso eum esse, dicere etiam ejusdem operationis esse; & jungere theologiam Filii cum Patre, etiam post incarnationem. ubi enim natura, illic & communis secundum naturam operatio omnino erit.

A ὁ Χριστὸς ἕξει τὴν ἐνέργειαν. ἄλλης οὖν παρὰ τὸν πατέρα ἐνεργείας ἔσται ὁ υἱὸς, εἴπερ ἡ τοῦ πατρὸς οὐκ ἔστι θεανδρική, μετὰ * τὸ καὶ θεανδρικὴν χαρακτηρίζειν * τὴν φύσιν, καὶ συνιστᾶν· ἡ γὰρ ἐνέργεια, φυσικὴ οὖσα, φύσεως ὑπάρχει * συστατικὸς, καὶ ἔμφυτος χαρακτήρ. Καὶ οἱ τὰ περὶ τούτων δὲ * σκέμματα διαλαβόντες, ἕτερον γένος εἶναι τῆς ποσότητος, καὶ ἕτερον τῆς ποιότητος εἶπον. ΠΥΡ. Οὔτε ποσότης, οὔτε ποιότης ἐστὶν ἡ καινότης· ἀλλ' οὐσία. ΜΑΞ. Θαυμάζω, πῶς τοῦτο εἰπεῖν ἐθάῤῥησας· τῇ οὐσίᾳ τί ἀντιδιαστέλλεται; ΠΥΡ. Τὸ μὴ ὄν. ΜΑΞ. Τί δὲ τῇ καινότητι; ΠΥΡ. Ἡ παλαιότης. ΜΑΞ. Ὥστε οὖν οὐκ οὐσία ἡ καινότης, ἀλλὰ ποιότης. πῶς δὲ εἰ πρὸς μίαν ἐνέργειαν ἐκληψόμεθα B τὴν φωνὴν, οὐχ ἑαυτῷ οὕτω γε, καὶ τοῖς λοιποῖς πατράσιν, ἐναντιούμενον εἰσάγομεν τὸν θεοφάντορα τοῦτον διδάσκαλον; πάντες γὰρ διαῤῥήδην κοινῇ καὶ εἶπον καὶ ἐδίδαξαν, τὰ τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας, καὶ τῆς αὐτῆς εἶναι ἐνεργείας· καὶ τὰ τῆς αὐτῆς ὄντα ἐνεργείας, τῆς αὐτῆς εἶναι οὐσίας· καὶ ὅτι τὰ τῇ οὐσίᾳ διαφέροντα, καὶ τῇ ἐνεργείᾳ διαφέρουσι· καὶ τὰ τῇ ἐνεργείᾳ διαφέροντα, καὶ τῇ οὐσίᾳ διαφέρουσι. ΠΥΡ. Τοῦτο ἐπὶ τῆς θεολογίας τοῖς πατράσιν, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας εἴρηται. ὅθεν οὐδὲ φιλαλήθους διανοίας καθέστηκε, τὰ ἐπὶ τῆς θεολογίας αὐτοῖς εἰρημένα, μετάγειν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, C καὶ τὴν τοιαύτην * συνεισάγειν ἀτοπίαν. ΜΑΞ. Εἰ ἐπὶ τῆς θεολογίας μόνον εἴρηται τοῖς πατράσιν, οὐκ ἄρα μετὰ τὴν σάρκωσιν καθ' ὑμᾶς συνθεολογεῖται ὁ υἱὸς τῷ πατρί· εἰ δὲ οὐ συνθεολογεῖται, οὐδὲ συναριθμεῖται κατὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ βαπτίσματος· καὶ εὑρεθήσεται κενὴ ἡ πίστις, καὶ τὸ κήρυγμα. Καὶ πάλιν· εἰ οὐ συνθεολογεῖται μετὰ τὴν σάρκωσιν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, οὔτε τῆς αὐτῆς ἔσται οὐσίας· τὰ γὰρ τῷ λόγῳ διαφέροντα, καὶ τῇ φύσει διοίσει πάντως. καὶ πάλιν· εἰ οὐ συνθεολογεῖται ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν, τίνι ἀπονέμωμεν τὸ, ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι; καί· ἃ ἂν βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα, * καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως D ποιεῖ; καί· εἰ ἐμοὶ οὐ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις μου πιστεύσατε; καί· τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ; καί· ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ υἱὸς, οὓς θέλει, ζωοποιεῖ; ταῦτα γὰρ πάντα οὐ μόνον τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας καὶ μετὰ σάρκωσιν τῷ πατρὶ δείκνυσιν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας. καὶ πάλιν· εἰ ἡ περὶ τὰ ὄντα πρόνοια ἐνέργεια Θεοῦ τυγχάνει, αὕτη δὲ οὐ μόνον πατρὸς, καὶ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ μετὰ σάρκωσίν ἐστιν, ἄρα καὶ τῆς αὐτῆς ἐστιν ἐνεργείας τῷ πατρὶ καὶ μετὰ σάρκωσιν. καὶ πάλιν· εἰ τὰ θαύματα * ἐνέργεια Θεοῦ τυγχάνει, ἐκ δὲ τῶν θαυμάτων τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας τῷ πατρὶ ἔγνωμεν, ἄρα ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας τῆς αὐτῆς ὢν τῷ πατρὶ ἐδείχθη οὐσίας· καὶ E συνθεολογεῖται αὐτῷ καὶ μετὰ σάρκωσιν. καὶ πάλιν εἰ οὐσιωδῶς πρόσεστι τῷ Θεῷ ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια, τὰ δὲ οὐσιωδῶς προσόντα, καὶ * ἀναφαίρετα, ἀνάγκη, αὐτοὺς, ἢ τῆς αὐτῆς τῷ πατρὶ καὶ μετὰ σάρκωσιν ἐνεργείας αὐτὸν οὐ λέγοντας, μηδὲ τῆς αὐτῆς αὐτῷ λέγειν οὐσίας εἶναι· ἔνθα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν ἐνέργεια οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἡ φύσις ἔσται ποτ' ἂν, ἢ τῆς αὐτῆς αὐτῷ λέγοντας αὐτὸν οὐσίας, καὶ τῆς αὐτῆς λέγειν ἐνεργείας, καὶ συνθεολογεῖν τῷ πατρὶ καὶ μετὰ σάρκωσιν· ἔνθα γὰρ ἡ φύσις, ἐκεῖ καὶ ἡ κοινὴ κατ' αὐτὴν ἀπαραλείπτως ἔσται ἐνέργεια.

* τῇ
* συστατική,
* σχήματα.
* εἰσαγαγεῖν, vel εἰσάγειν
* ταῦτα καὶ
* ἐνεργείας
* ἀναφέρεται,

ΠΥΡ.

ΠΥΡΡ. Οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας τὴν μίαν λέγομεν ἐνέργειαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀντιδιαστελλομένη τῇ θείᾳ ἐνεργείᾳ, πάθος λέγεται, κατὰ τοῦτο. ΜΑΞ. Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ οἱ μίαν φύσιν λέγοντες, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς ἀνθρωπίνης ταύτην λέγουσιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀντιδιαστελλομένη ἡ φύσις τῇ θείᾳ, * παθητικὴ λέγεται, κατὰ τοῦτο. ΠΥΡ. Τί οὖν; οὐ τῇ πρὸς τὴν θείαν ἐνέργειαν διαστολῇ οἱ πατέρες πάθος τὴν ἀνθρωπίνην προσηγόρευσαν κίνησιν; ΜΑΞ. Μὴ γένοιτο. οὐδενὸς γὰρ, καθόλου φάναι, ὕπαρξις ἐκ παραθέσεως, ἢ ἐκ συγκρίσεως γινώσκεται, ἢ ὁρίζεται· ἢ οὕτω δ' ἂν ἀλληλαίτια εὑρεθήσονται ὄντα τὰ πράγματα. εἰ γὰρ διὰ τὸ ἐνέργειαν εἶναι τὴν θείαν κίνησιν, ἡ ἀνθρωπίνη πάθος ἐστὶ, πάντως καὶ διὰ τὸ ἀγαθὴν εἶναι τὴν θείαν φύσιν, πονηρὰ ἔσται ἡ ἀνθρωπίνη. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν * σὴν ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν, διὰ τὸ πάθος λέγεσθαι τὴν ἀνθρωπίνην κίνησιν, ἡ θεία κίνησις ἐνέργεια λέγεται. καὶ διὰ τὸ πονηρὰν εἶναι τὴν ἀνθρωπίνην, ἀγαθὴ ἔσται ἡ θεία. ἀλλ' ἄπαγε· πολλῆς γὰρ ὄντως ἀβελτηρίας ἐστὶ ταῦτα. ΠΥΡ. Τί οὖν; οὐκ ὠνόμασαν πάθος τὴν ἀνθρωπίνην κίνησιν οἱ πατέρες; ΜΑΞΙΜ. Πολυτρόπως αὐτὴν, πρὸς τὰς ὑποκειμένας δηλονότι ἐννοίας, ὠνόμασαν. ΠΥΡΡΟΣ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΜΑΞΙΜ. Προσηγόρευσαν αὐτὴν καὶ δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν, καὶ διαφορὰν, καὶ κίνησιν, καὶ ἰδιότητα, καὶ ποιότητα, καὶ πάθος, οὐ κατὰ ἀντιδιαστολὴν τῆς θείας, ἀλλ' ὡς μὲν συνεκτικὴν, καὶ ἀναλλοίωτον δύναμιν, ὡς δὲ χαρακτηριστικὴν, καὶ τὴν ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοειδέσιν ἀπαραλλαξίαν ἐμφαίνουσαν, ἐνέργειαν· ὡς δὲ ἀφοριστικὴν, διαφοράν· ὡς δὲ ἐνδεικτικὴν, κίνησιν· ὡς δὲ συστατικὴν, καὶ μόνῃ αὐτῇ, καὶ οὐκ ἄλλῃ προσοῦσαν, ἰδιότητα· ὡς δὲ εἰδοποιὸν, ποιότητα· ὡς δὲ κινουμένην, πάθος· πάντα γὰρ τὰ ἐκ Θεοῦ, καὶ μετὰ Θεὸν, πάσχει τὸ κινεῖσθαι, ὡς μὴ ὄντα αὐτοκίνησις, ἢ αὐτοδύναμις· οὐ κατὰ ἀντιδιαστολὴν οὖν, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ διὰ τὸν δημιουργικῶς αὐτοῖς ἐντεθέντα παρὰ τῆς τὸ πᾶν συνιστωμένης αἰτίας λόγον. ὅθεν καὶ μετὰ τῆς θείας συνεκφωνοῦντες αὐτὴν, ἐνέργειαν προσηγόρευσαν· ὁ γὰρ εἰπών· ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, τί ἕτερον πεποίηκεν, ἢ ὁ εἰπών· καὶ γὰρ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπόσιτος * διαμείνας, ὕστερον ἐπείνασεν· ἐδίδου γὰρ τῇ φύσει, ὅτε ἠθέλησε, τὰ ἴδια ἐνεργῆσαι; ἢ οἱ διάφορον * αὐτοῦ φήσαντες ἐνέργειαν; ἢ οἱ διπλῆν, ἢ οἱ ἄλλην καὶ ἄλλην; ΠΥΡΡ. Ἐπ' ἀληθείας καὶ ἡ περὶ τῶν ἐνεργειῶν ζήτησις ἄτοπον ἔδειξε τὴν μίαν ἐνέργειαν, καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένην. ἀλλὰ συγγνώμην αἰτῶ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, καὶ τῶν προλαβόντων· ἐξ ἀγνοίας γὰρ εἰς τὰς ἀτόπους ταύτας ἐξηνέχθημεν ἐννοίας, καὶ ἐπιχειρήσεις· καὶ παρακαλῶ εὑρεῖν τρόπον· ἵνα καὶ ἡ ἐπεισάκτος αὕτη ἀτοπία καταργηθῇ, καὶ ἡ μνήμη τῶν προλαβόντων φυλαχθῇ. ΜΑΞΙΜ. Ἄλλος οὐκ ἔστι τρόπος, ἢ παρασιωπηθῆναι μὲν τὰ πρόσωπα, ἀναθεματισθῆναι δὲ τὰ τοιαῦτα δόγματα.

* παθητὸν

* συναντιθέσει ἀντιστρ.

* μείνας,

* αὐτὴν

A PYRRHVS. Non dicimus unam operationem ad tollendum humanam operationem, sed quia cum distinguendo opponitur divinæ operationi, passio hac ratione dicitur. MAX. Hac ratione etiam, qui dicunt unā naturā, non dicunt ad tollendum humanā naturā, sed quia cū distinguendo opponitur naturæ divinæ, passibilis dicitur hac ratione. PYR. Quid igitur? nonne patres, ut distinguerent a divina operatione, passionem appellaverunt motum humanum? MAXIMVS. Absit: nullius enim rei essentia, ut universe dicam, ex collatione, aut comparatione cognoscitur, aut definitur. alioqui reperientur res esse inter se sibi vicissim causæ. Si enim quia operatio est divinus motus, humanus motus passio est, omnino etiam, quia bona est divina natura, prava erit humana. & similiter secundum tuam reciprocationem oppositionis, quia humanus motus passio dicitur, divinus motus operatio dicetur; & quia pravus est humanus motus, bonus erit divinus. verum apage, multæ enim fatuitatis sunt ista. PYRRH. Quid ergo? an non humanum motum passionem appellaverunt patres? MAXIM. Multis modis motum humanum appellaverunt, convenienter subjectis notionibus. PYR. Quomodo hoc dicis: MAXIM. Appellaverunt eum potestatem, operationem, differentiam, motum, proprietatem, qualitatem, ac passionem, non secundum distinctionem ex oppositione divini motus, sed tamquam continentem & conservantem, atque immutabilem nominarunt δύναμιν (id est, vim, sive potestatem) tamquam designantem, & ostendentem in omnibus ejusdem speciei ἀπαραλλαξίαν (id est, invariationem) vocaverunt energiam (id est, operationem,) tamquam separantem & distinguentem, vocaverunt differentiam; tamquam indicantem, dixerunt motum; tamquam constituentem, & ipsi soli & non alii inhærentem, nuncupaverunt proprietatem.; tamquam formæ efficientem, vocaverunt qualitatem; tamquam motum factum, vocaverunt passionem. omnia enim, quæ ex Deo, & post Deum sunt, subeunt motum, ut pote quæ non sunt ipse per se motus, aut ipsa per se potestas. Non igitur sic vocaverunt propter distinctionem ex oppositione, ut dictum est, sed propter rationem ipsis inditam ex creatione a causa omnium rerum effectrice. Vnde cum divino motu motum humanum proferentes, ipsum appellaverunt energiam (id est, operationem.) E Qui enim dixit: Operatur utraque forma cum communione alterius, quid aliud fecit, quam quod is, qui dixit: Etenim, cum quadraginta dies jejunus fuisset, postea esurivit: concessit enim naturæ, quando voluit, ut quæ propria erant, operaretur? aut quam quod ii, qui dixerunt, differentem esse ejus operationem? aut qui duplicem, aut qui aliam & aliam? PYRRHVS. Demonstratum etiam profecto est in quæstione de operationibus absurdum esse, unam operationem in Christo dicere, quomodocumque dicatur. Sed veniam postulo tum mihi ipsi, tum iis, qui antecesserunt. ex ignorantia enim in absurdas has sententias & argumentationes prolapsi sumus, & obsecro ut inveniatur modus delendi hanc introductam absonam sententiam, & parcendi memoriæ antecessorum. MAX. Non est alius modus, quam taceri personas, & anathemate affici talia dogmata.

PYR. At si hoc fiat, reperientur cum his simul ejecti Sergius & synodus me patriarcha habita. MAX. Subit me admiratio, quomodo synodum vocas, quæ non est habita ut leges & canones synodici & jura ecclesiastica jubent. nec enim epistola encyclica ex consensu patriarcharum edita est, neque locus, neque dies conveniendi decretus. non fuit aliquis actor, aut accusator. qui convenerunt, epistolas commendatitias non habuerunt, nec episcopi a metropolitanis, neque metropolitani a patriarchis, non epistolæ, neque vicarii ab aliis patriarchis missi sunt. Quis igitur particeps rationis synodum sustineat appellare, quæ scandalis & discordia cunctum orbem implevit? PYR. Si non est alius modus præter hunc, pluris faciens salutem meam quam cetera omnia, præsto sum ad faciendum hoc cum omni satisfactione: hoc solum rogo, ut dignus habear in primis templorum apostolorum, ac potius ipsorum principum apostolorum adoratione; deinde, ut videam faciem sanctissimi papæ; eique tradam libellum eorum quæ absurde facta sunt. Maximus & Gregorius patricius dixerunt: Quandoquidem tua propositio bona est, & ecclesiæ utilis, sic fiat.

In hac ergo celeberrima urbe Roma cum adesset nobiscum, promissum præstitit, damnavitque dogmata impiæ expositionis; seque per rectam professionem cum sancta catholica & apostolica ecclesia conjunxit, gratia & cooperatione magni Dei, & salvatoris nostri Iesu Christi, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

A ΠΥΡ. Ἀλλ' εἰ τοῦτο γένηται, εὑρίσκονται τούτοις συνεκβαλλόμενοι, Σέργιός τε καὶ ἡ ἐπὶ ἐμοῦ γενομένη σύνοδος. ΜΑΞ. Θαυμάζειν ὑπεισί μοι, πῶς σύνοδον ἀποκαλεῖς, τὴν μὴ κατὰ νόμους, καὶ κανόνας συνοδικοὺς, ἢ θεσμοὺς γενομένην ἐκκλησιαστικούς· οὔτε * γὰρ ἡ ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος κατὰ συναίνεσιν τῶν πατριαρχῶν γέγονεν, οὔτε τόπος, ἢ ἡμέρα τῆς συναντήσεως ὡρίσθη. οὐκ εἰσαγωγιμός τις, ἢ κατήγορος ἦν· συστατικὰς οἱ συνελθόντες οὐκ εἶχον, οὔτε οἱ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν μητροπολιτῶν, οὔτε οἱ μητροπολῖται ἀπὸ τῶν πατριαρχῶν· οὐκ * ἐπιστολαὶ, ἢ τοποτηρηταὶ, ἀπὸ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν ἐπέμφθησαν. τίς οὖν λόγου * μεμοιραμένος, σύνοδον καλεῖν ἀνάσχοιτο, τὴν σκανδάλων, καὶ διχονοίας ἅπασαν πληρώσασαν τὴν οἰκουμένην; ΠΥΡΡ. Εἰ οὐκ ἔστιν ἕτερος τρόπος, τὴν ἐμὴν, * πάντων τῶν ἑαυτοῦ προτιμῶν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔχω μετὰ πάσης τοῦτο ποιῆσαι πληροφορίας, ἓν καὶ μόνον παρακαλῶν· ὥστε ἀξιωθῆναί με, προηγουμένως μὲν τὴν τῶν ἀποστολικῶν σηκῶν, μᾶλλον δὲ αὐτῶν τῶν κορυφαίων ἀποστόλων προσκυνήσεως. λοιπὸν δὲ καὶ τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ * ἁγιωτάτου πάπα θέας, καὶ αὐτῷ ἐπιδοῦναι τὸν ἀτόπως γεγενημένων λίβελλον. * Μάξιμος καὶ Γρηγόριος ὁ πατρίκιος * εἶπαν· ἐπειδὴ ἡ * πρότασίς σου ἀγαθὴ τυγχάνει, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συμβαλλομένη, οὕτω καὶ γένηται.

* γὰρ ἐπιστολὴ al.
* ἐπιστολή.
* μεμοιραμένος. vel μεμοιρακώς.
* πάντως
* μακαριωτάτου
* ταῦτα αὐτοῦ εἰρηκότος, Μάξ.
* εἶπον·
* πρόθεσίς σου

B

C

Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ μεγαλωνύμῳ σὺν ἡμῖν γενόμενος Ῥωμαίων πόλει, τὴν ὑπόσχεσιν ἐπλήρωσε, κατακρίνας μὲν τὰ τῆς ἀσεβοῦς ἐκθέσεως δόγματα, ἑνώσας δὲ ἑαυτὸν διὰ τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, χάριτι καὶ συνεργίᾳ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Disputatio Maximi hæc germana est.

a *Disputatio.*] Hanc disputationem a Francisco Turriano ex Græco Latine translatam ex bibliotheca Vaticana primus emisit Baronius. Germanam esse illam eamdem, quæ in Africa cum Pyrrho instituta fuit; testimonio Anastasii, Theophanis, actorum synodalium concilii Lateranensis, & epistolæ 16. sancti Martini, probatum est supra in notis ad vitam Theodori, verbis *Ipsis temporibus venit*, &c. Qua occasione quove effectu celebrata fuerit, ibidem dixi. Græce cum variis lectionibus excusam invenies apud Baronii annales in fine tomi octavi.

Maximus quis.

b *Maximi.*] Maximus patria Constantinopolitanus antiqua nobilitate clarus, literis philosophicis atque theologicis egregie excultus, invitus ab Heraclio imperatore in palatium tractus est, ut regis commentariis conscribendis operam daret, aliaque jussa principis magni momenti capesseret. In hac functione magno virtutis exercitio perstitit, donec Monothelitarum hæresis in regiam aulam surreperet. Tunc saluti suæ metuens ac consulens palatium deseruit, atque monasterium ingressus est, quod in ulteriore litore situm Chrysopolis nomine est nuncupatum. Ubi cum aliquamdiu monasticam vitam exercuisset, ejusdem præfecturam invitus suscepit. Invalescentem Monothelitarum hæresim fugiturus, per Africam proficiscitur Romam: ibique fecit concilia congregari, quibus hæresis illa condemnaretur. Dum in Africa hæreret, occasione qua supra dixi, contigit Pyrrhum Constantinopolitanum antistitem istuc deferri, atque hanc illustrem disputationem auctoritate episcoporum Africanorum, & Gregorii patricii, qui provinciis Africæ præsidebat, cum eodem institui, qua Honorium papam a calumnia ipsumque Pyrrhum ab hæresi Monothelitarum liberavit. His rebus pro fide catholica præclare ab ipso gestis, Constans imperator exasperatus, venerandum senem prope octogenarium, Roma Constantinopolim abduci, deductum in judicium, calumniis exagitatum, modisque indignis tractatum, & constantem in fidei catholicæ professione, una cum Maximo apocrisiario & Anastasio discipulo, in Thraciam quæ est in extremis imperii Romani oris, eumdem anno Christi 650. ablegavit. Post sex annos exilii, misso ad eum Theodoro episcopo Cæsariense cum duobus patriciis, tentavit eum imperator in errorem Monothelitarum pertrahere. Verum; cum ille missos ad se Monothelitas ad fidem catholicam suspiciendam induxisset, adeoque imperator spe sua frustratus esset, mandavit eum ab exilio Constantinopolim reduci: cumque ibidem illum jam solito constantiorem esse reperisset, septuagenario majorem prius virgis D cæsum postea cum discipulo ejus Anastasio lingua simul ac dextra mutilavit: qui ambo dum præcisa lingua, quod memorabile est, adhuc loquerentur, relegati fuerunt in diversa exilia, in quibus fidei confessionis ac martyrii gloria condecorati, uterque ad cælum migravit. Ad Maximi gloriam accedit, quod ejus nobilissimi ingenii lucubrationes magna ex parte Deo protegente adversariis quantumvis repugnantibus servatæ sunt: quarum indicem "ex codicibus Vaticanis & ex Photio habes in annalibus Baronii anno 657. & in apparatu sacro Possevini, verbo *Maximus*.

Maximus relegatur.

Maximus lingua præcisa loquitur.

" Vide nostræ diss. de script. eccl. Tom. II.

c *Pyrrho.*] De Pyrrho vide quæ dixi supra in notis ad vitam Ioannis & Theodori papæ.

CONCILIVM AVRELIANENSE,

IN QVO HÆRETICVS MONOTHELITA Græcus a Salvio episcopo palam superatus, & Gallia pulsus est anno Christi DCXLV. Theodori papæ III. Clodovei junioris regis II.

ANNO CHRISTI 645.

SYNODI *hujus auctor est sanctus Audoenus in vita sancti Eligii lib. 1. cap.* XXXIV: *sed cum de anno nihil prodat, incertum reliquit. Nos, quia & Clodovei tempore, & ante Eligii episcopatum habitam significat, in eum annum conjecimus, qui inter utriusque exordium medius intercessit. Audoeni autem narratio sic habet.* Per idem fere E tempus, quo apud urbem Romam hæc gesta sunt quidam hæreticus pulsus a partibus transmarinis in Gallias venit, moxque se conferens ad civitatem, quæ olim Ædua, nunc autem Augustodunum vocatur, cœpit tam caute, quam fraudulenter sua nefanda dogmata prodere. Quod cum in palatio ad aures Eligii pervenisset, cœpit vigilanter, uti semper in ejusmodi rebus solicitus erat, cum Audoeno

ANNO CHRISTI 645.

& ceteris catholicis viris tractare, quemadmodum hanc pestem palam omnibus manifestam detegerent. Nec destitit episcopos commonere, & optimates, quousque jussu principis sacerdotale concilium apud urbem Aurelianensem congregaretur. Vbi eo, quem diximus, hæretico in medium deducto, conabantur eum docti quique diversis modis interpellare, sed nullo poterant genere concludere. Tanta quippe dicendi arte objectis quæstionibus occurrebat, ut ubi maxime putaretur constrictus teneri, ibi ceu anguis lubricus quibusdam foraminibus dilapsus, eorum se fronti opponeret. Cumque nullo genere a quoquam posset concludi, aut superari, extitit quidam e nostris pro Dei providentia doctissimus episcopus, nomine Salvius, qui ita ei in omni- B bus obviavit, ut ingens ea causa nostris fieret gaudium & expectatio. Omnes enim ejus versutias & artes, quas ille nunc occulere, nunc etiam dissimulare conabatur, frequenti disputatione palam funditus detexit. Sicque adversus eum omnium episcoporum sententia prolata & per singulas civitates super ejus nomine decretis constitutis, cum ea qua par erat ignominia & dedecore, e finibus Galliæ eliminatus est. *Monothelitam secta, & Græcum fuisse hæreticũ Audoenus satis indicat, & aperte docet auctor vitæ ipsius Audoeni.*

NOTA SEVERINI BINII.

a *Concilium*] Refert Audoenus in vita sancti Eligii cap 34. apud Surium 1. Decembris, quod hæreticus quidam hoc tempore a partibus transmarinis in Gallias profectus, C Augustodunum venerit, ibique virus suum spargere cœperit: quodque ea occasione Aurelianense hoc concilium celebratum fuerit, in quo homo nequissimus a Salvio episcopo confutatus, damnatus & ejectus est Hæc ex Audoeni prædicti hist. Baronius anno 650. num. 23. &c.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S.I.

Huc usque in excudenda nostra conciliorum omnium historica synopsi processerat typographicum prælum anno exeunte 1660. cum in manus meas venit epitome conciliorum Simonis Starovolscii primicerii Tarnoviensis Poloni, Romæ edita anno 1653. quam ut verum fatear, iisdem ac præcedentes omnes Coriolani, Bailii, Rivesii, aliasque ex Binianis fontibus derivatas collectiones mendis historicis ac parachronismis infectam reperi: ac ne longius abeam nec cetera retractare cogar, quibus ingens volumen non sufficeret, quis ferat *Aurelianense sub Martino papa an. domini 650 collocari, in quo hæreticus quidam transmarinus in Gallias veniens & Augustoduni virus suum spargens a Salvino* (hic enim scribit) *ep. confutatus est*: cum chronologica demonstratione, si quæ uspiam est, evidentissima constet sanctum Eligium anno Christi 646. Noviomensem fuisse creatum episcopum una cum S. Audoeno Rotomagensi archiepiscopo illius vitæ luculentissimo postea scriptore.

ANNO CHRISTI 646.

CONCILIVM NVMIDIÆ IN AFRICA, INDICTIONE QVARTA,

sub præsidio Columbi metropolitani; contra Monothelitarum hæresin Constantinopoli publice promulgatam, tempore Theodori papæ celebratum.

** ** CONCILIVM MAVRITANIÆ SVB PRÆSIDIO REPARATI EPISCOPI primæ sedis Mauritaniæ eodem tempore eademque de causa celebratum omisit Severinus Binius, cujus, non secus ac præcedentis (necnon sequentis) si tamen tria vere fuerunt concilia distinctis tribus in locis celebrata, quæ de re plura in notis dicentur) epistola apparet actione 2. seu secretario concilii Lateranensis pag. 133. B Tom. VI. E

CONCILIVM BYZACENVM

EPISCOPORVM XLII. SVB PRÆSIDIO Stephani primatis eodem tempore eademque de causa celebratum,

Epistola synodalis hujus & præcedentium duorum ad Constantem imperatorem.

ANNO CHRISTI 646.

OMNIPOTENS Deus, &c. *Extat* ** *græce nunc primum & latine excusa ex M S. C. S. R. E. card. Francisci Barberini infra in concilio Lateranensi sub Martino, secretario 2.* Tom. VI. pag. 133 B.

CONCILIVM CARTHAGINENSE

EPISCOPORVM LXVIII PRÆDICTO tempore ob causam prædictam celebratum in provincia proconsulari a Guloso, Probo, aliisq;

Epistola synodalis ad Paulum Constantinopolitanum.

CAPVT & fundamentum, &c. ** *Extat græce nunc primum ex M S. Barberino & latine cusa infra in concilio Lateranensi, secretario* 2. Tom. VI. pag. 137. C.

Epistola synodalis trium præcedentium conciliorum ad Theodorum papam.

MAGNVM & indeficientem omnibus Christianis fluenta, redundantem, &c. ** *Extat nunc quoque primum græce ac latine edita in concilio Lateranensi sub Martino, secretario 2.* Tom. VI. pag. 128. B.

CONCILIVM b TOLETANVM VII.

ANNO V. REGIS CHINDASVINDI Æra DCLXXXIV. tempore Theodori papæ celebratum.

Est nationale.

ANNO CHRISTI 646.

TITVLI CAPITVLORVM.

PRÆFATIO.

CVM in sanctæ nomine Trinitatis, pro quibusdam disciplinis ecclesiasticis, tam nostra devotione, quam studio serenissimi & amatoris Christi Chindasvindi regis nostri apud D Toletanam urbem conventus adesset, competenter visum est, mutua collatione decernere, quod solicite conservatum, & præsentibus & futuris commodis nimium (ut confidimus) prodesse constabit. Magisque semper est magnopere providendum, quidquid vel ecclesiasticis moribus, vel utilitati publicæ (sine qua quieti non vivimus) opportunum esse perpenditur. Nam licet tantæ constitutiones canonum extent, quæ ad omnem possent correctionem sufficere, si quis eas dignetur libenter attendere; tamen quia luminis claritas tanto amplius emicat, quanto fuerit studiosius sæpissime contrectata, non parum proficit ad emendationem multorum, si dum ea quæ constituta sunt, per fraternam collationem, ad memoriam reducantur, & illa magis adjiciantur, quæ aut deesse videntur, aut omnino constituenda competenter existimantur. Quis enim nesciat quanta sint hactenus per tyrannos & refugas, transferendo se in extraneas partes, illicite perpetrata, & quam nefanda eorum superbia jugiter frequentata, quæ & patriæ diminutionem afferrent, & * exercituum Gothorum indesinenter laborem imponerent? * Quod quidem laicorum insania factum, tolerandum nobis forsitan aliquotiens videretur:

De hac re in legibus Vvisigoth. lib. 2. tit. 1. l. 7.

ANNO CHRISTI 646.

videretur: illud tamen vehementius stupendum, quia (quod pejus est) tanti ex religionis proposito in hac interdum præsumptione præcipites efferuntur, ut non ad levem confusionem nostram pertineat, si res ullatenus inulta remaneat, quam & mundana lege, & ecclesiastica convenit instanter disciplina corrigere. Ideoque placuit nunc concordi sententia definire, ut quisquis in ordine clericatus, a maximo gradu usque ad minimum constitutus, in alienæ gentis regionem se quacumque occasione transduxerit, aut exinde superbiendo, vel reditum suum, vel quodlibet aliud videatur expetere; sive etiam,* quo genti Gothorum, vel patriæ, aut regi specialiter sub hac occasione possit nocere, vel fieri disposuerit, vel aliquatenus fecerit; sed & qui cum talibus conscius reperitur, eisque vel concilium vel opem administrasse cognoscitur, qualiter aut* ad gentem alienam fugam appeterent, aut in malis quæ cœperant perdurarent, seu quamcumque læsionem genti Gothorum, vel patriæ, aut principi post fugam inferrent* atque in ea pravitate* perseveraturos dignoscuntur suasisse, iste ita indubitanter omni honoris sui gradu privetur, ut locum ejus in quo ministraverat alter continuo perpetim regendum accipiat. Ipse vero transgressor sub pœnitentia constitutus, si reminiscens mali * quod fecerit, usque in diem mortis suæ rectissime pœnituerit, in solo tantum fine communio ei præstanda est; ita ut antequam tempus finis ei adveniat, si quispiam sacerdotum, etiam ordinante principe, ei communicare consenserit, particeps criminis illius effectus anathema fiat in perpetuum, ac simili cum eo cui communicaverit sententia condemnetur. Quoniam potestati principis nullus sacerdotum in hoc præbere debet assensum, unde vel perjurium videatur incurrere, (vel quod absit) si quicumque catholicæ fidei prævaricator princeps surrexerit * sacerdotes iidem, vel favore principis, vel terrore, a rectæ credulitatis lumine ad tenebras* cogantur reverti. Sic enim nec super adnexa capitula, vel imperiis principum, vel terroribus oportebit unquam * evacuari: quia novimus omnes pene Hispaniæ sacerdotes, omnesque seniores, vel judices, ac ceteros homines [c] officii palatini jurasse, atque ita dudum legibus decretum fuisse, ut nullus refuga, vel perfidus, qui contra gentem Gothorum, vel patriam, seu regem agere, aut in alterius gentis societatem se transducere reperitur, * integritate rerum suarum* nullatenus reformetur: nisi forsitan princeps humanitatis aliquid personis talibus impertire voluerit: qui tamen non amplius quam vigesimam partem rerum, ei qui perfidus extitit, de rebus, unde rex elegerit, tribuendi potestatem habebit.

* creditum
* gentem alienam fuga appeterent,
* aut quod in eadem pravitate
* perseverarent; quisquis hoc fecisse dignoscitur, iste
* & usque fecerit,
* sacerdos nullatenus favore
* cogatur
* evacuare:
* integritati.
* ullatenus

CAPITVLA.

I.

Sed & quia plerosque clericos tantæ levitatis, interdum pravitatis præsumptio ita elevat, ut prætermissa sui ordinis gravitate, ac polliciti sacramenti immemores, constante principe, cui fidem servare promiserant, in alterius * erectione temeraria levitate consentiunt, abrogari decet hanc omnino licentiam, & a nostro consortio penitus extirpari, ita ut si quicumque laicorum * quandoquidem intra fines patriæ Gothorum superbiens, regni apicem sumere fortasse tentaverit, eique clericorum quilibet adjutorium vel favorem præstiterit, atque hunc qui superbire videtur ad eamdem regni ambitionem, prævalente delicto, pervenire contigerit, ex eo quidem die vel tempore eumdem * episcoporum, vel cujuslibet ordinis clericum, excommunicatum manere perpetuum oportebit quo tali se scelere implicavit. Tamen si improbitate principis, cui inique consentit, non potuerit instantia sacerdotum a communione suspendi, saltem si superstitem eum post ejusdem regis obitum tempus invenerit, superiori anathematis correptioni subjaceat, quicumque illi præter in ultimo vitæ * suæ (si tamen hunc legitime pœnitere probaverit) communionis gratiam consenserit impendendam. Nobis interim ratio * persuasit, synodali super hoc constitutione decernere, ut quicumque etiam laicorum in prædictis capitulis, hoc est in * adversitate gentis, aut patriæ vel regiæ potestatis, in externas partes se conferendo, vel talibus opem ferendo noxius fuerit ultra repertus, non solum (ut dictum est) omnium rerum suarum proprietate privetur, sed & perpetua excommunicatione damnatus, nunquam illi præter in ultimo vitæ suæ communio tribuatur; excepto si aliter communionis ejus remedium, vel eorum quos supra taxavimus imploratione sacerdotum apud principem fuerit impetratum. Nam si (quod omnino fieri non oportet) in * derogationem aut contumeliam principis reperiatur aliquis nequiter loqui, aut in necem regis, seu dejectionem intendere, vel consensum præbere, nos siquidem hujuscemodi excommunicatione dignum censemus. Vtrum tamen sit illi quandoque communicandum, pietati principis discernendum relinquimus, cujus procul dubio potestatis est subjectorum culpas misericordiæ judiciique sententia temperare. Contestamur autem clementissimos principes, & per ineffabile divini nominis sacramentum obtestantes unanimiter obsecramus, ne * quandoquidem absque justa (ubi necesse fuerit) imploratione sacerdotali excommunicationis hujus sententiam a perfidis clericis, vel laicis ad externas partes se transferentibus, vel consensum præbentibus quacumque temeritate suspendant. Nam * quod magis * eorum regum utilitatibus videtur fore consultum, si hujus constitutionis nostræ forma ab ipsis principibus servetur, & ab omnibus subjectis impleri cogatur. Si quis vero hæc instituta putaverit esse execranda, anathema fiat: & velut prævaricator

* electione
* quandoq;

ANNO CHRISTI 646.

* episcopũ,
Burch. lib. 11. cap. 24.
* suæ fine
* poscit
* adversitatem
* dejectionem, al. direptionem,
Sic in foro Iudic. seu ll. Vvisegoth. lib. 6. tit. 7. l. 7.
* quandocumque
* hoc al. quid
* eorum utilitatibus.

ANNO CHRISTI 646.

cator catholicæ fidei semper apud Deum reus existat quicumque regum deinceps canonis hujus censuram in quocumque crediderit vel permiserit violandam.

II.

Nihil contra ordinis * statutum temeritatis ausu præsumatur, neq; illa quæ summa veneratione censentur, * vel minimo præsumptionis * actu solvantur, cum ad hoc tantum fieri quaqua jussa sunt, interrupta noscantur, ne languoris proventu robore salutis natura privetur. Non ergo solum fragilitati consulitur humanæ, sed etiam honori mysteriorum Dei * providetur abunde, dum ab offensionis casu procuratur etiam caveri solicite. Censemus igitur convenire, ut cum a sacerdotibus missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si ægritudinis accidat cujuslibet eventus, quo cœptum nequeat consecrationis expleri * ministerium, sit liberum episcopo, vel presbytero * alteri, consecrationem exequi officii cœpti. Non enim aliud ad supplementum sui initiatis ministeriis competit, quam aut incipientis, aut subsequentis * completa benedictio sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur: cum enim simus omnes unum in Christo, nihil contrarium * diversitas format, ubi efficaciam prosperitatis unitas fidei repræsentat. Quod etiam consultum cuncti ordinis clerici * indultum esse sibi non ambigant; sed (ut præmissum est) præcedentibus * libenter alii pro complemento succedant. Ne tamen quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem convertatur, nullus post * cibi potusve quamlibet minimum[d] sumptum missas * facere, nullus, absque * patenti proventu molestiæ, minister vel sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc * tentare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

III.

Ea quæ competunt * honestati, contingit sæpe quorumdam desidia non impleri. Proinde, quia notum est, quæ dignitas in morientis episcopi exequiis ex canonibus conservetur, traditioni moris antiqui hoc tantum adjicimus, ut si quis sacerdotum, secundum statuta Valentini concilii, ad humanda * decedentis episcopi membra venire commonitus pigra voluntate distulerit, appellantibus clericis obeuntis episcopi; apud synodum, sive apud metropolitanum episcopum, tempore anni unius, nec faciendi missam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, sive clerici, quibus major honoris locus apud eamdem ecclesiam fuerit, cujus sacerdos obierit, si omni solicitudine pro exequiis, aut jam mortui, aut continuo antistitis morituri ad commonendum episcopum tardi inveniantur; aut per quamcumque molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spatio ad pœnitentiã in monasteriis deputentur.

7. q. 1. Nihil contra ordinis. Ivo part. 2. cap. 124. Burch. lib. 3. c. 70. Idem fere conc. Tolet. XI. cap. 14. Missa, si cõtigerit presbyterum casu aliquo deficere, ab alio presbytero suppleatur, *usque ad finẽ.*
*statum, *al.* ordinem statutum
* ulla præsumptione
* tactu
* provida cavetur solicitudine,
* mysteriũ,
* ut alter consecrationem expleat,
* benedictione sint completa:
* personarum diversitas
* individuũ
* statim
* cibum potumve
* facere præsumat.
* patentis præventu
* temerare
Ivo part. 5. cap. 330. qui hęc citat ex conc. Tolet. VIII. cap. 2. Burch. lib. 4. cap. 216.
* sanctis statutis,
Can. 4. concilii Valentini in Hispania.
* defuncti

IV.

Inter cetera denique quæ communi consensu nos conferre * competenter oportuit, querimonias etiam parochialiũ presbyterorum † Galliciæ provinciæ solertissime decernere decuit, quas contra pontificum suorum rapacitates necessitas (ut comperimus) tandem compulit in publicum examen deferre. Hi enim pontifices (ut evidens inquisitio patefecit) indiscreto moderamine parochianas ecclesias prægravantes, dum in exactionibus superflui frequenter existunt, pene usque ad exinanitionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse probantur. Ne ergo fiat de cetero quod constat hactenus inordinate præsumptum, non amplius quam[f] duos solidos unusquisque episcoporum præfatæ provinciæ, per singulas diœcesis suæ * basilicas, juxta synodum Bracarensem, annua illatione sibi expetent conferri; monasteriorum autem basilicis * ab hac solutionis impensione se junctis. Cum vero episcopus diœcesim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec unquam[g] * quinquagenarium numerum evectionis excedat, aut amplius quam unam diem per unamquamque basilicam remorandi licentiam habeat. Quicumque vero pontificum eorumdem aliter quam decernimus agendum præsumpserit, * correptioni procul dubio canonum subjacebit, * qua constitutionum synodalium transgressores priscorum patrum edictis corripiendos oportet.

V.

Quosdam paternarum ignaros vel oblitos traditionum, in tantam conspicimus corruisse desidiam, ut eorũ execrando usu pene abolita patescant, quæ extiterant legitime constituta. Dum enim indocti docere appetunt, quid aliud quã quia ignorantiæ errore vexantur, ostendunt? & quia gressu præpostero innitentes præsumptionem doctrinæ * discendi studiis anteponunt, patet quod non * summa humilitatis petunt, sed actioni depravationis inserviunt. Ex hoc igitur justæ severitatis talia decernentes, opportuno amputare judicio jubemus eos, quos in cellulis propriis * reclusos sanctæ vitæ ambitio tenet; quosq; ejusdem sancti propositi, & merita juvant, & probitas ornat, * quietos Dei auxilio & nostro favore tutos existere: illos vero quos * in tali proposito ignavia impulit, non prudentię cognitio deputavit, quosque

ANNO CHRISTI 646.
* communiter
† Galliciæ. Sic est in omnibus codicibus manuscriptis, quam lectionem retinui, cũ infra dicatur hoc decerni ex decreto conc. Bracar. sub cujus metropoli erat Gallicia.
10. q. 3. Inter cetera. Ivo part. 3. cap 132. Ansel lib. 7. cap. 196.
* ecclesias,
Can. 2. synodi II. Bracar.
* ab hac solutione pensionis
* quinarium
* correctioni
* tamquam constitutionum synodalium transgressor & priscorum patrum corruptor.
* docendi studio
* summæ utilitatis gratiam petunt,
* reclusa
* hos & Dei
* in tale propositum

ANNO CHRISTI 646.

que nulla vitæ dignitas ornat, sed (quod est deterius) & ignorantia fœdat, & morum execratio turpat, decernimus ab his abiici cellulis atque locis, in quibus aut feruntur vagi, aut tenentur inclusi; atque ab episcopis, sive rectoribus monasteriorum, ex quorum congregatione fuerunt, vel in quorum vicinitate consistunt, in monasteriis omnimodo deputentur; ut illic sancti ordinis meditantes doctrinam, primum possint discere quæ sunt a patribus instituta, ut post valeant docere, quæ sunt sancta meditatione percepta. Atque tunc demum, si doctrinæ & sancti operis fructu extiterint fecundati, ad summa virtutis properent exercitio sanctæ intentionis imbuti. Deinceps autem, quicumque ad hoc sanctum propositum venire dispo- suerint, non aliter illis id dabitur assequi, neque hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in monasteriis constituti; & secundum sanctas monasteriorum regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam poterunt sanctæ promereri doctrinæ. Illos autem quos tantũ extrema vesania occuparit, ut incertis locis vagi, atque morum depravationibus inhonesti, ullam prorsus nec stabilitatem sedis, nec honestatem mentis habere extiterint cogniti, quicumque ex sacerdotibus vel ministris vagantes * repererit, aut si fas est, in propriis locis cœnobio suis rectoribus eos reformet; aut, si difficile est, pro sola honestate, vigore suæ potestatis erudiendos inclinet.

*repererint, aut si fieri potest, cœnobiorum patribus corrigẽdos assignent; aut si diff. est, pro sola honestate vitę vigore pòtestatis suæ er.

VI.

Id etiam placuit, ut pro reverentia principis, ac regiæ sedis honore, vel metropolitani civitatis ipsius consolatione, convicini Toletanæ sedis episcopi, juxta quod ejusdem pontificis admonitionem acceperint, singulis per annum mensibus eadem in urbe debeant commorari, messivis tamen ac vindemialibus feriis relaxatis. Nos autem immortali Deo, & glorioso Cindasvintho principi, ob cujus votum in hac urbe sancta devotione convenimus, gratias unanimiter referentes optabili annisu deposcimus, ut sanctæ ecclesiæ catholicæ fidei semper ac pacis cumuletur * affectus, & memorato principi cum posteritate præsentis regni, futuri etiam largiantur præmia gaudii; ipso præstante qui in Trinitate unus Deus vivit & gloriatur in sæcula sæculorum Amen.

* effectus

[h] SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Orontius in Christi nomine sanctæ ecclesiæ Emeritensis metropolitanus episcopus hæc statuta definiens * subscripsi.

* similiter & alii episcopi subscripserunt numero triginta octo.

Ego Antonius Dei misericordia sanctæ Hispalensis ecclesiæ metropolitanus episcopus similiter subscripsi.

Eugenius sanctæ ecclesiæ Toletanæ episcopus similiter subscripsi.

A Protasius Tarraconensis ecclesiæ metropolitanus episcopus similiter subscripsi.

Hilarius gratia Christi episcopus ecclesiæ Complutensis similiter subscripsi.

Sisisclus sanctæ ecclesiæ Elborensis episcopus similiter subscripsi.

* Recimirus sanctæ ecclesiæ Dumiensis episcopus similiter subscripsi. * Reccimirus

Deodatus sanctæ ecclesiæ * Egabriensis episcopus statuta hæc definiens subscripsi. * Egabrensis

Epartius Dei misericordia episcopus ecclesię Italicensis hæc statuta definiens subscripsi.

Stephanus Dei misericordia Astigitanæ ecclesiæ episcopus hæc statuta definiens subscripsi.

B Egila in Christi nomine episcopus sanctæ ecclesiæ Oxomensis hæc statuta definiens subscripsi.

In Christi nomine Ansericus ecclesiæ sanctæ Segobiensis episcopns hæc statuta definiens subscr.

Vbidericus ecclesiæ Segontiensis episcopus hæc statuta definiens subscripsi.

* Vbinibal Dei miseratione ecclesiæ Illicitanæ, qui & Erothanæ episcopus hæc statuta definiens subscripsi. * Vinibal

Ego Maurisius in Christi nomine episcopus sanctæ ecclesiæ * Abelensis hæc statuta definiens subscripsi. * Oretanæ

Ioannes Dei gratia sanctæ ecclesiæ Cauriensis C episcopus similiter subscripsi.

Egeredus sanctæ ecclesiæ Salmanticensis episcopus similiter subscripsi.

Servusdei sanctæ ecclesiæ * Caliebrensis episcopus hæc statuta definiens subscripsi. * Calabriensis

Basconius etsi indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Lucensis hæc statuta definiens subscripsi.

Gotomarius sanctæ ecclesiæ Iriensis indignus episcopus hæc statuta definiens subscripsi.

Farnus sanctæ Visensis ecclesiæ etsi indignus episcopus hæc statuta definiens subscripsi.

Sona ecclesiæ Britanensis etsi indignus episcopus hæc statuta definiens subscripsi.

D Gaudestens sanctæ ecclesiæ * Auriensis episcopus hæc statuta definiens subscripsi. * Aurensis

* Vbitaricus sanctæ ecclesiæ Lamecensis episcopus hæc statuta definiens subscripsi. * Vbitiricus

Armenius sanctæ ecclesiæ * Egitanæ Dei gratia episcopus hæc statuta definiens subscripsi. * Egiditanæ

Adimirus sanctæ ecclesiæ Tudensis episcopus similiter subscripsi.

* Annianus sanctæ ecclesiæ Valentinæ similiter subscripsi. * Avecius

Donumdei sanctę ecclesiæ Empuritanæ episcopus similiter subscripsi.

Presbyteri & diaconi vicarii.

Ego Valentinianus archipresbyter agens vicem E domini mei Leudefredi Cordubensis ecclesiæ episcopi hæc statuta definiens subscripsi.

Crispinus in Christi nomine abbas agens vicem domini mei * Neufridi Olyssipponensis ecclesię hæc statuta definiens subscripsi. * Neufredi

Vbiliensis presbyter agens vicem domin mei Pimenii episcopi Pacensis ecclesiæ hæc statuta definiens subscripsi.

Paulus presbyter agens vicem domini mei Candidati episcopi Asturiensis ecclesiæ hæc statuta definiens subscripsi.

Magnus presbyter agens vicem domini mei Marci episcopi Castellonensis ecclesiæ hęc statuta definiens subscripsi.

Reparatus presbyter agens vicem domini mei Theuderedi episcopi Pacensis ecclesiæ hęc statuta definiens subscripsi.

Con-

ANNO CHRISTI 646.

Constantius presbyter agens vicem domini mei Theuderedi episcopi Pacensis ecclesiæ hęc statuta definiens subscripsi. A

Clemens decanus agens vicem domini mei Ioannis episcopi Eliplensis ecclesiæ hæc statuta definiens subscripsi.

* Giverini

Ambrosius diaconus agens vicem domini mei * Giberici episcopi Mentesanæ ecclesiæ similiter subscripsi.

* Egila
* Vigintini

* Aguila diaconus agens vicem domini mei * Vigitini episcopi Bigastrensis ecclesiæ similiter subscripsi.

* Dudilani

Matacellus diaconus agens vicem domini mei * Dunilani episcopi Malacitanæ ecclesiæ similiter subscripsi. B

NOTÆ GARSIÆ LOAISÆ.

a *Toletanum* VII.] Fuit nationale: nam in eo quatuor metropolitæ subscribunt, Orontius Emeritensis, Antonius Hispalensis, Eugenius Toletanus, Protasius Tarraconensis.

b *Regis Chindasvindi.*] Sunt qui affirmant nomen fuisse Chindum vel Cindum, cognomen Suindum, & ita scribendum, Chindus Suindus. Ejus uxor erat Reciverga. In codice Gothico manuscripto Eugenio Toletano hæc carmina de morte conjugis Chindasvindi tribuuntur.

Si dare pro morte gemmas licuisset & aurum,
Nulla mihi poterant regum dissolvere vitam:
Sed quia sors una cuncta mortalia quassat,
*Nec * pramium redimit reges, nec fletus egentes,*
Hinc ego te conjux, quia vincere fata nequivi,
Funere perfunctam, sanctis commendo tuendam;
Ut cum flamma vorax veniet comburere terras,
Cœtibus ipsorum merito socia resurgas.
Et nunc cara mihi jam Reciverga valeto:
Quodque paro feretrum rex Chindus Svinthus, amato.
Restat & dicere summam
Qua tenuit vitam, simul & connubia nostra.
Fœdera conjugii septem fere duxit in annis,
Undecies binis avum cum mensibus octo.

* forte precium

C

Cap. 1. Palatini qui.

c *Officii palatini*] Etsi commune id nomen sit omnibus qui militant in palatio & familia imperatorum & regum Gothorum, tamen erat peculiaris ordo militiæ palatinæ, ut patet ex titulo de palatinis C. lib. 12 & C. Theodosiano, l. 6. tit 30. Minores hi erant comitibus, atque hi qui dicebantur agentes in rebus: hi mittebantur ad peragenda negotia principis in provinciis, & ad exigendum censum, ut constat ex constitutione novella Theodosii & Valentini imperatorum, tit. 43. de palatinis. Hi milites palatini, declinante imperio, prætorianis successere.

Cap. 2. Missa a jejuno offerenda.

d *Minimum sumptum.*] Quod sacerdos jejunus sacrificium offerat, decrevit Soter pontifex maximus, ut est apud Gratianum de consec. dist 1. c. Ut illud, & conciliis Autisiodorensi c. 19. & primo Bracaren. c. 16. & secundo c. 10 & Saleguntadiensi c. 4. & III. Carthaginensi c. 29. & in Trullana synodo c. 29. D

Cap. 3. Pro exequiis quid accipere liceat.

e *In morientis episcopi exequiis.*] De hac re decrevit conc. Rhegen. c. 5 & 6. & Valentinum Hispaniæ c. 2. Arelat. II. c 5. *Qui defunctum*, inquit, *episcopum advenerit sepelire, præter expensam necessariam nihil precii pro fatigatione deposcat* Unde in codice alio Toletani, pro Valentini. De exequiis mortuorum supra diximus. Nec de episcopi electione tractatus haberi potest, episcopi defuncti corpore nondum tradito sepulturæ, cum sit contra canonicas sanctiones, ut in c. Bonæ memoriæ 36. de electione.

Cap. 4. Cathedraticum quid.

f *Duos solidos.*] Hoc dabatur propter honorem cathedræ episcopalis, hodieque *el catedratico* vocatur, ex concil. Bracar. II. c 2.

Evectiones quæ.

g *Quinquagenarium numerum evectionis.*] Evectionum frequens mentio est in imperialibus constitutionibus. Has Budæus diplomata seu chartulas interpretatur, signo principis obsignatas quibus potestas permittitur aliquid evehendi. Cujacius vero diplomata, seu codicillos affirmat, quibus cursu publico utendi facultas dabatur, quæ & synthemata & tractorias dici ait. Unde codice de cursu publico cavetur ut evectiones ab omnibus petantur. Hoc nomine etiam tributum sive vectigalia significari in dictionario suo annotavit Albericus. Hic nihil aliud evectiones illæ denotare videntur, quam pompam illam equorum, jumentorum, seu curruum, quos episcopi ecclesias visitantes in comitatu suo ducebant: quorum numerus quo major erat, eo majoribus impensis pro sustentatione ejus opus erat. Ne vero hac in re episcopi modum excederent, provido hic patrum consilio cavetur. In hac significatione etiam accepit summarium decreti, equitaturasque barbaro vocabulo vocat. Idem in extr. l. 3. de censibus & exactionibus, ubi pontifex de eadem re ita statuit: *Hujusmodi etiam moderationes & taxationes ad prelatos quoslibet, qui prætextu cujusvis consuetudinis in monasteriis, sive locus alius ecclesiasticus, gratis recipiantur, ad pabulum caritatis extendimus, & etiam prorogamus: proviso nihilominus, quod in locis quibuslibet, secundum quod major vel minor rerum copia fuerit in eisdem, nec non juxta majorem vel minorem personarum & evectionum numerum hujusmodi visitantium, expensarum majorum vel minorum debita moderatio teneatur: ita tamen quod majores expensæ non excedant summam superius limitatam.* Sunt qui evectionem non aliud quam exactionem significare existiment: & hodie in sancto conc. Trid. sess. 24. c. 3. de auctoritate, modo, & ordine visitandi ecclesias, atq; etiam de stipendio, quid observandum sit statuit, & quod visitantes modesto contenti equitatu famulatuq; studeant quamcelerrime, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere.

ANNO CHRISTI 646.

g *Quinquagenarium*]. Alias quinarium, verum male, ut patet ex Alexandri pontificis III. constitutionum suarum part. 2 c. 6. & part 1. c. 4. *Statuimus*, inquit, *quod archiepiscopi parochias visitantes, pro diversitate provinciarum, & facultatibus ecclesiarum, quadraginta, vel quinquaginta evectionus numerum non excedant, &c.* Ticinensis etiam synodus exactionibus episcoporum, secundum provinciæ morem modum imponit, conc. VI. Tolet. c 6 Libet in calce hujus concilii apponere quæ Rodericus Toletanus de libris moralium divi Gregorii scribit, sic enim inquit l. 2. c. 19. *Et fuit in hoc concilio* (de septimo agit) *magna turbatio, eo quod liber moralium, quem beatus Gregorius ad petitionem beati Leandri composuerat, deperditus negligentia in Hispaniis non extabat. Unde & idem princeps, sacro concilio approbante, Taionem Cæsaraugustanum episcopum* (qui synodo octava subscribit) *religione & literatura præstantem, & solicitum scripturarum, ad Romanum pontificem cum sua petitione pro libris moralium navigio destinavit.* De qua re non gravabor ponere quæ in codice manuscripto perantiquo memoriæ mandata invenio.

De inventione lib. S. Gregorii Rodericus Toletanus episcopus.

De visione habita Taioni episcopo in Romana ecclesia, & de libro morali in Hispaniam ducto. C

De hac inventione librorum sancti Gregorii vide Baronium sub Martino papa, anno domini 649. num. 80.

CHINDASVINDUS Gothorum rex in Toletanam urbē synodale decretum triginta episcoporum, cum omni clero, mirifice, anno regni sui quinto, indicit celebrandum. Hic Taionem Cæsaraugustanum episcopum, ordinis literaturæ satis imbutum, & amicum scripturarum, Romam ad suam petitionem pro residuis libris moralium navaliter porrigit destinatum. Qui dum a papa Romense de die in diem differretur in longum, quasi in archivo Romanæ ecclesiæ præ multitudine quæsitum facile nequaquam reperirent libellum, dominum pernoctans, & ejus misericordiam ad vestigia beati Petri apostoli principis deposcens, ei scrinium, in quo tegebatur, ab angelo manet ostensum. D Quo mox se papa, ut prævidit, reprehensum, cum nimia veneratione ei adjutoria tribuit ad conscribendum, & Hispanis eum transmisit ad relegendum: quia hoc solum ex beati Iob libris expositum retentabant, quod per beatum Leandrum Hispalensem episcopum fuerat advectum, & olim honorifice deportatum. Requisitus vero & conjuratus est Taio episcopus a Martino primo papa Romano, quomodo ei tam veridice fuisset librorum illorum locus ostensus, hoc illi post nimiam deprecationem cum nimia alacritate est fassus, quod quadam nocte, se ab ostiariis ecclesiæ beati Petri apostoli expetiit esse excubium. Atque ubi hoc reperit impetratum, noctis medio cum se nimiis lamentis, ante beati Petri apostoli loculum faceret cernuum, luce cælitus emissa ita ab inenarrabili lumine tota ecclesia extitit perlustrata, ut nec modicum quidem lucerent ecclesiæ candelabra, simulque cum ipso lumine, una cum vocibus psallentium, & lampadibus relamptantium introire sanctorum agmina. E Denique ubi horrore nimio extitit territus, oratione ab eis completa, paulatim ex illa sanctorum curia duo dealbati senes egressum in ea parte, qua episcopus in oratione degebat, cœperunt dare præpendulum. At ubi eum repererunt pene jam mortuum, dulciter salutatum reduxerunt ad proprium

ANNO CHRISTI 646.

prium sensum. Cumque ab eis interrogaretur, A quam ob causam tam grande extaret fatigium, vel quis ab occidente properans tum longum peteret navigerium; hoc & hoc ab eo, quasi inscii relatum ausculant operæ precium. Tum illi multis eloquiis consolato, opportunû, ubi ipsi libri latebant, ostenderunt loculum. Igitur sancti illi requisiti quæ esset sanctorum illa caterva, eos tam claro cum lumine comitantium, responderunt dicentes, Petrum esse Christi apostolum, simulque & Paulum invicem se manu tenentes, cum omnibus successoribus ecclesiæ in illo loco requiescentibus. Porro ubi & ipsi requisiti fuerunt, qui domini essent qui cum eo tam mirabile habebant B colloquium, unus ex illis respondit se esse Gregorium, cujus & ipse desiderabat cernere librum; & ideo advenire, ut ejus adremuneraretur tam vastum fatigium, & auctum redderet longissimum desiderium. Tunc interrogatus, si tandem in illa sancta multitudine adesset sapiens Augustinus eo quod ita libros ejus, sicut & ipsius sancti Gregorii semper ab ipsis cunabulis amaret legere satis peravidus, hoc solummodo respondisse refertur: Vir ille clarissime & omnium expectatione gratissimus Augustinus, quem quæris, altior a nobis eum continet locus. Certe ubi ad eorum pedes cœpit proruere, unicus ab oculis ejus, ostiariis & ipsis territis, simul cum luce evanuit vir ille sanctissimus. C Unde & ab eo die a cunctis in eadem apostolorum sede venerabilis Taio extitit gloriosus, qui ante despicabatur ut ignavus.

Hæc ex vetusto codice: quæ omnia paulo copiosius Rodericus libro 2. cap. 10 refert. Sunt qui affirment hunc librum moralium Gregorii a Taione allatum in ecclesia metropolitana Cæsaraugustæ hodie religiose asservari, magna populi & cleri veneratione.

i *Subscriptiones.*] Ansericus Segobiensis subscribit in V. & VI. Toletano. Balconius Lucensis in IV. Toletano. Deodatus Egabriensis in VI. Eugenius Toletanus in sexto & quinto Toletano, qui successit Iusto, qui in quarto subscribit. Epartius Italicensis in VI. Egila Oxomensis in quarto & quinto. Farnus Visensis in sexto. Botomarius Iriensis in sexto. Hilarius Complutensis in sexto & quinto. Leudefredus Cordubensis in sexto. Ioannes Eliplensis in sexto. Orontius Emeritensis in sexto: qui successit Stephano, qui in quarto subscribit. Sisisclus Elborensis in sexto. Servusdei in sexto Calabriensis. Vigentinus Bigastrensis in sexto Toletano, Vigicinus. Pimenius Asidonensis in quarto Tole- D tano. Est alius Pimenius Dumiensis, qui subscribit in sexto Toletano. Adimirus Tudensis successit Anastasio, qui in sexto subscribit. Anianus Valentinæ successit Protasio, in sexto Toletano. Antonius Hispalensis, qui successit Honorio, in sexto. Armenius Egiditanæ, qui successit Mentesio in sexto, Canditus Asturicensis successit Concordio in quarto Toletano. Donumdei Empuritanæ successit Sisaldo, in quarto Toletano. Dunilanus Malacitanus successit Theodulfo, in secundo Hispalensi Egeredus Salmanticensis Iovilæ in sexto. Bibericus Mentesanæ, qui successit Iacobo, in sexto. Gaudestenes Auriensis, qui successit David, in sexto Toletano. Ioannes Cauriensis, qui successit Bonifacio, in sexto. Maurisius Abelensis, qui successit Iustiniano, in quarto. Marcus Castellonensis, qui successit Perseverantio, in quinto Toletano. Neufridus Olyssipponensis, qui successit Didacio, in sexto Toletano. Protasius Tarraconensis, qui successit Audaci, in quarto Toletano. Resimundus Dumiensis, qui successit Pimenio Dumiensi, in quarto Toletano. Theuderedus Pacensis, qui successit Modario, in IV. Toletano. Stephanus Astigitanæ, qui successit Abenito, in quarto. Sona Britanensis, qui successit Metopio, in quarto Toletano. Vbidericus Segontiensis, qui successit Idisclo, in VI. Toletano. Vbinibal Illicitanæ, qui successit Serpentino, in VI. Toletano. Vbitaricus Lamecensis, qui successit Profuturo, in sexto Toletano.

ANNO CHRISTI 648.

[a] TYPUS PAULI CONSTANTINOPOL. SUASU A CONSTANTE IMPERATORE [b] sexta indictione, anno Christi DCXLVIII. promulgatus.

Unius voluntatis in Christo assertoribus & impugnatoribus silentium indicitur.

ANNO CHRISTI 648

CONSUETUDINEM habentes de omnibus curam agere & intendere quæ respiciunt ad utilitatem Christianissimæ nostræ reipublicæ &c. " *Extat nunc primum Græce vulgatus ex codice MS. bibliothecæ Barberinæ Romæ ad nos missus* Tom. VI. p. 231. D. *cum hactenus Latine tantum ex versione veteri quidem, sed minus polita innotuisset eruditis scriptoribus, in actis concilii Lateranensis sub Martino I. secretario, sive actione IV.*

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Typus.*] Qua occasione hoc edictum Constantis imperatoris, quod typus nominatur, promulgatum fuerit, dixi supra in notis ad vitam Theodori papæ, verbo *Theodorus.* — *De typo judicium concilii Lateranensis quale?*

Quid de eo Lateranensis synodus sub Martino celebrata B senserit, prædicto secretario IV. subjungitur his verbis: *Sancta synodus dixit: Relectus typus bonum quidem intentum habere dignoscitur, dissonantem autem virtutem intentui continet. Bonum est namque procul dubio, & omnibus timentibus Deum desiderabile, cohibere dissensiones & altercationes pro causa fidei: sed non est utile & bonum cum malo destruere bonum, id est cum hæreticis orthodoxorum patrum verba & dogmata.* Quod si quis objiciat de epistolis Honorii, quibus de hac controversia silentium indicitur orientalibus, idem esse sentiendum quod de typo Constantis in synodalibus judiciis definitum fuit: respondendum est sub temporis distinctione: quando enim hæc controversia cœpit oriri, sancte & pie mandavit Honorius papa de ea taceri, ejusdemq; discussione & agitatione cessari. Nequaquam enim est necesse ab ecclesia definiri omnes controversias, quæ curiositate disputantium multorum oriuntur: sed satis est ad sobrietatem sapere, id est ea sectari quæ ab ecclesia definita C sunt. Quando autem curiosa disputatione indictum silentium adversarii violassent, & per publicas assertiones publice affixas hæresim suam promulgassent, eamque conciliorum sententiis confirmassent, locus silentio nec esse debuit, neque esse potuit; sed potius damnatis erroribus recta & orthodoxa fides promulganda erat. Vide Baronium anno 648. n. 8. — *An typus a Theodoro condemnatus causæ Honorii aliquid præjudicet.*

b *Sexta indictione.*] Hoc tempore typum a Constante promulgatum fuisse asseritur in actis sancti Maximi apud Surium. Interrogatus enim sanctus Maximus cur cum sede Constantinopolitana non communicaret, respondit: *Quia sanctas quatuor synodos ejecerunt, per novem Alexandriæ facta capitula, & per ecthesin, id est expositionem a Sergio in hac urbe factam, & per typum deinceps sexta indictione expositum, & quod ea quæ per ecthesin dogmatizaverant, per typum repudiaverunt, ac seipsos toties destruxerunt.* Hæc de tempore promulgati typi acta sancti Maximi. — *Quo tempore typus editus?*

[a] CONCILIUM ROMANUM, QUO PAULUS CONSTANTINOPOLITANUS episcopus & Pyrrhus in hæresin Monothelitarum relapsus condemnati sunt, anno Christi redemptoris DCXLVIII.

ANNO CHRISTI 648.

a *Concilium.*] Cum Paulus episcopus Constantinopolitanus a pontifice per literas paterne admonitus non resipisceret, sed potius reddita epistola (quæ extat in concilio Lateranensi secretario 4. ") hæresin suam testimoniis scripturarum, patrum, & conciliorum corroboraret, adeoque pius pontifex de futura conversione hominis superbi & contumacis parum speraret, necessarium esse putavit, ut apostolica securi ad arborem admota, arbor periculosa & inutilis succideretur. Quamobrem hanc synodum indicens mandavit, ut quæ in Africanis conciliis adversus novam hæresin novumque hæreseos patronum statuta ac decisa fuerunt, diligenter inquirantur & cognoscantur. Quibus omnibus sedulo peractis, hæresin Monothelitarum cum typo a Constante promulgato condemnavit, Paulum episcopum non semel excommunicavit, sede Constantinopolitana per sententiam privavit. Similis sententia hoc eodem concilio pronuntiata est in Pyrrhum, qui post abjuratam hæresin opera Olympii exarchi ad vomitum rediit. De quibus vide quæ habet Anastasius in vita Theodori papæ, quæque ibidem prolixius notavi.

Occasio concilii hujus quæ. — " Tom. VI. pag 222. E. — *Acta concilii.*

OBSERVATIO

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. I.

AD hæc ferme tempora, S. Sulpitio Pio Bituricensi antistite ad superos translato, aut sponte abjecto episcopali onere monasticam in suburbano cœnobio a se constructo vitam agente, Vulfolendus ejus successor synodum provincialem indixerat, ad quam ne se conferret Desiderius episcopus Caturcensium (qui tum cum Arvernis Ruthenensibusque ad Austrasiæ regnum spectabant) prohibitus fuit a Sigeberto Metensium rege, ut ejus ad Desiderium demonstrat epistola, quæ inter Francicas a Marquardo Frehero & Andrea Duchesnio editas delitescit, & est ordine 79.

Domno sancto & apostolico in Christo patri Desiderio Siggybertus rex.

DUm fabula currente a pluribus & fidelibus nostris cognovimus, quasi vocari vos ab Wulfoledo episcopo eodemque patre nostro synodali concilio Kal. Septembris in regno nostro: ignoramus in quo loco una cum reliquos fratres & comprovinciales vestros debeatis conjungere. Licet nos statuta canonum & ecclesiasticas regulas, sicut parentes nostri in Dei nomen conservarunt, ita & nos conservare optamus: tamen dum ad nostram antea notitiam non fuit perlatum, sic nobis cum nostris proceribus convenit, ut sine nostra scientia synodale concilium in nostro regno non agatur, nec ad dictas Kalendas Septembris nulla conjunctio sacerdotum ex his, qui ad nostram ditionem pertinere noscuntur, non fiatur. Postea vero opportuno tempore, si nobis antea denunciatur, utrum pro statu ecclesiastico, an pro regni utilitate, sive etiam pro qualibet rationabili conditione conventio esse decreverit, non abnuimus. Sic tamen, ut diximus, ut in nostri prius deferatur cognitionem. Proinde præsentia scripta sanctitati vestræ destinare curavimus: per quæ petimus, ut pro nobis orare dignetis, & ad istam conjunctionem, priusquam nostram cognoscatis voluntatem, penitus accedere non debeatis. Et ut certius credatis, hunc indiculum manu propria subter subscripsimus. Siggybertus rex subscr.

APPENDIX AD TOMVM QVINTVM CONCILIORVM.

** ADDITIO AD CONCILIVM Aurelianense V.

Anno Domini DXLIX. celebratum.

ANNO CHRISTI 549.

IN hoc concilio restitutum esse cathedræ suæ Marcum Aurelianensem episcopum, discimus ex Gregorio Turonensi, cujus hæc verba sunt lib. de vitis patrum c. 6. quo S. Galli Arvernorum episcopi vita continetur: Apud Aurelianensem urbem, *inquit*, incriminato ab iniquis Marco episcopo, & in exilium truso, magnus episcoporum conventus est aggregatus Childeberto rege jubente. In qua synodo cognoscentes beati episcopi, hoc esse vacuum quod contra eum fuerat mussitatum, eum civitati & cathedræ suæ restituunt.

G. C. Gregorij verba de Aurelianensi concilio IV. intellexit Supplementorum autor. Sed ad quintum referenda esse prius docuerat Carolus le Cointe Tomo I. Annalium Eccles. Franc. Et vero reperiendum Aurelianense concilium, cui Gallus interfuerit, abfuerit Marcus qui tum exulabat. At quarto & Gallus & Marcus subscripserunt: quinto vero subscripsit Gallus, Marcus minime. Nam de tertio Aurelianensi concilio ne subesse quidem suspicio potest, cum ei Antoninus Aurelianensis episcopus, cujus successor fuit Marcus, subscripserit.

** AD CONCILIVM Arvernense II.

ANNO CHRISTI 549. vel 550.

Anno Domini DXLIX. vel DL. celebratum.

HVic concilio quod editum a Sirmondo nostro fuerat, addidit Petrus de la Lande V. C. præfationem ab illustrissimo Petro de Marca ex Vrgellitanæ ecclesiæ tabulario descriptam. Quam video ipsissimam esse Aurelianensis V. præfationem, additis tantum initio versibus quatuor. Neque vero est cur miremur, idem esse concilij utriusque proœmium, cum sint utriusque canones iidem. Supersederemus igitur huic edendæ præfationi, nisi paucula ista quæ vel addita vel immutata dixi, qualis est in Vrgellitano codice, talem hic repræsentandam suaderent.

PRÆFATIO.

Concilij Arvernensis II.

VBi B. Petrus divinitus inspiratus, & confessione sua omnibus credentibus profuturus, *Tu es Christus*, inquit, *Filius Dei vivi*: nec immerito beatus pronunciatur a Domino. Et a principali ad Divinam gratiam referendum est, quando vota principum concordant animis sacerdotum: ut dum fit pontificale concilium, normam vivendi teneat recapitulatio antiqua canonum, vel, ut locus tempusque est, in quibuscumque titulis veteribus adhærens nova constitutio sanctionum. Igitur cum clementissimus princeps, & invictissimus, dominus Theodebertus " rex, per amorem sacræ fidei, & statum religionis, in Aurelianensi urbe congregasset in unum Domini sacerdotes, cupiens ex ore patrum audire quod sacrum est, ut quod pro ecclesiastico ordine, autoritate promitur pastorali, & advenientibus sit norma, & præsentibus disciplina: quæ conveniat a præsenti tempore in posterum custodiri, præstante Deo, signanter est titulis renovatum.

Matth. 16.

"Corr. Childebertus.

G. C. Cum celebratum sit hoc concilium paulo post Aurelianense V. vel anno DXLIX. exeunti tribuendum est, ut Sirmondus tribuit, vel ineunti DL. neque differri longius potest, cum Desideratus Bituricensis archiepiscopus qui ei subscripsit, hoc eodem anno, die Maij octavo, e vivis excesserit.

** CONCILIVM METENSE.

ANNO CHRISTI CIRCIT. 550.

In quo Cautinus, Arvernensis episcopus consecratus est.

Anno Domini circiter DL.

HVjus notitiam concilij suppeditat Gregorius Turonensis lib. 4. histor. c. 6. & 7. Episcopi, *inquit*, qui advenerant sanctum Gallum Arvernorum episcopum sepeliendum, postquam eum sepelierunt, dixerunt Catoni presbytero: Videmus quia te elegit pars maxima populorum: veni, consenti nobis, & benedicentes consecremus te ad episcopatum...... At ille cothurno vanæ conflatus gloriæ ait: Nostis enim fama currente, me ab

Anno Christi 550.

initio ætatis meæ semper relig.ose vixisse ..... Vos igitur revertimini ad civitates vestras ...... nam ego canonice adsumpturus sum hunc honorem. Hæc audientes episcopi, & in eum vanam gloriam execrantes, discesserunt. Igitur cum consensu clericorum ad episcopatum electus, cum adhuc non ordinatus cunctis ipse præesset, Cautino archidiacono diversas minas intendere cœpit.. ... Hic vero cum se cerneret humiliari, languore simulato, & per noctem civitate egrediens, Theodovaldum regem petiit, adnuncians transitum S. Galli. Quod ille audiens, vel qui cum eo erant, convocatis sacerdotibus apud Metensem civitatem, Cautinus archidiaconus, ordinatur episcopus. Cum autem venissent nuncii Catonis presbyteri, hic jam episcopus erat. Tunc ex jussu Regis traditis ei clericis, & omnibus quæ hi de rebus ecclesiæ exhibuerant, ordinatisque qui cum eo pergerent episcopis, & camerariis, Arvernos eum direxerunt. Qui a clericis & civibus libenter exceptus, episcopus Arvernis est datus.

G. C. De hujus electionis tempore nihil affirmari certo potest, quia quo anno S. Gallus Cautini decessor obierit, non constat. Annalium Eccles. Franc. scriptor annum illum ex characteribus duobus a se deprehensum existimat, Calendis scilicet Iuliis, quibus anniversaria S. Galli memoria colitur; & Dominica Rogationum, qua summo mane illum abiisse refert Gregor. Turon. quartoque die a provincialibus qui advenerant episcopis elatum. Quæ in annum DLIV. aptissime quadrare statuit: sic ut mortuus fuerit IV. Kal Iulias, quæ dies anno illo, Dominica erat, ipsis vero Calendis elatus. Ego vero id assentior viro eruditissimo, diem IV. Kal. Iul. fuisse anno illo Dominicam, at non Dominicam Rogationum, quæ nunquam extra Maïum reperitur, & anno illo DLIV. in diem VI. Idus Maïas incidit, totis scilicet LII. ante Cal. Iulias diebus. Nihil igitur ad consignandum obitus S. Galli diem Calendæ Iuliæ pertinent, quibus quod ejus memoria in ecclesia celebretur, aliqua alia de causa factum esse oportuit, si Dominica Rogationum vita functus est. Quod si non esset, idque affirmanti Gregorio fidem temere negaremus: ne tum quidem adjuvarent nos Calendæ Iuliæ, quæ cujus anni fuerint, intelligi nisi ex alio quodam indicio, quo caremus, non potest.

Itaque de S. Galli obitu, ac proinde de synodo hac Metensi, compertum hoc mihi unum videtur, neque accidisse ante annum DXLIX. exeuntem, quo S. Gallus Aurelianensi concilio V. subscripsit; neque post ineuntem DLV. quo Theobaldus rex obiit.

CHILDEBERTI REGIS

CONSTITUTIO.

Credimus hoc, Deo propitio, & ad nostram mercedem, & ad salutem populi pertinere, si populus Christianus relicta idolorum cultura, Deo, cui integram promisimus fidem, in quantum inspirare dignatus fuerit, pure deservire debeamus. Et quia necesse est, ut plebs, quæ Sacerdotis præceptum non ita, ut oportet, custodit, nostro etiam corrigatur imperio: hanc chartam generaliter per omnia loca decrevimus mittendam, præcipientes, ut quicumque admoniti de agro, ubicumque fuerint simulacra constructa, vel idola dæmonibus dedicata ab hominibus, facto non statim abjecerint, vel sacerdotibus hæc destruentibus prohibuerint, datis fidejussoribus non aliter discedant, nisi in nostris obtutibus præsententur. Qualiter in sacrilegis Dei injuria vindicetur, nostrum est pertractandum: quia fides nostra, ut verbum de altario a sacerdote faciente, quodcumque de evangelio, prophetis, vel apostolo fuerit adnunciatum, in quantum Deus dat intellectum. Ad nos querimonia processit multa sacrilegia in populo fieri, unde Deus lædatur, & populus per peccatum declinet ad mortem; noctes pervigiles cum ebrietate, scurrilitate, vel canticis, etiam in ipsis sacris diebus, pascha, natale Domini, & reliquis festivitatibus, vel adveniente die Dominico dansatrices per villas ambulare. Hæc omnia unde Deus agnoscitur lædi, nullatenus fieri permittimus. Quicumque post commonitionem sacerdotum, vel nostrum præceptum, sacrilegia ista perpetrare præsumpserit: si servilis persona est, centum ictus flagellorum ut suscipiat jubemus; si vero ingenuus, aut honoratior fortasse persona est, districta inclusione digna. Sunt hi autem in pœnitentiam redigendi, ut qui salubria, & a mortis periculo revocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem corporis, eos ad desiderandam mentis valeat reducere sanitatem.

Appendix To. V.

** CONCILIUM INCERTI LOCI in minore Britannia.

Anno Christi circiter 555.

In quo Macliavus Venetensis episcopus excommunicatus est anno Dom. circiter DLV.

Gregorius Tur. lib. IV. *historiæ, c.* 4. Chanao, *inquit*, Britannorum comes, volens Macliavum fratrem interficere, comprehensum atque catenis oneratum in carcere retinebat: qui per Felicem Namnetieum episcopum a morte liberatus est. Post hæc juravit fratri suo, ut ei fidelis esset; sed nescio quo casu sacramentum irrumpere voluit. Quod Chanao sentiens, iterum eum persequebatur. At ille .... Veneticam urbem expetiit, ibique tonsuratus, & episcopus ordinatus est. Mortuo autem Chanaone hic apostatavit, & demissis capillis uxorem, quam post clericatum reliquerat, cum regno fratris simul accepit: sed ab episcopis excommunicatus est. Cujus qualis fuerit interitus, sequenter scribemus.

** CONVENTUS LUGDUNENSIS episcoporum & procerum anno Dom. DLXXV. habitus.

Anno Christi 575.

Narrat Gregorius *Turon. lib. 5. histor. c. 5. Petrum diaconum fratrem suum falso insimulatum cædis Silvestri, qui Lingonensis episcopus electus fuerat, Lugduni coram multis episcopis & proceribus, se sacramento purgasse. Quæ accidisse ait cap. sequenti, eo anno quo regnare Childebertus cœpit, mortuo Sigeberto, qui annus est Christi* DLXXV.

** ADDITIO AD CONCILIUM Lugdunense anno Christi DLXXXI. celebratum, Childeberto rege Francorum, Pelagio II. pontifice.

Anno Christi 581.

Ad *ea quæ superius ex Gregorio Turonensi observata sunt de hoc concilio, pag. 975. D. adde Aimoini verba, lib.* XXXIII. *cap.* XLIV. Hoc tempore synodus apud Lugdunum congregata multos episcoporum negligenter agentium coërcuit.

APPENDIX To. V.

ANNO CHRISTI 585.

" ** ADDITIO AD CONCILIUM Matisconense II. anno Christi DLXXXV. celebratum.

A

AD ea quæ superius edita sunt pag. 979. & seq. tum in concilio ipso, tum in notis, hac adde ex Gregorio Turon. lib. 8. cap. 20. Extitit in hac synodo quidam ex episcopis, qui dicebat mulierem, hominem non posse vocitari. Sed tamen ab episcopis, ratione accepta, quievit: eo quod sacer veteris testamenti liber edoceat, quod in principio, Deo hominem creante, ait: Masculum & feminam creavit eos, vocavitque nomen eorum Adam, quod est homo terrenus: sic itaque vocans mulierem ceu virum: utrumque enim hominem dixit. Sed & dominus Jesus ab hoc vocitatur filius hominis, quod sit filius virginis, id est mulieris. Multisque & aliis testimoniis hæc causa convicta quievit. Prætextatus vero Rotomagensis episcopus, orationes, quas in exilio positus scalpsit, coram episcopis recitavit. Quæ quibusdam quidem placuerunt, a quibusdam vero, quia artem secutus minime fuerat, reprehendebantur. Stilus tamen per loca ecclesiasticus & rationabilis erat. Cædes autem magna tunc inter famulos Prisci episcopi & Leudegisili ducis fuit. Priscus tamen episcopus ad coëmendam pacem, multum pecuniæ obtulit. *Hactenus Gregorius.*

ANNO CHRISTI 588.

"** INCERTI LOCI IN GALLIA, Concilium ann. DLXXXVIII.

In quo de multis criminibus quæsitum, ac præcipue de cæde Prætextati Rotomag. episcopi.

CElebratum esse hoc concilium, nusquam legimus: indictum autem esse a Guntramno rege, ad Kal. Jun. anno Childeberti regis XIII. *qui est Christi* DLXXXVIII. *habemus ex Gregorij Turonensis hist. lib. 9. cap. 20. cujus hæc verba:* Eo anno quoque XIII. regis Childeberti, cum ad occursum ejus usque ad Metensem urbem properassemus, jussi sumus ad Gunthcramnum regem in legationem accedere: quem apud urbem Cabillonensem repetimus. *Tum multis interjectis, addit Gregorius suum regisque de convocando concilio colloquium. Sic ergo prior Gregorius:* Indicastis Childeberto nepoti vestro, ut omnes regni sui episcopi in unum convenirent: quia multa sunt quæ debeant indagari. Sed juxta consuetudinem canonum placebat gloriosissimo nepoti vestro, ut unusquisque metropolitanus cum provincialibus suis conjungeretur, & tunc quæ inrationabiliter in regione propria fiebant, sanctione sacerdotali emendarentur. Quæ enim causa extat, & quæ erit ista necessitas, ut tanti debeant in unum conjungi Domini sacerdotes? Ecclesiæ fides periculo ullo non quatitur, hæresis nova non surgit. Et ille, Sunt multa, inquit, quæ debeant discerni, quæ injuste gesta sunt: tam de incestis, quam de ipsis quæ inter nos aguntur causis, debet esse discussio. Sed præcipue illa Dei causa extat omnibus major, ut inquirere debeatis, cur Prætextatus episcopus gladio in ecclesia fuerit interemptus. Sed & de iis, qui pro luxuria accusantur, debet esse discussio: ut aut victi sanctione sacerdotali debeant emendari; aut certe, si innocentes inveniuntur, publice error criminis auferatur. Tunc jussit ut in Calendis mensis quarti hæc synodus prolongaretur.

ANNO CHRISTI 594.

CONCILIUM CABILONENSE, anno Dom. DXCIV. celebratum.

De ordine psallendi in S. Marcelli monasterio.

AImoinus lib. 3. hist. cap. 81. Anno, *inquit,* XXXIII. Guntramni, ipse rex terrenum regnum pro cælesti commutans, in ecclesia sancti Marcelli Cabilonis sepultus est. Hanc denique basilicam ipse, ut præfati sumus, Divino succensus amore, in suburbio quidem prædictæ civitatis, sed in territorio Segonum, saltuque Brexio, studiosissime ædificavit: ubi monachos aggregans, monasterium construxit, quod pluribus prædiis facultatibusque ditavit: synodum XL. episcoporum aggregari præcipiens, ut ordo psallendi, qui in loco sanctorum Agaunensium, temporibus Sigismundi regis, ab Avito & cæteris pontificibus illius temporis institutus fuerat, in cœnobio quod ipse fabricarat, teneretur, effecit. Qui videlicet ordo etiam ad sepulchrum sancti Martini antiquitus celebratur, & a B. Germano in monasterio S. Vincentij servari jussus, necnon in monasterio sancti Dionysii, ut post declarabitur, a Dagoberto Rege agi præceptus, & a nobis cujusmodi esset exquisitus, taliter se habere est repertus. In diebus namque æstivis sex antiphonæ binis psalmis explicabantur. Porro toto Augusto, propter crebras festivitates, manicationes fiebant. Manicare autem, mane surgere dicitur. In Septembri vero septem antiphonæ canebantur, distributis unicuique binis psalmis: in octobri octo, cum ternis psalmis: in Novembri novem, cum ternis itidem psalmis. Verum in Ianuario ac Februario, ut possibilitas sinebat. Hoc tamen observantes, ne minus a duodecim psalmorum quantitate ad vigilias dicerent nocturnas. Ad sextam tamen sex psalmi cum Alleluia, ad duodecimam duodecim, idque cum Alleluia, psallebantur. Sed de his ista sufficiant. *Hæc Aimoinus.*

ANNO CHRISTI 628.

"** CONCIL. CLIPPIACENSE, anno Christi DCXXVIII.

AImoinus lib. 5. historiæ Francorum cap. 15. Clotarius, *inquit*, anno 44. regni, filiorum seu procerum, præsulum quoque Galliæ, Clippiaci concilium congregat, ut quæcumque pacifica regno, vel utilitati Ecclesiæ congruerent, statuerentur.

ANNO CHRISTI 633.

"** CONCIL. CLIPIACENSE,

In quo de fugitivis & asylo S. Dionysij actum est præsente Dagoberto rege, & aliis Francorum proceribus, anno Domini DCXXXIII.

HUjus concilij superest memoria in Dagoberti charta, ex qua hæc a Sirmondo excerpta, inter ipsius schedas reperimus: Nos in Dei nomine palatio nostro Clipiaco in synodo generali residentes pertractavimus, una cum venerabilibus episcopis, abbatibus, comitibus, ac cæteris fidelibus nostris, de fugitivis & asylo S. Dionysij.

Landericus obtulit.

Dagobertus rex subscripsit.

Anno Christi 633.

Laudemerus episcopus consensit & subscripsit.
Crodobertus episcopus c. & s.
Asterius episcopus peccator subsc.
In Christi nomine Landericus ac si peccator episcopus subs.
In Christi nomine Eligius episcopus subsc.
Rannemundus episcopus subscripsit.
In Christi nomine Silvinus episc.
Dado episc. Rotomagensis ecclesiæ cons. & subscripsit.
Palladius peccator episcopus.
Lorado episc. cons.
Mauricius episc. cons.
Æginaius subs.
Clarus in Dei nomine subscripsit.
Ermenricus vir illuster subs.
Hubertus consentiens subscripsit.
Dado peccator consensit.
Data sub die VII. Kal. Iunias, anno V. regni domni Dagoberti regis. Clepaco.

Anno Christi 636.

** DAGOBERTI REGIS EPIST. ad Sulpitium Biturensem archiepiscopum.

Qua petit, ut Desiderium consecret in episcopum Cadurcensem.

Domino sancto & apostolico domno patri Sulpitio, Dagobertus rex.

DEo & sanctitati vestræ credimus esse compertum, qualiter fidelis noster, vere illustris, Desiderius thesaurarius, nobis adolescentiæ tempore fideliter deservivit. Nos devotissimam ac monasticam conversationem ejus habemus bene compertam. Ideo nos cognoscite taliter decrevisse, ut in civitate Caturca, ubi germanus ejus domnus Rusticus præivit, in locum ipsius, honorem episcopatus in Dei nomine debeat accipere: quia Divina inspirante potentia talis nostra devotio manet, ut eos, quos moribus ornatos, & sanctis operibus deditos perspicimus, sicut est iste fidelissimus Dei & noster Desiderius, hos ad episcopale culmen provehere debeamus: quia sic decet regiam celsitudinem, ut quos cognoscit in Dei timore conversari, & fidem catholicam integre custodire, vel evangelica præcepta, omnimodis ad pontificale officium studeat promovere. Proinde cum vos metropolitani locum scimus tenere, præsentes apices cum debito salutationis officio sanctitati vestræ studuimus destinare, petentes ut ad eum benedicendum properare debeatis, & litteras ad comprovinciales fratres vestros dirigatis, ut & illi adesse debeant, & ut canonice & juxta apostolicam institutionem sub vestri præsentia in sancta Paschali solemnitate, pontificali benedictione debeat esse consecratus. Illud etiam ante omnia supplicamus, ut nos in sanctis, ac Deo placitis orationibus vestris Domino commendetis, & ad explendum hoc negotium nullam moram faciatis. Quod vero indicimus, manus nostræ subscriptione, ut mos est, decrevimus roborare. Data octavo Dagoberti Regis.

Dagobertus rex subscripsit.

Anno Christi 638.

** CONCILIUM PARISIENSE
In quo confirmata monasterij & basilicæ S. Dionysij immunitas, anno Christi DCXXXVIII.

E*X iisdem quas paulo ante memoravi Sirmondi schedis hujus concilij notitiam edimus ex Dagoberti litteris excerptam in hac verba:* Aigulfus abbas supplicavit, ut quod ante hos dies Compendio in generali nostro placito tractavimus, nunc in universali nostra synodo Parisiis congregata, immunitatem loci sancti Dionysii & omnium qui se sanctæ basilicæ tradere voluerunt, denuo conferremus. Itaque eximit omnes ab aliis judicibus, & basilicæ bona ubicumque sita.

Dagobertus Rex subsc.
Palladius episcopus.
Taurinus episcopus.
Eligius episcopus.
Silvius episcopus.
Orado episcopus.
Clarus episcopus.
Gondoënus comes.
Dado obtulit.
Ioannes episcopus.
Richoaldus episcopus.
Atherius episcopus.
Mommolus præfectus.
Data IV. Kal. Aug. anno X. regni nostri. Parisiis in Dei nomine feliciter.

FINIS APPENDICIS TOMI V.

LVTETIÆ PARISIORVM.

Impensis	GEORGII IOSSE, DIONYSII BECHET, GVILLELMI LE BÉ, GABRIELIS & NICOLAI CLOPEIAV, PETRI LE PETIT, viduæ EDMVNDI MARTIN, LVDOVICI BILLAINE, GODEFRIDI MARCHER, IOANNIS DVPVIS, SEBASTIANI MABRE-CRAMOISY, IACOBI PIGET.	viâ Jacobæâ.

M. DC. LXXI.

